

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

606

RJEČNIK

Hrvatskoga jezika

SKUPILI I OBRADILI

DR. F. IVEKOVIĆ I DR. IVAN BROZ.

SVEZAK II.

P—Ž.

U ZAGREBU.

KARLA ALBRECHTA (JOS. WITTASEK)

1901.

PG
1374
.I9.1

~~~~~  
**PRAVA SU SVA ZADRŽANA NASLJEDNICIMA DRA. IVANA BROZA.**  
~~~~~

PAPIR IZ ZAGREBAČKE DIONIČKE PAPIRNE TVORNICE.

P.

pā, aber, vero; und, et; hernach, dann, tum, post haec, cf. pak. Rj. nalazi se i slož. sa dometkom no: pano, koje vidi. vidi i paka 2, pake. — 1) savezom ovijem vežu se riječi ili rečenice kao i savezom i, ali se njime ističe, da je nešto poslije onoga što se pred njim kaže. isp. te, ter. — Bataljuše, jedno brdo po kome su negda bili vinogradi pa bataljeni. Rj. 17a. Zainatio se pa me ne će. Rj. 175b. Idu najprije na prsten, pa na jabuku, pa na ugovor. Rj. 285a. Čuvaju stražu naizmjenice, t. j. jedan pa drugi. Rj. 389b. Onda se Brko zaleti, pa hop! preko vode na drugu stranu, pa počeraj za Megjedovićem. Npr. 5. On nagje zgodu pa svome gospodaru dune za vrat iz onoga mešćića. 17 (isp. Opet nagje zgodu te mu dune za vrat iz mešćića. 18). Udri ularom o zemlju pa reci: dura babina kobila! 24. (isp. udri ularom po vodi i reci: dura babina kobila! 23). Tvoga sam oca ubio, pa ću i tebe. 65. Da je sve vino od ove vode, pa da je moje. 80. Baci joj najprije vezenu maramu, pa faculet, pa najposlije ogledalo. 123. On mu reče: »Pusti ti mene«. Pa onda otide pobrzo naprijed, pa izuje jedan opanak pa ga baci na put kuda će udariti onaj s bravima, pa se sakrije ukraj puta. 166. Otvori jednu pa i drugu sobu i tako redom sve. 194. Sav narod stao pa gleda kakva je to lepota. 209. On joj nazove pomoz' Bog, a ona mu prihvati: »Bog daj budi, nesretniji pa sretniji i presretniji sine!« 227. Carica legla na legja, pa spava. 240. Ako ne ćeš, a ti poljubi pa ostavi. Posl. 6. Bolje je omjeriti, pa krojiti. 24. Iz kese, pa preda se. (Plati pa uzmi te jedi). 99. Ljeto sine pa i mine. 172. Tušta, pa ništa. 323. Da je kome stati pa gledati. Npj. 4, 308. Govor čovjeka, koji bunca, pa rekne po koju riječ pametno pa onda što ludo i naopako, pa opet tako. Odg. na sit. 9. Namjesti naprijed robinje i njihovu djecu, pa Liju . . . a najposlije Rahilju. Mojs. I. 33, 2. Metnuše zvonce pa šipak, zvonce pa šipak po skutu od plašta u naokolo. II. 39, 26. Jezik bješe stari slovenski pa posrbljen. Vid. d. 1862, 19. — 2) kao vraćajući se na ono što je prije rečeno, savezom se ovijem pokrepljuje ono što tko dopušta, nasuprot stavlja, izbluže odregjuje ili čemu se čudi. — »Vidiš gde gazda hoće da umre!« »Pa nek umre kad je lud. Npr. 14. Šta pobratime, ako Boga znaš! Pa to tvoja žena! i ti mogao s njom živjeti! 145. Kakva je to lepa bašća i kako je uragjena, a radi je samo jedan čovek, pa još da je kakav, nego mali kao šušica! 205. Dvije se ribe na jednoj vatri peku, pa jedna drugoj ne vjeruje. Posl. 57. Kod (tolike braće i kod) tolike kragje pa na božić bez mesa. 137. Neka je koka šarena, pa makar i ne snijela jajeta. 200. Koliko sam se trudio, da ne bude mlogo štamarskih pogrešaka, pa je opet u prvoj reči ostala jedna! 204. Kod takijeh zlatnijeh ruku, pa ideš da služiš drugoga. Sovj. 38. Hristos Isus, koji umrije, pa još i vaskrse. Rim.

8, 34 (immo qui et resurrexit, ja der auch auferstanden ist). »Jedan Misirac odbrani nas od pastira« . . . »Pa gdje je? za što ostaviste toga čovjeka? Mojs. II. 2, 20. Za to pozvah tebe da mi kažeš šta ću činiti. A Samuilo reče: pa što mene pitaš, kad je Gospod odstupio od tebe? Sam. I. 28, 16. amo se mogu dodati i ovaki primjeri: Od Kotora pa dolje do mora. Kov. 30. Od godine 1815 pa dok se nije odredilo . . . Slav. Bibl. 1, 89. Od Sura pa do zemlje Misirske. Sam. I. 27, 8. — 3) pa, kao koji, koja, koje. vidi te, što. Bio jedan car, pa imao tri sina. Npr. 7. Bio čovek i žena, pa imali tri sina. 60. Sad išti od srebra haljine, pa da stanu u orahovu ljusku. 223. Da izgore u Moraču crkvu, zađušbinu Srpskijeh kraljeva, pa je od njih tebe ostanula. Npj. 4, 371. — 4) u pjesmama kadšto ne znači ništa, nego se dodaje samo da se ispuni vrsta: Kad vidije ono Ture zorno, da će njega Marko izgubiti, pa pobježe preko polja ravna. Npj. 4, 10. vidi a I 8, da 17, i 1a, ja 4, te 7.

pa . . . vidi paha . . . Rj.

pābirak, pābirka, m. die Nachlese (des Weins), racemus post vindemiam residuus, die Nachlese (des Kukuruz), spicae a messoribus relictæ, cf. paljetak. Rj. — ono što ostane, kad se obere n. p. vinograd. — Da su došli k tebi berači vinogradski, ne bi li ostavili pabiraka? Avd. 1, 5.

pābirčēnje, n. die Nachlese, das Nachlesen, racematio, spicilegium. Rj. verb. od pabirčiti. radnja kojom tko pabirči. — Nije li pabirčēnje Jefremovo bolje nego berba Avijezerova? Sud. 8, 2.

pābirčiti, ėim, v. impf. nachlesen, racemo, spicas lego, cf. paljetkovati. Rj. pa-birčiti. isp. pa 1. (tum, post haec, kao poslije) i brati (birati). isp. Korijeni 122. v. pf. napabirčiti. — Nemoj požeti sa svojim njive svoje, pabirči po četvi. Ni vinograda svojega nemoj pabirčiti, nego ostavi siromahu i došljaku. Mojs. III. 19, 9. 10. »Da idem u polje da pabirčim klasje« . . . stade pabirčiti po njivi za žetecima. Rut 2, 2, 3.

pābušina, f. (u Srijemu) vidi babušina. Rj. meso ispod rebara, one dvije jamice pod trbuhom. vidi i pobočina, dimnja, slabina, slabobočina. isp. prepona.

pāciti, ėim, v. pf. küssen, osculor (Kindervort): paci Bogu (gjavole). Rj. poljubiti. riječ dječina.

pāčov, pācova, m. (u vojv.) die Ratte, rattus Linn. cf. stahor. Rj. vidi i parcov, štakor. — Mačak kad opazi tolike miše i pacove počne ih hvatati . . . nasred sobe velika gomila mrtvih miševa i pacova. Npr. 42. — Od tugjih: parcov. pacov. Osn. 91. tugje riječi s takim nast. kod akov.

pāčānje, n. das Einmischen in etwas, das Abgeben mit etwas, immictio. Rj. verb. od pačati se. radnja kojom se tko pača u što.

pāčāriz,* m. vidi šteta, kvar. Rj. vidi i ėkvar 1.

pačati se, čam se, v. r. *impf.* u što, *sich in etwas mischen (mengen), immiscere se, cf. miješati se*. Rj. *vidi i plesti se. isp.* unositi se, upletati se, utrčavati se. *isp. v. pf.* raspačati.

pačaura,* f. der Waschlappen, *lacinia serviens eluendo, cf. sudopera, bespara*. Rj. *krpa kojom se peru sudovi. vidi i opirnjača.*

1. pače, pačeta, n. *die junge Ente, pullus anatis*. Rj. *pa(t)če. mlada patka. vidi plovče, rače. pl. pačići*. Bježi od ljudi kao *divlje pače*. Posl. 14. Nema pameti ni koliko *pače*. 204.

2. pače,* pača, f. pl. *die Sulze, gelatum, coagulum, cf. pitije*. Rj. *vidi i drče, drhtalice, hladetina, hladnetine, lučenje, mrzletina.*

3. pače (pače), **paček**, (u Risnu) *vielmehr, imo: e paček!* Rj. *pače-k. vidi 2k (dodatak). vidi dapače.*

pačenje, n. *das Schaden, to nocere*. Rj. *verb. od pačiti, koje vidi.*

pačica, f. dem. od patka. Rj. *pa(t)čica. vidi račica.*

pačići, m. pl. (coll.) *die jungen Enten, pulli anatis*. Rj. *mlade patke. vidi račići. jedno od pačica pače (pačeta), i pačić: Od mjeseca praščići, a od dva pačići.* DPosl. *Pačić, pače. XIV.*

pačinjak, m. kavez u kom se *patke zatvoraju, der Entenstall, anatum stabulum*. Rj. — *pačinjak* (od osnove koja je u *patka*). Osn. 265. *za nast. isp.* kod golubinjak.

pačisti, adj. što je *poslije čiste nedjelje. pa-čisti. isp. pa 1, pa-birčiti. — Pačista nedjelja, f. der Nach-čista-Sonntag (Woche), hebdomas altera quadragesimae*. Rj. 492a (*druga nedjelja uskršnjega posta*).

pačiti, pači, v. *impf.* (u Liči) kome što, *schaden, nocere: pači mi vino, cf. uđiti*. Rj. *vidi i škoditi.*

pačji, adj. *Enten-, anatinus*. Rj. *što pripada patki, patkama. vidi plovčji, račji. — Pačje gnjizdo, n. (u Srijemu) nekaka trava, die Ochsenzunge, anchusa officinalis*. Rj. 492a. Čisto ka *pačju noga*. Posl. 348.

pačmaga,* f. *vidi pašmag, pašmaga, papuča, što-pela: Sama gola, u košulji tankoj, sama bosa, u pačmage žute, gologlava, u marami maloju*. Npj. 1, 475.

pač, adj. indecl. *rein, sauber, purus, cf. pači, čist*. Rj. *tugja riječ.*

pačarsija, f. *vidi patrijaršija: Sagrađiše visoke Dečane, pačarsiju više Peći ravne*. Rj.

pačela, m. *pačelo, n. (u Srijemu), pačeo, pačela, m. (u Srijemu), Art Brautschleier, veli genus: Odeš'te mi svilene pačele. (cf. ubradač. Rj.⁸). Rj. nekakav prijevjes nejestinski. tugje riječi.* Osn. 125. — *Da joj ne klone zeleni venac i beo pačco na rusoj kosi.* Živ. 311.

pačići, *vidi pač. Rj.*

pačićer, m. u *zagoneci, cf. čičer*. Rj. — *Čičer pačićer*, na glavi mu kositer; kad čičer klikne, sve mrtve digne. Rj. 761a. *odgonetljaj: kokot u zoru kad zapjeva.*

pačalica, f. (u C. G.) n. p. *maslina koja sama opadne, die von selbst abfallenden Obstfrüchte (z. B. Oliven), fructus sponte decedentes*. Rj. *uopće vočka koja sama opadne.*

pačalište, n. n. p. *Cigansko (gdje padaju Cigani), Lagerstätte, locus castrorum*. Rj. *isp. logor, đkō, tabor. — Ne iste se pačalište prije noći.* DPosl. 73. *riječi s takim nast. kod danište.*

pačanje, n. *das Fallen, casus*. Rj. *verb. od padati. stanje koje biva, kad što pada: Ti češ jesti, ali se ne češ nasititi, i padanje tvoje biće usred tebe.* Mih. 6, 14.

pačati, pačam, v. *impf.* Rj. v. *impf. slož. dō-padati, iz-, na-, o-, od-, po-, pod-, pre-, pri-, pro-, raz- (se), s-, u-, za-; v. pf. usprōpadati se. v. pf. prosti padnuti, panuti, pasti, i kod pasti v. pf. slož. — 1) fallen, cado*. Rj. — *Ovaj vo vozi iz brazde, t. j. s desne strane, kud brazda pada, a onaj drugi od čovjeka.* Rj. 39b. *Pada od gore, cf. gorica, gorska bolest.* Rj.

94b. *Pliva, voda koja kod Jajca (u Bosni) s velike visine pada u Vrbas.* Rj. 507b. *Evo ti od svakuda svakojakijeh konja k njemu i kako koji dolazi, tako na prva koljena pred njim pada.* Npr. 121. *Još mu nijesu oči padale.* (Reče se u šali kad se za koga govori da je mlagji nego što je). Posl. 114. *Ne padaju iz neba pečene mušmule.* 207. *Od jednog udara dub ne pada.* 233. *Zemlji padaj, starac Radivoje, zemlji padaj, pušci oganj daji.* Npj. 4, 283. *Tu padaju mrtvi bez hesapa.* 4, 317. *Gje je hladna voda porevala... pa otolen pada na valove.* 4, 448. *Voda, koja sa velikom hukom pada u zaliv morski.* Pis. 80. *On svojemu gospodaru stoji ili pada.* Rim. 14, 4. *Objje misli padaju s iste pogreške.* Rad. 1, 114. *Ako nije imala toga prava, onda pada sve ovo.* Vid. d. 1861, 18. *sa se, pass. bezlično: Pao si kao što se pada od nevaljalijeh ljudi.* Sam. II. 3, 34. — 2) *pada kiša, snijeg, es regnet, schneiet, pluit, ningit (cadunt pluviae, nives)*. Rj. *vidi ići 5, nahoditi 2, nalaziti 3; daždjeti, kišjeti, kišiti, kišuljati, nakisivati; sniježiti. — Kad najviše grmi, najmanje kiše pada.* Posl. 119. *Kiša pada kapljicama, pak napada lokvicama.* 134. *Ne pada snijeg da pomori svijet.* 207. — 3) *pada mi rognjak, ist (kommt heraus): A. Milan mi pada rognjak. B. Po čemu (kako)? A. Njegova mati i moja mati od dvije sestre djeca. Rj. kao dolaziti. — ovamo idu i ovaki primjeri: Varvara, koja pada 24 Dekemvrija.* Rj. 53a (24 [dan]... *accus.*). *Makivije, nekakav svetac koji čini mi se da pada prvi dan Gospgjina posta.* Rj. 342b (prvi dan... *accus.*). *Materice, praznik koji svagda pada u drugu nedjelju pred Božić (a u prvu pred oce).* 347a. *Žna u koji dan preko godine spadaju svi secci, cf. padati.* Rj. 701a. *U ovo vrijeme padaju ratovi Stefanovi s bugarskim carem.* DM. 20. *Postanak mu (tomu običaju) pada u ona vremena kad je... 309. O prazniku sjenica, koji je poslije berbe padao, zahvaljivalo se i na sretnome svršetku berbe.* Prip. bibl. 49. *Koji je uzimao da postanje rumunškoga jezika pada još u ono vreme kad... Vid. d. 1816, 71. i ovakovi primjeri: Padalište Cigansko, gdje padaju Cigani.* Rj. 484b. *Na zlo pada gore, a na gore još gore.* DPosl. 67. *Ne pada mu san na oči, već mu pada jad na srce.* Npj. 1, 222. *Da u Tursko ropstvo ne padaju.* Npj. 4, 72. *Kazasmo vam naprijed da ćemo padati u nevolje.* Sol. I. 3, 4. *Da je upravo pod odgovor padao sam krivac.* DM. 295. *To je narod sve većma padao u neznaboštvo i u bezakonje.* Prip. bibl. 88. *sa se, pass. bezlično: Na zimovište se ne pada, dje nije drva, hljeba i stada.* DPosl. 67. *kao prelazan glagol: Pada ga i bumnjit' i glumit'.* DPosl. 93. *Pada ga i dut' i kovat'.* 93.

pačavica, f. (po jugozap. kraj.) *die Fallsucht, epilepsia, cf. gora, gorska bolest*. Rj. *isp. Pada od gore. vidi i gorica, goropad 2, velika bolja.*

pačavičav, adj. *fallsüchtig. »Vele da je pačavičava, ali oni to kriju.« J. Bogdanović, koji boluje od pačavice.*

pačez, m. brdo u Lovčenu. Rj. *za nast. isp. Pačez, Skrápež, i riječi kod derež; za postanje pačez.*

pačež, m. u gram. *die Endung, casus: Imena muškoga roda u jedn. broju imaju... sve ostale pačeže jednake.* Danica 1, 62. *U svijeh riječi osim glagola oblici se zovu pačeži.* Obl. 1. *Ali se ovaj pačež pomiješa s istijem pačežem zamjenica.* 2. — *postalo od pasti, padati, po Lat. casus.*

pačežni, adj. što pripada *pačežu: Kao da je u njega pačežni nastavak.* Obl. 59.

pačina, f.: »Rt, děl« zove se ono rebro poduže kose, koje se među dve *padine* spušta od bila na niže. M. Gj. Miličević. ARj. II. 409a. *Padina* je dolinica između dva brijega. Može biti velika ili mala. M. Gj. Miličević. — *Ove bogomolje su... u padini reke Mlave.* Megj. 271. *Ljubljanska padina* izgleda

kao pravi zemaljski raj. Zlos. 72. *isp.* dolina, i *syn.* ondje.

padnuti, *padnem*, *vidi* pasti (padnem). Rj. i *primjere* ondje. *vidi* i panuti. *v. pf. slož.* o-padnuti, pre-, pro-, raz- (se), za-. *v. impf.* padati.

pafta,* *f. (pl. päfte)*. Rj. *vidi* papta, pavta. *dem.* paftica. — **1)** *vidi* karika. Rj. *vidi* i grivna, lama, lima. *n. p. na pušci*. — **2)** pafta ženska, ili što svestenici opasuju kad služe, *cf.* pafte. Rj. *vidi* tkanice. *pojas* nekakav.

paftalija,* *f. die Flinte mit vielen Ringen, telum anulatum*: U krilu mu leži paftalija. Rj. pafta-li(ja), puška sa mnogim paftama, karikama. *vidi* pavtalija. — Preko krila duga paftalija, sva u sirmi i u suvu zlatu. Npj. 3, 343.

pašte, *f. pl. vidí* tkanice. Rj. *vidi* i pavte; udžbašlje. — *pojas* nekakav ženski.

paštica, *f. dem. od* pafta. Rj. *vidi* pavtica.

pagjenija, *f. die Frohne eines Klosterbauers, angaria (od monasterium praestanda)*. Rj. *rabota* (robija, tlaka) što se posluje manastiru.

pagjenijáš, pagjenijáša, *m. Klosterroboter, operarius monasticus*. Rj. *robotar* manastirski. — *riječi* s takim nast. kod bradaš.

pahaljka, *f. vidí* päljka. — Päljka, *f. (pahaljka)*. Rj. 486a.

pähänje, *n. das Abblasen, Abstäuben, excussio, deslatio*. Rj. *verb. od* pähati. *radnja* kojom tko päše *n. p. hljeb*.

pähänje, *n. verb. od* pähati. *radnja* kojom tko pähä *n. p. pogaču* peruškom, ili kojom pähä *n. p. pero* za klobukom.

1. pähati, päšäm, *v. impf. n. p. hljeb, wegblasen, abstäuben, deslo, excutio pulverem. cf. pähati* 1. Rj. *pahati n. p. hljeb* peruškom, *pošto se izvadi iz vatre. v. pf. slož.* opähati.

2. pähati, pähäm, *v. impf.* — **1)** pogaču peruškom, *pošto se izvadi iz vatre, abstäuben, abblasen, excutio pulverem, deslo*. Rj. *vidi* pähati. *v. pf. slož.* opähati (opajati), zápahati. — **2)** (*v. neutr.*) *flattern, fluitare*: Za klobukom paun-pero päha do zemlje. Rj. *kao vijati* se.

pähülj, pähülja, *m. u* Rj.: päülj, paülja, *m. der Grashalm, graminis herba*: nije ukosio ni paülja jednog sijena. Rj. 491b. *kao travka*. — pä(h)ülj (*isp. pero*), pähulja. Korijeni 300.

pähulja, *f. u* Rj.: päulja, *f. nekaka* trava, *Art Pflanze, herbae genus*. Rj. 491b. *vidi* popino prase. — pä(h)ülj, päulja. Korijeni 300.

pähuljice, pähuljica, *f. pl.* — **1)** *sitno ono* perje *kao bez hadrljica što se nečehano meče n. p. u jastuk. govori se u* Hrv. *vidi* mašak 1, paperje. — **2)** *kad počne sniježiti, kažu*: padaju već pähuljice. *die Schneeflocken*.

pája, *f. ein Streif, virga, linea, cf. pruga*. Rj. — *Tagja: pája*. Osn. 57.

Pája, *m. (ist.) vidí* Pajo. Rj. *hyp. od* Pavao. Pa-ja. *takva hyp. kod* Baja.

päjanta,* *f. vidí* žioka, *cf.* pajvanta, pänta. Rj. *vidi* i paznica, letva, vjenčanica 3. *kao mala* gredica, *što se njih više pribija po rogovima u* kuća i u *drugijeh* zgrada.

pajédnica, *f. kad se što opajedi* pa izide kao čirč. Rj.

pájiti, jün, *dem. od* spavati, (*zu Kindern*) schlafen, dormio: *paji* buji zlato moje! (*žene govore, kao pjevajući, kad uspavljuju djecu*). Rj. — *mjesto spavati govori se u* djetinjskom govoru *pájiti* (gdje je otpalo sprijeda s). Korijeni 311.

Pájo, *m. (juž.) hyp. od* Pavao. Rj. Pa-jo. *gen.* Pája, *voc.* Pájo. *takva hyp. kod* Bajo. — Pa on zove Paja kapetana. Npj. 5, 315.

pajtáš, pajtáša, *m. (u* Madž.) *vidi* drugar. Rj. *Madž. pajtáš*.

pajtášica, *f. (u* Madž.) *vidi* drugarica. Rj.

Päjün, *m. (u* C. G.) muški nadimak. Rj. *upravo hyp. od* Pavao. — *Päjün* (osn. u Pajo). Osn. 173. *takva hyp. kod* Kreun.

pájvan,* *m. der Strick (für weidende Pferde), funis, cf. uže*: I svežu se konji u *pajvane*. Rj. *uže kojim se vežu konji kad* pasu.

pájvanka,* *f. vidí* pajanta. Rj. i *syn.* ondje.

pák, Rj. pa-k (*isp. 2 k*). — **1)** *vidi* pa. Rj. *vidi* i paka 2, pake. *savez* pak u *ovom značenju* stoji na početku rečenice. — **a)** *vidi* pa 1. *isp.* pöpák. — Ona onda izigje, *pak* mu pripovedi svu svoju nevolju, najposle mu reče . . . Npr. 56. Prenesi me, *pak* ću ti onda kazati. 77. Ona nevoljnik dobata do vode, *pak* najprije umije oči . . . *po tom* pogje hitro u onoga kralja, *pak* reče . . . 86. Bježao od vaške, *pak* ću me između u šake. Posl. 14. Daj mi sreću, *pak* me stavi u vreću. 50. Ispeci, *pak* reci. 105. Sveti Nikola najprije je svoju bradu napravio *pak* drugome. 281. Do Vas stoji, da to bude ili ne bude, *pak* sad Bog Vam a duša Vam. Pis. 27. Primi riječi moje . . . *pak* ću biti zadovoljan. DP. 370. — **b)** *vidi* pa 2.

— Ja sam carica, *pak* nemam zlatnog razboja ni preslice. 58. Od 7 godina *pak* do same starosti. Danica 2, 81. Često sam mislio da Vam što pišem, *pak* me je sve koješta zadržavalo i razbijalo. Slav. Bibl. 1, 90. — **2)** *aber, vero*: onda pak. Rj. *savez* pak u *ovom značenju* ne stoji nikad u početku rečenice. *isp. a* 1, i *syn. ondje*. — Reci joj neka mi iz tih jaja izleže piplad, *pak* ću je dobro darovati, ako li *pak* ne izleže, hoću te staviti na muke. Npr. 105. Kad narod *pak* stane psovati i vikati na vešača, on se poplaš. Danica 4, 38. U ono *pak* doba dogje Jovan krstitelj. Mat. 3, 1. Kad oni *pak* izigju, gle, dovedoše k njemu čovjeka nijema. 9, 32. Marija *pak* sjedi s njom oko tri mjeseca. Luk. 1, 56. U to vrijeme *pak* izigje zapovijest od česara Avgusta. 2, 1. Ne samo *pak* to, nego se hvalimo i . . . Rim. 5, 3. Ako ostanesh u dobroti. Ako li *pak* ne, i ti ćeš biti odsječen. 11, 22. Molim vas *pak* braćo, čuvajte se. 16, 17. Prvi trudeći se za Boga Izrailjeva . . . Drugi *pak* očisti solju nezdravu vodu. DP. 312. — **3)** *pak?* *dann, tum*. Rj. *kao da se* pita: *onda?*

páka, (u Dubr.) — **1)** *vidi* opet, *n. p. vidjećemo* se i *paka*. Rj. — **2)** *vidi* pa: *Paka* joj je junak govorio. *Pak* su lipa svate sakupili, *paka* idu po mladu divojku. S gjordam? Pavlu grebak iskopaše, *paka* mlada Pavla zakopaše. Rj. (s?). *vidi* i pak 1, pake. — Gora bregja rodi miša, velike hvale, a *paka* ništa. DPostl. 24. Misli, a *paka* govori. 61.

pákao, pákla, *m.* — **1)** *die Hölle, infernus christianorum*. Rj. *vidi* vječna muka. — Pa ga baci na dno *pakla*, *paklenici* dočekaše. Rj. 485a. Jer se oganj razgorio u gujevu mojem, i gorjeće do najdubljega *pakla*. Mojs. V. 32, 22. — **2)** (po zap. kraj.) *vidi* smola. Rj. — Tko u *pak'o* tegne, opakli se. DPostl. 134.

páke, *vidi* pak: Po(h)arati, *pake* popaliti. Ona kupi svoje b'jelo platno, *pake* bježi Skadru bijelome. Lako skoći, *pake* progovori. Rj. *vidi* i pa, paka 2. — Lijepo joj ime izbirao: bila Zlatka, *pake* Angjelija. Npj. 3, 142.

pákleni, *adj. höllisch, infernalis*. Rj. *što pripada paklu*. — Sveta dušica, *paklena* mjesinica. Posl. 281. Hudobo *paklena*! (Kao psovka — i povelika). 343. Zmije, porodi aspudin! kako ćeš te pobjeći od presude u *oganj pakleni*? Mat. 23, 33.

páklenik, *m. (u* Dubr.) *vidi* gjavo: Pa ga baci na dno *pakla*, *paklenici* dočekaše. Rj.

páklenjača, *f. vidí* paklina. Rj. *riječi* s takim nast. *kod* ajgirača.

Páklenjača, *f. voda* u Velebitu od Dalmatinske strane. Rj.

páklina, *f. (u* Lici) kao katran, što se kola mažu,

Art Wagenschmiere, axungiae genus. Rj. nekakav kolomaz. vidi pakljenjača. — Al' eto ti jedna ljudurina, crnjaše se kao i paklina. Npj. 5, 512. Uze kovčežić od site, i obli ga smolom i paklinom. Mojs. II. 2, 3.

pakliti, pakliti, v. impf. paklom (smolom) ili paklinom mazati. v. pf. slož. opakliti. — Paklit' dušu. DPostl. 93.

pakljenje, n. verb. od pakliti. radnja kojom tko pakli što.

Pak-Marija, f. brdo izmegju Crmnice i Paštrovića. Rj.

pakolčec, f. (u primor.) svako proljetno zelje što se jede, *Frühlingsgemüse, olus vernum (bunias erucago L. Rj.)*. Rj. — Tugja će biti i pakolčec. Osn. 371.

pakosan, pakosna, adj. vidi pakostan. Rj. pakosan je prema drugom padežima bez t.

pakosnica, f. mulier maligna, malevola. Stulli. pakosna žena.

pakosnik, m. Stulli. pakostan čovjek.

pakost, pakosti, f. die Bosheit, malitia. Rj. vidi opačilo, opačina; zloba, zloča, nazloba; pasjaluk, pizma. — Noćnica, kao nekaka avet koja čovjeku noću kad spava čini pakost kaku. Rj. 424b. Da se govori samo iz osvete i iz zavisti i pakosti. Odg. na ut. 19. Ovakove riječi izlaze ili iz slijepa pakosti ili iz gruboga neznanja. V. Lazić 1, 13.

pakostan, pakosna, adj. boshafft, mulus, malitiosus. Rj. vidi pakosan. isp. zloban. — Od Tršića sela pakosnoga. Npj. 1, XXVIII. Ostale su sve pakosne izmišljotine i laži. Odb. od ruž. 16. Što su neki ljudi uljudni, a drugi zli i pakosni . . . i to dolazi od gornja tri uzroka. Priprava 41. Pogledaj neprijateljje moje . . . kakvom me pakosnom nenavišću nenavide. Ps. 25, 19. Lažljivac sluša jezik pakostan. Prič. 17, 4.

pakostiti, stüm, v. pf. (v. impf. Rj.) (u Grblju) schaden, Schaden zufügen, noceo: Toliko mi zlotvor pakostio! (Posl. 318). Rj. pakost činiti kome. drukčije glagol ne dolazi. isp. uđiti, škoditi. — Molim te, oprosti braći svojoj bezakonje i grijeh, što ti pakostiše. Mojs. I. 50, 17. Koji mi pakoste, prebijajući kosti moje, rugaju mi se. Ps. 42, 10.

Pakovračec, n.: U Loznici i u Pakovraču (selo u srezu Trnavskom, okruga Rudničkog. Rj.) Rj. — Pako-vračec (drugoj poli korijen . . . vrtjeti, od koga je vratiti, a prva će pola biti osnova od koje je adj. opak). Osn. 57.

Pakra, f. nom. prop. Name eines Flusses und Klosters in Slavonien. Rj. voda i manastir u Slavoniji.

Pakraec, m. varoš u Slavoniji. cf. Pakre. Rj.

Pakrački, adj. von Pakrac. Rj. što pripada Pakracu. vidi Pakreki.

Pakre, m. vidi Pakrac. Rj.

Pakreki, adj. vidi Pakrački. Rj.

1. pala, f. (u Mostaru) poduboka lopata kojom se baca voda na povrće (kad se zaljeva). cf. ispolac. Rj. vidi i palj 1, ispo. — Značenje korijenu sipati: pala (ispolac), palje (mekinje). Korijeni 286.

2. pala, f. veliki nož što se za pojasom nosi. vidi handžar, jatagan. za postanje isp. paloš, akc. je i tumačenje od Dr. L. Marjanovića. — Za pas zadi dvije puške male, pod njih metnu palu pozlaćenu. HNpj. 3, 136. Za pasom mu dvije puške male, a pod njima pala okovana. 3. 319. Za pas zadi male džehvedare, rasturi ih palom latinkinjom. 3. 555 (džehvedar = dževerdar).

palac, palca, m. — **1**) der Daumen, pollex. Rj. prst. — Prestunuti, palcima i kažiputima obuhvatiti. Rj. 585a. Kad znači «der Daum» kaže se palca, a kad znači «die Speiche» (na točku), onda se u mn. broju kaže paoci. Pis. 39. Odsjekoše mu palce u ruku i u nogu. Sud. 1, 6. u ovom primjeru ima palac (prst) gen. paoca: Uzmi u maoca nakon paoca. DPostl.

149. — **2**) (gen. päoca, ponajviše se govori pl. päoci i päcevi) die Speiche, radius, cf. spica. Rj. na točku. vidi i žbica, zubac 2. isp. paociti. — Naprava u tijeh točkova bijaše kao naprava u točkova kolskih; naplaci i paoci, sve bješe liveno. Car. I. 7, 33.

palacanje, n. vidi palucanje. Rj.

palacati, cäm, v. impf. (u Srijemu) vidi palucati. Rj. paluca guja jezikom. v. pf. palacnuti.

palacka, f. — **1**) ono što izraste na rogozu kao kukuruščić. Rj. vidi batić 1, palačnik. — **2**) pl. palacke, Art Patrontasche, embolorum theca, cf. pripojasnice. Rj. vidi i kese. — Značenje (korijenu) isticati se, stršiti: palac, paociti; palacka, palačnik; palok. Korijeni 286.

palacnuti, palacnēm, v. pf. vidi palacnuti. v. impf. palacati. — Jezik nije nikad našao ništa da palacne mladim i lepim popom udoveem. Zim. 5.

palača, f. der Pallast, palatium: Zrno do zrna pogača, kamen do kamena palača. Posl. 94. vidi palata, polača, polac; dvor, dvori, har 2, konak, odžak, saraj.

palačnik, m. (u Srijemu) vidi palacka 1. Rj. vidi i batić 1.

palamār,* m. das Schifftau, rudens, cf. uže. Rj. uže u lagje.

palāmida, f. palāmuda, f. (u Srijemu) Ackerkratzkraut, serratula arcensis (circium arcense L. Rj.) Rj. biljka.

palanački, adj. von der palanka, palancae, oppidi. Rj. što pripada palanci.

palāncanin, m. Einwohner einer palanka, oppidanus. Rj. čovjek iz palanke.

palāndara, f.: I evo mu mreža palandara. Rj. — Tamne su: ojdara. palandara. Osn. 109.

palānga, f. — **1**) (u Grblju) vidi poluga, (ozib. Rj.) Kad li doše na Legjanska vrata, kad li pusta bjehu zatvorena, zatvorena gozdenom palangom. Rj. Tugja: palanga. Osn. 365. Lat. palanga, phalanga. isp. zapalangati. — **2**) vidi palanka 2, pandurnica, stražara, stražnica. — Četa pogje u Rudine ravne, suminuše Ploču i Trubjelo i Omutić krvavu palangu. Npj. 4, 53. E vas e je sreća donijela od Rudina i od Omutića, tamo mi je Bibić na palanzi. 4. 389. I razvali careve palange, to fortice od Hercegovine. 5. 72 (fortica = forteca).

palānka,* f. — **1**) (u Srbiji) cine Palanke (Mittelding zwischen Dorf und Stadt), oppidum. Rj. Palanke su manje od mlogih sela, nego se od njih razlikuju samo po tom, što u njima sjede Turci, i što ima po koji dućan, i što su kuće na blizu. Danica 2, 47. po tumačenju u Rj. palanka je srednje izmegju varoši i sela, ni varoš ni selo, varošica; der Markt-flecken, oppidulum. — **2**) (u C. G. i u Herc.) pandurnica ili stražara. Rj. vidi palanga 2, stražnica. — Tu palanku moju razorio, carski barjak pod nogom zgazio. Npj. 5, 309. isp. palanga 2.

palata, f. der Pallast, palatium: Polača znači velika kuća, palata. Posl. 26. vidi i palača.

palavra, f. (u Srijemu) čeljade koje mnogo govori i riječi po selu raznosi, die Schwätzerin, garrula. Rj. vidi stokućanin.

Palčksija, f. vidi Poleksija. Rj. ime žensko.

palēnta, f. Tal. polenta. skuhano tijesto od kukuruznoga brašna. vidi kačamak, i syn. ondje. — Što ti žlicom kačkaš tu palentu? J. Bogdanović. ARj. III. 870b.

Paleški, adj. von Palež. Rj. što pripada Paležu.

palet . . . (u Hrv.) vidi paljet . . . Rj.

Palež, m. (sad Obrenovac. Rj.) Städtchen am Einfluss der Kolubara in die Sava, oppidum Serbiae. Rj. palanka u Srbiji na utoku Kolubare u Savu. — imena s takim nast. kod Padež.

pález, m. isp. Palež. vidi paljevina, pošeg. djelo kojom tko zapali n. p. kuću: Udarilo u naše selo

svako zlo, pa i *palež* (t. j. paljevina). J. Bogdanović. — za nast. isp. derež.

Palažanin, m. (pl. Páležani) *Einer von Palež*. Rj. čovjek iz Paleža.

pālīca, f. Rj. dem. paličica. — 1) *der Stock, Spazirstock, baculus*. Rj. isp. batina, i syn. ondje. — Blažena paliča, vidi badnjačica. Rj. 30b. Klis. U ovoj igri ima »konj«, *palica* (kao pola štapa), klis i trlica. Rj. 275b. Uzme mješinu od zaklanoga brava, te je napuše pa udri po njoj *palicom*. Npr. 168. *Palica vladalačka* ne će se odvojiti od Jude. Mojs. I. 49, 10. — 2) *der Stock (im Joche), baculus jugi*. Rj. u jarmu. isp. ispaličiti. — Paličnjak, t. j. svrdao, što se na jarmovima vrte rupe za *palice*. Rj. 486a. Oj oraču! mlad oraču! ko ti dade mlade voke, i jarmove javorove, i *palice šimširove*? Npj. 1, 161. — 3) (u C. G.) *ein Stück Holz, lignum*: Jedna *palica* ni pred carem ne gori (Kao što jedno drvo samo ne može da gori, tako je i mnogi posao teško jednome čoeuku učiniti. Posl. 112). Rj. jedno drvljadi. — 4) vidi maska 2. Rj.³ vidi i lakat 3. cf. tjeratica.

pālīčica, f. dem. od *palica*: Podaj Petru *paličicu*, nek ubije grličicu. Rj.

pālīčnjāk, m. t. j. svrdao, što se na jarmovima vrte rupe za *palice*, *der Bohrer zu dem Stockloch im Joche, terebra major pro foramine jugi ad inserendum baculum*. Rj.

pālīdrvee, n. pali-drvee, prema Njem. Zündhölzchen. vidi palionica; čibret, sumporača, šibica, žigica. — Govoreći to on se maši za *pālīdrveca*, ukresa, i zapali svojoj cigaru. Zlos. 39. Ko danas duva u ugarak da užeže sveću kod *kutije pālīdrveca*? 328. Na jedan mah će trgnuti iz špaga *pālīdrvee*. 334.

pālīgōrka, f. (u vojv.) kaže se zloj ženi, *Benennung für ein böses Frauenzimmer, mulier importuna*. Rj. vidi oštrokongja, nadžagbaba. — pali-gorka (druga poli osnova u gora). Osn. 300. isp. tako slož. riječ kačiperka.

Pāli-Gjāk, m. pripovijeda se da je bio nekakav harambaša koji se ovako zvao. Rj.

pālīje, pālīja, f. pl. kao velike lotre, s pomoću kojih se burad na kola tovari i s kola skidaju, *Schrotleiter*. Rj. vidi skladnje.

pālījer, pālījera, m. nekakav barut, *Art Schiesspulver, pulveris pyrii genus*: A dofati sjajna džeferdana, koji prima litru *pālījera*. Rj. — *takve tugje riječi kod dacijer*.

pālīješće, n. u ovoj zagoneci: U liješće *pālīješće*, u liješće voda stoji, a u vodi oganj gori. Rj. *odgonetljaj*: ogledalo.

pālīk, m. (u C. G.) cf. ličiti se. Rj. — Likom i *palikom* ličim se. Rj. 331b.

pālīkuća, c. g. *domorum incendiarius*. Stulli. *pālīkuća*. *čeljade muško ili žensko što pali kuće*. — tako slož. riječ kod čistikuća.

pālīlo, n. ono što *pali*; *der Zunder, fomes*. — *Pālīlo* ugje u skupštinaru. Mil. 179.

pālīionica, f. *Zündmaschine*. Rj.³ vidi *pālīdrvee*, i syn. ondje.

pālīpān, cf. pipavica. Rj. — Kad se djeca u početku kake igre pogagjaju koje će najprije činiti ono što u igri valja da čini onaj koji izgubi, n. p. ko će najprije žmuriti, onda jedno kao brojeći sve redom govori: »Pipavice« ... Mjesto ovoga govori se kašto i ovako: Od Dunava do Dunava, do dva cara carevina, gusen gusenica, *palipuška palipan*, drž' se soko za katan, katan bio gjuľistan. Klincica, varčica, zveckac! Ovgje žmuri onaj na kome dogje »zveckac«. Rj. 500b.

pālīpuška, cf. pipavica. Rj. vidi kod *palipan*.

pālīsād, m. *die Palissade, vallus*. Rj. kolac u šanaca. — Šanac, pored koga su iznutra udareni *palisati*. Danica 2, 42 (tako mj. palisadi).

pālīšte, n. gdje je što *paljeno*, n. p. za kupusni

rasad, *die Brandstätte, ustrina*. Rj. isp. spalīšte, paljika, garište. — riječi s takim nast. kod danište.

pālītī, pālīm, v. impf. Rj. v. pf. slož. iz-paliti, na-, o-, po-, pod-, pri-, raz-, s-, sa-, u-, uz-, za; v. impf. slož. na-paljivati, o-, pod-, pri-, raz-, s-, sa-, u- (se), za-. — 1) *anzünden, incendio*. Rj. — Uoči Ivanja dne je obično na nekijem mjestima *paliti līlu* oko tora. Rj. 215b. I lubarde, čim gradove *pali*. Rj. 314b. Puške su iz početka *palili fitiljem*. Rj. 663b. U podne *svijeću paliti*. Posl. 334. Robe, *pale*, a sijeku glave. Npj. 4, 336. Stanu *paliti kule iz pušaka*. Danica 3, 142. Turci su svaki dan izlazili, te *palili* i harali uz Jadar. 3, 201. Čovjek nevaljao kopa zlo, i na usnama mu je kao *oganj koji pali*. Prič. 16, 27. *sa se, pass.*: Zublja se zove usukano drvo ljeskovo ili dubovo, koje se suho *pali* mjesto luča. Rj. 214b. Čumurnica, jama gdje se čumur *pali*. Rj. 762a. — 2) n. p. pušku, *feuern, accendo*: Neko *pali* bistra dževerdana. Rj. isp. bacati (puške), metati (puške), puškarati. *ostala syn. kod puška*. — Od obraza tanku *brešku pali*. Npj. 4, 66. Pa od oka *pali dževerdara*. 4, 373. *Pali* lbro ubojne *topove*. 4, 374. — 3) nešto me *pali* po legjima, *jucken, prurio*. Rj. kao *svrbjeti*. — 4) sir *pali*, kad se malo kao užeže. Rj. — 5) on *pali* on žari, *schalten und walten, dominari*. Rj. — On *pali*, on žari. (Radi i upravlja po svojoj volji). Posl. 239. Da su se njih dvojica načinili u Biogradu kao dahije te *pale* i žare po svojoj volji. Sovj. 19.

pālma, f. (gen. pl. pālāmā). vidi paoma. *die Palme, palma*: *Palma*, drvo na kojemu ragjaju urme. Nov. Zav. XI. Narod mnogi obućen u haljine bijele, i *palme* u rukama njihovima. Otkriv. 7, 9. Dogjoše u Elim, gdje bijaše dvanaest izvora i *sedamdeset pālma*. Mojs. II. 15, 27.

pālmov, adj. što pripada *palmi*. za nast. isp. aptov. — Siker, nekakvo jako piće ... od meda, urmi i *palmova soka*. Nov. Zav. XII. Dokle su se po *palmovim šumama* samo šetali. Priprava 151. Uzmite *grana palmovijeh*. Mojs. III. 23, 40.

pālōk, m. (u Boci) u riječima: na paloku, t. j. ruci (da se lasno može uzeti), *bei der Hand, prac manibus*. Rj. isp. ruka 5. — vidi tumačenje korijena kod *palacka*.

pālōš (pālōš), m. *der Pallasch, gladius militaris*. cf. mač. Rj. *augm.* *pālōšina*. isp. *pāla*. — Stade klepet noža i *pālōša*, bajuneta, sablje i handžara. Npj. 5, 344. Buč ogrne, a *pālōš* pripaše. HNpj. 4, 32.

pālōšina (pālōšina), f. *augm.* od *pālōš*. Rj. — O bedri mu *đuga pālōšina* od muškihjeh puno devet pedi. Npj. 3, 95.

pālūcanje, n. *das Zucken, micatus*. Rj. verb. od *palucati*. *radnja* što n. p. guja *paluca* jezikom. vidi *palacanje*.

pālūcati, cām, v. impf. *paluca* guja jezikom, *zucken, mico*. Rj. vidi *palacati*. v. pf. *palucnuti*.

pālūcnuti, pālūcnēm, v. pf. *zucken, mico*. Rj. *palucne* guja jezikom. vidi *palacnuti*. v. impf. *palucati*.

pālūčak, pālūčka, m. *eine kleine unregelmässige Au, campus herbicus prope aquam*. Rj. cf. šikara. Rj.³ XLI. — Između planina pored voda i rijeka ima mlogo luka i *pālūčaka*. Danica 2, 33. Po ostalijem mjestima *pālūčaci*, kao u nas konopljišta, ili kao dobro gumno, drže se za njive i livade. Kov. 33. — *pālūčak* (osn. u luka). Osn. 291. za pa isp. *pābirēti*.

pālĵ, m. — 1) (u Boci) vidi *ispolac*. Rj. vidi i *pāla*, ispo. — 2) (u Hrv.) drven tučak kojijem se zbija sir, a i kupus sjecavac, *die Stampfe, tudicula*, cf. *sirzbijalo*: Za pasom mu *pālĵ* batina. Rj.

pālĵa, f. (u Dalm.) vidi *zublja*. Rj. — Zadjela se je sebru *pālĵa* za zub. DPosl. 154.

pālĵastura, f. (u Dubr.) nekaka morska riba. Rj.

pālĵavac, pālĵāvca, m. *panis ex furfure*. Stulli. vidi *otrušnica*, *trušnica*. — Lačnu *sladak* je i *pa-*

Ova se proba od ludosti učini skupštini sa svim od pametodostojnoga reda. Danica 2, 137.

pametovanje, n. Rj. verb. od pametovati. — **1)** radnja kojom tko pametuje (pamti) što (die Erinnerung, memoria. Rj.). — **2)** radnja kojom tko pametuje (kao umi), das Vernunft, to sapere. Rj.).

pametovati, pametujem, v. impf. (st.). Rj. — **1)** gedenken, meminisse, cf. pamtiti: Mo'š li znati i pametovati. Rj. vidi i tuviti. — Obećaj ludu da se raduje, a mudru da pametuje. DPosl. 87. sa se, pass.: Zlo se pametuje, a dobro zabude. DPosl. 158. — **2)** vernunft, sapio: Za nas nije vika i skakanje, već je za nas vino i rakija, i gospodstvo, da gospodujemo, mudra pamet, da pametujemo. Rj. isp. ūmiti.

pamrāk, m. (u Boei) crv koji se u ovaca i u koza u rogu nalazi. Rj. vidi pamrav. za postanje isp. pun-drav. — Daćete joj (sestri) ovu travu da popije ujutro na šte srce u vodi nenaćetoj, i kako je popije, doći će joj pamrak u glavu, te će u goru pobjeći. Npr. 112.

pamrāv, m. što u Vuka pamrak. »Što se vrtiš, konda ti je pamrav u guzici«. J. Bogdanović.

pamtilo, m. der ein gutes Gedächtniss hat, qui valet memoria: slab sam pamtilo. Rj. koji (dobro) pamti. vidi pametar 1. isp. zlopamtilo. — riječi s takim nast. kod bajalo.

pamtilja, f. moć pamćenja; das Gedächtnissvermögen; vis memoriae. — Vredno je pomenuti još jednu duševnu osobinu u kočijaša. Ta se osobina tiče njihove moći pamtilje. Megj. 6. Osobita pamtilja... Kako to vi, Gospodaru, pamтите sve. Mil. 288. za nast. isp. bjelilja.

pamtiti, tm, v. impf. gedenken, sich erinnern, meminisse. Rj. vidi pametovati 1, tubiti, tuviti. v. pf. slož. u-pamtiti, za- izmegju m i t izbačeno e. — Svaki čovjek svima mrtvima svojijem, koje on pamti, načini po svijeću voštanu. Rj. 173b. Slabo ko i mari da pamti zapjevku u kojima nema ništa do tuženja i žalosti. Kov. 99. Pamтите ovaj dan, u koji izidoste iz Misira. Mojs. II. 13, 3.

pamtivijek, m. u riječima: od pamtivijeka, seit Menschengedenken, post hominum memoriam. Rj. vidi pantivijek.

pamučan, pamučna, adj. baumwollen, bombycinus, zylinus. Rj. što pripada pamuku. vidi pamukli; bum-bačan. — Astar, pamučno platno. Rj. 8a. Melez, 2) platno u kojega je osnova prtena, a potka pamučna. Rj. 352b.

pamučār, m. der Baumwollhändler, mercator bombycarius. Rj. koji trguje pamukom.

pamuk,* m. Rj. vidi bumbak. — **1)** die Baumwolle, erioxyton (gossypium L. Rj.³). — **2)** (goss. herbaceum L. Rj.³): meko kao pamuk. Rj. — Začkati, n. p. pukla vrata pamukom. Rj. 202a. Mavez, plavi pamuk. Rj. 340a. Pije krv na pamuk. Posl. 247. Čuješ devojko, čuješ lepoto! tvoje su ruke pamuk mekani. Npj. 1, 325.

pamukli, adj. indecl. pamuk sa Tur. nast. li. vidi pamučan. — Obukla je kovčali čakšire, pa obuče pamukli košulju. Npj. 3, 350.

pamuklija, f. Rj. vidi pamukli. — **1)** (u Uzič. nah.) jabuka, Art Apfel, mali genus. Rj. — **2)** (u Srbiji) s rukavima kratka haljina naložena pamukom. Pamuklije sad nose i seljaci, n. p. u Mačvi i u Jadru. Rj.

pānac, pānca, m. (u C. G.) nekaka bijela velika vodena tica, Art Wasservogel, avis quaedam palustris. Rj.

pānāda, f. (u Dubr.) govegja juha s kruhom, die Panade, jusculi genus: Ko panadu često kusa, obraz mu je kao rusa (U Dubrovniku, gje sam ovu posloviću čuo, najviše se daje gjeći za jelo panada, hljeb skuhan u govegoj čorbi. Posl. 151). Rj.

panāgija, panāgijja, f. t. j. παναγία (die allerheiligste), eine Bilder-Diptycha, diptycha. Rj. presveto,

kao najveća svetinja. — Znao je krstove, panagije i pečate graditi. Danica 4, 11.

panāgjūr, m. (πανήγυρις) der Markt, die Messe, mundinae, cf. sajam, pazar, vašar. Rj. — Na panagjur počes da veće dobudeš. DPosl. 66 (poči češ).

panāgjūrīšte, n. der Marktplatz, forum. Rj. mjesto gdje biva panagjur. vidi sajmište, pazarište, trgovište, vašarište. — riječi s takvim nast. kod danište.

panāhija, panāija, f. vidi koljivo. Rj. Grč. η πανήγυια (sasma sveto), varena pšenica što na dači i na slavi pop blagoslovi i gosti jedu. — I mene će mati umrijeti, i ja ću panaije jesti. (Kad ko ima korist od nesreće ili se ponosi njome). Posl. 103.

panākamilāvka, f. vidi parakamilavka. Rj.

pancijer, pancijera, m. der Panzer, lorica. Rj. vidi pancir. isp. oklop. — Ali njega nadžak sječ' ne more, na njemu je pancijer-košulja. Npj. 3, 389. Da opipa bega Ljubovića, da na njemu pancijera nema. 3, 468. takve tugje riječi kod dacijer.

panciper, m. u ovoj zagoneci: Otud ide tihohogja, i uhvati pancipera. Rj. odgonetljaj: Mačka i miš.

pancīr, pancīra, m. vidi pancijer. Rj. — Orn kao pancir. Posl. 345.

pancīrlija, f.: Kojino sam Bijeljini glava, pancirlija nad po Bosne glava. Npj. 4, 234. na kojem ima pancir?

panča,* f. die Krallen, unguis, cf. kandža: Nokti su mu ka' u orla panče. Rj. vidi i pandža. nokat u grabljive ptice, n. p. u orla.

pāndara, f. (u Rudn. nah.) Art Pflaumen, pruni genus. Rj. nekakva šljiva. — Tamne su: palandara. pandara. Osn. 109.

pāndūr, pāndūra, m. Rj. vidi hajduk, četnik. — **1)** (u Srbiji) der Wächter der öffentlichen Sicherheit, zur Aufsuchung der Räuber u. s. w., viator publicus. Za vladanja Turskoga svaka je knežina imala po nekoliko pandura, koji su sa buljubašom išli po knežini te tjerali hajduke i druge rzjave ljude hvatali... Rj. — **2)** (u vojv. a sad i u Srbiji) der Gerichtsdiener, apparitor: E, seko, Bog je pandur (odgovorila nekakva žena u Srijemu, kad joj druga rekla: Lasno je tebe seko, tvoj je muž pandur). Rj. — U vojvodstvu zovu draživaške po miliciji vrajtove, a po paoriji birove i pandure, koji idu po selu od kuće do kuće, te zovu ljude na robiju i na zapovijesti (i draže vaške). Rj. 138a. Ljudomora, kaže se panduru, koji n. p. na spahijnskome poslu ne da ljudima odmoriti se. Rj. 339.

pāndūrēnje, n. pandur-dienst, officium τοῦ pandur. Rj. verb. od panduriti. radnja kojom tko panduri.

pāndūrīca, f. vidi pandurnica: A na po nje panduricu kulu. Rj. i syn. ondje. pandurska zgrada, stražara.

pāndūrīja, f. die Stelle, das Amt des pandur, munus τοῦ pandur: otišao u panduriju. Rj. pandurska služba.

pāndūrīti, pāndūrīm, v. impf. pandur-Dienste verrichten, wachen, pandur esse, custodire: Da panduri iz nje od kavura. Rj. vršiti panduriju, otpaoljati posao pandurski.

pāndūrīca, f. die Pandurenhütte, tugurium pandurorum. Po Turskoj su gdješto načinjene pandurnice oko puta, te u njima sjede panduri i čuvaju putove od hajduka; a kašto prate trgovce od jedne pandurnice do druge. Rj. pandursku zgrada, stražara. vidi pandurica; palanga 2, palanka 2, stražara, stražnica.

pāndūrōv, adj. Rj. što pripada panduru.

pāndūrōvānje, n. der Pandurendienst, apparitio. Rj. verb. od pandurovati. stanje koje biva, kad tko panduruje.

pāndūrōvati, pāndūrūjēm, v. impf. Pandurendienste thun, adparere. Rj. biti pandur.

pāndūrōvica, f. pandurova žena: Bog je pandur, seko! (Kazala nekakva pandurovica, kad joj je druga

kao i vještica, a njihove zlatne čaše pretvore se sve u papke kojekakih strvina. Rj. 67a. Zabosti papak u ledinu. (Pobjeći). Posl. 82. Otegao papke (umr'o). 242. Za to i stoka naša nek ide s nama, da ne ostane ni papka. Mojs. II. 10, 26.

pāpānje, *n. verb.* od papati. radnja kojom *n. p. dijete papa (jede).*

pāpar, pāpra, *m.* vidi biber: A što su mi Karlovinje bele rumene? Vino piju, *parar* zoblju, te su rumene. Rj. — I *parar* je crn i smrskan, ali grije i prii. DPosl. 30.

pāpāti, pām, *v. impf.* (u Dubr.) u ovijem poslovicama mjesto *jesti*: Bolje je sa starim *papāti* nego s mladim plakati (Posl. 25). Slatko je *papāti*, al' je gorko plaćati. (Posl. 289). Rj. u djetinjem govoru. *isp.* pāpa 2. — Ludi drobe, a mudri *papaju*. DPosl. 57.

pāpaz, *m. verächtliche Benennung für christlichen Geistlichen (seitens der Türken), nominatio sacerdotis christianis contumeliosa, cf. pop.* Rj. tako Turci s pogrdom zovu *papa*. *augm.* papazina.

pāpazīna, *f. augm.* od papaz: Igumane jedan *papazino*. Rj. kaže se da je ženskoga roda (*f.*), a jedan *papazino*?

pāpērje, *n. (coll.) die Fluumfedern, plumae, cf. mašak.* Rj. pa-perje. *isp.* pa kod paširčiti. vidi i pahljice.

pāpin, *adj. des Papstes, papae.* Rj. što pripada *papi*. — Pripovijeda Filip i o pomenutoj posaobini *papinoj*. Glas. 21, 278.

papinski, *adj.* Stulli. što pripada *papama* ili *papi* kojemu god.

pāpīr, papira, *m.* vidi hartija, čage, karta 2; *das Papier, charta.* — Daj de meni tinte i *papira*. HNpj. 2, 32. Iznagju u Misiru *papir* iz srži nekakoga rogoza. Priprava 182.

pāpīrni, *adj. što pripada papiru, Papier-, papieren, chartaceus: u papirnom novcu.* Nov. Srb. 1817, 322.

pāponjak, pāpōnjka, *m* od *osn.* od koje je papak. Osn. 285. — 1) vidi papak. Rj. vidi i čaponjak. — Šap, 2) nekaka bolest marvena (na svinjama i na govedima) u *paponjcima*. Rj. S33a. — 2) (u C. G.) nekaka trava. Rj.

pāpoš, *m. eine Art grösserer Flusskrebse, cancri genus.* Rj. nekaki oveći rak potočar. — *papoš* (od *osn.* od koje je *papak*). Osn. 359. riječi s takvim *nast.* kod bogatoš.

pāpōvānje, *n. verb.* od papovati. stanje koje biva kad tko *papuje*.

pāpōvati, pāpujēm, *v. impf.* Pontificis Maximi munere fungi. Stulli. biti *papa*.

pāprac, *m.* (u Srijemu) *die Schafgarbe, achillea millefolia, cf. sporiš.* Rj. biljka. vidi i spor, kunica 2, hajdučka trava. — *paprac* (*osn.* će biti u *papar*). Osn. 338.

pāprāca, *f.* (u Dubr.) (*dem.* od *paprat*) *das Goldhaar, polytrichon (lynosiris vulgaris Cass.? — Goldfarn, gymnogranne chrysophilla Kaulf.? Rj.³).* Rj. biljka. — *papra(t)ca.* takva *dem.* kod djeca.

Pāprāca, *f.* vidi Papratnja. Rj.

pāpradnik, *m. die Mondraute (botrychium Sw. Rj.³) Osmunda lunaria.* Rj. biljka. — *papradnik* (*d* stoji mjesto *t*). Osn. 273.

pāprāt, *f. das Furrenkraut, filix (pteris aquilina L. cf. bujad. Rj.³).* bilje. vidi bujad. — Koš za kukuruze. Ovaki se koševi odozgo pokriju sijenom ili *papraču*. Rj. 295b. Šapat u *paprat*. (Reče se u šali kad koji u društvu što šapću). Posl. 351. U pustoj zemlji *paprat* raste. DPosl. 142.

pāpratka, pāprātjljika, *f. ein Furrenstängel, filix una.* Rj. jedinica onoga što znači *paprat*. vidi bujatka. *dem.* papratljica. *za nast.* u *papratka isp.* biljka; u *papratljika isp.* konopljika.

pāprātjljičica, *f. dem.* od *papratljika*. Rj.

Pāprātinja, *f.* zidine od namastira (u Bosni više Zvornika), *cf.* Paprača. Rj. *postanje* vidi kod *papratnja*.

pāprātinja, *f.* (u Grblju) vidi preprata. Rj. u Srijemu kažu ženska crkva, ono mjesto u crkvi gdje žene stoje. — *papratnja* (*osn.* u starom ПАПРАТЪ vestibulum, kor. nezn., a od njega je i *preprata*, vidi i *Paprača*). Osn. 203.

pāprātinjača, *f. t. j. zemlja, Furrenboden, locus filicosus.* Rj. gdje *paprat* rado raste. vidi bujadnjača. — *za nast. isp.* ajgirača.

pāprčak, pāprčka, *m.* (u Srijemu) vidi priječnjak. Rj. vidi i spinjatak, zaponjač. — što se osiječe jagnjetu od noge, pa se njime sapne gdje je rasporeno.

pāprčina, *f.* (u Boci) vidi stablina. Rj. vidi i kukuruzovina, i *syn.* ondje. kukuruzno stablo.

pāpren, *adj.* — 1) mit capsicum annuum Linn. *gewürzt.* Rj. što je *paprikom* (ili *paprom*) začinjeno, s *paprikom* (ili s *paprom*) pomiješano. — Ako je zrnece i malo, ali je *papreno*. DPosl. 2. — 2) gepfeffert d. i. theuer, carus. Rj. u *prenesenom* smislu *papreno* je što je drago, skupo.

pāprenica, *f. incerniculum pro pipere.* Stulli. suditi u kom se drži *papar*. vidi bibernjača.

pāprenjača, *f. t. j. gljiva* (u Srijemu) vidi mliječnica. Rj. — *za nast. isp.* ajgirača.

pāprēnjāk, paprenjāka, *m. panis piperatus.* Stulli. kruh, kolač *papren*.

pāprēnje, *n. das Würzen mit paprika.* Rj. *verb.* od *papriti*. radnja kojom iko *papri* što.

pāprica, *f.* — 1) u vodenici ono gvozdje što stoji poprijeko na senu i drži na sebi kamen i okreće. Rj. — 2) (u Grblju) na žrvnju kao šuplja cijev, od drveta ili od kosti, što stoji na gvozdenu šiljku, te se njime žrvanj okreće. Rj. — Drvo svako šta god valja do *paprice* za torbe. DPosl. 20. *paprica.* (пѣприца). Osn. 323.

pāpričica, *f. dem.* od *paprika*. Rj.

pāprika, *f. (gen. pl. pāprikā) (gemeine Beissbeere.* Rj.³) *capsicum annuum Linn.* Rj. vidi bobošara. *dem.* papričica. — Bobjna, kao *selena paprika*, i kuva se za jelo. Rj. 32b.

pāprikāš, *m. Art Fleischspeise mit paprika, carnes capsico annuo conditae.* Rj. mesno jelo *paprikom* začinjeno.

pāpriti, rīm, *v. impf.* mit *paprika wärzen, condio pipere indico.* Rj. *papriti* jelo, začinjati ga *paprikom* ili *paprom.* *v. pf. slož.* o-papriti, za-. — *za se, pass.*: Gje je *papra* dosta, i *koprive* se *papre*. Posl. 74.

pāpta, *f.* vidi *pafta*. Rj. i ondje *syn.* vidi i *pavta*. *f* u *tugijem* riječima u našem se govoru mijenja na *p* i *v*: *pafta*, *papta*, *pavta*. — Alu erljen bajrak poklopio stoji mu zvrka *papti* od bajraka. HNpj. 4, 22 (*gen. pl.*).

Pāpuč, *m.* (da li nije radi stiha skraćeno od *papuča f.?*): Cetu kupi Lički Mustajbeže . . . šnjima krenu u *Papuč planinu*. Rj. — *za nast. isp.* Karuč.

pāpuča,* *f. (pl. gen. pāpūčā) der Pantoffel, crepida.* Rj. *dem.* *papučica*. vidi *pačmaga*, *pašmag*, *pašmaga*, *štopela*. — Da ne kalja, jado! *kajsarli papuča* . . . Da ne kalja, jado! *čohali papuča*. Npj. 1, 262. Kupi meni žut kavad i *papuče šikosane, šikom šikosane, zlatom izvezene*. 1, 515. Onda skoči Senjanine Iva: u kalčinam' bez žutih *papuča*. 1, 535. Kad sam se igrao *papuče* i fotuma s Piroškim djevojkama. Straž. 1886, 865 (*za ovaj primjer isp.* *papučica* 2).

pāpučār, *m.* Stulli. koji pravi *papuče*. vidi *papučlija*, *papudžija*.

pāpučica, *f.* — 1) *dem.* od *papuča*. Rj. vidi *pašmagič*, *štopelica*. — Sna' zaovu *papučicom* čepa. Rj. 186b. Doneće nam srebrn nožić i *vezene papučice*. Npj. 1, 176. — 2) igra u kojoj se skače na jednoj nozi preko namještenijeh trsaka. Rj. *isp.* kod *papuča primjer* iz Straž. 1886, 865.

papučlija,* *m.* koji pravi papučice. *vidi* papučar, papudžija. — Da upitam *papučliju*, šije li mi pašmagine. Herc. 254.

papudžija,* *m.* der Pantoffelmacher, crepidarius. *Rj.* koji pravi papučice. *vidi* papučar, papučlija.

papula, *f.* n. p. od graha, t. j. kad se kuvan grah ugnječiti bez čorbe; tako i od sočiva, *ein Fisolenmus, puls e phaseolis*. *Rj.* *vidi* gneždenik, meždenik, *isp.* spapuljati. — Gnječiti *papulu*. *Rj.* 91a. od osnove koja je u djetinjoj riječi za hljeb: *pápa* 2. Osn. 126.

pár, *m.* — 1) u ovaj par, *jetzt, nunc*. *Rj.* Razumijem, da to za vas u ovaj par ne bi dobro bilo. Straž. 1887, 110. To je u glavnom sve što u ovaj par imamo od najvršnjih ljudi o diobi slovenskih jezika. Rad 1, 109. *isp.* ovda; i kod put 3: sad ovoga puta. — 2) (u vojv.) Paar, par. — a) n. p. par pilića, opanaka. *Rj.* mjesto dvoje pilića, dvoje opanaka, t. j. dva pilića, dva opanaka, i t. d. ovamo idu i ovaki primjeri: Paradžija, majstor koji drugim mogućnijim majstorima na par radi. *Rj.* 489a. — b) nema mu para, *vidi*: nema druga, nema mu druga, *ihm gewachsen, gleich, par*: A on Ivo l'jepa sina ima, da mu para u hiljadi nema. HNpj. 1, 339. Turčin je junak od mejdana, da mu nema u krajini para. Npj. 3, 392. *isp.* páriti. *vidi* i jednak, ravan 2.

1. **pára**,* *f.* (pl. páre, pára), die Münze Para, numi genus. *cf.* groß. *Rj.* novac. dem. parica, páric. — Tako *Turska para* bila potura ili krajcara i po. *Rj.* 104a. Tri jaspere idu u jednu paru. *Rj.* 248b. Leturgija, 4) para koja se da u crkvu. *Rj.* 326a. Carevica, t. j. para. *Rj.* 808a (nekaka para). Pare od mrtvoga živa čine. Posl. 246. može biti da ovamo ide i ovaj primjer: Druge Srbe u paru ne brojim, kad spodobim carstvo od Rusije. Npj. 5, 491 (ne brojim ni u što?).

2. **pára**, *f.* — 1) der Athem, halitus. *Rj.* *vidi* dah, i *syn.* ondje. — Kad dihne iz sebe, onda se grane uzvijaju u visinu, a kad potuče paru u se, onda se savijaju k zemlji. Posl. 228. Pasja para. 246. (*isp.* Pasji ak [hak] more ne muti. Posl. 246). Al se pramen zapogjede tame a od pure konjske i junačke. Npj. 3, 127. Samoglasno jest ono, kojega se zvuk samom parom na otvorena usta izgovoriti može. Spisi 1, 13. — 2) der Dunst, vapor. *Rj.* — Ako se ovaj vazduh, koji nas opkoljava i kojim dišemo, napuni škodljivim djelićima, onda će čovjek da oslabi... Takove struke vazduha zovemo *rgjava ili otrovna para*, a *ovakove pure* postaju n. p. u tijesnijem sobama. Priprava 10. Gospod Bog još ne pusti dažda na zemlju... niti se podizaše para sa zemlje. Mojs. I. 2, 6. Kao para odlazi čovjek sa zemlje. DP. 368. — 3) (u Boci) *vidi* vrabac. *Rj.* dem. páric, vrapčić.

3. **pára**, *f.* *vidi* zarez. u banji. M. Krkljuš. kad se párné n. p. nožem po dasci, postane pára. *vidi* parnica 1. *isp.* parotina, brazgotina.

párac, pára, *m.* — 1) der Kläger, accusator: Niko ne može sudac i parac biti (Posl. 220). *cf.* prica. *Rj.* koji pre koga. *vidi* tužitelj, tužilac; davudžija. — Kmetovi seljacija sude za kojekake sitnice, pa koje parce ne mogu namiriti one šalju nahijnskome sudu. *Rj.* 277b. — 2) *isp.* advokat, odvjetnik. — Duhovniku i liječniku i parcu ne tajni istine. DPost. 21. Grijani... s vladom su se dogovarali preko osobitih ljudi, koji se zvahu parci gradski, procuratores universitatis, procuratori del popolo. DM. 331.

1. **Páračin**, *m.* Stadt unweit Čuprija. *Rj.* varoš nedaleko od Čuprije.

2. **Paráčin**, *m.* u ovoj zagoneci: Izagje vila iz peći, puštila kose niz pleći, čeka sina Paračina, dok joj dogje iz Rudina, i donese kupu vina. *Rj.* odgo-
tvojaj: tikva.

Paračinae, Paračina, *m.* einer von Paračin. *Rj.* čovjek iz Paračina.

Paračinski, *adj.* — 1) von Paračin. *Rj.* što pripada Paračinu varoši. — 2) adv. zapaliti lulu pa-

račinski, t. j. napuniti lulu, pa zahvatiti njom vatre i pepela. *Rj.*

paráda, *f.* die Parade, pompa militaris. *Rj.* — Zapovjedi te sva vojska stane u paradu. *Rj.* 281b. Petar turi momke u paradu. Npj. 4, 220. Uparadi vojnike... i tako se s najvećom paradom pokaže Turcima. Miloš 113.

paráditi, páradim, *v. impf. in Parade stellen, instruo aciem*. *Rj.* stavljati u paradu, n. p. vojsku. *v. pf. slož.* uparaditi.

páraduē: Dūc i páraduē, u pripovijeci. *Rj.* 146a.

páradžija, *f.* (u Srijemu) majstor koji drugim mogućnijim majstorima na par radi, *ein Meister der für andere Meister stückweise arbeitet, minuscularius*. *Rj.*

parádžik,* *m.* pregje, t. j. motovilo pregje, *cf.* novčić. *Rj.* *vidi* i parče 2. — Novčić u brojenju pregje: novčić ima šezdeset žica, pasmo ima šest novčića, a parádžik šest pasama. *Rj.* 423b.

parágūn,* paragūna, *m.* — 1) Art Flintenlauf, tubus quidam sclopeti: A upali tanka paraguna. *Rj.* nekaka puščana cijev. — 2) (st.) Art Tuch, panni genus: Umivala gjuksom od ružice, otirala sajom paragonom. *Rj.* nekaka čoha. — Šta je tebe tamo nestanulo?... al' lijepe čöhe Paraguna i rezane, pa i nerezane? Npj. 2, 380.

parágjēnje, *n.* das Stellen in Parade, instructio aciei. *Rj.* *verb.* od paraditi. radnja kojom tko paradi što, n. p. vojsku.

parakamilāvka, *f.* der schwarze Flor den die Mönche über die Kamilauka tragen, paracamilauchium? *Rj.* crna koprena na kamilavci. *vidi* panakamilavka. — za prijedlog para *isp.* parakuvar.

parákānje, *n.* das Ritzen, scarificatio. *Rj.* *verb.* od parakati. radnja kojom tko paraka, n. p. po stolu nožem.

parákati, kām, *v. impf. ritzen, scarifico*. *Rj.* n. p. nožem po stolu. dem. od parati 3.

páraklīs, *m.* (παράκλησις) (in scherzhaftem Sinne, als hätte dies Wort mit dem klis etwas gemein) Gebet, welches über einen gelesen wird, paraclesis. *Rj.* molitva koja se čita nad kim.

páraklisara, *m.* der Kirchendiener, Küster, Glöckner in den Klöstern, aedituus. *Rj.* manastirski crkvenjak, poletar, zvonar. *isp.* baba klisara. za prijedlog para *isp.* parakuvar.

paráknuti, páraknēm, *v. pf. dem. od parnuti*: On parakni, a ja varakni (u pripovijeci). *Rj.*

párukavār, *m.* der Nebenkoch, coqui vicarius (in den Klöstern). *Rj.* para-(prijedlog Grčki) kuvar, kuvarov namjesnik, pomoćnik, u manastirima.

párukavárov, *adj.* des Nebenkoches, coqui vicarii. *Rj.* što pripada parakuvaru.

páralaža, *f.* i *m.* der Zülgner, Lügengehülfe, Lügenbruder, mendacis adjutor, vicarius: Sastali se laža i paralaža: jedan laže a drugi polaguje. *Rj.* lažin pomoćnik ili pomoćnica. *vidi* polaža, polazića. — za prijedlog para *vidi* kod parakuvar.

parámēnta, *f.* ovu sam riječ ja čuo samo u Tršiću i u ova nekoliko šaljiva stih: U našega čiče paramente tri ardova u podrumu prde: u jednome nigge ništa nema, u drugome (zaboravio sam šta je), a u treći prni pa zavrni. *Rj.* nije li ovdje paramenta nadimak? U našega čiče Paramente? — inače pak riječ Latinska paramenta (n. pl.) znači crkveno ruho, i poznata je i narodu našem katoličkome; tako u Slavoniji kažu kasuli paramenta. *isp.* Kanižlić, Bogoljubnost molitvena, Budim 1813. pag. 64: Paramenta koja se svrhu drugih odića oblači, zlamenuje ljubav, koja je svrhu ostalih kreposti. Tako će biti i u narodnoj pjesmi: Tu mi ona misu govorila... Na desnoj joj ruci paramenta. HNpj. 1, 198.

páranje, *n.* *Rj.* *verb.* od parati. — 1) radnja kojom tko para n. p. što sašiveno (das Lostrennen, divisio, disjunctio. *Rj.*). — 2) radnja kojom tko para

n. p. zaklano svinjče (das Ausweiden, *to* exenterare. Rj.). — 3) radnja kojom tko para n. p. nožem po stolu (das Ritzen, scarificatio. Rj.). dem. parakanje.

parasiti, sîm, v. pf. (griješkom štampano v. impf.). Rj. ne nalazi se kao složen glagol. — 1) što, vidi parasiti se. Rj. kao ostaviti što. — 2) sa se, refleks. pàrasiti se, sîm se, v. r. pf. koga, čega, stehen lassen, omitto, cf. ostaviti se. Rj.

Paraskéva, Paraskévija, f. die heil. Paraskeve, S. Parascève: Ubila ga sveta Petka Paraskévija. Rj. ή παρασκευή (priprava) po svetim evanjeljima zove se veliki petak, pa odatle Paraskaeva Petka.

parasnički, adj. bauerisch, rusticus. Rj. što pripada parasnicima ili parasniku kojemu god. vidi seljački, paorski.

parasnik, m. (u vojv.) der Bauersmann, rusticus. cf. paor. Rj. vidi i seljak, seljanin. — od riječi prost (prostak) Madžari su načinili parast, a mi ovako pomadžarenu primili natrag od njih. isp. astal, Pešta.

parastos, (u vojv.) Art Gottesdienstes für Verstorbene, inferiarum genus. Rj. nekaka služba Božja za pokojne.

Parášnica, f. Ort östlich am Einflusse der Drina in die Save. Rj. mjesto k istoku od utoka Drine u Saru. — Treću piš'te šeru Parášnici, golom sinu Zeki buljubaši. Rj.

pàrati, pàrām, v. impf. Rj. v. pf. slož. iz-parati, od-, raz-, za-; prosti parnuti. v. impf. prosti poriti; slož. raspirati. — 1) lostrennen, divido: A. Daj para (Geld). B. Ne paraju sad, već na mijeh gule (Kaže se u šali onome koji ište para. Posl. 208). Rj. — Jeza parala, guzica plaćala. (Kad koga biju za rgjave riječi). Posl. 113. sa se, pass.: Nit' se šije, ni para. (Osobito se govori za ljude koji ne stare, nego se drže jednako). 224. — 2) n. p. svinjče, ausweiden, exentero. Rj. vidi poriti, raspirati. — Paráše trudne žene u Galadu. Amos 1, 13. — 3) n. p. nožem po stolu, ritzen, scarifico, cf. parakati. Rj. — Zaparati, početi parati (n. p. nožem po čemu). Rj. 187b. Dogagjaji bivaju, pa se opet i gube, kao one brazde, koje kakav brod po moru para. Priprava 172.

parazláma*, f. bei der Flinte der äusserste Ring an der Röhre, circulus flintae ultimus: Parazlama od tridest dukata. Rj. na pušci krajnja lama. parazlama?

parba, f. der Streit, Prozess, lis, cf. parnica. Rj. vidi i pravda 3, proces, proćeš, raspra, terancija, teranka, terba. — Parbu tjera rad orlove sjene. DPosl. 93. Evo, spremio sam parbu svoju, znam da ću biti prav. Jov 13, 18. Da razložim pred njim parbu svoju. 23. 4. Tako da je živ Bog, koji je odbacio parbu moju. 27. 2. Sudi mi Bože, i raspravi parbu moju s narodom razjavim! Ps. 43, 1. Iznesite parbu svoju, pokažite razloge svoje. Is. 41, 21. za postanje isp. parbiti, preti (i se). za nast. isp. berba.

pàrbiti, bîm, v. impf. Rj. isp. parba. — 1) (u Baranji) vidi preti. Rj. — 2) sa se, recipr. pàrbiti se, bîm se, v. r. impf. vidi preti se. Rj.

pàrbljénje, n. das Prozessiren, lis. Rj. verb. od 1) parbiti, 2) parbiti se. — 1) radnja kojom tko parbi koga. — 2) radnja kojom se tko parbi s kim.

pàrcōv, pàrcova, m. (u Srijemu) vidi pacov. Rj. vidi i stahor, štakor. — (Od drveta) pastulja (za parcove). Nov. Srb. 1817, 765. tugje riječi s takvim nast. kod akov.

pàrča, f. (u Valjevu) vidi paljka. Rj. vidi i paljka. od drveta kao duguljasta tepsija, čime jekmekčiže čine pšenicu. — Tugje: panča. pàrča. Osn. 354.

pàrcād, f. coll. od parče 1. — Kad lav dreku čuje doletiti, pa šćepa devojku, i svu rastrgne . . . ona odmah pozna svoju sestru po haljini, pokupi svu parčad od nje te odnese mačiji. Npr. 136.

pàrče,* pàrceta, n. — 1) vidi komad. Rj. vidi i

komat. coll. parčad. dem. parčence. — Uškriljak, parče od platna ili čohu. Rj. 795b. U jednom parčetu drveta obrtali su tanak okrugao štap brzo dotle, dokle se ne zažeže. Priprava 163. Kad počne (djevojka) vjenčano ruho oblačiti, koje joj djever parče po parče dodaje, onda joj pjevaju. Živ. 312. — 2) parče pregje, vidi paradžik. Rj.

parčénce, parčéceta, n. dem. od parče. Rj. vidi komadić. — Dogje i jedna mala vaščica, stane se oko nje (djevojke) umiljavati, a ona joj odlomi parčénce pogače. Npr. 134. dem. takva pilence, telence, ždrebenice.

1. pàrénje, n. Rj. verb. od pàriti. — 1) radnja kojom tko pari n. p. nogu, ruku (das Wärmen, calefactio. Rj.). — 2) radnja kojom tko pari n. p. košulje, pregju (das Begiessen mit heissem Wasser, *to* calida perfundere. Rj.). — 3) radnja kojom tko pari oči.

2. pàrénje, n. verb. od pàriti. radnja kojom tko pari što, n. p. volove.

pàrgāl, pàrgála, m. (u vojv.) Perkal (Bergan), pannus Barracamus: Kupiću ti, dikice! suknju od pargala. Pargal dere, ječmenicu ždere (Posl. 246). Rj. tkivo nekakvo.

pàri, f. pl. (u C. G.) na užetu sitne udice, koje se u vodi rasprostru po dnu, te se na njih hvataju jegulje, Art Angel (beim Aalfang), hami genus (caupendis anguillis). Rj.

pàrica, f. dem. od pàra. Rj. vidi 2 pàrić.

1. pàrić, m. (u Boci) vidi vrapčić. Rj. dem. od pàra 3.

2. pàrić, pàrića, m. n. p. nema ni pàrića, dem. od 1 pàra. Rj. vidi parica. — takva dem. kod bagljic.

pàrićánje, n. das Bereiten, paratio. Rj. verb. od pàrićati. radnja kojom tko pàrića što.

pàrićati, čām, v. impf. bereiten, paro, cf. spremati, gotoviti: Malo sam im pàrićala dara. Rj. vidi i vlgjati 2. — v. pf. slož. uparićati. — Da ni gospodini Bog pomože sestru domačiću, koja ni je čast pàrićala! Npj. 1, 81 (ni = nam).

pàrija (pàrija), f. — 1) (u Srij.) pile od raboša. Rj. — 2) Abschrift, copia, cf. prijepis. Rj. — od Lat. riječi par (pl. n. paria). isp. Osn. 75.

parimija, f. u crkvenom jeziku, od Grč. παροιμία, koje znači poslovice. — Tada se kao i na veliku subotu čitaju parimije, na broj osam . . . Iz knjige Mojsijeve brojevi uzeta je druga parimija. DP. 298.

pàrionica, f. das Gefäss, um die Wäsche zu laugen, vas lixiviarium. Rj. sud u kojem se pure n. p. košulje. vidi 1 lūžnica. — Pepeljuga, 1) zastorak na parionici, na koji se metne pepeo i sipa voda. Rj. 494b. — riječi s takvim nast. kod djeljionica.

pàrip, m. — 1) (u Srbiji) ein gewöhnliches Pferd im Gegensatz des at, equus vulgaris, (πάριαπος?): Knezovima ate poklanjajte, kmetovima osrednje paripe. Rj. obični konj, suprotno at. — 2) (u Dalm.) svaki konj, das Pferd, equus. Rj.

pàripče, pàripčeta, n. ein junger parip, pullus equi parip dicti. Rj. — 1) mlad parip; suprotno čče. — 2) svako konjče.

1. pàriti, rîm, v. impf. Rj. v. pf. slož. iz-pariti, na-, o-, po-, pod-(se), raz-, s-(se), za-. v. impf. slož. rasparavati, zaparavati. — 1) n. p. ruku, nogu, wärmen, calefactio. Rj. kao topliti. — 2) mit heissem Wasser begiessen, calida perfundo, n. p. košulje, pregju. Rj. sipati na što vruću vodu. vidi lužiti. — 3) oči, weiden, pasco oculos (aspectu grato). Rj. naslagjivati se gledajući što.

2. pàriti, pàrim, v. impf. (govori se u Hrv.) n. p. pariti volove; isp. pàr 2. paaren, conjungere. v. pf. slož. raspàriti, spàriti; v. impf. slož. sparivati.

Pàriz, Pariza, m. — Učio je školu u Parizu. Npj. 5, 488. Kao da ga je u današnje vrijeme opremao u Pariz ili u Bukurest! Nov. Srb. 1817, 488. Da će

ga voditi u »Paris« (— zašto ne *Pariz*? —) 1817, 494. L. Leger u *Parizu*. Rad 13, 171.

parize, u ovoj zagoneci: pogojh pućem i raspućem, nagjoh rize i *parize*; nit su rize i *parize*, nego Turske rukavice (nožice). Rj. 623a.

parlätörija, *f.* oko Save i oko Dunava. Rj. mjesto, gdje se ljudi, rastavljeni, razgovaraju s onima koji su u karantinu, da se ne bi kaka zarazna bolest prenijela. Rj.³ — *Tal.* parlatoria. *vidi* tabor 2.

parlog, *m.* ein verwahrloster Weinberg, vinca neglecta. Rj. *vidi* zalezaj, bataljen, zapušten vinograd. *isp.* batal. — Kako ti je porušena crkva, kako su ti *parlog* vinogradi. Npj. 4, 313. Mlogi *parlozi* svjedoče, da se negda oko vinograda više radilo. Danica 2, 104. — Tamno: *parlog*. Osn. 366. *riječi s takvim nast. kod* brlog.

parloženje, *n.* das Verwahrlosen des Weinbergs, neglectio vineae. Rj. *verb.* od *parložiti*, koje *vidi*.

parložiti, žim, *v.* impf. den Weinberg vernachlässigen, negligo vineam. Rj. bataljivati vinograd. *v. pf.* slož. uparložiti.

parmak,* *m.* akc. Rj.³ XXX. — 1) Maca, 6) povjesma, što se izvlače iz velikoga vlasa, cf. *parmak*. Rj. 348a. — 2) Vjerna ljubi, šinula te guja! što će tebe glava na pendžeru, što l' krmali ruke *niz* *parmake*? Herc. 215. *parmaci*, drveni prijepleti. Herc. 358.

parnica, *f.* — 1) ein Zug des aufschneidenden Messers, cultri dividendis linea. Rj. *kad se* nožem *parne po čemu, ostane* *parnica*. *vidi* 3 *pára*, *parotina*, *brazgotina*. *isp.* *parnuti*. — 2) der Prozess, *isp.* cf. *parba*. Rj. i *syn.* *ondje*. *parnica* (pred *n* osnova koja je složena u *raspra*). Osn. 332. *isp.* *preti*. — *Idu* Turci caru na *parnicu*. Npj. 2, 430. Vi ste svi zajedno vašu *parnicu* dobili. Danica 2, 142. Ko god *imaše parnicu* i *igjaše* caru na sud, Avesalom ga dozivaše k sebi. Sam. II. 15, 2. Siroti ne daju *parvice*, i *parnica* *udovička* ne dolazi pred njih. Is. 1, 23. Na taj su sud išli *gragjani za parnice* *između sebe ili sa župljanima*. DM. 60. Ako se *zametnula parnica*, *krivac* je plaćao *troškove* za sud. 306.

parničar, *m.* der Prozessirer, litium amans. Rj. koji *ima parnicu s kim, koji rado zameče parnice*. — Te su pozivali *parničare* na sud. DRj. 2, 439.

parnuti, *parnēm*, *v.* pf. einen Zug thun mit dem Aufschneidemesser, duco cultrum dividendum, cf. *crnarnuti*. Rj. *parne nožem, ko hoće što da raspori*. *dem.* *paraknuti*. *v.* *impf.* *parati*.

parnjak, *parnjaka*, *m.* (u vojv.) on je njegov *parnjak*, ili: oni su *parnjaci*, t. j. *jednijeh* su godina, cf. *vršnik*. Rj. *vidi* i *vršnjak*, *suvršnik*. — Ti *Omera* brata poželio, a poględo u moje *parnjake*! HNpj. 4, 336. *parnjak* (osn. u *par*, (Lat.) *par*). Osn. 269.

parog, *m.* Rj. *dem.* *parošćić*. — 1) ein Stock mit cinem Haken (um z. B. Furrenkraut damit nach Hause zu tragen), baculus uncinatus. Rj. *kukasta batina što se može njome nositi kući n. p. paprat*. — 2) *Susrete* je *sveti Petar na jelenu zlatorogu*, *zlatorogu i parogu*. Npj. 1, 116. — *Miklošić* veli da je složeno *pu-rog*. Bez sumnje je tako *parošak* i *parošćić* (*isp.* *dvorođe* *vile*); ali ne vjerujem da je tako i *parog*. *Korijeni* 290. *Da je Daničić imao pred očima i primjer iz* Npj. 1, 116, *bez sumnje bi bio vjeroćao Miklošiću*.

paröh, *paróha*, *m.* *vidi* *parok*, *plovan*, *župnik*. — *Martinački* . . . *Bačinački parosi*. Danica 5, 118. *Sadašnji Zemunski paroh*. Npj.¹ 4, 9.

paröhija, *f.* *vidi* *parokija*, *plovanija*, *nurija*, *župa* 2. — *Protjeranica* kakva kupi *parohiju*. *Priprava* 71. *Kako god* *gjakoni za kakvu bogatu parohiju*. 74.

paröhov, *adj.* što pripada *parohu*.

parojak, *parójka*, *m.* *kad se* *prvenac* (*prvi roj*) *one godine roji*, njegov se *onaj roj zove parojak*, *der Nachschwärm, examen secundum*. Rj. *pa-rojak*. *za pa* *isp.* *pabirćiti*.

paróječnje, *n.* das Schwärmen des prvenac, examen horni examinis. Rj. *verb.* od *parojćiti* se, koje *vidi*.

paróječiti se, či se, *v. r.* impf. schwärmen (wenn es der prvenac thut), nachschwärmen, emitto fetum (dicitur de examine herno). Rj. *parojći se* *prvenac, kad se one godine roji*.

parórk, *paróka*, *m.* (u vojv.) der Pfarrer, parochus, cf. *pop*. Rj. *vidi* i *paroh*, *plovan*, *župnik*.

parórkija, *f.* *vidi* *nurija*. Rj. *vidi* i *parohija*, *plovanija*, *župa* 3.

paróplöv, *m.* das Dampfschiff. *vidi* *vatrenjača*. — U *Sibeniku* . . . *pored mora*, *sad* *zbog paroplova*, koji *ondje* *radi tovarjenja uglja* *gotovo svaki drugi dan staju*. *Srb.* i *Hrv.* 4. *paro-plov*. *isp.* *pára* 2 i *ploviti*. *isp.* *tako slož. riječ* *vodoplov*.

paróšćić, *m.* — 1) *dem.* od *parog* 1. — 2) das Ende (Zucken, Ast) am Hirschengeweihe, ramus: *Daj mi* *Bože* *zlatne roge* i *sebrne paróšćiće*. Rj. *na rogovima jelenjim*. *vidi* *parog* 2.

paróškí, *adj.* J. *Bogdanović*. što pripada *parosimu* ili *parohu* *kojemu* *god*.

parotina, *f.* *n. p.* na *licu*, *kad se* *čovjek* *ogrebe*, *die Schrame*, *rima*, cf. *parnica* 1. Rj. *vidi* i *brazgotina*. *isp.* 3 *pára*. — *od korijena od kojega je* *párati*. *gdje se* *parne, ostane* *parotina*. *riječi s takvim nast. kod* *bljuvotina*.

parožak, *paróška*, *m.* *n. p.* u *vila*, *Zacke*, *dens*, *ramus*. Rj. u *dvorogih vila* *dva su paróška*. *isp.* *parog*

parťa, *f.*: Na *pleći* *mu parte* *iznijela*. Rj. — *Zelen* *venac* *vije*, *biser-partu* *niže*. Rj. 27a. (u *Hrv.* *nakit* *što su žene* *nosile na čelu* u *djetinjstvu* *mojem*; *nose* *li* *je* *gdjegod* *još* *i* *sad*, *ne* *znam*. *Iveković*). *Kupit* *partu* — ili *štape* — *na svoje* *dinare*. *DPosl.* 52. *Na* *prsi* *ga* *zrno* *udarilo*, *na* *pleći* *mu parte* *iznijelo*. *Npj.* 3, 322.

partája, *f.* *vidi* *partija*, *strana* 3a, *die Partei*, *pars*: *Štane* *gledati* *kako* *bi* *partaje* *ove* *pomirio*. *Sovj.* 36. *Što* *Subotić* *i* *njegova partaja* *radi*. *Kolo* 15 (14).

partija, *f.* *vidi* *partaja*, *strana* 3a. — *Uzdajući* *se* *svaki* *u* *svoju partiju*. *Danica* 4, 23. *Ali* *se* *sad* *načinila učena* (*literaturna*) *partija*. 5, 72.

parúsija (*parúsija*), *f.* die höchste Gattung der pisanija (Gabe von 50 Piaster an ein Kloster, damit es für uns bete), stipendii genus, monachis datum, ut pro me orent. Rj. *najveća* *milostinja* (50 *groša*) *što se* *daje* *monasima*, *da* *se* *za* *koga* *Bogu* *mole*. *παρουσία*. — *I* *drží* *nam* *četvero* *denija* *na* *osvitu* *od* *Petrova* *dana*, *pa* *ćemo* *ti* *parusiju* *pisat'*. *Npj.* 4, 424. *Ljudi*, *koji* *su* *manastiru* *parusije* *pisali*. Rj.¹ XIX.

parusijáš, *parusijáša*, *m.* der Geber einer parusija, qui dat παρουσια. Rj. *koji* *piše* *parusiju* *manastiru*. — *riječi s takvim nast. kod* *bradaš*.

1. pás, *psä*, *m.* (pl. gen. pásä), der Hund, canis, cf. *kućak*. Rj. *dem.* *psetašće*. *augm.* *psina*. *pas* *može* *biti* (*kaže* *se* *imenicom*): *sa* *završetkom* *ov*: *bjelov*, *ćukov*, *garov*, *grivov*, *kosmov*, *kucov*, *kudrov*, *kundrov*, *kusov*, *lišov*, *mrkov*, *samsov*, *šapov*, *šarov*, *zeljov*; *sa* *različnim* *završecima*: *eucak*, *ćuko*, *džukela*, *hrt*, *jazavčar*, *kalaštura*, *ker*, *kućak*, *kuće*, *ogar*, *pašće*, *pokućar*, *prepelčar*, *pseto*, *psić*, *susremćina*, *šljednik*, *šljućar*, *vaška*; *kaže* *se* *pridjevom*: *bijesan*, *lovni*, *torni*, *bijel*, *garav*, *grivast*, i t. d. (*isp.* *bjelov*, *garov*, *grivov* i t. d.). — *Pas* *skvići*, *skvikne*, *kad* *ga* *tko* *udara*, *udari*. *vidi* *skvićati*, *skviknuti*. *Nešto* *bjesne* *psi* *ove* *godine*. Rj. 29b. *Napustiti* *psc*. Rj. 403a. *Ker* *njuška* *i* *nanjuši* *trag* *zecu*. Rj. 426b. *Cuki*! Rj. 816b (*uzvik* *kojim* *tko* *tjera* *psu* *od* *sebe*). *Škamučće*, *škamutne* (*pas*). Rj. 841a. *Kerće*, *štekće*, *štešće* (*pas*). Rj. 846b. *Za* *njim* *pristane* *mного* *pasa* *lajući* *i* *goneći* *ga*. *Npr.* 170. *Pas* *vrtlarski* *niti* *košti* *glogje* *niti* *je* *drugomu* *da*. *DPosl.* 94. *Pas* *mu* *majku*! *Straž.* 1886, 1734. *Nigdje* *ne* *će* *ni* *pas* *žetikom* *sojnim* *maći*. *Mojs.* II. 11, 7. *Koji* *stane* *lap-tati* *jesikom* *vodu*, *kao* *što* *lapće* *pas*, *metni* *ga* *na* *stranu*. *Sud.* 7, 5.

2. pás, *m.* (*loc. pásu, pl. pásovi*). — **1)** *vidi* pojas: A uz tebe od zlata pasove. Rj. *dem. pasić, augm. pasina, isp. pašnjača, potpazak (silaj), potpašaj, pripaša 2, pripašaj, pripašnjača, zapašnjača.* — Metnu glavu u jankesi pasu. Rj. 246b. Izvadi nož iza pasu. Npr. 112. Na tebe su zlatna puca i svileni pas. Npj. 1, 69. Što si tako jednolika i u pasu tankovita? 1, 161. *Opas'o se pasom mukademom.* 1, 237. Bježi k mene jadovna gjevojko! pa m' otpaši pasa svilenoga, te uveži moje rane ljute. 4, 64. Bio običaj da ovdá djever svoju snahu i muškim pasom opasé po košulji. Kov. 65. Ako bi imao uza se oružje, kazao bi mu da ga iza pasu izvadi i ostavi pred vratima. Sovj. 10. — **2)** (u C. G.) koljeno u rodu (prvi pas, drugi itd.), *Grad der Verwandtschaft, gradus:* on je jedan pas njemu bliže, *cf.* koljeno. Rj. *vidi* pojas 2. *isp. loza 3.* — Reče šćeri: »Ti si moja žena . . .« ona šta će, da je otac ne vjenča i da pas pasu kao prikazanje ne kazuje, naumi da ubije sama sebe. Npr. 115. *Pás* (pojas i naraštaj). Osn. 16.

pásaci, *adj.* — **1)** n. p. zemlja, polje, *Weide, pascuus.* Rj. *što je za pásenje, za pasu.* — **2)** n. p. kaiš, t. j. kojim se opasuje, *der Gurtriemen, lorum ad cingendum.* Rj. *što je za pasanje.* — *takva adj. kod brijači.*

pásamee, *n. dem. od pasmo.* Rj.

pásanje, *n. das Umgürten, cinctio.* Rj. *verb. od pásati, radnja kojom tko pase što.*

pásast, *adj. n. p. jagnje, svinjče, t. j. bijelo preko srijede, einen weissen Streif am Leibe (wie einen Gürtel) habend, notam (quasi zonae) habens, cf. pojasast.* Rj. *kao da ima (bio) pás.*

1. pásati, *pásēm, v. impf. umgürten, cingo:* Nego ga paši strelama. Rj. *v. pf. slož. o-pasati, od-, pod-, pri-, raz-, za-; v. impf. slož. o-pasivati, od-, pod-, pri-, raz-.* — *Jaoj ko će tvoje oružje pasati!* Rj. 754a. Da svako ide na vojsku štogod može sablju pasati. Npr. 206.

2. pásati, *sám, v. pf. (u C. G.) Rj. v. impf. pasavati. Tal. passare (proći, prolaziti).* — **1)** pasao ovuda, pasalo podne, *vidi* proći: Tudar pasu Mirko vojevoda. Rj. — *Pokraj puta kuda će pasati car.* Npr. 105. Pošto pasa nekoliko vremena, car se na nju razljuti. 107. Putujući dogju na nekaku veliku rijeku i ne mogu prijeći, tače štapom a rijeka se razdvoji, i pasaše. 222. *Pasalo je dvije sta ljeta.* Npj. 5, 199. *Tader sam im pasu' ispod sablje.* 5, 529. — **2)** sa se, *refleks. beza šta, etwas entbehren können, (fr. se passer), renuncio.* Rj. *kao proći se čega.* — »Da okupi care tri tabora, da pohara crkvu Filindara . . .« Reče paša Omer Čehaiću: »A pasaj se, Čupreljić vezire! I prijed su cari nastajali, pa se crkve harale nijesu.« Npj. 3, 67.

pásār, *pasára, m. zonarius. Stulli. koji pravi ili prodaje pasove. vidi* pojasar.

pasávánje, *n. vidi* prolazjenje.

pasávati, *pásávám, v. impf. (po jugozap. kraj.) vidi* prolaziti: Ne da putom pasavati s mirom. Rj. *v. pf. 2 pásati.*

1. pásenje, *n. das Weiden, pastio.* Rj. *verb. od pásiti (pásēm).* — **1)** radnja kojom pasu n. p. ovce. — **2)** radnja kojom tko pase n. p. ovce.

2. pásenje, *n. verb. od 1) 2 pasti, 2) pasti se.* — **1)** radnja kojom konj pase kobilu. — **2)** stanje koje biva, kad se kobila pase.

pásērka, *f. akc. Rj. XXX.* — *Kokoruša, f. vidi* paserka. Rj. 283b. *a riječi* paserka u Rj. nema na svome mjestu. *kokorava kokoš?*

pasha, *f. pascha, پاشا:* Znete da će do dva dana biti pasha. Mat. 26, 2. U tebe ću da učinim pashu s učenicima svojim. 26, 18. *Pasha* naša zakla se za nas, Hristos. Kor. I. 5, 7. *Praznova* Josija u Jerusalimu pashu Gospodu; i *klaše pashu.* Dn. II. 35, 1.

páshální, *adj. što pripada pashi, paschalis:* Tajno jagnje pashalno, koje je dano Jevrejima. DP. 153.

pásić, *m. dem. od pás 1. Rj.*

pásidrenovina, *f. vidi* pasjakovina. Rj. *biljka.* — *drenovina, pási-drenovina (isto što i pasjakovina).* Osn. 171. *kao pasja drenovina.*

pasijánski, *adj. vidi* pesijanski, peksijanski. — *Ma se vojska poznat ne mogaše od crnoga praha i olova i od Turske krvi pasijanske.* Npj. 5, 106.

pásina, *f. augm. od pás 1. Rj.*

pásište, *n. (u C. G.) mjesto gdje stoka pase, der Weideplatz, locus pascuus.* Rj. *vidi* pašnik, pašnjak. — *Ovo je prinos što ćete prinositi . . . od sitne stoke jedno od dvije stotine s dobrih pásišta.* Jezek. 45, 15. *riječi s takvim nast. kod danište.*

pásivan, *pásivna, adj. Lat. passivus; passiv.* — *Tome je uzrok . . . što se bezlična misao izriče formom kojom i pasivna . . . i pasivna pomisao nadjačala.* Sint. 88.

pasivnôst, *pasivnosti, f. osobina onoga što je pasivno; passivitas, die Passivität. suprotno aktivnost, koje vidi.*

pásjača, *f. der Schädel, Hundskopf (als Schimpfwort), caput (odiose dictum).* Rj. *pasja glava; ali se i za glavu, za lubanju čovječju kaže s pogrdom.*

pásjak, *m. 1) der Hundsdreck, stercus caninum.* Rj. *pasja nečist, pasje govno.* — *Ne pazi se pas, neg pasjak.* DPosl. 74. *za nast. isp. mačjak, mišjak.* — **2)** jedan od ona dva zuba što su između prednjakâ i kútnjakâ (s obje strane i odozgo i odozdo), *der Augenzahn, dens caninus. cf. ocnjak.* Rj. 3

pásjakovina, *f. die Kreuzbeere, rhamnus catharticus Linn. cf. pasidrenovina.* Rj. *biljka.*

pasjáluk, *m. hündische Bosheit, canina malitia:* toj je njegov pasjaluk; ne može od pasjaluka, to je učinio od pasjaluka. Rj. *pasja pakost.* — *Gđjekojim narodnijem riječima prešao je turski nastavak: bezbrazluk. pasjáluk. hrišćanluk. ciganluk.* Osn. 278.

pásji, *adj. hündisch, caninus.* Rj. *što pripada psima, psu.* — *Pasja vriježo!* Rj. 75b (psovka djeci). *Pasja nedjelja, f. što sluga služi gazdu pošto godina izigje (valja da se za to tako zove što radi samo ono što hoće) . . . Kad sluga doda da mu (gazdi) nije pasje nedjelje odslužio, on mu rekne: »sva ti je godina bila pasja.«* Rj. 490a. *Pasje uho, n. (na Njegušima) Art Pflanze, herbae genus.* Rj. 490a (biljka). *Pasji stric, m. vidi* badalj 1. Rj. 490a (vidi i sje-kavac). *Pasji skote!* Rj. 687b. *Ženu priveže konjima za repove, i onđe je konji raskinu, te pasju dušu ispusti.* Npr. 132. Svi mu kažu ono, što mu je pasja mati nalagala. 235. *Da je na pasju (volju), nigje konja ne bi bilo.* Posl. 50. *Mator kurjak pasja maskara.* 175. *Njihova igra i pasja trka (sve jedno).* (Igraju se, pa se zavade). 227. *Pasja vjera.* (Reče se, kao poruga, zlu čoeku). 246. *Pasja para.* (Gledaj: *Pasja vjera*). 246. *Pasja te rgja* ne ubila! (Kletva u Crnoj Gori). 246. *Pasji ak more* ne muti. 246. *Pasji grijeh* ovcá plaća. DPosl. 94. *Od pojasa sablju izvadio, te ju pasju okinuo glavu.* Npj. 3, 554 (ju mjesto joj. *isp. kod* on, ona, ono *primjer iz* Npj. 1, XXXVI).

páskí, *wie ein Hund, more canis: Paski živio, paski umr'o.* Rj. *adv. kao pas. isp. adv. boški.* — *Živi paski, a spava na goljoj daski.* (Da nije paski kazalo bi se »na dasci«). Posl. 81. *Pas bio, paski prošao.* 246.

Páskoje, *m. ime muško. Rad 26, 56. Paschalis.* — *takva hyp. kod* Blagoje.

páskvica, *f. (u Dubr.) der Nachtschatten, solanum.* Rj. *biljka: vidi* pasvica, i *onđe tumačenje* postanja.

pásma, *f. (u Srijemu) vidi* pasmina. Rj. *vidi i* pasmena. *syn. kod* pasmina.

pásmárko, *pásmárkovac, pásmárkôvca, m. duvan,* koji je vrlo ljut, *Schimpfwort für einen starken Raucher, convicium in nicotianam acrem.* Može biti da je ovo ime postalo od Turaka u Bosni, koji rado puše

mek duvan. Kad Srbin Srbinu rekne za ljut duvan da je *pasmarko*, onaj mu kašto u šali odgovori: »Nije, već *pasmújo*«. Rj.

pásmena, *f.* *vidi* pasmina. Rj. i *syn. ondje*.

pásmenjača, *f.* *das Fitzband, forago*. Rj. *riječi s takim nast. kod ajgirača*.

pásmína, *f.* (u Slavon.) *dic Rače, genus, semen*: dobre *pasmine* ovca, *cf. vrsta, soj, bagra, fajta, pasma*. Rj. *vidi* i *pasmena, traga*.

pásmo, *n.* *eine bestimmte Anzahl Garnfäden, florum numerus*. Malo *pasmo* ima 20 čisaonica (jedna čisaonica ima 3 žice) a veliko 40... Još je manje odregjeno koliko se *pasama* meće u motovilo ili u parče pregje... *cf. novčić*. Rj. *dem. pasamce*. — Motovilo pregje, t. j. *sedam pasama*. Rj. 369b. značenje (korijenu) vezati: *pás... pásmo*. Korijeni 124. *riječi s takim nast. pismo, plesmo, po-vjesmo*.

pasmújo, *m.* *vidi* *pasmarko*.

pásom, *n.* p. idu goveda *pasom, weidend, pascendo*. Rj. t. j. *pasući. upravo instrum. od pás, koje drukčije ne dolazi*.

pasoš, *m.* *der Pass, syngraphus*: Uzeći *pasoš* otide u Karavlašku. Sovj. 56. Samo mi kažite kud koja želi, da joj *izvadim pasoš*. 74. Ja velim, da mu dam *proteranički pasoš*. Mil. 226.

pásovni šipak, *m.* (u C. G.) koji je pola kiseo, *Art Granatapfel, mali granati genus*. Rj.

páspálj, *paspálja*, *m.* *der Mühlstaub, pulvis molaris*. Rj. kao *vodenični prah*. — Tugja će biti *paspálj*. Osn. 131.

1. pásti, *pádnēm, v. pf. fallen, cado*. Rj. *v. pf. slož.* *dđ-pasti, iz-, na-, o-, od-, po-, pđ-, pre-, pri-, pro-, raz- (se), s-, u-, za-, napopasti, spopasti, zapopasti; uspropadati se; vidi pádnuti, i v. pf. slož. ondje, pánuti, i slož. ondje; v. impf. pádati, i v. impf. slož. ondje. gram. I. pregljašnje pádoh, pá(d)nuh, pánuh. prilog pregj. pádávši, pádnúvši, pánúvši. I. pridjev páo (pála), pá(d)nuo, pánuo. — 1) fallen, cado*. Rj. — **a**) u pravom smislu: *Pani gundo, padoše ti gaće*. Rj. 107a. Gjiknuti, 1) *pasti*. Rj. 149b. *Pađe* kao kap (n. p. ček od udarca. Posl. 245). Rj. 263a. *Pala krv*, t. j. pobili se. Rj. 300a. *Ljoskac!* n. p. kad ko *padne*. Rj. 338a. Po nalunam' *sandal-gaće panule*. Rj. 394a. *Nagje snijeg, kiša, rosa, t. j. pade (iz neba na zemlju)*. Rj. 411a. *Sorcati se, vidi pasti, strovaliti se*. Rj. 700b (*vidi* i *pručiti se*). Mladoženju *buzdovanom udari u glavu da je na mjesto mrtav pao*. Npr. 10. U sedne na konja... *padne po konju* i *zaspi*. 18. U taj će mah *pasti tama* da se ništa ne vidi. 69. Svako od zvjeradi pošto primirisa ono kruha *pađe potrubške*. 94. *Od straha pade na zemlju*. 99. Onda će ti svi konji sami doći i kao jagnjad *padnuti pred tobom*. 121. Pošto je otac *vigje zaplaka se pa pade nad njom*. 132. *Pane pred njom na gola koljena*. 215. *Padnuši ocu pod noge* kaže sve. 248. Tako mi *šljeme na ognjište* ne *panulo!* Posl. 307. S večera je kiša udarila, u po noći *poledica pala*. Npj. 1, 352. Oba *paše*, nogom ne *makoše... Zemlji pade*, pušci oganj *dade*. 4, 171. (*paše stiha radi mj. padoše*). *Dolje pade*, gore ne *ustade*. 4, 209. *Pađe Ture strmeno na glavu*. 4, 365. *Dokle akšam pade na dolinu*. 4, 498. Kolibu mu *slomiše kamenjem*. A kad *vigje Mehmedović Mujo, e koliba pade na sve strane*, on *pobježe* proz *bijele ovce*. 4, 522. Onu noć i osim *pomrčine padne nekaka maqla*. Danica 4, 11. *Padnuši devojci glavom na krilo*, izdane. 4, 33. Ubije jednoga, pa *padne i on*. Miloš 76 (*mrtav*). Ali da *koji padne mrtav*, onda se šaljiva pjesma ne bi *pjevala*. Npj. 1, XXVI. Sve recizente na *međan pozivam; zašto ako padnem*, moje će me isto *pero oboriti*. Pis. 60. Učenicu *padoše ničice*. Mat. 17, 6. Zapovjedi *gospodar njegov da ga prodnu... No sluga taj pade i klanjaše mu se govoreći... 18, 26. Pađe na lice svoje moleći se*, 26,

39. *Pađoh k nogama njegovijem kao mrtav*. Otkriv. 1, 17. *Zagrli ga i pade mu oko vrata*. Mojs. I. 33, 4. Svi su *pobijeni, pali od mača*. Jezek. 32, 23. Pa se sada žale na *nepravdu pale vlade*. Mil. 230. S toga je sav *dalji trud Slajherov oko ove stvari pao*. Dioba 12. Tako *najmudriji car strašno pade*, drugima za ugled. Prip. bibl. 79 (*u tri posljednja primjera padanje moralno*). — **b**) u *prenesenom smislu. isp. ničie pod 3 pasti: doći*. — Razboljela se žena *uzred zime, pa joj palo na um na bukovu mezgru*. Rj. 37a. *Pao u nesvijest*. Rj. 418b. Ali mu *odmah padne na pamet što je baba kobili govorila*. Npr. 24. U tom mu *padne na um, te pljune na zemlju*. 91. *Kraljev sin padne u veliku žalost*. 227. Prst *megju tudja vrata metnuti*. (*Navalice pasti u zlo*). Posl. 265. *Palo ti je na um poginuti?* Npj. 2, 335. *Tad' je Novi pod kaure pao*. 3, 245. Još može biti *pasti u bijedu*, da sam je ja ubio. Danica 2, 140. Što su oni... s gospodom zajedno *pali u ovake grijehe* protiv naroda svojega. Kor. 14. Da ne bi u *kako podozrenije pali*, bili su *pokupovali* nekoliko *trnokopa*, pa su *krčili*. Miloš 72. Kao n. p. da *kakav slijepac padne u vrućicu*, pa da stane... Nov. Srb. 1821, 390. *Molite se Bogu da ne padnete u napast*. Mat. 26, 41. *Ruženja* onih koji tebe ruže *padoše na me*. Rim. 15, 3. *Neka prokletstvo tvoje, sine, padne na me*. Mojs. I. 27, 13. Onda su ljudi... *već pali u neznaoštvo*. Prip. bibl. 13. *Nego (je) i samoga cara grčkoga Manojla sačuvalo* te nije *pao u jeres*. Star. 1, 66. — **2**) *pasti od koga ili od čega, kao roditi se*: Kao da nije *od čeka pao*. (Kao da ga nije ček *rodio*). Posl. 130. Onako mi *živjelo što je od moga srca palo!* 239. *Što od šta palo*. (Porod je kao i onaj koji ga je *rodio*). 359. Sam si *kurva i pao od kurve*. Npj. 3, 427. Pomori svu djecu *prevence* po Misiru od sina *Faraonova... još i od skota što je god prvo palo*. Prip. bibl. 42. *ocamo može se dati*: Udri sestru po *svilenu pasu... iz nje pade ono muško čedo*. Npj. 3, 464. — **3**) *pasti, kao doći. isp. poviše pod 1b*. — *Zulji ga da plati, t. j. radi kako će na njegu pasti da plati*, ako i ne bi htio. Rj. 161b. Kad mu *vidim ruku u mišici, pane meni muka na zličici*. Rj. 211b. *Rednja leturgija*, za koju *plaća popu onaj na koga red padne*. Rj. 647a. *Dolete dva gavrana te padnu na jedno drvo*. Npr. 12. *Bježao od vaške, pak pao megjedu u šake*. Posl. 14. Ne će, da o nebu *visi*. (Ne će ako mu *šaka ne padne, n. p. ukrasti što i t. d.*). 210. *Pala muha na megjedu*. (To nije ništa). 246. Da *gledamo, ko će kome u sreći pasti*. Npj. 1, 173. »Neka zovne *tridest Sarajlija... Dok Husein dva konja opremi, dotle pade tridest Sarajlija*. 3, 8. *Silni Turci na konak panuše*. 4, 38. Svi *svatovi pod žut bor padoše*. Here. 298. Ako mi *padneš šaka, znam, što ću s tobom činiti*. Miloš 121. *Začu ga vila iz gore, panula Petru na dvore*. Kov. 87. *Šljepota Izrailju pade u dijel*. Rim. 11, 25.

2. pásti, *pásēm, v. impf. weiden, pasco*. Rj. *v. pf. slož.* *nà-pasti, o-, po-; v. impf. slož. napásati; popasivati. gram. I. pregj. pásah. II. pregj. pásijah (i pásáh). prilog sadašnji pásući. prilog pregj. pásávši, pásáv. I. pridjev pásao, pásla; II. pridjev pásen. — 1) stoka pase n. p. travu*: *Koza brsti n. p. šumu, i goveda brste, a svinja ne brsti, nego pase*. Rj. 45a. Otodeve *trava*. Pripovijeda se da je *košuti u porogjaju bila ispala utroba, pa pasući ovu travu* *povratila* joj se *natrag*. Rj. 477b. Da *nema nosa, pasao bi travu*. Posl. 52. *Krilat konj pasao Momčilove kobile, koje su pasle po livadi oko jezera*. Npj. 2, 106 (Vuk). A daleko od njih *pasijaše veliki krđ svinja*. Mat. 8, 30. — **2**) *pastir pase stoku*: *Nagje čobana, i nazvavši mu Božju pomoć, reče: »Dobro paseš!«* A on mu odgovori: »*Pasem da ih napasem*«. Npr. 163. *Napojte stoku pa idite i pasite je... Dogje Rahilja sa stokom oca svojega, jer ona pasijaše ovce*. Mojs. I. 29, 7, 9. *ovamo ide i ovaj primjer*: *Čiji čobani u*

proljeće s ovcama navrh Kape ugrabe, oni *pasu planinu* ono ljeto. Rj. 263a.

3. pāsti, pāsēm, v. impf. slož. v. pf. dpasti. — **1)** *pase pastuh kobilu* (koja se pase, upaljuje), *be-springen (von Pferden)*, *čočo (de equo)*. — Onamo negdje u nekakom jezeru bio krilat konj, pa izlazio noću, te *pasao Momčilove kobile*, koje su pasle po livadi oko jezera; no kako bi koju *kobilu opasao*, on bi je udario nogama u trbuh, te se izjalovi (da ne bi oždrijebila krilata konja). Npj. 2, 106 (Vuk). — **2)** *sa se, refleks. pāsti se, pāsē se, v. r. impf. t. j. kobila, in der Brunst sein, coitum appeto (de equa)*. Rj. *kad se kobila upaljuje*.

pāstijer, pāstijera, m. (u Dubr.) *vidi* pastir. Rj. — *Pāstijer* ovcu striže, a vuk dere. DPosl. 94. *za nast. isp. kosijer, vodijer*.

pāstijerka, f. (u Dubr.) *vidi* pastirka. Rj. *vidi i* pastjerica.

pāstīr, pāstīra, m. *der Hirt, pastor, cf. pastijer, čobanin, ovcār*. Rj. *vidi i* čoban, čordaš, govedar, guščar, kobilar, kozar, kravar, krdar, planinar, svinjar, tučar, volar. — Koji ulazi na vrata, jest *pastir ovcama*. Jov. 10, 2.

pāstīrčād, f. (coll.) *die jungen Hirten, pastores juvenes*. Rj. *mladi pastiri, jedno od pastīrčādi* pastīrče.

pastīrčē, pāstīrčeta, n. *der junge Hirt, pastor juvenis*. Rj. *mladi pastir ili mlada pastirka, coll. pastīrčād*.

pastirina, f. *Hirtenlohn, merces pastoris*. Rj. *plata pastiru*.

pāstīrka, f. *die Hirtin, femina pascens (oves, vaccas, capras)*, cf. pastjerica. Rj. *vidi i* čobanica, govedarica, guščarica, kozarica, svinjarica.

pāstīrskī, adj. *Hirten-, pastorum*. Rj. *što pripada pastirima ili pastiru kojemu god*. — Nego je (djevojku) odvedu u šumu, i tamo je vjenčaju u *kakvoj kolibi* (pudarskoj ili pastirskoj). Rj. 477a. Obuče *pastirske haljine* i uzme *pastirski štap* u ruke, te se načini pastir pa pogje u svet. Npr. 46.

pāstjērica, f. (u Dubr.) *vidi* pastirka. Rj.

pāstorak, pāstōrka, m. *der Stiefsohn, privignus*. Rj. *sin muževlji mačesi ili ženino očuhu*. — Milenkovi sinovi Milan i Ivan i *pastorak* Nikolče. Sovj. 81.

pāstorčād, f. (coll.) *Stiefkinder, privigni*. Rj. *djeca muževlja mačesi ili ženina očuhu, jedno od pastorčādi* pastōrče. — Kad se, sinko, udadoh četvrtom, tu ja nagjoh *dvoje pastorčādi*, jedno ludo od dvije godine, drugo, sinko, od pune četiri. Npj. 2, 14.

pāstōrčē, pāstōrčeta, n. *das Stiefkind, privignus, privigna*. Rj. *dijete muževlje mačesi ili ženino očuhu, coll. pastorčād*. — Ciju, miju, da rasteš. (Kazala nekakva žena dajući *pastōrčetu* tanku krišćicu hljeba, a svome gjetetu pružiš veliku komadinu rekne: Cempreš, da erkeš). Posl. 344.

pāstōrka, f. *die Stieftochter, privigna*. Rj. *kći muževlja mačesi ili ženina očuhu*. — Mačeha stane odmah mrziti na svoju *pastorku*. Npr. 125.

pāstrma, f. — **1)** *die Forelle, fario, trutta (salmo fario L. Rj.³)* Rj. *riba, vidi* pastrmka, pastrva. dem. *pastrmica*. — **2)** * n. p. *kozja, ovčja, geräucherte Ziege oder Schaf, capra fumo durata*. Rj. *sušena koza ili ovcā*: Pokojni je Simo slao Babi *vrlo lepe ovčē pastreme*. Mil. 186. meso slano. Stulli. — (*pāstrma*) *pāstrva* (od osnove koja je i u starom **пастрѣ**). Osn. 41.

pāstrmica, f. dem. od *pastrma* 1. Rj.

pāstrmka, f. *vidi* *pastrma* 1. Rj. *vidi i* *pastrva, riba*.

pastrnjāk, pastrnjāka, f. *die Pastinake, pastinaca*. Rj. *biljka*. — Tugje: *andrak... pastrnjak*. Osn. 269.

pāstruga, f. *ein Donaufisch (Scherg. Rj.³)*, *genus piscis (acipenser stellatus Pall. Rj.³)* Rj. *nekaka Dunavska riba*. — *postanje kod pastrma, riječi s takvim nast. kod bjeluga*.

pāstrva, f. (po jugozap. kraj.) *vidi* *pastrma* 1. Rj. *riba, vidi i* *pastrmka*. — Kakvu kuću *pastrva* ima, tako i oni ki je hita. DPosl. 45.

pāstūh, pāstūha, m. (osobito po jugozap. kraj.) *der Hengst, admissarius, cf. ajgir, ždrijebac*. Rj. *vidi i* *pazduh*. — Kao konj *pastuh* (n. p. pobjesnio). Posl. 131. *od osn. od koje je 3 pāsti (pāsēm) riječi s takvim nast. kod galjuh*.

pāstulja, f. *die Mausfalle, Rattenfalle, decipula, cf. stupica*. Rj. *u što se love različne životinje, vidi i* *gvožđja* 1, *klonja, kljusa, pruglo, pružalo, tuljac* 2. *isp. mišolovka*. — *Die Falle* znači kod nas različno .. 2) (od drveta) *pastulja* (za parcovē)... Šad ne znamo ili bi ovgje za buhe trebalo kazati *klonja, ili pastulja, ili tuljac*? Kako se ovgje opisuje najprikladnije je na *tuljac*. Nov. Srb. 1817, 765. *za nast. isp. bakulja*.

pāstūšast, adj. t. j. konj, *vidi* *ajgirovit*. Rj. *nepodmetnut, kao pastuh*.

pāsūg, m. *pasast* krmak. u Hrv. *isp. bjelug*.

pāsuga, f. *pasasta* kрмаča. u Hrv. *isp. bjeluga*.

pāsūlj, pāsūlja, m. (u vojv.) *vidi* *grah* 1: *Progija* ga se, brate, *vidiš* da mu ni ime nije kao u ostalih smokova: *pas i ulja!* Okani ga se brate, taj je svu Bosnu isturčio (t. j. isturčili se da ne poste i da ne jedu *pasulja*). Tako reku kašto u šali onome koji jede *pasulj*, a ima još kakva jela). Rj. *augm. pasuljina*. — *Brzak, pasulj* ili *grašak, koji rano dospjeva*. Rj. 43a. *Pasulj se već u mahunama ožrnio*. Rj. 451b. *Prebranac*, t. j. *pasulj*. U Srbiji po selima kažu (kao u šali) *ocin grah* (jer ga najviše jedu kalugjeri), a po varošima *saganlija*. Rj. 567a. *ostala syn. vidi kod* *grah* 1. *isp. i* *grasulj*. — Tugje: *masulj, pasulj*. Osn. 132 (od Grč. *πασῆλος*). p za f *isp. f*.

pāsūljica, f. nekakav sitan *grah* čučavac, *eine Art Pisolent (Zwerg-, oder Krupbohne. Rj.³) phaseoli genus. cf. rogač*. Rj.

pāsūljina, f. *augm. od pasulj*. Rj. *vidi* *grašina*.

pāsvica, f. *vidi* *paskvica*. Rj. *biljka*. — *paskvica*, i bez k: *pascvica*. Osn. 323.

1. pāša,* m. (pl. gen. pāsā). — **1)** od dva tuga (konjska repa), t. j. zapovjednik i gospodar od jednoga grada i njegove nahije, n. p. *Zvornički pāša, Šabački* i t. d. Rj. *vidi* *ići-tuglija pāša*. — **2)** od tri tuga, t. j. vezir i gospodar od čitavoga jednoga *pašaluka*, gdje ima više gradova i nahija, n. p. *Bosanski (ili Travnički) pāša, Biogradski*, i t. d. Rj. *vidi* *uč-tuglija pāša*. — *primjeri za 1) i 2)*: Čestiti *pašo!* Miloš 57. S *pašom* od Janjine. Odbr. od ruž. 10.

2. pāša, f. *die Weide, pastio, pabulum*. Rj. *vidi* *pripāša* 1b. — *Volopaša*, mjesto za *pašu* oračim volovima. Rj. 71a. Ima ondē jedno jezero, i pokraj jezera *vrlo lepa pāša*, pa kako izjaviš ovcē, one odmah idu onamo. Npr. 46. Ona stane ovu *kravu goniti na pašu* s ostalijem govedima. 125.

pāšājlija,* **pašālija**,* m. *vidi* *pašinac*. Rj. *pašin čovjek. pāša s Tur. nast. li i našim ja. pred li umeće se j: pašājlija, srmājlija, šamājlija, isp. i dugājlija*.

pāšāluk,* m. *das Paschalik, das Paschatum, satrapia?* Rj. *pašinska vlast i oblast*. — *Paša* od tri tuga, t. j. vezir i gospodar od čitavoga jednoga *pašaluka*, gdje ima više gradova i nahija. Rj. 492a.

pāšānac, pāšānca, m. *vidi* *pašenog*. Rj. *ženine sestre muž*.

pāšēād, f. (coll.) *die Hunde, canes*. Rj. *mladi psi, vidi* *paščādija, paščinje, jedno: pašče, vidi* *kućad, štenad*. — Najbolje *pseto* kad pobjegne, *svu paščād, i najgora trče za njim*; a najgore kad se upre, ni naj *jača ne smiju lasno na njega*. Posl. 248.

pāščādija, f. (coll.) *das Hundsgesüchte, canes*. Rj. *mladi psi, vidi* *paščad, paščinje, jedno: pašče*. — *za nast. isp. Grčad i Grčādija*.

pāščē, pāščeta, n. *vidi* *pseto*. Rj. *upravo mlado pseto, vidi* *kuće, psić, štene, coll. paščad, paščādija, paščinje*. — Bezobrazan kao *paščē*. Posl. 11. Nešto

crno iz jame, kao pašče su četiri noge, bješe pašče, i već ništa drugo, diže nogu, popiše mi čalmu. Npj. 5, 512. kaže se s pogrdom i čovjeku: A kad Turčin stane umirati, a on više na svoje hajduke: »More, slugo! tamo pašče bac'te, gje mu gavran kosti naći ne će. Npj. 4, 139. Psić, pašče, kuće. Daničić, DPosl. XVI.

paščinje, n. coll. od pašče. Rj. vidi pašćad, pašćadija.

pašenog, m. ženine sestre muž, der Mann der Schwägerin, maritus sororis uxoris meae, cf. pašanac. Rj. vidi i šogor 2. — Prota Nenadović (Molerov pašenog, koji je tada u Beču bio). Miloš 89. u Korijenima 128 pašanac i pašenog od korijena od koga i pás (naraštaj), pasma, pastorak, pastuh, pāsti (de coitu equi). riječi s takvim nast. kod brlog.

paščinje, n. der faule Geruch, odor. Rj. verb. od pašiti. stanje koje biva, kad što paši.

pašić, m. pašin sin. — Kazaću ti što su dara dali: dva pašića dvije terlidive. Rj. 737. Stani malo, Čajapašnice . . . Pogibe ti pašić Useine. Npj. 4, 351.

pašin, adj. des Pascha, satrapae. Rj. što pripada paši.

pašinac, pašinca, m. einer von den Leuten des Pascha, homo satrapae, cf. pašajlija. Rj. pašin čovjek. vidi i pašalija.

pašinica, f. die Frau des Pascha, uxor satrapae. Rj. žena pašina. — Kada paša Fatu razumio . . . Uze Fatu za svoju ljubovcu, učini je mladom pašinicom. Npj. 1, 565.

pašinski, adj. Pascha-, passarum. Rj. što pripada pašama ili paši kojemu god: Paše ne ću, ja pašinska nisam. HNpj. 3, 117.

pašiti, šim, v. impf. (u Srijemu) schlugen (dem Geruche nach), faul riechen, suboleo, cf. tuknuti, zadarati. Rj. kao zadarati na truhlost. vidi i smrdjeti, tonjati, udisati, zadajati, zadisati 2. isp. vojnati, i syn. ondje. v. pf. slož. upāšiti se (usmrdjeti se). isp. zapahnuti 2.

pašmag,* m. pašmaga* f. eine Art Schuh, soleae genus, cf. papuča, crevlja: Desni joj se pašmag opuznuo. Još joj nisu noge za pašmage. Rj. vidi i pašmaga, štopela. dem. pašmagić. — Kad dogjoše u zelenu bašču, nagjoše joj crvene pašmage. Npj. 1, 577.

pašmagić, m. dem. od pašmag, pašmaga. vidi papučica, štopelica. — Da upitam papučliju, šije li mi pašmagić. Herc. 254.

pašnik, pašnika, m. der Weideplatz, locus pasuus, cf. pasište, pašnjak. Rj. mjesto gdje stoka pase.

pašnjača, f. (na Tromegji) od kože kao pojās sprijed, gdje se zadijevaju male puške i nož, eine Art Waffenschärpe, zona armis condensis. cf. silaj. Rj. od osn. od koje je 1 pašati (pašem). vidi i potpasak, potpašaj, pripaša 2, pripašaj, svilaj, zapašnjača. isp. pás 1.

pašnjak, pašnjača, m. (u Hrv. i Slav.) vidi pašnik. Rj. vidi i pasište.

pašovānje, n. das Paschasein, Herrschen als Pascha, imperium satrapae. Rj. verb. od pašovati. stanje koje biva, kad tko pašuje.

pašovati, pašujēm, v. impf. ich herrsche als Pascha, impero, sum satrapa. Rj. biti paša. — Kad dogjemo gradu Dubrovniku, tu hoćemo, braćo, zapašiti baš mojega brata Ibrahima, da pašuje i da gospoduje. Npj. 4, 69. Fala joldaš, Fočić Memed-aga! tvoju pamet pašovati može, mi ćemo te pašom učiniti. 4, 141.

paštēnje, n. das Bemühen, attentio. Rj. verb. od pašiti se. radnja kojom se tko pašti.

paštiti se, šfim se, v. r. impf. sich Mühe geben, attendo. Rj. v. pf. slož. popaštiti se, pripaštiti se. — značenje (korijenu) žuriti se, truditi se. Korijeni 128.

Paštrovići, m. pl. vidi Paštrovići. Rj.

Paštrović, m. Einer von Paštrovići. Rj. jedan od Paštrovića.

Paštrovići, m. pl. kao knežina izmegju mora i Crne Gore, od Budve do nahije Barske. cf. Paštrojevići. Rj.

Paštrōvka, f. Eine von Paštrovići. Rj. ženska iz Paštrovića.

Paštrōvski, adj. von Paštrovići. Rj. što pripada Paštrovićima.

pāta, f. hyp. od patka. Rj. vidi pate.

pātak, pātka, m. der Enterich, anas mas. Rj. mužjak pātak, ženka pātka. vidi račak.

pātalica, f. (u C. G.) samarna štica. Rj. glavinu i krsnicu na samaru sastavljaju i drže štrice (patalice). vidi patarica 1.

pātarica, f. — 1) (u C. G.) štica u samara. cf. patalica. Rj.³ — 2) vladčina štaka. Rj.³ — Zakovao pataricu (dobio, pomogao se). Posl. 83.

pāte, f. vidi pata, hyp. od patka. — Ja bih patku podranila: o ti pate, šever pever! Herc. 286. za nast. vidi kod bábe.

pātēljak, pātēljka, m. vidi batāljak, od čega će biti kvarnim govorom nastalo pātēljak. — Uzme očinu sablju te sama sebe lijevu ruku osiječe, a desnu u ognju izgori . . . teke joj ručne pātēljke namaza, iznikoše ruke kakve su i bile. Npr. 115.

pātenat, pātēnta, m. das Patent: Patent mu na obršterstvo dade Aleksandar I. Žitije 12. za nast. isp. agentat i agent.

pātēntati, tām, biće v. impf. i pf. davati, dati patenat kome ili čemu (na što), patentiren: Boka živi najviše od mora: u njoj se broji 250 patentnih brodova. Kov. 40.

pātievfk, m. (u Srijemu) nekaka žučkasta tičica. Rj. — pati-cvrk.

pātīla, f. da nijesam patīla, ne bih se u srijedu spratila (u pripovijeci). Rj. isp. Posl. 53.

pātīnuti, nē, v. pf. n. p. kiša, aufhören, nachlassen, remitto. Rj. vidi popustiti, prestati. v. impf. patīsati. — Značenje (korijenu) umiriti: tih, stišati se, ovamo će ići izgubivši h u nas: pa-tinuti (prestat). Korijeni 100.

pātīsak, pātīska, m. (u C. G.) vidi prestanak: bez pātīska. Rj. vidi bez prestana, bez prestanka, bez prekida, bez pretgra; neprestano.

pātīsānje, n. das Nachlassen, remissio. Rj. verb. od patīsati. stanje koje biva, kad patīše n. p. kiša.

pātīsati, pātīšē, v. impf. aufhören, nachlassen, remitto: ide kiša, ne patīše. Rj. prestajati. v. pf. patīnuti. gdje vidi i postanje. — Puška puca, nikad ne patīše. HNpj. 4, 165. U planini puška patīsala, razboj bio, pa se razmetnuo. 4, 181.

pātīti, fim, v. impf. Rj. v. pf. slož. napatiti (i se), zapatiti; v. impf. slož. zapaćati. — I. I a) leiden, patior: Ko mnogo zna mnogo i pati (Posl. 148). Rj. vidi trpjeti. — Da nijesam patīla, ne bih se u srijedu spratila. Posl. 53. Ne zna čalma šta pati glava. 199. Pati od zlijeh oči. (Ko je urokljiv). 246. Bolje pritrpet' negoli zlo pati'. DPosl. 9. — b) patiti koga čim, mučiti ga: Mačija mrzila na pastorku, tukla je i grdila od kud je god došla, patīla je glagju i golotinjom da bi je samo kakogod sa sveta nestalo. Npr. 141. — 2) ziehen (österr. zügeln), educio, alo. Rj. kao teći što, dobijati. isp. zapaćati. može biti da ovamo ide ovaj primjer: Što ko radi ono će i patiti. Posl. 357. — II. sa se, reflex. — 1) sich quälen, crucior. Rj. vidi mučiti se, pedepsati se. — 2) sich vermehren, anwachsen, augeor. Rj. kao množiti se.

pātka, f. (pl. gen. pātākā) die Ente, anas: I patka na ledu posrne (Posl. 104). cf. šotka, raca, plovka. Rj. dem. paćica. hyp. pāta i pāte. mlade paćici, paće. mužjak pātak, kavez za patke paćinjak. vidi gluharka, krdža, krža, kržulja, perutavka, sarka. — Brboće i patka i guska kad se zagnjuri te po vodi dolje što traži. Rj. 41b. Rano pogjoh na pazar, kupih patku za dinar; oj ti patko, šigo-migo! Npj. 1, 506.

patkin, adj. der Ente, anatis. Rj. što pripada patki.

patkov, adj. des Enterichs, anatis maris. Rj. što pripada patku. — takva adj. isp. kod alatov.

patlidžan*, patlidžana, m. — 1) modri, die Eierpflanze, solanum melongena Linn. Rj. biljka. — 2) crveni, der Liebesapfel (Paradiesapfel. Rj.³) solanum lycopersicum Linn. (lycopersicum esculentum Mill. Rj.³) cf. jabučica 3. Rj. — Koliki mu je nos, kao patlidžan! Posl. 145.

patnja, f. die Qual, cruciatus, cf. muka. Rj. isp. patiti 1. — Slepoća je teška muka, teška muka, teška patnja. Npj. 1, 140.

patoka, f. der Lauer beim Brantwein, lorea (lora) vini usti. Rj. pū-toka, druga pola od teći. isp. pa kod pabirčiti. — kad se rakija (dobra) ispeče, ono što poslije (gore) teče iz kazana.

patos, m. (πάτος) der Fussboden, pavementum, cf. tli. Rj. vidi i tle. — Podboj, patos u košari konjskoj. Rj. 518b. Turčin sjedne . . . Čuvši to Turčin odmah udari lulom o patos i kao opržen skoči . . . Posl. 77.

patosinje, n. das Böden des Zimmers, tabularum per cubiculum dispositio. Rj. verb. od patosati. radnja kojom tko patoš n. p. sobu.

patosati, patošem, v. impf. i pf. das Zimmer böden, tabulas dispono per solum cubiculi. Rj. n. p. sobu daskama. vidi poditi. isp. tavaniti. — Gumna su lijepo patosanu kamenjem, i unaokolo svuda udaren kolomat od kamena. Npj. 1, 64 (Vuk). isp. Onamo su gumna potavanjena kamenjem . . . i kolomat je unaokolo svud od kamena. Rj. 286a.

patrenje, n. das Gehören, to pertinere. Rj. verb. od patriti. stanje koje biva kad kome što patri.

patrganje, n. das Handeln, actio. Rj. verb. od patrgati. radnja kojom tko patrga čim.

patrgati, gām, v. impf. kao raditi (trgovati), handeln, ago: ja lijem (n. p. čohom) ne patrgam; on s njime nešto patrga. Rj.

patrijar, patrijara, m. der Patriarch, patriarcha, cf. patrijarak. Rj. vidi i patrijara, patrijarah. — Srbliji pripovijedaju da samo četiri patrijara treba da budu na zemlji, i da se Srpski patrijar zvao peti isprosi. Rj. 238b. Pije vino Srpski car Stevane, do njega su starci patrijari. Npj. 2, 129.

patrijara, m. vidi patrijar. Rj. i ostale oblike ondje. — Prepade se, i nevolja mu je; pa doziva starca patrijaru i dvanaest starih igumana. Herc. 21.

patrijarah, patrijarha, m. vidi patrijar, i ostale oblike ondje. — Carevi i patrijarsi. Npj. 5, 533. Patrijarah. DRj. 1, 256. Kaže da je Spiridon bio patrijarah poslije Jefrema. Kolo 15 (14).

patrijarak, patrijarka, m. vidi patrijar. Rj. i ostale oblike ondje. mjesto patrijarah u krajevima gdje se u govoru mjesto glasa h čuje glus k.

patrijarski, adj. što pripada patrijarsima ili patrijarhu kojemu god. vidi patrijarski. — Skupi se sveštenstvo u Kremlju kod saborne Uspenske crkve u stari dovor patrijarski. DP. 355.

patrijarhālmi, adj. što je kao u starih patrijaraha: Još jedna prilika patrijarhalnoga života dolazi iz knjiga Mojsijevih. DP. 311. U patrijarhalnoj prošlosti. Zim. 291.

patrijarhālnoš, patrijarhālnošti, f. stanje patrijarhalno: Nije moglo biti porodičnih računa ni patrijarhalnoš. DM. 51.

patrijarhov, adj. što pripada patrijarhu. vidi patrijarev, patrijarov.

patrijarev, patrijarov, adj. des Patriarchen, patriarchae. Rj. što pripada patrijaru. vidi patrijarhov.

patrijarski, adj. Patriarchen-, patriarchalis. Rj. što pripada patrijarima ili patrijaru kojemu god. vidi patrijarski.

patrijarsija, f. das Patriarchat, die Patriarchie,

sedes patriarchae, cf. pačaršija. Rj. patrijarska vlast, stolica i područje. — U Metohiji . . . gdje je Dušanova stolica Prizren, Srpska patrijarsija Peč, i namastir Dečani. Kov. 1.

patrijarsijski, adj. što pripada patrijarsiji: U rukopisu patrijarsijske biblioteke u Karlovcima. Star. 4, 63.

patrina, f. u staroj poslovi: Pop dumanski iz patrine juhu toči. DPosl. 98. patrina, staklo (sud) u Stulića. XV. akc. biče patrina.

patriti, patrim, v. impf. (u primorju oko Rijeke) gehören, pertinere: kome to patri (čije je to)? To patri meni (to je moje). Rj. vidi pripadati.

patrlj, m. der Baumstrunk, stipes. Rj. vidi čaprlj, hrek, i syn. ondje.

patrōla, f. die Patrouille, circitores militares. Rj. — Berdo? patrol povrbaj! (wer da? Patroll' vorbei). Rj. 22b.

patrōlica, f. t. j. šajka ili oranica, das Patrouille-Schiff, navis circitores portans. Rj.

patrōliti, patrōlim, v. impf. patrouilliren, circueo. Rj.

patrōljenje, n. das Patrouilliren, circuitio. Rj. verb.

od patrōliti. radnja kojom tko patrōli.

patuea, f. (u Srijemu) nekaka riba, u koje je trbuh iznutra crn, der Nasenfisch, Schneiderfisch, cyprinus nasus (chondostroma nasus L. Rj.³) Rj. — Tugja patuca. Osn. 313.

patuljak, patuljka, m. pumilio, nanus. Stulli. kao mališ. vidi puflak, i syn. ondje. — za nast. isp. brežuljak.

patuljica, f. mulier parvae staturae pumilionis instar. Stulli. žena maloga rasta. vidi maljenica 2. Zwergin. isp. eškerica.

patušan, patušna, adj. gdje je ono gjevojka, more biti vrijedna, ali je patušna (omalena). J. Bogdanović. isp. patuljak, patuljica.

paučēnje, n. J. Bogdanović. verb. od paučiti se. stanje koje biva, kad se što pauči.

paučina, f. das Spinnengewebe, tela araneae. Rj. — Paučinami bogat. DPosl. 94. Iz ognjišta pronic' će vam trava, a munare popast' paučina. Npj. 4, 135.

paučiti se, čim, se, v. r. impf. ovaj se kruh već počeo paučiti, nije za jelo. J. Bogdanović. postajati paučljivo.

paučljiv, adj. n. p. hljeb, voll Spinnengebe, araneosus: Na kraj, mobo, na kraju je torba, i u torbi paučljiva proja. Rj. što je puno paučine.

pauk, m. die (Weber-) Spinne, aranea (araneida L. Rj.³). Rj. — Pauk po cvijeću bere jed, a čela sakuplja međ. Posl. 246. Tako ne imao sreće kao crni pauk u goru! 308. Uoči mlada petka i nedjelje uhvati djevojka pauka i rekne: Pauče, ti se penješ visoko i po zemlji, potraži moga sugjenika pa ga dovedi meni na san . . . Živ. 324. pa-uk.

paukov, adj. der Spinne, araneae. Rj. što pripada pauku. — U paukovoju mreži samo male muhe ostaju. DPosl. 141. Nadanje licemjerevo propada . . . uzdanje je njegovo kuća paukova. Joy 8, 14.

paulj, paulja, m. der Grashalm, graminis herba: nije ukosio ni paulja jednog sijena. Rj. vidi pahlj. kao tranka.

paulja, f. nekaka trava, Art Pflanze (Honiggras, wolliges Honiggras. Rj.³) herbae genus (holcus lanata L. Rj.³). Rj. vidi pahlja, — Ova trava ima kao klas koji je odozdo na više vrlo gladak ili klizak a odozgo na niže kad bi se pogladio, zapinje za kožu. cf. popino prase. Rj.³

pauu, m. der Pfau, pavo. Rj. ptica. vidi pavun. — Pošetao pavun tica ispod naranče, sjaju mu se brēna pera, pa se diči s njim'. Npj. 1, 70. (s?) Visoka je, kako omorika; kade igra, kanda pavun šeće; kad govori, k'o da golub guče. 3, 257. Je l' istina, čobane Mihate, e ti imaš devet pavunova, a za njima devet pavunica. 3, 429.

Paun, *m.* *Mannsname, nomen viri.* Rj. ime muško. — Čuj sokole, Šušović-Paune! Npj. 4, 418.

Pauna, *f.* ime žensko. Rj. *vidi* Paunica, Paunka. — imena ženska uzeta od životinja kod Golubica.

paunčad, *f.* (coll.) *die jungen Pfauen, pulli pavonum.* Rj. *vidi* paunići. *mladi pauni. jedno:* paunče. — Po njoj pasu dva pauna, i dve tice paunice, i četvero paunčadi. Npj. 1, 431.

paunče, paunčeta, *n. ein junger Pfau, pullus pavonis.* Rj. *mlad paun. coll. paunčad, pl. paunići.*

paunica, *f. das Weibchen von Pfau, pavo femella.* Rj. *vidi* pavunica. *ženka paunica, mužjak paun.* — U taj čas doleti devet zlatnih paunica. Npr. 15.

paunića, *f.* ime žensko. Rj. *vidi* Pauna, Paunka. **paunići**, *m. pl. vidi* paunčad: Pašla Mare pauniće i bijele golubiće. Rj. *jedno* paunče.

Paunka, *f.* ime žensko. Rj. *vidi* Pauna, Paunica.

paunov, *des Pfauen, pavonis.* Rj. *što pripada paunu. takva adj. kod* alatov. — Ovi dvori paunovi a pendžeri gjingjerovi. Rj. 149b. Paun-pero, t. j. *pau-novo pero.* Rj. 491b.

paun-pero, *n. (st.) t. j. paunovo pero: Paun-pero* prekrivila. Rj. — A tako mi *paun-pero* zlatno, da su mene tako pera zlatna, ja bih moja pera poskubao, sve bih svate redom darovao. Kov. 54.

paunski, *adj. pavonius, ad pavones spectans.* Stulli. *što pripada pavnima. vidi* pavunski.

Pausa, *f.* ime žensko. Rj. — *Pauša* (izmegju a i u biće ispalo v; osn. u Pava). Osn. 362. imena s takvim nast. kod Angjuša.

paюза, *f.* (u Imosk.) *vidi* pazuhu. Rj. s *premjешtenim glasovima od* pazua (pazuha).

paunica, *f.* (u Brdima) *vidi* žioka. Rj. *vidi* i pajanta, i *syn. ondje.* — Lijes, 2) na kući šljeme, ključevi (rogovi) i *pauznice* (žioke). Rj. 328a. uzica; *pa-uznica*; uzao. Korijeni 6.

pauzina, *f. das Vesperbrod, merenda* (u Srbiji kaže se *mala užina*). Rj. *pā-uzina, kad se poslije užine opet jede. isp. pa kod* pabirčiti. *isp. i* pavečera.

Páva, *f. (voc. Pávo)* ime žensko: A njem' Pava knjigu otpisuje. Rj. *dem. Pavica. vidi* Pavla.

Pávao, Pávla, *m. Paul, Paulus.* Rj. *vidi* Pavle, Pavlo, Pavo, Pavko, Pavlić, Pavlica, Pavić. — Sveti Petar i Pávao. Petar Pavlu poručuje. Herc. 321. Nikolić je od Nikola, kao Pavlović od Pávao. Odg. na sit. 10. Tako vitao, posao, svrdao, ugao, Pávao, itd. Obl. 5. Pávao. Rad 26, 56.

pavečera, *f.* kad se poslije večere opet jede, *nach-trägliches Abendmal, coena secundaria.* Rj. *pa-večera. cf. povečera. isp. pa kod* pabirčiti. *isp. i* paužina.

pavečerje, *n. služba crkvena koja se otpravlja poslije večernje:* U težatnike, u koje se prosta večernja sa *pavečerjem* poje bez jutrenje. DP. 37.

pavedrina, *f.* kad je nebo sve oblačno, pa se gdješto provedri. Kad vogj odgovori slijepcu da je *pavedrina*, on mu kaže: »Bjež u selo vögjo!« Rj. *pa-vedrina. za pa isp. pabirčiti; drugoj poli osn. u* vedro.

pavetina, *f.* (u Hrv.) *vidi* pavitina. Rj. *vidi* i pavit, koje je osnova pavetini s pomjerjenim glasom. Osn. 162.

Pavica, *f. dem. od* Pava. Rj.

Pavić, *m.* (u C. G.) ime muško: Barjaktare Bajović Paviću. Rj. *odatle prezime:* Knjigu piše Skadarski vezire, ter je šalje u lovne Pipere na stijenu Pavićević-Vulu. Npj. 5, 190.

pavit, pavitina, *f.* bijela loza, *die Waldrebe, clematis vitalba Linn. cf. pavetina.* Rj. *vidi* i bijela, loza, loza 2, skrobot, skrobotina, skromut, skromutina. — Starješina ili kolovogja od prporuša zove se prpac, i njega uviju pavitinom i dračom. Rj. 617a. *pa-vit, isp. pa kod* pabirčiti. viti (vijem), vit, vitak; obavit (f.), pavit, pavitina (i sa e: pavetina). pavitnjak. Korijeni 207.

pavitnjak, pavitnjaka, *m. Gebüsch von Waldreben, vitalbetum?* Rj. *grmenje od* pavitine. *vidi* lom.

Pávko, *m.* ime muško. Rj. *hyp. od* Pávao. — *takva hyp. kod* Boško.

Pávla, *f.* (u Dubr.) *vidi* Pavlija. Rj. ime žensko. *Lat. Paula. vidi* i 2 Pavle, Pava, Pavica, Pauša.

pavlaka, *f.* — 1) (u Šumadiji) *vidi* povlaka. Rj. *vidi* kajmak, skorup. *isp. tjenica.* — 2) (u vojv.) u jastuka ono u čemu perje stoji, *der Sack eines Polsters:* Pak uzima štaku i *pavlatku.* Rj. — vući: vlak, oblak, vlaka, navlaka, oblaka, *pavlatka, povlaka.* Korijeni 200.

1. **Pávle**, *m. vidi* Pávao. Rj. — Kad se sabor razigje, pogjoše za *Pavlom* i Varnavom... A *Parle* i Varnava... Djel. Ap. 13, 43. 46.

2. **Pávle**, *f.* (u Dubr.) *kao dem. od* Pavla. Rj. u *nom. je akc. upravo Pávle, gen. Pávlē, dat. Pávli. voc. Pávle. taka imena ženska kod* Dobře.

1. **Pávlica**, *m.* ime muško: Sam pobježe dijete *Pavlica.* Rj. *upravo je dem. od* Pávao. *takva dem. kod* Antica. *vidi* Pavlić.

2. **Pávlica**, *f.* ime nekake crkve u pjesmama (kod Raške. Rj. 3): I *Pavlicu* ispod Jadovnika. Rj.

Pávlić, Pavlića, *m. dem. od* Pávao. Rj. *vidi* *takva dem. kod* Jankić, *vidi* 1 Pavlica. — Što *Pavlicu* utje-caše, Radosavu ne mogaše. DPosl. 123.

Pavličan, Pavličana, *m.* (ja sam najviše slušao pl. *Pavličani*; može biti da bi se kazao sing. i *Pavličanin?*) Bugarin zakona Rimskoga (u Urumenliji), *Pavliner, Paulinus.* Rj.

Pavlija, *f.* ime žensko. Rj. *vidi* Pavla. *isp. Gjur-gjija prema* Gjurrgja.

Pávlo, *m.* Rad 26, 55. *hyp. od* Pávao. *isp. Petro* (Andro, Obro).

Pávlov, *adj. što pripada Pavlu.* — *Pavlov dan,* m. u crkvenijem je knjigama *Pavlov dan* i *Petrov dan* zajedno, u jedan dan (29 Junija), a u narodu je *Pavlov dan* prvi dan po Petrovu dne. Rj. 484a.

Pávlovica, *f. žena Pavlova:* Kad to začu mlada *Pavlovica*... pa govori svome gospodaru: »Na zlo, Pavle, seju milovao.« Npj. 2, 15. — *takve riječi kod* Gojkovica.

Pávo, *m.* ime muško. Rj. *gen. Páva, voc. Pávo. hyp. od* Pávao. *takva hyp. kod* Dobro.

pavta, *f. (pl. pavte, pavátâ)* *vidi* pafita. Rj. *vidi* i papta. *dem. pavtica.* — U krilu mu leži *pavtalija*, na njojzi je trideset karika, svaka *pavta* od deset dukata. Npj. 3, 119. O ramenu duga prekomorka, i na njoj je trideset *pavata.* 3, 451.

pavtalija, *f. vidi* pafalija. Rj. *pavta-li(ja), puška sa mnogim pavtama, karikama:* U krilu mu leži *pavtalija*, na njojzi je trideset karika, svaka *pavta* od deset dukata. Npj. 3, 119.

pavte, *f. pl. vidi* pafte. Rj. *nekakav ženski pojās. vidi* tkanice, udžbašije. — Zagješe se zlaćeni pištolji za njezine *pavte udžbašije.* Rj. 795a.

pavtica, *f. dem. od* pavta. Rj. *vidi* pafica.

pavun, *m. vidi* paun. — Je l' istina, čobane Mi-hate, e ti imaš devet *pavunova*, a za njima devet pavunica?... *pavuni* su braća moja mila, pavunice, to su mi snašice. Npj. 3, 429.

pavunica, *f. vidi* paunica. — »E ti imaš devet pavunova, a za njima devet *pavunica.*«... »Pavunice to su mi snašice.« Npj. 3, 429.

pavunski, *adj. što pripada pavunima:* Sagleda se k'o *pavunska traga.* DPosl. 109. *vidi* paunski.

pazár,* pazára, *m.* — 1) *der Markt, forum.* Rj. *vidi* čaršija, pijaca. — On pogje su ova dva jaja u *pazar*, i srete na vratima od grada čoeka. Npr. 108. *isp. malo niže pod* 4. — 2) *der Handel, mercatio:* nema pazara; rgjav *pazar.* Rj. *kao* trgovanje. — 3) *načérati pazar, einen Handel befördern, betreiben (durch Zureden), mercatus.* Rj. *kao* trgovanje. — *primjeri za* 2) i 3): *Corpazar.* Rj. 761a (*kad se pazaruje, mi-jenja jedna stvar za drugu ne gledajući*). *Pazar*

ljubav. (Niti treba da se srđi kupac ni prodavac, ako prvi ište mnogo, a drugi daje malo, pa se ne pogode). Posl. 245. *Tvrđi pazar*. (Kad se ko zateže, kao da ne će da pristane na ono što jedva čeka). 313. Kad u jutru osvane, Srbi otvore čitav pazar u Turskome šancu: atova i ratova, ruha i oružja i svakoga drugog sićara dosta. Miloš 109. Počeli bi se tužiti na zla vremena i na *rgjave pazare*. Rj. XV. — **4**) *vidi* sajam, panagjur, vašar, *der Markt, nundinae*: Pazariste, mjesto gdje biva pazar. Rj. 484b. Gjevojka odreže bič kose zlatne i pošlje babu na pazar, govoreći da ga ne da za manje od sto zlatnijeh cekina. Npr. 261. Dok se lisici prouče berati, ode koža na pazar. Posl. 66. *isp. malo više pod 1.*

pazarija,* *f. die Fabrikwaare (die nicht auf Bestellung gemacht ist), vendendum, merc nundinalis. cf. pazarlja. Rj. pazarski trg, roba koja se pravi za pazare, za sajmove.*

pazariste, *n. mjesto gdje biva pazar, Marktplatz, forum. Rj. vidi sajmište, panagjurište, vašariste. — riječi s takvim nast. kod darište.*

pazariti, **pazārītī**, *v. pf. handeln, kaufen und verkaufen, tauschen, emo aut vendo. Rj. v. pf. slož. raspazariti (i se), zapazariti se. v. impf. pazarivati. — Negleduša n. p. pazariti. Rj. 414a. Nijesam se ručio, t. j. nijesam ništa pazario za gotove novce. Rj. 658b. Corpazar . . . odveo na panagjur čorava konja, pa ga pazario za jednu noć devet puta. Rj. 761a. Kako prvi da vrvi. (Vele trgovci kad ujutru prvu krajcaru pazare). Posl. 126. Ko šnjim pazari taj ne pjeva na božić. 159. Čvrit za karaboju (pazariti, t. j. kako jedno onako i drugo). 346. Navale obojica da pazare *hespap* onde na putu . . . hoće onako da pazare jedno za drugo. Npr. 168. Pa se onda učine, kao da hoće s njim da pazare pištolje. Danica 3, 206. *sa se, pass.*: Doplata, kad se pazari stvar *rgjavija* za bolju pa se uz *rgjaviju* još što doplati. Rj. 132b.*

pazarivânje, *n. das Handeln, mercatura. Rj. verb. od pazarivati. radnja kojom tko pazaruje što.*

pazarivati, **pazārīvātī**, *v. impf. handeln, mercari (emere et vendere). Rj. kao trgovati. v. pf. pazariti. — Zapazariti se, zabuniti se pazarujući. Rj. 187b. Corpazar. Po panagjurima kašto pazaruju tako noću konje. Rj. 761a.*

pazarlja,* *f. vidi pazarija. Rj.*

pazarlja,* *m. čovjek koji ide na pazar: Jer mišljahu seraklije Turci, da su ono pazarlje mladi, koji idu Viru na pazaru. Npj. 5, 416 (seratlije?). vidi sajam, sajmaš, vašardžija.*

Pazarlija,* *m. čovjek iz Pazara: Relja Pazarlija. Npj. 5, 531. isp. Novopazarlija.*

pazārni, **pazārskī**, *adj. n. p. dan, Markt, nundinalis. Rj. što pripada pazaru. vidi sajmeni, vašarni. — Dvije se kokoši mogu u pazarni dan kupiti za 12 do 15 krajcara. Kov. 40.*

pazdūh, **pazdūha**, *m. vidi pastuh. — Jaše na carevu pazduhu. DPosl. 37. pazduh, pastuh, tako i u Delabele (cavallo) i u Stulića. XV.*

pazija, *f. (u Herc.) vidi bitva 2, cf. pazjak. Rj.*
paziti, **zīm**, *v. impf. Rj. v. pf. slož. ð-paziti, pod-, pri-, s-, u-, za-; v. impf. slož. ðpažati. — I. 1) koga, liebhoben, amo, cf. ljubiti 3. Rj. — Vidi jednu gječicu, pa dozove ženu svoju, a ona *gjecu* podojji i *stane ih paziti* kao i svoju rođenu. Npr. 234. Zao bješe starcu igumanu, *pazi Sina*, kako svoga sina. Npj. 2, 66. Ajde s Bogom, Mitre dite mlado! *pazi mene drage sestre moje!* na putu ti dobra sreća bila. 2, 620 (*paziti sa gen. isp. Sint. 87*). A kad dogješ *Aeramovu* dvoru, *pazi njega*, kao oči svoje. 3, 502. On nije gledao, da ljude strahom natera, da ga *paze* i slušaju, nego je to tražio lepim rečma. Miloš 50. Izraelj je osim sviju sinova najvećma *pazio Josifa*. Prip. bibl. 25. — **2 a**) na koga, na što, *Acht haben, attendo. Rj. vidi hatati, mukaetisati, vārdati 1. —**

*Da pazi na njezin glas i na njezine riječi. Npr. 177. Ako komšijnska kuća gori, pazi na svoju. Posl. 5. Kad lisica predikuje, pazi dobro na guske. 118. Pazi na sebe. Priprava 40. Pazi srcem svojim na sve ulaze u dom. Jezek. 44, 5. sa se, pass.: Da se u svakome jeziku najviše pazi na pravilnost. Pis. 24. — b) glagol se paziti u ovom značenju drukčije uzima u rečenicu: Brzoplet, 2) čovjek koji ne pazi šta radi, nego sve na prečac. Rj. 43a. Ali on već nije ni *pazio ima li kakav drugi biljeg . . . pazi dobro*, ako joj ne pogodiš biljega, ti si poginuo. Npr. 102. *Voda ne pazi kumstva ni prijateljstva. Posl. 36. Ko tuđ posao pazi*, svoj zaboravlja. 157 (*isp. Ko tuđ posao gleda*, svoj zaboravlja. 157). *Pazi da ti zlo jutro ne dogje. 246. Smrt ne pazi ni staro ni mlado. 291. Da pazi svaki svoj red*, svoju čast, svoju dužnost i obraz. Kov. 58. Skupljaju se, prikrivaju se, *paze za petama svojim*; jer traže dušu svoju. Ps. 56, 6. Da bi čuvali zapovijesti njegove, i *zakone njegove pazili. 105, 45. Postavi stražara da ti javi što vidi. I vidje kola . . . i pažaše dobro velikom pažnjom. Is. 21, 7. isp. Ja govorim, a on ni u dulvđū. Rj. 144b. Budi nazor*, ne ćeš li ga gdje vidjeti. Rj. 389b. *vidi i vārdati 1, mukaetisati. — II. sa se, recipr. pazi se s njim i paze se, sie haben einander lieb, amant se invicem. Rj. — Takovi se pobratimi i druge po tom paze* onu svu godinu kao braća i sestre. Rj. 142a. Dozove kakovga momka (*s kojim se pazi*) i reče mu: »Da si mi po Bogu brat, pusti me.« Rj. 251a. Dobro se hoće, t. j. *paze se. Rj. 807a. Nikako se nijesu mogli utješiti i za najviše njegova žena, jer su se premnogo pazili. Npr. 251. Paze se kao mačka i miš. (Mrze jedan na drugoga). Posl. 245. Da će im on biti starešina, ako će oni njega slušati i izmegju sebe se kao braća paziti. Miloš 78.**

pazjāk, **pazjāka**, *m. (u Zemunu) pitomo zelje što ima lišće kao u blitve (u Dubr. zove se bitvica), vidi pazija. Rj. vidi i bitva.*

pazlātān, **pazlātāna**, *adj. nonnikil flavus, ad flavum vergens. Stulli. u D. Zlatarića. — pa-zlatan, žučkast kao zlato. isp. pa 1, pabirčiti.*

pazmati, **pazmām**, *v. pf. pazmati pameću, vidi spazmati. Rj. — zaći, zastraniti: pazmati (pameću), spazmati (s pameti). Korijeni 124.*

paznīk, **paznīka**, *m. čovjek koji pazi na što, n. p. na šumu. govori se oko Zagreba. Iveković. za obliče isp. jādnik.*

pazuha, *f. vidi pazuka, pauza. običnije u srednjem rodu pazuhu, koje vidi. — Kape, gjeco, tur'te pod pazuhe, poklon'te se do zemljice crne. Npj. 2, 225. Jošte imam hiljadu dukata u njedrima pod desnom pazuhom. 3, 318.*

pazuho, *n. die Achsel, ala, axilla. Rj. vidi pazuha, i ostale oblike ondje. — Sokola metne na rame a hrte uza se a *gajde pod pazuhu. Npr. 47. Bolje je i praznu vreću pod pazuhom nositi nego vruga u njoj. Posl. 23. Uze ljubu pod desno pazuo. Npj. 1, 623. Dok se care vinom napojio, sluge njega iz stola digoše, uzeše ga za oba pazuha, odniješe njega u ložnicu. 2, 131. Te pogodi stara Čejvan-agu s leve strane pod pazuhu levo. 3, 185.**

pazuka, *f. vidi pazuha; u krajevima gdje se glas h u govoru čuje kao glas k. vidi i pazuko, pauza. — Odmah Gruja zadirkivat' pogje, zavlačit' mu ruke u pazuku. Npj. 3, 21. Neveselo (Ture) po avliji šeta, podmetnulo ruke pod pazuke. 3, 108.*

pazēnje, *n. verb. od I. paziti, II. paziti se. — I. 1) radnja kojom tko pazi koga. vidi pažnja 1. — 2) radnja kojom tko pazi na što. vidi pažnja 2. — II. radnja kojom se tko pazi s kim. vidi pažnja 1.*

pazljiv, *adj. koji (dobro) pazi na što. achtsam, aufmerksam. isp. pomnjiv. — adv.: Pažljivo slušahu njenu priču. Zlos. 136.*

pažnja, *f.* — **1)** *Achtung, Liebe* (z. B. *der Eltern gegen Kinder, und zwischen Eheleuten*), amor. Rj. isp. paziti 1, i paziti se. kao ljubav. — Potrebna je ljubav k pravdi i pažnju prema čovječnosti i u dostojanstvu i u slabostima njezinim. O Sv. O. 7. — **2)** isp. paziti na što; *die Aufmerksamkeit, Beachtung, animi attentio*. vidi pozor. — Postavi stražara da ti javi što vidi. I vidje kola . . . i pažaše dobro velikom pažnjom. Is. 21, 7. »Nu«, »nut« . . . samo podižući pažnju na ono što ide za njim. ARj. 73a. Od to se doba istoriku pažnju jednako pribira oko vladalačkog roda Nemanjina. DM. 3. Da bi ođeratio pažnju čitaocima od stvari o kojoj se prepire. G. P. N. 14. Obručajući pažnju našemu narodu na stare spomenike. Rad 5, 191. Bojim se, biće g. Novakoviću kod sve pažnje . . . slučajno izostalo . . . 6, 205.

pčela, *f.* vidi čela mit allen Ableitungen. Rj. po ovijem riječima: mit allen Ableitungen ovamo idu i ostale riječi koje su od čete ove riječi. dakle pčelac, pčelica, pčelin, pčelinjak i t. d. vidi čelac, čelica, čelin, čelinjak i t. d. Pčela, *f.* (pl. pčele, pčelâ) die Biene, apis. Rj. 821a. — vidi matica, radilica, trut, tuggica, uvodnica. dem. pčelica. — Čele bruje u košnici. Rj. 45a. Duplja, rupa u drvetu, gdje se mogu leći tice ili čele. Rj. 145b. Zalac. vidi žaoka. Rj. 154a (u pčele). Zabrujaše čele. Rj. 164b. Zazujaše, zazu-kaše čele. Rj. 175a. Zuje, zuče čele. Rj. 215a. b. Kose se čele. Rj. 292b. Tući čele. Rj. 757a. Uvodnica, čela, koja pred što će se čele rojiti, izigje iz košnice, te traži mjesto gdje će se naseliti. Rj. 766a. Naleće jedno jato čela, pa sve pritište one bukve i jele. Npr. 165. Gde je cvet tu je med. (Čele bez cvijeta ne mogu meda skupiti). Posl. 41. Dobro tiši, a u glavu ne tiči. (Reče se za čele kud se zbijaju u košnicu, i znači da ih zviždeći valja zvati, a u glavu od košnice ne ticati, da budu dobre). 61. Kakva (je) duplja još dobre čele izlijeću. (Kad ko što ludo govori). 124. U mrtvom lavu roj pčela i med. Sud. 14, 8. Opko-liše me kao pčele sat. Ps. 118, 12. Vuk nije znao n. p. šta su bijele pčele. Kolo 14 (15).

pčelac, pčelca, *m.* čelac, čelca, *m.* — **1)** (st.) (der Bienrich), apis mas, in der Anekdote der Lügenwette, selbst ein erlogenes Wort: Kad jedno jutro prebrojim čele, a to nema najboljega čelca; onda ja brže bolje osedlam pijeveca pa uzjašem na njega i pogjem tražiti čelca, kad prijegjem preko mora, a to čovjek uhvatio moga čelca u ralicu pa ore za sitnu prohlu i t. d. (u pripovijeci). Rj. u pripovijeci: Laž za opkladu (Npr. 159) izmišljena riječ, pa ima značiti pčelac mužjak prema pčeli (ženki). — **2)** (u Hrv.) vidi košnica. Rj. upravo pčele u jednoj košnici. u Hrv. kažu za pčelca kad ugine: umr'o je. — pčela, pčelac, pčelica, pčelinjak, pčelina ljubica. Kori-jeni 136.

pčelâr, pčelâra, *m.* koji nastoji oko pčela; der Bienenwärter, apiarius. vidi kovandžija, uljar. — Osim njih još su bili sokolari, psari, svinjari, pčelari itd. DM. 63.

pčelârov, pčelârov, *adj.* što pripada pčelaru.
pčelârski, *adj.* što pripada pčelarima ili pčelaru kojemu god. — U Vukovu rječniku ima više pčelârskih riječi . . . U nas nije bilo ni jedne pčelârske knjige XIII vijeka, ipak iz toga vremena imamo u literaturi maticu pčelârsku. Kolo 14 (15).

pčelica, *f.* dem. od pčela. Čelica, *f.* dem. od čela. Rj. 821a. — I pčelica svoje braneci život gubi. DPosl. 30.

pčelin, *adj.* što pripada pčeli. isp. pčelinji. — Čelina ljubica, *f.* (u Dubr.) vidi maca 3. Rj. 821b. vidi i matiĉnjak 2. trava što se njom mažu košnice kad se roj stresa; melissa officinalis Linn.

pčelinjak, *m.* osnova u pčelinji. — **1)** Čelinjak, *m.* (u Slavon. i u Hrv.) mjesto gdje su čele i koš-

nice, der Bienenstand, alvearium, cf. uljanik, kovankuk. Rj. 821b. — **2)** trava: črnoglav, c) trava koja se zove i pčelinjak, ajuga genevensis L. DARj. 844b.

pčelinji, *adj.* što pripada pčelama, pčeli. govori se u Hrvatskoj, osnova je supstantivu pčelinjak, i ima Stulli sa primjerom: pčelinja ljubica, trava, po ovome primjeru moglo bi se misliti, da je čelina (pčelina) ljubica pogrešno, mjesto čelinja (pčelinja) ljubica. — *adj.* s takvim nast. vidi kod budinji.

pčenica, *f.* (u Podg.) vidi šenica. Rj. vidi i pšenica, všenica. — od pšenica promjenom glasa š iza p na č.

Pčâk, *m.* A kad bio na grlu Peaka. Rj. — Pejâk i bez j: Peak (osn. u Pejo). Osn. 263. hyp. od Petar. — takva hyp. kod Dujak.

pčana, cf. šiper-peana. Rj. — U pripjevu: Pošetalo je pet gjevojaka: šiper-peana, šikom-bojana, i gjuzelana, mimoprosava, peta gjevojka vipiruzana. Rj. 840a.

pčâr, peâra, *m.* vidi pehar: Car uzima zlatan pear vina. Rj.

pče! vidi žiža. Rj. uzvik djetetu kad hoće rukom da prihvati za oganj ili za svijetlu. isp. peći.

pčea, *f.* (u nah. Rudn.) bijela bundeva (koja se u Jadru zove Mačvanka, u Bosni Budimka, i po gjekojjem mjestima Misirača, u Srijemu Bugarka). Rj. vidi i beskorka 2. dulek. — riječ peca od peći? jer bundevu mnogi rado jedu pečenu. isp. Arnautin se opekao pečenom bundevom. Posl. 153. isp. pecara.

pečana, *f.* zgradica gdje birtaši peku janjce. J. Bogdanović. od peći sa Turskim nast., za koji isp. ajmâna.

pečanje, *u.* Rj. verb. od pecati. — **1)** radnja kojom pečaju n. p. muhe (das Stechen, punctio. Rj.) ovamo ide i ovo: Cobani ga (gjacka izašla iz škole) . . . draže raznim pečanjem. Zlos. 324 (premu čemu je dem. peckanje). — **2)** radnja kojom tko peca ribu (das Angeln, piscatio ope hami. Rj.).

pečara, *f.* (u Baranji) vidi rakidžijnica. Rj. gdje se rakija peče. — osn. u peći. — riječi s takvim nast. kod badnjara.

pecati, câm, *v.* impf. Rj. — **1 a)** stechen, pungo, n. p. pečaju muhe. Rj. kao bosti. *v.* pf. pecnuti. *v.* impf. dem. peckati. — Nagje glogov trn gdje se oko njega obmotala guja, pa guja peca trn, a trn bode guju. Rj. 808b. (isp. pecnuti: pecnula ga guja). pecati i koga, kao zagrizati ga. isp. pećanje 1. — **b)** sa se, recipr. pecati se megju sobom. Stulli. — **2)** ribu, angeln, hamo capto. Rj. *v.* pf. nâpecati. — Divljaci hvataju ribu rukama, pečaju je mjesto udica ribljim kostima. Priprava 143.

pečav, *adj.* mordax. Stulli. što peca; stichelig, neckisch. vidi pečav.

Pčirêp, *m.* Lazar Pecirep. Rj. tako se zvao čovjek, koji je iz Crne Gore hajdukovao po Hercegovini. — Peci-rep. Osn. 46. isp. tako slož. imena Mlatišuma, Močivuna, Pirivatra, Pletikosa, Pušibrk, Serivuna, Skočivuk.

pečivica, *f.* sud (u kom se peče pecivo?): Nad vatrom visi kotao . . . U proćelju, blizu zemljane pečivice, skupio se u klupče maćak. Megj. 151.

pečivo, *n.* — **1)** der Braten, quod assatar: Mesan ražanj, gvozdeno pecivo! t. j. prsten na prstu. Rj. vidi pećak, pećenka, pećenje; isp. pećenica. — **2)** (u C. G.) cio brav pečen, ein ganzes gebratenes Schaf (auch eine Ziege), integra ovis assata. Rj. vidi pećak. — Gjekoji udaraju rogom od božitnjega pečiva voćku nerotkinju. Rj. 35a. — Držeći . . . na dugačkom ražnju pečeno jagnje. Nojevi želeći da bi pečivo dohvatili, polete u visinu. Npr. 159. Božić je Božić, a pečivo mu je brat. (Božić bez pećenice ne može biti). Posl. 20. — riječi s takvim nast. kod jedivo. — **3)** pečivo kažu u Kostajnici i ono što se od brašna

ispeče, n. p. hljeb, zemljčka. M. Krkljuš. i u *Zagrebu govori se pecivo u ovom značenju. Biće da je prostomu narodu pecivo samo što je pečeno od mesa, a varošani su riječ prenijeli i na ono što je pečeno od brašna; das Gebäck, Gebäck, opus pistorium. Iveković.*

peckalo, m. koji pecka, der Stiehler, cavillator. Rj. — riječi s takvim nast. kod bajalo.

pečkânje, n. das Necken, cavillatio. Rj. verb. od peckati. radnja kojom tko pecka.

peckati, pečkâm, v. impf. dem. od pecati 1, necken, sticheln, cavillor. Rj. — kao zagrizati, zajedati koga.

pečkav, adj. što pecka. vidi pećav. — Knez Miloš voleo je neodobranje nego peckavu šalu. Mil. 87.

pećnuti, pećnêm, v. pf. stechen, pungo, n. p. pecnula ga guja. cf. pećiti. Rj. vidi i upeći I, upeknuti. v. impf. pecati 1. — Ako ga zmija pećne, ali ga svojim mesom izliječi. DPosl. 1.

Pećo, m. dem. od Petar. Rj. Pe-co. hyp. gen. Peća, voc. Pećo. — takva hyp. kod Aco.

peća, f. Rj. dem. pećica. — 1) (najviše se govori pl. peće) kao nekaki šklopci za koje kažu da po čovjeku pred smrt izlaze, pa ih opet nestaje, der Todtenfleck, mortis signum. Rj. — Mrtavština, 1) kao crne leće, što u bolesnika pred smrt izigje po tijelu, cf. peća. Rj. 372b. — 2) peća, komad, ital. pezzo; prvi je slog kratak, jer su u rukopisu dva „č“. DPosl. XV. — Mrvu srebra vetha i razbijena za peću veliku čista i nova mjeda. DPosl. 64. može biti da ovamo ide i ovaj primjer: Danile je stasa malenoga, mala peća, al' je ognjevita. Npj. 5, 3. — 3) nekakva povezača: Dede reci svojoj vjernoj ljubi, neka skine peće i veredže, da joj vigju prebijelo lice. Npj. 3, 380. Peće, valja da su nekaki zavoji oko glave. Npj. 3, 398. i u Hrv. peća ženska bijela povezača. vidi rub 1.

pećaćenje, n. das Petschiren, obsignatio. Rj. verb. od pećatiti. radnja kojom tko pećati n. p. pismo.

pećák, pećáka, m. (u C. G.) vidi pećivo: I oteg im čet' est jagnjadi, sve pećaka na drvenu ražuju. Rj. (oteg = oteh), vidi i pećenka, pećenje. isp. peći. — I sliva pećak rodi. DPosl. 30.

pećaliti, pećalim, v. impf. — 1) affligere, cruciare, dinzare. Stulli. kao kinjiti, mučiti. v. pf. slož. spećaliti. isp. peća 2. — 2) sa se, reflex. affligi, cruciari, vezari, angi: Čim s ovoga dijete oholo pećali se, grize i mori. Gjorgji. Stulli. Ali se svi još više pećaljahu šta njih tekar čeka! Zim. 163.

pećaljenje, n. verb. od pećaliti (i se). — 1) radnja kojom tko pećali koga. — 2) stanje u kom se tko pećali.

pećat, m. das Petschaft, signum, sigillum. Rj. vidi bula 2, mur, muhur. — Lijepo je pismo, i lijepo je pisato, ali je zlo što je crnim pečatom zapećaćeno. Posl. 170. Tako mi ovoga pećata Hristova! Pak se prekrsti. 303. Nek nam dade ključe od nebesa, da zatvorim' sedmera nebesa, da udarim' pećat na oblake. Npj. 2, 2. Pa je aga knjigu prihvatilo, i na knjizi pećat razlomio. 4, 466. Znao je . . . pećate graditi. Danica 4, 11. Da se na pismima udara pećat pored imena. Šovj. 18. Dostojan si da uzmeš knjigu, i da otvoriš pećate njezine. Otkriv. 5, 9. Ukovaše dva kamena onih u zlato, i izrezaše na njima imena, kao što se režu pećati. Mojs. II. 39, 6.

pećatânje, n. verb. od pećatati. radnja kojom tko pećata n. p. knjigu. vidi štampanje.

pećatati, tãm, v. impf. iz Ruskoga jezika. vidi štampati. v. pf. napećatiti. — Evangelije pećatano u Srbakom Beogradu. Nov. Srb. 1818, 398. Nova slova i ono, što je njima najprije pećatao. Straž. 1886, 1602. u potonjim djelima ne upotrebljava Vuk ove riječi.

pećatiti, tãm, v. impf. petschiren, siegeln, obsigno. Rj. vidi bulati, murleisati. v. pf. slož. opećatiti, raspećatiti, zapećatiti; v. impf. slož. opećaćavati, raspe-

ćaćavati, zapećaćavati. — Da je ušlo u običaj najvažnija pisma pećatiti zlatnijem pečatom. DM. 281.

pećatni, adj. — 1) što pripada pečatu: Da se ona promijeni kao blato pećatno, a oni da stoje kao haljina. Jov. 38, 14. Da bi Honija bio prsten pećatni na desnoj ruci mojoj, i odande ću te otrgnuti. Jer. 22, 24. — 2) što pripada pećatnji, štampariji: Pećatne pogrješke. Nov. Srb. 1817, 654. Sve ću vam gjerbove (pećatne i rukopisne) izrezati. Straž. 1886, 1311. vidi štamparski.

pećatnja, f. vidi štampa, štamparija. — Da on nije kriv što je u pećatnji izostavljena . . . Nov. Srb. 1817, 640. Pećatnja braće Župana u Zagrebu. Šćep. mal. 2.

pećenica, f. — 1) der Weihnachtsbraten, sus assata die festo nativitatis Christi. Pećenica obično biva čitavo krme (prase ili nazime, a kod gazda, gdje mnogo čeljadi ima u kući, i nazimac od dvije godine), a može biti i ovca, kod siromaha i ćurka; gdje koji ispeku i krme i ovcu. Pećenicu jošte s jeseni počnu pomalo prihranjivati (*ne traži se pećenica uoči Božića* [Posl. 247]). Rj. božinje pećivo. vidi božura, božurica, pekna. — Kad počnu (na Božić) ručati, neki najprije okuse sira, neki pećenice. Rj. 34b. Bušenica, komad mesa na pećenici blizu buta. Rj. 52b. Istiha se pećenica peće. Posl. 105. — 2) Rückgratsmuskeln: Loše gagja ma dobro pogagja više pasa nasred pećenica. Rj. mišica u kičmenice. — I bješe ga momak pogodio nasatice megju pećenice. Rj. 405a. Ribica, 2) u govečeta iznutra od bubrega dolje, kao spolja što je pećenica. Rj. 649b.

pećenka, f. (u vojv.) der Braten, caro assa. cf. pećenje. Rj. kukuruz koji se može peći (puriti) i jesti. vidi i zelenjak. — Hoditi za dimom, a pustiti' pećenjak. DPosl. 27.

1. pećenje, n. (u vojv.) vidi pećivo. Rj. vidi i pećak, pećenka. isp. pećenica 1. — Zaoblica, bravče cijelo s glavom ispećeno ili samo odrto za takovo pećenje. Rj. 186b. Spremi svojoj kćeri kolača i pećenja, pa je opravi sa oцем u šumu. Npr. 136. Obična su jela ondje na svadbi . . . pećenje, ponajviše ovčje. Kov. 82.

2. pećenje, n. verb. od peći. Rj. radnja kojom tko peće što. — Podlupio se hljeb, kad mu se u pećenju gornja kora odvoji od sredine. Rj. 522a.

3. pećenje, n. vidi maženje. Rj. verb. od 1) pećiti, 2) pećiti se. — 1) radnja kojom tko peći n. p. dijete. — 2) stanje koje biva, kad se peći n. p. dijete. vidi i ćepljenje.

pećica, f. — 1) dem. od peća (2 i 3). — 2) u goveda pod vratom što visi. govori se u sjev. Hrv. vidi mahramica 3, plahica 3, podvratnik.

1. pećiti, pećim, Rj. v. impf.; v. pf. slož. obćčiti, raspćčiti. — 1) vidi maziti. Rj. vidi i bluditi. — 2) sa se, reflex. vidi maziti se. Rj. vidi i bluditi se, ćepiti se. — Peći se kao pijetao. Posl. 247.

2. pećiti, pećim, vidi pecnuti: pećila ga zmija. Rj. v. pf.; vidi i upeći I. v. impf. pecati 1. — Je li zmijini skot, tot peći. DPosl. 37. Bio pun šale i dostataka. Sam knez Miloš mu je po nekad progledao kroz prste, baš i kad bi njega samoga pećio svojom šaokom. Mil. 166.

Pećki, adj. von Pek. Rj. što pripada Peku.

pećūrēica, f. dem. od pećurka. Rj.

pećūrka, f. der Champignon, agaricus campestris. Rj. gljiva. dem. pećūrēica. vidi rudnjača, vilovnjača. **peć**, peći, f. (loc. peći) der Ofen, fornax. Rj. vidi pećka, furuna, vuruna. — Briježnjača, iskopana u brijegu peć za hljeb. Rj. 43b. Zašariti peć, t. j. pošto se hljeb metne u peć naložiti što da gori pred njom na žaru. Rj. 174a. Krušna, hljebna peć. Rj. 308b. Da mi njegov svlak izgorimo: ja ću užariti peć i u vatra ga baciti neka izgori. Npr. 53. Nagje je gde peć žari. 56. U studenu peć kruh pećat'. DPosl. 142. Sagna ih u peći gdje se opeke peku. Narodi će biti

kao *peći krečne*, izgorjene ognjem kao trnje posječeno. Is. 33, 12.

Peć, Peći, *f.* (loc. Peći). — **1)** die Stadt Ipek, in Alt-Serbien, Pečija? Rj. varoš u Staroj Srbiji. — O bježanju patrijarha Arsenija IV iz Peći. Rad 6, 205. — **2)** varošica, u Turskoj Hrvatskoj blizu Bišća. Rj.

Pećanin, *m.* (pl. Pećani) čovjek iz Peći. Rj.

pećanje, *n.* das Backen, coctura. Rj. verb. od pećati. radnja kojom tko peća n. p. kruh.

pećar, pećara, *m.* (u Dubr.) koji kruh peće, der Bäcker, pistor. Rj. vidi pekar, hljebar, furundžija, vurundžija, pišerdžija. — Tržnice su bile žene koje su pećarima pomagale za plaću vlasteoski kruh mijesiti i peći. Rj. 748a.

pećarica, *f.* koja hljeb mijesi, die Bäckerin, pistrix. Rj. i peće ga.

pećarnica, *m.* pistoris officina. Stulli. pećarska radionica i prodavaonica. — za nast. isp. ceduljarnica.

pećati, čam, *v. impf.* (u Grblju) backen (Brot), coquo. Kad se peća kruh, kažu da ne valja spomenuti ni pogaču ni priganicu, dokle se god kruh iz peći ne izvadi... Rj. vidi peći 2. *v. pf. slož.* upućati. — U izdenu peć kruh pećat'. DPosl. 142. sa se, *pass.*: Kolač kad se peća, tada se iskri. DPosl. 47.

peći, pećem (pećijah, pećao, pećla), *v. impf.* Rj. *v. pf. slož.* do-peći, iz-, na-, o-, po-, pod- (se), pre-, pri-, u- (se), za- (se). *v. impf. slož.* prepjecati; dopicati, upicati se. — **1)** n. p. jaguje, meso, ribu, braten, aso. Rj. — Ja sam jarac živoderac, živ drt neodrt, živ pećen neispećen. Rj. 158b. Pecivo, 2) cio brat pećen. Rj. 497b. Natakli dva čoecka te ih peku uz vatru. Npr. 189. Jednoga su čoecka vezali živa oko raznja, pa ga onako pekli prema vatri. Miloš 68. sa se, *pass.*: Rašak se kuha, a najviše peće, kad hoće da se jede, i za to se reče za dobro ispećenu n. p. prohu, pogaču, bundevu i t. d. pećeno kao rašak. Rj. 645a. — **2)** hljeb, backen, pinso. Rj. — Takovi hljeb umesi žena... i metne ga pod crepnju da se peće... ogledaju je li im taj hljeb pećen. Npr. 82. vidi pećati.

— **3)** rakiiju, brennen, uro. Rj. — Peće kazan. Kogod dogje na kazan (gdje kazan peće), valja ga počastiti rakijom; za to se reče za one koji malo komine imaju: dokle peće dotle i teče. Rj. 258b. sa se, *pass.*: Kad se od vinove komine ne peće rakija. Rj. 534b. — **4)** kavu, t. j. kuvati, sieden, coquo: Stade Pero mrku kavu peći. Rj. — **5)** peće ga sunce, brennen, uro. Rj. vidi žeci 1. — Peće ga salo. (Bijesan je, dobro mu je). Posl. 247. sa se, *pass.*: Kakova rijetka budalaština! Šta? Dati se peći od glave do pete, samo da ne izgubiš list betela! Danica 2, 137 (betel, riječ Indijska značeci travu nekaku). — **6)** n. p. kreč, ciglu: Krečar, koji kreč peće ili prodaje. Rj. — Kuće su... ozidane tanko ciglom pećenom ili nepećenom. Danica 2, 43. Hajde da pravimo ploče i da ih u vatri dobro pećemo. Mojs. I. 11, 3. sa se, *pass.*: Sagna ih u peći gdje se opeke peku. Sam. II. 12, 31.

pećina, *f.* die Höhle, spelunca. Rj. vidi spila, spilja. *dem.* pećinica. — Car se opjani i zaspi, a carica spravi karocu i ponese cara u kamenu pećinu. Npr. 107. Ni sve zlato što sja, ni sve pećina što zja. Posl. 233. Nastani se u pećini od stijene Itama. Sud. 15, 8.

pećinica, *f.* *dem.* od pećina. Rj.

pećinski, *adj.* što pripada pećini: Pola u Bišini velika strmenita kamena kosa ili greda i u njoj pećina. Oko pećinskih vrata poznaje se da je negda zazigjivano. Rj. 532b.

pećka, *f.* vidi peć, ponajviše u posloviceama: Devete pećke žarilo (Posl. 58). Nije pećki na što sja, već šta joj se da (Posl. 216). Ne budi svakoj pećki žarilo (Posl. 195). Rj. — Hladna pećka, a mokri obojci (pa ne mogu da se osuše, t. j. nije kao što bi trebalo). 342. Kad tamo, ali vo pećen, pećku hleba i akov vina, »evo to mu je obrok«. Npr. 29. Mlada

baci kosti za peć... »Šta ti je ono za pećkom, brate?« 74.

Pećki, *adj.* von Peć. Rj. što pripada Peći: I tu dogje mlogo sveštenika... i četiri stara patrijara: prvo Pećki, drugo Carigradski. Npj. 2, 325. Razbivši na Suvodolu silnoga Pećkog pašu. Miloš 14. Što se i meni čini ljepše i »običnije« Pećski (od Peć, gdje je bila naša patrijarsija), nego Pećki, može biti da je tome uzrok što ovu riječ nijesam često slušao. Pis. 49. bez sumnje je Vuk slabo kad ovu riječ slušao od prostoga naroda, nego od gospode po varošima i manastirima u Bačkoj, Banatu i Srijemu, koji su tada govorili Slaveno-srpski Pećski (Πεκκίη isp. Kov. 10) kao što su i govorili i pisali Getingski mj. Getinški (isp. Npj. 1, V), koležski mjesto koleški (od kolega. isp. Spisi. 1, 179), Čehska mjesto Češka (isp. Spisi. 1, 164), Požeški mjesto Požeški (isp. Sovj. 9), itd.; pa opet premda Vuk u Rj. (ni u 1. ni u 2. izdanju) nema Pećki već samo Pećki, i u Nar. Pjesmama nalazi se samo Pećki, radi onih riječi Vukovih: meni se čini ljepše i običnije Pećski, i sâm Daničić piše Pećski, a drugi ovim putem još i dalje hoće da se piše Gospićski, i t. d. Ali sam Vuk kaže: Ja sam se rodio i odrastao u selu, koje se zove Tršić, i jamačno se opominjem, da se pril. (ime adjektivno) govorilo bez s, n. p. Tršićka planina, Tršićke svinje, Tršićki vinogradi. Pis. 49. i od Čumići (ili Čumić), Čeklići, Korjenići, Mesić, Nikšići, Ozrinići, i t. d. ima samo Čumićki, Čeklićki, Korjenićki, Mesićki, Nikšićki, Ozrinićki, i t. d.; od Bjelopavlići nalazi se jedan put — jamačno kao ostatak Slaveno-srpska — Bjelopavlićki.

pećni, *adj.* fornaceus — pećni kruh. Stulli. što pripada peći.

pećnjak, *m.* (u Hrv.) die Ofenkachel, testa fornacalis. Rj. vidi petnjak. pećni kalj.

Pećo, *m. hyp.* od Petar. u prezimenu: Gjorgjije Pećović. Sovj. 126. Pet-jo sliši se t i j u ć. vidi Mićo, Srećo. isp. Aljo.

peđ, *f.* (pl. gen. peđi) die Spanne, spithama, cf. peda, pedalj: Od muškihjeh puno devet peđi. Rj. — Konji se mjere pegju a ljudi pameću. Posl. 150. Načiniše naprsnik, u dužinu s peđi i u širinu s peđi, dvostruk. Mojs. II. 39, 9.

peđa, *f.* vidi ped: Svaka rana od pede junačke. Rj. vidi i pedalj.

peđalj, peđlja, *m.* vidi ped: Sedam rana od sedam pedalja. Rj. vidi i peda. — riječi s takvim nast. rogalj, štavalj.

pedanterija, *f.* Franc. pedanterie: Grci, koji su bili sa svijem čisti od etimologičke pedanterije. Pis. 29. (Definicije) uvaljuju u dosadnu i često smiješnu pedanteriju. Oglad V.

pedepsa, *f.* kazan, kaštiga. Strafe, poena: Stari grijeh nova pedepsa. DPosl. 141. — vidi pedjepsa, pedevsija. riječi tugje. isp. Grč. παιδεσις, v pred s promijenilo se na p.

pedepsanje, *n.* verb. od 1) pedepsati, 2) pedepsati se. — **1)** radnja kojom tko pedepše koga. — **2)** stanje koje biva, kad se tko pedepše.

pedepsati, pedepsēm, *v. impf.* — **1)** vidi kazniti: I mahnit pedepsan usvijesti se. DPosl. 29. Kad Bog hoće koga pedepsat', uzme mu (prvo) pamet. 41. Punire, pedepsati. Daničić, ARj. 282a. — **2)** sa se, refleks. *v. r. impf.* (u Risnu) sich plagen, cruciari, cf. mučiti se. Rj. vidi i patiti se 1.

pedesēt, fünfzig, quinquaginta. Rj. pe(t)-deset. — Pedeset ljudi izmegju sinova prorokih otidoše i stadoše prema njima iz daleka. Car. II. 2, 7.

pedesetfar, pedesetara, *m.* vidi pedesetnik, starješina nad pedeseticom. — Postavih vam ih za starješine, za tisućnike i stotinare i pedesetare i desetare i upravitelje po plemenima vašim. Mojs. V. 1, 15.

pedesetero, vidi pedesetero. Rj.

pedeseti, *adj.* der fünfzigste, quinquagesimus. Rj.

pelikánov, adj. što pripada pelikanu: Pera pounova, pelikanova, labudova i gušćja. Priprava 183. — za nast. isp. alatov.

pèlin, m. — 1) (u C. G.) vidi žalija. Rj. biljka. vidi i kadulja, kuš. — 2) (u Hrv.) vidi pelen, osjenač.

pèlinhor, m. (u C. G.): Krož lijepe pelinhor. Rj. vidi i pelivja, pelivoj, pelivoje, pelovoj, perivoj; svi ovi različni oblici postali su od Grč. περίβολος (= ograda) vrt, bašča.

pèlinov, adj. Salbei-, salviae officinalis: U rudini pelinovo. Rj. što pripada pelinu. — za nast. isp. aptov.

pelivân,* pelivána, m. — 1) der Seiltänzer, funambulul. — Pelivani Savu preletješe: u petak su Gradiškome došli, u subotu tenefe penjali, u nedjelju vas dan preigrali. Igru igra pelivan Asane. Npj. 1, 445. Dva pelivana na jednom konopu ne mogu igrati. Posl. 57. — 2) u pjesmama dodaje se konju: I izvodi pelivan-gjogina. Rj.

pelivânski, adj. Seiltänzer-, funambulorum: Odio si vazda pelivanski. Rj. što pripada pelivanima.

pèlivja, f. (u prim.) vidi pelivoj: Što mi se kradom ne krade kroz one luge zelene a kroz pelivje zlačene. Rj. isp. različne oblike ove riječi kod pelinhor, vrt, bašča.

pèlivôj, m. (u primor.) pèlivoje, n. pèlovôj, m. der Garten, hortus, cf. perivoj: Progloh dragoj mimo dvor proz zeleni pelivoj. Kad gjevojka ruže bere u svoj pelivoj. Ma se snaha obziraše na babove b'jele dvore, na bratino pelivoje, na majčino sjetovanje. Progloh dragoj mimo dvor proz zeleni pelovoj. Rj. vrt, bašča. isp. pelinhor.

pelúnija, f. vidi pelenaš. Rj. vino s pelenom pomiješano. vidi i bermet.

Pèlješac, Pèlješca, Halbinsel Sabioncello. Rj. poluotrovo u Dalmaciji.

Pèlješkî, adj. što pripada Pèlješcu. — Kola Pèlješka, a gusli primorske. DPosl. 47.

pembe,* indecl. vidi lijepa, ljepotica: Protužila pembe Amša. Rj.

pènda, f. (akc. Rj.³ XXX) u ovoj zagoneci: Klimen visi, penda zja, klimen pendu lepada. Rj. 274b. odgonetljaj: zvono i zvečak. vidi pendu.

pendèljènje, n. das Einerschwanken, incessus vacillans. Rj. verb. od pendeljiti. radnja kojom tko pendelji.

pendèljiti, ljim, v. impf. cinherwackeln, incedo gressu vacillante. Rj. ići naginjući se za svakim korakom i na desno i na lijevo (kao n. p. što čine oni, u kojih su noge krive). vidi gambati, šepeljiti.

pendèviš, pendeviša, m. cf. pendžević? Rj.³

pendo, u ovoj zagoneci: Pendo visi, penda zja, pendo pendu laura. Rj. odgonetljaj: zvono i zvečak. vidi penda.

pendule, u ovoj zagoneci: Pendule pelengrija, pusto polje Romanija. Rj.

pendže,* pèndžeta, n. (u vojv.) der Einsatz der halben Sohle am Schuhe, calcei reparatio quaedam: podaj (čizme) čizmaru, neka udari pèndžeta. Rj. vidi potkrpa 2. — tugja riječ. isp. Osn. 254.

pendžer,* m. das Fenster, fenestra, cf. prozor. Rj. vidi i oblok. dem. pendžerić. — Meni je pendžeraš onaj susjed kojega pendžeri od kuće glede u moje pendžere. Rj. 494a. Tri je platna kuli oborio, na četortom pendžer načinio. Rj. 506a. Lebrnji pendžer, koji nije sa sokaka nego iz avlije. Rj.³ 335a. Kad najmlagji brat dogje na onu vodu... ugleda ga kroz pendžer careva kći. Npr. 61. Ovi dvori paunovi a pendžeri gjingjerovi. Npj. 1, 100. Ali Jela na bilom pendžeru, i ugleda svate Ivanove. 1, 242. Dušo Mero! otvori mi vrata, jali vrata, jali staklen pendžer. 1, 253. Al' mu b'jeli dvori potavnili, polupani srčali pendžeri, obaljani visoki čardaci. 2, 175. Pa poteže tešku to-

puzinu, njome lupa careve dvorove, sasus njemu stakla u pendžere. 2, 389.

pendžerâš, pendžerâša, m. (u Srijemu) meni je pendžeraš onaj susjed kojega pendžeri od kuće glede u moje pendžere, der gegenüber wohnende Nachbar, cujus domus e regione meae est. Rj. — riječi s takvim nast. kod bradaš.

pendžerić, m. dem. od pendžer. Rj.

pendževiš, pèndževiša, m. eine erdichtete Speise, cibus fictus: Bi li malo pèndževiša? Rj. jelo izmišljeno. pèndžec-viš? pendeviš. isp. maviš, marviš.

pènězi, f. pl. (u Ratu Niže Dubr.) das Geld, pecunia, cf. novci, dinari. Rj. vidi i pinezi, pjenezi, aspre, jaspere, spenza, špale.

pèntranje, n. verb. od pentrati se. radnja kojom se tko pentra.

pèntirati se, trâm se, v. r. impf. vidi penjati se (schimpflich). Rj. kaže se s pogrdom mjesto penjati se.

pènjajca, f. kod Zagreba: deblo s okresanim granama, na koje se penje n. p. pudar, da bi vidio po cijelom vinogradu. isp. rozga 3. za nast. isp. cjepača. Iveković.

pènjânje, n. verb. od penjati i penjati se. Rj.

penjati, pènjem, v. impf. Rj. vidi pèti (pènjem); v. impf. slož. iz-pinjati (se), na-, oba-, oda-, od-, poda-, pre-, pri-, pro-, raz-, raza-, sa-, u- (se), za-; v. pf. slož. vidi kod pèti (pènjem). — I. 1) koga, in die Höhe heben, elevo. Rj. dizati koga u visinu (da se popne). — 2) konja, das Ross lang binden auf der Wiese. Rj. kao sapinjati koga, spone mu metati: Gjuraj kosi po pobrgju, konja penje po zalagju.

Npj. 1, 198. Od' ovamo, Todore veziru! ruke veži, a noge mu penji. Npj. 1, 538. — 3) čador, aufspannen, tendo, cf. peti. Rj. — Sator penje Ugrin Janko... »Ne penji mi sator tudar. Npj. 1, 180. ovamo idu i ovaki primjeri: Pelivani Savu preletješe: u petak su Gradiškome došli, u subotu tenefe penjali, u nedjelju vas dan preigrali. 1, 445. — II. sa se, reflks. —

1) steigen, ascendo, cf. peti se. Rj. kao uzlaziti. isp. pentrati se. — Udovica se i na kola (ili na konja) penje, a sve veli: ne ću (udati se). Posl. 328. —

2) nešto mu se penje za vratom, ausbrechen, crumpo, cf. ispeti se. Rj. penje mu se čir za vratom; penje mu se jašterica na jezik. — vidi primjere i kod pèti.

pèpèlnica, f. dies cinerum. Stulli. pepeljava srijeda. u Hrv. Aschermittwoch.

pepelúznica, f. Lužnica pepelúznica. f. Aschenbrödel, puella favilla plena, cf. pepeljuša. Rj. 335a. pepeljava djevojka. vidi i pepeljuga 4, i syn. andje.

1. **pepèljak**, pepèljka, m. (u Srijemu) onaj prašak n. p. na šljivama i na grožgju, der Reif, pulvisculus. cf. mašak 2. Rj.

2. **pepèlják**, pepeljáka, m. (u Crmn.) ozidano mjesto ukraj kuće gdje se u crijepnji pod saćem hljeb peče. Rj.

pepèljár, pepeljára, m. Aescherer, Aschenbrenner (Pottaschsieder). Rj. koji pravi pepeo.

pepeljast, adj. aschenfärbig, cinericus. Rj. u čega je boba kao u pepela. vidi vugast. — isp. kod pepeljav primjere iz Rj. 231a i Rj. 687b.

pepeljav, adj. mit Asche bestreut, cineribus conspersus. Rj. što je pepelom posuto. vidi lužan. — Završuje poklade, utočnik u oči pepeljave srijede. Rj. 168b. Imelaš, tica koliko kos, samo što je kraćega repa i pepeljave perja. Rj. 231a (isp. pepeljast). Pepeljavâ srijeda, f. Aschermittwoch, dies cinerum sacrorum. Rj. 494a (srijeda u koju se svijet u crkvi pepelji. vidi pepelnica). Skörak, šarena (po pepeljavom crne pjege) i brkata buba. Rj. 687b (isp. pepeljast).

pepèljaviti, vim, v. impf. äschern, in cineribus voluto. Rj. činiti da bude što pepeljavo (n. p. valjujući po pepelu). v. pf. slož. opepeljaviti, upepeljaviti.

pèpeljenje, n. das Äschern, in cineribus conspergi. Rj. verb. od pepeljiti se. stanje koje biva, kad se tko pepelji.

pèrionica, *f.* po velikijem kućama ona soba ili zgrada gdje se *peru* košulje, *das Waschhaus, aedificium linteis lavandis*. Rj. — Poponac od očiju onih koji sede pod orasima, zaslanja *kujnu perionicu*. Zim. 330. — riječi s takvim nast. kod djeljanica.

Pèriša, *m.* ime muško. Rj. *hyp. od Petar.* — *takva hyp. kod Dabiša.*

pèrišani,* *m. pl.* *Art weiblichen Kopfputzes, ornatus quidam capitis*: Jedna glava devet *pèrišana*. Rj. *nekaki nakit što žene na glavi nose.* — Al' pošeta gospogja Milica . . . a na glavi devet *pèrišana*, povrh toga kruna pozlačena. Npj. 2, 198. A kadune bule Čorovića daće svaka *sitne pèrišane* i sa grla zlaćene gjerdane. 4, 4.

pèriti, *glagol koji dolazi samo kao složen. v. pf.* *spèriti (se), napèriti, popèriti; v. impf. složeni naperivati.*

pèrivôj, *m.* (u Dubr.) *Garten, hortus, cf. pelivoj*. Rj. *vrt, bašča. vidi pelinhor, i ondje ostale oblike.* — Tko sebe goji, najbolji *perivoj goji*. DPosl.

pèrivôjui, *adj. viridariu*. Stulli. *što pripada perivoju.*

pèrjanica, *f. der Federbusch, crista*. Rj. — A najpotlje bradajage Turci, što ne nose ništa od oružja, do na ruke *zlatne perjanice*, a da njima begenišu glave. Rj. 39a. A oh Vuće, moj sokole sivi! A oh Vuće, *zlatna perjanice* svakojega pravoga Srbina! Npj. 4, 11. Crmnica je Turačka krmnica, prozvala se *Srpska perjanica*. 5, 80.

pèrjaniki, *adj. što pripada perjanicama: Perjanickog zove kapetana: »Ha na noge, Milo kapetane!* razdijeli gjecu *perjanike* na vojvode i na kapetane. Npj. 5, 326.

pèrjanik, *m. (st.) — 1) der einen Federbusch trägt, juvenis cristatus: Momće perjanice!* ne stoj, ne pogledaj. Rj. *koji nosi perjanicu.* — 2) sad se u Crnoj Gori zovu tako momci vladike Crnogorskoga. Rj. — *Perjanickog zove kapetana: »Ha na noge, Milo kapetane!* razdijeli gjecu *perjanike* na vojvode i na kapetane. Npj. 5, 326.

pèrjanništvo, *n. (u C. G.) die Würde eines perjanik, munus tui perjanik: A sokolu Damjanović Mirku, njemu dao dugo perjanništvo*. Rj. *služba perjanicka.*

pèrjänje, *n.* Rj. *verb. od perjati.* — 1) *radnja kojom tko perja n. p. kudjelju* (*das Raufen des Flaches, pectinatio lini*). Rj.). — 2) *radnja kojom tko perja preko polja* (*die Flucht barhaupt, fuga nudo capite*). Rj.)

pèrjatan, *pèrjatna, adj.* (u pjesmi) *befiedert, pennatus: Krilo zlatno i perjatno*. Rj. *u čega je perje. vidi pernat 2.* — *Kolika se četa sakupila grabljivoga skota perjatoga . . . Pa se tice viju put nebesa.* HNpj. 1, 121.

pèrjati, *jām, v. impf.* — 1) *den Flachs raufen, pectino linum*. Rj. *kudjelju ili lan.* — Vrčati, *perjati* (*na gvozdenu perajicu*). Rj. 78a. *sa se, pass.: Kudjelja (ili lan) . . . poslije ogrebla perju se na gvozdenoj perajici, poslije toga perjaju se povjesma malom perajicom, pa su već onda povjesma uregjena*. Rj. 647a. — 2) *barhaupt fliehen, fugio nudo capite: perja preko polja*. Rj. *gologlav bježati. vidi pramati.*

pèrje, *n. (coll.) Rj. sing. pero.* — 1) *die Federn, pinnac, plumac*. Rj. *u ptice i u ribe.* — Badrljica, 2) *u sitnoga perja* ono što ostane kad se *perje čija*. Rj. 12a. *Kako tice jadoliko graču, sa krila im brčno perje skaće*. Rj. 245a. *Kuštrava kokoš, koja je naježena perja*. Rj. 319b. *Načesljati n. p. vune, perja*. Rj. 412a. *Česljati perje, čijati perje*. Rj. 824a. *b. Raste mu perje*. (Kad se kome što po volji dogagja). Posl. 270. *Vije li mu se b'jelo perje oko kalpaka*. Npj. 1, 43. Al' besjedi Omerova majka: »Oj Omere,

moje milo perje! ajd' Omere, da te ženi majka. 1, 252. Ajd, Omere, moje b'jelo perje! 1, 253. Meći mi kalpak na glavu, za kalpak *perje veliko*. 1, 590. Na njemu je čudno odijelo: vas u srmi i u čistom zlatu, *teško ga je poklopilo perje*. 2, 518 (*sa kalpaka?*). Kotrlja se Golotrbje Ivo, na Ivanu *teško zveči perje*. 3, 101 (*isp.* A na glavu kalpak i čelenke . . . i deseta faklja okovana, iz nje su mu do tri *pera zlatna*, što junaka biju po plećima. Npj. 3, 96). Viš' nje dvije *tice* preljeću, *zlatni(h) krila a srebrni(h) perja*. Herc. 60 (*pl. isp. niče pod 2 primjer iz Npr.*). Nakitivši se i našaravši *tugijem perjem*. Odg. na ut. 3. — 2) (u Boci) *vidi lišće*, n. p. od zelja, kupusa, trave, *cf. pero 3: Prosu se biser po perja*. Ne kup'te biser po perja. Rj. — Dok ugledaš jedan čepariz nasred one livade, korijen mu je mjeden, grane srebrne a *perja zlatna*. Npr. 121 (*pl.!*). Ljubilo se momće i gjevojka pod granama i *perjem od borja*. Herc. 134.

pèrnat, *adj.* — 1) *vidi perni: Moj pernati od sunašca štite*. Rj. *na čemu su pèra.* — 2) *vidi perjatan: u čega je perje, puno perja; befiedert, pennatus: Bijaše drugi orao velik, velikih krila i pernat*. Jezek. 17, 7

pèrnui, *adj. n. p. buzdovan, mit pera versehen, unbonibus (?) praeditus*. Rj. *na čemu su pèra. vidi pernat 1. isp. šestoper (adj.), šestoperni, zlatoperni.* — Već se baca *pernim buzdovanom*, te udari Grčića Manojla. Npj. 3, 34.

pèrnica, *f. culcita*. Gundulić: *pernice* im raskošne su, gdi u bludih svu noć tonu. Stulli. *vidi perina, blazina, blazinja.*

pèrničar, *m. qui culcitas conficit*. Stulli. *koji pravi pernice.*

pèro, *n. (pl. gen. pèra)*. Rj. *dem. perce. coll. perje.* — 1) *die Feder, penna: Lako kao pero* (Posl. 165). Rj. *u ptice.* — *Brče pero, brčno pero*. Rj. 45b. *Evo ja imam pri sebi kalamar i pero, ako umijeh pisati da mi se potpišeš*. Npr. 252. *Koji perom piše po orlovu krilu*. Npj. 1, 99. *Ljepi će ti rod roditi, koj'jem češ se podičiti, kako paun zlatn'jem perom*. 1, 150. Na ramenu *paun pero zlatno*, a na drugo slavuj grlo jasno. 1, 279. *Tambura mu od svuoga zlata, žice su mu kose devojačke, a terzijan pero sokolovo*. 1, 451. *Pišu kako im kad izigje iz pera*. Pis. 28. *Nego je pisao svaki po svojoj volji (kako mu se kad navrh pera desilo)*. Rj.¹ V. *Zareči pero* pa piši. VI. *Piši . . . kako ti kad iz pera isteče*. VI. *Kako je Srbljin umočio pero i počeo Srpski pisati*. XI. *i u muhe: Ni koliko bi muha na peru ponijela*. Posl. 220. *može biti da oramo idu i ovi primjeri: Sinoć polju legoh pod čadorom, dopadoše dvije moje sluge, na pero me čurkom pokrivaše, i gospodsko lice zavijaše; oči sklopkih, grdan sanak vigjeh*. Npj. 2, 540. *Pak se Jova mlogo poharćio, baš na pero tri tovara blaga . . . Pak se bané više poharćio, baš na pero pet tovara blaga*. 2, 637. — 2) *pera u ribe, die Flossen, Flossfedern, pinnac*. Rj. — *Što god ima pera i ljusku u vodi, po moru i po rijekama, jedite*. Mojs. III. 11, 9. — 3) (u Dubr. i u Boci) *list, n. p. od zelja, ruže, Blatt, folium* (po ovome se i po drugijem krajevima govori *pero luka*): *Pak dohvatit jedno pero karte*. Rj. — *Lukovača, kukuruznica umiješena hladnom vodom s perima od crnoga luka*. Rj. 335b. *Ukresati n. p. lista kupusnoga, lukovijeh pera*. Rj. 778a. *Pero od jabuke itd.: tako i pero iz libra* (list iz knjige). Posl. XVII. — 4) *desna (oštra) strana u raonika*. Rj. — *Uspérica, uspernica, lijevi (debeli) kraj u raonika od ušiju pa gore do nokta, a desna (oštra) strana njegova zove se pero, cf. branik 2*. Rj. 789b. — 5) u putu, *Feder, elater, cf. štenci*. Rj. — *Jezićac, 1) pera u katanca*. Rj. 252b. *Štene, 2) u putu. Štenci, 2) die Springfeder, beim Schlosse, momentum, ferrum vi sua recellens*. Rj. 846a. *pero u putu, što se praća, skaće, isp. štene*. Korijeni 284. — 6) (*pl. pèra, pèra*),

na buzdovanu, *die hervorragenden Bogen an der Keule, umbones clavae*. Rj. — Šestoperac, buzdovan od šest pera. Rj. 837b. — 7) daske na kolu vodeničnom: Kašičara, t. j. vodenica (potočara), što joj kolo stoji upravo, a pera su takovog kola kao kašike. Rj. 267a. Lopatara, t. j. vodenica, što ima kolo poprijeko i na njemu pera kao lopate. Rj. 333b. — 8) kraj od šamije: Dosta puta je onaj koji je htio ženu pustiti, osjekao joj pero od šamije na glavi ili rogalj od skuta na haljini kakoj, pa je od sebe otjerao i na sudu raspustio se s njome. Rj. 622a. Tarpoš, to je može biti u svemu svijetu najveća ženska kapa... ostrag visi niz legja jedan kraj od šamije i zove se pero. Rj. 732b. i uopće kraj od čega: A kraj Muje golo pero sijnu, a na Janku ruse nesta glave. HNpj. 4, 359 (mač?). A već zora pero pomolila. 4, 415.

Péro, m. (juž.) hyp. od Petar (čemu je izbačeno t. Osn. 49). Rj. gen. Péra, voc. Péro. istoč. Péra. takva hyp. kod Dobro. — Drugu šilje Petrović-Mašanu i rogjaku Peru kapetanu. Npj. 5, 270.

péronja, m. ime volu. Rj. — péronja (pernat). Osn. 195.

perónjika, f. (u Dubr.) *Cypergras, cyperus*. Rj. biljka. — perunika, koja glasi i peronjika (osn. će biti u starom *περονική*). Osn. 276 riječ s takvim nast. kod aptika.

pèrpera, f. nekakav mali novac, *Art Münze*, numi genus (*ἀπέρπερον*). Rj. — Da je *perpera* bila pravi novac (kovan), tomu nema potvrde bolje nego što je u gornjim primjerima. DRj. 2, 288.

persóna, f. (u vojv. po varošima) *die Person, persona*: Obrvice vrede Kamenice, čarne oči Pešte i Budima, a *persona* grada Varadina. Rj. isp. lice 4.

pèršun, m. — 1) *Petersilie, apium petroselinum* Linn. cf. *petrusin*. Rj. biljka. — 2) divlji peršun, *Hundspetersilie, aethusa cynapium*. Rj. biljka. — tuđa riječ. isp. Osn. 174.

Perúćica, f. — 1) voda koja izvire pod Povijom i oko jednoga sahata sastavši se s Obošticom zove se Zeta. Rj. — 2) rijeka koja teče iz Koma, i sastavši se u Hasu s Vrmošom odande se zove Lim. Rj.

pèruka, f. (u Dubr.) *die Perrücke, capillamentum*. Rj. **perúljanje**, n. *das Ruppen, vellicatio*. Rj. verb. od *peruljati*. radnja kojom tko *perulja* što.

perúljati, ljâm, v. impf. *rupfen, evello*, cf. *perutati*: Lasno ti je tice *peruljati*, no je muka orlušine stare. Rj. *peruljati* pticu, *perje* joj *čupati*. *vidi* i *perušati*.

perúnika, f. *die Schwertlilie, iris germanica* Linn. cf. bogiša, mačie. Rj. biljka. *vidi* i *sablja* 3. — Oj devojko, *plava peruniko!* jesi l' moga konja napojila? Npj. 1, 323. osnovu *vidi* kod *peronjika*.

Perúnika, f. ime žensko. Rj. — Uz put, Ružo, niz put, *Peruniko!* (Nek ide kud hoće). Posl. 331. imena ženska od bilja kod Višnja.

perúšanje, n. *vidi* *perutanje*. Rj. **perušati**, šâm, *vidi* *perutati*. Rj. v. impf. *vidi* i *peruljati*. *perušati* pticu, *čupati* joj *perje*. v. pf. slož. *operušati*. — *Perušati* ga s obje strane bez milosti. DPostl. 94.

pèrušćica, f. dem. od *peruška*. Rj. **Pèrušić**, m. — 1) zidine od staroga gradića i kod njih selo u ravnome Kotaru izmjeđu Zadra i Skradina. Rj. — 2) selo sa zidinama od staroga gradića u Hrvatskoj u Otočkoj regementi. Rj.

perušina, f. Rj. dem. *perušinica*. — 1) *vidi* *perut* 1. Rj. *perje raspršano*. — Po vjetru kupi *perušine*. DPostl. 96. »Vigjeo sam i živoga orla, a kamo li orlu *perušinu*... Da je kome stati, pa gledati, kako kroji kapu vučetinu... a rastura orlu *perušinu*. Npj. 3, 32. Dolijeće sokol ptica siva... smeće s' sebe sitne *perušine*. HNpj. 1, 100. — 2) (u Hrv.) *vidi* *oljvina*. Rj. i *syn. ondje*. *kukuruzna slama*.

pèrušnica, f. (u Dubr.) dem. od *perušina*. Rj. **pèruška**, f. *der Federwisch, Federlappen, ala abstersoria*. Rj. *krilo n. p.* od *guske*, te se *njim n. p.* *paha kruh kad se izvadi iz peći*. dem. *perušćica*. — Pahati pogaču *peruškom*, pošto se izvadi iz vatre. Rj. 492a.

pèrūt, f. (coll.) — 1) *das Gefieder, zerstreute Federn, pennae, plumae sparsae*, cf. *perušina*. Rj. *perje raspršano*. — 2) u glavi, *Schuppen, fursures*, cf. *prhut*. Rj. — Ispertuta se n. p. koža, lice (kad izigje po njemu kao *perut* što je po glavi). Rj. 235b.

pèrutac, *pèruca*, m. *Art Ausschlag (Ekzema)*. Rj. *ospa nekaka*. isp. *isperutati* se.

perútánje, n. *das Ausraufen der Federn, evulsio pennarum*. Rj. verb. od *perutati*. radnja kojom tko *peruta* n. p. *pticu*.

perútati, tãm, v. impf. *abraufen, pennas evello*, cf. *peruljati*. Rj. *vidi* i *perušati*. *perutati* *pticu*, *čupati* joj *perje*. — isp. v. pf. *isperutati* se.

perútávka, f. t. j. patka (*perutana?* kojoj je *perje [perut] očupano?*): Sinoć večer večerala jedna mlada gospogja... četiri patke *perutavke*, tri grlice, dva goluba. Herc. 286.

pèrváz,* m. (od haljine) *die Bräme, limbus*. Rj. **pèrváziti**, *pèrvázim*, v. impf. n. p. haljinu, *verbrämen, praetexo* (cf. *siraditi*). *Rj. Rj. v. pf. slož. *operváziti*.

pèrvázénje, n. *das Verbrämen, v. praetexere*. Rj. verb. od *pervaziti*. radnja kojom tko *pervazi* n. p. *haljinu*.

pesijánskî, adj. (u C. G.) *vidi* *peksijanski*: Od velike sile *pesijanske*. Rj. *vidi* i *pasijanski*.

pèsnica, f. **pèst**, f. (u Grblju) *die Faust, pugnus*: Ko što o čem, baba o *pesti* (isp. Posl. 151). Rj. isp. stisak. — Mačija za njom *preteći pesnicom* rekne: »Čekaj nesrečo! Npr. 135. On *bubne pesnicom* u vrata, a vrata se odmah na dvoje raspadnu. 212. Liči kao *pesnica* na oko. Posl. 170. — riječ *pest* u Rj. ima akc. *pèst*; ali *sâm Vuk ima* u Posl. XLIX *pèst*; i *Daničić*. Osn. 226 i *Korijeni* 128 *pèst. pèsnica* (pred n. osn. u *pest*). Osn. 332.

pèsta, f. u zagoneci. Rj. o ovoj riječi nema više ništa.

Peštin Grād, m. u kršu ždrijelo idući iz Kotora na Njeguše s lijeve strane. *vidi* *Peštin-Grad*. Rj. 3

pèstiš, u poslovi: I jedem i pijem, a *pestiš* mi je na umu. Ja sam ovo slušao još u djetinjstvu, ali ne znam ni sad što je *pestiš*. Može biti da je i ime kakoga Turčina kome je ko bio dužan, ili onako kakoga zla čovjeka. Dimitrije Popović pisao mi je da je on mjesto *pestiš* slušao *postiš*... Pošto čovjek torbu uzme, žena ga zapita kako mu je ime, a on odgovori: »*Postiš*« misleći u sebi da će ona *postiti* po tome što je u torbi. Po tom čovjek otide i odnese torbu svojoj kući... Stane je (zet) nutkati da jede i pije, a ona mu odgovori: I jedem i pijem, a *Postiš* mi je na umu. Rj.

pèstozúb, m. *vidi* *kesizub*. Rj. koji se jednako *kesi*, *smije*. *vidi* i *kestozub*. tako slož. riječi kod *krezub*.

pèš,* *pèša*, m. — 1) *Art Fisch (Kaulkopf)*. Rj. 2) *piscis genus (cottus gobio* L. Rj. 3): zinuo kao *peš*. Rj. *riba*. *Tal. pesce*. — 2) u korita za što se rukama drži, kad se korito nosi: drži za *peševe*, da nosimo to korito. Rj. — 3) prednji kraj u haljine, cf. *skut*. Rj.

Pèša, m. (ist.) *vidi* *Pešo*. Rj. *Pe-ša*. hyp. od *Petar* i *Petko*. takva hyp. kod *Diša*. — Kad je *preša*: gje si *Peša?* kad nije *preša*: oklen si *Peša?* Rj. 584b.

pèškeš,* m. *vidi* dar, poklon. Rj. isp. *bakiš*. — Sam je Čupić na radost došao, i *Zeko mu pèškeš učinio*, učinio jednu stranu kave, drugu stranu *Lazarević-Luki*. Npj. 4, 286. *Lazara* ću u *peškeš* poslati, poslaću ga na *Skadar veziru*; *Lazarevu ljubu* pokloniti. 4, 315. *Evo tebe lijep pèškeš dogje*: od tvog dragog armagan kutija. Herc. 30.

peškír,* peškira, m. das Handtuch, mantele, cf. otirač, otarak, ubrus. Rj. *vidi i ličnjak, ručnik. isp. jaglak, jagluk; rida II, i syn ondje. dem. peškirić. augm. peškirina. — Poljevači peškír (kad mlada poljeva svatovima).* Rj. 535b.

peškirić, m. dem. od peškír. Rj.

peškirina, f. augm. od peškír. Rj. — *takva augm. kod bardačina.*

pešnjānje, n. das Flicker, sartura, cf. krpljenje. Rj. *verb. od pešnjati. radnja kojom tko pešnja što.*

pešnjati, pešnjām, v. impf. (u Boc) rgjavo što raditi, osobito šiti, *pfuschen, besonders im Nähen, inscierter facere.* cf. krpiti. Rj. *za v. pf. isp. sprčiti.*

pešnjavina, f. (u Boc) das Flickwerk, cento: *Bolje je svoja pešnjavina noli tugja šarturina. Rj. djelo što tko pešnjajući načini, što tko sprči; das Pfuscherwerk, die Pfuscherer.*

pešo, m. (juž.) hyp. od Petko. Rj. *Pe-šo. — Pešo (Petar). Osn. 363. ist. Peša. takva hyp. kod Dišo.*

Pešta, f. die Stadt Pest, Pestinum (die Serben haben dieses ursprünglich slavische Wort nach der ungrischen Verhulzung wieder aufgenommen, gerade wie astal, parasnik u. a. von stol, prost u. s. w.). Rj. *Peštanae, Peštānca, m. Einer von Pešta. Rj. čovjek iz Pešte.*

Peštānka, Peštānkinja, f. Eine von Pešta. Rj. *žena iz Pešte.*

Peštanski, adj. Pester, Pestincnsis. Rj. *što pripada Pešti. — U 32 broju Peštansko-Budimskoga Skoro-teče od god. 1842. Pis. 54.*

peštemālĭ,* peštemālĭja, m. ein blaues baumwollenes Badtuch, mantile majus balneare. Rj. *ubrus od plactnoga pamuka za kupanje.*

Peštin-Grād, m. kamenito brdo više Kotora. Rj. *vidi Pestin Grad.*

pet, fünf, quinque. Rj. — *Pet braće sve jedan drugog u zadnjicu barka. Rj. 16b. Bolje (je) danas pet nego sjutra šest. Posl. 23. Ne zna on pet na deset. (Ne zna mnogo za šalu). 199. Ni pet, ni devet (nego, n. p. uze batinu, pa po njemu, t. j. bez i kakoga govora, odmah). 222. Pet za devet dati kome. (Prevariti ga). 247. Kako mu toga momka pokažu prstom, a on ni pet ni devet, nego zapali iz pištolja, te njega po sredini. Danica 3, 192. Deset djevojaka . . . pet od njih bijahu mudre a pet lude. Mat. 25, 2. Ali se ne nahodi sve oro pet načina u svakom pomenutom izvoru . . . svojih pet samo u Mikalje. Rad 20, 153.*

péta, f. (pl. pête) die Ferse, calx. Rj. dem. petica. — *Ni petom ne šenu. Rj. 836a. Ugleđa krilata čoeka zlatnijeh kosa dugijeh do peta gje iz jezera izlazi. Npr. 152. Brčište mu je kao peta od crevlje. Posl. 30. Izmjeriti koga od pete do glave (poznati ga dobro). 99. Od glave do pete (n. p. ogjenuti koga). 232. Tako me sjutra otegnutih pet ne našli! 299.*

1. **pētāk**, petāka, m. der Fünfer, d. i. — 1) ein Stück von fünf Para's (der österr. Siebner), numus quinarius. Rj. *novac u kojem ima pet para, ili uopće pet novaca manje vrijednosti. — Dešnjak, marjaš, ili petak, na kojemu Bogorodica drži Hrista na desnoj ruci. Rj. 118a. — 2) ein Pferd von fünf Jahren, equus quimus, quinquennis. Rj. konj od pet godina.*

Pētāk, m. ime muška. cf. Herak. Rj. — *Ni kudi Heraka, ni hvali Petaka, oba su brata jednaka. Posl. 221. može biti da je od osnoze od koje i Petko, Petoje, t. j. koja je postala od Petar. takva hyp. kod Dujak.*

2. **pétak**, pétka, m. *vidi petka. — 1) der Freitag, dies Veneris. Rj. peti dan po nedjelji. — Nagraisao kao gjavo na velikij petak. Posl. 186. Svakom će doći po jedan crn petak. 278. — 2) der Fasttag, im Gegensatz von mrsak, dies jejunii. Rj. posni dan, suprotno mrsak. — Najveća je čast na mrsku: pečeno jagnje . . . a na petku riba. Danica 2, 104. može biti*

da ide ovamo i ovaj primjer: O Gjurinu petku (Nikad). Posl. 236.

petākinja, f. — 1) *vidi petorka. Rj. bure od pet akova. — 2) eine Stute von fünf Jahren, equa quinquennis. Rj. kobila od pet godina.*

Pētar, Pētra (Pētra), m. Peter, Petrus. Rj. dem. Petrić. hyp. Peco, Pečo, Peja, Pejak (Peak), Pejo, Peko, Pera (dem. Perica), Perća, Periša, Pero, Peša, Pešo, (Pētāk?), Petko, Petoje, Petoš, (Petrāš?), Pētrašin, Petro.

pētar, pētra, m. (u C. G.) gore pod krovom u svake zgrade, gdje nema tavana od dasaka, nego je n. p. od ljese (dolje je pod, više poda petar, a pod podom konoba, u Brdima izba): Gje je baba Ruga? Eto je u koš na petar. Rj. — *Saćuva' ga Bog ka' i jaje niz petar. Posl. 275. Kad se kokoši tle dadu, ona se i petra hiti. DPosl. 42. pētar (u star. slov. srednjega roda пѣтро, kor. od koga je peti i put). isp. Osn. 246.*

pēte, f. pl. (u Spljetu i po drugijem onuda varošima) od kose kao mali samarić, što žene i djevojke nose ostrag povrh vrata . . . Art Kopfputz, ornatus capitis. Rj. — *pēti . . . može biti da ovamo ide i pēte. Korijen 281.*

pēteli, u zagoneci, cf. zovuti bati. Rj.³ akc. Rj.³ XXX.

petōljev, adj. u zagoneci: *Podiže se peteljera vojska, te očera po ledu goveda, kad mi bješe u kitu všenica. Rj. odgonetljaj: Kad se muhe rukom gone sa skorupa.*

petēljka, f. (pl. gen. petēljākā) n. p. od trešnje, der Stiel, stilus pomi. Rj. *od trešnje ono za što je držimo. vidi trepeljka; i stabaljka, i ostala syn. ondje. — Čehulja, nekoliko zrna s peteljkama kad se od grozda očene. Rj. 824a.*

Peterburg, m. glavni grad Ruske carevine, Ruski: Sanktpeterburg, Njem. St. Petersburg, Petersburg. — *Ostromirovo jevanjelije, koje je naštampano u Peterburgu. Pis. 23. Jedan od prve Ruske gospode zapita Srpske poslanike u Peterburgu. Sovj. 1. Carska akademija u Peterburgu. Rad 15, 182.*

petērica, f. *vidi petorica. govori se za ljude i za životinju muškoga roda. isp. petina 2. — Od Srbalja niko ne pogibe, ne pogibe, samo peterica, od Turaka ostaš' sedmerica. Npj. 3, 261. Kamo moje braće peterica? 3, 566.*

pētero, *vidi petoro. Rj. pet nečega što je srednjega roda, ili što je koje jednoga koje drugoga roda.*

peterōgub, adj. *vidi petorogub. Rj. vidi i peterostruk, peterostruk.*

peterōstruk, adj. *vidi petorostruk. Rj. vidi i peterogub, petorogub.*

1. **pētĭ**, adj. der fünfte, quintus. Rj. u srednjem rodu pētā, pētōga, petina od dohotka što se daje vladocu ili vlastelinu. isp. desētō. — *Evo kupih danas vas i njive vaše Faraonu; evo vam sjemena, pa zasijte njive. A što bude roda, dajte peto Faraonu, a četiri dijela neka budu vama. Mojs. I. 47, 24.*

2. **pētĭ**, pēnjēm, *vidi penjati. Rj. v. impf.; v. impf. slož. kod penjati. v. pf. slož. iz-pēti, na-, oba-, oda-, po-, poda-, pre-, pri-, prō-, raz-, raza-, sa-, s-, u- (se), za- — I. 1) koga, dizati ga u visinu (da se popne. vidi penjati I 1. — 2) konja, kao sapinjati, spone mu metati. vidi penjati I 2. — 3) n. p. čador. vidi penjati I 3. — II. sa se, reflsks. vidi penjati se. — 1) kao uzlaziti: Kad dogje da se penju uz oputu, opet najstariji i srednji ne šćednu se peti, nego se popne najmlagji. Npr. 8. Išćerao mu mačku na odžak. (Dosadio mu, osiromašio ga. Ugasio mu vatra u kući da se mačke mogu po odžaku peti?). Posl. 106. U kuće će se peti, ulaziće kroz prozore kao lupež. Joil. 2, 9. — 2) n. p. penje se kome čir za vratom. vidi penjati se II 2.*

3. pëti, pëm (ili pojem?), v. impf. (u pjesmi) vidi pjevati, pojati: Petli peše, klepala ud'riše. Rj. — pëti (u istočnom govoru mjesto **пѣти**). Korijeni 26. vidi pjēti.

pëtica, f. — **1**) dem od peta. Rj. — **2**) *Art un-terer Thürangel, cardinis inferioris genus, cf. stežaica*. Rj. vidi i stopica 2, žujica. dolje mjesto gdje stoje vrata, koja ne drže šarke ni baglame. — **3**) die Fünf (im Kartenspiel), quinio, pentas. Rj. karta koja broji pet. — **4**) der Fünfer (Banknote von fünf Gulden), quinque florenorum tessera. Rj. banka od pet forinti. — **5**) u kose i u bradve donji kraj. Rj. — **6**) (u Srijemu) u čizme što je oko pete, das Fersenleder. Rj. — Prikivačka, komad kože što se metne na peticu, te se utvrdi klincima. Rj. 591b.

pëtići, petikâ, m. pl. (u Pastr.) nekakva aspa po tijelu, *Art Ausschlag, pustularum genus, cf. petiči*. Rj.

pëtići, m. pl. (u Boci), *Art Ausschlag bei den Kindern, pustularum genus*. Rj. nekakva aspa u djece. vidi petici. — od Tal. petechie.

pëtinâ, pëtinja (po jugozap. kraj.), f. — **1**) das Fünftel, pars quinta. Rj. peti dijel. — Neka pokupi petinu po zemlji Misirskoj za sedam rodnijeh godina. Mojs. I. 41, 34. isp. pëtõ. — **2**) eine Anzahl von fünf, quinque (fr. une cinquaine): koliko vas ima? pëtina. Rj. isp. petero, pëterica. — Lepirica lepeče kroz bijelo plijesće, pëtinja je čeraju a pëtinja čekaju. Rj. 325b. I divno im konak siguraju, po dvojicu i po četvoricu, po pëtinjū i po desetinjū. Npj. 5, 299. — za nast. isp. babine i babinje.

1. pëtka, f. i g. pëtak 1: naudila mu mlada petka (der Freitag nach dem Neumond). Rj.

2. Pëtka, f. — **1**) die heil. Petka, cf. (petkov dan. Rj.)* Paraskevija. Rj. — Da poste čitavu nedjelju dana kakom svecu (kao n. p. sv. Savi, sv. Arangelju sv. Petki Paraskeviji . . .). Rj. 166b. Po dnu sofre Pëtka i Negjelja. Npj. 2, 100. isp. Petkana. — **2**) nekaka crkva: U Prizrenu crkvu svetu Petku. Rj.

Pëtkana, f. ime žensko. Rj. — Pëtkana (osn. u Petka). Osn. 141. imenu s tukvimi nast. kod Andrijana.

Pëtko, m. ime muško. Rj. — Pëtko (od osnove koja nije u običaju a postala je od Petar). Osn. 293. takva hyp. kod Boško.

pëtkov dän, petkova dnë (ili dnevi), m. vidi Petka 1.

pëtkovala, pëtkovica, f. die Faste zu Ehren der heil. Petka, jejunium S. Parascevae (dauert eine Woche). Rj. post sectoj Petki (Paraskeviji).

Pëtkovica, f. — **1**) namastir u Srbiji (pod Cerom). — **2**) mali namastirić u Fruškoj Gori (kod Šišatovca). Rj.

Pëtkovičanin, m. (pl. Pëtkovičani) kalugjer iz Petkovic. Rj.

Pëtkovički, adj. von Petkovic. Rj. što pripada Petkovići.

pëtlja, f. der Hefelring, fibulae orbis, in quem unculus inseritur: ne drži mu petlja, er wagt es nicht, non audet; tvrde petlje, slabe petlje. Rj. dem. petljica. — Punjka, ono za što se zapinje puze, die Schlinge, vinculum. cf. petlja. Rj. 621b.

petljānac, petljāncā, m. (u Hrv.) kao laža, der Lügner, Ränkemacher, fallaciarum machinator. Rj. koji petlja i laže, čini pletke. vidi i petljārac, pletkaš.

petljānica, f. vidi petljārica. Rj. koja petlja i laže, čini pletke.

petljānija, f. (u Risnu) — **1**) die Ränke, fallaciae. Rj. vidi pletke. — **2**) unnützes Geschwätz, nugae: Petljanija kupus ne začinja (Blebetanje posla ne opravla. Posl. 247.). Rj.

petljānje, n. Rj. verb. od petljati. — **1**) radnja kojom tko petlja, zapetljava (das Heften, fibulatio. Rj.). — **2**) stanje koje biva, kad tko petlja (das Pflücken und Pfluschen [im Leben]. Rj.). — **3**) vidi buncanje. Rj.

petljārac, petljārcā, m. vidi petljanac. Rj. vidi i pletkaš.

petljārica, f. die Lügnerin, Ränkemacherin, fallaciarum machinatrix. Rj. vidi petljanica. koja petlja i laže, čini pletke.

petljārīja, f. ein Pfüscherleben, vita misera, inepta. Rj. život onoga koji petlja (2). vidi petljanje 2. isp. kubura 1.

pëtljati, tljām, v. impf. — **1**) heften, fibulo. Rj. kao zapetljavati. v. pf. slož. raz-petljati, s-, sa-, za-. v. impf. slož. raz-petljavati, s-, sa-, za-. — **2**) pfuschen, misere vivo. Rj. zlo živjeti. vidi kuburiti, i syn. ondje. — **3**) (u Hrv.) faseln, alucinator, cf. buncati. Rj. blebetati koješta i lagati.

pëtljica, f. dem. od petlja. Rj.

pëtnaest, fünfehn, quindecim. Rj. petna(d)es(et) vidi petoronaest. — Petnaest lakata dogje voda iznad brda, pošto ih pokri. Mojs. I. 7, 20.

pëtnaestero, vidi petnaestoro. Rj.

pëtnaesti, adj. der fünfzehnte, quindecimus, decimus quintus. Rj.

pëtnaestoro, eine Anzahl von 15, quindecim. Rj. vidi petnaestero. petnaest nečega što je srednjega roda, ili što je koje jednoga koje drugoga roda. — Petnaestoro čljadi. Rj.¹ XLVII.

pëtñi, adj. n. p. žile, Fersen-, calcaneus. Rj. što pripada peti, petama. — Iz petnih žila (n. p. truditi se oko šta, t. j. iz sve snage, što se gogj više može). Posl. 100. Mukli pas petne žile kolje. 184.

pëtñjak, m. (u Hrv.) vidi pećnjak. Rj. pećni kalj.

pëtõ, pëtõga, n. petina od dohotka što se daje vladuocū ili vlastelinu. isp. pëfi. vidi petina, pëtinja 1.

pëtobrätuēed, m. peto-brätuēed, brätuēed u petom koljenu. — Brätuēed . . . s brojevima prvi, drugi itd. može se i sastaviti sprijeda u jednu riječ: prvobrätuēed . . . petobrätuēed. Daničić, ARj. 609b.

pëtobrätuēeda, f. brätuēeda u petom koljenu. — Brätuēeda . . . s brojevima prvi, drugi itd. može se i sastaviti sprijeda u jednu riječ: prvobrätuēeda, drugobrätuēeda itd. Daničić, ARj. 610a.

Pëtõje, m. ime muško. Rj. hyp. od Petar. — takva hyp. kod Blagoje.

pëtõm, peti put. upravo od pëti, instr. sing. ženskoga roda. — Kao što se mjesto jedan put govori jednom; tako se i mjesto prvi put, drugi put . . . govori prvom . . . petom. Rj.¹ XLIX.

petõprsnica, f. — **1**) vidi petoprstac. Rj. biljka. isp. petoprsta. — **2**) (u Grblju) ime kokoši koja ima pet prsta. Rj. peto-prs(t)nica.

petõprsta (velika), f. (u Dubr.) Art Pflanze, herbae genus (potentilla L.? Rj.³). Rj. nekaka biljka. isp. petoprsnica 1, petoprstac.

petõprstac, petõprscā, m. (u Dubr.) das Fünffingerkraut, quinquesfolium (potentilla L. Rj.*). Rj. biljka. vidi petoprsnica 1. isp. petoprsta.

pëtõri, pëtõre, pëtõra, adj. pl. u singul. samo petoro, petero, n. koje vidi. — pëtõri govori se u rečenici kao četvori II. — Naštampao je V. Lazić jedan članak u petorim novinama. Vlaziću 1, 1.

pëtõrica, f. Anzahl von fünf, quinque (fr. la cinquaine; ital. la cinquina). Rj. vidi pëterica. govori se za ljude i za životinju muškoga roda. isp. petina 2. kako se govori u rečenici vidi kod četvorica.

pëtõrka, f. bure od pet akova, fünfeimeriges Fass, dolium continens quinque amphoras, cf. petakinja 1. Rj. za nast. vidi četvorka.

pëtõro, Anzahl von fünf, quinque. cf. dvoje. Rj. vidi petero. govori se u rečenici kao četvoro, koje vidi kod četvori I. — Posle toga domaćin mu pokloni petoro goveda, a on mu zahvali i pogje dalje. Npr. 78. Petero prasadi (prasaca) . . . dvadest i petoro gjece. Rj.¹ XLVII.

petõrõgub, adj. fünffach, quintuplex. Rj. petoro-

pikat meso, ni Curonja vlastelin. DPost. 79. riječ tugja. Osn. 212.

piknuti, piknēm, v. pf. pik sagen, dico pik. Rj. reci pik.

pila, f. — 1) hyp. od pile. Rj. — Ja bih koku podranila: a ti, koke, jaja nosi, a ti, jaju, pilu lezi. Herc. 286 (jaju? valja da jaje?). — 2) die Feile, lima. Rj. vidi jege. — 3) (u C. G.) testere s konopcem, cf. šega. Rj. — Narod koji bijaše u njemu (u gradu) izvede i metnu ih pod pile i pod brane гвозdene i pod sjekire гвозdene. Sam. II. 12, 31. Sve ovo bješe od skupocjenoga kamena, tesanoga na mjeru i pilom sjecenoga. Car. I. 7, 9.

pilac, pilca, m. (u Ogul.) vidi pjanac. Rj. vidi i pjanac, i syn. ondje.

pilad, f. (coll.) das Geflügel, pulli. Rj. vidi pilići. jedno: pile. vidi i piplad.

pilāv,* piláva, m. — 1) vidi svadba. Rj. vidi i píř 2. — 2) gekochter, dichter Reis, oryza cocta spissa: U varen pilav ne treba vode sipati (Posl. 326). Rj. gusto kuhan oriz (pirinač).

pile, piletá, n. — 1) das junge Huhn, pullus galinae, cf. piple. Rj. od kokoši. dem. pilence. hyp. pila 1. pl. pilići, coll. pilad. — Pile pišti u ljusci: Ja ne smijem izljesti, Šale će me izjesti. Rj. 217b. Propištao pile. Rj. 611a. — 2) das Ergänzungsstück des Rabisch, complementum ligni computatorii, kvočka i pile. Rj. od rabosa. vidi parija 1. — 3) das Junge, pullus: O aferim pile od sokola, u te sam se bogme i uzdao. Rj. — Buče, pile od budije. Rj. 50b. Staruj pile, mori, ne poj rano, ne budi mi gospodara. Npj. 1, 409. Bre aferim, pile sokolovo! 5, 149. isp. pile 1.

pileći (pilčēci), adj. Hühner-, pullorum. Rj. što pripada piletu, pilićima. — takva adj. kod jagnjeći.

pilēnce, pilēnceta, n. dem. od pile. Rj. — dem. takva kod parēnce.

pilež, m. Menge kleiner Kinder, soboles frequens. Rj. mnogo male djece, kao pilad. — pilež (od osnove od koje je pile). Osn. 369. riječi s takvim nast. kod derež.

pilica, f. ein Hühnchen, gallinula, cf. kokošica, pīpica. Rj. dem. pilićica. — Pronos, pronosak, prvo jaje koje pilica pronese. Rj. 610b.

pilićica, f. dem. od pilica. Rj.

pilićji, adj. n. p. jaje, von pilica, gallinulae. Rj. što pripada pilići.

pilićni, adj. n. p. nema ni pilićnoga, t. j. nijednoga, keiner, nullus. cf. pilićnik. Rj.

pilićnik, m. svi izginuli, ni pilićnik nije utekao, t. j. nijedan, kein Einziger, ne unus quidem, cf. pilići: E pilićnik od vas ne uteče. Rj. Stulli ima iz Rose: pilićnik, parvulus (mali, mališ). — Od Turaka dvanaes hiljada, ne uteče živa pilićnika. Npj. 5, 372.

pilići, m. pl. (coll.) vidi pilad. Rj. vidi i piplići. jedno: pile. — Propjevati pilići (Srbi ne jedu pilica dok ne propjevaju). Rj. 611a. Pokloni joj mesečeva majka zlatnu kvočku s pilićima. Npr. 57.

Pilip, m. (u Lici) vidi Filip. Rj. vidi i Vilip. isp. f.

pipilij, m. samo u ovoj zagoneci: Pipilij cara kopa pod lipov panj na Gjurgjev dan. Rj. odgonetlaj: pēće.

piliti, pilim, v. impf. feilen, limo, cf. šegati. Rj. v. pf. slož. iz-piliti, pre- isp. pila 2. 3. opiljci.

pilo, n. — 1) (u Resavi) vidi piće. Rj. — 2) (u Boči) za ulje sud od kamena, od prilike kao kovčeg, eine Art Oelgefäß, vasis olearii genus: Ako čovjek ne štedi svrh vreće i savrh pila, zaludu šteti kad je u dno (Posl. 9). Rj. — pilo, u Mikalje sud u kom se drži voda u kuhinji, te se drugi sudi peru; ima i Stulić. XV.

pilótina, f. scobs. Stulli. one trince što otpadaju u piljenju. vidi opiljci. Feilicht, Feilsel, Feilspäne, Feilstaub, Raspelspäne, Sägenmehl, Sagespäne. — za nast. isp. bljuvotina.

piljak, piljka, m. (pl. gen. piljākā) ein Stück gröbern Sandes, ein Steinchen, lapillus: Da se igramo na piljke. cf. školj (cf. titra 1, titalica 2. Rj.⁵). Rj. kamenčić. — Ako se razbi lopiža, piljci kamo su? DPost. 3.

piljār, piljāra, m. der Höker, institor. Rj. čovjek koji što kupuje, n. p. voće, pa on opet prodaje. isp. piljarica.

piljārēnje, n. das Höken, venditio minuta. Rj. verb. od piljariti. radnja kojom tko piljari.

piljārica, f. die Hökerin, institoria. Rj. — Preprodavatica, žena koja što kupuje, pa ona opet prodaje, n. p. voće, die Hökerin, copa. cf. piljarica. Rj. 579a.

piljārina, f. die Hökeri, ars institoria. Rj. piljarski posao.

piljāriti, piljārim, v. impf. höken, vendo minutim. Rj. prodavati kao piljar ili piljarica.

piljeika, f. — 1) ein Stück Holz zu einem Kinderspiel, lignum lusus pastoralis. Rj. komad drveta za pastirsku igru piljci. isp. kačka 2. — 2) dasselbe Spiel, lusus ipse. Rj. sama ona igra.

piljēnica, f. Sägebret. J. Bogdanović. piljena daska.

piljēnje, n. Rj. verbal. od 1) piliti, 2) piljiti. — 1) radnja kojom tko pili što (das Feilen, limitatio. Rj.). vidi šeganje. — 2) radnja kojom tko pilji u što (das Anstarren, intuitus fixus. Rj.).

piljiti, ljim, v. impf. unverwandt anblicken, oculis attentis intueor: Pilji kao štrk u jaje (Posl. 248). Rj. gledati što ne mičući oči s njega. vidi pizdriti, piždriti.

pijuga, f. (u Hrv.) vidi kobac, cf. škanjac. Rj. pīca. vidi i škanj.

pinēzi, f. pl. (u Ratu niže Dubr.) das Geld, pecunia, cf. penezi, dinari, novci. Rj. vidi aspre, jaspse, pjenazi, spenza, špale. — Najtvrgja je povelja dosti imit' pineza. DPost. 68 (imiti dijalekt. mj. imati).

pinokot,* m. das Brotbrett (der Türken), cf. načvice 2. Rj. u Turaka.

pinuti, pinēm, v. pf. einen Trunk thun, semel bibo. Rj. v. impf. piti. — sa se, pass.: Kadgodi se i pine. Stulli.

pinjal, pinjāla, m. (v. ital. pugnale) Stillet. Npj.¹ 2, 305. vidi bodež 2. — Ostar pinjal vadi od pojasa, te joj desnu osiječe ruku ... a pinjalom oči izvadio. Npj. 2, 241.

pinjata, f. (po jugozap. kr.) vidi kotluša. Rj.³ — Lopiža, zemljan sud koji se vješa iznad vatre kao kotao, te se u njemu jelo gotovi, cf. pinjata. Rj. — Ona dohvati pinjatu i nastavi na vatru punu vode i boba, pa kad svari bob, zovne ... Npr. 105. Žena muža korotuje toliko koliko vri zemljana pinjata kad se s ognja dignu. Posl. 80. Pinjata se povrazu ruga. (Gledaj: Rugao se lonac tendžeri). 248.

pinjav, adj. vidi canjav. Rj. vidi i dosadan.

pīpa, f. — 1) vidi slavina. Rj. der Zapfen, epistomium, embolus. — 2) (u Srijemu) nekakva kokošinja bolest. Rj.³

pīpac, pīpca, m. u pjesmi ein Euphemismus für den Sperling: Navadi se vrbac pīpac. Rj. u pjesmi se vrapcu pridijeva ime pīpac.

pīpak, pīpka, m. (može biti da se govori samo pl. pīpci, pīpākā) verächtlich für die Haarlocke, cirrus (per contentum): izvuci ću ti pipke. Rj. ova se riječ govori s pogrdom za kovčicu.

pīpalac, pīpaoca, m. qui tangit, contrectat. Stulli. koji pipā.

1. pīpānje, n. das Betasten, contrectatio. Rj. verb. od pipati. radnja kojom tko pipā što.

2. pīpānje, n. das Abklauben, degluptio. Rj. verb. od pipati. radnja kojom tko pipā što.

1. pīpāti, pīpām, v. impf. betasten, contrecto. Rj. v. pf. pipnuti; v. pf. slož. iz-pipati, na-, o-, po- v. impf. slož. iz-pīpavati, o-. — Počne ih divljan pipati iza vrata, da vidi koji je pretlji da ga zakolje

dužan ko od koga se ne može naplatiti). 248. *One (pjesme) sam gdje koje ja pisao po Paštrovićima i na Stanjevićima od žena.* Npj. 1, VII. I on vigje što mu knjiga piše. 4, 108. Pa prihvati kalem i hartiju, knjige sitne na plemena piše. 5, 357. Jovo piše crna murečepa . . . nesta Jovu crna murečepa. Herc. 1. Reče, da pišu Kara-Gjorgiju, da se vrati. Danica 5, 35. Matica onake budalaštine sama protiv mene jednako piše. 5, 82. Sve poslovc svoje pisali su Srpski. Kov. 37. Da svi naši spisatelji sva djela svoja, barem kad pišu o narodnijem stvarima, ovako pišu narodnijem duhom i jezikom! 114. Ostavivši učiteljstvo, stane, kao jurat, pisati kod advokata. Opit IV. Da je Srpski zakonopisac upravo poznavao narod, za koji piše zakone, i da je znao, kako narod misli i govori o onijem stvarima, koje on piše. Pis. 16. Knjižice koje su pisane za djecu. 18. Pišu kako im kad izigje iz pera. 28. Govore, da Srpski jezik treba pisati Slavenskom ortografijom . . . Evo iz ovijeh uzroka nije moguće Srpski jezik pisati po Slavenskoj ortografiji. Rj. IX. Da piše narječijem svojijem. Slav. Bibl. 1, 92. Uvjeren sam, da su već odavno za to pisali u Zadar G. vladici. Straž. 1886, 60. Kad mi uspišete, pišite mi opet preko njega. Straž. 1886, 865. Da mu je Rumjancov pisao za mene. 1886, 1767. Uroš, za kojega domaći ljetopisci pišu da se od njega narodilo pleme Nemanjino. DM. 3. Pjesnička hrvatskim jezikom pisana djela. Rad 5, 194. sa se, pass.: Ljudi se ovijem prvijem nadincima zovu i pjevaju i pišu. Rj. 386a. Ljudi, da se ne pišu po očinome krštenom imenu, nego onako kako im se otac zvao i pisao. Rj. 571b. Kad su se knjige pisale u različnijem narječijama. Pis. 90. Riječi koje se pišu velikijem slovom. Bukv. 41. Još u XVIII vijeku užički se vladika pisao ahilski. DM. 23. — 2) dem Mönche verehren, damit er für einen bete, do monacho, ut oret pro me: Bog da prosti starca iz Bukovca, koji pisa sirac i opanke, sinoć pisa, a jutros ukrade. »Selo Ribarica, pisala Rišćanica, trubu sira i čubar sukna« (pripovijedaju da se našlo u tešteru nekakvog kalugjera). Rj. davati (i dati) milostinju kalugjeru, prilagati (i priložiti) manastiru, da se za koga Bogu mole: O vladiko, sunce ogrjano! i drži nam četvoro denija na osvit od Petrova dana, pa čemo ti parusiju pisat'. Npj. 4, 424. Ostojići, s kojima je Ivan pisao prilog cetinjskoj crkvi. DM. 99. Megju ljudnu u Štipu koje je kralj Milutin pisao crkvi arhangjelovoj. DRj. 1, 10 (mjesto pisati Daničić u Rj. kaže i dati, priložiti, upisati). isp. ovu rečenicu: Kalugjer pogje amo u svijet da piše. Rj. 147a. vidi pisanija. — 3) kao brojiti c, zuschreiben, zurechnen, ascribere, imputare: S kim te vide s tijem te i pišu. Posl. 287. U čem te vide u tom te i pišu. 338. Tamo vi žerite, a na mene pišite. DPosl. 125 (žerite mj. žderite). sa se, pass.: Nudi kao Turčin vjerom. (Turci kažu da im se piše grjehota Hrišćanina ne ponuditi da se poturci . . .). Posl. 227. — 4) kao molovati, slikovati, malen, pingere: Kalugjer, 2) uskršnje samo omašćeno jaje (a koje je i pisano i omašćeno, ono se zove šareno). Rj. 260b. Znao je grčki govoriti, ikone pisati, krstove, panagije i pečate graditi. Danica 4, 11. Ikone koje su rukom pisane. Nov. Srb. 1821, 390. Sta čine starješine doma Izrailjeva u mraku svak u svojoj pisanjoj kljčeti? Jezek. 8, 12. v. pf. slož. upisati 2. — II. sa se, reflekt. sich enrolliren lassen, do nomen. Rj. — Tako isto u Turskoj kad se ko piše u delije. Nov. Srb. 1817, 471. Tu sedi naš Milenko (koji je proletoš pisan u vojničke). Zlos. 3.

piska, f. — I a) das Pfeifen, Zischen, sibilus. Rj. isp. piskanje. — Čuje u šumi neku pisku . . . u požaru zmija pišti. Npr. 10. Svežu je (gjevoju) za jedno drvo i hoćahu je ubiti, ali je stade piska. 131. Druge noći u isto vrijeme stane opet onaka sila, huka i piska oko dvora carskog. 186. No mu tica

piskom odgovara. Npj. 2, 50. Eto begu i više žalosti, slušajući pisku i plakanje lude gjece za svojom materom. Herc. 224 (= cvil, cvilba). — b) u ovom primjeru piska kao da je glas trubni (ili truba?): Kad se paša na nevolji nagje, udriše mu piske u soldate: »Savijte se u tabor, soldati . . .« Al' se sreća dogodila Mirku, u vojsci mu vojnika bijaše, koji su mu u Stambolu bili, razumiju, što govore piske, oni trče, kažu komandantu: »Razumjesmo, što govore piske, saviše se u tabor soldati . . .« Npj. 5, 365. 366. ovamo može se dodati i ovaj primjer: Stade cika tankijeh pušaka, stoji piska noža i sabalja, stoji bupa sjajnijeh mušketa. Npj. 5, 370. — 2) (u C. G.) drvo nekako. Rj. isp. piskovina.

piskānje, n. das pis-sagen, usus vocis pis. Rj. verb. od piskati. radnja kojom tko piska.

piskāralo, m. koji piskara: Našao nekakvog piskarala te opisao kapetana, i turio u novine. Megj. 303. — za nast. isp. bajalo.

piskārānje, n. dem. od pisanje. Rj.: Pošto sam ja opisao dogagjaje iz onijeh godina, kad u Srbiji nije bilo ovotiko pisara i piskaranja, kao danas; sad . . . Odg. na ut. 30.

piskārati, rām, v. impf. dem. od pisati. Rj.

piskati, skām, v. impf. pis sagen, dico pis. Rj. govoriti pis. v. pf. pisnuti 1.

piskavica, f. (u prim.) morska riba, koja pred kišu skače iz vode, Art Seefisch, piscis quidam marinus: Napuhao se kao piskavica (Posl. 191). Rj.

1. piskor, m. (u Rudn. nah.) okrugla sitna i slatka crvena šljiva, cf. džanarika, migavac. Rj. vidi i mucavac.

2. piskor, m. (u Dubr.) nekaka morska riba, Muräne (? Flussneunauge? Rj.?) muraena (? petromyzon fluviatilis L.? Rj.?) Rj. dem. piskorac, piskorić.

piskorac, piskörca, m. (u Dubr.) dem. od piskor, Rj. vidi piskorić.

piskorić, m. vidi piskorac. dem. od piskor.

piskovina, f. (u C. G.) Holz von piska 2. Rj. drvo piskovo (od piske 2).

pisma, f. vidi pismo 2. Rj. i syn. ondje.

pismen, adj. — I) n. p. čovjek (koji zna pisati). Rj. — 2) što pripada pismu; schriftlich: Kad ih oni vrata na trag s pismenih odgovorom, da na to ne pristaju. Miloš 25. Da mu dade izunteskeru (pismeno dopuštenje). 71. Njegova dva potomka imaju za sila pismenijeh svjedocanstva. Npj. 3, 117 (Vuk). Opomenuvši se mojih ustmenih i pismenih molbi. Npj. 4, XIV. Pravo pisati u gramatici ne može ništa više značiti do pismenijem (mrtvijem) znacima bilježiti govorne (žive) glasove. Rat 6. — adv. Potvrde ga pismeno oba mitropolita. Miloš 139. Zapovjedi pismeno da Mladen ne ide više u sovjet. Sovj. 20.

pismenōst, pismenosti, f. isp. književnost. das Schriftenthum, literae. — Spomenici stare pismenosti i arhitekture. Zim. 109.

pismo, n. (pl. gen. pisāmā). Rj. dem. pisamee. — I) die Schrift, scriptura. Rj. — a) Kršteno pismo, vidi krštenica. Rj. 310a. Bolje zna poštovati sveto pismo. Danica 3, 239. Već ima blizu hiljada godina kako Srbi imaju svoja slova i pismo. Rj. III. U pismu stoji da će angjeli . . . ali i to stoji napisano: nemoj kušati Gospoda. Mat. 4, 6. Imamo dva vrlo znatna za istoriju pisma Stefanova o zidanju i prilozima manastira Dečana. DM. 39. U srpskim su se zemljama davala pisma osobito na pravo za zemlje. 280. Njihov posao nije davati starim pismima »drugi oblik«. Rad 15, 179. — b) vidi ruka 2, rukopis 1: Razgovijetno pismo, govor. Rj. 630a. — c) vidi slovo: Koliko je na ovu majuliku pismi, toliko ti Bog dao sini. Kov. 127. — 2) der Brief, epistola, cf. knjiga, poslanica. Rj. vidi i pisanica, pisma. — Po njima pošalje Alem-paši lepo pismo, u kome mu kaže . . . Alem-paša odgovori Milošu na ovo pismo. Miloš 113. Turci im

dadu jednoga Tatarina s pismima na Murašli-Ali-pašu. 141. Save Tekelije pisma Platonu Atanackoviću o Srpskome pravopisu. Pis. 1. U pismu svome javio Tekeliji da . . . 11. Iz Rusije su pisma bila natpisivana: Verhovnomu . . . Sovj. 11. Načine pismo, kao da su Turci udarili na Banju. 52. Kako je takova pisma . . . hvatao i otvorao. 55. Jedini starješina, koji je pisarima znatnija pisma (na veliku gospodu) kazivao riječ po riječ. 77. Primio sam vaše pismo od 27. o. m. po Rimskome. Star. 14, 196. Pisma na mene šalžite i unapredak preko G. Vasilijeve. 14, 197. riječi s takim nast. kod pasmo.

pisnik, pisnika, m. u pisku ono što je zarezano i malo zacijepjeno te pišti. Rj.

1. pisnuti, pišnēm, v. pf. einmal zischen, sibilum edo. Rj. v. impf. pištati 1. — Ciknu, pišnu Tomaševa Plana. Rj. 505b. Pišnu, vrisnu Omerova majka. Npj. 1, 256. Od žalosti pišnu, kao guja. 1, 574. Ljuto pišnu, do Boga se čuje. 3, 415. Gjogo vrisnu, soko pišnu. Herc. 277.

2. pisnuti, pišnēm, v. pf. — 1) pis-sagen (um die Katze wegzujagen), dico pis abigens felem. Rj. reči pis odgoneci mačku. v. impf. piskati. — 2) ne smije pisnuti, mucken, muttio. Rj. vidi krknuti. — Nemoj pisnuti riječi jedne. Npr. 219. Ali ovaj novi vezir nije od njih smio pisnuti. Danica 3, 145. Da riječi jedne ne piskosmo. Šcep. mal. 159. — 3) (u C. G.) n. p. pislo mi jagnje, kozle, dijete, sterben, morior. Rj. umrijeti. isp. pijehtuti.

piš, m. der Urin, urina: Za prešu se i piš konjski piše. cf. pišača. Rj. vidi i pišanjak, mokrača. — Oskoruša deriguša: dok ne bi piš u šaku, ode ga moja duša (rekao Ciganin kad je pripovijedao kako je htio da izjede tvrdi oskorušu). Rj. 116b.

piša, f. vidi piće 1. — Ponor od ješe, jaz od piše. Dposl. 98. Piša, piće. XV. pi-ša. riječi s takim nast. kod daša.

pišača, f. (eigentlich) der Urin, urina, cf. mokrača. Rj. vidi i piš, pišanjak.

pišalo, n. das Werkzeug zum Harnen, minctorium (penis aut vulva). Rj. oruđe za pišanje (u muškoga ili ženskoga). — riječi s takvim nast. kod bučalo.

pišanjak, pišanjka, m. vidi pišača. Rj. vidi i piš, mokrača.

pišanje, n. das Pissen, minctio. Rj. verb. od pišati. radnja kojom tko piša.

pišati, šām, v. impf. pissen, mejo, cf. mokriti. Rj. vidi i buriti, mižati, močati, šorati 2. dem. pišiti, piškati. v. pf. pišnuti; v. pf. slož. iz-pišati, na-, o-(se), po- (i se), pre-, pri-, pro-, u-, za-; v. impf. slož. iz-pišavati, na-, pre-, pri-, pro-, za-. — Pustiti vodu (vidi pišati). Rj. 640b.

pišćev, adj. što pripada piscu. — Nego će biti nerještinom pišćevom stavljeno »h« gdje ne treba. Istor. 190.

pišćenje, n. dem. od pišanje. Rj.

pišćrdžija,* m. furundžija (pečar) koji i jelo gotovi i prodaje, ein Bäcker, der zugleich verschiedene Speisen bereitet und verkauft, furnarius qui cibos quoque parat venditque: Odeside mladom pišćrdžiji, nek mi dade sana gjakonije. Rj. isp. pekar.

pišiti, pišim, v. impf. dem. od pišati. Rj. vidi piškati.

piškānje, n. dem. od pišanje. Rj.

piškati, škām, v. impf. dem. od pišati. Rj. vidi pišiti.

pišmān,* indecl. na koga, ili na što, erpicht, studiosus. Rj. kao lakom, popašan na što. vidi i giban.

pišmaniti se, pišmānim se, v. r. impf. bereuen (den Kauf), poenitet (emisse). Rj. kad je kome žao na što. v. pf. slož. popišmaniti se.

pišmānluk,* m. das Reugeld, der Reukauf, mulcta poenitentiae. Rj.

pišmānjēnje, n. das Bereuen des Kaufs, poeni-

tentia emptio. Rj. verb. od pišmaniti se. stanje koje biva, kad se tko pišmani.

pišnuti, šnēm, v. pf. pissen, mejo semel. Rj. v. impf. pišati.

pišora, f. Schimpfwort für eine schlechte rakija, convicium in vinum male ustum: daje te pišore. Rj. s pogrdom se kaže za rgjavu rakiju. — osn. može biti u pišati. za nast. isp. tmora.

pištalina, f. ein wässriger Boden, Wasserboden, terra aquosa (ubi aqua prosilit). Rj. gdje voda pišti iz zemlje. vidi mlaka, močalina, ploština, pljoštara. dem. pištalinica.

pištalinica, f. (u C. G.) dem. od pištalina. Rj.

pištāljička, f. svirala koja pišti. isp. pištati 1. — Bubnji biju, pišti pištāljička. HNpj. 3, 477. za nast. isp. bazdrlička.

pištānje, n. Rj. verb. pištati. — 1) radnja kojom tko pišti (das Zischen [des Falken, der Schlange], sibilus. Rj.). isp. piska 1. — 2) radnja kojom n. p. voda pišti iz zemlje.

pištati, pištim, v. impf. Rj. v. pf. pišnuti. v. pf. slož. propištati, zapištati. — 1) zischen, sibilu. Rj. — Konji fište, sokolovi pište. Rj. 797a. Čuje u šumi neku pisku . . . u požaru zmija pišti. Npr. 10. Dijete pišti i ciči. 214. Pile pišti u ljusci: Ja ne smijem izljesti, Šale će me izjesti. Posl. 248. Pišti kao guja u procijepu. 248. Pišti kao crv pod korom (kad drvo gori na vatri). 249. Ali mlada plače i jauče . . . pišti, plače, kano i djevojka. Npj. 1, 256. Bubnji biju, pišti pištāljička. HNpj. 3, 477. Pištah kao ždrao i kao lastavica, ukah kao golubica. Is. 38, 14. Za to će srce moje pištati za Moavom kao svirala. Jer. 48, 36. — 2) herauszischen (wie Wasser aus nassem Holz auf dem Feuer), prosibilo: pišti voda iz drveta. Rj. — Mlaka, kao slatina, gdje voda pišti iz zemlje. Rj. 363b. isp. pištalina. Pod borom trorogi kam iz kojega pišti voda kao suza. Npr. 99. Pište drva (na vatri, kao da se gjevojka u kući rodila). Posl. 218.

pištēt, m. voda u Crnoj Gori. Rj.

pišteti, m. pl. (izvori: više Baica u Crnoj Gori, i u Hercegovini u Dubravama. Rj. 3 XLI): Na najprvu pristupi torinu u Pištete na Mustafagića. Rj.

pištōlija, f. vidi pištolj. u Rj. pištolije, f. pl. vidi pištolji: A da slije mloge pištōlije. Rj. — Da rastopi krste i ikone i velike crkove zaklade, a da slije mloge pištōlije. Npj. 3, 67 (je li pogriješeno ovdje ili u Rj.?).

pištōlj, pištōlja, m. mala puška, die Pistole, telum pistola dictum. Rj. vidi pištōlija: arnautovac, danićkinja, danićkinja, gjumišli-pištōlj, kubur, kuburaš, kubure 2, Prizren (Prizrenski pištōlj), samokres, srebrnjak, vedenik. dem. pištōljic. augm. pištōljina. — Kom je kuća divan-kabanica, mač i puška i otac i majka, dva pištōlja dva brata rođena. Npj. 3, 463. A on ni pet ni devet, nego zapali iz pištōlja, te njega po sredini. Danica 3, 192. Odmah počeo izdavati zapovijesti, i prestupnike iz pištōlja gajati. 3, 196. Onda potegne pištōlj, te iz jedne kolibe raščera ljude. 3, 207. Potegne iz pištōlja, te onoga Turčina ubije. 4, 7. Opalivši nekoliko pištōlja na Srbe. Miloš 76. Okine se pištōlj . . . te ga ubije. Npj. 4, XXVI.

pištōljic, m. dem. od pištōlj. Rj. — Špagarica, mali pištōljic što se nosi u špagu. Rj. 845a.

pištōljina, f. augm. od pištōlj. Rj.

pištōljiskī, adj. Pistolen-, pistolae (teli manuarii ignivomi). Rj. što pripada pištōlju, pištōljima.

piša,* f. (pl. gen. piša) ein Kuchen, placenta. Pita ima razlićnijeh, n. p. jedne su savijene kao gužvara i savijaća . . . ovaka je piša i gibanica . . . i urmašica je piša. Rj. vidi i baklava, bundevara, dulećnjak, gužvača, heldopita, jajuša, lukarica, makovača, masnica, povitica, sabirača, smokvara, sultipita, uljenak, zeljanica (zeljana pita). dem. pitica. isp. pituljica. — Pitino dijete, kao mali kolačić od tijesta što ostane

iza pite. Rj. 503a. Ako je pas *pitu* izio, tepsija je ostala. Posl. 4. Da imamo masla, kako nemamo brašna pa bismo posudili u selu tepsiju, te bismo načinili *pitu*. 49. *Krpi* kao Fata *pitu*. 161.

pitak, *pitka*, adj. n. p. vino, *trinkbar*, *sat bonus* (*de vino*). Rj. što se može piti, što je za piće.

pitalae, *pitaoea*, m. *petitor*, *rogator*, *postulator*. Stulli. *koji pita*.

pitān, *pitna*, adj. što je za *pitānje*; *Futter-*, *pabularis*. — Ali je za to obilno *pitne pašē* za stoku situu i krupnu. Zim. 173.

pitānče, n. ono dijete koje mati ne doji ili ga ne može dojiti, nego ga od rođenja *pitā*. J. Bogdanović.

1. pitānje, n. *das Füttern* (*des Kindes*), *nutritio infantis*. Rj. *verb. od pitati. radnja kojom tko pita (dijete)*.

2. pitānje, n. Rj. *verb. od pitati*. — **1**) *radnja kojom tko pita za što* (*das Fragen*, *interrogatio*). Rj.: *Vogj odgovori slijepcu (na pitanje kako je vrijeme) da je oblačno*. Rj. 484a. Dobro bi bilo, da je postao... ali je *pitanje: Je li mogao postati?* Odg. na sit. 7. Ko će vladati — *to pitanje njima bijaše kao pitanje o životu*. DM. 140. *Da se to pitanje raspravi* tek u konstituiranom saboru. Kolo 14 (15). — **2**) *radnja kojom tko pita (ište) šta* (*das Begehren*, *petitio*). Rj.

1. pitati, *tām*, v. *impf. dijete, dem Kinde zu essen geben*, *nutrio infantem, ingero in os cibum*. Rj. *dati jesti (u usta djetetu)*. v. *pf. slož. nāpitati*. — *Drveta cvjetaše i prinesoše Hristu plode nepropadljivoga života pitajući duše naše*. DP. 88.

2. pitati, *pitām*, v. *impf. Rj. vidi pitovati. v. pf. slož. iz-pitati, na-, pro-, raz-, u-, za-; priupitati. v. impf. slož. iz-pitivati, pri-, raz-, u-, za-; zapitkivati*. — **I. 1**) *fragen, interrogo*. Rj. *pitati koga (accus. ili gen.)*. — *Koje je pak glavno, koje li je prislužba, za to sam ja u Crnoj Gori pitao mnogijeh pa mi nijesu jednako kazivali*. Rj. 597b. *Kad je (snahu) svekva zaokupi nekoliko dana jednako za to pitati, najposle joj reče da...* Npr. 55. *Pa sam došla pitati teoga sina, ne bi li mi mogao on za njga što kazati*. 56. *Kad tamo ideš, pitaj i za nas za što nam se govoda ne dadu*. 74. *Ode k gjevojci... da je nešto pita*. 101. *Pitajući u Carigrad (može se otići)*. Posl. 248. *Pita majka Damjanove ljube: »Snaho moja, ljubo Damjanova! što nam vrišti Damjanov zelenko!«* Npj. 2, 305. *Ja bih putujući po Dalmaciji išao onamo i pitao najstarijih ljudi i žena*. 3, 527 (Vuk). *Odgovorićemo mu sve, kad nas usпита...* Ono bi meni čitao *pitajući ne razumijem li*. Sovj. 80. *sa se, pass.*: *Mi o psu, a pas te na vrata*. (Kad ko gje dogje baš onda kad se za njega pita). Posl. 178. — **2**) (osobito po juzozap. kraj.) *begehren, peto*: *Stidnije je ukrasti nego pitati* (Posl. 295). *Očima prosi, ustima ne pita* (Kad ko ne ište a na njega gledajući rekao bi da bi rad da mu se što da. Posl. 244). *Od svakuda prosici dolaziše, pitaju je do sedam kraljeva. Pita štogogj za očinu dušu*. Rj. kao *iskati*. — *Najprigje reče onoj trojici: »Pitajte ocu svojemu proštenje,« a ocu: »Sada ti pokaj se od grijehova;« te tako učiniše*. Npr. 98. *Ko mnogo pita malo mu se dava*. (*Pita ovjje znači ište*). Posl. 148. *Tako na tugja vrata ne dolazio da koru kruha pitam!* 307. *Pitāt u osla vune*. DPosl. 90. *sa se, pass.*: *Komu se više da od togaj se više i pita*. Posl. 148. — **II. sa se, recipr. za zdravlje, sich begrüßen, salutare. Rj. — *Pa se pita Savić s kapetanom*. Npj. 4, 129. *Sa šnjima se izljubio divno, za junacko zdravlje pitaše se*. 4, 383. *Dok nagjoše Karadžića Šuja, pa se šnjime za zdravlje pitaju*. 4, 479. *Ne primajte ga u kuću, i ne pitajte se s njim*. Jov. II. 10 (*nec Ave ei dixeritis; und grüßet ihn auch nicht*).**

piteto, u pripjevju: *O ti pile piteto*. Rj.

pitī, *pijēm*, v. *impf. Rj. v. pf. pinuti; v. pf. slož. iz-piti, na-, nad-, o-, od-, po-, pre-, pri-, pro- (i se), u- (se), za- (se); ponāpiti se, podnāpiti se. v. impf. slož. iz-pijati, na-, nad-, o- (i se), od-, pre-, uz- dem. pijūcati, pijūckati. u djetinjem govoru bumiti, bumiti. — 1) trinken, bibo: Nit' se zna ko pije, ni ko plača* (Posl. 224). Rj. — *Guliti, 5* (*mnogo piti*): *šta guliš toliku vodurinu?* Rj. 107a. *Mrazovnik; gđjekoji ovaj korijen suh i utučen piju u crnom vinu od srdo bolje*. Rj. 370a. *Kad koji hoće da pije, onda nazdravi onome što će da pije poslije njega (jer piju jednom časom)*. Rj. 389a. *Kružić za te nazdravicu pije*. Rj. 389a. *Sušiti čaše, t. j. piti vrlo*. Rj. 728b. *Svinje ne će da piju pomiju... kad tamo, a to pomija ni kapi*. Npr. 83. *Pij, delija; toči Angjelija!* (Kad se dogje u krēmu da se pije). Posl. 247. *Pije kao sungjer. Pije kao Tudešak. 247. Pije krv na pamuk. 247. Belim grlom vino piješ*. Npj. 1, 115. *Pa on sjede piti mrko vino; ne pije ga čim se vino pije, već legjenom od dvanaest oka, pola pije, pola Sarcu daje*. 2, 248. *Pismo u dobri čas i u bolji čas, a sad ćemo u prelijepu slavu Božju*. Kov. 119. *Ko pije vino za slave Božje, pomoz' mu Bože i slavo Božja!* A sad ćemo *piti za zdravlje našegu brata domaćina*. 119. *Pijte iz nje (iz čaše) svi*. Mat. 26, 27. *sa se, pass.*: *U čije se zdravlje vino pije, sve mu zdravo i veselo bilo*. Rj. 400b. — **2**) *piti duvan, rauchen (süddeutsch Tabak trinken), fumum nicotianae duco: Lulu pije, u tamburu bije*. Rj. *pušiti*. — **3**) *pije guja, zmija, gušter, t. j. ije. isp. Opiiti: opila ga zmija, t. j. ujeła ga, beissen (von der Schlange), mordeo*. Rj. 462a. *isp. ispijati 2*. — *Namolan go starac, kojega su guje opasale, te ga kolju i piju mu sise*. Rj. 81a. *Kao da su ga guje pile (tako je rgjav u licu)*. Posl. 131. *Šta ste take mile snahe! kan' da su vas zmije pile, zmije pile i gušteri?* Npj. 1, 170.

pitica, f. *dem. od pita*. Rj. *isp. pituljica*.

pitije, f. pl. *vidi pače (f. pl.)* Rj. i *ondje syn.* — *Zalučiti kakvo jelo, kao n. p. kombost, papulu, blitvu, pitije, kokošinje meso*. Rj. 182a.

pitino dijete, n. kao mali kolačić od tijesta što ostane iza pite. Rj.

1. pitōm, f. *pitoma zemlja, angebautes Land, terra culta, cf. pitomina*. Rj. *zemlja koja se radi. suprotno pustoš, pustara, pusta zemlja*.

2. pitom, adj. — **1**) *zahn, cicur, domesticus, n. p. golub*. Rj. *kao pripitomljen. isp. pokućar*. — *Mujo pušti sivoga sokola, a Alija pitomu žuricu*. Npj. 2, 48. — **2**) *durch Kultur veredelt, im Gegensatze des wilden, von Obst, Rosen u s. w., cultus*. Rj. *suprotno divlji*. — *Otišao k moru u župu, u pitomoj župi*. Rj. 161b. *Jasen pitomi, nekaka trava*. Rj. 248a. *Komin divlji i pitomi, trava*. Rj. 287b. **Pitōm**, *pitoma zemlja, cf. pitomina*. Rj. 503a. *Od pitoma zelja glava ne boli*. (Gledaj: *Od znana zelja glava ne boli*). Posl. 235. *Pa ih dalje terati odoše do pitoma lomna Vlaha Starog*. Npj. 4, 353. *Kad si ti odsječen od rogjene divlje masline, i pricijepio se na nerogjenu pitomu maslinu; a kamo li...* Rim. 11, 24.

pitōmina (*pitomina*), f. — **1**) *vidi 1 pitōm*. Rj. *pitoma zemlja*. — **2**) *Da li mi učitelj ovom svojom nastavom... ovom pitominom koju ulivamo u osjećanja mladića — da li, velim, mi time ne činimo štetu njihovom moralnom junaštvu?* Zlos. 302. *apstraktno, kao pitomo svojstvo; die Zahmheit*.

pitōmiti, *pitomīm*, v. *impf. zähmen, cicurare*. Rj. v. *pf. slož. pripitomiti; v. impf. slož. pripitomljavati*.

pitōmljēnje, n. *das Zähmen, cicuratio*. Rj. *verb. od pitomiti. radnja kojom tko pitomi što*.

pitōvānje, n. *verb. od pitovati. radnja kojom tko pituje koga (za što)*.

pitovati, *pitujēm*, v. *impf. vidi 2 pitati. v. impf. su i slož. pripitovati, upitovati, zapitovati*. — *Pa za knjaza Sava pitovaše, jesu li ga Turci predobili, Savo njemu pravo kaževaše*. Npj. 5, 145.

pituljica, *f.* (dem. od pita) eine Art gefüllter Krapfen, placentarum farctarum genus. Rj. nekaka pitica, nađjeven uštipak.

Piva, *f.* Fluss, Kloster und Gegend in der Hercegovina, fluvii, monasterii et regionis nomen. Rj. voda, manastir i kraj u Hercegovini. — Knjigu piše beže Ljuboviću u lijepu selu Nevesinju, te je šalje Pivi kamenitoj. Npj. 3, 465.

pivana, *f.* das Bräuhaus. J. Bogdanović. gdje se pivo vari. od riječi pivo sa Turskim nast., za koji isp. ajmana.

pivār, pivāra, *m.* der Bierbrauer, Bierwirth, cerevisarius. Rj. koji pivo vari ili krēmi. — Tumba kao pivār bečku. Posl. 322.

pivara, *f.* das Bierhaus, caupona cerevisaria. Rj. zgrada gdje se pivo krēmi. — Doveče bih otišla na bal u pivari. Zim. 355. za nast. isp. badnjara.

pivārev, pivārov, *adj.* des Bierwirths, cerevisarii. Rj. što pripada pivaru.

pivārski, *adj.* Bier-, cerevisarius. Rj. što pripada pivarima ili pivaru kojemu god. — Bečka, pivarsko bure. Rj. 24a. Pivarski koasac, die Bierhefen, fermentum. Rj. 267b.

Pivljanin, *m.* (Pivljāni) Einer von Piva. Rj. čovjek iz Pive. — Knjigu piše Pivljanine Bajo. Npj. 3, 448.

Pivljānka, *f.* Eine von Piva: On mi hvata Pivljanke Srpkinje. Rj. žena iz Pive.

Pivljanski, *adj.* von Piva: Ao Bajo Pivljansko kopile. Rj. što pripada Pivljanima pa Pivi.

pivnica, *f.* der Keller (im Weinberge selbst), cella vinaria in ipsa vinea. Rj. zgrada (u vinogradu) u kojoj stoji vino. u Hrv. je pivnica što i konoba, podrum, zgrada ili soba ili prostor pod kućom gdje se drži piće. isp. primjer Pis. 40. — Idi, ljubo, u pivnice donje, te donesi vina i rakije. Npj. 2, 504.

Pivnica je zgrada, u kojoj pivo (piće) stoji. Pis. 40. Posadi vinograd, i ogradi ga plotom, i iskopa u njemu pivnicu. Mat. 21, 33.

pivo, *n.* — 1) (u Srbiji) vidi piće 1. Rj. — »Da s' odmoriš i napiješ vina*... Dok opoji Ljuticu Bogdana, leže junak strmo bez uzglavlja... Leži Bogdan strmo bez uzglavlja, malo ga je popustilo pivo. Npj. 1, 544. Uze Stojan, te on popi vino... »Pivo mi je grlo preuzelo...« 3, 122. Ne dade joj piva ni jestiva. Herc. 20. Pivnica je zgrada, u kojoj pivo (piće) stoji. Pis. 40. — 2) das Bier, cerevisia. Rj. — 3) kad bude od po piva, t. j. kad me natjera na to, kad se raskrdim. Rj.

pizdrēnje, *n.* vidi piljenje 2. Rj. vidi i pizdrenje. pizdrim, pizdrim, *v. impf.* vidi piljiti. Rj. vidi i pizdriti. gledati što ne mičući oči s njega. — pizdriti (*d* je umetnuto među *s* i *r*) i *s* promjenom *s* na *z*; pizdriti. Korijeni 280.

pizma,* *f.* die Rachefindschaft, inimicitia: učinio iz pizme; ima pizmu na njega. Rj. neprijateljstvo sa željom osvetiti se. — Pizmatör, koji nosi pizmu. Rj. 499a. Misli da su Mrkalj i Vuk po ateru slova zađžavali i iz pizme izbacivali. Nov. Srb. 1818, 400.

pizmatör, *m.* (u C. G.) koji nosi pizmu, der Rache-gierige, ulciscendi cupidus. Rj. isp. osvetljivac.

pizmen, *adj.* na koga, einem aufsätzig, infensus. Rj. koji gnjeveći se na koga hoće mu zlo. vidi kivan (na koga), nazuban (na koga).

pizmiti se, zmim se, *v. r. impf.* na koga, der Rache nachgehen, exsequi quem. Rj. hotjeti kome zlo iz pizme, iz osvete. *v. pf. slož.* ispizmiti se, opizmiti se.

pizmljēnje, *n.* die Rache, ulciscendi cupidus. Rj. verb. od pizmiti se. stanje koje biva, kad se tko pizmi na koga.

pizdra, *f.* ein Schimpfname für ein Frauenzimmer, convicium in mulierem. Rj. kaže se s pogrdom ženskoj glavi.

pizdrēnje, *n.* vidi pizdrenje. Rj.

pizdriti, pizdrim, (u Boci) vidi pizdriti. Rj. vidi i piljiti.

pjāca, *f.* vidi pijaca, placa. Tal. piazza. ostala syn. kod trg 2. — Izjgu na pjacu otac vjerenikov i vjereničin sa svojim prijateljima... da se i oni kod kuće provešele kao i ovi u pjaci. Kov. 46. 47.

pjān, *adj.* vidi pijan. Rj. — Vaši piju, a naši pjane biju. Posl. 32. Kad svi poviču: pjan si, leži ako i nijesi. 119. Pjana čocku i Bog čuva. 249. Pjan Gjurao kao i sjekira. 249.

pjānae, pjānca, *m.* vidi pijanica. Rj. vidi i pijanac, i syn. ondje. augm. pjančina. — Pjanca i dijete Bog čuva. Posl. 249. U pjanu nema ni čocka ni junaka. 334. Pjanče, po sebi znanče. DPosl. 95.

pjānadžija, *m.* vidi pijanica: U vino su ljute pjanadžije. Rj. vidi i pijanac, i syn. ondje. — od pjan, sa turskim završetkom džija, pred kojim ima a. takve riječi kod djeladžija.

pjānčina, *f.* augm. od pjanac. Rj. vidi pijančina; pjanđura, pjanđura.

pjāndura, *f.* reče se za pijanu ženu, Schimpfwort für ein betrunkenes Frauenzimmer, convicium in mulierem ebriam. Rj. može se reći i za muško. vidi pijandura.

pjānica, *f.* die Säuferin, potrix. Rj. žensko koje se pjani. može se reći i za muško. vidi pijanica. — Nijesam pjānica, ma mi je mila kapljica. Posl. 217.

pjāniti se, nīm se, *v. r. impf.* kao opijati se. *v. pf. slož.* opjaniti se, popjaniti. — pjaniti se. nema u Vuka. Daničić, Rad 6, 108.

pjānōst, pjānosti, *f.* die Betrunkenheit, ebrietas: Od pjanosti č' zametnuti kavgu. Rj. stanje onoga koji je pjan. vidi pijanost. — Ja ću napuniti pjanosti sve stanovnike ove zemlje. Jer. 13, 13.

pjānstvo, *n.* vidi pijanstvo. Rj. osobina onoga koji je pjanac.

pjanēnje, *n.* verb. od pjaniti se. radnja kojom se tko pjaniti.

pjaštānica, *f.* (u Pastr.) vidi šljezina. Rj.

pjāt, *m.* plitka zdjela. Tal. piatto. vidi plitarica, plitica. — Šinija, veliki drven plitak pjat. Rj. 680b. Starješine s' drugi pohuliše, i Turcima pjate polizaše. Npj. 5, 139. Po tom joj (nevjesti) da (svekrva) u ruke pjat šenice, te njome iz ruke pospe na sve strane. Kov. 81. Nevjesta na crkveni pjat metne talijer. 97.

pjēga, *f.* (pl. gen. pjēgā). — 1) Fleck, macula. Rj. vidi maća 1, muzga (na haljini]. — 2) die Sommersprosse, lenticula. Rj. pjege imadu gdje koji na licu, osobito u ljeto.

pjēgast, pjēgav, *adj.* — 1) fleckig, maculosus. Rj. na čemu ima pjēgā (1). vidi maćav, mjestičav. isp. abrašljiv. — 2) sommersleckig, lenticulosus. Rj. pjegav, koji ima na licu pjege (2).

pjēgavica, *f.* (u Boci) Art Rebe und Traube, vitis et uvae genus. Rj. nekakva vinova loza i grožđe od nje.

pjēna, *f.* der Schaum, spuma. Rj. — Krupno brašno kao žir (a sitno kao pjena). Rj. 159b. Zlatnu pjenu, f. Art schlechterer Vergoldung, vilioris inaurationis genus. Kad se što metne u zlatnu pjenu, ne bude tako dobro pozlaćeno kao upravo kad se pozlati. Rj. 210b. Vedro kao pjena. Posl. 32. Vladeta je konja oznojio i u vjelu pjenu obukao. Npj. 2, 307. Dok pod sobom konja ne umori; kad jagru u pjenu učini, tad se s konjem on u grad povraća. 4, 245. Kad pogleda pope sa dorina i ugleda buljumbašu Meha su njegove do tri porodice, vruće su ga pjene napamile. 4, 403. Mirku dade dvije puške male, obje su mu u ruku zalite, a u zlatnu pjenu umoćene. 4, 465.

pjēnēz, *m.* vidi novac; pl. pjēnēzi, vidi pēnēzi, pēnēzi, dinari, novci, aspre, jaspre, spengje, špale. — Bolje je bit bez pjeneza neg bez pameti. DPosl. 7. — Bolje j' jestit' pjeneze neg svoje meso. 7 (jestiti

u Dubrov. dijalektu mj. jesti). Nije kneza bez pjenica. 82. Pamet ubozijem a pjenec čestitijem. 93.

pjenica, *f.* Germ; prodaje se u dućanima i upotrebljava se obično za bijeli kruh i za kolače, a kvasac prave žene same kod kuće. u baniji. M. Krkljuš. po ostalim kraj. Hrv. govori se ponajviše u pl. pjenice. postanjem je upravo dem. od pjena. Iveković.

pjeniti, nīm, *v. impf.* — 1) abschäumen, despumo. Rj. kao skidati pjenu. *v. pf. slož.* opjeniti, spjeniti, zapjeniti. — *sa se, pass.:* Pjenjača, kašika što se njome pjeni. Rj. 504b. — 2) *sa se, refleks. schäumen, spumo (cf. klāpiti se. Rj. 3).* Rj. dem. pjenušiti se. — Ovo su . . . bijesni valovi morski, koji se pjene svojijem sramotama. Jud. 13.

pjenušenje, *n.* das Schäumen, spumatio. Rj. *verb.* od pjenušiti se. stanje koje biva, kad se što pjenušiti. dem. od pjenjenje 2.

pjenušiti se, pjenūšī se, *dem.* od pjeniti se. Rj. *vidi* klāpiti se, pi se. *v. pf. slož.* zapjenušiti (i se).

pjenjača, *f.* kašika što se njome pjeni, der Abschäumlöffel, cochlear despumandis e. c. carnibus. Rj. — riječi s takvim nast. *vidi* kod čjepača.

pjenjenje, *n.* das Schäumen, spumatio. Rj. *verb.* od 1) pjeniti, 2) pjeniti se. — 1) radnja kojom tko pjeni što. — 2) stanje koje biva, kad se što pjeni. dem. pjenušenje.

pjesan, *f.* *vidi* pjesma, pjesna, spjev. — Nije ni sve istina što se u pjesnijeh poje. DPostl. 82 (u pjesnijeh stariji oblik mjesto sadašnjega u pjesnima). Pir od ubozih vas otide u pjesnijeh. 94. Sve jednu pjesan poje. 118.

pjeskōvit, *adj. n. p.* zemlja, sandig, arenosus. Rj. gdje ima mnogo pjeska. — Grohotljika, pjeskovita zemlja. Rj. 104a. Može se najposlije u suhe pjeskovite pustinje voda dovesti. Priprava 23. takva *adj.* kod barovita.

pjeskōvnica, *f.* *vidi* peskovnica. Rj. u čemu se drži pijesak posipač. *vidi* prašionica.

pjeskulja, **pjeskuša**, *f.* pjeskovita zemlja, die Sanderde, terra sabulosa. Rj. *vidi* grohotljika. — *za nast.* u pjeskulja *vidi* kod bakulja, u pjeskuša *vidi* kod ajgiruša.

pjesma, *f.* (pl. gen. pjesāmā) das Lied, cantilena, cf. pjesma. Rj. *vidi* i pjesan, spjev. dem. pjesmica. — Izvaditi pjesmu, erfinden, dichten, carmen condere. Rj. 219a. Izvesti pjesmu, ausführen (ein Lied), concino, cf. izvaditi. Rj. 219b. Ona im pjesme izvodi, u svakoj mene pripjeva. Rj. 220b. Da ti kažem jednu pjesmu, pripovijetku. Rj. 258b. Klanjalica (pjesma). Rj. 272a. Od prije su išla momčad te pjevala pjesme od kolede. Rj. 285a. Kraljičke su pjesme sve od šest slogova. Rj. 298b. Lazarica, tako zovu slijepci onu veliku pjesmu od Lazara i od Kosovskog boja. Rj. 320b. I u kolu pjesam' napjevaju (se). Rj. 401a. Pretkutnjica, pjesma koju pjeva slijepac pred kućom moleći da mu se što udijeli. Rj. 582b. Ako bih te u pesmu pevala, pesma ide od usta do usta, pa će doći u pogana usta. Rj. 754b. Onda Miloš počeo da pjeva, a krasnu je pesmu započeo od svih naših boljih i starijih. Npj. 2, 216. Da bi se našla i bolja pjesma o ovome događaju. 3, 45 (Vuk). Zalostivu pjesmu zapjevaše. 3, 523. Ove obadvije pjesme o boju . . . načinio Crnogorski vladika. 4, 68 (Vuk). Pjesme paju i veselje grade . . . ter vesele pjesme izvogjahu. 4, 155. A čudnu je pjesmu zapjevao. 4, 333. Istiniti događaj . . . kako je narod to u pjesmu obukao. 4, 458 (Vuk). Igrajući pjevaju različne igračke pjesme. Kov. 79. Što se tiče starine naših pjesama, ja bih rekao, da imamo starijih ženskih, nego junačkih. Npj. 1 XXXVII. Ono nijesu narodne pjesme, nego ih je on (Kačić) gradio. 1, XXXVIII. S narodom, koji pesme peva i pripoveda. 4, XXXIX. Pesme pevali i kazivali. 4, XL. Plačna pjesma Davidova. Ps. 7.

(natpis). Pjesma ljubarna. 46 (natpis). Ti si im kao ljupka pjesma, kao čovjek lijepa glasa. Jezek. 33, 32.

pjesmarica, *f.* knjiga u kojoj su pjesme. *vidi* pjesnarica. — pjesmarica. Korijeni 127.

pjesmica, *f.* dem. od pjesma. Rj. *vidi* pjesnica. — Pjevaju se još i ove male pjesmice vinu. Npj. 1, 83 (Vuk). Ovoj bi pjesmici bilo priličnije mjesto u I. knjizi. 3, 547 (Vuk).

pjesmotvōrac, pjesmotvōrea, *m.* koji pjesme tvori (gradi, izvodi). *vidi* pjesnik, poeta. *isp.* stihotvorac. — Broj slogova i odmor to su u našim narodnim pesmama glavna i jedina pravila, na koje je pesmotvorac pazio. Opit XIX. za akc. *isp.* čudotvōrac, čuturotvōrac.

pjesna, *f.* (po jugozap. kraj.) das Lied, carmen, cf. pjesma: A da bih vas u pjesnu pjevala, pjesna ide od usta do usta. Rj. *vidi* i pjesan, spjev. dem. pjesnica. — Da j' u mene tako grlo jasno, dvije — tri bih pjesme ispjevao. Npj. 1, 279. Ko imade grlo pouzdano, popijeva pjesne od junaka. 3, 479. Tam' ovamo kolom okretala, i u kolu pjesnu začinjala. Herc. 8. Nego se u pjesnama može čuti. Spisi 1, 20. Eda da ste što prevodili od onih pjesuna, što smo Vam pisali. Straž. 1886, 1386.

pjesnarica, *f.* *vidi* pjesmarica. — Ovo dana počeo se pećatati pjesnarica. Straž. 1886, 511.

pjesnica, *f.* dem. od pjesna. *vidi* pjesmica. — Počašnica, kao pjesnica, što se pjeva uz čašu. Rj. 561a.

pjesničkī, *adj.* što pripada pjesnicima. *vidi* poetski, poetički. — Pjesnička hrvatskim jezikom pisana djela. Rad 5, 194.

pjesnik, *m.* poeta. Stulli. koji izvodi pjesni, pjesne, pjesme. *vidi* poeta, pjesmotvorac. *isp.* stihotvorac. — Gundulić slavni pjesnik gdi se oglasi pod začinke svoje mile. Stulli. Toliko pesnika koliko ih je dao mali Dubrovnik. Zlos. 115.

pjesništvo, *n.* poēsis, poetica. — Gjorgji: uzmnožit Slovinsko pjesništvo. Stulli.

pješac, pješca, *m.* *vidi* pješak. Rj. — Stade dizat' pješce i konjike; pješacima vako govoraše: »Srbli, pješci, braćo moja draga! . . . Npj. 4, 228. Sakupiše petnaest stotina luka pješca i brza konjika. 4, 506.

pješaćenje, *n.* *verb.* od pješaćiti, koje *vidi*.

pješaćiti, pješaćim, *v. impf.* ići pješke. — Dotežće konjma on (Jovan), pa ću morati pješaćiti ja. Megj. 2. Odmah ide kući. Uz put, bilo da pješći pored kola, bilo da sedi na svračicama, svakad zvižduka. Zim. 339. pješaćiti. Nema u Vukovu rječniku. Korijeni 126.

pješaćki, *adj.* fussgängerisch, pedestris. Rj. što pripada pješćima (pješćima). — A Madžari igru započeo, prvu igru, trka pješćakoga. Npj. 2, 485.

pješadija, *f.* (coll.) die Soldaten zu Fuss, pedites: Pješadija u puške zagleda (a konjici kolane pritežu. Npj. 4, 253). Rj. od pješadi jedan: pješac, pješak. — *za nast.* *isp.* Njemadija.

pješāk, pješāka, *m.* der Fussgänger, pedes, cf. pješac. Rj. coll. pješadija. — Pješak na konjika (uvijek) mrzi. Postl. 249. Ko je konjik, priteži kolane, a pješaci na noge opanke. Npj. 4, 440.

pješčan, *adj.* što pripada pjesku, Sand-, arenae. — Istorija je mozaik sastavljen od parćadi sitnije, nekad, od peščanih ernaca. Mil. V.

pješčina, *f.* saxum glaucosum. Stulli. pješčan stjenjak. upravo je augm. od pijesak. — Da gonimo poganskoga sina (Turčina) iz Evrope k njegovom gnijezdu, u njegove zaparne pješćine. Šćep. mal. 126.

pješce, pješćice, pješćke, *zu* Fuss, pedes. Rj. *adv.* — Otišao apostolski, t. j. pješke. Rj. 6a. Robinje, koje su . . . u bojovima držale im konje kad bi se oni pješćice tukli. Rj. 310a. S lica ljudi na konjma . . . a s naličja stoje tri čovjeka pješćice naporedo. Rj. 715a. Uzme štap u šake, pa zapali pješćice u carsku stolicu, i upravo u careve dvore. Npr. 146. Proš'o je

ne moliš ni za sebe ni za druge! DP. 29. *Gorko plače nad sobom* kao Marta i Marija nad Lazareom. 99. *sa se, refleks. impersonalno*: ne pjeva mi se, jede mi se, *plače mi se* . . . Rj. XVIII. — 2) *plače čokoče, kad se obreže, govori se u Hrv. vidi* suziti, zaljevati 5.

2. plākati, plācēm, v. impf. Rj. v. pf. plāknuti; v. pl. slož. splāknuti; isplākati, oplākati, poplākati, splākati. v. impf. slož. poplākivati 2. — 1) n. p. sudove, *ausschwemmen, eluo*. Rj. — 2) *sa se, refleks. n. p. kao patka, sich ausbaden, wie eine Ente, perlevari*. Rj.

plākavica, f. (u Dubr.). — 1) ona koja plače, *die Weinerin, quae flet*. Rj. *isp. plačko*. — 2) pl. po bijelu crno što se po dnu rukava metne, kao znak velike žalosti, *eine schwarze Einfassung der Aermel zum Zeichen der Trauer, nigri margines manicarum luctum significantes*. Rj.

plāknuti, v. pf. *ausschwemmen, eluo*. Rj. *plaknuti n. p. čašu. v. impf. 2 plākati. v. pf. slož. splāknuti. ostala v. pf. slož. kod plākati.*

plām, m. (u C. G.) *vidi* plamen. Rj. *dem. plamenčić. hyp. plamićak. za nast. isp. grum i grumen*. — Dogju u nekaku goru . . . a usred nje vigjaše se *veliki plam i dim od ognja*. Npr. 218. Kakve njima muke udaraše, sad s' u mene *raspale plamovi*, samo bi mi suze prokapale. Npj. 4, 51.

plāmānje, n. *das Flammen, flagratio*. Rj. *verb. od plamati, koje vidi.*

plāmati, mām, v. impf. (u C. G.) *flammen, flagro, cf. plamtjeti*. Rj. v. pf. *prosti* planuti; *slož. vidi kod plamtjeti.*

plāmēenje, n. *verb. supst. od plamtjeti, koje vidi.*

1. plāmēn, plāmēna, m. *die Flamme, flamma, cf. plam*. Rj. *dem. plamenčić. hyp. plamićak*. — U njega se muško čedo nagje; nije čedo čeda kakvano su: iz usta mu *modar plamen* bije. Rj. 212b. Iz nozdruva *maven plamen* liže. Rj. 327a. Iz nozdara *zelen plamen* suče. Rj. 424a. Ugleda nekaku veliku goru gje sva u *velikome plamenu plamti*. Npr. 117. *Plamen mu se uz obraz zapali*. Npj. 2, 595. *Crven plamen* svezan je za nebo a od one vatre iz pušaka. 4, 243. U jedan put *sav (most) plamen obuzme*. Žitije 26. Glas Gospodnji sipa *plamen ognjeni*. Ps. 29, 7. *Plamen gnjeva* tvojega neka ih obuzme! 69, 24.

2. plāmen, adj. *flamend, flammeus, ardens et micans ut flamma, cf. plamenit*: I na njima *tri plamēna mača*. Rj. — Belo uze krstata barjaka, pa potrže *plamēna handžura* . . . Kada Turci to čudo vigješe, tu *plamēne nože* povadiše. Npj. 4, 339. Kaže joj (duši) da bježi od *plamēne želje* tjelesne kao od požara Sodomskog. DP. 96.

plāmēnčić, m. *dem. od plamen*. Rj. — *za nast. vidi grumenčić.*

plāmēnik, plamenika, m. (u Srijemu) *Rothlauf, erysipelas, cf. brnka*. Rj. *vidi i crveni vjetar, pogančina. bolest.*

plāmēnit, adj. *flamend, flammeus, cf. 2 plāmen*: A pokraj njih *noža plamenita*. Rj. — O pojasu *sablje plamenite*. Npj. 2, 268. Manu *Kommen mačem plamenitim*. 3, 189. Što bijaše *ognja plamenita*, sa Čurčijom ode u planinu. 4, 169 (= što bijaše *momčadi ognjevitē, plamenite*). Poznana je Vaša *plamenita ljubov*. Spisi I, 4. *adv.*: *Plamenito* grlom podviknuše, i po jednu pušku izbacīše. Npj. 4, 308.

plāmēnjača, f. *die zu starke Sonnenhitze, sol nimis*: ubila *plāmēnjača* lubenice, grozgje itd. Rj. *kao prevetika žega*. — *Bije* (svake godine) grād, slana, *plāmēnjača*. Rj. 28a. Mača 2) kao *plāmēnjača* ili tonja što padne u malom daždu. Rj. 347b. Oprhnuti, kad opali mraz ili *plāmēnjača što mlado*. Rj. 465a. *riječi s takvim nast. kod ajgirača.*

plamićak, plamićka, m. *hyp. od plamen*. Rj. — *riječi s takvim nast. kod grumićak.*

plāmtjeti, plāmtim, v. impf. slož. v. pf. *rasplāmtjeti se, zaplāmtjeti se; prosti* planuti. — *Plamati, flammen,*

flagro, cf. plamtjeti. Rj. 505b. *plāmtjeti*. Rad 6, 86. — Ugleda nekaku veliku goru gje sva u *velikome plamenu plamti*. Npr. 117. Dokle će kao oganj *plamtjeti gnjev* tvoj? Ps. 89, 46.

plān, plāna, m. *preko Nijemaca (der Plan) od Franca* uzeta riječ (plan, plaine); kao *namjera 3, namjerenje, osnova*: Kako se po tome *planu* počela u Ljetopisu vika na mene 1828 godine, *evo traje jednako do današnjega dana*. Danica 5, 81. Ceo je da ih nasei, ali *mu se nešto pokvario plan*. Nov. Srb. 1817, 778. Nekad se tako na livadi ili pod brestom . . . *ertaju planovi* za budućnost. Zlos. 95.

Plāna, f. ime žensko: Ciknu, pisnu *Tomaševa Plana*. Rj. *hyp. Plane.*

plāndište, n. *Ort, wo das Vieh über Mittag vor der Sonne geborgen ist, locus ubi pecora a sole defensa requiescunt*. Rj. *mjesto gdje životinje planduju, provode podne, pladne. vidi* plandovište, landište. — Na podne goveda poliježu u *plāndištu*. Npr. 125. AP kod vode stado u *plāndištu*, plandovaše pod jelom zelenom. Npj. 3, 176. »Da lovimo i *plāndište divlje*, ne bismo li štagogj ulovili . . . » *Zahajkaše i plāndište divlje*. 3, 343. *riječi s takvim nast. kod danīste.*

plāndovānje, n. *das Unterstehen des Viehes während der Mittagshitze, requies pecoris in umbra*. Rj. *verb. od plandovati. stanje koje biva, kad planduje n. p. životinja*. — U države *plandovanja* na zlatnijeh kolih ulazi se. DPosl. 139.

plāndovati, plāndujēm, v. impf. (*vom Viehe*) *während der Mittagshitze wo unterstehen, in umbra esse a sole meridiano*. Rj. *podne (pladne) provoditi u zahlagju. kaže se za životinju a i za čovjeka. postalo od pladne s premještenim glasovima d i n: plandovati*. Korijeni 287. — Ko ljeti *planduje*, zimi gladauje. Posl. 146. Digle su se ovce Vojvodiča, one pasu na polje Košice, a *planduju* brodu Kosickome. Npj. 4, 85.

plāndovište, n. *vidi* plāndište. — Ti otidi *starom plāndovištu* . . . *planduju* li Sarajevske ovce . . . Ona pogje *starom plāndovištu*. Herc. 219.

Plāne, f. *hyp. od Plana*. Rj. *ovaki je akc. upravo u vok., a u nom. Plānē. isp. Osn. 51. takva hyp. kod Dobre.*

plānika, f. (u Boci) drvo na kome rodi *maginja* (kao velika *sunica*, iznutra žuto kad je zrelo, a zeleno bijelo), *die Meerkirsche (Erdbeerbaum*. Rj.⁹), *arbutus unedo* Linn. Rj. — *osn. će biti od koje je i planina*. Osn. 276. *riječi s takvim nast. kod aptika.*

plānina, f. (*accus. plāninu, pl. plānine, planinā*) *der Bergwald, saltus, mons silvovus, cf. gora*. Rj. (*cf. šuma* 1. Rj.⁹) *dem. planinica*. — Pleć, kao *strana n. p. kakve planine*. Rj. 507a. Pogje u lov . . . hodajući dugo po *planini*, ne nagje ništa. Npr. 44. *Planina gusta* (bez hajduka) nije pusta. Posl. 249. *Planina je gladna i hladna*. 249. Pobjegoše *niz planinu* ravnu. Npj. 4, 407. Od *Babljaka zelene planine* do dna *Lisca visoke planine*. 4, 441. *Kako su se planine razgranale*. Danica 2, 25.

plāninae, planinca, m. *čovjek iz planine* (tako se u *ravnome Srijemu* zovu ljudi iz onijeh sela ispod Fruške), *ein Bergbewohner, montium incola*. Rj. *isp. goran 1, goranin, gorjanik, gorštak.*

plāninār, planinára, m. (u C. G.) koji je na *planini* kod stoke, *der Sennhirt, pastor Alpinus*. Rj. *vidi* bač, i *syn. ondje.*

plāninčin, adj. *što pripada planinci*. — *Dovijarka, planinčina* pomotnjica. Rj. 126b.

planinica, f. *dem. od planina*. Rj.

Planinik, Planinika, m. *planina do Grebenika*. Rj.

plāninka, f. *vidi* stanicara. Rj. *koja je na planini kod stoke. vidi i* baćica, maja. *isp. redara, reduša*. — Hvala mu kao (i) kuji koja je *planinci* sir pojela! Posl. 341.

plāninkinja, f. t. j. *vila iz planine*: Što govori *vila planinkinja*. HNpj. 1, 163.

pläninskî, adj. n. p. tica, *Wald-, silvestris*. Rj. što pripada planini. — Dokoljena, 2) planinski cvijet, koji se zove i gorska ruža i Turčin-cvijet. Rj. 130a. Pa poviknu, kao zmaj planinski. Npj. 3, 396.

plānuti, plānēm, v. pf. *schnell aufodern, auf-flackern, emico, exardesco*. Rj. pla(m)nuti (m se ne povrača). v. pf. slož. preplanuti. v. impf. plamati, plamtjeti. — Kad barut u puške na čanku plane, pa se onaj u cijevi ne upali i puška ne pukne, onda se kaže da je puška planula, a nije sastavila: *Planulo mu na čanku*. (Izišlo mu kao što je željeo, kao puška kad upali). Posl. 249. Modar plamen iz usta mu planu. Npj. 3, 75. A on (paša) planu kao vatra živa. 4, 347. Mlogim tuna plamuše dimlje, i ostaše kape dinjarlije. 4, 352. Eto tako se opet počne buna protiv Turaka, i plane kao vatra preko sve nahije Požeške i Jagodinske, i otide u Kragujevačku. Miloš 59.

plāsa, f. n. p. leda, *ein Stück Eis, glaciæ frustum*. Rj. kao komad, odlomak. — Značenje (korijenu) cijepati: *plāsa* (isp. star. sl. *пласа* segmentum). Korijeni 298. isp. santa.

plāst, plāsta, m. Rj. dem. plastić. coll. plašće. — 1) der *Heuschöber, meta foeni*, cf. sijeno 2. Rj. vidi i stog, veliko sijeno. — Da kusionju puste pod plast (narastao bi mu rep). Posl. 51. — 2) kao veliki naviljak. Naviljke, kad se djenu u sijeno, snosi po dvoje među sobom na dva sijenska koca, a pod plast se (kad se počinje plastiti) podmetne grana za koju se poslije veže užem, te ga na volovima dovuku na ono mjesto, gdje će se sijeno djesti. cf. kukara. Rj.

plāstić, m. dem. od plast. Rj. — Naviljak, mali plastić. Rj. 380a.

plāstīti, plāstīm, v. impf. t. j. sijeno, *das Heu aufschobern, metam foeni construo*. Rj. v. pf. slož. uplāstīti. — sa se, pass.: Pod plast se (kad se počinje plastiti) podmetne grana, za koju se poslije veže užem, te ga na volovima dovuku na ono mjesto gdje će se sijeno djesti. Rj. 506a.

plāšće, n. (coll.) od plast. Rj. — Ojiste, kuka koja je privezana za oje pa se njome zakači ona grana što je pod plastom, kad se plašće svlači na jedno mjesto. Rj. 452a. Plašnjača, ličina kojom se veže plašće kad se vuče kukarom. Rj. 506b.

plāšćenje, n. *das Aufschobern des Heu's, constructio metae foeni*. Rj. verb. od plastiti. radnja kojom tko plasti sijeno.

plāšenje, n. Rj. verb. od 1) plašiti, 2) plašiti se. — 1) radnja kojom tko plaši koga (das Schrecken, terrefactio. Rj.). — 2) stanje koje biva, kad se tko plaši. isp. plašnja.

plāšīti, šīm, v. impf. Rj. v. pf. slož. iz-plašiti, po-, raz-, u-, za-, v. impf. slož. raz-plašavati. — 1) *schrecken, terreo*. Rj. vidi prepapati, puditi 1, strašiti. — Baba korizma, kojom žene plaše djecu da ne ištu mrsna jela. Rj. 9b. Pudar... da plaši čvorke. Npr. 7. Ne plaši mi po planini druga. Npj. 3, 196. sa se, pass. Kurjak se ne plaši šušnjatom granom. Posl. 164. — 2) sa se, refleks. *erschrecken, exterreor*. Rj. plašiti se koga ili čega, od koga ili od čega. vidi prepapati se, strašiti se. — A ti jedna nisi se plašila ovamo doći. Npr. 135. Od vješta lovca plaši se lisica. Posl. 232. Privezali mu rog za rep. (Kad se psetetu... priveže rog za rep, ono plašći se roga... kašto hoće da erčne bježeći). 261. Nego nemoj kazat' vojnicima, da se naša ne usplaši vojska. Npj. 5, 100. recipročno: Nego dotle mi hajde da se plašimo, pa koji koga poplaši, onaj prvo da počne jesti. Npr. 167.

plāšiv, adj. vidi plašljiv. Rj. što se plaši, što se lako uplaši. vidi i strašiv, strašljiv. — Plašiv kao zec. Posl. 249. adv.: Uz planinu hitro dotrčao, on plašivo u družinu dogje, mučno dogje, a mučnije kaže. Npj. 3, 306.

plāšivica, f. der *Furchtsame, pavidus*, cf. strašivica:

Stan', Alija, jedna plašivico. Rj. plašivo čeljade muško ili žensko. kod strašivac ostala syn.

plāšljiv, adj. *furchtsam, pavidus*. Rj. vidi plašiv. vidi i pudljiv, strašiv, strašljiv. isp. bojazan, bojazljiv, bojažljiv. — Nazorljiv konj, koji zazire. Rj. 389b (kao plašljiv). Čudljiv konj. Rj. 761b (kao plašljiv). adv.: Te plašljivo u družinu dogje, mučno dogje, a mučnije kaže. Npj. 3, 195.

plāšnja, f. der *Schrecken, terror*. Rj. kad se tko plaši. isp. plašenje 2. — riječi s takim nast. kod čežnja.

plāšnjača, f. ličina kojom se veže plašće kad se vuče kukarom. Rj. — *plāšnjača* (adj. je od osnove koja je u *plast*). Osn. 352. riječi s takim nast. kod ajgirača.

plāšt, plāšta, m. (u Dubr.) der *Mantel, pallium*, cf. kabanica, japundže. Rj. vidi i kaban. isp. ogrnač, ogrnjač, ogrtač. augm. plāština. — Doveđe Mojsije Arona... i ogrnu ga plāstem. Mojs. III. 8, 7. Svi će knezovi morski... skinuti sa sebe plašće. Jezek. 26, 16.

plāština, f. augm. od plāst. — Baština vetha plāština. DPosl. 5.

1. plāta, f. der *Lohn, Besoldung, merces*. Rj. vidi plaća; ajluk,* hak* 1, kārati. vidi i brodarina, carina, čuvarina, hečimština, krvarina, krvnina, ljekarina, okleština, potvorština, pudarina, travarina, žirovnica. — Ajluk, plata, osobito što se daje vojnicima (bečarima) nu mjesec. Rj. 3a. Ajlukčija, vojnik koji vuje za platu. Rj. 3a. Beračka plata. Rj. 22b. Imam duplovanu platu. Rj. 145b. Pop s gjakom... kupi kože od onijeh jaganjaca, koje njemu pripadaju kao platu za molitvu i za blagoslov. Rj. 151a. Ponos, 2) Trägerlohn, merces geruli. Rj. 540a (platu noscu). Da mu ga (struk bosioka) daruje ili za dobru platu proda. Npr. 259. Tamo da kupi vojsku pod platu. Danica 3, 163. Viland kaže, da će mu dovoljna plata biti, ako ga kakav budući Agaton poslije sto godina razumije. Pis. 69. Ako ko napoji jednoga od ovijeh malijeh... ne će mu plata propasti. Mat. 10, 42. Dozovi poslenike i podaj im platu. 20, 8. Da primimo platu potpuno. Jov. II. 8. Plata je tvoja vrlo velika. Mojs. I. 15, 1. Da ti plata bude potpuna od Gospoda Boga. Rut 2, 12.

2. plāta, f. (u Hrv.) vidi plahta. Rj. valja da u krajevima gdje se glas h ne čuje u govoru.

plātac, plāca, m. der *Zahler, qui exsolvit, solutor*: Jemac platac (Posl. 113). Rj. vidi platiša, plačalac.

plātica, f. (u Bosni) vidi daska. Rj.³ vidi i šfica 1.

plātina, f. *ein Scheit Holz, eine Daube, segmentum ligni, tabula*. Rj. kao cjepanica. — Značenje (korijenu) cijepati: *plātina*. Korijeni 295.

plātiša, f. der *Zahler, qui solvit*: Ni vratiša, ni platiša (Posl. 212). Rj. koji plaća. vidi platac, plačalac. riječi s takim nast. kod hvališa.

plātīti, plātīm, v. pf. *bezahlen, solvo*. Rj. v. pf. slož. do-plātīti, iz-, na-, po-, pod-, pre-, poplačati. v. impf. plāćati, koje vidi i ondje v. impf. slož. Pa se oni već ne boje osvete, jer su se ličili krvnika i plātīti odliku. Rj. 444b. Platičeš za kućni razboj. Rj. 628a. Da nema dva novca... »nego hajde... i ja ću ti platiti dva novca.« Npr. 169. Nijesu carevine caru platili. 248. Kihće on to (platiće, skupo će ga stati). Posl. 134. Krv platio na svom domu! (Kletva). 160. Kogogj ubije koga, valja da ga njegovu bratstvu ili plemenu plati ili glavom ili novcima. 206. Koji nije kadar platit' vina u mehani za potrebna druga. 239. Platičeš kao kurjak kožom. 249. Ko sije duvan, mora platiti na njega po nešto gjumruka. Danica 2, 82. Da će Srbi platiti sve troškove. 3, 174. Budući da se ova buna kod njegove kuće počela, i njegova je čeljad ropstvom platiše, zato se ona nazove buna Adži-Prodanova. Miloš 67. U koga se nagje Turski rob, glavom će svojom platiti. 102. Što ju je (knji-

žicu) samu za sebe naštopao i trošak za nju platio. Odg. na sit. 4. Dok ne plati sav dug svoj. Mat. 18, 34. Gospod će platiti svakome po pravdi njegovoj. Sam. I. 26, 23. Neka Gospod plati onome koji čini zlo prema zloći njegovoj. II. 3, 39. Occu neka plati u četvoru. 12, 6. Petar Pavlović životom plati za nevjernost sultanu. DM. 172. Oni dužni bijahu ili dati samoga krivca ili ako se sakrio platiti za njega globu. 299. sa se, pass.: Najgora žena valja pedeset groša, a dobra se nikakvim asprima platiti ne može. Posl. 186. Iskaže da mu se po drugi put plati za njegov dio u Konavljju. DM. 228.

plätka, f. (im Kartenspiele) der gar keine Karte hat, und zahlen muss. Rj. u kartanju koji mora platiti. — za nast. isp. lütka, pläčka.

plättnär, plättnára, m. der Leinwandhändler, lintearius, linteo. Rj. koji platno prodaje. vidi bezar.

plättnärski, adj. što pripada platnarima ili platnaru kojemu god. — Porodice doma platnarskoga. Dnev. I. 4, 21.

plätnen, adj. što pripadu platnu, što je od platna. — plätnen. Korijeni 295. plätnen (osn. u platno). Nema u Vukovu rječniku, a govori se. Osn. 145. Gače plätnene. Mojs. II. 39, 28.

plättnik, plättnika, m. koji radi što za platu, n. p. vojnik koga car plaća. vidi plaćnik, plaćenik; lever, soldat. — Podranili kraljevi plätnici. HNpj. 3, 30. U Gavrana šezdeset plätnika. 3, 127.

plätno, n. — 1) Leinwand, linteum. Rj. vidi astar, bez, burundžuk, erir, melez 2, nedotka, oplata 3, pojana, postav, ravnik, sade bez, upotljivo platno, uzvod, žutica 5. — Bijeliti platno. Rj. 25a. Žute žabe platno snuju o klubarku drenovome. Rj. 276b. Krpa plätna. Rj. 05b. Kroz plot tkato, kocem zbijato. (Reče se za rijetko platno). Posl. 161. Treća nosi tanko platno, hoće da beli. Npj. 1, 281. Na gjerdjefu Sarajevsko platno... puni zlato po bijelu plätnu. 1, 452. Teško tome, ko pameti nema!... Cistu zlato na debelu plätnu! 1, 513. Jedna uze ubeljeno platno, pa ga nosi opet da bijeli. 2, 119. Pravi Bokelj nosi... od koljena gore od crna plätna ili od svile poširoke gače. Kov. 40. Brod ne može po moru hoditi prije nego... po njemu platno se razvije. 66. — 2) Mauer um eine Stadt, Festung, Kloster, murus, moenia: Tri je plätna kuli oborio, na četvrtom pendžer načinio. Pa ću crkvi sagraditi plätna. Rj. zid oko grada, kule, crkve, manastira.

1. **pläv**, pláva (plävi) adj. — 1) blau, flavus, caeruleus. Rj. vidi plavetan, maven, mavi*, meneviš. isp. modar. — Mavez, plavi pamuk. Rj. 340a. Pitoma stada i druževni ljudi sada posluju pod plavim nebom. Priprava 77. — 2) blond, flavus: za dva plava ne bi groša dala. Rj. suprotno crnjkast, smegj. — Plavi su mu do ramena brci. Npj. 3, 155. Bio je... više plav nego smegj.

2. **pläv**, adj. vidi plah: Plava je konja ježgjala. Rj. u krajevima gdje se u govoru glas h pretvara u v. vidi i plä.

Pläv, m. — 1) jezero blizu Gusinja. Rj. — 2) varošica kod toga jezera. Rj.

Plävae (Plävac), Plävca, m. ime muško. Rj. isp. Plavša 1.

plävae (plävac), plävca, m. — 1) ein Pferdename, nomen equo indi solitum. Rj. ime konju. — 2) kamen, (u Srijemu) der Bimsstein, pumex. Rj. vidi plavetni kamen, plavetnjak, očni kamen.

plävän, plävna, adj. što plävi (poljeva) zemlju; überschwemmend, inundationem creans. — Tako je preместio... mnoga sela duž većih plavnih voda. Zim. 253.

plavëtan, plavëtna (plavëtñi) adj. vidi pläv 1. Rj. dem. plavetnikast. — Čure nose ovaku haljinu plavëtnu, koja se zove mòdrina. Rj. 26a. Gladiš, 2) ne-

kakav plavëtan gušter. Rj. Plavetni kamen. m. (u vojv.) vidi očni kamen. Rj. 504b (vidi i plavac kamen, plavetnjak). Pročepak, trava plavëtznoga cvijeta. Rj. 615b. Rane šljive nijesu plavëtne... turgunje, ni one nijesu vrlo plavëtne kao požeskinje. Rj. 844a. Baba pusti iz usta nekakav rjetar plavëtan. Npr. 221. Mladić šumke prikuči mu se (zmaju) i pušti oganj plavëtan iz prstena te mu sažeže krila i oči zaslijepi. 263. Nose fesove (s plavëtnom svilenom ili sa zlatnom kitom). Kov. 42.

plavëtñik, plavëtñika, m. (u Srijemu) Waldsalbei, salvia silvestris. Rj. biljka.

plavëtñikast, adj. bläulich, subcaeruleus. Rj. dem. od pläv 1, plavëtan. — Mrazovnik, trava... cvijet joj je kao u lala ili u ljiljana, plavëtñikast i crvenkast. Rj. 370a. Šupljaivo žito... brašno od takovog žita bude plavëtñikasto. Rj. 849a.

plavëtñilo, n. vidi plavilo. Rj. stvar kojom se čini da bude što plavëtno. — riječi s takim nast. kod bučkalo.

plavëtñiti se, nïm se, v. r. impf. blau sein, sum caeruleus. Rj. biti plavëtan, pokazivati se plavëtan. vidi pläviti se. v. pf. slož. poplavëtñjeti.

plavëtñjäk, plavëtñjåka, m. (u Srijemu) vidi očni kamen. Rj. vidi i plavetni kamen, plavac kamen.

plävilo, n. — 1) blaves Färbemittel, caeruleum. Rj. stvar kojom se čini da bude što plavo. vidi plavëtñilo. — 2) stanje onoga što se plavi: Putniku se tada osobito mili ono njihovo (dalekih planina) jednostavno plävilo. Zlos. 81.

1. **pläviti**, plävïm, v. impf. — 1) blau werden, fio caeruleus. Rj. postajati pläv. v. pf. slož. poplavjeti, zaplavjeti. v. impf. slož. zaplavljivati. — 2) sa se, refleks. vidi plavëtñiti se. Rj. biti pläv, pokazivati se pläv.

2. **pläviti**, plävïm, v. impf. — I. 1) überschwemmen, inundo: ovu njivu plavi voda svake godine. Rj. vidi topiti 2. v. pf. plñnuti; v. pf. slož. nã-plaviti, o-, po-, pre-, za-. Poloj, 2) mjesto kod vode koje voda plavi (poljeva). Rj. 534b. U proljeće gotovo svu Mačvu plavi Drina i Sava. Danica 2, 34. — 2) (mljeko) abschöpfen, florem lactis carpo. Rj. plaviti mljeko, skidati mu splav. v. pf. slož. spläviti 1. — II. sa se, refleks. n. p. lagja, schwimmen, mit dem Fluss fortschwimmen, secundo flumine labi. Rj. kao ploviti niz vodu. — Pjevajte Gospodu pjesmu novu, koji se plavite po moru. Is. 42, 10.

plävjeti, plävïm, v. impf. vidi pläviti (i se): 1) plavjeti, postajati plav. 2) plavjeti se, pokazivati se plav. — plävjeti, zaplavjeti, poplavjeti. Vuk ima u rječniku prosto pläviti, ali složene ima po ovoj (trećoj) vrsti. Rad 6, 84. v. impf. slož. zaplavljivati. — Docnije, kukuruzne (njive) počnu da se zelene a žitne — da plävë. Zim. 330.

plävka, f. — 1) (st.) die Blonde, Blondine, flava: Ne ću plavke, ne željeo majke: što ću plavki boju kupovati, to ću crnjki toke sakovati. Rj. plava ženska. vidi plavkinja, plavojka. — 2) (u Boci) Art Rebe und Traube, vitis et uvae genus. Rj. vinova loza i grožđe od nje.

plävkinja, f. vidi plavka 1. plava ženska. — Progi se, Jovo, plavkinje gjevojke. Herc. 221.

1. **plävlfjënje**, n. Rj. verb. od I. pläviti, II. pläviti se. — I. 1) radnja kojom voda plavi n. p. njivu (das Uberschwemmen, inundatio. Rj.). — 2) radnja kojom tko plavi mljeko (das Abschöpfen, decerptio floris lactis. Rj.). — II. stanje koje biva, kad se lagja plavi (das Schwimmen, natatio. Rj.).

2. **plävlfjënje**, n. Rj. verb. od 1) pläviti (plavjeti), 2) pläviti se. — 1) stanje koje biva, kad što plavi, postaje plavo (das Blauwerden, to flavum fieri. Rj.). — 2) stanje koje biva, kad se što plavi, pokazuje se plavo (das Blauaussehen, aspectus caeruleus. Rj.).

plävöjka, f. Rj. plava djevojka. riječ načinjena

plēmenitōst, plēmenitosti, *f. nobilitas, praestantia*. Stulli. *osobina onoga koji je plemenit.*

plēmenski, *adj. von pleme*: Sve po redu pleme do plemena, a pred njima *plemenske glavare*. Rj. *što pripada plemenu, plemenima*. — To je upravo samo *plemenska istorija*. Priprava 187. Zeta i prije kao *plemenska osobina* zauzimala nešto Zahumlja. DM. 13.

plēmīc, *m. von guter Familie, nobili genere natus*. *cf. kučić, odžaković, koljenović*. Rj. *vidi i plemenitaš, kućević, odžaklija*. — Manojlović, kad je postao *Mađarski plemić*. Rj. 571b. Čengijci su *izmegju prvijeh plemića* ili odžakovića. Npj. 4, 458 (Vuk). Istina da je svaki Turčin u svom carstvu *plemić*, ali se opet može reći, da su *zemaljski pravi plemići* spahije. Danica 2, 78 (nemeš *Mađ.*).

plēmīčkī, *adj. što pripada plemićima ili plemiću kojemu god*. — U diplomu *plemičkoj*. Žitije 5. Ovaj se red umnoži primivši u se osiromašile *plemičke srodnike* i oslobogjene *plemičke podanike*. DM. 331.

plēmīčstvo, *n. osobina u onoga koji je plemić; red, stalež plemićki. vidi plemstvo*. — Dobije za osobite zasluge *Mađarsko plemićstvo*. Danica 4, 12. — *za s koje se sačuvalo među č i t isp. mogućstvo, pokušstvo*.

plēmstvo, *n. vidi plemići*. — *Plemstvo* bez vridnosti nema jakosti. DPosl. 95. Koji su negda pripadali u narod pa iz njega izašli *dobivši plemstvo*. DM. 330.

plēna (?), (*akc. Rj. 3° XXX*) u molitvi od more: Nego rekla: jaoh! Jaoh joj dala Lena, *plena* i Marija Magdalena. Amin! Rj. 367b.

ples, *m. vidi plesanje*. Stulli. *ake. plēs, loc. plēs, pl. plēsi, plēsovi; plēsā, plēsōvā. kako se u narodnom igranju nogama udara po tlima, ples znači i igra* 2, tanac. *isp. Šulek kod riječi Tanz.*

plēsānje, *n. verb. od plesati. radnja kojom tko pleše*.

plēsati, *plēsēm, v. impf. Rj. v. pf. slož. do-plēsti, iz-, na-, o-, po-, pre-, raz-, s-, sa-, u-, za-. v. impf. slož. do-pletati, na-, o-, po-, pre-, raz-, s-, u-, za-; spleťavati*. — **I. I**) *flechten, plecto*. Rj. — Oni svaki sebi *kotarice pletu*. Rj. 507a. *Pleti kotac* kao ti i otac. (Radi i živi onako kao što ti je i otac). Posl. 249. Oj kućko devojko! *ne plet' namač kose*, ne mami mi sina leti od oranja. Npj. 1, 104. Majka Maru *sitno plela, od petero, devetero*. 1, 282. Čija je ovo gjevojka, *te plete kosu široko*. 1, 359. I daću mu gjerdan ispod vrata... *plesti ču mu konju usred grive*. 2, 635. Pa je teško kavzi dževap dati u Latinskom *Mletku pletenome*. 2, 514. (*Pletenome* valja da znači ono, što je po kućama spolja u kamenu izrezano koješta. Vuk. *isp. pletenica* 3). *Cveće od koga će mu blagodarno potomstvo vence pleti* moći. Miloš VI. *sa se, pass.*: Dogje na dućan gje *se pletu rogožine*. Npr. 174. — **2**) *stricken, plecto, texo*. Rj. — Ona nosi od zlata *košulju*, koja nije kroz prste pređena... *no košulja na prste pletena*. Npj. 2, 550. No mi žao od zlata *košulje, kojuno sam plela* tri godine... *dok su moje oči iskapale sve pletući od zlata košulju*. 2, 558. Srpkinja... *vezu, pletu čarupe i rukavice*. Danica 2, 103. — **3**) u *prenesenom smislu, künstlich aussinnen, erdenken, bewerkstelligen, ma-*

chinari: Usta si svoja pustio da govore zlo, i *jezik tvoj plete prijevare*. Ps. 50, 19. Oholi *pletu na mene laž*, ali se ja svijem srcem držim zapovijesti tvojih (Gospode!). 119, 69. *isp. pletke, pletkaš*. — **II**. *sa se, refleks. u što, sich hineinmischen, se immiscere*. Rj. *vidi miješati se u što, pačati se u što, unositi se*. — *Plete se u posao*, kojega ne razumije. Odg. na ut. 9.

Plēševica, *f. tako se zovu mnoga brda u Hrvatskoj i u Dalmaciji. cf. Plješevica*. Rj. *Plješevica?*

plēta, *f. kaže se za cvanciku: velika pleta, t. j. čitava cvancika, a mala pleta po cvancike*. Rj. — *Tugje* ili koje mogu biti *tugje: bona... pleta*. Osn. 29.

pletarica, *f. — 1*) *koja plete. vidi pletilja, die Flechterin, die Strickerin*. — Već su godine 1577. u Engleskoj i po selima žene *plele bječve*... Nemoj mi se rugati, *hitra pletarice!* što sad čuješ, da ja tako vatreno o tome tvom poslu govorim. Priprava 145. — **2**) *koliba od pletera?* — Samo u donjem kraju te poljane bejaše jedna *pletarica*, i u njoj Ciganski viganj a pred njom *tocilj*. Zlos. 10.

pletēnica, *f. — 1*) *ein geflochtener Zopf, nezi capilli*. Rj. *od kose. vidi col, i syn. ondje. isp. čaporak, splet 1*. — *Kukuljica, 2*) na glavi *pletēnica od kose* iskićena iglama. Rj. 313a. Onda baba polagano uzme *devojinu pletenicu*, koja je visila niz krevet, pa je oseče. Npr. 16. Nju mi češlja sedam češljarica, *njojzi pletu trideset pletēnica*. Npj. 3, 130. Majka Zulfu *sitno pletijaše*... *»Gaji ćerice! žute pletēnice*. Herc. 24. Da *ukrašuju sebe, ne pletēnicama*... nego dobrijem djelima. Tim. I. 2, 9. — **2**) *cine Flechte von Brot, craticula panis*. Rj. *od hjeba. ovamo može biti da ide ovaj primjer: Pokrklja, jelo od bravljijeh crijeva, koja se očišćena ispletu u pletenicu* pa se onda kuhaju i jedu. Rj. 552a. — **3**) u *zgrade*: Načini dva *oglavlja* da se metnu ozgo na stupove... i *pletēnice isprepletane* i vrvee kao *verige* načini na oglavlja, koja bijahu navrh stupova. Car. I. 7, 17. (*Netz- und Flechtarbeit*). *isp. kod pleti 1 primjer iz Npj. 2, 514*.

pletēnje, *n. Rj. verb. od I. pleti, II. pleti se*. — **I. 1**) *radnja kojom tko plete n. p. kosu* (das Flechten, nexio. Rj.): *Voj, red u pletenju* plota i ostalih stvari od pruča. Rj. 70a. — **2 a**) *radnja kojom tko plete n. p. čarape* (das Stricken, textio. Rj.). — **b**) *die Strickerei, das Strickzeug, res reticularia*. Rj. *sve ono što pripada k pletenju n. p. čarapa. gdje ti je pletenje?* — **3**) *radnja kojom tko plete što (u prenesenom smislu), n. p. prijevaru*. — **II**. *radnja kojom se tko plete u što*.

plēter, *m. das Flechtwerk, crates*. Rj. *od osnove od koje je pleti*. — *riječi s takvim nast. kod čemer*.

plētići, *adj. što je za pletenje*. — *Pletiča igla, f. die Stricknadel, acus reticularia*. Rj. Ali tek što *pletiča igla* dogje u ženske ruke... nasto strah, da je opet iz svijeh ruku *istrigne pletiči razboj*. Priprava 147. — *adj. s takvim nast. kod brijači*.

Plētikosa, *m. pjeva se u pjesmama i pripovijeda nekakav harambaša Pletikosa Pavle*. Rj. — *Pletikosa, tako slož. imena kod Pecirep*.

plētikotarica, *m. der Korbflechter, Korbmacher, corbarius, sortarius*: *Majstor pletikotarica*. U Srba se ovo kaže kome za podsmijeh, jer oni svaki sebi *kotarice pletu*, pa misle da toga majstora i nema. Rj. *vidi pletikrošnja*. — *riječi tako slož. kod čistikuća*.

plētikrošnja, *f. vidi pletikotarica*: *Majstor pletikrošnja. Krošnje* je još lakše *oplesti* nego *kotaricu*, zato se ovo govori kao i *pletikotarica*. Rj. — *riječi tako slož. kod čistikuća*.

plētilja, *f. die Strickerin, textrix acuaria*. Rj. *koja plete n. p. bječve. vidi pletarica*. — *Babom korizmom plaše i male predje i pletilje*. Rj. 9b. *riječi s takvim nast. kod bjelilja*.

pletivača, *f. der Strickbeutel, theca reticularia*. Rj. *kao tobolac u čemu se drži pletenje*. — *»Evo*

pljuvača, *f.* (u Risnu) *vidi* pljuvanka. Rj. *vidi* i pljuvačka, pljuvačka, pljuvanak. *ono što se ispljuje.*

pljuvačka, *f.* (u vojv.) *vidi* pljuvanka. Rj. *vidi* i pljuvača, i *syn.* *ondje.*

pljuvačnica, *f.* *vidi* pljuvaonica. Rj. *sud u koji se pljuje.* *vidi* i pljuvalo.

pljuvačka, *f.* (u vojv.) *vidi* pljuvanka. Rj. *vidi* i pljuvača, i *syn.* *ondje.*

pljuvalo, *n.* *vidi* pljuvaonica. Rj. *vidi* i pljuvačnica. — *riječi s takim nast. kod* bjelilo 1.

pljuvanak, pljuvanaka, *m.* *vidi* pljuvanka. Rj. *vidi* i pljuvača, i *syn.* *ondje.*

pljuvanka, *f.* *der Speichelauwurf, ejectamentum.* Rj. *vidi* i pljuvača, i *syn.* *ondje.* — Gjavo pljune na zemlju, i od njegove pljuvanke postane svraka. Npr. 91. Kad ćeš se odvratiti od mene i pustiti me da progutam pljuvanku svoju? Jov 7, 19.

pljuvanje, *n.* *das Speien, sputatio.* Rj. *verb.* od pljuvati. *radnja* kojom tko pljuje. *dem.* pljuvanje, pljućkanje.

pljuvaonica, *f.* *der Spuckkasten, vas sputi, cf.* pljuvalo, pljuvačnica. Rj. *sud u koji se pljuje.*

pljuvati, pljujem, *v. impf.* Rj. *v. pf.* pljunuti; *v. pf. slož.* iz-pljunuti, o-, od-, za-; iz-pljuvati, na-, po-, pro-, raz-, u-, za- *v. impf. slož.* iz-pljuvati, od-, pro-, u-, za- *dem.* prosti pljućati, pljućkati; *dem. slož.* opljućkivati, otpljućkivati. — Tako na časni krst ne pljuvao! Posl. 307.

1. po, za accus. i loc. Rj. *prijedlog.*

I. sa akus. — 1) *pokazuje cilj radnji, kojom se ono što riječ s prijedlogom sama znači, hoće da dokući: um (holen), otišao po gjevojku, um das Mädchen, abiit ut adduceret puellam.* Rj. Idemo u Dubrovnik po so. Npr. 6. Uzevši se s njim po ruke uvede ga u dvore. 19. Otide onom starcu da ga pita kome ga je poslao po svijet! 155. Doći će vrug po svoje. Posl. 69. Po zlo ne valja elćije slati. (Ono samo dogje). 252. Prosu se biser po perja. Npj. 1, 42. — 2) *odvajanje:* Eno ti tri sirote gjevojke . . . svaka po sebe različitu rabotu posluje. Npr. 111. — 3) *način: kako? — Po što je brašno, vino? wie theuer, quanti? po dvanaest para.* Rj. Reče domaćinu da ležu bez sanduka, ali oni opet ne smednu ni po što, nego on sam ostane tako da spava. Npr. 42. Ono stvar vrijedi, po što se može prodati. Posl. 239. Te sakupi po izbor svatove. Npj. 2, 580. Pothvatili su se Dubrovčani da će po odregjenu cijenu prodati se. DM. 246. ovamo idu i ovaki primjeri: po Turski, po Bečki, auf, nach Art, more. Rj. Svaki po svom načinu, a magarac po starinski. Posl. 278. Upravljati stolom po zagrebučki. Kolo 15 (14). U rukopisu . . . u kom su crkvene pjesme po ruski s notama. Rad 1, 188. — 4) *pokazuje komu ili čemu je što na korist ili štetu: Po mene je tako najbolje; u zao čas po se i po svoju glavu, für, pro:* Ne kaže baba kako je san snila, već kako je po nju bolje (Posl. 200). Brate Mićo, nije po te krivo. Rj. Vuk je i to poslušao naopako po sebe. Npr. 180. U Budimu gradu čudno čudo kažu, na zlo po junake, gore po devojke. Npj. 1, 218. Možemo ti vode zahvatiti, ali nije zdrava po junake. 2, 622.

II. sa lokat. — 1) u Rj. 2: udario ga po glavi, auf den Kopf, nach dem Kopfe. Rj. Zakla me po zaklanu. (Kad ko kome učini veliku štetu). Posl. 83. Uze Ajku po svilenu pasu. Npj. 1, 388. Objesivši se puče po srijedi. Djel. Ap. 1, 18. — 2) u Rj. 3: poznajem ga po govoru, nach der Sprache. Rj. Po oči se poznaje sin, a po majci šei. Posl. 255. I uzmete dvadeset momaka, sve po pušci i krvavoj ruci. Npj. 5, 89. Ona je (zemlja) u opšte različna. §. 6. I. Po klimi . . . §. 7. II. Po plodnosti. Priprava 4. 5. Mjesto samoga genitiva nalazi se gen. s prijedl. "od" po talijanskom u nekih pisaca. Daničić, ARj. 672a. — 3) u Rj. 4: kako je po Beču, po Srbiji? wie ist's in Wien? ide po sobi. Rj. Po pustoj crkvi i psi laju.

Posl. 255. Po tvom obrazu cvijeće raslo! (Kad se za koga kazuje što ružno ili sramotno). 256. Načinite po ovoj dolini mnogo jama. Car. II. 3, 16. Objavite ovo po narodima. Joel 3, 9. Okrenu mnoge crkve u prestolnici i po kraljevini . . . u jedinstvo s rimskom crkvom. Glas. 21, 287. — 4) u Rj. 5: poslao po njemu, durch ihn. Rj. Dragi dragoj po zvjezdi poručiti. Npj. 1, 240. Car isprosi po knjigam' gjevojku. 2, 132. — 5) u Rj. 6: po tome može živjeti sto godina, desswegen, per hoc, hoc non impedit: po meni možeš činiti što ti drago. Rj. Po porukama vuci mesa ne jedu. Posl. 255. Teško majci po gjevojci! 315. Po tebe me zmija zaklat' ščaše, a kod ljube istom ne hočaše. Npj. 1, 201 (= po tebi). Nije mene po snijegu zima. 1, 528. — 6) u Rj. 7: nije mi po čudi, po volji, nach Wunsche; sudi po mitu, po prijateljstvu, po hateru: Nemoj sine govoriti krivo ni po babu ni po stričevima, već po pravdi Boga velikoga. Rj. Eda bi se po sreći koja našla. Npr. 114. Trpljen spasen po gotovu blažen. Posl. 321. Ne govore Bogu po zakonu, već govore caru po hateru. Npj. 2, 90. Nije moguće tu stvar presuditi po svjedocima. Danica 2, 127. No, po nesreći Srbskoga naroda, takovi slabo mare za ovo djelo. Spisi 1, 5. Po nečistoti njihovoj i po prijestupu njihovu učinih im. Jezek. 39, 24. — 7) u Rj. 8: po Bogu brat, po meni rod, in. Rj. Rod po krvi, t. j. po muškoj lozi; po ženskoj lozi, po mlijeku. Rj. 300a. Gjače po sebi znanče. (Kad ko za drugim govori zlo, pa ko hoće da mu kaže da on to zna po sebi, t. j. što je sam onaki). Posl. 72. Po čemu sam duša tvoja? il' po Bogu il' po rodu? Npj. 1, 632. Tamo bjеше jedna budalina po imenu Kraljeviću Marko. 2, 371. Šabac sam po sebi nije tvrd. Danica 2, 45. — 8) u Rj. 9: po Božiću, nach, post (kao poslije); (po južnijem krajevima govori se i) po danas, po sad: Majka nema do tebe jednoga, a po danas ni tebe ne bilo! Rj. Pöpäk, poslije. Rj. 541a (po pak). Sjutra je nedjelja, kad po sjutra dogje prva nedjelja, onda će biti sjutrašnji dan. Rj. 685a. Da Bog da mi svaka sreća posahnula i ne imala napretka kao ova slamka po jutros! (prekinuvši slamku). (Zakletva). Posl. 47. Po smrti nema kajanja. 256. Zaludu je po zboru mudros(t). DPosl. 155. Zaman se je kajat' po šteti. 155. Po tom malo vreme postajalo. Npj. 2, 70. Po svijem tijem ratovima narod življaše mnogo sretnije nego pod sudijama. Prip. bibl. 71. Umre Ohozija ne ostavivši po sebi ni jednoga sina.

2. po, upotrebljavano kao adverb I; i složeno s drugim riječima II.

I. po, kao adverb, dodaje značenje distributivno riječima koje drugoga značenja radi već stoje u kom padaču. — 1) riječ stoji u nominativu: Po jedan, po dva, zu einem. Rj. Imam vreću ošapa, svakom svatu po šaka. Rj. 483a. Da svi izlaze jedan po jedan. Npr. 50. Ako ne curi, a ono kaplje. (Ako se ne dobija po mnogo, dobija se po štogogi). Posl. 7. Dlaka po dlaka, eto bjelača; zrno po zrno, eto pogača (kaplja po kaplja, eto Morača)! 59. U tebe se po soko izleže. Npj. 4, 237. U svakome (mjestu) sjedi po paša od dva tuga. Danica 2, 48. Tako su i u Lušćici i u Krtolama bili po kapetan i po četiri sugje, a u Mainama, Poborima i Braićima ujedno. 37. — 2) riječ stoji u genitivu: Mali izvorić . . . nekad bio tako veliki da su vodenice po devet vitlova na njemu mljele. Rj. 60a. — 3) riječ stoji u dativu: Ali svaka poreska glava ne daje to svakome kmetu, nego samo po jednome. Slav. Bibl. 1, 86. — 4) riječ stoji u akusativu: Dao svakome po tovar žita; udario im po dvadeset i pet batina. Rj. Gdje koji stoje na polju po cijelu noć. Rj. 33b. Otiskuje po komat i komat, dokle obje sablje isjekoše. Rj. 287a. Povazdan, (po vas dan) n. p. spava povazdan, den ganzen Tag, im diem. Rj. 513a. Po jedan put zagradi šakom te sije, a po drugi put u usta te jede. Npr. 5. Noseći zelen

u grad i tako *po štogod* zaslužujući. 206. Imaju dve devojke... za to im treba dati *po melu*. 239. Petru i njegovu ortaku (odseku) samo *po desnu ruku i po malo jezika*. Miloš 188. Počne (djevojka) vjenčano ruvo oblačiti, koje joj djever *parče po parče* dodaje. Živ. 312. Dade svakome *po trubu* u ruku i *po prazan žban* i *po luč* u žban. Sud. 7, 16. Da uzmemo ondje svaki *po brvno*. Car. II. 6, 2. *ovamo ide i ovaj primjer*: Kao jank, koji se *po kad kad* otme iz razbijenoga srca. DP. 362. — 5) riječ *stoji s prijedlogom*: Melju vodenice *po s dva kamena*. Rj. 15a. Dva dugačka koca podvuku se odozdo pod naviljak, pa dva čovjeka, jedan ostrag a jedan naprijed stanuvši megju kolje i uzevši svakom rukom *po za jedan kolac* nose naviljak megju sobom. Rj. 380a. Kad je Šarac zagledao vilu, *po s tri koplja* u visinu skače, *po s četiri* dobre u napredak. Npj. 2, 217. Ima paša *po od dva tuga*. Danica 2, 83. Głobi Turke i raju jednako, i još Turke *po na jednoga* više, jer su bogatiji. 2, 84. Privežem svaki kraj *po za jednu granu*. 2, 128. A i oni samo *po s nekoliko momaka* otidu svaki svojoj kući. 3, 220. Hvataju se svako *po za jedan kraj* slamke. Npj. 1, 47.

II. *po, složeno s drugim riječima*. — 1) *s adjektivima i adverbima (i prijedlozima)*: podobro, povećliki, pobolje, ponajviše, *ziemlich, sic satis*. Rj. kao *prilično, prilično dobro, prilično veliki, prilično bolje* i t. d. *vidi pri II.* — *Podobar*, so ziemlich gut, sic satis bonus (*und so vor allen Beincörtern*), cf. po. Rj. 523b (Njemačkim riječima kaže Vuk, da *po može ovako stajati pred svojim pridjevima*). Ko *polako* ide, prije doma dogje. Ko *po mnogo* pije, po glavi se bije. Ko *popuno* io, popu nije mio. Posl. 151. Diže skute *poviše* koljena, a rukave *poviše* lakata. Npj. 1, 598 (prijedlog). Piše (dosta *poružnim* minejskim slovima). Danica 1, 16. Malo *poniže* te stijene ima u Moravi malo ostrvo. 1, 23 (prijedlog). Prem da je malo *podaleko* od crkve. 1, 35. Lobud, drvo malo *pokračić* i *podeblje* od džilita. Npj. 3, 398. Ne opremi se u ovu vojsku ljudi *po mnogo*. Sovj. 39. — 2) *sa glagolima*. — a) *pospavati, popjevati, posjedjeti, cin venig, paululum*. Rj. kao *malo, nešto malo*. — b) *poskidati, pobiti, pozatvorati, cines nach dem andern, unus ex alio*. Rj. kao *sve jedno za drugim, sve pomalo*.

3. pō, (*die Hälfte*) *halb, dimidium*: *po vola, der halbe Ochs*; *po hljeba, po bureta vina, po čovjeka* i t. d. Rj. *pō* (mjesto **ПОЛЪ**). Osn. 25. *vidi* pol, pola, polak, polovica, polovina. — Junjga masla, t. j. *oka i po*. Rj. 256b. Pak dohvati jednu kupu vina, *po nje* bješe, pak je pripunio. Rj. 596b. U tome polju (ima) kamen (oko dvanaest pedi u visinu i *oko aršina* i *po u širinu*). Rj. 626a. Kad je bilo *na po puta*. Npr. 104. *Za cijelo po dana* razabrati se nije mogao. 115. Ja mogu *za po sahata*. 203. Obećavao polovinu carstva... obećao *po carstva*. 262. Bolje se *od po puta* vratiti nego rgjavim (putem) do kraja ići. Posl. 26. Krpež i trpež *po svijeta* drže. 161. S Vlahom *do po zdile*, a *od po njom* u glavu. 282. *Čoek i po*; još da je *po*, pa bi bio čitav. (Kad koga u šalji hvale). 348. *U po podne* svjetu na vidiku. Npj. 4, 169. Tako je *dve godine* i *po živeo* u Sremu. 4, 14. Ima *u po brda* udaren u zemlju jedan kamen. 4, 32. Na 67 lista i *po*. Odg. na sit. 9. Ova dva plemena i *po* primise nasljedstvo svoje. Mojs. IV. 34, 15.

poa... *vidi* poha... Rj.

poajmaniti se, *nim se, v. r. pf.* (u Bačkoj) *ajmana werden, sum ajmana*. Rj. *po-ajmaniti se, ajmana postati*.

poarnautiti, *tīm, v. pf.* Rj. *po-arnautiti, v. impf. arnautiti*. — 1) *zum Arnauten machen, reddo Albanum*. Rj. *učiniti koga Arnautinom*. — 2) *sa se, refleks. ein Arnaut werden, fio Albanus*. Rj. *postati Arnautin*.

poasiti se, *pōasim se, v. r. pf.* *osiliti se*. Rj. *poasiti se, isp. asi, asi se učiniti, vidi pohasiti se*.

pōbabiti se, *bīm se, v. r. pf.* *vidi* poroditi se. Rj. *po-babiti se, roditi dijete, isp. v. impf. babiti*.

pōbacati, *cām, v. pf. nach einander werfen, jacio unum ex alio*: *Pobacaše* Turke u tamnicu. Rj. *po-bacati, baciti sve redom ili malo po malo, vidi po-baćati, v. impf. bacati*. — *Pobacajte* kuke i motike, pa uđrite *po selima* Turke. Npj. 4, 344. *Topove po-bacaju* u Moravu. Danica 4, 13.

pōbaciti, *pōbācīm, v. pf.* Rj. *po-baciti, v. impf. pobacivati*. — 1) *wegwerfen, abjicio*. Rj. *kao baciti, odbaciti*: Nego se stane odgovarati da je on već *po-bacio liječenje*, i da više ne zna liječiti. Npr. 147. Kad hajduci to čuju, onaj *po-baci sablju* a oni drugi ostave svoje delove na gomilama, pa skoče i pobegnu bez obzira. 172. *vidi* poturiti. — 2) *verwerfen, missgebären, abortio*. Rj. *pobaciti dijete, vidi izbiti, iznebiti, izvrći* 3, *pomašiti, izjaloviti se, isp. pobaciti se*. — Jelica, nekaka trava za koju se govori da žena može *od nje dijete pobaciti*. Rj. 253a. — II. *sa se, refleks. vidi* pobačiti se. — *Okotiti se, roditi se, pobaciti se*. Rj. 455a.

pobacivānje, *n. Rj. verb. od 1) pobacivati, 2) pobacivati se*. — 1) *radnja kojom tko pobacuje što* (das Wegwerfen, abjectio. Rj.). — 2) *radnja kojom žena sili životinju pobacuje [dijete]*, (das Verwerfen, das Missgebären [von Menschen und Thieren], das Kommen um die Frucht, editio partus immaturi, abortio. Rj.).

pobacivati, *pobācujēm, v. impf.* Rj. *po-bacivati, v. pf. pobaciti*. — 1) *wegwerfen, abjicio*. Rj. *vidi* poturati, *kao bacati, odbacivati*. — 2) *um die Frucht kommen, verwerfen, missgebären, abortio*. Rj. *n. p. pobacuje žena dijete, isp. jaloviti se*.

pōbačati, *čām, v. pf. vidi* pobacati. — *Pobačala* vezak i kugjelju, a uzela čibuk i tamburu. Herc. 205. *isp. bacati i bačati*.

pōbačiti se, *pōbācīm se, v. r. pf.* (u C. G.) *geboren werden, nasci*: *pobačilo se* dijete, t. j. *rodilo se*; cf. *okotiti se*. Rj. *vidi* pobaciti se. *isp. baciti i bačiti*.

pōbādānje, *n. das Einstecken in die Erde, fixio (signi)*. Rj. *verb. od* pobadati. *radnja kojom tko pobada što, n. p. koplje*.

pōbādati, *pōbādām, v. impf. in die Erde stecken, figo*. Rj. *po-badati, n. p. koplje, vidi* pobijati 3. *v. pf. pobosti* 3.

pobalēgati se, *gām se, v. r. pf. (vom Vieh), den Koth von sich geben, stercus facio*. Rj. *po-balegati se, kaže se za stoku, isp. pobrabonjati se, v. impf. balegati se, isp. balega*.

pobāljanje, *n. vidi* pobolijevanje.

pobāljeti, *pōbāljam, v. impf. Stulli, vidi* pobolijevati. *v. pf. poboljeti*.

pobaskijati, *jām, v. pf. vidi* požiočiti. Rj. *po-baskijati, pribiti baskije (za rogove), v. impf. baskijati, isp. baskija*.

1. pōbašiti, *šīm, v. pf.* Rj. *v. impf. bašiti*. — 1) *zum Bascha machen, fucio bassam*. Rj. *po-bašiti, učiniti koga pašom*. — 2) *sa se, refleks. Bascha werden, fio bassa*. Rj. *postati paša, postaviti se pašom*: Mula Nožina, koji je bio otišao u Bijograd, i dolje se *pobašio* i postao gospodar. Danica 3, 178.

2. pōbašiti, *pōbašīm, v. pf. što, in Abrede stellen, nego, cf. bah*. Rj. *po-bašiti, kao udariti u bah, reći da nije to i to*.

pōbaška, *abgesondert, separatim*. Rj. *kao napose, vidi* baška, i *syn. onđje*.

pōbāūčkē, *n. p. ići, t. j. na nogama i na rukama* (kao bauk), *auf allen Vieren, quadrupes*; najviše se govori za malu djecu, kad još ne mogu upravo da idu nego tako pužu. Rj. *vidi i* pobavučke. — *Baujlati, ići pobaučke*. Rj. 17b.

pobavučke, adv. (u C. G.) *vidi* pobaučke: No se Vuče pobavučke vuče. Rj. v *će biti umetnuto alliteracije radi*: Vuče poba-vučke vuče.

pobijanje, n. Rj. *verb. od* I. pobijati, II. pobijati se. — **I. 1)** radnja kojom tko pobija što (cijenu mu). (das Herabbringen des Preises. Rj.). — **2)** radnja kojom tko pobija kamen vodenični (das Wiederaufschärfen des Mülsteines, acutio lapidis molaris. Rj.). — **3)** radnja kojom tko pobija n. p. koplje. *vidi* pobadanje (das Hineinschlagen, infixio. Rj.). — **4)** radnja kojom tko pobija gumno. — **5)** radnja kojom tko pobija n. p. mišljenje čije. — **II.** radnja kojom se tko pobija (n. p. po svijetu). *vidi* potucanje.

pobijati, pobjijam, v. *impf.* Rj. po-bijati. v. *pf.* po-bitu. — **I. 1)** den Preis herabsetzen, herabbringen, imminuo pretium. Rj. n. p. cijenu čemu. — *sa se, pass.*: Da se tijem cijena knjizi ni malo ne pobija. Odb. od ruž. 2. — **2)** kamen vodenični, den Mülstein aufschlagen., Rj. *vidi* sjeći (vodenicu), posijecati. — **3)** koplje, hineinschlagen, infigo, cf. pobadati. Rj. — **4)** gumno, stampfen, solido (fistucationibus). Rj. — **5)** u umnom smislu: pobijati n. p. mišljenje čije, widerlegen, refellere, confutare. *isp.* pobiti 8. — Onaj koji govori izriče misao protivnu misli drugoga, koji želi da je onako kako sam misli, a onaj to pobija i kaže da je sa svijem protivno tome. Daničić, ARj. 652a. — **II.** *sa se, refleks.* *vidi* potucati se. Rj. n. p. po svijetu.

pobijeditelj, pobijedioca, m. koji pobijedi. *vidi* pobijeditelj. — Progovori oholi pobeditelj. Zlos. 141.

pobijediti, pobjijedim, v. *pf.* besiegen, vinco, cf. nadvladati: Amo jesam Turke pobijedio na našem šancu Deligradu. Rj. po-bijediti. *syn.* kod nadvladati. v. *impf.* pobjegjivati. — Da pobijediš kad ti stanu suditi. Rim. 3, 4. Jer se zbaci opadač braće naše . . . oni ga pobijediše krvlju jagnjetovom. Otkriv. 12, 11.

pobijeliti, pobijeljiti, pobijelim, v. *pf.* weiss verden, albesco. Rj. po-bijeliti, po-bijeljiti, postati bio. *isp.* probijeljiti. v. *impf.* bijeljiti. — Pobijeliše oči izgledajući. (Kad ko jedva čeka koga). Posl. 249. Nije u mlinu pobijelio. DPostl. 83.

pobilje, n. površina od bila, od kose: Vaše je mesto gore na pobilju. Megj. 275. Proplanak na pobilju jedne duge kose. 280. Kuće su se osule po širokom pobilju kose. Zim. 2.

pobilježiti, žim, v. *pf.* po-bilježiti, bezeichnen, adnoto. v. *impf.* bilježiti. — Cim sam u vašem rječniku pobilježio šta će se crpsti. . . odmah sam zabilježio . . . Kolo, 14 (15). Za to vrijeme pobilježih sve razlike između njega (rukopisa Hvalova) i nikoljskoga jevangjelja. Star. 3, 2.

pobirati, pobjirām, v. *pf.* nach einander klaben, colligo. Rj. po-birati. *isp.* po složeno s glagolima (b). *isp.* i dobirati v. *pf.* — Bira Omer po Lici Ličane . . . Taku Omer pobira družinu, skupi Omer šezdeset družine. HNpj. 4, 158.

pobiskati, pobištēm, v. *pf.* Rj. po-biskati. v. *impf.* biskati. — **1)** koga, einem das Ungeziefer am Kopfe absuchen, perquiro caput de pediculis, cf. poiskati. Rj. poiskati mu uši po glavi, *vidi* i obiskati. — On legne ničice gjevojci glavom na krilo, i reče joj da ga pobiste. Gjevojka ga stane biskati. Npr. 4. Ako reče da je pobisteš po glavi, obišti je . . . Ona mu podvrže glavu da je obiste. 123. — **2)** *sa se, reciproč.* sich unter einander die Läuse absuchen, purgare se incicem pediculis. Rj. uši poiskati po glavi jedno drugome, *vidi* poiskati se.

pobitanžiti se, žim se, v. r. *pf.* ein Lump werden, fo vagus, nebulo. Rj. po-bitanžiti se, postati bitanga. v. *impf.* bitanžiti se.

I. pobiti, pobjijēm, v. *pf.* Rj. po-biti, v. *impf.* pobijati. — **I. 1)** nach einander tödten, mactare. Rj. *vidi* poubijati. — Nek pokopa one što je do sad pobio. Posl. 201. Čije glave onog i junaštvo. (Koji u boju

izosijecaju glave pobijenijeh neprijatelja . . .). 347. Naumiše, da nas sve isijeku i pobiju. Danica 3, 157. I djecu njezinu pobiću na mjesto. Otkriv. 2, 23. Uhvati Agaga cara . . . a sav narod njegov pobi oštrijem mačem. Sam. I. 15, 8. Udari na Filisteje i pobi ih ljuto. 23, 5. Pobijeni će padati usred vas. Jezek. 6, 7. *sa se, pass.*: Ne mogu se sve tice jednijem kamenom pobiti. Posl. 205. — **2)** n. p. pobio grad vinograde, beschädigen, zusammenschlagen, afligo. Rj. — A. Pobila tuča vinograde. B. Moj mertik nije ubila. Rj. 353b. Bori se kao ala s beričetom (kad vodi oblake, pa hoće ljetinu du pobije gradom). Posl. 28. ovamo može se postaviti i ovaj primjer: Pobij zube, pa lezi u kolijevku. (Kad ko kaže da je mnogo mlagji nego što je). Posl. 249. — **3)** cijenu čemu, den Preis einer Sache herabbringen, imminuo pretium. Rj. — Kesega pobije cijenu moruni. (I mala stvar, kad se jevitno daje, pokvari cijenu i velikoj). Posl. 133. — **4)** (u Bačkoj) kamen vodenični, *vidi* posjeći vodenicu. Rj. — **5)** koplje, einschlagen, figo. Rj. *vidi* pobosti 3, pobusati 2. — Pa iznese zelena barjaka, te ga pobi u rudinu travu. Npj. 3, 150. *sa se, pass.*: Brod ne može po moru hoditi prije nego se na njemu arbuo (kataraka) pobije. Kov. 66. — **6)** gumno (uhvate se konji, pa se potjeraju najprije po neokresanom gumnu, a poslije i po okresanom i slamom posutom), stampfen, solido. Rj. — **7)** pobiti što n. p. na kolje, kočice: One glave što bjehu osječene i na kočice pobjene u redu, poče svaka suze proljevati. Npr. 101. kao više čega sve redom nabiti na kolje. *isp.* nabiti 2. — **8)** u umnom smislu: pobiti n. p. mišljenje čije, widerlegen, refellere, confutare. *isp.* pobijati 5. — Cim misli da će pobiti one moje riječi. GPN. 5. Hoće onim riječima svojim da pobiju ono što ja rekoh. Vid. d. 1861, 8. — **II.** *sa se, reciproč.* sich schlagen, consligo. Rj. *vidi* polupati se, potući se. — Pala krv, t. j. pobili se. Rj. 300a. Pogukati se, pobiti se gradama. Rj. 517b. Kad se god pobijemo, svu nas trojicu nadbije. Npr. 34. Strašno smo se pobili s njime, krv pade do koljena. 199. Idu vijet, pobit' kako će se. Npj. 3, 114. Pobismo se s njima iz pušaka. 4, 328. Pobise se ognjem iz pušaka. 4, 400. Da su se dva momka bila zagledala u jednu devojku . . . pa (hteli da se pobiju oko nje. Danica 4, 32. Da se ne bi vojska pobunila i između sebe pobila. Sovj. 69.

2. pobiti, pobjudēm, (u C. G.) verweilen, commorari, cf. pozabaviti se. Rj. po-biti; v. *impf.* biti (budem), jesam.

pobjeći, pobjegnēm, v. *pf.* fliehen, fugio, aufugio: Nego bjež'mo nočas iz svatova, pobjezimo Grblju pitomome. Rj. po-bjeći. *vidi* pobjegnuti. oblike gramat. *vidi* kod dobjeci. v. *impf.* bježati. — Gjilasnuti: skočiti i u jedan mah pobjeći. Rj. 149b. Zagrepsti 2. Rj. 170b (pobjeći). Kad on to ču, a on onda izdirala, t. j. pobježe. Rj. 223a. Ja nisam pobjegljiva, da ču pobjeći. Rj. 511a. Smota iznad kuće. Rj. 696a (pobježe). Strugnuti 2. Rj. 720b (pobjeći). Udariti nokat, t. j. pobjeći. Rj. 769a. Uzeo utrenik (er ist davon gelaufen). Rj. 793a (pobjegao je). Šmignuti, krađom pobjeći. Rj. 844b. Onda (Arangjel) spopadne sunce i pobjegne k Bogu. Npr. 92. Pripovedi ona njima sve, kako je i za što je od oca pobjegla. 226. Kad to čuju zec i lisica, poplaše se pa pobjegnu bez obzira. 246. Zabosti papak u ledinu. (Pobjeći). Posl. 82. Iz svijeta ćele pobjegoše. Npj. 2, 6. Od zulumata što ste pobjegnuli, to je vama za nevolju bilo. 4, 369. Kad to vide Srpski konjici, a oni pobjegnu natrag. Danica 3, 199. Roblje pobjegne pred Arnautima niz Ovčar. Miloš 92. No on ubio njega (Sinana), i po tom pobjegao amo među Srbe. Npj. 4, XXII. Da ne bude i on bio pobjegao iz Dubrovnika pa sjedio u Biogradu? Primj. 21. Pobjegoše ispred sinova Izrailjevijeh k pustinji. Sud. 20, 42.

pobjeda, f. — **1)** *vidi* bijeda: meće na mene po-

bijedu. Rj. syn. kod bijeda 2. isp. pobjedljiv. — 2) Sieg, victoria. Rj. — Tako sad *posle* ovih srećnih bojeva i *naprednih pobjeda* nagovore ga (Jakova), te pozove Kara-Gjorgjija. Danica 5, 49. *Pobedom ovom* Srbi su dobili još i to, što... Miloš 86. Stajaće Anđel s trubom, koji će pobjedu glasiti. Straž. 1886, 703. Dok pravda ne održi pobjede. Mat. 12, 20. Dušanova hrISOvulja poviše opisuje pobjedu nad Mihailom. DM. 41. Sad opet *slavi se pobjeda* njegova (Hristova) u području paklenom. DP. 163. Pomoli se Gospodu tvorcu da *daruje caru pobjedu*. 351.

pobjeditelj, m. victor, triumphans. Stulli. koji pobjedi, der Sieger. vidi pobjedilac. — Da m' on bude vojsci predvoditelj, a Turcima skori pobjeditelj. Npj. 4, 76. Da dočekamo samoga cara i proslavimo svjetloga pobjeditelja. DP. 111. — riječi s takvim nast. kod boditelj.

pobjediteljev, adj. što pripada pobjeditelju: Ali opet osjetiše Dubrovčani ruku pobjediteljevu. DM. 347.

pobjedljiv, adj. verläumderisch, calumniosus: Jer je moja pobjedljiva majka, pa će reći da si m' umorila. Rj. koji rado bijedi koga, koji rado meće pobjedu (1) na koga.

pobjedni, adj. što pripada pobjedi (2), Sieges-, victoriae, triumphalis: Glasno i svečano zapjevaju pjevači pobjednu pjesmu majci Božijoj. DP. 56.

pobjegljiv, adj. gerne stehend, fugax: Ti se mene ne boj, ja nisam pobjegljiva, da ću pobjeći. Rj. koji rado pobjegne.

pobjegnuti, nēm, vidi pobjeći. Rj. i ondje primjere. **pobjegjivanje**, n. das Besiegen, victio, devictio. Rj. verb. od pobjegivati. radnja kojom tko pobjegne koga.

pobjegivati, pobjegujem, v. impf. besiegen, vinco. Rj. po-bjegivati. vidi nadvlagjivati. v. pf. pobjediti. — U svemu oyome pobjegjujemo onoga radi koji nas je ljubio. Rim. 8, 37. Izizje pobjegjujući, i da pobjedi. Otkriv. 6, 2.

Pobjenik, Pobjenika, m.: Što ću trčati poljem Pobjenikom. Rj.

pobjesniti, **pobjesnjeti**, pobjesnim, v. pf. toll, rasend werden, in Wuth gerathen, furore corripere: pobešnjelo pseto. Rj. cf. uzbjesiti se. po-bješnjeti, bjesan postati. v. impf. bjesnjeti. — Struniti se, 2) vidi pobješnjeti (od bolesti). Rj. 721a. Kao konj pastuh (n. p. pobjesnio). Posl. 131. Mladijeh udovica progji se; jer kad pobjesne protiv Hrista, hoće da se udaju. Tim. I. 5, 11.

pobjedjeti, dīm, v. pf. bleich werden, erblassen, pallesco. Rj. po-blijedjeti, blijed postati. vidi poučati. v. impf. blijedjeti. — **Pobjedio** kao šljepačka tikva uz berbu. Posl. 250. U svijeh se promijenila lica i pobjedjela. Jer. 30, 6.

poblizu, praep. i adv. po-blizu, kao prilično blizu. isp. po složeno s adverbima (i s prijedlozima) i blizu. — Nagje glogov trn gdje se oko njega obmotala guja... kad dogje onako unaokolo idući, opet poblizu onoga trna, onda stanane. Rj. 808b. Nakvasi malo, nijesam baš iz Sarajeva (nego poblizu odande). Posl. 187. akc. od Daničića, ARj. 444a.

poblize, adv. po-bliže. isp. po (složeno s adverbima) i bliže. — akc. od Daničića, ARj. 445b. Sedlah konja, pogjoh tamo, bliž po bliže, približih se. Npj. 1, 362. Istom u sadašnjem vremenu može se poblize vidjeti koji glagoli ove vrste pripadaju u koji razdio. Istor. 254. Korijeni, koji se sastavljaju s prednjima da bi im značenje poblize odredili. Osn. 2. Odluka, o kojoj sam lani imao čast poblize javiti. Rad 9, 198. Mislim da treba poblize poznati te riječi. 26, 53.

pobljavati, pbljavam, v. pf. Rj. po-bljavati. v. impf. bljavati. — I. anspeien (durch Brechen), convomo. Rj. pobljavati koga, t. j. pobljavati se na koga. — II. sa se, refleks. — 1) sich durch Brechen bespeien, se convomere. Rj. pobljavati sebe. — 2) sich erbrechen,

vomo. Rj. vidi povratiti 3. — O Božiću se objesti i pobljavati nije nikakove sramote. Rj. 35a. Nosi gujate, pobljava se na te. Rj. 90b.

pobočina, f. (u Dubr.) u bravčeta meso ispod rebara, das Fleisch zwischen der Hüfte und den Rippen. Rj. — osn. u bok.

pobočke, nach der Seite, a latere: uzeo lonac pobočke. Rj. adv. kao po boke. vidi poboke.

pobogat, adj. kao prilično bogat. isp. po (složeno s adektivima) i bogat. — Gdjekojim namastirima idu ljudi, koji su pobogati, po deset dana hoda daleko. Rj. 395a.

Poboj, Pboja, m. prema Imoskome, dolazeći od mora, na brdu mjesto sa nekoliko stećaka. Rj.

pboja, u božićnoj pjesmi (dovratnica? Rj. 3): Božić božić bata, nosi kitu zlata, da pozlati vrata, i oboja pboja i svu kuću do kraja. Rj. a u Npj. 1, 117: Božić, Božić bata na oboja vrata, nosi kitu zlata, da pozlati vrata i oboja pboja. T. j. dovatnike. U Biljji, ishod glava XII. stih 7 i 22 „na oboju pboju“. U Slavenskome jeziku valja da je u nom. pboj; ali u nas ja ništa više nijesam čuo, do u ovoj pjesmici. Vuk. — u Hrvatskoj govori se ova riječ pboj još i sad u značenju dovatnik. po tome nema ni riječ pboja (oboj pboja), nego valja čitati oboja pboja. vidi pboj 2. Iveković.

pbojati se, pbojīm se, v. r. pf. sich fürchten, scheuen, timeo. Rj. po-bojati se. v. impf. pbojavati se. pbojati se koga, čega; od koga; pbojati se čemu t. j. zu što. — Od mene se nemoj pbojati. Npj. 2, 277 (Ne će reći da se ne boji njega nego nečega što bi ga moglo od njega snaći. Daničić, Sint. 230). Pboja se onamo ići. Mat. 2, 22. Šćaše da ga ubije, ali se pboja naroda. 14, 5. Ne pbojaše se zapovijesti careve. Jevr. 11, 23. Ko se ne će pbojati tebe, Gospe? Otkriv. 15, 4. S toga se vrlo pbojasmo životu svojemu od vas. Is. Nav. 9, 24.

pbojivanje, n. die Furcht, metus. Rj. verb. od pbojavati se. stanje koje biva, kad se tko pbojava.

pbojavati se, pbojāvam se, v. r. impf. sich ein wenig fürchten, timeo. Rj. po-bojavati se. kao malo bojati se. v. pf. pbojati se.

pboke, vidi pobočke: uzeo ga pboke. Rj. kao: po boke.

pbolijevanje, n. das Schmerzen, Wehthun von Zeit zu Zeit, dolor subinde rediens. Rj. verb. od pbolijevati. stanje koje biva, kad što pbolijeva koga, ili kad tko pbolijeva.

pbolijevati, pbolijevam, v. impf. — 1) n. p. pbolijeva me nešto glava, thut mir von Zeit zu Zeit weh, dolet mihi caput subinde. Rj. kad koga boli što često a s prekidom. — 2) pbolijevam, neprelazno; kao kunjam 2. isp. v. pf. pbojljeti. A drugi slabi su... jednako pbolijevaju. Priprava 34.

pbolje, adv. po-bolje. isp. po (složeno s adverbima) i bolje. — Samo starješina može govoriti malo pbolje, da se čuje. Rj. 366b. Ako si rada znati, porani pbolje pa ćeš videti. Npr. 205. Drugu vojsku pošalje, te Karanovac pbolje opkoli i stesni. Miloš 105.

pbojljeti, pbojīm, v. pf. isp. v. impf. pbolijevati 2. — 1) vidi oboljeti 2, pbojljeti se, bolestan postati: Da Bog dade, da ti pbojio! bolovao devet godinica. Herc. 150. — 2) sa se, refleks. erkranken, morbo corripere, cf. razboljeti se: Pbolje se Srpski car Stjepane. Rj. bolestan postati. vidi i obolestiti se, položiti se. — Leže kao snoplje. (Pbojljeti se svi). Posl. 168. Vojska im se jeste pbojela od bolesti teške srdbolje, a dobri se konji pbojljeli od bolesti konjske sakagije. Npj. 2, 314.

pboraviti, vim, v. pf. vergessen, obliviscor. Rj. pboraviti. isp. zaboraviti, pozaboraviti. v. impf. pboravljati. — Kad progje nekoliko dana, onda ljudi već pboraviše to čudo. Megj. 207.

poboravljanje, *n. das Vergessen, oblivio*. Rj. verb. od poboravljati, koje vidi.

poboravljati, pobđravljām, *v. impf. vergessen, obliviscor*. Rj. isp. zaboravljati, pozaboravljati. *v. pf.* poboraviti.

poboriti se, pōborim se, *v. recipr. pf.* po-boriti se. *v. impf.* boriti se. — Ali ne da jedan drugoga osakate, nego da se malo pobore mačevima. Nov. Srb. 1817, 494.

pobōsti, pobōdēm, *v. pf.* Rj. *v. impf.* bosti. — **I. 1)** die Ochsen dazu bringen, dass sie streiten, boves incitare ad certamen. Rj. pobosti volove, t. j. nadrađiti ih, da se pobodu. — Rške de! govore čobani kad hoće da pobodu volove. Rj. 658b. — **2)** zusammen stossen, cornu peto: pobola goveda ovce. Rj. ozamo ide i ovaj primjer: Sedekija načini sebi gvozdeno rogoce, i reče: ovijem ćeš pobosti Sirce, dokle ih ne istrijebiš. Car. I. 22, 11. — **3)** in die Erde stossen, pflanzen, figo humi (barjak, koplje). Rj. *v. impf.* pobadati. — Kad dogju pred kuću, onda pobodu barjak u zemlju. Rj. 365a. Koplje mu bješe čelo glave pobodeno u zemlju. Sam. I. 26, 7. — **II. sa se, reciproč.** — **1)** poboli se volovi, haben sich gestossen, cornibus se invicem petierunt. Rj. — **2)** einander todstechen, trucidari invicem: Megju se se hoće da pokolju, zlaćenima da pobodu noži. Rj.

pobōžan, pobōžna, *adj. fromm, pius, sanctus*. Rj. vidi duševan. suprotno bezbožan. — Mjesto ovoga (Boga mi, Boga ti) gdje koji pobožni ljudi (kao da imena Božijega ne pominju uzalud) govore: bora mi, broda mi, i gloga mi! Rj. 32b.

pobōžićna, *adj. što biva po božiću*. — Pobožićna čast, *f.* (u Paštr.) Onamo je običaj da udata žena, osobito dok je mlada, svake godine uz mesojegje ide s djeverom ili s kime drugijem iz kuće u rod na pobožićnu čast, i onamo provede nekoliko dana. Rj. 511b.

pobōžnica, *f. pietatis, religionis cultrix*. Stulli. pobožna žena.

pobōžnik, *m.* Stulli. pobožan čovjek.

pobōžnost, pobōžnosti, *f. die Frömmigkeit, pietas, probitas, sanctitas*. Rj. osobina onoga koji je pobožan. — Preko sštenstva ili bratu... duboku pobožnost. DM. 31. Izagje vladika k narodu prije sštenja darova da bi raspalio u njemu pobožnost. DP. 28.

pōbra, *m. hyp.* od pobratim. biće po ist. govoru prema juž. pōbro. vidi i pobre. — Piju vino po dva pobratima... Kad se pobre nakitile vina. Npj. 3, 146. *voc.* pōbro.

pobrabōnjati se, njām se, *v. r. pf.* (von der Ziege und dem Schafe) den Koth von sich geben, stercus facio. Rj. po-brabonjati se. *v. impf.* brabonjati. kad se koza ili ovca pobalega, kaže se, da se pobrabonjala. *isp.* brabonjak. — Ostao kao brabonjak na cjedilu. (Gjekoja se ovca i koza pobrabonja u muzlici kad je muzu, pa kad se mlijeko procijedi, brabonjci ostanu na cjedilu). Posl. 242.

pobrájati se, pōbrājām se, *v. r. impf.* (u pjesmi) vidi spominjati se: Ta se kuća vazda pobrajala. Rj. *puss.* od po-brajati. *v. pf.* pobrojati, pobrojiti.

pobránati, nām, *v. pf.* (u Hrv.) eggen, occo. Rj. po-branati oranje. vidi podrľjati, pozubati, pozubiti. *v. impf.* branati.

pōbrati, pōberēm, *v. pf.* abklauben, abpflücken, decerpo, lego. Rj. po-brati, *n. p.* sve jabuke. *isp.* obrati. *v. impf.* brati.

pōbratim, *m. der Wahlbruder*... u stara je vremena pobratim mnogo više značio nego danas... pobratimi postanu na različne načine... mnogi se prozovu pobratimi, a nijesu se pobratili nikako; tako Srbim kad ne zna imena kome, a on ga zovne: ej! pobratime! *cf.* družićalo, jednomjesečići. Rj. *hyp.* pōbro, pobre, pobra. — O za Boga, ko si kod ovaca, uzimam te Bogom pobratima, prenesi me preko vode

(hladne. Npj. 4, 65. Zavadi se Cetinjski vladika sa Moskovom, Bogom pobratimom. 4, 340.

pōbratimiti, mīm, *v. pf.* Rj. po-bratimiti. *v. impf.* bratimiti. — **1)** vidi pobratiti. Rj. — **2)** sa se, reciproč. vidi pobratiti se. Rj. — Ima osobita molitva koja se čita kad se ko s kim pobratimi. Rj. 512a. »Ako si naš, treba da se pobratimiš sa mnom, ako želiš srećan da budeš.« On na to pristane i pobratimi se sa starcem. Pošto se pobratimiše, reče mu starac... Npr. 95.

pōbratimov, *adj. des pobratim, fratris adoptivi*. Rj. što pripada pobratimu.

pōbratimski, *adj. što pripada pobratimima ili pobratimu kojemu god.* — Pobratimski darovi. Npr. 95.

pōbratimstvo, *n. die pobratim-schaft, fraternitas adoptiva*: Odi tamo do Tušine pogji a do kule Cerović-Novice, od mene mu Bogom pobratimstvo. Rj. sveza u kojoj je pobratim s pobratimom. vidi pobratstvo. — Ovo valja platiti što je obrećeno i pobratimstvom potvrđeno. Npr. 169.

pōbratiti, tīm, *v. pf.* Rj. po-bratiti. vidi pobratimiti (i se). *v. impf.* bratiti. — **1)** koga, einen zum Bruder wählen, fratrem appello aliquem. Rj. — Kad ko najavi pobrati koga u kakoj nevolji. Rj. 512a. Pobratiti Jova momče mlado, pobratiti, te ga bratom zvati. Npj. 1, 229. — **2)** sa se, reciproč. s kim, einen zum Bruder wählen, fratrem appello aliquem. Rj. — Pa se Kulin s knezom pobratio: »Pobratime, obor-kneže Ivo! od sad, kneže, da se pobratimo.« To rekoše, pa se pobratise. Npj. 4, 195.

pōbratstvo, *n.* u pjesmi mjesto pobratimstvo: Pobratstvom se ponosio Cigo. Rj.

pōbravica, *f.* (u C. G.) nekoliko bravā što je manje od 50, eine kleine Herde, *grec.* Rj. vidi skužaića.

pōbre, *m.* vidi pobro: Kad stanemo dijeliti blago, sve ti uzmeš starješinstvo, pobre. Rj. *hyp.* od pobratim. u nom. je akc. upravo pōbre, *gen.* pōbra, *voc.* pōbre. *isp.* Osn. 51. vidi i pobra. — *hyp.* takva čile, čile, kále, kúle.

pōbrgje, *n. (st.) das Gebiet eines Gebirges, regio adjacens monti*: Gjuražj kosi po pōbrgju. Rj. kraj koji je po brdu i oko njega.

pōbriјati, pōbriјēm, *v. pf. nachrasiren, erado*. Rj. po-briјati, obriјana čovjeka briјać (jošte) pōbriјe, da mu bude glagja brada. vidi izbriјati. *v. impf.* pobriјavati.

pōbriјāvānje, *n. das Nachrasiren, to eradere*. Rj. verb. od pobriјavati, radnja kojom tko pobriјava.

pōbriјāvati, pōbriјāvām, *v. impf. nachrasiren, erado, cf. izbriјavati*. Rj. po-briјavati, obriјana čovjeka sasvijem, čisto briјati. *v. pf.* pobriјati.

pōbrinuti se, nēm se, *v. r. pf.*; *v. impf.* brinuti se. — Progijte se globa i poreza; s knezovima vi se pōbrinite, knezovima ate poklanjajte, kmetovima osrednje paripe. Npj. 4, 142.

pōbrkati, pōbrkām, *v. pf.* Rj. po-brkati. *v. impf.* brkati. — **I. verwirren, confundo.** (vidi zabrkati 2. Rj.³). Rj. sa se, *pass.*: Brkaonica, kad se kakav posao pōbrka. Rj. 44a. — **II. sa se.** — **1)** *refleks. sich irren, cf. pomesti se*. Rj. — Ako se dogodi u igri da koji što pogriješi... ili što naopako kaže te se pōbrku, onda... Herc. 291. Kako se gješto narod pōbrkao u izgovaranju »h«, kao i drugijeh gjekojih slova ili glasova. Posl. XXV. — **2)** *recipr.* nešto su se oni pōbrkali, t. j. kao malo svadili, sich überwerfen, inimicitias suscipio. Rj.

pōbrľjati, pōbrľjām, *v. pf.* vidi pomrľjati. Rj. po-brľjati. *v. impf.* brľjati. vidi i uprľjati.

pōbro, *m. (voc. pōbro) hyp.* od pobratim. Rj. vidi i pobra, pobre. — Pobratime, Boićić-Alija!... a jesi li, pōbro, dolazio pod tananu Smiljanica kulu? Npj. 3, 147. Pobratime Moskov gjenerale!... To se pōbra

oba poslušajte. 4, 337. Vino piju do tri pobratima... Kad se pobri napojiše vina. 4, 416.

pobrojati, pbrojīm, v. pf. pobrojati, kao redom sve izbrojiti. vidi pobrojiti. v. impf. slož. pobrajati, prosti brojati. — Da ih počnem spominjati... ne bi sestra pobrojala mnoge jade, što sam jadna izgubila, prekukala! Kov. 107.

pobrojiti, pbrojīm, v. pf. abzählen, pernumero. Rj. po-brojiti. vidi pobrojati. v. impf. pobrajati. — *Pobrojicemo* najprije sva znatnija primorska mjesta. Kov. 27. Najprije su im bile *pobrojene krivice*, kao n. p. Milenku, kako se bio odmetnuo od sovjeta. Sovj. 55. sa se, pass.: Kad bi se to htjelo upravo opisati i redom *pbrojiti sve*, što... Sovj. 37.

pobrukati se, kām se, v. r. pf. po-brukati se na što, kao *podrugati se* čemu. v. impf. brukati se. — Kad Kućima sitna knjiga dogje, na knjigu se Kući *pobrukaše*. Npj. 5, 260.

pobrvnati, vñām, v. pf. n. p. kuću ili kakvu drugu zgradu, *Seitenwand von brvna aufrichten, trabes trabibus superponere pro muro*: rogove su podigli, ali još nijesu *pobrvnali*. Rj. po-brvnati, *udariti brvna jedno na drugu gradeći kuću ili kakvu drugu zgradu*. v. impf. brvnati. — *Vrata* riblja zidaše sinovi Ase-najini, oni ih *pobrvnaše* i metnuše krila i brave i prijevornice. Nem. 3, 3.

pobržo, adv. po-brzo. isp. po (složeno s adverbima) i brzo. akc. od *Daničića*, ARj. 691a. — Onda otide *pobrzio* naprijed. Npr. 166. Ako ćete mi koju odu poslati za Zabavnik, gledajte *pobrzio*. Straž. 1887, 239.

pobrže, adv. po-brže. isp. po (složeno s adverb.) i brže. — Doktor je eto napisao recept na sobnim vratima: gledajte šta piše, te mi *pobrže* načinite. Danica 3, 240.

pobudaliti, līm, v. pf. Rj. po-budaliti. v. impf. budaliti, budalisati. — 1) ein Narr werden, stultus fio, cf. poludjeti. Rj. postati budala. — 2) prelazno, učiniti koga budalom. Vino i mudroga pobudali. Posl. 35.

pobuditi, pōbūdīm, Stulli. v. pf. po-buditi koga na što ili k čemu, kao *navesti ga da ono učini, anregen, bewegen, incitare, commovere*. vidi podbuniti 2. v. impf. pobugjivati. — Slijepci pred kućama stojeći pjevaju pjesmice pobožne, da bi njima ljude na podjelu pobudili. Npj. 1, 127 (Vuk). Da bi drugu od mene sposobniju braću pobudio k ovome djelu. Spisi 1, 6.

pobugariti, rīm, v. pf. Rj. po-bugariti. v. impf. bugariti 1. — 1) zum Bulgaren machen, facio aliquem esse Bulgarum. Rj. koga, učiniti ga Bugarinom. — 2) sa se, refleks. ein Bulgar werden, fio Bulgarus. Rj. postati Bugarin.

pobugjaviti, vīm, v. pf. vidi popljesniviti. Rj. pobugjaviti, postati bugjav. v. impf. bugjaviti.

pobugjivānje, n. verb. od pobugjivati. radnja kojom tko pobugjuje koga na što.

pobugjivati, pōbūgjujēm, v. impf. po-bugjivati. v. pf. pobuditi, i značenje onđe. — Što vas pobugjuje da tako govorite? Zlos. 37.

pōbuna, f. der Aufruhr, tumultus, cf. buka. Rj. pobuna. isp. pobuniti. vidi i uzbuna, uzbuna.

pobūniti, pōbūnīm, v. pf. Rj. po-buniti. v. impf. pobunjivati. — 1) aufwiegeln, concito. Rj. vidi požbuniti, pomutiti 2, smutiti 1. — Prijegje kradom opet u Srbiju i pobuni narod na Turke. Rj. 295a. Pobuni narod Srpski protiv Turaka. Danica 2, 77. Kako su raju zulumom svojim pobunili. 3, 172. Pobuni Jadar i Račjevinu. 3, 190. Turaka je u ovih 10 pobunjenih nahija bilo samo u... 3, 220. — 2) sa se, refleks.: Da se raja pobunila. Danica 3, 160. Bilo se pobunilo 10 nahija. 3, 213. Naume, da se pobune protiv Miloša. 175. Jer se pobuniše na te. Ps. 5, 10.

pobunjenik, pobunjenika, m. koji se pobunio. — Dovedavši pobunjenike u Kragujevac. O Sv. O. 14.

pobunjivānje, n. das Aufwiegeln, concitatio. Rj. verb. od pobunjivati. radnja kojom tko pobunjuje koga.

pobunjivati, pōbūnjjujēm, v. impf. aufwiegeln, concito. Rj. v. impf. prosti buniti. v. pf. pobuniti.

pobūrati se, pōbūrām se (akc. Rj.³ XXX), v. r. pf. u ovoj zagoneci: Daj mi mati delengalo, da se prodelengam, da izidem na dvor, da se *poburam* (vrata i ključ). Rj. 115b.

pobūriti, rīm, v. pf. (u Dubr.) Rj. po-buriti. v. impf. buriti. — 1) vidi popišati. Rj. vidi i počkati, pomizati, pomoćati. — 2) sa se, refleks. vidi popišati se. Rj. vidi i pošorati se.

pobūsati, sām, v. pf. Rj. po-busati. — 1) mit Rasen bedecken, caespate coronare. Rj. pobusati n. p. grob, pokriti ga busjem. v. impf. pobušavati. — 2) einschlagen, figo, cf. pobiti 5: Pa je bojno *koplje pobusao*. Rj. vidi i pobosti 3. v. impf. isp. pobadati. pobijati 3.

pobušāvānje, n. das Bedecken mit Rasen, to caespate coronare. Rj. verb. od pobušavati. radnja kojom tko pobušava što, n. p. grob.

pobušavati, pōbūšāvām, v. impf. mit Rasen bedecken, caespate coronare. Rj. po-bušavati, busjem pokrivati. v. impf. prosti būsati. v. pf. pobusati. — Na družičalo idu na groblje te *pobušavaju grobove* od one godine, dijele za dušu, i popovi čate molitve i spominju mrtve. Rj. 142a.

pōbūsenī pōnēdjeljnik, m. Rj. drugi ponedjeljnik po uskrsu. — na *pobušeni ponedjeljnik* pobušavaju se *grobovi od one godine*. isp. pobušavati.

pōcelica, f. (u Baranji) ženska kapica, što se njom samo kosa pokrije, Art *Kopfbedeckung, vittae genus*, cf. počelica. Rj.

Pōcerac, Pōcērca, m. Einer von Pocerje: Veseli se Pocerac Milošu. Rj. čovjek iz Pocerja.

Pōcerina, f. Pōcērje, n. die Gegend um den Berg Cer: Da osvanem u Pocerju slavnom. U Pocerju osvanuše Turci. Rj. kraj oko planine Cera. — Ovaki je vojvoda bio Miloš Stoićević u Pocerini. Rj. 70a.

Pōcerski, adj. von Pocerje: Napiše se Pocerske rakije. Rj. što pripada Pocerju.

pōcigānčiti, čīm, — 1) zu einer Zigeunerin machen, facio esse zingaram. Rj.¹ po-cigančiti ženu, učiniti je Cigankom. isp. v. impf. cigančiti. — 2) sa se, refleks. eine Zigeunerin werden, fio ut zingara. Rj. postati Ciganka.

pōciganiti, nīm, — 1) v. pf. zum Zigeuner machen, facio esse zingaram. Rj. po-ciganiti koga, učiniti ga Ciganinom. — 2) sa se, refleks. ein Zigeuner werden, fio zingarus. Rj.¹ postati Ciganin. isp. v. impf. ciganiti se.

pōcijēpati, pōcijepām, v. pf. Rj. po-cijepam. v. impf. cijepati — I. 1) zerspalten, diffindo. Rj. n. p. drva sjekinom. — 2) hinabsaufen, epoto, cf. poguliti. Rj. n. p. *pocijepao svu vodu*. Rj. 517b. kao na jedan gutljaj popiti. — II. sa se, refleks. ili pass. seine Kleider zerreißen, lacerare vestes. Rj. kao odijelo svoje *poderati*. — ovamo ide i ovo: — Zajedničkoga jezika svijeh Slovena sada nema... nema ga zato, što se je *pocijepao u jezike* slovenske sada poznate. Dioba 9.

pōcikivānje, n. das Geschrei, vociferatio. Rj. verb. od pocikivati. radnja kojom tko pocikuje.

pōcikivati, pōcikujēm, v. impf. schreien, vociferor: Vikom *podvikuje*, eikom *pocikuje*. Rj. po-cikivati. v. pf. pociknuti. — Pocikuša, žensko koje *pocikuje*. Rj. 561a.

pōciknuti, pōciknēm, v. pf. aufschreien, exclamo: I *pocikne* konjic pod Turčinom. Rj. — po-ciknuti. v. pf. je i prosti ciknuti. v. impf. pocikivati.

pocikuša, f. žensko koje pocikuje, die Zischerin, sibila. Rj. — riječi s takim nast. kod ajgirusa.

pocmiliti, pocmiljeti, pocmilim (po jugozap. kraj.) *vidi* pocviljeti: *Pocmilio* sitan bosioče: Tiha roso, što ne padaš na me? Rj. po-cmiljeti. v. *impf.* cmi-ljeti, cmilovati. — *Pocmiljela* na gradu *jabuka*, pitala je sa grada gjevojka: »Što je tebe? na gradu jabuko!« Herc. 116.

pocerhati, pocerhāmo, v. pf. nach der Reihe verrecken, intereo alius ex alio: pocerhale mi ovce; malo nijesmo od smijeha pocerkali. Rj. po-crkati. *vidi* polipsati, pomanjhati 1. v. *impf.* crkati. — Pod njim do tri konja pocrkaše. Npj. 2, 642. *Pocrkaše žabe.* Mojs. I. 8, 13.

pocrniti, pocrnīm, v. pf. po-crniti, učiniti da bude što crno. vidu povraniti. v. *impf.* crniti. — Za što, kćeri, da od Boga nagješ! svome ocu ti zapali bradu? staroj majci obraze pocrni? Npj. 3, 107.

pocrnjeti, pocrnīm, v. pf. schwarz werden, fio niger, ater. Rj. po-crnjeti, *crn postati. isp.* smagnuti. v. *impf.* crnjeti. — Okapina, 1) navrh sijena ono što od kise pocrni. Rj. 452b. Otac i mati ostareli i pocrneli i osušili se kao aveti, a ne mogu da umru. Npr. 77. Od kako je *gauran pocrnio*. Posl. 233. *Pocrnio mu obraz* ka' i ništa čoeuku. (Nema štida ni poštenja). 257. A njino je lice pocrnjelo od brzoga praha i olova. Npj. 4, 406. *Pocrnje sunce* i nebo od dima. Otkriv. 9, 2. *Koža nam pocrnje* kao peč od ljute gladi. Plač 5, 10.

pocrpsti, pocrpēm, v. pf. po-crpsti, u prenesenom smislu, kao crpući povaditi; excerpiren, excerpere. v. *impf.* crpsti. — *Prvo izdanje* vašega rječnika bilo je pocrpeno prije nego se »Ogled« počeo štampati. Kolo 14 (15). Do sada (su) dobar dio stare naše književnosti pocrpli za rječnik. Rad 9, 196. Konstantin koji je nauku svoju pocrpao u učenijeh Trnovljana. Star. 1, 38.

pocrvati se, vām se, v. r. pf. wurmstichig werden, vermiculosum fieri. Rj. po-crvati se, *crvlijo postati. vidu* pocrvljati se. v. *impf.* crvati se 1. — Kad na Hiju dan grmi, kažu da će se one godine pocrvati orasi, lješnici i žir. Rj. 230b.

pocrvēnjati, pocrvēnīm, v. pf. roth werden, crubesco. Rj. po-crvēnjati, *postati crven. v. impf.* crvenjeti. — Vukodlaka nagju u grobu a on se ugojio, naduo i pocrvenjeo od ljudske krvi («crven kao vampir»). Rj. 79b. *Pocrvēnio* kao vampir. Posl. 257.

pocrvljati se, vļjām se, vidu pocrvati se. Rj. pocrvljati se, *crvlijo postati. v. impf.* crvljati se.

pocviljeti, pocviljeti, vim, v. pf. aufjammern, exultulo, cf. procviljeti: On pocvilu kako zmija ljuta. Rj. po-cviljeti. *vidu* i pocmiljeti. v. *impf.* cviljeti.

pocaditi, dīm, pōcagjaviti, vim, v. pf. russig werden, fuligine induci. Rj. po-caditi, po-cagjaviti, *čagjav postati. v. impf.* čaditi, čagjiti. *isp.* čagjaviti se.

pocāsiti, sīm, v. pf. verweilen, moror: Vigji knjigu, časa ne počasi. Rj. po-časiti. v. *impf.* časiti.

pōčasni, adv. što pripada počasti, što je počasti radi; Ehren-, honorarius: Radosav držeci sebe i sina svojega za počasnoga vlastelina dubrovačkog. DM. 345. — *pōčas(t)ni. isp.* počast.

pōčasnica, f. (u Boci) vidu počasnica. Rj. kao pjesmica što se pjeva uz času. — *počasnica* (i sa s mijesto š: počasnica). Osn. 332.

pōčast, f. (u Dubr.) die Ehre, honor. Rj. po-čast. *isp.* čast 1. — Nastojaće vam s ljudskim govornom svakome počast dati. Kov. 52. Dubrovčani se zadužije činiti kralju počast. DM. 29. Da će ih primati s počastima koje im pristaje. 215. Radujte se počastima koje sam vam pripravio. DP. 363. Što se daje kome počasti radi. DRj. 2, 406.

pōčastiti, pōčastīm, v. pf. Rj. po-častiti. v. impf. častiti. — 1 α) *bevürthen, traktiren, convivio excipio.* Rj. — Donese vina i mesa te počasti krstonoše. Rj. 188b. A u svome dvoru bijelome počastio goste i zvanice. Npj. 2, 99. Posle bitke Miloš odvede

pašu pod svoj čador, i počasti ga kavom i đuvanom. Miloš 117. — β) *sa se, reflex. ili pass.:* Poslije ovoga pjevanja počastili bi se čime, što sa sobom donesu. Npj. 1, 188 (Vuk). Čekaj malo, care počime, još se nijesam dobro počastio s kumovima i s prijateljima. 2, 367. Pošlje raki je te se njom i slatkijima počaste. Kov. 97. — 2) (u Dubr.) koga čim, n. p. crvlijava, haljinom, konjem, jagnjetom i t. d., t. j. pokloniti kome što, *verehren, dono.* Rj. *vidu* i pripoznati (koga čime). — *Počastiti* u nas se kaže samo onim stvarima koje se u onaj mah potroše, n. p. jelom, pićem, lulom duhana i t. d. a u Dubrovniku govori se i za ostale stvari, i znači upravo pokloniti (*verehren*), n. p. *pōčastio ga . . . jagnjetom (živijem), puškom.* Posl. XLV. Nijesi mi prinio jagnjeta na žrtvu paljenicu, i žrtvama svojim nijesi me počastio. Is. 43, 23.

pōčasnica, f. (u Perastu) kao pjesnica, što se pjeva uz času, *das Trinklied, canticum.* Rj. *vidu* počasnica. — *Peraske počasnice* (što se — u Perastu — pjeva uz čase). Npj. 1, 84 (natpis).

pōček, m. Borg, Leih, mutuum: dao mi na poček, *auf Borg, zu Leih, mutuo. cf.* priček 1. Rj. *vidu* i obduga, oduga, vjera 4, veresija. — po-ček. *isp.* pčekati.

pōčekati, kām, v. pf. ein wenig warten, expecto. Rj. po-čekati. *isp.* pričekati 1, posjediti 2. v. *impf.* čekati. — *Stan' počekaj,* sine Petre, da ja s tobom u raj idem. Npj. 1, 133. I počeka još sedam dana, pa opet ispusti golubicu iz kovčega. Mojs. I. 8, 10. *Počekaj,* kćeri moja, dok doznaš kako će izaći. Rut 3, 18.

pōčelak, pōčeoaka, m. (u Boci) — 1) u govečeta koža s čela, *Stirnstück, pars pellis in fronte.* Rj. — 2) *vidu* čelo: Tako me strijela uvrh počeoaka ne udri! (Posl. 299). Rj. — po-čelak.

pōčem, — 1) *etwa, forte:* ako počem dogje, cf. kako, kakogod: Ne bi li ga počem pričestio. Rj. — Pak sam se bila prepala da nijesi počem onamo pošao. Npr. 119. Pokori se, i vrlo ih ljubi, ako bi se počem obratili, i na tebe bi se smilovali. Npj. 5, 10. Ako bih se počem i udala, živ mi bratac, na konja mu ne ču. Herc. 209. — 2) (po zapad. kraj.) *nachdem, quum, cf.* pošto. Rj. — U ribi je ključeve našao, za to Sava i zaboravio. Počem vide, po tom i poznade: »Jao meni do Boga višnjega! Ja sam Simu i zaboravio, ovo s' ključu od mojeg Sime.« Npj. 2, 74.

pōčeonik, m. što se u Jerreja nosilo po čelu megju očima: To neka ti je kao znak na ruci i kao počeonik megju očima tvojima. Mojs. II. 13, 16. Tada će Gospod skinuti nakit . . . prstene i počeonike. Is. 3, 21. — po-čel-nik. *isp.* počelak.

pōčesto, adv. po-često. isp. po (složeno s udverb.) i često. — Kamen vodenični bolje melje kad se često pokiva. (Tako se misli da i mlagji bolje slušaju kad se počesto biju). Posl. 128.

pōčestiti, pōčestīm, v. pf. po-čestiti što, učiniti da bude češće, često: Metnuo sam lozu u rastilo, da zaroži, pa ču na proljeće počestiti. Rj. 201a. *isp.* začestiti, učestati. *drugičje se glagol ne nulazi.*

pōčešati, pōčešēm, v. pf. kratzen (wo es juckt), frico. Rj. počešati. v. *impf.* češati, časati.

pōčetak, početka, m. — 1) der Anfang, initium, (cf. začetak, započetak. Rj. 3). Rj. — α) *bez prijedloga u rečenici:* Ide mu posao kao čarapin početak (ružno). Posl. 96. Gori su povraci negli počeci. DPosl. 24. Ne bi još ni čemu tome bilo početka. Npr. IV. Oko jedne hiljade narodnijeh zagonetaka, kojima sam početak učinio još 1821. godine. Sovj. II. A to je sve početak stradanja. Mat. 24, 8. Ovaj mjesec da vam je početak mjesecima. Mojs. II. 12, 2. Samo (je) dvjema dušama različenoga roda sajedinenim, koje su kao dva životna početka, s neba dan blagoslov da ragaju djecu. DP. 215. — β) s prijedlozima u rečenici; s prijedl. blizu: Bugarska Morava blizu početka svoga

tako se zove. DRj. 1, 40. — iz: Još *iz početka*, kako je vijčio, da mu džebane nestaje, pisao je sovjetu. Danica 1, 85. Obrenović vrlo je *iz početka* držao stranu Crnom Gjorgjiju. Miloš 20. U Silomu, gdje namjestih ime svoje *iz početka*. Jer. 7, 12. — o: Dogjoše u Vitlejem o početku ječmene žetve. Rut 1, 22. — od: Srbi su još od početka XIII vijeka imali svoje mitropolite. Danica 2, 113. *Od početka Dositijeva* jednako se nalazi pametnih ljudi, koji žele da se upravo piše Srpski. Rj.¹ VI. Mjesto je svetinje naše prijesto slave, visoko mjesto od početka. Jer. 17, 12. — s (*s gen.*): Srbi imaju svoje despote, koje sami birahu *s početka* iz plemena Brankovićeva a poslije iz drugih plemena. DM. 120. — s (*s instrum.*): *S početkom* vlade M. Obrenovića 1815 godine počele su se škole u zemlji opet množiti. Rj. 842a. — u (*s akus.*): I u početku mjeseca svojih prinosite Gospodu žrtvu. Mojs. IV. 28, 11. Dogje Gedeon na kraj okola, u početak srednje straže, istom bijahu promijenili stražu. Sud. 7, 19. — u (*s lokat.*): Na svršetku Marta ili u početku Aprilija. Rj. 10a. U početku ovoga vijeka (1800—1803). Rj. 818a. Jakov još u početku bune pošalje . . . Danica 3, 174. Zaista se zna . . . Za to u početku rekoh »zaista« se zna. Kov. 1. Sve pjesme nijesu odmah (u prvom početku svome) postale onake, kakve su. Npj.¹ 1, XXXII. Onje se on (glas slova h) jasno čuje i u početku riječi i na kraju i u srijedi. Posl. XIII. Biše ubijeni prvijeh dana žetve, u početku ječmene žetve. Sam. II. 21, 9. — 2) (*im Sticken und Stricken*) das Muster, exemplum. Rj. videti urnek. ono na što se vezilja i pletilja ugleda.

počēti, pōčēnēm, v. pf. Rj. po-čēti kao prost glagol ne dolazi. isp. četi. v. impf. počinjati. — 1) *beginnen, anfangen, incipio*. Rj. videti okrenuti, otići, otisnuti, otpočeti, otrgnuti, pričeti, stati, uzeti, začeti, započeti, zaokupiti. isp. zadjesti 2, zametnuti 3, zavrći 3. — Bolje je ne početi nego ne dočeti. Posl. 24. Berberin počne svoj posao. 188. Počeo kao lisica vojsku. (Kad ko što počne pa ne svrši). 257. Onda mu oni počnu govoriti. Npr. 74. Počne da kuša sreću. 96. Lakše dodati i nastaviti nego li što iznova početi i načiniti. IV. Počne razgovor i stane koješta pitati. Danica 4, 34. Stanu pripijevati svatove počevši od popa. Kov. 83. Ja mislim da će najbolje biti to početi s odgovorom na pitanje: Šta je Slavenski? Pis. 81 (s?). Videći da je grad utvrđen, nije mogao ništa početi. Žitije 61. On stade tražiti počev od najstarijega. Mojs. I. 44, 11. Pa se (književnost) držaše jezika, kojim već beše početa književnost. Daničić, Vid. d. 1862, 19. — 2) *sa se, refleks. ili pass. beginnen, coepi*: počela se krajina. Rj. — *S početkom* vlade . . . počele su se škole u zemlji opet množiti. Rj. 842a. Što se ne počne, to se ne dospije. (Što je čovek rad učiniti, valja odmah da počne, jer se ništa ne može svršiti dok se ne počne). Posl. 360. Kad se skupština počela. Danica 5, 33. Po tom se sjutra dan počela škola. Sovj. 81. Za to ne primete Zagrebačkoga pravopisa što očekujete da se kakav bolji počne. Slav. Bibl. 1, 90. Na prvom listu, gdje će se A početi, stajaće Angel. Straž. 1886, 703. Jer je vrijeme da se počne sud od kuće Božije. Petr. I. 4, 17.

počētan, počētna, adj. *iniziale, ad initium spectans, initium faciens*. Stulli. što pripada početku. — Ovo je društvo za početnu nastavu. Zlos. 149.

počētnica, f. *quae condit, instituit*. Stulli. koja je što počela, koja počinje.

počētnik, m. *auctor, institutor, conditor* — počētniče reda slavnoga male braće. Stulli. uopće koji je što počeo, koji počinje. — Počētnici . . . i izvrstnici. J. Kavanjin. ARj. IV. 356a. isp. počinjač.

počētvōrkē, (u Risnu) **počētvōrōnožē**, (u Boci) videti četvoroonoške: Tako ne hodio početvorke! (Posl. 308). Rj. adv. po-četvorke, po-četvoroonože (isp. Tako

ne hodio na noge i na ruke! Posl. 308). — Tako se ne vukao početvoroonože kao žaba gubavica! Posl. 309.

počīnak, pōčīnka, m. — 1) *die Ruhe, requies*: Dobar počinak da vam Bog da! Rj. videti počivak, odmor, odmorak. — Od večera do večera praznujte počinak svoj. Mojs. III. 23, 32. Da vam da Gospod da nagjete počinak svaka u domu muža svojega. Rut 1, 9. Ovdje je prvi počinak od posta. DP. 338. isp. počinuti. — 2) konjski klinac, *Hufnagel, clavus quo ferrea solca equo suppingitur*: U njeg' kažu trista počinaka, ni pola ih nije zakovao. Rj. isp. počiniti 2.

počīniti, pōčīnim, v. pf. — 1) *nach der Reihe machen, facio aliud ex alio*: počinio trista jada. Rj. počiniti, učiniti što redom. v. impf. činiti. — Počinio (n. p. po kući, po zemlji) dar mar. Rj. 111a. Stane se faliti, šta je on junastva počinio. Npr. 192. Jesi li ti sve to čudo u ovome gradu počinio, divove isjekao i šcer svoju od smrti sačuvao? 193. Turci toliku štetu počiniše. Danica 3, 204. Počini vrlo grdna djela idući za gadnim bogovima. Car. I. 21, 26. — 2) počiniti konjske klince, t. j. čekićem na nakovnju kao zaoštriti ih, *zuspitzen, exacuo*. Rj. v. impf. počinjati.

počīnuti, nēm, v. pf. Rj. v. impf. počivati. — 1) *ausrasten, conquiesco*: I dobro sam tebe počinula tvom Milanu na desnici ruci. Rj. — Idavši za dugo počine pod jednijem velikijem kamenom. Npr. 96. Reče oca da pogje počinuti a da će se ona za sve brinuti. 105. I megjed niz krušku slazeći počiva (a kamo li čovek od posta da ne počine?). Posl. 103. See (puške) pukose iz jednoga glasa, malo koja počinu na suvo. Npj. 5, 101. Počinu duh Iljin na Jelisiju. Car. II. 2, 15. ovamo ide i ovaj primjer: A kad mrče i počinu sunce. Rj. 372b. — 2) *sterben, morior*. Rj. videti upokojiti se, umrijeti, preminuti, prestaviti se, poći 5. — Kade ti je babo počinuo, na smrti carstvo naručio baš na kuma Vukašina kralja. Npj. 2, 189. Evo, ti ćeš počinuti s očima svojim. Mojs. V. 31, 16. Ču u Misuru da je David počinuo kod otaca svojih. Car. I. 11, 21.

počīnj, m. cf. plojka. Rj. — (Plojka) kad se počinje bacati, zove se činjati; koji činja, obično rekne: »činj i počinj; koji prvi činja', vazda ga dobija'; koji zadnji činja', nigda ga ne dobija'!« Rj. 508b.

počīnjāč, počīnjāča, m. *koji što počinje; der Anfänger, Urheber*: Kad bi se mislilo na svršetak, ne bi još ni čemu tome bilo početka, ali počinjač misli: samo neka se počne. Npr. IV isp. počētnik.

1. **počīnjānje**, n. *das Beginnen, orsus*. Rj. verb. od 1) počinjati, 2) počinjati se. — 1) *radnja* kojom tko počinje što. — 2) *stanje* koje biva, kad se što počinje. — S infinitivom znači počinjānje onoga što znači glagol u infinitivu. DRj. 3, 533.

2. **počīnjānje**, n. verb. od počinjati. Rj. *radnja kojom tko počinja konjske klince*.

1. **počīnjati**, pōčīnjēm, v. impf. Rj. videti začinjati 1, započinjati. isp. činjati. isp. zametati 3, v. pf. početi. — 1) *anfangen, beginnen, ordior, incipio*. Rj. — Djeca su počinjala učiti iz rukopisa (jer bukvara nije bilo). Rj. 842a. Kad se mole Bogu, on (starješina) počinje i svršuje. Danica 2, 100. Pjesme počinje koji je najvjestiji megju njima. Kov. 57. Ljudi, koji sve bune i svagje s imenom Božjim (i njega radi) počinjaju. Rj.¹ XIII. Kad bi stari ljetopisci počinjali godinu od Januara; ali kako je počinjahu od Septembra . . . DM. 52. — 2) *sa se, refleks. ili pass. beginnen, incipior, coepi*. Rj. — U nahiji Barskoj, koja se odovud počinje od Paštrovića. Rj. 15b. Za to se mnoge pjesme počinjaju: Polećela . . . Rj. 81a. Od Golupca se počinjaju planine. Rj. 93b. Da grade kuće u red, i to se po tom počinjalo i u Šumadiji. Rj. 676a. Jedan put se počinje. (Za to valja dobro oči otvoriti kad se što počinje). Posl. 111. Kad se slog počinje s poluglasnim slovom. Danica 3, 4 (s?). Ovakvo (se) djelo prevodi na jezik kojijem se sad počinje pisati. Nov. Žav. II. A počinje li se zaista od onda naša literatura. Pis.

63. Glas da se rat s Turcima počinje na novo. Sovj. 27. Odgovor, koji se počinjao narodnom poslovicom. Sovj. 86. Koja se počinje glasovima e. Bukv. 39. Rukopis se sad počinje mukom sv. Nestora . . . a svrhuje mukom apostola Tita. Glas. 10, 340. Pred nastavcima koji se počinju glasom i. Obl. 7.

2. počinjati, počinjâm, v. *impf.* konjske klince, t. j. čekićem na nakovnju kao oštiriti ih, *den Hufnagel zuspitzen, exacuio clavum quo ferrea solea equo suppingitur*. Rj. v. *pf.* počiniti 2.

počist., f. ona vuna koja se ovcama ranije ostrže sa repa i stražnjih butina, koju ovce prljaju, kad litaju pošto se otrave. M. Gj. Milićević. — Golema kamara tek ostržene vune . . . neke žene odvajaju vlas od počisti. Zlos. 278.

počistiti, stîm, v. *pf.* Rj. počistiti. v. *impf.* počistiti. — **1)** *vidi* pomesti. Rj. *vidi* i pogladiti 2, pokidati 3. — Pošto bi . . . veći (gjac) napojili kalugjerske konje, a manji počistili sobe . . . Rj. 841b. Mala kolebica, nepočišćena . . . Ona lepo uzme metlu pa počisti kolebu. Npr. 142. — **2)** konja, t. j. ustrojiti ga, cf. podmetnuti. Rj. *vidi* i ustrojiti, uškopiti, utučiti 2. *isp.* ujaloviti, i *syn.* ondje.

počiščać, počiščaća, m. ko počiščća n. p. ajgire. *vidi* jalovan, i *syn.* ondje. — Ali je počiščać već bio svršio sav svoj posao. Mil. 104.

počiščanje, n. *verb.* od počišćati. radnja kojom tko počiščća n. p. ajgire.

počiščati, počiščâm, v. *impf.* počišćati. *vidi* podmetati 2, i *syn.* ondje. v. *pf.* počistiti 2. — Dozvaov sam iz Pazove (u Sremu) onoga veštaka što počiščća ajgire. Mil. 103.

Počitelj, m. grad i varoš u Hercegovini k primorju Dalmatinskome. Rj.

počitlučiti, čîm, v. *pf.* zum čitluk machen, vectigali čitluk dicto subdicere. Rj. po-čitlučiti, n. p. selo, kuću, t. j. učiniti da bude čitluk kakome aji. v. *impf.* čitlučiti. — Gdjejoja sela . . . ali su ih najviše Turci na selu počitlučili. Rj. 826b. Koja su sela bila počitlučena. Danica 3, 147. sa se, *pass.*: Kad se ovako u kakome selu počitluče nekoliko kuće. Rj. 826b.

počivak, počivka, m. die Ruhe, requies; Radi bez počivka, rastlos. Rj. *vidi* počinjak, i *syn.* ondje. *isp.* počivati.

počivalište, n. (u Dubr.) die Ruhestätte, tranquillus ad quietem locus. Rj. mjesto za počivanje. — Stani, Gospode, na počivalištu svojem, ti i kovčeg sile tvoje. Ps. 132, 8. Saron će biti tor za ovce i dolina Ahorska počivalište za goveda narodu mojemu koji me traži. 65, 10. Ustanite i idite, jer ovo nije počivalište. Mih. 2, 10. riječi s takvim nast. kod danište.

počivalo, n. — **1)** n. p. po planinama kraj puta gdje su klupe namještene, te putnici počivaju, die Ruhebank, sedile. Rj. riječi s takvim nast. *vidi* kod bjellilo 1. — **2)** der Ruhepunkt, intervallum: Ma ga jadni ne ostavlja lvo, no ga nosi jedno počivalo, i drugo ga nosi počivalo. Rj. kao vrijeme kad valja kad se počiva. *isp.* počivanje. — »Moje sreće, sad sam počinuo, i sad sam se rajet učinio«. »Kakav rajet i kakva nesreća! i nesretno takvo počivalo! To će naše počivalo biti, kao što je bilo za Rusiju. Npj. 5, 522.

počivânje, n. das Ruhem, quies. Rj. *verb.* od počivati. stanje koje biva kad tko počiva. — Daklem je ostavljeno još počivanje narodu Božijemu. Jevr. 4, 9. To neka vam je počivanje subotno. Mojs. III. 16, 31. Što rodi zemlja za počivanja svojega, ono neka vam bude hrana. 25, 6. Bezbožniče, ne vrebaj oko stana pravednikova, i ne kvari mu počivanja. Prič. 24, 15.

počivati, počivâm, v. *impf.* ruhen, quiesco. Rj. v. *pf.* počinuti. — Počivalo . . . gdje su klupe namještene, te putnici počivaju. Rj. 561b. Koji ugje u

pokoj njegov (Božji), i on počiva od djela svojijeh kao i Bog od svojijeh. Jevr. 4, 10.

počkati, čkâm, v. *pf.* (u Riječkoj nahiji i u Zeti) *vidi* popišati. Rj. po-čkati. ovaj se glagol ne nalazi u drugojačijem obličju. *vidi* poburiti, i *syn.* ondje. — *isp.* staro cati od чкати i staro sač чкѣ urina. Korijeni 224.

poćuo, poćuła, m. (u Boci) *vidi* bistijerna, gustijerna. Rj. jama gdje se drži voda. *vidi* i puč, i *syn.* ondje. — tugja poćuo (puteolus). Osn. 126.

poćupati, pâm, v. *pf.* Rj. v. *impf.* ćupati. — **1)** n. p. travu, *ausrupfen, avellio* (*pf.* poskupsti. Rj.²): Po bašči mi evće poćupao. Rj. — Otkuda kukolj? . . . hoćeš li da idemo da ga poćupamo? Mat. 13, 28. Dovoću ih opet u ovu zemlju . . . i nasadiću ih i ne ću ih poćupati. Jer. 24, 6. sa se, *pass.*: Konoplje se u nas ćupaju dvaput . . . druge kad se poćupaju, onda se . . . druge kad se poćupaju, onda se . . . Rj. 86b. — **2)** sa se, *reciproč.* raufen, *rixari*: poćupao se s njime i poćupali se njih dvojica. Rj. *vidi* pokrćumatati se. — Pokikati se, poćupati se s kim za kiku. Rj. 530a. Biće šaka pere, t. j. poćupaće se (jedan drugoga šakama za perčin). Rj. 832b. Ne družu se s onim s kim se ne možeš poćupati. Posl. 198.

poćuti, poćujêm, v. *pf.* u riječima: ćuj i počuj! ćujte i počujte! hören, audio. Rj. po-ćuti. v. *pf.* i *impf.* ćuti. — Ćuj i počuj, bego gospodare! što ti vodiš ljubljene gjevojke? Herc. 153.

poćuvati, poćuvâm, v. *pf.* počuvati. v. *impf.* ćuvati. — Da počuva čardak na Koruni, da ne progje od Karlovca bane. Rj. 292a. »Da mi nočas stražu počuvamo, ovud idu često Crnogorci« . . . »Od šta ćemo stražu da ćuvamo? Npj. 4, 27.

poćelica, f. (Imošk) ženska kapa (u njoj sa dobre šake širok obluk od debele hartije, preko njega krpa, koja na pero visi niz legja). cf. pocelica. Rj. Stulli ima: pocjelica i podjelica (calantica). po tome će pocelica biti po istočnom gorovu, a ć u poćelica sliveno je ej. *isp.* ćedilo = ćjedilo.

poćer . . . *vidi* potjer . . . Rj.

poći, poćjêm, v. *pf.* Rj. po-iti, po-jti, po-tji, po-ći (*isp.* ići). *vidi* primiti se (uz brdo). v. *impf.* polaziti. — **1)** gehen, eo. Rj. *vidi* krenuti 4, krenuti se. — Od mosta . . . pošav niza Savu poznaju se ostaci od velikoga šanca. Rj. 114a. Nekaka žena pogje svojoj udatoj kćeri u pohode. Rj. 502b. Pa pogje da ide. Onda ga car vrati natrag govoreći mu: »Stani . . . Npr. 11. Pogje carica u setnju. 19. Pogje na put. 41. Pogje u lov. 43. Pogje hitro u onoga kralja što mu bješe kćer gubava. 86. Pogjimo vigjeti. 87. Po tom stane careva šćer provati košulju i drugo ostalo . . . i sve joj pogje kao da je o njoj krojeno. 102. Pogje u pazar. 108. Ko za tugjom vunom pogje, sam ostrizen kući dogje. Posl. 138. Pogji griješe (od mene)! (Kad koga nagje kaka bijeda). 252. S golim grlom u jagode (poći ili dignuti se). (Kad ko pogje kud nesprenljen, kao što treba — kao da bi ćoek pošao da bere jagode, a ne ponio suda nikakvoga). 283. Tako mi sve crnom štetom ne pošlo! 304. Pa mu pogje ruci i papuču, pa mu Turski Boga nazivaše. Npj. 4, 197. Turci su sad pošli na Srbe, kao u svatove. Danica 3, 169. Ćurčija . . . došab k Jakovu, i od prvoga dana pošao uza nj. 3, 191. Pojte s Bogom dva siva sokola. Kov. 94. Da protiv njih pogju. Miloš 178. Na ćedne s njim poći u tu otmicu. Npj. 1, XXVII. Za njim su pošli mlogi učeni Srbi. Rj. V. Jakov, koji je bio pošao Loznicu u pomoć. Sovj. 33. Putem Kainovijem pogjoše. Jud. 11. — **2)** pogjoh da se sagnem, da mu kažem, im Begriffe sein. Rj. *vidi* poimiti. — Kad već uže prikupi blizu kraja, ali ima šta vigjeti . . . Ćoek se uplaš, pa pogje da upusti uže. Npr. 145. Batina ima dva kraja. (Kad ko prijeti kome da će ga tući, i znači da onaj koga pogju da biju može braneci se oteti batinu, pa izbiti onoga koji pogje da bije). Posl. 11.

Kad se malo ponapiše vina, te im vince unigje u lice, a rakija *govoriti pogje*, stara majka suze prolivaše. Npj. 1, 541. Uzme nož, pa taman *pogje da ga zadene* za pojas, a Turčin potegne iz pištolja. Miloš 77. Kako ovi obezobrazila! Još malo pa će *poći za bradu da hvataju*. Straž. 1886, 1734. — 3) *poći* n. p. za stara, *vidi* udati se. Rj. — Lepa Pavo hoćeš *poći za me?* *Pogji* kćeri za kozara, dobro će ti biti. Rj. 162b. Na čijoj lozi sutra bude kročgje, za *onoga neka pogje* *devojkica*. Npr. 81. Da ne će ni za koga nego za Čelu... »Kako bi ti za slugu pošla? 206. Dok joj je muž živ biva preljubočinica ako *pogje za drugog muža*. Rim. 7, 3. — 4) (u Dubr.) *vidi* otići: Metla pošla, metla došla (Posl. 177). Aga *pogje* a Rustan-beg dogje. Rj. — 5) (u Boci) *vidi* umrijeti: A ja znamem bilja svakoga, pa ti neću od uroka *poći*. Rj. *vidi* i počinuti 2, i *syn. ondje*. — Kazujući narodu da se kajje i da ne bi koji bez ispovijesti pošao s ovoga svijeta. Npr. 98.

pöčudan, pöčudna, *adj.* po čudi, *angenehm, gratus, cf.* povoljan. Rj. koji je kome po čudi.

pöčušnuti, šnëm, *v. pf. wegstossen, detrudo*: Počušnimo Sekulovu majku. Rj. počušnuti, kao udarivši nogom poturiti. *isp.* čušnuti. *v. impf.* čuškatii. — Bijelu mi kulu poharaše, a staru mi majku počušnuše, osta majka stara na bunjaku. Npj. 4, 39.

počutiti, tím, *v. pf.* Rj. po-čutiti, kao malo očitjeti. *v. impf.* čutjeti. — 1) *ein wenig schweigen, conticesco*. Rj. — Pošto obojica *počute* neko vrijeme, počne paša govoriti. Npj. 1, XLIX. Kako su pitali premudroga Solomuna... a on, *počutivši* malo, odgovorio. Posl. XI. — 2) (u Dubr.) pomilovati (rukom), *liebkosen, demulceo, blandior*. Rj. kao pogladiti 1.

1. pod, pada, *s. instrum. i accus.* Rj. *prijedlog. unter, sub*. Rj. za *acc. isp.* bez.

1. s instrum. S ovim prijedlogom riječ u šestom padežu pokazuje, da je onome što sama znači s donje strane mjesto na kome što biva (na pitanje gdje?). — 1) u pravom smislu: pod nebom, pada mnom. Rj. Konj pod zmajem poviče konju pod carevim sinom. Npr. 26. Pod bikom june tražiti. Posl. 251. Pod jagnjećom kožom mnogo puta kurjak leži. 251. Teško nogama pod ludom glavom! 315. Pod onom gorom zelenom i pod najvišom planinom vrani se konji igraju, pod sobom jame kopaju. Npj. 1, 303. Rodi majka devet gjevojaka, i deset u nosi pod pojansom. 1, 560. — 2) u prenesenom smislu. — a) Pod sramotom teb' ostavit' neću. Npj. 3, 385. Da su Srbi ili Sribli pod ovim imenom za cijelo poznati. Danica 2, 74. Po smrti Lazarevoj postane Srpsko despotstvo pod Turskim kesinom. 2, 76. Djevojka stajala pod ejerom tri godine. Kov. 43. Ti si pod krivicom, i moraš ići u sovet, da se pravdaš. Miloš 47. Pod Nemanjom Tuber nije mislio Dušana. DM. 203. Ona (voda) je tekla u more pod imenom Dobra Voda. 205. Obične riječi, pod kojima se znalo šta treba razumjeti. 213. Na jednom se mjestu pod ovim imenom misli Karabogdanska. DRj. 1, 61. — b) onako mjesto pokazuje pokornost: Ništa pod (jakim) Bogom, n. p. nema, ne zna. Rj. 33a. Na pseto zamahni, a gjevojku udri. (Valja da se misli da je valja držati pod zaptom). Posl. 190. Da ostanu opet raja pod vladanjem dobrog careva vezira, kao što je bilo i pod Adži-Mustajpašom. Danica 3, 219. Miloja pod stražom pošalje u Mitrovicu. 4, 25. Njemu ne oстане pod rukom više od jedne trećine nahije Rudničke. Miloš 46. I ja sam čovjek pod vlasti, i imam pod sobom vojnike. Mat. 8, 9. — c) način: To ne sluša Jerina gospogja, već pod siljem okumila kuma, i pod siljem magna sveštenike, te venčala braća i snašicu. Npj. 2, 497 (*isp. dolje pod* II 2b *primjere iz* Npj. 2, 70; 2, 493). Da je (zemlju) uživa pod ugovorom, kao: da je ne pokloni drugome ni proda... da daje državne danke i t. d. DM. 59. *isp.* Sint. 591—594.

II. sa akus. S ovim prijedlogom riječ u četvrtom

padežu pokazuje, da je onome što sama znači s donje strane mjesto koje se primicanjem zauzima. (na pitanje: kuda (kamo)?). — 1) u pravom smislu: Pada me, pod noge. Rj. Ili ga samo bace u tamnicu i metnu sindžir na vrat a noge u klade, pa još kašto i vodu podljevuju pada nj. Rj. 89a. Pada nj, pada njga (pod njega) darunter, sub eum (id): Već su krila pada nj podmetnuta. Rj. 518a. Carev sin metne sokola na kladu a hrte i gajde pada nju. Npr. 49. Svako od zvjeradi pade potrbuške i rep-savi pada se. 94. Metnuti obraz pod noge. (Obezobraziti). Posl. 178. Natrti kome hrena pod nos. (Naprkositi mu, naljutiti ga). 192. Ja posadi(h) vinograd, tamo dolje pod zapad. Npj. 1, 278. Jedva uteče modra pod odar. 1, 519. Braća složna pod barjak skupljena. Kov. 67. — 2) u prenesenom smislu. — a) Uzeo pod arendu. Rj. 7a. Dao krave pod kesim. Rj. 268b. Kuća se uzme ili da pod kiriju. Rj. 390a. Car ondar stavi šcer pod stražu. Npr. 115. Tad' je Novi pod kavre pao. Npj. 3, 245. Nešto pripada pod Bosanski (pašaluk). Danica 2, 54. Da kupi vojsku pod platu. 3, 163. Nahiju Kragujevačku uzme svu pod svoju vlast. 3, 217. Da ne padnete pod sud. Jak. 5, 12. — b) mjesto primicanja pokazuje način: Ako ne će sam (od svoje volje), a on hoće pod moranje. Rj. 368a. Izjede konja čirija. (Valja da kad oslabi noseći što često pod kiriju?). Posl. 99. Već on uze pod silu devojku. Npj. 2, 70 (*isp. gore pod* I 2c). Turska sila utečla Kosovo. Pod broj, sine, na teftere kažu no u cara sto hiljada vojske. 2, 265 (Tako je: pod jednako, pod puno. Daničić, Sint. 527). Te otimlju pod silje devojke. 2, 493. Vazda su nas pod mito držali. 5, 239. — c) pokazuje da se jedna stvar uzima mjesto druge ili se jednaci s njom: Prodao mu konja pod zdravo, t. j. da je zdrav, ako li ne bi bio, onda je kriv onaj koji ga je prodao. Rj. Uzeti dijete pod svoje, t. j. mjesto sina ili kćeri. Rj. 672b. Podmetnuli mu čavče pod goluba. (Prevarili ga; dali mu drugo, a ne ono što bi valjalo). Posl. 251. Podmetnuo bi pod vola ždrijebe. (Tako zna objediti). 251. A ženskinje pod roblje doved'te. Npj. 3, 373. — d) pokazuje vrijeme koje nastaje: gegen, um die Zeit: pod starost, auf die alten Tage; pod noć, gegen die Nacht hin. Rj. Navalite, mobo moja, pod večer, biće vama šugav jarac doveće. Npj. 1, 169. Pod jesen je vodio Rusku vojsku na Varvarin. Danica 1, 79. Pod samu zimu otide u Bosnu. 3, 213. *isp.* Sint. 525—528.

2. pöd, m. — 1) (po juž. kraj.) das Stockwerk, tabulatum, *cf.* tavan, kat, boj, podina. Rj. — Tad' se krade kraljica gospodja, ona s' krade od pada do pada, dok izljeze podu najvišemu. Npj. 2, 59. — 2) (u Boci) ono drvo najdonje na kome stoji tijest. Rj. — 3) *vidi* patos, podboj 1, tavan 5, tle, tli, tlo (*n. p. u sobi. govori se u Hrc.*) *isp.* podnica, popoditi. — Dolje je pod, više pada petar, a pod podom konoba. Rj. 496a. Pod domu obloži daskama. Car. I. 6, 15. Trijem sudski, koji bijaše obložen kedrom od pada do vrha. 7, 7. Saviše se licem k zemlji do pada. Dnev. II, 7, 3.

podáci, pödägjëm, *v. pf.* *vidi* podáci. Rj. pod(a)-iti, pada-íci. *isp.* kod íci. *v. impf.* podilaziti.

podädiranje, *n.* *vidi* podiranje. Rj.

podädirati, rëm, *v. impf.* *vidi* podirati. Rj. pod(a)-dirati. *v. pf.* podadrijeti.

podädrijeti, pödadrëm, *v. pf.* etwas ausgemachtes wieder hervorziehen, repeto rem confectam. Rj. *vidi* podrijeti 2. pod(a)-drijeti, kao zapoernuti, započeti nanovo stvar već sršenu. *vidi* podjenuti, podjesti. *v. impf.* podadirati, podirati.

podäduo, podädula, *adj.* (*part. perf. act. od* podaduti) podbuo (*vidi* podbunuti). Rj.⁹

podägnati, gnäm (podäženëm, podäženëm), jagen unter-, subigo. Rj. pod(a)-gnati. *v. impf.* podagoniti.

da bi došao i *podadžio vam pravdom*. Os. 10, 12. *podadžjeti*. Korijeni 113. Rad 6, 86.

podbāciti, *podbācīm*, v. pf. *unterlegen*, *subjicio*. Rj. pod-baciti. isp. podmetnuti 1. v. impf. podbacivati. — Manu sabljom Kraljeviću Marko, deli Musa *buzdovan podbaci*. Npj. 2, 408.

podbācivānje, n. *das Unterlegen*, *subjectio*. Rj. verb. od podbacivati. *radnja kojom tko podbacuje što*. **podbācivati**, *podbācujēm*, v. impf. *unterlegen*, *unter-schieben*, *subjicio*. Rj. pod-bacivati. isp. podmētati 1. v. pf. podbaciti.

podbādāē, *podbādāca*, m. *der Aufhetzer*, *stimulator*. Rj. koji *podbada koga na što*. *vidi* potutkač.

podbādānje, n. *das Aufmuntern*, *das Aufnetzen*, *stimulatio*. Rj. verb. od podbadati. *radnja kojom tko podbada koga (na što)*.

podbādātī, *podbādām*, v. impf. *aufmuntern*, *hetzen*, *stimulo*. Rj. pod-badati. *vidi* podgovarati (na zlo), podbunjivati, tutkati, drškati, vrkati. v. pf. podbosti. — *Koji su ih jednako podbadali, da se tako ne podaju Srbima*. Danica 5, 47. Ako bi te *podbadao* brat tvoj *govoreći ti tajno*: hajde da služimo drugim bogovima. Mojs. V. 13, 6. *Te vas na zlo uči i podbada*. Šćep. mal. 143.

podbāran, *podbārna*, adj. n. p. zemlja (pod barom, *sumpfig*, *uliginosus*, cf. barovit. Rj.³).

podbijāč, *podbijāca*, m. (u Srijemu) *vidi* podmetača. Rj. *vidi* i podloga 2. u *pluga*, *drvo koje je na gredežu gore podmetnuto pod čivju, koja drži cimer*.

podbijānje, n. *das Schlagen von unten auf*, *subtercutio*. Rj. verb. od 1) podbijati. 2) podbijati se. — 1) *radnja kojom tko podbija što*. — 2) *radnja kojom se tko podbija*.

podbijati, *podbijām*, v. impf. Rj. pod-bijati. v. pf. podbiti. — I. 1) *von unten wegschlagen*, *subtercutio*. Rj. — 2) *krov, da bude ravan*. Rj. — II. *sa se, refleks. sich Füsse wund gehen*, *subtersaucio*. Rj. *vidi* podlupljivati se. *kad se kome od hoda ranjavaju noge*.

podbijelīti, *podbijelim*, v. pf. *von unten weiss machen*, *dealbo a parte inferiori* (z. B. *in einem Walde einige Bäume abschälten zum Zeichen der Besitznahme, damit kein Anderer davon Gebrauch mache, sei's zum Ausroden oder sonst*). Rj. pod-bijeliti. *vidi* podguliti. **podbijati**, v. impf. *isp. podguljivati*. *drвета odozdo zubijeliti podgulivši koru*, n. p. u šumi za znak, da su već nečija, pa ih drugi tko ne može sjeći.

podbio, *podbjela*, m. (u Dubr.) *vidi* podbjel. Rj. (i podbjelak). *biljka*.

podbiti, *podbijēm*, v. pf. Rj. pod-bitī. v. impf. podbijati. — I. 1) *von unten wegschlagen*, *decutio in inferiori parte*. Rj. — *Koje jade gledaš na planini? No ti podbi jedan komat sablje, udri, ljubo, mene, ja Turčina: misli, ljubo, koga tebe drago*. Npj. 2, 284. Al' je ženska strana strašivica, baci komat u zelenu travu, *šuta hrta za uši podbila*, te se šujime kolje niz planinu. 2, 284. Ako ne bi htjeli . . . biti poslušni Dubrovniku, da ih Sankovići *svom silom svojom obrate i podbiju pod vlast dubrovačku*. DM. 210. — 2) *krov, da bude ravan*. Rj. — II. *sa se, refleks. sich die Füsse wund gehen*, *pedes adtero eundo*. Rj. *vidi* podlupiti se. *kad se kome od hoda rane noge*.

podbjel, m. *der Huflattig*, *tussilagofursura* Linn. Rj. *vidi* podbio. *biljka*. — *bjel, podbjel i podbio*. Osn. 29. *oko Zagrebu kažu ovoj biljci podbjelak (podbjelka) m*.

podbočiti se, *podbočīm se*, v. r. pf. *den Arm in die Seite (bok) spreizen*, *manum subdo lateri*. Rj. pod-bočiti se. *vidi* odbočiti se. v. impf. bočiti se. — *Na desnu se podbočio ruku*. HNpj. 4, 478.

podbōj, *podboja*, m. Rj. pod-boj. *za postanje isp. podbiti*. — 1) *patos u košari konjskoj, der Boden, pavimentum*. Rj. isp. pod 3. — 2) *postis*. Stulli. *govori se i u sjev. Hrv. isp. poboja. vidi* dovratak, i syn. ondje.

podbōjnača (daska), f. (u Srijemu) ovako se zovu one daske od kojih je vodenica (n. p. na Dunavu) sa strane načinjena, *Seitenbret*, *tabula lateraria*. Rj. *osnova u podboj* 2. — *Od osnova koje se nahode u adjektiva a pred zadnjim samoglasnim imaju l ili n ali te glasove mijenjaju na lj i nj: kiseljača . . . bakrenjača*. samo u jednoj nema rečene promjene, i to može biti pisarskom griješkom: *podbojnača*. Osn. 352.

podbōjnača, f. *vidi* podbojnača.

Podbōrje, n. mjesto u Slavoniji. Rj. Pod-borje. **podbōsti**, *podbōdēm*, v. pf. Rj. pod-bosti. — 1) *aufhetzen*, *stimulo*. Rj. *vidi* podbuniti 1, podgovoriti (na zlo), tutnuti. v. impf. podbadati. — 2) *sa se, refleks. podbole se kraste* (boginje), t. j. u srijedi kao ulekle se malo. Rj.

podbradak, *podbratka*, m. *vidi* podvoljak. Rj. *podbradak, donja strana brade*.

podbrāditi se, *podbrādīm se*, v. r. pf. *povezati se čime ozdo ispod brade pa gore preko ušiju* (kao što se čini na velikoj zimi), *sich den Kopf umbinden*, *redimio caput meum*. Rj. *pod-braditi se*. v. impf. *podbragjivati se*.

podbrādnjīk, m. *ein Band mit Münzen, das an der Kopfbedeckung angehängelt wird, und beim Kinn vorbeigeht, monilis genus, ad continendum in capite ornatum*. Rj. *panljika novcima nakičena što se pribode za kapu žensku i idući ispod brade drži kapu na glavi*. — *Tarpoš, najveća ženska kapa . . . ispod grla je drži podbrādnjīk . . . kad vjetar duha sprijed, onda treba da ga (žena) drži rukom sastrag, jer hoće vjetar podbrādnjīkom da otkine glavu*. Rj. 732b.

podbrāgjivānje, n. *das Umbinden des Kopfes*, *to redimire*. Rj. verb. od podbragjivati se, *radnja kojom se tko podbragjuje*.

podbrāgjivati se, *podbrāgjujēm se*, v. r. impf. *sich den Kopf umbinden*, *redimio caput meum*. Rj. *pod-bragjivati se, povezati se čime ozdo ispod brade pa gore preko ušiju*. v. pf. *podbraditi se*.

podbrektivānje, n. *das Klirren*, *crepitus*, *sonitus*. Rj. verb. od podbrektivati, *koje vidi*.

podbrektivati, *podbrektujēm*, v. impf. *klirren*, *concrepo*: *Stala mu je sablja podbrektivati*, *brekti Marku uz desno koljeno*. Rj. *pod-brektivati, kao čargati*. v. impf. *prosti brektiti*. isp. *brečati*.

podbrijati, *jēm*, v. pf. *unten wegscheren*, *subtertondeo*. Rj. *pod-brijati, kao odozdo obrijati*. v. impf. *podbrijavati*. — *za akc. vidi* Rad 6, 137.

podbrijāvānje, n. *das Abscheren (unten weg)*, *subterrasiō*, *subtertonsio*. Rj. verb. od podbrijavati. *radnja kojom tko podbrijava koga*.

podbrijāvati, *podbrijāvām*, v. impf. *unten wegscheren*, *subtertondeo*. Rj. *pod-brijavati, odozdo brijati*. v. pf. *podbrijati*.

podbuhnūti, *podbuhnēm*, v. pf. *tumere*, *extumere*, *extumescere*. Stulli. *vidi* podbunuti.

podbūniti, *podbūnīm*, v. pf. Rj. pod-buniti. — 1) *aufwiegen*, *concito*. Rj. *vidi* podbosti (i syn. ondje). v. impf. podbunjivati. — *Podbune Boinovića njegovi momci i prijatelji da traži, da mu se dade desna strana Jadra*. Danica 4, 19. — 2) (*im gutem Sinne*) *aufmuntern*, *excito*. Rj. u *dobrom smislu. vidi* pobuditi. — *Koje ova recenzija, koje G. Pavle Solarić . . . podbuniše me i načeraše da dodam sad k ovome rječniku i jednu malu Srpsku gramatiku*. Rj.⁴ XIV.

podbunūti, *nēm*, (*podbunuo i podbuo*) v. pf. *aufdunsen*, *subinflor* (cf. *podaduo*. Rj.³): *podbule mu oči; podbuo u licu*. Rj. *pod-bu(h)nuti, kao naduti se. vidi* nabunuti. isp. Korijeni 148. — *Lice je moje podbulo od plača*. Jov 16, 16.

podbunjivānje, n. *das Aufreizen*, *concitatio*, *excitatio*. Rj. verb. od podbunjivati. *radnja kojom tko podbunjuje koga*.

podbunjivati, *podbunjujēm*, v. impf. *aufreizen*, *concito*. Rj. podbunjivati. *vidi* podbadati (i syn. ondje).

v. pf. podbuniti 1. — Uz rat je bio u redu onih ljudi, koji su najviše narod protiv Turaka podbunjavali. Danica, 4, 2. Turci... dok vide, šta će biti u Germaniji od Napoleona, koji ih je jednako podbunjivao, da pokore Srbe. Miloš 33.

podebeo, **pdebela**, adj. po-debeo, kao prilično debeo. isp. po (složeno s adverb.). i debeo. ukr. Rj.³ — U ovoj igri krmača se zove oko tri prsta podugačko i *podebela drvo* (od prilike kao pokratak vranj). Rj. 304a. Kaniš u jednako okrojenu od *podebele učinjene kože*. Rj. 466b. Poljeno, *podebela cjepanica*. Rj. 535b.

podderati, **podderem**, **vidi** izderati. Rj. — 1) *podderati*, **vidi** podrijeti. v. impf. derati. — Adrapovac, *poderan* (odbran) *soldat*. Rj. 2a. Dosta je gjavo *opanaka poderao* dok je to i to učinio. Posl. 68 (Dosta je gjavo *opanaka podr'a*. 62). Kao grabancijaš (*poderan*). 129. Valja da si dobio volju, da svilu opet *poderes u krpe*? Danica 2, 130. Pošto je *pismo* pročitao... poslji ga bacio ili *poderao*. Sovj. 19. — 2) *sa se, refleks. ili pass.*: Da će se onda svako *prtište* u vodi omijeniti, t. j. postati kao trublo i odmah se raspasti i *poderati*. Rj. 356a. Rascvjetao mu se *tur*, t. j. *poderao se*. Rj. 644a.

poderina, f. (u Boci) haljina stara *poderana*, *ein altes Kleid, der Lumpen, panni*: I ogjelo sa sebe skinula, pa obukla stare *poderine*. Rj.

podgajiti, **podgajim**, v. pf. *pflegen, ziehen, auferziehen, educo, cf. odgajiti*. Rj. i *syn. ondje*. *pod-gajiti*. v. impf. *gajiti*.

podglavak, **podglāvka**, m. drvo koje se na ognjište metne poprijeko, pa se ostala drva uzduž preko njega lože. Rj. *pod-glavak, kao da je ostalim drvima pod glavom. vidi* potkladnik.

podgoniti, **podgonim**, v. impf. *pod-goniti. vidi* podagoniti. v. pf. *podagnati*. — Podagoniti, *podagoniti*, v. impf. *vidi* podgoniti. Rj. 518a.

Podgôr, f. (selo u Metohiji. Rj.³ XLI): I svu *Podgor* iznad Metoije. Rj. — *Pöd-gôr* (drugo je poli osnova u *gora*). Osn. 55.

Podgorica, f. — 1) varoš u Zeti. Rj. — 2) *biće mj. Podgorički ili Podgoričanin. isp. Toplica 3.* — Kad to čuo paša *Podgorica*, on dozivlje delibašu Ibra... zadobio pašu *Podgoricu*. Npj. 3, 89.

Podgoričanin, m. (pl. *Pödgoričani*) *Einer von Podgorica*. Rj. *čovjek iz Podgorice*.

Podgorički, adj. *von Podgorica*. Rj. *što pripada Podgorici*.

podgôrje, n. *Gegend unter dem Berge, submontana regio, submontorium*. Rj. *pod-gorje, kraj pod gorom*. — Knjigu piše Jerko Latinine, te je šilje gore u *podgorje*. Npj. 3, 297.

podgôrjeti, **podgôrjim**, v. pf. *pod-gorjeti. v. impf. gorjeti*. — Lasno ti je poznat' oženjena: mrki su mu pomrčeni brci, mrki *perčin* mahom *podgorio*... Jošt je lakše poznat' neženjena: mrki su mu zasukani brci, mrki *perčin* bio vrat prekrio. Here. 103.

podgovárânje, n. *das Anstiften, subornatio*. Rj. *verb. od* *podgovarati. radnja kojom tko podgovara koga (na što)*.

podgovárati, **podgôvâram**, v. impf. *anstiften, suborno*. Rj. *podgovarati; isp. podbadati, i syn. ondje. v. pf. podgovoriti*. — Kara-Gjorgijije... *podgovarao je gâjekoje poglavare da ga (Jakova) ne slušaju*. Sovj. 14. Nije te poslao Gospod... Nego Varuh *podgovara te na nas*. Jer. 43, 3.

podgovôr, m. *djelo kojim tko podgori koga: Od straha, da ga car (osobito po podgovoru Rušić-paše...) ne pogubi*. Miloš 179.

podgovôriti, **podgôvorim**, v. pf. *anstiften, suborno*. Rj. *podgovoriti. isp. podbosti, i syn. ondje. v. impf. podgovarati*. — I tako *podgovore Jakova, te Curčiju javno osramoti i iskara*. Danica 3, 181. Ilija i Luka *ljude podgovorili da se tuže i viču na nj*. Sovj. 48.

Vele da je Vuka na taj posao propaganda *podgovorila*. VLazić. 1, 5.

podgragje, n. *Vorstadt, suburbium*: I *podgragje* ispod Kolašina. Rj. *pod-gragje. što je pod gradom. vidi* predgragje, zagragje. — Arbanasi, *podgragje* u Zadru, tal. Borgo Erizzo. Daničić, ARj. 102a. I *podgragju* oko gradova podajte im. Mojs. IV. 35, 2.

Podgragje, n. *zidine od staroga gradića izmegju Zadra i Skradina*. Rj.

podgrijati, **jêm**, v. pf. Rj. *pod-grijati. v. impf. podgrijevati*. — 1) *vidi* podgrijati. Rj. *aufwärmen, recoquo*. — Živa željo *podgrijanu čorbu!* Posl. 81. — 2) *podgrijalo sunce, von unten anschein, ab imo illustro (sicut sol occidens juga montium)*. Rj. *sunce zalazeći podgrije vrhove od brda*.

podgrijevânje, n. Rj. *verb. od* *podgrijevati*. — 1) *radnja kojom tko podgrijeva n. p. čorbu (das Erwärmen, recalefactio. Rj.)*. — 2) *radnja kojom n. p. sunce podgrijeva zahodeći (das Anschein von unten her, illustratio e inferiori. Rj.)*.

podgrijevati, **podgrijevâm**, v. impf. Rj. *pod-grijevati. v. pf. podgrijati*. — 1) *wieder aufwärmen, recalcacio*. Rj. *vidi* *podgrijevati. n. p. čorbu*. — 2) *von unten anschein, ab imo illustro*. Rj. *sunce zalazeći podgrijeva vrhove od brda*.

podgrijeveci, **podgrjevākā**, m. pf. *vidi* *podgrijeveci*. Rj. *ono što se podgrijeva, n. p. kakvo jelo*.

podgristi, **podgrizêm**, v. pf. Rj. *pod-gristi. v. impf. podgrizati*. — *unten abbeissen, subtermordeo, n. p. crv kad podgrize struk kakoga cvijeća ili povrća*. Rj. Dogje crv u zoru sjutradan, i *podgrize tikeu, te usahnu*. Jon. 4, 7.

podgrizânje, n. *das Unterbeissen, subtermorsio*. Rj. *verb. od* *podgrizati. radnja kojom n. p. crv podgriza što*.

podgrizati, **podgrizâm**, v. impf. *unten abbeissen, subtermordeo*. Rj. *pod-grizati. v. pf. podgristi*. — Iz Misira si prenio *čokot*, i posadio ga. Gorski *vepar podgriza ga*, i poljska zvijer jede ga. Ps. 80, 13.

podgrljača, f. na jarmu ono drvo što stoji volu ispod grla. Rj. *pod-grljača. vidi* *podjarmica*. — *riječi s takim nast. kod ajgirača*.

podgrnuti, **podgrnêm**, v. pf. *unterschüren, (ignem) subjicio*. Rj. *pod-gr(t)nuti n. p. vatru. v. impf. podgrtati*. — Kad onaj koji čamcem upravlja, *vodu kao podgrne pod čamac* i tako stražnji kraj privuče na onu stranu, a prednji obrne na drugu, onda se kaže *»prihvati*. Rj. 234b.

podgrtânje, n. *das Unterschüren, subjectio (ignis)*. Rj. *verb. od* *podgrtati. radnja kojom tko podgrće što, n. p. vatru*.

podgrtati, **podgrčêm**, v. impf. *unterschüren, subjicio (ignem)*. Rj. *pod-grtati n. p. vatru. v. pf. podgrnuti*.

podgūliti, **podgūlim**, v. pf. *vidi* *podbijeliti*. Rj. *pod-guliti. v. impf. podguljivati*. — *Zabijeliti drvo, t. j. podgūliti mu koru*. Rj. 163b.

podguljivânje, n. *das Entblößen von unten an, subternudatio*. Rj. *verb. od* *podguljivati. radnja kojom tko podguljuje n. p. drvetu koru*.

podguljivati, **podgūljujêm**, v. impf. *von unten entblößen, subternudo (z. B. einen Baum durch Abschälen, oder Abnagen)*. Rj. *pod-guljivati n. p. drvetu koru. v. pf. podgūliti*.

podičiti, **podičim**, v. pf. Rj. *po-dičiti. v. impf. dičiti*. — 1) *zičen, orno*: Koliko je divan i ugledan, sve je *kolo dikom podičio*. Rj. *kao proslaviti, ukrasiti*: Divna li je gora brstanova! mirisom je *selo podičilo*. Herc. 298. — 2) *sa se, refleks. sich rühmen (mit Stolz, stolz sein, superbio (jure)*: Da ja vidim lijepu gjevojku, *čim će mi se dvori podičiti* i gospogja *odmijenit' majka*. Rj. *vidi* *pohvaliti se*. — L'jepi će ti rod roditi, *kajjem češ se podičiti*, kao paun *zlat-*

njem perom. Npj. 1, 150. Da se mi vama vazda falimo i podičimo, a vi nama ne pohodite. Kov. 72.

1. podići, pòdignēm, v. pf. Rj. po-di-ći. *vidi* podignuti. v. impf. podizati. — **I. 1**) n. p. drvo, kamen, bunu, viku itd., *heben, levo, tollo*. Rj. — *Podignuti što na ozib, t. j. vagom*. Rj. 451a. Prepade se sirota... i pade pred njom na gola koljena. A ona je podiže govoreći: »Ne boj se, moj sinko... Npr. 215. Glava a! (*podignuši ruke i raširivši sake* prema glavi) a u glavi na! Posl. 41. Već veliki zulum podigosmo: pogazismo njihovo poštenje... Npj. 4, 135. Na oružje Srbe podigoše. 4, 345. Na Milosa vojsku podigao. 4, 348. I na noge vojsku podigoše. 4, 350. Te barjake gore podigoše. 4, 350. Podigne bunu protiv cara. Danica 3, 138. On podigne i Srbe protiv baša. 3, 139. Podignu na njega bunu. 3, 143. Jakov, podignuši nahiju Valjevsku, pogje upravo k Šapcu. 3, 168. Srbi se održu u šancu (*koji još nisu bili ni načinili kako valja, nego samo podigli malo od prošća*). Miloš 83. Podigne gunjere na kolje, da se crni kao vojska. 98. Turci pak podignuši šav prtljag svoj i plen i roblje i ranjenike, pogju iz Čačka k jugu. 99. Najvišu će viku podići na mene književnici. Pis. 81. Podigli oružje na Srbe. Sovj. 16. Podignu Pocerci nekake tužbe i viku na vojvodu Stoičevića. 48. Da biste sad radi u njemu (u namastiru) škole podići. Straž. 1886, 865. Može Bog i od kamena podignuti djecu Avramu. Mat. 3, 9 (*suscitare, eruecken*). Podiže im Davida za cara. Djel. Ap. 13, 22. Koji je podigao Hrista iz mrtvih. Rim. 8, 11. Za to te isto podigoh da na tebi pokažem silu svoju. 9, 17. Podigavši oči svoje Avram ugleda. Mojs. I. 22, 4. Podigni šator, i metni ondje kovčeg... i unesi sto. II. 40, 2. Da će te (Gospod) podignuti nad sve narode, koje je stvorio, hvalom, imenom i slavom. V. 26, 19. Pomrije sav narod... na mjesto njihovo podiže sinove njihove. Is. Nav. 5, 7. Narod podiže glas svoj i plaka. Sud. 2, 4. U ime hvale Bogorodici, koja ga je podigla od bolesti. DM. 48. Molitva vjere pomoći će bolesniku i podignuće ga Gospod. DP. 227. Osim što je nadanja, koje je visoka vlada zemaljska podigla bila ponudom... nestalo. Rad 9, 200. Podignuti hajku na što (ili na koga). Vid. d. 1861, 21. Tijem je Vuk podigao srpskom jeziku spomenik. Vuk. prijev. 25. — **2**) n. p. dijete, konja, *aufziehen, educo*. Rj. *vidi* podgajiti, odgajiti, i ondje *syn.* — Svoje mrtve roditeље, koji su vas na noge podignuli. Npj. 1, 145. I s nejakom gjećom tvojom... ko će gjecu podignuti? ko li će ih podraniti? Kov. 102. — **II.** sa se, *refleks.* i *pass.* *sich erheben, consurgo*. Rj. — Za njima se potoč podignula. Rj. 555a. »Idi mati sad da vidiš...« Mati se opet podigne, i kad izigje pred cara, zapita ga. Npr. 52. Najposle podigne se car sam sobom da vidi, kako je tamo. 206. Podigla se tanana robinja gotoviti gospodsku večeru. Npj. 3, 137. Podiže se na noge lagane. 4, 522. Otolen se oni podignuše. HNpj. 2, 21. Na begu se dlaka podignula. 4, 73. Kad se... podigne buna protiv Turaka. Danica 2, 116. Podignu se bramin na put. 2, 142. Mi ćemo njima kazati, na koga smo se podigli, i oni će znati, zašto smo se podigli. 3, 172. Da ga pitaju, kud se podigao, i zašto. 5, 36. Kako se među njima škole podignu. Kov. 8. Kad to čuje starac Janjo, onda se on podigne k paši na doratu. Npj. 1, XLVIII. Sada je može biti treći dio suha zemlja, koja se podiže iz pučine morske. Priprava 2. Da će se njom (knjigom) ne malo podignuti poznavanje jezika srpskoga. Osn. III.

2. podići, pòdigēm, v. pf. n. p. pod brdo, pod batinu, *unterlaufen, subeo, cf. podaći*. Rj. pod-ići. v. impf. podilaziti. — Podišao vučac. Rj. 80b. Potrčati, 2) cf. podići (pod nož). Rj. 557b.

pòdignuti, nēm, *vidi* podići. Rj. — sa se: pòdignuti se, nēm se, *vidi* podići se. Rj. primjeri kod podići, podići se.

podigrávânje, n. verb. od podigravati. radnja kojom tko podigrava.

podigrávati, pòdigrávām, v. impf. pod-igravati. *isp. poigravati.* — Ždrala konja fati bakračljom, a pritegnu gjemom od čelika, no mu ždrala sitno podigrava. Npj. 2, 526. On pokupi dizgene kulašu, a ud'ri ga čizmom i mamuzom. ode kulaš poljem podigravat'. 3, 115.

podijèliti, pòdijelīm, v. pf. Rj. po-dijeliti. v. impf. podjeljivati. — **I. 1 a)** *theilen und theilen (unter einander)*. Rj. *podijeliti, kao razdati što između nekolice:* Sad će moja kći donijeti meni ručak, pak ćemo *podijeliti što je Bog dao*. Npr. 3. »Eto deli samo kako znaš.« Onda onaj *podeli sve po redu* pa svak svoje uzme preda se. 72. Posedaju i blago *podele sve kalpacima*. 171. Dok s Arapom međan *podijelim*. Npj. 4, 302. Starješine... *novce podijele između sebe*. Danica 3, 190. Tako Srbi *podele vladu* i gospodarstvo s Turcima. Miloš 132. Da *podijeli sa mnom* dostojanje. Luk. 12, 13. — **b)** *kao odijeliti:* Braća *podijeljena* susjedi nazvati. Posl. 29. I tako ono malo vojske *podijele na pjesake i konjike*. Danica 3, 198. Mislīm, da mu se (Slavenskome jeziku) u današnje vrijeme ni čim bolje ne može pomoći, nego da *ga podijelimo od Srpskog jezika*. Rj. 1 XIII. — **2)** *vidi* udijeliti. Rj. *kao podati.* — I rišćanske *podelice, koje ste mi podelili* i na Boga namenili. Npj. 1, 146. — **II.** sa se, *reciproč. sich theilen, trennen, auseinander gehen, dividi*. Rj. *kao odijeliti se, rastati se:* Bolje da se odelim... Ja sam naumio da se *podelimo*. Npr. 71. Skinite me sa konja na travu, da se mlada *podijelim s dušom*. Npj. 3, 526. Kad krdžalije prime novce, oni se *podele na droje*. Danica 5, 26.

podijètiti se, pòdijetīm se, v. r. pf. ein Kind werden, *puer fio*. Rj. po-dijetiti se, *postati kao dijete*. v. impf. dijeliti se. — Na nekim mjestima govore... kao prost starac, koji se od starosti *podijetio*. Spisi 2, 132.

podijèvánje, n. verb. od (2) podijevati. Rj. 3

1. podijèvati, pòdijevām, v. pf. Rj. po-dijevati, *djènuti sve malo po malo*. v. impf. dijevati. — **1)** *eine Menge verthun, absumo:* kud si podijevao tolike novce? Rj. — **2)** *sa se, refleks. verkommen, abire, tolli:* kud se podijevaše toliki ljudi? Rj.

2. podijèvati, pòdijevām, v. impf. koga, *vidi* podadirati, zapodijevati. Rj. 3 *valja da podijevati što, t. j. opet započinjati, zapodijevati, zapodirati stvar već svršenu*. v. pf. podjenuti, podjesti, podjeti.

podilaziti, zīm, v. impf. n. p. pod batinu. Rj. pod(i)-laziti. v. pf. 2 podići, podaći. — Ježnja, za koju se kaže da je kao da su kome mravi pod kožom ili da *ga podilaze mravi*. Daničić, ARj. 685a. *Nas podilazahu mravi*. Napivši se mleka, zmijurina se lagano okrete, i odmili u svoju rupu. Megj. 279.

podilaženje, n. *das Unterlaufen, zò subire*. Rj. verb. od podilaziti. radnja kojom što podilazi pod što.

pòdina, f. — **1)** *die Fläche des Heuschobers, dessen Spitze verfuttert wurde, quasi tabulatum metae foeni*. Rj. *plosnina narrh stoga, kad se s njega već uzelo sijena.* — **2)** (u Baranji) prostrac (od kakve krovine ili sjenine), što se na zemlju meće n. p. pod kladnju ili pod sijeno, *die Unterlage, der Boden, basis*. Rj. *vidi* prostrac, prostraca, prostrirka, pust, pustina. — **3)** *vidi* 2 pòd 1. Rj. 3 i *syn. ondje*.

pòdirânje, n. *das Wiederhervorziehen einer abgemachten Sache, sollicitatio rei confectae, causae peractae*. Rj. verb. od podirati. radnja kojom tko *podire što*. *vidi* podadiranje.

pòditi, pòdīm, v. impf. Stulli. n. p. sobu *daskama, pod joj činiti*. *vidi* potosati. *isp. tavaniti*. v. pf. potoditi. govori se u Hrvatskoj.

pòdirati, rēm, v. impf. *etwas Ausgemachtes wieder hervorziehen, repeto rem confectam, cf. podadirati*. Rj. po(d)-dirati, *kao započinjati nanovo stvar već svršenu*.

(cf. 2 podijevati v. impf. Rj.³). v. pf. podrijeti 2, podrijeti.

podivljati, vljām, v. pf. wild werden, efferor. Rj. po-divljati, *divlji postati*. v. impf. divljati. — Pa šta bi bilo i sada još od tebe, da nije drugih ljudi oko tebe? *Ti bi podivljao*, umr'o od gladi ili od zime. Priprava 47.

podizanje, n. Rj. verb. od 1) podizati, 2) podizati se. — **I. 1)** radnja kojom tko podiže što, n. p. *bunu* (das Aufheben [in die Höhe], levatio, sublato. Rj.): *Podizanje* i spuštanje glasa u pjevanju (melodijski ton). Opat XIX. *Podizanje krsta* Gospodnjeg. DP. 318. — **2)** radnja kojom tko podiže n. p. *djecu svoju* (das Grossziehen, educatio. Rj.). *vidi* odgajanje. — **II.** stanje koje biva, kad se što podiže.

podizati, pōdizēm, v. impf. Rj. po-dizati. v. pf. podići, podignuti. — **I. 1)** in die Höhe heben, tollo, levo. Rj. — Kovati ili *podizati koga u zvijezde*. Rj. 204a. *Podizali su* Turci i narod sav u potjeru. Rj. 799b. *Meterize nove podizati*. Npj. 4, 437. Ove su Turkinje *velikodušije* Miloševo *podizale do neba*, govoreći . . . Miloš 102. Da Srbi mogu zidati crkve i manastire, *podizati škole*. 149. Ljudi, koji *podizju bunu*. 172. Kad je Hadži-Mustaj-paša *podizao Srbe* da se brane od janjičara. Sovj. 71. Ako li nepravda naša Božiju pravdu *podise*, šta ćemo reći? Rim. 3, 5 (*in's Licht setzt*). Vojska izlazaše da se vrsta u boj, i *podizaaše ubojnu viku*. Sam. I. 17, 20. *Očiju svojih ne podiže* ka gadnijem bogovima. Jezek. 18, 6. *Fantazija ga je podizala iznad stvari* kojima mu je trebalo raditi. Kad 16, 198. Zahvalno za trude, koje svaki u svojoj struci polagaše *podizujući u napredak* upravo one nauke . . . 17, 164. Prijepis *podise sumnju* da ne bude prepisivač i drugačije nagrdio djelo Konstantinovo. Star. 1, 3. — **2)** djecu, *aufziehen, educo*. Rj. *vidi* odgajati, i syn. *ondje*. — **II.** sa se, *refleks.* i *pass.* *sich erheben, aufstehen, surgo*. Rj. — Ova je plata stala se *podizati*. Rj. 395b. *Počele su se škole u zemlji opet množiti i podizati*. Rj. 842a. *Koji se podise*, ponizice se. Mat. 23, 12. *More se podizaaše od velikoga vjetrova*. Jov. 6, 18. *Niti se podizaaše para* sa zemlje da natapa svu zemlju. Mojs. I. 2, 6. *Za što se vi podizete nad zborom* Gospodnjim? IV. 16, 3. *Ružiše narod* Gospoda nad vojskama i *podizaaše se na nj*. Sof. 2, 10.

podjabuka, f. (u Dubr.) govegje meso od buta ispod prepona. Rj. — *pod-jabuka* (za to tako nazvano što se jamačno zove *jabuka* mjesto ispod kojega je to meso). Osn. 42.

podjačati, čām, v. pf. pod-jačati. *isp.* objačati, kao jači postati. v. impf. jačati. — *Dobro bješe podjačalo krilo*, s njim letijah, ka' da oba imah. Npj. 5, 447.

podjamčiti se, čim se, *vidi* podjemčiti se. Rj. v. r. pf. pod-jamčiti se, za koga, *sich verbürgen, spondeo*. v. impf. jamčiti se. — *Piperi se za njega podjamčili*. Npj. 4, 21.

podjariti, pōdjārīm, v. pf. Rj. pod-jariti. v. impf. *isp.* jariti se. — **1)** vatru, *anfachen, excito (ignem)*. Rj. — **2)** čovjeka, t. j. podražiti ga, *anregen, anreizen, excito, instigo*. Rj.

podjarmica, f. (u Srijemu) *vidi* podgrljača. Rj. *pod-jarmica*, na jarmu ono drvo, što stoji volu ispod grla.

podjarmiti, pōdjārmīm, v. pf. subigere, subjicere imperio. Stulli. *pod-jarmiti koga, metnuti ga pod jaram*. kao prosti glagol ne dolazi. *unterjochen*. *isp.* izjarmiti, ujarmiti, ujarmljivati.

podjaznica, f. njiva u podjazju. Rj. *pod-jaznica*. **podjazje**, n. mjesto izmegju jaza i matornjaka. Rj. *pod-jažje*.

podjednāk, adj. pod-jednak. kao složan. suprotno nejedin. — *Podjednaka družina* jede mesa i na veliki petak, a nejedina ni na pretili četvrtak. Posl. 251.

podjednako, adv. pod-jednako, kao na jednaki

način. prema adj. podjednak. — Tako je: *pod jednako*, *pod puno*. Daničić, Sint. 527. Sudije koje se zaklinju . . . i biraju se *podjednako* s obje strane. DM. 264. Daju svjedoke obje strane *podjednako* na broj. 277.

podjela, f. (st.) ono što se udijeli prosjaku, *das Almosen, eleemosyna*: Te on prosi šljepačku *podjelu*. Rj. *vidi* udjelak, milostinja. *dem.* podjelica. *isp.* podijeliti 2. — Slijepci pred kućama stojeći pjevaju pjesmice pobožne, da bi njima *ljude na podjelu pobudili*. Npj. 1, 127 (Vuk). Eto, braćo, božjaci! nek je vama *podela*, men' pred Boga molitva. 1, 131. Kumra dogje u zelenu bašču, da odnese tucaku *podjelu*. 3, 416.

podjelica, f. *dem.* od podjela. Rj. — Gdino stoje dobra dela i *rišćanske podelice*, koje ste mi podelili i na Boga namenili. Npj. 1, 146.

podjeljivānje, n. *das Vertheilen, distributio*. Rj. verb. od podjeljivati. *radnja kojom tko podjeljuje što*.

podjeljivati, podjēljjuēm, v. impf. *vertheilen, distribuo*. Rj. *po-djeljivati. prosti v. impf.* dijeliti. v. pf. podijeliti.

podjemčiti se, čim se, v. r. pf. za koga, *sich verbürgen, spondeo*. Rj. *pod-jemčiti se. vidi* podjamčiti se, poreći se. v. impf. jemčiti se. — *Tvoj se sluga podjemčio za dijete* ocu svojemu rekav: ako ti ga ne dovedem natrag, da sam kriv ocu svojemu do vijeka. Mojs. I. 44, 32. Tako se . . . *podjemčiše s kletvom za pismo kraljevo*. DM. 286.

podjenuti, nēm, **podjesti**, pōdjenēm, v. pf. *vidi* poddrijeti. Rj. *po-djenuti, po-djesti (i jamačno podjeti, pōdjenēm)*. v. impf. 2 podijevati.

podlāgānje, n. Rj. verb. od podlagati. — **1)** radnja kojom tko *podlaže što (pod što)*, (das Unterlegen, subjectio. Rj.). — **2)** radnja kojom tko *podlaže drva, da bi se vatra razgorjela* (das Unterschüren, subjectio, suppositio lignorum igni augendo. Rj.).

podlagati, pōdlāžēm, v. impf. Rj. *pod-lagati. v. pf.* podložiti. — **1)** *unterlegen, subjicio*. Rj. *podlagati što (pod što), ili što kome*. — **2)** *unterschüren, subjicio ligna ad augendum ignem*. Rj. *podlagati drva, da bi se vatra razgorjela*.

podlāmānje, n. verb. od podlamati. *radnja kojom tko podlama što*.

podlāmati, pōdlāmām, v. impf. *pod-lamati n. p. kome noge. v. pf.* podlomiti. — *sa se, refleks. ili pass.*: Nadanje licemjerovo propada. *Njegovo se nadanje podlama* i uzdanje je njegovo kuća paukova. Jov. 8, 14.

podlanica, f. — **1)** *die flache Hand, palma*: debela slanina s *podlanice, lardum palmare, eine Hand breit*. Rj. — Kislica, na suknji postava odozdo iznutra (*oko jedne podlanice široka*). Rj. 270b. Načini mu (stolu) *oplatu s podlanice* u naokolo. Mojs. II. 37, 12. Lakat bješe s *podlanice duži* od običnoga. Jezek. 40, 5. — **2)** (u Dalm.) nekaka morska riba (*Gemeiner Goldbrassen, chrysophrys aurata C. V.*; cf. *dinigla, komarča, zlatobrov*. Rj.³). Rj. *vidi* i ovratnica. — *podlanica. osn. u dlan*.

podlāžanj, pōdlāžnja, m. *vidi* podložanj. Rj.

podleći, pōdležēm (pōdlegnēm), v. pf. Rj. v. pf. je i *prosti leći*. — **1)** *wagen, auf sich nehmen, recipio in me*: ja ne mogu *pod to podleći*. Rj. *pod-leći pod što, da ga uzmeš na se, uzeti što na se*. — **2)** I moj Jovan je *podlegao toj slabosti* svoga reda. Megj. 7. rečenica sa svim po Njem.: *er unterlag der Schwachheit*; a nije nam nevolja da gradimo ovaše *germanisme*; ta može se reći: I moj Jovan nije *odolio toj slabosti*; ili: *nije je mogao svladati, nadvladati, itd.*; *slabost ga svladala, nadvladala; obrvala, osvojila ga bolest; itd.* Iveković.

podlētjeti, pōdlēčīm, v. pf. n. p. *pod sablju, unterlaufen, subeo*: Baci mača u zelenu travu, pa Turčinu *pod sablju podleće*. Rj. *pod-letjeti. v. impf.* letjeti. *isp.* podići, potrcati 2.

podli, adj. Rj. *humilis*. Stulli. *niski* (ponajviše u moralnom smislu), kao *bezobrazni, niederträchtig*. — Braminska kći da bude milosnica *podloga čiste!* Danica 2, 141. Da ne kaže kakav »jezikopopravitelj«, da je ovo (triest, četrest, šezdeset) *podlo* i pokvareno. Rj. XLVII. Za *tušbu* kaže da je *podla*. Straž. 1887, 284. Ostaće mu riječi *podmuklo* i *podlo opadanje*. VLazić 2, 4.

podlijevanje, n. *vidi* podljevanje. Rj. *vidi* i podlivanje.

podlijevati, *pödljeväm, v. impf. vidi* podljevati. Rj. *pod-lijevati, n. p. vodu pod koga. vidi* i podlivati. v. *pf.* *podliti*.

podlimača, f. (u Boci) drvo što se preko jednoga ramena podmetne pod breme koje se nosi na drugome. Rj. — *pod-limača* (l mislim da stoji mjesto n; *isp. podnimiti se*). Osn. 349. *riječi s takim nast. kod ajgirača*.

podlistati, stäm, v. *pf.*: Da bijelu napravite *crkvu* od bijela mermera kamena, *podlistas* je teškijem olovom. Rj. *pod-listati. isp. zalistavac. podlistati crkvu olovom, oko nje načiniti tako što, kao što je zalistavac oko žene?*

podliti, *pödlijēm, v. pf. untermessen, subterfundo*. Rj. *pod-liti n. p. vode pod koga. v. impf. podlijevati, podlivati, podljevati*.

podlivanje, n. (zap.) *vidi* podljevanje. Rj. *govori se i u juž. govoru*.

podlivati, *pödliväm, (zap.) vidi* podljevanje. Rj. *govori se i u južnom govoru. isp. livati. vidi* i podlijevati. v. *pf.* *podliti*.

podlizivaje, n. *das* Ablausen einer Flüssigkeit am Gefässe herunter, *defluxus per latus vasis*. Rj. *verb. od podlizivati, koje vidi*.

podlizivati, *podlizivēm, v. impf. am* Gefässe herabfliessen, *defluo per latus vasis*. Rj. *pod-lizivati, kad n. p. voda otječe dolje po strani suda*.

podloga, f. Rj. *dem. podložica. — 1)* kad se proderu opanak, pak se na ono mjesto iznutra metne komadić kože, *die Unterlage, res subjecta, subiculum* (z. B. *unter der Sohle*). Rj. *vidi* podlogač, *opetак, zaloga 3. — 2)* (u Hrv.) *vidi* podmetača. Rj. *rascijepljeno i s kraja otanjeno drvo, koje je na gredelju gore podmetnuto pod čiviju, koja drži cimer. — 3)* biti tugja podloga, *Fusschemel, cf. podnožje*. Rj.

podlogač, *podlogaća, m.* (u Grblju) *vidi* podloga 1, i *syn. ondje*. — Ko traži izbirač, naći će *podlogač*. Posl. 157.

podložati, *pödlöčē, v. pf. t. j. voda brijeg, unterfressen, abspülen von unten her, subterlambo, subluo*. Rj. *pod-lokati. v. impf. lokati*.

podlomiti, *pödlomim, v. pf.* Rj. *pod-lomiti. v. impf. podlamati. — 1)* *unten abbrechen, suffringo*: *Ispred sebe gjergjev oturila, dvije mu je noge podlomila*. Rj. — Oba ću ti oka izvaditi, sve četiri *noge podlomiti*. Npj. 2, 217. — *2)* *sa se, refleks. ili pass.: Višnjica rod rodila, od roda se podlomila, nema niko da je bere*. Npj. 1, 425.

podlost, f. R. *humilitas*. Stulli. *nizina, osobina podloga čovjeka; die Niederträchtigkeit*. — Za ovaku *podlost* mora čovek imati gjon-kožu na obrazu i osobitu (a ne pravu ljudsku) pamet u glavi. Danica 5, 82.

podložan, žna, adj. *unterthan, subditus*. Rj. *podložan. isp. podložiti 3. — Narod pripovijeda, da svaka gjevojka odveć lijepa podložna je uroku i zavisti od vila*. Herc. 50 (bilješka).

podložanj, *pödlöznja, m.* (u Srijemu) drvo kao prečaga koje stoji poprijeko pod srčanicom, te drži stražnji kraj rude da joj prednji kraj ne bi padao k zemlji, *das Reibescheit, cf. podlažanj*. Rj. *podložanj*. (osn. u *podloga*). Osn. 201. *pod-lažanj* (osn. u *sad. vrem. glagola podlagati*). Osn. 201. — *riječi s takim nast. kod bacanj*.

podložara, f. *vidi* podvodnica 1. Rj. *vidi* i svodnica.

žena koja svodi žensko s muškim. — podložara (osn. u *podloga*). Osn. 109. *riječi s takim nast. kod badnjara*.

podložica, f. *dem. od* podloga. Rj.

podložine, f. pl. (u Sinju) *vidi* podložnici. Rj. *vidi* i podložnjaci, *podložnici, podložni*. — *podložine* (osn. u *podloga*). Osn. 154. *može biti da i ondje stoji 1 mjesto n. isp. podlimača*.

podložiti, *pödlöžim, v. pf.* Rj. *pod-ložiti. v. impf. podlagati. — 1)* *unterlegen, subjicio*. Rj. *vidi* podmetnuti 1, *podvrći, podstaviti. kao položiti, metnuti što pada što, u što ozd.* — Po Bosni *podlože* obojke u opanke. Rj. 432b. — *2)* *unterschüren, subjicio ligna igni augendo*. Rj. *podložiti drva, da bi se vatra razgorjela. — 3)* u *prenesenom smislu. vidi* podvrći. *isp. podložan. — Krajišnici od jada se smiju, jer su svakoj muki podloženi*. Npj. 5, 521.

podložnici, m. pl. *vidi* podložnici. Rj. *pod-ložnici. može biti da je 1 mjesto n. isp. podlimača. vidi* i *podložine, i syn. ondje*.

podložnik, m. (po zap. kraj.) *der Unterthan, subditus*. Rj. *pod-ložnik, koji je podložan kome. vidi* podajnik, *podanik*.

podložnjaci, *pödlöznjākā, m. pl.* (u Hrv. u kršćana) *vidi* podložnici. Rj. *pod-ložnjaci. može biti da je i ondje 1 mjesto n. vidi* i *podložine, i syn. ondje. za nastavke podložnjaci i podložnici isp. anatomnjak i anatomnik*.

podlupiti se, *pödlüpim se, v. r. pf.* Rj. *pod-lupiti se. v. impf. podlupljivati se. — 1)* *sich wund gehen, pedes attero eundo, cf. podbiti se*. Rj. *kad se kome od hoda rane noge. — 2)* *podlupio se hljeb, kad mu se u pečenju gornja kora odvoji od sredine*. Rj.

podlupljivanje, n. *verb. od* podlupljivati se. Rj.

podlupljivati se, *pödlupljujēm se, v. r. impf. vidi* podlupiti se. Rj. — *1)* *vidi* podbijati se. *kad se kome od hoda ranjavaju noge. — 2)* *podlupljuje se hljeb, kad mu se u pečenju gornja kora odvađa od sredine*.

Podlužje, n. tako se zove jugoistočni kraj Srijema pored Save. Rj. *Pod-lužje*.

podljevanje, n. *das* Untergießen, *subterfusio*. Rj. *verb. od* podljevanje. *radnja kojom tko podljeva što pod koga. vidi* i *podlijevaje, podlivanje*.

podljevanje, vām, v. *impf. untermessen, subterfundo, cf. podlijevati*. Rj. *vidi* i *podlivati. v. pf.* *podliti. — Okrivljenika... samo bace u tammicu i metnu sindžir na vrat a noge u klade, pa još kašto i vodu podljevanje pada nj*. Rj. 89a.

podmaći, *pödmaknēm, v. pf. darunter rücken, subdo*. Rj. *pod-maći. vidi* podmetnuti 1, i *syn. ondje. v. impf. podmicati. — Bijelu mu poljubila ruku, podmače mu zlaćenu stolicu, šećerli mu kavu iznijela*. Npj. 2, 46. I *pod njega podmače putalja*. HNpj. 4, 24.

podmazati, *pödmazēm, v. pf.* Rj. *pod-mazati. v. impf. podmazivati. — 1)* *unterschmieren, subterlino*. Rj. *kao ozd pomazati što. — 2)* *bestechen, corrumpo (pecunia, donis), cf. podmititi*. Rj. u *prenesenom smislu. vidi* i *potkupiti. — Moli, da mu pošljete jedan akov dobre šljivovice, da podmaže kojegje*. Straž. 1886, 1104.

podmazivanje, n. Rj. *verb. od* podmazivati. — *1)* *radnja kojom tko podmazuje što (das Unterschmieren, sublitio. Rj.). — 2)* *radnja kojom tko podmazuje, podmićuje koga (das Bestechen, corruptio. Rj.).*

podmazivati, *podmazujēm, v. impf.* Rj. *pod-mazivati. v. pf. podmazati. — 1)* *unterschmieren, sublino*. Rj. *kao ozd mazati što. — 2)* *bestechen, corrumpo*. Rj. u *prenesenom smislu. vidi* *podmićivati, potkupljivati*.

podmésiti se, *pödmēsim se, v. r. pf.* *podmesilo se* malo ovo krme, *Fleisch bekommen, roboror*. Rj. *podmesiti se, kao mesan postati*.

podmesti, *podmētēm, v. pf. unterrühren, subtermisco*. Rj. *pod-mesti, n. p. čorbu brašnom. v. impf. podmétati*.

podmet, m. pod-met. *isp.* podmetati, podmetnuti. *vidi* subjekat; *das Subject, subjectum*. — Ono se prvo zove subjekt ili *podmet* a drugo predikat ili prirok. Sint. 1.

podmetača, f. (u Srijemu) rascijepljeno i s kraja otanjeno drvo (od prilike kao mali klin kojijem se drva cijepaju), koje je na gredelju gore podmetnuto pod čiviju koja drži cimer, pa kad se hoće da plug dublje ore, onda se *podmetača* povuče natrag, a kad se hoće da ore pliće, onda se potjera u napredak, te se lemeš podigne. *cf.* podbijač, podloga 2. Rj. — *osn.* u podmetati 1. *riječ* s tukim nast. kod cjepača.

podmetak, podmetka, m. *das Unterlegehholz, quod subjicitur*. Rj. *ono što se podmetne pod što*.

1. podmetanje, n. Rj. *verb.* od podmetati. — **1)** radnja kojom tko *podmeće što pod što* (das Unterlegen, subjectio. Rj.). *vidi* poturanje 2. — **2)** radnja kojom tko *podmeće konja* (das Verschneiden [des Pferdes], castratio. Rj.).

2. podmetanje, n. *das Unterrühren, subtermixtio*. Rj. *verb.* od podmetati. *radnja kojom tko podmeta n. p. čorbu*.

1. podmetati, podmećem, v. *impf.* Rj. pod-metati. v. *pf.* podmetnuti. — **1)** *unterlegen, subjicio*. Rj. *vidi* poturati 2. — Nadavati ruku, t. j. zaklanjati se njome *podmećući* je pod sablju ili pod nož. Rj. 384a. Nadodavati, *cf.* podavati, *podmetati*. Rj. 387a. *Podmeće* kao kukavica jaje. Posl. 251. Neka ga (junca) isijeku na komade i metnu na drva, ali *ognja* da *ne podmeću*. Car. I. 18, 23. *Legja* svoja *podmetah* onima koji me bijahu. Is. 50, 6. — **2)** konja, *das Pferd verschneiden, castro equum*. Rj. *vidi* jaloviti, očiščati, strojiti, škopiti, strojiti.

2. podmetati, podmētām, v. *impf. unterrühren (die Suppe mit Mehl), subtermisceo*. Rj. pod-metati, n. p. čorbu brašnom. v. *pf.* podmeći.

podmetnuti, tnēm, v. *pf.* Rj. pod-metnuti. v. *impf.* 1. podmetati. — **1)** *unterlegen, subjicio*. Rj. *vidi* položiti, podmaći, podstaviti, podvrći, poturiti 2. — Potkopati ili *podmetnuti lagum*. Rj. 320a. Ovo su tvoja gjeća, a na mjesto njih tvoja prokleta mater *podmetnula troje mačadi*. Npr. 232. *Podmetnuli* mu čavće *pod goluba*. (Prevarili ga; dali mu drugo a ne ono što bi valjalo). Posl. 251. *Podmetnuo* bi *pod vola* ždrijebe. (Tako zna objediti). 251. *Podmetnuo* mu lubeničnu koru *pod nogu* (te pao, t. j. prevario ga, navratio ga na zlo). 251. *Pod Tadiju* džide *podmetnuše*, Tadiju su rane osvojile, ranjena ga nose Jankoviću. Npj. 3, 167. Ti povedi Merdanagić-Muju, a *pod njega podmetni alata*. HNpj. 3, 189. Ruke Mojsiju otežase, za to uzeše kamen i *podmetnuše* *poda nj*, te sjede. Mojs. II. 17, 12. *Podmetni* te stare haljine i rite *pod pasuha* ispod uža. Jer. 38, 12. Koji jedu hljeb tvoj *podmetnuše ti zamku*, da se ne opazi. Avd. 1, 7. *sa se, pass.*: Prekret, podvalak koji se *podmetne pod vag* te se vag po njemu pomiče. Rj. 574a. — **2)** konja, *verschneiden, castro equum*. Rj. *vidi* počistiti 2, ustrojiti, uškopiti, ustrojiti. — Rnjkovit, n. p. konj, koji nije dobro *podmetnut*, nego ostao ajgirovit. Rj. 651a.

podmezgati, zgām, v. *pf.* Saft bekommen (von Bäumen im Frühjahr), succum nanciscor: podmezgala gora. Rj. pod-mezgati, *kad se mezga (mezgra) pokaže u drveta*. v. *impf.* mezgati (mezgrati).

podmicanje, n. *das Unterlegen, subjectio*. Rj. *verb.* od podmicati. *radnja kojom tko podmiče kome što*.

podmicati, podmicēm, v. *impf. darunter rücken, submitto, subjicio*. Rj. pod-micati, n. p. kome stolicu. v. *pf.* podmaći.

podmicivanje, n. *das Bestechen, corruptio*. Rj. *verb.* od podmicivati. *radnja kojom tko podmičuje koga*.

podmicivati, podmicujēm, v. *impf. bestechen, corrumpo*. Rj. pod-micivati. v. *impf.* prosti mititi. *vidi*

podmazivati 2, potkupljivati. v. *pf.* podmititi. — Arhipastiri se najviše moraju starati, da skupe novaca . . . da bi mogli i u napredak *zakupljivati i podmicivati*. Danica 2, 115.

podmigljiv, adj. *höhnisch, cavillans*. Rj. pod-migljiv, *koji rado namiguje na koga podrugujući se njime*. *vidi* podrugljiv.

podmijesiti, podmijesim, v. *pf. einsäuern (den Brotteig), fermento*. Rj. pod-mijesiti n. p. tijesto za hljeb. *vidi* potkuhati. v. *impf.* podmješivati.

podmijuriti se, podmijurim se, *vidi* podmjehuriti se. Rj. pod-mijuriti se, v. r. *pf.* *isp.* mijur i mjehur.

podminuti, podmīnēm, v. *pf.* začí odozdo, n. p. kad se čete ili vojske biju u brdima, *umgehen, circumvenio*. Rj. pod-minuti. i *prosti je minuti v. pf.*

podmiriti, podmirim, v. *pf. befriedigen, ausgleichen, satisfacio*: Ali sada, ali igda dogji, da mi stare krvi *podmirimo*. Rj. pod-miriti. v. *impf.* podmirivati. — Nije šala Muratova glava, prvog sluga Skadarskog vezira, mnogo mu je *donosio dara*, mnogo dara od Brgjana glava, *sve podmire* na Grkovu ravnu, *dva mramora* od dva Gjurgjevića. Npj. 4, 330. Tri četvrti *cijene* već (je) isplatila a *ostatak će* koncem ove godine *podmiriti*. Rad 9, 199. Mislim da ću upravo *potrebu* u našoj književnosti *koliko toliko podmiriti*, ako ih (ove knjige) priopćim. Star. 4, 130.

podmirivanje, n. *das Befriedigen, satisfactio*. Rj. *verb.* od podmirivati. *radnja kojom tko podmiruje što*.

podmirivati, podmirujēm, v. *impf. einen befriedigen, zufrieden stellen, satisfacio*. Rj. pod-mirivati. v. *pf.* podmiriti. — Da ja vadim haznu i džebhanu, pa pa *svoje podmirujem društvo*. HNpj. 4, 590. Što bi zvijerje zaklalo nijesam ti donosio, sam sam *podmirivao*. Mojs. I. 31, 39. Koje će kao i svako djelo Miklošičevo *podmirivati potrebu*. Oglad V.

podmita, f. *die Bestechung, corruptio*. Rj. pod-mita. *djelo kojim se tko podmiti. isp.* mit, mito.

podmititi, podmītīm, v. *pf. bestechen, corrumpo pecunia*. Rj. pod-mititi. *vidi* podmazati, potkúpiti. v. *impf.* podmicivati. — *Podmite njegove momke* da izliju vodu u njihove sudove. Npr. 242. *sa se, pass.*: Svi spisatelji stoje pred sudilištem, koje niti se čega boji, niti se čim *podmititi* da. Pis. 60.

podmjehuriti se, podmjēhurim se, v. r. *pf.* n. p. kad se čovjek ožeže, *Brandblasen bekommen, pustulis obduci*. Rj. pod-mjehuriti se. *vidi* podmijuriti se, potklobučiti se, potprištiti se.

podmjeravanje, n. Rj. *verb.* od podmjeravati. — **1)** *radnja kojom tko podmjerava sud koliko bere* (das Abmessen [wie viel ein Gefäss halte], emensio. Rj.). — **2)** *radnja kojom tko podmjerava, da vidi, je li prava mjera* (das Probiren, ob ein Gefäss das gehörige Mass halte, exploratio mensurae. Rj.).

podmjeravati, podmjērāvām, v. *impf.* Rj. pod-mjeravati. v. *pf.* podmjeriti. — **1)** *abmessen, emetior*. Rj. *podmjerava tko sud da vidi koliko bere*. — **2)** *das Mass probiren, exploro mensuram*. Rj. *ogledati mjeru za veličinu ili težinu, je li prava*.

podmjeriti, rīm, v. *pf.* Rj. pod-mjeriti. v. *impf.* podmjeravati. — **1)** *abmessen und abwägen, emetior i expendo*. Rj. *podmjeriti čemu veličinu ili težinu*. — **2)** *das Mass oder die Wage probiren (prüfen), exploro mensuram aut libram*. Rj. *ogledati mjeru za veličinu ili težinu, je li prava*.

podmješivanje, n. *das Einsäuern des Brotteiges, fermentatio*. Rj. *verb.* od podmješivati. *radnja kojom tko podmješuje što*.

podmješivati, podmješujēm, v. *impf. einsäuern, fermento*. Rj. pod-mješivati n. p. tijesto za hljeb. *vidi* potkuhavati. v. *pf.* podmijesiti.

podmladak, podmlatka, m. *der Sprössling, die Nachkommenschaft, suboles, cf.* omladina: Kako sam se s njome sastanuo, ne imadoh čeda ni *podmlatka*. Rj. pod-mladak. *vidi* i odmladak omladak. *isp.* na-

tražje, pokoljenje, porod, potomstvo. — Sav *podmladak* doma tvojega umiraće u najboljim godinama. Sam. I. 2, 33.

podmláđiti se, *pōdmláđim se, v. r. pf.* Rj. podmladiti se. *v. impf.* podmlagjivati se. — **1)** *wieder jung werden, sich verjüngen, juvenesco.* Rj. *nanovo postati mlád.* — **2)** podmladilo se nebo, kad se na vedrini iz okola pokažu mali tanki oblaci, i onda se kaže da će biti kiše. Rj.

podmlagjívānje, *n. das Verjüngen, ṛ juvenescere.* Rj. *verb. od podmlagjivati se. stanje u kojem se što podmlaguje.*

podmlagjívati se, *pōdmláđjijēm se, v. r. impf.* Rj. *pod-mlagjivati se. v. pf. podmladiti se. — 1)* *sich verjüngen, juvenesco.* Rj. *nanovo mlád postajati.* — **2)** podmlaguje se nebo, biće kiše, *cf.* podmladiti se 2. Rj.

podmōstítí, *pōdmostīm, v. pf.* (u Slavon.) *vidi* potavaniti. Rj. *pod-mostiti što (načiniti da dogje ono kao pod most), načiniti na njemu tavan 1, tavanice. v. impf.* podmōščávati.

podmōščávānje, *n. vidi* tavanjenje. Rj. **podmōščávati**, *pōdmoščávām, v. impf.* (u Slav.) *vidi* tavaniti. Rj. *pod-mōščávati što, graditi na njemu tavan 1, tavanice. v. pf. podmōstítí.*

podmúkálac, *pōdmúkaoca, m.* (u Risnu) koji što ispod muku radi, *ein tückischer Mensch, homo subdolos:* Podmukaoca glava ne boli. Rj. *podmukao čovjek. vidi* podmuklica. — *riječi s takvim nast. kod čuvalac.*

podmúka, *pōdmúkla (pōdmúkli), adj. heimtückisch, malitiosus, subdolos:* Podmuklo pseto najprije će ujesti (Posl. 251). Ovo V. Lazić treba da posvjedoči; ako li ne posvjedoči ostaće mu riječi *podmuklo* i *podlo opadanje.* VLazić 2, 4.

podmúklica, *f.* podmuklo čeljade. Rj. *muško ili žensko. isp.* podmukalac. *augm.* podmukličina.

podmúkličina, *f. augm. od podmuklica:* velika je to podmukličina. Rj. — *takva augm. kod* bardačina.

podmúklōst, *pōdmúklōsti, f. die Tücke, animus subdolos.* Rj. *osobina onoga koji je podmukao.*

podnápítí se, *pōdnapijēm se, (u vojv.) vidi* ponapiti se. Rj. *v. r. pf. pod-na-piti se. kao malo opiti se.*

podne, *n. (indecl.) Mittag, meridiēs:* od *podne* do mraka; oko *podne*, u *po podne;* *cf.* *pladne.* Rj. *po-dne, (pō dne, po(l) dne). ne mijenja se po padežima; ali vidi niže primjere iz* Nar. pjesama (*iz* Crne Gore). — *Zaučiti podne*, akšam, *ićindiju.* U petak mu *zaučilo podne.* Rj. 200a. *Klanjati podne*, akšam, *ićindiju.* Rj. 272a. Nagao dan, t. j. *preválilo podne.* Rj. 382b. Ongje Turci *oklanjaše podne.* Rj. 453a. One dolaze *svako podne* ovdje na ovo jezero. Npr. 17. Pa se *ponesi letni dan do podne.* 46. *Podne prigreje.* 47. *Na podne* goveda *poliježu* u plandištu. 125. Na *dvije ure poslijed podne*, da pogje u njegov dvor. 249. Da se *vidi* njemu *putovati*, u *po noći*, kao *usred podne.* Npj. 3, 351. Pogone se *vojske po megdanu*, dokle bilo *dnevi po po podne.* 4, 76. Do'će *vojska sjutra oko podna.* 4, 444. *Usred podna* i *bijela dana.* 5, 433. Bego Novljanin u Šapcu *ubije u po podne* Tamnavskoga kneza. Danica 3, 111. U 7 sati *pred podne* i u 1 sat *po podne.* 3, XXII.

podnēstí, *pōdnēsēm, v. pf. isp.* Obl. 67. *vidi* podnijeti.

podnīca, *f.* daska kojom je što *popogjeno:* Udovice, u ali *podnice!* Rj. *po-dnica, osn. u 2 pod 3.* — Te ga ona *baći*, i *plećima pao na podnicu.* Npj. 3, 211.

podnījēti, *pōdnēsēm (pōdnio, pōdnijela) v. pf.* Rj. *pod-nijeti. vidi* podnesti. *v. impf.* podnositi. — **1. 1)** *unter etwas bringen, praetendo, subterteno.* Rj. *što dolje, pod što. — sa se, pass. u prenesenom smislu:* Da bi svaki, koji *upravo zna* što je *jezik* i gramatika, *odmah poznao* (da *mu se podnesu* i bez

vremena *izlaska*), ili je *prepisano* Mrkaljevo *salo* *debeloga jera*, ili *Vukova pismenica*, ili *fra Matije* *nauk.* Nov. Srb. 1818, 400. — **2)** *ertragen, tolero.* Rj. *kao pretrpjati.* — *Probaviti hrāmu*, t. j. *skuhati* u *želucu*, ili *podnijeti.* Rj. 602b. *Čoek* je (kad se *pomisli šta podnijeti* može) *tvrgji* od *kamena.* Posl. 348. *Jedna zemlja*, a *dvoji harači*, to ne može *zemlja podnijeti.* Npj. 4, 439. *Koja* je *bolovala . . . i veliku muku podnijela* od mnogijeh *ljekara.* Mark. 5, 26. *Podnio si mnogo.* Otkriv. 2, 3. — **3)** ako ti može *podnijeti, wenn du es (um diesen Preis) geben kannst, si absque tuo detrimento potes* (ako možeš dati za ovu cijenu); ako ti *vjera* može *podnijeti, wenn es dein Glaube erlaubt (duldet), si per fidem tuam licet:* *Turska vjera podnijet'* ne more, da *kaurin* *obljubi* *Turkinju.* Rj. — Ako ti može *obraz podnijeti* (t. j. ako te nije *stid*). Rj. 433a. — **4)** *dušom podnijeti*, t. j. *uzeti* na *dušu:* Vas *četiri dušom podnesite*, a *četiri* *krivo svedočite.* Rj. — **5)** A. Je li *dobro vino?* B. Može *podnijeti, geht an, passirt.* Rj. — I *Bože pomoz!* *Kojekako, može podnijeti*, n. p. ako je *tako*, i *Bože pomoz!* Posl. 94. *Pisano* je *Srpski*, i da je *malo jasnije . . . moglo bi podnijeti* kao za *čoveka*, koji nije *upravo ništa učio.* Nov. Srb. 1817, 664. Ali bi se *opet moglo reći*, i u *šali* bi *moglo podnijeti* n. p. *najslavenoserpskija knjiga.* Rj. XLVI. Ovo bi *tumačenje teško moglo* i za *sam poljski jezik podnijeti.* Rad. 1, 117. — **6)** u pjesmi, *vidi* ponijeti 5, *dolikovati:* *Odijelo dragog podnijelo* kao *bašču ruža* i *karanfil.* Herc. 133. *isp.* podnositi 5. — **II.** *sa se, refleks. vidi* ponijeti se: U *dobru* se *lako podnijeti* (Posl. 327). Rj.

podnīmítí se, *pōdnīmīm se, v. r. pf. den Kopf auf den Arm stützen, suppono capiti brachium, in-itor brachio:* Te *izlazi* na *pendžer* od *kule*, na *desnu* se *podnimio* *ruku.* Rj. *pod-nimiti se. vidi* podsloniti se. — *pod-n-imiti se (s umetnutim n* *iza kojega ostage* i), *isp.* *Korijeni* 11. *isp.* *dojmiti. za postanje vidi* i *snimiti.*

podnīzátí, *pōdnīžēm, v. pf. unterschnüren, lineam subterduco:* *Podnizati* *drobnijem biserom.* Rj. *podnizati, kao nizom potkítiti. v. impf.* podnizivati. — *Sa crkve* će *biser raznizati*, *kadunama podnizat' gjerdane.* Npj. 2, 201. *Vidio* sam *crkvu Filindara*, a *kaakra* je, *milu Bogu fala!* *podnizana* *slatnom trepeljikom.* 3, 66.

podnīzīvānje, *n. das Verbrämen mit einer Schnur (von Perlen, Dukaten), adjunctio lineae, limbi.* Rj. *verb. od podnizivati. radnja kojom tko podnizuje što.*

podnīzīvati, *pōdnīzujēm, v. impf. eine (Perlen-Dukaten-) Schnur unten anbringen, subterzo limbum.* Rj. *pod-nizivati, kao kítiti što ozdo nizom bisera, dukata. v. pf. podnizati.*

podno, *vidi* *udno:* Pa *zaskoči podno* *bare* *vojska.* *Podno polja* *ranu* *mađuranu*, *krajem polja* *rumenu* *ružicu.* Rj. *po-dno. prijedlog složen od prijedloga po i riječi dno, kojoj pridolazi značenje od prijedloga. isp. dno 2. vidi* i *podnu.*

podnos, *m.* (u *Srbiji* *sad* kod *gospode* *naše*) *vidi* služavnik. Rj. *pod-nos, kao tanjur na kojem se gostima* *nosi kava, čaša vode* i t. d.; *Kaffeebrett, Praesentirteller, Kredensteller, repositorium. vidi* i *poslužavnik.*

podnōsítí, *pōdnōsīm, v. impf.* Rj. *pod-nositi. v. pf.* podnijeti, *podnesti.* — **I. 1)** *unter etwas bringen, praetendo (sub neres).* Rj. *podnositi kome što* n. p. *pod nos.* — **2)** *ertragen, fero, tolero.* Rj. *vidi* *sno-* *siti* 3. — Kad je *kozi dobro*, *onda* *ide* na *led* te *igra* da se *rašcepi.* (Kad se *hoće* da *kaže* da *svaki čoek ne može dobra podnositi*). Posl. 117. *Jer* se *Miloš* *nije naučio podnositi muku* i *nevolju.* Npj. 2, 246. *Voliji* *sam muški* *umrijeti* no *veliki zulum podnositi.* 4, 495. A *kamo strah* i *briga, što sam podnosio*, da *ih* (*rukopise*) *gdje* u *putu* *ne izgubim?* Npj. 1, XIX. *Osim*

truda, koji sam podnosio riječi kupeći . . . Rj.¹ XIV. Gospod ne će podnositi vaše nevjere i vaših grijeha. Is. Nav. 24, 19. Tebe radi (Bože!) *podnosim rug.* Ps. 69, 7. *Podnosiću gnjev Gospodnji, jer mu zgriješih.* Mih. 7, 9. Može *podnositi bolove.* Pom. 102. — **3)** ne podnosi vjera, *erlauben, non fert, non patitur.* Rj. *isp.* podnijeti 3. — **4)** podnosi, *passirt, ferri potest.* Rj. *isp.* podnijeti 5. — **5)** *vidi* prilikovati: Gjerdan crven a grlo bijelo, *to gjevoju podnosilo divno.* Rj. *isp.* podnijeti 6. — **II.** *sa se, refleks.* (u Dubr.) *sich aufführen, betragen, se gerere:* dobro se podnosi. Rj. *vidi* ponositi se 2. vladati se. *isp.* voditi se 3.

podnošenje, n. Rj. *verb.* od I. podnositi, II. podnositi se. — **I.** **1)** *radnja* kojom tko podnosi kome što n. p. *pod nos* (das Tragen unter—, praetensio. Rj.) — **2)** *radnja* kojom tko podnosi n. p. *muku, bol* (das Ertragen, toleratio. Rj.): U *podnošenju Božjemu*, da pokaže pravdu svoju. Rim. 3, 26 (in sustentatione Dei; da Gott Geduld hatte). — **3)** *radnja* kojom podnosi kome n. p. *vjera, da čini što* (das Erlauben, Geschehenlassen, permissio. Rj.). — **II.** *radnja* kojom se tko podnosi n. p. *dobro* (u Dubr. die Auführung, mores. Rj.).

podnoži, f. pl. *vidi* podnožnici. Rj. *vidi* i podložine, i *syn.* ondje. — *pod-noži* (drugoj je poli osn. u noga). Osn. 55.

podnožje, n. *das Fussgestell, der Fusschämel, basis, scabellum:* Nek cjeluje nogu i papuču, nek se znade gje mu je *podnožje*. Vaše roblje sve *Tursko podnožje*. Rj. *vidi* podloga 3. — Dok položim neprijatelje tvoje *podnožje* nogama tvojim. Mat. 22, 44. Ostalu krv svu neka izlije na *podnožje* oltaru. Mojs. III. 4, 30. u *prenesenom smislu:* (*isp.* basa): Dali dakle makar na tom *podnožju* državna vlast ima pravo postaviti onaj zakon? Vid. d. 1861, 21. *pod-nožje* (osn. drugoj poli u noga).

podnožnici, m. pl. *pod* nitima one dvije dašice, gdje žene drže noge te pomiču njima niti kad ču (*die Tritte*). Rj. *vidi* i podnoži, podložine, i *syn.* ondje.

podnu (po dnu), *vidi* podno: *Podnu* sofre Petka i Negjelja. Rj. *po dnu, upravo je imenica dno sa prijedlogom po u lok.* te valja obje riječi *rastavljeno i pisati; kako je naime složeni prijedlog podno postao od samostavne riječi dno, nalazi se i onu mjesto njega.* *isp.* Sint. 150.

podnjiviti, *podnjivim*, v. pf. (u gornj. prim.) *vidi* odgajiti. Rj. i *syn.* ondje. *pod-njiviti* (*isp.* podgajiti). v. *impf.* njiviti. — Njivi momće vrana konja, vrana konja i sokola, kada ih je *podnjivio*, meće mu se na ramena. Rj. 425b.

podoban, *podobna*, adj. Rj. — **1)** *darnach aussehend, fähig, tauglich, qui apparet posse:* Ima l' mlogo vojske u Turaka? je l' *podobna* da boja ubije. Rj. *koji se čini da je kadur* (učiniti što), *da je prikladan na što.* *aptus, idoneus, habilis, capax.* Stulli. *isp.* sposoban. — Kapun od mjesec' osam za kralja *podoban*. DPosl. 46. — **2)** *podoban čemu:* kao nalik, *sličan* 2. *prikladan* 2: Nož, Bog . . . i ostale ovima *podobne* riječi. Nov. Srb. 1817, 342. Da čita Vilandova Agatona, Amadisa . . . i ostale ovima *podobne* romane. 1817, 509. Druga zove se orugje, *podobno* cretenu, no veće je mnogo od vretena. Spisi 1, 14. u *potonjim djelima* Vuk ne upotrebljava ove riječi.

podobar, *podobra*, adj. *so ziemlich gut, sic satis bonus* (und so vor allen Beinörtern) cf. po Rj. *podobar*, *isp.* po (složeno sa adverb.) i *dobar.* Njemačkim riječima kaže Vuk, da po može ovako stati pred svojim pridjevima.

podobrano, t. j. *podobro, ziemlich gut, satis bene.* Rj. *ade.* *podobrano.*

podobriti se, *podobritm se*, v. r. pf. *einem gut werden, benignus fio in aliquem:* Već se, sinko, *podobrite* raji. Rj. *po-dobriti se kome, postati mu dobar.* *vidi* *prodobriti se.*

podobro, *ziemlich gut, haud male.* Rj. *adv.* *po-dobro.* *vidi* *podobrano.* — Izigje iza sela i *podobro* se od njega udalji. Npr. 66.

podocene, *ziemlich spät, serius:* A ja jutros i *podocene* pogjoh. Rj. *adv.* *po-docene.* *vidi* *podockan.*

podockan, *adv.* *po-dockan.* *vidi* *podocene.* — Okratili mu rukave. (Kad ko na jelo dogje *podockan*). Posl. 237. Ne može se niko usuditi, niti carev ferman prefatiti, ni na Ornu Goru udariti, no *podockan* jedna poturica, i to bješe rodom Ličanine. Npj. 5, 74.

podojiti, *podojim*, v. pf. Rj. *po-dojiti.* v. *impf.* *dojiti.* — **1)** n. p. *dijete, die Brust reichen, praebeo mammam:* da *podojimo* jaganjce, t. j. da ih pustimo megu ovce da sisaju. Rj. *podojiti dijete, t. j. dati mu dojku da sisa.* — *Vidi* jednu gječicu, pa dozove ženu svoju, a ova *gjecu podoji* i stane ih paziti kao i svoju gječicu. Npr. 234. — **2)** (*an der Brust saugen, lacto.* Rj. *kao posisati.* — Isturi mi moje b'jele dojke, kade dogje moj nejak Jovo, kade dogje, da *podoji* dojke. Npj. 2, 123.

podojnica, f. *ovca* koja se opodojčila, t. j. ostala bez jagnjeta, *des Säuglings beraubtes Schaf, ovis lactente privata:* Zablejaše ovce *podojnice.* Stade bleka tridest *podojnica.* Rj.

podolje, *weiter unten, inferius:* U planine *podolje* od drumu. Rj. *adv.* *po-dolje.* *isp.* po (složeno sa adverb.) i *dolje.* *prilično (dalje) dolje.*

podoplata, f. *vidi* *potplata.* Rj. *pod-oplata.* *vidi* i *poduplata*, *poramak, potkrpa* 1. u *košulje* ono po ramenu od kolijera do rukava. — *Značenje* *korijenu* kod *naplatak.*

podorati, *podorēm*, v. pf. n. p. *gjubre, unterpflügen, subaro.* Rj. *pod-orati.* v. *impf.* *podoravati.*

podoravānje, n. *das Unterpflügen, subaratio.* Rj. *verb.* od *podoravati.* *radnja* kojom tko *podorava* n. p. *gjubre.*

podoravati, *poddrāvām*, v. *impf.* *unterpflügen, subaro.* Rj. *pod-oravati* n. p. *gjubre.* v. pf. *podorati.*

podosta, *adv.* *po-dosta.* *isp.* po (slož. sa adverb.) i *dosta.* — Ja sam pitao jednoga mladoga slijepca za *podosta* riječi kako se zovu gegavački. Rj. 85a. Ima nas *dobre*, t. j. *podosta.* Rj. 125a. Starješina Turski izigje s *podosta* momaka u narod. Rj. 800a. Gosti se oboritom ribom, *po dosta* glava za dinar. DPosl. 24. On se *podosta* začudi. Danica 4, 34. U Crnoj Gori ima *podosta* koješta protiv pravoga Srpskog jezika. Pis. 86.

podostrāvānje, n. *das Zuspitzen von unten, acuminatio ab imo.* Rj. *verb.* od *podostravati.* *radnja* kojom tko *podostrava* n. p. *kolje.*

podostravati, *poddštrāvām*, v. *impf.* n. p. *kolje, unten zuspitzen, cacumino ab imo, cf. podaštrati.* Rj. *pod-oštravati.* v. pf. *podoštriti.* — *sa se, pass.:* U malijem ogradama prošće se *podoštrava.* Rj. 616b.

podoštriti, *podoštrēm*, v. pf. n. p. *kolac, von unten zuspitzen, praeacuo ab imo.* Rj. *pod-oštriti.* v. *impf.* *podoštravati, podaštrati.* — Svako nosi *podoštren* proštac pred sobom, pa udarivši ga u zemlju iza njega puca. Danica 3, 173.

podotaviti se, *vīm se*, v. r. pf. kad na novo naraste trava po koševini ili po strništu. cf. otava. Rj. *pod-otaviti se.*

podozrjēnje, n. *riječ* Ruska. *suspicio.* Stulli. *Vuk* piše *podozrenije; za ovaj nast. isp.* *bogojavljenije.* *vidi* *sumnja* 2, *der Verdacht.* — Zato mu poruču, da odmah beži opet iz Beogradskega pašaluka (kao da bi *podozrenije* jednako na njemu ostalo). Danica 4, 9. Da ne bi u *kako podozrenije pali*, bili su pokupovali nekoliko trnokopa, pa su krčili. Miloš 72. Tako se ovaj razgovor prekine kao s malom rasprom i s *potonjim podozrenijem* jedan na drugoga. 90. u *docije* vrijeme *Vuk* nije više pisao ove riječi.

podranak, *podrānka*, m. *vidi* *uranak.* Rj. *pod-ranak.* kad tko *podrani.* *isp.* *podraniti.* — No ti s' molim

jutros na podranku, molim ti se, a ljubim ti ruku. Npj. 2, 541.

1. podraniti, pòdrānim, *vidi* pothraniti. Rj. pod(h)raniti, u krajevima gdje se glas h ne čuje u govoru.

2. pòdraniti, nīm, (u vojv.) *vidi* poraniti. Rj. podraniti. *vidi* i uraniti. v. *impf.* raniti. — Na Lučin dan podrani domaćin u tor. Rj. 336b. Podrani rano te sa slugama u lov krene. Npr. 111. Od petala oni podraniše. Npj. 4, 225 (od pijetala). Ja sam jutros mlada podranila. 4, 389.

podranjivānje, n. *vidi* pothranjivanje. Rj.

podranjivati, pòdrānjujēm, v. *impf.* *vidi* pothranjivati. Rj. *isp.* 1 podraniti.

podráslica, f. (u Dubr.) djevojče od 10—12 godina, ein junges Mädchen, adolescentula. Rj. *isp.* podrasti 1. *isp.* odraslica.

1. pòdrāst, f. — **1)** nekaka bolest. Rj. die Milzanschwellung, tumor lienis; cf. dalak. Rj.³ — **2)** tvrd, veliki trbuh u djece, poslije dugih groznica. Rj.³ — *isp.* podrasti 2.

2. pòdrāst, m. *vidi* porast, rast; der Wuchs, statura: Drugo bješe Martiniću Blažo, visokoga stasa i podrasta. Npj. 5, 283.

podrāsti, podrāstēm, v. *pf.* — **1)** heranwachsen, succresco: Podrasla je u Novi narandža, gojila je Novkinja gjevojka. Rj. pod-rasti, kao prilično narasti. *isp.* podraslica. v. *impf.* rasti. — Krka, bolest na podraslim guščicima od koje krče i lipsuju. Rj. 303b. — **2)** unterwachsen (eine Art Kinderkrankheit): podraslo dijete. Rj. razboljeti se od podrasti.

Pòdravina, f. kraj pored Drave. *vidi* Podravlje. — Tako je postala i Podravina i Posavina, kojih riječi nema u Vukovu rječniku. Osn. 165.

Pòdrāvlje, n. *vidi* Podravina. — Goni svoga niz Podravlje doru. HNpj. 4, 542. Ban Podravlje s vojskom pregazio. 4, 581. za obliče *isp.* Posavlje.

1. podražati, žām, v. *pf.* (u Dubr.) *vidi* poskupjeti. Rj. po-dražati, draže, skuplje postati. *vidi* i uzdražati. v. *impf.* dražati. suprotno pojeftiniti, pojevtiniti.

2. podražati, v. *pf.* kome, kao povesti se za njim, ugledati se na nj, nachahmen, imitari. v. *impf.* podražavati. — Da je G. S. čitao Omira, rekli bismo da mu je podražao. Nov. Srb. 1817, 502. riječ Ruska. docnije je Vuk nije upotrebljavao. u Stullija je akc. na podražati 1 i 2 isti: podražati.

podražāvānje, n. *verb.* od podražavati. radnja kojom tko podražava kome; das Nachahmen, imitatio.

podraživati, podrāživām, v. *impf.* kome, kao povoditi se za njim, ugledavati se na nj, nachahmen, imitari. v. *pf.* podražati. — Čudimo se, zašto ih voli hvaliti, nego im podražavati. Nov. Srb. 1817, 664. Kačićeve pjesme nijesu narodne, nego ih je kalugjer spjevao, podražavajući narodu. 1821, 336. Vuk nije docnije upotrebljavao ove riječi.

podrāžiti, podrāžim, v. *pf.* n. p. pseto, dijete, reizen, necken, irrito, lacesso. Rj. po-dražiti, n. p. pseto na koga, *vidi* nadražiti; podražiti n. p. dijete, *vidi* podjariti 2.

podraživānje, n. — **1)** das Reizen, irritatio. Rj. radnja kojom tko podražuje n. p. pseto na koga. — **2)** das Necken, lacessatio. Rj. radnja kojom tko podražuje n. p. dijete.

podraživati, podrāžujēm, v. *impf.* reizen, necken, irrito, lacesso. Rj. *vidi* nadraživati. podraživati n. p. pseto na koga; reizen, irrito. podraživati n. p. dijete, zadijevati u nj; necken, lacesso.

podrēci, podrēcēm, v. *pf.* *vidi* ureći. Rj. pod-reći, beschreien, fascinare.

pòdrepek, pòdreпка, m. Rj. pod-repak. ne kaže se značenje, ali kako je nadrepak što i nadrepina, biće i podrepak što i podrepina.

pòdreпина, f. (u Lic) *vidi* podrepnica 1. Rj. *vidi* i kuskun, podrepak, der Schweifriemen, postilena; na sedlu onaj kaiš što stoji konju ispod repa.

pòdrēpiti se, pòdrēpī se, v. r. *pf.* kad se kakav posao pòdrēpi pa ne može više da ide u napredak, stocken, haereo. Rj. pod-repiti se. v. *impf.* podrepļivati se.

podrepļivānje, n. *verb.* od podrepļivati se. Rj. **podrepļivati se**, pòdrēplujē se, v. r. *impf.* *vidi* podrepiti se. Rj.

pòdrepnica, f. (u C. G.) Rj. pod-repnica. — **1)** der Schweifriemen, postilena, cf. kuskun, podrepina. Rj. *vidi* i podrepak. na sedlu onaj kaiš što stoji konju ispod repa. — **2)** podrepnice nevaljala! Schimpfwort gegen ein Frauenzimmer, convicium in mulierem. Rj. kao poruga ženskomu.

pòdrēsiti, pòdrēsīm, v. *pf.* *vidi* potkiniti. Rj. pod-resiti. v. *impf.* resiti. — Te opremi agina gjogata, udri na njga sedlo pozlačeno, pa po sedlu zlatnu abajiju, pòdrēsena zlatnim dukatima. Npj. 3, 201 (pòdrēsenu?). Pòdrēsēn, valja da je od pòdrēsiti, t. j. načiniti rese naokolo. Npj.¹ 4, 351.

pòdrēzati, pòdrēžēm, v. *pf.* Rj. pod-rezati. v. *impf.* podrezivati. — **1)** unterschneiden, subtercido. Rj. podrezati n. p. haljinu da bude kraća. — **2)** košnicu, die Bienen schneiden, zieldeln, castrare alvos apum. Rj. *isp.* isjeći pčele.

podrezivānje, n. das Unterschneiden, subtercisio. Rj. *verb.* od podrezivati. radnja kojom tko podrezuje što.

podrezivati, pòdrēzujēm, v. *impf.* unterschneiden, subtercindo. Rj. pod-rezivati, v. *pf.* podrezati. — **1)** n. p. haljinu da bude kraća. — **2)** košnicu. sa se, *pass.*: Potkaditi košnicu, kad hoće da se podrezuje. Rj. 553b.

pòdrig, m. (u Boci) der Rülps, ructus. Rj. kad se kome podrigne. *vidi* ikavka, rigavica, štukavica.

podrigivānje, n. das Aufstossen, Rülpsen, ructatio. *verb.* od podrigivati se. stanje kad se kome podriguje.

podrigivati se, podrigujē mi se, v. r. *impf.* aufstossen, rülpsen, ructo. Rj. pod-rigivati se. *vidi* icati se, rigati, štukati se. v. *pf.* podrignuti se.

pòdrignuti se, gnē mi se, v. r. *pf.* es stosst mir auf, ich rülpse, ructo. Rj. — Oj dal (Kad se kome podrigne, i znači kao da je svinja). Posl. 237.

pòdrijeti, pòdrēm (pòderēm), (pòdr'o, pòdfla, *part. pass.* pòdr't), v. *pf.* po-drijeti. — **1)** mjesto običnijega poderati. v. *impf.* drijeti, derati. — Dosta je gjavo opanaka pòdr'o. Posl. 62 (*isp.* Dosta je gjavo opanaka pòderao. Posl. 68). Omijenio košulje. (Kad je ko pòdr't). Posl. 238 (*isp.* »Omijenio košulje«. Kad je ko poderan. Rj. 356a). — **2)** *vidi* podadrijeti. Rj.³ po(d)-drijeti. v. *impf.* podirati.

pòdrijetlo, n. der Zuname, Familienname, cognomen, cf. prezime. Rj. *vidi* i poreklo. *isp.* pridjevak, nadimak. — Gdjekoji (spahije) još imaju stara Srpska pòdrijetla, n. p. Ljubovići, Vidaići . . . Rj. 702a. Osvjetljujući pleme kraljeva hrvatskih narodnoga pòdrijetla pokaza red, u kom su vladali. Rad 21, 192 (u ovom primjeru riječ pòdrijetlo kao da znači loza 3, koljeno, u kakvom se značenju upotrebljava u Zagrebačkih književnika).

Pòdrimlje, n. mjesto oko Drima. Rj. Po-drimlje. — Te ti ajde u Podrimlje ravno. Npj. 4, 213.

podrimúnak, podrimúnka, m. (u Slav.) *vidi* dremovac. Rj. *vidi* i dremak, kačun, kačunak. biljka. — po-drimunak (i po zapad. govoru mjesto r; *isp.* dremovac istoga značenja; pred u osn. u drijem). Osn. 285.

Pòdrinje, n. das Land längs der Drina, regio circumdrinana, ambidrinana: Da bi posl'o Čupića Stojana, Čupić čuva Mačvu i Podrinje. Rj. Po-drinje. kraj pored Drine.

pòdriti, pòdrijēm, v. *pf.* unterwählen, suffodio. Rj. pod-riti. v. *impf.* podrivati. — Nemala baba bijesa, nego kupila prase (da je pòdrije). Posl. 203.

podrivānje, n. das Unterwählen, suffossio. Rj. *verb.* od podrivati. radnja kojom n. p. svinjče podriva što.

podrivati, *podrivām*, *v. impf. unterwählen, suffodio*. Rj. *pod-rivati. v. impf. prosti riti. v. pf. podriti.*

podrljati, *podrljām*, *v. pf. eggen, occo*. Rj. *po-drljati oranje. vidi pozubati, pozubiti, pobranati. v. impf. drljati 1.* — Svinja reče: »Ja ću svojom surlom uzorati«. Megjed reče: »Ja ću posijati«. A lisica reče: »Ja ću svojim repom *podrljati*«. Npr. 175.

podrobac, *podropca, m.* — 1) *das Eingebrochte, intrita*: ostavio podrobac u čanku. Rj. (kad ko ne pojede sve jelo što je usuo ili što mu je usuto). Rj.³ — Kako sam postao, nije mi podrobac ostao. (Rekao nekakav gost grebući žgju). Posl. 127. — 2) (u Risnu) *vidi podrobak*. Rj. *po-drobac* (drugo polu osn. u *drob*).

podrobak, *podropka, m.* (u Risnu). Rj. *vidi podrobac 2.* — 1) kuvan drob, zatopljen lojem (*vidi zatop*). Rj.³ *cf. prčor*. Rj. — 2) crijeva ili drugo što kad se sitno isijee pa metne i zašije u bravce kad se peče. Rj. — *po-drobak* (drugo polu osn. u *drob*).

podrobiti, *podrobim, v. pf. einbrocken, intero, cf. udrobiti*. Rj. *po-drobiti. v. impf. drobiti.*

podroniti, *podronim, v. pf. untertauchen, urinor*: Tade Ivan vodu *podronio*. Rj. *pod-roniti. v. impf. roniti.*

podrub, *m.* (u C. G.) *vidi porub*. Rj. *pod-rub, der Saum, limbus, vidi i skut 1.*

područje, *n. das Land und Leute, worüber man zu befehlen hat, quod sub potestate est*: u njegovu području. »Za svega područja tvoga« (kad napijaju kome u zdravlje). Rj. *pod-ručje* (drugo polu osn. u *ruka*), što je kome pod rukom, pod vlašću, zemlja i ljudi. — *Područje* ovakoga kapetana zvalo se srez. Rj. 263b. *Njegovo se područje razdeli* različnim vojvodama, tako, da njemu ne ostane pod rukom više od jedne trećine nahije Rudničke. Miloš 45. Sad opet slavi se pobjeda njegova (Hristova) u području *paklenom*. DP. 163.

područni, *adj. što pripada području.* — (Vlastela)... ne samo što su se oni razlikovali od svega njima područnoga naroda, nego su... Kov. 11. Vičući na svoju područnu braću. 14. Ovi su poslanici iskali od Turskoga cara, preko Čelebi-efendije i njemu područne komisije, ovo: ... Miloš, 30.

područnica, *f. die Untergebene, subjecta*. Rj. *područna žena.*

područnik, *m. der Untergebene, subjectus*. Rj. *područni čovjek.* — Milenko... vrlo je malo govorio, i svi njegovi područnici morali su ga se bojati kao žive vatre. Sovj. 74.

podrug, *m. anderthalb Mann gross, sesquihomo (tam magnus, ut sesquialterum aequet; so auch podrug oka, podrug stotina i t. d. Rj. po-drug, po(l)-drug, čovjek vrlo veliki, t. j. čovjek i pō. podrug oka, t. j. oka i po; ne mijenja se po padežima.* — U vrhu bijaše (umivaonica) okrugla kao i stupac, koji bijaše od podrug lakta. Car. I. 7, 31. Ostanu ondje... oko podrug godine dana. Prip. bibl. 69.

podruga, *f. za postanje isp. podrugati se. vidi poruga, poruganje, rug, ruga, podsmijeh.* — Najprvi si za rugu ostao, i za grdnu bruku i *podrugu*. Npj. 5, 518.

podrugati se, *podrügām se, v. r. pf. verhöhnen, derideo*. Rj. *pod-rugati se, kome ili kim, čemu ili čim. vidi podrugnuti se. isp. pobrukati se. v. impf. podrugivati se.*

podrugivanje, *n. das Spotten, derisio*. Rj. *verb. od podrugivati se. radnja kojom se tko podruguje kome.*

podrugivati se, *podrügujem se, v. r. impf. kim, čim, kome, čemu, spotten, cavillor*: Pogleda ga Krajljeviću Marko, pa se poče *podrugivat* njime. Svatovi se *podruguju* Mirkom. Rj. *pod-rugivati se. v. pf. podrugati se, podrugnuti se.* — Kuda si se, kilo, podignula? da se s tobom *gječa podruguju!* Npj. 3,

275 (s?). Prijatelji se moji *podruguju* mnom. Jov 16, 20.

podrūgljiv, *adj. höhnisch, cavillans*. Rj. *ko se rado podruguje. vidi podmigljiv.* — Bog te sačuvarao... *podrūgljiva* gosta. Kov. 127. *S nevaljalijem i podrūgljivijem besposličarima* škrguću na me zubima svojima. Ps. 35, 16.

podrūgljivac, *podrūgljivca, m.* (u Grblju) *ein höhnischer Mensch, cavillator*. Rj. *podrūgljiv čovjek.*

podrūgljivica, *f. die Hohnsprecherin, cavillatrix*. Rj.³ *podrūgljivca žena.*

podrugnuti se, *gnēm, se, vidi podrugati se. Rj. v. r. pf. pod-rugnuti se. v. impf. podrugivati se.* — Vidje cara Davida gdje skače... i *podrugnu* mu se u srcu svojem. Sam. II. 6, 16.

podrugović, *m. der Sohn eines podrug, filius sesquiviri*. Rj. *sin podrugov.*

podrum, *m. 1) das Erdgeschoss, tabulatum infimum* (q. d. po drumu? Franc. rez de chaussée). Rj. *u zgrade, koja je gragjena na kate, donji dijel pri zemlji, po narodnom govoru: prvi kat. vidi konoba?* — Otide u ergelu i nagje očina konja, pa ga dovede kući i uvede u podrum. Npr. 28. Pak otide u svoje podrum, te izvede vranca bez biljega. Npj. 3, 535. *po ovome je podrum i konjušnica, t. j. prvi kat kuće, pri zemlji, služi i za konjušnicu.* — 2) *der Keller, cella, cf. konoba 1.* Rj. *vidi i pivnica.* — Lagum, 2) u brdu iskopan *podrum za vino*. Rj. 320a. *Oburvati duboki podrumi*. Rj. 435b.

podrumār, *m. koji ima ključe od podruma, konobe, pivnice. vidi konobar, ključar.* — Kuvār i *podrumar* uvijek se dobro razumijevaju. (Po manastirima). Posl. 162.

podrumskī, *adj. Keller-, cellarius*. Rj. *što pripada podrumu.*

podržati, *podržim, v. pf. po-držati. v. impf. po-državati.* — 1) *vidi uzdržati 1, održati 3, erhalten, conservo*: Mili Bože, *podrži* me još ovako dugo vreme! Npj. 1, 510. *Koje prijatelje* Bog našem bratu domaćinu do sada darovao, to mu i *podržao*. Herc. 349 (u napijalici). Da bi Bog mnogo godina *podržao* cara. DP. 352. — 2) *kao pridržati*: Baše *podrže* neko vrijeme *pašu*, kao sužnja, megu sobom, pa ga onda pogube. Danica 3, 144. Reče (Voz Rut): *daj ogrtač koji imaš na sebi; i drži ga. I ona ga podrža*, a on joj izmjeri šest mjerica žita. Rut 3, 15.

podržavanje, *n. verb. od podržavati. radnja kojom tko podržava što.*

podržavati, *podržāvām, v. impf. po-državati. isp. održavati. v. pf. podržati.* — Tim je htio nastaviti po smrti matere svoje *prijateljstvo* s Rimom, koje *podržavaše* Jelena. DM. 35. U Bosni onako dugo trajala trgovina s robljem. Razlika u vjeri i jeres patarenska *podržavaše* je. 249 (s?).

podržnik, *n.* (u C. G.) koji na tugjoj zemlji sjedi, *der Insasse, Miethmann, inquilinus*. Rj. *isp. žiljer.*

podrsad, *m. die Brut, progenies (meist als Schimpfwort: pasji podsade)*. Rj. *što životinja koti. govori se ponajviše kao poruga. vidi kōt, i syn. ondje.* — *pod-sad* (drugo polu osn. u *saditi*).

podrsada, *f.* (u Srijemu) ostaviti jaja na *podrsadu*, *cf. nasad*. Rj. *pod-sada* (osn. drugo polu u *saditi*).

podrsedlica, *f. die Decke unter dem Sattel, stragulum, stratum*. Rj. *pod-sedlica, pod sedlom prostirka. vidi posedlica.*

podrsječanje, *n. das Unterhauen, succisio*. Rj. *verb. od podsijecati. radnja kojom tko podsijeca što.*

podrsječati, *podrsječām, v. impf. unterhauen, succido*. Rj. *pod-sijecati, kao ozdo sjeći. v. pf. podsjeći.* — Šišobrč, koji šiša t. j. *podsijeca* brkove. Rj. 841a. Sam pod sobom *drvo podsijeca*. Posl. 274.

podrsiriti, *rim, v. pf. t. j. mlijeko, laben, cogo (lac)*. Rj. *pod-siriti. v. impf. siriti.*

podsjećanje, *n. verb.* od podsjećati. radnja kojom tko podsjeća koga na što.

podsjećati, čam, *v. impf.* pod-sjećati koga na što, *erinnern einen an-, in memoriam alicui aliquid reducere. isp.* napominjati. *v. pf.* podsjetiti. — Književnosti je dužnost podsjećati suvremenike na sve što je od uticaja na napredak naroda. Zlos. XIII.

podsjećati, podsjećem, *v. pf. unten abhauen, succido.* Rj. pod-sjećati. *v. impf.* podsjećati. — U ovoj rekvizici imaju tri šibljike; *podseci tri šibljike*, pa udri njima po korenu. Npr. 49. *Podsjećaj brekinju*, od nje prave svirale. Npj. 1, 167.

podsjećanje, *n. das Belagern, obsessio.* Rj. *verb.* od podsjećati. radnja kojom tko podsjeća *n. p. grad.* vidi opsjećanje.

podsjećati, dām, *v. impf.* belagern, obsideo. Rj. pod-sjećati, *n. p. grad.* vidi opsjećati. *v. pf.* podsjesti.

podsjesti, podsjedem (dnēm), *v. pf. jemand in seiner Macht haben, beherrschen, obsideo:* podsjeo ga (kad je ko sve oko koga i navraća ga na koješta). *Podsjeo me kao zao komšija* (Posl. 251). Rj. ovdje se tumači značenje glagola podsjesti u riječima: podsjeo ga; ali mu je značenje bez sumnje šire kao i *v. impf.* podsjedati, *n. p. podsjesti grad.* vidi opsjesti, podstupiti.

podsjetiti, tim, *v. pf.* pod-sjetiti koga na što, kao napomenuti mu što. *v. impf.* podsjećati.

podskok, *m.:* Čuvaj se sunca marčanoga k'o podskoka jedovnoga. DPosl. 13. *podskok*, u Mikalje i u Delabele (aspido), zmija koja se zove i crnokrug. XV. *isp.* šarunica. — za oblik *isp.* odskok.

podsloniti se, pōdslonim se, *v. r. pf.* na što, *sich anlehnen, innitor:* Na desnu se podslonio ruku. Rj. pod-slōniti se. vidi podnimiti se. *isp.* sloniti.

podsmijeh, *m. das Lachen über etwas, risus, derisio.* Rj. pod-smijeh, *djelo kojim se tko podsmijehne kome.* vidi posmijeh. *isp.* podrug, i *syn. ondje.* — Došao na grušaline, reče se kao podsmijeha radi. Rj. 105a. Izmetnuo loj kosti (kao podsmijeh mršavu marvinčetu). Rj. 226a. Majstor pletikotarica. U Srba se ovo kaže kome za podsmijeh. Rj. 507a. Pogoditi u dinar zemlje. (Kad koga u šali, ili u podsmijehu hvale da je dobar puškar . . .). Posl. 250. Ržu mu novci po kesu. (Kad se kao s podsmijehom hoće za koga da kaže da nema novaca). 272. Kalugjeri naši slabo izgovaraju gj, ž, ć . . . Pa je to narod uzeo u podsmijeh i u svima pripovijetkama, gje se kaže da je što kalugjer govorio. Rj. XXIX. Osobito je bio do-sjetljiv i na podsmijeh gotov. Sovj. 88. Na podsmijeh sam prijatelju svom. Jov 12, 4. Carevina će se rugati i knezovi će in biti podsmijeh, smijaće se svakom gradu. Avak. 1, 10.

posmijevanje, *n. das Auslachen, derisio.* Rj. *verb.* od podsmijevati se. radnja kojom se tko podsmijeva kome.

podsmijevati se, pōdsmijevam se, *v. r. impf.* kome, čemu, *einen auslachen, worüber lachen, derideo, rideo.* Rj. pod-smijevati se. vidi posmijevati se. *v. pf.* podsmijehnuti se. — Svi su se Čeli podsmievali govoreći: »Sad će . . . Npr. 207. Ne daš blaga, sa mnom se podsmevaš. Npj. 2, 424 (sa?). Kako je mogao drugome podsmijevati se za one riječi kojijem smisla ne razumije? Slav. Bibl. 1, 95. *Podsmijevao se Jakovu* što se tako bojao Kara-Gjorgjija. Sovj. 47.

podsmijehnuti se, hnēm se, *v. r. pf. auslachen, derideo.* Rj. pod-smijehnuti se, kome, čemu. vidi posmijati se. *v. impf.* podsmijevati se. — Kad Filistejin pogleda i vidje Davida, podsmijehnu mu se, što bješe mlad, smegj i lijepa lica. Sam. 1, 17, 42.

podsmijevati, podsmijevāča, *m. koji se podsmijeva čemu.* — Jer podsmijevāčima on se (Gospod) podsmijeva, a krotkima daje milost. Prič. 3, 34.

podsmijevāčev, *adj.* što pripada podsmijevāču. —

Stid je popao lice moje od riječi podsmijevāčevih i rugāčevih. Ps. 44, 16.

podsmijevāčki, *adj.* što pripada podsmijevāčima. — Ne sjedim u vijeću podsmijevāčkom niti se s njima veselim. Jer. 15, 17.

podstāci, podstāknuti, pōdstaknēm, *v. pf.* pod-s-tāci, pod-s-taknuti. *v. impf.* podsticati. *unterschüren, accendere rem. u prenesenom smislu: podjariti koga na što, ili u koga što. isp.* potāci, potaknuti. — *Podstakao je u mladića ponositost*, da se čuvaju i od dela i od reči koje bi ih prijale meglju braćom. Zlos. 328.

podstaviti, vīm, *v. pf. unterlegen, suppono, cf.* podmetnuti: *podstavi* dvoje mačića (u pripovijeci). Rj. pod-staviti. *v. impf.* podstavljati. — U tome ona rodi dva sina i treću gjevojkū . . . kad joj svekrva to vidi, *podstavi troje mačića*, a ono troje gjece zatvori u jedan sanduk. Npr. 229.

podstavljānje, *n. das Unterlegen, suppositio.* Rj. *verb.* od podstavljati. radnja kojom tko podstavlja što.

podstavljati, vļjām, *v. impf.* (u C. G.) *unterlegen, suppono:* Te podstavlja pod ovce jaganjce. Rj. podstavljati, vidi podmētati 1. *v. pf.* podstaviti.

podsticānje, *n. verb.* od podsticati. radnja kojom tko podstiče koga na što, ili što u koga.

podsticati, čēm, *v. impf.* pod-s-ticati. *v. pf.* pod-stāci, podstaknuti, i značenje ondje. *isp.* poticati. — Ja ne mogu pristajati na sastanke koji bi *podsticali nade* koje se ne mogu navršiti. Megj. 73. Niko ne treba da ga podstiče na rad. Zim. 332. *Podsticao je ljubav k nauci.* Zlos. 335.

podstrēšje, *n.* mjesto što je pod strehom: Da ne plaće u podstrēšja tujja. Rj. pod-strēšje (drugoj poli osnova u streha). vidi kapnica 3.

podstrići, podstrižēm, *v. pf. unterschneiden, verscheren, forcibus subtilis reseco.* Rj. pod-strići. *v. impf.* podstrizati.

podstrišei, pōdstrižākā, *m. pl.* u vune ono pramenje osim runa. Rj. za postanje *isp.* podstrići.

podstrizānje, *n. verb.* od podstrizati. radnja kojom tko podstrizava što.

podstrizati, pōdstrizām, *v. impf.* pod-strizati, prosti strići; *v. pf.* podstrići. — Od perčina *podstrizava solufe*, na nj udara bakam i bjelilo. Herc. 13.

podstūpiti, pōdstūpim, *v. pf.* pod-stupiti. — *Podstupljenijem* i miši su slatki. DPosl. 97. *podstupiti*, opkoliti grad kad se udara na nj. XV. vidi opsjesti, podsjesti.

pōdsunac, pōdsūnca, *m.* (u Dubr.) *die Sonnenwende (Pflanze), heliotropium, cf. suncekret.* Rj. biljka. vidi i sunčanik 2. — pod-sunac (od osnove koja je od sunce, ali bez krajnjega nastavka). Osn. 342.

podsunčanik, pōdsunčanika, *m.* (u Dalm.) zapadni vjetar. Rj. za postanje *isp.* pōdsunac.

pōdšav, pōdšvā, *m.* vidi naglavak 1. u baniji. P. Leber. pod-šav. za obličje *isp.* pōšav (pōšva). vidi i pōšiv.

pōdšiti, pōdšijēm, *v. pf.* pōdšiti *n. p.* čizme. vidi naglaviti. *v. impf.* pōdšivati. u Hrv.

pōdšiv, *m.* vidi pōdšav, naglavak 1, u čizama. *die Vorschuhung, der Stiefleorschub, u sjev. Hrv.* pod-šiv, drugoj poli osn. u šiti. *isp.* pōdšiti. Iveković.

pōdšivānje, *n. verb.* od pōdšivati. radnja kojom tko pōdšiva *n. p.* čizme.

pōdšivati, pōdšivām, *v. impf.* pod-šivati *n. p.* čizme. u Hrv. *v. pf.* pōdšiti.

pōdubok, pōduboka, *adj. akc.* Rj. XXX. po-dubok, *isp.* po (složeno s adj.) i dubok. — Pala, *poduboka lopata* kojom se baca voda na povrće. Rj. 485a.

podūdarānje, *n. das Uebereinstimmen, consensus.* Rj. *verb.* od podudarati se. stanje koje biva kad se što podudara.

podūdarati se, rām se, *v. r. impf. übereinstimmen, convenit mihi cum aliquo de re.* Rj. pod-u-darati se, kao slagati se. *v. pf.* podudariti se. — Da je (Zeta)

toliko cijenila prava srpskih vladalaca koliko se *podudaralo* s njezinim mislima o zajednici sviju srpskih zemalja. DM. 95. Koje se i s našim pismima *podudara*. 203. Četiri posta Hrišćanske crkve *podudarajući* se sa četiri doba godine. DP. 324. Sa čim se *podudara* i to što su Jurjevići bili od humske zemlje. DRj. 3, 415. Sa savješću se Svetičevom *podudara* da... O Sv. O. 12.

podudariti se, rim se, v. r. pf. *übereinkommen*, *convenit mihi cum aliquo de re*: ne može čud da nam se *podudari*. Rj. pod-u-dariti se. *vidi* udariti se 2, sudariti se. v. impf. *podudarati* se.

podufatiti se, tim se, v. r. pf. *vidi* pothvatiti se: Pak se jadan *podufati* Vido, da iskoči na pendžer od kule. Rj. pod-u-fatiti se. (isp. f.) v. impf. *pothvatiti* se. *sich unterfangen*, *audeo*.

podugačak, čka, adj. akc. Rj.³ XXX. po-dugačak. isp. po (složeno s adj.) i dugačak. — Žeželj je kao *podugačak* i podebeo štap. Rj. 156b.

poduhati, pđdühâm, v. pf. *ein wenig blasen*, *sufflo*. Rj. po-duhati. *vidi* poduhnuti. v. impf. *duhati*.

poduhnuti, pđdühnêm, v. pf. po-duhnuti. *vidi* podnuti, poduhati. v. pf. je i prosti du(h)nuti. v. impf. *prosti* duhati. — Daj mi, Bože, vijore vetrove, da *podunu* otud od širine, da podignu duvak na devojci. Npj. 1, 584.

poduhvaćanje, n. *das Anfassen von unten*, *subterprehenso*. Rj. verb. od *poduhvaćati*. *radnja* kojom tko *poduhvaća* što. *vidi* poduhvatjanje.

poduhvaćati, čâm, v. impf. *von unten anfassen*, *subterprehenso*, cf. *poduhvatati*. Rj. pod-u-hvaćati, kao *odozdo prihvaćati*. v. pf. *poduhvatiti*.

poduhvatjanje, n. *das Greifen von unten*, *apprehensio a parte inferiori*. Rj. verb. od *poduhvatati*. *radnja* kojom tko *poduhvata*. *vidi* poduhvaćanje.

poduhvatati, tãm, v. impf. *von unten angreifen*, *prehendo a parte inferiori*. Rj. pod-u-hvatati, kao *odozdo prihvatiti*. *vidi* poduhvaćati. v. pf. *poduhvatiti*.

poduhvatiti, tim, v. pf. *von unten anfassen*, *subterprehenso*. Rj. pod-u-hvatiti, kao *odozdo prihvatiti*. v. impf. *poduhvatati*, *poduhvaćati*.

podukrajno, malo ne puno (t. j. do pod kraj) *beinahe voll*, *paene plenum*. Rj. pod-u-krajno.

podumenta, f. (u Boci) *podumijenta*, f. (po juž. kraj.) *vidi* temelj: B'jelu kula, čudnu gragjevinu: *podumentu* od gvozdja žestoka, do pokriva od mermerkamenâ. Rj. — riječ *postala* od Tal. *fondamento* *promjenom tugjeja glasa* f na p.

Podunavae, Podunávca, m. *Einer von podunavlje*, *circumistranus*. Rj. čovjek iz Podunavlja. *vidi* Podunavljanin.

Podunávka, f. *Eine von podunavlje*, *circumdunubiana*. Rj. žena iz Podunavlja. *vidi* Dunávka.

Podunavljanin, m. *vidi* Podunavac. Rj.

Podunávjlje, n. *das Land längs der Donau*, *regio circumistrana*. Rj. kraj pored Dunava. — U desnom *podunavlju* od više Osijeka do Sentandrije. Kov. 1.

Podunávskî, adj. *von podunavlje*, *circumistranus*. Rj. što pripada Podunavlju.

podupirač, podupirača, m. — 1) *der Unterstützer*, *fultor*. Rj. čovjek koji *podupire*. — 2) *vidi* poduporanj. Rj. *vidi* i potporanj, potpirača. *ono* čim se što *podupire*; *die Stütze fulcrum*.

podupirânje, n. *das Unterstützen*, *fultura*, *suffultio*. Rj. verb. od *podupirati*. *radnja* kojom tko *podupire* što. — *Podupiranje* vrijednih književnika. Rad 9, 197.

podupirati, rêm, v. impf. *unterstützen*, *suffulcio*. Rj. pod-u-pirati. v. pf. *poduprijeti*. — To se >h< proteže preko Zete do Kosova, gje ga odonud opet Bugari sa svojim izgovorom *podupiru*. Posl. XXII (sa?). Pašće koji *podupiru* Misir. Jezek. 30, 6. Tu je misao najbolje *podupirao* pokojni Šafarik... Tu misao *podupiru* još i lingvistički razlozi. Dioba 4.

poduplata, f. *vidi* potplata. Rj. *vidi* i podoplata,

poramak, ramenjača, potkrpa 1. u *košulje* *ono* po ramenu od kolijera do rukava. — *pod-u-plata*. *značenje* korijena *vidi* kod naplatak.

poduplâtiti, poduplâtim, *vidi* potplatiti 1. Rj. pod-uplatiti, n. p. *košulju*. v. impf. *potplaćivati* 1. isp. *poduplata*.

podupōranj, podupōrnja, m. *die Stütze*, *fulcrum*, cf. *podupirač* 2. Rj. *vidi* i potporanj, potpirača. *ono* čim se što *podupire*. — Ostroga, pod lozom *poduporanj*. Rj. 474a. Urovanj, *poduporanj* urovljen u zemlju. Rj. 787a. *pod-u-poranj*, osn. u *poduprijeti* (isp. potporanj, zaporanj). *riječi* s takvim nast. kod bacanj.

poduprijeti, poduprêm (pōdupr'o, pōdupřla) v. pf. — 1) *unterstützen*, *suffulcio*. Rj. pod-u-prijeti. kao *glagol* *prost* ne dolazi. isp. *prijeti*. v. impf. *podupirati*. — *Podupr'o* dušom kao čuskijom. (Kad se ko za što kune i uzima na dušu). Posl. 252. Učini mu spasenje mišica njegova, i pravda njegova *poduprije* ga. Is. 59, 16. Znam koliko bih ovu misao svoju *podupro* kad bih mogao pokazati takove osnove i u drugim slovenskim jezicima. Rad 26, 62. — 2) *sa* se, *refleks*. *sich stützen*, *innitor*. Rj. isp. *podnimiti* se, *podsloniti* se.

podurati, pōdurâm, v. pf. po-durati. isp. *potrajati*, 3 *postâjati* (*postôjîm*). v. impf. *durati*. — Pravo sudi, a ne sudi krivo, tako tvoja *podurata* glava!... Dok ti traje na ramenu glava. Npj. 5, 441.

podustajânje, n. *das Unterlaufen*, *suffusio*. Rj. verb. od *podustajati*. *stanje* u kojem *podustaje* n. p. *krv*.

podustajati, jê, v. impf. *unterlaufen*, *suffundi*. Rj. pod-u-stajati, *kaže* se n. p. za *krv*. v. pf. *podustati*.

podustati, pōdustanê, v. pf. n. p. *podustala* krv (kad čovjek oteče na zdravu mjestu), *unterlaufen*, *suffundi*. Rj. pod-u-stati. v. impf. *podustajati*.

podušiti, pōdūšim, v. pf. Rj. po-dušiti. v. impf. *dušiti*. — 1) *vidi* podaviti, pogušiti. Rj. — 2) u Risnu *dämpfen*, *in olla clausa coquere*, n. p. oriz *maslom podušen*, uspe se vruća masla u nj pa se zaklopi. Rj.

podušje, n. *Gabe um der Seele willen*, *Leichengeld*, *quod datur pro animae salute*: Dadoše mi Šarca od *podušja*. Rj. po-dušje (osn. drugoj poli u duša), što se da kome za čiju dušu, za ispokaj duše. — I ja njega jesam sa(h)ranio po zakonu i po običaju, dadoše mi konja od *podušja*. Npj. 2, 371. Na ti i to, crni kalugjere, od *podušja* Kraljeviću Marku. 2, 372.

podušni, adj. što pripada *podušju*: Nije svud sve jednako na ovim daćama, ali je gotovo svuda običaj da se u *podušje* mora zaklati »dušni brav«, ili »*podušni brav*«. M. Gj. Miličević. ARj. II. 902a.

podušnice, f. pl. (u Risnu) otok ispod vilica, *vidi* zaušnice. Rj. pod-ušnice (osn. drugoj poli u uši, uho). *vidi* i zaušnici, zaušnjaci; *die Ohrdrüsen*, *glandulae parotides*.

poduwać... *vidi* poduhvać... Rj.

poduvat... *vidi* poduhvat... Rj.

poduvati, pđdūvâm, *vidi* poduhati. Rj. v. pf. *poduvati*. v. impf. *duvati*. u krajevima gdje se mjesto glasa h u govoru čuje glas v.

poduvirânje, n. *das Heraufstossen*, *sublevatio*. Rj. verb. od *poduvirati*. *radnja* kojom tko *poduvire* što.

poduvirati, rêm, v. impf. *von unten herauf stossen*, *sublevo*. Rj. pod-u-virati, *kad* tko diže što *polugom*. v. impf. *prosti* vrijeti se. v. pf. *poduvrijeti*.

poduvrijeti, pōduvrêm (pōduvr'o, pōduvřla) v. pf. n. p. kad se što diže *polugom*, *von unten herauf stossen*, *sublevo*. Rj. pod-u-vrijeti. v. impf. *poduvirati*. — On poviče na snahe: »Dajdete, gjeco, one moje zubne čačkalice, nešto me žulja u onome mome pokvarenom zubu.« Snahe donesu dva velika gvozdena ražnja, pa pošto on zine, *poduvre* jedna s jedne druga s druge strane, dok Megjedović iskoči iz zuba. Npr. 6.

poduzêti, pōduzmêm, v. pf. *poduzela* me zima, t. j.

zima mi je iznutra; tako i: poduzela me vatra, djeca, *ergreifen, corripio*. Rj. pod-uzeti. *vidi* potpasti 2. v. *impf.* poduzimati. — 1) *Poduzeo me nekakav nadam*. Rj. 384a. Strah *poduze me* i drhat. Jov 4, 14. Groza *poduze me*. Ps. 55, 5. Damasak klonu, obrati se da bježi, drhat *ga obuze*. Jer. 49, 24. — 2) *sa se, re-fleks.*: Pak on pita Kraljevića Marka, bi li se mogo junak *poduzeti* pogubiti Musu Arbanasu? HNpj. 2, 172. *isp.* pothvatiti se.

podūzimānje, n. das *Ergreifen, correptio*. Rj. verb. od poduzimati, koje *vidi*.

podūzimati, mām (mljēm), v. *impf.* *ergreifen, corripio*. Rj. pod-uzimati. v. *pf.* poduzeti. — Ja kad pomislim, strah me je, i *groza poduzima tijelo moje*. Jov 21, 6. Takova *groza od ovijeh* glasova *poduzima bojazno srce*. DP. 66.

poduže, adv. po-duže, *isp.* po (slož. sa adv.) i duže. — Mislim . . . *poduže se tu zabaviti*. Straž. 1886, 60.

podužice, f. pl. *kleine Schulden, pecuniola debita*. Rj. po-dužice (osn. drugoj poli u dug). mali dugovi. *isp.* Osn. 328.

podūžiti, pōdūžim, v. *pf.* po-dužiti. kao *prost glagol ne dolazi u ovom značenju. isp.* dužiti, *vidi* produžiti. v. *impf.* *isp.* duljiti, produživati. — Čašom drugom, ljubavi dugom, da Bog *poduži život i zdravlje*, sreću i napredak u svako dobro. Rj. 400b.

podvaćanje, n. *vidi* pothvaćanje. Rj.

podvaćati se, čām se, *vidi* pothvaćati se. Rj. pod-(h)vaćati se, u krajevima gdje se glas h u govoru ne čuje.

podvala, f. — 1) *unterschobene Sache, res supposita*. Rj. stvar podvaljena. *isp.* podvaliti 2. — 2) *vidi* prijevara. Rj. *isp.* podvaliti 3.

podvalak, pōdvālka, m. *die Unterlage, subiculum, z. B. beim Fasse*. Rj. ono što se *podvali n. p. pod bure. vidí* prekrēt 1. *isp.* podvaliti 1.

podvaliti, pōdvālīm, v. *pf.* Rj. pod-valiti. kao *prost glagol ne nahodi se. isp.* valiti. v. *impf.* podvaljivati. — 1) *unterlegen (z. B. einen Pfahl unter das Fass), subterjicio*. Rj. *podvaliti što poda što, n. p. drvo pod bure. isp.* podvalak. — 2) *unterschoben, suppono*. Rj. — Živković kaže mu (Gušancu), da su iskali njega za vezira, i da su im ga iznajprije bili obrekli dati, pa posle Afis-pašini prijatelji *podvale* novce, i postave Afis-pašu. Danica 5, 42. — 3) *vidi* prevariti: podvalio mn. Rj.

podvaljivānje, n. das *Unterlegen, subterjectio*. Rj. verb. od podvaljivati. radnja kojom tko *podvaljuje što poda što*.

podvaljivati, pōdvāljujēm, v. *impf.* *unterlegen, unterwälzen, subterjicio, subtercolco*. Rj. pod-valjivati, što *poda što, n. p. drvo pod bure. v. pf.* podvaliti 1.

podvariti, pōdvārīm, v. *pf.* n. p. mljeko: *daj drva, da podvarimo, kochen, coquo*. Rj. pod-variti. v. *impf.* podvarivati.

podvarivānje, n. das *Kochen, coctio*. Rj. verb. od podvarivati. radnja kojom tko *podvaruje n. p. mljeko*.

podvarivati, pōdvārījēm, v. *impf.* *kochen, coquo*. Rj. pod-varivati, n. p. mljeko. v. *impf.* prosti variti. v. *pf.* podvariti.

1. **podvesti**, pōdvēdēm, v. *pf.* Rj. pod-vesti. kao *prost glagol ne dolazi. isp.* vesti (vedem). v. *impf.* podvoditi. — 1) *unterfahren (z. B. Pferd zum Besteigen), subterduco*. Rj. n. p. konja da *ga tko uzjaše*. — 2) *kuppeln, lenocinor*. Rj. n. p. žensko. *isp.* svesti 3.

2. **podvesti**, pōdvēzēm, v. *pf.* *unterfahren (Wagen, Schiff), subterrho*. Rj. pod-vēsti, n. p. kola, lagju. kao *prost glagol ne nalazi se. isp.* vēsti (vēzēm). v. *impf.* podvoziti.

3. **podvesti**, pōdvēzēm, v. *pf.* *untersticken, subterpingo acu*. Rj. pod-vesti, kao *odozdo navēsti*. v. *impf.* vēsti.

podveza, f. das *Strumpf- oder Hosensband, vinculum tibiale, periscelis*. Rj. ono čim se *podvezuju hječve ili hlače. dem.* podvezica 1. *isp.* podvezača. — Punica daruje zetu bječve i *podveze* sa četiri zlatne kite. Kov. 45. Tada će Gospod skinuti nakit s obuće . . . ukosnike i *podveze* i pojase. Is. 3, 20.

podvezača, f. *vidi* podvezica 2. — Privezač, bijela krpa, što se metne preko findelja, pa se odozdo *priveže pod grlom podvezačom*. Rj. 586a. pod-vezača (osn. u *podvezati*). *riječi s takim nast. kod* cjepača.

podvėzati, pōdvėzēm, v. *pf.* *unterbinden (Strümpfe, Hosen), subligo*. Rj. pod-vezati, *hječve, hlače, findelj. v. impf.* podvezivati. — Hoćeš li udicom izvući krokodila ili užem *podvezati* mu jezik? Jov 40, 20.

podvezica, f. — 1) *dem.* od podveza: Kite kiti, *podvezice* plete. Rj. — 2) (oko Sinja) čim se *podvezuje findelj ispod grla*. Rj. *vidi* podvezača.

podvezivānje, n. das *Unterbinden, subligatio*. Rj. verb. od podvezivati. radnja kojom tko *podvezuje n. p. findelj ispod grla*.

podvezivati, pōdvėzujēm, v. *impf.* *unterbinden, subligo*. Rj. pod-vezivati. v. *pf.* podvezati. — *sa se, pass.*: Podvezica, 2) čim se *podvezuje findelj ispod grla*. Rj. 519b.

podvijānje, n. das *Unterwickeln, subterplicatio*. Rj. verb. od podvijati. radnja kojom tko *podvija n. p. jezikom*.

podvijati, pōdvijām, v. *impf.* *unterwinden, subterplico*: *podvija jezikom*. Rj. pod-vijati. v. *pf.* podviti, podāviti. — »Th« nikakav rognjeni Srbliin ne može izgovoriti makar koliko namještao usta i *podvija jezik*. Spisi 1, 12.

podvikivānje, n. das *Jauchzen, jubilatio*. Rj. verb. od podvikivati. radnja kojom tko *podvikuje*.

podvikivati, pōdvikuujēm, v. *impf.* *aufjauchzen, jubilo*. Rj. pod-vikivati (ne samo od radosti, kao što bi se moglo misliti po tumačenju Njemačkom i Latinskom, nego i uopće vikati). v. *pf.* podviknuti. — Na gradu devojka *vikom podvikuje*: »A vaj! duge noći! s babom spavajući. Npr. 1, 207. Tad Ilija *grlom podvikuje*: »Braćo moja, kićeni svatovi! . . . 3, 485. Pripovijeda se da je u *kolu podvikivala* nekaka zloprelja. Posl. 37. Podignu se bramini opet na put, *podvikujući jedan drugome*: Ja sam moju parnicu dobio! I ja sam! I ja sam! Danica 2, 142. *Podvikuju* uz bubanj i uz gusle, vesele se uza sviralu. Jov 21, 12.

podviknuti, pōdvíknēm, v. *pf.* *aufjauchzen, inclamo*. Rj. pod-viknuti (za značenje *isp.* bilješku kod podvikivati). v. *impf.* podvikivati. — Pa *podviknu* tanko glasovito. Rj. 88b. Muškijem *ga opasala* pasom, junačkijem *podviknula glasom*. Rj. 589a. Pa *podviknuh* dva brata od majke: »Vidite li, moja braćo draga! . . . Npj. 4, 40. Kade Zeko na njih (na Turke) *podviknuo*. 4, 284. A Srbinjski u *glas podviknite*, ne bi li kako Turke poplašili. 4, 305. Plamenito *grlom podviknuše*. 4, 308. Pa *podviknu* *ogujene čauše*: »A čauši po carevoj vojsci! . . . 4, 347.

podvirivānje, n. verb. od podvirivati. radnja kojom tko *podviruje*.

podvirivati, pōdvirujēm, v. *impf.* pod-virivati. v. *impf.* prosti viriti. — Ona počne obukovati gaće, a on *podviruj* ne će li joj biljegu vigjeti. Npr. 102.

podviti, pōdvijēm, v. *pf.* *vidi* podāviti. Rj. podviti. v. *impf.* podvijati. — Poče nam davati jednom, njemu Bog dao objema! pa nam primače po dvije, da mu Bog *dušmane podvije!* Kov. 68.

podvlačak, pōdvlačka, m. *die Unterschindel (bei den Dachdeckern), scindula supposita duabus aliis*. Rj. pod-vlačak (osn. koja je u *podvlačiti, podvući*), šindrika koja se *podmetne (podvuče) pod druge dvije šindrike. vidí* podvlačka.

podvlaćenje, n. das *Unterziehen, subtertractio*. Rj. verb. od podvlačiti. radnja kojom tko *podvlači što*.

podvlačiti, *podvlačim, v. impf.* Rj. pod-vlačiti. *v. pf.* podvući. — **1)** *unterziehen, subtertraho.* Rj. što *pođa što.* — **2)** *sa se, refleks. sich unter etwas ziehen, subtertrahor.* Rj. *n. p. pod stol.*

podvlačka, *f. vidi podvlačak.* — Strehe su podšivene tankim belim daščicama, *podvlačkama.* Zim. 21.

podvodan, *podvodna, adj. der Ueberschwemmung ausgesetzt, obnoxius inundationi.* Rj. *podvodno je mjesto, kuda dolazi povodanj, vidi vodoplatan.* — Bokvica mala, *bokvica podvodna, bokvica srednja.* Rj. 36b. Ploština, *podvodna ravnina.* Rj. 508b. Reka, *podvodna knežina* u nahiji Gjakovičkoj. Rj. 647b.

podvoditi, *podvodim, v. impf.* Rj. pod-voditi. *v. pf.* podvesti (podvedem). — **1)** *unterführen, subterduco.* Rj. *n. p. konja, da ga tko uzjaše.* — **2)** *kuppeln, lenocinor.* Rj. *n. p. ženskinje, isp. svoditi 4.*

podvodnica, *f.* — **1)** *die Kupplerin, lena.* Rj. *ženska glava koja podvodi 2, vidi podložara, svodnica.* — **2)** *vidi odvodnica.* Rj. *vidi i odvoda, otoka 2. grana koja iz debela izraste kroz druge grane sama upravo.*

podvògjenje, *n.* Rj. *verb. od podvoditi.* — **1)** *radnja kojom tko podvodi n. p. konja da ga tko uzjaše (das Unterführen, subterductio. Rj.).* — **2)** *radnja kojom tko podvodi ženskinje (das Kuppeln, lenocinium. Rj.).*

podvoljak, *podvoljka, m. das untere Kinn, regio sub mento: uhvatiti za podvoljak, beim Kinn nehmen, das Kinn streicheln.* Rj. (*pomilovati ga [rukom]*). *augm. podvoljčina.* — *pod-voljak (osn. u volja guttur).* Osn. 291. *vidi podbradak.*

podvoljčina, *f. augm. od podvoljak.* — Ja kakva je, ubili je jadi! *Podvoljčina* baš ko misečina, da ti lipa rujno pije vince, vid'lo bi se vince kroz gr'oce. HNpj. 3, 220. Sijnu lišce baš ko sunce žarko, *podvoljčina* baš ko mjesečina. 3, 411.

podvorak, *podvorka, m. mali izvor pod obalom ukraj veće vode.* Rj. *pod-vor(ak), od osnove koja je u iz-vor.* Osn. 287.

podvore, *f. pl. dva koca što se na njima nose naviljci (u Srbiji kažu sijensko kolje).* Rj. — *pod-vore, od osnove koja je u pod(u)-vrijeti.*

podvòriti, *rīm, v. pf. bedienem, ministro.* Rj. *podvòriti, vidi poslužiti 1. v. impf. dvòriti.* — Skide s glave samur i čelenke, pa je časno kneza *podvòrio.* Npj. 2, 200.

podvòrnica, *f.* — **1)** (u Dalm.) *vidi potkutnjica.* Rj. *po(d)-dvornica, zemlja pod dvorom, pod kućom. vidi i potkućnica.* — Pa prodala svoje b'jele ovce, b'jele ovce, a i *podvòrnice.* HNpj. 2, 245. — **2)** (u Dubr.) *vidi slak.* Rj. *biljka. vidi i pusti-baba-konjukurv, troskot.*

podvoz, *m. Fuhre, vectura.* Rj. *pod-voz. isp. foršpan, voršpan.*

podvòziti, *podvozim, v. impf. unterfahren (mit dem Wagen, Schiff), subterveho.* Rj. *pod-voziti, n. p. kola, lagju. v. pf. podvèsti (podvèžem).*

podvòženje, *n. das Unterfahren, subtervectio.* Rj. *verb. od podvoziti. radnja kojom tko podvozi n. p. kola, lagju.*

podvratnik, *m. u marve ono debelo pod vratom, die Wamme, palear.* Rj. *pod-vratnik. vidi mahramica 3, pečica 2, plahtica 3.*

podvrći, *podvrgnem, vidi podmenuti 1.* Rj. *v. pf. vidi podvrgnuti. pod-vrći. v. impf. podvrgavati.* — **1)** Onda mu ona reče da sjede njojzi na skut, a on jedva dočeka i sjede, a ona mu *podvrče glavu* da je pobište. Npr. 123. A *pod Muju podvrče alata.* HNpj. 3, 189. Još mislite *podvrći sinone* Judine da vam budu robovi i robinje. Dnev. II. 28, 10 (*subjicere, unterjochen*). Što Srbiju *podvrče papi.* DM. 116. Jelena *podvrče Srbiju pod papinu vlast.* 117. Samo *ostrovo podergao Dubrovniku pod vrhovnu vlast.* 203. — **2)** *sa se, refleks.: Nama je osobito drago, što se G. podergao pravilima.* Nov. Srb. 1817, 640. Dal-

macija pogje različnim državnim životom... dokle se ne *podvrče Ugarskoj.* DM. 231. Da bi se (duša) izbavila *od ispitivanja kojemu treba da se podvrgne* prvijeh dana svojega odlaska. DP. 361. One (riječi) su se rečenom zakonu već *podvrgle.* Rad 26, 60.

podvrgávânje, *n. verb. od 1) podvrgavati, 2) podvrgavati se.* — **1)** *radnja kojom tko podvrgava što čemu ili pođa što.* — **2)** *radnja kojom se tko podvrgava čemu.*

podvrgávati, *podvrgávam, v. impf. pod-vrgavati. v. pf. podvrći, podvrgnuti.* — **1)** *čitlučiti, obrtati selo u čitluk i seljake podvrgavati pod terete koji su u čitluku.* Daničić, ARj. II. 49a. — **2)** *sa se, refleks.: Kad tko hoće da kaže komu da se samo u Boga i u njega uzda: reče mu: Božji i tvoj, priznajući tijem da mu je u vlasti, podvrgavajući se njegovoj vlasti.* Daničić, ARj. 571a. Gradovi *podvrgavajući se Mlecima* ugovaraju da imaju pravo... DM. 239. *Podvrgavajući se pomenutom zakonu.* Rad 26, 60.

podvrgnuti, *gnēm, vidi podvrći.* Rj. **podvriskivânje**, *n. verb. od podvriskivati. radnja kojom tko podvriskuje.*

podvriskivati, *podvriskujēm, v. impf. pod-vrskivati. prosti v. impf. vrištati, v. pf. vrisnuti.* — Oj za gorom za zelenom nešto *podvriskuje*, baš k'o grlo gjevojačko. Npj. 1, 213.

podvrñuti, *podvrñēm, v. pf. n. p. konj samar, verrücken, perverto, e loco justo moveo.* Rj. *pod-vr(t)nuti. v. impf. podvrtati.*

podvrtânje, *n. das Verrücken der Saumlast, perversio sarcinae.* Rj. *verb. od podvrtati. radnja kojom n. p. konj podvrće samar.*

podvrtati, *podvrtēm, v. impf. verrücken, perverto.* Rj. *pod-vrtati, n. p. konj podvrće samar (sa mjesta). v. pf. podvrñuti.*

podvúći, *podvúčēm, v. pf. Rj. pod-vući. v. impf. podvlačiti.* — **1)** *unterziehen, subtertraho.* Rj. — *Podvući pod koga* meku postelju. (Oblaskati ga). Posl. 251. *sa se, pass.: Dva dugačka koca podvuku se odozdo pod naviljak.* Rj. 380a. — **2)** *sa se, refleks.: Pa se podvuče pod krevet i onde se pritaji.* Npr. 10.

podzēmni, *adj. pod-zemni, što je pod zemljom; unterirdisch, subterraneus. isp. tako slož. riječi sredozemni (vidi i sredozemski).* — Nekakim *podzemnim jazom*, kud se pomije sipaju, ugju noću u grad. Danica 3, 143. (Vulkani), oni su kao dimnjaci (odžaci) one *podzemne vatruštine.* Priprava 102.

podzidati, *podzidam (podzīgēm), v. pf. untermauern, substruo murum.* Rj. *pod-zidati. v. impf. podzīgivati.* — (Kuće) mnoge su *podzidane kamenom.* Rj. 676a. Po mnogijem su mjestima preko kamenitijeh strana *podzidane megje* sve jedna iznad druge. Kov. 33.

podzīgivânje, *n. das Untermauern, substructio.* Rj. *verb. od podzīgivati. radnja kojom tko podzīgjuje n. p. kuću kamenom.*

podzīgivati, *podzīgujēm, v. impf. untermauern, substruo.* Rj. *pod-zīgivati n. p. kuću kamenom. v. pf. podzidati.*

podzimak, *podzīmka, m. (na Grobniku izmegju Rijeke i Karlovca) der Herbst, auctumnus, cf. jesen.* Rj. *pod-zimak, ono doba godine koje je pod zimu.*

podzvėknuti, *podzvėknēm, v. pf. erhallen, resono: Kako jeknu, vas čardak podzvėknu.* Rj. *pod-zvėknuti. prosti v. impf. zvečati, v. pf. zveknuti.*

podžėći, *podžėžēm, v. pf. unterzünden, succendo.* Rj. *pod-žėći. v. impf. podžizati.*

podžizânje, *n. das Unterzünden, succensio.* Rj. *verb. od podžizati. radnja kojom tko podžize što.*

podžizati, *podžizēm, v. impf. unterzünden, succenso.* Rj. *pod-žizati. v. pf. podžėći.*

podžaveljati se, *ljām se, v. r. pf. kao svaditi se malo ili pokarati se s kime, vidi sporičeti se: mi smo se malo podžaveljali.* Rj. *po-džaveljati se, vidi i*

pokoškati se, sporečkati se, po-džaveljati se, *recipročno*. *drukčije se ne nalazi ovaj glagol.*

poeta, *m.* Lat. poeta. *vidi* pjesnik, pjesmotvorac. — Nadam se, da će mi naše poete rado oprostiti. Npj.¹ 1, LIII. *Ruskoga poetu.* Straž. 1886, 1767.

poetički, *adj.* što pripada upravo poetici, pa poetama. *vidi* poetski. — Opisuju čiste dogagjaje istorički, a druge obučene u krasno ruho poetičko. Priprava 192. Kao što mi se i samo ono poetičko poregjenje čini da je bez koristi. Rad 2, 192.

poetski, *adj.* što pripada poetama ili poeti kojemu god (*adv.*): Što se ovdje govori poetski u slikama, oni uzimaju od slova da je bez koristi. Priprava 193. *isp.* poetički. *vidi* pjesnički.

pofoal . . . *vidi* pohval . . . Rj.

pofermati, *mām*, *v. pf.* guthessen, *probo*: Sve mu age riječ pofermaše. Rj. po-fermati, kao poterditi, odobriti. Tal. con-fermare.

pohitati, *tām*, *v. pf.* (po jugozap. kraj.) *vidi* pohitati: Tiče ću ti pohitati. Rj. po-fitati. *vidi* i pohvatati. *v. impf.* fitati. — *f* mjesto h. *vidi* f.

pohfrigati, *gām*, *v. pf.* *vidi* poprigati. *v. impf.* frigati.

pogača, *f.* (ital. focaccia?). — **1**) ungesäuertes Weizenbrot, panis non fermentatus. Rj. dem. pogačica. *vidi* batnjača, belija, brazdionica, masonica, oparuša, postupača, postupaonica. — Reče materi, da mu umesi jednu pogaču i ispeče jedno pile. Npr. 256. U ratara crne ruke, a b'jela pogača. Npj. 1, 380. Te umesi prebelu pogaču. 1, 620. Brže zamijesi tri kopanje bijeloga brašna i ispeci pogače. Mojs. I. 18, 6. — **2**) (u Boci) okruglo mjesto na dno tijesta, na koje se meću koši s maslinama samljevenijem, zove se donja pogača, a gornja onako drvo okruglo koje se meće odozgo vrh koša ispod kobile. Rj.

pogačica, *f.* dem. od pogača. Rj. — Mjesila mu pogačicu, isprigala prosuljicu, natočila bokaricu. Rj. 238a. Da mu umesi pogačicu tripot sejanu. Npj. 1, 512.

pogagjāč, pogagjāča, *m.* der Errather, convector, cf. vračar: Ako nije vrač, a on je pogagjāč (Posl. 7). Rj. koji pogagja.

pogagjāčica, *f.* die Erratherin, convectorix. Rj. koja pogagja.

pogagjāčkī, *adj.* Wahrsager-, vaticinatorum. Rj. što pripada pogagjāčima.

pogagjānje, *n.* Rj. verb. od 1) pogagjati, 2) pogagjati se. — **I. 1**) radnja kojom tko pogagja *n. p.* što će biti (das Errathen, conjectatio, divinatio. Rj.): I tako se poslije dugoga pogagjanja našlo da je zla čud najveće zlo. Posl. 91. Znanje i razum za kazivanje sanova i pogagjanje zagonetaka nagje se u Danila. Dan. 5, 12. — **2**) radnja kojom tko pogagja iz puške, slikujući (das Treffen [mit der Flinte, Pinsel], collineatio, expressio ad vivum. Rj.). — **3**) radnja kojom tko pogagja što (s kim) (das Ausmachen, Akkordiren, Vergleichen, pactio. Rj.). — **II.** radnja kojom se tko pogagja s kim: Po mnogom cenjkanju i pogagjanju ugovore, da . . . Danica 5, 35.

pogagjati, pōgagjām, *v. impf.* Rj. po-gagjati. *v. pf.* pogoditi. — **I. 1**) errathen, conjectura assequor. Rj. *vidi* nagagjati. — Kako počnu ljudi mnogo umirati po selu onda počnu govoriti da je vukodlak u groblju, i stanu pogagjati ko se povampirio. Rj. 79a. On dogagja da će tako biti, t. j. nagagja, pogagja. Rj. 127a. Metnu bjelance od jajeta u čašu vode . . . po njemu nekako pogagjaju hoće li se skoro udati. Rj. 216a. Idem, da i ja pogagjam carevoj devojci belege, ne bi li Bog dao da pogodim! Npr. 257. Za tebe čujem da svaki san pogagjaš. Prip. bibl. 29. — **2**) treffen, ferio, ad vivum exprimo. Rj. čim što ili u što (*vidi* zgagjati 1 i 2); koga slikujući. — On pogagja svim štapovima redom u svoj štap. Rj. 14a. Jedan baci svoj štap u visinu a drugi ga svojim štapom pogagja. Rj. 81a. Pogagjaju kopljem u halku. Rj. 801b. Dobro

gagja, al' loše pogagja. Npj. 4, 387. — **3**) vergleichen paciscor. Rj. pogagjati što (s kim). *vidi* pogoditi 4. *isp.* pogagjati se. — **II.** sa se, reciproč. s kim, eins werden, es ausmachen, sich vergleichen, paciscor. Rj. — Goditi se, 2) u pjesmi, kao pogagjati se. Rj. 92a. Ciganski se valja pogagjati, a gospodarski plaćati. Posl. 344. Knjižar će spisatelja moliti, i s njim će se pogagjati. Pis. 74. Uzalud se pogagjavši s Turcima, naumi oteti se od njih. DM. 105.

1. pōgān, *f.* der Unflath, stercus: idi pogani jedna! Rj. nečist. *isp.* poganština. — Idi, pogani samoživa! Rj. 663b.

2. pōgan, *adj.* unrein, pollutus, impurus. Rj. nečist. *vidi* peksin. — Voda svašto opere do pogana jezika. Posl. 37. Ljucki čoek ljucki i govori, a pogan poganski. 173. Poganijeh usta (n. p. čoek, žena). (Kad ko rado govori zlo za drugima). 256. Manje je što ujed neg što kuce pogane zube ukaza. DPosl. 59. Pogana je nokta, čuvaj ga se. 97. Od Klobuka i brda Bojana i pogane Korjeničke župe. Npj. 4, 450. Znam i uvjeren sam u Hristu Isusu da ništa nije pogano po sebi, osim kad ko misli da je što pogano, onome je pogano. Rim. 14, 14. Ne lakomi na dobitak pogan. Tim. I. 3, 8.

pogānac, pogańca, *m.* (u C. G.) zli čir, eine böartige Beule, tumoris mali genus: poganac ga šinuo! (Kao mala kletva koju najviše govore žene. Gledaj: Zmija ga šinula! Posl. 250) cf. zlič, prišt. Rj.

pogāncina, *f.* (u Srijemu, a u Srbiji crveni vjetar) Rothlauf, erysipelas. Rj. bolest. *vidi* i brnka, plamenik.

pōganica, *f.* — **1**) (u C. G.) Euphemismus für die Schlange: ujela mi ovu poganica. Rj. t. j. zmija. — **2**) (u Dubr.) prišt na prstu, Art Beule, tumoris genus, cf. metaljka. Rj. *vidi* i metalje. na oku kao čibuljica (u Sarajevu).

pogānija, *f.* coll. das unreine Gesindel, impuri. Rj. pogana čeljad. jedan od poganije: poganović.

pōganiti, *nīm*, *v. impf.* Rj. *v. pf.* slož. ispoganiti, opoganiti. — **I.** verunreinigen, polluo. Rj. činiti da bude što pogano. *vidi* maganjiti. — Nemam o što sablje poganiti, kad na tebe ni haljina nema. Npj. 2, 146. Pod tokama od zlata košulja . . . ta nemoj je krolju poganiti! 4, 22. Da crkvu krolju poganimo. Danica 3, 182. Ne pogani čovjeka što ulazi u usta. Mat. 15, 11. Sanjajući tijelo pogane. Jud. 8. — **II.** sa se, resteks. — **1**) sich verunreinigen, polluo. Rj.: Za to ih predade Bog u željama njihovijeh srca u nečistotu, da se pogane tjelesa njihova među njima samima. Rim. 1, 24. Nemojte se poganiti ničim što gamiže. Mojs. III. 11, 43. — **2**) vom Kinde, das sich besudelt, concacare se. Rj. pogani se dijete nečisti svojom. — Nemoj se poganiti ni maganjiti. Rj. 340a.

pogānluk* (pogańluk), *m.* *vidi* poganština. Rj.³ pogan-luk, našoj riječi prešao Turski nast. *isp.* bezobrazluk.

pogānović, *m.* (u C. G.) Schimpfwort für einen Menschen, nebulo. Rj. poruga čovjeku. coll. poganija.

pōganskī, *adj.* ruchlos, nefarius: No ok' jedne poganske rabote. Rj. kao bezakon. — Ljucki čoek ljucki i govori, a pogan poganski. Posl. 173.

pogānština, *f.* die Unreinigkeit, sordes; cf. poganluk. Rj.³ *vidi* i nečistota. — Prije nego načinim haljine, operem po običaju oba komada, da bi ih očistio od poganštine, koja je za njih prionula od ruku tkačevih i trgovačkih. Danica 2, 128. Žena imaše čašu u ruci svojoj punu mrzosti i poganštine kurvarstva svojega. Otkriv. 17, 4. za nast. *isp.* gospoština.

pogānjāš, poganjāša, *m.* vo koji vozi na pogoni. *vidi* pogonaš. — Ovaj vo vozi na šestinji, t. j. naprijed kad je šest upregnuto (prva se dva zovu potkonjaci, druga dva pogonaši i poganjaši). Rj. 837b. — poganjaš (drugoj poli osn. u ganjati, goniti. *isp.* pogona, pogonja). riječi s takim nast. kod bradaš.

poganjēnje, *n. das Verunreinigen, pollutio*. Rj. verb. od 1) poganiti, 2) poganiti se. — 1) radnja kojom tko pogani što. — 2) radnja kojom se tko pogani.

pogāsiti, pōgāsīm, *v. pf. nach einander auslöschen, extinguo aliud ex alio*. Rj. po-gasiti, kao ugasiti *n. p. svijećē jednu za drugom. v. impf. gasiti*. — Svaki svoje svijećē zapali... Po tom zagju gjaci, te svijećē pogasē i pokupe. Rj. 174a. Zatvoriše vrata od trijema, i pogasiše žiške, i kadom ne kadiše. Dnev. II. 29, 7. Treba pogasiti sva kandila osim maloga u oltaru. DP. 44.

pogaziti, zīm, *v. pf. mit Füssen treten, conculco*: Kralj Vukašin vjeru pogazio. Rj. po-gaziti, *v. impf. gaziti. isp. bastisati, pokvariti, poprštiti, potrti, polaćiti*. — Mačva je bila do 1804 godine najbogatija kneževina, nego je po tom do godine 1816 pogazena i oplijenjena. Rj. 349a. Brže li me, brate, zaboravi, i hleb i so pod noge pogazi. Npj. 2, 568. Nego im i rz (obraz ili žensko poštenje) i zakon pogaziše. Danica 3, 152. Ako pogaze uredbe maje, i zapovijesti mojih ne sačuvaju, onda ću ih pokarati prutom. Ps. 89, 31. Za što pogazi riječ Gospodnju i tako zlo učini? Prip. bibl. 72.

pogēretiti, ūm, *v. pf. povezati*. Rj. po-gergetiti. *isp. zgergetiti (koga svezati). drukčije se ne nalazi*.

pogibao, pōgibli, *f. der Untergang, die Gefahr des Untergangs, discrimen*: ne znaš koja mu je pogibao? Rj. vidi pogibija, i *syn. ondje*. — Novci tvoji s tobom da budu u pogibao. Djel. Ap. 8, 20 (in perditionem, zum Verderben). Bog podnese a velikijem trpljenjem sudove gnjeva koji su pripravljeni za pogibao. Rim. 9, 22 (interitus, Verdamnis). Poslaće Gospod na tebe kletvu, rasap i pogibao. Mojs. V. 28, 20. Plaka narod što ga Gospod udari velikom pogiblju. Sam. I. 6, 19. Ljudi, koji padnu u zlo, uvaljuju se još u goru pogibao. DP. 80. U ovoj se knjizi na nekoliko mjesta udarila prava naša sreća sa nesrećom našom, pravi napredak naš sa našom pogibli. VLazić 2, 15. pogibao, osnova koja je u pogibati, poginuti. riječi s takim nast. kod iznikao.

pogibeljan, pogibeljna, *adj. vidi pogibjelan, jeziv 1, opasan; gefährlich, periculosus*. govori se u Hrv.; i P. Budmani upotrebljava je tumačeći jeziv: pogibeljan, opasan. ARj. IV. 647a.

pogibija, *f. (u C. G.) Untergang, interitus, cf. pogibao*: Luda pamet pogibija gotova (Posl. 171). Tu je Turska pogibija bila. Rj. vidi i izgibija, propast 2. — Staru čoeku mlada žena godimenat, a mladu čoeku stara žena pogibija. Posl. 294. Vjeruj, pobre, sami kažu za njihovu grdnu pogibiju, da nijesu tako izgignuli, kako kad je Mahmut poginuo. Npj. 5, 423. pogibija, osn. koja je u pogibati, poginuti. riječi s takim nast. kod letija.

pogibio, pōgibjeli, *f. vidi jezivost, opasnost, napast 1, (u tri posljednja primjera); die Gefahr, periculum*. — Tko se na pogibio ne stavi, nevolje se ne izbavi. DPost. 132. *isp. pogibao*. — stara: pogibio (ПОГИБЕЛ) biće od osnove glagolske treće vrste, od koje glagol nije u običaju. Osn. 129.

pogibjelan, pogibjelna, *adj. prema supstantivu pogibio. isp. kako Daničić, DARj. 248b, Stullijev adj. bezpogibilan piše bespogibjelan. vidi pogibeljan, i syn. ondje*.

poginuti, nēm (pōginuh i pōgiboh) *v. pf. untergehen, fallen, intereo, unnatürlichen Tod sterben, i to samo od ljudi. Rj. po-gi(b)nuti, v. impf. ginuti*. — 1) nenaravnom smrću umrijeti. vidi zaglaviti 3. — Već ja želim gje ću poginuti, poginuti danas bez samjene. Rj. 184a. Leže krv, t. j. pade krv, pogibe neko. Rj. 326b. Njega pritiskoše i zamalo ne udaviše, a on zavika: »Pobratime! pobratime! pogiboh! Npr. 96. Katić poginuo od puške koja nije vrijedila šeset para. Posl. 194. Danas će ti Damljan poginuti sa

tvojeja lica bijeloga. Npj. 1, 406. Šuti, dužde, okamenio se! Palo ti je na um poginuti? 2, 335. Novce pošljite ženi i deci poginuloga Jevrejina. Mil. 208. — 2) kao propasti, nestati čega: Ime ti poginulo! Posl. 104. Poginulo je vrtanje, ali nije zajam. 250. Tvoja jabuka ne će poginuti. 312. Tad je Srpsko poginulo carstvo. Npj. 4, 134. Pogibe mi jagluk iz sanduka. Herc. 220.

poginjānje, *n. verb. od poginjati (i se)*. — 1) radnja kojom tko poginje *n. p. glavu*. — 2) radnja kojom se poginje *n. p. onaj koji jaše*.

poginjati se, njēm se, *v. r. impf. sich vorwärts neigen, promineo*. Rj. po-ginjati se, poginje se *n. p. koji jaše. biće i bez se, prelazan glagol. isp. pognuti i pognuti se*.

pogladiti, dīm, *v. pf. Rj. po-gladiti. v. impf. gladiti. — 1) streicheln, demulceo*. Rj. — Pošaljiti koga, t. j. lijepim riječima kao malo pogladiti ga. Rj. 562a. sa se, *refleks.*: Ako si gladan, pogladi se po trbuhu. Posl. 8. — 2) počistiti, fegen, verro: Mlada Mare rano podranila, te je perom dvore pogladila, i gospodu svate dočekala. Rj. vidi i pomesti 1.

poglasje, *n. (st.) die Nachricht, nuncius, cf. glas*: Nema od njih glasa ni poglasja. Rj. po-glasje, drugoj poli osnova u glas.

pogläti, pōglām, *vidi pōgledati*. Rj. *v. pf. po-glati. v. impf. glati (gledati)*. — Poglajte na polje široko. Npj. 2, 605. Da je kome sjesti, te poglati, da on vidi čuda velikoga. 3, 128. Sve dahije nikom poničkoše, i preda se u zemlju poglaše. 4, 136.

poglavār, poglavāra, *m. das Oberhaupt, caput, ductor, cf. poglavica*. Rj. vidi i glavlar, i *syn. ondje*. — Koji znade pogubiti Meha, svim Turcima hrabrog poglavara. Npj. 4, 237. Da su Turci poglavari nad ovim četama. Danica 3, 188. Skupi poglavare od vojske. Miloš 107. Kara-Gjorgjija su starješine izabrale za glavnoga poglavara. Sovj. 12. Pa ih postavi nad njima za poglavare. Mojs. II. 18, 21.

poglavārev, *adj. vidi poglavarov*. Rj.

poglavārica, *f. die Frau eines Hauptlings, mulier doctoris, capitis*. Rj. poglavareva žena.

poglavārov, *adj. des Oberhauptes, capitis, ductoris*. Rj. što pripada poglavaru. vidi poglavarev.

poglavārski, *adj. Oberhaupter-, ductorum*. Rj. što pripada poglavarima. vidi poglavički.

poglavārstvo, *n. die Obrigkeit, magistratus*. Rj. vidi vlast 2. — Znam jamačno da ni smrt, ni život, ni angjeli, ni poglavarstva... ni druga kakva tvar može nas razdvajiti od ljubavi Božije. Rim. 8, 38. Poglavarstva se odriče. Jud. 8 (die Obrigkeit verachten).

poglavica, *m. vidi poglavar*. Rj. vidi i glavlar, i *syn. ondje*. — Harambaša, poglavica hajdučki. Rj. 802b. En' uteče gradsku poglavica. Npj. 4, 255. Pašini su momci delije, kojih se poglavica zove delibaša. Danica 2, 84. U Boci je bio najveći poglavica sopra providur. Kov. 37.

poglavički, *adj. vidi poglavarski*. Rj. što pripada poglavicama.

poglaviti, *adj. vornehm, hauptsächlich, principalis*. Rj. vidi odličan. — A Brgjani umorili ruke, sijekući poglavite Turke. Npj. 4, 374. Knjigu šalje Crnogorski knjaže u Triješće njestu poglavitu, na Srbina Kvekića Jovana. 5, 267.

pōglēd, *m. (loc. pōglēdu) — 1) der Blick, aspectus*: strašna pogleda. Rj. — Neobična oka i pogleda. Rj. 417b. Upitah joj kitu cv'jeća, ona mene ni pogledom. Npj. 1, 423. Zla pogleda u dobra junaka! 3, 121. Miran i dubok um... bistar pogled na vrijeme u koje življaše. DM. 53. Istorijski pogled njegov tako je kratak da ne obuzima ni njega samoga. O Sv. O. 24. Kako se na prvi pogled moglo misliti. Pom. 93. Jagić se trudi istumačiti gragju glagola u slovenskih jezicah s osobitim pogledom na jezik hrvatski. Rad 17, 166. — 2) der Anblick, conspectus; im Ange-

sichte, in conspectu: Na pogledu selu Nevesinju. Rj. — Kad su došli dvoru na pogledu. Npj. 1, 622. Knjigu vrže na jelovu granu otkuda je s puta na pogledu. 2, 443 (isp. pogledan). Doklen tice na Crkvice doše na pogledu od Kotora grada. 4, 6. Pak sagjose niz Krstac planinu na pogledu mora velikoga. 5, 289. Nastavaće na pogledu svoj braći svojoj. Mojs. 1, 16, 12. — 3) u prenesenom smislu, isp. misao, mišljenje. *die Ansicht*. — Ti ćeš imati da se boriš... s pogledima raznih svojih stručnih vojja. Zlos. 197.

Pogled, *m.* (loc. Pogledu) brdo više namastira Arilja, s kojega kažu da je kralj Simeun razgledao gdje će Arilju postaviti temelj. Rj.

pogledan, *pogledna, adj.* što je na pogledu, da se lako spazi, isp. kod pogled 2 primjer iz Npj. 2, 443. — U noći se Stane dobavio, ljubio je i omilovao, na poglednu mjestu ugrizao, dva joj zuba u grlo ugnao. Herc. 226.

pogledanje, *n.* das *Sehen nach einem, der kommen soll, expectatio adventantis aut venturi*. Rj. verb. od pogledati. — 1) radnja kojom tko pogleda koga. — 2) radnja kojom tko pogleda u što.

1. pogledati, *pogledam, v. impf.* — 1) nach einem *sehen, der kommen soll, ihn erwarten, expecto*: Pogleda kao seka svatove (Posl. 250). Rj. po-gledati, očekujući koga kao izgledati dolazi li već, očekivati. — Pogleda kao ozebao sunca. Posl. 250. Niti ide Kulin-kapetane, niti ide, niti će ti doći, nit' se nadaj, niti ga pogledaj. Npj. 4, 206. Ja već pogledam, kad će me jednu čitavu gomilu oda poslati. Straž. 1886, 1733. Nije sjegjaše na stolici ukraj puta pogledajući; jer srce njegovo bijaše u strahu za kovčeg Božji. Sam. I. 4, 13. Ja ću Gospoda pogledati, čekaću Boga spasenja svojega. Mih. 7, 7. — 2) vidi pogledivati. *v. pf.* pogledati. — Zmija krilatice u sunce pogleda, i doklen sunce dobro koplje ne oskoči, slijepa stoji. Npr. 263. Kad govori, gromovi pucaju, kad pogleda, munje sijevaju. Npj. 1, 552. Kad se smije ka' da biser sije, kad pogleda, kako soko sivi. 3, 516. K tebi, Gospode, vićem... I zvijerje poljsko pogleda za tobom. Joil. 1, 20.

2. pogledati, *pogledam, v. pf. einen Blick werfen, conjicio oculus aliquo*. Rj. po-gledati, praes. i pogledim. vidi poglati, poglejeti, poglenuti. *v. impf.* pogledivati, pogledati 2. — 1) Pogledi žalosnu i plaćnu devojčicu, pa joj reče. Npr. 140. Kad izagje u vrh drveta, pogleda na sve strane ne bi l' štogogj vigjeti mogao. 189. Glas do neba, a kad dobro poglediš, a ono mućak. Posl. 42. Pogledaj mu na obuću, pa ga puštaj u kuću. 250. Pogledaj me, Umo, crnijem očima. Npj. 1, 446. Jedva čeka, dok mu noćca dogje, pak pogleda put žarkoga sunca, pak se s' suncem Ramo razgovara. 1, 460. I očima k zemlji pogledaše. 1, 571. Oči metnu, pogleda nada se, te ugleda dva dželata mlada. 2, 162. Turčin Srbina nije smijo pogledati poprijeko. Danica 3, 139. Gospod ću glas naš, i pogleda na muku našu. Mojs. V. 26, 7. — 2) sa se, reciproc.: Konjanici svi se pogledaju... pa rekoše izmegju sebe... Npr. 104. Pogleda se junak na junaka. Npj. 4, 456.

pogledivānje, *n.* vidi pogledānje. Rj.

pogledivati, *pogledujēm, v. impf. vidi pogledati*: Pogleduje devet svojih šura. A nu cara krivo pogleduje. Rj. vidi pogledati 2. *v. pf.* pogledati. — Na se pogleduje, stoji li joj lepo ruho sakrojeno. Npj. 1, 108. Sama sjedi, pogleduje, gje se munja s gromom igra. 1, 152. Stari sjedi na oranje, pogleduje na gjevojkju. 1, 435. Gospoda sve pogleduju jedan na drugoga. 5, 454.

pogledūšta, u pripovijeci: Glava glavušta, popa pogledušta. Rj. riječ iz šale načinjena po govoru popovskom i kalugjerskom, koji u narodni jezik miješaju riječi stare Slovenske iz crkvenih knjiga. isp. letušti.

poglejati, *jām, (u C. G.) vidi pogledati*: Da je

kome žalost *poglejati*. Rj. može se d izmegju e i a izbaciti, pa se onda umeće j: *poglejati*. Korijeni 75. i glejati *mj.* gledati (Da ti vidiš čudo *neglejano*. Npj. 2, 63). — Da je kome stati, pa *poglejat'*! Npj. 3, 275.

poglenuti, *poglenēm, v. pf. pōgledati*: Te u vojsku kralje *poglenuo*. Rj. po-gle(d)nuti. isp. glednuti.

pogluhnuti, *pogluhnēm, poglānuti, pōglunēm, v. pf. nach der Reihe taub werden, obsurdresco alius ex alio*. Rj. po-gluhnuše ljudi, postase gluhi jedan za drugim.

pognati, *pōgnām (pōženēm) vidi potjerati*. Rj. pognati. vidi i porenuti, pojuriti, 2 povijati, zajmiti, prizajmiti. *v. impf. pōgoniti*. — 1) Pognaj konja, da idemo brže. Npj. 3, 250. — 2) sa se, recipr. vidi potjerati se. Rj. — Te s' pognase vatrom po megdanu. Npj. 4, 348. Pognase se s njime po megdanu. 4, 351.

pognuti, *pōgnēm, v. pf. po-gnuti*. — 1): Legja njihova da su *pognuta*. Rim. 11, 10. Gospod ispravlja sve *pognute*. Ps. 145, 14. Panta i Petar *pognu glave*, i kažu ocu svu nesreću koja ih je snašla. Mil. 223. — 2) sa se, *refleks. sich vorwärts beugen (z. B. der Reiter), promineo*. Rj. pogne se n. p. koji jaše. *v. impf. pōgnjati se*. — Značenje kao u gibati: b otpada: ganuti; nagnuti, pognuti se. Korijeni 67. *Pognuće se prost čovjek*, i visoki će se poniziti, i ponosite oči oboriće se. Is. 5, 15.

pognječiti, *pōgnječīm, v. pf. zerknicken, infringo*. Rj. po-gnječiti. *v. impf. gnječiti*.

pognjūreć, *untertauchend, urinans*. Rj. adv. pognjūreć, kao *zagnjūrujući se, radeći kao gnjūrac, noreći, noreći*. — za kvantitet na krajnjem slogu isp. ametic.

pogodan, *pōgodna, adj. verträglich, tractabilis*: Vala tebe, gospodsko koljeno, kad si vigjen i kad si *pogodan*. Rj. s kojim se je lako pogoditi. — Drugu kitu mira i pogodbe, da ste vazda mirni i *pogodni*. Herc. 336.

pogodba, *f.* — 1) *der Vertrag, pactio*. Rj. vidi nagodba 2, ugovor 2. — Pribije se u nekakva bogata čoveka da služi *bez pogodbe*... zaiste da mu plati što misli da je zaslužio. Npr. 40. Bolja je *mršava pogodba* nego pretila pravda. (Pravda ovgje znači raspa i ćeranje po sudu). Posl. 21. Ili su mu *po pogodbi* davali što u novcu, ili po koju junjgu masla. Slav. Bibl. 1, 87. Valja nam kazati da su se *pogodbe izmegju Dubrovnika i srpskih zemalja radi trgovine* svršile za srpskih kraljeva i careva. DM. 257. — 2) (u pjesmi) *Verträglichkeit, mores commodi*: Koja kita mira i *pogodbe*, metnite je u selu vašemu, da s' u selu mirni i pogodni. Rj. stanje ono kad su *čeljad pogodna*. — U dvore je sreću donijela... a u sreću mira i *pogodbe*. Kov. 81. — 3) *die Bedingung, das Bedingniss, conditio, exceptio*. isp. pogodben. — Prem da pisma vrlo slabo govore s *kakvim su pogodbama* davane zemlje, i još kažu da su darovane, opet su... DM. 209. Ne može se... doznati je li Dubrovnik sve novce uzimao s *pogodbom* da ih vrati s interesom. 252.

pogodben, *adj. što pripada pogodbi 3, conditio-nalis, conditionabilis, bedingt, mit Bedingung verbunden*. — Vremena imaju tri... a vremena složenih ima više: buduće... i *pogodbeno*. Obl. 2.

pō godine, vidi pōlugodišnjica. — akc. Rj.³ XXX. **pogoditi**, *pōgodīm, v. pf. Rj. po-goditi. v. impf. pogagjati*. — 1. 1) *errathen, conjectura assequor, divino*. Rj. vidi nagoditi 1, uščiliti. — Koji se mladić nagje da *pogodi kakav biljeg* ima ova gjevojka, da će je dati njemu za ženu, a koji ne *pogodi* da će se provrći u jagnje. Npr. 100. (Dositije) je gotovo posljuje trideset godina popravio svoju jednu pogrješku, pa još nije *pogodio kako bi trebalo*. V. Nije svuda pravoga smisla *pogodio*. Npj.¹ 4, XXXIX. Počeli su skraćivati ovakove riječi, koje često dolaze, i koje svaki lasno može *pogoditi*. Rj.¹ XXXIV. — 2 a) *treffen*

(im Schusse), ferio. Rj. isp. nagoditi 1. — Prave ruke, koji može pogoditi n. p. kamenom u što. Rj. 563a. Pogoditi u dinar zemlje. (Kad koga u šali, ili u podsmijehu hvale da je dobar puškar; jer niko ne pogodi u više zemlje, nego u onoliko koliki je dinar). Posl. 250. Te Turčina dobro pogodila (puška) po njegovom svilenom pojasi. Npj. 4, 329. Na loše ga mjesto pogodio, gje spučava toke na prsima. 4, 358. — b) n. p. put, kuda i t. d. — Uputi se u nekaku pustinju gje su strašna jezera, ali ne pogodi puta. Npr. 95. Nemačke lagje s vojskom ne pogode u Beograd, nego otiđu ispod Beograda niz Dunav. Danica 4, 11. — c) na koga, naići na nj: Sestra njihova... sjutra dan u samu zoru ustane te tragom za njima, pogodi na onoga istog starca, i on joj sve kaže, kako je i što je. Npr. 231. — 3) treffen (im Gemälde), ad vivum exprimo. Rj. slikar n. p. slikujući koga pogodi ga. — 4) akkordiren, verabreden, bereden, paciscor. Rj. — Kad izigraju onoliko puta, do koliko su pogodili da žene trlju, onda ga žene, t. j. stanu svi u red... a oni ga svaki udari po jednom šakom ili drvetom (kako su pogodili) po zadnjici. Rj. 14b. Naslušiti godinu (ili pogogijeno vrijeme). Rj. 406b. Cijeniti, pogoditi, n. p. jesi li cijenjen (kad ko služi u koga). Rj. 811. »Ja sam tebe služio pošteno, sad mi daj što smo pogodili... »što je pogogijeno ono valja da bude. Npr. 25. Na ovo car pristane, a ni mladiću ne bi žao, te stvar pogogijena: vjenčaju se po zakonu. 117. Mloge spahije pogode su seljacima, te im plaćaju na godinu. Danica 2, 79. sa se, refleks.: Nema kola bez Kokana. (... kako se nekakav Kokan čelebija pogodio u zle dane, u godine gladne, za dva groša i čakšire sukna, da on čuva hiljadu ovaca...). Posl. 203 (isp. najmiti se). — II. sa se, reciproc. sich vergleichen, akkordiren, eins werden, paciscor. Rj. — Ne mogući se u tome izmegju sebe drukčije pogoditi ugovore... Rj. 79a. Kad već izigraju onoliko konja u koliko su se pogodili da igraju, onda... Rj. 275b. Pogodiš se s njome, ona skine s ruke svoju pletivaču. Npr. 6. »Lasno ćemo se pogoditi...« . Onda se oni pogode za cijenu i ona plati koliko se pogodiše. 102. Oko svega se pogode i namire, samo ostane jedna sablja. 171. Pogodiš se s poslanicima po groš na dan posla ih u vinograd svoj. Mat. 20, 2.

pogolem, adj. ziemlich gross, sat magnus. Rj. prilično golem. po-golem. isp. po (složeno s adj.) i golem.

pogon, m. (u C. G.) das Wegtreiben, abactio: Nijesu ti ovce Nikšićima na pogon (n. p. da ne možeš poći kud). Rj. po-gon, djelo kojim se što požene. isp. pognati, pogoniti.

pogona, f. (u Srijemu) kad se šest volova upregnu u plug, onda dva dogzu pod kolečke, dva na pogonu, a dva naprijed. Rj. vidi pogonja. isp. pognati, pogoniti.

pogonáš, pogonáša, m. vo koji vozi na pogoni. Rj. vidi poganjaš. isp. pogona, pogonja. — riječi s takvim nast. kod bradaš.

pogonič, pogoniča, m. koji pogoni, nagoni, hajka zejerad u lovu. govori se u sjev. Hrv. vidi hajkač 2.

pogoniti, pğonim, v. impf. versuchen zu treiben, coepi agere. Rj. po-goniti, kao počinjati gnati. vidi potjerivati. v. pf. pognati. — 1) Otolen mi konja pogonjaše, čera konja ka Udbinji gradu. Npj. 3, 352. — 2) sa se, recipr.: Pogone se vojske po megdanu, dokle bilo dnevi po po podne. Npj. 4, 76. Živijem se ognjem pogonjahu po megdanu tamo i ovamo. 4, 82.

pogonja, f. — 1) vidi pogona. Rj. — 2) vidi potjera. Rj. vidi i potoč, potraga.

pogonjenje, n. das Antreiben, der Versuch zu treiben, excitatio. Rj. verb. od 1) pogoniti, 2) pogoniti se. — 1) radnja kojom tko pogoni n. p. konja. — 2) radnja kojom se pogone n. p. dvije vojske.

pogorelac, pogoreca, m. (a može se čuti i pogorelac, pogorelca) kome je kuća izgorela, der Abge-

brannte, qui incendio omnia sua amisit. Rj. isp. pogorjeti. — riječi s takvim nast. kod čuvalac.

pogorelica, f. izgorelica, požeglica, t. j. ona kapa, ili čarapa, u koju se prsten sakrije dvaput zasopce kad se igra prstena. Rj. vidi pogorjelica. u igranju prstena. — Pod koju se kapu jedan put sakrije prsten, ona se drugi put zove pogorelica (izgorelica. Rj.) ili požeglica, i za to nije slobodno dva put zasopce pod jednu kapu sakriti; jer pogore svi konji što su dotle bili izigrani. Rj. 617b.

pogorjelica, f. vidi pogorelica. — Izgorjelica, f. vidi pogorjelica. Rj. 221b.

pogorjelina, f. ono što je izgorjelo: otišli na svoje pogorjeline. Rj.

pogorjeti, pogorim, v. pf. gänzlich abbrennen, deflagro. Rj. po-gorjeti. v. impf. gorjeti. — 1) neprelazno: Domaćin pokupi sve one svijede u jednu rukovet i usadi u žito, te onda malo pogore, pa ih ugasi onim žitom. Rj. 34b. Prigrijala vrućina, voljani Bože! da pogore žeteoci. Npr. 162. Tako naši indžijeli kažu, da će vaše kuće pogoreti, vi dahije glave pogubiti. Npj. 4, 135. — 2) prelazno: Sarajevo, što si potavnjelo? Ili te je vatra pogorela? ... Da je mene vatra pogorela, b'jele bi mi dvore ponovila. Npj. 1, 493.

pogoropaditi se, pogoropadim se, v. r. pf. unbändig, übermüthig werden, fio ferox, cf. zgranuti se, drnuti se. Rj. po-goropaditi se, goropadan postati. vidi i pridrnuti se, pomamiti se. v. impf. goropaditi se.

pogospoditi se, pogospodim se, v. r. pf. ein Herr werden, fio dominus: pogospodio se, pa ne će da radi. Rj. po-gospoditi se, postati gospodin; učiniti se gospodin. v. impf. gospoditi se. — Kad se tikva pokondiri. (Kad se pogospodi onaj kome ne prilikuje... .) Posl. 121. Prvih godina može biti da je bio bolji junak, a posle se bio vrlo pogospodio, i tako se bio poneo, da... Danica 4, 26. Stanu vikati na Mojsija i na Arona koreći ih da su se pogospodili te hoće samo da vladaju nad drugima. Prip. bibl. 52.

pogovaranje, n. das Verlauten-lassen, ostensio (propositi alicujus). Rj. verb. od pogovarati. — 1) radnja kojom n. p. svijet pogovara da će što biti. — 2) radnja kojom tko pogovara, kad je drugi tko što govorio.

pogovarati, pogovaram, v. impf. — 1) sich verlauten lassen, significare verbis propositum. Rj. pogovarati. sa se, passiv.: Budući da se je pogovaralo da će ih svu trojicu iz Biograda poslati nekuda unutra u zemlju, za to se Jugović poplaši. Sovj. 83. — 2) kao nanovo govoriti, dodavati što riječima čijim: Poslije mojih riječi nitko ne pogovaraše, tako ih natapaše besjeda moja. Jov 29, 22 (verbis meis addere, beizusetzen meinen Worten). v. pf. pogovoriti 2.

pogovör, m. — 1) wiederholte Rede, sermo iteratus: Ni u mrtva progovora, ni u mudra pogovora (Posl. 224). Rj. po-govor, djelo kojim se što pogovori, nanovo reče. isp. pogovoriti 2. — U mlagjega pogovora nema. Posl. 333. Štogod uzmeš tamo od poreza, primiče ti aga Smail-aga, i činiti pogovora ne će. Npj. 4, 496. Svaka četa ima svoga harambašu, koga družina sluša bez pogovora. Zim. 183. — 2) u književnika: epilogus, Nachrede. — Predgovor ili upravo pogovor i spisak upotrebljenijih izvora izaći će s posljednjim dijelom. Daničić, ARj. 1, II. Što je prešampao zanemareni pogovor Dušanov k zakoniku. Rad 15, 178. U rukopisu dubrovačkom 309 (57) ima na kraju pogovor. Star. pis. hrv. 4, VII.

pogovoriti, pogovorim, v. pf. Rj. po-govoriti. v. impf. govoriti. — 1) ein wenig reden, proloquor. Rj. kao malo što reći. — Tako ostaje samo »j«, za koje se može reći, da nije Slovensko; zato o njemu valja malo više pogovoriti. Danica 1, 99. Da mi dopustite još malo pogovoriti o mojim mislima, koje sam onomadne imao čast i pismeno predati. Pis. 24. — 2) wiederholt sagen, iterum dico. Rj. kao nanovo reći što. isp. pogovor 1. v. impf. pogovarati 2.

pograbiti, bîm, v. pf. *raffen, rapio*. Rj. po-grabiti. v. impf. grabiti. — Učiniti grabus; a oni onda grabus! t. j. *pograbiše, razgrabiše*. Rj. 97b. Navuhodonosor će odvesti narod i odnijeti plijen i *pograbiti grabež*. Jezek. 29, 19.

pograbljati, pograbljam, v. pf. po-grabljati, *grabljajući pokupiti n. p. sijeno, govori se u Hrv. v. impf. prosti grabljati*.

pograditi, pogrādîm, v. pf. — 1) *ausbessern, repariren, reparo*, n. p. crkvu, namastir. Rj. po-graditi, *vidi popraviti. v. impf. pogrąjivati*. — 2) *nach einander machen (z. B. bauen), facio, aedifico aliud ex alio*. Rj. kao načiniti jedno za drugim, počiniti 1. v. impf. graditi. — Gradi kuću u svakom mjestu. (. . . sin bio se zabrinuo kako će on toliko kuća pogrąđiti). Posl. 45. Bijele im ruke isječene, a po t'jelu rane pogrąđene. Npj. 3, 497. I tu (Turci) težak zulum pogrąđili. 4, 471. Da ti vidiš jade od Turaka, kako ćemo od njih pogrąđiti. 5, 128. I od vas će bruku pogrąđiti. 5, 507. Ako Turci zapale namastir, narod će ga opet načiniti; ali mi kad izginemo oko tih zidina, nas ne može niko povratiti i pogrąđiti. Đanica 3, 181. Oko namastira da pogrąđe busije. 3, 182. Ranjenima pogrąđe nosila. Miloš 102. Na nekoliko mjesta bili su pogrąđili šančeve. Sovj. 40. sa se, pass.: *Pogrąđe se barutane* na nekoliko mesta. Miloš 12.

pogrąjivānje, n. das *Repariren, reparatio*. Rj. verb. od pogrąjivati. radnja kojom tko pogrąđuje što.

pogrąjivati, pogrąjijem, v. impf. *repariren, reparo*. Rj. po-grąjivati, *vidi popravljati. v. pf. pogrąđiti 1*.

pogranični, adj. po-granični, što graniči sa čim, kao obližnji; *angrenzend, finitimus, adjacens alicui terrae. vidi granični*. — Da se vrata za prejšnje granice, pa neka ih čuvaju pogranične nahije kao i prije, a ostala sva vojska da pohita na Moravu. Sovj. 30.

pogrđda, f. (u Srijemu) *der Schimpf, contumelia*. Rj. po-grđda, *djelo kojim se tko pogrđi. isp. grđnja, psovka*.

pogrđiti, pogrđîm, v. pf. *schänden, entehren, dedecoro, cf. osramotiti*: Starca Petra pogrđiti ne ću. Rj. po-grđiti. v. impf. pogrđivati. — Ne će ga oprati ni Sava ni Drava. (Tako će biti pogrđjen). Posl. 210.

pogreb, f. das *Begräbniss, das Leichenbegräbniss, exequiae, cf. ukop*. Rj. po-greb. isp. pogrepsti. *vidi i pokop, pokopanje*. — Samrština, novci što se daju svešteniku za opijelo i pogreb mrtvaca. Rj. 664. Koji na pogreb idu. Kov. 98. Pogrebom magarećim pogrepše se. Jer. 22, 19.

pogrebāvānje, n. verb. od pogrebavati. radnja kojom tko pogrebava mrtvaca. — Ne će biti mjesta za pogrebavanje. Jer. 19, 11.

pogrebāvati, pogrebāvām, v. impf. po-grebavati mrtvaca. *vidi sahranjivati 1, ukopavati. v. pf. pogrepsti*. — Misirci pogrebavahu prvence koje pobi Gospod megju njima. Mojs. IV. 33, 4. sa se, pass.: Kad se pogrebavaju sveštenici. DP. 366.

pogrebnî, adj. *Leichen-, funebris*. Rj. što pripada pogrebu. *vidi ukopni*. — Na sred crkve pjevači poju pogrebnu pjesmu. DP. 143. Tada se počne kanon pogrebnî, koji opet prekidaju molitve za pokoj mrtvome. 363.

pogrepsti, pogrebêm, v. pf. *begraben, sepelio, cf. ukopati*: Te Kraljica pogreboše Marka. Rj. po-grepsti. *vidi i zakopati 1, sahraniti 1. isp. pokopati 1. v. impf. pogrebavati*. — Zemlja se otisne i više ih od stotine pritisne i žive pogrebe. Miloš 102. Bićeš pogreben u dobroj starosti. Mojs. I. 15, 15. Pa ću onda pogrepsti mrtvaca svojega ondje. 23, 13. sa se, pass.: Pogrebom magarećim pogrepše se. Jer. 22, 19.

pogreznuti, znêm, v. pf. Rj. po-greznuti. v. impf. greznuti. — 1) *vidi ogreznuti*. Rj. n. p. konjic u krv.

— 2) u pjesmi: Bacio se vrancu na ramena, u grivu mu bio *pogreznuo*. Rj. isp. ogreznuti 2.

pogrąjivānje, n. das *Schänden, dedecoratio*. Rj. verb. od pogrąjivati. radnja kojom tko pogrąđuje koga.

pogrąjivati, pogrąjijem, v. impf. *schänden, dedecoro, cf. sramotiti*. Rj. po-grąjivati koga. v. impf. prosti grđiti. v. pf. pogrđiti.

pogrįjati, jêm, v. pf. *aufwärmen, recoquo*. Rj. pogrįjati. *vidi podgrįjati 1. v. impf. pogrįjevati*. — Juha je pogrįjana raba povraćena. DPosl. 40. sa se, pass.: Zatop . . . preko zime kad hoće da se jede, izvadi se malo u tavu te se pogrįje. Rj. 198a.

pogrįjšiti, pogrįjšim, v. pf. *fehlen, labor*. Rj. pogrįjšiti. *vidi faliti. v. impf. pogrįšivati*. — Nego samo pušku šešanu, gje omjeri, da ne pogrįjši. Rj. 458b. Mislili su da sam ja pogrįjšio u pisanju, ili je u štampariji pogrįjšeno. Posl. 126. I ovo mu se učinilo, nego je pogrįjšio, što nije kazao, kao i malo pre, »čini mi se«. Nov. Srb. 1818, 389. Kad biste pogrįjšili, te ne biste učinili svih ovijeh zapovijesti, onda prinese . . . Mojs. IV. 15, 22.

pogrįšivānje, n. das *Aufwärmen recoctio, recalcacio*. Rj. verb. od pogrįjevati. radnja kojom tko pogrįjeva što.

pogrįjevati, pogrįjevām, v. impf. *aufwärmen, recoquo, recalcacio*. Rj. po-grįjevati, *vidi podgrįjevati 1. v. pf. pogrįjati*. — Juha pogrįjevana na pola istećena. DPosl. 40.

pogrįjevci, pogrįjevākā, m. pl. Rj. *vidi podgrįjevci. isp. pogrįjati, pogrįjevati*. — 1) ono što se pogrįjeva, n. p. kakvo jelo, *aufgewärmte Speise, cibus recoctus*. Rj. — 2) posao kakav, koji se po drugi put počinje: Pogrįjevci nigda nijesu dobri. Rj.

pogrįješan, pogrįješna, adj. u čega je pogrįješka; *fehlerhaft, erroneus, mendosus*: Jer su onom prvom — pogrįješnom — diobom već bili razdvojeni. Dioba 12. Za celo mislim da je pogrįješno. Glas. 11, 167. Gde su one (škole) na pogrįješnom putu. Zlos. 139. adv. »Prvijenac« ne može biti drugo nego pogrįješno načinjen im. padež. Glas. 8, 40 (im. t. j. nominativ).

pogrįšivānje, n. das *Fehlen, error*. Rj. verb. od pogrįšivati. radnja kojom tko pogrįšuje.

pogrįšivati, pogrįšijem, v. impf. *fehlen, labor*. Rj. po-grįšivati. v. pf. pogrįjšiti. — Tako ih deseterica mogu raditi svaki drukčije, i opet ni jedan ne pogrįšuje nego svi imaju pravo. Pis. 94.

pogrįješka, f. der *Fehler, lapsus, error*. Rj. gen. pl. pogrįjšākā i pogrįjšākî. po-grįješka. *vidi grįješka 2*. — Govori se i za druge bolesti, a kašto i za moralne pogrįješke. Posl. 163. Pa ćemo onda njegove pogrįješke, protiv njegovih pravila, sastaviti u jedno. Nov. Srb. 1817, 511. Nego je . . . toliko pogrįjšaka učinio, da mu je sve djelo od njih šareno. Odg. na sit. 9. Da su to štamparske ili pisarske pogrįješke. Odg. na ut. 18. Popraviti sve njihove pogrįješke . . . da spomenemo samo glavne pogrįješke. Pis. 25. Pogrįješki pečatanja ovdje ima premnogo. Spisi 1, 7. Ako se bude učinilo pogrįješkom, da zbor ne zna, onda sav zbor neka prinese na žrtvu. Mojs. IV. 15, 24. Prijepis vjeran, osim nehotičnih pogrįjšaka. Star. 4, 230.

pogrąbjeti, pogrąbîm, v. pf. *grób werden, crasesco*. Rj. po-grąbjeti, *grub postati. v. impf. grąbjeti*. — Hoćeš, vilo, kadgod ostarjeti, ostarjeti, oli pogrąbjeti? HNpj. 2, 73.

pogubiti, pögubîm, v. pf. Rj. po-gubiti. v. impf. gubiti. — 1) koga, *umbringen, interficio*. Rj. *vidi izgubiti 2, sagubiti, zgubiti, smaći 2, smandrljati 2, sprigati*. — Druzijem dobro učini, a sam sebe pogubi. DPosl. 20. Ja kako ćeš, Ture, poginuti, jal' kako ćeš mene pogubiti. Npj. 3, 108. Stane narod karati, u što su pristali, da pogube i glave i roblje. Miloš 60. Pobili su se carevi, i jedan drugoga pogubili. Car. II. 3, 23. — 2) n. p. sve novce, *nach einander verlieren*

amitto aliud ex alio. Rj. kao izgubiti (1) pomalo, jedno za drugim. — Od kada je vojsku izgubio Mahmut vezir od Skadra bijela . . . tu je Mahmut vojsku pogubio, pogubio age i begove. Npj. 4, 78. S carstvom narod Srpski u onim zemljama pogubi i sve stare familije svoje. Danica 2, 76. I takovi su knezovi . . . malo pomalo prava svoja pogubili. 2, 97. Neki listovi od rukopisa poderani, neki uprljani, a neki sasvim pogubljeni. Opat. VI. Brojevi tri i četiri, kako su se i u samoj sintaksi izjednačili s brojem dva, uzeli su i nastavke njegove pogubivši svoje. Obl. 47.

pogukati se, kām se, v. r. pf. (u C. G.) pobiti se gradama, in Schneeballenstreit gerathen, glebulis nivis certo. Rj. po-gukati se, pobiti se gukama snijega. v. impf. gukati se.

poguliti, pōgūlīm, v. pf. Rj. po-guliti. v. impf. guliti. — 1) abnagen, corrodo. Rj. vidi požuliti. — 2) n. p. pogulio svu vodu, hineinsaufen, deglutiit. Rj. vidi pocijepati. kao na jedan gutljaj popiti.

poguriti se, rīm se, v. r. pf. sich krümmen (vor Alter), incurvor. Rj. po-guriti se (n. p. od starosti). v. impf. guriti se. — Posle dugoga bolovanja ostao je malo poguren. Danica 4, 13. Zgrčio sam se i pogurio se veoma, vas dan idem sjetan. Ps. 38, 6.

pogušiti, pōgūšīm, v. pf. nach einander ersticken, suffoco. Rj. po-gušiti, kao nekolicinu ugušiti jednoga za drugim. vidi podušiti, podāviti. v. impf. gušiti.

poguzijaš, poguzijaša, m. der Schmarotzer, parasitus. Rj. po-guzijaš, drugoj poli osn. u guz. vidi nabiguzica, i syn. ondje. — Poguzijaši nijesu mogli da ne opaze, da je meso od ubijenog živinčeta, dokle je još vruće, mekše nego kad se ohladi. Priprava 165. — riječi s takvim nast. kod bradaš.

poguzijašica, f. die Schmarotzerin, parasita. Rj. vidi nabiguzica f. isp. poguzijaš.

poguzijelji, m. pl. (u Paštr.) vidi pohogjani. Rj. oni što idu u pohode. isp. poguzijaš. — za nast. isp. krpijelj.

poguzina, f. koža iznad zadnjice. Rj. po-guzina: koža iznad guzice. vidi koža 2.

pogjačiti se, pōgjačīm se, v. r. pf. ein Student werden, fio discipulus, scholasticus. Rj. po-gjačiti se, postati gjak. v. impf. gjačiti se.

pogjčnje, n. verb. od poditi. radnja kojom tko podi n. p. sobu.

pogjipati, pōgjiṗāmo, v. pf. aufspringen (von einer Menge), prosilio: Pogjipaše premudri Latini. Rj. po-gjipati, kad nekolicinu gjipnu jedan za drugim. vidi poskakati. v. impf. gjipati.

pohabati, bām, v. pf. Rj. po-habati. v. impf. habati. — 1) n. p. haljinu, vidi uhabati. Rj. pohabati, uhabati novu haljinu, strapaziren, attero. kao pokvariti. — 2) (u C. G.) obrljati, ocrniti, beslecken, maculo (vidi uprljati. Rj³): Sve junaštvo naše pohabati. Rj. isp. pohabiti.

pohabiti, bīm, v. pf. po-habiti. isp. pohabati 2. isp. uhabiti se. za impf. prosti: habiti, habim, a) kviriti. isp. habati, što je od istoga korijena. b) cacare, ventrem exonerare (ići radi sebe na polje), tako i sa se, refleks. vidi ARj. III. 544a. — Pohabit' tamnicu. DPosl. 97. pohabiti, zaprzniti oneredivši se. XV.

pohāgjānje, n. das Besuchen, visitatio. Rj. verb. od pohagjati. radnja kojom tko pohagja koga.

pohāgjati, pōhāgjām, v. impf. besuchen, invisere, cf. posjedovati. Rj. po-hagjati koga. vidi i obilaziti 3, posjećati, polaziti 2. v. pf. pohoditi. — Pohagjati crke i štiti duhovne knjige. Stulli.

pohajdučiti, pohajdučīm, v. pf. Rj. po-hajdučiti. v. impf. hajdučiti (se). — 1) zum Rauben verführen, facio esse latronem. Rj. koga, učiniti ga hajdukom. — 2) sa se, refleks. ein hajduk (Räuber) werden, fio latro. Rj. postati hajduk. — Tako se sad od ovake sile i od zuluma pohajdući desetina naroda. Danica

3, 151. Kako će ga pogubiti, da ne opazi, i da se opet ne pohajdući. 3, 206.

pohapsiti, psīm, v. pf. nach einander verhaften, in carcerem conjicio unum ex alio. Rj. po-hapsiti nekolicinu jednoga za drugim. v. impf. hapsiti.

pohara, f. vidi poara. Rj. po-hara, što je po(h)arano, die Verheerung, depopulatio. Rj. 510a. isp. opušćenje. — Pohara Kolašina. Npj. 5, 373 (natpis pjesmi). Jedne noći pokrade se u kasarni kasa. Kasa je bila objiena . . . Ja sam još ono jutro, kako mi je javljeno za poharu, dozvaov upravitelja. Megj. 294.

poharati, rām, v. pf. ausplündern, expilo: Kad su Turci Novi poharati. Rj. po-harati. v. impf. harati. — Hajduk, koji čovjeka na kući ili gdje u polju pohara. Rj. 334a. Poplata, prošnja u koju ide čovjek kad ga ko pohara (stoku mu otkra). Rj. 542b. Hajdaci koji su nečije dvore bili poharali. Npr. 171.

poharčiti, čīm, v. pf. Rj. po-harčiti. v. impf. harčiti. — 1) aufzehren, absumo. Rj. kao potrošiti. — Žali Bože tri oke sapuna, što poharči bula na Arapa. Posl. 79. A ti si mi dukat dao; ja sam njega poharčila sve za svilu i za zlato, dok sam jagluk teb' navezla. Npj. 1, 455. Dokle gobe isprosi gjevojku i dariva svasta i punicu, cijlo tovar poharčio blaga. 3, 534. Što mi poharčili u ovi poštenu dom, to namirio gospodin Bog samo sedmo. Herc. 355 (u napijalici). sa se, pass.: Budli ovaliki mal se poharči, kako se zaboravi još ovgje malo poharčiti i nešto nabaviti. Kov. 66. — 2) sa se, refleks. sich aufzehren, consumsisse omnem pecuniam. Rj. kao potrošiti se. — Kad se ženi Budimlija Jova . . . pak se Jova mlogo poharčio, baš na pero tri tovara blaga. Npj. 2, 637.

pohāsiti se,* pōhāsīm se, v. pf. (u C. G.) vidi positi se, (osiliti. Rj.³) posiliti se, odmetnuti se: Kad su mi se Brda pohasila, ne daju mi pare ni dohotke. Rj. po-hasiti se. drukčije se ovaj glagol ne nahodi. isp. asi, asi se učiniti. — No se Bosna zemlja pohasila, i caru su dave dodijale. Npj. 4, 366.

pohitati, tām, v. pf. Rj. po-hitati. v. impf. hitati. — 1) vidi pohitjeti. Rj. i syn. ondje. — A sad ti, zmaje, brže pohitaj. Npr. 203. Sluge moje, hitro pohitajte. Npj. 4, 299. Stan', Turčine, kud si pohitao? 4, 373. Sva vojska da pohita dan i noć na Moravu. Sovj. 30. Da ostave Srbiju i da pohitaju pred Ruse. 32. S radošću pohitam da ih (knjige) pregledam. 79. Pohitaj u pomoć meni, Gospode! Ps. 38, 22. — 2) vidi pohvatati: Tu je Turčin roblje pohitao. Rj.

pohititi, pōhitīm, v. pf. werfen, conjicio: Pa pohiti oči uza koplje, al' na koplju dva gavrana vrana. Rj. po-hititi. i prosti je hititi v. pf.

pohitjeti, pōhitīm, v. pf. eilen, sich in Eile setzen, propero. Rj. po-hitjeti. vidi pohitati 1, pohrliti, popaštiti se, pospješiti, potegnuti 5, potežiti 1, požuriti se, pribržati, pripaštiti se, uskoriti. v. impf. hitjeti. — Nit' se muža bojim, ni ure brojim. (Kad ko kakvoj ženi govori da pohiti kući). Posl. 224. Memed-aga konaku pohiti. Npj. 4, 145. Sa svojom vojskom pohiti ocu u pomoć. Danica 3, 143.

pohižac, pōhišca, m. (u Slav.) vidi pokućar. Rj. po-hižac (drugoj poli osn. u hiža). kao domaći, kućni, n. p. pas, pijetao.

pohladan, pōhladna, adj. po-hladan, prilično hladan. isp. po (složeno s adj.) i hladan. — Vreme mutno i pohladno. Danica 5, 22.

pohlapan, pōhlāpna, adj. vidi lakom: A Turci su pohlapni na blago. Rj. po-hlapan. vidi i pohlepan, poklapan; popašan. isp. požudan, željan.

pohlepa, f. (u Dubr.) die Begierde, cupido, cf. želja, požuda. Rj.

pohlēpan, pōhlēpna, adj. (u Dubr.) begierig, cupidus, cf. pohlapan. Rj. i syn. ondje. po-hlapan. isp. hlepiti, pohlepiti.

pohlēpiti, pōhlēpīm, v. pf. (u Dubr.) vidi zaželjeti. Rj. po-hlepiti. vidi i požudjeti. v. impf. hlepiti.

pohod, *m.* Rj. po-hod. — 1) *die Abreise, profectio*: došao baš na pohodu, *eben als ich gehen wollte*. Rj. *isp.* pohoditi 2. *vidi* polazak. — Sunce joj (ženi) odgovori da ga (čovjeka) nije danju nigde videlo, i pošalje je k mesecu. *Na pohodu odande pokloni joj sunčeva majka zlatnu preslicu*. Npr. 57. Da vi čujem zdravlje! (U Paštovićima vikne tako domaćin i domaćica gostu na pohodu). Posl. 48. Mlada Stane na pohodu, hoće da pogje. Kov. 65. Na po(h)odu pašinu iz Čuprije Srbi opet s njegovim preporukama pošalju u Carigrad kneza Aksentiju. Miloš 127. — 2) *vidi* pohodnja, oblažaj, posjed (i *syn. ondje*), *der Besuch*. *isp.* pohode. — Usjetiti se koga n. p. u bolesti . . . darom, ponudom, *pohodom*. Rj. 788a. Česti *pohodi* celiv gube. Posl. 346.

pohodati, *pōhdām*, *v. pf.* *ein wenig umhergehen, obambulo*. Rj. po-hodati. kao malo poči tamo amo. *v. impf.* hodati. — Svрати se u vinograde u jednu puđarsku kolibu, i onako bez vatre *pohoda malo po njoj* pa legne i obumre od zime. Rj. 501a.

pohode, *f. pl.* kad otac ili mati, ili drugi ko od roda, otide po običaju da *pohodi* djevojkju prvi put po udabdi, onda se kaže: otišli (ili došli) u *pohode*, *der Besuch einer Nevermählten von Seite ihrer Verwandten, salutatio patris aut consanguineorum ad maritam*. Rj. po-hode, *isp.* pohoditi. *vidi* pohod 2. — Mala svadba, ona čast kad rod djevojački dolazi zetu u *pohode*. Rj. 343a. Nekaka žena *poije* svojoj udatoj kćeri u *pohode*. Rj. 502b. Ne znam šta si i od kuda si . . . pa ne znam ni gje bi išao sestri u *pohode*. Npr. 185. Česti *pohodi* celiv gube. Posl. 346. Pa *otide u pohode* majki. Npj. 1, 211. kao što se *vidi iz primjera* Posl. 346. *pohode* je *acc. pl.* od *nom. pl.* *pohodi* (u *pohode*); a *iz primjera* Npj. 1, 211 *vidi se*, da su *pohodi* ne samo kad rod *pohodi djevojkju prvi put po udabdi, nego i uopće kad tko koga pohodi*; pa *iz primjera* Rj. 788a (kad pohod 2) *vidi se*, da se *riječ pohodi govor* i u *jednini* pohod u značenju u kojem dolazi pohodnja, oblažaj, posjed.

pohoditi, *pōhodīm*, *v. pf.* Rj. po-hoditi. *v. impf.* polaziti. — 1) *a) besuchen* (*z. B. die Nevermählte*), *invisere ad maritam*. Rj. koga, *otiši ili doći mu u pohode*. *vidi* običi 2, posjetiti. *v. impf.* pohagjati. — Moramo bar za ovu najmlagju sestru znati, kad je dajemo i za koga je dajemo, da je moremo *pohoditi* kao sestru svoju. Npr. 187. Gje si, Gjoko? nigje te ne bilo! Znaš, gje si se zarekao lani, da *pohodiš zemlju* Šumadiju i bijele u Topoli dvore. Npj. 4, 313. *Pogje* Kara-Gjorgjije da *pohodi ranjena* Luku Lazarevića. Sovj. 48. Može biti da *ću vas* na proljeće *pohoditi*. Straž. 1887, 175. — 2) u smislu biblijskom, kao *pokarati; heimsuchen. punire*: Bog revnitelj, koji *pohodim grijehe* otačke na sinovima do trećega i do četvrtoga koljena. Mojs. II. 20, 5. Pomriješe . . . jer si ih ti *pohodio* i istrijebio. Is. 26, 14. Evo, ja *ću pohoditi ljudstvo* u Noji, i Faraona i Misir . . . I daću ih u ruke onima koji traže dušu njihovu. Jer. 46, 25. Kaže Gospod Ayramu da je naumio *Sodomljane* da *pohodi u grijesima njihovijem*. Prip. bibl. 15. *isp.* pohogjenje. — 2) *fortgehen, abeo*, *cf. polaziti*: *Pohodi*, mili kume, vrijeme ti je. Rj. *pohodi! kao: pogji da ideš. vidi* poči, krenuti 4, krenuti se. *isp.* pohod 1.

pohodnica, *f.* (u C. G.) *der Abtritt, latrina, cf.* ishod, zahod, pohod: U sedmu je vojsci *pohodnica*. Rj. *vidi i* djestro (gjestro), hála, sernica (*gdje se sere*).

pohodnja, *f.* *vidi* pohod 2, oblažaj, posjed; *der Besuch, die Visite*. — Darovi su ludos, a *pohodnja* mahnitos. DPosl. 15.

pohogjani, *m. pl.* oni što idu u pohode, *der Besuch* (*diejenigen, die Nevermählte besuchen*), *salutatores*. Rj. *sing.* pohogjanin, koji *pohodi koga, (pohagja, ide mu u pohode)* *vidi* poguzijelji. Osim ostalih darova *pohogjani* nose veliki kolač kruha, i nekuhan pršut . . .

Na polasku *svaki od pohogjana* dade nevjesti što u novcu. Kov. 95. za obličje *isp.* uglegjani.

pohogjenje, *n. verb.* od pohoditi 1b. *djelo kojim Bog pohodi (pokara) koga; die Heimsuchung*. — Ima riječi 84 koje sam ja načinio: *potvrgjenje, pohogjenje, prigotovljenje*. Nov. Zav. VII. Da bi hvalili Boga u dan *pohogjenja*. Petr. I. 2, 12. Dogje na njihov dan nesreće njihove, *vrijeme pohogjenja njihova*. Jer. 46, 21. *takva verb. od glagola nesvršenijeh vidi kod dopštenje*.

pohōliti se, *pōholīm se*, *v. r. pf.* (po zap. kraj.) *sich hoch tragen, stolz werden, superbus fio, cf.* ponijeti se. Rj. *po-hoditi se, postati (hol?) ohol. vidi i* pokičeljati se. — *drukčićje se ovaj glagol ne nahodi.*

pōhrana, *f.* (u Grblju) *die Verwahrung, custodia*. Rj. po-hrana. *isp.* pohraniti 2. *isp.* sahrana: *dao mu na sahranu.*

pohrániti, *pōhrānīm*, *v. pf.* Rj. po-hraniti. *v. impf.* hraniti. — 1) *ein wenig füttern, paululum pabuli praebeo*. Rj. kao hrane *podati*. — 2) (u Grblju) *verwahren, custodia*. Rj. kao sahraniti, sačuvati.

pōhrdati, *dām*, *v. pf.* po-hrdati. *v. impf.* prosti hrdati. *vidi* po'rdati.

pōhrgati, *gām*, *v. pf.* po-hrgati. *v. impf.* hrgati. *vidi* po'rgati.

pohrišcaniti, *pohrišcanīm*, *v. pf.* (u Dalm.) *zum hrišcanin machen, facio esse hrišcanin*. Rj. po-hrišcaniti, učiniti da bude tko hrišcanin. *drukčićje se ne nalazi ovaj glagol.*

pōhrliti, *hīm*, *v. pf.* Stulli. *festinare*. po-hrliti. *vidi* pohitjeti, i *syn. ondje. v. impf.* prosti hrliti.

pōhrptina, *f.* *vidi* polegijna. Rj. po-hrptina, drugoj poli osn. u hrbat. *onaj komad haljine, kože, koji je na legjima, na hrptu; suprotno potrbušina.*

pōhrskati, *skām*, *v. pf.* po-hrskati, *hrskajući pojesti. v. impf.* prosti hrskati. — U naše vrijeme u Lici: *Dajte mi još koji lješnik, sve sam one već *po'rskao*.* J. Bogdanović. ARj. III. 868a.

pohrvātiti, *pohrvātīm*, *v. pf.*: Pohrvaćen, *pohrvaćeni, a, o, qui etc.* Illyriorum *lingvam didicet*, vel eorum *mores induit*. Stulli. *Stulli Latinskim riječima kaže, da je pohrvaćen koji je naučio Hriški jezik ili običaje njihove primio*. — 1) *pohrvatiti koga, učiniti ga Hrvatom*. — 2) *sa se, refleks. pohrvatiti se, postati Hrvat. v. impf.* hrvatiti (i se).

pohūditi, *pōhūdīm*, *v. pf.* vituperare. Stulli. *po-huditi. vidi* pokuditi, i *syn. ondje. v. impf.* — *sa se, refleks.*: Da se mi vama vazda falimo i podičimo, a vi nama ne *pohudite*. Kov. 72.

pohukivati, *pōhūkivīm*, *v. impf.* po-kuhivati. *v. impf.* prosti hukati. *vidi* poukivati.

pōhuliti, *hīm*, *v. pf.* (u C. G.) — 1) *lästern, maledicere*: Tako na Hrišćansku vjeru ne *pohulio!* (Posl. 307). Rj. *po-huliti, na što ili što. vidi* pouliti. *v. impf.* huliti. — Nigda ti se ne *ću poturčiti* ni odreći od krsta mojega, ni *Hristovu vjeru pohuliti*. Npj. 2, 609. *Što pohuli na svoje junaštvo?* 5, 156. *Psujuci . . . pohuli ime Božije*. Mojs. III. 24, 11. Svaki koji *bi pohulio na Boga*. Dan. 3, 29. — 2) *sa se, refleks. po-huliti se, postati hula. vidi* pouliti se. *isp.* pougursuziti se. — Starješine s' druge *pohuliše*, i Turcima *pjate polizaše*. Npj. 5, 139.

pōhvala, *f. das Lob, laus*: Rad' *pohvale* od Budima kralja. Rj. po-hvala, *djelo kojim tko pohvali koga; i ono čim se može tko pohvaliti*. — Svijetao ti obraz! (Kao blagoslov i *pohvala*). Posl. 282. Coek od čoeoka. (I on je dobar, i stari su mu dobi bili. *Velika pohvala*). 349. Prestavi se Petrović vladika, *Crnogorska pohvala* i dika. Npj. 5, 1. Za slavu i *pohvalu našega zboru*. Kov. 123 (u zdravici). *Steče pohvalu*. Bukv. 19. *Dušanu na pohvalu* valja priznati da je . . . DM. 316. Slava tebi *Hriste Bože, apostolima pohvalo* i mučenicima radosti. DP. 348. *Pohvala knezu Lazaru*. DRj. 1, VIII.

pohvalan, pòhvalna, *adj.* što pripada pohvali, što je na pohvalu; Lob-, Belobungs-. *isp.* hvalan. — U Peterburgu sam čitao jednu pohvalnu recenziju. Straž. 1886, 1766. Da zahvale Bogu u pohvalnijem pjesmama. DM. 36.

pohvaliti, pòhvalim, *v. pf.* po-hvaliti. *v. impf.* pohvaljivati. — **1)** beloben, collaudo. Rj. — Ocu bude to vrlo milo, i pohvali najmlagjega sina. Npr. 16. — **2)** sa se, *refleks.* gross thun, sich rühmen, glorior. Rj. *vidi* zahvaliti se, podičiti se. *suprotno* pohuditi se. — Kim se društvo pohvali, brže klanac zavali. Posl. 133. Tugjemu se pohvali, a svojemu pravo kaži. 322. Mogu se pohvaliti da me lijepo dočekao. Straž. 1886, 1288. Jer što sam mu se za vas pohvalio, nijesam se posramio. Kor. II. 7, 14. Čuvši riječi ove kletve da se ne pohvali u srcu svojem govoreći: biću miran ako . . . Mojs. V. 29, 19.

pohvaljivânje, *n. verb.* od 1) pohvaljivati, 2) pohvaljivati se. — **1)** radnja kojom tko pohvaljuje što: Pokazivanjem radosti pokazuje se i odobravanje, pohvaljivanje, potvrgjivanje. Daničić, ARj. 1b. — **2)** radnja kojom se tko pohvaljuje kome (za što).

pohvaljivati, pòhvaljujem, *v. impf.* po-hvaljivati, prosti hvaliti. *v. pf.* pohvaliti. — **1)** koga, što: Pa kći njegova pohvaljivala Svetozarove svilene haljine. Nov. Srb. 1817, 486. Jer se bezbožnik diči željom duše svoje, grabljivca pohvaljuje. Ps. 10, 3. — **2)** sa se, *refleks.*: Kogogj caru bješe dohodio, svakome se care pošaljuje kakvi su mu dari dopanuli . . . Dogje njemu paša Sokolović, fali mu se care za darove. Npj. 3, 78.

pohvatati, tām, *v. pf.* Rj. po-hvatati. *v. impf.* hvatati. — **1)** ergreifen, corripio. Rj. kao nekolicinu uhvatiti pomalo, redom. *vidi* pohitati 2. — Onda će ti svi konji sami doći . . . te češ ih tako pohvatati i sa sobom dovesti. Npr. 121. Tu su Turci klance pohvatati, pogrādili meterize tvrde. Npj. 4, 338. Vinogradari pohvatavši sluge njegove jednoga izbiše, a jednoga ubiše, a jednoga zasušu kamenjem. Mat. 21, 35. sa se, *pass.*: Doljiao. (Pohvatalo su mu se laži). Posl. 67. Pohvatali mu se krajevi (od laži). 257. — **2)** sa se, *reciproč.* sich auffassen (z. B. zum Kolontanz), se apprehendere invicem. Rj. pohvatati se *n. p. u kolo.*

pòhvi, *f. pl.* u Rj. pòvi, *f. pl.* (u Lici) na samaru ona uzica, što stoji konju ispod repa (a na sedlu i ondje se zove kuskun). Rj. 513b. po(h)vi. Korijeni 225. Kobili su pohve pukli a kobili i lašnje. DPosl. 46 (biće u ovijem riječima štamparskih ili pisarskih pogrješaka, može biti da treba čitati pohvi pukle).

poigrati, pòigrām, *v. pf.* Rj. po-igrati. *v. impf.* — **1)** ein wenig tanzen, exultulo paululum. Rj. — Pošto carev sin malo poigra s njom, opet se ona nekako ukrade. Npr. 225. Kupih konja za hiljadu, poigrah ga niz livadu, doigrah ga do vodice. Npj. 1, 305. Je P slobodno na veselju tvome poigrati sitno kalugjerski? 2, 372. — **2)** sa se, *reciproč.* ein wenig spielen, ludo paululum. Rj. *vidi* posigrati se. — Car joj daje zlatnu burmu, da s' s njim poigra. Npj. 1, 343. Te kad bi se igre poigrali, svagda bi me nadigrao Vuče. 2, 258.

poigrāvânje, *n. das Aufstanzten, Hüpfen vor Freude, ezultatio.* Rj. *verb.* od poigravati. radnja kojom tko poigrava.

poigrāvati, poigrāvām, *v. impf.* hüpfen, aufstanzten, exultulo, gestio. Rj. po-igravati. *v. pf.* poigrati. — Sve mu doro zečki poigrava. Rj. 209a. Pa on Musi od-siječe glavu . . . Kad je baci pred cara čestitog, car je od stra' na noge skočio . . . »Ne boj mi se, care gospodine! kako bi ga živa dočekao, kad od mrtee glave poigravaš? Npj. 2, 410.

poigrīšte, *n. Tummelplatz, campus:* I oko nje konjsko poigrīšte. Tu ti gradu mjesta nije ni konjicu

poigrīšta. Rj. po-igrīšte, mjesto gdje može *n. p.* konj poigrati. *isp.* igralište. riječi s takim nast. kod danište.

pòimānje, *n. verb.* od poimati (i se). Rj.: Ništa nije gore nego kad neki živ i zdrav čovek, krepak u vlasti, onemoguća u pojimanju. Zlos. 129 (pogrješno mj. poimanju).

poimati, mām (mljēm), *v. impf.* (u Srijemu). Rj. po-imati. *v. pf.* poimiti, pojmiti. — **I. 1 a)** *vidi* uzimati 1: što ti mene poimaš u to. Rj. — **b)** doku-čivati 2, umom shvatati, begreifen, mit dem Verstande umfassen, comprehendere, percipere mente, cognoscere, intelligere: Mnogi seljaci, ne poimajući koristi od dobrih putova, mislili su da to samo od obesti čini knez. Zim. 290. Te dužnosti i ta prava zna svaki . . . i poima svu njihovu važnost. Zlos. 335. — **2)** (kod čebadžija) izvlačiti (mjesto predenja) vunu za poučnu. Rj. — **3)** poima (hoće da umre), im Sterben liegen, animam ago. Rj. — **II.** sa se, *refleks.* unternehmen, suscipio, *cf.* pothvatati se: poimao se on nekoliko puta to da učini. Rj.

poimēncē, namentlich, nominativ. Rj. *adv.* po-imece, kao po imenu. — Šta nema u carevini! (Odgovori se u šali kad ko zapita ima li u kući što poimece). Posl. 352. Da ni gospodini Bog pomože našega vladiku (po imence, koji bude)! Npj. 1, 79 (u zdravici). Evo isprosiu sam kcer (po imenu tu i tu) brata našega (toga i toga) za svoga sina (poimece). Kov. 46. Nego je poimece mene postavio pred ove druge. Pis. 28. Dvje sta i dvadeset Netineja, koji svi biše imenovani poimece. Jezdr. 8, 20.

poimiti, pòimim, *v. pf.* unternehmen, suscipio: poimih da ga udarim, t. j. pogjoh. Rj. po-imiti. *vidi* poći 2. *isp.* za postanje dojmiti. iza suglasnoga ostaje i: pod(u)imiti se, s(u)imiti; prema tome stoji jednom i i iza samoglasnoga: poimiti. Korijeni 11. *v. impf.* poimati.

1. poiskati, pòištēm, *v. pf.* verlangen, peto: Pa poiska da mu potkov plati. Rj. po-iskati. *v. impf.* iskati.

2. poiskati, pòištēm, (u Srijemu) *v. pf.* Rj. po-iskati. *v. impf.* iskati, biskati. — **1)** *vidi* pobiskati. Rj. — Čerko! da ti legnem glavom na krilo da me malo poišteš. Npr. 139. Šad me malo poišti. 142. — **2)** sa se, *reciproč.* *vidi* obiskati se. Rj.

poispadati, dām, *v. pf.* po-ispadati, ispasti sve pomalo. *v. impf.* ispadati. — Umauču je (žuku) u slatku vodu trlja se o kamen, te se ono što je kao drvo izlomi i poispada; i ostane samo vlakno kao u lana. Rj. 161a.

poisprekidati, poisprekīdām, *v. pf.* nach einander brechen, rumpo aliud ex alio. Rj. po-isprekidati, isprekidati sve pomalo. *v. impf.* prekidati.

poisprekfstati, poisprekfstām, *v. pf.* nach einander in's Kreuz legen. Rj. po-isprekfstati, isprekfstati sve pomalo. *v. impf.* prekrstati.

poisprelāmati, poisprelāmām, *v. pf.* nach einander brechen, diffringo. Rj. po-isprelāmati, isprelāmati sve pomalo. *v. impf.* prelāmati.

poispremetati, poispremečēm, *v. pf.* übereinander werfen, pervolvō. Rj. po-ispremetati, ispremetati sve pomalo. *v. impf.* premetati.

poisprevaljivati, poisprevaljujem, *v. pf.* nach einander umwerfen, evertō aliud ex alio. Rj. po-isprevaljivati, isprevaljivati sve pomalo. *v. impf.* prevaljivati.

poizbāciti, polzbācīm, *v. pf.* po-izbaciti, kao prilično, gdješto izbaciti. *isp.* po (složeno s glagol. a) i izbaciti. *isp.* i poizmaći. za: sve pomalo izbaciti kazalo bi se poizbacivati. — Pa se gdješto iz pušaka tuku, a kad male puške poizbace, obojica konje zaustave. Npj. 4, 233.

pòizdaleka, *adv.* po-izdaleka, kao prilično izdaleka, *isp.* po (složeno sa *adv.*) i izdaleka. *comp.* poizdalje. — Jedan dan pobratima opazi poizdaleka gde se uputio upravo k njegovoj kući. Npr. 170. Car ga

počne ispitivati poizdaleka, što mu dolazi ona mladića. 250.

poizdaljê, adv. kao prilično iz daljega. isp. po (složeno sa adv.) i izdalje. *posit.* poizdaleka. za izdalje (mj. iz daljega) *isp.* izbliže, kod bliže. — Da bi se ovo bolje razumjeti moglo, počecu malo poizdalje. Odg. na sit. 13.

poizderan, adj. ziemlich zerrissen, sic sat laceratus (i poizderat): Bolje zlato i poizderato nego srebro iz nova kovato (Posl. 22). Rj. po-izderan, kao prilično izderan. *isp.* po (složeno sa adj.) i izderan.

poizmaći, **poizmaknuti**, **poizmaknêm**, v. pf. poizmaknem, kao prilično izmaći, izmaknuti. *isp.* po (složeno sa glag. a) i izmaći. — Megjedović polakši poizmakne pred Brkom, ali Brko nikako ne će da ga se mahne. Npr. 4.

poiznalaziti, **zim**, v. pf. po-iznalaziti, iznalaziti sve pomalo. v. impf. nalaziti. — sa se, *pass.*: Mloge stvari, koje su bile sakrivene, poiznalaze se. Danica 4, 36.

poizodgrizati, **poizodgrizâm**, v. pf. po-izodgrizati, odgristi sve pomalo. v. impf. odgrizati. — Ne možemo od toga zverinja (od miševa i pacova) na miru ni ručati ni večerati. Još kad spavamo svaki imamo svoj sanduk, pa se u sanduk zatvorimo, da nam ne bi uši poizodgrizalo. Npr. 42.

poizodnositi, **poizodnosim**, v. pf. nach einander wegtragen, differo. Rj. po-izodnositi, odnijeti sve pomalo. v. impf. odnositi.

poizopijati, **poizopijâm**, v. r. pf. po-izopijati, opiti sve pomalo. v. impf. opijati. — sa se, *refleks.*: No prije što će udariti, poizopijaju se, pa udare slijepo upravo u varoš. Danica 3, 175.

poizostavljeti, **vljâm**, v. pf. nach einander verlassen, omitto aliud ex alio. Rj. po-izostavljeti, ostaviti sve pomalo. v. impf. ostavljeti. — Oni su prezimena svoja malo po malo poizostavljali, gdje koji i pozaboravljali. Rj. 571b.

poizrazbolijevati se, **poizrazbolijevâmo se**, v. r. pf. nach einander erkranken, morbo corripior alius ex alio. Rj. po-izrazbolijevati se, razboljeti se sve redom. *vidi* isporazbolijevati se, porazbolijevati. v. impf. bolovati.

poizvaditi, **đim**, v. pf. po-izvaditi, kao prilično izvaditi. *isp.* po (složeno sa glag. a) i izvaditi. — sa se, *refleks.*: Pade dočrat u zelenu travu i pritište nogu Ivanovu... dok se malo poizvadi Ivo, pa poteže pušku od pojasa. Npj. 3, 102.

poizvaljivati, **poizvaljujem**, v. pf. poizvaljivao vjetar šumu, nach einander niederwerfen, prosterno unum ex alio. Rj. po-izvaljivati, izvaliti sve redom. v. impf. izvaljivati.

pôj (pój), **pôja**, m. Stulli. — 1) u Zlatarića cantus — činičeš da će tvoj mnogo biti slagji glâs, i vele viši pój. Stulli. popijevka, od pjeti, pojem. — 2) u Palmotića potus, potio. Stulli. piće, od piti, pijem. *isp.* (na)poj.

pôjac, **pôjca**, m. der treffliche Sânger, cantor egregius. cf. pjevač. Rj. koji poje. valjan pjevač. *vidi* i pojač.

pôjâč, **pojâča**, m. (po jugozap. kraj.) der Sânger, cantor, cf. pjevač, pojac. Rj. koji poje. — Da poju u crkvi... kojima su starješine bile pobožni pojač Iditun i gudač Eman. Prip. bibl. 77.

pôjaditi se, **đim se**, v. r. pf. *vidi* ojaditi se. Rj. po-jaditi se, jedan postati. v. impf. jaditi (se).

pôjâgmiti, **pôjâgmimo**, v. pf. — 1) *vidi* razgrabiti. Rj. po-jagmiti. v. impf. jagmiti. — Što su bili lavi i timari, *pojâgmili* Turci na miraze. Npj. 2, 275. *pojâgmiti*, pograbiti, razgrabiti. Npj. 2, 305. — 2) sa se, *refleks.* *pojâgmiti* se o što. u Sarajevu. Dr. Gj. Šurmin. v. impf. jagmiti se (oko šta).

pôjahati, **pôjašem**, v. pf. konja, aufsitzen (auf's Pferd), conscendere equum: Kad pojašu vrane konje,

a pripašu britke sablje. Rj. po-jahati. *vidi* pojahnuti, *pôjâti*, uzjahati, uzjahnuti, oklopiti 2, poklopiti 2, posjedati, posjesti (konju). v. impf. uzjahivati. — Tada ustaše svi sinovi carevi, i *pojahaše* svak svoju mazgu i pobjegoše. Sam. II. 13, 29.

pôjahnuti, **pôjahnêm**, v. pf. *vidi* pojahati. Rj.

pôjam, **pôjma**, m. der Begriff, die Vorstellung, notio, intelligentia, cogitatio, opinio. za postanje *isp.* pojmiti, poimati I 1 b. za obličje *isp.* nájam, sájam, újam, zájam. — On (naš) nejma riječi... za tolike druge *pojmove*. Mil. 277. Iz *pojmove*, misli, *pôglêdâ*, koji ovlagjuju, stvara se ono što se zovnu duh vremena, duh društva. Zlos. XIII. Od Hrišćanstva naši su seljaci primili tek neke i neke *pojmove*. 295.

pôjamčiti, **čim**, v. pf. nach der Reihe zur Bürgerschaft auffordern, facio esse sponsorem alium ex alio. Rj. po-jamčiti, nekolicinu pozvati redom da budu jamci. v. impf. jamčiti.

pôjana, f. (u Kotoru) usko platno, Art Leinwand, lintei genus. Rj. Tamne: bagana... *pojana*. Osn. 142.

pôjanje, n. das Singen, cantus: Gje mi čine šenluk i veselje i veliku igru i *pojanje*. Dok ja koke ponameštam k tomu vreme za *pojanje*. Rj. *verb.* od pojati. radnja kojom tko poje. — Ako si mi uzeo *pojanje*, ne možeš plakanje. Posl. 8.

pôjâs, m. (loc. *pojâs*) — 1) der Gürtel, cingulum, zona, cf. päs. Rj. *vidi* i *pojâz*. dem. *pojâsić*. augm. *pojâsina*. *isp.* čemer, kolan, mukadem *pojâs*, pašnjača, povijuša, silaj, tkanica. — Zadjesti koga za *pojâs*. Rj. 172a. Rvaći se kašto rvu u *pojâs*, t. j. uhvate se za *pojâs*, pa onako jedan drugoga omahuju i gledaju da obale. Rj. 293a. Oslabio mi *pojâs*. Rj. 471b. Po košulji svilen *pojâs* tkanica, za *pojâsom* od bisera noževi. Npj. 1, 281. Kupiću ti kovun *pojâs* od zlata. 1, 343. Živo mi je čedo pod *pojâsom*. 2, 639. Od *pojâsa* sablje povadiše. 4, 173. Izvadi nož iz *pojâsa*. Danica 4, 33. Najposre su skidali s ljudi *pojâseve*, što su im žene gradile. Miloš 58. Megju *tropskijem pojâsima* ima veselijeh zemalja. Priprava 124. Jovan imaše haljinu od dlake kamilje i *pojâs* kožan oko sebe. Mat. 3, 4. Načini kuke na stupove i *pojâsove* njihove od srebra. Mojs. II. 48, 12. Nikome se ne će raspasati *pojâs* oko njega. Is. 5, 27. Mjesto *pojâsevi* mislim da je bolje *pojâsovi*. Bukvar 27. — 2) *vidi* päs 2, koljeno u rodu, naraštaj. — Ko dade jednom *pojâsu*, jednoj vrsti pravo da tako uništavate narodne običaje, koji su tekovina svih prošlih vekova; koji su nasljedstvo svih potonjih *pojâsova*? Megj. 178. Žudnja kojom je obično zadahnut mlagji *pojâs*, da ispred sebe potisne *pojâs* stariji, i da zauzme njegovo mesto. 185.

pôjâsâr, m. zonarius. Stulli. koji *pojâse* pravi ili prodaje; der Gürtler. *vidi* pasar.

pôjâsast, adj. n. p. koza, Gürtel-gestreift, lineam albam habens. Rj. *vidi* pasast. što je bijelo preko srijede, kao da ima oko sebe bijel *pojâs*. — *pojâsica*, *pojâsasta* koza. Rj. 529a.

pôjâsica, f. *pojâsasta* koza. Rj.

pôjâsić, m. dem. od *pojâs*. Rj. — Pipavica pipa, na kule na vile, na medene kolačice, na svilene *pojâsiće*, kome red konja pasti? Rj. 500b.

pôjâsina, f. augm. od *pojâs*. Rj.

pôjâskê, uhvatili se *pojâske*, t. j. u *pojâs*, kao kad se rvu, bei Gürtel, cingulo. Rj. *pojâs-ke*. adv. *vidi* popojâske.

pôjata, f. (po Here.) Rj. dem. *pojâtica*. — 1) der Stall, stabulum. Rj. *vidi* ahâr, konjušnica, podrum, staja, štala, štalog. — 2) gdje sijeno i slama stoji. Rj. *isp.* šupa. — 3) die Kammer, conclave: Da od njega bijel dvor miriše, i *pojâta* gje Omer-beg spava. Rj. *isp.* *pojâtak*. — Ako i živimo u *pojâtu*, ne grizemo (ni mi) slamu. Posl. 2.

pôjâtak, **pojâtkâ**, m. u združnijem kućama pregradak u kojemu muž i žena spavaju, das Schlaf-

gemach, cubiculum dormitorium, cf. kućar. Rj. isp. pojata 3.

1. pòjati, jēm, v. *impf.* *singen, canto, cf. pjevati.* Rj. *vidi i pjeti. v. pf. slož.* o-pòjati, od-, pro-, za- v. *impf. slož.* opojavati. — Budi slava Gospodu do vijeka; *pojaću Bogu* mojemu dok me je god. DP. 39.

2. pòjāti, pòjašēm, v. *pf. vidi* pojahati: *Poja* konja, ode u Krajinu. Rj. po-jahati, u *krajevima gdje se u govoru ne čuje glas h:* pojaati, i *sažeto* pòjāti.

pòjatica, f. *dem. od* pojata: A pored njih jedna *pojatica*. Rj.

pòjava, f. *djelo kojim se pojavi što i ono što se pojavljuje; die Erscheinung, visum, ostentum, species, phaenomenon. za obličje isp.* izjava, òbjava. — Veliki putovi u radnoj, naprednoj zemlji *pojava* su veoma zanimljiva. Zim. 289. Ovakve su me *pojave* u ovim krajevima iznenagjivale. Zlos. 119.

pojāviti, pòjāvīm, v. *pf.* Rj. po-javiti. — **1)** *nachlocken, anführen (die Heerde), ducō gregem, praeeo gregi:* Majka Maru iza gore zvala: Ajde Maro, i *pojavi stado.* A gjevojka *pojavi* ovce, dok dojavi na torine ovce. Rj. *povesti stado, ovce za sobom, poći pred njima vodeći ih. v. impf.* javiti. — **2)** *sa se, reflekt. sich offenbaren, sich zeigen, appareo:* pojavila se kuga. Rj. v. *impf.* pojavljivati se. i *prosti je javiti se v. pf.* — U snu ona ista žena *pojavi se caru* govoreći: »Ustaj na noge... Npr. 113. Kad bi se *hajduka mnogo pojavilo*, podizali su Turci i narod sav u potjeru. Rj. 799b. Da budu svagda gotovi, ako bi se od kud kak *Tuci protiv njih pojavili.* Danica 3, 220. Ispitivaše kad se *pojavi* zvijezda. Mat. 2, 7.

pojāvljivānje, n. *verb. od* pojavljivati se. *stanje u kojem se pojavljuje što:* Budući da su u *pojāvljivanju* novih valjanih sila književnih najočitiji znaci književnoga napredovanja. Rad 17, 164.

pojāvljivati se, pòjāvljūēm se, v. r. *impf.* pojavljivati se. v. *pf.* pojaviti se. — Kosovsko je ili lipljansko (*episkopstvo*) osnovano docnije, jer... istom se v. kralja Milutina *pojāvljuje*. DM. 23. Kazati zakone koji se na konsonantima *pojāvljuju*. Rad 2, 196. Talijanske riječi u kojih se pisaca najprije *pojāvljuju*. 21, 194.

pòjāz, m. u Konavljju pjeva se mjesto *pojas*, a u govoru se kaže *pas:* Prviencu do *pojaz*a. Rj. — I konja je vrana vazimala, sprezala ga svijelim *pojazom*. HNpj. 2, 156 (vazimala = uzimala, svijelim = svilenim, svionim?).

poječati, poječīm, v. *pf. vidi* zaječati: Sad od Beća sva zemlja *pojeća*. Rj. po-ječati v. *impf.* poje-kivati.

pojedinae, pojedīna, m. *pojedini čovjek.* — Ostavljaajući da račune s Bogom raščiscava i *pojedinae* i grupa kako je čijoj duši ugodno. Zlos. 163.

pojedīnce, einzeln, *singulativ, cf.* napose. Rj. *vidi i* posamce, i *syn. kod* napose. — Ne ću se upuštati u sve *pojedīnce* što biva o liturgiji. DP. 12. Gdje koji glagoli *pojedīnce* prelaze u sadašnjem vremenu iz jedne vrste u drugu. Istor. 257. Gospoda, vlastela. Od posljednje riječi još se nalazi i množina i to onda kad se mnogi misle *pojedīnce* (kao n. p. cvjetovi) a ne skupa (kao n. p. cvijeće), n. p. 12 vlastela. Obl. 11.

pojedīni, adj. *vidi* jedinstveni. *kao po jedan, gdje koji od mnoštva napose, der einzeln, singuli. isp. posebni.* — Žitija *pojedinih ljudi* vrlo su skopćana s historijom naroda njihova. Danica 4, 1. Pa se opet nagje u njima (u pjesmama) mesta (ne spominjući *pojedinih reči*, koje u živom jeziku niko sve znati ne može), koja ne razumem. Npj. 4, XLI. *Pojedinijem Srbima* mnogo je dobra učinio. Sovj. 37. A drugi (*Sokici*) osim *osobitijeh pojedinih riječi* u gdje kojijem riječima na drugijem slogovima glas rastežu.

Srb. i Hrv. 5. Nego je dodao i sud o *pojedinih dogajajima*. O Sv. O. 7.

pojedīnost, pojedīnosti, f. *abstract. osobina onoga što je pojedino, concret. pojedina stvar; die Einzelheit, singula.* — Suviše bi bilo da se dalje upuštam u *pojedīnosti*. Rad 15, 191. — I kad ne bi bilo tjeih *dragocjenijeh pojedīnosti*, vrijedno bi bilo... Star. 4, 230.

pojedljev, adj. *gefrässig, edax.* Rj. koji *svašta rado pojede, koji mnogo jede. vidi* proždrljiv, halav. **pojedljevac**, pojedljevca, m. *ein gefrässiger Mensch, homo edax.* Rj. *pojedljev čovjek. vidi* pokusalica. *isp. proždor, i syn. ondje.*

pòjedriti, drīm, v. *pf. vidi* zajedriti. *za akc. isp.* Rad 6, 107. v. *impf.* jedriti.

pòjestiniti, nīm, *vidi* pojevtiniti. Rj. v. *pf.* pojeftiniti, *jeftino (jeftinije) postati. suprotno* podražati, poskupjeti.

pojekivānje, n. *verb. od* pojevivati. *radnja* kojom *pojekuje n. p. gora.*

pojekivati, pòjekūēm, v. *impf.* po-jekivati. v. *impf. prosti* ječati 1. v. *pf.* poječati. — Puška puca, nikad ne patiše, stoji crne zemlje gudljevinu, sve Bakonja goru *pojekuje*. HNpj. 4, 438.

pòjenje, n. *das Tränken, praebitio potus.* Rj. *verb. od* pojiti. *radnja* kojom tko *poji n. p. stoku.* — U Crnoj Gori i okolinama velika je nevolja ljeti *za pojenje stoke*. Rj. 726a.

pòjesti, pòjedēm, v. *pf.* Rj. po-jesti. v. *impf.* jesti. — **1)** *vidi* izjesti. Rj. *vidi* ogruhati 2, općati, opucati, opuckati, smazati. — *Kao Alamani* (n. p. navališe, *pojedoše*). Rj. 3b. Grcačes što si *poio*. Rj. 105a. Tužno suze proljevao (car), što mu narod u gradu *od divova* strada i *pojedeni* bi, pa se sve bojao da mu *čerka* jednom ne bude *pojedena*. Npr. 191. Drkću mu ruke kao da je *tugj amanet pojeo*. Posl. 70. Turci, *pojedavši ono*, što je koji imao u bisagama, ogladne. Danica 3, 171. Ako se bojite, da vam ja u sirotinji *novce ne pojedem*, nagjite... Straž. 1887, 239. — **2)** *ein wenig essen, paululum manduco.* Rj. *kao izjesti malo što, kao okusiti što.*

pòjevtiniti, nī, v. *pf. wohlfeil werden, viliori pretio vendi.* Rj. po-jevtiniti, *postati jevtino (jevtinije). vidi* pojevtiniti.

Pòjezda, m. I *Pojezda* od Golupca grada. Rj.

pojezditi, zdīm, v. *pf. (st.) aufsitzen, daherreiten, equos conscendisse:* *Pojezdiše* hiljada svatova. Rj. *pojezditi, konje, kao* pojahati; *jezdeći poći. v. impf.* jezđiti. — Kad si *pojezđio na konjma svojim* i na kolima svojim za spasenje. Avak. 3, 8.

pòjilo, n. mjesto gdje se stoka *poji, die Tränke, aquatio, cf. pojište:* Na *pojilo*, gde se *poji stado*. Rj. *vidi i* napojište, vodopoj. *riječi s* takim *nast. kod* bjelilo 1. — a u *primjerima koji idu* *pojilo je korito iz kojega pije stoka:* I brže izruči krčag svoj u *pojilo*, pa opet otrča na studenac da nalije. Mojs. I. 24, 20. One dogjoše i stadoše zahvatati vodu i naljevati u *pojila* da napoje stado oca svojega. II. 2, 16 (*canales, die Rinmen*).

pòjište, n. *vidi* *pojilo*. Rj. i *syn. ondje.* — *riječi s* takim *nast. kod* danište.

pòjiti, pòjīm, v. *impf.* trānken, *praeeo potum.* Rj. *činiti da tko pije, davati mu piti. od* korijena od koga je piti. v. *pf. slož.* na-pòjiti, od-, za-, v. *impf. slož.* na-pajati, za-. — Ona *poji* po putu *putnike*. Rj. 112a. Pa se jedni s Turcima biju dok drugi za njima *stoku poje*. Rj. 726a. Nit' ću brata *pojiti vodićom*. Npj. I, 229. *sa se, pass.:* Vodopoj, mjesto gdje se *stoka poji*. Rj. 69b. Jer se na onom studencu *pojahu stada*. Mojs. I. 29, 2.

-pòjiti, -pòjīm, *ne nalazi se tako nego samo kao složen:* pri-pòjiti, raspojiti se, spojiti, sapojiti; v. *impf.* pripojavati, pripajati. *isp. pripoj.*

pòjma, f. (u Dubr.) *vidi* pomnja: imaj *pojmu*; nosi

pokázati, pòkázēm, v. pf. Rj. po-kazati. v. impf. pokazivati. — 1) zeigen, monstro, ostendo. Rj. vidi ukazati. — Načini pored manastira mehanu, pa ko ti god dogje, *pokaži mu prstom u nju*. Rj. 396a. Otvoriti junštvo, t. j. pokazati. Rj. 475a. Onda mu sestra rukom *pokaže da ga udari u život*. Npr. 8. Pokazao džeever. (Pokazao se da je šaren). Posl. 252. Ako mi skupitelj i u napredak *ovaku ljubav i povjerenost pokažu*. Danica 3, XXIII. Javno *pokaže svoj gnjev na kneza Simu*. Miloš 51. Da književnicima *pokaže pravi put u ovome djelu*. Pis. 26. Valja *zube pokazati*, da se oni Vas uplaše. Straž. 1887, 14. Da *na tebi pokažem silu svoju*. Rim. 9, 17. Dade *Srbiji veliku cijenu u spoljašnjim poslovima, pokazavši je susjedima samostalnu i važnu državu*. DM. 53. — 2) sa se, refleks. sich blicken lassen, sich zeigen, ostendere se. Rj. vidi ukazati se. — On ne šćedne ni bježati, nego ostane među njima, pa se *pokaže da je on najmlagji carev sin*. Npr. 10. Kad to čuje Stojša odmah *joj se pokaže*: »Ja sam tvoj brat«. 29. Da se *nikome ne pokažeš*, ako bi ko u ovu moju kamaru dolazio. 260. Pokazao džeever. (Pokazao se da je šaren). Posl. 252. Te se jeseni Miloš na Mišaru *pokazao dostojan imena i čina svoga*. Danica 4, 28. Ali su mnogi izginuli jurišajući na Turke *da bi se pokazali*. Sovj. 40. Kad dogje, otići ću, da ga posjetim. Ne brinite se, *kako ću mu se pokazati*, a i ogjeven sam. Straž. 1886, 1287. U bojevima . . . *slavno se pokazao*. Žitije 21. Ne da se mi *valjani pokažemo*, nego da vi dobro činite. Kor. II. 13, 7. Pokaza se meni Danilu *utvara*. Dan. 8, 1.

pokazivānje, n. das Zeigen, ostensio. Rj. verb. od 1) pokazivati, 2) pokazivati se. — 1) radnja kojom tko pokazuje što. — 2) stanje u kojem se što pokazuje kome.

pokazivati, pòkazujēm, v. impf. Rj. po-kazivati. v. pf. pokazati. — 1) zeigen, monstro, ostendo. Rj. vidi ukazivati. — Vidiš li ono onamo (pokazujući prstom) veliko brdo? Npr. 220. Kurjaku put u šumu *pokazivati*. Posl. 164. Tako mi one žrake nebeske! (put sunca *pokazujući*). 303. Tuta, smrće, na unuće. (. . . *pokazujući rukom* dijete). 323. Ova su mu dvojica u svakoj prilici *pokazivali*, da on nije veći od njih. Danica 3, 218. Jednom *ga je* (Miloša) *pokazivao* (Sulejman-paša) mlogoj *gospodi* Turskoj, govoreći: »Vidite li . . . Miloš 56 (Ranke je preveo: vorstellen). Tu je kuća (*pokazujući pištoljem Turske šančeve*), tu je žena, tu su deca. 106. Jednako teže na samovoljno vladanje, i pomalo *pokazuju znake toga*. 140. Ova potonja *milost koju mi pokazuješ* veća je od prve. Rut 3, 10. — 2) sa se, refleks. — Ukazivati se, vidi *pokazivati se*. Rj. 776a. Koliko se god Suleman-paša *pokazivao*, da Miloša pazi . . . toliko se od njega bojava. Miloš 68. Hrabro se branili od Srpskih četa, koje su im se *gde pokazivale*. 103. Videći da se i on njima *vrlo prijateljski pokazuje*, stanu se s njim dogovarati. Sovj. 25. Ovaj svijet nije ovakovi stvoren, *kao što se sad očima našima pokazuje*. 80. Spolja se *pokazuju* ljudima *pravedni*, u iznutra ste puni licemjerja i bezakonja. Mat. 23, 28.

pokličeljati se, ljām se, v. r. pf. vidi ponijeti se. Rj. po-kičeljati se, kičeljiv postati. vidi pohloliti se.

pokidati, dām, v. pf. Rj. po-kidati. v. impf. kidati. — I. 1) zerreißen, dirrumpe. Rj. isp. potrgati 1. — Dojke češ svoje *pokidati*. Jezek. 23, 34 (lucerabis). Ali se na ovaj glas, koji je *pokidao lance paklene*, ne otvore odmah vrata crkvena. DP. 160. — 2) herabreißen, detraho. Rj. što sa čega: Posijecite drvo, i okrešite mu grane, *pokidajte mu lišće* i razmetnite mu rod. Dan. 4, 14 (excutite folia ejus, schlaget ab sein Laub). — 3) košaru, ausmisten, expurgo (ejecto stercore). Rj. *pokidati štalu*, izbacišći iz nje *gjubre*. isp. pomesti 1, i syn. ondje. — II. sa se, refleks. *pokidati se*, dāmo se, v. r. pf. od smijeha, vor Lachen, bersten, rumpinur risu. Rj. vidi popucati, potrgati se.

pokikati se, kām se, v. r. pf. počupati se s kim za kiku, sich beim Zopfe nehmen, capillis se invicem trahere. Rj. po-kikati se. recipročno. v. impf. kikati se.

pokilāviti, pokilāvīm, v. pf. Rj. po-kilaviti. v. impf. kilaviti. — 1) nach der Reihe einen Bruch (Leibschaden) verursachen, hernias concilio. Rj. nekolicinu redom učiniti *kilavima*. — 2) sa se, refleks. *pokilāviti se*, *pokilāvimo se*, nach der Reihe Brüche bekommen, hernias sibi conciliare. Rj. v. r. pf. *pokilāvise se* nekolicina, *postaše redom kilavi*.

pokipjeti, pokipīm, v. pf. überlaufen, redundo (lonac i mlijeko). Rj. po-kipjeti. vidi prebujati, prevreti 2. v. impf. kipjeti. — Mali lonac lasno *pokipi*. Malen lončić *brzo pokipi*. Prh. 174.

pokiseliti, lim, v. pf. einweichen, eintränken, macero. Rj. po-kiseliti, što, potopiti u vodu. vidi zakišati. v. impf. kiseliti. — Nakišati n. p. bob. vidi nakvasiti, *pokiseliti*. Rj. 391b. Pošto je (kozju ili ovčju kožu) ostružu i *pokisele*, usuću je na šiljku, i po tom njome grade opanke. Rj. 466b. sa se, pass. ili refleks.: Kišati se, *pokiseliti se*, raspasti se u vodi. Rj. 271b. *Opanci pošto se ostružu i pokisele*, najprije se okruže, pa se onda nabodu. Rj. 377a.

pokisnuti, snēm (pòkiaso i pòkiasno), v. pf. be-
regnet werden, pluvia madefieri. Rj. po-kisnuti (od kiše). v. impf. kisnuti 2. — *Pokisli* otkosi; *pokislo* sijeno u otkosima. Rj. 476b. Opuzao kao miš (n. p. kad ko *pokisne*) Posl. 241. Vrh gjevojke sajan razapnite, da *gjevojci ne pokisne lice*. Herc. 184. isp. smokriti se, pokvasiti se, n. p. od kiše. Rj. 696a.

pokivānje, n. das Beklopfen (s. B. Dengeln der Sense), pulsatio. Rj. verb. od pokivati. radnja kojom tko *pokiva* n. p. kosu ili vodenični kamen.

pokivati, pòkivām, v. impf. n. p. kosu, t. j. otkivati, beklopfen, pulso (compungo). Rj. po-kivati. isp. klepati 2. v. pf. pokovati. — sa se, pass.: Kamen vodenični bolje *melje kad se često pokiva*. Posl. 128.

poklāće, n. (u C. G.) das Blutbad, caedes, cf. pokolj. Rj. verb. od poklati. *djelo kojim tko pokolje ljude*. vidi i zakolj, posijek. — Ali smo se dužni postarati na nek' način prekinut' *poklāće*. Šćep. mal. 61.

poklade, pòklādā, f. pl. Rj. vidi pokladi. — 1) n. p. Bijele, Mesne, Božitnje, (Mratinske. Rj. 8), Petrove, Gospojjine, Arangjelove i t. d. der *Tug vor der Faste* (die Fastnacht), bacchanalia? Rj. dan pred post. u pravoslavnijeh. — Za to se mnogi o *bijelim i božitnjim pokladama* namažu bijelim lukom . . . jer kažu da one (vještice) na *poklade* najviše jedu ljude. Rj. 66b. *Zauzi*, poklade mesne i bijele. Rj. 199b. *Mratinske poklade*, božične poklade. Rj. 370b. — 2) (u Dubr.) vidi mesojegje (a što su hrišćanima *poklade*, ono kršćani zovu *posljednji dan od poklada*). Rj. u katolika *poklade*, *pokladi* ili mesojegje vrijeme je od *bogojavljenja do pepeljave srijede*. — *Završne poklade*, utornik u oči pepeljave srijede. Rj. 168b.

pokladi, m. pl. vidi poklade. Rj. — Ne znaš kad dohode *pokladi*. DP. 77. Teško tomu komu jednom na godište *pokladi* dohode. 126. Tus(t) je kako *pokladi*. 138.

pokladnī, adj. ad bacchanalia pertinens. Stulli. što pripada *pokladama*.

pokladnica, f. (u C. G.) uz bijelu nedjelju djevojke se skupe u jednu kuću i donesu *pokladnicu* (sira, skorupa itd.) te gotove jelo i časte se. Rj. kao *pokladna čast*.

pokladovānje, n. das poklade-Halten, actio bacchanalium. Rj. verb. od pokladovati. radnja kojom tko *pokladuje*.

pokladovati, pòkladujēm, v. impf. i pf. Fastnacht halten, agere bacchanalia. Rj. *provoditi* i *provesti poklade*.

poklanjānje, n. Rj. vidi poklonjanje. verb. od 1) poklanjati, 2) poklanjati se. — 1) radnja kojom tko *poklanja kome* što (das Schenken, donatio. Rj.). vidi

prikazivanje. — 2) radnja kojom se tko poklanja (das Verbeugen, inclinatio. Rj.).

poklanjati, njām, v. impf. Rj. po-klanjati. *vidi* poklonjati. v. pf. pokloniti. — 1) kome što, *schenken, dono.* Rj. *vidi* prikazivati 2, darivati, šenkovati. — Ja tebi poklanjam sve tri trpeze. Npr. 82. Jer ti neću više da poklanjam život, noću te na mjestu pogubiti. 201. Marko s'ječe Arapske junake, pa sve glave pred cara iznosi, a car Marku *bakšiše poklanja.* Npj. 2, 365. — 2) sa se, *refleks. sich verbeugen, verneigen, inclinor.* Rj. v. impf. *prosti* klanjati se. — Djever se ondje s nevjestom poklanja pred starješinama. Rj. 669a. Poklanjam ti se kao (i) nevjesta zadnjijem svatovima. (A svak može znati kakav je poklon onima koji su za nevjestom kad se ona u napredak poklanja). Posl. 252. Tad se Turčin natrag obazreo, desnu ruku na prsi metnuo, *Stojanu se do sedla poklanja.* Npj. 4, 192. Dva sokola od babova dvora . . . sokol'ma se smjerno poklanjaše. Kov. 91. Nevjesta ide najzadnja iza svijuo poklanjajući se prema svakome koga sretnu. 96. Sjutradan već ne nosi vije-naca i ne poklanja se do zemlje. 98.

poklapan, poklāpna, adj. *vidi* pohlapan. Rj. h se gdje gdje drži, gdje gdje otpada, gdje gdje se mijenja na k: pohlapan, poklapan, oblaporan. Korijeni 222. poklapan na što. *vidi* i lakom. — Trpija je poklapna na dušu. Šcep. mal. 160.

poklāpānje, n. *das Zudecken, opertus, opertura.* Rj. *verb.* od poklapati. radnja kojom tko poklapa što.

poklāpati, poklāpām, v. impf. *zudecken, operio.* Rj. po-klapati, n. p. lonac. v. pf. poklopiti.

poklāpuša, f. *vidi* preglava. Rj. ono drvo o kome visi jaram. riječi s takim nast. kod ajgiruša.

poklati, pokoljēm, v. pf. Rj. po-klati. v. impf. klati. — 1) *zusammenschlachten, macto unum ex alio.* Rj. — Čoečel vidim da si sumao dušu da iz-gubiš i da pokolješ onu jadnu svoju gječicu. Npr. 122. — 2) sa se, *reciproch. raufen, rixor.* Rj. isp. isklati se, skladi se, saklati se, zaklati se 2. — Lužani, koji su se izmjeću sebe poklati i zatrli i raselili: Da čemo se poklat' ka' Lužani (Posl. 56). Rj. 335a.

poklećivānje, n. *das Niederknien, prolapsio in genua.* Rj. *verb.* od poklećivati. radnja kojom tko poklećuje.

poklećivati, poklećujēm, v. impf. *niederknien, procumbo in genua.* Rj. kao padati na koljena. v. pf. pokleći, pokleknuti; kleći, kleknuti.

poklečkē, n. p. iči t. j. na koljenima, *knienend, genibus nixus.* Rj. *adv.* po-klečke, kao klečeći. za kvantitet na krajnjem slogu isp. ameticē.

pokleći, **pokleknuti**, **pokleknēm**, v. pf. *niederknien, in genua procumbo.* Rj. po-kleći. *vidi* kleći, kleknuti. v. impf. poklećivati. — Pozna konjic svoje gospogjice, pa pokleče na svoja koljena, Mara mu se baci na ramena, i pobježe, vesela joj majka! Herc. 145.

poklem, *nachdem, quum.* Rj. *vidi* poklen, pošto. **poklen**, *vidi* poklem, pošto. — Poklen se nakucaju, ondar se rugaju. Posl. 252. isp. n (dodatak), koje se mijenja i na m: poklem.

poklepak, **poklepka**, m. (u Boci) n. p. biće pokle-paka, t. j. boja, *die Schläge, verbera.* Rj. isp. poklepati.

poklepati, **poklepljēm**, v. pf. n. p. sjekiru, motiku, *glüchend machen und schärfen, candefactum acuo.* Rj. po-klepati. isp. povariti. v. impf. klepati 2. — U cijeloj zemlji Izrailjskoj ne bješe kovača . . . Za to slažahu svi Izrailjci k Filistejima kad koji šćaše poklepati ranik ili motiku ili sjekiru ili srp. Sam. I. 13, 20.

pokličē, f. (u C. G.) *der Ruf, clamor.* Rj. po-kličē, isp. pokličē, pokliknuti. *glas koji se čuje, kad se poklikne.* *vidi* klik. isp. vika. — Blago narodu koji zna trubnu pokličē! Ps. 89, 15.

pokličēi, **pokliknēm**, *vidi* pokliknuti. Rj. po-kličēi, *aufrufen, kreischen, exclamo.* v. pf. su i *prosti* kličēi,

kliknuti. *vidi* i upiti, vapiti, viknuti. v. impf. poklikivati. — 1) *neprelazno:* Pak je vila pokliknula iz nje tanka b'jela grla. Npj. 1, 150. Ode svaka svojim sokakom, *poklikoše tanko glasovito:* »O devojke sade isprošene . . . 2, 639. Pa pokličē grlom bijelijem: »Haj gje si mi Popović-Ivane . . . 4, 9. Svi narodi pokliknite Bogu glasom radosnijem. Ps. 47, 1. — 2) *prelazno:* Petar viknu a brata pokliknu: »Ne daj Krsto, brate od matere!« Npj. 4, 101. A pokličē Vuko do dva sina: »A Jovane gje si i Mušlje?« 4, 514. cf. zovnuti.

poklikivānje, n. *das Aufrufen, exclamatio.* Rj. *verb.* od poklikivati. radnja kojom tko poklikuje (kome).

poklikivati, poklikujēm, v. impf. *aufgerufen, exclamo.* Rj. po-klikivati. v. pf. pokličēi, pokliknuti. — Radujte se Bogu, koji nam daje krjepost, *poklikujete* Bogu Jakovljevu. Ps. 81, 1.

pokliknuti, knēm, v. pf. *aufgerufen, kreischen, exclamo, cf.* pokličēi. Rj. i *primjere ondje.* cf. zovnuti.

pokliktati, **poklikcēm**, v. pf. po-kliktati. *vidi* zakliktati. v. impf. kliktati. *klićku* gdje koje ptice i vila. — Još zorica ne zabijelila, dok poklikta sa Javora vila. Npj. 4, 293.

poklisār, poklisāra, m. (po jugozap. kraj.) *der Gesandte, legatus:* Poklisaru se glava ne siječe (Posl. 252). Rj. *vidi* poslanik, elčija. — Lišce je od srca poklisar. DP. 56. Oko je prvi u ljubavi poklisar. 90. Tugja riječ. Osn. 117. od apocrisarius (apocrisarius), *odbacivši sprječ a i promijenivši srednje r na l:* (a) pocrisar (ius). Grčki ἀποκριτής (= odgovor).

pokliznuti, znēm, v. pf. **pokliznuti** se, znēm se, v. r. pf. *ausgleiten, labi (loco lubrico).* Rj. po-kliznuti (i se). v. impf. klizati se, kliziti. — Bolje je *kliznuti* nogom nego jezikom. Posl. 24.

poklōn, m. — 1) *das Geschenk, donum:* Poklonu se u oči ne gleda (Poklonjenoj se kobili u zube ne gleda) (Posl. 253). Rj. *vidi* dar, bakšiš, jabuka 4, milost 3, peškeš. — Brnjaš konj kojega je poslao Šćepanu na poklon. Rj. 44b. Znaš li ti kako se prosi moja šćer? . . . ako pogodiš, na poklon ti ona i polovina carstva mojega. Npr. 102. Šerbetašće je reč Turska, i znači poklon na šerbet (napojnica). Danica 5, 89. Primivši od Njihove Svetlosti pristojni poklon za dojakošnju dangubu. Npj. 1 4, XVII. Nego je i novaca davao, i na poklon i u zajam. Sovj. 77. Sinovi njegovi udariše za dobitkom, i primahu poklone, i izvrtahu pravdu. Sam. I. 8, 3. — 2) *die Verbeugung, inclinatio:* vala brate, poklon imamo; pozdrav i poklon; poklon do crne zemlje: Obrni se, pokloni se, poklon domaćinu. Rj. — Od mene mu poklon i pozdravlje. Npj. 2, 380. »Poklon vašoj prečestnosti« . . . »da iz njegovih usta doznamo, kome je od nas četvorice poklon učinio.« Danica 2, 125. Na ovijem riječima zahvale starome svatu svi poklonima. Kov. 58. Po tom se i ondje (u crkvi) s poklonima nevjesta i zaova izljube sa svima ženama. 97. Molim da biste moj poklon i pozdrave kazali svim mojim dragim prijateljima. Kolo 14 (15).

poklōnik, poklonika, m. (u Dubr.) *der Pilger, peregrinus religionis ergo, cf.* hadžija. Rj. *koji ide n. p. u Jerusalem, Rim i t. d. da se pokloni svetinji kakoj.* — Sačuvaj dušu svoju, jer sam tvoj poklonik. Spasi slugu svojega, Bože moj, koji se u te uzda. Ps. 86, 2.

poklōniti, **poklōnīm**, v. pf. Rj. po-kloniti. v. impf. poklanjati, poklonjati. — 1) *schenken, dono.* Rj. *vidi* darovati, džabaisati, počastiti 2 (koga čim), prikazati 1, šenkovati. — Ako bi devojci kto poklonio što u novcu . . . ako li bi joj kto poklonio što od haljina. Rj. 704b. Izvuci me na polje, pa me ubij ako mi ne češ života pokloniti; samo me izbavi odavde. Npr. 145. Poklonjenoj se kobili u zube ne gleda. Posl. 253. No ak' hoćeš da smo prijatelji, pokloni mi čerku za ljubovcu. Npj. 2, 577. »Sav ću vama šćar

pokloniti; vama šćar, meni Tursko zdravlje... Suze rone (Turci), Stanojlu se mole: »Harambaša, pokloni nam zdravlje!« 4, 334. Sve mu mrtve poklonio Turke. 4, 445. (t. j. oprostio mu što ih je pobio. Vuk). Za Manojlove zasluge pokloni mu cesar Madžarsko plemićstvo. Žitije 5. Crkvu sv. arhangjela s tri sela... pokloni hilendarskoj lavri za spomen svojoj duši. DM. 81. — 2) sa se, *refleks. sich verbeugen, inclinor.* Rj. — Kad ugju u sobu i nameste se, pokloni im se mati njegova kao gospodi. Npr. 64. Oboje se poklone pred njim. 107. I četiri stare patrijare, smjerno im se care poklonio. Npj. 2, 89. Družini se redom poklonio. 4, 324. Pa su divno knjigu proučili, na knjigu se vrlo poklonili, šarovitu knjigu zagrlili. 4, 162. Kad ih ugleda, ustade te ih srete, i pokloni se licem do zemlje. Mojs. 1. 19, 1. Ona pade ničice i pokloni se do zemlje. Rut 2, 10.

poklonski, *adj.* što pripada poklonu? *Geschenk?* — Kokotić poklonski. DPosl. 47.

poklonjanje, *n.* vidi poklanjanje. Rj.

poklonjati, njām, *v. impf.* Rj. po-klonjati. *v. pf.* pokloniti. — 1) vidi poklanjati. Rj. — 2) sa se, *refleks. vidi poklanjati se.* Rj. — Uče je (djevojku) hoditi, među djeverima stajati, poklonjati se i t. d. Kov. 64.

poklopac, *m.* vidi zaklopac. Rj. vidi i zaklop 2, pokrivi 1. ono čim se poklopi, zaklopi n. p. lonac; *der Deckel, operculum.* *isp.* poklopiti.

poklopica, *f.* (u Srijemu po varošima) *Art Kartenspiel um Gewinn, lusus paginarum genus:* poklopivši po nekoliko karata na gomile, meće odozgo na njih ko što hoće, pa kad se izvrnu u čijoj gomili donja karta bude veća onaj dobija. Rj. kartaska igra.

1. **poklopiti**, *po-klopim, v. pf. zudecken, operio.* Rj. po-klopiti. kao prost glagol ne nalazi se. *isp.* klōpiti. *v. impf.* poklapati. — 1) vidi zaklopiti, oklopiti 1. — Zaklopiti, 1) n. p. lonac, bedecken, contego, *cf.* poklopiti. Rj. 177a. Poklopica: poklopivši po nekoliko karata na gomile... kad se izvrnu u čijoj gomili donja karta bude veća, onaj dobija. Rj. 531a. sa se, *refleks.*: Preko onoga gosposkoga odela obuče svoje stare siromaške haljine i poklopi se šešivom. Npr. 64. — 2) poklopiti konja, t. j. oklopiti (2) ga, usjahati na nj. *syn.* vidi kod pojahati. — A doratu stoga poklopio, pa okrenu stanu bijelome. Npj. 4, 324.

2. **poklopiti se**, *po-klopim se, v. r. pf. sich still hinducken, conquinisco, remitto membra.* Rj. po-klōpiti se, kao spustiti se do zemlje, klonuti. vidi pošunjiti se. — kao prost glagol ne nalazi se. vidi klōpiti. *isp.* oklopiti.

poklopnica, *f.* (st.) — 1) *der Deckel, operculum:* Od koplja ti gradili nosila, a od štita grobu poklopnice. Rj. ono čim se što poklopi, n. p. daska kojom se poklopi grob. — 2) (u Novom u Boči) vidi grobnica. Rj. gdje se mrtvac poklopi. vidi i raka.

pokljuka, *f.* vidi lopiza. Stulli. u Slav. znači što i crepulja, koje vidi, i *syn.* ondje. L. Radičević.

pokljuniti se, *po-kljūnim se, v. r. pf. sinken, consternor, cado:* nešto se pokljunio; pokljunilo se zelje (od mraza). Rj. po-kljuniti se, kao kljun spustiti, klonuti, sleći se. vidi skljuniti se: kad se n. p. skuva zelje kakvo, pa se slegne, niedersinken, cadere. Rj. 687a. kao prost glagol ne nalazi se. *isp.* i pokunjiti se.

poknjiški, *adv.* n. p. govoriti, wie es in den Büchern ist (d. i. altslavisch), lingua librorum (ecclesiasticorum.). Rj. po-knjiž-(s)ki, po knjizi, kao po knjigama što se piše. — Svaka opština ima glavnoga kmeta (ili, kao što književnici govore i pišu, predsjedatelja primiritelna suda) i po nekoliko manja (koji se poknjiški zovu članovi primiritelnog suda). Slav. Bibl. 1, 86.

pokoj, *pokoja, m. die Ruhe, requies:* Bog da mu duši pokoj da! (Kad se kaže za koga da je umro, ili se onako spomene kakav pokojnik. Posl. 17). Pokoj

ti ocu! (Kao zakletva. Posl. 253). Pa Komnenu pokoj duše daje. Rj. — Kad nečisti duh izigje iz čovjeka, ide kroz bezvodna mjesta tražeći pokoja, i ne nagje ga. Mat. 12, 43.

pokojni, *adj. der verstorbene, selige, defunctus.* Rj. koji se upokojio, umro. vidi rajni.

pokojnica, *f. die Verstorbene, defuncta.* Rj. žena pokojna.

pokojničn, *adj. der Verstorbenen, defunctae.* Rj. što pripada pokojnici.

pokojnik, *m. der Verstorbene, defunctus.* Rj. pokojni čovjek. — Bog da mu dušu prosti! (Kad se kaže za koga da je umro, ili se onako spomene kakav pokojnik). Posl. 17.

pokojnikov, *adj. des Verstorbenen, defuncti.* Rj. što pripada pokojniku. — Osim kućana i obližnje rodbine pokojnikove, pokojnice se ondje zovu i njegova dalja rodbina. Kov. 98.

pokolčiti, *po-kolčim, v. pf.* po-kolčiti, kočiče (kolčice) pozabadati ili pozabijati u zemlju, kad n. p. mjerčin hoće da mjeri. *v. impf.* kolčiti. oko Zagreba. Iveković.

pokolčati, *bām, v. pf.* — 1) po-kolebati. kao zaljuljati. *isp.* nepokolebljiv. vidi uskolebati se. *v. impf.* kolebati se. sa se, *pass.*: Što Stefan veli da je... tim se može za malo pokolebati ono što rekoh o diobi. DM. 5. — 2) sa se, *refleks.*: Zatrese se i pokoleba se zemlja. Sam. II. 22, 8.

pokolj, *m.* (u C. G.) *das Blutbad, caedes, cf.* poklače: Pokolj kao na Kosovu (n. p. bio, biče. Posl. 253). Nu mi štogogj od pokolja pričaj. Rj. po-kolj. *isp.* poklati. vidi i zakolj 2, posijek. — Car Izrailjev učini velik pokolj među Sircima. Car. I. 20, 21.

pokoljencē, *adv.* n. p. ići, t. j. na koljenima. Rj.³ po-koljenje. za kvantitet na krajnjem slogu *isp.* ametece.

pokoljenik, *po-koljenjāk, m.* (u Grblju) dugačak ubrus koji se svijem gostima oko trpeze metne preko koljena, *Art Serviette so eine allen Tischgenossen über die Knie bebreitet wird, mappae genus.* Rj. pokoljenik, po koljenu što se meće.

pokoljenje, *n. die Nachkommen, progenies.* Rj. vidi natraga, natražje, potomstvo. *isp.* podmladak, i *syn.* ondje.

pokondiriti se, *po-kōndirīm se, v. r. pf. Becher werden, fio poculum, in dem Sprichworte:* Kad se tikva pokondiri (Kad se pogosodati onaj kome ne prilikuje. Posl. 121), wenn der Geringe ein Herr wird. Rj. po-kondiriti se, postati kondir (1).

pokon, vidi napokon.

pokonj, *cf.* napokonj: Na pokonj ti oženila sina! i u z'o čas snašicu dobila! Rj. *adv.* vidi i napokojne, napokon, napokojnje, naposlje, naposljed.

pokop, *m. das Begräbniss, sepultura, cf.* pogreb. Rj. vidi i pokopanje, ukop, zakop, sprovod 2.

pokopanje, *n.* (u Dubr.) *das Begräbniss, sepultura:* dajte što za pokopanje Boga (govore kalugjeri pred uskrš kad prose). Rj. vidi pokop, i *syn.* ondje.

pokopati, *po-kōpām, v. pf.* Rj. po-kopati. Daničić misli, da je *akc.* u sad. vrem. pokopām. Rad 6, 119. *v. impf.* kopati. — 1) nach der Reihe begraben, composui omnes. Rj. nekolicinu zakopati jednoga za drugim. — Pokopaj (najprije) one što si do sad pobio. (Kad ko prijete kome da će ga ubiti, a misli se da nije vrijedan to učiniti). Posl. 253. — 2) nach der Reihe ausgraben, effodio unum ex alio, n. p. pokopao svu repu, rotkvu. Rj. kao iskopati redom svu repu, rotkvu. — 3) ein wenig graben, paululum fodio. Rj. kao kopajući malo poraditi.

pokopica, *f.* kad se u jesen ne zagrne vinograd, onda se u proljeće prvo kopanje zove pokopica (ili sebica). Rj. — Prašak, prašidba, vinogradska kopnja poslije pokopice. Rj. 565a.

pokor, *m.* — 1) *der Tadel, gerechte Vorwürfe, op-*

probiom: Od Boga je velika grijota, a od ljudi pokor i sramota. Rj. *isp.* zazor, prijekor. — Šta će kazati rod nesretne gjevojke, kad čuje ovaj pokor? Danica 2, 141. Dva su velika uzroka ovoj nesreći našega jezika, i ovome pokoru našem. Rj.¹ V. — 2) ein Mensch, der zum Vorwurfe gereicht, opprobrium: Muči pokore jedan! Rj. kaže se čeljadetu zazornu. — *pò-kor* (kor. koga je i i kar), prijekor, ukor. Osn. 24.

pókora, f. (u zap. kraj.) die Busse, piaculum: Tešku Savo pokoru činjaše. Rj. vidi pokajanje 3. — korijena od koga je kar. *isp.* pokor.

pókòran, pòkòrna, adj. gehorsam, obediens: Pokornu glavu sablja ne siječe (Posl. 253) (so hört man es, mit dem accus.). Rj. tako se govori, sa akus.). vidi poslušan, poslušljiv, suprotno nepokoran. — Nek ja znam, da si mi pokoran. Npj. 3, 391. Prepokorni sluga Vuk Stef. Karadžić. Posl. VI. Svjedočim da je Travunija i pokorna bila jednako srpskom knezu. DM. 2. — korijena od koga je kar. *isp.* pokora.

pokorávanje, n. das Unterwerfen, Unterthänigmachen, subjectio. Rj. verb. od 1) pokoravati, 2) pokoravati se. — 1) radnja kojom tko pokorava koga. — 2) radnja kojom se tko pokorava kome.

pokorávati, pòkòrāvām, v. impf. Rj. v. pf. pokoriti. korijena od koga je kar. *isp.* pokor. — 1) zu Paaren treiben, unterwerfen, sub potestatem redigo. Rj. — Oni su druge ljude sebi pokoravali. Priprava 67. Bog, koji mi daje osvetu, i pokorava mi narode. Sam. II. 22, 48. — 2) sa se, *refleks.* Zašto da se oni pokoravaju Milošu. Miloš 174. Lakše pisati po svojoj volji kakogod, nego li narodni jezik učiti i njegovijem se pravilima i svojstvima pokoravati. Pis. 17. Svaka duša da se pokorava vlastima koje vladaju... Tako se valja pokoravati ne samo od straha nego i po savjesti. Rim. 13, 1: 5.

pokòrisānje, n. das Schänden, ignominia. Rj. verb. od 1) pokorisati, 2) pokorisati se. — 1) radnja kojom tko pokoriše koga. — 2) radnja kojom se tko pokoriše.

pokòrisati, pòkòrisēm, v. impf. Rj. pokor-isati. glagoli s ovakim nast. ponajviše su v. impf. i pf., gdje-koji i samo v. pf. (n. p. džabaisati). *isp.* Rad 6, 132. može biti da je i ovaj glagol ne samo v. impf. nego i v. pf. *isp.* 2 pokoriti, pokòrim. — 1) koga, Schande (im hohen Grade) bringen, ignominia officere. Rj. činiti kome pokor, veliku sramotu. — 2) sa se, *refleks.* sich schänden (im hohen Grade), se dedecorare. Rj. veoma se sramotiti.

1. pòkòriti, pòkòrim, v. pf. Rj. v. impf. pokoravati. — 1) unterwerfen, sub potestatem redigo. Rj. — Dok Grahovo feta učiniše, t. j. dokle ga pokoriše. Rj. 796b. Ima od cara vlast, da zemlju silom pokori. Miloš 118. Sve si pokorio pod njegove. A kad mu pokori sve, ništa ne ostavi njemu nepokoreno. Jevr. 2, 8. Neprijatelji biše pokoreni pod vlast njihovu. Ps. 106, 42. Učini što ne bi trebalo dobar car da čini od pokorena naroda. Prip. bibl. 71. — 2) sa se, *refleks.*: Pokori se mahnitu, kao i svetu. Posl. 253. Vрати se gospogji svojoj, i pokori joj se. Mojs. I. 16, 9.

2. pòkòriti, pòkòrim, (akc. prema ukòriti, ukòřim) v. pf. po-koriti, *isp.* pokorisati, pohuditi, pohuliti (Što junaštvo svoje pohuliše. Npj. 5, 137), pokuditi, posramiti. v. impf. koriti. — AP ne daju mladi Crnogorci, no se kolju kako mrki vuci, brane sebe i slobodu dragu, da mi svoje ne pokore stare, no boj biju, a sijeku glave. Npj. 5, 215.

pòkòrizmić, m. ono vrijeme između vaskresenija i Gjurgjeva dne: koliko ima ove godine pokorizmića? Rj. po-korizmić, vrijeme po korizmi (do Gjurgjeva dne). vidi prikorizmić, *isp.* korizma.

pòkòrnica, f. die Büsserin, poenitens. Rj. koja se kaje, čini pokoru.

pòkòrničār, m. poenitentarius. vox Eccl. Stulli. svećenik koji je odregjen da ispovijeda pokornike n. p. u stolnoj crkvi.

pòkòrník, m. (po zap. kraj.) koji se kaje, der Büsser, poenitens. Rj. koji čini pokoru. vidi pokajnik.

pòkòrnòst, pòkòrnòsti, f. die Unterwürfigkeit, der Gehorsam, obedientia. Rj. osobina onoga koji je pokoran. vidi posluh 2, poslušanje, poslušnost. suprotno nepokornost. — Od svakoga svome vladaocu pokornost i vjernost. Pis. 20. Znajjaše držati u pokornosti svoju rodbinu. DM. 8. Eto početka državi i pokornosti svoju knezova jednome gospodaru i samodršcu. 18.

pòkòrúšiti se, pòkòrúšim se, v. r. pf. smrznuti se malo (kao da se po zemlji uhvati kora), ein wenig zufrieren, wie mit einer Rinde überzogen werden, concurstari, paulo congelari. Rj. po-korušiti se. *isp.* skorušiti se.

pòkòsiti, pòkòsīm, v. pf. abmähen, demeto. Rj. po-kositi. v. impf. kositi. — Udare preko livade skoro pòkòšene. Npr. 144. Ako je trava pòkòšena, ostalo je korijenje. Posl. 4. Nogo puče puška od Turaka, te Iliji srce pòkòsila. Npj. 4, 122.

pòkòškati se, pòkòškām se, v. r. pf. vidi sporiječiti se. Rj. po-koškati se, kao svaditi se malo, pokorati se s kime. vidi i podžaveljati se, sporečkati se. v. impf. koškati se.

pòkòvac, pòkòvca, m. (u Dalm.) kovačev mušterija. Rj.³

pòkòvati, pòkòjēm, v. pf. Rj. pokovati. — 1) beklopfen, pulso, compungo, cf. pokivati: Pokuj njima krive kosijere. Rj. — 2) nach einander schmieden, cudo aliud ex alio. Rj. — Ja ću njemu blago otimati, na družinu toke pokovati, porezati zelene dolame. Npj. 3, 313. Tko je vama čohu porezao? Tko li vam je pokov'o oružje? 4, 180. Načini sto od drveta sitima... i pokova ga čistim zlatom. Mojs. II. 37, 11.

pòkòvina, f. (u Dalm.) što se kovaču daje (ponajviše u žitu) na godinu. Rj.³

pòkòrāčivānje, n. das Abkürzen, decurtatio. Rj. verb. od pòkòrāčivati. radnja kojom tko pòkòrāčuje što. pòkòrāčivati, pòkòrāčujēm, v. impf. abkürzen, decurto, brevius reddo. Rj. po-kračivati, činiti da bude što kraće. v. pf. pòkòrāčiti.

pòkòragja, f. Diebstahl, das Gestohlene, furtum, cf. odora. Rj. ono što se ukrade, pòkòrade; stvar ukradena. *isp.* deračina. — Lupež valja da plati osim pòkòragje i ostale sve troškove. Rj. 699b.

pòkòraj, mit gen. neben, längst, juata. Rj. praepos. su gen. prijedlog složen po-kraj. značenju prijedloga kraj dodaje prijedlog po svoje značenje. vidi pored. — Progje pòkòraj mene; pòkòraj vode itd. Rj. Kad nagje rijeku, on pòkòraj nje hajde, hajde, dok dogje na izvor. Npr. 123. Pòkòraj suha drveta i sirovo izgori. (Uz kriva čoeka propadne kašto i prav). Posl. 253. Sadila je emilje i bosilje, pòkòraj puta drumu carevoga. Npj. 1, 398. Pade Marku na um topuzina, pak zaljulja pòkòraj sebe njome. 2, 399. Jesi l' bio pòkòraj mora, jes' vidio pijavice? Herc. 275. Sanak sniła prečista Gospogja, gje joj raste pòkòraj srca drvce. 312.

Pòkòrajac, Pòkòrajca, m. Mannsname, nomen viri. Rj. ime muško. *isp.* imena Krajisav, Krajčin.

pòkòrajina, f. (st.) vidi krajina: Cador penje Krajevicu Marko na Arapskoj ljutoj pòkòrajini. Rj. pòkòrajina. — U to stasa Breka pòkòrajina. Npj. 4, 365.

pòkòrásiti, pòkòrásīm, v. pf. po-krasiti. vidi ukrasiti. v. impf. krasiti. — Sve je kolo glavom nadvisila i divnijem krasom pòkòrasila. Npj. 4, 155.

pòkòrasti, pòkòrādēm, v. pf. Rj. po-krasti. v. impf. krasti. — 1) nach der Reihe stehlen, furor aliud ex alio. Rj. kao ukrasti što redom. — Zabunio se kao Ciganin u luku. (... našli gje krade luk... »a što ti je to u torbi?« iz koje su virila pera od pòkòradenoga luka...). Posl. 82. Te razbila kamen-vrata gradu, i pòkòrala konje Jugovica. Npj. 1, 484. On se hvati u džepove rukom, iz džepova ključei pòkòradeni. 3, 126. — 2) bestehlen, alicui furor: pòkòrali ga. Rj.

pòkòrātak, pòkòrātka, adj. ziemlich kurz, breviusculus.

Rj. po-kratak, *prilično kratak. isp. po (složeno s adj.) i kratak.* — Krmača se zove oko tri prsta dugačko i podebelo drvo (od prilike kao *pokratak vranj*). Rj. 304a. Jedno je (žitije) *pokratak*... drugo je vrlo dugo. Glas. 9, 252.

pokrātiti, pokrātīm, v. pf. *kürzer machen, verkürzen, abkürzen, decurto.* Rj. po-kratiti što, učiniti da bude kraće. v. impf. *pokrāčivati.* — Ne pomaže mu koliko ždrebetu kašika. (Mnogi malom ždrebetu objese kašiku *pokrāčenoga drška* o vratu kao da ga ne bi ko urekao). Posl. 208.

pokrēumati se, mām se, v. r. pf. kao počupati se s kime, in *Streit gerathen, consligo.* Rj. po-krēumati se. v. impf. *krēumati se.*

pokrēčivānje, n. *vidi* pokretanje Rj.

pokrēčivati, pokrēčujēm, v. impf. *vidi* pokretati: Nemoj nama *pokrēčivat* ovce. Rj. po-krēčivati. v. pf. pokrenuti.

pokrēnuti, pokrēnēm, v. pf. Rj. po-kre(t)nuti. *vidi* krenuti, koji je *takogjer v. pf.; v. impf. pokretati, pokrečivati.* — 1) *rücken, moveo.* Rj. *vidi* pošnuti 1. — Vrtiš se, svaki kojega podiže srce njegovo i *koga god duh pokrete* dragovoljno, i donesoše prilog Gospodu. Mojs. II. 35, 21. Ta je državni život *jako pokrenuo i književnost.* Vid. d. 1862, 18. — 2) *sa se, refleks. ili pass.:* Pa se bješe vojska opremila. Ondolen se *sila pokrenula*, dokle dogje Spuzu krvavome. Npj. 4, 112. (*vidi* krenuti se). Odmah će... *sile nebeske pokrenuti se.* Mat. 24, 29. Svaka gora i *ostrvo s njesta svojijeh pokrenuše se.* Otkriv. 6, 14.

pōkrepa, f. *recreatio, refectio.* Stulli. *djelo kojim se tko pokrijepi; i ono što koga pokrijepi.*

pokrepljivānje, n. *verb. od* pokrepljivati. *radnja* kojom tko *pokrepljuje* što.

pokrepljivati, pokrepljujēm, v. impf. *po-krepljivati. isp. potkrepljivati; v. impf. prosti* krijepiti. v. pf. *po-krijepiti.* — Bozbole. od turskoga »bol«, mnogo, i »bos«, koje ne znači ništa nego samo *pokrepljuje značenje druge riječi.* Daničić, ARj. 564b.

pōkrēt, m. *djelo kojim se što pokrene.* — O *književnom pokretu*... da sve više *napreduje.* Pom. 32. Iznasav na vidjelo *znameniti pokret*, koji u to vrijeme prolazāše po svemu narodu našem. Rad 5, 191.

pōkrētān, pōkrētān, adj. *što se može pokrenuti; beweglich, mobilis:* Djevojkama se dade dijel *od pokretnoga imanja*, a nepokretno ostaje stežeru. Rj. 714b. *Blago... dobro; imanje... u opće, kakvo god, može biti i veliko i malo, pokretno i nepokretno.* Daničić, ARj. 399b. Da manastirske vlasni ne diraju u *ono što pripada* pircu, bilo *pokretno* ili nepokretno. DM. 35.

pokrētānje, n. *das Bewegen, commotio.* Rj. *verb. od* pokretati. *radnja* kojom tko *pokrēće* što.

pokrētati, pokrēčēm, v. impf. *bewegen, commoveo.* Rj. po-kretati. *vidi* pokrečivati. v. pf. pokrenuti.

pokrijēpiti, pōkrijēpīm, v. pf. *po-krijepiti. vidi* potkrijepiti. *isp. okrijepiti. v. impf. pokrepljivati.* — Prva (rečenica) može biti i *pokrijepljena* u tom poslu *njekom riječima... prva u rečenom poslu ničim nepokrijepljena.* Daničić, ARj. 15b.

pōkriti, pōkrijēm, v. pf. Rj. po-kriti. v. impf. *po-krivati.* — 1) *a) bedecken, contego:* udala se samo da *pokrije* glavu. Rj. — Nagazi na nekakvu *jamu, koja je od ozgo bila pokrivena otkosima*, i u nju upadne. Npr. 144. Dade mu neko *gaće* a neko *košulju*, samo što *tijelo pokrije.* 252. Bolje je *svoju crkvu pokriti* nego tugju. Posl. 25. *Pokrij ga*, teto, da ne trabuni. 253. *Ata pokrivena crvenom čohom* od kopita. Danica 5, 35. — *b) sa se, refleks. sich bedecken, contego me.* Rj. — *Ukriti se, 1) pokriti se dobro, n. p. haljinama.* Rj. 778a. Legne malo u hlad da se *odmori pokriviši se po licu jednom* od one tri marame. Npr. 28. — 2) *a) nach der Reihe verstecken, abscondo.* Rj. *sakriti sve redom.* — *Pokrij društvo* po travi zelenoj, ev

odovud trideset Turaka. Npj. 4, 386. Što oružja nisu bili Turci *pokupili, ono su ljudi pokrili.* Miloš 63. — *b) sa se, refleks. sakriti se (sve redom).* — Svaki svoju pušku *potprašite, pokrijte se* po zelenoj travi... *Pješaci se po travi pokrīše.* Npj. 4, 266.

pōkrīv, m. — 1) (u Dubr.) *vidi* zaklopac. Rj. *ono čim se n. p. lonac pokrije, zaklopi. vidi i* zaklop 2, *poklopac, der Deckel, operculum.* — Našla je *lopiža pokriv.* DPosl. 69. — 2) (u Boci) *vidi* krov. cf. *po-krivac.* Rj. *vidi i* pokrov 2. *das Dach, tectum.* — B'jelu kulu, čudnu *gragjevinu:* *podumentu od gvožđja žestoka, do pokriva* od mermer-kamena. Rj. 526a.

pokrivac, pokrīvca, m. *vidi* pokriv 2. Rj. i *syn. ondje.*

pokrivāč, pokrīvāča, m. *die Decke, Bettdecke, stragulum.* Rj. *ono čim se što pokriva, osobito čim se tko pokriva u spavanju. vidi* pokrivača 1, *pokrivalo; jorgan, poplun.* — Guber, *pokrivāč od vune*, kao čebe. Rj. 105b. Muštulgđžija valja da pazi da ne bi uzeo *zdravice bez pokrivača* (bez marame ili peškira na njemu). Kov. 63. Jorgan jest *pokrivāč*, ali nije svaki. Pis. 42. Kad legne, *digmi pokrivač s nogu njegovijeh*, te lezi ondje. Rut 3, 4. Polože i časnno *jevangelje* i *krst i sve pokriju pokrivačem.* DP. 343. Krov joj je (erkvici) visok i strmen, a *pokrivāč* — sitna *graničeva šindra* — nad oltarom i nad zapadnim tremom *zokrugljen.* Zim. 21.

pokrivāča, f. — 1) *ponjava, što se pokriva njome, eine Kotzendecke, stragulum rusticus.* Rj. *vidi* pokrivač. — 2) (u Dalm.) *vidi* povezača. Rj. *marama ili krpa, što se žene povezuju. vidi i* jačmak, *okrugla, peča* 3, rub. — Dumna u *pokrivāči* *gospa* je stara u *bebici.* DPosl. 21. *pokrivāča*, *rubac* što žene nose na glavi; ima i Stulić. XV. *riječ s takvim nast. kod* cjepača.

pokrivalo, n. *ono čim se pokriva što, n. p. lice. vidi* pokrivač. — Vila je bila *obučena u bijelu žensku haljinu... na glavi je imala bijelo pokrivalo* i vijenac od *cvijeća.* Pis. 32. Sari reče: *evo dao sam tvojemu bratu tisuću srebrnika; gle, on ti je očima pokrivalo* pred svima koji budu s tobom. Mojs. I. 20. 16. Ona skide sa sebe *udovičko ruho* svoje, i uze *pokrivalo* i *pokri* lice. 38, 14. Teško onima koji *građe pokrivala na glavu* svakoga rasta da love duše. Jezek. 13, 18. *riječi s takvim nast. kod* bućalo.

pokrivānje, n. *das Bedecken, contectio.* Rj. *verb. od* 1) *pokrivati, 2) pokrivati se.* — 1) *radnja kojom tko pokriva što:* U *pokrivānju* *zgrada daskom* operci *trebaju* po krajevima (oko uglova). Rj. — 2) *radnja koja biva, kad se tko pokriva čim.*

pokrivati, pōkrijām, v. impf. Rj. po-krivati. v. pf. *po-kriti.* — 1) *bedecken, contego.* Rj. — Bogatstvo *pokri*va horjatstvo. Posl. 17. Usta su mu sva *brkovi pokrivali.* Danica 4, 26. *Pokrivalo te* je svako drago kamenje. Jezek. 28, 13. — 2) *sa se, refleks. sich bedecken, contego me.* Rj. — *Skerletom* s ostrva *Eliskih pokriva*o si se. Jezek. 27, 7.

pōkrižak, pōkriška, m. (u Jadru) *ein Fest um den Spasov dan, das aber nur dem Volke bekannt, nicht im Kalender steht, dies festus circa ascensionem domini.* Rj. *po-križak.* *spasovo se u Hrvatskoj u katolika zove i križevu; pokrižak biće nekakav svetačac* po križevu.

pōkrklja, f. (u Risnu) *jelo od bravlijijeh crijeva, koja se očišćena ispletu u pletenicu* pa se onda *kuhaju i jedu.* Rj.

pōkrōjiti, pōkrojīm, v. pf. (*Kleider*) *zuschneiden und machen, conficio vestem.* Rj. *po-krojiti. isp. porozati* 3. v. impf. *krojiti.* — *Počekajte, dva ulaka mlada, da pokrojim tanane pčene.* Npj. 1, 606. Oj starice, moja mila majko! *pokroj* na me *sve novo odelo.* 2, 77.

pōkrop, m. (u Paštrov.) *vidi* pokrov. Rj. *ono čim se pokriva mrtvac.*

pokropiti, *pōkropīm*, v. *pf.* *besprengen, conspergo, aspergo*. Rj. po-kropiti. *vidi* poškropiti, nakropiti, okropiti. v. *impf.* kropiti, škropiti. — Vodičar pokropi vodičom po kući. Rj. 69a. Neka uzmu krvi od njega (od jagnjeta) i pokrope oba dovratka. Mojs. II. 12, 7. Pokropiču vas vodom čistom. Jezeq. 36, 25.

pōkrov, m. — 1) *die Leichendecke, das Leichentuch, pannus funebris*. Rj. *vidi* pokrov. ono čim se pokriva mrteac. — Počnu govoriti da je vukodlak u groblju (a gdje koji počnu kazivati da su ga gdje noću vidjeli s pokrovom na ramenu). Rj. 79a. Neki se zavjetuju da poste kakom svecu (kao n. p. sv. Savi . . . Bogorodičinu pokrovu). Rj. 166b (*zakovna*). Od povoja do pokrova. Posl. 235. Skinuo bi s matere Božje pokrov. (Kad ko krade, ili onako grabi sebi). 288. Metni mene na laka nosila, a pokrij me tananim pokrovom. Npj. 1, 551. — 2) *vidi* krov, pokrivač; *das Dach, tectum*. u pjesmi: Hoće Turci brzo carovati . . . i crkvi će rasturiti platna, slijevaće ne ate ratove; hoće crkvi pokrov rasturiti, kadunama podnizat' gjerdane. Npj. 2, 201. po-krov. *isp.* pokriti (*part. pass.* pokriven).

pōkrovac (*pōkrovac*), **pōkrovca** (*pōkrovca*), m. *eine Pferdedecke (von Ziegenhaar), stragulum ad operiendum equum*. Rj. po-krovac, ono čim se pokrivaču konji. *vidi* čul, čultan, mutaf. *dem.* pokrovčić. *augm.* pokrovčina. — Begovac je begovac, ako ne će imati ni novac; a magarac je magarac, ako će imati i zlatan pokrovac. Posl. 11.

pōkrovčić, m. *dem.* od pokrovac. Rj. **pōkrovčina**, f. *augm.* od pokrovac. Rj. — takva *augm.* kod bardačina.

pōkrovitelj, m. (iz brevijara glagoljaškoga) *protector*. Stulli. *der Beschützer, Patron*. — U zdravlje našega pokrovitelja orla česara (poimence, koji bude). Npj. 1, 80 (u zdravici). Nemanja je izabrao za pokrovitelja svojaj zemlji arhangjela Mihaila. DM. 33. Pomoćnik i pokrovitelj bi mi i izbavi me, pojmo Gospodu. DP. 154. riječi s takvim nast. kod boditelj.

pōkroviteljstvo, n. *vlast i služba što ima pokrovitelj; das Protectorat, patronatus*. — Da bi se narod o pokroviteljstvu Ruskom uverio. Miloš 9. Eda je g. Ilijć pod Vašim pokroviteljstvom rasprodao što mojih knjiga? Straž. 1887, 382.

pōkrpiti, *pīm*, v. *pf.* Rj. po-krpiti. v. *impf.* krpiti. — 1) *sticken, reparo, resarcio*. Rj. n. p. poderanu haljinu. — 2) *sa se, reflex.* *sich zusammensticken, sich behelfen, resarciri*. Rj. kao (krpeći) pomoći se kojekako. *isp.* krpež.

pōkrstica, f. *Art Stickerei, picturae acu factae genus*. Rj. po-krstica. nekakav vez. *isp.* popletica, pvojica, ulama.

pōkrstiti, *pōkrstīm*, v. *pf.* Rj. po-krstiti. v. *impf.* krstiti (i v. *pf.*), kršćavati. — 1) *zum Christen machen, Christianum reddo*: Pokrsti ga u svom namastiru. Rj. — Gjevajku pokrsti i vjenča je sebi za ženu. Npr. 95. Što zafatiš studene vodice, ona će te u raj pokrstiti. Herc. 309. Male se škole u Beogradu umlože, osobito za pokrštenu Turad. Miloš 12. — 2) *sa se, reflex.* *ein Christ werden, fio Christianus*. Rj. — Obeca joj da će je vjenčati, samo ako se po zakonu Hristovu pokrsti. Npr. 260.

pōkršiti, *pōkršīm*, v. *pf.* *zusammenbrechen, confringo, cf. polomiti*. Rj. po-kršiti. *vidi* i polupati. v. *impf.* kršiti. — U učiteljskoj sobi videše kolenike u prozoru pokršene; učitelj Janko, mrtav, leži na patosu. Mjegj. 205.

pōkrštenica, f. *eine, die sich hat taufen lassen, proselyta Christiana*. Rj. koja se pokrstila. — Onda se oženi u Beogradu mladom i lepom pokrštenicom. Danica 4, 13.

pōkrštenik, *pōkrštenika*, **pōkrštenjak**, *pōkrštenjaka*, m. *der sich hat taufen lassen, proselytus Christianus*. Rj. koji se pokrstio. — za nast. *isp.* anatemnik i anatemnjak.

pōkrūpno, *adv.* po-krupno, kao prilično krupno. *isp.* po (složeno s *adv.*) i krupno. — Zgruši malo soli, t. j. istuci makar i pokrupno. Rj. 206a.

pōkrviti se, *pōkrevīmo se*, v. *recipr. pf.* po-krviti se: *pokrvse se nekolicina, kad se pobiju da teče krv*. *isp.* iskrviti se, ukrviti se. v. *impf.* krviti se. — Više puta bukne rat u zemlji, jer se budale pokrvse samo za to, hoće li Petar ili Pavao vladati. Priprava 74.

pōkucati, *cām*, v. *pf.* Rj. po-kucati. — 1) *obruče, die Reife ein wenig fester anschlagen, pulsando firmo*. Rj. v. *impf.* pokucivati. — 2) *ein wenig klopfen, pulso paululum*. Rj. n. p. u vrata. v. *impf.* pokucavati.

pōkucāvānje, n. *das Anschlagen, Klopfen, pulsatio*. Rj. *verb.* od pokucavati. radnja kojom tko pokucava. *dem.* pokuckivanje.

pōkucāvati, *pōkucāvām*, v. *impf.* *anschlagen, klopfen, pulso*. Rj. po-kucavati n. p. u vrata. v. *impf.* prosti kucati. *dem.* pokuckivati. v. *pf.* pokucati 2.

pōkucivānje, n. *verb.* od pokucivati. radnja kojom tko pokucuje obruče.

pōkucivati, *pōkucivām*, v. *impf.* po-kucivati obruče. v. *pf.* pokucati 1. — Potuk, drvo kao klin, što kačar metne na obruč pa udara u njega maljicom kad pokucuje obruče. Rj. 557b.

pōkuckivānje, n. *dem.* od pokucavanje. Rj. **pōkuckivati**, *pōkuckivām*, *dem.* od pokucavati. Rj. po-kuckivati n. p. u vrata. — sa se, *reflex.*: Pa se paša pokraj Drine šeće, a titra se zlatnim buzdovanom, u balčak se subljji pokuckuje. Npj. 4, 260.

pōkučast, *adj.* *aduncus* — nos pokučast. Stulli. po-kučast, kao prilično kučast. *isp.* po (složeno sa *adj.*) i kučast. — Veljko je bio širokih usta i podugačka, malo pokučasta, nosa. Danica 1, 88. Boinović je bio golema pokučasta nosa. 4, 20.

pōkučiti, *pōkučīm*, v. *pf.* (u Dubr.) n. p. kome čibuk, t. j. pružiti, *darreichen, porrigo*: Pokuči (pa) dokuči (Najprije podaj, pa onda gledaj da ti se da. Posl. 253). Rj. po-kučiti. kao prost glagol ne nalazi se. *isp.* kučiti. v. *impf.* pokucivati.

pōkučivānje, n. (u Dubr.) *das Reichen, porrectio*. Rj. *verb.* od pokucivati. radnja kojom tko pokucuje kome što.

pōkučivati, *pōkučivām*, v. *impf.* (u Dubr.) *darreichen, porrigo*. Rj. po-kučivati. *vidi* pružati 2 (kome što). v. *pf.* pokučiti.

pōkučār, *pōkučāra*, m. n. p. pas, pijetao, *Haushund*, (*canis domesticus*). Rj. po-kučar. kao kućni, domaći n. p. pas, pijetao i t. d. *vidi* pohižac.

pōkuće, **pōkućstvo**, n. *das Hausgeräth, suppellex*. Rj. *vidi* namještaj. ono što je kao namješteno po kući. — U kojima je (ili dogje) na kraju é . . . jamačno se opominjem, da se govorilo bez s, n. p. Tršička planina; ali pokućstvo ne opominjem se da sam čuo bez s (*pokućstvo*). Pis. 49. Kako može ko ući u kuću jakoga i pokućstvo njegovo oteći. Mat. 12, 29. Izbacih sve pokućstvo Tovijino na polje iz kljeti. Nem. 13, 8. za s izmegju é i t kod riječi pokućstvo *isp.* mogućstvo i Pečki.

pōkućvo, n. *vidi* pokućstvo, pokuće, namještaj; *das Hausgeräth, suppellex*. — Pokućstvo ne opominjem se da sam čuo bez s (*pokućvo*), i čini mi se, da niko ne bi tako rekao. Pis. 49.

pōkuda, f. po-kuda, djelo kojim se što pokuđi. — Da je cijela ova tobožnja kritika sama pokuđa i poruga mene i moje knjige. Odr. od ruž. 13. Drugo djelo, koje je Šafarik onako pokudio . . . zaslužuje li onaku pokuđu? Živ. sv. Sim. i sv. S. IX.

pōkuditi, *đīm*, v. *pf.* *tadeln, vitupero*. Rj. po-kuditi. *vidi* okuditi, pohuditi, pohuliti, 2 pokoriti. v. *impf.* kuditi. — Čuvajući se toga da nas ko ne pokuđi za ovo obilje u kome mi služimo. Kor. II. 8, 20.

pōkuljati, *ljām*, v. *pf.* *hervorstürzen, se profunderere: pokuljaše* čele iz košnice; *pokuljaše* mu crijeva

(n. p. na ranu). Rj. po-kuljati. *vidi* prokuljati. v. *impf.* kuljati. kao teći, vrjeti.

pokūmīti, pōkūmīm, v. *pf.* (u Srijemu) n. p. ne ću makar me pokumio, *vidi* okumiti. Rj. v. *impf.* kumiti.

pokūnjati, pōkūnjām, v. *pf.* eine Weile schlummern, kränkeln, lenem somnum capio, leviter aegroto. Rj. po-kunjati, kao prodrijemati, postati naloš. v. *impf.* kunjati.

pokūnjīti, pōkūnjīm, v. *pf.* po-kunjiti. — 1) Osmoljio nos n. p. od žalosti, hängen lassen, demitto, cf. pokunjiti. Rj. 472b. Smoljo, koji kao pokunji nos. Rj. 696a. kao spustiti (nos) da visi. — 2) sa se, *refleks.* den Kopf hängen lassen, demitto caput, auriculas. Rj. *isp.* skunjiti se, pokljuniti se. — Okljusiti se, od sramote pokunjiti se. Rj. 453b. Tako više puta sjedne na prijesto ne najdostojniji, nego najlukaviji, najbogatiji i najslobodniji; onda se drugi pokunje, zamuknu i sami ne znaju, šta bi. Priprava 74.

pokūpīti, pīm, v. *pf.* Rj. po-kupiti. v. *impf.* kūpiti. — I. 1) *aufsammeln, colligo, lego.* Rj. — Posle večere dogje reduša te pokupi sve kosti na jednu gomilu pa ih baci za peć. Npr. 74. U što ću pokupiti med. 161. Okrenu ga (durbin) kamenu Kotaru, pod Kotarom polje pokupio, i na gradu ufati kapiju. Npj. 3, 153. Na dukate pokupiše vojsku. 4, 143. I od raje pokupit' harače. 4, 204. Pod barjake pokupi junake. 4, 356. Pokupe na pušku po dvije cvancike. 4, 461 (Vuk). Što oružja nisu bili Turci pokupili, ono su ljudi pokrili. Miloš 63. sa se, *passiv.*: Sijeno se najprije po njivi pokupi u naviljke. Rj. 380a. — 2) konju dizgen, anziehen, attraho: On pokupi dizgene kulašu. Rj. — II. sa se, *refleks.* sich zusammenziehen, contrahi. Rj. pokupi se n. p. koža, čoha itd. *vidi* skupiti se 2, zbjeći se 2. (suprotno rastegnuti se). v. *impf.* prosti kūpiti se 2.

pokūpōvati, pōkūpūjēm, v. *pf.* aufkaufen, coemo. Rj. po-kupovati. v. *impf.* kupovati. — Da ne bi u kako podozrenije pali, bili su pokupovali nekoliko trnokopa, pa su krčili. Miloš 72. Ovo će dana gledati Kopitar da vam knjige pokupuje. Straž. 1886, 835. Tako pokupova Josif Faraonu sve njive u Misiru. Mojs. I. 47, 20.

pokurjāčiti, pōkurjāčīm, v. *pf.* po-kurjačiti. — 1) zum Wolfe machen, facio esse lupum: pokurjāčili ga. Rj. učinili ga kurjakom. — 2) sa se, *refleks.* zum Wolfe werden, fio lupus. Rj. postati kurjak.

pokūsālica, f. (u C. G.) koji mnogo jede, der Fresser, edo, cf. pojedljivac. Rj. i: koju mnogo jede. po-kusalica, drugoj poli osn. u kusati. *isp.* proždor, i *syn.* ondje.

pokušati, šām, v. *pf.* po-kušati. *vidi* okušati, i ogleđati, i *syn.* ondje. v. *impf.* slož. pokušavati. — Da će još jedanput da ide sreću pokušati i ženu ma na koji način ukrasti. Npr. 203. To pokušajte kod koga od najpametnijih dužnika. Straž. 1886, 1765. Je li Bog pokušao da dogje te uzme sebi narod iz drugoga naroda kušanjem, znacima i čudesima... kao što je učinio sve to za vas? Mojs. V. 4, 34. Za to sam ja pokušao pokazati kako su se svi jezici slovenski razdijelili. Dioba 13. Prije nego pokušam javiti što je. Rad 9, 190.

pokušāvānje, n. *verb.* od pokušavati. radnja kojom tko pokušava što.

pokušāvati, pōkušāvām, v. *impf.* po-kušavati. v. *impf.* prosti kušati. *vidi* ogleđati, i *syn.* ondje. v. *pf.* pokušati. Periculum facere, tentare. *isp.* kušati, pokušavati, ogleđati, obilaziti, obidovati. Daničić, ARJ. 322a. sa se, *pass.*: Što se ovako ovaj padež (instrumental) izjednačio s dativom, s toga se XVII vijeka pokušavalo da se opet razlikuje vraćajući mu na kraju i. Istor. 120.

pokvārīti, pōkvārīm, v. *pf.* verderben, beschädigen, corrumpo, depravo. Rj. po-kvariti. u tjelesnom i u

unnom smislu. v. *impf.* kvariti. — 1) Batal, pokvareno, razvaljeno, zapušteno, n. p. puška, sahat, vinograd i t. d. Rj. 17a. Pošetiti, *vidi* pokvariti. Rj. 562b. Čuruk, cf. pokvaren. Rj. 830b. Nešto me žulja u ovome mome pokvarenom zubu. Npr. 5. Kesega pobije cijenu moruni. (I mala stvar, kad se jevtino daje, pokvari cijenu i velikoj). Posl. 133. Nije Bog dvije kuće pokvario. (Kad je rgjav i čovjek i žena) 213. Prekinuli dlaku. (Pokvarili prijateljstvo). 261. Mom ću pobru volju pokvariti. Npj. 1, 394. Lepa ti si, seko, mlagja bila! al' te, seko, kosa pokvarila; jer si tako, seko, osedila? 2, 418. Dobra puška vatra privatila, ne pokvari toke na prsima, već pokvari srce u Turčinu. 4, 106. Nesrečni dogagaj... koji pokvari sve napretke i po drugim krajevima. Danica 4, 24. Kažu im, da su skele pokvarene. 5, 27. Navale, da tu uredbu pokvare. Miloš 23. Dogju, da pokvare onu novu naredbu. 46. Dokle narod čisto i nepokvareno govori. Pis. 90. Pomisli prve ljude da su nepokvarena tijela, puni zdravlja i života. Priprava 117. Ne mislite da sam ja došao da pokvarim zakon ili proroke: nijesam došao da pokvarim, nego da ispunim... Ko pokvari jednu od ovijeh najmanjih zapovijesti... Mat. 5, 17, 19 (solvere, aufheben... übertretten). Hajde pokvari vjeru koju imaš s Vasom. Car. I. 15, 19. Pokvari ugovor, odbaci gradove, ne mari za čovjeka. Is. 33, 8. (vidi raskvariti). Stefan da bi pokvario bratu posao, trebaše i sam onako da postupa. DM. 19. — 2) sa se, *refleks.* i *pass.*: Pošetiti se, *vidi* pokvariti se. Rj. 562b. Uzblutiti se, kaže se za vino kad se pokvari. Rj. 772a. Uzvištalo mlijeko, t. j. uzbučalo i pokvarilo se. Rj. 772a. To su gotovi novci kao u vosku (jer se vosak svagda može lasno prodati, a pokvariti se ne može ni oda šta osim od vatre). Posl. 319. Zbore mudri i pametni ljudi, ko se fali, e se i pokvari. Npj. 5, 551. Jednako su radili, ne bi li se ovaj mir kako pokvario. Miloš 129. Ovake se pjesme spjevavaju... osobito kad se ženidba pokvari. Npj. 1, XXVI. Propade vjera, i pokvari se obećanje. Rim. 4, 14. Mudarci Gevalski opravljahu u tebi što bi ti se pokvarilo. Jezek. 27, 9.

pokvasīti, sīm, v. *pf.* benetzen, humecto. Rj. pokvasiti. *vidi* pomočiti. v. *impf.* kyasiti. — Smokriti se, pokvasiti se, n. p. od kiše. Rj. 696a. Sve marame suzom pokvasila, stakaju se gjogu niz kopita. Rj. 711b.

pokvasnica, f. t. j. pogača: Dok nastupi novo vino i ovinovina i pogača pokvasnica i medovina. Herc. 232. *vidi* potkvasnica.

pōl, pōli, f. dimidium, dimidia pars — u pol sedmine, u pol-. Stulli. *vidi* pō, pola, i *syn.* ondje. — Da ubije Gjurgjević-Murata, dao bih mu mavenu dolamu i pol čohu od tri stotin' pulja. Npj. 4, 323. govori se i u Hrvatskoj. pō (mjesto HUAL). Osn. 25.

pōla, f. (ponajviše indecl.) die Hälfte, dimidium: pola meni, pola tebi, halb mir, halb dir: Da l' se hoćeš junak poturčiti, dala bih ti pola Sarajeva. Kad je bilo oko pola dana. Rj. *vidi* pō, pol, polak, polovica, polovina, polutica, polutina. dem. pōlica. *isp.* popola, popolak, popole. — Zatljati, pola zaspati. Rj. 197b. Pop somun ovaj presiječe popola, pa jednu polu uzme sebi, a druga ostane domaćinu. Rj. 306b. Pola me je nestalo n. p. od straha. Rj. 419a. Pasovni šipak, koji je pola kiseo. Rj. 490b. Sutorica, kao pola Turčin. Rj. 727b. Ali mu se (kovaču) učini da je gvozdja mnogo, pa ga sakrije pola. Npr. 2. Ne bi ti čeljad ni pola toliko jela. 78. Došavši u družinu pola mrtav povije. 172. Potegne sablju i carevića na dvije pole rasječe. 202. Pa on sjede piti mrko vino, pola pije, pola Šarcu daje. Npj. 2, 249. Kosa mu je do zemljice crne, polu stere, polom se pokriva. 2, 403. Čekaću te polu od sahata. 3, 98. Malo više od pola Srbije. Danica 2, 54. Srba već gotovo pola izgignulo. 3, 183. Uzjašu na konje, pa,

kao *pola* bežeći, dok se nisu Turci prisetili da ih zastave, otidu iz Beograda u nahiju. Miloš 71. Ti bi onamo postao *pola živinče*. Priprava 44. On uze sve to, i rasiječe na *pole*, i metnu *sce pole jednu prema drugoj*. Mojs. I. 15, 10. Obrija im brade *do pola*. Sam. II. 10, 7. Ni *pola* mi nije *kazano*. Car I. 10, 7. Ti su prepisi *pola* prevodi. Vid. d. 1862, 19.

1. Pola, f. — **I**) u Bišini velika strmenita kamena kosa ili greda i u njoj pećina. . . *Pod Polom* izvire rijeka Lovnica. Rj. — **2**) *građ u Istri*: U selu Peroju *kod Pole*. Kov. 28.

2. Pôla, f. hyp. od Poleksija. Rj. *voc.* Pôlo.

pôlác, poláca, m. *vidi* polača, i *syn. ondje*. — No mu daše malu kamaricu na vrh skala *od svoga polaca*. Npj. 5, 16.

pôlača, f. (u C. G.) der Pallast, palatium: Bolje je u pojatu fukati, no u *polaču* hukati. (Posl. 26). Rj. *vidi* polac, palača, palata. — Sijedi za *polače*, mladi za kopjače, DPosl. 110.

polagáčiće, dem. od *polagano*. Rj. *isp.* lagacko.

polágáno, sachte, leniter, paulatim. Rj. *adv.* *polagano*. *vidi* polako, popolako, lagano, najlak, ponajlak, ovlaš, tipar, *polagigano. dem.* *polagačice*. — U dúhu poći, t. j. *polagano*. Rj. 146a. A ja *polagano* hajde hajde, te se privučem blizu. Npr. 163.

polágánje, n. Rj. *verb.* od I. *polagati*, II. *polagati se*. — **I. 1**) *radnja* kojom tko *poláže što*, (na što ili u što) (das Legen, positio. Rj.): Crkva izbira najdostojnije između njih (ljudi) i *polaganjem ruku* daje im sedmu tajnu, sveštenstvo. DP. 175. — **2**) *radnja* kojom tko *poláže stoci*. (das Vorlegen des Futters, praebitio pabuli. Rj.). — **3**) *radnja* kojom tko *poláže lozu u vinogradu* (das Ablegen, Absenken, propagatio. Rj.). — **II.** *radnja* kojom se tko *poláže s kim* (das Speisen mit einem einzigen Löffel, usus communis unius tantum cochlearis. Rj.).

1. polágati, pôlázem, v. impf. Rj. *po-lagati. v. pf.* položiti. — **I. 1**) *niederlegen, ponere in terra*. Rj. — *Polagao je egzamene u školi* (ali, kažu, nije sve položio). Straž. 1886, 1668 (egzamene po Njemačkom izgovoru nj. eksamene). Zidari *polagahu temelj crkvi* Gospodnjoj. Jezdr. 3, 10. Da počne navršivati one *nude*, koje je po prijašnjih trudih njegovih u nj *polagala* (akademija). Rad 13, 164. Trudom što će *polagati oko njega*. 15, 179. *Polážemo posljednje ispite*. Megj. 171. — **2**) *dem Viehe Futter vorlegen, praebeo pabulum*. Rj. *polagati stoci, n. p. sijeno. vidi* metati 2. — **3**) *lozu u vinogradu, einen Zweig ablegen, absenken, propago*. Rj. *isp.* položnica. — **II.** *sa se, reciproc. s kim, mit einem Löffel essen, uno tantum cochleari manducant alius post alium*. Rj. *polážu se dvojica, kad iz jedne kašike jedu naizmjence*.

2. polágati, pôlázem, v. pf. Rj. *po-lagati. v. impf.* *polagivati*. — **1**) *ein wenig lügen, mentior paululum*. Rj. *kao malo slágati*. — **2**) *nachlügen, mentior post (secundum) aliquem*. Rj. *laž reći za kim, potvrditi mu laž*.

polagigáno, u pripovijeci mjesto *polagano*. Rj.

polagivánje, n. *das Nachlügen, mendacium post (secundum) alium*. Rj. *verb.* od *polagivati. radnja* kojom tko *polaguje*.

polagivati, polágujem, v. impf. *nachlügen, juvo mentientem*: jedan *laže*, drugi *polaguje*. Rj. *po-lagivati, lagati za kim, potvrgivati mu laž*. — *»Nas lagali, mi polagujemo.«* *»Onaj laže, koji meni kaže, onaj laže, a ja polagujem.* Npj. 2, 60.

pôlak, (ponajviše u vojv.) vidi pola: Daću njemu *polak pašaluka*. Rj. *vidi* pol, i *syn. ondje*. — Da ih metne u začelje. . . oni ne bi ni *polak onoga* jeli. Npr. 77. Svaki (je) gluh *polak lud*. Posl. 277.

pôlako, vidi *polagano*. Rj. i *syn. ondje. adv.* *polako. dem.* *polagačice*. — Došavši već blizu babe. . . on *polako* te babu za kose. Npr. 221. Sluga noseći kovčezić pustinjom ču, gje plaču gjeća, te *polako*

otvori zaklop, kad *vidi* ono dvoje gječice. 234. Govoreći mu *polako*: *»Čuti, od Boga našao! . . .«* A on mu odgovori zdravo: *»Zar si oslepio . . .«* Miloš 51. Ovo je kvarenje jezika u carstvu Austrijskome išlo *polako*. Pis. 18.

pôlakomiti se, mím se, v. r. pf. na što, *heftige Begierde nach etwas bekommen, habsüchtig werden, concupisco (besonders nach Geld)*. Rj. *po-lakomiti se. vidi* slakomiti se; *postati lakom na što, osobito na novce. v. impf.* *lakomiti se*. — Kad dogje na srebrnu čupriju *polakomi se* kao i onaj, te istrgne jednu srebrnu talpu. Npr. 88.

polakšánje, n. (u Hrv.) *die Erleichterung, levamen, cf. polastica*. Rj. *po-lakšanje, kad bude kome lakše. vidi* i *olakšanje, i syn. ondje*. — *takva verb. subst. kod dopuštenje*.

pôlakši, adj. *po-lakši, kao prilično lakši. isp. po (složeno s adj.) i lakši*. — Megjedović *polakši* pozimacke pred Brkom. Npr. 4.

polámánje, n. verb. od *polamati. radnja* kojom ko *polama što*.

polámati, pôlámâm, v. impf. *brechen, frango*: Da je junak Pejo Nikčeviću, ne bi sjeka' braću Stubičane, ne bi svoja *polamao* krila. Rj. *po-lamati. v. pf.* *polomiti*.

pôlâpan, pôlâpna, adj. *vidi* *pohlapan*. Rj. i *syn. ondje*.

Pôlâpski, adj. što pripada *Polablju, kraju pored rijeke Labe*. — *Polapski* jezik, koji je već izumro, ali mu je gramatiku napisao pokojni Šlahher. Dioba 8. Dijeliše slovenske jezike u dvije polovine: jedna je »zapadna«, i u njoj jezici: poljski, češki, oba srpska u Lužicama i izumrli *polapski*. Rad 1, 107.

pôlastica, f. *die Erleichterung, levamen, cf. polakšanje*: to je njemu velika *polastica*. Rj. *po-lastica, kad bude kome lakše. isp.* *last. vidi* i *olakšanje, i syn. ondje*.

polâtiniti, ním, v. pf. (u Bocí). — **1**) *zum Latinin machen, facio latinum*: Latinin je, *polatinije* te. Rj. *po-latiniti koga, učiniti ga Latininom*. — **2**) *sa se, refleks.* (u Dubr.) *Latinin (d. h. römisch-katholisch) werden, fio latinus*. Rj. *postati Latinin*.

pôlazak, pôlaska, m. die Abreise, profectio. Rj. *po-lazak. vidi* pohod 1 (na pohodu). — Kad ko na *polasku* reče: *»s Bogom ostaj!«* odgovori mu se: *»s Bogom pošao!«* Rj. 125b. Pogje carica u šetnju, a carev sin ostane u dvoru; carica mu na *polasku* da ključeve od dvanaest podruma. Npr. 19.

pôlaziti, zím, v. impf. Rj. *po-laziti*. — **I. 1**) *abreisen, proficiscor*. Rj. *vidi* kretati 4, primati se (uz brdo). *v. pf.* *poći, pohoditi 2, krenuti 4, krenuti se*. — Ja *polazim* u ime Boga na *hadžiluk*. Rj. 211b. Zdravo joj žao bude što oca nije našla kod kuće, ali *polazeći* dade i mačiji dosta novaca. Npr. 135. Čivuti *polazeći na posao* nekakav zapovede materi. . . 139. Kad bi god *polazila po travu i po vodu*, svagda bi. . . 177. Kad stara žena *polazi za mlada čoecka*. Posl. 172. Što sam kazao *polazeći spavuti*, da su žene blebetuše. Danica 2, 137. Ja sutra *polazim* u Temišvar. Straž. 1887, 110. — **2**) *koga, besuchen, invito* (ponajviše na Božić). Rj. *vidi* pohagjati, posjedovati, obilaziti. *v. pf.* *pohoditi 1, obići 2, posjetiti*. — *»Idi, sine, Ljutica Bogdane, te polazi sestricu Jelicu.«* *»Ja bi lako seju polazio, al' će Mujo zametnuti kavgu.«* Npj. 1, 541. Drina vodo. . . kada ću i ja tebeka preći i čestitu *Bosnu polaziti*. 4, 152. Mislim, da će i *Vas polaziti*. Straž. 1886, 1476. — **II.** *sa se, recipr. s kim, einander besuchen, salutari invicem*. Rj. *oni se polaze, t. j. dolaze u pohode jedan drugome*.

pôlaznik, m. *vidi* *položajnik*. Rj. *koji prvi dogje kome u pohode na božić*. — *Ovako ti zasalili volovili (kad polaznik čestita)*. Rj. 193b. U Božića tri nožića. . . s pečenicom pozdravljaše u dom domu domaćina; s gjevenicom *polaznika* i birane prijatelje. Herc. 339.

pōlaznikov, *adj.* des polaznik, salutatoris. Rj. što pripada polazniku.

pōlaža, *f.* der Nachzügner, adjutor mendacis: Satala se laža i polaža (Posl. 275). Rj. i muškoga je roda. koji (ili koja) polaguje. vidi polažica, paralaza. — Umije, nebore, i Latinsku, te da znaš kako (rekao polaža kad je laža kazao za nekoga da umije knjigu). Rj. 413a.

pōlažaj, *m.* der Weihnachtsbesuch, salutatio die natali Christi. Rj. prvi oblažaj, pohod, posjed koji se učini na božić. — Bi mu Mare na polažaj. DPosl. 5.

pōlažajnik, *m.* der erste Besucher zu Weihnachten, qui primus ad aliquem inuisit die natali Christi. Polažajnika obično izbiraju (jer neki gataju da s njega mogu biti srećni ili nesrećni one cijele godine) i zovnu (prije Božića na nekoliko dana), ili drže jednoga svake godine. cf. polaznik. Rj. koji prvi dogje kome u pohode na božić. — Prvi dan Božića niko nikome ne ide u kuću, osim polažajnika. Rj. 35a.

pōlažajnikov, *adj.* des polažajnik, primi salutatoris. Rj. što pripada polažajniku.

pōlaženje, *n.* Rj. verb. od I. polaziti, II. polaziti se. — I. 1) radnja kojom tko polazi koga. vidi pohagjanje (das Besuchen, visitatio, salutatio domestica. Rj.). — 2) radnja kojom tko polazi n. p. na put. isp. polazak (das Abreisen, profectio. Rj.). — II. radnja kojom se tko polazi s kim.

pōlažica, *f.* vidi polaža. Rj. koji (ili koja) polaguje kome. vidi i paralaza.

pōlče, pōlčeta, *n.* četiri pōlčeta idu u jedno cijelo (dugme). cf. kliza. Rj. isp. i pulija. — pōlče (pred č osn. u po полъ). Osn. 252.

pōle, *m.* (u Lici) vidi popak. Rj. po-le. hyp. takva kod brale.

pōleći, pōležem (pōlegnem), *v. pf.* Rj. po-leći. *v. pf.* je i prosti leći. *isp.* polijegati. *v. impf.* lijegati. — 1) poleglo žito, geht zu Lager, sterni, inclinari: Šenica mu po dolu polegla. Rj. — Nema žita bez pologa. (Ljudi nemaju pravo što se tuže kad žito polegne, jer rgjavo slabo kad mođe pōleći). — 2) u pjesmi mjesto polijegati: Polegoše sanak boraviti. Rj.

pōledica, *f.* das Glatteis, glacies lubrica. Rj. kad se pōleđi, te bude klizavica. *isp.* razbiguz. — S večera je kiša udarila, u po noći pōledica pala. Npj. 1, 352.

pōlediti se, pōleđi se, *v. r. pf.* glatteisen (eisig) werden, glaciör, fit glacies lubrica. Rj. po-lediti se. *isp.* pōledica. *v. impf.* lediti se.

pōleguške, *n. p.* vrebati što, geduckt, capite obstipo. Rj. adv. po-leguške, kao polegarši, poklopivši se, pošunjivši se, preklonivši glavu.

pōlegjina, *f.* das Rückenstück (vom Kleide, Thierbalge, im Gegensatz des Bauchstücks), pars dorsalis. Rj. po-legjina, drugoj poli osn. u legja. onaj komad haljine, kože, koji je na legjina (na hrptu). vidi pohrptina, suprotno potrbušina. — Džingafa, pōlegjina od lisičje kože (kod čurčija). Rj. 831b.

Pōleksija, *f.* ime žensko. Rj. vidi Paleksija. Polyxena? hyp. Pōla.

pōleškivānje, *n.* das oftmalige Niederlegen, intercubatio. Rj. verb. od pōleškivati. radnja kojom tko pōleškjuje.

pōleškivati, pōleškujem, *v. impf.* sich oft niederlegen, intercumbo. Rj. po-leškivati, kao leškati, leškaviti pa ustajati.

pōlečār, poletāra, *m.* — 1) flücker (flüger) Vogel, avis ad volandum firmata, pennata, cf. poletarac. Rj. ptić koji hoće već da poleti, da izleti iz gnijezda. — 2) (u Boci) vidi erkvenjak. Rj. vidi i zvonar 2. *isp.* paraklisara. — poletar (osn. u polet). Osn. 115.

pōletarac, poletārca, *m.* vidi poletar 1. Rj.

pōletiš, poletiša, *m.* (u C. G.) Art Kinderspiel, lusus genus. Metnuvši ruke na koljena, govori se: let, let, u tom starješina rekne: poletje to ili ono; ako rekne da je poletjelo ono što može letjeti, onda

valja svi da dignu ruke, a ko pogriješi, onaj valja da da zalogu i t. d. Rj. igru djetinja. — po-letiš, osn. u poletjeti. riječi s takim nast. kod blutiš.

pōletjeti, tim, *v. pf.* fliegen, volo. Rj. po-letjeti. dem. poletnuti. *v. impf.* polijetati. — Pōlećeše mu bliješnjaci. Rj. 31b. Suze krvave polete joj niz obraze. Npr. 141. Te polije dolje svatove. Svatovi polete na tavan. 179. Kuma riba otolen kao najbrža tica pōleče i ostani se u sinje more. 214. Kako ona (pepeljuga) tamo, svi polete pred nju. 225. Poleti s nožem u tannicu, da zakolje ženu i štenad. 234. Kako ih devojka opazi, ostavi vodu, pa polete na njih. 240 (polete istočno mj. poletje). Učiniću te da vidiš zvijezdu usred podne. (Udariću te da ti polete svici ispred očiju — kao da zvijezdu vidiš). Posl. 338. No najmlagja pōlečela vila, pōlečela na bijela krila, ona pade Muju više glave. Npj. 2, 49. To je njima svim (svecima) za volju bilo . . . i odoše Bogu jedinome, pa su njemu pōlečeli ruci: >Mili Bože, na svemu ti hvala . . . HNpj. 1, 13 (poletjeli ruci, da je poljube). Pōlečeše pjeske na nogama. 4, 159. Koga god on uzme na veru, da mu ne će ni dlaka s glave poleteti. Miloš 62. Agapija pōlečela Teodori u kose. Nov. Srb. 1817, 485.

pōletnuti, pōletnem, *v. pf.* dem. od poletjeti: Poletni mi, doletni mi sivi sokole. Rj. — K njoj doleče plahi zmaje; savi mladu pod krilima, i pōletnu s gjevojećom u te spilje kamenite. Npj. 1, 189. O tako vi! dva slavića, pōletnite na dvorove dragu Kostu na prozore. Kov. 62.

pōležaka, *f.* Kukuruzbrot das zu lange im Feuer gelegen, panis e zea nimis diu coctus. Rj. kukuruznica (hljeb kukuruzni) što odošće dugo leži u vatri. *isp.* upoležati se. — riječi s takvim nast. kod divljaka.

pōležati, žim, *v. pf.* ein wenig liegen, paululum cubo. Rj. po-ležati (malo) *v. impf.* ležati.

pōlibiti se, pōlibim se, *v. r. pf.* vidi zastidjeti se. Rj. po-libiti se. *v. impf.* libiti se (stidjeti se).

1. pōlica, *f.* die Wandleiste, taenia (in pariete): djevojka na polici, t. j. na udaju. Da igramo, da pjevamo, doka vojna ne imamo; a kada ga uzimamo, vrzi pjesme na policu. Rj. vidi raf. dem. pōličica 1. — Pōličar, koji s pōlica krade, n. p. sir, mljeko itd. Rj. 534a. Ja ga mečem na policu, a on ide pod policu. Posl. 107. Metni ti na pōlicu, a ja ću lako na stolicu. 177. Značenje (korijenu) odvajati: pōlica. Korijeni 287.

2. pōlica, *f.* — 1) dem. od pōla. Rj. — 2) der Wechsel, syngrapha. Rj. pōlica. u značenju mjenica tugja je. Osn. 316. Franc. police, die Polizze. — 3): Da mu budem s desna u policu. S desne strane njemu u policu do ramena serdar Smiljaniću, a s lijeve strane u policu do ramena Mandušću Vuče. Rj. — Pokupi mi po Lici krvavoj pet stotina konja i junaka . . . jera zove od Kotara Janko ta Alila na megdan mojega, da mu budeš s desna u policu. Npj. 3, 110. U tome smislu može biti da je i ovo: Da sinovcu budeš u nevolju. (Npj. 3, 110). Daničić, Sint. 541.

pōlicija, *f.* die Polizei: Kuluk se Turski zove pōlicija, a kuluglije valja da su ljudi od pōlicije. Npj. 3, 398.

pōličār, *m.* (u C. G.) koji s pōlica krade, n. p. sir, mljeko itd., ein Hausdieb, der von der Wandleiste stiehlt. Rj.

pōličica, *f.* — 1) dem. od pōlica. Rj. — 2) das Haspelbretchen, Weifbretchen, asserculus rhombi. Rj. — Obrtanj, 2) u kola ono na čemu prednji kraj lotara stoji; pod njim je pōličica, pa onda osovina. Rj. 434b.

pōlič, *m.* — 1) ein Mass (ein halbes Seidel haltend), hemina. Rj. pō satljika. — 2) (u Hrv.) po oke (holba, dvije mjerice). Rj. — pōlič (osn. u po полъ). Osn. 233.

polijegati, pōliježemo, *v. pf.* nach der Reihe sich legen, cubitum eo alius ex alio. Rj. po-lijegati, kao leći jedno za drugim, vidi pōleći 2. *v. impf.* lijegati.

— Kad na podne *goveda poliježu* u plandištu. Npr. 125. Pusti *kamile da poliježu* iza grada kod studenca. Mojs. I. 24, 11. Zadržjemaše tvoji pastiri, care Asirski. *polijegaše junaci tvoji*. Naum 3, 18.

polijelej, m. (πολυελεος) der Kronleuchter, *lychnuchus, polyelaum*. Rj. *kandilo sa mnogo ulja i žižaka*. — Tada nastane vrijeme *polieleju*, kao po dne cijele službe, jer ova riječ znači mnogo svjetlosti i pokazuje da u ovaj slavni čas treba sva crkva da bude osvijećena kandilima. DP. 48.

polijetanje, n. *das Fliegen, volatio, volatus*. Rj. *verb. od polijetati. radnja kojom što polijeće*.

polijetati, *pòliječem, v. impf. fliegen, volito*: I junacke *polijeću* glave. Rj. *po-lijetati. v. pf. poletjeti*. — Vi pjevate, a nama *krvave polijeću* suze. Posl. 35. Visoko *polijeće*, al' nisko pada. 35. Bre koliko Novak podvikuje, sve sa gore lišće otpadaše, a sa zemlje *trava polijeće*. Npj. 3, 33.

polijevanje, n. *verb. od polijevati. radnja kojom tko polijeva što. vidi polivanje, poljevanje*.

polijevati, *pòlijevām, v. impf. po-lijevati. vidi polivati, poljevati. v. pf. politii*.

polijevka, f. (oko Gline) *vidi juha*. Rj. *vidi i čorba*. — za *postanje isp. polijevati*.

polipsati, *pòlipsěmo, v. pf. nach einander umkommen (von Thieren), interco unus ex alio*. Rj. *po-lipsati (životinjica kad lipsu jedna za drugom), vidi pomanjkati, pocrkati. v. impf. lipsavati, lipsivati. i prosti je lipsati. v. pf. — Nalazili su megjede gje su polipsali od gladi*. Nov. Srb. 1817, 771. *akcenat*: *polipsati*. Vuk u rječniku ima *pòlipsati*; mislim da je pogriješeno uz *pòlipsěmo* i *pòlipsāli*. Rad 6, 130.

politati, *pòlitām, v. pf. dünn beschissen, concaco tenui stercore*. Rj. *po-litati, tanku (meku) nečist iz sebe pustiti. v. impf. litati*. — Ko s gjecom spi, *politati* osviće. Posl. 153.

politii, *pòlijēm, v. pf. Rj. po-liti. v. impf. polijevati, polivati, poljevati. — 1) begiessen, perfundo*. Rj. — Nazdravi im (badnjacima) milojkom vina, i pošto se sam napije, napoji i njih (*polije ih*). Rj. 12a. *Onoga hoće da poliju vodom*. Rj. 55a. *Obuljiti, politii što uljem*. Rj. 435b. *Izlije se sva voda iz njega te polije dolje svatove*. Npr. 179. *sa se, refleks.*: *Kako je ona . . . polita se suzama*. Nov. Srb. 1817, 470. — 2) (u C. G.) *beschissen, concaco*. Rj. *vidi posrati*.

politički, *adj. upravo što pripada politicima ili politici kojemu god, pa po tome i politici. vidi politični*. — Srbi su *po stanju političkome* još različniji nego po zakonu. Kov. 9. *Novine* (koje bi može biti bile korisnije, nego sve troje *političke*, što imamo). Odg. na sit. 3. Srbi i Hrvati jedan narod . . . ta se razlika poslije utvrdila *političkim životom*. Dioba 6. *Članci . . . namijenjeni istoriji političkoj*. O Sv. O. 3.

politični, *adj. što pripada politici. za nast. isp.*: Kad se kaže *motično* držalo, valja da bi se moglo kazati i *gramatična* pogreška. Pis. 49. *vidi politički*. — Osim ovoga *političnoga razdjeljenja* još gjevoja imena opominju na starije narodno razdjeljenje. Danica 2, 57. Tako je Hrvatska kraljevina samo *politično* i geografsko ime. Srb. i Hrv. 6.

politik, *čovjek koji se bavi oko politike; der Politiker, ó πολιτικός*. — Ostavljajući *pravim politicima*, neka presude, jesu li . . . Miloš 43. *Pokazao se vješt politik i hrabar vojnik*. DM. 30.

politika, f. *die Politik, τὰ πολιτικά*. — Francuzi *Tursku politiku* okrenu sa svim drukčije. Miloš 28. *Ali zbog politike* nije mu ništa mogao učiniti. 56. *Kako je svagda postupala vizantijska politika* u nevolji. DM. 32.

politulja, f. (u C. G.) *politana žena ili djevojka* (kao psovka ili poruga). Rj.³

polivači, *adj. što pripada polivanju. vidi poljevači*: Svima svatovima *poliva* da se umiju, a svoj *peškir* . . .

koji se zove „*polivači peškir*“ drži na ramenu. Živ. 319. — *pridjevi s takvim nast. kod brijajući*.

polivānje, n. (zap.) *vidi poljevanje*. Rj. *vidi i poljevanje*.

polivati, *pòlivām, (zap.) vidi poljevati*. Rj. *ali se govori i u južnom i u istočnom govoru. vidi i poljevati. po-livati. v. pf. politii*. — Ti uzmi hladne vode pa ga pomalo *polivaj* . . . *Kako svlak stane goreti . . . one ga sve vodom polivaj* i tako ostane živ. Npr. 54. *Pa se naredi onda kako će koga zvati n. p. svekra bašom, djevera zlatom i t. d., onda svima svatovima poliva* da se umiju. Živ. 319.

polizati, *pòližēm, v. pf. Rj. po-lizati. v. impf. lizati*. — 1) *ein wenig lecken, aliquantum lambo*. Rj. (*malō*). — 2) *ganz ablecken, delambo*: jesu li ovce *polizale* so? Rj. (*sve*).

pòlog, m. — 1) *jaje što se ostavlja na gnijezdu, da bi kokoš opet snijela ondje*. Rj. *isp. položar, položara*. — 2) *kad pulegen žito, Lager: sve sam pòlog*. Nema žita bez *pologa*. (Ljudi nemaju pravo što se tuže kad žito pulegen, jer rgjavu slabo kad može poleći. Posl. 202). *augm. položina*. — *po-log. isp. poleći, položiti*.

Pòlog, m. (donji i gornji, nekako mjesto, kao knežina ili i više u Staroj Srbiji. Rj.³) u pjesmi: On pokupi *Polog* Metohiju. Rj.

pòloj, *pòloja, m. — 1) mjesto plitko u vodi, die Untiefe, vadum*. Rj. *isp. položito*. — 2) *mjesto kod vode, koje voda plavi (poljeva), der Ueberschwemmung ausgesetzter Ort, locus inundationi obnoxius*. Rj. — *po-loj. isp. politii*.

pòlojito, *seicht, vadusos*. Rj. n. p. *mjesto, t. j. poloj 1, mjesto plitko u vodi*.

pòlokati, *pòločēm, v. pf. ausschürfen, absorbeo (wie der Hund, die Katze)*. Rj. *po-lokati (sve), kao n. p. pas, mačka. v. impf. lokati*. — Ne bi pas sa maslom *polokao*. Posl. 194.

pòlom, m. (u C. G.) *die Niederlage, strages*: Pa je jučer *polom* učinio: posjekao dvadeset hajduka. Rj. *isp. slom*. — Ne bi li *polom Filistejski* bio još veći? I tako pobiše onaj dan Filisteje. Sam. I. 14, 30. Pusti na njih zli dan, i dvostrukim *polomom* polomi ih. Jer. 17, 18. *Smrtan je polom* tvoj i rana tvoja ljuta. 30, 12. Nema lijeke *polomu* tvom, ljuta je rana tvoja. Naum 3, 19. *Bijahu najžešći neprijatelji i svaki dan činjahu polom rimskom carstvu* (Romano imperio magnas quotidie clades inferebant). DM. 32.

pòlomiti, *pòlomīm, v. pf. Rj. po-lomiti. v. impf. polamati*. — 1) *zerbrechen, sterno, frango*: *polomio vjetar šumu, polomili koplja itd.* Rj. *vidi pokršiti*. — Opet nešto sve rasprša u kužini, *prospe jela zgotovljena i polomi sudove*. Npr. 259. *Te pogubi tolike vojvode i polomi krila od krajine!* Npj. 2, 500. *Polomih palice* jarma vašega. Mojs. III. 26, 13. *Polomi ih* (Filisteje) ljuto *nogama po bedrima*. Sud. 15, 8. *Polomiću mišice* Faraonu. Jezek. 30, 24. — 2) (u C. G.) *eine Niederlage anrichten, stragem facere*: *Drž' lija kulu na krajinu, čekaj Turke, kad ih polomimo*, da ne bježe širokijem putom. Rj. *sa se, pass.*: *Otale se polomili Turci*. No se *Turska vojska polomila*. Rj. *Junaci njihovi polomiše se* i bježe bez obzira. Jer. 46, 5. *isp. polom*.

pòlomka, f. *Art Tanzes, saltationis genus*. Rj. *nekakva igra, tanac. po-lomka*.

Pòlomlje, n. *eine Gegend am rechten Ufer der Donau (in Bulgarien)*. Koji mi je u *Polomlju, Polomlje* ga *polomilo*. Rj. *kraj na desnom brijegu Dunava (u Bugarskoj)*.

pòloš, *adj. po-loš, kao prilično loš. isp. po (složeno s adj.) i loš*. — Da je mene i *pološa vina*, samo nek je *krčmarica mlada*. Posl. 50.

pološiti se, *pòlošim se, v. r. pf. erkranken, morbo corripior*: *Kako sam se položila mlada, neggje su se*

zagubili ključ. Rj. po-lošiti se, loš, naloš postati, razboljeti se. isp. ološati.

pološke, *liegend, ut jaceat*. Rj. polož-ke. za kvantitet na krajnjem slogu isp. ametiće. adv. kao položeno. suprotno uspravo, tumba. — Čobanja je vodeni sud od duga, i stoji položke kao bure. Rj. 266b. Tikva jurgeta, ona je vrlo duguljasta a na zemlji ne može drukčije stajati do položke. Rj. 739a.

polováče, polováčeta, n. ein Fass von einem halben Eimer (polovinu akova), cadus dimidiatae amphorae. Rj. bure od pola akova.

pólóvan, pólóvna, adj. halb abgetragen, attritus: Ni izvorih konja, ni oružja, ni dolame nove ni polovne. Rj. što je već pola pohabano, uhabano. — Daću tebe i tri ogledala: jedno novo, a drugo polovno, treće tvoje, što j' u mene bilo. Herc. 194.

polóvica, f. *vidi* polovina: Kom domaćinu polovica čeljadi ne moli Boga za smrt a polovica za život, nije dobar domaćin (Posl. 146). Rj. *vidi* i pola, i syn. ondje. — Od svega svoga, što bi i gđa imao, da ćeš mi polovicu dati. Npr. 252. U svakoj šali ima polovicu zbilje. Posl. 335.

polóvina, f. die Hälfte, dimidium, cf. pola: Prebio ga na tri polovine. Rj. *vidi* syn. kod pola. — Pljusak od jezera udari po vatri i zagasi je polovinu. Npr. 189. Da će mu kad god bi što imao, od svega polovinu dati. 254. Pravo se drvo po polovini cijepa. (Kad se što pogagja, t. j. pola od toga što ti išteš). Posl. 258. Sjutra prije polovine dana okrenuće skakat' Kotarani po Udbinji. . . Npj. 3, 123. Bili su se polovinu dana. 4, 292. Uze šaru preko polovine, zaskaka se Lazo niz planinu. 4, 399. Jošt ne bješe noći polovinu, Uso budi Ajkunu gjevojku. Herc. 13. "To na Fati čeri dočekala prije danas polovine dana!" Kad je bilo dana polovina, uzmuči se Fatima gjevojka. 28. U prvaj polovini XIV vijeka. Kov. 9. Oko polovine jela pristupe k trpezi mlade i djevojke. 82. Na polovini tabaka — in folio. Straž. 1887, 207.

1. polóviti, pólóvim, v. impf. (od pola) halbíren, in zwei theilen, dimidiare. Rj. na pole dijeliti, sjeći. isp. predvajati, razdvajati 1a. v. pf. slož. pre-poloviti, raz-, u-; u-polovačiti.

2. polóviti, pólóvim, v. pf. zusammenfangen (auf der Jagd), ad unum omnes capio. Rj. po-loviti, mnogo kosta (u lovu). v. impf. loviti.

polóvljénje, n. das Halbíren, dimidiatio. Rj. verb. od poloviti. radnja kojom tko polovi što.

polóvnica, f. — **1)** die Halbfrucht (Weizen mit Roggen gemengt), triticum mixtum secali, cf. su'ržica. Rj. žito u kojem ima pola raži a pola pšenice. *vidi* i suražica, napolica. — **2)** (u Bač.) pō krajcare, österr. Halbkreuzerstück, numi genus. Rj.

polóvník, polóvnika, m. (u Boci) — **1)** *vidi* napoličar. Rj. koji radi što napolice, t. j. na pole, da glavno ostaje onome čije je, a dobitak na polak. — **2)** kad se od vinove komine ne peče rakija, nego se na nju uspe voda pa se poslije nekoga vremena otoči te se u kući pije, der Nachwein, Tresterwein, lora. Rj. *vidi* bevanda.

polóvnjak, polóvnjaka, m. — **1)** žitna mjera od 20 oka. Rj. u Hrvatskoj polóvnjak je i bure od 5 akova (pola četvrtinjaka, koji ima 10 akova). *vidi* petakinja, petorka. — **2)** *vidi* polutak. Rj. zec mlad (oko svibnja).

pólóžaj, m. — **1)** kao stanje, služba, mjesto; die Stellung, conditio collocatio, status. — Kako je razumijevao sam svoj položaj u Srbiji. O Sv. O. 9. Svoj službeni položaj. 11. Da si u zabuni za svoj položaj. Pom. 46. Koji nemaju volje da u svome narodu vrše dužnosti, koje položaj stavlja na njih. Zlos. 213. — **2)** Ako nijesam nevjestom bila, a ono sam iza položaja gledala. DPosl. 3. položaj, u Mikalje i Stulića, strane od vrata, postis dakle dovratnik; u Vrancića osim toga još i stožer ili čep od vrata,

cardo; ovo drugo i u Delabele (ganghero). XV. syn. kod dovratak. — po-ložaj. isp. položiti. riječi s takim nast. kod dogagjaj.

pólóžár, m. der Dieb der unterlegten Eier, ovorum suppositorum fur. Rj. koji krađe pologe. isp. polog 1.

pólóžara, f. die Diebin (z. B. Hündin) unterlegter Eier, (canis) quae furatur ova supposita. Rj. koja (n. p. kuja) krađe pologe. isp. polog 1.

pólóžina, f. augm. od polog 2. Rj. — takva augm. kod bardačina.

pólóžiti, pólóžim, v. pf. Rj. po-ložiti. v. impf. polagati. — **I. 1)** niederlegen, pono humi. Rj. — Svoje mrtve roditelje, koji su vas porodili, preko krila položili, i na noge podignuli. Npj. 1, 145. Zgodno su nam načinili erkvu; no položim majstorima blago, majstorima, što ste pogodili. 2, 210. Zasta se jako prepadoše, pa barjake zemlji položise. 4, 339. Položi pred njim oružje. Danica 4, 7. Polagao je egzamene u školi (ali, kažu, nije položio). Straž. 1886, 1668 (egzamene Bečki izgovor mj. eksamene). Hromijeh, slijepijeh . . . i položise ih k nogama Isusovijem, i iscijeli ih. Mat. 15, 30. Dok položim neprijatelje tvoje podnožje nogama tvojima. 22, 44. Pozdravite Priskilu i Akilu, koji za dušu moju svoje vratove položise. Rim. 16, 4. Položi temelj samodržavnoj vlasti u Srbiji. DM. 8. U njoj (u Mileševu) položiti kosti sv. Save. DRj. 1, 174. Da sam već i ispiti učiteljski položio. Zlos. 189. — **2)** Futter vorlegen, praebeo pabulum. Rj. položiti stoci (n. p. sijeno). *vidi* metnuti 2. — Uvede konja u konjušnicu, pa mu položiti travu i konj odmah stane jesti. Npr. 90. I mugarcima njihovijem položiti. Mojs. I. 43, 24. sa se, pass.: Metalo, ono sijena što se u jedan put zimi položiti govčetu. Rj. 354a. — **3)** lozu, einen Zweig ablegen, senken, propago. Rj. isp. položnica. — **II.** sa se, reflekt. sich legen, inclinor, n. p. po konju. Rj. — Pak se Marko bolan učinio bez bolesti od mudrosti teške, po dobru se Šarcu položio, na sedlo se srećem naslonio, tako ide preko Carigrada. Npj. 2, 357.

pólóžnica, f. der Ableger (von der Rebe), Senker, propago. Rj. što se od loze položiti u vinogradu. isp. polagati 3, položiti 3.

pólubôg, póluboga, m. polu-bog. der Halbgott. — Po njegovim riječima mitropolit je polubog, a mi nijesmo ni ljudi. Straž. 1887, 62.

polóbrat, m. — **1)** brat samo po ocu ili po materi. Rj. — **2)** (u Boci) brat pobratimov ili posestrimin. Rj. — polu-brat.

polóčák, polóčáka, m. (u Dalm.) žitna mjera od devet oka (pola četvrtalja). Rj.

polóčiti, pólóčim, v. pf. erlangen, impetro: Što molila to je polóčila. Rj. po-lučiti, kao postići 1. isp. ulučiti.

polóđiti, pólóđim, v. pf. po-luditi koga, učiniti ga ludim. v. impf. isp. lúđiti se, lúđim se. — Ona se (vila) na to rasrdi i sve goste careve polóđi . . . jedva je kojekako namoli (car) te mu goste povratiti od ludila. Kov. 31. isp. zaluditi.

polóđivlják, polóđivljáka, m. polu-divljak. der Halbwilde. — U jednom suhom parčetu drveta obrtali su ovi polóđivljaci tanak okrugao štap brzo dotle, dokle se ne užeže. Priprava 163.

polóđjeti, pólóđim, v. pf. nárrisch, wahnsinnig werden, mente capi. Rj. po-ludjeti (I. pridjev polóđio, polóđjela). lud postati. *vidi* krenuti glavom, pobudaliti, pomahnitati, smahnuti se, šenuti, pošenuti, pošesulati, štuknuti pameću, zavrutati. isp. zaludjeti. — Alosan, polóđio, uzele mu ale pamet ili zdravlje. Rj. 4b. Gde ste za Boga? ja polóđih za vama. Npr. 225. Polóđješeš od onoga što ćeš gledati svojim očima. Mojs. V. 28, 34.

polóđnevni, adj. što biva u po podne; Mittags-, meridianus. — Gradi sebe . . . polóđnevni suncem. Nov. Srb. 1817, 637.

poluga, *f.* die Stange (von Holz oder Metall), palanga, vectis. Rj. motka od drveta ili metala. vidi palanga, ozib, čuskija. — Još da bi *poluge* gvozdena daždjele. DPosl. 40. Prema oplati bijahu biočuzi, a u njima *poluge*. Mojs. II. 37, 14.

poluglasan, poluglasna, *adj.* polu-glasan; *halb-lautend, semivocatis.* isp. suglasan; samoglasan. — Da su još stari Rimljani delili... slova na nema (stumme) i *poluglasna* (halb-lautende). Nov. Srb. 1817, 343. Ongje se jasno čuje (shc)... i pred samoglasnima i pred *poluglasnima* slovima. Posl. XIII. Slova se ova razdjeljuju na samoglasna i na *poluglasna*. Rj. XXIX. u dva posljednja primjera poluglasno je (slovo) isto što suglasno (consonans).

poluglavac, poluglavca, *m.*: Ko plaća pun danak zove se cela glava, ko polovinu — *poluglavac*, a ko četvrtinu — čerečar ili urmetaš. M. Gj. Miličević. DARj. 943b. — tako slož. riječi kod crnoglavac.

polugodišnjica, *f.* das Trauermahl, welches sechs Monate nach dem Tode des Verstorbenen gegeben wird, convivium funebre semiannuum. Rj. polu-godišnjica, daća što se daje pō godine iza čije smrti. — Godišnjica se zove i godina a *polugodišnjica* i po godine. Živ. 210.

polugospodar, polugospodara, *m.* polu-gospodar: Pa još hoće, nosili ga gjavli da me zove: Polujubi moja! a ja njega: *Polugospodare!* HNpj. 1, 233. Ljuti zmaje, *polugospodare*. 1, 234.

polugrošnica, *f.* Münze von einem halben Piaster (groß), monetæ genus. Rj. polu-grošnica, novac od pō groša.

polugjakon, *m.* polu-gjakon. vidi ipogjakon; ὑποδιακονος, subdiaconus. — Četiri *polugjakona* u bijelijem haljinama izmijene crnu stražu. DP. 156. Najbliži su sveštenstvu ipogjakoni ili *polugjakoni*. 239. Poludjakon, vidi ipodjakon. Stulli.

polukav, *adj.* ein wenig verschmizt, callidulus: A gjevojka *polukava* bila. Rj. po-lukav, kao prilično lukav. isp. po (slož. s adj.) i lukav.

polukožan, polukožna, *adj.* polu-kožan, *halb Leder*. — Ojiena je knjige na pisačoj hartiji u krutoj *polukožnoj* svezi 20 for. Spisi 1, 94.

polukrug, *m.* polu-krug, *der Halbkreis, semicirculus, hemicyclus*. — Sva momčad stadoše u *polukrug*. Zlos. 318.

Polumir, *m.* planina u Srbiji u nahiji Kragujevačkoj. Rj.

polumotak, polumotka, *m.* pregje, *Art Knäuel, rhombi genus*. Rj. polu-motak. nekakav smotak.

polumrtav, polumrtva, *adj.* polu-mrtav; *halbtodt*. — Kako je tu Burjam našao Draginju i donio je na ramenu *polumrtvu*. Nov. Srb. 1817, 503.

polunezavisan, polunezavisna, *adj.* polu-nezavisan. isp. nezavisan. — Da bi se uredile stvari izmegju nezavisne opštine i *polunezavisnijeh* vlastela. DM. 275.

polunoći, t. j. pō noći. vidi pōnoći. — Te mi vezi *polunoći*, snaho, *polunoći*, kao u po podne. Npj. 2, 522.

polunoćnica, *f.* polunoćna služba. isp. svenoćnica. — Bez jutrenje, koja biva poslije *polunoćnice*. DP. 37.

polunjiti se, pōlunjim se, *v. r. pf.* finster vor sich hinschen, σκωθρός sum. Rj. po-lunjiti se, kao postati lunjar, sumoran. *v. impf.* lunjati (i se). isp. namrgoditi se, i syn. ondje.

poluoka, *f.* ein Mass (eine halbe oka haltend), mensura dimidiæ okae. Rj. polu-oka, mjera od po oke. vidi poka.

poluljubi, *f.* polu-ljubi: Pa još hoće, nosili ga gjavli da me zove: *Poluljubi* moja! HNpj. 1, 233. Kućko Jele, *poluljubi* moja. 1, 235.

poluostrvo, *n.* polu-ostrvo, *die Halbinsel, paeninsula*. — Trstenik, u *poluostrvu* Ratu. Rj. 751b. Na *poluostrvu* Ratu može se čuti. Posl. XXIV.

polupati, pōlpām, *v. pf.* Rj. po-lupati. *v. impf.* lupati. — **I. 1**) zerschlagen, contundo, confringo. Rj. (sve ili mnogo). vidi pokršiti. — Al' mu b'jeli dvori potavnili, *polupani* srčali pendžeri, obaljeni visoki čardaci. Npj. 2, 175. *Polupa* sve sudove zlatne. Car. II. 24, 13. — **2**) ein wenig schlagen, pulso paululum. Rj. (malo). — **II.** sa se, reciproč. polupali se Srbli s Turcima, *haben sich geprügelt (im Gefechte), pulserunt se invicem (in pugna)*, cf. pobili se. Rj.

poluprōsvijećen, *adj.* polu-prosvijećen; *halbgebildet, halbcivilisirt*. — *Polu* prosvijećeni ljudi daju sami sebi još više prosvjete. Priprava 46.

poluprōšavši, *adj.* polu-prošavši; *halbvergangen*. — Glagoli ne mogu imati *poluprōšavšega* vremena. Rj. LIV. Vremena dva prošavša (1-vo *poluprōšavše*...) ... onda ćemo imati tri prošavša vremena, t. j. *polu* prošavše. LV.

polusēstra, *f.* — **1**) sestra samo po ocu ili po materi. Rj. — Milutin uze za ženu kćer Terterovu, *polusēstru* Svetoslavjevu. DM. 32. — **2**) (u Boci) sestra pobratimova. Rj.

poluški, *adj.* (u C. G.) von poluzje: Od Žabljaka *poluškoga* grada. Rj. što pripada *poluzju*.

polutāk, polutāka, *m.* (u Srijemu) zec mlad (oko Majja), *Märzhase, lepus vernus*. Rj. vidi polovnjak 2. — *polutak* (od osn. od koje je *polutina*). Osn. 264.

polūtān, polutāna, *m.* der nur halb einem Volksstamm angehört (weil Vater oder Mutter nicht davon ist), eine Mulatte, *patre aut matre barbara natus*. cf. melez. Rj. čovjek koji pripada samo pola plemenu, narodu kojemu, jer mu otac ili-mati nije od istoga plemena, naroda. isp. sustrimak.

polūtica, polūtina, *f.* vidi polovina: Milutinu *polutinu* (Posl. 178). Rj. vidi i pola, i syn. ondje.

polūtkinja, *f.* (u C. G.) mjera od po konate. Rj. konata, *vinska* mjera.

poluvača, *f.* vidi lomača. Rj. vidi i olomača. breme trnja ili granja. — *poluvača* (lomača; tamna postanja; može biti da v stoji mjesto h, i da je u svezi s *poljeno*). Osn. 350. riječi s takvim nast. kod ajgirača.

poluznanje, *n.* polu-znanje, *das Halbwissen*. — Ti ćeš imati da se boriš s neznanjem, s *poluznanjem*, s pletkama. Zlos. 197.

polūziti, pōlūžim, *v. pf.* n. p. košulje, pregju, *laugen, lavio lavo*. Rj. po-luziti. *v. impf.* lužiti (u lugu pariti).

polūžje, *n.* (u C. G.) Gegend an einem Röhricht, regio adjacens arundinetu. Rj. kraj pokraj luga, rita.

poljačina, *f.* vidi poljak 2. Rj. bolest nekaka.

poljāk, poljāka, *m.* — **1**) Feldwächter, *custos agrorum*, cf. poljar. Rj. koji čuva polje da stoka ne tre ljetine. vidi i subaša 1. — **2**) eine Art Krankheit, morbi genus, cf. poljačina. Rj. bolest nekaka.

Pōljāk, Poljāka, *m.* der Pole, Polonus. Rj. vidi Leh. — Pak on ode u zemlju Lehansku, te podiže Leh i Poljaka. Npj. 3, 48.

poljana, *f.* die Ebene, planities. Rj. vidi ravan, ravnica, ravnina. dem. poljanica. — Kad se gjak dohvati *poljane*, vikne divljana: »Ne traži me« reče, »ja sam već na polju.« Npr. 149. Po *poljani* ovice ostavila. Herc. 61. Sjegjahu na *poljani* kod vrata Samarijskih. Dnev. II. 18, 9 (sedebant in area juxta portam; sassen auf dem Platze bei dem Thore. isp. Poljana). isp. poljana, 3) piazza, platea. Stulli.

Poljana, *f.* nom. pr. u Dubrovniku pijaca gdje se sad zelen prodaje. Rj. isporodički kod poljana primjer iz Dnev. II. 18, 9 čini se, da i Poljana u Dubrovniku znači uopće: *poljana*, t. j. pijaca, čaršija.

poljanica, *f.* dem. od poljana. Rj.

Poljanjice, *f.* pl. Ort in der Crna Rijeka. Rj. mjesto u Crnoj Rijeci.

pōljār, poljāra, *m.* (u Herc.) koji čuva polje da stoka ne tre ljetine, *Feldwächter, custos agrorum*.

Onamo poljara postavlja spahija... cf. poljak 1, subaša. Rj.

poljārina, *f.* Feldwächterlohn, merces agrorum custodis. Rj. plata poljaru. — Poljara postavlja spahija, i to najviše Turčina, pa mu ljudi daju dvadesetu oku od žita poljarine. Rj. 535b.

polje, *n.* — 1) das Feld, campus. Rj. dem. poljice. — On pobježe poljem zelenijem. Rj. 189a. Pa sače polje. Rj. 490a. Gledati u pleće (od pečena brava)... Donji široki i tanki kraj zove se polje; ako je polje čisto kad se pleće pogleda prema sebi, onda kažu da je mir; ako li je mutno, onda kažu da je vojska. Rj. 507b. Poljevita zemlja, t. j. gdje ima polja. Rj. 535b. Dogje u jedno polje. Npr. 2. Dva hrta što mogu zeca u polju stići. 46. Kad dogju na jedno polje, a tu golub prekrilio polje. 80. Igrah se zlatnom jabukom po polju po mjedenome, po guvnu po srebrnome. Npj. 1, 41. Ajdemo tam' dolje u to zlatno polje, da žnjemo pšenicu. 1, 171. Ah! satvori ovo more u zeleno ravno polje! Dugo polje, a voda daleko. 1, 306. Ukopajte mene u polje široko. 1, 394. Na Kosovu, polju krvavome. 4, 321. Momčadma, koja rađe u polju. Danica 2, 101. Terminologija je polje duغو i široko. Pis. 14. Dva poslanika na polju istorijskom. Pom. 34. — 2 a) na polje! hinaus, foras. Rj. na pitanje: kuda (kamo)? — Van, 2) hinaus, foras: otišao van t. j. na polje. Rj. 53a. Dišer*, na polje Rj. 121b. Obuku se u kožne haljine izvrvuši dlaku na polje. Rj. 148b. Zle dlake, u očima nekake dlake koje valja čupati na polje. Rj. 211b. Vrti se natrag u onu sobu gje je zmaj mrtav ležao, pa ga izvuce na polje i baci na zemlju. Npr. 9. Put širok a vrata otvorena. (Na polje!). Posl. 267. Izbraše dobre u sudove, a zle bacise na polje. Mat. 13, 48. Izvedi toga psovača na polje iz okola. Mojs. III. 24, 14. — b) na polju, draussen, foris. Rj. na pitanje: gdje? — Van, 3) draussen, foris, cf. vanka: on je van, t. j. na polju. Rj. 53a. Kad se gjak dohvati poljane, vikne divljana: »Ne traži me« reče, »ja sam već na polju.« Npr. 149. Ne idi u kuću njegovu da mu uzmeš zalog; nego stoj na polju, a čovjek koji ti je dužan neka ti iznese na polje zalog svoj. Mojs. V. 24, 11. — c) s polja, von draussen, foris. Rj. na pitanje: odakle? — Izvanka, draussen, foris, cf. spolja. Rj. 219a. Našim spisateljima, koji žele jezik naš, ne samo s polja, nego i iznutra poznati. Danica 3, XXIII. Čistite spolja čašu i zdjelu a iznutra su pune grabeža i nepravde. Mat. 23, 25. Djelima svojim spolja i iznutra stajase visoko svrh sviju, koji prije njega vladaše. DM. 8. — 3) tjera me na polje, hinaus (um die Nothdurft zu verrichten); so auch mitten im Walde oder Felde: otišao na polje. Rj. — Zapekao se čovjek, kad za dugo ne može na polje da izide. Rj. 188a. Ozlotrbio sam se, t. j. tjera me na polje (boli me trbuh). Rj. 451b. Trk na polje, šet u kuću. (Kad koga čera na polje). Posl. 321.

poljeno, *n.* (u O. G.) podebela cjepanica ili valjak luča, ein Scheit Kien, taeda. Rj.

poljep, *m.* po-ljep, djelo kojim se što ulijepi, i ono čim se što ulijepi. vidi 1 lijep. — Bejaše rupa u kojoj je ugaženo blato s plevom za polep tavana nad sobama. Zim. 32.

poljepši, *adj.* po-ljepši. vidi poljevši. — Poljepša je ruža od vijole. Rj. 61b.

poljevčina, *f.* oni novci što daju svatovi mladi kad im poljeva te se umivaju. Rj.

poljevaći, *adj.* *n. p.* peškir (kad mlada poljeva svatovima). Rj. vidi polivaći. što pripada poljevanju. — takva *adj.* kod brijači.

poljevânje, *n.* das Begiessen, perfusio. Rj. verb. od poljevati. radnja kojom tko poljeva što. vidi polivanje, poljevanje.

poljevati, *vám*, *v. impf.* begiessen, beschütten, perfundo. Rj. po-ljevati. vidi polivati, poljevati. *v. pf.*

politi. — Od tih devojaka ima još jedna, koja poljeva sav grad sama. Npr. 239. Ona je morala poljevati gostima da se umiju. Danica 1, 90. Nevjesta nad umivaonicom poljeva svatovima. Kov. 84.

poljevít, *adj.* *n. p.* zemlja, t. j. gdje ima polja, reich an Feldern, dives campis. Rj. — takva *adj.* kod barovit.

poljevši, *adj.* (u prim.) cf. ljevši i po: Poljevša je ruža od vijole. Rj. po-ljevši. vidi poljepši.

Poljica, *n. pl.* u Dalmatinskoj primorju izmeggju rijeke Žrnovnice i Cetine oko kamenite planine Mosora desetak dvadesetak sela koja su se od starine do našega vremena sama upravljala. Rj. upravo je *pl.* od poljice.

poljice, *n.* — 1) dem. od polje. Rj. — Daj mi, Bože, vjetra od planine, da odnese maglu iz poljica, da ja vidim dvije silne vojske. Npj. 3, 270. — 2) srijeda od pregljače. Rj.

Poljkinja, *f.* die Polin, Polona. Rj. — za nast. isp. Arapkinja, Jutkinja, Madžarkinja, Srpkinja.

Poljskâ, *f. adj.* Polen, Polonia. Rj. t. j. zemlja, što pripada Poljacima.

poljski, *adj.* *n. p.* rad, miš, Feld-, campestris, rusticus. Rj. što pripada polju. — Nado, 1) rupa, gdje poljski miši snose žito. Rj. 387a. Poljska metla, *f.* (u Srijemu) die Spreublume, xeranthemum annuum. Rj. 536a (biljka). Radnik, čovjek koji radi poljski rad. Rj. 625b. Radeći poljski posao. Npj. 4, XXIX. Istočno primorje... sada je puno ljudi, sela, lijepijeh poljskih kuća. Priprava 23. Vogjaše ga (Gospod) na visine zemaljske da jede rod poljski. Mojs. V. 32, 13. Postase kao trava poljska koja se suši prije nego sazri. Car. II. 19, 26.

Poljski, *adj.* polnisch, polonicus. Rj. što pripada Poljacima. — Češki jezik... Poljski jezik. Dioba 8.

poljubac, poljupca, *m. der Kuss, osculum*, cf. cjeliv. Rj. vidi i ljubac, cjelov. — Da me hoće poljubiti poljupcem usta svojih! Pjesm. nad pj. 1, 2.

poljubiti, poljübim, *v. pf.* Rj. po-ljubiti. dem. ljubnuti. djetinjski paciti. vidi cjelunuti, kukiti. *v. impf.* ljubiti 1. *v. pf.* i *impf.* cjeliti, cjelivati, cjelovati. — 1) koga u ruku, kome ruku, einmal küssen, osculor, cf. cjelivati. Rj. — Da je meni careva devojka da me poljubi u čelo. Npr. 47. Što je staro, poljubi u ruku, što je mlado, u šećerna usta, a gjevojke pod gjerdan u grlo. Npj. 1, 567. Kad to čuo Kneževio Ivane, pred Kulinom u zemlju poljubi. 4, 198. U b'jelo ga lice poljubio. 4, 335. Moleći Vas, da Nj. Ekscelenciji za mene ruku poljubite. Straž. 1886, 60. Da me hoće poljubiti poljupcem usta svojih! Pjes. nad pj. 1, 2. — 2) sa se, reciproč. s kim, sich küssen, osculari se invicem. Rj. — Pritrči bratu svome, te se s njime poljubi. Npr. 8. Pa se s Grujom u obraz poljubi. Npj. 3, 22. Pop zapovjedi mladijencima da se ondje odmah poljube. Kov. 79.

poljuljivânje, *n.* das Bewegen, agitatio. Rj. verb. od poljuljivati. radnja kojom tko poljuljuje čim.

poljuljivati, poljüljüjem, *v. impf.* bewegen, agito: Vijor dolom duje, gradom poljuljuje. Rj. po-ljuljivati. *v. impf.* prosti ljuljati; *v. pf.* ljuljnuti.

pomaći, pomaknêm, *v. pf.* rücken, moveo, cf. pomaknuti. Rj. po-maći. *v. pf.* je i prosti maći, maknuti *v. impf.* pomicati. — 1) Velika ploča, koju sto ljudi ne bi moglo pomaći. Npr. 148. Udari je Ivo uz obraze, dva joj s mjesta pomakao zuba. Herc. 99. Svakoga Bog pomogao, i u naprijed pomakao. Kov. 72. Ti mene pomakao s ovim cvijetom, a tebe Gospod Bog žitkom i napretkom! 125. Koliko je taj učenii Englez pomakao naprijed nauku. Rad 17, 167. sa se, pass.: Kad se badnjak meće na vatru, tripot se pomakne u napredak. Rj. 12a. Živac kamen, t. j. koji je iz zemlje kao iznikao, pa se ne može pomaći. Rj. 158a. — 2) sa se, refleks.: Umaći se, vidi pomaći se. Rj. 780b. Pomakni se s toga mjesta! Posl. 254. Kako dogje, Božju

pomoć dade; *pom'koše se jedan do drugoga*, kod kralja mu mjesto učiniše. Npj. 3, 95.

pomadžariti, pomadžarim, v. pf. Rj. po-madžariti. v. impf. mađariti. — 1) *zum Unger machen, facio esse Ungarum*. Rj. pomadžariti koga, učiniti ga Mađarom. — 2) *sa se, refleks. ein Unger werden, fio Ungarus*. Rj. postati Mađar.

pomāgāč, pomāgāča, m. der Gehülfe, Helfer, adjutor. Rj. koji pomaže. vidi pomoćnik, pomotnjik. — Oni su najveći pomagači i Mecenati knjižestva našega. Danica 3, XXIII (knjižestvo R. mj. književnost). Moj stari prijatelj i u ovakijem poslovima pomagač. Npj. 4, IX. Da budemo pomagači istini. Jov. III. 8.

pomāgājte, (mjesto pomāžite!) ruft man, wenn grosse Noth ist, z. B. Räuber, Feuer, Ueberschwemmung, vox implorantis auxilium. Rj. prizivlju se ljudi u pomoć u kakoj velikoj nevolji, n. p. od hajduka, požara, povodnja. i u jednini: A drugi dotrče k Milošu pomagači: »Pomagaj, gospodaru, za Boga! šta se to čini sad?« Miloš 90. Pade ničice na zemlju i pokloni se, i reče: pomagaj, care! Sam. II. 14, 4. Pomagaj, Gospode! izgibosmo! Prip. bibl. 124. — kako se samo u imperativu govori isp. bržaj! bržajte!

pomagānja, f. das Rufen um Hülfe, auxilii imploratio: stoji ga pomagānja. Rj. vika, kad tko pomaže: pomagajte! pomagaj! vidi pomagānje 2.

pomagānje, n. Rj. verb. od pomagati. — 1) radnja kojom tko pomaže kome (das Helfen, adjumentum. Rj.). suprotno odmagānje. — 2) radnja kojom tko pomaže, vidi: pomagajte! pomagaj! (das Rufen um Hülfe, das Hülfsgeschrei, auxilii imploratio. Rj.). vidi pomagānja.

pomagati, pomāžem (u C. G. pomāgām), v. impf. — 1 a) *helfen, auxilium ferre*. Rj. v. pf. pomoći. — On (vukodlak) se može provući i kroz najmanju rupicu, za to ne pomaže od njega vrata zatvorati. Rj. 79b. Pa ga stane buditi i grli: »Ustaj hrano! ustaj srce! ustaj dušo!« Ali ništa ne pomaže: on spava kao mrtav. Npr. 18. Kome Bog pomaže, niko mu nautiti ne može. 60. Ja sve radim a ti ni u čemu ne pomažeš. 71. Da gleda ko to njoj pomaže prestići i motati. 126. Ema popu dobri Bog pomaga, nijedna ga puška ne pogagaja. Npj. 4, 400. Haj pomagaj, dragi gospodaru! na Jakova i na Grahovljane. 4, 435 (protiv Jakova i t. d.). Oni su . . . Grcima pomagali protiv Avara. Danica 2, 74. Mlogo je njegovom junaštvu pomagalo, što je sve pomišljao na Miloša Obilica. 4, 30. Vi ste meni milostivo pomagali u skupljanju ovih pjesama. Npj. 3, V. Tu sad nema milosti, niti pomaže moljenje i laskanje. Straž. 1887, 14. Radoslav, koji . . . obriče pomagati na Uroša. DM. 29 (isp. poviše Npj. 4, 435). Da mi oko ovoga posla već dvije godine dana pomaže učenik. DRj. 1, XI. — b) *sa se, refleks.*: Po sebi se razumije da sam se postavljajući korijene pomagao kako sam znao djelima drugih ljudi. Korijeni III. isp. pomoći se. — 2) *um Hülfe rufen* (pomagajte rufen), *auxilium imploro*. Rj. vikati: pomagaj! pomagajte! v. pf. zapomagati. — A drugi dotrče k Milošu pomagači: »Pomagaj, gospodaru za Boga! šta se to čini sad?« Miloš 90.

pomahnitati, pomahnitām, v. pf. (u Perastu) vidi poludjeti. Rj. i syn. ondje. po-mahnitati. v. impf. mahnitati.

pomājka, f. die Wahlmutter, quae matris loco habetur. Rj. po-mājka, žena koja se pomateri, uzme se namjesto majke. vidi pomati.

pomājkatī, kā, v. pf. (po zap. kraj.) vidi pomanjkatī: Jes' li dosta paricala dara, da ti ne bi pomajkalo dara, pomajkalo dara za svatove. Rj. po-mājkatī. — pomanjkatī; i sa f mjesto nj: pomajkatī. Korijeni 154. v. impf. manjkatī, mankatī.

Pomāk, m. vidi Juruk (?). Rj.³

pomāknuti, pomākneṃ, v. pf. vidi pomaci. Rj. i primjere ondje.

pomalo, allmählig, einzeln, stückweise, paulatim. Rj. adv. po-malo. — 1) malo pomalo, o vremenu: Oženivši se stane živeti. i malo po malo izigje on najbogatiji čovek. Npr. 12. Divljan' primičući se malo po malo da bi ga uhvatio . . . 150. — 2) pomalo, kao od česti: Od česti, n. p. zna, t. j. pomalo. Rj. 823a. Više ne pij vode, nego pij po malo vina. Tim. I. 5, 23. Dajte mu po malo hljeba i po malo vode. Dnev. II. 18, 26. Može biti da ti se već i dosadilo čitajući po malo i u mrtvoj besjedi ono što živo možeš gledati u crkvi kad se sva braća mole. DP. 319.

pomāljanje, n. das Hervorstrecken, Hervorzeigen, protensio exertio. Rj. verb. od 1) pomaljati, 2) pomaljati se. — 1) radnja kojom tko pomalja što. — 2) stanje koje biva, kad se što pomalja. vidi pomilanje.

pomāljeti, pomāljam, v. impf. Rj. po-maljati. vidi pomilati. isp. puljiti. v. pf. pomoliti. — 1) *hervorstrecken, hervorzeigen, protendo, exsero*. Rj. — Počinje pomaljati lice danica. DP. 156. — 2) *sa se, refleks. sich hervorzeigen, hervorragen, promineo*. Rj. pomalja se n. p. sunce iza planine.

pomama, f. die Wuth, furia, furor: Sinoć ago iz Novoga dogje, kada dogje, pomama ga nagje, vjernoj ljubi jade zadavaše. Rj. po-mama, kad se tko pomami. vidi pomamilo, mama. — Tako me pomama ne napala! Posl. 299. Kam', djevojko, mama i pomama? Dok bijaše u mile majčice, sve bijaše mamom pomamila. Npj. 1, 301. Ne dade joj silnovito blago, no joj dade trave od pomame, kojom mami momke neženjene. Herc. 197. Mamio se, te se pomamio, u pomami čudo počinio. 226.

pomāman, pomāmana, adj. toll, wüthend, furiosus: Uzja Miloš pomāmana kulaša. Rj. vidi mameni. isp. bijesan. — Što je hudo i odrpano to je bijesno i pomamno. Posl. 357. Dohvati se pomāmana glogata. Npj. 3, 8. adv.: Hod kao da je hod Jujev, jer ide pomamno. Car II. 9, 20. (isp. pomamice).

pomamieč, n. p. ode pomamice, t. j. kao da se pomami, wüthend, furibundus. Rj. adv. vidi pomamno (kod pomaman).

pomamilo, n. vidi pomama. Rj. vidi i mama. — riječi s takvim nast. kod hjesnilo.

pomāmiti, pomāmim, v. pf. Rj. po-mamiti. v. impf. pomamljivati. — I. 1) *wüthend, toll machen, in furorem ago, furiosum reddo*: Tu mi vuče glogata pomami. Rj. pomamiti koga, učiniti da se pomami, da bude pomaman. — Tako me ne smeli i ne pomamili zausi Hristovi! Rj. 199b. Carev sin odmah brže za njom u goru da je traži, kao pomamljen. Npr. 112. — 2) *nachlocken, allicio ad sequendum*. Rj. pomami tko koga, da pogje za njim. — Dok bijaše u mile majčice, sve bijaše mamom pomamila, i ženjeno i neoženjeno. Npj. 1, 301. Ja kakve su Fočanke djevojke, mamile bi su neba oblake, kamo l' ne bi sa zemlje junake! 3, 568 (t. j. domamile bi? Ili pomamile bi? Vuk). — II. *sa se, refleks. toll, wüthend werden, coepi furere*. Rj. postati pomaman. vidi drnuti se, i syn. ondje. — A konj da se pomami pod njim: sve mu varnice iz nozdrva sevaju. Npr. 206. Pomami se Jordan voda ledna, e ne hoće voda potopiti (ne = nas). Npj. 1, 123. Jadna mi se pomamila, Brunko! za ljepotom Karabuće Nika. 1, 495. Skočī Pavle, kan' da se pomami. 2, 16. Koji su se pomamili na me, mnom se uklinju. Ps. 102, 8.

Pomāmljenica, f. muški nadimak u pjesmi, za koju biće ga načinio pjevač: Dok je junak družbu sakupio: Bojca Vuka, rognjena nečaka, i Žeravca njegova nečaka . . . Žeravicu i Pomamljenicu, i Vidoja ljutu Žeravicu. Npj. 3, 432.

pomamljivānje, n. das Tollwerden, furiae. Rj. verb. od 1) pomamljivati, 2) pomamljivati se. — 1) radnja kojom tko pomamljuje koga ili što. — 2) stanje u kojem se tko pomamljuje.

pomamljivati, pomamljujēm, v. *impf.* Rj. po-mamljivati. v. *pf.* pomamiti. — **1**) toll machen, in furorem ago. Rj. koga, činiti da se pomami, da bude pomaman. — **2**) sa se, *refleks. toll werden, in furorem agor.* Rj. postajati pomaman. vidi raspomamljivati se.

pōmāmnica, f. koja je pomamna: Na jezeru brodarica vila . . . Al' priskoči pomāmnica gorska, hvata Marka po svilenu pasu. HNpj. 2, 6.

pōman, pōmna, *adj. attentus, diligens.* Stulli. vidi pomnjiv, pomlživ. — Pomnu vazda što god ostaje. DPosl. 98. *adv.*: Da ti znađeš, čije li je trsje, tko li ga je pomno obragjivo. HNpj. 2, 191.

pomanitati, pomānitām, v. *pf.* vidi pomahnitati. Rj.

pōmanjī, *adj.* po-manji, kao prilično manji. *isp.* po (složeno s *adj.*) i manji. — Pa ti može redom kaževati i glavnije i pomanje stvari. Npj. 5, 547. (kaževati *dijalekt. mj.* kazivati).

pōmanjiti, nĵim, v. *pf.* po-manjiti vinograd, t. j. pootkidati lozi saperke. v. *impf.* mānjiti. u banji. M. Krkljuš.

pomānjkatī, pomānjkāmo, v. *pf.* Rj. po-manjkati. — **1**) vidi polipsati. Rj. vidi i poerkati. v. *impf.* manjkavati. — **2**) vidi nestati: Spengje su mu pomānjkale. Rj. vidi i pomajkati. v. *impf.* manjkati, manjkati.

pōmāst, f. unguentum. Stulli. ono čim se ko ili što pomazuje. vidi māst 2, mazanje 2. *isp.* pomaz. — U gubayca pomasti pita. DPosl. 140.

pōmašiti, šim, v. *pf.* gebären, pario: Skoči mlada sa konja viteza, ufati se za jelove grane, vikom vrisnu a pomāši dijete. Rj. po-mašiti, roditi. vidi pobaciti (dijete), izbiti, iznebiti, izvrći, izjaloviti se, pometnuti; pobaciti se, pobačiti se (roditi se, okotiti se).

pōmateriti, rim, v. *pf.* po-materiti, ženu nazvati materom, uzeti je namjesto matere. v. *impf.* materiti. *isp.* pomati, pomajka. — sa se, *pass.*: Kakogod što se čovjek u snu ili na javi pobrati, tako se može i žena posestriti i pomateriti. Rj. 512a.

pōmati, pōmaterē, f. po-mati, žena koja se pomateri, uzme se na mjesto matere. vidi pomajka. — Idi na trag, carev tatarine! idi kaži mojoj pomateri. Npj. 2, 391.

pōmāz, m. Rj. po-maz. *isp.* pomazati. — **1**) šenično brašno razmučeno u hladnoj vodi, kojim se pomazuje kukuruzan hljeb kad hoće da se metne u peč. Rj. — **2**) (u Baranji) vidi skrob 2. Rj. od brašna i od masti, čime se skrobi pregja, da se bolje tka. vidi i skrob.

pomazānik, pomazanika, m. koji je pomazan; der Gesalbte, unctus: Knezovi se skupljaju na Gospoda i na pomazaniku njegovca. Ps. 2, 2. Ovako govori Gospod pomazaniku svojemu Kiru. Is. 45, 1.

pomazanje, n. pomazanje, unctio, unctura. Stulli. djelo kojim se što pomazi: Ima riječi 84 koje sam ja načinio . . . pokajanje, pomazanje. Nov. Zav. VII. Vi imate pomazanje od svetoga, i znate sve. Jov. I. 2, 20. Uzmi Arona i sinove njegove s njim i odijelo i ulje pomazanja. Mojs. III. 8, 2. Da pošalje Duha svetoga na miro da bi bilo pomazanje duhovno. DP. 357. *isp.* pomazivanje.

pōmazati, pōmazēm, v. *pf.* salben, ungo. Rj. pomazati. v. *impf.* pomazivati. — Glavu svaku pomāzi njome (krvlju) po donjoj usni. Npr. 103. Pomāzi ranc sinu. 113. Masti očinjom pomāzi oči svoje da vidiš. Otkriv. 3, 18. Gospod me je poslao da te pomāžem za cara nad narodom njegovijem. Sam. I. 15, 1. Samuilo isto učinio na Saulu i na Davidu pomazavši ih na carstvo. DP. 353.

pomazivānje, n. das Salben, unctio. Rj. verb. od pomazivati. radnja kojom tko pomazuje što. *isp.* pomazanje.

pomazivati, pomāzujēm, v. *impf.* salben, ungo. Rj. pomazivati. v. *impf.* prosti mazati. v. *pf.* pomazati.

pomēgjāš, pomēgjāša, m. der Angrenzer, Grenz-

nachbar, finitimus, vicinus, cf. porednik. Rj. vidi i sporednik. koji je s kim na pomegju. *isp.* megjaš. — Porednik, koji je sa stokom pored koga. Rj. 544b.

pomēgjāškī, *adj.* dem pomēgjaš ghörig. Rj. što pripada pomēgjašima ili pomēgjašu kojemu god.

pōmegje, n. po-megje. kao megja, sumegja. — No je kula za boj učinjena, na pomegju vazda od Turaka. Npj. 5, 141. može biti da je nom. *sing.* pomēgja, pa na pomegju u akus. mjesto lok. na pomēgji po dijalektu Crnogorskom.

pōmēljār, pomēljāra, pomēljārae, pomēljāra, m. (u Srijemu) vidi pomilar. Rj. vidi i pomlinar. koji ide u mlin da melje.

pomēljāviti, pomēljāvīm, v. *pf.* zerkauen, mandere: kašto kad hoće djeca da zabrane jedno drugome govoriti, onda jedno reče: »Pun koš žaba, pun koš crvi, pun koš guja (itd.): ko se javi, sve da pomēljavi,« pa već onda ne smije nijedno progovoriti. Rj. po-mēljāviti, kao samljeti zubima, zgristi sve redom. v. *impf.* mēljāviti. — Jedan koš mravi a drugi crvi, tko se prije javi da pomēljavi. DPosl. 38.

pōmēn, m. Rj. dem. pōmēnak. — **1**) die Erwähnung, mentio. Rj. djelo kojim se što pomene. — **2**) die Ahnung, cogitatus, cf. spomen: A od dana ni pomena nema. Rj. — S kime ćemo Mitra odijelit', kad on nema ni sestre, ni majke, za ljubuu mu ni pomena nije? Npj. 2, 630.

pōmēnak, pōmēnka, m. dem. od pomen. Rj. *isp.* spomēnak.

pōmēnik, m. catalogus, series, index — toga u pomenik svetih pripisa, eum Sanctorum catalogo inscriptis. Stulli.

pōmēnuti, pōmēnēm, v. *pf.* kome što, vor einem etwas erwählen, mentionem facio. Rj. po-mēnuti. *isp.* spomēnuti. v. *impf.* pomēnjivati, pominjati; spomenjivati, spominjati. — Kad u jutro bio danak dogje, jedinoga Boga pomēnuše, su četiri strane udariše. Npj. 4, 399. Niko mu više ne smije pomēnuti za ono, što je kome oteo. Danica 2, 94. U pomēnutim gore primerima morao bi pisati ili č. . . 5, 74. No Srbi o tom nisu smeli ni reći pomēnuti. Miloš 140. Nemoj zaboraviti mene kad budeš u dobru, pomeni za me Faraonu. Mojs. I. 40, 14. Pomeni me Bože na dobro za sve što sam činio ovomu narodu. Nem. 5, 19 (gedenke meiner zum Besten). sa se, *pass.*: Vuk mu put presjekao! (Kad se ko pomene za koga ne bi radi onje da dogje, n. p. vjedogonja). Posl. 40.

pomēnjivānje, n. verb. od pomēnjivati. radnja kojom tko pomēnjuje što.

pomēnjivati, pomēnjujēm, v. *impf.* (u C. G.) vidi pominjati: Ko ti reče pomēnjivat' bega. Rj. po-mēnjivati. vidi i spomenjivati, spominjati. v. *pf.* pomēnuti.

1. pomēsti, pomētēm, v. *pf.* Rj. po-mesti. v. *impf.* mēsti. — **1**) kehren, verro. Rj. vidi počistiti 1. — Osvijetliti 2, n. p. kamaru, abkehren, verro, cf. pomēsti. Rj. 469b. Pomēsti kuću. Straž. 1886, 1580. — **2 a**) pomeo ga snijeg, verwehen, obruere. Rj. *isp.* pomet. — Ne budi mečava da pometeš, ni ogranj da popališ. DPosl. 70. — **b**) sa se, *refleks.* (u C. G.) imali smo se pomesti, t. j. malo nas nije snijeg zameo, verweht werden (mit Schnee), nivibus conturbati, obrui. Rj. — Nešto se naoblači pa okrene snijeg sa sjeverom da se pometemo i mi i konji. Npr. 6.

2. pomēsti, pomētēm, v. *pf.* Rj. po-mēsti. v. *impf.* mēsti, mētēm. — **1**) verwirren, confundo. Rj. — Tako mi sve crna šteta ne pomela! Posl. 304. U rešeto ždraljevi! (Govore oni koji bi šćeli da pometu ždralove). 335. Da im pometemo jezik. Mojs. I. 11, 7. — **2**) sa se, *refleks. sich verwirren, (z. B. im Zählen), erro.* Rj. n. p. u brojenju. vidi pobrkati se. — Jeguba . . . (ko može više puta zasopce brzo izgovoriti da se ne pomete). Rj. 249b. Uže, ždrale! (Govore gječa kad se pometu ždralovi, kao da bi se upravili jedan za drugim — kao uže kad se otegne?). Posl. 329.

pòmet, *m.* (u C. G.) kad na velikoj zimi ide zdravo snijeg s vjetrom, da putnik ne vidi putovati, *das Schneegestöber, vis nivis creberrimae*. Rj. po-met. *isp.* pomèsti 2. *vidi* mečava, salaukovina, smuta, čorava Angjelija.

pomètânje, *n.* Rj. *verb.* od I. pometati. II. pometati se. — **I. 1)** radnja kojom tko pomeče što (*das Wegwerfen, Fahren-lassen, abjectio*. Rj.). — **2)** radnja kojom *n. p.* žena pomeče dijete (*das Missgebären, abortio*. Rj.). — **II.** radnja kad se tko pomeče čim, *n. p.* četrunom.

1. pomètati, pomečëm, *v. impf.* Rj. po-metati. *v. pf.* pometnuti. — **I. 1)** *weglegen, abjicio, dimitto*. Rj. *vidi* pobacivati 1, poturati 1. — **2)** *missgebären, aborior*. Rj. *vidi* pobacivati 2, *i syn. ondje. isp.* pometkinja, pometljiv. — **II.** sa se. u pjesmi mjesto bacati se. Rj. Tuda šeta mlada neve, žutu dunju mirisala, četrunom se pometala. Npj. 1, 67.

2. pomètati, pomečëm, *v. pf. nach der Reihe hinlegen, pono aliud ex alio*. Rj. po-metati, što redom; kao postaviti. *v. impf.* metati 5 (postavljati). — A Milan-beg pometu busije, Dragutina metnu na busiju, otkuda će arslan udariti. Npj. 2, 47. Po svim selima pomeču svoje subaše. Danica 3, 147. Mnogi od slatkiša s trpeze pomeču i u svoje epagove. Kov. 69. sa se, *pass.* Šitnice, koje se u istoriju ne mogu pometati, a opet joj veliku svetlost daju. Danica 4, 1.

Pomètânik, Pometenika, *m.* planina u Dalmaciji blizu Vrljike na lijevoj strani Cetine. Rj.

pometiljati se, pometiljajū se, *v. r. pf. t. j.* ovce, metilj bekommen, morbo metilj dicto corripi: Ovce ti se sve pometiljale. Rj. po-metiljaju se ovce, postanu metiljave. *v. impf.* metiljati se.

pòmetina, *f. die Nachgeburt, secundae partus, cf. loža, plodva*. Rj. *vidi* i plodnica (ponajviše u životinje), u žene posteljica. *Mutterkuchen, placenta*.

pòmetkinja, *f. žena koja pomeče, lako pometne (dijete)*: Ne će biti pometkinje ni nerotkinje u zemlji tvojoj. Mojs. II. 23, 26.

pomètljiv, *adj.*: Podaj im utrobu pometljivu i dojke usahle. Ps. 9, 14. — koja lako pometne (dijete).

pòmetnò gúmno, *n.* ni o trn, ni o grm, već na pometno gumno (Posl. 221). Rj. — Vještice . . . najviše se skupljaju na gumnu. Rj. 66b. *pometno* (osn. u pomet). Osn. 179.

pòmetnuti, tñëm, *v. pf.* Rj. po-metnuti. *v. impf.* pometati. — **1)** *hinlegen, pono, dimitto*. Rj. — **2)** *missgebären, aborior*. Rj. *vidi* pomašiti, *i syn. ondje. isp.* pometljiv. — **3)** *wegwerfen, projicio*: Siromaško ruho pometnuo. Rj. *vidi* povrći, povrgnuti.

pòmicânje, *n. das Rücken, promotio*. Rj. *verb.* od 1) pomicati, 2) pomicati se. — **1)** radnja kojom tko pomiče što. — **2)** stanje koje biva, kad se što pomiče.

pòmicati, pòmicëm, *v. impf.* Rj. po-micati. *v. pf.* pomaci, pomaknuti. — **I. rücken, promoveo**. Rj. — Podnožnici, pod nitima one dvije daščice, gdje žene drže noge te pomiču njima niti kad ču. Rj. 523b. Ne pomiči megje bližnjega svojega koju postavite stari. Mojs. V. 19, 14. — **II.** sa se, *refleks.* — **1)** *sich rücken, moveor*. Rj. — Trmizati, pomicati se s mjesta: ne trmize, t. j. ne kreće se s mjesta. Rj. 749b. Svaki nosi džidu na ramenu, do po džide opšiveno vukom, da s' junaku ne pomiču ruke. Npj. 4, 224. — **2)** *n. p.* pečenje se pomiče do maloga Božića, *dauern, duro*. Rj. kao durati, trajati.

pòmicân, pòmicâna, *adj. mobilis*. Stulli. što se može pomicati, pomaknuti; *beweglich. isp.* pokretan. suptročno nepomicân.

pomijara, *f. Spülfass, labrum cluacrum*. Rj. kaca u kojoj se drže pomije. — riječi s takim nast. kod badnjara.

pòmije, *f. pl. vidi* splaçine. Rj. voda kojom se splaknu sudovi. *vidi* i oplaçina, spirine: *das Spülicht, cluvies*. po-minje. *isp.* pomiti, pomijem. — Snaha

opere sudove, pa odnese pomije u valov svinjama... svinje ne će da piju pomija. Npr. 83.

pòmijènjati, pòmijènjâm, *v. pf.* po-mijenjati, kao sve redom izmijenjati: Od haljina što bude u Turaka bolje, ono pomijenjaju za svoje gore. Danica 1, 74.

pòmijèrânje, *n. vidi* pomještanje. Rj. — Srbi su mogli katkad iskati svoje zaloge natrag bez otkupa osobito u zemljama otetim; ali videći naprijed od kolike štete može biti tako pomijeranje uzajmne vjere, Dušan postavi pravilo, da se zalozi otkupljuju. DM. 304.

pòmijèrati, pòmijèrâm, *v. impf.* Rj. po-mijerati. *v. pf.* pomjeriti. — **1)** *vidi* pomještati. Rj. kretati što s mjesta. — **2)** sa se, *refleks. sich von der Stelle bewegen, moveri loco*. Rj. — Svaki njemu Božu pomoć prima, al' ne prima Arnaut-Osmane, nit' se kurva od mesta pomera. Npj. 3, 212. Te se glasovi g, k, h, rastavljeni od onijeh glasom t, pomijeraju. Rad 1, 114. Vokali se jedan uz drugi lako pomijeraju. 6, 51.

pòmijèšati, pòmijèšâm, *v. pf.* Rj. po-miješati. *v. impf.* mijèšati. — **1)** *vermischen, commisceo*. Rj. — Pri večeri pomiješa mu u vino rakiju i neka mirisna bilja. Npr. 107. Pomiješarši s brašnom podosta sičana, umijesi lijepu malu pogačicu. Posl. 354. Niti je i kake druge velike trgovine mogao ko voditi da oni u njoj nisu bili pomešani. Danica 4, 22. On je mene u Rusiji preporučio i pomiješao u društvo grofova i knezova. Straž. 1886, 1766. Tijem je dodatkom skinuo svu odgovornost s kuće krivčeve, samo ako nije pomiješana u krivicu. DM. 303. — **2)** sa se, *refleks.*: Kad se siromah megju bogate pomiješa, valja da i za njega što prihone. Posl. 121. Ko se s tricama pomiješa, valja da ga svinje izjedu. 155. Ništa se sa zdravljem pomiješalo nije. 225. Samo se čuvaj, da se ne pomešaš s kojim kraljem. Miloš 117 (*sich mit keiner fremden Macht einlassen*). Petar je ogledao nekoliko puta da bi se opet pomiješao u Srpске poslove. Sovj. 75. Da se ne pomiješate u grijehе njezine. Otkriv. 18, 4 (*dass ihr nicht theilhaftig werdet ihrer Sünden*).

pòmilânje, *n. das Hervorzeigen, protensio (ut quid promineat)*. Rj. *verb.* od 1) pomilati, 2) pomilati se. — **1)** radnja kojom tko pomila što. — **2)** stanje koje biva, kad se što pomila. *vidi* pomaljanje.

pòmilâr, pòmilâra, *m.* (u Srijemu) der zur Mühle bringt, qui molendum adfert frumentum, *cf.* pomeljar, pomlinar. Rj. koji ide u mlin da melje. *vidi* i pomeljarac.

pòmilati, pòmilâm, *v. impf.* Rj. po-milati. *vidi* pomaljati. *v. pf.* pomoliti. — **1)** *hervorzeigen, protendo, facio ut quid emineat*. Rj. — **2)** sa se, *refleks. hervorragen, protendi, prominere*. Rj. — Uzmu dvojica česnicu, pa je okreću megju sobom i pita jedan drugoga: »Milam li se« (t. j. pomila li se iza česnice)? Rj. 356b.

pòmilovânje, *n. Stulli. verb.* od pomilovati 2. djelo kojom se tko pomiluje. — Ima 47 riječi koje su od Slavenskih posrbljene . . . pomilovanje, poučenje. Nov. Zav. VI. Ne htješe da vjeruju vašega radi pomilovanja. Rim. 11, 31. takva *verb. subst.* kod dopuštenje.

pòmilovati, pòmilujëm, *v. pf.* Rj. po-milovati. *v. impf.* milovati. — **1)** *lieblosen, blandior, demulceo*. Rj. koga (rukom), kao pogladiti. — Počutiti, 2) pomilovati (rukom), *lieblosen, demulceo, blandior*. Rj. 558a. — **2)** Gospodi pomiluj! Herr, erbarne dich! (*Kirchenslavisch im Gebete*). Rj. *vidi* smilovati se. — Kao gjoja da se sam pokorio i car ga pomilovao. Danica 3, 141. Da budu od Boga pomilovani i ponje-govani. Kov. 70. Blago milostivima, jer će biti pomilovani. Mat. 5, 7. Igjahu dva slijepca vičući i govoreći: pomiluj nas, sine Davidov! 9, 27. U malom gnjevu sakrih za čas lice svoje od tebe, ali ću te vječnom milošću pomilovati, veli izbavitelj tvoj Gospod. Is. 54, 8.

pomiljeti, pomilim, v. pf. kriecheu, coepi repere. po-piljeti (malo). v. impf. miljeti.

pominjanje, n. das Erwähnen, mentio. Rj. verb. od pominjati. radnja kojom tko pominje što.

pominjati, njēm, v. impf. erwähnen, gedenken, mentionem facio. Rj. po-minjati. vidi pomenjivati, i syn. ondje. v. pf. pomenuti. — Ne gudi, ni gudala vadi. (Ne pominji ništa za to). Posl. 213. Crna će te Gora pominjati. Npj. 4, 337. U pominjatome Bijogradske Srpskom bukvaru. Pis. 36. Ne pominji pakosti koju je učinio sluga tvoj. Sam. II. 19, 19. Za Stonski dohodak pominje i Ostoja. DM. 211.

pomirānje, n. vidi umiranje.

pomirati, rēm, vidi umirati. Rj. v. impf. po-mirati. isp. v. pf. pomrijeti.

pomirēnje, n. pacificatio, animorum conciliatio. Stulli. verb. od pomiriti, i pomiriti se. — djelo kojim tko pomiri koga s kim, ili se tko pomiri s kim. vidi poprava 2. isp. pomirište. — Ima riječi 84 koje sam ja načinio . . . pomirenje, poniženje. Nov. Zav. VII. Odbacujući sve moje pozdrave i poruke o pomirenju. Danica, 132. Isusa Hrista, kroz kojega sad primismo pomirenje. Rim. 5, 11.

pomirisati, pomirisēm, v. pf. po-mirisati što. vidi omirisati, primirisati, povonjati. v. impf. mirisati. — Neka dragi rumen cvijet nagje, i da reče, kad ga pomiriše: Ovgje mi je dolazila draga. Herc. 211.

pomirište, n. (u Pastr.) die Versöhnung, reconciliatio, in dem Sprichworte: U ognjište posvadište, u odrište pomirište (Posl. 334). Rj. kao pomirenje. — za nast. i značenje. isp. godište.

pomiriti, pōmirim, v. pf. Rj. po-miriti. v. impf. miriti. — 1) aussöhnen, reconcilio. Rj. — Utrkmiti koga s kim, n. p. kad se svade, cf. pomiriti. Rj. 793a. Teško je pseto s mačkom i kurjaka s ovcem pomiriti. Posl. 314. Te mu kažu, oko šta su se svadili, i zamole ga, da ih on pomiri. Danica 2, 125. — 2) sa se, reciproc. sich versöhnen, reconciliari. Rj. — Hodi, Meho, da se pomirimo. Npj. 4, 518. Svadi se Čurčija s Jakovom . . . on se opet pomiri s Jakovom. Danica 3, 190. Kad smo se pomirili s Bogom. Rim. 5, 10.

pōmisao, pōmisli, f. der Gedanke, cogitatio: znam njegovu pomisao. Rj. po-misao. vidi pomisljaj, pomisljenje. isp. pomisliti. — Sva četiri jesu . . . jedne čudi a jedne pomisli. Npj. 4, 167. Ovo su visoke pomisli. Priprava 91. Mogu se molovati . . . još manje osjećanja i duševne pomisli. 177. Videći Isus pomisli njihov reče: za što zlo mislite u srcima svojijem? Mat. 9, 4. Zli duh, koji mrači pomisli i muti misli. DP. 188.

pomisliti, slim, v. pf. auf den Gedanken kommen, venit mihi in mentem. Rj. po-misliti. vidi poumiti (i se). v. impf. pomisljati. — Sumati, beschliessen, decerno, cf. pomisliti, smisliti. Rj. 725a. Došavši onlje pomisle da ne će u onome čardaku biti njihova sestra. Npr. 7. Pa kad vijje, ništa ne reče, nego sam u sebi pomisli: blago meni jutros i do vijeka! 102. Ona pomisli ne će li to srećom biti kakva kuća. 133. Pomisliše na stare junake, kako valja mrijet' na mejdanu. Npj. 4, 231. Kad sam god na smrt morao pomisliti, prva mi je briga i žalost bila . . . Npj. 1, XIII.

pōmisljāj, m. der Gedanke, cogitatio, cf. pomisao. Rj. vidi i pomisljenje. — I koliko se ovo na prvi pomisljaj čini lasno, opet ja sumnjam, da li bi se . . . Pis. 57. po-misljaj. isp. pomisliti. riječi s takim nast. kod dogagjaj.

pomisljanje, n. das Bedenken, perpensio. Rj. verb. od pomisljati. radnja kojom tko pomislja što ili na što.

pomisljati, pōmisljām, v. impf. bedenken, anfangen zu denken, auf den Gedanken kommen, mihi venit in mentem. Rj. po-misljati. vidi pomisljavati. v. pf. pomisliti. — Ne ču, kado, života mi mogla! A u srce, tako pomisljase, da će, kako u družinu dogje. Npj. 1, 460. Mlogo je njegovom junaštvu pomagalo, što je sve

pomisljao na Miloša Obilića. Danica 4, 30. Nego pomisljaš li, o čovječe . . . da ćeš pobjeći od suda Božijega? Rim. 2, 3. Svaki stade pomisljati za se. DM. 85.

pomisljavānje, n. vidi pomisljanje.

pomisljavati, pomisljavām, v. impf. po-misljavati. vidi pomisljati. v. pf. pomisliti. — A oni pomisljavahu u sebi govoreći: ako rećemo: s neba, reći će nam: za što mu dakle ne vjerovaste? Mat. 21, 25.

pomisljēnje, n. der Gedanke, cogitatio: Ako ti je na sreću pomisljenje kao što je govorenje. Rj. verb. od pomisliti. djelo kojim se što pomisli (takva verb. subst. kod dopuštenje). vidi pomisao, pomisljaj.

pomižati, žām, v. pf. (u Č. G.) vidi popišati. Rj. i syn. ondje. po-mižati. v. impf. mižati. — I ova ne bi pomižana, reče Kotoranin. DPosl. 30.

pomjēditi, pōmjedim, v. pf. verkupfern, cupro obduco. Rj. akc. Rj. XXX. po-mjediti što, mjed udariti na nj.

pōmjeriti, rīm, v. pf. Rj. po-mjeriti. — 1) nach der Reihe abmessen (oder abwägen), emetiōr, expendo. Rj. kao izmjeriti sved redom. v. impf. mjeriti. — 2) a) von der Stelle rücken, moveo, cf. pomjestiti: Četiri mu pomjerila zuba. Rj. v. impf. pomijerati. — b) sa se, refleks. sich von der Stelle bewegen, moveri loco. Rj. — Tri mu zdrava iskočila zuba, a četiri s mesta s' pomjerila. Npj. 3, 35. Zatrese i pokoleba se zemlja, temelji nebesima zadarmaše se i pomjeriše se, jer se on (Gospod) razgnjevi. Sam. II. 22, 8. Lična zamjenica trećega lica poznatoga . . . ali se ona jako pomjerila koje u samoj osnovi koje što je izgubila neke padeže. Obl. 29.

pōmjesni, adj. po-mjes(t)ni, osn. drugoj poli u mjesto. što biva i valja samo po gdje kojim mjestima; örtlich, localis. — On se zakune da će čuvati zakone sedam vasseljenskih sabora i devet pomjesnijeh. DP. 248.

pōmjestiti, stīm, v. pf. verrücken, loco suo movere, perturbare. Rj. po-mjestiti. vidi pomjeriti 2. v. impf. pomještati. — Različne lažne nauke, koje je pravoslavna crkva dužna bila odbiti, jer se valjalo bojati da ne pomjeste temelji vjere. DP. 106. sa se, refleks. ili pass.: Za to se ne ćemo bojati, da bi se zemlja pomjestila. Ps. 46, 2.

pōmjestānje, n. das Verrücken, perturbatio. Rj. verb. od pomještati. radnja kojom tko pomješta što.

pōmještati, štām, v. impf. verrücken, loco suo movere, perturbare. Rj. po-mještati, kao kretati što s mjesta. vidi pomijerati. v. pf. pomjestiti.

pōmlāčiti, pōmlāčim, v. pf. lau wärmen, tepidum reddo. Rj. po-mlačiti što, učiniti da bude mlako. v. impf. mlačiti.

pōmlāditi, pōmlādīm, v. pf. Rj. po-mladiti. v. impf. pomlagjivati. — 1) verjūngen, juvenem reddo, renovo. Rj. što, učiniti da bude mlado. — Po mjestima (u tekstu) . . . za koja bi mogao god misliti da su pomlagjena. Rad 15, 182. — 2) sa se, refleks. sich verjūngen, juvenesco. Rj. postati mlad, mlagji. — Bio jedan car, i tako je bio star, da već nije ni čuo ni video . . . da mu je vode iz onoga studenca da se okupa i umije, da bi se pomladio. Npr. 236. Od smokve naučite se priči: kad se već njezine grane pomlade i ulistaju, znate da je blizu ljeto. Mat. 24, 32. Obradovaće se srce vaše i kosti će se vaše pomladiti kao trava. Is. 66, 14.

pomlagjivānje, n. das Verjūngen, renovatio, restitutio juventutis. Rj. verb. od 1) pomlagjivati, 2) pomlagjivati se. — 1) radnja kojom tko pomlagjuje što. — 2) stanje koje biva, kad se tko ili što pomlagjuje.

pomlagjivati, pomlagjūjēm, v. impf. Rj. po-mlagjivati. v. pf. pomladiti. — 1) verjūngen, renovo, reddo juvenem. Rj. što, činiti da bude mlado, mlagje. — 2) sa se, refleks. sich verjūngen, juvenesco. Rj. postajati mlad, mlagji.

pōmlātiti, pōmlātīm, v. pf. zerschlagen, concido, contundo: pomlatila kiša jaganjce. Rj. po-mlatiti. v.

impf. mlatiti. — Kao graninom *pomlaćeno* (kad gdje boluje mnogo čeljadi). Rj. 98b. Kad mi Bog preda Zeveja i Salmana u ruku, tada *ću pomlatiti tjelesa vaša trnjem iz ove pustinje i dračom*. Sud. 8, 7.

pomlinār, pomlināra, *m.* koji ide u mlin da melje, *vidi* pomilar. Rj. *vidi* i pomeljar, pomeljarac.

pōmlja, *f.* *vidi* pomnja. Rj. — pomnja, pomnjiv; mjesto *nj* iza *m* govori se i *lj*: pomlja, pomljiv. Korijeni 154. *isp.* sumnja i sumlja.

pōmljiv, *adj.* *vidi* pomnjiv. Rj. *vidi* i poman.

pōmnja, *f.* (u Dubr.) *die* *Achtsamkeit, Umsicht, Aufmerksamkeit, diligentia*: radi s pomnjom. Rj. *vidi* pomlja, pojma; pomnjivost. — Snaga kuću gradi a *pomnja* vinograd sadi. Posl. 291. Ne isti s *pomnjom* što ne bi htio naći. DPosl. 73. *Pomnja* brez volje zaludni je trud. 98. Na što bi *pomnja bila obraćena*, može biti neizrečeno. Daničić, ARj. 217b.

pōmnjiv, *adj.* *achtsam, umsichtig, diligens, cautus*. Rj. *vidi* pōmljiv, poman. — Váđiti, hoditi polako i *pomnjivo*. Rj. 51b. Vojnika snažna, *stražnika pomnjiva*. DPosl. 151.

pōmujivōst, pōmujivosti, *f.* *osobina onoga koji je pomnjiv. vid* pomnja, i *syn.* *ondje*. Da se daje ljudima razboritost, mladicićima znanje i *pomnjivost*. Prič. 1, 4. *Pomnjivost* će paziti na te, razum će te čuvati. 2, 11.

pōmōčati, čām, *v. pf.* *vidi* popišati. Rj. i *syn.* *ondje*. po-močati. *v. impf.* močati.

pōmōčiti, pōmōčim, *v. pf.* (u Lic) *vidi* pokvasiti. Rj. po-močiti. *v. impf.* močiti.

pōmōć, pōmōći, *f.* (*loc.* pomōć) *die* *Hülfe, auxiliium*. Rj. *vidi* potpomoć, indat.

I. 1) Rukama pokazujući kao da je nijem i da *ište pomoći*. Npr. 123. Kad ti bude kaka nevolja, dogji na moj grob i *naći ćeš pomoć*. 126. *Imam sad od njih pomoć*. 206. Ne bi li se *Srbima pomoć u džebani dala*. Danica 3, 149. *Da mu pošalje pomoć*, kao i oni njemu što su *slali protiv Bosanskih begova*. 3, 168. *Pred noć Turcima pridogje pomoć iz Janje*. 3, 183. *Da bi dao raji ruku pomoći*. 3, 187. *To je nesreća, protiv koje bi se čovjek mogao pomoći nadati*. Pis. 53. Od poluglasnoga ni jednog slova ne može biti slog ni riječ *bez pomoći* samoglasnoga. Rj. XXIX. — 2) *s nekim prijedlozima osobito*. — a) *na sa akus.*: *Sunce na istok, a jaki Bog na pomoć!* Npr. 99. *Probudi se meni na pomoć*. Ps. 7, 6. *na s lokat. biće u ovom primjeru stiha radi*: *Mili Bože, na svemu ti fala, koji si mi bio na pomoći!* Npj. 2, 36. — b) *od (pomoći biti komu čemu)*: *Da se trudi, ne bi li u starost roditeljima svojijema od pomoći bio*. Npr. 247. *Krompiri . . . vrlo se malo siju, prem da bi mogli biti od velike pomoći*. Danica 2, 103. *Imena . . . koja mogu biti od koristi i pomoći ne samo za današnji naš jezik, nego i za staru istoriju naroda našega*. Pis. 80. *Zeta se otimala da bude samostalna, čemu su od pomoći bili neredi u samoj Srbiji*. DM. — c) *sa sa instrum.*: *Dušmanima oružjem iz ruka, oštrom sabljom . . . a sve s pomoću Božjom (kad se napija)*. Rj. 361a. *Namastiri su se u Srijemu s pomoću svojijeh spahiluka održali do sad prilično*. Rj. 396a. *Na obrtaljku se nasloni pa se onako s pomoću nogu obrću*. Rj. 434b. *Palije, kao velike lotre, s pomoću kojih se burad na kola tovari i s kola skidaju*. Rj. 485b. *Pošalju Leontija, ne bi li ih on kako s pomoću zakona uvjerio o . . . Danica 3, 162. Da će tek s pomoću ovoga prijevođa moći upravo razumjeti mnoga mjesta u Novome zavjetu*. Nov. Zav. III. *Buduće vrijeme sastavi se s pomoću glagola ču*. Rj. LV. *S pomoću njegova topa uzet je Požarevac*. Sovj. 13. *Da bi se i oni s pomoću naših molitava udostojili blagodati*. DP. 280. *u takim dogagajima stoji riječ pomoć u instrum. i bez prijedloga sa*: *Preslica,*

2) u vodenice kašičare ona gredica . . . te se pomoću nje vodenica spušta i podiže. Rj. 581a. *Od samoga r može biti slog, i pomoću njega (r) može se zapisati riječ bez samoglasnoga slova*. Rj. XXIX. *Dobrinjac pomoću Rodofinikove svjedodžbe i preporuke načini se narodnijem poslanikom*. Sovj. 35. *Fariseji govorahu: pomoću kneza gjavolskog izgoni gjavole*. Mat. 9, 34. *Kaže samo da se nada pomoću božjom postati gospodar nad Srbima*. DM. 116. *Oživi ga blagodaću Hrista svojega, molitvama presvete Bogorodice i pomoću svetih*. DP. 230. — d) *α) u sa akus. kao na pitanje kuda (kamo)?*: *Da ljudi izdaleka mogu vidjeti i da trče u pomoć*. Rj. 64a. *Prekrsti se put istoka i kliknu jakoga Boga u pomoć*. Npr. 94. *Onda da idu njemu u pomoć*. 156. *I ovdje se moraju uzeti u pomoć razlike između staroga i današnjega Slavenskog jezika*. Pis. 52. *Koji je u pomoć Srpskome rječniku poklonio pet stotina forinti*. Rj. XV. *Vojska koja je Rusija bila dužna Francuzima dati u pomoć*. Žitije 16. *Milutin obeća Karlu u pomoć vojske*. DM. 36. *prijedlog za mjesto prijedloga u u ovom primjeru*: *On mu pošalje za pomoć Srbima grafa Orurka*. Sovj. 42. — β) *u sa lok. kao na pitanje gdje?*: *Budi Srpstvu danas u pomoći*. Npj. 4, 344. *Preporučujem vam pak Fivu sestru našu . . . da joj budete u pomoći u svakoj stvari*. Rim. 16, 2. *Narod od sto hiljada duša imajući prirodu u pomoći može sačuvati svoju samostalnost*. DM. 104.

II. u pozdravljanju. *Bog-pomoć*, u pjesmi mjesto: *Božja pomoć*: *Kapu skida, Bog-pomoć naziva*. Rj. 34a. *Božju mu je pomoć naviknuo*. Rj. 380a. *»Pomozi Bog, naš svijetli kralju!«* A kralj mu pomoć *prihvati*: *»Bog vam dobro dao, gjeco!«* Npr. 165. *Devojka je kraj gore stajala, tud prolazi sva careva vojska, sva joj vojska Božju pomoć daje*. Npj. 1, 436. *Pa joj Imbro Božju pomoć zvaše . . . a ona mu pomoć prifatase*. 1, 472. *I kraljici Božju pomoć daje, kraljica mu Božju pomoć prima*. 2, 67. *Tade njima Božju pomoć viče, a svi su mu pomoć prihvatili*. 4, 45. *A kad pope ka družini dogje, pomoć dade, niz dorata spade, ongje njemu pomoć prifatise, lijepo se s njime pozdraviše*. 4, 396.

pōmōći, pōmōžēm (pōmognēm), pōmogao, pōmōgla) *v. pf. helfen, adjuvo, auxiliar*. Rj. *vidi* fajdisati, vajdisati. *isp.* hasniti. po-moći. *v. impf.* pomagati. — **I. 1)** *pomoći kome*: *Pomozi Bóg, pomozi Bóg . . . ovaj mu odgovori: Bog ti pomogao!* *Ni rod, ni pomozi Bog, t. j. niti znam ko je, ni od kuda je*. Rj. 538a. *Da vam pomognem, eđa bismo ga kako satri!* Npr. 34. *Sad neka ti pomože pravda kad si bez oči*. 85. *On se okupa i ništa mu ne pomože*. 242. *Ako mi ne možeš pomoći, nemoj mi odmoći*. Posl. 5. *Pomozi mi reći*. (Kad se ko kakovoga imena ili drugoga čega u govoru ne može da sjeti). Posl. 254. *Kad bi nama od nevolje bilo, da ni hoćeš pomoć od Turaka*. Npj. 5, 64 (*ni = nam*). *Kojigod u slavu Božju ustajao . . . njemu i pomogla duši i tijelu*. Kov. 119. *On će im u tom pomoći*. Miloš 174. *Pomozi sam sebi*. Mat. 27, 40. *Da bi mi kad Božija volja pomogla da dogjem k vama*. Rim. 1, 10. *Šta će mi dakle pomoći što sam mudar?* Prop. 2, 15. *Gnjevim se vrlo na narode bezbrižne, jer se malo razgnjevih a oni pomogoše na zlo*. Zah. 1, 15 (*adjuverunt in malum*). *Pomogoše Dečanskome protiv Milutina*. DM. 62. *sa se, pass.*: *Da bi Rusi doznali u čemu se Srbima može pomoći u ratu protiv Turaka*. Sovj. 18. — 2) *pomoći koga*: *Neko od nas, a ko, togaj će Bog i sreća danas pomoći*. Npr. 104 (togaj *mj. toga. isp. j suff.*). *Siromaha je lasno pomoći, al' je teško onoga koji je (bio bogat, pa) propao*. Posl. 285. *Da ni pomože Bog i svi sveti našega brata domaćina*. Npj. 1, 78 (u zdravic). *Pomog'o Bog kuću i njegov dom!* 1, 85. *Jesu li i Srbi što pomogli u opštemu Evropskom ratu protiv Napoleona*. Miloš 43. —

II. sa se, refleks.: Hasniti se, cf. *pomoći se*. Rj. 803a (a pomoći se nema u Rj. na mjestu svojem). *vidi i fajdisati se*. — Kazacu ti kako *čes se pomoći*. Npr. 76. Istrgne jednu srebrnu talpu govoreći: »Mogu se pomoći. 88. Bog govori: *Pomози se sam, pomoć' ču ti i ja*. Posl. 17. Kad kuća gori, barem da se čook ogrije. (Da se čook i od štete svoje pomogne koliko se može). 118. Pa da se barem znao mojijem poslom pomoći. Odg. na sit. 9. Ja bi voljeo, da se vi pomognete, nego ja. Straž. 1886, 1223.

pomoćni, adj. auxiliarius, auxiliarius — pomoćne čete. Stulli. što pripada pomoći.

pomoćnica, f. — 1) die Helferin, adjutrix, cf. pomotnjica: sveta Trojica da bude pomoćnica (Kad napijaju). Rj. koja pomaže. — 2) motka kojom se voz sijena odozgo pritrsne pa se sveže. Rj.

pomoćnik, pomoćnika, m. der Helfer, adjutor, cf. pomotnjik. Rj. *vidi i pomagač koji pomaže*. — Pozdravite pomoćnike moje u Hristu. Rim. 16, 3. Siroti ti si pomoćnik. Ps. 10, 14.

pomoćriti, držm, v. pf. bläulich werden, livesco. Rj. po-modriti, modar postati. v. impf. modriti se.

pomol, m. cf. napomol. Rj. postanje riječi i primjere *vidi kod napomol. vidi pomolak*.

pomolac, pòmolca, m. das zum Geben hervorgezogen wird, quod protenditur: Pomolac habi teoce vraća (Valja da ono što pomoli, da da gjetetu što će joj teoce vratiti. Posl. 255). Rj.

pamolak, pòmólka, m. der Vorschein, das Angesicht, conspectus, cf. pomol: Kad su bili Mletku na pomolku. Rj. — pomolak, postanja kojega i pomoliti, dolazi samo s prijedlogom na (loc.): Mletku na pomolku: kad se pomoli Mletak, blizu Mletka. isp. na domak.

1. pomoliti, pòmólím, v. pf. Rj. po-moliti. v. impf. pomaljati, pomiljati. — 1) hervorstrucken, hervorzeigen, protendo, exsero. Rj. isp. ispujiti. — Jedan uzme prsten i natakne na jedan rogaj od marame, pa onda pomoli iz ruke sva četiri rogaja. Rj. 617b. Ne da mu bijela zuba pomoliti. (Ne da mu riječi reći). Posl. 197. Još zorica ne zabijeljela, ni danica lica pomolila. Npj. 3, 286. Prisluskuje, od kuda vjetar duva, i pomolio na pendžer glavu. Npj. 5, 495. — 2) sa se, refleks. sich hervorzeigen, hervorragen, promineo. Rj. *vidi iz-moliti se, namoliti se 2.* — Car namesti dželata te kako se pomoli iz galije, odseče mu glavu. Npr. 70. Kad se sunce pomoli iza planina. 263. Kad se Turci s plijenom pomole. Npj. 4, 185. Al' se Turci poljem pomoliše. 4, 186.

2. pomoliti se, pòmólím se, v. r. pf. ein wenig beten, paululum precari Deum. Rj. po-moliti se (Bogu). v. impf. moliti se (Bogu), moliti (Boga). — Pastirka umrla... otišla na grob i pomolila se za nju Bogu. Nov. Srb. 1817, 472. Nego se vi pomolite svetome Steranu Stiljanoviću, neka se on zamoli Bogu, da... Straž. 1886, 1766. Za to sluga tvoj nagje u srcu svojem da ti se pomoli ovom molitvom. Tako, Gospode, Gospode, ti si Bog. Sam. II. 7, 27. Pomoli se za ostatak koji se nalazi. Is. 37, 4. Vladika pomolivi se za oproštenje svojih grijeha pristupi k pričesćivanju. DP. 33.

pomor, f. die Seuche, lues, pestis. Rj. po-mor. isp. pomrijeti. — Pomriješe ljudi ametice (kad je kakav pomor u selu). Rj. 5. Neko zapitao popa: mru li ljudi; a on odgovorio: »mirucaju« (premda su mnogi mrlí kao od pomora nekog). Rj. 359b. Upadak, kao šteta ili pomor, n. p. ove je godine veliki upadak od boginja (t. j. umiru mnoga čeljad od njih). Rj. 783b. Biće gladi i pomori. Mat. 24, 7. Da ne pošlje na nas pomor ili mač. Mojs. II. 5, 3. Mogah i tebe i narod teoj udariti pomorom. 9, 15. Tada ču pustiti pomor na vas. III. 26, 25. Udari pomor u njih. Prip. bibl. 51.

pomorac, pòmórca, m. čovjek koji ide po moru, Seemann, maritimus: Da čekamo pomorce trgovce.

Rj. — Zna vješt pomorac kad će more uzavret'. DPostl. 159.

Pomorávac, Pomorávca, m. der Anwohner der Morava, accola Moravae fluminis. Rj. čovjek iz Pomoravlja. *vidi Pomoravljanin*.

Pomórāvka, f. die Anwoherin der Morava, circummoravana. Rj. žena iz Pomoravlja.

Pomóravljanin (Pomorávljanin), m. (pl. Pomóravl-jāni, Pomorávljani) vidi Pomoravac. Rj.

Pomórāvlje, n. die Gegend an der Morava, regio circa Moravam flumen. Rj. kraj pored vode Morave.

Pomórāvskī, adj. an der Morava gelegen, circummoravanus. Rj. što pripada Pomoravlju.

Pomoríšac, Pomoríšca, m. Einer vom Gebiete der Marosch, circummarisinus. Rj. čovjek iz Pomoríšja.

Pomóríšje, n. die Gegend an der Marosch. Rj. kraj pored vode Moriša (u Ugarskoj).

Pomóríška, Pomóríškinja, f. ein Frauenszimmer vom Maroschgebiete, circummarisina. Rj. žena iz Pomoríšja.

pomorití, pòmórím, v. pf. Rj. po-moriti. v. impf. moriti. — 1) 1) umbringen (nach der Reihe), interficio: pomori tolike ljude. Rj. kao umoriti redom. — Nije ono zec, nego je ono aždaja. Toliki svet pomori i zatomi. Npr. 44. Ono roblje, što ste kupovali, nemojte ga gladi pomoriti. Npj. 4, 202. Zločince će zlom smrti pomoriti. Mat. 21, 41. Da nas i stoku našu pomoriš žegju. Mojs. II. 17, 3. Glagju i pomorom pomoriću ih. Jer. 14, 12. Angjeo pruži ruku svoju na Jerusalem da ga pomori. Prip. bibl. 7. — 2) dahinraffen, abripio: pomorila kuga. Rj. — Sarajevo, što si potavnjelo? Ili te je kuga pomorila? Npj. 1, 494. — 3) ermüden, fatigo: pomorismo konje. Rj. — Što si tolike svate potrudio i tolike konje pomorio? Npj. 1, 552. — II. sa se. — 1) refleks. (im Menge) müde werden, fatigati sumus. Rj. ljudi n. p. teško radeći pomoriše se, pomoriše se, postadoše pomalo umorni. — 2) reciproc.: Carevi se otimlju o carstvo, megju se se hoće da pomore, zlaćenima da pobodu noži. Npj. 2, 190.

pomórļiv, adj. pomorļivja godina, kad puno ljudi umre. u Sarajevu. Dr. Gj. Šurmin.

pòmorskī, adj. See-, maritimus: I gjeveri pomorski trgovci. Rj. po-morski. isp. morski.

pòmorstvo, n. marinaresca, ars nautica. Stulli. pomorsko umještvo.

pomoskđviti, pòmóskovím, v. pf. Rj. po-moskoviti. *vidi* porusiti. v. impf. moskoviti. — 1) zum Russen (Moskauer) machen, reddo Mosquanus. Rj. učiniti koga Moskovom (Rusom). — 2) sa se, refleks. Russe werden, fio Mosquanus. Rj. postati Moskov, Rus.

pomotnjica, f. vidi pomoćnica. Rj. za nastavke isp. božitnji i božićni. — Dovijarka, planinčina pomotnjica. Rj. 126b. Zivonačelna Bogorodica... ona nama najbolja pomotnjica bila. Rj. 400b.

pomotnjik, pomotnjika, m. vidi pomoćnik. Rj. *vidi i pomagač*.

pomotríti, pòmotrím, v. pf. po-motriti, kao pomnjivo pogledati. v. impf. motriti. — Blago tome, ko je doživio, da to vidi i da to pomotri. Npj. 5, 541.

pomrćati, pòmračím, v. pf. po-mračiti. v. pf. mračiti. v. impf. mračiti. — 1) što, učiniti da bude mračno: Zastrijeću nebo, i zvijezde ču na njemu pomrćati... Sva ču svijetla vidjela na nebu pomrćati za tobom. Jezek. 32, 7. 8. Pomrćaću zemlju za bijela dana. Amos 8, 9. — 2) sa se, refleks. n. p. sunce, verfinstert werden, deficere, cf. pomrćati. Rj. *vidi i pomrknuti 2*.

pomrćati, m, v. pf. Rj. po-mrćati. *vidi pomrćati se, pomrknuti 2.* — 1) n. p. mjesec, sunce, verfinstert werden, deficio. Kad sunce pomrći, narod naš kaže: »izjelo se sunce!« Rj. — Uhvati se mjesec, sunce (kad pomrći). Rj. 794a. — 2) pomrćao mjesec, scheint nicht (wird erst nach Mitternacht aufgehen). Rj. pomrći mjesec, kad ne svijetli, nego iziđe n. p. istom po

ponoći. ovamo idu i ovaki primjeri: Viš' njih jarko pomrčalo sunce od pušćanoga praša i olova. Npj. 4, 188.

pomrčina, f. — 1) *die Finsterniss, tenebrae.* Rj. *vidi mrak, i syn. ondje;* tama. — S vojskom... pošao u tamni vilajet, gdje se nikad ništa ne vidi... da bi ih kobile iz one pomrčine izvele. Rj. 730b. Opazi gde se nešto kroz pomrčinu u šumi belasa. Npr. 133. Lupa kao pseto u pomrčini (kad je u kakoj zgradi). Posl. 171. Pomrčina kao tijesto. 255. Sve je tu mračno kao najgušća pomrčina. Priprava 172. — 2) *kad sunce ili mjesec pomrča.* — Pomrčine sunca i mjeseca. Danica 1, XXIII. U Beču će se početi ova pomrčina u 11 sati a svršiti se u 1 sat. 1, XXIV.

pomrčiti, čm, v. pf. Rj. *po-mrčiti. v. impf. mrčiti.* — 1) *einschwärzen, nigro colore inficio:* Na sebi je svlu pomrčila. Rj. što, učiniti da bude mrko. — 2) *n. p. sve sam pismo pomrčio, durchstreichen, induco.* Rj.

pomrjeti, pōmrēmo, (pōmflī) v. pf. dahin sterben, emorior. Rj. *po-mrjeti, kao umrijeti jedno za drugim. vidi samrjeti. v. impf. mrijeti.* — Pomrješete ljudi ameticice (kad je kakav pomor u selu). Rj. 5a. Da su moja sva braća i sestre pa i sam otac na prečac pomrli. Npr. 215. Tako mi sve pasjom glagju ne pomrlo! Posl. 304. Mi nijesmo jedne ženske glave, pod zatorom ženski du pomremo. Npj. 4, 170. Koji su od bolesti pomrli. Sovj. 66. Neka pomru bez djece. Mojs. III. 20, 20. Ljutom će smrću pomrjeti. Jezek. 16, 4.

pomrkivānje, n. das verbiēdende Winken mit Augen, nutu interdicens. Rj. *verb. od pomrkivati. radnja kojom tko pomrkuje na koga.*

pomrkivati, pomrkujēm, v. impf. verbiētend mit Augen winken, nutu interdicere. Rj. *po-mrkivati na koga, kao prijeteći i mršteći se namignuti na nj da što ne čini. v. pf. pomrknuti 1.*

pomrknuti, knēm, v. pf. Rj. *po-mrknuti.* — 1) *na koga, kao prijeteći i mršteći se namignuti na koga da što ne čini, verbiētend mit den Augen winken, nutu interdicere.* Rj. *v. impf. pomrkivati.* — 2) *vidi pomrčati.* Rj. *vidi i pomrčati se.* — Opominji se tvorca svojega prije nego pomrkne sunce i vidjelo i mjesec i zvijezde. Prop. 12, 2.

pomrljati, pōmrljām, v. pf. *po-mrljati. v. impf. mrljati.* — Poblrljati, *cf. pomrljati.* Rj. 512b. *vidi i uprljati.*

pomrsiti, pōmrsīm, v. pf. Rj. *po-mrsiti. v. impf. mrsiti.* — 1) *vidi zamrsiti:* Snujući je pomrsila platno. Rj. — Lasno ti je poznat' oženjena: mrki su mi pomrseni brci. Herc. 103. Kako mene okarati ne će, kad mi vidi kose pomrsene. 131. — 2) *n. p. bilješku, verrücken, turbo.* Rj. *kao pomjeriti.*

pōmřzao, pōmřzli, f. vidi smřzao. Rj. *po-mřzao, kad se pomrznē; der Frost, gelu.* — riječi s takvim nast. kod iznikao.

pomřziti, zīm, v. pf. Rj. *po-mřziti. vidi pomřzjeti. kao zamřziti. v. impf. mřziti.* — 1) *hassen, odi:* Što je care ljubu pomřzio. Rj. — Tako me braća ne pomřzjela! Posl. 298. Nemoj mene, striko, pomřzjeti. Npj. 5, 10. Braća ne podnoseći tolike promjene u porodičnom redu pomřziše i na onoga koji je učini. DM. 6. — 2) *sa se, reciproč.:* I ako se grđno pomřzismo, ma brat brata na jamu vogjaše, u jamu ga bačit' ne hoćaše. Npj. 5, 440.

pomřzjeti, pomřzīm, (u C. G.) vidi pomřziti. Rj. *i primjere ondje.*

pomřznuti se, znē se, v. r. pf. gefrieren, congelari: pomřzlo se malo. Rj. *po-mřznuti se. v. impf. mřznuti se. isp. pomřzao.* — Okisnuše kičeni svatovi, okisnuše, pa se pomřznuše, osta jadna na konju gjevojka... Ode Osman da skinē gjevojku, kad se cura živa samřznula. Herc. 43.

pōmūčan, pōmūčna, adj. po-mučan, kao prilično mučan. isp. po (složeno sa adj.) i mučan. — Dobro

ti je Hajdaru u hladu! nit' ga kolju muhe ni obadi, nego mu je pomučno od gladi. Posl. 61.

pōmūsti, pōmūstīm, v. pf. Rj. po-mutiti. v. impf. mutiti. — 1) *trüben, turbo:* Svu su vođu utve pomutile. Rj. *sa se, pass.:* Čistac, jaje pod kvočkom... pa niti se iz njega što izleže, niti se pomuti, nego ostane čisto. Rj. 825b. — 2) (u C. G.) *verwirren, conturbo, cf. smutiti, pobuniti.* Rj. — 3) *oči, verdunkeln (das Gesicht), visum hebetare.* Rj. — Kako mene okarati ne će, kad mi vidi oči pomučene. Herc. 131. — II. *sa se, refleks. — 1) sich trüben (vom Wetter), obscuror.* Rj. *pomuti se vrijeme.* — 2) *pomutiti se ljudi, t. j. uzbunili se, pozavagjali se, sich entzweien, discordia orta est.* Rj.

ponabijati, pōnabijām, v. pf. po-nabijati, kao nabiti sve redom. v. impf. nabijati. — Uhvate Turci šezdeset frajkora, i odvedu ih na Tekiju te ih ondje ponabijaju na kolje. Rj. 295b.

ponačiniti se, pōnačiniēm se, v. r. pf. vidi oporaviti se: Dok se Miloš malo ponačini. Rj. *ponačiniti se.*

pōnājlak (pōnājlak), adv. sachte, leniter, sensim, cf. polako. Rj. *i syn. ondje: po-najlak. isp. najlak.*

pōnājmanji, adj. po-najmanji. isp. po (složeno sa adj.) i najmanji. — Zeko uze ponajmanje društva, ponajmanje trideset golaca. Npj. 4, 282.

pōnājpotle, adv. po-najpotle. isp. po (složeno sa adj.) i najpotle. — Ponajpotle ostavi Zlatiju. Herc. 14.

pōnājstariji, adj. po-najstariji. isp. po (složeno sa adj.) i najstariji. — Jedan izmegju njih, osobito koji je ponajstariji, reče da ne će. Posl. 6.

pōnājtješnji, adj. po-najtješnji. isp. po (složeno sa adj.) i najtješnji. — Od kuda su klanici ponajtješnji. Rj. 272a.

pōnājviše, meistentheils, grösstentheils, maximam partem. Rj. *adv. po-najviše. isp. po (složeno sa adv.) i najviše.* — No to misle ponajviše oni ljudi, koji niti znadu... Rj.¹ XIV. Oni (prijeteci) ponajviše imaju dvojak akcenat. Obl. 41. *adj. Al' je na sv'jet ponajviše gr'ota omraziti brata i sestricu.* Herc. 310.

pōnākvasiti, sīm, v. pf. ein wenig einweichen, paulum macero, n. p. kad se brije. Rj. po-nakvasiti, malo nakvasiti.

pōnāmještati, štām, v. pf. unterbringen, colloco: Dok ja koke ponameštam, k tomu vreme za pojanje. Rj. *po-namještati, kao namjestiti malo po malo. v. impf. namještati.*

pōnāpiti se, pōnāpiēm se, v. r. pf. sich einen kleinen Rausch antrinken, paululum inebriari. Rj. *po-napiti se. vidi podnapiti se. kao malo opiti se.* — Piše vino tri bijela dana, dok se ružna ponapiše vina, doke vince uljeze u lice. Npj. 2, 54.

pōnāprijed, voran, prae: Bre koji će ponaprijed poći. Rj. *po-naprijed, kao malo naprijed.* — No je popu loša sreća bila: kad je malo ponaprijed bilo, na ljutu je guju nagazio. Npj. 4, 404.

pōnāsūti se, pōnāspēm se, (pōnasuo se, pōnasūla se) v. r. pf. po-nasuti se čega, kao dosta se nasuti čega. — Junaci se ponasuše blaga, belih groša i žutih dukata. Npj. 3, 433.

pōnāticati, pōnātičēm, v. pf. nach der Reihe anspriessen, figo alium ex alio. Rj. *po-naticati, sve redom nutači. v. impf. naticati.*

pōnāučiti, pōnāučīm, v. pf. Rj. po-naučiti. — 1) *ein wenig erlernen, paululum addisco.* Rj. *naučiti (se) malo.* — 2) *ein wenig unterrichten, addoceo paululum.* Rj. *naučiti koga malo.*

pōnāvljanje, n. Rj. verb. od ponavljati. — 1) *radnja kojom tko ponavlja, opravlja, popravlja što, n. p. manastir (das Erneuern [eines Gebäudes], renovatio.*

Rj.). — 2) radnja kojom tko ponavlja, čini na novo, opet što: U oči Spasova dne još se jednom otpjevaju sve pjesme o uskrsu... i ovo je ponavljanje kao utjeha vjernima. DP. 276.

ponávljati, pónávljám, v. impf. Rj. po-navljati. v. pf. ponoviti. — 1) *erneuern, renovo*. Rj. kao *opravljati, popravljati*. — Kad je trebalo namastir ponavljati ili kod njega što graditi. Rj. 395a. Pošlješ duh svoj, postaju, i ponavljaš lice zemlji. Ps. 104, 30. Gospod tvorac, koji je od iskona voljan bio ponavljati svoje stvaranje. DP. 351. — 2) *činiti što nanovo, opet; wiederholen, repetere, iterare*. — Ona (lisica) otegne pjevati: »Boln zdravu nosi, boln zdravu nosi.« I kad je ona ovo jednako ponavljala, zapita je vuk: »Šta ti, teto, govoriš?« Npr. 179. *Ponavljat' rane*. DPosl. 98. Ko pokriva prijestup, traži ljubav; a ko ponavlja stvar, rastavlja glavne prijatelje. Prič. 17, 9. Šta svi Srpski ljetopisci misle o riječi »prvo-vjenčani«, koju misao i Rajić ponavlja. DM. 24. *sa se, pass.*: Ne želeći da se ponavlja svagja. Vid. d. 1862, 2.

Pöncije, m. Pontier, Pontius, u poslovi: Od Poncija do Pilata (Posl. 235). Rj.

poncári, (*es ist*) *vorbei, zu spät, non (est) integrum*. Rj. *upravo: po nehári, dockan* (je). — Udri Ciganče dokle nije tikvu razbilo, a kad razbije, *po nehári*. Posl. 329.

ponédioničár, m. čovjek koji posti ponedionik, *der (aus Andacht oder der Busse wegen) um Montag fastet, qui jejunat die lunae*. Rj.

ponédioník, ponédjeljak, ponédjeljnik, m. der Montag, dies lunae. Rj. (*prvi*) dan po nedjelji. — Na čisti ponedjeljnik obuče se kakav momak u ženske haljine i načini se kao gjedova baba. Rj. 9a. Vazmenac, *vazmeni ponedjeljnik, svjetli ponedjeljnik*. Rj. 51b. Družičalo, ružičalo, *po-bušeni ponedjeljnik*. Rj. 142a. *Zadušni ponedjeljnik*. Rj. 173b. I ti, majko, dugo živovala, od četvrtka do ponedjeljnika. Herc. 206.

ponédjeljnični, adj. *diei lunae*. Stulli, što pripada ponedjeljniku.

ponehári, vidi poncári.

ponèstati, ponèstanè, v. r. pf. ein wenig zu Mangeln anfangen, coepit paululum deesse, cf. premaci se: Ako P tebe ponestane blaga. Rj. po-nestati, *kad počne nestajati čega*. — Već u jednih ponestalo blaga, uzajma jedan od drugoga. Npj. 2, 437.

ponèsti, ponèsèm, v. pf. vidi ponijeti. isp. Obl. 67. ponèviditi se, ponèvidim se, v. r. pf. vidi ponijeti se 2a. Rj. reciproč. po-neviditi se, kao posvaditi se. v. impf. nenavidjeti se.

poniči, póniknèm, v. pf. Rj. po-niči. vidi poniknuti. — 1) aufsprössen, progeminare. Rj. v. pf. je i prosti nič, niknuti. v. impf. nicati. *isp. ponikao*. — Mazgale po njivi (prazna mjesta, kud ništa nije poniklo). Rj. 341b. A iz vode borje poniknulo. Npj. 4, 448. Ali takovi dijelovi poslije *ponikoše na novo*. DM. 24. — 2) (st.) Svi junaci *nikom ponikoše*, t. j. ukočiše se kao da su iz zemlje *iznikli* (?) ili oboriše glave k zemlji (?). Rj. *suprotno* uznići. — Sve dahije *nikom ponikoše*, i preda se u zemlju poglaše... *ne poniče* Fočić Memed-aga, *ne poniče*, već junak pokliče: »Dišer more, hodže i vaizi! Npj. 4, 136.

ponijémčiti, pónijemčim, v. pf. Rj. po-nijemčiti. v. impf. nijemčiti. — 1) zum Deutschen machen, reddo germanum. Rj. koga, učiniti ga Nijemcem. — 2) *sa se, refleks. ein Deutscher werden, fio germanus*. Rj. *postati Nijemac*.

ponijeti, ponèsèm, (pónio, pónijela) v. pf. Rj. ponijeti. vidi ponesti. v. impf. ponositi se. — I. 1) tragen, mitnehmen, porto, fero. Rj. v. impf. nositi. — *Ponesi ovo tvojoj ščeri i reci joj*... Npr. 105. Carica spravi *karocu i ponese cara* u kamenu pećinu. 107 (*isp. nositi 3*). *Ponese na vašar da proda*. 168. Ko može

pušku ponijeti, neka ide u četv. Danica 3, 159. Osjekao svetome Savi u čivotu ruku i *ponio je sa sobom*. Kov. 125. *Koliko mogu ponijeti dvije mazge*. Car. II. 5, 17. *sa se, pass.*: Nije mála što se pod pazuhom ne može *ponijeti* (kao novci). Posl. 215. — 2) (u C. G.) *davon tragen, aufero, cf. odnijeti: Ponese mu konja i oružje*. Rj. v. impf. odnositi. — Hajt' otole, Božji prokletnici! *gjavoli vi ponijeli dušu!* Npj. 2, 127 (*vi = vam*). Pade Turčin u vodu studenu, i *njega je voda ponijela*. 4, 66. Tako ni ova puška *srce ne ponijela!* Posl. 302. — 3) *ponijela* godina, *ponijeli* vinogradi, *ponijele* trešnje, *gut stehen*. Rj. — *Dobro je ponijelo* ako godina ne omahne, t. j. prevari. Rj. 458a. — 4) *ponijela žena*, t. j. zatrudnjela. Rj. *postala noseća*. — 5) u pjesmi, *vidi dolikovati*. *Odjelo ga ponijelo* lepo. Rj. *vidi podnijeti 6. v. impf. podnositi 5. — II. sa se. — 1) refleks. sich hoch tragen, stolz werden, superbus fio*. Rj. *postati ponositi. vidi podnijeti se, poholiti se, pokičeljati se, posiliti se, zapeti 3. isp. dići glavu (od koga). v. impf. ponositi se. — a) ponijeti se, ponijeti se čim, kim*: Kako je digao rep kao da ga je obad ubo. (Kad se kakav čovek *ponese* ili raskomada). Posl. 125. Ni se u *dobru ponosi*, ni u zlu *poništi*. 223. *Čim si mi se tako ponosao: ili snahom, ili svatovima*. Npj. 2, 562. Uz to se još *osobito bio ponio* i posilio, *što je prvu džebanu i prve topove iz Njemačke dobio*. Danica 3, 218. *Tako se bio poneo*, da niko nije mogao s njime ljucki govoriti. 4, 26. *Uzroci, za koje se Jakov ovako bio ponio* i osilio, nijesu bili mali. Sovj. 13. *Nemoj da se ponese srce tvoje*. Mojs. V. 8, 14. — b) *ponijeti se od koga: Prosi, Ture, gje je tebe drago, od tebe se nitko ponest' ne će*, svak će dati za tebe gjevojku. Npj. 4, 94. Mala kraljeva kći povjeruje to i *ponese se od sviju drugih ljudi*. Priprava 57. *Agara kad vidje da je trudna, ponese se od gospogje svoje*. Mojs. I. 16, 4. — 2 a) *reciproč. ponijeli se (ponijeti se s kim), sich zertragen, Händel, Prozesse bekommen, discordia nata est inter illos*. Rj. *vidi poneviditi se. kao posvaditi se. — b) u rvanju: Te se uhvate u koštac pa se ponosi*. Npr. 30. *Uhvati se s njim popjasko, pa se ponosi letni dan do podne*. 46. v. impf. nositi se 1.

pónikao, pónikli, das Hervorgesprossene, quod progeminavit. Rj. po-nikao, *ono što ponikne. isp. ponići 1. — vidi iznikao*.

póniknuti, knèm, v. pf. po-niknuti. vidi ponići, i primjere ondje. — Ponići, cf. poniknuti. Rj. 540a.

Pónikva, f. voda u Hrv. kod manastira Gomirja. Rj. — Po-nikva (kor. koga je *nik* i *poniknuti*). Osn. 41. *riječi s takvim nast. kod bačva*.

Pónikve, Pónikāvā, f. pl. — 1) polje u Uzičkoj nahiji: Pónikve su duge i široke, Sarajlje silne i bijesne. Rj. — 2) selo u Hrvatskoj. Rj. — 3) selo u poluostrvu Ratu niže Dubrovnika. Rj.

pónikvice, f. u planini megju šumom polje (u Bjelopavličkoj planini imaju četiri pónikvice: Velja, Srednja, Suva (nema vode) i Vražegrmačka). cf. proplanak. Rj. — *postanje vidi kod Ponikva*.

pónirānje, n. das Versinken (des Flusses) unter die Erde, fluminis sub terram elapsus. Rj. *verb. od ponirati. radnja kojom voda ponire*.

pónirati, pónirè, v. impf. t. j. voda, sich unter die Erde verlieren, sub terram abeo (de flumine): Svi gledaju od kud izvire, a niko ne gleda kud *ponire* (novac) (Posl. 282). Rj. po-nirati. *vidi uvirati 2, unirati. suprotno izvirati. isp. ponor. v. pf. isp. ponuti. — Banica, voda u Lici, koja izvire iza Gopića k jugu oko tri sahata i kod Gračca ponire*. Rj. 15a. Gaštica, voda koja se razdjeljuje na troje, pa dvije *lijeve otoke poniru* i ispod zemlje idu u more. Rj. 84a.

poništvānje, n. verb. od poništavati. radnja kojom tko poništava što.

poništavati, poništávám, v. impf. po-ništavati što, kao poniživati sasvijem da bude kao ništa. isp. uništavati. v. pf. poništiti. v. impf. prosti ništiti se. — Posvetite onoga koji poništava dušu svoju, na koga mrze sluga knezova neznabožičkih. DP. 116.

poništiti, štím, v. pf. — 1) po-ništiti što, kao ponižiti sasvijem da bude kao ništa. v. impf. poništavati. — On (Gospod) poništi srce njihovo stradanjem. Ps. 107, 12. Poništen sam veoma, Gospode, oživi me po riječi svojoj. 119, 107. Gospod... da poništi sve slavne na zemlji. Is. 23, 9. — 2) sa se, refleks. den Muth sinken lassen, sich demüthigen, herabwürdigend, se abjicere, cadere, animo: U dobru se ne ponosi, a u zlu se ne poništi. Rj. v. impf. ništiti se.

ponizak, pōniska, adj. po-nizak, kao prilično nizak. isp. po (složeno sa adj.) i nizak. — Zdepast čovjek, ponizak a krut. Rj. 206b. adv. Uprtivši vreću pobjegne... vreća mu se niz legja ponisko obesi. Npr. 170.

ponizan (pōnizan), zna, adj. unterthänig, humilis. Rj. isp. smjieran. — Nijedna ponizna glava ne da se posjeci. Posl. 214. — po-nizan (od osnove koja je prosta u ženskom nizi, locus depressus, od koje je i nizak). Osn. 179.

poniziti, pōnizim, v. pf. Rj. po-niziti. v. impf. poniživati, ponižavati, ponižavati. isp. sniziti. — 1) poniziti koga, kao učiniti ga niskim, potištenim; demüthigen. — Jer je bolje da ti se kaže: hodi gore, nego da te ponize pred knezom. Prič. 25, 7. Srbija niti bi oslabljena ni ponižena. DM. 27. sa se, pass.: Koji se podiže, ponižice se, a koji se ponižuje, podignuce se. Mat. 23, 12. — 2) sa se, refleks. sich herablassen, se demittere. Rj. postati ponizan. — Dokle ćeš se protiviti da se ne ponižiš preda mnom? Mojs. II. 10, 3.

ponizivati, n. das Demüthigen, demissio. Rj. verb. od 1) poniživati, 2) ponižavati se. — 1) radnja kojom tko ponižuje koga. — 2) radnja kojom se tko ponižuje.

ponizivati, ponižujem, v. impf. po-nizivati, vidi poniživati, ponižavati. v. pf. poniziti. — 1) koga, što. vidi primjere kod poniživati, ponižavati. — 2) sa se, refleks. sich demüthigen, se demittere. Rj. postajati ponizan.

poniznost (pōniznost), znosti, f. die Demuth, humilitas. Rj. osobina onoga koji je ponizan. isp. smjernost.

ponižavanje, n. verb. od 1) ponižavati, 2) ponižavati se. — 1) radnja kojom tko ponižava koga. — 2) radnja kojom se tko ponižava.

ponižavati, ponižávám, v. impf. po-nižavati. vidi poniživati, poniživati. v. pf. poniziti. — 1) koga, što: Ti pomažeš ljudima nevoljnim, a oči ponosite ponižavaš. Ps. 18, 27. Prihvata smjerne Gospod, a bezbožne ponižava do zemlje. 147, 6. — 2) sa se, refleks. postajati ponizan: Kako se spasitelj iz ljubavi svoje k ljudima ponižavao prema grješnicima. DP. 211.

ponižie, adv. po-niže. isp. po (složeno sa adv.) i niže. — Poponiže, t. j. poniže. Rj. 543b.

poniženje, n. die Erniedrigung, humilitas. Rj. verb. od poniziti se. djelo kojim se tko poniži. isp. potištenost. — Ima riječi 84 koje sam ja načinio... pomirenje, poniženje, posvećenje. Nov. Zav. VII. Obradova se duh moj Bogu spasu mojemu, što pogleda na poniženje sluškinje svoje. Luk. 1, 48. Hriste... anđelske se vojske prepadoše slaveći poniženje tvoje. DP. 145.

poniživati, n. verb. od 1) poniživati, 2) poniživati se. — 1) radnja kojom tko ponižuje koga. — 2) radnja kojom se tko ponižuje.

poniživati, ponižujem, v. impf. po-niživati. vidi poniživati, ponižavati. v. pf. poniziti. — 1) koga što: Gospod ponižuje, i uzvišuje. Sam. I. 2, 7. Oholost ponižuje čovjeka. Prič. 29, 23. — 2) sa se, refleks. postajati ponizan: Jer koji se podiže, ponižice se, a koji se ponižuje, podignuce se. Mat. 23, 12.

pónočá, Mitternacht, media nox, cf. ponoći: Od ponoća naoblačilo se. Rj. pónočá gen. je pl. koje je Vuk uzeo iz primjera. Od pónočá, ne čuši nom. ponoće; kao što je Vuk učinio i kod poboja. — To je bilo noći na ponoće. Npj. 5, 437. ponoće. Pogriješka će biti u Vukovu rječniku pónočá. Osn. 83.

pónoči, t. j. pō noći, Mitternacht, media nox. Rj. vidi ponoće. — Do ponoći pod evedrom predu. Rj. 152a. Kad je bilo oko ponoći, ali kurjaci zauraju. Npr. 13. U ponoći stade vika. Mat. 25, 6.

pōnor, m. Ort wo sich ein Fluss unter die Erde verliert, locus ubi flumen sub terram absconditur: Od izvora vodi do ponora. I od crkve oltar odnijela i sve zlatne krste i ikone, u ponore krste unijela. Rj. mjesto gdje ponire voda. vidi poron, propast, džombos. — Ponor od ješe, jaz od piše. DPosl. 98. po-nor, od korijena od koga je ponirati.

pōnos, m. — 1) der (edle, erlaubte) Stolz, superbia quaesita meritis. Rj. po-nos, isp. ponijeti se, ponositi se. vidi ponositost; dika 1, oholost, zapon. — Što si mi se ti ponio? moj ponose! Kov. 107. S ponosom bih mogao kazati. Odg. na ut. 29. — 2) (u Dubr.) Trägerlohn, merces geruli. Rj. plata nosiocu.

pōnosan, pōnosna, adj. vidi ponositi. Rj. koji se ponosi. vidi i ponošljiv, uznošljiv, ohol.

pōnosati, pōnosám, v. pf. (das Kind) ein wenig auf dem Arme tragen, ulmis gestare infantem. Rj. po-nosati (dijete). v. impf. nosati.

pōnositi, adj. stolz, superbus, cf. ponosan. Rj. i syn. ondja. koji se ponosi. — Golo a olo. (Kad je ko siromašan a ponositi; olo je mjesto oholo). Posl. 43. Te je (knjigu) šalje u zemlju Srbiju u Topolu, selo ponosito. Npj. 4, 295. Kolikogod što je Jugović bio naučen i pametan, toliko je bio ponositi i bijesan. Sovj. 91. Govore ponosite riječi. Jud. 16. adv. Ne dajte mu na plot! (Kad ko trči besposlen na konju, ili kad ponosito ide dignuvši glavu u nebo). Posl. 197.

1. pōnositi, pōnosim, v. pf. ein wenig tragen (ein Kleid), gesto paululum. Rj. po-nositi (malo) haljinu. — sa se, pass.: U slabe čohi vide se reci odmah kako se malo ponosi. Rj. 647a. u Hrvatskoj ponositi haljinu znači: noseći pohabati je.

2. pōnositi se, pōnosim se, v. r. impf. Rj. po-nositi se. — 1 a) kim, čim, stolz sein auf einen, etwas, jure gloriari aliquo. Rj. vidi dičiti se, dikati se, hvalliti se, kokotiti se, kopuniti se, razbacivati se, razmetati se, tičiti se, veličati se, vrkočiti se, zapinjati 3. suprotno ništiti se. v. pf. ponijeti se. — Ide ni po zemlji ni po nebu. (Kad se ko vrlo ponosi). Posl. 96. Ponosi se kao mačka ogorelom šapom. 255. Smrdi gospodstvom. (Kad se ko ponosi preko mjere). 290. U devet hvala, u jednom hrana. (Mati se obično mnogim sinovima hvalliti i ponosi, a i jedan je može onako hraniti kao i devetorica). 327. Rim se osobito tijem ponosio, što... Danica 5, 86. Privilegije, kojima se i danas diče i ponose. Kov. 38. — b) ponosi se od njega, gegen einen. Rj. — Nijesam s tobom svinje čuvao. (Odgovori se onome koji bi šćeo da se družiti i poredi s onijem koji se od njega ponosi). Posl. 222. Primorci su mogli imati uzroka i ponositi se od nje (od braće svoje preko brda). Kov. 5. Obrezanje Hristovo, od kojega se Hristos nije ponosio nego ga je primio. DP. 304. — 2) kako se ponosi? sich aufführen, se gerere, cf. podnositi se. Rj. vidi vladati se.

pōnositost, pōnositosti, f. osobina onoga koji je ponositi. vidi ponos. — Ja mrzim na ponositost i na oholost. Prič. 8, 13. Tada će se ponositost ljudska ugnuti i visina se ljudska poniziti. Is. 2, 17. Ponositost srca tvojega prevari tebe. Jer. 49, 16.

ponošenje, n. das Stolzieren, superbia. Rj. verb. od ponositi se. — 1) radnja kad se tko ponosi (hvalliti se). — 2) radnja kojom se tko ponosi (vlada se). vidi podnošenje 2, vladanje; die Aufführung, mores.

ponošljiv, *adj.* vidi ponosit: Al' m' u tebe kažu majku presrditu, braću ognjevitu, sestre ponošljive. Rj. koji se ponosi. vidi i ponosan, i *syn. ondje*.

ponovae, pònovca, *m.* snijeg koji nanovo padne na drugi, te ga ponovi, *der Neuling (von frischgefulenem Schnee), nives denu cadentes*. Rj.

ponoviti, pònovim, *v. pf.* Rj. po-noviti. *v. impf.* ponavljati. — **I. 1**) *erneuern, renovo*. Rj. kao opravit, popraviti. — Donio ispravu iz Carigrada da ponovi (ili da načini iznova) namastir. Rj. 237a. E su njemu dvori opanuli, ne bi l' svoje dvore ponovio. Npj. 4, 379. (*u prenesenom smislu*): Koji nas je ponovio preko sina svojega. DP. 351. *sa se, pass.*: Dragović, manastir . . . zapalili Turci, pa se poslije s dopuštanjem Mletačkim ponovio. Rj. 137b. — **2**) učiniti što nanovo, opet; *wiederholen, repetere, iterare*: Da ne vidi Ivanova majka, da u srcu ne ponovi rana. Npj. 3, 514. Peta knjiga Mojsijeva koja se zove zakoni ponovljeni. Mojs. V (natpis). Hajde da idemo u Galgal, da ondje ponovimo carstvo. Sam. I. 11, 14. Tako je i Milutin ponovio naredbu oca svojega. DM. 263. Pismo Dušanovo, koje je ponovio Uroš V. 268. — **II.** *sa se.* — **1**) *reflekt. sich erneuern (d. i. neue Kleider anziehen), renover, i. e. novas vestes induo*. Rj. obući se u nove haljine. — **2**) *recipročno. opet, nanovo učiniti što između se*: Takovi se pobratimi i druge po tom paze onu svu godinu kao braća i sestre . . . Kad opet dogje družičalo, onda se gdje koji ponove, a gdje koji ostave. Rj. 142a. Asan-aga, stari prijatelju: i do sad smo prijatelji bili, sad velimo, da se ponovimo: daj mi Ajku za vjernu ljubovcu. Npj. 1, 576.

pònuda, *f.* — **1**) kad tko ponudi koga čim, ili kad se tko ponudi kome; *Anerbietung, Anbot*. vidi ponugjaj. — Što ju je vlada ponudila . . . i tu ponudu akademija primila . . . dužna počekati da se ponuda izvrši. Kad 5, 200. Osim što je nadanja, koje je visoka vlada zemaljska podigla bila ponudom da se akademija smjesti u zemaljskoj kući, nestalo tijekom što je ponuda natrag uzeta. 9, 200. — **2**) pònude, *f. pl. sa cinem Kranken zum Essen angeboten wird, quod aegroto comedendum offertur*. Rj. jelu kojima se bolesnik ponugja. — Ja ću tebi ponude doneti: s jablan' drva jablanskih jabuka. Rj. 243a. Što ne može bolan Rajko, to će žalosnica majka. (Kad se što pripravi bolesniku za ponude, pa pojedu zdravi). Posl. 358. Razbole se prošena devojka, deveri joj ponude nosili: žute gunje u medu kuvane. Npj. 1, 284. Zgotocila gospodske ponude. 1, 569. On će majku za ponude pitat': »Bi li, majko, kakvijeh ponuda?« 2, 31.

pònuditi, dīm, *v. pf.* Rj. po-nuditi. vidi ponutkati, pokaniti. *v. impf.* ponugjati, ponugjavati. — **1**) koga čim, *einem etwas anbieten, offero cui quid*. Rj. — Ponude staru ženu hoće li piti rakije. Rj. 627a. Pa gu Turci ponude da se poturci. Rj. 800a. Ako ne će Božić kaše, a ono će gjeća. (Kad ko više ljudi ponudi kakvom časti . . .). Posl. 6. Što je na stolu to je ponugjeno. 356. Ponudi ga da sjedne. Kov. 63. Ako bi kaki Turci iz Beograda pošli preko Morave, da ih ponude na lepo, nek se vrate. Miloš 178. Kažu mu, da su naumili podići bunu, i ponude ga, da i on s njima pristane. 180. Kad dogješ pod koji grad da ga biješ, prvo ga ponudi mirom. Mojs. V, 20, 10. *sa se, pass.*: Ako ne ćeš, a ti poljubi pa ostavi. (Ko se ko čim ponudi, pa odgovori da ne će). Posl. 6. — **2**) *sa se, reflekt. ponuditi se, kome*: Tada se ponudi drugi sin da čuva jabuku. Npr. 15. Otide k caru i ponudi mu se da ga primi u službu. 39.

pònugjaj, *m.* kad tko ponudi koga čim, *n. p. jelom*. vidi ponuda. — Kako ti je u tamnilu, u tamnilu bez vijela, bez čestoga ponugjaja, bez promjene čiste tvoje. Kov. 111. riječi s takim nast. kod doggaj.

ponúgjânje, *n.* das Anbieten z. B. von Speisen

(*gegen einen Kranken*), *oblatio cibi*. Rj. *verb. od ponugjati. radnja kad tko ponugja koga čim*.

ponúgjati, pònugjām, *v. impf.* (*cinem Kranken Speisen*) *anbieten, offero cibum aegroto*. Rj. ponugjati koga čim. vidi ponugjavati. *prosti v. impf. nuditi. v. pf. ponuditi*. — Da ga pićanijem gunjem pokriju da ne bi zalegao, pa bi ga poslije morali petnaest dana ponugjati. Rj. 180a. *sa se, pass.*: S čim se rugaše tijekom se ponugjaše. (Kad kome dogje ono na vrat za što se drugome rugao). Posl. 297.

ponugjāvânje, *n.* vidi ponugjanje. Rj.

ponugjāvati, pònugjāvām, vidi ponugjati. Rj.

pònuka, *f.* Stulli. djelo kojim se tko ponuka na što; *die Anregung*.

pònukalac, pònukaoca, *m.* Stulli. vidi nukalac, i *syn. ondje. koji ponuka koga na što*. — Ponukaoca glava ne boli. (Db. esortatore, instigatore). DPosl. 98. *za nast. isp. čuvalac*.

pònukati, kām, *v. pf.* vidi ponutkati. Rj. ponukati. *v. impf.* ponukivati. — **1**) vidi ponuditi. — Ponukati, vidi ponuditi. Rj. 540b. — **2**) hortari, exhortari, monere, admonere, incitare. Stulli. ponukati koga na što; nagovoriti ga na što, podražiti ga, podjariti 2. anregen.

ponukivalac, ponukivaoca, *m.* stimulator, exstimulator. Stulli. koji ponukuje koga na što. vidi nukalac, i *syn. ondje*.

ponukivalica, *f.* stimulatorix, instigatrix. Stulli. koja ponukuje koga na što.

ponukivânje, *n.* vidi nutkanje. Rj. *verb. od ponukivati, koje vidi*.

ponukivati, pònukujēm, Rj. *v. impf.* po-nukivati. *v. pf.* ponukati. — **1**) vidi nutkati. Rj. — **2**) vidi ponukati 2. Stulli. ponukivati koga na što, nagovarati ga, podraživati ga, podraživati ga; anregen, bewegen.

pònutkati, tkām, *v. pf.* vidi ponuditi. Rj. ponutkati. vidi i ponukati. *v. impf.* nutkati.

pònužditi se, pònuždīm se, *v. r. pf.* po-nužditi se, *kas doći u nuždu, u nevolju; pojaditi se*. — Pobratime, Ture Asan-aga! il' ti nije po volji snašica? il' te nije darom darivala? te si mi se tako ponuždio? Npj. 1, 583.

pònj, *t. j.* po njega: Ako ga Bog zna koliko ja, zlo ponj. (Kad ko pita za koga ko je, a onaj koji se pita ne poznaje ga. Posl. 2). Rj. po nj (*ovako valja pisati*). vidi nj. (četvrti pad.)

pònjava, *f.* (*gen. pl. pònjāvā*) *eine Kotze (zum Unterbreiten), gausapa, amphitapa*. Rj. vidi bijelj. dem. ponjavica. *augm.* ponjavčina, ponjavetina. — Jorgani su po varošima, a po selima se pokriva guberima i ponjavama koje žene same ču. Rj. 255b. Krpeta, šarena ponjava, kao čilim, što stoji na stolu. Rj. 305b. Pokrivača, ponjava, što se pokriva njome. Rj. 532a. Prostirača, *t. j.* ponjava, što se prostire. Rj. 613a. Čupavac, nekaka šarena ponjava. Rj. 830a. Ne bih ga poljubio ni kroz devet ponjava. Posl. 194. Promeće se kao hodža kroz ponjavu. 264.

ponjávača, *f.* prosta žena ili djevojka koja se rodila i spava u ponjavama (a ne pod jorganom). Rj.*

ponjavčina, *ponjavetina*, *f. augm. od ponjava*. Rj.

pònjavica, *f. dem. pl. od ponjava*. Rj.

pònjavskī, *adj. n. p.* brdo 2, Kotsen-, gausapinus. Rj. što pripada ponjavi.

pònjegovati, pònjegujēm, *v. pf. hegen, begünstigen, foveo*: A od Gospoda Boga pomilovani i ponjegovani! (u zdravicu). Rj. po-njegovati. *v. impf.* njegovati. — A oni bili od Gospoda Boga umudreni i ponjegovani. Kov. 72.

pònjīš, pònjīša, *m. u Rj.*: pònjīšu, *in dem Sprichworte*: Našišu po punišu a tugjīšu po pònjīšu, *t. j.* našemu punu, *n. p.* čašu vina, a tugjinu po nje (Posl. 193). Rj. — riječi s takovim nast. kod blutiš.

pòočīm, *m. der Wahlvater, quem patrem appello*.

Rj. po-očim, čorjek koji se poočimi, pooči, uzme se namjesto oca. *isp.* poočimiti, poočiti. — Pa je Lazo govorio Vuku: Eto sine, Zmaj-Despote Vuče, evo tebe nekoliko blaga, a ti dogji *poočimu* tvome, biće blaga koliko ti drago. Npj. 2, 261.

poočimiti, mīm, *v. pf.* zum poočim wählen, appello patrem, *cf.* poočiti. Rj. po-očiniti koga, nazvati ga ocem, uzeti ga namjesto oca. *v. impf.* očititi.

poočimov, *adj.* Rj. što pripada poočimu.

poočiti, čim, *v. pf.* vidi poočimiti. Rj. po-očiti koga, nazvati ga ocem, uzeti ga namjesto oca. *sa se, pass.:* Kakogod što se čorjek u snu ili na javi po-brati (osim crkve), tako se može i posiniti i *poočiti*. Rj. 512a. *v. impf.* očiti.

pood . . . vidi pohod . . . Rj.

poodāvno, *adv.* po-odavno, kao prilično davno. *isp.* po (složeno *sa adv.*) i odavno. — Kod nas se već po odavno prekinulo ovo nečovještvo. Priprava 123.

poodgrijati se, jēm se, *v. r. pf.* po-odgrijati se, malo se odgrijati. *isp.* odgrijati. — Odmah nalože vatru, pa ga izuju i počnu ga istiha odgrijevati. Kad se starac malo *poodgrije* i dogje k sebi, on poviče. Rj. 501b.

poodjutriti se, trī se, *v. r. pf.* der Morgen rückt vor, *provehitur*, *procedit* matutina hora: dok se malo poodjutri. Rj. po-odjutriti se, postati jutro. *v. impf.* odjutriti se. — Kad se *poodjutri*, pošto namire stoku, onda sjedu za ručak. Rj. 34b. Sjutradan, kako se *poodjutri*, pošalju se Milenku i Petru diplome na odregjena im mjesta. Sovj. 54.

poodljūtiti se, poodljūtīm se, *v. r. pf.* po-odljutiti se, malo se odljutiti. *isp.* odljutiti se. — Da ih Relja u tamnicu baci . . . dokle nam se, care, *poodljutiš*. Npj. 2, 210.

poodmāci, poodmakēm, *v. pf.* Rj. po-odmaći. *isp.* odmaći. — 1) ein wenig wegrücken, *removeo paulum*. Rj. malo odmaći što od čega. — 2) sich ein wenig entfernen, *removeri paululum*. Rj. malo odmaći, otići pred kim.

poodrāsti, poodrāstēm, *v. pf.* po-odrasti, malo odrasti. *isp.* odrasti. — Odojče, malo *prase* koje je *po-odrasto* da se može zaklati i ispeći. Rj. 446a. Šipar, 2) kaže se i *poodraslu* djetetu muškome. Rj. 840b. Pošto *dijete* malo *poodraste*, žena se nekako ukrade i uteče u selo. Npr. 1. Prvi ljudi morali su već biti *poodrasli*. Priprava 116.

poodūzimati, mām (mljēm), *v. pf.* po-oduzimati, *pomalo* oduzeti, sve redom oduzeti *v. impf.* oduzimati. — Svi su naši veći namastiri imali od starine sela i zemlje, ali *im je to* poslije *pooduzimano*. Rj. 395b.

pookretati se, pookrečēm se, *v. r. pf.* po-okretati se, *pomalo se okrenuti*. *v. impf.* okretati se. — Vezir Skadarski. *Pookreće se*, i ispusti bradu iz zuba svu izgrizenu. Npj. 5, 487.

pooprati, pooperēm, *v. pf.* po-oprati, malo oprati. *isp.* oprati. *sa se, pass.:* Iz nebesa sitan dažd udari, te se *moja krila poopraše*. Npj. 2, 329.

poodstavljeti, vljām, *v. pf.* po-ostavljati, *ostaviti malo pomalo*. *v. impf.* ostavljati. — Kad Abdula i Dobrinjac vide, da ih narod opkoli sa sviju strana, i sami ih njihovi momci *poostavljaju* i protiv njihovog pogju . . . Miloš 178.

poothraniti, poothrānīm, *v. pf.* po-othraniti, malo othraniti. *isp.* othraniti. — Sad pomisli da nijemi ovakovo *dijete poothrane*, ne bi li . . . Priprava 120.

pootimati, mām (mljēm), *v. pf.* po-otimati, malo pomalo oteti, sve redom oteti. *v. impf.* otimati. — Djevojka je odir u kući (t. j. sve odnese, *pootima* od kuće). Rj. 443b. Pa im Turci *pootimali* po što su htjeli. Slav. Bibl. 1, 88. *Pootimaće* od onijeh koji od njih otimaše. Jezek. 39, 10.

poodzdraviti, vim, *v. pf.* po-ozdraviti, malo ozdra-

viti. *isp.* ozdraviti. — Pošto čoek *poodzdravi*, on uzme opet jevangjelije. Posl. 92.

pōp, pōpa, *m.* — 1) der Weltgeistliche, sacerdos . . . Današnji *popovi* naši . . . stide se ovoga imena *pop*, i istu da im se mjesto njega reče *paroh* ili *sveštenik*. Rj. vidi i svećenik, redovnik, misnik, papaz, paroh, plovani, župnik. *dem.* *popče*. *hyp.* pōpa, pōpo. *augm.* *popina*. — U Dalmaciji se *glagoljaši* zovu *kršćanski popovi* koji Slavenski misu govore. Rj. 87b. Izdao je zapovijest da će *popa*, koji vjenča otetu djevojku, *obrijati* (*raspopiti*). Rj. 477b. *Pop* zapovjedi gjaku, a gjak crkvenjaku. (Kad se kome zapovjedi da što učini, a on opet zapovjedi drugome). Posl. 255. *Pop* knjigom, a Turčin silom (vlada). 255. *Reci bobu*: bob, a *popu*: *pop*. (Kaži stvar upravo kao što jest, a nemoj okrajčiti). Posl. 271. — 2) *bubina*. Zlatni *pop*, *pop* zlatar, vidi *gundelj*. Rj. 211a. *Pop zūk*, *m.* vidi *gundelj*. Rj. 542a. vidi i *gundo*, *kokica*, *hrušt* 2.

pōpa, *m.* (ist.) vidi *popo*. Rj. *hyp.* od *pop. voc.* pōpo. — Tajala, tajala, pa i *popi* kazala. Posl. 297. *dem.* pōpica.

pōpac, pōpca, *m.* vidi *popak*. Rj. vidi i pōpić. *hyp.* pole. *bubina* koja se zove i cvrčak, čvrčak, stričak, stričić; *die Hausgrille, gryllus domesticus*. — *popac* (osn. u *pop*, *isp.* *popak*). Osn. 339.

pōpadanje, *n. verb.* od 2 *popadati*. stanje koje biva, kad koga što *popada*.

1. **pōpadati**, pādāmo, *v. pf.* nach der Reihe fallen, *cadimus alius ex alio*: Na čije će dvore *popadati*, gje l' umorne tice počinuti. Rj. po-padati, kad svi redom *padnu*, malo *pomalo padnu*. *v. impf.* padati. — Lisica odozdo zasvijetli očima te *kokoši* odozgo *popadaju* i ona ih pohvata. Rj. 193b. *Viljevi* će onamo doći da piju . . . pa će se opiti i *popadati*. Npr. 67. Oj družino, trideset čobana! *popadajte* po zelenoj travi. Npj. 3, 92. Tu je po hladu *popadala* vojska. 4, 253. *Darovi* mu *popadaju* po zemlji. Kov. 45. Vaša *tjelesa* mrtva će *popadati* u ovoj pustinji. Mojs. IV. 14, 32. *Narod* kad to *vigje* sav *popada* ničice. Car. I. 18, 39.

2. **pōpadati**, pōpadām, *v. impf.* po-padati. *popada* koga što; *anfallen, anpacken, ergreifen*. *v. pf.* *popasti* 2, *spopasti*. — *Sijede* *kose* *popadaju* ga, a on ne zna. Os. 7, 9. Da se oprostiš *nemara* koji te u crkvi *popada*. DP. 371.

popādija, *f. die Popenfrau, sacerdotis uxor*. Rj. *popova žena*. — Jedno misli *pop*, a drugo *popadija*. DPosl. 38. *Popadija* snaho Angjelijo! evo sam se Petar razbolio. Npj. 4, 361.

popādijin, *adj.* Rj. što pripada *popadiji*.

pōpadnuti, nēm, *v. pf.* Stulli. vidi *popanutu*, *popasti* (*popadnem*).

1. **pōpak**, pōpka, *n. die Hausgrille, gryllus domesticus, cf. popac, pōpić*. Rj. *hyp.* pole. vidi *syn.* i *tumačenje* kod *popac*.

2. **pōpāk**, poslije, *hernach, postea*: malo *popak*. Rj. *adv.* po-pak. *isp.* po (*praep.*) II 8 i pak 3.

popāliti, pōpālīm, *v. pf.* sengen, uro, igne deleo. Rj. po-paliti. vidi *opaliti* 2, *požditi*. *v. impf.* paliti. — A sav Dobrić selo porobiše, porobiše, *vatrom popališe*. Npj. 4, 196. Čačak su ti *popalili* listom. 4, 355. Gradove *popališe* ognjem. Sud. 20, 48. *Popaliću* kola tvoja u dim. Naum 2, 13.

pōpanuti, nēm, *v. pf.* po-panuti. vidi *popadnuti*, *popasti* (*popadnem*). — 1) *neprelazno*: I po travi čudna rosa pala, i po rosi *str'jele popanule* . . . što su *str'jele* po rosi *popale*. Npj. 1, 463. *v. impf.* padati. — 2) *prelazno*. vidi i *spopasti*. *v. impf.* 2 *popadati*. — I njega je šoga *popanula*. Rj. 844b. Svu je *Mačvu* tama *popanula*. Npj. 4, 166.

pōpara, *f. eine Speise (altbacken Brot gesotten und dann abgeschmalzen), cibi genus*. Pitali nekakvo *dijete*: »Kako se zove kod vas hladna *popara*?« A ono kazalo: »Mi joj se ne damo nigda ohladiti.« Rj. *jelo*.

po-para. *isp.* popariti. — Skuhati kome *poparu*. (Dosađiti mu). Posl. 289.

popariti, rim, v. *pf.* *absieden, decoquo*. Rj. po-pariti. v. *impf.* pariti.

popas, m. (u C. G.) *vidi* popasak: Prije *popasa* došao je doma. Rj. — A kad treće jutro osvanulo, i na *popas* sunce iskočilo, dok evo ti Stankovića Steva. Npj. 4, 444. po-pas. *isp.* popasti (popasem).

popasak, *pōpaska*, m. otjerao ovce u *popasak*, ili kad dogju ovce iz *popaska*, *das Austreiben des Viehs auf eine kleine Weide, von wo sie gegen 9 Uhr wieder nach Hause kommen (um gemolken zu werden) und dann erst wieder bis zum Abend auf die ordentliche Tagweide gehen, pastiuncula*. Rj. po-pasak. *vidi* popas. *stoka ide u jutru najprije na popasak, odakle oko 9 sati dolazi doma, da se muze, pa onda istom ide na pasište gdje ostaje do noći.*

popasivânje, n. *verb.* od popasivati. *radnja* kojom n. p. konj *popasuje*.

popasivati, *pōpasujēm*, v. *impf.* po-pasivati, kao 2 *pasti (pasem) prekidajući*. v. *pf.* 1 popasti. — Pod njim dobar kulaš *popasuje*, ditelinu travu *popasuje*. HNpj. 4, 6.

popaskovânje, n. *das Ausgehen auf den popasak, exitus pecorum od popasak*. Rj. *verb.* od popaskovati. *radnja* kojom *stoka popaskuje (ide na popasak)*.

popaskovati, *pōpaskujēm*, v. *impf.* *auf den popasak getrieben werden, agi in pasqua matutina*. Rj. *ovce popaskuju*, kad se *tjeraju na popasak*. *glagol postao od popasak*.

popasnô dôba, n. od prilike oko velike ručanice, kad *stoka dolazi iz popaska* da se muze, *die Zeit da das Vieh nach popasak gemolken wird, tempus post popasak*. Rj. *oko 9 sati*.

1. **popasti**, *pōpāsēm*, v. *pf.* Rj. po-pasti. v. *impf.* popasivati. — 1) *ein wenig weiden, paulum pasco*: pusti ovce nek malo *popasu*. Rj. (*malo*). — 2) *abweiden lassen, depasco*: *popasla* goveda žito. Rj. (*sve*).

2. **popasti**, *pōpadnēm*, v. *pf.* Rj. po-pasti. *vidi* popadnuti, popanuti. — 1) *neprelazno*. — a) *popadne što po čemu*: n. p. *popao* prah po stolu, *fallen (auf der Oberfläche), cado*. Rj. — *Rasla jabuka* Ranku pred dvorom . . . *po njoj popalo* sivo golublje. Npj. 1, 60. *Crn obraz po kom je kao popala sramota*, na suprot svijetlu obrazu. Daničić, ARj. 838a. A to sva (ruka) *gubava* kao da je *snijeg po njoj popao*. Prip. bibl. 39. — b) *popadne što čim*: Bijelijeh brada dočekasmo, na konjima nam sedla potrunuše, *čadori nam mahom popadoše*; već nas pusti, pašo, na vilaet! Npj. 3, 88. — 2) *prelazno*. *vidi* i *spopasti*. v. *impf.* 2 popadati. — Rgja *ga popala!* (*Fluch*) *möchte ihn Elend befallen!* *Popala ih* kosa do pojasa. Rj. *Velik strah ih popadne* da u onoj pustinji od gladi ne poskapaju. Npr. 188. *Tako me mrtvi znoj ne popao!* Posl. 299. *Iz ognjišta pronic' će vam trava, a munare popast' paučina*. Npj. 4, 135. *Svaki je dan sramota moja preda mnom, i stid je popao lice moje*. Ps. 44, 15.

popaša, f. *plaća što stoka pase, das Weidegeld, quod solvitur pro pastu*. Rj.

popāšan, *pōpāšana*, *adj.* na što, *lüstern, appetens, cf. lakom*. Rj. *vidi* i *pohlapan, i syn. ondje*. — *popāšan* (*isp. paša*). Osn. 179.

popāštiti se, *štīm se*, v. r. *pf.* *sich befeisigen, operam do*: Skočī, kolo, da skočimo, da se doma *popāštimo*, doma mi je *zla svekrva*. Rj. *po-pāštiti se*. *vidi* *pripāštiti se*. *isp.* *pohitjeti, i syn. ondje*. v. *impf.* *pāštiti se*. *Na što si se, brate, popāštio*. HNpj. 2, 14 (*kao: polakomio*).

popēce, *pōpēceta*, *der junge Pope, junger Priester, sacerdos juvenis*. Rj. *mlađi pop*.

popēčak, *pōpēčka*, m. t. j. *mesa, ein Stück Fleisch, um es zu braten, frustum assandum*. Rj. *parče mesa* za *pečenje*. — *po-pečak*, *osn. drugoj poli u peći*. *isp.* Osn. 288.

popēčitelj, m. *iz Ruskoga jezika*. *vidi* *ministar*. — *Popēčitelj* vojnih djela (Mladen Milovanović). Miloš 22. *Popēčitelji*: inostranih poslova . . . unutrašnjih poslova . . . narodne kase . . . vojničkih ili ratnijeh poslova. Sovj. 50. *Postavi ga za popēčitelja* prosvete. 83.

popēčiteljstvo, n. *služba i vlast popēčiteljska*. *vidi* *ministarstvo*. — *Popēčiteljstvo* pravosugja. Sovj. 58. *Popēčiteljstvo* prosvete. Glas. 11, 137.

popēći, *pōpēcēm*, v. *pf.* Rj. po-peći. v. *impf.* peći. — 1) *nach der Reihe braten, assure unum ex alio*. Rj. *sve redom*. — 2) (u Dubr.) *popržiti*, n. p. *kruh, bāhen, am Feuer dörren, frigo*. Rj.

popēdati se, *dā se*, v. r. *pf.* *popedao se* hljeb, kad se dobro ne umijesi pa mu u *pečenju* izidu *pedice* po kori, *weisse Flecke bekommen*. Rj. *po-pedati se*.

popērīti, *pōperīm*, v. *pf.* (u C. G.) *upraviti, izdići, aufrichten, erigo*: Uz *avliju koplje poperio*. Na *gradu* im *poperiše glave*. Tu je *mlada šator poperila*. I *dosta* je *potrošeno blaga*, dok sam *onak kulu poperio*. Rj. *po-periti*. *ne dolazi kao glagol prost. isp. periti*. — *Valja tada grad zatvorit' i na grad barjak poperit'*. Kov. 67.

pōpēti, *pōpenjēm (pōpnēm)*, v. *pf.* Rj. po-peti. v. *impf.* pēti (penjem), penjati. — I. 1) *hinauf heben, tollo*. Rj. — *Popni ludo* na visoko, da *nogama* *maha*. Posl. 255. — 2) (st.) *zuknōpfen, claudo*: Pa *otvori popete* sepete. Rj. — 3) *čadore, aufspannen, figo tentorium (cf. propeti. Rj. 3)*: I *popeli* *bijeje* *čadore*. Rj. — *Išli su Nikšički ovcari i popeli glade* na livade. Rj. 87b. — II. *sa se, refleks.* — 1) *klimmen, steigen, ascendo*. Rj. *kao uzići*. — *Naigju na jedan čardak . . . kako bi se u nj popeli*. Npr. 7. *Najstariji (brat) i srednji na šćednu se peti, nego se popne najmlagji. Popevši se gore, stane ići iz jedne sobe u drugu*. 8. *Ona se popne na jedno drvo* da *prenoći . . . ona sigje* s drveta. 133. *Pope se na goru* sam da se *moji Bogu*. Mat. 14, 23. *Popni se na vrh* ove *gore*. Mojs. V. 3, 27. u *prenesenom smislu: Popeo mi se na dušu*. (Dodijao mi). Posl. 255. — 2) *popelo* mu se nešto za vratom, *cf. ispeti se*. Rj. *vidi* i *izasuti se* 2. *kao izaći* 2. — *Na dobru je mjestu*. (Reče se u šali kad se ko potuži da *mu se kaka boletica gje popela*). Posl. 186.

pōpīca, m. *dem.* od *pōpa*. Rj.

1. **pōpīc**, m. (u C. G.) *vidi* *caric*. Rj. *ptica; der Zaunkönig, motacilla regulus Linn*.

2. **pōpīc**, *pōpīca*, m. (u Lici) *vidi* *pōpak*. Rj. i *syn. ondje*. *riječi s takim nast. kod bagljic*.

popijēvânje, n. *das Singen und wieder Singen, percantatio*. Rj. *verb.* od *popijevati*. *radnja* kojom *tko popijeva*. *dem.* *popjevkanje*.

popijēvati, *pōpijevām*, v. *impf.* *immer singen, canto, percanto*: Vi *pijete i popijevate*, a *moj Gojko* leži u *tavnici*. Rj. *po-pijevati*. *dem.* *popjevkvati*. v. *pf.* *popjevati*. — *Gjegogj kokot popijeva*, *ongje svašta* ima. (Megju ljudima se *svašta* *nalazi i dogagja*). Posl. 73. *Ko imaše grlo pouzdano, popijeva svatske poskočice*. Npj. 2, 544. *No se junak titra s buzdohanom, uz buzdohan gvožđe popijeva*. 3, 308. *Pojte Bogu, popijevajte imenu njegovu*. Ps. 68, 4.

pōpijevka, f. (u C. G. i u primor.) *pjesma* koja se uz *gusle* *pjeva, das Lied, cantilena*. Rj.

pōpīk, m. *čug, vrabac 2, eine Art Spiels, dem Ballschlag ähnlich, ludī genus*. Rj. *igra nekakva kao lopta*. — *Popik* se *štapom* *pustimičke* *odbija* ili *sagoni s kergje*, drugi koji su u *trlu*, *keće* ga ili *trle*; kad ga *ukeće*, *onda* oni *dogju iz trla* te ga *odbijaju* a oni ga drugi *keće*. Rj. — *Tamno: popik*. šipik. cilik. čvalik. Osn. 275.

pōpilica, m. *der Trinker, potator*: U *peći* je *teška popilica*, a u *kavzi* *ljuta kavgađija*. Rj. u *pjesmama* je i *ženskoga roda*. *vidi* *pijanac, i syn. ondje*.

popin, *adj.* *des popa, sacerdotis*: *Pametna* kao *popino* *prase* (Posl. 236). Rj. *što pripada popi*. — *Po-*

pina kapica, f. nekaka trava, die Akelei, aquilegia vulgaris. 542a. *Popino guvno*, n. (u Srijemu) vidi maslačak. Rj. 542a (od groznice trava). *Popino prase*, n. (Wiese-, Lieschgras, phleum pratense L.) tako u Srijemu gdje koji zovu travu *pahulju*, i to za to, što djeca nagovaraju jedno drugo da metne klas od nje navrh jezika okrenuvši ono gdje je odlomljen k resici pa da rekne „*popino prase*“. Koje se dijete prevrati te to učini, klas mu odleti odmah dalje u usta i jedva ga izrače natrag. Rj.³ (iz-rače = ishrače).

popina, f. augm. od pop. Rj.

Popina (Mala i Velika), f. (najviše se govori pl. *Popine*) polje u Hrvatskoj: Na *Popini* sniže Velebita. Rj.

popipati, pām, v. pf. betasten, contrecto. Rj. popipati. v. impf. pipati.

popirača, f. vidi sudopera 1. Rj.³ *krpa* kojom se sudovi peru. vidi i bespara, opirnjača, pačaura. — riječi s takvim nast. kod cjepeča.

popirānje, n. das Bleichen, insolatio (eig. das Eintauchen, ins Wasser). Rj. verb. od popirati. radnja kojom tko popira n. p. platno.

popirati, pōpirām, v. impf. n. p. platno, eintauchen, aquae immergo, aquae imbuo insolandum. Rj. popirati. v. pf. popirati. *popira se platno u bijeljenju*.

popis, m. djelo kojim se što popiše; die Liste, index. isp. spisak. — Dakle to je episkopstvo isto koje je u onijem popisima naprijed moravičko. DM. 23. Koji popis grijeha naših razredi, Hriste Bože, i spasi nas. DP. 59. po-pis. isp. popisati.

popisati, pōpisēm, v. pf. beschreiben, describo. Rj. popisati. v. impf. popisivati. — Najviše našijeh učitelja misli i govori, da je ono sve pokvareno i iz neznanja bez i kakvog pravila *popisano*, što je god u Srbuljama drukčije nego u današnjemu crkvenom jeziku! Pis. 22.

popisivānje, n. verb. od popisivati. radnja kojom tko popisuje što.

popisivati, popisujēm, v. impf. popisivati; prosti pisati. v. pf. popisati. Uze zapovjednik stražarski prvoga pisara vojničkoga, koji *popisivaše narod* po zemlji u vojsku. Car. II. 25, 19.

popišanica, f. (die Bettbrunzerin als Schimpfwort), minctria. Rj. po-pišanica. isp. popisati se. kaže se s porugom noćničavu ženskomu, koje noću mokri (piša) pada se. vidi popišulja, popišuša.

popišati, šām, v. pf. Rj. po-pišati. vidi npišati; poburiti, počkati, pomižati, pomoćati, pošorati (se). v. impf. pišati. — I. *bepissen, commejo*. Rj. *popišati što*. isp. *popišati se* (1) na što. — Bješe pašče, i već ništa drugo, diže nogu, *popiša mi čalmu*. Npj. 5, 512. — II. *sa se, refleks.* — I) *pissen, mejo*. Rj. *popišati se*. isp. *popišati*. — Kao da se na koprive *popišao*. (Kad je ko srdit). Posl. 130. — 2) *sich bepissen, se ipsum commejere*. Rj. *popišati sebe*.

popiško, m. der Bettpisser, qui in lectum mingit. Rj. koji noću mokri (piša) pada se. isp. poserko. — *popiš-ko, riječi s takvim nast. kod bapko*.

popišmaniti se, popišmanim se, v. r. pf. bereuen (z. B. den Kauf), poenitet (emisse). Rj. po-pišmaniti se, kad budne kome žao na što. v. impf. pišmaniti se. — Starcu Boriću želim srećan put (ako se ne *popišmani*). Straž. 1886, 836.

popišulja, popišuša, f. vidi popišanica, Rj. riječi s takvim nast. kod bakulja i kod ajgiruša.

popita, f. akc. Rj.³ XXX. *Pijuk*, 2) u kokoši bolest na jeziku u ljeto, kad ne jednu zeleni, cf. *popita*. Rj. 499b (a riječi *popita* nema u Rj. na mjestu soeme). — Tko ima kokoši, ima i *popita*. DPosl. 129.

1. popiti, pōpijēm, v. pf. Rj. po-piti. v. impf. piti. — I) *austrinken, ebibo, epoto*. Rj. vidi okinuti, poguliti, smandrljati, smazati. — *Popio oku vina* na (jedan) dušak. Rj. 146b. *Popiti kome kre*, t. j. ubiti ga. Rj. 300a. Obličke *popiti što*, t. j. sasuti u usta i

progutati u jedan put. Rj. 431b. Daćete joj ovu travu da *popije* ujutro na šte srca u vodi nenaćetoj. Npr. 102. Te mi daj jednu *mastravu vode da popijem*. 195. Da može *popio bi ga* u kašici vode (tako mrzi na nj). Posl. 51. Kome nije *popito*, a ono mu je prolilo. 147. Pošto stari svat čašu *popije* . . . Kov. 69. *ovamo ide i primjer: Devet lula popio duvana*. Npj. 3, 221. — 2) *vertrinken, bibendo absummo*. Rj. kao pijuci *potrošiti*. — Kupio hajduk gaće za marjaš, a *popio forintu alvuluka*. Posl. 164. Neka *dinar popije* oni ki ga dobije. DPosl. 177. Pile su mi vince do tri jetrvice. Prva je *popila tanan vačov* s glave, druga je *popila zlatan prsten* s ruke, treća je *popila svoga gospodara*. Npj. 1, 429. *Popio je trista dukat'* sve za jedan dan, i još k tome *vrana konja, zlatan buz-dovan* . . . *Popio bi ravnu Peštu* i sav *Budim grad*. Npj. 1, 456. Pa on propivši se *see (blago) popio* i proćerdao. Danica 5, 90. — 3) n. p. *popila zemljička vodu, einsaugen, imbibo*. Rj. *ovamo se može metnuti ovaj primjer: U drugome ljuta guja spava, koja će mi popit' oči crne*. Kov. 104. *isp. ispitati, poposati*. — 4) (u C. G.) n. p. ne ću, *popio* gjavo! nema, *popio* gjavo! nije, *popio* gjavo! cf. *gjavolji*. Rj. *nijedan*.

2. pōpiti, pim, v. impf. Rj. v. pf. slož. raspopiti, zapopiti. — I) *zum Popen weihen, consecro sacerdotem*. Rj. *činiti koga popom, osveštavati ga za popa*. — *Zapopiću ja tebe!* (Izbiću te, ili upravo, spoplašću te za kose kao što čine vladike kad *pope* i *gjakone*). Posl. 85. — 2) *sa se, refleks. i pass. sich zum Popen (Priester) weihen lassen, geweicht werden, consecror sacerdos*. Rj. *osveštavati se za popa*.

popjaniti, nīm, v. pf. vidi opojiti: Oni ludu *gjecu popjanije*. Rj. po-*paniti*, *učiniti koga pjanim*. *syn. kod opojiti*. isp. opjaniti se.

popjevati, vām, v. pf. *ein wenig singen, paululum canto*. Rj. po-pjevati (malo). v. impf. popijevati. — *Popjevajte mi tičice, mile moj mile!* Rj. 357a.

popjevkivānje, n. dem. od popijevanje.

popjevkivati, popjevkujēm, v. impf. dem. od popijevati. u Sarajevu. Dr. Gj. Šurmin.

poplácati, pōpláčām, v. pf. *auszählen, solvo*: Da *poplacam konje* po Udbini. Rj. *poplácati, kao poplātiti sve redom*. v. impf. plaćati.

1. pōplakati, pōpláčēm, v. pf. Rj. po-plakati. v. impf. *poplakivati* 1. — I) *ein wenig weinen, paululum fleo*. Rj. *poplakati* (malo). — On se trese i *poplače*, tužno srce gledajući! Herc. 285. — 2) *poplakati mrtvaca*: *Narikače* . . . svaka pristupivši k mrtvacu počne s tije-m: da ju je poslao taj i taj, da *poplače toga i toga*. Npj. 1, 89 (Vuk). *isp. oplakati* 1. — 3) *sa se, refleks. pōplakati se* kome, *plaćući požaliti mu se*: *Gjeveru se poplakala*: »nije za mene, koj' prespava zimnu noćcu, ne okrene se«. Herc. 241.

2. poplákati, pōpláčēm, v. pf. *ausschwemmen, eluo*. Rj. po-plakati. vidi oplakati, n. p. čašu koja nije čista. v. impf. *poplakivati* 2.

poplakivānje, n. Rj. verb. od *poplakivati*. — I) *radnja kojom tko poplakuje, počinje plākati* (das Weinen, der Anfang davon. Rj.). — 2) *radnja kojom tko poplakuje n. p. čaše* (das Ausschwemmen, elutio. Rj.).

poplakivati, poplākujēm, v. impf. Rj. po-plakivati. — I) *anfangen zu weinen, in fletum solvi*. Rj. *počinjati plākati*. v. pf. 1 *pōplakati*. — 2) *ausspülen, eluo*. Rj. n. p. *čaše koje nijesu čiste*. v. impf. *prosti plākati*. v. pf. 2 *poplākati*.

poplašiti, šīm, v. pf. Rj. po-plašiti. v. impf. plašiti. — I. I) *erschrecken, terrefacio*. Rj. — Nego dotle mi hajde da se plašimo, pa koji *koga poplaši*, onaj prvo da počne jesti. Npr. 167. *Poplašio bi buljuk goveda*. (Kad je ko neočešljan i čupav). Posl. 255. Danilo kazuje *poplašenome* caru Navuhodonosoru strašni san njegov. DP. 300. — 2) *abschrecken, deterreo*. Rj. *poplašiti koga da ne čini što*: Udariti koga bahom,

l. j. *poplašiti koga*, osobito vikom i prijetnjom, Rj. 17b. Bećir-paša dakle, jedno *poplašen od Srba*, a drugo obradovan, što su dahije pobjegle iz Bijograda, krene se od Bijelih Voda. Danica, 3, 208. — **II.** sa se, *refleks.* — **1)** *erschrecken, terrefio.* Rj. *vidi* stravititi se. — Braća se upropaste i *poplaše* i stanu ga moliti da im oprost. Npr. 64. Vidjevši ga učenici po moru gdje ide, *poplašise se* govoreći: to je utvara; i od straha povikaše. Mat. 14, 26. — **2)** *sich erschrecken lassen, deterreor.* — Ali se carev sin od toga ne *poplašiši*, nego ostane kod babe da služi. Npr. 23. Samo ćeš se ruva *poplašiti*, a kamo li kad podvikne Turčin. Npj. 3, 392. Da se Čurčija *poplašio od Turaka.* Danica 3, 181. On se *poplašiši za život svoj* i pobjegne. Sovj. 38.

poplat, m. (u Grblju) taban (1) u noge (a taban onamo se zove udarac po našem tabanu, n. p. sto tabana po tugjem *poplatu* ne bole [Posl. 295]), *die Fusssohle, planta.* U Risnu kažu da djecu ne valja biti *po poplatima*, jer onda ne će rasti. Rj. — *po-plat (vidi oplata).* Osn. 208.

pōplata, f. (u C. G.) prošnja u koju ide čovjek kad mu se kaka nesreća dogodi, n. p. kad mu kuća izgori, kad ga ko pohara (stoku mu otjera), kad plaća krv, (u Bjelopavličima) i kad se odijeli: otišao u *poplatu, das Betteln, mendicatio.* Rj. *po-plata. isp. poplatiti 2.*

poplātiti, pōplātīm, v. pf. koga. Rj. *po-platiti.* — **1)** *bezahlen, solvo:* Što si muža tak' za malo dala? Ja bih ti ga bolje *poplatila.* Rj. — **2)** (*Almosen geben, reichen, beschenken, praebere, muneror, cf. poplata:* Dobro te te sestrići *poplati'*. *Poplatiše sužnja* nevoljnoga. Rj.

pōplav (pōplāv), m. *vidi* bujica. Rj. *bujna voda u potoku. po-plav. vidi* poplava. *isp. pōplaviti.*

pōplava, f. *vidi* poplav. u *Hrvatskoj poplava znači* povodanj. — Da bude utočište i zaklon *od poplave* i od dažda. Is. 4, 6. Utočište *od poplave*, zaklon od žege. 25, 4.

poplavētjnjeti, poplavētнім, v. pf. *blau werden, licesco, caeruleus fio.* Rj. *po-plavetjnjeti, plav postati. vidi* poplavjeti.

pōplavica, f. barice poslije kiše, *die Pfütze, palus.* Rj. *po-plavica. isp. pōplaviti.*

pōplaviti, vīm, v. pf. *überschwemmen, imundo.* Rj. *po-plaviti. vidi* oplaviti. v. *impf. plāviti 1.* — Greznula voda po polju, t. j. *poplavila.* Rj. 100b. Pa došlo more i sve *proso poplavilo* i odnijelo. Npr. 162.

poplāvjeti, poplāvīm, v. pf. *vidi* poplavetjnjeti. Rj. *po-plavjeti, plav postati. v. impf. plāviti.*

poplēsti, poplētēm, v. pf. *zuflechten, perplecto, absolvo plexionem.* Rj. *po-plesti. v. impf. popletati. sa se, pass.:* U malijem ogradama *prošće* se podoštava, a u velikima se uravlja, a odozgo se svagda *poplete prućem.* Rj. 616b.

pōplet, m. — **1)** *das Geflechte, Flechtwerk vom Zaune, crates.* Rj. *ono što se poplete.* — **2)** čarape na poplet, *geflochtene Strümpfe (die nicht gestrickt werden), tibialia nexa, non pingenda acu.* Koje čarape nijesu na *poplet*, one su na igle. Rj.

pōpletānje, n. *das Ueberflechten, plexio.* Rj. *verb. od* popletati. *radnja* kojom tko *popleće* što.

pōpletati, pōplecēm, v. pf. *überflechten, plecto.* Rj. *po-pletati. v. impf. prosti* plesti. v. *pf. poplesti.* — A da znadem, moj gajtanel da će tebe star nositi, likom bi te opletala, a rogozom *popletala*, koprivama nakitila. Npj. 1, 291.

pōpletica, f. *Art Stickerei, picturae acu factae genus.* Rj. *nekakav vez. isp. pokrstica, povejica, ulama.* — *popletica* (osn. u *poplet*). Osn. 323.

poplijēniti, pōplijēnīm, v. pf. *vidi* oplijeniti. Rj. *po-plijeniti. v. impf. plijeniti.*

poplinuti, pōplīnēm, v. pf. n. p. *poplinula* voda

po brijegu, *überfluten, effundi.* Rj. *po-plinuti. v. pf. je i prosti* plinuti. v. *impf. pliti.*

pōplivati, vām, v. pf. *anfangen zu schwimmen.* Rj. **3** *početi* plivati. *po-plivati.* — Da je u takome boju toliko ljudi izginulo da su *po krvi poplivali konji i ljudi.* Rj. 346a.

pōplūn, pōplūna, m. Stulli. *vidi* jorgan. *isp. pokrivač, i syn. ondje.*

pōpljēnje, n. *das Weißen zum Popen, ordinatio.* Rj. *verb. od* popiti. *radnja* kojom n. p. *vladika popi koga.*

pōpljeskati, skām (pōpljēštēm), v. pf. *mit der flachen Hand schallend schlagen, cava vola percutio:* *Popljēsti* bijesna da je bješnji (Posl. 255). Rj. *popljeskati (rukama). v. impf. pljeskati.*

pōpljesniviti, vīm, v. pf. *verschimmeln, situ corrumpi.* Rj. *po-pljesniviti, pljesniv postati. vidi* pobugjaviti. v. *impf. pljesniviti (i se).*

popljūvati, pōpljūjēm, v. pf. *bespeien, conspuo.* Rj. *po-pljувati. vidi* upljūvati 2. v. *impf. prosti* pljувati. — Zapljuni me, t. j. *popljuj me*, ako to nije istina. Rj. 189b. *Od đuvana kuća popljuvana.* Posl. 232.

popljūznuti se, žnēm se, v. r. *pf. ausgleiten, aberro, cf. popuznuti se:* Noga joj se *popljūznula.* Rj. *popljūznuti se. vidi* pokliznuti (i se). v. *impf. popuzivati.* — *popuznuti* (i sa l umetnutim . . . kome je još dodano j, i s njim sastavljeno u jedan glas: *popljūznuti se*). Korijeni 293.

pōpo, m. (juž.) *hyp. od* pop. Rj. *gen. pōpa, voc. pōpo. vidi* pōpa. — Kao i *popo* bez rakije. Posl. 131. Svaki *popo* u svojoj knjizi vješt. 277.

popōditi, pōpodīm, v. pf. *Boden legen, pavimentum facere, coassare:* I *popodim* listom javorovim. Rj. *po-poditi* što, *pod* mu *načiniti. v. impf. poditi.* — Podnica, daska kojom je što *popogjeno.* Rj. 523b.

popojāskē, *vidi* pojaskē. Rj. *adv. po-pojaske, kao u* *pojas.* — Kako aždaja izigje, uhvati se (carev sin) s njim *popojaske*, pa se ponesi letni dan do podne. Npr. 46. *za kvantitet na zadnjem slogu isp. ametice.*

pōpola, (govori se i *pōpolak, a i pōpole*) n. p. *rasjekao* *popola, entzweischneiden, disseco.* Rj. *adv. po-pola. vidi* pōla. — Pop somun ovaj *presiječe popola*, pa jednu polu uzme sebi, a druga ostane domaćinu. Rj. 306b. Te tu Vuku odas'ječe glavu, Uso glavu, a Demir oružje, učiniše *po pola* junaštvo. Npj. 4, 432.

pōpolak (po polak), *adv. vidi* *popola.*

pōpolako, *langsam, lente:* dudo *popolako!* Rj. *po-polako. isp. po (složeno sa adv.) i* *polako.*

pōpole (po pole), *adv. vidi* *popola, popolak.* — Rasplastiti ribu, t. j. *rasjeći* je niz legja *po pole.* Rj. 640b. Odsijee im haljine *po pole*, do zadnjice. Sam. II. 10, 4.

pōponae, pōpōnca, m. (u Srijemu) *die Ackerwinde, convolvulus arvensis.* Rj. *biljka. vidi* slatkovina. — *po-ponac*, od osnove od koje je *popeti se (popnem se).*

pōponižē, t. j. *poniže (cf. po):* Posagni se dolje *poponiže.* Rj. *adv. po-poniže, po-po-niže.*

popōsati, pōposēm, v. pf. *po-posati, sve* *posati (posisati). v. impf. sāti (sisati).* — Da te mogu ufatiti, Fato! b'jelo bih ti lice obljudbio, *crne bih ti oči poposao.* Herc. 197. *isp. Ljuta guja, koja će mi popit' oči crne.* Kov. 104 (*isp. i* *ispiti*).

pōpov, *adj. des Popen, sacerdotis:* Što je *popovo*, da je gotovo (Posl. 356). Rj. *što pripada popu.* — *Popova muda*, n. pl. *der Spindelbaum, evonymus.* Rj. 543a (*biljka*). »I tvojega, pope, Milutina« . . . Te pogodi *popov-Milutina.* Npj. 4, 35.

pōpovae, pōpōvca, f. (u Dubr.) *vidi* majčina dušica. Rj. *biljka. vidi i* *majkina dušica, der Quendel, thymus serpyllum Linn.*

popōvānje, n. *der Priesterdienst, sacerdotium.* Rj. *verb. od* *popovati. stanje* koje biva, *kad tko popuje.*

popōvati, pōpujēm, v. *impf. Pope* *sein, sum sa-*

cerdos: što ti meni popuješ (*willst mich belehren, moralisiren*) (Što me učiš? što mi starješuješ? Posl. 360). Rj. *biti pop, službu popovsku izvršivati*. — Šta popuješ kad pop nijesi? (Kad se ko nameće kome za učitelja). Posl. 352. U Paštrovićima imaju samo četiri popa, nego *im popuju kalugjeri* iz 4 manastira. Kov. 34.

pōpovina, *f. das Einkommen vom Priesterthum, redditus sacerdotalis*. Rj. *dohodak popovski, platu popovska*.

pōpovo, *n. adj.* kao knežina (oko 30 sela i oko 500 kuća) u nahiji Trebinjskoj). Rj.

pōpovski, *adj. Popen-, priesterlich, sacerdotalis*. Rj. *što pripada popovima ili popu kojemu god*. — (U Dubr.) ondje se djak zove samo onaj koji je obučen u *popovske haljine*. Rj. 121b. Podaj popu *popovsko*, a gospodi *gospodsko*, pa bježi (od njih). Posl. 250. *Popovska svagja* gjavolska svadba. 255.

pōpōvstvo, *n. das Priesterthum (die Würde), sacerdotium, dignitas sacerdotis*. Rj. *služba i vlast popovstvo*. — Miloje je Gjak bio pop, pa posle ostavi *popovstvo*, i postane pisar. Miloš 182.

pōpraćanje, *n. verb. od popraćati. radnja kojom tko popraća što*.

pōpraćati, *čam, v. impf. po-praćati. vidi popraćati. v. impf. prosti pratiti. v. pf. popratiti*. — Nijesmo ih *suzne popraćali*. Rj. 724a.

pōprati, *pōperēm, v. pf. platno, in Wasser tauchen (bei der Bleiche), aqua imbuo. cf. popirati*. Rj. *poprati. popere se platno u bijeljenju*.

pōpratiti, *tim, v. pf. vidi ispratiti: Senjani ih divno ukopāše a Senjanke tušbom popratīše*. Rj. *popratiti. v. impf. popraćati*.

pōprāv, *adv. po-prav, po pravu? upravo?* — Svekrva je (nevjestu) *podīže govoreći: »Ne boj se, moj sinko, ja nijesam za drugo došla nego da te darujem kao poprav svoje dijete.«* Npr. 215. Ja vi hoćah i *prijed kazati*, no ne mogah zbor vi prekinuti, red me čekat' ka *po prav mlagjega*. Npj. 5, 484.

pōprava, *f. — 1) die Ausbesserung, reparatio*. Rj. *djelo kojim se što popravi. vidi popravak. isp. popravka. isp. popraviti 1. — 2) (u Srijemu) die Aussöhnung, reconciliatio: otīšli u sud na popravu*. Rj. *vidi pomirenje*.

pōpravak, *pōpravka, m. djelo kojim se što popravi. vidi poprava 1. isp. popravka. — Popravci i dodaci*. Osn. 370. Te se valja nadati da će to djelo, čim se neki *popravci izvrše*, pomoću one nagrade do skora izaći na svijet. Rad 13, 169.

pōprāvdati se, *pōprāvdam se, v. r. pf. (u Hrv.) vidi svaditi se. Rj. recipr. po-pravdati se. v. impf. pravdati se 2.*

pōpravitelj, *m. koji je što popravio ili popravlja: Mi svi znamo, da se u Srpskoj ku(h)ini, gdje srećom ne dolaze ovakovi spisatelji i popravitelji jezika, tako čisto i lijepo govori, kao i u sobi. Nov. Srp. 1817, 518. isp. jezikopopravitelj. — riječi s takim nast. kod boditelj*.

pōpraviti, *vīm, v. pf. Rj. po-praviti. — I. 1) verbessern, repariren, reparo. Rj. v. impf. popravljati. — Oko kola, ili u vodenici što popraviti, za to slabo ko traži majstora. Danica 2, 102. Od pojedinih ljudi ako jedan i pogriješi, drugi će ga popraviti. Pis. 16. Pod kakvijem bih imenom ovdje uzgred popravio još nekoliko riječi. Pis. 30. sa se, pass.: Ja sam napomenuo samo nekoliko pogriješaka, ali ih ima toliko mnogo, da se ovdje ne mogu popraviti. Pis. 24. — 2) vidi pogradi 2. Rj. kao načiniti malo pomalo. v. impf. praviti. — Rusima je mnogo lakše uzimati Slavenke riječi nego nama; jer su oni Slavenski jezik najprije popravili prema svome narodnome. Pis. 21. — II. sa se, refleks. — 1) sich bessern, emendari. Rj. u umnom smislu: bolji postati. isp. dozvati se, usavjetovati se, usvijetovati se, usvijestiti se. —*

Kaka je taka je (žena); a može biti da će se u napredak što i popraviti. Npr. 144. Kad bi se Zora popravila, onda bi se i Zagrebačke narodne novine morale na bolje promijeniti. Slav. Bibl. 1, 94. — 2) u tjelesnom smislu: Potkožiti se, kao ngojiti se, popraviti se u tijelu, gutes Aussehen bekommen, instaurari. Rj. 554a. *vidi oporaviti se, i syn. ondje*.

pōprāvka, *f. kad se ljudi poprave, dozovu se, budu bolji; die Besserung, vitu emendatior, melior rerum conditio. — Koliše su moralne rane bile na ovom selu . . . ne bi li otud bilo kakve popravke. Zlos. 245. Zabranjuju psovke . . . i opet od svega toga slaba popravka. 308.*

pōpravljānje, *n. Rj. verb. od 1) popravljati, 2) popravljati se. — 1) radnja kojom tko popravlja što (das Repariren, reparatio. Rj.): Okolni se narod starao i za popravljānje namastira. Rj. 395a. U ovome njihovome popravljānju narodnoga jezika . . . svaki zapovijeda i radi učiteljski. Pis. 94. — 2) radnja ili stanje kad se tko popravlja.*

pōpravljati, *vljām, v. impf. Rj. po-pravljati. v. pf. popraviti. — 1) repariren, reparo. Rj. — Kome Srbinu Srpski jezik ne valja, neku ga popravlja i novi neka gradi. Npr. III. Popravljajući pogriješke u knjizi . . . Odg. na sit. 3. Stanu pregjašnji šamac popravljati. Sovj. 43. sa se, pass.: Da se počne popravljati ono, što je do sad iskvareno. Pis. 21. u umnom smislu: Poklonim što malim devojčicama, te počnu pevati, a velike ih onda stanu popravljati. Npj. 4, XXXII. Popravljajte svaki blišnjega. Sol. I, 5, 11. — 2) sa se, refleks. sich bessern, emendor. Rj. postajati bolji.*

pōprđ, *m. Tand, unnütze Dinge, nugae: potrošio novce u poprd. Snaha u rod, a svekrva u poprd (Posl. 291). Rj. vidi oprdica, i syn. ondje. — Bud snaha u rod, tud svekrva u poprd. (Kad ko ostaviš kuću otide kud besposlen). Posl. 30. po-prđ, prosta osn. u prđjeti.*

pōprđān, *poprdāna, m. vidi prdonja 1. Rj. vidi i prćak, prđov, prđizek, prđozvek. grah onaj što je krupan kao bob. — po-prđan. prosta osn. u prđjeti.*

pōprđica, *f. (u Dubr.) u pregji onaj vavoljak, gdje je pregja deblja: Stanu opredeno na poprdice. Rj. vidi upočak. — po-prđica. prosta osn. u prđjeti.*

pōprđivānje, *n. das abgebrochene Farzen, intercrepitiatio. Rj. verb. od poprdivati. radnja kojom tko poprdjuje.*

pōprđivati, *poprdjēm, v. impf. abgebrochen farzen, interpedo: Pozvekuju toke na Gjilasu, poprdjuje adnagj u vurunj. Rj. po-prđivati, prđjeti prekidajući.*

pōprđljiv, *adj. immer (oft) farzend, qui semper pedit. Rj. koji često prđi. — Poprduša, poprdljivo žensko. Rj. 593b. Miti ga kao mati poprdljivu čerku. Posl. 179.*

pōprđnuti, *pōprđnēm, v. pf. prde i poprde, noch einmal farzen, gleichsam zum Beschlusse, repedo. Rj. po-prđnuti, kao još jednom prđnuti.*

pōprđuša, *f. poprdljivo žensko. Rj. — riječi s takvim nast. kod ajgiruša.*

pōprečkē, *(u C. G.) vidi poprijeko. Rj. adv. prečke.*

pōpreći, *pōpregnēm, v. pf. vidi popregnuti. Rj. po-preći, n. p. konju kolan. v. impf. poprezati.*

pōprećivānje, *n. das halblaute Drohen, das Bedrohen, subminatio. Rj. verb. od poprećivati. radnja kojom tko poprećuje.*

pōprećivati, *poprećujēm, v. impf. bedrohen, minor leviter, subminor. Rj. po-prećivati, kao prijetiti istih, malo. v. pf. poprijetiti.*

pōpregnuti, *pōpregnēm, v. pf. anziehen, anspannen, intendo, adduco, cf. popreći. Rj. po-pregnuti, n. p. konju kolan. v. impf. poprezati.*

pōprenuti se, *pōprenēm se, v. r. pf. po-prenu se nekolicina jedan za drugim. isp. prenuti se. v. impf. isp. prđati. — Žetvu žele tri jetrve, legoše*

mi pospavati; kad se one poprenuše, ali sunce na zahodu. Npj. 1, 170.

pöpret, m. mit Asche bedeckte glühende Kohlen, cineres igni impositi: ima vatre u popretu. Rj. popret. *popretana vatra, žerava. vidi* supret, upret, zapret. — Gdjekoji u popret metnu kakav rog, jer kažu da vještica osobito bježi od smrada ovoga. Rj. 67a. Čeka zimu u popretu. DPosl. 12.

poprétati, pöprečëm, *vidi* zapretati. Rj. v. pf. popretati, na vatra, žeravicu nagrnuti pepela. *vidi* i upretati. v. impf. pretati.

pöpreti, pöprëm (pöpreo, po jugozap. kraj. i pöpr'o), v. pf. vernichten, perdo: Tako me ne poprlo što si mi iz tvoje ruke dao! (Prijetelju. Posl. 299). Rj. popreti, kao uništiti, upropastiti. isp. poraziti. v. impf. prëti. — Tako me bratska ne poprla! Posl. 298.

poprëzãnje, n. das Anziehen (z. B. des Satteltgurts), intensio, adductio. Rj. verb. od poprezati. radnja kojom tko poprëze n. p. konju kolan.

poprëzati, pöprëžëm, v. impf. n. p. konju kolan, anziehen, adduco. Rj. po-prezati. v. pf. poprëci, popregnuti.

popričati, pöpričãm, v. pf. wenig erzählen, paulum narro. Rj. po-pričati (malo). v. impf. pričati.

pöprigati, gãm, v. pf. rösten, frigo. Rj. po-prigati. *vidi* pöfrigati; oprigati, uprigati, isp. popržiti, i syn. ondje. v. impf. prigati.

pöprijeko, quer, von der Seite, e transverso. Rj. poprijeko. *vidi* poprëčke. isp. uprijeko. — Uzduž i poprijeko. Rj. 773a. Dokle Tale zahogjaše, zdravo doma dohogjaše; a kad pogje u prijeko, doneše ga poprijeko. Posl. 65. Pogleda ga Miloš poprijeko, udari ga rukom uz obraze. Npj. 2, 143. A na Turke poprijeko gleda kao vuci u b'jele jaganjce. 4, 228. Od toga dana Saul gledaše poprijeko Davida. Sam. 1. 18, 9 (isp. priječati se na koga).

pöprijeti, pöprëm, (v. pf.) (u C. G.) *vidi* potisnuti. Rj. po-prijeti. kao prost glagol ne dolazi. isp. prijeti.

poprijëtiti, pöprijetëm, v. pf. bedrohen, minor. Rj. po-prijëtiti, kao istih, malo priprijëtiti. v. impf. poprëčivati.

popriküčiti se, popriküčëm se, v. r. pf. po-prikučiti se, kao malo prikučiti se. *vidi* prikučiti se. v. impf. prikučivati se. — Kažu da ga (blora) na atu nije smio ščekati, nego kad mu se poprikuči, opali na nj dvije puške male. Rj. 31b.

poprimati, pöprimãm, v. pf. po-primati, sve redom primiti. v. impf. primati. — Mloge je običuje od njih (od Rusa) poprimao, n. p. s astala jesti, kosu strići. Danica 1, 90. Navale sve besposlice . . . u Bijograd; i dahije ih sve rado poprimaju. 3, 146. Ostali svi narodi, koji su poslije primali nauke jedan od drugoga, poprimali su i nješto od oboga toga. Pis. 31.

popritëgnuti, popritëgnëm, v. pf. fester anziehen, attraho: Begu bolje popriteže ruke. Rj. po-pritegnuti, kao malo jače pritegnuti. isp. pritegnuti. v. impf. popritezati.

popritëzãnje, n. verb. od popritezati. radnja kojom tko popriteže što.

popritëzati, popritëžëm, v. impf. po-pritezati, kao sve malo pritezati. isp. pritezati. v. pf. pritegnuti. — Što ti biser tako glavom kreće? a dukati k zemlji popritežu? Herc. 28.

poprëliti, pöprëlëm, v. pf. absengen, aduro. Rj. po-prëliti. v. impf. prëliti.

popröci, pöprögëm, v. pf. ein wenig vorbeigehen, paululum praetereo. Rj. po-proci, kao malo proci. isp. v. impf. prolaziti.

poprösiti, pöprosëm, v. pf. betteln, mendico: Da poprosim i hljeba i vina. Rj. po-prosim. isp. v. impf. prositi 2.

1. poprëskati, pöprëskãm, v. pf. bespritzen, aspergo. Rj. po-prëskati, glagol prelazan. *vidi* poprësnuti. v. impf.

prëskati. — Projahao mimo njih na svome konju . . . pa ga okrive da ih je poprëskao. Sovj. 21. Krv njihova poprëska mi haljimu. Is. 63, 3.

2. poprëskati, pöprëskãm, v. pf. po-prëskati, kao redom isprëskati. glagol neprelazan. isp. prësnuti, prësak. — Napuni se kamena pećina od crnoga dima žestokoga, junacima oči poprëskaše. Npj. 5, 133. A na njih je lagje navalio, te su lagje na legji(h) nosili, tu Rišćansko roblje poprëskalo. 5, 165.

poprësnuti, pöprësnëm, *vidi* 1 poprëskati: U ruku je vode dofatila, te poprësnu Boičića Ajku. Rj. po-prësnuti. v. impf. prëskati.

poprëšati, pöprëšãm, v. pf. (u C. G.) poprëšo snijeg, t. j. oprëšio; poprëšati kakvo jelo čime, n. p. šećerom, t. j. potruniti, bestreuen, conspergo. Rj. po-prëšati. kao glagol prost ne nahodi se. isp. prëšati.

poprëšiti, poprëšëm, v. pf. kao malo prhnuti. *vidi* 1 prhnuti. v. impf. prëšati. — Poprëšio je, nu nije poletio. DPosl. 98. sa se, refls.: Nije kokoši da se ne poprëši. 82. poprëšiti, krilima potresti. XV.

pöprëštiti, šfim, v. pf. zertreten, conculco, n. p. jaja, ljude: Poprëštise Tursku sirotinju. Rj. po-prëštiti, kao pogaziti. v. impf. prëštiti.

pöprug, m. — **1**) (u Lici) ono čim se samar veže za konja (a na sedlu i ondje se zove kolan), Saumsattelgurt, cingulum clitellarum. Rj. Na staroj oslici žut poprug. DPosl. 66. — **2**) (u C. G.) *vidi* potprug, kolan: Bog t' ubio, moja koso rusa! što sam tebe gojila zaludu, za popruge konja Mirkovoga. Rj. poprug. — Značenje (korijenu) tegliti, natezati, otezati, stezati: prug, poprug, prugao, pruglo, pruga, pruga, pružalo, supruga, pružiti, pružati. Korijeni 224.

pöpržiti, žim, v. pf. rösten (im Schmalz), frigo. Rj. po-pržiti. *vidi* upržiti, popeći. isp. pöfrigati, poprigati. v. impf. pržiti. — Neka prinese na žrtvu zahvalnu bijeloga brašna popržena s tijem kolačima. Mojs. III. 7, 12. sa se, pass.: Zatop, kuhan i sitno isjecan drob od kakva živinčeta, koji se poslije poprži. Rj. 198a. Čufteta se poprže na maslu. Rj. 763b.

pöpucati, pöpučãm, v. pf. Rj. po-pucati. v. impf. pucati. — **1**) nach der Reihe bersten, rumpor, n. p. od smijeha. Rj. svi redom. isp. pokidati se, potgati se. — **2**) kao sve ispucati: Evo, Gospod zapovijeda i udariće dom veliki da se razvali i mali dom da popuca. Amos 6, 11.

popucëivãnje, n. Rj. verb. od popucivati. — **1**) stanje koje biva, kad što popucuje, počinje pucati (das Springen, Zerspringen, disruptio. Rj.). — **2**) stanje koje biva, kad puške popucuju (das Hallen der Flinten, sonitus telorum emissorum. Rj.).

popucëivati, popucëjëm, v. impf. Rj. po-pucivati. — **1**) anfangen zu zerspringen, rumpi: Dojke rastu, toke popucuju. Rj. počinjati pucati 1. — **2**) hallen, erschallen (von den Flinten), sono: Započeše puške popucivat'. Nešto puške popucuju često. Rj. *vidi* pucati 2.

pöpuđbina, f. po-put-bina. *vidi* poputnina 1, putnina; der Botenlohn. — Ja ti jutros ni dinara nejmam, da ti, brate, popuđbinu platiš. HNpj. 3, 489. Pridade knjigu, popuđbinu plati, husar uze, dobro zafaljuje. 4, 108.

populãran, populãrna, adj. popularis, populär, što pripada puku, prostomu narodu. *vidi* pučki. — Ima mnogo stvari vrlo popularnih (i oračkih i kopačkih i primaljskih riječi i rečenica). Kolo 14 (15).

populãrisãnje, n. verb. od popularisati. radnja kojom tko populariše što.

populãrisati, populãrišëm, v. impf. i pf. što, činiti, učiniti ga, da bude popularno; popularisiren. za obličje isp. varakleisati, v. impf. i pf. — Ne bi imao prilike da populariše Pestalocija. Megj. 9.

pöpuniti, nëm, v. pf. ausfüllen, expleo. Rj. popuniti. v. impf. popunjati, popunjavati. — I imade divan-kabanica, kojano je u Divnu krojena, a su-

vijem zlatom popunjena. Npj. 3, 434. — Turci su i Rusi bili odredili komisiju, da protokuje i *popuni* gdje koje članove Bukreškoga mira. Miloš 141. Primi svoju, sad već *popunjenu* regementu. Žitije 21. Pa mu uze jedno rebro, i *mjesto popuni* mesom. Mojs. I. 2, 21.

popuno, adv. po-puno, kao prilično puno. isp. po (složeno sa adv.) i puno. — Ko *popuno* io, popu nije mio. Posl. 151.

popunjānje, n. das Ausfüllen, expletio. Rj. verb. od popunjati. radnja kojom tko popunja što.

popunjati, pōpūnjām, v. impf. ausfüllen, expleo: Tri gjevojke tri jagluka vezle . . . *popunjaju* zlatom i biserom. *Popunjati* dragijem kamenjem. Rj. popunjati. *vidi* popunjavati. v. pf. popuniti.

popunjāvānje, n. verb. od popunjavati. *vidi* popunjaje.

popunjāvati, pōpūnjāvām, v. impf. po-punjavati. *vidi* popunjati. v. pf. popuniti. — Vezak vezla Čengijca Fatima a na bezu svilom podatkanu, *popunjavu* žeženijem zlatom. Herc. 118.

popuriti, rīm, v. pf. n. p. kukuruz, am Feuer braten, rösten, torreo. Rj. po-puriti. v. impf. puriti.

popūstīti, pōpūstīm, v. pf. Rj. po-pustiti. *vidi* popušiti. v. impf. popušati, popušavati. — **I. 1 a** nachlassen, remitto: *popustila* zima. Rj. neprelazno. kao malo prejenjati, malo prestati. — Sad je mrzost ova *popustila*. Kov. 6. Ova je budalaština sada nešto malo *popustila*. Priprava 40. — **b** prelazno: Kad *ga* *popusti* vrućina i prene se od sna, on oseti smrad. Npr. 54. Malo *ga* *je* *popustilo* pivo. Npj. 1, 544. *Popusti* mi moje b'jele ruke, da ja skinem odijelo divno. 4, 22. — **2** lassen, concedo: ne *popusti*, Gospode, Bože, oblasti nečastivome i nekrštenome, heisst es in einem Volksgebete. Rj. (kad se mole Bogu). *popustiti* kome što: Tako se malo pomalo svadimo zdravo, i već se počnemo psovati, dok berberin *popustivši* malo reče. . . Danica 2, 131. Zaključujući (Srbi) iz toga, da (Turci) ne misle ništa *popustiti* . . . Turci ni sad ne *popuste* ništa od onoga, što su pre kazali. Miloš 33. Da je on *popustio* i meni dao za pravo. Ođg. na ut. 21. sa se, pass.: Idite sami i kŭpите sebi pljevu gdje najžete, a od *posla* vam se ne će *popustiti* ništa. Mojs. II. 5, 11. — **II** sa se, refleks. sich nicht mehr wehren, der Zudringlichkeit nachgeben, concedo. Rj. kao ne braneci se više dati se, podati se.

popūšīti, šīm, v. pf. Rj. po-pušiti. v. impf. pušiti. — **1** ein wenig rauchen (Tabak), paululum nicotianae duco. Rj. (malo). — **2** n. p. lulu duvana, eine Pfeife ausrauchen, exhaurire fistulam, cf. ispušiti. Rj. (sve).

popūštānje, n. — **1** das Nachlassen, remissio. Rj. — **2** das Ueberlassen, concessio. Rj. verb. od popušati i popušati se, koje *vidi*.

1. popūštati, pōpūštām, v. impf. Rj. po-pušati. *vidi* popušavati. v. pf. popustiti, popušiti. — **I. 1** nachlassen, remitto. Rj. — Zima *popušta* i vreme se čisti. Danica 5, 21. isp. *popustiti* 1a. — **2** überlassen, lassen, relinquere, concedo. Rj. *popušati* kome. isp. *popustiti* 2. — **3** (u pjesmi) kosu, wachsen lassen, promitto: Za koga je dika lice ubelila? Za koga je dika kosu *popuštala*? Rj. kao puštati. ovamo *idu* i ovaki primjeri: U mene je soko nenaučen: što uhvati, više ne *popušta*. Npj. 1, 570. Lukavi su Hercegovci Turci: silnu vojsku *popuštaše* na se. Npj. 4, 457. — **II** sa se, refleks. sich überlassen, nicht wehren, nicht sträuben, dedere se. Rj. kao ne braneci se više *podavati* se.

2. popūštati, pōpūštām, v. pf. alle nach der Reihe entlassen, dimitto omnes (e carceribus). Rj. po-pušati, kao sve redom *ispuštiti*, n. p. iz tamnice. — Kad tamo, a to u podrumu svet Božij. Onda carey sin zapovedi da svi izlaze jedan po jedan . . . Kad već

sav narod izigje, zahvale mu što *ih* *je* *popuštao* i izbavio i otidu svaki svojoj kući. Npr. 50.

popūštāvānje, n. *vidi* popuštanje. Rj.

popūštāvati, pōpūštāvām, v. impf. *vidi* 1 popušati. Rj. po-pušavati. v. pf. *popustiti*, *popušiti*.

popūštēnik, pōpūštēnika, m. — **1**) konj koji se dobro ne ujalovi. Rj. *vidi* nutrak. — **2**) vo koji se *pusti* te se ne hvata u plug, da bi se utovio radi bolje prodaje. Rj.

popūštīti, pōpūštīm, v. pf. po-pušiti. *vidi* *popustiti*. isp. pušiti i pustiti. v. impf. *popušati*, *popušavati*. — Jabučilo krila *popuštio*, *popuštio* krila do kopita. Npj. 2, 109. Na doratu dizgin *popuštio*, pravo drumom načera dorina. 4, 403.

popūāt, (u Dalm.) koga, t. j. nalik, ähnlich, similis: poput onoga čeljadeta. Rj. po-put. — prijedlog *put* uzima preda se *po*, i onda se misli, da ono, što je obrnuto čemu, i obličje njegovo uzima: *Poput* onoga čeljadeta (t. j. na nj). isp. Sint. 292.

popūātati, pōpūātām, v. pf. Fussfessel anlegen (einer Menge), compede vincire alium ex alio. Rj. po-putati, n. p. ljude, t. j. metnuti *ih* *sve* redom u *puta*, u *bukagije*.

popūātnina, f. der Botenlohn, die Wegzehrung, viaticum. Rj. po-putnina, **1**) ono što se plati putniku, glasniku (*vidi* putnina, popudbina), i **2**) ono što se da kome na *put* (isp. brašnjenica). — Jakov dobije dopuštenje, da *ide* s vojskom, da *ga* (Čurčiju) ubije, onaj kraj da umiri i uredi . . . Jakov *naplativši* dobro svoju *poputninu*, kako od Mačvana, tako i od Šabackih Turaka, vrati se s vojskom k Bijogradu. Danica 3, 207.

popuzīvānje, n. das Weichen, recessio. Rj. verb. od *popuzivati*. stanje koje biva, kad tko ili što *popuzuje*.

popuzīvati, pōpuzīvē, v. impf. von der Stelle weichen, cedo loco. Rj. po-puzivati. *popuzuje* n. p. tko *idući*, ili mu noga *popuzuje*. v. impf. prosti *puziti* 2. v. pf. *popuznuti*.

popuzljiv, adj. schlüpfrig, labidus: Bog te sačuvao Osmana dizdara, i kriva kantara, *popuzljiva* mosta, *podrugljiva* gosta, prtene vreće i zle sreće (u šali kad se napija). Rj. po-puzljiv, na čemu je lasno *popuznuti*. — u pridjeva s takvim nast. pred lj samo se *glasovi* z i s *mijenjaju* u ž i š (prelažljiv, košljiv) a i oni *ne* *svagda* (popuzljiv). isp. Osn. 95.

popuznuti, znēm. v. pf. von der Stelle weichen, recedo, loco cedo. Rj. — **1**) po-puznuti. *vidi* i pokliznuti. v. impf. *popuzivati*. — *Jezik* *popuzne*, a istina iskrzne. DP. 40. U svoje vrijeme *popuznuće* noga njihova, jer je blizu dan propasti njihove. Mojs. V. 32, 35. Za to će put njihov biti kao klizavica po tami, gdje će *popuznuti* i pasti. Jer. 23, 12. — **2**) sa se, refleks. *vidi* *popljužnuti* se, *opuznuti* se, *pokliznuti* se. značenje kao pod **1**. — *Popljužnuti* se, cf. *popuznuti* se. Rj. 543a (a ove riječi nema u Rj. na *mjestu* svojem).

pōr, m. (u Dubr. i u Srijemu) *vidi* pras. Rj. *vidi* i čapljan, čapljani luk. isp. purjan. nekakav *lūk*.

pōraba, f. (u Hrv.) der Gebrauch, usus: za koju *porabu* trebaš to? Rj. isp. *upotrebljavanje*, *upotrebljivanje*. po-raba. *drugo* je *poli* osnova u rabiti, koji *glagol* u čakavaca znači kao službu činiti, n. p. ovo meni rabi za to i za to, t. j. ja ovo *upotrebljavam* za to i za to.

pōrād, prijedlog s gen. *vidi* *poradi*, *porašta* (*porad* šta).

pōrada, f. (u Mostaru) od konopljanijeh konaca kao vrša, te se riba u nju hvata, Art Fischergarn, retis genus. Rj. — Tugje: kurada . . . *porada*. Osn. 256.

pōrādi, *vidi* radi. Rj. *vidi* i *porad*, *zaradi*, *zarad*. *prijedlog* radi često *uzima* *preda* se za i po, *kajima* je značenje često *jednako* s njegovim. isp. Sint. 294. — *Porašta* (t. j. *poradi* šta). Rj. 544a. Umanika, trava,

koja se daje kravama *poradi mlijeka*. Rj. 780b. Gladila se popadija *porad gjak*? (Nije to za tebe pripravljeno). Posl. 41. Podarujte, obradujte, *porad Boga velikoga*, i rad časa umrloga. Npj. 1, 143.

poraditi, *pōradim*, v. *pf. nonnihil laborare, facere*. Stulli. *po-raditi, prilično uraditi*. v. *impf. raditi*. — *Poradiši Bog će dati*. Posl. 255.

porágnanje, n. *das Kreissen (das Gebären), parturitio*. Rj. *verb. od poragjati se, stanje koje biva, kad se poragja žena, isp. prinosi, trudovi*.

porágnati se, *pōrágjām se*, v. r. *impf. kreissen (gebären), parturio*. Rj. *po-ragjati se, vidi truditi se 2. v. pf. poroditi se*. — Ali ću sada vikati kao žena kad se *poragja*. Is. 42, 14. Jer ćujem glas kao porodiljin, *cviljenje kao žene koja se prvi put poragja*. Jer. 4, 31.

porálija, f. *vidi* bljuda. Rj. *zemljan sud za jelo, vidi i* bljudo, činija, kalenica. *isp. čanak*.

pōramak, *pōrámka*, m. u košulje ono *po ramenu* od kolijera do rukava, *cf. podplata*. Rj. *vidi i* podplata, potplata, potkrpa 1. ramenjača.

pōramenice, f. pl. (u Dubr.) *Hosenträger, fasciae brasis sustinentis*. Rj. *ono u čakšira, u hlače što se metne po ramenima, te drži čakšire, hlače da ne spadnu*. — Načiniše oplećak . . . *Poramenice mu načiniše da se sastavljaju*. Mojs. II. 39, 4. *po-ramenica, po ramenima*.

poran . . . *vidi* pohran . . . Rj.

pōraniti, *nim*, v. *pf. früh aufbrechen, mane moveri*. U Srbiji gdješto kad nazove Srbin Srbinu dobro jutro, a on ga onda zapita: *Jesi li poranio?* *cf. podraniti, uraniti*. Rj. *po-raniti, v. impf. raniti*. — *»Ako si rada znati, porani pobolje pa ćeš videti«*. Drugo jutro careva kći urani vrlo rano. Npr. 205.

pōrano, *adv. po-rano, kao prilično rano, isp. po (složeno sa adv.) i rano*. — Najposlije dogju *porano* opet kod jednog velikog jezera. Npr. 188.

pōrast, m. (u pjesmi i f.) *der Wuchs, habitus, cf. rast: Mali porast, pleći širokijeh. Crne masti a duge porasti*. Rj. *vidi i* podrast, uzrast; stas, struk. *po-rast, isp. porásti*.

porásti, *porástēm*, v. *pf. wachsen, succresco, exresco, cf. uzrasti*. Rj. *po-rasti, v. impf. rasti*. — Kad joj bilo sedamnest ljeta, *do udaje porasla gjevojka*, mlogi su je prosci zaposlili. Npj. 3, 130. Jaoh *porastao zelen bore* u Jokice pred bijele dvore. Kov. 106. Grad, *po kome je sad već šuma porasla*. Danica 2, 50. *Glavnica porasla* za 22.300 for. Rad 5, 200.

porastrijézni se, *porástriježnīm se*, v. r. *pf. porastrijézni se, kao malo rastrijézni se, isp. rastrijézni se, v. impf. trijezniti se*. — Ivan beg Crnojević. *Porastrijézni se i sluša, što duhovi zборе*. Npj. 5, 551.

porášanje, n. *das Thäueln, roratio*. Rj. *verb. od porášati, radnja kojom n. p. kiša poráša zemlju*.

porášati, *pōrášām*, v. *impf. thäueln, in zarten Tropfen regnen, roro: poráša kiša*. Rj. *po-rašati, v. pf. porositi, v. impf. prosti rositi*. — *Šići će kao dažd na pokošenu livadu, kao kaplje koje porášaju zemlju*. Ps. 72, 6.

pōrašta, (t. j. poradi šta) *wesswegen, cur: A niko se jadu ne dosjeti porášta je konja povratio*. Rj. *upravo: pōrad šta, kako i valja pisati*.

pōrat, *pōrta*, m. (u prim.) *der Hafen, portus, cf. pristanšte*. Rj. *vidi i* pristan, luka 2. — *U portu se razbiti*. DPosl. 141. *Tal. porto*.

porávnati, *vñām*, v. *pf. Rj. po-ravnati, v. impf. ravnati*. — 1) *vergleichen, concilio, compono*. Rj. *vidi* posuliti, namiriti, n. p. *zavagjene*. — 2) *sa se, reciproc. kim, sich vergleichen, componor, concilior*. Rj. — *Samo kad je on izbacio iz svoje azbuke b a primio j, lasno čemo se mi porávnati za d . . .* Nov. Srb. 1818, 400. Ne nahodim dovoljno razloga da pristanem da se na taj način *poravna prvi razdio s petim*. Rad 20, 231.

porávniti, *pōrāvñīm*, v. *pf. ebnen, exaequo, complano*. Rj. *po-ravniti što, učiniti da bude ravno, vidi sravniti, v. impf. porávnjivati*. — *I sve ih je s tlina porávnio*. Rj. 742a. Ni ja tebe ne bi pogubio, volio bi *Hlivno porávniti*. HŃpj. 3, 407. Radi neprijatelja mojih *porávnj* preda mnom *put svoj*. Ps. 5, 8. Grad Jerusalem i crkvu oplijene i *sve sa zemljom porávnj*. Prip. bibl. 95.

porávnjivānje, n. *das Ebnen, complanatio*. Rj. *verb. od porávnjivati, radnja kojom tko porávnjuje što, n. p. sa zemljom*.

porávnjivati, *porávnjijēm*, v. *impf. ebnen, complano*. Rj. *po-ravnjivati što n. p. sa zemljom, prosti ravniti, v. pf. porávniti*.

pōrāz, m. *eversio, excisio, demolitio* — grijeh i poraz da zagrlje iz Palmotića. Stulli. *po-raz, djelo kojim se što porazi*.

pōrazan, *pōrazna, adj. exitialis, perniciosus* — *budući se užegla porázno kuga* po Provenzi. Stulli. *što pripada poráznu; verderblich, schädlich, vernichtend*.

porazbolijévati se, *porazbdljijévāmo se*, v. r. *pf. po-razbolijevati se, kad se nekolicina redom razbole, vidi isporazbolijevati se, isp. v. impf. razbaljati se*. — *Koji su se putem porazbolijevali, one su nosili na konjma*. Sovj. 66.

porazgovóriti se, *porazgdvorīm se*, v. r. *pf. porazgovoriti se, kao malo razgovoriti se, isp. kod premetnuti se riječima: Da se malo lafa premetnemo, v. impf. razgovarati se*. — *Sastalo se zlo i gore, da se malo porazgovore*. (Kad se sastanu muž i žena oboje nevaljali). Posl. 275.

poráziti, *pōrāzīm*, v. *pf. čovjeka, zu Grunde richten, strafen, perdo: porázila ga mati Božja*. Rj. *po-raziti, isp. pōpreti, kao uništiti, upropastiti, drukčije se ovaj glagol ne nahodi*. — *Tako me Turska sablja ne porázila!* Posl. 300. *Ali će ih Bog poráziti; udariće ih strijela iz nenada*. Ps. 64, 7.

pōraznik, m. Stulli. *koji porazi koga ili što*.

pōrcija, f. (u vojv.) *die Steuer (als der einzelnen auferlegte Theil, portio), tributum, cf. poreza*. Rj. *vidi i* porez; dacija, danak, mirija. — *riječ Latinska portio došla k nama preko Njemačke Portion*.

porcijāš, *porcijāša, m. (u vojv.) der Steuerypflichtige, tributarius*. Rj. *koji je dužan davati porciju, porez, vidi* vergijaš. — *riječi s takim nast. kod bradaš*.

porcijāšica, f. (u vojv.) — 1) *das Steuerbuch, libri censuales*. Rj. *poreska knjiga*. — 2) *die Steuerpflichtige, tributaria*. Rj. *koja je dužna davati porciju, porezu*.

Pōreča (od Avalē), m. (st.) *nom. popr. eines Ritters*. Rj. *ime nekakvomu vitezu*. — *Vino piju do dva pobratima u Avali više Bijograda: jedno bješe Pōreča od Avale*. Npj. 2, 587. Pa je drugu knjigu nakitio te je šalje *od Avale Pōreči*. 3, 148.

pōrdati, *dām, pōrgati, gām, v. pf. durch den Gebrauch abnutzen, usu deterere, po-rdati, vidi* pohrdati. *po-rgati, vidi* pohrgati. *stvar se upotrebljavanjem pōrda, pōrga, isp. pohabati, poderati, ponositi, sadžgati, v. impf. rgati (hrgati)*.

porebārac, *porebāra, m. Scherzwort in einem Spiel, vox joci causa efficta: moj otac porebarac, moja mati porebruša, porebri se pored vatre*. Rj. *po-rebarac, drugoj poli osn. u rebro, riječ šale radi načinjena*.

porebārkē, n. p. *leći, seitwärts, in latus*. Rj. *adv. po-rebarke, kao na rebra, isp. nalegjaške, potrbuške*.

porēbri se, *cf. porebarac*. Rj.

porēbruša, f. *Scherzwort in einem Spiel, vox jocosā, cf. porebarac*. Rj. *po-rebruša, riječ načinjena za nekaku igru*. — *riječi s takim nast. kod ajgiruša*.

Pōreč, m. *Insel in der Donau, zu Serbien gehörig, insula Danubii*. Rj. *ostrvo u Dunavu, što pripada Srbiji, vidi* Poreče.

Pōrečanin, m. (pl. Pōrečāni) *Einer von Poreč*. Rj. *čovjek sa ostrva Poreča*.

Porečanka, *f.* vidi Porečkinja. Rj.

Poreče, *n.* vidi Poreč. Rj.

Porečkâ Rijeka, *f. nom. prop. eines Flusses und Gegend in Serbien, nomen fluminis et regionis.* Rj. voda i kraj u Srbiji.

Porečkî, *adj. von Poreč.* Rj. što pripada Poreču.

Porečkinja, *f. eine von Poreč.* Rj. žena sa ostrva Poreča. vidi Porečanka. — riječi s takim nast. Osječkinja, Požeškinja, i t. d.

porēci, porēcēm (pōrekēm), *v. pf.* Rj. po-reći. vidi poreknuti; razreći. *v. impf.* pōricati. — **1)** *wider-rufen, revoco.* Rj. — Rasuditi, porēci prvi sud. Rj. 644a. Štogogj rekoh, poreknuti ne ču. Npj. 3, 175. Ali on valja da otpjeva, t. j. da poreče ono. Kov. 16. Kad žena učini zavjet . . . Ako li muž onaj dan poreče, ukida se zavjet. Mojs. IV. 30, 6. sa se, *pass.*: Ako je ugodno caru, neka se piše da se poreku knjige. Jestir. 8, 5. — **2)** sa se, *refleks.* (u C. G.) *sich verbürgen, fidem interponere, cf.* podjemčiti se: Svak bi reka' i bi se poreka'. Rj. vidi i podjamčiti se.

pored. Rj.

I. *praepos. mit gen. neben, penes.* Rj. po-red. vidi spored. — S ovim prijedlogom riječ u drugom padežu znači, da je — **1)** mjesto po kome se što miče u redu s onim što sama znači (na pitanje: kuda?), po čemu je za stvari tjelesne prijedlog ovaj jednak s prijedlogom pokraj: Onu noć udare onuda nekaki hajduci i kad budu pored crkve, reknu megju sobom: >Hajdemo u ovu crkvu. Npr. 171. Pa me nosi pored dvora njena, ne bi p' vid'la crn'oka djevojka. Npj. 1, 239. Progi, luče! kud te srce vuče, — >Srce vuče pored tvoje kuće. 1, 634. — **2)** mjesto micanja po takom mjestu može biti i samo bavljenje na njemu (na pitanje: gdje?). — **a)** u pravom smislu: Pored vatre sedi domaćin. Npr. 73. (Dragi kamen), pored kog se vidi večerati u po noći, kao u po dana. Npj. 2, 392. Te onoga Turčina pored Balote ubije. Danica 4, 7. Kao što je kazato u gramatici pored Srpskoga rečnika. Opiť XIV. — **b)** u prenesenom smislu: O Milošu, moja vjerna slugo! . . . da te držim pored svoje glave, da te hranim medom i šećerom. Npj. 2, 209. Neka sudi, kao ja što sudim, pored mene u Stambolu gradu. 3, 65. — **3)** što je ovako pored čega može biti i zajedno s njim: Mačija na nju (na djevojku) mrzila da je očima ne vidi. Pored mačije omrzne na nju i njezin otac. Npr. 133. Uzeh vruga pored blaga; blago propade, a vrug ostade. (Kad se ko ženi samo novaca radi). Posl. 330. Kad se već čovek otpadi od običnoga društva ljuckoga, on poslije, jedan pored drugoga, počne sva zla činiti. Danica 2, 92. — **4)** prijedlog pokazuje, da jest ono što znače riječi koje stoje uza nj, ali biva nešto kao nenadano, neočekivano, ili ne biva što se misli da bi trebalo da biva. vidi kod 2, pri 2b. — Pri ovolikoj množini pjesama i pored bolesti moje glave i očiju za sad se drukčije nije moglo učiniti. Npj. 1, XIII. Pored svijeh nedostataka knjiga je ova puna dragocjenih stvari. Rad 2, 204. — *isp.* Sint. 274—276.

II. *adv. u pjesmi:* Pored rasla ruža i viojla, poviša je ruža od viojle, naša snaša ljepša od gjevera. Npj. 1, 62. vidi pored, pored, napored, napored, napored, naspored, upored, uspored.

poredak, pōretka, *m. ordo.* Stulli. vidi red, Ordnung, ordo: Vojvoda . . . gleda da je poredak u svatovima. Živ. 318. To je temelj svakome državnom poretku. DM. 14.

pōredan, pōredna, *adj.* (u Grblju) gering, spärlich, kärglich, tenuis, parvus: Pop popu nije kriv e mu je poredan bir (Posl. 255). Rj. čega ima malo. — Čiganska torbica prijekorna večera a poredni ručak. Posl. 344. *adv.* poredno, koje vidi.

pōrede, vidi pored (?): Pasla ovce Šuičkinja Mara u Šuici povr(h) Malovana, šnjom pōrede dva čobana mlada. Rj. *adv.* po-rede. vidi pored II, i *syn. ondje.*

pōrediti, dīm, *v. impf.* Rj. po-rediti. *v. pf. slož.* iz-porediti, u-. — **1)** koga s kim, *an die Seite stellen, comparo.* Rj. — Ja je čela, ja je brus, ja od motike štene. (Sad se reče kad ko dvije vrlo različne stvari poredi jednu s drugom). Posl. 108. Konja s magarcem ne valja porediti. 150. — **2)** sa se, *refleks.* s kim, *sich in Reihe stellen mit einem, comparo me.* Rj. vidi barabariti se, jednačiti se. — Nijesam s tobom svinje čuvao. (Odgovori se onome koji bi šceo da se druži i poredi s onijem koji se od njega ponosi). Posl. 222. Neka Mušicki leti za Pindarom i za Horacijem, neka se druži i poredi s Ramlerom, s Klopštocom. Npr. III. **porednici**, porednikâ, *m. pl.* kad se uvodeći u niti dvije žice uvedu u jedan kotalac. *cf.* blizni. Rj. — *osn. u pored. isp.* porednik.

pōrednik, porednika, *m.* (u C. G.) koji je sa stokom pored koga, *Weidegenoss, vicinus:* Od Rovina ovce najavio, a bez druga i bez porednika. Rj. vidi sporednik, pomegjaš. — Ovce čuva Petre Boškoviću, druga nema, porednika nema. Npj. 4, 361.

pōredno, (u Grblju) kao malo, *wenig, parum:* ne namjeri se nego poredno nešto večeri. Rj. *adv. prema adj.* poredan.

pōredo, (st.) vidi napored: Pored nam rake raspokajte. Rj. *adv.* po-redo. vidi pored II, i *syn. ondje.* — Al' eto ti sa Kladuše Muja, šnjim pored njegovu Alila. Npj. 3, 151. Pošto je (nevjestu) ovako obuku, upute se po dvije pored pred leturgiju u crkvu. Kov. 97.

pōredom, *nach der Reihe, reihum, ex ordine* (vidi nazred. Rj.^a): Poredom se i u vodenici melje (Posl. 255). Poredom se i govoda ližu (Posl. 255). Rj. *adv.* po-redom, kao po redu. — Angjelija . . . ona bira poredom junake; izabrala vojevodu Pavla. Npj. 1, 467.

pōredovati, pōredujēm, *v. pf.* po-redovati, kao poredom postarati se oko kućenja? *v. impf.* redovati. — Da zajedno ovce popasemo, i uspored da poredujemo. Npj. 4, 519.

pōredovnički, *adj. n. p.* vodenica, *Reihe-, sociorum, societatis mola.* Rj. što pripada poredovnicima.

pōredovnik, poredovnika, *m. der abwechslend das Recht hat zu mahlen (in einer gemeinschaftlichen Mühle), qui ex ordine molae jus habet.* Rj. po-redovnik, koji ima pravo poredom mljeti u vodenici (zajedničkoj).

pōregivānje, *n. das Brummen des Hundes, immurmuratio.* Rj. *verb.* od poregivati. radnja kojom *n. p.* pas poreguje.

pōregivati, pōregujēm, *v. impf.* von Zeit zu Zeit brummen (vom Hunde), *immurmuro, admurmuro.* Rj. po-regivati (govori se za psa), režati prekidajući. vidi poreživati. *v. pf.* regnuti.

pōregjati, pōregjām, *v. pf.* Rj. po-regjati, kao u red postaviti. *v. impf.* regjati. — **1)** *reihen, in Reihe aufstellen, dispono:* Po bedemu poregja barjake. Rj. — Gjipila je lijepa djevojka, redom ona stole poregjala. Npj. 1, 11. Vodiš li mi zamjenicu, sine, koja će . . . poregjati gospodske stolove? 3, 522. Slušaj riječi mudrijeh ljudi . . . Jer će ti biti milina, ako sve budu poregijane na usnama tvojim. Prič. 22, 18. sa se, *pass.*: Što je god ko donosio, poregjalno bi se po stolovima. Rj. 704b. — **2)** sa se, *refleks.*: Kad idu muškarci na pokajanje, oni se poregjavu jedan za drugim zametnuvši pušku naopako. Rj. 529b. Sve s' konjici po dva poregjaše, a pješaci po dva zagrljše. Npj. 4, 252. A ostali Turci ustadoše, ustadoše, pa se poregjaše. 4, 306.

pōregjēnje, *n. das Vergleichen, comparatio.* Rj. *verb.* od 1) porediti, 2) porediti se. — **1)** radnja kojom tko poredi što čim. — **2)** radnja kojom se tko poredi s kim. — Koji se bave poregjenjem jezika indoevropskih. Korijeni III. Pridjevi u poregjenju dobijaju na svoje osnove nastavak koji pokazuje poregjenje. Obl. 43 (*gram. comparatio*). Kod riječi koje

ne bi bile tako poznate, dodade se *poregjenje s drugim* čim i isticanje razlika. Ogled VI. *Poregjenje* tih dvaju rukopisa *jednoga s drugim*. Star. 3, 1.

poréklo, n. (u vojv.) *vidi* podrijetlo. Rj. *prezime*. *tumačenje kod podrijetlo*.

poréknuti, *poreknēm*, *vidi* poreći. Rj. v. *pf.* *poréknuti*. v. *impf.* *poricati*. *primjere* *vidi* kod poreći.

porémétiti, *tím*, v. *pf.* Rj. *po-rémétiti*. v. *impf.* *remetiti*. — 1) *verrücken, in Unordnung bringen, perturbo*. Rj. — On je dakle po pravu, koje ima jači, *poremétio obični red* u porodici. DM. 3. U poznijim pismima dolaze u *poremécenom značenju* riječi *perpera* i *dinar*. 255. — 2) *sa se, reflex.* *in Unordnung kommen, perturbor*. Rj. *vidi* porogobati se.

pórenuti, *nēm*, v. *pf.* *vidi* pognati. Rj. *pognati*, *pognam*, i *poženem*, *porenem*. *Daničić drži da je prema ovome sadašnjem vremenu (porenem) načinjen infinitiv* *porenuti, ali da se ne govori. isp.* Korijeni 71.

póreńje, n. *das Aufschneiden, discussio*. Rj. *verb.* *od poriti. radnja* *kojom tko pori što*.

porépititi, *póreřim*, v. *pf.* Rj. *po-repititi*. — 1) *vom Glauben abfallen machen, abduco a fide*. Rj. *otpaditi koga od vjere*. — 2) *sa se, reflex.* *vom Glauben abfallen, a fide descisco, fio canis* (valja da se misli: *postati repat kao pseto*). Rj. *otpaditi se od vjere*.

póreřki, *adj.* *što pripada porezu ili porezi*. — Davali su mu (čitluk-sahibiji) *na poresku glavu* po pet oka graha. Rj. 826a.

póreřčija, m. *der Einsammler der poreza, vectigalium collector, exactor*. Rj. *koji küpi porezu*. — Otidu na Lazarevu subotu, te u po podne ubiju *poreřčiju* u Konjuši. Miloš 74. — *porez-čija*, *od osn. porez, poreza*, *sa nast. Turskim čija. isp.* djeladžija.

porévati, *vēm*, v. *pf.* (u Grahovu) *hervorbrechen, prorumpo, cf. navaliti*: Gje je hladna voda *porevala*, iz planine iz brda Bojana. Rj. *po-revati. vidi* *prorevati*. v. *impf.* *porijevati*. — *Kučne njim (štapom) u kam govoreći: »Sve žuti cekini da budu!« I cekini iz kamena porevaše tako da njega pritiskoše.* Npr. 96. A otolen voda *porevala širokijem drumom* niz Grahovo. Npj. 4, 448.

porévéniti se, *porévēnim se*, v. r. *pf.* *sich zusammen thun, eine Kollekte machen, contribuimus singuli*. Rj. *po-reveniti se. isp.* *revēna. porevene se, kad dadnu svaki po što god za trošak zajednički*.

póreza, m. *póreza*, f. *die Steuer, Abgabe, vectigal*. Poreze se u Srbiji obično daju dvije: Gjurjevska i Mitrovska (u proljeće i u jesen). Rj. *vidi* i *daciija*, *danak*, *mirija*, *porciija*, *vergija*, *vergijija. adj.* *poreški*. — *Izmiriti porezu*, t. j. *isplatiti sve do kraja*. Rj. 226b. On je kupio i porezu i ostale danke od naroda. . . *Poreze je paša udarao na nahije, pa su ih knezovi izmiegju sebe razrezivali na knežine.* Rj. 279a. Sav je Solun *porez izredio*, redak dogje dvoru Dojčinovu. Npj. 2, 461. Ti ne imaš brata nikakvoga, da *sastavlja porez* Arapinu, mi smo *jadne same sastavljale*, i mi *jesmo porez sastavile*, al' ga niko odnijeti nema. 2, 463. Ne *iznos'te globa ni porezu*, ne *iznos'te na raju bijeda*. 4, 134. I *pokupit' porez* i *harače*. 4, 370. *Iskuplja ti porez* od Tušimnje. 4, 493. *Raja daje Turcima još carev harač i porezu*. *Danica* 2, 81. Oni da *plaćaju Kapetan-paši harač i porezu*. 3, 215. *Knez u porezu* ne sme ništa *prizirati*. Miloš 201. *Na glave svoje* ne *plaćaju poreze*. Slav. Bibl. 1, 86. *Carevi zemaljski od koga uzimaju poreze i harače?* Mat. 17, 25. *Učiniše dragovoljno neku porezu za siromahe.* Rim. 15, 26.

pórežati, *pórežēm*, v. *pf.* Rj. *po-režati*. v. *impf.* *poreživati*. — 1) *schneiden, scindo*, n. p. *poreza me po prstu*. Rj. — 2) *porezu, die Steuer unter sich vertheilen, vectigal impositum inter se distribvere (quantum quisque det ex proportione)*. Rj. *isp.* *razrezati porezu*. — 3) *haljine, zuschneiden, scindo uni et alteri ex ordine*. Rj. — *Pazi Sima, kako svoga*

sina; poreza mu sv'jetlo odijelo. Npj. 2, 66. *Dok postavi prsten i jabuku, i poreza ruho na gjevokju*, *dade Marko tri tovara blaga*. 2, 332. *Ja ću njemu blago otimati, na družinu toke pokovati, porezati zelene dolame*. 3, 313. — II. *sa se, reflex.* *sich (in den Finger) schneiden, cultro vulnerare se*. Rj. *porézati se n. p. nožem*.

poreživānje, n. *das Schneiden, scissio, sectio*. Rj. *verb.* *od poreživati. radnja* *kojom tko porežuje što*.

poreživati, *porèžujēm*, v. *impf.* *vidi* rezati. Rj. *porézivati*. v. *pf.* *porézati*.

poreživānje, n. *verb.* *od poreživati. radnja* *kojom n. p. pas porežuje*.

poreživati, *porèžujēm*, v. *impf.* *po-reživati (govori se za psa), režati prekidajući. vidi* *poregivati*. v. *pf.* *zarežati*. — *Iz kuće ti javor raste, za njom svezan bavor vaška, on mi često porežuje, meni rane pozle-gjuje.* Herc. 251.

porřira, f. *ή πορřρα, purpura, der Purpur. vidi* *grimiz*. — *Žena bješe obučena u porřiru i skerlet i nakićena zlatom.* Otkriv. 17, 4. *Zavjes na vratima od trijema bijaše od porřire i od skerleta.* Mojs. II. 38, 18.

porřirni, *adj.* *što pripada porřiri*: *Evo ja ću namjestiti kamenje tvoje na mramoru porřirnom, i osnovaću te na safirima.* Is. 54, 11.

porřgati, *gām*, v. *pf.* Rj. *po-rgati*. v. *impf.* *rgati. vidi* *pohrgati*.

porřgati, *porřgjam*, v. *pf.* *verrosten, rubigine induci*. Rj. *po-rgjati. porřgja što, kad za nj prione rgja. v. impf. rgjati*. — *Ugoveo nešto, t. j. porřgao.* Rj. 767b. *Poskapasmo i gladni i žedni, porřgja nam svijetlo oružje čekajući šičar u planini.* Npj. 3, 314.

porićānje, n. *das Widerrufen, revocatio*. Rj. *verb.* *od poricati 1 i 2. radnja* *kojom tko poriče što*: —

1) *Što rećemo, poricanja nejma.* HNpj. 3, 403. — 2) *Aja, sastavljena dva uzvika poriču . . . a dolaze i kao sam uzvik, bez poricanja.* Daničić. ARj. 42a.

poricati, *pōričēm*, v. *impf.* Rj. *po-ricati*. v. *pf.* *porēći*. — 1) *widerrufen, revoco*. Rj. *kao natrag udarati od riječi*. — *Za to poričem, i kajem se u prahu i pepelu.* Jov 42, 6. *sa se, pass.*: *Carška se (riječ) ne poriče.* Posl. 343. — 2) *govoriti da to i to nije; in Abrede stellen, verneinen, negare, infitias ire. vidi* *nijekati*. — *»Aj«* *stoji pred »bo«* i s njim *poriče . . . nječemu n. p. pitanju njetko se čudi, pa ga tijem poriče . . . Odbijaju to, poriču to, kažu bez ikakve druge riječi da to nije.* Daničić. ARj. 42a.

porijēvānje, n. *das Drängen, zō urgere*. Rj. *verb.* *od porijevati. radnja* *kojom n. p. vodu porijeva*.

porijēvati, *pōrijevām*, v. *impf.* (u C. G.) *kao navaljivati, drängen, zusetzen, urgeo, impello. cf.* *porovati*. Rj. *po-rijevati, kaže se n. p. za vodu, kad se silno razlijeva. v. impf. prosti revati*.

porinuti, *nēm*, v. *pf.* Rj. *po-rinuti*. v. *pf.* *je i prosti rinuti. v. impf. porivati*. — 1) *wegstossen, impello*. Rj. — 2) (u Dubr.) *brod, t. j. pustiti ga u vodu, vom Stappel laufen lassen, deduco*. Rj.

poriščaniti, *nīm*, *vidi* *pohriščaniti*. Rj.

pōriti, *rīm*, v. *impf.* *aufschneiden, discindo*. Rj. *vidi* *parati*. v. *pf.* *slož. iz-poriti, o-, od-, raz-. v. pf. slož. sa parati vidi kod toga glagola*. — *sa se, pass.*: *Badelj, riba, teško se struže i ne pori se, nego joj se crijeva izvlače na uši.* Rj. 11b.

pōrivānje, n. *vidi* *uranje*. Rj.

pōrivati, *vām*, v. *impf.* (u Hrv.) *vidi* *turati*. Rj. *vidi* i *gurati. po-rivati. v. impf. prosti rivati. v. pf. porinuti*.

pōrob, m. (u Dubr.) *Vollstreckung eines richterlichen Urtheils, executio*. Rj. *vidi* *rubačina. isp.* *eškucija. djelo* *kojim se izvrši presuda sudinska. po-rob. osn. drugaj poli u rob. isp.* *porobiti 2*.

porōbiti, *pōrobīm*, v. *pf.* Rj. *po-robiti. v. impf. robiti*. — 1) *1) porobili Turci selo, haben die Ein-*

wohner des Dorfs als Sklaven davongeführt, captivos abduco. Rj. odvesti kao robove. — Sustiže ga u po polja ravna, sabljom manu, ods'ječe mu glavu, *porobi mu silovitu vojsku.* Npj. 2, 170. Što je žensko, sve ću porobiti, što je muško, sve ću pogubiti. 4, 212. Dvadeset i pet pos'ječe im glava, i *toliko porobi robova!* 4, 370. — 2) u ovim primjerima porobiti kao da znači poharati: Da idemo crkvi u Dečane, da bijelu porobimo crkvu, da nosimo blago Nemanjića... Id' otigji u bijelu crkvu, te donesi blago Nemanjića, da ti *b'jelu ne porobim crkvu.* Npj. 4, 103. 104. Pa kako je porobio Mačvu (nek se hvali po Bosni kamenjoj), očerao krave i volove. 4, 193. *isp. porob.* — II. sa se, *refleks. ili pass. in Sklaverei gerathen, captivus abducor.* Rj. porobe se ljudi, kad se odvedu kao robovi, postanu robovi.

pòrod, m. *die Nachkommenschaft, proles, progenies:* Od zla roda nek nije poroda (Posl. 233). Ne imao od srca poroda. I lijepi porod izrodili. Rj. porod. *isp. poroditi. vidi* natraga, natražje, trag, koljeno 4, pokoljenje, potomstvo. *isp. omladak, omladac, omladina, podmladac; porodica.* — Umrla i ne imajući nikoga od poroda ostavila je onu crkvicu vladici. Rj. 568a. Sirota žena nije imala od srca poroda. Npr. 51. Moja zmijo, moj *hudni porode!* Npj. 2, 53. Zovne otac djevojku da bi se obrnula, da bi joj se porod umetnuo na njezin rod. Kov. 78. Sjemena bi tvojega bilo kao pjeska, i poroda utrobe tvoje kao zrna njegovijeh. Is. 48, 19.

pòrodica, f. *Nachkommenschaft, Familie, familia:* I pozovi starca Varičaka, nek povede svoju porodicu, porodicu Varičakoviće. Rj. vidi obitelj, familija. *isp. porod, i syn. ondje.* — Prnjavorci... kad koja porodica zamre, da ostane namastiru zemlja koju je ona držala. Rj. 395b. Porodica znači ono, što se od koga porodilo, t. j. sinovi, unuci, prauunci i t. d. I tako kad familija znači žena i djeca (n. p. gdje ti je familija? Otišao k svojoj familiji i t. d.), onda je porodica priličnija nego i koljeno i loza i korijen i pleme i rod i krv. Pis. 43. Kara-Gjorgijje je radio da u svakoj knežini vojvodstvo ostane u jednoj porodici. Sovj. 49. Porodica Balšići, koja je za cara Uroša držala Zetu. DRj. 1, 24.

pòrodički, pòrodični, adj. što pripada porodici, porodicama. — Spomenuću samo da je i od prvijeh porodičnih starješina... mogla doći razlika u imenu. Dioba 6. Koji su raspravljali porodične raspre. DM. 273. Zna se da je mnogo koješta drugačije u porodičnom, u domaćem životu nego u javnom. Rad 26, 60. Slasti života porodičkoga. Megj. 52. Pitanja koja su koliko školska toliko isto i kućanska, porodička. Zlos. XIV.

poròdilja, f. *die Wöchnerin, Kindbetlerin, puerpera.* Rj. vidi rodilja, rodilica; babinjara. — Povojnica, čast i dar, što se šalje porodilji poslije porogjaja. Rj. 514b. Eda li izgiboše tvoji savjetnici, te te obuzeše bolovi kao porodilju? Mih. 4, 9. riječi s takim nast. kod bjelilja.

poròdiljin, adj. što pripada porodilji. — Čujem glas kao porodiljin, cviljenje kao žene koja se prvi put poragja. Jer. 4, 31.

poròditi, pòrođim, — 1) (st.) vidi roditi: Nije l' mati porodila sina. Rj. v. pf. po-roditi. v. impf. ragjati. — Ja sam tebi braca porodila, Predragoga tvog brata rođenog. Npj. 2, 77. S njom lijepi porod izrodio, porodio Marka i Andriju. 2, 115. Porodi ga sveta mati ka' sunčani zrak istočni. Herc. 325. sa se, *pass.*: Porodica znači ono, što se od koga porodilo, t. j. sinovi, unuci, prauunci i t. d. Pis. 43. — 2) sa se, *refleks. gebären, in das Kindbett kommen, pario.* Rj. vidi pobabiti se, obabinjati se. — Žena na tom doba (t. j. gotova se poroditi). Rj. 123b. Prigje nego mu se žena porodi, ... malo po tom rodi mu žena najedanak sina i šcer. Npr. 233. Dogjidere,

sestro moja draga, evo ti se porodila snaša. Npj. 1, 612. Aždaha stajase pred ženom koja šcaše da se porodi, da joj proždere dijete kad rodi. Otkriv. 12, 4. Kao trudna žena kad hoće da se porodi pa se muči i više od bola. Is. 26, 17.

porogòbàtiti se, porogòbàti se, v. r. pf. kao porometiti se, in *Unordnung kommen, perturbor.* Rj. po-rogobatiti se. v. impf. rogotatiti se.

porogjáčiti se, porogjáčim se, v. r. pf. *Geschlechtsverwandter, Vetter werden, fio consanguineus.* Rj. porogjáčiti se s kim, postati mu roggjak.

pòrogjāj, m. (*loc. porogjāju die Niederkunft, partus:* umrla žena u porogjaju. Rj. djelo kojim se žena porodi, riječi s takvim nast. kod dogagaj. — Gušcar, 2) tako se u šali zove muž dok mu ženi ne progje četrdeset dana poslije porogjaja. Rj. 109b. Pripovijeda se da je košuti u porogjaju bila ispala utroba. Rj. 477b. Porodi se Rahilja i bješe joj težak porogjaj. Mojs. I. 35, 16. Prispješe djeca do porogjaja, a nema snage da se rode. Is. 37, 3.

pòron, m. (u C. G.) vidi ponor. Rj. ponor, i s prenjštenim glasovima poron. Korijeni 119. mjesto gdje ponire voda. *isp. poronuti.*

porònuti, pòronēm, v. pf. (u Boci) pod vodu, n. p. Risan u more, *untergehen, sinken, aqua mergi.* Rj. po-ronuti. *isp. poron.*

pòrosica, f. *der Thawregen, pluvia roris instar, cf. porosnica:* Nagje kiša, ljetna porosica. Što ti ištes ljetne porosice, to su tvoje grozne suze za me. Rj. vidi i rosulja 2, tiha kiša koja nagje kao rosa; rosna kiša.

pòrositi, pòrosim, v. pf. porosila kiša, es hat ein wenig geregnet, als wenn Thau gefallen wäre, irroro. Rj. po-rositi. v. impf. rositi. — Molimo se višnjem Bogu, da udari rosna kiša, da porosi naša polja, i šenicu ozimicu. Npj. 1, 111.

pòrosnica, f. (u Dubr.) vidi porosica. Rj. rosna kiša. vidi i rosulja?

pòrota, f. *die Jury, das Geschworenengericht. porota, drugoj poli osn. koja je u rotiti se (zaklinjati se).* — Činovnici sve regje sude što se dublje ide u starinu, nego je sve češća porota... U Dušanovu zakoniku još ima porota, ali je već mnogo koješta uzeto od nje i predano činovnicima... Suditi se porotom značilo je ostaviti svoju stvar da presudi nekoliko ljudi upravo za nju izabranijeh, koji su se naprijed zaklinjali da će suditi pravo. DM. 262.

pòrotni, adj. što pripada poroti. — Sud porotni nije mogao biti bez porotnika s obje strane. DM. 269.

pòrotnik, m. *porotni sudija.* — Porotnici su se razlikovali od običnijeh državnijeh sudija tijekom što su se birali samo za jednu raspru i za nju se jednu zaklinjali. DM. 262.

pòrozgvati, gvâm, v. pf. (u Baranji) cf. rozgva, rozgvati. Rj. po-rozgvati, pometati (v. pf.) rozgve.

poròžiti se, pòrožim se, v. r. pf. (u C. G.) cf. rožac. Rj. po-rožiti se. poroži se čovjek, kad ga uhvati rožac, t. j. kad u baju od žegje i vručine sustane, da ne može maknuti.

pòrožje, n. ono čim se vo veže za roge, *Strick womit das Hornvieh bei den Hörnern gebunden wird, laqueus cornibus injiciendus.* Rj. po-rožje, drugoj poli osnova u rog. — Ona tjerase pred sobom u porožu jedno vrlo mirno june. Zim. 220. Jova zakači porože stražnjih volova za srčanicu od prednjih kola. 335.

pòrptina, f. vidi pohrptina. Rj.

pòrta, f. *der Kirchof (besonders bei Klosterkirchen), area circa aedem.* Rj. groblje kod crkve, osobito kod manastirске. Lat. porta, kapija, vrata, uluzak.

pòrub, m. *der Saum, limbus.* Rj. vidi podrub, skut 1. — po-rub. *isp. porubiti.*

poròubiti, pòrubim, v. pf. — 1) *einsäumen, limbo circumdo.* Rj. po-rubiti, n. p. mahramu, načiniti joj porub. v. impf. porubljavati. — Šupljčki n. p. poru-

biti maramu. Rj. 849b. — 2) u pjesmi znači što i odrubiti: A pusnica puška harčalija do ramena otide mu glavu, ne bi sablja lješe porubila. Rj. 803a.

porubljanje, n. das Säumen, limbatio, circumdatio limbi. Rj. verb. od porubljavati. radnja kojom tko porubljuje n. p. maramu.

porubljavati, porubljujem, v. impf. säumen, circumdo limbum. Rj. po-rubljavati, n. p. maramu. v. impf. prosti rubiti 1. v. pf. porubiti.

poručati, poručam, v. pf. Rj. po-ručati. v. impf. ručati (i pf.) — 1) ein wenig mittagmalen, paululum prandere: sjedi malo da poručamo. — Rj. — 2) ganz aufessen, consumo, comedo: poručao sve. Rj.

poručik, m. is Ruskoga, vidi lačman, lajtman. — Stariji se zove po činu: gospo'n pukovnik! gospo'n major! gospo'n kapetan! gospo'n poručik! gospo'n potporučik... Megj. 98.

poručiti, poručim, v. pf. sagen lassen, mando. Rj. po-ručiti. drugoj polji osnova koja je u ruka. poručiti kome što, po kom, poručiti za koga (da dogje). kad ko poruči kome što, on mu otporuči. v. impf. poručivati. — (Bangjeni ljudi) ... odande poručili u Budvu da im se pošlje taj i taj od činovnika na nekakav razgovor. Rj. 14b. »Jesu li dolazile?« »Jesu i poručile ti da ih još i sutra možeš ovde dočekati«. Npr. 18. Otac pošto vigje poruči za bajalicu te mu ona reče... 115. »Dovedite Bosiljku djevojkicu...« »Što si, care, za me poručio?« Npj. 1, 159. Dragi dragoj po zvezdi poruči: »Umri, draga, dockan u subotu, ja ću junak rano u nedjelju«. 1, 240. Tu stignu i Mačvani, za koje je Čurčija poručio. Danica 3, 202. Turci poruče Milošu po njegovu čoveku, da Srbi opet pošalju poslanike. Miloš 148. Poslaše šarenu haljinu ocu njegovu poručivši: nagjismo ovu haljinu. Mojs. I. 37, 32.

poručivânje, n. das Entbieten, Sagenlassen, mandatio. Rj. verb. od poručivati. radnja kojom tko poručuje kome što.

poručivati, poručujem, v. impf. sagen lassen, entbieten, mando. Rj. po-ručivati. v. pf. poručiti. — Poručuje Karanfile Jovo, poručuje šećerli djevojci: »Oj Boga ti...« Kad to čula šećerli djevojka, otporuči Karanfilu Jovi... Npj. 1, 165. Sluge Ivan posla na sve strane po svoj svojoj zemlji Semberiji, a na svako selo poručuje: »Od svakoga... 4, 200. Mlada Stane Kostu poručuje po zelenu struku karanfila: »O ti Kosto... Kov. 54.

poruga, f. der Hohn, ludibrium. Rj. po-ruga. vidi poruganje, podruqa, rug, ruga; podsmijeh. — Zovu i to kao za porugu Vlasima braću svoju zakona Grčkoga. Rj. 68a. Gđjekojima ako se i spominjalo staro prezime, najviše su ih kao poruge radi njime nazivali. Rj. 571b. Nijedna vjera. (Reče se, kao poruga, zlu i nemirnu čoeuku). Posl. 214. Pred pametnim ljudma ne može biti za njega veća poruga od ovoga... Nov. Srb. 1817, 637. Da je cijela ova tobožnja kritika sama pokuda i poruga mene i moje knjige. Odr. od ruž. 13. Neka onijeme usta lažljiva, koja govore na pravednika objjesno, oholo i s porugom. Ps. 51, 18. Jer mi je riječ Gospodnja na porugu i na podsmijeh. Jer. 20, 8.

porugânje, n. der Hohn, ludibrium: Naša majka naše poruganje. Rj. verb. od porugati. vidi poruga, i syn. ondje.

porugati, porugam, v. pf. po-rugati, kao obruziti. v. impf. rugati se. — Svi odvrćaju lice svoje od njega, bješe porugan i niko ga ni za što ne drža. DP. 141.

poručak, m. vidi jamac: Kad ja nemam sad poruka za se. Poruk mi jedan Bog na nebu. Bješe poruk pašin delibaša. Rj. po-ruk (kor. koga je i ruka). Osn. 37. vidi i jamac. — Isporučiti, biti poruk za što. Rj. 237a.

poručka, f. die Bestellung, das Entbieten, mandatum (cf. naruka. Rj. 2): Po porukama vuci mesa ne jedu

(Posl. 255). Rj. po-ruka. isp. poručiti. Teško vuku po porukam! Posl. 313. Odbacujući sve moje pozdrave i poruke o pomirenju. Danica 2, 132. Po Miloševim porukama dogje na Ljubić još vojske. Miloš 84.

— **porumênjeti**, porumênim, v. pf. roth werden, erubescio. Rj. po-rumenjeti, rumen postati. isp. v. impf. rumeniti se.

porusiti, sîm, vidi pomoskoviti. Rj. v. pf. — 1) po-rusiti, koga, učiniti ga Rusom. v. impf. rusiti. — Da su naši stari samo onoliko Slavenski jezik porubili, koliko su ga Rusi porusili. Pis. 21. Dok su slovenski jezik porusili... jezik porušen. Dan. Vid. d. 1862, 19. — 2) sa se, refleks. vidi pomoskoviti se. Rj. po-rusiti se, postati Rus.

— **porušiti**, sîm, v. pf. Rj. po-rušiti. — I. 1) koga, in Trauer versetzen, in squalorem luctumque conjicio. Rj. kao u crno ga zaviti. — 2) zerstören, diruo: Kako ti je porušena crkva. Rj. v. impf. rušiti. — Porušila moju zadužbinu, ta lijepu crkvu Ježevicu. Npj. 2, 174. Porušena mermerli avlija, obaljena demirli kapija. 2, 175. sa se, pass.: Ja sam čuo... da se (kula) nikad porušila nije. HNpj. 3, 350. — II. sa se, refleks. in Trauer versetzt werden, in squalorem et luctum conjici. Rj. kao u crno se zaviti. v. impf. prosti rušiti se.

— **poružjeti**, žnim, v. pf. hässlich werden, deformis fio: Poružnjela mlada moma. Rj. po-ružjeti, postati ružan. vidi oružjeti.

— **porvati**, vëm, v. pf. Rj. po-rvati, v. impf. rvati. — 1) zum Ringen aufhetzen, committo, instigo ad luctum. Rj. podražiti na rvanje. — 2) sa se, recipr. ringen, luctor. Rj. — Uhvati se, ili porvati se s kime u kosti. Rj. 293a.

pös, pös! sagt man dem Kalbe, oder Lamme, als Lockwort (von posati), vox aliciendi vitulum: pos voko, pos! Rj. uzvik kojim se vabi tele ili jagnje. isp. poskati, posnuti, postanjem od posati.

posad, von nun an, posthac, ex hoc tempore. Rj. po-sad. po = poslije. vidi posele, odsad, odsele, osele. — Po Božiću; po danas, po sad. Rj. 510a. Kad si vladao i zapovijedao do sad, vladaj i zapovijedaj i po sad. Kov. 66.

— **posaditi**, pösädim, v. pf. Rj. po-saditi. — I. 1) setzen, pflanzen, sero, planto, n. p. šljive, vinograd. Rj. v. impf. saditi. — Potrapiti, posaditi vinograd. Rj. 556b. Moji rani vinogradi... bosioikom posagjeni. Npj. 1, 7. Baška će nam dvore pograditi, izmegju njih trnje posaditi. 2, 43. Da nije Gjorgijije Branković, kad je Tokaj bio njegov, donio lozu iz njega, te posadio oko Šmedereva? Danica 2, 28. — 2) setzen, einen Sitz anweisen, colloco, locum assigno. Rj. isp. posjedati. v. impf. posagjivati, sagjati, saditi (u pjesmi), sjedati 3. — Domaćin ih posadi u začelje. Npr. 78. Dozvao ga na čast, a posadio ga za peč. Posl. 62. Obršter ne znajući s Turčinom govoriti, posadi ga u sobi, te sjedne. 77. I tebe će posaditi u zlatnome svome stolu. Npj. 1, 93. S druge strane uz desno koljeno posadio starog Jug-Bogdana. 1, 202. Taka tri čoveka nagju i dovedu, i posadivši jednoga do drugog, donese im se jelo i piće. Danica 5, 92. Turci ih sve posade na konje. Miloš 36. Sin tvoj, kojega ću posaditi mjesto tebe na prijesto tvoj, on će sagraditi dom imenu mojemu. Car. I. 5, 5. Isus zapovjedi da ih posade sve na gomile po travi. Prip. bibl. 127. — II. sa se, refleks. sich setzen, assido, consido. Rj. vidi sjesti 1. — Jakov reče ocu svojemu: Digni se, posadi se da jedeš lova mojega. Mojs. I. 27, 19. Isus zapovjedi da ih posade sve na gomile po travi. I posadiše se sve po sto i po pedeset. Prip. bibl. 127.

— **posagnuti**, pösagnem, v. pf. Rj. po-sagnuti. isp. v. pf. sagnuti, v. impf. sagibati. — 1) ein wenig niederbeugen, deflecto: Te j' na niže pušku posagnuo. Rj. kao malo sagnuti. — 2) sa se, refleks. sich ein wenig niederbeugen, se demittere. Rj. — Ujna moja, lijepa gjevojko! ak' ne želiš mlada poginuti, posagni

se dolje poponiže, ukazi mi pleći na Turčinu. Npj. 3, 198.

posagjivânje, *n. das Setzen, collocatio*. Rj. verb. od 1) posagjivati, 2) posagjivati se. — 1) radnja kojom tko posagjuje koga (na kako mjesto). — 2) radnja kojom se ljudi posagjuju (da sjednu).

posagjivati, posagjujem, *v. impf.* Rj. po-sagjujem. *v. impf.* posaditi. — 1) setzen, colloco. Rj. vidi sagjati, saditi 2 (u pjesmi), sjedati 3. posagjivati koga *n. p. na konja*. — 2) sa se, refleks. sich setzen, consido. Rj. posagjuju se *n. p. ljudi po travi da sjednu*. vidi sjedati 1.

posahnuti, pòsahnēm, *v. pf.* (u C. G.) verdorren, exareo, *cf.* posušiti se: Da Bog da svaka mi sreća posahnula, ne imala napretka, kao ova slamka po jutros (prekinuvsí slamku)! (Zakletva. Posl. 47). O bore, moj zeleni bore, sve tvoje grane posahle. Rj. po-sahnuti. *v. impf.* sahnuti, sušiti se. — Druga (zrna) povenuše i posahnuse. Mat. 13, 6. Ko će nas nahraniti mesa? . . . A sada posahnú duša naša, nema ništa osim mane pred očima našima. Mojs. IV. 11, 6. Pokošeno je kao trava i posahlo srce moje, da zaboravih jesti hleb svog. Ps. 102, 4. Posahnuse kosti naše i progje nadanje naše, propadosmo. Jezek. 37, 11.

posakrivati, posakrivâm, *v. pf.* po-sakrivati, *v. impf.* sakrivati. — 1) kao sve redom sakriti: Neki pobegnu na druge države, a koji ostanu onamo, oni posakrivaju svoja imena, i pomiješaju se među prostake i siromaha. Danica 2, 76. — 2) sa se, refleks.: Pobiju više od 30 Curtinovaca, a ostali se razbjegnu i posakrivaju. Danica 3, 207.

posalac, pòsaoca, *m. hyp.* od posao: bolje je kakvog posalac raditi nego besposlen sjediti; daj mi kakvog posaoa da ne sjedim besposlen. *cf.* posalak. Rj.

posalak, pòsaoka, *m. hyp.* od posao: imam neki mali posalak. *cf.* posalak. Rj.

posalidžati, džâm, *v. pf.* (u Risnu) pflastern, lapide sterno, *cf.* pokaldrmiti. Rj. po-salidžati. *isp.* salidž (kaldrma).

posaljânje, *n. verb.* od posaljati. radnja kojom tko posalja *n. p. meso*.

posaljati, pòsâljam, *v. impf.* vidi *v. pf.* posoliti. Stulli. solju posipati.

posâmce, *adv.* einzeln, gesondert, seorsum, *cf.* napose. Rj. i syn. onđeje. po-samce.

1. **pòsan**, pòsna, *adj.* vidi postan. Rj. posan (mjesto postan) je prema drugim padežima bez t.

2. **posan**, *praeos.* u Stullija: posem (post, deinceps.). od toga će biti postalo posan krivim izgovorom. *isp.* poslije. — Ženu pokara i sjetuje da posan sega bolji opaz ima. Npr. 213. *isp.* po sem sega i po tom toga. Stulli.

posânuti, pòsanēm, vidi posahnuti. Rj.

pòsao, pòsla, *m. (pl. gen. posálâ i pòslōvâ)*. Rj. *hyp.* posalac, posalak. — 1) das Geschäft, negotium: ne valja ti posao, du hättest das nicht thun sollen. Rj. — 2) Arbeit, labor: ljetni posao, otišao na posao. Rj. vidi rad. — primjeri za 1) i 2). čovjek posao čini, učini; opravlja, opravi; otpravlja; posluje; radi, izradi; vrši, izvršuje, svršuje (savršuje), svrší. Bazdrkati, bez posla hodati. Rj. 12b. Kod svoje kuće radi svoje domaće poslove. Rj. 14b. Brkaonica, kad se kakav posao pobrka. Rj. 44a. Vadivijek, kakav težak posao ili zao put, gdje čovjek svoj život gubi. Rj. 51b. Na kule na vile (*n. p. razbi kakav posao*). Rj. 61b. Vojštití s djecom, t. j. imati posla s njima. Rj. 71a. Koji svoj posao najprije svrší. Rj. 79a. Dokle si do-tjerao (kakav posao)? Rj. 135a. Zabrkatí kakav posao. Rj. 164b (*isp.* brkaonica). Upravlja seoskijem poslovima. Rj. 279b. Ide mu posao natraške. Rj. 409b. Otkakoče žena posao. Rj. 476a. Povukuša, koji se od kuka posla potuče natrag. Rj. 515b. Pogrijevcí, 2) posao kakav, koji se po drugi put počinje. Rj. 517b.

Podrepi se kakav posao pa ne može više da ide u napredak. Rj. 524a. Pristaje mi u posao. Rj. 598b. Razvlačiti, razvući posao kakav. Rj. 629b. (odgagjati, odgoditi). Ne će moći ni velja sjekira raspriť (kad je kakav smeten posao megju kim). Rj. 641b. Trgovlačiti, razvlačiti kakav posao. Rj. 746b. Uplakati se, kao uvući se, *n. p. u kakav posao*. Rj. 784b. Uprtiti se u kakav posao, t. j. primiti ga se, zaplesti se u nj. Rj. 786a. Utrgnuti se *n. p. od posla*, vidi pretrgnuti se. Rj. 792b. Hvatiti se brda, posla. Rj. 803b. Učitelj je išao na drugo mjesto, ili se primao kakoga sa svijem drugoga posla. Rj. 842a. Civuti polazeći na posao nekakav zapovede materi da ga ispeče pa kad dogju doveče s posla da ga pojedu. Npr. 139. Koliko se ovaj posao čini lasan toliko je i još više širok i dugačak. III. Babine sreće (kome posao ide u nazadak). Posl. 10. Brže sedlo nego konj. (Kad ko preko mjere hita, pa kvari svoj posao). 29. Svak nek gleda za se. (Svak neka gleda svoj posao, a u tugj neka se ne miješa). 46. Gje oči ogledaju tu je i pamet u poslu. 76. Žut posao! (Zlo, rgjavo). 81. Ide mu posao kao čarapin početak (ružno). 96. Mnogi posao tesko je jednome čoku učiniti. 112. Ko svojih posala nema, tugje prebira (ili pretresa). 153. Ko svoj posao čini, ruke ne brlja. 153. Ko se u gospodskom poslu prekine, ne valja mu zvoniti. (Gospodski se dakle posao radi kao od bijede!) 156. Ne može mu kolač na ruku da naigje. (Ne ide mu posao za rukom). 205. Opravio posao kao Petronije na Braičima. 240. Puši mu se kika! (Kad je ko u velikome poslu i u brizi). 267. Svršen posao. (Gledaj: Mirna Bačka). 283. Traljav posao. (Nije kao što bi trebalo). 320. Šaren posao. (Nije čist, kao što bi valjalo). 351. Milaković naskoro po tom otide odande narodnim poslovima. XXV. Tko svoj posao opravlja, ruka ne kalja. DPosl. 134. Na sve strane Čupić posla ima. Npj. 4, 190. Razumjevši, da svi na jedno mjesto jednim poslom idu. Danica 2, 124. Stane oklijevati u poslu. 3, 140. Nadajući se, da će sebi i svojim krđulijama naći posla, ili kod Srba, ili kod dahija. 3, 166. Tako se Srpski poslovi . . . zamrse. 3, 177. Koji se onlje desio svojim poslom. 3, 187. Pored tugjijeh jezika kojima poslove službene rade. Kov. 14. Sve poslove svoje pisali su Srpski. 37. Oni se izmegju sebe dogovore kad će i kako koji svoj posao izvršivati. 53. Ovo je posao samo ženski, a muškarcí se ni od jedne strane u nj ne miješaju. 96. Mladena i Jugovića sa svim da isteraju iz narodnih poslova. Miloš 23. Svršivao je druge različne narodne poslove. 49. Obojica imaju posla oko toga. 71. Glavni im je posao, da paze na rgjave ljude. 192. Eto posla za pjesmu! Npj. 1, XXVII. Mojih književnih poslova. 1, LXII. Pored ostalih mnogotrudnih poslova. 3, V. Radeći poljski posao. 4, XXIX. Plete se u posao, kojega ne razumije. Odg. na ut. 9. Pravljenje je novijeh riječi težak posao za svakoga čovjeka. Pis. 14. Koji ljudi ne razumiju svoga posla. 26. Kad je ko imao makar kaka posla kod sovjeta. Sovj. 9. Meni se ovaj nepovoljni i žalosni posao tako onda uvrtio u pamet, da . . . 21. Što se poslovi Srpski zamute i zapletu još većma . . . Rodofinik je bio vrlo pametan i u svome poslu vješt čovjek. 36. U ministarstvu inostranijeh poslova. 37. Popečitelji . . . unutrašnjeh poslova . . . vojničkihih ili ratnijeh poslova. 50. Sve su poslove otpravljali u društvu, samo što se svaki popečitelj sam potpisivao na onome poslu koji je bio od njegove struke. 58. Kuriri se ne šilju svake negjelje, nego samo kad se dogodi posao za njih. Straž. 1887, 14. Ili bi privatni sekretar morao savršivati posao i onoga (sekretara)? 1887, 382. Drugi se trudiše, a vi u posao njihov ugjoste. Jov. 4, 38. Ako li duhom poslove tjelesne morite, življecete. Rim. 8, 13 (die Werke des Fleisches). Ne budite u poslu lijeni. 12, 11. Postaviše nad njima nastojnike da ih muče teškim poslovima. Mojs. II. 1, 11. Valja navaliti

poslove na te ljude. 5, 9. *Svršujte poslove svoje* koliko dolazi na dan. 5, 13. *Sluge* vaše i *magarce* vaše uzimate, i *obrtati na svoje poslove*. Sam. I. 8, 16. Da nije *Joavov posao u svemu tome što činiš?* II. 14, 19. Koji upravljahu *narodom koji poslovaše taj posao*. Car. I. 5, 16. Videći Solomun mladića *da nastaje za poslom* postavi ga nad svijem dancima. 11, 28. *Vršeći sve poslove*. Dnev. I. 6, 49. *Imahu posta oko* žrtava. II. 35, 14. *Da nastoje nad poslom oko* doma Gospodnjega. Jezdr. 3, 8. Juda se radovaše sveštenicima i levitima *što stajahu na poslu*, i izvršivahu što im je Bog njihov zapovjedio. 12, 44. Stefan da bi *pokvario bratu posao*, trebaše i sam onako da postupi. DM. 19. Po tome je ondje i pod odgovor padao samo onaj koji je kriv i samo je s njim zakon imao *posla*. 296. Opšte jemstvo bilo primijenjeno *poslovima između Srba i Dubrovčana*. 298. Malo je vijeće imalo vlast samo *svršivati državne poslove*... On je *otpravljao sve znatnije i izvanredne poslove*. 341. Ako mi javiš da i sam to želiš, *ja ću odmah za posao*, eda bih ti pokazao kako je. DP. 68. Da je *pristavu išlo u posao* samo što se nareguje. DRj. 2, 440. O *poslu koji imaju latinske riječi* tako upotrebijene veli Grim... Ogled V. Koliko je i za *same istorijske poslove Svetić spreman*, pokazao je i posebice. O Sv. O. 6. Ako se i razlikuju korijeni i nastavci *poslom koji imaju u osnovi*, ipak ni nastavci nijesu ništa drugo nego osobiti korijeni. Osn. 1. Preko bečkog ministarstva *poljnih poslova*. Pom. 48. Ja ne mogu to primiti u naš *posao*. Rad 1, 119.

posaobina, f. vidi poslanstvo; die *Gesandtschaft*, *legatio*: Pripovijeda Filip i o pomenutoj *posaobini papinjoj*. Glas. 21, 278. *isp.* poslanik, poklisar. — *posao-bina*, *prva osnova u poslata*. *riječi s takim nast. kod* čazbina.

posapina, f. *cutis dorsi animalium*. Stulli. *koža na supima*. — za *obličje* *isp.* *polegijina*, *pohrptina*.

posastavljati, v. *vljam*, v. *pf.* *po-sastavljati*, kao *malom sastaviti*. v. *impf.* *sastavljati*. — Bosna, 2) zemlja na pomenutoj rijeci, s kojom su vremenom gospodari njezini *posastavljali i druge obližnje*, pa su se i sve zajedno zvale i zovu Bosna. Daničić, ARj. 559a.

posati, *pösēm*, v. *pf.* Rj. *po-sati*. vidi *posisati*. v. *impf.* *sati*, *sisati*. — 1) *aufsaugen*, *exsugo*, *lactor*. Rj. — Umiljato *jagnje i dvije ovce pose*. Posl. 333. — 2) *posale* ovce, t. j. bez volje onoga čije su, *sastale* se s jaganjcima i jaganjci ih poslali te se već ne mogu pomusti, *haben gesäugt*, *lactarunt*, *posale* krave. Rj. — Kudijengogj *passaše, posaše* (n. p. *ovce* ill *krave*, i znači: *Kako je gogj bilo, ele se šteta učinila*). Posl. 162. *Natmurio* se kao da *su mu krave posale*. 191.

Posavae, *Pösävca*, m. *der Anwohner der Save*, *Savi accola*, *circumsavanus*. Rj. *čovjek iz Posavlja*.

Posavina, f. vidi Posavlje. *kraj pored Save*. — Kažu da slijepci ovijem (gegavačkim) jezikom osobito govore u Slavoniji i u *Turskoj Posavini*. Rj. 85a. *Pocerina*. Tako je postala i *Podravina i Posavina*, kojih riječi nema u Vukovu rječniku. Osn. 165.

posavjetovati, *posävjetujēm*, v. *pf.* Rj. *po-savjetovati*. v. *impf.* *savjetovati*. — 1) *berathen*, *consilium dare*: *Nauči me i posavjetuj me*. Rj. — *Mladen ga prokara i posavjetuje*, pa mu oprosti. Sovj. 57. — 2) *sa se, reciproč.*: *Ako ćemo uzeti, da je onaj što skrpio, kojega čovjek u čemu zapita i s njime se posavjetuje*, onda bi se... Odg. na ut. 20. Ja bih rekao, da se *mjesto toga prepiranja posavjetujemo*: ili je *pravljenije*... Pis. 58. vidi *domenuti se*.

Pösävka, f. *Eine von Posavlje, circumsavana*. Rj. *žena iz Posavlja*.

Pösävlje, n. *die Gegend längs der Save, circumsavana regio*. Rj. *Posavlje, kraj pored Save*. vidi *Posavina*. — *Bogdan uze Srijem zemlju ravnu, Srijem zemlju i ravno Posavlje*. Npj. 2, 626.

Pösävskī, *adj.* *von Posavlje, circumsavanus*: *Ze-*

lene l' se *lugovi posavski*. Rj. *što pripada Posavlju ili Posavini*.

↳ **pösebicc**, (u Risnu) naučio *posebice*, t. j. sam od sebe, *von selbst, ipse, sine magistro*. Rj. *po-sebice, kao po sebi, od sebe*. — Koliko je i za same istorijske poslove Svetić spreman, pokazao je i *posebice* »Duhom Srbskoga naroda«. O Sv. O. 6.

↳ **pösebina**, f. (u Dalm.) zemlja koja sama sobom upravlja, *Gemeinstaat*: Dok su Poljica bila *posebina*. Rj.³ *po-sebina, zemlja koja je na po se, sama za sebe*. vidi *republika*.

↳ **pösebnī**, *adj.* *einzeln, singulus*. Rj. *isp.* pojedini. — *Novo vlastelstvo, koje se, odvojivši svoje koristi od koristi postojbine i družine, raspade na posebne ljude*, koji tražiše samo svoje koristi. DM. 114. Nijesu samo *posebni ljudi* dobijali pisma na držanje baština, nego su i cijeli gradovi čuvali pisma... 280.

poséćī, *pösëgnēm*, v. *pf.* Rj. *po-seći*. vidi *posegnuti*. v. *impf.* *posezati*. — 1) (u C. G.) za koga, *sich annehmen, suscipere et tueri*: ja bih tako i za njega posegao. Rj. u *prenesenom smislu, kao zaštititi koga i potpomoci*. vidi *zauzeti se* 2 (za koga). — 2 a) u *pravom smislu*: *Neprijatelj poseže rukom na sve drage stvari njegove*. Plač 1, 10. — b) *sa se, refleks.*: »*Nä der, Mile, pa se napij vina!*« *Uze Mile, pa mu se poseže*, Halilovu ruku poljubio. HNPj. 4, 334 (*isp.* *poletjeti ruci*).

pösedlica, f. vidi *podsedlica*. Rj. *po(d)-sedlica, pod sedlom prostirka*.

posëgnuti, *pösëgnēm*, v. *pf.* (u C. G.) vidi *poseći*. Rj. *po-segnuti*. v. *impf.* *posezati*.

pösele, (u C. G.) *von nun an, posthac, cf.* *posad*. Rj. *adv.* *po-sele (suprotno dosle)*. vidi i *odsele, osele, odsad*.

pöselica, f. (u C. G.) malo selo, *zaselak*: U Stubicu, malu *poselicu*. Rj. *po-selica*.

posëriš, *poseriša*, m. n. p. *izbili ga do poseriša (im Scherze, usque dum cacaret)*. Rj. *dok se posrao (kuže se u šali)*. *isp.* *posranje*. — *riječi s takvim nast. kod* blutiš.

posërko, m. (*ein mütterliches Scheltwort*) *du kleiner Scheisser! cacator parvulus*. Rj. *po-serko*. *isp.* *posrati se*. vidi *posro*. *kaže mati djetetu kao karajući ga*. *isp.* *popiško*. — *riječi s takvim nast. kod* bakpo.

↳ **pösestrima**, f. *die Wahlschwester, quam sororem appello*. Rj. *po-sestrima, žensko koje se posestrimi, uzme se na mjesto sestre*. — Da li je se *paša pomamio?* Da on uzme *sunčevu sestricu, daničinu Bogom posestrimu!* Npj. 1, 158.

pösestrimīn, *adj.* *što pripada posestrimi*. — *Polubrat, 2) brat pobratimov ili posestrimin*. Rj. 535a.

↳ **pösestrimiti**, *mīm*, v. *pf.* *eine zur Schwester wählen, sororem appello aliquam*. Rj. *po-sestrimiti ženu, uzeti je za posestrimu, namjesto sestre*. vidi *posestriti*. v. *impf.* *sestrimiti*.

↳ **pösestriti**, *strīm*, v. *pf.* vidi *posestrimiti*. Rj. *posestriti*. v. *impf.* *sestriti*. — *Vilenik, čovjek kojega je vila bila ustrijelila... po tom je on posestrio*. Rj. 62a. *sa se, pass.*: *Kakogod što se čovjek u snu ili na javi pobrati (osim crkve), tako se može i žena posestriti i pomateriti*. Rj. 512a. *sa se, reciproč.*: *Tu se staše, te se povratiše, pred kadijom te se posestriše*. Herc. 204.

pösezānje, n. *das Annehmen, susceptio*. Rj. *verb.* *od posezati, radnja kad tko poseže za koga, ili (rukom) poseže na što*.

pösezati, *pösežēm*, v. *impf.* Rj. *po-sezati*. v. *pf.* *poseći, posegnuti*. — 1) (u C. G.) *sich annehmen, suscipere ac tueri*. Rj. u *prenesenom smislu: posezati za koga, kao zaštitivati ga i potpomagati*. vidi *zauzimati se za koga*. — 2) u *pravom smislu: posezati rukom na što*. *isp.* *poseći* 2.

posigrati se, *pösigrām se*, v. r. *pf.* *recipr.* *po-sigrati se (malo), vidi* *poigrati se*. v. *impf.* *sigrati se (igrati*

se). — »Hodi, pobro, da se posigramo, ti korunom, a ja ću jabukom.« Pa skočiše, te se posigraše. Npj. 2, 82.

pōsijati, jēm, v. pf. säen, setzen, sero (šenicu, lan, dinje); posijati riječ, t. j. pustiti je među ljude. Rj. po-sijati. v. pf. sijati. — Djevojke metnu na Ivanj dan u lonac zemlje i u nju posiju nekoliko zrna šenice. Rj. 216a. Posijao žito na ozim. Rj. 451a. Uzorah tri stotine dana, te sve posijah šenicu. Npr. 165. Posijao bundeve. (Kaže se kad ko padne). Posl. 256. Takove glasove Živković poseje po narodu. Danica 5, 41 (poseje u ist. govoru mj. posije). Ludo ćete posijati glave. HNpj. 4, 191 (= izgubiti). Sad ćeš naše posijati glave. 4, 286.

pōsije, pōsija, f. pl. vidi mekinje. Rj i syn. ondje. po-sije, isp. posijati.

posijecanje, n. verb. od posijecati. radnja kojom tko posijeca n. p. kamen vodenični.

posijecati, pōsijecām, v. impf. po-sijecati. vidi sjeći 2. v. pf. posjeći. sa se, pass.: Oskrt, čim se posijeca kamen vodenični. Rj. 483.

pōsijek, m. (u C. G.) vidi pokolj: on je bio na taj posijek. Rj. po-sijek. isp. posjeći. vidi i zakolj, poklače.

posijelo, n. (u C. G.) vidi sijelo. Rj. po-sijelo. isp. posjedjeti. vidi i posjed.

pōsilati, v. impf. po-silati. isp. silati. vidi pošiljati. v. pf. poslati. — Posilat' od Iruda do Pilata. DPosl. 98.

posilaziti, žim, v. pf. po-silaziti, kao pomalo sići, sići jedno za drugim. v. impf. silaziti. — Kad posilaze s kola, idu upravo u sobu. Živ. 311.

pōsiliti se, pōsilim se, v. r. pf. Rj. po-siliti se. — 1) vidi osiliti se: Turci su se pōsilili ljuto. Rj. postati silan 1. vidi pohasiti se. v. impf. siliti se. — Ali si se bolan pomamio, ali si se silom pōsilio, što odmečeš raj u Turaka? Npj. 4, 439. Da se raja pōsilila i da se odmeče. Danica 3, 168. Zato se ovi Turci opet malo posile, i u gradovima stanu vladati gotovo kao i pre. 5, 47. — 2) (u C. G.) hochmüthig werden, superbus fio, cf. ponijeti se: Posilio se ka' i šogav kapićom (s kapićom. Posl. 256). Rj. vidi syn. kod ponijeti se. — Uzobijestiti se, pōsiliti se od dobra. Rj. 774b. No se voda, kume, pōsilila, e se hoće od Hrista posvetit'. Npj. 1, 123. Duh mu se pōsilu u oholosti. Dan. 5, 20.

pōsinacki, adj. dem posinak gehörig, tož posinak. Rj. što pripada posincima ili posinku kojemu god. — Jer ne primiste duha ropstva nego primiste Duha posinackoga. Rim. 8, 15.

pōsinak, pōsinaka, m. Rj. po-sinak. vidi posinko. isp. posiniti. — 1) der Wahlsohn, quem filium appello. Rj. koji je nazvan sinom. — Naj to tebe, moj posinče Grujo! Npj. 3, 22. Crni Gjorgije njega postavi vojvodom Pocerskim, i nazove ga svojim posinkom. Danica 4, 28. — 2) der angenommene Sohn, filius adoptivus. Rj. koji se uzme namjesto rođenoga sina.

pōsinaštvo, n. stanje posinacko. — Ima riječi 84. koje sam ja načinio . . . pōsinaštvo, neznaboštvo. Nov. Zav. VII. Izrailjci, kojijeh je pōsinaštvo i slava. Rim. 9, 4. Da ponovi duh, da daruje pōsinaštvo. DP. 188.

posiniti, pōsinim, v. pf. (cf. prisiniti. Rj. 3). Rj. posiniti. v. impf. posinjivati. — 1) Sohn nennen, filium appello. Rj. posiniti koga, nazvati ga sinom. — Pošlji knjigu Marku Kraljeviću, posini ga Bogom istinjijem . . . »Bogom sinko, Kraljeviću Marko!« Npj. 2, 390. Ali zbog politike nije mu (Suleman-paša Miloš) ništa mogao činiti, nego ga još posini. Miloš 56. sa se, pass.: Kakogod što se čovjek u snu ili na javi pobratu (osim crkve), tako se može i posiniti i počiti. Rj. 512a. Kad se sini: Bogom sinko, Kraljeviću Marko . . . kad se već posini: Brže da si, moj po Bogu sinko! Daničić, ARj. 477a. — 2) an Sohnes Statt annehmen, filium adopto. Rj. posiniti koga, uzeti ga namjesto rođenoga sina. vidi prisini-

niti. — Kad dijete odraste, odvede ga ka kćeri Farao-novoju, a ona ga posini. Mojs. II. 2, 10. Novo čedo crkve izvadi se iz vode, u tajni rođeno i posinjeno Bogu Isusom Hristom. DP. 189.

pōsinko! (kao voc. od posinak, i to najviše se čuje u pjesmama): Moj posinko, Kraljeviću Marko! Rj. voc. od posinak: posinče.

posinjēnje, n. verb. od posiniti. djelo kojim tko posini koga. — Ima riječi 84 koje sam ja načinio . . . posvećenje, posinjēnje, poslušanje. Nov. Zav. VII. Uzdišemo čekajući posinjēnja i izbavljenja tijelu svojemu. Rim. 8, 23 (die Annahme zu Kindern).

posinjivānje, n. verb. od posinjivati. radnja kojom tko posinjuje koga.

posinjivati, posinjujēm, v. impf. po-sinjivati, koga, primati ga za sina, nazivati ga sinom. v. impf. prosti siniti. v. pf. posiniti. sa se, pass.: Kad se sini: Bogom sinko, Kraljeviću Marko. kad se već posini: Brže da si moj po bogu sinko! i posinjuje se Bogom: Posini ga Bogom istinjijem. Daničić, ARj. 477a.

posipāč, posipāča, m. (u Dubr.) pijesak što se njim pismo posiplje, der Streusand, pulvis scriptorius. Rj.

pōsipanje, n. Rj. verb. od pošipati. — 1) radnja kad tko posipa n. p. pismo pjeskom (das Bestreuen, conspersio. Rj.) — 2) radnja kad tko pōsipa n. p. cvijeće vodom (das Begiessen, Beschütten, perfusio. Rj.)

pōsipati, pām (pljēm), v. impf. Rj. po-sipati. v. pf. posuti. — 1) bestreuen, conspergo. Rj. — Pepelom s česnice posipaju svilene bube, da ih bude dosta ka i prašaka u pepelu. Rj. 35a. U Boci varicu nose i na vodu i njome posipaju vodu. Po tom idu te posiplju njome uljanike. Rj. 54b. Gledala ga draga sa pendžera, gledajući ružom posipala, posipljući tiho govorila. Npj. 1, 462. sa se, pass.: Posipač, pijesak što se njim pismo posiplje. Rj. 547b. — 2) beschütten, perfundo. Rj. — Uljiti, pošipati uljem n. p. jelo. Rj. 780a. Sa čaše se vino prosipaše, posipaše svilu i kadivu. Npj. 3, 23. Nosi ibrik u desnici ruci, te posiplje po bašči cvijeće. Herc. 95.

pōsipka, f. vidi vatralj. Rj. vidi i masha*, ožeg 1. kuhinska lopata (za prenošenje vatre). po-sipka. isp. posipati.

posipūšta, u pripovijeci: čorba čorbušta, popa posipūšta (Posl. 349). Rj. riječ načinjena u šali po govoru popovskom i kalugjerskom, koji u narodni jezik miješaju riječi stare Slovenske iz crkvenih knjiga. isp. letušti.

posirotjeti, u Rj.: posiroćeti, posiroćim, v. pf. (u Grahovu) vidi osirotjeti: Što mi slomi dvije puške male, to ću, ljubo, posiroćet' teško. Rj. po-sirotjeti, postati sirota. — Osirotjeti, posirotjeti. Korijeni 44.

pōsisati, sām (pōsišēm), vidi posati. Rj. po-sisati. v. impf. sisati, sati.

pōsitan, pōsitna, adj. po-sitan, kao prilično sitan. isp. po (složeno sa adv.) i sitan. — Sve su pod no-gama osjećali nekako positno kamenje. Rj. 730b.

pōsitiv, m. prema komparativ, koje vidi, positivus (gradus). — Sačuvao se starinski komparativ u adj., od kojih nema positiva. Rad. 26, 25. Dolazi samo positiv kao komparativ, prelazeći sa »naj« u superlativ. 26, 72.

posjahivati, posjahujēm, v. pf. po-sjahivati, kao pomalo sjahati, sjahati jedan za drugim. v. impf. sjahivati. — Kako me ugledaju, a oni svi posjahuju s konja. Danica 3, 169.

posjećenije: U negjelju na osjećenije biće dosta i posjećenije. Rj. 471a. gen. od nom. posjećenija (prema miješanja, pisanija, prokletija, i t. d.)? ili verb. od posjeći sa starijim nastavkom, da bude prema osjećenije?

pōsjećanje, n. verb. od posjećati. radnja kojom tko posjeća koga.

posjećati, čam, v. *impf. visitare*. Stulli. *vidi* pohagjati, i *syn. ondje. v. pf. posjetiti*.

posjeći, posijedem, v. *pf.* Rj. po-sjeći. v. *impf.* posijecati. — **I. 1)** koga, *abhauen, niederhauen, caedo*: posjekli ga Turci. Rj. — Ah nemojte me ubiti, a proste vam moje ruke, *ero ih posijecite*. Npr. 131. Devet divova . . . njima svijema glave posječene . . . koji ih je posjekao. 192. Manu sabljom, *posiječe mu glavu*. Npj. 4, 318. — **2)** *posijeci po* jednom prstu, boli, *posijeci po* drugom, boli (Kad ko hoće da kaže da mu jednoga — n. p. gjeteta — žao kao i drugoga. Posl. 256), *schneiden, scindendo vulnero*. Rj. kao *sijekući raniti*. — Murat njega *posječe po glavi*, Pero rukom ranu pritisnuo. Npj. 4, 87. — **3)** vodenicu, *die Mühlsteine aufklopfen, exacuo*. Rj. *vidi* pobiti (kamen vodenični) 4. — **II. sa se.** — **1)** *refleks. sich schneiden, hauen (in den Finger, Fuss), scindendo vulnero*. Rj. *sijekući raniti se.* — **2)** *reciproč.* (u C. G.) s kim, *sich duelliren auf den Degen, ferro cum quo decernere*. Rj. *posijeku se n. p. dvojica sabljama na mečdanu*.

posjed, m. (u Dubr.) *vidi* sijelo, posijelo: idem na *posjed*; kamara od *posjeda (Besuchzimmer)*. Rj. *posjed. isp. posjedovati. vidi* i *posjedak. isp. pohod 2, i syn. ondje.*

posjedak, posjetka, m. (u C. G.) *vidi* sijelo. Rj. *vidi* i *posjed. i syn. ondje.*

posjedanje, n. *das Aufsitzen, conscensus equi*. Rj. *verb. od 2* posjedati, *radnja* kojom tko *posjeda n. p. konja*.

1. posjedati, dām, v. *pf.* — **1)** *sich setzen (einer nach dem andern), consido*. Rj. *po-sjedati (neprelazno), sjesti jedan za drugim.* — U Bačkoj momčad *posjedaju na konje* pa po polju vijaju Božić. Rj. 35a. «E vala, dobro kad je tako, sjedi», pa svi *posjedaju* oko vatre. Npr. 190. Onda oni *posedaju svaki na svoju galiju* te pogju kući. 242. Onda igračice i pjevačice *posjedaju na večeru*. Kov. 57. Zapovjedi narodu da *posjedaju po travi*. Mat. 14, 19. — **2)** *prelazno. posaditi sve jednoga za drugim*: Velike djevojke *posjeduju malu djecu*, pa više svakoga stane po jedna. Rj. 333b.

2. posjedati, dām, v. *impf.* konja, *aufs Pferd steigen, conscendo equum*. Rj. *po-sjedati. vidi* uzjahivati v. *pf. posjesti, posjednuti.*

posjediti, dīm, v. *pf.* Rj. *po-sjediti. vidi* posjedjeti. v. *impf. sjediti.* — **1)** *ein wenig sitzen, paulum sedeo*. Rj. (*mulo*). — Pa onda otide u kuću. Pošto u kući malo *posjedi* i vidi da niti ko dolazi ni se šta gotovi, izigje opet na polje. Posl. 199. — **2)** *posjedice*, t. j. počekačeš, *warten, manere*. Rj. — Pošto onje *posjedi* nekoliko dana . . . namisli, da ide u Bijograd. Danica 3, 208. Onde kod kuće *posedi* nekoliko dana, dok razbere dokle su Turci zašli u zemlju. Miloš 53.

posjedjelnik, m. *dan u koji se ljudi posjeduju, idu jedan drugome u posjede, u pohode? Besuchstag?* — Ponedjelnik je sveti *posjedjelnik*; utornik — zapornik. Megj. 317. *šaljivo ime ponedjeljnika*. M. Gj. Milićević.

posjedjeti, posjedim, v. *pf. vidi* posjediti. Rj.³ — *pospavati, popjevati, posjedjeti, ein wenig, paululum*. Rj. 510a.

posjednica, f. (u Boci) — **1)** *vidi* sijelo. Rj. *valja da ona koja posjeduje koga ili koja se posjeduje s kim, ili ide na sijelo.* — **2)** *quae possidet*. Stulli. *koja posjeduje što. vidi* imalica.

posjednik, m. **1)** (u C. G.) *vidi* sijelo. Rj. *valja da onaj koji posjeduje koga ili se s kim posjeduje, ili ide na sijelo.* — **2)** *koji posjeduje što. vidi* imalac. — *possessor*: Posjednik pristolja Isukrstova. Stulli.

posjednuti, dnēm, v. *pf.* *po-sjednuti, uzjahati. vidi* posjesti. v. *impf. 2* posjedati. — Zlatija se stade

opremati . . . *Posjednula debela glogata*. Npj. 3, 201. — *Posjednuo krilata glogata*. 4, 170.

posjedovanje, n. *das Besuchen, visitatio*. Rj. *verb. od* posjedovati, (i se). — **1)** *radnja* kojom tko *posjeduje koga, ili se s kim posjeduje. vidi* pohagjanje. — **2)** *radnja* kojom tko *posjeduje, ima što.*

posjedovati, posjedujem, v. *impf.* Rj. *po-sjedovati.* — **1 a)** (u Dubr.) *pohoditi, besuchen, invisere, cf. polaziti, pohoditi, obilaziti*: posjedovao sam njega, i posjedovao sam danas. Rj. *iz tumačenja i iz primjera razbira se, da je glagol i v. pf. vidi i pohagjati.* — **b)** *sa se, reciproč.* (u Dubr.) s kim, t. j. *ići jedan drugome, einander besuchen, invisere se invicem*. Rj. — **2)** *possidere. posidovati. iz* Kačića. Stulli. *posjedovati što, imati.*

posjek, m. — **1)** *vidi* zimina. Rj. *po-sjek. isp. posjeći 1, kao zaklati* na posjek, *na zakolj (svinjče ili goveče).* — **2)** Tko melje u *posjek*, kruh mu hrsta. DPosl. 130. Zasuk' u *posjek*. 156. *posjek*, valja da je krupno mlivo. XV. *isp. posjeći 3.*

posjeka, f. *das Niederhauen, caesio*: Ja ću imat' braću od osvete, ja ću imat' sablju od *posjeke*. Rj. *po-sjeka, isp. posjeći 1.* — *sablja od posjeke isp. posjeklica.*

posjeklica, f. *die Niederhauerin (Epitheton des Säbels), quae caedit*: On pada me uhvati Šarina, a izvadi *posjeklicu čordu*. Rj. *epitet čordi, koja siječe (dobro). vidi kod riječi posjeka: sablja od posjeke.*

posjesti, posjedem (posjednem), v. *pf.* t. j. konja, *besteigen, conscendo equum*. Rj. *po-sjesti, vidi* posjednuti; *uzjahati. v. impf. 2* posjedati. — Pa *posjedoh* njegova *dorata*, odoh pravo gori Romaniji. Npj. 3, 3. Brzo dobre *konje posjednite*. 4, 146. Eto paše na noge skočiše, a na dobre *konje posjedoše*. 4, 258.

posjetiti, fim, v. *pf. visitare*. Stulli. *po-sjetiti (v. pf. je i prosti sjetiti se). vidi* pohoditi 1, i *syn. ondje. v. impf. posjećati.* — U Pešti sam tražio Vitkovića da ga *posjetim*. Straž. 1886, 511. Kazao je da će vas *posjetiti* ako uzima kad. 1886, 670. ovaj se *glagol ne nalazi drukčije u ovom značenju; i Vuk ga ne upotrebljava u dočnije vrijeme.*

posjev, m. (*za postanje isp. posijati*), *vidi* sjedba, i *syn. ondje.* Biće žnjetva bolja od *posjeva*. Šćep. mal. 38.

poskakati, poskākēmo, v. *pf. nach der Reihe aufspringen, omnes prosiliunt*. Rj. *po-skakati, kad svi redom skoče.* — Od stra' staše u Savu skakati . . . i Srbinji od stra' *poskakaše*, a u Savu vodu valovitu. Npj. 4, 285. Drugo pak *roblje pobegne* . . . no onde ne imajući ko da ga brani, *poskače u Moravu*. Miloš 93.

poskakivanje, n. *das Hüpfen, Springen, exsultatio*. Rj. *verb. od* poskakivati. *radnja* kojom tko *poskakuje.*

poskakivati, poskākujēm, v. *impf. hüpfen, exsulto*. Rj. *po-skakivati. v. pf. poskočiti.* — Nije li tebi (Moave!) Izrailj bio podsmijeh? kad god govoriš o njemu *poskakuješ?* Jer. 48, 27. Konji topoću, i kola skaču, *konjanici poskakuju*, i mačevi se sjaju. Naum 3, 3.

poskānje, n. *das Herbeilocken des Kalbes, Lammes, das pos pos-sagen, cum allicio vitulum aut agnum voce pos, q. d. veni ad lactandum (posati)*. Rj. *verb. od* poskati. *radnja* kojom tko *poska tele ili jagnje.*

poskapati, poskapljēmo, v. *pf. nacheinander umkommen, pereo alius ex alio*. Rj. *po-skapati (u praes. i poskapāmo, kao što se vidi iz primjera), kad nekoliko skaplju jedan za drugim n. p. od gladi.* — Velik strah ih popadne da u onoj pustinji od gladi ne *poskapaju*. Npr. 188.

poskati, skām, v. *impf. das Kalb oder Lamm locken, dico pos, alliciens vitulum aut agnum*. Rj. *vabiti tele ili jagnje uzvikom pos, posl v. pf. posnuti.*

poskidati, poskīdām, v. *pf. nach der Reihe her-*

abthun, demitto, demoveo. Rj. po-skidati, skinuti *ve redom.* vidi posnimati. v. *impf.* skidati. — *Poskidaše svijetlo oružje* i Turačke sa ramena glave. Npj. 4, 501. *Poskidajte zlatne oboce* što su u ušima žena vaših. Mojs. II. 32, 2.

poskikivānje, n. *das Aufschreien, stridor.* Rj. verb. od poskikivati. radnja kojom svinje poskikuju.

poskikivati, poskikujēm, v. *impf. aufschreien, strido.* Rj. po-skikuje svinjce, kad svak čas skikne. v. *impf. prosti* skičati. v. *pf.* skiknuti, *isp.* skika.

poskitati se, pōskitām (pōskičēm) se, v. r. *pf.* udariti u skitaju: Crna se kalugjerica po selu *poskitala.* Rj. po-skitati se. v. *impf.* skitati se.

poskočica, f. *die Tanzweise, das Kololied, cantus saltatorius.* Najviše se govori pl. *poskočice*, t. j. kao kratke pjesme, što momci govore i podvikuju u kolu kad igraju... *Poskočice* su gotove sve tako sramotne da ih osim kola ne smije niko ni pomenuti. Rj. *poskočica, isp.* poskočiti. — Ko imaše grlo pouzdano, *popijeva svatske poskočice.* Npj. 2, 544.

poskočiti, pōskočim, v. *pf. aufspringen, prosilio.* Rj. po-skočiti. v. *impf.* poskakovati. — »Zdrav, zdravljače! nov novljače!« ... Gdje koji uz to još *poskoče* prema mjesecu. Rj. 207a. A *poskoči* čelebija Grujo, pa dohvati laka dževerdara. Npj. 3, 18. Barjaktar *poskočivši* s barjakom nekoliko puta ispred kola i tamo i ano namjesti barjak. Kov. 65. Tada će *hromi poskočiti* kao jelen. DP. 314.

poskoro, adv. po-skoro, kao prilično skoro. *isp.* (složeno sa *adv.*) i skoro. *isp.* naskoro. — Sad gledajte i vi *poskoro* tako da otpišete. Straž. 1887, 285.

poskorūpiti, poskōrūpim, v. *pf. bestreuen, conspergo.* Rj. po-skorupiti, *posuti* 1. — skorup, *poskorupiti* (to je značenje tom glagolu došlo od »tvrdnuti« i upravo će reći: *posuti* tako da se čini kao da se uhvatio *skorup*). Korijen 238.

poskupac, pōskupca, m. (na Korčuli), **poskupak**, pōskupka, m. (u Dubr.) vidi mljezinac. Rj. vidi i mjezinac, mezimac. *sin* koji se posljednji rodi. — po-skupac (osn. u *skup*; rođen poslije svih *skupa*). Osn. 291.

poskupica, f. (u Dubr.) vidi mljezinica. Rj. vidi i mjezinica, mjezinica. *kći* koja se posljednja rodila. — po-skupica; *osnovu* vidi kod poskupac, poskupak.

poskūpjeti, poskūpim, v. *pf. im Preise steigen, theurer werden, fio carior, consto majori pretio.* Rj. po-skupjeti, *skupo, skuplje postati.* vidi oskupjeti, podražati, uzdražati. v. *impf. isp.* dražati. *suprotno* pojeftiniti, pojeftiniti. — Mala je molitva do skora bila u Srbiji za marjaš, a velika za groš, a sad valja da su i one *poskupjele.* Rj. 366b.

poskūpsti, poskūbēm, v. *pf. ausrupfen, evello:* Da mu zlatna ne *poskubu* perja. Rj. po-skupsti. vidi počupati. v. *impf.* skupsti. — *sa* se, *pass.:* Imaše (zvijer) krila orlova; gledah dokle joj se krila *poskuboše.* Dan. 7, 4.

poskura, f. (*angeeignet aus ποσσορζ*) *die Hostie, panis liturgicus.* Rj. vidi proskura, prosfora. *dem.* poskurica, poskura, proskura, od Grč. ποσσορζ, koje znači prinos; *Lat.* hostia. — Šenica se ovdje spominje radi koljiva, *poskura* i krsnoga kolača. Npj. 2, 4 (Vuk).

poskūrica, f. *dem.* od poskura. Rj. vidi proskurica, leturgija 2. — Baba klisara, baba što mijesi *poskurice.* Rj. 9a. *Paštrovskih poskurica* nema nigdje u narodu... Svaka imućnija kuća šalje svome manastiru po *poskuricu*, koja nije manja od 2 oke, a gdje-koje bivaju i od 5 oka; i tako se kalugjeri ne samo hrane *poskuricama*, nego ih i suše, te prodaju na more kao peksimet. Kov. 35.

poskūricara, f. baba što mijesi poskurice za crkvu, *die die Hostie bereitet, quae panem liturgicum parat.* Rj. vidi baba klisara. — riječi s takvim nast. kod badnjara.

poskurni, adj. *zur Hostie gehörig, panis liturgici:* Ne zna pseto za *poskurno* brašno (Posl. 199). Rj. što pripada *poskuri.*

poskūrnjača, f. *Art Apfel, pomi genus.* Ona može biti vrlo velika, nakisela je i kad se ustoji, prosipa se u ustima kao brašno. Rj. *jabuka* — *osn.* u poskura. riječi s takvim nast. kod ajgirača.

poskūrnjāk (proskūrnjāk. Rj.³), poskurnjāka, m. *der Holzschnitt, um die poskurica zu zeichnen, annulus (ligneus) signandae hostiae* (12, XP. NIKA). Rj. vidi slove 2. *ploča* na koju se peče *poskura.* — Krsni kolač (koji mora biti od šenična brašna u kiselu umiješen i našaran *poskurnjakom*). Rj. 306b.

poslāgati, pōslāžēm, v. *pf. zusammenlegen (von einer Menge), componere.* Rj. po-slagati, složiti mnogo *kojšta pomalo, ili sve redom.* v. *impf.* slagati.

poslānica, f. t. j. knjiga, *das Sendschreiben, epistola:* Tek što primiš *ovu poslanicu*, hitaj k meni odmah u Stambola. Rj. vidi i pisma, pismo 2. — Ona u ta čas *napiše knjigu poslanicu* te je *poslje* za njim po jednoj najvjernijoj sluzi, u kojoj mu piše da sutra... Npr. 120. *Poslanica Antu Kuzmaniću.* Slav. Bibl. 1, 90.

poslānik, n. *der Gesandte, ablegatus.* cf. poklisar. Rj. *isp.* poslanstvo, posaočina. — Pošlje mu knjigu istući gjevojku. Kad kralju knjiga dogje i vidi šta mu piše, on reče *poslaniku:* »Ja ti... Npr. 227. Da se pošalju *poslanici* u Rusiju. Danica 3, 219. Glasnik bezbožan pada u zlo, a vjeran je *poslanik* lijek. Prič. 13, 17. *Poslanik* Balabana bega k Dubrovčanima. DRj. 1, 30.

poslānstvo, n. vidi — 1) posaočina, *die Gesandtschaft, legatio.* — *Poslanstvo.* Glas. 21, 279 (ambasata). — 2) vidi poslanje, missio. Stulli.

poslānje, n. vidi poslanstvo 2, *missio.* Stulli. — Muči, moja sejo, ne tuguj, to je *poslanje* Božije, a što je od Boga, slagje je od meda. J. Bogdanović.

poslastice, pōslastice, f. pl. *die Schleckerei, Leckerbissen, cupediae, scitamenta.* Rj. *slatka jela.* vidi oklizotine, preslaćci, prijeslaćci, slatkiši. — Koji *jegjahu poslastice*, ginu na ulicama. Plač 4, 5.

poslati, pōsljēm (pōsljēm), v. *pf. senden, schicken, mitto.* Rj. po-slati, vidi odaslati, opraviti 2, oturiti 2, pratiti (v. *pf.*), spraviti 3. v. *impf.* pošiljati, posiliti, prosti slati. — Konj kojega je patrijar *poslao Šćepanu na poklon.* Rj. 44b. I njega *poslje* zet onako po travu... i njega uhvati u laži, i *poslje* kući neuzgoščena. Npr. 88. Šćer ga *poslje* da spava. 106. Napiše knjigu poslanicu te je *poslje* za njim po jednoj najvjernijoj sluzi. 120. Da mi ovu tvoju *devojk* *posljemo* u svet neka sebi sreću traži. 133. Car *poslje* po nju i uzme je za svoga sina. 141. Otide onom starcu da ga pita *kome ga je poslao* po svet. 155. *Poslju* za ovu proročicu da dijete babi. 213. Bilo bi ga dobro po smrt *poslati.* (Kad se ko kud *poslje*, pa za dugo ne dogje). Posl. 13. *Poslji* tuda na vojsku pak sjedi te plaći. 257. Pa je (*sablju*) preko *ondaš-njega* poglavara Ruske vojske *poslaj*te feldmaršalu Komenskome na dar. Danica 1, 80. Grci *posalju* na Srbe *anatemu.* Npj. 2, 113. *Posalje* im pozdrav. 3, 189. Nego ga je njegov stariji *poslao* u pomoć narodu Srpskome protiv Turaka. Miloš 24. *Ovoga* Bog za kneza i izbavitelja *posla.* Djel. Ap. 7, 35. *Poslah* u vas pomor kao u Misir. Amos 4, 10.

posleni, adj. n. p. dan, doba, *Arbeits-, Werk-, laborandi (tempus), (dies) profestus.* Rj. kad se *posluje.* vidi radni, poslovni.

poslenica, f. *die Arbeiterin, operaria:* Da su caru devet *poslenica.* Rj. koju *posluje*, radi *posao.* vidi radnica, radnica.

poslenik, m. *der Arbeiter, operarius.* cf. radin. Rj. koji *posluje*, radi *posao.* vidi i poslovač, radnik, radnik, težak *isp.* saratori. Žetve je mnogo, a *poslenika* malo. Molite se dakle gospodaru od žetve, da

izvede poslenike na žetvu svoju. Mat. 9, 37. Adoniram (bješe) nad carskim poslenicima. Car. I. 4, 6. Smrt . . . ihoga ali neumornoga umnoga poslenika. Rad 13, 164.

pōsljije. Rj. *vidi* poslijed, poslijen, poslim, pošlje, posljed.

I. prijedlog. — **1)** (*praep. sa gen.*) *nach, post.* Rj. *vidi* i posan, nakon, nakon, iza. — S ovim prijedlogom riječ u drugom padežu pokazuje da — **a)** što biva onda *kad' prođe vrijeme* koje sama znači; a vrijeme se može kazati nečim što je u njemu: *Poslije drugoga promišljanja i dogovora, dogovore se da jedan od njih svoga konja zakolje.* Npr. 7. *Posle nekoga vremena zmijina žena zatrudni.* 53 (*posle po istoč. govoru* mjesto poslije). *Poslije bāja kopljem u trnje.* Posl. 256. *Poslije oca iz lonca* (ješće se; može biti za to što ne će biti čanka ni trpeze?). 256. Kao molitvu pred jelom i *poslije jela.* Pis. 60. *u takom se dogovaju može genitiv misliti:* Tu je opet od prilike 1000 godina: od ovoga jedna polovina (500) pada prije rođenja Hristova, a druga (500) *poslije.* Priprava 83. *ovamo idu i oraki primjeri, u kojima kao da prijedlog poslije prelazi u adverb:* Naksjutra, *poslije preksjutra.* Rj. 392b. *Posle malo kad zmaj dogje . . . rekne svome konju:* »Šta ćemo . . . Npr. 26. *isp. pod II. 2:* Malo poslije. — **b)** kao što prijedlog iza mjestom zamjenjuje vrijeme, tako ovaj vremenom zamjenjuje mjesto *pokazujući red:* *Poslije Morave* ovo su najznatnije vode u Srbiji. Danica 2, 39. *Poslije njega (vezira) najveći je njegov čaja.* 2, 83. Valjalo bi, da je pjesma 81. odmah *poslije* 78.; tako bi i pjesmi 613. bilo priličnije mjesto iza 484. Npj. 1, VII. Koji je u Švedskoj vojsci bio prvi *posle princa.* Žitije 50. — *isp. Sint.* 276—277.

II. adv. — **2)** *nachher, postea.* Rj. *vidi* pōpāk. *isp. najposlije.* — Srešćeš prvo i prvo čovaka a on nosi živu orlušinu . . . *Posle* ćeš sresti drugoga. Npr. 69. *Malo poslije* evo ti onoga trgovca. 109 (*isp. pod I 1 a:* Posle malo). Te napija krasnu slavu Božju . . . vojvodi je to i *pre* i *posle.* Npj. 2, 301 (t. j. *I* *prvo* i *posljednje:* nigda više u svome dvoru ne će u slavu napijati. Vuk). Vojvode su sve te preminule, *neki prije a neki poslije.* 4, 528. Krsta mi se *poslije* tužio. Sovj. 49. Jer su postale *posle nego* što je garda uregjena i postala. Žitije 8. Na tri godine *poslije.* Bukv. 38. *u ovom primjeru poslije kao da znači što i pošto:* *Posle* je (djevojku) prstenuju, dovedu je i venčaju ih. Npr. 55 *poslije s prijedlogom* za: Što se može sad dobiti, ne valja za *poslije* ostavljati. Posl. 232. Što umuz to u guz. (Što umuze to pojede, a ne ostavlja ništa za *poslije.*) 361. — **3)** *ausser, praeter, cf.* osim, do, samo, *potlje:* Jer ne ima od srca poroda, *posle* jednu ćerku jedinicu (Npj. 3, 293). Rj. Svi se sužnji njemu pokloniše *posli* glave Merdanagić-Muje. HNpj. 3, 167 (*sa gen.?*).

pōsljied. (u C. G.) *vidi* poslije: Tek ti kažem žalost za *poslijed.* Rj. *vidi* i posljed. *isp. slož.* zaposlijed. za *nast. isp.* prije i prijed. — Pozove kapetana na dvije ure *poslijed podne,* da pogje u njegov dvor. Npr. 249.

pōslijen, (po juž. kraj.) *vidi* poslije: ili prijed ili *poslijen.* Rj. *poslije-n. isp. n* (*Dodatak*).

poslijepjeti, *poslijepimo, v. pf. nach der Reiche blind werden, erblinden, oculis capior alius ex alio.* Rj. *po-slijepjeti, slijepi* postati svi redom. *v. impf.* slijepjeti.

poslijetati, *pōsljjećemo, v. pf. nach einander herabfliegen, devolo alius ex alio.* Rj. *po-slijetati, sjetjeti* jedno za drugim. *v. impf.* slijetati.

pōslim, (po zap. kraj.) *vidi* poslije: Najprije si bila za Milošem, pak si *poslim* za vojvodom Jankom. Rj.

pōslōvāč, *poslovāca, m. vidi* poslenik: Svi orači i kopači, i po kući *poslovači.* Rj. *koji posluje, syn. kod* poslenik.

pōslōvānje, n. das Arbeiten, labor, opera. Rj. *verb. od* poslovati. *radnja* kojom tko *posluje* što.

pōslōvati, *pōslujēm, v. impf. arbeiten, laboro. cf. raditi.* Rj. *postanjem od* posao. *v. pf.* isposlovati. — Svaka po sebe različitu *rabotu posluje:* jedna veze, druga plete . . . Npr. 111. *Posluje* tko i raščinja. DPost. 99. Već sam, sine, vrlo ostarila, ne mogu ti *poslovati,* sine. Npj. 2, 490. Upravljahu narodom koji *poslovaše taj posao.* Car. I. 5, 16.

pōslōveniti, *pōslōvenim, v. pf. — 1)* *po-sloveniti koga, učiniti ga Sloveninom.* — **2)** *sa se, refleks. ili pass.:* 6000 duša, pa i to se gotovo već sa svim *po-slovenilo.* Daničić, Vid. d. 1861, 71.

pōslōvica, f. — 1) *eine Art Sillabirsprache, deren die Bauern zweierlei, die grosse und die kleine haben (Rothwälsch), linguae fictae genus, fictae ex lingua patria, interpolatis singulis syllabis, n. p. dobrodo našene slovisi vedovo dobrede, t. j. donesi vode, to se kaže velikom posloviceom, a malom: dijedo nijene sisi vijovo dijede itd. Rj. (kod sisi treba da je sijisi). jezik koji se od domaćega tako gradi, da se pred svaki slog njegov meću po dva druga sloga. — 2) *Prekorećica, das Sprichwort, proverbium. cf. poslovica.* Rj. 573b. *vidi* i pričā 2. — Srpske narodne *poslovice.* Posl. I. Koliko je meni do sad poznato, u narodu našem nema imena za *poslovice,* nego kad se koja hoće da rekne, obično se govori: *Štono (ina) riječ;* ili: *Štono stari vele;* ili *Štono babe kažu* i t. d. . . . Ja sam *poslovice* naše počeo skupljati još prije 20 godina. VII. *Poslovice* na svijet izdao Gj. Daničić. DPost. 1.*

pōslōvičkī, *rothwälsch, lingua ficta.* Rj. *adv.:* A *poslovičkī,* od nekoliko ruku, znaju govoriti ne samo ljudi i žene, nego i čobani za ovcama. Zim. 174. *isp. poslovica* 1.

pōslōvni, *adj. Stulli. vidi* posleni.

pōsluga, f. die Bedienung, ministratio. Rj. *po-sluga. isp. poslužiti* 1. — Tako gospoda Turska uzimaju sa sokaka Srbe za različne *posluge,* n. p. da tuku kavu. Danica 2, 88. Obor-knez ina po nekoliko pandura na *poslugu,* u narodnim poslovima. 2, 98. Narod da daje vojsci Turskoj tain i *poslugu* po starom običaju. Miloš 142. U celoj toj kući sedi sam on i *njegova posluga.* Megj. 71 (= *koji ga poslužuje*).

pōslūh, m. — 1) *das Gehör, Anhören dessen was ein Anderer vortragt, audientia:* u *posluh* ljudi! Fala vama braćo na *posluhu.* Rj. — **2)** *der Gehorsam, obsequentia.* Rj. *vidi* i *posluhanje,* *poslušnost,* *slušanje* 2; *pokornost.* — *Posluh* je otac krepostima, a neposluh svijem zloćama. DPost. 9. Sve mu društvo od *posluha* bilo. Hpj. 1, 186.

pōslūšan, *pōslūšna, adj. — 1)* *gehorsam, dicto audiens, cf. pokoran.* Rj. *vidi* i *poslušljiv. suprotno.* neposlušan. — Grnuo bi vatru rukama. (Kad se kazuje za koga od mlagijih da je *poslušan*). Posl. 46. Koji ima *poslušnu djecu.* Tim. I. 3, 4. — **2)** *kao uslušen, rado slušan:* Te se (Bogorodica) moli Bogu za pravi rod Riščanski, *molitva joj u Boga poslušna,* a mi od Boga i Bogorodice pomilovani. Kov. 70. *isp. prijatan, prīman.*

pōslūšanje, n. der Gehorsam, obsequentia: Da dočekaš od mene veselja, a od Fate svakog *poslušanja.* Rj. *verb. od* poslušati. *vidi* i *posluh* 2, i *syn. ondje.* *suprotno* neposlušanje. — Po dvoru je sreću dijelila: svekrovima *hitro poslušanje,* gjeverima *brzo susretanje.* Kov. 81. Tako će i *poslušanjem jednoga* biti mnogi pravedni. Rim. 5, 19.

pōslušati, *sām, v. pf. Rj. po-slušati. v. impf. slušati. — 1. 1)* *koga, einem gehorchen, parco cui, auscultor.* Rj. — *Dijete posluša oca,* i idući tako po svijetu . . . Npr. 2. Reče on svojoj ženi: »Spremi . . . *Zena ga posluša* i uradi sve kako je zapovedio. 12. Oni *ga* odmah *veselo poslušaju,* potrće i zovnu kapetana. 247. To je Marko *poslušao majku.* Npj. 2, 438. Al' mu b'jela

odgovara *vila* . . . To je Marko *poslušao vile*. 2, 441 (*poslušati sa gen. isp. Sint. 88*). *Hitro ga je poslušala mlada*. 4, 363. *Tko će vas poslušati u tome?* Sam. I. 30, 24. — 2) *ein wenig horchen, auscultor*. Rj. (*malo*). — II. *sa se*. — 1) *recipr. einander Gehör geben, audiri invicem*: O'te braćo da *se poslušamo*. Rj. — To rekoše, pa *se poslušаше*, svi šarene puške potprašiše. Npr. 4, 170. To *se pobra oba poslušаше*, da Nikšića otmu od Turaka. 4, 337. — 2) *kao passiv. Gehör finden, si me audient*: ako se ja poslušam. Rj.

poslušljiv, *adj. vidi poslušan*. Stulli. *koji rado sluša. vidi i pokoran*. — Nego nam budi vesela, vesela i *poslušljiva*, pokorna i umiljata. Herc. 300.

poslušnica, *f. die Jemand's Befehlen willig und gern gehorcht, quae obediens imperata facit*. Rj. *poslušna ženska*.

poslušnik, *poslušnika, m. der Jemand's Befehlen willig und gern gehorcht, qui obediens imperata facit*. Rj. *poslušam čovjek*. — Pristupimo usrdno kao *poslušnici Hrista* koji prizva svijet u carstvo nebesko. DP. 85.

poslušnost, *poslušnosti, f. osobina onoga koji je poslušan. vidi posluh 2, i syn. ondje*. — *Poslušnost je bolja od žrtve*. Sam. I. 15, 22. Hoćeš li čuvati sebe u *poslušnosti prema* starješini i braći? DP. 259.

poslužavnik, *m. vidi služavnik, podnos. Kao tanjur na kojem se gostima nosi kava, čaša vode, i t. d.; Kaffeebrett, Praesentirteller, Kredenzsteller*. — Sam u svojim rukama držeći *poslužavnik*. O Sv. O. 16. Ovaj uzme na *poslužavnik* novu krišku. Mil. 251.

poslužbica, *f. (u C. G.) vidi prisluzbica, prislavljanje*. Rj. *vidi i prisluzba. kad se osim krsnoga imena još koji dan poslužuje*. — Jedno od ovijeh dana zove se krsno ime, a jedno u Crnoj Gori prisluzba ili *poslužbica*. Rj. 597b.

poslužiti, *poslužim, v. pf. Rj. po-služiti*. — 1) *bedienen, ministro*. Rj. *poslužiti koga čim, komu što. v. impf. posluživati 1*. — *Poslužiši, poslužen budeši*. (Osobito govore kalugjeri i popovi). Posl. 256. I dade joj kupu od rakije, da *bašama posluži rakiju*. Npj. 4, 158. Dužni su i oni *njima u tjelesnima poslužiti*. Rim. 15, 27. *Može i tijem biti poslužen u svako doba*. Daničić, Vid. d. 1861, 8. — 2) *dienen, servisse*. Rj. *v. impf. služiti 1 (koga, kome)*. — Kad koji (šegrt) ovako *nekolike godine posluži*, pa dogje u kuću nov, onda onaj novi ovoga zamijeni. Rj. 835b. Samo ludu gjeću ostaviti, pak će ono prava biti raja, i *dobro će Turke poslužiti*. Npj. 4, 137. Ne vodi li Srpskih robinja, *koje bi me vjerno poslužile?* 4, 205. Većma poštovaše i *poslužiše tvar* nego tvorca. Rim. 1, 25 (*servierunt creaturae*).

posluživanje, *n. das Bedienen, ministratio*. Rj. *verb. od posluživati*. — 1) *radnja kojom tko poslužuje koga*. — 2) *radnja kojom tko poslužuje (pristavlja) n. p. Gospogjin dan*.

posluživati, *poslužujem, v. impf. Rj. po-služivati*. — 1) *koga, bedienen, ministro alicui*. Rj. *vidi prisluzivati 3. v. pf. poslužiti 1*. — Služari gotove jelo i *poslužuju*. Rj. 693a. Domaćin i domaćica gledaju svoj posao (gotove jelo, donose piće i *poslužuju ljude*). Nov. Srb. 1817, 477. Pomenute ove Turkinje . . . vodio uza se na hintovu, te su ga *posluživale čibukom i kafom*. Sovj. 73. — 2) (u C. G.) n. p. slavim Gjurgjev dan, a *poslužujem Gospogjin dan, cf. prislavljanje*. Rj. *vidi i prisluzivati 2*.

posljedak, *posljedka, m. vidi posljedak*. Rj. *posljedica, f. vidi posljedica*; posljedak 1a; resultat. *die Folge, sequela, eventus, exitus*: Razmišljavao je o *posljedicama* ako sastanak dopusti. Megj. 75. Mene hvata strava od *posljedica* te nauke. Zlos. 209.

posljednik, *m. vidi posljednik*. **posljednji**, *adj. vidi posljednji*. Rj. **posmicati**, *posmicēm, v. pf. n. p. ljude, nach ein-*

ander aus der Welt schaffen, interficio alium ex alio. Rj. *po-smicati, sve redom smaknuti. v. impf. smicati*.

posmijati se, *jēm se, v. r. pf. po-smijati se, kome, čemu. vidi podsmijehnuti se, auslachen, derideo*. — Gori nam se, brate, *posmijaše*, i gori se od nas iže-niše, mi ostasmo, brate, za ukora. Npj. 2, 227.

posmijeh, *m. vidi podsmijeh, das Lachen über etwas, risus, derisio. po-smijeh. isp. posmijati se*. — Bajalović, prezime; gdje gdje se uzima kao da je postalo *posmijeha radi*. Daničić, ARj. 155b.

posmiješan, *posmiješana, adj. po-smiješan, kao prilično smiješan. isp. po (složeno sa adj.) i smiješan*. — Istina da bi bilo *posmiješno*, ali bi bilo mnogo priličnije, kad bi ko. . . Pis. 32. *adv. Sirzbijalo*. Riječ je ova *posmiješno* sastavljena, ali joj je i značenje smiješno. Rj. 681b.

posmijevanje, *n. verb. od posmijevati se. radnja kojom se tko posmijeva kome. vidi podsmijevanje*.

posmijevati se, *posmijevam se, v. r. impf. vidi podsmijevati se kome, čemu, einen auslachen, worüber lachen, derideo, video. v. impf. prosti smijati se. v. pf. posmijati se*. — Pratili ga po čaršij' jarani, šetali se i *posmijevali*: »Beg Jovan beg, čestito ti zlato! . . . gjevojka je u ob' oka sl'jepa. Herc. 48.

posmjehivanje, *n. verb. od posmjehivati se*.

posmjehivati se, *posmjehujem se, v. r. impf.; v. pf. posmjehnuti se*. — Na to mi se Marko *posmjehuje*. HNpj. 2, 298.

posmjehnuti se, *nēm se, v. pf. Gjorgjić, subridere*: posmjehni se sad, a sada skri tve lice, sad ga ukaži. Stulli. *po-smjehnuti se (malo). v. impf. posmjehivati se*.

posmoliti, *posmolim, v. pf. gummi linire*. Stulli. *po-smoliti, smolom namazati (malo). v. impf. smoliti*.

posmrće, *posmrčeta, n. dijete koje se rodi poslije očine smrti, der Nachgeborene, Spätling, postumus*. Rj. *po-smr(t)će, posmrtno dijete*. — Da mrtvu kost u početku obzine *posmrće*, kažu da bi prošla. Rj. 372b. **posmrtni**, *adj. nach Jemand's Tode eintretend, posthumus*. Rj.³ *što biva po smrti čijoj*.

posmucati se, *posmucām se, v. r. pf. vidi potući se 3 (po svijetu)*. Rj.³ *vidi i potepsti se. v. impf. smucati se 1*.

posni, *adj. n. p. dan, Fasten-, jejunii*. Rj. *pos(t)ni, što pripada postu. kad je pridjev neodređen: postan, koje vidi. suprotno mrsni*. — Pročitaj iz knjige riječi Gospodnje, narodu u domu Gospodnjem u dan *posni*. Jer. 36, 6.

posnica, *f. die Fasterin, jejunatrix*. Rj. *koja posti*. **posnik**, *m. der Faster, jejunator*. Rj. *koji posti. isp. učajnik*.

posnimati, *posnimām, v. pf. po-snimati, sve redom snimiti. vidi poskidati. v. impf. snimati*. — A divojka svoje (odilo) *posnimala*, dizdarevo pa oblači na se. HNpj. 4, 248.

posnuti, *snēm, v. pf. pos pos-sagen, dico pos pos, vitulum aut agnum alliciens*. Rj. *reći teletu ili jagnjetu pos pos vabeći ga. v. impf. poskati*.

posobac, *posopca, m. (pl. gen. posobācā), posobak, posopka, m. einer der Söhne, die nach einander, ohne durch Töchter unterbrochen zu werden, zur Welt kommen, filii ex ordine, quin filia intervenerit: rodi majka devet posobaca*. Rj. *vidi i posobnik, jedan od sinova koji se rode zasobice, jedan za drugim, a ne rodi se između njih kći*. — Ako li bi Vuk utekao sa njegova dva *posopka sina*, na zlo će ti sjutra zora doći. Npj. 4, 512. U bega su dva *posopca sina*. HNpj. 4, 576. *posobak* (od adv. *nocosa*, jedan za drugim). Osn. 292.

posobica, *f. eine der Töchter nach der Reihe, filia ex ordine, nullo interposito filio*. Rj. *vidi posobnica, jedna od kćeri koje se rode zasob, jedna za drugom, a ne rodi se između njih sin. isp. posobac, posobak*.

posobiti, *posobim, v. pf. (u C. G.) vidi pokoriti, uzeti, primiti*. Rj.³ — Ne mogaše knjaza osvojiti ni

njegovu zemlju *posobiti*. Npj. 5, 374. On ga nije mog'o osvojiti, ni pod krilo svoje *posobiti*. 5, 394. *po-sobiti, drugoj poli biće osnova u se, sebe, sobom, te tako postanjem i značenjem što i posvojiti. isp. i spodobiti; dosinuti se.*

posobnica, *f. vidi* posobica: Bogme ne češ, prelijepa Nizo! dok ne rodiš devet gjevojaka, gjevojaka, devet *posobnica*, pa ti hajde, kad je tebi drago. Herc. 92.

posobnik, *m.* — **1)** *vidi* posobac, posobak: Bogme ne češ, prelijepa Nizo! dok ne rodiš do devet sinova, devet *sina, devet posobnika*, pa ti hajde, koliko ti drago. Herc. 92. — **2)** *u ovom primjeru riječ znači drugo što: A koji su s tijem upravljali, i najviši posobnici* bili, te gospodu našu razrodiše, često oni kod knjaza igjahu, pa lakomci Pera opadahu. Npj. 5, 48 (s?). *isp.* posobnik, *privatus homo*. Stulli. *privatan čovjek.*

posokoliti, *posòkolim, v. pf.* (u C. G.) *aufmuntern, cohortor.* Rj.³ *po-sokoliti. vidi* osloboditi 1. *v. impf.* sokoliti. — *sa se, refleks.*: Uznijeti se, 2) kao osloboditi se, *posokoliti se*, den Muth bekommen, animari: Uznesse se junak uz junaka. Rj. 774b.

posoliti, *posòliti, v. pf.* Rj. *po-soliti. v. impf.* posaljati. — **1)** *einsalzen, sallio.* Rj. *vidi* osoliti. — Klinčorba. (kad se voda ugrije, a on [soldat] zaište od babe malo soli [i baba mu da], *te je posoli* . . .). Posl. 135. *sa se, pass.*: Gruda sira (odmah kad se izvadi iz surutke dok se ne isiječe i *posoli*). Rj. 104b. — **2)** *mit Salz bestreuen, salem aspergo.* Rj. *posuti što solju.*

põspa, *f. zerkleinte Eisenschlacken, die auf nasse schwarz zu färbende Stoffe gestreut werden, scoriae ferri comminutae quae asperguntur pannis nigro colore imbutis. cf.* kovačina. Rj. *vidi* i pržina 1. kovačina *kojom se pospe mokra čoha, kad hoće da se crno oboji. po-spa. isp.* posuti (pospem).

põspati, *pospimo, v. pf.* Rj. *po-spati. v. impf.* spati. — **1)** *nach der Reihe einschlafen, obdormit alius ex alio.* Rj. *kad svi redom zaspe.* — Zovne on njega notjno, kad su svi *pospali*, da izigje na kuvijertu. Npr. 251. *Kad psi pospe* (otiči će, t. j. pobjeći će noću). Posl. 119. Opiše se, kako zemlja crna, pa *pospaše*, kako da pomreše. Npj. 3, 40. *Sve pospalo*, kao i poklano. 4, 383. — **2)** (u Dubr.) jeste li dobro noćas *pospali?* t. j. *pospavali, schlafen, dormio.* Rj.

pospavati, *pospäväm, v. pf. ein wenig schlafen, paululum dormio.* Rj. *po-spavati (malo), vidi* pospati 2. *v. impf.* spavati. — Zlu nauku Miloš naučio kod ovaca u Šari planini, *pospavati* svagda oko podne. Npj. 2, 139. Svome bratu čini lepa hlada, da joj bratac mamuran *pospava*. 2, 162.

põspješan, *põspješna, adj. properus, praeproperus, festinus, celer etc.* Stulli. *isp.* brz, brzovat, hitar, list, naprešit. *suprotno* spor, trom. *isp.* pospješiti. — *Pospješno* je čim je dobro. DPosl. 99. *Pospješnoj milosti* dvoji darovi. 99. *adv.* Dugo misli, a *pospješno* djeluj. DPosl. 21.

põspješiti, *šim, v. pf.* Rj. *po-spješiti.* — **1)** (u Dubr.) *vidi* pohitjeti. Rj. *i ondje syn. u ovom značenju u* Stullija *je refleks. pospješiti se, festinare, properare.* — **2)** *prelazno. urgere, accelerare.* Stulli. *vidi* ubrziti. *beschleunigen.* — Tuge *pospješje staros(t).* DPosl. 138.

pospùstiti, *põspùstim, pòspùstiti, pòspùstim, v. pf. po-s-pustiti (štiti), malo spustiti, spuštiti.* — Pa ponisko čordu *pospuštio*, baš ko nose primorski Španjuri. HNpj. 4, 458. *sa se, refleks.*: Gornju čatmu kul obroniše, u donju se Babić *pospustio*. 4, 118.

posrámiti, *põsrámim, v. pf.* Rj. *po-sramiti. vidi* postidjeti (i se). — **1)** *beschämen, pudorem injicio.* Rj. *v. impf. isp.* sramotiti 2. — Svi ostali ljekari kao *posramljeni* razigju se kud koji. Npr. 146. Fariseji čuvši da (Isus) *posrami sadukeje* sabraše se

zajedno. Mat. 22, 34. — **2)** *sa se, refleks. v. impf.* sramiti se. — Nemoj *da se posrame u meni* koji traže tebe, Bože Izrailjevi! Ps. 69, 6. Jer *čete se posramiti od gajeva* koje željeste. Is. 1, 29. Ali *će se svi posramiti s naroda*, koji im ne će pomoći. 30, 5.

posránje, *n. das Scheissen (perfective), cacatio:* Ne bi s njim otišao ni na *posranje*. Rj. *verb. od* posrati (se). *isp.* poseriš.

põsrati, *põserëm, v. pf.* Rj. *po-srati. v. impf.* srati. *isp.* poseriš, poserko, posro. — **I.** *bescheissen, concaco.* Rj. *vidi* politi 2. — Oralna krava, pa *posralu oje*. Posl. 13. — **II.** *sa se, refleks.* — **1)** *scheissen, caco.* Rj. *sranje srsiti. vidi* osrati se 2, okekatiti se, okrhati se, onerediti se. — Omaće niz noge, t. j. *posra* se. Rj. 458a. — **2)** *sich selbst verunreinigen, concacat se ipsum infans.* Rj. (*sebe*): *n. p. dijete se posralo. vidi* opoganiti se 2.

põsrbiti, *bim, v. pf.* Rj. *po-srbiti. v. impf.* posrbjavati. — **1)** *zum Serben machen, serbisiren, ver-serben, reddo serbum, serbicum.* Rj. *koga, što, učiniti ga Srbinom, Srpskim.* — Da su naši stari samo onoliko *Slavenski jezik posrbili*, koliko su ga Rusi porusili. Pis. 21. Da *moju ženu posrbim*, najnužnije je da zna Srpski. Straž. 1886, 1580. — **2)** *sa se, refleks. ein Serbe werden, flo serbus.* Rj. *postati* Srbim. — Čakavci koji su ondje ostali, *oni su se posrbili*. Kov. 22.

posrbļāvānje, *n. vidi* srbļenje. Rj.: *Posrbļāvānje* slovenskoga jezika. Daničić, Vid. d. 1862, 19.

posrbļāvati, *posrbļāvām, vidi* srbiti. Rj. *v. pf.* posrbiti. — Raić je znao *Slavenske riječi* onako *posrbļāvati*. Pis. 50.

põsrebriti, *põsrebrim, pòsrebrniti, pòsrebrnim, v. pf. versilbern, argento obduco:* Da ti imaš guvno u avliji pomjedeno pa *posrebrnjeno*. Rj. *po-srebriti, po-srebrniti što, srebro na nj udariti. v. impf.* srebriti. — *Posrebrni* mu ruke. DPosl. 99. Vi ste kao golubica, kojoj su *krila posrebrena* a perje joj se zlatni. Ps. 68, 13.

posrëd, (sa gen.) *mitten durch, per medium:* *posred* glave, *posrijed* srijede. Rj. *prijedlog* *po-sred. prijedlog* sred *uzeo preda se prijedlog* po, koji mu *značenju podaje svoje.* — Trgovac potiči upravo na hajduka: »na polje, kurvo, iza grma!« pa njega iz pištolja *posred srijede*. Rj. 800b. Po polju je bosilje sijala, podno polja ranu mađžuranu, *posred polja* visoku narandžu. Npj. 1, 39. Udari ga onim bojnim kopljem, udari ga *posred srca živa*. 2, 113. Na gornjemu gjerdapu slabo se kad vidi kamenje *posred vode*. Danica 2, 36. Neka ide Gospod *posred nas*. II. 34, 9.

põsrednica, *f. mediatrix, conciliatrix.* Stulli. *die Vermittlerin, koja posreduje.*

põsrednik, *m. der Vermittler, mediator, intercessor.* — Riječi *posrednik, priroda* . . . mogu se vrlo lasno pomiješati s našijem riječima. Nov. Zav. VI. Jedan *posrednik Boga i ljudi*, čovjek Hristos Isus. Tim. I. 2, 5. Dobri su ljudi *posrednici u rasprama*. DM. 274. Ni *posrednik*, ni angjeo, nego ih sam Gospod spase. DP. 278. Da mi budete *posrednik kod g. predsjednika*. Kolo 13 (15).

põsredovānje, *n. verb. od* posredovati. *radnja* *kojom tko posreduje. die Vermittelung, intersessio, conciliatio.*

põsredovati, *põsredujëm, v. impf. i pf. in medio esse.* Stulli. *po-sredovati, kao posred dvojice ili više ih stojeći miriti ih, od jednoga za drugoga moliti ili iskati što, umoliti ili iskati što, umoliti ili dobiti. vermitteln, intercedere, conciliare.*

posrkatati, *põsrkëm, v. pf. gänzlich aufschlürfen, absorbeo.* Rj. *po-srkati (see). v. impf.* srkati.

posrnuti, *põsrfnëm, v. pf. das Gleichgewicht verlieren, inclinor in alteram partem, excido aequilibrata, aequilibrio:* posrnuo pijan. I patka na ledu *posrne* (Posl. 104). I konj od sto dukata *posrne* (Posl.

101). Rj. po-srnuti, po-sr(t)nuti. v. *impf.* posrtati. — u prenesenom smislu: Namastiri su se u Srijemu održali do sad prilično, ali su u Srbiji vrlo posrnuli. Rj. 396a.

posro, m. vidi poserko. Rj. *gen.* pösra, *voc.* pösro. **posrtanje**, n. das Umschwanken, Umfallen (eines Trunkenen), ruitio. Rj. *verb.* od posrtati. stanje koje biva, kad tko posrće.

posrtati, posrcēm, v. *impf.* umschwanken, umfallen, ruo. Rj. po-srtati. v. *pf.* posrnuti. — Drž' se plata Vukotal (Govori se strašljivo, a i pijanu čoeuku kad posrće). Posl. 70. Kao pijan Ciganin. (Kad ko posrće). 132. Već sam, sine, vrlo ostarila, ne mogu ti poslovati, sine, ni po belu dvoru posrtati. Npj. 2, 490. Za što bi, sine, posrtao za tugjinkom i grlio njedra tugjoj. Prič. 5, 20. Učiniše da posrće Misir u svijem poslovima kao što posrće pijan čovjek bljujući. Is. 19, 14.

pöst, pösta, m. der Fasten, jejunium: časni post; danas je post. Rj. vidi poste (*f. pl.*) — Arangjelovica, arangjelov post. Rj. 6b. Zavjetni post. Rj. 166b. Korizma, časni post. Rj. 291a. Sredopošće, srijeda posta. Rj. 708b. Dogje gost pa razori post. (Osobito govore kalugjeri po manastirima). Posl. 62. Ima ljudi koji bi prije pristali da ubiju čoeuka, nego u post meso da jedu! 214. Tako mi ovijeh posta! (Uz poste). 303. Tako ove poste za psa ne ispostio! (Uz post). 308. Pjesme, koje se pjevaju uz časni post. Časne poste zapostismo, novu gragju iznesosmo, belu crkvu sagradjimo. Npj. 1, 118.

pöstajanje, n. das Entstehen, ortus. Rj. *verb.* od postajati. stanje koje biva, kad što postaje: Istina da se u postajanju vremena nalazi gješto osobita razlika. Rj. LV. Ovijem postajanjem rečenijeh glasova naš jezik nije ni malo ili je preveć slabo svezan s drugim jezicima slovenskim. Rad 1, 111.

1. pöstajati, pöstajēm, v. *impf.* entstehen, eben aufkommen, ezisto. Rj. pöstajati. v. *pf.* postati, postanuti. — U ovakim riječima (kao i u imenima, od kojijeh ona postaju). Danica 3, 19. Jer pomisli, da tako već postaje pravi ortak s Milošem u vlasti. Miloš 136. Bila su za njih (za sve nauke) tri učitelja (a što ih ja prije nabrojih više, oni su postajali kad je koji umr'o ili otišao). Sovj. 83. Način neodregjeni postaje nastavkom »ti«. Obl. 52. Dokazuje da je rumunski jezik počeo postajati u početku II. veka. Vid. d. 1861, 71.

2. pöstajati, pöstajēm, v. *pf.* po-stajati, kao stati na što sve redom, jedno za drugim: Čubaljka: kad se metne daska ili balvan preko balvana, da klima i na jednu i na drugu stranu, pa djeca postaju i na jedan i na drugi kraj te se cubaju. Rj. 816a. v. *impf.* stajati, stajēm. za perfektivnost glagola pöstajati *isp.* postajati.

3. pöstajati, pöstajēm, v. *pf.* ein wenig stehen wenig stehen bleiben, consisto paululum. Rj. po-stajati, kao malo stati (1). govori se ponajviše za vrijeme, kao potrajati. vidi potijati. — Malo vreme postoji, al eto ti jedne gospe po vodu. Npr. 30. Ručak gotov i sve urejeno. Malo postoji, ali eto ti joj maćehe. 128. Ne postaja malo dogje i jedna mala vaščica. 134. Malo vremena za tijem postoji, al eto ti lisice. 177. Koji može stići i uteći i na strašnu mjestu postajati. Npj. 4, 356.

postajkivanje, n. das Stehenbleiben, constitio. Rj. *verb.* od postajkivati. radnja kojom tko postajkuje.

postajkivati, pöstajkujēm, v. *impf.* stehen, consisto. Rj. po-stajkivati, ići pa stajati, i tako sve zabobice činiti.

pöstalica, f. (valja da koja je dugo postajala i nije u ruke uzimana?): I daj mene sablju postalicu, nevagjenu trideset godina. Rj.

pöstan, pösna, *adj.* n. p. lonac, kašika, jelo, Fasten-, jejunii. Rj. što pripada postu, kad je pridjev odre-

gjen: pösni, koje vidi. suprotno mrsan. — Gibanica, u Hercegovini se gradi i posna uoči Božića od oraha. Rj. 85. Škopnice, dvije kašike (posna i mrsna), koje se sklope jedna u drugu i nose se o pojasu. Rj. 686b.

pöstanak, pöstanka, m. der Beginn, Entstehung, origo: od postanka moga. cf. postanje. Rj. vidi i nastanje, postátak. — Riječi, koje po svome postanku u ovaj red ne idu. Odg. na sit. 8. Istorija sviju naroda od postanka svijeta do našega vremena. Sovj. 82.

pöstanuti, pöstanēm, vidi postati. Rj. i ondje primjere. v. *impf.* 1 pöstajati.

postanje, n. vidi postanak. Rj. i *syn.* ondje. takva *verb.* kod dopuštenje. *verb.* od postati. — Kad se šta dogagjalo u stara vremena od postanja svijeta. Npr. 124. Mi smo braća vjerna od postanja. Npj. 2, 227. Prva knjiga Mojsijeva koja se zove postanje. Mojs. I. 1, 1 (natpis). To je postanje neba i zemlje, kad postaje. 2, 4.

pöstar, *adj.* po-star, kao prilično star. *isp.* po (složeno s *adj.*) i star. — Vi postari š njim ste putovali, vigjeli ste carstva i kraljevstva, mi nijesmo tamo putovali. Npj. 5, 465.

pöstarati, rām, v. *pf.* Rj. po-starati. — I. alt machen, facio esse senem: Ništa za to što je mlagja majka, lasno ćemo mi nju postarati. Rj. postarati koga, učiniti ga stara. — II. sa se, refleks. — 1) Sorge tragen, curam habeo: postaraj se da mi to nagješ. Rj. vidi nastati 2. *isp.* pobrinuti se. v. *impf.* starati se. — Koliko se uzmože postaraću se eda bi se jošte što otelo od smrti. Sovj. III. Da se postaramo dakle ući u taj pokoj. Jevr. 4, 11. Bog će se postarati za jagnje sebi na žrtvu. Mojs. I. 22, 8. Zetski vlasteli volješe sina Milutinova i postaraje mu se za prijesto. DM. 37. — 2) alt werden, senesco: Lasno ćemo mi nju postarati... hoće nam se postarati majka. Rj. star postati. v. *impf.* starjeti. — Usahnu od žalosti oko moje, postara se od mnozine neprijatelja mojih. Ps. 6, 7.

pöstät, f. ono što u jedan put uzmu preda se kopači, ili žeteoci, kad rade, die Reihe (bei der Ernte), tractus agri demetendi: može se do mraka istjerati još jedna postat; uzeli sve u jednu postat. Rj. *isp.* prepelica 2. — Zažanj, granica dokle žeteoci usmu jednu postat. Rj. 174a. Postatnik, koji je nakraj postati. Rj. 550b. po-stat, drugoj poli osnova u stajati, stati. *isp.* Osn. 226.

postátak, postátka, m. vidi postanak. Rj. i *syn.* ondje. — po-statak. *isp.* postati.

pöstati, pöstanēm, v. *pf.* Rj. po-stati. vidi postanuti. *isp.* izaći 3. v. *impf.* 1 pöstajati. — 1) beginnen, entstehen, orior. Rj. — 2) postao rgjav čovjek, er ist ein schlechter Mensch geworden, fio. Rj. postane tko što (nominat.; instrum. vrlo rijetko. *isp.* primjer Žitije 16). — primjeri za 1) i za 2): Iznaopaciti se, postati naopako. Rj. 227b. Kome će krv dušan postati. Rj. 571b. Pljune (gjavu) na zemlju, i od nje-gove pljuvanke postane sraka. Npr. 91. Sad postane čudo još veće. 174. Otkada je svijet postanuo, nije ljepši cvijet procvatio. Npj. 3, 476. Tako da ja u cijelom mjestu postanem za podsmijeh. Danica 2, 132. Ako su naše narodne pjesme i postale samo od prostoga naroda. Npj. 4, XXXIX. I da je Srpska crkva postala u Turskoj gje je postao i življeo sveti Savo Nemanjić. Rj. XII. Vrijedno bi bilo iznaći kako je ovo postalo da zemlja ima dva gospodara. Slav. Bibl. 1, 88. U kome se (carstvu) rodio i ofirciom postao. Žitije 16. Postade (ruka) zdrava kao i druga. Mat. 12, 13. I svijet kroza nj posta. Jov. 1, 10. Posta im poglavar. Sam. II. 23, 19. Korijeni s riječima od njih postalijem. Korijeni I. Druga polovina t. j. zapadna, postala prvom diobom, razdijeli se na četiri jezika. Rad 1, 108.

pöstatnik, m. koji je nakraj postati, der Schmitter, der zunächst am noch zu schneidenden Getreide

schneidet, ab ea parte, in qua nova restat messis. Rj. — Jedna kita klasoberu, druga kita postatniku. Rj. 272b.

pòstav, *m.* *vidi* platno 1. Rj. po-stav. *isp.* postaviti. — Jašmačar, *postav* za jašmake. Rj. 249a. Librenjak, *postav* kojega se lakat prodaje po libru. Rj. 327a. Po gjerjegu veze na *postavu* kojemu su žice od junačkih perćina. Npr. 123.

pòstava, *f.* Rj. po-stava. — 1) *das Futter (des Kleides), munimentum vestis, subsutura.* Rj. — Kari-kača, kariklija (kapa) . . . od crvene abe ili čohe, odozgo je zatubasta kao fes, a sa strane ima *ernu postavu*, za koju se odozgo može što zadjesti. Rj. 264b. Kislica, na suknji *postava* odozdo iznutra. Rj. 270b. Oždrijelje, 1) *postava* na oplečku. Rj. 450b. I prigirnu kolastu *azdiju*, koje danas ni u kralja nema, otišlo je trideset česa blaga dok *iznutra udrio postavu*, a s lica joj ni hesapa nema. Npj. 2, 228. — 2) (u Rudn. nah.) onaj sud (ponajviše fućija), u koji ide rakija iz kazanske lule, *cf.* kapalica. Rj.

pòstaviti, *vim*, *v. pf.* Rj. po-staviti. *v. pf. je i prosti staviti. v. impf.* postavljati. — 1) haljinu, *das Kleid füttern, munio.* Rj. *vidi* naložiti 2. *isp.* postava 1. — Oplata, 2) ono gvozdje što je *njime postavljen plug* u plazu s lijeve strane. Rj. 462b. Tambarina, kao *gunj* veliki, *postavljen jagnjetinom.* Rj. 731a. *Kapa* iznutra je od proste svite, a spolja je *postavljena crnom svilom.* Kov. 41. Čovjek . . . imao je na sebi *plavetno džupe bez rukava nepostavljeno.* Sovj. 21. — 2) kapu na glavu, *aufsetzen, impono.* Rj. *vidi* ustaknuti, ustaći. — 3) *a)* postaviti što: stražu, *eine Wache aufstellen.* Rj. Kralj Simeun razgledao gdje će Arilju *postaviti temelj.* Rj. 516b. Dok *postavi prsten i jabuku*, dade Marko tri tovara blaga. Npj. 2, 332. Imena u *red postavljena.* Rj.¹ XLVIII. Iz *primjera koji su ovdje postavljani* *vidi se . . . Slav. Bibl. 2, 235. sa se, pass.: Glava se Milojeva pred crkvom na tanjuru postavi na stolicu za ugled.* Danica 4, 25. Da se Karavlaška i Karabogdanska *postave u pre-gjašnje stanje.* Miloš 150. — *b)* postaviti koga: po-staviti vojvodu, kneza. Na b'jelu ih kulu postavio. Rj. Knezove da isijecemo, i *druge* mjesto njih da *postavimo.* Danica 3, 154. Vi ste me u stanje *postavi-li*, da ih (pjesme) na svijet izdam. Npj.¹ 3, V. Što sam ga *postavio megju* najgore spisatelje. Odg. na ut. 31. *Postavih te oca* mnogijem narodima. Rim. 4, 17. Za to *ču te postaviti da si čuvar glave* moje svagda. Sam. I. 28, 2. *Postavi im tisućnike* i stotinike. II. 18, 1. Bude *postavljen u penziju.* Mil. Svet. poet. I. *sa se, pass.: Postavi joj se* (nahiji) *starešina* Adži-Melentije. Danica 5, 39. — *c)* postaviti koga čim: A nemojte njega pogubiti, e čemo ga *hodiom postavi-ti.* Npj. 5, 79. *Postavi ga car Pavle obršterom.* Žitije 12. Bog, koji me *postavi ocem* Faraonu. Mojs. I. 45, 8. Ko je *tebe postavio knezom i sudijom* nad nama? II. 2, 14. *Postavi te vogjem* Izrailju. Sam. I. 25, 30. *isp. turiti 2:* Car je *turi* nad vojskom *vezirom.* Rj. 750a. — *d)* postaviti koga nad čim: *Postaviće ga nad svijem imanjem* svojim. Mat. 24, 47. *Postavi ga nad cijelijem domom* svojim. Mojs. I. 39, 4. Vrijedni ljudi, *postavi ih nad* mojom stokom. 47, 6. *Postavi Amasa na vojskom.* Sam. II. 17, 25. — *e)* postaviti koga za što: Uzme zeta svoga pa ga *postavi za cara.* Npr. 212. *Postavi ga za prvog vojvodu.* Npj. 5, 501. Pa *ih postavi nad njima za poglavare.* Mojs. II. 18, 21. Jesi li *postavljen caru za savjetnika?* Dnev. II. 25, 16. *Postave ga sebi za stražara.* Jezek. 33, 2. — *4)* *sofru (den Tisch) decken, sterno mensam:* postavi da ručamo, *cf.* staviti. Rj. *vidi* i namjestiti 2. — Naj-prije *postave* na jednoj *sofri starješini i gostima.* Rj. 713a. Kako *gjevojka ručak postavi*, Megjedović odmah . . . Npr. 3. *Odmah mu postave večeru.* 198. *Postavila kuma kumi čanak graha* i malo hajvara, pa sjele obje da jedu. Posl. 95. I u dvore *sofre po-*

stavio. Kov. 93. Bila mu kuća otvorena i *sto posta-vljen za svakoga*, koji bi mu otkud naišao. Sovj. 77. *Postaviše mu da jede.* Mojs. I. 24, 33. Hoće li i *mesa postaviti narodu* svojemu? Ps. 78, 20. *sa se, pass.: Ručak se postavi*, i Megjedović se naklopi te pojede sve. Npr. 2. — 5) *einführen, instituo:* Čudan Luka *zulum postavio.* Rj. — Koji se protiv *postavljenoj uredbi.* Danica 4, 19. Srpske poglavice *postave senat.* 5, 51. Ni u kakvom mestu *postavljani zakoni* nisu se tako tvrdo držali. 5, 86. Da je gledao u pisanju *kakvagod pravila da postavi.* Odg. na sit. 8. *To je postavio Jakovu za zakon.* Ps. 105, 10. *Stolica* episkopska, *koju postavi sv.* Sava. DRJ. 1, 58. *Bog postavi obrezanje za znak* svojega zavjeta. Prip. bibl. 14. *sa se, pass.: Po zemlji da se postave* Turski *sudovi* i ostale *uprave*, kao i pre što je bilo. Miloš 32. A što su *vlasti, od Boga su postavljene.* Rim. 13, 1.

pòstavljānje, *n.* Rj. *verb.* od postavljati. — 1) *radnja* kojom tko *postavlja n. p. haljinu* (*das Füttern, sub-sutio.* Rj.). — 2) *radnja* kojom tko *postavlja n. p. kapu na glavu* (*das Aufsetzen, impositio.* Rj.). *vidi* usticanje. — 3) *radnja* kojom tko *postavlja n. p. stō* (*das Decken, stratio.* Rj.): *Sto sa svijem spravama*, i *hljeb za postavljanje* (*donesoše*). Mojs. II. 39, 36. — 4) *radnja* kojom tko *postavlja n. p. stražu* (*das Anstellen, Beordern einer Schildwache, positio excu-biarum.* Rj.). — 5) *radnja* kojom tko *postavlja n. p. zakon.*

pòstavljati, *vljām*, *v. impf.* Rj. po-stavljati. *v. pf.* postaviti. — 1) *stellen, setzen, pono.* Rj. *postavljati n. p. kapu na glavu. isp.* postaviti 2, *postavlanje 2. vidi* usticati. — 2) (*den Tisch*) *decken, sterno mensam.* Rj. *vidi* stavljati 3, *namjestiti 3. isp.* postaviti 4. — Pa prostiri svile i kadife i *postavljaj zlačene stolove.* Npj. 1, 51. Koji *postavljate sto* Gadu i ljevate naljev Meniju. Is. 65, 11. — 3) *füttern, subsuo.* Rj. *sa se, pass.: Astar, pamučno platno*, u koje se obično mrtvi Turci *zavijaju*, a i *haljine se njime postavljaju.* Rj. 8a. U Biogradu gdje koji zovu koporan veliki *gunj koji se i postavlja kožom.* Rj. 290b. *isp.* postaviti 1. — 4) *stellen, aufstellen (eine Schildwache), pono excubias.* Rj. *vidi* metati 5. — *a)* *postavljati što:* postavljati stražu. Rj. (u Njem. i Lat. primjeru). *Gle-dajte da ne postavljate bratu spoticanja.* Rim. 14, 13. *isp.* postaviti 3a. — *b)* *postavljati koga:* Postavlja im po želji *glavare.* Npj. 4, 367. *Glavnoga kmeta* u selu *postavljao knez s dogovorom* seoskim. Miloš 193. Ove dvije *pogrješke postavljaju G. Svetića u red* onijeh spisatelja, koji ne znadu sklanjati imena. Odg. na sit. 17. *Postavljah me da sam glava* tugjim plemenima. Ps. 18, 43. *sa se, pass.: Paše se postavljaju* u Carigradu. Danica 2, 84. *isp.* postaviti 3b. — *e)* *postavljati koga čim:* Da ni jednog *obrštera* u miru *ne postavljao generalom.* Žitije 17. *Ne postavljajte me knezom* narodu. Is. 3, 7. *isp.* postaviti 3c. — *d)* *postavljati koga nad čim:* postavljam te nad svijem imanjem svojim. *isp.* postaviti 3d. — *e)* *postavljati koga za što:* postavljam te sebi za *stražara. isp.* postaviti 3e. — 5) *ein-führen, instituo. isp.* postavljati 5. — *Postavljajući različne uredbi,* koje je on od Nemaca bio video. Danica 4, 12. Koji *će sudove i druge vlasti po zemlji postavljati* i uređivati. Miloš 149. Kad bih ja u ovoj stvari *postavljao pravila* za njih. Pis. 29. Ja evo *postavljam zavjet svoj s vama.* Mojs. I. 9, 9. *Postavljati zakone* o pravopisu. Vid. d. 1861, 21.

pòste, *pòstā, f. pl.* *vidi* post. Rj.

pòstelja, *f.* *das Bettgewand, lectus.* Rj. *po tuma-čenju* Njemačkom *postelja je ono što se prostre na krevet, sve zajedno: perina, jastuci, guber, i t. d., i što se u Hrvatskoj zove posteljina; a postelja je u Hrvatskoj isto što i krevet, odar, ležnica, ložnica, t. j. ono na čemu je posteljina s posteljinom zajedno. dem.* *posteljica.* leći u postelju i na postelju, *prema tome* ustati iz postelje i s postelje. — Car kako *legne u*

postelju, on se zanese ... Legnu u krevet. Npr. 59. Podvući pod koga meku postelju. (Oblaskati ga). Posl. 251. Postelja i trpeza nema sržbe. 256. Suze roni na mekoj postelji ... Al' devojka sedi na postelji. Npj. 1, 249. Namesti mi mekanu postelju, ne široku, ali pomekanu, s koje ti se ni dignuti ne ću. 1, 605. Pa prostrije Pavlovu postelju, na nju leže njen gjevere Petre. 1, 616. Pa mi steri mekanu postelju. 1, 522. Gjorgje skoči iz meke postelje. 4, 300. U jednu ih raku ukopaše, kao da su u mekoj postelji. Herc. 7. Pošto je Kosara rodila Svetozara i ustala iz postelje. Nov. Srb. 1817, 639. Niti ću leći na postelju odra svojega. Ps. 132, 3. Ne ćeš više s postelje ustati. Prip. bibl. 84.

pòsteljica, f. — 1) dem. od postelja. Rj. — Al' u gori zelen bore listao, i pod borom posteljica mekanu. Npj. 1, 332. — 2) das menschliche Ei, germen humanum, cf. loža. Rj. isp. i plodnica, plodva. — Loža, 2) pometina u životinje (a u žene zove se posteljica). Rj. 332b. Žena koja je bila meka, proliće se prema kćeri svojoj, i posteljici, koja izide između nogu njezinijeh, i djeci koju rodi. Mojs. V. 28, 57.

posteljina, f. *vidi* haljine 2, odrene haljine. *isp.* postelja; *das Bettzeug, Bettgewand, govori se u Hrvatskoj, s takim akc. i u baniji. — za nast. isp.* blazina, perina.

pòstelnik, m. *der Kämmerer, Kammerdiener, cubicarius. vidi* komornik. — Zadržao sam 49 riječi Slavenskih... *postelnik*, prestupnik. Nov. Zav. VI. Uzevši na svoju ruku Vlasta, *postelnika careva*. Djel. Ap. 12, 20 (τὸν ἐπὶ τοῦ κοιτῶνος). Seraja bješe glavni *postelnik*. Jer. 51, 59.

pòstići, pòstignēm, v. *pf.* (u vojv.). Rj. *postići. vidi* postignuti. *isp.* v. *pf.* stići. v. *impf.* stizati. — 1) erreichen, assequor: ne ćeš ti to postići. Rj. *vidi* polučiti. — 2) heimsuchen, urgeo: postigla ga nesreća, žalost. Rj. *vidi* naći 3, zadesiti. — Car se na čudu nagje šta će kako li će: htio bi se ženiti, a gjevojke nema, htio bi kletvu prestupiti, ali ne smije od straha da ga ne postigne. Npr. 114.

pòstidan, pòstidna, *adj.* *vidi* stidljiv. Rj. *koji se stidi. vidi* i stidan, sraman 2, srameć, sramežljiv.

postidjeti, postidim, v. *pf.* Rj. *po-stidjeti. vidi* sramiti (i se). — 1) *vidi* zastidjeti. Rj. *postidjeti koga. v. impf. isp.* sramotiti 2. — 2) sa se, *refleks. vidi* zastidjeti se. Rj. v. *impf.* stidjeti se. — *Postidio se ka'* i kupovni pas. Posl. 256. Ko se *postidi mene* i mojih riječi, *njega će se* sin čovječij *postidjeti*. Luk. 9, 26. Nemoj da se *postide u meni* koji se uzdaju u tebe, Gospode! Ps. 69, 6. Neka se *postide bezakonja* svojega. Jezek. 43, 10.

pòstignuti, gnēm, *vidi* postići. Rj.

pòstiš, cf. pestiš. Rj.

pòstiti, pòstīm, v. *impf.* Rj. v. *pf.* slož. *iz-postiti* (se), na-, o-, od-, pre-, za-. v. *impf.* slož. *ispašćati* (i se), *ispašćati* (i se), *napašćati*, *otpašćati*. — I. I) *fasten, jejuno*: Pòstī kao pas od kòstī (Posl. 256). Rj. — Neki se zavjetuju da *poste ponegjelnik*, ili *čitaru nedjelju* dana *kakom svecu*. Rj. 166b. Ponedioničar, čovjek koji *posti ponedionik*. Rj. 539a. Volim ja *postiti* (*ponegjelnik*) za *njega* nego on za mene da *posti*. (Krvnicima duhovnici na ispovijesti osim ostaloga zapovijedaju da *poste ponegjelnik* i tako da se kaju što su krv učinili; za to ovgje znači: volim ja ubiti njega nego on da ubije mene). Posl. 38. *Posti* k'o pas u veliki petak. DPosl. 99. Ridaše i plakaše, i *postiše* do večera za *Saulom* i *Jonatanom*. Sam. II. 1, 12. Priveza kostrijet oko tijela svojega, i *pošćaše*. Car. I. 21, 27. — 2) *fastenmässig machen* (s. B. den Topf, in dem Fleisch gewesen, sorgfältig reinigen), *purgo, expurgo*. Rj. *postiti n. p. lonac* u kom je bilo mrsno jelo, t. j. odvarujući čistiti ga za posno jelo. sa se, *pass.*: Odvarivati sudove (kad se poste). Rj. 441b. — II. sa se, *refleks. (in der Einsamkeit) fasten,*

jejuno. Rj. *postom se moriti, n. p. u samotinjī*. — Iposnica, ćelija u kojoj se *isposnik posti*. Rj. 237a. David se moljaše Bogu za dijete, i *pošćaše se* David. Sam. II. 12, 16.

pòstizati, pòstizēm, v. *pf.* *po-stizati. isp.* po (slož. s *glagolima*. b) i *stizati*. — Turski konjici navale za njima, te ih *mnoge postišu* i *isijeku*. Sovj. 30. *kako su glagoli dōstizati, prestizati, pristizati, sustizati v. impf., moglo bi se činiti da je i postizati u ovom primjeru v. impf.; ali se iz konteksta vidi da je v. pf.: mnoge redom ili malo po malo stići, ali može biti i v. impf., i tako je u Stullija. isp.* *podijevati v. pf. i impf.*

pòstō, pòstola, m. (u Hrv.) *vidi* crevlja. Rj. *vidi* i postola, cipela. *isp.* filar, papuča, pašmag, pašmaga.

pòstojān, *adj.* *beständig, constans, stabilis*. Rj. *po-stojan. isp.* *postājati. vidi* stalan. *suprotno* nepostojan, prevrtljiv. — Čaratan ne može imati nikakoga zanata niti *postojanoga posla*. Rj. 819a. Niti joj (školi) i gje ima odregjena i *postojana mjesta*. Danica 2, 118. S *postojanim a*: vidar, vozar... 3, 5 (u gram.). I da bi im to *tvrgje* i *postojanije bilo*, da im se dopusti, da... 5, 30. Tako se cijena kokoši za trideset i nekoliko godina u pravome i *postojanom novcu* nimalo nije promijenila. Posl. 144. Ako bude *postojan* da izvršuje zapovijesti moje. Dnev. I. 28, 7. Pokazaću im obilje mira, *postojanoga mira*. Jer. 33, 6. *adv.* Na poluostrvu Ratu može se čuti (glas h), samo ne onako zdravo i *postojano* kao u Crnoj Gori. Posl. XXIV.

pòstojānstvo, n. *die Beständigkeit, constantia, stabilitas*. Rj. *stanje onoga što je postojano. vidi* stalnost. — Da ogledamo sad na ženi, reče naš nemilostivi lekar, kojega je *moje postojanstvo* već bilo malo smelo. Danica 2, 137. Nemaju u tome nikakvoga pravila ni *postojanstva*. Pis. 28 (*die Consequenz*).

pòstojānje, n. cf. dostojanje: I u dvori(h) svoje *postojanje*. Rj. *das Erbgut, haereditas. vidi* baština, i *syn. ondje*.

pòstōjbina, f. *der Geburtsort, locus natalis, solum natale, cf. zavičaj*. Rj. *vidi* i kamen 2. *mjesto gdje se tko rodio*. — Svakome reče da *ide na svoju postojbinu*. Npr. 247. Tek da mi se dvora dohvatiti, očevine i pak *postojbine*. Npj. 2, 275. Nema proroka bez časti osim na *postojbini svojoj* i u domu svojemu. Mat. 13, 57. *po-stojbina. isp.* *postōjati. riječi s takim nast. kod* čazbina.

pòstola, f. (u Dubr.) *vidi* pòstō, crevlja. Rj. i kod posto *syn.*

pòstolac, pòstōca, m. od posto (?) dem. — Na *postolac* na koji ti i otac. DPosl. 66.

pòstolār, m. *calceolarius, sutor*. Stulli. *ko šije postole. vidi* cipelar, crevljar. *isp.* čizmar. — Crevljar, ko crevlje šije, *postolar*. Daničić, ARj. 822b.

pòstōlnjāk, m. (po jugozap. kraj.) *vidi* stolnjak. Rj. *vidi* i trpežnjak. *das Tischtuch, mensae linteum* ono čim se pokriva sto, trpeza.

pòstōlovina, f. (u C. G.) što je pusto, *vidi* pustolina. Rj. *vidi* i pustolovina. za *promjenu glasa* u na o *isp.* *dobodolina* i *dubodolina*.

pòstōlje, n. nožice i sva sprava na čemu astal stoji, *das Tischgestell, pedes mensae*. Rj. *po-stolje. isp.* *prije-stolje*.

postrādati, pòstrādām, v. *pf.* (u vojv.) *leiden, patior*. Rj. *po-stradati. v. impf.* *stradati*. — Pazario kao pas na vašaru. (Kad ko gje *postrada*). Posl. 245. Njemu valja *mnogo postradati* od starješina. Mat. 16, 21. Jer sam danas u snu *mnogo postradala njega radi*. 27, 19. U čemu *postrada*, u onome može pomoći. Jevr. 2, 18.

pòstrāšan, pòstrāšna, *adj.* *po-strāšan, kao prilično strašan. isp.* po (slož. sa *adj.*) i *strašan*. — Kakvih znadem *strašnijeh serdara*, a ja *vigju sada Crnogorce, postrāšni su vigjet' no serdari*. Npj. 5, 550 (*postrāšnji?*).

postraviti se, *pòstrāvīm se*, v. r. pf. kad kurjak zakolje ovcu, ili kravu, onda kažu postravila se, vom wilden Thiere gefressen werden, a fera perco. Rj. po-straviti se. u ovom značenju ovaj se glagol druk-čije ne nalazi (strv postati?).

postražiti, *pòstrāžīm*, v. pf. ein wenig wachen, vigilo. Rj. po-straziti (malo). v. impf. straziti. — Zar ne mogoste jedan čas postražiti sa mnom? Mat. 26, 40.

pòstrešiti, šim, v. pf. dachen, tego. Rj. po-strešiti što, strehu mu načiniti. isp. streha. — Postaviću temelj od olova, pokriću je (crkvu) žeženijem zlatom, popunjaću dragijem kamenom, *pòstrešiću* sitnijem biserom. Npj. 2, 204.

pòstrěšje, n. — Značenje (korijenu) širiti, zaklanjati: streha, nastrešnica, nadstrešnica, *pòstrěšje*, *pòstrešiti*. Korijeni 274. drugdje se ne nalazi ova riječ.

pòstrići, *pòstrižēm*, v. pf. po-strići. v. impf. strići. sa se, *refleks. ili pass.*: Rastko, koji bješe onamo pobjegao i *postrigao se pod imenom Sava* . . . pa se ukloni u manastir Studenicu, gdje se i *postrize pod imenom Simeun*. DM. 16. isp. pokalugjeriti se.

pòstrijeljati, *pòstrijeljām*, v. pf. nach der Reihe niederschossen, *trajicio unum ex alio*: Jera ću ti sve *postrijeljati* vrane konje i dobre junake. Rj. po-strijeljati, *ustrijeliti nekolicinu redom*. v. impf. strijeljati.

pòstrišci, m. pl. *vidi* podstrišci. Rj. 3

pòstrižnik, m. *vidi* kalugjer; jer ko se *pokalugjeri*, on se *postrize*. — Ja sam rodod ozgo od Vasojevića, a *postriznik* sam Visokih Dečana. Megj. 160. u Stullija ima iz Ruskoga: *postriznik, detonsus; i u Staroslov. postreženik, tonsus, monachus. da nije počem i ovdje pogriješeno postriznik mj. postriznik?*

pòstrnak, *pòstrfuka*, m. (u Grblju) pozni kukuruz koji se sije *po strnjici* (pošto se ozim požnje), *Herbstmais, zea mais auctumnalis*. Rj. po-strnak.

pòstup, m. — 1) *der Stillstand der Mühle bei zu hohem Wasser, constitio molae ob aquae altitudinem nimiam*: udario *postup*, sad je *postup*, ne može vodenica da melje. Rj. *kad dogje velika voda, pa vodenica postupi*. isp. postupiti 3. — 2) *vidi* postupak, *das Verfahren, ratio agendi cum aliquo*: Postupku Gjurjjevu s Jankom Sibirjaninom uzrok su lične stvari . . . iz toga se novoga *postupa* može sa svijem razumjeti *pregjašnji postup sa samijem Jankom*. DM. 114. Čijela ova stvar baca neku sjenku na *postupe* njihovijeh (dubrovačkih) trgovaca. 303. isp. *postupanje* 3. — 3) *die Stufe, gradus, řadúć*: Koji dobro služe oni dobivaju sebi *dobar postup*. Tim. I. 3, 13 (*gradum bonum sibi acquirunt, erwerbent sich eine hohe Stufe*). *vidi* grad 4, stepen 1, stupanj.

pòstupača, f. *vidi* postupaonica. Rj. — *riječi s takim nast. kod* cjepeča.

pòstupak, *pòstúpka*, m. *vidi* postup 2: Ona navali na mene sa psokama i kletvama, koje su joj se još jednako činile male *za ludi moj postupak*. Danica 2, 141. Ali se iz titule Stefanove i iz *postupaka Vukanovih* *vidi* da . . . DM. 19. *Postupku Gjurjjevu s Jankom Sibirjaninom* uzrok su lične stvari . . . iz toga se novoga *postupa* može sa svijem razumjeti . . . 141. Ti zakoni bjehu zakonik gragjanski, kriminalni i *postupak sudski*. O Sv. O. 10. isp. *postupanje* 3.

pòstúpānje, n. Rj. *verb. od* postupati. — 1) *radnja kojom tko postupa (ide, grede) n. p. iz doma* (das Gehen, Schreiten, gressus. Rj.). — 2) *stanje koje biva, kad vodenica postupa* (das Stillstehen der Mühle, constitio molae. Rj.). — 3) *radnja kojom tko postupa (dobro ili zlo) s kim* (das Verfahren, gutes oder böses, mit einem, ratio agendi cum aliquo, fr. procédé. Rj.): *Tursko vladanje i sud, i njihovo postupanje s rajom*, najveći je uzrok, što u Srbiji ima mnogo hajduka. Danica 2, 90. Podaj im, Gospode, *po zlome postupanju njihovu*. Ps. 28, 4. *To postupanje s Jankom navuče* na Gjurja veliko zlo. DM. 112. isp. *postup*

2, *postupak*. — 4) *radnja kojom postupa dijete* (počinje hoditi).

pòstupaonica, f. *der Gehkuchen, placenta primae itionis*. Kad dijete počne ići, onda umijese *pogaču*, pa skupe svu djecu (koja mogu trčati) i momčad iz kuće, te je izlome malome djetetu više glave; kako koje odlomi komad, a ono bježi odande (da bi i ono dijete onako trčalo). cf. *postupača*. Rj. isp. *postupati* 4. — *riječi s takim nast. kod* brkaonica.

pòstúpāti, *pòstúpām*, v. impf. Rj. po-stupati. v. pf. postupiti. — 1) *aufreten, gehen, gradior*: Kudgod naš domaćin i njegova djeca iz doma *postupali*, svud na sreću *nastupali*! (Kad se napija). Rj. *vidi* ići, *gresti*. — 2) *stillstehen (von der Mühle), consisto*. Rj. *vodenica postupa kad od velike vode ne može da melje*. — 3) s kim, *umgehen, verfahren, ago (bene aut male) cum aliquo*: Brat je mio, koje vjere bio, kada bratski misli i *postupa* (isp. Posl. 29). Rj. — Hajde *mudro* da *postupamo s njima*. Mojs. II. 1, 10. Misirci stadoše *zlo postupati s nama*. V. 26, 6. Mogla (je) *tako postupati samo po pravu* svojega muža. DM. 27. — 4) *postupa* dijete, t. j. počinje hoditi, *zu gehen anfangen, coepi incedere*. Rj. isp. *postupača, postupaonica*.

pòstupićē, adv. *gradatim*. Stulli. *vidi* postupno.

pòstúpiti, *pòstúpim*, v. pf. Rj. po-stupiti. v. impf. postupati. — 1) *gehen, gradior*: Kolikogogj obidoh, i nogama *postupih*, još ne *vigjeh* takoga čuda (reče Crnogorac kad se čemu začudi). Rj. *kao* poći. — Šćerce! Bože ti daj dobru sreću! *koliko škroka postupila od svoga roda* do svoga doma, toliko ti Bog dao dobrih i sretnijeh časa! Kov. 76. *Vojske* ove na tri strane *postupe* srećno u *napredak*. Miloš 14. — 2) *umgehen, verfahren, handeln, ago cum aliquo, me gero erga illum*. Rj. — Jezekija *ne postupi prema dobru* koje mu se učini. Dnev. II. 32, 25. Štefan da bi pokvario bratu posao, trebaše i sam *onako da postupi*. DM. 19. Pokaja se što je s ocem *onako postupio*. 30. Ne može mi se kazati da sam *ružno postupio prema* ličnosti Sveticevoj. G. P. N. 4.

pòstúpno, adj. *kao stupajuću* polako; *gradatim, stufenweise, nach und nach*. — Zar se ne može *napredovati lagano, postupno?* Zlos. 86. *vidi* postupice.

pòstúpnost, *pòstúpnosti*, f. *stanje onoga što biva postupno; die Stufenfolge*: Ja sam rad da *pored veće postupnosti* u opšte, nekako vidim tvoj unutrašnji *razvitak*. Zlos. 30. Kada je vrlo teško *razlikovati* i mrtvu *stagnaciju* starosti od *mudre postupnosti* zrelih godina. 47.

pòstváratí, *pòstvářām*, v. pf. nach der Reihe schaffen, *creo unum ex alio*. Rj. po-stvarati, *mnogo koješta stvoriti sve redom*. v. impf. stvarati.

pòsuda, f. *vidi* naruč. Rj. po-suda, *djelo kojim se što posudi*. isp. *posuditi, posugjivati*.

pòsúđiti, *pòsúđim*, v. pf. Rj. po-suditi, v. impf. *posugjivati*. Značenje (korijenu) dati (da se vrati), poslužiti: *posuda, posuditi, posugjivati*. Korijeni 215. — (osobito po zap. kraj.) dati ili uzeti u *naruč, borgen, commodare, utendum petere*: Da imamo masla, kako nemamo brašna, pa *bismo posudili* u selu *tepsiju*, te *bismo načinili* pitu (Posl. 49). Rj.

pòsugje, n. *das Geräth, vasa*. Rj. coll. po-sugje. *vidi* sugje. *jedno od* *posugja*. 2 *súd* (pl. *súdi i súdovi*) 1. — Čovjek *gradi* od njega (od bilja) svakojako *posugje*. Priprava 5. Sve mu *posugje načini* od mjedi. Mojs. II. 27, 3.

pòsugjivānje, n. *das Borgen, commodatio*. Rj. *verb. od* *posugjivati*. *radnja kojom tko posugjuje* što.

pòsugjivāti, *pòsugjijēm*, v. impf. *borgen, commodare*. Rj. po-sugjivati, *davati ili uzimati u naruč*. v. pf. *posuditi*. isp. *posuda*.

pòsúkati se, *pòsúćēm se*, v. r. pf. *sich herandrängen (haufenweise), erumpere catercatim*. Rj. po-sukati se, *kao u gomilama isukati se*. v. impf. *sukati se*.

posukljati, posukljām, v. pf. hervorströmen, profundi. Rj. po-sukljati, posukljao n. p. dim iz peći. vidi posuktati. v. impf. sukljati.

posuktati, pòsukčēm, v. pf. hervorströmen, profundi. Rj. po-suktati, posuktala n. p. zima u sobu kroz vrata. vidi posukljati. v. impf. suktati.

pòsuliti,* řim, v. pf. vergleichen, comparo, cf. namiriti, poravnati: To rekoše, pa se posuliše. Rj. posuliti (se). isp. nasuliti se.

posumljati, pòsumljām, vidi posumnjati. Rj. isp. sumlja i sumnja.

posumnjati, pòsumnjām, v. pf. Rj. po-sumnjati. vidi posumljati. v. impf. sumnjati (sumljati). — 1) bezweifeln, dubito. Rj. — Vi ne čete ni malo posumnjati o istinitosti ove moje želje. Javor 1885, 439. Kad ga (Isusa) vidješe, pokloniše mu se; a jedni posumnjaše. Mat. 28, 17. sa se, pass.: Po ovijem riječima moglo bi se posumnjati o značenju riječi »djedina.« DM. 12. — 2) sa se, refleks. zweifeln, dubito. Rj. značenje kao sumnjati (bez se) pod 1. — Petar videći vjetar veliki uplaši se . . . reče mu (Isus): malovjerni! za što se posumnja? Mat. 14, 31. Za obećanje Božije ne posumnja se (Avraam) nevjerovanjem, nego ojača u vjeri, i dade slavu Bogu. Rim. 4, 20.

pòsumporiti, řim, v. pf. vidi osumporiti. Stulli. po-sumporiti, sumporom posuti. v. impf. sumporiti.

posumračiti se, pòsumračī se, v. r. pf. es beginnt Abend zu werden, dämmert, advesperascit. Rj. posumračiti se (malo). v. pf. je i prosti sumračiti se. v. impf. sumračavati se. — Sve je zabavljaj dok se malo posumračī, pa kad se posumračī, a ti kreni galiju. Npr. 69.

posunetiti,* řim, v. pf. nach einander beschneiden, circumcido. Rj. po-sunetiti nekolicinu. na njima redom svršiti sunecenje, obrezati ih redom. v. impf. sunetiti.

posustati, posustanēm, v. pf. Rj. po-sustati. — 1) posustanēmo, insgesammt müde werden, defatigari. Rj. kad nekolicina redom sustanu. — U pustinji obrasla je trava, ta dobri bi konji posustali, jer se trava gaziti ne daje. Npj. 4, 278. — 2) müde werden, fatigor, cf. sustati. Rj. posustati (malo): Kad malo posustane, i vreća mu se niz legja ponisko obesi, onda . . . Npr. 170. Što si mi se oneveselio? ili ti je blaga ponestalo? ili ti je konjic posustao? Npj. 1, 38. On potonu malo u Cetinju; on ne tone, što je posustao, veće tone, te on kuša ljubū. 1, 571.

posušiti, pòsūšim, v. pf. po-sušiti. v. impf. sušiti. — 1) posušiti što, učiniti da postane suho: Posuših zeleno drvo i učinih da ozeleni suho drvo. Jezek. 17, 24. — 2) sa se, refleks. verderren, exareo: posušile se šljive, cf. posahnuti. Rj.

pòsūti, pòspēm, v. pf. Rj. po-suti. v. impf. posipati. — 1) bestreuen, aspergo. Rj. vidi poskorupiti. — Polazajnik ponese u rukavici žita, pa pospe iz ruke žitom po kući (a iz kuće ko pospe njega). Rj. 533a. Izgori na oganj, pa onijem prahom pospi rane svojoj ščeri. Npr. 132. — 2) begiessen, profundo, aspergo. — Carević uzme mastravu pa natoči vode i uspe mu na glavu. Kako mu voda pospe glavu, u onaj mah prnuše alke oko vrata. Npr. 196. Čorba čorbušta, popa posipušta. (. . . pop uzeo ribu preda se, a gjak ga onda rekavši ovo posuo čorbom). Posl. 349. sa se, pass.: Po tom im se pospe te umiju ruke. Kov. 65.

pòsvadište, n. (u Pastr.) die Entzweiung, dissidium in dem Sprichworte: U ognjište posvadište, u odrište pomirište (Posl. 334). Rj. kao svagja. — za nast. i značenje isp. godište.

pòsvaditi se, đim se, v. r. pf. vidi svaditi se: No je pošlo Ture u Kosmaču, e mu se je raja posvadila. Rj. po-svaditi se. vidi i zavaditi se. v. impf. svagjati se.

pòsvagjati, gjām, v. pf. Rj. po-svagjati. v. impf. svagjati. — 1) entzweien, committo homines inter se, discordes reddo, discordiam inter illos concilio. Rj. ljude pomalo jednoga s drugim svaditi. — 2) sa se,

reciproč. sich entzweien, discordes finus. Rj. kad se nekolicina pomalo, svi redom posvade. — Uzme u ruke od gjavola ono oko čega su se posvagjali. Npr. 158. Tako se posvagjaju, da bi se zaista morali potući, da onaj . . . Danica 2, 126. Ne samo što se njih dvojica tako posvagjaju, nego i ostale sve starešine. 4, 23. Sad se ove bimbaše posvagjaju izmegju sebe. 5, 26.

pòsvájānje, n. das Zueignen, arrogatio. Rj. verb. od posvajati. radnja kojom tko posvaja što. vidi posvojanje.

pòsvájati, pòsvájām, v. impf. sich anmassen, zueignen, sibi vindicare, arrogare. Rj. po-svajati. vidi posvojavati. prosti v. impf. svojiti. v. pf. posvojiti. — Istina da je bilo nekoliko velikih starešina, koji su po nekolike nahije posvajali, ali je opet svaka nahija imala svoga komendata. Miloš 11.

posvaljivati, posvaljijēm, v. pf. nach der Reihe herab (hinab) wälzen, devolvo aliud ex alio. Rj. posvaljivati, kao sve redom svaliti. v. impf. svaljivati.

pòsve, gänzlich, penitus, cf. sasvim. Bolje je biti i izbijenu nego posve ubijenu (Posl. 22). Rj. adv. po-sve. vidi i sasma, zgolja, do mrve. — Posve siromašni. Rad 20, 152. Što je prepisan (rukopis) po sve nevješto. Živ. kr. i arh. VIII.

pòsvećenje, (posvećenje), n. consecratio. Stulli. verb. od posvetiti. djelo kojom se što posveti. — Ima riječi 84 koje sam ja načinio . . . poniženje, posvećenje, posinjenje. Nov. Zav. VII. Sad dajte ude svoje za sluge pravdi na posvećenje. Rim. 6, 19. (in sanctificationem; zur Heiligung). Kad se osvećivaše zid Jerusalimski . . . da se svršī posvećenje s veseljem. Nem. 12, 27. Sveti je običaj, da novi episkop obdari sve koji se potruđe oko njegovoga posvećenja. Megj. 117,

pòsvećivānje, n. verb. od posvećivati. radnja kojom tko posvećuje što. — Posvećivanje oltara svetkovaše sedam dana. Dnev. II. 7, 9. Vladika blagosiljajući prekrsti ga (novoga slugu Hristova) svrh glave govoreći molitvu za posvećivanje. DP. 240.

pòsvećivati, posvećujēm, v. impf. po-svećivati; prosti svetiti. v. pf. posvetiti. — 1 a) posvećivati koga, kao činiti ga sveta, heiligen, sanctificare: Sveštenik najviši neka ne skvrni sjemena svojega u narodu svojem, jer sam ja Gospod, koji ga posvećujem. Mojs. III. 21, 15. vidi tronosati (crkvu). v. pf. — b) sa se, refleks. ili pass. (heilig werden, sacer fio, sacror): Sveti su se oci prije osvećivali, pak su se posvećivali. Rj.³ 565a. Jer čete se sedam dana posvećivati. Mojs. III. 8, 33. Za to posvećujte se, i budite sveti. 20, 7. — 2) widmen, dicare, dedicare: Nego je (knjigu) posvećujem Vama. Miloš V. Skakom (radosti) Vam je (knjigu) posvećuje Vaš prepokorni sluga. Npj.¹ 3, VI. ovamo pripadaju i ovaki primjeri: Svu marljivost i vještinu svoju posvećivaše i ove godine ovomu poslu. Rad 9, 196.

pòsveta, f. djelo kojom n. p. spisatelj posveti knjigu svoju kome; die Widmung, dedicatio. — »Gosp. Petru Dujmu«. (Kao posveta). Kov. 20.

pòsvetilište, n. vidi žrtva; das Opfer, sacrificium, victima: Hojino posvetilište nit' bremena čeka nit' svjedoka gleda. DPosl. 27. po-svetilište. isp. posvetiti. — za nast. i značenje isp. godište.

pòsvétiti, pòsvēčim, v. pf. Rj. po-svetiti. v. impf. posvećivati. — 1 a) koga, heiligen, heilig sprechen, sanctifico: Spravio ih no ne posvetio. Rj. kao učiniti koga ili što svetim. vidi tronosati (crkvu) v. impf. — Posveti mi svakoga preneca. Mojs. II. 13, 2 (sanctifica mihi; heilige mir). Eleazara sina njegova posvetiše da čuva kovčeg Gospodnji. Sam. I. 7, 1. — b) posvetiti knjigu kome; posvetiti kome što, kao darovati; widmen, weihen, dicare, dedicare, offerre: Da ovu treću knjigu posvetim Vašem slavnom imenu. Npj.¹ 3, V. Pa i to car David posveti Gospodu sa srebrom i zlatom što lješe posvetio od svijeh naroda koje pokori. Sam.

II. 8, 11. (Dani) posvećeni spomenu kako je Bog stvorio svijet. DP. 57. Njihov život u samoći, posvećen molitvi, trudi i nadgledanju sirotinje. 256. Bješe život svoj posvetio poznavanju glagolskoga dijela stare književnosti. Rad 13, 164. Za čast primam što ste naumili meni posvetiti pripovijetku. Pom. 25. — 2) sa se, *refleks. ili pass.: heilig werden, sacer fio, sacror: Desna ti se posvetila ruka. Rj. svet postati. — A za što šice na sveca? (Kurjak pošao u pustinju da se posveti . . .)* Posl. 1. Jer se posveti muž nekršten ženom krštenom; i posveti se žena nekrštena od muža krštenoga. Kor. I. 7, 14.

posvetni, *adj.* što pripada posvećenju (ili posveti): Jer je ovan posvetni. Mojs. II. 29, 22 (*aries consecrationis; Einweihungswidder*). Ako li bi ostalo što mesa posvetnoga . . . 29, 34. Ondje jedite i hljeb posvetni što je u kotarici. III. 8, 31.

posvijetliti, *tłm, v. pf. ein wenig leuchten, paululum admoveo lumen, lumen praefero.* Rj. po-svijetliti (malo). *v. impf.* svijetliti.

posvinjiti se, *pösvinjim se, v. r. pf. Schwein werden, fio sus.* Kakogogj što se kod Srba čovjek povampiri, tako Turci pripovijedaju da se kod njih posvinji. Pripovijedaju da su nekaka bega, koji se posvinjio, tražili po svinjama, pa ga nijesu mogli poznati, dok mu nijesu opazili prsten na prednjoj nozi. Rj. po-svinjiti se, postati svinjce.

posvirati, *pösvirim, v. pf. ein wenig pfeifen, paululum inflo fistulam: Posviraj, pa i za pas zagjeni (Može se čiek n. p. i prošaliti, i poigrati, ali se valja i okaniti. Posl. 256).* Rj. po-svirati (malo). *vidi* posviriti. *v. impf.* svirati.

posviriti, *pösvirim, v. pf. po-sviriti (malo). vidi* posvirati. *v. impf.* sviriti, svirjeti. — *Posviri* pak zataknji (za pas). Posl. 256.

posvjedočavānje, *n. verb. od* posvjedočavati. *radnja* kojom tko posvjedočava što.

posvjedočavati, *posvjedčavam, v. impf. po-svjedočavati, bezeugen, testor. isp. zasjeđočavati. v. impf. prosti svjedočiti. v. pf. posvjedočiti. — Posvjedočavaju* primjeri bez broja. Rad 20, 154. Taj sud posvjedočava da ono sa svim valja. Vid. d. 1862, 21. sa se, *pass.: Da se to isto i u samijem slovenskim jezicima posvjedočava.* Rad 1, 121.

posvjedočiti, *posvjedčočim, v. pf. bezeugen, testor.* Rj. po-svjedočavati. On otima kamen od Madžara, da *belegu svoju posvedoči.* Npj. 2, 486 (I sad kad se momci bacaju kamena valja biljegu svoju posvjedočiti, t. j. po drugi put baciti dođe, inače se ne broji. Vuk). *Istinu* ovijeh riječi G. Kenzelca posvjedočiće sve srpske dosadašnje knjige. Rj.¹ V. Koji (sin Božji) je posvjedočen silno za sina Božijega Duhom svetinje. Rim. 1, 4. Pravda Božija, posvjedočena od zakona i od proroka. 3, 21.

pösvjet, *m. Licht, Beleuchtung, lumen, cf. vidjelo:* ne mogu spavati, da imam posejeta ustala bih pa bih što radila. Rj. po-svjet. *isp. posvijelliti; svijeća.*

posvojavānje, *n. verb. od* posvojavati. *radnja* kojom tko posvojava što. *vidi* posvajanje. — Imena koja pokazuju posvojavānje. Danica 3, 135.

posvojavati, *posvöjaväm, v. impf. po-svojavati (poturda u verb. posvojavānje). vidi* posvajati; *prosti* svojiti. *isp. prisvojavati i prisvajati. v. pf. posvojiti.*

posvöjiti, *pösvöjim, v. pf. sich zueignen, arrogare sibi.* Rj. po-svojiti što. kao učiniti ga svojim. *isp. radovati (v. pf.), obladati. v. impf. posvajati, posvojavati. — Koji mi je Jadar posvojio i pod svoje krilo prihvatio.* Npj. 4, 239. Kad Francuzi dogju u Berlin, oni po običaju sve, što je kraljevsko, posvoje i odnesu ili rasprodaju. Danica 4, 36. Ima nekoliko i takvih riječi *Turskih*, koje čemo morati zadržati i *posvojiti.* Rj.¹ XX.

posvrätiti, *pösvrätim, v. pf. umschlagen, retorqueo.* Rj.³ po-svrätiti. *isp. zavrätiti 2, zavrnuti 4, uz-*

grnuti. v. impf. posvrätiti. Navlačkapa. *Posvrate* djeca kape jednu na drugu, pa se onda oko njih uhvate za ruke i navlače se, koje će ih oboriti. Rj. 380b.

posvršivati, *posvršujem, v. pf. po-svršivati, koješta pomalo svršiti. v. impf. svršivati. — Vrijeme za koje sam rad bio posvršivati koje šta hitno.* Pom. 91.

pösvrtānje, *n. das Umschlagen, retorsio.* Rj. *verb. od* posvrätiti. *radnja* kojom tko posvrće što.

pösvrtati, *pösvrcēm, v. impf. umschlagen, retorqueo, cf. zavrätiti.* Rj. po-svrätiti, *n. p. rukave. isp. i* uzvrätati 1, zavrätati 2, zavrätati 3, uzgrätati. *v. pf. posvrätiti.*

pöša, *f. — 1) od* popadija. Rj. po-ša. *takva hyp. kod* graša. — 2) kao crna marama, što se nosi na vratu (u Srbiji), *ein stornes Halstuch, collaris genus.* Rj. riječ tugja. Osn. 61. — 3) pošā (ili pošē), što Turci nose oko glave, *ein schwarzer mit Gold durchwebter Turban, tiara nigra auro intecta.* Rj. riječ tugja kao i pod 2. — Dade njemu pošu Stamboliju. HNpj. 3, 325. Ona snimi pošu jenjičarsku, kapu turnu nad obrvu svoju. 4, 264.

pöšālica, *f. Spass, Scherz, jocus. cf. šala.* Rj. pošālica. *kao dem. od šala. isp. poselica prema* selo. što se kao u šali reče. *isp. pošaliti se, pošaljivati se. vidi* i odšālica, oprdica, šurka, šurkulija.

pöšālina, *f. (u Crmn.) kao* vrućica (*Bauchtyphus.* Rj.³), *typhus abdominalis.* Rj. pošālina. *od* osnova koje se nahode u partic. prošl. vrem. aktiv. II: puklina . . . pošālina (biće mjesto pošlina). Osn. 170. *vidi* pošljica.

pöšālitī se, *lim se, v. r. pf. scherzen, im Spass etwas sagen, jocos.* Rj. pošālitī se, *kao u šali reći što. isp. pošālica. v. impf. pošaljivati se.*

pöšāljivānje, *n. das Scherzen, jociatio.* Rj. *verb. od* pošaljivati se. *radnja* kojom se tko pošaljuje.

pöšāljivati se, *pöšāljujēm se, v. r. impf. scherzen, spassen, jocos.* Rj. pošāljivati se, *kao u šali što govoriti. v. impf. prosti šaliti se. v. pf. pošaliti se. — Dok* bijaše Jakša u životu, svak se mene s puta uklanjaše, a sada se sa mnom pošaljuju, i govore, da im nože pružam. Herc. 192 (sa? mnom).

pöšāšoljiti, *ljim, v. pf. koga, t. j. lijepijem riječima kao malo pogladiti ga, schmeicheln, blandior.* Rj. pošāšoljiti. *v. impf. šāšoljiti.*

pöšav, *pöšva, m. cf. pošiti.* Rj. — 1) što se pošije iglom. — 2) na zgradi, na kući: Samarica, 2) u vrhu sastavljena dva pritiska (kao rozgva), koji se meću na krovove po pošvu. Rj. 663a.

pöše, *pöšeta, n. vidi* pošā 3. Rj.

pöšenuti, *pöšēnem, v. pf. Rj. po-šenuti. v. pf. je i prosti šenuti. isp. zaošenuti. kao v. impf. ne nalazi se. — 1) (u C. G.) vidi* pokrenuti: Al' ne mogu Turke pošēnuti. Rj. — 2) pošēnuti pameću, razumom, *verrückt werden, mente capi.* Rj. *vidi* pošēšulati i poludjeti, i *syn. ondje.*

pöšešulati, *lām, v. pf. pošēnuti pameću, verrückt werden, mente capi.* Rj. pošēšulati, *vidi* poludjeti, i *syn. ondje.*

pöšetanj, *pöšētnja, m. u točka, Laufbahn, cursus:* u ovoga je točka dobar pošetanj. Rj. pošetanj. *isp. pošetati. — riječi s takim nast. kod* bacanj.

pöšetati, *pöšētām (pöšēčem), v. pf. einhervandeln, inambulo.* Rj. pošetati, *kao početi šetanje, ili malo počī u šetnju. v. impf. šetati. Pošeta* miš po rafu pa obori sungjer te mi razbi glavu. Posl. 257.

pöševica, *f. (u Srijemu) vidi* ošijavica. Rj. *kao* iskriljena prtina, gdje se ošijavaju sanice.

pöšijāčiti, *pöšijāčim, v. pf. Rj. pošijāčiti. ne nalazi se kao prost glugol. — 1) einen zum šijak machen, facio esse zov šijak.* Rj. pošijāčiti koga, učiniti ga šijakom. — 2) sa se, *refleks. ein šijak werden, fio šijak.* Rj. postati šijak.

pöšik, *pošika, m. (u Hrv.) kosa sa strane kakve drage, die Anhöhe, acclivitas.* Rj.

poškikati, kām, v. pf. mit Knistergold überziehen, aurum tremulum induco. Rj. po-škikati, udariti šk. vidi požikati. v. impf. škikovati, škikosati. isp. škik.

pošiljanje, n. verb. od pošiljati. radnja kojom tko pošilje kome što.

pošiljati, ljēm, v. impf. vidi slati: kralje banu pošiljaše. Rj. po-šiljati. vidi i posilati, šiljati. v. pf. poslati. — Staše Turci sitne knjige pisat', te pošilju jedan do drugoga... Knjige piše paša Šašić-paša, pošilje ih Skadru na Bojanu ka onome Bušatli-veziru. Npj. 4, 210. Igjaše David na što ga god Saul pošiljaše. Sam. I. 18, 5. sa se, pass.: Najprije se pošilje nekoliko momaka da iz crkve donesu barjak. Kov. 47.

poširok, adj. (akc. Rj.³ XXX) po-širok, kao prilično širok. isp. po (slož. sa adj.) i širok. — Žban... s jedne mu je strane jedna poširoka duga, dulja od ostalih. Rj. 266b. Teljig, 1) oko dva dobra prsta poširoko drvo. Rj. 735b. Miloš je bio poširokih usta. Danica 4, 30. Pravi Bokelj nosi poširoke gaće (kao kratke i pouske dimije). Kov. 40.

pošiti, pošijēm, v. pf. Rj. po-šiti. v. impf. pošivati. — 1) übernähen, supersuo. Rj. pošiti što iglom. — 2) kuću, kad se pokriva trskom ili rogozom. Rj. pošiváč, pošiváča, m. die Firste, culmen domus. Rj. isp. šljeme.

pošivānje, n. das Uebnähnen, to supersuere. Rj. verb. od pošivati (1 i 2). radnja kojom tko pošiva što.

pošivati, pošivām, v. impf. Rj. po-šivati. v. pf. pošiti. — 1) übernähen, supersuo. Rj. pošivati što iglom. v. impf. prosti šiti. — 2) kuću, kad se pokriva trskom ili rogozom. Rj. — sa se, pass.: Střonica, slama kojom se pošivaju kuće. Rj. 720b.

poškrbiti, poškrbim, v. pf. n. p. nož o gvoždje, eine Scharte machen, rimam facere. Rj. po-škrbiti što, učiniti da bude škrbavo.

poškripivānje, n. Rj. verb. od poškripivati. — 1) stanje koje biva, kad što poškripuje (das Knarren, stridor. Rj.). — 2) radnja kad tko poškripuje zubima (das Knirschen, frendor. Rj.)

poškripivati, poškripujēm, v. impf. Rj. po-škripivati. v. impf. prosta škripati, škripiti. v. pf. prosti škripnuti. — 1) knarren, strido. Rj. — 2) zubima, knirschen, frendo. Rj. vidi i škrgutati. — Sve Ličani zubi poškripuju. HNpj. 4, 36.

poškrōpiti, poškrōpim, vidi pokropiti. Rj. v. pf. poškrōpiti. — I zaklaše čedo prenejako, i od čeda krvi ugrabiše, poškrōpiše po belome dvoru... poškrōpi moje bele dvore. Npj. 2, 10. Poškrōpi me vodicom krštenom. HNpj. 1, 96.

pošlje, (juž.) vidi poslije. Rj.

pošljed, vidi poslijed. isp. pošlje. — Na tri mora bjehu gospodari, dok se pošljed izdajice naše, te Turškome caru pribjgoše. Npj. 5, 255 (naše se = nagjoše se).

pošljedak, pošljedka, m. Rj. vidi posljedak. — 1) das Ende, was am Ende herauskommt, finis. — a) ono što napokon izagje, kao plod od čega; vidi posljedica, posljedica, resultat. — Rečenice vezane riječju »da«: a) »da« stoji u drugoj, u kojoj je pošljedak prvoj. Daničić, ARj. 20a. Za nesrećnu politiku, kojoj se pošljedak za njegova života još ne pokaza, oduživao se svojom pobožnošću. DM. 111. — b) kao svršetak: Ovako ona (bajalica) izgovori ovo tri puta i svaki put na pošljedku udara bradvom u prag. Rj. 360b. Te gledajte, što nam knjige kažu, što će nama biti do pošljedka. Npj. 4, 133. Žetva je pošljedak ovoga vijeka. Mat. 13, 39. Govori (Bog) i nama u pošljedak dana ovijeh preko sina. Jevr. 1, 1. Bog blagoslovi pošljedak Jonov više nego početak. Jov 42, 12. — 2) u Boci kaže otac sinu: ti si moj pošljedak, der Nachkomme (die Nachfolge), successor. Rj. vidi potomak, i syn. ondje.

pošljedica, f. vidi posljedica; pošljedak 1a.

pošljednik, m. — 1) koji dolazi poslije nekoga. M. Gj. Milićević. vidi našljednik 2. — Nije Rade Naimare bez pošljednika. Zim. 171. — 2) koji slijedi nauku čiju. M. Gj. Milićević. vidi pristaša, i syn. ondje.

pošljednji, adj. der letzte, ultimus, postremus. Rj. vidi posljednji. isp. pretpošljednji. pošljednji (ponajviše vremenom) prema prvi; zadnji prema prednji; potonji prema pregjašnji. — Istresine, 2) pošljednji snijeg koji u proljeće na pošljedku udara. Rj. 240b. Pošljednji dan od poklada, (u Dubr.) vidi poklade. Rj. 562b. Kad (vrabac) sva zrna pozoblje, pogje da i ono pošljednje ispod careve čizme kljune. Npr. 40. Evo se približila pošljednja ura moje čaše. 114. Dlaku na četvero cijepa. (Kad ko što do najpošljednje sitnice istražuje). Posl. 59. Pošljednje se broji. (Ko najposlije nadvlada i održi se). 257. Prispio si kao Stojan u pošljednje. (Kad se ko pridocni). 262. Opet šeta care Kostantine, dok došeta svrvi najpošljednoj. Npj. 2, 91. Iznijeće knjige staroslavne, da kazuje pošljednje vrijeme. 2, 183. Prvi Srbliji u Runjane došli, dok pošljednji Jadar prelazahu. 4, 253. U ugovorima s Vladislavom i s Mihailom Asenom obećava (Dubrovnik) da će imati zajedničke neprijatelje, a pošljednjemu još obećava da... DM. 216.

pošljednjōm, pošljednji put, zum letztenmal, ad ultimum. adv. upravo je instrum. sing. f. isp. prvom, drugom, i t. d. — Čuj me noćas prvom i pošljednjom, ne daj glasa bez bijela dana. Herc. 4.

pošljica, f. lues epidemica. Stulli. vidi pošalina, gdje Daničić kaže: biće mjesto pošlica.

pošokčēiti, pošokčēm, v. pf. Rj. po-šokčēiti. v. impf. šokčēiti. — 1) zum šokac machen, facio esse toš šokac. Rj. pošokčēiti koga, učiniti ga šokcem. — 2) sa se, refleks. ein šokac werden, fio šokac. Rj. postati šokac.

pošōrati se, pošōram se, v. r. pf. vidi popišati se. Rj. i syn. ondje. pošōrati se. v. impf. šorati 2.

pošta, f. — 1) die Ehrerbietung, reverentia: Bog ti poštu održao (Posl. 19)! Nu dovedi Strahinića bana u dvorove i u kuće naše, da mi neku poštu učinimo. Rj. vidi poštenje 2, čast, stima. pō-šta (kor. od koga je čitati i čast). Osn. 34. po-čta, č se pred t promijenilo na š, kao u štiti (čtiti, čitati), pošten, poštitii, poštovati, i t. d. — Poštu čini Vide Maričiću, časti svate tri bijela dana. Npj. 3, 517. Da mu (kralju) čini druge, veoma zaludnje pošte. Glas. 21, 283 (alias reverentias non modicum superfluvias facit). — 2) die Post, cursus publicus. Rj. tugja riječ, i pod 3. vidi mezilana, mezulana. — Drže po varošima mezulane (pošte za carske tatare). Danica 2, 86. Kad bi se moglo ići hitnom poštom. Priprava 93. Ne mogu misliti da ga (pismo) nijeste primili, jer sam ga sobom dao na poštu... potražite ga u Karlovcima na pošti. Straž. 1886, 59. Iduće pošte poslaću vam pismo. 1886, 670. Čekamo od jedne pošte do druge. 1886, 1385. Da mi to pošljete po prvoj pošti. 1886, 1602. — 3) der Bote, tabellarius: Al' eto ti pošte knjigonoše. Pošta bješe tanano Latinče. Rj. vidi mezil, mezul. isp. poštar. — Al' pripazi poštu knjigonošu: »Bogom brate, pošta knjigonoša!« To je pošta za Boga primio. Npj. 2, 246. kao što se vidi iz ovoga primjera, pošta je u ovom značenju i muškoga roda.

poštāk, Poštāka, m. — 1) kamenito brdo u Hrvatskoj blizu Tromeđe. — 2) planina u Hrvatskoj. Rj.

poštanski, adj. n. p. konji, Post-, cursus publici. Rj. što pripada pošti (2). vidi mezilski, mezulski.

poštāpanje, n. das Stützen auf den Stab im Gehen, innisio baculo. Rj. verb. od poštapati se. radnja kojom se tko poštapa. — Kao da ga je s gvozdenim štapom (po svijetu) tražio (tako ga je našao baš kao što treba). (... t. j. da ga prije ne narju dok se gvozden štap od poštapanja ne izjede). Posl. 129.

poštāpati se, poštāpām (poštāpljēm) se, v. r. impf. sich auf den Stab stützen, innitor baculo. Rj. poštapati se, odapirati se na štap (pa tako ići). v. impf.

prosti štapati se. v. pf. poštapiti se. — Tamo, subota je smela! Kad se vratilom opasala, a ušem poštapala, tadar mu nandila! (Reče se u Risnu kad kakva žena poljubi dijete za koju se misli da je vještica). Posl. 311.

poštápiti se, pòštápim se. Rj. v. r. pf. po-štapiti se, odaprijeti se na štap. v. impf. poštapati se. — Mora bora! ne prelazi prek' ovoga b'jela dvora... vratilom se opasala, zaštikalom poštapila. Rj. 367b.

pòštár, m. der Postmeister, cursui publico praepositus. cf. pošta 3. Rj. vidi i mezildžija, mezuldžija.

pòštárev, pòštárov, adj. Rj. što pripada poštaru.

poštebočina, f. od govječeta meso od vitkih rebara pa do buta. J. Bogdanović. — pošte-bočina, prva pola? druga pola augm. od bok.

poštédjeti, pòštédim, v. pf. sparen, parco: nemoj poštediti truda. Rj. po-štedjeti. vidi nepoštediti. v. impf. štedjeti. — Koji (Bog) svoga sina ne poštediti, nego ga predade za sve nas. Rim. 8, 32. Ne ću požaliti ni poštediti niti se smilovati, da ih ne potresu. Jer. 13, 14. Božji čovječe! Poštediti dušu moju! Prip. bibl. 84.

pòšten, pòštena (pòštenī), adj. — 1) redlich, probus. Rj. kao valjan, čestit (3), obrazan. suprotno nepošten. — Poštena je čeka lasno prevariti. Posl. 258. Prepošten nepošten. 261. Da lepim i poštenim načinom izigje iz Rusije. Danica 5, 29. Njegovo pošteno srce zaslužuje sve te milosti. Miloš 49. adv.: Čoban koji ga je (čovjeka) mnogo godina verno i pošteno služio. Npr. 10. Pošteno plati pak se i opet povrati (n. p. u krčmu). Posl. 258. Te ga pošteno ispsuje. Odg. na ut. 1 (ovdje pošteno: ljudski, čestito, zdravo). — 2) (u Srbiji) auch, und zwar meistentheils, enthaltsam im Genuss der Liebe, castus: dobar čovjek, ali nije pošten. Rj. u Srbiji znači ova riječ, i to ponajviše, čist, uzdržljiv od ljubljenja. — 3) da si pošten! sagt man, wenn einer seinen Namen gesagt hat: A. Kako ti je ime? B. Obren. A. Da si pošten! B. I ti da si živ i zdrav! (also wohl in der alten Bedeutung: geehrt, honoratus). Rj. ordje će biti riječi staro značenje: poštovan. postanje vidi kod pošta 1.

pòštenje, n. — 1) die Redlichkeit, Ehrlichkeit, honestas, probitas. Rj. vidi obraz 2, rz. — Poštenje je pretežnije od novaca. Posl. 258. Tako mi obraza i poštenja! 302. Ne samo što su ih dahije oglobile, nego im i rz (obraz ili žensko poštenje) i zakon pogazili. Danica 3, 152. — 2) vidi pošta 1, část 1, stima; Ehre, honos, laus: Ako slaže, laž mu na poštenje! (Gledaj: Na část mu laž!). Posl. 8. Kustodije vitezi junaci, koji znadu ugrabiti poštenje, gje se s'jeku glave od Turaka. Npj. 4, 55. Evo tebe dvije kese blaga; a ostali Pivljani junaci činiče ti doček i poštenje. 4, 381. Od sviju svačijoj vjeri část i poštenje. Pis. 20. postanje vidi kod pošta 1. isp. poštiti.

pòšetiti, tīm, v. pf. Rj. po-šetiti. v. impf. šetiti. — 1) vidi pokvariti. Rj. — 2) sa se, refleks. vidi pokvariti se: Njima su se kola pošetila. Rj. — E, vas mi se pošeteli smok. Npr. 165.

pòštin, adj. Post-, cursus publici. Rj. po tumačenju Njemačkom i Latinskom poštin je što i poštanski, t. j. što pripada pošti 2; ali je priličnije, da je poštin što pripada pošti 3.

poštípáč, poštípáča, m. koji poštijuje, der Zwicker, qui vellicat: Mnogi su me svatovi vodili, ali ovaki poštipači nikad (kazala nekaka udovica. Posl. 180). Rj.

poštípivânje, n. das Kneipen, Zwicken, vellicatio: I dosad se gjeverivalo, ali nije toga poštípivanja bilo (Valja da je kazala nekaka snaha koju je gjever štipao. Posl. 96). Rj. verb. od poštípivati. radnja kojom tko poštijuje koga.

poštípivati, poštípujem, v. impf. zwicken, kneipen, vellicio. Rj. po-štipivati koga, štipati, štipkati, štiputati ga pomalo, prekidajući. v. pf. štipnuti.

pòštiti, štim, v. impf. (u Grblju) vidi poštovati. Rj.

v. pf. opòštiti. postanje vidi kod pošta 1. akc. prema opòštiti trebalo bi da bude pòštiti.

pòšto, — 1) wie theuer, quanti. Rj. po što? po kakvu cijenu? po to, po groš. tako rastavljeno valja i pisati. vidi po prijedlog I 3; što 9. — 2) nachdem, posteaquam. Rj. vidi počem 2, poklem. — pošto... onda (korrelat.), ali češće bez toga korrelativa: Pošto je tako nekoliko noći jednako radio, onda mu braća počnu zlobiti. Npr. 16. Paunice pošto se okupaju, odlete sve zajedno. 17. Pošto pomirisa ono kruha, pade potrbuške. 93. Pošto ih svedu, ali iz one žabe izigje krasna devojka. 208. Pa ćemo sutra, pošto se lepo prepravimo, udariti na Turke. Miloš 114. Da dogje doveče pošto se smrkne. Sovj. 72. Pošto oni otidu, a to angjeo Gospodnji javi se Josifu u snu. Mat. 2, 13. Po što sam ostarjela, sad li će mi doći radost? Mojs. I. 18, 12.

pòštovalac, pòštovaoca, m. koji poštuje koga. vidi poštovatelj, štovalac, štovatelj. — Jovanović, veliki poštovalac vladike pesnika. Mil. 275.

pòštovânje, n. das Achten, cultus, observantia, cum quis magnifit ab omnibus. Rj. verb. od poštovati. radnja kojom iko poštuje koga. vidi štovanje, stimanje, štimanje. — S najvećim poštovanjem ostajem. Javor 1885, 439. Kad ih (Dušan) sa svijem odvoji od carskoga doma, te se nagjoše u daljini s poštovanjem, onda oni počese poštovati carsku vlast za jedini izvor svoje sile. DM. 79. On to učini iz poštovanja prema rimokatoličkoj vjeri. 157. Sila i bogatstvo dubrovačko podizase poštovanje k Dubrovniku. 224.

pòštovatelj, m. koji poštuje; der Verehrer, cultor: Vaš poštovatelj Vuk. Slav. Bibl. 2, 234. vidi poštovalac, i syn. ondje. — riječi s takim nast. kod boditelj.

pòštovati, pòštujem, v. impf. — 1) achten, magni facio, colo: Ne poštuje mlagji starijega. Rj. vidi poštiti, štovati, štimati, stimati, cijeniti 2. — Ka ti moje junaštvo tako poštuješ, ja ću ti istinu da kažem, gje je moje junaštvo. Npr. 204. Zvan poštovan. Posl. 88. Da bolje zna poštovati sveto pismo. Danica 3, 239. Kad bi znali cijeniti svoj narodni jezik i poštovati njegova svojstva i pravila. Slav. Bibl. 1, 92. Poštuj Gospoda imanjem svojim i prvinama od svega dohotka svojega. Prič. 3, 9. Oni počese poštovati carsku vlast za jedini izvor svoje sile. DM. 79. — 2) sa se, refleks. poštuj se, schäme dich (hab' Achtung vor dir selbst, und vor Andern). Rj. — Ko hoće da ga drugi ljudi poštuju, valja najprije sam da se poštuje. Posl. 158. O Remute, poštuj se besida, (t. j. stidi se besida, pazi što govoriš). Ibro Topić 6. Rp.

poštrápati, pòštrápam (i pòštrápljem), v. pf. conspergere, adsperegere. Stulli. po-štrapati. vidi poškropiti, pokropiti. v. impf. štrapati. — Pokupiše krvcu u kiticu, poštrapaše njeme i slijepe; progledaše i progovoriše. Herc. 317.

poštrkati se, poštrkām se, v. r. pf. vidi razobadati se. Rj. po-štrkati se. poštrkala se goveda: razbjegla se od štrkalja (od obada). v. impf. štrkati se, štrkljati se.

poštrkuša, f. krava koja se muze, ali s nategom (nema mlijeka ili ne će da ga daje), a rekne se i ženi, die sich sträubt, retractatrix. Rj. po-štrkuša, kao koja se štrka, krčuma. isp. poštrkati se. — riječi s takim nast. kod ajgiriša.

pòšugati, gām, v. pf. po-šugati, sve pomalo ošugati. v. impf. šugati. — Da su Ungjurski ati pošugati. HNpj. 4, 456 (Ungjurski = Ugarski).

pošúnjiti se, pòšúnjim se, v. r. pf. vidi poklopiti se. Rj. po-šunjiti se, kao spustiti se do zemlje, klonuti.

pòšurice, pošúrlije, f. pl. Kleinigkeit, minutiae, nugae. Rj. pošurice, pošurlije. kao malene stvari, ništa. vidi besposlica 2; oprdica, poprd, sprdnja; rutina i putina; trice i kućine.

pošušivranje, *n. das Sausen, stridor*. Rj. *verb. od pošušivati, koje vidi.*

pošušivati, pošušujēm, *v. impf. sausen, strido*: Pošušuju redom perišani. Rj. pošušivati, kao pomalo, sve redom, prekidajući šušati. *v. pf.* šušnuti.

pôt, pôtâ, *m.* (po jugozap. kraj.) *vidi* znoj. Rj. — Pa obuće pamukli košulju, a po njojzi od zlata košulju, da od pota ne šteti košulju. Npj. 3, 350. Te prevali preko Gore Crne, hitajući što se brže može, nego i to s potom krvavijem. Šćep. mal. 74.

potabati, bâm, *v. pf. vidi* potapkat. Rj. po-tabati, kao pogaziti. *v. impf.* tabati. potapkat je dem. prema potabati.

potaći, pôtaknēm, *v. pf.* (potâkoh i potâknuh, pôtâče i pôtaknū, pôtakao i potâknuo; potâknūvši, pôtaknū) *n. p.* vatru, glavnje, *anschürren, ignem reficio*. Rj. Vuk je u rječniku zabilježio to lice u više glagola: stâče, natâče, ustâče, umâče; po tom je za cijelo pogriješka što je zabilježeno pôtâče, pôtaknu. Daničić, Rad 6, 77. po-taći. *vidi* potaknuti. *v. impf.* poticati. — Sjariti glavnje, t. j. potaći ih u napredak. Rj. 633a. *Potakne im veliki oganj i sjednu igrati se.* Npr. 148. *u prenesenom smislu*: Vrag koji vazda o zlu nastoji, potakne ovu mačehu da nije mogla svoju pastoriku koliko krv na očima vigjeti. Npr. 130 (*vidi* podstaci, podstaknuti). *sa se, refleks.*: Na vratijeh se potaknut. DPosl. 67. *vidi* spotaći se, spotaknuti se.

potâde (po tade), *po tome, poslije toga*: Baš dvojica Pera presloviše, a po tade mnogi pristadoše. Npj. 5, 5.

potâja, *f. die Verborgenheit, occultum*: Mače Marko nože iz potaje. Rj. — Imao tri kćeri, i jednako ih držao u potaji da nijesu nikad na polje izlazile. Rj. 26. Onu istu noć ukrade oću iz potaje jedan čudotvorni nož. 120. Daruj mene ključec od potaje. Herc. 319. Hajduci zimi na jataku danju leže u potaji. Npj. 1, XXXIV. *Otkrih potaje njegove (Isavove) da se ne može sakriti.* Jer. 49, 10.

potâjati se, potâjīm se, *v. r. pf. sich verbergen, sich verstecken, abscondi, cf. pokriti se*. Rj. po-tajati se. *v. impf.* tajati. — Uglada krilata konja i na njemu krilata čoeaka. Kad ih car vigje, potaja se i stade virke da gleda gje će šta li će ovi čoeak. Npr. 152. Zemlja se Bogu klela da što god se na njoj učini ne će se potajati. DPosl. 157.

potâjiti, jīm, *v. pf.* (u C. G.) *verhehlen, celo*: Da mu ne bi kaj u potajili. Rj. po-tajiti što kome, kao prikriti od njega, ne pokazati mu, ne kazati mu.

pôtâjni, *adj. heimlich, verborgen, tacitus, absconditus*: Potajni ugljen najgore ožeže (Posl. 256). Rj. po-tajni. *isp.* tajni. — I tako se ovaj razgovor prekine kao s malom rasprom i s potajnim podozrenijem jedan na drugoga. Miloš 90.

pôtâjnica, *f.* Rj. koja je potajna, u potaji. — 1) (u Srijemu) die Mola-Geburt, mola. Rj. kad se čini da je žena trudna, a kad tamo, ne rodi djeteta. — 2) die geheime Kammer, cammera secreta. Rj. potajna komora, kamarâ: Često se dogagja da je jedna taka brklja hajdučka potajnica. Zim. 200. — 3) izmegju stražara osobita stražara, bei dem dritten Kordons-Grad zu Pestzeiten, vigiliarium secretum. Rj. kao potajna straža. — 4) sablja, die Verborgene, occulta: Dodao mu sablju potajnicu. Rj.

pôtâjno, heimlich, occulte: Sve potajno jedan od drugoga. Rj. *adv.* *vidi* tajno, natajno, tajom, i syn. kod kridimice. — Carica je imala neggje potajno nekaku veliku aždaju. Npr. 216.

potâkljati, kljām, *v. pf.* (u Zadru) *vidi* potrkljati. Rj. po-takljati. *vidi* i pritaći (n. p. grah). *isp.* taklja i trklja.

potâknuti, pôtaknēm, *v. pf. darunter stecken, subdo*: potakni (vatru) pod kazan. Rj. po(d?)-taknuti. *vidi* potaći. *v. impf.* poticati.

potalijaniti, potalijānīm, *v. pf. po-talijaniti koga, učiniti ga Talijanom. sa se, refleks. ili pass.*: U Zadru

gotovo je sva služba od Čakavaca sa ostrva, i oni se ondje ne mogu posrbiti, nego će se mnogi potalijaniti. Srb. i Hrv. 4.

potalijanjenik, potalijanjenika, *m. koji je potalijanjen*: Sad su mjesto njih samo carski činovnici i gdjekoji potalijanjenici. Kov. 12.

potamnovati, potamnujēm, *v. pf. po-tamnovati, provesti vrijeme tamnujući. v. impf. tamnovati*. — Bace (ih) u tamnicu, a pošto ondje dugo potamnuju, pusti ih paša na otkupe. Npj. 4, 459 (Vuk).

potamnjeti, potamnim, *v. pf. dunkel werden (von der Farbe), obfuscor*: I svakom je lice potamnjele (od prokleta topa i kumbare. Npj. 4, 221). Rj. potamnjeti, tamno postati. *vidi* potavnjeti. *isp.* skrnuti se 2. *v. impf.* tamnjeti. — Zaludješe u svojijem mislima, i potamnje nerazumno srce njihovo. Rim. 1, 21. Jer mu oči bijahu potamnjele od starosti. Car. I. 14, 4. Kako potamnje zlato, promijeni se čisto zlato? Plač. 4, 1.

pôtamo, weiter dort (cf. po): Tamo, potamo, Jelena. Rj.

pôtan, pôtna, *adj.* (u Boci) *vidi* znojâ: Potni konji, i trudni junaci. Rj. što pripada potu.

pôtanak, pôtanka, *adj. po-tanak, kao prilično tanak. isp. po (slož. sa adj.) i tanak*. — Hrastova potanka i s obje strane oštra daščica. Rj. 348a. *adv.* Kad se svi sastadoše i zmaju kazaše sve potanko, cije zmaj da se sva gora ustrese. Npr. 217. Čovjek je potanko raspitivao za nas. Mojs. I. 43, 7. To je potanko razloženo. Istor. 273. *isp.* potanje.

pôtanje, *adv. comp. prema pozitivu potanko*. — Priloženi popis to će pokazati potanje. Ogled IV.

potâpânje, *n. das Einsenken, Eintauchen, immersatio*. Rj. *verb. od* potapati. radnja kojom tko potapa što.

potâpâti, pôtâpâm (pôtâpljēm), *v. impf. eintauchen, immerso*. Rj. po-tapâti. *v. pf.* potopiti. — Škodljive želje, koje potapaju čovjeka u propast i pogibao. Tim. I. 6, 9. *sa se, refleks. ili pass.*: Gospod kad se dotakne zemlje, ona . . . razljeva se sva kao rijeka i potapa se kao od rijeke Misirske. Amos. 9, 5.

potâpkati, pôtâpkām, *v. pf. überstampfen, conculco, subculco*. Rj. po-tapkat, dem. prema potabati. *v. impf.* tapkat, dem. prema tabati.

potâpsati,* sām (pôtâpsēm), *v. pf. n. p. amanet, das Anvertraute abläugnen, depositum abnego, cf. zatajati*. Rj. *isp.* potomiti, zatomiti. po-tapsati.

potâvaniti, nīm, *v. pf. bōdmen, fundo aut lacunari instruo*. Rj. po-tavaniti. *vidi* podmostiti. *isp.* patosati. (*v. impf. i pf.*), popoditi. *v. impf.* tavaniti. — Kolomat, (u C. G.). Onamo su gumna potavanjena kamenjem. Rj. 286a.

potâvnjeti, vnīm, *vidi* potamnjeti. Rj. *v. pf.* potavnjeti, tavno postati. *m* se promijenilo pred *n* na *v. isp.* tamnica i tavnica. *v. impf.* tavnjeti. — Dvori su ti tamom potavnjeti. Rj. 785b. No je njemu potavnjele lice. Npj. 3, 526.

1. potēci, potēcēm, *v. pf.* Rj. po-teći. *v. impf.* potjecati. — 1 a) laufen, curro, zur Wette laufen: Koj' će uzet' laka džesferdara, i potēci dolje niz planinu. Rj. *vidi* potčrati 1. — Ko je vitez, potēci na ždrijelo (kad se zove u pomoć ili u potjeru). Rj. 156a. Kad gjavo čuje svračij glas, onda potēci za svetijem Arangjelom! Npr. 92. Probudi se car . . . te potēci na konju put one gore gje mu je rečeno. 113. Jedan od njih dokaže caru kako mu je vidio šćer bez ruka. Otac joj potēce. 115. Doš' sam potēci na trku. Npj. 3, 251. Pa u polje k meni potēcite. 4, 305. I na susret potēce Lazaru. 4, 306. Koji će junaci svud na dobro potēci i svaku sreću steći. Kov. 120. Sa strahom i radosti velikom potēkoše da jave učenicima. Mat. 28, 8. — b) u pjesmi, prelazno: potēci što, učiniti da potēce: Namjeri se gjetić na gjetića, pa na susret konje potēkoše. Npj. 4, 235. Na livadi tri konja go-

spocka, a na njima tri gospodičića... To rekoše, konje potekoše. Herc. 204. *vidi* potčrati 1b. — 2) potekla kuća, *es steht Wasser im Hause (vor Regen)*, *agua intravit domum*. Rj. po(d)-teći. *poteče kuća, kad u nju odozdo dogje voda (uz kišu)*. — 3) n. p. poteče mu krv iz nosa, *fliessen, curro*. Rj. — Angjeo prekrsti štapom, a to mesto vode *poteče vino*. Npr. 80. Prekrsti štapom, a *potok poteče vodom* kao i pre. 81. Odmah se povrati *voda* u Jordanu na mjesto svoje i *poteče* kao i prije. Is. Nav. 4, 18.

2. **potéći**, *pôtégâm*, *vidi* potegnuti. Rj. v. *pf.* potéci. v. *impf.* potezati.

pôtég, m. Rj. po-teg. *isp.* potegnuti 6 (na kantar); *das Gewicht, pondus. isp.* pretega (*das Uebergewicht*). — Mjerila i *potezi pravi* od Boga su. Prič. 16, 11. *Dvojak poteg* i dvojaka mjera, oboje je mrsko Gospodu. 20, 11. Ko je gore *izmjerio* na mjerila i *bregove na poteg*? Is. 40, 12.

pôtéga, f. Rj. po-tega. *isp.* potegnuti, potezati. — 1) (*am Wagen*) *eine, meist eiserne Stange von den Vorderrädern bis zu der Wage, perticae genus in curru, cf.* potežnica. Rj. u kola. — 2) (u gornjem prim.) *vidi* dosada: ja sam vam na potegu. Rj.

pôtégliti, glim, v. *pf.* Rj. po-tegliti. v. *impf.* tegliti. — 1) *anziehen, traho*. Rj. *vidi* potegnuti I. *isp.* povući. — 2) *kud, rennen, ruo*: poteglo kući na ručak. *cf.* potegnuti 5. Rj. *isp.* potežiti.

potégnuti, *pôtégâm* (potégoh, potéže, *pôtégao*, *potégla*) v. *pf.* Rj. po-tegnuti. *vidi* potéci. v. *impf.* potezati. — I. 1) *anziehen, traho*. Rj. *vidi* potegliti 1. — Tuta vura, t. j. drži, udri; ili *potegni, povuci*. Rj. 757a. Sine Petre, *potegni me gore*. Herc. 310. Sve vezire u *divan potego*. HNpj. 4, 416. — 2) *einen Hieb führen, caedo*: potegao ga sabljom, batinom. Rj. kao udariti, lupiti. — Gdje im se (maškarama) ništa ne bi dalo, ondje *potegnu zajetom u vrata*. Rj. 350a. Izvadi buzdovan, pa onako iznenada *potegne Turčina njim u glavu*. Rj. 836b. *Potegnem lisicu nogom u stražnjicu*. Npr. 163. Saltir! (... gjače useknuvši se prstima i *potegnuvši bale preda nj o zemlju* odgovori: »Saltir, gospodine!«). Posl. 274. Izvadi nož iza pojasa, pa *potegne sama sebe u srce*, te i ona umre. Danica 4, 33. Onda spahija *potegne iz pištolja njega* posred srijede, pa ostavivši ga u sobi još koprcajući se, pobjegne u Njemačku. Npj. 1, XXX. *prema posljednjemu primjeru ovamo se mogu postaviti i ovaki primjeri: Potegne iz puške da ga ubije*. Npr. 65. *Potegne iz topa*, te ga udari isprijeka krosred pleća. Danica 1, 87. — 3) *hervorziehen, protraho*: poteže nož, sablju. Rj. *vidi* potrgnuti, smuknuti 1, suknuti 1. — On *potegne nož* i udari je (aždaju) i glavu joj odsiječe. Npr. 187. On *potegne sablju*... sreće aždahu pa je udari triput. 189. Već *poteže trostruku kandžiju*, pa udara mene po plećima. Npj. 3, 2. Pa *poteže pušku od pojasa*, svojoj pušci živu vatra dađe. 4, 276. — 4) *einen Zug thun (aus der Flasche), tractum duco*. Rj. *potegnuti n. p. iz čuturc*. — *Pritegnuti* iz bardaka, *cf.* potegnuti. Rj. 599b. — 5) *rennen, ruo*: potegao na svoj zavičaj. *Potegoše* pustoj Komadiji. Rj. *vidi* potegliti 2. *isp.* potežiti. — *Poteglo* marvinče na svoju domaju. Rj. 131a. Čaja-paša je još iz Beograda *bio potegao* upravo u Čačak. Miloš 82. Od Minska *potegne* na levo preko Nimena k belome Stoku protiv vojske... Žitije 21. *amo pristaje i ovaj primjer*: Malo vrime, dugo ne *poteže*. HNpj. 4, 449. Uza se maši za kovčeg Božji i prihvatit ga, jer *volovi potegoše* na stranu. Sam. II. 6, 6. — 6) potegnuti na kantar, *wägen, pendo*: potegni ovaj komad mesa, da vidimo koliko je u njemu. Rj. *isp.* izmjeriti 2, odmjeriti 1, vagnuti 1. — u prenesenom smislu: Koliko mu pamet *potegne*. DPosl. 48. — II. sa se, — 1) *refleks. n. p. kamenom, drvetom, werfen, jacio, cf.* baciti se. Rj. — *Poteže se buzdovanom* Marko pustimice dobro neštedice, belu vilu megj' pleći udari.

Npj. 2, 217. — 2) *reciproč. klipka*. Rj. *potegnuti se klipka (s kim)*.

pôtékâr, *adv.* po-tekar. *vidi* istekar, tekar, nanovo. — Stani malo, Čaja-pašnice, da ti jade *potekar* kažemo. Npj. 4, 350.

poténciti se, *pôtêncim se, v. r. pf.* (po jugozap. kraj.) postati tenac, tenac werden, *fin* tenac. Rj. *potenciti se. isp.* tenac, jedogonja, vjedogonja.

potépsti se, *potépêm se, v. r. pf.* po-tepsti se, kao *spotaknuti se, posrnuti, stracheln, pedem offendere, vestigio falli, labi. v. impf.* tepsti se. — Kad je došlo dvoru na kapiju, *potepe se* nejak Stjepane i upade na noge lagane. HNpj. 1, 109.

potépûh, *potépûha, m. vidi* skitalac. Stulli. *potepuh, koji se tepe kojekud. vidi* skitnica, i *syn. ondje. isp.* dotepuh.

pôtés, m. (u Srbiji) više njiva ili livada, koje kaka opština ili nekoliko ljudi zagradi. Rj. po-tes. *vidi* otes, gâje *vidi* i *postanje. isp.* upotesiti.

potéškôca, f. svaki čovjek ima svoju *potéškoću*. J. Bogdanović. *die Beschwerde, molestia*.

potézânje, n. *das Ziehen, Schleppen, tractus, volutatio*. Rj. *verb. od* I. potezati, II. potezati se. — I. *radnja* kojom tko *poteže* što. — II. *radnja* kojom se tko *poteže s kim, ili se tko poteže kojekud, ili se poteže na koga čim*.

potézati, *pôtêžêm, v. impf.* Rj. po-tezati. v. *pf.* 2 potéci, potegnuti. — I. 1) *ziehen, schleppen, traho*. Rj. *isp.* potegnuti I 1. — Ko je konjik, *poteži kolanc*. Npj. 3, 251. — 2) *vidi* bacati: Preko sebe u Lab *potezaše, potezaše* u Lab i Sitnicu. Rj. — 3) na kantar, *wägen, pendo*. Rj. *vidi* težiti 2, tegliti 3, mjeriti 2, vagati. *isp.* potegnuti 6. — II. sa se. — 1) *reciproč. sich ziehen, trahi se invicem*: Dva se gjeda za bradu *potežu* (t. j. grebeni). Rj. — Bolje se s dužnikom nagoditi nego sudom *potezati*. Posl. 26. Lakše se pošteno namiriti nego sramotno *potezati*. 166. — 2) *sich schleppen, trahor, vagor*. Rj. *kud se poteže? vidi* prevlačiti se. — 3) *refleks. potezati se na koga čim. isp.* potegnuti se 1. — Gonjaše njihove koze, *potežući se na njih drvećem i kamenjem*. Zim. 85.

potéžiti, žim, v. *pf.* Rj. po-težiti. v. *impf.* težiti 1. — 1) (u Dubr.) *eilen, proporo*: samo poteži, *cf.* pospješiti. Rj. *vidi* i pohitjeti, i *syn. ondje*. — 2) *sa se, refleks. sich bemühen, contendo*: Fala vama, moja braćo draga, koji *ste se meni potežili*. Nu silnoga Gjerzelez-Alila, na koga se *potežila* kurva, na nejak Zmaj-Ognjena Vuka. Rj. *isp.* potruditi se. — Što se Osman opet *potežio*, da on mene muti Crnogorce. Npj. 5, 37. Dano sine, jabuko od zlata, brzo si se k meni *potežio*, kom ostavi tvoje Crnogorce? 5, 534.

potéžnica, f. — 1) (u Lici) *vidi* potega 1. Rj. u kola. — 2) (u Dalm.) daska koja drži osovine jednu za drugu (kao po drugijem mjestima *srčanica*). Potežnice su dvije. Rj. *vidi* i svora.

potharâčiti, *potharâčim, v. pf.* pod-haračiti, učiniti da bude tko pod haraćem. *isp.* uharâčiti. — On podiže silovitu vojsku da *sedmoro Brda podarači*. Npj. 5, 176 (pod-(h)aračiti).

pothraniti, *pôthranim, v. pf.* durch Pflege aufziehen, *educio (den Baum, das Kind, das Thier)*. Rj. pod-hraniti, pod-(h)raniti = podraniti. kao malo othraniti (n. p. drvo, dijete, živinče). v. *impf.* hraniti. — Dobavi dojilju i *pothrani ih* do oružja braću a sestru do udaje. Npr. 230. Ko će gjecu podignuti? Ko li će ih *podraniti*? Kov. 102.

pothranjivânje, n. *das Grossziehen, educatio*. Rj. *verb. od* pothranjivati. *radnja* kojom tko *pothranjuje* što.

pothranjivati, *pothranjujem, v. impf.* aufziehen, *educio*. Rj. pod-hranjivati. v. *impf.* hraniti. v. *pf.* pot-hraniti.

pothvaćânje, n. *das Unterfangen, ausus*. Rj. *verb.*

od pothvaćati se. *radnja kojom se tko pothvaća. vidi pothvatanje.*

pothvaćati se, čam se, *v. r. impf. sich unterfangen, audeo.* Rj. pod-hvaćati se. *vidi pothvatati se. v. pf. pothvatiti se.*

pothvatânje, *n. verb. od pothvatati se. radnja kojom se tko pothvata (da učini što). vidi pothvaćanje, poimanje.*

pothvatati se, tãm se, *v. r. impf. pod-hvatati se. vidi pothvaćati se. v. pf. pothvatiti se.* — Poimati se, *cf. pothvatati se:* poimao se on toliko puta to da učini. Rj. 528b. U ime toga zakupa *pothvatati su se* Dubrovčani da će po odregjenu cijenu prodavati so. DM. 246.

pothvatiti se, tãm se, *v. r. pf. sich unterfangen, audeo.* Rj. pod-hvatiti se, *vidi podufatiti se. isp. poduzeti se. v. impf. pothvaćati se, pothvatati se.* — Ne sme mu se niko *podvatiti*, da dovede Hajku iz Udbine. Npj. 3, 174. Mi se našem banu *potfatili*, da čemo mu kulu uhoditi. HNpj. 4, 583. Mezulane (pošte) javno zakupljuju oni, koji se *pothvate*, da ih naj jeftinije drže. Danica 2, 86. Dubrovčani se *pothvatitše platiti* Urošu 2000 perpera za pravo da mogu trgovati. DM. 28.

pothvalac, pòticaoca, *m. impulsor.* Stulli. koji *potiče koga na što. isp. nukalac, i syn. ondje.*

pothvalica, *f. stimulatix, instigatrix.* Stulli. koja *potiče koga na što.*

pothvânje, *n. das Unterstecken, subditio.* Rj. *verb. od poticati. radnja kojom tko potiče što.*

pothvati, pòtičëm, *v. impf. unter etwas schieben, subdo, n. p. pod kazan.* Rj. po(d?)-ticiati. *v. pf. potaći, potaknuti.* — Sjarivati glavnje, t. j. *poticati ih* u napredak. Rj. 683a. u *prenesenom smislu:* Bòcati . . . umnijem načinom kao *poticati koga da što učini.* Daničić, ARj. 467a. Umno što moze bosti i *potičući koga na što.* 561a (*vidi podsticati*).

pothvano, (po tihano), *adv. isp. po (slož. sa adv.) i tihano, tijano.* — Podiže joj puli duvak s lica te gjevojci šapti *po tihano.* Herc. 72.

potijati, jãm, *v. pf. wahren, duro, cf. postajati:* Kad je malo vrime *potijalo.* Rj. po-tijati. *drukčije se ne nahodi ovaj glagol.* — tih, stišati se; *potijati* (j mjesto h); ovamo će ići izgubivši h u nas: patinuti (prestati). Korijeni 100.

potilak, pòtioka, *m. vidi potiljak.* — S lica na kamenu piše . . . *S potioka* na kamenu piše . . . Megj. 217. *isp. zatilak i zatiljak.*

potiljak, pòtiljka, *m. das Hinterhaupt, sinciput.* Rj. po-tiljak, *zadnja strana glave. vidi potilak; zatilak, zatiljak; začelak.* — Svaki lijevom rukom *potiljaka za potiljak* svoj ves. Zim. 193 (ves = fes).

potirânje, *n. das Zertreten, conculcatio.* Rj. *verb. od potirati. radnja kojom tko potire što:* Ne će se više čuti nasilje u tvojoj zemlji ni pustošenje i *potiranje* na megjama tvojim. Is. 60, 18.

potirati, pòtirëm, *v. impf. zertreten, conculco:* Što je staro konjem *potirao.* Rj. po-tirati. *v. pf. potrti.* — Ruka Gospodnja bijaše protivu njih *potirući ih* iz okola dokle ne pomiriše. Mojs. V. 2, 15. *Potirahu rod zemaljski dori do Gaze.* Sud. 6, 4.

Pòtisje (Pòtisje), *n. die Gegend um die Theiss, das Theissgebiet, circumtibiscana regio.* Rj. Po-tisje, kraj porcd vode Tise.

Pòtiskî, *adj. Theiss-, Tibiscanus.* Rj. što pripada *Potisju.*

potiskivânje, *n. das Andrängen, Drücken, pressio.* Rj. *verb. od potiskivati. radnja kojom tko potiskuje što.*

potiskivati, potiskujëm, *v. impf. drücken gegen etwas, premo, urgo.* Rj. po-tiskivati. *v. pf. potisnuti.* — Robi robja, a siječe glave, *potiskuje* svoju Arbanju. Npj. 5, 72.

potisnuti, snëm, *v. pf. drücken, andrücken, premo:*

Otisni, *potisni*, voci ti korisni! (Kad se što teško u društvu valja ili tura pred sobom. Posl. 243). Rj. *potis(k)nuti. vidi poprijeti. v. impf. potiskivati.* — Kamivao . . . odakle bi se kamen sam, samo da *ga ko potisne*, mogao odvaljati na obje strane. Rj. 262a. Dočeka ih protopope Luka . . . boj bijahu, bolje ne mogahu, dok ga carska sila osvojila, *potiskoše protopopa Luku.* 5, 355. Turci učine juriš na one pešake, te ih *potisnu s mesta* i nateraju na gornji šanac. Miloš 95.

potištati, potištim, *v. pf. (u Hrv.) po pušci, t. j. nanišani, ziclen, collineo.* Rj. po-tištati (*št* stoji mjesto *šč* od *sk*), *potišti po pušci (glavu), kad tko nanišani. v. impf. tištati.*

pòtišten, *adj. vilis, abjectus.* Stulli. *isp. podli. isp. po-tištiti (tiještiti)?*

pòtištenica, *f. mulier vilis.* Stulli. *potištena (podla) žena.*

potištenik, potištenika, *m. homo vilis.* Stulli. *potišten čovjek.*

pòtištenost, pòtištenosti, *f. stanje onoga koji se potišti, koji se poništi; die Erniedrigung, humiliatio. isp. poniženje; podlost.* — Dvorit' starijega dugovanje je, sebi takmena dobrota je, a mlagjega *potištenost.* DPosl. 21.

pòtiti, pòtim, *v. impf. n. p. konja, činiti da se poti. sa se, refleks. potiti se. sudare.* Stulli. *vidi znajiti se. v. pf. slož. o-potiti (se), s- (se), za- (i se). govori se i u Hrv. isp. pot, potan.*

potjecânje, *n. das Durchlaufen, Durchströmen.* Rj. *verb. od potjecati, koje vidi.*

potjecati, pòtječe, *v. impf. potječe kuća, es läuft Wasser hinein, inundatur domus.* Rj. po(d)-tjecati. *potječe kuća, kad u nju odozdo dolazi voda (uz kišu). v. pf. potëći.*

potjera, *f. die Nacheile, insectio:* otišli u *potjeru;* stigla za njim *potjera;* *cf. potoč, potraga.* Rj. *vidi i pogonja 2. po-tjera. isp. potjerati.* Ko je vitez poteci na ždrijelo (*kad se zove u pomoć ili u potjeru*). Rj. 156a. *Podizali su Turci i narod sav u potjeru.* Rj. 799b. *Poslje poteru* za njom. Npr. 224. *Udare* za njima u *potjeru.* Sovj. 69.

potjerati, rãm, *v. pf. Rj. po-tjerati. vidi pognati, i syn. ondje. v. impf. potjerivati.* — **1 a)** *treiben, ago.* Rj. *koga ili što: Potjera* jedan starac poslije podne *lisičji trag* po snijegu. Rj. 501a. Hop! preko vode na drugu stranu, pa *počera* za Megjedovićem. Npr. 5. Odmah sedne na konja pa *poteraj.* 26. Diže oni zaklop od zlata te na džari bješe, i *počera sve blago* što u njoj nagje. 100 (*potjerati = krenuti*). Turci *silom* a kalugjeri *knjigom počeraše nas u siromaštvo.* Posl. 323. Pa *počera Turke na alaje.* Npj. 4, 271. Ostavivši stoku, *što je ko bio počerao.* Danica 3, 200. — **b)** *Osipača, vinova loza (čokot), na kojoj grožđe potjera, ali u svijetu opadne (ospe se).* Rj. 470b. — **2)** *sa se, reciproč. sich heruntreiben (im Felde, im Prozesse), agitor.* Rj. — *S kime si se danas počerao.* Npj. 4, 233. Ako bude crni Arap doš'o, te se s njime *po polju počeram*, ja ću bježat' pred Arapom crnim. 4, 304.

potjerivânje, *n. das Antreiben, actio.* Rj. *verb. potjerivati. radnja kojom tko potjeruje što.*

potjerivati, potjèrujëm, *v. impf. anfangen zu treiben, agito.* Rj. po-tjerivati, *počinjati tjerati. v. pf. potjerati.*

potjèrnîk, potjèrnîka, *m. jedan od potjere u Rj.³ počèrnîk, počèrnîka, m. (u C. G.) jedan od počere. vidi potočnik.* — Već za tobom *počèrnîka* nema. HNpj. 4, 19.

potješiti, šim, *v. pf. po-tješiti, kao malo utješiti. vidi potješiti. v. impf. tješiti.* — Posla David da *ga (Anuna) potješ* za ocem preko sluga svojih. Sam. II. 10, 2. Čuše za sve zlo koje ga zadesi, i dogjoše da *ga požale i potjеше.* Jov 2, 11. *sa se, refleks.:*

Ne će im se dati hljeba u žalosti da se *potješe* za mrtvijem. Jer. 16, 7.

potka, *f.* — 1) poutka, poučica, *der Eintrag, Einschlag, subtemen.* Rj. po-tka u tkanju. *isp.* potkati. *vidi* i utak, *suprotno* osnova (u tkanju). — Blizna zove se ono kad se u tkanju prekine jedna žica (bilo od potke ili od osnove) i tako se oče te se u platnu poznaje. Rj. 31a. Melez, 2) platno u kojega je osnova prtena, a potka pamučna. Rj. 352b. — 2) (u C. G.) grana koja se udari u livadu, da se zna dokle je zabranjeno. Rj. po-tka, od osnove od koje je potaknuti, potači. *isp.* prit-ka.

potkāditi, **potkādīm**, *v. pf.* n. p. košnicu, kad hoće da se podrezuje, *unterrauchen, subterfumo.* Rj. pod-kaditi. *v. impf.* potkagjivati. — Ko je ona što ide gore iz pustinja kao stupovi od dima, *potkagjena* smirnom i tamjanom. Pjes. nad pj. 3, 6.

potkagjivānje, *n. das Unterrauchen, subterfumigatio.* Rj. *verb.* od potkagjivati. *radnja* kojom tko potkagjuje što.

potkagjivati, **potkagjijēm**, *v. impf.* *unterrauchen, subterfumo.* Rj. pod-kagjivati. *v. impf.* prosti kaditi. *v. pf.* potkaditi.

potkapak, **potkapka**, *m. die kleinere Unterkappe, mitra inferior.* Rj. pod-kapak, manja kapa koja se pod većom nosi. *dem.* potkapčić. — Tunjga, ženski potkapak od krpa, oko kojega se veže ubradač. Rj. 755b.

potkápānje, *n. vidi* potkopavanje. Rj.

potkápati, **potkápām**, *v. impf.* *vidi* potkopavati: A s četvrte beden *potkapaju*. Rj. pod-kapati. *v. pf.* potkopati.

potkapčić, *m. dem.* od potkapak. Rj.

potkašanje, *n. das Abschneiden, subsectio.* Rj. *verb.* od potkašati. *radnja* kojom tko potkaša što.

potkašati, **potkašām**, *v. impf.* *untens abschneiden (von den Mähern), subseco:* dobro potkaša travu (do zemlje). Rj. pod-kašati. *potkaša* kosac travu (do zemlje) dobro koseći. *v. pf.* potkositi.

potkati, **potkām** (**potkām**), *v. pf.* *eintragen, subtexo.* Rj. po-tkati, pot(č)ēm, i potkem. *v. impf.* potkivati 1. *isp.* potka. — Mnogo je osnovao, ne znam hoće li moći potkati. Posl. 181.

potkazati, **potkázēm**, *v. pf.* *heimlich angeben, defero.* Rj. pod-kazati, *potajno* kome što prokazati, opovijeti. *v. impf.* potkazivati.

potkazivānje, *n. das Angeben, delatio.* Rj. *verb.* od potkazivati. *radnja* kojom tko potkazuje što.

potkazivati, **potkazujēm**, *v. impf.* *angeben, defero.* Rj. pod-kazivati, *potajno* kome što prokazivati, opovijeti. *v. pf.* potkazati.

potkečak, **potkečka**, *m.* (u Boci) kamen koliko orah, kojijem djeca u igri pogagjaju u gomilicu novaca. *cf.* kečiti. Rj. pod-kečak.

potkičanje, *n. das Ausschmücken, exornatio.* Rj. *verb.* od potkičati. *radnja* kojom tko potkiča što.

potkičati, **potkičām**, *v. impf.* *ausschmücken, exorno.* Rj. pod-kičati. *v. impf.* prosti kititi. *v. pf.* potkititi. — A za treću (godinu) kosu odrezala, pa je šalje u Novi njaku, njak kosu u srebro okiva, a ujna je biserom potkiča. Npj. 1, 403.

potkidanje, *n.* Rj. *verb.* od potkidati. — 1) *radnja* kojom tko potkida što, *n. p.* *grančice* (das Unterschlagen eines Beins, *supplantatio.* Rj.). — 2) *radnja* kojom tko potkida što, *n. p.* *grančice* (das Abbrechen, *zō suffringere.* Rj.).

potkidati, **potkidām**, *v. impf.* Rj. pod-kidati. *v. impf.* prosti kidati 1. *v. pf.* potkinuti. — 1) koga, *einem ein Bein unterschlagen, supplanto* quem. Rj. kao noge mu potkidati. *isp.* potkinuti 1. — S desne strane ustaju momci, *potkidaju* mi noge, i nasipaju put k meni da me upropaste. Jov 30, 12. — 2) *untens abbrechen, suffringo.* Rj. kao odosdo otkidati, *n. p.* *grančice* drveta.

potkinuti, **nēm**, *v. pf.* Rj. pod-ki(d)nuti. *v. impf.* potkidati. — 1) koga, *einem ein Bein unterschlagen, supplanto:* Za što si mi noge potkinula. Rj. *isp.* potkoljenčiti. — Ni jednome bratu ne vjerujte; jer svaki brat radi da potkine drugoga. Jer. 9, 4. — 2) *untens abbrechen, suffringo.* Rj. kao odosdo otkinuti. — Cobanin se naslonio na grančicu orahovu; tud prolazi mlada moma, da potkine tu grančicu. Npj. 1, 114. Te sam svoju braću razagnao, i moja sam potkinuo krila. 5, 441.

potkisli, *f. pl.* kad voda opada, pa joj se krajevi vide vlažni i crni, *Streifen die das fallende Wasser zurücklässt, vestigia undarum recedentium.* Rj. *podkisliti*, drugoj je poli kor. kod kiseo, koga je kisnuti. *isp.* Osn. 128. — riječi s takim nast. kod iznikao.

potkita, *f.* (ponajviše se govori *pl.* potkrite) (u Hrv.) *vidi* rese. Rj. pod-kita. *isp.* potkititi.

potkititi, **tīm**, *v. pf.* *ausschmücken, exorno.* Rj. pod-kititi što, *načiniti* na nj potkite, rese. *vidi* pod-resiti. *v. impf.* potkičati. — Jao Šaro, moje desno krilo! . . . grivu ću ti izmešati zlatom, a potkititi sitnijem biserom. Npj. 2, 217. Vidio sam crkvu Filindara . . . pokrivena čemerom od zlata, *potkičena* srmom i biserom. 3, 66.

potkivānje, *n.* Rj. *verb.* od potkivati. — 1) *radnja* kojom tko potkiva (u tkanju), (das Eintragen, subtextura. Rj.). — 2) *radnja* kojom tko potkiva *n. p.* konju (das Beschlagen [des Pferdes, der Stiefel], *firmatio, inductio ferri.* Rj.).

potkivati, **potkivām**, *v. impf.* — 1) *ein schlagen, subtexo.* Rj. po-tkivati (u tkanju), *v. pf.* potkati. — 2) *beschlagen, firmo, abduco ferro.* Rj. pod-kivati *n. p.* konja, čizme. *v. pf.* potkovati. — Nalbanta, kovač što potkiva konje. Rj. 393a. Da mi dobaviš konja . . . trećega nepotkivana crna s bijelom glavom. Npr. 120.

potkladnik, *m.* pod-kladnik, kao drvo pod kladama, *t. j.* drvo koje se na ognjište metne poprijeko, pa se ostala drva uzduž preko njega lože. u Bosiljevu. Stj. Korenić. *vidi* podglavak.

potklobučiti se, **potklōbūčīm** se, *v. r. pf.* n. p. kad se čovjek oprži, pa mu se potklobučiti, potprišti, *cf.* podmjehuriti se. Rj. pod-klobučiti se, kad izbiju klōbūci. *isp.* klōbūk.

potkoljenčiti, **čīm**, *v. pf.* pod-koljenčiti koga, *baciti* mu pod koljena (batinu) *pustimicu*, u majem zavičaju. Iveković. *v. impf.* koljenčiti. *isp.* potkinuti 1.

potkoljenica, *f.* (u Dalm.) *vidi* podveza (u muškaraca). Rj.³ pod-koljenica, *promijenivši* se d pred k na t.

potkōnjāk, *m. t. j. vo, von den 6 bis 8 Pflugochsen die zwei hintersten* (pod kolima), *boves postremi ad aratrum.* Rj. pod-ko(l)njak, *kaji* je (vō) pod kolima. — Šestinja, *n. p.* ovaj vo vozi na šestinji, *t. j.* naprijed kad je šest upregnuto (prva se dva zovu *potkonjac*i, druga dva pogonači i poganjači). Rj. 837b.

potkōpati, **pām**, *v. pf.* *untergraben, suffodio, subruo.* Rj. pod-kopati. *v. impf.* potkopati, potkopavati. *Daničić* misli, da je u sad. *vrem. akc.* potkopām. *isp.* iskōpati, iskōpām. Rad 6, 119. — *Potkopati* ili podmetnuti *lagum.* Rj. 320a. Turci *šnac* potkopaju sa sviju strana. Miloš 36. Srbi pobegnu iz razvaljena i potkopana Ravenja. 51. Turci potkopaju grad. Npj.¹ 1, XVI. Kad bi znao domačin . . . ne bi dao *potkopati* kuće svoje. Mat. 24, 43.

potkopāvānje, *n. das Untergraben, suffossio.* Rj. *verb.* od potkopavati. *radnja* kojom tko potkopava što. *vidi* potkapanje.

potkopāvati, **potkōpāvām**, *v. impf.* *untergraben, suffodio, subruo.* Rj. pod-kopavati. *vidi* potkopati. *v. pf.* potkopati. — S treće strane *lagum* potkopava. Npj. 3, 46. Gdje *lupeži* potkopavaju i kradu. Mat. 6, 19.

potkôsiti, potkôsîm, v. pf. unten abschneiden (von Mähern), subseco. Rj. pod-kositi, n. p. dobar kosac potkosi travu do zemlje. v. impf. potkašati.

potkov, m. das Beschlagen, firmatio, inductio ferri, munitio: Kad se vratim, da ti potkov platim. Rj. pod-kov, djelo kojim se što potkuje. isp. potkovati.

potkova, f. das Hufeisen, solea ferrea, cf. ploča: Od mrtva konja potkove (t. j. ništa. Posl. 234). Bacio potkove. (Umr'o, kao konj kad lipše, pa mu skinu potkove. Posl. 11). Rj. pod-kova. isp. potkovati. dem. potkovicica. — Ko žali klinac, izgubi potkovu. Posl. 138.

potkôvati, potkujêm, v. pf. beschlagen, munio. Rj. pod-kovati, vidi obuti 4. v. impf. potkovati 1. — Klinčanik, t. j. kud (klincima) potkovani konji idu. Rj. 275a. Prekovati, 2) nanoro potkovati. Rj. 573b. Starokov, n. p. konj, koji je davno potkovan. Rj. 713b. Zna gjavola na ledu potkovati. (Zna mnogo koješta). Posl. 93.

potkovicica, f. (dem. od potkova) ein Hufeisen, solea ferrea. Rj. vidi ploča 2. — Zazvečaje sitni basamacî, potkovicice sitne na papučam'. Npj. 2, 236.

potkožiti se, žim se, v. r. pf. kao ugojiti se, popravit se u tijelu, gutes Aussehen bekommen, instaurari. Rj. pod-kožiti se.

potkožnjâk, m. čir koji pod kožom izide, der Furunkel, furunculus. Rj. pod-kožnjak.

potkraćivânje, n. das Verkürzen von unten aus, subbreviatio. Rj. verb. od potkraćivati. radnja kojom tko odozdo pokraćuje što.

potkraćivati, potkraćujêm, v. impf. von unten abkürzen, subbrevio. Rj. pod-kraćivati što, odozdo potkraćivati. v. impf. prosti kratiti 1. v. pf. potkraćiti.

potkrádânje, n. das Veruntreuen, interversio. Rj. verb. od potkradati. radnja kojom tko potkrada.

potkrádati, potkrádâm, v. impf. veruntreuen, interverto, averto. Rj. pod-kradati. v. impf. prosti krasti. v. pf. potkrasti.

potkrasti, potkrádêm, v. pf. veruntreuen, interverto, averto. Rj. pod-krasti. v. impf. potkradati. sa se, refleks. mit unterlaufen: Potkralo se pogrješaka. Npj. 4, XII. Kad se pomenuta slova mogu potkrasti i onoj malini književnika koja ne će da ih piše. Bukv. 7.

potkrátiti, potkrátîm, v. pf. von unten kürzer machen (einnehmen), brevius reddo ab ima parte. Rj. pod-kratiti što, odozdo potkratiti. v. impf. potkraćivati. — Da se razgovorimo i da malo noći potkratimo. Rj. 306a. (kao potkratiti).

potkrepljivânje, n. das Kräftigen, roboratio. Rj. verb. od potkrepljivati. radnja kojom tko potkrepljuje što.

potkrepljivati, potkrèpljujêm, v. impf. kräftigen, roboro. Rj. pod-krepljivati. vidi pokrepljivati. v. impf. prosti krijepiti. v. pf. potkrijepiti.

potkresati, potkrešêm, v. pf. von unten behauen, abzapfen, subtercido. Rj. pod-kresati, odozdo okresati. v. impf. potkresivati. — Pokosite sitnu mačuranu, potkrešite zelenu naranču. Kov. 60. sa se, pass.: Skosje, drvclje što se kosijerom potkreše, te padne na tle. Rj. 687b.

potkresivânje, n. das Behauen von unten, subtercisio. Rj. verb. od potkresivati. radnja kojom tko potkresuje što.

potkresivati, potkrèsujêm, v. impf. von unten abhauen, subtercido. Rj. pod-kresivati, odozdo kresati, n. p. drvo. v. pf. potkresati. sa se, pass.: Kukričasto drvo, koje se ne čisti i ne potkresuje, nego se zapusti i zakrčlja. Rj. 313a.

potkrijèpiti, potkrijèpîm, v. pf. bekräftigen, roboro. Rj. pod-krijepiti. vidi pokrijepiti. v. impf. potkrepljivati. — Skoči i kao da ga rukama potkrijepi i zagrlj, počne od žalosti nad njim plakati. Npr. 115. Ona potkrijepi sebe, te onamo gdje je pala balota. 232. Da potkrijepi Ruske pešake. Žitije 72. Potkrijepite

srce svoje zalogajem hljeba. Sud. 19, 5. sa se, refleks. Blagoslovio hljebove, pšenicu, vino i ulje, da bi se njima potkrijepili umorni. DP. 43.

potkriti, potkrijêm, v. pf. unter etwas verstecken, abscondo sub aliquid, n. p. kad se igra prstena. Rj. pod-kriti, kao sakriti što pod što. v. impf. potkrivati. — Jedan uzme prsten u ruku i potkrije pod sve kape redom i najposlije u maramu. Rj. 617b.

potkrivânje, n. das Unterstecken, suboccultatio. Rj. verb. od potkrivati. radnja kojom tko potkriva što.

potkrivati, potkrivâm, v. impf. unter etwas verstecken, occulto aliquid sub aliquid. Rj. pod-krivati, kao kriti što pod što. v. impf. prosti kriti. v. pf. potkriti.

potkrižati, potkrižâm, v. pf. n. p. hljeba pod kakovo jelo, t. j. nasjeći u sud najprije hljeba, pa onda jelo usuti na nj, schneiden, scindo. Rj. pod-križati. v. impf. križati.

potkrpa, f. pod-krpa. isp. potkripti. — 1) u košulje na ramenima što se potkrpi, cf. poduplata. Rj. vidi i podoplata, potplata, poramak, ramenjača. — 2) der Einsatz der halben Sohle am Schuh, cf. pendže. Rj. n. p. podaj čizme čizmaru, neka udari potkrpe.

potkripti, pîm, v. pf. kožu. einen Pels an den nackten Stellen unkenntlich mit wollenen Stücken unterflicken, subsuo pellis parti vellere carenti laciniam vellere pleniorum, ita ut sutura non appareat. Rj. pod-kripti n. p. kožuh na onim mjestima gdje nema više dlaka, vunenom krpom tako, da se zukrpa ne vidi. v. impf. potkrljati.

potkrljânje, n. des Unternähens der vollen Pelztheile mit wolligern, subsutio laciniae vellereae magis. Rj. verb. od potkrljati. radnja kojom tko potkrlja n. p. kožuh.

potkrljati, potkrljâm, v. impf. unternähen, subsuo. cf. potkripti. Rj. pod-krljati n. p. kožuh na onim mjestima gdje nema više vune.

potkućnica, f. (zemlja) njiva ili livada pod kućom, cf. podvornica. Rj. vidi i potkutnjica.

potkuhati, hâm, vidi potkuvati. Rj. pod-kuhati n. p. tijesto za hljeb. vidi i podmijesiti. v. impf. potkuhavati.

potkuhâvânje, n. vidi podkuvavanje. Rj.

potkuhâvati, potkuhâvâm, vidi potkuvavati. Rj. pod-kuhavati n. p. tijesto za hljeb. vidi i podmješivati.

1. potkûpiti, potkûpîm, v. pf. bestechen, verkaufen, corrumpo, cf. podmititi. Rj. pod-kupiti. vidi i potplati 2. v. impf. potkupljivati. — Oni obogate i potkupe narod da jednoga od njih dva stave za kralja. Npr. 109. Ona s onijem darovima potkupi njegovu ženu, te joj dopusti, tri noći s njime da prenoći. Npj. 2, 61 (Vuk. s?).

2. potkupiti, pîm, v. pf. unten wegklauben, subterlego. Rj. pod-kupiti što, n. p. šljive kad opadnu, kao odozdo potkupiti. v. impf. potkupljati. — Kalugjer izvadi iz torbice petrailj pa potkupi svu četvoricu pod petrailj i očita im oproštenu molitvu. Npr. 98. Pa na doru dizgin potkupio, hvatio ga bakračljom sjajnom. Npj. 4, 400.

potkûpljânje, n. das Aufsammeln, subterlectio. Rj. verb. od potkupljati. radnja kojom tko potkuplja što.

potkûpljati, potkûpljâm, v. impf. unten wegklauben, colligo sub (arbore pomâ), n. p. šljive kad opadaju. Rj. pod-kupljati. v. pf. 2 potkupiti.

potkuplje, n. (u Dubr.) vidi tavan. Rj. — potkuplje (osn. je u kûpa, crijep kojim se pokriva kuća). Osn. 83.

potkupljivânje, n. das Bestechen, corruptio. Rj. verb. od potkupljivati. radnja kojom tko potkupljuje koga.

potkupljivati, potkûpljujêm, v. impf. bestechen, corrumpo. Rj. pod-kupljivati. vidi podmićivati, potplaćivati 2. v. pf. 1 potkûpiti.

potkutnjica, f. vidi potkućnica; Talija je moja potkutnjica. Rj. pod-kutnjica, zemlja pod kućom. vidi podvornica, potkućnica, pokutnjica, isp. kućni i kûtnji.

— Nego hajde opet u Trebjesu, te tu ori *Turske potkunjice*, te agama četvrtinu davaj. Npj. 4, 423.

potkuvati, vām, *vidi* podmijesiti. Rj. v. pf. potkuvati, *mjesto* potkuhati koje *vidi*, u *mjestima gdje se u govoru* *mjesto glasa h čuje* v. v. impf. potkuvavati.

potkuvávānje, n. *vidi* podmješivanje. Rj. *vidi* i potkuhavanje.

potkuvávati, potkuvávām, *vidi* podmješivati. Rj. v. impf. podkuvavati, *mjesto* potkuhavati koje *vidi*, u *mjestima gdje se* *mjesto glasa h čuje glas v u govoru*. v. pf. potkuvati.

potkvasnica, f. Rj. pod-kvasnica, *pogača nekakva*. *vidi* pokvasnica.

potlačiti, potlačim, v. pf. *vidi* pogaziti: Staru majku s konjem potlačio. Rj. po-tlačiti. v. impf. tlačiti. — u *prenesenom smislu*: *Potlačí Asa neke iz naroda u to vrijeme*. Dnev. II. 16, 10. Učite se dobro činiti, *ispravljajte potlačenoga*, dajte pravicu siroti. Is. 1, 17.

potlje, *potlje*, *vidi* poslije (II 3, i *syn. ondje*). Rj. — A u Nuke nigdje nikog nejma, *potlje* jedna na odžaku majka. Npj. 3, 227. Klikovala prebijela vila, niko joj se ozvat' ne smijaše, *potlje* jedna dizdar aginica: »Što ti hoćeš, prebijela vilo?« Herc. 57.

potmoo, potmola, **potmuo**, potmula, *adj. verdunkelt, obscuratus*. Rj. po-tmo(l), po-tmu(l), kao *potamnio*, *potmuran*. *drugo* je *poli osn. u tma, isp. tmora i tmuša*. — Sinoć sunce igrajući zagje, a jutroske *potmolo* izagje. Npj. 1, 486. *Milica* je sjetna nevesela, u obrazu bl'jeda i *potmula*. 2, 256. To je visok, zdrav čovek . . . *krupnih očiju*, ali nešto *potmolih*. Zim. 126.

potmuran, potmūrna, *adj. n. p.* vrijeme, tamno, oblačno, *duster, tristis*. Rj. po-tmuran, *drugo* je *poli osnova u tma. isp. na-tmurići se, tmora. vidí* i *potmoo*, *potmuo*.

potnjicāv, *adj. vidí* putnjicāv. Daničić Rad 14, 103. *od osn. koja je u pot; što je od pota umrljano*.

potoč, f. (u C. G.) *vidi* potjera: Al' Banjani pripaziše Vuka, pa se za njim *potoč otisnula*. Za njima se *potoč podignula*. Rj. *vidí* i pogonja, potraga. po-toč. *isp. potčić* 1. — Pa se onda oni biju s *potočju*. Rj. 195b. *Potočnik*, koji ide u *potoč*. Rj. 555a. *vidí* i *primjere kod potjera, jer se riječ potoč uzima u rečenici sasvim kao i potjera*.

potočak, potočka, m. (u Hrv.) *hyp. od potok*. Rj. *vidí* *potočanjak*.

potočanjak, potočanjka, m. *hyp. od potok*. Rj. *vidí* *potočak*.

potočār, m. n. p. rak, *aus dem Bach, e rivo*. Rj. *koji je iz potoka*, rak *potočār. isp. papoš*.

potočara, f. t. j. vodenica, *eine Mühle am Bache, mola in rivo*. U vodenica *potočara* nema više do jedno kolo, a ono stoji uspravo. cf. *kašičara*. Rj. *vodenica na potoku. vidí* i *badnjara, rekavica*. — *riječi s takim nast. kod badnjara*.

potočić, m. *dem. od potok*. Rj. — Svaka voda s *potočići* jaka. Posl. 276. *Rakovac je mali potočić*. Npj. 1, XXII.

potočina, f. *augm. od potok*. — Teže vas je sa njom razdvojiti, no ustavit' *mutnu potočinu*. Šćep. mal. 96. *augm. takva kod bardačina*.

potočít, *adj.*: Kvrče kose, *nosa potočita*, to je, babo, nesritna divojka. HNpj. 4, 89. *nos dug i ravan a na kraju malo zavínut*. 4, 714.

potočítí, potočím, v. pf. po-točítí. — I žaba *nogu potočí*. DPosl. 31. Ruku ti íštu, a ti si *nogu potočío*. 108. *potočítí*, pružiti. XV. u *Stullija*: potočítí, *ri Volgere a basso, calar giù, devolvere. a u zavičaju mome potočítí znači: učíniti da što potče, n. p. potočío kuglu, t. j. bacío je te se kotrlja. v. impf. govori se potákrátí, potáčém*. Iveković.

potočni, *adj. što pripada potoku*: Dio ti je megju glatkijem kamenjem *potočnim*. Is. 57, 6.

potočnik, m. (u C. G.) koji ide u *potoč*, *der Nach-*

setzer, insecutor: Tridest i šest druga *potočnika*. Rj. *vidí* *potjernik*.

potok, m. Rj. po-tok. *isp. potčić. dem. potočić. hyp. potočak, potočanjak. augm. potočina*. — 1) *der Bach, rivus*. Rj. *vidí* rijeka, voda 2. — *Žubori potok*. Rj. 161a. Uzdušio ka' i *suhi potok*. (Kad ko od ništa dogje do šta, pa se ponese, kao *suhi potok* kad dogje od kiše). Posl. 330. Drina osim mlogih, drugih voda, rijeka i *potoka*, prima u sebe Lim. Danica 2, 34. Kašto i ključala voda *potokom* udari iz vulkana. Priprava 103. Usahnuše *potoci vodeni*. Joil. 1, 20. — 2) kuća, selo u potoku, *im engen Thal zwischen zwei Bergen, convallis*. Rj. *tijesna prodol izmegju dva brda (kojom poteče voda kad dogje od kiše)*. — Pred' o preko potoka, *er ist durchdrungen durch das Thal, perrupit*. Rj. 570b.

potom (po tom) *hernach, posthac*. Rj. *adv. kao zatim, iza toga*. — *Potom*, na drugom listu, piše arhimandrit Ruvim. Danica 1, 10. Kako su Turci imali rat s Nijemcem i Moskovom, *potom* izmegju sebe. 1, 11. *Iza ovijeh* u njih (u Turaka) idu zanatlije i trgovci, *po tom* age i spahije, *pa onda* begovi. Kov. 11. *Najpre* se potpišu Miloševa braća, *po tom* članovi velikoga suda . . . *pa arhimandriti . . . za arhimandritima* prote . . . *pa onda* knezovi. Miloš 170. *Potomak* (od *po tom*, koje je uzeto kao *adv.*). Osn. 292. *kao adv. valja da se piše sastavljeno potom, da se razlikuje od po tom u rečenici n. p.*: Ovo se meni *po tom* najznaamenitije čini, što . . . Danica 1, 15.

potomak, potomka, m. (najviše *pl. potómei*) *der Nachkomme, unus e posteris*. Rj. *potomak* (od *po tom*, koje je uzeto kao *adv.*). Osn. 292. *vidí* *posljedak 2. coll. potomstvo*. — Bog ti dao i sreća junačka, da ti budu taki i *potomei*. Npj. 5, 475. (Naroda ilirskoga), kome su *potomci* sadašnji Arbanasi. Daničić, Vid. d. 1861, 71.

potomiti, potomim, v. pf. (u C. G.) *unterdrücken, verhehlen, supprimo, cf. sakriti*. Rj. po-tomiti. *vidí* *zatomiti. isp. potapsati, zatajati. v. impf. prosti tomiti*.

potomstvo, n. *coll. jedan od potomstva* *potomak. isp. podmladak, i syn. ondje*. — Cveče, od koga će mu *blagodarno potomstvo* takove vence plesti moći. Miloš VI. Činiš milost pomazaniku svojemu Davidu i *potomstvu njegovu* do vijeka. Ps. 18, 50.

potonuti, potonēm, v. pf. *untergehen, mergi*: *Potonule* mu šajke (Kad se ko oneveseli. Posl. 256). Rj. po-tonuti. v. impf. tonuti. — *Baciću* ovaj novčić u vodu, pa ako ne *potone*, onda sam ga zaslužio, ako li *potone*, nisam ga zaslužio. Npr. 40. Bolje bi mu bilo da se objesi kamen vodenični o vratu njegovu, i da *potone u dubinu morskou*. Mat. 18, 6.

potonji, *adj. nachherig, darauffolgend, insequens*: Prva vjero, *potonja* nevjero. Rj. po-tonji (Miklošić veli da je od *po tom*. Korijeni 81), *koji je po tom, iza toga i toga. correl. prvi . . . potonji, pregjašniji . . . potonji*. — *Prvi roj* (Golubačkih muha) da je najljući, a *potonji* sve da su slabiji. Rj. 93b. Začudi se carev sin na ovake odgovore, a najviše na ovi *najpotonje* gjevojke. Npr. 111 (*isp. naj 2b pred pozitivom*). *Potonja* pamet magarcu pod rep. Posl. 256. *Prva last potonja* muka. 259. Tako mi ovo *najpotonji zalogaj* ne bio. 303. Slabo će i *od ostaloga svijeta, i danušnjega i potonjega*, dobiti za to drukčiju blagodarnost. Odg. na ut. 23. Ne valja niti *pregjašnje stvari* poslije, niti *potonje* prije stavljati. Priprava 80. I bude *potonje* gore čovjeku onome *od prvoga*. Mat. 12, 45. Te se ne će znati to obilje u zemlji od *gladi potonje*. Mojs. I. 41, 31. Brat velikoga župana (*potonjega kralja*) Vukan. DM. 13.

potop, m. Rj. po-top. *isp. potopiti*. — 1) *die Ueberschwemmung, inundatio, cf. povodanj*. Rj. *vidí* i *plima 1, veliki potop, kad dogje voda. isp. poplav*. — 2) *die Sündfluth, diluvium*. Rj. O postanju ili početku sviju stvari, *do Nojeva potopa*. Priprava 87.

Evo pustiću *potop* na zemlju, da istrijebim svako tijelo. Mojs. 1. 6, 17.

potopiti, pōtopīm, v. pf. Rj. po-topiti. v. impf. potapati. — 1) *α*) versenken, immergo. Rj. — Ustanuće mora i jezera, *potopiće lagje i galije i svu zemlju na četiri strane*. Npj. 3, 82. *Zlatica ga voda potopila, u slano ga more zanišla*. 4, 36. Tu hoćemo dušu potopiti. 4, 282. Pa ove krdžalije ne (h)tednu (Srbi) na Moravi prevesti, nego *potopirši sami skele* na drugoj strani, kažu im, da su skele pokvarene. Danica 5, 27. — b) *sa se, refleks. untergehen (im Wasser), mergi*. Rj. *kao svi redom utopiti se*. — Buknuše strašne rijeke, te se za malo svi ne potopiše. Npr. 194. — 2) *eintancken, mergo* (platno, čohu). Rj. — Zakišati, n. p. *košulje, t. j. potopiti u vodu*, cf. pokiseliti. Rj. 176b.

potopljenik, potopljenika, m. *komu na polja i livade navali potop; der Überschwemmte*. — Knez Mihailo je odmah izaslao svoje činovnike . . . s najbržom pomoću za potopljenike. Žim. 264.

potoskati, skām, v. pf. *zurückstossen, retrudo*: kola natrag. Rj. po-toskati, i *konja uzvikom tosi* v. impf. toskati. v. pf. prosti tosnuti.

potpadanje, n. *das Fallen unter etwas, das Unterliegen, succubitio (?)*, subjectio. Rj. verb. od potpadati. *stanje koje diva, kad što potpada (pod što)*.

potpadati, dām, v. impf. *unter etwas fallen, unterliegen, succumbo*. Rj. pod-padati, *kao padati pod što*. v. pf. potpasti. — Ona s potomstvom svojim potpada pod zakon. DM. 70. Nijemci u svojim rasprama potpadahu pod porotu. 321. Izmegju ovijeh glagola koji se izuzimaju opet neki kad su složeni potpadaju pod rečeno pravilo. Rad 6, 149.

potpala, f. *Holz zum Unterheizen (z. B. Kienspan)*, lignum subjectivum igni excitando. Rj. pod-pala, *drvo za potpaljivanje*, n. p. luč.

potpaliti, pōtpālīm, v. pf. *unterheizen, von unten anzünden, succendo*. Rj. pod-paliti, *kao odozdo upaliti što*. v. impf. potpaljivati. — Prije nego kotlovi vasu osjete toplotu od potpaljena trnja, i sirovo i nagorjelo neka raznese vjhor. Ps. 58, 9. *Slavu će njegovu potpaliti* da gori kao oganj. Is. 10, 16.

potpaljivânje, n. *das Unterzünden, succensio*. Rj. verb. od potpaljivati. *radnja kojom tko potpaljuje što*.

potpaljivati, potpaljijēm, v. impf. *unterzünden, succendo*. Rj. pod-paljivati, *kao odozdo paliti*. v. pf. potpaliti. — Kako se počne buna u Srbiji, mlogi Turci iz okola stanu se radovati i bunu potpaljivati. Danica 3, 176.

potpariti se, rī se, v. r. pf. n. p. prijesna koža, *von unten in Gährung übergehen, subterputresco*. Kad se koža potpari, onda s nje vuna opadne. Rj. pod-pariti se. v. impf. pariti (se).

potpasâc, potpasâca, m. (u Hrv.) *Bruchband, fascia hernialis*. Rj. pod-pasač, *ono čim se kilav čovjek potpasuje*. vidi utega 1.

potpasak, pōtpaska, m. vidi silah. Rj. pod-pasak, *pojas u koji se pištolji i noževi zadijevaju*. vidi i svilaj, i pašnjača, i syn. ondje.

potpasati, pōtpasēm, v. pf. Rj. pod-pasati, *kao odozdo opasati*. v. impf. potpasivati. — 1) *untergürten, subtercingo, succingo*. Rj. — Kaničicom opasana a gajtanom potpasana. Rj. 262b. — 2) *sa se, refleks. untergürten, subtercingo, succingo*. Rj.

potpasivânje, n. *das Untergürten, succinctio, subligatio*. Rj. verb. od potpasivati. *radnja kojom tko potpasuje što*.

potpasivati, potpasujēm, v. impf. *untergürten, succingo*. Rj. pod-pasivati, *kao odozdo pasati*. v. pf. potpasati.

potpasti, pōtpadnēm, v. pf. Rj. pod-pasti. v. impf. potpadati. — 1) *unter etwas fallen, subjaceo, subjicior, succumbo*: potpala Srbija pod Turke. Rj. *kao pasti pod što*. — Negotin i Kladovo bili su od prije

za sebe, pa su od skora *potpali pod Adakale*. Danica 2, 54. Njihovi susjedi, djeca ljudska . . . od raskoša mekani postavši *potpadnu šod djecu Božiju*. Priprava 200. Glava megju zemljama *potpade pod danak!* Plač 1, 1. Koji je volio ostaviti otadžbinu nego *potpasti nevjernicima u jaram*. 119. *Potpadnu* (Jevreji) *pod vlast Antioha cara Sirkoga*. Prip. bibl. 102. — 2) *potpala* ga sitna djeca, cf. poduzeti. Rj.

potpašaj, m. (u Hrv.) vidi pašnjača. Rj. i syn. *ondje*. pod-pašaj, *isp. potpasati. pojas u koji se pištolji i noževi zadijevaju*. — *riječi s takim nast. kod dogagjaj*.

potpaziti, zīm, v. pf. *heimlich beobachten, observo in occulto*: Kalvinska ih potpazila straža. Rj. potpaziti, *iz potaje opaziti*.

potpečići se, potpečē se, v. r. pf. *von unten gebucken werden, subtercoquor (de pane)*. Rj. pod-peći se, *kao odozdo ispeći se*. v. impf. peći (se). — *Prevrata . . . pa se onda onaj skrob izaspe u tiganj na vruću mast; kad se odozdo potpeče, onda se prevrne, te se s druge strane ispeče*. Rj. 568b.

potpečivânje, n. *das Einbiegen, inflexio*. Rj. verb. od potpečivati. *radnja kojom tko potpečuje što* (n. p. crevlje).

potpečivati, potpečujēm, v. impf. *einbiegen das Fersenleder, inflectere*. Rj. pod-pečivati, n. p. *jemenlije, papuče, crevlje*. v. pf. potpetiti.

potpetak, pōtpetka, m. u čakšira (Madžarskijeh) ono ispod noge u čizmi što se zapne, da se čakšire bolje zategnu. Rj. pod-petak, *što je pod petom*.

potpētiti, pōtpētīm, v. pf. n. p. *jemenlije, das Fersenleder verbiegen, inflectere*. Rj. pod-petiti. v. impf. potpečivati. *isp. peta*. — Kad ko *crevlju potpeti*, kaže se: stavio *crevlju* na štopelu, t. j. *potpetio je*. Rj. 847b. Sava nosi *potpečene cipele*. Megj. 144.

potpiraća, f. vidi poduporanj. Rj. pod-pirača. *isp. pod(u)pirati. ono čim se što podupire. vidi i potporanj, podupirač*.

potpiriti, pōtpīrīm, v. pf. *vatru, anblasen, sufflo*. Rj. pod-piriti, *kao odozdo propiriti*. v. impf. potpirivati.

potpirivânje, n. *das Anblasen von unten, (ignis) sufflatio*. Rj. verb. od potpirivati. *radnja kojom tko potpiruje n. p. vatru*.

potpirivati, potpirujēm, v. impf. *vatru, anblasen, sufflo*. Rj. pod-pirivati, *kao odozdo piriti*. v. pf. potpiriti.

potpis, m. *die Unterschrift, subscriptio*. Rj. pod-pis. *isp. potpisati*. — Evo ti mu onoga starca, nosi *oni potpis što mu je potpisao . . .* »ja ću riječ moju i potpis moj potvrditi. Npr. 254. Pošalju se i Milenku i Petru senatorske diplome s *potpisom senatorskim i Kara-Gjorgijinim*. Miloš 25. Tako je i Jakov kupio *potpise protiv Kara-Gjorgijijeve strane*. Sovj. 47.

potpisati, pōtpīšēm, v. pf. Rj. pod-pisati. v. impf. potpisivati. — 1) *unterschreiben, subscribo*. Rj. — *Krst što kod svojega potpisanoga imena načini onaj koji ne zna pisati*. Rj. 307a. Car joj ovo odobri i potpiše. Npr. 107. *Potpisa me carevi vezire, da sam vojnik caru do vijeka*. Npj. 2, 276. *Ja pod ono nijesam potpisao svoga imena*. Odg. na ut. 22. — 2) *sa se, refleks. unterschreiben, sich unterschreiben, subscribo, subscribo nomen*. Rj. — »Da mi se potpišeš, od svega svoga da ćeš mi polovicu dati«. On mu se potpiše. Npr. 252. Drugi dan potpiše se na njegovu smrt najpre mitropolit. Miloš 138. *Da mu se oni potpišu na pismo*. 142. Najviše mi je za čudo, da se i Nolić potpisao na tu tužbu. Straž. 1887, 239. *Na njemu (na pismu) su se pod ugovorom učinjenim s carem potpisali svi*. DM. 338.

potpisivânje, n. *das Unterschreiben, subscriptio*. Rj. verb. od 1) potpisivati, 2) potpisivati se. — 1) *radnja kojom tko potpisuje što*. — 2) *radnja kojom se tko potpisuje*.

potpisivati, potpisujēm, v. *impf.* Rj. pod-pisivati. v. *impf.* prosti pisati. v. *pf.* potpisati. — **1)** *unterschreiben, subscribo.* Rj. — Taj dan opet bude velika čast, posle koje počnu nahije dolaziti... te *potpisivati* akte i potvrgivati pečatima. Miloš 170. — **2)** *sa se, refleks. unterschreiben, subscribo.* Rj. — Miloš zvao se i *potpisivao* vrhovni knez. Rj. 279b. Što se svaki popečitelj sam *potpisivao* na onome poslu koji je bio od njegove struke. Sovj. 58.

potplaćivanje, n. Rj. *verb.* od potplaćivati. — **1)** *radnja kojom tko potplaćuje što, n. p. košulju* (das Füttern, munitio. Rj.). — **2)** *radnja kojom tko potplaćuje koga* (das Erkaufen, emtio. Rj.).

potplaćivati, potplaćujēm, v. *impf.* Rj. pod-plaćivati. v. *pf.* potplatiti. — **1)** *füttern, munitio, subtermunio.* Rj. n. p. košulju. — **2)** *erkaufen, pecunia suborno.* Rj. *koga.* *vidi* potkupljivati, podmićivati.

potplat, m. *solea.* Stulli. *govori se i u Hrv.* podplat, u obuće je naplata ozgo, a ozdo potplat. *vidi* gjon, die Sohle. — Na dobroj naplati zao potplat. DPosl. 65. — za korijen *isp.* naplatak.

potplata, f. *das Futter* (z. B. am Hemde), *munitum indusii, cf.* poduplata. Rj. *vidi i* podoplata, poramak, ramenjača, potkrpa 1. u košulje ono po ramenu od kolijera do rukava. — pod-plata. *isp.* potplatiti 1. *značenje* korijena *vidi* kod naplatak.

potplátiti, pòtplátim, v. *pf.* pod-platiti. v. *impf.* potplaćivati. — **1)** n. p. košulju, füttern, munitio, cf. poduplatiti. Rj. *isp.* potplata. — **2)** *bezahlen, erkaufen* (zu einer Schlechtigkeit), *emo.* Rj. *potplatiti koga* da učini kakvo rjavo djelo. *vidi* potkupiti, podmititi.

potplećati, čam, v. *pf.* potplećavati, potplećavām, v. *impf.* t. j. konja, den Saumsattel um die Vorderfüsse des Pferdes befestigen, adligo clitellas. Rj. *podplećati*, *podplećavati* konja, t. j. oko prednjih nogu utvrditi, utvrgivati mu samar. *drukčije se* *glagol ovaj ne nalazi.* *postanjem* od pleća, pleći.

potplećavanje, n. *das Befestigen des Saumsattels um die Vorderfüsse des Pferdes, subligatio clitellarum.* Rj. *verb.* od potplećavati. *radnja kojom tko potplećava konja.*

potpomáganje, n. *das Unterstutzen, sustentatio.* Rj. *verb.* od potpomagati. *radnja kojom tko potpomáže koga* (čim).

potpomágati, potpómázhēm, v. *impf.* *unter die Arme greifen, sustento.* Rj. *pod-pomagati koga.* v. *pf.* potpomóci.

potpomóci, pòtpmóci, f. u Palmotića. *auxilium, adjumentum, adiutorium, subsidium.* Stulli. *vidi* pomoć. *isp.* sredstvo. za *postanje* potpomóci.

potpomóci, potpómózhēm (potpómógnēm), v. *pf.* Rj. *pod-pomoći.* v. *impf.* potpomagati. — **1)** *unter die Arme greifen, sustento:* Još je Fata od roda bogata, i tebe će potpomóci blagom. Rj. A ja odoh, te ih potpomogoh. Npj. 2, 100. Kad si neprijatelje Gospodnje ovijem djelom potpomogao, za to će ti umrijeti sin koji ti se rodio. Prip. bibl. 72. — **2)** *sa se, refleks. sich behelfen, aufhelfen, erigo me, sublevo me.* Rj. *isp.* pomoći se.

pòtpor, m. **pòtpora**, f. *Stütze, futura, columen:* Bez potpora i nugjenja, majci lele! Rj. *pod-por*, *pod-pora.* *isp.* poduprijeti, podupirati. — Kad vam slomim potporu u hljebu, deset će žena peći hljeb vaš u jednoj peći. Mojs. III. 26, 26. On će ti utješiti duša i biće potpora starosti tvojoj. Rut 4, 15. Ustaje na me u dan nevolje moje, ali mi Gospod bi potpora. Sam. II. 22, 19. Voli' bih ga kod sebe imati, da mi bude savjetna potpora. Šćep. mal. 101.

pòtpòranj, pòtpòrnja, m. (u Srijemu) *vidi* poduporanj. Rj. *pod-poranj.* *isp.* pod(u)pirati. *ono čim se što podupire.* *vidi* potpirača, podupirač.

potpoućiti se, čim se, v. r. *pf.* ein kleines Voressen einnehmen, antecoenium sumo. Rj. *pod-poućiti se, kao*

čalabrenuti, čalabrknuti malo dok ručak dospije. — *Značenje* (korijenu) *subijati:* tkati... poutka, poučica, *potpoućiti se.* Korijeni 82.

potprašiti, pòtprašim, v. *pf.* t. j. pušku, Pulver auf die Zündpfanne streuen, pulverem pyrium adsperso trullae incendiariae. Rj. *pod-prašiti.* *vidi* podasuti 2, priprašiti. v. *impf.* potprašivati. — A vi, braće, mene poslušajte, i šarene puške potprašite. Npj. 4, 147.

potprašivanje, n. *das Bestreuen der Zündpfanne mit Pulver, adpersio pulveris pyrii in trullam incendiariam.* Rj. *verb.* od potprašivati. *radnja kojom tko potprašuje pušku.*

potprašivati, potprašujēm, v. *impf.* pušku, Pulver auf die Zündpfanne streuen, pulverem pyrium adsperso trullae incendiariae. Rj. *pod-prašivati.* *vidi* podasipati 2. — Boga moli, pušku potprašuje. Npj. 4, 58. *sa se, pass.:* Vezma, kao mala rožana tikvica kojom se puške potprašuju. Rj. 56b.

potprašljaj, m. t. j. baruta, so viel Pulver als auf ein Mal auf die Zündpfanne geht, quantum pulveris pyrii semel trullae adspergitur. Rj. *pod-prašljaj, toliko baruta te se puška jedan put potpraši.* *vidi* naprašnik. — *riječi s takim nast. kod* nategljaj.

pòtpřd, m. *der Spott, ludibrium:* uzeo u potprd. Rj. *pod-prd, drugoj poli osnova koja je u prđjeti.* *vidi* potprdice, prdačina, prgja. *prostačke riječi koje znače* podsmijeh, poruga, rug, ruga.

potprđać, potprđaća, m. *der Höhner, irrisor, delusor.* Rj. *pod-prđać, koji se kome potprđuje.* *prostačka riječ koja znači* podsmjehvač, rugač.

potprdice, f. *das Gespött, ludibrium:* Manastiri Turske *potprdice.* Rj. *pod-prdice.* *vidi* potprd, i *syn. ondje.*

potprdivanje, n. *das Naserümpfen, delusio.* Rj. *verb.* od potprdivati se. *radnja kojom se tko potprđuje kome ili čemu.*

potprdivati se, potprđujēm se, v. r. *impf.* kome, čemu, *die Nase rümpfen, deludo.* Rj. *pod-prdivati se.* *vidi* prdačiti se, *prostačke riječi koje znače* podsmijevati se, podrugivati se, rugati se. v. *pf.* potprdnuti se. — *Skini kapu, pa metni na koljeno, te se njoj potprđuj.* (Kad se koji kome podsmijeva). Posl. 288. *Onje mu se potprđuju* Turci: »Jao Tale! za ludu te hvale! Npj. 3, 256.

potprdnuti se, dnēm se, v. r. *pf.* kome, čemu, *einen bespötteln, deludo, irrideo.* Rj. *pod-prdnuti se.* *prostačka riječ koja znači* podsmjehnuti se, podrugnuti se, podrugati se. v. *impf.* potprdivati se.

potprégnuti, pòtpřgnēm, v. *pf.* Rj. *pod-pregnuti.* — **1)** konja, t. j. kolanom sedlo mu svezati: Svaki svoga konja potpregnite. *Potpregnu ga* zmijom troleptom. Rj. — **2)** *sa se, refleks. ili pass. n. p. u kola, vidí upreći se.* Rj. v. *impf.* přézati (se), uprezati (se).

pòtpřig, m. (u Dubr.) *vidi* zaprška. Rj. *vidi i* zapraška, *die Einbrenne, quod incoquitur cibo* (farina et butyrum). *pod-prig*, drugoj je poli osnova koja je u glagola *prigati* koji je postao od *frigati* (koje *vidi*), pa se u postojbini mojoj mjesto *potprig* govori *zafrig.* *ono čim se jelo zapruga, zařiga* (= zařig). Iveković.

potprimiti se, pòtpřimim se, v. r. *pf.* *hinaufsteigen, ascendo.* Rj. *pod-primiti se, kao* *odozdo primiti se* *usa što, te usaci us ono.* *isp.* primiti se uz brdo. — Kad to vide zmija iz duvara, tad se smile zmija niz duvara, *potprimi se konju uz koleno,* pa se zavi sedlu na jabuku. Npj. 2, 58.

potpřistiti se, pòtpřistim se, v. r. *pf.* n. p. potpřistila se koža, kad se čovjek ožeže, *vidi* potklobučiti se. Rj. *pod-přistiti se, kad izbiju přisti.* *isp.* opřistiti se. *vidi i* podmjehuriti se.

pòtpřug, m. (u C. G.) kolan na samaru, *Saum-*

sattelgurt, cingulum citellarum. Rj. pod-prug. *vidi* prug, *i ondje* značenje korijenu.

potpun, *adj. plenus.* Stulli. pod-pun. *isp. pun. voll, vollständig, vollkommen, ganz; plenus. vidi adv. potpunce, potpuncice, potpuno.* — *Mjera potpuna i prava* neka ti je. Mojs. V. 25, 15. Da ti *plata bude potpuna* od Gospoda Boga. Rut 2, 12. *Umire u potpunoj sili svojoj.* Jov 21, 23. U tom imam *potpuno pravo.* Dioba 11 (*isp.:* imamo *puno pravo* reći. DM. 223). Na to pitanje nema *potpuna odgovora.* DM. 1. *Vladika u potpunome odijelu* usred ostalih sveštenika *digne časni krst.* DP. 334. *Ovaj posao* treba da je *potpun.* Pom. 8. *Što je stariji karlovački (rukopis) potpuniji* od mlagjega. Živ. kr. i arh. X.

potpuncē, *adv. vidi potpuncice, i syn. ondje.* — *Kao da je već potpuncice* osvetio Kosovo. Jurm. 94. **potpuncieč**, *gerade so viel, nihilo minus:* Potpuncice *sedam mazgi blaga.* Rj. *adv. pod-puncice. vidi potpuncice, potpuno. isp. potpun.*

potpuniti, *nim, v. pf. ergänzen, suppleo.* Rj. *pod-puniti. v. impf. potpunjati, potpunjavati.* — *Potpuniti dimitom* (u vezenju). Rj. 120a. *Sve imanje tvoje potpuniću.* Npj. 4, 95. *Da b' pod tobom konji* poricali, da *ću tebi konje potpuniti.* 4, 298. *Senat je potpunjen senatorima* iz novodobijenih nahija. Miloš 12. U šančevima *namesti starešine, i lepo ih potpuni pešacima.* 95. *Ali je krivici mjera potpunjena tjelesnom kazni.* DM. 317.

potpuno, *gänzlich, plene, cf. potpuncice.* Rj. *adv. vidi i potpuncice.* — *I ako me rodila vlahinja, potpuno* je rodila junaka. Npj. 1, 3. *Da ne izgubimo što smo zaradili, nego da primimo platu potpuno.* Jov. II. 8 (*mercedem plenam; vollen Lohn. čini se da je Vuk ne čuvši u narodu pridjevu potpun volio upotrijebiti adverb* (potpuno) *nego da načini pridjev: platu potpuno.*) *Značenje, kome se pravi smisao ne može potpuno znati.* Daničić, ARj. 752a. *Izabraše ždrijebom Matiju, da bi ih opet bilo na broj potpuno dvanaest.* Prip. bibl. 170. *Osjećam potpuno strah.* Rad 1, 119. *Ja ću biti potpuno zadovoljan* ako . . . 1, 123.

potpunost, *potpunosti, f. plenitudo.* Stulli. *osobina onoga što je potpuno; die Vollständigkeit.* — *Pomenute Turske riječi* mogu ući *potpunosti radi* u prostran rječnik. Rad 15, 183.

potpúnjānje, *n. das Ergänzen, completio.* Rj. *verb. od potpunjati. radnja kojom tko potpunja što. vidi potpunjavanje.*

potpúnjati, *potpúnjām, v. impf. ergänzen, compleo.* Rj. *pod-punjati. vidi potpunjavati. v. pf. potpuniti.*

potpunjāvanje, *n. vidi potpunjanje.* Rj.

potpunjavati, *potpúnjavām, vidi potpunjati.* Rj. *v. impf. pod-punjavati. v. pf. potpuniti.*

potpústiti, *potpústim, v. pf. bestellen, suborno:* *potpustio ljude, te ga ubili, cf. nametnuti 4.* Rj. *vidi i navesti. isp. narediti 1b.* — *pod-pustiti. v. impf. potpuštati.*

potpúštānje, *n. das Bestellen, subornatio.* Rj. *verb. od potpuštati. radnja kojom tko potpušta n. p. hajduke na koga.*

potpúštati, *potpúštām, v. impf. bestellen, suborno.* Rj. *pod-puštati, n. p. hajduke da koga ubiju. vidi nametati 4, navoditi. v. pf. potpustiti.*

potra, *f. potrica, der Getreideschaden (den das Vieh macht), detrimentum (im eigentlichem Verstande).* Rj. *po-tra, kad stoka potre njivu ili vinograd. isp. potri.*

potraga, *f. vidi potjera:* *I za njima igje u potragu, i stiže ih na trećem konaku. I ja odoh malo u potragu.* Rj. *po-traga. vidi i potoč, pogonja 2.*

potrāgljiv, *adj. n. p. june, t. j. koje ne ide u društvu s ostalijem govedima, nego pristaje za njima nazorce kao po tragu, der zurückzubleiben pflegt, qui vestigiis sequitur.* Rj. *po-tragljiv.*

potrāguše, *f. pl. Rj. po-traguše,* drugoj poli osnova u *trag:* *riječi s takim nast. kod ajgirusa.* — **1)** ospice, koje po bolesniku izigju *poslije pošto* se prve već stanu prisušivati, *exanthema postumum.* Rj. *suprotno kotlonoše.* — **2)** (u Srijemu) svinje koje se među na žir gdje su već jedne ishranjene. Rj.

potrajati, *jēm, v. pf. po-trajati. isp. podurati, postājati (postōjim). v. impf. trajati 1.* — *Ako ovo društvo duže potraje, i izmišljanja ne prestanu, to moraju onda . . . Priprava 47 (zadugo potrajati. isp. udugotežiti 2, zategnuti 2). Potrajati.* Nema u Vukovu rječniku. Korijeni 97.

potrap, *m. (u Pastr.) neu angelegter Weinberg, vinea recens. cf. sad. Rj. vidi i trap 2. mlad vinograd.* — *po-trap. isp. potrapiti.*

potrapiti, *pim, v. pf. (u Pastr.) posaditi vinograd, einen Weinberg anlegen, instituere vineam.* Rj. *potrapiti. v. impf. trapiti 1.*

potratiti, *tim, v. pf. facere sumtus, impendere, consumere, insumere.* Palmotić: *sve što imaše tašte u lijeke tužna bješe potratila.* Stulli. *po-tratiti. vidi potrošiti. v. impf. tratiti.*

potrāvnina, *f. (u C. G.) vidi travarina.* Rj.³ *vidi i travnina. što se plaća od stoke (za travu) za pašu.*

potražiti, *potražim, v. pf. aufsuchen, quaero.* Rj. *po-traziti. v. impf. potraživati.* — *Reku (ocu) da bi oni radi svoju sestru potražiti.* Otac im dopusti da idu da je traže. Npr. 7. *»Tvoja je sreća daleko od tebe.«* *»A mogu li je naći?«* *»Možeš, potraži je.«* 72. *Ako li ga (pismo) ne budete primili, potražite ga u Varadinu na pošti.* Straž. 1886, 59.

potraživānje, *n. verb. od potraživati. radnja kojom tko potražuje što:* *A da i njima ne bih dodijao svojim čestim potraživanjem.* Zlos. 262.

potraživati, *potražujēm, v. impf. po-trazivati, aufsuchen, quaerere. potvrda u verb. subst. v. pf. potražiti.*

potrūšieč, *potrūšieč*, *n. p. ležati, auf dem Bauche, pronus.* Rj. *po-trbušieč, po-trbuške, kao po trbuhu, na trbuhu. isp. porebarke, nalegjaške.* — *Tako potrbuške* ne hodio kao žaba gubavica! Posl. 309. *Tako se ne vukao potrbušieč* kao zmija ljutica! 309. *Nije dobro ni nikom (ničieč — legnuvši potrbušieč) vodu piti.* Npj. 1, 150 (Vuk).

potrūšina, *f. der Bauchheil (die Haut), pars pellis sub ventre.* Rj. *po-trbušina, ona strana kože što je po trbuhu. isp. nafa. suprotno polegijina.*

potrēanje, *n. verb. od potrcati. djelo kojim tko potrci. vidi potrk.* — *Malo je ošljega potrcanja.* DPosl. 59. *potrcanje, n. cursus.* Stulli.

potrcati, *potrcim, v. pf. Rj. — 1 a) laufen, curro.* Rj. *po-trčati. kao potrci. v. impf. trčati.* — *Zaprkenjati se, kao potrcati na koga, zagnati se.* Rj. 191a. *Od njega već nema potrka* (t. j. on već ne može potrcati). Rj. 557a. *Stiže se za njim, t. j. potrci.* Rj. 716a. *Usagrepce potrciše konji, t. j. u skok, zagrebavši.* Rj. 771b. *On potrci valovu* da vidi je li prazan. Npr. 83. *Mačija potrci pred nju govoreći . . .* 135.

Dok kuja repom ne vine, ne će pas za njom potrcati. Posl. 64. *I tast i punica potrci odmah k meni.* Danica 2, 132. *Vojska potrci sva Nišu u pomoć.* Sovj. 29. — **b)** *prelazno: potrcati što, učiniti da potrci:* *Onda on usedne na njega (na konja) pa ga potrci, a on poleti baš kao tica.* Npr. 26. *vidi potrci 1b.* — **2)** *unterlaufen, succurro, cf. podići (pod nož).* Rj. *po(d)-trčati poda što; pod-ići, podaći.*

potreba, *f. das Bedürfniss, Gebrauch, usus.* Rj. *po-treba. vidi potrepština. isp. potreboča, potrebnost, trijeba; nužda; poraba.* — *Nije ni za što (ni za kaku potrebu).* Rj. 162a. *Uzmi ovaj orah, čuvaj ga do potrebe.* Npr. 93. *Kad ti gogj bude potreba od novaca.* 96. *Od toga imaš učiniti guminu i jedra sva što je od potrebe za jedan brod.* 106. *Evo vam ovi štap, pak štogogj vam bude potreba, kucnitē njime te ćete imati.* 235. *Dogje nekaka potreba da carev sin ide*

na vojsku. 260. Ne trese mi se proha. (Nemam nikakve potrebe hitati). 210. Tako me oružje ne izdalo kad mi najveća potreba bila! 299. Ti imadeš dara za uzdarje, koji nisu tebi za potrebu, a njima bi vrlo milo bilo. Npj. 3, 80. Da donesu desetak boca vina i malo rakije i još koju potrebu za prisluzbinu. 4, 94 (Vuk). Te bi do šta do potrebe bilo, neka imam vojske na iskupu. 4, 471. Sadi vinograde samo pomalo za domaću potrebu. Danica 2, 104. Odsajće on trošak za žrtve i ostale nužne potrebe na pet dukata. 2, 136. Otmе im topove i sve ostale vojničke potrebe. 3, 140. Ako bude od potrebe, neka da što i novaca. 3, 161. To neka čine spisatelji svaki u svojoj potrebi. Pis. 15. O tome nije potrebe govoriti. 24. Nego je i novaca davao... kad bi ko u potrebi zaiskao. Sovj. 77. Dijelite potrebe sa svetima; primajte rado putnike. Rim. 12, 13. Poslaste mi u potrebu moju. Filib. 4, 16 (in usum mihi). Da skupe sve djevojke... i neka im se daju potrebe za ljepotu. Jestir. 2, 3. Ovnovi Navajotski biće ti na potrebu. Is. 60, 7.

potrebāč, potrebāca, m. u ovoj zagoneci: Progloh put i rasput, nagloh prut negjeljan, reče Bog: ostav' to, to je moj potrebač. Rj. odgonetljaj: zmija.

potreban, potrebna, adj. — 1) *nothwendig, necessarius*. Rj. isp. nužan, nuždan isp. zaruret. — Bunar ukraj rijeke kopati. (Činiti ono što nije potrebno). Posl. 30. Ovgje je potrebno još napomenuti da... XXIII. Dokazujući, da je Dimitrije njemu vrlo potreban sad u tom poslu. Miloš 120. Primivši potrebna pisma otidu u Poreč. Sovj. 35. Hljeb naš potrebni daj nam danas. Mat. 6, 11. Bi mi potrebno da vam pišem. Jud. 3. Ljude potrebne za taj posao. DM. 46. Za potrebno sam držao navesti sva mjesta. 333. — 2) n. p. čovjek, hilflos, arm, pauper: mi smo potrebni ljudi, istom da se hljebom hranimo, cf. potrebit: Koji nije kadar platiti vina u mehani za potrebna druga. Rj. vidi ubog, i syn. ondje. — Zlogodnica čavka. Koje se godine vide u kakome mjestu mnoge čavke, znači da će ona godina biti potrebna i za to ovako zovu čavke. Rj. 211b. Ne nište se potrebni, ne ponose bogati. Rj. 422b. Uskok Kariman... da je na kući bio potreban i inokosan ili kao što se onamo kaže nejak i nejakušica. Npj. 4, 93 (Vuk).

potrebat, bām, v. pf. n. p. ako nama gdjegd potrebažu narodne pjesme. u Sarajevu. Dr. G. Šurmin po-trebat. vidi zatrebat. isp. potrebovati.

potrebit, adj. vidi potreban 2. Rj. — On je tankih rebara, t. j. potrebit (siromah) čovjek. Rj. 646b. vidi i ubog, i syn. ondje.

potrebnica, f. mulier inops. Stulli. žena potrebna, uboga. vidi siromašica.

potrebnik, m. vir mendicus. Stulli. vidi potrebnjak, i siromah, i syn. ondje.

potrebnost, potrebnosti, f. osobina onoga što je potrebno. isp. potreba. — Ja ne mislim niti kažem da je on jedina potrebnost u književnosti. Slav. Bibl. 1, 91.

potrebnjak, m. (u Dalm.) vidi siromah. Rj. i syn. ondje. čovjek potreban, siromašan. vidi i potrebnik. za nastavke isp. anatennik i anatennjak.

potreboća, f. svak ima svoje potreboće. J. Bogdanović. vidi potreba, potrepština.

potrebovanje, n. verb. od potrebovati. stanje koje biva, kad tko potrebuje šta.

potrebovati, potrebojem, v. pf. i impf. brauchen, nöthig haben, opus habeo. Rj. isp. potrebat, zatrebat. — Ko je u tancu, potrebuje igrati. DPosl. 46. A onamo je njiva čista: samo potrebuje mudrih i poštenijeh poslanika. Pis. 73. Da od njih ništa ne potrebuje. Sol. I. 4, 12. Grad ne potrebuje sunca ni mjeseca. Otkriv. 21, 23.

potrémak, potrémka, m. (u Srijemu i u Slav.) mjesto pod trijemom. Rj. — po-trémak (u ist. govoru, osn. u

trijem; pred t otpalo je prijedlogu d). Osn. 291. pod-tremak. u južn. govoru potrijémak.

potrepština, f. inopia, indigentia, egestas. Stulli. vidi potreba, potreboća.

potrèptjeti, potrèptim, v. pf. erbeben, contremo: U čivotu svetac potrepzio. Rj. po-treptjeti, kao potresti se. v. impf. treptjeti.

potrés, m. (u C. G.) Erdbeben, terrae motus. Rj. po-tres. isp. potresti. vidi trésnja 2, trus. — Vrisne baba da se sve brdo od jakote počne drmati kao kad je najveći potres. Npr. 221. One (vatre) tutaje samo ispod zemlje i čine katkad po različitim stranama strašne potrese. Priprava 101. Potresi i prevrati (u državnom životu). Vid. d. 1862, 18.

potrésanje, n. Rj. verb. od potresati. — 1) radnja kojom potresa što (das Erschüttern, concussio. Rj.). — 2) radnja kojom tko potresa pjevajući ili trubeći (das Trillern, Zittern mit der Stimme, im Gesange, vibratio, crispato vocis. Rj.).

potrésati, potrésam, v. impf. Rj. po-tresati. v. impf. prosti tresti. v. pf. potresti. — 1) erschüttern, concutio. Rj. Glas Gospodnji potresa pustinju. Ps. 29, 8. — 2) trillern, crispo vocem. Rj. pjevajući ili trubeći. vidi groktati 2. — Kad zatrubite potresajući, tada neka se kreće đkō. Mojs. IV. 10, 5.

potrésti, potrésēm, v. pf. Rj. po-tresti. v. impf. potresati. — 1 a) schütteln, quatio. Rj. — b) sa se, refleks. ili pass.: Oda šta se potrese vedro nebo i zemlja? Npj. 1, 135. — 2) trillern, vibro vocem. Rj. pjevajući ili trubeći.

potrgati, gām, v. pf. Rj. po-trgati. v. impf. trgati. — I. 1) nach einander zerreißen, rumpo aliud ex alio. Rj. n. p. konce sve redom. isp. pokidati 1. — 2) nach der Reihe abrechen, abpflücken, decerpo aliud ex alio: Gjevojkama bostan potrgao. Rj. kao pobrati sve redom: Potrgah joj gjelsamin. Rj. 148b. — II. sa se, refleks. bersten, rumpi (n. p. od smijeha). Rj. vidi pokidati se, popucati 1.

potrgnuti, gnēm, v. pf. hervorsziehen, zücken, protraho, stringo. Rj. po-trgnuti. vidi potegnuti 3, i syn. ondje. v. pf. je i prosti trgnuti. v. impf. potrzati. — Pak potře nože okovane, te udara begovicu mladu. Npj. 1, 611. On potře pletenu kandžiju, ode čerat' gjecu po avliji. 2, 178. Na koga ste nože potrgnuli? 2, 288. Pa potře dvije puške male, obadvjema živu vatru dade. 4, 235. Onda Lazo okrenu dorata, a potře sablju dimiščiju. 4, 307.

potrica, f. Rj. po-trica. isp. potrti. — 1) vidi potra. Rj. kad stoka potre njivu ili vinograd. Osijecati n. p. potricu, schützen, aestimo. Rj. 470a. — 2) (u Srijemu) vidi utrina. Rj. zemlja kud je porasla sitna trava pa može i stoka pasti. isp. pasište, i syn. ondje.

potričar, m. koji učini potricu, der einem ins Gehege geht, venator in alieno. Rj.

potrijémak, potrijémka, m. po(d)-trijemak (u južnom govoru), mjesto pod trijemom. u Rj. ima samo potrémak (u ist. govoru).

potrijeti, potrēm, v. pf. vidi potrti, i primjere ondje. isp. zatrijeti i zatrti.

potriš, (u C. G.) po tripūt, dreimal, ter: kunem te Bogom potriš. Potriš ću ih izmjeriti blagom. Rj. po triš, tako rastavljeno valja i pisati. isp. triš, triž, tri puta.

potrčk, m. od njega već nema potrka (t. j. on već ne može potrčati, n. p. kad ko ostari), der Lauf, cursus. Rj. po-trk, djelo kojim tko potrči. vidi potrčanje.

potrkalište, n. n. p. konjsko, ili čovječje, die Länge eines Rittes, quantum homo aut equus percurrit. Rj. koliko potrči čovjek ili konj, onoliko dužine. cf. gon. — Selo koje bijaše daleko od Jerusalima šeset potrkališta. Luk. 24, 13 (stadia). za nast. danište. isp. trkalište.

potrkljati, kljâm, v. pf. (u Hrv.) *vidi* pritaći (n. p. grah). Rj. po-trkljati. *vidi* i potakljati. v. impf. trkljati.

potrkuša, f. *cursitans*. Stulli. žena koja kojekud trče. — za nast. isp. ajgiruša.

potrkušica, f. *Kleinigkeit, negotium parvum*. Rj. kao malen posao, posalac, posalak kakav. — *potrkušica* (isp. *natrkušica*). Osn. 323.

potrljati, pòtrljâm, v. pf. *über etwas hinfahren* (z. B. mit der Hand), *defrico*: U komade knjige učinio, pa ih baci na travi zeleno, od konja se junak odvojio, lijevom ih nogom *potrljao*, da ih kleti ne bi našli Turci. Rj. po-trljati. v. impf. trljati. — Žariti *pogaču*, posuti je vrućijem pepelom, pa odmah po tom vrućijem *ožegom potrljati*. Rj. 155a. *Potrlja je bradom po obrazu, ne bi l' mu se nasmejala Mara*. Npj. 1, 554.

potrnuti, nēm, v. pf. *nach einander löschen, deleo*, n. p. vatre, svijeeće. Rj. po-trnuti, n. p. svijeeće, sve redom utrnuti. v. impf. trnuti.

potrošać, *potrošaća*, m. koji *potroši, troši*; der *Consument*. — Brašno svoje g. Dimić prodaje u Negotinu . . . da i ne pominjem sela koja su dosta jaki *potrošaći*. Megj. 254.

potrošak, *potroška*, m. Rj. po-trošak. isp. *potrošiti*. — **1**) *der Verbrauch, das Verbrauchen, consumptio*. Rj. *djelo kojim se što potroši*. — **2**): Od tepsije nek *potroška* nema — t. j. da nema ni komada od nje. Rj.

potrošiti, *potrošim*, v. pf. Rj. po-trošiti. v. impf. trošiti. — **1**) *verbrauchen, absumo*. Rj. *vidi* potratiti, sharčiti, spendžati, spiriti. — Koje Srpski rat koje Moskovski *potrošili su ih* (krđžali) gotovo sve. Rj. 310a (= *dotamanili, istrijebili*). Namastiri svake godine daju račune šta su oda šta dobili i na što *potrošili*. Rj. 395a. *Spirio sve, t. j. potrošio*. Rj. 702b. Kako je nekake *noće* uzeo i *potrošio* u Poreču na *bečare*. Sovj. 55. *sa se, pass.*: Bacio kao u mutnu vodu. (Kad se što uzalud *potroši*). Posl. 11. Izjede tele kravu. (Kad se oko manje stvari *veću potroši*). 99. — **2**) *sa se refleks. sich* (seinen Beutel) *durch Ausgeben ganz ausleeren, ezinaniri sumptibus*. Rj. *vidi* poharčiti se.

potrovati, *pòtrujēm*, v. pf. *nach der Reihe vergiften, veneno interficio alium ex alio*. Rj. po-trovati *nekolicinu jednoga za drugim*. v. impf. trovati. — Moja (su) sva braća i sestre pa i sam otac na prečac pomrli, ili ih je ona *potrovala* ili zamagijjala. Npr. 215. *sa se, pass.*: Utući mnogo mliječa, da se riba *potruje* i izigje navrh vode . . . nego se to i zabranjuje činiti, jer se *potruje* i male ribe koje nijesu za jelo, i tako se riba zatire. Rj. 184b.

potrpati, pâm, v. pf. *nach der Reihe hinein* (zusammen) *werfen, conjicio aliud ex alio*. Rj. po-trpati kao sve redom *strpati*. v. impf. trpati. — Ti ostade u stolu *njinome i potrpa na gomile blago*, a ne gradi *niggje zadužbine*. Npj. 2, 199. Momka vrana kosa *potrpala*, jer taj tavní dvanest godina. HNpj. 4, 301. Roblje uzme, te *potrpa na kola* i opremi iz Beograda. Miloš 70. Žene i decu *potrpa u kola*. 102.

potrpjeti, *potrpim*, v. pf. Rj. po-trpjeti. v. impf. trpjeti. — **1**) *gedulden, expecto, quiesco*. Rj. — No *potrpi* jošte danak jedan. Npj. 3, 304. *Potrpite me* da ja govorim, a kad ja izgovorim, *podsmijevajte* se. Jov 21, 3. *Potrpi me malo*, i pokazaću ti. 36, 2. — **2**) *sa se, refleks. sich gedulden, quiesco, expecto*. Rj.

pòtrti, *pòtrēm* (pòtr'o, pòtrla), v. pf. Rj. po-trti. *vidi* potrijeti. v. impf. potirati. — **I. 1**) *mit Füßen treten, conculco*, n. p. vinograd, kukuruze. Rj. — Kad čija *stoka potre* što kome. Danica 2, 98. Sve *bilje* u polju *potre* grād i sva drveta u polju polomi. Mojs. II, 9, 25. *Potrcu* ponos sile vaše. III, 26, 19. Idu da se biju s njima da *potru zemlju*. Is. Nav. 22, 33. Goni brata svojega mačem *potrši* u sebi sve *žuljenje*. Amos 1, 11. — **2**) *zu Grunde richten, perdo*: *potrli* sino volove. Rj. kao *uništiti, upropastiti*. — Ide Čela, on

će *neprijatelja potrti* i umiriti. Npr. 207. Koji Turci Gjuru dolaziše, ni pola se doma ne vraćaše, *sve potrije* u Srbiji Gjuro. Npj. 4, 322. Da mu Bog *dušmane potre*. Kov. 68. *Potrste mi djecu*; Josifa nema, Simeuna nema. Mojs. I, 42, 36. — **II.** *sa se, refleks.* — **1**) *zu Grunde gerichtet werden, conculcor*. Rj. isp. *potrti* I. — **2**) *sich reiben* (mit der Hand), *perfricor*. Rj. *potrti se rukom*. isp. *potrljati*. v. impf. trti 1.

potruditi, *pòtrudim*, v. pf. Rj. po-truditi. v. impf. truditi. — **1**) *koga, bemühen, Mühe machen, laborem creo cui*. Rj. isp. *zamučiti* 1. — Što s' *tolike svate potrudio* i *tolike konje pomorio*, kad to nije za tebe *devojka*? Npj. 2, 242. — **2**) *sa se, refleks. sich bemühen, operam do*. Rj. *vidi* potežiti se. — Od čoeka se ništa nije otelo. (Čoek može svašto učiniti *oko čega se potrudí* kao što treba). Posl. 236. *Ja ću se ovdje potruditi* u kratko da naznačim. Kov. 17. *Da se potrudim ne bih li* GG. članove na to *nagovorio*. Pis. 24. *Koju* (pismenicu) *sam se ja potrudio napisati*. Spisi 1, 5.

potruhliti, *hlimo, potrubnuti*, *hněmo*, v. pf. *zerfaulen, verfaulen, computresco*. Rj. po-truhliti, *potrubnuti*, kao *pomalo, sve redom istruhliti, istrubnuti*. v. impf. truhliti, trubnuti. — Bijelijeh brada *dočekasmo*, na konjma nam *sedla potrunuše*, čadori nam *mahom popadoše*. Npj. 3, 88.

potruliti, *līmo, vidí* potruhliti. Rj. u *krajevima gdje se u govoru ne čuje glas h*.

potrúniti, *pòtrunim*, v. pf. *bestreuen, conspergo sale* (*pulvere*): *potrunio snijeg*. Rj. (popršati). po-truniti. v. impf. truniti.

potrunuti, *němo, vidí* potrubnuti. Rj. **potrupačkē**, lupajući, *stampfend, supplodens pedem*. Kad to čuo Bočić Alile, preko kule ide *nazadačke*, a *gjevojka* za njim *potrupačke*. Rj. *adv.* po-trupačke. isp. *trupačke, trupački*; trupka, trupkalica.

potrásiti, *pòtrúsīm*, v. pf. *verunreinigen, anstreuen, disjiciendo comleo*: Da *kostima* *erkvu potrusimo*. Rj. po-trusiti, kao *posuti što čim, pa* *tijem zaprznuti*. *drukčije se ovaj glagol ne nahodi*.

potrzānje, n. *das Hervorziehen, protractio*. Rj. *verb.* od *potrzati*. *radnja* *kojom tko potrže* n. p. *sablju*.

potrzati, *pòtrzēm*, v. impf. *herverreißen, protraho*. Rj. po-trzati. v. pf. *potrgnuti*. — *Potrže* kao *kebu* *iza pojasa*. (Kad ko često čim *prijeti* ili *onako što govori*). Posl. 257.

potučanje, n. *das Umherschweifen, circumvagatio*. Rj. *verb.* od *potučati* (se). *radnja* *kojom se tko potuca*: No *potucanje* po *tugjim manastirima* *dosadi* mu se *brzo*. Danica 4, 9.

1. potučati, *pòtúčām*, v. impf. Rj. po-tučati. — **1**) *herumschweifen, circumvagar*. Rj. *značenje* kao kod *refleks. potučati se*. — **2**) *sa se, refleks. sich herumschlagen* (*in der Welt*), *circumvagar*. Rj. *vidi* tučvati se, tući se; *klatariti se, i syn. ondje*. v. pf. *potučí* se 3. — Od *nemila* do *nedraga* (n. p. *potučati se*). Posl. 234. *Da se skitam i potucam po zemlji*. Mojs. I, 4, 14. *Djeca njegova nek se potucaju* i *prose*. Ps. 109, 10.

2. pòtueati se, *cām se, vidí* *potučí* se 2. Rj. v. r. pf. *pò-tučati se* *jajcima uskršnjim*. v. impf. *tući* se 2. **potúcnja**, f. *der umherschweift, Vagabund, erro*, cf. *potukač*. Rj. *koji se potuca* (*po svijetu*). *vidi* i *skitnica, i syn. ondje*.

potúci, *potúčēm*, v. pf. Rj. po-tučí. v. impf. *tući* — **I. a**) *zusammenschlagen, contundo*. Rj. — Miloš ubi za *Lazu Murata*, al' *ga* *dobro Miloš ne potučē*, *već sve Murat u životu bješe*. Npj. 4, 134. — **b**) *sve redom*: *Gazda zapovodu da sve pse potuku*. Npr. 13. — **II.** *sa se*. — **1**) *recipročno. sich schlagen, conffigo*. Rj. v. impf. *tući* se 1. — *Čele se megu sobom* *iskosile*, t. j. *potukle*. Rj. 234a. *Potukle se zebe oko tugjeg prosa*. Posl. 257. — **2**) *reciproč. mit den Spitzen der Ostereier zusammenschlagen* (*ein Oster-*

spiel), *committere ova paschalia*. Rj. *potući se uskršnjim jajima*. *vidi* potucati se. v. *impf.* tući se 2. — 3) *refleks.* po svijetu, *sich in der Welt herum-schlagen, vagor*. Rj. *vidi* posmucati se, potepsti se. v. *impf.* potucati se 2, i *syn. ondje*. — U tom umre i Teša, te i Miloš ostane sirotan po ocu, i *potuće se po najmu* kao i braća mu. Miloš 44.

potugjiti se, *potūgijm se*, v. r. *pf.* *sich entfremden, alienare se*. Rj. *po-tugjiti se od koga, postati mu tugj.* *vidi* otugjiti se. v. *impf.* tugjiti se. — Oni su se kao *potugjili od svoga naroda i od njegovijeh običaja*. Kov. 14.

potūk, m. drvo kao klin, što kačar metne na obruč pa udara u njega maljicom kad pokucuje obruč. Rj. *po-tuk*. *isp.* potući.

potūkāč, potukāca, m. (u Lici) koji se potuca kojekuda (osobito bez nevolje tražeći što), *ein Herum-streicher, erro*, cf. *potucanja*. Rj. *vidi* skitnica, i *syn. ondje*. — Bičeš *potukač* i bjegunac na zemlji. Mojs. I. 4, 12.

potūliti, *potūlīm*, v. *pf.* kao *ugasiti, dämpfen, restringo*: Potuljen ugljen prlji (Posl. 257). Rj. *po-tuliti*. *vidi* i potušiti. v. *impf.* tuliti.

potura, f. *Turski novac*. — Uz posljednji Turski i Njemački rat groš i forinta srebrna bili su sve jedno (tako je Turska para bila *potura* ili krajcara i po). Rj. 104a. *ake.* Rj.³ XXX.

potūrānje, n. — 1) *vidi* pobacivanje. Rj. — 2) *vidi* podmetanje. Rj.

potūrati, *potūrām*, v. *impf.* Rj. v. *pf.* *poturiti*. — 1) *vidi* pobacivati. Rj. *po-turati*. — 2) *vidi* podmetati. Rj. *po(d)-turati*.

poturčēnik, *poturčēnika, poturčēnjāk*, *poturčē-njāka*, m. *ein Renegat, apostata*: Nema (zla) Turčina bez *poturčēnjaka* (Jer su *poturčēnjaci* za Hrišćane svagda gori od pravih Turaka. Posl. 204). Rj. *koji se poturčēio*. *isp.* *poturica*, za *nastavke isp. anatemi-nik i anatēmijak*. Njihovi (Arnautski) *poturčēnici* ostanu bez ikakve razlike od ostale braće svoje. Kov. 5.

poturčiti, *čīm*, v. *pf.* Rj. *po-turčiti*. v. *impf.* *tur-čiti*. — 1) *zum Türken machen, facio esse Turcam*. Rj. *poturčiti koga, učiniti ga Turčinom; što, učiniti Turskim*. — Ako *mogneš Sava poturčiti*, *sva će ti se zemlja poturčiti*. Npj. 3, 57. Da *poturči* u Moraču *erkvu*, da načini mečet i munare. 3, 368. — 2) *sa se, refleks. ein Türke werden, fio Turca*. Rj. *postati Turčin*. — Ako *mogneš Sava poturčiti*, *sva će ti se zemlja poturčiti*. Npj. 3, 58. Kaže, da hoće da se *poturči*. Danica 3, 237.

poturica, f. (*verächtlich*) *unechter Türke, Afer-türke, pseudoturca*. Rj. *po-turica*, *kaže se s preziranjem za Turčina koji nije pravi*. — Kakav Vlah, *krmska poturice!* Neka bježi *krmska poturica*. Rj. 304b. Ne može se niko usuditi, no *podockan jedna poturica*, i to bješe rodod Ličanine. Npj. 5, 74.

poturiti, *rim*, v. *pf.* Rj. *po-turiti*. v. *impf.* *poturati*. — 1) *vidi* pobaciti. Rj. — Te *Turčina puška poturila*, obje mu je bedre *salomila*, *pade Zmajo u travu na glavu*. Npj. 4, 412. Tako *čobanče* postane *car*, ali za to ne *poturi svojijeh gusala*. Prip. bibl. 71. — 2) *vidi* podmetnuti: Da l' je kome stati te gledati, ne bi rek'o da to konje jeste, no bi svaki u sebi mislio, da su njemu *krila poturena*. Rj. *po(d)-turiti*.

potušiti, *potūšīm*, v. *pf.* *vidi* potuliti. Rj. *po-tušiti*. v. *impf.* tušiti.

potūtākāč, *potutkāca*, m. (u Risnu) onaj koji koga nagovara na što, *der Hetzer, stimulator*. *Potutkāca* glava ne boli (Posl. 257). Rj. *isp.* *nukalac*, i *syn. ondje*. — *po-tutkač*. *isp.* *tutkati* 1 (drškati).

potutoljiti, *ljīm*, v. *pf.* *occultare, abdere, contegere*. Stulli. *po-tutoljiti*, *poraditi što kao krijuču, po-kriti, sakriti što*. v. *impf.* *tutoljiti*.

potūžiti se, *potūžīm se*, v. r. *pf.* *sich beklagen, conqueror*. Rj. *po-tužiti se kome na koga ili na što*. *vidi* požaliti se. v. *impf.* tužiti se. — On mu se *po-tuži kako hoće otac da ga pogubi*. Npr. 210. Majku svoju vjerno služi, da se na te ne *potuži*. Npj. 1, 54. *Potužim mu se sa suzama iz očiju na svoju nevolju*. Danica 2, 139.

potvora, f. *die Verleumdung, calumnia, cf.* *bijeda* 2. Rj. i *syn. ondje*. *po-tvora*. *isp.* *potvorati, potvoriti*.

potvorānje, n. *vidi* bijegjenje. Rj.

potvorati, *rām*, na koga, koga, *vidi* *bijediti*. Rj. i *syn. ondje*. v. *impf.* *po-tvorati*. v. *pf.* *potvoriti*. — *Zatvoreno nepotvoreno*. (Valja da što je dobro *zatvoreno za ono ne će čovjek nikoga potvoriti da mu je ukrao*). Posl. 87. *Jedna šteta sto grijeha* (n. p. kad se što ukrade pa čok čas *potvora na onoga čas na onoga*). 112.

potvōriti, *potvōrim*, v. *pf.* *koga, na koga, vidu* *obi-jediti*: Gjerdan *bula izgubila, kalugjera potvorila*: »Ti mi, kale, gjerdan *nagje*. Rj. i *syn. kod* *objediti*. *po-tvoriti*. v. *impf.* *potvorati*. Kad *ko potvori što na koga*, pa se onaj *na koga se potvorilo*, opravda *kletvom*, onda mu onaj *koji je potvorio*, valja da *plati potvōritinu*. Rj. 552a. *Zatvoreno nepotvoreno*. Posl. 87 (*vidi ovu poslovicu kod potvorati*). *Doma mi je zla svekrva, sinoć me je potvorila, da sam, jedna, muža bila*. Npj. 1, 177.

potvōrština, f. (u Risnu) kad ko potvori što na koga, pa se ovaj na koga se potvori opravda *kletvom*, onda mu onaj koji je potvorio valja da *plati potvōrštinu, Geldstrafe wegen Verleumdung, multa in calumniam*. Rj.

potvrda, f. *die Bestätigung, confirmatio*. Rj. *po-tvrda, djelo kojim se što potvrdi*. *vidi* *potvrgjenje*. *isp.* *potvrditi*. *vidi* i *sindžilat*. *dem.* *potvrdica*. — *Za uzrok ili potvrdu pravednosti ovoga iskanja svoga, govore*, da . . . Pis. 84. *Dubrovnici su dva puta do-bili od njega* (od Gjurjga) *potvrdu svojih trgovačkih prava*. DM. 115. *Da će izmolti u kralja Tvrtka potvrdu za sve što je ugovoreno*. 229. *Ali imamo tome i ne malu potvrdu*. Vid. d. 1862, 18.

potvrdica, f. *dem.* od *potvrda*. — Pa tomu ne samo ništa u rukopisu ne smeta, nego još i koju *potvrdicu* *nagjemo*. Rad 12, 205.

potvrditi, *potvrdīm*, v. *pf.* Rj. *po-tvrditi*. v. *impf.* *potvrgjivati*. — 1) *befestigen, firmo*. Rj. *vidi* *utvrditi*. — 2) *bestätigen, confirmo*. Rj. *vidi* *sindžilatiti*. — *Ono valja platiti što je obrečeno i pobratimstvom potvrgjeno*. Npr. 169. *Ja ću riječ svoju i potpis moj potvrditi*. 254. *Da mi danas konje pazarimo, i hoćemo vjeru potvrditi*, suviše se darom darovati. Npj. 4, 328. *Turci ovo lasno obreku, ali fermanom potvrditi vrlo su se nakanjivali*. Miloš 8. *Potvrdiše ga za despota*. DM. 121. *Ivaniš na novo potvrdi Dubrovniku svoju polovinu konavaoske župe*. 208. *sa se, pass.*: *Da se senat potvrdi i prizna za najveću vlast u zemlji*. Danica 5, 52. *To će se potvrditi ovijem, što ću sad kazati*. Sovj. 18.

potvrgjenje, n. *Bestätigung, confirmatio*. Rj. (*po-tvrgjenje*. Stulli). *verb.* od *potvrditi*. *djelo kojim se što potvrdi*. *vidi* *potvrda*. — *Ima riječi 84 koje sam ja načinio . . . neposlušanje, potvrgjenje, pohogjenje*. Nov. Zav. VII. *Svakoj njihovoj svagji svršetak je zakletva za potvrgjenje*. Jevr. 6, 16.

potvrgjivānje, n. *das Befestigen, Bestätigen, firmatio, confirmatio*. Rj. *verb.* od *potvrgjivati*. *radnja kojom tko potvrgjuje što*: *Jer vas imam u odgovoru i potvrgjivanju jevanjelja*. Filib. 1, 7.

potvrgjivati, *potvrgjijēm*, v. *impf.* Rj. *po-tvrgji-vati*. v. *impf.* *prosti* *tvrditi*. v. *pf.* *potvrditi*. — 1) *befestigen, firmo*. Rj. *vidi* *utvrgjivati*. — 2) *bestätigen, confirmo*. Rj. *vidi* *sindžilatiti*. — Oni to *potvrgjuju* i drugijem *sjedodžbama da je Miloš iz Pocerine*. Rj. 113b. *Pisa carica Jestira . . . svakom tvrgjom potvr-*

gjujući knjigu. Jestir. 9, 29. Onda tim potpuno potvrguje što već rekoh. Vid. d. 1861, 18. sa se, pass.: Nego se to ober-kneštvo potvrguje večitio na potomke njegove. Žitije 3.

poubijati, poubijām, v. pf. po-ubijati, sve pomalo, sve redom ubiti. vidi pobiti 2. v. impf. ubijati. — I sad stoji mramorije, koje je udarano na grobovima onijeh ljudi što ih je on poubijao. Npj. 4, 94 (Vuk). sa se, recipročno: Dakle će se ljudi među sobom isakatiti ili poubijati ili će se razbjeći. Priprava 58.

poučan, poučna, adj. što je na pouku, na poučenju; belehren, lehrreich. — Ove tri knjige isto-ričkim, poučnijem, i duhovnijem razmišljanjem, kojega su pune, pitaju dušu na putu kajanja. DP. 101.

poučati, čam, v. pf. (u Risnu) vidi poblijedjeti. Rj. po-učati. — poučati (poblijedjeti, a upravo će biti ovetšati; č biće mjesto tš). Korijeni 191.

poučavānje, n. das Belehren, edoctio. Rj. verb. od poučavati. radnja kojom tko poučava koga. — Od to doba, nauka ili poučavanje ovoga pametnog čovjeka ne zovu se više nauke ili poučavanje, ili samo savjet, nego se zovu zapovijesti, naredbe, zakoni. Priprava 61. U njima je (u knjigama biblijskim) po najviše istorija, a uz nju i pjesme i poučavanje za pošten život. 191.

poučavati, poučāvām, v. impf. Rj. po-učavati. v. impf. prosti učiti 1. v. pf. poučiti. — 1) ein wenig belehren, doceo. Rj. — Svagda je narod poučavao u crkvi. Danica 4, 5. Da istu jednoga Ruskoga ministra, da ih koješta poučava i da se s njim o svačemu mogu dogovarati. Sovj. 23. Poučavajte neuredne. Sol. I, 5, 14. Leviti poučavahu narod zakonu. Nem. 8, 7. — 2) sa se, refleks. lernē, disco. Rj. — U ovom se poučavaj, u ovom stoj, da se napredak tvoj pokaže u svemu. Tim. I, 4, 15. I naslagjivao sam se i poučavao. Pom. 117.

poučenije, n. poučēnje, n. (die Belehrung) die Predigt, admonitio de rebus divinis, sermo. Rj. vidi i pouka, predika, propovijed. verb. od poučiti. djelo kojim tko pouči koga. govori se najviše o pouci duhovnoj, kao propovijedi, sa starijim nast. poučenije. Ima 47 riječi koje su od Slavenskijeh posrbljene... poučenje, protivljenje. Nov. Zav. VI. Jer se pokajaje Joninijem poučenjem. Mat. 12, 41.

poučica, f. vidi potka. Rj. po-u(t)čica. gram. dem. od poutka, ali značenjem što i poutka, potka, utak (u tkanju); suprotno osnova. — Poimati (kod čebe-džija) izvlačiti (mjesto predjenja) vunu za poučicu. Rj. 528b. Ljudi metnuše više žica uzduž jednu pored druge (osnova) a drugih opet onoliko poprijeko (poučica). Priprava 142. Ako na haljini bude guba ili na osnovi ili na poučici od lana ili od vune, neka se pokaže svešteniku. Mojs. III, 13, 48.

poučiti, poučim, v. pf. Rj. po-učiti, v. impf. poučavati. — 1) belehren, addoceo. Rj. — Što bi nas tako moglo poučiti o postanju... Straž. 1887, 284. Molim te da me poučiš još nešto. Pom. 100. — 2) sa se, refleks. lernē, disco, edoceor. Rj. — Koji su sumljali da što ne znadu, mogli su se čemu i iz nje (Pismenice) poučiti. Rj.¹ VII. Tko se je rad o tome potanko poučiti, neka čita... Star. 2, 261.

poučljiv, adj. koji je voljan i kadar poučiti se čemu, lehrfähig, docibilis. — Ima riječi 84 koje sam ja načinio... poučljiv, praznogovorljiv. Nov. Zav. VII. Sluga Gospodnji da bude krotak k svima, poučljiv. Tim. II, 2, 24.

pouđati, pouđām, vidi pouđavati. Rj. v. pf. pouđati, sve redom uđati n. p. kćeri. v. impf. uđavati. — 1) U mladosti šćeri pouđao, u starosti sine iženio. Rj. — 2) sa se, refleks. pouđati se, pouđamo se, vidi pouđavati se: Vrsnici se moji poženise a vrsnice moje pouđase. Rj.

pouđavati, pouđājēm, v. pf. Rj. — 1) nach einander heirathen, colloco aliam ex alia. Rj. vidi po-

uđati. — 2) sa se, refleks. pouđavati se, pouđājēmo se, v. r. pf. nach einander heirathen, nubimus alia ex alia: Muškarcima na obradovanje, gjevojkama da se pouđaju. Rj.

pougursuziti se, zīm se, v. r. pf. ugursuz werden, ugursuz fio. Rj. po-ugursuziti se, ugursuz postati. vidi pohuliti se.

pouka, f. po-uka, djelo kojim tko pouči koga. vidi poučenje. — Ko će više, Rusi ili Srbi, biti zahvalni g. piscu na takoj pouci. Rad 15, 186. Poukom o našim dijalektima. 15, 191.

poukivānje, n. verb. od poukivati, koje vidi. **poukivati**, poukujēm, v. impf. rauschen, strepo: Poukuje sa zlatom košulja. Rj. po-ukivati, kao škripati, poškrivicati 1. vidi pohukivati. isp. ukati, uknuti; hukati, huknuti.

pouiliti, lim, v. pf. vidi pohuliti. Rj. po-uliti, u krajevima gdje se glas h ne čuje u govoru. v. impf. huliti. — 1) vidi pokuditi: Ne će tebe, Mare, pouiliti. Rj. — 2) sa se, refleks. schlecht werden, fio malus, nequam. Rj. postati ula (hula), ugursuz. vidi pohuliti se. isp. pougursuziti se.

poumiriti, poumirim, v. pf. po-umiriti, malo umiriti. v. impf. miriti. — 1) koga: Samo da ne čine bune, već neka idu svaki svojoj kući. I tako ih Jovan lepim rečma malo poumiri. Miloš 183. — 2) sa se, refleks.: I tako se dijete malo poumiri i ostane u pećini. Npr. 1.

poumiti, mīm, v. pf. Rj. po-umiti. v. impf. umiti. — 1) vidi pomisliti. Rj.: Poumi oženiti se njom. Mil. 13. Tek što poumih da ustanem da je prekrstim, pristupi kmet k meni. Zlos. 257. — 2) sa se, refleks. vidi pomisliti. Rj.

poumlōžiti, poumlōžim, poumnōžiti, poumnožim, v. pf. po-umložiti, po-umnožiti što, malo umložiti, malo umnožiti. isp. umložiti, umnožiti. v. impf. mložiti, množiti. sa se, refleks.: Kad se malo čete poumlože, onda stanu nagoniti i one ljude, koji ne bi hćeli, da ustaju s njima. Danica 3, 159.

pounijatiti, tim, v. pf. Rj. po-unijatiti. isp. polatiniti, pošokčiti. v. impf. unijatiti. — 1) zum unijat (Unirten) machen, facio esse unitum (fidei ecclesiae latinae). Rj. koga, učiniti ga unijatom. — 2) sa se, refleks. sich uniren (mit der lat. Kirche), uniri fidei latinae. Rj. postati unijat.

pouipiti, pouipijēm, v. pf. (u Boci) aufrufen, ex-clamo, cf. povikati: Kad to vigje snaha naša, svatove je pouipila: A svatovi, kito moja. Rj. po-upiti. v. pf. je i prosti upiti. v. impf. upijati.

pouurvati, vām, v. pf. po-urvati, sve redom obur-vati. v. impf. urvati. — Isjekoše Turke janjičare, a gradove v'jele pourvase, od džamija crkve pogradiše. Npj. 4, 240.

poustajati, poustajēm, v. pf. po-ustajati, ustati pomalo, sve redom. v. impf. ustajati. za perfekcionost isp. postajati v. pf. — Kad u jutru dan osvane, i oni poustaju, ali nasred sobe velika gomila mrtvih miševa i parcova. Npr. 43. Sutradan kako zora za-beli, oni poustaju i stanu putovati. 240.

poutēgnuti, pouhtēgnēm, v. pf. Rj. po-utegnuti. v. impf. utezati. — 1) anziehen, anspannen, attraho, tendo. Rj. kao prilično, podosta utegnuti. — 2) djevojka poutegla, t. j. ima joj podosta godina, ist nicht mehr jung, haud juvenis. Rj.

poutjecati, pouhtjecēmo, v. pf. nach einander ent-lausen, evadit alius ex alio. Rj. po-utjecati, uteći pomalo, jedan za drugim. v. impf. utjecati 2.

poutješiti, šim, v. pf. po-utješiti, malo utješiti. vidi potješiti. v. impf. utješavati. sa se, refleks.: I tako se narod poutješī. Npj. 5, 475.

poutka, f. vidi potka. Rj. po-u-tka (u tkanju). vidi i poučica, utak. suprotno osnova.

pouz, m. od kože ili od hartije (s dva tri prsta široko), čim se veže povjesmo na bašluku, eine Binde so den Flachs am Rocken festhält, ligamentum. Rj.

vidi pouzak, povez. — po-uz. *isp.* uziti, vezati. Korijeni 6.

pouzak, pouska, m. *vidi* pouz. Rj. po-uzak. *vidi* i povez.

pouzak, pouska, *adj.* po-uzak, kao prilično, *podosta uzak. isp.* po (slož. sa *adj.*) i uzak. — Kuka, s jedne strane kao pouzak trnokop, a s druge kao veliki kljun. Rj. 312a. Plesmo, pouska dasku. Rj. 507a. Gaće (kao kratke i pouske dimije). Kov. 40.

pouzdān, *adj.* verlässlich, zuverlässlich, haud dubius, certus: Pouzdan kao vrbov klin (Posl. 257). Rj. po-uzdan. *isp.* pouzdati se. *vidi* uzdan, uzdajan; siguran. — Ko imade grlo pouzdano, popijeva pjesme od junaka. Npj. 3, 479. A vi ih po pouzdanjoj prilici pošaljite u Trijest. Glas. 63, 154. Srbi u zemlji sami da sude i da upravljaju, i još za pouzdanu tvrgju da im se dadu i gradovi. Miloš 4. *adv.* *vidi* sigurno, jamačno, za cijelo: Ja sam to držao (kao) u desnoj ruci. (Za cijelo, pouzdano). Posl. 110. A platio ga (pismo) ovdje nijesam (baš zato da biste ga pouzdanije primili). Straž. 1886, 59. Pouzdano se može reći. DM. 11. sa prijedlogom na, *adverbijalno*: Ide onamo kao na pouzdano da djevojku prstenuje. Kov. 44.

pouzdānje, n. das Vertrauen, fiducia: Dženerale moje pouzdanje. Rj. *verb.* od pouzdati se. *djelo* kojim se tko pouzda u koga ili u šta (*apstraktno*); ono u šta se tko pouzda (*konkretno*). *vidi* uzdanica. — Jest slobodno, moje drago d'jete! al' je jadno u te pouzdanje; kako ćeš ti poznati gjevojkju, kad je nigda ni vigjeo nisi? Npj. 2, 150. U dragom je najtvrgje pouzdanje. 3, 547 (natpis). Jer si ti, Gospode, pouzdanje moje. Ps. 91, 9.

pouzdati se, pouzdām se, v. r. *pf.* u koga, u šta, *vertrauen, sich verlassen auf Jemand, confido*. Rj. po-uzdati se. *isp.* uvjerovati se (u koga). v. *impf.* uzdati se. — Pouzdati se u koga kao u vrbov klin. Rj. 74a. U hajduke slabo smije i otići onaj koji se u se ne može pouzdati. Rj. 800a. U sebe se pouzdati nemoj, ni u ruku, ni u britku sablju. Npj. 2, 277. Jer si se pouzdala u zloću svoju govoreći: niko me ne *vidi*. Is. 47, 10.

pouzimati, mām (mljēm), v. *pf.* nach einander wegnehmen, aufero rem aliam ex alia. Rj. po-uzimati, uzeti pomalo, sve redom. v. *impf.* uzimati. — Osim toga pouzima od Turaka sve oružje. Danica 1, 74. Balkanski Slaveni pouzimaše mnogo kojčesta od Arnauta. VLazić 1, 2.

použiti, použim, v. *pf.* po-uziti što, učiniti da bude usko, *uzē. isp.* súziti. v. *impf.* uziti. — Njihov je šestar od račvaste grane, pa ako je širok oni ga kakom svezom pouze, ako li je uzak oni ga kakvijem drvetom rašire. Rj. 837a.

použeljeti se, použēlim se, v. r. *pf.* *vidi* uželjati se. Rj. po-uželjeti se čega, kao malo ga se uželjati. v. *impf.* željeti. — Kad se sestre brata poušele. Npj. 2, 510.

použinati, nām, v. *pf.* po-užinati, malo užinati. v. *impf.* užinavati. v. *impf.* i *pf.* užinati. — Nude ga da sjede malo, da mu dadu što da použina. Rj. 309b.

pouzvīšen, *adj.* po-uzvišen, *podosta uzvišen. isp.* po (slož. sa *adj.*) i uzvišen (*upravo je partic. pass.* od uzvisiti). — Prema Rosama je na lijevoj strani, na vrlo lijepome i od vode pouzvīšenome mjestu Novi. Kov. 29. Štane Miloš u sredu na pouzvīšeno mesto. Miloš 157.

povābiti, povābim, v. *pf.* n. p. pseto, nachlocken, allicio ad sequendum. Rj. po-vābiti n. p. pseto, da pogje za kim. v. *impf.* vābiti.

povāditi, dīm, v. *pf.* Rj. po-vaditi. v. *impf.* vaditi. **1)** herausnehmen, protraho, eximo. Rj. kao izvaditi se redom. — Na vatri stoji jedna oranija velika puna isječenijeh ljudi . . . skinu onu oraniju, povade onda meso pa počnu jesti. Npr. 190. Od pojasa sablje po-

vadiše. Npj. 4, 173. A ne rade, da gospodu mire, nego bi im oči povādili. 5, 19. Povade djeveri iz skrinje darove. Kov. 90. — **2)** u pjesmama n. p. sablju, t. j. izvaditi: Ti povadi moju britku sablju. Pak Pašinu sablju povadio. Rj. — Potrči i carevića stigne pa povadi strijelcu i poviče: »Voliš li da te ustrijelim? Npr. 201. A plamena noža povadio, od kolibe vrata otvorio, da siječe u kolibu Turke. Npj. 4, 523.

povāgjanje, n. das läufig-sein der Kuh zum zweiten Mal. Rj. *verb.* od povagjati (i se), stanje koje biva kad (se) krava povagja.

povāgjati, povāgja, v. r. *impf.* Rj. po-vagjati. *isp.* voditi 4 (i se). — **1)** kad krava po drugi put vodi, pošto je već jedan put vodila, pa nije steona ostala, zum zweiten mal läufig sein (von der Kuh), ruit in venerem. Rj. — **2)** sa se, *refleks.* povāgjati se, povāgja se, v. r. *impf.* *vidi* povagjati. Rj.

povāla, f. (u Dubr.) u poslovcici: Gora je odvala nego povala (Gore je kad se čoek pridigne, pa se po drugi put razboli, nego prva bolest. Posl. 43), der erste Angriff, impetus. Rj. po-va-la. *isp.* povālitu 1.

povālitu, povālim, v. *pf.* Rj. po-valiti. ne dolazi kao prost glagol. *isp.* valiti. — **1)** niederwerfen, sterno. Rj. v. *impf.* povāljivati. — Kako su momci povālitu jednoga čovjeka u blato i istukli ga. Sovj. 21. — **2 a)** *vidi* pohvaliti. — **b)** sa se, *refleks.* povālitu se, povālim se, *vidi* pohvaliti se. Rj.

povāljati, povāljām, v. *pf.* (u Hrv.) niederwerfen, prosterno. Rj. po-valjati. v. *impf.* vāljati. — Razbi i Moavee, i izmjeri ih užem povāljavši ih po zemlji. Sam. II. 8, 2. Narod ovaj biće povāljan po ulicama Jerusalemskim od gladi i mača. Jer. 14, 16.

povāljivānje, n. das Niederwerfen, stratio. Rj. *verb.* od povāljivati. radnja kojom tko povāljuje što.

povāljivati, povāljujēm, v. *impf.* niederwerfen, sterno. Rj. po-valjivati. v. *pf.* povālitu.

povāmpiriti se, povāmpīrim se, v. r. *pf.* ein Vampir werden, fio vampirus. Rj. po-vāmpiriti se, postati vampir. — Vukodlak se zove čovjek u koga poslije smrti 40 dana ugje nekakav gjavolski duh, i oživi ga (povāmpiri se). Rj. 79a. Kakogogj što se kod Srba čovjek povāmpiri, tako Turci pripovijedaju da se kod njih posvinji. Rj. 547a.

povāriti, povārim, v. *pf.* Rj. po-variti. v. *impf.* povārivati. — **1)** n. p. sjekiru, t. j. zatupiti je, pa onda ugrijavši je dobro na novo isklepati, *vidi* poklepati. Rj. — **2)** gvožgje, t. j. vrlo ga ugrijati (da već odmekne) i posuti pijeskom da se za drugo tako ugrijano gvožgje može priljepiti, verkitten, ferrumino, cf. zanaditi. Rj.

povārivānje, n. Rj. *verb.* od povārivati. — **1)** radnja kojom tko povāruje n. p. sjekiru (das Schärfen eines Werkzeugs im glühenden Zustande, acutio instrumenti candefacti. Rj.). — **2)** radnja kojom tko povāruje gvožgje (die Verkittung, ferruminatio. Rj.).

povārivati, povārujēm, v. *impf.* Rj. po-varivati. v. *pf.* povāritu. — **1)** glühend machen und schärfen, candefactum acuo. Rj. n. p. sjekiru. *isp.* povāritu 1. — **2)** verkitten, ferrumino. Rj. gvožgje. *isp.* povāritu 2.

povāt . . . *vidi* pohvat . . . Rj.

povāzdān, (po vas dan) n. p. spava povāzdan, den ganzen Tag, in diem. Rj. kako je rastavljeno po vas dan, tako valja i pisati. — Što po vas dan plugom pluži, a po svu noć pružen leži. Npj. 1, 445.

povēčerak, povēčerka, m. (u Risnu) kad se poslije večere opet jede, n. p. na igri, zweites Nachtmal, mensa vespertina secunda. Rj. po-večerak.

povēčerati, rām, v. *pf.* ein kleines Nachtmal cinnehmen, coenam modicum sumo. Rj. po-večerati (malo). v. *impf.* i *pf.* večerati. v. *impf.* večeravati, večeravati.

povēćati, čām, v. *pf.* adaugere, amplificare etc. Stulli. po-većati što, učiniti ga većim. v. *impf.* povećavati. vergrössern.

povećavanje, *n. verb. od povećavati. radnja kojom tko povećava što.*

povećavati, povećāvām, *v. impf. po-većavati, činiti što većim. v. pf. povećati. — Umaljujući efu i povećavajući sikal i varajući lažnijem mjerilima. Amos 8, 5 (efa biblijska mjera; sikal biblijski novac).*

poveće, *adv. mehr, haud parum (haud pauci), cf. poviše: Za kim pogje poveće hajduka. Rj. po-veće. isp. poveći.*

poveći, *adj. comp. od povelik. po-veći, kao podosta, nešto veći, isp. po (slož. sa adj.) i veći. — Štamparskih pogrešaka može biti da će se i više naći; ali ja sam za sad opazio samo ovu poveću. Posl. LIV.*

povelik, *adj. so ziemlich gross, sic satis magnus. Rj. po-velik, prilično, podosta velik. isp. po (slož. sa adj.) i velik. comp. poveći. — Podobro, poveliki, pobolje, ponajviše, ziemlich, satis. Rj. 510a. Kad dijete naraste poveliko. Npr. 1. Hudobo paklena! (Kao psovka — i povelika). Posl. 343.*

povelja, *f. iz Staroslav. jezika. vidi diploma, povelja. isp. velim, velju. — Najtvrja je povelja dosti imat' pineza. DPosl. 68. (imiti dijalekt. mjesto imati). U povelji Jovana despota. DRj. 2, 273.*

povenuti, nēm, *v. pf. po-venuti (po-ve(h)nuti? tako se čuje po sjevernim krajevima. isp. provehnuti, provenuti). isp. uvenuti, verwelken, marcesco. v. impf. — Druga (zrna) padoše na kamenita mjesta . . . i kad obasja sunce, poveniše, i budući da nemahu žila, posahnuše. Mat. 13, 6.*

povesti, povēdēm, *v. pf. Rj. po-vesti. kao prost glagol ne dolazi. isp. vesti (vedem). v. impf. povoditi. — I. 1 a) mitnehmen, mitführen, mitbringen, ad-duco. Rj. — Pa povede vranca za verige. Rj. 58a. Kalugjer povede ga usa se kao gjaka . . . Da kupimo onoga jednog gjavolka, pa da ga povedemo namastiru. Rj. 147a. Starac povede konja po vašaru. Npr. 38. Otac radujući se povede ih u svoj dvor. 113. Pijevca povedem u povodu, da se odmara. 161. Koji bi mogli narod za sobom povesti. Danica 3, 154. Ne smejući vojsku kupiti i povesti na nahiju Požarevačku. Miloš 47. — b) u prenesenom smislu: Njegov sinovac razgovor o predaji s Turcima da povede, i da gleda što brže da svrši. Danica 3, 180. Kako su oni povelj s njom besjedu. Nov. Srb. 1817, 471. — 2) (po juž. kraj.) vidi odvesti: Od Meduna Ture Omer-aga povede ti tvoju vjernu ljubju. Jer sam gjevojka vjerena, vjerena ne povedena. Rj. — II. sa se, refleks. — I) sich nach einem richten, sequi aliquem. Rj. — Koji velikih škola i nauka nijesu učili . . . uzrok će biti što su se povelj po gospodi. Kov. 14. Nije moglo biti da se i Miloš ne povede za njim. Sovj. 56. — 2) vidi navesti se, navedem se. — Kad svi viču: pjan si, povedi se. Posl. 119. Starac se spusti na klupu . . . klupa se povede, i starac u malo ne pade na zemlju . . . Da se ne misli o onom kako se on povede na onoj klupi. Mil. 30. Knez hoteci odjahati . . . staračku svoju nogu iz desne uzengije ne mogaše od jednom prenesti preko konjskih sapi, nego zakaći, i povede se, te u malo ne pade. Mil. 75. Opalih! On se povede: pogodio sam ga! Zapade za jednu kladu. Zim. 230.*

povēsti, povēzēm, *v. pf. fahren, führen, rudern. veho. Rj. po-vesti n. p. koga na kolima, na lagji, kao prost glagol ne dolazi. isp. vēsti (vezem). v. impf. voziti.*

poveštati, štām, *v. pf. veralten (von Kleidern), obsolesco: Ili ti je ruho poveštalo. Rj. po-veštati, postati vetho. isp. vetah, ovetšati; i s premeštenim glasovima: izveštati, poveštati. Korijeni 191. — Još je tvoja na temelju kula, a jesu joj strihe porččale. HNpj. 4, 301.*

povez, *m. (u Srijemu) I) vidi pouz. Rj. i pouzak. po-vez. isp. povezati. čim se veče povjesmo na bašluku. — 2) u knjige, der Einband: Visoki ljudski duh*

ne stoji u ukrasima kakoga poveza manje, nego u samoj dobroj knjizi, koja je u njemu vezana. Priprava 171 (isp. kod sveza primjer iz Spisi 1, 94). Gdje se riječi **сѣткороуа** bez sumnje misli samo povez ili dar. Živ. kr. i arh. VII. — 3) uopće čim se što poveže: Čalma, povez oko glave u Turaka. Daničić, ARj. 885a.

povezača, *f. marama, ili krpa, što se žene povezuju, das Kopftuch, Haupttuch, vitta, cf. jašmak. Rj. vidi i pokrivača 2, okruga, peča 3, rub 1. — riječi s takvim nast. kod cjepača.*

povezati, pōvēzēm, *v. pf. Rj. po-vezati. vidi pogergeti. v. impf. povezivati. — I. 1) nach einander binden, ligo alium ex alio. Rj. svezati pomalo, jednoga za drugim. — Požeše i snoplje povezaše. Npj. 175. Svade se s Latif-aginim Turcima, pa skoče s momcima, te ih sve povežu. Miloš 59. sa se, pass.: Druge se (konoplje) počupaju i u ručice povežu. Rj. 86b. — 2) glavu, einbinden (den Kopf), illigo. Rj. — Kisni, ne smisli, stiglo me do vrata! (Zakiselila žena u sobi (ili u mlječaru) lonac mlijeka, pa ga pokrila i povezala torbom, da bi se u toplini prije ukiselilo . . .). Posl. 134. — II. sa se, refleks. sich (den Kopf) einbinden, illigo caput. Rj. žena se povezala, t. j. povezala glavu.*

povezivānje, *n. das Einbinden des Kopfes, vittatio capitis. Rj. verb. od povezivati (i se). radnja kojom n. p. žena povezuje glavu, ili se povezuje.*

povezivati, pōvēzēm, *v. impf. Rj. po-vezivati. v. pf. povezati. — I) den Kopf einbinden, vitto. Rj. n. p. žena glavu. — 2) sa se, refleks. sich einbinden, vittor. Rj. žena se povezuje povezujući glavu. — Povezača, marama ili krpa, što se žene povezuju. Rj. 513a.*

pōvi, *f. pl. (u Lici) na samaru ona uzica, što stoji konju ispod repa (a na sedlu i ondje se zove kuskun). Rj. vidi pohvi. — pō(h)vi. vidi u Miklošićevu rječniku ПОХВА. Korijeni 225 (u Mikloš. ПОХВА, f. vagina).*

pōvidjeti, pōvidim, (jugozap.) *v. pf. erzählen, sagen, trado: Bolje je povijeti nego vizjeti (Bolje je nego što se čini na oči. Posl. 24). U negjelju drugom' povijajeta. Ja to hoću povijjeti Marku. Rj. po-vidjeti. vidi povjediti. reči, kazati. v. impf. povijedati. — Tu je njima Maksim povidio po istini sve, kako je bilo. HNpj. 1, 351.*

Pōvija, *f. nekaka planina (u Crnoj Gori. Rj. 5). — Poslaše je (knjigu) u ravnu Poviju na bijelu kulu Mrkonjića a na ruke Mrkoju serdaru: »O Mrkoje, od Povije glavo! pokupi mi momke Povijane. Npj. 4, 417.*

Pōvijanin, *m. (pl. Pōvijāni) Einer von Povija: I pred njima tridest Povijana. Rj. čorjek iz Povije.*

povijānje, *n. Rj. verb. od I. povijati. II. povijati se. — I. 1) radnja kojom tko povija n. p. dijete (u povoj), (das Wickeln, fascinatio. Rj.). — 2) radnja kojom žena povija (ragja) djecu. — II. radnja kojom se tko povija n. p. po konju (das Winden, Herausziehen [der Wolke]. advolutio nubium. Rj.).*

1. povijati, pōvijām, *v. impf. Rj. po-vijati. v. pf. poviti. — I. 1) wickeln, fascio. Rj. sa se, pass.: Povijaju ti se djeca od dvije godine i po? Nov. Srb. 1817, 471. — 2) (u Dubr.) vidi ragjati (djecu), cf. poviti. Rj. — II. sa se, refleks. sich schmiegen, se applicare, n. p. povija se po konju. Rj.*

2. povijati, pōvijām, *v. pf. vidi potjerati, pognati. Rj. po-vijati. vidi syn. kod pognati. v. impf. vijati 1.*

pōvije, *f. pl. više nosa gdje se obrve sastavljaju, Zwischen-Augenbraunen-Gegen, regio inter supercilium utrumque: Puče puška, pogodi Turčina u povije megju oči dvije. Rj. — vijati (n. p. glavom). povijati. vinuti. povije. tankovija. povijuša. vijoglav. Korijeni 207. Miklošić misli da se tako samo izgovara mjesto vjege; ali povije nijesu vjege (isp. uzvijati obrvama), 208.*

povijedanje, *n.* *vidi* kazivanje. Rj.

povijedati, *povijedam*, *v. impf.* (u Risnu) *sagen, erzählen, dico, trado, narro, cf. kazivati*. Rj. *po-vijedati v. impf. slož. iz-povijedati, pri-, pro-, s-, za-*. *v. pf. povijediti, povjediti*. — A da tebi, sine *povjedam*: Danas vam se, dragi ženi dundo. HNpj. 1, 370.

povijest, *f.* *povjest, povjesti, f. narratio, historia*. Mattei: štimo takogjer u *povjesti* života mnozijek svetaca. Stulli. Onaj ne treba da čita svu *Kosarinu povest* (koji će gjavo čitati 30 lista njezina ludovanja i neprilične laži!) već neka pročita . . . pa će se uvjeriti. Nov. Srb. 1817, 639. *vidi* istorija. *za postanje isp. povjediti, povjedati*. — Kad sam godine 1878 pisao biblijsku istoriju za srednje škole, upitah pokojnoga Daničića, kako bih pisao riječ *povest* po južnom govoru, ako bih je htio upotrijebiti mjesto *istorija*? on mi reče: »U narodu nema te riječi, ali je govore u Bijogradu, i to s takim akcentom, da bi je trebalo po južnom govoru pisati *povjest*«. Biće književni ljudi u Biogradu riječ *povest* i akcentat njezin primili od Rusa. *isp.* Vijenac 1883 br. 43, 47, 49 i 52. Iveković.

povijestan, *povijesna* (povjestan), *adj. historicus, ad historiam pertinens*. Stulli. *što pripada povijesti. vidi* istorijski.

povijuša, *f.* — **1)** puščana cijev u koje se spolja vidi kako je savijena, *Art Flintenlauf, tubus quidam sclopeti*. Rj. — **2)** (na Tromegji) što se zimi zavije oko glave (pojas) kao čalma, *was um den Kopf gewunden wird, pannus quo caput redimitur*. Rj. *po-vijuša. isp. povijati 1, poviti 1. — riječi s takim nast. kod ajguruša.*

povikati, *povičem*, *v. pf. schreien, inclamo, exclamo*. Rj. *po-vikati. vidi* poviknuti, poupiti. *v. impf. povikivati. — 1)* *povikati kome*: Poviče im: »Pomagajte, braćo, za Boga! Npr. 4. *Povika s velikom vikom onome koji imaše kosijer oštri, govoreći: zamahni kosijerom. Otkriv. 14, 18. (isp. niže pod 4: Povika glasom velikijem. Otkriv. 7, 2).* — **2)** *povikati koga*: On *povika* svoje verne *sluge*. Npj. 1, 539. *A povika Čupića Stojana: »A na noge Čupiću Stojane! 4, 263.* — **3)** *povikati ka kome*: I *povika k njemu govoreći: pomiluj me. Mat. 15, 22. Narod povika k Faraonu za hljeb. Mojs. I. 41, 55. K Bogu svojemu povikah. Ps. 18, 6. — 4)* *povikati na koga*: Graknuti, *povikati na koga*. Rj. 98a. Učiniti na koga ršum, ili udariti ga ršumom, t. j. *povikati na nj s prijateljnom. Rj. 658b. On poviče na snahe: »Dajdete, gječue, one moje zubne čačkalice. Npr. 5. Povika glasom velikijem na četiri angjela . . . govoreći: Ne kvarite . . . Otkriv. 7, 2. (isp. poviše pod 1: Povika s velikom vikom. Otkriv. 14, 18).* — **5)** *povikati kako i zašto, osim primjera pod 1—4, u kojima ima i tako što: Srdito poviče: »Ta zar u slijepa? Npr. 4. On povika iz svega glasa: »Brate Pavle . . . Npj. 1, 580. Onda Srbliji u glas povikaše, a na Turke složno udariše. 4, 236. Povikaše glom bijelijem: »Šad Brgjani . . . 4, 378. Mlogi poviču, da bude starješina Glavaš. Danica 3, 163. Oni iz glasa povikaše govoreći: da se razapne. Mat. 27, 23. Povika put oltara riječju Gospodnjom govoreći: oltare! oltare! Car. I. 13, 2.*

povikivanje, *n. das Ausrufen, exclamatio*. Rj. *verb. od povikivati. radnja kojom tko povikuje.*

povikivati, *povikujem*, *v. impf. ausrufen, exclamo*: Pa iz grla *povikuje. Povikuje* Komnene vojvoda. Rj. *po-vikivati. v. impf. prosti vikati. v. pf. povikati, poviknuti.*

poviknuti, *poviknem*, *v. pf. vidi* povikati: *Poviknula* sa granice straža. Rj. *po-viknuti. v. pf. je i prosti viknuti. v. impf. povikivati. Povikne od radosti svekru svome i svekrvi: »Jest istina . . . Npr. 251.*

pa *poviknu glom i avazom*, i doziva Bakovića Laza. Npj. 4, 398.

poviljeti, *povilim*, *v. pf. in Wuth gerathen, in furorem agor* (*vim τῆς vila nanciscor*). Rj. *po-viljeti, kao vila postati, pobješnjeti, pogoropaditi se. drukčije se ne nalazi ovaj glagol.*

povisiti, *povisim*, *v. pf. erhöhen, effero*, *n. p. kome plaću*. Rj. *po-visiti. v. impf. povisivati. — Onda pokradeni povisi sodžbinu . . . onda pokradeni još povisi sodžbinu, i tako je povisuje tri četiri puta. Rj. 699b. Oborio mečet' i munare, povisio crkve i oltare. Npj. 4, 295.*

povisok, *povisoka, adj. kao podosta visok. isp. po (slož. sa adj.) i visok. — Bokeljska je kapa kao povisok fes. Kov. 41. Stajase na mjestu povisoku. Nem. 8, 4. adv. povisoko: Povisoko kalpak uzdigao. Npj. 3, 140.*

poviše, *adv. isp. po (slož. sa adv.) i više (comp. od mnogo). — Poveće, adv. mehr, haud parum (haud pauci), cf. poviše. Rj. 513b. U Perastu ima samo 26 kuća zakona Grčkoga, u Prčanju biće ih malo poviše. Kov. 33.*

povišica, *f.* ono što se povisi, *n. p. poreza ili plata kakva, die Erhöhung, adjectio*. Rj. *po-višica. isp. povisiti.*

povisivanje, *n. die Erhöhung, elatio*. Rj. *verb. od povisivati. radnja kojom tko povisuje što.*

povisivati, *povisujem*, *v. impf. erhöhen, effero*. Rj. *po-visivati. v. pf. povisiti. — Onda pokradeni još povisi sodžbinu, i tako je povisuje tri četiri puta. Rj. 699b.*

povitak, *povitka, m. die Windeln zusammenge-wickelt, fasciae*: dijete u povitku. Rj. *povoji povijeni. po-vitak. isp. poviti 1.*

poviti, *povijem*, *v. pf. Rj. po-viti. v. impf. povijati. — I. 1)* dijete, *einwickeln* (*österr. futscheln*), *fascio*. Rj. — Jednoga obuku u ženske haljine i dadu mu u naručje kao *povijeno dijete*. Rj. 148b. Ostavljale djecu *nepovitu*. Rj. 179b. *A nju je majka rodila, u svilen povoj povila. Npj. 1, 65. Kad si se rodila, nije ti pupak odrezan niti si solju natrvena ni pelenama povita. Jezek. 16, 4. — 2)* (u Dubr.) *vidi* roditi (dijete): ona je *povila*, t. j. rodila; što ti je majka *povila*? Rj. — **II. sa se, refleks. sich winden, schlingen, emineo**. Rj. — *Povila se* b'jela loza *vinovu* ispod b'jela ispod grada Budima. Npj. 1, 401. Ja sam noćas čudan sanak usnio, gje se *povi* jedan *pramen magle* od proklete zemlje Vasojeve, pak se savi oko Durmitora. 2, 109. Razbolje se Jergoviću Mujo . . . a Muju je muka dodijala, *povio se po konju doratu*, od muke mu zubna grivu skube. 4, 25.

povitica, *f.* (u Lici) *vidi* gužvara. Rj. *vidi i gužvača, t. j. pita. po-vitica. isp. poviti 1.*

povjediti, *đim, v. pf. sagen, dico, trado, pf. reći, kazati, povigjeti*. Rj. *po-vjediti. vidi* povidjeti. *v. pf. složena iz-povjediti, pri-, za-, opovidjeti; natpripovjedati. v. impf. povjedati.*

povjeravanje, *n. verb. od 1) povjeravati, 2) povjeravati se. — 1)* *radnja kojom tko povjerava kome što. — 2)* *radnja kojom se tko povjerava kome.*

povjeravati, *povjeravam*, *v. impf. po-vjeravati. v. pf. povjeriti. — 1)* što kome, *anvertrauen, concredo, committo*: Ali Isus *ne povjeravaše im sebe*; jer ih sve znadijaše. Jov. 2, 24. Sekretarstvo, na kome zahvaljujem što mi *ga je povjeravalo* toliko godina. Daničić, Vid. d. 1862, 2. — **2)** *sa se, refleks.*: Po tome što želješe da *im se svak povjerava*, Dubrovčani paziše i braniše strance. DM. 218. Innilat dokazujući da se ne treba *nikome povjeravati* dokle *ga dobro ne poznaš*, pripovjedi priču o uši i busi. Star. 2, 265.

povjerenik, *povjerenika, m. kome se što povjeri; der Vertraute, Vertrauensmann, Commissär. isp. komesar, komisar. — Miloš je i sam mislio da bi mu*

bilo bolje lično se pustiti u pregovore s Kuršidom, nego li pregovarati preko poverenika. Mil. 129.

pòvjerēnost, pòvjerēnosti, *f. gotovost povjeriti kome što. isp. povjerenje; das Vertrauen, fiducia.* — Blagodarim svima gg. prenumerantima na njihovoj pòvjerēnosti k meni. Ako mi i u napredak ovaku ljubav i pòvjerēnost pokažu. Danica 3, XXIII.

povjērenje, *n. verb. od povjeriti. djelo kojim tko povjeri kome što; das Vertrauen, fiducia. isp. pòvjerēnost.* — Izbrani zahvali im na ovom pòvjerēnju. Priprava 59. Dubrovnik je imao svuda pòvjerēnje radi bogatstva i nezavisnosti. DM. 249. Kod njega će dobiti pòvjerēnje. Šćep. mal. 179.

povjēritelj, *n. koji povjeri kome što; Gläubiger, creditor. vidi dužnik 2, rukodavac, rukodavalac, rukodavnik.* — Oštetih tolike svoje povjēritelje. Zim. 204.

pòvjeriti, *rīm, v. pf. anvertrauen, concedo, committo.* Rj. po-vjeriti kome što. *v. impf. povjeravati.* Ali mu je opet mogao čovek, kao pravom junaku, u po noći bez ikake svjedodžbe nebrojeno blago pòvjeriti. Danica 1, 90. Šta je dakle bolji Jevrej od drugih ljudi? Mnogo svakojako; jer su im pòvjerene riječi Božije. Rim. 3, 2. I povjeri tamničar Josifu sve suznje u tamnici. Mojs. I. 39, 22.

povjērljiv, *adj. vertraut, vertraulich, familiaris.* — Prema meni Ljuba sad nije onako poverljiva kao nekad. Zlos. 173.

povjērljivost, pòvjerljivosti, *f. die Vertraulichkeit, familiaritas, usus familiaris.* — Istina je da se gotovo sve ove riječi govore s nekom pòvjerljivošću... pòvjerljivost je najveća u porodici. Rad 26, 60.

pòvjerovati, pòvjerujem, *v. pf. (Rj.⁹).* — **I** vertrauen (einem etwas), confido. Rj. po-vjerovati. prosti vjerovati *v. impf. i v. pf.* — Rekoše mu: znaš li da je Valis poslao po Ismaila da te ubije? Ali im ne pòvjerova Godolija. Jer. 40, 14 (non credit eis; glaubte ihnen nicht). Pod jednjem svjetskim carstvom bijahu svi gradovi, i jednu vladu božanstva pòvjerovaše svi narodi. DP. 298. glagol ovaj znači što i vjerovati *v. pf., samo što se njime više ističe perfektivnost prema pošljednjem, koji je v. pf. i v. impf.* — **2** sa se, *refleks. povjerovati se: ja sam se povjerovao* — pouzdao sam se. u Sarajevu. Dr. Gj. Šurmin.

pòvjesamce, *n. dem. od povjesmo.* Rj. **pòvjesmo**, *n. der Bund Flachs, die Reiste, fasciculus lini.* Rj. vidi teg 4. dem. povjesamce. — Bašluk, 1) u varoške preslice ono gore na što se pòvjesmo navija. Rj. 19a. Povjesma se vrćaju. Rj. 78a. Maca, 6) pòvjesma, što se izvlače iz velikoga vlasa. Rj. 348b. Pa mu onda pruži pòvjesmo lana. Npr. 106. Poslaću ti gjergjef i preslicu, uz preslicu Misirsko pòvjesmo i vreteno drva šimširova. Npj. 3, 465.

pòvješati, šām, *v. pf. po-vješati, ohjesiti nekolicinu, jednoga za drugim. vidi izvješati. v. impf. vješati.* — Te po gori pòvješaše Turke. Npj. 3, 332.

pòvjetarce, *n. vidi aer, ajer, jajer, vazduh, zrak; die Luft, aer.* — Ajer, vidi pòvjetarce, vazduh, zrak. Daničić, ARj. 42b. po-vjetarce, drugoj polji osnova u vjetar.

povlačēnje, *n. Rj.¹ VIII. verb. od I. povlačiti, II. povlačiti se.* — **I.** radnja kojom tko povlači što, oči. — **II.** radnja kojom se tko povlači.

I. povlačiti, pòvlačim, *v. impf. Rj. po-vlačiti. v. impf. prosti vući. v. pf. povući.* — **I. I** umherziehen, herumschleppen, distraho. Rj. — Igrači se uhvate jedan drugome za pojas ostrag... oni se jednako vijaju... tako se ova povorka jednako vijuga i dosta puta svojega kolovozju povlači kud on ne bi htio. Rj. 327b. — **2** oči, hinkelhren, convertio (oculos): Povlači oči kao kurjače. Rj. — **II.** sa se, *refleks. v. r. impf. herumgeschleppt werden, disjici.* Rj. — Povlači se kao bolest po govedima. Posl. 250. Ovo svjedoči, da se u narodu još povlači spomen, ako i

taman, da je mati despota Jovana bila iz Crne Gore. Npj. 2, 573 (Vuk).

2. povlačiti, pòvlačim, *v. pf. po-vlačiti. vidi pòdrljati. v. impf. vlačiti.* — Ore li orač svaki dan da posije? ili brazdi i povlači njivu svoju? Is. 28, 24 (wird er immer sein Land eggen?). Upregnuću Jerefema, Juda će orati, Jakov će povlačiti. Os. 10, 11. iz ovijeh se primjera čini da je povlačiti i u ovom značenju Daničiću *v. impf.; ali povlačiti prema vlačiti glagol je perfektivan, tako ga i narod u postojbini mojoj upotrebljava.* Iveković.

povláditi, pòvľadim, *v. pf. kome šta, durch Beifall begünstigen, Vorschub geben, aufmuntern, laudo, hortor.* Rj. po-vladiti, kao odobriti što, odobravajući naprijed pomaći. *v. impf. povlagjivati.*

povlagjivānje, *n. das Aufmuntern, hortatio.* Rj. verb. od povlagjivati. radnja kojom tko povlagjuje kome šta: Iz njih (se, iz pisama) ne vidi nikakvo stezanje trgovačkih prava, premda nema ni povlagjivanja. DM. 28.

povlagjivati, pòvlagjijem, *v. impf. aufmuntern, hortor.* Rj. po-vlagjivati, kao odobravati što, odobravajući naprijed pomicati. *v. pf. povladiti.*

pòvlaka, *f. die Sahne, flos lactis, cf. povlaka.* Rj. vidi i kajmak, skorup, splav 2. *isp. tjenica.* — Mlijeka mu dade, u gospodskoj zdjeli donese mu pòvlaku. Sud. 5, 25. po-vlaka. korijen vidi kod pavlaka.

pòvlašiti, šim, *v. pf. Rj. po-vlašiti. v. impf. vlašiti.* — **1** zum Vlah machen, facio esse von Vlah. Rj. pòvlašiti koga, učiniti ga Vlahom. — **2** sa se, *refleks. ein Vlah werden, fio Vlah.* Rj. postati Vlah.

pòvlata, *f. (u Baranji) u kamare (žita) ozgo je pòvlata, a odozdo podina, die oberste Lage eines Schobers, superficies acervi, cf. okapina.* Rj. navrh sijena ono što od kiše pocrni. — po-vlata (kor. kod vlat). Osn. 18.

Pòvlen, *m. planina u Srbiji. cf. Drmanovina.* Rj.

pòvod, *m. Rj. po-vod. isp. povesti, povoditi.* — **1** der Strick an dem man die Pferde führt, funis capistri, *cf. povodac:* Dva povedi jošte u povodu. Rj. uže na kojem se konj vodi. vidi i jular, ular. — Pa on uzja bijesnu vrančinu, a gjogata vodi u povodu. Npj. 1, 547. I povode konjma isjekoše. 4, 339. — **2** occasio. Stulli. ono za čim se čovjek kao povede da čini što; kao uzrok, zgoda; der Anlass, ansa. — Samo daje ljudma povod, te to i drugim glagolima prišivaju, i kvare jezik. Spisi 1, 46. ovu istu rečenicu pònavlja Vuk Spisi 1, 85. u potonjim djelima ne piše više ove riječi. Povod ima i Vuk ali ne u ovom smislu: »da mi ne bude on dao povoda, ne bi ja o tom ni mislio.« J. Bogdanović. *isp. navoditi 2, navlačiti 4, navraćati.*

pòvodac, pòvoaca, *m. vidi povod.* Rj. povod 1, jular, ular.

pòvodan, pòvodna, *adj. ungeschwollen (von einem Flusse), tumidus:* Al' Sitnica mutna i povodna. Rj. po-vodan. potok je povodan, kad mu voda naraste. *isp. povodanj.*

pòvodanj, pòvodnja, *m. (u Mačvi) Uberschwemmung, inundatio:* kad dogje povodanj. Rj. vidi plima 1, potop 1. *isp. povodan.* — Jer je tisuća godina pred očima tvojima kao dan jučerašnji... Ti ih kao povodnjem odnosiš. Ps. 90, 5. Vidješe te gore i uzdrktaše, povodanj navalj; bezdana pusti glas svoj, u vis podiže ruke svoje. Avak. 3, 10. po-vodanj (osn. u voda s prijedlogom). Osn. 200. riječi s takim nast. kod bacanj.

pòvodičan, pòvodična, *adj. (u C. G.) vidi povodljiv.* Rj. po-vodičan, koji se lako povede za drugim, rado se povodi za drugim. vidi i prevodičan, prevodljiv. — *isp. adj. s takim nast. stravičan.*

povoditi, pòvodim, *v. impf. Rj. po-voditi. v. pf. povesti.* — **1** im Begriffe sein zu führen, ducturus sum. Rj. n. p. pòvodim koga, t. j. poimam se, počinjem, da ga vodim. — **2** sa se, *refleks.* — a) sich

aufmachen zu folgen, accingor ad sequendum. Rj. — Kakogod što bi bilo nerazumno . . . isto bi tako bilo i kad *bismo se* u pravopisu ili ortografiji *povodili po Slavonskome jeziku.* Pis. 83. Ne gledaj što je ko siromah, niti se *povodi za bogatijem.* Mojs. III. 19. 15. — *b)* *isp.* povesti se II 2. *vidi* navoditi se. — Starac i baba se ustaviše; sve se oko njih okretaše; oni se čisto *povogjahu* ne umejući ići. Zim. 150.

povodljiv, adj. *leicht zu bewegen, leicht nach andern zu richten, facilis ad sequendum.* Rj. *po-vodljiv, koji se lako povede za drugim, rado se povodi za drugim.* *vidi* povodičan, prevodljiv, prevodičan.

povodnik, m. *ein Nebenpferd, equus funalis.* I dva vodi konja *povodnika.* Rj. *konj koji se vodi u povodu.*

povogjênje, n. *das Aufbrechen um zu führen, oder zu folgen.* Rj. *verb. od 1)* povoditi, 2) povoditi se. — *1)* *radnja kojom tko povodi koga.* — *2)* *radnja kojom se tko povodi za kim ili za čim.*

povôj, povôja, m. *die Binde (um das Kind zu wickeln), fascia.* Rj. *po-voj (isp. poviti, povijati), ono čim se dijete povija.* — *Od povôja do pokrova.* Posl. 235. A nju je majka rodila, u *svilen povoj* povila, majčinim ml'jekom dojila. Npj. 1, 65.

povojica, f. *Art Stickerei, picturae acu factae genus.* Rj. *po-vojica (isp. poviti, povijati), nekakav vez. isp. pokrstica, popletica, ulama.*

povôjnicâ, f. čast i dar (djetetu čarapice, kapu ili košulju), što se šalje porodilji poslije porogjaja, *das Kindbettgeschenk, donum puerperii.* Rj. *po-vojnicâ, osn. u povoj.* — On se je toliko obogatio da je na *povojnicu* Miloševu sinu *Milanu* poslao kolveku od čistoga srebra! Mil. 59.

povôljan, povôljna, adj. *willkommen, angenehm, gratus.* Rj. *po-voljan, što je kome po volji. vidi* počudan. *isp.* povoljit. — Ja tebe glas, ti mene muštuluk. (Kad ko ište muštuluk za kakav *povoljan glas*). Posl. 110. *Novci su i u iskrpljenoj kesi povoljni.* 226. Ja ću se starati, da im *Danica* što je moguće više *povoljnija bude.* *Danica* 3, XXIII. *Dotle mu dogje i od Rejmera povoljan odgovor.* *Odg. na ut.* 25. Ako li ko nagje što bolje i pravilnije i za obje strane *povoljnije*, meni će biti još milije. Srb. i Hrv. 7. Da budu neznabošci *prinos povoljan* i osvećen Duhom svetijem. Rim. 15, 16.

povôljit, adj. *što je kome po volji. isp.* povoljan. — »Je li ti sila od Turčina bila?« »Nije, majko, vjeru ti zadajem! meni je *povoljito* bilo.« HNpj. 3, 349.

povôljiti, ljim, v. pf. (u Boci) kome, kome čim, *befriedigen, voluntati ejus satisfacere, cf. zadovoljiti, ugoditi.* Rj. *po-voljiti, kome po volji učiniti.*

povônjati, njâm, v. pf. (u Dubr.) *vidi* primirisati. Rj. *po-vonjati. vidi i pomirisati. v. impf.* vonjati.

povôrka, f. — *1)* *eine Reihe Fische an einer Schnur.* Rj. *ribe nanizane na uzicu.* — *2)* *eine Reihe Menschen hinter einander:* čitava povorka (ljudi). Rj. — Gerga, gomila, *povorka*, n. p. ljudi. Rj. 85b. Igrači se uhvate jedan drugome na pojas ostrag . . . oni se jednako vijaju . . . tako se ova *povorka* jednako vijuga. Rj. 327b. *Povrzmaše se ljudi, t. j. pogjoše jedan za drugim, te se načini povorka.* Rj. 515b.

povôzič, povôziča, m. klin u ornicama. Dr. Gj. Šurmin. ornice = kolečke. *isp.* svornica, nešto kod pluga. — za *nast. isp.* pogonič, količ; branič. Iveković.

povraei, pòvratâkâ, m. pl. (u Boci) oko dva sahata pred noć, kad se stoka *povraća* kući. Rj. *po-vra(t)ei. isp.* povratiti se, *povraćati se. isp.* zaranci.

povračâj, m. u tkanju koliko se pregje s vratila u jedan put *odmota ili povraiti.* Rj. *po-vračâj. isp.* povratiti. — *riječi s takim nast. kod dogagaj.*

povračânje, n. Rj. *verb. od 1)* *povraćati*, 2) *povraćati se.* — *1)* *radnja kojom tko povraća koga ili što (das Zurückstellen, restituito. Rj.).* — *2)* *radnja kojom*

se tko povraća (das Umkehren, reversio. Rj.): E t' ovamo povračanja nema. Npj. 5, 244.

1. pòvračâti, čâm, v. impf. Rj. *po-vraćati. vidi* povrtati, uzvraćati, uzvrtati. v. pf. *povratiti.* — *1 a)* *umkehren machen, dazu bereden, facio ut quis revertatur.* Rj. *povraćati koga, kao nagovarati ga na povratuk.* — *b)* *povraćati kome šta:* *Devojka junaku prsten povračala:* »Naj ti prsten, momče . . . Npj. 1, 438. — *2)* *sa se, reflsks. umkehren, revertor.* Rj. — Kad se ide u prijatelje . . . pa kad se iz prijatelja *povraća.* Rj. 284b. *Koji pije a ne plaća, taj se u krčmu ne povraća.* Posl. 143. *Što se dalje u istoriji ili samo u misli natrag povračamo, to sve manje mora biti ljudi na broju.* *Priprava* 114. *Kao što se pas povraća na svoju bljivotinu, tako bezumnik ponavlja svoje bezumlje.* Prič. 26, 11.

2. pòvračâti se, čâm se, v. r. pf. *po-vraćati se, vratiti se sve pomalo, jedan za drugim. v. impf.* vraćati se. — Narod prosti iz obližnjih nahija takogjer pobeagne preko Save i preko Dunava, a oni unutra pobegnu u planine; pa se posle na pozivanje *Tursko* i ovi ispredaju i oni *povračaju.* Miloš 42.

povračênje, n. (u Boci) *die Rückkehr, reversio:* Na putu vi dobra sreća bila, na zavratu bolje *povračênje.* Rj. *verb. od* povratiti se. *djelo kojim se tko povraiti. vidi* povrat, povratak, povratitište; zavrat. — *takva verb. supst. kod dopuštenje.*

povrániti, pòvrânim, v. pf. *schwärzen, denigro.* Rj. *po-vraniti što, učiniti da bude crno (crno). vidi* pocrniti. v. impf. *vraniti.* — Tetka Jela čuju *povranila za Maksimom* za bratom rođenim. Npj. 1, 550.

pòvrât, m. *die Umkehr, reversio:* Ali da je meni na *povrate*, (ja bi tebe i vojevodu Janka za Miloša muštuluka dala. Npj. 1, 444). Rj. *po-vrat. isp.* povratiti se. *vidi* povračênje, i *syn. ondje.*

pòvratak, pòvratka, m. *das Kehrum, die Rückkehr, reversio, reditus.* Rj. *po-vratak. isp.* povratiti se. *vidi* povračênje, i *syn. ondje.* — *Da ti u ovi dom povratka više ne bude, već ako gostom kad dogješ!* Rj. 125a. *Gori su povraci nego počeci.* DPosl. 24. *Ovde se može spomenuti i Kara-Gjorgijijn povratak u Srbiju.* Miloš 173. *Na povratku svome u Bijograd* oglobi najznatnije Turke po Zvorniku. Npj. 1, XXX.

pòvratan, pòvratna, adj. u gram. *reflexivus:* (De pronomine) . . . *povratno* sebe. Rj. 1, XLIX.

povratânče, cf. *pirgitanče.* Rj. *biče* povratanac, nekaka igra, *tanac.* — *Pirgitanče, u pripjevima, kao n. p. u ovome: Pirgito, pirgitanče, povratânče, zelen bor, Borkoviću, zarukavlje, sitni tanče moj.* Rj. 501a.

povrâtîč, m. *der Rheinfarn, tanacetum crispum Linn. cf. umanika.* Rj. *travu koja se daje kravama poradi mljeka. vidi i* vratič. — *riječi s takim nast. kod branič. da nije akc. povrâtîč? isp.* pogônič, pòvzič.

pòvrâtîšte, n. (u C. G.) *die Rückkehr, reversio, cf. povrat:* Ni ovamo mene *povrâtîšta.* Rj. *vidi i* povračênje, i *syn. ondje. za nast. i značenje isp.* gođište. — *Već vi k nama povrâtîšta nema.* Npj. 5, 118.

povrâtiti, pòvrâtim, v. pf. Rj. *po-vratiti. vidi* povrnuti, uzvratiti, uzvrnuti, zavrnuti. v. pf. *je i* prosti vratiti. v. impf. *povraćati.* — *I. 1) umkehren machen, facio ut quis redeat.* Rj. *povrâtiti koga ili što, učiniti da se povraiti:* »Pričekaj malo dok vratim ovce«. Pa onda čoban otrči te *povraiti ovce.* Npr. 164. *Tuna dobro Srbi zadobiše i sve svoje roblje povrâtîše.* Npj. 4, 352. *Rovčanima pute presjekoše, i svu natrag povrâtîše vojsku.* 5, 213. — *2) zurückstellen, reddo, restituo.* Rj. — *Šamo da povrâtîše ove jađne duše kakve su i bile.* Npr. 103. *Onda mu baba dovede brata i povrâtî mu govor i dušu.* 119. *Sjede Marko tri mjeseca dana, dok je život malo povrâtio.* Npj. 2, 404. *Pa što kome Bog i sreća dađe: ja povrâtîť šalu za sramotu, jali svoju izgubiti glavu.* 3, 453. *Zemlju caru opet da povrâtî.* *Danica* 3, 177. *Ali mi kad izgi-*

nemo oko tih zidina, nas ne može niko povratiti ni pograti. 3, 181. Stane kupiti frajkor za Nemce, ne bi li svoju penziju povratio, ili nanovo zaslužio. 4, 14. Jedva je (vilu car) kojekako namoli te mu goste povratio od ludila. Kov. 31. Povratio starješinu nad peharnicima u službu. Mojs. I. 40, 21. — 3) (jelo) t. j. pobjljevati se. Rj. — Ova reč »zakon« do sad je kod naroda našega značila dvoje: 1) pričešće, n. p. uzeo zakon, otišao na zakon, *povratio zakon* (kad se ko pobjljuje onaj dan, kad se pričesti). Danica 5, 84. — II. sa se, *refleks.* — 1) *umkehren, revertor*: n. p. od ljutine. Rj. — Povratljiv, koji se od srdnje odmah povratio. Rj. 515a. Na njega se bula rasrdnula, ali se opet brže povratila, pa sa njime igru zametaše. Npj. 2, 614. *Povratio se* (Gospode!) od gnjeva svojega, i požali narod svoj oda zla. Mojs. II. 32, 12. *ovamo ide i ovaj primjer*: Kako su umivali Draginju vinom, dok se malo povratila i došla k sebi. Nov. Srb. 1817, 503. — 2) *umkehren, revertor*: n. p. svome domu. *vidi vratiti se.* — *Učenje knjiga bilo se povratilo* sa svijem na staro. Rj. 842a. Carević pogje pa počne da vrata zatvori, a Baš-Čelik reče: »O junače, povratio se kod mene, kad si već dva dobra učinio, učini i treće. Npr. 195. *Povratio se svome domu.* 219. Rimljani će se opet povratiti u naš zakon. Posl. 260. *Da se povratimo k izgovaranju slova h.* Posl. XXI. *Tad se Jovo iz mrtvih povratio*, pa mrtvačkim progovora glasom. Npj. 2, 576. Ali se opet ne mogu rastati s ovijem poslom da se još jednom ne povratim. Pis. 45. *Ako se ne povratite i ne budete kao djeca*, ne ćete ući u carstvo nebesko. Mat. 18, 31. *I povrate se od zlih putova svojih.* Dnev. II. 7, 14.

povratka, f. isp. povratuša. — To li mene svati ostaviše! Da bi išla natrag do Oršana, korit će me naše Oršakinje: »Kurvo, kučko, povratko divojko! jesu li te svati ostavili?« HNpj. 4, 526.

povratljiv, adj. koji se od srdnje odmah povratio, *versöhnlich, placabilis*. Rj.

povratuša, f. (u Kotoru) žena koja se povratio u rod. Rj. isp. povratka. — riječi s takvim nast. kod ajgriša.

povraz, m. *das Henkeleisen an einem Kessel, bacillus ferreus ex quo, per ansas applicito, suspenditur ahenum, cf. rjeslo, povrijeslo*. Rj. u kotla. *vidi i povrijez*. *vrijeslo*, provrislo. — Vreća, džak, arar. Sve ovo razlikuje se od torbe po tome što je ona manja i što ima povraz ili uprte. Rj. 75a. Ne treba svakom loncu povraz biti. Posl. 210. Sveti Nikola ne čuva torbu, no *trđ povraz*. 281. *po-vraz*. Značenje (korijenu) *plesti, preplesti, vezati*: povraz, povrazača, povraziti. Korijenji 201.

povrazača, f. uzica, što se povrazi lonac, n. p. kad se u njemu nosi jelo u polje, *der Umbindestrick, funiculus circumligatus ollae suspendendae*. Rj. *po-vrazača* (osn. u *povraz*). Osn. 350. — riječi s takim nast. kod cjepača.

povraziti, *pövrāziti*, v. impf. (*den Topf*) *umstricken, circumdo funiculum ollae*. Rj. *po-vraziti*. v. pf. *povrsti*. — sa se, *pass.*: Povrazača, uzica, što se povrazi lonac, n. p. kad se u njemu nosi jelo u polje. Rj. 515a.

povraženje, n. *das Umstricken* (z. B. *des Topfes um ihn aufzuhängen*), *circumdatio funiculi, cujus ope ollae, cibus plenae, suspenduntur in baculo, portanturque in campum messoribus*. Rj. *verb. od povraziti*. *radnja kojom tko povrazi što, n. p. lonac*.

povrbaj, cf. berdo. Rj. — Berdo? patrol *povrbaj!* (verda? *Patroll' vorbei*). Rj. 22b. *vikali su pod Njemačkom upravom stražari noću kad bi tko naišao*.

povrće, n. *das Gemüse, obsonium*. Rj. *po-vrće*, drugoj poli osnova u vrt; što se sije po vrtovima. *vidi zelen* 1 f. 2. — Izvoda, glavica kupusa, ili drugoga kakvog povrća, što se ostavi za sjeme. Rj. 220a. *Od povrća se najviše sije grah (pasulj), kupus i luk*. Danica 2, 103.

povrći, *pövrñem*, v. pf. Rj. *po-vrći*. *vidi povrgnuti*. v. pf. je i *prosti vrći*. — 1) *vidi pometnuti*: Sve *po-vrzi*, a: Bože pomoz! Rj. — *Tko zlu čud u kolijebci ima, ali je dockna povrže* ali nigda. DPosl. 136 (*po-vrže praes.*; *dakle povrgnem i povržem*). Ako *povrgnete uredbe moje* . . . i ja ću vama učiniti ovo: pustiću na vas strah . . . Mojs. III. 26, 15. *Povržite bogove*, kojima su služili oci vaši. Is. Nav. 24, 14. Ali *sad si nas povrgao* i posramio, i ne ideš s vojskom našom. Ps. 44, 9. — 2) sa se, *refleks. ili pass.* (u C. G.) *povrglo se* dijete, t. j. rodilo se, *geboren werden, nasci, cf. okotiti se*. Rj. *vidi i pobaciti se, pobaciti se*.

povre: *Nepik povre!* Rj. 417b (Kad se gjeca igraju bacajući što, a znači da po drugi put nije slobodno). Posl. 208. *isp. pobre*.

povregjivanje, n. *Wiederaufreissen* (*einer Wunde*), *renovatio vulneris, revolutio*. Rj. *verb. od povregjivati*, *radnja kojom tko povregjuje što, n. p. ranu*.

povregjivati, *pövrègijem*, v. impf. (*eine Wunde*) *aufreissen, denuo aperio vulnus, revello, rumpo*. Rj. *po-vregjivati*. *isp. požljegjivati*. v. impf. *prosti vrije-gjati*. v. pf. *povrijediti*. — *Tugja majka rane povregjuje*. Npj. 3, 226.

povrgnuti, *gnēm, vidi povrći*. Rj. v. pf. je i *prosti vrgnuti*.

povrh, (u Herc. *povrg*, *isp. g*) *ober, super*: *povrh glave, über den Kopf*; *povrh brda, am Gipfel des Berges*: Angjelina ružu brala *povrh grada* Dubrovnika. Rj. *po-vrh*, *prijedlog složen od prijedloga po i vrh*. *prijedlog vrh uzevši preda se prijedlog po značenju svojemu dodaje njegovo*. — Ako sam zaslužio ovaj novčić, neka pliva *povrh vode*. Npr. 40. Po polju je bosilje sijala, posred polja visoku narandžu, *povrh polja* rana garofana. Npj. 1, 39. Al' pošeta gospogja Milica, na njojzi je do devet čemera, a na glavi devet perišana, *povrh toga* kruna pozlačena. 2, 198. Poteće (voda) kao i prije *povrh svih bregova* svojih. Is. Nav. 4, 18. Kako se zora razastire *povrh gora*, tako ide narod velik i silan . . . Skakaće *povrh gora* topoćuci kao kola. Joil. 2, 5.

povrijediti, *pövrjēdim*, v. pf. *eine Wunde aufreissen, revello vulnus*. Rj. *po-vrijediti*, n. p. *ranu*. *isp. pozlijediti*. v. impf. *povregjivati*. — sa se, *pass.*: Što se Jakovu *povrijediše* krajevi od mišića na zglavku u stegnu. Mojs. I. 32, 32.

povrijeslo, n. *vidi povraz*. Rj. *po-vrijez-lo*. *riječi s takim nas. vidi kod bučalo*. *vidi i rjeslo*, provrislo, povrijez. — *po-vrijeslo i bez prijedloga odbacivši korijenu prvi glas: rjeslo* (kor. *vidi povraz*). Osn. 120.

povrijez, m. *po-vrijez*. *vidi povrijeslo, i syn. ondje*. — *Lopiža se povrijezom ruga*. DPosl. 57.

povrnuti, *pövrñem*, v. pf. Rj. *po-vrnuti*. v. pf. je i *prosti vrnuti*. *vidi povratiti, uzvrnuti, uzvratiti*. v. impf. *povrtati, povraćati*. — 1) *povratiti*: Još mi ništa Iva ne *povrnu*. *Povrnu ga* (mač) u kore srebrne. Rj. *razlike u značenju vidi kod povratiti*. — Šta hoćeš ti od mene? . . . *Da povrneš sve ove hrišćanske duše*. Npr. 221. *Tade vojsku natrag povrnuo*. Npj. 4, 220. *Povrnuše ovce svekolike*. 4, 433. — 2) sa se, *refleks. vidi povratiti se*: A kad li se *natrag povrnuše*. Rj. — *Malo po tom povrne se duh u kralja*. Npr. 110. *Pa se povrne da ga* (opanak) uzme. 167. *Povrni se, Mujo, nu tragove*. Npj. 2, 50.

povrsti, *pövrzēm*, v. pf. (*den Topf*) *umstricken, circumdo funiculum ollae*. Rj. *po-vrsti* n. p. *lonac*. v. impf. *povraziti*.

površ, f.: Na krajnoj *površi* ni u crkvu sam. DPosl. 66. *površ*, u Delabele (cime) i u Stuliea vrh brda. XVI. *po-vrš*, što je po vrhu, na vrhu. *isp. površina, površje*.

površni, adj. — 1) koji je kao na *površi*, kao *vrhovni, glavni*. *isp. površiti*. — Jer su prvi na Turke počeli, a Bog znade, ko će savršiti, *površni se broji*, ko počinje. Npj. 5, 545. — 2) što pripada *površju* (u umnom smislu), što nije duboko n. p. u znanju,

oberflächlich, superficialis: Krivite je (omladinu) . . . ako ostaje površina u znanjima. Zlos. 86.

površina, f. die Oberfläche, superficies: Kako su postale ove ravnice . . . kako površina i unutarnost ove zemlje? Priprava 90. po-vršina, drugoj poli osn. u vrh. vidi površje. isp. površ.

površiti, površim, v. pf. koga, einen über sich bringen, ihn von oben drücken, deprimo. Rj. po-vršiti koga, kao pritisnuti ga odozgo. isp. površni 1.

površje, n. die Oberfläche, superficies: Površje zemaljsko. Srbija je gotovo sva brdovita. Danica 2, 27. po-vršje, drugoj poli osn. u vrh. vidi površina. isp. površ.

povrtanje, n. vidi povraćanje. Rj.

1. povrtati, povrćem, v. impf. vidi povraćati. Rj. po-vrtati. vidi i uzvrtati, uzvrćati. v. pf. povrnuti. — **1)** v. impf.: Popadaše po zelenoj travi, valjaju se tamo i ovamo; no gjevojka mudra i pametna, te za sobom travu povrtaše. Npj. 3, 296. — **2)** sa se, refleks. vidi povraćati se. Rj. — Što izigje iz usta, to se ne povrće u usta. Posl. 355.

2. povrtati, povrćem, v. pf. Rj. vrnuti sve pomalo, jedno za drugim. v. impf. vrtati 1, vraćati 2.

povrte, f. pl. (u Bačkoj) kao dvije krive daščice, što stoje odozgo na jarmu. Rj. po-vrte.

povrtnica, f. Winterrettig. J. Bogdanović. vidi rotkva, i syn. ondje.

povrvjeti, povrvim, v. pf. dahinströmen (in Menge zusammenlaufen), confluo, concurro: Svi otole povrvlješe ljudi. Rj. po-povrvjeti. v. impf. vrvjeti. — Koja vrvi da povrvi kao ovca na solilo! (Koji hvataju rake ili ribu, kao pljunuvši u ono što prvi put uhvate reku ovo). Posl. 139.

povrzmati se, zmām se, v. r. pf. n. p. povrzmaše se ljudi, t. j. pogjoše jedan za drugim, te se načini povorka, einer nach dem andern bricht auf, alius alium sequitur. Rj. po-vrzmati se.

povući, povučem, v. pf. Rj. po-vući. v. impf. povlačiti. — **I. 1)** fortsziehen, moveo (trahendo). Rj. — Oboru selo (t. j. povuku brazdu oko srepa njega). Rj. 432b. Tata vura, t. j. drži, udri; ili potegni, povuci. Rj. 757a. Žene dijete povuku za uho. Posl. 167. Kad dihne iz sebe, onda se grane uzvijaju u visinu, a kad povuče paru u se, onda se savijaju k zemlji. 228. Čuvaj se da ne povučesh garova za rep! (Gledaj: Uzmider se u pamet). 350. Ako li mi načiniš oltar od kamena, nemoj načiniti od tesanoga kamena; jer ako povučesh po njemu gvozdjem, oskvrnićeš ga. Mojs. II. 20, 25. — **2)** oči, hinkehren, converto. Rj. — Da kakve su po Foći gjevojke! . . . i kad okom na momka povuku, i ti bi se pašo prevario. Herc. 85. — **II.** sa se, refleks. — **1)** sich geben, gelindere Saiten aufziehen, converto. Rj. kao popustiti, podati se. ovamo će pripadati ovaj primjer: Povuci se pa se natuci. (Otidi te se najedi, n. p. na svadbi). Posl. 250. — **2)** sich zurückziehen, se recipere, recedere: Povukuša, koji se od kaka posla povuče natrag. Rj. 515b. Da se vojska povuče u planine. Miloš 34.

povukušā, f. (u Risnu) koji se od kaka posla povuče natrag, der sich zurückzieht, qui se subtrahit. Rj. čeljade muško ili žensko. — riječi s takim nast. kod ajgiruša.

pozabaviti se, vīm se, v. r. pf. po-zabaviti se, malo se zabaviti. v. impf. zabavljati se. — Pobiti, pobudem, veruccilen, commorari, cf. pozabaviti se. Rj. 511a. — Da bi u jedan mah mogao pregledati ovu duhovnu ljestvicu . . . a sad ćemo se pozabaviti na nekim prečanicama njezinijem. DP. 77.

pozaboraviti, vīm, v. pf. ein wenig vergessen, paululum obliviscor. Rj. po-zaboraviti, malo zaboraviti. v. impf. zaboravljati. — Krvnik dosta puta uteče u drugu nabiju dok ljudi plate krvninu i malo pozaborare. Rj. 300b. Tugje jezike učeći svoj pozaboravio. Spisi 1, 82.

pozaboravljati, pozabōravljām, v. pf. nach einander vergessen, obliviscor aliud ex alio. Rj. po-zaboravljati, zaboraviti sve pomalo, jedno za drugim. v. impf. zaboravljati. — Oni su prezimena svoja malo po malo poizostavljali, gdje koji i pozaboravljali. Rj. 571b. Gjekojima (gradovima) su i imena pozaboravljana. Danica, 2, 41.

pozadijevati, pozādijevām, v. pf. po-zadijevati, zadjesti pomalo, jedno za drugim. v. impf. zadijevati. — Kariklija sa strane ima crnu postavu, za koju se odozgo može što zadjesti (gdjekoji u bojevima pozadijevaju fišeke da su im naručniji nego u kesama). Rj. 264b. sa se, pass.: Na glavi joj (nevjesti) načine kukuljicu (od vlejine kose u koju se pozadijeva oko 200 igala). Kov. 96.

pozadrijemati, pozādrijemām, (mljēm), v. pf. nach einander einschluammern, obdormiscō alius ex alio. Rj. po-zadrijemaju svi redom, jedan za drugim. v. impf. drijemati.

pōzadugo (po za dugo) vidi zadugo, Rj. adv. pozadugo, kao prilično, podosta zadugo. isp. po (slož. sa adv.) i zadugo. — Pozadugo bane gostovao, pozadugo bane začamao, ponosi se bane u tzbini. Npj. 2, 264. Miloš pak zabavi se u narodu pozadugo. Miloš 127.

pozaglavljivati, pozaglavljivjem, v. pf. po-zaglavljivati, zaglaviti sve redom. v. impf. zaglavljivati. — Turci ostave pozaglavljivane velike topove. Sovj. 32.

pozagorijevati, pozāgorijevām, v. pf. po-zagorijevati, zagorjeti pomalo, sve redom. v. impf. zagorijevati. — U gjekojih su puške bile od mlogoga puncanja pozagorijevale, da već taneta nijesu mogla ni silaziti u njih. Danica 3, 183.

pozāimānje, n. Rj. verb. od 1) pozaimati, 2) pozaimati se. — **1)** radnja kojom tko pozaima kome, ili tko pozaima od koga ili u koga što, n. p. novaca (vidi uzaimanje. Rj.). — **2)** radnja kojom se nekolicina pozaimaju. t. j. idu jedan drugome u zajam te rade što (gegenseitige Hilfe im Feldbaue, auxilium mutuū. Rj.).

pozāimati, mām (mljēm). Rj. v. impf. po-zaimati (po-za-imati). v. pf. pozajmiti. — **1)** vidi uzaimati. Rj. pozaimati kome šta, ili od koga i u koga šta. — Ako osiromaši . . . Novaca nemoj mu davati na kamatu, niti mu hrane svoje pozaimaj radi dobiti. Mojs. III. 25, 37. — **2)** sa se, reciproč. s kim, sich gegenseitig im Feldbaue helfen, operam sibi invicem praebere. Rj. pozaimaju se, koji idu u zajam jedan drugome te rade što. vidi uzaimati se.

pōzajmenici, pōzajmenikā, m. pl. oni dani za koje se pripovijeda da ih je Mart pozajmio u Fevruarija. Rj. vidi pozajmnici. — Babini dni, babini jarci, babini kozlići, babini pozajmenici, babini ukovi, ono vrijeme kad na svršetku Marta ili u početku Aprilja udari snijeg ili cigani. Rj. 10a.

pozajmēnik, pozajmenika, m. koji u zajam jedan drugome idu te rade što, einer von denen die sich gegenseitig im Feldbaue helfen, adjutores mutui. Rj. po-zajmenik. isp. pozaimati se.

pōzajmica, f.: Kad sam ih (djecu) slao na kumstvo, u svatove, u vodenicu, na pazar, ili kome u pozajmicu, ili na mōbu, svakad sam ih poučio, kako da se vladaju. Zlos. 273. kad čeljad idu u zajam jedno drugome te rade što.

pōzajmicē, gegenseitig, mutuo, cf. uzajmice. Rj. adv. kao među sobom, između sebe.

pozājmiti, pōzājmiti, vidi uzajmiti. Rj. v. pf. pozajmiti (po-za-jmiti) kome šta, od koga ili u koga šta. postanje glagola vidi kod dojmiti. v. impf. pozaimati. — Nekakav kalugjer u nevolji donio trgovcu od nekakva sveca rebro okovano u srebro, i iskao da mu na nj pozajmi novaca (t. j. da mu ga da u zalogu). Rj. 646a. Zamoli ga, da pozajmi na-

rodu nekaku proju, koja je još od Madžara bila ostala u kulama gradskim. Danica 4, 3, 4.

pozajmnici, *pozajmnikā*, m. pl. *vidi* pozajmenici. Rj. **pozakoniti**, nīm — 1) v. pf. po-zakoniti što, učiniti da bude zakonito. *isp.* Stulli. — 2) sa se, *refleks.* (u Hrv.) *vidi* vjenčati se. Rj. po-zakoniti se. u Hrv. govori se i v. *impf.* zakoniti se, *vjenčavati se. isp.* zakon 4.

pozamreći, *pozamrēmo*, v. pf. *nach einander vom Dunkel überfallen werden, crepusculo detineor alius ex alio*. Rj. po-zamrēu *njekolicina sve jedan za drugim. v. impf.* zamreći.

pozan, *pōzna*, adj. *spāt, tardus, serus*: Pozna gjeća gotove sirote (Posl. 252). Rj. *isp.* požnjaka, požnjakinja. — *Postrmak, pozni kukuruz* koji se sije po strnjici. Rj. 551a. U *pozniya vremena* pritisnu Turci gotovo svu Boku. Kov. 38. *Pjesme junačke pozniye*. Npj. 3, VII. Poslije će biti *pozno*. Straž. 1886, 1601. Kad se god upaljivaše *stoka rana* . . . A kad se upaljivaše *pozna stoka*, ne metaše. Mojs. I. 30, 41. Pšenica i krupnik ne propade, jer bješe *pozno žito*. II. 9, 32. Tada ću davati *dažd zemlji* vašoj na vrijeme, i rani i pozni. V. 11, 14. Stari su ugovori bili po njega probitačniji od *poznijih*. DM. 212. Gdje ne može biti stari ostatak nego je *pozniyi* umetak. Rad 1, 107.

pozaptiti, *přim*, v. pf. po-zaptiti. *isp. v. impf.* zāptiti. — Vi *Srbinke svoje pozaptite*, ne date im ići u Turčiju, ni Turaka biti ni robiti. Npj. 4, 273. za *postanje i značenje isp.* uzaptiti.

pozatvorati, *rām*, v. pf. po-zatvorati, *zatvoriti pomalo, jednoga za drugim. v. impf.* zatvorati. — *Pokidati, pobiti, pozatvorati, eines nach dem andern, unus ex alio*. Rj. 510a. Te ga odmah okuju i bace u tamnicu; tako *pozatvora i njegove ljude*. Npr. 237.

pozavagjati se, *gjam se*, v. r. pf. po-zavagjati se, *zavāditi se sve pomalo, sa seima redom, svi izmegju sebe. v. impf.* zavagjati se. — *Pomutili se ljudi, t. j. uzbanili se, pozavagjali se, sich entzweien, discordia orta est*. Rj. 539a.

pozavezivati, *pozavēzujēm*, v. pf. *nach einander verbinden, colligare aliud ex alio*. Rj. po-zavezivati, *zavezati sve redom. v. impf.* zavezivati.

pozavidjeti, *đim*, v. pf. po-zavidjeti, *postati zavidljiv, početi zavidjeti kome. v. impf.* zavidjeti. — *Rahilja vidjevši, gdje ne ragja djece Jakovu, pozavide sestrī svojoj*. Mojs. I. 30, 1.

pozbacati, *cām*, v. pf. *nach der Reihe hinabwerfen, dejicio alium ex alio*. Rj. po-zbacati, *zbaciti sve redom. vidi* pozbacivati. v. *impf.* zbacivati. — *Pa s dobrijež konja odsjedoše, pozbacaše sa konja terkije*. Npj. 4, 184. *Smete vojsku Misirsku. I pozbaca točkove kolima njihovijem, te ih jedva vucijahu*. Mojs. II. 14, 25.

pozbacivati, *pozbaćujēm*, v. pf. po-zbacivati, *zbaciti sve redom. vidi* pozbacati. v. *impf.* zbacivati. *Miloš po tom sve one knezove, na koje je narod vikao, pozbacuje i postavi druge*. Miloš 185.

pozder, m. *die Scheven, festuculae lini*. Rj. *coll.*; *a jedno od pozdera pozderka*. — *Ko maha, on uzme nabijenu ručicu konoplje ili lana, pa stojeći udara njome o mahalku, te ispada pozder*. Rj. 348a. *Caruje kao pas na pozderu*. (Obično se pred kućama nabija kugjelja i lan, pa psi leže na pozderu). Posl. 343.

pozderka, f. *die Scheve (ein Stück), festucula lini*: upala mu *pozderka* u oko. Rj. *pozder-ka je jedinica onoga što znači pozder. isp.* biljka.

pozderljiv (*pozderljiv*), adj. n. p. *kudjelja, schein, festuculis plenus*. Rj. *što je puno pozdera*.

pozdrāv, m. *der Gruss, salus, salutatio*. Rj. *pozdrav. isp.* pozdraviti, *vidi* pozdravlje. *correl.* odzdrav. — *Pozdrav tebe, čelebija Ramo, od kadune moje gospogjice, da doveće na večeru dogješ*. Npj. 1, 460. *Pozdrav ti je učinio Jovo, da sakupiš momke neženjene*. Herc. 5. *Posalje im pozdrav, da on po zapo-*

vijesti carskoj ide njima u pomoć. Danica 3, 189. *Njegov je pozdrav Srbima* bio ovo: *da on ide u Beograd*. 5, 43. *Stari svat pošalje muštulugdžiju da odnese pozdrav od njega starome svatu od doma*. Kov. 63. *Gavaz mu reče: »Kneže! jesi li video Glavaševu glavu? Sad je na tebe red.« Ovaki pozdrav od gavazu!* Miloš 70. *Primivši Miloš takovi pozdrav, pobrati se . . .* 124. *Nego Vas molim, da mu kažete moj pozdrav*. Straž. 1887, 382. *Pozdrave ću izručiti*. Pom. 39.

pozdraviti, *vīm*, v. pf. Rj. po-zdraviti. v. *impf.* pozdravljati. *correl.* otpozdraviti. — 1) *grüssen, begrüßen, saluto*. Rj. — *Pozdravio te zet da mu i ti ideš u goste*. Npr. 88. *Pozdravili te po opakliji*. (Ne mare za tebe). Posl. 252. *Pozdrave ih pucnjavom iz topova, a oni odgovore iz pušaka*. Kov. 64. *Nije otišao da ga dočeka i s dobro došao pozdravi*. Npj. 1, XLVIII. *Otidite k Navalu, i pozdravite ga od mene*. I recite mu: *zdravo!* Sam. I. 25, 5. — 2) *sa se, reciproč. s kim, sich gegenseitig grüssen, salutare se invicem*: *pozdravio sam se s njim; nijesmo se ni pozdravili*. Rj. *Pozdrav'te se Jerini i Gjurgju*, kako sam vas dočekaio lepo. Npj. 2, 495. *Pozdravi se mojoj Šumadiji, i mom kumu obor-knez-Milošu, nek čeraju po selima Turke*. 4, 313. *Pozdravi se Crnogorskom knjazu, da se progje mojega Zabljaka*. 5, 224.

pozdravljanje, n. *das Grüssen, salutatio*. Rj. *verb.* od 1) pozdravljati, 2) pozdravljati se. — 1) *radnja kojom tko pozdravlja koga*. — 2) *radnja kojom se tko pozdravlja s kim*.

pozdravljati, *vljam*, v. *impf.* po-zdravljati. v. *impf.* prosti zdraviti (se). *correl.* otpozdravljati. v. pf. pozdraviti. — 1) *begrüssen, saluto*. Rj. — *Stane grad topovima pozdravljati*. Npr. 249. *Dozivaju ih . . . i iz pušaka pozdravljaju*. Kov. 96. — 2) *sa se, recipr. sich gegenseitig grüssen, salutare se invicem*. Rj. — *Svakoga je ljeta po jedan put u onu goru hodio te se s družinom sastajao i pozdravljaio*. Npr. 220. U *Dubrovniku . . . kad se s kim pozdravljaio*, govore: *sluga vaš!* Posl. XLV.

pozdravlje, n. *vidi* pozdrav. Rj. — *Pozdravlje ti od tvog gospodara, da mu pošlješ iz potaje šarca*. Npj. 2, 451. *Kopitaru sam izručio mnogo pozdravlja od Vas*. Straž. 1886, 511. *Da tvojoj porodici srdačno pozdravlje izručim*. Kolo 15 (14).

pozdravo, adv. po-zdravo, *prilično, podosta zdravo. isp.* po (*slož. sa adv.*) i zdravo. — *Pitaju ga momci, šta će činiti sa Živkovićem . . . a on odgovori pozdravo, kako će Živković čuti: »Šta ćete . . . vi mu odsjecite glavu.« Danica 1, 78. Sad mi rekoše da ja sve pozdravo predam tebe da ti vladaš*. Kov. 66. *Sad da si mi pozdravo zdrav, kakono bih i sam sebe rad!* 70.

pozelenjeti, *pozelenīm*, v. pf. *grün werden, viresco*. Rj. po-zelenjeti, *postati zelen. v. impf.* zelenjeti.

pozemljuša, f. — 1) (u Boci) kuća koja je oziđana od samoga kamenja bez kreča ili zemlje i nema tavana. Rj. *isp.* pozemljušica. — *Tri sirote gjevojke bez oca i majke u jednoj kući pozemljuši*. Npr. 111. — 2) *Jagoda, die Erdbeere, fragum*. U *Dubrovniku se kaže jagoda pozemljuša*. Rj. 244b. — *po-zemljuša, drugoj poli osn. u zemlja. riječi s takim nast. kod ajgirusa*.

pozemljušica, f. (u Hrv.) mala kućica. Rj. *isp.* pozemljuša 1, zemunica.

pozepsti, *pozēbū*, v. pf. n. p. *šljive, orasi, nach der Reihe erfrieren, gelu perire*. Rj. *po-zepsti, sve redom. v. impf.* zepsti.

poziv, m. po-ziv, *djelo kojim se tko pozove; die Einladung, der Beruf, invitatio. vidi* pozov. — *Poziv. Korijeni 78. Na poziv kneza Miloša dogje u Srbiju*. M. Svet. poet, 1.

pozivāč, *pozivāča*, m. koji poziva: *Ovako odgo-*

vara Čića *pozivačima*, ne prekidajući svojega rada. Zim. 333.

pozivānje, *n. das Einladen, invitatio ad coenam*. Rj. *verb.* od 1) pozivati, 2) pozivati se. — **1)** radnja kojom tko poziva koga: Arsenije III. na pozivanje česara Leopolda I. pobuni narod Srpski protiv Turaka. Danica 2, 76. Ne htevi poslušati *vladičino pozivanje na predaju*. Miloš 36. — **2)** radnja kojom se tko poziva na što.

pozivati, *pōzivām* (vljēm), *v. impf.* Rj. *po-zivati. v. impf. prosti* zvati. *v. pf. pozvati, pozovnuti.* — **1 a)** *cinladen, voco ad coenam*. Rj. — Mene Arap na mejdan poziva. Npj. 4, 301. Stane Turke pozivati na predaju. Miloš 88. Stigne mu knjiga od Rušić-paše, u kojoj ga poziva k sebi na razgovor. 118. sa se, *pass.*: Zdravica, 2) čutura ili drugi kakav sud pića, s kojim se kakvi gosti pozivaju *n. p. u svatove, na krsno ime*. Rj. 207a. Posle bi se u Rečniku *pozivalo na Glasnik*. Pom. 8. — **b)** kao *nasivati, zvati, nennēn, appello*: Sam si kurva, četi harambaša! sam si kurva i pao od kurve, junaci te tako pozivaju. Npj. 3, 427. sa se, *pass.*: Narod naš ima svoja prezimena kojima se porodice pozivaju od koljena na koljeno... ako li je kome otac umro prije matere on se pozivao po materi. Rj. 571a. I danas je kula na Zegari, poziva se Vučka Ljubičića. Npj. 3, 428. — **2)** sa se, *refleks. sich berufen auf...*, *afferre aliquid, provocare ad aliquem*: Gjuragj je Balšić dao Dubrovčanima drugo pismo, u kom se za carinu poziva na ustav cara Stefana. DM. 90. Drugi se pozivlju na *pagrješke* kojih vele da ima u Vukovu prijevodu. VLazić 1, 4.

pozivica, *f.* (u Jadru) ono što se pošalje kome da dogje sudu. Rj.³ u Hrv. *kače se pozivnica* (pozivno pismo).

pozivnica, *f.* (u Hrv.) *vidi* pozivica, *Einladungsschreiben, Einladungskarte*.

pozlaćenje, *n. die Vergoldung, auratura*: Biće tebe v'jencu rese i prstenu *pozlaćenje*. Rj. *verb. od* *pozlatiti. djelo kojim se što pozlati. takvu verb. subst. kod dopuštenje. vidi* *pozlati.* — Da ih (prstenke gjevojke) ne nose *brez pozlaćenja, brez pozlaćenja, prez* *junackoga*. Npj. 1, 451.

pozlaćivanje, *n. das Vergolden, inauratio*. Rj. *verb. od* *pozlaćivati. radnja kojom tko pozlaćuje što.*

pozlaćivati, *pozlaćujēm, v. impf. vergolden, inaurō.* Rj. *po-zlaćivati. v. impf. prosti* *zlatiti. v. pf. pozlatiti. sa se, pass.*: Momci srebro, a djevojke zlato, hoće srebro da se *pozlaćuje*. Npj. 1, 450.

pozlati, *f. die Vergoldung, auratura*. Rj. *po-zlati. vidi* *pozlaćenje.* — A sluge mu konja izvedoše, osedlahi *sedlom od pozlate*. Npj. 2, 225.

pozlatiti, *pōzlatīm, v. pf. vergolden, inaurō, de-aurō.* Rj. *po-zlatiti. v. impf. pozlaćivati.* — Granu ću vam srebrom *prikovati, a lišće naša zlatom pozlatiti*. Npj. 1, 452. Ona (vjerenica) njemu (vjerenuku) i njegovoj kući svakoga sveca i nedjelje (šalje) *po pozlaćen* (farakleisan) *cvijet*. Kov. 46.

pozlijediti, *pōzlijēdīm, v. pf. aufreissen (eine Wunde), refrico*. Rj. *po-zlijediti. isp. povrijediti. v. impf. požljegjivati.* — Rana koja još pod zavojem stoji, *nju je lusno pozlijediti*. Posl. 269. sa se, *pass.*: Opajedi se rana. cf. *pozlijediti se*. Rj. 460b.

pozliti, *pōzli, v. pf. ūbel werden, in malis esse*: nešto mu *pozlilo*. Rj. *po-zliti, kao* *zlo postati kome. kao* *prost glagol ne dolazi.*

pozlobiti, *bīm, v. pf. subinvidere*. Stulli. *po-zlobiti, po* *Stullijevu tumačenju*: *pozavidjeti kome.* — Jetrve su *Mitu pozlobile*: »O Milice naša nevistice! da si bila svome roda draga, kogod bi ti i od roda doša... i obaša!« HNPj. 1, 61. *potvoriti? v. impf. zlobiti.*

pozlopče, *vidi* *zlaradice*. Rj. *adv. po-zlob-ce, kao* *zlobno, sa zlom namjerom. vidi i* *zlaradičke, zlaradice.*

Pōznan, *m.* ime muško. Rj. — *partic. proš. vrem.*

pasiv. neka se uzimaju za imena vlastita: muška: Pro-dan. Po-znan. ženska: Pro-dana. Po-znana. Osn. 138.

Pōznana, *f.* ime žensko. Rj. *isp. Poznan.*

pōznanac, *pōznānca, m. vidi* *poznanik, znanac.* — Pade u more *tobolac*, a za njim *poznanac*. DPosl. 93.

pōznanica, *f. die Bekannte, nota, femina familiaris*. Rj. *vidi* *znanica.* — Noću dogju susjedi i susjede, *poznanici i poznanice*, te čuvaju *babine*. Rj. 10a.

pōznanik, *m. der Bekannte, notus, familiaris*. Rj. *vidi* *znanac, poznanac.* — Ni rod, ni pomozi Bog. (Niti je porod, ni *poznanik*). Posl. 222.

poznanstvo, *n. die Bekantschaft, familiaritas, usus*. Rj. — Meni je *poznanstvo i prijateljstvo* Vaše dovoljna nagrada. Straž. 1886, 701.

poznanje, *n. verb. od* *poznati. djelo kojim tko pozna što; die Kenntniss, Erkenntniss, cognitio, notitia*: Traži slavu u *poznanju tugje literature*. Danica 1, 97. Što je najvažnije i najnužnije za *poznanje današnjega stanja Srbije*. Miloš 134. Ima riječi 84 koje sam ja načinio: *poznanje, pokajanje*. Nov. Zav. VII. Jer će se zemlja napuniti *poznanja slave Gospodnje*. Avak. 2, 14.

1. pōznati, *pōznām, v. pf. Rj. po-znati. vidi* *spoznati, supoznati. v. impf. poznavati.* — **1 a)** *kennen, nosse*. Rj. — Tako on *poznavši da ne može doći kući*, svrati se u *vinograde*. Rj. 501a (*einsehen*). Reče mi da *ga je odmah poznao da je pošten čovjek*. Npr. 91. Ovu megjedinu nosim da *me ko ne bi poznao*. 135. Gledaj majku, a uzmi šćercu. (*Po majci ćeš poznati kakva je ćerka*). Posl. 42. Daj mi, seko, *klobuk svile bele*, da *ga poznam, koga je vojvode*. Npj. 2, 302. *Iz onoga poznaće* čitatelj kako *glavne promjene*, tako i *smjesu narječija*. 3, 527 (Vuk). Ne bi P vojsku na *durbin poznao...* I *poznađe, da je Srpska vojska*. 4, 254. Muka ti se s Perom omraziti, da *Danila poznaš gospodara*, to *znademo svi Crnogorci*. 5, 17 (*kao priženiti*). Kara-Gjorgijje postao mlogo *silniji i kao starešina u zemlji poznatiji*. Danica 5, 48. Kad Turci *poznađu, da je Miloš došao*, oni se *poplaše*. Miloš 88. Turci se *poplaše, i već poznađu, da nema ništa od boja*, zato stanu Srbe *dovikivati*. 110. Svakom si *radost na licu mogao poznati*. 129. Nijesam imao *nikoga poznata*. Rj.¹ XV. Ne marahu da *poznađu Boga*. Rim. 1, 28. Ne odbaci Bog *naroda svojega, koji naprijed pozna*. 11, 2 (*plebem quam praescivit; sein Volk das er vorhergesehen hat*). Tada ćemo *poznati Gospoda* i sve ćemo ga više *poznavati*. Os. 6, 3. sa se, *pass.*: Ko se ne *da poznati*, motri ga s kim se *miješa*. Posl. 154. — **b)** *poznati koga u biblijskom smislu: obljubiti ga, cognoscere, coire*: Adam *pozna Jevu ženu svoju*, a ona *zatrudnje i rodi Kajina*. Mojs. I. 4, 1. Sve žene *pobjište, koje su poznale čovjeka*. A *djevojke, koje ne poznaše čovjeka*, ostavite u životu. IV. 31, 17. — **2)** sa se, *reciproč. einander kennen, familiares sumus*. Rj. *vidi* *upoznati se.* — Ko bi sad mogao *iskazati radost ovu, koja ih obuže, kad su se poznati*. Npr. 254. Za ljubav Adem-paši, s kojim se pre godine dana *bio dobro poznao i u ljubavi živeo*. Miloš 113. Da bi se Srbi *bolje poznali izmegju sebe*. A i u *sovjetu kao pisar poznao sam se malo s njime*. Sovj. 79.

2. pōznati, *pōznām, v. impf. u Dubrovniku, kao i u kajkavaca, mjesto* *poznavati. prema tome je v. pf. spoznati, supoznati.* — *Ljubav srama ne pozna*. DPosl. 56. *Poznam te, nijedna vuno*. 99. Tko za svijet *haje, Boga ti ne pozna*. 135. sa se, *pass.*: *Kruška li je, po vonju se pozna*. DPosl. 51.

poznavalac, *poznavaoaca, m. koji poznaje što, der Kenner, vir peritus, gnarus. vidi* *znalac.* — Duboki *poznavalac biljnoga blaga zemlje naše*. Zlos. 123.

poznavānje, *n. das Kennen, cognitio*. Rj. *verb. od* 1) *poznavati*, 2) *poznavati se.* — **1)** *radnja kojom tko poznaje što*: Jer je meni *milost miša...* i *poznavanje Boga većma nego žrtva*. Os. 6, 6. Čim bi se *popunilo*

poznavanje narodnoga jezika. Oglad IV. — 2) radnja kojom se tko poznaje s kim.

poznavati, pòznājēm, v. impf. Rj. po-znavati. *praesens* i pòznāvām, pa prema tome i poznávajūci, pòznāvāj. Obl. 108. v. impf. prosti znati. v. pf. 1 poznati. — 1) Brate, poznajem u tebe maramu. Npr. 28. Ako ga Bog zna koliko ja, zlo po nj. (Kad ko pita za koga, ko je, a onaj koji se pita ne poznaje ga). Posl. 2. Malo ga je Komnen poznavao, pa je njemu bio govorio: »Zdravo da si, pašo Seidine! što si, more, obrijao bradu? Npj. 2, 455. »Morete li, braćo, poznavati ono psoto što kasa uz polje?« Poznaje ga trideset Turaka, poznaje ga, poznat' ga ne može. 4, 105 (kao raspoznavati, gledati da pozna; tako i u ovom primjeru: Kad ugleda sama konjanika... poznaje ga, poznati ne more. HNpj. 3, 227). On poznava sve gradske torine. 4, 418 (*praesens*). Daću tebe do tri dobra moja... drugo dobro, sivoga sokola, što poznaje četiri jezika. Herc. 143. Mlad je konjic, nikog ne poznava. 144. Mi kneza Miloša, istina, ne poznajemo lično, ali poznajemo njegova Dimitrija. Miloš 111. On pak pozna njih, ali se učini da ih ne poznaje. Prip. bibl. 31. sa se, pass.: Po voću se dub poznava. DPostl. 96. — 2) sa se, recipročno: Znaš li, Ture, tvoga dobra baba? Ka' ni oci bjehu prijatelji, hodi i mi da se poznajemo. Npj. 4, 129. Budući da se s Crnim Gjorgijem poznavao još od pre Nemačkoga rata. Danica 4, 12. Pokaza zasluge, koje je stekao za sva slovenska plemena trudeći se da se megju sobom poznaju. Rad 17, 165.

pòznica, f. pozna voćka, n. p. trešnja, kruška (vidi pošnjaka). Rj.³ vidi i pošnjakinja. suprotno ranica.

pòzno, spāt, sero, tarde. Rj. adv. prema adj. pozan, koje vidi. — Pošnjaka, pošnjakinja, voćka, n. p. trešnja, koja pozno dospjeva. Rj. 527a. U zadnje se nema rašta ni u erkvu hoditi. (U zadnje znači pozno, dockan). Posl. 329. Nego mu još ljudi moraju raditi (od prije obično u negjelju, ali poznije i u druge dane). Danica 2, 80.

pozòbati, pòzobljēm, v. pf. (*Körner*) aufessen, comēdo (cf. izobati. Rj.³): pozobale tice grožgje, kokoši žito, konji zob. Rj. po-zobati. v. impf. zobati. — Vrabac stane proju zobati, i kad sva zrna pozoblje, pogje da i ono posljednje ispod careve čizme kljune. Npr. 40. Od 35 ljudi jedan umre... i oni koje osim prirodne smrti, kuga ili vojna ili kakvo nevaljalstvo pozoblje. Priprava 114.

pòzòj, pòzoja, m. draco. Stulli. — Aždaha f. zmaj, drokun, hala, pozoj. Daničić, ARJ. 127a. govori se i u Hrv.

pòzor, m. die Acht, Aufmerksamkeit, attentio, cura: imaj pozor na to; idem ja, a ti imaj pozor. Rj. vidi pažnja 2. po-zor. isp. pro-zor, pro-zreti. — Treba imati pozor i postojanstvo, koje je obadvoje u ovom djelu najnužnija stvar. Spisi 1, 83.

pòzòrje, n. die Scene, der Auftritt, scena, res, spectaculum. — Kad oči sve to sagledaju... U sredini ovakijeh pozorja, čovek može da poželi i ono što ne može da bude. Zim. 175. Sve mi se vrzaše pred očima pozorje koje gledah pred Todića kućom. Zlos. 285. Kad se mi povratismo od ovoga pozorja, svatovi već behu nagrnuili k sovri. 316.

pòzornica, f. mjesto u teatru gdje glumci igraju; die Schaubühne, suggestum: Ko će zastupiti njega sutra kad ga nestane na pozornici? Zlos. 59.

pòzorno, adv. prema adj. pozoran, kojemu nema poterde. kao s pozorom; aufmerksam, sorgfältig, attente. — Što je visoki pokojnik pòzorno pratio njezinu radnju. Rad 9, 190.

pòzov, m. provocatio — nije potriaba da car jedan na pozove tve izlazi. Gundulić. Stulli. vidi poziv pozvanje, po-zov. za obličje isp. ðzov.

pòzovnuti, vnēm, v. pf. u Sarajevu. Dr. Gj. Šurmin.

po-zovnuti. vidi pozvati. v. pf. prosti zòvnuti. v. impf. pozivati.

pozòbati, bām, v. pf. Rj. po-zubati. v. impf. zubati. — 1) eggen, occo, cf. podrlijati. Rj. vidi i pozubiti, povlačiti v. pf. — 2) sa se, recipročno. vidi svaditi se. Rj. v. impf. zubati se, svagjati se.

pozòbiti, pòzùbīm, v. pf. (u Hrv.) vidi pozubati. Rj. po-zubiti. i syn. ondje. v. impf. zubiti 2.

pozòvanje, n. vidi pozov. Stulli. vidi i poziv. — Tvoj je megdan, tvoje je pozvanje. HNpj. 1, 278.

pòzvati, pozòvēm, v. pf. Rj. po-zvati. vidi pozovnuti. v. impf. pozivati. — 1) rufen, einladen, voco. Rj. — Pozove gospodara od galije na večeru. Npr. 42. Pa je (mačku) pozvu u društvo. 175. Poruči gostima da ne dolaze, nego ih pozove kao sjutra, te tako i bude. 259. I po knjigam' pozvao svatove, a Žabljaka i bez knjige zovnu. Npj. 2, 536. Ti pozovi novoga bimbašu, nek pokupi svoje Prekodrince. 4, 274. Koji su pozvati u svatove ili na svadbu... skupe se pozvani svatovi. Kov. 52. Pozove k sebi u Topolu lliju i Miljka. Sovj. 49. Megju kojima ste i vi pozvani Isusu Hristu. Rim. 1, 6. — 2) kao nazvati, nennen, appello: Bela marama, briga golema: da tugju majku majkom pozove, a svoju majku da zaboravi; da tugja brata bratom pozove, a svoga brata da zaboravi. Npj. 1, 73.

pozvekvānje, n. das Erklingen, sonitus, tinnitus. Rj. verb. od pozvekvati, koje vidi.

pozvekvati, pozvèkujēm, v. impf. erklingen, persono: Pozvekuju toke na Gjilasu. Rj. po-zvekvati. v. impf. prosti zvećati. v. pf. pozveknuti. — Pokraj gjoja hrće poskakuje, a zlatan mu litar pozvekuje. Npj. 2, 271.

pozvèknuti, pòzvèknēm, v. pf. personare. u Sarajevu. Dr. Gj. Šurmin. po-zveknuti, kao malo zveknuti. v. impf. pozvekvati.

Pòzvīzd, m. grad u Turskoj Hrvatskoj blizu Kladaše. Rj.

pozvīždīvanje, n. verb. od pozvīždīvati, koje vidi.

pozvīždīvati, pozvīždujēm, v. impf. kao zvižditi sve pomalo, prekidajući. v. impf. prosti zvižditi. v. pf. prosti zvīznuti. — Al' eto ti iz potaje zlato, pozvīžduje po rosnoj livadi. Herc. 96.

pòžala, f. die Beschwerde, querela, cf. tužba: Ka Stojanu na požalu pogje. Rj. po-žala, djelo kojim se tko požali kome na koga ili na što. isp. požaliti se.

pòžalijē, adv. po-žalije, kao prilično, podosta žalije. isp. po (slož. sa adv.) i žalije. — Pa ja mislim u mojoj pameti, da ga nama nešto požalije... žalije ga nama nego njima. Npj. 5, 465.

pòžaliti, līm, v. pf. Rj. po-žaliti. v. impf. žaliti. — 1) bedauern, sich leid sein lassen, poenitet me: Paka ga je lipo požalio. Rj. — Misliš li me mrtva požaliti, požali me dok sam u životu. Posl. 179. Ako ko želi da ja propadnem, požalite barem narod ovaj i gledajte da bi ga izbavili. Sovj. 68. Povrati se (Gospode!) od gnjeva svojega, i požali narod svoj oda zla. Mojs. II. 32, 12. Pobi mladiće njihove mačem, i ne požali ni mladića ni djevojke. Dnev. II. 36, 17. — 2) sa se, refleks. kome na koga ili na što, sich beschweren, conqueri, cf. potužiti se: No se ocu dijete požali. Rj. — Tugjinu se hvali a svojemu se požali. Posl. 322. Još se jedan put požali sin ocu na nepravdu. DM. 43.

pòžāpkē (pòžāpkē), n. p. hoditi, t. j. na rukama i na nogama, kao žaba, vidi četveronoške. Rj. adv. po-žab-ke.

pòžār, m. der Waldbrand, flagrantia, ardor silvae sponte aut forte fortuna incensae. Rj. kad gori šuma, kuća, i t. d. vidi oganj, vatra. — Otide u šumu da vidi šta je. Kad tamo, ali se zapožarilo pa u požaru zmija pišti. Npr. 10. Ona mu kaže sve po redu kako je bio opkolio požar i kako je čoban izbavio. 11.

Iskat' slame na požaru. DPostl. 33. žar (kor. koga je gorjeti, gar, žariti, žeravica), požar. isp. Osn. 15.

Požarevac, Pöžarévca, m. Stadt in Serbien, am rechten Ufer der Morava (verhunst: das berühmte Passarowitz). Rj. varoš u Srbiji na desnom brijegu Morave.

Požarevački, adj. von Požarevac. Rj. što pripada Požarevcu.

Požarévčanin, m. Einer von Požarevac. Rj. čovjek iz Požarevca.

požariti, požāřim, vidi zapožariti. Rj. v. pf. požariti, n. p. šumu, t. j. da izgori. v. impf. žariti.

požárnik, m. koji požar gasi: Pišu »vatrogasci«. A gdje su im veseli požarnici? Pom. 131.

požbūniti, pōžbūnim, v. pf. vidi pobuniti. Rj. po-zbuniti. isp. zbuniti, odakle će biti po-zbuniti promjenom glasa z na ž (dijalektički).

požditi, pōžđim, v. pf. (u C. G.) vidi popaliti. Rj. po-žditi. — po-žeći; pri-žgati; pri-džgati; kad od drugoga g u slovenskim jezicima bude ž, tada od dva žž, koja se u nas nagju jedno do drugoga, biva žž: požditi, prizditi, sažditi, užditi, uzažditi, zažditi. Korijeni 50.

požđći, pōžđēm, v. pf. Rj. po-žeći. v. impf. žeći. — 1) verbrennen, in Brand stecken, incendio. Rj. vidi požditi, popaliti. — 2) požegla me riba, hat mir Durst verursacht, sitim movit. Rj. jedavši je ožednio sam.

požednjati, dnjām, v. pf. vidi ožednjati: Dokle bjehu požednjati Turci. Rj. po-žednjati, ožednjati svi redom. v. impf. žednjati.

požeg, m. po-žeg, djelo kojim tko požēze, zapali n. p. kuću. u Hrvatskoj govori se palež. — Ako utečeš od požega, ne ćeš od ožega. DPostl. 4. Opšte je jemstvo bilo samo za kriminalne krivice, kao: ubijstvo, požeg, poharu, vraćanje itd. DM. 299.

Požega, f. — 1) Stadt in Serbien. Rj. varoš u Srbiji. — 2) u Slav.: Stize bane pitomoj Požezi. Rj. — Po-žega. isp. požeg, požeći.

požeglica, f. vidi pogorelica. Rj. po-žeglica. isp. požeći. — Pogorelica, izgorelica, požeglica, t. j. ona kapa, ili čarapa, u koju se prsten sakrije dvaput zasopce kad se igra prstena. Rj. 517a.

poželjeti, požēlim, v. pf. — 1) begehren, sich sehnen nach etwas, concupisco. Rj. po-željeti. vidi požudjeti. v. impf. željeti. — Kad te poželjeo, onda te i vigjeo! (Kad ko koga ne želi vigjeti). Posl. 122 (poželjeo juž. mjesto jugozap. poželio). Gjogat mi je boja poželjeo, pri pojasu sablja ožednjela, poželjela krvi od junaka. Npj. 4, 230. Zdravo mi bio kako bih i sebi poželio. Kov. 73. — 2) poželi ko šta, kud mu ga nestane: A u mene nigdi nikog nejma, neg' mi stara u ožaku majka, a sroga sam čaću poželila, a ja brata ni imala nisam. HNpj. 3, 331. Četri Tale druga poželio. 3, 547. amo će ići i ovo: Ko se skoro oženio, svakog dobra poželio. Npj. 1, 176.

poženiti, pōženim, Rj. po-ženiti. v. impf. ženiti. — 1) vidi iženiti: Pokrstio pak i poženio. Rj. poženiti n. p. sinove, sve ih pomalo oženiti. — 2) sa se, refleks. vidi iženiti se: Vrsnici se moji poženiše. Rj. svi se redom oženise.

Požeski, adj. von Požega. Rj. što pripada Požezi: S nahijom Rudničkom, Požeskom i Uzičkom. Sovj. 27.

Požeskinja, f. Eine von Požega. Rj. ženska glava iz Požege.

požeskinja, f. t. j. šljiva, die gewöhnliche Zwetschke, woraus der Zwetschken-Brantwein gebrannt wird, prunum vulgare. cf. madžaruša.

požeti, pōžānjēm, v. pf. abschneiden (Getreide), demeto. Rj. po-žeti. sadašnje vr: i požnjem. isp. Obl. 75. vidi požnjati. v. impf. žeti. — Dogje žetva. Staše se razgovarati kako će požeti. . . . Požeše i snoplje povezaše. Npr. 175. Kako posiješ, onako ćeš i požnjati. Posl. 126. Ko što posije to i požnje. 160. Popali ljetinu požnjevenu i nepožnjevenu. Sud. 15, 5. Drži se

čeljadi dok ne požnju sve moje. Rut 2, 21. sa se, pass.: Postrnak, pozni kukuruz koji se sije po strnjici (pošto se ozim požnje). Rj. 551a.

Požezanin, m. (pl. Pōžezāni) Einer von Požega. Rj. čovjek iz Požege.

požikati, pōžikām, v. pf. (u Risnu) vidi šikosati: Dvori su mu žikom požikani. A pokrio teškijem olovom, požikao žicom od tetiva. Rj. po-žikati što, žikom ga okititi, žik na nj udariti. isp. nažikati. v. impf. žikati.

požiljak, požiljka, m. — 1) vidi masnica. Rj. na tijelu od udarca. vidi i modrica. — 2) ono mjesto gdje je rana zarasla, die Narbe, cicatrix. Rj. vidi ožiljak. — Ako li ostane na svom mjestu bubuljica i ne raširi se, požiljak je od čira. Mojs. III. 13, 23. po-žiljak (osn. u žila). Osn. 291.

požiočiti, čim, v. pf. udariti žioke, vidi pobaskijati. Rj. po-žiočiti. v. impf. žiočiti.

poživiti, poživim, v. pf. po-živiti koga, podržati ga živa. v. impf. živiti. — Da Bog poživite tebe, gospodar, i sultana. Miloš 167. Ako me Bog poživite i okrijepi još koje vrijeme. Sovj. I. Gospod će ga sačuvati i poživite ga. Ps. 41, 2. Poživiti (vivum conservare), nema u Vuka; ali »da Bog poživite toga i toga«. Rad 6, 93.

poživjeti, poživim, v. pf. (in Ruhe und Frieden) verleben, transigo (leniter) acivum. Rj. po-živjeti. vidi poživovati. v. impf. živjeti. — Ober-knez Arsa je umro poživoši 53 godine sa ženom svojom Anom. Žitije 5. Da tih i mirni život poživimo u svakoj pobožnosti i poštenju. Tim. I. 2, 2. Poživje Adam sto i trideset godina, i rodi sina. Mojs. I. 5, 3. Da poživimo Bogu. DP. 60.

poživovati, poživujem, v. pf. po-živovati. vidi poživjeti. v. impf. živovati. — živovati, poživovati. Šćep. mal. 55 (Ej delijo, Muso čelebijo! mnoge P' šćaše oernit' vlahinje, da nam malo više poživova). Rad 6, 143.

požljegjivānje, n. das Aufreissen, refricatio. Rj. verb. od požljegjivati. radnja kojom tko požljegjuje n. p. ranu.

požljegjivati, požljēgjujēm, v. impf. aufreissen, refrico. Rj. po-žljegjivati n. p. ranu. v. impf. prosti zljediti. isp. povregjivati. v. pf. pozljediti. — Za njom (za kućom) svezan bavor vaška, on mi često porežuje, meni rane pozlegjuje. Herc. 251. A kada se mukam' kunu, muku moju pozlegjuju. 328.

požnjaka, požnjākinja, f. voćka, n. p. trešnja, koja pozno dospijeva, das Spätobst, poma serotina. Rj. osn. u pozan, pozna, koje vidi. vidi i poznica. suprotno isp. ranica. — za nast. u požnjaka vidi kod divljaka; a u požnjakinja vidi kod brekinja.

požnjati, pōžānjēm, vidi požeti. Rj. i primjere ondje. v. pf. po-žnjati. v. impf. žnjati.

požuda, f. (po juž. kraj.) Begierde, desiderium, cf. želja. Rj. po-žuda. isp. požudjeti. vidi i pohlepa.

požudan, požudna, adj. (po juž. kraj.) gierig, cupidus, cf. željan. Rj. isp. pohlepan, pohlapan, poklapan; popašan.

požudjeti, požūdīm, v. pf. (po juž. kraj.) wünschen, desidero, cf. poželjati. Rj. po-žudjeti. v. impf. žudjeti. — Oči moje, kud ste pogledale? Srce moje, šta si požuggelo? Npj. 1, 221. Tako i tebe Bog dao svakog dobro koje u njega požugjeo! Kov. 75 (požugjeo u juž. govoru mjesto požudio).

požuliti, pōžūlim, vidi poguliti. Rj. po-žuliti n. p. drvo, t. j. malo ga ožuliti; drveta, sva redom ožuliti. v. impf. žuliti.

Požun, Požūna, m. Pressburg, Posonium. Rj. varoš u Ugarskoj, Madž. Pozsony.

Požunac, Požūnca, m. čovjek iz Požuna. Rj.

požunac, požūnca, m. — 1) žitna mjera (Pressburgermetzen), cf. merov. Rj. Požunski merov. — 2) (u Hrv.) i vinska mjera od jedne oke. Rj.

Požunkinja, *f.* žena ili djevojka iz Požuna. Rj.
Požunski, *adj.* von Požun. Rj. što pripada Požunu.
požuriti se, požūrīm se, *v. r. pf.* (u vojv.) sich tummeln, festino, *cf.* pohitjeti. Rj. i *syn.* ondje. požuriti se. *v. impf.* žuriti se.

požutiti, požūtīm, *v. pf.* gelb färben, colore flavo imbui: Jedna mi je noge požutila. Rj. požutiti što, učiniti (žutom bojom) da bude žuto. *v. impf.* žutiti.

požutjeti, požūtīm, *v. pf.* gelb werden, flavescere. Rj. požutjeti. *postati žut. v. impf.* žutjeti. — Zapaha, kad čeljade požuti u obrazu pa se misli da ga je zapahnula zmija ili žaba gubavica ili pseto. Rj. 188a.

1. prā (riječca koja se samo sastavlja s drugima): prābaba, prādjed, prāunuk, prāpradjed; prāustāvci. značenje (korijenu) koje je u prvi. Korijeni 286.

2. prā, prāa (prā), *m.* *vidi* prah. Rj. u krajevima gdje se glas h ne čuje u govoru.

1. praa, *m.* u pjesmi mjesto prā: pa se digo praa od kopita. Rj.

2. praa . . . *vidi* praha . . . Rj.

prābaba, *f.* die Urgrossmutter, abavia. Rj. pra-baba, babina mati. *isp.* prā.

prābabin, *adj.* Rj. što pripada prābabi.

prācijep, *m.* — **1**) (u Baranji) *vidi* procijep. Rj. — **2**) (u Dalm.) die Deichselstange, *cf.* 1 rāda 2. Rj.³

Prāca, *f.* varoš u Bosni (ili Hercegovini?): A od Prāce dvije Erenlije. Rj.

prāca, *f.* — **1**) die Schleuder, funda, *cf.* pudarka. Rj. *vidi* i pračke. *dem.* prācica. — Uzme (pudar) onu glavu s nama te metne u prācu, pa okrenuši je nekolicina puta sebi iznad glave, baci je preko vinograda da plaši čvorke. Npr. 7. Pokla yuk kozličice čim ovčar prācu splete. DPosl. 98. David turi ruku svoju, i izvadi iz nje kamen, i baci ga iz prāce, i pogodi Filištejina u čelo. Sam. I. 17, 49. — **2**) *vidi* prācica 2. Rj. na samaru ona uzica na kojoj se drži noga kad se jaše.

prācāk, *m.* (u Slav.) *vidi* pratljača. Rj.³ *vidi* i maljuga 1.

prācākānje, *n.* das Zappeln, palpitiatio. Rj. *verb.* od praćakati se. *radnja* kojom se praćaka *n. p.* riba.

praćakati se, kām se, *v. r. impf.* sich werfen (wie der Fisch im Trockenem), zappeln, palpito. Rj. praćaka se *n. p.* riba, kad je bace na suho. *vidi* praćkati se, koje kao i praćakati se biće *dem.* prema praćati se. *v. pf.* praćaknuti se. — Idući pokraj one vode opazi u jednoj lokvi malu ribicu gde se praćaka. Npr. 20.

praćaknuti se, praćaknēm se, *v. r. pf.* *vidi* praćnuti se. Rj. *v. impf.* praćakati se.

1. prācānje, *n.* das Zappeln, palpitiatio. Rj. *verb.* od praćati se. *radnja* kojom se praća *n. p.* riba, kad je bace na suho.

2. prācānje, *n.* das Senden, missio. Rj. *verb.* od praćati. *radnja* kojom tko praća (šalje) što.

prācār, *m.* koji baca iz praće; der Schleuderer, fundibularius. — Ostaviše kamenje u Kirarasetu. I opkolivši ga praćari stadoše ga biti. Car. II. 3, 25.

1. praćati, praćām, *v. impf.* *vidi* slati: Brže praća sve dobre delije. Rj. *v. pf.* 2 pratiti.

2. praćati se, praćām se, *v. r. impf.* zappeln, palpito. Rj. praća se *n. p.* riba, kad je bace iz vode na suho. *vidi* praćati se. kao *dem.* praćakati se, praćkati se. *v. pf.* praćnuti se. — Teško ti je protivu bodila praćati se. Djel. Ap. 9, 5.

prācēnje, *n.* das Begleiten, comitatio. Rj. *verb.* od 1 pratiti. *radnja* kojom tko prati koga: U dvoru je sreću dijelila: svekrovima daleko praćenje, svekrvama neodgovaranje, gjeverima hitro poslušanje. Kov. 93.

prācica, *f.* — **1**) *dem.* od praća. Rj. — **2**) na samaru ona uzica (mjesto uzengijije) na kojoj se drži noga kad se jaše, der Steigbügel am Saumrosse, stapija jumentu citellarii. Rj.

Prāčište, *n.* brdo više Kotora pošav na Njeguše. Rj.

prāčka, *f.* *vidi* praća 1. Rj. *vidi* i pudarka.

prāčkānje, *n.* *vidi* praćakanje. Rj.

prāčkati se, čkām se, *vidi* praćakati se. Rj. *v. r. impf.* biće kao i praćakati se *dem.* prema praćati se. *v. pf.* praćaknuti se.

prāčnuti se, čnēm se, *v. r. pf.* zappeln, palpito. Rj. *isp.* praćaknuti se. *v. impf.* praćati se.

prādjed, *m.* der Urgrossvater, abavus. Rj. pra-djed. *isp.* prā. *djedov otac.* — Držeći se običaja otaca i pradjedova. DM. 292.

prādjedov, *adj.* Rj. što pripada pradjedu. — Čukundjed, pradjedov otac. Rj. 829b.

prādjedovski, *adj.* što pripada pradjedovima. *isp.* djedovski. — Ma ako smo za greh pradjedovski zakrivili da se izmučimo. Šćep. mal. 30.

prāg, *m.* — **1**) die Schwelle, limen. Rj. — Kad svatovi već stanu da pogju, onda opet na kućnome pragu prostru struke, i djevojka kleknuvši na njih, otac joj daje dobru molitvu. Rj. 125a. Kad im sestra preko praga pregje, svi u dvoru padnu po zemlji od straha, seva, grmi, tutnji, puca. Npr. 186. — **2**) (u C. G.) die Thürpfoste, postis: prag donji, gornji, *cf.* vratnica. Rj. kad ulaziš u kuću ili u sobu, pod nogama ti je prag 1, koji se zove i donji prag; iznad glave ti je gornji prag, a s desnu su ti i s lijevu dovraci (*syn.* kod dovratak). — Neka uzmu krvi od njega (od jagnjeta) i pokrope oba dovratka i gornji prag na kućama. Mojs. II. 12, 7 (an die beiden Pfosten und an die Oberschwellen ihrer Häuser). Načini dvo-krilna vrata od drveta maslinova, kojima pragovi s dovratnicima bjehu na pet uglova. Car. I. 6, 31.

prāh, prāha, *m.* Rj. *dem.* prašak. *augm.* prašina. *jednica* (praha) praška. — **1**) der Staub, pulvis. Rj. — Uzme onu glavu i odnese kući; pa je kod kuće sažeže, i ono ugljevlje od nje pošto se ohladi, stuču u prah. Rj. 808a. Uzmi po tri dlake repne, izgori na ogaui, pa onijem prahom topši rane svojoj šćeri. Npr. 132. Metnu Marko strelu Tataranku, ode strela u prah i u maglu, očima se ne da pregledati. Npj. 2, 361. Otrosite prah s nogu svojijeh. Mat. 10, 14. Uze tele, i spali ga ognjem, i satr ga u prah, i prosu ga po vodi. II. 32, 20. — **2**) das Pulver (zum Einnehmen, als Medizin), pulvis. Rj. što se dobija u ljekarnici za lijek. — **3**) das Pulver (als Schiesspulver), pulvis pyrius: Nestade im praha i olova. Praha ima, al' olova nema. Rj. puščani prah. *vidi* barut. — Dok ne pukne moga džeferdara, e sam njega dobro napunio, sedam majah zelenoga praha. Rj. 342a. Dok to polje magla pritrsnula od hitroga praha i olova. Npj. 2, 561. Prah sijeva, krv se proljeva. 4, 116. Od brzoga praa i olova. 4, 221. Vuče Gjorgje Njemačke topove i sitnoga praha Njemačkoga. 4, 294. Od žestoka praha i olova. 4, 378.

prāhača, *f.* (u Hrv.) kao ralica, kojom se posijano proso praha (preorava). Rj. — riječi s takim nast. kod čjepača.

prāhānje, *n.* das Lockern, pulveratio. Rj. *verb.* od prahati. *radnja* kojom tko praha *n. p.* posijano proso.

prāhati, hām, *v. impf.* (u Hrv.) die Erde lockern, pulvero. *cf.* prahača. Rj. preoravati, kao u prah prevarati. *isp.* prašiti 2. — sa se, *pass.*: Prahača, kojom se posijano proso praha (preorava). Rj. 565a.

prāhōvit, *adj.* što je puno praha 1. *vidi* prašan, prašljiv. — Ustaj gore naš vojvoda, koledo! Naši puti kaloviti, praoviti. Živ. II. takva *adj.* kod bardvit.

Prāhovo, *n.* Ruinen einer Stadt an der Donau, in der Negotiner Krajina. Rj. zidine od grada na Dunavu u Krajini Negotinskoj.

prākōlje, *n.* pra-kolje, staro kolje iz vinograda. govori se u mojem zavičaju. oko Zagreba trūska. Iveković.

praktičan, praktična, *adj.* što je kao prikladno na porabu, potrebu, posao; πρακτικός, praktisch. za nast. *isp.* gramatičan. — Može biti da će se radije čuti,

te ću manje dosadan biti, ako spomenem što god praktičnije. Rad 1, 115. Bilo bi i s praktične i s naučne strane vrlo korisno. 15, 192.

praktičnost, praktičnosti, *f. osobina onoga što je praktično*. — Praktičnost i kratkoća glavni su mu (rječniku) zakoni. Rad 15, 183.

praktikanat, praktikanta, *m. der Praktikant*: Kad kukavni praktikanat dobije dekret. Megj. 171. — za obličje *isp. argūmenat*.

prälja, *f. die Wäscherin, lotrix, cf. perilja*. Rj. koja pere n. p. košulje. — riječi s takim nast. kod grebenalja.

präljak, präljka, *m.* (u Dalm.) gvozden šiljak kojim se grade opanci, i koji gotovo u svake žene visi o pripašnjaci. Rj. *isp. prljak (od drveta šiljak)*.

präljin, *adj.* Rj. što pripada prälji. — Periljac, präljin muž. Rj. 494b.

1. prām, *m.* — **1**) *ein Schiff, grösser als ein Kahn* (čun), *navis genus*. Rj. lagja nekakva, veća od čuna. *dem. pramče*. — **2**) (po jugozap. kraj.) *vidi pramen*: Gjeno sinoć večerasmo, otaše mi vjencu rese, vjencu rese i uzrese, dvije grinje od bisera, i dva prama suva zlata. Rj. *vidi i prandus. hyp. pramak. dem. pramićak. coll. pramenje. pram i pramen. isp. grm i grmen*. — Jedno se dijete igraše sa svojim jagnjetom, išćupa mu jedan pram vune, pak gle eto konca! Priprava 140.

2. pram, *prama, idi prema*. Rj. *prijedlog*.

prāmak, prāmka, *m. hyp. od pram 2: i doleće jedan pramak magle*. Rj.

prāmānje, *n. das Fliēhen, fuga*. Rj. *verb. od pramati. radnja kojom tko prama (bježi)*.

prāmati, *mām, v. impf. fliēhen, fugio, cf. perjati*: (Stan' da vidiš Jovanove majke), kako prama kučka u planinu! (Npj. 2, 37). Rj. *hjezati*.

prāmče, prāmčeta, *n. ein kleiner pram 1, lintris genus*. Rj. *dem. od prām 1*.

prāmēn, prāmēna, *m. das Büschel, der Schopf, cirrus, n. p. kose, vune, i magle*. Rj. *vidi pram 2, prandus. dem. pramićak. hyp. pramak. coll. pramenje. značenje (korijenu) mahati prelazeći u letjeti, vijati se: pramen*. Korijeni 282. Miklošić nalazi da će značenje biti *scindere*. 290. — Gje se povi jedan pramen magle od proklete zemlje Vasojeve. Rj. 55b. Često gleda pod Kunor planinu, ali se pramen zapogjede tame a od pare konjske i junačke. Npj. 3, 127. Pramen se je magle zadenuo. 3, 213. Da sedam pramena kose na glavi mojoj priviješ na vratila. Sud. 16, 13.

prāmēnje, *n. coll. die Büschel, cirri*. Rj. *coll. prema pram 2, pramen*.

pramićak, pramićka, *m. hyp. od pramen*. Rj. — *dem. s takim nast. kod grumićak*.

prāna, *f.* (u Baranji) brestova prnjad, što se noću svijetli, *faules Ulmenholz, lignum ulmeum putre*. Rj. — Značenje (korijenu) takogjer rasipati, prelaziti u prah, trunuti, ali je u nas otpalo h (kao i u drugim prilikama): *prāna*. Korijeni 298.

prāneika, *f.* (u Herc) *vidi francika*. Rj. *sramotna bolest*. — za p mjesto *f. isp. p*.

prāndūs, *m. idi pramen*. Rj. *vidi i pram 2*. — Tugja *prandus*. Osn. 356.

prāngija, *f. (pl. gen. prāngijā) der Pöller, mortarium bellicum*: Sa nje vire četiri prangije. Rj. mali top, kao što mnoge općine kod crkve imaju. *vidi mozar, mužar, taracka*.

prānica, *f.* (u Slav.) — **1**) *die monatliche Reinigung, menstruum, cf. vrijeme*. Rj. žensko vrijeme, pranje 2, mjesečna 2. — **2**) bijelā, *weisser Fluss, fluor albus*. Rj. *bolest*.

prānje, *n.* — **1**) *das Waschen, lotio*. Rj. *verb. od prati. radnja kojom tko pere n. p. košulje*. — Tekneta varošani kupuju (n. p. za pranje košulja, mižešene hljeba i t. d.). Rj. 735a. — **2**) žensko, *vidi prānica 1*. Rj. *i syn. ondje*. — Žene je (otoleve travu)

sad jedu kad koja ima odviše pranje (vrijeme). Rj. 477b.

prāotac, prāoca, *m. pra-otac. isp. prā. kao prvi otac, otac svemu ljudskomu rodu*: Kazujući kako nam je praotac Adam pao po grijehu. DP. 73.

prāporac, prāpōrca, *m. die Schelle, tintinnabulum*. Rj. *dem. praporčić*. — Al' ne nosi sa sobom sokola, il' mu skini zlaćena praporca. Npj. 1, 381. Soko letnu, a praporac zveknu. 1, 382. značenje (korijenu) prapati se, lepršati se, tresti se: *praporac*. Korijeni 289.

prāpōrić, *m. dem. od praporac*. Rj. — Sa praporčići, sa gjavolčići. Rj. 147a.

prāpradjed, *m. u Rj.: prāpradjed, m. (u C. G.) Ururgrossvater, abavus, cf. čukundjed*. Rj. pra-pradjed, pradjedov otac. *isp. prā. vidi i šukundjed*. — Tvoj je prapradjed i moj prapradjed. Priprava 11.

prāroditelj, *m. kao djed*: Po zakonu roditelja i praroditelja. DM. 263.

prās, *m. (eine Art Lauch) die Porre, allium porrum Linn. cf. prasius im Lat. und Griechischen*. Rj. *vidi praz. luk (u Lat. i Grčkom jeziku prasius), koji se zove i por, čapljan 1, čapljani luk, purjan*.

prāsac, prāsca, *m.* — **1**) *ein schon erwachsenes Schwein, porcus* (u nas se amo slabo govori, ali po južnijem krajevima n. p. u Boei drukčije se i ne govori): Poručuje Varica Božiću, da joj pošlje od prasca nožicu. Rj. *i u sjevernoj Hrv. tako se govori. vidi krmak*. — Prasci čist nikad pretio. Posl. 259. Što i koza prascu (rod mu je). (Kad se ko gradi da je s kime rod a nije). 355. — **2**) (u Dubr.) nekakva morska riba. Rj. *isp. morska svinja*.

prāsād, *f. (coll.) die Ferkel, porcelli*. Rj. *coll. prema prase, vidi prasci, praščići*. — Što bi valjalo da su i popova prasad mudra, to su mi i gjeća luda. Posl. 246.

prāsēi, prāsēca, *m. pl. (coll.) die Ferkel, porculi*. Rj. *vidi i praščići, prasad. jedno: prase*. — Guriću prasci. Rj. 108a. Čuva jednu krmaču i troje praščića . . . u veće dete otera kući krmaču i dvoje prāsaca. Npr. 256. Kako kum prase, ti odmah vreću. (. . . ali se i mali prasci nose u vreći). Posl. 126.

prāse, prāseta, *n. ein Ferkel, porcellus*. Rj. *pl. prasci, praščići. coll. prasad. dem. prasence. vidi praščić. isp. hranjeniče, mangulče, odgojče, sišče*. — Otide k svinjarima i zaište u njih jedno prase . . . Svinjari joj ne šćenu dati prasetu. Npr. 176. Pametan kao popino prase. Posl. 246.

prāsēi, *adj. Ferkel-, porcellinus*. Rj. *što pripada prasetu*. — takva *adj. kod jagnjeći*.

prasēnce, prasēnceta, *n. dem. od prase*: Hoćeš li mi dati jedno prasence ispod svoje krmače? Npr. 255. *vidi krmešce*. — *dem. s takvim nast. kod burence*.

prāsetina, *f. Ferkelfleisch, porcellina*. Rj. *praseće meso*. — riječi s takim nast. kod divljatina.

prāsica, *f.* Rj. *dem. prasićica*. — **1**) (u našijem krajevima) mlada krmača, koje se rijetko govori kao i prasc. Rj. — Božura, božurica, prāsica što se kolje za Božić. Rj. — **2**) (po jugozap. kraj.) *vidi krmača*. Rj. — Prāsica moje susjede, ako ih i vele vodi, ali ih malo othrani. DPosl. 99.

prāsīćica, *f. dem. od prāsica*. — Prāsīćica ugojena za božić. Daničić, ARj. 565a.

prāsīti, prāsīm, *v. impf. Rj. v. pf. slož. isprāsiti (i se), oprāsiti (i se)*. — **1**) *ferkeln, (porcos) pario*. Rj. *krmača prasi praščīće*. — **2**) sa se, *refleks. ferkeln, pario (porcos)*. Rj. *krmača se prasi, kad prasi praščīće*.

prāska, *f.* — **1**) *das Krachen, crepitus*: stoji praska, n. p. pušaka; uka i praska. Rj. *isp. praskanje. vidi trubnja*. — Prestala je praska strjeljačka na mjestima gdje se voda erpe. Sud. 5, 11. Od tutnjave kola njegovijeh, i praske točkova njegovijeh, ne će se obazreti ocevi na sinove. Jer. 47, 3. — **2**) (po jugozap. kraj.) *vidi praskva*. Rj. *vidi i breskva*.

prāskānje, *n. das Krachen, crepitus*. Rj. *verb. od praskati, koje vidi*.

praskati, praskām, v. *impf. krachen, crepo.* Rj. *isp. praštiti. v. pf. prasnuti, slož. spraskati.* — Šala maskara putem *praskala.* (Kad se kaže da je što šala i besposlica). Posl. 351.

praskoč, m. nekakva trava za čele dobra, *Art Pflanze (Sternkopf, Knopfblume.* Rj.³) *scabiosa transilvanica (cephalaria transilvanica* Schr. Rj.³) Rj. *riječi s takim nast. kod glavoč.*

praskozorje, n. (Risnu) kad zora počinje, *die Morgendämmerung, diluculum*: digao sam se u praskozorje. Rj. *prasko-zorje, onaj čas kad prasne zora, ili ono doba kad praska zora. isp. puca zora. vidi praskozorje.*

praskva, f. *vidi breskva.* Rj. *vidi i praska 2. po-stanjem od persica (amygdalus).*

Praskvica, f. — 1) namastir u Paštrovićima. — 2) Tursko veselje pred Spuzem: Do *Praskvoice* i vode Sušice. Rj.

prasnuti, prāsnēm (prāsnuh i prāskoh, prāsnu i prāšte), v. *pf.* Rj. *pras(k)nuti. v. impf. praskati.* — 1) *entschlossen, hurtig aufbrechen, erumpo*: prasnmu čef. Rj. *ovamo ide i ovaj prinjer: Prasne k'o prah od lumbarde.* DPosl. 99. — 2) *anbrechen (vom Tage), illucescere, cf. zabijeljati*: Dokle *prasnū zora* od istoka. Kad u jutru *prašte zora* b'jela. Rj. *isp. praskozorje.*

prašak, praška, m. — 1) *dem. od prah.* Rj. — Pepeljak, onaj *prašak* n. p. na šljivama i na grožgju. Rj. 494a. Ko je ona potkagjena smirnom i tamnjanom i svakojakim *praškom apotekarskim?* Pjesm. nad pj. 3, 6. Gle, premješta (Gospod) ostrva kao *prašak.* Is. 40, 15. — 2) (u Srijemu) vinogradska kopnja poslije pokopice, *cf. prašidba.* Rj. *isp. i prašiti 2.*

prašan, prašna (prašnī) *adj. staubig, bestäubt, pulverulent.* Rj. *na čemu ima praha, što je puno praha. vidi prahovit, prašljiv.* — Nagje na tavanu *oružje sve prašno* i za'rgjalo, ali ga on lepo očisti i uredi te sine kao novo kovano. Npr. 28.

prašćevina, f. (po jugozap. kraj.) svinjsko meso, *das Schweinfleisch, suilla.* Rj. *meso od prasca.* — *Prašćevina*, f. (u Dubr.) *vidi prašćevina.* Rj. 565a (*dijalekt.*). *vidi kmetina, svinjetina.*

prašćić, m. (u Dubr.) *vidi prase.* Rj. — Od mjeseca *prašćić*, a od dva pačić. DPosl. 88. *Pračić*, m. (u Dubr.) *vidi prašćić.* Rj. 565a (*dijalekt.*).

prašćići, m. pl. (coll.) — 1) *dem. od prasci.* Rj. *vidi prasad. jedno: prase.* — Čuva jednu krmaču i troje *prašćića*, koji su u isti mah krmaču sisali. Npr. 255. — 2) (u Boci) *die Halsdrüsen, scrofulae.* Rj. *isp. žlijezda.*

prašćanje, n. *vidi praštanje.* Rj.

prašćati, prašćām, *vidi praštati* ... *prašćati se, prašćām se, vidi praštati se.* Rj.

prašćenje, n. *vidi praštenje.* Rj.

prašenje, n. Rj. *verb. od 1, 2) prašiti, 3) prasiti, prasiti se.* — 1) *radnja kojom tko praši što, n. p. odijelo svoje* (das Stäuben, Erregen des Staubes, pulveratio. Rj.). — 2) *radnja kojom tko praši, n. p. vinograd* (das Lockern [im Weinberge], pulveratio. Rj.). *isp. prašidba.* — 3) *radnja kojom krmača prasi prašćiće, prasi se* (das Werfen der Sau, das Ferkeln, partus porcae. Rj.).

prašidba, f. *die Lockerung im Weinberge, pulveratio. cf. prašak 2.* Rj. *prašit-ba* osn. u *prašiti isp. prašenje 2); i vrijeme kad se praši.* — *riječi s takim nast. kod bjelidba.*

prašilac, prašioca, m. *der Lockerer (im Weinberg), qui pulverat.* Rj. *koji praši n. p. vinograd.* — *riječi s takim nast. kod čuvalac.*

prašina, f. *augm. od prah.* Rj. — Pšpor, 3) *prašina*, n. p. gdje leže bravi, Sand, arena. Rj. 616b.

prašionica, f. (u vojv.) *die Sandbüchse, theca pulveris scriptorii.* Rj. *spremica gdje se drži prah, t. j.*

(pijesak) posipač. *vidi pjeskovnica.* — *prašionica*, osn. u *prašiti, prah. riječi s takim nast. kod djeljaonica.*

prašiti, prašim, v. *impf.* Rj. v. *pf. slož. iz-prašiti, na-, o-, pod-, pri-, raz- (se), u-, za-; v. impf. slož. potprašivati.* — 1) *stäuben, pulvero, pulverem excito.* Rj. *što, kao činiti da bude prašno. isp. pušiti 2.* — *Da ne praši tura* od šalvara. Rj. 755b. *Iš, ne praši!* (Kad ko što slaže ili se hvali). Posl. 106. — 2) n. p. *vinograd, kukuruze, lockern, pulvero.* Rj. *vidi prahati, mladiti. isp. znavljati.*

praška, f. *ein Stäublein, pulvisculus, atomus*: nema brašna ni jedne *praške.* Rj. *jedinica onoga što znači prah. takve riječi kod biljka.* — Pepelom s česnice posipaju svilene bube, da ih bude dosta kao i *prašaka* u pepelu. Rj. 35a. Gle, narodi su kao kap iz vijedra, i kao *praška* na mjerilima broje se. Is. 40, 15.

prašljiv, *adj. vidi prahovit, prašan.* — Često sve stare *prašljive* knjizurine. Megj. 183.

prašnik, prašnika, m. (u Paštr.) čanak u puške, *die Zündpfanne, receptaculum pulveris pyriti.* Rj. *osn. u prah (puščani). ono u puške gdje se potprašuje, da se prah upali kad kresne, vidi i čašica 2.*

praštanje, n. Rj. *vidi prašćanje, praštavanje. verb. od 1, praštati, 2) praštati se.* — 1) *radnja kojom tko prašta kome što* (das Verzeihen, Vergeben, veniae datio, venia. Rj.): Ali je u tebe *praštanje*, da bi te se bojali. Ps. 130, 4. — 2) *radnja kojom se tko prašta s kim* (das Abschiednehmen, salutatio discedentis aut decedentis. Rj.).

praštati, praštām, v. *impf.* Rj. *vidi praščati, praštavati. v. pf. prosti prostiti, slož. oprostiti; v. impf. slož. oprastati.* — 1) *verzeihen, ignosco.* Rj. — Ti idi s Bogom, sad ti *praštam* za ono što si mi u podrumu dao vode. Npr. 22. Ja ti sad *život praštam* ... Čekaj, ja ti više ne *praštam!* 201. On (Gospod) ti *prašta sve grijeh* i iscjeljuje sve bolesti tvoje. Ps. 103, 3. — 2) *sa se, reciproc. Abschied nehmen, sich beurlauben* (sagen: prosti brate!), *saluto discedens vel decedens.* Rj. *praštati se s kim, kazivati mu na rastanku: prosti brate! govoriti mu: s Bogom.*

praštenje, n. *das Krachen* (wenn z. B. ein Rind durch ein dichtes Gehölz durchdringt), *fragor.* Rj. *vidi prašćenje. verb. od praštiti. stanje koje biva, kad što prašti. praštenje ili prašćenje čuje se, kad n. p. goveće prodire kroz gušturu.*

praštiti, prašti, v. *impf. krachen, fragorem edo.* Rj. *drukčije se glagol ne nalazi. isp. v. impf. praskati. v. pf. prasnuti.* — *Puške prašte*, a topovi gude, ispod neba lijeću lubarde. Npj. 4, 251. Kao što *prašti trnje* pod loncem, taki je smijeh bezumnikov. Prop. 7, 6. Pucaju bičevi, i *točkovi prašte*, i konji topoču, i kola skaču. Naum 3, 2.

praštar, praštra, m. *vidi fratar, od čega je postalo pretvorivši se f u p (isp. p), i prator, frator, vrator; der Frater, Klosterbruder, frater (= brat).* Puštaj *praštra.* DPosl. 105.

prašti, pšēm, v. *impf. waschen, lavo.* Rj. v. *pf. slož. iz-prati, iza-, o-, poo-, po-, pre-, s-, sa-; v. impf. slož. iz-pirati, od-, po-, pre-, s-, sa-, za-, izo- dem. pirkati 1.* — *Peri oči ovom vodom pak češ opet vidjeti.* Rj. 60a. Moja mati i njegova mati na *jednoj su vodi pregju prale.* Posl. 182. *Praču mu noge pa piti onu vodu.* 259. *sa se, pass.: Vunara, gdje se vuna pere i prebira.* Rj. 80a. *sa se, refleks.: Čavka i zla žena što se (gogj) više pere, to je crnja.* Posl. 345.

pratidžija, m. *vidi pratilac:* I dade joj *dviye pratidžije* da je prate dvoru bijelome ... »Hajte s Bogom, *dviye pratidžije!* Herc. 149. — *prati-džija, osnovi je glagola pratiti dodat Turski završetak džija.* *vidi šalidžija. drugih takih riječi kod djeladžija.*

pratilac, prašioca, m. *der Begleiter, comes.* Rj. *koji prati. riječi s takim nast. kod čuvalac. vidi pratidžija; tevbija. isp. jasakčija.* — Car mu *dade mnoge pratioce* i opravi ga na put. Npr. 50. Pak joj *dade lake*

pratioce, te je prate kroz goru zelenu. Npj. 1, 585. Oko ovijeh planeta koturaju se opet druge, i ove se zovu pratioci i mjeseci. Priprava 94.

prätolica, *f. die Begleiterin, comes*. Rj. koja prati (koga). *isp.* pratilac.

1. prätiti, *tim, v. impf.* Rj. *begleiten, comitor*. Rj. *v. pf. slož.* iz-pratiti, po-, pro-, u-, za-; *v. impf. slož.* iz-praćati, po-, pro-, za-. — Što kolevka zaljulala, to motika zakopala. (Što se s čookom rodi, to ga prati do smrti). Posl. 357. Da ne idu na put prateći gospodara. DRj. 3, 340. Što je visoki pokojnik *pozorno pratio njezinu radnju*. Rad 9, 190. *sa se, reciproč.*: Hoćemo se pomiriti, al' se ne ćemo više mašalama pratiti. Posl. 342.

2. prätiti, *tim, v. pf.* (Rj.³) *vidi* poslati. Rj. (st.) *v. impf.* praćati (*vidi* slati). — Ne daj mene, dobri gospodar! da me mladu u grad uzidaju, no ti prati mojoj staroj majci, moja majka ima dosta blaga, nek ti kupi roba il' robinju, te zidajte kuli u temelja. Npj. 2, 123. Ni jednoga pogubio nisam; no pratio ka starom Pazaru ka vojvodi Relji Krilatome, da ih Relja u tamnicu baci. 2, 210. Knjigu piše, dade tatarinu, te je prati dužu do Mletaka... A kad Ivo knjigu opravio. 2, 533. Drugu knjigu Ivan opravio, prati knjigu Baru i Ulčinu na Miloša Obrenbegovića. 2, 534. Knjigu piše, na mezile prati, prati knjigu k moru debelome, pobratimu harambaši Limu: »Pobratime, Limo harambaša!... prati haber, list knjige bijele, prati haber Rosniću Stevanu, nek ti s' i on pod barjakom nagje. 3, 300. Drž' se malo, ne upusti grada, pratiću ti Memed-pašu stara, te se drž' te do Gjurgjeva dana. 4, 211. No ti prati vojsku na izmenu, te potpuni moga Deligrada, da mi Turci šanac ne prihvate. 4, 222 (*isp.*: Te opremi vojsku na izmenu, i potpuni šanca Petrovoga. 4, 222).

prätljača, *f.* drvo (kao mala lopatica), što žene lupaju njim košulje kao peru. Rj. *vidi* praćak, maljuga 1. — Merati, mlatiti *n. p.* pratljačom haljine kad se peru. Rj. 353a. riječi s takim nast. kod ajirača.

prätnja, *die Begleitung, comitatio*. Rj. *osn. u 1* pratiti. radnja kojom tko prati koga (apstraktno); oni koji koga prate, kao pratioci (konkretno). *vidi* sproved. — Odža-čan s odregjenim za njegovu pratnju knezovima otide u Beograd. Miloš 143. opravi lagju s dobrom pratnjom. Žitje 69. Dogje u Jerusalem sa silnom pratnjom. Car. I. 10, 2. riječi s takim nast. kod čežnja.

prätör, *m.*: Vrätör, *m. der Frater* (Mönch, Klosterbruder), monachus latinus. cf. prator. Rj. 73b. *vidi* i pratar, fratar, frator.

prätunuk, *m. der Urenkel, pronepos*. Rj. pra-unuk. *isp.* prä i unuk. unukov (ili unučin) sin. — Porodica znači ono, što se od koga porodilo, t. j. sinovi, unuci, praunuci i t. d. Pis. 43. Dovedi kakvog Crnca ili kakvu Crnku u našu zemlju, njeni će praunuci već biti bijeli ponajviše kao i naši ljudi. Priprava 38.

prätüstavei, *m. pl.* drugi dan po krsnom imenu. Rj. pra-ustavei. *isp.* prä i ustavei. *vidi* preustavei.

präv, *präva*, *adj.* — **1)** *unschuldig, insons*: na prava Boga; za prava Boga. Rj. u unnom smislu. suprotno kriv 2. — *Prav pravcit*, *ganz gerecht, justissimus, innocentissimus*. Rj. 563b. Na prava (pravcita) Boga, za prava Boga, na pravdi Boga, umsonst, *unschuldigerweise, innocens*. Rj. 32b. Zovne on njega notnjo, da izigje na kuvijertu da se s njim nešto dogovori. On prave misli bez i kakvog straha izagje gore, a ovi ga onda uhvati i preko broda u more baci. Npr. 251. Ako dogje prav, ne izigje zdrav; ako dogje kriv, ne izigje živ. Posl. 2. Prav se smije a kriv se krije. 259. Da ne palimo kuća i pravim ljudma. Npj. 3, 194. Izdadoh krv pravu. Mat. 27, 4. Da budete pravi na dan Gospoda našega. Kor. I. 1, 8 (*ἀνεπιλήτους, sine crimine, ohne Sünde*). A Juda pozna i reče: pravija je od mene, jer je ne dadoh

sinu svojemu Silomu. Mojs. I. 38, 26 (*justior me est; sie ist gerechter*). Je li srce tvoje pravo kao što je moje srce prema tvome? Car. II. 10, 15 (*rectum; aufrichtig*). Pregledajte; da ne bude nepravde; pregledajte, ja sam prav u tom. Jov 6, 29. Da iz mraka strijeljaju prave srcem. Ps. 11, 2. Gdje nalijeću na čovjeka prava zdrava. VLazić 1, 11. — **2)** štap, drvo, *gerade, rectus*. Rj. u tjelesnom smislu. suprotno kriv 1. — Bapka, 1) načinjeno kao soha (prava odzog) te se na nju naslone dva šljemena. Rj. 15b. Prävac, 2) prav veliki nož. Rj. 563a. Pravo pravcito, 1) ganz gerade, *acquissimus*. Rj. 563b. Tri pruta narasla lepa i prava kao sveća. Npr. 151. Prav (je) kao uže u vreći. Posl. 258. Pravo se drvo po polovini cijepa. (Kad se što pogagja, t. j. pola od toga što ti išteš). 258. — **3)** prave ruke, koji može pogoditi, *n. p.* kamenom u što. Rj.

1. prävac, *prävca, m. der Gerechte, Unschuldige, justus*. Rj. čovjek prav. suprotno krivac 1.

2. prävac, *prävca, m.* — **1)** na prävac, *gerade aus, recta*: drži se pravca. Rj. — Mogući pravcem, hodit' ophogjom. DPosl. 63. *isp.* pravce, i *syn. ondje*. — **2)** (u Risnu) prav veliki nož. Rj. — **3)** u književnika: *die Richtung, directio*. *isp.* prävac 1. — I u ovome (je) pretekao svoje vrijeme *davši nov pravac*, nov život poslovima svojim sa susjednim državama. DM. 322. Kroz kojih ruke treba on (spomenik) još mnogo i mnogo puta u svakojakim pravcima da progje. Rad 15, 179. Književni protivnici mahom osugjivahu pravac Vuku. Jurm. 62. Vuk verovala u pobjedu svoga pravca. Mil. 266.

prävčč, *vidi* upravo. Rj. *adv. vid* i (pravac 1) na pravac, pravo 2; upravice, upravičke.

prävčit, *adj. sasvijem prav*. u Rj.: präv prävčit, prava prävčita, pravo prävčito. — **1)** ganz gerade, *acquissimus*. Rj. *n. p.* drvo pravo pravcito ka sveća. — **2)** ganz gerecht, *justissimus, innocentissimus*. Rj. 563b. — Na prava (pravcita) Boga, za prava Boga, na pravdi Boga, umsonst, *unschuldigerweise, innocens*. Rj. 32b. Za prava pravcita Boga (*n. p.* globiti ga, t. j. bez i kakve krivice). Posl. 85. takva *adj.* kod novcit.

prävda, *f.* — **1)** *das Recht, die Gerechtigkeit, justitia, justum*: Ako pravda ne pomože, krivda ne će pomoći (Posl. 7). Na pravdi Božjoj, *unschuldig*. Rj. *vidi* pravica. *isp.* pravednost, 2 pravo. — Pokaj se, što si na veliku Božju pravdu smakao svoju ženu. Npr. 232. Bijeda na suhu putu. (Kad koga na pravdi nagje bijeda). Posl. 12. Nejačica pravdu gubi. 200. Pravda je davno poginula. 258. Pravda je u Boga; a da u koga? 258. Pravda ne treba mnogo ševrdanja. 258. Koji ne rade po pravdi, nego po hataru. 340. A šta je ljepše od slave Božje, i od večere s pravdom stečene? Npj. 1, 96. Pazite da pravdu svoju ne činite pred ljudima da vas oni vide. Mat. 6, 1. Udariše za dobitkom, i primahu poklone, i izvrtahu pravdu. Sam. I. 8, 3. Gospod tvori pravdu i sud svima kojima se krivo čini. Ps. 103, 6. Što Dubrovčani preko pravde bijahu pritisli zemlje srpskoga kraljevstva. DM. 29. — **2)** *die Wahrheit, veritas*. Rj. kao istina. — Gjeca, budale i pijani pravdu govore. Posl. 78. Iseče mu četrdeset slugu, a četiri ne kte pogubiti, već ih Marko ostavi za pravdu, koj' će svakom pravo kazivati, kako j' bilo Arapu i Marku. Npj. 2, 425. Milovanović (po pravdi samo senator, ali s pomoću svoje rečitosti i bogatstva gotovo gospodar od senata). Miloš 13. — **3)** *Streit, lis, cf.* raspra, parnica: Bolja je mršava pogodba nego pretiła pravda (Pravda ovgje znači raspra i čeranje po sudu. Posl. 21). Gjevojka me na pravdu pozvala u ovoga od Trogira kralja (: »Sudi pravo, od Trogira kralju! Npj. 1, 400). Rj. *vidi* i parba, proces, proces, terancija, teranka. — za nast. *isp.* krivda, vražda.

prävđanje, *n.* Rj. *verb. od I.* pravdati. II. pravdati

se. — **I. radnja kojom tko pravda koga** (das Rechtfertigen, excusatio. Rj.): *Posle mlogoga narodnoga pravdanja, da knez Petar nije bio Turska uvoda, i Miloševa dokazivanja, da je on to jamačno doznao...* Miloš 91. *Onda valja da se kanimo ovakoga pravdanja pogriješaka.* Slav. Bibl. 1, 96. — **II. 1) radnja kojom se tko pravda:** Kad se ko pravda da nije što učinio, a svojijem pravdanjem pokazuje da jeste. Posl. 219. — **2) radnja kojom se tko pravda s kim** (das Streiten, lis. Rj.).

prāvdati, prāvdam, v. impf. Rj. v. pf. slož. iz-pravdati, o-, po- (se). — **I. rechtfertigen, purgo.** Rj. — *Bijeda na pravoga krivca (u šali, kao pravdajući krivca).* Posl. 12. *Filipović je Kara-Gjorgijja pravdao, da on nije htio Rodofinika ubiti.* Sovj. 36. *Koji (Bog) pravda bezbožnika.* Rim. 4, 5. *Ali ako i pravdaju okolnosti Gjurgju ono što je radio, opet mu je prijekoran način kako je radio.* DM. 113. *sa se, pass.: Tamnica je za ljude načinjena. (Kad se pravda što je ko zatvoren).* Posl. 311. — **II. sa se. — 1) refleks. sich rechtfertigen, purgo me.** Rj. — *On se siromah stane pravdati da nije nikome ništa kazao.* Npr. 151. *Evo moje glave! (Kad ko što dokazuje ili se pravda za što).* Posl. 78. *U tom se pravdam riječima apostola Pavla.* Odg. na ut. 29. *Budući da im savjest svjedoči, i misli među sobom tuže se ili pravdaju.* Rim. 2, 15. — **2) reciproč.** (u Hrv.) s kim, streiten, rizo, cf. preti se. Rj. — *O da bi se čovek mogao pravdati s Bogom, kao sin čovječji s prijateljem svojim!* Jov 16, 21. *Za što hoćete da se pravdate sa mnom?* Jer. 2, 29.

prāvedan, prāvedna, adj. gerecht, justus. Rj. *vidi* pravičan. — U jednoga kralja bila dva sina, jedan bješe lukav i nepravedan, a drugi dobar i pravedan. Npr. 84. *Pod mudrim i pravednim vladanjem slabo (su se) i glasili hajduci u Srbiji.* Danica 3, 151. *Po pravednoj želji G. E. Joannovića evo ih sad ovdje dodajem.* Pis. 57.

prāvednički, adj. eines Gerechten, justi. Rj. (*upravo der Gerechten, justorum*) što pripada pravednicima ili pravedniku kojemu god. — *Koji prima pravednika u ime pravedničko, platu pravedničku primiće.* Mat. 10, 41. *Da bih ja umr'o smrću pravedničkom, i kraj moj da bi bio kao njihov!* Mojs. IV. 23, 10.

prāvednik, m. der Gerechte (biblisch), justus: O čoveče pravedniče! Rj. — *Nijesam došao da zovem pravednike no grješnike na pokajanje.* Mat. 9, 13. *Jer ti, Gospode, blagosiljaš pravednika, kao štitom zaklanjaš ga milošću svojom.* Ps. 5, 12.

prāvednikov, adj. što pripada pravedniku. — *Plod je pravednikov drvo životno.* Prič. 11, 30.

prāvedno, adv. Rj. prema adj. pravedan. — **1) billig, jure, merito.** Rj. — *Ukinuće im se svi zulumi, na koje se pravedno tuže.* Miloš 185. — **2)** (u Dubr.) *vidi* pravo: pravedno da ti kažem. Rj. — *Da će i on njima vjeran biti i svakome pravedno suditi.* Npj. 5, 36.

prāvednost, prāvednosti, f. (u Dubr.) — **1) die Gerechtigkeit, justitia.** Rj. *osobina onoga što je pravedno. vidi* pravičnost. isp. pravda 1, pravica. — *Što ovaki ljudi, kao za uzrok ili potvrdu pravednosti ovoga iskanja svoga, govore...* Kov. 84. — **2) die Unschuld, innocentia.** Rj. *osobina onoga koji je prav. vidi* bezazlenost.

prāvī, adj. recht, echt, verus: pravi Srbin, pravi Turčin, pravi Hrišćanin i t. d. Rj. — *Živi abeno, t. j. zlo, rgjavno (prema dobru kao što je aba prema pravoj čosti).* Rj. 1a. *Za tri meseca nije mogla (galija) izaći na svoj pravi put.* Npr. 42. *Da mi Bog da ženu od prave krvi Hrišćanske.* 80. *Baš sam prava budala! ja mator čovek, pa sam došao gjetetu da me svjetuju kako ću se ženiti.* 154. *Skupština nagje, da je ova ludost od najpravijega reda.* Danica 2, 133. *Ako je rad pravome miru.* 3, 210. *Ali u prvome i u pravome smislu zakon znači uredbu.* 5, 84. *Neka sude, može*

li se ono sve za pravu istinu uzeti. Odg. na sit. 6. *Tako u pravoj sirotinji umre u Budimu.* Opit. V. *Lažna slava mora uvenuti, a prava slava cvati i raste bez prestanka.* Pis. 60. *Ovo bi pravi uzrok bio da se srde i viću na Zagrepčane.* Slav. Bibl. 1, 92. *Da bi ono (poregjenje) i pravije i temeljitije bilo.* Rad 16, 197.

prāvica, f. *vidi* pravda 1: *Ko se drži pravice, taj ne muze kravice* (Posl. 153). Rj. *suprotno* krivica. — *Bog i moja pravica donese me opet mojim roditeljima.* Npr. 253. *Ne pripada li meni po svoj pravici pozdrav vojnikov.* Danica 2, 142. *Postavi te carem da sudiš i dijeliš pravicu.* Car. I. 10, 9. *Znam da će Gospod pokazati pravdu nevoljnome i pravicu ubogima.* Ps. 140, 12. — **2) das Recht, jus. vidi** 2 pravo. — *Osobite su pravice u zakonu bile date plemenu Levijevu, od kojega je bio i Mojsije.* Prip. bibl. 48. *ovamo će ići i ovaki primjeri: On bi narodu ovome dao pravicu, kakovu god ište.* Miloš 117. *Naš je ustav prava svetinja u smislu narodne pravice i slobode.* Pis. 18.

prāvīčan, prāvīčna, adj. gerecht, justus. Rj. *vidi* pravedan. — *Blago nama, kad smo ovako pravični!* Megj. 21.

prāvīčnost, prāvīčnosti, f. osobina onoga koji je pravičan. *vidi* pravednost. — *Nastavnik potresa gjačku veru u svoju pravičnost.* Zlos. 202.

prāvīlan, prāvīlana, adj. što je po pravilu; regelmässig, regularis. *suprotno* nepravilan. — *U ovakovoga spisatelja valjalo bi da je jezik pravičan, čist i sladak.* Odg. na sit. 12. *Ja mislim, da je pravilnije kazati...* 14. *Pravilni glagoli.* Rj.¹ LV. *Opšte jemstvo ne bješe pravilno.* DM. 296. *adv.: Adakale, koje su Nijemci pravilno sazidali.* Danica 2, 45. *Srpski se govori najčistije i najpravilnije u Hercegovini i Bosni.* Pis. 85.

prāvilēja, n. pl. stare knjige, kao na drugim mjestima knjige starostavne (privilegium): *Ali pravo prāvilēja kažu.* Rj. isp. privilegija.

prāvīlnost, prāvīlnosti, f. osobina onoga što je pravilno; die Regelmässigkeit, regularitas. — *Da se u svakome jeziku pazi na pravilnost, na čistotu i na osobine njegove.* Pis. 24. *Učinjeno je da je narodni jezik sa svojom pravilnošću i čistotom obznanjen i postao zakon.* Ogled IV. *Ta je gragjevina sve nadmašila svojim rasporedom, pravilnošću svojih odeljenja.* Zim. 133.

prāvīlo, n. n. p. crkveno, die Regel, directorium: ne zna pravila (Kirchenregel). Rj. — *Ho'te Bogu da se obrnemo! da molimo Boga po zakonu...* I svi mole Boga milosnoga po pravilu, ka' je Bogu milo. Npj. 2, 6. *U imenima, koja odstupažu od opštega pravila.* Danica 1, 69. *I ja mislim, da su u tijem riječima glavna pravila o tome...* u pisanju kakvagog pravila (ako ne za druge, a ono barem za sebe) da postavi. Odg. na sit. 8. *Da je u nas jezik ono iskvarilo, što ga je u drugih naroda...* u njegovijem prirodnijem pravilima utvrdilo. Pis. 18. *Ima mlogo imena, koju ne idu po ovom pravilu.* Rj.¹ XLV. *Kad se ovo pravilo uvede i u Slavensku gramatiku.* LVI. *Može biti da bi se mogla odrediti pravila u kojijeh je glagola ovo »a« dugačko.* Slav. Bibl. 2, 235. *Nemanja bi kršten po latinskom pravilu.* DM. 15. *To je otuda što se gragjanski život podvrgao pod oštija pravila i zakonitost.* 264. *Čitaju se molitve po pravilu i duže, za četrdeset dana.* DP. 360. *Da kažem u kratko pravila po kojima ga (rječnik) radim.* Ogled III.

prāvītēljstvo, (praviteljstvo. iz Ruskoga. *vidi* uprava. Stulli), n. *vidi* vlada 2; die Regierung, Regentschaft, regimen: *Pod Mlečićima nijesu davali danka nikakvoga...* a praviteljstvo je davalo na svaku dušu po četvrt stara soli. Kov. 38. *Da je najviše krivo Tursko praviteljstvo, što mi hajduka toliko imamo.* Odg. na ut. 20. *Tako bi društvo sebi i prāvītēljstvu.*

koje će mu s troškom pomagati, osvjetlalo obraz. Pis. 27.

1. prāviti, prāvīm, (u vojv.) Rj. v. *impf. slož. v. pf.*: dđ-praviti, na-, o-, od-, po-, pre-, pri-, raz-, s-, u-; v. *impf. slož.* dđ-pravljati, na-, i t. d. — **1)** *vidi graditi* 1. Rj. *isp.* činiti. — Zdjela se od čanka razlikuje po tome što je čanak strugan (na strug pravljen) a zdjela je kopana teslom. Rj. 206b. Otprtiti, otići po svijetu *praveći prtinu*. Rj. 479a. Tako su i onu noć dolazile aveli i *pravile stravu kojekakvu oko njega*, ali on ostane zdrav i živ. Npr. 62. Ja *pravim držalicu*, a ono se načini kijak: ja kijak i volim. Posl. 109. Od muhe *pravi elefanta*. 234. Podsješkoše brekinju, *od nje prave svirale*. Npj. 1, 167. Ne seče ih po grlu bijelu, već ih seče po svilenu pasu, *od trojice pravi šestoricu*. 3, 41. Grade kuće... i ostale zgrade *prave*. Danica 2, 102. Onda bi valjalo mir nanovo *praviti*. Miloš 139. Ne zna šta govori, nego bunca kao baba u bolesti, i *pravi magarcima svoje čitatelje*. Nov. Srb. 1817, 510. Kad bude potreba *noze riječi praviti*, valja ih *praviti od narodnijeh riječi i po svojstvu narodnoga jezika*. 15. Ja sam mu kazivao i za onu Slavenku *Odu, što ste je vi lani pravili*. Straž. 1886, 606. *Most praviti*. Žitije 41. Koji *pravim svjetlost i stvaram mrak, gradim mir i stvaram zlo*; ja Gospod činim sve to. Is. 45, 7. Kao što je *od više riječi pravio jednu*, tako je *od jedne riječi često pravio dvojje*. Rad 6, 207. — **2)** *sa se, refleks. vidi graditi se*. Rj.

2. prāviti, prāvīm, v. *impf. praviti što krivo, n. p. drvo krivo, činiti da bude pravo* 2. *isp.* ispravljati, uspravljati; v. *pf.* ispraviti, uspraviti, *suprotno kriviti* 1. *sa se, pass. ili refleks.*: *Kriva drva na ognju se prave* (a prava krive). Posl. 50.

3. prāviti, prāvīm, v. *impf.* (u Dubr.) *kao besjediti, govoriti, kazati*: *Pravi dijete: ubiše me!* a ne govori za što. DPostl. 100. u *Stullija praviti, dire, dicere, loqui*. — Šta je gospe u knjizi *pravila*. HNpj. 4, 172. **prāvļjēnje**, n. Rj. *cerb. od praviti*. — **1)** *radnja kojom tko pravi (gradi) što (vidi gragjenje)*. Rj.: *Pravļjenje je novijeh riječi težak posao*. Pis. 14. — **2)** *radnja kojom tko pravi krivo što, n. p. krivo drvo*. — **3)** *radnja kojom tko pravi (govori)*.

prāvni, *adj. što pripada pravu, Rechts-, juris*: Kako su se razvijale *pravne ideje*. Rad 5, 193.

prāvnički, *adj. što pripada pravnicima ili pravniku kojemu god*: Da se nije našao gjak, da izradi *pravničku temu*. Pom. 105.

prāvnik, *m. koji se bavi oko prava, der Jurist*: Ta *pravnika* ima najviše. Pom. 105.

1. prāvo — **1 a)** *recht, recte*: I krivo sjedi, a *pravo reci* (Posl. 102). Rj. *adj. i adv. isp.* 2 pravo, *n. vidi* pravedno 2, putno. — *Sudi pravo efendikadija, sudi pravo*, tako bio zdravo. Rj. 153b. Nije bilo puta to činiti, t. j. *nije bilo pravo*. Rj. 622b. Narod odmah prizna da je *pravo da* on uzme carevu kćer i da caruje. Npr. 71. *Pravo ću ti kazati* kao da ću umrijeti. Posl. 258. Ja sad upravo ne znam ili bi bilo *pravije reći* da je... XLIV. Sa svakim se *pravo ljubio*, i bratski grlio! Kov. 121. Kaže da imamo obojica *pravo i nepravo*. Straž. 1818, 389. Da nemam *pravo ni u čemu*. Pis. 81. Takovim ljudima (a takovijeh je *pravo rekavši* ponajviše) trebaju tutori. *Prava* 61. — **b)** *za pravo*: Vojvoda *koga nagje za pravo* može izbiti. Rj. 70a. Da će im se dati, *što gogj za pravo nagju*. Miloš 8. Da je on popustio i *meni dao za pravo*. Ogd. na ut. 21. — **2)** *prāvo, adv. vidi* upravo 1; *gerade, recte, rectā*: Otidoše u zemlju Bugarsku, *pravo dvoru kralja Šišmanina*. Npj. 2, 334. Sobom uze hrabre Cetinjane, pa pogjoše *pravo* niz nahije, niz nahije knjige razaslaše. 5, 245. Jezekija zagati gornji izvor vode Giona, i *pravo* je svede dolje na zapadnu stranu grada Davidova. Dnev. II. 32, 30. — **3)** *prāvo, adv. vidi* uspravo, upravo 5;

aufrecht, erectus: Padoh ničice... Slušaj riječi koje ću ti kazati, i stani *pravo*... ustah drkćući. Dan. 10, 11 (*richte dich auf*).

2. prāvo, *n. (gen. pl. prāvā) das Recht, jus. vidi* pravica 2. *isp.* *prāvo (adj. i adv.) odakle bi gdjekoji primjeri ovdje pristali, suprotno krivo*. — *Po pravu* valjalo bi, da musulim ne čini nikom ništa bez kajdije. Danica 2, 85. Ako se ko od raje poturci, odmah *ima sva prava* kao i ostali Turci. 2, 89. Obor-knezovi su bili potvrgjeni carskim beratima od koljena na koljeno *s pravama beratlijskim*. 2, 96 (*isp.*: *Gotovo svi naši sadašnji spisatelji pišu... n. p. perama, poljama*; a u narodu je običnije: *perima, poljima*). Pis. 34. *tako se dakle i sâm Vuk isprva bio poveo po onim književnicima*. No i takovi su knezovi... malo pomalo *prava svoja pogubili*... sad je već i *Krajina ta prava svoja izgubila*. 2, 97. Sad je svaki *osnivao pravo svoje na riječima* vojnikovim. 2, 126. Svima pripada *jednako i dobro osnovano pravo na preimućstvo* u ovoj struci. 2, 142. Postavši *doktor prava*. 5, 28. Jedni *uživaju sa svijem prava* *Mađarska*, a jedni se upravljaju po načinu *Austrijskome*. Kov. 9. Ni jedan se od njih ni odijelom ni življenjem *niti i kakijem osobitijem pravom* ne razlikuje od ostalih *Crnogoraca*. Kov. 12. *Turski će car dati Srbiji prava*, kao što ima *Karavlaška*. Miloš 26. U Segedinu je *svršio filosofiju*, a u Pešti *prava Mađarska*. Opat IV. *Samuilo kaza narodu prava carska* i napisu u knjigu. Sam. I. 10, 25. Kupi njivu moju što je u Anatotu, jer ti *imaš po srodstvu pravo da je kupiš*. Jer. 32, 7. Ili im bijaše *uzeto pravo nastlijediti prijesto*. DM. 11. Dubrovčani se pothvatit će platiti Orošu 2000 perpera *za pravo da mogu trgovati i zemlju držati*. 28. U njih se (u Srba) *najvećma poslije crkvenoga prava razvilo pravo za zemlje*. 59. Dijeleći cijelo svoje imanje izmegju dva sina *ustavlja sebi pravo da može odvojiti nešto od njega*. 69. *Stupio je u prava svijju* koji prije njega vladaše. 91. *Dobivši pravo na očevinu*. 207. *Imamo puno pravo reći*. 223. Tada im se *potvrdiše stara i dadoše nova prava za trgovinu*. 236. Na tom je načelu stajalo i *briježno pravo*. *Po tome pravu* nije se smjelo dirati u lagju dubrovačku. 304. *Rado bih ustupio bez pare Učenom Društvu pravo na preštampavanje... na što drugi tko još nije stekao prava*. Pom. 116.

Prāvoje, *m. ime muško*. Rj. — *takva hyp. kod* Blagoje.

prāvopis, *m. die Rechtschreibung, orthographia*: Kad bismo se u *pravopisu* ili ortografiji povodili po *Slavenskom jeziku*. Pis. 83. Što se tiče *pravopisa* kojim pišem. Oglad VII. — *za obličje isp.* rükopis, šäkopis.

prāvopisni, *adj. što pripada pravopisu*: O *pravopisnom uniformitetu*. Daničić, Vid. d. 1861, 21. Po *pravopisnom nedostatku*. Rad 26, 66.

prāvoslāvni, *m. adj. pravo-slavni. tako sebe zove čovjek Grčkoga zakona; vir orthodoxus, der Rechtgläubige. adj. zamjenjuje subst. vidi* hrišćanin 2, hrkač, mutlak, Vlah 2.

prāvoslāvni, *adj. orthodoxus, rechtgläubig*. — Knjaz Dolgorukov. *Monarhinja želi pravoslavna da rat s Turčinom odmah zametnete*. Šćep. mal. 128.

prāvoslāvgje, *n. die Rechtspflege, die Justiz*: Gospodinu Paunu Jankoviću, *popječitelju pravosudija i prosvještenija*. Pis. 14 (*sa starim nast.*) Koji je prije bio... a onda *popječitelj pravosugja*. Sovj. 48. *pravo-sugje*.

prāvovjerac, *pravdvjerca, m. pravovjernik. Stulli. pravo-vjerac, koji je prave vjere*.

prāvovjērje, *n. pravo-vjerje, kao prava vjera, die Rechtgläubigkeit, orthodoxia*: Sveštenstvo koje se bilo zabrinulo za *pravovjerje*. V Lazić 1, 2. *za obličje isp.* nevjerje, sujevjerje.

prāvovjērnica, *f. catholica. Stulli. katolikinja*.

pravovjernik, m. *vidi* pravovjerac. Stulli.

1. práz, m. ovan neujalovljen, *der Widder, aries*. Rj. ovan prazovit. suprotno jalovac, pretukač, škopac, školj, uskopljenik.

2. práz, m. *vidi* pras. Rj.³

prázan, prázna (prázni, *comp.* prázniji), *adj.* — **1)** *leer, vacuus*: Prazna ruka mrtvoj druga (Posl. 259). Praznoj čaši molitve nema (Posl. 259). Rj. — Vrći, kao mačka, ili kao prazno vreteno kad se obrće. Rj. 78a. Pustoruk, praznijeh ruku. Rj. 622b (*vidi* praznoruk). Tašt, n. p. konj, vo i t. d. (t. j. prazna trbuha — gladan). Rj. 733a. Siromaha ne teraju prazna ispred svojih kuća. Npr. 90. Odmah za njom u počeru... te se vrate prazni i umorni natrag. 177. Lak je ispod kape (prazne glave). Posl. 165. Onaki mu je život kao mjesec: čas pun, čas prazan. 238. Prazna kesa gotova groznica. 259. Prazna hvala i ženin pobratim (sve jedno je, t. j. ni jedno ne valja). 259. Prazne riječi džep ne pune. 259. Kao da bi ko mlatio praznu slamu. 328. Hvala je prazna plaća. 341. I oteše ovce svekolike, pa i prazne Turke počeraše. Npj. 4, 516. Poslije strašnoga boja noževima i praznim puškama, i poslije rvanja i čupanja za vratove nadvladaju Turci. Danica 3, 183. Turci nagnu u prazan i razvaljen šanac. Miloš 96. Da ne plaše mladeži svojijem praznijem auktoritetom. Pis. 61. Da će za svaku praznu riječ koju reku ljudi dati odgovor. Mat. 12, 36 (*verbum otiosum, unnützes Wort*). Braćo! čuvajte se da vas ko ne zarobi filosofijom i praznom prijevaram. Kološ. 2, 8. — **2)** (u C. G.) siromah, arm, pauper. Rj. — Nema tvrgjega grada od prazna čoecka. Posl. 204. *isp.* práznik 2, práznov.

práznicia, f. prazna košnica, *leerer Bienenstock, alvus vacuus, cf.* 1 práznik. Rj.

práznični, *adj.* što pripada prázniku. — Žrtvu prázničnu, vezanu vrvicama, vodite k rogovima žrtveniku. Ps. 118, 27. Neka kolju žrtve práznične. Is. 29, 1.

1. práznik, práznika, m. — **1)** *vidi* praznica. Rj. prazan sud, t. j. prazna košnica: Ruke uljaru mirisahu na maticu, kojom je mazao neke práznike. Megj. 276. — **2)** (u C. G.) *vidi* siromah. Rj. prazan čovjek. *vidi* práznov.

2. práznik, m. *der Feiertag, dies festus*. Rj. *vidi* blag dan, god, svečanik 1, svetac 2. — Grehovati, raditi na práznik. Rj. 100b. Nego se tu o mlogim práznicima (n. p. o Blagovijesti, o Cvjetima) kupi narod kao na panagjur. Danica 2, 108. Da će se práznovati jedan od onih velikih práznika. 2, 124. Moli se Bogu u zaboravak pred ikonom kućevnog práznika. Živ. 325. O svakom prázniku pashe bijaše običaj... Mat. 27, 5. Godišnji je práznik Gospodnji u Silomu. Sud. 21, 19.

prázna, f. *die Leere, Leerheit, vacuitas*: Puno prázne (Posl. 266). Rj. *vidi* praznoća, práznost. *isp.* taština. — Gospode, ne daj mi duha prázne, strahivosti, oholosti i puste besjede. DP. 60. Bijaše do sada u istoriji dosta prázna i krivih misli. Rad 17, 166.

prázniiti, prázniim, v. *impf.* — **1)** što, činiti da bude prázno. v. *pf.* slož. isprázniiti; v. *impf.* slož. isprázniivati: Jefuni espap kesu prázni. Posl. 114. — **2)** prema v. *pf.* oprázniiti: prázniiti koga, činiti ga prázna, siromašna. *vidi* osiromašavati, siromašiti.

práznoća, f. Stulli. *vidi* prázna, práznost.

práznogovórljiv, *adj.* koji mnogo govori a prázne riječi. — Neprimirljiv, práznogovórljiv, prevarljiv. Nov. Zav. VII.

práznoruk, *adj.* mit leeren Händen, *inanis*. Rj. prazno-ruk, koji je praznijeh ruku. *vidi* pustoruk, i ondje tako slož. riječi. suprotno punoruk.

práznošlov, m. koji izostavlja slova kad piše. Rj. prázno-slov.

práznošloviti, *vim, v. impf.* Buchstaben auslassen im Schreiben, *omitto elementum in scribendo*. Rj. prázno-sloviti. u pisanju izostavljati slova.

práznošlovljenje, n. *das Auslassen von Buchstaben im Schreiben, omissio literae in scribendo*. Rj. *verb.* od práznošloviti. radnja kojom tko práznošlovi, izostavlja slova kad piše.

práznošt, práznosti, f. *vidi* práznoća. Stulli. *vidi* i prázna.

práznoš, práznoša, m. (u C. G.) čovjek koji nema ništa, *ein armer unbemittelter Mensch, inanis, cf.* prázniik 2. Rj. prazan čovjek. — Najmi Avimeleh ljudi práznoša i skitnica, te igjahu za njim. Sud. 9, 4. riječi za ljude s takim nast. kod čalov; za pse kod bjelov.

práznošvanje, (práznošvanje), n. *das Feiern, diei festi actio, celebratio*. Rj. *verb.* od práznovati. radnja kojom tko práznuje práznik. — Opjelo se započinje psaltinom, ovijem čudesnijem izlijevanjem radosti i plaća, práznovanja i sjetovanja. DP. 361.

práznovati (práznovati), práznujem (práznujem), v. *impf.* *feiern, diem festum ago*. Rj. *vidi* godovati, svetkovati. — Hadžijski barjam, nekakav drugi svetac osim pravoga barjama, koji osobito práznuju hadžije. Rj. 16b. Prokoplje... kažu da i Turci práznuju ovaj dan. Rj. 607b. Práznujući subotu od koljena do koljena zavjetom vječnim. Mojs. II. 31, 16. Od večera do večera práznujte počinak svoj. III. 23, 32. sa se, *pass.*: Da će se práznovati jedan od onih velikih práznika. Danica 2, 124.

práznošverica, f. *vidi* sujevjerje, sujevjerstvo. — sutra je Gjurgjev Dan!... bez pogovora bih snosio sve prostodušne práznošverice kojima se radoznali čovek pomaže da bi podigao bar jedno pero od zastorka nad budućnošću! Zlos. 122. Po jednoj staroj práznošverici drži se, da... Megj. 41.

prázovit, *adj.* t. j. ovan, neujalovljen, *der Widder, aries, cf.* práz. Rj.

prázenje, n. *das Geräusch des verbrennenden Pulvers, sonus pulveris pyrii adusti*. Rj. — **1)** stanje koje biva, kad puščani prah praži. — **2)** radnja kojom tko praži n. p. jaja.

práziti, žim, v. *impf.* — **1)** *verpuffen, sonum edo pulveris pyrii adusti*. Rj. onako praskati kao puščani prah, kad se zapaljuje. — **2)** *vidi* pržiti. u Palmotiću: Kad ljetne sred vrućine sione suše zemlju praže. Stulli. i u Hrv. n. p. pražiti jaja. v. *impf.* slož. zapražavati. v. *pf.* slož. upražiti, zapražiti.

prážetina, f. jelo od praženih jaja. u Hrv. *vidi* cvrće. *isp.* kajgana.

práženje, n. *verb.* od prážniti. radnja kojom tko prážni što ili koga.

prže! prže Milojka! Rj. *uzvik.* — Pre, Marcu! ne bojim te se, moji jarčići petorošćići. Posl. 15.

prča, f. — **1)** *dem.* od prt. Rj. pr(t)-ca. takva *dem.* kod djeca. *vidi* prtinica. — **2)** (u Rijeci Senjskoj) *vidi* zadnjica: Nemam straha, ka' ni prča praha. Gdje-koji sastave ova obadva značenja, kazujući kako su na svadbi pjevali kumu: da polazi uz Milaj planinu, i da mu lijepa prtina ima: Uz Milaj, mili kume, uz Milaj! Lepa ti se prča *vidi*. I »uz Milaj« u pjevanju se može misliti »uzmi laj«. Rj. *osn.* u prdjeti.

prčanje, n. *das Begatten der Ziegen, coitus caprarum*. Rj. *verb.* od prcati se. radnja kojom se prcaju koze.

prcati se, prcā se, v. r. *impf.* t. j. koza, sich begatten (von Ziegen), *coño (de capris), cf.* teći se. Rj. prca se koza, kad se upaljuje. v. *pf.* prcati (jarac kozu).

***prčkānje**, n. *dem.* od prgjenje. Rj.

prčkati, prčkām, v. *impf.* *dem.* od prdjeti. *vidi* prcukati.

prčko, m. *vidi* prdeško. Rj. koji prcka (prdi). *isp.* prdonja 2.

prekorijen, m.: Još od *prckorijena*. DPostl. 40. *prekorijen*, kao davnina; u Stulici ima »to je bilo u *prc korijena*« i znači mu »od kako je svijeta,« i »nije mi u *prc korijena*« i znači »nije mi rod«. XVI.

prekânje, n. vidi *prekanje*. Rj.

prekati, kâm, vidi *prekati*. Rj.

prevârênje, n. *das Kochen (Sieden, Braten) mit Geräusch, fricchio*. Rj. verb. od *prevariti. radnja* kojom tko *prevari* što.

prevârîti, *prevârîm, v. impf. rôsten, torreo, frigo*. Rj. kao *frigati, prigati, prîti*.

prevârница, f. *der Laden, wo Würste und dgl. gebraten verkauft werden, taberna coqui*. Rj. kao *dućan, kamara, gdje se kobasice i take stvari prevare i prodaju. vidi tandara 1. — riječi s takim nast. kod celularnica.*

1. pře, m. *hircus, caper*. Stulli. *ovan ili jarac neuskopljen*. J. Bogdanović. *pře* (kor. od koga je *precati*). Nema ga u Vukovu rječniku, ali imaju od njega riječi: *prčevina, prčevit*. Osn. 59.

2. pře, m. (*gen. přea*) vidi *starmali*. Rj.³ i *syn. ondje. isp. přea*.

prčak, m. *nekakav grah, u ovoj poslovi: Lud kao grah prčak*. Posl. 171. *isp. poprdan, i syn. ondje.*

Prčanj, m. mjesto u Boci pored zaliva prema Dobroti: Od *Prčanja* do dva Lukčevića. Rj.

prčevina, f. Rj. *isp. 1 pře. — 1) der Bocksgestank, hircus: udara na prčevinu*. Rj. *smrad od přea. — 2) meso od přea*. Od šta si se tako udebello? Bome jedući *prčevinu* s lukom a zalijevajući vinom iz *prčevite* mješine. J. Bogdanović.

prčevit, adj. *jarac, nach Begattung riechend, olens coitum*. Rj. *prčevit je jarac kad zaudara na prčanje. — Zgrčio se kao prčevit jarac na prtini*. Posl. 88. *prđjevi s takim nast. ognjevit, poljevit, školjevit, zmajevit.*

prčica, f. (u Boci) mali čovjek koji se lasno rasrdi. *ein kleiner jâher Mensch, homullus iracundus*. Rj. *isp. pře 2.*

prčoor, m. kaže se u šali za ukuhan drob... Od ovakoga se masna jela mala djeca lasno ozlotrbe, i onda reku: najelo se dijete *prčora*, pa ga tjera na polje. cf. zatop. Rj. vidi i *podrobak 1. — riječi s takim nast. kod divor.*

prčak, *prčka*, adj. Je li mućan *snijeg* gaziti? Nije, *šrećom je prčak* (sipak). J. Bogdanović. *isp. 1 pŕiti*.

prčnast, adj. n. p. *nos, naprčen. isp. pŕiti, pŕenje das Nasenrûmpfen* (nos, napŕiti). — On je *nosu pŕcstoga*. Zim. 282.

1. prčenje, n. *das Nasenrûmpfen (eig. Verziehen der Lippen), das Maulrûmpfen, contorsio oris*. Rj. verb. od *prčiti, pŕiti se. radnja kojom tko pŕci usne, pŕci se.*

2. prčenje, n. *das Bahnbrechen durch den Schnee, viae per nives apertio*. Rj. verb. od *pŕiti. radnja kojom tko pŕti, čini pŕtinu (po snijegu).*

3. prčenje, n. *das Ausladen auf den Rücken, sublatio in dorsum*. Rj. verb. od *pŕiti. radnja kojom tko pŕti što na legja.*

prčeusnast, adj. *mit aufgeworfenen Lippen, labiis crassis*. Rj. *prče-usnast, u kojega su napŕcene usne. isp. bjeleusnast; Mileusnić.*

prčija, f. — **1)** (u C. G.) što se da uz djevojku, *die Mitgift, Heirathsgut, dos: Udaji je, s jadom je udala, sve joj mlada u prčiju dala, sve Gjurgjevo i Smederevo, a najpotle i dva svoja sina*. Rj. vidi miraz, ženinstvo. — *Treća pjevajući prčiju šije*. Npr. 111. *Nego mu obeća šcer za ženu, upita ga kakvu će prčiju i koliko će prčije tražiti*. 122. *Babo m' dade silnovito blago, dade mene zengjili prčije*. Herc. 142. — **2)** (po zap. kraj.) vidi *osobina*. Rj. vidi i *osopština. ono što ko u zdruzi ima samo svoje osim združnoga.*

prčijâš, *prčijâša*, m. (po zap. kraj.) kalugjer koji ima *prčiju 2*. Rj. — *riječi s takim nast. kod bradaš.*

prčije, f. pl. »Jami *prčije*, već drži za moć,« u Srijemu pripovijeda se u šali da je kazao Hrvat svome drugu koji je vukao za uzdice kad im se poplašio konj u taljigama na kojima su sjedili. Mjesto *prčije* (kao da su uzdice bile od *prtenijeh* uzica?) jedni vele »kožetine,« a »moć« ovdje znači rep. Rj.

prčiti, *prčim, v. impf. pŕiti se, pŕcim se, v. r. impf. die Lippen aufwerfen, das Maul rûmpfen, labia contorqueo*. Rj. *prčiti usne, kao isticati ih. v. slož. napŕiti (usne) (i se), oprčiti (usne). isp. pŕceusnast.*

prda, f. — **1)** *der Furz, crepitus (ventris): prda* prdu sustiže. Rj. vidi *prdac, prdež; bazdrk. — 2) kaže se s pogrdom za čovjeka: Pritište ne bezumna fukara, mudijeri i nekakve prde*. Npj. 5, 505.

prdac, *prca*, m. vidi *prda 1, i syn. ondje.* — *Izdusiť kako prdac u gaćah*. DPostl. 35. *Tko konja jaše, prce mu trpi*. 130. *Tko od straha mre, pŕci mu zvone*. 131.

prđâčnje, n. vidi *potprđivanje*. Rj.

prđâčina, f. vidi *potprđica*: *Star vuk pasja prđâčina* (Posl. 294). Rj. vidi i *potprđ. prostacke riječi koje znače podsmijevati, poruga, rug, ruga. — Nije beže naša prđâčina*. HNpj. 4, 430.

prđâčiti se, *prđâčim se, v. r. impf. vidi potprđivati se*. Rj. *prđâčiti se kome ili čemu i kim ili čim: Prđâče se s nami Madžarice*. HNpj. 4, 237 (s?). *za značenje vidi podsmijevati se, podrugivati se, rugati se.*

prđalo, m. *das Werkzeug zum Farzen, culus ex quo peditur*. Rj. *orugje za pŕjenje, t. j. zdnjica. syn. kod prkno. — riječi s takim nast. kod bućkalo.*

prđaljica, prđaljka, f. na gadljima ona cijev što stoji gadjaru na ramenu kad svira. *Prđaljka* je nastavljena na nekoliko mjesta, i sva je obljevena kositerom. Rj. *osn. u pŕdjeti. — Diple, nalik na gadjle, ali nemaju prđaljke*. Rj. 121a. *Odnosi glavu kao svirac od prđaljke*. Posl. 234.

prđavae, prđâvca, m. *der Wachtelkönig, gallus crex L. (crex pratensis Bechst. Rj.³), Rj. ptica. — Našla šljuka prđavca*. (Kad se dva jednaka sastanu). Posl. 193.

prđeknuti, prđeknem, v. pf. *mit einem furzähnlichen Getöse fallen, cadere cum crepitu*. Rj. *pasti sa treskom onakom, kakva se čuje, kad tko jako pŕdne.*

prđelj, m. (u Dubr.) *das Blutkraut, polygonum L.* Rj. biljka. — *riječi s takim nast. kod brzeli.*

prđeljuska, f. (u Dubr.) *die Ohrfeige, alapa, cf. čuška, priušak*. Rj. vidi i *čaušak, zaklepak, zamlatnica, zaušak, zaušnica; silne.*

prđeljusnuti, snēm, v. pf. (u Dubr.) *Ohrfeige geben, alapam impingo*. Rj. *isp. isprđeljustati; prđeljuska. vidi čušiti, priušiti, šakosati, zalijepiti 2, zamlatiti 2, zašâčiti.*

prđenjâk, prđenjâka, m. — **1)** vidi *prđalo, t. j. guzica: uze kadija gvozdenjak, te udari našega Muja nad pŕdenjak*. Kj. *ostala syn. kod prkno. — 2)* (u C. G.) n. p. *masta, vidi govňjak, burag*. Rj.

prđesko, m. *ein scherzhaftes Scheltwort der Mütter gegen Kinder: du Farzer! peditur*. Rj. *majka rekne djetetu tobože grdeći ga. vidi preko. isp. pŕdonja 2.*

prdež, m. *der Furz, crepitus (ventris): Smeo se kao prdež u gaćama*. Rj. vidi *bazdrk, prda 1, prdac. — riječi s takim nast. kod derež.*

prđina bâra, f. u riječima: *potrošio novce u pŕdinu baru, t. j. uzalud, u besposlicu*. Rj.

prđizvêk, m. vidi *pŕdov, pŕdonja 1, poprdan*. Rj. vidi i *pŕdozvek, grah onaj što je krupan kao bob. isp. i pŕcak. pŕdi-zvek. — tako slož. riječi kod kaŕiput.*

pŕdjeti, *pŕdim, v. impf. Rj. v. pf. pŕdnuti, pŕnuti; slož. potprđnuti se, rasprđnuti; pŕi-pŕdjeti, raz-, s-, u-, za-; v. impf. slož. napŕdivati, o-, pod-(se), pŕi-, za-. — 1) farzen, pedo. Rj. vidi odadŕjeti 4. — Ne pŕdi ni uz gluha, er ima nos, ako i ne ima uha. DPostl. 74. — 2) za koga ili za što, *sich um etwas scheren, curo rem: ne ču i ne pŕdim (za to). Pŕdi**

Mara za pudara. Konj *prdi!* pas *prdi!* t. j. ne mari za to niko ništa. Rj. — 3) *prdi* mrtav na ravni, *liegen, jaceo*: Tri ardova u podrumu *prde*. Rj. *ležati*.

prdlanje, n. das Schwatzen, nugatio. Rj. *verb. od prdlati, koje vidi*.

prdlati, prdlām, v. *impf. dummes Zeug schwatzen, nugor*. Rj. *govoriti koješta bez prilike. vidi baljezgatī, i syn. ondje*.

prdnuti, prdnēm, v. *pf. (prdnuh i prdoh)*. Rj. *vidi prnuti. v. pf. slož. vidi kod prdjati; v. impf. prdjati, i ondje slož. v. impf. — 1) einen Furz lassen, crepitem (centris) edo*. Rj. — Potegnem lisicu nogom u stražnjicu, a ona se uplaši, pa od straha *prдне*, i isprдне *tefter*. Npr. 163 (Laž za opkladu). — 2) *prdnulo mu u pamet, ist ihm eingefallen, incidit in mentem*. Rj. *prostački mj.: palo mu na pamet*.

prdnjava, f. — 1) *das Farzen, crepitus*: stoji ga prdnjava. Rj. *radnja kojom tko prdi. isp. prjenje*. — 2) *Schimpfwort für ein schlechtes Pferd, convicium in equum, cf. kurada*. Rj. *pogrda rgjavu kljusetu. vidi i kljuverina. — riječi s takim nast. kod dernjava*.

prdnjava, m. — 1) *poprdan*, t. j. *grah onaj što je krupan kao bob, die grösste Gattung Fisolen, phaseoli genus*. Rj. *vidi i prdzivek, i syn. ondje*. — 2) *der Farzer, qui pedit*. Rj. *koji prdi. isp. preko, prdeško. — riječi s takim nast. kod bakonja*.

prđosija, f. *Schimpfwort von altem schlechten Rauchtobak, Schiesspulver, res parum valens*. Rj. *što staro rgjavo, nevaljalo, n. p. duhan, barut itd. — za nast. isp. grdosija, silesija*.

prđov, prđova, m. *vidi prdnja* 1. Rj. *grah onaj što je krupan kao bob. vidi i prdzivek, i syn. ondje. — riječi s takim nast. kod bucov*.

prđozvčēk, m. *vidi prdnja* 1. Rj. *vidi i prdzivek, i syn. ondje*.

prē, — 1) *sehr, über-, per-, u prekrasan, prelijep, i t. d.* Rj. *kao veoma, vrlo, jako, prijeko. — Da su imena naših slova teška i preteška za učenje čitati. Danica 2, 3. Sva pravila, koja su u prvoj polovini ove knjžice, važna su i prevažna za sve naše stihotvorce. Opat XII. isp. supstantiva složena sa pre: prekovnik, premudrost, preprijatelj. — 2) über, allzu, zusehr, nimium: prekuvano, preslano, preučeno. Rj. kao odveć, odviše, suviše. — 3) pre gdje se kratko izgovara, ondje je e, n. p. *prēvariti, prēditi, prēlaziti, prēpisati*; a gdje bi se morao glas na e otegnuti, ondje je ije, n. p. *prijēvara, prijētop, prijēlaz, prijēpis, prijēklad* i t. d. Odg. na sit. 15.*

prēaciti, prēacīm, v. *pf.* Rj. *pre-baciti. v. impf. prebacivati. — 1) preko kuće, über das Haus hinüber werfen, trajicio*. Rj. *vidi premašati, preturiti, prevrći, i za 2). — »Kako ću prijēci preko ove vode?« ... »Sjedi na lopatu da te prebacim« ... i prebacī ga na drugu stranu. Npr. 5. Niti ćeš se s tim detetom rastati dokle ruku preko tebe ne prebacim. 56. Sedlo s pijeveca prebacim na čelca, te čelca uzjašem. 161. (Laž za opkladu). Hajde ti penji se gore na bedem da ti ovu drugu jelu dodamo, pa je uzmi za vrh i prebacī je u grad. 190. Kad malom gjetetu izvade koji zub, valja da ga prebacī preko kuće. Posl. 191. Obila majka rodila obila junaka. (... majka mijesi hljeb, a prebacila desnu sisu preko lijevoga ramena, a lijevu preko desnoga, te on [Miloš] ostrag sisa). 229. — 2) kuću, das Haus überwerfen (s. B. mit einem Stein), trajicio. Rj. *prebaciti kuću n. p. kamenom. syn. kod 1).* — Pa se opladi s Latinskom gospodom u hiljadu žutijeh dukata da će im *buzdovanom prebaciti crkvu Dimitriju, i prebacīvi je, buzdovan na drugoj strani*. ... Kov. 36. — 3) kome što, *vorrücken, vorwerfen, exprobare, objicio*. Rj. *vidi prekoriti koga. — Turci, bojeći se, da im Rusi, i to po pravdi, ne prebace, što su Srbiju s vojskom pogazili. Miloš 141.**

prebacivānje, n. Rj. *verb. od prebacivati. — 1) i 2) radnja kojom tko prebacuje što preko čega, ili prebacuje što čim (das Hinüberwerfen, Ueberwerfen, trajectio. Rj.). — 3) radnja kojom tko prebacuje kome što (das Vorrücken, Vorwerfen, exprobatio. Rj.).*

prebacivati, prebacujēm, v. *impf.* Rj. *pre-bacivati. v. pf. prebaciti. — 1) hinüberwerfen, trajicio*. Rj. *vidi premašati, preturati i za 2). prebacivati n. p. kamen preko kuće. — 2) überwerfen, trajicio*. Rj. *prebacivati n. p. kuću kamenom. — Sve mu dorozēčki poigrava, a junaka pjenom prebacuje. Npj. 3, 155. — 3) vorwerfen, exprobare, objicio*. Rj. *prebacivati kome što, koriti ga čim. — I »on mu prebacuje.« Srpski se kaže: kori ga. Pis. 31. ali protiv toga kako je i sam Vuk pisao vidi prebaciti 3.*

prēbajati, jēm, *vidi obajati*. Rj. *pre-bajati, kao bajūci iscijeliti. v. impf. bajati*.

prēbāljānje, n. *vidi prebolijevanje*.

prēbāljati, prēbāljām, v. *impf.* *pre-baljati. vidi prebolijevati. v. pf. preboljeti. za promjenu glasa o na a isp. razbaljati. — Već je zmija Babić Osmanaga, koga kolje, od nje ne pribalja. HNpj. 4, 115 (pribalja u zap. govoru). sa se, pass. imperson.: Sestro Jele, zmija te copila, od koje se zmije ne prebalja. 4, 323.*

prēbijānje, n. *verb. od I. prebijati, II. prebijati se. — I. 1) radnja kojom tko prebija n. p. nogu kome (das Brechen, fractio. Rj.). — 2) radnja kojom tko prebija jedno za drugo (das Berechnen, compensatio. Rj.). — II. radnja kojom se tko prebija (od nemila do nedraga).*

prēbijati, prēbijām, v. *impf.* Rj. *pre-bijati. v. pf. prebiti. — I. 1) brechen, frango. Rj. prebijati nož, nogu, drvo itd. — 2) berechnen, compenso. Rj. prebijati jedno za drugo; kao naknagjati jedno drugim. — II. sa se, reflex. sich herumschlagen, circumvagor: Prebijaj se od jele do jele. Rj. *vidi tučvati se, potučati se. — Da se bijem i prebijam od nemila do nedraga kao voda o bregove. Npj. 1, 139.**

prēbirāč, prebirāča, m. *kaji prebira*: Ko traži *prebirač*, nagje otirač. Posl. 157. (Ko traži [kao?] *prebirač*, nagje otirač. *vidi* izbirač, obirač, probirač.

prēbirānje, n. *das Ueberklauben, Ueberlesen, per-purgatio*. Rj. *verb. od prebirati. radnja kojom tko prebira što.*

prēbirati, prēbirām, v. *impf. überlesen, überklauben, per-purgo*. Rj. *pre-birati. v. pf. prebrati. — Ako reče da je pobišteš po glavi, obišti je, pa prebirajući njezine kose gledaj naći češ jednu dlaku crljenu kao krv. Npr. 123. Ko svojih posala nema, tugje prebira (ili pretresa). Posl. 153. Stade Luko prebirati vojsku: uze sebe čet'est konjika i stotinu mladijeh pješaka. Npj. 4, 265. sa se, pass.: Vunara, gdje se tuna pere i prebira. Rj. 80a.*

prēbiti, prēbijēm, v. *pf.* Rj. *pre-bitī. v. impf. prebijati. — 1) zerschlagen, zerbrechen, frango: nož, nogu, drvo, itd. Rj. — Opučiti, 2) slomiti, prebiti, n. p. kost. Rj. 466b. Ja potegnem sjekiricom, te im prebijem onu nogu. Npr. 161. Vuče se kao prebijena zmija. (Kad ko ide polako). Posl. 40. Ko kraće više nego može dokročiti, prebiče gnjatove. 144. Nema ni prebijena novca. 204. Udari ga (zmaja) teškom topuzinom, te mu prebi u ramenu krila. Npj. 2, 261. On sabljom vrancu odsiječe glavu, a sablju prebišī baci u Moravu. Npj. 1, XVI. Padne nauznako preko stolice i prebije vrat. Prip. bibl. 62. — 2) jedno za drugo, gegen einander berechnen, compenso. Rj. — I hiljadu posjekoše glavah, pa prebiše prve za potonje: po čet'est broje za jednoga, pravo nije, ma lijeka nije. A prebiše vojvodu Jakova za sestrića luda carevoga, za njega se prebiti mogaše. Npj. 5, 154. Vidi se otuda što je danak kralj Ostoja prebio za dug, koji osta Dubrovniku dužan pokojni kralj Tvrtko. DM. 235.*

prebivalište, *n.* mjesto gdje tko prebiva. vidi boravište, stanovalište. *isp.* stanište. *za nast.* *isp.* danište. u *Gucetića po zap. govoru* pribivalište, *n.* habitatio, domicilium. *Stulli. der Wohnort.*

prebivānje, *n.* das Wohnen, habitatio. *Rj. verb.* od prebivati, koje vidi. — Prve godine njegova prebivanja u gardi dogje mu otac. *Zitije 9.* Solomun govori o mudrosti. . . kako nema početka prebivanju njezinu u Boga. *DP. 322.*

prebivati, prebivām, *v. impf.* wohnen, habito, *cf.* živjeti, stajati. *Rj. isp.* i boraviti, sjedjeti 2, nastaviti. *v. impf.* prosti bivati. — *Dok mi, brate, skupa prebivamo i majka nam dvori upravljaje, tad se dvori naši bijelješe.* *Npj. 2, 634.*

prebjeći, prebjeġnēm (prebjeġgoh, prebjeġže, prebjeġgao, prebjeġgla), *v. pf.* fliehen, sich flüchten, fugio. *Rj.* pre-bjeći. vidi prebjeġnuti, prebjeġzati. *v. impf.* prebjeġgavati. — *Iz Srijema prebjeġgnu mlogi ljudi u Srbiju.* *Danica 3, 177.* Prebjeġe koji prebjeġgoše k njemu. . . odvede u Vavilon. *Jer. 39, 9.* *prelazno:* Dva prebjeġga goru prebjeġgoše. *Rj. 567a.*

prebjeġ, *m. der Flüchtling, der Flüchtige, profugus, cf.* uskok: Dva prebjeġga goru prebjeġgoše. Volim biti prebjeġ u kauru. *Rj.* pre-bjeġ, koji prebjeġgne kuda. *isp.* i bjega, i *syn.* ondje. — *Prebjeġe, što prebjeġgoše k caru,* odvede. *Car. II. 25, 11.*

prebjeġvānje, *n. verb.* od prebjeġgavati. *radnja* kojom tko prebjeġgava: I takovi su knezovi u Srbiji, zbog razliġnih ratova i prebjeġgavanja u Njemaġku, malo pomalo prava svoja pogubili. *Danica 2, 97.*

prebjeġavati, prebjeġāvām, *v. impf.* pre-bjeġgavati. *v. pf.* prebjeći, prebjeġnuti, prebjeġzati. — *Jednako su gjekoji znatniji ljudi prebjeġgavali preko Save i preko Dunava.* *Danica 2, 76.* *Koji su prebjeġgavali iz Bosne u primorje pod Mletaġku zaštitu.* *Npj. 1, XXXVIII.*

prebjeġnuti, gnēm, vidi prebjeći. *Rj. v. pf.* prebjeġnuti. vidi i prebjeġzati. *v. impf.* prebjeġgavati.

prebjeġzati, prebjeġžim, *v. pf.* pre-bjeġzati. vidi prebjeći, prebjeġnuti. *v. impf.* prebjeġgavati. — *Bjeġi ġeta uz Babu planinu. . . prebjeġzaše niz Babu planinu.* *Npj. 4, 59.*

preblijġdjeti, dīm, *v. pf.* erblassen, expallesco. *Rj.* pre-blijġdjeti, u jedan put postati blijġd. *v. impf.* preblijġgijvati.

preblijġgijvānje, *n.* das Blass-werden, pallor. *Rj. verb.* od preblijġgijvati. *stanje* koje biva, kad tko preblijġguje.

preblijġgijvati, preblijġgijvēm, *v. impf.* blass werden, pallesco. *Rj.* pre-blijġgijvati, s prekidom postajati blijġd. **prebol**, *m.* die Genesung, convalescentia: Ovo n'jesu rane od prebola. *Rj.* pre-bol, kad tko preboli *n. p. rana. isp.* preboljeti. — *Ej Bogdane, rano bez prebola!* *Herc. 63.* Nijesu mi rane od prebola, nego ġu ti sada umrijeti. 137.

prebolijġvānje, *n.* das Genesen, *zō* convalescere. *Rj. verb.* od prebolijġvati, koje vidi.

prebolijġvati, prebolijġvām, *v. impf.* genesen, convalesco. *Rj.* pre-bolijġvati. vidi prebaljati. *isp.* ozdravljati. *v. pf.* preboljeti. — *sa se, pass.:* Kaġu da se kolonoše lasno prebolijġvaju, i slabo ko umire od njih. *Rj. 294a.*

prebolkinja, *f.* (st.) koja je od prebola. — *Jesu li ti rane prebolkinje?* *HNpj. 4, 89.*

preboljeti, prebolim, *v. pf.* genesen, convalesco: Al' još nije rane preboljeo. *Rj.* pre-boljeti što, od ġega: ozdraviti, ostati od ġega. — *Ljuto me je zaboljela glava, ġini mi se, preboljet' je ne ġu.* *Npj. 1, 611.* A mene je zaboleda glava, a od srca preboleti ne ġu. 2, 26. Ja umrijev, ti prebolje, brate. 2, 45. Mijailo i Petar prebole rane, a Petrov ortak umre. Miloš 188. u ovom primjeru: Ako ga glava zaboleda, da Bog da, da ga preboli. *Npj. 1, 225* — ga pleonaštiġki?

prebor, *m.* Art Weberei, textura quaedam, *cf.* preborski. *Rj.* tkanje nekakvo. pre-bor. *isp.* prebrati.

preboraviti, vim, *v. pf.* durchleben, durchbringen, exigo (aevum). *Rj.* pre-boraviti. *v. impf.* boraviti.

preborski, adv. tkati, *cf.* prebor. *Rj.*

prebrājānje, *n.* das Ueberzählen, dinumeratio. *Rj. verb.* od prebrajati. *radnja* kojom tko prebraja što.

prebrājati, prebrājām, *v. impf.* überzählen, dinumero: Nego mrko prebraja gospodu. *Rj.* pre-brajati. *v. pf.* prebrojiti. — *Prebrajam stare dane i godine od vijekova.* *Ps. 77, 5.*

prebrānac, prebrānca, *m. t. j.* pasulj, eine Art Fisolengericht, cibi genus ex fabis. U Srbiji po selima kaġu (kao u šali) oġin grah (jer ga najviše jedu kalugjeri), a po varošima saganlija. *Rj.* vidi prebrati 2. — *Prebran grah* u Srbiji zovu seljaci oġin grah. *Rj. 481b.*

prebrati, preberēm, *v. pf.* *Rj.* pre-brati. *v. impf.* prebirati. — **1**) überklauben, überlesen, perpurgo. *Rj.* vidi preġistiti. — *Još je mnogo naroda; sved i ih na vodu, i ondje ġu ti ih prebrati.* *Sud. 7, 4.* Evo pretopiġu te, ali ne kao srebro, prebraġu te u peći nevolje. *Is. 48, 10.* — **2**) pasulj, mit Oel und Zwiebeln kochen, coquo fabas cum oleo et cepis et pipere. *Rj.* ugotoviti ga s uljem i s biberom.

prebrōditi, prebrođim, *v. pf.* durchwaten, vado transeo. *Rj.* pre-broditi, 1) preġaziti vodu na brodu, 2) na brodu (na lagji) prijeći vodu, prevesti se. *v. impf.* broditi. — *Zdravo care more prebrodio, te otide u Jerusalima.* *Npj. 3, 59.* Na ġuprij' ġu vodu prebroditi. 4, 212. A na njojzi nigġje broda nema, tu je Turġin tada prebrodio, gje je koji dospjeti mogao. Preko Drine malo ko prijeġe. 4, 259. Űze (Jakov) obje ŷene i prebrodi brod Javok. A po što njih uze i prevede preko potoka, preturi i ostalo što imaše. *Mojs. I. 32, 22.*

prebrōjiti, prebrojim, *v. pf.* überzählen, pernumero, dinumero. *Rj.* pre-brojiti. *v. impf.* prebrajati. — *I na teŷter vojsku prebrojio, izigje mu sto hiljada vojske.* *Rj. 224a.* Ako prebrojiš see izvore koliko ih ima u ovoj planini. *Npr. 100. sa se, pass.:* Umnoġiġu veoma sjeme tvoje, da se ne ġe moći prebrojiti od mnoġine. *Mojs. I. 16, 10.*

prebūjati, prebūjim, *v. pf.* (u Risnu) vidi pokipjeti. *Rj.* pre-buji lonac, mliġeko. *v. impf.* bujati.

preġijġditi, preġijġdīm, *v. pf.* übergiessen, transfundo. *Rj.* pre-ġijediti. *v. impf.* preġegjivati.

preġijġniti, preġijġnim, *v. pf.* überschätzen, nimium pretium statuo. *Rj.* pre-ġijeniti. po tumaġenju Njemaġkom i Latinskom preġijeniti što znaġi: preveliku mu cijenu udariti; a po primjerima: udariti ġemu cijenu uopġe. — *v. impf.* prosti ġijeniti. — *Dao na preġjenu, t. j. preġijenio.* *Rj. 584a.* Neka dovede k svešteniku ovna zdrava s cijenom kojom preġijeniš prijestup. *Mojs. III. 5, 18 (juxta aestimationem peccati; nach der Schätzung der Sünde).* Ako li bi zavjetovao ŷivinġe neġisto. . . neka ga preġijeni sveštenik, bilo dobro ili rgjavo; i kako ga preġijeni sveštenik, tako da bude. 27, 12 (statuet pretium; den Werth bestimmen).

preġiknuti, knēm, *v. pf.* vidi presahnuti: Uvenula ŷuta dunja, preġiknu ŷuber voda (Npj. 1, 361. *isp.:* Da je dunja uvenula, ŷuber voda presanula. 1, 362). *Rj.* pre-ġiknuti. *isp.* ġiknuti 2.

preġegjivānje, *n.* das Uebergiessen, transfusio. *Rj. verb.* od preġegjivati. *radnja* kojom tko preġegjuje što.

preġegjivati, preġegjijvēm, *v. impf.* übergiessen, abgiessen, transfundo. *Rj.* pre-ġegjivati. *v. impf.* prosti ġijediti. *v. pf.* preġijediti.

preġejena, *f.* dao na preġjenu, t. j. preġijenio, übertheuern, nimis magno pretio vendere. *Rj.* za znaġenje *isp.* preġijeniti.

precrpsti, *precrpēm*, *v. pf.* pre-crpsti, kao *crpući* *pronijeti što*: Moru i ribama još ne dadoše mira, nego misle da Harlemsko more *precrpu*. Priprava 19.

precvjetati, *tām*, *v. pf.* *verblühen, defloresco*. Rj. *precvjetati. v. impf.* *prosti* cvjetati. — Bogom sugjenil ma gde da si, pogji brzo za ovim vencem, jer će venac uvenuti a *moje lice precvetati*. Živ. 327.

prečac, *prečca*, *m. cf.* *naprečac*. Rj. *primjere vidi kod naprečac. isp.* *priječac. osnova u prijek*.

prečaga, *f.* Rj. *dem.* *prečazica*. — **1**) *das Querbret (in der Mühle), assis transversus*. Rj. *u vodenici*. — **2**) *u ljestava, die Sprosse, gradus, cf.* *prečanica, iglica*. Rj. *vidi i karva*. — Podložanj, drvo kao *prečaga* koje stoji poprijeko pod srčanicom. Rj. 521b. Raspon, u pluga ona *prečaga* iznutra više plaza. Rj. 641a. Daj da rečemo, da je prosvjeta kao ljestvica i da je na njoj *dvadeset prečaga*. Prvi čovjek uzevši se s Jevom za ruku podiže se na *prvu najdonju prečagu*... dok se na *dvadesetu* popnu. Priprava 134. Neki na *šesnaestoj prečazi* graniče sa svijem s varvarima. 136. — *prečaga* (osn. u *prijek*). Osn. 366. *riječi s takvim nast. kod brljaga*.

prečanica, *f.* (u C. G.) *vidi prečaga*. Rj. *osn. u prijek*.

prečasnost, *prečasnosti, f.* *osobina onoga koji je prečastan*. — Ja dolazim, da s *vašom prečasnošću* svršim jedan posao. Megj. 117.

prečatiti, *tim, vidi prečitati*. Rj. *v. pf.* *pre-čatiti. v. impf.* *prosti* čatiti; *slož. isp.* *prečitavati*.

prečazica, *f. dem.* od *prečaga*. Rj.

prečiniti, *prečiniš*, *v. pf.* *n. p.* *žito, nochmals reitern, percirbro*. Rj. *pre-činiti, kao jošte učiniti n. p. žito. v. impf.* *prečinjati*.

prečinjanje, *n. das nochmalige Reitern, cibratio iterata*. Rj. *verb. od prečinjati. radnja kojom tko prečinja n. p. žito*.

prečinjati, *prečinjām*, *v. impf.* *nochmals reitern, percirbro*. Rj. *pre-činjati, kao jošte činiti n. p. žito. v. impf.* *prosti* činiti 4. *v. pf.* *prečiniti*.

prečistiti, *stīm*, *v. pf.* *nochmals reinigen, perpurgo. cf.* *prebrati*. Rj. *pre-čistiti. v. impf.* *prečiščati, prečiščavati*. — Sažeći ću troske tvoje da te *prečistim*. Is. 1, 25. Da će i samoj nauci poslužiti osobito kao dobar, *prečišćen prilog* za podpun rječnik narodnoga jezika. Rad 5, 194.

prečiščanje, *n. das Reinigen, purgatio*. Rj. *verb. od prečiščati. radnja kojom tko prečišća što. vidi prečiščavanje*. — Da mu (narodu) dam jednu silu više za snaženje i *prečiščanje istoriske svesti*. Zlos. 287.

prečiščati, *prečiščām*, *v. impf.* *reinigen, purgo*. Rj. *pre-čiščati. vidi prečiščavati. v. impf.* *prosti* čistiti 4. *v. pf.* *prečistiti*.

prečiščavanje, *n. vidi prečiščanje*.

prečiščavati, *prečiščāvām*, *v. impf.* *pre-čiščavati. vidi prečiščati. v. pf.* *prečistiti*. — Jefto Savić otide sa još jednijem savjetnikom, da *prečiščavaju* i raspravljaju *nekakve račune* s onostranskijem trgovcima. Sovj. 79.

prečitati, *tām*, *v. pf.* Rj. *pre-čitati. vidi prečatiti. v. impf.* *prečitavati*. — **1**) *überlesen, relego*. Rj. — Kad koji gjak izučii i *prečita nekoliko puta časlovac*, onda uzme psaltir. Rj. 842a. — **2**) *vas dan je prečitao, lesen den ganzen Tag hindurch, per totam diem legit*. Rj. *kao čitajući preboraviti dan*.

prečitavanje, *n. das Ueberlesen, relectio*. Rj. *verb. od prečitavati. radnja kojom tko prečitava n. p. knjigu*.

prečitavati, *prečitāvām*, *v. impf.* *überlesen, relego*. Rj. *pre-čitavati, n. p. knjigu; i n. p. vas dan, kao čitajući boraviti vas dan, prema v. pf.* *prečitati*.

prečer... *vidi pretjer*... Rj.

prečeti, *vidi -pregnuti*.

prečutjeti, *prečūtīm*, *v. pf.* Rj. *pre-čutjeti. vidi premučati. v. impf.* *čutjeti*. — **1**) *verschweigen, reticeo*. Rj. *što, ne reći, ne kazati ga*. — **2**) *n, p.* *prečutio*

čitav dan, hindurch schweigen, taceo. Rj. *čuteći preboraviti čitav dan*.

pred, 1. preda, vor, ante. Rj.

1. praepos. složeno *ispred, spred, koje vidi*. — **1**) *sa akus.* — **a**) s ovijem *prijedlogom riječ u četvrtom padežu* pokazuje, da je ono što sama znači, *prednjom stranom obrnuto mjestu* koje se primicanjem zauzima: *Pred kuću; pred Boga; preda me*. Rj. *Izigu s vojskom preda njih*. Npr. 35. *Dozove ga preda se*. 50. *Ugleda ga kroz pendžer careva kći, pa zapovedi momcima te ga prevezu i dovedu preda nju*. 61. *Doć će sunce i pred naša vrata*. Posl. 69. *Pred kuma*. (Dobro, da se može *pred kuma* iznijeti). 260. *I dogji mi doveče svekrvama pred oči*. Npj. 1, 180. *Pred mene ili preda me, pred tebe ili preda te, pred sebe ili preda se; pred njega (preda nj, preda njga), pred nju (preda nju), pred njih (preda njih)*. Rj.¹ L. — **b**) ovo se značenje može *pronijeti na vrijeme*, pokazujući da što biva *prije njega*; a vrijeme može se kazati nečim što je u njemu: *Pred večeru* svi se mole zajedno: muškarci (po što se umiju; jer se obično svagda *pred jelo* umivaju po rukama) stanu *naprijed*. Rj. 366b. *Pred zoru* se mrzne. Posl. 269. *Pred noć* tikve cvjetaju. 269. *Šećerli mu kavu iznijela i pred kavu žeženu rakiju*. Npj. 2, 46. Da je tako i prije bilo *pred rat*. Danica 3, 178. *Adventus, četiri nedjelje dana pred božić*. Daničić, ARj. 33b. *Molitve koje se čitaju pred krštenje*. DP. 315, *isp.* *Sint.* 528. — **2**) *s instrum.* — **a**) s ovijem *prijedlogom riječ u šestom padežu* pokazuje, da je ono što znači sama, *prednjom stranom obrnuto mjestu* na kome što biva, ili da je na redu prije čega: *Pred kućom; pred Bogom; preda mnom*. Rj. *Premudri Solomun jedno u razgovoru reče pred materom svojom da se svaka žena može prevariti*. Npr. 157. *Jedna palica ni pred carem ne gori*. Posl. 112. *I pred njim se pokloni*. Npj. 1, 122. *Klekni, rano, pred njim na koljena*. 1, 626. *Pred četom* je junak arambaša. 2, 77. *Ne mogoše se više držati pred neprijateljima svojim*. Sud. 2, 14. — **b**) red je i ovdje, gdje pokazuje vrijeme: *Osım pravoga barjama (pred kojim se posti)*. Rj. 16b. *Gjetinci, nedjelja pred matericama*. Rj. 149a. *On, gotovo pred svršetkom vlade svoje, knezove nazove kapetanima*. Rj. 278b (*za ovo nema potvrde ni u narodnom govoru ni u Daničića. isp. u ovom dogagjaju pred s akus. poviše pod 1b*). *isp.* *Sint.* 594.

II. adv. u riječima: *pred što će, vidi prije*. — Pa su ljudi, *pred što će* Turci obladati ovom zemljom, natrpali u njega (u grad) pušaka i topova. Rj. 281b. *Uvodnica čela, koja pred što će se čele rojiti, izigje iz košnice*. Rj. 766a. *Već si mu vidio slavni ulazak u Jerusalem pred što će stradati*. DP. 317. *Isus pred što će posljednji put poći u Jerusalem, uze Petra*. Prip. bibl. 140.

2. prēda, f. *vidi prelja* (u govoru ja nijesam nikad čuo, do u ovoj posloviči: *Sjetila se preda kudjelje uoči nedjelje*, (a u ovoj posloviči slušao sam i *prelja* mjesto *preda*). (Posl. 287). Rj.

predahnuti, *predahnēm*, *v. pf.* *aufathmen, respiro*: ko će izbrojiti stotinu, da ne *predahne?* *cf.* *predušiti*. Rj. *pre-dahnuti. vidi i predanuti. v. pf.* *je i prosti dahnuti. v. impf.* *predisati*.

predaja, *f. die Uebergabe, deditio*: išao (u. p. hajduk) *na predaju*. Rj. — Da me care zove *na predaju*. Npj. 2, 280. *Taka se predaja često dogagja*. Danica 2, 94. Da ne bi Turci iz grada poznali i *od predaje natrag udarili*... i razgovor *o predaji* s Turcima da povede. Danica 3, 180. *pre-daja. isp.* *predati. takve riječi* *izdaja, odaja, prodaja, udaja*.

predak, *prētkā*, *m. ponajviše u pl. stari, koji su živjeli pred nama; die Vorfahren, majores, patres. isp.* *djed, pradjed*. — Koje ti je moj veliki *predak*... za trud obrekao. Šeep. mal. 17 (*isp.* *prethodnik*). *Kakvu predci* vaši zadobiše nečuvenu slavu. 126. *Spomen'te*

se vakijeh *pretkova*. 127. Odmah preseku veze sa svojim *pretcima*. Megj. 124. Opojen slavom svojih *davnih predaka*. Zlos. 96.

predaniti, *prēdānīm*, v. pf. *den Tag zubringen*. Rj. pre-daniti, dan preboraviti. v. impf. daniti, danovati. — I *subotu onjce predanio*. Npj. 4, 304. Da m' je š njime noću prenočiti ali *ljetni danak predaniti*, ja bih dala butum ruho moje. Herc. 201. *Predanivši tu jedan dan*. Žitije 40.

prēdānōst, *prēdānosti*, f. *vidi* odanost. *die Ergebenheit, obsequium, observantia; stanje onoga koji je kome predan (predao se, kao na službu, umno)*. — Vaša hrabrost od pantivijeka i *predanost vaša* nepokretna posestrimi *Rusiji*. Šćep. mal. 125. *Predanost joj našu čistu kaži*. 132.

prēdānuti, *prēdānēm*, *vidi* predahnuti. Rj. pre-da(h)nuti. u *krajevima gdje se glas h ne čuje u goru*. v. pf. je i *prosti* danuti. v. impf. *predisati*.

prēdānje, n. *die Furcht, trepidatio. verb. od prēdati. stanje koje biva, kad tko prēda*.

prēdati, *prēdām*, v. pf. Rj. pre-dati. v. impf. *predavati*. — I. 1) *übergeben, dedo*. Rj. — Plaćaju popu po nešto za leturgiju, pa kad koji plati, onaj se dan kaže da je *on popu leturgiju predao* i ona se leturgija zove njegova. Rj. 326a. Car još za života svoga *preda Čeli carstvo*. Npr. 207. Da sam htela na konja primati, *te vas ne bi predala u Turke*. Npj. 3, 38. Vera ne podnosi, da brat brata *preda dušmaninu u ruke*. Danica 5, 37. *Predadu Turcima molbu*. 5, 39. Pa *mu onda preko V. Popovića predadu one akte*. Miloš 170. Pa *če ga selo uhvatiti i sudu predati*. 181. Pošto je ovo već napisano i u *stampariju predato*, primio sam . . . Pis. 39. A on da je *preda iz ruke u ruku A(leksandru?)*. Straž. 1886, 864. Kad ču Isus da je *Jovan predan*, otide u Galileju. Mat. 4, 12. *Predat će brat brata na smrt*. 10, 21. Tada *če vas predati na muke*. 24, 9. *Isusa šibavši predade da se raspe*. 27, 26. Koji svoga sina ne poštedje, nego *ga predade za sve nas*. Rim. 8, 32. *sa se, pass.*: *Po tom se Moler vezan predapaši u zatvor*. Miloš 138.

— 2) *zur Uebergabe nöthigen, adigo ad deditioem*. Rj. *predati koga, kao natjerati ga da se predi*. — Posle Miloš *preda Mutapa i Lomu, i Drinčića*, i tako predajuć i umirujuć narod otide u Beograd. Miloš 55. Dade mu (Milošu) ovaku veru: *koga god on predi* i uzme na veru, da mu ne će ni dlaka s glave polećeti . . . I tako najpre *preda petoricu* od znatnijih kolovogja ondašnje bune. 62. Ovi su Turci bili u takoj nevoji, da ih je onaj dan mogao *predati* kakogod one u Batočini; ali on ne htjedne, nego ih lepo ispusti s oružjem i sa svim njihovim imanjem. 113. — II. *sa se, reflsks. predati se, predam se, v. r. pf. sich ergeben, dedo me*. Rj. — Tek izusti, on dušu ispusti, *predade se* na tome svijetu. Npj. 5, 4. Onda *se Srbi predadu na veru*. Miloš 36. Bolje nam je svima izginuti, nego se *Turcima u ruke predati*. Sovj. 68. *Da se dvor predi na ugovor*. Žitije 78. *Poslušaste od srca tu nauku kojoj se i predadoste*. Rim. 6, 17. Da bi se *predali* sa svijem duhovnome razmišljanju. DP. 93.

prēdati, *prēdām*, v. impf. (po zap. kraj.) *sich fürchten, trepido*. Rj. značenje (korijenu) trzati se: *prēdati, prēnuti se*. Korijeni 297. — I *pas predi* kad se mačka (ili na nj) krivo gleda. DPosl. 30.

prēdāvānje, n. *die Uebergabe, deditio*. Rj. *verb. od I. predavati, II. predavati se*. — I. 1) *radnja kojom tko predaje kome što*: Usmenim pripovijedanjem od koljena na koljeno, i to se zove tradicija (*predavanje*). Priprava 173. — 2) *radnja kojom tko predaje koga*. — 3) *radnja kojom tko predaje (uč) n. p. gramatiku*. — II. *radnja kojom se tko predaje kome ili čemu*.

prēdāvati, *prēdājēm*, v. impf. Rj. pre-davati: jer se ne govori *predavam* i *predavaju*, nego *predajem*

i *predaju*. Odg. na sit. 18; *ali po zapadnim krajevima govori se i predavam, predavaju. isp. Obl. 108. v. pf. predati*. — I. 1) *übergeben, dedo*. Rj. — Ali volim da u ognju gori, nego da *me predaje u Turke*. Npj. 3, 44. Cesto sudije *trgovačke raspre predaju najpre trgovcima na sud*. Miloš 192. *Njemu su starješine predavale račune od različenijeh troškova*. Sovj. 11. *sa se, pass.*: *Sim čovječij predaje se u ruke grješnikā*. Mat. 26, 45 (*tradetur, wird überliefert*). — 2) *zur Uebergabe nöthigen, adigo ad deditioem*. Rj. *predavati koga, kao nagoniti ga da se predi*: Samo da se *predi* i da pomogne *narod predavati* i umiriti . . . Posle Miloš *predi Mutapa i Lomu, i Drinčića*, i tako *predajuć i umirujuć narod* otide u Beograd. Miloš, 55. — 3) *predavati nauku kakvu, kao učiti; vortragen, vorlesen, trado, praefatio*: Jugović iz početka nije *predavao ništa drugo osim istorije i računa*. Sovj. 82. *sa se, pass.*: 519. *Niti im se predaje koji drugi jezik*. Rad. 15, 183. — II. *sa se, reflsks. sich ergeben, dedo me*. Rj. — *Narod se predaje* ne bi li mu roblje ostalo. Miloš 54. *Kolovogje stanu se predavati*. 65. *Jer se Paris predaje na ugovor*. Žitije 77.

prēdēnce, n. (u Dubr.) *Art Pflanze (Seide, Flachsseide*. Rj.³), *herbae genus (cuscuta L; vidi vilina kosa)*. Rj. *biljka*. — *prēdēnce* (osn. može biti u partic. *preden*). Osn. 345. *takva dem. kod burence*.

prēdēnje, n. *das Spinnen, netio*. Rj. *verb. od prestiradnja kojom tko prede što*. — Osim sukanja ili *predenja* ima još jedan način a to je samo pritiskivanje. Priprava 141.

prēderati, *prēderēm*, v. pf. *vidi* predrijeti. Rj. *prederati*. v. impf. *predirati*.

prēdglasnica, f. *koja naprijed oglašuje što; die Vorherverkünderin, praenuncia*: (Ova srećna bitka, koja je Napoleona opet bila natrag povratila, i tako bila *prēdglasnica* pobeđe Kulmske. Žitije 33. *prēdglasnica. isp. glasnica*.

prēdgvōr, m. (u loc. *predgovōru*), *die Vorrede, praefatio*: Mjesto *predgovora*. Pravi *predgovor k ovomu izdanju* moći će se napisati . . . Može biti da bi najpametnije bilo *našampati* h svuda, a u *predgovoru kazati*, kako se gdje po narodu izgovara. Npj. 1, V. *Predgovor arhiepiskopa Nikodima k tipiku*. DRJ. 1, VIII. *pred-govor. za akc. isp. dōgovōr, loc. dogovōru*.

prēdgragje, n. (akc. Rj.³ XXXVII). *pred-gragje, što je pred gradom; die Vorstadt, suburbium, vidi podgragje, zagragje*. — Ako je sprava u *predgragju*, ovi što idu s koševima metali su i puške kad dogju pred kuću. Rj. 704b. U Dubrovniku za vremena republike išla su uz mesojegje *po gradu i po njegovijem predgraggjima* čoroje, vila i turica. Živ. 19. Vrsinje, Dračevica, *predgragje dubrovačko*, morskā obala. DM. 205. *može biti da je riječ predgragje bez nevoje načinjena po Njemačkoj Vorstadt od čovjeka koji je Vuku poslao članak »sprava«, pa je zato i nema u Vukovu rječniku u redu azbučnom*.

prēdijēvānje, n. *Namenwechsel, nominis mutatio*. Rj. *verb. od predijevati. radnja kojom tko predijeva ime*.

prēdijēvati, *prēdijēvām*, v. impf. t. j. *ime, einen andern Namen annehmen, nomen mutare*. Rj. *predijevati. v. pf. predjenuti, predjesti, predjeti*. — Najviše žene djeci svojoj *predijevaju imena* i to ili od milosti ili kad što vraćaju. Rj. 570b.

prēdika, f. (u vojv.) *die Predigt, sermo. cf. poučjenje*. Rj. *riječ postala od Njem. Predigt. vidi propovjed*. — *Izgovori čitavu prēdiku*, kako se Srpski spisatelji dijele po tome na dvoje. Pis. 28.

prēdikaonica, f. *die Kanzel, cathedra, suggestum*. Rj. *vidi* propovijedaonica.

prēdikāt, *prēdikāta*, m. *vidi* prirok; *das Prädicat, praedicatum*: Ono se prvo zove subjekt ili podmet a drugo *prēdikāt* ili prirok. Sint. 1.

predikātor, *m. der Prediger, praedicator*. Rj. koji predikuje. *vidi* propovjednik.

predikātorov, *adj. des Predigers, praedicatoris*. Rj. što pripada predikatoru. *vidi* propovjednikov.

predikātorski, *adj. Prediger-, praedicatorius*. Rj. što pripada predikatorima ili predikatoru kojemu god. *vidi* propovjednički.

prèdikovānje, *n. das Predigen, praedicatio*. Rj. *verb.* od predikovati, koje *vidi*. *vidi* propovijedanje.

prèdikovati, prèdikujēm, *v. impf. predigen, praedico (sacra)*. Rj. od Lat. praedicare, Njem. predigen. *vidi* propovijedati. — Kad lisica predikuje, pazi dobro na guske. Posl. 118. Da je pametan čovek, ne bi on Vlačku predikovao, nego bi mu prva riječ bila: kamo Draginja? Nov. Srb. 1817, 502. Po tom je nastavio predikovati o imenu Slovara. Straž. 1886, 1288.

predio, predjela, *m. vidi* predjel.

prèdirānje, *n. das Durchreißen, dilaceratio*. Rj. *verb.* od predirati. radnja kojom predire što.

prèdirati, rēm, *v. impf. entzweireißen, dilucero*. Rj. pre-dirati. *v. pf.* prederati, predrijeti.

prèdisānje, *n. der Athem, respiratio*. Rj. *verb.* od predisati. radnja kojom tkō predāše.

prèdisati, prèdišēm, *v. impf. Athem holen, respiro*. *cf.* predahnuti. Rj. pre-disati. *vidi* predušivati.

prèdivo, *n. der Flachs, die Wolle (österr. das Spinnhaar), pensum lini, lanæ*. Rj. — od osn. koja je u prestu. riječi s takim nast. kod jedivo.

predjel, *m.* pred-jel, kao da je prva pola po istočnom govoru a druga po južnome. *vidi* prijedjel. ako je tako, akc. je predjel. *nominativ* može biti i predio, *gen.* predjela. *isp.* rázdio, rázdjela. *vidi* i kraj 2, meteh, die Gegend, Landschaft, regio: Drina izvire u Ercegovini, u predjelu Pivi. Danica 2, 34. Da obigjem najprije sve predjele naroda Srpskoga. 3, 1. Ni jedan narod ne govori svud jednako, nego u svakom gotovo predjelu nalazi se, gdi manja gdi veća, razlika u govoru. Spisi 1, 78. Radi kršna njihova predjela. Šćep. mal. 74.

predjelnī, *adj.* što pripada predjelu. za obličje *isp.* nerazdjelni. — Dok narod nema osobitoga književnoga jezika, dotle ne može imati ni predjelnijeh riječi, koje se u knjigama ne mogu upotrebljavati. Pis. 75. Onda će se tek moći kazati koje su riječi svega naroda, koje li su predjelne . . . mogli bismo mnoge prave narodne i općene riječi oglasiti za predjelne, a predjelne za općene. 76. Ova ista po predjelu razlika ima i u Srpskom jeziku, i po njoj se može razdijeliti Srpski jezik na 3 predjelna narječja. Spisi 1, 78.

prèdjenuti, prèdjesti, prèdjeti, prèdjenēm (prèdjedēm), *v. pf.* ime, den Namen ändern, muto nomen. Rj. pre-djesti ime, promijeniti. za predjenuti *vidi* pregenuti. Rj. ¹ *v. impf.* predijēvati. — Starješina nad dvoranima predje im imena, i Danilu nadje ime Val-tazar, a Ananiji Sedrah. Dan. 1, 7.

predlāgānje, *n. verb.* od predlagati. radnja kojom tkō predlāže što. — Poslije dugoga prepiranja društvo mjesto svega moga predlaganja pristane na to, da . . . Pis. 30. Na predlaganje sveštenstva. VLazić 1, 2.

prèdlāgati, prèdlāžēm, *v. impf. pred-lagati, vorschlagen, einen Vorschlag thun, propono*. *v. pf.* predložiti. — Pomislivši, da ja predlāžem da društvo piše Srpsku Gramatiku. Pis. 24. Može biti da bi se primilo od riječi od riječi ono, što sam predlagao, t. j. da članovi društva upravo uče Srpski. 30.

prèdlog, *m. vidi* prijedlog.

prèdlōžiti, prèdlōžim, *v. pf. pred-ložiti, vorschlagen, etwas in Vorschlag bringen, proponere*. *v. impf.* predlagati. — Miloš predložī Turcima, da ostave top a s oružjem da izigju. Miloš 112. Predložī Ruski car Nikola Turskome dvoru tri člana, koji mogu održati mir izmegju Turske i Rusije. 150 (član = articulus).

Pristanu svi . . . kao što sam od prilike predložio. Odg. na ut. 26.

prèdmet, *m. vidi* objekat. objectum, Gegenstand. — Filologija je predmet o kom svi Srbi rado govore. Megj. 313. S toga si i morao onako brzo prelaziti s predmeta na predmet. Zlos. 30. Ženski ručni rad zadovoljio je ljude kao i svi drugi predmeti. 323. pred-met. za obličje *isp.* podmet.

prèdnjāčēnje, *n. das Vorangehen, anteitio*. Rj. *verb.* od prednjačiti, koje *vidi*.

prèdnjāčiti, prèdnjāčim, *v. impf. vorangehen, praeco*. Rj. kao prednjak biti, naprijed ići. — Onamo i popovi idu u četu i kao glavari valja da prednjače, a gdje koji su i narodne starješine. Rj. 541a. Koji je u njoj (u jednoj od naturalnih nauka) svega dugoga vijeka svoga prednjačio. Rad 9, 191.

prèdnjāk, *m.* Rj. osn. u prednji. — 1) *n. p.* vo u plugu, der vordere (Ochs) am Pfluge, bos anterior. Rj. kako se kaže: prednjak *n. p.* vo, prednjak je svaki koji je prednji, *n. p.* čovjek, konj, i t. d. — 2) ne dadu prednjaci (kad čovjek što jede prije ručka pa ne može da ruča). (Posl. 197). Rj. — 3) prednji zub: Pasjak 2, jedan od ona dva zuba što su izmegju prednjākā i kŭtnjākā (s obje strane i odozgo i odozdo). Rj. ² 505b. der Vorderzahn, dens prior. *isp.* prednjak 2.

prèdnji, *adj. der vordere, anterior*. Rj. suprotno stražnji, zadnji. — Vratila su dva: prednje, na koje se navija platno, i stražnje, na koje je navijena pregja. Rj. 73a. Da ne bi prednjih zuba, ode preko devet brda. Posl. 52. Prednje propuštavam, a zadnje hitamo. DPosl. 100. Obale magarca na zemlju, te mu jedan sveže prednje noge, a drugi stražnje. Danica 3, 236. Vidim lonac gdje vri, i prednja mu je strana prema sjeveru. Jer. 1, 13.

prèdnjica, *f. vidi* lepinja. Rj. nekakav hijeb uzak i dug.

prèdobijānje, *n. vidi* pridobijanje.

prèdobijati, prèdobijām, *v. impf. pre-dobijati. vidi* pridobijati, gewinnen, vinco. za potvrdu *isp.* pridobiti i predobiti.

prèdōbiti, prèdōbijēm, *v. pf. pre-dobiti. vidi* pridobiti, spodobiti, gewinnen, vinco; *v. impf.* predobijati. — Što za fajdu, dragi pobratime! ko će carsku silu predobiti? Npj. 5, 141. sa se, *pass.*: Kako se predobi Sisah i uze se hvala sve zemlje? Jer. 51, 41.

prèdohrana, *f. pred-o-hrana. isp.* predohraniti. Praeventiv-Massregel, Praeservativ-Mittel, praecautio. — Kako li bih se radovao svakoj predohrani od vštica. Zlos. 122.

prèdohrániti, prèdohránim, *v. pf. pred-o-hraniti, kao u naprijed ohraniti što oda zla kakova. praeserviren.*

prèdohranjivānje, *n. verb.* od predohranjivati, koje *vidi*.

prèdohranjivati, prèdohranjujēm, *v. impf. predohranjivati, kao u naprijed hraniti (čuvati) što oda zla kakova; praeserviren. v. pf. predohraniti.* — Ne treba uzimati nikakvih lekova koji božem predohranjuju. Mil. 86.

prèdoje, *m.* ime muško. Rad 26, 56. *hyp.* od Predis(l)av. takca *hyp.* kod Blagoje.

prèdōljeti, prèdōlim, *v. pf. pre-doljeti kome ili čemu, kao odaprijeti mu se, nadvladati, svladati ga. vidi* nadoljeti, odoljeti. — K njoj dolazi sveti Jovo, pak se Gospi smjerno moli: »Nemoj, Gospo, sveta Gospo! nego da bi predoljela žalosnome srcu tvome; da na noge ti ustaneš. Herc. 329.

prèdomisliti se, slīm se, *v. r. pf.* (u Srijemu) *vidi* premisliti se. Rj. pre-do-misliti se. *v. impf.* predomišljati se.

prèdomišljānje, *n. vidi* premišljanje. Rj.

prèdomišljati se, prèdomišljām se, *v. r. impf.* (u

Srijemu) *vidi* premišljati se. Rj. pre-do-mišljati se. *isp.* omišljati se. *v. pf.* predomisli se.

predračun, predračuna, *m.* pred-račun, *der Voranschlag*: Da ti udešavaš predračun. Pom. 106.

Pređrąg, *m.* ime muško. Rj. Pre-drag, *u pjesmi se mijenja i kao odregjeni pridjev*: Pređrag i Nenad. Npj. 2, 75 (natpis). Ne budali mlagjani Nenade! ja sam tebi braca porodila, *Pređragoga* tvog brata rognog. 2, 77. Glas dopade *Pređragom* junaku: »Zle ga seo, *Pređrag* arambaša. 2, 79. — Pre-drag, *za drugu polu isp.* Voj-drag, Vug-(Vuk)-drag.

predrasuda, *f.* pred-ra(z)-suda. *isp.* rasuditi; *das Vorurtheil, praedjudicium, opinio praedjudicata, praesumta*. — Ono društvo odobranih duša koje, preko svijtu današnjih *predrasuda* i sebičnih interesa, jasno vide prave potrebe svoga naroda. Zlos. 166.

predrijeti, pređrēm (pređr'o, pređrfla), *v. pf.* Rj. pre-drijeti. *vidi* prederati. *v. impf.* prederati. — **1)** *zer-reissen, lacero, perrumpo*. Rj. — Gontunar, kila ili guka koja se kome na tijelu ispenje pa se od nje umre, za to ima i kletva: *Gontunar te pređr'o!* (Posl. 43). Rj. 94b. Jedno dijete, koje bješe uzjahalo na štap pa trče po dvoru . . . kad dogje (čook) k njemu, on stane lijepo sa svojim konjem . . . pa se onda okrene, i čooka malo *predre krujem štapa preko nogu*, i stane opet trkati po dvoru. Npr. 154. — **2)** *pređr'o* preko potoka, *er ist durchdrungen durch das Thal, perrupit*. Rj. (*ovdje je potok 2, tjesna prodol*).

predručak, pređručka, *m.* (u Risnu) *vidi* doručak. Rj. pred-ručak, *jelo pred ručak. vidi i ručak* 2. — Kada vidjeh Turke, i njihovu silu kolika je, tad pomislih čisto u pameti, da im u vas ni *predručak* nije. Šćep. mal. 90.

predrugojáčiti, predrugojáčim, *v. pf.* ändern, im-muto. Rj. pre-drugojáčiti što, učiniti da bude drugo-jačije. *vidi* preinačiti. *v. impf.* preinačivati.

predsjedatelj, *m.* (pidsjedatelj. *iz Rus.* Stulli) *vidi* predsjednik, Praesident, praeses: Slušajući sudije . . . *Predsjedatelj*, budući veliki veseljak, neiskazano se obraduje ovoj zgodi. Danica 2, 127. Novak Marković bio predsjedatelj magistrata Smederevskoga. 4, 27. — *riječi s takim nast. kod* boditelj.

predsjednik, *m.* *vidi* predsjedatelj, Praesident, praeses: Bio je *predsjednik velikoga suda*. Sovj. 58. Kara-Gjorgijje ga postavi za *predsjednika u Biogradskom sudu*. 83. Koji je bio i *predsjednik tome vijeću*. DM. 342.

predsoblje, *n.* pred-soblje, prostorija pred sobom; *das Vorzimmer, die Antichambre*. — Ja ih ispratih u *predsoblje* . . . eto zaboravio u sobi. Megj. 324.

predstaviti, vīm, *v. pf.* pred-staviti, vorstellen, repraesentare. *v. impf.* predstavljati. — Da bi svi naši čitatelji lakše sebi mogli predstaviti gdje je Boka, pobrojicemo . . . Kov. 27. *Misli, koje sam se usudio preko Vašega Visokorodija predstaviti društvu*. Pis. 22. Kakogod što spisatelj najprije valja da *predstavi u umu svome, šta će pisati*; tako valja da *predstavi, i kako će pisati*. 67. *Eda će Arsa one razvaline molovati? Ja ću naći ovdje Nijemca, ali mislim da bi ono Srbliin bolje predstavio*. Straž. 1886, 703. U tom pismu *predstavite vašu nuždu i potrebu*. 1886, 1449. Izvedavši Emanuel ove svoje robove iz varoši, odmah pošalje svoga agjutanta, da traži Blihera, da mu ih *predstavi*. Žitije 52. Vukov Rječnik je jedina knjiga u kojoj je najšire predstavljeno naše narodno jedinstvo. Zlos. XII. *sa se, refleks.*: Imao je sreću *predstaviti se Erc-Ercogu Karlu*. Žitije 82.

predstavljanje, *n. verb.* od predstavljati. *radnja* kojom tko predstavlja (kome) što.

predstavljati, vljām, *v. impf.* pred-stavljati, vorstellen, repraesentare. *v. pf.* predstaviti. — Ikona koja predstavlja svetoga Aleksandra. Nov. Srb. 1817, 780. *Vidi se, da je on kao korpusni komendant, triput predstavljao, pa ništa!* Žitije 55 (*isp. kod predstaviti*:

U tom pismu *predstavite* vašu nuždu i potrebu). Crnogorci . . . Držeći se svoje vjere i svega rodnoga, oni svagda dostojno predstavljahu svoje stare. DM. 104. Starješina, koji se nikako ne odvajše od rodbine predstavljajući sobom cijelu kuću. 296. *sa se, pass.*: U pomenutim romanima predstavlja se čovek kao što jest. Nov. Srb. 1817, 509.

predstavljénje, *n.* iz Rusk. propositio. Stulli. *verb.* od predstaviti. *djelo* kojim se što predstavi. *isp.* prozba. — Da se uvaži predstavljena i molbe naroda Srpskoga. Miloš 151 (predstavljenije, *sa starijim nast. die Vorstellung, Repräsentation*).

predstavnik, *m.* koji predstavlja koga ili što; *der Repräsentant*: Knez Gjurgaj, po svoj prilici takogje predstavnik staroga života slovenskog. DM. 291. Patrijarsi Carigradski, Aleksandrijski . . . *predstavnici pravoslavne istočne katoličke crkve*. DP. 238. Sastao se s učiteljima, predstavnicima narodne prosvjete. Zlos. 147.

predurati, rām, *v. pf.* *vidi* pretrpjati. Rj. pre-durati. *v. impf.* durati.

pređušak, pređuška, *m.* *das Aufathmen, respiratus*: popiti čašu bez pređuška, *ohne aufzuathmen, uno spiritu*. Rj. pre-đušak, *kad se pređuši, predahne. vidi* dušak, odušak. *isp.* hāk.

pređušiti, pređušim, *v. pf.* aufathmen, respiro: možeš li popiti ovu čašu da ne pređušiš? *cf.* dušak, pređahnuti. Rj. pre-đušiti. *v. impf.* pređušivati. *isp.* pređušak.

pređušivānje, *n.* *das Aufathmen, respiratio*. Rj. *verb.* od pređušivati. *radnja* kojom tko pređušuje.

pređušivati, pređušujēm, *v. impf.* aufathmen, respiro, *cf.* pređisati. Rj. pre-đušivati. *v. pf.* pređušiti.

pređušće, *n. verb.* od pređuzeti. *djelo* kojim se što pređušuje; *die Unternehmung*. — Ovom korisnom pređušću želimo svaki napredak. Megj. 259.

pređužeti, pređužēm, *v. pf.* pre-žeti što. *v. impf.* pređužimati. *unternehmen, suscipere, aggredi, moliri*: Ni iz kakve moje koristi nijesam ja ovo *djelo pređužeo*. Spisi 1, 5. Ja sam takovi Rječnik pređužeo, i već skupio. 1, 93.

pređužimāč, pređužimāča, *m.* koji što pređužima; *der Unternehmer*: Da se bune radenici na gvozdenom putu, i da su seljaci ubili nekog pređužimāča. Pom. 109. I solidnost robe, i čestitost gospode pređužimāča pobuguju nas, da . . . Megj. 259.

pređužimānje, *n. verb.* od pređužimati. *radnja* kojom tko pređužima što; *das Unternehmen*.

pređužimati, mām (mljēm), *v. impf.* pre-đužimati što; *unternehmen, suscipere, aggredi, moliri. v. pf.* pređužeti. — *Pređužimati put*. Nov. Srb. 1817, 778. Ljudi toliku masu poslova pređužimlju i svršavaju. Zim. 321.

pređužimljiv, *adj.* koji rado pređužima posao kakav; *unternehmend, unternehmungslustig. poterda u imenici* koja ide.

pređužimljivost, pređužimljivosti, *f.* osobina onoga koji je pređužimljiv; *der Unternehmungsgeist*. — Dubrovčani pokazahu pređužimljivost kakvom su se mogli hvaliti tek najnapredniji narodi. Zlos. 116.

predvājānje, *n.* Rj. *verb.* od predvājati. — **1)** *radnja* kojom tko predvāja što (*das Abtheilen in zwei Theile, divisio in partes duas*. Rj.). — **2)** stanje koje biva kad što predvāja (*prestaje*), (*das unterbrechen, intermissio*. Rj.).

predvājati, predvājām, *v. impf.* Rj. pre-dvājati. — **1)** *in zwei Theile theilen, dimidio*. Rj. kao dijeliti na dvoje. *isp.* razdvājati. *v. pf.* predvojiti. — Na alaje predvājahu Turke. Npj. 4, 377. Ugje u sobu gde su majstori razapinjali tapete, te sobu predvājali. Mil. 19. — **2)** *unterbrechen, intermitto, cf. prestajati*: Puška puca, nikad ne predvāja. Rj. *vidi i* henjavati.

predvidjeti, predvidim, *v. impf.* pred-vidjeti, *t. j.* pred vidjeti, *naprijed vidjeti* (*odatle se i razumije*

kako je v. impf.) voraussehen, praevidere: Čujući moja žena ove riječi i predviđajući, šta će da je snagje, pogje da pobjegne. Danica 2, 131. Car, predviđajući veliki rat... Žitije 17.

predvoditelj, m. koji naprijed vodi, kao vođa: I višnjemu Bogu preporučiti, da m' on bude vojsci predvoditelj, a Turcima skori pobjeditelj. Npj. 4, 76.

predvojit, predvojom, v. pf. halbiren, dimidio: I puste mu predvojiše ovce, zavrnuše preko Zete ravne. Rj. pre-dvojiti, kao na dvoje razdjeliti. v. impf. predvajati 1. — Predvojičeš na četvoro vojsku, sa četiri strane udarite. Npj. 5, 360. sa se, refleks.: To vigješe birani ovcari, pa na pola te se predvojiše, polovina pretekoše Turke, polovina straga načeraše. Npj. 4, 516.

predvostručanje, n. das Verzeufachen, Verdoppeln, duplicatio. Rj. verb. od predvostručati. radnja kojom tko predvostručava što.

predvostručati, predvostručam, v. impf. doppelt falten, duplico. Rj. pre-dvostručati što, činiti da bude dvostruko, od dvije struke. isp. presamičivati. v. pf. predvostručiti.

predvostručiti, čim, v. pf. — 1) doppelt falten, duplico. Rj. pre-dvostručiti što, učiniti da bude od dvije struke. isp. presamitiiti. v. impf. predvostručati. — 2) sa se, refleks. tako se saviti da izgleda kao da je od dvije struke. M. Gj. Miličević. — Knez se ospe na njih... Grci se predvostruču od straha pa samo čute. Mil. 246. amo ide i ovaj primjer: Milovan... Uveo, pohugjao, predvostručem, izagje pred kneza. Mil. 16.

prègača, f. eine Art wollener Schürze, praecinctorium laneum, cf. opregača, oprežina, prežina. Rj. i syn. kod opregača. — Vidješe da su goli; pa spletoše lišća smokova i načiniše sebi pregače. Mojs. I, 3, 7. pregača (od osnove koja je složena u sprega). Osn. 350. riječi s takim nast. kod ajgirača.

prègalac, prègaoca, m. (u C. G.) koji na što pregnu, der Entschlossene, Wager, promptus, cf. preginjač. Rj. isp. pregnuti 2. — riječi s takvim nast. kod čuvalac.

prègalj, prèglja, m. (u Dubr.) nekakav crv, koji u siru živi, die Käsemade (Käsemilbe. Rj.²), vermis casearius (acarus siro L.; cf. pjevak. Rj.²): Skočiti kao pregalj (Posl. 288). Premeče se kao pregalj po siru (Posl. 261). Rj. vidi i moljak. — Kako pregalj u siru kopore. DPosl. 49. pregalj (kor. koga je prezati, upregnuti; isp. sprega i prug). isp. Osn. 129. riječi s takim nast. kod badalj.

preganjanje, n. verb. od preganjati se. radnja kojom se preganjaju n. p. junaci. isp. pregonjenje II.

preganjati se, prègānjām se, v. recipr. impf. kao nadmetati se: junaci se preganjaju. u Sarajevu. Dr. Gj. Šurmin. isp. pregoniti se.

prègaziti, žim, v. pf. Rj. pre-gaziti. v. impf. gaziti. — 1) überwaten, vado transeo, vodu ili preko vode. Rj. i pregaziti polje, goru, snijeg i t. d., t. j. prijeći (preko). — On je goru pregazio mučke, a polje je preskakao vučke. Rj. 80b. Snijeg pade o Gjurgevu danu, djevojka ga bosa pregazila. Npj. 1, 220. Bog t' ubio, Savo vodo! ni te mogu pregaziti, ni te mogu preplivati. 1, 438. Pa na dobre konje usjedoše, pod Udbinom polje pregaziše, unigjoše u Kunaru Turci, i Kunaru zdravo pregaziše, pa sigjoše u Teljigu Turci, gaze Turci Teljigu planinu. 3, 152. Drinu vodu prebrodiču hladnu, pregaziču svu bogatu Mačvu. 4, 260. Pregazi preko blata i vode na onu stranu. Žitije 49. — 2) darüber treten, zertreten, conculco: pregaziše Turci zemlju. Rj. kao gazeći potrti 1, oboriti: Kažu da je nekakav car loveći nagazio na mrtvu ljudsku glavu i pregazio je s konjem; onda mu glava progovorila: »Šta me gaziš, kud ću ti mrtva dosaditi«. Rj. 808a. Pregaziti koga kao bijesna krava tele. Posl. 260. Pak ću silnu vojsku podignuti, sa vojskom ću

raju pregaziti. Npj. 4, 296 (isp. Da careve raje ne taremo. 4, 296).

prègīb, m. legja me bole upravo po pregibu. J. Bogdanović. vidi pregibak, i syn. ondje.

prègībak, prègīpka, m. die Biege, flexus, cf. pregnutina. Rj. pre-gībak, ono mjesto na kojem se što pregnu ili pregiblje. isp. pregibati, pregnuti 1. vidi i pregib, pregibalo, pregibao, zgib.

prègībalo, n. (u Srijemu) vidi pregibao. Rj. vidi i pregibak, i syn. ondje. — riječi s takim. nast. kod bjelilo 1.

prègībānje, n. das Beugen, flexio. Rj. verb. od pregibati. radnja kojom tko pregiblje što.

prègībāo, prègībli, f. das Gelenk, articulus, cf. pregibalo. Rj. vidi i pregibak, i syn. ondje. ono mjesto na kojem se što pregnu ili pregiblje. — riječi s takim nast. kod iznikao.

prègībati, prègīblijēm (bām), v. impf. beugen, flecto. Rj. pre-gībati. v. pf. pregnuti 1.

prèginjāč, prèginjāča, m. (u C. G.) vidi pregalac. Rj. koji preginje (na što).

prèginjānje, n. das Wagen, zo audere. Rj. verb. od preginjati, koje vidi.

prèginjati, njēm, v. impf. (u C. G.) sich entschliessen, decerno. Rj. pre-ginjati. v. pf. pregnuti 1 (na što). — Crnogoreci straha ne imadu, no preginju kao mrki vući, pak do zida kuli dotrače. Npj. 5, 221.

prèglava, f. (priglava?) ono drvo o kome visi jaram. cf. poklapuša. Rj. pre-glava, drugoj poli osnova glava.

prègléd, m. die Uebersicht, conspectus: Pregled stare istorije. Danica 2, 75. Stari svat zapovjedi da svi posjedaju oko stola na pregled, i kad vidi da su svi na broj... Kov. 58. Pregled najznatnijih dogadjaja iz prve knjige. Miloš IX. Pregled. Obl. V (index, Inhalts-Verzeichniss). Kratak pregled svih znatnijih (rukopisa). Rad 13, 231. On ga (prijevod) preda na pregled državnom vijećniku A. Stojkoviću. VLazić 1, 3. — za obličeje i akc. isp. nēglēd, ūglēd, pōglēd (loc. poglėdu). stīrmoglēd.

prèglédalica, f. die Vorschrift, das Schreibmuster, exemplum scribendi. Rj. pre-gledalica, ono na što tko gleda i po njemu piše, radi. isp. preglėdati 2.

prèglėdānje, n. Rj. verb. od preglėdati. — 1) radnja kojom tko preglėdā što (das Ueberschauen, Uebersehen, Durchsehen, perlustratio. Rj.): Pregledajući glagolima akcente... Na pošljetku ću sabrati pravila koja se u tom pregledanju pokažu za akcente u glagola. Rad 6, 48. — 2) radnja kojom tko preglėdā radeći po preglėdalici (das Absehen nach einem Muster, imitatio. Rj.).

1. preglėdati, preglėdām, v. impf. Rj. pre-gledati. v. pf. preglėdati. — 1) übersehen, perlustro. Rj. vidi pregledivati. — Ona kad vigje maramu, saže se i poče da je pregleda tamo amo čudeći se onome vedu. Npr. 123. Uze Števo knjigu preglėdati, knjigu gleda, grozne suze roni. Npj. 4, 223. Ode pope preglėdati vojsku, pa ovako riječ progovara. 4, 396. — 2) nach dem Muster machen, facio ad exemplum. Rj. raditi po preglėdalici.

2. preglėdati, preglėdām, v. pf. — 1) übersehen, überblicken, pervideo. Rj. pre-gledati. v. impf. preglėdati, pregledivati. — Valjalo bi da preglėdate sve što je on o tome pisao. Slav. Bibl. 2, 232. Pregledajte i vidite ko je otišao od vas. I kad preglėdāše, gle, ne bješe Jonatana. Sam. I. 14, 17. sa se, pass.: Gotovo u svemu ovome glavni je posao već svršen, samo treba još nešto da se pregleda, nešto popravi, sastavi i dotjera. Sovj. III. — 2) vidi previdjeti, ne opaziti. u Hrv.

preglėdivānje, n. verb. od pregledivati. radnja kojom tko pregleduje što.

preglėdivati, preglėdujēm, v. impf. pre-gledivati. vidi preglėdati 1. v. pf. preglėdati. — Pregleduje kakti su čadori, preglėduje konje i junake. Npj. 2, 279. Pa

dofati durbin od biljura. *Pregleduje* u Potrka ravna, al' Turčina nema ni jednoga. 4, 326. za pregledivati i pregledati *isp.* pogledivati i pogledati.

preglòdati, prèglogjêm, *v. pf. durchnagen, perrodò.* Rj. pre-glodati. *v. impf.* glodati. — Da je car Dukljan svezan u sindžir, koji jednako glogje, i noći Božića taman da ga *preglogje* i svijet da uždi. Rj. 144b.

prègljača, *f.* *vidi* pregača. Rj. *vidi* i opregača, *i syn. ondje.* — Poljice, 2) srijeda od *pregljače*. Rj. 536a.

prègljica, *f.* (u C. G.) *vidi* pregjica 2. Rj. *vidi* i gvozdač.

prègnati, prèženêm (prègnâm), *v. pf. vidi* pretjerati. Rj. pre-gnati. *vidi* i prejurit. *v. impf.* pregoniti. — Ti ostade jedinak u majke, i *pregna te s tvoje starevine*, ti uteče jadan u planine. Npj. 5, 448.

prègnúće, *m. die Entschlossenheit, animus certus:* No gje pomoć Boga velikoga i junačko srce i *pregnuće*, tu se nadaj dobru i poštenju. Rj. *verb. od* pregnuti. *djelo kojim tko pregnu (na što).*

prègnuti, prègnêm (prègoh i prègnuh, prègnu i prèže, prègnuo i prègao, prègla), *v. pf.* Rj. pre-gnuti. — 1) *biegen, beugen, inflecto.* Rj. *v. impf.* pregitati. *sa se, reflex.:* Metanije su male i velike; male: kad se čonjek *pregne* i dohvati rukama do zemlje. Rj. 354a. *sa se, pass.:* Pregnutina, ono mjesto na kojemu se što *pregne*. Rj. 569a. — 2) *sich entschliessen, decerno:* pregao na jednu stranu. Rj. *v. impf.* preginjati. — Pregalac, koji *na što pregnu*. Rj. 568b. Bolje se jedan put zacrljeniti nego sto puta blijegjeti. (Bolje je jedan put *pregnuti*, te kazati ono što čoeuku nije po volji, nego da ga ono muči). Posl. 26. Kad tko *pregne na što* što može i zlo biti po nj, uzdajući se u Boga reče: što Bog da! Daničić, ARj. 476a. Mišljaše da će Izrailjce zaplašiti; ali oni *bijahu već preglji*. »Šta je nama« rekoše »do doma Jesejeva...« Prip. bibl. 79. Za to sam i ja *pregao da* odgovorim V. Laziću. VLazić 2, 1.

— **prègnuti**, *vidi* -prèci, *glagol ovako prost ne nalazi se, nego samo složen:* iz-prègnuti, na- (se), po-, pod-, raz-, s-, u-, uz-, za-; iz-prèci, na- (se), raz-, s-, u-, za-; *v. impf.* prèzati.

pregnùtina, *f.* ono mjesto na kojemu se što *pregne*, *die Biege, flexus, cf.* pregitak. Rj. *i syn. ondje.*

pregòdštiti, štím, *v. pf.* (po zap. kraj.) *das Jahr zubringen, annum transigo.* Rj. pre-godištiti, *preboraviti godište, godinu. isp.* godinovati (*v. impf. i v. pf.*). — Proljak, odrezana vinova loza koja se odozdo zakopa u zemlju te *pregodišti* i pusti žile pa se na drugo proljeće sadi. Rj. 616b.

pregòniti, prègoním, *v. impf.* Rj. pre-goniti. *vidi* pretjerivati. *v. pf.* pregnati. — I. 1) *hinübertreiben, ago trans.* — Rj. *Preko Ratnje roblje pregoniše, u Potajsku goru nagoniše.* Npj. 4, 376. *sa se, pass.:* *Seinje* se neprestano *pregone* u Njemačku. Danica 2, 104. — 2) *vidi* pretjerivati, *übertreiben, nimis ago, modum excedo.* — Meni se čini da i u ovom gječkoj spisateljji *pregone mjeru*. Rj. XXXIX. Neka niko ne misli da i najmanje *pregonim* kad kažem: bulazni. O Sv. O. 5. Može biti da je *pregonio* prevodeći. Pom. 45. — II. *sa se, reciproç. mit Anekdoten gegen einander sechten, einander aufziehen, ludificari, ducere se invicem.* Rj. *kao nadmetati se, boriti se. isp.* preganjati se.

pregònjênje, *n.* Rj. *verb. od* I. pregoniti, II. pregoniti se. — I. 1) *radnja kojom tko pregoni što n. p. preko vode* (das *Hinübertreiben, transmissio, transjectio.* Rj.). — 2) *radnja kojom tko pregoni (mjeru) u čemu* (das *Ubertreiben, modi excessio.*) — II. *radnja kojom se tko pregoni s kime* (das *Aufziehen, traductio, ludificatio.* Rj.). *isp.* prijegon 1.

pregòrjeti, prègrím, *v. pf.* pre-gorjeti. *v. impf.* gorjeti. — I a) *neprelazno.* n. p. drvo, *durchbrennen, peruror.* Rj. — *Badnjak* kad *pregori*, gornji kraj

valja dočekati u ruke s rukavicama, pa ga obnijeti oko košnica. Rj. 12a. *Pregorele noge* do koljena. Npj. 3, 225. — b) *prelazno:* Skoči varnica te *pregori dlaku.* Npr. 162. — 2) *verschmerzen, tolero, obli-viscor, cf.* prežaliti: nije mogao *pregorjeti* da mu pokloni to i to. Rj. — Metnuti glavu u torbu. (*Pregoreti svoj život*). Posl. 178. *I taj bi mu zulum pregoreo*, al' ne mogu Airović-Ibra. Npj. 4, 380 (*isp.* I taj bi mu *zulum oprostio*, al' ne mogu begova Ušicu. 4, 381). Jao Jovo moje nesugjenje! kako će te *Mara pregorjeti!* Herc. 3. Al' bi cura ruho *pregorjela*, no ne može svoga gospodara. 5. Svoju žalost valja *pregorjeti*. Kov. 110. Mi to možemo učiniti, ako ćemo *pregorjeti* nekolike hiljade ljudi, ali šta ćemo tijekom dobiti? Sovj. 43.

prègovôr, *m. (loc. pregovôru), kao dogovor, rasprava; Verhandlung, Unterhandlung, actio, disceptatio, pactio:* Kad *pregovorima* i novcima, a kad i oružjem, Dubrovnik se znao oprostiti bosanskih vladalaca. DM. 212.

prègrabiti, bím, *v. pf.* pre-grabiti, *kao preoteti, oteti. v. impf.* grabiti. — I ugleda kolo gjevojaka, i u kolo vojvodinu Jelu, pak *Turčinu oči pregrabila.* Npj. 4, 156.

prègracić, *m. dem. od* pregradak. Rj. pregra(d)čić. **prègrada**, *f. akc.* Rj. XXX. *ono što je pregradjeno n. p. duskama, što dijeli n. p. jednu sobu od druge, eine Abtheilung, Verschlag im Hause, das Fach. vidi* perda, pretin, tin, prijebaj; *isp.* pregradak, *i syn. ondje.* — Daljan, *pregrada kakve vode direcima*, izmegju kojijeh se namjeste mreže te se hvata riba. Rj. 110a. Perda, *vidi* pregrada, prijebaj. Rj. 494b. Preklečić, u sanduku mala *pregrada*, das Fach, locus (cf. klijet). Rj. 573a. Načini *pregradu* od dva-deset lakata od jedne strane doma do druge od *du-saka kedrovijeh.* Car. I. 6, 16. Ona (Marija) *oborivši neprijateljsku pregradu* utvrdi mir i otvori carstvo. DP. 152.

prègradak, prègratka, *m. eine Abtheilung, Verschlag im Hause, zotheca, locus assibus separatus.* Rj. *vidi* pojatak, prijeklet; *isp.* pregrada, *i syn. ondje. dem.* pregracić. — Kućar, u zadržnijem kućama u kakvoj zgradi *pregradak*, gdje oženjeni ljudi žive sa ženama. Rj. 318a. Reče Bog Noju: Načini sebi kovčeg od drveta i načini *pregratke* u kovčegu. Mojs. I. 6, 14.

prègráđiti, prègráđím, *v. pf. überschlagen, assibus separo.* Rj. pre-graditi. *vidi* pretiniti. *v. impf.* pregrajivati.

prègragjivânje, *n. das Verschlagen, separatio.* Rj. *verb. od* pregragjivati. *radnja kojom tko pregragjuje što.*

prègragjivati, prègragjújêm, *v. impf. verschlagen, assibus separo.* Rj. pre-gragjivati. *vidi* pretinjivati, tiniti. *v. pf.* pregraditi.

prègrèpstí, prègrèbêm, *v. pf.* (u C. G.) izgrnuti žito iz koša da se drugo zasipa i melje, *herausnehmen, promo.* Rj. pre-greb-sti. *v. impf.* pregrijebati. **prègrijèbânje**, *n. das Herausnehmen, promptio.* Rj. *verb. od* pregrijebati. *radnja kojom tko pregrijeba žito iz koša.*

prègrijèbati, prègrijebâm, *v. impf.* (u C. G.) izgrtati žito iz koša, da se drugo zasipa i melje, *herausnehmen, promo.* Rj. pre-grijebati. (*prosti* grepstí). *v. pf.* pregrepstí.

prègrísti, prègrízêm, *v. pf. durchbeissen, permordeo.* Rj. pre-gristi. *v. impf.* pregrizati. — Jedan se kraj od njega (od žeželja) sveže psetetu za ogrljak, a drugi za kolac (da ne bi pseto *pregrizlo* uzicu kad nema lanca). Rj. 156b. Zubi su mi kao kolac, *pregrišću* te kao konac. Npr. 246.

prègrizânje, *n. das Durchbeissen, permorsio.* Rj. *verb. od* pregrizati. *radnja kojom tko pregriza što.*

prègrizati, prègrizâm, *v. impf. durchbeissen, permordeo, peredo.* Rj. pre-grizati, *v. pf.* pregristi.

pregrmjati, pregrmī, v. pf. dok ovo pregrmi, bis dieses Gewitter (fig.) vorbei ist, dum haec tempestas praeterierit. Rj. dok ova grmljavina mine (u prenesenom smislu). pre-grmjeti. v. impf. grmjati.

pregršt, f. vidi pregršti. Rj. vidi grst. isp. šaka 2.

pregršti, f. pl. beide flache Hände zum Fassen hingealten, ambae volae ad accipiendum quid paratae: pune pregršti; daj mi jedne pregršti brašna; pije vodu pregrštima. cf. grsti. Rj. obje šake sastavljene da što prime ili nose. — Čoso gjetetu reče da donosi vodu u pregrštima. Npr. 160. Uzmite pepela iz peći pune pregršti, i Mojsije neka ga baci u nebo pred Faraonom. Mojs. II. 9, 8. pre-gršt. postanje vidi kod grst.

pregja, f. Rj. dem. pregjica. augm. pregjetina, pregjurina. — 1) das Garn, fila. Rj. — Bjelidba, kad se bijeli, n. p. platno, pregja. Rj. 28b. Bošča je od platna, pa u tkanju išarana vunenom ili pamučnom pregjom. Rj. 38b. Gragjevina, 2) vunena pregja obajena. Rj. 98a. Žuka (u primor.). Onamo se od žuke prede i pregja. Rj. 161a. Muško mi čedo plačljivo, tanka mi pregja kidljiva. Rj. 269b. Kolenika, 2) s obadviije strane zaošljeno drvo, kao družica, na koje se suče pregja (kao na mosur), kad hoće da se snuje. Rj. 285a. Navijutak, navitak, pregja navijena na vratilo. Rj. 380a. Kuvati pregju na obdanicu. Rj. 427b. Odvarivati, n. p. pregju, košulje, sudove. Rj. 444. Paradžik pregje, t. j. motovilo pregje. Rj. 489a. Skrob, čime se skrobi pregja, da se bolje tka. Rj. 688b. Bolje (bi bilo) da sam rodila klupko pregje (nego njega). (Reče mati za svoje nevaljalo dijete). Posl. 22. Lasno je ćerki s majkom pregju snovati. 167. Moja mati i njegova mati na jednoj vodi pregju prale. 182. Tanku pregju presti, sitan vezak vesti. Npj. 1, 218. — 2) das Garn, Netz, rete. Rj. vidi mreža, i ondje ostale različne mreže. vidi i alov, bogaz, čerenac, metnica, pristor, račilo, sačmarica, sednjak, trbok, trubuk. — Metnuše mi mrežu na put, pregju razapeše mi. Ps. 140, 5. — pregja, kor. koga je presti. za nast. isp. žegja.

pregjašnji, adj. akc. Rj.³ XXX. priješnji, vidi pregjašnji. Rj. 591a. isp. prošasti, prošavši, prošli. — Dinar je koliko najveća pregjašnja para. Rj. 120b. Orkva u Jadru prevučena je čitava, a na pregjašnjemu njezinu mjestu sazidana je nova od kamena. Rj. 719b. Staroga je kova. (Zdrav kao ljudi pregjašnji što su bili). Posl. 294. Ne valja niti pregjašnje stvari poslije, niti potonje prije stavljati. Priprava 80. Uzeće i tebe, i opet te postaviti u pregjašnju službu. Mojs. I. 40, 13. Vrijeme prvo pregjašnje i drugo pregjašnje. Obl. 2.

pregje, vidi prije. Rj. vidi i prigje. — 1) prijedlog: Rano rani gjakone Stevane u nedjelju pregje jarka sunca. Npj. 2, 7. No pregje sviiju Miloš pošalje svoga brata Jefrema s momcima u nahiju Požarevačku. Miloš 178. — 2) adv. Stane živeti kod kuće kao i pregje. Npr. 72. Laž se pregje primi nego istina. Posl. 165. Pregje na jedan dan marveni vašar. Danica 3, 247. Ne bi trebalo objavljivanja pregje izdati, dok se knjiga ne počne štampati. Pis. 74. I ostaće vas malo, a pregje vas bijaše mnogo. Mojs. V. 28, 62. Kad ga vidješe svi koji ga poznavahu od pregje . . . rekoše . . . Sam. I. 10, 11.

pregjetina, f. augm. od pregja. Rj. vidi pregjurina. — takva augm. kod babetina.

pregjica, f. — 1) dem. od pregja. Rj. — 2) eine Schnalle, fibula, cf. pregljica, gvozdać. Rj. — Jezićac, na pregjici ono što se kroz kaiš promoli. Rj. 252b. Pulija, kao pregjica na šeširu što pastiri od kositera salijevaju. Rj. 620b.

pregjurina, f. vidi pregjetina. Rj. augm. od pregja. — takva augm. kod baburina.

prehénjati, prehénjām, v. pf. pre-henjati. u krajevima gdje se glas h u govoru zdravo čuje. prestati,

popustiti. vidi prejenjati. v. pf. prosti henjati. v. impf. henjavati.

prehòditi, prehodīm, v. impf. Rj. pre-hoditi. isp. prelaziti. v. pf. prijeći. — 1) hinübergehen, von einem Ende bis zum andern hindurchgehen, pervado, percurro. Rj. — Često knjige zemlju prehogjahu, ni ko znade, kuda, ni otkud su. Npj. 2, 168. Licemjeri, što prehodite more i zemlju da bi prisvojili jednoga. Mat. 23, 15. — 2) (u C. G.) n. p. ovaj je ovan prehodio dvije godine, leiten, ducem esse gregis, cf. prehodni. Rj. hoditi pred kim. — Ovan deset puta kad prehodi, onda je ugič. Rj. 767a. Jarko sunce, lepša sam od tebe, od sestrice zvezde preodnice, što prehodi preko vedra nebra, kao pastir pred belim ovcima. Npj. 1, 305.

prehodni, adj. (u C. G.) t. j. ovan, Leithammel, vevex dux gregis (prve godine jagnje, druge dvizak, treće namlječak, četvrte prehodnik i onda jednako prehodi): Još od krda ovna prehodnoga. Rj. pre-hodni, koji prehodi.

prehodnica, f. Rj. — 1) t. j. zvijezda, der Stern der den Himmel durchwandelt, stella percurrans coelum: Od sestrice zvezde preodnice, što prehodi preko vedra nebra. Sve zvijezde za jetrve, prehodnicu drugariću. Rj. — 2) t. j. ovca, prehodna ovca: Što ovome gori desna ruka, njom je klaao ovce prehodnice. Npj. 2, 11.

prehodniĉ, m. (u Risnu) n. p. ovan, der Leithammel, vevex dux gregis, cf. prehodnjak. Rj. n. p. prehodni ovan. isp. prehodni, prehoditi 2.

prehodnjāk, m. (u C. G.) vidi prehodnik. Rj. — za nastavke isp. anatomnik i anatomnjak.

prehògjenje, n. das Durchgehen, percursio. Rj. verb. od prehoditi, koje vidi.

prehrāniti, prehrānīm, v. pf. durch einige Zeit ernähren, alo, nutrio per tempus (famis, hiemis): Ko će majku staru prehraniti. Rj. pre-hraniti. isp. prekrmiti. v. impf. prehranjivati. isp. prijehranak. — Te ćeš se tako obogatiti i svoju gjecu prehraniti. Npr. 123. Tako ih (Misirce) prehrani onu godinu hljebom. Mojs. I. 47, 17.

prehranjivānje, n. das Ernähren durch einige Zeit, pernutritio. Rj. verb. od prehranjivati. radnja kojom tko prehranjuje koga.

prehranjivati, prehrānjujēm, v. impf. hindurch ernähren, pernutrio. Rj. pre-hranjivati koga, kao hraniti ga neko vrijeme. v. pf. prehraniti.

prehrōnuti, prehrōnēm, v. pf. von der Lähme genesen, ex clauditate convalesco: Ako mi konjice ohronu, da Bog da da mu prehrone. Rj. pre-hronuti. kad tko ohrone pak se iscijeli od hromotinje, kaže se, da je prehronuo.

preiĉi (preiĉi), preiĉgēm (preiĉēm, preiĉēm), (preiĉjoh, preiĉoh, preiĉšao, preiĉšla), v. pf. pre-ići, vidi prijeći 1, i syn. ondje. — Kada knjige zemlju preiĉjoše, kad vojvode knjige pročitaše, sokolovi na noge ustaše. Npj. 4, 345.

preigrati, preiĉrām, v. pf. pre-igrati, igrajući prijeći (preko . . .), i igrajući preboraviti. v. impf. igrati. — U košulji bosonoga preiĉraću preko polja. Npj. 1, 191. Divna li je gora brštanova! . . . A soko je prelećet' ne može, a danas je svati preiĉraše. Herc. 298. Ne budi mi Jova moga, e je trudan i umoran, e je svu noć prepjevao, prepjevao, preiĉrao. 347.

preiĉjēdanje, n. vidi prejedanje. Rj.

preiĉjēdati se, preiĉjēdām se, vidi prejedati se. Rj. v. r. impf. pre-ijedati se. v. pf. prejesti se.

preimūĉstvo, n. der Vorzug, excellentia, praestantia. vidi izvrština. pre-imuĉstvo. isp. imuće. — Svima pripada jednako i dobro osnovano pravo na preimūĉstvo u ovoj struci. Danica 2, 142. isp. rijeći sa završetkom -ĉstvo: mogućstvo, plemićstvo, pokuĉstvo ne govore se u prostom narodu. isp. i Peĉski i Peĉki.

preināĉiti, preināĉīm, v. pf. pre-inaĉiti što, učiniti da bude (inaĉe) drukĉije. vidi predrugojāĉiti, ändern,

immuto. v. impf. preinačivati. — Uzeo naše ognjilo, pa mu nagjeo ime ocilo. (Kad ko uzme što tugje, pa ga malo preinači, kao da se ne bi poznalo). Posl. 330. *Preinačiti.* Korijeni 27. Original je jako preinačen. Star. 2, 261. Kako je slovenski jezik mnogim rečima latinskim *preinačo* u rumunskom jeziku značenje. Vid. d. 1861, 71.

preinačivanje, *n. verb. od preinačivati. radnja kojom tko preinačuje što.*

preinačivati, *preinačujem, v. impf. preinačivati što, činiti da bude drukčije (inače); ändern, immuto. v. pf. preinačiti. sa se, pass.: Pred rečenicom u kojoj je »ako« ima druga, koja se njom preinačuje. Daničić, ARJ. 18b.*

preispodnji, *adj. (u vojv.) der niedrigste, infimus: preispodnja ulja, laža itd. Rj. pre-ispodnji, kao najdonji, najpodliji. prostomu pridjevu ispodnji nema potvrde.*

preja . . . *vidi prejah . . . Rj.*

prejahati, *prejašem, v. pf. Rj. pre-jahati. v. impf. prejahivati. — 1) konja (na konju) n. p. preko vode, hinüberreiten, transvehor, transeo equo. Rj. — 2) hindurchreiten, equito per tempus, locum. Rj. prejahati vrijeme, mjesto, n. p. dan, polje, t. j. jašući preboraviti, prijeći.*

prejahivanje, *n. Rj. verb. od prejahivati. — 1) radnja kojom tko prejahuje n. p. konja (na konju) preko vode (Hinüberreiten, transequitatio. Rj.). — 2) radnja kojom tko prejahuje vrijeme, n. p. dan, ili mjesto, n. p. polje (das Reiten eine Zeit, Strecke hindurch, equitatio per tempus. Rj.).*

prejahivati, *prejahujem, v. impf. Rj. pre-jahivati. v. pf. prejahati. — 1) hinüberreiten, transequito. Rj. Rj. prejahivati n. p. konja (na konju) preko vode. — 2) hindurchreiten, equito per tempus, locum. Rj. prejahivati vrijeme, n. p. dan, ili mjesto, n. p. polje.*

prejāti, *prejašem, vidi prejahati. Rj. preja(h)ati, u krajevima gdje se glas h u govoru ne čuje, prejaati, i sažeto prejāti. v. impf. jāti (= jahati).*

prejaviti, *prejavim, v. pf. ovce, hindurchführen, traduco: Prejavismo župom Gračanicom. Rj. pre-javiti ovce, javeći, idući pred njima prevesti ih. — Pobiće se, bolje ne mogoše, dok uteče roblje u planinu, i čobani ovce prejavise. Npj. 4, 441.*

prejziti, *prejzám, v. pf. vidi zagaziti: Te tri puta prejazi Sitanicu. Rj. pre-jaziti. vidi i zajaziti 1. v. impf. jaziti.*

prejédanje, *n. das sich Ueberessen, zò cibo obrui. Rj. verb. od prejedati se. radnja kojom se tko prejedati vidi preijedanje.*

prejédati se, *prejédám se, v. r. impf. sich überessen, cibo obrui. Rj. pre-jedati se, kao odviše jesti. vidi preijedati se. -je- i -ije- mj. staroga č. v. pf. prejesti se.*

prejédriti, *drím, v. pf. übersetzen, trajicio. Rj. pre-jedriti, jedreći prijeći. v. impf. jedriti. — Daničić meće akc.: prejédriti, prejédrim. Rad 6, 107.*

prejénjati, *prejénjám, v. pf. (u Hrv.) nachlassen, remitto, cf. prestati, popustiti 1. pre-jenjati. vidi prehenjati. v. pf. je i prosti jenjati, enjati, henjati, anjati. v. impf. henjavati.*

prejésti se, *prejédem se, v. r. pf. sich überessen, ingurgitare se, cibo obrui. Rj. pre-jesti se, najesti se odviše. vidi prekantariti se, pretovariti se. v. impf. preijedati se, prejedati se.*

prejédziti, *zdím, v. pf. (st.) durchreiten, perequito: I čestitu Bosnu prejédzise. Rj. pre-jedziti, jezdeći prijeći. v. impf. jezditi. — Kunovicu goru prejédzise. Rj. 315b.*

prejúriti, *prejúrím, v. pf. heftig hinüberreiben, ago trans-, cf. pretjerati. Rj. pre-juriti. vidi i pregnati. v. impf. juriti.*

prekada, *f. die Beräucherung, suffitio, cf. prekadnja. Rj. pre-kada. isp. prekaditi. — Sveštenici*

da uzimaju za svećenje vodice na mesec 20 para, za prekadu 12 para. Miloš 201.

prekáditi, *prekádím, v. pf. mit Weihrauch und Gebet weihen (bei der Kirchmesse), suffio. cf. krsno ime. Rj. pre-kaditi što n. p. tamjanom. v. impf. prekagjivati. — Krsno ime. Prije ručka ili na ručak, treba da dogje i pop da prekadi i da očati koljivo... zapale voštanu svijeću, donesu tamjana i vina, te ustanu u slavu. Rj. 306b.*

prekádnja, *f. vidi prekada: »divna mu bješe prekadnja«, kad kazuju da je gdje na dači bilo dosta jesti i piti. Rj. pre-kadnja, radnja kojom tko prekagjuje. isp. prekagjivanje. — riječi s takim nast. kod čežnja.*

prekagjivanje, *n. das Weihen durch Weihrauch, suffitio. Rj. verb. od prekagjivati. radnja kad tko prekagjuje što kadom, tamjanom.*

prekagjivati, *prekägjüjem, v. impf. räuchern, suffio. Rj. pre-kagjivati što, n. p. kadom, tamjanom. v. impf. prosti kaditi. v. pf. prekaditi.*

prekaja, *f. (u Srbiji) vodenica u koje daske na kolu stoje poprijeko, te voda u njih udara i kolo okreće. cf. lopatar, kašičara. Rj. — Lapacke, u vodenice prekaje one daske na kolu što udaraju u vodu. Rj. 322a. prekaja (osn. u prijek). Osn. 73. riječi s takim nast. kod domaja.*

prekáliti, *prekálím, v. pf. pre-kaliti. v. impf. kaliti. — prekáliti; nema u Vuka. Rad. 6, 89.*

prekantáriti, *prekantárim, v. pf. Rj. pre-kantariti. isp. kantar. — 1) štogod preko mjere činiti, über-treiben, excedo modum. Rj. učiniti što preko kantara (mjere). vidi pretjerati 2, prekardašiti. — 2) sa se, refleks. prekantariti se n. p. jelom, vidi prejesti se. Rj. vidi i pretovariti se.*

prekardášiti, *prekardášim, v. pf. vidi pretjerati 2. Rj. pre-kardašiti (isp. kardaš?). vidi i prekantariti.*

prekasati, *sám, v. pf. übertraben, tolutum transire: Pas cijeli dan prekasa, pa opet sadna ne dobije (Posl. 246). Rj. pre-kasati, kasajući prijeći (mjesto), preboraviti (vrijeme). v. impf. kasati. — On je goru pre-gazio mučke, a polje je prekasao vučke. Rj. 80b.*

prekíd, *m. die Unterbrechung, intercapedo: A svi svati za mnom brez prekida. Rj. pre-kid. isp. prekinuti, prekidati. — Pretrg: bez pretrga, t. j. jednako, bez prestanka, die Unterbrechung, intermissio, cf. prekid. Rj. 583a. Nego su misli moje jednako — rekao bih bez prekida kod vas. Kolo 15 (14). vidi i bez prestana, bez patiska; neprestano.*

prekídánje, *n. Rj. verb. od prekidati. — 1) radnja kojom tko prekida što, n. p. dlake (das Entzweibrechen, diffractio. Rj.). — 2) radnja kojom tko prekida, kao svršuje što (das bestimmte Entscheiden, z. B. eines Kaufs, determinatio. Rj.).*

prekidati, *prekídám, v. impf. Rj. pre-kidati. v. pf. prekinuti. — 1) entzweibrechen, diffringo. Rj. n. p. dlake. — 2) bestimmt entscheiden (z. B. einen Kauf), determino. Rj. kao svršivati što. — Raspre prekida ždrijeb, i izmegju silnijeh rasugjuje. Prič. 18, 18 (schlichtet).*

prekinuti, *nēm, v. pf. Rj. pre-ki(d)nuti. v. impf. prekidati. — 1. 1) entzweireissen, disrumpo. Rj. vidi prekršiti 1. — Okinuti, 3) prekinuti, rasjeći. Rj. 453a. Jedna od one tri jegulje progovori i reče mu: Zakolji jednu od nas tri i prekini na četvero, pa jedan komad daj ženi da izije. Npr. 116. Prekinuti dlaku. (Pokvariti prijateljstvo). Posl. 261. I u moga bistra dževerdana, koji će ti srce prekinuti. Npj. 4, 106. Jer bi on onda odmah morao prekinuti put izmegju Srba i Rusa. Sovj. 41. — 2) bestimmt entscheiden (z. B. einen Kauf) determino. Rj. — I to prekršismo, kao prekinusmo, endigen, finio. Rj. 574b. Razdvojiti, 2) kao prekinuti, svršiti, entscheiden, decerno. Rj. 631a. Oprave se u Carigrad, da ono, što je u Akermanu vaopšte zaključeno, odrede i prekinu. Miloš 172. Pa ćemo ih pobiti*

i *prekinuti posao*. Nem. 4, 11 (*cessare faciamus opus, aufhören machen*). Braća se umirise i unutrašnje svagje prekidoše. DM. 6. sa se, *pass.*: Koliko će Srbi Turcima plaćati, i kako će oni dalje izmegju sebe živeti, to se ne prekine na miru, nego ostave, da Srbi i Turci osobito svršše. Miloš 27. — 3) prekinuto mi je, t. j. nestalo mi je, *vidi* premaći se: Ema mi je prekinuta građa. Rj. — II. sa se, *refleks.* einen Bruch (Leibschaden) bekommen, herniam mihi conscisco, *cf.* isklaviti se. Rj. *postati kila*. *vidi* i ištetići se, pretrgnuti se 1. — Ko se u gospodskom poslu prekine, ne valja mu zvoniti. (Gospodski se dakle posao radi kao od bijede!). Posl. 156.

prekisući, snēm, *v. pf.* pre-kisući, kao odveć uskisući, *v. impf.* kisući 1. — Rasplinuo se hljeb, kad prekisuće, pa prijegje preko sućurica. Rj. 641a.

prekivānje, *n. das Ueberschweissen, Ueberschmieden, recusio*. Rj. *verb.* od prekivati. radnja kojom tko prekiva.

prekivati, prekivām, *v. impf.* überschmieden, überschweissen, recudo. Rj. pre-kivati. *v. pf.* prekovati.

prekjuče, vorgestern, nudius tertius. Rj. prek-juče. *vidi* prekjuče, prekojuče. — Nakjuče, treći dan natrag (t. j. uoći prekjuče), kao naksjutra u napredak. Rj. 391b. Prekjuče sam primio od Kopitara... Straž. 1887, 110.

prekjučeranji, prekjučerašnji, *adj.* vorgestrig, quod fuit nudius tertius. Rj. što je bilo prekjuče ili je od prekjuče. *vidi* prekjučeranji, prekjučerašnji.

prekladanj, prekladnja, *m.* *vidi* prijeklad, i *syn.* ondje. — Maćak čući na prekladnju, koledo! Živ. 10. prekladanj? — za nast. *isp.* bacanj.

preklani, vor zwei Jahren, ante duos annos, ante biennium. Rj. prek-lani. *vidi* onomlani. *isp.* lani. — Kao što su 1813 godine bježali iz Srbije u Srijem i u Banat, a preklani iz Banata u Srijem i u Srbiju. Rj. 583a.

preklanjanje, *n.* *vidi* preklonjanje. Rj.

preklanjati, njām, *v. impf.* Rj. pre-klanjati. *v. pf.* prekloniti. — 1) *vidi* preklonjati. Rj. — 2) sa se, *refleks.* *vidi* preklonjati se. Rj. — Ona im se smjerno preklanjaše, al' im konja ne će da odjaše. Npj. 2, 522.

preklanjski, *adj.* vorzweijährig, quod fuit ante duos annos. Rj. što je bilo preklani ili je od preklani. — Vi ste vidjeli iz one moje preklanjske knjižnice, šta ja mislim. Slav. Bibl. 1, 90.

preklečić, *m.* (u Srijemu) u sanduku mala pregrada, das Fach, locus (cf. klijet). Rj. prekle(t)čić, dem. od prijeklet. — Bio vješt stolarski majstor... jednom načini jedan osobitu sandučić sa tajnijem preklečićima. Sovj. 38.

preklinjanje, *n.* Rj. *verb.* od 1) preklinjati, 2) preklinjati se. — 1) radnja kojom tko preklinje koga. — 2) radnja kojom se tko preklinje (das heilige Be-theuern, Schwören, testatio deorum. Rj.).

preklinjati, njēm, *v. impf.* pre-klinjati, *v. impf.* prosti kleti. — 1) koga (čim): Dah je moj mrzak ženi mojoj, a preklinjem je sinovima utrobe svoje. Jov 19, 17. — 2) sa se, *refleks.* hoch und theuer schwören, testor deos hominesque: kune se i preklinje se. Marko joj se kune i preklinje. Rj. — Onda se Miloš stane kleti i preklinjati, da ga nije niko na to nagovorio. Miloš 49.

prekloniti, preklonīm, *v. pf.* pre-kloniti. *v. impf.* preklanjati, preklonjati. — 1) n. p. glavu, den Kopf vorwärts beugen, inclino caput. Rj. — Ostavim sebi sedam hiljada ljudi koji ne prekloniše koljena pred Vaalom. Rim. 11, 4. — 2) sa se, *refleks.* sich verbeugen, inclinor. Rj. *vidi* pokloniti se. — Pred Kulinom prekloni se kneže, pa mu pogje ruci i papuču. Npj. 4, 197. — I smjerno se njemu preklonio, poljubi ga u skut i u ruku. 4, 475.

preklonjanje, *n. das Beugen, inclinatio*. Rj. *vidi* preklonjanje. *verb.* od 1) preklonjati, 2) preklonjati

se. — 1) radnja kojom tko preklonja što. — 2) radnja kojom se tko preklonja.

preklonjati, njām, *v. impf.* Rj. pre-klonjati. *vidi* preklanjati. *v. pf.* prekloniti. — 1) beugen, inclino. Rj. n. p. glavu, koljena. — 2) sa se, *refleks.* sich verbeugen, inclinor. *cf.* preklanjati se. Rj. preklonja se tko pred kim.

preklōpiti, preklōpīm, *v. pf.* bedecken, tego, n. p. ovce preklōpile polje. Rj. pre-klopiti, *vidi* prekriliti, kao prekriti 3. kao prost glagol ne nalazi se. *isp.* klōpiti.

preključe, *vidi* prekjuče mit allen Ableitungen. Rj. prekjuče (i s umetnutim l: prekluče). Korijeni 206. *vidi* i prekojuče.

preključeranji, preklučerašnji, *adj.* što je bilo prekluče, i što je od prekluče. *vidi* prekjučeranji, prekjučerašnji. *isp.* prekluče, gdje se kaže: *vidi* prekjuče mit allen Ableitungen, t. j. da sve riječi, koje se dovode od prekjuče, mogu imati i umetnuto l.

preko, praepos. (sa gen.) über, trans. Rj. *vidi* preo, pro. slož. ispreko, spreko. — 1 a) s ovim prijedlogom riječ u drugom padežu pokazuje, da je onome što sama znači, s gornje strane mjesto po kome se što miče s jednoga kraja na drugi (na pitanje kuda?). — Kako ću prijeći preko ove vode. Npr. 5. Preco bi ga žedna preko vode. Posl. 260. Soko leti preko Sarajeva. Npj. 1, 319. Od žalosti i ijeda bači kotle preko kuće. 1, 522. Kotrlja se Golotrbe Ivo... pa poteže pušku od pojasa, preko sebe dade vatru živu. 3, 102. — b) kaže se pravac u prenesenom smislu: Stogogj paša hoće da ište od naroda, to sve biva preko oborknezova. Danica 2, 96. On ih je (pjesme) preko nekoga od svojih mlagjih prepisao od neke slepice. Npj. 4, XXV. U kome su (jeziku, t. j. Njemačkom) sve riječi prošle preko suda Bog zna koliko puta. Pis. 64. Ima još jedan čovjek, preko kojega bismo mogli upitati Gospoda. Dnev. II, 18, 7. Za to ih sjekoh preko prorōkâ. Os. 6, 5. — 2) mjesto mićanja može biti i samo bavljenje (na pitanje gdje?). Preko onoga gospodskoga ođela obuće svoje stare siromaške haljine. Npr. 64. Slagja smokva preko plota (nego ona što se može uzabrati kad čoek hoće). Posl. 289. Golu sablju preko krila drži. Npj. 1, 159. Daleko su naši dvori preko lugova. 1, 173. Valja da je onogje nekad bio most preko Morave. Danica 1, 23. Narod koji stajaje preko mora. Jov. 6, 22. — 3 a) značenje bavljenja može se prenijeti na vrijeme, koje se onda misli od početka do kraja: Zatop se ostavi u kakvoj čabrici, pa preko zime kad hoće da se jede, izvadi se malo u tavu te se pogrije. Rj. 198a. Trojka, vinova loza koja više puta preko ljeta evati i ragja. Rj. 750b. Sav crkveni red preko godine nije drugo nego... DP. 318. — b) riječi dan i noć uz ovaj prijedlog u ovom značenju običnije su u akusativu, koji je ovaki kakav je s prijedlozima do i od: Preko dan je zmiija, ali kako veće dogje, on svuće sa sebe onu zmijinjnu košulju. Npr. 55. Da ne ostane preko noć ništa do jutra. Mojs. V. 16, 4. *vidi* preo dan, preo noć (krivo pisano sastavljeno preodan, preonoć). — 4) što je preko čega, kao da je vrh njega ili dodano: Imao nekakav car jedinicu ščer, preko mjere lijepu. Npr. 100. Imaše nekakav car ženu koju preko načina milovaše. 113. Ko traži hljeba preko pogače, želi i ovsenice. Posl. 157. Glavni su knezovi i preko magistrata, a ostali su pod magistratima. Miloš 192. I preko svega toga postavljena je megju nama i vama velika propast. Luk. 16, 26. Kad nam je bilo preteško i preko sile tako da se nijesmo nadali ni živjeti. Kor. II. 1, 8. Nemoj uzeti žene preko jedne žene, da je ucvijeliš. Mojs. III. 18, 18. Ne može prvencem učiniti sina od mile preko sina od nemile koji je prvenac. V. 21, 16. Carstvo Judejsko održa se preko sto godina duže od carstva ostalih devet plemena. Prip. bibl. 90. — 5) preko nečega može u prenesenom smislu biti nešto

i onda, kad se s njim ne podudara budući tim izvan njega: Ako je aga veliki gospodar, ne smije drugi da mu kmeta primi preko njegove volje. Rj. 278a. Činiti što preko srca, gegen seinen Willen. Rj. 710b. One druge dvije sestre pošto vigješe da im se sestra najmlagja vjeri preko njih živijeh i starijih, počnu joj o glavi raditi. Npr. 112. Ja šćadijah, mati, preko reda da napojim mojega Šarina. Npj. 2, 376. Koji bješe skoro poginuo od Špužana preko vjere terde. 5, 419. — isp. Sint. 279—284.

preko dan, *um den andern Tag, altero quoque die, cf. prezdan*. Rj. preko dan znači svaki drugi dan, n. p. kome nosi preko dan; pa imamo ovdje preko za vrijeme u onom smislu kao u riječi prekosjutra, adverbijalno, te bi može biti valjalo i pisati prekodan. isp. Sint. 283. vidi preždan, adv. preko dan, drugi dan. Rj. 571a. vidi i naprezdan.

Prekòdrinac, Prekòdrinca, m. Rj. Preko-drinac, čovjek ispreko Drine.

Prekòdrinka, f. Rj. Preko-drinka, žena ispreko Drine.

Prekòdrinskî, adj. jenseits der Drina, transdrinanus. Rj. što pripada Prekòdrinju. — Prekòdrinski vojvoda Šima Katić. Miloš 36.

Prekòdrinje, n. die Gegend jenseits der Drina, regio transdrinana. Rj. kraj preko Drine. isp. tako slož. ime Prekoruplje.

prekòjasiti se, sîm se, v. r. pf. (u Zemunu) kad dijete uhvati mali fras, kažu prekojasilo se, epileptisch werden, epilepsia corripit. Rj. pre-kojasiti se. pf. je i prosti kojasiti se (kao javiti se, mimogred pozdraviti).

prekòjuče, vidi prekjude, preključe: Ta kud ideš, Boga ti, prekojuče Baš-Čelik progje i pronese tvoju ženu. Npr. 197.

prekòmorac, prekòmorca, m. der über dem Meere her ist, transmarinus, cf. prekomorlija; Kako dogje Arap prekomorac. Rj. preko-morac, čovjek ispreko mora.

prekòmôrka, f. Rj. preko-morka. — 1) ein Frauenzimmer von jenseits des Meeres, mulier transmarina. Rj. žena ispreko mora. — 2) puška prekomorka, eine Flinte von jenseits des Meeres (aus Venedig), die Ueberseeische, telum ultramarinum: O ramenu duga prekomorka. Rj. puška ispreko mora (iz Metaka).

prekòmrlija, m. vidi prekomorac. Rj. — našoj riječi dodat Turski završetak li(ja). takve riječi kod bakarlija.

prekòmorskî, adj. übermeersch, transmarinus. Rj. što je ispreko mora. isp. zamorski.

prekònačiti, čim, v. pf. pre-konačiti. vidi prenočiti. konačeći noć preboraviti. v. impf. (i pf.) konačiti. — Daj mi Draško Brgjanku gjevojku, jednu noću da prekonačimo. Npj. 4, 62.

prekònož, n. p. zapeti konje u prekonož, t. j. obadva za desnu ili za lijevu nogu (da jednoga jedna noga između sapetijeh ostane prosta); tako je konjma mnogo teže ići nego kad bi se sapeo jedan za lijevu a drugi za desnu nogu. Rj. preko-nož, drugoj je poli osn. u noga.

prekòpati, pâm, v. pf. Rj. pre-kopati. Daničić meće akc. prekòpati, prekòpâm. Rad 6, 119. v. impf. prekopavati. — 1) durchgraben, perfodio. Rj. — 2) übergraben, perfodio. Rj.

prekopávânje, n. — 1) das Uebergraben, perfossio. Rj. — 2) das Graben mitten durch, perfossio. Rj. verb. od prekopavati. radnja kojom tko prekopava što.

prekopávati, prekòpávâm, v. impf. Rj. pre-kopavati. v. pf. prekopati. — 1) übergraben, perfodio. Rj. sa se, pass.: Ja mislim, da se u Srbiji ašovom slabo zemlju prekopava i prevrće. Pis. 25. — 2) mitten durchgraben, perfodio. Rj.

prekoráčiti, prekòračim, v. pf. überschreiten, transgredior. Rj. pre-koračiti. vidi prekročiti. v. impf. pre-

koraćivati. — Konj zakorači, kad nogom prekorači preko štrange, te mu štranga dogje megju noge. Rj. 178a. sa se, pass.: Rakovac je mali potočić, koji se u svako doba godine na svakom mjestu može prekoračiti. Npj. 1, XXII.

prekoráčivânje, n. das Ueberschreiten, transgressus. Rj. verb. od prekoraćivati. radnja kojom tko prekoračuje što.

prekoráčivati, prekoraćujem, v. impf. überschreiten, transgredior. Rj. pre-koraćivati. v. pf. prekoračiti. — sa se, pass.: Nogostup, prijelaz preko plota, gdje se samo prekoračuje. Rj. 423b.

prekòramica, f. (u Lici) kaiš o kome preko ramena visi torbak, Achselriemen, lorum perae. Rj. preko-ramica.

prekòran, prekòrna, adj. der Vorwürfe hören muss, qui saepe objurgatur: svagda je prekoran. Rj. koji se često prekorava, kori. vidi prijekoran.

prekorávânje, n. vidi korenje. Rj.

prekorávati, prekòrávâm, vidi koriti. Rj. v. impf. prekoravati. vidi i ukoravati. v. impf. v. pf. prekoriti.

prekòrečica, f. (u Zemunu) Sprichwort, proverbium, cf. poslovice. Rj. vidi i priča 2. preko-rečica, drugoj je poli osn. u riječ.

prekòriti, prekòrim, v. pf. koga, einem Vorwürfe machen, exprobro: Ea su te Turci prekorili. Rj. prekoriti, vidi ukòriti. isp. zabaviti 3. v. impf. prekoravati. — Teško zemlji kuda vojska progje, i gjevojci koja sama dogje! Prvo joj je jutro prekoreno: »Da si dobra, ne bi došla sama.« Posl. 314. A Miloša ljuto prekorio: »Ah Milošu, rgja te ubila! što činite, te se ne bijete?« Npj. 4, 319. Ajte, braćo, mene poslušajte, prekorite srce u junake, pomislite za Turske megdane i na naše mlade Crnogorce, pa žalosna srca preslovite. 5, 380. Ako se ko od raje poturci . . . ne samo što ga ne će niko prekoriti prejšnjom vjerom, nego će . . . Danica 2, 89. Vila ga (cara) prekorio da on to bez nje ne bi mogao učiniti. Kov. 31. Onda su me prekorili (te jako!) što i megju njima nijesam koga naznačio da kupi prenumerante. Rj. 1 XV. Avram prekorio Avimeleha za studenac. Mojs. I 21, 25.

Prekòrnica, f. planina između Župe Nikšićke i Bjelopavlića. Rj.

prekòrugje, n. o čemu vise ždrepčanci, die Wage, jugum. Rj. u kôlâ. preko-rugje, drugoj je poli osn. u ruda. vidi jarmac, jarmak.

Prekòruplje, n.: I pokupi Prekoruplje ravno. Rj. isp. tako slož. ime Prekòdrinje.

prekòsiti, prekòsim, v. pf. zerschneiden, durchbohren, disseco. Rj. pre-kositi. kao presjeći. v. pf. kositi. — Kad to vigje Mujo Ture mlado, od pojasa handžar povadio, njime svoje srce prekoso. Npj. 2, 51. Već mu zubim grkljan prekoso. HNpj. 1, 224.

prekòsjutra, preko-sjutra. vidi preksjutra, ondan. — Četiri pare danas, četiri sjutra, to je osam, a četiri prekosjutra, to je dvanaest i t. d. Npr. 174. Kad iskušam oca svojega sjutra u ovo doba ili prekosjutra, ako ne pošljem k tebi . . . Sam. I. 20, 12. Prekòsjutra, preksjutra. Korijeni 285.

prekosrêd, mitten, per medium: uze ga prekosred srijede. Rj. preko-sred, prijedlog (uza nj dolazi gen.) složen od prijedl. preko i sred. vidi preosred. značenju prijedloga sred dodaje prijedlog preko značenje svoje.

prekòvati, prekòvâm, v. pf. pre-kovati. v. impf. prekivati. — 1) überschmieden, recudo. Rj. — 2) nanovo potkovati: Mi njegova konja prekovali, srebrne mu klince udarili. Rj. — Otpočinimo da konje prekujemo. Kov. 69.

prekraćivânje, n. verb. od prekraćivati. radnja kojom tko prekračuje što.

prekraćivati, prekraćujem, v. impf. pre-kraćivati, abkürzen, breviare, abbreviare, decurtare. v. pf. pre-

kratiti. — *sa se, pass.*: Svi se dani naši prekraćuju od srdnje tvoje (Gospode!), godine naše prolaze kao glas. Ps. 90, 9. Strah Gospodnji dodaje dane, a bezbožnicima se godine prekraćuju. Prič. 10, 27 (*breviabuntur, werden abgekürzt*).

prekrájanje, *n. das Zuschneiden auf eine andere Art, sectio ad aliam formulam*. Rj. *verb. od* prekrajeti radnja kojom tko prekraja što.

prekrájati, prekrájam, *v. impf. unders zuschneiden, seco ad aliam formulam*. Rj. pre-krajati. *v. pf.* pre-krojiti. — Ima nastavaka, kojima prekraja reči. Vid. d. 1861, 71.

prekrátiti, prekrátim, *v. pf.* Rj. pre-kratiti. — **1)** *vidi* zakratiti: Što on rekne, ni car ne prekrati. Rj. *v. impf. prost* kratiti **2**, *slož. isp.* zakračivati. — **2)** kao pokratiti, učiniti kraće, kürzer machen, verkürzen, abkürzen, abbrevio, decurto: Kako je do podne pio rakiju... može biti da mu je to prekratilo život. Sovj. 91. Ove ratove prekratiti pomagao je jeromonah Sava. DM. 20. *sa se, pass.*: Jer šta je njima stalo do kuće njihove nakon njih, kad se broj mjeseca njihovijeh prekrati? Jov 21, 21. *v. impf.* pre-kracivati.

prekréati, cām, *v. pf.* pre-krcati *n. p. lagju, odviše je nakrcati: Prekr'co je da će metat'*. DPost. 100. *isp. preteretiti, pretovariti 2. v. impf.* krcati.

prekrénuti, prekrénem, *v. pf.* Rj. pre-kre(t)nuti. *v. impf.* prekretati. — **1)** *überschwenken, desuper inclino*. Rj. — **2)** (u Dubr.) iz jednoga suda u drugi, *vidi* preručiti. Rj. *vidi i* presuti **1**.

prekrét, *m. (loc. prekrétu)*. Rj. pre-kret. *isp.* pre-krenuti, prekretati. — **1)** podvalak (okruglo debelo drvo) koji se podmetne pod vag te se vag po njemu pomiče, *n. p.* kad se prevlači čitava zgrada, *Unterlage unter dem Hebel, hypomochlion*. Rj. — Jarebička crkva u Jadru prevučena je čitava na prekretima i vagovima 35 stopa. Rj. 719b. — **2)** (u Risnu i f.) *der Umschwung, revolutio*: stoji na prekretu (*prekréti*), *cf.* prekretnja. Rj.

prekrétanje, *n.* — **1)** *Ueberschwenken, inclinatio*. Rj. — **2)** *vidi* preručivanje. Rj. *verb. od* **1)** prekretati, **2)** prekretati se, *koje vidi*.

prekrétati, prekrécem, *v. impf.* Rj. pre-kretati. *v. pf.* prekrenuti. — **I. 1)** *überschwenken, desuper inclino*. Rj. — Veće prekreće. Posl. 34. — **2)** (u Dubr.) *vidi* preručivati. Rj. *vidi i* presipati **1**. — **II.** *sa se*: prekrétati se, prekrécem se, *v. r. impf. ein Spiel, in Oesterreich hutschen, in asse ex axe mobili sursum et deorsum moveri*. Rj. *vidi* cubati se. *kad se metne daska ili balvan preko balvana, tako da se jedan kraj u vis diže kad drugi dolje pada, te se tako djeca stojeći ili sjedeći na jednom i na drugom kraju prekreću*.

prekrétnja, *f.* *vidi* prekret **2**. Rj. — *riječi s takim nast. kod čežnja*.

prekriliti, prekrilim, *v. pf. bedecken, obtego*: Sve mu polje prekrilite ovce. A konji mu polje prekriliti. Rj. pre-kriliti (*kao prost glagol ne nalazi se isp. kriliti*), kao prekriti **3**. *vidi* preklopiti, pritisnuti, zakrliti **2**. — Kad dogju na jedno polje, a tu golub prekrilio polje. Npr. 80. U veće doletješe prepelice i prekriliše okō. Mojs. II. 16, 13. Evo narod izide iz Misira, evo prekrilio je zemlju. IV. 22, 5 (*operuit superficiem terrae, bedeckt das Angesicht der Erde*).

prekriti, prekrijem, *v. pf.* Rj. pre-kriti. *v. impf.* prekrivati. — **1)** *n. p. kuću, cĳkvu, neu decken, denuo tego*. Rj. nanovo pokriti. — **2)** *anders wo verbergen, alibi celo*. Rj. kao sakriti drugdje. — **3)** *decken, tego*: U Milice crne trepavice, prekrile joj rumen' jagodice. Crn mu perćin v'jeli vrat prekrilo. Prekrivene crvenom kadifom. Dok sagrađi divnu gragjevinu, prekril kulu teškijem olovom. Rj. kao posve pokriti. — Visoka jela do neba, široke grane podvila, sve ravno polje prekrila. Npj. 1, 333 (*za ovaj pri-*

mjer *isp.* preklopiti, prekriliti). Divno bješe konja okitio: Tatarsko mu sedlo udario, prekrilo ga crvenom mauirom. 4, 57.

prekrivalo, *n. der Schleier, velum*: (H)od' mi snimi tanko prekrivalo. Rj. pre-krivalo. *isp.* prekriti **3** (*sasvim pokriti*) lice. *vidi* duvak, prijevjes, veo. — *riječi s takim nast. kod* bućkalo.

prekrivānje, *n.* — **1)** *das Verstecken an einen andern Ort, occultatio mutata*. Rj. — **2)** *das neue Decken (des Daches), cunctio nova*. Rj.: I za samo prekrivanje namastira ili crkve mora se iskati dopuštenje. Danica 2, 108. *verb. od* prekrivati radnja kojom tko prekriva što.

prekrivati, prekrivām, *v. impf.* Rj. pre-krivati. *v. pf.* prekriti. — **1)** *neu decken, denuo tego*. Rj. nanovo prekrivati. *sa se, pass.*: Kad se kakav namastir prekriva, onda okolni narod osobito pomaže. Danica 2, 111. — **2)** *anders wo verbergen, occulto alio loco*. Rj. kao sakrivati drugdje.

prekriviti, prekrivām, *v. pf. seitwärts krümmen, incurvo*: Paunpero prekrivila. Rj. pre-kriviti. *v. impf.* kriviti **1** (*što*).

prekriziti, prekrizim, *v. pf.* — **1)** pre-križiti. *znači što i* prekrstiti. J. Bogdanović. *v. impf.* križiti. — Iz cagrija izvadio čordu, na sv'jetlu je sopru položio, na nju desuu ruku prekrizio, a više nje vino proljeva. HNpj. 1, 280. — **2)** *sa se, refleks.* prekriziti se, *vidi* prekrstiti se. u Hrv.

prekrmak, prekrmkā, *m.* muško june od godine dana, od prilike kao ozimče. Rj. pre-krmak. *isp.* pre-krmiti.

prekrmiti, prekrmim, *v. pf. vidi* prehraniti, *cf.* krmiti. Rj.

prekrnik, *m. der ärgste Mörder, cf. krnik*: Da su Turci prekrnici, Bog ih kleo. Rj. pre-krnik, preveliki, najveći krnik. *vidi* prekrvnik. — *po rjavu izgovoru ispalo v.*

prekročiti, prekročim, *vidi* prekoračiti. Rj. *v. pf.* pre-kročiti. *v. pf. je i* prosti kročiti.

prekrojiti, prekrojim, *v. pf. anders zuschneiden, seco ad aliam formulam*. Rj. pre-krojiti. *v. impf.* pre-krajati. — Ovako prekrejovijeh Ćirilovijeh bukvice imamo još više. Bukv. 4. Imahu svoj književni jezik, ako i prekrejov od drugoga. Vid. d. 1862, 19.

prekrstiti, prekrstim, *v. pf.* Rj. pre-krstiti. *vidi* prekriziti (*i se*). *v. impf.* prekršćati, prekrštati. — **I. 1 a)** što rukom, štapom, *bekreuzen, cruce signo*: Kad je Gjorge Srbijom zavladao i Srbiju krstom prekrstio. Rj. — Angjeo prekrsti štapom, a to mesto vode poteče vino. Npr. 80. Lijeva ruka krsta nema, a ovo ovgje mjesto nema. (Govori bajalica... prekrstivši iznad boljetice). Posl. 169. — **b)** kao pokrstiti: Ako cvili, jest joj za nevolju, jer je bane Emku zarobio, hoće bane da prekrsti Emku, a ne će se Emka da prekrsti. Npj. 1, 479. — **2)** ruke, noge, *kreuzen, decusso*. Rj. — »Eto to mu je obrok... a Stojša kad to vidi, prekrsti noge pa sve opucka do mrve. Npr. 29. Izagje iz groba jedan čoek... onako prekrštenijeh ruka i noga kao što su ga kad je umr'o u grob vrgli. 97. — **II.** *sa se, refleks.* — **1)** *sich bekreuzen, cruce se signare*. Rj. — »Ne! dok se ne prekrstiš ovako kao i ja«. Megjedović gladan ne imajući kud kamo prekrsti se, pa onda počnu jesti. Npr. 3. Prekrsti se put istoka i kliknu jakoga Boga u pomoć. 94. Pa ustade na noge, pa se časnu krstu prekrstio. Npj. 2, 490. Crnogorci, moja braćo draga! časnijem se krstom prekrstite, (H)ristu Bogu ruke podignite. 4, 82. — **2)** kao prekrstiti se: Ako cvili, jest joj za nevolju, jer je bane Emku zarobio, hoće bane da prekrsti Emku, a ne će se Emka da prekrsti, voli skočit' niz bijelu kulu. Npj. 1, 478. — **3)** prekrstiti se čega, kao ostaviti ga se: Dokle se god od svega dojakošnjega krpeža ne prekrstimo, dotle ne će biti od nas ništa. VLazić 1, 19. *isp.* krstiti se koga,

čega, od koga, od čega; i *syn. ondje*. — 4) u pjesmi: »Ako vojno dobre sreće bude, s večera će bosiljak niknuti, do po noći i prekrstiti se, a u zoru u kite se viti... S večera je bosiljak nikao, do po noći i prekrstio se, a u zoru u kite se vio. Npj. 1, 22. značenje?»

prekršćanje, *n. verb. od prekršćati*. Rj. *vidi* prekršćanje.

prekršćati, *prekršćam, v. impf. pre-kršćati. vidi* prekršćati. *v. pf. prekrstiti*. — 1) *bekreuzen, cruce signo*. Rj. *što* rukom, *štapom. isp. prekrstiti* I 1 a. — Bajalica na kućnome pragu *prekrštajući bradvom po micini govori*. Rj. 360b. — 2) *n. p. ruke, noge, kreuzen, decusso*. Rj. *isp. prekrstiti* I 2.

prekršćiti, *prekršćim, v. pf. Rj. pre-kršćiti*. — 1) *zerbrechen, diffringo*. Rj. *v. impf. kršćiti. sa se, pass.*: Krivo drvo prije se *prekrši* (ulomi) neg ispravi. DPosl. 50 (*prikršiti u zap. govoru mj. prekršiti*). — 2) i to *prekršismo*, kao *prekinusmo, endigen, finio*. Rj. *kao svršiti. vidi* i razdvojiti.

prekršćanje, *n. vidi* prekršćanje. Rj.

prekršćati, *prekršćam, vidi* prekršćati. Rj.

prekrupa, *f. die Gruape, polenta, alica*. — Žena uze i razastrije ponjavu povrh studenca, i povrh nje razasu *prekrupu*. Sam. II. 17, 19 (*ptisanae, Gerstengraupe*). Donesoše pšenice i ječma i brašna i *prekrupe* i boba. 17, 28 (*polenta, Geröstetes*). Da bezumnoga tucaš u stupi s *prekrupom*, ne bi otišlo od njega bezumlje njegovo. Prič. 27, 22 (*ptisanae, die Grütze*). Bungur, *prekrupa*, polenta. Daničić, ARj. 735b. *isp. bungur, opah*. — *pre-krupa. isp. krúpa, krúpan (n. p. krupno brašno), krúpica (n. p. soli)*.

prekrvnik, *m. Glas. 12, 498. pre-krvnik, preveliki, najveći krvnik. vidi* prekrnik. *isp. krvnik*. — *supstantiva slož. sa pre*: premudrost, preprijatelj.

preksinoć, *vorgestern Abend, ante duos dies vesperi*. Rj. *preksinoć. isp. sinoć*.

preksinoćni, preksinotnji, *adj. vom vorgestrigen Abend, ante duos dies vesperi*. Rj. *što je bilo preksinoć ili je od preksinoć. za nastavke isp. božićni i božićni*.

preksjutra, *vidi* prekosjutra, *ondan; übermorgen, perendie*: U gdje kojim gazdinskim kućama gotovo svaki dan ima gostiju, *n. p. danas pop, sjutra kalugjer, preksjutra* Turčin ili kakav prosjak. Rj. 309b. Prekosjutra, *preksjutra*. Korijeni 285.

prekuhati, *hâm, (zap. prikupati), nimis coquere. Stulli. v. pf. pre-kuhati, odviše skuhati*. — *prekuwan, a, o, u sehr gekocht, percocutus*. Rj.³ 592a.

prekupati, *kâm, v. pf. pre-kupati, kao kukajući preboraviti. v. impf. kukati*. — *Sirotinja često plače, prekukala!* Često plače, brzo raste, to moj jade! Kov. 102. Ne bi sestra pobrojala mnoge jade, što sam jedna izgubila, *prekukala!* 107.

prekundačiti, *čim, v. pf. Rj. pre-kundačiti*. — 1) *überschäften, scapo novo munio*. Rj. *n. p. pušku, t. j. nov joj kundak načiniti. v. impf. kundačiti*. — 2) *prekundačio se, von einem, der sich anders trägt als sonst, vestem mutavit*. Rj. *kaže se za koga, koji se preodjene, obuče se drukčije nego što se nosi obično*.

prekupac, *prekupca, m. der Vorkäufer, emens ante alios, propola*. Rj. *pre-kupac, koji prekupljuje što*. — Njojzi mi dolaze *prekupci trgovci*: »Prodaj nam, devojko, lava i labuda«. Npj. 1, 279. Ko je to smislio na Tir. čiji trgovci bjehu knezovi, i *prekupci* slavni na zemlji? Is. 23, 8.

prekupiti, *prekúpim, v. pf. vorkaufen, emo ante alios*: ja sam kupio pa je drugi *prekupio* od mene. Rj. *pre-kupiti. v. impf. prekupljivati*. — Ukraden konj, kojega pozna pređašnji gospodar, ako bi ga i *prekupio drugi* ne znajući da je krađen, opet se vraća pređašnjemu gospodaru. DM. 305.

prekupljivanje, *n. das Vorkaufen, emptio ante*

alios. Rj. *verb. od prekupljivati. radnja kojom tko prekupljuje što*.

prekupljivati, *prekúpplujem, v. impf. vorkaufen, emo ante alios*. Rj. *pre-kupljivati. v. pf. prekupiti*. — A ja sam junak morski trgovac, što *prekupljuje morskne trzine*. Npj. 1, 325.

prekužiti, *žim, v. pf. (od kuga) überstehen, defungi malo*. Rj. *pre-kužiti, pretrpjeti kugu ili kakvo god zlo. v. impf. kužiti*.

prela, *f. vidi* presličica 1. Rj. *hyp. od* preslica. *vidi* i prelja 2.

prelać, *prelać, m. (u Srijemu) čovjek koji prede i više se miješa sa ženskinjem nego s muškarcima; gdje koji su takovi ljudi i po govoru naličniji na žene nego na ljude, Weibling, effeminatus*. Rj. *hyp. 2* prelo m.

prelaganje, *n. verb. od* prelagati. *radnja kojom tko prelaže što*.

prelagati, *prelázem, v. impf. pre-lagati. v. pf. preložiti*. — Kod nje majka ruho *prelagaše*. »Kome, majko, *b'jelo ruho slažeš?*« »Bogme tebe, moja mila šćerce! Ja sam tebe Jovan begu dala, sad će doći kičeni svatovi. Herc. 173.

prelamanje, *n. das Entzweibrecken, diffractio*. Rj. *verb. od* prelamati. *radnja kojom tko prelama što*.

prelamati, *prelámam, v. impf. eintzweibrecken, diffringo*. Rj. *pre-lamati. v. pf. prelomiti*. — I ne kazah za junačke ruke, kojeno su *koplja prelamale* i na gole sablje udarale. Npj. 3, 357. Nije li ovo post... da *prelamaš kljeb svoj gladnome?* Is. 58, 7.

prelastiti, *prelástim, v. pf. betrügen, decipio*. Rj. *pre-lastiti. vidi* prevariti. *v. impf. prelaščivati. isp. lastisati, laskati (prema tome kao laskajući prevariti, varati?)*. — Zato što *prelastiše narod* moj govoreći: mir je, a mira ne bješe. Jezek. 13, 10.

prelaščivanje, *n. das Betrügen, deceptio*. Rj. *verb. od* prelaščivati. *radnja kojom tko prelaščuje koga*.

prelaščivati, *prelašćujem, v. impf. betrügen, decipio*. Rj. *pre-laščivati. vidi* varati. *v. pf. prelastiti*. — Blagijem riječima i *blagoslovima prelaščuju srca bezazlenijeh*. Rim. 16, 18. Prorokovahu Valom, i *prelaščivahu narod* moj Izrailja. Jer. 23, 13.

prelazak, *prelaska, m. pre-lazak, djelo kojim tko prijeđe iz čega, preko čega. isp. prijelaz*. — Još prije prvoga *prelaska* moga u Srijem. Pis. 95. Napominje pjesmu Mojsijevu *po prelasku preko crvenoga mora*. DP. 52. Ovaj *prelazak iz tame k vidjelu*. 62.

prelazan, *prelazna, adj. u gram. transitivus*: Što su jedni (*glagoli*) neprelazni a drugi *prelazni*. Rad 6, 101. *adv.*: 1. *prelazno*: Njetko me aranka... 2. *neprelazno*. Daničić, ARj. 99b.

prelaziti, *žim, v. impf. Rj. pre-laziti. v. pf. prijeći*. — 1) *hinübergehen, transco*: gdje se prelazi preko Dunava. Rj. — Sunčeva je majka zapita: »Od kud ti ovde, rajska dušice?« »Došla sam pitati tvoga sina... jer on *preko svega sveta prelazi*«. Npr. 56. Oj meseče, moj noćni putniče! ti *prelaziš sela i gradove*. Npj. 1, 573. Često *knjige zemlju prelažahu* od Al-age agi Asan-agi. 1, 576. Ostavljajući sad pravim političima, neka presude, jesu li... ja *prelazim k vladanju* M. Obrenovića. Miloš 43. *Od jerova prelazi* G.-c- na celu našu azbuku. Nov. Srb. 1818, 399.

U Bosni je *vojvodstvo prelazilo od oca na sina*. DM. 63. Samo kad porodica zamre, *pravo prelazi plemenu*. 67. *Prelaseći na stvar pitam*... GPN. 15. — 2) *überlaufen, exundo*: prelazi vino preko kace. Rj. — 3) ova bolest prelazi, *ist ansteckend*. Rj. *isp. prelažljiv*.

prelaženje, *n.* — 1) *das Hinübergehen, transitio*. Rj. — 2) *das Ueberlaufen, exundatio*. Rj. *verb. od* prelaziti, *koje vidi*.

prelažljiv, *adj. n. p. bolest, ansteckend, contagiosus*. Rj. *što prelazi. isp. prelaziti* 3. *vidi* priljepljiv. — pred *lj* samo se glasovi *z* i *s* mijenjaju u *ž* i *š* (*prelažljiv, košljiv*) a i oni ne svagda (*popuzljiv*). Osn. 95.

prelèditi se, prelèdīm se, v. r. pf. *zufrieren, congelari*: I Turkom se ruke preledile. Rj. pre-lediti se. v. impf. lediti se.

prelètjeti, prelètīm, v. pf. *hinüberfliegen, pervolo, transvolo*. Rj. pre-letjeti. dem. preletnuti. v. impf. prelijetati. — Kad se konj polja dohvati, *preleće kao munja do jezera*. Npr. 153 (*preleće = preletje*). Je li kad video taki i taki grad, a orao odgovori: »Samo sam jedan put u svome veku *preleteo preko njega*.« 239 (*preleteo ist. mjesto preletio, preletjela*). I tako im Bog i sreća daje, ni tica im puta ne *preleće*, dogje Pavle dvoru bijelome. Npj. 3, 371.

prelètnuti, prelètīm, v. pf. dem. od preletjeti: Da *preletne Risna bijeloga*. Rj. pre-letnuti. v. pf. je i prosti letnuti.

prelèžāk, prelèžāka, m. kruh koji se ne će onog dana kad se ukuha, da se ukiseli za pečenje, van *preleži čak do sutra*. J. Bogdanović. isp. preležati 2.

prelèžati, žim, v. pf. *überliegen, jaceo*. Rj. pre-ležati. v. impf. ležati. — 1) *prelazno, kao ležeći preboraviti*: preležao čitav dan. Rj. — 2) *neprelazno*: Svako zrno po šinika dalo; koja li je njiva *preležala*, preložnica sto šinika ravno. Herc. 335.

prelibati, bām, v. impf. (u C. G.) *vidi* preljevati. Rj. pre-libati. *vidi i* prelijevati, prelivati. isp. odlibati (v. pf. odliti). v. impf. isp. libati 1.

prelijètānje, n. *das Ueberfliegen, pervolatio, transvolatio*. Rj. verb. od prelijetati. radnja kojom *prelijēće n. p. ptica*.

prelijètati, prelījēcēm, v. impf. *übersiegen, transvolo, pervolo*. Rj. pre-lijetati. v. pf. preletjeti, dem. preletnuti. — Mi se Turci maći ne smijemo od vlaških ljutih zmajeva, *prelijēću preko vode Drine*, pa se naše Bosne prihvaćaju. Npj. 4, 241. U njoj (u pjesmi) svijetle misli pjevačeve *prelijēću i nebo i zemlju i bezdanu*. DP. 161.

prelijēvanje, n. *vidi* preljevanje. Rj. *vidi i* prelijanje. — Obratite se ka Gospodu . . . te će ostaviti za sobom blagoslov i žrtvu i *prelijēvanje*, koje prinosite Bogu našem. DP. 87.

prelijēvati, prelījēvām, v. impf. Rj. pre-lijevati. *vidi i* prelivati. v. pf. prelitati. — 1) *vidi* preljevati. Rj. *vidi i* prelibati. — 2) *sa se, refleks.* prelījēvā se, v. r. impf. n. p. svila, *schillern, versicolore esse*. Rj.

prelīti, prelījēm, v. pf. Rj. pre-liti. v. impf. prelijevati, prelivati, preljebati. — 1) iz jednoga suda u drugi, *übergiesen, transfundo*. Rj. *vidi* preručiti, presuti. *ovamo može ići ovaj primjer, sa se, refleks.*: Maleni bregovi brzo se *preliju*. Posl. 174 (isp. prijeći 2). — 2) n. p. mrtvaca, *begiessen, perfundo*. Rj. *kao politu ga svega čime*. — Kad vidi da mu je glava odsečena, odmah uzme živu vodu, te ga *prelije* i sastavi glavu, i on opet oživi kao i bio. Npr. 70. Jakov uze kamen, i utvrdi ga za spomen i *preli ga uljem*. Mojs. I. 28, 18.

prelivānje, n. (u Srijemu) *vidi* preljevanje. Rj. *vidi i* prelijevanje.

prelivati, prelīvām, (u Srijemu). Rj. v. impf. prelivati. v. pf. prelitati. — 1) *vidi* preljevati. Rj. *vidi i* prelijevati, prelibati. — 2) *sa se, refleks.* prelivati se, prelīvā se, (u Srijemu) *vidi* prelijevati se. Rj. *vidi i* preljebati se. — Voda se *preliva* u vāde. Žim. 136.

1. **prélo**, n. *die Spinnversammlung, Spinnengesellschaft, coetus netricum, cf. supradak*. Rj. *gdje se sastaju prelje da predu*. — Hodi, sele, u selo na *prelo*, pak se fali u selu drugama, da su tebe zaboljele ruke ljuljajući nejaka bratića. Npj. 1, 612. *riječi s takim nast. kod* bjelilo 1.

2. **prélo**, m. *als Spitzname für einen Mann, der gesponnen (wie Herkules, der Omphale zu Liebe), vir qui net feminae modo, cf. prelac*. Rj. *upravo hyp. od prelac, koje vidi. gen. prēla, voc. prēlo*.

prelōmiti, prelōmīm, v. pf. *entzweibrechen, diffringo*. Rj. pre-lomiti. v. impf. prelamati. — Da ni po što

ne lome kolača . . . ali kad poslije *prelome* i zagrizu, vide da su kolači od zemlje. Npr. 177. Uze onih pet hljebova i *prelomivši* dade učenicima svojim. Mat. 14, 19.

prelōžiti, prelōžīm, v. pf. pre-ložiti. *govori se u Hrv. n. p. preložiti* potok, t. j. *načiniti mu drugi put. isp. premjestiti, prestaviti. v. impf. prelagati*.

preložnica, f. t. j. njiva, koja je *preležala*: Svako zrno po šinika dalo; koja li je njiva *preležala*, preložnica sto šinika ravno. Herc. 335. *vidi* prijelog, cjelica, ledina, živica 2.

prēlja, f. — 1) *die Spinnerin, netrix*. Rj. koja *prede. vidi* prēda. — Babom korizmom plaše i *male prēlje* i *pletilje*, kao u Zemunu gvozdenu-zubom. Rj. 9b. *riječi s takim nast. kod* bjelilja. isp. hitroprelja, tankoprelja, zloprelja. — 2) *vidi* preslica: Na jednome *dvije prelje zlatne*, gje sigjele dvije mile kćeri, *prele svilu na zlatno vreteno*. Rj. *vidi i* prela.

preljēći, prelēgnēm, (preljegoh, prelježe, preljegao, gla) v. pf. *vidi* prijeći: Kad je bio vodu *preljegao*. Rj. *pre-ljeći, kao prost glagol ne dolazi. isp. ljeći. vidi i* preljesti, preići. v. impf. prelaziti.

preljēsti, prelējzēm, (preljezoh, preljeze, preljezao, zla) *vidi* preljeći. Rj. pre-ljesti. *vidi i* prijeći, preići. v. impf. slož. prelaziti, prosti ljesti.

preljētiti, tīm, v. pf. *übersommern, aestivo*. Rj. pre-ljetiti, *ljetu preboraviti. isp. oljetiti se, zaljetiti. v. impf. (i pf.) ljetovati*.

preljētni, adj. n. p. slanina, *was über einen Sommer lang geblieben, quod aestatem perduravit*. Rj. što *ljetu preboravi*.

preljēvanje, n. *das Uebergiessen, transfusio*. Rj. verb. od preljevati. radnja kojom *tko preljeva što. vidi* prelijevanje, prelivanje.

preljēvati, vām, v. impf. Rj. pre-ljevati. *vidi* prelijevati, prelivati; prelibati. v. pf. prelitati. — 1) *übergiesen, transfundo*. Rj. *sa se, refleks.*: Kace će se *preljēvati vinom* i uljem. Joil 2, 24. *isp. kod* prelitati 1 *primjer iz* Posl. 174 i *prelaziti* 2. — 2) *sa se, refleks. vidi* prelijevati se. Rj. *preljeva se n. p. svila, schüllern, versicolore esse*.

preljuba, f. isp. preljubočinstvo; *Ehebruch, adulterium*. pre-ljuba, *djelo kojim tko preljubi. isp. preljubiti*. — Zadržao sam 49 riječi Slavenkih . . . *preljuba*, žrtva. Nov. Zav. VI. *Ne čini preljube*. Mat. 5, 27, Koji pusti ženu i oženji se drugom, *učini preljubu na njoj*. Mark. 10, 11. Ova je žena *uhvaćena sad u preljubi*. Jov. 8, 4. *Dopuštaš ženi Jezaveli . . . koji čine preljubu s njom*. Otkriv. 2, 22. *preljuba*. Korijeni 187.

preljūbiti, prelējūbīm, v. pf. (st.) Rj. pre-ljubiti. v. impf. ljubiti 2. — 1) *wider die Pflicht lieben, lieben den man nicht lieben soll, amare quem non oporteret (cf. priljubiti)*. Rj. — Pitala ga iz gorice vila: »O jelene . . .« Jelen vili potijgo besedi: »Ja sam im'o moju košuticu, otišla je, pak mi ne dolazi . . . ili me je sa svim ostavila, i *jelena drugog preljubila*. Npj. 1, 274. — 2) *kao ljubeći (lice) preboraviti*: Svu noć mi je *preljubio* lice. Herc. 54.

preljubočinac, preljubočinca, m. preljubočinac, koji je učinio ili čini *preljubu*; *der Ehebrecher, adulter*: Ima riječi 84 koje sam ja načinio . . . *preljubočinac*, preljubočinica, preljubočinstvo, preljubotvorni. Nov. Zav. VII. *Bože! hvalim te što ja nijesam kao ostali ljudi; hajduci, nepravednici, preljubočinci*. Luk. 18, 11. Čovjek koji učini *preljubu* sa tugom ženom, da se pogubi i *preljubočinac* i preljubočinica. Mojs. III. 20, 10. Kad vidiš *lupeža*, pristaješ s njim, i s *preljubočincima* imaš dijel. Ps. 50, 18. *za obličje isp. dobročinac, štetčinac, zločinac*.

preljubōčinica, f. preljubočinica, koja je učinila ili čini *preljubu*, *die Ehebrecherin, adultera*. — *vidi kod* preljubočinac *primjer iz* Nov. Zav. VII. Čovjek

koji učini preljubu s tugjom ženom, da se pogubi i preljubočinac i preljubočinica. Mojs. III. 20, 10.

preljubočinstvo, n. preljubočinstvo, djelo kojim se učini preljuba. isp. preljuba; *Ehebruch, adulterium*. za obličje isp. dobročinstvo, zločinstvo. — *vidi kod preljubočinac primjer* iz Nov. Zav. VII. Imaju oči pune preljubočinstva i neprestanoga grijeha. Petr. II. 2, 14.

preljubotvorní, adj. što preljubu tvori, čini; *ehebrecherisch, adulterinus*. *vidi kod preljubočinac primjer* iz Nov. Zav. VII. Rođ zli i preljubotvorni traži znak. Mat. 12, 39.

prem, (u Dubr.) n. p. *prem* sitno, t. j. preveć, vrlo, *zusehr, nimis*. Rj. *vidi* prě.

prema, Rj. *praepos. sa gen. i sa lokat.*

I. *vidi* pram, prama; naprema, naspram, nasprama; spram, sprama, sprema; proću, sproću. *sa gen.* S ovijem prijedlogom (koji glasi i pram, prama, a često preda se uzima i prijedlog s: sprema, spram, sprama, i prijedlog na: naprema, naspram, nasprama, i kadšto krajuje a izostavlja) riječ u drugom padežu pokazuje — **1 a**) da je nešto okrenuto onome što sama znači: «Moja žena, moje je junaštvo u sablji mojoj.» Onda se žena stane moliti spram sablje Bogu. Npr. 203. Progji, diko, i našim sokakom; a kad budeš naspram drvora moga, šesir skidaj, u ruku celivaj. Npj. 1, 633. Usjede ga (gjugata), ode namastiru, kad je bio sprema namastira, ugleda ga otac igumane. 2, 69. Kad su bili pram' bela Budima, stala Jana, te gleda Budima. 2, 638. Gjuzel Ajka umivala lice . . . pa otide sprama ogledala, ogleda se, a sobom govori. Herc. 164. Kad bude prema Turskoga šanca, a on lepo uparadi vojnika. Miloš. 112. Narod neka ulazi, svaki naprema se . . . narod ugje u grad, svaki naprema se. Is. Nav. 6, 5, 20. Ne okretahu se idući, nego svaki igjaše na prema se. Jezek. 1, 9. — **b**) u prenesenom smislu: A Vide je krasan prijatelju, prema tebe, prema doma tvoja. Npj. 2, 516. Prijateljstvo koje imaš spram mene i moje siromaške kuće. Kov. 44. — **2**) kad su stvari ovako obrnute jedna drugoj, mogu se i porediti: Ovo se može reći i za Bošnjake prema Osmanlija — pravih Turaka. Danica 2, 89. Bilo ljudi, koji su ovako mislili i govorili o Talijanskome jeziku, prema Latinskoga. Rj. V. isp. Sint. 285—288.

II. prema, (sa loc.) Rj. S ovijem prijedlogom sedmi padež pokazuje što i drugi s istim prijedlogom, samo je sedmi mnogo običniji. — **1**) riječ u sedmom padežu pokazuje, da je nešto okrenuto onome što sama znači: *gegenüber, ex adverso, e regione*. Rj. Srce moje, puno ti si jada! gledajući prema sebi draga. Npj. 1, 409. Kao da je do podne uzrasla prema tihom suncu proljetnome. 3, 543. Jednoga su čoveka iz Grbica vezali živa oko ražnja, pa ga onako pekli prema vatri. Miloš 68. Narod prelažaše prema Jerihonu. Is. Nav. 3, 16. — **2**) kad su stvari obrnute jedna drugoj, mogu se porediti: Traži djevojku prema sebi, die zu dir passt, deines Gleichen, pa'em. Rj. Ono su carevi, a ovo su kao prosjaci prema njima. Npr. Sl. Prema guberu valja se pružati. Posl. 261. Već sam mlada prema tebi rasla. Npj. 1, 312. Zemlja. Ona je prevelika sama sobom, ali je prema cijelome svijetu mala, premala. Priprava 2. Prema broju godina po oprosnoj godini kupuj od bližnjega svoga. Mojs. III. 25, 15. Ne nčiniše milosti domu Jerovala Gedeona prema svemu dobru što je on učinio Izrailju. Sud. 8, 35. Dajte Gospodu slavu prema imenu njegovu. Dnev. 1, 16, 29. U tijem su knjigama naši stari dotjerivali prema svome jeziku stari slovenski. Dioba 3. — **3**) obrnute mogu biti stvari jedna drugoj prijateljski ili neprijateljski: prema glavi, (es geht) um den Kopf. agitur de capite: Prema glavi i oca po glavi (Posl. 261). Rj. Hoće jednom biti prema glavi, jali mojoj, jali prema tvojoj. Npj. 2, 440. Da se vladate pošteno prema onima što su na polju. Sol. I. 4, 12. Oprosti

se bezakonja svojih milošću prema nevoljnima. Dan. 4, 27. Gospod drži gnjev prema neprijateljima svojim. Naum 1, 2. isp. Sint. 633.

premaći se, premaknuti se, prèmaknê se, v. r. pf. n. p. brašna, *ausgehen, zu Ende gehen, deficio, cf. nestati*: premaklo mi se novaca, žita itd. (t. j. nestalo mi sad, a dobiću opet): *Premakne se* i u carevu dvoru (Posl. 261). Rj. pre-maći se, pre-maknuti se. *vidi* i premankati, premanjkati, prekinuti 3, pretrgnuti se 2, pribirati se 2. v. *impf.* premicati se. — Vaskresenje je ručak bez večere. (Valja da se misli prema Božiću, a osobito za to što se u početku proljeća *premaklo svašta*). Posl. 32. Pristavi hranjahu cara Solomuna . . . i ne dadijahu da se čega premakne. Car. I. 4, 27.

premaganje, n. *verb. od* premagati. stanje onoga koji *premaže*.

premagati, *prèmažêm, v. impf.* premagati. v. *pf.* premoći. u Hrv. kao što se govori premoći govori se i premagati: šubu ne nosi svaka, nego koja *premaže*; ja više ne *premažem*, kao: nemam više novaca da *trošim*.

premaļjeće (*prèmaļjeće*), n. *vidi* proljeće. Rj. *premaļjeće, drugoj je poli osn. u ljeto. vidí* i protuljeće. — I jagnjeta prije *premaļjetja*, i zeljanice prije kukavice. Rj. 208a (*premaļjetje sa starijim nast.*)

premaļjetni, adj. (u Herc.) *vidi* proljetni. Rj. što pripada *premaļjetju*.

premamiti, *prèmamím, v. pf.* *verlocken, pellicio*. Rj. *pre-mamiti. v. impf.* *premamļivati*.

premamļivānje, n. *das Verlocken, pellectus*. Rj. *verb. od* *premamļivati. radnja* kojom tko *premamļuje koga*.

premamļivati, *prèmamļujêm, v. impf.* *verlocken, pellicio*. Rj. *pre-mamļivati. v. impf.* *prosti mamiti. v. pf.* *premamiti*. — Oni (Turci) ponajviše pjevaju, da su njihovi nadjačavali i hrišćanske žene i gjevojke robili i *premamļivati*. Npj. 1, XXXIX.

premancati, *prèmančkā, v. pf.* *abgehen, deficio, cf. nestati*, *premaći se*: Blaga tebe *premancati* ne će. Ako bi mi *premankalo dara*. Rj. *pre-mankati. vidí* i premanjkati, *ostala syn. kod* *premaći se. v. impf.* *mankati*.

premanjkati, *prèmančkā, v. pf.* *abgehen, deficio*, *pre-manjkati. vidí* *premancati, i syn. kod* *premaći se. v. impf.* *manjkati*. — Nemoj njima umaliti blaga, da im ne bi blaga *premanjkalo*. Npj. 5, 442.

premašanje, n. *vidi* prebacivanje. Rj.

premašati, *šām, v. impf.* (u Boci) *vidí* prebacivati. Preko sebe pjene *premašase*. Rj. *pre-mašati. vidí* i preturati. v. *pf.* *premašiti* 1.

premašiti (*prèmašiti*), *prèmaším (prèmaším), v. pf.* Rj. *pre-mašiti*. — **1**) *vidí* prebaciti. Rj. *vidí* i preturiti, *prevrći. v. pf.* *je i prosti* mašiti. v. *impf.* *premašati*. — **2**) *über etwas wegreichen, porrigor ultra* (n. p. košulja koljeno): Crn mu perčin pojas *premašio*. Rj.

premazati, *prèmažêm, v. pf.* *überschmierem, per-lino*: *premazali* mu zube, *sie haben ihn mit einer Kleinigkeit abgefertigt*. Rj. *pre-mazati što, kao novo namazati. u prenesenom smislu*: *premazati kome zube, kao obećati mu mazno na prazno, od mnogoga što hoće dati mu samo veoma malo, najnužnije. v. impf.* *premazivati*.

premazivānje, n. *das (nothdürftigste) Abspeisen eines, der um mehr bittet*. Rj. *verb. od* *premazivati, koje vidí*.

premazivati, *prèmazujêm, v. impf.* *einen, der viel verlangt, nothdürftig abspeisen, cf. premazati*. Rj. *pre-mazivati što, kao novo mazati. u prenesenom smislu*: *premazivati kome zube, kao obećavati mu mazno na prazno, a od mnogoga što hoće davati mu samo veoma malo, najnužnije*.

premda, (u vojv. po varošima) *wenn auch, etsi*, Rj. *veznik* prem-da. *isp.* ako i, i ako. *correlat.* opet, ali, no, ipak; *i bez correl.* — Ovi čovjek premda je bio opak, opet promisli hoće li dati svoju dušu. Npr. 95. Prem da mlogi ljudi ne idu u hajduke, da čine zlo... ali on poslije počne sva zla činiti. Danica 2, 92. Prem da su ga Srbi terali, no Srpski konji posustanu. Miloš 77. I tako oni, prem da su bili... naume da se pobune protiv Miloša. 175. Prem da ima dosta ljudi, koji znadu mlogo pjesama, ali je opet teško naći čoveka, koji zna pjesme lijepo i jasno. Npj.¹ 1, XXXIII. Bićete moje blago mimo sve narode, premda je moja sva zemlja. Mojs. II. 19, 5. Premda mi se čini očevitno da... ipak se jednoga drže svi bolji gramatici. Rad 1, 116.

premeljanje, *n. das Uebermahlen, 2o secundo molere*. Rj. *verb.* od premeljati. radnja kojom tko premelja što.

premeljati, *premeljām, v. impf. übermahlen, secundo molo, cf. premljeti*. Rj. *pre-meljati, kao nanovo mljeti*. — *sa se, pass.*: Premilak, ulje koje se izvadi kad se komina premelja. Rj. 576a.

premet, *m. (u Bosni) der Burzelbaum, das Burzeln, lapsus praeceps*: da se premećemo, pa ko na koga u premet nasrne. Rj. *pre-met. isp.* premetati, premetnuti.

premetač, *premetača, m. koji premeće*: Idu dani, govori Gospod, da mu pošljem premetače, koji će ga premetnuti, i sudove njegove isprazniti. Jer. 48, 12.

premetača, *f. (u Dalm.) marama što žene na ostrvima nose na glavi i od koje se krajevi sa strane premetnu jedan preko drugoga pa se ozgo iglom privrde*. Rj.³ — *za nast. isp.* cjepeača.

premetačina, *f. die Durchsuchung, perscrutatio*: udarila premetačina (kad potjera traži hajduke, pa premeću po kućama i po zgradama). Rj. — *riječi s takovim nast. kod deračina*.

premetañje, *n. Rj. verb. od 1) premetati, 2) premetati se*. — **1)** radnja kojom tko premeće što (das Ueberwerfen, trajectio. Rj.): Ista promjena biva i u oba ruska jezika, samo što nema onoga premetañja. Rad 1, 112. — **2)** radnja kojom se tko premeće.

premetati, *premećem, v. impf. Rj. pre-metati, v. pf. premetnuti, — 1) überwerfen, circumjicio, pervolvo*. Rj. *vidi* preturati 2, rdati, švrndati. — Brljati, po čanku prstima ili kašikom premetati. Rj. 44a. Džati se kvrge, t. j. čovjeka u kvrge vezana preko sebe premetati (u igri). Rj. 268a. On premećući dlake po glavi kao da je bište, jedva nagje onu dlaku crljenu. Npr. 123. Snaha joj gledajući i premećući oni prsten... malo za tñjem pretvori se u ovcu. 216. Cini s njime kao svinja s mekinjama. (Premeće ga po svojoj volji). Posl. 347. »Postavite starješinu kakoga čoveka između vas... Onda stanu premetati s jednoga na drugoga, i svaki od knezova stane otiskivati od sebe, izgovarajući se kako je koji znao. Danica 3, 164. *sa se, pass.*: Glas se ž premeće pred d: tako je u starom slovenskom i u bugarskom: mežda. Dioba 14. — **2)** *sa se, refleks. überburzeln, provolvo*. Rj. — **a)** Volanje, igra u kojoj se baca štap po zemlji da se premeće. Rj. 71a. Da se premećemo, pa ko na koga u premet nasrne. Rj. 576a. Vije se kao guja u procijepu. (Kad koga što boli, pa se previja i premeće). Posl. 34. Premeće se kao pregalj po siru. 261. — **b)** Poskočiše Senjani junaci, stadoše se ognjem premetati, dok im nesta praha i olova. 3, 421 (*biće recipročno*).

premetnuti, *tnēm, v. pf. Rj. pre-metnuti, v. impf. premetati. — 1) überwerfen, pervolvo*. Rj. *vidi* preturiti. — *Premetnuše* Jovanovu ruku preko b'jela grla Marijina. Herc. 7. Može biti da sam koji stih premetnuo ili izostavio. Sovj. 88. ovamo može se dati i ovaj primjer: Obojica koplje otiskoše, oba konja pala na kolifa, oba ih je koplje premetnulo.

HNpj. 3, 480. — **II.** *sa se. — 1) überburzeln, provolvo*. Rj. *refleks. vidi* preturiti se. — **a)** Svoga brata, mladoženju, udari malo buzdovanom u legja da se odmah s konja premetnuo. Npr. 9. Brz se mnogo puta premetne, pa ga i trom stigne. Posl. 29. — **b)** Tu se vojske grđno pozdraviše, crnim prahom i teškim olovom, tri se puta vatrom premetnuše. 5, 330 (*recipročno?*). — **2)** *reciproč. riječima, Worte wechseln, sich unterreden, colloquor*: Da se malo lafa premetnemo. Rj. *porazgovoriti se*.

premicanje, *n. das Verrücken (von Geld- u. a. Verlegenheiten), perturbatio*. Rj. *verb. od* premicati se, stanje koje biva, kad se čega premeće.

premicati se, *premičē se, v. r. impf. sich verrücken, deficio, cf. premaći se*. Rj. *pre-micati se, kao nestajati. vidi* pribirati se 2. — Ondje same rastu palme i datule (urme) i mnogo drugo koješta... i ni u koje doba godine ne premeće ga se. Priprava 124. Hljeb će mu se davati, vode mu se ne će premicati. Is. 33, 16.

premićeniti, *premićenim, vidi* promijeniti. Stulli. *v. impf. premjenjivati*.

premilak, *premioka, m. (u Risnu) ulje koje se izvadi kad se komina premelja, das Treberöhl, oleum ex recrementis*. Rj. *pre-milak. isp.* premljeti.

preminuti, *preminēm, v. pf. Rj. pre-minuti, v. pf. je i prosti* minuti. — **1)** *verscheiden, oboe*: Carovaše pa i preminuše. Rj. *vidi* umrijeti, i *syn. ondje*. Sve to bjehu naše vojevode, sve su bili, pa su preminuli, koji, sele, oni počinuše, a koji li oni izginuše. Npr. 3, 56. Jutros ti je cura preminula. — **2)** *ausgehen, deficio, cf. nestati*: Evo joj je preminula gragja. Rj. — **3)** *prijeći*: Osvanuo vodi Perućici, i vodu je hladnu preminuo. Npj. 5, 119. Okrenuše uz Kotić planinu, preminuše Kotića planinu, na Verušu vojska dolazila. 5, 382.

premisлити, *slīm, v. pf. Rj. pre-misliti, v. impf. premissljati. — I. 1) in Gedanken zubringen*: cijelu sam noć premislio. Rj. *kao misleći preboraviti. — 2)* *kao promisliti*: Kad to vigje Strahiniću bane, prohesapi i umom premisli, baš je čador silna Vlah-Alije. Npj. 2, 272. — **II.** *sa se, refleks. sich anders bedenken, muto sententiam*. Rj. *vidi* predomisлити se. — Da ne bi prednjih zuba, ode preko devet brda. (Kaže se kad ko što zausti da reče, pa se premisli i očuti). Posl. 52. Kako kum prase, ti odmah vreću. (Kad ti ko hoće što da da, ne skanjuj se, nego uzmi odmah, dok se ovaj nije premislio). 126.

premissljānje, *das Ueberdenken, percogitatio*. Rj. *verb. od 1) premissljati, 2) premissljati se. — 1)* radnja kojom tko premisslja što: Posle dugoga premissljanja i većanja otide u vajat, te se obuče u svoje vojvodske haljine. Miloš 79. — **2)** radnja kojom se tko premisslja. *vidi* predomisljanje. — Da molitve čine ljudi na svakome mjestu, podižući svete ruke bez gujeva i predomisljanja. Tim. I. 2, 8.

premissljati, *premissljām, v. impf. Rj. pre-missljati, v. pf. premisliti. — 1) überdenken, percogito, reputo*. Rj. — Idi, mati, ne premissljaj ništa. Npr. 51. Na demir se pendžer naslonio, pa premisslja misli svakojake. Npj. 2, 45. Premissljao sam na svaku ruku. Straž. 1886, 1765. Srce pravednikovo premisslja šta će govoriti. Prič. 15, 28. — **2)** *sa se, refleks. sich bedenken, delibero*. Rj. *vidi* predomisljati se. — Zašto se stari ljudi mnogo premissljaju. Straž. 1886, 836. Šta se toliko premissljate! Eto... idite onamo te kupite. Prip. bibl. 30.

premitača, *f. (u Risnu) vidi* džamadan. Rj. *nekakav prsluk osobito u Arnavta. — Pravi* Bokelj gore po košulji ima od crne svite (čohoe) prsluk, koji oni zovu kružat: prsluk je ovaj gore izrezan, a dolje se presamiti kao premitača (džamadan). Kov. 40. — *riječi s takovim nast. kod cjepeača*.

-premiti, -premitim, *glagol ne nalazi se prost nego samo složen o-premiti, pri-, raz-, s-, uz-, za-; v. impf. slož. o-premati, pri-, i t. d. značenje (korijenu) uređivati, prijavljati. isp. Korijeni 285.*

premitivale, m. koji premituje. Rj.³ — za nast. isp. bajalo.

premitivanje, n. verb. od premitivati. Rj.

premitivati, premitivajem, v. impf. jesti bez volje hoće li ne će li, n. p. kad je čovjek sit. Rj. premitivati.

premjena, f. djelo kojim se premijeni što; die Aenderung, Veränderung, immutatio, mutatio. vidi promjena 2. — Današnja njihova (Bošnjaka)... mrzost na nove uredbi i premjene. Kov. 6. Poglavice, koje (su) ostale po Sremu i po Banatu čekajući premenu sudbine Srpske. Miloš 86. Ja mislim, da su Srbli i prije Kosova imali i junačkih pjesama od starine, no budući da je ova premjena tako silno udarila u narod... Npj.¹ I, XXXVII. O u č pretvara se, n. p. baciti mj. baciti... ali se i u drugim gjekojim riječima ova premjena može čuti, kao n. p. šenat (mj. senat). Posl. XXIX. Ovakova prezimena postaju od muških imena bez ikake premjene u glasu, n. p. Milutin, Milutinović. XLIII. U duši sam veliku premjenu oćutio. Šcep. mal. 120.

premjivanje, n. verb. od premjivati. radnja kojom tko premjivuje što; das Abändern, Aendern; immutatio, mutatio. vidi promjivanje. — Čakavci govore upravo: rekal, prišal i t. d., a dalje u premjivanju kažu i oni, kao i mi: rekla, rekli. Pis. 52. Pa u premjivanju i ovijeh istijeh riječi, koje su i Srpske i Slavenske, ima mnogo koješta, što nije zajedničko oba jezika. 82.

premjivati, premjivujem, v. impf. pre-mjenjivati, abändern, ändern, immutare, mutare. vidi promjivati I 2. v. pf. premijeniti. — Imena... premjivaju c na č. Rj.¹ XXXVIII. sa se, pass.: Kažu da se slova ne premjivaju. Rj.¹ XXX.

premjeriti, rim, v. pf. abmessen, dimetior. Rj. premjeriti. v. impf. mjeriti. — Hoću ti ga premjeriti blagom. Npj. 2, 609. Ko je izmjerio vodu grstima svojim i nebesa premjerio pegju? Is. 40, 12. sa se, pass.: Ode strela u pra i u maglu, očima se ne da pregledati, a kamo li premjerit' aršinom. Npj. 2, 361. Tako važan da mu se veličina važnosti u ovaj par još ne može premjeriti. Daničić, Vid. d. 1862, 19.

premjestiti, stin, v. pf. übertragen, transfero. Rj. premjestiti. vidi prestaviti. isp. preložiti. kao prosti glagol ne nalazi se. isp. mjestiti. v. impf. premjestati. — 1) Dignu ga (Veljka) iz Banje i premjeste u Negotin. Danica 1, 81. Premjesti topove na polje Krčagovo. 5, 37. Ovakovi glagoli složeni premjeste samo glas na predlog. Posl. XLII. Josif uhvati za ruku oca svojega da je premjesti s glave Jefremove na glavu Manasijinu. Mojs. I. 48, 17. Premjestih megje narodima. Is. 10, 13. — 2) sa se, pass. ili refleks. den Ort ändern, locum muto. Rj. — U tom udare Turci, i logor se prospe i premjesti. Rj. 281b. Zato se Turska komisija premesti iz Niša u Sofiju. Miloš 32. Gdje bude potrebno da se koja riječ premjesti ili doda ili izostavi, to ću ja činiti. Npr. X.

premjestaj, m. djelo kojim se što ili ko premjesti; die Versetzung, Translocation. — U svoj svojoj službenoj radnji samo... čuvao se od onoga što može da izazove premjestaj! Zim. 95. za nast. isp. dogagjaj.

premjestanje, n. das Uebersetzen, Uebertragen, translatio. Rj. verb. od 1) premjestati, 2) premjestati se. — 1) radnja kojom tko premjesta koga ili što. — 2) radnja kojom se tko premjesta.

premjestati, štâm, v. impf. Rj. pre-mjestati. vidi prestavljati. v. pf. premjestiti. — 1) übersetzen, übertragen, transfero. Rj. — Oni im starješine postavljaju, premjestaju i zbacuju. Rj. 395a. Knez Sîma je samo premjestao šančeve po Pocerini s jednoga mesta na

drugo. Miloš 36. — 2) sa se, refleks. ili pass.: sich übersetzen, den Ort ändern, transfero me, transporto me. Rj. — Ne će da prisjede na jednom mjestu, nego se premjesta tamo amo. Rj. 597a. Katkad i po čitavi veliki dijelovi zemlje premjestaaju se. Priprava 102. Iz staroga šatora koji se premjestaše po pustinji, uzeše kovčeg zavjeta. DP. 351.

premložiti, premložim, v. pf. pre-mložiti, premlogo učiniti šta, n. p. reći. v. impf. mložiti. — A oprosti, jer sam premložio. Npj. 5, 547.

premljeti, premljem, v. pf. übermahlen, secundo molo. Rj. pre-mljeti, kao nanovo samljjeti. v. impf. premljati.

premnožiti, premnožim, v. pf. pre-množiti, premnogo učiniti šta, n. p. reći. prema premložiti isp. namnožiti i namložiti, umnožiti i umložiti. v. impf. množiti (i mložiti).

premoći, premoćim, v. pf. (u Hrv.) n. p. šubu ne nosi svaka, nego koja može premoći (t. j. koja je bogata, te može kupiti), erschwingen, conficio. Rj. pre-moći. v. impf. premagati.

premostiti, premostim, v. pf. Rj. pre-mostiti. kao prost glagol ne nalazi se. isp. podmostiti, umostiti. — 1 a) prijeći vodu mostom, übersetzen, trajicere. Rj. — b) konopac, t. j. prijeći njime (kao što čine pelivani). Rj.³ — 2) sa se, refleks.: Marica se voda premostila od dobrieh konja i junaka. Rj.

premržiti, žim, v. pf. mit einem Netz überziehen, reti obstruo: Čele su mu sunce premržile. Rj. premržiti što, kao prevući ga mrežom, načiniti po njemu mrežu. ne nalazi se kao prost glagol. vidi zamrežiti 1. — Premržen, part. pass. od premržiti: Prgni se čohom pazarlijom, što je zlatnom žicom premržena (Npj. 2, 612). Rj. 576b.

premršiti, premršim, v. pf. Fleischspeisen essen da man sie nicht essen sollte, utor carnibus. Rj. premršiti, pojesti što mrsno u petak (posni dan). v. impf. premršivati. — Kad ko premrši, valja drugi put ono da naposti (t. j. na mrsku da posti). Rj. 402a.

premršivanje, n. verb. od premršivati. Rj. **premršivati**, premršujem, v. impf. Fleischspeisen essen da man sie nicht essen sollte, utor carnibus. Rj. pre-mršivati, jesti mrsno u petak (posni dan). v. impf. prosti mrsiti (se). v. pf. premršiti.

premućati, premućim, v. pf. pre-mućati. vidi prećutati, verschweigen, reticco. v. impf. mućati. — Kako li se srce bilo okamenilo, kad prsten ovaj vigje; ali se opet ustrpi i premući. Npr. 253. sa se, pass.: može se rekavši samo »ali« i premućati sve što se misli. Daničić, ARj. 72b.

premdrōst, premdrōstim, f. die Weisheit, sapientia. Rj. pre-mudrost, kao mudrost velika, prevelika. isp. supstantiva slož. sa pre: prekrvnik, preprijatelj. — Carica južna dogje da sluša premdrōst Solomunovu. Mat. 12, 42. Svrši Isus priče... otkud ocome premdrōst ova i moći? 13, 54. O dubino bogastva i premdrōsti i razuma Božijega! Rim. 11, 33. Usta će moja kazati premdrōst, i srce moje reći će razum. Ps. 49, 3.

prenarēditi, prenarēdim, v. pf. ändern, muto. Rj. pre-narediti što, načiniti da bude drukčije. isp. pre-raditi, premijeniti. v. impf. pre-naređivati.

pre-naređivanje, n. das Aendern, mutatio. Rj. verb. od pre-naređivati. radnja kojom tko pre-naređuje što.

pre-naređivati, pre-naređujem, v. impf. ändern, muto. Rj. pre-naređivati što, činiti da bude drukčije. isp. pre-mjenjivati. v. pf. pre-naređiti.

pre-nemāganje, n. das Ohnmächtig-werden vor Schmerz, deliquium prae dolore. Rj. verb. od pre-nemagati se. stanje koje biva, kad se tko pre-nemaže.

pre-nemagati se, pre-nemāžim se, v. r. impf. vor Schmerz in Ohnmacht fallen, deficio prae dolore. Rj. pre-nemagati se, padati u nesvijest od boli. v. pf.

prenemoći (i se). — Ja idem leći u kući, a ti me pokrij, pa se *prenemaži* i jauči, i kaži da sam umro. Npr. 170.

prenemoći, prenèmogñem, v. pf. Rj. pre-nemoći, *pasti u nesvijest od boli. vidi* uhliliti. v. *impf.* pre-nemagati se. — **1)** *vidi* prenemoci se: A od rana Jovan *prenemože*. Rj. — »Još je živ Josif«. A u njemu (u Jakovu) srce *prenemože*, jer im ne vjerovalaše. Mojs. I. 45, 26. Ona mu (Dalila Samsonu) dosagjivaše . . . i duša mu *prenemože* da umre. Snd. 16, 16. — **2)** *sa se, refleks. vor Schmerz in Ohnmacht fallen, deficio prae dolore*: Od jada se stara *prenemože*. Rj. *vidi* prenemoci.

preneráziti se, prenerázim se, v. r. pf. (u C. G.) kao obeznaniti se, *vidi* upropastiti se (n. p. od čuda). Rj.³ pre-ne-raziti se (*isp.* poraziti). *vidi* i upanjiti se, uprošiti se. *isp.* prepašti se. — Ama, ko meni to piše? prekide prenerazeni Knez. Mil. 164.

preñesti, preñesëm, v. pf. *isp.* Obl. 67. *vidi* prenijeti. **preñijeti**, preñesëm, (preñio, preñijela), v. pf. *hinübertragen, transporto*. Rj. pre-nijeti. *vidi* prenesti. v. *impf.* prenositi. — Na to se Bog smilovao i nekakijem čudnijem načinom *prenio* i njega (Marka) i Šarca u nekaku pećinu. Rj. 346a. Još kako je Beograd uzet, *senat je u njega prenešen* iz Smedereva. Miloš 12 (*pogrješno mj.* prenesen). Jer sam je (*riječ*) ja najprije čuo u Srijemu, *odakle je od skora prenešena* u Srbiju. Pis. 32 (*pogrješno mj.* prenesena). Kad ko umre a nema sina, onda *prenešite našljedstvo njegovo na kćer* njegovu. Mojs. IV. 27, 8. U pravom ili u prenesenom značenju. Daničić, ARj. 97a. za prenešen, prenešena *isp.*: Mjesto *donesen* ima i u boljih književnika a gdješto i u narodnim pjesmama i *doñesen*, ali je to pogrješka. Obl. 67.

preñititi, ñim, v. pf. t. j. niti, *das Trumm erneuern, licia renovo*. Rj. pre-nititi, kao *nanovo nanititi*. v. *impf.* nititi.

preñizati, preñizëm, v. pf. (*Perlen*) *auf eine andere Schnur ziehen, inserto filum aliud margaritae*. Rj. pre-nizati n. p. *biser, s jedne žice na drugu ga nanizati*. v. *impf.* preñizivati.

preñizivãnje, n. *das Ziehen (s. B. der Perlen) auf eine andere Schnur, insertio margaritarum. verb.* od preñizivati. *radnja* kojom tko *preñizuje* n. p. *biser*.

preñizivati, preñizujëm, v. *impf.* (*Perlen*) *auf eine andere Schnur ziehen, inserto filum margaritae aliud*: Bazergjani *biser preñizuju*. Rj. pre-nizivati, *s jedne žice na drugu nizati*. v. pf. preñizati.

preñočiti, preñočim, v. pf. *übernachten, pernocto*. Rj. pre-nočiti. *vidi* prekonačiti. v. pf. je i *prosti nočiti*. v. *impf.* noćati, noćivati. — Žene i djevojke donesu u veće kući *omaje*, i metnu u nju svakojaka bilja, te *prenoći*, pa se u jutru njom kupaju. Rj. 151a. Po tom se (*žuka*) metne te *prenoći u slatkoj vodi* da se oslači. Rj. 161a. Da *prenoćim jednu noć s carem*. Npr. 58. Ja tu ostah *noću prenočiti*. Npj. 1, 317.

preñositi, preñosim, v. *impf.* *übertragen, transporto*. Rj. pre-nositi. v. pf. prenesti, prenijeti. — Baš kakve sam muke *prenosio*, prosta i ta žalost pri ovojzi, što ne danas nagje iz nenada. Npj. 5, 467 (*ne = nas*; prenositi *ovdje* = podnositi?). *Kojegod* naš brat *domaćin sjeme* iz doma *iznosio*, i *preko kutnjega praga prenosio*, bilo mu sretno. Kov. 120. Ovo su oni *oblaci* bezvodni, koje *vjetrovi prenose*. Jud. 12. *sa se, pass.*: Iz Srijema prebjegnu mlogi ljudi u Srbiju, i stane se krijući *prenositi po malo džebane*. Danica 3, 177. Blago . . . stoka . . . od stoke *prenosi se* značenje na životinju u opće, kakvu god. Daničić, ARj. 400a.

preñošnje, n. *das Ueberbringen, transportatio*. Rj. *verb.* od prenositi. *radnja* kojom tko *prenosi* što.

preñutati se, preñëm, se, v. r. pf. *aus dem Schlafe uberrascht aufblicken, e somno excuti*. Rj. značenje (korijenu) *trzati se*: *pređati, prenuti se*. Korijeni 297. — Kad bude oko *ponoći*, on *zadrema* i *zasp* na ko-

bili, a kad se *prene*, a on . . . Npr. 25. Kad ga *posusti vrućina* i *prene se od sna*, on *oseti smrad* od svlaka. 54. *Prene se iza sna* car i *jedva čekaše*, doklen mu dan *dogje*. 262.

preò, (u C. G.) *vidi* preko: *preo* brda. Rj. *prijedlogu preko* može se *k* i *izbaciti*: *preo*, *preodan*, *preonoć*, *preosred*, *preokumak*; po tom se može i *e odbaciti*: *pro* (istoga značenja koga je *preko*). Korijeni 285. — **1)** Ako ne *češ vojsku pokupiti*, sto hiljada *plaćena* soldata, pa ih *poslat' preo Rumelije*. Npj. 5, 73. — **2)** *riječi* dan i *noć* *su ovaj prijedlog u značenju vremena, koje se onda misli od početka do kraja, običnije su u akusativu*: *preodan*, *preonoć* (*krivo su pisane sastavljeno mjesto preo dan, preo noć*). *vidi* preko 3b.

preobláčenje, n. *das Ueberziehen, mutatio vestis*. Rj. *verb.* od 1) *preobláčiti*, 2) *preobláčiti se*. — **1)** *radnja* kojom tko *preobláci* što. — **2)** *radnja* kojom se tko *preobláci*.

preobláčilo, n. (u Lici) *vidi* (rublje. Rj.³), *preobuka*. Rj. *pre-obláčilo, odijelo za preobláčenje. vidi* i *preoblaka, promjena* 3.

preobláčiti, preobláčim, v. *impf.* Rj. *pre-obláčiti. vidi* preodijevati. v. pf. *preobučii*. — **1)** *umkleiden, überziehen, vestem aliam induo*. Rj. *preobláčiti n. p. košulju, t. j. drugu obláčiti, ili koga, t. j. obláčiti ga u drugo odijelo*. — **2)** *sa se, refleks. sich umkleiden, mutare vestes*. Rj. *preobláčiti se, t. j. drugo odijelo obláčiti. vidi* presvlačiti se. — Maćeha stane odmah *mrziti* na svoju *pastorku* . . . *zabranjivala joj je da se umiva, češlja i preobláci*. Npr. 125.

preobláčati, preobláčãm, v. pf. *die Oberhand bekommen, supero, superior sum, vinco*. Rj. *pre-obláčati. isp.* obláčati. — Na kraju XV vijeka *preobláčao je* sa svijem taj oblik. Istor. 50.

preoblaka, f. *vidi* *preobuka*: I *oprati tanke preoblake*. Rj. *pre-oblaka. vidi* i *preobláčilo, i syn. ondje*.

preobraziti, ñim, v. pf. Rj. *pre-obraziti. v. impf.* *preobražavati*. — **I. 1)** *koga, verklären, transformo*. Rj. *drugi mu obraz dati*. — **2)** što, *dati mu drugi obraz, lik, oblik*. — Ovako spolja *preobražena zemlja* bješe odmah u početku po svojijem dijelovima različna. Priprava 3. *sa se, pass.*: Kao što se *preobrazilo* »te u »će«. Rat 28. — **II. sa se, refleks.** — **1)** *sich verklären (von Christus), transformari*. Rj. — *Isus izvede ih na goru visoku same. I preobrazi se* pred njima, i *zasja se lice* njegovo kao sunce. Mat. 17, 2. — **2)** *ein anderes Gesicht bekommen, mutare faciem*. Poslije *preobraženja* kažu da *se* i na zemlji *sve preobrazi* i gora n. p. počne *žutjeti*. Rj. *kao promijeniti se*. — *Gospoda sve pogleduju jedan drugoga, svak preobražen*, u svom licu *suzom narušen* *prosijpljujući suze* niz lice. Npj. 5, 454.

preobražãj, m. *vidi* *preobraženje 2. djelo* kojim se što *preobrazi*; *die Reform, Umbildung*. — Tek s nekim *preobražãjima* mogla bi se *zadruga nadati* *podmlagljenom životu* u novom veku. Zlos. 285.

preobražãjni, *adj.* što *pripada preobražãju*. — *Vladalac koji neprekidno goni preobražãjnu politiku*. Mil. 267.

preobražãvanje, n. *verb.* od *preobražavati se*. Rj. *preobražãvati se, preobrazãvam se, v. impf. ein anderes Gesicht bekommen, mutare faciem*. Rj. *preobražãvati se. v. pf.* *preobraziti se*. — Sve je Bog *stvorio* . . . Njegova *se stvorenja mijenjaju*, i po *naravnom uzroku* sa svijem *preobražãjavaju*. Priprava 99.

preobražãnije, *preobražãenje*, n. — **1)** *die Verklärung Christi (6. August)*. Rj. *za nast. isp.* *bogojavljenje i bogojavljenje*. — Ne priznavahu da je *svjetlost preobraženja Hristova* *božanstvena*. DP. 110. — **2)** *vidi* *preobražãj*. — Miloš je *provigjao značaj* i širinu *Vukovoga preobražãnja*. Mil. 267.

preobučii, preobučëm, v. pf. Rj. *pre-obučii. vidi* *preodjenuti, prerusiti, promijeniti (ruho), v. impf.* *pre-*

oblačiti. — **1)** *umkleiden, alias vestes induo*. Rj. — Hajduci na zimovnicima... gdje koji *preobučeni u proste haljine* čuvaju stoku kao slugu. Rj. 799b. Nagju u polju jedno čobanče kod ovaca, i *preobuku ga* i mjesto brata svoga ocu povedu. Npr. 9. — **2)** *sa se, refleks. sich umkleiden, vestes muto*. Rj. *vidi* *pre-svući se, promijeniti se* 3. — Od jada se Vuče *pre-obuču*: udri na se tucačke haljine. Npj. 3, 404. A kad dogje bijel' danak Gjurjev, *te se gora listom preobuču*, crna zemlja travom i cvijetom. 4, 211 (*isp.* *preodjesti se*).

preobuka, *f. die Kleidung zum Umkleiden, vestimenta alia, recentia, cf. preoblaka, preoblačilo*. Rj. i *syn. onđe. ruho za preoblačenje*.

preobuti, *preobujem, v. pf.* Rj. *pre-obuti obuću. v. impf. preobuvati*. — **1)** *einem die Schuhe zurecht machen, refingo calceamentum*. Rj. — **2)** *sa se, refleks. seine Schuhe zurecht machen, refingo calceamentum*. Rj.

preobuvanje, *n. das Wieder-zurechtmachen der Schuhe, calceamenti refectio*. Rj. *verb. od 1)* *preobuvati, 2)* *preobuvati se, koje vidi*.

preobuvati, *preobuvam, v. impf.* Rj. *pre-obuvati obuću. v. pf. preobuti*. — **1)** *die Schuhe wieder zurecht machen, refingo calceamentum*. Rj. — **2)** *sa se, refleks. sich die obüca wieder zurecht machen, refingo calceamentum*. Rj.

preod... *vidi* *prehod*... Rj.

preodan, *vidi* *danju*: Preonoć je na snu ga gledala, *preodan* je groznica hvatala. Rj. *preo dan, tako rastavljeni treba da se piše, jer je preo = preko prijedlog uz koji stoji dan u akus. isp. preko 2, preko 3b*.

preodijevanje, *n. verb. od* — **1)** *preodijevati: radnja kojom tko preodijeva koga*. — **2)** *preodijevati se: radnja kojom se tko ili što preodijeva*.

preodijevati, *preodijevam, v. impf. pre-odijevati, isp. preoblačiti, i syn. onđe. v. pf. preodjenuti, preodjesti, preodjeti*. — **1)** *preodijeva tko koga, vidi preodjenuti 1*. — **2)** *sa se, refleks.: što se čorjek bolje duhovnijem vrlinama preodijeva, to mu se prije otvoraju vrata od blagodatnijeh tajna*. DP. 16.

preodjenuti, preodjesti, preodjeti, *preodjedem (preodjenem), v. pf.* Rj. *pre-odjenuti, pre-odjesti, pre-odjeti, vidi preobuču, prerušiti, promijeniti (ruho). v. impf. preodijevati*. — **1)** *wieder bekleiden, umkleiden, aliter vestio*. Rj. *preodjesti koga*: Mloge gladne jeste na(h)ranio, a žedne je care napojio, *gole, bosc jeste preogjeo*. Npj. 2, 93. — **2)** *sa se, refleks.: Dok se gora preogjene listom, a rudine travom gjetelinom*. Rj. (*isp. Te se gora listom preobuču, crna zemlja travom i cvijetom*. Npj. 4, 211). — *Prerušiti se, preodjesti se u druge haljine*. Rj. 579b. Poslali su mu od kuće novaca, *te se lijepo preogjeo*. Straž. 1886, 1386.

preokrenuti, *predkrenem, v. pf. pre-okrenuti. v. pf. je i okrenuti. v. impf. okretati*. — **I. 1)** *eine andere Richtung geben, immutare*. Rj. *preokrenuti što, dati mu drugi pravac*. — **2)** *von einer angenommenen Meinung (Entschluss) abreden, averto*. Rj. *u umnom smislu: odvratiti koga n. p. od mišljenja, namjerenja njegovu*. — **II.** *sa se, refleks. eine andere Richtung nehmen, sich ändern, immutor*. Rj. — Kako koji (vuk) nasrtaše tako ga on štapom dočekivaše, i kako kojega udari, *vuk se preokrene u mravinjak*. Npr. 222.

preokumak, *predkūmka, m. vidi* *prekumak*. Rj. *preo-kumak. kao preko-kumak. isp. preo. — kumov momak, koji na krštenju dodaje krznicu, a u svatovima nosi barjak; zove se i kumovski momak*.

preonoć, *i. q. preko noć, bei Nacht, noctu, cf. noću, obnoć*: Preonoć je na snu ga gledala. Rj. *preo noć, tako rastavljeni treba da se piše, jer je preo- preko prijedlog uz koji stoji dan u akus. isp. preko 2, preko 3b*.

preopun, *adj. übervoll, nimis redundans*. Rj. *pre-o-pun*. U *preopun* biće *prijedlozi pre* i *o*. Korijeni

290. — Dajte, i daće vam se: *mjeru dobru i nabijenu i stresenu i preopunu* daće vam u naručje vaše. Luk. 6, 38. Usta govore samo zato što mu je srce *preopuno*. DP. 5.

preorati, *preorēm, v. pf. überackern, obaro*. Rj. *pre-orati. v. impf. preoravati. preorivati*. — *sa se, pass.: Za to će se s vas Sion preorati kao njiva*. Mih. 3, 12.

preoravanje, *n. das Ueberackern, to obarare*. Rj. *verb. od preoravati. radnja kojom tko preorava n. p. njivu. vidi preorivati*.

preoravati, *preoravam, v. impf. überackern, obaro*. Rj. *pre-oravati. vidi preorivati. isp. miješati 3, prahati, dvojačiti, trojačiti*. — *Trojačiti njivu, t. j. treći put preoravati*. Rj. 750b. *sa se, pass.: Prahača, kao ralica, kojom se posijano proso praha (preorava)*. Rj. 565a.

preorica, *f. vidi* *ugar*. Rj. *preorana njiva (ili zemlja). vidi i ugarnica*.

preorivanje, *n. vidi* *preoravanje*. Rj.

preorivati, *preorujem, v. impf. vidi preoravati*. Rj. *pre-orivati. v. pf. preorati*.

preosred, *vidi* *prekosred*: Ona povre *preosred* Kosova. Rj. *preo-sred, preko-sred, koje vidi. isp. preo i sred*.

preosvećenī, *adj.*: U sobu ugje vladika... arhimandrit zamoli *preosvećenoga gosta* svoga da sedne... Ja dolazim u ime *preosvećenog sabora*, poče vladika. Megj. 117. u *Staroslov*. = svet. *tituo vladikama*.

preoteti, *preotmēm, v. pf.* Rj. *pre-oteti. v. impf. preotimati*. — Na Loznicu hoću udariti, koju mi je gjede osvojio, *pa od mene Raci preoteše*. Npj. 4, 239. Zar ne vidiš, njima ne vigjeol gje ti Turci zemlju *preoteše*? 4, 311. I *otetih* Ruskih 15 topova *preotela od Francuza na trag*. Žitije 20.

preotimanje, *n. das Vorwegnehmen, praecceptio*. Rj. *verb. od preotimati. radnja kojom tko preotima (kome) što*.

preotimati, *mām (mljēm), v. impf. vorwegnehmen, praecipio*. Rj. *pre-otimati. v. pf. preoteti*.

prepadanje, *n. das Erschrecken, trepidatio*. Rj. *verb. od* — **1)** *prepadati: radnja kojom tko prepada koga*. — **2)** *prepadati se: stanje koje biva, kad se tko prepada: Čusmo viku od prepadanja, straha, a mira nema*. Jer. 30, 5.

prepadati, *dām, v. impf. pre-padati. v. pf. prepadnuti, prepanuti, prepasti*. — **1)** *koga. vidi* *plašiti, puditi 1, strašiti; schrecken, terreo*: Tada me strašiš snima i *prepadaš me utvarama*. Jov 7, 14. — **2)** *sa se, refleks. trepido*. Rj. *vidi* *plašiti se, strašiti se*. — *Počekaj malo; sad ću ja izaći, ali se nemoj prepadati ni straviti*. Npr. 212. *Koji god čuje za te, drhtaće i prepadaće se od tebe*. Mojs. V, 2, 25.

prepadnuti, *dnēm, prepanuti, nēm, prepasti, prepadnēm, v. pf.* Rj. *pre-padnuti, pre-panuti, pre-pasti. v. impf. prepadati*. — **1)** *erschrecken, exterreo*: Kako si me danas prepanuo. Rj. *prepanuti koga. vidi* *uplašiti*. — Pali lbro ubojne topove, da *prepadne Brdske sokolove*. Npj. 4, 374. — **2)** *sa se, refleks. erschrecken, expavesco*. Rj. *vidi* *ubezeknuti se, žacnuti se; poplašiti se, uplašiti se*. — *a) prepadnuti se, od čega, da nije...*: Tad se Turci *grđno prepadoše*. Rj. 99b. Kako to vidi, *prepadne se* pa skoči da traži kobilu. Npr. 23. *Svi se od straha i od čuda prepadoše i pobjegoše*. 116. *Pak sam se bila prepala da nijesi počem onamo pošao*. 119. *Pasu svakojaki konji, te odaberi onaka tri konja, ali ako bi se prepali, a ti...* 121. *Kuvar se siromah prepadne, da nije od pepeljuge dlaka upala*. 226. *Paslo konja mlado momče... prepade se od mjeseca*. Npj. 1, 391. *Zaista se jako prepadoše*. 4, 339. — *b) prepasti se koga ili čega*: Što je sine, dijete Alile! ko P te zove na megdan junački, *te si ga se, sine, prepanuo?* Npj. 3, 108. *Prepade se čelbija Jovo, prepade se materine hrane, jadi poći, a*

gore ne poći. Herc. 2. Kako su žene mironosice . . . kako su se *prepale same božanske nebeske sile* ugledavši božanstvenoga mrtvaca. DP. 49. — c) *prepasti se kome, t. j. da mu se ne dogodi što god, čemu nije rad onaj koji se prepadne*: Učini se bez nevolje bona; a kad dogje dijete Jovane, on se hoće majci *prepanuti*, pa će majku za ponude pitat'. Npj. 2, 31.

prepatiti, tim, v. pf. *erdulden, ausstehen, perpetior*. Rj. *pre-patiti, kao pateći preboraviti. vidi pretrpjeti, predurati. v. impf. patiti.*

prepečenica, f. t. j. rakija, *abermal gebrannter Brantwein, vinum bis ustum, cf. prijepok, prepeka*. Rj. *prepečena rakija. vidi i žganica.*

prepeći, *prepečem, v. pf. Rj. pre-peći. v. impf. prepicati, prepjecati. — 1) überbraten (zu viel), nimis asso, n. p. meso, hljeb. Rj. (odviše). — 2) übersieden, recoquo, überbrennen (den Brantwein). cf. peći. Rj. (nanovo).*

prepeka, f. *vidi prepečenica*: A zamedj prepeke rakije. Rj. *prepečena rakija. vidi i prijepok.*

prepelica, f. — 1) *die Wachtel, coturnix*. Rj. *ptica. dem. prepeličica. mlada prepeličić. — Sedi moma u gradini . . . izbila je sitna rosa, kao ljetnu prepelicu, k'o jesenju lubenicu. Npj. 1, 330. — 2) beim Heumachen ein Gung (der Reihe der Mäher bis ans Ende der Wiese, wo sie dann wieder eine neue Reihe vornehmen), (postat bei den Schnittern, Kukuruzgräbern), vices (?). Rj. ono što u jedan put uzmu preda se kosci, kad kose, koje se u kopača i u žetelaca zove postat.*

prepelicaš, m. pas koji prepelice hvata, *der Wachtelhund, canis avicularius L.* Rj. *vidi fižlin, vižao, vižle, vižlica.*

prepelicea, f. *dem. od prepelica*. Rj.

prepelicić, m. *die junge Wachtel, pullus coturnicis*. Rj. *mlada prepelica.*

prepeličji, adj. *Wachtel-, coturnicis*. Rj. *što pripada prepelici, prepelicama.*

prepeti, *prepnēm, v. pf. n. p. konja, ein weidendes Pferd an eine andere Stelle binden, alio loco religo equum pascentem*. Rj. *pre-peti konja, t. j. na drugom ga mjestu sapeti. v. impf. prepinjati. v. impf. prosti penjati 2, peti.*

prepicanje, n. (zap.) *vidi prepjecanje*. Rj.

prepicati, *prepicēm, (zap.) vidi prepjecati*. Rj. *biće prepicati i u južnom govoru. isp. upeći se i upicati se.*

prepijanje, n. *das zuviele Trinken, potatio nimia*. Rj. *verb. od prepijati. radnja kojom tko prepija.*

prepijati, *prepijām, v. impf. zu viel trinken, per-poto, nimium bibo*. Rj. *pre-pijati, odviše piti. v. pf. prepiti.*

prepiliti, *prepišim, v. pf. pre-piliti, kao presjeci pilom. v. impf. piliti. — Odšegati, vidi prepiliti*. Rj. 450a. *vidi i prešegati, pretri, prestrugati.*

prepinjanje, n. *das Ueberbinden des Pferdes, equi pascentis religatio a loco priori*. Rj. *verb. od prepinjati. radnja kojom tko prepinja n. p. konja.*

prepinjati, *npjēm, v. impf. n. p. konja, überbinden, alio loco religo*. Rj. *v. impf. prosti penjati 2, peti. v. pf. prepeti (isp. značenje ondje). — Ja ću doći cveče zalivati, a ti dogji konje prepinjati. Npj. 1, 428.*

prepirać, *prepirāca, m. der Zänker, Streiter, rixator*. Rj. *koji se rado prepire*: Ima riječi 84 koje sam ja načinio: vikač . . . *prepirać, rugač*. Nov. Zav. VII. Gdje je premudri? Gdje je književnik? Gdje je *prepirać* ovoga vijeka? Kor. I. 1, 20.

1. prepiranje, n. *das Ueberwaschen, perlutio*. Rj. *verb. od prepirati. radnja kojom tko prepira što.*

2. prepiranje, n. *das Zanken, rixae*. Rj. *verb. od prepirati se. radnja kojom se tko prepire s kim. — Nakon dugoga prepiranja vijge već da nije kugj kamo. Npr. 115. Kad su prepiranja za riječi i za imena i za zakon vaš, gledajte sami, jer ja sudija tome ne ću da budem. Djel. Ap. 18, 15. Koji prije*

ćine prepiranja nego li Božij napredak u vjeri. Tim. I. 1, 4.

1. prepirati, *prepirām, v. impf. — 1) überwaschen, perluo*. Rj. *pre-pirati, kao nanovo prati. v. pf. pre-pirati. — 2) Mésti maslo u stapu, cf. prepirati*. Rj. 354a. *vidi i bučkati, tepsti la. sa se, pass.: Stapaica, onaj štap s kolom, čim se prepira skorup. Rj. 712a.*

2. prepirati se, *prepirēm se, v. r. impf. zanken, rixari*. Rj. *pre-pirati se s kim o čemu, oko čega, za što. isp. v. impf. prosti preti se. vidi prekladati se. — Bahtati se oko čega, kao prepirati se, goniti se, streiten, contendere*. Rj. 18a. *Vuku se klipka. (Kad se ko s kime goni i prepire). Posl. 40. Mi se ne prepiremo oko Latinskoga jezika. Odg. na ut. 23. Šta se prepiraste putem megju sobom? Mark. 9, 33. Selima, koja su se prepirala za meje svoje, zakonik je ostavljao da se sude . . . DM. 59. Gradovi se prepiru o pravu da kupuju žito. 239. Kako se oko toga više i prepire. Rat 3.*

prepirka, f. *gen. pl. prepirākā. vidi prepiranje. — Prepirka u ljubavi. Herc. 228 (natpis pjesmi). može se s punim pravom sumnjati, je li ova riječ bilo od naroda ili od Vuka; jer se nigdje osim oooga nješta ne nalazi, a i ovamo bi lijepo i ljepše pristala riječ prepiranje. Kako Vuk nije bez nevolje gradio riječi, biće da su izdavači metnuli pjesmi ovaki natpis.*

prepisati, *prepišēm, v. pf. Rj. pre-pisati. v. impf. prepisivati. — 1) überschreiben, transcribo*. Rj. — Ova je pjesma . . . ali sam je ja slušao od jednoga momčeta, od koga sam je ovako prepisao. Npj. 2, 633 (Vuk). *Prepišite jednu odu na čisto i razgovijetno te mi je pošaljite. Straž. 1886, 865. Neka prepíše sebi u knjigu ovaj zakon. Mojs. V. 17, 18. U hrisovulji Uroša V. prepisanoj s hrisovulje Dušanove. DM. 232. Da je rukopis naš prepisan iz glagoljskoga, o tom ne može biti sumnje. Nik. jev. VII. sa se, pass.: Ovijeh sedam zdravnica prepisane su ovako od pomenuta dva čovjeka. Kov. 124 (t. j. od pomenuta dva čovjeka N. N. ih je slušao i iz usta njihovijeh prepisao (isp. povíše prvi prinjer). — 2) beschreiben, verzeichnen, conscribo*. Rj. *kao popisati*: Izbrojte sav zbor sinova Izrailjevih i prepisajte ih po porodicama njihovijem. Mojs. IV. 1, 18. *Otide Joav i vojvode od cara da prebroje narod Izrailjev. I Joav dade caru broj prepisanoga naroda. Sam. II. 24, 8. isp. prepisnik. — 3) (u Risnu) kraste, t. j. nakalamiti, navrnuti, die Blattern impfen, variolas insero*. Rj. *i syn. kod nakalamiti.*

prepisivač, *prepisivača, m. koji prepisuje što. vidi prepisivalac. — Nemarni prepisivači stavljahu jednu riječ mjesto druge. Priprava 193. Prepisivač (je) rgjavo pročitao skraćenu riječ. DRj. 1, 219.*

prepisivalac, *prepisivaoca, m. koji prepisuje što. vidi prepisivač. — Prepisivalac (je) mnogo koješta dotjerivao po svom vrlo slabom razumu. Star 1, 3.*

prepisivanje, n. Rj. *verb. od prepisivati. — 1) radnja kojom tko prepisuje što, n. p. aktove (das Umschreiben, transcriptio. Rj.): 16-ti Januarija progje koje u časti, koje u sastavljanju i prepisivanju ovih aktova. Miloš 170. — 2) radnja kojom tko prepisuje n. p. narod; das Beschreiben, Verzeichnen, Konscribiren, conscriptio. — 3) radnja kojom tko prepisuje n. p. djetetu kraste (das Impfen, insertio variolarum. Rj.).*

prepisivati, *prepisujēm, v. impf. Rj. pre-pisivati. v. pf. prepisati. — 1) unschreiben, transcribo*. Rj. — *One pjesme prepisivač sam iz usta pjevača i pjevačica. Npj. I, XVI. Da mu kojekakve knjige prevodi s Latinskoga i prepisuje. Opit IV. — 2) beschreiben, verzeichnen, conscribo*. Rj. *kao popisivati*: Doznajemo da je Vuk prepisivao svu svoju zemlju razrezujući danak što će se plaćati Turcima. DM. 105. *Joav provede . . . devet mjeseci po plemenima prepisujući narod; i još ga ne mogne svega prepisati.*

Prip. bibl. 76. *isp.* prepisnik. — 3) (u Risnu) kraste, *die Blattern impfen, variolas inserere*. Rj. *vidi* kalamiti 2, i *syn.*

prepisnik, m. (u Dalm.) onaj što *prepisuje* desetinu, *cf.* desečar. Rj. *isp.* prepisati 2, prepisivati 2.

prepišati, prepišam, v. *pf.* *überpissen, transmejo*: prepišala bi žena (tako je blizu). Rj. pre-pišati. v. *impf.* prepisavati.

prepišavanje, n. *das Ueberpissen, transminctio*. Rj. *verb.* od prepisavati, koje *vidi*.

prepišavati, prepišavam, v. *impf.* *überpissen, transmejo*. Rj. pre-pišavati, pišati preko čega. v. *pf.* prepišati.

prepiti, preprijem, v. *pf.* *über das Mass trinken, nimium bibisse*: juče sam *prepio*, pa me danas boli glava. Rj. pre-piti, *odviše popiti*. v. *impf.* preprijati. — Ti si vrlo u piću *prepio*. HNpj. 3, 37.

prepjecanje, n. *das abermalige Brennen, recoctio*. Rj. *verb.* od prepjecati. *radnja* kojom tko *prepječe* što, n. *pf.* *rakiju*.

prepjecati, prepjечem, v. *impf.* *rakiju, übersieden, abermal sieden, recoquo*. Rj. pre-pjecati, kao *nanovo peći*. *vidi* prepicati. v. *pf.* prepeći. — za *mijenjanje samoglasnijeh isp.* pretčeti, pretjecati, iticati.

prepjevat, vam, v. *pf.* *hindurch singen, canto per totam noctem*: Dva slavuja *svu noć prepjevaše*. *Svu noć* mi soko *prepjeva*. Rj. pre-pjevati, *pjevajući preboraviti*.

preplaćivanje, n. *verb.* od preplaćivati. Rj. **preplaćivati**, preplaćujem, v. *impf.* *übertheuert werden, pretio nimis magno emere*: nemoj ti to preplaćivati. Rj. pre-plaćivati što, *premnogo plaćati za nj*. v. *pf.* preplatiti.

preplakati, preplaćem, v. *pf.* *durchweinen (den ganzen Tag), in einem fort weinen, fleo per (totum diem)*. Rj. pre-plakati n. p. dan, *plaćujući provesti ga*.

preplanuti, preplanem, v. *pf.* n. p. vatra hljeb, *überflackern, d. i. wenn das Feuer das backende Brot zu schnell umflammt, und es dadurch von aussen verbrennt, während es nach innen noch roh ist, panem coquendum praecoquo ignis adurit*. Rj. pre-planuti. *kad vatra ili sunce što preplane, ono ogori, opče se*. v. *pf.* je i *prosti* planuti. — A Bog suncu tijo odgovara: »Jarko sunce, moje čedo drago! lasno ćemo s prokletom devojkom: ti zasijaj, *preplani joj lice*. Npj. 1, 305.

preplātiti, preplātīm, v. *pf.* mnogo dati za što, *übertheuert werden, nimis magno pretio emere*. Rj. pre-plātiti. v. *impf.* preplaćivati. — Tako on (Jakov) prvi dobavi u Srbiji (*top* koji je, istina, bio *preplaćen* . . . ali je poslije porodio nekoliko stotina topova). Danica 3, 176.

preplaviti, vīm, v. *pf.* (u Srijemu) n. p. konja preko vode pored čamca ili pored brvine prevesti, *hinüberschwemmen, traduco natantem. cf.* ploviti. Rj. pre-plaviti. *vidi* preploviti 2.

preplesti, prepletēm, v. *pf.* *überflechten, verflechten, innecto*, n. p. opanke. Rj. pre-plesti. v. *impf.* prepletati. — Počekajte, dva ulaka mlada, da umesim prebele kolače, da *prepletem od zlata povoje*. Npj. 1, 606. Na bega je svileni košulja, svrh košulje *pletena ječerma, žečenijem zlatom prepletena*. 4, 55.

prepletanje, n. *das Verflechten, innexio*. Rj. *verb.* od prepletati. *radnja* kojom tko *prepleće* što.

prepletati, preplećem, v. *impf.* *verflechten, innecto*: A biserom grivu *prepletao*. Rj. pre-pletati. v. *pf.* preplesti. — *sa se, pass.*: Oko plaštanice počinje se druga smjesa staroga zavjeta s novijem . . . i tako *se prepleta sva sedamnaesta katisma* kao mnogožični pokrov. DP. 145.

prepliti, preprijem, v. *pf.* (u Boci) *vidi* preploviti. Rj. pre-pliti. v. *impf.* *prosti* pliti. *vidi* i preploviti 1.

preplivati, vam, v. *pf.* *durchschwimmen, transnato*. Rj. pre-plivati. *vidi* prepeliti, preploviti. v. *impf.* pli-

vati. — *Prepliva tica dugorepica i prepliva more*, a krila ne skvasi (barka). Rj. 143b. Te on plij na konju te za njom . . . onda je on uhvati, te za se na konja vrže, i *prepliva na suho*. Npr. 104. Životinje dosta puta i samo otrče i *preplivaju u drugu zemlju*. Priprava 26.

preplōviti, preplōvīm, v. *pf.* Rj. pre-ploviti. v. *impf.* ploviti. — 1) *vidi* preploviti: Da zagaze, *preplōvit'* je ne će. Rj. *vidi* i prepeliti. — Sjede Bogdan gloga vilovita, ode pravo Bošnjaniinu Muju, bez broda je *Drinu preplovio*. Npj. 1, 542. Pa naplovi na vodu Cetinju; pravo *jeste junak preplovio, preplovio od brda do brda*. 1, 571. Nešto Turak na Savu udari, *na dobrijem konjma preploviše*. 4, 207. — 2) *vidi* preploviti. Rj.

prepočēti, prepočēm, v. *pf.* *abbilden, abzeichnen, delineo*. Rj. pre-početi što, kao *načiniti sliku njegovu. isp.* početak 2. v. *impf.* prepočinjati. — Obrni se, da t' oke vidimo, da *prepočnem' oke na jagluke*; kad se sestre brata ponžele, da vidimo oke na jagluke. Npj. 2, 510. *Ovaku pohvalu* mogla je Jefimija i *na pokrov prepočeti*. Glas. 9, 252. *sa se, pass.*: Imao je (Hajduk-Veljko) sina Raku, s koga će se, ako ga Bog poživi, moći *prepočeti pravo lice Veljkovo*. Danica 1, 93.

prepočinjanje, n. *das Abbilden, delineatio*. Rj. *verb.* od prepočinjati. *radnja* kojom tko *prepočinje* što.

prepočinjati, njēm, v. *impf.* *abbilden, delineo*. Rj. pre-počinjati što, kao *praviti sliku njegovu*. v. *pf.* prepočeti.

prepolōviti, prepōlōvīm, v. *pf.* pre-poloviti, kao *na pole presjeći, razdijeliti*. v. *impf.* poloviti. — *sa se, pass.*: Kad se praznik *prepolovio*, žednu dušu moju napoj vodom pobožnosti, Hriste Bože. DP. 274.

prepona, f. — 1) *die Leisten, ilia*. Rj. *isp.* *babušina, pabušina, pobočina, slabina, slabobočina*. — Podjabuka, *govegje meso* od buta ispod *prepona*. Rj. 521a. *pre-pona, od osn. od koje je prepēti. isp.* za *postanje o-pona, s-pona*. — 2) *impedimentum, obstaculum*. Stulli. *vidi* prepreka, sprečica, smetnja, zadjeva, *Hinderniss*: Ako revnostnim djelateljima njegovim *najmanju preponu* budem uklonio s puta. Spisi 1, 6.

preporučan, preporučna, adj. *empfohlen, commendatus*: da sam ti preporučan. Rj. *isp.* preporučiti. — Ja sam ostavio Beograd čim sam primio novce, *preporučna pisma* i dugački kaput. Zlos. 52 (*što koga preporučuje kome; Empfehlungs-, commendatitius*).

preporučiti, preporučīm, v. *pf.* pre-poručiti (v. *pf.* je i *prosti* poručiti), *empfehlen, commendo. vidi* naručiti 2. v. *impf.* preporučivati. — *Priprijetiti, s prijateljnom preporučiti* da se što učini ili ne učini. Rj. 596a (*u riječi preporučiti nema u Rj. na svom mjestu*). Zar ste zaboravili šta je otac na smrti *nama preporučio*. Npr. 187. *Mnoge mu stvari preporučiti* a najviše da čuva novac. 217. *Preporučiti mu carskoga bimbašu Deli-Ameta*. Danica 3, 176. *Preporučiti mu da gleda, to odmah da učini*. 3, 211. *Preporučite mu i za narodne pjesme, a osobito za Kosovske i za sva-tovske*. Straž. 1886, 606. Ako bi došlo s Austrijcima do boja, on može izostati *regementu svoju preporučiti drugome*. Žitije 17. *Nove gospodare preporučiti u zaklon vikaru franciskanskom*. DM. 185.

preporučivanje, n. *das Empfehlen, commendatio*. Rj. *verb.* od preporučivati. *radnja* kojom tko *preporučuje* što (*kome*).

preporučivati, preporučujem, v. *impf.* *empfehlen, commendo*. Rj. pre-poručivati. *vidi* naručivati 2. v. *pf.* preporučiti. — 1) Na Bogu i na tebi moja gjeca! (Govore ljudi obično na samrti svojim prijateljima kojima preporučuju svoju gjecu). Posl. 185. *Preporučujem svakome: kad budemo . . . da pazi svaki svoj red*. Kov. 58. *Preporučujemo G. Svētálniku, neka pročita još jedan put svoju knjigu*. Nov. Srb. 1817, 640. — 2) *sa se, refls.*: *Preporučujući se materi svojoj i ostalim prijateljima, ne bi li kakogod oca sklonili*

da ga jopet k sebi primi. Npr. 248. Božij sam i tvoj. (Kad se ko kome preporučuje). Posl. 20.

preporuka, f. die Empfehlung, commendatio. Rj. djelo kojim se tko ili što preporučiti. — Teško vuku na preporuku! (Gledaj: Po porukama vuci mesa ne jedu). Posl. 313. Na to ga Redžep sa svojim preporukama opravi u Sofiju. Danica 2, 116. Obadvije su preporuke vaše u tome mnogo pomogle. Glas. 63, 153. Ja osobito blagodaram Gospogji . . . što se ova želja i preporuka Lukina izvršila. Obit VII. Pošalju Milenka s neko 40—50 momaka s preporukom od Redžepa na njegovu stricu Ibrahima. Sovj. 71. Po preporuci Mladenovoj Kara-Gjorgijje i sovjet odrede mu (Jugoviću) 1500 groša na godini. 81.

prepostiti, prepostim, v. pf. hindurchfasten, jejunare per —: ko će prepostiti sedam nedjelja! Rj. pre-postiti, posteći provesti. v. impf. postiti.

prepoznati se, prepoznâm se, v. r. pf. pre-po-znati se (o koga. u Sarajevu. Dr. Gj. Šurmin). u poznavanju prevariti se; misskennen. vidi upoznati se 1. — Angje moja, da od Boga nagješ! ali si se jedna prepoznala, ne udaraš silna Blagajliju, nego bana tvoga gospodara? Npj. 1, 256.

preprata, f. (u Srijemu kažu ženska crkva) der Theil der Kirche, wo die Frauen stehen, locus feminarum in ecclesia. Rj. u crkvi ono mjesto gdje žen-skinje stoje. vidi papratnja. — Sveštenik s kadionicom u ruci i pred njim gjakon noseći svijeću idu u naokolo po svoj crkvi i u prepratu, da ni jedno mjesto u crkvi ne bi ostalo bez vidjela blagodati Hristove. DP. 38. vidi kod papratnja.

preprati, preperem, v. pf. überwaschen, lavo iteratis vicibus. Rj. pre-prati, kao nanovo oprati. v. impf. 1 prepirati.

preprava, f. die Vorbereitung, adparatus. Rj. pre-prava, prepravan, prepraviti, prepravljati u istočnom govoru; u južnom priprava, pripravan, pripraviti, pripravljati. Tako Vuk piše preprava, prepravan, itd. u knjigama koje je napisao po govoru istočnom (n. p. Miloš, Žitije), u drugima priprava, pripravan itd. ovdje su ostale riječi ove samo primjêra radi. — Razume, da neprijatelj na tom mestu nema nikake preprave. Žitije 23.

prepravan, preprâvna, adj. bereit, paratus. Rj. vidi pripravvan. — A ni vašina nemamo prepravnih. Miloš 114.

prepraviti, vîm, v. pf. vorbereiten, praeparo. Rj. pre-praviti. vidi pripraviti. v. impf. prepravljati. — 1) Nagju u Memed-age džebanu, koju je on bio prepravio da se bješe s dahijama. Danica 3, 174. Naumio Rems uzeti na juriš, na što je već i merdivene i ostale sve potrebe prepravio. Žitije 63. — 2) sa se, refleks.: Morao sam ostati od časti, za koju sam se trodnevnim postom bio prepravio. Danica 2, 132. U petak ću vam poslati recenziju; prepravite se za čitanje. Straž. 1886, 1768. — vidi i primjere kod pripraviti.

prepravljânje, n. das Vorbereiten, praeparatio. Rj. vidi pripravljânje.

prepravljati, prepravljâm, v. impf. vorbereiten, praeparo. pre-pravljati. vidi pripravljati. v. pf. pripraviti. — 1) Ja sam počeo prepravljati gragju za Srpsku gramatiku. Danica 3, 1. — 2) sa se, refleks.: Jadrani otidu da se prepravljaju za zimovanje. Danica 3, 203. Srbi su se prepravljali da se brane. Miloš 99. — vidi i primjere kod pripravljati.

preprâvnost, preprâvnosti, f. die Bereitschaft, promptus. Rj. stanje onoga što je prepravno. vidi pripravnost.

preprečivânje, n. das Vorstecken, praetentio. Rj. verb. od preprečivati. radnja kojom tko preprečuje što.

preprečivati, preprečujem, v. impf. vorstecken, vorstemmen, praetendo. Rj. pre-prečivati, kao priječati što preda što. v. pf. prepriječiti.

prepredalo, n. (u Imosk.) od gvozdja, na što se prepreda svila (kao na vreteno), eine Art Spindel, fusi genus. Rj. pre-predalo. isp. prepredati. — riječi s takovim nast. kod bučkalu.

prepredânje, n. das Ueberspinnen (des Zwirns), netum iterum neo. Rj. verb. od prepredati. radnja kojom tko prepreda n. p. konce.

prepredati, prepredâm, v. impf. überspinnen, iterum neo. Rj. pre-predati, kao nanovo presti. v. pf. prepresti. — Druga, drvo, kao veliko vreteno, što žene konce prepredaju na njega i pletivo predu. Rj. 141b. Svilu prelo zlato materino, svilu prelo, (i) brišim prepredalo. Npj. 1, 153.

prepreka, f. (u Hrv.) das Hinderniss, impedimentum, cf. smetnja. Rj. pre-preka. isp. za drugu polu priječati b. vidi i prepona 2, sprečica, zadjeva. isp. zanovijet 2. — Taj zemaljski raj! Koliko džinovskih prepreka stoje na putu do njega. Zlos. 143.

prepresti, prepredêm, v. pf. überspinnen, iterum neo. Rj. pre-presti, kao nanovo opresti. v. impf. prepredati. — Božo Kulić, stari hajduk, i prepredeni širet, dogje u manastir Raču. Zim. 219 (durchtrieben, versutus, astutus, kao vrlo lukav; širet,* prijevaran čovjek).

prepriatelj, m. zu grosser Freund, amicus nimius: Pripiatelj neprijatelj (Posl. 261). Rj. pre-priatelj, preveliki prijatelj. supstantiva tako složena sa pre: prekrvnik, premudrost.

prepriječiti, prepriječim, v. pf. vorstecken, vorstemmen, praetendo. Rj. pre-priječiti. kao ispriječati što preda što. v. impf. prepriječivati.

preprodati, dâm, v. pf. wieder weiter verkaufen, revendo: Prodaše me begu Čelebijću, a Čelebijć mene preprodade Ljuboviću iz Novog Pazara. Rj. pre-prodati. v. impf. preprodavati.

preprodâvalica, f. žena koja što kupuje, pa ona opet prodaje, n. p. voće, Hökerin, copa. cf. piljara. Rj.

preprodâvanje, n. das Wiederverkaufen, revenditio. Rj. verb. od preprodavati. radnja kojom tko preprodaje što.

preprodâvati, preprodâjem, v. impf. wieder weiter verkaufen, revendo. Rj. praes. i imperat. i preprodâvâm, preprodâvaj. isp. Obl. 107. pre-prodavati. v. pf. preprodati. — Turci su vodili u ropstvo djecu i žene . . . Gdjekoji su one robove držali te su ih služili, a najviše ih je prodavano i preprodavano. Rj. 651b. Turci za života moga da robe i preprodaju moju staru majku i ženu i decu! Miloš 53.

preprošiti, preprosîm, v. pf. t. j. djevojku kome, einen überfreien, überwerben, ausstechen, virginem ab alio expetitam procari. Rj. pre-prošiti: Petar isprosio djevojku, a Pavao mu je preprosi. v. impf. prositi 1. — Zalud Janko tvoja proševina, kad ti drugi preprosi djevojku. Rj. 616a. sa se, pass.: Da se moja draga preprošila; da za koga, ni po jada moga, već u selo za mog pobratima. Npj. 1, 394.

preprtiti se, tîm se, v. r. pf. sich überladen, vires opprimere. Rj. pre-prtiti se, odviše se naprtiti. v. impf. prtiti (se).

prepucati, prepucajû, v. pf. n. p. puške, in einem fort schiessen (von Flinten), persono: vazdan puške prepucaše. Rj. pre-pucaše. v. impf. pucati.

prepući, prepuknêm, v. pf. bersten, dirrumpi, cf. prepuknuti. Rj. pre-pući. v. pf. je i prosti pući, puknuti. v. impf. pucati. — U junaku srce prepuknulo. Rj. 579a. Od jada joj srce prepuknulo, mrtva pala na zemljicu crnu. Npj. 1, 574.

prepukli, adj. vidi puki: No su ovo prepukli siraci. Rj. pre-pukli. isp. puki siromah, blutarm, pauperimus. Rj. 620b (kao preveliki siromah). — Značenje (korijenu) šuplju biti, praznu biti: pučina; pučice; puki, prepukli, opucan. Korijeni 279.

prèpuknuti, knēm, v. pf. vidi prepući. Rj. i ondje primjere. — **pre-puknuti**, v. impf. pucati.

prèpuniti, nīm, v. pf. n. p. pušku, top, čašu: *überladen, überfüllen, compleo*: No je pušku pustu *prepunio*. Rj. *pre-puniti*, v. impf. *prepunjati*.

prèpúnjānje, n. *das Ueberladen, Ueberfüllen, completio*, verb. od *prepunjati*, radnja kojom tko *prepunja* n. p. čašu.

prèpúnjati, prèpúnjām, v. impf. *überladen, überfüllen, compleo*. Rj. *pre-punjati*, v. pf. *prepuniti*. — Dede komšija, učini i meni jedan put oo! (Rekao Nijemac Srbinu, kad su pili zajedno pa Srbini sve *prepunjao* svoju čašu i govorio: oo!) Posl. 58. *sa se, pas.*: Sve rijeke teku u more, i more se ne *prepunja*. Prop. 1, 7.

prèpustiti, prèpustīm, v. pf. *überlassen, permitto*: Ej Maksime, nemala te majka, jer *preпусти* perje na drugoga. Rj. *pre-pustiti*, v. pf. je i *prosti* pustiti (puštiti), v. impf. *prosti* puštati.

prera . . . vidi prehra . . . Rj.

Prèrad, m. ime muško. Rj. *Pre-rad*, isp. *Pre-drag*; Ob-rad, Milo-rad.

prèrāditi, prèrādīm, v. pf. *pre-raditi*, kao *nanovo obraditi: überarbeiten, retractare*, isp. *pre-narediti*. — Zamolim Fateru, ne bi li se primio, da *preod* ovaj *preradi*. Odg. na ut. 25. Neke su (*stvari* u bukvaru) samo prevedene a neke *preragjene*. Bukv. 19.

prèrastao, prèrasla, adj. *verblüht, praeffloratus*: Preraslog gjevojci pomrli svatovi (Posl. 261). Rj. *pre-rastao*, koji je već odviše narastao.

prèreći, prèrečēm, v. pf. *pre-reći*, v. impf. *pericati* (i se). — **1**) *prereći*, kad tko *započne* govoriti o nečemu, pa ne dovršivši jedne misli uzme govoriti o drugoj: on je *prerekao* govor svoj. — **2**) *sa se, refleks.* *prerekla* se. Dr. Gj. Šurmin. u govoru.

prèrezati, prèrežēm, v. pf. *entzwei schneiden, dissecare*. Rj. *pre-rezati*, v. impf. *prerezivati*. — Al' dotrča ljubi nevijerna, pri ruci joj *gajtun prerezala*. Rj. 338a.

prèrezivānje, n. *das Entzweischneiden, dissectio*. Rj. *verb.* od *prerezivati*, radnja kojom tko *prerezuje* što.

prèrezivati, prèrezujēm, v. impf. *entzweischneiden, dissecare*. Rj. *pre-rezivati*, v. pf. *prerezati*.

prèricānje, n. *verb.* od 1 *pericati*, 2 *pericati* se. — **1**) radnja kojom tko *preriče* govor. — **2**) radnja kojom se tko *preriče* u govoru.

prericati, prèricēm, v. impf. Dr. Gj. Šurmin. *pericati*, v. pf. *prereći*. — **1**) *pericati*, kad tko *počinje* govoriti o nečemu, pa ne dovršivši jedne misli, *pre-lazi* govoriti o drugima: on *preriče* govor svoj. — **2**) *sa se, refleks.*: *preriču* se u govoru n. p. *brbljave žene*.

prèriti, prèrijēm, v. pf. *durchwühlen, perruo*. Rj. *pre-riti*, v. impf. *riti*, *rijem*.

prèroditi, prèrodīm, v. pf. *pre-roditi*, v. pf. je i *prosti* roditi. — **1**) kao *nanovo* roditi, *wiedergebären, regenero*. — Blagosloven Bog, koji nas po velikoj milosti svojoj *prerodi* za živ nad vaskrsenijem Isusa Hrista iz mrtvih. Petr. I. 1, 3. Kao *prerogjeni* ne od sjemena koje truhne, nego od onog koje ne truhne. 1, 23. — **2**) *sa se, refleks.* (*eine überreiche Frucht tragen, nimio frugifer fieri*, Rj.³) n. p. *prerodile* se šljiv. Rj. *odviše* su *rodile*.

prerogjēnje, n. *verb.* od *preroditi*, *djelo* kojim tko *prerodi* koga; *die Wiedergeburt, regeneratio*: Po svojoj milosti spase nas (Bog) banjom *prerogjenja* i obnovljenjem Duha svetoga. Tit. 3, 5.

prèronuti, prèronēm, vidi *prehronuti*. Rj. u *krajcima* gdje se glas h u govoru ne čuje.

prèroviti, prèrovīm, v. pf. *durchgraben, perfodio*. Rj. *pre-roviti*, v. impf. *roviti*. — Kod popova dvora *gunvo prerovljeno*, zlatom popleteno; na *guvnu* je rpa, rpa od bisera. Npj. 1, 102.

prèručiti, prèručēm, v. pf. *übergiessen, überschütten* (*aus einem Gefässe in ein anderes*), *transfundo*. Rj.

pre-ručiti što, *iz jednoga suda u drugi*, vidi *prekrenuti* 2, *preliti*, *presuti*, *pretočiti*.

prèručivānje, n. *das Uebergiessen, Ueber-schütten, transfusio*. Rj. *verb.* od *preručivati*, radnja kojom tko *preručuje* što.

prèručivati, prèručujēm, v. impf. *übergiessen, überschütten* (*aus einem Gefässe in ein anderes*), *transfundo*. Rj. *pre-ručivati* što, *iz jednoga suda u drugi*, vidi *prekretati*, *prelijevati*, *prelivati*, *preljevati*, *presipati*, *pretakati*.

prèrušiti, šīm, v. pf. Rj. *pre-rušiti*, isp. ruho. — **1**) *promijeniti* ruho, *verkleiden, alium vestitum dare*. Rj. vidi i *preobući*, *preodjenuti*. — **2**) *sa se, refleks.* *preodjesti* se u druge haljine (ruho), *die Kleidung verändern, vestes mutare*. Rj. vidi i *preobući* se. v. impf. *prosti* rušiti se. — On otide kući, pa se *pre-ruši*: obuče *pastirske* haljine i uzme *pastirski* štap u ruke, te se načini *pastir* pa pogje u svet. Npr. 46. Tada se Saul *pre-ruši* obukav druge haljine. Sam. I. 28, 8.

prèrsada, f. *die Pflanzen, die übersetzt werden, plantae quae e seminario transferuntur*. Rj. *pre-sada*, isp. *presaditi*, vidi *prijesad*, i *syn.* *ondje*. — *apstruktno*: *djelo* kojim se što *presadi*: Lude paprike, ludo zelje, t. j. mlado, zeleno (paprike i zelje za *presadu*). Rj. 334b. *konkretno*: *zelje, bilje* za *presagjivanje*.

prèrsaditi, prèrsadīm, v. pf. Rj. *pre-saditi*, v. impf. *presagjivati*. — **1**) *überpflanzen, transplantare*. Rj. *presaditi* n. p. mlado zelje. — **2**) (u Boci) *propfen, surculum arbori insero, cf. nakalemiti*. Rj. i *syn.* *ondje*. — Sadih *jelu* na planinu, *presadih* je *žutom* *Čunjom*, navrnih joj *žuber-vodu*. Npj. 1, 362. — **3**) (u C. G.) *kraste, variolas insero, cf. prepisati*. Rj. vidi i *nakalamiti*, i *syn.* *ondje*.

prèrsagjēnik, *presagjenika*, m. u Boci zvao se nekakav čovjek, koji je vođe *presagjivao*, t. j. *kalemio*. Rj.

prèrsagjivānje, n. Rj. *verb.* od *presagjivati*. — **1**) radnja kojom tko *presagjuje* n. p. mlado zelje (das *Ueberpflanzen, transplantatio*, Rj.): Ludo zelje (t. j. mlado za *presagjivanje*). Posl. XLVI. — **2**) radnja kojom tko *presagjuje*, *kalami*, *pricjepkuje* vočku (u Boci, vidi *kalamljenje*, Rj.). — **3**) radnja kojom tko *presagjuje*, *prepisuje* *kraste*.

prèrsagjivati, prèrsagjujēm, v. impf. Rj. *pre-sagjivati*, v. pf. *presaditi*. — **1**) *übersetzen, transplantare*. Rj. *presagjivati* n. p. mlado zelje, mlado drvo. *sa se, pass.*: Matora drva ne *dadu* se *presagjivati*. Posl. 175. — **2**) (u Boci) vidi *kalamiti*. Rj. i *syn.* *ondje*. n. p. vočku. — **3**) (u C. G.) *impfen, variolas inserere*. Rj. *kraste, ospice*, vidi *kalamiti* 2, *prepisivati* 3.

prèrsahnuti, prèrsahnēm (*presahnuo, presahnula* i *presahla*), v. pf. *austrocknen (vom Bache), exsiccari, exaresco*. Rj. *pre-sahne* n. p. *potok*, vidi *preciknuti*, *presušiti* 2 a. v. impf. *presisati*. — *Angjeo* izli čašu svoju na veliku rijeku Eufkrat; i *presahnu voda njezina*. Otkriv. 16, 12. Poslije godinu dana *presahnu* *potok*, jer ne bješe *dažda* u zemlji. Car. I. 17, 7.

prèrsaldumiti, mīm, v. pf. *hinüberschiffen, trajicio*. Rj. *pre-saldumiti*, vidi *prebroditi*, na brodu (na lagji) *prevesti* što, *prevesti* se preko vode, *dručkije* se *glagol* ovaj ne *nahodi*.

prèrsaljānje, n. *das Uebersalzen, zò nimio sale condere*. Rj. *verb.* od *presaljati*, radnja kojom tko *presalja* n. p. *jelo*.

prèrsaljati, prèrsaljām, v. impf. *übersalzen, nimio sale condere*. Rj. *pre-saljati*, *odviše* *soliti*, v. pf. *presoliti*. — Za što Čupa *presalja* *jelo*? Mil. 7.

prèsamāriti, prèsamārim, v. pf. preko brda, (*das Gebirge übersteigen, transcendo*). Rj. *pre-samariti* preko brda, *prijeći* preko njega. v. impf. *presamarivati*.

prèsamārivānje, n. *das Uebersteigen (eines Berges)*,

transcensus. Rj. *verb.* od *presamarivati*. *radnja* kojom tko *presamaruje* (preko brda).

presamarivati, *presamarujēm*, *v. impf. übersteigen, transcendo*. Rj. *pre-samarivati preko brda, prelaziti*. *v. pf. presamariti*.

presamičivânje, *n. das Doppeltfalten, duplicatio*. Rj. *verb.* od *presamičivati*. *radnja* kojom tko *presamičuje* što.

presamičivati, *presamičujēm*, *v. impf. doppelt falten, duplico*. Rj. *pre-samičivati što, n. p. prsluk*. *isp. predvostručati*. *v. pf. presamiti*.

presamiti, *presamitim*, *v. pf. doppelt übereinander legen, duplico, gemino*. Rj. *pre-samiti*. *vidi presmotati*. *isp. predvostručiti*. *v. impf. presamičivati*. — Smuk sigje do kablčice, izdiže glavu, *presamiti je unutra*, i stane piti mleko. Megj. 279. *sa se, pass.*: Kružat: *prsluk* je ovaj gore izrezan, a dolje se *presamiti* kao *premitača*. Kov. 40.

presanuti, *presanēm*, *vidi presahnuti*. Rj. *u krajevima gdje se glas h ne čuje u govoru*.

presedlast, *adj. pre-sedlast*. *isp. sēdlast*. — Čelo mu je nisko . . . nos mali, *presedlast*. Zim. 299. *nalik na sedlo*.

presega, *f.* (u Boci) kad se čovjek pretrgne (od teškoga posla ili dižući što teško), *der durch schwere Arbeit verursacht Bruch, hernia gravibus laboribus conscita*. Rj. *vidi kila*; *pridori, prijedor, proder*. *presega, drugoj je poli osnova koja je u segnuti se, sezati se, (po)seći, (pō)sezati*.

presekat, *presekām*, *v. pf.* (u Boci) *n. p. vodu iz bunara, t. j. ispljuskati, ausschöpfen, exhaustio*. Rj. *pre-sekati*. *isp. isekati*. *v. impf. sekati*. — Uzmi ovu čašicu i ponesi tvojoj ščeri neka mi njom *preseka more*, da ostane polje. Npr. 206.

preseliti, *preselim*, *v. pf.* Rj. *pre-seliti*. *v. impf. preseljivati (i se)*. — **1**) *übersiedeln, transfero*. Rj. — Ljudi koji biše *preseljeni*, koje *preseli* Navuhodonosor u *Vavilon*. Jezdr. 2, 1. *Za to ču vas preseliti iz Damaska*. Amos 5, 27. — **2**) *sa se, refleks. übersiedeln, transmigro*. Rj. — Tako ti se *preselio* Vuče, Bog mu dao duši spasenije! Npj. 4, 12 (= u *vječni život, prestavio se, umr'o*). Zato se Miloš, još kako su Turci obladaši, *preselio s kućom u Sarane*. Miloš 72. Milenko . . . po tom se iz *Kličevca ondje preseli* i namjesti. Sovj. 72. U *Hilandaru Nemanja preživje 8 mjeseci, pa se ondje preseli u vječni život*. DM. 17.

preseljāvânje, *n. das Uebersiedeln, translatio, transmigratio*. Rj. *verb.* od **1**) *preseljivati*, **2**) *preseljivati se*. — **1**) *radnja kojom tko preseljiva koga*. — **2**) *radnja kojom se tko preseljiva*. Ovaki opšti nazadak ne može ni potop, ni *narodno preseljāvânje*, niti Atila, ni *Džingishan igda učiniti*. Priprava 137.

preseljivati, *preseljivām*, *v. impf.* Rj. *pre-seljivati*. *v. impf. prosti seliti (i se)*. *v. pf. preseliti (i se)*. — **1**) *übersiedeln, transfero*. Rj. *koga*. — **2**) *sa se, refleks. übersiedeln, transmigro*. Rj. — Da se ljudi mogu slobodne *preseljivati iz tih župa u zemlje Sankovića*. DM. 210.

presijati, *jēm*, *v. pf.* Rj. *pre-sijati*. *v. impf. presijevati*. — **1**) *durchsieben, percribro*: dede ti još jedan put *presij* to brašno. Rj. — **2**) *hindurchsieben, cribrare per — tempus*: momčad svu noć *presijaše* brašno. Rj.

presijēcânje, *n. das Entzweihauen, Durchschneiden, sectio*. Rj. *verb.* od *presijecati*. *radnja kojom tko presijeca što*.

presijecati, *presijecām*, *v. impf. durchschneiden, seco*. Rj. *pre-sijecati*. *v. pf. presjeći*.

Presiječ, *f.* planina u Paštrovićima. Pripovijeda se da je u ovoj planini na Golome Vrh u Mađarski kralj Ludovik *posjekao* 1400 Paštrovića. Rj. *Pre-siječ*. *isp. prosiječ*.

presijēvânje, *n. das Uebersieben, percribratio*. Rj.

verb. od *presijevati*. *radnja kojom tko presijeva n. p. brašno*.

presijevati, *presijevām*, *v. impf. durchsieben, percribro*. Rj. *pre-sijevati n. p. brašno*. *v. pf. presijati*.

presiliti, *lim*, *v. pf. übermüthig werden, superbio*: Koliko su Turci *presiliti*, nagoni se junak na junaka. Rj. *pre-siliti, kao odviše osiliti, posiliti se*. *v. impf. presiljavati*. — Mili Bože, čuda golemoga, ka' je *Turska sila presilila*, od gradine do polja Bjeliša sve je *Turska sila presilila*, i sve donje selo opališe. Npj. 4, 113.

presiljāvânje, *n. das Uebermüthigwerden, insolentia, superbio*. Rj. *verb.* od *presiljavati*. *stanje koje biva, kad tko presiljava*.

presiljavati, *presiljavām*, *v. impf. übermüthig werden, superbio*. Rj. *pre-siljavati, kao siliti se odviše, postajati preveć samosilan*. *v. pf. presiliti*.

presipânje, *n. Rj. verb.* od **I. presipati**, **II. presipati se**. — **I. 1**) *radnja kojom tko presipa što iz jednoga suda u drugi* (das Umschütten, Ueberschütten, transfusio. Rj.). — **2**) *radnja kojom tko presipa, prepunja što sipajući* (das Ueberfüllen, nimia impletio. Rj.). — **II.** *stanje koje biva, kad se što presipa*.

presipati, *pām* (pljēm), *v. impf.* Rj. *pre-sipati*. *v. pf. presuti*. — **I. 1**) *umschütten, transfundo, cf. preručivati*. Rj. *i syn. ondje. presipati što iz jednoga suda u drugi*. — Ruditi mljeko goruždom, t. j. *surutku*, pošto se prevari, kao *presipati*, da se ne pokvari. Rj. 655b. — **2**) *überfüllen, nimis impleo*. Rj. *kao prepunjati sipajući*. — Ili ćemo ih *blagom presipati*, ili ćemo roblje mijenjati? Npj. 3, 86. A mnogi se Turci *prikupiše, prikupiše, te ih ognjem opkoliše, presiplju ih ognjem žestokijem*. 4, 406. — **II.** *sa se, refleks. überströmen, redundo*: Ne *presipa se* u mene. Rj. *kad je prepunjeno što, n. p. čaša, pa prelazi preko nje n. p. vino*. — Biće pune žitnice tvoje obilja, i *presipaće se vino iz kaca tvojih*. Prič. 3, 10. Ugjite te gazite, jer je kada puna; *presipaju se donje kade*, jer je mnogo zlobe njihove. DP. 87.

presisânje, *n. das Vertrocknen, exsiccatio*. Rj. *verb.* od *presisati*. *stanje koje biva, kad presiše n. p. voda*.

presisati, *presisēm*, *v. impf. vertrocknen, exaresco*: Jordan *voda tuna presisaše*. Rj. *pre-sisati*. *v. pf. presahnuti*. — U ravni stanu u virove i one *vode koje u planinama nigda ne presišu*. Rj. 63a. *Dva jezera, od kojih veće nigda ne presiše*. Npj. 1, 132 (Vuk). Ti si *isušio rijeke koje ne presišu*. Ps. 74, 15.

presjāvânje, *n. das Blinken, Blitzen* (z. B. eines Säbels, gegen die Sonne), *fulgor, coruscatio*. Rj. *verb.* od *presjavati se*. *stanje koje biva, kad se presjava n. p. sablja spram sunca*.

presjavati se, *presjavām se*, *v. r. impf. blitzen, blinken, corusco*. Rj. *pre-sjava se n. p. mač spram sunca*. *v. impf. prosti sijati se, sjajati se, sjati se*.

presjeći, *presijēcēm*, *v. pf. entzweischneiden, hauen, disseco*: *Presjekao jezik* (da Bog da)! kad ko što reče nepovoljno (Posl. 261). Rj. *pre-sjeći*. *v. impf. presijecati*. — *Prestružiti, presjeći jedne ljude od drugih*. Rj. 581b. Da se penju uz oputu . . . *presijeku oputu* da on ne bi mogao sići. Npr. 9. Vuk mu *put presjekao!* Posl. 40 (put *presjeći kome, vidi zateći 2*). Ne zabori na kojoj si. (Kad ko hoće *kome riječ da presiječe*). 198. Na mač oštru *sablju dočekao, na dvije je pole presjekao*. Npj. 3, 115. Onda ovi iz preko Morave opale iz pušaka, i tako *Arnaute preseku od roblja i ustave*. Miloš 92. Tebe *gjaur prevari . . . dok se nije sa svim spremio, zamamljuje nas, a kad se on sa svim spremi, onda će ovo u jedan put presjeći*. 128.

presjedânje, *n. der Hinterhalt, insidiae*. Rj. *verb.* od *presjedati*, *koje vidi*.

presjedati, *dām*, *v. impf. sich in Hinterhalt legen, insidiar*. Rj. *pre-sjedati*. *isp. zasjedati*. *v. pf. presjednuti, presjesti*. — Kako je nekome bila utekla čena

pa se kupila počera za njom, i *presjedala* je putem. Npj. 1, XXIV. Od Borisova do Minske jednako je *Francuze presedao* i dočekivao. Žitije 21.

presjediti, *dīm*, v. *pf. hindurch sitzen, persideo*. Rj. pre-sjediti, *sjedeci preboraviti*.

presjednuti, *dnēm*, v. *pf. pre-sjednuti*. *vidi* presjesti; *sich in Hinterhalt legen, insidior. isp. zasjednuti, zasjesti. v. impf. presjedati*.

presjeka, *f.* kao dolina preko kake kose ili planine, *das Thal, vallis, cf. uvala*. Rj. pre-sjeka. *isp. presjeći. vidi* prosjeka, *ostala syn. kod* prodol.

Presjeka, *f.* u Mačvi mjesto na kome je za Karagjorgijeva vremena bio šanac iz Bitve u Zasavicu. Godine 1813 *Presjeku* je čuvao Luko Lazarević. Rj. *isp. presjeka*.

presjesti, *presjedēm (presjednēm)*, v. *pf. sich in Hinterhalt legen, insidior*: presjela ga potjera. Rj. pre-sjesti. *vidi* presjednuti. *isp. zasjesti, zasjednuti. v. impf. presjedati*. — Kad dogje Balota tamo, gde su Srbi ona dva Turčina bili preseli i opkolili da uhvate ali da ubiju, onda jedan od njih videći Balotu kao Turčina, položi pred njim oružje. Danica 4, 7.

preskakānje, *n. das Ueberspringen, transsaltus, praeteritio*. Rj. *verb. od* preskakati. *radnja* kojom tko preskače.

preskakati, *preskākēm*, v. *impf. Rj. pre-skakati. vidi* preskakivati. v. *pf. preskočiti*. — 1) *überspringen, transilio*. Rj. — Hitar odviše sreću preskače. Posl. 341. Pešaci za njima (za konjicima) s vašinom, te rukama za šanac, i gdekoji stanu *preskakati unutra*. Miloš 115. — 2) *preskakati riječi u čitanju, izostavljati ih; übersehen (im Lesen), auslassen, exmitto*: Nekakvoga popa, koji je rgjavo čitao i *preskakao riječi*, zapita neko gdje je učio knjigu, a on odgovori: »štogje, štogje»; onda mu onaj, koji ga je pitao, rekne: »va istinu i čitaš štogje štogje». Rj. 847a. *isp. preskočiti 2a i b*. — 3) *u skakanju nadelagjivati*: Skaču skoka, meću se kamena, *preskače im* Nahod Simeune, *preskače im*, kamenom odmeće. Npj. 2, 65.

preskakivānje, *n. verb. od* preskakivati. *radnja* kojom tko preskakuje (preko čega).

preskakivati, *preskākujēm*, v. *impf. pre-skakivati. vidi* preskakati. v. *pf. preskočiti*. — Lisica pozove vuku da *preskakuju preko jedne stožine* sijenske . . . Pošto nekoliko puta preskoče, reče lisica vuku da dobro ne *preskakuje*. Npr. 180.

preskočiti, *preskočim*, v. *pf. Rj. pre-skočiti. v. impf. preskakati, preskakivati*. — 1) *überspringen, transilio*. Rj. — Skočiti (ili preskočiti što) iz zatrke. Rj. 198b. Pošto nekoliko puta *preskoče*, reče lisica vuku da dobro ne preskakuje. Onda on pogje da *preskoči* upravo *iznad stožine*, te se na nju nabode. Npr. 180. Ne dajte mu na plot! (. . . ide bez pameti, pa se može nabosti na plot kao bijesan konj kad pogje da *preskoči preko plota*). Posl. 197. Zatrča se Sava od Posavlja, te *preskoči kamenu dvilju*, i družini on otvora vrata. Npj. 3, 374. — 2 a) *übersehen (im Lesen), auslassen, exmitto*. Pripovijeda se kako su u crkvi nekakome rekli da *preskoči nešto u knjizi*, a on razumjevi u prvome smislu metne knjigu na zemlju pa preko nje. Rj. u čitanju (ili u pjevanju) *izostaviti riječ. sa se, pass.*: Nego sam gledao, da mi svaku pesmu peva po nekoliko puta, dok je nisam toliko upamtio, da sam mogao poznati, kad se što *preskoči*. — b) *prema tome značenju preskočiti koga ili što znači uopće izostaviti koga ili što, kad je na nj ređ; übergehen, praeterire*. — Toči vino, Bogosave slugo! redom čaše oko sovre daji, *nemoj koga preskočiti*, slugo. Npj. II. 411. Valja zube pokazati, da se oni Vas uplaše, i da se počnu stjerjati *preskočiti Vas*. Straž. 1887, 15. *sa se, pass.*: Griješka, kad se uvodeći u brdo *preskoči jedan zubac*. Rj. 101b.

preslaćeti, *preslaćākā*, *m. pl. die Leckerbissen, cibi delicatiores*. Rj. pre-sla(d)ćeti, *drugoj poli osn. je u*

sladak. *vidi* prijeslaćeti, oklizotine, poslastice, slatkiši.

— Kad sjedeš da jedeš s gospodinom . . . Ne želi *preslaćaka* njegovijeh, jer su lažna hrana. Prič. 23, 3.

preslāditi, *preslādīm*, v. *pf. übersüssen, nimis dulco*. Rj. pre-sladiti što, *odveć ga zasladiti. v. impf. preslagjivati*.

preslagjivānje, *n. das Uebersüssen, dulcatio nimia*. Rj. *verb. od* preslagjivati. *radnja* kojom tko *preslagjuje* što.

preslagjivati, *preslāgjujēm*, v. *impf. übersüssen, nimis dulco*. Rj. pre-slagjivati, *odveć zaslagjivati. v. pf. presladiti*.

preslān, *adj. zu salzig, salsissimus*. Rj. pre-slan, *odviše slan*. — *Preslano* kao cecelj. Posl. 261.

preslica, *f.* — 1) *der (Spinn-) Rocken, colus*. Rj. *vidi* prelja 2, kudjelja 3, čekrklija (*preslica u kolovratu*). *dem. presličica. hyp. préla. augm. presličina, presličetina. od korijena od koga je presti*. — Bašluk, u varoške *preslice* ono gore na što se povjesmo navija. Rj. 19a. Nosimo joj *od zlata preslicu, na preslici* Misirsko povjesmo. Npj. 1, 481. *Hrani majka dva nejaka sina*, u zlo doba u gladne godine, *na preslicu* i desnicu ruku. 2, 75. Kolovrat je (Spinnrad) ili *Nje-mačka preslica* tek oko godine 1530 na svijet došao. Priprava 141. — 2) (u Hrv.) u vodenice kašićare ona gredica, koja je usagjena dolje u kraj od kobile a gore kroz tavan promoljena u vodenicu, te se pomoću nje vodenica (vodenični kamen) spušta (kad valja sitnije da se melje) i podiže (kad valja krupnije da se melje). Rj. — 3) *preslica, u mojem zavičaju zove se tako biljka (valja da po obliku njezinu), što se drugdje zove vošće, voštika, konjski rep. ima i Stulli: »preslica (griješkom preslica), f. trava, l. cauda equina, simphytum. 2. rhombus»*. Iveković.

presličetina, *f. augm. od* preslica. Rj. *vidi* presličina. — *takva augm. kod* babetina.

1. **presličica**, *f. dem. od* preslica. Rj.

2. **presličica**, *f. traubenförmige Hyazinthe, hyacinthus botryoides*. Rj. *biljka*.

presličina, *f. augm. od* preslica. Rj. *vidi* presličetina. — *takva augm. kod* bardačina.

preslo, *n. (шрало)*. Vuk u svom rječniku nema, ali ne samo ima Stulić u značenju „*vallis inter montes*“ (dolina megju brdima. *vidi* prodol, i *syn. ondje*. Iveković) nego i narod govori još u drugom značenju, a to je *članak u ogradi*: »u svakom *preslu* recimo da ima samo 7 komada vrljika, to čini 14 hiljada vrljika, osim onih kolaca što drže *preslu*. Osn. 120.

preslōviti, *preslōvīm*, v. *pf. pre-sloviti koga ili što, kao* nagovoriti ga. *isp. proslaviti*. — Pa ovako Peru govorahu: »Čuj ne dobro . . .«. Baš dvojica *Pera presloviše*, a po tade mlogi pristadoše. Npj. 5, 5. *Zalosno je srce preslovio*, i Danilu volju ispunio. 5, 24. Istina je, Kući braćo draga: da su vama žalost učinili . . . pa *žalosna srca preslovite*, ajte, braćo, da se okrenete. 5, 380. *sa se, pass. ili refleks.*: Ako bi mi Bog i sreća dala, *eda bi se Kući preslovili*, i još nama došli na pomoći. 5, 379.

preslušati, *šām*, v. *pf. verhören, ausculto*. Rj. *preslušati* što, *kao* slušajući ostati do kraja. v. *impf. slušati*. — Sve duše tad' ustale, *leturgiju preslušale*. Herc. 325.

preslūžiti, *preslūžīm*, v. *pf. überfüllen ein Glas, da man damit aufwartet, compleo, nimis impleo*. Rj. pre-služiti, *služeći prepuniti n. p. čašu. v. impf. presluživati*.

presluživānje, *n. das Ueberfüllen, completio*. Rj. *verb. od* presluživati. *radnja* kojom tko *preslužuje* n. p. čašu.

presluživati, *preslūžnjēm*, v. *impf. überfüllen ein Glas, da man damit aufwartet, compleo, nimis impleo*: Pa sve caru čašu *preslužuje*. Rj. pre-služivati, *služeći prepunjati n. p. čašu. v. pf. preslužiti*. — Služi vino Novaković Grujo: kako kome čašu dodavaše, tako

njemu doslužuje vinom, a kad babu čašu dodavaše, tako čašu vinom preslužuje, sa čaše se vino prosi-paše . . . »Što mi čašu vinom preslužuješ? Npj. 3, 23.

presmákánje, *n.* *vidi* prismakanje. Rj.

presmákati, *presmácēm*, *vidi* prismakati. Rj. *v. impf.* pre-smakati. Rj. *v. pf.* presmočiti. *biće po istočnom govoru. isp.* prepravljati i pripravljati.

presmičav, *adj. gross und hager (als Schimpfwort), longus et macer (per convicium).* Rj. *dug i mršav (kaže se za porugu).* *presmičav* (osn. ne dolazi a biće postala od staroga tamnoga *пресма*). Osn. 90.

presmočiti, *presmočim, vidi* prismočiti. Rj. *presmočiti. v. impf.* presmakati.

presmotati, *tām, v. pf. vidi* presamiti. Rj. *presmotati. isp.* predvostručiti. *v. impf.* presamićivati.

presnoća, *f. osobina onoga što je prijesno:* Da se očistimo od staroga kvasca pakosti i lukavstva i da praznujemo u *presnoći istine i čistote.* DP. 149. — *riječi s takovim nast. kod bistroća.*

presoliti, *presolim, v. pf. übersetzen, nimio sale condere.* Rj. *presoliti, odviše osoliti. v. impf.* presaljati.

prespávati, *prespávám, v. pf. verschlafen, per dormio.* Rj. *pre-spavati, preboraviti spavajući. v. impf.* spavati.

presresti, *presretēm (presretnēm), v. pf. entgegen kommen, obviam prodeo.* Rj. *pre-sresti koga, pred njega doći, na susret mu doći.* — *Pohitaj da nas presreteš milosrgjem svojim, jer smo veoma ološali.* Ps. 79, 8.

presretánje, *n. das Begegnen, obviam itio.* Rj. *verb. od presretati. radnja kojom tko presreta koga.*

presretati, *tām, v. impf. entgegen kommen, obviam prodeo:* Kad će Turci počerati blago, da idemo da ih *presretamo.* Rj. *pre-sretati. v. pf.* presresti. — Srbi na brzu ruku poprave stari šanac na Jasici, i odande stanu *Turske čete* po selima *presretati.* Sovj. 41.

presršt, *f. gdje se prevaljuje preko brda, äusserste Spitze eines Berges, apex montis.* Rj. *pre-sršt, najviši vrh od brda, gdje se preko njega prevaljuje. isp.* kamivao. — *drugo je poli osnova koja je u (po)srtati.*

presršan, *tna, adj. abschüssig, deruptus.* Rj. *osn. u presrt. vidi* omčit, strm, strmen, strmenit, vrletan.

presršno, kao vrletno ili na nizbrdo, *bergab gehende Lage, declivitas.* Rj.

prestajánje, *n. das Aufhören, intermissio, finis.* Rj. *verb. od prestajati. stanje koje biva, kad što prestaje.*

1. prestajati, *jēm, v. impf. aufhören, desino.* Rj. *pre-stajati. vidi* patisati, predvajati 2, henjavati. *v. pf.* prestati. — *Suza suzu stizat' ne prestaje.* (Kad se za koga kazuje da vrlo plače). Posl. 296. A treća je Golja planina; *snijeg nikad ne prestaje.* Npj. 3, 474. Koji postrada tijelom, *prestaje od grijeha.* Petr. I. 4, 1. *Ne prestaj vapiti za nas ka Gospodu Bogu.* Sam. I. 7, 8. Raspravivši raspru *prestajali su biti* porotnici. DM. 263.

2. prestajati, *prestōjīm, v. pf.* Rj. *pre-stajati. vidi* prestojati. *v. impf.* stajati (stojim). — **1)** *hindurch stehen, persto.* Rj. *kao stojeći preboraviti.* — **2)** (u pjesmama) *überleben, vita supero:* Ako bi me počem *prestajao.* Rj. *vidi* nadživjeti.

prestan, *m. vidi* prestanak: Urišuju vazda *bez prestana.* Npj. 5, 121.

prestanak, *preštánka, m. der Unterlass, das Aufhören, intermissio:* bez prestanka. Rj. *pre-stanak. isp.* prestati. *vidi* i bez prestana, bez patiska, bez prekida, bez pretrga; neprestano, jednako. — Sve jednako bojak *bez prestanka.* Npj. 4, 245. Srce me moje boli *bez prestanka.* Rim. 9, 2. Kad pada narod, neprijatelji gledaju ga i smiju se *prestanu njegovu.* Plač 1, 7.

prestarjeti, *prestarīm, v. pf. altern, zu alt werden, consenesco.* Rj. *pre-starjeti, kao odviše ostarjeti. v. impf.* starjeti. — *Prestarje li sluga kakvog velikaša, postane školski učitelj.* Priprava 71.

prestatī, *prestanēm, v. pf. aufhören, desino:* prestala kiša, *presta*o mu davati. Rj. *pre-stati. vidi* patinuti, prejenjati. *v. impf.* 1 *prestajati.* — *Već gotovo da je presta*o taj običaj. Rj. 20a. *Već je doteklo, t. j. nestalo, presta*lo dotjecati. Rj. 135a. *Cekini prestadose izlaziti.* Npr. 96. *Vjetar kad hoće da prestane, onda najvećma duše.* Posl. 36. Da mi za sad *prestanemo od svagje.* Danica 2, 126. *Prestane boj.* 3, 210. Da kažemo narodu, da *prestane od boja.* Miloš 120. *Učene novine* mislim da su *presta*le od novog ljeta; nego će moći biti kakove druge početi izlaziti. Straž. 1886, 864.

prestaviti, *vīm, v. pf.* Rj. *pre-staviti. v. impf.* predstavljati. — **1)** (u nah. Rudničkoj) *n. p. kučer ili tor, t. j. premjestiti, übersetzen, transfero.* Rj. *vidi* preložiti. — **2)** *sa se, refleks. hinscheiden, sterben, decedo, morior.* Rj. *vidi* počinuti 2, i *syn. ondje.* — *»Otac i mati bi ti se upokojili« . . . a sjutradan i otac i mati presta*ve se. Npr. 78. *Janko vam se jeste pre*stavio, i ja sam ga *pre*stavo sa(h)ranio. Npr. 3, 375.

prestavljánje, *n. das Uebersetzen, translatio.* Rj. *verb. od prestavljati. radnja kojom tko prestavlja što.*

prestavljati, *vljám, v. impf. (n nah. Rudn.) übersetzen, transfero.* Rj. *pre-stavljati n. p. kuću ili tor. vidi* premještati. *isp.* prelagati. *v. pf.* prestaviti.

prešti, *prédēm, v. impf. (prédijáh, přeo, přela).* Rj. *drugo prejašnje može glasiti i prédáh.* Obl. 64. *I. pregj. předoh, přede. prilog pregj. přédáv, přédávši. I. pridjev přeo, přela. II. pridjev předen. v. pf. slož. iz-presti, na-, nad-, o-, pre-, raz-, u-; v. impf. slož. iz-prédati, na-, nad-, pre-, raz-, u-, za. — 1) spinnen, neo.* Rj. — *Druga, drvo kao veliko vreteno, što žene konce prepredaju na njega i pletivo predu.* Rj. 141b. *Prede konce.* Rj. 289a. *Čmiljiti, vrlo tanko presti.* Rj. 813b. *Devotka sedi pa prede zlatnu žicu.* Npr. 72. *Veselo srce kugjelju prede.* Posl. 33.

Kod moje češ majke *tanku svilu presti na zlatno vreteno.* Npj. 1, 111. Kad je *Zlato, nek na zlatu prede.* 1, 500. Ona nosi od zlata košulju, koja nije *kroz prste predena.* 2, 550. *Poslaću ti vezak i preslicu, te mi prede gaće i košulju.* 4, 296. *Predu kugjelju i lan, boje i predu vunu, tkaju platno i sukno.* Danica 2, 103. *sa se, pass.: Onamo se od žuke prede i pregja.* Rj. 161a. — **2)** *mačka prede, knurren, fremo.* Rj. *vidi* 1 vrčati (vrčim).

preštići, *preštignēm, v. pf. zuvorkommen, überholen, supero.* Rj. *pre-štići. vidi* preštignuti. *v. pf. je i prosti štíći. v. impf.* preštizati. — *Trže sabju u desnicu ruku, lako pogje, pa Meha preštiže, pa sa sabljom njega povraćaše.* Npj. 4, 232.

preštignuti, *preštignēm, vidi* preštići. Rj. *v. pf. je i prosti štignuti. v. impf.* preštizati.

preštizánje, *n. das Ueberholen, superatio, victoria cursus.* Rj. *verb. od prestizati. radnja kojom tko preštiže koga.*

preštizati, *preštizēm, v. impf. überholen, cursu supero.* Rj. *pre-stizati. v. impf. prosti stizati. v. pf. preštići, preštignuti.*

prestōjati, *prestōjīm, (u O. G.) vidi* 2 *prestajati* (*prestōjīm*): Šest paša sam dosad *prestajao* u bijelu Skadru na Bojanu, svakogjeg sam po redu molio. Rj. *v. pf.* prestojati. *v. impf.* stajati (stojim). — *Tu su danak b'jeli prestajali, i na tome te su vijećali.* Npj. 5, 129 (*kao stojeći proveli dan*). Ja bih srećan, i doživljeh uru, te *prestajah cara* Rusijskoga. 5, 522 (*nadživjeh*).

prestráviti, *prestrávīm, v. impf.* Rj. *pre-straviti. v. impf.* prestravljavati. — **1)** *erschrecken, und dadurch krank machen, terrere in morbum conjicio.* Rj. *prestraviti koga, tako ga prepasti da se razboli.* — **2)** *su se, refleks. vor Schrecken erkranken (von Kindern), terrere in morbum conjici.* Rj. *prestravilo se dijete, t. j. tako se prepalo da se razboljelo. v. pf. je i prosti straviti se.*

prestravljanje, *n. das Erschrecken terror.* Rj. *verb.* od 1) prestravljavati, 2) prestravljavati se. — 1) *radnja* kojom tko prestravljuje koga. — 2) *stanje* koje biva, kad se tko prestravljuje.

prestravljavati, prestravljujem, *v. impf.* Rj. prestravljavati. *v. pf.* prestraviti. — 1) *einen erschrecken, terrefacio.* Rj. *koga, prepadati ga, da pada u bolest.* — 2) *sa se, reflex. vor Schrecken krank werden, terrore conjici in morbum.* Rj. *od strave padati u bolest.*

prestrići, prestrižem, *v. pf. mit der Schere entzwei schneiden, fortice dissecio.* Rj. pre-strići, strigući kao presjeći. *v. impf.* prosti strići.

prestrijeliti, prestrijelim, *v. pf. überschossen, sagittam emitto.* Rj. pre-strijeliti. *v. impf.* prosti strijeljati. — Delibaša, ajde meći strele . . . Metnu Turčin prvu belu strelu, *prestrijeli* sto dvadest aršina; metnu Marko prvu belu strelu, *prestrijeli* dve stotin' aršina. Npj. 2, 360.

prestrugati, prestružem, *v. pf. entzwei-, durchschaben, perscabo, perrado.* Rj. pre-strugati *n. p. dasku, stružući kao presjeći je.* *vidi* prepiliti, *i syn. ondje.* *v. impf.* strugati.

prestružiti, žim, *v. pf. (u C. G.) presjeći* jedne ljude od drugih, *abschneiden, intercludere.* Rj. pre-stružiti. *kao prost glagol ne dolazi. isp.* odstružiti, *zastružiti. od korijena od kojega je struga.* — Preštunuti vojsku, *t. j. prestružiti (presjeći).* Rj. 585a.

prestupak, prestupka, *m. die Uebertretung, transgressio.* Rj. *vidi* prijestup. *djelo kojim se što prestupa:* Ako je *svaki prestupak* i oglušak pravednu platu primio: kako ćemo . . .? Jevr. 2, 2. Da kroz smrt, koja bi za otkup od *prestupaku* u prvome zavjetu, obećanje vječnoga nasljedstva prime zvani. 9, 15.

prestupanje, *n. das Uebertreten, transgressio.* Rj. *verb.* od *prestupati. radnja kojom tko prestupa što.* — To nam ne može biti izgovor za teška *prestupanja* zapovijesti Božijih. DP. 256.

prestupati, preštupam, *v. impf. übertreten, transgredior.* Rj. pre-stupati. *v. pf.* preštupati. — Jesam li ti sinoć poručio, da ti paši carevome kažeš, da *granicu našu ne prestupa?* Npj. 5, 316. Zašto učenici tvoji *prestupaju* običaje starijih? Mat. 15, 3. Kojigod *prestupa* i ne stoji u nauči Hristovoj onaj nema Boga Jov. 11, 9 (*qui recedit, der abweichet*). Eda li ćemo opet *prestupati* zapovijesti tvoje? Jezdr. 9, 4. *sa se, pass.: Pravila* koja se ne mogu *prestupati* i nogama gaziti. Odg. na ut. 17.

prestupiti, preštupim, *v. pf. übertreten, transgredior.* Rj. pre-stupiti. *v. impf.* preštupati. — Samo ne *prestupi kletve* da te ljuta zmija ne uvjeda. Npr. 114. Da *granicu od Turaka braniš, da granicu Turci ne prestupe.* Npj. 5, 315. Ne znajući za tu *zapovijest*, ili misleći, da je on može *prestupiti.* Danica 3, 191. Kojemu je (caru) zakletvu prezreo i kojemu je *njeru prestupio.* Jezek. 17, 16. Mislim da neću *prestupiti* *granice smjernosti.* Rad 17, 167.

prestupnica, *f. koja prestupi što.* — Ima riječi 84 koje sam ja načinio: vikač . . . *prestupnica.* Nov. Zav. VII. Adam se ne prevari, a žena prevarivši se postade *prestupnica.* Tim. I, 2, 4.

prestupnički, *adj. što pripada prestupnicima ili prestupniku kojemu god:* Nijeste li vi sinovi *prestupnički*, sjeme lažno? Is. 57, 4.

prestupnik, *m. koji prestupi što.* — Zadržao sam 49 riječi Slavenskijeh . . . *prestupnik*, propovjednik. Nov. Zav. VI. Nego im je (vojnicima) odmah počeo izdavati zapovijesti, *i prestupnike šibati i sjeći.* Danica 3, 196. Ako li si *prestupnik zakona*, obrezanje je tvoje neobrezanje. Rim. 2, 25.

presuda, *f. das Urtheil, Richterspruch, judicium.* Rj. *djelo kojim se što presudi. vidi* osuda, odsuda, osudbina; *sentencija.* — Što sam se usudio *izreći*

onu *presudu o Muzi* njegovoj. Odg. na ut. 41. Kako ćete pobjeći od *presude u ogranj vječni?* Mat. 23, 33. Dvije (su) sudije *presudom svojom stvar svršivale . . . vlast i da izvrše presudu.* DM. 263. Jesu li imali pravo *izricati presudu?* 270. Kad bi *smrtne presude izvršivao na »starešinama«* srpskim. O Sv. O. 19.

presuditi, presuđim, *v. pf. aburtheilen, erkennen, dijudico.* Rj. pre-suditi. *v. impf.* presugjivati. — Muslim izvršuje ono što *kadija presudi.* Rj. 375a. *Od ramena* (*n. p. što presuditi, t. j. ne istražujući dugo pravice, nego onako kako se sudiji učini da je pravo.*) Posl. 235. Ko može u tom *bolje presuditi* od onoga, koji vas je zavadio? Danica 2, 125. Nije moguće tu *stvar presuditi po sejedocima.* 2, 127. Tu je kuću on načinio na crkvenoj zemlji . . . Miloš je, sa zemljom zajedno, *presudi njemu.* Miloš 185. Mislim, da je G. P. B. na brzu ruku o ovom *presudio.* Opat XIX. Sultan . . . *stvar presudi kralju na dobro.* DM. 182. *sa se, pass.: Kad se hoće da presudi ko će što početi . . . onda se hvataju u štap.* Rj. 845b. Koliko pak ja imam pravo, to se najbolje može *presuditi iz ovoga*, što ću sad da kažem. Odg. na ut. 26.

presugjivanje, *n. das Urtheilen, dijudicatio alius, diversa a nostra.* Rj. *verb.* od *presugjivati. radnja kojom tko presugjuje što:* U najvećoj sobi skupljali su se sovjetnici i sekretari radi vijećanja i *presugjivanja.* Sovj. 10.

presugjivati, presuđujem, *v. impf. aburtheilen, dijudico:* nemoj ti meni tu *presugjivati.* Rj. pre-sugjivati. *v. pf.* presuditi. — Oni su *ljudma* sudili i *presugjivali* po svojoj volji. Danica 3, 148. Da sude i *presugjuju sve veće raspre i tužbe zemaljske.* 5, 50. *Množina ili malina* jednako *ne presugjuje.* Knjiž. 3, 587. *sa se, pass.: O tome će se još suditi i presugjivati.* Pis. 63.

presušiti, presušim, *v. pf. Rj. pre-sušiti. v. impf.* presušivati. — 1) *n. p. šljive, überdörren, nimis arefacio:* Bud osušiti, za što *presuši* (u pripovijeci) (Posl.). Rj. *odveć osušiti.* — 2) *a) vidi* zasušiti. Rj. *vidi* i *presahnuti, preciknuti; vertrocknen, exaresco:* Banja, *voda . . . kašto u jedan put presuši sa svijem.* Rj. 15a. Utanjila *voda, t. j. gotovo presušila.* Rj. 791b. *Prije će prestati rijeka teći nego kalugjerska česa presušiti.* Posl. 262. *presušila krava, ovca, koza, t. j. ne daje više mlijeka. isp.* zasušiti, *presušivati* 2. *vidi* i *zapragnuti, zapraći.* — *b) prelazno: presušiti vodu, t. j. učiniti da presahne:* Nek *presuši vode šedrvane, i ustavi Šarac-vodu hladnu.* Npj. 3, 62. Gospod će *presušiti zaliv mora* Misirskoga da se može prelaziti i obući. Is. 11, 15.

presušivanje, *n. Rj. verb. od presušivati.* — 1) *radnja kojom tko presušuje n. p. šljive* (das *Überdörren, nimia exsiccatio.* Rj.). — 2) *stanje* koje biva, kad *n. p. krava presušuje* (das *Verlieren der Milch, bei der Kuh; intermissio lactis, de vacca.* Rj.).

presušivati, presušujem, *v. impf. Rj. pre-sušivati. v. pf.* presušiti. — 1) *überdörren, nimis arefacio.* Rj. *n. p. šljive, odviše sušiti.* — 2) *vidi* zasušivati. Rj. *presušuje krava, koza, ovca, kad prestaje davati mlijeka.*

presuti, prešpëm, *v. pf. Rj. pre-suti. kao prost glagol ne nalazi se. isp.* suti (spem). *v. impf.* presupati. — 1) *überschütten, transfundo.* Rj. *iz jednoga suda u drugi. vidi* preručiti, *i syn. ondje.* — 2) *zu voll angiessen, überfüllen, nimis impleo.* Rj. *kao sipajući prepuniti:* Vratí, Jovo, Janočkinju Janu, *triput ću je dukati presuti, sve dukati, osim sitna blaga.* Npj. 2, 642.

presviter, *m. (po Grč. izgovoru), presbyter. vidi* svećenik, sveštenik, *i syn. ondje. po Lat. izgovoru* presbiter. — Episkop ili *presviter.* DP. 8.

presvlačenje, *n. verb. od presvlačiti se. radnja kojom se tko presvlači.*

presvlačiti se, *presvlačim se*, v. r. *impf.* pre-svlačiti se. govori se u Hrv. vidi preoblačiti se. v. *pf.* presvući se.

presvòjiti, *presvòjim*, v. *pf.* *überwältigen*, *vinco*: Kada bi ga volja ufatila, il' junaka žegja presvojila. Rj. pre-svojiti, kao precladati, preobladati. v. *impf.* prosti svojiti.

presvući se, *presvućem se*, v. r. *pf.* vidi preobući se. Rj. pre-svući se. vidi i preodjesti se, prerušiti se, promijeniti se 3. v. *impf.* presvlačiti se.

preša, f. *der Drang, die Eile, die Dringlichkeit, festinatio*: ako ti nije preša (fr. si vous n'êtes point pressé): Kad je preša: gje si Peša? kad nije preša: oklen si, Peša? (Posl. 117). Rj. vidi spreša, hitnja, hitost, hitoš. *isp.* prešiti. — Dogje nekakaka prešu orome carevu sinu da ide na vojsku. Npr. 233. Ako je preša, nije sudni dan. Posl. 4. Ako je preša umrijeti, nije kopati. 4. Pomozi Bože lukavome, a pravome nije od preše. 254. Suvršnja preša miša ne lovi. 296. On na prešu okupi svatove. Npj. 3, 525. Oni rade, da više ufate, al' ih nije preša ni kriviti, nego krivim kuću Petrovića. 5, 59.

prešan, *prešana*, *adj.* koji preši, hiti: Prešan ti si k'o i pop u pljevnici. DPosl. 100. vidi sprešno. *isp.* hitan.

prešegati, *prešegām*, v. *pf.* (u C. G.) vidi prepiliti. Rj. i *syn.* ondje. v. *impf.* prosti šegati.

prešetati, *prešetām* (*prešēcēm*), v. *pf.* Rj. pre-šetati. v. *impf.* šetati. — 1) *durchwandeln, durchspaziren, perambulo*: Jer je mene poručio, da ja pogjem prešetati njegov bio dvor, da ja vigju ono selo je li veselo. Rj. prešetati mjesto kakvo. — 2) n. p. čitav dan, den ganzen Tag hindurch spaziren, per totam diem ambulo. Rj. šetajući provesti (n. p. dan).

1. **prešiti**, *prešijem*, v. *pf.* *zusammennähen, consuo, adsuo*. Rj. pre-šiti. v. *impf.* prešivati.

2. **prešiti**, *šim*, v. *impf.* (po jugozap. kraj.) vidi hitjeti: Bre ne preši moja šćeri draga! dok vidimo ko je i od kud je. Rj. vidi i brzati, hitati, hrliti, žuriti se. *isp.* preša. — Star polako a duboko, a mlad preši da prije svrši. DPosl. 114.

prešivanje, n. *das Zusammennähen, consutio*. Rj. verb. od prešivati. radnja kojom tko prešiva što.

prešivati, *prešivām*, v. *impf.* *übereinander nähen, zusammennähen, consuo*. Rj. pre-šivati. v. *pf.* prešiti.

prešljen, m. — 1) *der Wertel, verticillus, cf. agršak*. Rj. kao mali kolutić od kosti ili od roga, što žene natiču na vreteno (da je teže u ruci) kad počinju presti. vidi i pršljen. — 2) (u Risnu) u trke koljeno, *Absatz, geniculum*. Rj. vidi i trešljen.

preštampati, *pām*, v. *pf.* *wiederdrucken, denuo typis exprimere*. v. *impf.* preštampavati. — Žurnal, iz koga je (recenzija) preštampana u II. knj. Srpskoga ljetopisa. Danica 1, 95. Što je preštampao zanemareni pogovor. Rad 15, 178. sa se. *pass.*: Da se svaka knjiga može od slova do slova preštampati od Latinskijeh slova Slavenskima a od Slavenskijeh Latinskima. Pis. 20.

preštampavanje, n. *verb.* od preštampavati. radnja kojom tko preštampava što.

preštampavati, *preštampāvām*, v. *impf.* pre-štampavati. v. *pf.* preštampati: U grčkom tekstu, više puta preštampavanom, na više mjesta očevidno nedostaje ponešto. Rad 13, 230.

preštinuti, *preštīnēm*, v. *pf.* u pjesmi kao nažuljati: Postavljene mekom lisičinom, kada Alka preko kule šeta, da joj ne bi noge preštinule. Rj. prešti(p)nuti. v. *pf.* je i prosti štipnuti. v. *impf.* prosti štipati.

preštitiiti, *preštītim*, v. *pf.* mit dem Schilde verwehren, scuto cohibeo: Štitom vodu preštitiiti, zlatne krune izvadio. Rj. pre-štitiiti, kao prejaziti štitom. v. *impf.* prosti štitiiti.

preštūnuti, *preštūnēm*, v. *pf.* (u C. G.). Rj. pre-

štunuti. *isp.* prištunuti. Daničić dovodi ovaj glagol od korijena od kojega je štipati, štipnuti, preštinuti, i daje mu isto značenje: tiskati, gnječiti, čupati. Korijeni 233. — 1) palcima i kažiputima obuhvatiti, n. p. tanka djevojka, mogao bi je čovjek preštunuti. — 2) vojsku, t. j. prestružiti (presječiti), *abschneiden, intercludo*. Rj.

pretākānje, n. *das Umgießen des (Weins), transfusio*. Rj. *verb.* od pretakati. radnja kojom tko pretače vino.

pretākati, *pretāčēm*, v. *impf.* (Wein) *umgiessen, transfundo*. Rj. pre-takati vino. v. *pf.* pretočiti.

pretānje, n. *das Scharren, to obruere cineribus*. Rj. *verb.* od pretati. radnja kojom tko preče što.

pretāpānje, n. *das Umschmelzen, refusio*. Rj. *verb.* od pretapati. radnja kojom tko pretaplje što.

pretāpati, *pretāpljēm* (*pām*), v. *impf.* *umschmelzen, refundo*. Rj. pre-tapati, kao nanovo topiti. v. *pf.* pretopiti. sa se. *pass.*: Ti si nas okušao, Bože, pretopio si nas, kao srebro što se pretapa. Ps. 66, 10.

pretati, *prečēm*, v. *impf.* Rj. *pokrivati pepelom*. v. *pf.* slož. po-pretati, raz-, s-, u-, za-; v. *impf.* slož. raspretāvati. — 1) *verscharren, mit Asche zudecken, obruere, tegere cineribus*. Rj. — Preći vatru, veži mačku. (Pripovijeda se u Srbiji da tako u Njemačkoj viču u veče kad bude vrijeme spavati, da ne bi mačka na sebi odnijela vatru i zapalila što). Posl. 261. — 2) *hljeb, mit glühender Asche bedecken damit es backe, sub cineribus coquere*: Što j' u petak mešeno, u sutobu pretano. Rj. *pokrivati pepelom u vatru*, kao što se hljeb gdješto peče.

pretavoriti, *rim*, v. *pf.* *kümmertlich verleben, aegre transigere*. Rj. pre-tavoriti, tavorēci preživjeti. v. *impf.* tavoriti.

preteč, n. p. otišao na preteč da ga ubije, t. j. da ga preteče i dočeka, *zuvor laufen, praeverto*. Rj. pre-teč. vidi pretijēč. *isp.* preteći 1.

preteča, m. koji trči pred kim, kao pretječe ga; *Vorläufer, praecursor*: Ugladavajući se na Jovana preteču. DP. 19. Još je svjetliji (praznik) koji ide... ovaj pripravlja preteča. 307.

pretečin, *adj.* što pripada preteći: Da blagoslovi... kao roditelje pretečine Zahariju i Jelisavetu. DP. 221.

preteći, *pretečēm*, v. *pf.* Rj. pre-teći, v. *impf.* pretjecati. — 1) *koga, zuvorkommen, praeverto*. Rj. *isp.* preteč. — Sve svatove preteknuła redom. Rj. 227b (u pjesmi mjesto pretekla). Ona pušti glas po svijetu da će biti trkija, pa koji je mladić na konju preteče da će biti njegova. Npr. 103. Rani konja, Radivojel devojke te pretekoše, vedrom vodu zamutiše. Npj. 1, 120. A u Turke juriš učiniše, sa svake im bande opkoliše, pretekoše drume i putove; bježe Turci poljem zelenijem. 4, 319. Vi biste u ovome sad pretekli Zagrepčane. Slav. Bibl. 1, 93. Zar vaš učitelj ne će dati didrahme? Petar reče: hoće. I kad ugje u kuću, preteče ga Isus govoreći: šta misliš Simone (Petre)? Mat. 17, 25. Pretekoh mudrošću sve koji biše prije mene. Prop. 1, 16. Drugi ga vlasteli svjetovaše da preteče sinu namjere; ali on im ne vjerova. DM. 44. — 2) *überbleiben, restare*. Rj. *isp.* pretek. — Najedu se obojica i još im preteče. Npr. 4. Nešto soli što je preteklo kad sam mrsila ovce. 6. I od toga što tebi preteče, sakuj sebi toke na jeleke. Npj. 1, 166 (*isp.* A što tebi od toga ostane, ti odredi sebi u darove. 1, 167). Ali je isa nje (knjige) preteklo pomenutoga rada još za jednu knjigu. Rad 5, 194.

pretega, f. n. p. na gjermu, *das Uebergewicht an einem Brunnenschwengel, superpondium*. Rj. pre-tega, ono što preteže, *pretegne*, n. p. na gjermu. *isp.* poteg (das Gewicht). — Gjermina pretega. Rj. 149a.

pretegnuti, *pretegnēm* (*pretegnō* i *pretegnuh*, *preteže* i *pretegnu*, *pretegnō*, *pretegnā*), v. *pf.* *überwiegen, praepondere*. Rj. pre-tegnuti. kao prost glagol ne nalazi se. *isp.* tegnuti. v. *impf.* pretezati. — Kakva

mu je zelena dolama: da iskrpi, nova bi mu bila, da izmjeri, *pretegli bi konci*. Posl. 124. Za to mu je rodbina njegova davala za nju (za sablju) onoliko zlata, *koliko ona pretegne*. Danica 4, 29. O da bi se nevolja moja metnula na mjerila! *Preteglu bi pijesak morski*. Jov 6, 3.

prètek, *m.* (u Boci) *Ueberfluss, abundantia*: dažda i snijega imali smo na *pretek*. Rj. *pre-tek, isp. preteći* 2. *imati šta na pretek, prijeko dosta, tako da ga pretječe*.

prèteka, *f.* kao dolina preko puta, kuda voda od snijega ili od kiše *pretječe, der Abfluss, emissarium*. Rj. *pre-teka, isp. preteći, pretjecati*.

prèteretiti, *tim, v. pf. überladen, nimio pondere onerare*. Rj. *pre-teretiti, odvise opteretiti, vidi pretovariti* 2. *isp. prekrcati, v. impf. prosti teretiti*.

prètèzânje, *n. das Ueberwiegen, praeponderatio*. Rj. *verb. od pretezati, koje vidi*.

prètèzati, *prètèžem, v. impf. überwiegen, praepondero*: Teže *preteže* (Posl. 313). Rj. *pre-tezati, v. pf. pretegnuti*. — *Klas mu otezao i pretezaao*, od Božjega dara i behara. Herc. 352 (u napijalici). U spomenicima u kojima *preteže crkveni jezik*. Kov. 13. Nije li život *pretežnji od hrane, i tijelo od odijela?* Mat. 6, 25. I novci su zaklon; ali je *pretežnije znanje mudrosti* *tijem što daje život onome ko je ima*. Prop. 7, 12.

prètèžnji, *adj. od koga, nego, bedeutender, wichtiger, majoris momenti*. Rj. *comp. prema pozitivu pretežan, koji ne dolazi, kao važniji, znatniji*. — Zagjesti koga za *pojas*. (Biti *pretežnji od njega*). Posl. 83. Poštenje je *pretežnije od novaca*. 258. Ali su *seljaci u zemlji najpretežnji*. Kov. 13. Nije li život *pretežnji od hrane, i tijelo od odijela?* Mat. 6, 25. I novci su zaklon; ali je *pretežnije znanje mudrosti* *tijem što daje život onome ko je ima*. Prop. 7, 12.

prèthodan, *prèthodna, adj. pred-hodan, što ide prije čega drugoga; vorgängig, vorläufig, praevius*. — Ruše jednu tugu tekovinu, koju su tekli vekovi *prethodni*, a na koju imaju prava vekovi *potonji*. Megj. 179. Naša mladež ne poznaje se dovoljno s *prethodnim životom svoga naroda*. Zlos. 59. Razboj je, s *prethodnim radovima*, najteži halat za ženske ruke. 326.

prèthodnik, *m. prethodnik je meni onaj koji je bio prije mene n. p. u službi, u kojoj sam sad ja; der Vorgänger, Vorfahr im Amte, decessor, antecessor, praecessor, isp. predak*. — Ma da oko sebe vidi svoje učitelje i *prethodnike*, opet u svojoj glavi misli da o njemu jednom visi pravoslavna vera. Megj. 125. Kad dobiju vlast, rade nekad gore od svojih *prethodnika*. Zlos. 43. Mislim, da je današnje stanje stvor naš, ili naših *prethodnika*. 85.

prèti, *prëm (prëo, prëla), v. impf. Rj. vidi parbiti, tužiti (koga), v. pf. slož. pòpreti, sàpreti, v. impf. slož. òtpirati se, prepirati se, sapirati*. — **1)** *koga, unklagen, accuso*. Rj. 600b. Ako te onaj *pre* koji ti i sudi, onda (samo) od Boga valja suda iskat. Posl. 8. — **2)** *sa se, reciproč. s kim, mit Jemand im Streite sein, litigo, cf. parbiti se, pravdati se*. Rj. — Tako mi se duša *s njim ne prela!* (Kad se mrtvijeh opominje). Posl. 304. Stanite da *se prem s vama* pred Gospodom za *sua dobra* što je učinio Gospod vama i vašim ocima. Sam. I. 12, 7. Niti ima koga da *se pre za istinu*. Is. 59, 4. *Prite se s materom* svojom, *prite se*, jer mi nije žena. Os. 2, 2. Miloš mu odmah ispriča *oko čega se pru njih dvojica*. Mil. 279.

prètècânje, *n. vidi pretjecanje*. Rj.

prètècati, *prètèčem, vidi pretjecati*. Rj. *v. impf. pre-ticati, vidi i pretjecati, v. pf. preteći*. — *sa se, reciproč.*: Dve se vode putem *prètècale*: jedno Sava, a drugo Morava. Npj. 1, 428. *isp. uticati i utjecati*.

prètjècati, *prètjèčem, v. impf. može biti da je samo u pjesmi mjesto pretjecati: Pretječe na potoke*

Turke. Rj. — Po planini *pretječu Turke*. Npj. 4, 365. *vidi i preticati, isp. preljevati, preljevati, prelivati*.

prètjèč, *vidi preteč*: Al' ne hoće svrtat' u torinu, nogo pogje Turkom u *pretjèč*. Npj. 4, 364.

prètìlina, *f. das Fett, pingue, cf. debljina*. Rj. *vidi i tustina, pre-tilina, dem. pretilinica, isp. pretio, pretiliti, titi*. — Pokornost je bolja od *pretiline ovnujske*. Sam. I. 15, 22. Sit sam žrtava paljenica od ovnova i *pretiline od gojene stoke*. Is. 1, 11.

prètìlinica, *f. (u Dubr.) dem. od pretilina*. Rj.

prètìliti, *tim, v. impf. pinguem reddere*. Stulli. *pretiliti koga, činiti ga pretilim, isp. tovit, gojiti, v. pf. slož. opretiliti se, opretljati se*. — Gosparevo oko *konja pretili*. DPosl. 24. *isp. Gospodareve oči konja goje*. Posl. 44.

prètìljènje, *n. verb. od pretiliti, radnja kojom tko pretili n. p. konja*.

prètìn, *m. (u Hrv.) die Scheidewand, paries intergerimus, cf. tin*. Rj. *pre-tin, što dijeli n. p. jednu sobu od druge, isp. pretiniti, vidi i pregrada, prezid, prijeboj, perda, isp. pregradak, i syn. ondje*.

prètìnae, *prètìnca, m. (u Hrv.) das Fach, locus*. Rj. *vidi prijeklet, pregradak, i syn. ondje*.

prètìniti, *prètìnim, v. pf. (u Hrv.) verschlagen, assibus separare, cf. pregraditi*. Rj. *pre-tiniti, načiniti pretin, v. impf. pretinjivati*.

prètìnjívânje, *n. vidi pregragjivanje*. Rj.

prètìnjívati, *prètìnjujëm, v. impf. (u Hrv.) vidi pregragjivati*. Rj. *pre-tinjivati, graditi pretin, v. impf. prosti tiniti, v. pf. pretiniti*.

prètìo, *prètìla (comp. prètìlj), adj. fett, pinguis, cf. debeo*: Zar ne žališ *prètìla zelenka*. Pa posjede *prètìla dorata*. Rj. *vidi i tust.* — *Prètìla negjelja, f. (u C. G.) vidi sebična nedjelja*. Rj. 582b. *Prètìli četvrtak, m. (u C. G.) vidi sebični četvrtak*. Rj. 582b (*vidi lakomac 3, lakomi, tusti četvrtak*). Počne ih divljan pipati iza vrata, da vidi koji je *prètìlj* da ga zakolje i ispeče. Npr. 148. Bolja je mršava pogodba nego *prètìla pravda*. Posl. 21. Za to prinosi žrtvu svojoj mreži, i kadi svojoj *pregji*; jer je *tijem dio njegov pretio* i hrana mu izabrana. Avak. 1, 16. *titi, pretio, pretilina, pretiliti, i izbacivši samoglasno (isp. pamtiti od pamet): pretljji (compar.), opretljati*. Korijeni 95.

prètìrânje, *n. das Zerreiben, zò perterere*. Rj. *verb. od pretirati, radnja kojom tko pretire što*.

prètìratì, *rëm, v. impf. zerreiben, entzwei feilen, pertero*. Rj. *pre-tirati, v. pf. pretiri*.

prètìštati, *prètìštim, v. pf. eine Zeit lang drücken, premere*: Svu noć mi na ruci ležala, rusom kosom *ruku pretištala*. Rj. *pre-tištati, tišteći što preboraviti (vrijeme), v. impf. tištati*. — Kad ne žališ moje ruse *kose*, dosta su ti ruku *pretištale*, za št' ne žališ moje oči *čarne?* dosta si ih junak poljubio. Npj. 3, 44.

prètjècânje, *n. Rj. verb. supst. od pretjecati*. — **1)** *radnja kojom tko pretječe koga ili što (das Zuvorkommen, praeversio, Rj.)*. — **2)** *stanje koje biva, kad što pretječe (das Ueberbleiben, zò restare, Rj.)*.

prètjècati, *prètjèčem, v. impf. Rj. pre-tjecati, vidi preticati, pretijecati, v. pf. preteći*. — **1)** *zuvorkommen, praeverto*. Rj. — *Pretječem svanuće, i vičem; riječ tvoju (Gospode!) čekam. Pretječu oči moje jutrenju stražu*, da bih razmišljao o riječi tvojoj. Ps. 119, 147, 148. — **2)** *überbleiben, resto*. Rj. — *Zlo je ne dotjecat', a nije dobro ni pretjecat'*. DPosl. 158. Bijaše svega dosta da se uradi sve djelo, i još *pretjècaše*. Mojs. II. 36, 7.

prètjèrati, *räm, v. pf. Rj. pre-tjerati*. — **1)** *über-treiben, ago super-*. Rj. *vidi pregnati, i syn. ondje, v. impf. tjerati*. — I ti možeš i konj ti može, ali ti Bog ne da. (Rekao anđeo visokom Stefanu kad je *prečerao Turke preko mora...*). Posl. 105. No i njega Turci *naskoro prečeraju iz Srbije u Srijem*. Danica 2, 76. Po tom *pretjera svoju stoku na brodu Javoku* a on ostane sam. Prip. bibl. 25. — **2)** *über-treiben,*

excedo modum. Rj. *vidi* prekantariti, prekardašiti. v. *impf.* pretjerivati. — U pisanju pripovijedaka već treba misliti i riječi namještati, da ne bi ni s jedne strane bilo pretjerano, nego bi mogao i učen čitati i prost slušati. Npr. IV. Kome se učini, da ova moja hvala nije istinita ili da je pretjerana, neka se opomene samo Srpskoga Rječnika. Odg. na ut. 29. Tako je, ali bez sumnje pretjerano: za mnom »te« braćo! S mirom »te« ljudi! Obl. 61. Progij' se, Janko, prećero si pičem. HNpj. 3, 5. Odviš' Meho prećero u piču. 3, 549.

pretjerivânje, n. *das Uebertreiben, modi excessio*. Rj. *verb.* od pretjerivati. radnja kojom tko pretjeruje.

pretjerivati, pretjèrjêm, v. *impf.* *übertreiben, nimis ago, modum excedo*. Rj. pre-tjerivati (mjeru u čemu). *vidi* pregoniti 2. v. *pf.* pretjerati 2. — »Pretjeruje« jamačno je u narodu poznatije i običnije nego li »ne uměrava se«. Pis. 31.

prètkućnica, **prètkutnjica**, f. (u vojv.) pjesma koju pjeva slijepac pred kućom moleći da mu se što udijeli. Rj. pred-kućnica, pred-kutnjica. *za obličje isp.* potkućnica, potkutnjica.

prètlji, *adj. comp.* od pretio. Rj. *primjere* *vidi* kod pretio.

prètòčiti, prètòčim, v. *pf.* *umgiessen, transfundo*. Rj. pre-tòčiti n. p. vino. v. *impf.* pretakati.

prètòpiti, prètòpim, v. *pf.* *umschmelzen, refundo*. Rj. pre-topiti. v. *impf.* pretapati. — Kovala su sablju dva kovača, od čelika sablju pretopili, u ostricu sablju ugodili. Npj. 2, 283. Ti si nas okušaš, Bože, pretopio si nas, kao srebro što se pretapa. Ps. 66, 10.

pretovârânje, n. Rj. *verb.* od pretovarati. — *1)* radnja kojom tko pretovara što n. p. iz jedne lagje u drugu (*das Umladen, oneratio alia, translatio*. Rj.). — *2)* radnja kojom tko pretovara n. p. konja (*das Ueberladen, nimia oneratio*. Rj.).

pretovârati, prètòvârâm, v. *impf.* Rj. pre-tovarati. v. *pf.* pretovariti. — *1)* n. p. iz jedne lagje u drugu, *umladen, onera transfero*. Rj. — *2)* n. p. konja, *überladen, nimis onero*. Rj. (*odviše*). — Ako nas ko pretovara, Bog nam pomaže. Ps. 68, 19.

pretovâriti, rîm, v. *pf.* Rj. pre-tovariti. v. *impf.* pretovarati. — *I. 1)* *umladen, transfero onus*. Rj. n. p. iz jedne lagje u drugu. — *2)* n. p. konja, *überladen, nimis onero*. Rj. (*odviše*). — Jako je magare, ali dva tovare (pa će ga pretovariti te će pasti). Posl. 108. — *II.* sa se, *refleks. sich überladen (mit Essen), se ingurgitare*. Rj. *jedući, t. j. prejesti se. vidi* i prekantariti se.

prètpòšljednji, *adj.* pred-pošljednji; *der vorletzte, paenultimus*: Ovaj se glas nalazi na predpošljednjem slogu. Rj. XXXVI. Glagoli s ovijem akcentom na predpošljednjem slogu osnove. Rad 6, 148.

prètraga, f. (u Č. G.) pred stokom što idu te gledaju da nijesu gdje sakrivene neprijateljske vojske ili čete, *die Ausspähung, Rekognoszierung, exploratio*. Rj. pre-traga. *isp.* pretražiti.

prètrajati, jêm, v. *pf.* pre-trajati, kao preboraviti, probaviti; *zubringen, transigo. v. impf.* prosti trajati. — Pa je jedva noću pretrajao, pa kako je zoru opazio, tad vojvoda posjede dorina. Npj. 4, 491.

pretráziti, prètřázim, v. *pf.* Rj. pre-tráziti. v. *impf.* pretraživati. *isp.* pretraga. — *1)* (u Č. G.) gledati da se nijesu gdje sakrili neprijatelji, *ausspähen, rekognoszieren, explorare*: Ja ću poći na vodu jezero, i pretražit' zelenu planinu, i donijet' vode za družine. Rj. — *2)* kao istražiti 2, iziskati; *erforschen, untersuchen, investigare, inquirere*: Kad postavljase (Bog) zakon daždu i put munji gromovnoj, još je (*mudrost*) vidje i oglaš je, uredi je i pretraži je. Jov 28, 27. Kako sam pretraživao akcente u samostavnijih riječi, isto sam ih onako rad pretražiti i u glagola. Rad 6, 47.

pretrázivânje, n. *das Ausspähen, exploratio*. Rj. *verb.* od pretraživati. radnja kojom tko pretražuje što.

pretrázivati, pretrázjêm, v. *impf.* Rj. pre-trázivati. v. *pf.* pretražiti. — *1)* *ausspähen, rekognoszieren, explorare*. Rj. *gledati da se nijesu gdje sakrili neprijatelji*. — *2)* *isp.* istraživati; *forschen, investigare*: Zatvori ove riječi i zapečati ovu knjigu do posljednjega vremena; mnogi će istraživati, i znanje će se umnožiti. Dan. 12, 4. Kako sam prošlih godina pretraživao akcente i njihove promjene u samostavnijih riječi, isto sam ih onako rad pretražiti i u glagola. Rad 6, 47.

prètrčati, prètrčim, v. *pf.* Rj. pre-trčati. *vidi* pretrkati. v. *impf.* pretrčavati. — *1)* *hinüber-, darüberlaufen, transcurro*, n. p. preko puta, preko polja. Rj. — Ako su brzi volovi, zemlja je podijeljena. (ako su brzi volovi, te orući pretrče na tuđu zemlju, zemlja je podijeljena i zna se što je čije). Posl. 8. — *2)* n. p. pretrčao sav čitav dan, *hindurchlaufen, percurro*. Rj. trčeci pretrajati.

prètrčavânje, n. *das Darüberweglaufen, transcurratio*. Rj. *verb.* od pretrčavati. radnja kojom tko pretrčava n. p. preko puta, preko polja.

prètrčavati, prètrčávâm, v. *impf.* *darüber weglaufen, transcurro*. Rj. pre-trčavati, n. p. preko puta, preko polja. v. *pf.* pretrčati, pretrkati.

prètřes, m. pre-třes, djelo kojim se što pretrese; *die Durchsuchung, perscrutatio*. — Sakrio te ne bih nikogako od vražijega nosa i pretresa. Šćep. mal. 19. *za obličje isp.* pòtres.

prètřesânje, n. *das Durchbeuteln, Ausschütteln, excussio*. Rj. *verb.* od 1) pretresati, 2) pretresati se. — *1)* radnja kojom tko pretresa što. — *2)* stanje koje biva, kad se prebjezi pretresaju.

prètřesati, prètřesâm, v. *impf.* Rj. pre-třesati. v. *impf.* prosti třesti. v. *pf.* pretresti. — *1 a)* *ausschütteln, excutio*. Rj. — Ja ću pretresati, i rastaviću slamu od šenice. Npr. 175. Ko svojih posala nema, tuđe prebira (ili pretresa). Posl. 153. — *b)* u umnom smislu: Budući da je ono sve, što se u njemu (u pismu) nalazi, malo prije govoreno i pretresano po nekoliko puta, tako se o njemu nije imalo šta više ni govoriti. Pis. 23. Pretresa najnovija geografska djela o zemljama našega naroda. Rad 5, 192. — *2)* sa se, *refleks. unherziehen, sedes mutare*. Rj. ljudi se pretresaju, t. j. bježe, preseljavaju se iz jednoga mjesta u drugo, pa gube koješta i osiromašavaju. — Gdjekoji od ovakijeh knezova, osobito po onijem mjestima kuda se nijesu pretresali zbog ratova, imali su i carske berate. Rj. 278b. Kad se ljudi prvi put dosele u kakvu zemlju, oni ili se jednako pretresaju iz jedne krajine u drugu... ili... Priprava 20. Odrediću mjesto narodu svojemu, i posadiću ga, te će nastaviti u svom mjestu, i ne će se više pretresati. Sam. II. 7, 10.

prètřesti, prètřesêm, v. *pf.* Rj. pre-třesti. v. *impf.* pretresati. — *I. 1)* iz jednoga suda što u drugi, *ausschütteln, excutio*. Rj. — *2 a)* n. p. kuću: — pokvariti je pa nanovo popraviti, tako i ogradu. — *b)* kad se traži što kradeno ili sakriveno, *durchsuchen, perscrutari*. Rj. — Kad carica postelju pretresla, ona nagje knjige i košulje. Npj. 2, 73. Obgradiše groba Kaćina, da Mađari k njemu ne dolaze, da mu mrtev ne potresu telo. 2, 489. u umnom smislu: Da sam ja od njega očekivao, da on pretrese celu našu azbuku i jezik. Nov. Srb. 1818, 389. — *II.* sa se, *refleks. sich zerstreuen (von Flüchtlingen), dispergi*. Ljudi se pretresu (t. j. pogube koješta i osiromaše) kad bježe iz jednoga mjesta u drugo, kao n. p. što su 1813 godine bježali iz Srbije u Srijem i u Banat, a preklani iz Banata u Srijem i u Srbiju. Rj.

prètřfg, m. u riječima: bez pretřga, t. j. jednako, bez prestanka, *die Unterbrechung, intermissio, cf. prekid*. Rj. pre-trg. *isp.* pretrgnuti. *vidi* i bez prestana, bez patiska; neprestano.

prètrgnuti, prètřgnêm, v. *pf.* Rj. pre-trgnuti. v. *pf.* je i prosti trgnuti. v. *impf.* trgati. — *I.* *entzwei reissen, disrupto*. Rj. — *II.* sa se, *refleks.* — *1)* *vidi* pre-

kinuti se. Rj. n. p. od posla. *vidi* i utrgnuti se. — 2) n. p. vina pretrglo se, t. j. nestalo, *ausgehen, deficio, cf. premaći* se. Rj. i syn. *ondje*.

pretrkati, *prètrčëm*, *vidi* pretrčati. Rj. v. pf. pretrkati. v. impf. pretrčavati.

pretrnuti, *prètrñëm*, v. pf. (n. p. od straha) *vidi* pretrnuti. Rj. pre-trnuti, i od zime; *erstarren, extorpesco, kao ukociti se*. v. impf. trñuti.

pretrpjeti, *prètrpim*, v. pf. *ausstehen, perpeti*. Rj. pre-trpjeti, *vidi* prepati, *predurati*. v. impf. trpjeti. — Onde je onu noć još veću stravu pretrpeo nego prejašnje obe noći. Npr. 63. *Veliki ćete strah pretrpeti*. 70. *Što sam jedna od njegov pretrpila!* i jedva sam i živa ostala. Npj. 2, 219. Tamo negde umre, *pretrpivši svakojaku muku i sramotu*. Danica 4, 30. Slavenska riječ *člověk pretrpjela* je u našem jeziku različite premjene. Posl. 11. *Koji pretrpi do kraja blago njemu*. Mat. 10, 22. *Jer si ti Bog naš . . . raspinjanje pretrpjevši smrću smrti nadvlada*. DP. 51.

pretrti, *prètrëm* (*prètr'o, prètrla*), v. pf. *zerreiben, pertere, cf. prepiliti*. Rj. pre-trti. v. impf. pretirati.

pretući, *prètúčëm*, v. pf. *zu viel stossen, nimis contundo*. Rj. (*odveć*). pre-tući. v. impf. prosti tući.

pretukāc, *pretukāca*, m. n. p. ovan, t. j. utučen, *der Schöps, verrez, cf. školj*. Rj. pre-tukač. *isp. pretući. vidi* i jalovac, škopac, školjevit ovan, uškopljenik.

pretuljivānje, n. verb. od pretuljivati. *radnja* kojom tko pretuljuje što.

pretuljivati, *prètlušjëm*, v. impf. pre-tuljivati. v. impf. prosti tuliti, *gasiti*: Turci nose zrna od topova, pa iz ruke na crkvu bacahu, da zapale prebijelu crkvu, no ne dadu vitezi junaci, no kumbare Turske pretuljuju. Npj. 5, 121.

preturānje, n. *das Ueberwerfen, transjectio, perquisitio, perscrutatio*. Rj. verb. od preturati. *radnja* kojom tko pretura što.

preturati, *prètūrām*, v. impf. Rj. pre-turati. v. pf. preturiti. — 1) *überwerfen, jactu supero*. Rj. *vidi* prebacivati, premašati. — Koga Marko kopljem udaraše, preko sebe njega preturase. Npj. 2, 252. Pod Cvijanom konjic uzmahuje, te pretura pjenu preko sebe. 3, 269. — 2) *überwerfen (im Suchen), perquirō, disjicio*. Rj. *vidi* premetati, hrdati, švrndati.

preturiti, *rīm*, v. pf. Rj. pre-turiti. *vidi* prebaciti, premašati 2. v. pf. je i prosti turiti. v. impf. preturati. — I. 1) *kuću, einen Stein über das Haus werfen, trajicio*. Rj. *preturiti kuću n. p. kamenom*. — Šta je vaša crkva Dimitrija? Ja ću vam je sada preturiti a iz ruke teškim buzdovanom. Npj. 2, 212. *ovamo idu i ovaki primjeri*: No Turčinu dobra sreća bila, konj mu pade na prva koljena, visoko ga koplje preturilo. Npj. 3, 285. — 2) *kamen preko kuće, den Stein über das Haus—, lapidem trajicio trans domum*. Rj. *ovamo idu i ovaki primjeri*: »Pa je (jelu) uzmi za vrh i prebaci je u grad . . . » uhvati za vrh od jele i preturiti je u grad. Npr. 190. Pa on hvata vranca Mujagina, svoje sedlo na njegov preturio. Npj. 3, 102. Otrole je preturio vojsku pro Dragalja zelene planine. 4, 491. Po tom ih otrpate do Karavlaške granice i preture ih preko Dunava. Sovj. 56. — 3) (*im Suchen alles*) *überwerfen, disjicio quaerens*. Rj. *kad tko traži što n. p. u sobi pa sve preturi, premetne*. — 4) preko glave, *vidi* premetnuti. Rj. *kao preboraviti, pretrpjeti*: Ja sam mnogo čuda preturio, a sad da ne smem otvoriti ovu sobu! Npr. 194. Prvi ljudi morali su već biti poodrasli, i prvo ne jako djetinjstvo preturili. Priprava 116. — *neprelazno, kao minuti, proći*: Već imade pedeset godina, tri, četiri više preturilo, od vremena i toga zemana, otkad kleti udaraše Turci. Npj. 4, 525. — II. *sa se, refleks.* Rj. — 1) *vidi* premetnuti se. Rj. — 2) *vatrom, einen Schuss thun, e sclopeto emittere*: Po jednom se vatom pre-

turiše. Rj. (*biće recipročno*). *vidi* premetnuti se 1b. v. impf. premetati se 2b.

pretvárānje, n. Rj. verb. od 1) pretvarati, 2) pretvarati se. — 1) *radnja* kojom tko pretvara što (*u što*), (*das Verwandeln, transfiguratio, immutatio*. Rj.) Vrlo pametno govori o pretvaranju i izostavljanju slova. Pis. 48. — 2) *radnja* kojom se tko pretvara (*das Verstellen, simulatio*. Rj.).

pretvárati, *prètvarām*, v. impf. Rj. pre-tvarati. v. pf. pretvoriti. — 1 a) *verwandeln, immuto*. Rj. — Bilje kroz goru bere da njim mladiće zamagljava i u zvežad pretvara. Npr. 94. Crnogorci u gječkim riječima pretvaraju z u ž, s u š, i c u č. Posl. XXVIII. Boga našega blagodat pretvaraju u nečistotu. Jud. 4. *Pretvaram mudrost njihovu u ludost*. Is. 44, 25. — b) *sa se, refleks.*: Sretoše na konju gjavola, koji se bješe pretvorio u kalugjera . . . po osudi gjavola koji se različito pretvarao i pred njih izlazio. Npr. 85. *Da se slova pretvaraju jedno u drugo*. Danica 3, 3. — 2) *sa se, refleks. sich verstellen, simulo*. Rj. — Pretvorica, čovjek koji ne govori što misli nego se pretvara. Rj. 582a. Kao Erdeljski tanjir. (Kaže se dvoičnu čoeku, koji se pretvara svakojako — kao što je i Erdeljski tanjir s obje strane). Posl. 131. *Mudra budala. (Kad se ko pretvara da je lud, a nije)*. 183.

○ **prètvorica**, f. čovjek koji ne govori što misli nego se pretvara, *der Heuchler, simulator*. Rj. *vidi* lice-mjer, licumjerac.

prètvoriti, *prètvorim*, v. pf. Rj. pre-tvoriti. v. impf. pretvarati. — 1 a) *verwandeln, immuto*. Rj. — Ako progovoriš zatravice te i pretvorice te u ribu ili u što drugo pak će te izjesti. Npr. 122. »Pretvori mi Bože od ove kose prsten kao sunce.« . . . provrže mu se od onih kosa prsten sjajan kao sunce. 228. *Koji pretvoriše istinu Božiju u laž*. Rim. 1, 25. — b) *sa se, refleks. pretvori se što u što, čim, što. vidi* staviti se, prometnuti se, proturiti se 2, provrći se (provrnuti se). — *Devojka se po tom opet pretvori u paunicu i odleti*. Npr. 16. *Golub u jedan put strelimke devojci na ruku, pa joj se pretvori prsten na ruci*. 39. *Pred zoru ustane devojka pa stane tražiti košuljicu da se pretvori žaba*. 209. *Od šenice se može snijet pretvoriti, a od snijeta šenica*. (Od dobrih roditelja mogu izići rgjava gjeća, a od rgjavijeh dobra). Posl. 236. *Da li mi se mu(h)om pretvoriti!* ja bi znao, gdje bi zimovao. Npj. 1, 437. *Da se jedno poluglasno pretvori u drugo*. Rj. XXX. *Kmetovi pretvorili su se u prave činovnike*. Slav. Bibl. 1, 85. *Kiša se u pljusak pretvorila*. Žitije 34. — 2) *sa se, refleks. sich verstellen, simulo*. Rj. — David poboja se veoma Ahisa cara Gatskoga. I pretvori se pred njima i učini se lud u rukama njihovijem. Sam. I. 21, 13.

prèuba, (u Lici) štogogj, srednje ruke, *etwas, non nihil, cf. uba*. Rj.

preūdati se, *prèudām se*, v. r. pf. *sich mit einem andern verheirathen, nubere alteri*. Rj. pre-uda se žena, *kad se za drugoga uda*. v. impf. preudavati se. — 1) *Zlatka bi se damno preudala*. Rj. 110b. O moj babo, Vukašine kralje! stara mi se preudade majka, ostade ti na odžaku Rosa. Herc. 76. — 2) *preudati n. p. kćer, sestru, t. j. udati je za drugoga*: Bistvo znamem, da je tebe krivo, jere ti je žalost učinio, jer je tvoju sestru preudao, tvoju sestru mladu popadiju. Npj. 5, 430.

preūdāvanje, n. *das Heirathen mit einem andern, tō alteri nubere*. Rj. verb. od preudavati se. *radnja* kojom se žena preudaje.

preūdāvati se, *prèudājëm se*, v. r. impf. *sich mit einem andern verheirathen, nubere alteri*. Rj. pre-udavati se, *udavati se za drugoga*. v. pf. preudati se, *udavati se za drugoga*. v. pf. preudati se. — Da ja kitim jednu sitnu knjigu . . . vjernoj ljubi, nek se

preudaje. Npj. 2, 382. Stara majko, ne nadaj se u me, vjerna ljubo, *preudaji mi se*. 3, 349.

preumiti, mīm, v. pf. *sich anders bedenken, muto consilium*. Rj. pre-umiti, *naum premijeniti, promijeniti*. isp. odumiti, prisjetiti se 1. v. impf. umiti. — Kamo pamet? ti je ne imao! a u što si, brate, *preumio*? na što si se danas prevario? Npj. 2, 238.

preustavci, preustavākā, m. pl. (u Risnu) prvi dan po ustavcima, cf. praustavci. Rj. pre-ustavci, drugi dan po krsnom imenu.

preuzeti, preuzmēm, v. pf. *einnehmen, an sich ziehen, occupare, in se trahere*. Rj. pre-uzeti. v. impf. preuzimati. — Nastalo je posljednje vrijeme, hoće Turci *carstvo preuzeti*, hoće Turci brzo carovati. Npj. 2, 201. Uze Stojan, te on popi vino . . . »Pivo mi je grlo preuzelo«. 3, 122. Rasti bolje, moj Jovane sine! da u cara *preuzmemo carstvo*. Herc. 64.

preuzimānje, n. verb. od preuzimati. Rj. **preuzimati**, mām (mljēm), v. impf. *nehmen, an sich reißen, occupare, in se trahere*. Rj. pre-uzimati. v. pf. preuzeti. — Al' na koplju dva vrana gavrana. Jedan grakće, drugi progovara: »Ne kobimo tebe ni tvog šarca«. *Preuzimlje* Kraljeviću Marko: »Bre, vjere mi, dva vrana gavrana . . . HNpj. 2, 284 (*preuzimlje* govoriti).

prevālitī, převālim, v. pf. Rj. pre-valiti. v. impf. prevāljivati. — 1 a) *umwerfen, evertō*, n. p. prevālio konj, kad se tovar na njemu prevāli na jednu stranu. Rj. — Kad se prase najje, ono korito *prevāli*. Posl. 120. Jakovljević sjednu sa Simom na nekakoj kladi . . . a kad on jednima da pištolje da gledaju, drugi ga s legja *prevāle preko klade*, i zakolju kao jaguje. Danica 3, 206. — b) *sa se, reflex.*: Pomozite trista i osamdeset bogonosnih otaca (rekao nekakav pijan pošavši da uzjaše na konja, a kad se *prevāli preko konja na drugu stranu*, onda reče: Odstupite nekoliko, mnogo vas je). Rj. 34a. Prevālio konj, kad se tovar na njemu *prevāli na jednu stranu*. Rj. 567b. Cura pade u kriocē glavom . . . *prevāli se po meku dušku*. Npj. 3, 124. — 2) očima, *schel ansehen, torvo oculo aspicio*. Rj. *prevālitī na koga očima*. — 3) prevālilo podne, po zime, *vorüber sein, elapsus est*: Već je pola noći *prevālilo*. Rj. kao *proći, minuti*. — Prošla ju je var (reče se za ženu koja je u godinama već *prevātila*). Rj. 53a. Nagao dan, t. j. *prevālilo podne*. Rj. 382b. Sad ne mrkne, nego sviće (n. p. kad *prevāli zima*, pak se prikućuje proljeće). Posl. 273.

prevāljivānje, n. *das Umwerfen, eversio*. Rj. verb. od prevāljivati, koje vidi.

prevāljivati, prevāljujēm, v. impf. Rj. pre-valjivati. v. pf. prevālitī. — 1) *umwerfen, evertō*. Rj. — Pa će uzet' od zlata maštrafe, još i one zlatne štipavice, *prevāljivat' st'jene* valovite, dokle nagje guju šarovitu. Herc. 8. *sa se, pass.*: Brazda se zove i ona zemlja što se *prevāljuje na jednu stranu* kad se ore. Daničić, ARJ. 613a. — 2) očima, *schel ansehen, torvo vultu tueri*. Rj. — A ispade krčmarica Janja, kad sogleđa savezana Marka, Marko na nju očim' *prevāljuje*, nasmija se krčmarica Janja. Npj. 2, 415. — 3) prevāljivati, kao *prelaziti*. isp. prevālitī 3. — *sa se, pass.*: Presrt, gdje se *prevāljuje preko brda*. Rj. 581a.

prevāratī, rām, v. pf. vidi *prevariti*. Rj. v. impf. varati. — Pa odriši konja sa jasala . . . *prevāra ga*, u sedlo skočila. HNpj. 4, 510. *Prevāra me* Ivan kapetane! davor Mate, moj jedini sine, to li si mi glavu izgubio! 4, 526.

prevārenīk, prevārenika, m. prevārena jabukovača, *übersottener Cider, cidrus coctus*. Rj. pre-varenik. isp. 2 prevāritī.

1. **prevāritī**, převārim, v. pf. Rj. pre-variti. vidi *prevarati*, svarati, izluditi, podvaliti (kome), prelastiti. v. impf. — 1) *betriegen, decipio, fallo*. Rj. — Dobro

je ponijelo ako godina ne omahne, t. j. *prevāri*. Rj. 458a. Bez britve obrijati. (*Prevariti*). Posl. 11. Ostao u šaragljama. (*Prevarili ga*). 242. Podmetnuo mu lubeničnu koru pod nogu (te pao, t. j. *prevārio ga*, navratio ga na zlo). 251. Ženite ga, ne drž'te ga, da ga brada ne *prevāri*, da mu moma ne zabavi. Npj. 1, 100. *Na tvoje me ime prevārio*: ne kaže se Golotrbe Ivo, već se kaže od Barata Mujo. 3, 101. Da sabljama megdan pod'jelimo, neka vide vojske obadvije, ko će kome oči *prevāriti*, ko li koga prije pogubiti. 3, 113. Što *prevāri pobratima* svoga na lijepu Božu vjeru tvrdu? 4, 91. Teško su vas *prevāriti* Turci. 4, 263. Turčina je puška *prevāрила*. 4, 329. Ženite ih, ne drž'te ih, da ih brei ne *prevāre*. Herc. 263. Ali si se, bolan, pomamio? Al' si pravu vjeru *prevārio*, a Turku si vjeru prifatío? Ali tvojom glavom *prevārio*? 316. Ali neko dogje te *Radiča prevāri*, da je Kara-Gjorgjije drugim putem utekao. Sovj. 31. — 2) *sa se, reflex.* *sich täuschen, decipior, fallor*. Rj. — Putnik ga zapita: »Cije je to žito?« a on se *prevāri* pa reče: »Moje« . . . »Štani brate, nije moje, nego je Milice moje sinovice«. Npr. 79. »Pogledaj me, Umo, crnijem očima«. *Prevāri se Uma, vjede je guja*, pa pogleda Uma plavijem očima. Npj. 1, 446. »Evo tebe tri čizme dukata«. *Prevāri se* Zemljiću Stjepane na tri čizme žutih dukata. 1, 336. Za što zgubi moga pobratima? Na što si se, bolan, *prevārio*? A na jednu sablju okovanu! 2, 342. Na *Turske se konje prevārio*, od svoga se konja odvojio, Turskijeh se konja dohvatio. 3, 340. Tu se aga *ljuto prevārio*. 4, 477. Branković *prevārivši se u svome nadanju* . . . naumi oteći se od njih (od Turaka). DM. 105. Ali se oni nijesu mogli *prevāriti za unutrašnji ređ* te opštine. 336.

2. **prevāritī**, převārim, v. pf. *übersieden, percoquo*. Rj. pre-variti. v. impf. *prevariti*. — *Prevarenik, prevārena jabukovača*. Rj. 567b. *sa se, pass.*: Ruditi mlijeko goruždom, t. j. surutku, pošto se *prevāri*, kao *presipati*, da se ne pokvari. Rj. 655b.

prevārivānje, n. *das Ueberkochen, coctio*. Rj. verb. od *prevarivati*. radnja kojom tko *prevaruje* što, n. p. *jabukovaču*.

prevārivati, prevārivēm, v. impf. *überkochen, coquo, percoquo*. Rj. pre-varivati n. p. *jabukovaču*. v. impf. *prosti variti*. v. pf. 2 prevāritī.

prevārljiv, adj. *betrügerisch, fraudulentus*. Rj. koji rado vara. vidi varljiv. isp. *prijevaran, i syn. ondje*. — Lukavi, ili, kao što su ga sami Turci zvali, *Dubardži (prevārljivi)* Marašli-Ali-paša obreće Srbima . . . Miloš 134.

prevāzići, prevāzīgēm, v. pf. *übersteigen, übertreffen, exsupero*, cf. *previsiti*. Rj. pre-vaz-ići. 1771 (vaz) stari prijedlog mj. uz. v. impf. *prevāzilaziti*.

prevāzilaziti, zīm, v. impf. *übersteigen, übertreffen, exsupero*. Rj. pre-vaz-ilaziti. v. pf. *prevāzići*.

prevāzilazēnje, n. *das Uebersteigen, exsuperatio*. Rj. verb. od *prevāzilaziti*, koje vidi.

prevēć, vidi odveć. Rj. adv. pre-već. vidi i odveće, odviše, prem. — Reče lišica vuku da dobro ne preskaluje, da *prevēć na stranu* skače, a ne upravo iznad stožine. Npr. 180. Niko na kome bi bila mana ne valja da pristupa, ni slijep, ni hrom, ni u koga bi bio koji ud *prevēć mali*. Mojs. III. 21, 18. Za to se raširio grob i *razvalio* ždrijelo svoje *prevēć*. Is. 5, 14. Bijesan . . . o čeljadetu, koje je *prevēć ljuto, prevēć gnjevno, prevēć razdraženo*. Daničić, ARJ. 298a.

1. **prevēsti**, prevēdēm, v. pf. Rj. pre-vesti. kao *prosti glagol ne nalazi se, isp. vesti (vedem)*. v. impf. *prevoditi*. — 1) *hinüber führen, traduco*: *Preveć bi ga žedna preko vode (er ist ungemein klug)*. (Posl. 260). Rj. — Srbi ove *krđžalije*, što su pošle niz Dunavo, ne *htednu na Moravi prevēsti*. Danica 5, 27. *Carnojević prevēde u Mađarsku* 37.000 familija. Kov. 10. *Odmah prevēde Emanuela* kao šefa u istu *Kijevsku*

regimentu. Žitije 16 (*transferiren, kao premjestiti*). — 2) *übersetzen, übertragen, vertere, transferre*: Na molbu moju od riječi do riječi u prozi *preveo na njemački jezik* »Boj na Loznici« . . . da u prozi *stih po stih vjerno prevede koju od naših pjesama*. Odg. na ut. 24. Ako se nagje, da su koje riječi *rgjavo prevedene*. Rj. VIII. *Evangelije što je prevedeno s Grčkoga jezika na Slavonski*. XIII. On se prije zvao Teodor Filipović a u Srbiji nazove se Božo Grujović (*prevedavši kršteno ime Teodor na Srpski*). Sovj. 2.

2. **prevēsti**, *prevēžēm, v. pf. überführen, trajicio*. Rj. *prevesti, kao prosti glagol ne nahodi se, isp. vēsti (vezem). v. impf. prevoziti*. — Dogje na onu vodu . . . kako bi prešao na onu stranu . . . careva kći zapovedi momcima, te ga *prevezu i dovedu preda nju*. Npr. 61. Kalugjer sa svojom momčadi *preveze roblje na levu stranu Morave*. Miloš 93. *sa se, refleks.: Te se na oranicama prevezu preko Rajne*. Žitije 59. *Prevezavši se na skeli preko Morave*. Mil. 227.

prēvez, m. (u vojv.) *vidi preves*. Rj. *vidi prijevjes, isp. prevezati*,

prēvėzati, *prēvėžēm, v. pf. pre-vezati, v. impf. prosti vezati*. — Na njim Mara kapidžija, *sunцем glavu prevezala, mjesecom se opasala, zvjezdama se zaklonila*. Herc. 274.

prēvidjeti, *dīm, v. pf. pre-vidjeti što, ne opaziti, ga; übersehen, nicht bemerken, praeterire negligentia*. *govori se u Hrv. vidi pregledati 2. v. impf. previgjati*.

prēvigjānje, n. verb. od previgjati, radnja *kojom tko previgja što*.

prēvigjati, *prēvigjām, v. impf. pre-vigjati što, ne opažati ga, v. pf. previdjeti. — sa se, pass.: To su koristi, koje se ne mogu previgjati*. Zlos. 196.

prēvijača, f. t. j. koliba, eine Art leichter Hütte, tugurii genus. Rj. *pre-vijača, isp. previjati, riječi s takim nast. kod opepača. — Koliko je Kamenitijeh Kuća, previjače ostanulo nije, a kamo li kule al' čardaka*. Npj. 5, 263.

prēvijānje, n. Rj. *verb. od I. previjati, II. previjati se. — I. 1) radnja* *kojom tko previja što* (das Umwickeln, circumvolutio. Rj.). — 2) *radnja* *kojom tko previja (kao lastavica), (das Verändern der Stimme, vocis inflexio. Rj.). — II. radnja* *kojom se tko previja (oko koga)*.

prēvijati, *prēvijām, v. impf. Rj. pre-vijati, v. pf. previti. — I. 1) überwickeln, circumvolvo. Rj. — 2) die Stimme verändern, insecto vocem: Zakukaću kao kukavica, previjaću kao lastavica*. Rj. — II. *sa se, refleks. sich wenden und drehen, torqueri: Idi, sine, Angjeliji majci, uvijaj se, sine, i previjaj kano svila oko kite smilja*. Rj. — Kad zmaj dogje kući, ona (carica) mu se stane umiljavati i *previjati se oko njega*. Npr. 22. *Vije se kao gnja u procijepu*. (Kad koga što boli, pa se *previja* i premeće). Posl. 34.

prēvirānje, n. vidi kipljenje. Rj.

prēvirati, *rēm, v. impf. (u C. G.) vidi kipjeti*. Rj. *pre-irati, v. pf. prevreti*.

prēvisiti, *prēvisīm, v. pf. übertreffen, supero*. Rj. *pre-visiti, vidi prevazići*.

prēviti, *prēvijēm, v. pf. überwickeln, circumvolvo*. Rj. *pre-viti, v. impf. previjati. — Dohvati nekaku sviralu dugu prevjenu i šarenu kao najveća zmija i poče u nju svirjeti*. Npr. 152. U II. glag. pridjevu mjesto *previjen* ima i *prevjen*. Obl. 85.

prēvječan, *prēvječna, adj. pre-vječan, isp. vječan. — Da vidim u umu tebe, vidjelo prevečno!* DP. 98. *Jer se nas radi rodi dijete malo, Bog prevječni*. 302.

prēvjera, f. die Glaubensänderung, mutata sacrorum formula. Rj. *pre-vjera, djelo* *kojim tko prevjeri (vjeru)*.

prēvjerāvanje, n. verb. od prevjeravati. Rj.

prēvjerāvati, *prēvjerāvām, v. impf. vidi prevjeriti*. Rj. — 1) *prevjeravati (vjeru), mijenjati vjeru svoju. — 2) prevjeravati koga, obraćati ga u drugu vjeru*.

prēvjeriti, *rīm, v. pf. Rj. pre-vjeriti, v. impf. vjeravati. — 1) t. j. vjeru, seinen Glauben ändern, einen ändern annehmen, mutare sacrorum formulam*. Rj. *promijeniti vjeru svoju. — 2) koga, zur Glaubensänderung bewegen, ad alia sacra traducere*. Rj. *obratiti ga u drugu vjeru. — Pa čemo ti parusiju pisat' i dovesti jednu bulu mladu, dovesti je pa je prevjeriti, brata tvoga oženiti njome*. Npj. 4, 424.

prēvjesiti, *šīm, v. pf. Rj. pre-vjesiti, v. impf. prevješati. — 1) überhängen, appendo: prevjesi taj pojas preko lijenke*. Rj. — Kad je ko u žalosti, on *rakno ovrani, pa ga prevjesi preko glave*. Rj. 636a. *sa se, pass.: Udo (mesa) je tanko a dugačko da se može prevjesiti preko šta*. Rj. 770a. — 2) *behängen, vello, cf. zavjesiti: I Grujicu mlada prevjesiše, pod prijevjes sablju pripasaše*. Rj. — Namjeste je (nevjestu) u čelo trpeze s mladoženjom u pored, i *prevjese ih obadoje preko glava jednim ličnjakom, te tako stoje dokle im svi redom ne dadu dobru molitvu*. Kov. 84.

prēvješānje, n. Rj. *verb. od prevješati. — 1) radnja* *kojom tko prevješa što preko čega* (das Ueberhängen, appensio. Rj.). — 2) *radnja* *kojom tko prevješa koga n. p. ličnjakom* (das Behängen, velatio. Rj.).

prēvješati, *šām, v. impf. Rj. pre-vješati, v. pf. prevjesiti. — 1) überhängen, appendo. Rj. prevješati n. p. rakno preko glave. — 2) behängen, vello. Rj. prevješati koga n. p. ličnjakom, sa se, refleks.: Čember . . . velik rubac kojim se Turkinje prevješaju preko glave*. Daničić, ARj. 933b.

prēvlāčēnje, n. Rj. *verb. od I. prevlačiti, II. prevlačiti se. — I. 1) radnja* *kojom tko prevlači što n. p. s jednoga mjesta na drugo* (das Ueberschleppen, transportatio. Rj.). — 2) *radnja* *kojom tko prevlači n. p. gudalo po guslumu* (das langsames Fahren mit dem Fidelbogen über die gusle, ductatio arcus per fides. Rj.). — II. *radnja* *kojom se tko prevlači*.

prēvlāčiti, *prēvlāčīm, v. impf. Rj. pre-vlačiti, v. pf. prevući. — I. 1) überschleppen, transporto trahendo*. Rj. *su se, pass.: Podvalak koji se podmetne pod vag te se vag po njemu pomiče, n. p. kad se prevlači čitava zgrada*. Rj. 574a. — 2) *mit dem Fidelbogen langsam über die gusle fahren, arcum duco per fides*. Rj. *prevlačiti gudalo po žici na guslumu, ovamo ide i očaj primjer, sa se, pass.: Prosto ulje, koje se uzima iz kandila ispred svetijeh ikona i mošti, te se njim prevlači krst po čelu vjernima*. DP. 353. — II. *sa se, refleks. sich hin- und herschleppen*. Rj. *vidi potezati se II 2*.

prēvlādati, *prēvlādām, v. pf. vidi savladati*. Rj. *pre-vladati, vidi i svladati, presvojiti, v. impf. prosti vladati*.

Prēvlaka, f. u Boci nadno Grbaljskoga polja malo ostrvo koje je vrlo malo odvojeno od suhe zemlje. Rj. *Pre-vlaka, isp. pre-vlačiti, prevući*.

prēvod, m. vidi prijevod.

prēvodīčan, *prēvodīčna, adj. (u Risnu) vidi prevodljiv*. Rj. *pre-vodičan, vidi i povodičan, povodljiv, koji se lako povede za drugim, rado se povodi za drugim. — isp. adj. s takim nast. stravičan*.

prēvodīlac, *prēvodīlaca, m. koji prevodi što s jednoga jezika na drugi, der Uebersetzer, interpres*: Da su ga (što) imali i stari Slaveni, o tom ne treba sumljati, nego su ga izostavili *prevodioci*. Rj. LIV. *Istina, naši se prevodioci kojekako pomažu . . . ali koliko imamo i takih prevodilaca?* Rad 15, 182. — *riječi s takovim nast. kod čuvalac*.

prēvoditi, *prēvodīm, v. impf. Rj. pre-voditi, v. pf. prevesti. — 1) hinüberführen, traduco*. Rj. — Kašto uzmu vrana ždrijepca bez biljege, pa ga odvedu na groblje i *prevode preko grobova* u kojima se boje da nije vukodlak. Rj. 79b. — 2) *prevoditi što s jednoga jezika na drugi; übersetzen, übertragen, vertere, transferre*: Da su pripovijetke ove *prevogjene s Njemačkoga*

jezika. Npr. IX. Poslaćemo Vam i *Marciala*, ali da ga na *Srpski jezik* prevodite a ne na *Slaveno-Srpski*. Straž. 1886, 770. Ovo nije rječnik iz koga bi se učilo *prevoditi s hrvatskoga ili srpskoga jezika na drugi*. Ogled V. Što im sa strane dogje, *prevode ropski*. Pom. 130.

prevodljiv, *adj.* (u Risnu) *vidi* povodljiv. Rj. prevodljiv. *vidi* i prevodičan, povodičan. *koji se lako povede, rado se povodi za drugim*.

prevôgjenje, *n.* Rj. *verb.* od prevoditi. — 1) *radnja* kojom tko prevodi koga ili što n. p. preko vode (das Hinüberführen, traductio. Rj.). — 2) *radnja* kojom tko prevodi n. p. knjigu s jednoga jezika na drugi: U *prevogjenju* svake knjige dužan je starati se da prijevod bude vjeran. Nov. Zav. I. Za istoriju *prevogjenja svetoga pisma na slovenski jezik*. Daničić, Vid. d. 1862, 19.

prevôziti, *prevôzīm*, *v. impf.* *übersetzen, trajicio*. Rj. pre-voziti. *v. pf.* prevesti (prevezem). — *Kaig-džije u kaicima prevoze ljude iz Biograda u Zemun*. Rj. 259a.

prevôženje, *n.* das Uebersetzen über einen Fluss, trajectio. Rj. *verb.* od prevoziti. *radnja* kojom n. p. *kaigdžija prevozi ljude iz Biograda u Zemun*.

prevračanje, *n.* das Umkehren, inversio. Rj. *verb.* od prevraćati. *radnja* kojom tko *prevrata* što.

prevraćati, *čām*, *v. impf.* *umkehren, inverto*. Rj. pre-vracati. *vidi* prevrtati. *v. pf.* prevratiti. — *Ludost čovječija prevraca put njegov, a srce se njegovo gnjevi na Gospoda*. Prič. 19, 3. *sa se pass.*: *Kako se drugom gramatikom cijela istorija narodnoga našega jezika strmoglav prevraca*. Ogled VII.

prevrāt, *m.* der Umsturz, die Revolution: Da mu je susjed bilo istočno carstvo . . . s takim susjedom, koji već stajaše na kraju unutrašnjega kvara i *državnoga prevrata*, često je trebalo . . . DM. 31. Dubrovnik . . . Kao grad osobito miran i trgovački nije trpio *prevrata*. 217. Što bi prvi slučaj izazivao pomisao o kakvom *unutrašnjem prevratu*. Rad 21, 193. — *pre-vrat. isp.* prevratiti.

prevrata, *f.* *prevratuša, ein Gericht von Eiern, placentae genus ex ovis*. Kukuruzno brašno zakuha se jajima (u kakvom sudu) pa se onda onaj skrob izašpe u tiganj na vruću mast; kad se odozdo potpeče, onda se *prevrne*, te se i s druge strane ispeče; po tom se jede (najviše vruće). Rj. — *pre-vrata. isp.* prevratiti.

prevratiti, *prevrātīm*. — 1) *v. pf.* *umkehren, verto*: *Mogli b' oni vjerom prevratiti*. Rj. pre-vratiti. *vidi* prevrnuti. *v. impf.* prevraćati. — *Kad ti dogjem na snu, prevrati uzglavnicu* (da i ja o tebi ono isto snim). Posl. 122. *Omer paša koj' je svojom vjerom prevratio*. Npj. 5. 108. *Bezbožnik prima poklon iz njedara da prevrati putove pravdi*. Prič. 17, 23. — 2) *sa se, refleks.*: *Razbilo se vino (u buretu na putu), hat sich gebrochen(?)*. cf. prevratiti se. Rj. 628a (*a* prevratiti se *nema* u Rj. na svom mjestu).

prevrātuša, *f.* *vidi* prevrata. Rj. — *riječī s takim nast. kod* ajgiruša.

prevrēci, *prevrēgnēm*, *v. pf.* Rj. pre-vrēci. *vidi* prevrgnuti. *v. pf.* je i *prosti vrēci, vrgnuti*. — 1) *vidi* prebaciti (1 i 2): *Ne mogu je prevrēci talirom*. — Rj. — 2) (u Boci) *niederwerfen, prosterno*: *prevrže Petar Pavla; t. j. obali ga*. Rj. *vidi* oboriti 1.

prevretī, *prevrēm*, *v. pf.* Rj. pre-vreti. *v. impf.* previrati. — 1) *abgähren, defervesco*. Rj. — *Rakiju komadaru ovako peku: namijese dosta hljeba i ispeku, pa iskomadaju u kacu i naliju vodom; kad to uskisne i prevri, onda peku rakiju*. Rj. 286b. *Krka, čorba od slatka vina* (dok još nije *prevrelo*). Rj. 303b. — 2) (u C. G.) *vidi* pokipjeti. Rj.

prevrgnuti, *gnēm*, *vidi* prevrēci. Rj. pre-vrgnuti. **prevrijeti**, *prevrēm*, *v. pf.* pre-vrijeti. *značenje* (korijenu): vrteći gnati ili udarati: *nā-vrijeti, pro-*

vrijeti, itd. *Korijeni* 196. *v. impf.* *prosti* vrijeti se. — *Uzmi, pobro, druga polovinu, i počeraj mala velikoga . . . To kad začu Jakša Gačanine, tu prevrije polovinu druga i počera velikoga mala*. Npj. 4, 402.

prevrnuti, *prevrñēm*, *v. pf.* *umwenden, converto*. Rj. pre-vr(t)nuti. *vidi* pre-vratiti. *v. impf.* prevrtati. — *Probudi se car i uplašen prevrne uzglavnicu i nagje pod njom travu žutu*. Npr. 113. *Ko ne mjeri mjerom, ta prevrne vjerom*. Posl. 149. *Tako svoju vjeru ne prevrnuo!* 309. *Tu je Luka konja ostavio, dokle dogje u Veziroviće, na Tursku je jezik prevrnuo, zove Luka Vezirović-Rama*. Npj. 4, 92. *Teke bješe prevrnuo podne, pa lijepo vojsku razregjiva*. 5, 246. *Ali (si) trojom glavom prevrnuo?* Herc. 316. *Niti ću prevrnuti istinom svojom*. Ps. 89, 33. *sa se, pass.*: *Maće Ivan, da potopi Turke, no se Turci prevrnuti ne dadu*. Npj. 4, 127. *Kad se čaše po zemlji Srbiji, po Srbiji zemlji da prevrne i da druga postane sudija*. 4, 430.

prevrtača, *f.* (u Dubr.) u poslovi: *Veljača prevrtača, die Unbeständige, varians*. Rj. pre-vrtača, *koja je prevrtljiva, nepostojana*.

prevrtanje, *n.* *vidi* prevračanje. Rj.

prevrtati, *prevrčēm*, *vidi* prevraćati. Rj. pre-vrtati. *v. pf.* prevrnuti. — 1) *vidi* prevraćati, *umkehren, inverto*. — *Idi ti k vetru, te njega zapitaj nije li ga gde video, on prevrće drvlje i kamenje i zavlaci se svuda*. Npr. 57. *Belu vilu megj' pleći udari . . . prevrće je s desne na lijevu, pak je bije šestoperom zlatnim*. Npj. 2, 218. *Sad si mene prevratio, dragi! Bona tebe prevrtala majka od Mitrova do Gjurjeva danka!* Herc. 190. *Da pogledamo tiću, koja lepo peva, pa ćemo videti, da onako isto prevrće jezikom i radi ustima kao i mi kad govorimo*. Nov. Srb. 1817, 342. *sa se, pass. i refleks.*: *Ja mislim, da se u Srbiji ašovom slabo zemlja prekopava i prevrće*. Pis. 25. *Srce se moje prevrće u meni*. Plač 1, 20. — 2) *vidi* previjati 2: *Jadikuje kano kukavica, a prevrće kako lastavica*. Npj. 4, 208.

prevrtljiv (*prevrtljiv*), *adj.* n. p. *čovjek, koji nije postojan, nego često mijenja svoje misli, unbeständig, varius*. Rj. pre-vrtljiv. *vidi* nepostojan. — *Po logičkom značenju* (koje je *veoma prevrtljivo*). Knjiž. 3, 588.

prevrtljivost, *prevrtljivostī*, *f.* *die Unbeständigkeit, inconstantia*. Rj.³ *osobina onoga što je prevrtljivo. isp.* nepostojanstvo, ševrdanje 2.

prevrzanje, *n.* *vidi* rvanje. Rj.

prevržati se, *prevrčzāmo se, v. r. impf.* (u Boci) *vidi* rvati se. Rj. pre-vržati se. *drukčije ne dolazi ovaj glagol*.

prevučar, *prevučāra, m.* (u Dubr.) nekaka morska riba. Rj.

prevući, *prevučēm*, *v. pf.* *überziehen, traho ulio, traho per aliquid*. Rj. pre-vući što s jednoga mjesta na drugo; što preko čega, po čemu. *v. impf.* prevlačiti. — *Zamandaliti, prevučī mandal preko vrata*. Rj. 182b. *Crkva u Jadru prevučena je čitava na preketima i vagovima 35 stopa*. Rj. 719b. *Da ih (užeta) pešaci iz ove strane svuku u vodu i prevuku na onu stranu*. Žitije 70. *Oltar od cijeloga kamena, preko kojega nije prevučeno gvožđe*. Is. Nav. 8, 31. *sa se, pass.*: *Raz, kao mala daščica, koja se, kad se žito mjeri, prevuče preko mjerice*. Rj. 627a.

prez, (po jugozap. kraj.) u riječima: na prez ruku mi je, t. j. kao za čudo mi je, nije mi milo, *anstössig, auffalend, offendit*. Rj. — *prez je upravo stari prijedlog uz koji stoji četvrti padaž u znači što i prijedlog preko s drugim padažom; danas se govori u ovakim primjerima: prezdan (koje vidi); i: na prez ruku mi je. isp.* Sint. 529. *pre-z, z* pripada nastavku kao u proz. *Korijeni* 286. — *I prez dan dobar dan*. DP. 30.

1. prezanje, *n.* *das Auffahren aus dem Schlafe, excussio somni, circumspectatio anxia*. Rj. *verb.* od

prežati, prežati se. stanje koje biva, kad tko prežâ, preza se.

2. prežanje, *n. vidi* uprezanje. Rj.

1. prežati, prežêm, *vidi* uprezati (*v. impf.*). Rj. *v. pf.* upreći, upregnuti. — Kad ja pogjem rodu mome, dva devera konje prežu. Npj. 1, 414. I daj mene od zlata karuce, i u njima dvanaest vranaca, što ih preže Vuča dženerale. 2, 255. Reci Ahavu: preži i idi, da te ne uhvati dažd. Car. I. 18, 44.

2. prežati, zâm, *v. impf.*, **prežati se**, zâm se, *v. r. impf. aus dem Schlafe aufwachen und umherblicken, circumspicio ex somno*. Rj. *v. pf.* preñuti se. — Potrla je bradom po obrazu, ne bi l' mu se nasmejala Mara, nit' se smeje, nit' se preza Mara. Npj. 1, 554. Jesi l' vid'o gde moju sirotu? . . . Ne preza li iza slatka sanka? Ne čezne li očima za majkom? 1, 574. Hljeb svoj jedi prezajući i vodu svoju pij drkćući. Jezek. 12, 18.

prežav, *adj. koji kao prežâ, prežâ se*. — Marko je govorio vrlo malo. Hod mu je bio lagan, a držanje prežavo i zveravo. Zim. 298.

prežbiterovae, prežbiterovca, *m.*: Englez Kalvinovae, koji ne priznaje episkope za starješine crkvene nego samo prežbitera. — Englez jepiskopovac od Engleza prežbiterovca ne zazire ni malo. Zlos. 163.

prežđan, *adv.* (u Grblju) preko dan, drugi dan, *n. p.* kokoš nosi preždan, *um den andern Tag, altero quoque die. cf.* napreždan. Rj. prež-dan, svaki drugi dan. *isp. prez.*

prežđanka, *f.* (u Grblju) kokoš koja nosi preždan, Henne die jeden zweiten Tag legt, gallina altero quoque die ova ponens. Rj.

prežepsti, prežebêm, *v. pf. n. p.* voće, *erfrieren, gelu corrupti, cf.* uzepesti. Rj. pre-zepsti. *v. impf.* zepsti.

prežid, *m.* pre-zid. *isp.* prezidati. — **1**) staja konjska pod kulom odijeljena od konobe. — On u prezid do glogata dogje. HNpj. 3, 551. Izvedoše iz prezida vranca. 4, 85. — **2**) die Scheidewand. J. Bogdanović. *vidi* pretin, *i syn. ondje*.

prežidati, prežidâm (prežigjêm), *v. pf.* pre-zidati što, kao zidajući odijeliti. govori se u Hrv. *v. impf.* prezigjivati.

prežigjivânje, *n. verb. od* prezigjivati. radnja kojom tko prezigjuje što.

prežigjivati, prezigjujêm, *v. impf.* pre-zigjivati. *isp.* pregragjivati, pretinjivati. *v. pf.* prezidati. — Jedan da prezigjuje planine, drugi da gradi crkvu. Rj. 79a.

prežime, prezimena, *m. der* Zuname, cognomen. U Crnoj Gori i u Hercegovini narod naš ima svoja prezimena, kojima se porodice pozivaju od koljena na koljeno. *cf.* podrijetlo, pridjevak, nadimak. Rj. prez-ime. *vidi* i prijedjevak. — I dijete klikuje Vu-kale svoga strica Petra Boškovića po imenu i po prezimenu. Npj. 4, 364. Za preveliku svoju hrabrost i junaštvo dobije prezime Šain (soko). Npj. XXX. Prozvak te imenom tvojim i prezimenom. Is. 45, 4.

prežimenjâk, *m. der* den nämlichen Zunamen hat, ejusdem cognominis. Rj. koji ima isto prezime (kao netko drugi); Petroviću je svaki Petrović prezimenjak.

prežimiti, prežimim, *v. pf. überwintern, hiberno, perhiemo*. Rj. pre-zimiti, zimu preboraviti. *v. impf.* zimiti, zimovati. — Ja sam lanjski i onomlanjski. (Kazno vrabac kad su ga pitali kako će prezimiti). Posl. 110. Jer sam sedam zimovao zima, i ovu ću zimu prezimiti. Npj. 3, 364.

prežirânje, *n.* — **1**) die Nachsicht, indulgentia. — **2**) die Verachtung, contemptus. Rj. *verb. od* prezirati, koje *vidi*.

prežirati, rêm, *v. impf.* Rj. pre-zirati. *v. pf.* pre-zreti. — **1**) nachsehen, indulgeo. Rj. prezirati kome što, *n. p.* pogrdu, *t. j.* kao ne vidjeti i ne mariti ili oprašitati. — **2**) verachten, contemno. Rj. — Gušanac

što je vigjeo, da (paše) Gjorgjija tako preziru, kao i njega, najviše se s njim dogovarao. Danica 3, 219. Kako mrzih na nastavu, i kako srce moje prezira karanje! Prič. 5, 12 (prezira, aorist). Ne preziri matere svoje kad ostari. 23, 22.

preživânje, *n. verb. od* prezivati. Rj.

prezivati, preživâm (vljêm), *v. impf. herüberrufen, voco trans*—. Rj. pre-zivati. *v. pf.* prezvati. — **1**) prezivati, kao zvati koga koji je prijeko (da *n. p.* dogje ovamo). — **2**) sa se, *pass. ili refleks. prezivati se, kao zvati se*: Onaj će se zvati po imenu Jakovljevu, a drugi će se pisati svojom rukom Gospodnji, i prezivaće se imenom Izrailjevim. Is. 44, 5. Babić, prezime po bibli, po kojoj bi se prezivao onaj kome bi roditelji umrli, pa mu baba bila mjesto njih . . . i Turci se tako prezivaju. Daničić, ARj. 132a. Pleme mu se prezivalo Kotromanići. DRj. 3, 281.

prežoren, *adj.* (po jugozap. kraj.) *vidi* prezreo: Kada su za me hodili, zelene višnje sadili; kad su se sa mnom vraćali, zorene višnje trgali, zorene i prezorene. Rj. pre-zoren. *vidi* i kuveo. — *isp.* zoreti prema zreti.

prežreo, prežrela, *adj. überreif, fracidus*. Rj. pre-zreo, *isp.* 2 prezreti (prežrim). *vidi* prezoren, kuveo (*n. p.* smokva, grožđe). — Kad se kao prezreo rod ili prije vremena uveo cvjetić čovjek sprema da ostavi zemlju u kojoj je bio stranac . . . DP. 175.

1. prezreti, prežrêm, *v. pf.* Rj. pre-zreti. kao prost glagol ne nahodi se. *isp.* zreti (vidjeti). *v. impf.* prezirati. — **1**) nachsehen, indulgeo: ja to tebi mogu prezreti kao mati, ako drugi i ne može. Rj. prezreti kome što, kao hotimice ne opaziti i ništa ne reći ili oprostiti. — **2**) verachten, contemno. Rj. — Prezri onog bijelog nečonjeka. Pripava 123. Takove sude treba prezreti. Straž. 1886, 1765. Gospod ću da sam prezrena, pa mi dade i ovoga (sina). Mojs. I. 29, 33. Jer prezre riječ Gospodnju. IV. 15, 31.

2. prezreti, prežrim, *v. pf. überreif werden, frascisco*. Rj. pre-zreti, odveć sazreti. *vidi* prezreo, prezoren. *v. impf.* zreti.

prezvati, prezdvêm, *v. pf. rufen über*—, *voco trans*—. Rj. pre-zvati koga koji je prijeko (da *n. p.* dogje ovamo). *v. impf.* prezivati. — Prezvavši oficira od onih granatira k sebi. Žitje 78.

prežalac, prežaoca, *m. explorator*. Stulli. koji preža koga ili što. — za nast. *isp.* čuvalac.

prežaliti, lim. *v. pf. verschmerzen, obliviscor*. Rj. pre-žaliti. *vidi*regorjeti. *v. impf.* žaliti.

prežânje, *n. vidi* vrebanje. Rj. *vidi* i preženje.

prežati, prežâm, *vidi* vrebati. Rj. *v. impf. vidi* i prežiti, kebat. *v. pf. slož. doprežati, uprežati*. — Prežao je, dok je uprežao, kad Jelica na vodu otide. Herc. 62. Ter mene grešnika svakoji čas preže — prežati zgodu. Stulli.

prežênje, *n. vidi* prežanje. Rj. *vidi* i vrebanje.

prežestiti se, prežestim se, *v. r. pf. entbrennen (cor Zorn), exardescere*. Rj. pre-žestiti se, kao rasrditi se žestoko. *v. impf.* žestiti se.

prežeti, prežmêm, *v. pf.* po drugi put ožeti, *nochmals pressen, secundo comprimere*. Rj. pre-žeti. *v. impf.* prežimati.

prežimânje, *n. das* nochmalige Pressen, compressio iterata. Rj. *verb. od* prežimati. radnja kojom tko prežimlje što.

prežimati, mljêm, *v. impf.* po drugi put ožimati, *nochmals pressen, secundo comprimere*. Rj. pre-žimati. *vidi* prezivati 2. *v. impf.* prosti žeti (žmem). *v. pf.* prežeti.

prežina, *f. vidi* pregača. Rj. *vidi* i oprežina, opregača, *i syn. ondje*.

prežiti, prežim, *v. impf.* (u C. G.) *vidi* prežati. Rj. *vidi* i vrebati, kebat. — Tako on preži kad će sunce izaći, i srećom nabasa na jednu (zmiju krilaticu), ufati je, i prikolje. Npr. 263. Lisica ka cknj,

lov preži. DPosl. 55. Prežiš kako mačka ispod graste. 100 (grāsta, sud u kom mala vatra gori ili malo ognjište. DPosl. XI).

preživānje, n. *das Wiederkauen, ruminatio*. Rj. *verb. od preživati, koje vidi.*

preživati, preživām, v. *impf.* Rj. pre-živati. — **1)** *wiederkauen, rumino*. Rj. *značenje (korijenu) u žvatati: preživati*. Korijeni 66. — Zborbilj, u ovcu kad otvrdne ono što preživa... Kažu da se taka ovca poznaje po stenjanju ili kao ječanju kad preživa. Rj. 203a. — **2)** *cf. prežimati*. Rj. — *prežimati* sažimati, zažimati. Miješajući ove glagole sa-živati (od živati) govori se mjesto njih i *preživati*, saživati, i t. d. *isp.* Korijeni 53.

preživjeti, preživim, v. *pf. fortleben, vitam duco*: Ne bi P i mi uz njih *pričevjeti*. Rj. pre-živjeti, *život provesti. v. impf. prosti živjeti*. — Pošto tu prežive tako *nekoliko godine, ugleda*... Npr. 173. *Drugijeh četrdeset (godina) preživi* čuvajući stoku u Madijanskoj. Prip. bibl. 38.

prežuljati, prežuljam, v. *pf. pre-žuljati, sasvijem nazuljati. v. impf. žuljati*. — Meni halka vratok priglodala, bukagije *noge prežuljale*, na gole se kosti oslonile. HNpj. 3, 165.

prga, f. jelo od *popržena* sijerka... pa se onda *prga* jede ožicama kao pura ili kaša... Mirišu ti usta kao da si *prgu jela* (u pripovijeci). Rj. — *prga od korijena od koga je pržiti. isp.* Korijeni 293. — Iz tugje njive i *vagan prge* zauvar je. Posl. 100.

prgav, *adj.*: Starešina je čovek u godinama, ali živ, i gotovo *prgav starac*. Zlos. 6. — *prgav: žustar, lako se ljuti, nestrpljiv*. M. Gj. Milićević.

prgavost, prgavosti, f. *osobina onoga koji je prgav*. — Pošto vaša bujnost a možda i *starešinska prgavost* ne osta na mirnom i tihom putu, onda je najbolje da se udališ iz Beograda. Zlos. 49.

prgja, f. *vidi* potprđ, i *syn. ondje*: Ne (h)ćene li se mene poslušati, sve će Turke bruka dopanuti... *grdna* će ve *prgja* spopanuti, tužna žalost i bruka velika. Npj. 5, 507. — *prgja, osn. u prjeti*.

prgjenje, n. *das Farzen, crepitus emissio*. Rj. *verb. od prjeti. radnja kojom tko prđi*.

prhānje, n. *verb. od prhati. radnja kojom prše n. p. ptica*.

prhati, pšēm, v. *impf. krilima potresti; fluttern, volitare. prše n. p. ptica u krleci kad potresa krilima hoteci da odleti. u Hrv. v. pf. 1 prhnuti*.

prhli, pšhlā, *adj.*, *vidi* prli. — Pr(h)li (otidoše u *prhlu* zemlju. Korijeni 298. Prlad (osnova u *prhli*). Osn. 259. *biće pridjev I od glagola 2 prhnuti (v. impf.)*

prhljuša, f. *vidi* prljuša, oprljuša, mršava zemlja. — *Pr(h)ljuša, opr(h)ljuša*. Korijeni 298. *isp. 2 prhnuti*.

1. prhnuti, pšhnēm, v. *pf. vidi* prnuti, pšnēm, v. *pf. aufscattern, evolo*. Rj. 602a. *krilima potresti pa odletjeti vidi* popršiti. značenje mahati, skakati, letjeti. pr(h)nuti. Korijeni 298. v. *impf. prhati*. — Kao *vrabac kad prhne* i lasta kad odleti, tako kletva nezalužena ne će doći. Prič. 26, 2. *vidi i primjere kod prnuti*.

2. prhnuti, pšhnēm, v. *impf. govori se u Hrvatskoj te znači što i truhnuti, truhlići. v. pf. spšhnuti. isp. riječi prlac, prlad, prli, prlina, prljaga, prljuša (opr-ljuša), prljuša, prnja, prnjad*.

prhut, f. (u C. G.) *vidi* perut 2. Rj. — Perut 2, u glavi, *Schuppen, furfures. cf. prhut*. Rj. 495b.

prhutast, *adj. porriginosus*. Stulli. što je puno *prhuti*.

pri, *bei, an, apud*. Rj. — **I. praepos.** — U sedmome padežu s ovijem *prijedlogom riječ pokazuje*. — **1 a)** što i drugom s *prijedlogom kod ili kraj ili pored*, samo što je *ono što se pri čemu bavi sastavljeno s njim*, a uz pomenute *prijedloge može i ne biti sastavljeno: Pri pojasu sablja ožednjela*. Rj. *Babino uho, malo kao gljivica crveno pri korijenu kakva*

drveta. Rj. 10a. *Konoba, 2) soba pri zemlji*. Rj. 228b. *Evo ti ova bočica punana vode, drži je pri sebi*. Npr. 117. *Meso pri kosti a zemlja pri kršu (valja)*. Posl. 177. *Što s' u majke ti umjela, to pri putu sve ostavi*. Npj. 1, 53. *Zavede ga duboku jezeru, i priveza pri stancu kamenu*. Herc. 69. — **b)** u *prenešenom smislu*, u kome se ovo značenje može *prenijeti i na radnju i na stanje*: *Onaj drugi ostane pri svome*. Npr. 71. *Nego sam mislio ispovijeti pri smrti*. 68. *Kad su bili pri večeri*. 107. *Čini više neg more, nije mu pri dobru*. Dposl. 13. *Pomanje ženske pjesme, koje se češće pri društvu pjevaju*. Herc. 102. *Ako društvo ostane pri tijem mislima*. Pis. 27. *Pri samom djelu sve sam ovo još većma osjetio i iskusio*. Spisi 1, 5. *Ode u šumu pri zalasku sunca*. Živ. 326. *Ostaću i u tom pri premetanju*. Rad 2, 201 (*isp.* *Da ostanemo kod premetanja*. Rad 2, 202). — **2 a)** iz *prostoga se značenja gubi sastavljanje, po čemu se prijedlog ovaj izjednačuje s prijedlozima kod i pored u ovakim primjerima*: *I na njima dragi kamenovi, pri njima se vidi putovati*. Rj. *Krstili ga su bez kuma pri svijeći*. DPosl. 51 (*ga su mj. su ga*). — **b)** po tom je i u ovakim primjerima *pri jednako s prijedlozima kod (2) i pored (4)*: *Ali pri svemu tome Turci opet ne smjednu udariti na Smrdan*. Danica 3, 197. *Pri ovolikoj množini pjesama i pored bolesti moje glave i očiju za sad se drukčije nije moglo učiniti*. Npj. 1, XII. *Koliko u svijem ovijem mjestima ima Čakavaca ja pri svoj želji i trudu do sad nijesam mogao doznati*. Srb. i Hrv. 4. *St. je rgjav i (pri svoj svojoj nauci) lud čovek*. Straž. 1887, 14. *isp. Sint. 634*. — **II.** *pri sastavljeno sa pridjevima znači kao prilično: pričaknuti, prijak, prilud. vidi po (složeno) II 1.*

priānjānje, n. Rj. *verb. od prianjati*. — **1)** *stanje koje biva, kad što prignja za što (das Ankleben, adhaesio. Rj.)*. — **2)** *radnja kojom tko prianja za kaki posao (das Angreifen bei der Arbeit, aggressio. Rj.)*.

priānjati, priānjām, v. *impf.* Rj. pri-anjati. v. *pf. prionuti, prijenuti*. — **1)** *ankleben, adhaereo*: *Za zlato rgja ne prianja (Posl. 83)*. Rj. — *Upravitelji uestezahu glas svoj i jezik im prianjaše za grlo*. Jov 29, 10. — **2)** *fig. zugreifen (bei der Arbeit), adgreddior. Rj. n. p. za posao kakav, kao primati ga se svojski. vidi obiskivati*. — *Atati za čim, t. j. mariti ili prianjati za što, achten, attendere*: *da ti ataš za tim, to bi ti naučio*. Rj. 8a. *isp. hatati*.

pribādānje, n. *das Anspiessen, Anstecken, adfixio*. Rj. *verb. od pribadati. radnja kojom tko pribada što*.

pribādati, pribādām, v. *impf. anspiessen, anstecken, adfigo*. Rj. pri-badati. v. *pf. pribosti*.

pribaviti, vim, v. *pf. verschaffen, comparo, cf. nabaviti*: *Ako s' smiješ malenoj večeri, ti je bio veću pribaviti*. Rj. pri-baviti. v. *impf. pribavljati*. — *Da ti Bog uzdrži sve dosadašnje prijatelje... koje ti je Bog darovao, od baba ti ostali a ti pribavio*: *Bog ti ih uzdržao i druge primakao!* Herc. 354 (*u napjalicu*).

pribavljanje, n. *verb. od pribavljati. radnja kojom tko pribavlja što. vidi nabavljanje*.

pribavljati, vlijām, v. *impf. pri-bavljati. vidi nabavljati. v. pf. pribaviti*. — *Valjalo mu se (Dubrovniku) osobito tvrdo držati najbližih susjeda od kojih je on pribavljao zemlje*. DM. 229.

pribedrica, f. *ein Stück der Priesterkleidung, pars vestimenti archimandritae aut episcopi (pericelisi?)*. Rj. pri-bedrica, *pri bedri parče crkvenoga odijela*: *Po tom dolazi: pojas, narukvice; pribedrica, koja visi niz bedru kao mač, za znak da duhovni borac treba da je naoružan riječju Božjom*. DP. 14.

Pribić, m. ime muško. Rj. *dem. od Pribisav. takva dem. kod Bogić*.

pribijānje, n. Rj. *verb. od 1) pribijati, 2) pribijati se*. — **1)** *radnja kojom tko pribija što (das An-*

schlagen, adfixio, applicatio. Rj.). — 2) radnja kojom se tko pribija kod koga ili usa što (das Anschmiegen, applicatio. Rj.).

pribijati, pribijām, v. impf. Rj. pri-bijati. v. pf. pri-biti. — 1) *anschlagen, adfigo, applico*. Rj. — Ži-očiti, *pribijati žioke za rogove*. Rj. 159b. Priboj, na vodi mjesto gdje gotovo svagda ima vjetra, te *pribija uz kraj*. Rj. 586a. *sa se, pass.*: Žioka, kao mala gredica, što se njih više pribija po rogovima u kuća i u drugih zgrada. Rj. 159b. — 2) *sa se, refleks. sich anschmiegen, applicor*. Rj. — Maine, Pobori i Braiči često su se pod vladom Turskom pribijali uz Crnogore i s njima zajedno branili se od Turaka. Kov. 39.

pribirānje, n. Rj. verb. od I. pribirati, II. pribirati se. — I. 1) radnja kojom tko pribira n. p. *sofru* (das Abtragen der Speisen vom Tische, ablatio, sublatio. Rj.). — 2) radnja kojom tko pribira koga (die achtungsvolle Aufnahme, cultus, exceptio honorifica. Rj.). — 3) radnja kojom tko pribira, *prikuplja k sebi koga*: što se ne dotiče onoga što nije činjeno za škole, osobito *pribirānje učiteljskih sila*. Rad 6, 206. — II. 1) stanje koje biva, kad se ljudi pribiraju. — 2) stanje koje biva, kad se pribira čega, n. p. *žita*.

pribirati, pribirām, v. impf. Rj. pri-birati. v. pf. pribirati. — I. 1) (vom Tische) *abtragen, aufero*. Rj. *pribirati n. p. sofru*. — *Pribira navaku*. (Kad ko pred smrt mnogo jede, t. j. hoće da pojede ono što je njegovo na ovome svijetu). Posl. 261. — 2) *mit Achtung empfangen, honorifice excipio, colo*: svuda ga pribiraju. Rj. *časno koga dočekivati*. — 3) kao *prikupljati*: Tako se sastanu Crni Gjorgijije i Janko Katić sa mlogima drugim bjeguncima; pak još stanu istraživati i *pribirati k sebi i hajduke*, koji su u ono doba godine bili po jatacima. Danica 3, 157. — II. *sa se, refleks.* — 1) *nach und nach sich sammeln, congregari*. Rj. kao *prikupljati se*: Vojska se iz Urmenjere i iz Arnautske pribirala k Čupriji. Miloš 112. *Kosti se pribirahu svaka ka svojoj kosti*. Jezek. 37, 7. Od to se doba istoriku pažnja jednako pribiru oko vladalačkog roda Nemanjina. DM. 3. — 2) *zu Ende gehen, incipio deficere*: pribira se *žita*. Rj. *pribira se čega, počinje nestajati ga*. *vidi* *premicati se*.

Pribisav, m. ime muško. — Pri-bi-sav (staro ime), *Pribić* (od prednjega). Korijeni 149. *hyp.* Priboje, Prijo. — *imena takva kod Berisav*.

pribiti, pribijēm, v. pf. Rj. pri-biti. v. impf. pribijati. — 1) *an etwas anschlagen, adfigo, applico*. Rj. — Motoruga, na kolu vodeničnome one motke *za koje su pribijene lapacke*. Rj. 369b. *Priklinčiti, pribiti klinecima*. Rj. 591b. — 2) *sa se, refleks.* *pribiti se kod koga, gdje, uza što, sich fest anschmiegen, arcte se applicare*: pribio se kod njega; pribile se ovce u kraj; šta si se ti pribio uza zid? Rj. — *Prišabaniti se kome, ili uz koga, pribiti se, privući se, sich zugesellen, admoveor*. Rj. 601b. Bio je jedan siromah čovek, pa se *pribije u nekakva bogata čoveka da služi bez pogodbe*. Npr. 40. *Nagje svoju zaručnicu gje se pribila pri jednome kamenu*. 112.

pribjeći, pribjegnēm, v. pf. Rj. pri-bjeći. *vidi* *pribjegnuti. v. impf. pribjegavati*. — 1) *Zuflucht nehmen, perfugio, confugio ad quem*. Rj. — *Leontije pribjegne sad k Rodofiniku*. Sovj. 25. *Kome ćete pribjeći za pomoć?* Is. 10, 3. *vidi* *priteći. 1. isp. pribježište*. — 2) *vidi* *dotrčati*: U to doba drugi pribjegoše. Rj. — *Predrag majci do konja doraste, pak odbeže svoju staru majku i pribježe gori u hajduke*. Npj. 2, 75. *Sjajan mjesec pao na zemljicu, gje zvijezde kraju pribjegnule, a danica krvava izljudila*. 3, 223.

Pribjegār, Pribjegāra, m. ime muško. Rj. *isp.* Pribjogar.

pribjegāvānje, n. *das Flüchten, Zufluchtnehmen,*

to profugere. Rj. *verb. od pribjegavati. radnja kojom tko pribjegava ka kome*.

pribjegāvati, pribjēgāvām, v. impf. *Zuflucht nehmen, profugere soleo*. Rj. pri-bjegavati. *vidi* *prijecati. 1. v. pf. pribjeći, pribjegnuti*. — *Mi pribjegavajući k sudiji pomolimo se svi da Gospod oprosti što čovjek učini*. DP. 368. U ova dva primjera otkriva dogagajima uzroke i značenja . . . kako ostavlja bez toga druge znatne dogagaje i *pribjegava k slucaju?* . . . dakle samo slučajno dogoše? O Sv. O. 20.

pribjegnuti, gnēm, *vidi* *pribjeći*. Rj. pri-bjegnuti. v. impf. pribjegavati.

Pribjēgor, m. ime muško. Rj. *isp.* Pribjegar.

pribježište, n. *mjesto kud se pribjegava*: Da bi se osveštala crkva . . . da bude pristanište nevoljnici, *pribježište bolesnicima*. DP. 339. *Otvor'te se viteške grobnice, sama slavo, samo pribježište po Kosovu Srpskih junaka*. Šćep. mal. 9. *vidi* *utočište, utočište, utok. 2. — riječi s takim nast. kod danište*.

približāvānje, n. *das Annähern, adpropinquatio*. Rj. *verb. od 1) približavati, 2) približavati se*. — 1) radnja kojom tko približava što k čemu. — 2) stanje koje biva, kad se što približava k čemu.

približāvati, približāvām, v. impf. Rj. pri-bližavati. *vidi* *približivati. v. pf. približiti*. — 1) *annähern, nahe bringen, admoveo*. Rj. — *Jednako popravljaju jezik Srpski, k Slavenskom približavaju i grade književni jezik*. Rj.¹ VI. — 2) *sa se, refleks. sich nähern, adpropinquo*. Rj. — *»Vrn' se natrag, dobri prijatelju!«* . . . *To ne sluša Freca Ibrahime, no se k njemu bliže približava*. Npj. 3, 186. *Govore, da se od Slavenskoga jezika ne treba udaljavati, nego da mu se valja približavati*. Pis. 81. *Ovi ljudi približavaju se k meni ustima svojim . . . a srce njihovo daleko stoji od mene*. Mat. 15, 8.

približiti, približim, v. pf. Rj. pri-bližiti. v. impf. približavati, približivati. — 1) *nahe rücken, nahe bringen, admoveo, cf. prikuciti, primaći, (prisusjediti. Rj.²)*. Rj. — *Petar je veliki od Ćirilovih slova »graždanska«* baš zato načinio, da *bi ih što više približio k Latinskima*. Danica 1, 100. — 2) *sa se, refleks. sich nähern, adpropinquo, cf. prikuciti se, primaći se*. Rj. — *Kad se hajkači približe zasjedačima*. Rj. 194b. *Evo se približila posljednju ura moje čaše, i ja ću umrijeti*. Npr. 114. *Pismo je otvorilo put umu ljuckome, da se približi k Bogu po mogućstvu svome*. Danica 2, 1. *Turci . . . kroz zemlju približe se do samoga šanca*. 66. *Kad se približi vrijeme rodovima, posla slugu svoje*. Mat. 21, 34.

približivānje, n. *vidi* *približavanje*. Rj.: *Po svome približivanju k Slavenskom jeziku*. Pis. 68.

približivati, približujēm, *vidi* *približavati*. Rj. približivati. v. pf. približiti. — 1) *vidi* *približavati*. — 2) *sa se, refleks. vidi* *približavati se*. Rj. — *Kad se mrak počne približivati, stanu oni . . . Npr. 188. Silna Turska vojska opkoli šanac . . . uz to približujući mu se kroz zemlju*. Sovj. 66. *K oltaru neka se ne približuje*. Mojs. III. 21, 23.

pribōj, pribōja, m. na vodi mjesto gdje gotovo svagda ima vjetra, te *pribija uz kraj*. Rj. pri-boj. *osn. koja je u pri-biti*.

pribojāvānje, n. *Furcht, timor*. Rj. *verb. od pribojavati se. stanje koje biva, kad se tko pribojava koga*.

pribojāvati se, pribōjāvām se, v. r. impf. *sich ein wenig fürchten, metuo*: *Ne bojim se dva Jakšića mlada, al' se malo, pobro, pribojavam, pribojavam Zmajognjanin-Vuka*. Rj. pri-bojavati se, *kao malo bojati se*.

Priboje, m. ime muško. Rad 26, 56. *hyp. od Pribisav*. — *takva hyp. kod Blagoje*.

pribōsti, pribōdēm, v. pf. *anspiessen, anstecken, adfigo*. Rj. pri-bosti. v. impf. pribadati. — *Preko šamije pribodena iglama bijela maramica*. Rj. 732b.

Povadi mali nož, i pribode zmiju u čelo uz duvar. Npr. 191. Da ga pribodem kopljem za zemlju. Sam. I. 26, 8. sa se, pass.: Ispilja, drven šiljak kojim se pribodu dva kraja n. p. na šatri ili u čebetu kad se u nj što zavije. Rj. 242a.

pribrájanje, n. das *Zuzählen, annumeratio*. Rj. verb. od pribrajati. radnja kojom tko pribraja što k čemu.

pribrájati, pribrajám, v. *impf. zuzählen, annumero*. Rj. pri-brajati. v. *pf. pribrojiti*. — Drugi pribrajajući k Slovincima te Hrvate protiv njihove volje, misle, da će . . . Dioba 6.

pribrati, priberém, v. *pf. Rj. pri-brati. v. impf. pribirati*. — **1. 1**) n. p. *softru, abtragen, aufero, tolló*. Rj. — **2**) mit *Achtung empfangen, colo, honorifice excipio*. Rj. časno dočekati: Zvan poštovan. Ili: Zvan pribiran. Posl. 88. Šćeri udavala za vrsnim i pribranim Srbima o pravom vaktu i zemanu. Herc. 355. Megju tugjom braćom i krajinom bili stimani i pribirani. Kov. 120. sa se, pass.: Kojigod se junak danas ovgje pribrao, svakoga Bog pomogao! Kov. 72 (u zdravici). — **3**) kao prikupiti: Umrije Avram u dobroj starosti i bi pribiran k rodu svojemu. Mojs. I. 25, 8. Ja ću te pribirati k ocima tvojima. Car. II. 22, 20 (*colligere, sammeln*). Za take darove bi pribiran lavri megju osnovatelje. DM. 17. — **II.** sa se, *refleks.* — **1**) *sich allmählig sammeln, paulatim convenio*. Rj. kao prikupiti se: Turci su se bili pribirali u gradove. Danica 5, 33. Turci izigju u Šabačko polje, gde se i Srpska glavna vojska bila pribirala. Miloš 37. — **2**) *ausgehen, zu Ende gehen, deficio*: pribiralo se, n. p. žita, drva. Rj. *vidi* premaći se, i *syn. ondje*.

pribratiti, tím, v. *pf. uzeti* koga u kuću mjesto brata, an *Bruders Statt annehmen, fratrem adopto*. Rj. pri-bratiti. v. *impf. bratiti*.

pribrdica, f. kao brdeljak ili brežuljak. Rj.³ *syn. kod* brdeljak.

pribrójtiti, pribrojím, v. *pf. zuzählen, annumero*. Rj. pri-brojiti. v. *impf. pribrajati*. — Po svoj prilici mnogi kraljevi ljudi nepravedno bijahu pribrojeni k Stonu te počese pripadati Dubrovniku. DM. 202.

pribržati, žám, v. *pf. pohitjeti, zueilen, adcurro*. Rj. pri-bržati, kao bržajući, brzajući, hiteći pribjeći. v. *impf. prosti* bržati.

prica, m. (u Grblju) koji koga pre, *der Kläger, accusator*: Prica i kmet ne može biti (Posl. 263). cf. *parac*. Rj. *vidi* i tužitelj, tužilac. — *osn. u* preti. za nast. *isp. pretvorica, udvorica, i t. d.*

pricijepiti, pricijepím, v. *pf. (u Baranji) einpfropfen, insero arbori surculum, cf. navrnuti, privrnuti*. Rj. pricijepiti. *vidi* i nakalamiti, i *syn. ondje. v. impf. pricijepljivati*. — Ovome nije drugi uzrok nego što im nauka nije pricijepljena na zdravi narodni razum. Kov. 15. Kodog sebi dade pricijepiti ospice, onaj će ostati slobodan od otrovnijeh smrtnijeh prirodnijeh ospica. Priprava 53. i sa se, *pass.*: Odlomiše se grane . . . ako ne ostanu u nevjerstvu, pricijepiće se; jer ih je Bog kadar pricijepiti . . . ovi koji će se pricijepiti na rojenu svoju maslinu. Rim. 11, 23. 24.

priciepljiváanje, n. *Pfropfen, insertio*. Rj. verb. od priciepljivati. radnja kojom tko priciepljuje što.

priciepljivati, priciepljújém, v. *impf. (u Baranji) pfropfen, insero, cf. privrtati*. Rj. priciepljivati. v. *impf. prosti* cijepiti. v. *pf. pricijepiti. vidi* i kalamiti, i *syn. ondje.* — sa se, *pass.*: Ovo ulje znači i dobru maslinu Isusa Hrista, na koju se priciepljuje kršteni kao nova grana. DP. 188.

prievrljiti, prievrljím, v. *pf. heiss ausdrücken (dass es saust), imprimo candens quid cum sonitu*. Rj. prievrljiti, što usjalo pritisnuti na što tako da cvrči, pršti.

prica, f. Rj. dem. pričica. — **1**) *Erzählung, narratio*. Rj. *vidi* pripovijetka, pripovijest. *isp. galka.* — **2**) *Sprichwort, proverbium*: Za priču, brate! Rj. *vidi* poslovice 2, prekorečica. — *primjeri za 1) i 2):*

Ispričaj mi jednu priču. Rj. 238a. On im kaziva mnogo u pričama govoreći: gle, izigje sijač da sije. Mat. 13, 3 (*in parabolis, in Gleichnissen*). Vi pak čujte priču o sijaču. 13, 18. Bićeš čudo i priča i podsmijeh svijem narodima. Mojs. V. 28, 37. Priče Solomonove. Priče Solomuna sina Davidova. Prič. 1, 1 (*Liber Proverbiorum. Parabolae Salomonis. Sprüche*). Kaka je to priča u vas o zemlji Izrailjevoj što govorite? Jezek. 12, 22.

pricalica, c. g. Dr. Gj. Šurmin. *čeljade muško ili žensko koje priča, mnogo priča, umije pričati. vidi* pričalo, pripovijedalo. *isp. pripovjedač.*

pricalo, m. *der viel zu erzählen weiss, qui multa narrat*. Rj. koji mnogo priča i umije pričati. *vidi* pričalica, pripovijedalo. *isp. pripovjedač.* — riječi s takvim nast. kod bajalo.

pričanik, pričanika, m. t. j. grah, *die Pflockfiole, phaseolus qui pacillis sustentatur, cf. tačkaš, trkljaš*. Rj. *vidi* i pritkaš, grah koji uz pritku pušta vrijeće. — *pr(i)čanik, osnova u pritka*. Osn. 272.

pričánje, n. das *Erzählen, narratio*. Rj. verb. od 1) pričati, 2) pričati se. — **1**) radnja kojom tko priča što. — **2**) radnja kojom se tko priča.

pričati, pričám, v. *impf. Rj. v. pf. slož. iz-pričati (i se), nad-, po-, raz-(se), za-. v. impf. slož. ispričavati (i se).* — **1**) *erzählen, narro, cf. pripovjedati*. Rj. — *Pričaju* ljudi da je u stara vremena bio nekakav silan čoek. Npr. 95. sa se, *pass.*: Nek se priča i nek se kazuje, kad je paša vojsku podigao, da uhvati obor-knez Miloša. Npj. 4, 360. — **2**) sa se, *refleks.* (po jgozap. kraj.) *vidi* izgovarati se. Rj. *vidi* i ispričavati se, odgovarati se; otipirati se na koga. *isp. pravdati se.*

prček, m. (u Risnu) — **1**) *vidi* poček: dao mu u prček. cf. veresija. Rj. *vidi* i obduga, oduga, vjera 4. — **2**) *vidi* doček. Rj. i *syn. ondje.* — *pri-ček. isp. pričekati (1 i 2).*

prčekati, kám, v. *pf. Rj. pri-čekati. v. impf. pričekivati.* — **1**) *zuwarten, ein wenig warten, expecto*. Rj. malo počekati. — Oni mu odgovore da pričeka malo, sad će se njima donijeti ručak. Npr. 2. Za Boga brate, pričekaj me, hoću da crknem tebe vija-jući. 26. Već pričekaj, da počnemo dijeliti. Car iz-nese knjigu i počnu prvo gradove dijeliti. 254. Ako te sreća ne pričeka, na veljega je hata stić' ne možeš. Posl. 9. Najdalje molim za osam dana da me pričekaš, da ti odgovorim. Kov. 44. Za moj zabavnik pričekaću Vas još malo. Straž. 1887, 62. — **2**) *empfangen, excipio, cf. dočekati*: Tamo su ih ljepo pričekali. Rj. *isp. priček 2.*

prčekiváanje, n. Rj. verb. od pričekivati. — **1**) radnja kojom tko pričekuje (kao češće malo čeka) koga (das *Zuwarten, expectatio*. Rj.). — **2**) radnja kojom tko pričekuje, dočekuje koga (das *Empfangen, exceptio, cf. dočekivanje*. Rj.).

prčekivati, pričekujém, v. *impf. Rj. pri-čekivati. v. pf. pričekati.* — **1**) *zuwarten, expecto*. Rj. kao češće malo čekati. — **2**) *empfangen, excipio, dočekivati*: To se popu veće dosadilo svaki danak svate pričekivat'. Rj. *vidi* i prihvatati 2.

prčesni, adj. *Kommunions-, ad coenam sacram spectans*: I ponese vina prčesnoga. Rj. prčes(t)ni, što pripada prčesti.

prčesnica, f. samo nekolike prčesnice bile su danas (t. j. one koje su sv. prčesću pristupale). J. Bogdanović.

prčesník, prčesníka, m. *der Kommunikant, hospes sacrae coenae*. Rj. koji se prčesti.

prčest, f. *vidi* pričesće: Prčestiše i ispovigješe, i samrtnu prčest uzimaju. Rj. *vidi* i pričesćenje, zakon 2. — *pri-čest. isp. čest, čestica.*

prčestiti, prčestím, v. *pf. Rj. v. impf. pričesćivati.* — **1**) koga, *einen kommuniziren, sacram coenam praebeo, cf. srediti 2*. Rj. — On je svjetla cara prčestio, prčestio i ispovjedio. Npj. 2, 190. Umij mene

studenom vodicom, a *pričesti vinom crvenijem*. 3, 224. — 2) *sa se, refleks. kommuniziren, sacram coenam sumo*. Rj. *vidi* srediti se. — Kako ću ti, brate, odbaciti, kad se nisam vinom pričestio, ni bijelim hljebom nahranio. Npj. 2, 176. Povratio zakon (kad se ko pobjljuje onaj dan, kad se pričesti. Danica 5, 84.

pričešće, *n. die Kommunion, coena sacra, cf. pričest*. Rj. *vidi* i pričješćenje, zakon 2. — Na is-pov'jed krila si grjebove, te s pričješćem dušu otrovala. Herc. 310 (s?).

pričešćenje, *n.* (u Dubr.) *vidi* pričješće. Rj. i *syn. ondje*.

pričešćivânje, *n. das Kommuniziren, coenae sacrae praebitio et usus*. Rj. *verb.* od 1) pričješćivati, 2) pričješćivati se. — 1) *radnja kojom tko pričješćuje koga*. — 2) *stanje koje biva, kad se tko pričješćuje*.

pričešćivati, pričješćujem, *v. impf.* Rj. *v. pf.* pričestiti. — 1) *kommuniziren, praebitio coenam sacram*. Rj. — Umiva ga lagjanom vodicom, pričješćuje vinom crvenijem. Npj. 2, 314. Čestica ono, što nose (popovi i kalugjeri) u kutiji te pričješćuju bolesnike. Pis. 4. — 2) *sa se, refleks. kommuniziren, sumo coenam sacram*. Rj. — Ljudi idu namastirima, te se ispovijedaju i pričješćuju. Rj. 395a. Gospoda s narodom su u jednu crkvu išla i iz jedne se čaše pričješćivala. Kov. 5.

pričeti, pričēm, *v. pf.* *vidi* početi. Rj. pričeti. *kao prost glagol ne nalazi se. isp. četi. v. impf. isp. počinjati*. — Ja kada se napojiše vinca, te im vince izigje u lice, a rakija priče govoriti, počē im se Čupić trgovati. Npj. 4, 179.

pričica, *f. dem. od priča*: Ja priopćih iz stare književnosti šaljivu pričicu o postanju vina. Rad 13, 166.

pričiniti se, pričīnim se, *v. r. pf.* pričīniti se. *vidi* učiniti se 1, (*mir*) *kommt es vor, videtur mihi; v. impf. pričīnjati se*. — Noćas je bila prva noć da mi se nije ni pričīnilo da se zemlja tresē. Pom. 94.

pričinjânje, *n. verb.* od pričīnjati se. *stanje koje biva, kad se kome što pričīnja*.

pričinjati se, pričīnjām se, *v. r. impf.* pričīnjati se. *vidi* pričīnjavati se. *v. pf.* pričīniti se, *gdje je i značenje*. — Doista (se zemlja) i tresla, kad sam mislio da mi se pričīnja. Pom. 95.

pričinjāvânje, *n. vidī* pričīnjanje.

pričinjāvati se, pričīnjāvām se, *v. r. impf.* *vidi* pričīnjati se. — To se tebi samo pričīnjava. Mil. 208.

pričūti, pričūjem, *v. pf.* *sich einbilden zu hören, videor audire*. Rj. pričūti. *pričūo sam, t. j. učinilo mi se da čujem*.

pričūvati, pričūvām, *v. pf.* *eine Weile hüten, serco, cf. prihraniti*: No pričūvaj dvoje gjece ludo. Rj. pričūvati. *vidi* i prigledati, pripaziti.

pričaknūt, *adj. vidī* čaknut. Rj. pričaknut, *kao prilično čaknut, suludast*. — *isp. pri II.*

pričēr . . . *vidi* pritjer . . . Rj.

pričesak, pričeska, *m.* (u C. G.) kao mala kesica (pripojasnica) što visi sprjied ili malo sa strane o kaišu; u pričesku se nosi kresivo i po koji novac, *Art Beutel, saculus*. Rj. pričesak. *isp. česa, kesa*.

priči, prigjēm (prišao, prišla), *v. pf. herantreten, accedo*: Kako prigje, Komnena poznade. Krotko hodi dok do njega prigje. Rj. pričī mjesto pri-jti. *isp. iči. kao pristupiti. v. impf. prilaziti*.

pričūtjeti se, pričūtīm se, *v. r. pf.* pričūtjeti se, *kao pritajati se. v. impf. prosti čūtjeti*. — Te po ustima ovamo onamo dok srećom nagje jedan krnjav zub, te se u njemu ustavi i pričūti. Npr. 5.

prid, *m. die Daraufgabe bei einem Tausche, quod superadditur*. Rj. *prid* (prijedlog pri sastavljen s prvijem glasom kor. »da« dati). Osn. 32. *vidi* nametak 1. — Navale obojica da pazare hespap onde na putu. Onaj što je imao mahovinu dokazujući da je skuplja vuna od oraha zašte prida, ali . . . ne da prida ništa.

Npr. 168. Posle dugoga cenjkanja pogode se da onaj . . . da onome drugom dva novca prida. 169. Daćemo ti konja još boljega, i još prida stotinu dukata. Npj. 2, 141.

pridjânje, *n. das Säugen, praebitio mammae*. Rj. *verb.* od pridajati. *radnja kojom n. p. mati pridaja dijete*.

pridjajati, pridjajām, *v. impf.* *n. p. dijete, säugen, uberibus alere*. Rj. pridajati. *n. p. mati dijete. v. pf. pridajiti*.

pridanak, pridānka, *m. cf. izdanak*. Rj. *vidi* i podanak. — pri-danak (osn. u dno). Osn. 291. *mladica što izraste drvetu blizu korijena, kao pri dnu*.

pridatak, pridātka, *m. ono što se prida. vidī* pridavak. *isp. dodatak*. — Ujam i pridatak uzimaš, i grabiš dobitak od bližnjih svojih prijevarom. Jezek. 22, 12 (*superabundantia, Uebersatz*).

pridati, dām, *v. pf. dazugeben, superaddo*: Ni pridaj, ni oduzmi (Tako je kao što treba. Posl. 222). Nek pridadu praha i olova, nek napune tope pa prepune. Ajde Anto konje mijenjajmo, pridacu ti sjajna dževerdana. Rj. pri-dati. *isp. primetnuti, primaći I 2. v. impf. pridavati*. — Štogod mu je Bog darovao i udijelio, to mu uzdržao, i k onome pridao! Kov. 119.

pridavak, pridāvka, *m. die Zugabe, additamentum*. Rj. pri-davak, *ono što se prida. vidī* pridatak. — Koji umnožava dobro svoje ujmom i pridavkom, sabira onome koji će razdavati siromasima. Prič. 28, 8. Ako je ko pravedan, ne daje na dobit i ne uzima pridāvka. Jezek. 18, 8.

pridāvalica, *f.* (u C. G.) drvo kojim se pridaje žito iz koša pod kamen. Rj. u vodenici.

pridāvânje, *n. die Zugabe, additio*. Rj. *verb.* od 1) pridavati, 2) pridavati se. — 1) *radnja kojom tko pridaje što*. — 2) *stanje koje biva, kad se pridaje što, n. p. stoka*.

pridāvati, pridājēm, *v. impf.* Rj. pri-davati. — 1) *dazugeben, superaddo*. Rj. *isp. primetati, primicati I 2. v. pf. pridati*. — Svi su naši veći namastiri koje od onijeh koji su ih zidali, koje od drugijeh što su im pridavali, imali od starine sela i zemlje. Rj. 395b. — 2) *sa se, refleks. (u Boci) gedeihen, cresco, cf. napredovati*: Stoka da im se pridaje. Rj. *isp. dati se 4.*

pridāviti, pridāvīm, *v. pf. erwürgen, suffoco*. Rj. pri-daviti. *isp. udaviti. v. impf. prosti daviti*.

pridēsiti se, pridēsīm se, *v. r. pf. vidī* desiti se: Ne pridēsī s' dobroga junaka, kom' bi svoje derte iskazao. Rj. pri-desiti se. *vidi* i namjeriti se, nagnati se.

pridići, pridignuti, pridignēm, *v. pf.* Rj. pri-dići. *v. pf. je i prosti dići, dignuti. v. impf. pridizati*. — I. 1) *heben helfen, opem fero tollenti*. Rj. *pridići, pridignuti koga, kao pripomoći mu da se digne, ili da ponese što*. — Pridigni me, Bože, od bolesti! da ja vratim dever'ma ponude. Npj. 1, 284. — 2) (u Crmn.) kome što, *vidi* obijediti ga. Rj. i *syn. kod obijediti*. — II. *sa se, refleks. aufstehen (vom Krankenlager), convalesco*. Rj. — Gora je odvala nego povala. (Gore je kad se čock pridigne, pak se po drugi put razboli, nego prva bolest). Posl. 43. Pošto se malo pridigne od rane, onda se oženi. Danica 4, 13. Koji je pridigavši se od bolesti takogjer ondje bio došao. Sovj. 47.

pridijevânje, *n. das Anheften, applicatio*. Rj. *verb.* od pridijevati. *radnja kojom tko pridijeva (kome) što*.

pridijevati, pridijevām, *v. impf. anheften, applico*. Rj. pri-dijevati. *v. pf. pridjenuti, pridjesti, pridjeti*. — Nastavak u osnovi dio je riječi, koji glavno značenje što je u korijenu nećemu pridijeva, za nešto veže. Osn. 1.

pridizânje, *n.* Rj. *verb. supst. od pridizati*. — 1) *radnja kojom tko pridize koga (das Helfen beim Heben, adjutio in levando)*. Rj.). — 2) *radnja kojom tko pridize kome što (u Crmn. vidī* bijegjenje. Rj.).

pridizati, pridizēm, v. *impf.* Rj. pri-dizati. v. *pf.* pridići, pridignuti. — 1) *heben helfen, adjuvo levantem.* Rj. koga, kao pomagati mu dižući, pomagati mu da se digne ili da što ponese. — 2) (u Crmn.) kome što, *vidi* bijediti ga. Rj. i *syn.* kod bijediti.

pridjenuti, pridjesti, pridjeti, pridjenēm (pridjedēm), v. *pf.* n. p. maramu, *anheften, zusammenfügen, applico.* Rj. pri-djesti. v. *impf.* pridijevati.

pridjev, m. u gram. *adjectivum (nomen), das Beiwort.* *vidi* adjektiv. — Pridjevi su neodregjeni. Obl. 43. Kad pridjevi treba da su odregjeni, onda... osnova neodregjenoga pridjeva... Obl. 43. *pri-djev. isp.* pridjesti.

pridjevak, pridjevka, m. (u Hrv.) *der Zuname, cognomen.* Može biti da su se pridjevci najprije zvala samo ona prezimena koja se ne svršuju na *ić*. Rj. *vidi* i prijedevak, podrijetlo, nadimak. — *pri-djevak. isp.* pridjesti, pridijevati.

pridobijanje, n. *das Gewinnen, to vincere.* Rj. *verb.* od pridobijati. radnja kojom tko pridobija što.

pridobijati, pridobijām, v. *impf.* *gewinnen, vinco.* Rj. pri-dobijati. *vidi* predobijati. v. *pf.* pridobiti.

pridobiti, pridobijēm, v. *pf.* *gewinnen, vinco:* Pet je puta pridobio Turke. Rj. pri-dobiti. *vidi* predobiti; spodobiti. v. *impf.* pridobijati. — Kad godi strijež orla pridobude. DPosl. 41 (pridobude stariji oblik mj. sadašnjega pridobije. *isp.* Obl. 79). Pa ti idi paši u indata; nlogo ćete roblje pridobiti. Npj. 4, 356. Ali su seljaci najviše današnju slobodu zemlji pridobiti. Kov. 13. Laži, kojima je nezasluzenu slavu pridobio. Odg. na ut. 3. Caru omilje Jestira i pridobi milost i ljubav njegovu mimo sve djevojke. Jestir. 2, 17.

pridocniti se, pridocnēm se, v. r. *pf.* (u C. G.) *sich verspäten, sero venire:* Sto si mi se pridocnio kneže? Rj. pri-docniti se, kao malo odocniti. v. *impf.* docniti. — Prispio si kao Stojan u posljednje. (Kad se ko pridocni). Posl. 262.

pridoći, pridōgēm, v. *pf.* *hinzukommen, supervenio.* Rj. pri-doći, kao još doći. v. *impf.* pridolaziti. — Pred noć Turcima pridogje pomoć iz Janje. Danica 3, 183. I škola se onda premjesti u drugu kuću, a i gjaka je već više bilo pridošlo. Sovj. 82.

pridodati, dām, v. *pf.* *vidi* dodati: Reče Miloš, pridoda i Marko. Rj. pri-do-dati, kao još dodati. *isp.* pristaviti 2. v. *impf.* *isp.* dodavati.

pridojiti, pridōjim, v. *pf.* n. p. dijete, *säugen, uberibus alo.* Rj. pri-dojiti (malo). v. *impf.* pridajati.

pridolaziti, zīm, v. *impf.* *hinzukommen, supervenio:* Ev' Turcima indat pridolazi. Rj. pri-do-laziti, kao još dolaziti. v. *pf.* pridoći. — Od pomenutih prvijeh gjaka osim mene danas već nema ni jednoga; a od onijeh koji su poslije pridolazili imaju još dvojica. Sovj. 83.

pridolaženje, n. *das Hinzukommen, superventus.* Rj. *verb.* od pridolaziti. radnja kojom tko pridolazi.

pridomazetiti, tīm, v. *pf.* (u Boci). Rj. — 1) *vidi* prizetiti. Rj. pri-domazetiti koga, uzeti ga za domazeta. — 2) sa se, *refleks.* u koga, ili gdje, *vidi* prizetiti se. Rj. *postati* domazet.

pridori, pridōrā, m. *pl.* (u Srijemu) Leistenbruch. *vidi* proder. Rj.^s *vidi* i kila, prijedor, presega.

pridošlica, f. *ein Ankömmling, advena, cf.* došljak. Rj. pri-došlica. *isp.* pridoći. koji pridogje kuda. *vidi* i prisigjeldija. — riječi s takim nast. kod izjelica.

pridražiti, pridražīm, v. *pf.* *aufhetzen, instigo:* Mrke im je vaške pridražio, za vaškama potčraše Turci. Rj. pri-dražiti. *isp.* podražiti. v. *impf.* dražiti.

pridrnuti se, pridrnēm se, v. r. *pf.* pri-drnuti se, kao pomamiti se. v. *pf.* je i prosti drnuti se, gdje *vidi* *syn.* v. *impf.* drnjivati se. — Ljutit Marko, pa se pridrnuo, jednom kroči i daleko skoči. Npj. 2, 241. Pidrnuti se, drnuti se, pomamiti se. Npj.¹ 2, 305.

pridruža, f. (u C. G.) kolac gdje se ljese sastav-

ljaju. Rj. pri-druga. za drugu polu *isp.* drūga. *isp.* Korijeni 110.

pridružiti, pridružīm, v. *pf.* Rj. pri-družiti. v. *impf.* pridruživati. — 1) koga s kim, *zugesellen, quem socium addere cui:* Nije l' majka rodila junaka, junakijem podviknula glasom, a sa mnom ga pridružila ogje. Rj. — Za zdravlje čestitoga druga novoga koga smo sada s nama pridružili i u svoju ruku uzeli! Kov. 73. — 2) sa se, *refleks.* pridružiti se, *sich zugesellen, se socium cui adjungere.* Rj. — Kad nam se po vremenu pridruže i braća naša zakona Turskoga. Pis. 20. Kad pravi poslanici dogju u Bukreš, Petar se Dobrinjac pridruži k njima. Sovj. 36.

pridruživanje, n. *das Zugesellen, to addere socium.* Rj. *verb.* od 1) pridruživati, 2) pridruživati se. — 1) radnja kojom tko pridružuje koga s kim. — 2) radnja kojom se tko pridružuje s kim.

pridruživati, pridružijēm, v. *impf.* Rj. pri-druživati. v. *pf.* — 1) koga s kim, *zugesellen, addere quem socium cui.* Rj. — 2) sa se, *refleks.* pridruživati se s kim, *sich zugesellen, se socium cui adjungere.* Rj.

pridržati, žīm, v. *pf.* *ein wenig halten, teneo paululum.* Rj. pri-držati. *isp.* podržati, uzdržati. v. *impf.* pridržavati. — Lijepo ih kralju dočeka; pridrža ih tri bijela dana. Kad četvrto jutro osvanulo... Npj. 2, 334. Moje lale, da se promučimo, mi da naše carstvo pridržimo. 5, 351. Neka našega bratu domaćina... jaki Bog i današnji dan dugo i za mnogo a u svakoj sreći pridržao! Herc. 352 (u napijalici). Da ti Bog uzdrži sve dosadašnje prijatelje. Bog ti ih pridržao i druge primakao! 354.

pridrživati, n. *das Halten, sustentatio.* Rj. *verb.* od pridržavati. radnja kojom tko pridržava što.

pridržavati, pridržāvām, v. *impf.* *ein wenig halten, sustineo, teneo paululum.* Rj. pri-državati. v. *pf.* pridržati. — 1) koga ili što: Trećom Jelu za ruku povuče... dobro bješe Jelu prikućio, prikućio ter je pridržava, pak počera niz Topolu vranca. Npj. 4, 158. Sveštenici ga (vladiku) putem pridržavaju. DP. 348. — 2) sa se, *refleks.*: Govore da se valja pridržavati Slavonske ortografije. Pis. 5. U pisaca koji su se toga govora u gdječemu pridržavali, nalazi se dj mjesto gj. Istor. 395.

pridušiti, pridušīm, v. *pf.* (u Dubr.) *dämpfen, sopio, opprimo.* Rj. pri-dušiti. v. *impf.* prosti dušiti.

pridužiti se, pridūžīm se, v. r. *pf.* još se zadužiti, *bei vorhandenen Schulden noch neue machen, debitis debita addere.* Rj. pri-dužiti se. v. *impf.* prosti dužiti se.

pridvorica, f. *vidi* udvorica. Rj. pri-dvorica, koji se udvorava kod koga. *vidi* i mazalica 4, ulazića, ulizica. — Jel je Marko Turska pridvorica... Sto će mene kod ljepote moje, bidem ljuba Turske pridvorice? Npj. 2, 238 (U ovome je stihu iz početka izostavljeno da, da ne bi jedan slog bio više. Vuk).

Pridvorica, f. Rj. — 1) u pjesmama nekaka crkva ili namastir: A sluga mu crkvu Pridvoricu. Rj. — 2) mnoga se sela tako zovu. Rj.

pridžgati, gām, v. *pf.* kao navaliti, kidisati za što, *drängen, urgeo.* Rj. pri-džgati. *isp.* sa-džgati. kao prost glagol ne nalazi se. *isp.* navaliti 2, i *syn.* ondje. *vidi* prižgati. *isp.* privrućiti. — pri-žgati, užgati, žganci, žganica. glasu ž može se u nas pridjeti sprijeda d, koje se s njim sastavlja u jedan glas (v): pridžgati. Korijeni 50.

prifatiti, tīm, *vidi* prihvatiti, *mit allen Ableitungen.* Rj. pri-fatiti, i sve ostale riječi koje se od ove riječi dovode mogu se naći sa f mjesto hv: pri-fatati, itd.; ili bez hv: privatiti.

prigágjanje, n. *vidi* dogagjanje. Rj.

prigágjati, prigágjām, v. *impf.* Rj. pri-gagjati. v. *pf.* prigoditi. — 1) *vidi* dogagjati. Rj. — 2) sa se, *refleks.* *vidi* dogagjati se. Rj.

priganica, f. (ponajviše se govori *pl.* priganice)

Art Gericht, cibi genus: Opriga mu šinik priganica. Rj. *jelo nekakvo što se priga.* — Kad se peća kruh, kažu da ne valja spomenuti ni pogaču ni *priganicu*, dokle se god kruh iz peći ne izvadi, jer pogača i *priganica* nijesu u kvas, nego u prijesno, pa za to ni kruh ne bi u kvas došao. Rj. 497b.

prigānje, *n. das Rōsten (in Schmalz), fricō.* Rj. *verb. od prigati. radnja kojom tko priga što.*

prigati, *gām, v. impf. rōsten (in Schmalz, österr. backen, lies: pachen), frigo.* Rj. *vidi frigati, (od Lat. frigere) od čega je prigati pretvorivši se f na p. isp. f. vidi i pržiti. v. pf. slož. iz-prigati, o-, po-, s-, u-, za-.* — Što je masnije to časnije. (. . . *prigao slaninu na masti . . .*). Posl. 356. U Šarića izgorjela tava, zetu Peru *prigajući jaja*, Herc. 213. *sa se, refleks.: U svomu se salu prigat'.* DPosl. 142.

prigaziti, *zīm, v. pf. eintreten, conculco.* Rj. *prigaziti. v. impf. gaziti.*

priginjānje, *n. das Hinneigen, acclinatio.* Rj. *verb. od priginjati, koje vidi.*

priginjati, *ujēm, v. impf. hinneigen, acclino.* Rj. *priginjati. pred nj otpalo b: pregi(b)njati. isp. v. impf. prosti gibati. v. pf. prignuti.*

priglava, *f. vidi preglava.* Rj. *ono drvo o kome visi jaram. vidi i poklapuša.* — *pri-glava. drugoj je poli osn. koja je u glava.*

priglavak, *priglāvka, m. der Fuss am Strumpfe, tibialis pars inferior.* Rj. *priglavak (osn. u glava). donja strana čarape; gornja se zove grlič, grlo, nazubak 2. vidi naglavak 2. dem. priglavčić. augm. priglāvčina.* — *Natikača, kao priglavak, što se natiče na nogu mjesto navlačaka.* Rj. 408b.

priglāvčić, *m. dem. od priglavak.* Rj. **priglāvčina**, *f. augm. od priglavak.* Rj. — *augm. s takim nast. kod bardačina.*

prigledānje, *n. die Aufsicht, cura.* Rj. *verb. od prigledati. radnja kojom tko prigleda što.*

1. prigledati, *prigledām, v. impf. beaufsichtigen, curo.* Rj. *pri-gledati. v. pf. prigledati.* — *Majka ti vrsnike prigledala.* DPosl. 58.

2. prigledati, *prigledām, v. pf. beaufsichtigen, curo, cf. pričuvati: Prigledaj mi dva banova sina.* Rj. *vidi i prihraniti, pripaziti.*

priglja, *f. morska riba, Art Seefisch, piscis quidam marinus (mullus? Rj.³).* Rj.

prignuti, *prizenēm (prignām), v. pf. herbeitreiben, adigo.* Rj. *pri-gnati. vidi pritjerati. v. impf. prigoniti.*

prignuti, *prignēm, v. pf. ansetzen, admoveo: Rade prignu iz kondira piti.* Rj. *pri-gnuti. Značenje kao u gibati: b otpada kao u priginjati: ganuti . . . prignuti. isp. Korijeni 67. b tako otpada pred nu da se više ne povraća. v. impf. priginjati. — 1) Prigni, Gospode, uho svoje i čuj. Car. II. 19, 16. Neka budu uši tvoje prignute na molbu u ovom mjestu. Dnev. II. 6, 40. Milo mi je što Gospod prignu k meni uho svoje. Ps. 116, 2. — 2) sa se, refleks.: Prvi bunar čedo nalazilo, prignulo se, umi lice svoje. HNpj. 1, 46. Kojano je vjerenica mlada, nek se prigne i uzme prstene. I, 376.*

prignjaviti, *prignjavīm, v. pf. erdrücken, elido.* Rj. *pri-gnjaviti. v. impf. gnjaviti.*

prignječiti, *prignječīm, v. pf. einkneten, manu deprimō, apprimo.* Rj. *pri-gnječiti. vidi primečiti. v. impf. prosti gnječiti. — sa se, refleks.: Omečiti se, sich zerquetschen, elidi, contundi, cf. prignječiti se, pristunuti se. Rj. 458a.*

prigoda, *f. (po jugozap. kraj.) die Gelegenheit, occasio: Prigoda čini lupeža (Posl. 262).* Rj. *pri-goda (isp. prigoditi). vidi zgoda, sutika.*

prigodan, *prigodna, adj. što pripada prigodi, Gelegenheits-.* — *Najviše su prigodne (pjesme). MSvetič poet, 2.*

prigoditi, *prigodīm, v. pf. Rj. pri-goditi. v. impf. prigragjati. — 1) treffen, von ungefähr kommen, forte venio. Rj. kao slučajno doći. — 2) sa se, refleks. vidi*

dogoditi se. Rj. *biti kao slučajno gdje god, desiti se, naći se: More s' tetka pjana prigraditi, u pjanosti knjigu otpraviti. HNpj. 3, 370. Ni tu nije zgoda udariti, jer se tvrdi Bihać prigradio. 3, 387. Na sramotu svoj širokoj Lici, za najviše Bosnić-Novljaninu, gdje mu se ujak prigradio. 3, 535.*

prigōniti, *prigonim, v. impf. herbeitreiben, adigo.* Rj. *pri-goniti. vidi pritjerivati. v. pf. prignati. — Ali Marko sluge ne gledaše, no mimo njih konja prigonjaše, u kapiju konja prigonjaše. Npj. 2, 226.*

prigōnjēnje, *n. das Herantreiben, adactio.* Rj. *verb. od prigoniti. radnja kojom tko prigoni što.*

prigōrje, *n. montana. Stulli. — Idući iz Zagreba u Zagrebačku Goru dogje se najprije u prigorje (kraj pri gori), a prešavši je dogje se u podgorje; dalje je zagorje. Iveković.*

prigōrka, *prigorkinja, f. koja je iz prigorja: Pod čadorom crni Arapine, a kod njega prigorkinja vila . . . Kod čadora, kod prigorke vile. HNpj. 2, 160. 161.*

prigospodāriti, *prigospōdārīm, v. pf. (u Slav.) steći što. Rj.³ pri-gospodariti. isp. gospodariti.*

prigōtoviti, *vim, v. pf. bereiten, paro.* Rj. *pri-gotoviti. vidi pripremiti, prirediti. isp. priugotoviti, pripraviti. v. impf. prigotovljavati. — Ona izliviš miro ovo na tijelo moje za ukop me prigotovi. Rj. Kad zidahu dom, zidahu od kameva, koji dovožahu sa svijem prigotovljen. Car. I. 6, 7. sa se, refleks.: Eto njega sutra sa svatima, no priprav' se i prigotovi se. Herc. 100.*

prigotovljāvānje, *n. das Vorbereiten, praeparatio.* Rj. *verb. od prigotovljavati. radnja kojom tko prigotovljava što.*

prigotovljāvati, *prigotōvljāvām, v. impf. fertig machen, vorbereiten, praeparo.* Rj. *pri-gotovljavati, prosti v. impf. fertig machen, vorbereiten, praeparo. Rj. pri-gotovljavati, prosti v. impf. gotoviti. vidi pripremati, priregijivati. v. pf. prigotoviti.*

prigotovljēnje, *n. verb. od prigotoviti. djelo kojim se što prigotovi. — Ima riječi 84 koje sam ja načinio . . . pohogjenje, prigotovljenje, priznanje. Nov. Zav. VII.*

prigovārānje, *n. das Schelten eines Andern, das eigentlich einem Dritten, den man aber schonen will, gilt, objuratio minus nocentis, ut alter, cui parcere aut debemus aut volumus, audiat sibi applicet ipse.* Rj. *verb. od prigovarati. radnja kojom tko prigovara kome što.*

prigovārati, *prigōvārām, v. impf. kome, Jemanden mittelbar Vorwürfe machen, objuratio minus nocentem ut alter nocentior audiat et sibi applicet: Majka čerku kara, snaši prigovara. (Posl. 174). Rj. prema ovoj poslovići tumačene su Njemački i Latinski riječi prigovaranje, prigovarati, prigovor, prigovoriti, ali im je značenje odveć suženo. — Više je jagječih koža na pazardu nego ovčijih. (Obično govore stari ljudi kad im mladi prigovaraju o smrti). Posl. 36. Ratareva majka sve devojke kara, jednoj prigovara: »Oj kučko devojko! ne mami mi sina . . .« Npj. 1, 104.*

prigovōr, *m. der mittelbare Vorwurf, objuratio alterius pro altero: Ko ne zna što je prigovor, ne zna ni što je dogovor (Posl. 149). Rj. pri-govor. isp. prigovoriti. — Starac Miloš u Srbiji dogje . . . čim postade, Srbe okupio, megju njima Miloš izlazio, hvabrene im prigovore daje, spominje im Lazarević-Luku . . . Npj. 5, 556.*

prigovōriti, *prigōvorīm, v. pf. kome, Jemand mittelbar Vorwürfe machen, ihn meinen, objurgo alterum pro altero.* Rj. *pri-govoriti. v. impf. prigovarati. — Mladom zetu jaja peku, a starome suze teku. (Prigovore katkad zetu u Risnu). Posl. 180.*

prigrāditi, *prigrādīm, v. pf. anbauen, adstruo.* Rj. *pri-graditi. v. impf. prigragjivati. radnja kojom tko prigragjuje što.*

prigragjivati, prigragjujem, v. *impf.* unbauen, astruo. Rj. pri-gragjivati. v. *pf.* prigraditi.

prigrevica, f. *vidi* pripeka. Rj. pri-grevica je kad sunce prigrjeva. *vidi* i prižega, omara, zapara, sparina.

prigrjijati, jem, v. *pf.* Rj. pri-grijati. v. *impf.* prigrjevati. — **I**) zum Feuer stellen, admoveo igni. Rj. *vidi* prisvijedjeti. — Promariti, prema vatri malo prigrjijati. Rj. 609a. — **2**) prigrjijalo sunce, die Sonne setzte heiss zu, adurebat sol. Rj. — Kad podne prigrjeje, onda reče azdaja: »Ta pusti, carev sine...«. Npr. 47 (prigrjeje u istočnom govoru mjesto prigrjeje). Prigrjijala vrućina, voljani Bože! da pogore žeteoci. 162. *isp.* prigrevica.

prigrjivavanje, n. Rj. *verb.* od prigrjevati. — **1**) radnja kojom tko prigrjevica što prema vatri (das Nachrücken ans Feuer, adnotio ad ignem. Rj.) — **2**) stanje koje biva, kad sunce prigrjevica (das Schwülbrennen der Sonne, aestus solis [nimius]. Rj.).

prigrjivati, prigrjivam, v. *impf.* Rj. pri-grijevati. v. *pf.* prigrjijati. — **1**) zum Feuer rücken, admoveo igni. Rj. što prema vatri. — **2**) prigrjivaje sunce, biće kiše, die Sonne brennt heiss, es ist schwül, adurit. Rj. *isp.* prigrevica.

prigriliti, lim, v. *pf.* an den Busen drücken, adprimo ad pectus, amplexor: A sestra je svaka milostiva i na svoga brata žalostiva, ona će ga lepše prigriliti. Rj. pri-griliti. v. *impf.* prigriljavati. — On pritrči k njoj i plačući je prigrili i zavie: »Ha blago mene, evo ni je!«. Npr. 112. Nijedan kip nije pružio ruku od sebe, nego svaki prigrilio k sebe. (Slabo ko daje, nego sve iste). Posl. 214. Pa kitu rukam' prigrili, celiva, stavi u njedra. Npj. 1, 244.

prigriljavanje, n. das Umhalsen, Umarmen, amplexatio. Rj. *verb.* od prigriljavati. radnja kojom tko prigriljava koga.

prigriljavati, prigriljavam, v. *impf.* umhalsen, umarmen, amplexari. Rj. pri-griljavati. v. *impf.* prosti griliti. v. *pf.* prigriliti.

prigrnuti, prigrnem, v. *pf.* Rj. pri-gr(t)nuti. v. *impf.* prigrutati. — **I**) herbeischarren, corrado. Rj. — **2**) n. p. kabanicu, umnehmen, umhängen, circumjicio, circumdo (pullium). Rj. — Kad izvrnem kožuh naopako. (Kad se rasrdim kao što je Marko Krajević — srdit prigrnuo čurak naopako). Posl. 117. Al na vrat' ma Materino zlato! Kad je vigje čelubija Imbro, prigrnu je čurkom zelenijem. Npj. 1, 476. — **II**) sa se, *refleks.* (den Mantel) umnehmen, circumdor (pallio). Rj. prigrnuti se n. p. čurkom.

prigrtanje, n. Rj. *verb.* od I. prigrutati, II. prigrutati se. — **I**) radnja kojom tko prigrće što (das Herbeischarren, corrasio. Rj.). — **2**) radnja kojom tko prigrće n. p. kabanicu (das Umhängen, circumdatio. Rj.). — **II**) radnja kojom se tko prigrće n. p. čurkom.

prigrtati, prigrćem, v. *impf.* Rj. pri-grtati. v. *impf.* prosti grtati. v. *pf.* prigrnuti. — **I**) herbeischarren, corrado. Rj. *vidi* grtati. — **2**) umnehmen, circumdo. Rj. prigrtati n. p. kabanicu. — Što te pitam, da mi pravo kažeš: što ni bjehu bolji naši stari... i od čove čurke prigrtahu? Npj. 3, 273 (što ni = što nam). — **II**) sa se, *refleks.* umnehmen, circumdor. Rj. prigrtati se n. p. čurkom.

priguta, f. (u Grblju) ono što se može prismočiti: Bolje je priguta naoparna nego zemlja smočana (Posl. 25). *cf.* smok. Rj. pri-guta. — Značenje (korijenu) proždrijati: priguta, gutljaj; gutati; gnuti; gucati. Korijeni 57.

prigje, (po jugozap. kraj.) *vidi* prije: Sve svatove prije neženjene, vrane konje prije nesedlane, britke sabje prije nepasane. Rj. prigje, 1) prijedlog, 2) *adv.* kao i prije. *vidi* i pregje. — **1**) Ja sam onamo postavila zlatnu jabuku... ako ja prva k njoj dogjem i uzmem je prigje vas, znadite... Npr. 104. Tako me u studeno čelo prigje današnjega dana ne lju-

bili! Posl. 300. Na mah će se Turci uplašiti, e si š njima prigje boja bio. Npj. 5, 108. — **2**) Ja sam onamo postavila zlatnu jabuku, koji najprigje do nje dogje i uzme je, ja ću biti njegova. Npr. 104. Prigje nego li rečeš, gledaj kako će ti izaći. Posl. 262. Mnoge crkve... koje prigje bijahu jeretičke. Glas. 21, 287.

prihitanje, n. *vidi* prihvanje. Rj.

prihitati, tam, v. *impf.* *vidi* prihvatati. Rj. prihitati. *vidi* i prihvaćati. v. *impf.* je i prosti hitati 3. v. *pf.* prihititi.

prihititi, tim, v. *pf.* (u Dubr.) *vidi* prihvatiti: Svoje ne pušti, a tugje ne prihiti (Posl. 283). Rj. pri-hititi. v. *impf.* prihitati.

prihod, m. *vidi* dohod, dohodak, dovod, dovodak; die Einkünfte, redditus: One malo po malo zadobiju velike prihode i prava. Priprava 160. I primao druge prihode, koji bi se otkuda dogodili... Što su od gdje kojih skela bili tako mali prihodi, da nije bilo vrijedno... Sovj. 11. Senat je imao pravo pregledati njihove knjige o prihodima i rashodima. DM. 341.

prihraniti, prihranim, v. *pf.* Rj. pri-hraniti. v. *impf.* prihranjivati. — **I**) (bis zu einer gewissen Zeit) ernähren, sustento. Rj. n. p. prihraniti pečenicu. — **2**) *vidi* pričuvati. Rj. *vidi* i 2) prigledati, pripaziti. — **II**) sa se, *refleks.* prihraniti se, sich ernähren bis—, sustentor. Rj. *isp.* prihraniti I 1.

prihranjivanje, n. das Ernähren, sustentatio. Rj. *verb.* od 1) prihranjivati, 2) prihranjivati se. — **1**) radnja kojom tko prihranjuje n. p. pečenicu. — **2**) radnja kojom se prihranjuje n. p. dijete.

prihranjivati, prihranjujem, v. *impf.* Rj. pri-hranjivati. v. *impf.* prosti hraniti 1. v. *pf.* prihraniti. — **I**) ernähren, alo. Rj. — Pečenicu jošte s jeseni počnu pomalo prihranjivati, a pred Božić na nekoliko nedjelje dana zatvore je u obor pa hrane kukuruzima i mećom. Rj. 498a. — **2**) sa se, *refleks.* sich ernähren, sustentor. Rj. prihranjuje se n. p. dijete.

prihvaćanje, n. *vidi* prihvanje. Rj.

prihvaćati, čam, *vidi* prihvatati. Rj. pri-hvaćati, v. *impf.* primjere *vidi* kod prihvatati. *vidi* i prihitati. v. *pf.* prihvatiti.

prihvata, f. što se n. p. uz njivu ili uz vinograd prihvati, te se ogradi. Rj.

prihvanje, n. Rj. *vidi* prihvaćanje. *verb.* od I. prihvatati, II. prihvatati se. — **I**) radnja kojom tko prihvata što, n. p. ruku čiju, koga za ruku (das Greifen, captio. Rj.). — **2**) radnja kojom tko prihvata koga, n. p. gosta (das Empfangen, exceptio. Rj.). — **II**) radnja kojom se tko prihvata čega.

prihvatati, tam, v. *impf.* Rj. pri-hvatati. *vidi* prihvaćati, prihitati. v. *pf.* prihvatiti. — **I**) greifen, nehmen, capio: Dočekuje mlagjane trgovce, prihvata im i srmu i zlato. Trgovačku robu prihvaćaju, zagogjeću sebe i družinu. Rj. — Na onoj ruci kojom je novce prihvatao, prsten je stajao. Npr. 253. Pa joj Imbro Božju pomoć zvaše, a ona mu pomoć prifatāše. Npj. 1, 472 (*isp.* primati). Od'te, more, konje prihvatajte, pravu raju nigda robit' ne ću. 4, 195. Pa mu Turski Boga nazivaše, a Kulin mu Boga prihvataše. 4, 197. Robi bule a sijeće Turke, a prihvata careve gradove. 4, 321 (za ovaj primjer *isp.* prihvatiti 3). Niti Tursku prifataju ruku, oni idu lomnoj Gori Crnoj na Cetinje, ter vladiku mole, i njegovu prifataju ruku. 4, 367. Bog ne odbacuje dobroga, ali ne prihvata za ruku zlikovca. Jov 8, 20. — **2**) empfangen, excipio. Rj. *vidi* dočekivati 1, pričektivati 2, primati. — Ne mogu ti poslovti, sine, niti teoje goste prihvatati. Npj. 2, 490. — **II**) sa se, *refleks.* prihvatati se čega, angreifen, berühren, attingo: nemoj se prihvatati za mene. Rj. — Odrastao od petnaest ljeta, sta se dobra konja prihvatati, dobra konja i svetla oružja. Npj. 2, 157. Preljeću preko vode Drine, pa se naše Bosne prihvaćaju. 4, 241. Kako Turci naglo

udaraju, za bedem se rukam' prihvaćaju. 4, 243. Što se mi prihvatamo za taki posao. Vid. d. 1862, 19.

prihvati, tim, v. pf. Rj. prihvatiti. *vidi* prihiti. v. *impf.* prihvaćati, prihvatati. — **I. 1**) greifen, capio: prihvatiti ga za glavu. Neki veli: prihvatiti me družu. Rj. — Žiža! žiža! (Kažu djetetu kad hoće da prihvatiti rukom za vatru, ili za svijeću). Rj. 159a. Ona prihvatiti štap u ruke. Npr. 116. Od gospogje čašu privatio, te napio u slavu Božiju. Npj. 2, 99. Puče puška s mazgala drugoga... Bog ga čuva i sveti Jovane, ne može ga zrno prihvatiti. 4, 17. Teke hoću izabrat' družinu, koji može stići i uteći... za ranjena prihvatiti druga. 4, 47. Dobra puška vatru prihvatila. 4, 106. Pod Jakovom konja da prihvatiti. 4, 165. Tu ig bijel danak ostavio, a tamna ig noću prihvatila. 4, 340 (ig = ih. *isp.* h 2 d). I po jednom puške isturiše, tad za oštra gvozdja prihvatise, pa u Turke juriš učiniše. 4, 501. Poslao mi je Tekelija 500 fr. na dar... te me je to malo prihvatilo, a inače bi zlo i naopako. Straž. 1886, 1476. Ako osiromaši brat tvoj i iznemogne ruka njegova pored tebe, prihvatiti ga. Mojs. III. 23, 35. ovamo ide i ovaj primjer: Kad onaj koji čamcem upravlja... vodu kao podgrne pod čamac i tako stražnji kraj privuče na onu stranu, a prednji obrne na drugu, onda se kaže prihvatiti. Rj. 234b. — **2**) empfangen, excipio: I oni mu ljeviše prihvatise. Rj. *isp.* otrpiniti. — Reče joj: »Pomozi Bog bako!« A ona mu prihvatiti Boga: »Bog ti pomogao, sinko.« Npr. 23. »Pomozi Bog...« A kralj mu pomoći prihvatiti: »Bog vam dobro dao, gjeco!«... »To je dobro...« A čoban prihvatiti: »Valaj nije dobro, no je zlo.« 165. Protopop im dobro jutro dava, vojvoda mu zdravljem prihvatiti. Npj. 4, 454. — **3**) cinnehmen, besetzen, capio: Kad Kruševac Srbi prihvatise. Da mi Turci šanac ne prihvate, ako Turci moj šanac prihvatite, prihvatite svu našu Srbiju. Rj. *vidi* primiti 3, uzeti. — Koji mi je Jadar posvojio i pod svoje krilo prihvatiti. Npj. 4, 239. Posjekoše tridest muselima, prihvatiše tridest palunaka. 4, 314. — **4**) *vidi* iskrmiti. Rj.³ — **II.** sa se, *refleks.* prihvatiti se koga, čega, za što, greifen, berühren, attingo, cf. dohvatiti se. Rj. — Ne će, klet, ni za što da se prihvatiti. Rj. 273b. Kad se čok štа prihvatiti, onoga nek se i drži. Posl. 121. Ode pravo poljem Janjočkijem; prihvatiti se Janjočkoga luga, a od luga u Ogorjelicu. Npj. 3, 97. Gospodar moj... pa se prihvatiti za maju ruku. Car. II. 5, 18.

1. prija, f. *hyp.* od prijateljica. Rj. — Evo nama sitna knjiga dogje a od one gospe česarice, prijete moje, a punice tvoje. Npj. 3, 47.

2. prija, (po zap. kraj.) *vidi* prije: I prija su na mejdanu bili. Rj.

1. prijāk, m. (vertraulich) *vidi* prijatelj: prijāče! zovni tog prijaka. cf. prijan. Rj. *hyp.* od prijatelj. kaže se u povjerljivu govoru. *vidi* i prijašin, priko, prišo; prišić. — Je li onu primio onaj prijāk. Straž. 1886, 606.

2. prijāk, adj. pri-jak, kao podosta jak. *isp.* pri II. — Ne hće draga da s' ukloni s puta, a ja odoh, da progjem mimo nju, zape za nju kopča od tozluka, za njezine gaće sandalije; kopča jaku, a gaće prijake, privuče me do sebe gjevojka. Herc. 167.

prijākov, adj. des prijāk, amici, familiaris. Rj. što pripada prijaku.

prijān, m. *vidi* prijāk. Rj. i *syn.* ondje. *hyp.* od prijatelj. kaže se u povjerljivu govoru. — riječi s takim nast. kod brajan.

prijāriti, prijarim, v. pf. (u Grah.) *vidi* pristaviti: Ona pogje na odžak od kule, pa je mrku kavu prijarila. Rj. pri-jariti. v. *impf.* prosti *isp.* jariti se. v. *impf.* slož. *isp.* sjarivati.

prijāšin, m. *hyp.* od prijatelj. Rj. *vidi* prijāk, i *syn.* ondje. — za nast. *isp.* kumašin; imena muška kod Gjurašin.

prijatan, prijatna, adj. (u Grblju) angenehm, gratus: Tako mi prijatne bile molitve ka Gospodu Bogu! (Posl. 304). Rj. prijatan. *isp.* prijati. kao povoljan, ugodan. *vidi* priman. *isp.* poslušan (primjer iz Kov. 70). — Molitva im prijatna bila u Gospoda Boga. Kov. 124. Koji govore, da je za uho prijatnije »metajući« nego »mećući«... Pis. 58. Jer je ovo dobro i prijatno pred spasiteljem našijem Bogom. Tim. I. 2, 3. Da javim prijatnu godinu Gospodnju i dan spasenja. DP. 155. Hoću da regjam mesta kroz koja sam prošao... ako me san savlada pre, zaspācu u prijatnom radu. Zlos. 123.

prijatelj, m. (pl. gen. prijateljā, dat. prijateljima). Rj. skraćeno prij, prit. *hyp.* prijāk, prijan, prijašin, priko, prišo. dem. prišić. — **1**) der Freund, amicus. Rj. — Soihljebnik, solojednik, prijatelj koji s kime so i hljeb jede. Rj. 699a. Ali su lisiće njemu prijatelji, pa me prokazaše. Npr. 24. Ko je sebi dušmanin, kako će drugom biti prijatelj. Posl. 142. Jesi P, bane, poručio po milijeh prijatelja? Npj. 1, 90. S tobom da smo krasni prijatelji. 2, 235. Izljubi se s vrsnim prijateljma. 5, 34. Čuo sam i od starijeh ljudi da si dobar prijatelj za sebe. Kov. 68. Opadač rastavlja glavne prijatelje. Prič. 16, 28. Od pojedinih prijatelja podizanju i rasprostiranju prosvjete. Rad 17, 170. *isp.* preprijatelj. suprotno neprijatelj. — **2**) der Befreundete, propinquus. Rj. po ženidbi ili udadbi, n. p. rod snašin svekru su prijatelji. — Kad se ide u prijatelje (svoji u goste), valja ponijeti i kolač, pa kad se iz prijatelja povraća, opet odonuda takovi kolač valja da mu sprema. Rj. 281b. — prijatelj, *osn.* koja je u prijati. riječi s takim nast. kod boditelj.

prijateljānje, n. das prijatelj-nennen, appellatio nomine amici aut propinqui. Rj. *verb.* od prijateljati se. radnja kojom se tko prijatelja s kim.

prijateljāsēnje, n. *vidi* prijateljānje. Rj.

prijateljāšiti se, prijateljāšim se, v. r. *impf.* *vidi* prijateljati se. Rj. prijateljāše se, koji jedan drugome govore prijatelj. *vidi* prijateljati se.

prijateljāti se, ljām se, v. r. *impf.* s kim, sich prijatelj nennen mit einem, amicum appello aliquem aut propinquum. Rj. prijateljaju se, koji jedan drugome govore prijatelj. *vidi* prijateljāšiti se.

prijateljēnje, n. das Befreunden, junctio affinitatis. Rj. *verb.* od prijateljiti se. radnja kojom se tko prijatelji s kim.

prijateljēv, adj. Rj. *vidi* prijateljēv. — **1**) des Freundes, amici. Rj. — **2**) des Befreundeten, propinqui. Rj. što pripada prijatelju.

prijateljēja, f. — **1**) die Freundin, amica. — **2**) die Verwandte, propinqua. Rj. *hyp.* prija.

prijateljējin, adj. der prijateljica, amicae. Rj. što pripada prijateljici.

prijateljējiti se, ljīm se, v. r. *impf.* s kim, sich befreunden, propinquitate jungi. Rj. postajati kome prijatelj. v. pf. slož. o-prijateljiti (se), raz-, s- (se). — Koji su se sa svima ondašnjim kraljevima i carevima udadbama i ženidbama prijateljili. Danica 2, 75. Eda li ćemo opet prestupati zapovijesti tvoje i prijateljiti se s ovijem grdnijem narodima? Jezdr. 9, 14.

prijateljējov, adj. *vidi* prijateljēv. Rj.

prijateljēvānje, n. *verb.* od prijateljējovati. stanje koje biva, kad n. p. dvojica prijateljaju.

prijateljēvati, prijateljējuēm, v. *impf.* Freundschaft hegen, amicum esse. Rj. s kim, živjeti s njim u prijateljstvu, za glas o iza lj *isp.* kod božićovati. — Glavari Drobnjački najviše su prijateljējovali s Crnogorcima. Npj. 4, 460 (Vuk). Ovce i vučci ne prijateljaju. Priprava 28.

prijateljēski, adj. freundschaftlich, amicus. Rj. što pripada prijateljima ili prijatelju kojemu god. — **1**) U prijateljēskome razgovoru oni zakona Grčkoga zovu ove zakona Rimskoga Kršćanima. Kov. 3. Zdra-

vicu prijateljsku napija domaćin. 118. U zdravlje prijateljsko. 121 (natpis zdravici). Opominjući se Vaše prijateljske ljubavi. Slav. Bibl. 1, 90. — 2) adv. Videći da se i on njima vrlo prijateljski pokazuje, stanu se s njim dogovarati. Sovj. 25. Samo ću vam ja prijateljski to kazati: da se čuvate Slavenkih riječi. Straž. 1886, 769.

prijateljstvo, n. — 1) die Freundschaft, amicitia. Rj. suprotno neprijateljstvo. — Dok ja gledam moj rep, a ti tvoga sina grob, nema pravog prijateljske među nama. Posl. 63. Arhipastiri su od naroda, koji s narodom Srpskim nikad nije bio u pravome prijateljstvu. Danica 2, 115. S kojima (s knezovima) je živio u osobitom prijateljstvu. 3, 139. Fala ti, brate, na tvoje lijepo prijateljstvo, koje imaš spram mene. Kov. 44. Sad se pokvari prijateljstvo s Gušancem. Miloš 5. Tako se sa svim prekinu Miloševo i Alipašino prijateljstvo i sastajanje. 148. Sjaraniti se, udružiti se, učiniti prijateljstvo. Npj. 1 2, 305. Prijateljstvo s Rimom, koje podržavaše Jelena. DM. 35. Da ne će raskinuti prijateljstva. 217. — 2) die Verwandtschaft, necessitudo, affinitas. Rj. — Svojdba, prijateljstvo po ženidbi ili udadbi. Rj. 673a. isp. prijatelj 2.

prijati, prija mi, v. impf. gedeihen, gut anschlagen, alo, prosum; ne prija mu što jede. Rj. glagol se ovaj drukčije ne nahodi. vidi probivati. — Mjesto: »bob mi nigda ne prija«, Srbini bi prije kazao: bob mi udi. Pis. 43.

prijatnost, prijatnosti, f. osobina onoga što je prijatno, povoljno, ugodno. — U svakom tom poslu ima prijatnosti i neprijatnosti. Zlos. 174.

prijava, f. djelo kojim se što prijavi kome. u Hrv. isp. za postanje prijavit. die Anmeldung, za obličje isp. Izjava, objava, pobjava.

prijaviti, prijavim, v. pf. anmelden, nuncio. Rj. prijaviti. v. impf. prijavljivati. — Onda on upravo k caru. Pošto ga prijave, pusti ga car preda se. Npr. 46. sa se, refleks.: Tu je carina i straža... valja ondje da se prijavi, i da kaže odakle je. Kov. 28.

prijavljivanje, n. das Anmelden, nunciatio. Rj. verb. od prijavljivati. radnja kojom tko prijavljuje koga.

prijavljivati, prijavljivjem, v. impf. anmelden, nuncio. Rj. prijavljivati. v. impf. prosti javljati. v. pf. prijaviti. — Za vremena Crnoga Gjorgjija zvali su se kavazi momci koji su u »sovjetu« stajali na vratima, te ljude prijavljivali i unutra puštali. Rj. 257b.

1. prijazan, prijazni, f. die Freundschaftlichkeit, Gunst, benevolentia, officiositas, suprotno neprijazan. za nast. i akc. isp. bđžazan f. Značenje korijenju ugagjati, ljubiti: prijati, prijatelj; prijatan; staro: prijazan. Korijeni 131. — Lopiza puna, prijazan duga. DPostl. 57. Prijazan u nebrjeme neprijazan je. 101. Veoma se rado napominje njegova (grada Dubrovnika) »srčana prijazan«, družba, bezmjerna ljubav, poštovanje. DM. 224.

2. prijazan, prijazna, adj. freundschaftlich, günstig, officiosus, benevolus in aliquem. potvrda u prijaznik; i može biti da je pridjev i: prijazan. Korijeni 131.

prijaznik, m. koji je prijazan: Bolji mudri jest protivnik, neumjetni neg prijaznik. DPostl. 9.

prije, — 1. praep. (sa gen.) vor, ante. Rj. — S ovijem prijedlogom riječ u drugom padežu pokazuje da što bija ranije od onoga što sama znači: prije mene, prije zore, itd. Rj. Ne valja se izuvati prije vode. Posl. 196. Ja ti mlada ponude nosila... i janjeta prije premaljetja, zeljanice prije kukavice. Npj. 1, 286. Ujutru nevjesta ustane prije svijju. Kov. 91. Ovi su svi razgovori bili pre Miloša, a kad on sad dođe... Miloš 124 (pre u ist. govoru nj. prije). Tako ih brzo opreme na trag, da pre meseca dana dođu opet u Cupriju. 126. Prije Adama bila je sva zemlja samo sinje more. Priprava 14. Jedna polovina

pada prije rođenja Hristova, a druga poslije. 83. Molim dakle prije svega, da se čine iskanja. Tim. I. 2, 1. Budući da se s Crnim Gjorgijem poznavao još od pre Nemačkoga rata, za to ga je sad Gjorgjije jedva dočekao. Danica 4, 12 (od prije dva prijedloga). vidi prijed, pregje, prigje; prvlje, prvo. — 11. adv. — 1) ehevor, antea. — a) Kako je prije bilo, tako je i sad; i prije i poslije; od prije (vidi otprije). Rj. Ona dva konjika još su pre od carevoga sina bila došla u dvor. Npr. 48 (prije od isp. poniže. Rj. 1 XI). Lovac potegne iz puške da ga ubije, a ovan se zatrči te njega pre rogovima ubije. 65. Udare neprijatelji na Čelinoga tasta sa dve strane, da nije znao kuda pre. 206. Vojvodi je to i pre i posle. Npj. 1, 301 (t. j. 1 prvo i posljednje, nigda više u svome dvoru ne će u slavu napijati. Vuk). Al' eto ti paše Seidima. Onda mu je care besjedio: »Slugo moja, pašo Seidime! kamo se ti prije na divana?« 2, 454. Navale što prije da zavladaju i gradom. Danica 3, 143. Da gledaju, da one Turke u Čačku čas pre predadu ili isteraju. Miloš 81. Recenzija protiv ovoga Srpskog rječnika izigje prije od njega. Rj. 1 XI (isp. poviše Npr. 48). No šta ću pre da kažem? Straž. 1887, 382. Da, kad mu bude volja natrag ih (dukate) uzeti, na dva mjeseca prije javi. DM. 252. vidi prijed, pregje, prigje; prvo, prvoc. — b) prije nego. vidi nego 2c. isp. pred II. pred što će... — c) prije dok ne... prije dokle ne: Niti ćeš se s tim detetom što ti je pod srcem pre rastati dokle ruku preko tebe ne prebacim. Npr. 56. Nijesu prije hćeli presugjivati, dok i onu drugu dvojicu ne saslušaju. Danica 2, 133. Mušicki prije, dok se nije sa mnom udružio... nije tražio... Odg. na ut. 27. isp. dok I, dokle 2. — 2) ehe, d. i. leichter, prius, potius: prije će dati meni nego tebi. Rj. kao volji, lakše: Car nama ne vjeruje, a vama će vjerovati prije. Danica 3, 151. Mjesto: »bob mi nigda ne prija«, Srbini bi prije kazao: bob mi udi. Pis. 43. Slavenski će ga prije navesti na pogrješke, nego će mu pomoći. 50. Koji prije čine prepiranja nego li Božij napredak u vjeri. Tim. I. 1, 4 (magis quam, mehr als).

prijēboj, m. — 1) (u Budvi) što dijeli jednu sobu od druge, die Scheidewand, paries intergerinus, cf. pretin, pregrada. Rj. vidi i tin, pērda. — 2) (u Hrv.) u vodi od kolja i pruča radi lovljenja ribe, Art Fischzaun. Rj. — pri-jeboj, od osnove koja je u prebiti.

prijēćac, priječca, m. (u C. G.) der gerade, nächste, kürzeste Weg, proximum, cf. prečac: otišao priječcem. Rj. prijeki put. — Ne gliba(j) kad imaš priječac suh. DPostl. 72. isp. naprēćac.

prijēćanje, n. Rj. verb. od 1) priječati, 2) priječati se. — 1 a) radnja kojom tko priječca što, n. p. opanke (das Binden [der Opanken] in die Quere [über zwerch], consartio transversa. Rj.). — b) radnja kojom tko priječca kome što. — 2) radnja kojom se tko priječca na koga (das Ansehen über zwerch, aspectus torvus. Rj.).

prijēćati, priječam, v. impf. Rj. v. pf. sloč. ispriječati, zapriječati. za postanje isp. prijeko, poprijeko. — 1 a) n. p. opanke, über zwerch binden, per transversum ligo. Rj. — b) priječati kome što, kao smetati mu: I ja bih konja jezdio, ma mi kosovi u planini priječaju. DPostl. 28. Priječca mu put slamica. 101. isp. prepreka. — 2) sa se, refleks. na koga, einen schel ansehen, oblique intueor. Rj. priječati se na koga, kao poprijeko ga gledati. — Priječca se kako vlaška nevjesta. DPostl. 101.

prijēćnik, m.: Kroz cijelu našu zemlju (u priječniku) ima 1720 milja, dakle do njene sredine 860 milja. Priprava 101. Durchmesser, diametros.

prijēćnjak, m. der abgehaucene Fuss eines bratenden Lamms, der als Haken den ausgeweideten Bauch zusammenhält, pes agni resectus, et fibulae loco ventrem continens, cf. zaponjač. Rj. što se osiječe jagjnetu od noge, pa se njime sapne gdje je rasporeno. vidi i pa-

prčak, spinjatak. — *priječnjak* (adjektivu pred »ja« osn. u *prijek*). Osn. 269.

priječnje, n. *das Drohen, minatio*. Rj. *verb.* od prijetiti. *radnja kojom tko prijeti (kome)*. *isp.* prijetnja. — U obećanje ne uzdaj se, a od *priječnje* ne boj se. DPosl. 141.

priječer, m. (u Dubr.) *der Kampf, pugna, cf.* *prijegon*: kad je bio nekakav *priječer*, onda je ovaj grad izgoreo. Rj. *prije-čer*, t. j. *prijetjer, kao borba, kad se ljudi pretjeruju, pregone*.

priječci, *prijegjem*, v. *pf.* Rj. *prije-ći*, *prije-jti*. *isp.* *ići*. u *ist. govoru preći*, *pręgjęm*. *vidi* *preći*; *preljeći*, *preljesti*. *isp.* *presamariti*. v. *impf.* *prelaziti*. — **1**) n. p. preko vode, preko brda, *hinübergehen, transeo*. Rj. — Pošten se čovjek ne može povampiriti, već ako da preko njega mrtva preleti kaka tica, ili drugo kakvo živinče *prijegje*. Rj. 79a. Tako na *ostale starješine prijegje ime* gospodin. Rj. 95b. Ljudi Turskoga zakona prešli u Rimski zakon. Rj. 495b. Premostiti, *prijeti vodu mostom*. Rj. 576b. *Prešavši preko čuprije* dogje u jedno selo. Npr. 89. Brže *pregju na onu stranu*. 139. Dogju na nekaku veliku rijeku i ne mogu *prijeti*. 222. *Prijegoše u zemlju Njemačku*. Npj. 4, 207. Pa ću šajke spustiti niz Drinu ... na Tičaru s vojskom *Drinu preći*. 4, 239. Pisari u prvom su redu bili *prešavši odovud učeni ljudi*. Nov. Srb. 1817, 663 (odovud = iz Austrije u Srbiju). Drži se za nesreću, kad *zec pregje put*. Npj. 4, XLII. *Otuda je prešao na dijalekte Srpskoga jezika*. Straž. 1886, 1288. On otide od njega, i *prijegje jedno potrkalište*. Tada reče ... Car. II. 5, 19. Poturčivši se opet *prijegje k pravoslavnoj vjeri*. DM. 102. Kako te *zemlje prijegoše od Srbije k Bosni*, tako i *danak prijegje s njima od srpskih vladalaca na bosanske*. 235. Osim *riječi prešlih iz tuđinstva* ... ostalo ih je malo samo nespomenutih. Korijeni III. *sa se, pass.*: Kako se *prijegje Velebit*. Kov. 22. — **2**) *überlaufen, exundo*, n. p. vino preko kace, jelo preko lonca. Rj.

prijed, (po juž. kraj.) *vidi* *prije*. Rj. i *syn.* *ondje*. — **1**) *praepos.*: Da bi mene ne rodila majka, ako joj se osvetiti ne ću *prijed saba i zore bijele!* Npj. 1, 474. Ljubovca ... koja će ti tamnjet' u tamnicu *prijed*, brate, *reda i bremena*. Kov. 105. — **2**) *adv.*: *Al' je prijed* Ture dolazilo. Vrni likee koje *prijed* bilo. Rj. Te će odmah biti kao što je *prijed* bila. Npr. 132. Da je vijgu još jednom *prijed nego li* umrem. 250. Tako se čitapu ne klanjao, a *prijed mi* Bog dao smrt! Posl. 310. Dužnost je moja bila *prijed* zahvaliti vašoj svjetlosti na ovome. Javor 1885, 439.

prijedjel, m. *vidi* *predjel*, kraj, meteh: *Genend, Landschaft, regio*. — Jezera, *prijedjel* prije u Hercegovini sad u Crnoj Gori. P. Budmani. ARj. IV. 637b. Od Durmitora do Pirlitora i od Tepaea do Šaranaca ima preko 40 jezera; s toga se taj cio *prijedjel* zove »Jezera«, a ljudi »Jezerci«. Glas. 40, 38.

prijedjevak, *prijedjevka*, m. (u Hrv.) *vidi* prezime, *cf.* *pridjevak*. Rj.

prijedlog, m. *prijed-log*. *isp.* *predložiti*. — **1**) u *gram. praepositio*: Osim oštrog glasa na *predlogu*, imaju na drugome slogu glas sa znakom ^, n. p. *prđ-dāla*. Posl. XLII. U složenom (obliku) s *prijedlogom* koji se svršuje na suglasno dolazi »i« dodano. Istor. 386. Osim priloga, *prijedloga*, saveza i usklika sve druge riječi mijenjaju oblike. Obl. 1. — **2**) *der Vorwurf, Entwurf*: Napominjem ... da je nekoliko *predloga* bilo *izragjeno*. O Šv. O. 29. Hoće li skupština primiti *prijedlog* *vladin* o gvozdenom putu! Pom. 106.

Prijedor, m. — **1**) planina u Turskoj krajini koja se nastavlja od Kozare. — **2**) varošica blizu te planine. Rj.

prijedor, m. *vidi* *proder*, *pridori*. Rj. ³ *vidi* i *kila*, *presega*.

prijeglavica, f. (u Grblju) na jarmu načinjeno da

se oje može primaći k jačemu volu, da bi slabijemu bilo lakše: Poginu kao vo na *prijeglavicu* (Posl. 250). Rj. — *prije-glavica*, (pre-), *drugo* *poli osn.* u glava.

prijęgon, m. — **1**) *der Kampf, pugna, cf.* *priječer*. Rj. *vidi* *prijetjer, kao borba*. — Opomenite se *pregona izmegju* Radoslava i Vladislava. Vid. d. 1862, 18. — **2**) *vidi* član (u vinogradu). Rj. *svaki od dije-lova u koje se razdjeljuje vinograd*. — *prije-gon* (u istoč. govoru *prę-gon*). *isp.* *pregnati*, *pregoniti*.

prijęhod, m. (u Crmn.) lagja koja prenosi što, *das Transportschiff, navigium vectorium*. Rj. *prije-hod*. *isp.* *prehoditi*. — Pristan, mjesto gdje pristaju *prije-hodi*. Rj. 598b.

prijęhranak, *prijęhranka*, m. *vidi* *prijeranak*. *što se prehrani (prečuva) preko zime*. — hrana, pohrana ... *prijehranak*. Korijeni 217.

prijęk, *prijęka* (*prijęki*) *adj.* n. p. čovjek, *schroff, asper*. Rj. *suprotno* *blag*. — On gjevojci *prjęke rjęci* kaže: »Kučko jedna, a ne čeri moja! Npj. 2, 381. Odgovor *blag* utišava *gnjev*, a *riječ prijęka* podiže srdnju. Prič. 15, 1.

prijęki, *adj.* — **1**) *gerade, nächste, kürzeste, rectus, proximus*, n. p. put, lijek; *prijęka* smrt, *plötslich, repentinus*. Rj. *comp.* *pręci*. — Od jednoga kraja do drugoga ove megje *prijękim putem* ima oko četiri dana hoda. Rj. 79a (*suprotno* *zahodni put*. *vidi* *zahodan*). Svjetuj mene, moja stara majko, kuda mi je sad *ići najpreče*. Npj. 2, 363. Grad se plijenji, a baba se češlja. (Kad se ko zabavlja kakijem besposlicama kad bi trebalo što mnogo *preče* raditi). Posl. 45. Uz barjake ostanu samo oni, koji nijesu *prečegu puta* imali svojoj kući. Danica 3, 198. Njega bi *najpreče* bilo *predati* u Beograd. 4, 26. Da bi se u ovome, za *svako društvo* ljudsko *najprečemu poslu* postavila kakva uredba. 5, 49. Mislim, da je *društvo* sad *najpreče*, da ono samo narodni jezik naš pozna. Pis. 26. Po tome su taki *argumenti najpreči*. GPN. 4. Pripada *megju najpreče potrebe*. Rad 5, 197. — **2**) *koji ide, prostire se poprijeko, quer-, transversarius. suprotno dužni*. — U sremskim selima ima ponajviše samo jedan šor duž celog sela: »dužni šor«, a drugi ga *proseca* (obično kod erkve): *preki šor*. ARj. II. 912b.

prijęklad, m. *der Seitenstein am Herde, damit die Klötze nicht auseinander fallen, saxum continens ligna super foco (in den Bauerküchen)*, *cf.* *prijekladnik*. Rj. *kamen sa strane na ognjištu (u kuhinjama seljačkim)*, da ne bi drva spala sa *podglavka*. *vidi* i *prekladanj*, *zglavac*. *prije-klad* (*ist.* *preklad*). — Tako *sijedu kosu* ne plela na očino ognjište (ili *prijęklad*)! (Gjevojačka). Posl. 310. Značenje (korijenu) *metati*, *odatle starljati, slagati*: *klasti* ... *prijęklad*, *prijękladnik*. Korijeni 251.

prijękladnik, m. (u C. G.) *vidi* *prijęklad*. Rj. *vidi* i *prekladanj*, *zglavac*.

prijęklet, m. (u C. G.) *vidi* *pregradak*. Rj. i *syn.* *ondje*. *prije-klet* (*prę-klet*). *isp.* *kljet*, *dem.* *preklečić*.

prijęko, Rj. *adv.* — **1**) *hinüber, trans*: otišao *prijęko* (n. p. iz Srijema u Srbiju ili iz Srbije u Srijem). Rj. — Nemoj noćas noćiti u polju u pustinji, nego *prijęgji prijęko*. Sam. II. 17, 16. — **2**) *prijęko* *lud, gar, plane*. Rj. *kao prę-*, *veoma, vrlo*: Car čujući to i *videći prekolijepu gjevojku* obraduje se i obeća joj da će je *vjenčati*. Npr. 260 (= *prijęko lijepu*). Što je *prijęko potrebno*. O Šv. O. 14. Ali su za to oni *prijęko potrebna dopuna* ostalijem zbirka. Rad 13, 231.

prijękor, m. *der Vorwurf, opprobrium*: *Prijękor* je *grgji* od smrti (Posl. 262). Rj. *prije-kor*. *isp.* *prekoriti*. *vidi* *korba*, *ukor*, *ukorba*. — *Probuđiće se, jedni na život vječni* a drugi na *sramota* i *prijękor vječni*. Dan. 12, 2. Vladika po kratkoj molitvi da bi Gospod dao da *bez prijękora* osveti novu crkvu, *pokropi* s obje strane *ploču*. DP. 337.

priječōran, priječōrna, *adj.* prekoren, *beschimpft*, *opprobriosus*, *cf.* prekoran: *Prijekorna* biti do vijeka. Ostaćemo vazda *prijekorni*. Rj. *vidi* i ukoran. — Ciganska torbica *prijekorna večera* a poredni ručak. Posl. 344. Sin sramotan i *prijekoran* upropašćenje oca i odgoni mater. Prič. 19, 26. Našavši te na polju poljubila bih te, i ne bih bila *prijekorna*. Pjes. nad pj. 8, 1.

prijelaz, *m.* Rj. *isp.* prelazak. — **1**) na vodi, *die Furth, vadum*. Rj. *isp.* brod 1. — Skakalo, *prijelaz* na vodi gdje se prelazi s kamena na kamen. Rj. 685b. — **2**) na plotu, *der Uebersteig (österr.) über eine Hecke, die Steige, transcensus in sepe*. Rj. — Nogo-stup, **2**) *prijelaz* preko plotu, gdje se samo prekora-čuje. Rj. 423b. — **3**) u umnom smislu; *der Uebergang, transitus*: (Hrvati) kojih je jezik kao *prijelaz iz Kranjskoga u Srpski*. Kov. 7. To su umještva vrlo zapletena, i mnogo se znanja ište da se pronajdu svi *prijelazi*, preko kojih su prelazila, dok su postala ovaka kako su danas. Priprava 149. Ali je jezik njihov (kajkavaca) *prijelaz od novoga slovenskoga na najbliži susjedni*. Dioba 5.

prijelōg, *m.* njiva neugarena, *n. p.* ovas ne može na *prijelogu* dobar biti. *cf.* ledina. Rj. *vidi* i preložnica, cjelica, živica 2. *prije-log*, njiva koja je preložala.

prijelōm, *m.* *n. p.* gdje se *prelama* kakva planina pa na drugu stranu ide na niže. Rj.³ — za *postanje* *isp.* prelomiti.

prijemet, *m.* vino koje se otoči ispod leda. Rj. *prije-met. isp.* premetnuti, premetati.

prijēnos, *m. der Umgang, die Umtragung des Kelches und der Patene in der Kirche, circumlatio poculi sacri. cf.* vahod. Rj. *prije-nos* kad se što *pre-nese*, *prenosi*, *n. p.* putir i diskos po crkvi.

prijēnuti, *prijēnem, v. pf.* (u Boci) *vidi* prionuti. Rj. *pri-jenuti*, *pri-onuti*. Rj. *pri-jenuti*, *pri-onuti. v. impf.* *pri-anjati*. — **1**) kao *prijelijepiti se*: Pogje da uzme štap; ali kako ga se prihvatiti, *prijenu* mu jedan *prst pri njemu*. Npr. 149. Al' mu desna usahnula ruka a *pri ruci sablja prijenula*. Herc. 21. — **2**) na što ili za što: No na uriš Turci *prijenuše*. Npj. 5, 117.

prijēpek, *m. vidi* prepečenica. Rj. *prije-pek, isp.* prepeći. *vidi* i prepeka. *prepečena rakija*.

prijēpis, *m.* Rj. *prije-pis. isp.* prepisati, prepisivati. — **1**) *die Konscription, conscriptio*. Rj. kao *popis*: Pokupi mi po vašoj Udolini Udinskih na glasu junaka na *prijēpis* pet stotina druga. Npj. 3, 110. Izgje zapovijest od česara Avgusta da se prepíše sav svijet. Ovo je bio prvi *prijēpis* za vladanja Kirinova Sirijom. Luk. 2, 2. Kad Joav pokaže caru *prijēpis* od jedanaest plemena, David se prepadne. Prip. bibl. 76. — **2**) *Abschrift, copia*: Parija, **2**) *Abschrift, copia, cf.* *prijēpis*. Rj. 489a. Ovo pismo poslao je u *originalu* (a ovaj odgovor na nj u *prijēpisu*). Sovj. 19. Ovo je *prijēpis* od knjige. Jezdr. 5, 6. Pismo Uroša V nije ništa drugo nego *prijēpis s pisma* Dušanova. DM. 213. Pokazuje da je u njemu (u rukopisu) *prijēpis vrlo vjeran*. Star. 1, 5.

prijēplet, *m.* *prije-plet. isp.* preplesti, prepletati. — Grešpa, *vidi* šupljika, česma, *prijēplet*. Rj. 101a. *prepleteni vez* na rukavima od košulje. *vidi* i rasplet, splet, kubruz.

Prijēpoljac, *Prijēpōljca, m. Einer von Prijepolje*. Rj. *čovjek iz Prijepolja*.

Prijēpōljčē, *Prijēpōljčēta, n.* momče ili dijete iz Prijepolja: Bježi jedno momče *Prijepōljčē*. Rj.

Prijēpolje, *n.* grad i varoš u Hercegovini (na rijeci Limu): Pa kad dogješ *Prijepolju* tvome. Rj.

prijēranak, *prijēranka, m. vidi* izvoda. Rj. *prije-(h)ranak, što se prehrani (prečuva) preko zime. vidi* *prijehranak*. — Od koga povrća nijedan struk prvoga ljeta ne preraste i ne ucvate, od onoga se u jesen ostave izvode ili *prijeranci*, pak se na proljeće nanovo

posade te prorastu i ucvate, i tako se izvede sjeme. Rj. 220a.

prijērov, *m. der Graben, die Furche im Weinberge, fossa vineae*. Rj. *prije-rov. isp.* preroviti. *brazda u vinogradu*.

prijēsad, *m.* Rj. *prije-sad. isp.* presaditi. — **1**) (u Boci) što se presagjuje, *n. p.* vočka kakva, *vidi* *presada*. Rj. *isp.* *presadnica, prisad; sagjenica*. — **2**) (u Baranji) *vidi* *prijesjed*. Rj. *pčēle za priplodak*.

prijēsadnica, *f.* mlada vočka koja je za presagjivanje, *der Setzling, taleola, cf.* *prisad*. Rj. *isp.* *prijesad 1, i syn. ondje*.

prijēsān, *prijēsna, adj. n. p.* meso, *prijesno meso, rohes Fleisch* (koje nije soljeno ni sušeno), mlijeko (koje nije kiselo), hljeb (koji nije kiseo, *n. p.* pogača), rāna (koja nije stara, nego odmah kad se čovjek rani), kupus (koji nije kiseo, nego onako zelen), koža (koja nije suha, nego onako odmah kad se skine sa živinčeta), *frisch, recens*; bez (koji još nije ubijeljen) *ungebleichtes Leinwand, linteam non insolatam*. Rj. *prijēsān. vidi* i tāze*, frešak, frišak, vrišak, malo-prešnji, prvašnji, skorašnji. *prijēsān* (upravo skorašnji, po tom *ne preragjen*); *prijēsānec, presnoća*. Korijeni 285. — Pogača i priganica nijesu u kvas nego u *prijesno*. Rj. 497b. Hranilo se (dijete) *prijesnijem korijenjem*. Priprava 43. A da su (prvi ljudi životinje) sve *prijesne* i bez začina jeli, to se razumije i po sebi. 152. *Tijesto* ponesu *prijesno*. Prip. bibl. 43.

prijēsjed, *m. die Nachzucht (von den Bienen) zur Fortpflanzung, fetus apum, relictus propaginis ergo*: I sto suda čela *prijēsajda*. Rj. *prije-sjed. vidi* *prijesad 2. pčēle za priplodak*.

prijēsjek, *m.* oko u ambaru, *die Abtheilung, das Fach (im Magazin), locus*. Rj. *prije-sjek. isp.* *pre-sjeci*. — Sedoh, zamišljen, u svoj *presek*. Zlos. 79 (*coupé*). *vidi* *pregradak, prijeklet*.

prijēslačēi, *prijēslačākā, m. pl. vidi* *preslačēi*. Rj. *vidi* *oklizotine, poslastice, slatkiši*.

prijēsnae, *m.* (po jugozap. kraj.) *Art Kuchen, plantae genus*: Svačem ima prilika, a *prijēsnae* lopar (Posl. 279). Rj. *nekaka pogača što nije u kvas nego u prijēsno*. Lud bi dva *prijēsnae* izio; a tko bi mu ih dao, lugi bi bio. DPosl. 57.

prijēsto, *prijēstola, m. priēstol, m. priēstōlje, n. der Thron, thronus*. Rj. *prije-stol*. — Tako mi *prijēstola Božjega!* Posl. 304. *Stupi na priēstol* Srpski Lazar. Danica 2, 75. Bogorodica, koja stoji na *prijēstolu nebeskom*. Kov. 70. Tako car sjedi kao i ostali ljudi, ali se njegova stolica ne zove stolica, nego *prijēsto*. Priprava 72. *Serže s priēstola* dva nezakonita otimača... na *prijēsto* sjede Nemanja... *održu se na priēstolu*... sinovi *stupali na priēsto*. DM. 3. Pravo *naslijediti priēsto*. 11. Časna trepa ili *prijēstol* Hrista cara. DP. 10.

prijēstōlnī, *adj. što pripada priēstolu; Thron-, throni*. — Državne stvari još ne nadjačāše u porodici starih računa oko *prijēstōlnoga nasljedstva*. DM. 14. Vjenčanje i velikožupansko dostojanstvo bješe sastavljeno sa starještvom i *prijēstōlnim mjestom* cijele Srbije. 18.

prijēstōlnīca, *f. priēstōlna varoš*: Okrenu mnoge crkve u *prestolnici* i po kraljevini u *jedinstvo s rimskom crkvom*. Glas. 21, 287. Iz ove *prestolnice* Bosanske (iz Sarajeva) tekao ču ti pisati. Zlos. 142.

prijēstup, *m.* Rj. *prije-stup. isp.* *prestupiti, pre-stupati*. — **1**) ove je godine *prijēstup, heuer ist ein Schaltjahr (weil dadurch die Feuertage um einen Tag weiter hinausrücken), est annus intercalaris*. Rj. *isp.* *prijēstupni*. — Ove godine (koje nije *prijēstup*, i zato ima samo 365 dana) vlada planeta Jupiter. Danica 1, XIX. — **2**) *vidi* *prestupak*. Rj. — *Prijēstupom zakona sramotiš Boga*. Rim. 2, 23. Neka donese na žrtvu Gospodu za *prijēstup, kojim je zgrješio*, dvije grlice. Mojs. III. 5, 7. Kad se učini *pri-*

jestup. DM. 302. Kad je u kriminalnom prijestupu zatvor mogao pomoći da se dokaže licem. 307.

prijestupni, adj. što pripada prijestupu 1. — Prestupnoga godišta bregjijeh žena muževi se raduju. DPostl. 100.

priješnji, adj. (u Dubr.) vidi pregjašnji. Rj. (od prije). Osn. 206. isp. prošasti, prošavši, prošli.

priještak, m. nekaka planinska trava, eine Art Pflanze (gestügelter Geiskee. Rj.²), herbae genus (genista sagittalis L. Rj.²). Rj.

prijet, m. (u Boci) kad od velikoga truda zaboli iza pleći, der Stich in der Schulter, punctio. Rj. isp. usjed. — Daničić, Korijeni 285, dovodi riječ od korijena od koga je glagol -prijeti. značenje (korijenu) udarati, bosti: prijet.

-prijeti, prēm, glagol ne dolazi ovako prost, nego samo sastavljen: dō-prijeti, o-, oda-, po-, pri-, u-, za-, odu-, podu-. v. impf. slož. dō-pirati, d-pirati, itd.

prijetiti, prijetim, v. pf. drohen, minor. Rj. v. pf. slož. po-prietiti, pri-, za-; v. impf. slož. po-prećivati, priprećivati. — Maćija za njom preteći pesnicom rekne: »Čekaj nesreće!« Npr. 135. Batina ima dva kraja. (Kad ko prijeti kome da će ga tući . . .). Posl. 11. Koji mnogo prijeti, slabo osvećuje. 143. Kakva to može biti vojska od drugoga naroda i zakona, kojom nam car prijeti? Danica 3, 153. Dva slijepca povikaše govoreći: pomiluj nas Gospode! A narod prijecaše im da učute. Mat. 20, 31. sa se, pass.: Ako je muka trpljeti, nije pamtni. (Kad se prijeti osvetom). Posl. 4. Jednu manje! (Kad se kome oštro prijeti da ne govori više. Gledaj: Jezik za zube). 113.

prijetjer, m. vidi priječer. isp. pretjerati, pretjerivati. vidi i prijejon. kao borba.

prijetnja, f. die Drohung, minae. Rj. isp. priječenje. za nast. isp. čežnja. — Priprietiti, s prijetnjom preporučiti da se što učini ili ne učini. Rj. 596a. Učiniti na koga ršum, ili udariti ga ršumom, t. j. povikati na nj s prijetnjom. Rj. 658b. Ta otmica ostane samo gola heula i prijetnja. Npj.¹ 1, XXVII.

prijetop, m. das Fett, das von einem Schweine (z. B.) beim Braten heraussträufelt, adeps qui defluit a carne quae assatur. Rj. prije-top. isp. pretopiti. ona mast što kaplje, kad se n. p. brav peče na ražnju. vidi kapljevinu.

prijetran, adj. fett (zu essen), widrigfett, pinguis: jegulja je prijetrana. Rj. vidi otužan, usovan 2. prijetrano n. p. jelo, na koje se gjetko gadi, što je vrlo masno.

prijèvara, f. Rj. prije-vara. isp. prevariti. — 1) der Betrug, dolus. Rj. vidi varancija; hila, himba, munivta, podvala 2. — Boje li se od Crnogoraca, moremo li lasno udariti ja na silu ja na prijevaru. Npj. 4, 419. Dogje brat tvoj s prijevarom, i odnese tvoj blagoslov. Mojs. I. 27, 35. Usta si svoja pustio da govore zlo, i jezik tvoj plete prijevaru. Ps. 50, 19. u ovom je primjeru prijevara onaj ko prevari: Da mi ne rečeš do posle: prevara što me prevari jošte u dvoru taštinom. Npj. 1, 5. — 2) ubiti koga iz prijevaru, meuchelmörderisch, ex insidiis. Rj. kao iz zasjede. — Ubio ga kurvarski, t. j. iz prijevaru. Rj. 316b. Svjetovaše se kako bi Isusa iz prijevaru uhvatili i ubili. Mat. 26, 4. Iz prijevaru hoteci pobiti slugu Valove. Car. II. 10, 19 (mit Hinterlist, insidioso).

prijèvaran, prijevârna, adj. falsch, falsus: Ne boj mi se Karafet-Osmane, ono mi je prijevarna straža. Ema Janko ide prijevarno. Rj. vidi himben, lažan, lažljiv. isp. prevarljiv, varljiv. — Sinovi Jakovljevi odgovoriše prijevarno. Mojs. I. 34, 13. Ustavljaj jezik svoj oda zla, i usta tvoja od prijevarne riječi. Ps. 34, 13. Iđupkost je prijevarna i ljepota tašta. Prič. 31, 30. Liveni likovi . . . Taština su, djelo prijevarno. Jer. 10, 15. Srce je prijevarno više svega i opako; ko će ga poznati? 17, 9.

prijèvez, m. u južnom govoru prema riječi u ist. govoru prévez, koju vidi. biće prijevez, ono čim žene glavu prevезuju. vidi prevezati. isp. povezača.

prijèvjes, m. Rj. prije-vjes, isp. prevjesiti. — 1) der Schleier, velum: I Gruicu mlada prevjesiše, pod prijevjes sablju pripasaše. Sedam snaha sedam prijevjesa. Rj. vidi duvak, prekrivalo, veo. isp. zavjes. — Nagjoše me stražari, uzese prijevjes moj s mene. Pjes. nad pj. 5, 7. — 2) (u nah. Rudn.) od platna što u žena visi od kape niz legja.

prijèvod, m. prije-vod, ist. prévod. isp. prevesti, prevoditi; die Uebersetzung, translatio, conversio. — U prevogjenju svake knjige dužan je starati se da prijevod bude vjeran. Nov. Zav. I. »Sobstvenik«: ovo je od slova do slova prevod Njemačke riječi der Eigenthümer. Pis. 44. Talfijin prevod naših pjesama na njemački jezik. Straž. 1887, 284. Prijevodi Dušanova zakonika na druge jezike. Rad 15, 178.

prijèvornica, f. der Querbakken (z. B. beim Thore) trabs transversa; u Srbiji po Turskome običaju dućani se zatvoraju prijevornicama. Rj. prije-vornica. isp. prevreti. isp. Korijeni 195. vidi romazin. — Šip, ono gvozdje što se na njega nabije ereza ili prijevornica, te se o njemu objesi katanac. Rj. 839b. Jer se zatvorio ušavši u grad, koji ima vrata i prijevornice. Sam. I. 23, 7.

prijèvoz, m. die Ueberfuhr, das Fuhrgeld, nautum. Rj. prije-voz. isp. prevesti (prevezem), prevoziti. — 1) plata za prevoženje; das Fuhrgeld, nautum. — 2) mjesto gdje se prevozi: Osim carine za trgovinu, u srpskim su zemljama bile i druge, n. p. deseci, plaćanje za putove, brodove, mostove, na vratima, prijevozima, po gradovima . . . što se sve zvaše carina. DM. 244.

prijin, adj. der prija, amicae. Rj. što pripada prij (prijateljici).

Prijo, m. ime muško. Rj. vidi Priboje. — Prijo (osn. u Pribisav). Osn. 70. taka hyp. kod Bajo.

prikala, f. (u Dubr.) der Reif, pruina, cf. slana. Rj. pri-kala, u prokće i u jesen smrzla rosa. vidi i rosada. isp. čić, inje, sjeverina.

prikaz, m. prikaza, f. vidi dar: Don'jeće mi od zlata košulju, tebi ću je na prikaze dati (isp. Don'jeće mi od zlata košulju, tebi ću je na darove dati. Npj. 1, 610). Rj. pri-kaz, pri-kaza. isp. prikazati 1. vidi i poklon 1. syn. kod dar.

prikazanije, n. das Vorzeichen, ostentum. Rj. kao čudo 2. — Ona šta će, da je otac ne vjenča i da pas pasu kao prikazanije ne kazuje, naumi da ubije sama sebe. Npr. 115. Tako se od mene prikazanije ne učinilo da pas pasu kazuje! Posl. 310. prikazanije sa starim nast. mjesto prikazanje. isp. bogojavljenje i bogojavljenje.

prikázati, prikázēm, v. pf. Rj. pri-kazati. v. impf. prikazivati. — I. 1) darbringen, offero, cf. pokloniti. Rj. isp. darovati. — 2) čast, herzählen, recito, recenseo. Rj. isp. prikazivač . . . Tako on prikaza svačiji prilog. Zlos. 305. ovamo će ići ovaj primjer: Nastojaće vam koliko srdačnu ljubav u dočeku prikazati, toliko s ljudskim govorom svakome počast dati. Kov. 52. (s?). — II. sa se, refleks. — 1) erscheinen, appareo: Bolje se pošteno skriti no sramotno prikazati. (Osobito se govori, što se tiče časti i dočeka. Posl. 26). Rj. kao pokazati se. — Ovo dvoje gjece igrajući se jedan dan po jednoj livadi prikaže im se jedan mladić u bijelijem haljinama sa zlatnijem krilima — a ovo je bio anđeo Božji. Npr. 235. Kad dogjemo na Cetinje ravno, ne ćemo ih u oči gledati, ni od stida megju njima doći. Čim ćemo se njima prikazati? Npj. 5, 375. — 2) prikazalo mi se, es ahnt mir, praesagio. Rj. kao slutio sam.

prikazivâč, prikazivâc, m. koji (na daći) prikazuje što. — To je prikazivač, šanu mi popa — slušaj ga. — Naš komšija Stevan, reče prikazivač držeći u

rući torbu — doneo jednu pogaču, čuturnu vina i pečenu kokoš ovom domu na žalost! da Bog da, da mu se vrati na radost! — Tako on prikaza svačiji »prilog«. Zlos. 305.

prikazivānje, n. Rj. verb. od I. prikazivati, II. prikazivati se. **I. 1)** radnja kojom tko prikazuje čast (das Herzhählen, recensio. Rj.). — **2)** radnja kojom tko prikazuje kome što (vidi poklanjanje 2. Rj.). — **II.** stanje koje biva, kad se kome prikazuje (das Ahnen, Vorbedeuten, to portendere. Rj.).

prikazivati, prikazujem, v. impf. Rj. pri-kazivati. v. pf. prikazati. — **I. 1)** t. j. čast, herzhählen, recito. Rj. isp. prikazivač. — **2)** vidi poklanjati. Rj. vidi i poklonjati, darivati (kome što). — **II.** sa se, refleks. ahnen, praesagio. Rj. prikazuje mi se, slutim.

prikičivānje, n. verb. od prikičivati. radnja kojom tko prikičuje što (u što).

prikičivati, prikičujem, v. impf. pri-kičivati, kao kiteći primetati što u što. v. impf. prosti kititi. v. pf. prikititi. — Ona vije dva vijenca . . . koji Kostu namjenjuje, u nj mi zdravlja prinužuje, koji l' sebe namjenjuje, u nj bisera prikičuje. Kov. 63.

prikititi, tim, v. pf. pri-kititi, kao kiteći primetnuti što u što. v. impf. prikičivati.

prikičivāčka, f. (u vojv.) komad kože što se metne na peticu, te se utvrdi klinecima, Absatzsteck. Rj. isp. prikičivati.

prikičivānje, n. das Anschmieden, adcusio. Rj. verb. od prikičivati. radnja kojom tko prikiču što.

prikičivati, prikičvam, v. impf. anschmieden, adcuo. Rj. pri-kičivati. prosti v. impf. kovati. v. pf. prikovati. — Odgovor ovaj nije ni štampan, a nije ni prikičan po zidovima, nego samo prepisivan i čitan. Sovj. 86. sa se, pass.: Moroklinac, klinac kojim se šina prikiča. Rj. 368b.

1. prikladan, prikladna, adj. — **1)** schön, musterhaft (dem Körper nach), pulcer, formosus. Rj. kao lijep. vidi pristanuo, pristao. — Lice bez mozga. (Kad je ko prikladan, a bez pameti). Posl. 170. I u kolu seja Stojanova, ceoma je stidna i prikladna. Npj. 3, 265. Gjegogj znade prikladnu gjevojk, gjevojkam' je sreću izgubio. 5, 64. Arhimandrit je Stefan bio vrlo prikladan čovek: rasta tanka i visoka. Danica 4, 5. — **2)** na koga, ähnlich, similis, cf. nalik: Ima l' gdegod devojka, koja j' na me prikladna. Ona je na te prikladna. Rj. vidi i naličan, priličan 3, sličan. isp. prikladati se.

2. prikladan, prikladna, adj. n. p. na svašto, geschickt, aptus. Rj. vidi vičan, vješt (čemu ili u čemu), umješan, umjetan. isp. prikladovati. — U ovu vojsku . . . ali se izberu sve najprikladniji i najbolji, da bi Rusi vidjeli kaku dobru vojsku Srbi imaju. Sovj. 39.

priklādānje, n. verb. od prikladati se. stanje koje biva, kad se tko priklada k čemu.

priklādati se, priklādām se, v. r. impf. assimilari. Stulli. pri-kladati se, biti prikladan na koga: K ruku se priklada, ko ide na zada. DPosl. 40. isp. v. impf. prosti klāsti, klādēm (ponere).

prikladovānje, n. verb. od prikladovati. Rj.

prikladovati, prikladujem, v. impf. n. p. prikladuje mu štogogj radi, t. j. ide mu od ruke, gelingen, succedo. Rj. isp. 2 prikladan

priklanjanje, n. verb. od 1) priklanjati, 2) priklanjati se. — **1)** radnja kojom tko priklanja što k čemu. — **2)** radnja kojom se tko priklanja kome.

priklanjati, njām, v. impf. inclinare, flectere. Stulli. pri-klanjati. v. pf. prikloniti. — **1)** priklanjati što k čemu. isp. prikloniti. — **2)** sa se, refleks.: Na novo se stade priklanjati zapadnome sveštenstvu. DM. 20.

priklápalo, m. der Plauderer, homo loquax, nugator, cf. gatalo. Rj. koji priklapa. isp. blebetaš, i syn. ondje. — riječi s takim nast. kod bajala.

priklápānje, n. das Plaudern, nugae. Rj. verb. od priklapati. radnja kojom tko priklapa.

priklápati, priklápām, v. impf. plaudern, in einem fort scherzhaft Dinge erzählen, nugor. Rj. pri-klapati, mnogo koješta šalju pripovijedati. isp. blebetati, i syn. ondje. isp. v. pf. priklopiti 2.

priklati, prikoljem, v. pf. anstechen (ein Thier, das sterben will), macto. Rj. pri-klati živinče koje hoće da lipše. v. impf. prosti klati. — Ako se dogodi da hoće kakvo živinče da se omrcini, a nema nikakova muškarca da ga prikolje, onda žena . . . Rj. 272b.

priklīnčiti, čim, v. pf. (u C. G.) pribiti klinecima, annageln, clavis affigere. Rj. pri-klīnčiti. v. impf. prosti klīnčiti.

priklonit, adj. kao priklonjen, što se da prikloniti: Priklonitu glavu sablja ne siječe. DPosl. 101 (isp. Pokornu glavu sablja ne siječe. Posl. 253). — za nast. i akc. isp. sklōnit.

priklōniti, priklōnim, v. pf. inclinare, flectere. Stulli. pri-kloniti, kao sklōniti koga na što, bewegen, permoveo: No preko svega toga Vi ste i k ovoj struci milostivo srce Vaše priklōniti. Spisi 1, 4. — v. impf. slož. priklanjati.

priklōpiti, priklōpim, v. pf. Rj. pri-klopiti. kao prost glagol ne nalazi se. isp. klopiti. v. impf. priklapati. — **1)** zudecken, operio. Rj. kao poklopiti. sa se, refleks.: Sjaju mu se toke na prsima, sinjgavom se strukom priklōpio, a tanani čibuk pripalio. Npj. 4, 506 (prigrnuti se). — **2)** ein treffendes Wort worauf sagen, apte excipio dictum, convenienter respondeo. Rj. valjano, prilično kome reći što na što, prilično, kako valja odgovoriti.

Priko, n. adj. prema Omišu na desnoj strani Cetine mjesto gdje su bile Poljičke velike škole za sveštenike. Rj. u zap. govoru; u južnom: Prijekō.

priko, m. hyp. od prijatelj. Rj. pri-ko. vidi tuka hyp. kod cuko. vidi i prijak, i syn. ondje.

prikōjasiti se, si se, v. r. pf. vorfallen, accido, cf. dogoditi se. Rj. pri-kojasiti se. v. pf. je i prosti kojasiti se. — Pripovjedi sve šta mu se prikōjasilo, a ona mu se počne rugati i smijati. Npr. 124.

prikōrizmić, m. (osobito po zap. kraj.) vidi pokorizmić. Rj. pri-korizmić. ono vrijeme (po korizmi) izmegju uskrsa i Gjurjjeva dne.

prikōtnjeti, prikōtnim, v. pf. (u C. G.) vidi zagoreti. Rj. pri-kotnjeti. drukčije se ne nahodi ovaj glagol.

prikōvati, prikōjem, v. pf. anschmieden, adcuo. Rj. pri-kovati. v. impf. prikičivati. — Grebenište, drvo na koje je greben nasagjen ili prikovan. Rj. 100a. Drugi dan osvanu na raskršćima na zidu prikovane presude, kako se Milenko i Petar izgone iz zemlje. Sovj. 55. Saul baci koplje govoreći: da prikujem Davida za zid. Sam. I. 18, 11. (Hristos) koji bjese na njemu (na krstu) prikovan. DP. 334.

prikrādānje, n. vidi dokradanje.

prikrādati se, prikrādām se, v. r. impf. vidi dokradati se. Rj.³ pri-kradati se, krađom se prikučivati. v. pf. prikrasti se.

prikrajak, prikrajka, m. n. p. iz prikrajka, von der Seite, ex parte. Rj. pri-kraj(ak), kao mjesto što je pri kraju, sa strane. — Nekakav čovjek gledao iz prikrajka gdje je drugi novce zakopavao. Rj. 821b. Tada dotrči sestra djetinja, koja je u prikrajku stajala, i reče . . . Prip. bibl. 37.

prikrasti se, prikrādēm se, v. r. pf. herbeischleichen, adrepto: Prikrade se ovčar od ovaca, te ukrade košulju devojci. Rj. pri-krasti se, krađom se prikučiti. vidi dokrasti se. v. impf. prikradati se. — Kad bude u veče, ta se baba prikrade pod jabuku, pa se podvuče pod krevet i onde se pritaji. Npr. 16. Te se krade od jela do jela, prikrade se do vode studene. Npj. 3, 188. Tako se prikradu sa tri strane u okō Madjanski. Prip. bibl. 58.

prikrčiti, prikrčim, v. pf. pri-krčiti. v. impf. prikrčivati.

prikrčivanje, *n. verb. od prikrčivati. radnja kojom tko prikrčuje što.*

prikrčivati, prikrčujem, *v. impf. prikrčivati, kao krčeci dodavati. v. pf. prikrčiti. v. impf. prosti krčiti.* — Prnjavorci da drže od nje (od zemlje) ono što su do sad držali, ali *prikrčivati* da ne smiju ništa. Rj. 395b.

prikrčnuti, prikrčnem, *v. pf. zumachen, claudo, cf. pritoriti: Ondar Bešo prikrčnuo vrata.* Rj. prikrčnuti. *v. pf. je i prosti krenuti. v. impf. prosti kretati.*

prikrčiti, prikrčim, *v. pf. vidi nakričiti.* Rj. prikrčiti. *v. impf. prikrčivati.* — Konjušari joj (lisici) dadu jedno ždrijebe, a ona njima kolače, ali *im dobro prikrči* da ni po što ne lome kolače dok ona ne prijegje preko onog brda... kad bi god polazila po travu i po vodu, svagda *bi prikrčila ždrebetu* da pazi na njezin glas. Npr. 77.

prikrčivanje, *n. vidi nakričivanje.* Rj.

prikrčivati, prikrčujem, *v. impf. vidi nakričivati.* Rj. prikrčivati *kome što. v. pf. prikrčiti.*

prikrčiti, prikrčim, *v. pf. zudecken, operio.* Rj. prikrčiti. *v. impf. prikrčivati. sa se, refleks. i pass.: Potajati se, sich verbergen, sich verstecken, abscondi, cf. prikrčiti se.* Rj. 552a. Mladić nabasa na nekakvo kolo krilatijeh gjevojaka, pa *se prikrči* da ih gleda i sluša kako pjevaju. Npr. 219. Blago onima kojima se oprostiše bezakonja, i kojima *se grijesi prikršiše.* Rim. 4, 7.

prikrčivanje, *n. das Zudecken, opertus.* Rj. *verb. od prikrčivati. radnja kojom tko prikrčiva što.*

prikrčivati, prikrčivam, *v. impf. zudecken, operio.* Rj. prikrčivati. *v. pf. prikrčiti.*

prikrčiti, prikrčim, *v. pf. Rj. prikrčiti.* — 1) *n. p. u kraj lagju, dahinlenken, appello.* Rj. *v. impf. prosti kmiti 2. isp. krma 2 (korman, dumen).* — 2) *vidi nabaviti.* Rj.

prikrčiti, pīm, *v. pf. zuslicken, resarcio.* Rj. prikrčiti. *v. impf. prosti krpiti.*

prikrčiti, prikrčim, *v. pf. fester anziehen, attraho, cf. pritegnuti: Da prikrči na konja kolane.* Rj. prikrčiti. — Značenjje (korijenu) *jaku biti: krut; prikrčiti, ukrčiti; okrućati.* Korijeni 251.

prikrčivati, prikrčim, *v. pf. Rj. prikrčiti. ne nalazi se kao prost glagol; isp. kučiti. suprotno udaljiti. v. impf. prikrčivati.* — 1) *nahebringen, admoveo.* Rj. *vidi približiti, primaći.* — Ili *jaje kamenu ili kamen jajetu (prikrčio, sve jedno, jaje će se razbiti).* Posl. 102. Skočić Osman, posjede gavrana, *dobro bješe Jelu prikrčio, prikrčio* ter je pridržava, pak počera niz Topolu vranca. Npj. 4, 157. Ne ču bježat', da utečem njemu, *veće ču ga mamit' od Turaka, bliže ču ga vama prikrčiti.* 4, 304. Pa je jednu vojsku *prikrčio k Drini* prema Badovincima. Miloš 114. — 2) *sa se, refleks. sich nähern, accedo.* Rj. *vidi približiti se, primaći se.* — Kad... *prikrči se noć*, on se vrati natrag i pogje kući. Rj. 501a. Kad se *prikrče blizu groba*, onda potřeće svi. Rj. 529b. Prele gjevojke kod govoda oko jedne duboke jame... *prikrče se jami još bliže.* Npr. 125. On se *prikrči k njaj.* Danica 2, 137. Videći Jakov, da mu se Turci ne dadu *blizu gradu prikrčiti.* 3, 176. A ovo se već *prikrčila zima.* Sovj. 44. Luki su dane dvije knežine za to što je bio izišao na glas i *prikrčio se starješinama* prvoga reda. 64. A on (Isus) spavaše. I *prikrčiše se* učenici njegovu probudiše ga. Mat. 8, 25.

prikrčivati, prikrčujem, *v. impf. Rj. prikrčivati.* — 1) *radnja kojom tko prikrčuje što (čemu ili k čemu).* — 2) *radnja kojom se tko prikrčuje (čemu ili k čemu).*

prikrčivati, prikrčujem, *v. impf. Rj. prikrčivati.* — 1) *nahebringen, admoveo.* Rj. *vidi približiti, primaći.* — Ili *jaje kamenu ili kamen jajetu (prikrčio, sve jedno, jaje će se razbiti).* Posl. 102. Skočić Osman, posjede gavrana, *dobro bješe Jelu prikrčio, prikrčio* ter je pridržava, pak počera niz Topolu vranca. Npj. 4, 157. Ne ču bježat', da utečem njemu, *veće ču ga mamit' od Turaka, bliže ču ga vama prikrčiti.* 4, 304. Pa je jednu vojsku *prikrčio k Drini* prema Badovincima. Miloš 114. — 2) *sa se, refleks. sich nähern, accedo.* Rj. *vidi približiti se, primaći se.* — Kad... *prikrči se noć*, on se vrati natrag i pogje kući. Rj. 501a. Kad se *prikrče blizu groba*, onda potřeće svi. Rj. 529b. Prele gjevojke kod govoda oko jedne duboke jame... *prikrče se jami još bliže.* Npr. 125. On se *prikrči k njaj.* Danica 2, 137. Videći Jakov, da mu se Turci ne dadu *blizu gradu prikrčiti.* 3, 176. A ovo se već *prikrčila zima.* Sovj. 44. Luki su dane dvije knežine za to što je bio izišao na glas i *prikrčio se starješinama* prvoga reda. 64. A on (Isus) spavaše. I *prikrčiše se* učenici njegovu probudiše ga. Mat. 8, 25.

prikrčivati, prikrčujem, *v. impf. Rj. prikrčivati.* — 1) *radnja kojom tko prikrčuje što (čemu ili k čemu).* — 2) *radnja kojom se tko prikrčuje (čemu ili k čemu).*

prikrčivati, prikrčujem, *v. impf. Rj. prikrčivati.*

suprotno udaljivati, udaljivati. v. pf. prikrčiti. —

1) *nahebringen, admoveo.* Rj. *vidi približivati, približivati, primicati.* — Nego Turci viši zulum grade: gje nagjoše hrabroga viteza, na vjeru *ga prikrčuju* Turci, ter mu nove muke udaraju. Npj. 4, 153. — 2) *sa se, refleks. sich nähern, accedo.* Rj. *vidi približivati se, približivati se, primicati se.* — Zasavica se kod Ravnja *vrlo prikrčuje Savi*, pak se ondaj opet od nje udaljuje. Rj. 193b. Sad ne mrkne, nego sviče (n. p. kad prevali zima, pak *se prikrčuje proljeće*). Posl. 273. Već *se bliže prikrčuju gradu.* Npj. 4, 246. Tad Turci vide, da *se prikrčuje rat* s Rusima. Miloš 7. Što *se više prikrčuje k postu*, to se sve više časti i veseli. Živ. 18.

prikumak, prikūmka, *m. kumov momak, koji na krštenju dodaje krznicu, a u svatovima (u Srbiji, u Bosni i u Hercegovini) nosi barjak; u Srijemu kažu: kumovski momak, der Viccum, cumi vicarius, adjutor.* Rj. pri-kumak. *vidi preokumak.*

prikumica, *f. cf. prikumak: Kuma među krstitelja Jovana, prikumicu svetoduhu Jelenu.* Rj. pri-kumica.

prikupiti, pīm, *v. pf. Rj. pri-kupiti, kao malo pomalo skupiti, okupiti. v. impf. prikupljati.* — 1) *nach und nach zusammenbringen, colligo.* Rj. — Pusti uže u jamu... Kad već opazi da je uže zateglo, a on onda povuci! Kad već *uže prikupi* blizu kraja, ali ima šta vigjeti: mjesto žene, uhvatio se za njega gjavo. Npr. 144. Jer tu mislim *prikupiti vojsku.* Npj. 5, 201. *Beskućanike prikupiši k sebi*, načini se on sam dahija Bijogradski. Danica 3, 209. *sa se, pass.: Što još ima koje gdje gjavje da se prikupi*, lasno *se može prikupiti* dokle se drugi posao radi. Ogled III. — 2) *sa se, refleks.: Mnogi su se Turci prikupiti*, hoće nama štetu učiniti. Npj. 4, 400. Ta se vojska kupila na Siminu brdu... kad *se ova sva vojska prikupi.* Danica 3, 201.

prikupljanje, *n. das Zusammenbringen, collectio successiva.* Rj. *verb. od 1) prikupljati, 2) prikupljati se.* — 1) *radnja kojom tko prikuplja što: Jedino, što mi se čini da bih sad mogao raditi, to je kakav mekanički posao, na priliku prikupljanje gjavje za kakav nov posao. Kolo 14 (15).* — 2) *radnja kojom se n. p. vojska prikuplja.*

prikupljati, prikūpljam, *v. impf. Rj. pri-kupljati, kao malo pomalo skupljati, okupljati. v. pf. prikupiti.* — 1) *nach und nach zusammenbringen, colligo singulatis.* Rj. — Prišikivati ovce; kao *prikupljati.* Rj. 601b. Srbi stanu po malo pucati na Turke, a među tim *čete jednako prikupljati.* Danica 3, 171. Kara-Gjorgjije stane *prikupljati nahiju Smederevsku i Požarevačku k Jagodini.* 5, 42. — 2) *sa se, refleks.: Turci videći da se Srbi jednako prikupljaju... onda se poplaše.* Danica 3, 171. Srpske poglavice... stanu *se sa svojim momcima prikupljati k Beogradu.* 5, 25.

prilaganje, *n. das Darbringen, oblatio.* Rj. *verb. od prilagati. radnja kojom tko prilazuje što.*

1. **prilagati**, prilazēm, *v. impf. darbringen, offero.* Rj. pri-lagati. *v. pf. priložiti.* — On je sam gradio crkve i *prilagao manastirima.* DM. 46. Da sazida crkvu... *zazove sav narod, osobito gospodu i bogatune, da prilazu zlata i srebra i drugoga kamenja, svaki po svojoj volji.* Prip. bibl. 77.

2. **prilagati**, prilazēm, *v. pf. hinzulügen, admentior, addo per mendacium.* Rj. pri-lagati, kao lažući *pridodati. v. impf. prosti lagati.*

prilaz, *m. prilazak, prilaska, m. Stulli. isp. prilaziti, djelo kojim se prijje, i ono kuda se prijje ili prilazi; Zutritt, Zugang, accessus. isp. pristup 1.*

prilaziti, zīm, *v. impf. herantreten, accedo: Pa prilazi na vodu studenu.* Rj. pri-laziti. *v. pf. prići.*

prilazjenje, *n. das Herantreten, accessus.* Rj. *verb. od prilaziti. radnja kojom tko prilazi.*

prileći, prilježēm (prilegnēm), *v. pf. anliegen, adjaceo.* Rj. pri-leći. *v. impf. prilijegati.* — Bezbožnik...

pritaji se, *prilegne* i ubogi padaju u jake nokte njegove. Ps. 10, 10. Dok malo sklopiš ruke da *prilegneš*, u tom će doći siromaštvo tvoje kao putnik. Prič. 6, 10.

prilētjeti, prilētīm, v. pf. *herbeifliegen, ad volo*. Rj. priletjeti, *leteći pričī*. v. impf. prilijetati.

prilicānje, n. verb. od *prilicati*. stanje koje biva, kad što čemu prilice.

prilicati, prilicēm, v. impf. *vidi priliciti*, i syn. ondje. — Ta nesreća čemu će *prilicat*! Šćep. mal. 10.

prilīčan, prilīčna, adj. — 1) *passend, conveniens*. Rj. što je prema čemu, što odgovara čemu. suprotno neprilīčan. — Za Jova je šćer u cara Jovu slična i prilīčna. Herc. 347. Ja Omera ne bi ni žalila: muška glava, prilīčan tavnici, već ja žalim svoju sestru Hanku: ženska glava u šakah dušmanskih nij' prilīčna za nevolju lipa. HNpj. 3, 410. Arnauti su u ovoj stvari za nas još bliži i prilīčniji primjer nego i Madžari i Nijemci. Kov. 3. Rišnjani imaju svoje osobito odijelo, koje bi može biti bilo najprilīčnije za narodno gospodsko odijelo sviju Srba. 41. A to se Srbi s pašom upustili u bolje i prilīčnije razgovore o miru. Miloš 121. Može biti da na sujetu G. Svetića niko ne bi mogao načiniti prilīčnije satire od ove. Odg. na sit 12. Koje bi narječije bilo najprilīčnije da ga u pisanju knjiga svi primimo. Pis. 19. Misao mnogo prilīčnija državnim načelima. DM. 318. Nekima pak (riječima), kojima se mislilo da se znaju korijenji, ali su oni po mom mišljenju neprilīčni, našao sam prilīčnije. Osn. III. adv.: Kalugjeri . . . žive prilīčno njihovom činu. Danica 2, 112. — 2) *mittelmässig, mediocris*. Rj. *vidi* osrednji, srednji 2, srednje ruke. — Tako Josif i u tavnici nagje prilīčnijeh dana. Prip. bibl. 27. adv. Namastiri su se u Srijemu održali do sad prilīčno. Rj. 396a. Znao je prilīčno pisati i dobro čitati. Danica 4, 5. Vreme prilīčno hladno. 5, 21. Prilīčno je (gragje) ima u . . . još više . . . a u ostalih upravo izobila. Rad 20, 152. — 3) *vidi* nalik, naličan, prikladan 2 (na koga), sličan. samo u starijim poslovicama: Maska je ošu prilīčna, ali hoć glavom ali kudom. DPost. 59 (kuda rep. Tal. coda). Nije toliko prilīčna pčela k pčeli ni voda k vodi. 83.

prilīčiti, prilīči, v. impf. *vidi* dolikovati, odlikovati (*deceat*), prilikovati, prilicati, ličiti (lići), podnositi 5, pristojati se, šikovati se, nisati. v. pf. slož. zaprilīčiti. — Te nam ne prilīči da gledamo štetu carevu. Jezdr. 4, 14. Ne prilīči bezumnom visoka besjeda, a kamo li knezu lažljiva besjeda? Prič. 17, 7. Sveti oci nijesu držali da im ne prilīči postarati se i za nemoći jestastva čovječijega. DP. 85. Tako joj se (trpezi) da čistota i miris, kao što svetinji prilīči. 341.

prilijēgānje, n. das *Niederlegen, prostratio*. Rj. verb. od prilijegati, koje *vidi*.

prilijēgati, prilijēžēm, v. impf. *sich niederbücken, humi procido*. Rj. pri-lijegati. v. impf. prosti lijegati. v. pf. prileći.

prilijēpiti, prilijēpīm, v. pf. Rj. pri-lijepiti. v. impf. priljepljivati. isp. priljepljiv. — 1) *ankleben, adfigo*. Rj. — Svaki domaćin dotjera na Gjurgjev dan k crkvi po muško jagnje, i ondje mu na svaki rog prilijepi po voštanu suječicu. Rj. 151a. Koje se može videti na onome listiću, što je prilepljen na strani 64. Danica 5, 75. Drugi dan u jutru osvanu po različnijem raskršćima na zid prilijepljeni ovi stihovi. Sovj. 84. — 2) *sa se, refleks. kleben bleiben, adhaerescio*. Rj. — Svašta mu se za ruku prilijepi. (Krade). Posl. 279. Primorci se prilijepi Rimljanima. Kov. 4. Pošto Milan u Bukrešu prijegje na stranu Kara-Gjorgjevijeh protivnika. . . Miloš prilijepi se sa svijem k njoj. Sovj. 56. Čovjek . . . prilijepiće se k ženi svojoj. Mat. 19, 5. Učiniće Gospod da se prilijepi za te pomor, dokle te ne istrijebi sa zemlje. Mojs. V. 28, 21. Duša se moja prilijepila za tebe (Bože!), desnica tvoja drži me. Ps. 63, 8. Mnogi će se narodi prilijepiti ka Gospodu. Zah. 2, 11.

prilijētānje, n. des *Herbeifliegen, adrolitatio*. Rj. verb. od prilijetati. radnja kojom prilijēće n. p. ptica. **prilijētati**, prilijēčēm, v. impf. *herbeifliegen, ad volo*. Rj. pri-lijetati, *leteći prilaziti*. v. pf. priletjeti. **prilijēvānje**, n. *vidi* priljevanje. Rj. *vidi* i priljevanje.

prilijēvati, prilijēvām, v. impf. *vidi* priljevati. Rj. pri-lijevati. *vidi* i prilivati. v. pf. priliti.

prilika, f. Rj. pri-lika, drugoj poli osn. lik. isp. Osn. 262. — 1) *Gleichen, ejusdem sortis*: nije to njegova prilika, *nicht seines Gleichen (alt und jung)*, *passt nicht zu ihm*. Našla slika priliku (Posl. 193). Rj. nije to njegova prilika, nije prema njemu, nije mu prilīčno. isp. prilīčan 1. — Zašto je vjenčao gjevojkju, koja nije njemu prilika. Npr. 233. Svačem ima prilika a prijesnacu lopar. Posl. 279. Vlahinja sam, prilika ti nasam, već ti traži za sebe Turkinju. Npj. 3, 477. Vigjeli smo mladu Stanu, lijepo je narešena . . . tvoja slika i prilika. Kov. 62. S kim ćete dakle izjednačiti Boga? i kaku ćete mu priliku nači? Is. 40, 18. Koga ćete mi uzeti za priliku da bi bio kao ja? 46, 5. — 2) *Bild, imago* (u crkvi), cf. lik, slika. Rj. *vidi* i ikona. — Tako mi onijeh Božijeh prilika! (Kod ikona). Posl. 303. — 3) *Zeichen, signum, omen*: Prvu sveci vrgoše priliku: grom zagrmi na svetoga Savu. Rj. isp. zlamenije, zlamenje 2; das *Vorbild, symbolum, typus; allegoria*. — Mrka kapa zla prilika: masan tarčug, a jareta nema. Posl. 183. Nebom sveci staše vojevati i prilike različne metati . . . 'vaku prvu priliku vrgoše: svaku noću mjesec se hvataše, da se Srblija na oružje dižu. Npj. 4, 131. Adam, koji je prilika onoga koji šćadijaše doći. Rim. 5, 14 (das *Vorbild des Zukünftigen, τύπος*). Narod *vidi* gdje se stare prilike navršše na Hristu. DP. 164. Ona iznosi iz staroga zavjeta prilike o očišćenju. 309. Vrlo je znatno kako su stari proroci govorili sve u prilikama. Jeremija je prorok često uzimao lončare za priliku. Prip. bibl. 94. — 4) po svoj prilici, *allem Anscheine nach*; nije prilike da će on to učiniti, *Aussicht*. Rj. *vidi* alalem*, rādo 2. — Zaprilīčiti, postati prilika, n. p. zaprilīčilo je, da će tako biti, *den Anschein nehmen, speciem induo, videor*. Rj. 191a. Od oka n. p. dati što, t. j. od prilike, ne mjeřeći. Rj. 454a. Verige koje su bile tako dugačke kao što je od prilike mislio da je more duboko. Npr. 158. Izvalila magla panj. (Kad što kazuju što nije prilike da je istina). Posl. 97. Ljudi Boga ne vide, nego (ga) po prilici nalaze (da ima Bog). 172. Tada Marko caru progovara: »Prilika je, care, od mejdana«. Npj. 2, 405 (kao: postala je prilika da bude mejdan. isp. *poviše* zaprilīčiti). Bio je od prilike jedan mjesec dana prošao. Danica 2, 134. Da bi se »tj« približilo onijem drugim elementima nije prilike misliti. Rad 1, 118. ovamo će ići i ovaj primjer: Blutiti, govoriti koješta bez prilike, *ungereimt, unpassend sprechen, ineptire*. Rj. 32a (kao govoriti koješta što nije prilike da može biti). — 5) na priliku, *zum Beispiel, exempli causa*. Rj. *vidi* primjer, na primjer. — Jedino, što mi se čini da bih sad mogao raditi, to je kakav mehanički posao, na priliku prikupljanje gragje za kakav nov posao. Kolo 14 (15). ovamo iđu i ovakovi primjeri: Te raskopaj Ogjubar planinu, prosuće se mlogi krsti zlatni, što Jevreji krste sakovali, na priliku kako vaši krsti, da se vaši krsti ne poznadu. Npj. 2, 88 (Muster, Original, Modell). Ne znamo po kakvoj je prilici načinio G. V. svoj »područak«? Nov. Srb. 1817, 536. Po prilici koju pokazao Gospod Mojsiju, tako bješe načinio svijetnjak. Mojs. IV. 8, 4 (juxta exemplum, nach dem Vorbilde). Mijenjahu slavu svoju na priliku vola, koji jede travu. Ps. 106, 20 (ad similitudinem vituli, mit dem Gleichnisse eines Kalbes). — 6) die *Gelegenheit, occasio, opportunitas, ansu, vidi* zgodna 1. — Kad dogje blizu one pećine, uluči priliku kad Baš-Čelik bude otišao, pa ženu opt povede sa sobom

da bježe. Npr. 201. Ne otvori, Bože, dušmaninu usta! (Ne daj mu prilike da može za mnom zlo govoriti). Posl. 207. Da bi je (poslovicu) zapisao i sa zgodnom prilikom meni poslao. LII. Ali jesam vidio priliku gje bismo mi dočekali Turke. Npj. 4, 51. Mole cara, da bi sad u ovoj prilici dao raji ruku pomoći. Danica 3, 187. Ko bi mi još kaku narodnu pesmu (po zgodnoj prilici) poslao. Npj. XLII. Buliću nisam imao prilike da ih pročitam. Straž. 1886, 605. Nego mu preporučite prenumeraciju na Rječnik, a on će u Somboru imati dobru priliku k tomu. 606. Te ćete ga (pismo) poslati na onu stranu po sigurnoj prilici. 670. Sad ima priliku učen bez traga postati. 833. Gledajte molim Vas te ga opremite po dobroj prilici. 836. Novci da se po pouzdanoj prilici pošalju meni u Beč. Vuk, Vid. d. 1862, 31. Što si tijekom djelom dao priliku neprijateljima Gospodnjim da hude. Sam. II. 12, 14. Tom prilikom Ludovik opusti dio od Srbije. DM. 83. Mora držati za veliku sreću što mu se dala prilika, te . . . Daničić, Vid. d. 1861, 18. Po nekim se krajevima taj glas (h) kao i u drugim prilikama ne čuje. Obl. 55. — 7) vidi okolnost, opstojateljstvo, stanje; der Umstand. — 8) takih prilika naša omladina ne zna proizvoda duha narodnoga. Zlos. 59. Naša je dužnost da proučimo prilike svakoga svoga gjaka. 261.

prilikovati, prilikuje, v. impf. *passen, convenio*. Rj. vidi priliciiti, i syn. ondje. — Kokotuša, ime kokoši koja prilikuje više kokotu nego kokoši. Rj. 284a. Kad se tikva pokondiri. (Kad se pogospodi onaj kome ne prilikuje). Posl. 121. Za G. Svetića upravo prilikuju ove riječi: Rugala se sova sjenici. Odg. na ut. 7. U besjedi mojoj nema mjesta, na koje bi prilikovao ovaj govor G. Hadžića. Pis. 28. Hvalite Gospoda . . . jer blagome prilikuje hvala. Ps. 147, 1.

Prilip, m. (i Prilip) grad u staroj Srbiji. Rj.

prilip, m. (u Mostaru) nekaka trava (koja se u Dubrovniku zove *drijenak*). Rj. (*Wandkraut, parietaria officinalis* L. Rj.³).

Prilipski, adj. von Prilip: Dok se hvati polja Prilipskoga. Rj. što pripada Prilipu.

priliti, prilijem, v. pf. *zuguessen, affundo*. Rj. priliti. v. impf. prilijevari, prilivati, priljevati.

prilivânje, n. (zap.) vidi prilijevanje. Rj. ali je tako i u južnom i u istočnom govoru. isp. livati. vidi i priljevanje.

prilivati, prilivâm, (zap.) vidi priljevati. Rj. v. impf. pri-livati; a tako je i u južnom i u istočnom govoru. isp. livati. vidi i priljevati. v. pf. priliti.

prilog, m. Rj. pri-log. isp. priložiti, prilagati. — 1) *das Opfer, die Opfergabe, quod offertur monasterio*: Prilog nose Svetoj Gori slavno: žuta voska i bjela tamjana. Rj. vidi prinos. — Za koju se (crkvu) svaki pravi Rišćanin Bogu moli i u nju prilog nosi. Kov. 123. Svi ovi metnuše u prilog Bogu od suviška svojega. Luk. 21, 4. Da se čuvaju od priloga idolskih i od kurvarstva. Djel. Ap. 15, 20. Kao što je i Hristos ljubio vas, i predaše sebe za nas u prilog i žrtvu Bogu. Efes. 5, 2. Osim dragovoljnoga priloga na dom Božji u Jerusalmu. Jezdr. 1, 4. Izmjerih im srebro i zlato i sudove, priloge domu Boga našega što priloži car. 8, 25. Daruju manastiru . . . zemlje i druge priloge. Rad 6, 214. — 2) *die Beilage, additamentum*. Rj. vidi dodatak, nadodadba, pridatak, pridavak. isp. dometak. — Prateći ga (Grčki original) dragocjenim primjedbama i prilozima. Rad 13, 231. Prilog za istoriju akcentuacije hrvatske ili srpske. 20, 150. — 3) u gram. adverbium. vidi adverb. — Osim priloga, prijedloga, saveza i usklika sve druge riječi mijenjaju oblike . . . Oblici su u glagola i pridjevi glagolski i prilozi glagolski. Obl. 1.

priložak, priloška, m. (u Dubr.) *Zuwage* (u kasapnici), *appendix*: Zenski posao priložak od mesa (ništa. Posl. 80). Rj. pri-ložak, što n. p. mesar pri-

loži (prida) na prodano meso. vidi radoš. — Nije plašta bez priloška. DPost. 83. Veći je priložak neg čeonca (ili glavnica). 150.

priložiti, priložim, v. pf. Rj. pri-ložiti. v. impf. prilagati. — 1) *darbringen, offero*. Rj. isp. prilog 1. — Od srebra ću čivot sakovati, svetitelju vašem priložiti. Npj. 3, 76. Selo Batušu priloži carica Milica manastiru Dečanima. DRj. 1, 30 (drugdje kaže Daničić mjesto priložiti: dati, pisati, upisati, zapisati 3). — 2) *beilegen, adjungo*. Rj. vidi pridati, dodati, nadodati. — Priloženi popis izvora do sad upotrebljenih to će pokazati potanje. Ogled IV. sa se, pass.: Gleđaću da se ovo pismo na kamenu štampa . . . i priloži k ovoj knjižici na kraju. Sovj. 19.

priložnik, m. *der Geber einer Opfersgabe an ein Kloster, oblator*. Rj. koji priloži (dade) što n. p. manastiru. vidi titor.

prilud, adj. (u Boci) vidi suludast. Rj. pri-lud, kao priludno lud. isp. pri II. vidi i pričaknut, i syn. ondje.

prilupiti, pîm, prilupnuti, pnêm, v. pf. t. j. vrata, *zuschlagen, cum impetu claudo*. Rj. pri-lupiti, prilupnuti, kao lupajući zatvoriti. v. impf. prosti lupati. v. pf. su i prosta lupiti, lupnuti.

prilj, m. (po Bačk.) *verkürzt statt prijatelj, und unabänderlich, z. B. Freund Georg, familiaris*. Rj. skraćeno od prijatelj, i ne mijenja se po padešima. vidi prit. — Srbliji govore u brzom izgovoru rašta, meščini, ništ, valj da, gospr, prilj, ča (prilj i ča najviše po Bačkoj n. p. prilj Jova, ča Paja) i t. d. mjesto radi šta, meni se čini, ništa, valjada, gospodar, prijatelj, čiča. Nov. Srb. 1817, 534.

priljepak, priljepka, m. (u Dubr.) *Napfschnecke, lepas (patella* L. Rj.³) Rj. nekaka kamenica, ostriga, ostrika. vidi lupar. — Kako priljepak pritisnut? se. DPost. 44. Priljepak, u Mikalje isto što i lupar; ima ga i Zore rib. 22 i veli da je ital. *porchetto*. XVI. pri-ljepak. isp. priljepiti se.

priljèpljiv, adj. što se lako priljepi za što. *unsteckend, contagiosus*. vidi prelažljiv. — Prosvjeta je priljèpljiva (u dobrom smislu) kako god kuga ili ospice (u rgjavom smislu). Priprava 44.

priljèpljivânje, n. Rj. verb. od 1) priljèpljivati, 2) priljèpljivati se. — 1) *radnja kojom tko priljèpljuje što* (das Ankleiben, applicatio. Rj. — 2) *stanje koje biva, kad se što priljèpljuje* (das Ankleben, adhaesio. Rj.).

priljèpljivati, priljèpljujem, v. impf. Rj. pri-ljèpljivati. v. impf. prosti ljèpljivati. v. pf. priljèpljivati. — 1) *ankleben, applico, adhaesio*. Rj. — 2) *sa se, refleks.* priljèpljivati se, *ankleben, adhaesio*. Rj.

priljevânje, n. *das Zugiessen, adfusio*. Rj. verb. od priljevati. *radnja kojom tko priljeva što*. vidi priljevanje, prilivanje.

priljevati, vâm, v. impf. *zugiessen, adfundo*. Rj. pri-ljevati. vidi priljevati, prilivati. v. pf. priliti.

priljubak, priljupka, m. (u Hrv.) ona soba gdje se tele metne (kao u jaram) kad se krava muze. Rj. pri-ljubak. isp. priljubiti. vidi ljûba, ljokač, rakač.

priljûbiti, priljûbim, v. pf. Rj. pri-ljûbiti. v. impf. priljubljavati. — 1) *liebgewinnen, adamo (vom Schafe, dem, nach dem Tode seines Lammes, ein anders zu sügen gegeben wird, das es allmählig sich gefallen lässt)*. Rj. kaže se za ovcu, kad joj se da jagnje od druge ovce, da je sisa. isp. preljubiti. — 2) *sa se, refleks.* priljûbiti se, v. r. pf. *passen, schön schliessen, congruo*. Rj. kao lijepo pristati na što, n. p. prsten na ruku.

priljubljavânje, n. Rj. verb. od 1) priljubljavati, 2) priljubljavati se. — 1) *radnja kojom tko priljubljuje što* (das Liebgewinnen, adamatio. Rj.). — 2) *stanje koje biva, kad se što priljubljuje* (das Passen, congruentia. Rj.).

priljubljavati, priljubljujem, v. impf. Rj. pri-ljubljavati. v. pf. priljubiti. — 1) *liebgewinnen, adamo*.

Rj. isp. priljubiti. — 2) sa se, refleks. schön worauf passen, congruo, convenio. Rj. isp. priljubiti se.

primāci, primaknēm, v. pf. Rj. pri-maći. vidi primaknuti. v. impf. primicati. — I. 1) herzurücken, admoveo, cf. prikučiti. Rj. vidi i približiti, prisusjediti. — »Puško moja, ne ostala pusta!« . . . Pušci reče, a oku primače, puče puška, svijetla mu ruka! Npj. 4, 358. Pa ih uze Josif obojicu i tako ih primače k njemu (k Izrailju). Mojs. I. 48, 13. — 2) zusetzen, adjicio: primakni jošte što (kad se što kupuje). Rj. kao pridati, priložiti 2, primetnuti. — Da ti Bog uzdrži sve dosadašnje prijatelje . . . Bog ti ih pridržao i druge primakao! Herc. 354. Da će nešto i oni otpustiti, a nešto i car primaknuti, da se jedan put svrši taj posao. Miloš 148. A ko od vas brinući se može primaknuti rastu svojemu lakut jedan? Mat. 6, 27. — 3) zunehmen, incrementum capere: Primakli ti konji na putu! (kad se napija). Rj. kao naprednu biti. — II. sa se, refleks. herzurücken, admoveor, cf. prikučiti se. Rj. vidi i približiti se. — Pa se primakne kalugjeru i kucne ga štapom. Npr. 96. Primaknu se oni blizu i nazovu: »Dobar večte, ima li ko tamo?« 148. Divljan primičući se malo po malo da bi ga (gjacka) uhvatio primakne se uprav nad vodu, a gjak mu onda pritrči iza legja i tisne ga u vodu. 150. Kad se blizu grada primaknu, onda izvade dvije jele. 190. Kad se gradu bliže primaknuli. Npj. 4, 245. Sva vojska pogje i primakavši se dogjoše prema gradu. Is. Nav. 8, 11.

primāknuti, primaknēm, Rj. v. pf. pri-maknuti. v. impf. primicati. — 1) vidi primaći. Rj. — 2) sa se, refleks. vidi primaći se. Rj.

primālae (pogrešno primaoc) primaoca, m. acceptor, receptor. Stulli. koji prima što; der Annehmer, Aufnehmer. — za nast. isp. čuvalac.

primālja, f. (u Dubr.) die Hebamme, obstetrix, cf. babica 2. Rj. primālja, koja prima (dijete kad se rodi). primati, parturientibus adsidere. Stulli (babiti, babičiti). vidi i pupkoreza, i syn. ondje. riječi s takvim nast. kod grebenalja. — Primālja mu je bila krštena kuma, a kum mu se ne zgodi. DPosl. 102.

primāljski, adj. što pripada primāljiama ili primālji kojih god. — Ima mnogo stvari vrlo popularnih (i oračkih i kopačkih i primāljskih riječi i rečenica). Kolo 14 (15).

primāljestvo, n. obstetricia. Stulli. primāljsko umjestvo.

primāmiti, primāmīm, v. pf. herbeilocken, allicio. Rj. pri-mamiti. v. impf. primamljivati. — Nisu mogli ni misliti, da ih na svoju stranu dobiju, ali za Miljka laskala im je nadežda, da će ga primamiti kako. Miloš 176. Mene je zaboravila. Ali evo, ja ću je primamiti i odvešću je u pustinju. Os. 2, 14.

primāmljiv, adj. što primamljuje, što može primamiti; anlockend, alliciens. — Ako uzme podmirivati tu potrebu na mio, primamljiv način . . . Zlos. 260 (uzume ist. mj. uzumije).

primamljivāč, primamljivāča, m. koji primamljuje. — Činovnik zagleda se u ženu koja ima živa muža, primami je sebi, i venča je za se! Drugi činovnik ostarosvati onoga prvoga primamljivāča. Mil. 263.

primamljivānje, n. das Herbeilocken, allectatio. Rj. verb. od primamljivati. radnja kojom tko primamljuje koga.

primamljivati, primamljijēm, v. impf. heranlocken, allecto. Rj. pri-mamljivati. v. impf. prosti mamiti. v. pf. primamiti. — Avesalom primamljivāše srca ljudi Izrailjaca. Sam. II. 15, 6.

priman, primna, adj. (u Boci) angenehm, gratus: Jezik divan, Bogu priman, čuj o Bože! Rj. što se drage volje, s veseljem prima. vidi prijatan. isp. poslušan (primjer iz Kov. 70).

primanje, n. das Nehmen, Empfangen, Bekommen, acceptio. Rj. verb. od-primati. radnja kojom tko prima

što. — Istinita je riječ i svakoga primanja dostojna, da Hristos Isus dogje na svijet. Tim. I. 1, 15 (aller Annahme werth ist das Wort, sermo omni acceptione dignus).

primariti, rīm, v. pf. (u C. G.) n. p. vosak k ognju, beim Feuer weich machen, igni admoveo, cf. mērati. Rj. pri-mariti, kao prigrijati n. p. komadić voska. ne nalazi se kao glagol prost. isp. mārati.

primati, primām, v. impf. Rj. upravo složeno od prijedloga pri i imati: pri-mati, pak se dva i sastavlja u jedno: primati. isp. Korijeni 11. v. pf. prosti primiti, složen poprimati. — I. 1a) empfangen, bekommen, capio. Rj. cf. prihvatati 2. — Bezmitni vrači, koji nijesu primali mita. Rj. 20b. Ko svašto za zlo prima, onaj megju ljude nek ne ide. Posl. 153. Kako u društvu ne primaju onoga koji . . . 187. Ne valja svašto k srcu primati. 195. Što ja kitim cv'jeće u kitice, kogogj bude roda gospodskoga, primače mi kite za darove. Npj. 1, 40. »Bogom brate, Tursko momče mlado!« . . . Tursko momče za Boga ne prima. 1, 599. I kraljici Božju pomoć daje, kraljica mu Božju pomoć prima. 2, 67 (isp. prihvatati). Drina prima u sebe Lim i Jadar. Danica 2, 34. Zakone su izmišljavali mudri i poštteni ljudi, a narod ih je po tom primao. 5, 84. Kako car Srbima sve oprašta i prima ih u milost svoju. Miloš 123. Kad ljudi prosti čuju da kakav gospodin govori drukčije od njih, odmah primaju njegove riječi. Pis. 18. Ostali svi narodi, koji su poslije primali nauke jedan od drugoga . . . 31. Ja ne primam slave od ljudi. Jov. 5, 41. Blago čovjeku kome Gospod ne prima grijeha. 4, 8. Primajte rado putnike. 12, 13. Ne primajte ga u kuću. Jov. II. 10. Prima dijel u njegovijem zlijem djelima. II. 11. Da ne će primati k sebi ni Uroša ni brata. DM. 27. Svjedočanstvo da je dobrovoljno biran i priman za kneza. 339. To prima za gotovo. O Sv. O. 17. Primati, parturientibus assidere. Stulli. vidi babiti, babičiti. isp. primālja. sa se, pass.: Subota gjačka bubota. (. . . ako je koji onaj dan [u subotu] bio bijen za lekciju ili za drugo što, to mu se nije primalo u račun, nego je morao i po drugi put običaja radi biti bijen). Posl. 296. Neke se stvari muškome ne primaju za sramotu kao ženskome. 333. Kad koga Turci zatvore, oni (kmetovi) idu, te se mole za njega, i molba im se ponajviše prima. Danica 2, 99. Osim što trgovci sami poklone, i tada se to prima za čast i dar. DM. 241. Nitit se bez njih (bez svjedoka) što primalo za istinu. 267. — b) vidi učiti, pamtiti, pametovati. isp. primiti 2. — Hajde što naučiše knjigu; to je Bog rekao, da dete lašnje prima nego mator čovek; ama kako ih ovako naučiše da su svud pametna i dobra. Zlos. 324. — 2) fassen, capere; vidi brati 3, uzimati 5. isp. ići I 6c, stati 4. — A dofati sjajna džesferdana, koji prima litru palijera. Rj. 485b. Trodramica, puška od tri drama (t. j. koja prima zrno od tri drama). Rj. 750a. Sali more (veliku umivaonicu) . . . primaše dvije tisuće vata. Car. I. 7, 26 (vat biblijska mjera). — 3) nehmen, capio; vidi uzimati: I poveze tope baljemeze, i kumbare, čim gradove prima, i lubarde, čim gradove pali. Npj. 4, 219. isp. primiti 3. — II. sa se, refleks. — 1) čega, sich annehmen, suscipio, curam ago. Rj. — Učitelj je po svojoj volji školu i zatvorao . . . pa je išao na drugo mjesto, ili se primao kakoga sa svojim drugoga posla. Rj. 842a. Neki . . . rado (se) primaju skupljanja prenumeranta. Npj. 4, XLIV. — 2) uz brdo, sich begeben, auf den Weg machen, abisise. Rj. kao polaziti uz brdo. — 3) prima se kopus, greifen, Wurzel fassen, radices ago. Rj. isp. primiti se 3. — 4) primati se za što ili uza što: Rgja se za zlato ne prima. Posl. 271. U mog baba sijeda je brada, u njega su do četiri sina . . . treći mu se uz koljeno prima, a četvrti u bečici nina. Herc. 71.

priměčiti, priměčim, v. pf. (u Dubr.) prignječiti, n. p. kad što teško padne čovjeku na nogu, *anquetschen*, *contundo*. Rj. pri-mečiti. v. impf. mečiti.

primětača, f. — **1**) (oko Sinja) *als Vorhemd*, što žene i djevojke (po selima) nose ljeti (osobito kad se u stajače haljine obuku) preko košulje, a zimi preko golijeh prsiju, jer košulje onda ne nose, već mjesto nje biljaču ili modrinu, koje su tako tijesnijeh rukava da bi se na košulju teško i obući mogle. Rj. — **2**) (od Sinja k sjeveru) cf. šarpej. Rj. — pri-me-tača. isp. primetati, primetnuti. riječi s takim nast. kod cjepača.

primětanje, n. *das Hinzusetzen*, *additio*. Rj. verb. od primetati. *radnja kojom tko primeče što*.

primětati, primečē, v. impf. *hinzufügen*, *addo*. Rj. pri-metati. isp. pridavati, primicati **12**. v. pf. primetnuti.

primetnuti, tnēm, v. pf. *hinzufügen*, *addo*. Rj. pri-metnuti. isp. pridati; primači **12**. v. impf. primetati.

primicānje, n. *das Herbeirücken*, *Näherkommen*, *admotio*. Rj. verb. od **1**) primicati, **2**) primicati se. — **1**) *radnja kojom tko primiče što*. — **2**) *radnja kojom se tko primiče*.

primicati, primicēm, v. impf. Rj. pri-micati. v. pf. primači, primaknuti. — **I. 1**) *herbeirücken*, *admoveo*, cf. prikučivati. Rj. *vidi* i približavati, približivati. — **2**) *kao pridavati, primetati; zusetzen*, *adjicio*. isp. primači **12**. — No kako Srbi navale to od zbilje tražiti, i, kako koji dan, *sce više primicati*, on (Ali-paša) postane njihov javni neprijatelj. Miloš 143. Ti *primicao* čašama punim, tebe jaki Bog zdravljem dobrim! Kov. 125 (*ali za ovaj primjer isp. primači 13*). — **II**. *sa se, refleks. herbeirücken, admoveo*. Rj. — Oko nje se (oko zmije) sa sviju strana bilo zapožarilo, i požar se jednako k njoj *primicao*. Npr. 10. *Gjak stane se primicati*... i tako malo po malo *primičući se* dogje do njega. 149. *Primiče se svome gospodaru*. Npj. 2, 250. Srbi se najradije zavlače po šumama i po brdima i potocima, *kuda se često kuće primiču za šumom*. Danica 2, 89.

primijēniti, primijēnim, v. pf. *anneinen*, *vorbedeuten*, *omino*, *ominor*: ne budi primijeneno, *absit omen*. Rj. pri-mijeniti. v. impf. primjenjivati. — Ne budi *primijenjeno!* (Kad se u govoru poredi mrtvi sa živim ili nesrećni sa srećnim, n. p. pokojni Mirko bio je, *ne budi primijenjeno*, tako visok kao ti; udarilo ga tane, ne budi *primijenjeno*, evo ovjge — pokazavši prstom kakvo mjesto na tijelu svome ili tugjemu). Posl. 195. Vidimo da se *opšte jemstvo* držalo u to vrijeme u Srbiji i da je *bilo primijenjeno poslovima između Srba i Dubrovnika*. DM. 298. Jepitrahilj, znak jarma Hristova... po ovome značenju *svjema je redovima svešteničkim primijenjen isti znak*. DP. 14. *sa se, pass.*: Do groba: jao njoj! a od groba: ko je moj? (Kažu da tako žena muža žali. »Njoj« je mjesto »meni«: prvo za to, da *se jao ne bi primijenilo onome* koji ovo govori, a drugo, da bi se složilo sa »moj«). Posl. 62. *Ime knez primijeni- niči se redovima* u narodu dobilo neke razlike. DM. 61. *Ona je (misao) smišljena bez obziranja na druge slovenske jezike; s njima se ne može ona složiti, ne može se na njih primijeniti*. Rad 1, 116. *za primjere iz Daničićevih djela isp. primjenjivati (što na koga), anwenden, accomodare*.

primijētiti, primijētīm, v. pf. pri-mijētiti. isp. primjedba. *vidi zamijetiti, opaziti, i syn. ondje. bemerken, animadvertere*. — Ja sam neke (pogrješke) koje sam mogao primijetiti, naznačio na kraju knjige. Spisi 1, 7. *ali protiv ove riječi*: Srpski zakonopisac jamačno bi mogao napisati i bez »supruga«... i bez »primētiti«. Pis. 17.

primirēnje, n. verb. od primiriti. *djelo kojim se što primiri. vidi pomirenje, poprava 2*. — Ima riječi 84 koje sam ja načinio... priznanje, *primirenje*, utvr-

gjenje. Nov. Zav. VII. Jer kad je odmet njihov (Izraeljaca) *primirenje svijetu*, što bi bilo primljenje, osim život iz mrtvih? Rim. 11, 15 (*reconciliatio mundi, die Versöhnung der Welt*).

primirisati, primirišēm, v. pf. pri-mirisati. *vidi* i omirisati, pomirisati. v. impf. mirisati. — Povonjati, *vidi* primirisati. Rj. 514b. Privonjati, *anrjehen, odorari, cf. primirisati*. Rj. 587a. Baci ono kruha pa svako od zvjeradi pošto *primirisa ono kruha* pade potbuške i rep savi poda se. Npr. 93.

primiriti, primirim, v. pf. Rj. pri-miriti. v. impf. miriti. — **I. 1**) *einen zur Ruhe bringen, facere ut quis quiescat*. Rj. *prelazno: primiriti koga, učiniti da bude miran*. — **2**) *primiri glavole! gib Ruhe (sagt die Mutter zum Kinde), quiesce*. Rj. *neprelazno: primiri, kaže mati djetetu, kao: budi miran. isp. primiriti se*. — **II**. *sa se, refleks. primiriti se, sich zur Ruhe begeben (vom vorigen unstätten Leben), conquiesco*. Rj.

primirje, n. pri-mirje, *drugo je poli osn. u mir. isp. umir, uvjerica, suvjerica; der Waffenstillstand, induciae. suprotno razmirje*. — Za godinu 1808. ugovore Rusi s Turcima *primirje*, u koje su bili uzeti i Srbi... Za to su jedva čekali, da *izigje vrijeme primirju*. Sovj. 27. u knjigama koje je Vuk pisao po istočnom govoru, ima *premirje*: Učine Rusi *premirje* i za Srbiju. Miloš 12. S generalom otvori razgovor o *premirju*. Žitije 21.

primiti, primim, v. pf. Rj. pri-(j)miti (j je otpalo iza i. Korijeni 10). isp. dojmiti. v. pf. slož. poprimati. v. impf. primati. — **I. 1**) *nehmen, bekommen, empfangen, capio*: n. p. bolest, sijaset, konja. Rj. — Za onu se (zmiju) misli da je ujela kako čeljade, pa je *zemlja u se ne će da primi*. Rj. 213a. Otide k caru i ponudi mu se da ga *primi u službu*... Car ga *primi* i obeća... Npr. 39. Narod *primi ono momče za cara*. 71. Zamoli da ga *prime na konak*. 74. On se zamoli da ga *prime da prenoči*, a oni ga *sa svim srcem prime*. 82. »Da si mi po Bogu brat! izvuci me na polje«. Coek *primi za Boga*, i izvuče. 145. Po tom ga *primiše u svoje društvo*. 219. Ne bi li kakogod oca sklonili da ga (sina) *jopet k sebi primi*. 248. Sluge careve *prime ga u dvor*. 252. Ja sam tebe najpre *bratimila*, za št' mi nisi za *bratstvo primio*? Npj. 1, 599. Pod Jakovom Krsman *konja primi*. 4, 167. Luko će nam za dobro *primiti*. 4, 335. Ali nemoj s vojskom udariti, dok od mene *zapovjed ne primiš*. 5, 201. Dunavo *primiši Savu* pod Bijogradom teče do Radojevca, pod kojim *primiši u sebe Timok*, ostavlja Srbiju. Danica 2, 35. Zato ih, kad dogju, *primi vrlo ljepo*. 3, 206. Svi narodi obdaruju one, koji *njihovu vjeru prime*. 3, 237. Ti se šalio ili ne šalio, ja sam za istinu *primio*. 4, 38. Kako su Rimljani *primili zakone od Grka*. 5, 86. Pismo na koje do danas ne imadoh časti *primiti odgovor*. Glas. 63, 153. Knez Bagration, *primiši glavnu komandu*... udari s vojskom. Miloš 17. *Primiši Miloš takovi pozdrav*... pobrati se. 124. Mladen *primio vojničku službu*. Nov. Srb. 1817, 471. Jedan put zovne Mitar Živanovicu svastikom, no ona *ne primi to rado*, nego se osiječe na njega. Npj. 1. XXVII. Ove reči mislim da mi ni jedan od njih *ne će za zlo primiti*, a još manje *sebi za sramotu*. 4, XXXIX. Ondje nije potpisan pisac ovoga, nego je urednik onih novina *primio to na sebe*. Odrb. od ruž. 1. Odgovori, da će taj *trud dragovoljno primiti na sebe*. Odg. na ut. 25. *Primicu za osobitu sreću*, ako ovo moje... Pis. 22. Tako ćemo i mi morati koješta *primiti iz drugih jezika*. 32. Postati može pravi čovjek, ako malo po malo *sva savršenstva dobije*, koja je po svojoj prirodi kadar *primiti*. Priprava 118. Svoje narječije ostaviti i *drugo primiti*. Slav. 1, 92. Odgovor nikakav ne izigje, koje Gjorgijje *jako primi k srcu*. Žitije 9. *Primiši glas od obrštera*, da... 47. *Primili su platu svoju*. Mat.

6, 2. *Primito carstvo* koje vam je pripravljeno. 25, 34 (*possidete regnum, besitet das Reich*). Isusu Hristu, preko kojega *primismo blagodat i apostolstvo*. Rim. 1, 5. Hrista, kroz kojega sad *primismo pomirenje*. 5, 11. Koji se suprote, *primiče grijeh na sebe*. 13, 2. Zahvaljujem Hristu što me za vjerna *primi* i postavi me u službu. Tim. I. 1, 12. Neka dobro čine da *prime život vječni*. 6, 19. Povjerova Avram Bogu, i on mu *primi to u pravdu*. Mojs. I. 15, 6. Postaviše Judejci i *primiše na se i na sjeme svoje da je nepromjenito da slave* ta dva dana. Jestir. 9, 27. sa se, *pass.*: Odmah poviču da ne će čitluka, i to im se *primi*. Rj. 827a. *Laž se pređe primi* nego istina. Posl. 165. Stariji rukopisi, koji se jedini u tome mogu *primiti za svjedoke*. Odg. na sit. 10. *Primiče mu se za kletvu*. Prič. 27, 14. — 2) pjesmu, priču, *erlernen, condisco*. Rj. kao naučiti se, shvatiti, vidi primati I 1b. — To je bez sumnje sad nešto visoko za tebe. Ali ćeš ti zaista od ovoga što dolazi, baš ako i ne sve, a ono barem mnogo od ovoga *primiti* i razumjeti. Priprava 47. Ne mogu svi *primiti tih riječi* do oni kojima je dano. Mat. 19, 11. — 3) (u C. G.) *nehmen, capio, cf.* uzeti: Dokle mudri mudrovaše, ludži *grad primise* (Posl. 65). Prije zore *grad primise*. Rj. — *Primio bi Kolašina tvoga, izagna* bi Kolašinske Turke. Npj. 4, 314. Ako noćas *crknu ne primite*, naše će vi sablje sjeći glave. 5, 118. — II. sa se, *refleks.* — 1) čega, *sich annehmen, curo*. Rj. — Uprtitu se, u kakav posao, t. j. *primiti ga se*, zaplesti se u nj. Rj. 786a. Tako se Kara-Gjorgjije *primi starješinstva*. Danica 3, 165. Zamolim Fatera, ne bi li se *primio*, da prevod ovaj preradi. Odg. na ut. 25. Da se narod uvjeri, da su se Rusi zaista *primili Srbije*. Sovj. 23. Te nam je našao cara, koji će nas se *primiti* i za nas se starati. 33. Ti si blizu Gospode. . . *Primi se stari moje*, i obrani me. Ps. 119, 154. — 2) uz brdo, *sich aufmachen, dedit se in viam*. Rj. kao poći (uz brdo). — *Primise se gore* uz Vezentu. Rj. 56b. Okrenuše poljem širokijem, *primise se u Ogorjelicu*, od nje prayo u *Kunor platinu*. Npj. 3, 125. Kad se *primi Čeva kamenoga*, u Čevu ga četa dočekala. 4, 18. Paša namjesti svoje kavaze, te ga (Deli-Ameta) ubiju kad se *primi uz basamake*. Danica 3, 137. — 3) n. p. *primilo se* evijeće, *greifen, Wurzel fassen, radicem ago*. Rj. — Kad zakune, kao u trud (*primi mu se, steče mu se*). Posl. 116.

primižavânje, n. verb. od *primižavati*. radnja kojom tko *primižava*.

primižavati, *primižavâm, v. impf.* *primižavati*. vidi *pripišavati*. v. *impf.* *prosti mižati* (pišati). — *Primizava!* kako pas uz bus. DPosl. 102.

primjedba, f. *pri-mjet-ba*. *isp.* *primijetiti, za nast.* *isp.* *bjelidba, Bemerkung, Anmerkung, Wahrnehmung, annotatio, nota, isp.* *napomena*. — *Primjetba*. Pogreški pečatanja ovdje ima mnogo. Spisi 1, 7. *Primjetba*. Konj ima . . . konjma. 1, 21. Tekstu je dodao ruski prijevod i grčki original, prateći ga *dragocjenim primjedbama* i prilozima. Rad 13, 231.

primjena, f. *djelo kojim se što primijeni čemu ili na što; die Anwendung, accomodatio, applicatio*. — *Getaldic* . . . bio pretekao Dekarta u primeni *algebre na geometriju*. Zlos. 113.

primjenjivânje, n. verb. *supst.* od *primjenjivati*. radnja kojom tko *primjenjuje što* (na koga).

primjenjivati, *primjenjujem, v. impf.* *primjenjivati, anmeinen, vorbedeuten, omino, ominor; anwenden, accomodare. v. pf.* *primijeniti*. — Arsenije *primjenjuje na despota jevangjelske riječi*. DM. 122. (=udariću pastira i oveć će se razbjeći).

primjer, m. *Beispiel, exemplum, cf.* *prilika* (5). Rišnjani često dodaju uz riječ: u jedan *primjer*. Rj. *pri-mjer, drugoj poli osn.* u mjera (mjeriti). vidi i *ibret*. — Eto *očevidnoga primera o tom* u 33. č.

Ljetopisa. Danica 5, 81. Arnauti su u ovoj stvari za nas još bliži i *priličniji primjer* nego i Mađari i Nijemci. Kov. 3. Ljubav k narodu, od koje su Grei i Rimljani *ostavili primjere*. 14. Evo na to *nekolika primjera*. 24. Ovo su *primeri od muka* u Evropi nečuvjenih u naše vreme. Miloš 69. Vojska *ohrabrivši se njegovim rečma i primerom*, nagrne za njim. 107. Evo i o tom *nekolika primera iz jezika*. Nov. Srb. 1818, 400. Da kažem što o *primjeru, koji je on u tome uzeo*. Odg. na sit. 7. Ja ću ovdje da *pokažem još primjera od moga čišćenja i popravljanja*. Pis. 34. Da *uzmemo za primjer* Ruse. 90. Ima za to mnogo *lijepijeh primjera*. DM. 59. *Primjeri srpsko-slavenskoga jezika*. DRj. 1, VII. N. pr. obliku ili riječi *mati osnova je mater . . . n. pr.* naš, njihov. Osn. I (na *primjer*).

primješa, f. *mixtura*. Stulli. *pri-mješa, drugoj poli osnova koja je u miješati. ono što se čemu primješa, s njim se smješa. vidi* *pritoša, isp.* *mješavina, smjesa, sumjesa*. — I u zlatu se *pritoše* — *aliti primješe* — *nagje*. DPosl. 31. Ništa nije *brez primješe* (*pritoše*). 84.

primlâtiti, *primlâtim, v. pf.* zu *Tode prügeln, ad mortem mulcare, cf.* ubiti. Rj. *pri-mlatiti koga, mlateti ubiti ga. vidi* *pritući*. — *Nadvladaju ga* (Curčiju) rane, i padne na zemlju, a ljudi sa strane *pritrče, te ga primlate puškama kijački*. Danica 3, 207.

primljênje, n. verb. od *primiti*. *djelo kojim se što primi. takva verb. subst. kod* *dopuštenje*. — Kad je odmet njihov (Izrailjaca) *primirenje svijetu*, šta bi bilo *primljenje*, osim život iz mrtvih? Rim. 11, 15.

primorac, *primôrca, m. der Küstenbewohner, maris accola*: Služi vino *primorac Aleksa*. Rj. *čonjek iz primorja*. — Čakaveci govore uopćeno jezikom *Dalmatinskih primoraca*. Pis. 86.

primórati, *primôrâm, v. pf.* *bemüssigen, cogo, cf.* *natjerati*. Rj. *pri-morati koga, natjerati ga da mora što učiniti, da pod moranje što učini. vidi* i *prinuditi, i syn. ondje. v. impf.* *primoravati. isp.* *morati*. — »Hajde da idemo bježati.« Ona ga *razbijaše da im nije vajde bježati, no čok njen primora je, pa počnu bježati*. Npr. 201. *Primoranim* *kozličice prodavat*. DPosl. 102.

primorâvânje, n. *das Bemüssigen, coactio*. Rj. verb. od *primoravati*. *radnja kojom tko primorava koga*.

primorâvati, *primôrâvâm, v. impf.* *bemüssigen, cogo*. Rj. *pri-moravati koga, natjerivati ga da mora što činiti, da pod moranje što čini. vidi* i *prinugjavati, i syn. ondje. v. pf.* *primorati. isp.* *morati*. Oni *primoravaju Timočanina da oseća nevolju Podrinčevu*. Megj. 301.

primôrje, n. *die Küste, ora, ora maritima*. Rj. *pri-morje, kraj, predjel pri moru*. — Jesi P čuo *Latinsko primorje*, kod *primorja* *rišćanske Kotare?* Npj. 3, 21.

primôrkinja, f. *See-, maritima*: Pa *dohvati tanku primorkinju*. Te *nahran'te ribe primorkinje*. Rj. *što god iz primorja što je ženskoga roda, n. p. žena, riba*.

primôrskî (*primorskî*), *See-, Küsten-, maritimus*. Rj. *što pripada primorju*. — Dal' *duhaju primorskî vjetrovi*. Rj. 142b.

primraziti se, *zim se, v. r. pf.* *pri-mraziti se, kao primrzak, prilično mrzak postati. v. impf.* *isp.* *prosti mraziti (i se)*. — *Primrazi se kruh domaći*. DPosl. 102. U dugo *svaka se stvar primrazi*. 139.

primrcânje, n. vidi *zamrcanje*. Rj.

primrcati, *primrcêm, vidi* *zamrcati*: Da ranimo, da ne *primrcemo*, da ranije konak *uhvatimo*. Rj. *v. impf.* *pri-mrcati. primrče tko n. p. na putu, kad ga na putu mrak zastaje. v. pf.* *primrci, primrknuti*.

primrci, *primrknuti, primrknêm, v. pf.* *pri-mrci, pri-mrknuti. primrčne tko n. p. na putu, kad ga na putu zastane mrak. vidi* *zamrci, zamrknuti. v. pf.* *je*

i prosti mrći, mrknuti. v. *impf.* primrcati. — Tu su Turci primrknuti bili. Npj. 4, 43.

prinaći, prināgĵē, v. *pf.* *hinzu kommen* (von neu gefallenem Schnee), *superenio*: prinagje snijeg. Rj. pri-naći. *isp.* naći 1. kad snijeg nagje (padne), pa opet na nj drugi padne, kaže se: snijeg prinagje. v. *impf.* prinalaziti, prinahoditi.

prinahōditi, prināhōdī, v. *impf.* (u C. G.) n. p. snijeg, *vidi* prinalaziti. Rj. pri-na-hoditi. v. *pf.* prinaći.

prinahōgĵenje, n. *vidi* prinalaženje. Rj.

prinalaziti, zī, v. *impf.* *hinzu kommen* (von fallendem Schnee), *superenio*: svaku noć prinalazi snijeg, cf. prinahoditi. Rj. pri-na-laziti. *isp.* nalaziti, nahoditi. kad snijeg nagje (padne), pa opet na nj drugi nalazi, nahodi, kaže se: snijeg prinalazi, prinahodi.

prinalaženje, n. *das Hinzukommen*, *superventus*. Rj. *verb.* od prinalaziti. stanje koje biva, kad snijeg prinalazi.

prināliti, prinālijēm, v. *pf.* pri-na-liti, naliti pa onda jošte priliti. — Da od krvi po čaše nalije, na po čaše vina prinalije. Herc. 61.

prinašanje, n. *das Herbeibringen*, *adlatio*. Rj. *vidi* prinošenje.

prinašati, prināšām, v. *impf.* (u Rj. ima griješkom štamparskom v. *pf.*) *herbeibringen*, *adfero*: Za njom majka užinu prināša. Rj. pri-našati, biće iz kraja gdje se štokavski govor mijša sa čakavskim ili kajkavskim. *vidi* prinositi, v. *pf.* prinijeti. *isp.* donositi i donāšati.

prinašvljanje, n. *das Zuneuen*, *Neu-hinzu-machen*, novi *additio*. Rj. *verb.* od prinašvljati. radnja kojom tko prinašvlja što.

prinašvljati, prināšvljām, v. *impf.* *neu hinzu machen*, *bekommen*, novi *quid adjungere*. pri-navljati, novo što dodavati, v. *pf.* prinoviti.

princip, m. *der Fürst*, *Prinz*, *princeps*: Pored moga Gjonlije principa. Rj. *vidi* knez. — Odniješe na Cetinje glave, a princip ih divno dočekao, darova im od srme medalje. Npj. 5, 70.

principov, *adj.* *des Prinzen*, *des Fürsten*, *principis*. Rj. što pripada principu: Jankoviću, krilo principovo. HNpj. 3, 383.

principovae, princīpōvca, m. *čovjek principov*: Sve što nose Kranjci principovci. HNpj. 4, 375.

principovina, f. *das Fürstenthum*, *principatus* (*terra principis*). Rj. zemlja principova: To će momak u principovinu potražiti dice Hasanage. HNpj. 3, 416.

principski, *adj.* što pripada principima ili principu kojemu god: Al' je polje butum zažmirilo od principskih tananih Madžarki. HNpj. 3, 569.

prinēsti, prinēsēm, v. *pf.* *vidi* prinijeti. *isp.* Obl. 67.

prinēćanje, n. *das Ansetzen*, *admotio*. Rj. *verb.* od prinicati, koje *vidi*.

prinicati, prinīcēm, v. *impf.* *ansetzen*, *admoveo*. Rj. pri-nicati, prinositi k ustima. v. *pf.* prinici, priknuti.

prinici, prinīknēm (prinīkoh, prinīče, prinīkao, kla), v. *pf.* — 1) *ansetzen*, *admoveo*: I prinīče da s' napije vina. Živ prinīče a mrtav odnīče. Rj. *vidi* priknuti. v. *pf.* je i prosti nići, niknuti. v. *impf.* prinicati. Prinīknuti, prinīči, prineti k ustima. Npj. 4, 351. — 2) uz drugo nicanje nići. *isp.* pripuci. Istina će niknuti iz zemlje i pravda će s neba prinīknuti. Ps. 85, 11.

prinijeti, prinēsēm (prīnio, prīnijela), v. *pf.* *herzubringen*, *adfero*. Rj. pri-nijeti. ne nalazi se kao prost glagol. *isp.* nijeti. *vidi* prinēsti. v. *impf.* prinositi, prināšati. — Dok četvrta dava dolazila, donese je Cengĵe Smail-aga, i ta mazar paši priniješe. Npj. 4, 435 (mazar* = molba). Oko kule noćno navalise, te veliku slamu priniješe, pa u slamu vatru utriše. 5, 133. Pokaži se svešteniku, i prinesi dar. Mat. 8, 4. Kajin prinese Gospodu prinos od roda zemaljskoga. Mojs. 1. 4, 3. Prinese na žrtveniku žrtce paljenice.

8, 20. Onijeh koji laptāše, rukom svojom k ustima prinesavši vodu, bješe tri stotine ljudi. Sud. 7, 6. Prinesimo za nj na žrtvu duše svoje. DP. 135.

prinīknuti, knēm, v. *pf.* *vidi* prinici. Rj. pri-nīknuti. v. *impf.* prinicati.

prinīzati, prinīžēm, v. *pf.* pri-nīzati, nižući pridodati što u što. v. *impf.* prinīživati.

prinīživānje, n. *verb.* od prinīživati. radnja kojom tko prinīžuje što (u što).

prinīživati, prinīžujēm, v. *impf.* pri-nīživati. v. *impf.* prosti nizati. v. *pf.* prinīzati. za prinīživati prema obnīzivati, podnīzivati, i t. d. *isp.* poniživati (i ponižavati) prema ponīzivati. — Ona vije dva vijenca, koji Kostu namjenjuje, u nj mi zdravlja prinīžuje, koji l' sebe namjenjuje, u nj bisera priklīčuje. Kov. 63.

prinos, m. Rj. pri-nos. *isp.* prinositi, prinijeti. — 1) *die Gabe*, *donum oblatum*: On Kulinu često odlažaše, pod čadore prinos donāšaše. Rj. kao dar, prilog 1.

— I donesi mi prinos od Grahova: dojavī mi stotinu ovnova, i dočeraĵ trideset volova. Npj. 4, 439. Da budu neznabošci prinos povoljan i osvećen Duhom svetijem. Rim. 15, 16. Kajin prinese Gospodu prinos od roda zemaljskoga. Mojs. 1. 4, 3. Položi dušu svoju u prinos za grijeh. Is. 53, 10. Da sveti prinos u miru prinese. DP. 28. — 2) *pl.* prinosi, (u Srijemu) *die Geburtswehen*, *dolores ad partum*. Rj. *vidi* trudovi. *isp.* poragjanje; poragjati se, truditi se 2.

prinōsiti, prinōsīm, v. *impf.* *herbeibringen*, *adfero*, *fero*, *porto*. Rj. pri-nositi. *vidi* prināšati. v. *pf.* prinijeti. — Na Cetinje, ter vladiku mole, i još njemu prinese darove, vladika ih dobro dočekuje. Npj. 4, 367. Kad ko prinošaše žrtvu, dolāžaše momak sveštenikov. Sam. 1. 2, 13.

prinōšenje, n. *das Bringen*, *adlatio*. Rj. *verb.* od prinositi. radnja kojom tko prinosi što. *vidi* prināšanje. — Da bi imao dijel u prinošenju beskrvne žrtve. DP. 240.

prinovak, prinōvka, m. *Anbau*, *accessio*. Rj. prinovak, ono što se prinovi. *isp.* prinoviti.

prinōviti, prinōvīm, v. *pf.* *neu hinzumachen*, novi *quid adjungo*. Rj. pri-noviti, novo što dodati. v. *impf.* prinašvljati.

prinuda, f. *djelo kojim se tko prinudi*. — Prinuda na poslušnost može imati i vospitni značaj. Zlos. 48 (vospitni, Ruski. *vidi* odgojni).

prinuditi, dīm, v. *pf.* *nōthigen*, *cogo*, cf. natjerati. Rj. pri-nuditi. *vidi* i nagnati, primorati, usilovati. v. *impf.* prinugjavati. — Mene je istinita vernost k rodu mome obodrla, i prinudila me da zažmurim. Spisi 1, 5.

prinugjavānje, n. *die Nōthigung*, *vis*. Rj. *verb.* od prinugjavati. radnja kojom tko prinugjava koga.

prinugjavati, prinūgjavām, v. *impf.* *nōthigen*, *cogo*. Rj. pri-nugjavati. *vidi* nagoniti, natjerivati 2, primoravati, usiljavati.

prinjušiti (prinūšiti), prinjušīm (prinūšīm), v. *pf.* *beschnüffeln*, *odoror*. Rj. pri-njušiti, pri-nušiti. *prinjuši* n. p. pas što. v. *impf.* njušiti.

prīōdjenuti, prīōdjesti, prīōdjeti, prīōdjenēm (prīōdjedēm), v. *pf.* *ein wenig bekleiden*, *vestiri*. Rj. pri-odjenuti, pri-o-djenuti, kao prilično odjenuti. — Žedna napojio, gladna napitao, gola rizom prīōdio! Kov. 121.

prīōkupiti, pīm, v. *pf.* *im Hausen vor sich herreiben*, *cogo gregem*. Rj. pri-okupiti, pri-o-kupiti n. p. stado.

prīōnuti, prīōnēm, v. *pf.* Rj. pri-onuti, pri-lnuti. I biva samoglasno glaseći o: prionuti, koje se opet po svojim zakonima mijenja na a: prianjati. značenje koje je u prilijepiti se. Korijeni 180. *vidi* i prijenuti. — 1) *kleben*, *adhucere*. Rj. *vidi* obisnuti. — Kad se siromah megju bogate pomiješa, valja da i za njega što prione. Posl. 121. Od pretiline ne bi ni k miru prionula. DPosl. 88. Operem po običaju oba komada (svile) da bi ih očistio od poganštine, koja je za njih prionula

od ruku tkačevih i trgovačkih. Danica 2, 128. Nego prioni caru za skut, i car će ti dati. Miloš 117. Prionu srce njegovo za Dinu. Mojs. I. 34, 3. Guba Nemanova neka prione za tebe i za sjeme tvoje do vijeka. II. 5, 27. Prionu za Gospoda, ne odstupi od njega, nego drža zapovijesti. 18, 6. Zamjenici »táj« osnova je samo »t«... za to je dobila »a« uz koje je jošte prionulo i »j«. Obl. 33. — 2) *zugreifen* (bei der Arbeit), labori incumbere. Rj. prionuti za kakav posao, kao primiti ga se svojski. — Prionuo kao čičak za jaje. (Kad koji što polako radi). Posl. 262. Prionuo kao mačka za džigericu. 262.

priopćiti, čim, v. pf. Stulli. pri-općiti, mittheilen, veröffentlichen, communicare, publicare. vidi saopćiti. v. impf. priopćivati. — Što je iz originala priopćio povelju kralja Stjepana Ostoje. Rad 6, 205. Gdje je zapis iz njega priopćen. 13, 231.

priopćivānje, n. verb. od priopćivati. radnja kojom tko priopćuje što.

priopćivati, priopćujēm, v. impf. pri-općivati, prosti općiti 2. v. pf. priopćiti, gdje se kaže značenje. — Govori i o djelu Konstantinovu i priopćuje ga. Star. 1, 2.

priorati, priorēm, v. pf. hinzustügen, adaro. Rj. pri-orati, orući dodati (n. p. od tugje zemlje svojoj). v. impf. prioravati, priorivati.

priorāvānje, n. das Hinzupflügen, to udarare. Rj. vidi priorivānje.

priorāvati, priorāvām, v. impf. hinzupflügen, adaro. Rj. pri-oravati. vidi priorivati. v. pf. priorati.

priorivānje, n. verb. od priorivati. radnja kojom tko prioruje što. vidi priorivānje.

priorivati, pridrujēm, v. impf. pri-orivati. vidi prioravati. v. pf. priorati. — Prioriv, u poslovići: »popo popuj, ama pomalo i prioruj,« mjesto prioravaj, da bi se složilo sa popuj. Rj. ali za priorivati prema prioravati isp. preorivati prema preoravati.

priošinuti, priošinēm, v. pf. pri-ošinuti, kao nanovo, još jedan put ošinuti. vidi ošinuti. v. impf. ošibivati. — Priošinuše i obodoše konje, i pristigoše gjevoju. Npr. 104.

pripadānje, n. Rj. verb. od pripadati. — 1) stanje koje biva, kad što pripada n. p. na zemlju (das Fallen zur Erde), inclinatio. Rj.). — 2) stanje koje biva, kad pripada kome što (das Zufallen [zum Erbtheil], cum quid evenit, obtingit. Rj.): Mjesto genitiva, kojim se kazuje dio, može stajati genitiv, kojim se kazuje pripadānje. Daničić, ARj. 671b.

pripadati, dām, Rj. pri-padati. v. pf. pripadnuti, pripanuti, pripasti. — 1) *fallen* (zur Erde), decido, inclinor. Rj. — Nagjoše Danila gdje se moli i pripada Bogu svojemu. Dan. 6, 11. isp. pripasti 1. — 2) *zufallen*, evenit. Rj. vidi nalijegati. — a) pripada što kome ili čemu: To meni pripada. Rj. Kupi kože od onijeh jaganjaca, koje njemu (popu) pripadaju kao plata. Rj. 151a. Ne pripada li meni po svoj pravici pozdrav vojnikov? Danica 2, 142. Našljedstvo pripada ovima što su ostali. Sud. 21, 17. Otroci samijem tijelom svojim pripadahu mu (gospodaru) kao kakva god stvar. DM. 63. vidi dopadati 3 (kome što), privaljivati se (kome što). — b) pripada što k čemu: Ovo sve pripada k svojstvu južnoga narječija. Odg. na sit. 15. Vršite svešteničku službu svoju u svemu što pripada k oltaru. Mojs. IV. 18, 7. Da su dva brata pripadala k plemenu Crnojevića. DM. 99. — c) pripada što među podanike. DM. 64. Sve ove naredbe pripadaju među najstarije. 308. — d) pripada što pod: Očera ga izvan njihovog carstva, da više pod vlast njihovu ne pripada. Npr. 254. Bijogradski pašaluk, pod kojim je malo više od pola Srbije, ostalo pak pripada pod Bosanski. Danica 2, 54. — e) pripada što u: Malovijećnik, koji je pripadao u malo više. Rj. 344a. Svi Srpski poslovi išli su preko njega, za to, što su pripadali u njegov odsjek. Sovj. 37. Oni nijesu bili iz jednoga reda u narodu, nego su mogli pripadati u različne. DM. 272. Može biti

da Bitva nije pripadala u Mačvu. DRj. 1, 42. U ovu vrstu pripada infinitivom svojim i glagol u koga je... Istor. 252. — f) pripada što kuda: K osnovi »ima«, koja ovamo pripada. Istor. 267. Koji još glagoli pripadaju ovamo. Obl. 114.

pripadnuti, dnēm, v. pf. Stulli. pri-padnuti. vidi pripanuti, pripasti. v. impf. pripadati.

pripādom, in Nebenstunden, tempore subsecivo: to je on načinio pripādom. Rj. pripādom što raditi, t. j. u ono vrijeme što kome ostaje od njegova glavnog posla. — Gragje (je) za rječnik već toliko sabrano da se bez štete za književnost ne smije više ostavljati da se ureguje tek pripādom. Rad 13, 171.

pripājānje, n. vidi pripojavānje. Rj.

pripājati, pripājām, vidi pripojavati. Rj. v. impf. pri-pajati. v. pf. pripojiti.

pripāliti, pripālīm, Rj. pri-paliti. v. impf. pripaljivati. — 1) svijeće, anzünden, accendo. Rj. vidi prižeći, prižditi. — On pripali svoju dževerliju. Rj. 831a. Te pripali bojnicu lubardu. Npj. 2, 458. — 2) fig. pripalio pješice čak u —, hat sich zu Fuss aufgemacht bis —, pedes venit usque ad —. cf. zapaliti. Rj.

pripaljivānje, n. das Anzünden, accensio. Rj. verb. od pripaljivati. radnja kojom tko pripaljuje n. p. svijeće.

pripaljivati, pripaljujēm, v. impf. anzünden, accendo. Rj. pri-paljivati n. p. svijeće. vidi upaljivati, zapaljivati; prižizati, užizati, kažizati. v. pf. pripaliti.

pripanuti, nēm, vidi pripasti. Rj. pri-pa(d)nuti. vidi i pripadnuti. v. impf. pripadati.

pripasati, pripasēm, v. pf. ungürten, circumdo, cingo. Rj. pri-pasati. v. impf. pripasivati. — Uzjaše na svoga konja, pripaše svoju sablju, te put one gore. Npr. 118. Otpasah mu sablju od pojasa, njem' otpasah, a sebi pripasah. Npj. 3, 3. Pripaši, junače, uz bedru svoju mač svoj. Ps. 45, 3. Svucite se, i pripašite oko sebe kostrijet. Is. 32, 11.

pripasivānje, n. das Ungürten, cinctio. Rj. verb. od pripasivati. radnja kojom tko pripasuje n. p. sablju.

pripasivati, pripasujēm, v. impf. ungürten, circumdo, accingo. Rj. pri-pasivati. v. impf. prosti pasati. v. pf. pripasati. — Pripasuje svojelo oružje. Npj. 4, 324. Sablju paše Star Novāče, nisko sablju pripasuje. Kov. 57. sa se, pass.: Košuljac, ženska kratka košulja po kojoj se skuti pripasuju. Rj. 296b.

pripasti, pripadnēm, v. pf. Rj. pri-pasti. vidi pripadnuti, pripanuti. v. impf. pripadati. — 1) *herbeifallen* (zur Erde), accido: A pripade Oblak Radosave moliti se gospogji Jerini. Rj. — Brzo Mujo pripade Aliji, ali mu je duša ispanula. Npj. 2, 51. A pripade, posječe mu glavu. 4, 64. Kad su Srbi razbili Turke, onda pripadne k Stanku nekakav Vlah te mu se preda. Danica 4, 6. Pripadni ka Gospodu Bogu svojemu, i pomoli se za me. Car. I. 13, 6. Vas ću izbrojiti pod mač, i svi ćete pripasti na klanje. Is. 65, 12. Petar pripade Bogu na molitvu. Glas. 21, 283 (Petro in oratione prostrato). — 2) *zufallen*, zu Theil werden, obvenit. Rj. vidi dopasti 3, privaliti se. — Nuhije, koje bi po Akermanskom ugovoru pripale k Bijogradskom pašaluku. Danica 3, 234. Dok (Boka) najposlije opet ne pripadne sa svijem Austriji. Kov. 39. Pripašće vam ta zemlja u našljedstvo. Jezek. 47, 14. isp. pripadati 2, a — f. — 3) (st.) na um, beifallen, venit (in mentem): Dockan Simu na um pripanulo. Rj. doći, pasti na um.

pripaša, f. — 1 a) was bei Hause bleibt, nicht feil ist, quod domi servatur (de grege), cf. domazluk. Rj. od stoke što se ne prodaje nego se ostavlja za domazluk, za kuću. — b) vidi paša: U planini vučoj nije ovcama pripaše. DPost. 141. — pri-paša, drugoj poli osn. u pasti (pasem). — 2) (u Cet.) vidi pašnjača. Rj. i ondje syn. pri-paša. isp. pripasati. od kože kao pojas sprjeda, gdje se zadržavaju male puške i nož.

pripašaj, *m.* (oko Imoskoga) *vidi* pašnjača. Rj. i *syn. onđe*. pri-pašaj. *isp.* pripasati. — *riječi s takim nast. kod dogagjaj.*

pripašnjača, *f.* (u Dalm.) oko tri prsta širok i oko jednoga aršina dugačak i s pulijama od kositera iskićen kaiš, koji gore ima kao ovenjaču kroz koju se provuče litar (kaiš kojim se opasuje), a dolje je od polovine rasječen na troje ili na četvoro, te se o jednome objesi britva, o drugome praljak, o trećemu ključ. Rj. pripašnjača. *isp.* pripasati. — Praljak, koji gotovo u svake žene visi o pripašnjači. Rj. 564a. *riječi s takim nast. kod ajgirača.*

pripaštiti se, štím se, *v. r. pf.* (u Hrv.) *vidi* po-paštiti se. Rj. pri-paštiti se. *isp.* pohitjeti, i *syn. onđe*. *v. impf.* paštiti se.

pripaziti, zím. Rj. *v. pf.* pri-paziti. *v. impf.* paziti. — **1)** *vidi* opaziti: Pripazi me Ljutica Bogdane. Rj. *vidi* i prividjeti 3, *ostala syn. kod* opaziti. — Te on gleda junak po sokaci(h), ne bi l' koga znana opazio, al' pripazi poštu knjigonošu. Npj. 2, 246. — **2)** *vidi* pričuvati. Rj. *vidi* i pri gledati, prihraniti.

pripeći, pripječm, *v. pf.* Rj. pri-peći. *v. impf.* prosti peći. — **1)** jagnje, prase, *anfangen zu braten; anbraten, igni admooeo assandum.* Rj. kao početi št-peći, pristaviti k vatri da se peče. — Zakolju jednoga brava, ogule ga i pripeku. A pošto ga ispeku, onda . . . Npr. 167. Jarca zakolje, natakne na ražanj i pripeče ga k vatri. 245. Zaklaše mi čet'est jagnjadi, pripekoše za večeru Turci. Npj. 4, 38. — **2)** heiss brennen (von der Sonne), aduro: pripeklo sunce, biće kiše. Rj. — Danas je prižarilo, t. j. vrućina, pripeklo sunce Rlijnsko, pa se topi oni kljuk i med. Npr. 166.

pripeka, *f.* die Schwüle, die heisse Sonne, fervor solis, cf. omara. Rj. pri-peka. *isp.* ripeć 2. *vidi* i prigrevica, i *syn. onđe*. — Nestade soka u meni kao na ljetnoj ripeci. Ps. 32, 4. Jer će biti kao drvo usajeno kraj vode, koje ne osjeća kad dogje ripeka. Jer. 17, 8.

pripeti, pripnēm (pripenjēm), *v. pf.* Rj. pri-peti. *v. impf.* pripinjati. — **I. 1)** ein weidendes Pferd anbinden, funi adligo equum pascentem. Rj. pripeti n. p. konja kad je na paši. — Pripni ga, pa ti ga je lasno pogubiti. Posl. 262. sa se, *pass.*: Ambrete (četiri srebrne i pozlaćene ploče . . . krajanje imaju po kuku te se za huljnu pripnu. Kov. 97. — **2)** in die Höhe heben, tolle. Rj. pripeti koga, kao uzdići ga (da se pripne). — Jesi l' čuo, care, što se čita, kako bjehu pripeti Šćepana, i kako ga za cara staviše. Npj. 5, 524. — **II.** sa se, *refleks. hinaufsteigen, ascendo.* Rj. kao uzaći. *isp.* pripeti 2. — Sad — kuća vrata nema a prozor visoko — ne može da se pripne. Npr. 94. Pripeo mu se na vrat. DPosl. 102. Izvadi sviralicu, pa se ripe na jedno drvo i poče u nju zvižjeti. 219. Ja se ripeh na najviše visine. Herc. 284.

pripetiti, pripetím, *v. pf.* Rj. pri-petiti, drukčije se ovaj glagol ne nalazi. — **1)** učiniti da se što dogodi, machen dass etwas geschehe, herbeiführen, fieri jubeo: Može to gjavo pripetiti (da se dogodi), Rj. pripetiti što, učiniti da se pripeti. — **2)** sa se, *refleks.* (u Hrv.) *vidi* dogoditi se. Rj.

pripijanje, *n.* das Zutrinken, zō adbibere. Rj. *verb.* od pripijati. radnja kojom tko pripija što.

pripijati, pripijām, *v. impf.* n. p. vodu uz jelo, zutrinken, adbibere. Rj. pri-pijati. *v. pf.* pripiti. — Nego je (rakiju) saspe u čuturu, koju je u jandžiku nosio, pa posle pevajući pripiju svaki čas pomalo. Npj. 4, XV. Koku bi (šljivovicu) on prevodeći po često pripijao dok je do podne svu ne bi popio. Sovj. 80.

pripijevanje, *n.* das Hinzusingen, accentio. Rj. *verb.* od pripijevati. radnja kojom tko pripijeva kome ili koga.

pripijevati, pripijevām, *v. impf.* mitsingen, simul

canto, celebro. Rj. pri-pijevati. *v. pf.* pripjevati. — **1)** kome: Iz one pjesme, što momci gjevojkama pripijevaju. Npj. 1, 89. sa se, *pass.*: Dobar čoeće! dobro ti reće! . . . (Ovako se pripijeva i materi i ostaloj rodbini, kad daju dobru molitvu. Vuk). Npj. 1, 30. Le lelja le pripijeva se uza svaku vrstu. Npj. 1, 1. (Vuk). Ovako se kod snake vrste pripijeva. 1, 207. (Vuk). *isp.* za dva posljednja primjera pripjev. — **2)** koga: Ona im pjesme izvodi, u svakoj mene pripijeva. Rj. 220b. Pripijevaj Marka Kraljevića neka daždi. DPosl. 102. Ovako jedni druge sve pripijevaju. Kov. 53. Ovako joj (vjerenici) pripijevaju i majku i braću i sestru da je mole da ne ide. 65. Diži se, studenče! pripijevajte ga. Mojs. IV. 21, 17.

pripijevka, *f.*: Da vi jednu pripijeku kažem: Sindžir-gvožgje muka je velika, da velika, muka na junake, tamnica je gora od sindžira, a zla žena gora od oboje, a zla pamet gore neg sve troje. Rj. pripijevka, *isp.* pripijevati. — Ja sam u Srbiji »morač« čuo samo u sramotnijem poslovcama i pripijevkama. Rj. 368a.

pripinjānje, *n.* das Anbinden des weidenden Pferdes, adligatio equi pascentis. Rj. *verb.* od pripinjati. radnja kojom tko pripinje n. p. konja na paši.

pripinjati, njēm, *v. impf.* das Pferd an einem langen Stricke anbinden, adligo equum pascentem. Rj. pri-pinjati. *v. pf.* pripeti. — Tuna Vuče vranca pripinjaše, a prebijel šator raspinjaše. Npj. 2, 259.

pripis, *m.* što se pripise. pri-pis. — Pripis na kožnom jevangeliju. DM. 11.

pripisati, pripisēm, *v. pf.* pri-pisati, zuschreiben, ascribere, tribuere alicui aliquid. potorda u *v. impf.* pripisivati, koje *vidi*.

pripisivānje, *n.* *verb.* od pripisivati, koje *vidi*.

pripisivati, pripisujēm, *v. impf.* pri-pisivati, zuschreiben, ascribere, tribuere alicui aliquid. *v. pf.* pripisati. — Koliko imam pravo, što b sebi pripisujem. Ođg. na ut. 26. Samo zavist G. Svetića pripisuje meni u tome njekaku slavu. 27. Važnost i cijena, koju učeni ljudi pripisuju pjesmama. 28.

pripisati, šām, *v. pf.* anpissen, admejo. Rj. pripisati. *v. impf.* pripisavati.

pripisāvānje, *n.* das Anpissen, adminctio. Rj. *verb.* od pripisavati. koje *vidi*.

pripisavati, pripisāvām, *v. impf.* anpissen, admejo. Rj. pri-pisavati. *vidi* primižavati. *v. impf.* prosti pišati. *v. pf.* pripisati.

pripitati, pripitām, *v. pf.* befragen, requiro. Rj. pri-pitati. *v. impf.* pripitivati, pripitovati.

pripiti, pripijēm, *v. pf.* zutrinken, adbibere. Rj. pripiti. *v. impf.* pripijati.

pripitivānje, *n.* das Befragen, quaeritatio. Rj. *verb.* od pripitivati. radnja kojom tko pripituje koga. *vidi* pripitovanje.

pripitivati, pripitujēm, *v. impf.* befragen, quaerito: Kad se sinovac ženjaše, nikoga ne pitaše, a kad se raženjaše, i strinu pripitovaše (Posl. 120 gdje mjesto nikoga ima strica). Rj. pri-pitivati. *vidi* pripitovati. *v. impf.* prosti pitati. *v. pf.* pripitati. — Pita Jana čelebiju Jova . . . Opet Janu Jovo pripituje. Herc. 106.

pripitomiti, pripitomím, *v. pf.* Rj. pri-pitomiti. *v. impf.* pripitomljavati. — **1)** zähmen, cicuro. Rj. — Akmadža, tica, kao kobac, koju Turci uhvate mladu i pripitome. Rj. 3a. Jezika niko od ljudi ne može pripitomiti. Jak. 3, 8. — **2)** sa se, *refleks.* zahm werden, cicurari. Rj. postati pitom. — Sav rod zjezerinja pripitomio se rodu čovječijemu. Jak. 3, 7.

pripitomljāvānje, *n.* das Zähmmachen, Zähmen, cicuratio. Rj. *verb.* od pripitomljavati. radnja kojom tko pripitomljava n. p. životinje.

pripitomljavati, pripitomljāvām, *v. impf.* zahm machen, cicuro. Rj. pri-pitomljavati. *v. impf.* prosti pitomiti. *v. pf.* pripitomiti. — Drugi hvataju takogjer

životinje, ali ih ne ubijaju, nego pripitomljavaju. Priprava 21. sa se, *refleks.*: Sav rod zvjerinja pripitomljava se i pripitomio se rodu čonječijemu. Jak. 3, 7. **pripitovanje**, *n. vidi* pripitivanje. Rj.

pripitovati, pripitujēm, *v. impf.* (u Grblju), *vidi* pripitivati. Rj. *isp.* upitovati i upitivati.

pripjev, *m.* (*Wiederholungsvers*, *fr. refrain*. Rj.³). *pri-pjev*, *ono što se pripijeva*. — *Pripjev*. Korijeni 126. U *pripjevu*: šikom-bojana. Rj. 36a. Nevjesta se *uza svaki pripjev* naklanja. Kov. 76. Paštrovski *pripjevi* uza zdravicu . . . *mali pripjevi, koje svi u glas pjevaju*. Npj. 1, 77 (Vuk). *Pripjev* uza svaku vrstu. 1, 329 (Vuk). Divni se ovi stihovi odvajaju jedni od drugih *angjelskim pripjevom*: »aliluja«. DP. 40.

pripjevati, vām, *v. pf. mitbesingen, simul cano*. Rj. *pri-pjevati*. *v. impf.* pripijevati. — Da j' u mene tako grlo jasno, dvije tri bih pjesme ispjevao, *svu gospodu redom pripjevao*. Npj. 1, 279. *sa se, pass.*: Kad se god *ko pripjeva*, on izbaci pušku. Kov. 53.

priplodak, priplotka, *m.* (u Dubr.) *der Zuwachs, accessio*. Rj. *pri-plodak, što se priplodi*.

priploditi se, priplodim se, *v. r. pf.* (u Dubr.) *zuwachsen, accedere*. Rj. *pri-ploditi se. v. impf. prosti* ploditi se.

pripōj, pripoja, *m. das Schlagloth, ferrumen*. Rj. *pri-poj, čim se što pripoji. isp.* pripojiti.

pripōjasnice, *f. pl. t. j. kese, die Patronasche (als Gürtel), zona embolorum igniariorum*. Rj. *pri-pojasnice, kao kese pri pojasu, što se nose kao pojas. vidi* fišek-čese, fišeklje, fišekluk, fišecnica; kulete, palacke. *isp.* pričesak. — *Pričesak*, kao mala kesica (*pripojasnica*) što visi sprijed ili malo sa strane o kaišu. Rj. 600a. Oko pojasa *barem dvije kese pripojasnice*. Danica 2, 105.

pripōjavānje, *n. das Anlöthen, adglutinatio*. Rj. *verb. od* pripojavati. *radnja* kojom tko pripojava što. *vidi* pripajanje.

pripōjavati, pripōjavām, *v. impf. anlöthen, adglutinatio, cf. zavarivati*. Rj. *pri-pojavati. vidi* pripajati. *v. pf.* pripojiti.

pripōjiti, pripojim, *v. pf. anlöthen, adglutinatio ferruminando, cf. zavariti*. Rj. *pri-pojiti. vidi* i splaviti 3. *ne nalazi se kao prost glagol. isp.* pojiti. *v. impf.* pripojavati, pripajati. — *Adekale*, koje su Nijemci utvrdili, osobito *građićem pripojenim uz velike stijene*. Danica 2, 45. *Kako se pojas pripoji* oko čovjeka, tako *bijah pripojio oko sebe sav dom Izrailjev*. Jer. 13, 11. *sa se, refleks.*: Ode glava preko polja sama, *sveta glava* do svetoga tela, *pripoji se* kako što j' i bila. Npj. 2, 325. Smiljana *prigje, i pripoji mu se* uz pojas. Megj. 222.

pripomāganje, *n. das Helfen, latio auxiliū*. Rj. *verb. od* pripomagati. *radnja* kojom tko pripomaže kome.

pripomāgati, pripomāžēm, *v. impf. beistehen, auxilio esse*. Rj. *pri-pomagati kome. v. impf. prosti* pomagati. *v. pf.* pripomoći.

pripomōći, pripomognēm (pripomōžēm), *v. pf. beistehen, subvenio*: Tuku Turke kako koji može, *mole* Boga da *im pripomože*. Da *ih* onde *pripomogne* drusto. Rj. *pri-pomoći. v. impf.* pripomagati. — *Bijmo* Turke, koji više može, Boga *mol'mo, da ni pripomože*. Npj. 5, 100 (ni = nam).

pripon, *m.* uže kojim se konj pripinje, *ein Strick, weidendes Pferd anzubinden, funus adligando equo pascentis*. Rj. *pri-pon. isp.* pripeti (pripnem).

pripōvidjeti, pripōvidim, *v. pf. pri-povidjeti. vidi* pripovjediti, *erzählen, narrare*. u Rj.: pripōvigjeti, pōvidjem. Rj. 595b. *ali isp.* opovidjeti (opovigjeti). *v. impf.* pripovijedati. — Ne bi kriv ko *vigje*, no ko *pripovigje*. Posl. 193.

pripovijēdalo, *m. vidi* pričalo. Rj. *koji mnogo pripovijeda i unije pripovijedati. isp.* pripovjedač, pričalica. — *riječi s takim nast. kod* bajalo.

pripovijēdanje, *n. das Erzählen, narratio*. Rj. *verb. od* pripovijedati. *radnja* kojom tko pripovijeda što. — (Pisci) koji se drže *ljetopisaca i narodnog pripovijedanja*. DM. 103.

pripovijēdati, pripōvijedām, *v. impf. erzählen, narro, cf. pričati*. Rj. *pri-povijedati. v. pf.* pripovjediti, pripovidjeti. — *a) pripovijedati što*: *Cetvrti kažu je pripovijeda, kako je vigjeo* . . . Danica 3, 173. S narodom, koji *pesme peva i pripovedu*. Npj.¹ 4, XXXIX. — *b) pripovijedati što o kome*: Kalugjeri . . . Istina da narod o njima u šali *svašta pripovijeda*. Danica 2, 111. *sa se, pass.*: Za čudo je da se o *Nasradin-hodži ovake budalaštine pripovijedaju*. Posl. 47. — *c) pripovijedati što za koga ili za što*: U našega čabra *gvozdena uši*. (Reku žene kad ko *pripovijeda* u kući *za kaku bolest, ili za kaku drugu nesreću*). Posl. 333. *sa se, pass.*: Za *smrt Marka Kraljevića različno se pripovijeda*. Rj. 346a. — *d) pripovijedati što od koga (isp. prijedlog od 12)*: Narod naš *pripovijeda mnogo kojesta smiješno od Nasradin-hodže*. Rj. 407a. Ova siromašna Moavka *bude* prabada *velikoga cara, od kojega ćemo malo poslije pripovijedati*. Prip. bibl. 60.

pripovijest, *f. das Sprichwort, proverbium*: *Blagovijest* pripovijest (što se tiče zime. Posl. 15), *mit Mariä Verkündigung (25 März) ist der Winter noch nicht vorbei*. Rj. — Da skupi sve naše narodne pjesme, pripovijetke, *pripovijesti, zagonetke, običaje* i riječi. Npr. III. Pjesme, *zagonetke i pripovijesti*, to je gotova narodna književnost . . . ali u pisanju pripovijedaka *već treba misliti i riječi namještati*. IV. *narodu u Hrv.* pripovijest *je isto što pripovijetka. to će biti i u ovom primjeru*: Crkva *iznosi iz staroga zavjeta prilike* o očišćanju jednu za drugom . . . na svakoj teče Jordan *tiho udarajući* o biblijske bregove svoje dokle ne uteče u *jevangjelsku pripovijest*. DP. 310.

pripōvijetka, *f. (pl. gen. pripōvijedākā) die Erzählung, narratio, fabula, cf. priča*. Rj. *gen. pl.* pripovijetki. *isp.* gatnja, pripovijest. pripovijed-ka. *isp.* pripovijedati. — *Dundulov do, u pripovijeci*: Navrela vara od *Dundulova dola*. Rj. 145a. *Da ti kažem jednu pjesmu, pripovijetku*. Rj. 258b. *Ako ne će Božić kaše, a ono će gjeca. (O ovome će jamačno biti nekakva pripovijetka)*. Posl. 6. *Zlo je zvijere megjed!* (Valja da je ovo ostalo od one *pripovijetke kako je nekakav čoek išao* . . .). 91. *Nekoliko pripovetki*. Danica 4, 31. U nar. pjesmama *ne treba tražiti istinite istorije; ali pripovetka, koja je u junčkim pesmama najglavnija stvar, nije sa svim protivna zdravome narodnom razumu*. Npj.¹ 4, XXXVI. *U pisanju pripovijedaka već treba misliti i riječi namještati*. Npr. IV. Narod naš *ima svakojakih pripovijetki* i mogu se *razdijeliti na ženske i na muške*, kao i pjesme. Rj.¹ IX. Šad *evo dvije pripovijetke od velike ljubavi i od velike vjere*. Prip. bibl. 128 (*isp.* pripovijedati d).

pripovjēdāč, pripovjēdāča, *m. koji pripovijeda, der Erzähler, narrator. isp.* pripovijedalo, pričalo, pričalica. — Na svršetku pripovijetke želi *pripovjedač* da bi Bog bio s njim i s onima koji su slušali: *I Bog s nama!* Daničić, ARj. 472b. *Pripovjedač* *kazivaše* kako je sam bio u Misiru. Jurn. 39.

pripovjēdāčkī, *adj. što pripada pripovjedačima: Pripovjedačka tehnika nije moje blago*. Zim. V.

pripōvjediti, dīm, *v. pf. erzählen, narro*. Rj. *pri-povjediti. vidi* pripovidjeti. *v. impf.* pripovijedati. — *Onda mu mati pripovedi sve po redu kako je imala tri kćeri*. Npr. 27. *Pak mu pripovedi su svojju nevolju*. 56. *Pripovjedi sin Aman o slavi bogatstva svojega*. Jestir. 5, 11.

pripovrnuti, pripōvrnēm, *v. pf. zurückwenden, reflecto*: *Maksim vrana konja pripovrnu*. Rj. *pri-povrnuti, kao natrag povrnuti, porratiti. isp.* povrnuti. *v. impf. isp.* povrtati, povraćati. — *Vrana konja natrag*

pripovrnu . . . A niko se jadu ne dosjeti, porašta je konja povratio. Npj. 2, 559.

pripoznati, znām, v. pf. Rj. pri-poznati, v. impf. pripoznavati. — 1) *anerkennen, confiteor*. Rj. — Blago Ivi i Ivinoj duši! I to Ivi niko ne pripozna, ni Ivanu kogodi zafali, a kamo li da Ivanu plati. Npj. 4, 203. Te ne hćeše knjaza pripoznati, nego knjaza na megdan pozvaše. 5, 380. — 2) (po zap. kraj.) koga čime, verchren, honoro, cf. počastiti. Rj. t. j. pokloniti kome što.

pripoznāvanje, n. die Anerkennung, confessio. Rj. verb. od pripoznavati. radnja kojom tko pripoznajе kome što.

pripoznāvati, pripōznājēm, v. impf. anerkennen, confiteor. Rj. pri-poznavati kome što, koga. v. pf. pripoznati.

priprašīti, priprašīm, v. pf. pušku, Zündpulver auf die Zündpfanne schütten, affundere, cf. potprašiti: Svaki svoju pušku priprašise. Rj. pri-prašiti. vidi i podasuti 2. v. impf. isp. potprašivati.

prī-prava, f. vidi preprava. Rj. pri-prava. isp. pri-praviti. — Pa je u jedan put Srpski počeo pisati bez i kake u tom nauke i preprave. Danica 5, 73. Preprave prošće i vašine, da udare na juriš. Pa te sve preprave jedan dan pred veče izvuku u polje oko Turakoga šanca. Miloš 85. Priprava za istoriju svega svijeta radi djece. Priprava I. Ovo je sve što sam ja do sad kazao kao predgovor ili priprava k onome što treba upravo kazati. Srb. i Hrv. 6. (Posli) koji su samo priprava za veća djela. Rad 5, 195. kako je Vuk Danicu 5 i Miloša pisao po govoru istočnom, a Pripravu i Srb. i Hrv. po južnom, to je očividno, da je preprava, prepravan, prepraviti, prepravljati (vidi i ondje primjere) po istočnom a priprava, pripravan, pripraviti, pripravljati po južnom govoru, ako se to i ne kaže u Rj.

prīprāvan, prīprāvna, adj. u Rj.: prēprāvan, vna, bereit, paratus. Rj. 578b. a ne kaže se: vidi pripravan. — Jedni, još nerazumni, ali za razum pripravnici prvi čovjek treba da postane uman čovjek. Priprava 129. Ni jedan nije pripravan za carstvo Božije koji metne ruku svoju na plug pa se obzire natrag. Luk. 9, 62.

prīpravīti, vīm, vidi prepraviti. Rj. pri-praviti. vidi priugotoviti. v. impf. pripravljati. — 1) *vorbereiten, praeparare*. — Treba pripraviti dvanaest ovnova pečeni i dve metle i jedno uže. Npr. 239. Gladila se popadija porad gjaka? (Nije to za tebe pripravljeno). Posl. 41. Nijesu vuci stekli po poruci, nego što si sami pripravite. 218. No ugrabli sjajna dževerdara, na Petra ga bješe pripravio. Npj. 4, 58. Evo sam ti ručak pripravio. 4, 522. Kćer je na to pripravio preko matere joj ili sestre. Kov. 45. Jakov uparadi svu svoju vojsku, koju je još naprijed bio pripravio. Sovj. 33. Pripravite put Gospodu. Mat. 3, 3. sa se, pass.: Što ne može bolan Rajko, to će žalostiva majka. (Kad se što pripravi bolesniku za ponude, pa pojedu zdravi). Posl. 358. — 2) sa se, refleks.: Ustanu slugе i priprave se na put. Npr. 131. Sedam angjela pripravise se da zaturbe. Otkriv. 8, 6. — vidi i primjere kod prepraviti.

prīpravljānje, n. vidi prepravljanje. Rj. verb. od 1) pripravljati, 2) pripravljati se. — 1) radnja kojom tko pripravlja što: Propovijedanje Jovana Krstitelja, koje bješe pripravljanje. DP. 9. — 2) radnja kojom se tko pripravlja: Za sve ovo vreme Kara-Gjorgijije se, pri svemu svome prepravljanju i obricanju, gotovo nije ni živ kazao. Miloš 40.

prīpravljati, vļjām, vidi prepravljati. Rj. pri-pravljati, v. pf. pripraviti. — 1) *vorbereiten, praeparare*: Sluge pripravljaju svadbu. Npr. 115. Mišljela da se on pripravljajući one objede ženi. 259. Ide zima kao oštra sablja. (Valja pripravljati hranu za stoku i ostalo što treba). Posl. 96. Idi k mravu . . . pripravlja ljeti sebi hranu. Prič. 6, 8. sa se, pass.: Na koje ona sirota ne znajući šta joj se pripravlja dobrovoljno

pristane. Npr. 131. Ali se od strane Niške pripravljala nesreća, koja će sve to učiniti u ništa. Sovj. 28. — 2) sa se, refleks.: Videći Srbi kako se Turci strašno pripravljaju k ratu. Miloš 32. Srbi pripravljali se za novi rat. Sovj. 27. Koji se pripravljaju na krštenje. DP. 22. Pripravljajući se da smjesti u sebe Gospoda. 323. — vidi i primjere kod prepravljati.

prīprāvnōst, prīprāvnosti, f. stanje onoga što je pripravno; die Bereitschaft, promptus. u Rj.: Preprāvnōst. Rj. 578b. a ne kaže se: vidi pripravnost.

prīprđīvanje, n. das Dareinschwätzen, interfabulatio. Rj. verb. od priprđivati, koje vidi.

prīprđīvati, priprđujēm, v. impf. dareinschwätzen, in den Kram sch. . . ssen, interfabulor. Rj. pri-prđivati, kao prekidati blebetanjem što, miješati se u što blebetanjem. riječ prostačka. isp. zaprđivati. v. pf. isp. priprđjeti.

prīprđjeti, priprđim, v. pf. n. p. sablju, mač, cf. zaprđjeti. Rj. pri-prđjeti. zaprđjeti n. p. kustu ru za pojās; kaže se s pogrdom ili s podsmijehom mjesto: zadjesti kustu ru za pojās. riječ prostačka. v. impf. isp. priprđivati.

prīprečīvanje, n. das Drohen, minatio. Rj. verb. od priprečivati. radnja kojom tko priprečuje kome.

prīprečīvati, priprečujēm, v. impf. drohen, minor: Gje me vidiš sve mi priprečuješ, gje l' ne vidiš sve mi poručuješ. Rj. pri-prečivati, za značenje vidi v. pf. priprjetiti. v. impf. prosti prjetiti. — Što mi pišeš, što mi priprečuješ, što mi išteš mito iz Grahova, ne dam tebe ništa iz Grahova. Npj. 4, 440.

prīprēmānje, n. das Zurichten, praeparatio. Rj. verb. od pripremati. radnja kojom tko priprema što.

prīprēmāti, priprēmām, v. impf. zurichten, praeparo. Rj. pri-premati. vidi prigotavlјati, priregjivati. v. pf. pri-premiti.

prīprēmīti (pripremiti), priprēmim (pripremiti), v. pf. zurichten, praeparo. Rj. pri-premiti. ne nalazi se kao prost glagol. isp. premiti. vidi prigotoviti, prirediti. v. impf. pripremati.

prīprījeti, priprēm (pripr'o, pripr'la), v. pf. zusetzen, incubo. Rj. pri-prijeti, kao zaokupiti koga, navaliti na nj. ne nalazi se kao prost glagol. isp. prijeti.

prīprījētīti, priprījetim, v. pf. s prijetnjom preporučiti da se što učini ili ne učini, androhen, comminari. Rj. pri-prijetiti. v. impf. priprečivati.

prīprīljīti, priprīljim, v. pf. pri-prljiti, vidi prižeći, i syn. ondje. v. impf. prljiti. — Grozdove može prljiti sunce. Zim. 334.

prīprsnī, adj. što je pri prsima, što sisa. isp. nāpršće. — Priprсно prase. DPosl. 102.

prīprtīti, tīm, v. pf. vidi uprtiti: Priprtise torbe obravnice. Rj. pri-prtiti. v. impf. prosti prtiti.

prīpućī, pripuknēm, v. pf. uz drugo pucanje pući, entgegen krachen, assonare: A kad puknu na gradu topovi, a pripuknu na moru topovi, tad će biti trka na košiji. Rj. pri-pući. vidi pripuknuti. v. pf. je i prosti pući. v. impf. prosti pucati.

prīpuknūti, pripuknēm, v. pf. vidi pripući: U gjevojku srce pripuknulo. Rj.

prīpunīti, nīm, v. pf. anfallen, comleo: Pak dohvati jednu kupu vina, po nje bješe, pak je pripunio. Rj. pri-puniti, puneci dodati. v. impf. prosti puniti.

prīpuštīti, pripustim, v. pf. zulassen, admitto: Od kud ću im jagnjad pripustiti. Rj. pri-pustiti. vidi pripuštiti. v. pf. su i prosta pustiti, puštiti. v. impf. prosti puštati.

prīpuštīti, šīm, v. pf. (u Bačkoj) kao skrkljušiti, pritisnuti, niederdrücken, opprimo: Stojša njega obori i pripuši. Rj. pri-puštiti. v. impf. ne nalazi se u ovom značenju. isp. pušiti 3.

prīpuštīti, pripuštām, v. pf. pri-puštiti. vidi pripuštiti. — Kad pripuštih ovce i jaganjce, stade bleka trides podojnica, svaka bleji, gleda na Mihata, otkud će im jagnjad pripuštiti! Npj. 3, 430.

pripúz, *m. vidi uljez*. Rj. pri-puz. *vidi i* prišupak, priženja, privuk, utoskalo, dohodac, domazet, domazetović. *čovjek koji ugje (kao pripuže) ženi u kuću.*

pripuzati, pripužem, *v. pf. herbeikriechen, adrepo*. Rj. pri-puzati, *pužuci pričti. v. impf. puzati.*

prirāditi, prirādim, *v. pf. hinzuarbeiten, hinzu-erwerben, adquiroy*. Rj. pri-raditi. *v. impf. priragjivati.*

priragjivānje, *n. das Hinzuerwerben, adquisitio*. Rj. *verb. od priragjivati.*

priragjivati, prirāgjujem, *v. impf. hinzuerwerben, adquiroy*. Rj. pri-ragjivati. *v. pf. priraditi.*

prirau... priranj... *vidi prihran... prihranj...* Rj.

prirāstānje, *n. das Heranwachsen, succrementum*. Rj. *verb. od prirastati. stanje koje biva, kad što prirasta.*

prirāstao, prirāsla, *adj. erwachsen, adultus*: Sve mu se to vrti po glavi kao *prirasloj gjevojci* udaja (Posl. 280). Rj. *upravo je I. pridjev glagola prirasti.*

prirāstati, prirāstām, *v. impf. heranwachsen, succresco*. Rj. pri-rastati. *prosti v. impf. rasti. v. pf. prirasti.* — Čovjek ne može razmnožiti i prenijeti *rude*. A osim toga najviše ih i ne *prirasta*. Priprava 8.

prirāsti, prirāstēm, *v. pf. heranwachsen, succresco*. Rj. pri-rasti. *v. impf. prirastati. vidi prirastao.* — Opornjak, *ono*, kao duguljasta maramica, *oko čega su crijeva unaokolo prirasta*. Rj. 463b. Življaše o travici, koja bješe *pri ploči prirasta*. Npr. 252. On poteže sablju od bedrice, al' se pusta ne da izvaditi, kao da je *za kore prirasta*. Npj. 2, 110. Ali od kako *priraste mlagji naraštaj*, od to doba Svetić pade sa svijem. MSvetić poet. 2.

prirēditi, prirēdim, *v. pf. pri-rediti. vidi pripremiti, pripravit, prigotoviti, priugotoviti. v. impf. priregjivati.*

priregjivānje, *n. verb. od priregjivati. radnja kojom tko priregjuje što.*

priregjivati, prirēgjujem, *v. impf. pri-regjivati. vidi pripremati, prigotavljati. v. pf. prirediti.* — *sa se, pass.*: U ovaj čas već se *priregjuje* prva knjiga pisanoga prava. Rad 13, 169.

prirez, *m. Nebensteuer, Zuschuss, accessio*. Rj. *prirez, što se prireže u porezu.*

prirezati, prirēžem, *v. pf. u porezu, zu der Steuer schlagen, adjicere vectigali*. Rj. pri-rezati. *v. impf. prirezivati.* — Knez *u porezu* ne sme ništa *prirezati*, ali selo sme do 20 para na glavu seoskoga troška. Miloš 201.

prirezivānje, *n. verb. od prirezivati*. Rj.

prirezivati, prirēzujem, *v. impf. zu der Steuer schlagen, adjicere vectigali*. Rj. pri-rezivati *u porezu. v. pf. prirezati.*

priroda, *f. pri-roda. isp. priroditi. vidi jestastvo, narav 2, natura.* — Pre može biti da nije bilo nikakih zakona, *osim zakona prirode* i običaja. Danica 5, 85. Osim toga, što su ih (Turke) ljudi bili, rekao bi čovek, da ih je *i sama priroda* bila počela biti i goniti. Miloš 101. Stojici kazivali da je ljudska najveća sreća *u življenju po prirodi*. Nov. Zav. XII. Sve je ovo učinila *priroda* (narav). Priprava 17. Neka poluglasna slova su *iznutra po prirodi* svojoj srodna... šta je *priroda jezika?* ne čine li te različite *prirodu našega jezika* i Poljskoga? Rat 22.

prirodan, prirodna, *adj. što pripada prirodi, što je prema prirodi; Natur-, natürlich, naturae, naturalis. vidi jestastven, naravan, naturalan.* — I sami *prirodni darovi*, n. p. lijepo lice, veliki lijepi brkovi, ne gledaju se rado u raje. Danica 2, 87. Stade dokazivati, da je naše stanje došlo od kake *prirodne bolesti*. 2, 136. Šta je *prirodnije* nego da se sad... Kov. 5. Što ga (jezik) je u njegovijem *prirodnijem pravilima* utvrdilo. Pis. 18. Kad se mre *prirodnom smrću*. Daničić, ARj. 476b. Gdje se unutrašnji red razvijao malo po malo *i prirodnom putem*. DM. 336. U tom je djelu *prirodniji* i življi nego u kom drugom. MSvetić poet. 7.

prirōditi, prirōdim, *v. pf. dazu gebären, parere*: Što ni brata *prirōdila* nisi. Rj. (ni = nam). pri-roditi, *ragjajući dodati. v. pf. je i prosti roditi. v. impf. ragjati.*

prirōdnōst, prirōdnosti, *f. osobina onoga što je prirodno; die Natürlichkeit.* — Ako li se u ovim pričama nagje *prirōdnosti* u radu, onda ja nisam danubio što sam ovo pisao. Zim. VII.

prirōk, *m. vidi predikat. das Prädicat, praedicatum*. pri-rok, *drugo je poli osn. u reči.* — U svakoj misli ima dvoje: jedno o čemu se misli, a drugo šta se o njemu misli: ono se prvo zove subjekt ili podmet a drugo predikat *prirōk*... *Prirōk* može biti samo glagol. Ali nije svaki glagol svagda *dovoljan prirōk*. Sint. 1. Ovdje su *prirōci* s glagolom biti. 2.

prisad, *m. der Setzling, taleola*. Rj. pri-sad, *mlada voćka koju je za presagjivanje. za postanje isp. prisaditi. vidi prijesad, i syn. ondje.* — Za drvo ima nadanja... čim osjeti vodu, opet napupi i pusti grane kao *prisad*. Jov 14, 9.

prisāditi, prisādim, *v. pf. dazu pflanzen, setzen, assero*. Rj. pri-saditi. *v. impf. prisagjivati.*

prisagjivānje, *n. das Dazupflanzen, to asserere*. Rj. *verb. od prisagjivati. radnja kojom tko prisagjuje što.*

prisagjivati, prisāgjujem, *v. impf. dazupflanzen, setzen, assero*. Rj. pri-sagjivati. *v. impf. prosti saditi. v. pf. prisaditi.*

priseći, prisācā, *m. pl. Rj. ne kaže se značenje.*

priseći se, prisēgnēm se, *v. r. pf. (u Hrv.) vidi zakleti se. Rj. vidi prisegnuti (i se). v. impf. prisezati (i se).* — **1**) pri-seći se. *kad tko hoće da se zakune, on se segne rukom, da dohvati časni krst: Ja se krstu prisegao svome, da ga sunce ogrijati ne će.* HNpj. 4, 303. — **2**) govori se *i bez refleks. se.* — **a**) u značenju kao sa se: Druga (duša) *krivo prisegla*. HNpj. 1, 27. — **b**) priseći koga, *vidi zakleti.*

prisega, *f. jusjurandum. Stulli. vidi kletav 2, kletva 2, zakletva. govori se u Hrv. kao i priseći.*

prisēgnuti (i se), prisēgnēm (i se), *v. pf. govori se u Hrv. kao i priseći, koje vidi.*

priselica, biće *f. čeljade koje se priseli (?)*: Ko bi propustio lupeža, uzeo *priselicu*, imao kradena konja, dužan je bio platiti samosedmo. DM. 306. — *riječi s takim nast. kod izjelca.*

prisēzānje, *n. verb. od prisezati (i se) — 1) radnja kojom tko priseže koga, ili priseže da će... — 2) radnja kojom se tko priseže da će... vidi zaklinjanje.*

prisēzati, prisēžem, *v. impf. pri-sezati. govori se u Hrv. kao i priseći.* — **1**) prisezati koga. *vidi zaklinjati.* — **2 a**) *vidi prisezati se. n. p. priseže Bogom, da nije to učinio.* — **b**) prisezati se. *vidi zaklinjati se.* — *Krivo se junak prisēzāse: »Nisam, kumo, tanana Vlajno, ja tako mi Boga jedinoga!* HNpj. 1, 140 (*dijalekt. mj. prisezāse*).

prisijati, jēm, *v. pf. (u Dubr.) po drugi put sijati, n. p. kad prvo zrno rijetko nikne, nachsäen, dazu säen, subsero*. Rj. pri-sijati. *v. impf. prisijevati.*

prisijevānje, *n. verb. od prisijevati*. Rj.

prisijevati, prisijevām, *v. impf. dazu säen, subsero, cf. prisijati*. Rj. pri-sijevati. *v. impf. prosti sijati 1.*

prisiniti, prisinim, *v. pf. vidi posiniti*. Rj. pri-siniti *koga, uzeti ga namjesto rođenoga sina. v. impf. prosti siniti.*

prisipānje, *n. das Hinzuschütten, adfusio*. Rj. *verb. od prisipati. radnja kojom tko prisipa što.*

prisipati, pām (pljēm), *v. impf. hinzuschütten, affundo*: Naljeva vino i rakiju, *prisiplje im šerbet medovinu*. Rj. pri-sipati. *v. pf. prisuti.* — Griješnica j' krčmarica bila, *u vino je vodu prisipala*. Npj. 2, 12.

prisjećānje, *n. andere Entschliessung, mutatio consilii*. Rj. *verb. od prisjećati se. radnja kojom se tko prisjećā.*

prisjećati se, čam se, v. r. *impf. sich anders bedenken, muto sententiam*. Rj. prisjećati se, kao miženjati naum, odluku. v. *pf.* prisjetiti se 1.

prisjedanje, n. das *Steckenbleiben im Munde (Rachen), adhaesio in faucibus*. Rj. *verb.* od prisjedati. *stanje koje biva, kad kome što prisjeda.*

prisjedatelj, m. der *Beisitzer, assessor*: Magistrat od tri čoveka (prezidenta, prisjedatelja i sekretara). Miloš 12. za obličje *isp.* predsjedatelj (predsjednik). *vidi* predsjednik. — *riječi s takvim nast. kod boditelj.*

prisjedati, dā mi, v. *impf. im Munde stecken bleiben, adhaerere in faucibus*. Rj. pri-sjedati, kao zapinjati za grlo. v. *pf.* prisjednuti, prisjesti.

prisjednik, m. u Hrv. *vidi* prisjedatelj.

prisjednuti, dnēm, **prisjesti**, prisjedēm (dnēm), v. *pf.* Rj. pri-sjednuti, pri-sjesti. kao zapeti za grlo. v. *impf.* prisjedati. — Odsjed' meni grješnoj, prisjed' babi b'jesnoj. Rj. 448b (kažu djevojke, kad im što prisjedne). Skraćalo mu se da Bog da! kao prisjelo mu! Rj. 688a. Užinaše, napiše se vina . . . »More, društvo! adij' da putujemo, dok nam nije prisela užina». Npj. 2, 436. *Prisjeće to njemu* (Platiće on to, skupo će ga stati). Posl. 262. I malahan zalogaj kad godi prisjede. DPosl. 29.

prisjetiti se, tim se, v. r. *pf.* Rj. pri-sjetiti se. v. *impf.* prisjećati se. — 1) *sich anders bedenken, muto consilium*. Rj. *vidi* premisliti se. *isp.* odumiti, preumiti. — Obzire se ka Kruševcu b'jelu, ne će li se šure prisjetiti, ne će li se njima razaliti. Npj. 2, 271. Kao pola bežeći, dok se Turci nisu prisjetili da ih zaustave, otidu iz Beograda u nahiju. Miloš 71. — 2) *vidi* dosjetiti se: Lasno ti se tome prisjetiti. Rj. *isp.* pristaviti se.

priskakanje, n. das *Hinzuspringen, assultus*. Rj. *verb.* od priskakati. radnja kojom tko priskače.

priskakati, priskacēm, v. *impf.* pri-skakati. kao skačući prilaziti. v. *pf.* priskočiti. — Dobri pomagali a bolji priskakali našemu bratu domaćinu. Kov. 118.

priskočiti, priskočim, v. *pf. herbeispringen, adsilio*: Pa priskoči, posječe mu glavu. Rj. pri-skočiti, kao skočivši priči. v. *impf.* priskakati. — On priskoči k njoj te je stane milovati. Npr. 70. Dobra paši sreća priskočila, evo Srpsku krdisao vojsku. Npj. 4, 348. Lijepa milost Božja pomogla i svakom u srećem priskočila. Kov. 73.

priskrbiti, priskrbim, v. *pf. (mit Sorgfalt) verschaffen, acquiro*. Rj. pri-skrbiti, skrbeći pribaviti. v. *impf.* prosti skrbiti.

prisanjanje, n. das *Anlehnen, adclinatio*. Rj. *verb.* od prisanjati. radnja kojom tko prisanja što n. p. uza zid. *vidi* prisanjanje.

prisanjati, njām, v. *impf. anlehnen, adclino*. Rj. pri-slanjati. *vidi* prisanjati. v. *pf.* prisloniti. — Kako silno Turci udariše! . . . s treće strane stube prisanjaju, da uskoče u bijele kule. Npj. 5, 187.

prislava, f. (u nah. Valj.) kad se nose krsta. *cf.* zavjetina. Rj. pri-slava. — U Srbiji svako selo ima po jedan dan koji slavi i svetkuje . . . Takovo se veselje po Braničevu zove *zaretina*, a u Jadru govore: nositi krsta, ili krstonoše. Rj. 167a.

prislavljanje, n. das *Mitfeiern, celebratio simultanea*. Rj. *verb.* od prislavljati. radnja kojom tko prislavlja. — U Srbiji gdje koji Gjurjevštaci prislavljaju Gjurjgje . . . ali ovome prislavljanju nema nikakva osobitoga (novog) uzroka. Rj. 598a.

prislavljati, vljām, v. *impf. mitfeiern, concelebro*. U Srbiji gdje koji prislavljaju još koji dan osim krsnoga imena . . . Tako su i moji stari slavili i Gjurjev dan i Arangjelov dan, t. j. jedno slavili, a drugo prislavljali . . . U Srbiji gdje koji Gjurjevštaci prislavljaju Gjurjgje (3. Nojemvrija). Rj. prislavljati. v. *impf.* prosti slaviti. *vidi* prisluzivati 2, posluživati 2.

prisleći, prisleknēm (prislekoh, prisleče, prislekao, prislekla), v. *pf.* ustupiti, *zurücktreten, recedo*: Prisle-

koše, od straha gragjani. Rj. pri-sleći. *vidi* prisleknuti. *isp.* uspregnuti, uzmaći, uzmaknuti (i se). kao *glagol prost ne nalazi se. isp.* sleka, odsleka, uleći se (uleknem se). — Po tom je za cijelo pogrješka što je (u Vukovu rječn.) zabilježeno pōtače, pōtaknu, a po svoj prilici i *prisleče*. Rad 6, 77 (mjesto *prisleče*).

prisleknuti, prisleknēm, v. *pf.* *vidi* prisleći. — *Prisleknuti*; uleknuti (se). Vuk. rječn. samo: *prisleći*, uleći se. Rad 6, 76.

prislinskivanje, n. *vidi* slinkanje. Rj. *dem.* od slinjenje.

prislinkivati, prislinkujēm, v. *impf.* *vidi* slinkati. Rj. pri-slinkivati. *dem.* od sliniti.

prisloniti, prislonim, v. *pf. anlehnen, adclino*. Rj. pri-sloniti. *ne nalazi se kao prost glagol. isp.* sloniti. v. *impf.* prislonjati, prisanjati. — *Prisloni palicu uz konja*. Rj. 275b (u igranju klisa). Kad se pogača ispeče, izvade je iz vatre i *prislone uza zid*. Npr. 160. Jednu jelu *prislone uz bedem*. 190. Pospalo je kako i poklano, *uz jelike puške prislonili*. Npj. 3, 289.

prislonjanje, n. *vidi* prisanjanje. Rj.

prislonjati, njām, *vidi* prisanjati. Rj. v. *pf.* prisloniti.

prisluskivanje, n. das *Horchen, auscultatio clandestina*. Rj. *verb.* od prisluskivati. radnja kojom tko prisluskuje.

prisluskivati, prisluskujēm, v. *impf. horchen, auscultor clam*. Rj. pri-sluskivati, kao kridimice, potajno slušati. — Konj zelenko rosnu travu pase, za čas pase, za dva prisluskuje, gde devojka svoju majku moli. Npj. 1, 220.

prislusnik, m. koji prisluskuje, der *Horcher, qui nostro sermoni auceps est*. Rj.

prisluzba, prisluzbica, f. (u C. G.) *cf.* prislavljanje. Rj. pri-sluzba, pri-sluzbica. *vidi* poslužbica. *isp.* prisluzivanje 2. — Po onijem južnijem krajevima svaki čovjek slavi svoje krsno ime, a kad koje opštine slavi crkva, onda slave svi: jedno od ovijeh dana zove se krsno ime, a jedno u Crnoj Gori *prisluzba* ili *poslužbica*. Rj. 597b. Pošalje Živko svoju majku i sestru u primorje da donesu još koju potrebu za *prisluzbicu*. Npj. 4, 94 (Vuk).

prisluziti, prisluzim, v. *pf. t. j. kandilo, die Andachtslampe anzünden, accendo lucernam sancto dicatam*. pri-sluziti *kandilo*, t. j. pripaliti ga. v. *impf.* prisluzivati 1.

prisluzivanje, n. Rj. *verb.* od prisluzivati. — 1) radnja kojom tko prisluzuje *kandilo* (das *Anzünden [der Andachtslampe], accensio* Rj.). — 2) *vidi* prislavljanje. Rj. — 3) radnja kojom tko prisluzuje kome šta, n. p. čašu vina.

prisluzivati, prisluzujēm, v. *impf.* Rj. prisluzivati. v. *pf.* prisluziti. — 1) t. j. *kandilo, die Andachts halber gestiftete (gewöhnliche) Lampe anzünden, accendo lucernam deo aut sancto dicatam*. Rj. pripaljavati *kandilo*. — 2) *vidi* prislavljati. Rj. *vidi* i posluživati 2. — Jednom pred malu *Gospogju*, koju prisluzuju Tomanovići, pošalje Živko svoju mater u primorje. Npj. 4, 93 (Vuk). — 3) *prisluzivati kome šta. vidu* posluživati 1 (koga čim); služiti 1 (kome ili koga). — Jelenko im uz trpezu šeta, te im čaše prisluzuje vina. Kov. 54.

prismakanje, n. das *Zubeissen zum Brot, conditio panis ope casei aut carnis, ne solus siccus comedatur*. Rj. *verb.* od prismakati. radnja kojom tko prismaće. *vidi* presmakanje.

prismakati, prismacēm, v. *impf. zubeissen zum Brote, panem quasi humectare caseo*. Rj. pri-smakati. *vidi* presmakati. v. *impf.* prosti smočiti. v. *pf.* prismočiti. *isp.* smok.

prismočiti, prismočim, v. *pf. zubeissen zum Brote, gleichsam das trockene Brot befeuchten, humecto panem*. Rj. pri-smočiti. *vidi* presmočiti. v. *impf.* pri-

smakati, *prosti* smočiti. *isp.* smok. — *sa se, pass.*: Priguta, ono što se može *prismočiti*. Rj. 588a.

prismrdjeti, *prismrdim*, *v. pf.* ne smije on tamo ni prismrdjeti, *er darf sich dort gar nicht blicken lassen, compareo invisus (proprie adfecto)*. Rj. prismrdjeti (*ne smije se on tamo ni pokazati*).

prisniti se, *prisni se, v. r. pf.* kome što, *es hat ihm geträumt, somniavit*. Rj. pri-sniti se. *isp.* usniti se. *v. pf.* je i *prosti* sniti. *v. impf.* snivati, sanjati. — *Psu se je kruh prisnio*. DPosl. 104.

prisnovati, *prisnujem, v. pf. anzetteln, ordior (telam)*: Jeste li mi prisnovale. Rj. pri-snovati (*pregju*). *v. impf.* *prosti* snovati.

prisoban, *prisobna, adj. mulier gravida, praegnans*. Stulli. pri-soban, *drugoj poli osnovu u se, sebe (kao pri sebi)*. — Bregj, zdjetan, zaban, tegotan, težak, *prisoban*, truhla. Daničić, ARj. 622a. *vidi* i sudružan, i *ostala syn. ondje*.

prisoje, *n.* mjesto prema suncu (*a osoje je naprotiv*), *eine sonnige Gegend, locus apricus*: Kidisaše vuci uz prisoje. Rj. *župno mjesto. isp.* umina, župa. *pri-soje* (od kor. koga je i sijati). *isp.* Osn. 81.

prisojkinja (guja), *f. die Schlange, die sich sönnt, serpens apicans, cf. prisojnica*. Rj. — Zeščih guja u primorju nema; ono su ti guje *prisojkinje*. Npj. 3, 157.

prisojnica (zmija), *f. vidi prisojkinja*: Već me pije zmija *prisojnica*. Rj. *zmija ili guja koja živi u prisoju*.

prispjêvânje, *n.* Rj. *verb. od prispjêvati*. — **1)** *radnja kojom tko prispjêva kuda* (das Zurechtkommen, adventus. Rj.). — **2)** *stanje koje biva, kad prispjêva n. p. voće (das Zeitigwerden, maturatio. Rj.)*.

prispjêvati, *prispjêvâm, v. impf.* Rj. *pri-spijevati. v. pf.* prispjeti. — **1)** *uz rechter Zeit kommen, venio*. Rj. *kao dolaziti na vrijeme*. — **2)** *zeitig werden, maturesco*. Rj. *vidi* dospjevati 1; zoreti, zreti, zrenuti, zrijevati, zdreti, zdrijevati. — Bartolovka, nekakava jabuka i kruška, tako nazvana što *prispjêva* o Bartolovu. Daničić, ARj. 191a. Kad je (književnost) nikla i do cveta *prispjevala*. Vid. d. 1862, 18.

prispjeti, *prispjêm, v. pf.* Rj. *pri-spjeti. kao prost glagol ne dolazi. isp.* spjeti. *v. impf.* prispjêvati. — **1)** *zurecht kommen, venio*. Rj. *doći (na vrijeme). vidi* dospjeti 2, pristasati, stasati, stići 2. — Kad žena *prispje* svojoj kćeri i dozna . . . ona se vrlo sneveseli. Rj. 502b. Da su darovi sa sviju strana *prispjeli*. Rj. 705a. Ali me ugrabi (smrt) prije nego *pop prispje*. Npr. 98. U tome *prispje* i mrak. 133. Ne mogu taj dan *prispjeti kuda* su bili naumili. 147. *Prispio* si kao Stojan u *pošljednje*. (Kad se ko pridomi). Posl. 262. Gagić, koji je tu *prispio iz Juša*. Sovj. 18. *Prispje vrijeme* da sveci preuzmu carstvo. Dan. 7, 22. — **2)** *zeitig werden, maturesco*. Rj. *vidi* dospjeti 1; do-zreti, sazreti, sazrenuti, uzreti. — Brzak, 3) nekakav sitan kukurus, koji se sije oko Vidova dne, pa buđući da brzo raste, opet *prispje* na vrijeme. Rj. 43a. Šćer, koja već bješe *prispjela* za udaju. Npr. 113. Kad *prispiju* za *zêtvu šenice*, te odvodi naše žetelice, njima ženi Janočke bećare. Npj. 3, 255. A ljepote, udovice Jane! . . . e ju ljubi Vlašića Radule; dokle joj je *prispio Nikola*, on se odbi od Janina lica . . . »Ja ne smijem od Nikole tvoga«. 3, 552. Sijaćete osme godine, a ješčete ljetinu staru do devete godine, dokle ne *prispje* rod *njezin*, ješčete stari. Mojs. III. 25, 22. *Prispješe djeca* do porogjaja, a nema snage da se rode. Is. 37, 3.

prisresti, *prisretêm (prisretnêm), v. pf. begegnen, obviam fio*: Prisrete ih Novaković Grujo. Rj. pri-sresti. *v. pf.* je i *prosti* sresti. *v. impf.* *prosti* sretati.

priskrivânje, *m. das Schlürfen, sorbitio*. Rj. *verb. od priskrivati. radnja kojom tko priskrkuje*.

priskrivati, *priskrivâm, v. impf. dazuschlürfen, sorbere*. Rj. pri-skrivati. *v. impf. prosti* srkati. *v. pf.*

prisknuti. — Čibuk pije, *kafu priskkuje*. HNpj. 1, 436.

prisknuti, *prisknêm, v. pf. dazuschlürfen, sorbere*. Rj. pri-srknuti. *v. pf.* je i *prosti* srknuti. *v. impf.* *priskrivati*.

pristajânje, *n.* Rj. *verb. od pristajati*. — **1)** *radnja kojom tko pristaje za kim* (das Nachlaufen, insecutio. Rj.). — **2)** *radnja kojom tko pristaje na što* (das Einwilligen, consensus. Rj.). — **3)** *stanje koje biva, kad kome pristaje što n. p. u posao* (das Kommen zu rechter Zeit. Rj.). — **4)** *radnja kojom n. p. lagje pristaju* (das Landen, appulsus litoris. Rj.).

pristajati, *jêm, v. impf.* Rj. *pri-stajati. v. pf. pristati*. — **1)** *kao ići za kim, s kim, uz koga*. — **a)** *za kim, hinter einem herlaufen, inseguor*. Rj. *ići za kim*. — **aa)** *u pravom smislu*: Kad je došao česar Franjo, nekakav siromah starac vikao *pristajući za njim*: »česare, osijeci mi glavu!« Rj. 86b. Oni obodi konje i opet je (gjevojk) stigoše . . . *za gjevojkom niko više ne pristajše* do samoga careva sina. Npr. 104. Pogje pravo drumu u busiju, a za njime mladi Tatomire, a za gjevom Novak *pristajše*. Npj. 3, 12. — **bb)** *u prenesenom smislu*: Pristalica, *ko za drugim pristaje*. Rj. 598b. *Za tobom pristajem* od rogenja, od utrobe matere moje ti si Bog moj. Ps. 22, 10. Mrzim na djela koja su protiv zakona, *ne pristajem za njima*. 101, 3. Nemanja je još *pristajao za svojim vremenom* i za običajem sviju Slovena — davši sinovima zemlje u državu. DM. 18. Proljevna mnoga krv mučenika, koji ne htješe *pristajati za neznabožackom vjerom*. DP. 16. — **b)** *slagati se s kim*: Za znak, da oni više ne će *pristajati s onim Srbima* odozdo, oni pošalju . . . Danica 3, 216. Sad je zaista rat, i on *pristaje s nama*. Miloš 79. Kad vidiš lupeža, *pristaješ s njim*, i s preljubočincima imaš dijel. Ps. 50, 18. S Orbinom se u glavnome slaže Andrić, s kojim i mi *pristajemo*. DM. 97. — **c)** *uz koga ili uza što, kao pristajati za kim ili za čim u prenesenom smislu*: Nema sumnje da su tu Dubrovčani *pristajali uza slovenski život*. DM. 302. *vidi* pristati uz koga. — **2 a)** *na što, einwilligen, consentio*. Rj. — Vrate na trag s pismenim odgovorom, da *na to ne pristaju*. Miloš 25. Jedni, koji *pristaju na moje misli*. Pis. 87. Ne slušaj ga i *ne pristaj*. Car. I. 20, 8. Tada oni *pristajše na jednu ili na drugu stranu*. DM. 218. — **b)** *u što*: Sve gjevojke koje onde bijahu, *pristajahu u igru* osim tri. Npr. 229. Zvati Zagrepečane u slogu i kriviti ih što u nju *ne pristaju*. Slav. Bibl. 1, 94. Niti *pristaj* u tugje grijehe. Tim. I. 5, 22. Usne bezumnikove *pristaju u svagju*. Prič. 18, 6. — **3 a)** *pristaje mi u posao, kommt mir eben recht, accidit in tempore*. Rj. — *ovamo idu i takvi primjeri*: Neman primera za »protiv« u ovome sa svim prostom smislom, ali opet *ovde pristaje*: Ljesica u noge protiv tabana a u ruke protiv dlana. Daničić, Sint. 288. — **b)** *pristaj mi na jade, vermehren*. Rj. — Idi, drugo, Bog s tobom! nemoj mi *na jade pristajati*; dosta mi je moga jada i žalosti. Danica I, 94 (*umnožavati ih*). — **4)** (u Crmn.) *landen, navem appello*. Rj. Pristan, mjesto *gdje pristaju prijevodi*. Rj. 598b. Zavulon će živjeti pokraj mora i *gdje pristaju lagje*. Mojs. I. 49, 13.

pristalica, *f.* koji za drugim pristaje, *die Nachtreterin, pedisequa*: Svačija sam majko *pristalica*. Rj. *može se kazati za muško i za žensko. vidi* pristaša, i *syn. ondje*. — *riječ* s takim nast. kod izjelica.

pristan, *m.* (u Crmn.) mjesto gdje pristaju prijehodi, *der Hafen, portus, cf. pristanište*. Rj. pri-stan. *isp.* pristati 5, pristajati 4. *vidi* i luka 2, porat.

pristanište, *n.* (u Boci) *der Hafen, portus, cf. pristan*: Tu ti nema *pristaništa* ni konju trkališta. Rj. i *syn. kod* pristan. — Htjeli ovo ostrvo da privuku kraju, da *načine pristanište*. Rj. 371a. Ondje u onoj vleti nema brodu *pristaništa*. Kov. 31. Tvrđi grad i *pristanište meni je u Bogu*. Ps. 62, 7. Da bi

se osveštala crkva da bude *pristanište nevoljnicima*. DP. 339.

pristanuo, nula, **pristao**, pristala, *adj.* pristao čovjek, *vidi* prikladan: Bre kakva je cura *pristanula!* glas je dala na četiri strane. Rj. *vidi* i lijep. *suprotno* nepristao. — Djevojka mu omilje . . . te joj odmah dade potrebe za ljepotu i dio njezin, i sedam *pristalih djevojaka*. Jestir. 2, 9. *isp.* pristati 4.

pristasati, pristasaš (pristasēm), *v. pf.* pri-stasati. *v. pf. je i prosti stāsati. vidi i prispjeti, dospjeti.* — U to doba bane *pristasao*. Npj. 2, 281. *Pristasati*, prispjeti. Npj. 2, 305.

pristaša, m. koji pristane uz koga, *der Anhänger, assecla, cf. pristalica*. Rj. pri-staša (*isp.* pristati, pristajati). *vidi i* posljednik 2, privrženik. *isp.* prišipetlja. — *riječi s takim nast. kod* daša.

pristati, pristanēm, *v. pf.* Rj. pri-stati. *v. impf.* pristajati. — **1)** kao poći za kim, s kim, uz koga. — **a)** za kim, *nachlaufen, insequer*. Rj. poći za kim. — **aa)** u pravom smislu: On pogje dalje, a devojče *pristane* za njim i stane ga moliti da joj kaže. Npr. 66. Pobegne preko sela; a za njim *pristane mnogo pasa* lajući i goneći ga. 170. Semej *pristane za carem* bacajući se kamenjem i ružeći ga svakojako. Prip. bibl. 74. — **bb)** u prenesenom smislu: Prišipetlja, koji *pristane za kim*. Rj. 601b. *Kud si ti, star i pametan čovek, pristao za budalom?* Npj. 4, XVI. *Srce Izrailju prista za Avesalomom*. Sam. II. 15, 13. — **b)** s kim, kao složiti se s kim: Turke, koji *nijesu hčeli s njima pristati*, pobiju i iščeraju iz pašaluka. Danica 3, 144. Ja ne mogu vjerovati da *čete i vi s njima pristati da n. p. u pjesmi* »poranih rano na vodu« *nijesu u početku i na kraju daktili*. Slav. Bibl. 2, 232. *Ne bismo s njima pristali u kre prorōkā*. Mat. 23, 30 (*non essent socii eorum*). Vlatkovići takogjer *pristaše s Dubrovnikom protiv Kosače*. DM. 229. *isp.* pristati uz koga. — **c)** uz koga ili uza što, kao *pristati za kim ili za čim u prenesenom smislu*: *Pristaša, koji pristane uz koga*. Rj. 599a. *Uz Milenka i Petra najprije pristane Jakov*. Sovj. 17. Tugjin koji *pristane uz Gospoda*. Is. 56, 3. *isp.* pristati s kim. u pravom smislu: Putovao nekud čovek sa ženom . . . a žena *pristane* pored puta uz čoveka, pa mu unese dva prsta pod oči. Npr. 144. — **2 a)** na što, *einwilligen in etwas, consentio*. Rj. — *Znate li šta? Ovako da uredimo, . . . Oni svi na to pristanu*. Npr. 81. *Ovaj pristane da valja platiti*. 169. Dužni smo *pristati na misao* crnogorskih pisaca. DM. 103. — **b)** u što: Bačvanin rado *pristane u taj ortakluk*. Danica 4, 37. Koliko je god dobro i korisno u dobrom djelu *pristati u slogu*, toliko je i u rgjavom *ne pristati*. Slav. Bibl. 1, 94. — **3)** pristalo mi u posao, *ist mir eben zu rechter Zeit gekommen, accidit in tempore, gratum*: Eto nama ne će *pristat'* blago ni za zdravlje, ni za našu dušu. Rj. *kao dobro doći (za vrijeme i za mjesto)*: *Ako to ne pristane u posao meni, pristaće po smrti mojoj kome drugome, a narodu svakojako*. Rj. (u predgovoru I). Evo ti *prsten* . . . da onu gjevojku sebe vjenčaš mjesto mene *kojoj pristane najljepše na ruku*. Npr. 114. Ogladajući svakoj gjevojci *papuću na nogu* . . . ne može nijednoj *da pristane*. 129. *Pristade mu kao Heri* somun za paru. Posl. 262. Što te srelo, to te jelo; što ostalo, *Bogu ne pristalo!* 360. — **4)** kud sam pristao; siromah čovjek nije pristao nigdje; kud je pristao sa svojom pameti, *sich anschicken, accomodo*. Rj. — »Hajde, čoveče, da mi ovu tvoju devojku pošljemo u svet neka sebi sreću traži.« »A kuda je znamo, ženo, poslati? *kud je devojka sama pristala?*« Npr. 133. Ono je glava od čušice. (Reče se onome koji nije pristao kod ljudi). Posl. 239. *Pristao deda megju govoda*. 262. *Pristao kao šipka uz bubanj*. 262. Sam čovek nije *pristao ni na jelu*. 274 (*isp.* Samu čoveku nije dobro ni na jelu, a kamo li u kaku poslu. Posl. 274). S praznom

rukom *nikud čovek nije pristao*. 292. — **5)** (u Crmn.) *landen, navem appello*. Rj. *pristane n. p. lagju. isp.* pristajati 4.

pristāv, m. — **1)** sluga što radi kod kuće (u Krajinu Negotinskoj i u Braničevu), *der Knecht, Hausknecht, Wirthschaftsknecht, servus villicus*. Rj. — Reče gospodar od vinograda *k pristavu* svojemu: dozovi poslenike i podaj im platu. Mat. 20, 8. — **2)** (u C. G.) najamnik koji čuva stoku, *Lohnhirt, pastor mercede conductus*. Rj. — **3)** uopće područni čovjek, područni činovnik: Azarija bješe nad *pristavima*. Car. I. 4, 5. Car bješe zapovjedio *svijem pristavima doma svojega* da čine kako ko hoće. Jestir. 1, 8.

pristaviti, vīm, *v. pf.* Rj. pri-staviti. *v. impf.* pristavljati. — **1)** n. p. lonac, *zusetzen, admoreo*. Rj. *vidi* metnuti 6, prijariti. — Tom vodom umijese česnicu i naliju ručak te *pristave*. Rj. 34b. Metnuti ručak, večeru, ručku kupusa, graha, mesa, *pristaviti* da se kuha. Rj. 355a. Naloži vatru i *pristavi kafu*. Kov. 91. *Pristavi lonac, pristavi i nalij u nj vode*. Jezek. 24, 3. — **2)** *beigeben, beilegen, adjicio, cf. dodati*: Što gluv ne ču, *to pristavi* (dodade. Posl. 354). Rj. *vidi i* pridodati, *syn. kod* dodati 2. — Kralj kaže sve ovo poslaniku i *pristavi*: »Pozdravi svoga kralja . . . Npr. 227. — **3)** *refleks.*: Penjah konja kraj zelena luga, ja ga penjem, a nešto otpinje. *Pristavih se konja pričuvati*, ne bih li se dobavio druga, al' gjevojke ali udovice. Herc. 185. *prisjetiti se?* *isp.* staviti se, *sjetiti se*.

pristavljanje, n. Rj. *verb. od* pristavljati. — **1)** *radnja* kojom tko *pristavlja n. p. lonac* (das *Zusetzen, admotio*. Rj.). — **2)** *radnja* kojom tko *pristaolja* (dodaje) što (das *Beilegen, additio*. Rj.).

pristavljati, vljām, *v. impf.* Rj. pri-stavljati. *v. pf.* pristaviti. — **1)** n. p. lonac, *zusetzen, admoreo ollam igni*. Rj. *vidi* metati 8. — Metati n. p. kupusa, pasulja ručku ili večeri, t. j. *pristaoljati* da se kuha. Rj. 354b. — **2)** *zusetzen, beigeben, adjicio*. Rj. *vidi* dodavati 2, i *syn. ondje*.

pristāvov, *adj. što pripada pristavu*: Sudija je jedno (pismo) davao *pristavu* da izvrši a drugo ostavljao kod sebe za potvrdu *radnje pristavove*. DM. 281.

pristāvši, *adj. prilog* prejšnji od *pristati* *upotrebljavan kao pridjev*: Miloš posle te skupštine otide sa svojim starim, i sad na novo *pristāvšin, momcima*, u Crnuću. Miloš 79.

pristići, pristignuti, pristignēm, *v. pf. erreichen, einholen, assequi*: *Pristiće mo kitu i svatove (= pristići čemo)*. *Pristigla me* od Senja počera. U to doba *pristignuše* Turci. Da nas ne bi *pristigli* Rišnjani. Rj. *pristići, pristignuti. v. pf. je i prosti stići, stignuti. v. impf. pristizati*. — Priošinuše i obodoše konje, i *pristigoše gjevojku*. Npr. 104. Tu *ih tamna noćca pristignula*. Npj. 5, 146.

pristizanje, n. das *Einholen, assecutio*. Rj. *verb. od* pristizati. *radnja* kojom tko *pristiže koga*.

pristizati, pristizēm, *v. impf. einholen, erreichen, assequi*. Rj. *pristizati koga. v. impf. prosti stizati. v. pf. pristići, pristignuti*.

pristōjan, pristōjna, *adj. što se pristoji; što pristoji kome; unständig, schicklich, decens; passend, conveniens. suprotno nepristojan*. — Primitvi od Njihove svetlosti *pristojni poklon* za dojakošnju dangubu. Npj. 4, XVII. Ne može da razlikuje, *što je pristojno* što li je sramotno. Odg. na ut. 31. Tako i žene u *pristojnom odijelu*. Tim. I. 2, 9. Časna crkva, časni namastir . . . *zgrada pristojna scetinj*. Daničić, ARj. 908b. *Ove riječi* nijesu ljepše i *pristojnije* od riječi »kurva«. VLazić 1, 10. *adv.* Da bi ja *pristojnije* izišao, dozovem berberina. Danica 2, 130.

pristōjati se, pristōjī se, *v. r. impf. kome što, sich schicken, geziemen, convenire*: Jer se njemu, brate, *ne pristoji* sa svojim se biti roditeljem. Rj. *pristojati se. vidi* dostajati se, dostōjī se (kome što),

dolikovati (*i syn. ondje*), prilikovati (*i syn. ondje*). — *Pristoji mu se* kao svinji sedlo. Posl. 263. Pozdravi ih kao što se pristoji prema braminima. Danica 2, 124. Neka dogje samo sa dvanaest knezova, pa i to bez oružja, kao što se carevoj raji pristoji. 145. Svjedočismo vam da živite kao što se pristoji Bogu, koji vas je prizvao u svoje carstvo i slavu. Sol. I. 2, 12 (*digne Deo, würdig Gottes*). i bez se: Okruživši se gospodstvom i dvoranima kao što pristoji caru. DM. 51. Da će ih primati s počastima koje im pristojne. 215. **pristōjuōst**, pristōjnōsti, *f. osobina onoga što je pristojno; der Anstand, Schicklichkeit; Angemessenheit; decentia, decor; conventientia. suprotno nepristojnost.* — Da bi znao za najprostiju pristojnost. O Sv. O. 11.

pristor, *m.* (u Slavon.) pregja što se baci u baru te se zatvori da riba ne izlazi na polje, *Art Fischer-netz, retis genus.* Rj. prīstor, drugoj je poli korijen koga je strijeti. *isp.* Osn. 25.

prīstranak, prīstrānka, *m. der Abhang der Berge, die Anhöhe, locus depressus.* Rj. pri-stranak, kao strmo niz stranu, niz brdo. *isp.* strana 4. — U proliće, u najljipše doba, kadno cvate jablan i ružica, po prīstrancih meneviš ljubica. HNpj. 1, 434.

prīstrasnōst, prīstrasnōsti, *f. osobina onoga koji je prīstrastan. potvrda u adj. die Parteilichkeit. suprotno besprīstrasnōst.*

prīstrastan, prīstrasna, *adj.* iz Rus. studiosus. Stulli. pri-strastan, koji radi po strasti, po hateru, koji gleda ko je ko, parteišch, parteilich, partium studiosus. suprotno besprīstrastan.

prīstrići, prīstrižēm, *v. pf.* pri-strići. *v. impf.* strići. — Dvašć omjeri a jednom prīstrizi. DPosl. 21.

prīstup, *m. der Zutritt, aditus, accessus.* Rj. pri-stup. *isp.* pristupiti. — 1) Kroz kojega (Isusa Hrista) i prīstup nagjismo vjerom u ovu blagodat u kojoj stojimo. Rim. 5, 2. *isp.* prilaz, prilazak. — 2) u pismima i u knjigama: uvod, *Einleitung, introductio:* U hrīsovuļji je bio prīstup, u kojem su svagda bile pojedine misli... Obično su dugi prīstupi, bogati bogoslovskim mislima i riječima sv. pisma. DM. 282. Veliku nedjelju crkva poštuje kao vijenac svemu postu i prīstup k Uskrsu. DP. 77. Djelo o izvorima... kao prīstup k izdavanju samijeh tījeh izvora. Rad 21, 196.

prīstupāčan, prīstupāčna, *adj.* — 1) *der Zutritt hat, qui accessum habet:* A pred Bogom prīstupāčnija. Rj. što ima prīstup kome, k čemu, u što, može prīstupiti kuda: Sve je sveto i čestito bilo i milome Bogu prīstupāčno. Npj. 2, 298 (moglo je prīstupiti Bogu). — 2) prīstupāčno je što kome, k čemu može on prīstupiti, prīstupati; *zugänglich, accessibilis; suprotno neprīstupan.* — Ne ću se upuštati u sve pojedine što biva o liturgiji, osobito u ono što je prīstupāčno samo svešteniku. DP. 12. Krotko obličje čovječije koje jedino mogaše učiniti Boga ljudima prīstupāčna. 327. Jedina bi im dakle ruska književnost osim narodne mogla biti prīstupāčna. Rad 15, 183.

prīstupānje, *n. das Hinzutreten, accessus.* Rj. *verb.* od prīstupati. radnja kojom tko prīstupa.

prīstupāti, prīstupām, *v. impf. hīnzutreten, accedo, adeo.* Rj. pri-stupati. *vidi* prīstupljivati. *v. impf.* prosti stupati. *v. pf.* pristupiti. — Na koja ti vrata prīstupali kumovi i prijatelji, ona ti vrata vazda otvorena bila. Kov. 126. I sami sveštenici koji prīstupaju ka Gospodu, neka se osveštaju. Mojs. II. 19, 21. Prīstupajući da u kratko razložim književnu radnju. Rad 9, 191. Onaj prvi (nastavak) prīstupa na sam korijen... drugi nastavak ne prīstupa k samom korijenu. 26, 64.

prīstupīšte, *n. der Zutritt, aditus:* Tu ti gradu mjesta nije, ni konjicu poigrišta, ni junaku prīstupīšta. Rj. *vidi* prīstup. — Mora bora! ne prelazi prek' ovoga b'jela dvora... koja nema prīstupīšta

prek' ovoga b'jela dvora. Rj. 367b. za nast. i značenje njegovo *isp.* godište.

prīstupīti, prīstupīm, *v. pf. hīnzutreten, accedo.* Rj. pri-stupiti. *v. pf.* je i prosti stupiti. *v. impf.* pristupati, pristupljivati. — Poći (ili prīstupiti) kome k ruci, t. j. mašiti se da poljubi u ruku. Rj. 656b. Upazi jednu babu... ona mu reče da prīstupi naprijed pak će znati. On prīstupi i baba ga uvede u nekaku avliju. Npr. 118. On prīstupi k njojzi, i reče joj. 134. Pa se Vuče iz zaselja krenu, na najprvu prīstupi torinu u Pištete na Mustafagića. Npj. 4, 419. Prīstupu k trpezi mlade i djevojke te stanu pripijevati svatove. Kov. 82. Prīstupiše mu učenici njegovi. Mat. 5, 1. Onda će akademija lasno prīstupiti k izdavanju zbornika. Rad 5, 196. sa se, *pass.:* Božanstvo, koje živi u svjetlosti kojoj se ne može prīstupiti. DP. 21.

prīstupljīvānje, *n. verb.* od prīstupljivati. *vidi* prīstupanje.

prīstupljīvati, prīstupljījēm, *v. impf.* pri-stupljujem. *vidi* pri-stupati. *v. pf.* pristupiti. — Ovo se čudo razglasi po svijetu tako da je na hiljade prosilaca od svakuda prīstupljivalo, ali sve uzalud. Npr. 101.

prīsūkati, prīsūčēm, *v. pf.* pri-sukati, malo zasukati 1. *v. impf.* sukati 1. — Prīsūkala Marija svoje sveto krilce, zagazila u more. HNpj. 1, 8.

prīsusjediti, đīm, *v. pf.* (u C. G.) *vidi* primaći. Rj. pri-susjediti, kao učiniti da bude što u susjedstvu, blizu. *vidi* i približiti, prikučiti. — *glagol se ovaj drukčije ne nahodi.*

prīsušīti se, prīsušī se, *v. r. pf.* etwas trocken werden, resiccati. Rj. pri-sušiti se, kao malo suho postati. prīsušī se n. p. bara. *v. impf.* prīsušivati se. — Kukuruz se sije oko Vidova dne (pošto Sava opadne i ploštine se prīsuše). Rj. 43a.

prīsušīvānje, *n. das Aufrocknen, resiccatio.* Rj. *verb.* od prīsušivati se, stanje koje biva, kad se prīsušuje n. p. bara.

prīsušīvati se, prīsušījē se, *v. r. impf.* etwas trocken werden, resiccati. Rj. pri-sušivati se, postajati malo pomalo suho. *v. pf.* prīsušiti se. — Plošta, kao bara, koja se kašto prīsušuje. Rj. 508b. Potraguše ospice, koje po bolesniku izigju poslije pošto se prve već stanu prīsušivati. Rj. 556b.

prīsuīti, prīspēm, *v. pf. hīnzuschütten, affundo.* Rj. pri-suti, n. p. u vino vode. *v. impf.* prīsipati.

prīsvājānje, *n. das Zueignen, arrogatio.* Rj. *verb.* od prīsvajati. radnja kojom tko prīsvaja što.

prīsvājati, prīsvājām, *v. impf.* zueignen, vindico, arrego. Rj. pri-svajati što sebi, kao činiti svojim. *vidi* prīsvajavati. *v. impf.* prosti svojiti. *v. pf.* prīsvojiti. — Ko jači onaj i kobači (grabi sebi ili prīsvaja). Posl. 140. Obeća da će čuvati i braniti te zemlje od svakoga zla i nasilja i da ih nikad ne će sebi prīsvajati. DM. 210.

prīsvījēgjeti, prīsvījēđīm, *v. pf.* (u C. G.) *vidi* prīgrījati. Rj. pri-svijegjeti, pri-svijedjeti. *drukčije se ovaj glagol ne nalazi.*

prīsvījētlīti, tlīm, *v. pf. dazuleuchten, lumen admoveo.* Rj. pri-svijetliti. *v. impf.* prosti svjetliti. — Prīsvījētlī mi mjeseče. Herc. 104 (natpis pjesmi).

prīsvojāvānje, *n. vidī* prīsvajanje. Rj.: Imena... znače kao neko prīsvojavanje. Danica 3, 109.

prīsvojāvati, prīsvojāvām, *vidi* prīsvajati. Rj. *v. impf.* pri-svojavati, prosti svojiti. *v. pf.* prīsvojiti. — Te prvenstvo neko prīsvojava. Šćep. mal. 22. Koja (imena) što prīsvojavaju, n. p. moj, moja, moje; tvoj... Rj.¹ 11.

prīsvōjīti, prīsvōjīm, *v. pf. zueignen, vindico, arrego:* A oružje sebe prīsvojio. Rj. (sebe dat. m). sebi) pri-svojiti, kao učiniti što svojim. *v. impf.* prīsvajati. — Dogovore se, da i ove tri nahije prīsvoje k sebi. Danica 5, 34. Senat... stane se i u uredbe zemaljske mešati i starati se, malo pomalo da vlast

sebi prisvoji. 5, 52. Prave nauke nijesu prisvojili. Kov. 15. Prehodite more i zemlju da bi prisvojili jednoga, i kad ga prisvojite, činite ga sinom paklenijem. Mat. 23, 15. Prisvojio sam pravo upravljati stolom. Kolo 15 (14).

prišabaniti, nīm, v. pf. Rj. pri-šabaniti. drukčije se ovaj glagol ne nalazi. isp. Šaban. — 1) (einem eine Waare) anhängen, mercem obrudo malam. Rj. n. p. trgovac prišabani kupcu robu (rgjavu), kao nametne mu je. vidi privezati 3) kome što (skupo prodati), anhängen, obrudo. Rj. 586a. isp. proturiti 1 2. — 2) sa se refleks. kome, ili uz koga, pribiti se, privući se, sich zugesellen, admoacor. Rj. (nametnuti se?), vidi i prišljuniti se, prišumati se.

prišaptati, prišapčēm, v. pf. zulispeln, zuwispeln, adsusurro in aurem. Rj. pri-šaptati. vidi prišaptiti. v. impf. prosti šaptati.

prišaptiti, prišaptīm, v. pf. vidi prišaptati. — Čujući ovo carev sluga, prišapti svome gospodaru, da ništa ne zbori. Npr. 259.

prišić, m. dem. od prišo. Rj. prišo hyp. od prijatelj, koje vidi.

prišigeldija, m. vidi došljak. Rj. priši-geldija, prva pola od priči, prišao sa završetkom Turskim. isp. djeladžija. vidi i pridoločica.

prišikati, prišikām, v. pf. wiegen, agito cunas, cf. šikati: Kada gospa sinka rodi, ja sam joj ga prišikala, i na ruke pridržala. Rj. pri-šikati (dijete u kolijevci).

prišikivānje, n. (u C. G.) verb. od prišikivati. Rj. prišikivati, prišikujēm, v. impf. (u C. G.) ovice, kao prikupljati, sammeln, congrepo: Svaki svoje ovice prišikuje. Rj. pri-šikivati. drukčije se u ovom značenju ne nahodi.

prišinuti, nēm, v. pf. vidi ošinuti: Te prišinu pomamna kulaša. Rj. pri-šinuti. v. pf. je i prosti šinuti. v. impf. isp. ošibivati, prosti šibati.

prišipetlja, m. koji pristane za kim, der Nachtreter, das Anhängsel, assecta, appendix (verächtlich). Rj. priši-petlja, slož. od prišiti i petlja. kaže se za pristalicu, pristasu s preziranjem. — riječi tako slož. kod čistikuća.

prišiti, prišijēm, v. pf. annähen, adsuo. Rj. prišiti. v. impf. prišivati. — Tada ne smije ni jedno zapati: jer drugi jedva čekaju da ga ogare, ili da mu prišiju štogod (kakav dronjak, ili čitavo čebe) za haljine. Rj. 10a. u prenesenom smislu: Neki su sadašnji spisatelji prišiti ovome glagolu (hoću), u sadašnjem vremenu u trećem licu množ. »du« (a neki »ju«) i pišu: »oćedu« ili »oćeju«. Spisi 1, 46.

prišivānje, n. das Annähen, adsutio. Rj. verb. od prišivati. radnja kojom tko prišiva što.

prišivati, prišivām, v. impf. annähen. adsuo. Rj. pri-šivati. v. impf. prosti šiti. v. impf. prišiti. sa se, pass.: Kad se na živu čovjeku što prišiva, valja mu dati što u usta da drži dok se posao ne svrši, a to vele za to da mu se pamet ne bi zašila. Rj. 601b. u prenesenom smislu: Te to (»du«) i drugim glagolima prišivaju, i govore: možedu, pijedu, radedu. Spisi 1, 46. sa se, pass.: Kolika je Miloševa, da je puna prokurica! (Valja da se i ovo prišiva nekakome Hercegovcu da je kazao). Posl. 144.

prišljuniti se, prišljūnīm se, v. r. pf. sich dazugesellen (zum Essen als ungebeter Gast), admoacor, cf. prišumati se, prišabaniti se. Rj. pri-šljuni se, n. p. ko se nepozvan privuče k jelu. drukčije se ovaj glagol ne nalazi. vidi i pribiti se, privući se.

prišo, m. hyp. od prijatelj. Rj. pri-šo, gen. priša, voc. prišo. vidi prijak, prijan, prijašin, priko. dem. prišić. — takvi hyp. djéso (djever); imena kod Dišo.

prišt, prišta, m. eine Beule, tumor, tuber. Rj. dem. prištić. vidi dobrić, crnac (crni prišt), nepomenik, poganac, poganica, travljača, vrijed, zlič (zli prišt),

— Udariće te Gospod prištevima Misirskim. Mojs. V. 28, 27.

prišteda, f. od one tvoje prištede posudi mi. J. Bogdanović. što se prištedi. die Ersparniss, das Ersparte.

prištédjeti, prištédīm, v. pf. dobro je prištédjeti ko more. J. Bogdanović. pri-štedjeti. v. impf. prištegjivati.

prištegjivānje, n. verb. od prištegjivati. radnja kojom tko prištegjuje što.

prištegjivati, prištegjūēm, v. impf. ko ima djece, taj ne može prištegjivati. J. Bogdanović. v. pf. prištediti.

prištić, m. dem. od prišt. Rj.

Priština, f. grad u Kosovu: U Kosovu u Prištinu grada. Rj.

prištinuti, prištinēm, prištūnuti, prištūnēm v. pf. anquetschen, kneipen (an etwas), adprimo. Rj. prištūnuti. ne nalazi se kao prost glagol. isp. preštūnuti, gdje se kazuje postanje i značenje. vidi primečiti, prigiječiti. — sa se, refleks.: Omečiti se, cf. prigiječiti se, prištūnuti se. Rj. 458a. za prištūnuti isp. preštūnuti.

prišumati se, prišūmām se, v. r. pf. herbeischleichen, arrepo. Rj. pri-šumati se, priči šumajući se, šumke. isp. prišabaniti se, i syn. ondje. v. impf. prosti šumati se. — Kad tamo, a sinovac se prišumao i ukrao vola iz rala. Npr. 167.

prišupak, prišupka, m. vidi uljez. Rj. pri-šupak. isp. šupak (guzica). čovjek koji ugje ženi u kuću. vidi i pripuz, i syn. ondje.

prišt, vidi prilj. Rj. skraćeno od prijatelj.

prištaći, pritaknēm, v. pf. Rj. pri-taći. vidi pritaknuti. v. impf. pritaciti. — 1) n. p. grah, Pflöcke stecken, für die Fisoln, pflöcken, figere pavillo. Rj. isp. potakljati; otrkljati, potkljati, zatkkljati; zakoliti. Zakoliti n. p. lozu, t. j. prištaći (udariti kolac uza nju. Rj. 177b. — 2) vatru, anschüren, ignem referere. Rj. isp. potači, potaknuti (vatru).

prištājati se, jīm se, v. r. pf. niederhucken, sich verstecken, humi se abscondere. Rj. pri-štājati se. vidi prištājati se. v. impf. tajati se, tajiti se. v. impf. tajati se, tajiti se. — Ta se baba prikrade pod jабuku, pa se podvuče pod krevet i onde se prištaji. Npr. 16. Vrebaju kao ptičari kad se prištaje, među zamke da hvataju ljude. Jer. 5, 26.

prištaknuti, pritaknēm, vidi prištaći. Rj.

prištapkati, prištapkām, v. pf. zustampfen, conculco. Rj. pri-štapkati. v. impf. tapkati.

prištēći, pritēčēm, v. pf. Rj. pri-teći. v. impf. pritjecati. — 1) pritrcati, herbeilaufen, accurro. Rj. vidi i pribjeći 1. — Njemu bi i u pomoć svakad pritekao, kad bi mogao. Npr. 200. Dubrovnik priteče Turskoj pod okrilje. DM. 233. — 2) voda, zuzliessen, affluo. Rj.

prištēgnuti, pritēgnēm, v. pf. pri-tegnuti. ne nalazi se kao prost glagol. isp. tegnuti. v. impf. pritezati. — 1) fester anziehen, attraho. Rj. vidi prikrititi. — Da kolane konjma pritegnemo. Npj. 4, 184. — 2) n. p. pritegnuti iz bardaka, cf. potegnuti. Rj. ovamo ide i ovaj primjer: Gledaj ne bi li se na putu s njim ponaravnao da te ne pritegne sudiji. Luk. 12, 58 (ne trahat te ad judicem, vor den Richter ziehen).

prištēzānje, n. das festere Anziehen (des Gurtes), attractio. Rj. verb. od pritezati. radnja kojom tko priteže što.

prištēzati, pritēzēm, v. impf. fester anziehen, attraho. Rj. pri-tezati. v. pf. pritegnuti. — Te on veže svoje Udbinjane; Kuna veže, a Komnen priteže. Npj. 3, 291. Srbliji pješci! braćo moja draga! pritežite zu noge opanke. 4, 228. A kako se izogjela mlada! Dukati je zemlji pritezahu, a biser joj glavom okretahu. Herc. 28.

pritičanje, n. das Pflöcken der Faseten (Fisolen), papillorum infacio. Rj. verb. od priticati. radnja kojom tko pritiče n. p. grah.

priticati, pritičēm, v. impf. n. p. grah, pflöcken, papillis figo, cf. trkljati. Rj. pri-ticati n. p. lozu, t. j. udarati kolac uza nju. v. pf. pritaći, pritaknuti.

pritičesni, pritičesnim, v. pf. bedrängen, in die Enge treiben, urgeo, premo. Rj. pri-tičesni. v. impf. pritičesnjavati, pritičesnjivati. — Rusi ovoga leta pritičesno vrlo Turke dole oko Dunava. Miloš 25. Opkole Loznicu i tako je pritičesno, da je bila u velikoj nevolji. Sovj. 33. Izraelci se vidješe u nevolji, jer narod bi pritičesnjen. Sam. I. 13, 6.

pritišak, pritiška, m. Rj. pri-tisak. isp. pritisnuti. — 1) die Dachstange, pertica defendendo a vento tecto stramineo. Pritiskovi se meću po krovnatijem kućama (i ostalijem zgradama) da vjetar ne odnese krovinu: Slamna kuća, gvozdeni pritišci. Rj. vidi ljemez. — Samarica, u vrhu sastavljena a dolje rastavljena dva pritiška (kao rozgva), koji se meću na krovove na pošvu. Rj. 663a. — 2) (u C. G.) mreža na trorogu drvetu, kojom se šarani u vodi pritiškuju i hvataju. Art Fischernetz, retis genus. Rj. — 3) (u mineralogiji) Abdruck, Versteinerungs-Abdruck: Petrefakta (okamenjaci) i pritišci, bili su za dugo vrijeme samo igračke bogatijeh sabirača. . . Pritisci pak zovu se kad je samo spoljašnja površina organskog tijela utisnuta u kakav kamen, koji je onda kad se ono utisnulo, bio mekan, pa postaje otvrdnuo. Priprava 107.

pritiškivanje, n. das Andrücken, adpressio. Rj. verb. od pritiškivati. radnja kojom tko pritiškuje što. — Samotok 1) med koji sam iz sata isteće (bez i kakvog gnječenja i pritiškivanja). Rj. 664a.

pritiškivati, pritiškujēm, v. impf. drücken, adprimo. Rj. pri-tiskivati. v. impf. prosti tiskati. v. pf. pritisnuti. — Vašicu pritiškuju ugrijanijem lućem. Rj. 56a. Pripovijedaju da je mora vještica koja ljude noću u spavanju pritiškuje i dihanje im zaustavlja. Rj. 367b. sa se, pass.: Ja ću vas pritisnuti na mjestu vašem kao što se pritiškuju kola puna snoplja. Amos 2, 13.

pritisnuti, snēm, v. pf. Rj. pri-tis(k)nuti. v. pf. je i prosti tisnuti. v. impf. pritiškivati. — 1) andrücken, adprimo. Rj. vidi pripušiti, skrkljušiti. — »Onde je moja snaga u onom ognjištu«. Onda baba pritišne grliti i ljubiti ognjište. Npr. 45. Cekini iz kamena porevaše tako da njega (čovjeka) pritiškoše i zamalo ne udaviše. 96. Pritisni nogom. (Kad ko što ispusti ili obori na zemlju, — kao da ne bi dalje uteklo?). Posl. 263. Od jada ga zaboljela glava. . . no u ruke glavu pritisnuo. Npj. 4, 511. Obori ga na zemlju, i pritišne da veže. Danica 4, 18. Pritisnuto jače sve na više skače. Straž. 1886, 1226. Magarica pribi se uz drugi zid, i pritište nogu Valamu o zid. Mojs. 1V. 22, 25. Ja ću vas pritisnuti na mjestu vašem kao što se pritiškuju kola puna snoplja. Amos 2, 13. — 2) n. p. njivu, livadu, kuću, in Besitz nehmen, occupo. Rj. isp. preklopiti, prekriliti, zakriliti 2. — Naleće jedno jato čela, pa sve pritište one bukve i jcle. Npr. 165 (= preklopiti). Turci polje, a Latini more, a Hrišćani drvlje i kamenje (pritisnuti). Posl. 323 (= prisvojiti, uzaptiti). Pramen magle polje pritiškao. Npj. 3, 304. I Loznička polja pritiškoše. 4, 242. Ti pritisni sela svakolika. 4, 468 (isp. Te uzapti sva sela Drobnjačka. 4, 490). Oni pritisnu po Beogradu najljepše kuće, dućane i magaze, a oko Beograda njive i livade. Danica 4, 22. Obrenović osim nahije Rudničke pritišne gotovo i Požešku pod svoju vlast. 5, 48. Ali glad pritišne zemlju. Prip. bibl. 32. Iz razvalina pritisnutih tamom toliko stotina nesrećnijeh godina. Živ. s. S. i s. S. V.

pritičeanje, n. Rj. verb. od pritičecati. — 1) radnja kojom tko pritiče kome n. p. u pomoć (das Herbei-

laufen, accursus. Rj.). — 2) stanje koje biva, kad n. p. voda pritiče (das Zufließen, affluentia. Rj.).

pritičecati, pritičēcēm, v. impf. Rj. pri-tičecati. v. pf. pritičeci. — 1) herbeilaufen, accorro. Rj. — Kad ih ubijaše, onda pritičecahu k njemu, i obračahu se i iskahu Boga. Ps. 78, 34. Gle, to je uzdanica naša, ka kojoj pritičecamo za pomoć da se sačuvamo od cara Asirskoga. Is. 20, 6. Kad čovječija svjedočanstva ne mogahu ništa učiniti, Srbi pritičecahu k čudesima. DM. Pritičeću k molitvama svetijeh apostola i Bogorodice. DP. 51. Crkva sa slavom pritiče u zaklon majci Božijoj. 114. vidi pribjegavati. — 2) zufließen, affluo. Rj. pritiče n. p. voda.

pritičerati, pritičerām, v. pf. herantreiben, adigo. Rj. pri-tičerati. vidi prignati. v. impf. pritičerivati. — Srete nekakav bijesan Turčin kalugjera na putu, pa pritičera k njemu konja, i poviče. Rj. 836b. Dogje pod jednu veliku goru. Onda pritičeraju galiju u kraj. Npr. 238. Tako ih pritičeraju k obali. Žitije 71.

pritičerivanje, n. das Herantreiben, adactio. Rj. verb. od pritičerivati. radnja kojom tko pritičeruje što.

pritičerivati, pritičerujēm, v. impf. herantreiben, adigo. Rj. pri-tičerivati. vidi prigoniti. v. impf. prosti tjerati. v. pf. pritičerati.

pritičesnjavanje, n. verb. od pritičesnjavati. vidi pritičesnjavanje.

pritičesnjavati, pritičesnjāvām, v. impf. pritičesnjavati. vidi pritičesnjivati. v. impf. prosti tijesniti. v. pf. pritičesniti. — Amoreji pritičesnjavahu sinove Danove u gori, i ne dadijahu im slaziti u dolinu. Sud. 1, 34.

pritičesnjivanje, n. verb. od pritičesnjivati. radnja kojom tko pritičesnjuje koga. vidi pritičesnjavanje.

pritičesnjivati, pritičesnjujēm, v. impf. pri-tičesnjivati. vidi pritičesnjavati. v. impf. prosti tijesniti. v. pf. pritičesniti. — Kara-Gjorgijje napusti svoga zeta, da mu (Milošu) prkosi i pritičesnjuje. Miloš 46. Neprijatelj me svaki dan pritičesnjuje. Ps. 56, 1. Koji udaraju na nj i koji ga pritičesnjuju. Is. 29, 7.

pritka, f. motka što se udara u kućicu graha pričanika, te grah uza nju pušta vriježe, der Pflöck, papillus, cf. tačka, trklja. Rj. gen. pl. pritaka. Obl. 21. vidi i taklja, rozga 1. pri-tka. od osnove od koje je pritaći, pritaknuti, priticati. isp. Korijeni 82. — Rozga, u vrhu granata pritka po kojoj se loze razilaze (kao čardaklije). Rj. 653b. Bolje je vrabac u ruci neg soko na prici. DPosl. 7. Loza ne će družbe ine neg od pritke. 57.

pritkaš, pritkaša, m. (u Srijemu) vidi pričanik. Rj. osn. u pritka. grah koji uz pritku pušta vriježe. vidi i tačkaš, trkljaš. — riječi s takim nast. kod bradaš.

pritočica, f. dem. od pritoka. gdje voda pritiče sa strane. M. Gj. Miličević.

pritoka, f. M. Gj. Miličević. voda koja pritiče vodi većoj, utječe u nju. Nebenfluss. dem. pritočica. — za obličje isp. otoka, rastoka.

pritop, m. (u Dubr.) svinjska mast (cf. prijetop), das Schmalz, adeps, cf. mast. Rj. pri-top. isp. pretopti. vidi i kapljevinu.

pritorak, pritoraka, m. naši seljaci zovu pritorakom ono, što i gospoda »avlju« i »dvorište«; n. p. onaj prostor između kuće i štale povisokim plotom zapletu. J. Bogdanović. pri-torak, zadnjoj poli osn. u tor.

pritovariti, rim, v. pf. aufladen, impono (jumento). Rj. pri-tovariti. v. impf. tovariti. — Pokupim u njih sav med, pa pritovarim na pijeveca i odnesem kući. Npr. 161 (u pripovijeci: Laž za oplkladu).

pritrčati, čim, v. pf. herbeilaufen, accorro: A pritrča Srna od Arada. Rj. pri-trčati, trčeci priti. vidi pribjeći, priteći. — Pitrči bratu soome, te se s njime poljubi. Npr. 8. Kad on to vidi, pritrči k njima, pa ih zapita. 41. Kad bude vreme, ti pritrči i mene poljubi pa se ne boj. 48. Gjak mi onda pritrči iza legja i tisne ga u vodu. 150. Isav pritrča preda nj i zagrla ga. Mojs. I. 33, 4.

pritresnuti, snēm, v. pf. *erschüttern, quasso*: A kad mladić *pritresne*. Rj. pri-tresnuti. v. pf. je i prosti tresnuti. v. impf. prosti tresti.

prtroša, f. vidi primješa, i syn. ondje. — I u zlatu se *prtroše* — oliti primješe — nagje. DPosl. 31. Ništa nije bez primješe (prtroše). 84. pri-troša, *drugoj je poli osn. u troha, trošiti*.

prtrpjeti, prtrpim, v. pf. Rj. pri-trpjeti. v. impf. trpjeti. — 1) vidi pretrpjeti se. Rj. — Bolje *prtrpjet' nego li zlo patit'*. DPosl. 9. — 2) sa se, *refleks. sich gedulden, quiesco, maneo*. Rj. — Šad molimo čitatelje neka se još malo *prtrpe*, da rečemo nekolike riječi o jeziku. Nov. Srb. 1817, 510.

prtučalo, n. vidi zavrčkala. Rj. vidi i prikucalo. u kolu posljednji. pri-tucalo, *drugoj poli osn. u tucati se. suprotno kolovogja. — riječi s takim nast. kod bajalo*.

prtući, prtućem, v. pf. vidi primlatiti. Rj. pri-tući, ubiti. v. impf. prosti. tući.

prtuga, f. vidi nevolja: kad čovjeku dogje *prtuga*. Rj. pri-tuga. isp. prtužiti.

prtužiti, ž, v. pf. n. p. kad mi prtuži, t. j. kad mi bude za nevolju, vidi dosaditi: Što je Mitar dori *prtužio*, iz kopita živi oganj s'jeva. Rj. pri-tužiti. vidi i dodijati, dogrdjeti, dojaditi, dotužati, dozložrdjeti. v. impf. prtuživati. — Dok se jadni začudiše Turci, *prtužiše im* Crnogorci. Npj. 5, 218. Ti češ u tjeskobi i nevolji, *kojom će ti prtužiti neprijatelj tvoj*, jesti plod utrobe tvoje. Mojs. V. 28, 53.

prtuživanje, n. verb. od prtuživati. Rj.

prtuživati, prtuživjē, v. impf. vidi dosagijvati. Rj. pri-tuživati. vidi i dodijavati, dodijevati. v. pf. prtužiti.

prtvor, m. (u Hrv.) pred naslonom kao mali tor gdje se ovcе najprije utjeraju, pa odande ulaze u naslon. Rj. pri-tvor. isp. prtvoriti.

prtvoranje, n. das *Anlehnen, Zulehnen der Thüre, portae (januae) adclinatio*. Rj. verb. od prtvorati. radnja kojom tko prtvora n. p. vrata.

prtvorati, rām, v. impf. *zulehnen (die Thüre), accludo januam*. Rj. pri-tvorati, n. p. vrata. v. pf. prtvoriti.

prtvoriti, prtvorim, v. pf. n. p. vrata, (*die Thüre*) *zulehnen, accludo portam*. Rj. pri-tvoriti. vidi prikrenuti. v. impf. prtvorati.

prtvrd, prtvrdā, adj. pri-tvrd, kao prilično tvrd (5, skup 1, srebro ljubiv). isp. pri II. — Gospodar Vasa i knez Miloš bili su *prtvrdi ruke*. Mil. 8.

prtvrditi, prtvrdim, v. pf. *befestigen, firmo*. Rj. pri-tvrditi. v. impf. prtvrgjivati. — Da je car Dukljan u viru pod vezirijem mostom svezan u sindžir, koji jednako glogje, i uoči Božića taman da ga preglogje i svijet da uždi, a Čigani svaki po jednom udari maljem u nakovanj te *prtvrdi*. Rj. 144b. Dogovore se od kože konjske da okroje oputu, pa *prtvrdiše jedan kraj od nje za strijelu*, da puste odozdo strijelu iz luka da se dobro za čardak prihvatī. Npr. 7. Da sam tebe našla u tavnici, *bolje bih ti prtvrdila ruke*, tu bi staja' tri godine dana dokle bi ti kosti okapale. Npj. 3, 222. Kara-Gjorgijje, koji je onda bio ondje došav da vojsku Srpsku slobodi i *prtvrdi* da ne bi šančeva ostavila. Sovj. 42.

prtvrgjivanje, n. das *Befestigen, firmatio*. Rj. verb. od prtvrgjivati. radnja kojom tko prtvrgjuje što.

prtvrgjivati, prtvrgjivjēm, v. impf. *befestigen, firmo*. Rj. pri-tyrgjivati. v. impf. prosti tvrditi. v. pf. prtvrditi. — Jedan drugom pomagaše govoreći: dobro je za spajanje. I *prtvrgjivajše klincima* da se ne pomiče. Is. 41, 7.

prtugotoviti, vīm, v. pf. *vorbereiten, praeparo*. Rj. pri-ugotoviti. vidi prigotoviti, pripremiti, prirediti, pripravitī. v. impf. prosti. isp. gotoviti. — sa se, *pass.*: Dok se ovo na čisto prepíše i za štampu priugotovi. Ogd. na ut. 2.

pruipitati, pruipitām, v. pf. *anfragen, quærere* Rj. pri-upitati. isp. upitati. v. impf. upitivati.

pruistaviti se, vīm se, v. r. pf. *stille stehen, subsisto: Priustav' se*, bane Milutine. Rj. pri-ustaviti se. isp. ustaviti se. v. impf. ustavljati se.

prušak, pruška, m. *die Ohrfeige, alapa, colaphus, cf. zaušak, zamlatnica, čuška*. Rj. vidi i prdeljuskā, i ostala syn. ondje. — Uz ove posljednje riječi *pruveže mu još nekoliko prušaka*. Danica 3, 239. Da će mu dati *prušak*. 5, 88. *Prima pruške* koji je osloboodio u Jordanu Adama. DP. 136. pri-ušak, *drugoj je poli osn. u uho, uši. isp. prušiti*.

prušāvānje, n. verb. od prušavati. radnja kojom tko prušava koga.

prušavati, prušāvām, v. impf. pri-ušavati, *pruške davati. vidi* čušati, zaljepljivati 2, zamlaćivati 2. v. pf. prušiti. — Pleći dadoh da me biju i obraze da *prušavaju*. DP. 128. Judeji te *prušavaju*. 271.

prušiti, prušim, v. pf. *ohrfeigen, alapam impingo*. Rj. dati *prušak. vidi* čušiti, isprdeljuskati, prdeljusnuti, šakosati, zamlatiti 2. v. impf. prušavati. — Ugnao mu miša u brke. (*Priušio ga*). Posl. 326. Onda ga seljak *prušī* i s jedne i s druge strane. Danica 3, 238.

pruivac . . . vidi prihvac . . . Rj.

pruivaliti, pruivalim, v. pf. Rj. pri-valiti. *ne dolazi kao prost glagol. isp. valiti. v. impf. pruivaljivati. — I. 1) herbeiwälzen, advolvo*. Rj. — Na vrata od pećine bijaše *pruivaljena velika ploča* . . . pa opet *plōču na vrata pruivali*. Npr. 148. *Pruvalite veliko kamenje na vrata pećini*. Is. Nar. 10, 18. — 2) *daranmachen, applico*, n. p. veliku zakrpu. Rj. — Već izigje na visoku kulu, pa *pruivali četiri glasnika*, haber daje na četiri strane. Npr. 3, 259. — II. sa se, *refleks. pruivālī se, v. r. pf. zu Theil werden, obtingo (durch Erbschaft oder sonstiges Glück):* njemu se *pruivalio*. Rj. vidi dopasti 3, pripasti 2. — Teško jedan čovek može sermiju steći, dok mu se *otkud ne pruivali*. Posl. 314. Našljedstvo naše *pruivali se tugjincima*. Plač 5, 2.

pruivaljati, pruivaljām, v. pf. pri-valjati, *kao valjajući prvesti, v. impf. valjati. — Nagje u selu nekoliko buradi i kaca, pa ih napuni slamom i sijenom, i pruivaljavi pod kulu zapali*. Danica 1, 73.

pruivaljvānje, n. Rj. verb. od 1) *pruivaljivati*, 2) *pruivaljivati se. — 1) radnja kojom tko pruivaljuje što (das Herbeiwälzen, advolutio. Rj.). — 2) stanje koje biva, kad se pruivaljuje kome što (das Zufallen, advolutio, devolutio. Rj.).*

pruivaljivati, pruivaljivjēm, v. impf. Rj. pri-valjivati. v. pf. pruivaliti. — I. 1) *herzuwälzen, advolvo*. Rj. — Pastiri odvaljivahu kamen s vrata studencu i pojahu stada, i poslije opet *pruivaljavahu kamen na vrata studencu na njegovo mjesto*. Mojs. I. 29, 3. — 2) *daranmachen, applico*, n. p. zakrpu. Rj. — II. sa se, *refleks. zufallen, devolvor*. Rj. vidi dopadati 3 (*kome što*), pripadati 2 (*kome što*).

pruivat, m. (u vojv.) uči djecu na privat, *er ist Privatlehrer, gibt Privatstunden, privatim docet*. Rj. isp. privatan.

privat . . . vidi prihvat . . . Rj.

pruivatan, pruivātna, adj. *privat, privatus, domesticus. isp. posebni, pojedini. — Za privatne raspre* i sudove nije bilo nikake odregnene vlasti. Danica 5, 49. Živi onde kao *privatan čovek*. Straž. 1886, 1514. Ali je za osvetom, koja nema gragjanskoga značenja nego je samo *privatna rasprava*, išla globa. DM. 310. U zakoniku Dušanovu nema toga (izabranoga) suda samo za to što je bio *privatan sud*. 319. *Stvari* koje se čine da su manje važne, jer su *više privatne*. Rad 9, 192. U jednoj *privatnoj učionici* daje ona lekcije iz računa. Zlos. 238. *adv.* Viču na spisateljje, i kude ih, *privatno recenzirajući*. Pis. 61. *isp.* Ovakvi knezovi u *domaćemu životu* slabo su se razlikovali od ostalih seljaka. Rj. 279a (= u *privatnom životu*).

privenac, privenca, m. (st.) *etwa der Beistand bei der Hochzeit, nuptialium hominum quidam*. Ja ove riječi nijesam čuo nikad prije, osim u pjesmi kako se ženio Gjuragj Smederevac (da nije izvrnuta od *prvenac*?). Rj. — Veće zovi Srbe u svatove: kuma kumi Debelić-Novaka... a *privenca* Kosančić-Ivana. Npj. 2, 471.

1. privesti, privèdèm (privèdoh, privede, priveo, privèla), v. pf. *herbeiführen, adduco*, n. p. konja. Rj. pri-vesti. kao prost glagol ne nalazi se. isp. vesti (vedem). v. impf. privoditi. — Otide glas o njemu (o Isusu) po svoj Siriji i *privedoše mu sve bolesne*, i iscijeli ih. Mat. 4, 24.

2. privèsti, privèzèm (privèzoh, priveze, privezao, privèzla), v. pf. lagju, *das Schiff herbeiführen, navim admoveo*. Rj. pri-vesti. kao prost glagol ne nahodi se. isp. vèsti (vèzèm). v. impf. privoziti.

privèzati, privèzèm, v. pf. Rj. pri-vezati. v. impf. privezivati. — **1)** *anbinden, adligo*. Rj. — Bio jedan vran konj za jaslina privezan. Npr. 8. Ženu *priveše konjma za repove*. 132. Kao tica na grani. (Kad čovek nema kuće, niti je čim drugim privezan za kakvo mjesto). Posl. 132. *Privezali mu rep*. *Privezali mu rog za rep*. (Kad se za kim rgjave riječi stanu govoriti). 261. Jer je *udata žena privezana zakonom za muža*. Rim. 7, 2. Objekat u akus. Mjesto objekta u akus. cijela rečenica *privezana riječju* »da«. Daničić, ARj. 310b. Drugi su opet bili *privezani za zemlju*, *glebae adscripti*. DM. 331. Kardinalni brojevi postaju ordinalni kad im samo *privezane jedinice* budu ordinalne. DRj. 1, 265. — **2)** *ein wenig binden, leniter ligo*. Rj. (malo). — **3)** kome što (skupo prodati), *anhängen, obtrudo*. Rj. *vidi* prisabaniti. isp. proturiti I 2. — *ovamo ide i ovaj primjer*: Učitelj priuši seljaka govoreći: »Ali stoji i to napisano...«; pak uz ove posljednje riječi *priveže mu još nekoliko priušaka*. Danica 3, 239.

privezivati, n. *das Anbinden, adligatio*. Rj. verb. od *privezivati*. radnja kojom tko *privezuje* što.

privezivati, privezivajèm, v. impf. *anbinden, adligo*. Rj. pri-vezivati. v. impf. prosti vezati. v. pf. privezati. — O doratu vješa kuburlije, a pod kolan sablju *privezuje*. Npj. 4, 324.

privikati se, priviknèm se (privikoh se, priviče se, privikao se, privikla se), v. r. pf. *sich gewöhnen, assuesco*, cf. *priviknuti se*. Rj. pri-viči se, pri-viknuti se. v. impf. *privikavati se*. *vidi* obicati se. isp. prosti biknuti se. — *kako se govori* i *privikavati* (koga) *koje vidi*, *može se reći* i *priviči*, *priviknuti* koga na što ili k sebi, *ako i nema tome potrebe*.

prividjeti, prividim, v. pf. Rj. pri-vidjeti. v. impf. *privigjati*. — **1 a)** *sich einbilden, etwas zu sehen, videor mihi videre aliquid*. Rj. *prividi tko što*, *kad mu se učini da je ono vidio*. *vidi* prizreti, *prividjeti se*. — Mnogi pripovijedaju da su noću *prividjeli štogogj* na raskršću. Rj. 639b. Nešto šušnu. (Nekakav čovek kazao da je tu i tu vigjeo deset kurjaka... ne hćednu vjerovati, nego mu stanu govoriti da je on to *privigjeo*, otkud onje kurjak!). Posl. 212. — **b)** sa se, *refleks*. *prividjeti se* kome, t. j. učiniti mu se da je vidio. *vidi* *privigjeti* 1a. — *Prizreti se*, *vidi* *prividjeti se*. Rj. 589b (a *prividjeti se nema u Rj. na svom mjestu*). — »A ne, Mujo, rgja te ubila! tebe dvije, a mene ni jedna! Npj. 2, 49 (Valja da je Mujo bio oženjen, ili se *Aliji prividjelo*, da kod Muja stoje dvije djevojke? Vuk). — **2)** ne će ništa kući da *prividi*. *Nutzen bringen, prosum*, cf. *privrijediti*. Rj. isp. *prividjeti*. — **3)** *vidi* pripaziti 1, opaziti, i *ondje syn*. — U po noći Drinu prebrodio, i tu Pejzi Bog i sreća dade, Srpska njega ne *privigje* straža. Npj. 4, 262. U to doba Turci *privigješe*, *privigješe* Simu i busiju.

4, 283. Mudro Lazar vodi svoje društvo... Nitko Laza *privigjet* ne može razma Boga i gore zelene. 4, 304.

privigjanje, n. Rj. verb. od I. *privigjati*, II. *privigjati se*. — **I. 1)** *radnja kojom tko privigja što* (*privigja mu se*), (*das Einbilden, imaginatio*. Rj.). *vidi* priziranje. — **2)** *radnja kojom tko privigja n. p. kući*. *vidi* *privregjivanje*. — **II. stanje koje biva, kad se kome što privigja (*das Einbilden, imaginatio*. Rj.).**

privigjati, privigjam, v. impf. Rj. pri-vigjati. v. pf. *prividjeti*. — **1 a)** *sich etwas einbilden, zu sehen glauben, in animum induco, imaginor*. Rj. *privigja tko što, kad mu se čini, da ono vidi*. *vidi* *privigjati se*, *prizirati*. — U vrijeme gladi često ga (*vukodlaka*) *privigjaju* oko vodenica, oko ambara žitnijeh. Rj. 79b. Da je ondje (na Čelinci) nekako blago zakopato, i da su *gājekoji koješta privigjali*. Rj. 821b. Ne vjeruje da će se vratiti iz tame, od svuda *privigja mač*. Jov 15, 22. Kad sam o sebi tako *privigja*, da šta će *privigjati o drugim ljudima?* O Sv. O. 11. — **b)** sa se, *refleks*. *privigja se* kome, t. j. čini mu se, da vidi. — *Prizirati se*, *erscheinen, appareo*, cf. *privigjati se*. Rj. 589b (a *privigjati se nema u Rj. na mjestu svome*). — U tijem zidinama kažu da se *privigja koješta*. Rj. 815a. — **2)** *vidi* *privregjivati*. Rj. *privigjati n. p. kući*.

privigjanje, n. *Erscheinung, visum*. Rj. verb. od *prividjeti* (se). *kad se kome što prividi*. — *takva verb. subst. kod dopuštenje*.

privijanje, n. *das Daranwickeln, circumvolutio*. Rj. verb. od *privijati*. *radnja kojom tko privija što*.

privijati, privijam, v. impf. Rj. pri-vijati. v. impf. *prosti viti*. v. pf. *priviti*. — **1)** n. p. što na ranu, *daranwickeln, circumvolvo*. Rj. — *Žile od crnoga gavez* kuhane u mlijeku *privija* narod kad hoće da se što sraste. Rj. 81a. — **2)** *beiflechten, adnecto*: Koji (vijenac) *vije* milom bratu, u nj je *zdravlja privijala*. Rj. kao *vijući* *pridavati*.

privikavanje, n. *das Angewöhnen, assuefactio*. Rj. verb. od 1) *privikavati*, 2) *privikavati se*. — **1)** *radnja kojom tko privikava što*. — **2)** *stanje koje biva, kad se tko privikava na što*.

privikavati, privikavam, v. impf. *pri-vikavati*. — **1)** *koga ili što, gewöhnen, angewöhnen, assuefactio*. *vidi* *navikavati*. — Drugi hvataju takogjer *životinje*, ali ih ne ubijaju, nego *pripitomljavaju*, *privikavaju k sebi*. Priprava 21. — **2)** sa se, *refleks*. *sich angewöhnen, assuesco*. Rj. *vidi* obicati se. isp. *biknuti se*. v. pf. *priviči se*, *priviknuti se*. — Čovjek, samo ako se zarana počne na to *privikavati*, može po svima klimatima živjeti. Priprava 4.

privikivanje, n. *das Zurufen, acclamatio*. Rj. verb. od *privikivati*. *radnja kojom tko privikuje* (kome).

privikivati, privikujem, v. impf. *zurufen, acclamo*. Rj. *pri-vikivati kome ili na koga*. v. impf. *prosti vikati*. v. pf. *priviknuti*.

1. priviknuti, priviknèm, v. pf. *zurufen, acclamo*: Te *priviknu na katane mlade*. *Priviknu mu iz grla bijela*. Rj. *pri-viknuti*. v. pf. je i *prosti viknuti*. v. impf. *privikivati*.

2. priviknuti se, priviknèm se, *vidi* *priviči se*. Rj. v. r. pf. *pri-viknuti se*. v. impf. *privikavati se*.

privilegija, f. *privilegium*. *vidi* *pravilegja*. isp. sloboda 2, *primjere iz* Npj. 4, 310 i DRj. 2, 323. — Paštrovici su po osobitim *privilegijama* imali 4 sugje. Kov. 37. Da su još od *Rimskih careva* imali *privilegije* (koje su poslije *potrgjivali* svi Grčki i Srpski carevi) da iz njihovijeh 12 plemena može biti car, ako ga izberu. 38.

priviriti, rim, v. pf. *privirivati*, *privirujem*, v. impf. *herzublicken, aspicio*. Rj. *pri-viriti*. *pri-virivati*. v. impf. *priviriti*.

privirivanje, n. *das Herzublicken, aspectio*. Rj. verb. od *privirivati*, *koje vidi*.

priviti, privijem, v. pf. Rj. pri-viti. v. impf. pri-vijati. — 1) n. p. što na ranu, *daranickehn, circumvolvo*. Rj. — Na ranu bi ga privio. (Kad koga hvale da je dobar i umiljat). Posl. 191. Da sedam pramena kose na glavi mojoj priviješ na vratila. Sud. 16, 13. Grudu suhlih smokava priviše mu na otok, i iscijeli se. Car. II. 20, 7. — 2) a) *hinbeugen, afflecto*: Dočeka me lijepa gjevojka, ja je privih pod svoje pazuhu. Rj. — Privijte sve svoje ka Gospodu Bogu Izrailjevu. Is. Nav. 24, 23. — b) sa se, *refleks.*: Odvi se Mare od roda, kakono čela od roja; privi se Petru deliji, kakono svila k junaku. Npj. 1, 34. Privi se k milom gjeveru kakono zlato k junaku. Kov. 77. Srce se moje privilo k upraviteljima Izrailjevijem. Sud. 5, 9. — 3) *beiflechten, adnecto*. Rj. vijuci n. p. vijenac dodati što u nj.

privjenčati, čam, v. pf. *antrauen, connubio jungo* (sacro ritu adjungo). Rj. pri-vjenčati. vidi vjenčati. v. impf. vjenčavati. — Bila Zlatka, pake Angjelija; pa je za se Stojan privjenčao. Npj. 3, 142. Ima puno trista gjevojaka, vjerene su al' ne privjenčane. 4, 154. A Stefan ih dieno privjenčao, i blagoslov po zakonu dao. 5, 47.

privjesiti, šim, v. pf. pri-vjesiti. v. impf. vješati. — Pečati su bili različni... po mjestu gdje su stajali... privješeni ili prilijepljeni na onome na čemu je pismo pisano... Pismo istoga kralja zapečaćeno je pečatima velikim, od dva lica, privješanim... Ne može se kazati šta je bilo običnije: privjesiti pečat ili priljepiti. DM. 289.

privlačan, privlačna, adj. pri-vlačan, što privlači; *anziehend, vim attrahendi habens*. — Proste tačke koje imaju privlačnu i odbojnu silu. Zlos. 114.

privlačenje, n. das *Herbeiziehen, Herbeischleppen, attractio*. Rj. verb. od privlačiti. radnja kojom tko privlači što.

privlačiti, privlačim, v. impf. Rj. pri-vlačiti. v. pf. pri-vući. — 1) *herbeiziehen, herbeischleppen, attraho*. Rj. — Samur-kalpak na oči namiče, a buzdovan uza se privlači. Npj. 2, 431. I po mraku topove privlači. 4, 141. Staše svoje potprašivat' puške i oružje sebi privlačiti. 4, 283. Neg' je zima zimomolji mome: kad s' oblači, gunjinu privlači. Herc. 156. — 2) sa se, *refleks. herbeischleichen, obrepo*: Privlači se od grma od grma. Rj. kao vukući se prilaziti. — Ovili Miloš, kako ljuta guja, privlači se na pendžer tavnici, te on gleda junak po sokaci(h). Npj. 2, 246. Dana nema, kad se ne privlači i po jednog roba ne odvodi. 2, 589.

privoditi, privodim, v. impf. *herbeiführen, adducto*. Rj. pri-voditi. v. pf. privesti (privodem). — Al' evo ti vojvodine Jele: Osmanova ugrabila vranca, do Gjorgjije ter ga privogjāše. Npj. 4, 161. Stane mu konja privodi, privodi da ga napoji. Kov. 49.

privogjēnje, n. das *Herbeiführen, adductatio*. Rj. verb. od privoditi. radnja kojom tko privodi kome što.

privoljan, privoljna, adj. privoljan biti (= htjeti). u Sarajevu. Dr. Gj. Šurmin. kao pristajati, pristati na što. isp. privoljeti se.

privoljeti, privolim, v. pf. Rj. pri-voljeti. isp. v. impf. voljeti. — 1) koga na što, *einen vermögen zu etwas, persuadere cui ut faciat*. Rj. kao nagovoriti ga da što učini. vidi i skloniti 2. — »Turci su me općinili mladu.« »Ta živi te općiniše Turci, a mrto te k mene privoleše. Npj. 3, 42. Kad ja jednom rečem da nema pravo, a on se rasrdi, pa ne poslušā, kako ću ga ja privoljeti? Priprava 59. Privolio sam srce svoje da teori naredbe tvoje. Ps. 119, 112. — 2) sa se, *refleks. sich herbeilassen, einwilligen, consentio*. Rj. kao pristati na što. vidi skloniti se 2. — »Ja sam naumio da se podelimo.« »Nemoj brate, ta dobro nam je objojci.« Onaj drugi ostane pri svome, i tako se privoli i ovaj. Npr. 71. Kome ćeš se privoleti carstvu? Ili voliš carstvu nebeskome, ili voliš carstvu

zemaljskome? Npj. 2, 295. Valjalo je imati mnogo žive moralne sile da bi se čovjek privolio nedostatku svega što je životu ugodno. DM. 101.

privonjati, privonjam, v. pf. (u Dubr.) *anriechen, odorari, cf. primirisati*. Rj. pri-vonjati. vidi i povonjati, pomirisati, omirisati. v. impf. vonjati.

privoštititi, privoštim, v. pf. pri-voštiti što, *pritorđiti ga voskom*. — Knez Miloš se svakad molio Bogu prema sveći voštancima, privoštenoj za samu ikonu. Mil. 4. v. impf. voštiti I.

privoziti, privozim, v. impf. *herbeiführen, appello navim*. Rj. pri-voziti n. p. lagju. v. pf. privesti (privезem).

privoženje, n. das *Herbeiführen (des Schiffes), appulsio navis*. Rj. verb. od privoziti. radnja kojom tko privozi n. p. lagju.

privrēci, privrēnem, v. pf. *zugeben, addo*; vidi dometnuti I. Rj.^a v. pf. je i prosti vrēci. isp. privrēnik.

privrebati, privrebam, v. pf. Rj. pri-vrebati. v. impf. vrebati. — 1) *erlauern, deprehendo (aucupando)*. Rj. koga ili što. — 2) sa se, *refleks. leise angeschlichen kommen, accedo tacite*. Rj. kao vrebajući, polagano prići.

privregjivānje, n. das *Nutzenbringen, 7o prodesse*. Rj. verb. supst. od privregjivati. radnja kojom tko privregjuje što.

privregjivati, privregjujem, v. impf. *Nutzen bringen, prodesse*. Rj. pri-vregjivati. vidi privigjati 2. isp. v. impf. prosti vrijediti. v. pf. privrijediti.

privremen, adj. pri-vremen, što pripada vremenu, i što je samo za neko vrijeme. vidi vremen. — Kad se duša rastaje! — onda je sav privremeni život njojzi pakao i pogibao, sjenka nepostojana. DP. 368.

privrijediti, privrijedim, v. pf. *Nutzen bringen, prosum*: ne će ništa kući da privrijedi; nije privrijedio kući ni jedne pare. Rj. pri-vrijediti. vidi prividjeti 2. v. impf. privregjivati.

privrnuti, privrnem, v. pf. (u Dubr.) *einpfropfen, inserto, cf. nakalamiti*. Rj. i syn. kod nakalamiti. privrnuti. isp. v. pf. prosti vnuti. v. impf. privrtati.

privrtānje, n. das *Pfropfen, insitio*. Rj. verb. od privrtati. radnja kojom tko privrće što.

privrtati, privrćem, v. impf. (u Dubr.) *pfropfen, inserto, cf. kalamiti*. Rj. i syn. kod kalamiti. pri-vrtati. isp. v. impf. vrtati. v. pf. privrnuti.

privrāčiti, privrāčim, v. pf. (u C. G.) jako udariti, *hart zusetzen, urgeo*: Momčad ljuta bojem privrāčila. Rj. pri-vrāčiti, kao vruć, žestok postati? drukčije se ovaj glagol ne nahodi. isp. pridžgati, prižgati.

privrženik, privrženika, m. vidi pristalica, pristaša; *der Anhänger, assecla. od part. praet. pass. glagola privrēci (se), privrgnuti (se)*. isp. naklonjen k strani). za part. privržen mjesto privrgnut isp. Obl. 71. — Smail-aga namjesti se u Dužima kod svoja privrženika Gjoka Malovića. Npj. 4, 461 (Vuk). Kara-Gjorgjije je znao da su to njegovi prijatelji i privrženici. Sovj. 35.

privući, privučem, v. pf. Rj. pri-vući. v. impf. privlačiti. — 1) *herbeischleppen, attraho*. Rj. — Bio je veliki junak osobito znajući ljude k sebi privući i nagovoriti ih da ga slušaju. Sovj. 76. Krst se podiže... sav je svijet privučen da te pozna, Hriste. DP. 333. — 2) sa se, *refleks. herbeischleichen, adrepo*. Rj. vukući se prići. vidi prišabaniti se, i syn. ondje. — Kradom pošalje za njom i svoju kćer... Kad se ova poslana gjevojka privuče te vidi kako... Npr. 126. Ja polagano hajde, hajde, te se privučen blizu. 163. Privuče se polagano pod crkveni prozor. 172. Ne će Jovo k mlagajnoj gjevojci, no s' privuče zlatnu čiviluku. Herc. 184.

privūk, m. vidi pripuz. Rj. čovjek koji ugje ženi u kuću. pri-vuk. isp. privući se. ostala syn. kod pripuz.

prizajmiti, prizajmim, v. pf. vor sich hertreiben, cogo, cf. zajmiti, potjerati: Pa pješice ugu prizajmita.

Rj. pri-zajmiti, *potjerati pred sobom. v. pf. je i prosti zajmiti* 1. *vidi i pognati, okupiti 1, zaokupiti 1.*

prizdreti, prizdrim, (u Boci) *vidi* prizreti. prizdreti se, prizdrf se, (u Boci) *vidi* prizreti se. Rj. *isp. zdreti i zreti.*

prizemljast, adj. nizak, *niedrig, humilis.* Rj. *prizemljast, što je kao pri zemlji, n. p. kuća, ebenerdig.*

prizetiti, tim, v. pf. Rj. *pri-zetiti. drukčije se glagol ne nalazi.* — 1) *uzeti zeta u kuću, cf. pridomazetiti.* Rj. *isp. priženiti.* — 2) *sa se, refleks. ući ženi u kuću, in das Haus seiner Frau einheirathen, nubere uxori, cf. pridomazetiti se.* Rj. *ko se prizeti ili pridomazeti, zove se domazet, pripuz, koje vidi i syn. ondje. isp. priženiti se.*

prizidati, prizidam (prizigjêm), v. pf. *pri-zidati. dazü bauen, anbauen, adstruo. v. impf. prizigjivati.*

— *Ovdje je oltar prizidan uz crkvu. Kov. 34.*

prizigjivnje, n. verb. *od prizigjivati. radnja kojom tko prizigjivuje što (uza što).*

prizigjivati, prizigjujêm, v. impf. *pri-zigjivati, kao zidati što uza što. v. pf. prizidati.*

prizirânje, n. *vidi* privigjanje (Ia i II). Rj.

prizirati, rêm, v. impf. Rj. *pri-zirati. v. pf. prizreti, prizdreti.* — 1) *vidi* privigjati. Rj. *prizire ko što, kad mu se čini da ono vidi.* — 2) *sa se, refleks. erscheinen, appareo, cf. privigjati se: Kad t' odvedem gradu Jedrenetu, ban će ti se i ongije prizirat'.* Rj. *prizire se kome što, kad mu se čini da ono vidi.*

prizivânje, n. *das Herbeirufen, advocatio.* Rj. verb. *od prizivati. radnja kojom tko priziva koga.*

prizivati, prizivâm (prizivljêm), v. impf. *herbeirufen, advoco.* Rj. *pri-zivati. v. impf. prosti zvati. v. pf. prizvati.* — *Obrni se, mlada Mare, sestre te zovu.* — *Neka zovu i prizivolju, sad nemam kolje. Npj. 1, 34. Po tom sam po logorima pevače tražio i prizivao. Npj. 4, XL. Stane sve Grke Beogradske oko sebe prizivati. Sovj. 25. Ja za sejedoka Boga prizivam na svoju dušu. Kor. II. 1, 23. Gospode! tebe prizivljam. Ps. 31, 17. Za to se gjakon moli prizivajući u pomoć see nebeske sile. DP. 42. sa se pass.: Vidjeće svi narodi na zemlji da se ime Gospodnje priziva na tebe, i bojaće se tebe. Mojs. V. 28, 10.*

prizjavânje, n. *das Maulaffen-feil-haben, hietatio.* Rj. verb. *od prizjavati, koje vidi.*

prizjavati, prizjavâm, v. impf. *s otvorenim ustima besposlen gledati u što, osobito više sebe ili prema sebi, Maulaffen feil haben, hietare.* Rj. *pri-zjavati. v. impf. prosti zjati, zijati.*

priznânje, n. *Geständniss, confessio.* Rj. verb. *od priznati. djelo kojim tko prizna što. takva verb. subst. kod dopuštenje.* — *Ima riječi 84 koje sam ja načinio . . . priznanje, primirenje. Nov. Zav. VII. Priznao si dobro priznanje pred mnogijem svjedocima. Tim. I. 6, 12.*

priznati, priznâm, v. pf. Rj. *pri-znati. v. impf. priznavati.* — 1) *anerkennen, agnosco.* Rj. — *Za privatne raspre i sudove nije bilo nikake odregjene i priznate vlasti. Danica 5, 49. Da Turski car prizna Crnoga Gjorgjija za kneza. Miloš, 30. Kojigod prizna mene pred ljudima, priznaću i ja njega pred ocem svojijem. Mat. 10, 32. Srbija prizna Ugarskoj vrhovnu vlast nad sobom. DM. 109. sa se, pass.: Da se senat potvrdi i prizna za najveću vlast u zemlji. Danica 5, 52.* — 2) *eingestehen, confiteor.* Rj. *kao isповјediti.* — *Narod odmah prizna da je pravo da on uzme carevu kćer i da caruje. Npr. 71. Recenzent je njemu priznao za pogrešku što je on napisao u Bački (mjesto u Bačkoj). Nov. Srb. 1817, 639. Ko neznanje svoje ne će da prizna. Pis. 17. Dušanu na pohvalu valja priznati da je radeći . . . DM. 316. sa se, pass.: Prizna se da su čitluci protiv carske volje. Slav. Bibl. 1, 89.*

priznâvanje, n. Rj. verb. *od priznavati.* — 1) *radnja kojom tko priznaje koga n. p. za poglavara (das*

Erkennen, agnitio. Rj.). — 2) *radnja kojom tko priznaje n. p. neznanje svoje (das Gesehen, confessio. Rj.): Nepriznavanje i nečuvanje ove razlike i granice najveći je uzrok, što . . . Pis. 83.*

priznâvati, priznâjêm, v. impf. Rj. *pri-znavati. sadašnje vrijeme ima i priznâvâm. isp. Obl. 108. v. impf. prosti znati. v. pf. priznati.* — 1) *als etwas erkennen, agnosco pro—.* Rj. — *Tijem je pokazao, da nije priznavao Kara-Gjorgjija za glavnoga gospodara. Sovj. 1. Mljet je nad sobom priznavao vlast kneza dubrovačkoga. DM. 204. su se, pass.: Iz pisma u kome se on priznaje za ober-kneza. Žitije 3.* — 2) *gestehen, confiteor.* Rj. *kao ispovijedati 2.* — *Ako priznaješ ustima svojima da je Isus Gospod, bićeš spasen. Rim. 10, 9. Priznaje za nj da je bio rod s Crnojevićima. DM. 98.*

Prizren, m. *Stadt in Serbien.* Rj. *grad u Srbiji.*

prizren, m. *Prizrenski pištolj, Art Pistolen, cf. kubure.* Rj.

Prizrenae, Prizrënca, m. *Einer von Prizren.* Rj. *čovjek iz Prizrena.*

Prizrënka, f. *Eine von Prizren.* Rj. *žena iz Prizrena.*

Prizrenski, adj. *von Prizren.* Rj. *što pripada Prizrenu.*

prizreti, prizrêm, v. pf. Rj. *pri-zreti. vidi* prizdreti. v. impf. *prizirati.* — 1) *vidi* prividjeti. Rj. *prizri tko što, kad mu se učini, da je ono vidio.* — 2) *sa se, refleks. vidi* prividjeti se. Rj. *prizri se kome, t. j. učini mu se da je vidio.*

prizvati, prizvêm, v. pf. *herbeirufen, advoco.* Rj. *pri-zvati. v. impf. prizivati.* — *On ih prizove k sebi i počne ih pitati, oklen je koji. Npr. 247. Dragučevo sebe prizovite, sve kmetove i njine knezove. Npj. 4, 355 (sebe dat.). Prizvao sam vas da pijemo po čašicu rakije. Kov. 46. Da budu megju svojom braćom stimani, a u gospode na divanu prizvani i pribrani. 70. Koji (Bog) vas je prizvao u svoje carstvo i slavu. Sol. I. 2, 12.*

prizáriti, prizârî, v. pf. (u Dubr.) *danas je prizarilo, t. j. vrućina,ripeklo je sunce, die Sonne setzte heiss zu, adurebat sol.* Rj. *pri-zariti. isp. v. impf. prosti žariti.*

prizditi, prizdîm, v. pf. *anzünden, accendo, cf. pripaliti: Zemlji kleće, prizdi dževerdana.* Rj. *prizditi. vidi i prižeći, priprljiti. v. impf. prižizati. za postanje prizditi isp. požditi.*

prizêći, prizêžêm, v. pf. *pri-žeći. vidi* prizditi, i *syn. ondje. v. impf. prizizati.* — *Stane kresati dok malo vatru prižeze pa zapali sva tri pera. Npr. 202.*

prizêga, f. *die Sonnenhitze.* *uprla ovo Božija prizêga, pa sve izgorje. J. Bogdanović. isp. prižeći. vidi* prigrevica, i *syn. ondje.*

prizêniti, prizênîm, v. pf. (u Hrv.) *uzeti muža sebi u kuću, Einen heirathen und in sein Haus führen, ducere virum.* Rj. *pri-ženiti (isp. prizetiti). isp. v. impf. prosti ženiti. u Hrv. govori se i sa se, refleks.: priženiti se, n. p. Petar se priženio udovici Parlavički ili: k udovici, t. j. oženivši se njome ušao njoj u kuću. isp. prizetiti se.*

prizênja, m. *čovjek koji se u kuću ženi priženi.* J. Bogdanović. *vidi* pripuz, i *syn. ondje.* — *za obliče isp. mladoženja.*

prizgati, prizgâm, v. pf. *dringend zusetzen, vehementer peto.* Rj. *pri-žgati. isp. pridžgati, privrućiti.*

prizimânje, n. *vidi* preživanje. Rj.

prizimâti, prizimljêm, v. impf. (u Dubr.) *vidi* preživati. Rj.

prizizânje, n. verb. *od prizizati. radnja kojom tko prizize što. n. p. seijeće.*

prizizati (Stalli, krivo prižizati), prizizêm, v. impf. *anzünden, accendere. pri-žizati. v. impf. prosti žeći vidi* pripaljivati. v. pf. *prižeći.*

prkancee, *prkanceta*, *n. dem.* od *prkno*: Ne ispijaj svakoj čaši dance, izvručješ u nebo *prkancee* (Posl. 200). Rj. *vidi* guzičica, dupence, dupešce.

prknast, *adj. arshig, amplí podicis, cf. guzat*. Rj. u koga je *preveliko prkno*.

prkno, *n. vidí* guzica. Rj. *vidí* i dupe, prdalo, prdenjak 1, stražnjica, šupak, zadnjica. (*od tih riječi pristojne su stražnjica, zadnjica, dem. prkancee*.)

prkonjiti se, *njum se, v. r. impf.* kao *srđiti se, zúrnen, irascor*. Rj. *v. pf. slož.* napkonjiti se.

prkos, *m. der Trotz, contumacia*: uz *prkos, zum Trotze, cf. inat* 2. Rj. *vidí* i *despet* 2. *za*: uz *prkos* *vidí* uskos. — Bi joj *prkos* ja *otprkosio*. Rj. 479a. *Prkos* kola lomi. (Kad se utrknu u kolima). Posl. 263. Balota uz *prkos* *Stanku* ubije toga Vlaha. Danica 4, 6. Koji se uz *prkos* suprote istini. Rim 2, 8. Ništa ne činite uz *prkos* ili za praznu slavu. Filib. 2, 3.

prkositi, *sim, v. impf.* *kome, trotzen, obsisto per contumaciam alicui*. Rj. *v. pf. slož.* iz-*prkositi*, *na*; *od*. — Protivnica je (Ana) *njezina* vrlo *cvijeljaše prkoseći* joj što joj *Gospod* *bješe* zatvorio matericu. Sam. I. 1, 6.

prkošenje, *n. das Trotzen, contumacia*. Rj. *verb. od prkositi. radnja* kojom *tko* *prkosi* *kome*.

prkoždžija, *m. der Trotzer, qui per contumaciam alicui obsistit*. Rj. *koji prkosi* *kome. slož.* *od prkos*. i *Turskoga* *nast. džija*: *prkos-džija*. *s se pred džija* *mijenja* na *ž*. — *isp. takve riječi kod govordžija*.

prlac, *prlca, m.* (oko *Smedereva*) *vidí* *prlina*. Rj. *vidí* i *prljaga, prljuša. isp. oprljuša, prljuša. značenje kod prlina. prlac* (*osn. u pr(h)li*). *Osn. 343. isp. 2 prhnuti (v. impf.)*.

prlād, *f.* (u *Sumadiji* i u *Srijemu*) *vidí* *prnjad*. Rj. *truhlo (prhlo) drvo; faules Holz, lignum putre. isp. prana. — prlad* (*osn. u prhli*). *Osn. 259. izgubilo se* *h kao i u prnjad, prana. značenje rasipati se, prelaziti u prah, trunuti. vidí* *Korijeni 298. isp. 2 prhnuti (truhnuti). augm. prlutina*.

prladovit, *adj. vidí* *prnjadovit*. Rj. *osn. u prlad. što je truhlo (prhlo) i noću se svijetli. — takva adj. kod barovit*.

prli, *adj. u riječima*: u *prlu* *zemlju* (*n. p. pobje-goše*), *in die weite Welt ohne dass man weiss wohin, in diversa (abire), in patulum mundum*. Rj. *vidí* *prhli, koje je (prhli?) pridjev I. od 2 prhnuti. v. impf. (truhnuti). — Pr(h)li* (*otidoše u prhlu zemlju*). *Korijeni 298 (što prhne, trune, rasipa se)*.

prlijerka, *f.* (u *Boci*): *I lubardu prlijerku*, koja *bije* *grad*. Rj. — *riječ je tugja ili od tugje*. *Osn. 300*.

prlina, *f. vidí* *prljuša*. Rj. *vidí* i *prlac, i syn. ondje. — Prlina*. U *Stulića ager, humus, praedium, fundus, possessio* (*njiva, zemlja, tlo*) *valja* da *za to što je onuda sve to u strmeni*. *Korijeni 290. iz ovoga se vidí da kod prlina (dakle i kod prlac, prljaga, prljuša) ne treba misliti na strmen, već na zemlju, i to prhlu, što se rasipa, (isp. opr(h)ljuša, pr(h)ljuša), kakova se nalazi po planinama na strmeni među kamenjem, te su ove riječi od istoga korijena od kojega i prlad, prnjad; prljuša, oprljuša; prnja, i t. d., t. j. od 2 prhnuti, v. impf. (truhnuti)*.

prliti, *prlim, v. impf. vidí* *prljiti; brennen, uro. vidí* i *pržiti. — Prljiti* (u *Stulića prliti*). *Korijeni 283. I papar je crn i smrskan, ali grije i prli. DPosl. 30. Najgore prli ugljen pokriveni. 68. Tugja zemlja prli. 138*.

prlutina, *f. augm. od prlad*. Rj. *prlutina* (*od korijena od koga je prhnuti, isp. prah*). *Osn. 167. isp. 2 prhnuti, v. impf. (truhnuti). — riječi s takim nast. kod mrlutina*.

prljača, *f.* (u *Grblju*) *od gvozdga* kao *žarač*, čim se *drva turaju u klačinu, Art Ofenstange, rutabuli genus*. Rj. *osn. u 2 prljati. — riječi s takim nast. kod cjepača*.

prljaga, *f. vidí* *prljuša*. Rj. *vidí* i *prlac, prlina, i tumačenje ondje. isp. prljuša, oprljuša. osn. u pr(h)li. — riječi s takim nast. kod brljaga*.

prljak, *prljka, m. od drveta* kao *šiljak, Hölzchen, ligellum*. Rj. *dem. prljčić. isp. prljak (gvozdni šiljak)*.

1. prljānje, *n. das Schmutzen, maculatio*. Rj. *verb. od prljati. radnja* kojom *tko prljā* što.

2. prljānje, *n. das Schieben, to trudere*. Rj. *verb. od prljati. radnja* kojom *tko prljā (tura) što, n. p. drva u peć*.

1. prljati, *prljām, v. impf. schmutzen, maculo*. Rj. (*cf. gnusiti 1. Rj. 9*). *prljati što, činiti da bude prljavo, nečisto. v. pf. slož. uprljati*.

2. prljati, *prljām, v. impf. turati, n. p. drva u peć ili u klačinu, schieben, trudo. cf. prljača*. Rj. *drukčije se ovaj glagol ne nalazi. isp. prljakati*.

prljāv, *adj. beschmutzt, maculatus (usu longo)*. Rj. *kao nečist dugim upotrebljavanjem, n. p. prljava košulja, kad se tko za dugo ne preobuče. vidí* *gnusan, halav. isp. 1 prljati. — Kao da je iz Ciganke gjecu vadio (tako su mu ruke prljave)*. *Posl. 129*.

prljčić, *n. dem. od prljak*. Rj.

prljēnje, *n. Rj. verb. od prljiti i prliti. — 1) radnja kojom tko prlji što vrelom vodom (das Absengen mit heissem Wasser, deustio ope aquae calidae. Rj.). — 2) radnja kojom tko prlji n. p. babe (das Brennen, nstio. Rj.)*.

prljiti, *prljim, v. impf. Rj. vidí* *prliti. v. pf. slož. o-prljiti, po-, pri-, s-*. — **1)** *mit heissem Wasser absengen, aqua feruida aduro*. Rj. *prljiti što vrelom vodom. — 2) brennen, uro, cf. pržiti: Potuljen ugljen prlji (Posl. 257)*. Rj. — *S Turcima boj biti nije babe prljiti po mraku*. *Danica 3, 181. isp. pržibaba*.

prljkanje, *n. verb. od prljakati*. Rj.

prljkatí, *kām, v. impf. mit geringfügiger Arbeit sich beschäftigen*. Rj. *drukčije se ne nalazi ovaj glagol. ovamo će ići u značenju raditi koješta: prljkatí. Korijeni 283. raditi kojekakve besposlice*.

prljōtina, *f. ambustio. Stulli. gdje se tko oprlji n. p. vrelom vodom. vidí* *oprljotina, i syn. ondje*.

prljuša, *f. vidí* *oprljuša*. Rj. *osn. u prhli. vidí* *prhluša, opr(h)ljuša, prhla zemlja. isp. prlina, i tumačenje ondje. — riječi s takim nast. kod ajgiruša*.

prljuša, *f. ein abschüssiger Fleck Gebirgserde, locus devexus, cf. prlina, prljaga*. Rj. *dem. prljušica. vidí* i *prlac. isp. prhluša, prljuša, oprljuša (prhla zemlja) oprhluša. — u Njem. tumačenju kaže se, da je prljuša: zemlja u planini na strmu mjestu, a u Lat. da je: mjesto strmo. na ovom Lat. tumačenju osniva Daničić tumačenje korijena riječi prlac, prlina i t. d. po kom tumačenju ove riječi znače strmac, strmina i t. d. (značenje naprijed spuštati se, strmu biti: prlac [locus devexus], prlina, prljaga, prljuša. Korijeni 283); ali znače: zemlja (u planini, na strmu mjestu) prhla, što se rasipa, prelazi u prah. isp. 2 prhnuti v. impf. (truhnuti). — riječi s takim nast. kaluža i kaljuža, srijemuža*.

prljūžanje, *n. das Wälzen in der prljuša, voluntatio per declive*. Rj. *verb. od prljūžati se. radnja kojom se tko prljūža*.

prljūžati se, *žām se, v. r. impf. sich wälzen in der prljuša, voluntari per declive*. Rj. *valjati se po prljūži, kao što čini medvjed*.

prljūžica, *f. dem. od prljūža*. Rj.

prndēlj, *m.* (u *Dubr.*) *debeo* *lepir* *malijeh* *krila, Art Schmetterling, papilionis genus*. Rj. *vidí* *jugavac, lepir 2. — riječi s takim nast. kod brzeli*.

1. prnuti, *prnēm, v. pf. aufplattern, eolo*. Rj. *značenje (korijenu) mahati, skakati, letjeti: pr(h)nuti. Korijeni 298. prhnuti. Rad 6, 74. v. impf. prhati. — Kad to čuje angjeo, prekrsti štapom, a to od onaca prnu golubovi. Npr. 82. Kad se vila vide na nevolji, prnu jadna nebu pod oblake. Npj. 2, 217. Prnu*

jeđna zlatna tica ispred našeg dvora. 5, 531. *vidi* 1 prnuti, v. *pf.* i *primjer ondje*.

2. prnuti, *prnēm, vidi* prdnuti. Rj. v. *pf.* pr(d)nuti. v. *impf.* prdjeti. — Tri ardova u podrumu prde . . . a u treći *prni* a zavri. Rj. 488b. Ne može se ujedno kahnut', zijehnut', *prnut'* i muhu uhitit'. DPosl. 74 (kahnuti *dijalekt. mj.* kihnuti. *ima* i Stulli).

prnja, *f.* (najviše *pl.* prnje), *der Fetzen, panniculus, cf. rita, dronjak*. Čivuti u Srijemu po selima viču: »Prnje, prnje za prstenje«. Skinu s sebe hajdučko ogjelo a obuče *prnje siromaške*. Rj. *vidi* i odrpina, i *syn. ondje. isp.* oprnjati se. — *po Daničiću od korijena od koga je i prlad, prnjad, koje vidi. isp.* Korijeni 298. t. j. od koga je prhnuti v. *impf.* (truheliti, truhnuti). *isp.* prnja i trulja.

prnjad, *f. faules Holz, lignum putre*. Rj. *vidi* prlad. *trulo (prhlo) drvo. isp.* prana. — Prana, *brestova prnjad* što se noću svijetli. Rj. 564a.

prnjadovit, *adj. n. p. panj. faul, und daher phosphorisch leuchtend, truncus putris, in tenebris lucens. Rj. od osnove prnjad. što je trulo (prhlo) pa se noću svijetli. vidi* prladovit. *takva adj. kod* barđvit.

prnjanje, *n. vidi* prnjicanje. Rj.

prnjati se, *prnjām se, v. r. impf.* (u Boci) *vidi* prnjicati se. Rj. *prnja se n. p. konj, mazga. vidi* i bacakati se. v. *pf. slož.* zaprnpjati se.

prnjav, *adj.* (po zapad. kraj.) *zerfetzt, pannosus, cf. dronjav, ritav. Rj. na kome su prnje. vidi* i drapav, hrpav 2, rapav 2, traljav, truljav.

prnjavac, *prnjāvca, m. der Lumpenkerl, homo pannosus, cf. dronjo. Rj. prnjav čovjek. vidi* i odrlija, odrpanica, ritinar, rito. *hyp. prnjo.*

prnjavica, *f. prnjava žena. — dronjavica . . . prnjavica. ARj. II. 790b.*

prnjavor, *m. das Klosterdorf, Weiler, pagus monasterii*. Rj. — Svi su naši veći *namastiri* do našijeh vremena zadržali po jedno *selo*, koje je kao na njihovoj zemlji naseljeno i koje se zove *prnjavor*. Rj. 395b. Periljac, praljin muž (po *namastirima* i *po prnjavorima Truškogorskim*). Rj. 494b. *riječ je* tuđa. *isp.* Osn. 110.

prnjavorac, *prnjāvōrea, m. ein Kloster-Unterthan, homo monasterii*. Rj. *čovjek iz prnjavora. — Tro-noški prnjavorci kalugjerima su radili najmanje po jedan put u nedjelji dana. Namastirski je starješina prnjavorcima i sudio za kojekake sitnice. Rj. 395b.*

prnjavorčad, *f. (coll.) die Jugend aus dem prnjavor, juvenus e pago monasterii*. Rj. *mladež iz prnjavora. jedno od prnjavorčadi prnjavorče.*

prnjavorče, *prnjāvōrčeta, n. ein Kind von prnjavor, verna e pago monasterii*. Rj. *dijete ili momče iz prnjavora. coll. prnjavorčad.*

prnjāvōrka, *f. ein Weib vom prnjavor, mulier e pago monasterii*. Rj. *žena iz prnjavora.*

prnjāvōrski, *adj. vom prnjavor, pagi monasterii*. Rj. *žena iz prnjavora.*

prnjāje, *m.* (u Boci) *n. p.* kad se *mazga rasrdi* pa baca *nogama, jactatio*: Udrio mu *prnjic* pod rep (Kad je ko nemiran. Posl. 328). Rj. *isp.* prnjicanje. — *riječi s* *takim nast. kod* daždic.

prnjicanje, *n. verb. od* prnjicati se. *radnja kojom se prnjica n. p. mazga. — Prnjicanje, n. vidi* prnjicanje. Rj. 602b.

prnjicati se, *cām se, v. r. impf.* (u Boci) *vidi* bacakati se. Rj. *vidi* i prnjati se. v. *pf. slož.* zaprnpjicati se. — *Konj koji ima vele zobi prnjica se. DPosl. 48. Prnjica se* kako maska. 103.

prnjicav, *adj.* (u Boci) *nemiran, n. p. konj, unruhig, jactabundus*. Rj. *koji se rado prnjica.*

prnjo, *m. hyp. od* prnjavac. *vidi* dronjo, rito. *takva hyp. kod* balo. — Kad ču beže, što *prnjo* govori . . . »Što si tako ogolio, sine?« HNpj. 3, 324.

1. pro, *vidi* *preo*: I krenula *pro* Legjena grada. Rj. *prijedlog koji je nastao od* preko, *izbacivši k*:

preo, po tom odbacivši i e: *pro. Korijeni 285. — Na Gjurjjev dan . . . U Boci se sastanu po tri djevojke . . . »Idem na vodu, da vode i mene i tebe i tu što gleda pro tebe«. Rj. 151a. Krvi s' kuća napuni, pro šljemena u obor, iz obora u potok. Here. 253. Kamen moste, ne cibaj se, e pro tebe vojska ide. 263.*

2. pro, *prijedlog koji se sada u nas samo sastavlja s drugim riječima: provući, prodati, Prodan itd.; značenje pružati ili ići kroza što (od jedne strane od druge), ili samo ići dalje, minutu, udaljivati; isto značenje proz, proza (prijedlog s akusat.), koje vidi. Korijeni 286.*

proā, *f. vidi* proja. Rj. *vidi* i proha, proso. *u krajevima gdje se glas h u govoru ne čuje.*

proāba, *f.* (u vojv.) *die Probe, das Muster, specimen*. Rj. *od* Lat. *proba. vidi* ogled. *isp.* probati. — Ova se *proba od ludosti učini* skupštini sa svim od pametodostojnoga reda. Danica 2, 137. Svaki od četiri suparnika pokazao je *probe* svoje *ludosti*. 2, 142. Nadam se pokazati *ogled* ili *probu od novoga pravopisa*. Slav. Bibl. 1, 91. To je sad *posljednja proba*. Straž. 1886, 1450 (*der Versuch, experimentum*).

probāciti, *prōbācīm, v. pf.* *pro-baciti, kao* baciti *kroz— isp.* 2 *pro. v. impf.* probacivati. *Zimi bi se* *gradale gjevojke, probace mi po grudu snijega, po tom* *znadem, da je došla zima. Npj. 2, 377.*

probācivānje, *n. verb. od* probacivati. *radnja kojom tko probacuje što.*

probācivati, *prōbācujēm, v. impf.* *pro-bacivati što, baciti ga kroz . . . v. pf.* probaciti. — *Kroz* *mazgale čiče probacuju, po tom* *znadem, da je lito došlo. HNpj. 3, 166.*

probādalo, *n. ein Werkzeug zum Durchstechen, instrumentum transfigendo*: *Kada vidi ženski činak: kakvo je ovo probadalo? Rj. orugje za probadanje. — riječi s* *takim nast. kod* bučkalo.

probādānje, *n. das Durchstechen, transfixio*. Rj. *verb. od* probadati. *radnja kojom tko probada što.*

probādati, *prōbādām, v. impf.* *durchstechen, transfigo*. Rj. *pro-badati. v. impf.* *prosti bosti. v. pf.* *pro-bosti.*

prōbādi, *f. pl.* (u Srbiji) *vidi* protisli: *stegle me probadi*. Rj. *kad koga u tijelu probada; das Seitenstechen, pleuritis. vidi* i protisci, provor, sandžije, tišnja.

prōbajati, *jēm, v. pf. ein wenig hexen, incantamentis uttor modice, experior incantamentis*. Rj. *prōbajati, malo, kao* probati *bajanje. v. impf.* *bajati. — Čire, mire, oko tebe devet braće bilo! (Kad se ko potuži da mu je gje izišao čir, rekne mu se u šali da tako probaje oko njega). Posl. 348.*

prōbati, *prōbām, v. pf.* (u vojvod.) *vidi* ogledati. Rj. *probare, proben. glagol je i impf.: provati, v. impf. vidi* probati. Rj. 603b. *syn. vidi* kod ogledati i ogledati. — *Bolje je vjerovati nego* *probati (kakvo zlo n. p. bolest). Posl. 22.*

prōbāvan, *prōbāvna, adj. concoctu facilis*. Stalli. *što se (lako) može probaviti, skuhati u želucu, verdaulich.*

prōbaviti, *vīm, v. pf.* Rj. *pro-baviti. — 1) n. p. dan, zubringen, transigo*. Rj. *baveći se provesti. vidi* provesti 3. *v. impf. prosti* baviti se. — **2)** (u Dubr.) *hranu, t. j. skuhati u želucu, ili podnijeti, verdaunen, concoquo*. Rj. *v. impf.* probavljati.

prōbavljānje, *n. verb. od* probavljati, *koje vidi.*

prōbavljati, *vljām, v. impf. vidi* zbavljati. *skuhati u želucu, podnositi. v. pf.* probaviti 2. — *Pasivno: u želucu, probavljati se. Daničić, ARj. 212b.*

prōbēsjediti, *dim, v. pf.* Rj. *pro-besjediti. vidi* progovoriti, proslloviti, prozboriti. *v. impf. isp.* progovarati. *v. impf. prosti* besjediti. — **1)** *beginnen zu sprechen, proloquor*. Rj. *kao početi besjediti. — Majka plače, ne mož' da govori, jedva* *plaćuć ovo probe-*

sed: »Rodila sam . . . Npj. 1, 124. — 2) ein wenig sprechen, paululum loquor. Rj. malo. — Samo o pismenima moram malo u kratko probesjediti. Spisi 1, 8.

probijanje, *n. das Durchschlagen, penetratio*. Rj. *verb. od probijati. radnja kojom tko probija što.*

probijati, *prōbījam, v. impf. durchschlagen, pertundo*. Rj. *pro-bijati. v. pf. 1 probiti. — Sirotinjska suza jemlješ probija. Posl. 285. Dobro ga je Turčin pogodio . . . te njegovo meso ne probija, ema ga je ljuto zaboljelo. Npj. 4, 404.*

probijeljati, *prōbījelim, v. pf. pro-bijeljeti, kao malo pobijeljeti. v. impf. prosti bijeljeti. — Kakva je to oprha na toj kozi? kaže se kad hoće koza da se oguba pa po gubici gdješto probijeli. Rj. 465a.*

probilijeska, *f.:* »Vidi je, udala bi se za onoga gnjilozuba i probilijesku!« *Probilijeska* zove se čeljade, koje je besposleno, pa *probija se kroz lijeske* tražeći lješnika ili onako na prazno. *Probilijeska* je gotovo što i *skitnica* i *probisvijet*. Mojo Medić *kako je riječ f. jamačno znači i skitačnicu. syn. kod skitnica. — probilijeska. za obliježe isp. izderilijeska (ali m. l. muškoga roda).*

prōbīr, *m. vidi izbor: Sada ima svata na probira, sve po izbor od dobrijež kuća. Rj. pro-bir. isp. pro-brati, probirati. na probira, mj. na probir: 2. padež mj. 4. kao što se u pjesmama nalazi osobito od riječi muškoga roda ponajviše samo za to da bi slogovi izašli na broj. isp. Sint. 131 i 504.*

probirāč, *probirāča, m. der Wähler, Ausklauber, difficilis delectus: Probirāč nagje otirač (Posl. 263) (kad se koji ženi). Rj. koji probira. vidi izbirač.*

probirānje, *n. das Wählen, Ausklauben, delectio*. Rj. *verb. od probirati. radnja kojom tko probira što.*

probirati, *prōbīrām, v. impf. wählen, deligo, muto sententiam de re lecta. Rj. pro-birati. vidi probirivati. v. impf. prosti birati. v. pf. probirati. — Žedan konj vode ne probira. Posl. 79. Nije gadljiv. (Ne probira mnogo). 213. »Izber' konja, koga tebi drago«. Pa odoše konje probirati. Npj. 4, 302.*

probirivati, *probirujēm, v. impf. u pjesmi mjesto probirati: Po ljepoti svate probiruje. Rj.*

probisvijet, *m. Probilijeska je gotovo što i skitnica i probisvijet. Mojo Medić. probi-svijet, koji se probija kroz svijet, pobija se, potuca se po svijetu. syn. kod skitnica. — tako slož. riječi kod kažiput.*

prōbitāčan, *prōbitāčna, adj. vorthelhaft, proficiuus: Probitačno mu (bilo) kao jarcu jufka (Posl. 263). Rj. što kome probiva, što mu probude, od čega mu je probitak. isp. blagosloven, hasnovit, koristan, napredan. — Bijezi su sramni, al' su probitačni. Posl. 12. Ima narod, (koji) ne izvršuje zakona carevijeh, pa nije probitačno caru da ih ostavi. Jest. 3, 8. Oboje ovo bijaše dobro za Austriju . . . to je bilo vrlo probitačno za Austriju. DM. 121. Stari su ugovori bili po njega (po Dubrovnik) probitačniji od poznijih. 212. adv. Miloš očistivši i Čačak tako srećno i probitačno, pošalje svog brata k Užicu. Miloš 105. — probitačan (osn. u riječi probitak). Osn. 180.*

prōbitāčnōst, *prōbitāčnosti, f. die Nützlichkeit, utilitas. Rj. osobina onoga što je probitačno. isp. probitak.*

probitak, *probitka, m. pro-bitak. isp. probiti (probudem). kao: korist, hasna, fajda, vajda. — Izmegju crkve i česara, velike slave i probitka crkve, države i časti hrišćanske. Glas. 21, 281. za nast. i akc. isp. dobitak.*

1. prōbiti, *prōbījēm, v. pf. durchschlagen, pertundo, penetrō. Rj. pro-biti. vidi propasti 3. v. impf. probijati. — Kad je (Marko Kraljević) prvi put vidio pušku i pošavši da je ogleda probio iz nje sam sebi dlan. Rj. 346a. Uzme kamen i njim probije led. Npr. 92. Probio mi je glavu. (Dosadio mi je moleći se za što ili onako govoreći o čemu). Posl. 263. Star je, a još*

mu nijesu zubi probili. DPosl. 114. Probivši neprijateljsku liniju. Žitije 30. Dojke ti napupiše, i dlake te probiše. Jezek. 16, 7 (isp. izbiti 5). sa se, refleks.: Stefan pokazao junačka čudesa probivši se sa Srbima kroz Tatara. DM. 105.

2. prōbiti, *prōbudēm, v. pf. (u primorju gedeihen, prosum (cf. probivati): Popij jednu i drugu, da ti obje probudu. Rj. pro-biti. kao: biti probitačno, koristovati, biti korisno. v. impf. probivati. isp. biti (budem), bivati. — Domaći objed najbolje probude. DPosl. 19.*

probivānje, *n. das Gedeihen, to prodesse. Rj. verb. od probivati. stanje koje biva, kad kome što probiva.*

probivati, *prōbīvām, v. impf. prijati, gedeihen, prosum: Dosta piva, a više jestiva, no Mijatu ništa ne probiva. Rj. pro-bivati. kao: bivati probitačno, korisno. v. pf. probiti (probudem). isp. bivati, biti (budem).*

probježivati, *probježujēm, v. impf. (u pjesmi) vorbeilaufen, praetercurro: Probježuju na alaje Turci. Rj. pro-bježivati. v. impf. prosti bježati. v. pf. isp. pruriti 2, protrčati.*

prōbojac, *prōbōjca, m. vidi zumba. Rj. isp. i boda 1. pro-bojac, osn. koja je u probiti (probijem). orugje kojim se probija što, n. p. rupice na koži.*

prōbōljeti, *prōbōdīm, v. pf. pro-boljeti. isp. preboljeti. — Pa je vila Boga zamolila, i Jovanu oči satvorila. Kad se Jovan oči dofatio . . . »Blago mene, mio pobratime! Bog zna su ti oči proboljele?« Npj. 2, 36.*

prōbōsti, *prōbōdēm, v. pf. durchstechen, transfigo. Rj. pro-bosti. v. impf. probadati. — Iгла će probosti prije mladu kožu nego staru. Posl. 95.*

prōbrati, *prōberēm, v. pf. wählen, ausklauben, deligo, seligo. Rj. pro-brati. v. impf. probirati.*

prōbrenuti se, *cnē se, v. r. pf. n. p. mlijeko, zusammengehen (von der Milch), coagulator. Rj. probrenuti se. isp. proderšati se, usiriti se. prosti v. pf. isp. brenuti (malo samo dohvatiti).*

prōbrijati, *jēm, v. pf. einen Flecken abscheren, attondeo. Rj. pro-brijati. v. impf. prosti brijati.*

prōbūditi, *prōbūdīm, v. pf. Rj. pro-buditi. v. impf. probugjivati. — 1) aufwecken, excito. Rj. — Ujutro u prosvitanje ustanu sluga i otidu te probude gjevoju. Npr. 131. — 2) sa se, refleks. erwachen, excitōr, expergiscor. Rj. isp. prenuti se. — Kad se ujutro carev sin probudi, obraduje se. Npr. 111. Kad se bila iz sna probudila, ona ide mlada na čardake. Npj. 4, 176. Kad se Josif probudi od sna, učini kao što mu je zapovjedio angeo. Mat. 1, 24. Kad se Noje probudi od vina, dozna šta mu je učinio mlagji sin. Mojs. I, 9, 24.*

probugjivānje, *n. verb. od probugjivati. radnja kojom tko probugjuje što.*

probugjivati, *probūgijujēm, v. impf. pro-bugjivati, v. impf. prosti buditi. v. pf. probuditi. — u prenesenom smislu: Tko se zahvaljuje, nenavidos(t) probugjuje. DPosl. 133.*

proburāziti, *proburāzīm, v. pf. den Bauch durchstechen, confodio. Rj. pro-buraziti, probosti burag, trbuh. drukčije se ne nalazi ovaj glagol.*

prōbušiti, *prōbūšīm, v. pf. durchlöchern, perforo. Rj. pro-bušiti. vidi prošupljiti. v. impf. prosti bušiti. — Bušak, lješnik probušen, kad ga crv izjede. Rj. 50b. Klečka, račvasto i probušeno drvo. Rj. 274a. Navrtjeti bure, probušiti ga gdje će se udariti čep. Rj. 381b. Neka mu (robu) gospodar probuši uho šilom, pa neka mu robuje do vijeka. Mojs. II, 21, 6. sa se, pass.: Tikva vodena, pošto se osuši, probuši se odozgo, pa se onda u njoj nosi voda. Rj. 739a.*

procaptjeti, *procaptīm, v. pf. vidi procavtjeti: Nije ljepši cvijet procaptio. Nit' je ljepša ruža procapčela. Rj. pro-captjeti. vidi i procvitati, procvatiti, procvjetati, pročetati. v. impf. prosti captjeti.*

procavtjeti, procavtĭm, v. pf.: Rano ti si *procavčela*. Rj. pro-cavtjeti. *vidi* procaptjeti, i *syn. ondje*. v. *impf.* cavtjeti. — Krčagovo ružom *procavtilo* pola *plavom* a pola *crvenom*. Npj. 4, 176.

procépak, procépká, m. (u Srijemu) trava plavetnoga cvijeta (nalik na zumbul), (*zweiblätterige Meerzwiebel*. Rj.²) *scylla bifolia* Linn. Rj. pro-cépak, u istoč. govoru; po južnom procijèpak. *osn.* u procijep.

proces, m. *vidi* proces. *vidi* i parba, parnica, pravda 3, raspra, terancija, teranka; *der Process, processus*. — Bolji je i mršav mir nego *debeo proces*. (. . . po svojstvu Srpskog jezika valjalo bi kazati *proces* mjesto *proces*, kao što prosti Srbi i govore). Posl. 27. Kako vam se dopada *maj proces* sa G. — c — ? Straž. 1886, 1514. On je sad tuži i čera s njom *proces*. 1887, 14.

procijèditi, prcicijèdĭm, v. pf. *durchsehen, percolo*. Rj. pro-cijediti. v. *impf.* procjegjivati. — *sa se, pass.*: Ostao kao brabonjak na cjedilu. (Gdjekoja se ovca i koza pobrabonja u muzlici kad se muzu, pa kad se *mlijeko procijèdi*, brabonjci ostanu na cjedilu). Posl. 242.

procijèniti, prcicijènĭm, v. pf. *abschätzen, schützen, aestimo*. Rj. pro-cijeniti. *isp.* ocijeniti. v. *impf.* procjenjivati. — (Žena) koja zna *procijeniti ženske haljine*. Kov. 51. Kad dogje nevolja, (Zeta) još bolje pozna i *procijeni blago* pravoslavne vjere i narodne samostalnosti. DM. 101. U recenziji jednoj *procijeni jedno djelo*. Rad 5, 192 (*vidi* prsuditi). *sa se, pass.*: Popovi da uzimaju bira od seljaka po 12 oka žita (ili da se *proceni u novce*). Miloš 195.

procijep, m. (*loc.* procijèpu) *der Kloben, lignum ex parte fissum, forceps ligneus*: Pišti kao guja u *procijepu* (Posl. 248). *cf.* pracijep. Rj. pro-cijep, *drugo* je *poli osn.* u cijepati. *drvo malo rascijepjeno. vidi* i škrip, škripac. — U oči Ivanja dne nagule čobani lile i metnu u *procjepove*, te načine kao velike kite, pa zapale one *procjepove* i obnesu oko torova. Rj. 215b. Mengele, kao *procijep* u kom čurčije igle oštre. Rj. 352b.

procijèpak, procijèpká, m. po juž. govoru; u istoč. procépak, koje *vidi*.

procjegjivánje, n. *das Durchsehen, percolatio*. Rj. *verb.* od procjegjivati. *radnja* kojom tko *procjegjuje* što.

procjegjivati, procjegjijŭm, v. *impf.* *durchsehen, percolo*. Rj. pro-cjegjivati n. p. *mlijeko*. v. *impf.* prosti cijediti. v. pf. procijèditi.

prcèjena, f. *aestimatio*. Gundulić: u napravak bez *procjene* neprijatelje pozivaju. Stulli. *djelo* kojim se što *procijeni*.

procejnjívánje, n. *das Schätzen, aestimatio*. Rj. *verb.* od procjenjivati. *radnja* kojom tko *procjenjuje* što.

procjenjívati, procjenjijŭm, v. *impf.* *abschätzen, schätzen, aestimo*. Rj. pro-cjenjivati. *isp.* ocjenjivati, *prosgjivati*. v. *impf.* prosti cijeniti. v. pf. procijeniti.

procmiljeti, procmilĭm, v. pf. pro-cmiljeti. *vidi* procviljeti, propištati 1. v. *impf.* prosti cmiljeti. — *Procmilješe* age i begovi od sve Bosne i Hercegovine uz koljeno paši Omer-paši. Npj. 5, 172.

procúrĭti, rĭm, v. pf. *vidi* proteći: kazan *procurio*. Rj. pro-curiti. v. *impf.* prosti curiti.

procvàsti, procvàtĭti, procvàtĭm, *vidi* procvjetati. Rj. pro-cvasti (*sadaš. vrijeme* procvàtĕm), pro-cvatiti, (procvàtjeti, procvàtĭm). *vidi* i procaptjeti, i *syn. ondje*. v. *impf.* cvastiti (cvatem), cvatjeti (cvatim). — Nije ljepsi *cvijet procvatio*, što je danas na ovu godinu. 3, 472. Preda mnogom *čokot* napupi i *procvate*. Mojs. I. 40, 10. Evo dana, evo dogje, jutro nastá, *procvate* prut, ponositost napupi. Jezek. 7, 10.

procviljeti, procvilĭm, v. pf. *einen Klage-ton von sich geben, strido, ejulo*. Rj. pro-cviljeti. *vidi* procmiljeti, propištati 1. v. *impf.* prosti cviljeti. — Kad *vigješe* robinje ostale, *sve iz jednog grla procvilješe*, i do Boga teško protužiše. Npj. 4, 198. Prepade se

Bogićević Anto, pa *procvilje iz grla bijela*, cvili Anto kako ljuta guja. 4, 245.

procvjètati, tām, v. pf. *erblühen, effloresco*. Rj. pro-cvjetati. *vidi* procaptjeti, i *syn. ondje*. v. *impf.* prosti cvjetati. — *Procvjetala* lijepa ružica. Npj. 5, 264. Veseliće se *pustoš* i *procvjetati* kao ruža. *Procvjetaće* obilno, i veseliće se. Is. 35, 1.

pročáčkati, čkām, v. pf. *durchstößern, perfodio*. Rj. pro-čččkati. *vidi* proččkati. v. *impf.* prosti čččkati.

pročáštiti se, pročáštĭm se, v. r. pf. pro-čštiti se, kao *časteći se provesti*. v. *impf.* prosti čštiti se. — Pošto su se nekoliko dana *pročastili*, digne se ovaj brat da ide kući svojoj. Npr. 72.

pročàtĭti, tĭm, v. pf. *durchlesen, perlego*. Rj. pročatiti. *vidi* pročitati, proštititi, proučiti 1. v. *impf.* prosti čatiti. — Pa je tanku *knjigu pročatio*. Rj. 834a. *sa se, pass.*: Te im se *pročati ferman*. Miloš 146.

pročèlje, n. *vidi* začelje: U *pročelje* Kovačina Ramo. Rj. pro-čelje, *drugo* je *poli osn.* u čelo. *vidi* i čelo 2, gornje čelo. *mjesto* navrh stola gdje obično *starješina sjedi* kad se ruča ili večera. *suprotno* donje čelo, zasjeda 2.

pročèšljati, pročèšljām, v. pf. *koga, (fig.) einen durchkämmen, pectino*. Rj. pro-čšljati. (*u prenesenom smislu*). v. *impf.* prosti čšljati.

proči, adj. *ander, alter, cf.* drugi: Ni u zdravlje cara ni česara, ni u kakva *proča* gospodara (Npj. 4, 106). Rj. — Ovu riječ, *proči*, ja nigdje više u narodu nijesam čuo. Npj. 3, 212. Vuk. *Proči*, drugi, ostali. Npj.¹ 3, 398. Stulli *ima iz brevijara glagoljuškoga*: pročeži *vidi* ostali.

pročĭstĭti, stĭm, v. pf. *ein wenig säubern, perpurgo*. Rj. pro-čstiti (*malo*). v. *impf.* pročišćavati. — Vjetar vruć s visokih mjesta u pustinji duva ka kćeri naroda mojega, ne da provije ni *pročisti*. Jer. 4, 11.

pročišćávánje, n. *verb.* od pročišćavati. *radnja* kojom tko *pročišćava* što.

pročišćávati, pročišćávām, v. *impf.* pro-čišćavati, kao *pomalo čistiti*. v. pf. pročistiti. — Dokle god živi jezik, dokle ga *pročišćavamo*, dotle živi narod. Spisi 1, 94.

pročitánje, n. *verb.* od pročitati. *djelo* kojim se što *pročita*. — Da je dao vama na *pročitanije*. Straž. 1886, 1513 (*pročitanije, stariji nast. mjesto sadašnjega* pročitanje. *isp.* bogojavljenje).

pročitati, tām, *vidi* pročatiti. Rj. v. pf. pro-čitati. *vidi* i proštititi, proučiti 1. v. *impf.* pročitavati. — Starac metne mu (caru) *kartu* na koljeno. Car uzme i *pročitavši* je reče: »Dobro, starče moj. Npr. 254. *Pročitajte ovo pismo* do kraja. Straž. 1886, 1449. *sa se, pass.*: Ovde se *pročitaju ugovori*. Miloš 160.

pročitávánje, n. *verb.* od pročitavati. *radnja* kojom tko *pročitava* što.

pročitávati, pročitávām, v. *impf.* pro-čitavati; *durchlesen, perlego*. v. *impf.* prosti čitati. v. pf. pročitati. — *sa se, pass.*: *Psaltir*, u kojem ima sto i pedeset psalama, te se za nedjelju dana *pročitava* po jedan put sav. DP. 47.

pročĕka, f. »Sad (ti) je *pročĕka*, a drugi će put biti kvočĕka« (Sad ti se oprašta pogriješĕka, a drugi put ako pogriješĕš, platićeš dobro. Posl. 274), *diesmal mag es dir hingehen (proči), hac vice fero, in posterum non sic abibis*. Rj. po ovom što ima (proči) *pročĕka je postala od proči. tako i Daničić*. Korijeni 286.

pročĕkati, čkām, *vidi* pročččkati. Rj. v. pf. pro-čĕkati. v. *impf.* čĕkati.

pročĕpati, pām, v. pf. *ein wenig raufen, vellico*. Rj. pro-čupati (*malo*). v. *impf.* prosti čupati. — Ugrijaću ja tebe uši. (Izbiću te, *pročupaću* te za uši). Posl. 326. Zatekli Vljaka . . . Svetozar ga *pročupao za perčin*. Nov. Srb. 1817, 501.

pročĕuti, prcđĕjŭm, v. pf. Rj. pro-čuti. v. *impf.* čuti. — 1) *hören, erfahren, inaudio*. Rj. — U tom Miloš *pročuje, šta se radi*, pa pošlje svoje ljude. Miloš 186.

— 2) sa se, *pass.* proćujē se, *laut werden, inaudior.* Rj. *vidi* proćukati se, pući 7 (pukne glas). — Malo po malo *proćuje se* to do cara. Npr. 65. *Za onu se sirotu devojkju* posle *proćuje do cara*, te car pošlje po nju. 141. Kad se *to proćuje*, on pobegne od kuće. Danica 4, 8.

proćer . . . *vidi* protjer . . . Rj.

proćerdati, *dām, v. pf.* pro-ćerdati; *verthun, pesumdo.* kao *prost* *glagol* ne dolazi. *isp.* ćerdati. — Pa on propivši se sve (blago) popio i *proćerdao.* Danica 5, 90. *vidi* profućkati, i *syn.* ondje.

proćerćerati, *proćerćerām, v. pf.* ein wenig schwätzen, *garrere parum.* Rj. *pro-ćerćerati* (malo). *v. impf.* ćerćerati (blebati).

proćes, *m. vidi* proces, i *ondje syn.* — Po svojstvu Srpskog jezika valjalo bi kazati *proćes* mjesto *proces*, kao što *prosti* Srbi i govore. Posl. 27.

proćetao, *proćetāla, adj. partic. praet. act. od* proćetati: Skube Pero *proćetalu* bradu. Rj.

proćetati, *tām, vidi* procvjetati: Nije ljepši cvijet *proćetao.* Rj. *v. pf.* pro-ćetao. *vidi* i *procaptjeti*, i *syn.* ondje. *v. impf.* ćetati.

proći, *proćjēm, v. pf.* Rj. *pro-iti, pro-iti, pro-tji, proći, vidi* proći. *v. impf.* prohoditi, prolaziti. — **I. 1)** *durch-, vorbeigehen, eo per—, praetereo.* Rj. *vidi* minuti 1, prominuti, pasati, suminuti, uminuti 2; *isp.* i *promaći, promaknuti, promći.* — **a)** *tjeslno:* Trlja *progje* četvoronoške *između njihovijeh nogu.* Rj. 14b. Kad *progje te sobe*, onda ga sestra odvede. Npr. 9. *Progjoh kroz jedno selo.* 89. *Koje pored nje progje*, da svako na nju pljune. 230. *Ispred njihove kuće progje* carev sin. 233. *Govoreći mu, da će car tuda proći.* 252. Oni šetajući *progju* *pokraj njega.* 253. *Prošao i kroz sito i kroz rešet.* (Trpljeo je i ogledao svašta). Posl. 264. *Sitna rosa po livadi, nitko rosu proć* ne može. Npj. 1, 154. No bijaše jedan stari derviš, bijela mu *prošla* *pojas* brada. Npj. 2, 273. *Nemoj proći stuge* svojega. Mojs. I. 18, 3. Kad *vidiš* vola ili ovcu brata svojega gdje luta, *nemoj proći mimo njih*, nego ih odvedi bratu svojemu. V. 22, 1. *sa se, pass.:* Kad bi se *moglo preko* Bosne i Hercegovine *proći k vama.* Glas. 63, 153. — **b)** *umno:* Pokazuje G.—c— da on još nije misleći *prošao kroz svu Gramatiku.* Nov. Šrb. 1818, 399. (Jezik Njemački) u kome *su sve riječi prošle preko suda* Bog zna koliko puta. Pis. 64. *sa se, pass.:* Kad bi se *prošli svi naši glagoli*, može biti da bi se gdje našlo što i drukčije. Slav. Bibl. 2, 235. — **2)** *vergehen, vorbeisich, praetereo:* *progje* ljet, zima, godina; *proći* će bol; *progje* me glava; *prošlo* je mene gospodstvo; *progje* mi godina u zalud. Rj. *vidi* minuti 2, uminuti 1, pasati, zaljeći 2. — *Prošla ju je var* (reče se za ženu koja je u godinama već prevalila). Rj. 53a. Vašicu pritiskuju ugrijanijem lućem i kažu da *od toga progje.* Rj. 56a. *Pepelom od ovoga ognja valja posuti one kraste, i proći će.* Rj. 158a. Kad koga zaboli grlo . . . pa *će ga* onda *proći grlo.* Rj. 428b. *Posle toga progje* nekoliko dana. Npr. 44. *»Svoje družine nikako ne mogu nasititi«* . . . i onaj *veliki kazan s jelom* za tili čas *progje.* 74. Tako mi *smrtne ure*, koja me čeka i koja me ne može *proći.* Posl. 306. Što pjan izjede i dijete podere, *ono progje zaludu.* 359. *Mene progje* moje četovanje. Npj. 3, 116. *Ali su ovi običaji* ondje već *prošli.* Kov. 43. Sam je paša činio kašto tako nasilija, kad je mislio, da *mu može proći.* Miloš 140. Nije moguće da *riječ Božija progje.* Rim. 9, 6. *Zalost ga progje.* Prip. bibl. 73. — **3)** *abgehen (von der Waare), dividendi.* Rj. *n. p.* *roba* brzo *prošla, t. j.* brzo se *rasprodala.* — Ja sam odnio 30 rječnika u Peterburg, a da sam ih odnio 300, *prošli bi kao alva.* Straž. 1886, 1767. — **4)** *n. p.* *zlo* ćeš *proći, ein schlechtes Ende nehmen, foede finire:* *Prošao* kao Janko na Kosovu (. . . Sibirjanin Janko i Sekula utekli s Kosova samo sa dvanaest ljudi.

Posl. 265). Rj. — *Uzmider se u pamet, jer ćeš sad izvući lutriju* (Posl. 331), t. j. *zlo ćeš proći*, bićeš bijen. Rj. 336a. Ali mu reče dobar buzdovan da *skuje, ako nije rad proći kao i onaj prije* što ga je kovao. Npr. 3. Tada se ponudi drugi sin da čuva jabuku, ali *i on progje kao i onaj.* 15. Ne kaže kako je kod zeta *prošao.* 88. Srdeći se kaže mu sve *kako je prošao s Premudrijem.* 155. Kako je radio, *onako je i prošao.* Posl. 125. Pas bio, *paski prošao.* 246. No obojicu ih uhvate i pogube u Beogradu. *Tako isto progje* i Živan Conjaga. Miloš 173. *Kako progjoste s komisijom?* Straž. 1886, 1733. — **II.** *sa se, refleks.* — **1)** *sich ergehen, obambulo.* Rj. *n. p.* *hajde da se progjemo.* *isp.* prošetati se. — **2)** *ćega, etwas gehen lassen, meiden, mitto, cf.* okaniti se. Rj. *vidi* projti se, i *syn.* kod okaniti se. *kao ostaviti što (na miru).* u pjesmi i *proći se od koga.* *v. impf.* prohoditi se (*ćega*). *isp.* ostavljati se (*ćega*). — Ali ženi ne bude to dosta nego saleti muža . . . *»Progji me se, ženo, Bog s tobom!* što ti je?« Npr. 13. *Čarica reče mu (mužu caru): »Ja ću umrijeti, i ja znam da se ti ne možeš proći da se ne ženiš, i bila ti sreća!* 114. *Stanu ga odvrćati da se progje te sramote:* kako bi on carski sin uzeo *govedarsku kćer!* 173. *Kini mi se s duše!* (*Progji me se, ne dosagjui mi*). Posl. 133. *Progj' se vraga* i njegova traga! Npj. 3, 132. *Proj s' od mene, Martinović Savo!* . . . *No se progji, ako Boga znadeš, ali čini, što je tebe drago.* 5, 19. *Nedić vikne: »Progjite se stoke, nego bježite s robljem preko Cera.*« Pa onda okrene putem, a bježan, *ostavivši stoku, nagrne za njim.* Danica 3, 200. *Po tom se Kara-Gjorgijje progje Milenka.* Sovj. 54 (*isp.* Po tom ostavi Milenka na miru. Miloš 24). *Obratite se i progjite se svojeh grijeha svojih.* Jezek. 18, 30.

proćohati se, *hām se, v. r. pf.* Rj.³ *pro-ćohati se. v. impf.* ćohati se.

proću, *vidi* prema: *Proću* puste kule karaule. Rj. *prijedlog. vidi* i *sproću*, protiv; i *primjere kod* protiv.

proćukati se, *proćukā se, v. r. pf.* *laut werden, inaudiri.* Rj. *pro-ćukati se. drukčije se ne nalazi ovaj glagol u ovom značenju. vidi* proćuti se (*proćuje se*), pući 7 (pukne glas).

prođaja, *f. der Verkauf, venditio:* je li na *prodaju?* *ist es feil? estne venale?* Rj. *pro-daja. isp.* *prodati*, *prodavati. isp.* *progja, prolazak* 2. — Jesu li to *gaće od prodaje*, ili su to *gaće od dariva.* Rj. 111a. *Kutnji starješina prodaje što je za prodaju, i kupuje što treba kupiti.* Rj. 713a. *Od naroda zemaljskih koji donesu trg ili kaku god hranu u subotu na prodaju, da ne uzimamo.* Nem. 10, 31. *Dubrovčani (su) radili da prodaja soli bude sve veća . . . Za prodaju na malo* trebaše više vještine. DM. 248. U Misiru ima žita *na prodaju.* Prip. bibl. 30.

prođajan, *prođajna; prođajuñi, adj. venalis, quod ad venditionem spectat.* Stulli. što pripada *prodaji.*

prođajiea, *f. i m.* (u Dalm.) čovjek koji rado ili lano prodaje svoju baštinu. Rj.³

prođan, *m. ein Mannsname, nomen viri, daher das Wortspiel:* *prodan* ali nije očeran. Rj. *ime muško, odakle je prekorećica:* *prodan* ali nije očeran. — *Pro-dan. partic. praet. pass. od* *prodati. isp.* *Poznan.*

prođana, *f. ime žensko.* Rj. *postanje vidi kod* *Prodan.*

prođanica, *f. bottega, officina.* Stulli. *kuća ili soba gdje se što prodaje; das Verkaufsstokale. vidi* *prodavnica; butiga, dućan. — za nast. isp.* *djeljaonica.*

prođati, *dām, v. pf.* *verkaufen, vendo.* Rj. *pro-dati. v. pf.* *slož.* *preprodati, rasprodati; isprodavati. v. impf. vidi* *prodavati, i slož. ondje. — Prodao u besćenje.* Rj. 23a. *Prodao mu konja pod zdravo, t. j.* da je zdrav, ako li ne bi bio, onda je kriv onaj koji *ga je prodao.* Rj. 518a. *Privezati kome što (skupo prodati).* Rj. 586a (*isp.* *prišabaniti*). *Turci htjeli da im proda*

na silu, a on nije htio. Rj. 826b. Ne ču je (kožu) prodati ni po što. Npr. 65. Bi li mu i ticu prodao, on odgovori da bi za dobru cijenu. 109. Struk biosioka . . . da mu ga daruje ili za dobru platu proda. 259. Za što kupio za to i prodao (kakav nov glas). Posl. 88. Značeš po što je Musa jarca prodao. (Zlo će ti biti). 93. Prodao (na jagmu) kao alvu. 263. Ja ih nijesam prodao u pola cijene, ili dao u zalogu, pa propale! Straž. 1887, 62. Znamo da je zakon duhovan; a ja sam tjelesan, prodan pod grijeh. Rim. 7, 14 (venudatus sub peccato; verkauft unter die Sünde). sa se, pass.: Raspačao kao alvu (kad se što u brzo proda). Rj. 640a.

prodávac, prodávca, m. der Verkäufer, venditor. Rj. koji prodaje. — Ako sam rekao, nijesam uzeo. (Kad prodavac za kakvu stvar mnogo zaište, a kupac se poplaši, pa ne će ništa više da govori). Posl. 7.

prodavalište, n. forum. Stulli. mjesto, n. p. pijaca, gdje se što prodaje; die Verkaufsstätte. — za nast. isp. danište.

prodávânje, n. das Verkaufen, venditio. Rj. verb. od prodavati. radnja kojom tko prodaje što: Kad su se stale prodavati Turske kuće i ostali mljkovi, Miloje je bio upravitelj toga prodavanja. Sovj. 22.

prodávati, prodávem, v. impf. verkaufen, vendo. Rj. pro-davati (sad. vrijeme i prodávam. isp. Obl. 108). v. impf. slož. rasprodavati. v. pf. prodati. — Prodaje na krčmu (n. p. jabuke), kleinweise, en detail. Rj. 309b. Za koliko sam kupio (laž), za toliko i prodajem. Posl. 83. Prodaje zjala. (Kad ko besposlen hoda). 263. Te otimlje kičene gjevojke, pa ih onda za blago prodaje. Npj. 3, 14. Da mi naše konje prodajemo, pobratime, po što nama drago. 4, 325. Prodavati na komad, na oku, na funtu, na rif. Daničić, Sint. 503.

prodávčev, adj. što pripada prodavcu: Rodbina prodávčeva ima pravo prekupiti imanje od stranoga kupca. DM. 204.

prodávka, f. quae vendit. Stulli. koja prodaje; die Verkäuferin.

prodávnicia, f. gdje se što prodaje. — Redovne prodavnice svome brašnu Bajlon ima u Požarevcu . . . Megj. 263. vidi prodavnica.

prodélangati se, u zagoneci, cf. delengalo. Rj. pro-delengati se. drukcije se ne nalazi.

próder, m. der Bruch (Leibschaden), hernia, cf. kila. Rj. vidi i pridori, prijedor; presega. pro-der. isp. proderati. za obličje isp. izder.

prodèrati, prodèrêm, vidi prodrijeti. Rj. v. pf. proderati. v. impf. prodirati. — 1) durchbrechen, zerreißen, perrumpo. — A obuče tucačke haljine, a na glavu kapu proderanu. Npj. 3, 133. — 2) sa se, refleks. vidi prodrijeti se. Rj. — Kad dogje (zma) pred dvor, izigje careva kći preda nj a on se prodere na nju: »Ko ti je u dvoru?« Npr. 29.

prodiktovati, prodiktujem, v. pf. pro-diktovati, vordiktieren. v. impf. diktovati. — Knez Miloš zovne svoga mlagjega sina Mihaila, prodiktuje mu pismo, koje se odmah preda tatarinu. Mil. 8.

prodírânje, n. Rj. verb. od 1) prodirati, 2) prodirati se. — 1) radnja kojom tko prodire (n. p. kroza što) das Durchbrechen, perruptio. Rj.): Ona reče: kako prodrije? prodíranje neka ti bude. I nadje mu ime Fares. Mojs. I. 38, 29. — 2) radnja kojom se tko prodire na koga (das Schreien und Lärmen, clamatio, vociferatio. Rj.).

prodírati, rêm, v. impf. Rj. pro-dirati. v. impf. prosti derati, drijeti. v. pf. proderati, prodrijeti. — 1) durchbrechen, einreißen, perrumpo. Rj. n. p. neprijatelj prodire u zemlju. — 2) sa se, refleks. schreien und lärmen, clamito, vociferor. Rj. prodirati se na koga, kao vikati na nj.

pródô, pródôli, f. (u C. G.) vidi prodol. Rj. — U duboku prodo trijes ne udara. DPosl. 139.

prodóbriti se, pròdobrim se, v. r. pf. vidi podobriti se. Rj. pro-dobriti se kome, kao postati mu dobar. ne nalazi se kao prost glagol. isp. dobriti.

pródôl, f. das Thal, vallis. Rj. pro-dol. vidi prodo; vidi i dô, dôla, dolina, dobodolina, drâga, dubodolina, dubovalina, dumača, laka, padina, presjeka, preslo, prosjeka, razdolje, uvala, vala, vlaka, vrtčača. — Lâka, kao prodo, koja nije vrlo ugnuta; govori se i vlaka. Rj. 321a.

prodrijêmati, pròdrijemâm, (mljêm), v. pf. ein wenig schlummern, somno leni nutare. Rj. pro-drije-mati (malo). v. impf. drijemati. — Dok malo prospavaš, dok malo prodrijemaš, u tom će doći siromaštvo tvoje kao putnik. Prič. 6, 10.

pròdrijeti, pròdrêm (pròdr'o, pròdrfla), v. pf. Rj. prodrijeti. vidi proderati. v. impf. prodirati. — 1) durchbrechen, zerreißen, perrumpo. Rj. — Da se igrano iz kola kučke . . . Kad kučku koji udari, ona naviljuje ondje da prodre iz kola gdje je ruka puštena te ga udarila. Rj. 224b. Kud ludi prodriješ, mudri ne mogoše. Posl. 162. Prodrta vreća ne može se napuniti. 263. Ne bi li odande kako prodr'o u Bijo-grad svojoj kući. Danica 3, 178. Ako li ovi Turci prodru k Šapcu, zlo još gore! 3, 180. Ona tri junaka prodriješ kroz ôkô. Sam. II. 23, 16. U spomenicima u koje je lakše mogla prodrijeti ta osobina latinska. DRj. 1, 349. sa se, pass.: Niti se ljeva vino novo u mjevove stare; inače mjevovi prodru se i vino se prolje. Mat. 7, 17. — 2) sa se, refleks. aufschreien und lärmen, exclamo, inclamo. Rj. prodrijeti se na koga. vidi primjer kod proderati se.

pròdrmati, mâm, v. pf. einem den Schopf ausbeuteln, pervello comam. Rj. pro-drmati (malo). v. impf. drmati.

prodúljiti, pròduljím, v. pf. vidi produžiti. Rj. produljiti što, učiniti da bude dulje. v. impf. produljivati. — Kakav li je kraj moj da bih produžio život svoj? Jov 6, 11. sa se, pass.: Poštuj oca svojega i mater svoju, da ti se produlje dani na zemlji. Mojs. II. 20, 12.

produljívânje, n. vidi produživanje. Rj. vidi i produžavanje.

produljívati, pròduljívem, v. impf. verlängern, produco, cf. produživati. Rj. pro-duljivati što, činiti da bude dulje. vidi i produžavati. v. impf. prosti duljiti. v. pf. produljiti. — Na proljeće, ako Bog da, moram kuću i produljivati i proširivati. J. Bogdanović. sa se, pass.: Te se osnovi na kraju glas skraćuje ili produkuje. Istor. 30.

produžávânje, n. verb. od produžavati. radnja kojom tko produžava što.

produžávati, produžávam, v. impf. pro-dužavati što, činiti da bude duže. vidi produživati, produljivati. v. pf. produžiti. — »Ne progje mnogo« produžava Stamenka — »a stiže zvono. Mil. 298. Srbin eto produžava brigu o svojoj narodnosti. Zlos. 55. sa se, pass.: Kad se djeca ragjaju, onda se kao bez prekida produžava stvaranje svijeta. DP. 215 (isp. nastavljati).

produženje, n. verb. od produžiti. djelo kojim se što produži. takva verb. kod dopuštenje. — Na koga ću se obratiti s molbom za produženje odsustoa. Pom. 13.

prodúžiti, pròdúžím, v. pf. verlängern, produco. Rj. pro-dužiti što, učiniti da bude duže. kao prost glagol ne dolazi. isp. dužiti. vidi produljiti. v. impf. produžavati, produživati. — Za primer u stihotvorstvu produženih reči uzima »njime« i »njojzi«. Opit XXII. Stane moliti Gospoda da bi mu još malo produžio vijek. Prip. bibl. 91. sa se, pass.: Da se rasprave g. predsjednika što prije i što više produže. Kolo 14 (15) (isp. nastaviti).

produživânje, n. das Verlängern, prolatatio, productio. Rj. verb. od produživati. radnja kojom tko produžuje što.

produživati, prođžujēm, v. *impf. verlängern, pro-
duco, cf. produjivati*. Rj. pro-duživati što, činiti da
bude duže. *vidi* i produžavati. v. *pf. produžiti*. —
Ja sam počeo izdavati žitija znatnih Srbalja u Srbiji
našega vremena; evo sad produžujem taj posao. Da-
nica 4, 1 (*isp. nastavljati*).

proesapiti . . . *vidi* prohesapiti . . . Rj.

profesor, m. *professor. isp. učitelj, magjstor. akc.
prema provizūr.* — Radonjić, profesor iz velike škole.
Sovj. 57. Jugović bio je u Karlovcima profesor u II.
Latinskoj školi. 77. Iz lekcija profesora velike škole
Dr. G. Daničića. Dioba I.

profućkati, čkām, *vidi* propućkati. Rj. v. *pf. pro-
fućkati. kao fućkajući (a ne radeći ništa) prosuti
imanje (tako se ovaj glagol razumijeva u sjevernim
krajevima, gdje fućkati znači zviždati); vergeuden,
verthun, pessumdo. vidi* i procerdati, prosrati 2, pro-
suti 2, spiskati 1, spraskati.

profunat, prođfinta, m. (u Grblju) *der Proviant,
das Kommissbrot, panis militaris, cf. provunta*. Rj.
vidi i profunta. kruh vojnički. za umetnuto a *isp.*
agenat.

profunta, f. *vidi* provunta. Rj. *vidi* i profunat.
kruh vojnički. — Kafu pije a profuntu ije. Posl. 133.

progānjānje, n. Rj. *verb. od* 1) proganjati, 2) pro-
ganjati se. — 1) radnja kojom tko proganjaju koga
(*vidi* progonjenje. Rj.). *vidi* i protjerivanje. — 2) rad-
nja kojom se tko proganjaju (das Brūsten, superbitio.
Rj.). *vidi* propinjanje.

proganjati, progānjām, v. *impf.* Rj. pro-ganjati.
vidi progoniti. — 1) *vidi* progoniti: Ode Stevo Turke
proganjati. Rj. *vidi* i protjerivati. v. *impf. prosti go-
niti. v. pf. prognati.* — 2) sa se, *refleks. sich brūsten,
den grossen Herrn machen, superbio*. Rj. *vidi* propi-
njati se 2. kao nađimati se, šepiriti se, gospoditi se.

progātati, progātām, v. *pf.* Rj. — 1) ein wenig
weissagen, vaticinor paululum. Rj. pro-gatati (malo).
v. *impf. gataati.* — 2) sa se, *refleks. Weissager, Wahr-
sager werden, vaticinari incipio*. Rj. postati gatar
ili gataru. za značenje ovako slož. glagola *isp.*
igrati se II 2.

progaziti, zīm, v. *pf. ein wenig treten, calcare
paululum*. Rj. pro-gaziti (malo). v. *impf. gaziti.* —
Provršljati koga, kao progaziti, zertreten, conculco.
Rj. 604b. Ti progazi četiri planine . . . i progazi Ja-
buku planinu. HNpj. 1, 216 (gazeći proći).

progladiti, đim, v. *pf. streicheln, demulceo*. Rj.
pro-gladiti (malo). v. *impf. gladiti.* — Da je moje
tako grlo jasno, ja bih moje grlo progladio, svu go-
spodu redom pripjevao. Kov. 54.

proglasiti, prođlāsīm, v. *pf. bekannt machen, pro-
mulgo*. Rj. pro-glasiti. *isp. obznaniti. v. impf. pro-
glašivati, proglašavati.* — Imao šcer, preko mjere li-
jepu, pa od više sile i nje ljepote proglasi u svijet:
koji se mladić nagje . . . da će je dati njemu za ženu.
Npr. 100. Nijesu li to riječi koje je Gospod proglasio
preko pregjašnjih proroka? Zah. 7, 7. Proglasiše ga
za kralja srpskog. DM. 43. Proglasi sebe despotom.
115. Vuk proglasi za sebe da je rimokatolik. 153.
sa se, *pass. i refleks.*: Njegova se sablja proglasila,
da je mnoge glave okinula. Npj. 5, 81. Sin mu se
Zmaj Vuk proglasi junučkim djelima. DM. 115.

proglašāvanje, n. *verb. od* proglašavati. *vidi* pro-
glašavanje.

proglašāvati, prođlāšāvām, v. *impf.* pro-glašavati.
vidi proglašivati. v. *pf. proglasiti. sa se, pass.*: Pro-
glašavalo se da je bila jedna (akcentuacija). Rad
20, 150.

proglašivānje, n. die Bekanntmachung, promul-
gatio. Rj. *verb. od* proglašivati. radnja kojom tko
proglašuje što, n. p. zakone. *vidi* proglašavanje: Ovo
umještvo (pisanje) samo (su) u velikim prilikama, za
potpise, za proglašivanje zakona upotrebljavali. Pri-
prava 184.

proglašivati, prođlāšujēm, v. *impf. bekannt machen,
promulgo*. Rj. pro-glašivati. v. *impf. prosti glasiti. v.
pf. proglasiti.*

proglāti, prođlām, *vidi* prođledati. Rj. v. *pf. pro-
glati. v. impf. prosti glati.*

proglédalo, n. die Durchsicht, transpectus: Ostav'te
mi malo proglédala, proglédala mesto oglédala, da
ja gledam tko se drumom šeće. Rj. mjesto odakle
se može što (proglédati) gledati. — riječi s takim nast.
kod bjelilo 1.

proglédānje, n. Rj. *verb. od* proglédati. — 1) rad-
nja kojom tko proglédā, gleda, *vidi* kroz (das Durch-
schauen, perspectio. Rj.). — 2) radnja kojom tko
proglédā, počinje vidjeti (der Anfang des Sehens, das
Oeffnen der Augen, dispectio. Rj.).

proglédati, prođlédām, v. *impf.* Rj. pro-glédati.
vidi proglédivati. v. *pf. prođledati.* — 1) durchsehen,
specto per—. Rj. gledati, vidjeti kroz . . . *vidi* i pro-
zirati. — 2) die Augen aufschlagen, dispicio. Rj.
počinjati vidjeti: Slijepi progledaju i hromi hode.
Mat. 11, 5.

2. prođledati, prođlédām, v. *pf.* Rj. *vidi* proglati.
v. *impf. proglédati, proglédivati.* — 1) durchsehen,
perspicio. Rj. *vidi* prozreti. — 2) die Augen auf-
schlagen, sehend werden, dispicio: štenci još nijesu
progledali. Rj. — Dečanski kralj izišao slijep u šet-
nju . . . Onda kralj progledao. Rj. 117b. Što je slepo,
sve će progledati. Npj. 2, 10. — 3) ein wenig ansehen,
aspicio paululum. Rj. progledati što (malo).

proglédivati, prođlédujēm, v. *impf.* u pjesmi mjesto
proglédati: Lijevim okom progledujem. Rj.

prognanica, f. mulier in exilium pulsa. Stulli.
žena prognana.

prognānik, prognanika, m. koji je prognan: Gospod
govori, koji sabira prognanike Izraeljeve. Is. 56, 8.
Ne će biti naroda kuda ne će otići prognanici Elamski.
Jer. 49, 36. *vidi* protjeranik.

prognati, prođgnām (prođženēm, prođđenēm), *vidi*
protjerati: Da proženem zekalja mojega. Rj. pro-
gnati. v. *impf. proganjati, progoniti.* — 1) treiben
durch—, vorbei—, ago per—, praeter—. n. p. prognati
konja mimo koga. *vidi* projuriti 1, protjerati 1. —
2) verjagen, ejicio: Blago prognanima pravde radi.
Mat. 5, 10 (persecutionem patiuntur, Verfolgung
leiden). Bićeš prognan između ljudi. Dan. 4, 25.
Imamo staru riječ (Misir), V. Lazić hoće da je pro-
ženemo. V. Lazić 1, 10. *vidi* i surgunisati.

prognjéviti, prođgnjévīm, v. *pf. erzürnen, irritare*.
Rj. pro-gnjeviti. *isp. razgnjeviti. v. impf. prosti guje-
viti. sa se, refleks.*: Ne budite drvenastijeh srca, kao
kad se prognjeviste u dane napasti u pustinji. Jevr.
3, 8.

prognjiti, prođgnjijēm, v. *pf. pro-gnjiti, kao sa-
gnjiti skroz, do druge strane.* — Rad 6, 61.

progodinovati, prođgodinujēm, v. *pf.* u Sarajevu.
Dr. Gj. Šurmin. pro-godinovati, godinu provesti. v.
impf. godinovati.

progon, m. pro-gon. *isp. prognati. djelo kojim se
tko prožene. Verbannung, ejectio, relegatio, depor-
tatio, exilium. vidi* progonstvo 2, zatočenje. — Jest
istina da su je (globu) neke opštine zamijenile u
mnogim slučajima progonom ili tamnicom. DM. 311.
za obličje *isp.* pogon.

progoniti, prođgonīm, v. *impf.* Rj. pro-goniti. *vidi*
proganjati. — 1 a) *vidi* protjerivati: Zemlja te pro-
gonila, a more te izbacivalo? (Kletva u primorju.
Posl. 90.) Rj. v. *impf. prosti goniti. v. pf. prognati.*
— Ali Marko sluge ne gledaše, no mimo njih konja
progonaše. Npj. 2, 226. Ode zbijati Turke u bu-
ljuku, i progoniti' stražne mimo prve. 4, 321 (za dva
ova primjeru *isp.* prognati 1). Blago vama ako vas
uzasramote i usprogone mene radi. Mat. 5, 11. Od
onijeh bezumnika . . . te progonyahu crkvu Hristovu.
Prip. bibl. 175. — b) progoniti što kroz, preko . . .

Nemoj goveda pro moje njive *progoniti*. J. Bogdanović. — 2) *sa se, refleks. vidi* proganjati se. Rj. *vidi* propinjati se 2. *kao gospoditi se*.

prognóstvo, *n.* — 1) *vezatio*. Stulli. *vidi* prognojenje. — 2) *exilium*: zatjerati u progonstvo. *isp.* prognati. Stulli. *vidi* progon.

prognójnjenje, *n.* *vidi* protjerivanje. Rj. *vidi* i proganjanje 1, progonstvo 1. — Hrišćani koji se bijahu od ovoga prognojenja rasijali polazahu sela i gradove propovijedajući jevangjelje. Prip. bibl. 175.

progórjeti, progórim, *v. pf. durchbrennen, exuror*: Dadoše mu kotle grepsti, metnu kotle na koljeno, *progórjese pelengace*. Rj. *progórjeti. v. impf. gorjeti*. — Nad Emkom je *nurak progorio*, više glave nurak progorio. Rj. 425b. Ona pade Muju više glave, pa mi tople suze proljeva, dok Mujevo *progorelo lice*. Npj. 2, 49.

progováránje, *n.* *das Reden, der Anfang des Redens, Sprechens, prolocutio*. Rj. *verb. od* progovarati. *radnja* *kojom tko progovara*.

progovárati, progóvārām, *v. impf. sprechen, ausrufen, proloquor*. Rj. *progovarati, kao počinjati govoriti. v. impf. prosti* govoriti. *v. pf. progovoriti*. — Srdit Marko jezdi niz Kosovo, roni suze niz junačko lice, *a kroz suze gnjevno progovara*: »Oj davori, ti Kosovo ravno!« Npj. 2, 421. Doekan Mijat *riječ progovara*: »A čuješ li, Radović-vojvoda! 4, 323.

prógovor, *m.* die Rede, loquela: Ni u mrtva *progovora*, ni u mudra *pogovora* (Posl. 224). Rj. *progovor, djelo kojim tko progovori. isp. progovoriti*. — Tako mi *pravoga progovora!* (Prijatelju). Posl. 304.

progovóriti, progóvorim, *v. pf. Rj. progovoriti. vidi* probesjediti, i *syn. ondje. v. impf. progovarati*. — 1) *anfangen zu sprechen, proloquor*. Rj. *početi govoriti*. — Ne zna ni beknuti, t. j. ne zna ništa, ni *progovoriti*. Rj. 21a. Zmija dogje i *progovori materi*: »Ja sam ona tvoja zmijica«. Npr. 51. Jedna od one tri jegulje *progovori i reče mu*: »Nemoj tako... 116. Ako ga pustiš samo jednu *riječ da progovori*, *prevarice te*. 156. Nosim vreću *riječi*. (Kad *dijete ne može za dugo da progovori*...). Posl. 226. *Progovorio bi na guzicu* (da mu usta svežu). 263. Što je nemo, *progovoriće ti*. Npj. 2, 9. A koji će Leki pomenuti, *progovorit' riječ za gjevojk*. 2, 232. *Progovori gromovitim glasom*: »Tko to kuca halkom na vratima?« 3, 248. *Živković progovori, da će Turci teško gradove dati Srbima u ruke*. Danica 5, 30. *Progovori k Emanuelu*. Žitije 52. Glas koji čuh s neba opet, *progovori sa mnom i reče*: idi... Otkriv. 10, 8. *Ljubazno progovori k Rutu*. Prip. bibl. 60. — 2) *ein wenig sprechen, loquor paululum*. Rj. (malo). — Kad hoćeš o *Turčinu da progovoriš*, maši se za kapu (da nije za njom ili pod njom). Posl. 122. Tako mi *što smo progovorili!* (Prijatelju). 307. Još *nekoliko riječi da progovorim o gjekojim riječima* u ovoj knjizi. Rj. XVI.

prógrísti, progrízēm, *v. pf. durchbeissen, permordeo, perrodo*. Rj. *progrísti. v. impf. gristi*.

progrmjeti, progrmĭ, *v. pf. aufdonnern, intonare*: Pukla puška ka' da *progrmjelo*. Rj. *progrmjeti, kao početi grmjeti. v. impf. grmjeti*.

progrušati se, progrušā se, *v. r. pf. Rj. progrušati se*. — 1) t. j. *mljeko, gerinnen, coagulati*. Rj. *vidi* ugrušati se, *zgrušati se. isp. probrenuti se, provariti se, usiriti se. v. impf. grušati se*. — 2) *kosa, brada, počela sijedjeti, t. j. promiješale se bijele dlake sa crnima*. Rj.: *Kose su joj divne progrušane*, a bilo joj potavnilo lice. HNpj. 2, 22.

progrušiti, prògrušim, *v. pf. led n. p. oko lagje, t. j. isprobijati, durchbrechen, perrumpo*. Rj. *progrušiti. v. impf. grušiti*.

prógunuti, nēm, *v. pf. dem. od* progutati. Rj. *progutnuti. v. pf. je i prosti* gunuti. *isp. i* gucnuti. *v. impf. gutati*.

prógurkati, kām, *v. pf. vidi* protisnuti. Stulli.

progurkati koga, gurkajući protisnuti. sa se, refleks. progurkati se, gurkajući se proći.

prógusliti, slīm, *v. pf. uzmi* de gusle, pa nam malo *progusli*. J. Bogdanović. *progusliti. v. impf. gusliti*.

prógušiti, prògūšim, *v. pf. n. p. koga, ein wenig würgen, paululum jugulo*. Rj. *progušiti (malo). v. impf. gušiti*.

progútati, tām, *v. pf. verschlingen, deglutio, cf. proždrijeti*. Rj. *progutati. dem. progunut. v. impf. gutati*. — Šaran će ti odmah doći, a ti mu kaži da nagje i *proguta onaj kamačak, šaran će ga naći i progutati*. Npr. 69. U Dunavu izmegju Poreča i Ršave stoje kazani, u kojima se *voda jednako obrće, i lagje hoće da proguta*. Danica 2, 37. Velika riba *proguta Jonu*. Jona 2, 1.

prógja, *f. der (gute) Abgang einer Waare, venditio (facilis)*: kakva je *progja* vinu? nema *progje* ni čemu. Rj. *pro-gja, mjesto* prohoggja. Korijeni 215. *vidi* prolazak 2. *isp. prodaja. pro-hoggja. isp. prohoditi. za nast. isp. hogja*. — Ako *knjizi bude dobra progja*. Pis. 74.

próha, *f.* — 1) *vidi* proso. Rj. *vidi* i proa, proja. — *Omlatiti n. p. prohu, grah, konoplje (kudjelju)*. Rj. 459a. Ko se boji vrabaca, nek *ne sje prohe*. Posl. 153. O *prohinoj žetvi*. (Nikad, *jer se proha* u nas obično *kosi, a ne žnje se*). 240. — 2) *divlja proha, der Ackersteinsame, lithospermum arvense*. Rj. *trava*. — Proulja, nekaka trava, može biti da je *divlja proha, cf. proha 2*. Rj. 615a. *isp. prohulja*. — 3) *mit und ohne dem Beisatz*: kukuruzna, *vidi* kukuruznica: *Živa željo kukuruzna proho!* Drž' se, *proho*, na svadbi sam bila. Rj. *kukuruzni kruh*. — 4) u Kragujevcu i po drugim mjestima kod velike gospode zove se tako torta, *die Torte, panis dulcioris genus*. Rj.

prohesápiti, prohēsāpim, Rj. *v. pf. prohesapiti. v. impf. hesapiti*. — 1) *vidi* proračunati. Rj. — Kad to *vigje Strahiniću bane, prohesapi* i umom premisli, baš je čador silna Vlah-Alije. Npj. 2, 272. — 2) *sa se, refleks. vidi* proračunati se. Rj.

próhin, *adj. vidi* prosen: O *prohinoj žetvi* (Nikad, *jer se proha* u nas obično *kosi, a ne žnje se*. Posl. 240) *i. c. nie, ad calendae graecas*. Rj. *što pripada prohi*. — *pridjevi sa nast. in od riječi ženskoga roda, koje znače bilje, samo su od ove dvojice*: proha, ruža: *prohin, ružin. isp. Sint. 25*.

prohlagjivati se, prohlagjūēm se, *v. r. impf. sich abkühlen, refrigerari*: Od *vrućine sebe prohlagjuje*. Rj. *prohlagjivati se. v. impf. prosti* hladiti.

próhod, *m.* Rj. *pro-hod*. — 1) (u C. G.) *Spazirgang, ambulatio*: Kako ću se sele *proći, crn mi prohod!* Rj. *vidi* prošetnja, šetnja, šeta, šeća 2. *isp. prohodati se*. — 2) (u vojv. po varošima) *vidi* zahod 3. Rj. *vidi* i *prohodnica, i syn. ondje*. — Raskopaše kuću Valovu, i od nje *načiniše prohode* do dana današnjega. Car. II. 10, 27 (*fecerunt latinas, Abtritte, Clouken*).

1. **prohódati**, pròhódām, *v. pf. prohódati se, pròhódām se. v. r. pf. spaziren, umhergehen, circumeo*. Rj. *prohodati (i se) neprelazno. vidi* proći se 1, *prošetati, prošetati se. v. impf. prosti* hodati. — Ljubomir i Svetozar izišli da *se prohodaju*. Nov. Srb. 1817, 469.

2. **prohódati**, pròhódām, *v. pf. prelazan. pro-hodati n. p. konja, učiniti da se prohoda. vidi* provodati. — Ti *prohodaš konja* karavranca, možda ti je vodu zamahao. Rj. 182b.

prohóditi, pròhodim, Rj. *pro-hoditi. v. impf. prosti* hoditi. *v. pf. proći, proći 1*. — 1) *wo herum, durch, vorbeigehen, eo circum, per, praeter*. Rj. *ovdje ima naštampano v. pf. koje je jamačno pogriješeno mjesto v. impf., kao što je i* prohoditi *se v. r. impf. i primjeri pokazuju, da je* prohoditi *v. impf.*: Da pogleda drumu *Subotiškom, a na skelu, pro(h)ode li Turci, dal' na skelu, jal' sa skele, bračo, Subotište* nigda nije prazno. Npj. 4, 279 (*isp. niže*: Pa pogleda na obje strane, ali Turci careve ičage, al' *promiču* na skelu Jamenu. 4, 280). Ostan' s Bogom, zemljo Šu-

madijo! . . . opet ću te, zemljo, pro(h)oditi. 4, 312. Prohogaše po svoj Galileji Isus učeći. Mat. 4, 23. Prohogaahu sve gradove Judine učeći narod. Dnev. II. 17, 9. Prohodih zemlju i obilazih. Jov 1, 7. vidi prolaziti 1. isp. promicati 1. — 2) sa se, refleks. prohoditi se, v. r. impf. čega, etwas gehen lassen, meiden, mitto: Još se Niko ne prohodi vruga. Rj. vidi ostavljati se (čega). v. pf. proći se (čega).

prohtjeti se, prohtjē se, v. r. pf. kome šta (n. p. putovati. isp. Sint. 349), gelūsten, collibet. pro-htjeti se. vidi prokteti se. isp. proračiti se. — v. impf. prosti htjeti. Složeni su mu: zāhtjeti, prohtjeti. Kad 6, 87.

prohūčati, prohūčim, v. pf. vorbeihēulen (vom Winde), praeterstrido. pro-huči n. p. vjetar, val morski, kad hučeći progje. v. impf. prosti hučati. vidi proučati.

prohulja, f. vidi proulja, nekaka trava. — pro(h)ulja (osn. biće u proha). Osn. 133. riječi s takim nast. kod bakulja.

proići, proīdēm (proīgēm), v. pf. vidi proći: Od kako je Dojčin preminuo, nije bolji junak proišao. Što je bilo gn'jezda vučijega, sve smo danas u Dugoj proišli. Rj. pro-ići. v. impf. prohoditi, prolaziti.

proigrati, proigrām, v. pf. Rj. pro-igrati. v. impf. proigravati. — 1) I. 1) dahintanzen, exulto. Rj. kao igrajući proći, probaviti, provesti: Svadbu 'graše za nedelju dana, igraše je, pa je proigraše, svaki ode ka svojem dvoru. Npj. 2, 58. — 2) eine Zeit lang tanzen: ostavi ga neka proigra malo. Rj. — 3) anfangen zu tanzen, saltare coepi: Proigraše Vlahinje robinje za nevolju ka' za dobru volju. Rj. početi igrati. — 4) verspielen, amitto per ludum. Rj. igrajući (karte) izgubiti; n. p. proigrao sve imanje svoje. — II. sa se, refleks. — 1) ein wenig spielen, paululum ludo. Rj. (malo). — Poslije ovoga pjevanja počastili bi se čime, što sa sobom donesu, pa bi se onda mladež proigrala i prošalila. Npj. 1, 188 (Vuk). Neka ustanu momci i neka se proigraju pred nama. Sam. II. 2, 14. — 2) anfangen zu spielen, Lust zum Spielen bekommen: otkad si se ti proigrao. Rj. postati igrač, kartaš, za značenje ovako složenih glagola isp. progatati se, prokalpozaniti se, prokurvati se, prolagati se, pronevaljaliti se, prozliti se, propiti se, proraditi se, proskitati se, provrijediti se.

proigrāvānje, n. Rj. verb. od proigravati. — 1) radnja kojom tko proigra n. p. svu noć ili n. p. mimo koga (das Dahintanzen, incessus saltatorius, laetus. Rj.). — 2) radnja kojom tko proigra n. p. novce (das Verspielen, amissio per lusum. Rj.).

proigrāvati, proigrāvām, v. impf. Rj. pro-igravati. v. impf. prosti igrati. v. pf. proigrati. — 1) dahintanzen, exulto. Rj. kao igrajući provoditi n. p. noć; igrajući prolaziti n. p. mimo koga. isp. igrati I 1. — 2) verspielen, amitto per ludum. Rj. igrajući (n. p. karte) gubiti.

proīguman, proīgumna, m. der Ex-Igumen, qui fuit ἡγορευός. Narod prosti misli da je proīguman stariji od igumana. Rj. pro-iguman. pro (Grč. i Lat. n. p. proconsul) i iguman, koje vidi. koji je bio iguman. — Sazvao je trista sveštenika i dvanaest velikih vladika i četiri stara proīgumna. Npj. 2, 93.

proīgumnov, adj. des proīguman, prohegumeni. Rj. što pripada proīgumnu.

proīn, adj. vidi proihin. Rj. u krajevima gdje se glas h u govoru ne čuje.

proīnātiti se, proīnātīm se, v. r. pf. sich ein wenig zanken, paululum rixari. Rj. pro-inatiti se (malo). v. impf. inatiti se.

proizvesti, proizvdēm, v. pf. pro-izvesti, pro-izvesti. v. impf. proizvoditi. — 1) u gram. bilden, formare, ableiten, derivare: (Riječi) koje su proizvedene od prvobitnoga korijena samim samoglasnim slovima. Danica 3, 2. Po Turski proizvedene, n. p. hvaldžija . . . Po ovima je proizveden poresčija. 3, 68. Da su riječi:

rob, slast . . . proizvedene od glagola; da je, n. p. kučište proizvedeno sa šte. Odg. na sit. 9. sa se, pass.: Glagoli od kojih bi se ove riječi mogle proizvesti. Odg. na ut. 15. — 2) kao izvesti 4, erzeugen, hervorbringen, produco. isp. proizvod 2.

proizvod, m. pro-izvod. isp. proizvesti, proizvoditi. — 1) djelo kojim se što proizvede. isp. proizvogjenje. — Ne će biti suviše naznačiti ovgje jedan put za svagda o proizvodu i slaganju riječi. Danica 3, 3. — 2) ono što se proizvede, das Product, Erzeugniss. isp. izvoda. — Još se dosada nije našlo ništa od sjevernijeh proizvoda na jugu. Priprava 108. Ljudi poznaju, uvažavaju i upotrebljavaju glavne proizvode prosvijećenih naroda. 136. Premnogi prirodni proizvodi sad tek postanu hrana. 166. Nigde nikaka ukrasa . . . niti kakoga god proizvoda umetnosti i lepote. Megj. 62. Kako zrelo sudi o proizvodima naših pisaca. Zlos. 206.

proizvodan, proizvodna, adj. što pripada proizvodu: od čega se što proizvodi, i što se od čega proizvodi: Sve riječi u jeziku mogu se po etimologiji razdijeliti na korene, proizvodne i složene . . . Proizvodne riječi koje su proizvedene od prvobitnoga korijena samim samoglasnim slovima. Danica 3, 2. Da se ne samo proizvodna samoglasna slova, nego i čitavi slogovi izbacuju, n. p. vod-en od vod-a, gragjan-ski od gragjan-in. 3, 3. Samoglasna slova (koja su sama po sebi proizvodni slogovi). Odg. na ut. 16. Čeri onih roditelja koji su sobom bili sva proizvodna moć u kući, po smrti njihovoj padaju u siromaštinu. Zlos. 176.

proizvoditi, proizvodim, v. impf. pro-izvoditi. v. pf. proizvesti. — 1) u gram. bilden, formare; ableiten, derivare. sa se, pass.: Od glagola se najprije proizvodi ime na to. Odg. na ut. 14. Ovake riječi ja mislim da se proizvode sa samijem ka (bez s), kao n. p. bo-ljarka. Pis. 49. — 2) kao izvoditi 4, voditi 2, erzeugen, hervorbringen, produco. isp. proizvod 2.

proizvōgjenje, n. verb. od proizvoditi. radnja kojom tko proizvodi što. — U proizvogjenju ovakih riječi često se mijenjaju samoglasna slova. Danica 3, 92.

proja, f. vidi proha. Rj. u krajevima gdje se u govoru glas h pretvara u j. vidi i proa, proso. — Petao mu odgovori: »U mene ima sto žena, pa ih svabim sve na jedno zrno proje kad gde nagjem, a kad one dogju, ja ga prožderem. Npr. 14. Prsten prsne, a od njega se prospe sitna proja, i jedno zrno otkotrlja se pod carevu čizmu . . . na vrat na nos stane (vrabac) proju zobati. 39. Rjavoj proji mala slana treba. Posl. 271. Na kraj, mobo, na kraju je torba, i u torbi paučljiva proja. Npj. 1, 169. Šta će naše roblje večerati . . . a junaci proju nesijanu. 1, 487.

projahati, projašēm, v. pf. Rj. pro-jahati. vidi pro-jati. v. impf. projahivati. — 1) durch-, vorbeireiten, praeterequito. Rj. vidi projezditi. — Nije bolji junak proišao kroz Soluna grada bijeloga, ni boljega konja projahao. Npj. 2, 466. Istukli ga (jednoga čovjeka) što je projahao mimo njih na svome konju. Sovj. 21. — 2) das Pferd ein wenig (über-) reiten, equito paululum. Rj. (cf. izjahati 2. Rj.³). Rj. projahati malo konja. — Ko ima konja, na Božić poslije ručka valja da ga projaše. Rj. 35a.

projahivānje, n. das Durch-, Vorbei-, Ueberreiten, equitatio. Rj. verb. od projahivati. radnja kojom tko projahuje (konja).

projahivati, projahuhēm, v. impf. Rj. pro-jahivati. v. impf. prosti jahati. v. pf. projahati. — 1) durch-, vorbeireiten, equito per-, praeter-. Rj. projahivati mimo . . . — 2) das Pferd ein wenig überreiten, equum exercere. Rj. konja (malo) projahivati.

projāti, projašēm, vidi projahati. Rj. pro-jāti. proja(h)ati, projaati, projāti. v. impf. prosti jāti (= jahati).

projāviti, projāvīm, v. pf. ovce, vor den Schafen hergehend sie vorbeiführen, traducere ovis: On

projavi, drugi najavio. Rj. pro-javiti ovce, idući pred njima provesti ih (mimo čega). v. impf. javiti.

projáziti, pròjázim, v. pf. put načiniti vodi, ablassen, emitto. Rj. pro-jaziti. v. impf. jaziti.

projécati, projécim, v. pf. pro-ječati, kao početi ječati. v. impf. ječati. — Pa zelene tope opališe, pro-ječaše zelene planine, sve se polje iz temelja tresu. Npj. 5, 47.

projèdriti, pròjèdrim, v. pf. vorbeisegeln, praetervehi. Rj. pro-jedriti (mimo...). v. impf. jèdriti. — Daničić prima akcentuaciju jèdriti, pròjèdriti, pròjèdrim. Rad 6, 107.

pròjesti se, pròjèdē mi se, v. r. pf. Lust zu essen bekommen, appetere: projelo mi se. Rj. pro-jesti se. projelo mi se, t. j. prohtjelo mi se da jedem.

projèzditi, zdim, v. pf. (st.) vorbeireiten, praeterquito: Tuda svati projezdise i devojku provedoše. Rj. pro-jezditi. vidi projahati. v. impf. jezditi. — Kobilje i rano bosilje... Kako ne bi zeleno 'vako poleglo? Sinoć mene ljeljen projezdio, a jutroske tri dobre djevojke. Npj. 1, 10.

pròjin, adj. vidi prohin. Rj. vidi i proin, prosen. **pròjti se**, pròjdēm se, v. r. pf. vidi proći se: Proj se, Jelo, Gručina ljubo. Rj. pro-iti se, pro-jti se.

projúruti, pròjúrím, v. pf. Rj. pro-juriti. v. impf. juriti. — 1) vorbeijagen, agito per—. Rj. prelazno: projuriti što mimo... ili kroz... vidi prognati 1, projerati 1. — 2) vorbeilaufen, praetercurro. Rj. neprelazno: projurio ovuda čovjek. vidi protrčati. v. impf. isp. probježivati.

Próka, m. (ist.) vidi Proko. Rj. voc. Próko. hyp. od Prodan i Prokop.

prokalpòzaniti se, nīm se, v. r. pf. ein kalpozan werden, fio kalpozan. Rj. pro-kalpozaniti se, postati kalpozan (kalp čovjek, lažan, prijevaran čovjek). za značenje ovako slož. glagola isp. proigrati se II 2.

prokaljázati se, žam se, v. r. pf. sich ein wenig in der Pfütze wälzen, volutor paulum in palude. Rj. pro-kaljuzati se (malo), provaljati se u kaljuži. v. impf. kaljužati se.

Prókāp, m. (st.) in der Anekdote ein Mannsname, mit Beziehung auf prokapati (durchträufeln). Rj. u pripovijeci ime muško, a misli se na značenje glagola prokapati.

pròkapatí, pròkapljē, v. pf. durchträufeln, stillo per—. Rj. pro-kapati. vidi pokapati 3. v. impf. prokapljivati. — Roni suze niz bijelo lice, te je bratu lice pokapala. „Dvori moji, ognjem sagoreli! a kade mi brže prokapaste?“ „Nisu tvoji dvori prokapali, no su suze Jelice sestice“. Npj. 2, 461. Što ragjaše od jadinjih Srba, sad s' u mene raspale plamovi, samo bi mi suze prokapale. 4, 52.

prokapljívānje, n. das Durchträufeln, stillatio per—. Rj. verb. od prokapljivati. stanje koje biva, kad prokapljuje n. p. kiša.

prokapljívati, pròkàpljujē, v. impf. n. p. kiša, träufeln, stillo. Rj. pro-kapljivati. v. impf. prosti kupati. v. pf. prokapati. — Pokapljiva kuća, kroz koju kaplje, koja prokapljuje. Rj. 529b (isp. prokisivati). Kad kiša hoće da udari, najprije počne prokapljivati. Posl. 117.

pròkárati, pròkārām, v. pf. ein wenig ausschelten, increpo paululum. Rj. pro-karati (malo). vidi pokarati 1. v. impf. karati. — Mladen Miloša prokara i prosvetuje, i on mu se obreće, da će... Miloš 49.

pròkasatí, sām, v. pf. Rj. pro-kasati. v. impf. prokasivati. — 1) vorbeitraben, equo praetervehi. Rj. mimo... ili kroz... — 2) ein wenig traben, paululum equo vehi. Rj. (malo).

prokasívānje, n. das Vorbeitraben, praetervectio. Rj. verb. od prokasivati. radnja kojom tko prokasuje. dem. prokaskivanje.

prokasívati, pròkàsujēm, v. impf. vorbeitraben, praetervehi equo. Rj. pro-kasivati, mimo... ili kroz...

v. impf. prosti kasati. dem. prokaskivati. v. pf. prokasati.

prokaskívānje, n. dem. od prokasivanje. Rj.

prokaskívati, pròkàsujēm, dem. od prokasivati. Rj. v. impf. pro-kaskivati, prosti kaskati.

pròkašljatí se, šljēm se, v. r. pf. ein wenig husten, tussio paululum. Rj. pro-kašljati se (malo). v. impf. prosti kašljati. — Prokašlja se nekoliko puta ispod kule Glumca Osman-age. Npj. 3, 97. Kad čuje za njih (za Crnogorce) što cari i banovi zборе, prokašlje se i poče da zbori. 5, 551. akc. po Daničiću prokašljati se, pròkašljēm se. Rad 6, 130. isp. iskàšljati, nakàšljati se.

pròkaza, f. (u C. G.) Wassersucht, hydrops, cf. debela (t. j. bolest). Rj. nakaz, nakaza, prokaza, nakazan; nakaziti. Korijeni 230.

pròkázati, pròkàžēm, v. pf. angeben, nomen defero: Nemoj mene Turkom da prokažeš. Tek me vojsci Turskoj ne prokaži. Rj. pro-kazati. vidi prosočiti, nasočiti 2. isp. dokazati 2. v. impf. prokazivati. — Ja sam bila u ribama, ali su njemu ribe prijatelji pa me prokazaše. Npr. 24. Nagje se zapisano kako je Mardohej prokazao za dva dovorinina, da gledaju da dignu ruke na cara. Jest. 6, 2.

prokazívānje, n. das Angeben, delatio. Rj. verb. od prokazivati. radnja kojom tko prokasuje što.

prokazívati, pròkàzujēm, v. impf. angeben, defero. Rj. pro-kazivati. isp. dokazivati 2. v. impf. prosti kazati. v. pf. prokazati. — Prošivati se, prokazivati koješta jedan na drugoga. Rj. 616b. Ko dijeli s lupčem... čuje prokletstvo i ne prokasuje. Prič. 29, 24.

pròkidānje, n. das Aufreissen, apertio, diruptio. Rj. verb. od prokidati. radnja kojom tko prokida što.

pròkidatí, pròkídām, v. impf. aufreissen, dirumpo. Rj. pro-kidati n. p. čir. v. impf. prosti kidati. v. pf. prokinuti.

pròkinutí, nēm, v. pf. aufreissen (ein Geschwür), aperio. Rj. pro-ki(d)nuti n. p. čir. v. impf. prokidati. — Tko ima čir, sam ga prokini. DPosl. 129.

pròkisao, pròkísla, adj. n. p. sir, mlijeko, ein wenig sauer geworden, subacidus. Rj. pro-kisao, pridjev I. od glagola prokisnuti 2, upotrebljavan kao obični pridjev.

prokisívānje, n. — 1) das Durchregnen, 2) perpluere. — 2) das Säuerlichwerden, subacidatio. Rj. verb. od prokisivati. stanje koje biva, kad što prokisuje: Bezuman je sin muka ocu svojemu, i svadljivost ženina neprestano prokisivanje. Prič. 19, 13.

prokisívati, pròkíslujē, v. impf. Rj. pro-kisivati. v. impf. prosti kisnuti. v. pf. prokisnuti. — 1) durchregnen, perpluit. Rj. n. p. kuća prokisuje. isp. prokapljivati. — 2) säuerlich werden, subacidus reddor. Rj. n. p. mlijeko prokisuje.

pròkisnutí, snē, v. pf. Rj. pro-kisnuti. v. impf. prokisivati. — 1) vom Regen durchnetzt werden, perpluit: prokísla kuća. Rj. isp. prokapati. — 2) säuerlich werden, subacceso. Rj. prokisne n. p. sir, mlijeko. vidi uzbučati, uzvištati, prozuknuti. isp. prokisao.

pròkléstvo, n. der Fluch, execratio: prokletstvo je na njemu, es liegt Fluch auf ihm. Rj. prokle(t)stvo. vidi prokletstvo, prokletav, prokletinja; haram. — Bolje je i malo s blagosovom negli i dosta s proklevstvom. DPosl. 8.

pròklēt, adj. verflucht, diris devotus. Rj. pridjev II. od glagola prokleti (prokunem). — Blažen, 2) kao mjesto proklet: do podne sam stajao u toj blaženoj komardi, dok sam oku mesa kupio. Rj. 30b. Prokleta gomila, f. (u C. G.) digli na nj prokletu gomilu, t. j. ubili ga kamenjem uzevši svaki po jedan kamen i bacivši na nj, steinigen, lapides in quem conjicere. Rj. 607a. Ali kako ta prokleta žena dogje k meni, malo za ova nekoliko dana ne crkoh od njezina zla. Npr. 145. Ako l' drugu ljubi, od mene mu prosto, od Boga prokleta! Npj. 1, 268. »Daj mi, svaća, jednu

tkivu.« »Bogme ne dam ni prokletu.« 1, 517 (= ni gjavolju = ni vrazju = ni jednu). Pa prokleteo propisaje mito, da mu dadu sestru za ljubovcu. 2, 127. Angjelija ljuta i prokleta, ona planu, kako vatra živa. 2, 464. Po nebu se pogaše oblaci, a po zemlji prokleti vjetrovi. 3, 85. Mihailo Arangjel ne smijaše prokleta suda da izgovori. Jud. 9 (*judicium blasphemiae, das Urtheil der Lästerung*).

proklétav, *f.* vidi proklestvo. Rj. i *syn. ondje. za nast. isp. klétav.*

proklétiti, proklènem, *v. pf. versluchen, diris devoveo.* Rj. pro-kleti. *v. impf. proklinjati.* — Mati se njegova za to vrlo rasrdi pa ga prokune da ne umre dok... Npr. 157. Rugahu mu se (Jelisiju). A Jelisije obazre se, i videći ih prokle ih imenom Gospodnjim. Car. II. 2, 24.

Proklétija, *f.* planina izmegju Šalje i Gusinja. Rj. **proklétija**, *f.* kao prokleta celjad: Ne dadoše naprijed stupiti, no dočeka ona proklétija, oni našu silu raščeraše. Npj. 5, 528. Predje bi se sitna para našla da je bacim u morsku pučinu, no taj vrazji i opaki čovjek u krvave one proklétije, čuvaju ga ka' amanet neki. Šćep. mal. 163. — *za nast. isp. letija.*

proklétinja, *f.* vidi proklestvo. Rj. i *syn. ondje.* — Više ne će biti nikakve proklétinje. Otkriv. 22, 3. Kad si čuo šta sam govorio za to mjesto i za stanovnike njegove da će biti pustoš i proklétinja. Car. II. 22, 19.

proklétnica, *f.* die Verfluchte, diris devota. Rj. prokleta žena.

proklétnik, prokletnika, **proklétnják**, prokletnjáka, *m. der Verfluchte, diris devotus: Do dva tebe, Bože, prokletnika.* Rj. čovjek proklet. — I tako mu prokletniku pomože krivda. Npr. 87. Hajt' otole, Božji prokletnici! gjavoli vi ponijeli dušu. Npj. 2, 127 (= od Boga prokleti; vi = vam). *za nast. isp. anatemičnik i anatemičjak.*

proklétstvo, *n.* vidi proklestvo. Rj. i *syn. ondje.* — Te ću navući na se proklestvo mjesto blagoslova. A mati mu reče: neka proklestvo tvoje, sine, padne na mene. Mojs. I. 27, 12. Daću Jakova u proklestvo i Izrailja u sramotu. Is. 43, 28.

prokléti, proklíkneš, *v. pf. aufrufen, exclamo:* Ne poviče, već junak prokléče. Rj. pro-klići. *isp. poklići, pokliknuti. v. pf. je i prosti klići, kliknuti. v. impf. klikovati.*

prokljati, jām, *v. pf. hervorkeimen, progermino.* Rj. pro-kljati. *isp. ukljati. v. impf. kljati.* — U ono gjubre metne se sjeme te proklja i nikne, pa se poslije rasagjuje. Rj. 274b.

prokljanje, *n.* das Verfluchen, exsecratio. Rj. *verb. od proklinjati. radnja kojom tko proklinje što.*

proklinjati, njēm, *v. impf. versluchen, exsecror.* Rj. pro-klinjati. *v. impf. prosti kleti. v. pf. prokleti.* — »Vrag uzeo i ovako ribanje.« »Nemoj tako, jadan čoeče, proklinjati. Npr. 116. Radoicu ljuto proklinjahu: »Radoica, dopanuo muka! Npj. 3, 358. Prokleću one koji tebe usproklinju. Mojs. I. 12, 3. Proklinjaše Filistejin Davida bogovima svojim. Sam. I. 17, 43.

Prokljan, *m.* morski konao izmegju Skradina i Šibenika. Rj.

prokljavanje, *n.* das Durchpicken, perruptio ope rostri. Rj. *verb. od 1) prokljavati, 2) prokljavati se.* — 1) radnja kojom *n. p.* kokoši prokljavaju prozore. — 2) radnja kojom se *n. p.* pilići prokljavaju.

1. **prokljavati**, prokljavām, *v. impf.* Rj. pro-kljavati. *v. impf. prosti kljavati. v. pf. prokljavati.* — 1) durchpicken, rostro pertundo. Rj. *n. p.* kokoši prozor prokljavaju. — 2) sa se, refleks. sich durchpicken, aperire sibi rostro exitum (ut faciunt pulli). Rj. prokljavaju se *n. p.* pilići iz jaja.

2. **prokljavati**, prokljavēm, *v. pf.* Rj. pro-kljavati. *v. pf. prosti kljunuti. v. impf. prokljavati.* — 1) durch-

picken, rostro pertundo: Kokoši mi prozor prokljavale. Rj. — 2) sa se, refleks. sich durchpicken, aperire sibi rostro exitum (ut faciunt pulli). Rj. prokljavali se *n. p.* pilići iz jaja.

Próko, *m.* ein Mannsname (als hyp. von Prodan), nomen viri. Rj. Pro-ko (takva hyp. kod Dako). *gen.* Próka, *voc.* Próko. vidi Proka. može biti hyp. i od Prokop. Korijeni 101. takva hyp. kod Dobro.

prókola, *f.* ein grösserer Theil eines zerspaltenen Ganzen, portio majuscula rei diffissae, z. B. vom Kohlkopf (broccoli), vom Baumklotze. Rj. pro-kola, kad se što prokolā, dijel od onoga. ova riječ nije ni u kakovu srodstvu sa Tul. broccoli. *isp. prokule.* — Kombost... isijee se kiseo kupus na prokole pa se skuva. Rj. 287a.

prokolānje, *n.* das Theilen in prokole, dissectio in segmenta majora. Rj. *verb. od prokolati. radnja kojom tko prokola što.*

prokolati, lām, *v. impf. in prokole theilen, dissecō in majora segmenta.* Rj. pro-kolati. kao na prokole dijeliti, kalati. — Kálati... raskoliti; tako može biti i prokola, prokolati. *isp. Korijeni 242.*

prokoměšati, šām, *v. pf. durchbeuteln, excutio.* Rj. pro-komešati. *v. impf. komešati.*

prokop, *m.* der Kanal, Graben, fossa. Rj. prokop. *isp. prokopavati 1. vidi kanal, konao; jalak, jarak, hendek.* — Tavnik, prokop ispod zemlje. Rj. 729a. Ali vodene putove ili prokope (kanale) rado grade. Priprava 17. Kad se ljudi oblijene, onda se zaranjaju oni prokopi (ili kanali). 24.

Prokop, *m.* vidi Prokoplje. Rj. ime muško Procopius. hyp. Proka, Proko.

prokopati, pām, *v. pf.* Rj. pro-kopati. Daničić misli da je akc. prokopati, prokopām. Rad 6, 119. — 1) durchgraben, perfodio. Rj. *v. impf. prokopavati.* — Dovedi mi dugonoktu drugu, da prokopa na vratilu trubu. Rj. 73b. Bego jednu noć prokopa grad od Save, pak se polako izvuče, i uteče u Bosnu. Danica 3, 142. Na oči njihove prokopaj zid. Jezek. 12, 5. — 2) erkundschaften, exploro. Rj. kao uhodeći propitati, pronaći.

prokopāvānje, *n.* das Durchgraben, perfossio. Rj. *verb. od prokopavati. radnja kojom tko prokopava n. p. kuću.*

prokopāvati, prokopāvām, *v. impf. durchgraben, perfodio.* Rj. pro-kopavati. *v. impf. prosti kopati. v. pf. prokopati.* — Prokopavaju po mraku kuće, koje obdan sebi zabilježe. Jov 24, 16.

Prokoplje, *n.* (u Šapcu) das Fest des h. Procopius, dies S. Procopio festus. Rj. dan sv. Prokopa. *za nast. isp. Ivanje, Lučinje, Stjepanje.*

prokopnjeti, prokopnēm, *v. pf. abschmelzen (vom Abliegen der reifen Wassermelone), liquescere.* Rj. prokopnjeti. *v. impf. kopnjeti. prokopmi n. p. lubenica kad dospije pa se ostavi.* — Trebeviću, više Sarajeva! na tebe su pala tri snijega... na sred tebe malo prokopnjelo. Herc. 111 (malo nestalo snijega).

prokopsati, prokopšēm, *v. pf.* (u vojv.) (προκοπή, Fortgang) gut fortkommen, reussiren, succedit mihi ex animo: Prokopsao kao Turski car na Senti (1697) godine. Posl. 263). Rj. pro-kopsati, kao dobro proći. drukčije se ovaj glagol ne nalazi.

prokoriti, prokorim, *v. pf.* pro-koriti koga, kao malo prekoriti, ukoriti ga. *v. impf. koriti.* — A tako mi nikoga do Boga! ne ćeš s mene biti prokorena. Npj. 2, 602.

prokösiti, prokosim, *v. pf. einem Fleck abmāhen, demento locum.* Rj. pro-kositi. (malo). *v. impf. kositi.*

prokrasti se, prokrādēm se, *v. r. pf. pro-krasti se, kao kridimice proći. v. impf. krasiti se.* — Kroz Tursku se vojsku prokradite, pa idite u Runjanske bašče. Npj. 4, 255. Kad vide, da ih narod opkoli sa sviju strana, onda se Dobrinjac nekako prokrade sa svojim pisarom, te uteče. Miloš 178.

prokrčiti, prokrčim, v. pf. n. p. put, die Bahn brechen, viam aperio, facio: hajde ti najprije te prokrči put. Rj. pro-krčiti. v. impf. krčiti. — Jesmo li onda Srbiju pokorili i put u Biograd prokrčili? Sovj. 44.

prokrėsati, prokrėšim, v. pf. pro-kresati, krešujući prosjeći: Vakati, dajo, podizati vojsku, popaliti po gori čardake, prokresati pute na Kotare. HNpj. 3, 285.

prokteti se, proktē se, v. r. pf. kome šta, (u Srijemu) gelüsten, collibet. Rj. pro-kteti se. v. impf. kteti (u istoč. gororu). u krajevima gdje se glas h u govoru pretvara u k. vidi prohtjeti se.

prokuhati, hām, v. pf. ein wenig kochen, paululum coquo. Rj. pro-kuhati (malo). vidi prokuvati. v. impf. kuhati.

prokukati, kām, v. pf. Rj. pro-kukati. v. impf. kukati. — 1) anfangen zu klagē, exululo. Rj. početi kukati. — Ak' uteče sutra iz torina, na njega će bule prokukati. Npj. 4, 509. U petak će majke prokukati. 5, 381. — 2) ein wenig klagē, paulum lamentor. Rj. (malo). — 3) klagend vorbeigehen, ululans praetereo. Rj. kukajući proći.

prokule, (u Dubr.) vidi kaulin. Rj. f. pl. vidi i brokule. der Blumenkol, brassica botrytalis Linn. — od Tul. bróceolo (klia od zelja).

prokuljati, ljā, v. pf. vidi pokuljati. Rj. pro-kuljati. prokuljaše pčele iz košnice; prokuljaše mu crjeva (n. p. na ranu). v. impf. kuljati.

prokunjati, prokunjām, v. pf. ein wenig nicken (vor Schläfrigkeit), paululum nuto. Rj. pro-kunjati (malo od drijema). v. impf. kunjati.

prokupati se, prokūpām (pljēm) se, v. r. pf. sich ein wenig baden, labor paululum. Rj. pro-kupati se (malo). v. impf. kupati se. — Dogju na more i stanu da se kupaju. Pošto se malo prokupaju, onda reče... Npr. 91.

prokuplje, n.: U Trokuplju gradu bijelome, ondje bješe stari Jug-Bogdane. Rj.

prokūrvati se, vām se, v. r. pf. zur Hure, zum Hurer werden, evado moechus aut moecha. Rj. prokūrvati se, postati kurva ili kurvar. za značenje ovako slož. glagola isp. proigrati se II 2. v. impf. kurvati se. — Sodom i Gomor, koji su se prokūrvati, postaviše se za ugled i muče se u vječnom ognju. Jud 7. Nemoj skvrniti kćeri svoje puštajući je da se kurva, da se ne bi zemlja prokūrvala. Mojs. III. 19, 29.

prokušati, šām, v. pf. ausholen, sondiren, experiri. Rj. pro-kušati. isp. ogledati, i syn. ondje. v. impf. kušati.

prokuvati, vām, vidi prokuhati. Rj. v. pf. prokuvati (malo). v. impf. kuvati. u krajevima gdje se glas h u govoru pretvara u v.

prolagati, prolašim, v. pf. Rj. pro-lagati. v. impf. lagati. — 1) eine Weile lügen, mentior. Rj. kao lažnici provesti, probaviti vrijeme. — 2) sa se, refleks. ein Lügner werden, fio mendax. Rj. postati laža. za značenje ovako slož. glagola isp. proigrati se II 2.

prolamanje, n. das Durchbrechen, perruptio. Rj. verb. od 1) prolamati, 2) prolamati se. — 1) radnja kojom tko prolama što. — 2) stanje koje biva, kad se što prolama.

prolamati, prolašim, v. impf. Rj. pro-lamati. v. impf. prosti lomiti. v. pf. prolomiti. — 1) durchbrechen, perrumpo. Rj. — Knjaže vuče dva topa ubojna... te prolamja Perkočeve kule, a razgoni Arbanašku vojsku. Npj. 5, 220 (prolamja dijalektički mj. prolama) — 2) sa se, refleks. bersten, rumpi: Sila grmi, zemlja se prolama. Grmi puška, Čevo se se prolama. Rj. — Narod ostupaše s njegovog groba s velikom žalošću i plačem, s kukanjem, da se sve gore prolamahu od velikog jaoka. Npj. 5, 453.

prolaz, m. pro-laz. vidi prolazak 1. — Na ovom

su putu u Srbiji dva tijesna prolaza, koji se zovu Duboko veliko i Duboko malo. Danica 2, 52.

prolazak, prolaška, m. Rj. pro-lazak. isp. prolaziti. — 1) der Durchgang, transitus. Rj. vidi prolaz. — Pod jednu pustinju, gje nikome tuda prolazak ne bijaše. Npr. 251. Po njemu ću ti poslati novaca, da ti se nagju u prolasku kroz Turske oblasti. Zlos. 105. Jedite hitno, jer je prolazak Gospodnji. Mojs. II. 12, 11. — 2) vidi progja. Rj. isp. prolaziti 3, proći 3. isp. i prodaja. — To je znak da je ovaj knjizi bio dobar prolazak. Nov. Srb. 1817, 765.

prolaziti, zim, v. impf. Rj. pro-laziti. vidi prohoditi. v. pf. proći. — 1) vorbeigehen, praetereo. Rj. vidi pasavati. — Dogje u jedno selo, i prolazeći kroza nj čuje sa sviju strana pevanku i veselje. Npr. 89. Prolazeći jedna baba onom gorom naigje na gjevojk. 261. Prolazi kao mimo Tursko grobje. (Ne će ni da pogleda na-). Posl. 264. Nemojte me prolaziti, moga dara pronositi. Npj. 1, 138. Svi svatovi s mirom prolazili. 3, 2. Iz kuća pored kojih prolaze iznose im se zdravice. Kov. 61. Prolazeći zemlju Judinu sabraše Levite. Dnev. II. 23, 2. Ko je Bog kao ti? koji prašta bezakonje i prolazi prijestupe ostatku od nasljedstva svojega. Mih. 7, 18. Znameniti pokret, koji u to vrijeme prolazaše po svemu narodu našemu. Rad 5, 191. — 2) vergehen, desino, praetereo. — Onako bi dvor Turski mogao reći, da Srbi razvlače samo da prolazi vreme, dok i zima prispe. Miloš 123. u ovom značenju prolaziti kao glagol prolazan; Ona će se u crno zaviti, i crne će dane prolaziti. Npj. 5, 436. — 3) gehen, abgehen (von der Waare), dividendi. Rj. prolazi n. p. roba dobro, t. j. prodaje se dobro. isp. proći 3, prolazak 2. — U čoravoj zemlji i sakati konji prolaze. Posl. 338.

prolaženje, n. Rj. verb. od prolaziti. — 1) radnja kojom tko prolazi n. p. kroz selo (das Vorbeigehen, praeteritio. Rj.). vidi pasavanje. — 2) stanje koje biva kad prolazi n. p. vrijeme (das Vergeben, Aufhören, finis. Rj.). — 3) stanje koje biva, kad n. p. roba (dobro) prolazi (der [gute] Abgang der Waare, venditio facilis. Rj.).

proletjeti, proletim, v. pf. Rj. pro-letjeti. v. impf. prolijetati. — 1) vorbeistiegen, praetereolo. Rj. pro-letjeti mimo... — Proletje tica iznad mene. Rj. 227b. — 2) durchfliegen, pervolo. Rj. — Kako zv'ezda preko vedra neba kroz hiljadu proleće svatova. Npj. 2, 602. Onako četvoronoške proleti po sobi dva tri put i tamo i amo. Danica 2, 130. Tokatlijć ranjen proleti kroz prvu zasedu na atu. Miloš 76.

prolijet, m. vidi vjetrenjak. Rj. pro-lijet, koji mnogo proljeće kojekuda. vidi i letija, oprka. isp. letipas, i syn. ondje.

prolijetanje, n. das Durch-, Vorbeistiegen, praetervolatio, pervolatio. Rj. verb. od prolijetati. radnja kojom što proljeće.

prolijetati, proliječim, v. impf. Rj. pro-lijetati. v. impf. prosti letjeti. v. pf. prolijetati. — 1) vorbeistiegen, praetervolo. Rj. prolijetati mimo... — U Gjetinju munje sijevaju, na Jabučju orli proljeću. Npj. 4, 176. — 2) durchstiegen, pervolo. Rj. prolijetati n. p. preko ravna polja.

prolijevanje, n. vidi proljevanje. Rj. vidi i prolivanje.

prolijevati, prolijevām, v. impf. vidi proljevati: S večer vodu proljeva. Rj. pro-lijevati. vidi i proliivati. v. impf. prosti ljevati, liti. v. pf. proliti. — One glave... poče svaka suze proljevati. Npr. 101. sa se, pass.: Nož sijeva, krv se proljeva. Kako tade, tako i danaske. Npj. 4, 330.

prolisina, f. čelava mjesta na glavi zovu prolisinom. »Od šta su tebi tolike prolisine na glavi.« U glavici megju gorom i kamenjem ravna mjesta, koja ili se oru ili kose, zovu takogjer prolisinom. J. Bogdanović. pro-lisina, drugoj je polu osn. lisa; značenje (korijemu)

guliti, oguljenu biti *prelazi* u bijeliti se: lisa, lisast. Korijeni 187.

prolistati, stām, v. pf. *Laub bekommen, frondesco*: prolitala gora, šuma. Rj. pro-listati, početi listati. v. impf. listati.

prōliti, prōlijēm, v. pf. Rj. pro-liti. v. impf. proljevati, prolivati, proljevati. — **I.** **1)** vodu, krv, suze, *hervorgiessen, effundo*. Rj. — Kome nije popito, a ono mu je prolito. Posl. 147. Čupić Stojan grozne suze proli. Npj. 4, 181. *Prolije čitavu rijeku suza*. Danica 2, 138. *Krv pravedna što je prolivena na zemlji*. Mat. 23, 35. isp. proliven. — **2)** *den Durchfall bekommen, albo sum soluta*. Rj. isp. ozlotrbiti se. — **II.** sa se, refleks. — **1)** *ausfliessen, diffundi*. Rj. — *Vino ti se na rane protilo!* Npj. 4, 311. — **2)** zvijezda se na nebu proli, cf. prosuti se. Rj.

prolivānje, n. (zap.) *vidi* proljevanje. Rj. *vidi* i proljevanje.

prolivati, prōlivām, (zap.) *vidi* proljevati. Rj. v. impf. pro-livati, i u istočnom i južnom govoru. *vidi* i proljevati. isp. v. impf. prosti lijevati, livati, ljevati. v. pf. proliti. — Devojka careva tužna, suze proliva, pa je čoban teši. Npr. 48. *Suze proliva duša moja od tuge, okrijepi me po riječi svojoj*. Ps. 119, 28.

proliven, prolivēna, adj. n. p. čovjek, žena, *geschwätzig, der nicht schweigen kann, qui loquitur tacenda*. Rj. brbljav, koji ne može da šuti, nego sve namah kazuje. — *part. praet. pass. od proliti*.

prolizati, prōlizēm, v. pf. Rj. pro-lizati. v. impf. prolizivati. — **1)** *durchlecken, perlambo*. Rj. što. — **2)** sa se, refleks. *durchgerieben werden, deteror*. Rj. *proliže se* n. p. čoha.

prōlizine, f. pl. ona mjesta gdje se voda ne sledi, a i na čosi n. p. gdje se omasti. Rj. pro-lizine n. p. na čosi gdje se *proliže*. isp. prolizati se.

prolizivānje, n. *das Durchlecken, perlambitio*. Rj. verb. od 1) prolizivati, 2) prolizivati se. — **1)** radnja kojom tko prolizuje što. — **2)** stanje koje biva, kad se prolizuje n. p. čoha.

prolizivati, prolizujēm. v. impf. Rj. pro-lizivati. v. impf. prosti lizati. v. pf. prolizati. — **1)** *durchlecken, perlambo*. Rj. što. — **2)** sa se, refleks. *prolizujē se*, v. r. impf. *sich durchreiben, deteri*. Rj. *prolizuje se* n. p. čoha.

Prōlog, m. planina u Dalmaciji izmegju Sinja i Lijevna, koja se zove i *Kamišnica*; i kod Vrgorca jedna se planina zove *Prolog*. Rj. *vidi* i Prologa.

Prōloga, f. *vidi* Prolog: Pred nama je *Prologa* planina. Rj.

prolōkati, prōlōcēm, v. pf. voda zemlju, *das Wasser hat durchgefressen, perrodo*. Rj. pro-lokati. v. impf. prosti lokati.

Prōlom, m. planina u Dalmaciji: U *Prolomu* visokoj planini. Rj.

prōlom, m. pro-lom. isp. prolomiti (i se). gdje se što prolomilo. — Solomun gragjaše Milon i zaziđivaše prolom grada Davida oca svojega. Car. I, 11, 27. Momci kao širokim prolomom naviru, i navaljuju preko razvalina. Jov 30, 14. Vidjeste da je mnogo proloma na gradu Davidovu. Is. 22, 9 (*scissurae civitatis, die Risse der Stadt*). Ne izlazite na prolome, i ne ogragjujete doma Izrailjeva da bi se održao u boju. Jezek. 13, 5. Dovedu ga (vojnika), i zapovede da zavučē ruku u onaj prolom kase. Megj. 292.

prolōmiti, prōlomīm, v. pf. Rj. pro-lomiti. v. impf. prolamati. — **1)** *durchbrechen, perumpo*. Rj. — Dobro ga je Turčin pogodio; prolomi mu toke na prsima. Npj. 4, 404. U koje se najbolje uzdaše, da će njemu prolomiti pute i osvojit' na Kosovu kule. 5, 247. — **2)** sa se, refleks. prolomī se n. p. nebo, tavan, bersten, rumpor. Rj. — Gjam, kao debela daska odozdo preko dna u velike kace (da se ne bi dno prolomilo). Rj. 147b. A sitan se oganj prolomio, jer svatovi ate otiškoše. HNpj. 3, 266. Puče puška, k'o grom od nebesa,

svi se pusti luzi prolomiše. Npj. 4, 333 (za ovaj primjer isp. kod prolamati se primjer iz Npj. 5, 453).

Prōloškī, adj. što pripada Prologu: Što je godir u Prologu sniga, sve se ono u Cetinu sliva; a kako je jadna riba živa od onoga *Prološkoga* sniga! Npj. 1, 593.

prolōpati, prōlōpām, v. pf. Rj. pro-lupati. v. impf. prosti lupati. — **1)** *ein wenig klopfen, pertundo purumper*. Rj. (malo). — **2)** sa se, refleks. *sich die Hörner abstossen, conspisco*. Rj. kao dozvati se, opametiti se.

prōljeće, n. *der Frühling, ver, cf. premaljeće*. Rj. pro-ljeće. drugoj je poli osn. u ljeto. *vidi* i protuljeće. — *Proljeće nastaje* 9. Marta. Danica 1, XIX. Na proljeće moram otići u Srbiju. Glas. 63, 153.

proljēpsati se, šām se, v. r. pf. *vidi* uljepšati se. Rj. pro-ljepšati se, ljepši postati. v. impf. ljepšati.

prōljetni, adj. *Frühlings-, vernus: Proljetni se dan nose do podne*. Rj. što pripada proljeću. *vidi* premaljetni. — Lijepa je, ljepša bit' ne može... kao da je do podne uzrasla prema tihom suncu *proljetnome*. Npj. 3, 543.

prōljetōs, **prōljetōske**, im (*verwichenen*) *Frühling, vere (hoc fuit)*. Rj. pro-ljeto-s, pro-ljeto-s-ke (= *proljeće ovo*). isp. st (ovaj) i ke (*Dodatak*). — Tri puta me lani pogledao, a *proljetos* okom namignuo. Herc. 124. Ja sam se *proljetos* u Karlovcima o tome razgovarao s nekolicinom od učenijeh Srba. Pis. 34.

prōljetōšnji, adj. *vom heurigen Frühling, vernus, vere elapso (natus)*. Rj. što je od proljetos.

prōljev, m. (st.) *das Vergiessen, profusio*: Bez proljeva krvi od Srbina. Rj. pro-ljev. *vidi* prosuće. isp. proljevanje 1; krvoprolieće. — Poslije žestokoga boja i proljeva krvi s obje strane obladaju šancem. Sovj. 41.

prōljevanje, n. Rj. verb. od I. proljevati, II. proljevati se. *vidi* proljevanje. prolivanje. — **I.** **1)** radnja kojom tko proljeva što, n. p. vodu (*das Ausschütten, profusio, effusio*. Rj.). — **2)** stanje koje biva, kad tko proljeva (*der Durchfall, albo soluta*. Rj.). *vidi* otvor, protoč, srakača. — **II.** stanje koje biva, kad se što proljeva.

prōljevatī, vām, v. impf. Rj. pro-ljevati. *vidi* proljevati, prolivati. v. impf. prosti ljevati, liti. v. pf. proliti. — **I.** **1)** *ausgiessen, effundo*. Rj. — Gleda knjigu Koprivica Vuče, a proljeva suze od očiju. Npj. 4, 14. Njihove su noge brze da proljevaju krv. Rim. 3, 15. Skupiše se u Mispu, i crpući vodu proljevaše pred Gospodom, i postiše. Sam. I, 7, 6. — **2)** proljeva, *Durchfall haben, albo esse soluta*. Rj. kad se tko ozlotrbi, on proljeva, t. j. tjera ga na polje. — **II.** sa se, refleks. *prōljevā se*, v. r. impf. *ausfliessen, effluo*. Rj. n. p. voda.

promāci, prōmaknēm, v. pf. *vidi* promći. Rj. *vidi* i promaknuti. pro-maći, *durchgehen, permeo*. isp. prominuti, proći. v. pf. je i prosti maći, maknuti. v. impf. promacitati. — Trostruke ga suze promaknule. Rj. 609a. *Promak'o* je megju megje. DPostl. 103.

prōmaha, f. *die Zugluft, perflatus*. Rj. *vidi* promaja. pro-maha. isp. promahuje, promahne (vjetar).

promahivānje, n. *das Durchwehen, perflatio*. Rj. verb. od promahivati, koje *vidi*.

promahivati, promahujēm, v. impf. *durchwehen*. Rj. pro-mahivati, vjetar promahuje (što). v. impf. prosti máhati. v. pf. promahnuti.

promāhnuti, prōmāhnēm. — **1)** v. pf. *durchwehen, perflato*: iznesi haljine na polje, neka ih promahne vjetar. Rj. pro-mahnuti. v. impf. promahivati. — **2)** promānuti se, prōmānēm se, *vidi* promahnuti se. Rj. 609a.

prōmaja, f. *vidi* promaha. Rj. pro-maja. u krajevima gdje se glas h u govoru *prevara* u glas j. — Vrata i prozori širom otvoreni. *Promaja* bješe jaka... Kad ta *promaja* probija krova sobu, može čovek zapepti a da i ne oseti. Zlos. 288.

promaknuti, pròmaknêm, *vidi* promaći. Rj. v. *pf.* pro-maknuti. *vidi* i promaći. v. *impf.* promicati.

promâlânje, n. das Durchstecken, trajectio. Rj. verb. od promalati. radnja kojom tko promala što.

promâlati, pròmâlâm, v. *impf.* durchstecken, trajectio. Rj. pro-malati n. p. glavu kroz prozor. v. *pf.* promoliti.

pròmáriti, rím, v. *pf.* (u C. G.) prema vatri malo prigrrijati, ein wenig aufgehen lassen (z. B. Wachs beim Feuer) cf. mërati. Rj. pro-mariti n. p. vosak. glagol ovaj dolazi samo kao složen. isp. mërati.

pròmášanje, n. das Fehlen, (im Schusse, Wurfe), aberratio (in jactu). Rj. verb. od promašati, koje *vidi*.

pròmášati, šám, v. *impf.* verfehlen (im Schiessen, Werfen), nicht treffen, aberrare in jactu. Rj. promašati, ne zggajati n. p. mećući pušku, bacajući se čim. v. *impf.* prosti isp. mašati se. v. *pf.* promašiti. — Žena uvrazila konac u iglu . . . sve promašala mimo ušice iglene. Posl. 178. Bikovi njihovi skaču, i ne promašaju; krave njihove tele se, i ne jalove se. Jov 21, 10.

pròmášiti, šim, v. *pf.* nicht treffen, verfehlen (im Schusse), aberro in jactu: promašio i promašio ga. Rj. pro-mašiti, ne zgoditi n. p. mećući pušku, bacajući se čim. *vidi* minuti 4. v. *impf.* promašati — Što bi Stanko Turak' promašio, dočekuje Latković Jovane. Npj. 4, 190. Zemlji padaj, pušci oganj daji, jer ti puškom promašiti ne ćeš. 4, 284.

promátránje, n. verb. od promatrati. radnja kojom tko promatra što.

promátrati, pròmátrâm, v. *impf.* animo perpendere, mente agitare. Stulli. motreći preglédati što, očima ili umom (promišljati). v. *pf.* promotriti. — Sa sviju sam je strana promatrao, pa mi se svikla. J. Bogdanović.

promáci, pròmákâm, v. *pf.* durchgehen, permeo, cf. promaći. Momće mi promće kroz selo. Rj. *vidi* i promaknuti. pro-máci. za neumetnuto a isp. namáci, omáci, zamáci. v. *impf.* promicati. — sa se, *pass.*: Jer se od vas promće riječ Gospodnja ne samo u Mačedoniji, nego i u svako mjesto izigje vjera vaša u Boga. Sol. I. 1, 8.

pròmécúran, pròmécúrna, *adj.* koji se promće, geschäftig, industrius. Rj. *isp.* prometati se. *vidi* prometan, provrtan.

pròmécóljiti se, ljím se, v. r. *pf.* pro-měškoljiti se, početi meškoljiti se, učiniti malo ono što znači meškoljenje: Dremovno gledaše . . . U jedan mah malko se promćekolji, i preko lica mu prelete kao lagani osmejak. Zim. 88.

pròmétalo, n. was durchgeworfen wird, quod trajicitur: Čunak *vidi*, pa se čudi: kakvo je ono prometalo. Rj. *isp.* prometati. — riječi s takim nast. kod bučkalu.

pròmétan, pròmétna, *adj.* da, on ti je u svačem prometan čoek. J. Bogdanović. koji se umije prometati; geschäftig, industrius. *vidi* pròmécúran, provrtan.

pròmétánje, n. Rj. verb. od I. prometati, II. prometati se. — I. radnja kojom tko promće što (das Ubersetzen, von einem Orte zum andern, translatio, transpositio. Rj.). — II. 1) radnja kojom se tko promće radeći svašta (das Rühren, Geschäftigsein, agitatio. Rj.). — 2) radnja kojom se tko promće n. p. kroz ponjavu (das Setzen durch —, positio per —. Rj.).

pròmétati, pròmécêm, v. *impf.* Rj. pro-metati. v. *impf.* prosti metati. v. *pf.* prometnuti. — I. durchwerfen, trajectio. Rj. metati što kroz—, ili metati s jednoga mjesta na drugo. — II. sa se, *refleks.* Rj. — 1) sich rühren, geschäftig sein, agitari, moveri, agere. Rj. — Provrtan, koji se promće radeći svašta. Rj. 604a. Promécúran, koji se promće. Rj. 609b. Bio nekakav siromah čovek, koji se svakojako prometao, pa najposle nabere vreću mahovine i metnuvši odozgo malo vune ponese na vašar da proda sve mesto vune s vrećom zajedno. Npr. 168. On se stade svuda pro-

metati, dok sastavi Srijemske volove . . . i bijele groše i dukate. Npr. 3, 404. Promćeujući se kojekako stane trgovati svinjama. Miloš 44. — 2) Promće se kao hodža kroz ponjavu (Posl. 264). Rj. — Pripovijeda se da je Nasradin-hodžu karala žena da ne sjedi besposlen, nego da se promće, t. j. da radi što; hodža pak razumjevši to (po svoj prilici navalice) sa svim drukčije, razapne ponjavu u avliju pa prorezavši je, stane skakati kroza nju i tamo i amo. Posl. 264.

pròmétnuti, tñêm, v. *pf.* Rj. pro-metnuti. v. *pf.* je i prosti metnuti. v. *impf.* prometati. — I. 1) durchwerfen, trajectio. Rj. cf. provrci, provrgnuti. Rj. 3) prometnuti što kroz —, ili prometnuti što, kao metnuti s jednoga mjesta na drugo. *isp.* prometati. — Car carici muško čedo dade, a carica čedo prihvatila . . . odnese ga u gospodske dvore, prometnu ga kroz nedra svilena, da b' se dete od srca nazvalo. Npj. 2, 157. — 2) *vidi* provrci; verwandeln, mutare: Ovo je bila jedna gjevovka koju je baba zamagijjala bila i u ticu prometnula. Npr. 221. — II. sa se, *refleks.* — 1) sich versetzen, se transferre. Rj. prometnuti se kroz —, ili prometnuti se s jednoga mjesta na drugo. *isp.* prometnuti I 1. — 2) sich verwandeln, mutari. Rj. *isp.* prometnuti I 2. — a) Prometnu mi se ona šenica: sve nikoše bukve i jele. Npr. 165. — b) *vidi* proturiti se 2, provrci se, stvoriti se. — aa) prometne se ko što: U oni isti čas ona se (kći) prometnu ovca, i poče kroz kuću blejati. Npr. 116. Kraljev sin dohvativši se ove tice . . . i ljubeći je prometnu mu se najljepša gjevovka. 221. — bb) prometne se ko u što: Sila mladića u jagunad se prometnula. Npr. 101. Nego ti se molim da se ti opet prometneš u struk bosioka. 260. Tako mi se vino na krsno ime u krv ne prometnulo! Posl. 304. Uzmi štap svoj, i baci ga pred Faraona; te će se prometnuti u zmiju. Mojs. II. 7, 9. — cc) prometne se ko čim: Ah da mi se buvom prometnuti. Rj. 609b. Žalosna zlatnokosa . . . na jedan put se prometnu gjevovkom. Npr. 260.

pròmézgrati, zgrâm, v. *pf.* den Saft bekommen (von den Bäumen), redit succus arboribus. Rj. promezgra drvo, kad se mezgra u njega pokaže. v. *impf.* smezgrati.

pròmícánje, n. verb. od promicati. Rj.

pròmícati, pròmícêm, v. *impf.* Rj. pro-micati. v. *pf.* promaći, promaknuti, promći. — 1) šta promićeš tuda? promiću ljudi kroz šumu, durchgehen, permeo. Rj. kao prohoditi, prolaziti. — Promiće kroz svaka vrata. DPosl. 103. A na skelu, prohode li Turci . . . Ali Turci careve ičage, al' promiću na skelu Jomenu. Npj. 4, 280. — 2) promiće kiša, snijeg, anfangen zu regnen, schneien, cadere incipio. Rj. kad počinje padati kiša, snijeg. *vidi* propadati 3. — Ljuti se zima (kad na velikoj zimi promiće snijeg, a od zime ne može dobro da udari). Rj. 339b.

pròmijéniti, pròmijênim, v. *pf.* Rj. pro-mijeniti. v. *impf.* promjenjivati. — I. 1) vertauschen, permuto. Rj. *vidi* razmijeniti, trampiti. n. p. da promijenuimo konje, t. j. daj ti meni tvoga a ja ću tebi dati moga. — Ona rodivši djevojku promijeni je s Cigankom za muško dijete. Rj. 100a. Negleduša pazariti, t. j. promijeniti s kim jednu stvar za drugu ne gledajući. Rj. 414a. Tu ćemo se, bane, sastanuti i mi naše roblje promjeniti. Npj. 3, 417. — 2) verwechseln, permuto. Rj. kao metnuti mjesto pređašnjega što drugo, ili učiniti da bude drukčije. — Prerušiti, promijeniti ruho. Rj. 579b. Mi promenismo tolike čobane, pa kojigod izigje, ni jedan se ne vrati. Npr. 48. Živ i zdrav derao, na bolju promijenio! (Cestitanje onome koji obuče što novo). Posl. 81. Kurjak ako i dlaku promijeni, čudi ne mijenja. 164. Vigje Marko, kad će umrijeti, suze proli, pa je govorio: »Zeman dogje, da svjetom promjenim«. Npj. 2, 441. Već ne želim svijet promjeniti. 4, 234. »Opren'te mi doru od mejdana: nove njemu ploče promjenite« . . . iznova mu

ploče promijeniti. 4, 299. Ti (Gospode!) *promijeni plač moj na radost*. Ps. 30, 11. Trebaše ime kraljevsko promijeniti na carsko. DM. 131. — **II.** sa se. — **1)** *reciproč.* s kim, *tauschen, permuto*. Rj. n. p. *hajde da se promijenimo za konje*. isp. promijeniti I 1. — **2)** *refleks. sich verändern, mutari*. Rj. kao *postati drukčije*. isp. promijeniti. I 2. — Pade mu mrz na obraz (kad mu to i to rekoh, t. j. zastigje se, *promijeni se u licu*, ili smete se). Posl. 245. *Kako su se ljudi . . . ovako promijenili i tijelom i dušom*. Priprava 33. *Nego bi se promijenilo k na č.* Rj.¹ XXXVIII. *Onda bi se i Zagrebačke narodne novine morale na bolje promijeniti*. Slav. Bibl. 1, 94. *Nego se promijenite obnovljenjem*. Am. Rim. 12, 2. — **3)** (u Dubr.) *vidi* prebući se. Rj. *vidi* i preodjesti se, preuštiti se.

promiješati, *prömiješäm*, v. pf. *ein wenig aufrühren, mischen, aliquantum misceo*. Rj. *pro-miješati (malo)*. v. impf. *miješati*. — Kad caru odnesu *mleko*, i on ga *promieša kašikom*, nagje prsten. Rj. 22b. *Med na osovini rodi*. (Valja *košnice često promiješati*). Posl. 176. *sa se, refleks.*: *Progrušala se, kosa, brada, počela sijediti, t. j. promiješale se bijele dlake sa crnima*. Rj. 605a.

Prömina, f. planina u Dalmaciji (*Promona*). Rj. **prominuti**, *pröminēm*, v. pf. *vidi* proći. Rj. *vidi* i *pro-maći*. *pro-minuti*. v. pf. *je i prosti minuti*. v. impf. *isp. promicati, prohoditi, prolaziti*.

prömisaö, *prömisla*, m. *Vorsehung, providentia*. Rj. *pro-misao*. isp. *promišljati* 1 (*dva posljednja primjera*) i *promišljavati*. — Crkva izbaca iz svoje zajednice . . . one koji kazuju, da sve u njemu (u svijetu) biva slučajno, *bez promišla Božijega*. DP. 107. (Crkva Ruska), koju *promisao Božji* još u ono vrijeme bješe proslavio. 238.

prömisliti, *slim*, v. pf. Rj. *pro-misliti*. v. impf. *promišljati, promišljavati*. — **1)** *bedenken, perpendo*. Rj. — Ovi čovjek premda je bio opak, opet *promisli hoće li dati svoju dušu*. Npr. 95. *Promisli u sebe da će biti srećan i presrećan ako ovu (gjevojk) uzme*. 111 (= u sebi). Kad nagje kitu u njedra, pak *sama sobom promisli*: »Da mi je ovo od Boga. Npj. 1, 224. Pak u sebi *malo promislio, što će radit' od života svoga*. 4, 466. *O tom neka promisli malo* G. — c —. Nov. Srb. 1818, 390. *A za oltar mjedeni promislitiču*. Car. II. 16, 15. — **2)** *sa se, refleks. sich bedenken, sich's überlegen, perpendo*. Rj. — Carević se *promisli: šta ima bolje nego da dobijem dva života*. Npr. 195. *Kad se jadna ja promisliti(h) sama: nema lica bez crvena vinca*. Npj. 1, 335. *Promislivši se ja malo, odgovorim*: »A! pravo veliš. Danica 2, 131. Pa mu kažu, da se *dobro promisli*, pa da napiše. Miloš 187.

promišljānje, n. *das Ueberlegen, perpensatio*. Rj. *verb. od promišljati (i se)*. *radnja kojom tko promišlja ili se promišlja*. *vidi* promišljavanje. — Skotina bezumna može raditi svoje poslove bez pravila i bez *promišljanja*, ali čovjek valja svašto da radi po pravilima, po umu i po *promišljanju*. Pis. 68.

promišljati, *prömisljām*, v. impf. Rj. *pro-mišljati*. *vidi* promišljavati. v. impf. *prosti misliti*. v. pf. *promisliti*. — **1)** *bedenken, perpenseo*. Rj. — Ona mi odgovori oštro, i ne *promišljajući mlogo*, da poznaje . . . Danica 2, 134. Dvor Turski ne prestane *promišljati, kako bi u napredak Pasmadžiju pokorio*. 3, 141. *Promišljajte o tom što je dobro pred svijem ljudima*. Rim. 12, 17 (*providentes bona*). Ako li ko za svoje a osobito za *domaće ne promišlja*, odrekao se vjere. Tim. I. 5, 8 (*curam non habet, nicht Sorge trägt*). *za dea posljednja primjera* *vidi* promišljavati. isp. *promisao*. — **2)** *sa se, refleks. promišljati se, überlegen, perpenseo*. Rj.

promišljāvānje, n. *vidi* promišljanje. Rj. — Pa se odmah stanu dogovarati kako bi se u nj (u čardak)

popeli, i *poslije dugoga promišljavanja* i dogovora, dogovore se da . . . Npr. 7.

promišljāvati, *prömisljāvām*, v. impf. Rj. *promišljavati*. v. pf. *promisliti*. — **1)** *vidi* promišljati. Rj. — Sadukeji nijesu vjerovali da se Bog stara i *promišljava za svijet*. Nov. Zav. XII. *isp. kod promišljati dva posljednja primjera*. isp. i *promisao*. — **2)** *sa se, refleks. promišljavati se*. *vidi* promišljati se. Rj.

prömjena, f. Rj. *pro-mjena*. isp. *promijeniti (i se)*. — **1)** *der Tausch, permutatio*. Rj. *vidi* razmjena, trampa. isp. *promijeniti* 1. — Ali mudrost gdje se nalazi? Ne može se dati čisto zlato za nju, niti se srebro izmjeriti u *promjenu za nju*. Jov 28, 15. *Misao srpskih vladalaca — da u Ugarskoj nagju stanak promjenom srpskih gradova za ugarske*. DM. 109. — **2)** *der Wechsel, die Veränderung, mutatio*. Rj. *isp. promijeniti* 2. *vidi* *premjena*. — O novome ljetu šalju (vladike) po namastirima po nekoliko svoja dvorana u *promjenu*, te mijenjaju namjesnike. Rj. 395b. Ovo su bile *dviije glavne promjene*, koje su zemlju zadesile. Priprava 14. *Najveća se do jako promjena* i šteta u sovjetu dogodila, što je Božo otišao u Njemačku. Sovj. 9. — **3)** (u Dubr.) *vidi* preobuka. Rj. *isp. promijeniti se* 3. *vidi* i *preoblačilo, preoblake, rublje*.

promjēnit, adj. *inconstans, volubilis*. Gundulić: *Nekrepka si u tvom biću, i u svemu vazda promjenita*. Stulli. *vidi* *promjenljiv*. *suprotno nepromjenit*.

promjēnljiv, adj. n. p. vrijeme, *veränderlich, mutabilis*. Rj. *pro-mjenljiv, što se (lako, rado) mijenja*. *vidi* *promjenit*.

promjēnjivānje, n. *das Tauschen, commutatio*. Rj. *verb. od promjenjivati (i se)*, *koje* *vidi*. — *Bijaše od starine običaj u Izraelju o otkupljanju i promjenjanju*, da jedan izuje obuću svoju i dade drugom. Rut 4, 7.

promjenjivati, *promjēnjujēm*, v. impf. Rj. *promjenjivati*. v. impf. *prosti mijenjati*. v. pf. *promijeniti*. — **I.** **1)** *tauschen, commuto, permuto*. Rj. *isp. promijeniti* 1. — Leviti da imaju uz megje svešteničke . . . *od toga ništa da ne prodaju ni promjenjuju*. Jezek. 48, 14. — **2)** *mijenjati što da bude drukčije*. isp. *promijeniti* 2. *vidi* *premjenjivati*. — (Čakavci) na kraju slogova *ne promjenjuju* l na o. Kov. 23. *Imena promjenjuju g na z*. Rj.¹ XVII. *Ibro pije, ni mukat nije, neg u lišcu boju promjnuje*. HNpj. 4, 336. — **II.** *sa se*. — **1)** *reciproč. tauschen (unter einander), permuto*. Rj. n. p. *mi se dvojica promjenjujemo za konje*. — **2)** *refleks. sich verändern, mutar*. Rj. kao *postajati drukčije*. — *Naseljene zemlje ili su jako naseljene ili samo malo: pak se i to promjenjuje po vremenu*. Priprava 22. *Promjenjuje se h na še*. Spisi 1, 55.

promlātiti, *prömlātīm*, v. pf. *ein wenig abdröchen, trituro, tundo parumper*. Rj. *pro-mlatiti (malo)*. v. impf. *mlatiti*.

prömljeti, *prömljēm*, v. pf. Rj. *pro-mljeti*. v. impf. *mljeti*. — **1)** *beginnen zu mahlen, incipio molere*: *promjela vodenica*. Rj. *počela mljeti*. — **2 a)** *ein wenig mahlen, molo parumper*: *daj da i ja malo promeljem*. Rj. *malo, u pravom smislu*. — **b)** *u prenesenom smislu: auch figürl. für reden, sich aussprechen*. Rj. *daj da i ja malo promeljem, daj da i ja progovorim*.

prömliti, *prömlōīm*, v. pf. *durchstecken, trajicio*: *A sestri je prosekao dojke, i kroz dojke promolio ruke*. Rj. *pro-moliti*. v. impf. *promalati*. — Ne imajući kad izići na polje, *promoli glavu kroz prozor*. Rj. 33b. *Promolivši kroz pendžere puške u kancelariju, poviče*: »Na polje, kurve, po duši vas! Danica 5, 52. On otvorivši prozor *promoli glavu iz sobe*. Odg. na ut.

21. *sa se, pass.*: Jezičac, na pregjici ono što se kroz kaiš promoti. Rj. 252b.

promotriti, *prōmotrīm, v. pf. ein wenig einschen, besehen, inspicio.* Rj. *pro-motriti (malo). v. impf. promatrati.* — Hajde da ovu sadašnju *palinodiju promotrimo malo.* Nov. Srb. 1817, 333. Idite sada i doznajte još bolje i razberite i *promotrite gdje se sakrio . . . Promotrite i vidite sva mjesta gdje se krije.* Sam. I. 23, 22.

prōmozgati, *zġām, v. pf. pro-mozgati, kao mozga-jući promisliti:* Kad to čuo Kraljeviću Marko, kad to čuo, *dobro promozgao*, i sve misli na jednu smislio. HNpj. 2. 193. *Promozgaj ti to dobro, da se kasnije ne kajesh.* J. Bogdanović. *v. impf. mozgati.*

promrmlati, *lām, promrmljati, ljām, vidi promumlati.* Rj. *pro-mrmlati, pro-mrmljati. vidi i promumljati, pronjunjoriti. v. impf. mrmrlati, mrmrljati.* — Mesto da joj nazove pomozi Bog, ne reče joj ništa, nego *u sebi promrmla*: »Eto one ženturine, ubio je Bog!« Npr. 140.

prōmrznuti, *znēm, v. pf. erfrieren, gelu corrumpi.* Rj. *pro-mrznuti. v. impf. mučiti.* — **1. 1** *ein wenig qualen, aliquantum crucio.* Rj. *(malo).* — **2** *erleiden, perpeti:* Da mi prosti i muku i (h)ranu, *muku njemu što je promučila*, dok je mene ona od(h)ranila. Rj. *vidi propatiti.* — **11.** *sa se, refleks. oko šta, sich Mühe geben, operam do.* Rj. *isp. proraditi.* — Moje lale, da se *promučimo*, mi da naše carstvo pridržimo! Npj. 5, 351. Što najviše želim . . . a to je da *se oko cijele ove stvari promuču* jošte tko vještlji od mene. Rad 26, 63.

promučiti, *prōmūknē (prōmūkaō, promūkla), v. pf. t. j. grlo, heiser werden, irraucesco.* Rj. *pro-mučiti. vidi promuknuti. vidi i izmući, izmuknuti. drukčije se ne nalazi.* — Steglo me u grlu (kad kome *promukne grlo*). Rj. 714b. Iznemogoh *viučiti, promučiti* mi grlo. Ps. 69, 3.

promučkati, *čkām, v. pf. ausschwemmen, vas aqua infusa et agitata purgo.* Rj. *pro-mučkati n. p. čašu (vodom). v. impf. mučkati.*

promūknuti, *prōmūknē, vidi promučiti.* Rj. **promumlati**, *lām, promumljati, ljām, v. pf. Rj. pro-mumlati, pro-mumljati. vidi promrmlati, i syn. ondje. v. impf. mumlati, mumljati.* — **1** *ein wenig in den Bart hineinreden, mussio.* Rj. *(malo).* — **2** *vorbeimurmeln, praetero mussitans.* Rj. *mumlajući, mumlajući proći.*

promūtiti, *prōmūtīm, v. pf. ein wenig herumlaufen, aliquantum circumcurro, peragor.* Rj. *pro-mutiti, kao začu tamo amo. isp. proskitati se 1. v. impf. mutiti (i se) 2.*

pronaći, *prōnāġjēm, v. pf. ausfindig machen, erfahren, rescio, comperio.* Rj. *pro-naći. kao tražeći naći. isp. prokopati 2. v. impf. pronalaziti.* — Sok, onaj koji *pronagje lupeža* koji je što ukrao. Rj. 699a. Ako ono, *što su izmislili ili pronašli*, nauče još i druge ljude, onda su oni učitelji roda ljudskoga. Priprava 50. Da ću ih odvesti iz zemlje Misirske u zemlju koju sam *pronašao za njih.* Jezek. 20, 6. *sa se, pass.*: Ako *mu se strv pronagje*, a ono se plati krvnina, pa mir. Danica 2, 90.

pronālazak, *prōnālaska, n. ono što se pronagje (unom), izmisli, izumi. isp. izmišljanje, izum, izumak.* — Eto, kako ste nezahvalni nauci, nastavi profesor — a naučnim se *pronalascima služite svaki čas!* Zlos. 39. Njemu (Boškoviću) li, Njutonu li, pripada veća slava za neke *pronalasku u astronomiji i optici?* 113.

pronālaziti, *zīm, v. impf. ausfindig machen, erfahren, rescio, comperio.* Rj. *pro-nalaziti, kao tražeći nalaziti. v. pf. pronaći.* — Što se mladost rado i vrlo lako zanosi da *pronalazi novo što.* Knjiž. 3, 586.

pronālaženje, *n. das Erfahren, compertio.* Rj. *verb. od pronalaziti. radnja kojom tko pronalazi što:* Posle takoga iskustva u hvatanju i *pronalaženju lo-*

pova, ja bih voleo vršiti najtežu službu nego biti sudija. Megj. 296.

pronēsti, *prōnēsēm, v. pf. vidi pronijeti. isp. Obl. 67. pronevaljaliti se, lim se, v. r. pf. pro-nevaljaliti se, postati nevaljalac ili nevaljalica. za značenje ovako slož. glagola isp. proigrati se II 2. isp. raskalašiti se.* — Reče bezumnik u srcu svojem: nema Boga; *pronevaljališe se i zagrdješe u bezakonju.* Ps. 53, 1. *Pronevaljaliti se, nema u Vuka.* Rad 6, 105.

prōničanje, *n. das Durchwachsen, progerminatio.* Rj. *verb. od pronicati, koje vidi.*

prōnicati, *prōničē, v. impf. n. p. trava, durchwachsen, succresco per-.* Rj. *pro-nicati. v. impf. prosti nicati. v. pf. pronići, proniknuti.* — Bolujući devet godin' dana! od kosti mu meso otpadalo, a *kroz kosti trava pronicala.* Npj. 1, 593.

prōnići, *prōniknē, v. pf. durchwachsen, excreasco per—, cf. proniknuti.* Rj. *pro-nići. v. pf. je i prosti nići, niknuti. v. impf. pronicati.* — Da će vaše kuće pogoreti; *iz ognjišta proniće vam trava*, a munare popast' paučina. Npj. 4, 135. I kuda su Turci prolazili i s konjskijem pločam' zadirali, *iz klina će proniknuti trava.* 4, 136.

prōnijeti, *prōnēsēm (prōnio, prōnijela), v. pf. Rj. pro-nijeti. vidi pronesti. kao prost glagol ne nalazi se. isp. nijeti.* — **1** *durch-, vorbeitragen, praeterfero.* Rj. *kao noseći što proći. v. impf. pronositi.* — Ta kud ideš, Boga ti, prekojuče Baš-Celik progje i *proneše tvoju ženu.* Npr. 197. Nije dobro *leđ ni u marami kroz vinograd pronet.* Posl. 214. *Pronesošeg* ga na čabreniku. (Reče onaj koji po drugi put ne će što da kaže). 264. Načini mi sanduk od šimšira . . . nosioce momke neženjene, *pronesi me Šefteli sokakom.* Npj. 1, 250. — **2** *pronijela kokoš (ili druga kakva tica), anfangen zu legen, coepit ponere ova.* Rj. *početi nositi. v. impf. nositi 2.* — Obija kokoš da *pronese.* Rj. 428b. Pronos, pronosak, prvo *jaje koje pilica pronese.* Rj. 610b. Kad kokoš hoće da *pronese*, ona najprije *kakoće.* Posl. 118.

prōniknuti, *knēm, v. pf. vidi pronići.* Rj. *v. impf. pronicati.*

prōnos, **prōnosak**, *ska, m. (u C. G.) prvo jaje koje pilica pronese, das erste Ei einer Henne, ovum gallinae primum.* Rj.

prōnosati, *prōnōsām, v. pf. n. p. dijete, ein wenig tragen, porto aliquantum.* Rj. *pro-nosati (malo). v. impf. nosati.*

prōnōsiti, *prōnōsīm, v. impf. vorbei-, durchtragen, fero per—, praeterfero.* Rj. *pro-nositi, prolazeći nositi. v. pf. pronijeti.*

prōnōšnje, *n. das Vorbeitragen, praeterlatio.* Rj. *verb. od pronositi. radnja kojom tko pronosi što.*

prōnjača, *f. (u Šumad.) Art Birnen, piri genus.* Rj. *nekakva kruška.* — *Riječ tugja ili od tugje.* Osn. 351.

prōnjunjoriti, *rīm, v. pf. (u Boci) vidi promumlati.* Rj. *i syn. ondje. pro-njunjoriti. v. impf. njunjoriti.* — Svekruva izvadi jedan prsten i uhvati snahu za ruku, pak mećući joj ovi prsten na prst *pronjunjori nekoliko riječi . . . snaha malo za tijej pretvori se u ovcu.* Npr. 216.

prood . . . vidi prohod . . .
prōpadanje, *n. — 1) das Durchfallen, casus per—.* — **2) das Verfallen, zu Grunde gehen, interitus. Rj. *verb. od propadati. — stanje koje biva, kad tko ili što propada.***

prōpadati, *dām, v. pf. Rj. pogriješeno je v. pf. jer je glagol bez sumnje impf. pro-padati. v. impf. prosti padati. v. pf. slož. propadnuti, propanuti, propasti.* — **1) durchfallen, cano per—.** Rj. — Češće puni smali jagluka, da *ne može cmilje propadati.* Herc. 111. — **2) zu Grunde gehen, pero.** Rj. *u prenesenom smislu:* Glasovi caru jednako nesretni dolaze da *vajska propada.* Npr. 206. *Dobra djela ne*

propadaju. 246. Ima ko propada sa zle uprave. Prič. 13, 23. — 3) propada kiša, *träufelt, rorat*. Rj. kao malo pada, počinje padati. *isp. sipiti, promicati* 2. — Ljuti se zima. (Kad na velikoj zimi propada snijeg, a upravo ne može da udari). Posl. 172. — 4) n. p. propadaju rti, *cf. uspropadati se*. Rj. *trče tamo i amo. vidi* raznjati — 5) (u vojv.) propada hartija, *schlägt durch, charta transmittit literas*. Rj. hartija propada, kad joj se i s druge strane vide napisana ili nastampana slova.

propadljiv, *adj. što pomalo propada, što lako propada, što lako propadne; vergänglich, hinfällig, caducus, fragilis. suprotno nepropadljiv*. — Da se ne ponose, niti uzdaju u bogatstvo propadljivo. Tim. I. 6, 17. Nenačini oni koji poštuju propadljive idole; ja se u Gospoda uzdam. Ps. 31, 6.

propadljivost, propadljivosti, *f. osobina onoga što je propadljivo; die Vergänglichkeit, Hinfälligkeit, vanitas, fragilitas. suprotno nepropadljivost*. Ima riječi 84 koje sam ja načinio . . . neraspadljivost, propadljivost, nepropadljiv. Nov. Zav. VII. Jer se stvar pokori propadljivosti. Rim. 8, 20. Između propadljivosti i nepropadljivosti bješe stvoren Adam da bi imao ono što sam izbere po svojoj volji. DP. 90.

propadnuti, dnēm, *v. pf. pro-padnuti. v. pf. je i prosti* padnuti. *vidi* propadnuti, propasti. *v. impf. propadati*. — Kroz kapu mu perčin propadnuo. Npj. 3, 94.

propalica, *m. ein Bankerottirter, decoctor*: laža i propalica. Rj. čovjek koji je propao. *vidi* bankrot. Što su i oni (arhipastiri) sumi ponajviše ljudi prosti (kojekake propalice). Danica 2, 115. riječi s takim nast. kod izjelica.

propanut, nēm, *v. pf. vidi* propasti. Rj. pro-pa(d)nuti. *v. pf. je i prosti* panuti. *vidi* i propadnuti. *v. impf. propadati*.

proparak, prōpārka, *m. cf. usperak*: A na špage dvije pašajlije, među njima dvije kapidžije, na pararak veljega vezira, pod vojsparak dječak janjičare, među njima Topal-pašu s vojskom. Rj. *umetak, uklađica na hlačama sa strane. prō-parak* (od korijena od koga je parati i ras-por). *isp. Osn. 288.*

propāst, *f. Rj. pro-past. isp. propasti. augm. propastina*. — 1) *der Abgrund, vorago, barathrum*. Rj. *vidi* ambis, bezdanica (*i syn. kod ove*), džombos, ponor. — Šetajući se opazi Stojša u avliji jednu veliku jazbinu. — Kako možeš u svome dvoru trpeti toliku propast? Za što to ne zaroniš? Npr. 34. Jesi li dolazio do dubina morskih? i po dnu propasti jesi li hodio? Jov 38, 16. — 2) *der Untergang, interitus*. Rj. u prenesenom smislu. *vidi* pogibao, pogibija. *isp. zakolj 3. upropastiti, upropašćivati*. — Trudio se oko svoga dobra . . . ali napretka nikakva nije vidio, nego sve propast, od dana na dan sve gore. Npr. 72. Banju, koja je bila u Srba, pa je lane posle propasti na Kamenici, morali ostaviti Turcima. Miloš 19. Kijamet znači kao nekakva velika propast. Pis. 41. Kako mogu Srpske gramatike i rječnici Slavenski jezik u propast baciti! . . . da mu se (Slavenskome jeziku) ne može veća nepravda učiniti ni dublja propast kopati, nego . . . Rj. XIII. Izvede Lota iz propasti. Mojs. I. 19, 29. U propast tiskaju ono čemu su tobože za ljubav u opoziciji. Pom. 117. Iza Dušanova carstva mahom se otvori propast. Vid. 1862, 18.

propasti, prōpādnēm, *v. pf. Rj. pro-pasti. vidi* propadnuti, propanut. *v. pf. je i prosti* pasti, padnuti, panuti. *v. impf. propadati*. — I. 1) *durchfallen, cado per*. — A ja strmoglav na zemlju te propadnem do pojasa. Npr. 162 (Laž za oplkadu). Pala mu sjekira u med. (. . . sjekira, kako se udari njom, propadne u med). Posl. 246. Tako mi ne propao jezik proz vilice! 302. Na njemu je čudno odijelo: kroz čakšire propada koljena, kroz rukeve propali laktovi, kroz

kapu mu perčin propadnuo. Npj. 3, 94. — 2) *zu Grunde gehen, pereo*. Rj. u prenesenom smislu. — Bankrotirati, propasti. Rj. 15a. Kako radi, obraće zelen bostan, t. j. propašće. Rj. 38a (*isp. Obrati zelen bostan [zlo proči]*. Posl. 230.). Ali i njih (*kägā*) mnogo propadne od pasa. Rj. 311a. Otišao nevidom, t. j. ne zna se kuda, propao. Rj. 413b. Propao s nerada. Rj. 418a. Obestrvi se, propasti bez traga. Rj. 428a. Bolje je da selo propadne nego u selu običaj. Posl. 23. Ka' je Turska zemlja propanula od silnoga vojvode Gjorgijije. Npj. 4, 314. A žene i gjeca i kuće ako nam propadnu, ni onako nijesmo gospodari od njih. Danica 3, 158. Pošto Srbi propadnu na Kamenici. 4, 13. Može biti da bi sačuvao Lješnicu i Loznicu, da onako žalosno ne propadnu. Sovj. 66. Kara-Gjorgijijeva vlada propala u Srbiji. 75. Mjehovi prodru se i vino se prolije, i mjehovi propadnu. Mat. 9, 17. Ne će mu plata propasti. 10, 42. Propade vjera, i pokvari se obećanje. Rim. 4, 14. — 3) suze ga propale, *durchdringen, penetro, cf. prohibi, propanuti*. Rj. prelazno: Jeste njega znojak propanuo. Rj. 213a. Dijete su suze propanule. Npj. 2, 27. — II. sa se, *refleks. (u C. G.) vidi* prosjesti se: Tako se ne propao kao Arija bezumni! (Posl. 310). Rj. *vidi* i provaliti se, ambisati se. — A! čelija bjese izgorela, izgorela, pa se propanula. Npj. 2, 129.

propāstina, *f. (u C. G.) augm. od propast*. Rj. — takva augm. kod bardačina.

propātiti, tīm, *v. pf. eine Zeit lang leiden, patior*. Rj. pro-patiti, pateći provesti, probaviti vrijeme. *vidi* promučiti 2.

propēce, *n. (u Slavon. u kršč.) das Kruzifix, Christus cruci affixus*. Rj. pro-peće. *isp. propeti* (raspeti). Hrist na križu propet. *vidi* propelo, raspeće, raspelo.

propēlo, *n. vidi* propeće. Stulli. *i syn. ondje.*
prōpēti, prōpnēm, *v. pf. Rj. pro-peti*. — 1) *ausspannen, extendo, cf. popeti*: Pa propeše bijele čadore. Rj. — 2) sa se, *refleks. sich aufrichten, erigor*: propeo se konj, sich bäumen, exsulto. Rj. *v. impf. propinjati se* 1. — Skočio konj upropnice, t. j. propeo se na stražnje noge. Rj. 786a. Da ne muči Pećirep-Lazare, već se junak prope na koljena, pa ovako Marku besjegjaše. Npj. 4, 37.

propijēvanje, *n. der Anfang des Singens, cantus initium*. Rj. *verb. od* propijevati. radnja kojom tko propijeva.

propijēvati, prōpijevām, *v. impf. anfangen zu singen, coepi canere, intono*. Rj. pro-pijevati, počinjati pjevanje. *v. impf. prost* pjevati. *v. pf. propjevati, propojati*.

propijākati, čēm, *v. pf. incipere, pipire*. Stulli. pro-pijukati, početi pijukati.

prōpinjānje, *n. Rj. verb. od* propinjati se. — 1) radnja kojom se propinje *n. p. konj na noge stražnje* (das Aufrichten, erectio. Rj.). — 2) radnja kojom se tko propinje (das Brüsten, Grossthun, inflatio. Rj.). *vidi* proganjanje 2.

prōpinjati se, njēm se, *v. r. impf. Rj. pro-pinjati se*. — 1) *sich in die Höhe richten, erigor*. Rj. propinje se *n. p. konj na stražnje noge. v. pf. propeti se*. — 2) *sich brüsten, grossthun, inflor*. Rj. *vidi* proganjati se. kao nadimati se, šepiriti se, gospoditi se.

propiriti, prōpīrīm, *v. pf. t. j. vatra, anblasen, sufflo*. Rj. pro-piriti. *vidi* propuhati. *v. impf. piriti*.

prōpis, *m. pro-pis, što se propiše kome, da se onoga drži; die Vorschrift, praescriptum, praeceptum; vidi* naredba, zapovijed, nalog. — Nastavnik je dužan držati se propisa u svemu. Zlos. 20.

propisati, prōpīšēm, *v. pf. pro-pisati kome što da se onoga drži; vorschreiben, praescribere, praecipere. vidi* naložiti, narediti, zapovjediti. — Ne previgajajući ništa jezgrano u propisanom programu. Zlos. 322.

propisati, šam, v. pf. Rj. pro-pisati. v. impf. propisavati. — 1) durchpissen, permejo. Rj. što, n. p. hlače. — 2) pissen, mejo: propišao krvlju. Rj. počeo pisati.

propisavânje, n. Rj. verb. od propisavati. — 1) radnja kojom tko propisava što (das Durchpissen, perminctio. Rj.) — 2) radnja kojom tko propisava, počinje pisanje (das Hervorpissen, prominctio. Rj.).

propisavati, propisavâm, v. impf. Rj. pro-pisavati. v. impf. prosti pisati. v. pf. propisati. — 1) durchpissen, permejo. Rj. n. p. hlače, ili pisati kroz. — 2) (anfangen zu pissen, mejo. Rj. počinjati pisanje.

propisati, štîm, v. pf. Rj. pro-pisati. v. impf. pišati. — 1) wehklagen, lamentor, cf. procviljeti: Propištaše Vlasi u sindžiru. Rj. vidi i procmiljeti. — 2) zu zischen, pipen anfangen, pipio, sibilo: Propištao pile. Rj. počelo pišati.

propitâti, prôpitâm, v. pf. pro-pitati za koga, kao pitajući pronaći za nj tko je i što. isp. proptati, raspitati. erfragen, percunctatione reperire. v. impf. pitati. — Ugleda s krova ženu gdje se mije... I David posla da propitaju za ženu. Sam. II. 11, 3.

prôpiti, prôpîjem, v. pf. pro-piti. v. impf. piti. — 1) propiti što, pijuci prosuti, vertrinken, bibendo absumo. vidi popiti 2. — Srete ga Turski car na sokaku pijana, i stane ga karati, što je toliko blago propio. Danica 5, 90. — 2) sa se, refleks. postati pjanac ili pjanica. za značenje ovako sloz. glagola isp. proigrati se II 2. — Bekri-Mujo, kome je iza oca ostalo nebrojeno blago, pa on propiše se sve popio i procerdao. Danica 5, 90. Više nije mogao učiteljovati, nego se učini i kao suludast, i propije se. Ovit IV.

prôpjevati, vâm, v. pf. Rj. pro-pjevati. vidi propojati. v. impf. propjevati. — 1) anfangen zu singen, primum cantum edo: propjevati pilići (Srbi ne jedu pilića dok ne propjevaju): propjevala crkva, namastir. Rj. početi pjevati. — 2) singend dahingehen, cantans praetero: Nije svacij posao, ispod sela propjevati (Posl. 217). Rj. pjevajući proći. — 3) ein wenig singen, canto parum. Rj. (malo).

prôplakati, prôplacêm, v. pf. Rj. pro-plakati. v. impf. plakati. — I. 1) anfangen zu weinen, incipio flere: U Samu će kade proplakati. Rj. početi plakati. — Kada majka rane vigje, grozne suze proplakala, svome sinu govorila. Herc. 328 — 2) ein wenig weinen, fleo parumper. Rj. (malo). — II. sa se, bezlično, prôplakati se, prôplacê se, v. r. pf. anfangen zu weinen, incipio flere: proplaka se braći primorcima. Rj. (= dade im se na plakanje).

prôplanak, prôplânka, m. u planini mjesto gdje nema šume, das Lichte: Ona gleda drumu na proplanke. Rj. isp. ponikvica. — prô-planak (osn. od koje je planina). Osn. 391.

propļjâvanje, n. das Hervorspeien, prosputio. Rj. verb. od propļjivati. radnja kojom tko propļjiva.

1. **propļjivati**, prôpljivâm, v. impf. hervorspeien, prospuo. Rj. pro-pljivati, počinjati pljuvati. v. impf. prosti pljuvati. v. pf. propļjivati.

2. **propļjivati**, prôpljivêm, v. pf. Rj. pro-pljivati. v. impf. propļjivati. — 1) hervorspeien, prospuo: propļjuvao krvlju. Rj. kao početi pljuvati. — 2) ein wenig speien, spuo paululum. Rj. (malo).

propôjati, jêm, v. pf. vidi propjevati: A propoja tica ševrljuga. Rj. pro-pojati. v. impf. pojati.

prôpovijed, f. vidi predika, poučeniye; die Predigt, sermo. — Propovijedi Ruske, i to je ništa. Straž. 1886, 1765. Molitve su njezine (crkve) da se ni najrječitija propovijed ne može s njima isporučiti. DP. 372. riječi s takim obličjem ispovijed, zâpovijed.

propovijedânje, n. das Predigen, oratio. Rj. verb. od propovijedati. radnja kojom tko propovijeda. vidi predikovanje. — Vjera biva propovijedanjem, a propovijedanje riječju Božjom. Rim. 10, 17.

propovijedaonica, f. kao stolica s koje se propo-

vijeda. isp. u Stullija pripovijedalnica, a pripovijedati je njemu propovijedati. vidi predikaonica.

propovijedati, propovijedâm, v. impf. predigen, praedico. Rj. pro-povijedati. vidi predikovati. v. pf. propovjediti. — To je ono, što ja našijem književnicima propovijedam već ima dvadeset i pet godina. Odg. na ut. 19. Riječ vjere koju propovijedamo. Rim. 10, 8. Propovijedamo vam jevangjelje Božije. Sol. I. 2, 9. Idi u Nineviju grad veliki, i propovijedaj protiv njega, jer izagje zloca njihov preda me. Jona 1, 2. sa se, pass.: Gdje se god uspropovijeda ovo jevangjelje, kazaće se i to. Mat. 26, 13.

propovjediti, dîm, v. pf. pro-povjediti. v. pf. je i prosti povjediti. v. impf. propovijedati. Gotov sam i vama u Rimu propovjediti jevangjelje. Rim. 1, 15. Da propovjedim zarobljenima da će se otpustiti. DP. 305. sa se, pass.: Propovjediće se ovo jevangjelje o carstvu po svemu svijetu. Mat. 24, 14.

propovjedničkî, adj. što pripada propovjednicima ili propovjedniku kojemu god; Prediger-, praeconum. vidi predikatorski. — Što se misli n. p. da u propovjedničkim knjigama nema ništa osim božanstva i posta i kajanja. Kolo 14 (15).

propovjednik, propovjednika, m. der Prediger, praeco. Rj. kaji propovijeda. vidi predikator, predikavac. — Kako će vjerovati koga ne čuše? A kako će čuti bez propovjednika? Rim. 10, 14. Riječi propovjednika sina Davidova. Prop. 1, 1.

propovjednikov, adj. što pripada propovjedniku, des Predigers, praconis. vidi predikatorov. — Knjiga propovjednikova. Prop. (natpis).

prôpraćânje, n. verb. od prôpraćati. radnja kojom tko prôpraća što.

prôpraćati, čâm, v. impf. pro-praćati. v. impf. prosti pratiti. v. pf. prôpratiti. — I do sad su knjige dolazile, nijesmo ih suzne prôpraćali, a danaske grozne suze roniš. Npj. 4, 223.

prôpratiti, tîm, v. pf. Rj. pro-pratiti. vidi upratiti. v. impf. prôpraćati. — 1) durchbegleiten, comitari per —: Proz Dugu će mene prôpratiti, te ću proći mirno od hajduka. Rj. — I stotina iz Bišća Turaka, da prôprate blago kroz planinu, el planina strašna od hajduka. Npj. 3, 305. — 2) ein wenig begleiten, aliquantum comitari. Rj. (malo).

prôptati, âm, v. pf. kao doznati, cf. razabrati. Rj.³ pr-ptati, kao njušeci pronaći. isp. naptati, optati.

prôpući, prôpuknêm, v. pf. vidi propuknuti. Rj. pro-pući, pro-puknuti, bersten, perrumpi. v. pf. je i prosti pući, puknuti. v. impf. pucati. U mene je srce propuknulo. Rj. 611b.

prôpućkati, êkâm, v. pf. (u vojv.) durchjagen, verschwenden, vergeuden (verfutschen), pessumdo, cf. profućkati. Rj. i syn. ondje. pro-pućkati, kao pućkajući (a ne radeći ništa) prosuti (imanje).

prôpâhati, prôpûšêm, v. pf. n. p. v. v. v. anblasen, sufflo, cf. propiriti. Rj. pro-puhati. v. impf. puhati.

prôpuknuti, knêm, v. pf. bersten, perrumpi. Rj. vidi propući.

propupćati, čâm, v. pf. Knospen bekommen, gemasco: Garantio na prozoru, sinoć sam ga usadila, do ponoći propupćao, a do zore išćetao. Rj. pro-pupćati. v. impf. pupćiti, pupiti.

propustiti, prôpustîm, v. pf. Rj. pro-pustiti. v. pf. je i prosti pustiti, puštiti. v. impf. propuščati, propuštati, propuštavati. — 1) durchlassen, mitto ut perrumpat quis: propustio ga malo kroz ruke (d. i. ein wenig abprügeln). Rj. (kao protukao ga malo). — Straža odgovori: »Svakome je slobodno proći ko ide da prosi gjevojku«. Pa ih propusti. Npr. 165. »Ne streľajte, braćo iz gorice«. Oni njega propustiše s mirom. Npj. 2, 79. Koji može ranu dočekati, iz nevolje druga izbaviti, a gorega propusti' mimo se. 5, 66. Kako su Srbi uzeli krdžalije na vjeru da ih propuste kroz Srbiju u Tursku. Odrb. od ruž. 9. Propustiću vas

ispod štapa i dovesti vas u sveze zavjetne. Jezeq. 20, 37. — 2) *auslassen, dimitto*. Rj. *isp.* upustiti, upušćiti, ðpuštati. *kao izostaviti*. — Ne mogu propustiti da na svršetku ovoga predgovora ne objavim . . . Posl. LIII. Nije propustio pokazati u dnevniku . . . O Sv. O. 12. Nije hteo propustiti da ne pokaže . . . Vid. d. 1861, 21.

propušćanje, *n. verb.* od propušćati. *radnja* kojom tko propušća što.

propušćati, *pròpùšćam, v. impf.* pro-pušćati. *vidi* propušćati, propušćavati. — *Što propušća* deli Radivoje, dočekuje mladi Tatomire. Npj. 3, 13.

propušćanje, *n. das Durchlassen, permissio, dimissio, emissio*. Rj. *vidi* propušćanje, propušćavanje.

propušćati, *pròpùšćam, v. impf.* Rj. pro-pušćati. *vidi* propušćati, propušćavati. *v. impf.* prosti puštati, pušćati, puštavati. *v. pf.* propustiti. — 1) *durchlassen, permitto*. Rj. — Mlogi Turci stanu se radovati i bunu potpaljivati . . . šaljući im, ili propušćajući po malo ðčebane i oružja. Danica 3, 177. — 2) *auslassen, dimitto. isp.* propustiti 2. — Dubrovčani nijesu propušćali prilike moliti kraljeve da im potvrde zapise. DM. 207. *Ne propušća* u svom dnevniku žaliti se . . . O Sv. O. 13.

propušćavanje, *n. verb.* od propušćavati. *vidi* propušćanje, propušćanje.

propušćavati, *propušćāvām, v. impf.* pro-pušćavati. *vidi* propušćati, propušćati. *v. impf.* prosti puštavati. — *Prednje propušćavamo*, a zadnje hitamo. DPosl. 100.

propušćiti, *pròpùšćim, v. pf.* (u Grblju) *vidi* uputiti: Tako mi Bog moju gjecu propušćio i na dobri put namjerio! (Posl. 300). Rj. pro-pušćiti koga, *anweisen, monstro viam, dirigo. v. impf. isp.* upućivati. — Ko je na putu, da ga Bog propušćiti i zdrava svome domu povrati. Herc. 353.

proraćiti se, *pròràčī se, v. r. pf.* (u Hrv. i u Dalm.) kome što: proraćilo mi se jesti, *Lust bekommen, appeto*. Rj. pro-raćiti se. *isp.* prohijeti se. *v. impf.* raćiti se.

proraćunati, *nām, v. pf.* Rj. pro-raćunati. *vidi* prohesapiti. *v. impf.* raćunati. — 1) *vidi* proraćunati. Rj. *sa se, pass.*: Prinesošće ovaca i goveda toliko da se ne mogaše izbrojiti ni proraćunati od mnoštva. Car. I. 8, 5. — 2) *sa se, reciproč. vid.* proraćunati se. Rj. — *Neka se proraćuna s kupcem svojim* od godine kad se prodao do godine oprosne, da cijena za koju se prodao dogje prema broju godina. Mojs. III. 25, 50.

proraćunati, *pròràčūnīm, v. pf.* Rj. pro-raćunati. *vidi* proraćunati, prohesapiti. *v. impf.* raćunati. — 1) *berechnen, duco rationes*. Rj. — *Proraćunite su novine sav rod kraljev*, koji bi po vremenu mogli doći na prestol. Nov. Srb. 1817, 746. — 2) *sa se, reciproč. sich berechnen, rationes duco*. Rj. — Kao čovjek car koji namisli da se proraćuni sa svojim slugama. Mat. 18, 23.

prorađiti, *pròràđīm, v. pf.* Rj. pro-rađiti. *v. impf.* rađiti. — 1) *ein wenig arbeiten, laboro parum*. Rj. (malo). *isp.* promučiti se. — 2) *sa se, reflex. anfangen arbeitsam zu sein, incipio esse sedulus*. Rj. postati radljiv ili radljiva. za značenje ovako sloz. glagola *isp.* proigrati se II 2.

prorađanje, *n. das Treiben (der Pflanzen), emissio*. Rj. *verb.* od prorađati. stanje koje biva, kad prorađa što.

prorađati, *pròràstām, v. impf.* treiben (von Pflanzen), emitto. Rj. pro-rastati. *v. impf.* prosti rasti. *v. pf.* prorasti. — Sjemeni se n. p. luk, t. j. prorasta gore i cvati. Rj. 684a.

prorađiti, *pròràstēm, v. pf.* treiben (von Kohl, Rüben), emitto (germen): proraslo žito n. p. u krstinama. Rj. *isp.* izvretenati, isprcati. — Bačva, stablo u prorasla crnoga luka, na kojemu je gore sjeme. Rj. 18a. Od koga povrća nijedan struk prvoga ljeta ne proraste i ne ucvati, od onoga se u jesen ostave izvode. Rj. 220a.

prorašće, *n.* (u Slav.) *das Gewächs, planta*. Rj. pro-rašće, što uopće raste, kao bilje. — Sada tek mogaše rasti trava, zelje, cvijeće, drva i svako drugo prorašće. Priprava 3.

prorašljika, *f.* one klice što prorastu u repe i rotkve, *Sprossen, Stengel, germen*. Rj. pro-raš(t)ljika, *otpadavši t promijenilo se s na š. isp.* prorasti. — Bik, lukova prorašljika. Rj. 25a. Vreteno, prorašljika u crnoga luka. Rj. 75a. *riječi s takim nast. kod* aptika.

prorēci, *pròrēcēm, v. pf.* *wahrsagen, vaticinor*. Rj. pro-reći. *vidi* prorokovati (i v. pf.?) *v. impf.* proricati. — *Prorēci* nam, Hriste, ko te udari? Mat. 26, 68. Kao što *prorēče Isaija*: da nam nije . . . Rim. 9, 29.

prorēšetati, *tām, v. pf.* pro-rešetati što, u prenesenom smislu, dobro proučiti što i prosuditi o njemu. *v. impf.* rešetati. — Našli su mnogo najrazličnijih ljudi, *prorēšetali su* i opisali ih. Priprava 121.

prorēvati, *vēm, v. pf.* pro-revati, kao provaliti, *hervorbrechen, prorumpo. vid.* pofevati. *v. impf.* sloz. *isp.* porijevati, prosti revati. — Što je (h)ladna voda prorevala. Npj. 4, 450 (*isp.* Gje je hladna voda prorevala iz planine iz brda Bojana. Npj. 4, 447).

prorēz, *m.* pro-rez, gdje je što prorezano. *isp.* prorezati. *isp.* prostriž, rastriž. — Naćini plašt . . . I ozgo neka bude prorez u srijedi, i neka bude optoćen prorez svuda u naokolo trakom tkanim, kao prorez u oklopa, da se ne razdre. Mojs. II. 28, 32. *Naćiniše* plašt . . . i prorez na plaštu u srijedi. 39, 23.

prorēzati, *pròrēžēm, v. pf.* *durchschneiden, perscindo*. Rj. pro-rezati. *v. impf.* prorezivati. — Kome su gogj usta prorezana (kogogj usta ima — n. p. govori to i to). Posl. 148. Nasradin-hodža razapne ponjavu u avliji pa *prorēzavši je*, stane skakati kroza nju i tamo i amo. 264. *Al' dolama* krvi pokapana, na ramenu desnom prorezana! Npj. 3, 375.

prorēzivanje, *n. das Durchschneiden, scissio*. Rj. *verb.* od prorezivati. *radnja* kojom tko prorezuje što.

prorezivati, *pròrēžēm, v. impf.* *durchschneiden, perscindo*. Rj. pro-rezivati. *v. impf.* prosti rezati. *v. pf.* prorezati.

proricānje, *n. das Weissagen, vaticinatio*. Rj. *verb.* od proricati. *radnja* kojom tko prorīče što. *vidi* prorokovanje. — *Poslije proricānja Jeremijina* da će se javiti na zemlji Bog, ustaje Danilo. DP. 300.

proricati, *pròrīcēm, v. impf.* *vorhersagen, vaticinor*. Rj. pro-ricati, *naprijed kazivati. vid.* prorokovati. *v. pf.* proreći. — Mnogi ljudi u narodu našem *proricu* koješta iz pleća od pečena brava. Rj. 507a. Ne reci drugom! (Kad ko što zlo proriče). Posl. 209. *sa se, pass.*: Bjež'te, noge, posrah vas! (Kad se pripovijeda kako je ko oda šta bježao, ili mu se proriče da će bježati). Posl. 15. Da se za hajduke zlo proriče u ovoj godini. Odg. na ut. 21.

prorijēditi, *pròrījedīm, v. pf.* *vidi* razrijediti. Rj. pro-rijediti što, učiniti da bude rijetko (rjegge). *v. impf.* prosti rijediti.

prorīti, *pròrījēm, v. pf.* pro-riti, kao rijuču prokopati: Po kaldrmi izbijaju neki prutci, kao kad bi ozdo ispod kamenja prorila kakva snažna krtica, i sobom izdigla kaldrmu na više. Zim. 351.

proročanstvo, *n. die Weissagung, prophetia. vid.* proroštvo. — Tako bi, n. p. od prorok . . . bilo proročanstvo (kao svjedočanstvo) ili proroštvo (kao junštvo). Pis. 49.

proročica, *f. die Prophetin, prophetissa*. Rj. — Nekakvome čoku umirahu gjeca. Svuda je na proreće hodio, dok nekakva prorečica sjetuje ovoga čoka i daje mu nekakav zapis. Npr. 212. Otide Helkija i ljudi carevi k Oldi prorečici. Dnev. II. 34, 22.

proročkī, *adj.* *Propheten-, prophetarum*. Rj. što pripada prorocima ili proroku kojemu god. — Koji prima proroka u ime prorečko, platu prorečku pri-

miće. Mat. 10, 41. Sad se (tajna) javila i obznanila kroz pisma proroka. Rim. 14, 25. adv.: Iza Isaije nije ostao premudri Solomun proroki opisujući tajnu večeru. DP. 110.

prórok, m. (pl. gen. prórôkâ) der Prophet, propheta. Rj. pro-rok. isp. proreći, proricati. — Svuda je na proročice hodio i na proroke knjigu otvarao, ali ništa fajdisalo nije. Npr. 212. Izići će mnogi lažni proroci i prevariće mnoge. 24, 11. Prorokuj protiv proroka Izrailjevijeh koji prorokuju. Jezek. 13, 2.

prórokov, adj. des Propheten, prophetae. Rj. što pripada proroku. — Otiđe mladić, momak prorokov, u Ramot Galadski. Car. II. 9, 4.

prórokovânje, n. vidi proricanje. Rj. — Sveštenik i prorok zanose se u prorokovanju, spotiču se u sugnju. Is. 28, 7.

prórokovati, prórokujêm, vidi proricati. Rj. v. pf. isp. proreći. — Gospode! nijesmo li u ime tvoje prórokovali, i tvojim imenom gjavole izgonili? Mat. 7, 22. Licemjeri! dobro je za vas prórokovao Isaija govoreći... 15, 7. Valja ti opet prórokovati narodima. Otkriv. 10, 11. Nijesam li ti rekao da mi ne će prórokovati dobra nego zlo? Dnev. II. 18, 7. Proroci prórokovali Valom. Jer. 2, 8. Prorokuj za te kosti, i kaži im... Jezek. 37, 4. po nekim primjerima između ovijeh biće prórokovati i v. pf.

próroštvo, n. die Weissagung, prophetia. Rj. vidi i proročanstvo. — Kalendarsko próroštvo o godini ovoj. Danica 1, XIX. Pjeva se próroštvo Zaharije o sinu njegovu, preteći. DP. 53. Jer je ova veliku nedjelju osobito ukrala crkva člancima iz próroštava i jevanđelja. 119. (za gen. próroštava isp. društvo, društava).

prósac, prósca, m. der Werber, Freiberber, petitor puellae, cf. prosilac. Rj. koji prosi djevojku. vidi i uprosnik. — Od svakuda prosici dolaziše, pitaju je do sedam kraljeva. Rj. 503a. Bila je nekaka gjevojka... te se prosaca skupi hiljade. Npr. 103. Da bi on bio dobar za prosca one kraljeve ščeri. 164. Te su na nju svati navalili, te mi prose lijepu gjevojku. Npj. 3, 472 (Svati ovdje znači kao prosici. Vuk).

prósački, adj. Freiberber-, procorum: Ne smijem ti riječ prihvatiti ni popiti prosačke buklije. Rj. što pripada proscima ili proscu kojemu god. — Što dopiva vina i rakije, te prosački konji pozobaše, a šenicu prosici poharaše. HNpj. 4, 321.

prósačkinja, f. t. j. knjiga kajom prosac prosi djevojku: Prosci te prose sa strane četiri, vidiš knjiga tvojih prósačkinja! Meni tvoji prosici dodijali. HNpj. 3, 466.

prósnjkatí se, kâm se, ein wenig Schlitten fahren, vehi trahis paululum. Rj. pro-sanjkati se (malo, ali i: mimo... v. impf. sanjkati se.

prósen, adj. n. p. hljeb, slama, Hirsens-, miliaceus: Svi svatovi u trn pobjegoše, gjuvegija u prosenu slamu. Rj. što pripada prosu. vidi prohin. — Buza... Turci je grade od brašna (čini mi se od prosenu). Rj. 47a.

prósenica, f. das Hirsensbrot, panis miliaceus. Rj. prosen hljeb. — Kad se prijatelji o prosenici biju, ali je glad velik, ali ljubav mala. DPost. 42.

próšfora, f. προσφορά. vidi proskura, poskura. — Primahu one prinose, po Grčki prošfore... vadeći iz ostalih prošfora (poskura) čestice. DP. 8.

prósidba, f. die Freierbung, petitio virginis. Rj. prosit-ba, kad tko prosi djevojku. vidi vjera 5, vjeridba. isp. proševina. — A ja, braće, jesam govorio na prošidbi, kad snahu isprosih. Npj. 2, 545. U jedno se veće sastanuli na prošidbi lijepe gjevojke. 3, 544. riječi s takim nast. kod bjelidba.

prósjijati, prósjijêm, v. pf. durchsieben, cribro. Rj. pro-sijati. isp. protočiti 1. v. impf. 1 sijati (sijem) 2. sa se, pass.: Osijevci, kad se brašno na gusto sito malo prošije, pa ono što ostane u situ. Rj. 470a.

prósjječanje, n. das Durchhauen, persectio. Rj. verb. od prošjecati. radnja kajom tko prošjeca što.

prósjječati, prósjječâm, v. impf. durchhauen, persecto. Rj. prošjecati. v. impf. prosti sjeći. v. pf. prošjeći. — Kako je Ljubomir put sebi mačem prošjeca. Nov. Srb. 1817, 502.

prósjječ, f. (u Hrv.) bure na kome su mjesto one jame koja se zavrta, prošječena vrata te se u nj sipa kljuk. Rj. isp. vozionica. — prošječ. isp. prošjeći. za obličje isp. Presiječ.

prósjjek, m. die Zwerghacke, ein zweischneidiges Instrument zum Durchhauen, securis anceps. Rj. prošjiek. isp. prošjeći. orugje s obje strane oštro za prošjecanje. vidi prošjek 1.

prósilac, prósioca, m. vidi prosac. Rj. koji prosi djevojku. vidi i uprosnik. — Ovu su carsku kćer mnogi prosili, ali ko je god od prošilaca došao u dvor i onde zanoćio, onaj više nije živ osvanuo. Npr. 60. riječi s takim nast. kod čuvalac.

prósinac, prósinca, m. (u Dubr.) Monat Dezember, mensis December. Rj. dvanaesti mjesec u godini. vidi decembar, dekembar. — Značenje (korijenu) prelazi u svijelliti: siv; pro-sinac; sinji; sijati; sinuti; sjati. Korijeni 44.

prósinčnî, adj. decembris. Stulli. što pripada prošincu.

prósipânje, n. Rj. verb. od prošipati. — 1) radnja kajom tko prošipa što (das Ausschütten, effusio, profusio. Rj.). — 2) radnja kajom tko prošipa n. p. novce (das Verschwenden, profusio. Rj.).

prósipati, pâm (pljêm), v. impf. Rj. prošipati. v. impf. prosti sipati. v. pf. prosuti. — 1 a) ausschütten, vergiessen, profundo: Stade Turčin suze prošipati. Rj. isp. proljevati. — Tako čašu vinom preslužuje, sa čaše se vino prošipase. Npj. 3, 23. — b) sipajući izbacivati, razbacivati: Usud stane prošipati novce po sobi. Npr. 75. Da napunimo džepove pepela, pa putem za sobom pomalo da prošipamo. 137. Baka uzme u rukavicu osjevina, i stane prošipati za sobom, vabeći jarca. 245. No skočiše braća Božovići, i na Muja oganj prošipase. Npj. 4, 130. Zapaljene svijee prošipaju svjetlost po svoj crkvi. DP. 144. sa se, refleks. i pass.: Kum u kuma ukrao breme slame, pa kako ga je nosio, slama ispadala i prošipala se putem. Rj. 314b. Poskurnjača (jabuka)... kad se ustoji, prošipa se u ustima kao brašno. Rj. 548b. Otvore se i počnu se prošipati iz korijena silne aspre. Npr. 121. — 2) n. p. novce, kuću, verschwenden, profundo. Rj. (u prenesenom smislu). isp. tratiti. — Raskućivati, prošipati kuću. Rj. 639b. Nijesam se s kesom svadio (da prošipam novce). Post. 217. Onaj (tekao) s dušicom, a onaj (jede) s družinom. (... imanje dopadne kakvome koji ga nemilice troši i prošipa). 238. Već prošipaj riznicu i blago, te ti prosi gospogju devojku. Npj. 2, 490.

prósirânje, n. das Durchscheissen, Hervorscheissen, procacatio. Rj. verb. od proširati. radnja kajom tko prošira. isp. sranje.

prósirati, prósirâm, v. impf. durchscheissen, procaco. Rj. proširati. v. impf. prosti srati. v. pf. prosrati.

prósití, prósitím, v. impf. Rj. v. pf. slož. iz-prósiti, na-, o-, po-, pre-, za-, v. impf. slož. iz-prašati. — 1) djevojku, um ein Mädchen freien, ambire virginem. Rj. vidi prošavati. dem. prosukati. isp. prošidba, proševina. — Prošena djevojka, f. (st.) die Verlobte, desponsata: Razbolje se prošena gjevojka. Rj. 616a (= vjerenica, zaručnica). Da mi prošis u cara djevojku te da me ženiš. Npr. 51. Nagje sam jednu sirotu i pošlje oca da mu je prosi. 55. Jesi li došao i ti da me prošis za ženu? 101. Prosih i prosih, pa jedvu sebi. (Rekao nekakav koji je bio poslan da prosi gjevojku za drugoga pa je isprosi za sebe). Post. 264. To začula neprošena gjevojka: Mala fala, nekošena livado! danas nema ništa lepše od mene. Herc. 237. sa se, pass.: Kad se gjevojka prošis, torba

se ne nosi. Posl. 120. *isp.*: Od svakuda prosici dolaze, *pitaju je* do sedam kraljeva. Rj. 503a. — 2) *beteln, mendico*. Rj. *vidi* bogoraditi, džebirati. *isp.* prosjačiti, drljančiti. *isp.* i prošnja. — Igjaše (šći) svuda u prošnju, pa i oca svoga učeše kako će *prošiti* i pametno govoriti. Npr. 105. Te on s njim po svijetu *proseći od vrata do vrata*. 218. Kod bogatijeh roditelja sad da *prosi*? 249. Za Boga *prošiti*, a za dušu dijeliti (nije pravo). Posl. 82. Sljepica u Zemunu *proseći od kuće do kuće*. Npj. 1, 128 (Vuk). Ja sam *mleko prosió*, te sam jagnje (h)ranio. 1, 131. Ljudi, koji ubiju vuka, idu od kuće do kuće, te *prose rune*; u Dalmaciji pak *prose* ne samo *rune*, nego i *drugoga svašta*, n. p. *žita, soli, slanine* i t. d. 1, 501 (Vuk). — 3) kao iskatiti 1, pitati 2, *begehren, verlangen, petere*. *isp.* prozba. — Dokle *prosi*, zlatna usta nosi, a kad vraća, pleća obraća. Posl. 65. *Očima prosi*, ustima ne pita. (Kad ko ne ište, a na njega gledajući rekao bi da bi rad bio da mu se što da). 244. Stara ledina *mlada vola prosi*. DPosl. 114. Kad je Gjuragj Branković *prosió* po zapadu *pomoći*, obrekoše mu je dati ako promijeni vjeru. DM. 117.

prosjáčenje, n. die *Bettelei, mendicatio*. Rj. *verb.* od *prosjáčiti*. *radnja* kojom tko *prosjáči*. *vidi* *prosjáčina* 2. *isp.* prošenje 2.

prosjáčina, f. — 1) *augm.* od *prosják*: To su dvije *prosjáchine* bile. Rj. — 2) die *Bettelei, mendicitas, cf.* prošnja. Rj. *vidi* i *prosjáčenje*.

prosjáčiti, *prosjáčim, v. impf. nach Bettler Art begehren, mendico*. Rj. *prošiti* (3) što onako kao *prosjáci* što *prose* (2). *isp.* drljančiti. v. *pf.* slož. *isprosjáčiti*.

prosjáčki (*prosjáčki*), *adj. bettelhaft, mendicus*. Rj. što pripada *prosjácinu* ili *prosjáku* kojemu god. — Kako čovek dogje na *prosjáčki štáp*, svak ga se kloni. Posl. 127. *Prosjáčka torba* svagda je prazna. 264.

prosjáivánje, n. das *Durchglänzen, zó transfulgere*. Rj. *verb.* od *prosjáivati se, koje vidi*.

prosjáivati se, *prosjáivjem se, v. r. impf. durchglänzen, transfulgeo*: Pa se kroz nju *toke* *prosjáuju* kao jarko kroz goricu sunce. Rj. *pro-sjaivati se*. *Korijeni 44*: *prosjá(j)ivati se, isp. odsjaivati (odsijevati)*. v. *impf.* *prosti* sjajati se, sjati (i se). v. *pf.* *prosti* sinuti.

prosják, m. der *Bettler, mendicus, cf. božjak*. Rj. *augm.* *prosjáčina* 1. *vidi* i *bogac, bogoradnik, džebak, tucak, ubogi*. — Kad *angjeó Božij sigje* na zemlju, pretvori se u *prosjáku*, pa došavši k onome što čuva krušku *zamoli ga* da mu da jednu krušku. Npr. 79.

prosjákinja (*prosjákinja*), die *Bettlerin, mendica*. Rj. *vidi* *uboga*. — za *nast, isp. prostakinja*.

prosjákov, *adj. des Bettlers, mendici*. Rj. što pripada *prosjáku*.

prosjéci, *prosjéčim, v. pf. durchhauen, perseco, transseco*. Rj. *pro-sjéci*. v. *impf.* *prosjécati*. — *Prosjéce*, bure na kome su mjesto one jame koja se *zavranjuje, prosjéčena vrata* te se u nj sipa kljuk. Rj. 612a. Pa kroz Turke *juriš učinio, dok do Marka pute* *prosjéce*. Npj. 4, 271.

prosjed, *adj. der grau zu werden beginnt, subcanus*. Rj. *pro-sjed, koji postaje sjed, počinje sjedjeti*. — A pred njima junak *izlazio, prosjeda mu i glava i brada*. Npj. 4, 508. Koji je *godinama bio mnogo stariji od njega i prosjed*. Sovj. 49.

prosjék, m. Rj. *pro-sjek, isp. prosjéci*. — 1) *vidi* *prosjéck*. Rj. — 2) *Durchhau, durchgehauener Weg, via arte aperta per saxa*. Rj. *put prosjéčen, n. p. kroz kamenjak kakav*.

prosjéka, f. (u C. G.) *vidi* *prodo*. Rj. *pro-sjéka, isp. prosjéci, vidi* *presjéka, ostala syn. kod* *prodol*.

prosjésti se, *prosjédem se, v. r. pf. zerbersten, dirrumpi, cf. provaliti se*: Tako *mi se utroba ne prosjéla* kao *Ariji bezumnome!* (Posl. 306). Pod njom *se zemlja prosjéde*. Rj. *pro-sjésti se, vidi* i *propasti se, ambisati se*. — Tako *mi se grob ne*

prosjéó kao *Ariji bezumnome!* Posl. 304. Ono (sveto miro) *osvećuje* svima *erkvama časne trpeze*, da *se ne bi zatresle* i *prosjéle* kao *Golgotska stijena*. DP. 354.

proskákati, *proskácém, v. pf. pro-skakati, skačúci proći*. — Da Bog da *prometnula mi se leturgija žabom kornjačom i po kući mi proskakala!* Posl. 48. u *pjesmi prelazno*: Pa mimo njih *proskaka gjogata*. HNpj. 4, 321.

proskítati se, *proskítám (čém) se, v. r. pf. Rj. pro-skitati se, v. impf. skitati se*. — 1) *ein wenig umherstreichen, aliquantum vagor*. Rj. (*malo*). *isp. promutiti*. — Kad se *mačke gone, reče se*: pošle ili udarile u *fré* (a *reče se i momku i djevojci kad se proskítaju*). Rj. 798. — 2) *ein Landstreicher werden, ersonem fierú* Rj. *postati skitač ili skitačica, za značenje ovako slož. glagola isp. proigrati se* II 2.

proskúpsti, *proskúhém, v. pf. durch Rufen ein Loch machen, perrullo*. Rj. *pro-skupsti, kao skubući prodrijeti što, v. impf. skupsti*.

proškura, f. *vidi* *poskura* (u Paštrovića ima i od 150 litara [5 oka], a najmanja 6 litara, i to ljudi nose manastirima i *erkvama za dušu*). Rj. *vidi* i *prosfora, dem. proskurica*. — Bilo *proškura, biće popova*. Posl. 13. Tako *mi ploče na koju proškuru pečem!* 303.

proškurica, f. (u Risnu) *vidi* *poskurica*. Rj. *dem.* od *proškura, vidi* i *leturgija* 2.

proškurnják, *proškurnjáka, m.* (u Risnu) *vidi* *poskurnjak*. U *subotu* ne *uzaimlju proškurnjaka radi* (*pčela*). Rj. *ploču na koju se peče proškura, vidi* i *slovce* 2.

prošlava, f. (u C. G.) *Ruhm, gloria*: mi *nemamo druge proslave*. Rj. *pro-slava, djelo kojim se tko proslavi, isp. proslaviti, vidi* *slava* 1.

prošlaviti, *vím, v. pf. Rj. pro-slaviti, v. impf. proslavljeti*. — 1) n. p. *kršno ime, zu Ende feiern, percelebro*. Rj. — Kad *poznaše Boga, ne proslaviše ga* kao Boga *nití* mu *zahvališe*. Rim. I, 21. *Koje (ljude) dozva (Bog), one opravda, a koje opravda, one i proslavi*. 8, 30. *Blagosloviću te, i ime tvoje proslaviću*. Mojs. I, 12, 2. Da *dočekamo samoga cara i proslavimo svijetloga pobjeditelja*. DP. 111. — 2) *sa se, refleks. sich berühmt machen, berühmt werden, inlaresco*. Rj. *postati slavan*. — *Petar braneći Deligrad od Turaka tako se proslavi i osili, da nije mario ni za Milenka ni za Kara-Gjorgjija*. Sovj. 15. *Ja ću se proslaviti na njemu i na svoj vojsci njegovoj*. Moj. II, 14, 4. *Pjevaću Gospodu, jer se slavno proslavi*. 15, 1. *Ti si sluga moj, u Izrailju ću se tobom proslaviti*. Is. 49, 3.

prošlavljánje, n. Rj. *verb. od* 1) *proslavljeti, 2) proslavljeti se*. — 1) *radnja kojom tko proslavlja koga ili što* (das *Feiern, percelebratio*. Rj.). — 2) *radnja kojom se tko proslavlja* (das *Berühmtwerden, illustratio*. Rj.).

prošlavljati, *vljám, v. impf. Rj. pro-slavljeti, v. impf. prosti slaviti, v. pf. proslaviti*. — 1) *zu Ende feiern, percelebro*. Rj. — *Trojica mladića u peći Vavilonskoj, koji usred ognja proslavljahu Boga . . . pjevači je (majku Božiju) proslavljahu* upravo *njezinom molitvom*, koju je *izgovorila pozdravivši Jelisavetu*. DP. 53. *Prva pjesma proslavlja blagosloveno nebesko rođenje Emanuila*. 224. — 2) *sa se, refleks. berühmt werden, inlaresco*. Rj. *postajati slavan*.

prošlop, m. *brdo* u nahiji *Sokoskoj*. Rj.

prošloviti, *prošlovím, v. pf. (osobito u Srijemu) vidi* *progovoriti* (n. p. da nisi reči *prošlovio*; ne ume reči *prošloviti*; ni *prošloviti*). Rj. *pro-sloviti, vidi* i *probesjediti, prozboriti, isp. presloviti, drukčije se ovaj glagol ne nalazi: isp. slutiti (slovem)*.

prošso, n. die *Hirse, milium, cf. proha*. — Bar, nekakvo vrlo sitno i žuto žito kao *proso*. Rj. 15b. *Žito*, (u Hrv.) *proso*. Rj. 160a.

prošóčiti, *prošóčim, v. pf. angeben, nomen deferre, cf. prokazati*: Ako *češ mi dati vjeru tvrdu, da ti mene prošóčiti* ne *češ*. Rj. *pro-sóčiti, v. impf. sóčiti* 2.

prosódija, *m.* ἡ προσῳδία, *die Prosodie*. — Ne znamo, ili je G. Grujović gluv, ili se razumije u *prosodiji*, kao i u ostalim častima gramatike? Nov. Srb. 1817, 664 (čast, *vidi* čest). Ali je najvažnija stvar ovde *prosodija*. Opat XII.

prosódijski, *adj.* što pripada *prosodiji*: A što se tiče »medveda« i »megjeda«, tu je *glas (prosodijski)* jednak, nego se drukčije piše i govori. Nov. Srb. 1817, 664. Da je samo po *prosodijskom kvantitetu* dug. Glas. 8, 2.

prospávati, *pròspāvām*, *v. pf.* Rj. pro-spavati. *v. impf.* spavati, spati. — **1)** *ein wenig schlafen, paululum dormio*. Rj. (*malo*). — Dok *malo prospavaš*, dok malo prodrijemlješ, u tom će doći siromaštvo tvoje kao putnik. Prič. 6, 10. — **2)** *sa se, reflex.* schláfrig werden, *sonno se dedere*: nešto sam se spavao. Rj. *kao: nadcladao me malo san*.

pròspirúka, *c. g.* *prodigus*. Stulli. *prospi-ruka*, *koji ili koja prospira (rukama svojim) novce, kuću*. *isp.* raspikuća.

pròsrati, *pròserēm*, *v. pf.* Rj. pro-srati. *v. impf.* prosrati. — **1)** *daherscheissen, procaco*, *n. p.* krvlju. Rj. — **2)** *prosrar sve, er hat alles verfressen, patrimonium devoravit*. Rj. *kao (jedući i po tome) serući sve prosuti*. *vidi* profučkati, *i syn.* ondje.

pròst, *adj.* — **1)** *einfältig, gemein, simplex*. Rj. — Abadžije grade . . . haljine od (*prostoga*) sukna. Rj. 1a. Onda sveže Solomuna i metne ga na *jedna prosta kola*. Npr. 157. Da bi mogao i učen čitati i *prost* slušati. IV. Zna gjavola na ledu potkovati. (Zna mnogo koješta. Osobito se reče za onoga koji se čini miran i *prost*, a pun je gjavolstva i lukavstva). Posl. 93. Tu se raznat', brate, ne mogaše desečara, ni *prostog vojnika*. Npj. 5, 345. Bokeljska kapa iznutra je od *proste svile*. Kov. 41. Ne treba razumjeti samo seljake i druge *ljude proste*, t. j. koji nijesu nauka učili. Pis. 60. Hoću da ste vi mudri na dobro a *prosti* na zlo. Rim. 16, 19. (*simplices in malo, einfältig im Bösen*). Kad služi *prost sveštenik*. DP. 28 (*a ne n. p. vladika*). Da bi znao za *najprostiju pristojnost*. O Sv. O. 11. To je *najprostije* i najjasnije *sejedočanstvo*. Vukov prijev. 2. *adv.* *vidi* prosto. — **2)** da je prosto, *es ist vergeben (als Antwort auf Bitte um Vergebung)*; *prosta* mu duša! *Gott hab' ihn selig (vergebe ihm die Sünden)*. Rj. *kao oprošten, slobodan* (2), *oslobogjen (od čega)*. — Sapeti konje u *prekonož*, t. j. obadva za desnu ili za lijevu nogu (da jednoga *jedna noga* između sapetijeh *ostane prosta*. Rj. 573b. Ah nemojte me ubiti, a *proste vam moje ruke*, evo ih posijecite. 131. Ako l' drugu ljubi, *od mene mu prosto!* Npj. 1, 268. Ne mogu ti rane preboleti, *već ti prosta noga krevca bila!* 2, 81. Baš kakve sam muke prenosio, *prosta i ta žalost pri ovojzi*, što ne danas nagje iz nenada. 5, 467 (*ne = nas*). Da ti je *Bogom prosto!* Miloš 66. Bolje da nauči (makar samo kako biva, a *prosto* mu zašto onako biva). Ogd. na sit. 8. Da *vam nije prosto*, ako mi to ne pošljete. Straž. 1886, 1601. Kad bijaste robovi grijehu, *prosti bijaste od pravde*. Rim. 6, 20 (*liberi; frei, fern, los, ledig*). Da dovedeš ženu sinu mojemu od roda mojega. *Onda će ti biti prosta zakletva moja*, kad otiđeš u rod moj; ako ti je i ne dadu, *opet će ti biti prosta zakletva moja*. Mojs. I. 24, 41. Bićemo *prosti od ove tvoje zakletve*. Is. Nav. 2, 17. — **3)** *vidi* jednostavan, *suprotno složen*. — Za *nevolju* piše tako po dva slova, dok u štampi dobiju sliven i *prost znak*. Opat 7. Okaniti se, ovaj *glagol i prost* (kaniti se) i složen ima na kraju »niti, nim«. Pis. 28. U Srpskom jeziku ima 28 *prostitih glasova* (t. j. tako čistih, da se više ne mogu razdijeliti). Rj. XXIX. Glagoli naši imaju *tri prosta vremena*. Rj. LV. U složenijeh (*glagola*) ostaje kako je u *prostitih*. Rad 6, 115.

pròstáčkī, *adj.* *wie gemeine Leute haben, plebejus*.

Rj. *što pripada prostacima ili prostaku kojemu god*. *vidi* ciporski, *geački*. — Kad otac *vidi* da ništa ne pomaže, *obučje* je u *prostačko odelo* i načini je kao puku *prostakinju*. Npr. 206. Nije li to bez ikakve *nevolje* (i učene i *prostačke*) udaljavati se od *Slavenskog jezika*? Nov. Srb. 1821, 388. *Sinovi* su *prostački* ništa, *sinovi* su *gospodski laž*. Ps. 62, 9.

pròsták, *prostáka*, *m.* *ein einfältiger, gemeiner Mensch, ohne Bildung, homo de plebe, cf. geak, cipor*. Rj. *čovjek prost. isp.* prost 1. *vidi* i *grmalj* 2. — On kao *prostak* nije mogao ni zaspiti od čuda, nego se jednako čudio gde je došao. Npr. 61. Svi su jezici postali od *prostaka*, t. j. od *pastira* i od *težaka*. Rj. XX. Srbi . . . da su to *ljudi prostaci* i varvari. Sovj. 25. Slušajte *prostaci* i gospodo, bogati i siromasi. Ps. 49, 2.

pròstákinja, *f.* *ein gemeines Weib, mulier de plebe*. Rj. *prosta žena. vid* ciporka, *geakuša*. — Kad otac (car) *vidi* da ništa ne pomaže, *obučje* je (kćer svoju) u *prostačko odelo* i načini je kao puku *prostakinju*. Npr. 206. *za nast. isp.* *prosjakinja*.

pròstákov, *adj.* *des prostak, hominis plebeji*. Rj. *što pripada prostaku*.

pròstiráč, *prostiráča*, *m.* *was ausgebreitet wird, stragulum, cf. prostirka*. Rj. *što se prostire, te se n. p. meće na zemlju. vid* podina 2, *prostirača*, *prostirka*, *pust, pustina, zastirač, zastirak. isp.* i *ság* II, *i syn.* ondje.

pròstiráča, *f.* t. j. *ponjava, što se prostire, die Kotze, die ausgebreitet wird, um darauf zu liegen, gausape*. Rj. *te se n. p. na njoj leži. vid* *prostirač*, *i syn.* ondje.

pròstíránje, *n.* *das Ausbreiten, explicatio, extensio*. Rj. *verb.* od 1) *prostirati*, 2) *prostirati se*. — **1)** *radnja kojom tko prostire što*. — **2)** *stanje koje biva, kad se što prostire*.

pròstirati, *rēm*, *v. impf.* Rj. pro-sirati. *v. pf.* prostrijeti. — **1)** *ausbreiten, explico*: Te skočila te ju *prostirala*. Rj. — Fratar i mrtav *ruku prostire*. DPosl. 22. *Ne prostiri veće noga nego bijelja čuješ*. 74. Božić zove svrh planine one visoke: »*Prostirite šenic' slamu* mjesto trpeze. Herc. 339. *Rezahu granje od drveta i prostirahu po putu*. Mat. 21, 8. — **2)** *sa se, reflex.*: Osim ovijeh *glavnijeh razlika, koje se prostiru na više riječi*, ima mnogo razlika u značenju *jedinstvenijeh riječi*. Posl. XLIV (*spectare, pertinere, referri ad aliquid; sich auf etwas beziehen. vid* *protežati* se 2, *protegnuti* se 3). Sad su dakle mogli napisati i *zapamtiti glasove, koji nijesu trajali duže od jednoga časa niti se prostirali dalje od mjesta* gdje su se izgovorili i čuli. Priprava 181. *Država se Nemanjina prostiraše na zapad do mora*. DM. 8 (*isp.* *pružati se*). *Dokle se u rumunskom jeziku prostiru i druga dva elementa*. Vid. d. 1861, 71.

pròstírka, *f.* *vidi* *prostirač*. Rj. *i syn.* ondje. — Od šta bješe na čardak' *prostirka*? Bješe čoha čardaku do vrata, a po čosi lijepa kadifa. Npj. 2, 231. Nastrla sam odar svoj pokrivačima *vezenijem i prostirkama Misirskim*. Prič. 7, 16. Dedan *trgovaše s tobom skupocjenijem prostirkama za kola*. Jezek. 27, 20.

pròstíti, *pròstīm*, *v. pf.* *verzeihen, ignosco*: A. *Prosti brate!* B. Da je prosto. Rj. *v. pf.* slož. *oprostiti. v. impf.* praščati, praštati, proštavati; slož. *oprašti*. — *prostiti koga, kome što*: »Evo ga u kući gde leži mrtav«. Onda pobratim rekne: »*Bog mu dušu prosti!* Npr. 170. Koji pogine, Bog da ga *prosti!* Sovj. 68 (*isp.* prost 2). Svak rekao: *ovgie bi dosti*, da jaki *Bog prosti dom i domaćina!* Herc. 355. (Gospode!) *Prosti si nepravdu narodu svojemu*, pokrio si sve grijehje njegove. Ps. 85, 2.

pròsto, *adv.* *prema adj.* prost 1. *einfach, simpliciter*: Da dogagjaje *opišem prosto*, kao što bi Srbinu pripovedao. Miloš X. *Vremena* su upravo

prosto smatrajući samo tri. Spisi 1, 39. Ovdje ih Stefan naziva *prosto* neprijateljima; ali je jasno da razumije unutrašnje neprijatelje, a dalje što veli, pokazuje upravo braću. DM. 6. Koji daje neka daje *prosto*; koji čini milost neka čini s dobrom voljom. Rim. 12, 8 (in simplicitate, in Einfalt).

prostodušan, prostodušna, adj. u koga je prosta duša: kao čistosrdačan, iskren, istinit; freimüthig, ingenuus, liber. — Tako je bio iskren i prostodušan, da mu čovek nikake tajne nije mogao kazati. Danica 1, 89. *Prostodušna* ljudina, koju mi svi prozvasmo »Báta.« Megj. 97.

prostonarodnji, adj. što pripada prostome narodu: Ja sam se u ovome držao govora *prosto-narodnjeg*, t. j. govora onih Srbalja, koji žive po selima daleko od gradova. Spisi 1, 7. isp. narodnji (i narodni).

prostór, m. za postanje isp. prostrijeti se. — 1) spatium — ah privredni svijem prostori. Stulli (prevedri). vidi prostorijsa. der Raum: To sve bude malo po malo za šest dugijih dana ili prostora vremena. Priprava 2. Sad nam dade Gospod prostora da rastemo u ovoj zemlji. Mojs. I. 26, 22. — 2) die Streu. Prostora za blago nemam. J. Bogdanović. što se pod blago prostire. vidi stelja 3. za obličje isp. pristor.

prostòrija, f. der Raum, spatium. Rj. vidi prostor, odakle je prostorijsa nastala završetkom ija. take riječi vidi kod Arapija. — Mala prostorijsa, koju imaju pisma, ne da mi da pred tobom razvijem svu svezu crkvenijeh praznika. DP. 319.

prostòta, f. — 1) die Einfalt, simplicitas. Rj. osobina onoga koji je prost (1). — Metla došla, metla pošla. (. . .) kakva si — prosta — došla takva ćeš i otići; sveta Jozana pak misleći u prostoti svojoj da joj se na molbu njezinu upravo odgovara, govoreći tako molila se Bogu . . .). Posl. 177. Ali je očevidno opisivanje zamotano u poeziju, koja pri svoj svojoj prostoti ima visokijeh mjesta. Priprava 194. S Avesalomom otide dvje sta ljudi iz Jerusalama pozvanijeh; ali otiđoše u prostoti svojoj ne znajući ništa. Sam. II. 15, 11. Sudi mi, Gospode, jer u prostoti svojoj hodim i u Gospoda se uzdam. Ps. 26, 1. — 2) konkretno: prosti ljudi. — Za to što se njihova viša klasa od prostote ne razlikuje . . . Kov. 11. Spisatelj ne treba da gleda, kako će ugoditi »vkusu« prostote (koja ni sama ne zna šta hoće, ni šta joj treba). Ovdje ne treba pod imenom prostote razumjeti samo seljake i druge ljude proste, to jest, koji nijesu nauke učili, nego svakoga, koji stvari upravo ne razumije. Pis. 60. — riječi s takim nast. kod čistota.

prostran, adj. weit, breit, latus, spatiosus. Rj. prostran, u čega ima prostora na sve strane. isp. prostrijeti se, prostor, prostorijsa. isp. i rasprostraniti se, rasprostranjavati se. — 1) u pravom smislu, suprotno tijesan. — Za to su u gunjeva u Srbiji rukavi mnogo prostraniji. Rj. 107b. Otac mu dade brod i u njemu trgovinu, da kroz prostrani svijet ide i da se trudi. Npr. 246. Daleko je dvor od polja rad' prostrana slana mora. Npj. 1, 191. Istina da ova nova Srpska država još nije bila najprostranija. Miloš 13. Zemlja je još različna po svoijem prostranijem stranama. Priprava 4. Bog dade mudrost Solomnu i razum vrlo velik i srce prostrano kao pijesak na brijegu morskome. Car. I. 4, 29. Tako bi i tebe izveo iz tjeskobe na prostrano mjesto, gdje ništa ne dosaguje. Jov 36, 16. — 2) u prenesenom smislu. vidi opširan. — Kamo Srpski Lafonten, da nam ovu istoriju, ili pripovetku, prostrano opiše? Danica 4, 33. Ovgje nije mjesto o tom prostrano govoriti. Npj. 1, LII. U Crnoj se Gori ova ženidba i pjeva i pripovijeda mnogo prostranije. Npj. 2, 520 (Vuk). Sto je riječ »carina« vrlo prostrana značenja, s toga je u tami ko razbira ovu stvar. DM. 245. Onda mu može trebati još samo pro-

stran rječnik onoga samoga rječnika koji je rad još iz bliže poznati. Rad 15, 183.

prostranstvo, n. kao prostorija ili oblast (2) kud se što prostire; das Ausbreitungsgebiet: Meni je prostranstvo i razlika narodnog jezika dovoljno poznato. Spisi 1, 93. — riječi s takim nast. kod bezočanstvo. za akc. isp. bogatstvo (bogat).

pròstreo, pròstrela, m. (u Srbiji). — 1) svinjska bolest (protjera ga krvlju na polje, kao da ga nešto prostrijeti, pa se zguri). Blutfluss, haemorrhagia interna. Rj. — 2) trava (steža?), kojom se ta bolest liječi (dajući svinjama korijen kuhan u mlijeku). Rj. — pro-streo (pro-strel). isp. prostrijeliti.

pròstrići, pròstrižem, v. pf. durchscheren, aperio tendendo. Rj. pro-strići. kao prodrijeti (što) strigući. v. impf. strići.

prostrijèliti, pròstrijelim, v. pf. mit dem Pfeile durchschossen, sagitta trajicio: prostrijelila ga vila. Rj. pro-strijeliti. v. impf. strijeljati. — Jurišinoj pušci oganj dade; (h)arambašu vešto pogodio, prostrije ga kroz desnicu ruku. Npj. 3, 427. Prostrijelice ga luk mjedeni. Strijela puštena proći će kroz tijelo njegovo. Jov 20, 24.

pròstrijeti, pròstrêm (pròstr'o, pròstfla) v. pf. Rj. pro-strijeti. isp. rasprostrijeti. kao prost glagol ne nalazi se. isp. strijeti. v. impf. prostrirati. — 1) ausbreiten, explicio. Rj. — »Prostri mene, gje prostires Pavlu« . . . Pa prostrije Pavlovu postelju. Npj. 1, 616. Kad je Arap kulu načinio, udario stakla u pendžere, prostr'o je svilom i kadifom. 2, 387 (prostr'o [zastr'o] kulu svilom i kadifom. Vuk). U kuću djevojka valja da ugje preko prostrtoga čilima. Kov. 81. Ljudi mnogi prostriješe haljine po putu. Mat. 21, 8. — 2) sa se, refls.: U to vrijeme vlada se srpska prostrije čak do Dumna. DM. 35.

pròstriž, f. am Rocke, Mantel, die Oeffnung um die Hand durch zu stecken, apertura pallii. Rj. prostriž. isp. prostrići. prorez na haljini, na kabanici, te se kroza nj provuče ruka. vidi prorez isp. rastrož, razrez.

prostrúgati, pròstrúžem, v. pf. durchschaben, per-scabo. Rj. pro-strugati. kao prodrijeti (što) struzući. v. impf. strugati.

prosuće, n. (u C. G.) das Vergiessen, profusio, cf. proljev: Bez prosuća krvi od junaka. Rj. verb. od prosuti. djelo kojim se prospe što, n. p. krv. isp. prosipanje 1, krvoproliće. verb. supst. takva kod dopuštenje.

prosuđiti, pròsuđim, v. pf. judicare. Stulli. prosuditi o čemu, sud svoj učiniti ili kazati o njemu. isp. ocijeniti; procijeniti (primjer Rad 5, 192). v. impf. suditi. — Prosudih o dva lingvistička djela. Rad 5, 193. Isti član prosudi o dva djela. 9, 193.

1. prosúkati, pròsućem, v. pf. durch und durchschieszen, durchbohren, trajicio, confodio. Rj. prosukati, kao sućuci probušiti, prodrijeti. v. impf. sukati 1.

2. prosúkati, v. impf. dem. od prositi (djevojku). — u Rj. kod prosúkati, pròsućem, v. pf. ima: 2) in der zweideutigen Anekdote so viel als prositi (djevojku): prosukali je i dvoji i troji. Rj. 613b. u dvoličnoj pričici, u kojoj se misli na značenje glagola prosukati v. pf. kao dem. od prositi jamačno je v. impf. a praesens pròsućem. isp. rosúkati, ròsućem, dem. od rositi. — prositi; prosúkati. Korijeni 292.

pròsulja, f. (u C. G.) vidi tiganj: Obija ka' i prosulja u bijelu nedjelju (Posl. 228). Rj. vidi i tava. isp. gjuveće 1, joltava. dem. prosuljica. — Na Jeremijev dan njutru lupajući oko kuće u prosulju govori: Jeremije u polje a sve zmije u more (Posl. 113). Rj. 254a. Držak se srami prosulje. DPost. 20. prosulja (biće od tugje riječi fersora). Osn. 133.

pròsuljica, f. (u C. G.) dem. od prosulja. Rj. vidi tavnica, tiganjica, tiganjić. — Mjesila mu pogačicu,

isprigala *prosuljicu*, natočila bokaricu. Rj. 238a. Ako ne mož s *prosljice* u vodu, nemoj u oganj. DPosl. 3.

prosušiti, *prōsūšim*. — **1**) v. pf. *ein wenig trocknen, exsiccō paululum*. Rj. pro-sušiti (*malo*). v. impf. sušiti. — **2**) sa se, *refleks.*: Provenuti, n. p. iznesi to na sunce neka malo provene, cf. *prosušiti se*. Rj. 603b (*a* *prosušiti se nema u Rj. na mjestu scome*). Treći svezak rječnika... dok se malo *prosuši* i veže, imaću rastod da ti ga pošljem. Pom. 110.

prōsūt, *adj.* n. p. čovjek, t. j. kilav, *der einen Bruch hat, herniosus*. Rj. *part. praet. pass. od* *pro-suti*, koje *vidi*. *vidi* i kvaran, štetan. — Niko na kome bi bila mana, ne valja da pristupa (da prinosi), ni slijep... ni lišajiv, ni *prosut*. Mojs. III. 21, 20.

prōsūti, *prōspēm*, v. pf. Rj. *pro-suti*. kao *prost* glagol ne *nahodi se*. *isp. suti*. v. impf. *prospati*. — **1. 1**) *aus-schütten, profundo*. Rj. *isp. prospati* la. b. — *Prosu po njoj burme* i prstenje. Rj. 49b. A *prosuše* do pasa *višene*. Rj. 61a (= *kose*). Ongje ćeš naći jednu gjevokju sjajnu kako sunce, *prosutijeh kosa niz pleći*. Npr. 122. Nagju *see prosuto* *tamo amo*... nešto sve rasprša u kužini, *prospe jela zgotovljena* i polomi sudove. 259. Slomio joj mali žbanjic od tisovine, i *prosu joj (hladnu vodu* sa Rajevine. Npj. 1, 357. Ono reče, *suzama prosula*, a majka je veseliti pogje. 2, 63. Ali Markov soko jogunica... sokola ščepa vezireva, pa *mu prosu ono sivo perje*. 2, 427. Udari ga nožem po pojasu i *prosu mu trbuh po dolini*. 4, 102. Kad ga silna opazila vojska, silni Srbi *prosuše plotunc*. 4, 346. *sa se, pass.*: Ganjevi su od govegje balege, i prave se ovako: *nakupi se dosta govegje balege i prospe se po gumnu*. Rj. 82b. — **2**) *vergeuden, verthun, pessumdo*: *prosuo kuću*. Rj. *vidi* *profučkati, i syn.* — *Raskučiti kuću*, t. j. *prosuti je*, osiromašiti. Rj. 639b. Podrugović ubije nekaka Turčina, koji njega (h)ćeo da ubije, i tako *prospe svoju kuću* i otiđe u hajduke. Npj. 1, XXXIII. — **II.** *sa se, refleks.* — **1**) *herausstießen, effluo*. Rj. *vidi* *proliti se* 1. — Tu se *prosu krvca* od junakah kako burna kiša iz oblaka. Npj. 4, 374. — **2**) *auseinander rinnen, diffluo*: *prosula se kaca*. Rj. — U tom udare Turci, i *logor se prospe* i premjesti. Rj. 281b. Onda mi nekako pukne jedna uprta na torbi, te se *see proso prospe u more*. Npr. 161. *Prosu se biser po grohotu*, ma se saže Jokičina majka... da pokupe biser po grohotu. Kov. 104. — **3**) (u Grblju) *prosu se zvijezda, vom Fallen der Sternschuppen*; kad se *zvijezda prospe*, ne valja se čuditi, jer kažu da onda uteče rob iz tamnice, pa ako se ko začudi, uhvatiće ga. Rj. *vidi* *proliti se* 2.

prosvijētiti, *tīm*, v. pf. *pro-svijetiti*. *vidi* *prosvijetliti* 2, i *syn. ondje*. v. impf. *prosvjećivati*. — Mudri i dobri zovu se obrazovani, uredni i *prosvjećeni ljudi*. Priprava 36. Ljudi, koji su već *prosvjećeni*, *prosvjećuju* i *divljake*. 46. Bez sumnje su se drukčije sudili primorski, trgovački i više *prosvjećeni gradovi*. DM. 260. Njegova službena pisma pokazuju da ih piše *prosećeni arhijerej*. Megj. 121.

prosvijētiti, *tīm*, v. pf. Rj. *pro-svijetliti*. *vidi* *prosvijetliti*. *isp. rasvijetliti*. v. impf. *prosvjetljavati*, *prosvjetljivati*. — **1**) *erleuchten, collustro*: Ni od lakta ni od pedi, *svu gospodu prosvijetli* (igla). v. impf. *prosti svjetliti*. *tjelesno*. — Haljina i obraz *prosvijetli*. DPosl. 25. *Grad* ne potrebuje sunca ni mjeseca da svijetle u njemu; jer ga *slava Božija prosvijetli*. Otkriv. 21, 23. — **2**) (u Dubr.) *fig.* da ga Bog *prosvijetli*! t. j. umudri. Rj. *umno*. *vidi* *prosvijetiti*. *isp. izobraziti, izoštriti, obrazovati*. — Jovanu drugu Hristovu i Andriji, koji je *Rusiju prosvijetlio*. DP. 318. Poznajući mnogih izmegju njih *prosvijetljeni um*. Ogled VII.

prōsvitānje, n. verb. od *prosvitati*. *stanje* koje *biva*, kad *prosviće*. *vidi* *osvitanje* 2. — Ujutro u *prosvitanje* ustanu sluge i priprave se na put. Npr. 131.

prōsvitati, *prōsvičē*, v. impf. *pro-svitati*. *potvrda glagola u verb. supst.* *prosvitanje*. *vidi* *ošvitati* 2, *svitati*, *osvanjivati*, *rasvitati se*. v. pf. *isp. osvanuti* 2.

prosvjećivānje, n. verb. od *prosvjećivati*. *radnja* kojom *tko prosvjećuje koga*.

prosvjećivati, *prosvjećujem*, v. impf. *pro-svjećivati*. v. impf. *prosti svijetiti*. *vidi* *prosvjetljavati*, *prosvjetljivati*. *isp. izobrazavati, obrazovati*. v. pf. *prosvijetiti*. — Odrasli ljudi dakle *prosvjećuju mlade*. Priprava 44. Ljudi, koji su već *prosvjećeni*, *prosvjećuju* i *divljake*. 46. Činovnici koji *narod prosvjećuju*, koji *narod vode*. Megj. 13. *sa se, refleks.*: Oni se *prosvjećuju* ili sami, ili ih *prosvjećuju drugi*. Priprava 45.

prosvještēnje, n. iz *crkvenoga jezika*, *mjesto* *prosvjećenje*, čemu *nema potvrde*. *vidi* *prosvjetljenje*, *prosvjeta*. *isp. izobraženje, izobraženost, obrazovanje; kultura*. — Da Srbi mogu slobodno podizati škole i ostalo, što je god nužno za zakon i za *narodno prosvještenje*. Miloš 149. Gospodinu Paunu Jankoviću, *popječitelju pravosudija* i *prosvještenija*. Pis. 14. Po tome se praznik ovaj zvao i *prosvještenje* ili dan svetijeh vidjela. DP. 306. za *stariji nast.* -ije *isp. bogojavljenije*.

prōsvjeta, f. *pro-svjeta*. *isp. prosvijetiti*, *prosvjećivati*. *vidi* *prosvještenje*, i *syn. ondje*. — *Prosvjeta je priljepljiva* (u dobrom smislu) kako god kuga ili ospice (u rgjayom smislu). Priprava 44. Početak *ljudske prosvjete* izmišljanjem mehaničkih umjetva. 88. *Osobite struke prosvjete jesu: moralna ili prosvjeta srca... estetička prosvjeta... najposlije učevna, književna prosvjeta*. 170. Postavi ga za *popječitelja srnete*. Sovj. 83. Sud je izmegju Srba i Dubrovčana vrlo *znatna stvar u istoriji prosvjete srpskoga naroda*. DM. 258. Ovaj *prosvjeti svoga naroda* namijenjeni zavod (Akademija). Rad 9, 200.

prosvjetitelj, m. koji je *prosvijetio* ili *prosvjećuje*, *gleda da prosvijeti koga*. — Sa novima učiteljima i *prosvjetiteljima*. Rat 31. Sveti Sava *Srpski prosvjetitelj*. Mil. 245. *riječi s takim nast. kod* *boditelj*.

prosvjetljāvānje, n. verb. od *prosvjetljavati*. *radnja* kojom *tko prosvjetljava koga*. *vidi* *prosvjetljanje*, *prosvjećivanje*. — Duha izvor bješe im (apostolima) kao oblak, koji lijaše oganj *prosvjetljavanja*. DP. 284.

prosvjetljāvati, *prosvjetljāvam*, v. impf. *pro-svjetljavati*. *potvrda u verb. supst.* *prosvjetljanje*. *vidi* *prosvjetljivati*, *prosvjećivati*. v. impf. *prosti svijetliti*. v. pf. *prosvijetliti*.

prosvjetljēnje, n. *actus illuminandi, illustratio*. Stulli. *verb. od* *prosvijetliti*. *djelo* kojim se *prosvijetli što*. *vidi* *prosvještenje*, i *syn. ondje*. — Jedan neka *prinese mudrost* kao plod *dobrijeh djela*; drugi neka *svršuje službu prosvjetljenja*. DP. 125.

prosvjetljāvānje, n. verb. od *prosvjetljavati*. *radnja* kojom *tko prosvjetljuje koga*. *vidi* *prosvjetljanje*, *prosvjećivanje*.

prosvjetljāvati, *prosvjetljājem*, v. impf. *pro-svjetljavati*. *vidi* *prosvjetljavati*, *prosvjećivati*. v. impf. *prosti svijetliti*. v. pf. *prosvijetliti*. — Ti si vidjelo moje, Gospode; i Gospod *prosvjetljuje tamu moju*. Sam. II. 22, 29. Riječi tvoje kad se jave, *prosvjetljuje* i urazumljuju *proste*. Ps. 119, 130. *Posljednje riječi prosvjetljuje što* Radoslav veli. DM. 26. Sa Hristom, koji *prosvjetljuje svakoga čovjeka* koji dolazi na svijet. DP. 174 (*isp. koje obasjava svakoga čovjeka* koji dolazi na svijet. Jov. 1, 9). *sa se, refleks. ili pass.*: Tražih Gospoda... koji u njega *gledaju prosvjetljuje* se. Ps. 34, 5.

prōsvjetnī, *adj.* što *pripada prosvjeti*. *vidi* *kulturni, obrazovni*. — Koje može biti da bi nam pokazalo što u tadašnjem *prosvjetnom stanju* naroda našega. Knjiž. 3, 306.

prōsvjetovati, *prōsvjetujēm*, v. pf. *pro-svjetovati* koga, kao *posvjetovati ga malo*. v. impf. *svjetovati*,

sjetovati, savjetovati. — Kad vidi Mladen, da Miloš nikako ne će da obori krivicu ni na koga, do na sebe, onda ga prokara i *prosvetuje*, i on mu se obreće, da će u napredak biti veran i pokoran Crnom Gjorgiju. Miloš 49.

prošaliti se, *lim se, v. r. pf. ein wenig scherzen, jocer aliquantum, subjocer.* Rj. pro-šaliti se (malo). *v. impf. šaliti se.* — Posviraj, pa i za pas zagjeni. (Može se čok n. p. i *prošaliti*, i poigrati, ali se valja i okaniti). Posl. 256. Vojnik namislivši da se s njima malo prošali, odgovori im kao od zbilje: E najljugje od vas četvorice ja sam pozdravio. Danica 2, 126 (s? njima).

prošaptati, *pröšäpčēm, v. pf. pro-šaptati, kao početi šaptati, ili malo to učiniti.* — E ovde ima neke Božje naredbe, *prošapta* on gotovo sebi u nedra. Zlos. 253.

prošarati, *pröšärām, v. pf. Rj. pro-šarati, v. impf. šarati.* — **1)** *ein wenig buntscheckig färben, aliquantum variegato.* Rj. učiniti da bude što malo šareno. — **2)** *sa se, refleks. sich bunt färben, variegari:* prošaralo se grožđe, snijeg po planini (*wenn einzelne Stellen aufgethaut sind*); vratilo na razboju (kad se dotkiva, pa se kroz pregu drvo ugleda). Rj. *postati šareno.* prošara se snijeg po planini, kad gdje gdje okopni.

prošasti, *adj. (ponajviše u vojv. po varošima), vergangen, superior, prior.* Rj. pro-šasti. *isp. proći. vidi prošavši, prošli. isp. prejašnji, priješnji.* — Sad u ovu prošastu nedilju ja sam jaho uz Kotar dorata. Meho Kolaković. 43. Rp. — pro-šasti (**про-шасты**). Osn. 211.

prošavānje, *n. verb. od prošavati. radnja kojom tko prošava (djevotku), vidi prošenje 1.*

prošavati, *pröšävām, v. impf. vidi prositi 1.* — *Prošavati*; nema u Vuka. Rad 6, 115. *sa se, pass.*: Kad će ono krasno vreme doći i momci se prošavati poći! Za dva plava ne bi groša dala, za mlinara ne bi ni dinara. Npj. 1, 314.

prošavši, *glagolski prilog prejašnji od proći, upotrebljavan kao pridjev. vidi prošasti, i syn. ondje.* — *Prošavšijeh godina* (od 1803—1814) tarpoši su gotovo sa svijem ukinuti. Rj. 732b. *Prošavši Srpski i Ruski rat* umalio ih je (krdžalije). Danica 2, 96. Na koncu prošavšega vijeka. 2, 108. *Prošavše jeseni*. 3, 169. Tako je dakle vreme prošavše četvorostruko... vreme polu prošavše... skoro prošavše... davno prošavše prvo... davno prošavše drugo. Špisi 1, 39. U skoro prošavšemu vremenu. Rat 29 (gram.).

prošće, *n. (coll.) die Planken, tabulae.* Rj. jedan komad proštac. — Popovi rade svake poslove domaće, n. p. oru... *cijepaju prošće* i t. d. Rj. 541a. *Prošće* k'o i kolje, a kolje k'o i ostalo drveće. (Odgovori se u šali kad ko rekne: prosti ili oprosti). Posl. 265. Srbi su bili načinili malo šarampova od prošća. Danica 3, 171.

prošenje, *n. Rj. verb. od prositi.* — **1)** *radnja kojom tko prosi djevotku (das Werben um eine Braut.* Rj.). *isp. prosidba.* — Prosci udarili natrag od prošnja. Posl. 179. Ova pjesma za to se pjeva, što je o prošnju djevotke. Npj. 1, 3 (Vuk). — **2)** *radnja kojom ubogi prosi (das Betteln, mendicatio.* Rj.). *vidi prošnja, prosjačina 2.* — **3)** *radnja kojom tko prosi (ište, pita) što u koga. vidi prozba. isp. iskanje 1; pitanje 2.* — **1** *ištite tako prošenje u našega cara Nikolaja.* Npj. 5, 29 (*stariji nast. mjesto sadašnjega prošenje*). Na prošnja Srpskih poslanika odredi... Miloš 21. Ovo su bili, od prilike, najglavniji članovi u prošnju. 149. Uz ovaj se akt načini još prošenje Sultanu, u kome ga mole, da Srbiji dade mitropolita Srbina. 109.

prošetati, *pröšētām (pröšēcēm), v. pf. Rj. pro-šetati (malo). v. impf. prošetivati se, prosti šetati (i se).* — **1)** *vidi prošetati se. Rj.* — *Prošetase* dva gospodičića po Stambolu gradu bijelome. Npj. 3, 66. — **2)** *sa*

se, refleks. sich ein wenig ergehen, obambulasse. Rj. *vidi prošetati 1, probodati se.*

prošetivānje, *n. das Spaziren, ambulatio.* Rj. *verb. od prošetivati se. radnja kojom se tko prošetuje.*

prošetivati se, *prošetujēm se, v. r. impf. (u Boci) sich ein wenig ergehen, obambulo:* Pa se šnjima prošetuje do studenca hladne vode. Rj. pro-šetivati se, *pomalo se šetati. v. impf. prosti šetati (i se). v. pf. prošetati (i se).* — Ko se ono putem šeće? Dragi mi se prošetuje, metne ruke u džepove. Herc. 283.

prošetnja, *f. vidi šetnja:* Kada nojca od večere dogje, ali Ture u prošetnju pogje. Rj. pro-šetnja. *isp. prošetivati se, prošetati (i se). vidi i šeta, šeća 2, prohod 1.* — Njezina mačeha naredila da je vode u prošetnju. Npr. 131.

proševina, *f. das Erbetene, quod expetitur est:* Zalud Janko tvoja proševina, kad ti drugi preprosi devojku. Rj. što je prošeno, isprošeno, n. p. prošena djevotka. *isp. prošnjevin.*

prošibati, *bām, v. pf. ein wenig mit der Ruthe pätschen, virga plecto.* Rj. pro-šibati (malo). *v. impf. šibati.*

proširiti, *pröšīrīm, v. pf. pro-širiti, učiniti da bude što šire. vidi raširiti 1. v. impf. proširivati.* — Al' ću svoju glavu izgubiti, al' ću Ornu Goru proširiti. Npj. 5, 29. Da proširim moje Crnogorce, a kad bih se vrlo proširio... tad bih divno vojsku uredio. 5, 55. On je svoju kuću i produljio i proširio. J. Bogdanović. *sa se, refleks.:* Mi se hjesmo malo proširili. 5, 465. *i u prednjem primjeru.*

proširivānje, *n. verb. od proširivati. radnja kojom tko proširuje što.*

proširivati, *proširujēm, v. impf. Na proljeće, ako Bog da, moram kuću i produljivati i proširivati.* J. Bogdanović. *pro-širivati. v. impf. prosti širiti. v. pf. proširiti.*

prošiti, *pröšījēm, v. pf. durchnähen, persuo.* Rj. *pro-šiti. v. impf. prošivati.*

prošivāljka (igla), *f. eine Art grosse Nadel, acus major.* Rj. nekaka velika igla. *isp. prošivati.* — Nema ni jedne igle prošivāljke. Posl. 203. *riječi s takim nast. kod kazaljka.*

prošivānje, *n. das Durchnähen, persutio, transitio.* Rj. *verb. od 1) prošivati, 2) prošivati se.* — **1)** *radnja kojom tko prošiva što.* — **2)** *radnja kojom se prošivaju n. p. dvojica.*

prošivati, *pröšivām, v. impf. Rj. pro-šivati. v. impf. prosti šiti. v. pf. prošiti.* — **I. 1)** *durchnähen (wie die Matratzen), persuo.* Rj. — **2)** *majstori (n. p. terzije i abadžije) daju šegertima najprije kaku krpku te prošivaju, da se neće iglu držati.* Rj. — **II. sa se, reciproč. (u C. G.) prokazivati koješta jedan na drugoga, sich gegenseitig angeben, dēferre se invicem. Rj.**

prošli, *particip. praet. od proći, upotrebljavan kao adjektiv. vidi prošasti, i syn. ondje.* — Jugović (koji se prošle zime vratio iz Njemačke). Sovj. 9. Probudi se kao u staro vrijeme, za naraštaju prošljeh. Is. 51, 9. Večernja u oči praznika već njemu pripada a ne prošlome danu. DP. 151.

prošlica, *f. vidi rednja. Rj. pro-šlica, osn. u proći, bolest što zaredi, kao progje po selu.* — *riječi s takim nast. kod izjelica.*

prošlost, *pröšlōsti, f. prošlo vrijeme:* Ni ovdje ni ondje prošlost iskazana glagolskijem pridjevom ne pada u budućnost. Bukv. 29.

prošnja, *f. das Betteln, mendicatio:* otišao u prošnju, cf. prosjačina 2. Rj. *vidi i prošenje 2, poplata.* — Dotjerao do torbe, do prošnje. Rj. 135a. Jedan siromah... *igjaše svuda u prošnju.* Npr. 105. Slijepci radi prošnje idu jednako po svemu narodu. Npj. 1, XXXIV. Istina da je prenumeracija prava prošnja i velika dosada. 4, XLIII. — *riječi s takim nast. kod čežnja.*

prošnjevina, *f. das Almosen, stips, cf. proševina*: Te on prosi prošnjevinu ljutu. Uzeli mu prošnjevinu ljutu. Rj. što se u prošnji isprosi. *vidi i milostinja.*

proštac, prošca, *m. Rj. coll. prošće. — 1) die Planke, tabula*; prošće se cijepa od hrastovine ili cerovine, pak se više ne teše, nego se onako njime zagraguje: u malijem ogradama prošće se podoštava, a u velikima se uravlja, a odozgo se svagda poplete prućem. Rj. — Svako nosi podoštren proštac pred sobom, pa udarivši ga u zemlju iza njega puca. Danica 3, 173. Da svaki prosti vojnik ponese po dva prošca. Miloš 104. — 2) dizati se prošca, *ein Spiel, da einer den andern, der auf dem Boden liegt und sich starr macht wie ein Bret, bei den Beinen aufhebt, ludi genus*. Rj. igra u kojoj jedan legne na zemlju i ukoči se kao proštac, a drugi njega diže za noge. *isp. uproštiti se.*

proštávânje, *n. vidi praštanje*. Rj. *vidi i prašcanje.*
proštávati, proštávâm, *v. impf. vidi praštati*. Rj. *vidi i praščati. v. pf. prostiti.*

proštenje, *n. Verzeihung, remissio*: I proštenje svaki mu iskaže. Rj. *verb. od prostiti. djelo kojim se prosti kome što. isp. oproštenje. takva verb. kod dopuštenje.* — »Mi roditelja svojijeh nijesmo šćeli slušati... »Pitajte ocu svojemu proštenje.« Npr. 98.

proštiti, proštijem, *v. pf. pro-štiti, vidi pročitati, pročitati, proučiti I. v. impf. štiti (štijem).* — Knjigu štiju do tri sta popova, knjigu štiju, a proštiti' ne mogu. HNpj. 1, 259.

prošupljiti, prošupljim, *v. pf. šilom, vidi probušiti*. Rj. pro-šupljiti. *v. impf. šupljiti.*

próta, *m. (ist.) vidi proto*. Rj. *voc. prôto. vidi protopop, protopresviter.* — Vladiku, arhimandrita... protu i učitelja zovu gospodinom. Rj. 96a.

prôták, *m. rijetko rešeto što se žito protače na njega, ein größerer Reiter (Sieb von Leder), cribri genus rarioris*. Rj. *vidi rjetkosija. pro-tak. isp. protakati, protočiti.*

protákânje, *n. das Reutern, cribratio*. Rj. *verb. od protakati. radnja kojom tko protače žito.*

protákati, prôtáčem, *v. impf. durchreutern, cribro*. Rj. *pro-takati. v. impf. prosti isp. točiti. v. pf. protočiti.* — sa se, *pass.*: Protak, rijetko rešeto što se žito protače na njega. Rj. 613b.

protánjiti, prôtánjim, *v. pf. n. p. drvo, dünner machen, extenuo*. Rj. *pro-tanjiti što, učiniti da bude tanje. v. impf. tanjiti.*

prôtavoriti, rím, *v. pf. eine Zeit lang kümmerlich leben, aegre transigo*. Rj. *pro-tavoriti, tavoréci proživjeti. v. impf. prosti tavoriti.*

protéci, protécč, *v. pf. anfangen zu fließen, promano*: protekao kazan. Rj. *pro-teći, kao početi teći, i tekući proći. vidi procuriti. v. impf. protjecati.* — Kud je voda jednom tekla, opet će proteći. Posl. 162. Mnogo će donde Dunavom vode proteći. 181. Proteći će voda i na moju vodenicu. 264. Bog rascijepi stijenu u Lehiži, i proteće voda iz nje. Sud. 15, 19.

protegliti, glím, *v. pf. Rj. pro-tegliti. v. impf. tegliti. — 1) ein wenig ziehen, strecken, protendo*. Rj. (*malo*). — 2) sa se, *refleks. sich strecken, extendi*. Rj. *isp. protegljast; protegnuti se 2.*

protegljast, adj. *n. p. čovjek, dijete, gestreckt, lang, procerus*. Rj. *što se proteglilo. isp. protegliti se. vidi prüg. kao dugačak.*

protégnuti, prôtégnêm, *v. pf. pro-tegnuti. kao prost glagol ne nahodi se. isp. tegnuti. v. impf. protezati. — I. ausdehnen, extendere*: Zar ćeš se do vijeka gnjeviti na me, i protegnuti gnjev svoj od koljena na koljeno? Ps. 85, 5. — II. sa se, *refleks. (protégoh se i protégnuh se, protégnuo se i prôtégnuo se, protégla se), v. r. pf. Rj. — 1) sich strecken, extendi*. Rj. — a) *mjestom*: Dok se jedan ne otegne, ne može drugi da se protegne. Posl. 66. Kad se malo dijete protegne. 167. Moja kuća moja sloboda. (... Došavši

jež do jedne klade, uvuče se pod nju u bukovo lišće, pa se protegne koliko je dug, i odrezavši reče: »Moja...). 182. *isp. pružiti se. — b) vremenom*: Ako li se što drukčije okrene, i ovo se protegne, mi ćemo vladati i zapovijedati. Danica 3, 165. Kad se ova buna ovako srećno protegne, onda se svaki stane kajati, što nije on starješina. 3, 216. — 2) *sich strecken, grösser werden, exresco*. Rj. *kao porasti. vidi protegliti se. — 3) sich auf etwas beziehen; spectare, pertinere, referri ad aliquid*: Ovo pravilo može biti da se proteglo ne samo na složene glagole nego i... Slav. Bibl. 2, 236.

prôtépati, pâm, *v. pf. zu sammeln anfangen, balbutire incipio*. Rj. *pro-tepati, početi tepati.* — Istina da je naša literatura malo dijete u kolijevci, koje valja pustiti da protepa; ali malo dijete među tepavcima može ostati tepavo do vijeka. Pis. 63.

protésati, protéšêm, *v. pf. ein wenig behauen, dedolo*. Rj. *pro-tesati (malo). v. impf. tesati.*

protéstovânje, *n. verb. od protestovati. radnja kojom tko protestuje.*

protéstovati, prôtéstujêm, *v. impf. i pf. protestiren, deprecari, recusare aliquid.* — Osman-Paša dohodio i protestovao: »što se na kneževa dvoru vije Ruska zastava«. Mil. 283. Mi počesmo vikati i protestovati toliko, da se upravo ne znagjaše šta ko govori. Zlos. 45.

protézânje, *n. das Strecken, extensio*. Rj. *verb. od I. protezati, II. stanje koje biva, kad se što proteže što.* — II. stanje koje biva, kad se što proteže: Glas se tako proteže, da od protezanja prelazi nešto i na druga slova (ovâca). Rj.¹ XXXVI.

protézati, prôtéžêm, *v. impf. pro-tezati. v. pf. protegnuti. — I. 1) kao odgagjati, razvlačiti*: Srbi su nekoliko puta spominjali za taj mir; no Turci su sve jednako to lepim načinom odbijali i protezali od dana do dana. Miloš 141. *vidi rastezati 2.* — 2) *protezati glas govoreći. isp. rastezati (riječi). sa se, pass.*: S onim (imenom) kojega se glas upravo proteže. Posl. XLI. Drugi (znak) stoji nad onim slovom, gdje se glas upravo proteže. Rj.¹ XXXVI. — II. sa se, *refleks. vidi prostrirati se. — 1) sich austrecken, extendi*. Rj. — Naš je put išao preko jedne suve ravnine, koja se protezala oko dva sata. Danica 2, 139. K Hercegovini to se h manje čuje... nego se proteže preko Zete može biti čak do Metohije. Posl. XXII (*vidi pružati se*). — 2) *protezati se što na što. isp. protegnuti se 3. sich auf etwas beziehen; spectare, pertinere, referri ad aliquid. vidi kod prostrirati se primjer Posl. XLIV.*

prôtin, adj. *des prota, protopresbyteri*. Rj. *što pripada proti. vidi protov.*

prôtinica, *f. Frau des proto, uzor protopresbyteri*. Rj. *žena protina.*

prôtisel, prôtisákâ, *m. pl. (u Srijemu) vidi protisli*. Rj. *pro-tisci. isp. protiskivanje 2. vidi i probadi, provor, sandžije, tišnja. — Maternica, kao protisli u žena. Rj. 347a.*

prôtiskati, skâm, *v. pf. wegstossen, detrudo*: A staru mu majku protiskaše. Rj. *pro-tiskati. v. impf. prosti tiskati 2 (turati).*

protiskivânje, *n. Rj. verb. od protiskivati. — 1) radnja kojom tko protiskuje što kroz — (das Durchdrängen, pressio per —. Rj.). — 2) stanje koje biva, kad koga protiskuje (das Stechen in der Seite, dolor laterum, pleuritis. Rj. isp. protisci, i syn. ondje.*

protiskivati, protiskujêm, *v. impf. Rj. pro-tiskivati. v. impf. prosti tiskati 1. v. pf. protisnuti. — 1) hindurchdrängen, premo per —. Rj. što kroz —. 2) protiskuje me, ich habe Seitenstechen, dolent mihi latera. Rj. t. j. osjećam protisli. isp. žgati.*

prôtisli, *f. pl. das Seitenstechen, pleuritis*. Rj. *vidi protisci, i syn. ondje. pro-tisli. isp. protisnuti 2, protiskivati 2.*

protisnuti, snēm, v. pf. Rj. pro-tisnuti, v. impf. protiskivati. — 1) durchdrängen, premo per — Rj. protisnuti što kroz — isp. progurkati. — 2) stechen (in der Seite), dolent latera. Rj. protište me n. p. u boku. vidi provrijeti. isp. žignuti.

protiv, gegen, contra. Rj. — I. praep. S prijedlogom protiv (koji glasi i protivu i proću, i često preda se uzima prijedlog s, su: suprot, sproću, suproč) riječ u drugom padežu pokazuje — 1) kao i s prijedlogom prema, da je nešto obrnuto onome što sama znači; u takvom pak pokazivanju najobičniji je prijedlog s obličjem: proću, sproću, suproč, suproču, suprot. — a) u pravom smislu: Ja usadih vitu jelu, suproč jele žutu dunju. Npj. 1, 361. Te izveša devet vezirova proću crkve o jeli zelenoj. 2, 167. Kaicom je sovrn začelo sproč čestitog lica kraljeroga. 2, 483. Brzo svoga topa dovukoše, i suproču knjaževa staviše. 5, 197. ovdje pristaje samo ovaj primjer sa prijedlogom u obličju protiv: Ljesica, u noge protiv tabana a u ruke protiv dlana. Rj. 337a. — b) u prenesenom smislu: može biti što obrnuto čemu, kad se s njim poredi: Proću gubera se valja pružati. Posl. 264. Ufatite mladu momu, mjerite joj kosu s mačem; ako bude duž od mača, biće mene draga ljubi; ako bude suproč mača, biće mene mila snaha. Npj. 1, 337. — 2) može što ovako biti obrnuto čemu neprijateljski, ili samo što se ne podudara s njim, i tada je najobičnije protiv, a može na kraju i u imati, protivu: Mi roditelja svojijeh nijesmo šćeli slušati, nego protivu njihove volje sve drukčije radili, a ne pokajali se. Npr. 98. Carević videći da protiv ove sile ne može ništa, pogje kući. 202. Tako se opet počne buna protiv Turaka. Miloš 59. Otide protiv buntovnika. 60. Sve su ovo pogrješke protiv originala. Nov. Zav. II. Istina da su mnogi bili protiv mene. Pis. 34. Ovo je čovjek koji protiv naroda i zakona uči. Djel. Ap. 21, 28. Ruka Gospodnja bijaše protivu njih potirući ih. Mojs. V. 2, 15. Dogje im pomoć suprot njih. Dnev. I. 5, 20. Oni pomagahu Davidu protivu četi. I. 12, 21 (isp. Sint. 372. iz narodnih umotvorina nema primjera, gdje bi prijedlog protivu, suprot bio s trećim padežom. vidi o tome osobito kod suprot). Ugovarajući protiv njega ugovor s Dubrovčanima. DM. 222. — isp. Sint. 288—290.

II. adv.: Ne mogahu protivu stati premudrosti i duhu kojijem govoraše. Djel. Ap. 6, 10. U oči njemu protiv stadoh. Gal. 2, 11. isp. za ova dva primjera nasuprot 3. — s prijedlozima na i u složeno naprotiv, nasuprot, usuprot, koje vidi.

protivak, protivka, m. (u Srijemu) die Lysimachie (gemeiner Friedlos. Rj.⁵) lysimachia vulgaris. Rj. biljka, od osnove koja je u protivan.

protivna, protivna, adj. zuwider, contrarius. Rj. vidi suprotan, suprotivan. — Upravo se kaže »dobri čas,« kao što se i u protivnijem dogagajima govori »zli čas.« Rj. 125b. Tu su meni oči izvadili, i protivno knjazu učinili. Npj. 5, 403. Videći da je Miloš protivan bunu. Miloš 63. No najprotivnije im je bilo ono, što su Turci iskali da . . . 146. Bijaše protivan vjetar. Mat. 14, 24. Politika mu često bijaše protivna moralu. DM. 30. Pjesme . . . protivne su jedna drugoj po stvari koju pjevaju. DP. 145. Moje protivno mišljenje. G. P. N. 9. adv. Ovaj dogagaj očevideci pričaju protivno mome kazivanju. Ođbr. od ruž. 11. A ko si ti, o čovječe! da protivno odgovaraš Bogu? Rim. 9, 20. isp. nasuprot 3.

protiviti se, protivim se, v. r. impf. kome, sich widersetzen, streiten, obsisto, cf. suprotiti se. Rj. vidi i suprotiviti se. v. pf. isp. protiv stati, kod protiv II. — Devojka se suncu protivila: »Jarko sunce, lepša sam od tebe . . .« »Setiće se, kom' se protivila.« Npj. 1, 305. Kažem narodu, da je tako careva volja, i da se ne protivu, već da prime Afis-pašu u Beograd. Danica 5, 40. Dobro, brate, ali se ja na to neću potpisati, nitu se protivim, da tako ne bude. Miloš 89.

Ko bi se protivio tvojoj zapovijesti, neka se pogubi. Is. Nav. 1, 18.

protivljenje, n. das Widersetzen, repugnatio. Rj. verb. od protiviti se, radnja kojom se tko protivi čemu. — Pomislite dakle na onoga, koji je takovo protivljenje protiv sebe od grješnikâ podnio. Jevr. 12, 3.

protivnica, f. koja je protivna kome; die Gegnerin, adversaria. isp. suparnica. — Protivnica je njezina vrlo cvijeljaše prkoseći joj. Sam. I. 1, 6.

protivnički, adj. što pripada protivnicima. — Neka se satru pod znakom krsta tvoga sve protivničke sile. DP. 187.

protivnik, f. der Gegner, adversarius. Rj. koji je protivan kome. isp. suparnik. — Postane njegov najveći protivnik. Miloš 20. U tom dobiju na vrat novoga protivnika. 136. Postane najveći protivnik vlade Kara-Gjorgijice. Sovj. 36. Postaše mi protivnici. Jov 19, 19.

protivnost, protivnosti, f. osobina onoga što je protivno; der Contrast, Gegensatz, contrarietas. vidi suprotnost. — Adverbi, kojima se izriče kakova protivnost; to su: pako, opet, suprotiva, suprotno. Daničić, ARj. 26a. Nagjosmo kako se sadašnja čakavska akcentuacija može složiti s protivnostima ovdje pokazanim. Rad 20, 232.

protivu, prijedlog. primjere vidi kod protiv.
protjecanje, n. das Anfangen zu fließen, initium fluxionis. Rj. verb. od protjecati. stanje koje biva, kad protječe n. p. voda.

protjecati, protječe, v. impf. Rj. pro-tjecati. v. impf. prosti teći. v. pf. proteći. — 1) anfangen zu fließen, coepi fluere. Rj. počinjati teći. — 2) tekući prolaziti: Bregava, voda koja izvire . . . i protječući ispod grada Stoca utječe u Neretvu. Rj. 42a.

protjeranica, f. eine verjagte Person, ejectus, ejecta. Rj. protjerano čeljad muško ili žensko. vidi surgun. isp. protjeranik. — Protjeranica kakva kupi parohiju, pa postane duhovnik i propovjednik. Priprava 71.

protjeranički, adj. što pripada protjeranicima: Ja velim, da mu dam protjeranički pasoš da, do granice. Mil. 226.

protjeranik, m. koji je protjeran: Gdjekoji od ovih bjegunaca i proceranika ogledali su nekoliko puta, da . . . Danica 3, 145. Pribrali se k njima begunci i proteranici odovud iz predatih gradova. 5, 33. za akc. isp. ARj. IV. 49a. vidi prognanik. isp. protjeranica.

protjerati, rām, v. pf. Rj. pro-tjerati. vidi prognati. v. impf. protjerivati. — 1) treiben durch-, vorbei, ago per, praeter-. Rj. protjerati n. p. konja mimo koga. vidi i projuriti I. — 2) verjagen, ejicio: Pošten kao i protjeran (Posl. 258). Rj. vidi i surgunisati. — Da je već mir: dahije su procerane, a raja sad neka ostavi oružje. Danica 3, 210. ovdje pristaje i ovaj primjer: Prostreo, svinjska bolest (protjera ga krolju na polje). Rj. 613a.

protjerivanje, n. das Treiben durch-, das Verreiben, actio per-, ejectio. Rj. verb. od protjerivati. radnja kojom tko protjeruje koga ili što: Sad se razvijaju pletke (intrige) i megjusobna protericanja, bacajući krivicu jedan na drugoga. Miloš 17. vidi progonjenje, proganjanje.

protjerivati, protjerujem, v. impf. Rj. pro-tjerivati. vidi progoniti, proganjati. v. impf. prosti tjerati. v. pf. protjerati. — 1) treiben durch-, vorbei, ago per-, praeter-. Rj. protjerivati n. p. konja mimo koga. — 2) verjagen, ejicio. Rj. protjerivati n. p. ljude iz zavičaja njihova.

1. próto, m. der Erzpriester, protopresbyter, cf. protopop. Rj. vidi i prota, protopopa, protopresviter. gen. próta, voc. próto. próto i próta hyp. su po obličju. — Zapita Srpske poslanike, prota Matiju Ne-

nadovića . . . *proto* Nenadović odgovori . . . Ovo *protu* Nenadoviću bude vrlo po volji. Sovj. 1.

2. prôto, *m.* (u Dubr.) *vidi* neimar. Rj. koji *upravlja* zidanjem. Tal. *prôto*.

prôtôč, *f.* (u Risnu) *der Durchfall, laxa alvus.* Rj. *pro-toč*, kad tko *protôči* (*n. p.* krelju) te lita. *isp.* *protôčiti* 2. *vidi* otvor, sračka. *suprotno* zatvor 2.

prôtôčiti, *prôtôčim*, *v. pf.* Rj. *pro-točiti*. — **1)** *durchsieben, reitern, cribro.* Rj. *protôčiti n. p.* žito na *protak.* *isp.* *prosjijati. v. impf.* *protakati.* — **2)** *krvlju protôčiti, luxiren, dejicio.* Rj. *v. impf.* *točiti* 3. — *Devesilj*, trava od koje kažu da *stoka* u *proljeće protôči krelju.* Rj. 114b.

prôtôkôl, *protokôla, m. protocollum, das Protokoll:* U Srbiji nije bilo ni *novina*, ni *protokola*, niti onoliko pisara i *piskaranja*, kao danas. Odg. na ut. 30. Valja to da *zapišu u protokol.* Slav. Bibl. 1, 86.

prôtolkovati, *prôtolkujêm*, *v. pf.* *pro-tolkovati. vidi* *protumačiti. v. impf.* *tolkovati.* Kad *izigju* pred velikoga *vezira*, oni *ove stvari* još *bolje protolkuju.* Danica 3, 187. Turci su i Rusi bili *odredili komisiju*, da *protolkuje* i *popuni* gdje koje *članove* Bukreškoga *mira.* Miloš 141.

prôtôpop, *prôtôpôpa, m. vidi* *proto.* Rj. *protôpop, prvi pop. vidi* i *protô*, *protôpresviter.* — Kako je *Zmajognjeni Vuk* pod *Spljetom* na *mejdanu* *ogubio Zlotu protôpôpa.* Rj. 212a.

prôtôpopijât, *protôpopijâta, m. vlast i oblast protôpôpova. vidi* *protôpresviterat. završetak Latinski (atus).* — Selo u *Banatu*, u *vršačkom protôpopijatu.* Daničić, ARj. 74a.

prôtôpopin, *adj. des* *protôpôpa, protôpresbyteri.* Rj. što *pripada protôpopi.*

prôtôpresviter, *m. proto-presviter, prvi presviter.* *πρωτοπρεσβυτήρ, τῆρος. vidi* *protôpop, protôpôpa, protô*, *proto. potvrda u riječi protôpresviterat.*

prôtôpresviterât, *protôpresviterâta, m. protôpresbyteratus. vlast i oblast protôpresviterona. vidi* *protôpopijât.* — Kako je *lijepo vidjeti* u *redu Dalmatinske Monastire, Protôpresviterate* i *gradove.* Straž. 1886, 607.

prôtôsingjel, *m.* Da ni *gospodini Bog* pomože *arhimandrite, proigumne, protôsingjele, kalugjere, popove, protôpope* i *svakoga crkvnog čoeaka* (kad se *nazdravlja*). Rj. *proto-singjel, prvi singjel.*

prôtôv, *adj. što pripada protu. vidi* *protin.* — *Proto Nenadović odgovori . . . Jakov Nenadović, protôv stric.* Sovj. 1.

prôtřcati, *čim, v. pf. zwischen, durch, vorbeilaufen, praetercurro.* Rj. *pro-trčati. vidi* *projuriti* 2. *v. impf.* *trčati.* — *Protrčala lisica*, a *ljudi* *povikali* «kurja!» kao da je *kurjak protrčao.* Posl. 119. *Protrči* de zeće sad *između nogu!* 264. Pak *pešice* *teraju* *Ivana . . .* On je *Turkom* *oči zavarao*, dokle *njega protrčase* *Turci.* Npj. 3, 400. U tom *nekako pseto iznenada protrči ispod njih.* Danica 2, 128.

prôtřsânje, *n. das Ausschütteln, excussio.* Rj. *verb. od protresati. radnja* *kojom tko protresa što.*

prôtřsati, *prôtřsâm*, *v. pf. ausschütteln, excutio.* Rj. *pro-tresati. v. impf.* *prosti* *tresti. v. pf.* *protresti.*

prôtřsti, *prôtřsêm*, *v. impf. ausschütteln, excutio.* Rj. *pro-tresti. v. impf.* *protresati.* — *sa se, refleks.:* *Sjedne* na *konja* ili na *kola* te *se malo protrese.* Nov. Srb. 1817, 758.

prôtřljati, *prôtřljâm*, *v. pf.* Rj. *pro-trljati. v. impf.* *prosti* *trljati.* — **1)** *ein wenig reiben, perfrico:* Al' *bijele protřljao* *dojke.* Rj. (*malo*). — **2)** *sa se, reci-proč. einander ausbeuteln, perfricare se invicem.* Rj.

prôtřnuti, *prôtřnêm*, *v. pf. erstarren, extorpesco, n. p. od straha* od *zime.* Rj. *protrnuti. vidi* *protrnuti. kao ukočiti se. v. impf.* *trnuti.* — *Sea* *protrne* kad *vidi* *lava* *gde* u *sobu* *ugje.* Npr. 134.

prôtřti, *prôtřêm* (*prôtř'o, prôtřla*), *v. pf.* Rj. *pro-trti. v. impf.* *trti.* — **1)** *durchreiben, reiben, tero.* Rj. *kao tarući* *prodrijeti.* — **2)** *ein wenig treiben, tero*

paululum. Rj. (*malo*). — *Uzmi* od *mene* *jednu ljusku*, pa kad ti *zatrebam*, samo je *protri malo.* Npr. 20. *Izvadivši* *ljusku, protre* je *malo* *među* *prstima.* 23.

protûci, *protûčêm*, *v. pf. ein wenig zerschlagen, verberibus adfcio modice.* Rj. *pro-tući* (*malo*). *isp.* *propustiti* 1: *propustio* ga *malo* *kroz* *ruke. v. impf.* *prosti* *tući* 1.

prôtûha, *f. ein Schwärmer, Abenteurer, grassator:* *Svjetska protuha.* Rj. — *Tučnica*, kao *skitnica* (ko se *tuče* ili *potuca* po *svijetu*). cf. *protuha.* Rj. 757b. *Značenje* (*korijenu*) *ići* *kojekuda: protuha.* *Korijeni* 286. *za* *nast. isp.* *pepeljuha.*

prôtûljeće, *n. protu-ljeće. drugoj* je *poli* *osn. u* *ljetu. vidi* *premaljeće, proljeće.* — *Prôljeće;* *premaljeće, prêmaljeće.* Tako je i s *protu* *složeno protûljeće* (u *Stulica*), *star. slov. ΠΡΟΤΟΥΛΚΤΗΣ.* *Korijeni* 179. *govori* *se još* i *sada* u *Hrvatskoj, sa* *akc. nadmetnutim.*

prôtûmâčiti, *prôtûmâčim, v. pf. pro-tumačiti, erklären, auslegen, explanare, interpretari. vidi* *protolkovati. isp.* *razložiti* 2. *v. impf.* *tumačiti* (*tolmačiti, tolkovati*). — Ne *mogoše* *pročitati* *pisma* *niti* *kazati* *caru* što *znači . . .* *Za* *tebe* *čuh* da *možeš protumačiti*, i *zamršene stvari* *razmrsiti.* Dan. 5, 16. *Može* *biti* da *bi* *neko* *volio* da *sam protumačio* *svaku molitvu, svaki običaj.* DP. 371. *Kako* *tu* *postaje* «u», *nije* još *dosta protumačeno.* *Istor.* 13. *sa se, pass.:* *Niti* *se* *po* *tom* *pretvaranju* *moгу* *protumačiti* *glasovi.* Rad 1, 115.

prôtûrânje, *n. Rj. verb. od* I. *proturati, II. proturati se.* — **I. 1)** *radnja* *kojom tko protura* što *kuda* (*das Werfen durch-, jactatio per-* Rj.). — **2)** *radnja* *kojom tko protura* što *prodajući* (*das Losbringen, an den Mann bringen, dividitio.* Rj.). — **II.** *radnja* *kojom se tko protura, promeće.*

prôtûrati, *prôtûrâm*, *v. impf.* Rj. *pro-turati. v. impf.* *prosti* *turati. v. pf.* *proturiti.* — **I. 1)** *durchwerfen, jacto per-* Rj. *proturati n. p. glase* *kuda. isp.* *proturiti* I 1. — **2)** *loschlagen, vendo.* Rj. *proturati n. p. robu, kao* *turajući* *prodavati* *je.* — **II.** *sa se, refleks. vidi* *prometati* *se.* Rj.

prôtûriti, *rîm, v. pf.* Rj. *pro-turiti. v. pf. je* i *prosti* *turiti. v. impf.* *proturati.* — **I. 1)** *werfen durch-, jacto per-* Rj. — *Ti* *proturi* *glase* *na Jahorje*, *pozovi* *mi* *Begana* *serdara*, *neka* *skupi* od *Uskokah* *momke.* Npj. 5, 274. — **2)** *loswerden, anbringen, vendo, liberor.* Rj. *n. p. proturiti robu, kao* *turajući* *prodati* *je. isp.* *pršabaniti, privezati* 3. — **II.** *sa se, refleks. — 1)* *durchkommen, pervado.* Rj. *kao* *turajući* *se* *proći.* — **2)** *sich verwandeln, mutor, cf. pretvoriti se:* *Koja se je (sablja) rajom proturila, te s' iz* *kora* *izvadit'* *ne* *može.* Rj. i *syn.* *kod* *pretvoriti* *se* *I b.*

prôtûžiti, *žim, v. pf. beginnen zu klagen, coepi conqueri.* Rj. *pro-tužiti, početi* *tužiti. v. impf.* *tužiti.* — Kad *već* *zemlja* *protuži* *Bogu* da *hoće* *sva* da *izgori* od *sunca*, *onda* *Bog* *pošlje* *svetog Arangjela.* Npr. 91. *Sve* *iz* *jednog* *grla* *procvilješe, i do* *Boga* *teško* *protužiše.* Npj. 4, 198. *Čuješ* *more, kaurine* *Gjoko!* *na* *te* *jeste* *care* *protužio*, *ti* *si* *cara* *za* *srce* *ujeo.* 4, 295. *Ne* *će* *li* *protužiti* *svaki* *koji* *živi* *na* *zemlji?* *Amos.* 8, 8.

prôučati, *čim, v. pf. vorbeihulen (vom Winde), praeterstrido.* Rj. u *krajevima* *gdje* *se* u *govoru* *ne* *čuje* *glas* *h. vidi* *prohućati.*

prôučiti, *prôučim, v.-pf.* Rj. *pro-učiti. v. impf.* *učiti.* — **1)** *durchlesen, perlego.* Rj. *vidi* *pročatiti, pročitati.* — Kad *Alilu* *knjiga* *dopanula*, *stojeći* *je* *Ture* *prôučilo.* Npj. 3, 108. *Po* *bedenu* *vrgoše* *barjake*, a u *šaneu* *amaz* *prôučise.* 4, 242. *sa se, pass.:* *Dok* *se* *lisici* *prôuče* *berati*, *ode* *koža* *na* *pazar.* Posl. 66. — **2)** *durchstudiren, pervolutare libros, scriptores:* *Treba* *još* *dobro* *prôučiti* *ne* *samo* *oba* *teksta . . .* Rad 15, 182.

proújati, ĩm, v. pf. *vorbeiheulen* (vom Winde), *practerstrido*. Rj. pro-ujao vjetar, ujeći prošao. v. impf. ujati.

próulja, f. nekaka trava, može biti da je *divlja proha*, cf. proha 2. Rj. u krajevima gdje se glas h ne čuje u govoru. vidi prohulja.

prourlikati, prourličem, v. pf. *ein wenig heulen*, *ululare aliquantum*. Rj. pro-urlikati (malo). v. impf. urlikati.

prova, f. vidi prora. Stulli. prednji kraj od lagje; *Vordertheil des Schiffes*. vidi baš od lagje, pura. suprotno dumen, fara, korman, krma, varka 3. u prove rt zove se gubac. — On ispiše na krmu od broda iznutra svoju ženu a na provu onu staricu... Evo cara na brod, i šetajući se s prove na krmu upazi gjevojku ispisanu na krmu i staricu jednu na provu od broda. Npr. 259.

provágjānje, n. *das Umherführen* (des Pferdes), *circumductio*. Rj. verb. od provagjati. radnja kojom tko provagja n. p. konja.

provágjati, provágjām, v. impf. n. p. konja, *herumführen*, *circumduco*. Rj. prov-vagjati. v. pf. provodati. — Ti ćeš moga konja provagjati. Npj. 1, 375.

próvala, f. pro-vala. isp. provaliti (i se). *djelo kojim se provali što; eruptio, proruptio, das Hervorbrechen, Hervorstürzen*. za obličje isp. nāvala, ōdvala, pōvala, ūvala. — Ove velike promjene (po nekijem krajevima čini nešto sama narav ili priroda potopom... *provalama zemlje* i t. d., a nešto opet čini čovjek. Priprava 15.

provālĳa, f. *die Kluff, caverna, hiatus*. Rj. provālĳa, kao gdje se provalila zemlja. vidi aloka, haluga 1, jaruga, surduk. — riječi s takim nast. kod letija.

provāliti, prōvālĳim, v. pf. Rj. pro-valiti. kao prost glagol ne nalazi se. isp. valiti. v. impf. provālĳivati. — 1) *aufreissen, divello, rumpo*: provalili konji put (austreten), goveda gradinu (durchbrechen), voda bran; provalili Turci, einbrechen. Rj. vidi opučiti 3.

— Kako će sjeme naći... »Ja ću provaliti koš, i ukrašću sjeme. Npr. 175. Kao da mu je grlo vratilom provaljeno (n. p. govori). Posl. 130. Zatvoreni gnjev odmah provali sebi na silu odušku s velikim bjesnilom. Danica 2, 141. Opet udare na juriš, i provališi unutra, zapale varoš. 3, 168. Grad bi opkoljen... Tada grad bi provaljen. Car. II. 25, 4. — 2) sa se, *refleks. sich aufreissen, rumpi*: provalila se zemlja; provalio se čir, oblak. Rj. — Pripovijeda se da su Nijemci onu pećinu zazigjivali, ali kad dogje vrijeme da se muhe roje, *zid se provali sam od sebe*. Rj. 94a. Pukao čir, t. j. *provalio se*. Rj. 623a. Svi se svati najedoše, a kum se provali. Posl. 282. Mrtvo more. Ondje su negda živjeli nevaljali ljudi na prekrasnoj zemlji. Ova se zemlja provali... sad mjesto svega toga stoji velika smradljiva kaljuga. Priprava 16. za ovaj primjer vidi ambisati se, opučiti se, propasti se, prosjesti se, pući 3.

provālĳati, prōvālĳām, v. pf. Rj. pro-valjati. v. impf. valjati. — I. 1) *ein wenig herumwälzen, paulum voluto*. Rj. (malo). — 2) *vorbeiwälzen, volutans transeo*: provalja ovuda jednu kacu. Rj. valjajući što proći. — II. sa se, *refleks. sich ein wenig herumwälzen, paululum volutare se*. Rj. (malo). dem. provaljuškati se.

provalĳivāē, provalĳivāē, m. vo koji provaljuje gradinu, vidi derač. Rj.

provalĳivānje, n. *das Aufreissen, Durchbrechen, perruptio*. Rj. verb. od 1) provalĳivati, 2) provalĳivati se. — 1) radnja kojom tko provaljuje što, n. p. vo gradinu. — 2) stanje koje biva, kad se što provaljuje.

provalĳivati, provalĳivēm, v. impf. Rj. pro-valjivati. v. pf. provaliti. — 1) *aufreissen, durchbrechen, perrumpo*. Rj. — Provaljivāē, vo koji provaljuje gradinu. Rj. 603b. — 2) sa se, *refleks. aufgehen, aufgerissen*

werden, perrumpi. Rj. provaljuje se n. p. čir, oblak, zemlja i t. d.

provālĳušĳati se, škām se, v. r. pf. dem. od provaljati se. Rj. pro-valjuškati se. v. impf. valjuškati se.

prōvara, f. Rj. pro-vara. isp. provariti se. — 1) (u Hrv.) mlijeko kad se provari. Rj. — 2) (u Boci) kao sir, koji se gradi od mlaćenice, metnuvši je na vatru da se provari. Rj.

provārĳiti se, prōvārĳi se, v. r. pf. t. j. mlijeko, *gerinnen, cogor*. Rj. pro-variti se. vidi progruškati se 1. v. impf. variti se.

próvati, prōvām, v. impf. (u primor.) vidi probati. Rj. i ondje *syn. Tal. provare*. — Kad staneš provati jednu po jednu od ovijeh haljina, ne ću niko kod nas da bude. Npr. 102.

provedrāvānje, n. *das Aufheuern, serenitas red-dita*. Rj. verb. od provedravati se. stanje koje biva, kad se provedrava.

provedrāvati se, provedrāvā se, v. r. impf. *es wird heiter, serenatur coelum*. Rj. pro-vedravati se, gdješto se vedriti, pomalo se vedriti. vidi razvedravati se; raščinjati se (vrijeme). v. impf. prosti vedriti se. v. pf. provedriti se. — Odgovori da je pavedrina (t. j. oblačno pa se gdješto provedrava). Posl. 15.

prōvedriti se, prōvedrĳi se, v. r. pf. *es ist heiter geworden, serenatum est coelum*. Rj. pro-vedriti se, postati vedro. vidi i razvedriti se, raščiniti se (vrijeme). v. impf. provedravati se. — Pavedrina, kad je nebo sve oblačno, pa se gdješto provedri. Rj. 484a.

prōvehnuti, prōvehnēm, v. pf. pro-vehnuti. isp. provenuti. v. impf. prosti venuti i vehnuti (n. p. u Stullija). — Provehla je jasna zora iznad mjesta b'jela Risna. To ne bila jasna zora, no to bila mlada Siane. Kov. 62. značenje?

prōvenuti, nēm, v. pf. *ein wenig trocken, subaresco*, n. p. iznesi to na sunce neka malo provene, cf. prosušiti se. Rj. pro-venuti. isp. provehnuti. v. impf. prosti venuti (i vehnuti).

provēsēliti se, provēsēlim se, v. r. pf. *sich erlustigen, exhilaror*. Rj. pro-veseliti se (malo); i: postati veselo. v. impf. veseliti se. — Spremi vina i rakije i svega što treba... da nosimo pastirima neka se i oni provesele. Npr. 12. Voz jedavši i pivši i proveselivši se otide te leže kod stoga. Rut. 3, 7. Ondje prinesoše žrtve zahvalne pred Gospodom. I provesele se ondje Saul i Izrailj veoma. Sam. I. 11, 15.

provēsti, provēdēm, v. pf. Rj. pro-vesti. kao prost glagol ne nalazi se. isp. vēsti (vēdēm). v. impf. provoditi. — 1) *durchführen, duco per*: Provedoše Dundaru kroz zelenu dubravu. Rj. — Da ih pita, kao provede Turke kroz Mačvu i tamo i amo. Danica 3, 202. — 2) *vorbeiführen, praeterduco*: progjoše svatovi i provedoše djevojku. Rj. vođeti što proći. — I provede tri sindžira robĳa, provede ih ispod naše kule. 3, 140. Vigjela sam sinka tvoga; ovuda ga provedoše u erljenoj dolamici. Herc. 330. — 3) *zubringen, ago, exigo*: proveo tri godine. Rj. vidi probaviti 1. — Ja sam već izvjekovao, t. j. proveo sam svoj vijek. Rj. 220a. Devojčica je za ono vreme što je kod Civuta provela, bila uvedžbala nešto Civutski. Npr. 139. S najvećijem veseljem vjenčaju momka i gjevojku i provedu svadbu. 174. Tako sam oko ove četiri pesme proveo više od petnaest dana. Npj. 4, XVI. Proveli su mladost učeci nauk na tugijem jezicima. Pis. 17. Da u najboljem veselju provedete blage dne. Pom. 12.

I. prōvidjeti, prōvidĳim, v. pf. pro-vidjeti. u Rj.: prōvigjeti, prōvidĳim, v. pf. (u Dubr.) — 1) *besorgen, anschaffen, provideo*: eda sjutra Bog otkud providi. Rj. kao postarati se 1. v. impf. isp. promišljati (za koga), promišljavati 1 (za što). — 2) kao saznati za koga: Mi smo sišli za te providiti, pa evo, braćo, dopali nevolje. HNpj. 4, 507. — 3) kao pregledati što: Jednom momku pruži bujuntiju, providi je, a

drugom je dade, taj pregleda, dade je do sebe. HNpj. 4, 536.

2. pròvidjeti se, pròvidim se, v. r. *impf. durchsichtig sein, pelluceo*. Rj. pro-vidjeti se. *providi se ono, kroza što se vidi, vidi šupljiti se*. — Burandžuk... vrlo tanko platno, koje se *providi*. Daničić, ARj. 742b.

providūr, providūra, m.: Od Kotora Sovru *providura*. Rj. *Sovra providur = sopra providur*. — U Boci je bio najveći poglavica *sopra providur* (provveditore straordinario), koji je sjedio u Kotoru, a u Novome i u Budvi bili su *providuri*, i to su bili glavni činovnici Mletački. Kov. 37.

provijānje, n. *verb. od provijati se*. Rj.

1. pròvijati, pròvijem, v. *pf. durchwehen, perflo*. Rj. pro-vijati. v. *impf. vijati (vijem)*. — Vjetar vruć s visokih mjesta u pustinji duva ka kćeri naroda mojega, ne da *provije* ni pročisti. Jer. 4, 11.

2. provijati se, pròvijam se, v. r. *impf. (pogrješ. štampar. pf.) geziert gehen, mollius incedere*. Rj. provijati se *idući*. v. *impf. prosti vijati (i se), vijām (i se)*; viti (vijem). — Provijuša, žensko koje se *provija*. Rj. 603b.

provijuša, f. žensko koje se *provija, die Zierpuppe, puella putida*. Rj. *provija se idući*. — riječi s takim *nast. kod ajgirusa*.

provikati, pròvičem, v. *pf. Rj. pro-vikati. v. impf. prosti vikati*. — **1)** *ein wenig aufschreien, inclamo*. Rj. (malo). — **2)** *schreiend vorbeigehen, praetereo clamans*. Rj. *vičući proći*.

provincijālñi, *adj. što pripada provinciji, pokrajini; provincialis, provinzialisch*: Ostavljajući literaturu (kajkavsku) *provincijalnomu rječniku*. Ogljed IV.

proviriti, rim, v. *pf. pro-viriti (malo). v. impf. viriti*. — Ona ona *proviri kroz brna* i kad opazi u košari samo glavu i rep od ždrebeta, odmah se svome jadu dosjeti. Npr. 178.

provizūr, m. der *Provisor, provisor (villicus)*: Vino služi *provizur* Mijajlo. Rj.

provizūrov, *adj. des Provisors, provisoris*. Rj. što pripada *provizuru*.

provizūrovia, f. die *Provisors-Frau, villici uxor*. Rj. žena *provizurova*.

provjekovati, provjekujēm, v. *pf. seine Tage erleben, vitam degere*. Rj. pro-vjekovati, *vijek svoj provesti. v. impf. vjekovati*.

provješati, šām, v. *pf. ein wenig hängen, paululum suspendo*: Ne ću mu ništa učiniti, samo malo *provješati* pa pustiti (Posl. 210). Rj. *pro-vješati (malo). v. impf. vješati*.

provlačēnje, n. das *Hindurchziehen, ductio per*. Rj. *verb. od 1) provlačiti, 2) provlačiti se*. — **1)** radnja kojom tko *provlači što kroza što*. — **2)** radnja kojom se tko *provlači n. p. izmegju naroda*.

provlačiti, pròvlačim, v. *impf. Rj. pro-vlačiti. v. impf. prosti vući. v. pf. provući*. — **1)** *hindurchziehen, duco per*. Rj. n. p. *provlačiti štranjgu kroz klašnju*. — **2)** sa se, *refleks.*: Verati se, kriti se, *provlačiti se, heimlich umhergehen, clam circumire*. Rj. 57b (a *provlačiti se nema u Rj. na mjestu svome*). Ona *izmegju naroda provlačēbi se* i bježeći nekako joj spadne papuča s desne noge. Npr. 129.

pròvlāk, m. Rj. pro-vlak. *isp. provlačiti, provući*. — **1)** *eine gezogene Wachskerze, cecus ductus*. Rj. *voštana svijeća koju grade merujući vosak*. — **2)** (u šajk. bat.) *Art Spiels (als Kottillon), saltationis genus*. Rj. nekaka igra, tanac.

provodadžija, m. der *Zubringer, Freiberber, Ehe-stifter, qui procurat uxorem aut maritum*. Rj. koji *navede, navodi prosee na djevojku, vidi provogadžija, navodadžija*. — *Provodadžiji najprije opsuju mater*. (Ili momku po vremenu ne bude povoljna gjevojka ili gjevojci momak, oboje krive *provodadžiju*). Posl. 263. Kad dogje vrijeme da se momak ženi, onda od strane njegove ide ko djevojačkoj kući (a taj se zove

navodadžija ili *provodadžija*) da pita, je li slobodno prosiocima u kuću doći. Živ. 302. *od provod-iti sa Turskim nast. džija), pred kojim ima a. vidi take riječi kod djeladžija*.

provodadžijin, *adj. što pripada provodadžiji*: Čekaju odgovor u kakvoga srednika ili poznanika svoga ili *provodadžijinoga*. Živ. 302.

provodati, pròvōdām, v. *pf. ein wenig umherführen, circumduco*. Rj. *pro-vodati (malo). n. p. konja, vidi prohodati (prelazan). v. impf. vodati*.

pròvōdič, *provodiča, m. dux, ductor*. Palmotič: Zlijev krvnika *provodič* je Iskariot krvni Juda. Stulli. koji koga *provodi. vidi vogj*. — za *oblježe isp. količ, pogonič*.

provōditi, pròvodim, v. *impf. Rj. pro-voditi. v. impf. prosti voditi. v. pf. provesti*. — **1)** *hindurchführen, duco per*. Rj. — I ja (h)odim i četu *provodim, kudgogj idem, za Miloša pitam*. Npj. 4, 227. Načini oltare svoj vojsci nebeskoj... I *provodi sinove svoje kroz oganj*. Dnev. II. 33, 6. — **2)** n. p. *mladost, zubringen, ago, dego*: Nad njome će *jade provoditi*. Rj.

— Da bi u *veselju danke provodila*. Npj. 1, 356. Ako ste vi, gospodo, radi s *poštenim ljudma šalu provoditi*, tražite koga drugoga. Danica 4, 35. Da bi svaki s *imenjakom svojim tamo razgovor provodio*. 52. Neka tumaraju tražeći hrane, i ne nasitivši se *neka noći provode*. Ps. 59, 15.

provogjāč, *provogjāča, m. (u C. G.) Art Spiels, ludi genus*. Rj. *pro-vogjāč. isp. provoditi. igra u kojoj se jednome svežu oči, te ga drugi provodi mimo sve druge, da pogagja ko ga tiče*.

provogjadžija, m. (u vojv.) *vidi provodadžija*. Rj. *vidi i navodadžija*.

provogjēnje, n. Rj. *verb. od provoditi*. — **1)** *radnja kojom tko provodi koga kuda (das Hindurchführen, ductio per. Rj.)*. — **2)** *radnja kojom tko provodi vijek svoj, dane, noći, šalu, razgovor, itd. (das Zubringen, actio. Rj.)*.

pròvor, m. (u Boci) *vidi protisli*. Rj. *vidi i protisci, i syn. ondje*. — *pro-vor. isp. provrijeti*.

pròvoz, m. *pro-voz, drugoj polji je osn. u voziti (vesti, vezem) die Durchfuhr, transvectio. isp. corr. izvoz, uvoz*. — Dubrovčani ih (državne dogagjaje) vješto upotrebljavahu da bi umalili ili sa svijem ukinuli carinu za uvoz, prodaju i *provoz robe*. DM. 242.

pròvozan, *pròvozna, adj. što pripada provozu; Durchfuhr-, Transitio-, transvectionis. isp. corr. izvozan, uvozan*. — Vidi se da se carina uzimala i onda kad su trgovci samo prolazili s robom u tugje zemlje: riječju, uzimala se i na *provoznu robu*. DM. 244.

pròvrēi, pròvrēnēm, v. *pf. Rj. pro-vrēi. vidi prvrnuti. v. pf. je i prosti vrēi. za v. impf. isp. prometati*. — **1)** *vidi prometnuti*. Rj. — Učini u Misiru znake svoje i čudesa... *provvrē u krv rijeke njihove i potoke*. Ps. 78, 44. — **2)** sa se, *refleks. vidi prometnuti se: Provvrē se crnijem jagnjetom*. Rj. *vidi i stvoriti se*. — Konji *se u ljude provvrēše*. Npr. 98. »Pretvori mi Bože od ove kose prsten kao sunce!«... *provvrē mu se od onijeh kosa prsten sjajan kao sunce*. 228. Nego ti se molim da se ti opet prometneš u struk bosiocka dok se ja vratim... kad u ovo zvonce zakucnem, ti se *provvrē kakva si danas*. 260. Mislim da je pomenuta druga polovina s jedne strane izginula a s druge *provvrēla se u sadašnji bugarski jezik*. Rad 1, 122.

pròvreti, pròvrī, v. *pf. Rj. pro-vreti. v. impf. vreti*. — **1)** *ein wenig siedeln, bullio paululum*. Rj. (malo). — **2)** *ansfangen zu siedeln, coepi bullire*. Rj. *početi vreti*. — **3)** *hervorquellen, probullio*. Rj. v. *impf. slož. isp. izvirati*. — I da *provre voda iz kamena, a da provre ispod manastira; tade ću se care poturčiti*. Npj. 3, 70. Jer je *krvca iz zemlje provreła*, 4, 131. *ovamo*

ide i ovaj primjer: *Provre zemlja njihova žabama, i sobe careva njihovijeh.* Ps. 105. 30.

provrgnuti, *vidi* provrci. Rj. — provrgnuti se, *vidi* provrci se. Rj.

provrijediti se, *provrijeditim se, v. r. pf. fleissig werden, laborare incipio.* Rj. *provrijediti se, postati vrijedan, marljiv. vidi* provrijedniti se. *isp. v. impf. vrijediti.* — za značenje ovako slož. *glagola isp. prigirati se* II 2.

provrijedniti se, *provrijednim se, v. r. pf. vidi* provrijediti se. Rj.³

provrijeslo, *n. vidi* provrislo.

provrijeti, *provvrê, v. pf. (u Bocij) stechen (in der Seite) dolent latera, cf. provor.* Rj. *provrijeti. vidi* protisnuti 2. *isp. žignuti. v. impf. protiskivati 2. isp. prosto vrijeti se.*

provrislo, *n. (u Imos.) vidi* povraz (u kotla i u kotluše). Rj. *vidi i* provrijež, rijeslo, povrijeslo. — *provrislo u zap. govoru mjesto provrijeslo u južnom. provrijež-lo. isp. povrijeslo, i postanje ondje.*

provrljati, *provrljām, v. pf. pro-vrljati, kao vrljajući proći. v. impf. vrljati 1.* — Otide u Bosnu, i *provrljāši* nekokuda po svome preglašnjemu običaju, sastavi nekoliko konja i namesti se negde u nahiji Srebrničkoj. Npj.¹ 4, IX.

provrljati, *šljām, v. pf. koga, kao progaziti, zertreten, conculco, cf. vrljati.* Rj. *pro-vrljati.*

provrtić, *provrtāca, m. (u C. G.) šupalj kolač, Art Kuchen, placentae genus.* Rj. *pro-vrtić. isp. provrtjeti.*

provrtan, *provrtāna, adj. koji se promeće radeći svašta, geschäftig, industrius.* Rj. *vidi* promećuran. *pro-vrtan, osn. je drugoj poli u vrtjeti se.* — Ovi glas začu i jedan mladić, siromah no *provrtan* i domišljat, pa se slakomi na lijepu gjevojku. Npr. 101.

provrtina, *f. foramen.* Stulli. *gdje se što provrti, ondje bude provrtina, rupa.*

provrtjeti, *provrtīm, v. pf. Rj. pro-vrtjeti. v. impf. vrtjeti.* — 1) *durchbohren, perforo.* Rj. *provrtjeti što n. p. svrdlom.* — Nijesam *provrtio*, nego samo malo navrtio. Rj. 381b. Hoćeš li mu provući situ kroz nos? ili mu šiljkom *provrtjeti čeljusti?* Jov 40, 21. — 2) *sa se, refleks. sich auf einem Beine umdrehen (stat genaverer Besorgung) und wieder fortgehen, obiter negotium curo.* Rj. *provrti se n. p. lakouman čovjek, koji se okrene i otide ne marči za stvar kako bi trebalo da mari.*

provrvjeti, *provrvīmo, v. pf. hausenweise gerannt kommen, concurrō catervatim.* Rj. *pro-vrvjeti. v. impf. vrvjeti.* — Stvori Bog kitove velike i sve žive duše što se miču, što *provrvješe po vodi* po vrstama svojim. Mojs. I. 1, 21.

provrući, *provručēm, v. pf. Rj. pro-vrući. v. impf. provlačiti.* — I. 1) *durchziehen, trajicio.* Rj. — *Klašnja, 4) na amu ono od kože kroz koje su provučene štranjke, da ne bi strugale konja po rebrima.* Rj. 273a. *sa se, pass.: Sali četiri biočuga, da se kroz njih provuku poluge.* Mojs. II. 38, 5. — 2) *vorbeiziehn, praetertraho.* Rj. *vukući što proći.* — II. *sa se, refleks. — 1) durchschleichen, pervado: Provuče se paši pod šatora.* Rj. *isp. provući I 1.* — On se (*vukodlak*) može *provući i kroz najmanju rupicu.* Rj. 79b. Pa se ovako *provučem ispod komada svile.* Danica 2, 129. Jednu noć *provuku se kroz maglu i kroz pomrčinu uz Dunav* nekoliko Turske lagje. Miloš 38. — 2) *vorbeischleichen, praeterrepo.* Rj. *kao vukući se proći, minuti.* — Dok se baba dovučē, *svadba se provučē.* Dok se neva obuče, *svadba se provučē.* Posl. 66.

provvūnta, *f. der Proviant, das Kommissbrot, panis militaris.* Rj. *kruh vojnički. vidi* profunta, profunat.

proz, proza, (u C. G.) *vidi* kroz: Prolaziti *proz* Dugu kravvu. Rj. *pro* (prijedlog koji se sada u nas samo sastavlja s drugim riječima): *provući, prōdati, Prōdān* itd.; isto značenje: *proz, proza* (prijedlog s akusat.; z pripada nastavku kao u *niz i prez*). Ko-

rijeni 286. — *Kopriva proz rukavicu* ne pali. DPosl. 49. *Prošla bi proz svu carevu vojsku.* 104. *Prošlo je proz ždrijelo.* 104. A ne dadu Turcima spavati, po svu noć se *proz okole mute.* Npj. 5, 141. Ne šće svoju ostaviti kulu, a da *proz nju* ne igraju Turci, no od jada kulu zapalio. 5, 142. Sunce progje *proz caklo* i ne oskrvni ga. J. Ančić. ARj. 753b.

prozanātiti, *prozanātīm, v. pf. seine Gewohnheit ein wenig treiben, facio paululum quod consuevi.* Rj. *prozanātiti (malo), kao proraditi što (po zanatu svome?) po običaju svome. glagol se drukčije ne nalazi.*

prozba, *f. pros-ba. isp. prositi 3. vidi* prošenje 3, iskanje 1, pitanje 2; *das Gesuch, petitio. isp. i* molba. — *Predadu caru prozbu, da . . . Car ovu prozbu primi milostivo i obeća je ispuniti . . . Prvi mu put car odbije ovu prozbu. Žitije 9. riječi s takim nast. kod berba.*

prozboriti, *rīm, v. pf. ein wenig sprechen, loquor paululum: Posedale pak su prozborile.* Rj. *prozboriti (malo). vidi* probesjediti, i *syn ondje. v. impf. zboriti.* — O svačemu sročno *prozboriti.* Rj. 710a.

prozēpstī, *prozēbēm, v. pf. sich erkühlen, refrigeror,* Rj. *pro-zepsti. v. impf. zepsti.*

prozgavac, *prozgāvca, m. (u Slav.) vidi* čerenac. Rj. *preja na drvetu radi hvatanja ribe. — prozgavac (tamna postanja). Osn. 339.*

prozīranje, *n. das Durchsehen, perspectio.* Rj. *verb. od* prozirati, *koje vidi.*

prozīrati, *rēm, v. impf. durchsehen, perspicio.* Rj. *prozirati. vidi* proglēdati 1. *v. impf. prosti sad se više ne govori. isp. 2* zreti. *v. pf. prozreti.*

prozīvanje, *n. das Zubenamen, cognominatio.* Rj. *verb. od* prozivati. *radnja kojom tko proziva koga čim.*

prozīvati, *prōzīvām (vljēm), v. impf. zubenamen, cognomino. pro-zivati koga čim. v. impf. prosti zvati. v. pf. prozvati.*

prozīliti se, *zlīm se, v. r. pf. böse werden, iracundum fieri.* Rj. *proziliti se, postati zao. za značenje kod ovako slož. glagola isp. proigrati se. kao prost glagol ne nalazi se.* — Kao prema glavi (n. p. *prozlio se* ili drugo što čini). Posl. 132. Čovjek koji je bio mek i vrlo njezan među vama *prozliče se* prema bratu svojemu. Mojs. V. 28, 54.

prozor, *m. das Fenster, (Fensterloch), fenestra, cf. pendžer: Od Božijeg prozora, od sunčanog istoka.* Rj. *vidi i* oblok. *prozor. isp. prozreti. hyp. prozorac.* — *Rastvoriti prozore, aufthun, aperio.* Rj. 642b. Samo jedan *prozor na kući* kroz koji se ulazi i izlazi. Npr. 92. *Stojeći on sa ženom svojom na prozoru, ugleda . . . 117. Reče da mu se razbio san, pak se digne, stane na prozor, pa onu čudesnu goru kad vidi . . . 119. Denuše ga dvije sindžirlije, na prsi mu toke prelomiše, a na pleći prozor otvorīše.* Npj. 4, 58. Barjak privežu na jednome od najvišijeh kućnijeh prozora. Kov. 47. *S prozora* gledaše majka Sisarina. Sud. 5, 28. *Lebrnji prozor*, koji nije sa sokaka nego iz avlije. *vidi* lebrnji.

Prōzor, *m. zidine u Hrvatskoj na glavici više Otočca.* Rj.

prozorac, *prōzōrca, m. hyp. od* prozor. *za ake. isp. izvorac, izvōrca.* — *Podranila Hercegovna ljuba na prozorac* od bijele kule. Herc. 33.

prōzōrje, *n. die Morgendämmerung, diluculum, cf. praskozorje.* Rj. *prozorje (drugaj je poli osn. u zora). rasvit zore.*

prōzōrkinja, *f. ptica koja počne pjevati rano, u prozorje: A pivaju tice prozorkinje.* Ibro Dervīšević 2. Rp. *vidi* urankinja.

prozreti, *prōzrēm, v. f. durchsehen, perspicio, cf. proglēdati (1).* Rj. *prozreti. v. impf. prozirati.*

prozūjati, *jīm, v. pf. Rj. pro-zujati. v. impf. zujati.* — 1) *müssig vorbeigehen, otiosus praetereo: prozujati tuda.* Rj. *zujēći (besposten) progje tuda.* — 2) pošto

nekoliko dana *prozuji* besposlen, *müssig* zubringen. Rj. *pošto* nekoliko dana *zujeci* (besposlen) *provede*.

prozuknuti, knē, v. pf. n. p. mlijeko, *sauerlich* werden, *acesco*. Rj. pro-zuknuti. isp. prokisnuti 2. *glagol* se *drukčije* ne *nahodi*. isp. zukva, zukvača, zukvara (nekaka kisela jabuka). — *prozuknuti* (*acescere* valja da za to što prije nego *ukisne* u vrenju *zuj*). Korijeni 78.

prozvati, prozdvēm, v. pf. Rj. pro-zvati. v. impf. prozvati. — 1) *einen Zunamen geben, zubenamen, cognomino*. Rj. *prozvati koga* (čim): Gorčile, muški nadimak (tako najviše *prozovu* onoga koji se rodi u planini kod stoke. Rj. 95b. *Prozovu* je (gjevojku) mačeha i njezina kći *pepeljugom*. Npr. 127. *Sokei* može biti da su *prozvani* podsmijeha radi. Kov. 2. Koga hoćete da vam pustim? . . . ili Isusa *prozvanoga Hrista*? Mat. 27, 17. — 2) *sa se, pass. i refleks.*: Pali-gjak . . . da se od *njega prozvalo* ondje veliko brdo *Gjakovo*. Rj. 485b. *Kojijeh se domovina prozvala* Hrvatskom. Kov. 7. Prvovjenčani . . . prvi se *prozvao kralj*. DM. 24. *Vukašin se prozvao kraljem*. 82.

prozanj, proznja, m. kuda prva žetelica *prozanje*, ono zovu *prozanj*. J. Bogdanović. *za obličje* isp. *zážanj*. — *za nast.* isp. *bacanj, uke. biće* prožanj.

prožderati, prožderēm, *vidi* proždrijeti. Rj. v. pf. pro-žderati. *primjeri* kod proždrijeti. v. impf. proždirati.

proždiralo, n. *das Fressen, voratio*: Vaše je *naživalo* a naše *proždiralo* (reče domaćin gostima). Rj. *vidi* proždiranje. *riječi* koje *znuće* radnju s *takvim nast.* kod izđiralo.

proždiranje, n. *das Hineinschlingen, devoratio*. Rj. *verb.* od proždirati. *radnja* kojom tko *proždire* što. *vidi* proždiralo.

proždirati, rēm, v. impf. *hinunterschlingen, devoro*. Rj. pro-ždirati. v. impf. *prosti* žderati, ždrijeti. *vidi* gutati. v. pf. *prožderati*, proždrijeti. — Hajde ti, zmaju, *zakumi* mater *aždaju*, da *više* ne *proždire* *Božjih duša*. Npr. 217. *Velike* ribe *male* *proždiru*. Posl. 33. *Hoće* li *mač* *proždirati* do *vijeka*? Sam. II. 2, 26.

proždor, m. *pro-ždor*. isp. *proždrijeti, koji ždere, proždire* (mnogo). *vidi* proždrlica, proždrljivac; žderalica, ždero, žderonja; pojedljivac, pokusalica. — *Najedenje* za *proždoru* a *zdravica* za *junake*. DPosl. 68.

proždrijeti, proždrēm (proždrō, proždrila), v. pf. *verschlingen, verschlucken, devoro*. Rj. pro-ždrijeti. *vidi* prožderati, progutati. v. impf. *proždirati*. — *Petao* mu *odgovori*: . . . pa ih *svabim* sve na *jedno* *zrno* *proje* kad *gde* *nagjem*, a kad *one* *dogju*, ja *ga* *prožderem*. Npr. 14. Kad *vigješe* *kalugjera*, ne *znade* im se *strva* kao da ih *zemlja* *proždrije*. 97. *Dok* *zmija* *zmiju* ne *proždere*, ne *može* *aždaha* *postati*. Posl. 63. *Ko* *više* *založi* no *može* *proždrijeti*, *udaviće* se. 136. *Tako* *me* *ne* *proždrta* *pučina* *morska!* 299. *Sava* *mnogo* *proždrije* *Turaka*. Npj. 4, 285. *Javite* *Davidu* i *recite*: *nemoj* *noćas* *noćiti* u *polju* . . . da *ne* *bude* *proždrt* *car* i *sav* *narod* što *je* s *njim*. Sam. II. 17, 66. *Više* *proždrije* *naroda* u *onaj* *dan* *šuma* *nego* što *proždrije* *mač*. 18, 8. *Jer* *ta* *sramota* *proždrije* *trud* *otaca* *naših*. Jer. 3, 24. *sa* *se, pass.*: *Oni* *će* *se* *proždrijeti*, i *snaci* *će* *ih* *zla* *mnoga* i *nevolje*. Mojs. V. 31, 17.

proždrlica, f. *vidi* žderonja. Rj. *proždrljivo* *čeljade* *muško* ili *žensko*. *vidi* proždor, i *syn.* *ondje*. *augm.* *proždrlčina*. — *riječi* s *takim* *nast.* kod *izjelica*.

proždrličina, f. *augm.* od *proždrlica*. Rj. — *takva* *augm.* kod *bardaćina*.

proždrljiv, adj. *gefrässig, edax*. Rj. *koji* *mnogo* *ždere*. *vidi* pojedljiv, gulozan, halav. *Psi* *su* *proždrljivi*, *koji* *ne* *znaju* za *sitost*. Is. 56, 11.

proždrljivac, proždrljivca, m. *koji* *je* *proždrljiv*. *vidi* proždor, i *syn.* *ondje*. — *Zaprijetiću* *vas* *radi* *proždrljivcu*, *te* *vam* *ne* *će* *kvariti* *roda* *zemaljskoga*. Mal. 3, 11.

proždrljivost, proždrljivosti, f. *die Gefrässigkeit, edacitas*. Rj. *osobina* *onoga* *koji* *je* *proždrljiv*.

prožeci, proždržēm, v. pf. *durchbrennen, peruro*. Rj. *prožeći*. v. impf. *žeći*.

1. **prožeti**, prožanjēm, v. pf. *pro-žeti* . . . *kroz*. v. impf. *žeti* (žanjem). — *Kuda* *prva* *žetelica* *prožanje*, *ono* *zovu* *prožanj*. J. Bogdanović. *Kad* *sagjoše* u *luke* *šenici*, *dovede* *ih* *crljenoj* *jabuci*, *pod* *jabukom* *prožeše* *šenicu*. HNpj. 4, 229.

2. **prožeti**, prožmēm, v. pf. (u *Dubr.*) *durchdringen, penetra*, n. p. *prožela* *me* *zima*, t. j. *ozebao* *sam*; *čuvaj* *da* *te* *vjetar* *ne* *prožme*. Rj. *pro-žeti*. v. impf. *žeti* (žmem).

proživiti, proživīm, v. pf. *proživiti koga, povratiti ga u život*. isp. *oživiti*, v. impf. *živiti*. — *Zapovedi* *da* i *njemu* *odseku* *glavu*, i *da* *ga* *devojka* *živom* *vodom* *proživi*. Npr. 71. *sa* *se, pass.*: *Zaželi* *doznati* *da* *li* *se* *zaista* *više* *zna* *kad* *se* *nanovo* *proživi*. 71.

proživjeti, proživīm, v. pf. *durchleben, vivo*. Rj. *pro-živjeti, živeći* *provesti*. v. impf. *živjeti*. — *Tako* *oni* *ćoek* *obogati* i *proživlje* *sa* *svojom* *ženom* i *gjecom*. Npr. 124. *Da* *bi* *nam* *nova* *godina* *bila* *blagoslovena*, *da* *bismo* *je* *proživjeli* *pobožno*. DP. 304.

prožberkati, kām, v. pf. *pro-žberkati, početi žuberkati* ili *malco* *to* *učiniti*. v. impf. *žuberkati*. — *Već* *to* *bile* *tri* *bijele* *vile*, a *Mujine* *sve* *tri* *posetrime*, *sleprštaše* *s'*, pa *prožberkaše*. HNpj. 4, 358.

prožvatati, prožvācēm, v. pf. *pro-žvatati* (*malu*), *durchkauen*. v. impf. *žvatati*. — *Kad* *djevojka* *večera* *prvi* *zaloga* *hljeba*, *umoči* u *so*, *metne* u *usta*, *malu* *prožvače* pa *izvadi* *iz* *usta* u *desnu* *ruku* da *ostavi* *sugjeniku*. Živ. 323.

prpa, f. *glühende Asche mit Wasser vermischt* (als Umschlag), *cineres aqua diluti*, cf. *přpor* 1. Rj. *vruc pepeo* *pomiješan* s *vodom* (kao *oblog*).

prpac, prpca, m. (u *Dalm.*) cf. *prporuše*. Rj. — *Starješina* ili *kolovogja* od *prporuša* *zove* se *prpac* . . . *žene* *ih* (*prporuše*) *pred* *svakom* *kućom* *poljevaju* *vodom* *gledajući* da *bi* *najvećma* *polile* *prpca*. Rj. 617a.

prpolj, m. (u *Dubr.*) *die* (*Gartenschnecke*. Rj.³), *Wegschnecke, limax* (*agrestis* L. Rj.³). Rj. *puž, spuž*.

prpoljak, prpóljka, m. *odrezana* *vinova* *loza* *koja* *se* *odozdo* *zakopa* u *zemlju* *te* *pregodišti* i *pusti* *žile* *pak* *se* *na* *drugo* *proljeće* *sadi* . . . *Prpoljcima* *posagjen* *vinograd* *prve* *godine*. cf. *prporak*. Rj. — *prporak* (u *korijenu* *promijenjeno* *r* *na* *lj*). *Osn.* 283. *isp.* *plužina* i *pružina*.

1. **prpor**, m. — 1) *vidi* *prpa*. Rj. — 2) *vidi* *suprašica*. Rj. *vidi* i *supraška*, *supražina*. *vruc pepeo*. — 3) u (C. G.) *prašina*, n. p. *gdje* *leže* *bravi*, *Sand, arena*. Rj.

2. **prpor**, m. (u C. G.) *kad* *se* *riba* *bije*, *die* *Begattung der Fische, coitus piscium*. Rj. *kad* *se* *riba* *prpori*. *vidi* *prporenje*.

prporak, prpórka, m. *vidi* *prpoljak*. Rj. *osn.* u *prpor*. *Osn.* 283.

prporenje, n. *die Begattung der Fische, piscium coitus*. Rj. *verb.* od *prporiti* *se*. *radnja* *kojom* *se* *prpori* *riba*. *vidi* *bijenje*, *mriješćenje*.

prporiti *se*, prpori *se*, v. r. impf. t. j. *riba*, *sich begatten* (*von Fischen*), *coco* (*de piscibus*), cf. *biti* *se*. Rj. *glagol* *se* *drukčije* *ne* *nahodi*. *vidi* i *mriještiti* *se* (*mrijestiti* *se*).

prporuša, f. *jedno* *od* *one* *inomčadi* *što* *idu* u *prporušama*. Rj. *osn.* u *prpor*. *isp.* *prpac*. *Osn.* 362. — *Prporuše*, f. *pl.* *nekoliko* *neženjenih* *momaka*, *koji* u *Dalmaciji* u *Kotaru* *kad* *je* *suša* *idu* od *kuće* *do* *kuće* *sa* *zelenijem* *granama* i *sa* *cvijećem* *te* *igraju* i *pjevaju* *da* *bi* *udarila* *kiša* (kao *po* *drugijem* *mjestima* *dodole*) . . . *Prporuše* *pjevaju* *pred* *kućama* *ovu* *pjesmu*: *Prporuše* *hodile*, *terem* *Boga* *molile*, *da* *nam* *dade* *kišicu* . . . Rj. 616a. *riječi* s *takim* *nast.* *isp.* *kod* *ajgiruša*.

prpošenje, n. verb. od prpošiti se. radnja kojom se prpoši n. p. kokoš.

prpošiti se, šim se, v. impf. vidi lepršati se, prpuškati se (dem?). — Što se izleže od kokoši, trebuje da se prpoši. DPostl. 123.

prpoška, f. (u Srijemu) kad se vrelo mlijeko ili voda prospe u žeratak ili vruć pepeo, pak sa parom i pepeo tako u vis sukne, da onome ko se blizu desi, ruke ili obraz opari, to se veli: oparila ga prpoška. Rj.

prpuškānje, n. vidi lepršanje. Rj. vidi i prpošenje.

prpuškati se, škām se, v. r. impf. sich im Sande wälzen (von Hühnern), voluturi im arena. Rj. kokoš se u pijesku prpuška, t. j. valja. vidi lepršati se, prpošiti se (prema kojem će prpuškati se biti dem.)

prsa, n. pl. vidi prsi. Rj. vidi i grudi.

prsak, prska, m. ode u prsak, t. j. raspade se, bersten, disrumpi. Rj. kad što pršne.

prsat, adj. starkbrüstig, pectorosus. Rj. jakih, širokih prsiju.

prsel, prstaca, m. pl. (u Dubr.) eine Muschelart, dactyli. Rj. prs(t)ci. nekaka školjka.

prsi, f. pl. (gen. prsi i prsiju) die Brust, pectus. Rj. vidi prsa, grudi. — Zakumi ga majčinim mlijekom, kog ste iz jednih prsi dojili. Rj. 129a. Drljiti prsi. Rj. 140b. Od maze je prsi razdrjlila. Rj. 341a. Primetača, što žene i djevojke nose ljeti preko košulje, a zimi preko golijeh prsiju. Rj. 593b. Mati kad to čuje, udari se rukama u prsi: »Kuku mene kukavice!« Npr. 27. Dobro Muja bješe pogodila: među toke u prsi široke. Npj. 1, 486. I ko bi mi zadobio Hajku, dao bih mu toke sa prsiju. 3, 174. Na glavu joj (nevjesti) načine kukuljicu... s obje strane prsiju ambrete. Kov. 97.

prsimieč, adv. kao prsi o prsi: Tad se udru konji prsimieč, a junaci pod bijele ruke, pa se nose poljem širokijem. HNpj. 2, 166.

pršina, f. (u Dalm.) der Brustriemen am Reitpferde, lorum in equi pectore, cf. silembe. Rj. kaiš na grudima (prsimu) jahačemu konju. — Pasat, 2) konjska odora (uzda i prsine). Rj. 622a.

prskānje, n. das Spritzen, conspersio. Rj. verb. od prskati, radnja kojom tko prska n. p. vodom.

prskati, prskām, v. impf. n. p. vodom, spritzen, spargo, conspergo. Rj. v. pf. 2 pršnuti; v. pf. slož. po-prskati, u-; iz-pršnuti, po-. — »Kad govorila, tamo ona prskala i balila te ne mogli ljudi slušati... Kad ona (devojka) progovori, stane prskati i baliti, da se mati upropasti šta joj je. Npr. 141. Koza ne prska dokle ne vidi vuka. Posl. 133.

prslučieč, m. dem. od prsluk. Rj.

prsluk, m. das Brusttuch, das Brustleibchen, subuculae genus, cf. prsluk. Rj. vidi i kružat. dem. prslučieč. — Dojke rastu, prsluci pucaju. Rj. 129a. Pršnjak, kožuh kao prsluk. Rj. 619b. Bokelj gore po košulji ima od crne svite (čohu) prsluk, koji oni zovu kružat. Kov. 40.

prsnū, adj. pectoris, ad pectus pertinens. Stulli. što pripada prsima. vidi grudni.

1. pršnuti, snēm, v. pf. (pršnuh i prškoh, pršnu i pršte, pršnuo i prškao, pršnula i pršla), bersten, springen, disrumpor: Pršte čedo ka' bijelo jajce. Rj. prs(k)nuti. v. p. slož. raspršnuti; isprskati, pšprskati. v. impf. ne dolazi. — 1) kao puči, puknuti, raspršati se 2, raspasti se; iskidati se: Marko Kraljević uzeo u ruku suhu drenovinu, pa kad ju je stisnuo rukom, ona prsla na dvoje na traje. Rj. 346a. Buzdovan nesrećom kovačevom prsne. Npr. 3. Zmaj sav prsne na komade. 26. Vodokršte zimi oko pršte. Posl. 37. Udari ga među obje oči, čelo pršte, oči iskočiše. Npj. 4, 283. Što ti pršte sahat na četvero, to će naša srca popucati, rastajuć se jedno od drugoga. Herc. 110. — 2) vidi raspršati se 1, raspršati se, rasturiti se, razići se, razbjeći se. — Kad ih sve (vještice) sagleda, one sve prsnu kud koja. Rj. 67a. Tako za tili čas

vojska neprijateljska prsne i razbegne se kud koje. 207. Prosti se vojnici ni onde ne stane, nego prsnu, kud je ko znao. Miloš 37. Vojska se upropasti od straha i od čuda, pa odmah prsne, kud je ko mogao. 41. Tako vojnici svi prsnu svaki na svoju stranu. 81.

2. pršnuti, pršne, v. pf. spritzen, emico. Rj. prs(k)nuti koga n. p. vodom. v. impf. prskati, gdje vidi i v. pf. slož. — Na vodi snaha natoči bardak vode a djever je tripud prsne vodom po prsima. Kov. 93. amo će ići ovaj primjer: Bacite je (Jezavelju) dolje. I baciše je, i pršte krv njezina po zidu i po konjma. Car. II 9, 33 (aspersus est sanguine paries, die Mauer ward bespritzt mit ihrem Blute).

pršobōnik, m. prso-bo(1)nik, koji boluje od prsi; der Brustkranke, morbo pectoris laborans. — Za kašljavce i prsobonike. Bos. vila. 1886. ARj. IV. 887a. za akc. isp. srđbōni.

pršobrān, m. prso-bran. die Brustwehr an Festungen, Schanzen, Vermachung, Schutzmauer, lorica. — Rovovi, zaseke i prsobrani započinjali su se još od Boļjevca... da bi odbrana ovih položaja bila što pouzdanija... boj se bio bez prestanka. Zim. 65. tako slož. riječi kod kolobran.

prst, m. (pl. gen. prstā) der Finger, digitus. Rj. gen. pl. i prsti, prstiju. Obl. 10. vidi roznjak. dem. prstić. — Batić, odsječen prst. Rj. 17b. Nijesam sām ja to iz prsta isisao (t. j. nijesam izmislio, nego sam čuo od drugih ljudi). Rj. 232b. Namežuraju se prsti i ruka, kad se po vodi šnjima dugo šta radi. Rj. 396b. Solomun raskrečivši kažiput i srednji prst načini od njih šestar. Rj. 837b. Nemoj je (djevojke) vjenčati ako joj ovi prsten ne uzide dobro na prvi prst desne ruke. Npr. 114. Kad ona (žena) tako umre, Solomun joj osiječe mali prst u ruke. 155. Lasno je ispod japundžeta prstimu pucati. Posl. 166. Ni prsti u ruke nijesu svi jednaki. 222. Kad mu toga monka pokažu prstom. Danica 3, 192. Među nekoliko spisatelja, koji se za jedan čas mogu u prste izbrojiti. Pis. 62. Bili su mu na ruci i mnogo mu koješta gledali kroz prste. Sovj. 76. prsti na ruci: 1) palac. 2) kažiput, kažiprst. 3) srednji. 4) prstenik. 5) mali, malac.

prstēn, prstena, m. Rj. osn. u prst. — 1) der Ring, Fingerring, annulus. Rj. hyp. prstenak 1. coll. prstenje. — Vitica, prsten bez kamena i bez glave, koji se zove i čera. Rj. 64a. Na svakom prstu po prsten, a na malom zvekir (u pripovijeci), valja da prsten? Rj. 203b. Pa zakuca zecirum u vrata. Zecir prsten vas od suva zlata. Rj. 209a. Mjedenjak prsten. Rj. 361b (mjeden). Halva, 3) cf. prsten. Rj. 801a. Mećući joj ovi prsten na prst. Npr. 215. Pošto carev sin poigra s njom, skine prsten s ruke i da joj. 225. Prsten vjenčani još mu je na ruci stajao. 252. Brže bolje smače s prsta od ruke jedan prsten i natače ga na oni štap. 235. O gjevere, moj zlatni prstene! Npj. 1, 41. O gjevere, zlaćeni prstene! 1, 49. Razbolje se dilber Sofijana pod prstenom u matere svoje, dolaze joj dva gjevera mlada. 1, 284. Na vreteno prsten od bisera. 1, 471. I baciće prstenove zlatne, prsten zlato i kamenje drago. 5, 436. Po tom joj na prst natakne prsten. Kov. 45. — 2) otišli na prsten. Rj. isp. prstendžija. — Kad otidu prosci da prstenuju djevojku (već isprošenu) i da ugovore kad će je voditi, onda se kaže: otišli na kolače; na nekim mjestima govore: otišli na prsten; na nekim: na ugovor; a na nekim: na jabuku (na nekim mjestima, kao na primjer u Bačkoj, idu najprije na prsten, pa na jabuku, pa na ugovor). Rj. 285a. Dok postavi prsten i jabuku, i poraza ruho na gjevojku... dade Marko tri tovara blaga. Npj. 2, 332. Prsten stavlja, svadbu ugovara. 3, 228. — 3) eine Art Spiels, ludi genus. Prstena se igraju uz mesojegje noću; i to je najobičnija igra u Srbiji i u Bosni. Igrači se podijele na dvije strane, pa onda jedan uzme prsten i natakne na jedan rogalj od marame... kojima dopadne prsten, oni počnu igrati,

t. j. *kriti prsten...* po nekim mjestima *kriju prsten u ruke* (i to kažu: da se *igramo prstenka*). Rj. — Tu ga nije! (Obično se govori u *igranju prstena*, kad se digne ono gje prstena nema; po tome se govori i u drugijem dogadjajima, kad ko govori ono što nije prilike da može biti). Posl. 321.

prsténak, **prsténka**, *m.* — 1) *hyp.* od prsten 1: *Prstenci zvone na nova brda*. Rj.: *Moj diverče, od zlata prsténče, ne ustavljaš, obadva ti svita!* HNpj. 4, 139. — 2) (vojv.) po varošima *soviet als prsten* 3. Rj. — Po nekim mjestima *kriju prsten u ruke* (i to kažu: da se *igramo prstenka*). Rj. 618a. — 3) *die Kamille, chamaemelum vulgare*. — a) (*die Hundskamille, anthemis L.* Rj.)³ cf. žabljak, raman, ramenak; *iskrica* 2? Rj.³ — b) (*vidi* *titrica*. Rj.³); cf. *carev cvijet*. Rj. cf. i lipica 2.

Prsténak, **Prsténka**, *m.* polje kod Sarajeva. Rj.

prsténdžija, *m.* *vidi* *jabučar* 3. *jedan od onijeh koji otidu na prsten (na jabuku, na ugovor), da prstenuju djevojku i da ugovore, kad će je voditi*. — Na ugovoreni dan dogju *jabučari ili prsténdžije*. Živ. 304. *prsten-džija*. *isp.* *riječi naše s takim Turskim nast. kod govordžija*.

prsténik, **prsténika**, *m.* *annularis digitus*. Stulli. *prst na kojem se nosi prsten*. *Ringfinger*.

prsténovânje, *n.* *das Anstecken des Ringes (beim Freien), donum annuli, cum puella cui desponsatur*. Rj. *verb.* od *prsténovati*. *radnja kojom tko prstenuje djevojku*.

prsténovati, *prstenujém*, *v. pf.* i *impf.* t. j. *djevojku, der Verlobten den Ring anstecken, dare annulum desponsatue*: *Da je vidiš i prstenuješ*. Rj. *isp.* *prsten* 2. — *Ne će majka prositi Merimu, već mu prosi Atlagića zlato, iprosi mu i prsténova mu*. Npj. 1, 253.

prsténje, *n. coll.* *die Ringe, annuli*. Rj. *jedno od prstenja: prsten*. — *Da sam tvoja, u tebe bih bila, u tvom dvoru prsténje derala*. Herc. 10.

prstíti, *m. dem.* od *prst*. Rj.

pršñati, **pršñam**, *glagol ovako prost ne nalazi se već sumo složen*: *opršñati, popršñati, raspršñati (i se)*. *značenje* (*koriijenu*) *sipati*. *isp.* *Koriijeni* 298.

pršñiti, **pršñim**, *v. impf.* u *starim poslovicama*: *Tko pršñi, dopršñi*. DPosl. 132. *Zao ako i pršñi, napokon obršñi*. 155. *v. pf. slož.* *do-pršñiti, po-* za *značenje isp.* *obršñiti*. *Daničić kaže*: *pršñiti, valja da srditi se*. DPosl. XVI. Stulli: *pršñiti glas, rumorem spargi*: *jur na kri-lijeh od vjetara glas po svemu svijetu pršñi*. *Gundulić (za ovo značenje isp. prhati)*.

pršñkanje, *n.* *vidi* *čepkanje*. Rj.³

pršñkati, **pršñam**, *v. impf.* (u C. G.) *vidi* *čepkati*. Rj.³ *vidi* i *čeprljati, koparati*.

pršñljen, **pršñljena**, *m. der Spinnwirbel, verticellus*, cf. *agršñak*. Rj. *vidi* i *prešljen, gdje se nalazi tumačenje značenja i postanja*.

pršñljenjak, **pršñljenjka**, *m.* u *pripovijeci* kao *drven tanjir*. cf. *pršljen*. Rj.

pršñljiv, *adj.* (u Hrv.) koji se *odmah rasrđi, jäh-zornig, iracundus*. Rj. *vidi* *gnjevljiv, i syn. ondje*.

pršñljivac, **pršñljivca**, *n. ein jähzorniger Mensch, iracundus*. Rj. *pršñljiv čovjek*. *isp.* *srditko*.

pršñnjāk, *m.* Rj. *osn.* u *pršññi*. — 1) *am* koji *konju stoji preko pršñju, der Brustriemen*. Rj. — 2) *kožuh kao pršñluk, Brustleibchen von Pelz, subuculae genus*. Rj. *vidi* *grudnjak, grudnik*.

pršññanje, *das Knistern, stridor*. Rj. *verb.* od *pršñtati, koje vidi*.

pršñtati, **pršññim**, *v. impf.* n. p. *pršñti voda, pršñti mast* (u šerpenji, kad se što *pršñi rauschen, knistern, strido*. Rj. *isp.* *v. r. pf.* *ras-pršñtati se, raspšññimo se. drukćije se ovaj glagol ne nalazi*.

pršññenje, *n.* *das Zertreten, to conculcare*. Rj. *verb.* od *pršññiti*. *radnja kojom tko pršñti koga*.

pršññiti, **pršññim**, *v. impf.* (u C. G.) *treten, conculco*: *I da pršññiš raju sirotinju. Nemojte mi pršññiti sirotinje*. Rj. *isp.* *gaziti (koga)*. *v. pf. slož.* *popršññiti, spršññiti*.

pršñut, *m.* **pršñuta**, *f.* *Art Schinken, pernae genus* (ital. *persciutto*). Rj. *vidi* *šunka*. — *Valjalo je da joj se (spravljenici) pošalje na spravu barem jedan ili dva koša s različnijem darovima, n. p. kolaćima, pršñutama*. Rj. 704a. *Obična su jela ondje na svadbi ova... pršñuti (svinjski) kuhani i nekuhani*. Kov. 82.

pršñt, *f.* *vidi* *pršina*: *Ima pršñti preko polja, može ujo putovati*. Rj. *put po snijegu. dem.* *preca* I. — *Kud je pršñt, tud je put*. Posl. 162.

pršñćača, *f.* *samo u ovoj zagoneci*: *Uprtim te u pršñćaču, odnesem te u vrtaču, spravim ti spravu, začepim ti jamu*. Rj. *odgonetljaj*: *vučija*.

pršñen, *adj.* — 1) *linen oder hanfen, linteus, cannabinus*. Rj. *što je od lana ili od konoplje*. *isp.* *lanen, konopljan*. — *Brnjica, suknja pršñena, koja se u Boci zove brhan*. Rj. 44b. *Zaslón, bijela ili šarena pršñena kecelja, što nose kršćanke*. Rj. 195a. *Tako se ne mučio kao pršñena žica!* Posl. 309. — 2) *rgjav, schlecht, malus*: *Sve mi je pršñeno bez nje (bez žene)*. Hej, *starosti, pršñeno oružje!* (Posl. 341). Rj.

pršñnjača, *f.* t. j. *torba, eine torba von Leinwand, sacculus linteus*. Rj. *pršñena torba*. *vidi* *pršñenjara, obramnica* 2. — *Tu sprtiše torbe pršñnjače, otvorise drvene čutare, sve dva i dva sješe užinati*. Npj. 4, 278. *riječi s takim nast. kod ajgirača*.

pršñnjara, *f.* t. j. *torba; vidi* *pršñnjača*: *Veseli se torbo pršñnjaro! Ide tebi Racka zadušnica. (Kažu da govore prosjaci)*. Posl. 33. — *riječi s takim nast. kod badnjara*.

pršñilica, *f.* (u Lici). — 1) *vunena uzica u kojoj žene nose drva i bremenice s vodom*. *Djevojka kad se uda, valja da ponese šarenu pršñilicu sa sobom*. Rj. — 2) *torbu*: *Uprtio torbu pršñilicu, za nju smoto sinju kabanicu*. HNpj. 4, 337. *od osn. koja je u pršñiti. riječi s takim nast. kod izjelica*.

pršñina (*pršina*), *f.* *Schneebahn, via per nives*. Rj. *put po snijegu. vidi* *pršñt. dem.* *pršñinica*. — *Krpļjanik, put ili pršñina od krpļalja*. Rj. 306a. *Otprtiti, otići po snijegu praveći pršñinu*. Rj. 479a. *Ošijavica, kao iskrvljena pršñina, gdje se ošijavaju saonice*. Rj. 483a. *Otišao pušjom pršñinom. (Zlo prošao)*. Posl. 243.

pršñinar, *m.* koji *državnu cestu kida od snijega i pršñinu gradi*. J. Bogdanović.

pršñinica, *f. dem.* od *pršina*. Rj. *vidi* *preca* 1.

pršñište, *n.* *Linnenzeug, linteus*. Rj. *pršñene stvari, plutno pršñeno*. — *Prava je vreća od vune, ako je od pršñišta, onda se zove džak*. Rj. 75a. *Pršñište na bunjište a nesreća u kuću. (Kad ko u ženidbi gleda na ono što će mu žena donijeti)*. Posl. 265. *riječi s takim nast. koje ne znače mjesta kod godište*.

1. **pršñtiti**, **pršññim**, *v. impf.* *Bahn machen durch den Schnee, viam aperio per nives*. Rj. *praviti pršñtinu, put po snijegu. v. pf. slož.* *otpršñiti. isp.* *pršñak*.

2. **pršñtiti**, **pršññim**, *v. impf.* — 1) *auf den Rücken heben, tollo*: *Štagogj nosiš, pršñti, a što jedeš, drobi* (Posl. 354). Rj. *kao dizati što na legja da poneseš. v. impf. slož.* *nā-pršñtiti, od-, pre-(se), pri-, raz-, s-, u-(i se)*. — *Svaki stane svoju torbu pršñtiti na legja. Danica* 3, 198. — 2) (u Bačk.) *rasti, napredovati, n. p. pršñti žito*; tako se kaže za svašto što je u zemlji usijano ili raste iz nje. Rj.³

pršñljāg, **pršñljāga**, *m.* **pršñljāga**, *f.* *das Gepäck, impendimenta*. Rj. *što tko pršñlja, pršñti, nosi sa sobom. augm.* *pršñljažina*. — *Čela savije svoj šator i ono malo pršñljāga, i metne na svoga konjička*. Npr. 207. U *Mihmasu raspri pršñljāg svoj*. Is. 10, 28.

pršñljanje, *n.* Rj. *verb.* od *pršñljati*. — 1) *radnja kojom tko pršñlja, brblja* (*das Schwatzen eines Kindes, blateratio*. Rj.). — 2) *radnja kojom tko pršñlja, odlazi noseći što sa sobom* (*das Fortpacken, abitus, ablatio*. Rj.). — 3) *radnja kojom tko pršñlja što (nosi što)*.

prtljaš, prtljaša, *m.* (u Risnu) koji prtlja koješta. *der Schwätzer, blatero.* Rj. *isp.* prtljati 2. *vidi* blebetaš, *i syn. ondje.* — *riječi s takvim nast. kod bradaš.*

prtljati, prtljam, *v. impf.* — **1**) što prtljaš, *was schwatzest du da? quid blateras?* Rj. *vidi* blebetati, *i syn. ondje.* — Prtljaš, koji prtlja koješta. Rj. 618b. — **2**) prtljaj, prtljaj, *make dass du damit fortkommst, bring's weg.* Rj. *kao: odlazi, odlazi noseći sa sobom prtljag svoj, stvari svoje.* *isp.* šikati se 1, tornjati se, vući se 3. — **3**) (u Dalm.) nositi što, *tragen, fero.* Rj.

prtljažina, *f. augm. od prtljag.* Rj. — *takva augm. kod bardačina.*

prtnjak, *m.* neki zao čir, od koga se lako i umre. Čuo sam u kletvi: Bože daj prtnjak te raznio. J. Bogdanović.

prućanje, *n. verb. od prucati se. radnja kojom se pruća n. p. maska.* *vidi* ritanje.

prućati se, *čām se, v. r. impf. vidi* ritati se. — *Pruca se k'o maska* Bratutova. DPosl. 104. *prucati se, u Mikalje i u Stulića ritati se.* XVI.

prućanje, *n. vidi* praćanje. Rj.

prućati se, *prućām se, v. r. impf. vidi* praćati se. Rj.

prućce, *n. (coll.) die Ruthen, virgultum.* Rj. *jedno od pruća* prut. *vidi* šiblje. *dem.* prućice. Voj, red u pletenju ploti i ostalih stvari od *pruća*. Rj. 70a. Ovakovi se koševi (za kukuruze) pletu od *ljeskova pruća*. Rj. 295b.

prućice, *n. dem. od prućce.* Rj. — Ovakovi su koševi ponajviše od *rakitova prućica*. Rj. 295b.

prućiti se, *prućim se, v. r. pf. sich niederwerfen, se abjicere:* Bešo reče a *prućiti se* Rade, rekao bi, ispade mu duša. Rj. *kao pasti na zemlju, drukčije se ovaj glagol ne nalazi.* *vidi* sorcati se, strovaliti se. — Oboje mrtvi na zemlju padoše . . . Kad tamo, nagje sina i snahu *prućeni* jedno pokraj drugoga. Npr. 113.

prūd, *prūda, m. der Sandbank, Düne, syrtis.* Rj. *vidi* greda 2 (u vodi ili u ritu duž suhe zemlje). — Kanda ga je vrana na *prūdu* izbljuvala. (Ružan). Posl. 128.

prūdika, *f. šibljika* koja na *prūdu* iznikne. Rj. — *riječi s takvim nast. kod aptika.*

prūdijese, *prūdijesa, m.* konop kojim se lagja veže za kraj. DPosl. XVI. — Trga istom *prūdijese*. 137.

1. prūditi, *prūdīm, v. impf. (u Srijemu) prvi rod roditi, n. p. vinograd, šljiva, zum ersten Mal Frucht bringen, primos fructus ferre.* Rj. *drukčije se ovaj glagol ne nalazi.*

2. prūditi, *prūdī, v. impf. (u prim.) nützen, prosum:* prudi mi ovo. Rj. *vidi* hasniti, koristovati, korisno biti. *biće riječ od Lat. prodesse, prodest.* — Ne *prūdi* ješa ka se vraća. DPosl. 74.

prūdovit, *adj. reich an Sandbänken, syrtosus.* Rj. *gdje ima (mnogo) prūdova.* — *takva adj. kod* barovit.

1. prūg, *adj. (u Srijemu) n. p. konj, gestreckt, protentus, cf. dugačak.* Rj. *vidi* protegljast. — Ruka je njegova stvorila *prūgu* zmiju. Jov 26, 13. *od kor. od koga je pružati (se), pružiti (se).* *isp.* Korijeni 294.

2. prūg (*prūg*), *m. locusta.* Stulli. *vidi* skakavac, šaška. — Ni k'o pčele, ni k'o *prūzi*. DPosl. 79. *Prūg* izleć' orla ne more. 104.

prūga, *f.* Rj. *korijen kod* prūg. — **1**) ein Streif, linea, taenia. Rj. *isp.* paja, streka, strijeka, žilj. — h, koje ništa drugo nije nego u jedno sastavljeno r b, samo što je *prūga* od ozdo izostavljena. Spisi 1, 12. Najstariji (vladika) obuče novome mantiju sa *prūgama*. DP. 251. — **2**) *n. p. na željeznici:* Putovi su spone izmegju mestā. S izmenom tačaka koje oni spajaju, menja se i linija kojom ide *putna prūga*. Zim. 290. Na tom zidu bejaše nacrtana karta *željeznčkih prūga*. Zlos. 68.

prūgao, *prūgla, m.:* Kad se kulaš skupi u *prūgao*, pa iz *prūgla* započe da skače. Rj. — *prūgao* (klupko). Korijeni 294.

Prūginja, *f.* ime žensko. Rj. *takva ženska imena* Despinja, Draginja, Krstinja.

prūgla, *n. pl. (u Sinju) ono gvozdje što se njime rasteže platno, kad se tka, vidi* čimbari. Rj. *kor. vidi* kod *prūg* (*adj.*).

prūglo, *n. Art Schlinge (der Vogelfänger), laqueus.* *cf.* *pružalo.* Rj. *zamka za hvatanje ptica.* *isp.* gvozdja 1, *i syn. ondje.* — *Zapeti n. p. pušku, strijelu, gvozdja, pruglo.* Rj. 188a. *Oholi mi namjestiše zamke i prugla.* Ps. 140, 5. *Nauka je mudroga izvor životni da se sačuva prugala smrtnijeh.* Prič. 13, 14.

1. prūgjenje, *n. das Bringen der ersten Frucht, fructus primi.* Rj. *verb. od* prūditi, *koje vidi.*

2. prūgjenje, *n. das Nützen, to prodesse.* Rj. *verb. od* prūditi. *stanje koje biva, kad što prūdi kome.*

prūsluk, *m. vidi* prsluk. Rj.

prūt, *m. (loc. prūtu, pl. prūtovi) die Ruthe, virga.* Rj. *coll. prućce. dem. prutić. hyp. prutac, prutak. vidi* šiba, šibljika. — *Židak prut, biegsam, flexibilis.* Rj. 159a. *Iz one jame nikla zova, i tri pruta narasla lepa i prava kao sveća.* Npr. 151. *Drkće kao prut (n. p. čoek od zime).* Posl. 70. *Prut* dok je mlad valja ga savijati. 265. *Jakov uze zelenijeh prutova topolovijeh i ljeskovijeh i kestenovijeh, i naguli ih do bjeline koja bješe na prutovima.* Mojs. I. 30, 37. *Ne ukraćuj kara djetetu; kad ga bješ prutom, ne će umrijeti.* Prič. 23, 13.

prūtae, *prūca, m. hyp. od prut. vidi* prutak. — *Ja usadih vitu jelu . . . jedan stručak bosioaka, jedan prutac vite loze.* Herc. 249. *Raspoznaje se svaki platinški prutac koji se spušta s većih visova na niže.* Zim. 2.

1. prūtak, *prūtkā, m. — 1) hyp. od prut, Rj. vidi* prutac. — **2) ein Streif am Kleide, virgula, clavus. Rj. *prutak n. p. na haljini.* *isp.* pruga. — *Vogjica, 1) u vezu kao prutak, ein Streif in der Stückerei, virga acu picta.* Rj. 69b.**

2. prūtak, *prūtkā, adj. biegsam, flexibilis, cf. gibak. vidi i* židak. *prūtak* (osn. u *prut*). Osn. 305. *što je kao prūt gipko, žitko? suprotno krt 2, ljut 5.*

prūtarast, *adj. vidi* prutast. Rj.

prūrast, *adj. gestreift, virgatus.* Rj. *vidi* prutarast. *na čemu ima prutaka, što je nalik na prutke.* *isp.* 1 *prūtak 2.* — *Od kojega se tijesta načine mali kolačići od prilike kao urme, i pošto se na brdu obrnu te na njima postanu prutaste šare, naregaju se po tepsiji, te se peku.* Rj. 503a. *Upaljivaše se stoka gledajući u prutove, i što se mlagjaše, bijaše s biljegom, prutasto i šareno.* Mojs. I. 30, 39.

prūtić, *m. dem. od prut.* Rj.

prūtilo, *n. (u Srijemu) na što se kanap s udicom veže, die Angelruthe, arundo piscatoris.* Rj. — *riječi s takvim nast. kod* bučkalu.

prūtovača, *prūtulja, f. eine Art rothgestreifter Aepfel, mali genus.* Rj. *nekaka prutasta jabuka.* — *za nast. u prutovača* *isp. riječi kod* ajgirača, *a za nast. u prutulja kod* bakulja.

prūžalo, *n. (u Risnu) vidi* pruglo. Rj. *od kor. od koga je pružati (i se).*

prūžanje, *n. das Ausstrecken, porrectio.* Rj. *verb. od* I. *pružati, II. pružati se.* — **I.** *radnja kojom tko pruža n. p. ruku, nogu, ili pruža kome n. p. čašu.* — **II.** *radnja kojom se tko pruća.*

pružati, *prūžām, v. impf. Rj. v. impf. slož. opružati. v. pf. pružiti, slož. ispružiti, opružiti.* — **I. 1) ausstrecken, extendo, n. p. ruku, nogu. Rj. — *Pružajući ruku put svoga oca* reče mu: »Vigji tata, kako mi lijepo stoji.« Npr. 115. *Ko pruža noge izvan bjeljine, ozepšće.* Posl. 152. *Kralj nastavi dalje, pružajući ruku na druga svoga: »A ovo je Ruski car.«* Danica 4, 35. *Pružamo ruku k Misircima i Asircima, da se nasitimo hljeba.* Plač 5, 6. — **2)** *čašu, reichen, porrigo. pružati kome što, kao davati mu što, da uzme, prihvatiti.* — Tako se možemo ujediniti s našom braćom**

Rimskoga zakona, koja s radošću nama ruke pružaju. Pis. 20. — **II.** sa se, *refleks. sich ausstrecken, extendo corpus*. Rj. — *Ne pružaj se dalje* od gubera. Posl. 208. Dokle se na istok pružala humska zemlja. DRj. 3, 416 (*isp. prostrirati se, protezati se*).

pružina, *f.*: Ma ne vigje Lopušina Vuče, kade Uso iz pružine pogje... Na torinu Ražajačkog Kaja, pa je Vuče juriš učinio na pružinu Mustafagić-Usa. Npj. 4, 426. *vidi* pružina (*promijenivši se u dijalektu l na r? isp. prpoljak i prporak*). koliba kod tora.

pružiti, pružim, *v. pf.* Rj. *v. impf.* pružati. *v. pf. slož.* iz-pružiti, opružiti. — **I. 1**) n. p. času, *reichen, porrigo*. Rj. *pružiti kome što, kao dati mu, da uzme, prihvatiti. vidi* pokućiti. — On izvadi onaj novčić svojega negdašnjega sluga, pa im pruži da mu dadu mačka. Npr. 42. *Pružiti kome slanu ruku*. (Oblaskati ga lijepim riječima — kao kad čovek marvinčetu pruži soli iz ruke). Posl. 265. *Pruži, brato, desnom rukom jedan novčić mali daruk*. Npj. 1, 145. *Majka će t' sisu pružiti*. Herc. 348. — **2**) n. p. ruku, *ausstrecken, herreichen, extendo, porrigo*. Rj. — *Pruži ruku na jedno dijete*: »Evo ono je premudri.« Npr. 154. *Nijedan kip nije pružio ruku od sebe, nego svaki prigrio k sebe*. Posl. 214. *Pruži noge* koliko je bijelja. 265. *I ponesi durbin od biljura, pa mu pruži sedam koljenaca*. Npj. 3, 153. *Gospod reče Mojsiju: pruži ruku svoju k nebu*. Mojs. II, 9, 22. — **II.** sa se, *refleks. sich ausstrecken, extendere corpus*. Rj. *isp. protegnuti se* II 1 a. — *Ide jedna velika zmija niz duvar, tako se pružila da joj je glava više glave gjevojcine bila blizu*. Npr. 191.

prvač, (u Srijemu) *vidi* prvô. Rj. *adv.* — *Prvô, neulich, nuper*. Rj. 565a. *vidi* skoro, odskora, i *syn. ondje*.

prvača, *f.* (u Vršcu) koji što učini prvi put, *der Anfänger, tiro*. Rj. i ona koja što učini prvi put. *osn. u prvi. isp. novajlija 1, novak 2.* — *riječi s takim nast. kod ajgirača*.

prvačenje, *n. das Stürzen, proscissio*. Rj. *verb. od* prvaciti. *radnja kojom tko preaci njivu*.

prvaciti, prvacim, *v. impf. den Acker stürzen, agrum proscindo*. Rj. *njivu, ili zemlju. vidi* ugariti (*v. pf.*) *drukčije se ne nahodi ovaj glagol. isp. dvojaciti, trojaciti*.

prvák, prváka, *m. koji je prvi ili među prvima u časti, vlasti, službi; der Erste, Oberste, Chef, primas, primicerius, primus. isp. prvenac 3.* — *Prvaci se vrlo izgrdili, a mali se nikad ne hesabe*. HNpj. 4, 216. *Na Stipana ferman opravio, da je preak na širokoj Lici*. 4, 219. *Od onih (gjacka), koje družina broji u prve i najbolje u školi. Mi svi prvaci (ovu reč mora da su načinili sami gjaci) gledasmo s poštovanjem na ...* Zlos. 14.

prvašnji, *adj. neulich, nuperus*. Rj. *što je otprvo, odskora, što je prvac, prvô, skoro bilo. vidi* skorašnji. — *Osim rečenoga prvašnjega jedinstva s našim jezikom mislim da je najviše uzrok što su druge glavne osobine ruskoga jezika nastale istom poslije posljednje diobe*. Rad 1, 123.

prvjenac, prvijenca, *m. vidi* prvenac, prvijenac. — *U novome rječniku V. S. Karadžića reč »prvijenca« ne može biti drugo nego pogrešno načinjen im. padeža. (= nominativ) od pravilnoga po južnom govoru rod. padeža (= genitiva): „prvijenca = po istočnom govoru prvjenca mesto првѣнацъ = prvenac. Glas. 8, 40. za ake. brätijenci (brätjenac), brätjenacâ.*

prvenac, prvjenca, *m. Rj. koji je prvi. vidi* prvjenac. — **1**) n. p. roj, *der Erstling (der erste Schwarm, Vorschwarm), apum exarum primum*. Rj. — *Kad se prvenac (prvi roj) ove godine roji, njegov se onaj roj zove parojak*. Rj. 489b. — **2**) *prvi sin*: *Rodi sina svojega prvenca, i nadjede mu ime Isus*. Mat. 1, 25. *Od Isusa Hrista, koji je prvenac iz mrtvih*. Otkriv. 1, 5 (*primogenitus, der Erstgeborne*). Pobi

Gospod sve prvenca u zemlji Misirskoj od prvenca Faraonova do prvenca sužnja u tamnici, i što god bješe prvenac od stoke. Mojs. II, 12, 29. *vidi* prvorodni, prvorogjeni. — **3**) *uopće koji je prvi, ili što je prvo a muškoga je roda*: *Ovi su kupljeni od ljudi prvenci Bogu i jagnjetu*. Otkriv. 14, 4 (*primitiae, Erstlinge, ἀρχηγοί*).

prvenacki, *adj. što pripada prvijencima ili prvijencu kojemu god*: *Za prvenca neka prizna sina od nemile, i dade mu dva dijela od svega što ima ... njegovo je pravo prvenacko*. Mojs. V, 21, 17.

prvenastvo, pravo ili stanje prvenacko. *vidi* prvorodstvo. — *Prodaj mi danas prvenastvo svoje. . . Evo, hoću da umrem, pa što će mi prvenastvo? . . . Nije mario za prvenastvo svoje*. Mojs. I, 25, 31—34 (*primogenita, die Erstgeburt*).

prvenče, prvječeta, *n. što se prvo rodi*: *Svako magare prvenče otkupi jagnjetom ili jaretom*. Mojs. II, 13, 13. *za obličje isp. Oigānce, Oigānceta*.

prvenica, *f. koja je prva, n. p. kći*: *Djvema kćerima njegovijem bjehu imena prvenici Merava a mlagjoj Mihala*. Sam. I, 14, 49.

prvenstvo, *n. Rj. principatus, primus locus*. Stulli. *prvo mjesto, stanje onoga koji je prvak; primatus*. — *Zvanijem se lažnim osveštava, te prvenstvo neko prisvojava*. Šćep. mal. 22.

prvi, *adj. der Erste, primus*: *U nedjelju koja prva dogje — nächster*. Rj. *prvi ... drugi ... treći; prvi ... potonji; prvi ... posljednji; prvi ... stražnji*. — *Prvijeh godina Miloševa vladanja ovaki je vojvoda ovako sudio i Srbima*. Rj. 70a. *Biti kome do koljena, t. j. prvi poslije njega*. Rj. 286b. *Nedjelja prva po Ilijnu dne zove se carica nedjelja*. Rj. 414b. *Ovakovijeh je oka ondje poznato pet ... prva su dva vladčanska, a potonja tri Ceklinska*. Rj. 454a. *On ostavi onu zemlju i caricu i s prvom se ženom i detetom vrati u prejašnje carstvo svoje*. Npr. 60. *On postane kraljev zet i prvi do kralja*. 86. *Da sestru dadu prvome ko dogje da je prosi*. 87 (*der erste beste*). *Upita ovu treću babu što će reći da mu je ona najprva dala malo kruha, potonja lješnik a ona orah*. 93. *Koji najprigje do nje (do zlatne jabuke) dogje i uzme je, ja ću biti njegova, a ako ja prva k njoj dogjem, znadite da ...* 104. *Kako koji (konj) dolazi, tako na prva koljena pred njim pada*. 121. *To mu reče, bojno koplje pušti, od prve ga obraniti šćasa, Bog pomože Strahiniću banu*. Npj. 2, 282 (*od prve = prvom, prvi put, odmah*). *Vojvodi je to i pre i posle*. 2, 301 (*t. j. i prvo i posljednje, nigda više u svome dvoru ne će u slavu napijati*. Vuk). *I on vodi kičene svatove, ponajprvi ide pred družinom*. 3, 26. *Piše vino do prvih petala ... kad su prvi petli zapevali*. 3, 558. *Ode zbijati Turke u buljke i progoniti stražne mimo prve*. 4, 351 (*može biti štamp. griješka mj. stražnje*). *Takovi su hajduci najviše postali (od prvih plemića), kako su Turci sa svim obladali Srbijom*. Danica 2, 91. *Srpski je prvi i posljednji ugovor o miru bio, da im se dahije predadu u ruke*. 3, 186. *Ali u prvome i u pravome smislu zakon znači uredbu*. 5, 84. *Čitatelj se dobro opominje onoga Molerova i Miloševa razgovora na Ključevu o prvome starešinstvu*. Miloš 135 (*ko će biti prvi starješina*). *Da će me o tom uveriti prva Slavenska gramatika, koju u ruke uzmem*. Nov. Srb. 1818, 392 (*die erste beste*). *Sve pjesme nijesu odmah (u prvom početku svome) postale onake, kakve su*. Npj. 1, XXXII. *U tome je pokojni Tešan Podrugović bio prvi i jedini, koji sam ja slušao*. 2, XXXIII. *Ja sumnjam, da li bi se među današnjem našijem književnicima mogla naći trojica, koji bi to znali u svakoga glagola: ja prvi, koji gotovo trideset godina o tome mislim, poznajem dva glagola, u kojijeh to ne znam upravu*. Pis. 57. *Kad jedan od prve Ruske gospode zapita Srpske poslanike*. Sovj. 1. *Prve ću vam pošte poslati*

pismo. Straž. 1886, 771. Ti si prvenac moj; prvi go-
spodstvom i prvi snagom. Mojs. I. 49, 3. Prvi ga
put vjenča sam otac Nemanja. DM. 24.

prviće, n. (u C. G.) **přivije**, n. (u Boci) kad se
prvi put ide udatoj djevojci u pohode: Dao bih mu
vezenu košulju, što je begu tašta darovala, kad sam
šnjime u prviće bila. Rj. (Dao bih mu pogriješeno
mj. Dala bih mu?). — U Risnu prvi dan poslije
svadbe ide se od roda djevojačkoga nevjesti u pohode,
a sjutra dan od kuće mladoženjine tazbini u prviće.
Kov. 95.

prvijenac, prvijenca, m. Rj. koji je prvi. vidi pr-
vjenac. — 1) u svatovima: Ajd' iz dvora, prvijenče,
brijeme ti je. Neve zove prvijenca, da joj skrinju
srebrom pospe. Rj. vidi vojvoda 5. — 2) (u C. G.)
u vojsci, *Anführer, primus*: Prvijenec vojske Crno-
gorske. Rj. kao vogj, vojskovogja, vojvoda.

1. prvina, f. (u C. G.) vidi rtnica. Rj. vidi i bašica.
rakija koja prva teče iz kazana, kad se peče.

2. prvina, f. — 1) prvo djelo. vidi prvine 1. —
Gledajte vi svoje knjige! reče on: — nije to Čiči
prvina! Zim. 334. — 2) prvi rod, plod. vidi prvine
2, novina. — Izraelj bješe svetinja Gospodu i prvina
od rodova njegovijeh. Jer. 2, 3 (*primitiae frugum
ejus, der Erstling seiner Früchte*).

3. prvina, f. u riječima u prvinu. vidi isprva,
isprvice, iznajprije; sprva, sprvice; *anfänglich, pri-
mitivus*. — U prvinu paša priječaše, голу bješe sablju
izvadio... da će paša posjeć' Vasiliju, ma ga dobro
spravi Vasilija, da ne vidi sablju povaditi. Npj. 5, 516.

4. prvine, prvina, f. pl. Rj. kao prve stvari. —
1) die *Erstlinge, erste That, primitiae*: nijesu to
njemu prvine (n. p. kad ko što zlo učini). Rj. prvo
djelo. vidi 2 prvina 1. — Najstarija su književna
dela naša taka da se ne mogu držati za prvine. Vid.
d. 1862, 18. — 2) prvi rod, plod. vidi 2 prvina 2,
novina. — Avelj prinese od prvina stada svojega.
Mojs. I. 4, 4. Prvina od stoke niko da ne zavjetuje.
III. 27, 26. Prvine tijesta svojega da donosimo sve-
štenicima. Nem. 10, 37.

prvlje, praep. vidi prije. Stulli. i syn. ondje. —
Rano rani Babić Mehmedaga jutrom rano prvlje
žarkog sunca. HNpj. 4, 86. Mjesto prije imamo i
prvo i uporejeno prvlje: Čovik prvlje opravdanja,
to jest prvlje odrisjenja ima se odreć' od svi(h) griha.
M. Dobretić. Da biži u grad prvlje dušda. Sint. 278.

1. prvô, neulich, nuper. Rj. adv. vidi prvač. vidi
i skoro, odskora, i syn. ondje.

2. prvo. — 1) *erstens, primum*. Rj. adv. — Srećeš
prvo i prvo čoveka a on nosi živu orlušinu... Posle
češ sresti drugoga gde nosi šarana. Npr. 68. »Prvo
sam video srebrnu čupriju... »Šta si drugo video?...
»Šta si još video?« 90. Počnu prvo gradove dijeliti...
doklen sve podijele. 254. Daj ti mene do dva pogla-
vara: prvo daj mi Osman-barjaktara, drugo daj mi
Tuzlu kapetana. Npj. 4, 261. — 2) (u Hrv.) prije,
cor, ante: prvo mene. Rj. i syn. kod prije. — praep.
i adv. — a) praep. Mjesto prije imamo i prvo: Kako
bijaše i prvo krštenja. Prvo molitve govori se. M.
Dobretić. Utrom rano prvo rose dogje k meni otrok
mali. J. A. Došenović. Sint. 278. — b) adv. Ti treba
ovu babu, ako ti basta, prvo nego te vidi za kose
da uhvatiš. Npr. 220. Da ne vidiš lica mojega ako
mi prvo ne dovedeš Mihalu. Sam. II. 3, 13. Objavite
nam šta je prvo bilo, da promislimo i poznamo šta
će biti iza toga. Is. 41, 22 (*was vorher war*).

prvôbitan, prvôbitna, adj. prvo-bitan, drugoj je
poli osn. u biti (budem): što je prije, isprva, od po-
stanja čega bilo, prvo; *ursprünglich*. — Proizvodne
riječi opet se mogu razdijeliti na onake, koje su
proizvedene od prvôbitnoga korijena samim samo-
glasnim slovima, n. p. žen-a, ruk-a. Danica 3, 2.

prvobratučed, m. cf. bratućed. Rj. prvo-bratućed.

— *Prvobratučedi*, to su od dva brata djeca. Rj. 40b.
isp. i drugobratučed.

prvobratučeda, f. cf. bratućeda. Rj. prvo-bratu-
ćeda. isp. i drugobratučeda. kao što ima prvi bratu-
ćed, drugi bratućed, tako ima i prva bratućeda, druga
bratućeda. — Da li je se paša pomamio? Koga hoće
da uzme za ljubu, da on uzme sunčevu sestricu,
mjesečevu prvobratučedu, daničinu Bogom posestrimu!
Npj. 1, 158.

prvôe, adv. *ehcor, antea, cf. prije*, prvo. Rj. i
syn. kod prije.

prvôjagnjenica, f. koja se prvi put ojagnji, *ein
Schaf das zum erstenmal lammet, ovis primitus pa-
riens*: Šćepan uze prvôjagnjenice. Rj. prvo-jagnjenica
ovca. isp. drugôjagnjenica, trećôjagnjenica.

prvôkoska, f. (u C. G.) koja se prvi put okozu,
*eine Ziege die zum erstenmal wirft, capra primitus
pariens*. Rj. prvo-koz-ka koza.

Prvoje, m. ime muško. Rad. 26, 56. hyp. od Pr-
voslav. takva hyp. kod Blagoje.

prvôm, zum *erstenmal, primitus*. Rj. prvi put.
*prvôm. adv. upravo je instrum. sing. f. isp. drügôm,
trëčôm, itd.* — Dva put je čoek u svome vijeku veseo:
prvom kad se oženi, a drugom kad ženu ukopa. Posl.
57. Čuj me nočas prvom i pošljednjom, ne daj glasa
bez bijela dana. Herc. 4. Kao što se mjesto jedanput
govori jednom, tako se i mjesto prvi put, drugi put,
treći put, četvrti put i t. d. govori prvom, drugom,
trećom, četvrtom, petom i t. d. Rj. XLIX. Izidoše
treći dan i uvrstaše se prema Gavaji kao prvom i
drugom. Sud. 20, 30.

prvômüčeničnik, m. qui *primus pro Christi religione
sanguinem fudit*. Stulli. *protomartyr. t. j. sv. Stjepan*.

prvorôdñi, adj. vidi prvorogjeni, prvenac 2. za
ake. isp. blagorôdan. — Uvodeći prvorôdnoga u svijet
govori: i da mu se poklone svi angeli Božiji. Jevr.
I, 6 (*primogenitum, den Erstgebornen*).

prvorôdstvo, n. pravo i stanje prvorôdnoga. vidi
prvenaštvo. — Zadržao sam 49 riječi Slavenskijeh...
jedinstvo, prvorôdstvo. Nov. Zav. VI. Da ne bude
ko kurvar ili opoganjen, kao Isav, koji je za jedno
jelo dao prvorôdstvo svoje. Jevr. 12, 16 (*primitiva,
Erstgeburt*).

prvorôgjenî, adj. prvo-rognjeni. vidi prvorodni, pr-
venac 2. isp. tako složenu riječ novorogjeni. — Da
budu jednaki obličju sina njegovoga, da bi on bio prvo-
rogjeni među mnogom braćom. Rim. 8, 29 (*primo-
genitus, der Erstgeborne*).

Prvoslav, Prvoslav. m. ime muško. hyp. Prvoje.
— Vidimo da je živio Prvoslav u Budimlju. DM. 4.
Prvo-slav. taka imena kod Bogosav. *ake. biće* Prvo-
slav prema Drăgosav; isp. prvi i drăgi.

prvôstôlnî, adj. *metropolitānus, vox Eccl.* — carski
grad prvôstôlni. Stulli. riječ crkvena. isp. stolni.

prvôteoka, f. *eine Kuh die zum erstenmal kalbt,
vacca primitus pariens*. Rj. prvo-telka, krava koja se
prvi put oteli.

prvovjêncânî (kralj), m. *der Erstgekrönte, primo
coronatus (Epitheton des ersten Königs der Serben,
Stephan)*: Srpskog kralja prvovjêncânoga. Rj. prvo-
vjêncânî, koji je prvi vjêncân, okrunjen. — O kru-
nisanju kralja Stefana Prvovjêncânoga. Živ. sv. S. i
sv. S. XI.

prvôženac, prvôžênca, m. *der die erste Ehe ein-
geht, qui primas nuptias facit*. Rj. prvo-ženac, koji
se prvi put ženi.

pržñi, adj. *zänkisch, rixosus, cf. prznica*: Kad
pržnoga Tala pogubismo. Rj. koji odmah hoće da se
svadi pa pržni društvo. vidi karljiv, pokarljiv, svadljiv,

pržñica, f. *der Störenfried, Freudenstörer, Ver-
derber guter Gesellschaft, turbator pacis, societatis,
lactitiae*. Rj. pržno čeljadu muško ili žensko, što odmah
hoće da se svadi pa pržni, raskida mirno ili veselo
društvo. vidi prženica 3. isp. svadljivac.

przniti, prznim, v. impf. Rj. v. pf. slož. zaprzniti. — 1) beim Ausweichen das Eingeweide verletzen, so dass die Exkremente erscheinen, excenterare ita, ut intestinis ruptis excrementa appareant. Rj. parajući n. p. svinjće tako mu drob zlijediti, da se nečist ukaže. — 2) die gute Gesellschaft verderben, bonam societatem turbare. Rj. raskidati mirno ili veselo društvo. isp. prznica; prznja. — 3) (u Bačkoj) sobu, beschmutzen inguino. Rj. vidi strviti (n. p. sobu), nečistoću i nered činiti po njoj. isp. krtožiti.

prženica, f. — 1) gebähtes Stück Brot, panis tostus. Rj. pržen komad hljeba. — 2) (u Hrv.) kao velika gvozdena tava na četiri ugla, u čemu se zob prži, Röstpfanne. Rj. vidi prznica 2. — 3) (u Srijemu) čeljade koje odmah hoće da se svadi, Stänker, homo cupidus litium et rixae, cf. prznica. Rj. vidi svadljivac, ostala syn. kod nalet.

prženje, n. das Bähnen, Backen, tostio. Rj. verb. od pržiti. radnja kojom tko prži što.

pržibaba, m. ein niederträchtiger Räuber, der alte Weiber misshandelt (mit glühenden Ketten brennt) um sie zur Entdeckung ihres Nothpennigs zu zwingen (diess ist das grösste Schimpfwort für einen Heiden), latro qui mulierculas igne excruciat. Rj. pržibaba, koji prži babe usjalim gvozdjem, da ih prinudi, neka dadu bijele novce čuvane za crni dane. hajduku najveća je sramota i psotka, kad mu se kuže, da je pržibaba. — Ti Čurčija, jedan pržibabo! ni stari ti četovali nisu . . . lasno ti je more babe pržit' u ponoći, kad niko ne vidi. Npj. 4, 168. riječi tako složene kod čistikuća.

pržina, f. — 1) vidi pospa. Rj. kovačina kojom se pospe mokra čoha, kad hoće da se crno oboji. — 2) (po jugozap. kraj.) der Sand, arena, cf. pijesak. Rj. — Broji pržinu. DPosl. 10. Prošetase do dva kalugjera po pržini pokraj mora slana. Npj. 2, 61.

pržiti, pržim, v. impf. Rj. vidi prliti, prljiti 2. v. pf. slož. iz-pržiti, na- o-, po-, s-, u-, za-. — 1) n. p. hljeb, ribu, meso, kafu, bähnen, rösten, torreo: Pržio bih gospodaru (odgovorio gladan i ozebao Ciganin, kad su ga pitali: ili voli jesti, ili se grijati). cf. grsulj. Rj. vidi i pražiti 2. — Kad je čovek gladan i ozebao, najbolje je pržiti. (Gledaj: Pržio bih, gospodaru). Posl. 117. Ti Čurčija, jedan pržibabo! . . . lasno ti je babe pržit' u ponoći, kad niko ne vidi. Npj. 4, 168. On joj pruži prženijeh zrna, i ona jede i nasiti se. Rut 2, 14. sa se, pass.: Tek poslije svega toga moglo se peći, kuvati i pržiti. Priprava 153. — 2) sa se, refleks. sich verbrennen, aduri. Rj.

prznica, f. — 1) oprostite gje ste uljegli kao u jednu prznicu (izgovarajući se domaćin reče). Rj. zaprznjena, nečista kuća, soba. — 2) vidi prženica 2. Rj. velika gvozdena tava u kojoj se zob prži.

prznja, f. die Störung, Verderbung der guten Gesellschaft, turbatio societatis. Rj. radnja kojom tko przni društvo. isp. prznjenje 2. — riječi s takim nast. kod čežnja.

prznjenje, n. das Verunreinigen, pollutio. Rj. verb. od przniti — 1) radnja kojom tko przni drob. isp. przniti 1. — 2) radnja kojom tko przni društvo. isp. prznja. — 3) radnja kojom tko przni sobu. isp. przniti 3.

ps! Rj. uzvik. — 1) stille, siste! Rj. vidi pst! kao: utoli! sjedi s mirom! tiho! muči! — 2) kad se pseto vabi: ps! Rj.

psalam, psalma, m. psalmus, Psalm: Da se svrši što je za mene napisano u prorocima i u psalmima. Luk. 24, 73. Svaki od vas ima psalam. Kor. I. 14, 26. Psalmi Davidovi. Psalam 1. Ps. 1, 1.

psalamski, adj. što pripada psalmu, psalmima: Udarajte Gospodu u gusle, u gusle i s glasom psalmskim. Ps. 98, 5.

psaltijer, psaltijera, m. Stulli. vidi psaltir, tugje

riječi u kojima mjesto tugjega e i i stoji ije vidi kod dacijer.

psaltir, psaltira, m. (seljaci govore saltir) der Psalter, psalterium. Rj. knjiga u kojoj su psalmi. vidi i saltijer, saotijer. — Evo Rusi, i oni su već (davno i davno) izvadili psaltir i časlovac iz škola. Pis. 73. Kad sam David govori u psaltiru: reče Gospod Gospodu mojemu. Luk. 20, 42.

psaltirac, psaltira, m. der Psalterschüler, tiro discens psalterium, id est tiro tertii anni. Rj. gjak koji uči psaltir.

psār, psāra, m. koji nastoji nad psima: »Vlasi« ili »arbanasi« pastiri . . . Osim njih još su bili sokolari, psari, svinjari, pečelari, itd. DM. 63.

psēci, adj. Hunds-, caninus. Rj. što pripada psu, psima. vidi pasji, kućji. — takva adj. kod jagnjeći.

psētāšee, n. dem. od pseto. Rj. — takva dem. kod brdašee.

psēto, psēteta (psēta), n. der Hund, canis, cf. vaška. Rj. vidi i pas, i syn. ondje. dem. psetašee. — Jedan se kraj od željeza sveže psetetu za ogrljak, a drugi za kolac (da ne bi pseto pregrizlo uzicu — kad nema lanca). Rj. 156b. Oš! oša! ošaknuti pseto. Rj. 483a. Stoji rega pseteta. Rj. 646b. Čuvaj se pseta koje mučke kolje. Posl. 350. Od zla pseta nek nema šteneta. Npj. 2, 625. Arličee pseto, kad ga ko udari. DARj. 110a.

pslč, m. mladi pas: Kad psića biju, lavić se boji. DPosl. 42. psič, pasčee, kuće, u Mikalje i u Stulića. XVI. vidi i štene.

psina, f. augm. od päs. Rj. augm. takva kod bardačina. — Da ti psinom ne zabazde ruke. Rj. 163a. Oblizuje se kao psina oko mlina. Posl. 229. Smuca se k'o psina pribijena. DPosl. 112 (pribijena biće po zap. govoru mj. pribijena).

psoglav, m. (in der Volksgeographie) ein Mensch mit einem Hundskopf, homo capite canino: I psoglava koji doma nema. Rj. pso-glav, u koga je pasja glava. — tako slož. riječi kod bućoglav.

psovāč, psovāca, m. der Schimpfer, conviciator. Rj. koji psuje. — Psujući sin žene Izrailjke pohuli ime Božije . . . Izvedu toga psovača na polje iz okola. Mojs. III. 24, 14.

psovāčev, adj. des psovač, conviciatoris. Rj. što pripada psovaču.

psovāčica, f. die Schimpferin, conviciatrix. Rj. vidi psovkinja, koja psuje.

psovānje, n. Rj. verb. od 1) psovati, 2) psovati se. — 1) radnja kojom tko psuje koga (das Schelten und Schimpfen, convicium. Rj.): Ne nalazi se gotovo ništa osim ruženja i psovanja. Odg. na ut. 7. — 2) radnja kojom se psuje tko s kim.

psovati, psujēm, v. impf. Rj. vidi grđiti, ružiti (koga), kao govoriti mu da je pas. v. impf. slož. zapšivati; v. pf. slož. iz-psovati, na- (se), o-, za-; pripšiti. — 1) schimpfen, conviciator. Rj. — Psuje kao Vlah s koca. (Jer čovek koji je nabijen na kolac ne bojeći se nikakva većega zla psuje Turcima šta mu na usta dogje, ne bi li ga ubili). Posl. 266. Svaki Turčin smije hrišćaninu psovati i oca i majku, i ejeru i dušu, i krst i post. Danica 2, 88. Psovače te u oči. Jov 1, 11. — 2) sa se, reciproč. Rače sedmo-kračel (govorila žaba raku kad su se psovali)! Rj. 675a. Ko se rad psuje, nagje uzrok. Posl. 155. Tako se malo pomalo svadimo zdravo, i već se počnemo psovati, dok berberin popustivši malo reče . . . Danica 2, 131.

psovka, f. der Schimpf, ignominia. Rj. isp. grdnja, pogrda. — Crn ti obraz! (Kao psotka onome koji što rgjava i sramotno učini). Posl. 345. Navali na mene s ukorom i sa psorkom. koje ja sve podnesem ne odgovorivši ni jedne riječi. Danica 2, 131.

psovkinja, f. vidi psovačica. Rj. koja psuje.

psf! interj. pst, pst. Rj. vidi ps 1.

pšena, *f.* — 1) *vidi* šena (cvijeće) (*blaumblumiger Steinklee, Käseklee, melilotus caerulea Lamk. Rj.*²⁾ — 2) *hyp.* od pšenica. *vidi* šena 1.

pšenica, *f.* *vidi* šenica mit allen Ableitungen: Raste li ti u polju pšenica. Rj. tako ovamo idu i ostale riječi, koje su od čete riječi šenica: šeničan, šeničica, šeničište, itd. *vidi* i všenica, pšenica; bjelica pšenica, čistina (sama pšenica), jarica pšenica, ozimica, varica 2; pšenica glavničava, razovita, žiljiva. *hyp.* pšena. — Po vojvodstvu (osobito po varošima) samo šenicu zovu žitom. Rj. 160a. *Isklasala* šenica. Rj. 233b. Kao da je golub zrno po zrno birao. (Kad se za šenicu hoće da kaže da je vrlo čista). Posl. 129. *Pšeno, pšenico*, tko te stječe, da te melje! DPosl. 105. Al' je ljuba rano uranila, ona čini belicu pšenicu. Npj. 2, 8. Kad prispiju za žetvu šenice, te odvodi naše žetelice, njima ženi Janočke bečare. 3, 255. Da je u polju vezao s braćom pšenicu. Prip. bibl. 28.

pšeničan, *čna, adj.* *vidi* šeničan, čna, n. p. hljeb, Weizen-, triticeus. Rj. 836a. što pripada pšenici. — *Bungur* (kukuruzan ili šeničan). Rj. 48b. Ruvim izide u vrijeme žetve pšenične. Mojs. I. 30, 14.

pšeničica, *f.* *vidi* šeničica, *f.* Art Kraut (Schabziegerklee? Rj.³⁾, herbae genus (melilotus caerulea Lam.? Rj.³⁾. Rj. trava nekaka. ali isp. šestoredica. Rj. 837b.

pšeničište, *n.* *vidi* šeničište, *n.* Acker wo einmal Weizen gestanden, ager olim tritico consitus. Rj. 836a. mjesto gdje je bila posijana pšenica. — riječi s takim nast. kod duvanšite.

pšeničnik, *m.* pšenični hljeb. *vidi* pšeničnjak. — Slagji gladnu ječmenik negli situ pšeničnik. DPosl. 112.

pšeničnjak, *m.* panis triticeus. Stulli. pšenični hljeb. — za nastavke isp. anatomnjak i anatomnik.

ptica, *f.* (u vojv. po varošima) *vidi* tica mit allen Ableitungen. Rj. tako idu ovamo i ostale sve riječi, koje su od čete ove riječi. (*gen. pl.* ptica). *vidi* i vtica, tjeca. *dem.* ptičica. *augm.* ptičina, ptičetina, ptičurina. *ptice*: akmadža, antunac, avanica, babin kokot, balegarka, balješka, batokljun, borovnjak, božji kokić, branjug, bravenjak, brgljiez, brkljač, brljak, brzelj, brzolovac, bućok, bukača, bukoč, buljina, buljuna, bumbul, carić, cikavac, cikavica, cikelj, cikuš, cikuša, crljenguzica, crnoglav, crnoglavica, crnoglavka, crnokapica, crnopernica, crvendica, crvenorepka, crvenperka, čalmašica, češljugar, češljugarica, čaplja, čavka, čolica, čvorak, čvrlljak, čvrlljuga, čukos, delkušica (dilkušica), dronjak, droplja, drozak, drozd, drozdalj, dupljaš, gaćac, gagalica, gagicica, gagula, gak, gakuša, galeb, galić, galovran, gavran, gem, glogovnjača, gluharka, gnjurac, golub, govedarica, govedarka, govedaruša, grmuša, gugutka, gušan, hulavica, jaiz, jalkunići, jamar, jareb, jarebica (jerebica), jastrijeb, jatiserka, jejina, kašičar, koba, kobac, kodorošić, kocica, kos, kosovac, kosovica, kostožder, kovač, kraguj, krdža, kreštalica (kreja), krmeguša, krunica, krvavi zalogaj, krža, kržulja, kukavica, kukavičji konjic, kumrija, kumrikuša, labud, lastavica, lélek, levun, liska, lončarica, lunja, lještarka, maruša, medvedak, mekušica, melaš, migavac, mišar, mišolovka, modrokos, morovran, morska kokoš, morski slavie, mravar, muholovac, noj. Kako tice jadoliko graču. Rj. 45b. *Vabac*, tica koja se metne da rabi druge tice, kad se hvataju. Rj. 51a. Od' otote tico zloslutnico. Rj. 212a. Pjevala tica pjevica. Rj. 504a. Sve ptice nehom lete, sitno žubore. Npj. 1, 270. Soko sedi na grančici, te peru gladi, otud dogje sura tica, te ga udara. 1, 497. A zakrta tica zloglasnica. 2, 83. Doklen pjevci u krila ndrše, i pitome tice zapojaše. 4, 112. Govoreći svima pticama koje lete ispod neba: dogjite da jedete mesa od careva. Otkriv. 19, 17. Čužiti, ići po zemlji. samo o pticama. ARj. II. 163b.

ptičar, *m.* koji ptice hvata: Otmí se kao srna iz

ruke loven, i kao ptica iz ruke ptičaru. Prič. 6, 5. — Ptica, ptičar. Korijeni 130.

ptičarjenje, *n.* aucupium. Stulli. *verb.* od ptičariti. radnja kojom tko ptičari.

ptičarev, *adj.* što pripada ptičaru: On će se izbaviti iz zamke ptičareve, i od ljutoga pomora. Ps. 91, 3.

ptičarica, *f.* aucupans, aves captans. Stulli. koja ptičari, ptice hvata.

ptičariti, ptičarim, *v. impf.* aucupari. Stulli. ptice heatati.

ptičarski, *adj.* što pripada ptičarima ili ptičaru kojemu god: Prorok je zamka ptičarska po svijem putovima njegovijem. Os. 9, 8.

ptiče, ptičeta, *n.* mlada ptica. *vidi*: tiče, tičeta, n. Rj. 741a. *vidi* ptic. — Gledi kao maće u tiče. Posl. 42. Ptičar, ptiče, ptic. Korijeni 130.

ptičetina, *f.* *augm.* od ptica. *vidi* tičetina, *f.* *vidi* tičurina. Rj. 741a. *vidi* i ptičina, ptičurina. — *ptičetina*. Korijeni 130. *augm.* takva kod babetina.

ptičica, *f.* *dem.* od ptica. *vidi* tičica, *f.* *dem.* od tica. Rj. 741a. — Idući putem *vidi* jednu tičicu šarenu gje krilima lepeće. Npr. 108. *Pale* su patke u slano more . . . male tičice u lomnice. Npj. 1, 319. Ptica, ptičica. Korijeni 130.

ptičina, *f.* *augm.* od ptica. *vidi* tičina, *f.* *vidi* tičurina. Rj. 741a. *vidi* i ptičetina, ptičurina. — *ptičina*. Korijeni 130. *augm.* takva kod bardačina.

ptičji, *adj.* što pripada ptici, pticama. *vidi* tičji, Vogel-, avis, avium. Rj. 741a. — *Tičji* nokti, m. pl. Art Pflanze, herbae genus. Rj. 741a. (*biljka nekaka*). *Tičja* trava, (knäuelblütiges. Rj.³⁾ Hornkraut, cerastium vulgatum (cerastium glomeratum Thuil. Rj.³⁾ Rj. 745a (*biljka*). Dok se iza brda pomoli jedan brk i u njemu trista i šezdeset i pet tičjih gnjezda. Npr. 4 (ptičiji prema tičji, isp. Božiji prema Božji). Samo tičjeg mljeka nema (n. p. u dućanu ili u kući, t. j. ima svašta što se imati može). Posl. 274. Za koje je ova rgja uzimala od svakoga po jednu pticu ili po tri jajeta ptičija. Priprava 162. Čarev . . . 3. u imenu ptičjem: careva punica. Daničić, ARj. 758a.

ptičurina, *f.* *augm.* od ptica. *vidi* tičurina, *f.* *augm.* od tica. Rj. 741a. *vidi* i ptičetina, ptičina. — *ptičurina*. Korijeni 130. *augm.* takva kod baburina.

ptić, *m.* (pl. gen. ptiča) mlada ptica. *vidi* ptice. *vidi* tič, *m.* (pl. gen. tiča) ein junger Vogel, pullus, avicula. Rj. 741a. — *Rani* tići odlijeću. Posl. 269. Ti si tič od kukavice. (U Crnoj Gori reče se kakvoj kukavici kad se junači). 317. I drugi će ptiči pjeti. DPosl. 28. Pustio je ptiča iz kaje. 105. Tu se tiči jalkunići legu. Npj. 1, 337. Soko zmaju odgovara: Moj' su tići poletari, brzo će mi polećeti put onoga slavnog mjesta. 1, 488. *Ijuto* emile tići orlovići. 1, 489. Za kalpakom noja ptiča krilo, te sen čini konju i junaku. 2, 98. Ne ponijo starih sokolova, već ponijo tiče sokolice, koji lovu naučeni nisu. 2, 456. Kad najgješ putem na gnjezdo ptičije sa ptičima, a majka leži na ptičima, nemoj uzeti majke sa ptičima. Mojs. V. 22, 6.

ptiče! kaže se kljusetu, kad se hoće da odbije; a govori se i u poslovići; =Lasno je reći *ptiče*, ali je ovo riječ koja se upravo ne može zapisati niti ja znam kako bi se za nju slova mogla izmisliti. Ovakovijeh riječi ima u jeziku našem još nekoliko. Rj. za posloviću koja se ovdje napominje isp. Lasno je prsnut', ma se usne tresu. DPosl. 53.

1. **pu**, pua, *m.* *vidi* puh. Rj. u krajevima gdje se u govoru ne čuje glas h. *vidi* i puv.

2. **pu!** *vidi* pi. Rj. *uzvik* kojim se kaže, da što smrdi ili da je gadno, ružno, pfui! phui (franc. fi!).

pua . . . *vidi* puha . . . Rj.

publičan, publicna, *adj.* što pripada publici. *vidi* javan 1. — *adv.* Da će vas osramotiti publicno. Straž. 1886, 1513.

publika, *f.* *das Publikum*, publicum, homines, populus, vulgus. *isp.* općenstvo, općinstvo. — Izici pred književnu publiku. Odbor. od ruž. 14. Ja sam najviše rad da ovdajšnja publika čuje vaš sud. Kolo 15 (14).

pucanj, pucnja, *m.* *das Gekrache*, fragor, *cf.* puk, pucnjava: po pucanju sam ti poznao pušku. Stade, Mujo, pucanj od pušaka. Rj. — riječi s takim nast. kod bacanj.

puća, *f.* *vidi* šibica 2. u Bosni. Dr. Gj. Šurmin. što puća, kad se zapaljuje? *vidi* i palidrvce, i *syn. ondje.*

pučanje, *n.* Rj. *verb.* od pucati. — **1)** stanje koje biva, kad puca *n. p.* srce (*das Springen*, ruptio, ruptura. Rj.). — **2)** radnja kojom tko puca *n. p.* iz puške, ili puca puška (*das Krachen*, fragor. Rj.): Opale iz pušaka... Posle dugoga pucanja poviče kalugjer... Miloš 92. — **3)** radnja kojom tko puca *n. p.* bičem.

pučar, *m.* *vidi* drndar, tresać. Rj. čorjek što razbiju vunu. — pučar (*osn. u pucati*). *Osn.* 116. *isp.* harnicar, šicar, riječi strane, koje kao i pucar pred nast. ne mijenjaju *c* na *č*.

pučaranje, *n.* *dem.* od pucanje 2. Rj. *vidi* pukanje. **pučarati**, *rām*, Rj. *v. impf.* *vidi* puckati. — **1)** *dem.* od pucati 2. — **2)** sa se, *reciproč. dem.* od pucati se. Rj. kad pucaraju jedan na drugoga.

pučarev, pučarov, *adj.* *vidi* drndarov. Rj. što pripada pucaru.

pučati, pučam, *v. impf.* Rj. *v. impf. slož.* otpucavati; otpucivati, popucivati. *dem.* puckati, pucavati (*i se*). *v. pf.* pući, puknuti (*i slož. koja vidi kod pući*). *v. pf. slož. od pucati:* iz-pucati, o- (pojesti), ot-pucati, po-, pre-, za-, zadpucati. — **I.** **1)** *bersten*, *springen*, *rumpor*. Rj. — Sad bukve pucaju od mraza. Rj. 37a. Gje veljizi konji igraju, malijema trbusi pucaju. Posl. 72. Od sile puca, od gladi se zavaljuje. 235. Puca mu srce (za čim ili za kim) kao kobili za suvačom. 267. U svakoga puca srce živo. Npj. 5, 136. ovdje pristaje i ovaj primjer: Praskozorje (*isp. puca zora; značenje rastupati se*). Korijeni 299 (*isp. kod pući 1: pukla zora*). — **2)** *krachen*, *sonitum edo*. Rj. — Grom puca. Rj. 102b. Skupljali novce da kupe baruta da pucaju na veselje što su Francuzi ušli u Moskvu. Rj. 479b. Svi se vesele pucajući iz pušaka. Rj. 657b. Jednoga Turčina na putu tukao nadžakom, a na jednoga je pucao iz dževerdana. Rj. 826b. Seva, grmi, tutnji, puca, vas se dvor stane ljuljati. Npr. 186. Kome puška uzalud ne puca. Npj. 4, 276. Nije šala, šezdeset topova, svi pucaju iz jednoga glasa. 5, 140. Stanu puške pucati na njega. Danica 3, 207. Stanu s nekaka brdeljka iz topova pucati u varoš. 5, 46. Stane pucati po mostu i po vojsci. Žitije 70, sa se, pass.: Na polasku puca se opet iz pušaka. Kov. 90. — **3)** bičem, *klatschen*, *flagello insono*. Rj. — Lasno je ispod japundžeta prstima pucati. Posl. 166. Pucaju bičevi, i točkovi prašte, i konji topoču, i kola skaču. Naum 3, 2. — **II.** sa se, *reciproč. auseinander schießen*, *telis se mutuo petere*. Rj. kad pucaju jedan na drugoga.

pučavae, pučavca, *m.* (u Srijemu) nekakvo grožgje, koje lasno ispuca, *Art Weintraube*, *vae genus*. Rj. *isp.* pucati 1.

puće, pućeta (puća), *n.* (*pl.* puća, *gen.* pućaća). Rj. pu(t)-će. *dem.* putašće. *isp.* puto, poputati, sputiti (= sapeti, svezati). — **1)** *n. p.* vinovo, *cine Weinbeere*, *acinus*. Rj. *vidi* jagoda 2, zrno. — Krivalja, grožgje kojega su puca duguljasta i kriva. Rj. 302a. Rehavo grožgje, kad su rijetka puca. Rj. 648a. Odreži grožgje vinograda zemaljskoga; jer već sazreše puca njegov. Otkriv. 14, 18. — **2)** *der Knopf*, *globulus (fibulatrius)*. Rj. *vidi* dugme, gumb. — Ilika, na gječermi sprijed kao puca od kositera. Rj. 230b. Otpučavati, otpučati, otpučiti: Otpučai mi puca pod gr'oca. Rj. 479b. Punjka, ono za što se zapimje puće. Rj. 621b. Razapeti puće. Rj. 627a. Koji nosi mor

dolamu, na dolami zlatna puca. Npj. 1, 315. »Udri, braca, puca niz nedarca, da ne može ni jabuka proći... »Kad tu dogje tugjeg brata ruka, sama će se puca raspinjati.« 1, 316. Sapni puće pod grlom. 1, 412. Lije krvca niz srebrna puca. 1, 583. Pod grlom joj puće jadikovo, jadikovo i čemerikovo. 2, 25. Po košulji zelenu dolamu, na kojoj je trideset putaca. 3, 6. A pogodi Gavran harambašu baš pod grlo, gje puće zapuća. 4, 364. Nikakav krojač ne udara puca kakva napipa, *n. p.* s jedne strane bijela, a s druge žuta. Pis. 67. — **3)** gornji nišan na pušci, *Korn*, *bull*, *cf.* nišan: Ja ne vigju puće dževerdaru. Rj. *vidi* i sjenjaj (gornji).

pućanje, *n.* *dem.* od pucanje. Rj. *vidi* pucanje. **pućaranje**, *n.* *dem.* od pucanje. Rj.

pućarati, *rām*, *v. r. impf. dem.* od puckati. Rj.

pućkati, *ckām*, *v. impf. dem.* od pucati. Rj. *vidi* pucarati. *v. pf. slož.* dpuckati (pojesti).

pućjava, *f.* *das Krachen (der Kanonen)*, fragor, *cf.* pucanj. Rj. *vidi* i puk 2. — Kad se iz daleka čuje pucnjava topova. Rj. 106a (*isp.* gudnjava 2). Kako čuje pucjavu od pušaka. Npj. 4, 462 (Vuk). Pozdrave ih pucnjavom iz topova. Kov. 64. Pošto se tako s pucnjavom pušaka rastanu. 96. Pucnjava topovska i pućana. Žitije 76.

puć, *m.* (u Dubr.) jama gdje se drži voda, *Cisterne*, *cisterna*, *cf.* bistijerna. Rj. *vidi* i gustijerna, čatrnja, počuo. *isp.* bunar, studenac. — Ko da ga je iz puća zacrp'o. DPosl. 45. riječ tugja. *Osn.* 35. *Tal.* pozzo.

pućanin, *m.* (u Dubr.) *Bürger*, *civis*. Rj. kao graganin. u Hrv. je pućanin čorjek iz puka, prostoga naroda. — U Dubrovniku prva gospoda bila su vlastela... nego su i megju varošanima bili pućani, koji su se razlikovali od manjijeh varošana i od seljaka i težaka. Kov. 11.

pućanka, *f.* *die Bürgerin*, *civis*, *cf.* pućka. Rj. kao grugjanka. u Hrv. žena iz puka. — Bolje je moje pućanstvo nego tvoje vlasteostvo (rekne pućanka vladici kad se svade). Rj. 623b.

pućanski, *adj.* (u Dubr.) *bürgerlich*, *civilis*. Rj. što pripada pućanima ili pućaninu kojemu god.

pućanstvo, *n.* — **1)** (u Dubr.) *der Bürgerstand*, *ordo civium*: Bolje je moje pućanstvo nego tvoje vlasteostvo (rekne pućanka vladici kad se svade). Rj. stanje pućansko. — **2)** u Hrv. pućanstvo znači kao puk, prosti narod, svijet, sjetina.

pućenje, *n.* (u Hrv.) *das Spalten*, *fissio*. Rj. *verb.* od pućiti. radnja kojom tko pući *n. p.* šljive.

pućica, *f.* (u Dubr.) *die Miesmuschel*, *mytilus*. Rj. školjka što se jede.

pućina, *f.* *n. p.* morska, *die unabsehbare (Meers-) Fläche*, (*aequor*) *latum*, *patens*: Kad su polju u pućinu bili, vigje šator Mušket-kapetana. Rj. gdje je što puklo dugo i široko te se ne može pregledati, kao polje, ravnina, more. *isp.* pući 6. — Pućine mi morske! (Zakletva). Posl. 267. Uzmi ovu zmiju kraosicu, te je bači moru u pućinu. Npj. 2, 62. Veslari tvoji odvezoše te na pućinu; vjetar istočni razbi te usred mora. Jezek. 27, 26.

pućiti, pućim, *v. impf.* (po zap. kraj.) *n. p.* šljive, t. j. cijepati za sušenje, *spalten*, *findo*. Rj. *isp.* kalati. — A po nebu dva pečena zeca, pućila ih dva hrtu odrtu. Here. 151.

pućka, *f.* (u Dubr.) *vidi* pućanka. Rj. — Pogj' u Levant i skroj dolamu od grane, vrati se s atom u grad, pućke ti ne brane. DPosl. 97.

pućki, *adj.* *popularis*. Stulli. što pripada puku. *adv.* *populariter*. Stulli. popularno. *vidi* popularan.

puć! — **1)** *interj. plumpf*, *sonus rei cadentis in aquam*. Rj. uzvikne se, kad što padne u rodu. *vidi* pućkac. — **2)** puć! puć! glas čurji: Pućak (od osnove koja će biti postala od glasa životinjina: puć). *Osn.* 283. *vidi* i puckati 2.

pućak, pućka, *m.* vidi puran. Rj. vidi i budac, ćurak, ćuran, indijot, intulj, morac, tukac. — pućak (od osnove koja će biti postala od glasa životinjina: puć). Osn. 283. ali isp. Pući se kao ćurak (kao pućak).

puće, u ovoj zagoneci: pogjoh pućem raspućem, nagjoh rize i parize; nit su rize ni parize, nego Turske rukavice (nožice). Rj.

1. pućenje, *n.* das Grollen, Aufwerfen der Lippen vor Verdruss, vultus iratus, buccarum inflatio. Rj. verb. od pućiti se. radnja kojom se tko pući.

2. pućenje, *n.* verb. od putiti. Rj.

pućerica, *f.* (u C. G.) mali sud od duga, Art Gefäss, vasis genus, (vidi vedro 1. Rj.³) cf. kablčić. Rj. — pućerica (osn. u putijer). Osn. 324.

pući, pućnēm, (pućkoh, puće, pućkao, pućkla), *v. pf.* Rj. vidi puknuti. *v. pf. slož.* iz-pući, na-, pre-, pri-, pro-, raz- (se); iz-puknuti, na-, pre-, pri-, pro-, raz- (se). *v. impf.* pućati. *s. njim slož. v. pf. vidi ondje, i v. impf. slož.* — **1)** bersten, springen, rumpi, *n. p.* pukao lonac, puće mu srce. Rj. — Začkati *n. p.* pukla vrata pamukom. Rj. 202a. Puće od jeda. Rj. 250a. Pukla svirala odiše na pukotinu. Rj. 443b. Kad čoku pućne među očima. Posl. 122. Ako puće, ne isteče. (Valja da reče onaj koji peče jaje, da ne bi jaje puklo, ili ako bi i puklo, da ne bi isteklo u pepeo). 247. Pukla mu koža na čelu. 266. Pući će kao (nenačet) kesten (u vatri). (Govori se za ljude *n. p.* da će pući od muke, od jeda i t. d.). 267. Nova čoha na koljenu puće. Npj. 3, 148. Kad pukla zora od istoka. HNpj. 3, 518 (isp. kod pućati 1: puca zora). Mal' nismo pukli od smija. Straž. 1886, 865. — **2)** puće žica (na tamburi), uže, konac, reißen, disrumpi. Rj. — Odmah pućne jedan obruč na buretu . . . pućne obruč i treći; onda se bure raspadne. Npr. 20. Uprtim torbu s prosom na legja . . . onda mi nekako pućne jedna uprta na torbi, te se sve proso prospe u more. 161. U tom ličina pućne, te obojica padnu na zemlju. Danica 4, 39. — **3)** (u Dubr.) pukao ćir, t. j. provalio se. Rj. — **4)** zemlja, grob: tu će mu i grob pući, t. j. tu će i umrijeti. Rj. — Pukao cić, kad je velika zima. Rj. 813a. Tako mi slom ne pućnuo! (Tako se ne slomio; ne pao i mrtav ostao). Posl. 306. — **5)** krachen (wie die Flinte, Kanone), edo sonitum. Rj. vidi čiknuti. — Puće kao trijesak. Rj. 748b. Puće munja iz neba te sažeže gjevojačku majku. Npr. 97. Puće kao (sinji) grom (n. p. puška, top). Posl. 267. No tri munje od neba pućoše. Npj. 1, 158. Niti puće puške ni lumbarde. Npj. 2, 607 (puške, lumbarde, *gen. uz glagole neprelazne, ali opet rijetko i gotovo samo u pjesmama*. Sint. 129). — **6)** puklo polje, pukle ravnine, erstreckt sich unabhsehr weit hin, patet late. Rj. kad se što, polje, ravnina, more, proteže široko i daleko. Rj. pućina. — **7)** puće glas, verlauten, inaudior. Rj. kao pročulo se. — Pukne glas po selu da je starac otišao u lov. Rj. 501b. Kad ovi glasovi pućnu po Srbiji. Danica 3, 159. — **8)** puće mi deset groša. Rj. — **9)** što kome pućne više repa (kad koga istuku ili mu se drugo kako zlo dogodi, ne može se povratiti) (Posl. 357). Rj. — **10)** kud puklo da puklo (bilo kako mu drago). (Posl. 163). Rj.

pućiti se, pućim se, *v. r. pf.* die Lippen vor Groll aufwerfen, buccas inflo: Pući se kao ćurak (Posl. 267). kao nadimati se srdeći se i šuteći. *v. pf. slož.* napućiti se.

pućka, *f.* vidi pura. Rj. isp. pućak. vidi i budija, ćura, ćurka, indijota, intusa, misirka, pućka, purka.

pućkac! vidi puć. Rj. uzvikne se, kad se hoće da kaže, kako je što pulo u vodu, uzvike takve kod čistač!

pućkanje, *n.* das Tabakrauchen in kleinen Zügen, emissio fumi nicotianae intervallis brevibus. Rj. verb. od pućkati. radnja kojom tko pućka.

pućkati, pućkām, *v. impf.* — **1)** Tabak puffen, nicotianae fumum emitto brevi intervallo. Rj. pušiti pomalo (sve jednako prekidajući). *v. pf. slož.* propućkati (spi-

skati 1). — **2)** pućkaju pućke, pure, puštajući iz sebe glas: puć! puć! — Ćurke se raširile po strnjini, idu, kljuju bube, i pućkaju svaka svojim glasom. Zim. 276.

pućār, pućāra, *m.* der Wächter des Weinberges, custos vineae. Rj. — Eto ti pućara od onijeh vinograda. Npr. 7. Zdrav kao pućar. Posl. 89. Teško kući gje nije gospara, a baštini gje nije pućara! 315. za osn. isp. puditi.

pućārēnje, *n.* das Bewachen des Weinberges, custodia vineae. Rj. verb. od pućariti. stanje koje biva, kad tko pućari.

pućārīca, *f.* — **1)** die Hüterin des Weingartens, femina custodiens vineam: Zdrava kao pućarica (Posl. 89). Rj. žena koja pućari. — **2)** pućarska koliba, casa custodis vineae. Rj.

pućārīna, *f.* der Lohn für die Hüftung des Weinbergs, merces custodiar vineae: platio pućarinu; otišao u pućarinu. Rj. plata za pućarenje.

pućārīti, pućārīm, *v. impf.* ein pućar sein, sum custos vineae. Rj. biti pućar.

pućārīka, *f.* vidi praća. Rj. vidi i praćka. die Schleuder, funda.

pućārīskī, *adj.* der Hüter der Weinberge, custodum vineae. Rj. što pripada pućarima ili pućaru kojemu god. — Pućarica, 2) pućarska koliba. Rj. 620a.

pućārīti, pućārīm, *v. impf.* Rj. *v. impf. slož.* raspugjavati; *v. pf.* raspuditi. — **1)** plašiti, scheuchen, schrecken, terreo. Rj. vidi i prepadati, strašiti. isp. pudljiv. — Ponajmlagja vila Andesila ne poniče već na noge skače, ona veli sestri Angjeliji: »Sestro moja, dilber-Angjelijo! Što ostale ti mi pućiš vile, dok je sestre tvoje Andesile. HNpj. 1, 405. — **2)** (u Hrv.) tjerati, scheuchen, verjagen, fugo. Rj. upravo plaševići tjerati, odgoniti.

pućārīti, *adj.* (osobito po ist. kraj.) furchtsam, pauidus, cf. strašljiv: Ženska strana od pasa pudljiva. Rj. vidi i strašiv; plašiv, plašljiv. isp. bojazan, bojazljiv, bojazljiv.

pućārīvac, pućārīvca, *m.* čovjek pudljiv, der Furchtsame, timidus, cf. strašivac. Rj. vidi i plašivica; strašljivac, strašljivica, strašivica.

pućārīvīca, *f.* pudljiva žena ili djevojka, die Furchtsame, timida. Rj. vidi plašivica, strašljivica, strašivica.

pućārīčić, pućārīčak, *m.* kao mališ, izmetak, Zwerg, pumillus. Rj. tugje riječi. Osn. 269. vidi i kepec; maljenica 2, maljo 2, manjo 2; patuljak, patuljica; starmali. isp. eškerica.

pućārīenje, *n.* das Scheuchen, terror, fugatio. Rj. verb. od puditi. radnja kojom tko pući koga.

puć, *m.* die Bilchmaus, Haselmaus, glis. Rj. vidi puhać. — Polako, polako, reće puh orahom. DPosl. 98. Puh se svojom sipnjom opovijeda. 105.

pućā, *f.* (u Boci) vidi čibuljica. Rj. vidi i puhica; bubuljica, frus, metaljka, svilarica, trupac, vašica.

pućāć, pućāća, *m.* vidi puh. Rj. — riječi s takim nast. kod gluhać.

pućālica, *f.* (u Crmm.) vidi puhaljka. Rj. kao cijev na koju se puha.

pućālo, *m.* der still farzt, qui tacite pedit. Rj. koji puha, tiho prdi. — za nast. isp. bajalo.

pućāljka, *f.* das Blaserohr, tubulus flatorius, cf. puhalica. Rj. kao cijev na koju se puha. — riječi s takim nast. kod kazaljka.

pućānje, *n.* Rj. verb. od puhati. — **1)** radnja kojom tko puše (puha) (das Blasen, flatio. Rj.). — **2)** radnja kojom tko puha, tiho prdi. (venti emissio sine crepitu. Rj.).

pućāra, *f.* gljiva, eine Schwamm-Art, genus fungi (lycoperdon bovista Balb. Rj.³) Rj. vidi puša, pupa 3.

pućāre, *f. pl.* (im Scherze: die Furchzosen) die weiten türkischen Hosen, caligae latae turcarum. Rj. u šali kaže se za šalvare, kao da su dobre za pućanje, isp. puhati 2.

puhati, *v. impf.* Rj. *v. pf.* puhnuti. *v. pf. slož.* izpuhati, na-, o-, pro-, s- (se), u- (se), za-. — **1)** pūhām (pūšēm), *blasen, flo, cf. duhati*: Te kazuje koji vjetar puše. Rj. *isp. čariti, ćuriti, lavoriti, piriti*. — Kako koji vjetar puha, tako mu se valja obrtati. Posl. 125. Ko se jedan put ožeže, i na hladno puše. 153. Svaka baka pod svoj kotao puše. 276. Tko u oganj puha, u oči mu iskre skaču. DPosl. 134. Age čuše, ali ne dočuše, nego krešu a u lulu pušu. Npj. 4, 99. Kad uspuha vihar iz planine, reč' će Ale, da ga ljulja majka. Herc. 89. *sa se, pass.*: Ako se ne puha, oganj se ne čini. DPosl. 3. — **2)** pūhām, *feisten, ventum emitto sine crepitu*. Rj. *prđjeti tiho, da se ne čuje. v. pf. slož.* upuhati se 1.

puhica, *f.* (u Dubr.) *vidi* čibuljica. Rj. *vidi* i puha, i *syn. ondje*.

puhinjak, *m. mjesto od puha*. Stulli. — *za nast. isp. golubinjak*.

puhnuti, pūhnēm, *v. pf.* Rj. *v. impf.* puhati. — **1)** *feisten, ventum emitto sine crepitu*. Rj. *prđnuti tiho da se ne čuje*. — **2)** puhnu vjetar, *blasen, flo*. Rj. *vidi* du(h)nuti. *v. pf. slož.* otpuhnuti. — Da puhne vjetar s planine. Npj. 1, 333. *Tiho vjetar od Javorja pinu te razagna maglu u krajeve*. 4, 379.

puhor, *m. die Flockasche, Loderasche, favilla*. Rj. *vidi* puvor. *pepco koji u vis suklja. osn. u puhati. isp. Osn. 110*. — Blizu zemljane pecivice, skupio se u klupče matori žuti maćak; popao ga puhor, a on drema. Megj. 151. *riječi s takim nast. kod divor*.

puica, *f.* (u C. G.) *vidi* puvica. Rj. *vidi* i puhica, čibuljica.

pujka, *f.* (u C. G.) *vidi* budija. Rj. *vidi* i pučka, i *syn. ondje*.

pujkānje, *n. vidi* drškanje. Rj.

pujkati, kām, (u Bačkoj) *vidi* drškati. Rj. *v. impf. vidi* i tutkati. *značenje koje u dražiti. v. pf. slož.* napuđati, *koje vidi*.

pūk, *m.* — **1)** (po zap. kraj.) *Volk, populus, cf. narod, svijet, svjetina*. Rj. *prosti narod. isp. pučanstvo*. — Čuj, puče i narode! rodi vučica vuka, svemu svijetu na znanje, a gjetetu na zdravlje. Posl. 350. Luduju banovi, plaćaju pukovi. DPosl. 57. — **2)** po puku, *der Krach, fragor*: Pušku čuo, po puku poznao. Rj. *vidi* pucanj, pucnjava.

pūkahnī, pūkasti, *adj. vidi* puki 2: Puki su pukahnī, *pukasti*. DPosl. 105. *pukahani i pukasti, što i puki, t. j. isti, čiti, samo u jačem smislu. XVI. za oblića isp. mālahan (māfi); žarkast (žarko)*.

pūki, *adj.* — **1)** *n. p. puki siromah, blutarm, pauperimus*. Rj. *vidi* prepukli, ljut 4. *isp. opucan*. — Obuče keer svoju u prostačko odelo i načini je kao puku prostakinju, te je uda za Čelu. Npr. 206. Kad je (slovo »j«) nužno, samo bi puki i najsuvjerniji prostak mogao reći, da ga zato ne primimo, što su ga najprije Latini izmislili. Danica 1, 99. Pregledaj puku sirotinju naše svjetske istorije. Priprava 186. — **2)** (u Dubr.) puki otac, puka mati, t. j. isti, čiti, *ipsissimus*. Rj. *vidi* i pukahnī, pukasti; isti istovetni; sušti. — Puki su k'o jabuka razrezana. DPosl. 105. Puki su pukahnī pukasti. 105.

pūklāš, pūklāša, *m.* (u primorju) šipak koji se obično raspukne kako počne zreti, *Art Granatapfel, mali granati genus*. Rj. *osn. u part. pract. act. glagola pući 1*. — *riječi s takim nast. kod bradaš*.

puklina, *f. vidi* pukotina. Rj. *ono gdje je što puklo*. — Već na meni koža ispucala, po puklinah porasla mašina. HNpj. 4, 165.

pūknuti, pūknēm, *vidi* pući. Rj.

pūkotina, *f. die Spalte, Ritze, der Riss, fissura*: Sav je od pukotina (koji ne može nikake tajne da sačuva). (Posl. 273). Rj. *ono gdje je što puklo. vidi* puklina. — Načkati *n. p. pamuka u kakvu pukotinu*. Rj. 412a. Pukla svirala odiše na pukotinu. Rj. 443b. Ili se pod vodom rastvorila zemlja, te se na one pu-

kotine mnoga voda salila unutra u zemlju. Priprava 111. *riječi s takim nast. kod bljuvotina*.

pūkōvnik, *m. vidi* obrstar, obršter. — Stariji se zove po činu: gospo'n pukovnik! gospo'n major! Megj. 97.

pūktānje, *n. das Puffen kochender Bohnen, sonitus pisi cocti*. Rj. *verb. od* puktati, *koje vidi*.

pūktati, pūkcēm, *v. impf. puffen, sono, suberepito*: Gušter pukće navr(h) kuće, gaće plete, na vojsku će. Rj. *pukće n. p. grah kad se kuha*.

pūlāk, pulāka, *m.* (u Baranji) malo magare, *das Esellein, asellus, cf. pule*. Rj. *vidi* i imanče, tovarče.

pūlatast, *adj. šaren. vidi* puli, puljat, purli. — Pred njima je Pero kapetane, na svojega konja pulatasta. Npj. 5, 301. *za obliće isp. čarapast (čarapa)*.

pūlēāz,* pulčāza, *m.* (u Dalm.) velika ploča što stoji na gječermi navrh pršiju više toka, a sa strane manje pločice, pod kojima su kovče (za spućanje), zovu se pulčāzi. Rj. — Toke, 3) sedam do devet srebrnijeh kolutova, koje o pulčāzima vise na gječermi s lijeve strane niz prsi. Rj. 743a.

pūle, pūleta, *n. vidi* magare. Rj. *vidi* i pulak, i *syn. ondje*. — pūle (misli se da je od tugje riječi pulus, mlade, mlado živinče). *isp. Osn. 250*.

pūli,* *adj. indecl. šaren na pulije (?)*: I po njemu puli risovina. Diže eura puli duvak s lica. Rj. *vidi* pulatast, puljat, purli.

pūlija,* *f.* — **1)** *ein Knopf, schnallenartiger Knopf*. Rj. *nekakvo dugme. isp. cijelo, kliza, polče*. — Litar, 2) oko dva prsta širok i s pulijama od kositeru našaran kaiš. Rj. 330b (s?). — **2)** kao pregjica na šeširu što pastiri od kositera salijevaju. Rj.

Pūliješki, *adj. appulisch, Appulus*: Poznaju se kao Pūliješki lupeži (Posl. 252). Rj. *što pripada Pulji, Puljizu*.

Pūlja, *f. Appulien, Appulia*. Rj. *pokrajina u Italiji*. — Puljiz, koji je iz Pulje. Rj. 621a.

pūlja, *f.* (u Srbiji i u Bosni) novae ili broj novaca od šeset para, *cf. vižlin*. Rj. — Dao bih mu mavenu dolamu i pol čohe od tri stotin' pulja. Npj. 4, 323.

pūljat, *adj. n. p. konj, t. j. šaren kao da su pulje po njemu (vidi* grošast): I pod njime pūljata gjogata. Rj.³ *vidi* i pulatast, puli, purli.

pūljēnje, *n. verb. od* puljiti. Rj.³

pūljiti, pūljīm, *v. impf. (vidi* pomaljati): pulji konj puzdru (*n. p. kad hoće da mokri*). Rj.³ *v. pf. slož. iz-puljiti*.

Pūljiz, Puljiza, *m.* koji je iz Pulje, *der Appulier, Appulus*. Rj. *nast. je* Tulijanski.

Pūljo, *m.* muški nadimak. Rj. *gen. Pūlja, voc. Pūljo. za obliće isp. Aljo*.

pūn, *adj. voll, plenus*: pun riječi, pun puncat (puncit), *ganz und gar voll*. Rj. *dem. punaćak, punanah, punan*. — Baba puna radosti odgovorila. Rj. 72a. Nemam deset groša punijeh, domiri mi (da bih imao toliko). Rj. 131b. Dosluživati *n. p. čašu, t. j. dotakati punu*. Rj. 134a. Puno dupkom (*n. p. soba ljudi*). Rj. 145b. Zapljuskuje voda u lagju, *n. p. kad je prepuna, a duše vjetar*. Rj. 189b. Ja, u pjesmama dodaje se samo da *izigije puna vrsta*. Rj. 243a. Puno krcato, *t. j. uvršno, nabijeno*. Rj. 308b. *Natučen je n. p. pripovijedaka, t. j. pun*. Rj. 410b. Podukrajno, malo ne puno (*t. j. do pod kraj*). Rj. 526a. Ona je posle nosila ono dete pune tri godine. Npr. 56. On je bio dobar, pun straha Božijega. 246. Kad su pune oči, i srce je sito. Posl. 121. Lasno je iz puna vrata pjevati. 166. Od boba i od popa puna su usta. 231. Puno kao oko (kakav sud, *n. p. vode, vina i t. d.*). 266. Puno kao šljiva (*n. p. prase*). 266. Puno praznine. 266. Koji ima punu vlast presuditi. 322. Tu ne pade dažda iz oblaka . . . puno vreme za tri godine. Npj. 2, 3. Da Bog da sreću dobru, sretnu i beričetnu, punu i bogatu. Kov. 120. Malo tekao a puno stekao. 126. Bio je krupan i pun čorjek. 76. Imamo puno pravo

reći. DM. 223. Kad je poeta bio u punoj zrelosti. MSvetič poet. 3.

pūnac, pūnca, m. vidi tast. Rj. ženin otac, der Schwiegervater, socer. vidi i starac 2. prema punac je punica, kao prema tast tašta. — AP' eto ti punca i punice! ja kakva li dara donijese! Punac nosi kalpak i čelenu, te Maksima zeta dozivaše. Npj. 2, 550.

pūnačak, pūnačka, adj. dem. od pun. Rj. vidi punahan, punan. dem. s takim nast. maečak, slabačak, suvačak.

pūnahan, pūnahna, adj. (po jugozap. kraj.) vidi punačak. Rj. i punan. Rj. dem. s takim nast. kod grubahan.

pūnan, adj. — 1) dem. od pun: U visinu po triest lakata, u naprijed po triest punane, u širinu pedeset punano. Kad negjelja na punano dogje. Rj. takva dem. adj. kod mlagjan. — Moj stećniče i donošče, punan dome! Rj. 132a. Ne bi reka' jere su trideset no jere su stotina punana. Rj. 254a. U nekakvome bostanu punanu cvijeća. Npr. 99. Ispod glave po sto cekina . . . ne nagje punane sto. 110. Čoek, mnogo siromah i punan gjece. 122. — 2) schwanger, gravidus, cf. trudan. Rj. vidi i sudružan i syn. ondje.

pūneat, pūneit, adj. cf. pun. Rj. — Pun pūneat (pūneit), ganz und gar voll. Rj. 621a. — adj. s takim nast. cjelcat, golcat, novcat, samcat; novcit, pravcit, samcit, zdravcit.

pūndrāv, m. crv koji se kod mršavijeh konja pod repom nalazi. Rj. pu-ndrav. — pūndrāv (u stoji mjesto o, a d je umetnuto megju n i r; od kor. od koga je noriti, po-nor i норити; по-нравъ). isp. Osn. 84. isp. pamrak.

pūne, f. hyp. od punica. gen. pūne, voc. pūne. isp. takva hyp. bābe. — Veli Pavle gjevojinj majci: »Fala Bogu, moja mila punec!« Here. 151.

pūnguz, m. erdichtete Speise, nomen fictum cibi, q. d. qui replet eulum: A. Kako je to jelo? B. Pūnguz. Rj. pun'-guz. što puni guzicu, tako slož. riječi kod bjeloguz.

pūnica, f. Rj. hyp. pune. — 1) ženina mati, die Schwiegermutter (die Mutter der Frau), mater sponsae. Rj. vidi tašta. correl. punac. — Gdjekoji i za punicu-reku: moja baba. Rj. 9a. Oj punice gjevojačka majko! Npj. 3, 518. — 2) die Verwandte der Frau, affinis ex parte uxoris: otišao u punice. Rj. ženina rodica. — Šad nema one milosti; ona se milost razvrgla na moje svasti i šure, i na moje slatke punice. Npj. 1, 213. Dok postavi prsten i jabuku, i dariva svasti i punice, dade Marko tri tovara blaga. 2, 332.

pūničin, adj. der punica, socrus. Rj. što pripada punici.

pūnina, f. stanje u kojem je što puno. vidi punoća, punost. — Da se ispunite svakom puninom Božijom. Efes. 3, 19 (plenitudo, die Fülle). Naredbe za sud . . . poredeći s prejašnjima čovjek se divi s kakvom puninom dolaze u prvi mah mjesto prejašnjih kratkih i isprekidanih. DM. 322.

pūniš, pūniša, m. u poslovi. Rj. — Našišu po pūnišu, a tugjišu po ponjišu. (Našemu punu, n. p. čašu vina, a tugjemu pō nje). Posl. 193. riječi s takim nast. kod blutiš.

pūnišake, f. pl. ein Kartenspiel, ludi chartarum genus (österr. Saunikel). Rj. igra kartaška. — pūnišake. riječi tako složene kod čistikuća.

pūniti, pūnim, v. impf. Rj. v. pf. slož. do-puniti, iz-, na-, po-, pod-, pre-, pri-; v. impf. slož. do-punjati, iz-, na-, po-, pod-, pre-; do-punjavati, iz-, pod-; iz-punjivati. — I. 1) füllen, impleo: Veze banu svilene rukave, navezla ih, pa ih puni zlatom. Puni zlato po bijelu platu. Rj. puniti što čega ili čim. — Pūneći srca naša jelom i veseljem. Djel. Ap. 14, 17. S knezovima, koji imaše zlata, i kuće svoje pūniše srebra. Jov 6, 15. Lav punjaše pečine svoje lova i lože svoje grabeža. Naum 2, 12. — 2) pušku, laden,

impleo. Rj. — Nabijati pušku, laden, impleo, cf. pūniti. Rj. 377b. Puške pune, na Turke bacaju. Npj. 4, 173. Drugi (Turci) kazuju, kako (Srbi) brzo puške pune. Danica 3, 173. — II. sa se, refleks. voll werden, inpleri: puni se mjeseć, čovjek u licu. Rj. isp. kod pun prinjer iz Sovj. 76: Bio je krupan i pun čovjek.

pūnkat, pūnkta, m. Lat. punctum; der Punkt. — Mjesto njega sam stavio nekoliko punkta. Živ. sv. Save III. Ja sam to zabilježio punktovima. Živ. sv. S. i sv. S. XVII. nominativu nema potvrde; ali isp. agentat. (isp. i Obl. 3 punat. Ital. punto. Lat. punctum).

pūno, Rj. adv. — 1) voll, plene. Rj. isp. potpuno. — Služio sam Gavana puno devet godina. Npj. 1, 130. Što mrtvijeh, što li ranjenijeh, ima puno osamaes druga. 4, 89. Čeraše se za puno dva sata. 4, 191. Porečka (nahija), ne znam koliko ima sela, ali mi se čini, da ih nema puno 20. Danica 2, 55. — 2) (po jugozap. kraj.), viel, multum, cf. mnogo: iste puno. Puno scata darovat ne mogu. Rj. — To je njemu puno žao bilo. HNpj. 1, 379. O gjevojko, dugo bolovala! puno ti si mene navarala. Herc. 128. Puno usroka imamo osjećati najveću zahvalnost. Rad. 1, 106. — 3) puno meni! wohl mir! cf. blāgo. Rj. vidi i blagoš, blaško. — 4) sehr, valde, cf. veoma: puno dobra, puno skladan. Rj. vidi i jako, vrlo, zdravo.

pūnoća, f. plenitudo. Stulli (kod punost). vidi i punina. za nast. isp. bistroća. — Kočijaš sobom ispunio svu prednju polu svojih dosta širokih kola . . . zebao sam od njegove neobične punoće. Megj. 2.

pūnoglavac, pūnoglavca, m. eine Art Wasserthiers, bestiae aquaticae genus. Rj. nekaka životinja vodena. puno-glavac. tako slož. riječi kod crnoglavac.

pūnoljestvo, n. puno-lje(t)stvo. die Volljährigkeit. — Nova knjiga, izlazeći iz štampe, liči na čoveka koji stupa u grugjansko punolestvo. Zim. III.

pūnoljetan, pūnoljetna, adj. puno-ljetan; volljährig (u Suleka kod ove riječi). isp. punoljetstvo.

pūnoljetstvo, n. vidi punoljestvo. isp. bogatstvo i bogastvo.

pūnomoćje, n. puno-moćje, puna moć, puna vlast, die Vollmacht, potestas faciendi aliquid, auctoritas, plenipotencia(?). isp. punovlasni. — Miloš odmah pošalje svog čoveka, te im uzme punomoćje i javi, da oni, u zatvoru budući, nemaju više nikake vlasti za Srbiju što svršiti. Miloš 150 (punomoćje, sa starijim nast. isp. bogojavljenije).

pūnòruk, adj. plenis manibus. Stulli. puno-ruk, punijeh ruku. suprotno praznoruk, pusteruk, gdje su i ostale tako slož. riječi.

pūnòst, pūnosti, f. vidi punina, punoća. — Od punosti njegove mi svi uzmesmo blagodat za blagodaću. Jov. 1, 16.

pūnòvlasni, adj. puno-vlas(t)ni, koji ima punu vlast; bevollmächtigt, qui mandata habet ab aliquo. isp. punomoćje. — Suleman-paša dade mu (Milošu) buruntiju, da je punovlasni obor-knez nad tri nahije. Miloš 56.

pūnuti, pūnēm, vidi puhnuti. Rj. u krajecima gdje se glas h ne čuje u govoru.

pūnje, n. (u O. G. i u Lici) vino što se (o krsnom imenu) daje u crkvi, i s kojim se u slavu ustaje: Iznesoše punje i svijeće. Rj. u našijem crkvama vino što se za bogosluženje upotrebljuje. J. Bogdanović. — Tako mi ovoga punja Hristova! (Pri vinu). Posl. 303. Tako mi se ognjište na krsno ime mojijem punjem ne ugasi! 305. Šada ćemo piti u vaslavu svetoga Nikole . . . Domaćin ga, naš brat, slavio punjem i proskurom. Herc. 351.

pūnjēnje, n. das Füllen, impletio. Rj. verb. od I. puniti, II. puniti se. — I. radnja kojom tko puni što. — II. stanje koje biva, kad se što puni.

pūnjka, f. (u Sinju) ono za što se zapinje puce, die Schlinge, vinculum, cf. petlja. Rj. — pūnjka (biće

pokvarena riječ: u mjesto o, a nj mjesto n, vidi *spanka*). Osn. 299.

pūor, m. vidi *puhor*. Rj. u *krajevima gdje se glas h ne čuje u govoru. vidi i puvor*.

pūp, pūpa, m. vidi 1 *pūpak*, i *syn. ondje*. — U Mikalje i u Stulića. Korijeni 127. za *akc. isp. pūpak*, i *klip*, *klipa prema klipak*, *klipka*.

1. **pūpa**, f. — 1) *hyp. od pūpak*. Rj. — 2) (u Boci) nekaka trava u koje je korijen otišao u zemlju dolje upravo; djeca ogledaju ovu travu koje će iščupati upravo s korijenom i vukući je gore govore: »ispupi se pupo na majčino mlijeko.« Rj. vidi *balučka, isp. vilino sito*. — 3) vidi *puša*. Rj. *gljiva. vidi i puhara*.

2. **pūpa**, f. (u Dubr.) vidi *lutka*. Rj. *die Puppe*, *pāpa*, *pupula*.

1. **pūpak**, pūpka, m. *die Knospe, calyx*. Rj. vidi *pup*, *pupoljak*. *dem. pūpčić. coll. puplje. vidi i oko 6, ošce 4*. — Kao što *smokea odbacuje pupke svoje* kad je veliki vjetar zaljulja. Otkriv. 6, 13. Da vidim evate li vinova loza, pupe li *pupci*. Pjes. nad pj. 6, 10. Prije berbe, kad *napupe pupci* i od cvijeta postane grozd. Is. 18, 5.

2. **pūpak**, pūpka, m. Rj. *dem. pūpčić. hyp. pūpa 1*. — 1) *der Nabel, umbilicus*. Gdje koje vračare kažu da će žena onoliko muške djece roditi koliko na vjenčanju uzima uza se *pupaka od muške djece*, za to mnoge ostavljaju *takove pupke* za vjenčanje svojih kćeri. Rj. — *Babica odreže pupak* muškome gjetetu. Posl. 350. — 2) razvio mu se ili spao mu *pupak*, vidi struniti se. Rj. *kad koga zavija u truhu, na sreću*. — Kad se *čovjek struni*, onda kažu da *spadne želudac*; za to zovu kaku *babu*, koja je u tom poslu vješta, te ga namjesti; a jedni vele: *razvio se pupak*. Rj. 721a.

pūpakvica, f. (u Dubr.) *Nabelkraut, umbilicus Veneris (umbil. erectus DC. Rj.³)*. Rj. *biljka*. — *pupkavica* (od osn. koja je u *pūpak*). *isp. Osn. 324*.

pūpator, m. (u Dubr.) *eine Pflanze, der Nachtschatten, solanum*. Rj. *biljka. tugju riječ. Osn. 110*.

pūpav, adj. *grossbäuchig, ventriosus*. Rj. u *kojega je veliki truh. vidi trbušast, trbušat, bušav, kuljav; trobok. isp. opupaviti*.

pūpavac, pūpavca, m. *der Wiedehopf, upupa*. Rj. *ptica. vidi babin kokot, božjak 2, kokotić božji, kukavičji konjic, kukavički konjic*. — *Pupavac zapūpa*, t. j. stade *pejavati svojijem glasom*. Rj. 191b.

pūpčanica, f. *baba koja reže pupak*. u Sarajevu. Dr. Gj. Šurmin. vidi *pupkoreza, i syn. ondje*.

pūpčast, adj. *gewölbt, konvex, convexus, gibbus*. Rj. *što je s jedne strane oblo, kao pūpak*. — I pečat (se) zove *bula* za to što je *okrugao i pupčast* kao *mjehur ili klöbük* na vodi (lat. *bulla, tal. bolla*). Daničić, ARj. 728b. — *pupčast* (osn. u *pupak*). Osn. 215.

pūpčenje, n. vidi *pupljenje*. Rj.

1. **pūpčić**, m. *dem. od pūpak*. Rj.

2. **pūpčić**, m. *dem. od pūpak*. Rj.

pūpčiti, pūpčim, v. *impf.* (u Dubr.) vidi *pupiti*. Rj. *puštati pupke, pupoljke. v. pf. slož. iz-pupčiti (se), na-; pro-pupčati*.

pūpiti, pūpim, v. *impf. es treibt Knospen, gemmas emitto, cf. pupčiti*. Rj. v. *pf. slož. napūpiti. vidi v. pf. slož. i kod pupčiti*. — Da vidim evate li *vinova loza, pupe li pupci*. Pjes. nad pj. 6, 10.

pupkoreza, f. *obstetrix*. Stulli. *pupko-reza, koja pupak reže. vidi babica 2, primalja, pupčanica, pupkoreznica*.

pupkoreznī, adj. *što pripada rezanju pupka: pupkorezna baba. govore u mojem zavičaju. Iveković*.

pupkoreznica, f. *pupkorezna baba. govore u mojem zavičaju. vidi pupkoreza, i syn. ondje. Iveković*.

pūplje (pupje), n. Stulli. *coll. od pup, pūpak, pupoljak. govori se u Hrv.*

pūpljenje, n. *das Knospen-treiben, emissio gemmarum*. Rj. *verb. od pupiti. stanje koje biva, kad pupe pupci, pupoljci; kad pupi n. p. vinova loza*.

pūpoljak, pūpōljka, m. vidi *pūpak*. Rj. i *syn. ondje*. — *riječi s takim nast. kod čavoljak*.

pūpuljica, f. (u C. G.) *die Wachholderbeere, bacca juniperi, cf. venja 2*. Rj. *klekovo zrno. vidi i kleka 2, smrekinja*. — *pupuljica* (od osn. od koje je *pupak*). Osn. 324. t. j. *osn. je pup*.

pūpūška, f. (u Vukovaru) na *hljebu guka* (kao na drvetu čvoruga), *die Scharre am Brote, fissura panis*. Rj. — *pup-u-ška. osn. je pup. isp. Osn. 302. riječi s takim nast. kod babuška*.

1. **pūra**, f. (*pl. gen. pūrā*) vidi *budija*. Rj. vidi i *pučka, i syn. ondje*. — *Purjak*, nekakva trava koja se *purama* daje u mekinjama. Rj. 621b.

2. **pūra**, f. — 1) (u Imosk.) vidi *kačamak, mamaljuga*. Rj. *jelo od kukuruznoga brašna, kao žganci. vidi i kulja, makarun*. — 2) (u Loznici) takovo jelo s vodom razmučenom s pekmezom. Rj. (s? pekmezom). — *za postanje isp. puriti*.

3. **pura**, f. vidi *prova. suprotno dumen, korman, krma*. — Bi *njegda na krmi, a sad ni na puri*. DPosl. 5. Od *pure* do *krme*. 88. *pura*, prednji kraj od lagje, lat. *prora*; ima i Mikalja, prvi je slog kratak, jer su u rukopisu dva r. XVI. *pūra?*

pūrak, pūrka, m. — 1) *die Flintenkugel, globulus igneus*. Rj. vidi *zrno (puščano), tane. Purak* od olova. Stulli. *za postanje isp. puriti*. — 2) *hart gekochte Fisolten, phaseolus semicrudus*. Rj. *grah slabo kuhan, prilično tord, kao da su mu zrna purci, taneta*.

pūrān, purāna, m. vidi *budac*. Rj. vidi i *pućak, i syn. ondje*.

pūrēnjak, pūrēnjka, m. *ein halbreifes Stück Kukuruz zum Rōsten, zea tostilis, cf. zelenjak*. Rj. *kukuruz za purenje. vidi i pečenjak*. — Ožagriti n. p. *purenjak*. Rj. 450a. U Grblju sasijecaju kukuruze pošto već bude na njima *purenjaka*. Rj. 661b.

pūrēnje, n. *das Braten von (grünem) Kukuruz, tostio zaeae semimaturae*: ima li već kukuruza za *purenje?* Rj. *verb. od puriti. radnja kojom tko puri n. p. kukuruz*.

Pūreš, m. ime muško. Rj. vidi *Purko, Puro*. — *imena s takim nast. kod Goleš*.

pūrīti, pūrīm, v. *impf. t. j. kukuruz, rōsten, braten, torreo*. Rj. vidi *žagriti*. — *sa se, pass.*: Već ima *zelenjaka*, t. j. ima *kukuruzca, koji se mogu puriti* i jesti. Rj. 208a.

pūrjāk, m. (u Slav.) nekakva trava koja se *purama* daje u mekinjama. Rj.

pūrjan, m. (u Podgorici), kao *pras, Art Lauch, alliū genus*. Rj. *nekakav luk. syn. kod pras*. — *purjan* (*biće porrum*). Osn. 140.

pūrka, f. vidi *budija*. Rj.³ *akc. Rj.³ XXX. vidi i 1 pura, i pučka, i syn. ondje*.

Pūrko, m. ime muško. Rj. vidi *Pureš, Puro*. — *takva hyp. kod Boško*.

pūrli,* *indecl. cf. puli: Po nanulam' purli gaće panule*. Rj. *šaren. vidi i pulatast, puljat*. — *Podiže joj purli đuvak s lica. Herc. 40*.

pūrñjak, m. kod *zidanijeh peći* od *petnjaka* više vrata kud se *loži, ozidana je školja* na četvrt kuda dim iz peći izlazi, i ta se školja zove *purnjak*. J. Bogdanović. *za postanje isp. puriti*.

Pūro, m. ime muško. Rj. *gen. Pūra, voc. Pūro. vidi Pureš, Purko*. — *takva hyp. kod Dobro*.

pūsat,* m. — 1) vidi *oružje*. Rj. vidi i *žarak**. — 2) (u Sinju) *konjska odora (uzda i prsine, Pferdegeschirr, arma equestria*. Rj. — Već *oprema dijete Sekulu, izbira mu konja po izboru, a izbira pusat* po izboru. Npj. 2, 510.

pūsница, f. *die Verderamte: A pusnica puška arčalijska*. Rj. *pus(t)nica, pusta (kleta) žena ili stvar*

koja je ženskoga roda n. p. puška. — A i beše lepa pusnica, hoće li je biti! . . . E, nigde ne beše tako lepe devojke! Megj. 89.

pūsniĳk, pusnika, m. der *Verdamnte*. Rj. pus(t)nik, *pust* čovjek ili stvar koja je muškoga roda n. p. konj. — Dovede mu bez biljege vranca, i na vrancu Latinku gjevojkju, no se *pusnik* k zemlji uvijaše od čistoga i srebra i zlata, u zlato su konja opkovali. Npj. 2, 549. Puće puška . . . no (pogodi) bijela ata posred vrata, mrtav *pusnik* pade u travicu. 3, 310.

1. pūst, pūsta (pūstī) adj. — **1)** *verlassen, herrenlos, desertus*: Pusto maslo i psi loću (isp. Posl. 267). Rj. *pusto* je što nije ničije, čemu nema gospodara, ili se za nj niko ne stara, ili bude što uzalud. — Ljuto kune lepa Mara: »Ote! konju, *pust* ostao! strelica te ustrelila. Npj. 1, 178. Eno Labud ludoga Jovana, gje mu *pusti* u planinu višti, Bog zna mu je Jovan poginuo. 2, 34. Pogubiše trideset delija, od njih *pusto* oduzeše blago. 3, 21. Ali Vuka doma ne bijaše, već otiš'o s ljubom u Kotare, a na *pusto* kulu ostavio. 3, 410. Puće šara, *pusta* ostat ne će, te pogodi Pejzu Mehmed-agu. 4, 269. Jošt pogibe Asanbarjaktare; *pust* mu osta barjak na ledini. 4, 352. Poharaše, ognjem popališe, mlogo *pusto* roblje pridobiše. 4, 357. A da padne iz neba jabuka, ne bi *pusta* na zemlju panula no na konja ali na junaka. 4, 453. Turci za tri dana nisu smeli u *pusti* Beograd doći, jer nisu mogli verovati, da su ga Srbi tako lasno ostavili. Miloš 41. *Glagol* stoji *pust* bez ikakva izvjesnoga posla, lica i broja, n. p. pisati, raditi, govoriti. Rj. LVL Prut i kar daju mudrost, a *dijete* *pusto* sramoti mater svoju. Prič. 29, 15. *Pusta* ima više djece nego li ona koja ima muža. Is. 54, 1. Isak je većma pazio *pustoga* Isava . . . Reveka pak voljela je tihoga Jakova. Prip. bibl. 21. — **2)** *ode, desertus*. Rj. *vidi* *pustošan*. — Gomelja, *namastir* u Bosni (može biti da je sad i *pust*?). Rj. 94a. Po *pustoj* crkvi i psi laju. Posl. 255. Što je *Šenje* tama popanula, ono će ti *pusto* ostanuti. Npj. 3, 223. Čuvši Isus, otide odande u lagji u *pusto* mjesto na samo. Mat. 14, 13. *Zemlja* će biti *pusta* sa stanovnika svojih, za plod djela njihovijeh. Mih. 7, 13. — **3)** *pusta* batina! trči *pust* kao bijesan! ala je *pust* lakom! ljepa je *pusta* kao vila! Rj. *govori se kao u čugjenju, zavijenju, željenju. vidi* klet 2. — Donešoše egbe sa gjogata, *pune* *puste* žutijeh dukata. Rj. 152a.

2. pūst, m. (u C. G.) prostirač svaljan od vune, der *Filz, coacta, cf. pustina*. Rj. — *pūst* (bilo je ženskoga roda s nastavkom »ti«: ПУСТЬ, kor. nezn.). Osn. 208.

pustābija, m. *vidi* razbojnik. Stulli. *prema* tome riječi koje idu valja pisati i govoriti sa h izmegju i i j.

pustāija, m. (ponajviše u vojv.) *ein Räuber, lutro, cf. hajduk*. Rj. *vidi* i razbojnik. — Ona pomisli da je to kuća kakvih *pustaija*, ali se nije strašila misleći u sebi: »*Pustaija* se boje samo bogati ljudi, a ja ih se nemam za što bojati. Npr. 134.

pustāijin, adj. *des Strassenräubers, latronis*. Rj. što pripada *pustaiji*.

pustāijnski, pustāijlski, adj. *räuberisch, praedatorius*. Rj. što pripada *pustaijama* ili *pustaiji* kojemu god. i sažeto *pustāijnski, t. j. pustāihinski*.

pustāiluk, m. *die Räuberi, rapina*. Rj. *pustāijnski* postupak, *pustāijnski* posao.

pūstara, f. (u vojv.) *die Puste (in Ungern), terra non arata, sed gregibus permissa*. Rj. *zemlja* *pusta, neorana* gdje stada pasu. — *pūstara* (osn. u *pust*). Osn. 108. *riječi s* *takim* *nast. kod* *badnjara*.

pustārāš, *pustarāša*, m. koji drži *pustaru*. Rj. — *riječi s* *takim* *nast. kod* *bradaš*.

pustārski, adj. n. p. tele, *von* *pustara*. Rj. što pripada *pustari, pustarama*.

pūsti-bāba-kōnju-křv, *vidi* troskot. Rj. *biljka*.

pūstīmīca, f. *ein Wurfprügel, lignum missile, z. B. um Obst herabzuschlagen*. Rj. *batina* što se *pustimičke* baci n. p. na vočku, da strese voća. *isp. omlat*. — Klip, komad drveta, kao *pustimica*: udri ga klipom. Rj. 275a. *osn. u* *partic. praes. pass. glagola* *pustiti. isp. Osn. 334*.

pūstīmīcē, adv. *vidi* *pustimičke. isp. pustimica*. — Poteže se buzdovanom Marko *pustimice* dobro nešedice, belu vilu megj' pleći udari. Npj. 2, 217.

pūstīmīčkē, baciti drvo, *prügelartig geworfen, so dass es in der Luft sich umdreht, ita jactum, ut torqueatur cum volat*. Rj. *adv. vidi* *pustimice. isp. pustimica*. — Popik se štapom *pustimičke* odbija ili sagom s kergje. Rj. 542a. Najposlije su se (Turci) tako blizu bili prikučili (k Srpskim šančevima), da su se *batinama* *pustimičke* mogli tući. Danica 1, 85.

pūstīna, f. (po jugozap. kraj.) od vune valjano kao debelo čebe, te se na njemu spava, *die Filzdecke, stragulum ex coactis factum, cf. pust. Rj.*

pūstīne, f. pl. (u C. G.) kao jastučici, što se meće na jaram, da ne ubije vola u vrat. Rj. *isp. pūst, pustina*.

pūstīničkī, adj. što pripada *pustinicima* ili *pustiniku* kojemu god. — Sv. Vasilije mnogo godina živio u samoći i po tom obišao obitelji *pustiničke*. DP. 255. *vidi* *pustinjački*.

pūstīniĳk, m. der *Einsiedler, anachoreta*. Rj. *koji živi u pustinji. vidi* *pustinjak, remeta. u* *Stullija* je *pustinik iz Ruskoga*. — Dogje u jednu *planinu*, i onde zanoći u jednoga *pustinika*. Npr. 19.

pūstīnja, f. *die Einöde, desertum*. Rj. — Uputi se u nekaku *pustinju* gje su strašna jezera. Npr. 95. Mašise se *puste* *Semberije, u pustinji* obrasla je trava. Npj. 4, 278.

pūstīnjačkī, adj. *eremitico, solitarius*. Stulli. *vidi* *pustinički*.

pūstīnjāk, m. *eremita, solitarius*. Stulli. *govori se u* *Hrv. vidi* *pustinik, remeta. za* *nast. u* *pustinjak* i *pustinik isp. anatempjak* i *anatemnik*. — Ko je slijep, jedan *pustinjače!* Šćep. mal. 80 (Turčin igumnu).

pūstīnjaskī, adj. Stulli. što pripada *pustinji*.

pūstīti, *pūstīm*, v. pf. Rj. *vidi* *puštiti, puštati, pušćati; v. pf. slož. do-pūstiti, iz-, na-, od-, po-, pod-, po-s-, pre-, pri-, pro-, raz-, s-, u-, za-. vidi i kod* *puštiti. v. impf. prosta* *pušćati, pu-štati, puštavati, i kod njih v. impf. složena. — 1 a) lassen, mitto, ditmitto; ženu, sein Weib (gerichtlich) entlassen, divorcium facere cum uxore* (u Srbiji za vladanja *Turskoga* kad je ko htio *ženu* *pustiti*, nije mu trebalo ići popu ili vladici, nego kadiji ili musulimu . . .). *pustiti* *koga* *ili* *što* *da* *ide, otide: Zastrijeliti, pustiti strijelju*. Rj. 196a. *Pustio* *konja* *na* *kalac; pustio* *guzicu* *na* *kalac*. Rj. 260a. *Porinuti* *brod, t. j. pustiti ga u vodu*. Rj. 555a. *Posijati* *riječ, t. j. pustiti je megju ljude*. Rj. 547b. *Pušti* *mene* *iz* *ledne* *tavnice*. Rj. 624b. *Onda* *ću* *te* *pustiti* *da* *ideš* *u* *svijet*. Npr. 1. *Da* *puste* *odozdo* *strijelju* *iz* *luka*. 7. *Nagje* *lisicu* *gde* *se* *uhvatila* *u* *gvožnja . . . »pusti* *me* *iz* *ovih* *gvožnja . . . »* 21. *Pusti* *ih* *(kćeri)* *prvi* *put* *u* *kolo*. 27. *Stojša* *mu* *reče: »Ja* *tebi* *ne* *ću* *ništa»* *pa* *ga* *pusti*. 30. *Pusti* *ga* *car* *preda* *se* 46. *Ta* *zmija* *nije* *od* *sebe* *pustila* *nikakva* *glasa*. 54. *Pa* *će* *se* *iskati* *u* *oca* *da* *je* *pusti* *da* *i* *ona* *vidi*. 69. *Pušti* *ga* *u* *kamaru* *ku* *gjevojc*. 86. *Ona* *pusti* *glas* *po* *svijetu* *da* *će* *biti* *trkija*. 103. *Da* *drži* *drugi* *kraj* *od* *veriga . . . neka* *pusti* *kraj* *od* *veriga*. 158. »*Lasno* *ćemo* *ih* *ukrasti; pusti* *ti* *menes*. *Pa* *onda* *otide . . .* 166. *Pušti* *oganj* *plavetan* *iz* *prstena*. 263. *Pustio* *bih* *ja* *njega*, *ali* *ne* *će* *on* *mene*. *Posl.* 266. *Pušti* *mulvu* *na* *dlan*, *a* *muha* *u* *brke*. 268. *Stoje* *ne* *pušti*, *a* *tugje* *ne* *prihiću*. 283. *Ljuto* *cmili* *gjevojcica . . . Tu* *se* *zmaju* *ražalilo, i pušti* *je* *ružu* *brati . . . Pušti* *zmaje* *gjevojcicu, da* *u*

majke svoje pogje. Npj. 1, 189. To izusti, pa i dušu *pusti*. 1, 246. Kod njeg' nagjoh do tri kese blaga, pa ih *puštih sebi* u njeđarca. 3, 3. Ne stade mu na istoku *sunce*, veće *pusti veliku vrućinu*, sva mu ščaise da pogori vojska. 3, 63. Oko nje je saklopio ruke . . . »*Pusti ruke od moje gjevojke*.« 3, 459. Moj je Batric' na otkupe bio, ti *gu ne šće pustit' na otkupe*. 4, 5. Bogom sestro Sava! prožderi nas, *ne pusti nas Zeki*. 4, 285. *Ne puštiše gjavoljega živa* do samoga Grude barjaktara. 4, 365. *Božel vijor od planine pušti*, da razagna maglu u krajeve. 4, 378. *Pušti, sine, glavu sa ramena, a ne pušti vrhovnu stolicu*. 5, 10. Od-mami je (gjevojčicu) u svoj konak, i više je *ne pusti od sebe*. Danica 1, 92. Civutin izgubi zašivenu kesu novaca, pak *pusti telala*, i obreće dati sto groša onome, koji je bude našao. 4, 39. *Puštite me na pendžer od dvora*, da ja vijgu kićene svatove. Kov. 59. Grozničave djevojke pitaju nevjestu kad će ih *puštiti groznica*. 79. Pišu Milenku da *ga dalje ne pusti*, nego da ga ustavi kod sebe za sekretara. Sovj. 78. *Ne pusti u nemar dar* u sebi koji ti je dan. Tim. I. 4, 14. Okrenuvši se pogjoše *puštivši djecu i stoku i zaklade naprijed*. Sud. 18, 21. *Pušticu zlo na to mjesto*. Dnev. II. 34, 24. Iz knjiga je prešlo i u pjesmu koja je *puštena u svijet* kao narodna. Daničić, ARj. 31a. — β) *sa se, pass.*: Kam iz ruke a riječ iz usta. (Što se reče ne može se lasno povratiti kao i kamen kad se iz ruke pusti). Posl. 128. Obećavajući im, da će se *puštiti da ide* svaki k svojoj porodici. Sovj. 66. — γ) *refleks.*: A nevesta stoji kod devera . . . A devojka sluša od devera, pak se *mlada pusti od devera*, pak Todora prihvati za ruku. Npj. 2, 496. Lipa s' Zlate iz kola *puštila*, pa okrenu u kulu kamenu. HNpj. 4, 516. Ali da se *puštimo u sam dnevnik Svetičev*. O Sv. O. 14. — δ) *reciproč.*: Zmaj poleti na čardak, a Stojsa ga dočeka, pa se ponese . . . pa se *onda puste* i zbrate. Npr. 35. — b) *bradu, wachsen lassen*, promitto. Rj. *puštiti što (da raste)*: Zar se svaka opletana uda? (. . . i ženskoj gjeci briju kosu . . . mlagja sestra ne smije *puštiti kose* dok se starija ne isprosi . . .). Posl. 86. Marko ode Svetoj Gori slavnoj . . . pa obuče ruho kalugjersko, *pusti crnu bradu do pajasa*. Npj. 2, 370. — c) *pustilo maslo* (t. j. cievvara) mast. Rj. *kao iz sebe puštiti što*: Tu se hladna voda ustavila, *pušti grane na četiri strane*. Rj. 98a. Beka, nekaka trava, kad se *sažvaće pusti iz sebe sok* nalik na mlijeko. Rj. 268a. Prpoljak, odrezana vinova loza koja se odozdo zakopa u zemlju i *pusti žile*. Rj. 616b. Al' vinograd listao, i *lozicu pustio*. Npj. 1, 278. Čim (drvo) osjeti vodu, opet napupi i *pusti grane kao prisad*. Jov. 14, 9. — d) *kao dopustiti*: »Samo me pusti da *prenoćim* a sutra ću poći.« Car joj *dopusti da prenoći*. Npr. 107. Ako *ga puštiš samo jednu riječ da progovori*, prevariće te. 156. Pomoz mi nositi, a *pušti me zboriti*. (Osobito kad se sude). Posl. 254. Da je naša literatura malo *dijete* u kolijevci, koje valja *puštiti da tepla*. Pis. 61. *Usta si svoja pustio da govore zlo*, i jezik tvoj plete prijevare. Ps. 50, 19. Ni ovo ne htje *puštiti censura da se štampa*. VLazic 2, 10. — 2) *puštiti koga u kuću, einziehen lassen, immitto*: Pustila sebi u kuću muža. Rj. *kao primiti ga*: Što ih (riječi) literatura ne može i ne smije u se *puštiti*, jer su nakaze. Rad 15, 184. — 3) *fallen lassen*: Od žalosti i suze *pustio*. Rj. — Pa *puštiše po knjizi jaziju*. Rj. 280a. Raščesljaj mi *kose* i *pušti mi polovicu sprjed* a polovicu niz pleći. Npr. 228. — 4) *puštiti vodu, sein Wasser fallen lassen, urinam reddo*. Rj. *kao puštiti što da teče*: Da pustim pijetlu krv, *harnen, mejo*. Rj. 499b. *Pušti mi krv* ispod ove zvijezde. Npr. 103. *Pusti baba konju krv* i teletu mlijeka. Posl. 266. Tako mi se utroba ne zavezala! (da ne može roditi ili rodu puštiti). 305.

pústjeti, pústim, v. *impf. desertum, vastatum eva-*

dere. Stulli. *postajati pusto, pustoš*; *wüste werden, vastari*. v. *pf.* opustjeti, zapustjeti.

pústogjāk, m. dijete koje ne ide u školu (*oppositum gják*). Rj. *vidi* pustolov.

pústolina, f. (*als Scheltwort*) *verlassen, herrenlos, deserta res, homo, bestia*. Rj. *vidi* pustolovina, postolovina. *što je pusto, n. p. stvar kaka, čeljade, živinče. kaže se kao pogrda*. — Spavao bih, i bio bi miran, s carevima, koji zidaše sebi *pustoline*. Jov. 3, 14. Koji žive u onijem *pustolinama* u zemlji Izrailjevoj, govore i kažu . . . Jezeq. 33, 24. — *od osn. koja je u púst*. Osn. 154. za *nast. isp.* spužolina.

pústolov, m. znači što i u Vuka *pustogjak*. J. Bogdanović. *pusto-lov?*

pústolovina, f. *vidi* pustolina. Rj.³

pústopāš, f. gdje je svakom slobodno pasti, *eine freie (unversperrte) Weide, pascuum cuique patens*: nije to pustopaš. Rj. *pusto-paš, kao pusta puša*.

pústopāšičē, cf. pustopaš. Rj. *adv.*

Pústopolje, n. polje u Pocerini. Rj. — »Odbij ove u to *pusto polje*: Miloš ti je juče poginuo.« I od tada je ostalo *Pústopolje*. Rj. 113b.

pústopoljina, f. *pusto polje, Heide, desertum*. Rj. *pusto-poljina. isp.* puštoš.

pústoruk, *adj.* praznijeh ruku, n. p. došao *pustoruk*, t. j. s golijem rukama, *leer, inanis*. Rj. *pustoruk. vidí* praznoruk. *suprotno* punoruk. *isp. tako slož. riječi kod* ljevoruk.

pústósvat, m. (u Paštrov.) **pústósvatice**, f. *ein Hochzeitgast ohne Amt, conviva nuptialis sine munere*. Rj. *svat koji nema službe*. — Masonica, pogača izlomljena i posuta medom, što se daje svatovima kad dovedu djevojku; po tom *pustosvati* idu svaki svojoj kući. Rj. 347a. Svi svatovi koji nemaju službe, u šali zovu se *nabiguzice* ili *pustosvatice*. Rj. 377b.

púštoš, f. *eine Heide, loca deserta*. Rj. *pust, pustošan kraj. isp.* pustopoljina. — Ko se *pustoši* ne veseli, od njega ostala? Posl. 155. Dokle Gospod opravi daleko ljude i bude sama *pustoš u zemlji*. Is. 6, 12. Sion opustje, Jerusalem posta *pustoš*. 64, 10. *riječ s takim nast. kokoš*.

púštošan, púštošna, *adj. óde, desertus, cf. pust* (2). Rj. — Dokle će trajati ta utvara za svagdašnju žrtvu i za *otpad pustošni* da se gazi svetinja i vojska? Dan. 8, 13 (*peccatum desolationis, Frevel der Verwüstung*). Oskvrniće svetinju i postaviće *gnusobu pustošnu*. 11, 31 (*isp.* Kad dakle ugledate *mrzost opušćenja*, o kojoj govori prorok Danilo. Mat. 24, 15).

púštošenje, n. *verb. od* pustošiti. *radnja* kojom *tko pustoši što*: Jer će nestati nasilnika, prestaće *pustošenje*. Is. 16, 4. Čuje se vika . . . *pustošenje* i satiranje veliko. Jer. 48, 3.

púštošiti, púštošim, v. *impf. činiti da bude što pustošno; verwüsten, vastare, devastare, populari, depopulari, evertere. v. impf. slož. opustošavati; v. pf. slož. opustošiti. — Púštošiti*. Rad 6, 104. Dolažeći u zemlju *pustošahu* je. Sud. 6, 5. Nevjernik nevjeru čini, *pustošnik pustoši*. Is. 21, 2. Teško tebi, koji *pustošiš a tebe ne pustoše*. 33, 1.

púštošnik, m. koji *pustoši. akc. prema* púštošan. *isp. pravednik, pravedan*. — Budi im zaklon od *pustošnika*. Is. 16, 4 (*vastator, der Verwüster*). Nevjernik nevjeru čini, *pustošnik pustoši*. 21, 2.

púša, f. mala okrugla gljiva, koja se osuši na mjestu, pa kad se pritisne, *prah se iz nje puši. cf. puhara*. Rj. *vidí* i púpa 3.

puščani, *adj. n. p. prah, zrno, kalup, šipka, Gewehr-, jaculatorius*. Rj. *što pripada pušci, puškama*. — *Gročnja puščana, cf. tabandže*. Rj. 84a. Kurjučiti t. j. pušku, ili *cijev puščanu*. Rj. 317a. Pločica, u *tabana puščanoga* ona daščica na kojoj su lukovi i ostalo koješta. Rj. 508b. Najposlije mu nestane *taneta* topovskih i *puščanih* . . . narede da

se baruta i puščane džebane uzme iz Poreča. Danica 1, 85. 86. Pucnjava topovska i puščana. Žitije 76.

pušče, puščeta, m. (*verächtlich*) *kleiner, parvulus*, cf. pušt. Rj. kaže se s preziranjem za pušta (maloga). biče griješkom štamparskom n. (muškoga roda) mjesto n. (*srednjega roda*). isp. Osn. 249. 252.

puščetina, f. *augm.* od puška. Rj. vidi puščina. — *augm.* takva kod babetina.

puščica, f. *dem.* od puška. Rj.

puščina, f. *augm.* od puška. Rj. vidi puščetina. — Pa se natrag kroz planinu vuče, puščina mu po kamenju tuče, razbjen, gđran u družinu dogje. Npj. 4, 511. *augm.* takva kod bardačina.

puščati, puščam, v. pf. vidi puštati, puštiti, pustiti. v. pf. slož. ūpuščati. v. impf. puštati. — Al' da vidiš čuda velikoga! ja Bog pušća od sebe moriju, te pomori devet milih brata. Npj. 2, 39. »Pušti, pašo, u nahiju vojsku«. Pušća paša svoju mlogu vojsku. 4, 357.

puščenje, n. *verb.* od pustjeti. stanje koje biva, kad što pušti, postaje pusto.

pušenje, n. Rj. *verb.* od I. pušiti, II. pušiti se. —

I. 1) radnja kojom tko puši (*duvan*). vidi duhanjenje, duvanjenje, fumanje (das Rauchen des Tabaks, fumigatio. Rj.). — **2)** radnja kojom tko puši, praši; das Stauben, excitatio pulveris. — **II. 1)** stanje koje biva kad se puši, n. p. u kući (das Rauchen, fumus. Rj.): Učiniću čudesa na nebu i na zemlji, krv i oganj i pušenje dima. Joil. 2, 30. vidi dimljenje. — **2)** stanje koje biva, kad se puši n. p. kome kika, pečeno jagnje (das Dampfen, vaporatio).

Pušibrk, m. nadimak kao prezime: S druge strane Pušibrk Ostoja. Npj. 4, 271. Puši-brk. isp. tako slož. riječi kod bjelobrka; tako slož. imena kod Pecirep.

pušiti, pušim, v. impf. Rj. v. pf. slož. iz-pušiti, po-za-. — **I. 1)** Tabak rauchen, fumum nicotianae emitto. Rj. vidi duhaniti 2, duvaniti 2, fumati, piti 2. — Duvaniti, 2) pušiti duvan: duvanite li? Rj. 143a. — **2)** stauben, excito pulverem. Rj. isp. prašiti 1. — **3)** vidi pripušiti, kao skrklušiti, pritisnuti. u ovom značenju ne nalazi se v. impf. pušiti. — **II.** sa se, refleks. — **1)** rauchen, fumus est: u ovom se kući puši, cf. dimiti 76. Rj. — Gje se gogj puši, ongje vatre ima. Posl. 76. O Užice, mali Carigrade! . . . A od kad te baše ovojiše, sve se pušiš, kan' da šljive sušiš. Npj. 1, 493. ovdje pristaje i ovaj primjer: Puša, mala okrugla gljiva . . . kad se pritisne, prah se iz nje puši. Rj. 624a. — **2)** puši se jelo, pečeno jagnje, dampfen, vaporare. Rj. — ovdje pristaje i ovaj primjer: Puši mu se kika! (Kad je ko u velikome poslu i u brizi). Posl. 267.

puška, f. (*pl. gen.* puškā) Rj. *dem.* puščica. *augm.* puščetina, puščina. — **I. 1)** das Schiessgewehr, telum jaculatorium: mala, Pistole; duga, Flinte; auch die vjetrojnjača (*Windbüchse*) ist cine puška. Bez puške n. p. dao ili uzeo grad, t. j. da nije ni jedna puška pukla, ohne einen Schuss, oppidum traditum recipere. Rj. — **2)** puška može biti (kaže se supstantivima): arnautka, bakrenjača, beglučkinja, bojnica, breša, brešakinja, breška, čagjavica, danička, danickinja, daničkinja, diljka, divka, divlija, dvočijevka, dževerdan, dževerdar, dževerdan, dževerlija, dževeruša, flinta, garabinka, garibilja, garubina, glasnik, glušica 3, golocijevka, granajlija, haberdar, habernik, harčalija, inglizica, krdžaljnka, krvnica, kuburlija, latinka, ledenica, puška na likove, lovice, merđžankinja, meterižnjača, mletkinja, mušaba, njemačkinja, oblučkinja, ostraguša, paftalija, pavtalija, pirlitanka, pištolj, prekomorka, puškarića, sedelija, sindžirlija, srebrnjača, srebrnjak, srmajlija, srmalija, šara, šarka, šešana, šešana, šica, šoca, štuc, talijanka, tančica, toska, trodramica, ubojnica, vadenik, vjetrojnjača, vlinta; (kaže se adjektivima): bojnička, duga, mala, naprešita, naredna, opravna, prazna, puna, šarena, tanka, velja, zapeta. — **3)** pušku ili puške bacati 2, baciti 2, ispaliti, isturati,

izbaciti, izbacivati, izlubardati, izmetati, izvrći, kreći, kurjučiti, lumbardati, metati, nabijati, nabiti, napuniti, nategnuti, naviti, nažmirati, nositi, obarati, objesiti (o ramenu), oboriti, okresati, opaliti, paliti, podasipati, podasuti, poizbaciti, potegnuti, potprašiti, potprašivati, potrgnuti, pripaliti, priprašiti, prižđiti, puniti, skidati (sa ramena), skinuti, skresati, složiti, spretati, štrocati, začevljiti, zametnuti (na rame), zapeti, zapinjati, zaratiti, zástupati, zasukijati, zažđiti (pušku ili iz puške), žeći. — **4)** (puška ili) puške biju, breče, ciknu, dature, frsnu, grme, ispucaju se, izđuše, lanu, nadmeću, obore se, omaknu se, otrguju, planu, popucaju, pozagorijevaju, prašte, prepucaju, prevare, prihvate vatru, puknu, pucaju, slážu, sastave, skrešu, škrokaju, škroknju, štrocnu, udare, upale, zakisuju, zakisnu, zakolju (*čovjeka*), zapucaju, zavatre, žde. — **5)** Biti iz puške ili puškom . . . biti vodu u pušku, t. j. sabijajući vodu u pušku, ogledati je li cijev dobra. Rj. 28a. Ubiti (iz puške) na domet; i na domet tankom puškom ubit'. Rj. 131b. Dočekala se puška na donji zub, t. j. kad se zapeta puška prstom obori, pa ne skreše, nego se dočeka na donji zub, kao što je bilo dok nije zapeta. Rj. 136b. Pa se gješto iz pušaka tuku. Rj. 171a. Zapalio iz puške. Rj. 187b. Dobro zgagja iz puške. Rj. 205b. Zdimiti, opaliti iz puške. Rj. 206b. I mo'š puškom mene ištetiti. Rj. 242b. Mrčiti koga puškom, t. j. ubiti ga iz puške. Rj. 373a. Mušetati, ubiti iz puške onoga koji je na smrt osugjen. Rj. 376b. Puče puška, zapjeva Milošu, Orugđžijcu na žalost odjeknu. Rj. 444a. Okosi se na pušku, t. j. oskoči na stranu pa poteže pušku da se brani ili bije. Rj. 455a. Omrčio ga puškom, t. j. ubio ga iz puške. Rj. 459b. Potištati po pušci, t. j. nanišani. Rj. 553a. Stoji praska pušaka. Rj. 564b. Onda se kaže da je puška planula, a nije sastavila. Rj. 666b. Crkvari pucaju iz pušaka. Rj. 800b. Kao zapeta puška (n. p. gotov). Posl. 131. Konju i pušci ne valja vjerovati. 150. Da mi moju snahu odmolimo, ja da, braćo, na puške otmemo. Npj. 3, 91. Puškom meče, »ko je junak!« vika 4, 113. Stoji ciku Srpskijeh pušaka. 4, 243. I na Turke oganj oboriše, kano grozna kiša iz oblaka, tako s' prosu puška od Srbalja. 4, 257. Zemlji padaj, pušci oganj daji, jer ti puškom promašiti ne ćeš. 4, 284. A pašće se bješe naučilo, naučilo uz pušku gledati, od obraza tanku pušku pali. 4, 318. I mojom ču puškom navatriti na Turčina Gjurgević-Murata. 4, 324. Pobismo se šnjima iz pušaka, jednu (zmiju) ubih puškom srmalijom, a ti drugu zelenom latinkom. 4, 328. Suvije (čemo) se darom darovati, iz pušaka vrućijeh krušaka. 4, 328. Obadvije puške zavatrise, Turčina je puška prevarila, a dopova vatru prifatila . . . Na tanke se puške dofatise. 4, 329. Tu se biše vatrom iz pušaka. 4, 338. »Puško moja, ne ostala pusta!« Pušci reče, a oku primače, puče puška, svijetla mu ruka! 4, 358. Dočeka ih ognjem iz pušaka. 4, 373. Izdaleka ne mogući im ništa iz pušaka učiniti. Danica 3, 176. Sa sviju strana stanu puške pucati na njega, i odmah ga ovako u bježanju udari sedamnaest pušaka. 3, 207. Vojska . . . pucala mu (je) iz pušaka na veselje. 3, 210. Tako (se) s pucnjavom pušaka rastanu. 96. Onda svi obore iz pušaka, te ubiju i njega i konja mu. Miloš 185. — **II.** kaže se puška za mušku glavu koja može nositi pušku: Vranjina, ostrvo u blatu Skadarskom (oko 50 pušaka). Rj. 73a. Jato, 2) bratstvo u kome ima više od pedeset pušaka. Rj. 248b. Pokupe na pušku po dvije evancike pa ih po nekoliko starca pošalju Smail-agi. Npj. 4, 461. (Vuk). U Paštrocima ima oko 40 sela (u kojima će biti oko 3000 duša i oko 700 pušaka). Kov. 32.

puškānje, n. *verb.* od puškati se. radnja kojom se puškaju n. p. vojnici u ratu: O svačemu eglen začetnuli, a najbolje o junaštvu pustu, o puškānju i o vojevanju. HNpj. 4, 26.

puškār, m. — **1)** koji dobro može ubiti iz puške,

der Schütz, Scharfschütz, qui excellit jaculando. Rj. vidi nišandžija, šicar. — Bez nagona ne će ubiti (reče se za rgjuva puškara). Rj. 383a. Pogoditi u dinar zemlje. (Kad koga u šali, ili u podsmijehu hvale da je dobar puškar; jer niko ne pogodi u više zemlje, nego u onoliko koliki je dinar). Posl. 250. Lješničani, koji su i onako na glasu puškari. Danica 3, 175. — 2) der Gewehrfabrikant, telorum igniferorum confector, faber, cf. tufekčija. Rj. koji pravi puške. vidi i tufek, tufegdžija.

puškārānje, n. das Plänkeln, jaculatio mutua e telis igniferis. Rj. verb. 1) puškarati, 2) puškarati se. — 1) radnja kojom tko puškara, t. j. baca puške. — 2) radnja kojom se puškara n. p. vojnicu u ratu.

puškārati, rām, v. impf. Rj. — 1) bacati puške, schiessen, jaculor. Ni pjevaju, niti puškaraju. Rj. — 2) sa se, reciproc. plänkeln, jaculari mutuo. Rj. — 2) puškaraju se n. p. vojnicu u ratu. dem. prema puškati se?

puškārev, adj. vidi puškarov. Rj.

1. puškārica, f. die Pumpflinte (der Kinder), teli puerilis genus. Rj. nekaka dječja puška.

2. puškārica, f. (u Dalm.) vidi puškomet. Rj.

puškārnicā, f. das Schiessloch, die Schiessscharte, foramen jaculatorium. Rj. jama na kakvoj zgradi n. p. na trgjavu odakle se može pucati iz pušaka (ili iz topova). vidi mazgal 1, mazgala 1, mazgalo. isp. argat. — Oko namastira da pograde busije, i da isprovaljuju puškarnice. Danica 3, 182.

puškārov, des puškar, jaculatoris. Rj. što pripada puškaru. vidi puškarev.

puškati se, puškām se, v. recipr. impf. ballistis igneis vicissim se ferire, pugnare. Stulli. biti se iz pušaka. isp. puškanje. vidi puškarati se (dem. prema puškati se?).

puškōmet, m. die Weite eines Flintenschusses, distantia jactus teli jaculatorii, cf. puškārica. Rj. puško-met, daljina, koliko se puškom meće. isp. domet. — Dragović, manastir u Dalmaciji oko dva dobra puškometā od rijeke Cetine. Rj. 137b. Zasa-vica . . . prikučuje se k Savi na jedan puškomet, pak se opet od nje udaljava. Danica 2, 40. Pogju put kuće mladoženjine, i kad se prikučuje oko jednoga puškometā, pošalju muštulgđžiju naprijed. Kov. 79.

pušljiv, adj. (u Slav.) vidi crvljiv (n. p. orah, kesten, žir, jabuka, šljiva). Rj. isp. bušak (pušljiv lješnik). — što je od crvi rastočeno. Daničić dovodi riječ od kor. od koga je pubati. isp. Korijeni 301.

pušnica, f. zgrada gdje se suši voće, die Obst-darre, aedificium (furnus) pomis torrendis. Rj. upravo zgrada u kojoj se puši. isp. O Užice, mali Carigrade! sve se puši, kan' da šljive suši. Npj. 1, 493.

pušo, m. u Crnoj Gori i onuda po primorju zovu tako svako muško dijete do 5—6 godina. Rj. takva hyp. kod crnjo.

pušt (* Rj. 5), m. (u Bosni po varošima) (als Schimpfwort), der Lump, juvenis nihili, cf. nitkov. Rj. psovka čovjeku, osobito mladu. vidi i ništa-čovjek, ništavac, nitković; kalaš, horjatin, hula 2, hulja, ugursuz.

puštānje, n. das Lassen, desertio, missio. Rj. verb. od puštati. radnja kojom tko pušta što. vidi puštavanje. — A i za vladanja Miloša Obrenovića sveštenstvo se gotovo ništa nije miješalo u puštavanje žena. Rj. 622a.

1. puštati, puštām, v. pf. lassen, mitto, cf. pustiti. Rj. vidi i puščati, puštiti. v. pf. slož. ūpuštati, ūpuščati. — primjer može biti da se nahodi koji kod puštati.

2. puštati, puštām, v. impf. lassen, mitto. Rj. vidi puštavati. v. pf. prosta puštati, puščati, puštiti, pustiti; v. pf. slož. ūpuštati, ūpuščati, i vidi kod pustiti i puštiti. v. impf. slož. do-puštati, iz-, na-, od-, po-, pod-, pro-, raz-, s-, u-, za-. — 1 a) puštati koga ili što da ide, otide: Svekrva se teško razboli, i ležeći molila je Boga: kad umre da je pušta opet na ovaj svet. Npr. 83. Pogje i on tamo sa svojom torbom, ali

ga ne puštaju unutra. 146. Te babu za kose... drži i ne pušta. 221. Nigdi svoga on ne pušta glasa, niti pljunu, ni na konja viknu. Npj. 2, 78 (puštati?). Izgubi se pašina jabuka, pušta paša lakoga telala, telal viče po Budimu gradu. 3, 322. Gušanac je odmah poslao Srbima buruntiju . . . da ih ni pošto ne puštaju kroz zemlju. Danica 5, 27. Mlogi su čibuke onako u ustima držali, ne puštajući ni dima. Miloš 130. Jer se Srbi žene i žene puštaju Bog zna od koliko stotina godina. Pis. 17. Razmišljah u sreću svom da puštam tijelo svoje na piće. Prop. 2, 3. Puštaše otadžbinu da propada. DM. 105. — b) sa se, refleks.: Ti nauči konja i sokola, da s' nikome ne pušta u ruke, dok ne dogju do mojijeh ruka. Herc. 144. isp. pustiti 1a. — 2) kao puštati iz sebe: Grah uza nju (uz pritku) pušta vriježe. Rj. 600a. Sjeme najprije klija, pa nikne, pa onda pušta dolje korijen. Pis. 25. Drvo usagjeno kraj vode . . . niz potok pušta žile svoje. Jer. 17, 8. Vi, gore Izrailjeve, pušćete grane svoje, i rod svoj nosićete. Jezek. 36, 8. isp. pustiti 1 c. — 3) isp. pustiti 3. — »Priček' me, brate Manojlo! rusu sam kosu puštala, a drobni biser pro-sula . . . »Ti skupi kosu na rame, a drobni biser u njedra.« Npj. 1, 309 (puštati?). — 4) puštati ima i ostala značenja koja i pustiti, samo se ne mogu primjerima potvrditi.

puštāvānje, n. vidi puštavanje. Rj.

puštāvati, puštāvām, vidi puštati: Ne puštavam Zadrani-Todora i da dogje paša gospodare. Rj. v. impf. slož. propuštavati. v. pf. puštati, puščati, puštiti, pustiti. — Soko dobra lova ne puštava. DPost. 113. Oženjeno žene puštavalo, neženjeno ženiti se ne će. Npr. 1, 301. Nemoj našeg brata puštavati do Stambola. HNpj. 1, 415. Gospod mu Bog puštavao i ugagjao po njemu, od neba mu rosjeo. Kov. 120.

puštenica, f. Rj. što god pušteno ženskoga roda, žena, grana. — 1) die Geschiedene, mulier dimissa a marito. Rj. žena koju je pustio muž. — Da ga pita: ili je bolje uzeti gjevojku ili udovicu ili puštenicu. Npr. 154. Koji puštenicu uzme, preljubu čini. Mat. 5, 32. Kaži sveštenicima, puštenicom neka se ne žene. Mojs. III. 21, 7. — 2) der Zweig, den der Reiter im unwegsamen Walde zurückbeugen muss (um nicht davon im Gesichte verwundet zu werden) und dann auslässt, frons arboris reclinata ab iter faciente per silvam. Rj. puštena grana. — Išao gjak kroz čestu na konju, a kalugjer za njim; nagazi gjak na takovu puštenicu, pa je savije za sobom i reče kalugjeru: »Čuvaj se, duhovniče, puštenice.« A kalugjer pomisli na puštenicu 1, pa reče: »Puštaj je va istinu na me, ako je mlada.« Tek što je on to izgovorio, a puštenica njemu preko očiju; zašto je i ona bila mlada, a gjak o puštenici 1) nije ni sanjao. Rj. 695.

puštiti, puštīm, v. pf. vidi pustiti. Rj. i primjer ondje. vidi i puštati, puščati. — v. pf. slož. iz-puštiti, od-, po-, s-, u-, za-. vidi i kod pustiti. v. impf. prosta puštati, puštavati, i kod njih v. impf. slož.

1. pūt, pūta, m. Rj. — 1) der Weg, via: ide putem, stoji pod putom. Rj. hyp. putak. suprotno bespuće 1. put može biti (kaže se supstantivima): čavlenik, klinčanik, konik, krčanik, krpjlanik, nakopanik, snježanik, starenik, utrenik; cesta, dira, drum, kolovoz, kotarača, križopuće, ohogja, ohogje, prećac, prijećac, prosjek 2, put na zavojicu, putanja, raspuće, raspunica, raskršće, staza, strampunica, tražina, vadivek, zavojica; (kaže se adjektivima): čakovit, čavlen, klizak, klizav, krstat, nedohod, neistražljiv, pravi, preči, prijeki, rgjav, slobodan, suh, širok, tjesan, vagašljiv, zahodan, i t. d. — Da svatovima ja učinim puta. Rj. 92a. Kad je prije nekoliko godina gragjen put preko njega (preko šanca). Rj. 114b. Zalutati, začu s puta. Rj. 181b. Zasijećati put. Rj. 194a. Ko je valjan i što zna, otvoren mu je put k različnijem službama i gospoствima. Rj. 396a. Nije mi naručno tvoje selo, t. j. nije mi put

onuda. Rj. 404b. Obavit (f.), gdje se obavila voda oko zemlje ili put oko brda. Rj. 426. Odbiti kud na drugu stranu, n. p. vodu, put, trgovinu. Rj. 441a. Proggjoh put i rasput. Rj. 556b. Hajde ti najprije te prokriči put. Rj. 607b. Šavitak, gdje je put savijen. Rj. 660b. Staroputine, znaci od staroga puta. Rj. 713b. Stati kome na put. Rj. 714a. Nije mogla izaći na svoj pravi put. Npr. 42. Ali ne pogodi puta. 95. Nanese ga put pokraj jedne crkve. 97. »Ti si moja zaručnica«. Pa otolen svoj put, te doma. 111. Naigju na put koji vodi tome gradu. 191. Bolje se i od po puta vratiti nego rgjavim (putem) do kraja ići. Posl. 26. Vuk mu put presjekao! 40. Našla ga bijeda na suhu putu. 193. Put širok a vrata otvorena. (Na polju!). 267. Stoji u kutu da nije nikom na putu. 295. Djevojka je cvijeće sadila pokraj puta druma carevoga. Npj. 1, 398. Kad na drumu carevome dogje, iz svijeta sreće čiridžije... Jovan im se na put učinio, i pred njima kapicu skinuo. 2, 30. Brgjani mi pute zatvorise. 4, 69. Dok do Marka pute prosijeće. 4, 271. Voda, sa silom svojom gradeći sebi put. Danica 2, 36. Drugi put ide iz Bijograda na Grocku... Onim se putem ide do Grocke preko brdeljaka. 2, 52. I najgoremu Turčinu raja mora s puta svrnuti. 2, 88. Naš je put išao preko jedne suve ravnine... nije bila naučena takome trudnom putu. 2, 139. Uz barjake ostanu oni, koji nijesu prečega puta imali svojju kući. 3, 198. Ali su tuda strašni puti. Glas. 63, 114. Sokole, put krči! Kov. 73. Očistivši put uz Savu... podigne se već i nahija Beogradska. Miloš 86. Da mu je samo kako Molera ukloniti s puta. 137. Poharavši uz put kuću. 183. Treba da uzmemo najkraći put: »svjat« se kaže Nemački »heilig«, a »svjatij« »der heilige«. Nov. Srb. 1818, 390. Ovo su najveće smetnje, koje se meću na put našem jeziku. Pis. 81. Prekinuti put izmegju Srba i Rusa. Sovj. 41. Ne otidu prijekijem putem... da je na ovaj zahodni put grafa Orurka najviše navratio Hajduk-Veljko. 42. Ali tijem okrči i Turcima put. 65. Da otvori i drži put (komunikaciju) izmegju... Žitije 14. Uzme put na desno k Bišofsverdu. 40. Koje mu je bio jedini put izbaviti sebe. 44. Da bi im put slobodniji bio, udare na juriš. 46. Jer su široka vrata i širok put što vode u propast... aska vrata i tijesan put što vode u život. Mat. 7, 13. Kako su neistražljivi njegovi putovi! Rim. 11, 33. Zagradio je put moj da ne mogu proći. Jov 19, 8. Starljam pred vas put k životu i put k smrti. Jer. 21, 8. Putnici putujuću daleke i teške pute. DP. 111. Kao kakovo granato drvo na sastavku putova ljudskih. 372. — 2) die Reise, iter. Rj. isp. putovanje. — Zapr'o, n. p. kad ko sustane na putu, pa ne može da ide dalje. Rj. 191a. (sustane putujuću, idući). Krenuti na put. Rj. 301a. Kad polaze na put: »Ko će na put, srećan mu put«. Rj. 400b. Opraviti se na put; opravljati se na put, t. j. spremati se. Rj. 464a. Spremila mu mati košulju u torbu da ponese na put. Rj. 706a. Ali ga u putu stigne sunce. Rj. 750b. Pogje na put. Putujuću tako... Npr. 41. Krenu put doma. U putu reče brat... 119. Barem spremi joj što na put. 133. Uzmu novaca za puta, pa pogju tražiti sestre svoje. 187 (i 196: Uzme novaca za puta, uzjaše svoga konja pa pogje u svijet). Kad car vidi da ne može s puta da ga odvrati, onda mi izvadi jedno pero... Carević uzme pero te pogje. 197. Dade mu nekoliko aspri što će mu dosta za put biti. 217. Otisnu se ploviti... Kad su već bili na neki dio puta... jave mu nesreću, koja im se u putu dogodila. 251. Jer ne vidim bela danka, teške pute da putujem. Npj. 1, 140. Ako put putuje, srećno putovao! 1, 268. Niti su mi dodijali česti puti na daleko; veće su mi dodijali česti puti u me(h)anu. 1, 454. Podignu se da idu tamo. Oni se iznenada sastanu u putu. Danica 2, 124. Podignu se na put. 2, 142. Ja sam za putom. Rj. XXXIX. Ako bi ga zadesilo kako zlo na putu na

koji ćete ići... Mojs. I. 42, 38. — 3) sad ovoga puta, jedan put, dva puta, einmal, zweimal, semel, bis. Rj. U drugom pad. množ. riječ put (kad se njom broji) ima i pūti, ali i pūta. Obl. 9. jedan put; dva... tri... četiri... nekoliko puta; pet, šest, sedam i t. d. pūta ili pūti; i: jedanput, dvaput, petput, i t. d. (ali je pravilnije ovako: dva puta, pet puta ili puti). vidi i krat: jedankrat, dvakrat, petkrat, itd. vidi i red: jedared, dvared, trired. vidi i jednom: jedan put; prvom, drugom, trećom, itd. prvi put, drugi put, treći put, itd. — a) Krvnik dosta puta uteče u drugu nahiju. Rj. 300b. Pošto jedva jedan put napita, dogje pred dvore. Npr. 34. Dva puta mjeri, a treći kraj. Posl. 57. Dvaput mjeri, trećom kraj. 57. Udavah se tri četiri puta. Npj. 2, 13. Obrnu se i dva i tri puta. 2, 372. Proleti po sobi dva tri put. Danica 2, 130. Ne će biti suviše naznačiti ovjge jedan put za svagda o... 3, 3. Uz to su jednako jurišali, i sila puta rukama za šanac hvatali. Miloš 37. Da se jedan put svrši taj posao. 148. Mogli bismo kazati, jedanput za stotinu: progji se popravljana jezika. Nov. Srb. 1817, 541. Više puta još umiješa se i drugi. Priprava 74. Koji put? n. p. prvi put, drugi put, treći put i t. d. Rj. XLIX. Na Emanue-lovo treći put vikanje. Žitije 51. Prvi ga put vjenča. DM. 24. Nekolika se puta nalazi. DRj. 1, 349. — b) sa praepos. na: Na jedan put majstor skoči u vodu i stane plivati. Npr. 36. Rodila bih mu sina i šcer na jedan put. 233. Na jedan put se rast ne posijeće. Posl. 186. Na jedan put nagje me strašni čas. DP. 368. za primjere Npr. 233 i Posl. 186 isp. na jedan mah; za ostale isp. u jedan put. — c) po: Pak se po drugi put razboli. Posl. 44. Po drugi se put lisica ne hvata u gvožđja. 251. Krvnu mu se Bogom po tri puta. Npj. 2, 83. — d) u: U jedan put zane-moći, plötzlich erkranknen. Rj. 177b. Na jedan mah, t. j. od jednom, u jedan put. 348a. Ribica se u jedan put javi iz vode. Npr. 23. Imaš dva veselja u jedan put. 64. Prekrsti se u tri puta govoreći... 99. Poslao mi je u nekoliko puta oko sto napisanih tabaka junackih pesama. Npj. 4, XXVI. Ozebao ušavši u vruću sobu, oglune u jedanput. Opit IV. Ja sam Vaša dva pisma u jedanput primio. Straž. 1886, 833. U tri puta obli vodom i žrtvenik i drva na njemu. DP. 312. — e) za: To je moralo ostati za drugi put. Danica 1, 2. Druge sitnice ostavio sam za drugi put. Pis. 28. — 4) (po jugozap. kraj.) nach, gegen, ad. Rj. vidi niže put, praepos. — 5) nije bilo puta to činiti, t. j. nije bilo pravo, cf. putan. Rj. amo će ići ovaj primjer: Mlada neva govorila: »Dobro jutro svijem vama! n'jesam ovjge sama došla, već po putu i sugjenju, i po šjetu baba moga. Herc. 300 (šjet = sjet, sjejet). — 6) put, u put. vidi uput.

2. put, praepos. vidi put 4) (po jugozap. kraj.) nach, gegen, ad. Rj. 622b. — S ovim prijedlogom riječ u drugom padežu pokazuje, da je nešto upravljeno onamo, gdje je ono što znači ona sama: Otišao put Beča, t. j. u Beč. A otolen put Budima pogje. Put Memeta zagon učinila. Put bijele kule Karadžića. Rj. 622b. Prekrsti se put istoka i kliknu jakoga Boga u pomoć. Npr. 94. Jedno od gjece reče mu... Nasmije se otac put njega. 108. Braća krenu put doma. U putu reče brat koji bijaše... 119. Došavši već blizu babe pogje joj s pleći te šumke put nje. 221. Mladić nagje aždaju, pa kad se vjgješe, ona put njega da ga proždere, a on put nje da je ufati. 263. Šikala se barka put svetoga Marka. Npj. 1, 194. Pak pogleda put žarkoga sunca. 1, 460. Povika put oltara riječju Gospodnjom govoreći: oltare! oltare! Car. I. 13, 2. Mojsije digne svoj štap put neba... raširi ruke svoje put neba i građ prestane. Prip. bibl. 41. isp. Sint. 291.

3. pūt, f. humanitas, caro humana, caro — videći da ima uskrnuti u čovječjoj opet puti. Stulli. meso osobito čovječje. sad se mjesto ove riječi govori po-

najviše tijelo. *isp. mekoput. Staroslov. ПУТЬ, caro, corpus, meso, tijelo.*

putak, putka, *m. hyp. od put:* Jelenak mi goru lomí, *putak* da mu je. Rj.

putalj, *m. konj putonogast, ein Pferd, das eine Blässe am Fusse hat, equus habens maculam in pede.* Rj. — Jaše serdar na konja *putalja*, za njima su mladi kapetani. Npj. 5, 278.

putan, putna, *adj. recht, rectus, justus.* Rj. kao *prav*, koji ide (*pravim*) putem, drži ga se. *isp. put, 5)* nije bilo *puta* to činiti, t. j. nije bilo pravo, *cf. putan.* Rj. 622b. *suprotno* besputan. — Vuka i Brlića okriví, a krivice im ne kaza (a on kao jurista i sudija, valjalo bi da zna, da to nije *putno*). Ogd. na sit. 8. Žene njihove pretvoríše *putno* upotrebljavanje u besputno. Rim. 1, 26 (*naturalem usum, den natürlichen Gebrauch*).

putanja, *f. Fussessteig, semita.* Rj. kud ljudi pješice ídu *n. p. pored velikoga puta. vidi* staza, nogostup 1. *dem. putanjica. — putanja* (osn. u *put*). Osn. 194. riječi s *takim nast. džoganja, kopanja, pomaganja. isp. i* Bukanja.

putanjica, *f. dem. od putanja.* Rj. *vidi* stazica. **putast**, *adj. vidi* putonogast. *Putasti* su u noge lijeve. Rj. *n. p. konj, koji na nozi ima bijelu biljegu kao da ima puto. vidi i* putonog, čarapast. — *putast* (osn. u *puto*). Osn. 214.

putašce, *n. dem. od puce:* Oj Miljo Milice! srebrno *putašce*. Rj. — *takva dem. kod* brdašce.

puten, *adj. libidinosus, luxuriosus, lascivus — putenom* požudom veoma se užegoše — *puteni* grijeh — *puteno* djelo. Stulli. *što pripada puti. fleischlich, carnalis. isp. tjelesan.*

putenost, putenosti, *f. libido, luxuria.* Stulli. *osobina onoga što je puteno. carnalitas. isp. tjelesnost. die Fleischlichkeit.*

putijer, *m. (u Crmn.) vidi* čaša (a što je u nas *putir* oni zovu *kaliž*). Rj. *vidi* putir. *isp. pučerica. — od* Grč. riječi *ποτήρ*, pa mjesto e stoji íje. *vidi* take *tugje* riječi kod *dacijer. naše* riječi s *takvim nast. kosijer, pastijer, vodijer.*

putilo, *n. vidi* sapon, *cf. puto.* Rj. *ono čim se sputi, sapne, n. p. konj. —* Kragujca u bječvicah bez *putila* prodaje. DPosl. 50 (u bječvicah *stariji oblik* mjesto u bječvicama). *riječi s* *takim nast. kod* bučkalu. za *osn. isp. pütiti* 2.

putina, *f. (u Dubr.) rutina i putina (Besposlica, male stvari, ništa. Posl. 273). Tändelei, nugae.* Rj. *dem. putinica. za osn. isp. pütiti* 1.

putinica, *f. (u Dubr.) dem. od putina.* Rj. **putir**, putira, *m. Kelch, calix, (cf. putijer) cf. kaliž.* Rj. — Darak, 2) u *erkvi* ono troje čim se pokriva a) *diskos*, b) *putir*, c) i *diskos* i *putir* zajedno. Rj. 111a.

1. pütiti, pütim, *v. impf. — 1)* (u Dubr.) *vidi* mrdati: *puti* (kad ko ne umije što da kaže upravo, nego govori koješta). Rj. *v. pf. slož. s-putiti (i se)* 2, ù-putiti, zà-putiti; na-ù-putiti 2. *isp. putina, putinica. — 2)* ne nalazi se kao *prost v. impf. sa* značenjem vezati, penjati 2, *nego* samo kao *složen: v. pf. spütiti* 1. 3. *isp. poputati. isp. i* putilo, puto.

2. pütiti, pütim, *v. impf. značenje: kao* pokazivati *kome put, navraćati koga na put, den Weg weisen, viam monstrare. — sa se, pass.: Ne da se on nikako pütiti. J. Bogdanović. i sa se* *refleks. u* Stullija: *putiti se, viae se comittere; kao* *polaziti na put. v. pf. slož. na-pütiti, pro-, u-, za-; v. impf. slož. na-pučivati, u-pučivati.*

putni, *adj. (putni) ad viam vel iter spectans.* Stulli. *što pripada putu. Reise. —* Menja se i linija kojom ide *putna* pruga. Zim. 290.

putnica, *f. quae iter facit.* Stulli. *koja putuje.*

putnički, *adj. der* putnici, *viatorum.* Rj. *što pripada putnicima ili putniku* *kojemu* god. — Da mi je u *pustinji* *stanak* *putnički!* Jer. 9, 2.

putnik, *m. ein Reisender, viator.* Rj. *koji putuje. —* Domaćin za mačka napuni *putniku* galiju punu srebra i zlata. Npr. 43. »Koji si ti?« »Putnik iz daleke zemlje, i vaš drug.« 95. Oj meseče, moj noćni *putniče!* Npj. 1, 573. Sjaj, meseče, *junački putniče!* Herc. 227. Primajte rado *putnike.* Rim. 12, 13.

Putnik, *m. ime* muško. Rj. **putnikov**, *adj. des* putnik, *viatoris.* Rj. *što pripada* *putniku.*

putnina, *f. das Reisegeld, viaticum, cf. poputnina:* Te putniku *putninu* *platiše.* Rj. 1) *plata* *putniku, glasniku; i 2) ono što se da kome na put. za 2) isp. brašnjenica. — osn. u* putni.

putno, *adv. recht, recte, juste.* Rj. *prema* *adj. putan. kao* *pravo. ordinatim.* Stulli. *suprotno* besputno.

putnost, putnosti, *f. stanje onoga što je putno, onako* *kako* *valja. suprotno* bespuće 2. — Ako li koja vlada zaželi još više *kreposti, naći* će je uvek u *putnosti* *svojih* *namera.* Zlos. 87.

putnjica, *f. (u Srijemu i u Bač.) der Schmutz am Leibe, squalor.* Rj. *nečistota na* *tijelu. —* Tjemenjača, 1) u *djece* na *glavi* kao *putnjica* ili *kraste.* Rj. 741b. *Duničić* *riječ* *dorodi* *od* *pot, potan.* *Korijeni* 279. *putnjica* (u *griješkom* *mjesto* *o: pot*). Osn. 333.

putnjičav, *adj. schmutzig, squalidus.* Rj. *na* *čemu* *je* *putnjica.*

puto, *n. das Fusseisen, pedica:* Lupa kao *puto* o lotru (Kad ko što *ludo* govori. Posl. 171). *cf. buka-gije.* Rj. *grožgje* *što se* *meće* *ljudima* *ili* *konjma* *na* *noge. vidi i* *putilo, spona* 2, *negve, njegve, čustek, gjengjer. —* Kad jedno (od *jednomjesečica*) *umre, onda* *metnu* u *puto* *jednu* *nogu* *mrtvoga* *a* *drugu* *živoga. . .* Onda onaj *otvori* *puto.* Rj. 251a. Bog je silan . . . Ako li su *okovani* u *puta. . .* tada im *napominje* *bezakonja* *njihova* *kako* *su* *silna.* Jov 36, 8. *za osn. isp. pütiti* 2.

putonog, *adj. (st.) vidi* putonogast: Sve *konjice* *putonoge.* Rj. *puto-nog, u* *kojega* *su* *putaste* *noge. tako* *slož. adj. kod* *bosonog. vidi i* *putast. isp. čarapast.*

putonogast, *adj. — 1)* eine Blässe am Fusse *habend, macula praeditus in pede, n. p. konj, pas.* Rj. *vidi* putonog, *putast, isp. čarapast. —* Sve *jednake* *konje* *dorataste, dorataste i* *putonogaste.* Npj. 3, 333. — **2)** čovjek putonogast (*auch mit dem Beisatze: u* *sve* *četiri*), *ein* *verteufelter* *Kerl (im guten Sinne), versutus, insignis.* Rj. *kao* *čovjek* *lukav (u* *dobrom* *smislu), klet, hitar, obrtan, vješt.*

putopis, *m. puto-pis, opis* *puta, putovanja; Reise-beschreibung. tako* *slož. riječi* *rukopis, šakopis. —* Što se ne može *zgodno* *da* *izloži. . . u* *običnim* *puto-pisima.* Zim. IV.

putovanje, *n. das Reisen, peregrinatio.* Rj. *verb. od* *putovati. radnja* *kojom* *tko* *putuje. —* Po *dugome* *putovanju* *naigju* *na* *jedan* *čardak.* Npr. 7. Ova je pjesma prvi *put* *naštampana u* *putovanju* *Fortisovom* *po* *Dalmaciji.* Npj. 3, 527 (Vuk).

putovati, pütujem, *v. impf. reisen, peregrinor.* Rj. *kao* *glagol* *složen* *ne* *nalazi* *se. v. pf. slož. isp. za-* *pütiti. —* Počne sam *putovati* *po* *svetu, i* *tako* *putujući* *za* *dugo, dogje* *u* *jednu* *planinu.* Npr. 19. On *pogje* *morem* *putovati.* 236. *Putnici* *putujući* *daleke* *i* *teške* *pute.* DP. 111. *sa* *se, pass.: Nije* *ni* *običaja, da* *se* *na* *kolima* *putuje.* Danica 2, 53.

puv, *m. (u Srijemu) vidi* puh. Rj. *u* *kravezima* *gdje* *se* *glas* *h* *u* *govoru* *pretvara* *u* *glas* *v.*

puva, *f. (u Boci) vidi* puha. Rj.

puvár, *m. (u Srijemu) vidi* puhor. Rj. *pepeo* *koji* *u* *vis* *suklja. —* *v* *je* *mjesto* *h, a* *za* *nast. ar* *prema* *puhor. isp. vihar* *i* *vihor, vijor.*

puvare, *f. pl. (u Srijemu) ono* *kukuruzno* *zrnevlje, koje* *u* *kokanju* *ne* *ispuca, nego* *se* *onako* *ispeče, ge-röstete* *Kukuruskörner, grana* *zeae* *mais* *tosta.* Rj.

— púhati, púšiti; isto značenje prešlo u *naduti se, napeti se*: púša; púhara, púha, puhica, puica, puvica, púvare. Korijeni 301. riječi s takim nast. kod badnjara.

púvati, púvâm, v. *impf.* vidi púhati: Od gorice vjetric púvao. Rj.

púvica, f. (u Boci) vidi čibuljica. Rj. vidi i puhica i puha, i *syn. ondje*.

púzánje, n. *das Klettern, Kriechen, nisus, reptatio*. Rj. *verb. od puzati. radnja kojom tko puže.*

púzati, púzêm, v. *impf.* Rj. v. *pf.* iz-puzati, od-, pri-, u-. — 1) *kriechen, repto*. Rj. kao gamizati. — Bauljati, ići pobaučke, najviše se govori za malu djecu, kad pužu. Rj. 17b. Tako puzáše Jonatan rukama i nogama. Sam. I. 14, 13. vidi puziti. *isp. pobaučke, pobavučke ići.* — 2) *klettern, enitor*. Rj. n. p. uz drvo, kao peti se, penjati se. — Načerao krmka na (h)rast. (Kad je koji pijan. Može biti da se za to ovo kaže što se pijanu čoeku sve čini moguće, tako i krmak da može uz drvo puzati, kao mačka?). Posl. 192.

púzavac, púzavca, m. *der Blauspecht (die Spechtmise. Rj.³), sitta europaea*. Rj. ptica. vidi brkljoč, tockljun.

púzdra, f. (*bei den vierfüßigen Thieren*) die Ruthe, penis quadrupedum. Rj. vidi puzdro, puždra; culač. u četvoronožne životinje. riječ je pristojna. — Pulji konj puzdru (n. p. kad hoće da mokri). Rj.³ 639a.

púzdro, n. (u Risnu) vidi puzdra. Rj. vidi i puždra.

— puzdro (*d* je umetnuto između *s* i *r*), púzdra, i s promjenom glasa *s* na *ž*: puždra. Korijeni 131.

puzéčké, puzéčkí, *kriechend, repens*. Rj. *adv.* puzé-ke, puzé-ki, t. j. puzéći.

púzija, f. (u Jasenici) nekaka riba nalik na brkicu, ali biva veća i nalazi se po škaljama (*Aalraupe, Quappe, lota vulgaris Cuv.*; vidi manič. Rj.³). Rj.

púziti, púzim, v. *impf.* Rj. v. *pf.* slož. od-puziti, s-puziti se; o-puznuti (i se), po-puznuti (i se), poplužnuti se; v. *impf.* slož. popuzivati. — 1) *klettern, kriechen, repto*. Rj. vidi puzati 1. kao gamizati. — *Crv ne puzi, nego gamiže (gmiže) ili mili*. Pis. 25. Mladi čovjek . . . za šest mjeseci ne može se drukčije pomoći nego puzéći. Priprava 116. — 2) *ausgleiten, labor*. Kiša muze, noge puze. Rj. vidi omicati se; klizati se, kliziti.

púž, m. *die Schnecke, cochlea, cf. spuž*. Rj. púževi, spúževi; púži, spúži. Glas. 8, 9, 10. vidi špug. dem. pužić. *isp. prpolj.*

púždra, f. vidi puzdra. Rj. vidi i puzdro.

púžénje, n. *verb. od puziti.* — 1) *radnja kojom puzi n. p. dijete.* — 2) *stanje koje biva, kad puze noge.*

púževljí, *adj. Schnecken-, cochleae*. Rj. što pripada pužu, pužima. takva *adj. kod čkvorkovlji.*

púžić, m. *dem. od puž*: Po dolinama nahodi se neiskazana množina poznatijeh pužića. Priprava 105.

R.

r, dodaje se na kraju gdje kojijem riječima, n. p. ništar, svagdar, ondar, menekar, sadekar. Rj. *isp. re.* — Suglasno glasi *ž*, koje se u nas promijenilo na *r*, a samoglasno glasi *e*, koje se najviše odbacuje: jêr . . . tadar, tader, tadjer; tudijer; takogjer; tebekar. Korijeni 68.

rába, f. vidi momkinja, sluškinja, služavka, službenica. — A lje *raba* o uštipku. DPosl. 1. Juha je pogrišana *raba* povraćena. 40. *Raba*, sluškinja, i u Vrančića (*serva*) i Mikalje i u Delabele (*serva*) i u Stulića; prvi je slog za cijelo dug, jer je svuda samo jedno b. XVI. Značenje (korijenu) raditi: *rába* (Nema Vuk, ali imaju stari pisci), *rabota*; *rabiti*; *rabotati*. Korijeni 22.

râbadžija,* m. vidi (vozač) težak (? Rj.³). Rj. vozač, od *Tursk.* arabadži. Gj. Popović.

1. **râbar**, *râbra*, m. (st.) vidi vojno, *cf.* hrabar: Osvanu zvezdu na vedrom nebu, *râbar* devojci pred belim dvorom. Rj. vidi i hrabro, hrobar, junak 2, muž, robar.

2. **râbar**, *râbra*, *adj.* vidi hrabar. Rj. vidi i hrabren.

Râbas, m. voda koja niže Valjeva s lijeve strane utječe u Kolubaru. Rj. — imena s takim nast. Radas, Vrbas, Vukas.

râbiti, *râbim*, v. *impf.* (u Lici) raditi od robije, *fröhnen, operam servam praestare*. Rj. vidi tlačiti 2, beglučiti, kulučiti, kulukovati.

râbljenje, n. *das Fröhnen, praestatio operae servae*. Rj. *verb. od rabiti. radnja kojom tko rabi.*

Râbo, m. u ovoj poslovi: Ko o čemu, *Rabo* o uštipcima (Posl. 151). Rj. — Značenje (korijenu) raditi: *raba*, *rabota*; *rabiti*; *rabotati*. *Râbo*. Ako mu nije sprijeda otpalo *h*. Korijeni 22. *isp. rába*, i DPosl. 1: A lje *raba* o uštipku, može biti da je *râbo*, *hyp. od star. rab, sluga.*

râboš, m. *das Kerholz, talea, cf. rabuš*. Rj. vidi i rovaš 2. *isp. kvočka 2, pariya 1, pile 2.* — Zarezati u *raboš*. Rj. 192b. I mlogi varošani račune u gra(h)

i u kukuruze, i račune svoje zarezuju u *raboš*. Danica 2, 120. — *raboš* (tamna postanja; *isp. rovaš*). Osn. 359. riječi s takim nast. kod bogatoš.

râbota, f. Rj. vidi posao. — 1) *die Arbeit, opus*. Rj. vidi radnja, ragja. — Da Bog da, moja kćerice: da ti kreši i reuši (t. j. raste i napreduje) *svaka tvoja rabota*, kako voda o Božiću, a list i trava o Gjurgjevu dne! Rj. 125a. Onako sam uložiti kopati . . . »Prog' se, ko si, te *rabote* danas.« . . . »*Rabotu* si započeo, a prekrstio se nijesi«. Npr. 99. Tri sirote gjevojke . . . svaka po sebe različitu *rabotu posluje*: jedna veze . . . 111. Tako mi svake muke i *rabote!* Posl. 304. — 2) *das Geschäft, negotium*. Rj. — No ok' jedne *paganske rabote*. Rj. 516a. Malo je sramota, al' je čista *rabota* (n. p. pobjeći sa strašna mjesta, ili drugo što takovo). Posl. 175.

râbotan, *râbotna, adj.* (u C. G.) n. p. čovjek, *arbeitsam, laboriosus, cf. radljiv*. Rj. koji rado *rabôtâ*.

râbôtânje, n. *das Arbeiten, operis factio*. Rj. *verb. od rabotati. radnja kojom tko rabôtâ.*

râbôtâr, m. (u Slavon.) *der Frohnarbeiter, operarius servus. cf. robijaš* 1. Rj. koji rabi, koji radi od robije. vidi i *rabotaš*.

râbôtâš, *rabotâša, m.* (u Hrv.) vidi *rabotar*. Rj. — riječi s takim nast. kod bradaš.

râbôtati, *tâm, v. impf. arbeiten, opus facio*. Rj. vidi poslovi, raditi. v. *pf.* slož. uzrabotati. — Uzme svoju kljuku i motiku i prigije nego počne *rabotati*, prekrsti se prema suncu. Npr. 99.

râbôtâni, *adj.* (u Boci) n. p. dan, vidi radni. Rj. kad se *rabôtâ*. vidi i poslani, težatni. *isp. radnik 2.*

râbôtница, f. *die Arbeiterin, operaria*. Rj. koja *rabôtâ*, koja je *rabotna*. vidi poslениca, radnica.

râbôtник, m. — 1) *der Arbeiter, operarius. cf. poslenik*. Rj. vidi i poslovač, radnik, težak. čovjek *rabotan*, koji *rabôtâ*. *isp. saraori.* — 2) dan, t. j. *rabotni, radni, poslani, težatni*: Tko svaki dan svet-

kuje, brzo ga zao radnik stigne. DPostl. 133. *vidi* težatak, težatnik.

rabr . . . *vidi* hrabr . . . Rj.

rābūš, rābūša, m. (u C. G.) *vidi* raboš. Rj. — *riječ* s *takim* nast. srijemuš.

Rāc, Rāca, m. *der Raize, Rascianus, (eine für Spott genommene und gegebene Benennung von Seite der Ungern für Serbe, Serbus)*. Rj. *tako* (Rācz) *kaže* Mađar Srbinu (a i Hrvat), *kad* hoće da ga grdi *ili* da mu se ruga. *isp.* Racika.

rāca, f. (pl. gen. rācā) *vidi* patka. Rj. *dem.* račica. *vidi* i plovka, šotka; gluharka, krdža, krža, krzulja, sarka; perutavka.

rācāk, m. *tako* se u Hrv. zove patak prema raci (patki).

Rācika, f. (*vertraulich*) i. g. Rac. Rj. *porjerljivo* se *kaže* Racu.

Rācīkī, adj. *raizisch; Rascianus*. Rj. *što* pripada Racima ili Racu *kojemu* god.

Rācīnja, f. *die Raizin, Rasciana*. Rj. *žena* Racku.

Rācko, m. ime muško. Rj. — c stoji mjesto s pred k, izmegju kojih je ispalo t; od osnove koja nije u običaju, od staroga РАЧКААКЪ. Osn. 293. *priličnije* je, da je Racko od osnove Raco koja nije u običaju, a Raco od Radoslav, kao Aco od Aleksa, Peco od Petar. *isp.* Acko, Lacko, Iveković.

Rāča, f. — 1) rijeka u Sokoskoj nahiji. Rj. — 2) namastir na toj rijeci. Rj. — 3) Njemački grad na lijevom brijegu Save (prema utoku Drine u Savu). Rj. t. j. u Slavoniji. — 4) selo kod ovog grada. Rj. — 5) selo, kao mala varošica u Šumadiji u nahiji Kragujevačkoj. Rj. *ima* Rača selo i u Hrv.

Rāčanin, m. (pl. Rāčāni). Rj. *čovjek* iz Rače.

Rāčānskī, adj. *što* pripada upravo Račanima i po tome Rači: Adži-Melentije, arhimandrit Račanski. Danica 5, 39.

rāčār, m. — 1) *der Krebsenfänger, qui caneros captat*. Rj. *koji* rake hvata. — 2) *der gerne Krebse isst, amans cancrorum*. Rj. *koji* rake rado jede.

rāčārev, adj. *vidi* račarov. Rj.

rāčārica, f. — 1) *die Krebsenfängerin, quae captat caneros*. Rj. *koja* rake hvata. — 2) *die Krebsenesserin, quae amat caneros*. Rj. *koja* rake rado jede. — 3) torba, *der Krebsack, pera cancris captis auferendis*. Rj. u kojoj se nose raci, kad se uhvate.

rāčārov, adj. *des* račar. Rj. *što* pripada račaru. *vidi* račarev.

rāče, rāčeta, n. (u krajini Negotin. i u Lici) *vidi* paće. Rj. *mlada* rāca. *vidi* i plovče. pl. rāčići.

rāčēnje, n. *das Appetit, appetitus*. Rj. *verb.* od računati se. *stanje* koje biva, kad se kome što rači.

Rāčeta, m. ime muško. Rj. — osn. u Rāko. imena s *takim* nast. kod Bajčeta.

rāčica, f. *dem.* od rāca. Rj. *vidi* pačica.

rāčić, m. *dem.* od rak. Rj.

rāčići, m. pl. (u krajini Negotin. i u Lici) *vidi* pačići. Rj. *mlade* rāce. *vidi* pačići. jedno rāče.

rāčilo, n. (u Slavon.) kao pregja na drvetu radi hvatanja raka, *Art Nets Krebsse zu fangen, retis genus capiendis cancris*. Rj. — osn. u rak. Osn. 124. *riječi* s *takim* nast. kod bučkalo.

rāčiti se, rāčī se, v. r. *impf.* (u Hrv.) n. p. ne rači mi se jesti, t. j. nemam volje; sad mi se rači piti, jesti i t. d., *Lust haben, appeto*. Rj. v. *pf.* slož. proračiti se, razračiti se.

rāčī, adj. — 1) *Krebs-, cancrinus*. Rj. *što* pripada racima. *isp.* rakov. — Bóba, t. j. račja. Rj. 32a. — 2) (u krajini Negotin. i u Lici) *vidi* pačji. Rj. *što* pripada racama. *vidi* i plovčji.

rāčūn, račūna, m. — 1) *die Rechnung, ratio, cf. rakam*. Rj. *vidi* i hesap, konat. Njima (vladikama) namastiri svake godine daju račun šta su oda šta dobili i na što su potrošili. Rj. 395a. Subota gjačka bubota. (. . . bio običaj gjake u subotu tući; ako je

koji onaj dan bio bijen za lekciju, to mu se nije primalo u račun . . .). Posl. 296. *Čest račun* duga ljubav. 346. Da ono što mi nedostaje, na njegov račun metnem. LIII. *Račune svoje zarezuju u raboš*. Danica 2, 120. Što se pak tiče gradskoga popravljanja i drugih troškova, to sad da se odredi, ili će biti na Srpski račun, ili na carski. Miloš 31. Kad ih se (Turaka) već ovi Srbi okane, onda ih stanu dočekivati nekaki Hercegovacki i Crnogorski hajduci . . . i tako su ih na račun Srpski i preko Staroga Vlaha pratili i sretali čak do Senice. 101. Jovan Antić, da im vodi domaće račune. 172. O Gjurgjevu dne i o Mitrovu dne, kad se svršuju računi i razrezuju poreze. 190. On ima samo nepravo, i po svom računu. Nov. Srb. 1818, 390. Evo sad što je moguće kraćega računa o ovima pjesmama. Npj. 4, VIII. Otidu u Smederevo, da prečišćavaju i raspravljaju nekakve račune s onostranskijem trgovcima. Sovj. 79. Primio sam od g. Ilijća 6 f. 24 kr. za Vaš račun. Straž. 1887, 175. Nemanja održa se na prijestolu i tim zadade prvi udarac starim porodičnijem računima. Ali ne pripada njemu pohvala, da je sa svijem ukinio te račune. DM. 3. Državne stvari još ne nadjačaše u porodici starih računa oko prijestolnoga nasljedstva. 14. Kako se ovdje srednji red ne uzima u račun, to u sebru valja razumjeti osobito čoveka nižega reda. 63. Ja ću dati potpun račun o svojoj nezahvalnosti. GPN. 15. — 2) otišli na račun (u Jadru), zur Versammlung, Besprechung, colloquium. Rj. skup, zbor, dogovor.

račūnānje, n. *vidi* računjenje. Rj.

račūnār, račūnāra, m. *computer, racionator*. Stulli. *koji* računa, vodi račune. *vidi* računđija.

račūnati, nām, *vidi* računiti. Rj. v. *impf.* *vidi* i hesapiti 1. v. *pf.* slož. pro-računati, s-; *isp.* kod računiti. v. *impf.* slož. s-računavati. — Kad bi rodbina i razdijeljena bila ali bi još živjela na jednom ognjištu, i onda je zakonik računa u jednu porodicu ili kuću. DM. 67. Znamo da su Dubrovčani u trgovini računali na dubrovačke perpere. 253.

račūndžija, m. *der Rechner, racionator*. Rj. računđija, *koji* računa, vodi račune. *vidi* računar. — *zu* nast. -džija *isp.* djeladžija.

račūniti, račūnim, v. *impf.* Rj. *vidi* računati. v. *pf.* slož. pro-računiti, raz-, u-. — 1) *rechnen, computo*. Rj. — Često ljudi po tom račune godine kad je koji gaće obukao. Rj. 83b. I mlogi varošani račune u grah i u kukuruze. Danica 2, 120. sa se, *pass.*: Jer se u nju (u glavnicu) gješto račun i desetak. Danica 2, 79. — 2) sa se, *reciproč.* v. r. *impf.* sich berechnen, rationes computare mutuo. Rj. — Dogje gospodar tih sluga, i stade se računiti s njima. Mat. 25, 19.

rāčūnskī, adj. *što* pripada računuu, računima. — Osnivač toga društva uzeo brojeve i računске znake. Zlos. 149.

račūnstvo, n. *arithmetica*. Stulli. nauka o računanju.

račūnjēnje, n. *das Rechnen, Berechnen, computatio*. Rj. *verb.* od 1) računiti, 2) računiti se. — 1) radnja kojom tko račun. — 2) radnja kojom se tko račun s kim.

rāčvāst, adj. *gabelförmig, bifurcus*: Račvast kolac (račvasto drvo) ne ide (ne može da ide) u zemlju (Gje je nesloga, ongje posao ne može u napredak da ide. Posl. 270). Rj. u čega su račve, što je nalik na račve. *vidi* rāklja-t, rāšljast, rasohat, rasovast. — Vršika, 1) na lozi kao končići koji su najviše na kraju račvasti. Rj. 78a. Lomilica, ona račvasta kost u kokoši pod gušom koja se lomi za oplkadu. Rj. 333a.

rāčve, rāčāvā, f. pl. *die Zacken, furcae, cf. rasohat, rāšlje*. Rj. *vidi* i rāklje. *dem.* račvice. — *značenje* korijena kod rakač.

rāčvice, f. pl. *dem.* od račve. Rj. *vidi* rākljice.

raćenje, *n. verb.* od ratiti. radnja kojom tko rati. vidi ratovanje.

1. rād, *m. (loc. rádu) die Arbeit, labor.* Rj. vidi rabota 1, radnja, ragja, posao 2. — Napijaju različeno... Kad je na kakovom radu: »Za sretna rada: koji rad radili, radom se (h)valili, kao sretna i čestita braća. Rj. 400b. Radnik, čovjek koji radi poljski rad. Rj. 625b. Ja ugnjivat' a neko uživat', t. j. ja da radim i da se mućim, a drugi rad moj da uživa. Rj. 767b. Zagrcivahu im život teškim poslovima i svakim radom u polju. Mojs. II. 1, 14. Dozvah sušu na zemlju i na stoku i na svaki rad ručni. Ag. 1, 11. K ovome što napominje od dojakošnjega rada o ovoj stvari dodaje jošte i svoja djela. Rad 2, 195.

2. rād, *adj. gern, lubens. Rj. adj. comp. rādij, koje vidi. isp. kail, kaio. Rj.³ — 1) sa objektom — a) u akus.:* »Pa će vam prosti ljudi vikom dosagjivati.« »Ništa za to: ja sam to rad, nisam nikad čuo; a i moja žena još više je rada.« Rj. 64. Pisali ste mi, da vam pošljem i pjesme, no ne znam, ili ste radi Srpske pjesme ili prevod. Straž. 1887, 206. — *b) s infinitiv.:* Ja sam rad to učiniti, ich thue es gern, facio lubens; rad sam otći kući; ona je rada za njega poći. Rj. Sad su oni radi znati i vidjeti šta će on raditi sa sjekirom. Rj. 429a. Ako nije rad proći kao i onaj. Npr. 3. Braća reku da bi oni radi svoju sestru potražiti. 7. Rad bih u tebe slušiti. 23. Radi bismo dobre kazat' glase. Npj. 4, 205. Svaka majka rada vigjet' sina. 4, 232. Ako ste vi, gospodo, radi s poštenim ljudma šalu provoditi, tražite koga drugoga. Danica 4, 35. Da istu od sultana ono, šta su radi imati. 5, 29. Radi bismo te ustaviti da ti zgotavimo jare. Sud. 13, 15. Rad sam ti u kratko reći. DP. 319. — *c) u rečenici vezanoj riječju da:* Kašto i čovjek sam svoje ime promijeniti kad je rad da ostane nepoznat. Rj. 570b. Kaži da nisi ništa, ako si rad da ga se kurtališeš. Npr. 37. Bako, znaš li šta je? Ja znam da si i ti rada da se oprostiš te napasti. 44. Vuk mu put presjekao! (Kad se ko pomene, za koga ne bi radi onje da dogje). Posl. 40. Jesi V rada, da ti koji dogje? Npj. 1, 218. Bi li rada, da ti koji dogje? Herc. 118. Braća tvoja stoje na polju, radi su da govore s tobom. Mat. 12, 47. — *d) u dativu:* Onaj mi je brat koji mi je dobru rad. Posl. 238. I bogata baba poklonu je rada. DPosl. 28. Nagla djevičica huđu mužu rada. 68. Tu knezovi nisu radi kavzi. Npj. 4, 131. On, ako je rad pravome miru, neka gleda... Danica 3, 210. Sad da si mi pozdravo zdrav, kakono bih i sam sebe rad! Kov. 70 (sebe dat.). Ako ste radi životu, ovo učinite. Mojs. I. 42, 18. Koji su mi zlu radi, govore o pogibli. Pa. 38, 12. — *2) bez objekta:* Kad to čula alajbegovica, gijpila je rada i vesela, ustala je rano do zorice. Npj. 1, 211. *isp. rādo adv.:* Ona onako u sirotinji pogje rado i veselo. Npr. 55.

Rāda, — *1) f.* ime žensko. Rj. *hyp.* od Radosava. — *2) m.* (ist.) vidi Rado. Rj. *hyp.* od Radosav. — *voc.* Rādo.

Rādāk, *m.* ime muško. Rj. *hyp.* od Radosav. takva *hyp.* kod Dujak.

Rādan, *m.* ime muško. Rj. *hyp.* od Radosav. takva *hyp.* kod Cvijan.

Rādana, *f.* ime žensko. Rj. vidi Rada 1.

Rādas, *m.* ime muško. Rj. — osn. u Rado. Osn. 355. imena s takvim nast. kod Rabas.

Rāde, *m.* (*voc.* Rāde) *hyp.* od Radoica. Rj. *gen.* Rāda. Rāde (Radosav). Osn. 51. takva *hyp.* kod Ale. — Kuenu Rāde halkom na vratima... »Baš ka' da je ruka... od Sokola Rada. Npj. 3, 365. »Udri Rāde, Bogom pobratime!« No da vidiš Rāda Taušana! 4, 405.

Rāden, *m.* ime muško. Rj. — osn. u Rado. Osn. 144. takva *hyp.* kod Ljuben.

Rādénko, *m.* ime muško. Rj. — Raden-ko, osn. u Raden. Osn. 294. *isp.* Ljubenko, Milenko.

Rādeta, *m.* ime muško. Rj. — osn. u Rado. Osn. 254. takva *hyp.* kod Bajčeta.

rādi, (*mit gen.*) *wegen, ob-, um Willen, propter.* Rj. Daničić ovaj prijedlog izvodi od kor. od kojega je rād, rād (*adj.*), radovati se: rādi (prijedlog s *gen.*). Prijedlog se govori i okrnjen rad, a tada mu u nekim prilikama otpada i d: rāšta. Korijeni 20. uzima preda se i prijedloge po i za, kojima je značenje često jednako s njegovim: poradi (i porad), zaradi (i zarad). Prijedlog radi dolazi pred riječ, iza nje, i između dva supst. ili između *adj.* i *supst.* vidi i cijec, čječ. *isp. s, sa 3;* zbog. — S ovijem prijedlogom riječ u drugom padežu pokazuje, da se što radi mareći za ono, što sama znači, gledajući da mu se ugodu, ili gledajući da se ono dobije ili samo da bude; po tome ovako kazuje i *urok:* Boga radi, um Gottes Willen; Senjani se u lov podignuli sreće radi na Božić u jutru. Rj. Venta radi, der Vorwand, praetextus. Rj. 57b. Otišao mu kastile za to (ne uzgred ili čega drugoga radi). Rj. 265b. Parbu tjera rad orlove sjene. DPosl. 93. Hoću moju glavu izgubiti radi krsta i Bogorodice. Npj. 2, 610. Ono malo džebane, što je svaki Srbu imao kod kuće, koje lova radi, koje radi obrane od rgjavih ljudi. Danica 3, 174. Priprava za istoriju svega svijeta radi djece. Priprava (natpis). Svi će mrziti na vas imena mojega radi. Mat. 10, 22. Irod uhvati Jovana, sveza ga i baci u tamnicu Irodijade radi žene Filipa brata svojega. 14, 3. Ima uskopljenika koji su sami sebe uskopili carstva radi nebeskoga. 19, 12. Koja (krv) će se proliti za mnoge radi otpuštenja grijeha. 26, 28. Sad biste pomilovani njihovoga radi suproćenja. Rim. 11, 30. Molim vas dakle, braćo, milosti Božije radi. 12, 1. Pij po malo vina, želucu radi svojega i čestijeh svojijeh bolesti. Tim. I. 5, 23. Toga radi valja nam većma paziti na riječi. Jevr. 2, 1. Oprostiju cijelom mjestu njih radi... neću ih pogubiti radi onijeh deset. Mojs. I. 18, 26. 32. Umnožicu sjeme tvoje Avrama radi slugu svojega. 26, 24. Gdje bijaše pečina; i Saul ugje u nju rad sebe. Sam. I. 24, 4. Radi prorokâ puca srce u meni... Gospoda radi i njegovijeh radi svetijeh riječi. Jer. 23, 9. Ja ću paziti na njih zla radi, ne dobra radi. 44, 27. Ne će vas radi učiniti, nego radi svetoga imena svojega. Jezek. 36, 22. Dogje carica radi toga što se dogodi caru. Dan. 5, 10. Nije maloga čega radi ni to crkva uredila. DP. 74. — *isp.* Sint. 292.

Rādič, *m.* ime muško. Rj. — Rādič Petrović rodio se u Levču. Danica 4, 11. osn. u Rado. Osn. 353. imena s takvim nast. Devič, Kulič; riječi kod branič.

Rādić, *m.* prezime po Rādi, ocu ili materi; Gašpar Rādić. Sovj. 116.

rādij, *jā, jē, compar.* od rad (mjesto rādiji): Rādij bih te ubiti no se posvetiti (Posl. 268). Ja bih rādij da si ti slijepa no e si mi tako prelijepa. Rj. vidi volij. — Rādija sam bez jednoga sina no bez moje ruke u ramenu. Rj. 422b. Upita ih (gjevojke), bi li se udale i za koga bi koja najradija. Npr. 229. Leviti bijahu rādiji osveštati se nego sveštenici. Dnev. II. 29, 34.

rādijē, *adv. comp. prema adv. posit. rādo.* — U stara su vremena hajduci najradije dočekivali Turke kad nose novce od dacije. Rj. 799b. Da bi on to rādije i lakše učinio, primim ga k sebi u kvartir. Opit VI. Primate znanje rādije nego najbolje zlato. Prič. 8, 10.

rādilica, *f.* čela, die Arbeitsbiene, apis mellificans. Rj. pčela koja radi.

rādin, *m.* — *1 a) ein arbeitsamer Mensch, homo laboriosus.* Rj. čovjek rādijev. vidi rādiša, ustalac. — *b) koji radi uopće:* Poslenik, der Arbeiter, operarius, cf. radin. Rj. 549a. Kolagjer! (Kao što se u Baru reče radinu: sirova ti! tako se na lijevom brijevu Drine u Semberiji reče: kolagjer! Ali sam za-

boravio šta se na to odgovori. Posl. 144. *Radin* je dostojan svoje plate. Tim. I. 5, 18 (*op̄erarius, der Arbeiter*). *vidi* i radiša, šta radiš? radnik, rabotnik I. — 2) koji si radin? t. j. kako si? *wie gehts dir? quid agis?* Rj.

Radin, m. ime muško. Rj. — osn. u *Rado*. Osn. 148. *takva hyp. kod* Bojin.

Radinko (Radinko), m. ime muško. Rj. — osn. u *Radin*. Osn. 294. *isp.* Ljubinko, Milinko.

radionica, f. *soba ili zgrada gdje se radi; Arbeitszimmer, Arbeitshaus*. — Gospodin je u svojoj sobi *radionici*. Megj. 110. *za nast.* djeljaonica.

Radisav, m. ime muško. Rj. Radi-s(l)av. *vidi* Radoslav (i bez *d* Raosav), i *hyp. ondje*.

Radisava, f. ime žensko: Rada od *Radisava*. Osn. 126. Radi-s(l)ava. *vidi* Radosava. *hyp.* Rada, Radana, Radna, Raduka, Radula, Rajka, Rajna, Raša. — *imena ženska tako slož. vidi kod* Dikosava.

radiš, m. — 1) *österreich. Dradibabêrl, d. i. dreh dich Bârbchen*. Rj. *igra djetinja što vrteći se zuji. vidi* zujača, zujalica, zuk, zvrčak, zvrčeka. — 2) (u Baranji) od lješnika gjerdan. Rj. *vidi* grotulja.

Radiša, m. ime muško. Rj. — osn. u *Rado*. Osn. 363. *takva hyp. kod* Dabiša.

radiša, m. čovjek, koji dobro *radi* (cf. radin): *Radiši* Bog pomaže (onome koji *radi*. Posl. 269). U *radiše* svašta biše, u *štedišu* jošte više (*isp.* Posl. 334). Rj. i *uopće* čovjek koji *radi. isp. syn. kod* radin. — *rječi s takvim nast. kod* hvališa.

raditi, radim, v. *impf.* Rj. v. *pf. slož. iz-raditi*, na-, ob-, od-, po-, pre-, pri-, pro-, u-, uz-, za-; v. *impf. slož. iz-ragjivati*, ob-, od-, pri-, za-. — 1) *arbeiten, laboro. Rj. Grehovati*, 1) raditi na praznik. Rj. 100b. *Gjuskati*, raditi što sa svom snagom, n. p. kopati, sjeći. Rj. 151b. *Putrgati*, kao raditi. Rj. 491a. *Peš-njati*, rgjavo što raditi, osobito šiti. Rj. 498b. *Poslo-vati*, cf. raditi. Rj. 549a. *Rabiti*, raditi od robije. Rj. 624a. *Rabotati*, arbeiten, opus facio. Rj. 624b. *Siriti*, 2) Rj. 681b (polako i lijeno raditi). *Truditi*, raditi. Rj. 752a. *Tutoljiti*, raditi što kao krijući. Rj. 757a. *Sašoljiti*, koješta raditi, cf. *švrljati*. Rj. 834b. *Šendele bendele*, kaže se kad ko što polako radi. Rj. 836a. *Suškati oko šta*, t. j. kojekake sitnice raditi. Rj. 850b. *vidi* i *djelati, djelovati*. — a) *objekat ne izriče se akusativom*: Paradižija, majstor koji drugim mogućnijim majstorima na par radi. Rj. 489a. Radiša, čovjek, koji dobro radi. Rj. 625b. *Što bih ja i za ovoga lenivca radio?* Bolje da se odelim, pa da za sebe radim, a njemu što drago! Npr. 71. Najmio se zao u gorega, žlje ga hrani, a gore mu radi. Posl. 187. *Radi* kao mrav. 268. *Radi* kao ni sebi, ni svome. (Kad ko kakav posao rgjavo radi). 268. *Radi o svojoj glavi*. (Kaže se u šali mjesto: *sam za sebe*; ali se upravo razumije da radi sebi o glavi). 268. Koji našem zboru za čast rade. Npj. 1, 80. Momčad, koja rade u polju. Danica 2, 101. Da Milan protiv njega (Kara-Gjorgjija) radi i misli. Miloš 20. Koji tako uzradi, onaj će i po želji mojoj pisati narodnijem jezikom. Pis. 91. Turci stanu Srbe koriti što tako na vjeri rade. Sovj. 28. Onaj što primi pet talanta otide te radi s njima, i dobi još pet talanta. Mat. 25, 16 (*handelte damit*). Stidjeće se koji rade od tankoga lana, i koji tkaju tanko bijelo platno. Is. 19, 9. Vi, gore Izrailjeve, bićete *ragjene* i zasijevane. Jezek. 36, 9. *sa se, pass.*: Vukašin prvi dade ugled kako se samo za sebe radi. DM. 104. — b) *objekat u akus.* — a) Bangjen čovjek radi svoje domaće poslove. Rj. 14b. Ne lezi vrazu (kad se pripovijeda da je ko što zlo jedno za drugim radio). Rj. *Gjutoričari, vino-grade gjuturice rade*. Rj. 152a. Krajcaraš, koji radi što na krajcaru. Rj. 298a. Radnik, koji radi poljski rad. Rj. 625b. Kako je uragjena (bašča), a radi je samo jedan čovek! Npr. 205. *Štogod on uzradi, ono radi* i ti. 257. *Jedno radi* a drugo odraguje. Posl.

113. Da je vjera Popoviću Vuku, koji jade po Turčiji radi. Npj. 4, 446. Bošnjaci rade zemlju . . . trguju i rade različne zanate. Danica 2, 86. Pored turgijeh jezika, kojima poslove službene rade, zaboravili su Srpski i misliti. Kov. 14. Kaku radnju radite? Mojs. I. 46, 33. Za to se veoma poštovaše trgovina, koju radiše ne samo gragjani nego i plemići. DM. 238. *sa se, pass.*: Dokle se rječnik još radi. Ogljed III. — β) *raditi što od koga*: Kad to čuje ne zna šta će od sebe da radi: sve čupa kosu s glave od muke i žalosti. Npr. 18. *Što ragjaše od jadnijeh Srba*, kakve njima muke udaraše. Npj. 4, 51. A vi šta radite od njihova roblja! Miloš 103. *Šta to radiš od mene?* Mojs. IV. 23, 11. *sa se, pass.*: Eto jako što se od nas radi! Npj. 4, 270. — γ) *raditi šta s kim ili sa čim*: Sad su oni radi znati i vidjeti šta će on raditi sa sjekirom, kako će je izvaditi iz klade. Rj. 429a. Te će mu on pokazati kuću, gje dahije sjede, pa on poslije neka radi s njima, kako mu drago. Danica 3, 211. Ne znamo šta radi sa Slavenskom gramatikom. Straž. 1886, 1225. *Šta ćemo raditi s Mušickim?* 1449. Gledajući sve šta radi s narodom, reče: šta to radiš s narodom? Mojs. II. 18, 14. Smiluj se na me, kao što radiš s onima koji ljube ime tvoje. Ps. 119, 132. *sa se, pass.*: Videći da se u ovakovijem smetenijem i zamršenijem poslovima sa Srbijom i u Srbiji ne može ništa raditi, stane gledati kako bi . . . Sovj. 36. — 2 a) *trachten (aber auch ohne zu wollen*: radiš da budeš bijen, du handelst so, dass du Schläge bekommst), ago: radi da mi sutra dogješ. On sve radi da koga prevari. Gjogogj sjedne, svugje pije vodu, a sve radi kavgu da ogradi. Rj. kao gledati, nastojati, misliti: Pazite se, da vas ne pogubi, vi radite njega pogubiti. Npj. 4, 551. Nemoj s', Rade, tamo zabavljati, radi mi se brzo povratiti. HNpj. 4, 204. Radi prvi kulu ujammiti, u njoj moreš dobro zadobiti. 4, 292. Kara-Gjorgjije koji je željeo i radio da u svakoj knežini vojvodstvo ostane u jednoj porodici. Sovj. 49. Ko nas je potr'o i radio da nas istrijebi. Sam. II. 21, 5. — b) *raditi o čemu*: Gule brade, a o jadu rade. Rj. 107a. Kulu gradi, o veselju radi. Rj. 388b. Druge dvije sestre . . . počnu joj o glavi raditi i domišljati se kako će je obestriviti. Npr. 112. Čuvaj kuću i radi o koristi. 117. Gjever snasi o sramoti radi. Npj. 2, 2. Ma izbiraj konja i junaka, koj' o konju i o sabljji radi. 4, 467. Glavari ti o nevjeri rade. 4, 484. Grijev kažeš, a o gr'jehu radiš, ti ćeš mene, Jovo! ostaviti. Herc. 2. Srbiji ostajaše samo da radi o sirovoj robi. DM. 258. *sa se, pass.*: Stane se o miru raditi. Miloš 123. Kako se . . . misli i radi o jeziku našemu. Pis. 27. Kad se radi o cijelom plemenu. DM. 68. — γ) *raditi oko čega*: Rvati, oko šta raditi. Rj. 646a. Ovaj (šegrt) stane tobože raditi što oko zanata. Rj. 835b. Smederevsko bi bijelo vino, kad bi ljudi umjeli oko njega raditi, bolje bilo od sviju Madžarskih vina. Danica 2, 28. Trebalo je tražiti i nabavljati džebanu . . . Živković odmah stane oko toga raditi. Danica 3, 174. Poslenicima koji rade oko doma Gospodnjega da se opravi. Car. II. 22, 5. Vlasi (su) osobito radili oko stoke. DM. 334. *sa se, pass.*: Uz moralne se kazni gledao u krivicu čovjek, te se njima radilo upravo oko savjesti njegove. DM. 316. — 3) što radiš? was machst du? wie gehts dir? quid agis? Rj. kao: kako je? — Opazi navrh dvora zeca gde stoji. Onda zapita dvorane šta onaj zec navrh dvora radi. Npr. 34. Onda se dignu svi zajedno . . . Hodajući tako sretnu ježa, i on ih zapita, šta rade u društvu toliki. 246. Još nije otišao; ne znam koga vruga radi. Straž. 1886, 1475.

Radivoje, m. ime muško. Rj. Radi-voje. imena s takvim nast. kod Ljubivoje. — Svakom' daju srmali maramu, i još onom deli Radivoju. Herc. 157.

radljiv, adj. (u Risnu) *arbeitsam, fleissig, labo-*

rius, cf. robotan: Ako sam gadljiva, a ono sam radljiva (Posl. 7). *Radljivoj* gjevojei u brzo svatovi (Posl. 269). Rj. *koji rado radi*. — *Ruka radljiva* gospodarice, a lijena će davati danak. Prič. 12, 24. Ako želiš ući u život radljivi. DP. 97.

radljivost, radljivosti, f. osobina onoga koji je radljiv; die *Arbeitsamkeit, Thätigkeit, industria, assiduitas, opera*: Znak je uzlaženja u radljivosti i penjanja u razumu... Lija pokazuje radljivost. DP. 97.

Radman, m. ime muško. Rj. Rad-man. — *-man* (dolazi u složenim imenima vlastitijem; korijen će biti *-man-*, od kojega je *манѣти*, pomen; isp. *Аосромѣтал*): Vuz-man, Vuk-man, Vuko-man, Rad-man, Turo-man. Osn. 16.

Radmil, m. ime muško. Rj. Rad-mil.

Radmir, m. ime muško. Rj. Rad-mir. tako slož. imena Rusmir, Vukmir. isp. Vukomir, i ostala kod Dragomir.

Radna, f. ime žensko. Rj. — Udrila je Radna o guzicu dlanma. DPosl. 145. osn. u Rada. Osn. 189. takva hyp. kod Bekna.

radni, adj. n. p. dan, *Arbeits-, Werk-, profestus*, cf. posleni. Rj. što pripada radu. vidi i radotni, težatni. — Kmetovi se žurahu kućama, jer doba bijaše radno. Zim. 195. U knezra Jovana bilo je dosta radnih ruka. Mil. 218.

radnica, f. koja radi; die *Arbeiterin*. vidi poslenica, radotnica. — Nama, novijim radnicama, zamera se što ne umemo ni da udarimo brdilima. Zlos. 326.

radnik, m. (u Srbiji) čovjek koji radi poljski rad, der *Feldbauer, agricola*, cf. težak. Rj. kaže se i uopće za čovjeka, koji radi. vidi djelatelj, djelavac, poslenik, poslovač, radotnik, radin, isp. saraori.

radnja, f. die *Arbeit, opera*, cf. rágja: Bolja je štednja nego i dobra radnja (Posl. 22). Rj. vidi i rad, rabota, posao 2. — Radnja je za čoeaka, a štednja za ženu. Posl. 269. Kad vas Faraon dozove, reći će vam: kaku radnju radite? Mojs. I. 46, 34 (*Was ist euer Gewerbe? Quod est opus vestrum?*). Ko će naći vrsnu ženu? Vidi kako joj je dobra radnja. Prič. 31, 18. *Koje si radnje?* i odakle ideš? Jona 1, 8. U radnji svojoj za unutrašnju upravu Dušan je prvi pokazao državnu misao potpunu. DM. 48. I na radnju oko stoke pazilo se u zakoniku. 59. O kaznima — svršetku sudne radnje. 310. Ima jedna sveta radnja koja se u nekoliko godina jedan put radi. DP. 352. Što je u njojzi (u knjizi) posve ozbiljna, temeljita naučna radnja. Rad 15, 178. riječi s takvim nast. kod čežnja.

Rádo, m. (voc. Rádo) hyp. od Radoica. Rj. gen. Ráda, adj. Rádov: Kad pogleda Rádović vojvoda. Npj. 4, 403. vidi Rada 2, Rade. — Rádo (Radosav). Osn. 49.

rado, Rj. adv. prema adj. rád. — 1) gern, lubenter: rado idu na vojsku. Rj. — I dušo tu li si! (t. j. rado i dragovoljno što učiniti). Rj. 146b. Devojku zaprosi, a ona onako u sirotinji pogje rado i veselo. Npr. 55. Utočio bi ti i krvi ispod grla. (Tako je dobar i podan, ili, tako ima koga rado). Posl. 337. U tom stiže Bošnjanine Mujo, odmah mu je rado istrčala, pod njime je vranca uhvatila. Npj. 1, 543. Jakov uzevši rado te novce... Danica 5, 38. Čovjek to rado primi. 5, 94. On pristane na to rado. Opit VI. Tako smo vas rado imali da smo gotovi bili... Sol. I. 2, 8. Da zgotovim oću tvojemu jelo... kako rado jede. Mojs. I. 27, 9. *Veoma ih rado čitaše*. Prip. bibl. 113. — 2) (u gornjoj Slavoniji) *wahrscheinlich, haud dubie*: on će rado sad tamo biti. Rj. kao: po svoj prilici.

Rádoba, m. ime muško. Rj. — osn. u adj. rád. Osn. 259.

Rádobud, m. ime muško. Rj. Rado-bud. — Buditi; budan; Rádobud (akc.?), Budisav, Budimir. Korijeni 150.

Radóica, m. ime muško. Rj. dem. od Radoje. vidi Radojica.

Radóina, f. selo sa zidinama u Starome Vlahu na lijevoj strani Uvca, cf. Radoinja. Rj. — Između o i i ispalo je h. Korijeni 20.

Radóinja, f. (u pjesmi) vidi Radoina: Ravnu Banju iza Radoinje. Rj. za nast. isp. babine i babinje.

Rádoje, m. ime muško. Rj. hyp. od Radosav. adj. Savić Radojev. Npj. 5, 531. — takva hyp. kod Blagoje.

Radójica, m. vidi Radoica. — Jača su dvojica nego sam Radojica. Posl. 111.

Radójičin, adj. što pripada Radojici: Radojičin konj s' izmače. Rj. 225b.

Radójka, f. ime žensko. Rj. vidi taka imena kod Milojka.

Radójko, m. ime muško. Rj. taku imena Milojko, Vidojko. — Niti hvalim Radojka, ni je dobra djevojka. DPosl. 84.

Rádomir, m. ime muško. Rj. Rado-mir. vidi Radmir. — imena tako slož. kod Dragomir.

Rádonja, m. ime muško. Rj. od osn. Rádo. isp. Osn. 195. — riječi s takim nast. kod bakonja.

radosan, radosna, adj. vidi radostan. Rj. radosan je prema drugim padežima bez t: radostan, radosna, itd.

Rádosav, m. ime muško. Rj. Rado-s(l)av. imena tako slož. kod Bogosav. vidi Radoslav, Radisav, Raosav. hyp. Racko, Račeta, Rada, Radak, Radan, Radas, Rade, Raden, Radenko, Radeta, Radič, (i bez d:) Raič, Radin, Radinko, Radiša, Radivoje, Rado, Radoje, Radojica, Radojko, Radonja, Radoš, Radota, Radukan, Radul, Radulin, Radun, Radusin, Ragj, Ragjen, Ragjenko, Raja, Rajak, Rajčeta, Rajica, Rajin, Rajko, Rajo, Raka, Rako, Ralen, Raleta, Raša, Rašo, Raško, Ratko. — Što Pavliču utjecaše, Radosavu ne mogaše. DPosl. 123.

Rádosava, f. ime žensko. Rado-s(l)ava: Rajka (osnova nije u običaju, a postala je od Radosava). Osn. 296. vidi Radisava, i hyp. ondje. tako slož. imena kod Dikosava,

Rádosavljev, adj. što pripada Radosavu, (ili) Radoslavu. — Radoslav bi izagnan... Iz Radosavljeva pisma vidi se da je pobjegao u Dubrovnik. DM. 25.

Rádoslav, m. vidi Radosav, i hyp. ondje. — Radoslav bi izagnan. DM. 25.

rádost, radosi, f. (loc. rádosti) die *Freude, gaudium, laetitia*. Rj. — Ona puna radosti odgovorila. Rj. 72a. Od radosti se zaplače i tako u radosti dogju kući. Npr. 207. Otac kad je vidi, Bože! te radosti i toga veselja, što je činio! 226. Ko bi sad mogao iskazati radost, koja ih obuze. 254. Oj radosti, velika dragosti! Npj. 2, 618. »Ma to tebe, zaludnja radosti! te sam dare za te sigurala. 3, 526. Ali mu se odmah okrene radost na žalost. Danica 4, 40. Oni s velikom radošću udare na Turke. Sovj. 27. Kad vidješe zviždu gdje je stala, obrađovaše se veoma velikom radošću. Mat. 2, 10. Nemam veće radosti od ove da čujem moja djeca u istini da hode. Jov. III. 4. Radost je pravedniku činiti što je pravo. Prič. 21, 15. Govore: neka se pokaže slava Gospodnja. I pokazaće se na vašu radost. Is. 66, 5. Imaću radost da ti ga pošljem. Pom. 110.

rádostan, radosna, adj. *freudig, laetus*. Rj. vidi radosan. — Starici objavi radosni glas. Npr. 251. Narod ne mogaše razaznati vike radosne od vike plačne. Jezdr. 3, 13. Da ugjemo u nebesku radosnu crkvu. DP. 349. adv.: Pa se bješe vojska opremila, i radosno boju uzigrala. Npj. 4, 112.

radoš, m. (u vojv.) die *Aufgabe, res gratis addita rei bene venditae*, cf. priložak. Rj. Mudž. ráadás. — Neka mu bude kao radoš na ovo, što smo kazali. Nov. Srb. 1817, 542.

Rádoš, Radoša, m. ime muško. Rj. — osn. u Rado. Osn. 360. imena s takim nast. kod Bjeloš.

Rádota, m. ime muško. Rj. — osn. u Rado. Osn. 218. imena s takim nast. kod Krkota.

Rádovac, Rádôvca, *m.* ime muško. Rj. — od osn. koja je u *rád*; *isp.* trgovac. Osn. 339.

Rádovân, *m.* ime muško. Rj. *hyp.* Radovanac. — osn. u *radovati se*. *isp.* Osn. 141. imena s *takim nast.* kod Cvijan.

Radovánac, Radovánca, *m. hyp.* od Radovan. Rj. — Kome red konja pasti? Mome bracu Radovanacu. Rj. 500b. *taka hyp.* Jovánac, Maksímac, Simeúnac, i t. d.

rádovânje, *n.* Rj. *verb.* od 1) radovati, 2) radovati se. — 1) *radnja kojom tko raduje (uživa) što (vidi uživanje. Rj.).* — 2) *radnja kojom se tko raduje (das Freuen, gaudium. Rj.).*

Radovášnica, *f.* namastir pod Cerom. Rj.

Radovášničanin, *m.* (*pl.* Radovášničani) kalugjer iz Radovášnice. Rj.

Radovášnički, *adj.* von Radovášnica. Rj. *što pripada Radovášnici.*

1. rádovati, rádujem, *v. impf.* Rj. — 1) (u Boci) *geniessen, frui, cf.* uživati: imam svega dosta, a Bog zna koliko *ću radovati*. Rj. — Jamiše ga (Duku) i uvališe ga, neka *bi ga more radovalo*, kad ga zemlja da usprimi ne će. Ali Duku baš ni more ne će. HNpj. 1, 121. Ako si se podn'jela prstencima zlaćenijem, da *bi tvoje prstenke druge tvoje radovale*. 2, 87. — 2) *sa se, refleks. v. r. impf. sich freuen, gaudeo, laetor.* Rj. *vidi* rajdati se. *v. pf. slož.* đbradovati (*i se*), razradovati se, zaradovati se. — a) *radovati se uopće*: Dao vam se Bog *radovati* i veseliti. Rj. 400a. Ja se čutke smijem (t. j. *radujem se u sebi*). Rj. 763a. Ja se osobito *radujem* što ste se vi tako raspjevali. Straž. 1886, 769. *Radujte se* i veselite se, jer je velika plata vaša na nebesima. Mat. 5, 12. — b) *radovati se komu ili čemu*: Južnu božiću i prijateljskom kolaču ne valja *se radovati*. Posl. 115. *Raduje se* kao ozbeo suncu. 269. Ili si se na me rasrdila, što se *majka čedu radovala*? Npj. 1, 607. Nek se postide koji *se raduju zlu mojemu*. Ps. 35, 26. — c) *radovati se čim*: *Imenom se tvojim raduju* vas dan, i pravdom tvojom uzvišuju se. Ps. 89, 16. — d) *radovati se nad kim*: Po tome *ću poznati* da sam ti mio, ako se *ne uzraduje* neprijatelj moj *nada mnom*. Ps. 41, 11. — e) *radovati se o kom ili o čem*: Jer ćeš se tada *radovati o Gospodu*, i podignućes k Bogu lice svoje. Jov 22, 26. Zar se ne ćeš povratiti i oživit nas, da *bi se narod tvoj radovala o tebi*? Ps. 85, 6. Sjever i jug ti si stvorio (Bože!), Tavor i Ermon o *trom se imenu raduje*. 89, 12. — f) *radovati se koga radi ili čega radi*: Kaku hvalu možemo dati Bogu za vas, za svaku radost, *kojom se radujemo vas radi* pred Bogom svojijem? Sol. I. 3, 9. *Nek se raduju* kćeri Judejske *sudova radi* tvojijeh. Ps. 48, 11. — g) *radovati se s koga ili sa čega*: Dozvaio sam junake svoje, koji *se raduju s veličine moje*. Is. 13, 3. I ti nevjesto, umnožila se kao Rahilja *radujući se sa svojega muža*. DP. 225. — h) *radovati se za koga ili za što*: Sav narod *radovala se za sva njegova slavna djela*. Luk. 13, 17. I *radujem se za vas*. Rim. 16, 19. *Za Bogića se radujem vrlo*: Da Bog da, da se duh sveti na njega vrati. Straž. 1886, 771.

2. rádovati, rádujem, kao posvojiti, obladati, *n. p.* Tako me zemlja *ne radovala!* (Posl. 298) t. j. tako me odmah ne ukopali; tako se kaže i: tako me zloba *ne radovala!* tako zavist *ne radovala!* tako mi sve šteta *ne radovala!* (ne ponijela. Posl. 304) *hinnehmen, aufserre.* Rj. *po primjerima i po tumačenju, pa i po tome što u Rj. nema verb. subst. od radovati u ovom značenju rekao bih da je v. pf. (glagol svršen).* — Posred srca sebe udario, mrtav padae na krilo gjevojci... »Ajme Jovo! i srce i dušo! šta će crna zemlja *radovati?*« Herc. 5.

Rádôvče, *n.* polje u Piperima: Hajde s njima na ravno *Radovče*. Rj.

radôvinka, *f.* (u Srijemu) *Art Weinrebe, vitis genus:*

crna, *Zwetschkentraube*; bijela, *Liebweiner.* Rj. *vinova loza.*

radôznao, radôznala, *adj.* rado-znao, koji je *rad znati što; neugierig, wissbegierig, curiosus.* — Prazno-verice kojima se *radoznali* čovjek pomaže. Zlos. 122. *za obličje isp.* sebznao.

radôznanlost, radôznanlosti, *f.* osobina onoga koji je *radoznao; die Neugierde, Wissbegierde, curiositas.* — Često se tu vigjaju stranci iz beloga sveta, koje privlači *radoznanlost.* Zlos. 94.

Ráduka, *f.* ime žensko. Rj. — osn. u *Rada.* Osn. 278. *za nast. isp.* Miluka, unuka.

Rádúkân, Radukâna, *m.* ime muško. Rj. — od osn. koja se nahodi samo u ženskom *Raduka.* Osn. 141. *imena s takim nast. kod Cvijan.*

Rádul, *m.* ime muško. Rj. — osn. u *Rado.* Osn. 126. *za nast. vidi* Dančul.

Rádula, *f.* ime žensko. Rj. *hyp.* od Radisava.

Rádulîn, Radulîna, *m.* ime muško. Rj. — osn. u *Radul.* Osn. 151. *za nast. isp.* Radusin.

Rádûn, *m.* ime muško. Rj. osn. u *Rado.* Osn. 173. *imena s takim nast. kod Krcun.*

Rádûsîn, Radusîna, *m.* ime muško. Rj. — od osnove koja sama nije u običaju a koja je postala nastavkom »sa« od osnove koja je u *Rado.* Osn. 151. *za nast. isp.* Radulin.

Ráduša, *f.* *Frauennamen, nomen feminae.* Rj.³ *ime žensko. biče augm. od Rada. takva augm. kod Angjuša. rãf,* m.* (u Srijemu i u Bosni po varošima) *die Wandleiste, cf. polica.* Rj. *vidi* rav. — Pošeta miš *po rafu* pa obori sungjer te mi razbi glavu. Posl. 257. Kada jeknu, vas mi Budim zveknu, i po kuli *rafi* i dolafi, i *po rafim'* zafi i fildžani. Herc. 133.

râga, *f.* (u vojv.) *vidi* kurada. Rj. *rgjavo kljuse. vidi* i kljuverina.

Râgj, Râgja, *m.* Imena vlastita: Milj, *Râgj.* Nema ga u Vukovu rječniku, ali ima *Râgjev* i *Râgjevina*, koje su postale od njega. Osn. 66. *isp.* Ragjen. — Sve ovo dokazuje da je u Ragjevini negda bio nekakav starješina ili gospodar *Râgj*, po kome se ona tako prozvala. Rj. 626b. *Râgj* (ipokor. od *Radoslav.* u *adj. poss. Râgjev*, kojemu nom. propr. ne može biti drugo nego *Râgj*). Rad 26, 62.

1. râgja, *f.* *vidi* radnja. Rj. i *syn. ondje.* — od *korijena od koga je raditi. riječi s takim nast.* čagja, gragja, kragja, svagja, žiropagja.

2. râgja, *f.* (u Dubr.) morska riba, *der Roche, raja* (*clavata L.* Rj.³) (*ital. razza*). Rj.

râgjânje, *n.* Rj. *verb.* od I. ragjati, II. ragjati se. — **I. 1)** *radnja kojom ragja n. p. žena (Gebären, partus. Rj.):* Ali će se (žena) spasti *ragjanjem djece.* Tim. I. 2, 15. — **2)** *radnja kojom ragja n. p. drvo rod (das Fruchbringen, fertilitas. Rj.).* — **II. 1)** *stanje koje biva, kad se n. p. dijete ragja.* — **2)** *stanje koje biva, kad se sunce ragja:* Eto ih sutra tebi na Udbinu, Mustajbeže, u *ragjanje sunca.* HNpj. 4, 205.

râgjati, râgjâm, *v. impf.* Rj. *v. pf.* prosti roditi; *v. pf. slož. kod* roditi; *v. impf. slož. odragjati se, poragjati se, sragjati se; srogjavati se.* — **I. 1)** *gebären, pario.* Rj. *vidi* povijati 2. — Ja sam našla za tebe *gjevojku sjenovitu, koja će ti krilate junake ragjati.* Npr. 215. Sve kupus i dijete. (Kad koja žena svake godine *ragja*). Posl. 280. A da bi me ne rodila majka, već *kobila, koja konje ragja!* Npj. 3, 486. — **2)** *Frucht bringen, fero fructum:* *ragja* vinograd, voće. Rj. — *Zutokora, drvo koje ragja grozdice.* Rj. 162b. Da uzimaju desetak od onoga što zemlja *ragja.* Slav. Bibl. 1, 88. *Drvo koje ne ragja dobra roda, sijeće se.* Mat. 3, 10. — **II. su se, refleks. v. r. impf.** — **1)** *geboren werden, nasci.* Rj. — *Vara vari varice, da se ragju jarice i bijele jagnjice i gjetiči i junčiči.* Rj. 54b (*ragju dijalekt. mjesto ragjaju. isp.* Obl. 108). Bila je nekaka gjevojka sjajnija od sunca, da se *take* na svijetu *ragjalo nije niti će se ragjati.* Npr. 103. *Is*

drače se ruža ragja. Posl. 98. Takovi se ovaz ragja i u nas. 297. Ljubav k narodu ne ragja se s čovjekom, nego se dobiva kroz nauku i odgojenje. Kov. 14. — 2) *aufgehen, orior*: ragja se sunce. Rj. — Sahraniše lijepu gjevojku otkuda se jasno sunce ragja. Npj. 3, 521. U negjelju na vaskrsenije, kad se ragja sunce od istoka. 4, 308.

Rāgjen, m. ime muško. Rj. — osn. u *Raggj*. Osn. 144. imena s takim nast. kod Ljuben.

Rāgjenko, m. ime muško, od osn. *Ragjen*. taka hyp. kod Ljubenko. — Što Miljenka ozdravlja, toj Radjenka razbalja. DPosl. 123.

rāgjenje, n. verb. od raditi. Rj. — Zlo ragjenje gotovo sugjenje. Posl. 92.

Rāgjev, adj. što pripada *Ragju*: U Ragjevini ima *Ragjevo* polje i u tome polju kamen *Ragjev* kamen. Rj. 626a.

Rāgjevac, *Rāgjevca*, m. Rj. čovjek iz *Ragjevine*.

Rāgjevina, f. knežina na desnoj strani Drine između Loznice i Sokola. U *Ragjevini* ima jedno polje koje se zove *Ragjevo* polje. Rj.

rāgjevina, f. das *Gearbeitete, die Arbeit*, opus: ova žena ima mnogo *ragjevine*. Rj. ono što tko uradi. — riječi tako načinjene kod branjevina.

Rāgjevka, f. Rj. žena iz *Ragjevine*.

Rāgjevski, adj. von *Ragjevina*. Rj. što pripada *Ragjevini*. — *Ragjevina* koja se sad od nekoliko godina piše i po pisanju zove *Ragjevski* srez. Rj. 626b.

rahat,* adj. indecl. kao mirno, povoljno, ugodno, komod: Kade Turci u polje dogjoše, te se malo rahat učiniše, Janko zove nejaka Stojana. Npj. 3, 112. A namješta po Bosni kadije, da mu raji po čitapu sude, misli rahat učiniti raju. 4, 369.

rāht,* m. (po varošima) vidi rat*. Rj. nakit konjski. isp. orakiti. — Nesta spaluka i dohodaka, nesta hatova i rahtova; podera se čoha i kadifa. Zlos. 156.

Rāica, m. ime muško. Rj. vidi *Rajica*. — *Rajom* rajom *Raice*, tulumbaša čašice. Rj. 755a.

Rāič, m. ime muško. Rj. — *Radič*, i bez d: *Raič* (osn. u *Rado*). Osn. 353.

Rāin, m. ime muško. Rj. vidi *Rajin*.

rāj, *rāja*, m. (loc. rāju) das *Paradies, paradisus*. Rj. vidi *dženet*. — »Video sam prekrasnu livadu...« »Onaki je raj onoga svetu; ali je teško do njega doći.« Npr. 91. Ljeskovina je iz raju izišla. Posl. 172. Boga molí Ognjana Marija: »Daj mi, Bože, od rajevah ključe, da od raju otvorimo vrata.« Npj. 2, 11. Žali, raju, i šuštanjem lišća svojega namoli stvoritelja, da te ne zatvora od mene paloga. DP. 90.

rāja,* f. (coll.) die *Unterthanen, subditi*. U Turskome carstvu raju zovu se svi ljudi koji ne vjeruju Turske vjere. Rj. jedan od raje rajetin. adj. rajski 2. — Čah na Bosnu tebe zapasiti, a da kupiš po raji harače. Rj. 188a. No kad vigje sirotinja raju, gje zulumi njojzi dosadiše, odmah, kado, na noge skočiše. Npj. 4, 344. Pa vi raju kako što ste bili, nemojte se, raju, prevariti, no slušajte cara čestitoga. 4, 370.

Rāja, m. (ist.) vidi *Rajo*. Rj. voc. *Rājo*. hyp. od *Radosav*.

Rājāk, m. ime muško. Rj. — osn. u *Rajo*. Osn. 263. takva hyp. kod Dujak.

rāj-bōsilje, n. (u Boci) može biti samo u pjesmi mjesto rano bosilje: Ma se sna(h)a obziraše na babove b'jele dvore, na bratino pelivoje, na majčino sjetovanje, na sestrično raj-bosilje. Rj.

Rājčeta, m. ime muško. Rj. osn. u *Rajko*. Osn. 254. takva hyp. kod Bajčeta.

rājđanje, n. vidi radovanje. Rj.

rājđati se, rājđam se, v. r. impf. (u Dubr.) vidi radovati se. Rj. v. pf. slož. zārājđovati se. — Radovati se, s umetnutim j: rājđati se. Korijeni 20.

rājjetin, m. Einer aus der raju, *Unterthan, subditus* (*Turcarum*). Rj. coll. raju, rajetin, jedan od raje. — *Rajetin* nije mogao roba kupiti i držati. Rj. 651b.

Učtuglija paša ima vlast pogubiti svakoga čoveka, i Turčina i rajetina. Danica 2, 83.

Rājica, m. ime muško. vidi *Raica*. — *Rājica* (osn. u *Rajo*). Osn. 316.

Rājīn, m. ime muško. vidi *Rain*. — *Rajin* (osn. u *Rajo*). Osn. 148. takva hyp. kod Bojin.

Rājka, f. ime žensko. Rj. — osn. nije u običaju, a postala je od *Radosava*. Osn. 296. za nast. isp. *Stajka*, *Stojka*.

Rājko (*Rājko*), m. ime muško: Što ne može bolan *Rajko*, to će žalosnica majka. (Kad se što pripravi bolesniku za ponude, pa pojedu zdravi. Posl. 358) Rj. — osn. u *Rajo*. Osn. 294. takva hyp. kod Bajko.

Rājna, f. ime žensko. Rj. — od osnove koja je postala od *Radisava*. isp. Osn. 175. takva hyp. kod Bekna.

rājni, adj. koji je u raju — pokojni. u Sarajevu. Dr. Gj. Šurmin.

rājnica, f. *coelicola f.* *Stulli*. koja je u raju. stanuje u raju. isp. nebesnica.

rājnik, m. *coelicola m.* *Gjorgji*. *Stulli*. koji je u raju, stanuje u raju. isp. nebesnik.

Rājo, m. (juž.) dem. od *Rajak*. Rj. hyp. gen. *Rāja*, voc. *Rājo*. — *Ra-jo* (osn. u *Radosav*). Osn. 70. hyp. takva kod Bajo.

rājom, u pjesmi kad se pije: *Rajom rajom Raice!* — Rj.

rājski, adj. — 1) *paradiesich, paradisiacus*. Rj. što pripada raju. vidi *dženetski*. — Sunčeva je (ženu) majka zapita: »Od kud ti ovde, rajska dušice?« Npr. 56 (ovdje će značiti kao krštena duša). Umrieh, majko, za mladom, za njenom rajskom ljepotom. Npj. 1, 418. Ode čedo raju na vratima: »Otvor' vrata, rajski kapidžija!« Herc. 308. — 2) *der raju*, *ṛj*: raju: Dali nije knjiga od mejdana, ali babo od rajskog harača. I volove rajске hranitelje. Rj. što pripada raju.

rāk, m. (pl. gen. *rākā*) *der Krebs, cancer*: Nema raka bez mokrieh gača (Posl. 204). Rj. vidi bobara, bobarac, bobarica, buhober, crvenbrk, jastog, mekušac, naguzljez, natragogja, papoš, potočar, rakovnica, sedmokrak. — Koji hvataju rake ili ribu. Rj. 74b. *Izgamiše rak*, crv. Rj. 221a. *Izmile raci* iz torbe. Rj. 226b.

rāka, f. vidi grobnica. Rj. — U jednu ih raku ukopaše. Herc. 7. Licemjeri, što zidate grobove prorocima i krasite rake pravednikā. Mat. 23, 29. tugja riječ. Osn. 19. od *Lat*. arca.

rak ... vidi hrak ... Rj.

Rāka, m. (ist.) vidi *Rako*. Rj.

rākāč, *rākāca*, m. (u Hrv.) vidi priljubak. Rj. ona soha gdje se tele metne (kao u jaram) kad se krava muze. vidi i ljokač 2, ljūba. — Značenje (korijenu) rascijepljenu bití, zahvatati, ustavljeti, braniti: *rakač*; *raklje*; *račve*; *rašlje*. Korijeni 14.

rākām,* *rākāma*, m. die *Rechnung, ratio*, cf. račun. Rj.

rākāmica, f. das *Rechenbüchlein* (in der Schule), *libellus arithmeticus*. Rj. knjižica iz koje se u školi učí *rakam*, račun.

rākār, m. koji kopa raku. u Sarajevu. Dr. Gj. Šurmin. vidi grobar, i syn. ondje.

rakēta, f. die *Rakette, rageta* (?). Rj. — Žabica, 4) ona *raketa* što skaćući puca. Rj. 154a. To će biti one *rakete*, što ih je izmislio Engleski oficir Kongrev, da pali Bonapartine lagje i gradove. Nov. Srb. 1817, 501.

rakidžija,* m. der *Branntweimbrenner, sicerarius*. Rj. koji rakiju peče.

rakidžijn, adj. des *rakidžija, sicerarii*. Rj. 710. što pripada *rakidžiji*.

rakidžijnica, f. die *Branntweimbrennerei, sicerac coctio, taberna siceraria*. Rj. vidi pecara, gdje se *rakija* peče (i gdje se toči).

rakija,* *f. der Brantwein, sicera*. Rj. *dem.* rakijca. *augm.* rakiješina, rakijetina. *vidi* bistrica, bjelošljivača, cujka, grágjenica, gjikan, hljebara, jabukovača, komadara, komovača, komovica, kruškovića, lozovača (vino), lozovina (vino), mučenica, onajzovića, oskoruovača, oskorušovića, pišóra, prepečenica, prepeka, rtnica, šljivovića, trešnjovića, zagorelica, *rakija* bistra, dimljiva, ljuta, medena, meka, šljivova, žežena. — *Zakaditi rakiju*, ova je rakija zakagjena, t. j. dimljiva. Rj. 176a. Jabukovača, *rakija od jabuka*. Rj. 243b. Ječam trče a *rakija više*. (Uhranjen konj trči, a pijan čovjek više). Posl. 114. Piše vino tri bijela dana . . . doke vince pljeze u lice, a *rakija stade govoriti*. Npj. 2, 54. Šljive . . . te se od njih peče *rakija*. Danica 2, 104.

rakijati, rakijam, *v. impf. piti rakiju*: Kad se to svrši, onda svatovi *rakijaju*, pa idu sa svircem kumovskoj kući. Živ. 319.

rakijena, *f. dem. od rakija*. Rj.

rakiješina, rakijetina, *f. augm. od rakija*. Rj. — *za augm. isp.* čerešina, babetina.

rakijnski, rakijski, *adj. n. p. sud, Brantwein-, sicerarius*. Rj. *sažeto* rakijnski (*isp.* abadžinski). *što pripada rakiji*. — *Rakijnski kotuo*, kazan. Rj. 293b.

raki-sapün,* *m. parfümirt Seife, sapo odoribus imbutus*: *Raki-sapun* poskupio, hladna voda presahnula. *Raki-sapun* ruke tvoje, hladna voda suze tvoje. Rj. *vidi* rakli-sapun. *mirišljiv sapun*.

rakita, *f. salix caprea Linn.* Rj. *biljka*. — Široka kita *rakita* zeleno polje prekrila. Herc. 297.

Rakita, *f.* — 1) ime žensko. Rj. *imena ženska uzeta od bilja kod Višnja*. — 2) *Name eines Flusses*: Mi smo silnu vojsku ugledale, ugledale na vodu *Rakitu*. Rj. *ime vodi*.

Rakitno, *n. adj.*: Da je paša šator razapeo, razapeo na *Rakitno* ravno. Rj.

rakitov, *adj. von rakita, e salice caprea*. Rj. *što pripada rakiti. za nast. isp. aptov.* — Ovaki su koševi ponajviše od bijele loze ili od *rakitova prućica*. Rj. 295b.

rakitovina, *f. das Holz der salix caprea*. Rj. *rakitovo drvo*. — I ovi su koševi od bijele loze ili od *rakitovine*. Rj. 295b.

rakli-sapün,* *m. vidi* raki-sapun. — Mi smo tebe ruho sakupili, hladne vode i *rakli sapuna*. Herc. 29.

rakljast, *adj. vidi* račvast. Rj. *u čega su raklje ili što je nalik na raklje. vidi* i rašljast, rasovast, rasohat. — Pod jednim velikim *rakljatim* orahom segjaše Jovan. Zlos. 268.

raklje, *f. pl. vidi* račve. Rj. *vidi* i rašije, rasoh. *dem.* rakljice. — *značenje* korijena kod rakuč. — Više moje njive, u *rakljama* one klade zatrpao sam ih (pare). Megj. 290. Ja sedim *grabu* u *rakljama*, a psi leže *grabu* pored debila. Mil. 36.

rakljice, *f. pl. dem. od raklje*. Rj. *vidi* račvice.

rakno, *n.* (u Kaštelima) od plavetna sukna kao kratak šal što žene na zimi nose oko vrata i dolje niz prsi. Kad je ko u žalosti, on *rakno* ovrani, pa ga prevjesi preko glave. Rj.

Rako, *m.* (juž.) *hyp. od* Radovan, Radoica, Radisav. Rj. Ra-ko. *hyp. takva kod Dako*. — Pošalje u Crnu Goru svoje dvije vojvode, Čolak-Anta i *Raka* Levajca. Sovj. 28.

rakoliti se, *lim se, v. r. impf. gackern, gracillare*: kokoš kad hoće da snese, onda se *rakoli*. Rj. *v. pf. slož.* razrakoliti se. *vidi* kakodakati, kakotati.

rakoljénje, *n. das Gackern, gracillatio*. Rj. *verb. od* rakoliti se. *radnja* kojom se *rakoli* *n. p.* kokoš.

Rakotina, *f.* kažu da se tako zvao stari grad gdje je sad Slavonska Požega. Rj.

rakov, *adj. Krebs-, cancri*. Rj. *što pripada raku. isp. račji* 1. — Što je rak, što li *rakova juha*? DPosl. 122. Kad to Turci biše ngledali, rasuše se ko *rakova vojska*. HNpj. 2, 189.

rakovnica, *f.* (u Dubr.) veliki morski rak (*der gemeine Krabbe, carcinus maenas L.? Rj.*³). Rj. *isp. jastog*.

Rakovnik, *m.* zidine od gradića u Hrvatskoj na desnom brijegu rijeke Zrmanje. Rj.

räl, *m.* (u Hrv.) 1600 □ hvati zemlje ili dva dana oranja (od toliko se zemlje daje 2 oke bira). Rj. *govori se u Hrv. i u ženskom rodu*: ral, f. rali. — *Značenje* koje je u *orati*: ratak, ratar; *ral*, ralo, ralica, raonik. Korijeni 12.

Rälen, *m.* ime muško. Rj. — od osnove koja je postala nastavkom -la- od *Radosav*. Osn. 144.

Räleta, *m.* ime muško. Rj. — *od osn. od koje je i* Ralen. *takva hyp. kod* Bajčeta.

ralica, *f.* — 1) mali plug kojijem se ore samo na dva vola po strmenijem njivama, *eine Art Pflug, aratri genus*. Rj. *vidi* ralo 1. — Prahača, kao *ralica*, kojom se posijano proso praha (preorava). Rj. 565a. *Čoek upregao u ralicu dva vola* te ore. Npr. 3. — 2) (u Hrv.) kao velike naprijed sa svijem sastavljene, a ostrag vrlo raširene saonice, koje se vuku po putu, da se snijeg njima razgrče, *der Schneepflug, machina nivi discindendae*. Rj. 3) (u gornj. prim.) *die Pflugsterze, stiva, cf. rukodrž*. Rj. *vidi* i rasoje, ručice na plugu. — *značenje* koriijenu kod ral.

ralo, *n.* — 1) *vidi* ralica 1. Rj. *vidi* i plug. — Reče mu da uzme *ralo* i volove pak da ide orati. Npr. 105. *Ralo* i motika svijet hrani. Posl. 269. Ja ne mogu *rala* uhvatiti, nit' umijem orat' ni kopati. Npj. 4, 239. Ne dadu nam ovcu zametnuti i u *ralo* vola uhvatiti, ni debela konja osedlati. 4, 434. Plugo mu širom gonilo, a *ralo* s mirom u dubinu ronilo. Herc. 352. Za zdravlje njegova stada širokoga, i *rala* dubokoga! Kov. 119. Da mu *ralo* ore u duboko. 120. (u tri posljednja primjera *ralo* biče što i oralo, raronik, lemeš. *isp.* oralo, n. (u Bačk.) *vidi* lemeš. *cf. ralo*. Rj. 467a). — 2) (po jugozap. kraj.) ralo zemlje, *vidi* dan oranja. Rj. *vidi* i dnina (oranja), jutro, lanac zemlje; plug zemlje. *isp. ral*. — Od prilike na *po rala zemlje*. Šam. I. 14, 14. Jer će deset *rala* vinograda dati jedan vat. Is. 5, 10 (vat biblijska mjera za stvari koje se sipaju). *značenje* koriijenu kod ral.

Räm, *m.* *Name eines Städtchens mit Ruinen, an der Donau, östlich von Smederevo*. Rj. *varošica sa zidinama, na Dunavu, k istoku od Smedereva*.

ram . . . *vidi* hram . . . Rj.

raman, *m.* (u Dubr.) *vidi* ramenak. Rj. *i syn. ondje. biljka*.

ramazân*, ramazána, *m.* Turski post, *die Faste der Mohamedaner, jejunium Mohamedanorum*. Rj.

räme, rämena, *n.* (*pl.* ramëna, *gen.* ramëná), *die Schulter, humerus, cf. ramo*. Rj. *dem.* ramešee. — Čovjek se viva, kad često zabada prste u glavu, ili kad *ramenima* kosi kao da je ušljiv. Rj. 59b. *Zametati, zametnuti na rame*. Rj. 183a. Kamena se među momci dvojako: s *ramena* i omaške. Rj. 354b. Njivi momče vrana konja, meče mu se na *ramena*. Rj. 425b. *Sažeti, sažimati ramenima*. Rj. 661b. *Sleći ramenima*. Rj. 691b. Uzme torbu o *rame*. Npr. 67. Uzme torbu na *rame*. 72. *Od ramena* (*n. p.* što presuditi, t. j. ne istražujući dugo pravice, nego onako kako se sudiji učini da je pravo). Posl. 235. *Pa se turi na ramena Šarcu*. Npj. 2, 250. *Pa je Ramo vranca dofatio, hitro mu se u ramena bači*. 4, 90. *Pa se maši vranu na ramena*. Herc. 15. Ali ne htješe slušati, i *uzmakoše ramenom natrag*, i zatiskaoše uši svoje da ne čuju. Zah. 7, 11. *vidi* primjere i kod ramo.

rämenak, rämënka (ramënak, ramënka), *m.* (u C. G.) *die Kamille, chamaemelon*. Rj. *vidi* raman. *biljka. isp.* prstenak 3, carev cvijet, lipica 2, titrica.

ramenjača, *f.* u košulje na ramenu, *der Achsel-fleck*: sad šijem ramenjaču, *cf.* poramak. Rj. *vidi* i

podoplata; poduplata, potplata, potkrpa. — riječi s takim nast. kod ajgirača.

ramešće, rāmešćeta, n. dem. od rame, takva dem. kod djetesce. — Do lipe se Jele ufatila, naslonja joj na ramešće glavu. HNpj. 4, 515.

ramno, vidi ravno: Nego se vrlo često može čuti i m mjesto v, n. p. glamnja (m. glavnja), ramno (m. ravno), omnovi (m. ovnovi), dimno (m. divno) i t. d. Posl. I.

ramo, rāmena, n. (Herc.) vidi rame: ramo mesa, t. j. prednji čereg. Rj. — Zametnuvši je (bukvu) na ramo kao kijaču da ide u svijet. Npr. 2. Udri na se tucačke haljine, a na ramo drenovu batinu. Npj. 3, 405. Drag se dragoj na ramo naslonja. Herc. 216. Duga se puška o ramenu objesi ili na ramo zametne. Kov. 42. vidi i primjere kod rame.

Rāmskī, adj. von Ram. Rj. što pripada Ramu. ran . . . vidi hran. Rj.

rāna, f. (pl. gen. rānā) die Wunde, vulnus. Rj. rana cijeli, iscijeli, zacijeli. — Boljetica, rana kakva na tijelu koja sama od sebe izigje. Rj. 37a. Vidati. vidi liječiti. Rj. 59b (n. p. ranu). Vrijegjati (ranu). Rj. 75b. Gnoji se rana. Rj. 90b. Ako pije u mehau vino, na grdne mu rane izlazilo. Rj. 99b. Dopadati rana; dopasti rana. Rj. 132a. b. Eli su mi rane odoljele. Rj. 152b. Živa rana, f. (u Herc.) vidi živina I. Rj. Dok Milošu rane razblažila. Rj. 164a. Jedan drugom rane ne zadaje. Zadao mu ranu. Rj. 171a. b. Zamirivati se, zarastati; zamirila se rana, t. j. zarasla. Rj. 183b. Zamladi se rana; zamlagjuje se. Rj. 184b. Zlijediti (ranu). Rj. 211b. Isleise rana. Rj. 235a. Naboj I. Rj. 378a (rana na tabanu). Jesu l' brate, rane od vidanja, il' su, reče, od smrti nemile. Rj. 417a. Opučiti ranu, t. j. provaliti; opučila se rana, t. j. provalila se (koja je bila zarasla). Rj. 466b. Dobro ga je ranom oranio. cf. raniti, obraniti. Rj. 467a. Tadiju su rane osvojile. Rj. 469b. Povregjivati, povrijediti (ranu). Rj. 515a. b. Požiljak, 2) ono mjesto gdje je rana zarasla. Rj. 527a. Požljegjivati (ranu). Rj. 527a. Pozlijediti (ranu). Rj. 528a. Ovo n'jesu rane od prebola. Rj. 567a. Prijesna rana (koja nije stara, nego odmah kad se čovjek rani). Rj. 590b. Sadno rana (od sedla ili od samara) u konja na legjima. Rj. 661a. Tvor, 2) bjelance razmućeno što se meće na prijesnu ranu. Rj. 733b. Na ramo mu ranu učinjela. Rj. 794b (= učinila). Pospu vodom po onijem ranama, kud je carević rasječen bio, rane se sustave, i carević skoči na noge te oživi. Npr. 203. Tebe s velikom ranom na srcu ostavljam. 260. Rana ako se izliječi, poznaje se biljega. Posl. 269. Rana koja još pod zavojem stoji, nju je lasno pozlijediti. 269. Da mi lečiš moje grdne rane: zavijaj ih belim ispod grla, a ispiraj mednijem ustima. Npj. 1, 351. Mala joj se (ajetojci) rana napravila, i ta joj se rana po zlu dala. I, 400. Imbro mi je bratac u ranama. I, 466. Pod grlom joj ranu načinio. I, 568. Da nabereš po Miroču bilja, da zagasiš rane na junaku. 2, 218. »Jesu l' tvoje rane za vidanje« . . . Ovake se rane ne vidaju. 5, 563. Za to on, pošto se pridigne od rana, piše tastu. 2, 565 (Vuk). Te četiri ubiše Turčina, a sedminju ranom obranili. 4, 60. A uzima marame od svile, pa uveza Drašku rane ljute. 4, 64. Nemoj njima vrijegjati rana, koje si im, pašo, zaduavao. 4, 73 (u prenesenom smislu). Al' još nije rana preboljeo; Carapiću Vaso, grdna rano! 4, 298. Tade su mi oči izvadili i u srcu ranu napravili, i danas mu stoji rana ljuta na Turčina Čengijer-Smail-agu. 4, 487. Preminu nam Mutape Lazare . . . njemu bjehu rane dodijale kojijeh je junak dopanuo. 4, 528. Jesu li ti rane prebolkinje? HNpj. 4, 89. Nadeladaju ga rane, i padne na zemlju. Danica 3, 207. Od koje je rane poslije ležao i vidao se. Sovj. 31. Pošto se izleči od rane. Žitije 13. Kako je još bio slab od rane, dobijene kod Pultuska. 15. Pokloni se prvaj zvijeri, kojoj se

iscijeli rana smrtna. Otkriv. 13, 12. Usmrdješe se i zagnojiše se rane moje. Ps. 38, 5.

rānav, adj. na čemu su rane. vidi ranjav. — Druzijeh liječiš, a ti si vas ranav. DPosl. 20. Ranav, ranjav, tako i u Mikalje. XVI. I Isusa izvedoše, sva ranava i krvava. Herc. 331.

rānī, adj. — 1) früh, matutinus. Rj. što je rano u jutru, kaže se n. p. rānā mīsa. kao suprotno: što je pred podne, u podne, po podne; večernje. — 2) frühzeitig, maturus, praecox. Rj. što biva, dospijeva, dolazi prije nego drugo što od iste vrste, suprotno pozni. — Rānī svat, m. (u Srijemu) vidi sūkalo. Rj. 636b. Ranica, rana trešnja. Rj. 637a. Rani tiči odlijeću. Posl. 269. I lijepi porod izrodili: rane čeri, a pozne sinove. Npj. 1, 307. Kad se god upaljivaše stoka rana . . . a kad se upaljivaše pozna stoka . . . tako pozne bivahu Lavanove a rane Jakovljeve. Mojs. I. 30, 41. Tada ću davati dažd zemlji vašoj na vrijeme, i rani i pozni. V. 11, 14.

ranica, f. (u Srijemu) rana trešnja, die Frühkirsche, cerasum praecox. cf. aršlama. Rj. vidi i orašlama, ršlama.

ranīk, ranīka, m. Rj. rani n. p. grah, krumpir, orah i t. d. isp. ranica. isp. Korijeni 17.

rānilac, rānioca, m. der früh aufsteht, mane surgens. Ne boji se lisica večernjega hvalioca nego jutrenjega ranioca (mjesto lisica jedni reku i tica. Posl. 194). Rj. koji rani, rano ustaje. vidi ranoranilac. — riječi s takim nast. kod čuvalac.

rānilačkī, adj. što pripada raniocima. — Zahvaljujući onoj maloj dokolici koju mi, svako jutro, daje davnasnja ranilačka navika, pišem ti ove vrste. Megj. 1.

rānilo, n. Na Cvijeti (a gdješto i na Blagovijest) u jutru porane djevojke prije sunca na rānilo na vodu, pa ondje uhvate kolo te igraju i pjevaju različne pjesme. Rj. — riječi s takim nast. kod bjelilo.

Rānisav, m. ime muško, cf. Hranisav. Rj. Hranis(l)av. hyp. Ranko. — tako slož. imena kod Berisav.

1. **rāniti**, rānīm, v. pf. Rj. v. pf. slož. iz-raniti, o-, ob-; v. impf. ranjavati, obranjavati; iz-ranjati. — 1) koga, verwunden, vulnero. Rj. U onom boju rane Aganliju u nogu. Danica 3, 162. Ne ubije ga na mjesto, nego ga vrlo rani. 3, 192. Pet stotina mrtvijeh Turaka . . . a toliko bijaše ranjenoga. 5, 96. Potegne iz pištolja te ga zdravo rani. Sovj. 32. Vidjeh jednu od glava njezinijeh kao ranjenu na smrt. Otkriv. 13, 3. Jer sam ljuto ranjen. Dnev. II. 35, 23 (schwer verwundet). — 2) sa se, (pass.) v. r. pf. verwundet werden, vulneror. Rj. — Tu se rani paša Sulemane u desnici u bijelu ruku. Npj. 4, 292. Tako se strašno ranio . . . da su ga svi bili ožalili. Miloš 45.

2. **rāniti**, rānīm, v. impf. früh aufstehen, mane surgo. Rj. rano ustajati. v. pf. slož. dō-raniti, po-, pod-, u-. — Da bi poplašili kalugjera; iz-ranjati, koji je vrlo ranio u crkvu i nije im (gjacima) dao spavati. Posl. 10. Ko rani, ne mrkne. 152. Ko rano rani, dvije sreće grabi. 152.

Rānitovača, f. Wald am Einfluss des Jadar in die Drina. Rj. šuma na toku Jadra u Drinu.

rānka, f. vidi ranjka. Rj. nekaka rana vinova loza.

Rānko, m. ime muško. Rj. Ran-ko. vidi Hranko. — Ranko (od Hranislav). Osn. 293. takva hyp. imena kod Boško.

rānko, m. (h)rānko. isp. hrana 2. od mila se kaže dragu sinu: Al' zavika sine Jovadine: »Stara majko . . . Pozna majka po riječi rānka. HNpj. 1, 49.

rāno, Rj. adv. prema adj. rānī, comp. rānije. — 1) früh, des Morgens, mane: Ko rano ustaje, nikad se ne kajje. Rj. rano u jutru. — Dijete stane plakati, a bilo rano, te se niko onuda ne namjeri. Npr. 214. Ko rano rani, dvije sreće grabi. Posl. 152. Snaha naša rano podranila s gjeverima na vodu studenu. Kov. 91. — 2) früh, frühzeitig, mature. Rj. suprotno pozno. Brzak, 2) pasulj ili grašak, koji rano dospijeva,

Rj. 43a. Ko rano ruča i rano se oženi, ne kaje se. Posl. 152. Promjene koje su se dogodile ranije, koje li kasnije. Priprava 80. Kada se što dogodilo prema drugim događajima, dali ranije ili kasnije. 195 (samo je u ova dva primjera suprotno ranije i kasnije, mjesto ranije i poznije. isp. kasan, kasno). — s prijedlozimu slož. izrana, zaran, zarana, koje vidi.

ranoranilac, ranoranioea, m. (u Boci) vidi ranilac: *Ranoranilac* i docnolegalac kuću teče (Posl. 270). Rj. rano-ranilac, koji rano rani.

ranj, m. (u C. G.) nekakvo drvo kao cer ili granica Rj.

Ranj, m. Ceklinsko oko u jezeru Skadarskome. Rj. ranj . . . vidi hranj . . . Rj.

ranjav, adj. wund, saucius, ulceratus. Rj. na čemu ima rana. vidi ranav. — Govori se da je ova trava (lazarkinja) ljekovita za ranjava usta i desni. Rj. 321a.

ranjávânje, n. das Verwunden, vulneratio. Rj. verb. od ranjavati. radnja kojom tko ranjava koga.

ranjávati, ranjávâm, v. impf. Rj. v. impf. slož. obranjavati; izranjati. v. pf. prosti raniti, v. pf. slož. kod raniti. — 1) verwunden, vulnero. Rj. — Te je godine Gjorgjije triput ranjavat. Zitiže 7. — 2) ranjávati se, ranjávâm se, v. r. impf. verwundet werden, vulneror. Rj.

Ranjen, m. planina u Bosni. Kiridžije govore: Rani konja za Ranjena. Rj.

ranjenik, m. — 1) der Verwundete, vulneratus. Rj. koji je ranjen. — Zajččaše ranjenici. Rj. 176a. Polomljeni konji i junaci, no po polju krče ranjenici. Npj. 2, 562. Sve po magli ranjenici ječe. HNpj. 4, 216. — 2) das Wundkraut, herba vulneraria (betonica officinalis L. Rj.³). Rj. biljka.

ranjenje, n. das Frühaufstehen, surrectio matutina, matura. Rj. verb. od raniti. radnja kojom tko rani (rano ustaje).

ranjka, f. eine Art Weinrebe, die am frühesten Frucht trägt, vitis genus, cf. ranka. Rj. nekaka rana vinova loza.

ranik, m. das Pflugeisen, culter aratri, cf. oralo, lemeš. Rj. vidi i jemješ, jemlješ, lemješ, lemješ, ljemeš. — Ščaše poklepati raonik ili motiku. Sam. I. 13, 20. Te će raskovati mačeve svoje na raonike. Is. 2, 4. Raskujate raonike svoje na mačeve. Joil. 3, 10. osn. u ralo. Osn. 274. ral-nik.

Raosav, m. ime muško. Rj. — Radi-sav i Rado-sav i (bez d) Rao-sav. Osn. 17.

Raovina, f.: Da donese hladne vode sa Raovine. Rj. rap . . . vidi hrp . . . Rj.

raporat, rapôrta, m. (Franc.) Rapport, izvještaj. O Šcepanu sam izyjestija čista sabrao iz raporatah Paskvala Cigonje. Šcep. mal. II. za obliče isp. pröfunat.

rasa, f. das Oberkleid der Mönchen, to óčov. Rj. gornja haljina u kalugjera. — On podviknu trista kalugjera, obukoše rase kalugjerske, a skidoše kape kamilavke. Npj. 3, 59.

rasad, m. n. p. kupusni, blitveni, duvanski, die Pflanzen aus der Pflanzschule, seminarium, plantae seminarii. Rj. raz-sad. vidi rasada. isp. rasaditi, rasagjivati. — Buhač, bubina' (nalik na buhu), što jede rasad kupusni. Rj. 50a.

rasada, f. vidi rasad. Rj. raz-sada. — U koje rasade bokvice nema, ili ako je kilava bokvica, od nje glavica biti ne može. Rj. 36b.

rasaditi, rasädim, v. pf. übersetzen (Pflanzen aus der Pflanzschule), transfero. Rj. raz-saditi. v. impf. rasagjivati.

rasadnik, m. die Pflanzschule, seminarium (für den Krautgarten). Rj. raz-sadnik (osn. je pred n u rasad). isp. rastilo. — Mnogi na mučenike napaljuju rasadnike, t. j. na jedno mjesto nanesu drva pa zapale te izgore, po tom ono mjesto uskopaju i posiju ku-

pusni rasad. Rj. 376b. Na kvočki je ostavio rasadnik. DPosl. 66.

rasagjivânje, n. das Uebersetzen (der Pflanzen aus der Pflanzschule), translatio. Rj. verb. od rasagjivati. radnja kojom tko rasagjuje što (n. p. iz klila).

rasagjivati, rasägjujem, v. impf. übersetzen, transfero. Rj. raz-sagjivati. v. impf. prosti saditi. v. pf. slož. rasaditi. — sa se, pass.: Metne se sjeme (lubenično ili od krastavaca) te proklija i nikne, pa se poslije rasagjuje. Rj. 274b. Sijanac, crni luk koji se sije pa poslije rasagjuje. Rj. 679a.

rasahnuti se, rasahnē se (rasahnulo se i rasahlo se), v. r. pf. n. p. bure se rasahlo, das Fass ist verlehzt, exaresco. Rj. raz-sahnuti se. vidi rasušiti se, rasuti se, razasuti se. — Kad se kabao rasahne na suncu, pa ne može da drži vodu, onda se metne u vodu da zabrekne. Rj. 164b.

rasanuti se, räsänē se, vidi rasahnuti se. Rj. u krajevima gdje se glas h ne čuje u govoru.

rasap, räsapa, m. die Zerstreung (Revolution), rerum subversio: Kad se ovaj učinio rasap. Rj. raz-sap, raz-spa. za postanje isp. rasuti, raspem (raz-suti, raz-spem). vidi rasulo. — Poslače Gospod na tebe kletvu, rasap i pogibao. Mojs. V. 28, 20. U kući pravednikovoj ima mnogo blaga; a u dohotku je bezbožnikovu rasap. Prič. 15, 6.

rascävtio, rascävtila, adj. vidi rascvatio. isp. rascavtiti se. — Da ne biju slane ni šnjegovi po livadi cvijet rascävtio. Npj. 2, 531.

rascävtititi se, tim se, vidi rascvjetati se. Rj. rascavtiti se. vidi i rascavstati se, rascavtatiti se, rascvjesti se, rasčetatati se. v. impf. prosti cavtiti, cavtjeti, captjeti.

rascijèpiti, rascijèpim, v. pf. zerspalten, diffindo. Rj. raz-cijepiti. vidi raskoliti. v. impf. rascjepljivati. — Podmetača, rascijèpljeno i s kraja otanjeno drvo, koje je na gredežu gore podmetnuto pod čiviju koja drži cimer. Rj. 522a. Razbiti drvo, t. j. rascijèpiti sjekirom. Rj. 628a. Kad šta je ta dlaka? Car je rascijèpi uzduž s vrha do dna, i u njoj nagje zapisano mnogo znatnijeh stvari. Npr. 124. Veće jedno povesance na troje si rasepila. Npj. 1, 133. A ti digni štap svoj na more, i rascijèpi ga. Mojs. II. 14, 16. sa se, pass.: Glogjva, breskva koja se ne može rascijèpiti, da otpadne od košćice, cf. gloca. Rj. 89b. Rozgva, dvije vrljike od kojih se jedna na vrhu malo rascijèpi a druga sa strana zasiječe i u onu rascijèpljenu umetne. Rj. 653b. Što je zajedničkoga stabla ostalo po što se srpski jezik odijelilo, ono se opet rascijèpilo u dvije polovine. Dioba 15.

rasejepljívânje, n. das Zerspalten, diffissio. Rj. verb. od rasejepljivati radnja kojom tko rasejepljuje što.

rasejepljivati, rasejepljujem, v. impf. zerspalten, diffindo. Rj. raz-cjepljivati. v. impf. prosti cijepati I. v. pf. prosti rascijepiti.

rasecöpati, rasecöpäm, v. pf. zerschlagen, contundo: Rj. raz-copati. kao razbiti, isprebijati. ovaj se glagol inače ne nalazi. isp. copa.

rasevâsti se, rasevâtim se, vidi rasevatiti se. Rj. raz-cvasti se. vidi ostala obliča kod rascavtatiti se. kako je v. impf. prosti cvastati, cvatem, tako je za cijelo od rasevasti se praesens rasevatem se. isp. Rad 6, 52.

rasevâtio, rasevâtita, adj. blühend, floescens: Da ne biju slane ni šnjegovi po livadi cvijet rasevâtio. Rj. vidi rascavtio. isp. rasevatiti se.

rasevâtititi se, rasevâtim se, v. r. pf. vidi rascvjetati se. Rj. raz-cvatiti se. vidi ostala obliča kod rascavtatiti se. v. impf. prosti cvatiti (cvatjeti).

rasevijeliti, rasevijelim, v. pf. weinen machen, cogo in lacrimas: Zalosna i nevoljna lasno je rasevijeliti (Posl. 79). Rj. raz-cvijeliti koga, učiniti da cvili, da plače. vidi razaliti, rasplakati. v. impf. cvijeliti, cvijeljati. — Kad ću mnoge raseceliti majke. Rj. 644a (u istoč. govoru). Učinili žalost i rasevijelih za

njim *Livan*, i sva drveta poljska povenuše za njim. Jezek. 31, 15.

rasevjēsti, rasevjētēm se, v. r. pf. (u Risnu) *vidi* rasevjetati se. Rj. raz-cvjesti se. *vidi ostala obličja kod* rascavtiti se. v. impf. *prostomu* cvjēsti, cvjētēm *nema poterde, ali se govori u Hrv. po istoč. govoru* cvēsti, cvētēm.

rasevjētati se, tām se, v. r. pf. *blühen, floreo, floresco, fig.: rasevjetao mu se tur, t. j. poderao se.* Rj. raz-cvjetati se. *ostala obličja vidi kod* rascavtiti se. v. impf. cvjetati. — Gondže, ruža koja se još nije rasevjetala nego tek napupila. Rj. 94b.

rāsevrijēti se, rāsevriēm se, v. r. pf. raz-cvrijeti se, n. p. rasevri se salo. *vidi* raščvāriti se. v. impf. *prosti* cvrijeti. u Hrv.

rasēdlāti, rasēdlām, v. pf. *absatteln, demo ephippia.* Rj. raz-sedlati n. p. konja, *skinuti mu sedlo. v. impf.* rasedlavati. — Ja dobra konja osedlam, tugjinka mi ga rasedla. Npj. 1, 212.

rasēdlāvānje, n. *das Absatteln, dentio ephippiorum.* Rj. *verb. od* rasedlavati. *radnja* kojom tko rasedlava n. p. konja.

rasēdlāvati, rasēdlāvām, v. impf. *absatteln, demo ephippia.* Rj. raz-sedlavati n. p. konja, *skidati mu sedlo. v. pf.* rasedlati.

rasēliti, rasēlim, v. pf. Rj. raz-seliti, v. impf. rase-ljavati. — 1) *auseinander siedeln, zum Auswandern nöthigen, facio ut migret quis: I to, pašo, Srijem ne rasei, a ti češ ga, pašo, raseiliti.* Rj. — Oni su poharali i raseiliti znatnu Cincarsku vairoš Voskopolje. Rj. 309b. *Hercegovina sve zemlje naseli, a sebe ne rasei.* Posl. 341. — 2) *sa se, refleks. v. r. pf. auswandern, sich zerstreuen, dimigro.* Rj. — Lužani, koji su se izmegju sebe poklali i zatrli i raseiliti. Rj. 335a.

raseljāvānje, n. Rj. *verb. od* 1) raseļjavati. 2) raseļjavati se. — 1) *radnja* kojom tko raseļjava n. p. selo (das Entvölkern durch Auswanderung, caussae emigrationis. Rj.). — 2) *stanje* koje biva, kad se raseļjava n. p. selo (das Auswandern, migratio. Rj.).

raseljāvati, raseljāvām, v. impf. Rj. raz-seljavati. v. impf. *prosti* seliti. v. pf. slož. raseiliti. — 1) *entvölkern, indem man auswandern macht, desolo.* Rj. raseļjavati n. p. zemlju, *činiti da se ljudi iz nje sele: Srpska vlada raseļjavaše najpre sva sela oko Majdana, i zemlju njihovu otkupļivaše.* Megj. 273. — 2) *sa se, refleks. v. r. impf. auswandern, migro.* Rj.

raselje, n. *die Auswanderung, emigratio.* Rj. raseļje, *odakle su se ljudi raseiliti. isp. selište, suprotno* naselje. — Inogor, raseļje (gdje su Turci stajali) više Baica. Rj. 232a. Praskvica, 2) *Tursko raseļje* pred Spužem. Rj. 564b.

rashlāditi, rashlādīm, v. pf. Rj. raz-hladiti. v. impf. rashlagjivati. — 1) *abkühlen, refrigero.* Rj. rashladiti što, *učiniti da bude hladno.* — 2) *sa se, refleks. v. r. pf. sich abkühlen, refrigero.* Rj. *postati* hladno.

rashlagjivānje, n. *das Kühlen, refrigeratio.* Rj. *verb. od* 1) rashlagjivati, 2) rashlagjivati se. — 1) *radnja* kojom tko rashlagjuje što. — 2) *stanje* koje biva, kad se što rashlagjuje.

rashlagjivati, rashlagjijēm, v. impf. Rj. raz-hlagjivati. v. impf. *prosti* hladiti. v. pf. rashladiti. — 1) *abkühlen, refrigero.* Rj. — Ja sam jedno jutro podranila, natočila ledena bunara, pa ja svoje rashlagjijēm lišce. HNPj. 4, 173. *Vjeran poslanik rashlagjuje dušu svojim gospodarima.* Prič. 25, 13. — 2) *sa se, refleks. v. r. impf. sich abkühlen, refrigero.* Rj. — Tu po (hladu) popadala vojska, ko s' ugrijo, vodom s' razlagjuje. Npj. 4, 253. Argila . . . te se dim prolazeći cijevlju kroz vodu rashlagjuje kad se puši. Daničić, ARj. 105a.

rāshod, m. raz-hod, kao trošak, *die Ausgabe, pecunia expensa, sumtus; suprotno* prihod, dohod, dohodak. — Senat (je) imao pravo pregledati njihove knjige o prihodima i rashodima. DM. 341.

rāsijati, jēm, v. pf. Rj. raz-sijati. v. impf. *prosti* 1) sījati. — 1) n. p. kakav glas, *ausstreuen, spargo, dissemino.* Rj. — Gledajući ljude sažali mu se, jer bijahu smeteni i rasiyani kao ovce bez pastira. Mat. 9, 36. A vas ću rasiyati po narodima. Mojs. III. 26, 33. Da bi se i rasiyani Hrišćanin smatrajući samo ovu nedjelju dana spremio da-srete pashu. DP. 119 (u prenesenom smislu: kojemu je pamet raštrkana).

— 2) *sa se, refleks. v. r. pf. sich zerstreuen, spargor, diffundor.* Rj. *isp. razići se, raspršati se, rasturiti se.* — Poslije se rasiyāše plemena Hananejska. Mojs. I. 10, 18. Da se ne bismo rasiyali po zemlji. 11, 4.

rāsijēcānje, n. *das Zerhauen, dissectio.* Rj. *verb. od* rasiyecati. *radnja* kojom tko rasiyeca što.

rāsijēcāti, rāsijēcām, v. impf. *zerhauen, disseco.* Rj. raz-sijecati, što n. p. na pole. v. impf. *prosti* sjeći. v. pf. slož. rasiyeći.

rasipāč, rasipāča, m. *der Verschwender, homo prodigus.* Rj. raz-sipač, koji rasipa imanje, mnogo troši. *vidi* rasipnik, trošadžija. *isp. raspikuća, prosperuka.*

rāsipan, rāsipna, adj. *prodigus.* Stulli. koji rasipa (imanje). *verschwenderisch.*

rāsipānje, n. *vidi* razasipanje. Rj.

rāsipāti, pām (pljēm), *vidi* razasipati. Rj. v. impf. raz-sipati. v. impf. *prosti* sipati. v. pf. rasuti, razasuti. — Već je vakat kolo rasipati. HNPj. 4, 517.

rāsipnica, f. *prodigus.* Stulli. rasipna žena. *vidi* razmetkinja. *Verschwenderin.*

rāsipnik, m. *prodigus.* Stulli. rasipan čovjek; *Verschwender. vidi* rasipač. *isp. raspikuća, i syn. ondje.*

rāsjeći, rasiječēm, v. pf. Rj. raz-sjeći. v. impf. rasiyecati. — 1) *zerhauen, disseco.* Rj. *vidi* raskomarditi. *isp. okinuti 3, prekinuti 2, raskrojiti, raskrižiti, razrezati 1.* — Platno rasiyeći po žici. Rj. 160a. Okinuti, 3) prekinuti, rasiyeći: okinu ribu u tri komada. Rj. 453a. Potegne sablju i carevića na dvoje pole rasiyeće. Npr. 202. Kud pogleda, okom rasiyeće, kao munja iz mutna oblaka. Npj. 3, 407. Da kroze Turke juriš učinimo, pak da Turke odmah rasiyećemo, rasiyećemo Turke na buljuka, neka ne zna jedan za drugoga. 4, 186 (*isp. niče* 4, 188: I kroz Turke juriš učiniše, rasiyećemo Turke na buljuka . . . da ne znade jedan za drugoga). Rasiyeći će ga napola. Mat. 24, 51. — 2) *vidi* razrezati 2: Pa Arapu tain rasiyećao, na negjelju lijepu gjevojku i barjelo vina iz Vidina. Rj. *isp. razrezati, 2) porezu.*

rāsjelina, f. gdje se zemlja rasjela, *die Kluft, der Schlund, hiatus.* Rj. raz-sjelina. — Kad stane prolaziti slava moja, metnuću te u rasiyelinu kamenu, i zakloniću te rukom svojom dok ne progjem. Mojs. II. 33, 22. Zatrašao si zemlju i razvalio se je; stegni rasiyeline njezine, jer se njija. Ps. 60, 2.

rāsjesti se, rāsjedēm se, v. r. pf. n. p. rasjela se zemlja, *sich aufthun, dehisco.* Rj. raz-sjesti se. *isp. rasiyelina.* — Kad izgovori riječi ove, rasijede se zemlju pod njima, i otvorivši zemlja usta svoja proždrije ih. Mojs. IV. 16, 31.

rāskačkati, čkām, v. pf. n. p. raskačkale svinje blato ispred kuće, t. j. načinile ga žitko, *zertreten, conculeare.* Rj. raz-kačkati. *isp. kačkavica.*

rāskajati se, jēm se, v. r. pf. *es bereuen, poenitet.* Rj. raz-kajati se. v. impf. *prosti* kajati se. — Devojka se klela, eveće da ne nosi . . . Pak se raskajala: »Eveće ja da nosim, ja bi lepša bila.« Npj. 1, 334. Sine! idi . . . A on reče: ne ću; a poslije se raskaja i otide. Mat. 21, 29. Jer se Bog ne će raskajati za svoje darove. Rim. 11, 29 (*Gottes Gaben gereuen ihn nicht*). Ne ću se raskajati, niti ću udariti natrag. Jer. 4, 28. Raskaja se Bog oda zla koje reče da im učini, i ne učini. Jona 3, 10. Faraon . . . odmah se raskaje što ih je pustio. Prip. bibl. 43.

rāskākati se, rāskācēm se, v. r. pf. *recht ins Springen kommen, exilire: Raskaka se šnjime niz planinu.* Rj. raz-skakati se, kao dati se na skakanje.

raskákotati se, raskákočém se, v. r. pf. *recht ins Guckern kommen, gracillo*. Rj. raz-kakotati se; *kaše se za kokoš, kad za dugo kakoće*. vidi raskakotati se, razrakoliti se.

raskalášan, šna, adj. (u Bačk.) *ausgelassen, dissolutus*. Rj. raz-kalašan, koji se raskalašio. kao nevaljao, raspušten, razuzdan.

raskalášiti se, raskalášim se, v. r. pf. *ein Hunke werden, fio nebulo*. Rj. raz-kalášiti se, *postati kalaš*. isp. pronevaljaliti se. v. impf. prosti kalašiti.

raskalugjeriti, řim, v. pf. Rj. raz-kalugjeriti. v. impf. prosti kalugjeriti. isp. rastrig. — 1) *entmönchen, decucullare*. Rj. koga, uzeti mu čin kalugjerski. suprotno zakalugjeriti. — 2) *sa se, refleks. v. r. pf. die Kutte ausziehen, monachum exuo*. Rj. svući halju kalugjersku pa se odreći kalugjerstva. suprotno pokalugjeriti se.

raskaljšati se, raskaljša se, v. r. pf. *kothig werden, fit coenum*. Rj. raz-kaljšati se, *kad postane kalovito*. cf. razglibati se, razglibiti se. v. impf. prosti kaljšati.

raskapetaniti, raskapetaním, v. pf. raz-kapetaniti. suprotno zakapetaniti (i se). — 1) *koga, uzeti mu kapetanstvo*. — 2) *sa se, refleks. odreći se kapetanstva*.

raskariti se, řim se, v. r. pf. vidi zabrinuti se: Te se Ivo bio raskario. Rj. raz-kariti se. vidi i razderiti se. v. impf. kariti se. isp. kār 2, kārli. — Nemoj mi se, taste, raskariti, ni vi moje šure, prepanuti. Npj. 2, 287.

raskida, f. ja nijesam s raskide, *ich bin von der Partie, halte mit, socius sum, me habetis socium*. Rj. raz-kida. isp. raskidati 2, raskinuti 2.

raskidánje, n. Rj. verb. od raskidati. — 1) *radnja kojom tko raskida n. p. konop* (das Zerreißen, rup-tio. Rj.). — 2) *radnja kojom tko raskida n. p. igru* (das Stören, turbatio. Rj.).

1. raskidati, raskidám, v. impf. Rj. raz-kidati. v. pf. raskinuti. — 1) *zerreißen, rumpo*. Rj. raskidati n. p. konop. v. impf. prosti kidati 1. — 2) *stören, vertreiben, turbo*, n. p. igru. Rj. vidi przniti 2. — Dižu ruke svoje na one koji su s njima u miru, i raskidaju sroju drušbu. Ps. 55, 20.

2. raskidati, raskidám, v. pf. *auseinander werfen* (den Dänger), *disjicio*. Rj. raz-kidati (gjubre). v. impf. prosti kidati 2.

raskinuti, nēm, v. pf. Rj. raz-ki(d)nuti. v. impf. 1 raskidati. — 1) *zerreißen, rumpo*. Rj. — Ženu priveže konjima za repove i ongie je konji raskinu. Npr. 132. *Na sedmoro konop raskinuo*. Npj. 2, 20. Ljuta ga je zvjerka izjela; Josif je doista raskinut. Mojs. I. 37, 33. *Da bi još većma raskinuo svaku svezu s duhom laži*. DP. 185. — 2) *stören, turbo*. Rj. vidi rasprdnuti, razmetnuti 2, razvrći. — S Brgjanima boja raskidoše, niz planinu Turci okrenuše. Npj. 4, 410. *Da ne će raskinuti prijateljstva*. DM. 217. *sa se, pass.: Umre kumče, raskide se kumstvo*. Posl. 333.

raskiseliti, řim, v. pf. *erweichen, aqua mollio*. Rj. raz-kiseliti. isp. raskvasiti. v. impf. kiseliti 2.

raskišati se, šā se, v. r. pf. *regnerisch werden, continui imbres effundi coepere*. Rj. raz-kišati se, *postati kišovito*. isp. okišati se, okišiti se. v. impf. prosti kišiti, kišjeti.

raskivánje, n. *das Zerschmieden, recusio, refectio*. verb. od raskivati. radnja kojom tko raskiva n. p. konja. vidi raskuivanje.

raskivati, raskivám, v. impf. *zerschmieden, recudo*. Rj. raz-kivati. vidi raskuivati. v. impf. prosti kovati. v. pf. raskovati. — Care će ti raskivati Turci, raskivati čelične direke, a od njih će graditi čulumke. Npj. 2, 204. *sa se, pass.: Mrtvi se konji ne kuju, nego raskivaju*. Posl. 183.

rasklamati, mām, v. pf. *erschüttern, locker machen, laxo*. Rj. raz-klamati. ovaj se glagol ne nalazi drukčije. vidi rasklamitati, rasklimati. v. impf. klamitati 2.

rasklamitati, rasklamícēm, vidi rasklamati. Rj. v.

pf. raz-klamitati. vidi i rasklimati. v. impf. prosti klamitati 2.

rasklápánje, n. *das Oeffnen* (z. B. *des Mundes*) *mit Gewalt, reclusio*. Rj. verb. od rasklapati. radnja kojom tko rasklapa n. p. usta.

rasklápati, rasklápám, v. impf. *mit Gewalt öffnen, recludo*. Rj. raz-klapati što, n. p. usta, kao (na silu) otvorati. v. pf. rasklopiti.

rasklasti, raskládēm, v. pf. *schlichten, dirimo*: Sasma je mnogo skalaburio, ne znam kako će rasklasti (Posl. 275). Rj. raz-klasti, kao razložiti, razmetnuti. v. impf. prosti 1 klasti.

rasklěpati, rasklěpám, v. pf. *zudengeln, acuo tundendo*. Rj. raz-klepati n. p. motiku, sjekiru. v. impf. prosti klepati 2.

rasklimati, mām, vidi rasklamati. Rj. v. pf. raz-klamati. vidi i rasklamitati. v. impf. prosti klimati (neprelazno), prelazno: klamitati 2.

rasklinjánje, n. *das Lösen vom Fluche, execrationis solutio*. Rj. verb. od rasklinjati. radnja kojom tko rasklinje koga.

rasklinjati, njēm, v. impf. (u Grblju) *vom Fluche lösen, execrationem tollere*: rasklinje onoga koga je prije kleo. Rj. raz-klinjati koga, kao skidati s njega kletvu.

rasklěpiti, rasklěpím, v. pf. *aufthun* (mit Gewalt), *recludo* (cf. rastvoriti 3. Rj.³): No angjeli nebo rasklěpiše. Rj. raz-klopiti. suprotno zaklopiti 2. v. impf. rasklapati. kao prost glagol ne dolazi. isp. klěpiti. — Pa je svoja rasklěpio krila, za Jovanom u počeru pogje. Npj. 2, 83. Najstariji (sveštenik) rasklěpioši časno jevangjelje metne ga bolesniku na glavu. DP. 233. *sa se, pass. ili refleks.: Vedro se nebo rasklěpi, erna se zemlja zatrese*. Npj. 1, 122.

raskmetiti, řim, v. pf. *von der kmet-Würde absetzen, movere quem a kmet-i munere*. Rj. raz-kmetiti koga, uzeti mu kmetstvo. suprotno zakmetiti. kao prost glagol ne nalazi se.

raskněžiti, raskněžím, v. pf. *von der knez-Würde absetzen, movere quem a knez-i munere*. Rj. raz-knežiti koga, uzeti mu knežstvo. suprotno oknežiti. v. impf. prosti knežiti. — Ako me je on oknežio neka me i raskneži. Miloš 147.

raskókati se, raskókām se, v. r. pf. *bersten, rimas agere, dirumpi*. Rj. raz-kokati se. v. impf. prosti kokati. isp. kokica 3. — Zrno kukuruzno na vatri dobro raskokano, kokica. Daničić, ARj. 728b.

raskokótati se, raskokóčēm se, v. r. pf. vidi raskakotati se. Rj. raz-kokotati se. vidi i razrakoliti se. v. impf. prosti kokotati.

raskol, m. R. *schisma*. Stulli.

raskolíti, raskolím, v. pf. (u Srijemu) vidi rascijepiti. Rj. raz-koliti. v. impf. prosti kalati.

raskolník, m. *der Schismatiker, schismaticus*. Glas. 21, 279. isp. raskoliti, *σχίσμα*. — *za akc. isp. raskovník prema raskovati, raskujēm*.

raskoljěuka, f. t. j. košulja, (u Petrinji). raz-koljenka, koja je sprijed ili ozad kao raskoljena, ima razrez sprijed ili ozad. mati ima raskoljenku sa razrezom sprijed, da može dojeti dijete; a djeca imaju je s razrezom ozad.

raskomádati, dām, v. pf. — 1) *raz-komadati, na komade rasjeći*. vidi raskomatiti. v. impf. prosti komadati. — 2) *sa se, refleks. sich erzürnen, dass man alles in Stücken haben möchte, excandesco*. Rj. raz-komadati se, tako se razgnjeviti, da bi čovjek sve isjekao na komade. v. impf. prosti komadati se 2. — Kako je digao rep kao da ga je obad ubo. (Kad se kakav čovek ponese ili raskomada). Posl. 125.

raskómárditi, díim, v. pf. (u Dubr.) *auseinander-schneiden, discindo*, cf. rasjeći. Rj. raz-komarditi (isp. komarda, mesarnica): *rasjeći što kao u komardi? isp. iskomarditi; drukčije se glagol ovaj ne nahodi*.

raskomatiti, fim, v. pf. raz-komatiti što, raskinuti na komate. drukčije se ovaj glagol ne nalazi. vidi raskomadati. — za v. impf. isp. komadati. — Kada knjaže knjigu proučio . . . Raskomati knjigu na komate. Npj. 5, 318.

raskopati, pām, v. pf. — 1) zerstören, everto. Rj. raz-kopati (Daničić misli, da je akc. raskōpati, raskopām. Rad 6, 119). vidi razoriti, razvaliti. v. impf. raskopavati. — Ako se dogodi da ga iskopaju, onda raskopaju grob. Rj. 79b. Poharaše gospodske dvorove, raskopaše kule i čardake. Npj. 4, 367. Gospode! proroke tvoje pobiše i olture tvoje raskopaše. Rim. 11, 3. Gospod je crkvu svoju zaklonio raskopavši pakao. DP. 147. sa se, pass.: Kule im se razoriše, gradovi im se raskopaše. Sof. 3, 6. — 2) n. p. brijeg, zemlju, auseinandergraben, effodio. Rj. kopujući razmetnuti.

raskopčavanje, n. das Zerstoren, destructio, eversio. Rj. verb. od raskopavati. radnja kojom tko raskopava što. — Na putovima je njihovima raskopavanje i nevolja. Rim. 3, 16.

raskopāvati, raskōpāvām, v. impf. — 1) zerstören, everto. Rj. raz-kopavati. vidi razoravati 2, razvaljivati. v. impf. prosti kopati. v. pf. raskopati. — Ne raskopavaj djela Božijega jela radi. Rim. 14, 20. Koji te raskopavaše i pustošise, otići će od tebe. Is. 49, 17. sa se, pass.: Blagoslovima pravednijih ljudi podiže se grad, a s usta bezbožničkih raskopava se. Prič. 11, 11. — 2) raskopavati n. p. brijeg, zemlju, auseinandergraben, effodi; t. j. kopajući razmetati. isp. raskopati 2.

raskopčati, čām, vidi raskovčati. Rj. raz-kopčati, loshefteln, diffibulo. vidi i raspetljati, raspučiti, razapeti (puce) 2. suprotno. zakopčati. v. impf. raskopčavati. isp. kopča, kovča.

raskopčavanje, n. vidi raskovčavanje. Rj.

raskopčāvati, raskōpčāvām, vidi raskovčavati. Rj. raz-kopčavati. vidi i raspetljavati, raspučati, razapinjati 2. suprotno. zakopčavati. v. pf. raskopčati.

raskoračiti se, raskōrāčim se, v. r. pf. breit auseinanderstehen, cruribus diversisto. Rj. raz-koračiti se, stati u raskorak, stati raskrečivši noge. v. impf. prosti koračiti. — Stanu svi u red jedan za drugim, pa se raskorače te trlja progje četvoronoške između njihovijeh nogu. Rj. 14b. Protrči de zeče sad između nogu! (Rekao nekakav čok raskoračivši se sa sjekirov u rukama . . .). Posl. 264.

raskorāk, m. ide u raskorak, er geht breit wie einer, der einen Bruch u. dgl. hat, incedit ut herniosus. Rj. raz-korak, kad tko ide raskrečivši noge, širom ih rastegnuvši, kao da je kilav ili tako što. vidi uraskorak.

raskositi, raskōsim, v. pf. auseinander mähen, re-seco gramina (e. g. tentorii figendi causa). Rj. raz-kositi travu, n. p. na livadi da se može razapeti ondje šator. v. impf. prosti kositi. — Kad su snahu braća čula, štitom vodu isekoše, mačem travu raskosise, zlatnu krunu izvadiše. Kov. 92.

raskoš, m. (po zap. kraj.) die Wonne, deliciae. Rj. raz-koš. Značenje (korijenu) dražiti: raskoš, raskošje raskošit, raskošiti. Korijeni 37. vidi raskošje, raskošstvo, naslada. — Djeca ljudska od raskoša mekani postavši potpadnu pod djecu Božiju. Priprava 200. U Dubrovniku je bilo za raskoš svašta dosta, osobito dragih metala. DM. 239. Dubrovnik joj (Srbiji) bješe zasjenio oči raskošem i krasotom svojih rukotvorina. 258.

raskošit, adj. (u Dalm.) koji se pokazuje da je bogat a nije, schmelgerisch, luxuriosus. Rj. po Njem. i Lat. tumačenju i onaj koji je rad raskošu, koji se dao na raskoš.

raskošiti, šim, v. impf. (po zap. kraj.) — 1) sich ergötzen, oblector. Rj. vidi raskošiti se. raskošito živjeti. — 2) sa se, refleks. vidi raskošiti. Rj.

raskošje, n. (u Dalm.) die Wonne, deliciae. Rj. vidi raskoš, raskošstvo.

raskošstvo, n. vidi raskoš, raskošje. — U mehanama

nema vašega raskošta, vašega palila, ali svakad ima slatkoga od ruže koje je začinjeno mušicama. Megj. 9.

raskōvati, raskujēm, v. pf. zerschneiden, recudo. Rj. raz-kovati. v. impf. raskivati, raskuivati. — Nije baba raskovao blago na nadžake ni na buzdovane. Npj. 2, 101. Jezekija raskova vrata na crkvi. Car. II. 18, 16. Raskovao si s mene okove moje. Ps. 116, 16. Raskujte raonike svoje na mačeve. Joil. 3, 10.

raskōvčati, čām, v. pf. loshefteln, diffibulo. Rj. raz-kovčati. vidi raskopčati, i syn. ondje. suprotno. zakovčati. v. impf. raskovčavati. isp. kovča, kopča.

raskovčavanje, n. das Loshefteln, diffibulatio. Rj. verb. od raskovčavati. radnja kojom tko raskovčava što. vidi raskopčavanje.

raskovčāvati, raskōvčāvām, v. impf. loshefteln, diffibulo. Rj. raz-kovčavati. vidi raskopčavati, i syn. ondje. suprotno. zakovčavati. v. pf. raskovčavati.

raskōvnik, m. nekakva (može biti izmišljena) trava (Rosskümmel, siler trilobum Scop. Rj.) za koju se misli da se od nje (kad se njome dohvati) svaka brava i svaki drugi zaklop otvori sam od sebe. Rj. isp. raskovati, kao da trava ona raskuje bravu ili zaklop.

raskrājānje, n. das Zerschneiden (des Tuches zu Höcken), discissio. Rj. verb. od raskrajati. radnja kojom tko raskraja što, n. p. čoku.

raskrājati, raskrājām, v. impf. zerschneiden, discindo. Rj. raz-krajati, n. p. čoku. vidi raskrojavati. v. impf. prosti krojiti. v. pf. raskrojiti.

raskrāviti, raskrāvīm, v. pf. Rj. raz-kraviti. v. impf. raskravljivati. — 1) aufthauen, regelo. Rj. vidi otkraviti. kao rastopiti. — Uski se (kraj od pisaljke) umače u raskravljen vosak i njime se šara po bijelu jaju. Rj. 502a. Razmariti, raskraviti prema vatri. Rj. 633a. — 2) sa se, refleks. v. r. pf. aufthauen, regelari. Rj. vidi otkraviti se. isp. razmrznuti se. — Pošlje riječ svoju, i see se raskravi; dune duhom svojim, i poteku vode. Ps. 147, 18.

raskravljivānje, n. das Aufthauen, relegatio. Rj. verb. od 1) raskravljivati, 2) raskravljivati se. — 1) radnja kojom raskravluje n. p. jug smrzlu zemlju. 2) stanje koje biva, kad se raskravluje n. p. smrzla zemlja.

raskravljivati, raskrāvļijēm, v. impf. Rj. raz-kravljivati. vidi otkravljivati. v. impf. prosti kraviti. v. pf. raskraviti. — 1) aufthauen, regelo. Rj. n. p. jug raskravluje smrzlu zemlju. — 2) sa se, refleks. v. r. impf. aufthauen, regelari. Rj. n. p. smrzla zemlja raskravluje se od juga.

raskrčiti, raskrčīm, v. pf. ausroden, exstirpo. Rj. raz-krčiti. v. impf. raskrčivati.

raskrčivānje, n. das Ausroden, exstirpatio. Rj. verb. od raskrčivati. radnja kojom tko raskrčuje što.

raskrčivati, raskrčijēm, v. impf. prosti krčiti. v. pf. raskrčiti.

raskrčēiti, raskrčēīm, v. pf. Rj. raz-krečiti. v. impf. raskrečivati. inače se ovaj glagol ne nalazi. Značenje (korijenu) cijepati, rascijepiti, razvrći: raskrčēiti, raskrečivati. Korijeni 247. isp. raskučiti. — 1) n. p. noge, pero (od mnogoga pisanja), von einander breiten, sperren, ausspreitzen, distendo. Rj. — Premudri Solomun raskrečivši kažiput i srednji prst načini od njih kao šestar. Rj. 837b. — 2) sa se, refleks.: Raskrečio se kao žaba na močilu. (Kad ko ružno sjede, te mnogo mjesta zauzme, n. p. gjeca kod vatre). Posl. 270. Raskrečio se kao rak na brzaku. (Kad se ko gradi veći nego što je). 270. isp. raskoračiti se.

raskrečivānje, n. das Voneinanderbreiten, distentio. Rj. verb. od raskrečivati. radnja kojom tko raskrečuje n. p. noge.

raskrečivati, raskrčēijēm, v. impf. von einander breiten (die Füße), distendo. Rj. raz-krečivati, n. p. noge. isp. raskučivati. v. pf. raskrečiti.

raskrhati, hām, v. pf. (u C. G.) zerbrechen, frango. Rj. raz-krhati. v. impf. prosti krhati 1. — Sada treba

da duh obodrimo, i na Turke sutra udarimo, da mi Tursku silu raskrhamo. Npj. 5. 326. Vas mi šanac Turski raskrhaše, Kadri-paši glavu posjekoše, a careve topove uzeše. 5. 343.

raskriliti, raskriliš, v. pf. *aufthun* (z. B. den Beutel), *explico*. Rj. raz-kriliti, kao rastvoriti 3, razviti, rasklopiti. v. impf. raskriljivati — Gotovinu, kao i pop Kosto (n. p. hoće, iste). (. . . Kosto, pruživši mu svoju raskriljenu kapu rekne: . . . nego mi daj što ovgje gotovo . . .). Posl. 45. Zagrabiš iz raskriljene vreće šaku šenice i gledajući u nju reče . . . 253. Tu dopade soko tica siva, nad Markom je krila raskrilito. Npj. 2, 327. Nego ja sam bio tvrdo uvjeren da je za ovo dosta bilo raskriliti pred tobom smisao molitava i običaja. DP. 371.

raskriljavanje, n. *das Offen, explicatio*. Rj. verb. od raskriljivati. radnja kojom tko raskriljuje što.

raskriljavati, raskriljavim, v. impf. *öffnen, explico*. Rj. raz-kriljavati što, n. p. kešu, vreću. v. impf. prosti kriliti. v. pf. raskriliti. — Čija li su ono gjeća luda, što bijele ovce raskriljuju? . . . ono što mu razuzbija ovce, ono su ti dva Vukova sina. Npj. 4, 507.

raskriviti se, raskrivim se, v. r. pf. *recht ins Schreien kommen, clamo*. Rj. raz-kriviti se; raskrivi se n. p. dijete, kad se da na kričljenje, kad se jako i dugo krivi, dere. v. impf. prosti kriviti se.

raskrižiti, raskrižim, v. pf. *zerschneiden* (z. B. den Apfel), *disseco*. Rj. raz-kriziti, n. p. jabuku kao razrezati. v. impf. prosti križati (isp. križiti). isp. kriška.

raskrojavanje, n. *vidi* raskrajanje. Rj.

raskrojivati, raskrojivam, *vidi* raskrajati. Rj. v. impf. raz-krojivati što, n. p. čohu. v. impf. prosti krojiti. v. pf. raskrojiti.

raskrojiti, raskrojim, v. pf. *zerschneiden, discindo*. Rj. raz-krojiti što, n. p. čohu. *vidi* razrezati 1, rasjeci 1. v. impf. raskrajati, raskrojivati.

raskrpati, pīm, v. pf. *ein unangenehmes, verwickeltes Geschäft abthun, negotium expedio*. Rj. raz-krpati, nepovoljan, zamršen posao opraviti, svršiti. v. impf. raskrpljati, raskrpljavati.

raskrpljavanje, n. *vidi* raskrpljavanje. Rj.

raskrpljavati, raskrpljavim, *vidi* raskrpljavati. Rj. v. impf. raz-krpljati. v. pf. raskrpati.

raskrpljavati, raskrpljavam, v. impf. *ein lästiges Geschäft abthun, expedio molestum negotium*. Rj. raz-krpljavati, posao nepovoljan, zamršen opravljati, svršivati. *vidi* raskrpljati. v. impf. prosti krpati. v. pf. raskrpati.

raskrsnica, f. *der Kreuzweg, trivium, cf. raskršće*: Doklen Gjoko raskrsnici dogje. Kad dogjoše čestoj raskrsnici. Rj. raz-krs(t)nica. drugoj poli osn. u krst. *vidi* i krstat put, križopuće. — Kad dogje na jednu raskrsnicu, na jedan put nestade aspri s pleći. Npr. 96. Tu imade jedna raskrsnica, gje se do dva drumu rastavljavaju. Npj. 3, 354.

raskrstiti, raskrstim, v. pf. s kim, *keine Rechnung mehr mit Jemand haben, societatem dirimo*: mi smo raskrstili i ja sam s njim raskrstio. Rj. raz-krstiti, kao (proračunivši se s kim) raskinuti svaku svezu s njime. v. impf. raskršćati, raskršćavati. — Milutin videći ga (Karla) slaba, raskrsti s njim. DM. 36.

raskršćanje, n. *das Abrechnen, rationum exaequatio*. Rj. verb. od raskršćati. radnja kojom tko raskršća s kim. *vidi* raskršćavanje.

raskršćati, raskršćam, v. impf. *abrechnen, rationes exaequo et dirimo societatem*. Rj. raz-krščati: mi raskršćamo, i: ja s njim raskršćam, ja se računim i raskidam svaku svezu s njim. *vidi* raskršćavati. isp. v. impf. prosti krstiti se koga, čega, od koga, od čega. v. pf. raskrstiti.

raskršćavanje, n. *vidi* raskršćanje. Rj.

raskršćavati, raskršćavam, *vidi* raskršćati. Rj.

raskršće (raskršće), n. *der Kreuzweg, bivium, trivium*. Mnogi pripovijedaju da su noću prividjeli što-gogj na raskršću. Rj. raz-krst-je. *vidi* raskrsnica, i syn. ondje. — Da ja gonim Ljeticu Bogdana na raskršće, kud prolaze ljudi. Npj. 1, 545. Uzmi uju na bijelu ruku, pa je vodi drumu na raskršće. 3, 494.

raskruniti, nīm, v. pf. raz-kruniti koga, uzeti mu krunu. suprotno okruniti. v. impf. 2 krūniti. — Okruniti, raskruniti. Rad 6, 109. Ah nesrećna cara raskrunjena. Šćep. mal. 17.

raskrupnati se, nām se, v. r. pf. *dick, stark werden, cf. raspasti se*. Rj. raz-krupnati se, postati krupan. drukćje se ovaj glagol ne nalazi.

raskrvaviti, raskrvavam, v. pf. *blutig machen, cruento*. Rj. raz-krvaviti, učiniti krvavo. v. impf. prosti krvaviti.

raskučiti, raskučim, v. pf. raskučivati, raskučujem, v. impf. *auseinander recken, distendo*. Rj. raz-kučiti, raz-kučivati. kao rastegnuti, rastezati što, n. p. što je kukasto, kučasto, pokučasto. isp. raskrečiti, raskrečivati. kao prost glagol ne nahodi se. isp. kučiti.

raskučivanje, n. *das Auseinanderrecken, distentio*. Rj. verb. od raskučivati. radnja kojom tko raskučuje što.

raskuća, f.: žena je kuća i raskuća. Rj.² raz-kuća. isp. raspikuća.

raskučavanje, n. *vidi* raskučivanje.

raskučavati, raskučavam, v. impf. *vidi* raskučivati. v. pf. raskučiti. — Oni kunu njega što ih nagoni da raskučavaju kuće svoje! Zim. 254.

raskučiti, čim, v. pf. kuću, t. j. prosuti je, osiromašiti, *verthun, dissipare domum*. Rj. raz-kučiti. v. impf. raskučavati, raskučivati. — Ako ćeš da se osvetiš Turčinu, moli Boga da počne piti rakiju; ako ćeš da se osvetiš Srbinu, moli Boga da ode u hajduke. (Srbini kako ode u hajduke već je kuću svoju raskučio). Posl. 9.

raskučivanje, n. *das Verthun, dissipatio*. Rj. verb. od raskučivati. radnja kojom tko raskučuje kuću.

raskučivati, raskučujem, v. impf. prosipati kuću, *verthun, domum dissipare*: Tugja kuća . . . Ne kućim te, već te raskučujem. Rj. raz-kučivati (kuću). suprotno kučiti (kuću). *vidi* raskučavati. v. pf. raskučiti.

raskuhati, hām, v. pf. Rj. raz-kuhati. *vidi* raskuhavati. v. impf. raskuhavati. — 1) den Brotteig zertheilen, *massam dividere in panes, cf. razmijesiti*. Rj. raskuhati, razmijesiti tijesto, da vidiš, koliko će biti hljebaca. — 2) a) *zerkochen, discoquo*. Rj. raskuhati n. p. govedinu, t. j. tako je ukuhati, da se kao raspadne. — (Pšenica se) s kokošima ili s ovčijim mesom tako ukuha u kotlu da se meso sve raspadne; onda se kosti povade napolje, a meso se lopaticom tako izmiješa s onom raskuhanom šenicom da se ni malo ne poznaje. Rj. 269a. — b) sa se, *pass. ili refleks.*: Kaša, 2) kad se štogod vrlo raskuva, ili se izmiješa tako da se ne zna šta je. Rj. 267a. Šćuhati se, raspasti se, sleći se (osobito kad se što kuha), cf. raskuhati se. Rj. 848b. Pristavi lonac i napuni ga najboljih kostiju i uzvari dobro da se i kosti raskuhaju u njemu. Jezek. 24, 5.

raskuhavanje, n. Rj. verb. od raskuhavati. — 1) radnja kojom tko raskuhava (razmješuje) tijesto za hljeb (das Zertheilen des Brotteigs in Laibe, *vidi* razmješivanje. Rj.). — 2) radnja kojom tko raskuhava što, n. p. meso, da se raspada (das Zerkochen, *discoctio, nimia coctio*). Rj.).

raskuhavati, raskuhavam, v. impf. Rj. raz-kuhavati. *vidi* raskuhavati. v. impf. prosti kuhati (kuvat). v. pf. raskuhati. — 1) den Brotteig in Laibe abtheilen,

divido. Rj. *vidi* razmješivati (hljeb). — 2) *zerkochen, discoquo*. Rj. *n. p. meso, da se raspada*.

raskuivanje, *n. vidi* raskivanje. Rj.

raskuivati, *raskūivām, v. impf.* (u C. G.) *vidi* raskivati: Mrtvi se konji ne kuju, no raskuivaju. Rj. raz-kuivati, *dijalektički. v. pf.* raskovati.

raskukati, *raskukām, v. pf.* *koga, jammern machen, facio ut quis ejulet*: Bez zakletve sestre raskukao. Rj. raz-kukati *koga, učiniti da kuka. v. impf. prosti* kukati.

raskukoren, *avlj.* (u Budvi) čovjek čupav, neočešljan, *mit ungekämmtem Haare, crinibus impexis*. Rj. raskukoren. — Značenje koje je u kika: kukma, kukmast, kukmarka; *raskukoren*. Korijeni 33.

raskukuljiti, u zagoneci, *cf.* zakukuljiti. Rj. raskukuljiti. *suprotno* zakukuljiti. *kao glagol prost ne nalazi se. isp.* kukulj. *zagonetka kod* zadesetiti.

raskumiti, *raskūim, v. pf.* Rj. raz-kumiti, *raskinuti kumstvo. suprotno* okumiti, pokumiti. *v. impf. prosti* kumiti. — 1) *entkumen (machen, dass man nicht mehr kum ist), dissociare* τὸς kum. Rj. raskumiti *dvójicu, raskinuti među njima kumstvo. — 2) sa se, reciproč. v. r. pf. sich entkumen, dissociari (de kum-is)*. Rj. raskumiti se s kim, ne biti mu više kum; *raskumili su se dvojica, raskinulo se kumstvo među njima*.

raskuv . . . *vidi* raskuh. Rj.

raskvariti, *raskvārim, v. pf.* raz-kvariti. *vidi* pokvariti (*Pokvari ugoror*. Is. 33, 8): Pošto ugodije mnoge ugovore i opet pakosno raskvariše (et iterum malitiose ruptis). Glas. 21, 285. *v. impf. prosti* kvariti.

raskvasiti, *šim, v. pf.* raz-kvasiti. *isp.* razkiseliti. *v. impf. prosti* kvasiti 1. — Mjehove nebeske ko će izliti, da se raskvašen pruh zgasne i grude da se slijepe? Jov. 38, 38.

raskvocati se, *raskvočēm se, v. r. pf. t. j.* *kokoš, anfangen zu glucksen, coepi glocire*. Rj. raz-kvocati se, početi kvocati *v. impf. prosti* kvocati.

rasklabiti, *bim, v. pf. schwächen, debilito*. Rj. rasklabiti što, učiniti ga slaba. *v. impf. prosti* slabiti. — Neka im potamne oči njihove, da ne vide, i njihove bedre raslabi (Gospode!) za svagda. Ps. 69, 23.

rāslica, *f.* (u Dalm.) *vidi* trnokop 1, a trnokop se onamo zove *kljuna* ili *kuka*. Rj.³ *vidi* i čaklja.

rāsō, *rāsola, m. die Lacke vom Sauerkraut, muria*. Rj. raz-so, u drugoj polē sō (soli). *vodu u badnju od kiseloga kupusa. isp.* salamura. — Badnjeva voda, *vidi* raso. Rj. 12a. Golubići, mali valjušci, koji se uz post kuhaju u rasolu. Rj. 94a.

rāsohat, *adj.* u čega su rasohe, što je nalik na rasohe. *vidi* rasovast, račvast, rakljast, rašljast. — Nekakve mi čese uprtiše, i nekakve gaće rasohate, a već više dževerdara nema, ni široke ni čakšire. Npj. 5, 505. *osn. u rasohe. adj. s takim nast. kod* bogat.

rāsōhe, *f. pl. vidi* račve (*cf.* sohe): I baci ga jeli u rasohe. Rj. raz-sohe. *vidi* i raklje, rašlje. — Soha, sošica; *rasohe* (gdje se h ne govori, ondje glasi i rasohe i rasoje). Korijeni 43.

rāsōje, *f. pl.* (u Slavon.) ručice u pluga, *die Pflugsterze, stiva, cf.* rasohe. Rj. za značenje *vidi* ralice 3, rukodrž.

rāsovast, *adj.* (u Boči) *vidi* račvast. *cf.* rasohe. Rj. *rasovast* (sa v mjesto h). Korijeni 43. *u čega su rasohe, što je nalik na rasohe (rasohe). vidi* i rasohat, rakljast, rašljast. — *adj. s takim nast. kod* budalast.

Rāsovatae, *Rāsovaca, m.* kamenita planina više Crnice od strane Paštrowske. Rj.

rāsove, *f. pl.* — 1) (u C. G.) *vidi* rasohe: Te se penje jeli u rasohe. Rj. — 2) (oko Varaždina) *vidi* vile, *cf.* rasohe. Rj.

rāspācati, *čām, v. pf. zertragen, distraho*: Raspaćao kao alvu (kad se što u brzo proda). Rj. rāpaćati, *rasturiti. isp. v. impf. prosti* paćati se (u što).

— Piše (Lika Mustajbeg) knjige od grada do grada... Kad je Lika knjige raspāćao, beže viknu mlade Udvišnjane. HNpj. 4, 106.

rāspādānje, *n. das Zerfallen, dilapsus*. Rj. *verb. od* raspadati se. *stanje koje biva, kad se što raspada*.

rāspadati se, *dām se, v. r. impf. zerfallen, dilabor*. Rj. raz-padati se. *v. pf.* raspadnuti se, raspannuti se, raspasti se. — Što znadu po prirodi kao nerazumna životinja, u onom se raspadaju. Jud. 10.

rāspādēnica, *f. n. p. knjiga, koja se već gotovo raspala*. Rj.³ *kakva stvar ženskoga roda, n. p. knjiga, koja se već gotovo raspala*.

rāspādļjiv, *adj. što se pomalo raspada, što se lako raspadne; verveclich, corruptibilis. suprotno* neraspādļjiv. — Ima riječi 84 koje sam ja načinio . . . prevarļjiv, *raspādļjiv*. Nov. Zav. VII. Oni dakle da dobiju *raspādļjiv vijenac*, a mi neraspādļjiv. Kor. I. 9, 25. Jer ovo *raspādļjivo* treba da se obuče u neraspādļjivost. 15, 53.

rāspādļjivōst, *rāspādļjivostī, f. osobina onoga što je raspādļjivo; die Verveclichkeit, corruptibilitas. suprotno* neraspādļjivost. — Raspādļjiv, *raspādļjivost*. Nov. Zav. VII. Nād, da će se i sama tvar oprostiti od ropstva *raspādļjivostī* na slobodu slave djece Božije. Rim. 8, 21.

rāspādnuti se, *rāspādñēm se, vidi* raspasti se. Rj. i raspanuti se. *raz-padnuti se, zerfallen, dilabor. v. impf.* raspadati se. — Raskopaju grob, i ako u njemu nagju čorjeka da se nije raspao, a oni ga izbodu onijem koljem. Rj. 79b. Tako (se) ukuha u kotlu da se meso sve raspadne. Rj. 269a. Pokiseliti se, *raspasti se u vodi*. Rj. 271b. Pa se onda (*pšenica*) metne u vodu te odmekne i kao raspadne se. Rj. 422b. Ode u prsak, t. j. *raspade se*. Rj. 617a. Raskrupnati se, *cf.* raspasti se. Rj. 638b. Raspršati se, 2) *raspasti se*. Rj. 642a. Rašēniti se, 1) *raspasti se*. Rj. 645b. Sēuhati se, *raspasti se*, sleći se (osobito kad se što kuha), *cf.* raskuhati se. Rj. 848b. Pukne obruč i treći; onda se bure raspadne. Npr. 20. Bubne pesnicom u vrata, a vrata se odmah na dvoje raspadnu. 212. Nadula se Jugovića majka, nadula se, pa se i raspade za svojih devet Jugovića i desetim star-Jugom Bogdanom. Npj. 2, 307. Malo su mi puške raspādñute sve bijući iz zatvora Turke. 5, 116 (*bolje* raspādñule?). Zemlja se potrese, i kamenje se raspade. Mat. 27, 51. Kad se poslije raspadoše plemena na porodice . . . DM. 296.

rāspāliti, *rāspālīm, v. pf.* Rj. raz-paliti. *v. impf.* raspaljivati. — 1 a) *entzünden, succendo, n. p. lulu*. Rj. *vidi* ražeći. — Ma(h)ni slamom preko vatre žive: il' češ vatra sa tim ugusiti, ili češ je većma raspaliti? Npj. 4, 142 (sa? tim). Onde na saboru baci vatra u narod i raspali bunu. Miloš 81. On još većma raspali mržnju na Rodofinika. Sovj. 26. Da ne bi osvjetnik potjerao krvnika dok mu je srce raspaljeno. Mojs. V. 19, 6. Idu na silovito piće i ostaju do mraka dok ih vino raspali. Is. 5, 11. Izagje vladika k narodu da bi raspalio u njemu pobožnost držeći u rukama svijetnjake. DP. 28. — b) sa se, *refleks.*: Sad s' u mene raspale plamovi. Npj. 4, 51. *Raspali se u njoj gnjev*. Danica 2, 131. *Raspališe se željom svojom* jedan na drugoga. Rim. 1, 27. — 2) raspalio ga (batinom) povrh glave, *mit einem Stocke über den Kopf schlagen, percutio*. Rj. *udariti. vidi* raspreći 2. — On u jedan put raspali onijem kocem te ubije jednoga Turčina na mjesto. Rj. 498a. Megjedović raspali svojijem buzdovanom Brka u glavu. Npr. 4. *Raspališvi puškom kijački Turčina po glavi, onesvesti ga malo*. Danica 4, 18.

rāspālļjivānje, *n. das Entzünden, succensio*. Rj. *verb. od* raspaljivati. *radnja kojom tko raspaljuje što*.

rāspālļjivati, *rāspālļjijēm, v. impf. entzünden, succendo*. Rj. raz-paljivati. *v. impf. prosti* paliti. *v. pf.* raspaliti. — Ljudē, koji su bunu počinjali i *raspaljivali*. Miloš 63. Čovjek svadljivac *raspaljuje* svagju. Prič. 26, 21.

ràspanuti se, nēm se, v. r. pf. *disrumpi, rumpi, dissolvi*. Stulli. *vidi* raspadnuti se (i primjere ondje), raspasti se. v. impf. raspadati se.

ràspara, f. (u Hrv.) jelo koje se načini kad se jaja razbiju na vrelo mlijeko, *Art Eierspeise, cibi ex ovis genus*. Rj. raz-para. isp. rāspariti.

rasparaklisati, rasparaklisām, v. pf. Rj. raz-para-klisati. isp. isparaklisati. *drückje se ovaj glagol ne nalazi*. — 1) zerfetzen, dilacero. Rj. kao razderati, izderati, izdrpati. — 2) sa se, refleks. v. r. pf. zerfetzt werden, dilacerari. Rj. razderati se, izdrpati se.

raspārati, *vidi* raspōriti. Rj. raz-parati. v. impf. slož. raspirati. prosti parati, poriti.

rasparāvānje, n. das Durchwärmen, fotus, perca-lectio, vaporatio. Rj. verb. od rasparavati. radnja kojom tko rasparava što, n. p. ruku nazeblu.

rasparāvati, raspārāvām, v. impf. durchwärmen, vaporo. Rj. raz-paravati prema vatri ili u toploj vodi što, n. p. onu stranu tijela gdje se osjeća nazeba. v. impf. prosti pāriti. v. pf. 1 rāspariti.

1. **rāspariti**, rām, v. pf. durchwärmen, vaporo (z. B. eine rheumatische Stelle des Leibes, am Feuer, oder im Bade). Rj. rāz-pariti što, n. p. ruku nazeblu prema vatri ili u toploj vodi. v. impf. rasparavati.

2. **rāspāriti**, rāspārīm, v. pf. entpaaren, disparo, cf. razdružiti. Rj. raz-pāriti, pār razdružiti. suprotno spāriti. v. impf. pāriti, n. p. volove.

rāspasati, rāspāšēm, v. pf. Rj. raz-pasati. isp. ot-pasati. suprotno opasati. v. impf. raspasivati. — I. entgürten, discingo. Rj. — Pas raspasi, biće ti polakše. Npj. 5, 452. Da oborim pred njim narode i careve raspāšem. Is. 45, 1. — II. sa se, refleks. — 1) sich entgürten, discingor. Rj. — Tada se promijeni lice caru i pojas se oko njega raspasa i koljena mu ndarahu jedno o drugo. Dan. 5, 6. — 2) raspasalo se bure, t. j. spali mu obruč, pa se razasulo. Rj.

raspasivānje, n. das Entgürten, discinctio. Rj. verb. od raspasivati (i se). — radnja kojom tko raspasuje koga ili kojom se tko raspasuje.

raspasivati, raspāsujēm, v. impf. Rj. raz-pasivati. isp. otpasivati. suprotno opasivati. v. impf. prosti pāsati. v. pf. raspasati. — 1) entgürten, discingo. Rj. — On (Bog) sipa sramotu na knezove, i raspasuje junake. Jov 12, 21. — 2) sa se, refleks.: Sam se svlači, a sam raspasuje, a sam vješa ruho i oružje. Npj. 1, 255. Neka se ne hvali onaj koji se opasuje kao onaj koji se raspasuje. Car. I. 20, 11.

rāspasti se, rāspadnēm se, v. r. pf. zerfullen, dilabor. Rj. *vidi* raspadnuti se (i primjere ondje), rāspanuti se. v. impf. raspadati se.

raspāvati se, rāspāvām se, v. r. pf. recht ins Schlafen hineinkommen, somno obrui. Rj. raz-spavati se, kao dati se na spavanje, početi dobro spatati. v. impf. prosti spatvati, spatati.

raspazārīti, raspazārīm, v. pf. Rj. raz-pazariti. v. impf. prosti pazārīti. — 1) (u Risnu) den Kauf un-geschehen machen, emptionem (venditionem) insectam reddo: Što nedjelja pazari, da može ponedjeljnik raspazariti, svak bi trgovao. Rj. kao razvrći pazar. — 2) sa se, reciproč. v. r. pf. nicht übereinkommen (im Handeln), non pacisci. Rj. n. p. mi smo se raspazarili, ja sam se s njim raspazario, t. j. pazarivali smo, ali se nijesmo pogodili.

raspečāčāvānje, n. das Erbrechen (des Briefes), resignatio. Rj. verb. od raspečāčavati. radnja kojom tko raspečāčava n. p. pismo.

raspečāčavati, raspečāčāvām, v. impf. entsiegeln, resigno. Rj. raz-pečāčavati n. p. pismo. isp. otpečāčavati. suprotno zapečāčavati. v. impf. prosti pečatiti. v. pf. raspečātiti.

raspečātīti, tīm, v. pf. entsiegeln, aufbrechen. Rj. raz-pečātiti n. p. pismo. v. impf. raspečāčavati.

raspēčiti, raspēčīm, v. pf. *vidi* razmaziti. Rj. raz-

pečiti n. p. dijete. *vidi* i obečiti, razbluditi. v. impf. prosti pečiti. — Péka, raspēčeno dijete. Rj. 493a.

raspēće, n. — 1) verb. od raspēti. djelo kojim se što raspē. actus extendendi. raspēće na križ. Stulli. — 2) konkretno, što se raspelo. raspēće što i raspelo, propeće. u baniji. P. Leber.

raspēlo, n. imago Christi de cruce pendentis. Stulli. Hrist na križ raspē. u Hrv. *vidi* raspēće, propelo, propeće.

raspēti, raspēnjēm (rāspnēm) *vidi* razapeti. Rj. raz-pēti. primjere *vidi* kod razapeti.

raspētījati, tljām, v. pf. raspētījāvati, raspēt-ljāvām, v. impf. aufhefteln, diffibulo. Rj. raz-pētījati, raz-pētļjavati. isp. raskopčati, raskopčavati; razapeti (raspēti) 2, n. p. puce, razapinjati (raspinjati) 2; raspučiti 1, raspučati 1, raspučavati; suprotno spētļjati, spētļjavati; zapētļjati, zapētļjavati; v. impf. prosti pētļjati 1. isp. pētļja.

raspētījāvānje, n. das Aufhefteln, diffibulatio. Rj. verb. od raspētļjavati. radnja kojom tko raspētļjava što.

raspijēvānje, n. verb. od raspijevati. radnja kojom tko raspijeva koga.

raspijēvati, raspijēvām, v. impf. raz-pijevati koga ili što, činiti da pjeva. v. impf. prosti pjevati. v. pf. raspjevati. — Blagoslov onoga koji propadaše, dolazše na me, i udovici srce raspijevah. Jov 29, 13.

raspik, Antwort auf die Frage: pik? gleichsam: steht frei, licet. Rj. raz-pik. na pitanje pik? (je li slobodno?) kud se odgovori raspik znači: slobodno je; inače se odgovori nepik. isp. nepik, pik.

raspikuća, m. i f. der Verschwender, prodigus. Rj. raspi-kuća, koji ili koja rasipa kuću. isp. prospiruka, rasipač. — I ko je nemaran u poslu svom, brat je raspikući. Prič. 18, 9. tako slož. riječi kod čistikuća.

raspinjānje, n. *vidi* razapinjanje. Rj.: Jer si ti Bog naš . . . raspinjanje pretrpjevši smrću smrt nadvlada. DP. 51.

raspinjati, njēm, — 1) *vidi* razapinjati. Rj. v. impf. raz-pinjati. v. pf. raspēti. — 2) sa se, refleks. *vidi* razapinjati se. Rj. — *vidi* i primjere ondje.

raspirati, rēm, v. impf. (u pjesmi) aufschlitzen, discindo, cf. parati: S crnom ga je zemljom sastavio, od jada ga Marko raspiraše. Rj. raz-pirati. v. impf. prosti parati, poriti. v. pf. raspārati, raspōriti.

raspīriti, raspīrīm, v. pf. n. p. vātru, anfachen, succendo. Rj. raz-piriti. v. impf. raspirivati.

raspirivānje, n. das Anfachen, ventilatio, accensio. Rj. verb. subst. od raspirivati. radnja kojom tko raspiruje n. p. vātru.

raspirivati, raspīrijēm, v. impf. anfachen, accendo, ventilo. Rj. raz-pirivati n. p. vātru. v. impf. prosti piriti. v. pf. raspīriti.

raspis, m. das Umlaufschreiben, der Umlauf, literae circulatoriae: kad je bio raspis. Rj. raz-pis. isp. raspisati, raspisivati.

raspisati, rāspīšēm, v. pf. Rj. raz-pisati. v. impf. raspisivati. — 1) rund umherschreiben, entbieten, circummitto literas jubentes aliquid fieri. Rj. — Kad pogje car da se ženi, raspīše po svemu svetu, ima li gde devojka ili udovica sa zvezdom na čelu. Npr. 222. Došavši u Niš, raspīše po svim okolinama, da mu onje dogju sve spahije. Danica 3, 137. Raspīše knjige na sve strane, da ustaje na oružje i malo i veliko. Miloš 79. Oglasi po svemu carstvu svojemu i raspisa govoreći: Ovako veli Kir car . . . Jezdr. 1, 1. — 2) sa se, refleks. v. r. pf. ins Schreiben hincinkommen, scribendo esse occupatissimum. Rj. kao dati se na pisanje.

raspisivānje, n. das Schreiben rund umher, literarum circummissio. Rj. verb. od raspisivati. radnja kojom tko raspisuje n. p. knjige na sve strane.

raspisivati, raspīsujēm, v. impf. rund umher

schreiben, literas circummissito. Rj. raz-pisivati n. p. knjige na sve strane. v. impf. prosti pisati. v. pf. raspisati.

raspitati, rāspītām, v. pf. *erfragen, explorare, percontando invenio.* Rj. raz-pitati, kao pitajući (kojegdje) razaznati, doznati. isp. ispitati. v. impf. raspitivati. — Da raspitam tamo dolje, može li se dobiti dobra crnoga vina. Straž. 1886, 1226. Raspitavši ga, što je i kako je, zapovedi... Žitije 52. Idite i raspitajte dobro za dijete, pa kad ga najete, javite mi. Mat. 2, 8. Tada istraži i raspitaj i izvidi dobro. Mojs. V. 13, 14. sa se, reciproč.: Kad se braća vigješe i za zdravlje raspitase, krenu put doma. Npr. 119.

raspitičanje, n. *das Erfragen, percontatio.* Rj. verb. od raspitivati. radnja kojom tko raspituje za što.

raspitičati, raspitičēm, v. impf. *forschen, exquirere.* Rj. raz-pitivati, kao pitajući (kojegdje) razaznavati, doznavati. isp. ispitivati. v. impf. prosti pitati. v. pf. raspitati. — Stane raspitičati kome treba pastir. Npr. 46. Čovjek je potanko raspitičao za nas. Mojs. I. 43, 7. Ko to učini? I traživi i raspitičarši rekoše: Gedeon učini to. Sud. 6, 29. sa se, pass.: To sve zasluzuje da se raspituje i da se pamti. Priprava 55.

raspjevati, vām, v. pf. Rj. raz-pjevati. — 1) *ins Singen bringen, facio ut quis cantet.* Rj. raspjevati koga ili što, učiniti da pjeva. v. impf. raspijevati. — Prvog poete ona (pjesma) nije imala čim raspjevati. Sveti poet. 2. — 2) sa se, refleks. v. r. pf. *ins Singen kommen, coepi vehementer cantare.* Rj. kao upustiti se zdravo u pjevanje. — Ja se osobito radujem, što ste se vi tako raspjivali: već sad imate čitavu knjigu oda. Straž. 1886, 769.

rasplakati, rāsplāčēm, v. pf. Rj. raz-plakati. v. impf. prosti plākati. — 1) *weinen machen, facio ut quis ploret.* Rj. rasplakati koga, učiniti da plače. — Bi l' ovakog brata istetio... i svu Leki zemlju rasplakao? Npj. 2, 240. — 2) sa se, refleks. v. r. pf. *recht ins Weinen hinein kommen, illacrimo.* Rj. vidi razrevati se. kao dati se jako na plakanje.

rasplamtjeti se, rāsplāmtīm se, v. r. pf. *entflammen, in Flamme kommen, inflammor, exardesco.* Rj. rasplamtjeti se. v. impf. prosti plamtjeti.

rasplāstiti, rāsplāstīm, v. pf. (u Dalm.) ribu, t. j. rasjeci je niz legja po pole, kao da se rascijepi, *zerspalten, diffindo, cf. kalati.* Rj. raz-plastiti. isp. ras-koliti, rasporiti. v. impf. prosti isp. plastiti.

rasplašāvānje, n. verb. od rasplašavati. radnja kojom tko rasplašava n. p. vrapce.

rasplašavati, rasplašāvām, v. impf. raz-plašavati, plašeći razgoniti. v. pf. rasplašiti. — Momci bi s krpama na motkama rasplašavali oko konaka vrapce. Mil. 12.

rasplašiti, šīm, v. pf. *verscheuchen, terrendo fugo, abigo.* Rj. raz-plašiti, plašeći razagnati. vidi raspuditi. v. impf. rasplašavati. — Ondar dobre konje rasplašise, razlete se tamo i ovamo. HNpj. 1, 166. Izrailj je stado razagnano, lavovi ga rasplašise. Jer. 50, 17.

rasplēsti, rāsplētēm, v. pf. *losflechten, auseinanderstricken, solvo plexum, n. p. gradinu, kosu, čarapu.* Rj. raz-plesti. suprotno splesti. v. impf. raspletati. — Upazi jednu ženu sredovječnu gje raspletenijeh kosu plače. Npr. 153. Pa rasplete joj kosu koja pade po dolini sva crna kao ugalj. 228. sa se, refleks.: Dogje na jednu kapiju koja je bila od samih zmija... zmije se sve odmah raspletu. Npr. 11.

rasplet, m. kao česma, *Art Hemdnath, suturæ genus.* Rj. raz-plet (isp. rasplesti, raspletati) vidi i prijeplet, splet; grešpa, kubruz, šupljika. nekakav vez.

raspletānje, n. *das Losflechten, dissolutio nexus.* Rj. verb. od raspletati. radnja kojom tko raspleće što, n. p. kosu.

raspletati, rāsplētēm, v. impf. *losflechten, dissolvo plexum.* Rj. raz-pletati n. p. kosu. suprotno spletavati. v. impf. prosti plesti. v. pf. rasplesti.

rasplinuti se, rāsplīnē se, v. r. pf. *verschwimmen, verschwemmt werden, diffluo, n. p. zeitin po vodi;* ali se kaže i: *rasplinuo se hljeb*, kad prekisne, pak prijegje preko saćurica ili se u peći vrlo raspljošti. Rj. raz-plinuti se, kao razići se po tekućoj stvari. v. pf. prosti plinuti. — Pobijeni njihovi baciće se, i od mrtvaca njihovijeh dizaće se smrad i gore će se raspliniti od krvi njihove. Is. 34, 3.

rasplod, m. *propagatio.* Stulli. govori se u Hrv.: ova krmača, krava mi je za rasplod. isp. rasploditi se. die Zucht.

rasplōditi se, rāsplōdīm se, v. r. pf. (u Dubr.) *sich vermehren, auferi.* Rj. raz-ploditi se, plogljenjem se razmnožiti, umnožiti. v. impf. prosti ploditi se.

raspljeskati, skām (rāspljēštēm), v. pf. *zerklitschen, displo.* Rj. raz-pljeskati. v. impf. prosti pljeskati.

raspljōštiti, rāspljōštīm, v. pf. *platt machen, compiano, tundendo extenuo.* Rj. raz-pljōštiti što, učiniti da bude pljosno. isp. spljōštiti. drukčije se ovaj glagol ne nalazi. — sa se, refleks.: Ali se kaže i: rasplinuo se hljeb, kad prekisne, pa prijegje preko saćurica ili se u peći vrlo raspljošti. Rj. 641a.

raspljūvati, rāspljūjēm, v. pf. *ausspeien, spueren.* Ni budi med da te razližu, ni jed da te raspljuju. Posl. 212). Rj. raz-pljuvati. v. impf. prosti pljuvati.

raspōjas, adj. *entgürtet, ohne Gürtel, discinctus.* Rj. raz-pojas, koji je raslasan, nema pojasa oko sebe. — Ona gleda, kud joj drago šeta: nit' je boso nit' je raspojasa, nit' je golo, nit' je gologlavo. Npj. 1, 369.

raspōjasina, f.: Mjesto mirisa biće smrad, i mjesto pojasa raspojasina, mjesto pletenica čela, mjesto širokijeh skuta pripasana vreća, i mjesto ljepote ogrjelina. Is. 3, 24. — raz-pojasina, što je raspojasa.

raspōjiti se, rāspōjīm se, v. r. pf. *abgelöthet werden, dirumpi.* Rj. raz-pojiti se, kad se spojeno razlomi. kao prost glagol ne nahodi se. isp. pojiti. — Svilen pojas poderaće s', burma će se raspojiti. Npj. 1, 327 (isp. Prsten će se razlomiti, pojas će se poderati. Npj. 1, 326).

raspolāganje, n. verb. od raspolagati. radnja kojom tko raspolaže što ili čim: Onda vam se ja stavljam na raspolaganje. Zlos. 150.

raspolāgati, rāspōlāžēm, v. impf. raz-polagati. v. pf. raspoložiti. — 1) što, kao namjestati kojekud, *naregijvati; anordnen, hier und da aufstellen, vertheilen, disponere:* Tu je s vojskom tambor učinio, i tu paša vojsku raspolaže, kako treba vojsku urediti i na Ornu Goru udariti. Npj. 5, 214. — 2) čim, kao naregijvati la, *verfügen, anordnen, disponieren:* Čovjek nalaže, a Bog raspolaže. Posl. 348. To pokazuje da su Zetu smatrali kao svoju osobinu, kojom mogahu raspolagati po svojoj volji. DM. 11.

raspolōviti, rāspōlōvīm, v. pf. *halbiren, dimidio:* Kao da si jabuku raspolovio. (Kad je ko na koga vrlo nalik. Posl. 131). Rj. raz-poloviti. vidi razdvojiti la. v. impf. prosti poloviti. — Imam ruha četiri sanduka, sve bi s tobom ja raspolovila. HNpj. 4, 172.

raspolōženje, n. verb. od raspoložiti. stanje onoga što je kakogogj raspoloženo, stanje dušeno; *die Aufgelegtheit, Disposition:* Po tom se može njim (glasom ō) povikati u kakoj promjeni dušenoga raspoloženja. Daničić, ARj. 1a. Mi smo mogli lasno doznavat' kakvo je gde raspoloženje prema nama. Zlos. 19. S različnim raspoloženjem duše govore često i jedni i drugi. 124. — verb. supst. od v. pf. kod dopuštenje.

raspolōžiti, rāspōlōžīm, v. pf. raz-položiti. v. impf. raspolagati. — 1) raspoložiti što, kao narediti, namjestiti kojekud, *anordnen, hier und da aufstellen, vertheilen, disponere.* — 2) čim, kao narediti I i b, upraviti i; *verfügen, anordnen, disponieren:* Koga je (šljivovica) kod mene u podrumu, i možete Vi s njom raspoložiti. Straž. 1886, 1513 (s? njom).

raspomamiti se, raspòmãmim se, v. r. pf. *vidi* razgoropaditi se. Rj. raz-pomamiti se, *postati pomaman. vidi* i razmahnuti se. *isp.* pomamiti se. v. impf. raspomamljivati se.

raspomamljivãnje, n. *vidi* pomamljivãnje. Rj. verb. od raspomamljivati se. *stanje koje biva, kad se tko raspomamljuje.*

raspomamljivati se, raspòmãmljujem se, v. r. impf. *vidi* pomamljivati se. Rj. raz-pomamljivati se, *postajati pomaman. v. impf.* prosti mamiti 2. v. pf. raspomamiti se.

rãspan, m. u pluga ona prečaga iznutra više plaza, što kao rãspinje ručicu od ručice. Rj. raz-pon. *vidi* raspor.

rãspop, m. der *Ex-Priester, qui olim fuit sacerdos.* Rj. raz-pop, koji je bio pop a nije više.

rãspõpiti, rãspõpim, v. pf. Rj. raz-popiti. v. impf. raspopljavati. *suprotno* zapopiti. — 1) einen entpriestern, ihm die Weihe nehmen, profano sacerdotem. Rj. raspopiti koga, uzeti mu popovstvo. — Izdao je zapovijest da će svakoga popa, koji vjenča otetu djevojku, obrijati (raspopiti). Rj. 477b. — 2) sa se, refleks. *aufgehören Priester zu sein, sacerdotium abdic.* Rj. odréci se popovstva, prestati biti pop.

rãspopljavãnje, n. das *Entweihen des Priesters, profanatio sacerdotis.* Rj. verb. od 1) raspopljavati, 2) raspopljavati se. — 1) radnja kojom tko raspopljava popa. — 2) stanje koje biva, kad se popovi raspopljavaju.

rãspopljavati, rãspõpljavãm, v. impf. Rj. raspopljavati. v. pf. raspopiti. *suprotno* popiti. — 1) einen Priester entweihen, profano sacerdotem. Rj. koga, uzimati mu popovstvo. — 2) sa se, refleks. *das Priestertum aufgeben, abdic.* sacerdotium. Rj. odríciti se popovstva, prestajati biti pop.

rãspõpov, adj. des raspop, *illius qui olim sacerdos fuit.* Rj. što pripada raspopu.

rãspor, m. *vidi* raspon. Rj. raz-por. — Značenje (korijenu) cijepati, rastavljati: raspõr, opornjak; poriti; parati. Korijeni 283.

rãsporêd, m. raz-po-red, kako je sve rasporegjeno, razregjeno n. p. u kući, u sobi, u knjizi; *planmässige Anordnung, Aufstellung, Vertheilung, dispositio.* *vidi* razredba. — Ta je gragjevina sve njih nadmašila svojim rasporedom. Zim. 133.

rãspõriti, rãspõrim, v. pf. *aufschlitzen, diffindo.* Rj. raz-poriti. *vidi* raspariti, razbučiti 2. v. impf. raspirati. — Uzme goluba te ga raspõri, a to u golubu vrabac. Npr. 49. Kad je Sava ribu raspõrio, u ribi je ključeve našao. Npj. 2, 74. Trudne žene njihove raspõri. Car. II. 15, 16. sa se pass.: Carevi zapovede te se liscica raspõri i srce izvadi. Npr. 205.

rãspõznati, znãm, v. pf. *unterscheiden, dignosco.* Rj. raz-poznati. *isp.* razaznati. v. impf. raspõznavati. — Dinar nije novac Turski... za to ga je od pare lasno bilo raspõznati. Rj. 120b. Ona usta dok još ne mogaše čovjek čovjeka raspõznati. Rut 3, 14. sa se, pass.: Broj se ne može raspõznati. Star. 1, 89.

rãspõznãvãnje, n. das *Unterscheiden, das Voneinanderkennen, dignotio.* Rj. verb. od raspõznavati. radnja kojom tko raspõznaje što (od čega).

rãspõznãvati, rãspõznãjem, v. impf. *unterscheiden, dignosco.* Rj. raz-põznavati (*praesens* i raspõznavam. *isp.* Obl. 108). *isp.* razaznavati. v. pf. raspõznati. — Znali su kušanjem i mirisom raspõznavati, što je njihovom želucu dobro. Priprava 152. Da uči glagole raspõznavati, koji ide po kome sprezanju. Nov. Srb. 1817, 542. Ima mi danas osamdeset godina; mogu li raspõznavati dobro i zlo? Sam. II. 19, 35. Nečisto od čistoga ne raspõznaju. Jezek. 22, 26. sa se, pass.: Rekao bih da se jasno raspõznaju tri glavna razdjela. Rad 1, 120.

rãsprã, f. der *Streit, Zank, lis.* Rj. raz-pra. drugoj poli korijen koji je u preti. *isp.* Osn. 21. *vidi* parba,

parnica, pravda 3, proces, proćes, terancija, teranka, terba. — Ispravdati, dobiti na sudu rasprom. Rj. 237a. Hoće li s tim naša raspra što dobiti? Danica 2, 125 (s?). Za privatne raspre i sudove po selima da nije bilo nikake odregjene i priznate vlasti. 5, 49. Oni su presugjivali sve cicilne raspre po svojim običajima (a za kriminalne sudili su providuri). Kov. 37. Često sudije trgovačke raspre predaju najpre trgovcima na sud. 192. Mirili su mrtve i ranjene, t. j. raspre zbog pobijenijeh i ranjenijeh. Npj. 2, 12 (Vuk). Tako se počne o tome čitava raspra, u kojoj sam ja po nekoliko puta govorio. Pis. 23. Sude seljacima za kojekake manje raspre. Slav. Bibl. 1, 86. Ni jedna strana nije zaboravljala ni svoje megjusobne raspre. Sovj. 47. Zametne s Milenkom nekaku raspru. 54. Tako postade raspra u narodu njega radi. Jov. 7, 43. Koji čine raspre i razdore na štetu nauke. Kim. 16, 17. Kad je raspra megju ljudima. Mojs. V. 25, 1. On je i neke raspre raspravljao izmegju trgovaca. DM. 65. Pavlović imaše raspru s Dubrovnikom za to što... 228. Porotnici raspravivši raspru prestajali su biti porotnici. 263. Naredi da u raspi oko megja daju svjedoke obje strane podjednako na broj. 277. Otvorajući raspru sa mnoom o Svetičevom »Ogledalu«. GPN. 3. Rasprama koje su bivale izmegju austrijske vlade i srpske, osobito zarad granice. O Sv. O. 25. — iz primjera se *vidi*, da raspra znači i kavga, razmirica 2, svadnja, svagja, zadjevica 2.

rãsprãšiti se, rãsprãšim se, v. r. pf. u zagoneci. Rj. raz-prãšiti se. *vidi* rasprãšati se. v. impf. prosti prãšiti. — Divoroga krava iz visoka pala, scu se raspãšila, a tele sačuvala. Rj. 119. odgonetljaj: orah kad padne s grane u gornjoj ljusci.

rãsprãva (rãsprãva), f. *Auseinandersetzung, Erledigung, dispositio, expeditio.* Rj. raz-prãva. dem. raspãvica. *isp.* raspãviti, raspãvljati. — Književna raspãva, die *Abhandlung, tractatus, dissertatio*: Za to sam ja u istoj raspãvi pokušao pokazati. Dioba 13. Piše u najnovijim raspãvama i Miklošić. Ogled VI.

rãsprãvica (rãsprãvica), f. dem. od raspãva 2: Ali se bojim doći bez raspãvice. Kolo 14 (15).

rãsprãviti, vim, v. pf. Rj. raz-prãviti. v. impf. raspãvljati. — 1) berichtigen, in Ordnung bringen, dispono. Rj. *vidi* rasprãti 2. *isp.* razgrnuti 2. — Da se odrede ljudi, koji će s Ruskim odregjenim ljudma raspãviti, što imaju dalje ove dve države izmegju sebe. Miloš 151. Vi li hoćete da branite Vala? Ako je bog, nek sam raspãvi s njim što mu je raspõpao oltar. Sud. 6, 31. Gospod neka *vidi* i raspãvi moju parnicu i izbavi me iz ruke tvoje. Sam. I. 24, 16. Bože, raspãvi parbu moju s narodom rgjavim. Ps. 43, 1. Porotnici raspãviviši raspru prestajali su biti porotnici. DM. 263. — 2) kosu, das *verwirrte Haar ordnen* (beim Kämmen), *dispono capillos.* Rj. u češljanju.

rãsprãvljãnje, n. das *Ordnen, ordinatio, expeditio, dispositio.* Rj. verb. od raspãvljati. radnja kojom tko raspãvlja što: Još je kojgdje bivalo samovlasnoga raspãvljanja s krivicem. DM. 321.

rãsprãvljati, vljãm, v. impf. *ordnen, expeditio, ordinatio.* Rj. raz-prãvljati. v. pf. raspãviti. — Ni moja hajka, ni moja zasjeda, t. j. nijesam započeo, ne ću ni raspãvljati. (Za tijem nije mi stalo. Posl. 221). Rj. 801a. Otidu, da prečišćavaju i raspãvljaju nekukve račune s onostranskijem trgovcima. Sovj. 79. Svaku stvar veliku neka javljaju tebi, a svaku stvar malu neka raspãvljaju sami. Mojs. II. 18, 22. sa se, pass.: Raspra se raspãvljala ili svjedocima ili carskim pismom. DM. 59.

rãsprãcãnje, n. das *Abladen, deoneratio.* Rj. verb. od raspãcãti. radnja kojom tko raspãcã.

rãsprãcãti, rãsprãcãm, v. impf. *von sich abladen, onus deponere.* Rj. raz-prãcãti, skidati sa sebe breme. *isp.* otrpãcãti. *suprotno* prtãti. v. pf. raspãcãti.

rasprđjeti, rasprđim, v. pf. zerstäuben, disjicio (eigentlich dispedo) z. B. die Feinde. Rj. raz-prđjeti n. p. neprijatelje, rastjerati ih prđeći. v. impf. prosti prđjeti. riječ prostačka.

rasprđnuti, dnēm, v. pf. (etwas obscön) verderben, corrumpo: rasprđne nam igru. Rj. raz-prđnuti. prostački mjesto raskinuti, razmetnuti, razvrći. v. pf. prosti prđnuti.

rasprđeci, rasprđegnēm (rasprđegao, rasprđegla) v. pf. Rj. raz-prđeci. vidi rasprđegnuti. — 1) nicht mehr mit einander anspannen (die Ochsen zum Pfluge), societatem abdicō boum meorum cum vicini bobus aratro jungendorum, cf. sprega. Rj. rasprđeci, rasprđegnuti, spregu razvrći. v. impf. rasprđezati. suprotno spreći, spregnuti. — 2) povrh glave, mit dem Stocke schlagen. Rj. batinom, t. j. udariti. vidi rasprđiti 2.

rasprđānje, n. das Auseinanderdrehen, retorsio. Rj. verb. od rasprđati. radnja kojom tko rasprđava što, n. p. konopac.

rasprđati, rasprđām, v. impf. den Strick auseinanderdrehen, retorqueo (funem). Rj. raz-prđati, n. p. konopac. v. impf. prosti presti. v. pf. rasprđiti.

rasprđgnuti, rasprđegnēm, vidi rasprđeci. Rj. raz-prđgnuti. kao prost glagol ne dolazi. isp. prđgnuti.

rasprđānje, n. das Aufräumen, dispositio. Rj. verb. od rasprđati. radnja kojom tko rasprđava što.

rasprđēm, rasprđēm, v. impf. aufräumen, dispono. Rj. raz-prđati. isp. usprđati. v. pf. rasprđiti. kao glagolu prostomu nema poterde. isp. premiti.

rasprđēm, rasprđēm, v. pf. aufräumen, dispono. Rj. raz-prđati. isp. usprđati. v. impf. rasprđati.

rasprđeti, rasprđēm, v. pf. auseinanderdrehen, retorqueo, retexo. Rj. raz-prđeti n. p. konopac, v. impf. rasprđati.

rasprđeti, rasprđēm, v. pf. auseinander schüren, retego. Rj. raz-prđeti n. p. vatru, razgrnuti s nje pepeo. suprotno popretati, upretati, zapretati. v. impf. rasprđavati.

rasprđāvānje, n. das Auseinanderschüren, relectio. Rj. verb. od rasprđavati. radnja kojom tko rasprđava n. p. vatru.

rasprđavati, rasprđāvām, v. impf. (das zugedeckte Feuer) auseinander schüren, retego ignem. Rj. raz-prđavati n. p. vatru, razgrtati s nje pepeo. suprotno pretati. v. pf. rasprđati.

rasprđānje, n. verb. od rasprđati. Rj. rasprđati, rasprđēm, v. impf. vidi rasprđeci. Rj. raz-prđati, spregu raskidati. suprotno sprezati. v. impf. prosti prđati. v. pf. rasprđeci, rasprđegnuti.

rasprđati, rasprđēm, v. pf. vidi rasprđeci. Rj. raz-prđati, spregu raskidati. suprotno sprezati. v. impf. prosti prđati. v. pf. rasprđeci, rasprđegnuti.

rasprđati, rasprđēm, v. pf. vidi rasprđeci. Rj. raz-prđati, spregu raskidati. suprotno sprezati. v. impf. prosti prđati. v. pf. rasprđeci, rasprđegnuti.

rasprđati, rasprđēm, v. pf. vidi rasprđeci. Rj. raz-prđati, spregu raskidati. suprotno sprezati. v. impf. prosti prđati. v. pf. rasprđeci, rasprđegnuti.

rasprđati, rasprđēm, v. pf. vidi rasprđeci. Rj. raz-prđati, spregu raskidati. suprotno sprezati. v. impf. prosti prđati. v. pf. rasprđeci, rasprđegnuti.

rasprđati, rasprđēm, v. pf. vidi rasprđeci. Rj. raz-prđati, spregu raskidati. suprotno sprezati. v. impf. prosti prđati. v. pf. rasprđeci, rasprđegnuti.

rasprđati, rasprđēm, v. pf. vidi rasprđeci. Rj. raz-prđati, spregu raskidati. suprotno sprezati. v. impf. prosti prđati. v. pf. rasprđeci, rasprđegnuti.

rasprđati, rasprđēm, v. pf. vidi rasprđeci. Rj. raz-prđati, spregu raskidati. suprotno sprezati. v. impf. prosti prđati. v. pf. rasprđeci, rasprđegnuti.

rasprđati, rasprđēm, v. pf. vidi rasprđeci. Rj. raz-prđati, spregu raskidati. suprotno sprezati. v. impf. prosti prđati. v. pf. rasprđeci, rasprđegnuti.

rasprđati, rasprđēm, v. pf. vidi rasprđeci. Rj. raz-prđati, spregu raskidati. suprotno sprezati. v. impf. prosti prđati. v. pf. rasprđeci, rasprđegnuti.

rasprđati, rasprđēm, v. pf. vidi rasprđeci. Rj. raz-prđati, spregu raskidati. suprotno sprezati. v. impf. prosti prđati. v. pf. rasprđeci, rasprđegnuti.

rasprđati, rasprđēm, v. pf. vidi rasprđeci. Rj. raz-prđati, spregu raskidati. suprotno sprezati. v. impf. prosti prđati. v. pf. rasprđeci, rasprđegnuti.

rasprđati, rasprđēm, v. pf. vidi rasprđeci. Rj. raz-prđati, spregu raskidati. suprotno sprezati. v. impf. prosti prđati. v. pf. rasprđeci, rasprđegnuti.

rasprđati, rasprđēm, v. pf. vidi rasprđeci. Rj. raz-prđati, spregu raskidati. suprotno sprezati. v. impf. prosti prđati. v. pf. rasprđeci, rasprđegnuti.

(Misao) koja je sada zavladao o postanju i rasprostranju narodnih pripovijedaka. Rad 21, 194.

rasprđirati, rēm, v. impf. raz-prostrirati, kao prostrirati na različne strane. isp. rasprostranjavati, raširivati. v. pf. rasprostrijeti. — Oni koji po kom narodu rasprostriru i obznanjaju ono što su već drugi narodi sa svijem poznali. Priprava 54. Izvor nauči koju svojom knjigom rasprostire. Star. 1, 8. sa se, pass. ili refleks.: Sve planine (u Srbiji) . . . Od sviju grana, koje se od ove glavne grane odvajaju, te se rasprostriru po onome kraju Srbije, najznatnija je . . . Danica 2, 32. Pa su se take promjene u pojedinijem granama i u pojedinijem jezicima još više nastavljale, rasprostirale i umnožavale. Osn. 3.

rasprđraniti, nīm, v. pf. Rj. raz-prostraniti što, učiniti da bude prostrano, prostranije. isp. rasprostrijeti, raširiti. v. impf. rasprostranjavati. isp. prostran. kao prost glagol ne nahodi se. — 1) ausbreiten, propago. Rj. — Zeleći i sam pašaluk svoj rasprostraniti. Miloš 133. Za cijelo su se nadali, da će granice svoje rasprostraniti na sve strane. Sovj. 27. Bog rasprostranio crkvu svoju po svemu svijetu. DP. 339. — 2) sa se, pass. ili refleks.: Da se Srpska vlada rasprostrani dokle je imao Orni Gjorgjije. Miloš 149. Priljepčiva bolest rasprostraniti se po različnim predjelima. Nov. Srb. 1817, 323.

rasprđranjāvānje, n. das Ausbreiten, extensio. Rj. verb. od rasprostranjavati. radnja kojom tko rasprostranjava što. — Pri sporome rasprostranjavanju novoga vidjela. VLazić 1, 2.

rasprđranjāvati, rasprđranjāvām, v. impf. ausbreiten, explico, extendo. Rj. raz-prostranjavati što, činiti da bude prostrano, prostranije. isp. rasprostrirati, raširivati. v. pf. rasprostraniti. — Kad je crkva nanovo zidana i rasprostranjavana. Sovj. 84. Više na one smetenjake što u Srbiju unose i rasprostranjavaju one budalaštine. VLazić 2, 15.

rasprđrijeti, rasprđrēm (rasprđrō, rasprđrīla), v. pf. raz-prostrijeti što, kao prostrijeti na različne strane (isp. prostrijeti). isp. rasprostraniti, raširiti. v. impf. rasprostrirati. — Gospod, koji je rasprostrō zemlju i što ona ragja. Is. 42, 5. Ja Gospod načinih sve: razapeh nebo sam, rasprostrijeh zemlju sam sobom. 44, 24. Što je (riječ bāc) u nas jako rasprostrta po svijem stranama. Daničić, ARj. 141b. sa se, pass.: Pari, na užetu sitne udice, koje se u vodi rasprostru po dnu. Rj. 489a.

rasprđsuti, rasprđspēm, v. pf. vidi razasuti: Pak niz pleći kosu rasprđsula. Rj. raz-prđsuti, kao prđsuti na više strana.

rasprđsnuti, snēm, v. pf. zersprengen, disjicio, n. p. orah, jaje. Rj. raz-prđsnuti što, učiniti da prsne na sve strane. sa se, refleks. rasprđsnuti se. t. j. prđnuti na sve strane: Car zama(h)nu da udri o kamen, pred njime se kamen rasprđao. Npj. 2, 88. Odmah se vojnici rasprđsnu kud koji. Miloš 60.

rasprđsati, rasprđšām, v. pf. Rj. raz-prđsati. ne nalazi se kao prost glagol. isp. prđsati. — I. (u C. G.) n. p. rukama žito, t. j. rasturiti, auseinander thun, disjicio. Rj. vidi i rasprđkati. — Nagju sve prosuto tamo amo. Sutrađan opet nešto sve rasprđša u kužini, prospe jela zgotovljena i polomi sudove. Npr. 259 (isp. razbaciti). — II. sa se, refleks. — 1) razici se, rasturiti se: rasprđsamo se, zersprengt werden, dissipari. Rj. vidi i prđnuti, rasprđsati se, razbjeći se. — Koji (Amonci) ostaše, rasprđsaše se da ne ostaše ni dvojica zajedno. Sam. 1, 11, 11. Narod se tvoj rasprđša po gorama. Naum 3, 18. — 2) raspasti se, zerspringen, disrumpi: Vitora krava, iz visoka pala, sa se krava rasprđša, a tele se uzdrža. Rj. vidi i rasprđšiti se, i ondje odgonetljaj ove zagonetke. — Ako bi ko htio jošte što znatnije tražiti u ovoj nauči Križanićevoj, ono bi se sve rasprđalo kad se uzme na um, što sam naprijed već pominjao. Rad 16, 178.

rasprškati, škām, v. pf. vidi rasprškati. Rj. razprškati. *drukčije se ovaj glagol ne nalazi.*

rasprškati se, raspršiti se (rasprškamo se), v. r. pf. sve se rasprška; mi se onda rasprškamo kud koji, *zerstieben, dissipari*. Rj. raz-prškati se. vidi rasprškati se, i syn. ondje. v. impf. prosti isp. prškati.

rasprškati, tim, v. pf. Rj. raz-prškati. v. impf. rasprškati. — I. 1) *von sich abladen, onus deponere*. Rj. skinuti sa sebe breme. — Progje u Migron, u Mihmasu rasprški prtljag svoj. Is. 10, 28. — 2) *ordnen, expedio*: Ne će moći ni velja sjekira rasprškati' (kad je kakav smeten posao među kim), cf. raspraviti. Rj. isp. razgrnuti 2. — II. sa se, *refleks. sich bei Jemand einquartieren (ohne viel zu fragen), devertio*. Rj. doći kome na konak onako ne pitajući ga puno. — Za nesreću više ne zbori mi, koja mi se na dom rasprškala. Npj. 5, 537.

rasprškati, n. Rj. verb. od rasprškati. — 1) *radnja* kojom tko raspuća n. p. toke (das Loshefteln, diffibulatio. Rj.). — 2) *radnja* kojom tko raspuća n. p. kolo (das Aufreissen, divulsio. Rj.) vidi raspućavanje.

raspućati, raspućam, v. impf. Rj. raz-pućati. vidi raspućavati. v. pf. raspućiti. — 1) *loshefteln, diffibulo*. Rj. n. p. toke. vidi otpućati. isp. raspetljavati, i syn. ondje. suprotno zapućati. — 2) (osobito po jugozap. kraj.) *aufreissen, divello*. Rj. n. p. kolo, kao prekidati, raskidati.

raspućavanje, n. vidi raspućanje. Rj.

raspućavati, raspućavam, v. impf. vidi raspućati. Rj. vidi otpućavati. suprotno zapućavati. — Kud dogoše u banju na vodu, otidoše toke *raspućavati* i zelene pod njima gječerne; taman Zlatki da se vide dojke. Npj. 3, 296.

raspućiti, tim, v. pf. Rj. raz-pućiti. v. impf. raspućati, raspućavati. — 1) *loshefteln, diffibulo*: Kad *raspućiti* duvak na gjevojci. Rj. vidi otpućiti. isp. raspetljati, i syn. ondje. suprotno zapućiti. — *Raspućita jelek* na prsima. Herc. 139. sa se, *refleks.* Uzeh drugu za bijelu ruku, te se doma oba *raspućismo*. Herc. 168. — 2) (u C. G.) *aufreissen, auseinander reissen, divello*: Je li testir kolo *raspućiti*. Rj. kao prekinuti, raskinuti.

raspuće, n. *der Seitenweg, die Theilung der Strasse in Seitenwege, semita*. Rj. raz-puće. osn. drugoj poli u put. vidi rasput, raspućica. ona staza ili put što se dijeli od drumu, od ceste, ili od glavnoga puta. — U ovoj zagoneci: pogjoh pućem *raspućem*, nagjoh rize i parize; nit su rize ni parize, nego Turske rukavice (nožice). Rj. 623a.

raspućiti se, raspuknem se, v. r. pf. *zerspringen, dissilio*. Rj. raz-pući se. vidi raspuknuti se. v. pf. je i prosti pući, puknuti. v. impf. prosti pućati. Puklaš, šipak koji se obično *raspućne* kako počne zreti. Rj. 620b.

raspućiti, raspućim, vidi rasplašiti. Rj. v. pf. razpućiti, pućiti razagnati. v. impf. raspugjavati. — I udari na vojsku... i *raspući scu vojsku*. Sud. 8, 12.

raspugjavanje, n. verb. od raspugjavati. *radnja* kojom tko raspugjava što.

raspugjavati, raspugjavam, v. impf. raz-pugjavati. vidi rastjerivati, razgoniti. v. impf. prosti pućiti. v. pf. raspuditi. — Nemoj ti ovaca plašiti i *raspugjavati*. J. Bogdanović.

raspuknuti se, knēm se, vidi raspući se. Rj.

raspupni, adj. raspup(t)ni, što pripada *raspustu*; *Scheide-, repudii*: *Raspupnā* (knjiga), f. *der Scheidebrief, libellus repudii*. Rj. 642a. Ako ko pusti ženu svoju, da joj da knjigu *raspusnu*. Mat. 5, 31. Neka joj (ženi) *napiše knjigu raspusnu* i dade joj u ruke, pa neka je otpusti iz svoje kuće. Mojs. V, 24, 1.

raspust, m. *die Ehescheidung, divortium*: došla žena na *raspust*. Rj. raz-pust, djelo kojim se muž *raspusti* sa ženom svojom. isp. raspustiti (i se); pućiti, pućati ženu; pućtenica; raženiti se, raženjati se.

raspustiti, raspustim, v. pf. Rj. raz-pustiti. vidi raspustiti. v. pf. je i prosti pućiti, pućiti. v. impf. slož. raspućati, raspustati. — 1) *entlassen, dimitto*. Rj. — Vila je svaka mlada... i dugačke, niz legja i prsi *raspućene kose*. Rj. 61b. Na mah svoju *raspustio vojsku*... »Vi bježite svaki svome dvoru«. Npj. 4, 169. Što su vode *raspućile grane*, moja ljubo, na četiri strane, to su... 4, 451. Planine... odvaja se jedna grančica na desno, koja *raspućivši druge grane i na desno i na lijevo*... Danica 2, 31. Bio počeo zbijati svinje da čera na skelu, no kad čuje, šta se radi, *raspusti skupljene svinje*. 3, 156. Zaproši ovu udovicu i oženi se njome obećavši joj da će *Turkinje sve raspustiti* i živjeti samo s njome. Sovj. 73. Po tom *raspusti* Isus narod, svakoga na njegovo nasljedstvo. Is. Nav. 24, 28. sa se, *pass.*: Ono uće u kojemu se slama donese, ne razdriješ se, nego se samo *raspusti*. Rj. 35a. *Vojska*... *raspusti* se po kvartirima. Žitije 64. — 2) sa se. — a) *refleks.*: *Raspustio* se seljak, ne gleda plitku i motiku, nego hoće da trguje; hoće da bistri politiku; ljeskovina je za njega! Zlos. 224. isp. raspućen. — b) *reciproč.*: Koji je htio ženu pućiti... na sudu se *raspustio s njome*. Rj. 322a.

raspućanje, n. vidi raspućanje. Rj.

raspućati, raspućam, vidi raspustati. Rj. v. impf. raz-pućati. v. impf. prosti pućati. v. pf. raspustiti, raspustiti.

raspućanje, n. *das Entlassen, dimissio*. Rj. verb. od raspustati. *radnja* kojom tko raspućta što. vidi raspućanje.

raspućati, raspućam, v. impf. *entlassen, dimitto*. Rj. razpućati. v. impf. prosti pućati. v. pf. raspustiti, raspustiti. — Planine... Glavna grana, *raspućavajući grane po svoj lijevoj strani* Jadra, svršuje se iza Loznice. Danica 2, 30.

raspućen, adj. *upravo part. praet. pass. od glagola raspustiti se* 2a. u moralnom smislu, kao: raskalašan, razuzdan; *liederlich, zügellos, dissolutus*. — Kad kakav *raspućeni mladić* ispusti koju riječ u svoj govor, koju mlada pletarica valja da ne čuje, onda ona spusti oči na svoje pletivo. Priprava 146. Taki bijes može biti u čeljadeta od *raspućena života*. Daničić, ARj. 297a.

raspućiti, raspustim, v. pf. raz-pućiti. v. pf. je i prosti pućiti. v. impf. slož. raspućati, raspustati. vidi raspustiti, i primjere ondje.

raspućiti, m. u zagoneci. Rj. raz-pućiti. vidi raspuće, raspućica. — Progjoh put i *rasput*, nagjoh prut negjeljan, reče Bog: ostav' to, to je moj potrebač. Rj. 556b. *odgonetljaj*: zmija.

raspućica, f. *der Seitenweg, die Theilung der Strasse in Seitenwege, semita*. Rj. raz-pućica. vidi raspuće, rasput. ona staza ili put što se dijeli od drumu, od ceste, ili od glavnoga puta. — Na svakoj *raspućici* načinila si sebi visinu. Jezek. 16, 25. Ne trebaše ti ući na vrata, niti trebaše da staneš na *raspućicu* da ubijaš bježan njihov. Avd. 14. Još na *raspućici* života vremenoga i vječnoga, na umrlom času, ima jedno moljenje. DP. 359.

rasrditi se, rāsrdim se, v. r. pf. (po jugozap. kraj.) vidi rasrditi se: Al' se Angje *rasrdila*. Rj. raz-srditi se. vidi i rasrdnuti se, razgnjevit se, razjariti se, razljutiti se; nabrusiti se, naprditi se. v. impf. prosti srditi. — Tko se na piru *rasrdi*, vas pir izgubi. DPosl. 132.

rasrditi, rāsrdim, v. pf. Rj. raz-srditi. vidi razgnjevit, razjediti, razljutiti. v. impf. prosti srditi. — 1) *erzürnen, irrito*. Rj. — Lasno je srditka *rasrditi*. Posl. 167. Dobra *Sarca vrlo rasrdio*, iz kopita živa vatra seva. Npj. 2, 421. — 2) sa se, *refleks. sich erzürnen, irascor*. Rj. vidi rasrditi se, i syn. ondje. — Nakraj srca, n. p. čovjek, t. j. koji se odmah *rasrdi*. Rj. 392a. Prčica, mali čovjek koji se lasno *rasrdi*.

Rj. 619b. Pršljiv, pršljivac, koji se odmah rasrdi. Rj. 619b. Mati se njegova za to vrlo rasrdi. Npr. 157. Car se na to jako rasrdi. . . Car se strašno rasrdi. 237. Kad izvrnem kožuh naopako. (Kad se rasrdim). Posl. 117.

rasrdnuti se, dnēm se, v. r. pf. vidi rasrditi se: Na njega se bula rasrdnula. Rj. vidi i rasrditi se, i syn. ondje.

1. rāst, rāsta, m. der *Wuchs, statura*: čovjek lijepa rasta. Rj. isp. rasti (rastem). vidi porast, uzrast; stas; struk. — Bio vrlo prikladan čovek: rasta tanka i visoka. Danica 4, 5. Stanko bio srednjega rasta. 4, 8. Miloš je bio maloga rasta. 4, 30. Ne gledaj na lice njegovo ni na visinu rasta njegova. Šam. I. 16, 7. Bješe kedar. . . Za to rast njegov nadvisi sva drveta poljska. 31, 5. Bijaše momče crnomanjasto lijepih očiju i zgodna rasta. Prip. bibl. 65.

2. rāst, rāsta, m. die *Eiche, quercus*. cf. hrast, srč. Rj. u krajevima gdje se glas h ne čuje u govoru. vidi hrast, i primjere ondje.

rastāci, rastaknēm, v. pf. n. p. ugarke (ili drva), *auseinander werfen* (die *Feuerbrände, damit es nicht mehr brenne*). dimoveo. Rj. raz-tači. vidi rastaknuti. v. pf. je i prosti tači, taknuti. v. impf. prosti ticati.

rastājānje, n. das *Scheiden, separatio*. Rj. verb. od rastajati se. radnja kojom se tko rastaje s kim.

rastajati se, jēm-se, v. r. impf. *sich trennen, separor*. Rj. raz-stajati se. vidi rastavljati se. v. pf. rastati se. — Klanjam vam se! (Kad se ko s kim sastaje ili rastaje). Posl. 134. S Bogom pameti! (Reče se n. p. kad se mnogo pije, t. j. već se rastaje s pameću). 275. — dolazi u staroj poslovi i kao glagol aktivan (bez refleks. se) značeći rastavljati: Braću razmi godišta ništo ne rastaje. DPosl. 9. vidi rastati se).

rastājkinja, f. čaša vina koja se pije na rastanku: Pa popiše čaše rastajkinje. HNpj. 4, 717.

rastākānje, n. verb. od rastakati. Rj.

rastākati, rastācēm, v. impf. Rj. raz-takati. v. impf. prosti točiti. v. pf. rastočiti. — 1) n. p. vino iz većega suda u manje, *abgiessen, auseinander schenken, diffundo*. Rj. — 2) kola, *zerlegen, dissolvo*. Rj. — 3) *auseinandertragen, verzeren, differo ut consumam*. Rj. rastaću što n. p. crvi.

rastāknuti, rastaknēm, vidi rastači. Rj.

rastaljanje, n. vidi rastavljanje. Rj.

rastaljati, ljām, vidi rastavljati. Rj. raz-staljati, raz-sta(v)ljati.

rastānak, rastānka, m. die *Trennung, separatio*. Rj. raz-stanak, djelo kojim se tko rastane s kim. vidi razdvoj 2. — Zet se opomene što mu je najposlije kazao pobratim na rastanku. Npr. 147. Koliko otaca kojima težak bijaše rastanak s djecom! Prip. bib. 73.

rastānjiti, rastānjīm, v. pf. *verdünnen, extenuo*. Rj. raz-tanjiti što, učiniti da bude tanko, (tanje). v. impf. rastianjivati.

rastanjivānje, n. verb. od rastianjivati. radnja kojom tko rastianjuje što.

rastanjivati, rastānjujēm, v. impf. raz-tanjivati što, činiti da bude tanko (tanje). v. impf. prosti tanjiti. v. pf. rastianjiti. — sa se, pass.: Komadić eoska grije se prema vatri, pa se prstima rastianjuje, te se načini kao tanak kolačić. Rj. 353a.

rastāpānje, n. das *Schmelzen, liquatio, liquefactio*. Rj. verb. od rastapati. radnja kojom tko rastapa što.

rastāpati, rastāpām (pljēm), v. impf. *schmelzen, liquefactio*. Rj. raz-tapati. v. impf. prosti topiti. v. pf. rastopiti. — Ljudi onuda pripovijedaju, da su do skora nalazili i čunkove od olova i rastapali na taneta puščana. Rj. 297b. U Rači bijaše iguman onaj Hadži-Melentije koji »znade zlato rastapati«. Zim. 177. sa se, pass. ili refleks.: Brda se rastapahu pred Gospodom. Sud. 5, 5. Zemlja se tresijaše, i nebo se rastapaše od lica Božijega. Ps. 68, 8. Gospod kad se do-

takne zemlje, ona se rastapa i tuže svi koji žive na njoj. Amos 9, 5.

rastati se, rāstanēm se, v. r. pf. s kim, *sich trennen, discedo, separor*. Rj. raz-stati se. vidi rastaviti se. v. impf. rastajati se. — Niti ćeš se s tim detetom, što ti je pod srcem, pre rastati dokle ruku preko tebe ne prebacim. Npr. 56. Rastali se kao i dva na putu (ne svršivši ništa). Posl. 270. To napisu, pa se rasta s dušom. Npj. 1, 250. Došao je u Srbiju s Krdžalijama. Po tom, rastarši se od njih, dogje u momaštvo Miloševu bratu. Miloš 48. Ali se opet ne mogu rastati s ovijem poslom da se još jednom ne povratim. Pis. 45. u pjesmi dolazi kao glagol aktivan (bez refleks. se) značeći rastaviti: Sastavi me šnjom! Za vas život moj ne rasta me šnjom. Npj. 1, 355 (natpis je pjesmi: Da mi se s njom sastati, niko me ne bi rastavio). vidi rastajati (se). isp. sastanuti, sastati kao glagol aktivan.

rastava, f. *divortium, discessus*. Stulli, djelo kojim se rastave n. p. muž i žena.

rastaviti, vim, v. pf. koga s kim, *trennen, separo*. Rj. raz-staviti. suprotno sastaviti. v. impf. rastavljati.

— 1) koga s kim ili sa čim: Udarih ga još dva i tri puta, dok sam njega s dušom rastavio. Npj. 3, 3. Ako si me s konjem rastavio, sa subljom me rastavio nisi. 3, 398. Smrt će me samo rastaviti s tobom. Rut 1, 17. Bezakonja vaša rastaviše vas s Bogom vašim. Is. 59, 2. Mogli su biti rastavljeni sa ženom. DM. 314. — 2) koga ili što od koga ili od čega: Ja ću pretresati, i rastaviću slamu od šenice. Npr. 175. Trže Marko tešku topuzinu, pak počera dvanaest vojvoda; svih dvanaest od konja rastavi. Npj. 2, 221. Ko će nas rastaviti od ljubavi Božije? Rim. 8, 35. Rastavi Bog svjetlost od tame. Mojs. I. 1, 4. ovamo ide i ovaj primjer: Što je štampano ovako rastavljenim slovima, to su odgonetljaji. Glas. 11, 169. isp. rasonoditi. — 3) sa se, recipr.: Da mi Turske ruke zapanemo, da nas stanu Turci rastavljati, kako bi se mučno rastavili! HNpj. 3, 334. vidi rastati se.

rastavljānje, n. das *Trennen, separatio*. Rj. verb. od rastavljati. radnja kojom tko rastavlja što. vidi rastaljanje. — Živa riječ Božija prolazi tja do rastavljanja i duše i duha. Jevr. 4, 12.

rastavljati, vljām, — 1) v. impf. *trennen, separo*. Rj. raz-stavljati. vidi rastaljati. suprotno sastavljati vidi v. pf. rastaviti 1 i 2. — A kako ih lako udaraše, iz bojnih ih sedal' izmetaše, sa dobrijem konjma rastavljaše, a sa crnom zemljom sastavljaše. Npj. 2, 495. Boka Kotorska, koja nju (Crnu Goru) od mora rastavlja. Kov. 27. Što je Bog sastavio čovjek da ne rastavlja. Mat. 19, 6. — 2) sa se, recipr.: Da se ove muhe roje iz pećine. . . pa se poslije rastavljaju i po čjetru lete. Rj. 93b. vidi rastajati se.

rastē, n. p. stajati, vidi človiti. Rj. adv. kao uspravo. — *Rastē* (adv., *erectus*); rāsti (rastem). Korijeni 21. upravo je stari prilog sadašnjega vrem. od rasti, mjesto novijega rastući. isp. Obl. 57.

rastēci, rastēcēm, v. pf. n. p. kuću, *verthun, ver-wirthschaften, profundo*. Rj. raz-teći. vidi rasuti 2, razasuti 2, raščerdati. suprotno steći. v. impf. rastjecati 2.

rastēgljāj, m. die *Länge der ausgespannten Arme, distantia ab uno brachio extenso ad alterum*: daj mi jedan rastegljaj konca. Rj. raz-tegljaj, dužina rastegnutih ruku. — riječi s takim nast. kod nategljaj.

rastēgljiv, adj. raz-tegljiv, što se može rastegnuti, rastezati; *ausdehnbar, ductilis*. potvrda u imenici koju ide.

rastēgljivost, rastēgljivosti, f. osobina onoga što je rastegljivo, *Ausdehnbarkeit*: Brašno od 8 vrsta. Vrsta se od vrste samo malo razlikuje u belini i u rastegljivosti. Megj. 262.

rastēgnuti, rastēgnēm, v. pf. (rastēgao, rastēgla). — 1) *spannen, ausspannen, distendo*. Rj. raz-tegnuti. kao prost glagol ne nalazi se. isp. tegnuti. v. impf. rastezati. — Svi junaci konje oklopiše, i tanani gajtan

rastegoše. Rj. 453b. Pa mu obje savezala ruke... ljudi Jovan *rastegnu rukama*, na sedmoro konop *rastegnuo*. Npj. 2, 30. »O« je... i u visinu i širinu *rastegnuto*. Star. 1, 92. — 2) *vidi* odgoditi, odložiti, razgoditi 2, razvući 2. — Turci su s ovim dogovaranjem gledali samo da *rastegnu vreme* dok se bolje sprema. Miloš 33 (s?).

rastelj, m. (u Dubr). Rj. — *Rastelj* nema značenja u Vukovu rječniku, za to mu se ni o postanju ne može govoriti. Osn. 131. *Po Budmanu*: *Hrastelj*, *biljka*, *helminthia echioides*. ARj. III. 688b. *riječi s takim nast. kod brzelj*.

rasténje, n. *das Wachsen, incrementum*. Rj. *verb. od rasti. stanje koje biva, kad što raste. vidi* restenje. — Ona (vlada) je vidjela gdje samo ratovima Srbija raste i jača; ali je li bilo napredno tako *rastenje* i je li se bilo dobru nadati od takoga jačanja? DM. 258.

rastézauje, n. Rj. *verb. od rastezati*. — 1) *radnja* *kojom tko rasteže što, n. p. bječve, riječi* (das Spannen, distentio. Rj.). — 2) *radnja* *kojom tko rasteže vrijeme* (das Ziehen in die Länge, protractio. Rj.).

rastézati, **rastézēm**, v. *impf.* Rj. *raz-tezati. v. pf. rastegnuti*. — 1) *spannen, distendo*. Rj. — Kakilo, kaže se za čovjeka koji *rasteže riječi* kad govori. Rj. 259b. *Rasteže usko na široko*. DPost. 106. *sa se, refleks. ili pass.*: Mnogo zgodnije *bječve, koje se rastežu* i skupljaju. Priprava 144. — 2) *in die Länge ziehen, protraho*. Rj. *vidi* odgagjati, odlagati 1, razgagjati 2, razvlačiti 2.

rásti, **rástēm**, v. *impf.* (rástao, rásla) *wachsen, cresco*. Rj. *vidi* *rastjeti* (rašćeti), *resti*, *gjkati*, *krešiti* i *krešivati* (Tal.), *přiti* 2, *tijnjati. v. pf. slož. iz-rásti, na-, ob-, od-, po-, pod-, pri-, pro-, raz-(se), s-(se), uz-, za-rásti; v. impf. slož. iz-rástati, na-, ob-, pri-, pro-, raz-(se), s-(se), za-; naraščivati. gram. osn. rast, inf. rast-ti; pretvorivši se krajnje t od osnove u s: rass-ti dogju dva s jedno do drugoga, pa se onda jedno izbaci: rasti. isp. Obl. 64. I. *pregj. rástoh. II. pregj. rástijáh, (rástáh). prilog sad. rástúći. prilog pregj. rástávši, rástáv. I. pridjev. rástao, rásla, ráslo, II. prid. rástēn (u rástēnje)*. — Kako *raste trava na zavojke*, kako *dojke* u dobre *devojke*. Rj. 167a. *Raste mu perje*. (Kad se kome što po volji *dogagja*). Post. 270. *Rástu mu zuzubice*. (Kad ko čezne *gledajući što u drugoga*). 270. Na ovoj *strašnoj vrućini, koja još raste...* Danica 2, 139. *Što su Turci to više odbijali i razvlačili, to je Srbima želja sve više i više rasla i razvijala se*. Miloš 141. (*Pjesma*) *idući od usta do usta raste i kití se*. Npj. 1. XXXII. *Dijete Samuilo rastišaje pred Gospodom*. Sam. I 2, 21.*

rástičiti se, čim se, v. r. *pf. Ráuber treiben* (vom Gerwächs), *stolones agere: rastičili se kukuruzi*. Rj. *raz-tiče se kukuruzi, kad na njima izrastu tiči. v. impf. tičiti se*.

rástilo, n. *die Baumschule, seminarium*. Rj. *kao rasadnik, gdje rastu mlada drveća, mlade voćke, pa se odanle presagjuju*. — Metnuo sam lozu u *rástilo* da *zaroži*, pa ću na proljeće počestiti. Rj. 201a. *riječi s takim nast. kod bjelilo 1*.

rástiránje, n. *das Zerreiben, distritio*. Rj. *verb. od rastirati. radnja* *kojom tko rastire što, n. p. nišeste*.

rástirati, **rēm**, v. *impf.* n. p. *taranu, zerreiben, distero*. Rj. *raz-tirati. v. impf. prosti trti* (trem, tarem). *v. pf. rastri*. — Ja se opominjem da su Turska gospoda *kašto zvala naše žene da rastiru nišeste*. Rj. 422b.

rastiskivánje, n. *das Auseinanderdrücken, Zersprengen, disjunctio*. Rj. *verb. od rastiskivati. radnja* *kojom tko rastiskuje što, n. p. ljude na stranu*.

rastiskivati, **rastlskujēm**, v. *impf. zersprengen, disjicio*. Rj. *raz-tiskivati. v. impf. prosti tiskati. v. pf. rastisnuti*.

rástisnuti, **snēm** (rástisnuh i rástiskoh, rástisnū i

rástište) *v. pf. zersprengen, disjicio*. Rj. *raz-tis(k)nuti n. p. ljude na stranu. v. pf. je i prosti tisnuti. v. impf. rastiskivati*. — Megju Turke *juriš učiniše, rastisnuše* na četiri strane, kao *vuci bijele jaganjce*. Npj. 3, 459. I kroz Turke *juriš učiniše, rastisnuše Turke na buljke* kao *vuci bijele jaganjce*. 4, 189 (*isp. Da kroz Turke juriš učinimo... ras'ječemo Turke na buljke*. 4, 186).

rástiti, **stīm**, v. *impf.* Rj. (*de coitu avium*). *v. pf. slož. narástiti*. — 1) *betreten* (*sich begatten*), *ineo*. Rj. *n. p. kokot rasti kokoši*. — 2) *sa se, refleks. sich begatten* (*vom Gestügel*), *ineor*. Rj. *rástē se ptice, živad. vidi* mrijestiti se.

rástječánje, n. Rj. *verb. od rastjecati*. — 1) *radnja* *kojom rastječe bure* (das Fliessen eines Gefässes, permissio liquidi. Rj.). — 2) *radnja* *kojom tko rastječe n. p. kuću* (das Verwirthschaften, to profundere. Rj.).

rástjecati, **rástječēm**, v. *impf.* Rj. *raz-tjecati. v. impf. prosti teći. v. pf. rasteći*. — 1) *durchfliessen, die Flüssigkeit durchlassen, perfluo: rastječe bure*. Rj. — 2) *verwirthschaften, profundo*. Rj. *rastjecati n. p. kuću. vidi* *rasipati, razasipati, raščerdavati. suprotno teći*.

rástjerati, **rām**, v. *pf. auseinander jagen, dispello, cf. razagnati*. Rj. *raz-tjerati. vidi* *rašćerati. isp. rasplašiti, raspuditi. v. impf. rastjerivati*. — Kad *devojka vidi kakva je živina, uzme batinu, i tako sve rastera*. Npr. 143. *Raščerav Srpske vojenode, jedne k moru, a druge k Dunavu*. Npj. 4, 354. Turci sa svom silom učine *juriš, te ih sve rasteraju kud koga*. Miloš 95.

rastjerivánje, n. *das Verjagen, dispulsio*. Rj. *verb. od rastjerivati. radnja* *kojom tko rastjeruje što. vidi* *rašćerivanje*.

rastjerivati, **rastjerijēm**, v. *impf. auseinander jagen, dispello*. Rj. *raz-tjerivati. vidi* *rašćerivati, razgoniti, raspugjivati. v. impf. prosti tjerati. v. pf. rastjerati*. — Jedan *jarac zagje za ovcama, te ju počē stado rasterivat'*. Npj. 3, 176 (*ju = joj, djevojci*). Oko sebe *rašćeruje Turke*. 4, 271.

rástjeti, **rástīm**, v. *impf.* u Rj.: *rašćeti, rástīm, v. impf. (u Dubr.) vidi rasti*. Rj. 645b. — *Rásti; iz-rástati; rastjeti*. Korijeni 21. *dijalektički*.

rastóčiti, **rástočīm**, v. *pf.* Rj. *raz-tóčiti. v. impf. rastakati*. — 1) *n. p. vino. ausschenken, diffundo*. Rj. — 2) *kola, zerlegen, dissolve*. Rj. — 3) *auseinandertragen, verzehren, differo ut consumam*: *Crvi ga rastočili!* Rj. — *Živina ga rastočila!* Rj. 158a. *sa se, pass.*: Ako *češ* (Gospode!) *karati čovjeka za prijestupe, rastočiče se kao od moljaca krasota njegova*. Ps. 39, 11.

rástok, m. *Spießglas, antimonium*. U Turskoj žene *uzimaju rástok* kad *grade boju za obrve* i za *kosu*: *Metni meni rástok na obrve*. Rj. *raz-tok. vidi* *surma. isp. ličilo*.

rástoka, f. gdje se *voda cijepa*. M. Gj. *Miličević. Rástoke su kod Slunja, gdje se Slušnica padajuži u Koranu rastječe. raz-toka. — za obličje isp. otoka, pritoka*.

rastópiti, **rastópīm**, v. *pf.* — 1) *zerschmelzen, liquesfacio*. Rj. *raz-topiti, v. impf. rastapati*. — *Zaliti čovjeka, n. p. srebrom, t. j. rastopiti srebro* pa mu *sasuti u usta*. Rj. 181a. *Kralj Trojan uteče pod plast, i sakrije se od sunca, ali naigju goveda te razbuđen plast i ondje ga sunce rastopi*. Rj. 750b. *Mlogo li je zlata crkavnoga!... da pohara crkvu Filindara, da rastopi krste i ikone i velike crkvene zaklade, a da slije mloge pištojlje*. Npj. 3, 67f. *Pokupi se kalajna kandila i kašike i tanjire, te rastopi na puščana taneta*. Danica 1, 85. — 2) *sa se, refleks. ili pass. isp. raščvariti se*. — Kad je *vidio da će ga (top) oteti Turci, a on natrpao na njega drva pa zapalio da bi izgoreo i rastopio se*. Rj. 497a. *Jeste vjera tvrgja od kamena, kamen bi se studen rastopio, nevjere ti ne*

bih učinio. Npj. 3, 139. Metne onu šipčicu u vatru te se usija već gotovo da se rastopi. Danica 3, 136. *Rastopi se snice u narodu*, i posta kao voda. Is. Nav. 7, 5.

rastorokati se, rastōročēm se, v. pf. *recht ins Lärmen kommen*, clamare. Rj. raz-torokati se, kao dati se, nagnati se na torokanje. v. impf. torokati.

rāstov, adj. Rj. vidi hrastov.

rastov . . . Rj. vidi hrastov . . .

rastovārānje, n. verb. od rastovarati. radnja kojom tko rastovara što.

rastovārati, rastōvārām, v. impf. raz-tovarati. v. impf. prosti tovariti. v. pf. rastovarati. za obličje isp. v. impf. slož. pretovārati; istovaravati; istovarivati. — Gjavo rastovara na velji stog. (Ko mnogo ima onaj i dobija). Posl. 72.

rastōvariti, rīm, v. pf. Rj. raz-tovariti. v. impf. rastovarati. — I) *abluden, deonerare*, n. p. drva. Rj. — sa se, pass. ili refleks.: O nesrečo, gje se rastovari na gospodu od ravna Cetinja. Npj. 5, 50. — 2) konja, *abluden (das Gepäck com Pferde)*, jumentum sarcinis levare. Rj. — Uvedemo sve tridesetero konja, pa konje rastovarimo i naložimo vatru. Npr. 6. Dovede čovjeka u kuću, i rastovari kamile. Mojs. I. 24, 32.

rāstrāpiti, pīm, v. pf. (u Boci) Rj. raz-trapiti (neobragjeno zemljište raskrčiti i zasaditi lozom. Rj.²). v. impf. prosti trapiti.

rāstrēi, rāstrgnēm, v. pf. vidi rastrgnuti. v. pf. je i prosti tgnuti. v. impf. rastrzati. — Dogjoše vile te ga (prokletnika) ščepaše za četvrti pa ga rastrgoše. Npr. 87. Već se doma ne vrće, nego će se samodaviti u pustinji ili će je zverjad rastrēi. 112. Ona sirota misli da je Bog zna kaka zverku i čekala je samo kad će je spopasti i rastrgnuti. 134. Al' eto ti Ružice gjevojke! Odvede je gore na drumove, rastrže je konjma na repove. Npj. 1, 617.

rastrebljivānje, n. das Auseinanderräumen um Platz zu machen, dispositio. Rj. verb. od rastrebljivati. radnja kojom tko rastrebljuje, n. p. sobu.

rastrebljivati, rastrebljijēm, v. impf. auseinander-räumen um Platz zu machen, dispositio. Rj. raz-trebljivati, n. p. sobu, da bude u njoj više mjesta. v. impf. prosti trijebiti. v. pf. rastrijebiti.

rastrēsānje, n. das Zerschütteln, concussio, excussio. Rj. verb. od rastresati. radnja kojom tko rastresa što.

rastrēsati, rāstrēsām, v. impf. ausschütteln, excutio: Nemoj ti rastresati gaća nada mnom (Nemoj mi starješovati. Posl. 206) (was hast du mich zu hofmeistern?). Rj. raz-tresati. v. impf. prosti tresti. v. pf. rastresti. sa se, refleks.: On se krštan stresa i rastresa. Rj. 719a.

rastrēstī, rāstrēsēm, v. pf. Rj. raz-trestī. v. impf. rastresati. — I) ausschütteln, excutio. Rj. — 2) sa se, refleks. n. p. na konju, sich ausschütteln im Reiten, discuti. Rj.

rāstrgati, gām, v. pf. raz-trgati, kao raskinuti. isp. rastrēi. v. impf. prosti trgati. — Već me sveži konjma na repove, pa me odbij niz polje široko, nek me živu konji rastrgaju. Npj. 2, 18. Rastrgaću im sve srce njihovo . . . zvierje poljsko raskinuće ih. Os. 13, 8.

rāstrgnuti, gnēm (rāstrgoh, rāstrže, rāstrgao, rāstrgla), v. pf. zerreißen, rumpo. Rj. raz-trgnuti, vidi rastrēi, i primjere ondje. v. impf. rastrzati.

rāstrići, rāstržēm, v. pf. auseinander schneiden (mit der Scheere), disseco forfice. Rj. raz-strići. v. impf. prosti strići.

rāstrig, m. raz-strig. iz Staroslovenskoga jezika u kojem rastrišti (rastrīći) znači monachatu liberare, t. j. raskalugjeriti. rastrig = rastrīžen, raskalugjeren. za akc. isp. rāstrīž. — U drugom su redu bili prešavši odovud ljudi svakojakih zvanija i činova, n. p. bilo je šegrti, kalfi, trgovaca, majstora, propalica,

magjistora, gjaka, kaplara, ajoša, popova, rastriga i t. d. Nov. Srb. 1817, 663.

rastrijēbiti, rāstrijebīm, v. pf. n. p. kuću, auseinander-räumen damit Platz sei, dispono. Rj. rastrijebiti kuću, da bude u njoj više mjesta. — Dok sam rastrijebio sto, dok sam namjestio čilime. Pom. 91.

rastrijēzniti, rāstrijeznīm, v. pf. Rj. raz-trijezniti. v. impf. prosti trijezniti (se). — I) nüchtern machen, expello crapulam. Rj. koga, učiniti da bude trijezan. — 2) sa se, refleks. v. r. pf. nüchtern werden, exhalare crapulam. Rj. postati trijezan. — Kad se čook probudi i rastrijezni, kad li se ne nalazi na onome mjestu gje je bio. Npr. 99.

rāstrīž, f. u suknje, u haljine, Schlitz, fissura. Rj. raz-strīž (isp. rastrīći). vidi razrez. isp. prostrīž, prorez. gdje su n. p. čakšire prorezane sprijeda. — Čakšire oko rastrīži vezene zlatom. Rj. 801b.

rāstrīkan, adj. zerstreut, sparsus. Rj. raz-trkan. isp. rastrkati se I. — Po ravni dosta su česte kuće po selima, ali opet nijesu u redu, nego rastrkane po polju. Rj. 676a. Na rastrkane čete udarao. Danica 3, 201. Narod naš na malo mesta živi u velikim gomilama, nego ponajviše rastrkan na daleko. Npj.¹ 4, XLIII. Selo, koje je dolinom bilo rastrkano do same reke Bobra. Žitije 36. Ne će li ići megju rastrkane Grke, i Grke učiti? Jov. 7, 35. po gororu dijalektičkom (§ mj. s): Mala kolebica, nepočišćena i u njoj vatru rastrkana. Npr. 142. Tvoja je pamet vavijek rastrkana. J. Bogdanović (vidi kod rasijati primjer iz DP. 119: rasijani Hrišćanin).

rastrkati, rāstrčēm, v. pf. Rj. raz-trkati. v. impf. prosti trčati (trkati). — I. n. p. konja, recht ins Laufen kommen, in cursum egisse. Rj. nagnati ga da trči. — II. sa se, refleks. — I) sich zerstreuen, auseinander laufen, discurro. Rj. isp. rastrkan. n. p. rastrkao se narod kud koji. isp. razhjeći se. po dijalektičkom govoru (§ mj. s): Rastrkala se djeca koje-kud, a ja evo sam ostah kod kuće. J. Bogdanović. — 2) ins Laufen kommen, in medio cursu esse. Rj. kao nagnati se na trčanje.

rastrljati, rāstrljām, v. pf. zerreiben, contero. Rj. raz-trljati. v. impf. prosti trljati.

rāstrti, rāstrēm (rāstr'o, rāstrla), v. pf. zerreiben, contero. Rj. raz-trti. vidi razatrti. v. impf. rastirati. — sa se, pass.: Šenica se onda metne u vodu te odmekne i kao raspadne se, pa se onda rukom rastre . . . kad se osuši, onda se opet rastre te postane kao brašno. Rj. 422b.

rāstruhliti se, hīm se, rāstruhnuti se, hnēm se, v. r. pf. verfaulen, putrefio. Rj. raz-truhliti se, raz-truhnuti se, od truhlosti raspasti se. isp. razagujiti se. v. impf. prosti truhliti, truhnuti.

rāstruliti se, līm se, vidi rastruhliti se. Rj.

rāstrunuti se, nēm se, vidi rastruhnuti se. Rj. **rāstrviti**, rāstrfvīm. — I) v. pf. bez reda što razbacati, n. p. haljine po sobi, zerwerfen, disjicio. Rj. raz-strviti, kao stre razbacati? v. impf. prosti strviti. — 2) sa se, refleks. rastviti se, rāstrfvīm se, v. r. od rastrviti. Rj.³

rāstrzānje, n. das Zerreißen, ruptio. Rj. verb. od rastrzati. radnja kojom tko rastrže što.

rāstrzati, rāstržēm, v. impf. zerreißen, discerpo: Kurva nisam da me rastržete. Rj. raz-trzati. v. impf. prosti trzati. v. pf. rastrći, rastrgnuti. — Dvanaest strašnih lavova skoče da ih sve rastržu. Npr. 240. Djecu češ njihovu razbijati, i trudne žene njihove rastrzati. Car. II. 8, 12.

rāstūbiti se, rāstūbīm se, v. r. pf. sich aufluen, auseinanderklaffen, pandi, cf. rastvoriti se: Pred carem se kamen rastubio. Rj. raz-stubiti se. (isp. i rasklopiti se). drukčije se ne nalazi ovaj glagol. isp. rastupiti se; stub i stup.

rastūći, rastūčēm, v. pf. zerschlagen (z. B. Sultz,

Zucker), *distundo*. Rj. raz-tući, n. p. so, šećer. v. *impf.* prosti tući.

rastúpānje, n. *das Auseinandertreten, digressio*. Rj. *verb. supst. od* rastupati se. *stanje koje biva, kad se što rastupa.*

rastúpāti se, *rästúpām se*, v. r. *impf.* *auseinander treten, divergo*. Rj. raz-stupati se, kao stupajući razlaziti se. v. *impf.* prosti stúpāti. v. *pf.* rastupiti se.

rastúpiti se, *rästúpīm se*, v. r. *pf.* *auseinander, voneinandertreten, divergo, discedo*. Rj. raz-stupiti se, kao stupajući razići se. *isp.* rastubiti se. v. *pf.* je i prosti stupiti. v. *impf.* rastupati se. — I pruži Moj-sije ruku svoju na more... i rodu se rastupi. Mojs. II. 14, 21.

rastúrānje, n. *das Zerwerfen, disjunctio*. Rj. *verb. od* rasturati. *radnja kojom tko rasturu što.*

rastúrati, *rästúrām*, v. *impf.* *auseinander werfen, disjunctio*. Rj. raz-turati. *isp.* razbacivati; razasijati. v. *impf.* prosti turati. v. *pf.* rasturiti. — Da me care zove na predaju, da ja vojsku caru ne rasturam. Npj. 2, 280.

rasturiti, *rīm*, v. *pf.* *auseinander werfen, disjunctio*: Kad se tako knjige rasturiše. Rasturiću vojsku u Srbiju. Silne su se knjige rasturile. Rj. raz-turiti. *isp.* razbacati; razaslati. v. *pf.* je i prosti turiti. v. *impf.* rasturati. — No ja tražim silna Vlah-Aliju, koji mi je dvore rasturio, koji mi je ljubav zarobio. Npj. 2, 276. Nek svatovi svaki domu ide. Nu rasturi to veselje troje, moj ujače, Crnojević-Ivo! 2, 539. Odvede ih dilber Ikonija, rasturi ih u trideset odaja. 3, 19. To su Turci rasturili straže, pa razgone moje Grabovljane. 4, 451. Glas rasturi na četiri strane. 4, 454. Rasturi se sinore svoje po svijem krajevima. Dnev. II. 11, 23. sa se, *refleks.*: Raspršati se, razići se, rasturiti se. Rj. 642a.

rastvārānje, n. Rj. *verb. od* I. rastvarati, II. rastvarati se. — I. 1) *radnja kojom tko rastvara (rašćinja) što* (das Auflösen, solutio. Rj.). — 2) *radnja kojom tko rastvara n. p. vino vodom* (das Verdünnen, dilutio. Rj.). — 3) *radnja kojom tko rastvara n. p. prozore* (das Aufthun, apertio. Rj.). — II. *stanje koje biva, kad se što rastvara (u čemu).*

rastvārati, *rästvārām*, v. *impf.* Rj. raz-tvarati. v. *impf.* prosti tvoriti. v. *pf.* rastvoriti. — I. 1) *auf-lösen, solvo*. Rj. *vidi* raščinjati 1. n. p. zemlja rastvara mrca. — 2) *verdünnen, diluo*. Rj. n. p. vino vodom. *vidi* raščinjati 2. — Jedem pepeo kao hljeb, i piće svoje rastvaram suzama. Ps. 102, 9. — 3) *aufthun, aperio*. Rj. n. p. prozore, širom otvoriti. — II. sa se, *refleks.*: Čista voda dosta (je) puta pomiješana s mineralima, gvozdjem i t. d. koje se u njoj rastvara kao šećer u kavi. Priprava 9. *isp.* raščinjati se 1.

rastvōriti, *rästvōrīm*, v. *pf.* Rj. raz-tvoriti. v. *impf.* rastvarati. — I. 1) *auf-lösen, solvo*: Tako mi onoga koji me stvorio i koji će me rastvoriti! (Posl. 303). *cf.* raščiniti 1. Rj. — Očajnik, 2) *nerastvoreno tijelo u grobu*. Rj. 482a. — 2) n. p. vino vodom, rakiju medom (da je slagja), *verdünnen, diluo*. Rj. *vidi* raščiniti 2. *isp.* i razblažiti, razvodniti. — Pokla stoku svoju, rastvori vino svoje, i postavi sto svoj. Prič. 9, 2. Koji sjede kod vina, koji idu te traže rastvorena vina. 23, 30. — 3) (u prim.) prozore, *aufthun, aperio*. Rj. širom otvoriti. — II. sa se, *refleks.* — 1) n. p. rastvorilo se nebo, *sich aufthun, discedere*. Rj. otvoriti se širom. *isp.* rasklopiti se, rastubiti se. — Da kaurin Turske bule ljub: nebo bi se vedro rastvorilo. Npj. 2, 615. — 2) *sich auflösen, solvi*: Raščiniti se, raspasti se, n. p. šljive, kad se kuhaju, tako i riba, *zerfallen, solvi, cf.* rastvoriti se. Rj. 645b. a rastvoriti se u ovom značenju nema u Rj. na svojem mjestu.

rasūda, f. *critica, censura*. Štulli. raz-suda, *djelo kojim se što rasudi. vidi* rasugjenje. — za obličje *isp.* odsuda, prėsuda.

rasūditi, *räsūdīm*, v. *pf.* Rj. raz-suditi. v. *impf.*

rasugjivati. — 1) *entscheiden, beurtheilen, dijudio*. Rj. — Pa dovedeš trista kalugjera, pa kako ni, moj brate, *rasude*. Npj. 2, 126 (ni = nam). Nije znao *rasuditi, da su oni* u tom svi ludovali. Nov. Srb. 1817, 478. Daj ovamo pred moju i svoju braću, neka *rasude* izmegju nas dvojice. Mojs. I. 31, 37. U dolinu Josafatovu, jer ću ja ondje sjesti i *rasuditi* svijem narodima unaokolo. DP. 87. sa se, *pass.*: Kad se ovo sve jedno s drugim isporedi i *rasudi*, nadam se, da će svaki čitatelj priznati, da... Odg. na ut. 7. — 2) (u pjesmi) *poroči prvi sud, ein Urtheil umstossen, rem judicatum labefactare*: Despot sudi, a despot *rasudi*. Rj.

rasūdlijiv, *adj.* *bedächtigt, prudens*. Rj. raz-sudljiv, koji dobro sve *rasugjuje, nije* brz *rasuditi* što.

rasudnik, m. *criticus, censor*. Štulli. koji *rasugjuje*.

rasugjēnje, n. *verb. od* rasuditi. *djelo kojim se što rasudi. vidi* rasuda. — Nadam se da ćeš oprostiti slabosti moga *rasugjenja*. Spisi 1, 6. *verb. subst. od* v. *pf.* *vidi* kod dopuštenje.

rasugjivānje, n. *das Beurtheilen, Entscheiden, judicatio*. Rj. *verb. od* rasugjivati. *radnja kojom tko rasugjuje n. p. izmegju dvojice.*

rasugjivati, *räsugjijēm*, v. *impf.* *beurtheilen, dijudio*. Rj. raz-sugjivati. v. *impf.* prosti suditi. *vidi* 2 razložiti. v. *pf.* rasuditi. — Raspre prekida ždrijeb, i *izmegju silnijeh rasugjuje*. Prič. 18, 18. sa se, *pass.*: Za tije m smo vidjeli kako se dalje *rasugjivalo* po zakonima *izmegju* Dalmacije i Srbije. DM. 319.

rasūkati, *räsūčēm*, v. *pf.* *in fila resolvere*. Štulli. raz-sukati n. p. što sukano. v. *impf.* rasukivati.

rasukivānje, n. *verb. od* rasukivati. *radnja kojom tko rasukuje što.*

rasukivati, *räsukijēm*, v. *impf.* raz-sukivati što sukano, *auseinander drehen, retorqueo*. v. *impf.* prosti sukati. v. *pf.* rasukati. — Što ovi suče, drugi *rasukuje*. DPost. 123.

rasūlo, n. *die Zerstreung, dissipatio*: biće od njih *rasulo*. Rj. raz-sulo (*isp.* rasuti se), *djelo kojim se raspe što. vidi* rasap.

rasūšiti se, *räsūšīm*, se, v. r. *pf.* *vidi* rasahnuti se. Rj. raz-sušiti se. *vidi* i rasuti se, razasuti se. v. *impf.* rasušivati se. — *Rasušio se* kao Bunjevac bez mlijeka. Posl. 270.

rasušivānje, n. *verb. od* rasušivati se. Rj.

rasušivati se, *räsūšijēm* se, v. r. *impf.* *vidi* rasušiti se. Rj. raz-sušivati se. v. *impf.* prosti sušiti se.

rasūti, *räsūpēm*, *vidi* razasuti. Rj. v. *pf.* raz-suti, *raz-spem. kao* prost *glagol ne nahodi se. isp.* suti (spem). *vidi* rasprosuti. v. *impf.* rasipati, razasipati. — I. 1) *auseinander streuen, spargo*. Rj. 627b. — *Onda kolo* divojke *rasuše*, *odskakaše* svaka svojoj kuli. HNpj. 4, 518. Mnogi su bili *brašno razasuli* po kojekakijem haljinama i *daskama*, ako bi udarila kiša da bi mogli zakuvati i hljeb umijesiti. Sovj. 67. Tako ih (ljude) Gospod *rasu* odande po svoj zemlji. Mojs. I. 11, 8. Jezik onijeh Slovena kojima su *drěavu* Madžari došavši u Evropu *rasuli*. Dioba 4. Nemanja razbi neprijatelje i *rasu ih*. DM. 6. Nemanja *rasu* Greima *Sredac* (Sofiju). 7 (*isp.*: Da je sve te gradove *razvalio* do temelja... *raskopao* gradove... *razorio*. DM. 7). — 2) n. p. kuću, oćevinu, *verthun, dissipio*. Rj. 627b. *vidi* rasteći, raščerdati. — Ne mogu otkupiti, da ne *raspem* svojega *našljedstva*. Rut 4, 6. — II. sa se, *refleks.* — 1) *sich zerstreuen, dissipari*. Rj. 627b. — Rasijah ih po narodima, i *razasuše* se po zemljama. Jezek. 36, 19. — 2) *razasulo se* bure, kaca, *verlechzen, dilabi*. Rj. 627b. *vidi* rasahnuti se, rasušiti se. — *Raspasalo se* bure, t. j. spali mu obruč, pa se *razasulo*. Rj. 640a.

rasvānuti se, *räsvanē* se, v. r. *pf.* *es wird Tag, dilucescit*. Rj. raz-svanuti se. v. *pf.* je i prosti svanuti (samnuti). *vidi* i osvanuti (osavnuti, osamnuti). v. *impf.* rasvitati se. — Došavši žena u zoru *pade*

kod vrata od kuće i leža dokle se ne rasvanu. Sud. 19, 26.

rasvijetliti, *rasvijetlim*, v. pf. raz-svijetliti, kao osvjetliti odasvud; beleuchten, *illustro*. v. impf. prosti svijetliti. — Sve ovo složi u srce svoje da *bih rasvijetlio sve to*, kako su pravedni i mudri i djela njihova u ruci Božijoj. Prop. 9, 1. Glas »g« može biti da stoji mjesto »k«... ali stvar još nije dosta rasvijetljena. Daničić, ARJ. 213a. Dodaje se tumačenju i ona (riječ latinska ili drugoga jezika), samo za to da dopuni i jače rasvijetli tumačenje onomu komu treba. Ogled VI.

räsvît, m. (u C. G.) *Anbruch des Tages, diluculum*. Rj. raz-svit, kad se rasvane. *vidi* rasvitak; osvít, osvitak; svanuće. — On se tu noć izmakne k Lebavi, gde se na rasvitku sastane a gramf Miloradovićem. Žitije 25.

räsvitånje, n. *das Tagen, diluculum*. Rj. verb. od rasvitati se. stanje koje biva, kad se rasviče. Rj.

räsvitati se, *räsviče se*, v. r. impf. *tagen, dilucescit*. Rj. raz-svitati se. v. impf. je i prosti svitati. *vidi* i osvitati, prosvitati; svanjivati, osvanjivati. v. pf. rasvanuti se.

1. **Ráša**, m. (ist.) *vidi* Rašo. Rj. *takva hyp. vidi* kod Diša. *hyp. od* Radosav.

2. **Ráša**, f. ime žensko. Rj. — *Ráša* (Radislava). Osn. 364. Ra-ša. *taka hyp. ženska* Dáša, Jéša. *voc.* Rášo.

ráša, f. kao rijetko sukno u četiri nita, kojega se mnogo će u Dubrovniku, pa se najviše plavetno prodaje seljacima za čakšire ili (kao što se onamo govori) gaće, *Art Tuch, panni genus*. Rj. *riječ je* tugja. Osn. 58. *dem.* rašica. — *Durača*, što dugo traje, n. p. raša. Rj. 145b. *Samorodica*, crna raša, koja nije bojena nego od crne vune — kako je ovca rođjena. Rj. 664a. Toliko mi crne raše! (To ne može biti: kad se to dogodilo, onda je postao žalostan i nosio crnu rašu!). Posl. 318.

1. **rášak**, *ráška*, m. — 1) (u Srijemu) raste po barama, okrugao je od prilike kao orah, i ima kornu sa tvrdijem bodljikama; može se jesti, i osobito ga svinje rado jedu. *Rášak* se kuha, a najviše peče, kad hoće da se jede, i za to se reče za dobro ispečenu n. p. prohnu, pogaču, bundevu i t. d.: *pečeno kao rášak*. Rj. *Wassernuss, trapa natans L.* Rj.³ *biljka. vidi* vragolici. *isp.* keka, šulj 2. — Šuljevi, kao šišarice, koje rastu u vodi pa se pečene ili kuhane jedu (cf. *rášak?*). Rj. 849a. — 2) (u Bosni) *vidi* krompir. Rj. i *syn. ondje*.

2. **rášak**, *ráška*, m. *vidi* motovilo: Ko *rášak* siječe, kurjak će ga pojesti. Rj. *der Haspel, die Weife, rhombus*.

rašćehnuti, *rašćehnēm*, v. pf. raz-čehnuti. *vidi* raščenući. v. impf. prosti čehati. — Če(h)no, če(h)njača; oče(h)nuti, rašće(h)nuti. Korijeni 38.

rašćenuti, *rašćenēm*, v. pf. *auseinanderreissen, divello*: raščeni vilice. Rj. raz-čenući. u krajevima gdje se glas h ne čuje u govoru. *vidi* raščehnuti. v. impf. prosti čehati.

rašćepiti se, *rašćepim se*, v. r. pf. *die Fassen spreizen, varicare*: raščepilo se goveće na ledu. Rj. raz-čepiti se, kad se čemu noge susvijem raskreće, tako mu se rastegnu, da padne i ne može ustati. drukčije se ovaj glagol ne nalazi u ovom značenju, za značenje *isp.* čepérak. — Kad je kozi dobro, onda ide na led te igra da se raščepi. (Kad se hoće da kaže da svaki čoek ne može dobra podnositi). Posl. 117.

rašćešati, *rašćešem*, v. pf. *aufkratzen, cutem exulcero, vulnus refrico*. Rj. raz-češati n. p. sebi kožu. v. impf. prosti češati.

rašćešljati, *rašćešljām*, v. pf. raz-češljati. v. impf. prosti češljati. — *Rašćešljaj mi kose* i pušti mi polovicu sprijed a polovicu niz pleći. Npr. 228. Niz nosilja *perčin rašćešljajte*. Herc. 4.

rašćinīti, *rašćinīm*, v. pf. Rj. raz-činiti. v. impf. raščinjati. — 1. 1) *auflösen, solvo*. Rj. *vidi* rastvoriti 1. — Cijelo djevojaštvo, koje nije raščinjeno. Daničić, ARJ. 800a. — 2) n. p. među, t. j. u među, koja je gusta kao kačamak, usuti vode, pa je rukama stiskivati i miješati dok postane žitka, *verdünnen, diluo*. Rj. *vidi* rastvoriti 2. *isp.* i razblažiti, razvodniti. — II. *sa se, refleks.* — 1) (u Dubr.) raspasti se, n. p. šljive, kad se kuhaju, tako i riba, *zerfallen, solvi, cf.* rastvoriti se. Rj. — Što se govori, a nije istina, *rašćini se* kako magla. DPosl. 123. Organska tijela, n. p. rak, kojima su se mekši dijelovi u zemlji raščinili, te otvrdnuli. Priprava 107. I ako se ova koža moja i raščini, opet ću vidjeti u tijelu svom Boga. Jov 19, 26. — 2) raščinilo se vrijeme, *sich aufhebern (vom Wetter), disserenascit*. Rj. *vidi* razgaliti se, razvedriti se, provedriti se.

rašćinjānje, n. Rj. verb. od I. raščinjati, II. raščinjati se. — 1. *radnja* kojom tko raščinja koga ili što (das Auflösen, solutio. Rj.), und: *das Verdünnen, dilutio*. — II. 1) stanje koje biva, kad se što raščinja (rastvara): Kako je uređeno da se mrtvo tijelo treći dan pogrebe, to spomeni i molitve odgovaraju raščinjanju njegovu u grobu. DP. 361. — 2) stanje koje biva, kad se raščinja vrijeme (das Aufhebern, serenatio. Rj.).

rašćinjati, *rašćinjām*, v. impf. Rj. raz-činjati. v. impf. prosti činiti. v. pf. raščiniti. — 1. 1) *auflösen, solvo*: Grjehota je da te raščinja crna zemlja! (u Kaštelima kad nariču za mrtvijem) cf. rastvarati. Rj. — Posluje i tko raščinja (razčinja). DPosl. 99. — 2) n. p. među, *verdünnen, diluo*. Rj. — II. *sa se, refleks.* — 1) *zerfallen, dilabi*. Rj. *vidi* rastvarati se. — Koža moja puca i raščinja se. Jov 7, 5. — 2) vrijeme se raščinja, *sich aufhebern, disserenascit*. Rj. *vidi* vedriti se, provedravati se, razvedravati se, razgaljivati se.

rašćistiti, *stīm*, v. pf. *wegschaffen, um reinen Platz zu machen, expurgo*. Rj. raz-čistiti, učiniti da bude mjesto čisto. v. impf. raščišćavati.

rašćišćāvānje, n. verb. od raščišćavati. *radnja* kojom tko raščišćava što.

rašćišćāvati, *rašćišćāvām*, v. impf. raz-čišćavati što, činiti da bude ondje čisto. v. pf. raščistiti. — Ostavljajući da račune s Bogom raščišćava pojedinae kako je čijoj duši ugodno, mi možemo živeti i raditi bratski. Zlos. 163.

rašćoek, m. (u Piperima) *der aufgehört hat ein Mensch zu sein, Unmensch, qui omnem humanitatem exuit*. Rj. raz-čoek, koji je prestao biti čoek. *vidi* nečovjek, ljudište, od ljud.

rašćupati, *pām*, v. pf. *zerrausen, divellico*. Rj. raz-čupati. v. impf. raščupavati. — Nije tako jaka ni strijela, da raščupa srce u junaka, kao taki ukor i sramota. Npj. 4, 72. Na mlogim su mjestima (megjedi) ljude raščupali i izeli. Nov. Srb. 1817, 778.

rašćupāvānje, n. *das Zerrausen, divellatio*. Rj. verb. od raščupavati. *radnja* kojom tko raščupava što, u. p. vunu.

rašćupāvati, *rašćupāvām*, v. impf. *zerrausen, divellico*. Rj. raz-čupavati. v. impf. prosti čupati. v. pf. raščupati. — Čepukati, vunu ostrizenu raščupavati, češljati. Daničić, ARJ. 942b.

rašćvariti se, *rim se*, v. r. pf. *zerlaufen, lique-scere*: raščvario se na suncu. Rj. raz-čvariti se, kao rastopiti se. *vidi* rasevrijeti se. v. impf. prosti čvariti.

rašćenje, n. verb. od 1) rāstīti, 2) rāstīti se. — 1) *radnja* kojom n. p. kokot rasti kokoš. — 2) *radnja* kojom se raste n. p. ptice, život.

rašćerati, *rām*, *vidi* rastjerati. Rj. raz-čerati.

rašćerdati, *dām*, v. pf. *verthun, pessundo*. Rj. raz-čerdati. *prosti* glagol čerdati ne nalazi se (*isp.* čerdati) nego čerdisati, čerdosati (v. pf.). n. p. ja *zapatio a ti raščerdao*. v. impf. raščerdavati. *vidi* rasteći, rasuti 2, razasuti 2.

raščerdávânje, *n. das Verthun, pessusdatio*. Rj. verb. od raščerdavati. radnja kojom tko raščerdava.

raščerdávati, raščerdávâm, *v. impf. verthun, pessusdatio*. Rj. raz-čerdavati. *vidi* rasipati, razasipati, rastjecati 2. *v. pf.* raščerdati. — Ja gledam da zapatim, a ti raščerdavaš. Npr. 256.

raščerétati se, čerētâm se, *v. r. pf. lustige Dinge erzöhlen, nugas narrare*. Rj. raz-čeretati se, kao nagnati se, zavesti se u čeretanje. *v. impf. prosti* čeretati.

raščerívânje, *n. vidi* rastjerivanje. Rj. raščerívati, raščerívâm, *vidi* rastjerivati. Rj. raz-čerivati.

raščétati se, tãm se, *v. r. pf.* (po juž. kraj.) *vidi* rascvjetati se. Rj. raz-četati se. *vidi* i rascvjetati se, i ondje ostala oblićja. *v. impf. prosti* četati (mj. cvjetati).

raščéti, rástím, *v. impf.* (u Dubr.) *vidi* rasti. Rj. *vidi* rastjeti. *dijalektički*.

raščepírítí se, raščepírím se, *v. r. pf. im Anzuge stolziren, superbio vestitu*: Raščepírila se kao paunica. Rj. raz-šepirítí se, kao ponijeti se odjećom svojom. *vidi* rašepurítí se. *v. impf. prosti* šepirítí se.

raščepúrítí se, raščepúrím se, *v. r. pf.* (u Srijemu) *vidi* rašepirítí se. Rj. raz-šepurítí se. *v. impf. prosti* šepurítí se.

rašica, *f. dem. od* raša. — Izmeće li ti rašica? DPosl. 36. Rašica, dubrovačko domaće sukno; dem. od raša. XVI.

rašírítí, rašírím, *v. pf.* Rj. raz-širiti. *v. impf.* raširivati. — **1 a**) breiter machen, dilato. Rj. raširítí što, učiniti da bude šire (široko): Čija mati veću pitu mesí? (Govore ženska gjeća u Srijemu okrećući se nekoliko puta s raširenom suknjom i klekajući onako na zemlju). Posl. 347. On rašireno i neutvrgeno carstvo razdjeli na vojvode i na knezove. Danica 2, 75. — **b**) sa se, *refleks.* raširítí se, postati širi (širok): Raširio se kao da je u tazbinu došao. Posl. 270. Baš se Turska raširila širom, a Crna se Gora stijesnila. Npj. 4, 336. — **2 a**) ausbreiten, dilato. Rj. kao razastrijeti, rasprostrijeti: Maćija raširi ruke, pa je stane grliti i ljubiti. Npr. 140. Baš-Čelik skoči kao munja, raširi krila, poleti, i... 196. Skine svoju haljinu s legja, i raširi je po moru, sedne na nju. Danica 5, 94. Bog da raširi Jafeta da živi u šatorima Simovijem. Mojs. I. 9, 27. Raširi krilo svoje na sluškinju svoju, jer si mi osvetnik. Rut 3, 9. — **b**) sa se, *refleks.*: Josif je rodna grana, kojoj se ogranci raširíše svrh zida. Mojs. I. 49, 22. Oni se bijahu raširili po svoj zemlji onoj. Sam. I. 30, 16. Zametnu se boj u šumi... Jer se boj raširi po svoj zemlji. II. 18, 8. Čim bi se poznavanje tih zemalja ne malo raširilo. Rad 9, 196.

rašírívânje, *n. das Ausbreiten, dilatatio*. Rj. verb. od raširivati. radnja kojom tko raširuje što.

rašírívati, rašírívâm, *v. impf.* Rj. raz-širivati. *v. impf. prosti* širiti. *v. pf.* raširítí. — **1**) breiter machen, dilato. Rj. što, činiti da bude šire (široko): Sva svoja djela čine da ih vide ljudi; raširuju svoje amajlije, i grade velike skute na haljinama svojima. Mat. 23, 5 (sic machen breit). Taki je čovjek ohol, jer raširuje duh svoj kao grob, i kao smrt je, koja se ne može nasititi. Avak. 2, 5. — **2**) ausbreiten, dilato. Rj. kao razastirati, rasprostirati. *isp.* raširítí 2.

rašítí, rašívâm, *v. pf.* losnähen, resuo, retexo. Rj. raz-šiti. *v. impf.* rašivati.

rašívânje, *n. das Auseinandernähen, resutio*. Rj. verb. od rašivati. radnja kojom tko rašiva što.

rašívati, rašívâm, *v. impf. auseinander nähen, trennen, suturam retexo, resuo*. Rj. raz-šivati. *v. impf. prosti* šiti. *v. pf.* rašiti.

Raška, *f. Fluss bei* Novi Pazar, *nomen fluvii*. Rj. voda kod Novoga Pazara: Mi imamo trećeg pobratima... više Raške, više vode hladne. Npj. 2, 227. Rasa na vodi Raški ili Rasini. DM. 4. — za postanje *isp.* Raški.

Raški, *adj. što* pripada Rasi gradu: Raška crkvo, ni te molim, ni me pomaga(j). DPosl. 106. Episkop raški Grigorije II. Rad 13, 231. — Tako će biti i stari adjektiv **paški**, koji će biti i u imenu rijeci Raška (pred k je Ras s nast. »ja«). Osn. 310. *isp. adj.* Arbanaški od Arbanas, Peraški od Perast, i t. d.

Raško, *m. hyp. od* Radosav. — Raško (koje nije u običaju a od kojega je prezime Rašković; osn. u Rašo od Radosav). Osn. 295. *hyp. s* takim nast. *vidi* kod Maško.

rašljast, *adj. vidi* račvast. Rj. u čega su rašlje, što je nalik nu rašlje. *vidi* i rakljast, rasohat, rasovast.

rašlje, *f. pl. vidi* račve. Rj. *vidi* i raklje, rasohé.

rašljika, *f.* ime biljke, koju u vodi narod vari, i vodu od jektike pije. J. Bogdanović. — za nast. *isp.* aptika.

Rašo, *m.* (juž.) ime muško. Rj. Ra-šo. — osn. u Radoslav. Osn. 363. takva *hyp.* kod Dišo. *vidi* Raša, Raško.

rašta (radi šta), *wesswegen, quamobrem, cf.* zašto. Rj. upravo rad šta, kako i valja pisati. *isp.* kašto i kadšto. — Rašta piješ? rašta se opijaš? Npj. 2 273. U zadnje se nema rašta ni u crkvu hoditi. Posl. 329. Srblji govore u brzom govoru rašta, mešćini ništ, valj da, gospr, prilj, ča i t. d. mjesto radi šta meni se čini, ništa, valja da, gospodar, prijatelj, čiča Nov. Srb. 1817, 534.

raštan, *m.* (u prim.) kupus koji se ne zavija u glavice, nego raste u visinu, pa mu se lišće kreše i kuha, i kad se jedan put posadi, traje po nekolike godine, Art Kohl (Blätterkohl. Rj.³) brassicae genus (brassicu oleracea L. var. acephala. Rj.³). *cf.* raštika. Rj. — riječi s takim nast. kod brajan.

raštika, *f.* (u Dalm. i Hrv.) *vidi* raštan. Rj. — riječi s takim nast. kod aptika.

1. rät, *m. i f. der Krieg, bellum, cf.* krajina. Rj. *vidi* i vojna, vojnica. vojska 2, razmirica. — Zakuhati, zakuhavati rat, kavgu. Rj. 179. Uz ratove ljudi se skupe u planini u veliki zbjeg. Rj. 194b. Ali mi se nemoj uznositi, bez potrebe rata zametati. Rj. 774b. Ima ovamo jedan zmajevski car, pa s nama često ima rat. Npr. 34. Braničevo, poznato još od krstonosnoga rata. Danica 2, 57. Dok je rat trajao. 3, 136. Videći sad Nijemci, da to nije šala, nego da se čitav rat otvorio na granici, dogje... 3, 185. Da se ratovi vode samo oko zakona. Kov. 4. Da se prikučuje rat s Turcima. Miloš 7. U opštemu Eeropskom ratu protiv Napoleona. 43. Ruski car objavio Turcima pravi rat. 204. Kad rat na Turke pogje srečno u napredak. Sovj. 12. Pripravljali se za novi rat. 27. Dogje glas da se rat s Turcima počínje na novo. 27. Kad se 1809. otvori rat između Francuza i Austrije. Žitije 16. Onda će učiniti s njima rat. Otkriv. 11, 7. Posta rat na nebu. 12, 7. Neka ide pred nama i vodi naše ratove. Sam. I. 8, 20. Bijaše celik rat s Filistejima. 14, 52. Nasta opet rat. 19, 8. Zapita ga David kako je narod i kako ide rat. II. 11, 7. Ako se na me rat digne, ja se ni onda ne ću bojati. Ps. 27, 3. Ratovima žestokim ratovaće na njih. Is. 30, 32. Izli na njih žestoku jarost svoju i silan rat, i zapali ga u naokolo. 42, 25. Spremite rat na nju. Jer. 6, 4. Kad rat bješe gotov buknuti. DM. 28. Objavljivaše rat već kao uvrijegjeni. 218. Družba uvali ga u rat s Aleksijem. 225. Ali se svi ratovi svršivahu srečno po Dubrovnik. 225. U znatnim su ratovima tražili pomoćnike. 225. Ta opština (Dubrovnik) nije gramzila za onom korišću, koja je Mletke neprestano uvela u ratove ne samo za obranu nego i za napadanje. 229. Za to bi trebalo da su ga (Dubrovnik) Mleci ratom uzeli. 233. Rat je počínjao Dubrovnik tek u krajnoj nevolji... Dugih ratova nigda nije vodio. 347.

2. rät,* m. nakit konjski, *der Pferdeschmuck, phalerac*, cf. raht: I dobrijem konjma *u ratove*. Rj. isp. oraktiti. — Narod ne samo da preda Turcima oružje, nego i atove i ratove. Miloš 31.

Rät, Ráta, m. poluostrvo niže od Dubrovnika, koje se Talijanski onuda zove *peninsula Ponta i Punta*. cf. Réanin, Réanski. Rj. — Deset pušakah, našijeh ženah . . . niže Dubrovnika na poluostrvu *Ratu* može se čuti. Posl. XXVI. riječ postala od Rt umetnuši a izmeggju r i t. od Rt je Réanin, Réanski. isp. Korijeni 12: Rt, Rät. Osn. 208: Rät i Rt. vidi 3 rät.

3. rät, ráta, m. vidi rt, *die Spitze, cacumen, mucro*. isp. Rat. — Rat, rata, m. *punta, acumen, cuspis*. Stulli. Mao je rat od drače, ma koga obode, mučno zabude. DPosl. 59. Brežuljasti rat zvani Prevlaka. S. Ljubiša. DARj. 639a.

rätaj, m. (u C. G.) vidi težak, ratar. Rj. u Hrv. ratak je orač. — Opat će ti ratuje poslat'. DPosl. 84. Značenje koje je u orati: ratak, ratar; ral, ralo, ralica, raonik. Korijeni 12.

rätär, m. *der Ackerer, arator*. Rj. vidi ratak, orač. — Volujara, nekakva zvijezda, koju ratari poznaju, i kad ona izigje, onda već idu tražiti volove. Rj. 71a. Dogje u jedno polje gje su se nekoliko stotine plugova bile sastale te orali spahiji. Kad dogje k *ratarima*, zapita ih . . . Npr. 2. U ratara crne ruke, a bijela pogača. Posl. 334. (H)ajkača, kamdžija, što ratari čeraju volove njome. Npj.¹ 1, 315.

rätäre, rätärov, adj. *des Ackerers, aratoris*. Rj. što pripada rataru.

rätärski, adj. *der Ackerer, aratorum*. Rj. što pripada ratarima ili rataru kojemu god.

rätiti, rätim, v. impf. vidi ratovati, kriegem, bello. v. pf. slož. zaratiti. — Rätiti nema u Vuka. Rad. 6, 62.

Rätko, m. ime muško. Rj. Rad-ko. — osn. u Rado. Osn. 293. takva hyp. kod Boško.

rätni, adj. n. p. doba, *Kriegs-, bellicus*. Rj. što pripada 1 rätu. — Za uspomenu negdašnjemu ratnome bogu. Pis. 33. Popečitelj vojničkihih ili ratničkih poslova. Sovj. 50. Postaviće ih da mu grade ratne sprave. Sam. 1. 8, 12. Gospode, zakloni glavu moju u dan ratni. Ps. 140, 7.

rätnik, m. ratni čovjek; *der Krieger, miles, homo militaris*. vidi vojnik, i syn. ondje. isp. bojac, bojadžija 2, ubojica, ubojnik. — Videći Francuske ratnike blizu. Žitije 65. Ti znaš oca svojega . . . tvoj je otac ratnik. Sam. II. 17, 8.

Rätnja, f. selo i voda u Morači gornjoj: I na Ratnju vodu udario. Rj.

ratosiljanje, n. vidi aratosiljanje. Rj.

ratosiljati se, ratosiljäm se, vidi aratosiljati se. Rj. otpalo sprijed u isp. krstiti se 3. — *ratosiljati se koga ili čega, proklinjati ga želeći ga se oprostiti*.

rätovänje, n. *das Kriegen, bellatio*. Rj. verb. od ratovati. radnja kojom tko ratuje (s kim ili na koga).

rätovati, rätujem, v. impf. kriegem, bello. Rj. drukčije se ne nalazi. vidi ratiti, vojevati, vojštiti. v. pf. slož. zaratiti, dovojevati, izvojštiti, zavojštiti. — Da ratuješ dobar rat. Tim. I. 1, 18. ratovati s kime: Ko s carem ratuje, žlje doma nosi. Posl. 156. Teško šuši s vukom ratujući! 316. ratovati na koga: Ti meni činiš zlo ratujući na me. Sud. 11, 27. Ratovima žestokim ratovaće na njih. Is. 30, 32.

räuš, m. (u Srijemu) vidi makazar. Rj. bubina. vidi i cvrčak, čvrčak, stričak, stričić. — riječ tamna postanja. za nast. isp. rabuš, srijemuš.

räv,* m. vidi raf*. Rj. u tugjoj riječi raf glas f u našem se govoru pretvorio u glas v. isp. f. vidi polica.

rävak,* rävka, m. *der Honigstaden, favus*. Rj. isp. sat.

1. rävän, rävni, f. (loc. rävni) *die Ebene, planities*. Rj. vidi ravnica, ravnina; poljana. dem. ravana. — Bara, svaka livada u ravni. Rj. 15b. Ti ćeš vigjet

pet stotin' grobova a po ravni s obadvije strane. Rj. 625a. Iznajprije se ulogori po jednom brijegu, a po tom sigje u ravan. Danica 3, 194.

Rävän, Rävána, m. (u pjesmi) rijeka u Resavi, vidi Ravanica 1: U Resavi kraj vode *Ravana*. Rj.

2. rävän, rävna (rävni) adj. — 1) *eben, planus*. Rj. suprotno neravan; hrpav. — Za što u ljudi nije taban ravan? Npr. 91. Ravno kao po dlaku. Posl. 268. Pobjegoše niz planinu ravnu. Npj. 4, 407. — 2) *biti ravan kome, kao jednak s njim*: Solomun car, ako i ne bješe u mnogim narodima cara njemu ravna. Nem. 13, 26. Gospode, Bože moj . . . Nema ti ravnoga. Ps. 40, 5. Ni jedan grad nije mogao stajati pored drugoga ako mu nije ravan. DM. 329. isp. nema mu druga; nema mu para. — 3) *isp. adv. ravno, gerade, ipse*. — Odavde je do mora sinjega ravnih, Zuko, trideset konaka. Rj. 288a. A drugo je Kovačina Ramo, šnjima ravna hiljadu junaka. Npj. 3, 111 (*baš, taman, ni manje ni više*).

Rävänica, f. — 1) rijeka u Resavi, cf. Ravan. — 2) namastir na toj rijeci. — 3) namastir u Fruškoj Gori, cf. Vrdnik. Rj.

Rävänički, adj. *von Ravanica*. Rj. što pripada Ravanici.

rävänca, f. dem. od rävän: Izići ćeš na rävancu malu, ti ćeš vigjet' pet stotin' grobova a po ravni s obadvije strane. Rj. — dem. s takim nast. kod djeca.

Rävänj, Rävnja, m. mjesto izmeggju Save i Zasavice. Za vremena Karagjorgijeva na Rävnju je bio Srpski šanac: I dok mi je na Rävnju Miloša. Rj.

Rävijöjla, f. ime vili: Ja bi tebe brate, popevao, al' sam sinoć mlogo pio vino u planini s vilom Rävijöjlam. Npj. 2, 215. isp. Nadanojla. — za nast. isp. Drägöjla (*prema tome je ovdje i akc.*), uzvijojla.

Rävna, f. valja da je nekaka planina u Hercegovini: Otole se Turčin podignuo, zdravo pregje Rävnu i Goliju. Rj.

rävnanje, n. *das Ausgleichen (zweier Streitender), reconciliatio*. Rj. verb. od ravnati. radnja kojom tko ravna n. p. dvojicu koji se gone i prepiru oko čega.

rävnatí, rävnam, v. impf. *ausgleichen, vergleichen (Streitende), compono*. Rj. ravnati ljude koji se gone i prepiru oko čega, činiti meggju njima nagodbu, kao miriti, smirivati ih. v. pf. slož. izravnati, poravnati. isp. slägati 2.

rävnicá, f. vidi ravnina. Rj. vidi i rävän, poljana. — Ima kraj mora lijepa rävnicá. Kov. 32. To je car salivao u rävnicí Jordanskoj. Car. I. 7, 46.

rävnik, rävnička, m. (u Vukovaru) platno koje nije uzvedeno ni malo, nego ravno, cf. sade. Rj. suprotno uzvod, čerečelija.

Rävni Kötär, m. vidi Kotari. Rj. kraj u Dalmaciji izmeggju Zrmanje i Krke.

rävniina, f. *die Ebene, planities*, cf. rävän. Rj. vidi i ravnica, poljana. — Ploština, podvodna ravnina. Rj. 508b. Naš je put išao preko jedne suve rävniine, koja se protezala oko dva sata. Danica 2, 139. Najviše su u njoj rävniine u Grblju Soliosko i Mrčevno polje . . . ima kraj mora lijepa rävnicá. Kov. 32.

rävniiti, rävniim, v. impf. *ebnen, aequo*. Rj. ravniti što, činiti da bude ravno. v. pf. slož. iz-rävniiti, po-, s-, u-; v. impf. slož. poravnjivati. — Nadgledaš zemlju i zalivaš je . . . brazde njezine napajaš, rävniš grude njezine, kišnim kapljama razmekšavaš je. Ps. 65, 10.

rävno, *gerade, ipse*: dao mu ravno sto groša. Rj. adv. prema adj. ravan 3. kao baš, taman, ni manje ni više. — Pet groša u god, t. j. ravno (kao ugojeno), *gerade, ipse*. Rj. 91b. Puče pušak' sedamdeset ravno. Npj. 4, 180. Dobro ti je rodila šenica, preložnica sto šinika ravno. Herc. 338. srednjega roda rävno su prijedlogom na, adverbijalno: Da na radosti dohode jedna drugojzi u čast i u poštenje, dokle kćela volja Božja, na puno i na ramno! Npj. 1, 81 (u zdravici).

Ravno, n. planina u Hercegovini: Oko njeg' su velike planine: jedno *Ravno* a drugo Čemerno. Dok dogđoše na *Ravno* planinu. Rj.

ravnobreg, adj. ravno-breg, što s brijegom (s obalom) *ravno*, n. p. Česma je *ravnobrega*. govori se oko Štefanja u Bjelovarskoj županiji. Jos. Medved.

ravnodušan, ravnodušna, adj. qui etc. est aequo animo. Stulli. ravno-dušan, u koga je *ravna* (jednaka) duša, što god mu se dogodio; *gleichmüthig, gelassen*. tako slož. adj. kod bogodušan — Posle ove sreće nečuvane Crnogorci ka' su *ravnodušni*? Šćep. mal. 85.

ravnodušnost, ravnodušnosti, *aequanimitas*. Stulli. osobina onoga koji je *ravnodušan*; *Gleichmuth*. — Vršak nadzorničke *ravnodušnosti* vidi se u ovoj zgradici. Megj. 10.

ravnopravan, ravnopravna, adj. ravno-pravan, koji ima *ravno* (jednako) pravo s drugima; *Gleichberechtigt*. — Što petlovi gube glave, to im mora biti krivo; ali bar je za sve *ravnopravno*. Megj. 23.

ravnoteža, f. ravno-teža, kad je s obje strane *ravna* (jednaka) teža; *Gleichgewicht, aequilibrium*. — O toj *ravnoteži* vodi uvek ozbiljnu brigu. Megj. 186. Držeći oštru *ravnotežu* među svojim primanjem i davanjem. Zlos. 233.

ravnjača, f. kapa, koja je ozgo *ravna*, kao *fes, eine Art Kopfbedeckung, vittae genus*. Rj. — riječi s takim nast. kod ajgirača.

1. rāz, m. (u Srijemu) — **1**) u pluga daska prikovana spolja za desnu ručicu da odbija brazdu. Rj. — **2**) kao mala dašćica, koja se, kad se žito mjeri, prevuče preko mjerice te skine ono što je više mjerice uvršeno, *das Streichholz, hostorium*; trgovac prodaje *razom*, a kupuje uvršeno. cf. silidžik. Rj. — Razati, *razom* skidati hranu s mjerice. Rj. 627b. Značenje (korijenu) rastavljati: *raz* (prijedlog)... *rāz*, razati. Korijeni 17.

2. raz, praepos. — Značenje (prijedlogu) *rastavljati*: *raz* (prijedlog s kojim se sastavljaju druge riječi, kao *raz*-biti). Korijeni 17. u takom sastavljanju *prijedlogu* se *raz* na kraju kadšto *dometne blagoglasja* radi *samoglasno a*, a to biva osobito kad se riječ, s kojom se ovaj *prijedlog* sastavlja, počinje suglasnicima b i g, s i z, rjeđe p, t i v; n. p. *raz*(a)-brati, *raz*(a)-gnati; *raz*(a)-suti, *raz*(a)-znati; *raz*(a)-peti, *raz*(a)-trti, *raz*(a)-viti.

razabirānje, n. vidi razbiranje. Rj.

razabirām, *razābirām*, v. impf. vidi razbirati. Rj. *raz*(a)-birati. v. pf. *razabrati*, *razbrati*. — su se, *refleks.* *razabirati* se, *razābirām* se, vidi *razbirati* se. Rj. vidi primjere kod *razbirati*.

razabrānje, n. *Erheiterung, oblectatio*. U Budvi kad ponude staru ženu hoće li piti rakije, gdjejoja odgovori: »Hoću, sinko, kako ne bih, to je moje *razabrānje*. Rj. verb. od *razabrati* se (1) ili *razabrati* 4. ono čim se tko *razbere*, ili što koga *razbere*.

razābrati, *razāberēm*, v. pf. Rj. *raz*(a)-brati. vidi *razbrati*. v. impf. *razabirati*, *razbirati*. — **1. 1**) in *Erfahrung bringen, rescio, exploro*. Rj. cf. *proptati*. kao *doznati, saznati*: Stane *raspiti*vati i mater i sve dvorane, ali ne mogaše ništa *razabrati*. Npr. 235. I juče sam za *njeg razabrata*, da s' *nahodi* i da hajdukuje u zelenoj gori Garevici. Npj. 2, 77. Zamoli ga, da *razbere*, ima li *kogogj* od onih carskih ljudi... Danica 3, 149. Kad što *izvjesnije razberemo*, javiću Vam odmah. Straž. 1886, 1670. *Razberite* i promotrite gdje se sakrio. Sam. I. 23, 22. Pitaj *pregjašnji* naraštaj, i nastani da *razberesh* od otaca njihovijeh... Ne će li te oni naučiti? Jov 8, 8. — **2**) *unterscheiden, verstehen, intelligo*. Rj. kao *razumjeti*: Kad je reči mlada *razabrata*, ne mož' njojzi na ino da bude, već se vrati belom dvoru svome. Npj. 1, 212. Marko *Turski razabrao*. 2, 359. Ne mogu da *razberu* što je tugje što li naše. Vukov prijev. 9. — **3**) (u Srijemu) suknju, kad se dobro ne sabere, valja *razabrati* pa

nanovo *sabirati, auseinander falten, replico*. Rj. *isp.* *razborit* 2. — **4**) *razabrati* koga: učiniti da se *razbere*. *isp.* *razbirati* 4. — Višnjil! Višnjil! *razberi* me? snim li sanak, ili vidim. Živ. 34. — **II.** sa se, *refleks.* — **1**) *zu sich kommen (vom Rausche, vom Phantasiren), redeo ad mentem*. Rj. — Onesvjesnu se od čuda, i za cijelo po dana *razabrati* se nije mogao. Npr. 115. Gjever spava, a snaha ne spava... tad' se gjever od sna *razabrao*. Npj. 1, 41. Na junake navalio vino; opiše se šezdeset junaka... kad se *momci s vinom razabrali*, neveselo šezdeset junaka. 3, 298. Svijetom se valja *razabrati*, svoju žalost valja *pregorjeti*... neg' se valja u jad *razabrati*, i čeljacu svoju utješiti. Kov. 110 (*isp.* *prednji primjer*: Kad se *momci s vinom razabrali* — *svijetom* = sa *svijetom* se valja *razabrati*?). Ja bi Vam jošte *pregje* o tom pisao, ali sam čekao, dok se *bolje ne razberem*. Straž. 1886, 1668. *isp.* *razabrati* 4. — **2**) *razabrao* se hljeb, *ist schön aufgegangen, nicht talkig, panis bene coctus, rarus*. Rj. Kad kruh metnu u peć, da bi kruh narastao i *lijepo se razabrao*. Posl. 231.

razāgnati, *razāgnām* (*razāženēm*), vidi *rastjerati*. Rj. *raz*(a)-gnati. vidi *razgnati*. *isp.* *rasplašiti, raspuditi*. v. impf. *razagoniti, razgoniti*. — »Daj mi, Bože, vjetar od planine, da *raždene* ovu maglu kletu... Bog mu dade, vjetar udario, te *razagna* i razvedri polje. Npj. 2, 562. Što ih ostane po svijem mjestima *kuda ih raždenem*. Jer. 8, 3 (*vidi* *razgnati*). Gospod koji je izveo sinove Izraeljeve iz svih zemalja u koje ih *bjese razagnao*. 16, 15.

razāgnjiti se, *razāgnjīm* (*razāgnjijēm*?) se, v. r. pf. *verfaulen, putresco*. Rj. *raz*(a)-gnjiti se, kao *gnjijući, gnjileći raspasti* se. *isp.* *rastruheliti* se, *rastruhnuti* se. v. impf. *prosti gnjiti, gnjiliti*.

razāgniti, *razāgnīm*, v. impf. vidi *razgoniti*: Bjelopavlič *razagoni* Turke. Rj. *raz*(a)-goniti. vidi *rastjerivati*. v. impf. *prosti goniti*. v. pf. *razagnati, razgnati*. *primjere vidi* kod *razgoniti*.

razāgnjēnje, n. vidi *razgonjenje*. Rj.

razāklija, f. (u C. G.) vidi *dinjka*. Rj. *nekako crveno grozđe*.

rāzan, *rāzna* (*rāznī*), adj. vidi *različan, različit, razlit; verschieden, varius*. Ti ćeš imati da se boriš s pogledima *raznih* svojih stručnih vojga. Zlos. 197. Djevojke *razne* pjesme pjevaju. Živ. 315. u *Stullija*: *razan, razna*.

rāzānje, n. verb. od *razati*. Rj. *rađnja* kojom tko *raza*, t. j. *razom skida* s mjerice žito.

razāpēti, *razāpnēm*, v. pf. Rj. *raz*(a)-peti. vidi *raspeti*. v. impf. *razapinjati, raspinjati*. — **1. 1**) *ausspannen, extendo*: čador, kožu, čovjeka, i t. d. *Hodža razapne ponjavu* u avliji pa *prorezavši* je, stane skakati kroza nju i tamo i amo. Posl. 264. *Raspela* sam svilen čador u polju. Npj. 1, 153. *Raspeše* s njim *dva hajduka*... i *hajduci razapeti* s njim *rugahu* mu se. Mat. 27, 38. 44. *sa se, pass.*: Sina čovječijega *predaće* da se *razapne*. Mat. 26, 2. — **2**) n. p. *puce, loshefteln, resibulo*. Rj. *isp.* *raskopčati, raskovčati; raspetljati, raspučiti*. — **3**) *konja, t. j. zapetu konju odriješiti sapon, losbinden, religo*. Rj. (*zapetu griješkom štamparskom mjesto sapetu*). — **II.** sa se, *refleks.* *sich aufstellen, dass Niemand vorbei kann, impedire transitum*. Rj. kao *raspet stati gdje, da nitko ne može onuda proći*.

razāpinjānje, n. das *Ausspannen, extensio*. Rj. verb. od *razapinjati*. *rađnja* kojom tko *razapinja* što, n. p. čador. vidi *raspinjanje*.

razāpinjati, *njēm*, v. impf. Rj. *raza-pinjati*. vidi *raspinjati*. v. impf. *prosti pēti* (*penjem*), *penjati*. v. pf. *razapeti, raspeti*. — **1. 1**) *ausspannen, extendo*. Rj. n. p. čador, kožu, čovjeka, i t. d. — *Raspon*, u pluga ona *prečaga* iznutra više *plaza*, što kao *raspinje ručicu* od *ručice*. Rj. 641a. Tuna Vuče *vranca pripinjaše*, a *prebijel šator raspinjaše*. Npj. 2, 259.

Tanko platno Misirsko izmetano razapinjao si da su ti jedra. Jezek. 27, 7. — 2) *loshefteln, refibulo*. Rj. isp. raskopčavati, raskovčavati, raspeljavati, raspučati, raspučavati. — A pristupa žalosna devojka, *raspinje mu puca na dolami*, pa mu erpe krvcu iz nedara. Npj. 3, 509. *sa se, refleks.*: Kad tu dogje tugjeg brata ruka, sama će se puca raspinjati. Npj. 1, 316. — 3) *losbinden, religo*. Rj. razapinjati konja, t. j. sapetu konju održivati sapon. — II. *sa se, refleks. sich gespannt aufstellen, extendi, ne quis transeat*. Rj. kuo razapet stajati gdje, da ne može nitko onuda proći.

razáranje, n. verb. od razarati. radnja kojom tko razara što.

razárati, rázárám, v. impf. vidi razoriti. Stulli. razarati. vidi razoravati 2. v. pf. razoriti.

razásipanje, n. das Zerstreuen, sparsio. Rj. vidi rasipanje. verb. od razasipati. radnja kojom tko razasipa što.

razásipati, pám (pljém), v. impf. zerstreuen, dissipo. Rj. raz(a)-sipati. vidi rasipati. v. impf. prosti sipati. v. pf. razasuti, rasuti. isp. tumačenje i primjere kod rasuti.

razásjati se, razásjám se, v. r. pf. erglänzen, efulgeo: Pjan katana pod jelikom spava, vas u srmi i u čistu zlatu, od njega se razásjale grane. Kazasja se soba od kamenja. Rj. raz(a)-sjati se, kao zasjati se odasvud. v. impf. prosti sjati se.

razáslati, rázásljém, v. pf. verschicken, aussenden, dimitto (in diversas partes). Rj. raz(a)-slati (na različne strane). v. impf. razašljati. — Kara-Gjorgijije razašlje proklamacije po svim logorima. Miloš 35. Od toliko ljudi, kojima ću ja ovo razaslati, da ako se jedan nagje, te ga za to pošteno ispuje. Odg. na ut. 1.

razásťiránje, n. das Ausbreiten, extensio. Rj. verb. od razastirati. radnja kojom tko razastire što.

razásťirati, rém, v. impf. ausbreiten, extendo. Rj. raz(a)-stirati. isp. rasprostirati. v. pf. razastrijeti. — *sa se, pass.*: Evo me na te, Tire! . . . bićeš mjesto gdje se razastiru mreže. Jezek. 26, 14.

razástrijeti, rázastřém (rázastř'o, rázastř'la), v. pf. ausbreiten, extendo, explico. Rj. raz(a)-strijeti. kao prost glagol ne nalazi se. isp. strijeti. v. impf. razastirati. — Daćemo drage volje. I razastrvi haljinu bacea na nju grivne, svaki od plijena svojega. Sud. 8. 25.

razásťuti, rázaspém, v. pf. Rj. raz(a)-suti. — *sa se, refleks.* rázásťuti se, rázaspém se, v. r. pf. Rj. vidi rasuti, i ondje značenje i primjere.

razásťiljánje, n. verb. od razašljati. radnja kojom tko razašlje što, n. p. knjige na različne strane.

razásťiljati, ljém, v. impf. raz(a)-šljati, kao šljati na različne strane. v. impf. prosti šljati, silati, slati. v. pf. razaslati. — Knjižar bi se starao, da knjige razašlje, gdje zna da trebaju. Pis. 74. Velika hvala onoj gospodi koja su o glase moje razašljati. Sovj. 1.

rázati, rázám, v. impf. razom skidati hranu s mjerice, gerade streichen, hostorio modium aquare. cf. ráz 2. Rj. (ovdje je hrana — žito). glagol se ovaj ne nalazi u drukčijem obličju.

razáťrti, rázatřém, vidi rastrti. Rj. raz(a)-trti.

razáviti, rázavijém, vidi razviti. Rj. raz(a)-viti. — Daničić misli, da je akc. u praes. rázavijém prema obavijém. Rad 6, 60.

razáznati, rázaznám, v. pf. raz(a)-znati, kao raspoznati što od čega. vidi raznati. v. impf. razaznavati. — Te narod ne mogaše razaznati vike radosne od vike plačne u narodu. Jezdr. 3, 13. Ima do duše puno grdnje i besposlica. . . tako da se jedva može razaznati glavno od tih besposlica; ali kad ga čovjek razazna, vidjeće. . . Rat 4 (razaznati se, pass.).

razaznávánje, n. verb. od razaznavati. radnja kojom tko razaznaje što od čega.

razaznávati, rázaznávém (razáznavám. Obl. 108), v. impf. raz(a)-znavati, kao raspoznavati što od čega.

isp. razbirati 1. — Ne razaznavat' želud od grada. DPost. 74. Opazio sam da ne razaznaješ svetoga mira od osvećenoga ulja. DP. 353.

razažvátati, rázazvácém, v. pf. raz(a)-žvatati. vidi razvatati. isp. sažvatati, zerkauen, mandere. v. impf. prosti žvatati. — Staviti razažvano u usta. D. u rkp. je popravljeno rázžvatano. DPost. 115. po tome je razažvano pogrješno mjesto razažvatano: razažva(ta)no.

razbácati, cáam, vidi razbaciti. Rj. raz-bacati. v. impf. razbacivati. — Rastrviti, bez reda što razbacati, n. p. haljine po sobi. Rj. 643a.

razbácati, rázbácím, v. pf. zerwerfen, disjicio. Rj. raz-baciti (v. pf. je i prosti baciti). vidi razbacati. v. impf. razbacivati. — Razvitao svu djecu (t. j. razbacio n. p. kad se ko po drugi put oženi). Rj. 629a. Pas se ljeti na vrućini izvalio i razbacio sve četiri noge i rep i glavu svuku na svoju stranu. Posl. XI. Zapitam Luku, gde mu je onaj rukopis, a on mi odgovori, da je opet onako razbačen, kao što je bio i 1814 godine. Opat VI.

razbácivánje, n. das Auseinanderwerfen, disjectio. Rj. verb. supst. od 1) razbacivati, 2) razbacivati se. — 1) radnja kojom tko razbacuje što, n. p. haljine po sobi. — 2) stanje koje biva, kad se tko razbacuje.

razbacivati, rázbacujém, v. impf. Rj. raz-bacivati. v. impf. prosti bacati. v. pf. razbacati, razbaciti. — 1) auseinanderwerfen, disjicio. Rj. n. p. haljine po sobi. — 2) sa se, refleks. prahlen, jactare se, cf. razmetati se. Rj. vidi i ponositi se, i syn. ondje.

razbáljánje, n. verb. od razbaljati (i se). — 1) radnja kojom što razbalja koga. — 2) stanje koje biva, kad se n. p. ljudi razbaljaju.

razbáljati, rázbáljám, v. impf. raz-baljati, činiti da se tko raboli. za promjenu glasa o na a isp. prebaljati. — Što Miljenka ozdravlja, toj Radjenka razbalja. DPost. 123. sa se, refleks. postajati, bivati bolestan prema v. pf. razboljeti se.

razbarušiti, rázbaruším, v. pf. Rj. raz-barusiti. ne nalazi se kao prost glagol. v. impf. razbarušivati. — 1) t. j. kosu, das Haar zerrausen, conturbo. Rj. raz-barusiti kosu, učiniti je kušljavu, čupavu. isp. izmutiti (kose). — 2) sa se, refleks. mit zerrausen Haaren da sein, crinibus impeccis sum. Rj. kuo učiniti se kušljav, čupav.

razbarušivánje, n. verb. od 1) razbarušivati, 2) razbarušivati se. — 1) radnja kojom tko razbarušuje kosu. — 2) radnja kojom se tko razbarušuje.

razbarušivati, rázbarušujém, v. impf. raz-barušivati. v. pf. razbarusiti. — 1) t. j. kosu. — Crines conturbare, razbarušivati. Daničić, ARj. 943a. — 2) sa se, refleks.: crines conturbare, razbarušivati se. Daničić, ARj. 938a.

razbášiti, rázbáším, v. pf. raz-bašiti. — 1) kao raširiti, raskriliti: Po minderu ruke (tijelo) razbašila. S. Vojniković. Rp. — 2) sa se, refleks. sich breit machen. Rj. raskriliti se, raširiti se, n. p. na minderu. v. impf. isp. bášiti se 1.

rázbigúz, m. (halb im Scherze) das Gleitteis (worauf man sich den Hintern zerschlägt), glacies lubrica. Rj. razbi-guz, kaže se kao u šali za poredicu, jer se na njoj može razbiti guzica. — riječi tako slož. kod bje-loguz.

razbijánje, n. Rj. verb. od razbijati. — 1) radnja kojom tko razbija što, n. p. glavu, mljeko, čaše, i t. d. (das Zerschlagen, disjectio. Rj.). — 2) radnja kojom tko razbija pamuk, vinu. vidi drndanje. — 3) radnja kojom tko razbija neprijatelja (das Schlagen, Besiegen, fugatio. Rj.). — 4) radnja kojom tko razbija dukat, talijer, banku (das Auswechseln in kleine Münze, permutatio. Rj.). — 5) radnja kojom tko razbija (odvraca) koga da ne učini šta (das Verhindern, impedio, aversio. Rj.).

razbijati, rázbijám, v. impf. Rj. raz-bijati. v. impf. prosti biti (bijem). v. pf. razbiti. — 1) zerschlagen,

disjicio. Rj. — Pak uzima svoja dva nečaka, i o kamen glave im razbija. Npj. 1, 540 u prenesenom smislu: Koji nemaju mlogo volje ni vremena s ovakim stvarma razbijati glavu. Danica 1, 99 (s?). Ti ne ćeš misliti, da su ljudi toliko glavu razbijali, dokle su najprostiju juhu (čorbu) mogli imati. Priprava 165. sa se, pass.: Ko je god s gjavolikma šućurice sijao, sve su mu se o glavu razbijale. Posl. 140. Kad se razbija mlijeko, izlazi maslo. Prič. 30, 33. Jer se pomenuta sumnja i drukčije razbija. Daničić, ARj. 366b. — 2) pamuk, vunu, vidi drndati. Rj. — Drndar, čovjek što razbija vunu. Drndati, razbijati jarinu. Rj. 140b. — 3) den Feind schlagen, fugo. Rj. — Svaggje jesmo razbijali Turke. Npj. 4, 246. Ti si vidjelo moje, Gospode... S tobom razbijam rajsku. Sam. II. 22, 30. — 4) dukat, talijer, banku, Geld wechseln (in kleinere Münze), permuto. Rj. — sa se, pass.: Gdje dinar već nije u opšte novac nego ima za sebe cijenu; inače se ne bi jedan broj istijeh novaca razbijao na dva: 6266 i 7. DM. 265. — 5) verhindern, impedio, retineo, distingo. Rj. kao odvratiti koga (oda šta); smetnju, sprečicu činiti kome ili čemu: »Hajde da idemo bježati«. Ona ga razbijaše da im nije vajde bježati, no čiek njen primora je, pa počnu bježati. Npr. 201. Često sam mislio da vam što pišem, pak me je sve koješta zadržavalo i razbijalo. Slav. Bibl. 1, 90.

razbiranje, n. Rj. vidi razabiranje. verb. od I. razbirati, II. razabirati se. — 1. 1) radnja kojom n. p. oko razbira što. — 2) radnja kojom tko razbira što za koga ili za što (Erkundschaffen, exploratio. Rj.). — 3) radnja kojom tko razbira kome (das Verstehen, intelligentia. Rj.). — 4) radnja kojom tko razbira koga. — 11. 1) stanje koje biva, kad se razbira n. p. pjan čovjek. — 2) stanje koje biva, kad se tko razbira u nerolji. — 3) stanje koje biva, kad se hljeb razbira (das schön- und locker-Aufgehen des Brotes, raritas panis. Rj.).

razbirati, rāzbīrām, v. impf. Rj. raz-birati. vidi razabirati. v. impf. prosti brati, birati. v. pf. razbrati, razabrati. — I. 1) usklaubien, seligo. Rj. po Njem. i Lat. tumačenju: kao birajući razdvajati, odvajati. isp. odbirati; ali takvu značenju nema potvrde. može biti da je razbirati kao razaznavati, pa po tome bi išli ovamo primjeri ovaki: Je li ono mlad na konja, al' je ono sivi soko, ne razbira moje oko. Npj. 1, 191. Ima li nepravda na jeziku mojem? ne razbira li grlo moje zla? Jov 6, 30 (Oder sollte mein Gaumen Grundböses nicht merken? Keil und Delitzsch, Biblischer Commentar. Das Buch Job. Leipzig. 1876. pag. 104). — 2) erkundschaffen, exploro. Rj. kao doznarati, raspitivati: Zna šta je car večerao. (Koji mnogo razbira i kazuje gje se što dogodilo). Posl. 94. Za sve pitaj, za mene razbiraj: »Šta vam radi najveća devojka«. Npj. 1, 633. Preporuči mu da razbira za Afis-pašu. Danica 5, 40. Živković mutio jednako po varoši te razbira i njima kazivao šta se radi. Sovj. 53. Te istražuješ moje bezakonje i za grijeh moj razbiraš. Jov 10, 6. — 3) verstehen, intelligo. Rj. kao razumjeti, razumjevati: Sit gladnu ne razbira. Rj. 682b. isp. Sit gladnu ne vjeruje. (Mjesto »ne vjeruje-govori se i ne razumije). Posl. 286. — 4) razbirati koga ili što, činiti da se razbere: Nikola će knjazom postanuti, pa će moje srce razbirati. Npj. 5, 437. isp. razabrati 4. — 11. sa se, refleks. — 1) zu sich kommen, ad mentem redeo. Rj. — Al' ni tu se Pejo ne razbira, koliko se opjano vinom. Rj. 462a. — 2) sich in Kummer den Muth einsprechen, animum addo. Rj. kao sloboditi se u jadu i žalosti. — U nevolji da se razbira. Rj. 627a. — 3) hljeb, schön und locker aufgehen, rareo. Rj. isp. razabrati se 2.

razbistriti, rāzbīstrīm, v. pf. defuecare, clarum reddere; explicare, illustrare, razbistriti se, clarescere, limpīdum feri. Stulli. raz-bistriti što, učiniti da bude

bistro. v. impf. prosti bistriti. raz-bistriti se, postati bistro. v. impf. prosti bistriti. — Ma tako mi jada svakojijeh, kad se udrim umom po pameću, a i kad bih pamet razbistrilo, od jada bih sam sebe ubio, kad pomislim, što se uradilo. Npj. 5, 59 (po pameću mjesto po pameti biće Crnogorsko brkanje padeža. isp. Posl. XXXIV).

razbiti, rāzbījēm, v. pf. Rj. raz-bitī. v. impf. razbijati. — 1. 1) n. p. lonac, čašu, orah, glavu, zerschlagen, disjicio. Rj. isp. razvrnuti orah. — Bukva padnuvši niz brdo odnese i margarca za sobom i svega ga razbije niz nekakve stijene. Posl. 47. Udri Ciganče dokle nije tikvu razbio, a kad razbije, po nehari. 329. Pak je konjice osetio vino, i za to me zbacio na zemlju, o zemljicu razbio sam glavu. Npj. 1, 540. Šindžirli ga zrna udariše, razbiše mu srce na sedmero. 4, 333. Veslari tvoji odvezoše te na pučinu; vjetar istočni razbi te usred mora. Jezek. 27, 26. u prenesenom smislu: Razbiti mamurluk. Rj. 344b. sa se, pass.: Raspara, jelo koje se načini kad se jaja razbija na vrelo mlijeko. Rj. 640a. Ađaja kad padne na zemlju sva se na komade razbije. Npr. 49. u prenesenom smislu: Pogju liježati... Ona mu se začudi šta mu je, a on joj reče da mu se razbio san, pak se digne, stane na prozor. 119. — 2) pamuk, vunu, vidi drndati. Rj. — 3) drvo, t. j. rascjepiti sjekirom, spalten, findo: razbije koje drvo. Rj. isp. raskoliti. — 4) vojsku, schlagen, fugo, vinco. Rj. — Idu kao razbijena vojska. Posl. 96. Sve razbiše Turke na buljake. Npj. 4, 172. Kara-Gjorgjije dogje s vojskom pred Bošnjake i slavno ih razbije na Mišaru. Sovj. 14. sa se, pass.: Ali se Turci ovi uzbiju i razbiju. Danica 3, 183. — 5) dukat, in kleine Münze wechseln, commuto. Rj. razbiti n. p. dukat na forinte. isp. razmijeniti. — 6) verhindern, impedio: čeo sam da idem u lov, pa me razbi Ranko; čeli smo da kopamo kukuruze, pa nas razbi kiša. A kad vigje Karadžiću šujo gje Novicu razbiti ne može. Rj. razbiti koga. kao odvratiti ga oda šta; razbiti što, smesti ga, učiniti mu sprečicu: Na kule na vile (n. p. razbi kakvo posao). Rj. 61b. Razbi na vile na kule. (Kad ko koga različnim načinom odvrati od kakva namjerenja). Posl. 269. David reče: razbij namjeru Ahitofelovu, Gospode! Sam. II. 15, 31. sa se, pass.: Gospod bjese naredio da se razbije svjet Ahitofelov. 17, 14. — 11. sa se, refleks. — 1) razbilo se vino (u buretu na putu), hat sich gebrochen (?), cf. prevratiti se. Rj. — 2) razbila se lagja, scheitern, frangi. Rj. — U portu se razbit'. DPosl. 141. — 3) razbio mi se san (pak nijesam mogao da zaspim). Rj.³

razbjeći se, rāzbjegnēm se, v. r. pf. auseinander fliehen, diffugio. Rj. raz-bjeći se. vidi rastrkati se 1. v. impf. prosti bježati. — Gjavoli se odmah razbjegnu kud koji. Npr. 159. Za tili čas vojsku neprijateljska prsne i razbegne se kud koje. 207. Ja mislim da su se od Srba i od Turaka razbjegli. Kov. 22 (u ovom primjeru prijedlog od pokazuje uzrok bježanju). Sva vojska što bijaše s njim (s carem) razbješe se od njega. Car. II. 25, 5 (tako da car ostade sam; dispersi sunt, et reliquerunt eum; zerstreuten sich, und verliessen ihn).

razblažiti, rāzbłāžīm, v. pf. Rj. raz-blažiti. v. impf. razblaživati. — 1) versüssen, dulcoro. Rj. razblažiti što, učiniti da bude blago, slatko. — 2) vino vodom, verdünnen, diluo. Rj. vidi razvodniti. isp. i rastvoriti 2, raščiniti 2.

razblaživanje, n. das Versüssen, dulcoratio. Rj. verb. od razblaživati. radnja kojom tko razblažuje što.

razblaživati, rāzbłāžījēm, v. impf. n. p. mlijeko, versüssen, dulcoro. Rj. raz-blaživati što, činiti da bude što blago, slatko; ali jamačno i: razblaživati vino vodom, prema razblažiti 2. v. impf. prosti blažiti. v. pf. razblažiti.

razbluda, *f.* Gjorgji. *mollities, deliciae, voluptas* — zakopati se u razblude. Stulli. *vidi* razbludnost.

razbludan, razbludna, razbludni, *adj.* *delicatus, mollis, effoeminatus*. Ranjina: ja ka bih u njegovih razbludnijih hranjena. Stulli.

razbluditi, razbludim, *v. pf.* Rj. raz-bluditi. *v. impf.* prosti bluditi. — **1)** n. p. ovcu, *angewöhnen, dass es uns nachfolgt, mansuefacio*. Rj. kao sasma pripitomiti n. p. ovcu, da ide za nama. — **2)** (u Dubr.) *vidi* razmaziti. Rj. *vidi* i raspečiti, obećiti, razvući 3, n. p. dijete. — U dobra domaćina gosti razblugjeni. (Obzobraz se kad im se dopusti da čine šta hoće). Posl. 327. Ako nemoć ne umori, a ona razbludi. DPosl. 3. Eto kako zbori Srpkinja, razblugjena haremskom dokolicom i neradom. Zim. 142.

razbludnica, *f.* t. j. ovca, (st.) *ein Schaf, das uns nachfolgt, aus der Hand frisst u. s. w., ovis mansueta*: Ti pomzi ovcu razbludnicu, zalij cvijet kroz tanku sviralu. Rj. razblugjeno, pitomo živinče ženskoga roda, n. p. ovca, mačka.

razbludnik, razbludnska, *m. n. p.* mačak, ovan, *der Zahme, mansuetus*. Rj. razblugjeno, pitomo živinče muškoga roda.

razbludnost, razbludnosti, *f.* *vidi* razbluda. Stulli. **razbój**, razboja, *m.* Rj. raz-boj. za postanje isp. razbiti. — **1)** *der Weberstuhl, machina textoria, cf. natra, krosna, tara*. Rj. *vidi* i stan 1, stative. *dem.* razbojac. — Zapinjača, drvo (kao štapić), što žene zapinju vratilo (kod razboja). Rj. 188b. Razgraditi, razgrajivati razboj. Rj. 630b. Od tkanja samom rukom dogje se poslije do razboja. Priprava 142. — **2)** (st.) *vidi* razbojište: Ona ide na Kosovo ravno, pa se šeće po razboju mlada, po razboju čestitoga kneza. Rj. mjesto gdje su se bile vojske, gdje je razbijena vojska. *vidi* i bojište. — Po razboju krv se proljeva. Npj. 5, 345. — **3)** (u C. G.) kad se razbije kakva zgrada, te se na silu ugje u nju, *Einbruch, to domum perfringere*: platićeš za kućni razboj. Rj. isp. razbojstvo.

razbojac, razbojca, *m. dem.* od razboj 1.

razbojište (razbojište), *n. der Ort, wo eine Schlacht gewesen, locus ubi praedium fuit*. Rj. mjesto gdje su se bile vojske, gdje je razbijena vojska. *vidi* razboj 2, bojište. — Sator penje Ugrin Janko ukraj Save vode hladne na vilino igralište, na junačko razbojište i na vučje vijalište. Npj. 1, 181. Veliku je vojsku okupio, snjome hojde na staro selište, na selište, davno razbojište. 3, 275. Ovaj glasnik plijeneći po razbojištu bio je naišao na mrtva cara Saula. Prip. bibl. 70. riječi s takim nast. *vidi* kod danište.

razbójnički, *adj.* *praedatorius*. Stulli, što pripada razbojnicima.

razbójnik, *m.* *grassator, praedo, latro*. Palmotić: On omrčen ljudskom krvi vrh svijeh inijeh razbojnika. Stulli. koji razbija n. p. trgovce na drumu; *der Räuber. vidi* gusar, hajduk, pustahija, zalac. — Niti ću te poljubiti kao Juda, nego kao razbojnik priznajem te: pomeni me, Gospode, u carstvu svojem. DP. 214. *osn. u* razboj 3.

razbójstvo, *n.* *impiego d' assassino, grassari, subst.* Palmotić: Koji provodeći u razbojstvu sva tva lita. Stulli. *posao, djelo* razbojničko. *isp.* razboj 3.

razbókòriti se, razbókòrim se, *v. r. pf.* *buschig werden, sich bestanden, frutico*, n. p. razbókòrila se šenica. Rj. raz-bokòriti se, kao razrasti se na bokore. *v. impf.* prosti bokòriti se.

razbòljeti se, razbòlim se, *v. r. pf.* *erkranken, morbo corripior, cf. poboljeti se*. Rj. raz-boljeti se. *vidi* i obolestiti se, zanemoći. *isp.* isporazbolijevati se, poizrabzbolijevati se, porazbolijevati se. *v. impf.* razbaljati se. — Svekrva se teško razboli. Npr. 83. Razbolje se careviću Mujo za kadunom Mamut-pašinicom. Npj. 1, 568. I kaži mu, ništa ne zataji, da sam se ju na smrt razboljeo. 2, 573. Razboli se Mitar dite mlado, razboli se bolom brez bolesti. 2, 617. Gjevojka se razboljela

ljuto. 3, 490. Uz to se on još razboli od kostobolje. Sovj. 39. Jelisije razbolje se od bolesti, od koje i umrije. Car. II. 13, 14. Razbolje se Asa od nogu. Dnev. II. 16, 12.

razbor, *m. n. p.* bez razbora, *ohne Unterschied, discrimen, cf. razlika*. Rj. raz-bor. za postanje isp. razbrati, razbirati 1.

razborit, *adj.* — **1)** *verständlich, leicht begreifend, intelligens, n. p.* čovjek. Rj. u koga je razboritost, koji tako i dobro razbira: Jakov je bio od njega pametniji i razboritiji. Sovj. 65. — **2)** (st.) *weit (vom Kleide), amplius*: Ko ti reza bornu suknju, u pojasu saboritu, u skutovi razboritu. Rj. kao prostran. *isp.* razbrati 3.

razboritost, razboritosti, *f.* *die Einsicht, das Verständniss, intelligentia*. Rj. osobina onoga koji je razborit. *vidi* razborstvo. — Da se daje ludima razboritost, mladici znanje i pomnjivost. Prič. 1, 4. Kod velike razboritosti koja se u cijeloj knjizi obilno pokazuje, ja se ne mogu načuditi... Knjiž. 3, 588.

razbòrník, *m.* čovjek razborit: Jedno misli razbòrník (smotrnik, sveumnik), drugo misli bezumnik (misli a drugo nesvjesnik). DPosl. 38.

razbòrstvo (razborstvo), *n.* *intellectus, intelligentia, cognitio*. Stulli. n. stanje onoga koji je razborit. *vidi* razboritost. — Razborstvo je uzet' što mo's, kad ne mo's što hoć'. DPosl. 106.

razbrájānje, *n.* *das Auseinandersählen, dinumeratio*. Rj. *verb.* od razbrajati. radnja kojom tko razbraja što.

razbrájati, razbrájām, *v. impf.* *abzählen, dinumero*, Rj. raz-brajati. *v. impf.* prosti brojiti. *v. pf.* razbrojiti. — Kupe vojsku Srpsku vitezovi, kupe svoju, i razbraju vojsku po livada krajem Kolašina. Npj. 5, 393 (razbraju dijalektski mjesto razbrajaju. *isp.* Obl. 108; po livada [po livadah] stariji *loc. pl.* mjesto novijega po livadama).

razbrati, razberēm, *vidi* razabrati. Rj. raz-brati. — Razbrati se, razberēm se, *vidi* razabrati se. Rj. i značenje i primjere kod razabrati.

razbratiti, *tim, v. pf.* Rj. raz-bratiti. *v. impf.* prosti bratiti, bratimiti. — **1)** *entbrüder, disjungo fratres*. Rj. razbratiti n. p. dvojicu, učiniti da ne budu više braću, razvrći bratstvo njihovo. — **2)** *sa se, reciproç.* mi smo se razbratili, *wir nennen uns nicht mehr Brüder, rupimus fraternitatem*. Rj. razvrgli smo bratstvo. — O čovjeku koji je imao brata, ali se brat razbratio s njim njegova nerada radi. Daničić, ARj. 266a.

razbrkati, razbrkām, *v. pf.* Rj. raz-brkati. *v. impf.* prosti brkati. — **1)** n. p. jaje s brašnom (n. p. kad hoće što da se mijesi, ili da se začini čorba), *vermischen, permisceo*. Rj. kao pomiješati. — **2)** n. p. vatra, *auseinanderwerfen, disjicio*. Rj. kao razbaciti. *isp.* raštrkan. — Kad se sjedi oko ognja, pa što u ognju pukne i razbrka žerav, reće se: zlotvoru srce! t. j. da pukne. Rj. 437b.

razbrójiti, razbrójim, *v. pf.* *abzählen, dinumero*. Rj. raz-brojiti. *v. impf.* razbrajati.

razbućiti, razbućim, *v. pf.* *vidi* razdrijeti. Rj. raz-buciti. *vidi* razbućiti 1, razderati. *v. impf.* prosti bucati.

razbućiti, razbućim, *v. pf.* (u C. G.) Rj. raz-bućiti. *v. impf.* prosti bucati. — **1)** *aufreissen, divello, cf. razbuciti*: A gjevojka dувak razbućila. Pa poteže sablju okovanu te razbući Vukova čadora. Rj. *vidi* i razdrijeti, razderati. — Vigječemo jade od Turaka, e su naša Brda razbućili. Npj. 5, 145. — **2)** *vidi* rasporiti: Ne će li ga jelen razbućiti. Sablju trže, i da ga razbući. Rj.

razbúditi, razbúdim, *v. pf.* Rj. raz-buditi. *v. impf.* prosti buditi. — **1)** *aufwecken, excito (e somno), expergefacio*. Rj. — **2)** *sa se, reflex.* erwachen, expergescor. Rj.

razbúkati, *razbúčēm*, v. pf. n. p. razbukala goveda sijeno, mit Hörnern auseinanderwerfen (z. B. die Rinder einen Heuschaber), cornibus disjicere. Rj. razbukati, rogovima razbacati. v. impf. prosti bukati 2.

razdaleko, *weit auseinander, distant ab invicem*. Rj. adv. raz-daleko, daleko jedno od drugoga. comp. razdalje. — Imaju u ravni dosta po razdaleko nekoliko gomile kamenja. Rj. 372a. Pandurnice oko puta (razdaleko jedna od druge kako se može čuti kad pukne puška). Rj. 487a. Ujamčiti. Kad se što hoće da šije pa se najprije u razdaleko prihvati koncem. Rj. 775b. Od popa do kovača. (Rijetko ili razdaleko, n. p. što sašiveno). Posl. 235. Kad obe strane pokažu ova svoja iskanja i vide, da su tako razdaleko, onda se Srpski poslanici vrata. Miloš 32.

razdaljē, adv. comp. prema posit. razdaleko. — Osim ovijeh glavnijeh mjesta s obje strane su zaliva od mora do Kotora, gdje malo razdalje, gdje u bliže sve velike prekrasne kuće. Kov. 30.

razdati, *razdām*, v. pf. auseinander geben, dido. Rj. raz-dati. v. impf. razdavati. — Nije pravo, da narod mre od gladi kod te proje, nego daj da je razdamo narodu. Danica 4, 3. Kad višnji razdade nasljedstvo narodima, postavi megje narodima. Mojs. V. 32. 8. Razdade megju sav narod, megju sve mnoštvo Izrailjevo, i ljudima i ženama, svakome po jedan hljeb. Sam. II. 6, 19. sa se, pass.: Pošto se ovi darovi razdadu, onda počnu piti rakiju. Kov. 95.

razdāvānje, n. das Zergeben, distributio. Rj. verb. od razdavati. radnja kojom tko razduje što.

razdāvati, *razdājēm*, v. impf. zergeben, distribuo. Rj. raz-davati. praes. i razdāvām (Obl. 108). v. impf. prosti davati. v. pf. razdati. — Neven cvijet progovara: Po kolu me razdavajte. Herc. 252. Maslinike vaše najbolje uzimaće i razdavati slugama svojim. Sam. I. 8, 14.

razderati, *razderēm*, v. pf. zerreißen, dilacero. Rj. raz-derati. vidi razdrijeti, razbuciti, razbučiti. v. impf. razdirati. — Što lud razdere i pjan popije, šteta je. Posl. 357. Od ljutine haljinu razdera. Npj. 2, 162.

razdertiti se, tim se, v. r. pf. vidi zabrinuti se: Koliko se junak razdertio. Rj. raz-dertiti se. drukčije se ovaj glagol ne nalazi. isp. dert* (briga). vidi i raskariti se. — Od šta si se, zete, razdertio? Npj. 2, 267.

razdesētiti, **razdevētiti**, u zagoneci, cf. zakukuljiti. Rj. zagonetku vidi kod zadesetiti.

razdijelīti, *razdijelīm*, v. pf. zertheilen, divido. Rj. raz-dijeliti. v. impf. razdijeljivati. — 1) uopće. — a) »Ja ću žito razdijeliti« ... žito podijeli; ali ga ne podijeli pravo ... čoeaka koji će žito pravo razdijeliti. Npr. 175. Madžurana govorila: U kolo me nosite, mladićima razd'jelite. Npj. 1, 174. No po gori razd'jeliše vojsku. 4, 372. Sinovi mu razdijeliše megju sobom srpsku zemlju. DM. 4. Sva trojica razdijeliše izmegju sebe Bosnu. 162. sa se, pass.: Njegovo se područje razdela različnim vojvodama. Miloš 46. U Srpskom jeziku ima 28 prostih glasova (t. j. tako čistih, da se više ne mogu razdijeliti). Rj.¹ XXIX.

— b) sa se, reciproč.: Al' se Jela s dušom razdílila. Npj. 1, 243. Procimljela gr'ješna duša ... Kad s' od t'jela razd'jélila, na nebesa poletjela. Herc. 322. Kad se crkve razdijele ... Srbi se nagju ... Kov. 4. Otide Lot na istok; i razdijeliše se jedan od drugoga. Mojs. I. 13, 11. — 2) razdijeliti što na što. — a) Sve nauke razdijeljene su bile na tri godine. Rj. 842a. U kući pozemlju koja je na troje razdijeljena. Npr. 111. On carstvo Srpsko razdijeli na vojvode i na knezove. Danica 2, 75. Sav pašaluk razdijele izmegju sebe na četiri iseta. 3, 145. Razdelio sam sav posao na dve knjige. Miloš VIII. Tri različna načela, koja razdijeliše narod na tri strane. DM. 188. sa se, pass.: Poslovice bi se mogle razdijeliti na više redova. Posl. VIII. — b) sa se, recipr.: Nego se uza njih i ostale sve poglavice razdele na dve strane. Miloš 15. Do-

šavši (Hrvati) amo oni su se razdijelili na dvoje. Srb. i Hrv. 2. — 3) razdijeliti što u što. — a) Paštrovići se svi kopaju kod četiri manastira, izmegju kojih su i u nurije razdijeljeni. Npj. 1, 91 (Vuk). Sve su ove nauke bile razdijeljene u tri godine. Sovj. 83. Razdijeli svoje ljude u dvije čete. Mojs. I. 32, 7. Zemlja koju čete ždriježom razdijeliti plemenima u nasljedstvo. Jezek. 48, 29. Po tome ću razdijeliti svoj posao u pet glavnijeh razdjela. Rad 20, 155. sa se, pass.: Ima mnogo varoši, koje se mogu razdijeliti u tri reda. Danica 2, 46. — b) sa se, recipr.: Da se slovenski jezici u početku svoje diobe nijesu razdijelili u dvije polovine. Dioba 11.

rázdío, *rázdjela (rázgjela), m. (pl. rázgjeli)*. Rj. raz-dio. vidi razdjel. za postanje isp. razdijeliti. — 1) (u Crm.) granica izmegju njiva, die Markscheide, confinium, cf. razdvoj. Rj. što razdijeljuje njive. — 2) jedan od onijeh dijelova na koje je razdijeljeno cijelo što; die Abtheilung, Abschnitt, Section: Pokazuje da su važni i mnogi poslovi izmegju Srbije i Dubrovnika imali osobiti razdjel u državnoj radnji. DM. 322. One (osnove) se dijele u sedam razdjela po glasovima na koje se svršuju. Istor. 245. Poznato je da je M. Svetić radio u različnim razdjelima književnosti. O Sv. O. 4. Po tome ću razdijeliti svoj posao u pet glavnijeh razdjela. Rad 20, 155.

razdirānje, n. verb. od razdirati. radnja kojom tko razdire što.

razdirati, *rēm*, v. impf. raz-dirati. v. impf. prosti derati, drijeti. v. pf. razderati, razdrijeti. — Sveštenik haljina svojih neka ne razdire. Mojs. III. 21, 10. Goni brata svojega mačem potvrši u sebi sve žaljenje, i gnjev njegov razdire jednako. Amos 1, 11.

rázdjel, m. vidi razdio, i primjer ondje.

razdjelan, *rázdjelná*, i *rázdiona*, adj. što se može razdijeliti; theilbar, divisibilis. suprotno nerazdjelan. — Lijepo je s grubom razdiono. DPosl. 55.

rázdjeljak, *rázdjelnjka*, m. die Haarscheide, di-rempus. Rj. na glavi gdje se kosa razdijeljuje. — za nast. isp. odjeljak.

razdjeljenje, n. R. divisio, separatio, sejunctio, distributio. Stulli. verb. od razdijeliti. djelo kojim se što razdijeli. — Razdjeljenje zemlje. Srbija je bila razdijeljena na četiri sandžakata; no sad od toga razdjeljenja u narodu nema ni spomena. Danica 2, 54. Osim ovoga političnoga razdjeljenja još gjevoja imena opominju na starije narodno razdjeljenje Srbije na veće komade. 57. Mogu se glagoli razdijeliti u tri reda ... Ovo razdjeljenje glagola gotovo ne vrijedi ništa. Rj.¹ LIII (razdjeljenje sa starim nast. mjesto novoga razdjeljenje. isp. bogojavljenje i bogojavljenje. Pis. 15). verb. subst. od v. pf. kod dopuštenje.

razdjeljivānje, n. das Vertheilen, zertheilen, distribuo. Rj. verb. od razdjeljivati. radnja kojom tko razdjeljuje što: Spasenije, koje Bog posvjedoči Duha svetoga razdjeljivanjem po svojoj volji. Jevr. 2, 4.

razdjeljivati, *razdjeljijēm*, v. impf. vertheilen, zertheilen, distribuo. Rj. raz-djeljivati. v. impf. prosti dijeliti. v. pf. razdijeliti. — Suvara razdjeljujući Srbiju od Bugarske, više Niša udara u Nišavu. Danica 2, 32 (vidi razdvajati 1 b). sa se, refleks. i pass.: Gaštica voda koja izvire u Sincu i u Otočcu se razdjeljuje na troje. Rj. 84a. Nahije se razdjeljuju na knežine. Danica 2, 56.

rázdólje, n. kao dolina, Thal, vallis, cf. prodo. Rj. raz-dolje, drugoj poli osn. u dol. isp. Osn. 81. syn. kod prodol.

rázdor, m. vidi nesloga. Rj. raz-dor. za postanje isp. razdrijeti, odor. — To bude uzrok opštemu razdoru i neslogi. Danica 4, 22. Da metne razdor i neslogu megju Srbe. Miloš 174. Koji čine raspre i razdore na štetu nauke. Rim. 16, 17. Kad u jedan put razdor s Mlečićima razbi Karlu sve što mišljaše. DM. 36. Učini kraj i razdoru izmegju vladaca cijele

zemlje i onoga u koga bi bio dio. 51. Nije bilo među Turcima razdora. 109.

razdràgati, gãm, v. pf. Rj. raz-dragati. kao prost glagol ne nalazi se. v. impf. razdraživati 1. — 1) n. p. djevojku, erlustigen, delecto. Rj. razdragati koga, kao učiniti da mu bude drago, da se razraduje. — 2) sa se, refleks. lustig werden, exhilaror. Rj. kao razradovati se.

razdràžiti, ràzdràžim, v. pf. reizen, irrito. Rj. raz-dražiti. v. impf. razdraživati 2. — Razdražiti osinjak. DPosl. 106. Zato me njen odgovor vrlo razdraži. Danica 2, 134. Ja ću vas razdražiti, nerazumnijem narodom rasrdiću vas. Rim. 10, 19. Razdražiću Misirce jedne na druge. Is. 19, 2. sa se, pass. ili refleks.: Da prepadne Brdske sokolove, al' se oni više razdražiše, i na Turke bolje udariše. Npj. 4, 374.

razdraživânje, n. das Erlustigen, delectatio. Rj. verb. od razdraživati. radnja kojom tko razdražuje koga.

razdraživati, razdražujem, v. impf. Rj. raz-draživati. — 1) erlustigen, delecto. Rj. razdraživati koga, činiti da mu bude drago, da se razraduje. v. pf. razdragati. — 2) reizen, irrito. Rj. v. impf. prosti dražiti. v. pf. razdražiti.

razdrešivânje, n. das Auflösen, solutio. Rj. verb. od razdrešivati. radnja kojom tko razdrešuje što.

razdrešivati, razdrešujem, v. impf. auflösen, solvo: Što mahnuti veže, sto mudrijeh ne razdrešuje (Posl. 357). Rj. raz-drešivati. isp. razvezivati. v. impf. prosti driješiti. v. pf. razdriješiti.

razdrijemati, ràzdrijemâm (mljêm), v. pf. ermuntern (vom Schlummer), excito. Rj. raz-drijemati koga, razbiti mu drijem.

razdrijèšiti, ràzdriješim, v. pf. losknüpfen, solvo. Rj. raz-driješiti. isp. razvezivati. v. impf. razdrešivati. — U napjavanju: Zdrav si mi, brate, današnji zauzi Hristovi da nam na dobro zavežu a na bolje razdriješ! Rj. 199b. Dozovu vračara, da nam čini razdriješ. Danica 2, 135. Brže poskidaše svi na zemlju vreće svoje, i razdriješise svaki svoju vreću. Mojs. I. 44, 11. Razdriješimo svaki uzao nepravde. DP. 103. sa se, pass.: Udati je žena privezana zakonom za muža; a ako li muž njezin umre, razdriješ se od zakona muževljega. Rim. 7, 2.

razdrijeti, ràzdrēm (ràzdr'o, ràzdrfla), v. pf. vidi razderati. Rj. raz-drijeti. vidi i razbuciti, razbučiti 1. v. impf. razdirati. — Razdrto je mučno zakrpiti. Posl. 269. Navale na Srpsko, domašnjim neslogama razdrto carstvo. Danica 2, 75. Dogjoše k Jezekiji razdrži haljine. 18, 37. sa se, pass.: Zvijes crkveni razdrije se na dvoje od gornjega kraja do donjega. Mat. 27, 51.

razdrljiti, ràzdrfljīm, v. pf. t. j. prsi, entblößen, denudo. Rj. raz-drljiti prsi, otkriti ih. v. impf. razdrljivati. — Od maze je prsi razdrljila. Rj. 341a. Ali da mu da da joj vidi grudi. Ona odmah razdrlji prsi. Npr. 256.

razdrljivânje, n. das Entblößen, denudatio. Rj. radnja kojom n. p. žensko razdrljuje prsi.

razdrljivati, razdrljujem, v. impf. t. j. prsi, entblößen, aufreissen, denudo. Rj. raz-drljivati prsi, otkrivati ih. v. impf. prosti drljiti. v. pf. razdrljiti.

razdrmati, mām, v. pf. Rj. raz-drmati. v. impf. prosti drmati. — 1) erschüttern, concutio. Rj. Razdrmati koga, dormientem excutere. Stullī (razdrmati koga tko spava). — 2) sa se, refleks. erschüttert werden. erbeben, concutio. Rj.

razdrobiti, ràzdrobīm, v. pf. zerbröckeln, frio. Rj. raz-drobiti. v. impf. prosti drobiti. — Da su mudri bili naši stari, ne bi bilo razdrobljeno carstvo. Npj. 5, 551. sa se, pass.: Daću mu vlast nad nezabosćima... oni će se razdrobiti kao sudovi lončarski. Otkriv. 2, 27. u prenesenom smislu: On ne samo što sam ne može da razlikuje, što je pristojno što li je

sramotno, nego kad mu to drugi napomene i razdrobi, opet nije kadar da pozna. Odg. na ut. 31 (kao razložiti, kazati sve potanko).

razdròzgati, ràzdròzgām, v. pf. zerschmettern, contero, comminuo. Rj. raz-drozgati. vidi razdruzgati, razmrskati. isp. zdrozgati. kao prost glagol ne nalazi se. — Značenje (korijenu) razbijati: razdrozgati, zdrozgati. Korijeni 111.

razdrpiti, pīm, v. pf. raz-drpiti, kao razdrijeti, raskinuti; i prosti je drpiti. v. pf. — Da vas ne bi razdrpili vuci. HNpj. 1, 287.

razdrúzgati, ràzdrúzgām, v. pf. vidi razdrozgati. Rj. raz-druzgati. vidi i razmrskati. isp. zdruzgati. kao prost glagol ne nahodi se.

razdrúžiti, ràzdrúžim, v. pf. Rj. raz-družiti. v. impf. razdruživati. — 1) trennen, dissocio. Rj. razdružiti dvoje, razrći im druženje. — 2) entpaaren, disparo (z. B. von zwei gepaarten Dingen). Rj. razdružiti što sparano, n. p. goluba i golubicu. v. pf. vidi razdruživati.

razdruživânje, n. Rj. verb. od razdruživati. — 1) radnja kojom tko razdružuje n. p. dvoje što se drže (das Trennen der Gesellschaft, dissociatio. Rj.) — 2) radnja kojom tko razdružuje što sparano (das Entpaaren, disparatio. Rj.).

razdruživati, razdružujem, v. impf. Rj. raz-druživati. v. impf. prosti družiti. v. pf. razdružiti. — 1) trennen, dissocio. Rj. n. p. razdruživati dvoje što se drže, razmetati im druženje. — 2) entpaaren, disparo. Rj. dvoje sparano, n. p. goluba i golubicu.

razdúhati, ràzdúhām (ràzdúšēm, v. pf. auseinander blasen, difflo. Rj. raz-duhati. vidi razduvati. v. impf. prosti duhati 1. — Što unesete u kuću, ja razduham. Agej 1, 9.

razdúvati, razdúvām, vidi razduham. Rj.

razdvájânje, n. Rj. verb. od razdvajati. — 1) radnja kojom tko razdvaja, polovi što (das Halbiren, dimidiatio. Rj.); ili kojom ko razdvaja, razdjeljuje što od čega. — 2) stanje koje biva, kad se što razdvaja od čega ili ko od koga (das Trennen, separatio. Rj.).

razdvájati, ràzdvájām, v. impf. Rj. raz-dvajati. v. impf. prosti dvojiti 2. v. pf. razdvojiti. — 1 a) halbi- ren, dimidio. Rj. razdvajati što, na pole dijeliti, vidi poloviti. isp. predvajati 1. — b) što od čega, kao razdjeljivati: Klek razdvaja Dalmaciju od Dubrovačke države. Rj. 273a. Prčanjane i Dobročane razdvaja samo zaliv. Kov. 35. Bješe zid da razdvaja sveto mjesto od svjetskoga. Jezek. 42, 20. — 2) sa se, refleks. sich trennen, separor. Rj. kao rastajati se, dije- liti se. isp. i razdjeliti (se) 1c, razdvojiti se II 1. — Zatrniti trešnju... gdje se grane razdvajaju. Rj. 198b. Oni su kao božić i badnji dan. (Ne razdvaja- jaju se nikad). Posl. 239. Ova planina se razdvaja na dvije glavne grane. Danica 2, 31. Da se žena od muža ne razdvaja. Kor. I, 7, 10.

rázdvoj, rázdvoja, m. — 1) (u Boci) kamen ili drugi kakav znak koji razdvaja n. p. dvije njive, die Markscheide, confinium. Rj. vidi razdio 1. — 2) die Trennung, digressus, cf. rastanak. Rj. isp. razdvojiti se II 1.

razdvojiti, ràzdvojīm, v. pf. Rj. raz-dvojiti. v. impf. razdvajati. — I. 1 a) halbi- ren, dimidio. Rj. vidi raspoloviti. — Udari ga po desnom ramenu, razdvoji ga na sedlu bojnome. Npj. 3, 10. — b) razdvojiti što od čega ili sa čim kao razdjeljiti, rastaviti 2. — Da ih ne će drugo ništa razdvojiti vako crna zemlja. Npr. 120. Muža od žene, a ženu od muža ne može ništa razdvojiti, već ako kuka i motika (smrt). Posl. 184. Kad u Turke juriš učinise, razdvo- jiše Turke u buljuku. Npj. 3, 13. Te gledaj Fazli- haračliju, eda bi ga s atom razdvojio. 3, 307. Raz- dvojičes na četvoro vojsku. 4, 47. Pa na troje vojsku razdvojio: jednu vojsku sebe ustavio, drugu dade Aliji dizdaru, treću dade uskok-Radojici. 4, 512. Tako

im razdvoje i razvuku silu. Žitije 25. Crveno more, koje je Mojsije na silu razdvojio palicom. DP. 310. Što nas teška vremena razdvojiše na dvoje bukvice. Rat 8. — 2) (u C. G.) kao prekinuti, svršiti, *entscheiden*, *decerno*. Rj. — I biše se od jutra do mraka... No na tome boja razdvojiše, i vojvode vijeć učiniše. Npj. 5, 211. — II. sa se, *refleks.* — 1) *sich trennen*, *separor*. Rj. kao oprostiti se s kim, *razići se*, *rastati se*. — Još ih uči starnac patrijare: »Id'te s Bogom, Moskovske delije...» Pak se s njima razdvojio bješe. Npj. 3, 80. Darovaše s', pa se razdvojiše. 3, 526. Jer se šnjime razdvojiti ne ću, dok razdvoji kuka i motika. 4, 363. — 2) *sich absondern*, *separor*. Rj. kao razdijeliti se, *rustupiti se*. — Ona tače štapom u vodu, *voda se razdvoji*. Npr. 94. Došavši u razvitku svojega jezika u onaj treći razdio, *razdvoji se na dvoje polovine*. Rad 1, 122.

razgaćiti se, čim se, v. r. *pf.* *sich auskleiden bis an die Unterhosen*, *deponere vestes exceptis tegumentis interioribus*. Rj. raz-gaćiti se, *scući se sve do gaća*. *glagol se ne nalazi u drugojačijem obliću.*

razgagjanje, n. Rj. *verb.* od *razgagjati*. — 1) radnja kojom tko razgagja (kao razdjeljuje) što (das Zertheilen, distributio. Rj.) — 2) radnja kojom tko razgagja (odgagja) što (das Verschieben, dilatio. Rj.)

razgagjati, *razgagjam*, v. *impf.* Rj. raz-gagjati. v. *impf.* *prosti* *gagjati*. v. *pf.* *razgoditi*. — 1) *zertheilen*, distribuo. Rj. kao razdjeljivati. — 2) *verschieben*, *differo*. Rj. *vidi* *odgagjati*, i *syn.* *ondje*. — Ko razgagja, ne pogagja. Posl. 152.

razgaliti, *razgalim*, v. *pf.* Rj. raz-galiti. v. *impf.* *razgaljivati*. — 1) *das Unbehagen vertreiben*, *exhilaro*. Rj. kao rastjerati nelagod, te razvedriti dušu kome, *razveseliti je (da se kao vidi)*. — 2) *sa se*, *refleks.* *razgali se*, n. p. vrijeme, *heitert sich auf*, *disserenascit*. Rj. *vidi* *rašćiniti se*, *razvedriti se*, *provedriti se*.

razgaljivânje, n. *das Aufheitern*, *exhilaratio*. Rj. *verb.* od 1) *razgaljivati*, 2) *razgaljivati se*. — 1) radnja kojom tko razgaljuje koga. — 2) stanje koje biva, kad se razgaljuje vrijeme.

razgaljivati, *razgaljujem*, v. *impf.* Rj. raz-galjivati. *isp.* v. *impf.* *prosti* *galiti*. v. *pf.* *razgaliti*. — 1) *das Unbehagen vertreiben*, *exhilaro*. Rj. kao rastjerivati nelagod, te razvedravati dušu (kao neka se vidi), *razveseljivati je*. — 2) *sa se*, *refleks.* *razgaljujê se*, *sich aufheitern (vom Wetter)*, *serenor*. Rj. *vidi* *rašćinjati se*, *razvedravati se*, *provedravati se*.

razgaziti, *zim*, v. *pf.* *auseinander treten*, *disculco*. Rj. raz-gaziti. v. *impf.* *prosti* *gaziti*. — Vrbove je krplice napravio, pa *razgazi snijeg u planinu*. Rj. 306a.

razglâbanje, n. *das Auseinanderfügen*, *disjunctio*. Rj. *verb.* od *razglabati*. radnja kojom tko razglaba što.

razglâbati, *razglâbam*, v. *impf.* *auseinanderfügen*, *disjunctio*. Rj. raz-glabati, n. p. lijes, *plug*, *uru* i t. d. *isp.* *razragjivati* 3. *suprotno* *zglobljavati*. v. *impf.* *prosti* *glabati*. v. *pf.* *razglobiti*.

razglas, *razglasa*, m. *edictum*, *praeconium*. Stulli. *raz-glas*, *djelo* kojim se što *razglasi*.

razglâsiti, *razglâsim*, v. *f.* *bekannt machen*, *divulgo*. Rj. raz-glasiti. v. *impf.* *razglašivati*. — Jakov zato sad *razglasi*, da je Ćurčija izdao Jadar. Danica 3, 204. Oni izišavši *razglašise ga* (Isusa) *po svoj zemlji*. Mat. 9, 31. *sa se*, *pass.*: *Ljepota se njena razglasila po svoj Bosni i Hercegovini*. Npj. 3, 543. Vaše slušanje *razglasi se svuda*. Rim. 16, 19.

razglašivânje, n. *das Bekanntmachen*, *divulgatio*. Rj. *verb.* od *razglašivati*. radnja kojom tko *razglašuje* što.

razglašivati, *razglašujem*, v. *impf.* *bekannt machen*, *divulgo*. Rj. raz-glašivati. v. *impf.* *prosti* *glasiti*. v. *pf.* *razglasiti*. — Poglavar i su Srpski kazivali i *razglašivali* to *obadvoje*. Danica 3, 178. Zaprijeti im (Isus) da *ga ne razglašuju*. Mat. 12, 16. Ćuje se da si ti

postavio proroke da *razglašuju za tebe* u Jerusalmu i govore: car je u Judeji. Nem. 6, 7. Gospode, da *razglašujem hvalu tvoju*. Ps. 26, 7.

razglâviti, *razglâvim*, v. *pf.* Rj. raz-glaviti. v. *impf.* *razglavljivati*. — 1) *auseinanderfügen*, *disjunctio*. Rj. *suprotno* *zglaviti*. — 2) *razglavio vilice*, *das Maul aufreissen*, *diducere rictum*. Rj. *razvaliti usta*.

razglavljivânje, n. *das Auseinanderfügen*, *disjunctio*. Rj. *verb.* od *razglavljivati*. radnja kojom tko *razglavljuje* što.

razglavljivati, *razglavljujem*, v. *impf.* *auseinanderfügen*, *disjunctio*. *raz-glavljivati*. *isp.* v. *impf.* *prosti* *glaviti*. v. *pf.* *raz-glaviti*.

razglâdanje, n. *das Beschauen*, *dispectio*. Rj. *verb.* od *razgledati*. radnja kojom tko *razglâda* što.

1. **razglâdati**, *razglâdam*, v. *impf.* *betrachten*, *dispicio*. Rj. raz-gledati. *vidi* *razgledivati*. v. *impf.* *prosti* *gledati*. v. *pf.* *razgledati*. — Gjevojke... prikuće se jami još bliže i stanu se u nju *nadvirivati i razgledati je*. Npr. 125.

2. **razgledati**, *dâm*, v. *pf.* *ansetzen*, *dispicio*. Rj. *raz-gledati*. v. *impf.* *razglâdati*, *razgledivati*. — Natpis... *razgledavši ga dobro* i *pročitavši* nekoliko puta, *na učim* *naizust*. Sovj. 84. Kad Emanuel to s najveće visine *kroz svoj teleskop razgleda*... Žitije 23.

razgledivânje, n. *verb.* od *razgledivati*. radnja kojom tko *razgleduje* što.

razgledivati, *razgledujem*, v. *impf.* *raz-gledivati*. *vidi* *razglâdati*. v. *pf.* *razgledati*. — Ona gleda u polje Kosovo, te ti *Tursku silu razgleduje*. Npj. 2, 279.

razglibati se, *razgliba se*, **razglibiti se**, *razglibi se*, v. r. *pf.* (u C. G.) *vidi* *raskaljati se*. Rj.³ *raz-gliba se*, *raz-glibi se*, *kad postane glibavo*. *isp.* *glibati*.

razglôbiti, *razglôbim*, v. *pf.* n. p. lijes, *auseinanderfügen*, *auseinanderthun*, *disjunctio*. Rj. *raz-globiti*. *isp.* *razgraditi* 3. *suprotno* *zglobiti*. v. *impf.* *razglabati*.

razgnati, *razgnâm* i *ražnenêm*, *raždenêm*, v. *pf.* *raz-gnati*, *raz-gnam* i *raz-ženem*, *raz-ždenem*. *vidi* *razgnati*, *rastjerati*. v. *impf.* *razgoniti*. — Daj mi, Bože, vjetar od planine, da *raždene ovu maglu kletu*. Npj. 2, 562. *Sav ostatak*... što ih ostane *po svijem mjestima kuda ih raždenem*. Jer. 8, 3.

razgnjéciti, *razgnjécim*, v. *pf.* *zerkneten*, *condepso*. Rj. *raz-gnječiti*. v. *impf.* *prosti* *gnječiti*.

razgnjéviti, *razgnjévim*, v. *pf.* Rj. *raz-gnjeviti*. *vidi* *prognjeviti*, *razjarii* (se), *rasrditi*, *najjediti*, *najediti*, *razijediti*, *razjediti*, *razljutiti*, *ražljutiti*, *uostriti* (se). v. *impf.* *prosti* *gnjeviti*. — 1) *erzürnen*, *irrito*. Rj. — Služase Valu i klanjaše mu se... da *bi razgnjevio Gospoda Boga*. Car. I. 16, 33. — 2) *sa se*, *refleks.*: Tada Irod... *razgnjevi se vrlo*. Mat. 2, 16. Sinovi Jakovljevi... *razgnjeviše se veoma*, što učini *sramotu Izrailju*. Mojs. I. 34, 7. *Razgnjevi se Gospod na Mojsija*. II. 4, 14. *Za bezakonje lakomosti njegove razgnjevih se i udarih ga*. Is. 57, 17.

razgôditi, *razgodim*, v. *pf.* Rj. *raz-goditi*. v. *impf.* *razgagjati*. — 1) *vertheilen*, distribuo. Rj. kao *razdjeliti*. — 2) kao *odgoditi*, *verschieben*, *differo*. Rj. *syn.* *kod* *odgoditi*.

razgôjiti, *razgôjim*, v. *pf.* *gut auferziehen* (*körperlich*), *bene educare*: Plemenitu ljubavi vodi *razgôjenu* kao jelu. Rj. *raz-gojiti* što, *dobro odgojiti* (tjelesno). v. *impf.* *prosti* *gojiti*, *gajiti*.

razgon, m. *eine Art Pflanze* (*Bachbunge*, *Quecken-Ehrenpreis*. Rj.³) *herbae genus* (*veronica beccabunga* L. Rj.³). Rj. *biljka*. *raz-gon*. za *postanje* *isp.* *razgnati*, *razgoniti*.

razgôniti, *razgonim*, v. *pf.* *auseinander treiben*, *dispello*. Rj. *raz-goniti*. *vidi* *razagoniti*, *rastjerivati*. v. *impf.* *prosti* *goniti*. v. *pf.* *razgnati*, *razagnati*. — Kraljice igraju u današnje vrijeme po Srbiji... po Srijemu *su ih* i s *batinama tjerati i razgoniti po selu*. Rj. 299a. Još *razgoni Turke na buljoke*, kao soko tije golubove. Npj. 2, 294. *Te razgoni na alaje vojsku*.

3, 269. Vi nemojte *raju razgoniti po šumama*, da od vas zazire. 4, 134. Tu se Bakal ne zna umoriti, već *razgoni Turke oko grada*. 4, 244. *sa se, pass.*: Da se ne *razgoni* moj narod, niko sa svojega nasljedstva. Jezek. 46, 18.

razgõnjõnje, *n. das Auseinanderjagen, dispulsio*. Rj. *verb. od razgoniti. radnja kojom tko razgoni koga.* vidi razagõnjõnje.

razgorijõvõnje, *n. verb. od razgorijevati se. stanje koje biva, kad se razgorijeva n. p. oganj.*

razgorijõvati se, razgõrijõvam se, *v. r. impf. razgorijevati se. v. impf. prosti gorjeti. v. pf. razgorjeti se.* — Silan vjetar dolazãše od sjevera, i velik oblak i oganj koji se *razgorijevãše*. Jezek. 1, 4.

razgõrio, razgõrijõla, *adj. koji se razgorio. upravo part. praet. act. od razgorjeti se.* — Zemlja će njihova postati *smola razgorjõla*. Is. 34, 9. Ali bi u sreću mom kao *oganj razgorio*. Jer. 20, 9. *Plamen razgorjõli* ne će se ugaziti. Jezek. 21, 3.

razgõrjeti se, razgõrim se, *v. r. pf. t. j. vatra, zu Gluth brennen, candeo (de igne)*. Rj. *razgorjeti se. isp. razgorio. v. impf. razgorijevati se.* — Dokle ne izãje kao svjetlost pravda njegova (Siona, Jerusalima) i *spasenje se njegovo razgori kao svijõca*. Is. 62, 1. Da ne izide *jarost moja* kao oganj i *razgori se*. Jer. 4, 4.

razgoropãditi se, razgõrpãdim se, *v. r. pf. in Wuth gerathen (vor Zorn), in furorem agi*. Rj. *razgoropaditi se, goropadan postati (od gnjeva).* vidi raspomamiti se, razmahnitati se. *isp. pomamiti se. v. impf. prosti goropaditi se.* — Šta je rekao onaj što se na njga V. Lazić onako *razgoropadio*. VLazić 1, 1.

razgovãranje, *n.* Rj. *verb. od 1) razgovarati, 2) razgovarati se.* — **1)** *radnja kojom tko razgovara (kao slobodi) koga* (das Ermutigen, animi additio. Rj.). — **2 a)** *radnja kojom se tko razgovara s kim* (das Besprechen, confabulatio. Rj.): Posle *mlogoga razgovaranja* i ugovaranja pristanu obojica na ovo. Miloš 124. — **b)** *radnja kojom se tko razgovara (slobodi se), n. p. u brizi, žalosti.*

razgovãrati, razgõvãram, *v. impf. Rj. razgovarati. v. impf. prosti govoriti. v. pf. razgovoriti.* — **1)** *einem Bekümmerten Muth einsprechen, animum addo*. Rj. *razgovarati zabrinuta, žalosna, i t. d., kao sloboditi, tješiti ga, isp. razgovarati se 2.* — Pak stanu *razgovarati gosta*. Npr. 82. Kad se Janko na to poplašio, onda Sekula, *razgovarajući ga* i slobodeći, rekao... Npj. 1, 183 (Vuk). Taman kad su oni tako *razgovarali jedan drugoga*, stigne im Jovan Dobrača. Miloš 82. On *ga je jednako razgovarao, da se ništa ne boji*. 121. »Kamo Miloš? Mene prevari Miloš?... Knezovi su *ga razgovarali* i uveravali, da se ne boji prevare. 128. — **2)** *sa se.* — **a)** *reciproč. sich besprechen, colloqui*. Rj. *razgovarati se s kim o čemu (rijetko: od čega).* cf. divaniti, jeglenisati. — Stanu se o svãčemu *razgovarati*. Npr. 6. Dolete dva gavrana i počnu se *razgovarati svojim jezikom govoreći*... 12. Jednom se car stane *razgovarati sa svojim sinovima*. 15. Stanu se braća jedan put *među sobom razgovarati*. 187. Videći, da se oni s njim *vrlo lepo razgovaraju*. Danica 4, 34. I *ustmeno smo se razgovarali*. Straž. 1886, 769. Jer se s njim *razgovarahu preko tumača*. Mojs. I. 42, 23. — **b)** *refleks. kao sloboditi se: Budite zdravi i razgovarajte se sami, dok nas i Bog ne razgovori.* Straž. 1886, 1514. Psalmi od kajanja, koji sad stoje u bibliji da se *svaka tužna duša njima razgovara*. Prip. bibl. 73.

razgovijetan, razgõvijetna, *adj. deutlich, nicht untereinander, distinctus: razgovijetno pismo, govor.* Rj. *što se može dobro razbirati, suprotno nerazgovijetan.* — Raz-go-vjetan, na-go-vijestiti. Korijeni 48. Ša-vjet; vijetati; vijõcati; raz-go-vijetan. 206. Piši utvaru, i da bude *razgovijetno* na pločama da se lako čita. Avak. 2, 2. Da bi stvar bila *razgovijetnija*, neka

mi bude slobodno pokazati kako postaju naši glasovi h i ħ. Rad 1, 109.

razgovijetno, *adv. deutlich, distincte: razgovijetno govori, piše; kad ko razgovijetno govori* Njemački, ja sve razumijem. Rj. — *Jamačno bi se od kakvoga drugog napijača ovo moglo čuti ljepše i razgovijetnije.* Kov. 120. Prepišite jednu odu na čisto i *razgovijetno* te mi je pošaljite. Straž. 1886, 865. Za sve je to bilo *razgovijetno* odregjeno. Prip. bibl. 48.

razgovijetnost, razgõvijetnosti, *f. osobina onoga što je razgovijetno; die Deutlichkeit.* — Da baš na njima vidi silu i *razgovetnost* svoje svirke. Megj. 220.

razgovõr, *m. (loc. razgõvõru).* Rj. *razgovor. za postanje isp. razgovoriti (i se), razgovarati (i se).* — **1)** *das Gespräch, colloquium*. Rj. *vidi zbor, divan 2, divor, jeglen, jeglendže, laf.* — Premudri Solomun jednoć u *razgovoru* reče pred materom svojom da se svaka žena može prevariti. Npr. 157. *Posle dugoga razgovora* obreće onaj što je dužan... 170. Gospoda koja su u veće *kod njega bila na razgovoru*. Posl. 360. Ne spavaše pope ni Matija, *no razgovor* kod sovre vodiše. Npj. 4, 383. *Učiniše malo razgovora*. 4, 384. *Protã razgovor o predaji s Turcima* da povede. Danica 3, 180. Misleći da su kaki trgovci, počne *razgovor* i stane koješta pitati. 4, 34. Tako se *onaj razgovor prekinu*. 5, 53. U *prijateljskome razgovoru* oni zakona Grčkoga zovu ove zakona Rimskoga Kršćanima. Kov. 3. Da bi *svaki s imenjacom svojim tamo razgovor provodio*. 52. Knjiga od Rušić-paše, u kojoj *ga poziva k sebi na razgovor*... da otvore *razgovore o miru*. Miloš 118. To se Srbi s Marašli-Ali-pašom *upustili u bolje i priličnije razgovore o miru*. 121. Mnogima sam, *kad se razgovor dogodio*, pripovijedao. Odg. na ut. 22. Spisatelj mora znati po Srpskom sintaksisu *iz riječi razgovore sastavljati*. Pis. 64. (*razgovor = rečenica*). Kad smo već ovako u *razgovor ušli*, neka nam se dopusti još nešto napomenuti. 73. A »da sam bio znao«... *to su čitavi razgovori*. Rj.¹ LVI (*razgovor = rečenica*). Kakav je to *razgovor koji imate među sobom idući*? Luk. 24, 17. *Razgovor između cara*... i filozofa. Star. 4, 64. — **2)** *Trost (das Ausreden von traurigen Gedanken), consolatio*. Rj. *djelo kojim se tko razgovori u brizi, tuzi, i t. d. kao utjeha. dem. razgovorak (razgovoreci), isp. razgovarati se 2b, razgovoriti se II 2.* — *Koja tuga razgovora nema?* (Kad se čõek u brizi ili u nevolji šali). Posl. 140. Progovori Koprivica Vuće: »Moja mati, *jadna razgovora!* da pogine devet braćinaca... lakše mene preboljet' jednoga. Npj. 4, 15. Milosava vodi radi dike, radi dike i *rad' razgovora*. 4, 265. Slavuj, *slatki razgovore!* što nije čuti pjesne tvoje? Herc. 279.

razgovorak, razgõvõrka, *m. dem. od razgovor 2. vidi razgovoreci.*

razgõvõran, razgõvõrna, *adj. čovjek, gesprãchig, affabilis*. Rj. *koji je razgovoru rad, rado se razgovara, umije se razgovarati.*

razgõvõrci, *m. pl. (st.) dem. od razgovori 2: Tu su majci tanki razgovorc* (Posl. 323). Rj. *vidi razgovorak.*

razgõvõriti, razgõvõrim, *v. pf. Rj. razgovoriti. v. impf. razgovarati.* — **I.** *einem wieder Muth einsprechen; animam recreo*. Rj. *kao osloboditi, potješiti.* — Ja ću ići svom Garibu, *nek me Garib razgovori čimanetom i šarkijom*. Npj. 1, 376. Čudno li ne, Gano, *razgovori*. 5, 517 (*ne = nas*). Budite zdravi i *razgovarajte se sami, dok nas i Bog ne razgovori*. Straž. 1886, 1514. — **II. 1)** *reciproč. sich besprechen, colloqui*. Rj. *vidi porazgovoriti se.* — Otac djevojački već se prije *razgovorio* i dogovorio sa svojima. Kov. 44. Da se *razgovore o predaji*. Sovj. 67. *isp. razgovarati se 2a.* — **2)** *refleks. sich wieder Muth einsprechen, aufheitern, diffundi*. Rj. *kao osloboditi se, potješiti se.* — *Razgovori se, gubavče, slatka ti je krasta*. DPosl. 106. Koliko se je već hiljada otaca

ovijem psalmom Davidovijem razgovorilo, kojima težak bijaše rastanak s djecom! Prip. bibl. 73. isp. razgovarati se 2b.

razgrabiti, bīm, v. pf. *zerraffen, diripio*. Rj. razgrabiti, kao grabeći raznijeti. vidi pojagmiti. v. impf. prosti grabiti. — Učiniše grabus, a oni onda grabus! t. j. pograbise, razgrabise. Rj. 97b. *Pokućstvo i imanje see da su ljudi razgrabili*. Posl. 118. *Plijen iz njega (iz grada) i stoku njegovu razgrabite za se*. Is. Nav. 8, 2. *sa se, pass.: Sve blago tvoje daću da se razgrabi*. Jer. 17, 3.

razgraditi, razgrādim, v. pf. Rj. raz-graditi. v. impf. razgragjivati. — 1) *entzāunen, demo sepem*. Rj. ogradu, zgradu razmetnuti, razrušiti. — 2) *von einander reissen, zerstören, destruō*: Vrijeme grad gradi pa ga i razgradi (Posl. 40). Rj. vidi razoriti, razrušiti, razvaliti. — 3) n. p. razboj, *auseinanderthun, dissolvo*. Rj. isp. razglobiti.

razragjivānje, n. Rj. verb. od razragjivati. — 1) *radnja kojom tko razragjuje n. p. ogradu (das Entzāunen, disseptio. Rj.)*. — 2) *radnja kojom tko razragjuje n. p. grad (das Zerstören, destructio. Rj.)*. — 3) *radnja kojom tko razragjuje n. p. razboj (das Auseinanderthun, solutio. Rj.)*.

razragjivati, razgrāgjujēm, v. impf. Rj. raz-gragjivati. v. pf. razgraditi. — 1) *entzāunen, diruo sepem*. Rj. ogradu, zgradu razmetati, rušiti. — 2) *zerstören, destruō*: Vreme gradi niz Kotare kule, vreme gradi, vreme razragjuje (Posl. 39). Rj. vidi razoravati, razvaljivati, rušiti. — Evo, što sam sagradio ja razragjujem, i što sam posadio iskorenjavam po svoj toj zemlji. Jer. 45, 4. — 3) n. p. razboj, *auseinanderthun, dissolvo*. Rj. isp. razglobiti.

razgranati se, nā se, v. r. pf. n. p. drvo, *Zweige treiben, diffrondesco*. Rj. grane pustiti na sve strane. *drugojacije se ovaj glagol ne nalazi*. — *Zagranak, kavlīn od zagranaka, t. j. koji nema glave, nego se razgrana*. Rj. 170b. *Sretno poš'o, struk sitna bosiljka! Ejepo ti se razgranao bješe, ali će te druga ustrgnuti*. Npj. 1, 549. *Kako su se planine razgranale, i kako vode teku, to . . . Danica 2, 25*.

razgrebati, razgrebljēm, v. impf. raz-grebati. v. impf. prosti grepti (grebem). v. pf. razgrepti. — Koliko većma razgreblješ, (toliko) većma smrdi. DPosl. 48.

razgřepsti, razgrēbēm, v. pf. *zerkratzen, unguibus dilacero*. Rj. raz-grepsti, n. p. mačku mi ruku razgrebla. v. impf. razgrebati.

razgrijati, jēm, v. pf. *erwärmen, concalescio*. Rj. raz-grijati. v. impf. razgrijavati, razgrijevati. — *sa se, refleks.: Sjednu grijati se*. Pošto se malo razgrijū, počne ih divljan pipati. Npr. 148.

razgrijāvānje, n. vidi razgrijevanje. Rj.

razgrijāvati, razgrijāvām, vidi razgrijevati. Rj.

razgrijēvānje, n. *das Erwärmen, concalescio*. Rj. verb. od razgrijevati. *radnja kojom tko razgrijeva što*.

razgrijēvati, razgrijēvām, v. impf. *erwärmen, concalescio*. Rj. raz-grijevati. vidi razgrijavati. v. impf. prosti grijati. v. pf. razgrijati.

razgristi, razgrizēm, v. pf. *zerbeissen, dimordeo*. Rj. raz-gristi. v. impf. razgrizati.

razgrizānje, n. *das Zerbeissen, dimorsio*. Rj. verb. od razgrizati. *radnja kojom tko razgriza što*.

razgrizati, razgrizām, v. impf. *zerbeissen, dimordeo*. Rj. raz-grizati. v. impf. prosti gristi. v. pf. razgristi.

razgrnuti, razgrnēm, v. pf. Rj. raz-grnuti. v. impf. razgrtati. — 1) *auseinander thun, disjicio*, n. p. snijeg, zemlju, vatru, pepeo, žito. Rj. — *Poladžajnik . . . skreše badnjake; po tom razgrne pepeo nakraj ognjišta*. Rj. 533a. *Razariti, žarilom razgrnuti vatru po svoj peći*. Rj. 626b. *Čoso ustane, pa razgrne gjetinje brašno u mučnjaku*. Npr. 160. *I razgrnu megjedinu suru, te izvadi topuz iz terčije*. Npj. 3, 220. — 2) *da razgrnemo, da vidimo ko je jači, entscheiden, decerno*. Rj. kao *raspraviti 1, rasprtiti 2*. — Od Srbu jedan

pozivče: »Mi s Bošnjacima nemamo ništa . . . Bijo-gračići neka ostanu ovdje, pa mi s njima kako razgrnemo; mi ćemo njima kazati, na koga smo se podigli, a oni će znati, zašto smo se podigli.« Danica 3, 172.

razgrtānje, n. *das Auseinanderthun, disjectio, discretio*. Rj. verb. od razgrtati. *radnja kojom tko razgrće što*.

razgrtati, razgrtēm, v. impf. *auseinander thun, disjecto*. Rj. raz-grtati. v. impf. prosti grtati, grnuti (i v. pf.). v. pf. razgrnuti. — *sa se, pass.: Ralica 2*) kao velike saonice, koje se vuku po putu, da se snijeg njima razgrće. Rj. 636b.

razgrūhati, razgrūhām, v. pf. *erschlagen, contundo*. Rj. raz-gruhati, kao rastući. vidi razgruvati. v. impf. prosti gruhati.

razgrūvati, razgrūvām, vidi razgruham. Rj. u krajevima gdje se u govoru mjesto glasa h čuje glas v. isp. Posl. XII.

razgubati, bām, v. pf. (u C. G.). Rj. raz-gubati. v. impf. prosti gubati. — 1) *wie der Aussatz verzehren, ut lepra absumere*: Tako me ne razgubao tvoj hljeb! Rj. *razguba što koga, kad ga kao guba raščini*. — *Guba vas razgubala! guba vas pomorila!* (kletva kozama). Rj. 105b. — 2) *sa se, refleks. von Aussatz verzehrt werden, lepra consumi*. Rj. od gube se raščiniti. — *Radij' se Turčin razgubati no kaursku vjeru prihvatiti*. Npj. 5, 508.

razgubaviti, vīm, v. pf. raz-gubaviti n. p. stado, učiniti da bude sve gubavo. *drugojacije se ne nalazi ovaj glagol. isp. ogubati*. — *Gubava jedna ovca sve stado razgubavi*. DPosl. 25.

razići se, rāzīgēm (rāzīdēm) se, v. r. pf. *auseinandergehen, discedo*: razišli se ljudi; razišlo se ulje po vodi. Rj. raz-ići se. vidi raspršati se 1, raspustiti se, rasturiti se, razmetnuti se, razvrći se, smaniškati 1. v. impf. razilaziti se, razlaziti se. — Svi ostali ljekari kao posramljeni *razigju se kud koji*. Npr. 146. Kad dogje zima, onda se obično (hajduci) *razigju po zimocnicima, ponajviše jatacima*. Danica 2, 93. *Razigje se i po vojsci glas ne samo da su Turci prešli Moravu . . . Miloš 52. Pošto se skupština razigje*. Sovj. 52. Ako vidi da se dalje razišla bolest po haljini, ljuta je guba bolest ona. Mojs. III. 13, 51. *Razidite se među narod i recite: dovedite svaki . . . Sam. I. 14, 34*.

raziigrati, rāzigrām, v. pf. Rj. raz-igram. v. impf. razigravati. — 1) n. p. konja, *tanzen machen, facio ut saltet equus*. Rj. učiniti da igra. — Svi svatovi konje *raziigraše, stade igrat'* zmija Lastavicu. Npj. 2, 58. — 2) *sa se, refleks. dahintanzen, exulto*. Rj. — *Razletjeti se, (kao razigrati se)*. Rj. 632b.

raziigrāvānje, n. Rj. verb. od 1) razigravati, 2) razigravati se. — 1) *radnja kojom tko razigrava n. p. konja (das Tanzen-machen [des Pferdes], concitatio equi ut saltet. Rj.)*. — 2) *radnja kojom se tko razigrava*.

raziigrāvati, rāzigrāvām, v. impf. Rj. raz-igravati. v. impf. prosti igrati. v. pf. raziigrati. — 1) n. p. konja, *tanzen machen, facio ut saltet equus*. Rj. činiti da n. p. konj igra. — 2) *sa se, refleks. in tanzende Bewegung gerathen, exulto*. Rj.

razigumaniti, nīm, v. pf. *von der Würde eines iguman absetzen, submovere a hegumeni munere*. Rj. raz-igumaniti koga, uzeti mu igumanstvo. suprotno zaigumaniti. *inače se ne nalazi ovaj glagol*.

razijēdānje, n. *das Zerfressen, corrosio*. Rj. verb. od razijedati. *radnja kojom n. p. živina razijeda što*. vidi razjedanje.

razijēdati, rāzijēdām, v. impf. *zerfressen, corrodo (carcinoma)*. Rj. raz-ijedati. vidi razjedati. v. impf. prosti jesti. v. pf. razjesti. — *razijeda n. p. živina čovjeka*.

razijediti, *razijedim*, v. pf. *vidi* razgnjeviti. Rj. i *syn. onđe*. raz-ijediti. v. impf. *prosti* ijediti, jediti.

razilaziti se, *razilazimo se*, v. r. impf. *auseinandergehen, solvitur concio*. Rj. raz-i-laziti se. *vidi* razlaziti se. v. pf. razići se. — Zato se (smiješne pjesme) i ne razilaze na dalje, nego gje postaju, tu i ostaju. Npj.¹ I, XXVI. *vidi* i *primjere* kod razlaziti se.

razilaženje, n. *das Auseinandergehen, discessio*. Rj. *verb. od* razilaziti se. *stanje koje biva, kad se što razilazi*.

razimanje, n. *verb. od* razimati. *radnja kojom tko razima što*.

razimati, *razimam* (*razimljem*), v. impf. raz-irati. *za postanje isp. uzimati, uz-irati*. v. pf. *isp. razuzeti*. — Tko krade i *razima*, jednaku pedjepsu prima. DPost. 130. *Razimati*, uzimati te razdavati. XVI.

razjaglit se, *glim se*, v. r. pf. *bersten, dirumpi*: razjaglila se zemička u mlijeku. Rj. raz-jaglit se, *prsnuti kao jagla? razići se. drukčije se ne nalazi ovaj glagol*.

razjahati, *ražjašem*, v. pf. *konja, vom Pferde absteigen, equum descendo: Razjahaše konje osedlane*. Pred kulom je *konja razjahao*. Rj. raz-jahati. *vidi* razjahnuti; odjahati (konja, s konja, od konja); sjahati (s konja). v. impf. *prosti* jahati.

razjahnuti, *hnēm*, v. pf. raz-jahnuti. *vidi* razjanuti, raz-jahati. — Jahati; pojahnuti, *ražjahnuti*, uzjahnuti. Korijeni 29.

razjanuti, *nēm*, v. pf. *vidi* razjahati: Na jandal su *konje razjanuli*. Rj. raz-ja(h)nuti. u *krajevima gdje se glas h u govoru ne čuje*.

razjariti se, *ražjārim se*, v. r. pf. (ponajviše u vojv. po varošima), *vidi* rasrditi se, razljutiti se. Rj. raz-jariti se. v. impf. *prosti* jariti se. *vidi* i razgnjeviti se.

razjédanje, n. (ist.) *vidi* razijedanje. Rj.

razjédati, *ražjédām*, (ist.) *vidi* razijedati. Rj. v. impf. raz-jedati. *ali će tako biti i u juž. govoru, kao što ima i ojedati se, prejedati se, ujedati, zajedati pored prejedati se, uijedati, i t. d. v. pf. razjesti*.

razjéditi, *ražjédim*, (ist.) v. pf. *vidi* razijediti. Rj. v. pf. raz-jediti. *ali će tako biti ne samo u istočnom nego i u južnom govoru prema juž. jed i jediti pored ijed i ijediti. v. impf. prosti* jediti, ijediti.

razjednačiti, *ražjednāčim*, v. pf. raz-jednačiti što, učiniti da ne bude jednako; *dissimiliren. potvrda v. impf. slož. razjednačivati*.

razjednačivaje, n. *verb. od* razjednačivati. *radnja kojom tko razjednačuje što; die Dissimilazion*. — Riječi s osnovom na »ja« mogle su u prva vremena u ovom padežu mjesto »ij« razjednačivanjem imati i »ej«. Istor. 76. Da-bar (gdje »d« stoji mjesto »b«). Ili je *razjednačivanja radi* samo zamijenjeno »b« glasom »d«, ili je . . . Osn. 39.

razjednačivati, *ražjednāčujēm*, v. impf. raz-jednačivati što, činiti da ne bude jednako; *dissimiliren. potvrda u verb. razjednačivanje. v. pf. razjednačiti*.

razjesti, *ražjedēm* (*ražijem*), v. pf. Rj. raz-jesti. v. impf. razijedati, razjedati. — 1) *zerfressen, corrodo* (carcinoma). Rj. n. p. *živina razjela mu prst*. — 2) *sa se, refleks. n. p. razjela se glavčina, abgerieben werden, atteri*. Rj. *isp. ojesti se*.

razlabaviti, *ražlabavim*, v. pf. raz-labaviti, učiniti da bude što labavo? — *Lābav* (laxus), *đlabaviti, razlabaviti*. Ovijeh riječi nema u Vukovu rječniku, ali se govore. Korijeni 177.

razlāditi, *ražlādīm*, *vidi* rashladiti. Rj. — razlāditi se, *ražlādīm se, vidī* rashladiti se. Rj. raz-(h)laditi (i se).

razlāganje, n. *das Auseinanderlegen, dispositio*. Rj. *verb. od* razlagati. — 1) *radnja kojom kao razlaže što, n. p. darove po stolu*. — 2) *radnja kojom tko razlaže, kao tumači, što kome: Poslije jevangjelja dolazaše razlaganje riječi Božije*. DP. 9.

razlāgati, *ražlāžēm*, v. impf. Rj. raz-lagati. v. pf. razlāžiti. — 1) *auseinanderlegen, dispono: Gje razlaže svatovske darove*. Rj. (u tjelesnom smislu) *razlagati što n. p. po stolu, da se razgleda*. — 2) (u umnom smislu) *kao tumačiti; auseinandersetzen, auslegen, erklären, deutlich machen, exponere, explicare, explanare: Citahu knjigu, zakon Božji, razgovijetno, i razlagahu smisao, te se razumijevaše što se čitaše*. Nem. 8, 8. Delo počinje pisac *razlažući ime rumunškoga naroda*. Vid. d. 1861, 71. *Petrašević razlaga, šta je bila osveta*. Rad 5, 193.

razlagjiv . . . vidī rashlagjiv . . . Rj. raz-(h)lagjiv . . . **ražlajati se**, *jēm se*, v. r. pf. *ins Bellen hinein gerathen, illatro*. Rj. raz-lajati se, *kao upustiti se u lajanje. v. impf. prosti* lajati.

ražlāmānje, n. *das Zerbrechen, diffractio*. Rj. *verb. od* razlamati. *radnja kojom tko razlama što*.

ražlāmāti, *ražlāmām*, v. impf. *brechen, diffringo*. Rj. raz-lamati. v. impf. *prosti* lomiti. v. pf. razlomiti. — Velik i jak vjetar, koji brda razvaljivaše i *stijene razlamaše*. Car. I. 19, 11.

ražlaz, m. *das Auseinandergelien, discessus: da se igramo razlaza (im Scherze: spielen wir Auseinander, d. h. jeder gehet an sein Geschäft)*. Rj. raz-laz. *djelo kojim se razigaju n. p. ljudi skupljeni. za postanje isp. razlaziti se, razići se*. — Hrišćani prije razlaza još jednom zajednički priznavahu božanstvo spasiteljevo. DP. 54.

ražlaziti se, *zīmo se, vidī* razilaziti se. Rj. raz-laziti se. v. impf. *prosti* laziti. v. pf. razići se. — Treći (akcenat) (') stoji nad onim slovom, gje se glas kao *okruglo razlazi, n. p. glād, blāgo*. Rj.¹ XXXVI. Ali Samuilo ne dogje u Galgal; *te se narod stade razlaziti od njega* (od Saula). Sam. I. 13, 8.

ražlāženje, n. *vidi* razilaženje. Rj.

1. **ražlēći se**, *ražlēž se* (*ražlegnē se*), v. r. pf. *wiederhallen, resono*. Rj. raz-leći se. *vidi* odlēći se, odjeknuti 2. v. impf. razlijegati se. — Čuh za sobom *glas gdje se silno razleže*. Jezek. 3, 12.

2. **ražlēći**, *ražlēž se, vidī* razležati se. Rj. v. r. pf. raz-leći se. *razleže se n. p. kokoš, kad počne leći*.

ražlētjeti se, *ražlētīm se, v. r. pf. Rj. raz-letjeti se. v. impf. razlijetati se*. — 1) *auseinandersiegen, divolo*. Rj. *kao odletjeti na različne strane*. — 2) (kao razigrati se), *recht ins Fliegen kommen*. Rj. *kao dati se, upustiti se u lećenje*. — 3) *in Stücke fliegen, dissilio*, n. p. lonac, puška, i t. d. Rj. *kao leteći raspasti se, raspršati se*.

ražlēžati se, *žī se, v. r. pf. n. p. kokoš, anfangen zu brüten, incumbo*. Rj. raz-ležati se. *vidi* 2 razlēći se, početi leći. v. impf. *prosti* leći.

ražlicati, *ražlicēm*, v. impf. raz-licati čemu: Muškoj glavi oni ne *ražlicu* da je nagju u kolijevci, no je s'jeku jedni drugijema. Šćep. mal. 172. *Nalicati, prlicati, različati*. Rad 6, 128. *razlikovati, činiti razliku? isp. različiti*.

ražličak, *ražlička*, m. (u Srijemu) *blaue Kornblume* (Ziegenbein. Rj.²), *centaurea cyanus*. Rj. *biljka*.

ražličan, *ražlična*, adj. *verschieden, varius, cf. razlit*. Rj. *vidi* i različiti, razan. *isp. raznovrstan*. — Gledajući kako različni majstori rade, dogje na dućan gje se pletu rogožine. Npr. 174. *Budalaština je različna*. Posl. 30. Riječi, koje su u značenju sa svim različne od ovijeh. Danica 3, 40. Srbi su po stanju političkome još različniji nego po zakonu. Kov. 9. Tako su ljudi različni na svijetu tijelom, ali su još različniji dušom ili upravo reći duhom. Priprava 35. Zato, što su ovi glagoli različni između sebe, kako u značenju, tako i u . . . Rj.¹ LIV. *adv. (Gjavo) koji se različno pretvarao i pred njih izlazio*. Npr. 85.

ražličiti, adj. *vidi* različan. Rj. i *syn. onđe*. — Od svake vrste ljudi u različite haljine obučeni. Npr. 95. *Što su ljudi još više duhom ili u prosveti različiti*. Priprava 41.

različiti, različim, v. pf. raz-ličiti. vidi razlučiti. v. impf. prosti isp. ličiti se 2 (česa, čega, od čega, od koga) isp. različiti. — Kaurin je i jedan i drugi... mala ih je laka različila, gjauri su i jedan i drugi. Npj. 5, 483 (laka = dlaka).

različnost, različnosti, f. osobina onoga što je različno; die *Verschiedenheit*, *varietas*, *diversitas*, *differentia*. vidi razlikost. — Od Pika do Žudjela mala je različnost. DPosl. 88. I u sadašnjem vremenu vidi se da ima neka različnost. Spisi 1, 39.

razlijeganje, n. das *Wiederhallen*, *resonantia*. Rj. verb. od razlijegati se. stanje koje biva, kad se što razliježe.

razlijegati se, različjež se, v. r. impf. *wiederhallen*, *resono*. Rj. raz-lijegati se. vidi odljegati (i se.) v. pf. 1 razleći se. — Sav narod veseljaše se veoma da se zemlja razlijegaše od vike njihov. Car. I 1, 40. Putem razlijegaše se jauk. Is. 15, 5. Glas koji se silno razlijegaše. Jezek. 3, 13.

razlijetanje, n. das *Auseinanderfliegen*, *divolutio*. Rj. verb. od razlijetati se. radnja kojom se različjeću n. p. golubovi.

razlijetati se, različjećem se, v. r. impf. *auseinanderfliegen*, *divoluto*. Rj. raz-lijetati se (na sve strane) n. p. golubovi, kad ih tko rastjeruje. v. impf. prosti letjeti. v. pf. razletjeti se.

razlijevanje, n. vidi razljevanje. Rj. vidi i razli-vanje.

razlijevati, različjevām, v. impf. vidi razljevati: Tako mi se tijelo ne razlijevalo kao pjena morska! (Posl. 305). Rj. raz-lijevati. vidi i razlivati. v. impf. prosti lijevati (livati, ljevati), liti. v. pf. razliti.

razlika, f. der *Unterschied*, *discrimen*. Rj. raz-lika. drugoj poli osn. u lik. isp. Osn. 262. vidi razbor. — Knez, koji se radi razlike od seoskih knezova zvao i oborknez. Rj. 278b. Izjele sve sebice. Rj. 674a (bez razlike). Da nije ove razlike bilo u imenu, onda bi narod naš... Kov. 6. Jer nema razlike među Jerrejinom i Grkom. Rim. 3, 22. U ovoj je tankoj razlici između riječi »djedina« i »otačastvo« dubok smisao. DM. 12. Kaku razliku čini Srbin u izgovaranju između svrab i golub. Rat 9. Uzimajući na um razlike ovdje u dnu stavljene... gdje su i razlike iz toga rukopisa pobilježene. Star. pis. hrv. 4, VI. VII. (razlika = *varianta*).

razlikost, različnosti, f. u Gundulića, Stulli. vidi različnost. — Niz riječi, kojima *razlikosti* u značenju oštro obilježi. Rad 9, 192.

razlikovanje, n. verb. od 1) razlikovati, 2) razlikovati se. — 1) radnja kojom tko razlikuje što od čega. — 2) stanje koje biva, kad se što razlikuje od čega: Takova mesta koja idu i u razlikovanje Slavonskih narečija između sebe. Danica 5, 74.

razlikovati, različkujēm, v. pf. Rj. glagol je ovaj i imperfektivan, kao što pokazuju primjeri i verb. subst., i ne nalazi se kao glagol složen. — 1) *unterscheiden*, *discerno*. Rj. — Začugjen ljepoti onijeh gjevojaka, ne mogaše razlikovati koja je od koje ljepša. Npr. 111. Ne razlikujući ono, što su književnici naši uveli, od onoga, što je... Pis. 34. sa se, pass.: Da se gdje koje riječi slovima ne mogu razlikovati. Pis. 19. — 2) sa se, refleks.: *sich unterscheiden*, *verschieden sein*, *differo*. Rj. — Oni se (divlji golubovi) i po gukanju razlikuju. Rj. 93b. Krdžalijinke, koje su se kundakom i ostalom opravom razlikovale od ostalih pušaka. Danica 2, 295. Peraštani i Dobročani i opet se u govoru razlikuju. Kov. 35. Pa su se između sebe razlikovali drugim imenima. DRj. 2, 256.

razlit, adj. (u Tijesnome) vidi različan. Rj. i syn. ondje. razlit, biće od osn. koja je u adj. razan, razna, s promjenom glasa n na l kao u zlamenje od znamenje. isp. Osn. 220.

razliti, različjēm, v. pf. Rj. raz-liti. v. impf. razlijevati, razlivati, razljevati. — 1) n. p. mlijeko, hin-

giessen, *ergiesen*, *diffundo*. Rj. — 2) sa se, refleks. *sich ergiesen*, *diffundor*. Rj. — Plinula voda po polju, t. j. razlila se. Rj. 508a. Ona se (vodu) razlije preko obale. Npr. 77.

razlivanje, n. (zap.) vidi razlijevanje. Rj. vidi i razljevanje.

razlivati, različvām, (zap.) vidi razlijevati. Rj. v. impf. raz-livati. tako je i u južnom govoru. vidi i razljevati. vidi impf. prosti lijevati, livati, ljevati; liti. v. pf. razliti. — 1) *ausgiessen*, *effundo*: Jedne žene stoku muzu, jedne mleko razlivaju, jedne skorup skidaju. Npr. 80. — 2) sa se, refleks.: Neka se razlivaju tvoji izvori na polje, i potoci po ulicama. Prič. 5, 16.

razlizati, različžēm, v. pf. *zerlecken*, *lambendo consumere*: Ni budi med da te razližu, ni jed da te raspljuju (Posl. 212). Rj. raz-lizati. v. impf. prosti lizati.

razlog, m. Rj. raz-log. za postanje isp. razlagati, razložiti. — 1) *die Ueberlegung*, *consilium*, *persensio*: piše, govori bez razloga. Rj. (kao bez pameti, ne razmišljajući). — Razlog je prvi zakon. DPosl. 106. I povede Gluvcu Mihaila, koji s'ječe mačem bez razloga. Npj. 4, 265. Spopadnem u ljutini, koja je svaki razlog u meni zabunila bila, komade svile, i sve ih izderem u krpe. Danica 2, 129. — 2) kao dževap. Rj. Dževap*, vidi odgovor, *Red und Antwort*. Rj. 831a. Odgovor, 2) *die Verantwortung*, *periculum*: udri u moj odgovor. Rj. 442b. — I gjavo kad govori pravo, valja mu dati razlog. Posl. 97. Ne um'je Jane kući razloga, kući razloga, selu zakona. Npj. 1, 519. — 3) kao uzrok; *der Grund*, *vernünftiger Grund*, *ratio*: Izneseite parbu svoju, veli Gospod, pokazite razloge svoje, veli car Jakovljevi. Is. 41, 21. Ovim sam rad samo kazati da razlog, za koji u bukvaru u pomenutjem riječima stoji »i«, nije nikakav. Bukv. 35. Da je i poslovice vrijedno bilo učiniti svakomu pristupačnije iz više razloga, lasno je vidjeti. DPosl. IV. Opet su s razlogom mogli misliti. DRj. 2, 288. Ali se i ne dotiče razloga po kojima sam to kazao. GPN. 8. Nije kazao nijednoga razloga toj misli svojoj, niti su meni poznati dovoljni razlozi tome. Nik. jev. VIII. Ima jakih razloga protiv toga. Pom. 114. (isp.: Ima se za što misliti da su (stvari) kupovane u Dubrovniku. DM. 251).

razlokati, različčēm, v. pf. *auslecken*, *abspülen*, razlokala voda put. Rj. raz-lokati. v. impf. prosti lokati.

razlomak, različmka, m. jedan dijel od onoga što se razlomi. isp. odlomak, olomak, ulomak, zalomak. — Račun je predavao naizust, i za čudo je u tome bio vješt, — osobito što se tiče razlomaka (Brüche). Sovj. 82. Svetić je malo pjesama spjevao, na godinu po 2 (s nešto razlomaka). MSvetić poet 3.

razlōmiti, različmīm, v. pf. *zerebrechen*, *diffringo*. Rj. raz-lōmiti. v. impf. razlamati. — Daj mi, care, konja razlomljena, nejahana trideset godina. Npj. 2, 322. Pa na knjizi pečat razlomio. 4, 466. Razlomi ga (dar) na dijelove. Mojs. III. 2, 6.

razloženje, n. das *Urtheilen*, *judicatio*. Rj. verb. od razložiti. radnja kojom tko razloži što.

razložiti, adj. n. p. govor, *gründlich*, *sanus*. Rj. što biva s razlogom. suprotno bezrazložiti, bezrazložan.

1. razložiti, različžīm, v. pf. Rj. raz-ložiti. v. impf. razlagati. — 1 a) *auseinanderlegen*, *dispono*. Rj. (u tjelesnom smislu). — »Izvadi mi gospodsko ogjelo.« Brže sestra trči na čardake, otvori mu sanduk na čardaku, razloži mu gospodske haljine. Npj. 2, 224. — b) kao postaviti i početi. — Razložise hladno piti vino. HNpj. 4, 287. A Ličani čaše načerāše, razloži s njima hladno piti vino. 4, 420. — 2) (u unnom smislu) kao protumačiti; *auslegen*, *ausinandersetzen*, *erklären*, *deutlich machen*, *exponere*, *explicare*, *ex-*

planare: Da otidem do prijestola njegova (Božjega) da razložim pred njim parbu svoju. Jov 23, 4. Naprijed su razložene naredbe za sudove . . . sad treba razložiti unutrašnji red dubrovačke opštine. DM. 329. Postaraču se da ti razložim šta biva o svenocnici. DP. 37. To je potanko razloženo u V. Jagića Das Leben der Wurzel dē. Istor. 273.

2. rázložiti, žim, v. impf. (u Dubr.) *urtheilen, judico* (vidi rasugjivati. Rj.³): dobro razloži. Rj. za postanje isp. razlog.

rázložito, adv. *gründlich, acute*. Rj. isp. razložiti. kao s razlogom.

rázložnica, f. *die Verfúgerin, quae disponit*: Da mi budeš mlada za snašicu, a u kuću kućna ukućnica i mojemu blagu razložnica. Rj. koja razlaže što (isp. razlagati 1), raspolaže čim.

razlúčiti, rázlúčim, v. pf. *absondern, separo, disparo*. Rj. raz-lučiti. *vidi* razlúčiti. v. impf. razlúčivati. — Vojvode mi vojsku razlúčiše, barjaktari barjake razviše, pak Moravu vodu prijegjoše. Npj. 5, 265. Sabraće se pred njim svi narodi, i razlúčiće ih izmegju sebe. Mat. 25, 32.

razlúčivânje, n. *das Trennen, separatio*. Rj. verb. od razlúčivati. radnja kojom tko razlúčuje što oda šta.

razlúčivati, rázlúčujēm, v. impf. *trennen, absondern, separo*. Rj. raz-lučivati. v. impf. prosti lučiti. v. pf. razlúčiti. — Kao pastir što razlúčuje ovce od jaraca. Mat. 25, 32.

razlúpati, rázlúpām, v. pf. *zerschlagen, contundo*. Rj. raz-lupati. v. impf. prosti lupati.

razljútiti, rázljútīm, *vidi* razljútiti. Rj. v. pf. razljútiti. *vidi* razgnjeviti, i syn. ondje. v. impf. prosti ljútiti. — 1) *erzürnen, irrito*. Rj. 626b. — Stade igrat' zmija Lastavicu, koliko je njega (konja Lastavicu) razljútita, u Prizrenu istrla kaldrmu. Npj. 2, 58. — 2) *sa se, refleks. sich erzürnen, irascor*. Rj. 626b. — Onda se on razljúti pa joj reče: »A da gde je moja sreća?« Npr. 72. Car se na nju razljúti. 107. Otac mu se na to razljúti. 248. I ja sam se vrlo razljútió. Npj. 3, 3. U Gjura se srce razljútio. 4, 163. Gjevojka se razljútita teško. Herc. 147. Na kudu se ljuto razljútió. 215.

rázma, *ausser, praeter, excepto-, cf. osim, do*. Rj. raz (prijedlog) od njega: rázma. Korijeni 17. *vidi* razmi, i ondje postanje. — 1) *praep.* S ovijem vrlo rijetkim prijedlogom riječ u drugom padežu znači što i s prijedlogom *osim* u prenesenom smislu. Sint. 294. — Jer se Marko ne boji nikoga, rázma jednog Božu istinoga. Rj. Daj mi, Bože, da ja vidim svako zvjere s očicama, rázma zmaja planinskoga! Npj. 1, 189 (s? očicama). — 2) *adv.* Nigdi ništa ne imam, rázma jedno jagnješce. Npj. 1, 130. Ima, babo, čitav mesec dana, kako nisam sestrice vidio, rázma sinoć u zelenoj bašči. 2, 164. Tko li vam je pokov'o oružje? rázma jedna sirotinja raja. 4, 180.

rázmačica, f. *kad se što razmakne jedno od drugoga u mjestu ili u vremenu; Zwischenraum, Entfernung, Zwischenzeit, Pause; intervallum*. *vidi* razmak. — Udare mu, u nekoliko razmačica, sto batina. Megj. 293.

razmáči, rázmaknēm (rázmakao, rázmakla), v. pf. Rj. raz-maći. *vidi* rázmaknuti. v. pf. je i prosti maći, maknuti. v. impf. rázmicati. — 1) *auseinanderrücken, dimoveo*. Rj. — 2) *sa se, refleks. rázmaći se, auseinanderrücken, discedo, dimoveor*. Rj.

razmahívânje, n. verb. od razmahivati. radnja kojom tko razmahuje što ili razmahuje čim.

razmahivati, rázmahujēm, v. impf. raz-mahivati. v. impf. prosti máhati. v. pf. rázmahnuti. — Ili duva vjetar u vrhove i od jela rázmahuje grane? Npj. 5, 445. Rázmahnuće rukama svojim kao što rázmahuje plivač da pliva. Is. 25, 11.

razmahnitati se, tām se, v. r. pf. (u Dubr.) *vidi* razgoropaditi se. Rj. raz-mahnitati se, postati mahnit.

vidi i raspomamiti se. isp. pomamiti se. v. impf. prosti mahnitati.

razmáhnuti, rázmahnēm, v. pf. raz-mahnuti. v. pf. je i prosti mahnuti. v. impf. rázmahivati. — Megjedović rázmahne kijačom te kovača ubije. Npr. 3. Megjedović sjedne na lopatu, a čok rázmahne njome i prebaci ga na drugu stranu. 5. Ciganin rázmahne šakom, te dijete po glavi. Posl. 49. Slijepac rázmahne gudalom i zapjeva. 324.

rázmak, m. *die Trennung, discessus*: U oblaku na rázmaku. Rj. raz-mak, gdje se što rázmaklo jedno od drugoga. *vidi* rázmačica. za postanje isp. rázmaći (se), rázmaknuti (se).

razmáknuti, rázmaknēm, *vidi* rázmaći. Rj. v. pf. raz-maknuti. v. pf. je i prosti maknuti, maći. v. impf. rázmicati. rázmaknuti se, *vidi* rázmaći se. Rj.

rázmariti, rím, v. pf. (u C. G.) raskraviti prema vatri, *bei Feuer aufgehen lassen (z. B. Wachs), ad ignem solvere*. Rj. raz-mariti n. p. vosak prema vatri; rázgrijati ga. kao prost glagol ne dolazi. *isp.* primariti, promariti.

razmátrânje, n. *das Besehen, inspectio*. Rj. verb. od rázmatrati. radnja kojom tko rázmatra što.

razmátrati, rázmatrām, v. impf. *besehen, inspicio*. Rj. raz-matrati. v. impf. prosti motriti. v. pf. rázmotriti. — 1) (u tjelesnom smislu) kao rázglédati: To rekoše, pa se posuliše, svaki svoju stranu rázmatraše. Npj. 4, 254. — 2) (u prenesenom smislu) *betrachten, contemplari animo, considerare secum*: Te se stane pojati trisveta pjesma koja podiže misli da rázmatraju punu tajne svetu Trojicu. DP. 248. *sa se, pass.*: Bog je zapovjedio Adamu da misli umom o Božijem jestastvu, koje se može rázmatrati u spoljašnjim stvarima. DP. 91.

rázmazati, žēm, v. pf. *zerschmieren, dilino*. Rj. raz-mazati. v. impf. rázmazivati.

razmáziti, rázmazīm, v. pf. dijete, *verhättscheln, indulgentia corrumpo, cf. razbluditi, raspečiti*. Rj. raz-maziti. *vidi* i razvući 3, obečiti. v. impf. prosti maziti. — Sarajlije zato grade od jednoga sloga dva, što ne će da izgovaraju rázmaženo i ačeci se, nego oštro, n. p. snijeg, vijenac . . . Nov. Srb. 1817, 664.

razmazívânje, n. *das Zerschmieren, dilitus*. Rj. verb. od rázmazivati. radnja kojom tko rázmažuje što.

razmazivati, rázmazujēm, v. impf. *zerschmieren, dilino*. Rj. raz-mazivati. v. impf. prosti mazati. v. pf. rázmazati.

razmegjávânje, n. *das Abgrenzen, terminatio*. Rj. verb. od rázmegjavati. radnja kojom tko rázmegjava što.

razmegjavati, rázmegjavām, v. impf. *abgrenzen, termino*. Rj. raz-megjavati. v. impf. prosti megjiti 2. v. pf. rázmegjiti.

razmégjiti, rázmegjīm, v. pf. *abgrenzen, definitio*. Rj. raz-megjiti. v. impf. rázmegjavati.

razmekšati, šām, v. pf. Stulli. raz-mekšati što, učiniti da bude meko (mekše) te se kao raspadne. v. impf. rázmekšavati.

razmekšávânje, n. verb. od rázmekšavati. radnja kojom tko rázmekšava što.

razmekšávati, rázmekšávām, v. impf. raz-mekšavati n. p. zemlju, činiti da bude meka (mekša) te se kao raspada. v. impf. prosti mekšati. v. pf. rázmekšati. — Nadgledaš zemlju i zalivaš je . . . kišnim kapljama rázmekšavaš je. Ps. 65, 10.

1. rázmešti, rázmeštēm, v. pf. *auseinanderkehren, diverro*. Rj. raz-městi što, *mětúci (metlom)* rázmetnuti, rázbaciti. v. impf. prosti mešti.

2. rázmešti, rázmeštēm, v. pf. *zerrühren (z. B. ein Ei), dissolvere versatilo*. Rj. raz-městi n. p. jaje. v. impf. prosti mešti.

rázmet (rázmet), m. *das Zerwerfen, disjectio, diffusio*: nije to na rázmet. Rj. raz-met, djelo kojim se što rázmetne. isp. odmet 1.

razmêtânje, *n.* Rj. *verb.* od 1) razmetati, 2) razmetati se. — **1)** radnja kojom tko razmeće što (das Auseinanderwerfen, disjunctio. Rj.). — **2)** radnja kojom se tko razmeće (das Grossthun, jactatio. Rj.): Ukinuću razmetanje oholijeh, i ponos silnijeh oboriću. Is. 13, 11.

razmêtati, *razmećem*, *v. impf.* Rj. raz-metati. *isp.* razbacivati. *v. impf.* prosti metati. *v. pf.* razmetnuti. — **I. 1)** zerwerfen, disjicio: razmeće noge u hod. Rj. — Tjeram neprijatelje svoje . . . Satirem ih kao prah zemaljski, kao blato po ulicama gazim ih i razmećem. Sam. II. 22, 43. — **2)** karte (kad se vraća). Karten aufschlagen, e chartis lusorius vaticinor. Rj. — **3)** pregju, t. j. u navijanju namještati pamuk ili tiriplik za uzvod ili usnovke. Rj. — **II.** sa se, *refleks.* prahlen, sich brüsten, jactare se. Rj. *vidi* i ponositi se, i *syn.* ondje. — Nek se obuku u stid i u sram koji se razmeću nada mno. Ps. 35, 26. Kralj . . . mnogo se veličaše i razmetaše riječima. Glas. 21, 283 (multa verba magnifica et jactabunda secum habuit).

razmetkinja, *f.* die Verschwenderin, mulier prodiga: Nametkinja kućna razmetkinja. Rj. koja razmeće, rasipa *n. p.* kuću. *isp.* raspikuća.

razmetnuti, *nēm*, *v. pf.* Rj. raz-metnuti. *isp.* razbaciti, razvrći. *v. pf.* je i prosti metnuti. *v. impf.* razmetati. — **I. 1)** zerwerfen, disjicio. Rj. — Pusti (Gospod) strijele svoje, i razmetnu ih; munje, i razasu ih. Sam. II. 22, 15. Kamenje je od svetinje razmetnuto po uglovima svijeh ulica. Plač 4, 1. — **2)** igru, abbrechen, stören, rumpo. Rj. — Car čestiti divan učinio . . . A kad care divan razmetnuo, al' eto ti paše Seidima. Npj. 2, 454. — **II.** sa se, *refleks.* auseinandergehen, discedo: Otolen se svati razmetnuli. Rj. *vidi* razici se, i *syn.* ondje. — Gospoda se bila razmetnula, svaki ode b'jelu dvoru svome. HNpj. 1, 92. Divno su se Srbi nasulili, i otole s' razmetnuše vojske. Npj. 4, 49.

razmi, *vidi* razma. u starim knjigama ova riječ glasi **pazka**, od koje je postalo razmi i razma preteoriči se v u m, a ē zamijeniči se glasom i (po zapadnom govoru) i a. *isp.* Sint. 294. — Braću razmi godišta ništo ne rastaje. DPosl. 9. Lijek je svemu razmi smrti. 55.

razmicânje, *n.* Auseinanderrücken, dimotio. Rj. *verb.* od 1) razmicati, 2) razmicati se. — **1)** radnja kojom tko razmiče što. — **2)** stanje koje biva, kad se što razmiče.

razmicati, *razmićem*, *v. impf.* Rj. raz-micati. *v. impf.* prosti micati. *v. pf.* razmaći, razmaknuti. — **1)** auseinanderücken, dimoveo. Rj. — **2)** sa se, *refleks.* auseinanderücken, dimoveor. Rj. suprotno smicati se 2. — Koprivice, po Bogu sestrice! u dnu se smičite, a u vrhu razmičite (u pripovijeci kazao nekakav koji je bježeći od »Turka male pare nekrštene vjere« skočio bos i golokrak u koprive). Rj. 695b.

razmijeniti, *razmijenim*, *v. pf.* Rj. raz-mijeniti. *v. impf.* razmjenjivati. — **1)** verwechseln, austauschen, permuto. Rj. dati na razmjenu. *n. p.* da razmijenimo konje. *vidi* promijeniti 1, trampiti. — Razmijenite ti dinar mjedi. DPosl. 106 (ovdje razmijeniti znači razbiti 5 [n. p. dukat], kao i u sjevernoj Hrv. što se govori). — **2)** sa se, *reciproč.* tauschen (untereinander), permuto. Rj.

razmijēsiti, *razmijesim*, *v. pf.* t. j. hljeb, vertheilen, divido (ut videas quot sint futuri panes). Rj. razmijesiti. *vidi* raskuhati. *v. impf.* razmješivati.

razmimoćei se, *razmimōidēm se* (razmimōigjēm se), *v. r. pf.* raz-mimoći se, *vidi* razmimoći se, mimoći se (s kim), razminuti se. *v. impf.* mimoilaziti se. — U pismu, koje se je razmimoćilo s ovim tvojim. Pom. 111.

razmimōei se, *razmimōigjēm se*, *v. r. pf.* raz-mimoći se. *vidi* razmimoći se, i *syn.* ondje. — Kao (i) dva na putu (kad se razmimogju, tako i to ostade bez i kakva spomena dalje). Posl. 131.

razminuti se, *razmīnēm se*, *v. r. pf.* raz-minuti se.

vidi razmimoći se, i *syn.* ondje. *v. pf.* je i prosti minuti. — Razminuše se ka' i Vukac i dobra sreća. Posl. 269. Donesi mi jednu krpu platna, utegni me, sele, od bedara, da se moje kosti ne razminu, ne razminu kosti mimo kosti. Npj. 2, 465.

razmirica, *f.* Rj. raz-mirica. *osn. drugoj poli u mir.* *isp.* razmiriti se. — **1)** (u Kraj. Negot.) der Unfriede, Krieg, bellum, cf. krajina, rat. Rj. *vidi* i razmirje, vojska 2, vojnica. — **2)** *vidi* svadnja, svagja; kavga, raspra, zadjevica 2, zavada. U to su vrijeme (Dubrovčani) bili u razmirici s Urošem I. DM. 239 (*isp.*: Da su se Dubrovčani za to zavadili s Urošem, što . . . DM. 27).

razmiriti se, *razmīrim se*, *v. r. pf.* raz-miriti se s kim, kao zadjesti, zupočeti razmiricu, zavaditi se s njim. suprotno pomiriti se. *v. impf.* prosti miriti (i se). — Vladislav obeća (Dubrovčanima), da se ne će razmiriti s Dubrovnikom. DM. 229.

razmirje, *n.* *vidi* razmirica 1, rat. — Dugo razmirje stanovit glad. DPosl. 21. Moje i tvoje svijetu je razmirje. 63. *isp.* primirje.

razmisliti, *słim*, *v. pf.* **razmisliti se**, *słim se*, *v. r. pf.* *überlegen*, expendo. Rj. raz-misliti (se). *v. impf.* razmišljati, razmišljavati. — Carev sin kad to ču, razmisli i sažali se na nju. Npr. 235. Bolja je jedna razmišljena nego stotina učinjenijeh. Posl. 21. Razmisli pa reci. 269. Ovoga nerazmišljenoga poslu ne bijaše otac potvrdio. Prip. bibl. 21.

razmišljânje, *n.* Ueberlegen, perpensio. Rj. *verb.* od razmišljati. radnja kojom tko razmišlja o čemu. *vidi* razmišljavanje. — Može iz razmišljanja o svijem stvarima izvoditi poznavanje sile Božije. DP. 90. Sveti oci predali se sa svijem duhovnome razmišljanju. 93. I doista čistoga razmišljanja istu visoke pjesme svetijeh otaca. 277.

razmišljati, *razmīšljām*, *v. impf.* *nachsinnen*, *überlegen*, *perpendo*. Rj. raz-mišljati. *vidi* razmišljavati. *v. impf.* prosti misliti. *v. pf.* razmisliti. — Stade soko mišljat' i razmišljat': al' će ljubit' Sumbul udovicu, al' gjevojuku rumenu Ružicu. Npj. 1, 320. Ja razmišljah misli svakojake. 1, 352. Onde kod kuće posedi, dok razbere . . . razmišljajući i sam, šta će sad. Miloš 53. Kad te se sjećam na postelji . . . razmišljam o tebi. Ps. 63, 6.

razmišljāvânje, *n.* *vidi* razmišljanje. Rj. — Konac i namjerenije ovoga njegova dugovremenoga razmišljavanja i posla jest to, da nam načini novu azbuku. Nov. Srb. 1821, 388.

razmišljāvati, *razmišljāvām*, *vidi* razmišljati. Rj. — Brzoreka pun grijeha. (Valja da znači: koji brzo govori, ne razmišljavajući). Posl. 29. Kad sam razmišljavao, pod kakvijem bih imenom ovdje uzgred popravio još nekoliko riječi. Pis. 30.

razmjena, *f.* der Tausch, permutatio. Rj. raz-mjena, djelo kojim se što razmijeni. *vidi* promjena 1, trampa. — Hoćeš dati konja na razmjenu? daćemo ti konja još boljega. Npj. 2, 141.

razmjenjivânje, *n.* das Verwechseln, permutatio. Rj. *verb.* od 1) razmjenjivati, 2) razmjenjivati se. — **1)** radnja kojom tko razmjenjuje što. — **2)** radnja kojom se tko razmjenjuje s kim.

razmjenjivati, *razmjenjujēm*, *v. impf.* Rj. razmjenjivati. *v. impf.* prosti mijenjati. *v. pf.* razmijeniti. — **1)** verwechseln, permuto. Rj. — **2)** sa se, *reciproč.* tauschen, permuto. Rj.

razmjer, *m.* raz-mjer, *osn. drugoj poli u mjera; das Sylbenmass, Versmass, metrum.* za obličje *isp.* námjer, primjer. — Naricanja u stihovima ima od 10 slogova, ali je pravi njegov razmjer od 8 slogova i uza njih 4 kao pripjev. Kov. 100. Pripjeva radi odreguje različne razmjere u stihovima. Slav. Bibl. 2, 233. Poslije je pjevao Svetić više lirskih pjesama razmjerom rimskim a gdje koju pjesmu i razmjerom narodnijeh pjesama. MSvetić poet. 2.

rázmjerak, rázmjērka, *m. der Verlust beim Abwägen im Kleinen, die Einwage, detrimentum ponderis aut mensurae*: otišlo na razmjerak. Rj. gubitak ili šteta što nastaje u razmjeravanju, t. j. kad se n. p. žito ili meso razmjerava.

razmjerānje, *n. verb. od razmjerati. radnja kojom tko razmjera što. vidi razmjeravanje.*

razmjerāti, rázmjērām, *v. impf. raz-mjerati. vidi razmjeravati. v. pf. razmjeriti. isp. odmjerati prema odmjeriti. — Mušicu razmjera. DPostl. 65.*

razmjerāvānje, *n. das Abmessen, Abwägen, dimensio. Rj. vidi razmjeranje.*

razmjerāvati, rázmjērāvām, *v. impf. abwägen, abmessen, dimetior. Rj. raz-mjeravati. vidi razmjerati. v. impf. prosti mjeriti. v. pf. razmjeriti. — Kad je uregjavao (Gospod) nebasa, ondje bijah (ja mudrost); kad je razmjeravao krug nad bezdanom, tada bijah kod njega hranjenica. Prič. 8, 27.*

rázmjeriti, rīm, *v. pf. abwägen, pendō, exigo ad libram, dimetior. Rj. raz-mjeriti. v. impf. razmjerati, razmjeravati. — I izmjeri grad trskom . . . i razmjeri zid njegov na sto i četrdeset i četiri lakta, po mjeri čovječijoj. Otkriv. 21, 17. Razdijeliću Sihem, i dolinu Sokot razmjeriću. Ps. 60, 6.*

razmješivānje, *n. das Abtheilen, decretio. Rj. verb. od razmješivati. radnja kojom tko razmješuje hljeb.*

razmješivati, rázmješujēm, *v. impf. t. j. hljeb, abtheilen, decerno, distribuo. Rj. raz-mješivati. vidi raskuhavati 1. v. impf. prosti mjesiti. v. pf. razmjesiti. — sa se, pass.: Došao hljeb za rukom, t. j. uskislo tijesto u načvama, može se razmješivati. Rj. 135b. Načvice, 2) polovina obla rascijepljena drveta, po kome su izdubene doline, u koje se meće hljeb kad se razmješuje, i na kome se poslije u peć nosi. Rj. 410b.*

razmložiti, rázmložīm, **razmnožiti**, rázmnožīm, *v. pf. raz-mložiti, raz-množiti. v. impf. prosti množiti, mložiti. — sa se, pass.: Pismo . . . tako se po svijetu razmnožilo, da danas . . . Danica 2, 1.*

razmōtati, tām, *v. pf. auseinanderwickeln, explico. Rj. raz-motati. v. impf. razmotavati.*

razmotāvānje, *n. das Abwickeln, divolutio. Rj. verb. od razmotavati. radnja kojom tko razmotava što.*

razmotāvati, rázmōtāvām, *v. impf. auseinanderwickeln, expedio. Rj. raz-motavati. v. pf. razmotati. — Razmotava tanana Vlajnja, razmotava svoje čedo malo. HNpj. 1, 139.*

razmōtriti, rázmōtrīm, *v. pf. besehen, dispicio. Rj. raz-motriti. v. impf. razmatrati. — Pogjite oko Siona i obigjite ga . . . pogledajte bedeme njegove, razmotrite dvorove njegove. Ps. 48, 13.*

razmršiti, rázmršīm, *v. pf. entwirren, expedio. Rj. raz-mrsiti. vidi odmršiti. v. impf. razmršivati. — Malo platno zamršeno bilo, al' sam b'jelo razmršila platno. Npj. 1, 611. Otkuda mu toliko i vremena da sve tužbe preslušā i sve raspre da razmrši! Priprava 69. Za tebe ja čuh da možeš protumačiti, i zamršene stvari razmršiti. Dan. 5, 16. Neka mjestā zlo napisana trudio se g. Novaković razmršiti. Rad 6, 205.*

razmrškati, rázmrškām, *v. pf. vidi razdrozgati. Rj. raz-mrškati. vidi i razdruzgati (= razbiti). — Značenje (korijenu) satirati: razmrškati, smrškati. Korijeni 167 (drukčije se ne nalazi ovaj glagol). Udari Sisaru, razmrška mu glavu. Sud. 5, 26. I djecu će im razmrškati na njihove oči, kuće će im oplijeniti. Is. 13, 16.*

razmršivānje, *n. das Entwirren, expeditio. Rj. verb. od razmršivati. radnja kojom tko razmršuje što: Velik duh za pogaganje zagonetaka i razmršivanje zamršenijeh stvari nagje se u Danila. Dan. 5, 12.*

razmršivati, rázmršujēm, *v. impf. entwirren, expedio. Rj. raz-mršivati što, n. p. zamršene stvari. v. pf. razmršiti.*

rázmrznuti se, znēm se, *v. r. pf. aufthauen, re-*

gelari. Rj. raz-mrznuti se. isp. raskraviti se. v. impf. prosti mrznuti se.

razmućivānje, *n. das Zerrühren, dissolutio. Rj. verb. od razmućivati. radnja kojom tko razmućuje n. p. med vodom.*

razmućivati, rázmućujēm, *v. impf. zerrühren, dissolvo. Rj. raz-mućivati n. p. med vodom. v. pf. razmutiti.*

razmumājiti, u zagoneci. *cf. zakukuljiti. Rj. razmumajiti suprotno zamumajiti. drukčije se ovaj glagol ne nahodi. zagonetku vidi kod zadesetiti.*

razmūtiti, rázmūtīm, *v. pf. zerrühren, zertrüben, solvo versando, conturbo*: uzmi malo meda pa razmuti s vodom. Rj. (s? vodom). raz-mutiti što čim, n. p. med vodom. *isp. razmēsti. v. impf. razmućivati. — Mali kolačići . . . pak se najposlije zaljevaju medom razmućenijem vodom. Rj. 503a. Pomaz, šenično brašno razmućeno u hladnoj vodi. Rj. 536a.*

ráznati se, ráznā se, *v. r. pf. erhellen, sich finden, agnoscere*: Da se Marku za grob ne raznade. Rj. raz-znati. *vidi razaznati. raz-znati se, upravo pass. od raz-znati, raznati. v. impf. razaznavati.*

raznēsti, ráznēšēm, *v. pf. vidi raznijeti. isp. Obl. 67.*

ráznī, *vidi razan, razna.*

ráznijeti, ráznjēšēm (ráznio, ráznijela), *v. pf. zertragen, differo. Rj. raz-nijeti. vidi raznesti. v. impf. raznositi. — Dočeka ga tridest martonoša, sveg' Ivana na sablja raznese. Npj. 1, 535 (na sablja = na sabljah = na sabljama). Turski konji noge iskidaše šetajući jutrom i večerom, na pločama polje razniješe mećući se džide i lobuda. 3, 52 (lobud*, vrsta kratka koplja). Namah puće trista džeferdana na agina bijela čadora, na kuršumim' čador razniješe. 4, 482. Prenumeracija . . . ona je jedini način ne samo knjigu izdati na svet, nego je i po narodu razneti. Npj. 1 4, XXXVI. Zapale lagum pod mostom, koji ga svega raznese. Žitije 51.*

raznizati, ráznizēm, *v. pf. (Perlen) von der Schnur ziehen, extraho filum e margarita*: Sićan će ti biser raznizati. Sa crkve će biser raznizati. Rj. raz-nizati. *v. impf. raznizivati.*

raznizivānje, *n. das Ziehen, z. B. der Perlen von der Schnur, extractio fili e margarita. Rj. verb. od raznizivati. radnja kojom tko raznizuje n. p. biser.*

raznizivati, ráznizujēm, *v. impf. (Perlen) von der Schnur ziehen, extraho filum e margarita. Rj. raz-nizivati n. p. biser. v. pf. raznizati.*

raznōsiti, ráznōšīm, *v. impf. zertragen, differo. Rj. raz-nositi. v. pf. raznesti, raznijeti. — Palavra, čeljade koje mnogo govori i riječi po selu raznosi. Rj. 485a. Naše seje, vezite marame, Bog je dobar, te će braća doći, raznosiće vezene jagluke. Npj. 3, 299. sa se, pass.: Budući da su se o onome govoru raznosili različni glasovi. Pis. 14.*

raznōšēnje, *n. das Zertragen, dilatio. Rj. verb. od raznositi. radnja kojom tko raznosi što.*

raznōvrstan, ráznōvršana, *adj. razno-vrstan, što je od raznih vrsti; verschiedenartig, diversi generis. poterdā u supst. koji ide. isp. različan, i syn. ondje.*

raznōvršnōst, ráznōvršnōsti, *f. osobina onoga što je raznovršno; die Verschiedenartigkeit. — Ni množina ni raznovršnost poslova ne smetahu Knezu da se nekad i slatko pošali. Jurm. 60.*

razobādati se, razobādām se, *v. r. pf. raz-obadati se, razbjeći se od obada; kaže se za govoda. v. impf. prosti obadati se. — Poštrkati se, vidi razobadati se. Rj. 563a. Još nije (kapetan) vidio ni mrtva hajduka, a razobadao se na ljude koji ne znaju ni za što idu večeras kući. Zim. 196.*

rázodník, *m. (u Srijemu) vidi razvodnik. Rj. biljka. vidi i razvodnjak. — Razvodnik, razodník (v izbačeno). Korijeni 192.*

razōnoditi, dīm, *v. pf. (ponajviše u vojv. po varošima) zerstückeln, zerstückeln, divido, cf. rastaviti.*

Rj. raz-onoditi. v. *impf. prosti* onoditi 1, činiti, raz-onoditi raščiniti, rastaviti. — A još' gore, gde kaže, da su onamo složena pismena rasonodili. Nov. Srb. 1818, 400.

1. rāzor, (u Srijemu i rāzor. Rj.³) m. die Furche, Grenzfurche, Wasserfurche, sulcus. Rj. raz-or, gdje se n. p. njiva razore; izmegju dva razora ima slog. za postanje isp. razorati. — Slog, 1) u njivi ono izmegju dva razora. Rj. 692b.

2. rāzor, m. (u Paštr.) die Zerstörung, eversio, demolitio. Rj. raz-or, djelo kojim se što razori. za postanje isp. razoriti.

razōrati, rāzorēm, v. *pf. durchhackern, exaro*. Rj. raz-orati. v. *impf. razoravati*. — Krivo ralo Lazarevo krive laze razoralo. Posl. 160.

razorāvānje, n. — **1)** das Durchhackern, peraratio. Rj. radnja kojom tko razorava što, n. p. laze. — **2)** radnja kojom tko razorava n. p. gradove.

1. razorāvati, razōrāvām, v. *impf. durchhackern, exaro*. Rj. raz-oravati. v. *pf. razorati*.

2. razorāvati, razōrāvām, v. *impf. raz-oravati*. vidi razarati, razurati, raskopavati, razvaljivati, rušiti. v. *impf. prosti* oriti (se) 2 (rušiti se). v. *pf. razoriti*. — Smrcu je bilo zapriječeno u ratu razoravati manastire i crkve. DM. 67. prema ob-oriti, ob-arati, od raz-oriti v. *impf. raz-arati*, koje se govori u Hrvatskoj i ima u Stullija.

razōriti, rāzorīm, v. *pf.* Rj. raz-oriti. vidi razuriti, soriti, raskopati, razrušiti, razvaliti. v. *impf. II. raz-oravati, razarati, razurati*. — **1)** zerstören, diruo. Rj. — Dogje gost pa razori post. Posl. 62. Obratiću gradove vaše u pustoš, i razoricu svetinje vaše. Mojs. III. 26, 31. — **2)** sa se, *refleks.* razōriti se, rāzorīm se, v. r. *pf. sich zu Grunde richten, confici*. Rj. vidi iskopati se, zatrti se, zatamaniti se, dotamaniti se, otići u suho grozđe.

razortāčāvānje, n. die Auflösung der (Handlungs-) Gesellschaft, dissociatio. Rj. *verb. od* 1) razortāčavati, 2) razortāčavati se. — **1)** radnja kojom tko razortāčava (raskida) ortakluk. — **2)** radnja kojom se tko razortāčava s kim, t. j. s ortakom svojim.

razortāčāvati, razortāčāvām, v. *impf.* Rj. raz-ortāčavati. *isp. razdruživati* 1. v. *impf. prosti* ortāčiti. v. *pf. razortāčiti*. — **1)** entgesellschaften, dissociatio. Rj. razortāčavati ortake, raskidati ortakluk njihov. — **2)** sa se, *recipr. die Gesellschaft auflösen, dissociatio*. Rj. razortāčavati se s kim, t. j. s ortakom svojim, prestajati biti ortak njegov.

razōrtāčiti, čīm, v. *pf.* Rj. raz-ortāčiti. *isp. razdružiti* 1. v. *impf. razortāčavati*. — **1)** entgesellschaften, dissociatio. Rj. razortāčiti ortake, raskinuti ortakluk njihov. — **2)** sa se, *recipr. sich trennen (von Handlungsgesellschaften), solvo societatem*. Rj. n. p. raz-ortāčiti se (koji su bili ortaci).

razorūžati, žām, v. *pf. exarmare, armis exuere*. Stulli. raz-oružati koga, oružje mu uzeti. vidi obez-oružati.

razrāčiti se, rāzrāčī se, v. r. *pf.* (u Hrv.) kome što, n. p. razračilo mu se jesti, Lust bekommen, appeto. Rj. raz-račiti se. v. *impf. prosti* račiti se.

razračūniti, razrāčūnīm, v. *pf. raz-računiti, ausrechnen, computare, rationem rei inire, ducere*. v. *impf. prosti* računiti, računati. — U tri dana sve razračunismo, i poslove naše završismo. Npj. 5, 500.

rāzradovati se, rāzradujēm se, v. r. *pf. sich erfreuen, laetitia perfundi*: Po poli mu sablju rasjekao, vigje bane, pa se razradova. Rj. raz-radovati se vidi razveseliti se. v. *impf. prosti* radovati se.

razrākoliti se, līm se, v. r. *pf. ins Gackern hineingerathen, clango laeta (de gallina et metaph. de femina laeta)*. Rj. raz-rakoli se kokoš, a kaže se u prenesenom smislu i za ženu (veselu). vidi raskakotati se, raskokotati se. v. *impf. prosti* rakoliti se.

razrāstānje, n. das Auseinanderwachsen, crassatio.

Rj. *verb. od* razrastati se. stanje koje biva, kad se što razrasta.

razrāstati se, rāzrāstām se, v. r. *impf. in die Breite wachsen, crassesco*. Rj. raz-rastati se, rasti u širinu. v. *pf. razrasti se*.

razrāsti se, razrāstēm se, v. r. *pf. auseinanderwachsen, crassesco*. Rj. raz-rasti se. v. *impf. razrastati se*. — Raskrupnati se, *cf. razrasti se*. Rj. 639a.

razrēci, razrēcēm, v. *pf. widerrufen, revoco*: Sramota je reći, pa razrēci. Rj. raz-reći. vidi poreći. za v. *impf. isp. poricati*.

rāzred, m. raz-red. za postanje *isp. razrediti*. vidi klasa; die Klasse, classis. *isp. razdio* 2. — Tako imamo tri glavna razreda sviju ljudskih izmišljanja. Priprava 130. Eto tako progju mnogi časovi u mnogim razredima. Zlos. 23 (u školi).

rāzredba, f. (u Lici) n. p. kad se razregjuju ljudi na stražu ili na kakav posao, die Vertheilung, dispositio. Rj. raz-redba (raz-red-ba). djelo kojim se ljudi razrede na kakav posao ili se što razredi. za postanje *isp. razrediti*. — riječi s takim nast. kod berba.

razrēditi, rāzrēdīm, v. *pf. abtheilen, bestimmen, ordino, dispono*. Rj. raz-rediti. v. *impf. razregjivati*. — Onda Živko društvo razredio: na Turčina po tri kaurina. Npj. 4, 30. Na troje ću vojsku razrediti. 4, 391. Pa je Janko seate razredio: prvijenca dva Jakšića mlada . . . Kov. 84. Nego je (vojsku) razrede u varoši po kućama. Sovj. 52. Levite razredi na dvadeset i četiri reda. Prip. bibl. 77. Dijelovi iz apostola razregjeni po danima u koje se čitaju. Star. 1, 88. sa se, *refleks. ili pass.*: Stadoše se tri tabora vojske, pa se dimno vojsku razredila. Npj. 4, 316. Po gramatici bi se mogle, i morale, i ove gjekeje riječi drukčije razrediti i po značenju bliže sastaviti. Danica 3, 2.

razregjivānje, n. das Abtheilen, dispositio. Rj. *verb. od* razregjivati radnja kojom tko razregjuje što.

razregjivati, razrēgjujēm, v. *impf. bestimmen, constituo*. Rj. raz-regjivati. v. *pf. razrediti*. — Kad mi silnu sakupimo vojsku, ti razregjij u Rudine vojsku. Npj. 4, 46. Nekakav Ciganin razregjujujući pred smrt imanje svoje kazao da mu je nestalo jednoga konja. Posl. X. sa se, *pass.*: Razredba, kad se razregjuju ljudi na stražu ili na kakav posao. Rj. 634b.

razrēvati se, vēm se, v. r. *pf.* (u Dubr.) rasplakati se, recht ins Weinen kommen, illacrimo. *cf. revati se, dati se na revanje*.

rāzrēz, m. n. p. na košulji, der Schlitz, fissura. Rj. raz-rez (*isp. razrezati*), gdje je razrezano. vidi prorez; rastrž, prostrž.

razrezati, žēm, v. *pf.* Rj. raz-rezati. v. *impf. razrezivati*. — **1)** zerschneiden, discindo. Rj. vidi rasjēci. — Bijaše isto kao brat, kao da si jabuku razrezao po napoli. Npr. 118. — **2)** porezu, die Auslage unter die Pflichten vertheilen, dispartio, describo. Rj. *isp. porezati* 2. — Poreze paša udari na nahije, pa oborknezovi izmegju sebe razrežu na knežine. Danica 2, 98. Poreza se udara na dva put u godini . . . a knezovi je i kmetovi razrežu po imanju u tri reda. Miloš 201. Ono srebro i zlato dade Joakim Faraonu razrezavši na zemlju . . . od svakoga uzimajući kako bješe cijenjen. Car. II. 23, 25.

razrezivānje, n. Rj. *verb. od* razrezivati. — **1)** radnja kojom tko razrezuje što, n. p. jabuku (das Zerschneiden, discissio. Rj.). — **2)** radnja kojom tko razrezuje porezu (das Vertheilen, dispartitio. Rj.).

razrezivati, razrēzujēm, v. *impf.* Rj. raz-rezivati. v. *prost. rezati. v. pf. razrezati*. — **1)** zerschneiden, discindo. Rj. n. p. jabuku po napoli. — **2)** vertheilen, dispartio. Rj. razrezivati porezu. — Poreze je paša udarao na nahije, pa su ih knezovi izmegju sebe razrezivali na knežine. Rj. 279a. Kad razrezuju porezu, onda kažu: ovo selo ima dvije noge, ovo nogu i po, i t. d. Rj. 423b.

razrijediti, *razrijedim*, v. pf. n. p. šumu ili kako povrće, t. j. gdje koje isjeći ili počupati, da ono što ostane bude regje, a tako bi kaka bolest ili druga kaka sila mogla i ljude razrijediti, *auslichten, interluco, rarefacio*: Ako Bog da te s' odovud vratim, hoću more Srbe razrediti. Rj. raz-rijediti što, učiniti da bude regje. isp. prorijediti. v. impf. prosti rijediti. — sa se, pass.: Kako se ljudi razrijede, odmah udare šume na novo. Priprava 30. Kad se šume posijeku ili barem razrijede, onda prestane ona mokrota i nezdravlje. 31.

razrikati se, *razričēm se*, v. r. pf. raz-rikati se, upustiti se u rikanje, početi rikati. isp. razvikati se, razvršitati se. v. impf. prosti rikati. — Kad diže ruku nad njom da je posijede, razrika se žalosna mu žena: »Ah za Boga! ne ubij me...« Npr. 234.

razriti, *razrijēm*, v. pf. zerwühlen, diruo. Rj. raz-riti. v. impf. prosti riti. — Tuga što je Srbija raz-rivena partijama. Mil. 307.

razroditi, *razrodim*, v. pf. raz-roditi koga, s rodom ga restaviti? ili: učiniti da se odrodi? odmetnuti ga od rođa? — Te gospodu našu razrodiše, razrodiše, pak ih razgnaše, razagnaše, pa ih pogubiše. Npj. 5, 27. No nesretnje Kuće razrodiše, razdvojiše, sve ih iskopaše. 5, 236.

razrogāčiti, *razrogāčim*, v. pf. Rj. raz-rogačiti. drukčije se ovaj glagol ne nahodi. — 1) t. j. oči, die Augen aufreissen, oculis rigidis tueor, cf. izbečiti. Rj. vidi i obečiti (oči), iskolačiti, izbučiti, izbuljiti, izvaliti (oči), izdračiti. — 2) sa se, refleks. sich muthig entgegen stemmen, forti animo se opponere. cf. ispriječiti se. Rj. kao stati junački pred koga, uprijeti se, da ne može dalje.

razrok, *adj. schielend, strabo*. Rj. značenje (korijenu) vidjeti se, vidjeti: nazor, pozor, prozor, zazor, uzorit, nazorljiv; nazorice. Ovamo bi išlo sa samoglasnim premještenim korijenu na kraj, ako r nije umetnuto: *vázrok*. Korijeni 72. raz-zrok? (raz-zreti) raz-(r)ok? koji gleda na krivo. vidi gverok, heroglav. isp. hiljav, škiljav. — Ako je dimnjak nakrivo, upravo dim izlazi. (Kazala nekakva razroka gjevojka, kad su prosci gledajući je rekli izmegju sebe: Lijepa kuća, ali dimnjak stoji nakrivo). Posl. 3.

razrušiti, *šim*, v. pf. vidi razoriti. Rj. i syn. ondje. raz-rušiti. v. impf. prosti rušiti. — sa se, pass.: Ljuta je guba na kući, nečista je. Neka se razruši ona kuća. Mojs. III. 14, 45.

razudati, *dām*, v. pf. Rj. raz-udati. v. pf. je i prosti udati. v. impf. razudavati. — I. n. p. ćeri, sestre, *nacheinander ausheirathen, maritare aliam alio*. Rj. razudati n. p. kćeri, udati ih kojekud. — Ako su ti kćeri neudate, razudaj ih za koga ti drago. Npj. 1, 461. Imaše trideset kćeri, koje razuda iz kuće. Sud. 12, 9. — II. sa se, refleks. — 1) razudale se kćeri, die Töchter haben eine dahin, die andere dorthin weggeheirathet, collocatae sunt filiae. Rj. udale se kojekuda. — 2) (u Dubr.) mnoga bi se razudala, sich vom Manne scheiden, repudiare virum. Rj. vidi razvjenčati se.

razudāvānje, n. verb. od razudavati. radnja kojom n. p. otac razudaje kćeri.

razudāvati, *razudājēm*, (*razudāvām*), v. impf. raz-udavati n. p. kćeri svoje, udavati ih kojekud. v. pf. razudati. — »Vrati, Jovo, tridest devojaka!« »Ne vodim ih, da robuju mene; već ih vodim, da ih razudajem.« Npj. 2, 642.

razūm, m. (loc. razūmu), die Vernunft, ratio. Rj. raz-um. vidi pamet 1. — Izlapiti, kaže se za čovjeka, n. p. koji u starosti postane slaba razuma. Rj. 225a. Pošenući pameću, razumom. Rj. 562a. Šenuti, poludjeti (valja da se misli: razumom). Rj. 836a. Nego se sudi po razumu i po običaju. Miloš 192. Nego i najprostiji čovek zdrava razuma razumeće i priznati, da... Nov. Srb. 1818, 400. Pripovetka... nikad

nije sa svim protivna zdravome narodnom, i u pesmama običnom razumu. Npj. 1 4, XXXVI. I to je po razumu upravo, kao što treba: gospodar pije, a konj zob zoblje. 4, XL. Ne će da priznaju, da sam ja ona slova pravio... da bih ugodio razumu i svojstvu jezika. Odg. na ut. 27. Da on ima cijel ljucki razum, on bi odmah poznao, da Srbli ne će biti njegovi robovi. Straž. 1887, 62. Treba li se većma čuditi tupome razumu, koji nije mogao opaziti nijednoga dobra, ili pakosti, koja je htjela tražiti samo zlo? O Sv. O. 8.

razūman, *razūmna*, *adj. verständig, vernünftig, prudents, cf. pametan*. Rj. suprotno nerazuman. — Otresen, n. p. čovjek, t. j. razuman, pametan, bistar. Rj. 480a. Svijesan (n. p. čovjek, žena), cf. razuman. Rj. 670b. Ne boj se majko, ne boj se, ja sam ti umna razumna. Rj. 780b. Ne će dati razumna gospogja bez tvojega kaka obeležja. Npj. 2, 451. Ti si mudar i razuman. Kov. 113. To je samo ljudima dato i to najrazumnijima. Priprava 52. Bogoslovi pokazuju razumni smisao. 193. Što se od nas rodi, nije samo tijelo, koje živeći osjeća, nego je stvojenje razumno. 215. adv. Za to razumno k njemu pristupaj. DP. 180. Ja ne mogu dokučiti da bi bilo razumnije ostaviti sadašnja četiri znaka. Rad 6, 47.

razumijevānje, n. das Verstehen, intellectus. Rj. verb. od razumijevati. radnja kojom tko razumijeva što. suprotno nerazumijevanje.

razumijevati, *razumijevām*, v. impf. verstehen, intelligo. Rj. vidi razumjeti (v. impf. i v. pf.). — 1) »Sad imaš nemušti jezik... idući čujaše i razumevaše sve što govore tice i trave. Npr. 12. Njegova je svaka pesma bila dobra, jer je on pesme razumevao i osećao. Npj. 1 4, X. Dogjoše k Davidu... dobro razumijevahu vremena da bi znali šta će činiti Izrailj. Dnev. I. 12, 32. Zaharija koji razumijevaše utvare Božije. II. 26, 5. Šta su Grei razumijevali pod Dalmacijom u širem i užem smislu. DM. 9. U sebru valja razumijevati osobito čoveka nižega reda. 63 (razumijevati što u čemu ili pod čim). Šta je u tjem riječima razumijevao. Star. I, 18. Onda su taj zakon naopako razumevali i oni koji su ga postavili. Vid. d. 1861, 21. — 2) sa se. — a) reciproc.: Kuvar i podrumar uvijek se dobro razumijevaju. Posl. 162. — b) refleks.: Razumijeva se (u čemu) kao magarac u kantar. (Mjesto razumijeva se govori se i samo razumije.) Posl. 269. Matica samo onima, koji se u ovoj stvari ne razumevaju više od nje, može kazati... Danica 5, 74.

razūmiti, *razūmim*, v. pf. koga, einem begreiflich machen, aufklären, illustro. Rj. razumiti koga, učiniti (i činiti) da razumije. v. pf. slož. orazumiti, urazumiti; v. impf. prosti razumljivati, slož. orazumljivati; urazumljivati. razumiti biće v. pf. i v. impf. prema razumjeti koje je v. impf. i pf., pa razumljivati v. impf. prema v. impf. razumijevati. — Sada ima svata na probira; ti joj (kćeri) svate kaži po imenu, i Vjeko je u tome razumi, nek obere, koga njojzi drago. Npj. 3, 473.

razūmjeti, *razūmijēm*, v. impf. verstehen, intelligo. Rj. ovaj je glagol i v. pf., kao što se vidi iz primjera; zato ima v. impf. i razumijevati, da se njime, kad zatreba, većma istakne imperfekcionost. — 1 a) razumjeti kome, kao vjerovati mu: Zdrav bolesnu ne razumije. (Mjesto ne razumije govori se i ne vjeruje.) Posl. 89. I Bog će nam oprostiti, a Turci nam ne će razumjeti. 94. Mučecemu djetetu ni svoja mati ne razumije. DPosl. 64. — b) razumjeti koga ili što, i uopće: A kad jade razumio Vuče, on ijedak pred pećinu pogje. Rj. 230a. Onamo su kalugjeri još stariji od popova; jer bolje razumiju crkvena pravila. Rj. 541a. Da preskoči nešto u knjizi, a on razumjevi u prvome smislu metne knjigu na zemlju pa preko nje. Rj. 580b. »Došao sam da izliječim kra-

ljevu šcer . . . « Kad kralj razumije, pušti ga u karmaru ka gjevojci. Npr. 86. Ne vidi dalje od nosa. (Ne razumije ništa). Posl. 196. Dvor Turski, razumevi koje od Bećir-paše, koje s različenih drugih strana, da se Srbija nije umirila . . . Danica 5, 32. Vi mene u svemu dobro razumijete. Pis. 7. Koji ovoga poslu ne razumije . . . Ko iz ovoga još ne razumije i ne priznaje, da . . . A ko ne razumije ni po ovome, onoga Bog neka obavijesti! 52. Ovdje pod imenom prostote ne treba razumjeti samo seljake i druge ljude proste. 60. Govori o stvarima od kojih ništa ne razumije, nego samo držeći se tugijih riječi. Sovj. 5. Razumevi car za njegovu hrabrost i za rane, vrlo ga omiluje. Žitije 11. Šta treba razumjeti pod Dalmacijom? DM. 9. Kralj srpski . . . Ovdje valja razumjeti Milutina. 30. Pod Balšićem treba razumjeti Crnajeviča. 103. Obične riječi, pod kojima se znalo šta treba razumjeti. 213. U čestijem riječima »počast i služba« treba razumjeti i dare. 237 (po ovome: razumjeti što pod čim = što u čemu). U slikama dviju žena Jakovljevih valja razumjeti dvojaki život. DP. 97. sa se, pass.: Značenje riječi djedina: u njoj se razumije sva zemlja. DM. 12. ovamo idu i rečnice: To se razumije po sebi; (samo) po sebi. Posl. XXIII. Priprava 152. Bukv. 21. DM. 293. 307. DRj. 3, 102. Korijeni III. Osn. 7. Rad 2, 193. 6, 211. To se razumije od sebe (samo od sebe). Opit XII. Bukv. 3. DM. 218. 289. — 2) sa se. — a) reciproč.: Razumijemo se kao kroz rukav od kapota. (Ne razumijemo se). Posl. 269. Ja ne znam, kako ću se s G. Svetičem razumjeti za »rečiju« i »vlastiju«. Ogd. na ut. 16. — b) refleksi.: Ovgje ne znamo, ili je G. Grujović gluv, ili se razumije u prosodiji, kao i u ostalim . . . Nov. Srb. 1817, 664. Tijem je pokazao koliko se razumije u književnom radu. GPN. 3.

razumljenje, n. verb. od 1) razumjeti, 2) razumjeti se. — 1) radnja kojom tko razumije što; das Versehen. — 2) radnja kojom se tko razumije s kim; die Verständigung.

razumljiv, adj. što se može razumjeti; verständlich. suprotno nerazumljiv. — adv. Svi govore razumljivo. Priprava 122.

razumljivânje, n. das Begreiflich-machen, explicatio. Rj. verb. od razumljivati. radnja kojom tko razumljuje koga.

razumljivati, razumljujem, v. impf. begreiflich machen, explico: On ti sestru razumljuje svoju. Rj. koga, činiti da razumije. v. impf. slož. orazumljivati, razumljivati. v. pf. (i impf.) prosti razumiti.

razumrijeti se, razumrêm se, v. r. pf. mi ćemo se razumrijeti, i: ja ću se s njim razumrijeti, t. j. do smrti zajedno biti, der Tod wird uns trennen, mors separabit nos. Rj. raz-umrijeti se. — Da Bog da da se razumremo, al' da jedno drugo ne vidimo! Npj. 3, 433.

razurânje, n. das Zerstören, eversio. Rj. verb. od razurati. radnja kojom tko razura što.

razurati, râm, v. impf. (u C. G.) zerstören, everto: Razuraju careve krajine. Rj. raz-urati. vidi 2 razoravati, i syn. ondje. v. pf. razuriti. — Razoriti. Gdje gdje se govori i u mjesto o (može biti pometnjom): razuriti, razurati. Korijeni 13.

razuriti, razurim, v. pf. zerstören, everto, cf. razuriti: Ja ću puštit' svata što hiljada, Sarajevo hoću razuriti. Ali pusti dvori razureni. Kako je se tade razurila. Rj. raz-uriti. syn. kod razoriti. v. impf. razurati. — Razuriše crkvu i oltare. Npj. 5, 102.

razurnik, m. der Zerstörer, eversor. Rj.³ koji što razuri ili razura.

razurbijati, razurbijâm, v. impf. raz-urbijati. isp. raskriljivati. — »Čija li su ono gjeća luda, što bijele ovce raskriljiju?« »Ono što mu razurbija ovce, ono su ti dva Vukova sina. Npj. 4, 507.

razuzdân, adj. upravo part. pass. praet. od razuzdati. u moralnom smislu, koji nije obuzdan, kao: raspušten, raskalašan; zügellos, effrenatus. Ne vjerujem, da bi on (Subotić) ili njegovi mogli ustaviti razuzdane elemente. Kolo 14 (15).

razuzdati, dâm, v. pf. entzäumen, effreno. Rj. razuzdati n. p. konja, skinuti mu uzdu. suprotno obuzdati, zauzdati. v. impf. razuzdavati.

razuzdâvanje, n. das Entzäumen, effrenatio. Rj. verb. od razuzdavati. radnja kojom tko razuzdava n. p. konja.

razuzdâvati, razuzdâvam, v. impf. entzäumen, effreno. Rj. raz-uzdavati n. p. konja, skidati mu uzdu. suprotno uzdati, zauzdati.

razuzêti, razuzmêm, v. pf. raz-uzeti, kao raznijeti, razgrabiti. v. impf. slož. isp. razimati. — Kako ti je razdrobljeno carstvo, nešto Turci, a nešto Latini, sve su tvoje carstvo razuzeli. Npj. 5, 554.

razuznati, znâm, v. pf. vidi doznati. u Sarajevu. Dr. Gj. Šurmin. raz-u-znati.

razuzriti se, razuzrîm se, v. r. pf. es sich bequemen machen, deponere (amiculum). Rj. raz-uzuriti se, svući gornje odijelo pa se tako učiniti uzuran. v. impf. prosti uzuriti.

razvaditi, dîm, v. pf. Streitende auseinander bringen, pugnantis separo. Rj. raz-vaditi n. p. dvojicu koji hoće da se pobiju, rastaviti ih. v. impf. razvadjati. — Nagje na putu dve kučke gde se kolju jednako; ne mogavši ih razvaditi, okani se i otide dalje. Npr. 89. Imaše sluškinja tvoja dva sina, pa se svadiše u polju, a ne bješe nikoga da ih razvadi, te jedan udari drugoga i ubi ga. Sam. II. 14, 6.

razvagja, f. (u Boci) das Auseinanderbringen (von Streitenden), separatio pugnantium. Rj. raz-vagja, djelo kojim tko razvadi n. p. dvojicu koji se svagjaju.

razvâgjač, razvâgjača, m. koji koga razvagja, der die Streitenden auseinanderbringt, separans pugnantis. Rj.

razvâgjanje, n. das Auseinanderbringen (von Streitenden), separatio pugnantium. Rj. verb. od razvadjati. radnja kojom tko razvagja n. p. dvojicu.

razvadjati, gjâm, v. impf. Streitende auseinanderbringen, separo pugnantis. Rj. raz-vadjati n. p. dvojicu koji se svagjaju, rastavljati ih. — Nagje na putu dve kučke gdje se kolju jednako; pa ih stane razvadjati, ali ne mogavši ih razvaditi, okani se i otide dalje. Npr. 89.

razvaline, f. pl. die Ruinen, Trümmer, rudera. Rj. za postanje isp. razvaliti. isp. zidine. — Eda će Arsa one razvaline molovati? Straž. 1886, 703. Kad ću učiniti da se čuje vika ubojna u Ravi . . . i ona da bude gomila razvalina. Jer. 49, 2.

razvaliti, razvâlîm, v. pf. Rj. raz-valiti. kao prost glagol ne nalazi se. isp. valiti. v. impf. razvaljivati. — I. I) zertrümmern, zerstören, everto. Rj. vidi razoriti, i syn. ondje. — Novi, grad stari gotovo razvaljen. Kov. 29. Kad topovi kulu razvale. Sovj. 44. Ja mogu razvaliti crkvu Božiju i za tri dana načiniti je. Mat. 26, 61. Razvalio je gradove do temelja. DM. 7. sa se, pass.: peć i ognjište neka se razvali, jer je nečisto. Mojs. III. 11, 35. — 2) usta, das Maul weit aufthun, diduco os. Rj. vidi razglaviti 2. — Razvalio vilice kao bijesan pas. (Kad ko mnogo govori i više). Posl. 269. Razvališe na me usta svoja. Ps. 22, 13. — II. sa se, refleksi. sich ausbreiten, se effundere: ovce se razvalile oko jezera te pasu. Rj. kao raziči se, razasuti se. — Taj dan razvališe se svi izvori velikoga bezdana. Mojs. I. 7, 11.

razvaljivânje, n. das Zerstören, destructio. Rj. verb. od razvaljivati. radnja kojom tko razvaljuje što, n. p. grad, usta.

razvaljivati, razvaljujem, v. impf. Rj. raz-valjivati. v. pf. razvaliti. — I) zerstören, destruo, everto. Rj. vidi 2 razoravati, i syn. ondje. — Razvaljujte grada

Žabljačkoga. Npj. 5, 203 (u pjesmi drugi padež mjesto četvrtoga. isp. Sint. 131). Ti koji crkvu razvaljuješ i za tri dana načinjaš. Mat. 27, 40. — 2) kao širom otvorati. isp. razvaliti I 2. — Razvaljuju na me usta svoja, sramotno me biju po obrazima. Jov 16, 10. Koji govori: zgradiću sebi veliku kuću i prostrane klijeti; i razvaljuje sebi prozore, i oblaže kedrom i maže crvenilom. Jer. 22, 14 (aperit sibi fenestras).

razvaruša, f. *Art Kuchen, placentae genus*. Kukuruzno i šenično brašno zakuha se cijegjem, pa pošto se u tepsiji ispeče, zalije se pekmezom razmučenijem vodom i uzvarenijem. Rj. pita. raz-varuša. osn. drugoj poli koje je u variti. — riječi s takim nast. kod ajgiruša.

razvedravanje, n. *das Aufheitem (des Himmels)*, *rediens serenitas coeli*. Rj. verb. od 1) razvedravati, 2) razvedravati se. — 1) radnja kojom tko razvedrava n. p. nebo. — 2) stanje koje biva, kad se razvedrava n. p. nebo.

razvedravati, *razvedrāvām*, v. *impf.* Rj. raz-vedravati. isp. provedravati. v. *pf.* razvedriti (i se). — 1) *aufheitem, exhilario, sereno*. Rj. razvedravati što, n. p. nebo, činiti da postane vedro. — 2) sa se, *refleks. heiter werden, serenor*. Rj. postajati, bivati vedro. *vidi* i raščinjati se 2.

razvedriti, *razvedrīm*, v. *pf.* Rj. raz-vedriti. isp. provedriti. v. *impf.* razvedravati (i se). — 1) *aufheitem, sereno*: ovaj će vjetar razvedriti. Rj. razvedriti što, učiniti da postane vedro. — Bog mu dade, vjetar udario, te razagna i razvedri polje. Npj. 2, 562. — 2) sa se, *refleks. sich ausheitem, serenor*. Rj. postati vedro. *vidi* i raščiniti se 2. — Kad vogj odgovori da je oblačno, onda slijepac kaže: Razvedriče se. Posl. 15.

razveseliti, *razvesēlim*, v. *pf.* Rj. raz-veseliti. v. *impf.* razveseljavati. — 1) *erfreuen, gaudio officio*. Rj. *vidi* obeseliti, oveseliti, obradovati. — Žalosne ne malo razveseli. Npj. 5, 478 (ne = nas). Veseliše se; jer ih Bog razveseli veseljem velikim. Nem. 12, 43. Gospodel . . . razveselio si ga radošću lica svojega. Ps. 21, 6. — 2) sa se, *refleks. vidi* i razradovati. — Predsjedatelj neiskazano se obraduje ovoj zgodi, da se razveseli. Danica 2, 127. Da se razveselim s vama. Rim. 15, 32. Kad se car razveseli od vina. Jestir. 1, 10.

razveseljavanje, n. *das Erfreuen, Aufheitem, exhilario*. Rj. verb. od razveseljavati. radnja kojom tko razveseljava koga.

razveseljavati, *razvesēljāvām*, v. *impf.* *aufheitem, exhilario*. Rj. raz-veseljavati. suprotno sneveseljavati. v. *pf.* razveseliti. — Briga u sreću čovječijem obara; a dobra riječ razveseljava. Prič. 12, 25.

1. **razvesti**, *razvzēdm*, v. *pf.* Rj. raz-vesti. kao prost glagol ne nahodi se. isp. vesti (vezēm). v. *impf.* razvoditi. — 1) *auseinander führen, in diversa duco*. Rj. — Roblje je bilo ispreprodavano i razvedeno po svemu carstvu Turskome. Danica 4, 29. — 2) *auseinander treiben (z. B. einen Topf auf der Scheibe), diduco*. Rj. n. p. lončar razvede lonac na kolu soom.

2. **razvesti**, *razvzēdm*, v. *pf.* Rj. raz-vesti. kao prost glagol ne nahodi se. isp. vesti (vezēm). v. *impf.* razvoziti. — 1) *auseinander führen, diveho*. Rj. n. p. razvesti gjubre na kolima. — 2) *singend oder weinend weit ausholen, diduco*. Rj. pjevajući ili plačući razvesti što, t. j. početi pripovijedati koješta od Kulina bana. — O tome ne govori ni riječi, nego je razvezuo goror o jednome članku iz Lune. VLazić 1, 1.

3. **razvesti**, *razvzēdm*, v. *pf.* *die Stickerei auflösen, resolvo acu pictum, retexo*. Rj. raz-vesti vez. v. *impf.* prosti vesti.

razvezati, *razvzēzm*, v. *pf.* raz-vezati, *aufbinden, resolvo*. isp. razdriješiti. v. *impf.* razvezivati. — Ja ću ti učiniti svu volju tvoju za drva kedrova . . . ja ću ih povezati u splavove i spustiti morem do mjesta koje mi kažeš, i ondje ću razvezati, pa ih nosi. Car. I. 5, 9. Nije li ovo post što izabrah: da razvečeš

sveze bezbožnosti, da razdriješiš remenje od bremena? Is. 58, 6.

razvezivanje, n. verb. od razvezivati. radnja kojom tko razvezuje što.

razvezivati, *razvzēzjm*, v. *impf.* raz-vezivati što povezano, svezano, potvrda u v. *pf.* razvezati. isp. odvezivati, razdrešivati.

razvidjeti, *razvidīm*, v. *pf.* *durchsehen, inspicio*: No sam idi, te Turke razvidi. Rj. raz-vidjeti. — Kad na Žabljak Turski udariše, zašto Turci divno razvigjoše, gje ne ima Crnogorskog knjaza, ljuto su im pritužili Turci. Npj. 5, 217 (razvigjoše, griješka mjesto razvigješe, razvidješe. ali isp. vigju (vidim).

razvijanje, n. *das Entwickeln, explicatio*. Rj. verb. od 1) razvijati, 2) razvijati se. — 1) radnja kojom tko razvija što: Jedno drugome ne ustupaše u razvijanju sudstva, prem da to razvijanje ne igjaše jednijem putem. DM. 259. — 2) stanje koje biva, kad se što razvija: U njemu (u zakoniku Dušanovu) samo (je) ponovljeno ono, što se od starine držalo u narodu kao posljedak duhovnoga samostalnog razvijanja. DM. 298. U njima (u Ovijetima) je početak postojanoga neprekinutog razvijanja i sadašnjega stanja svega. Pom. 121. — isp. razvitak.

1. **razvijati**, *razvijēm*, v. *pf.* *zerwerfeln, diventilo*. Rj. raz-vijati n. p. pljevu. v. *impf.* razvijavati, razvijevati. — Poslaću na Vavilon vijače koji će ga razvijati i zemlju njegovu isprazniti. Jer. 51, 2. u prenesenom smislu: Čaja-paša je mlogo navijao, da Miloš ostane u Beogradu, a Dimitrije da ide u nahiju . . . no oni su to kojekako znali razvejati, i dokazati, da obojica imaju posla oko toga. Miloš 71 (razvejati u istoč. govoru mjesto razvijati). Paša je najposle navaljivao, da ostane barem i Dimitrije s ovim knezovima, no Miloš nekako i to razveje, govoreći i dokazujući, da je Dimitrije njemu vrlo potreban. 120.

2. **razvijati**, *razvijām*, v. *impf.* *auseinanderwickeln, divolvo, explico*. Rj. raz-vijati. v. *pf.* razviti. — 1) Kakvu ko pitu želi jesti, onake i jufke razvija. Posl. 125. Misli takove da ih dijete lasno razumije . . . i da mu one mlagjanu dušu i razum po malo razvijaju. Bukv. 18. Što snagu još veoma razvija. Vid. d. 1862, 18. — 2) sa se, *refleks.*: Noćurak, nekaki cvijet koji se noću razvija. Rj. 425a. Pala magla na livadu, razvijaj mi se, maglo, razvijaj! Npj. 1, 327. To je Srbima želja sve više i više rasla i razvijala se. Miloš 141. Š godinama se razvijaju strasti ne sa zloga jestastva. DP. 174. U kojih se književnost u ono doba razvijala u najveći jek. Vid. d. 1862, 18.

razvijavanje, n. *das Zerwerfeln, diventilatio*. Rj. verb. od razvijavati. radnja kojom tko razvijava n. p. pljevu. *vidi* razvijevanje.

razvijavati, *razvijāvām*, v. *impf.* *zerwerfeln, diventilo*. Rj. raz-vijavati n. p. pljevu. *vidi* razvijevati. v. *pf.* 1 razvijati.

razvijevanje, n. *vidi* razvijavanje.

razvijevati, *razvijevām*, *vidi* razvijavati. Rj.

razvikati se, *razvīčēm se*, v. r. *pf.* *ins Schreien kommen, inclamo*. Rj. raz-vikati se, zavesti se u vikanje. isp. razrikati se, razvrištati se. v. *impf.* prosti vikati.

razvitak, *razvītka*, m. za postanje isp. razviti (se). isp. razvijanje. djelo kojim se što razvije; *die Entwicklung, explicatio, explanatio, exitus*. — Jedna važna crta razlikuje pravu dubrovačku od susjednoga srpskog, a to je razvitak ličnosti . . . pravo naroda samostalnoga, koje imaše u sebi samom život i razvitak. DM. 323. za obličje isp. navitak, povitak, savitak, svitak, uvitak, zavitak.

razvitati, *razvīčēm*, v. *pf.* (u Baranji) *zerstreuen, dissipō*: razvitao svu djecu (t. j. razbacio, n. p. kad se ko po drugi put oženi). Rj. raz-vitati. drukčije se ne nalazi.

razviti, *razvijēm*, v. *pf.* Rj. raz-viti. *vidi* razaviti. v.

impf. razvijati. — 1) *entwickeln, auseinanderwickeln, divulgo, explico.* Rj. — Kad joj on košulju da, ona je razvije i po tom je u brzo zgužvelja i metne pod pazuhu. Posl. 179. Gjauri nam . . . naše kade rezil učiniše: razviše im avlije marame, i sa legja skidoše kaftane. Npj. 4, 210. Barjaktari razvijte barjake. 4, 440. Mala prostorija koju imaju pisma ne da mi da pred tobom razvijem svu svezu crkvenijeh praznika. DP. 319. *sa se, pass.:* Brod ne može po moru hoditi prije nego se po njemu platno razvije. Kov. 66. — 2) *sa se, refleks.:* Da sam ruža ja bi se razvila u časlovcu mladom bogoslovcu. Npj. 1, 635. Sve su se njihove naredbe razvile iz naredaba Dušanovijeh dobiši samo bolju okruglost. DM. 322.

razvjenčati, čam, *v. pf. entkränzen (zurücktrauen), demo coronam nuptialem (?)*: kad se jedan put vjenča, ne može se razvjenčati. Rj. raz-vjenčati, vjenčanje razvrći. *isp.* raženiti se, razudati se 2. *v. impf.* razvjenčavati.

razvjenčavanje, *n. das Entkränzen (die Trauung ungeschehen machen), discoronatio.* Rj. *verb.* od razvjenčavati. *radnja* kojom tko razvjenčava vjenčane. **razvjenčavati**, razvjenčavam, *v. impf. entkränzen, discorono.* Rj. raz-vjenčavati vjenčane, vjenčanje njihovo raskidati. *isp.* raženjati se, *v. pf.* razvjenčati.

razvlačenje, *n. Rj. verb.* od razvlačiti. — 1) *radnja kojom n. p. pas razvlači što* (das Auseinanderziehen, distractio. Rj.). — 2) *radnja kojom tko razvlači (odgagja) n. p. posao kakav* (das Verschieben, dilatio. Rj.). — 3) *radnja kojom tko razvlači (mazi) dijete* (das Verziehen [des Kindes], mala educatio. Rj.).

razvlačiti, razvlačim, *v. impf.* Rj. raz-vlačiti. *v. pf.* razvući. — 1) *verschleppen, aufero.* Rj. — Pustiću na njih četvoro: mač, da ih ubija, i pse, da ih razvlače, i ptice . . . Jer. 15, 3. — 2) *verziehen, verschleppen, differo, cf. odgagjati.* Rj. *i syn. ondje.* — Trgovlačiti, razvlačiti kakav posao. Rj. 746b. A što su Turci to više odbijali i razvlačili, to je Srbima želja sve više i više rasla. Miloš 141. *sa se, pass.:* No Miloš je svagda dokazivao, da se to ne može učiniti; i tako se još razvlači od dana do dana. Miloš 135. — 3) *das Kind versiehen, corrumpo puerum nimia indulgentia, cf. razbluditi, razmaziti.* Rj. razvlačiti dijete. *vidi* bluditi, maziti, pečiti.

razvoda, *f. ono što se od odvode (jošte dalje) razvede:* Riječima su data samo glavna značenja, — po jedno ili po više, ako ih imaju, bez odvoda i razvoda glavnih značenja. Rad 15, 183 (ili je nom. sing. razvod?).

razvoditi, razvodim, *v. impf.* Rj. raz-voditi. *v. pf.* razvesti. — 1) *auseinanderführen, duco in diversa.* Rj. — Kada Srbliji dokopaše Turke zulumčare u bijele ruke, pa ih stae Srbliji razvoditi preko polja bez svijeh haljina, gole, bose topuzima tuku. Npj. 4, 151. — 2) *ausweiten, diduco (z. B. den Topf).* Rj. *n. p.* lončar razvodi lonac na svom kolu.

razvodnik, *m. (u Srbiji) Bittersüss, solanum dulcamara Linn. cf. razvodnjak. biljka. vidi* razodnik. — *za postanje isp.* razvesti, razvoditi.

razvodniti, razvodnim, *v. pf. n. p. vino, wässern, aqua miscere.* Rj. raz-vodniti *n. p. vino, vode u nj doliti. vidi* rastvoriti 2, raščiniti 2, razblažiti 2. — *drukčije se glagol ovaj ne nalazi.*

razvodnjak, *m. vidi* razvodnik. Rj. biljka. *vidi* i razodnik. — *za nast. u razvodnjak prema* razvodnik *isp.* anatemjak i anatemnik.

razvògjenje, *n. Rj. verb.* od razvoditi. — 1) *radnja kojom tko razvodi n. p. ljude kojekuda* (das Auseinanderführen, ductio in diversa. Rj.). — 2) *radnja kojom n. p. lončar razvodi lonac na svom kolu* (das Ausweiten, diductio. Rj.).

razvòziti, razvozim, *v. impf. n. p. na kolima gjubre, auseinanderführen, divaho.* Rj. raz-voziti. *v. pf.* razvesti (razvezem).

razvòženje, *n. das Auseinanderführen, divectio.* Rj. *verb.* od razvoziti. *radnja kojom tko razvozi n. p. gjubre na kolima.*

razvrći, razvrgnuti, razvrgnem, *vidi* razmetnuti. Rj. raz-vrći, raz-vrgnuti. *isp.* i razbaciti. *v. pf. je i prosti vrći, vrgnuti. imper. razvrzi (kao pobjezi).* Obl. 71. — *sa se, refleks. ili pass.:* »Jovane, brate rogeni! zar nema one milosti, što je bila kod majke?« — »Marija, seko rogeni! sad nema one milosti; ona se milost razvrglu na moje svasti i šure i moje slatke punice. Npj. 1, 213. Ako će (društvo) da se ne razvrgne samo sobom . . . onda valja u njemu da bude uprava ili vlast. Priprava 57.

razvršitati se, razvrštitim se, *v. v. pf. recht ins Plärren kommen, rudere.* Rj. raz-vršitati se, početi vršitati, zavesti se u vršitanje. *vidi* razrikati se, razvikati se. *isp.* rasplakati se, razrevati se. *v. impf.* prosti vršitati.

razvrnuti, razvrnem, *v. pf. aufwerfen, aufbrechen (die Nuss), disrumpo.* Rj. raz-vrtnuti *n. p. orah, razlomiti ga nožem vrteći. isp.* razbiti (orah). *v. impf.* razvrtati.

razvrsti, razvržem, *v. pf. loswickeln, expedio.* Rj. raz-vrsti, kao razmotati, svršiti. *v. impf. prosti vrsti se.* — Razvrzao kao lisica vojsku. (Kad se mnogo poslova počne a nijedan se ne svrši. Gledaj: Počeo kao lisica vojsku). Posl. 269.

razvršiti, razvršim, *v. pf. n. p. sijeno, abgipfeln, demo de cacumine.* Rj. raz-vršiti *n. p. sijeno, skinuti mu vrh, uzeti ga s vrha. v. impf.* razvršivati.

razvršivanje, *n. das Abgipfeln, demtio a summitate.* Rj. *verb.* od razvršivati. *radnja kojom tko razvršuje n. p. sijeno.*

razvršivati, razvršujem, *v. impf. n. p. sijeno, abgipfeln, vom Gipfel nehmen, demo de summitate.* Rj. raz-vršivati sijeno, skidati mu vrh, uzimati ga s vrha. *v. pf.* razvršiti. — Silni vetar razvršivao je sena koja su preko cele zime ostala uspravo. Zim. 307.

razvrtanje, *n. das Aufbrechen, disruptio.* Rj. *verb.* od razvrtati. *radnja kojom tko razvrće što.*

razvrtati, razvrćem, *v. impf. n. p. orahe, aufbrechen, disrumpo.* Rj. raz-vrtati orahe, razlamati ih nožem vrteći. *isp.* Korijenj 202. *v. pf.* razvrnuti.

razvrziga, *m. koji kvari društvo, der Verderber der Gesellschaft, corruptor societatis bonae.* Rj. razvrz'igra, koji razvrgne, ima običaj razvrći igru, dobro društvo. — razvrći ima zapovjedni način po 4. razdjelu: razvrzi. Obl. 71. *odatle* razvrz(i)-igra. *riječi tako slož. kod* čistikuća.

razvúći, razvúćem, *v. pf.* Rj. raz-vući. *v. impf.* razvlačiti. — 1) *verschleppen, aufero.* Rj. — Tako da im razdvoje i razvuku silu. Žitije 25. — 2) *posao kakav, verschieben, differo.* Rj. *vidi* odgoditi, *i syn. ondje.* — 3) *verziehen (ein Kind), indulgentia corrumpo.* Rj. razvući dijete. *vidi* razbluditi 2, *i syn. ondje.*

raž, raži, *f. (loc. raži) der Roggen, secale cereale Linn. cf. rž.* Rj. *vidi* i ražulja, ražuljica. — Žito se zove svaki usjev od kojega se obično brašno melje i hljeb mijesi (*n. p. šenica, ječam, kukuruz, ovas, raž, eljda, proso, krupnik i t. d.* Rj. 160a. Napolica, 2) žito u kojemu ima pola raži a pola šenice, *cf. polovnica, su'ržica.* Rj. 402a. Suražnica, žito u kojemu ima više raži nego šenice. Rj. 726b. A tu Vuće pade na danšte u zaselje u raži ozimoj. Npj. 4, 419.

ražaliti se, li se, *v. v. pf. leid thun, doleo:* ražalilo mu se. Rj. raz-žaliti se. *v. impf. prosti žaliti (i se).* — 1) *Sunčevoj se majci na to erlo ražali.* Npr. 56. Kad ga brat ugleda, ražali mu se i zaplače. 72. Kad on sve čuje, ražali mu se zdravo. 135. Da li ti se ne ražali na svakoga od tvojijeh? Npj. 1, 95. Junaku se srce ražalilo, žao mu je ljube vijernice, žao mu je čeda u kol'jevci. 2, 121. — 2) *kao glagol aktivan (bez refleks. se):* To junake većma ražalilo, te

postaše još neveseliji. Npj. 3, 298. Sijevaju munje i gromovi, koji mnoge ocrniše majke . . . i sestrice ražališe milc. 4, 8. isp. rascvijeliti.

ražan, adj. n. p. hljeb, slama, Roggen-, secalinus, cf. ržan. Rj. što pripada raži.

ražanj, ražnja, m. Rj. dem. ražnjić. — 1) der Bratspiess, veru. Rj. — Šiš, gvozden ražanj. Rj. 840b. Napiplje popa pretljega, spopane ga i ubije, navrti na ražanj i metne kraj ognja. Npr. 148. Gradi ražanj, a zec u šumi. Posl. 45. Kad se meso izreže na komadiće pa se naniže na ražanj. Pis. 41. — 2) nekaka crna povelika vodena tica, Schwarzschneppse (der Ibis. Rj.³), avis genus (ibis falcinellus L. Rj.³). Rj. — ražanj (od kor. od koga je raz). Osn. 201. riječi s takim nast. kod bacanj.

ražariti, ražarim, v. pf. žarilom razgrnuti vatru po svoj peći, aufschüren, ignem excitare. Rj. raz-žariti. v. impf. prosti žariti.

ražević, raževičem, v. pf. vidi raspaliti. Rj. raz-žević. v. impf. prosti žević.

raženići se, raženim se, v. r. pf. g. d. sich entweiben, sich scheiden, repudiare uxorem: Lasno se oženiti, ali se mučno raženiti (Posl. 168). Rj. raz-ženiti se, pustiti ženu svoju, razvrći ženidbu svoju. vidi razvjenčati se. isp. razudati se 2. v. impf. raženjati se.

raženjauje, n. verb. od raženjati se. radnja kojom se tko raženja.

raženjati se, raženjam se, v. r. impf. u ovoj poslovi: Kad se sinovac ženjaše, nikoga ne pitaše, a kad se raženjaše, i strinu pripitivaše (Posl. 120), sich scheiden, repudiare uxorem. Rj. raz-ženjati se, pustiti ženu svoju, razmetati ženidbu svoju. vidi razvjenčavati se. v. pf. raženiti se.

ražljevanje, n. das Ausgiessen, effusio. Rj. verb. od ražljivati. radnja kojom tko ražljeva što. vidi razlijevanje, razlivanje.

ražljivati, ražljivam, v. impf. ausgiessen, effundo. Rj. raz-ljevati. vidi razlijevati, razlivati. v. impf. prosti ljevati, lijevati, livati; liti. v. pf. razliti. — sa se, re-*leks.*: Gospod nad vojskama kad se dotakne zemlje, ona se rastapa . . . i ražljeva se sva kao rijeka i potapa se. Amos 9, 5.

ražljutiti, ražljutim, v. pf. Rj. raz-ljutiti (promijeniti se z pred lj na ž). vidi razljutiti, i primjere ondje. vidi i razgnjevititi, i syn. ondje. v. impf. prosti ljutiti. — 1) erzürnen, irritio. Rj. razljutiti koga. — 2) sa se, re-*leks.* sich erzürnen, irascor: A kada je mene zaboljelo, i ja sam se vrlo ražljutio. Ražljuti se Merima djevojka. Rj.

ražnjanje, n. das Herumlaufen, pervagatio. Rj. verb. od ražnjati. radnja kojom tko ražnja.

ražnjati, ražnjam, v. impf. herumlaufen, pervagari, cf. uspropadati se, propadati 4. Rj. isp. i ustumarati se. kao trkati tamo i amo. v. pf. uzražnjati se. — Megju tim su Srpski rtnici ražnjali oko Prokuplja. Zim. 155. Dokle su se ovi seljaci s Begom razgovarali, dotle je Mileta ražnjao po sobama vrebajući ne bi li kako god ugledao Begovu hanumu. 159.

ražnjić, m. dem. od ražanj. Rj.

ražovit, adj. šenica, t. j. u kojoj ima mnogo raži, Roggen enthaltend, triticum secali mistum. Rj. isp. Napolica, 2) žito u kojemu ima pola raži, a pola šenice. cf. polovnica, sužica. Rj. 402a. — adj. s takim nast. kod barovit.

ražovnica, f. Roggenbrot, panis secalinus. Rj. hljeb ražan. vidi ržanica.

ražulja, ražuljica, f. (u Srijemu) najgora vrsta od raži, Art Roggen, secale. Rj. — riječi s takim nast. kod bakulja.

ražvatati, ražvácem, v. pf. zerkaueu, mandere. raz-žvatati. vidi razažvatati. v. impf. prosti žvatati. — Staviti razažvano u usta. D. u rkp je popravlano razžvatano. DPosl. 115.

řbat, řpta (řbata), m. vidi hrbat. Rj. u krajevima gdje se u govoru ne čuje glas h.

řbina, f. die Scherben, die Scherbe, testa. Rj. — Krnjaga, komad od čega razbijenoga (tikve, suda), cf. řbina. Rj. 305a. Značenje udarati, lomiti: řbina (h je otpalo). Korijeni 223. Škrbina, ista riječ mislim da je samo okrnjena sprijeda: řbina. Osn. 169.

řboč, řbdča, m. (u Dalm.) od kože čime se vadi voda iz bunara. cf. čapra 2. Rj.³ — za nast. isp. brkljoč.

řčak, řčeka, m. der (gemeine) Hamster, mus cricetus, cf. hrčak (cric. frumentarius Pall. Rj.³). Rj.

řčeta, řčeta, n. vidi hrčeta. Rj.

řćmanica, f. (u C. G.) vidi vrnćanica. Rj. vidi i vřćmanica, gornjica. na opanku jedan od kaiša što su mjesto gornje kože. — vřćanci, vřćmati, navřćmati, vřćmanica, i odbacivši v: řćmati, narćmati, řćmanica. Korijeni 199.

řćmanje, n. (u C. G.) vidi vrnćanje. Rj. vidi i vřćmanje.

řćmati, řćmām, (u C. G.) vidi vrnćati. Rj. v. impf. vidi i vřćmati, od čega je řćmati i postalo odbacivši v. — řćmati opanke, na njih metati, řćmanice, gornjice. v. pf. narćmati.

Řćanin, m. einer von Rat. Rj. čovjek iz Rata (iz Rta). — Vuhveniji od Řćanina lučaričkoga. DPosl. 151.

Řćanski, adj. von Rat. Rj. što pripada Řćanima, pa Ratu (Rtu). — Maska je řćanska. DPosl. 60.

řđakva, f. vidi rotkva. Rj. vidi i andrkva, rodakva, rokva. der Rettig, raphanus sativus Linn. biljka.

řđanje, n. vidi orvanje. Rj.

řđati, řđām, v. impf. vidi premetati, orvati: řđa kao krmača po kući. Rj. vidi hrdati; cunjati. — řđati (premetati; pred r otpalo je h, po-řđati (usu deterere), rđoroga, rđut. Korijeni 222.

řđoroga, f. Schimpfwort gegen ein bejahrtes Weib, convicium in feminam. Rj. psovka ženi vremennoj. vidi rogoša 2. — rđo-roga, hrđo-roga, koja je već pohrdala sebi rogove. isp. tako slož. riječ krnjoroga.

řđūt, řđūta, m. nekaka trešnja, koja se rška, Art Kirsche, cerasi genus. Rj. vidi hrdut, hrskavac, hrskavice, hrušt 1, babaje. — korijen vidi kod rđati.

re, dodaje se gdje kojim riječima, n. p. ništare. Rj. samoglasno se e najviše odbacuje: ništare, ništar; jere, jer. vidi r.

řea, f. vidi reha. Rj. — řeav, vidi rehav. Rj.

řebarce, n. dem. od rebro, das Rippchen, costula. Pripovijeda se da je nekakav kalugjer u nevolji donio trgovcu od nekakva sveca rebro okovano u srebro, i iskao da mu na nj pozajmi novaca (t. j. da mu ga da u zalogu), a trgovac mu rekao: »ja ću duhovniće uzeti srebarce, a ti nosi rebarce kud ti drago«. Rj.

řebělja, f. Rebellion, seditio, rebellio. Rj. vidi buna, pobuna, ustanak.

řebelijant, m. der Rebell, homo seditiosus, rebellis, cf. buntovnik. Rj. rebelijanat (prema agenat, koje vidi), koji čini rebeliju. vidi i rebelijaš.

řebelijāš, rebelijāša, m. vidi rebelijant. Rj. — riječi s takim nast. kod bradaš.

Řebić, m. u pjesmi ime nekakvoga grada (cf. Orđbić. Rj.³): Što je, pobre, u Rebiću gradu, divna seka u Rebičkog bana. Rj.

Řebićki, adj. von Rebić: Divna seka u Rebičkog bana. Rj. što pripada Rebiću.

Řebljanik, m.: Baš od Sriblja pa do Rebljanika. Rj.

řebřani, adj. n. p. pendžer, t. j. sa strane, izrebra, Seiten-, a latere, laterarius. Rj.

řebřenje, n. das Gehen auf Seitenwegen, deviatio. Rj. verb. od rebriti. radnja kojom tko rebrti.

řebřiti, řebřim, v. impf. auf Seitenwegen wandeln, devio. Rj. hoditi po stramputicama, hoditi kao sa

strane, s rebara, iz rebra. *vidi* stramputičiti. — *glagol se ovaj drukčije ne nahodi.*

rebro, n. (pl. rëbra, gen. rëbârâ). Rj. dem. rebarce. — **1) die Rippe, costa.** Rj. — Vito rebro, *falsche Rippe*. Rj. 64b. Al' u Musi tri srea junačka, troja rebra jedna po drugijem. Npj. 2, 409. Krijući se izigju malo uz Moravu, te zagju Arnautima kao s rebara, pa opale na njih. Miloš, 92. — **2)** on je tankih rebara, t. j. potrebit (siromah) čovjek, arm, pauper. Rj. — **3)** (u C. G.) *die Wand, costa* (navis): I za rebro lagju uhvatio. Rj. — Bokonj, u lagje rebra iznutra. Rj. 36b. Egije, rebra u lagje. Rj. 152a.

recensija, f. recensio, die Recension. kao ocjena. — U recenziji o »Glasu narodoljubca«. Kov. 15. Evo već prva i najveća recenzija protiv ovoga Srpskog rječnika izigje prije od njega. Rj. XI. Jeste li čitali Kopitarovu recenziju na Čaplovića? Straž. 1886, 1580. Novi Srpski bukvar. Recensija Gj. Daničića. Bukv. 1. Prolog srbske recenzije. Glas. 10, 340.

rëčëc, adj. beredd, eloquens, cf. rječit. Rj. koji umije govoriti. *vidi* i riječan. *isp.* krasnorječiv, ljeporječica.

rëčënica, f. der Satz, die Sentenz, dictum, enunciatio, sententia. — Cijelu misao riječima izrečenu zvaćemo rëčënica. Sint. 1. Rëčënica složena... privezana... glavna... umetnuta... krnja. Daničić, ARj. 45a. za obličje *isp.* dubënica, pečënica, pletënica.

rëci, rëčëm (rëknëm), (rëkoh, rëce; rëkâo, rëkla). v. pf. sagen, dico. Rj. zaporjedni rëci, rëcimo, rëcite. *prilog pregj.* rëkâv, rëkâvši. II. *pridjev* rëčen, rëčëna, (rëčëni). Rad 6, 54. *vidi* riječi, rijeti; kazati; povigjeti, povjediti. v. pf. slož. iz-rëci, na-, ob-, od-, po-, pod-, pro-, raz-, s-, u-, za- (se); poreknuti. v. impf. slož. na-rićati, ob-, od-, po-, pro-, s-, za- (se). — **1) uopće:** Rëce mu oprëčito, t. j. kao srdito. Rj. 465a. Rëce ocu nezjinu... Megjedovici mu na to rekne: »Bre... čoek mu rekne... rëce joj da ga pobište. Npr. 4. Rëce sam u sebi: »Idem k bratu... 72. Konjanici svi se pogledaju... pa reknoše izmegju sebe: »Znamo... 104. Reknu megju sobom: »Hajdemo... 171. Onda rëce sam sebi: »Hoću... 202. Koja usta rekla, ona i odrekla. Posl. 140. Ne budi od mene rëčëno. (Kad se kazuje da je ko rekao što ružno). 195. Rëci bobu: bob, a popu: pop. (Kaži stvar upravo kao što jest, a nemoj okrajčiti). 271. Rëci mi dok ti nijesam rekao. 271. On veselo u društinu rëce: »Braćo moja... Npj. 4, 346. Zušto mi (s oproštenjem rëci) ne vjerujemo njemu ni Ljubomiru. Nov. Srb. 1817, 639. Po Srbiji... preko Slavonije... Po rëčënim mjestima, kud se danas junačke pjesme najviše pjevaju. Npj. 1, XX. Da ko ovako u govoru rekne, bilo bi naopako. Ovit XXIII. Isus opet rëce im u pričama govoreći... Mat. 22, 1. Rëce velikijem glasom: tebi govorim... Djel. Ap. 14, 10. Rëce Gospod preko Isaije sina Amosova govoreći: idi... Is. 20, 2. sa se, pass.: Ne stoj gja-vole! (Rëce se uz riječ kad se pripovijeda kako se što zlo dogodilo). Posl. 209. mjesto: rëci kome, kaže se i: rëci ka kome: Onda rëce najstariji k ocu: »Babo... Npr. 60. Stari svat ovako rëce k vojvodi: »Zdrav si mi vojvodo! Kov. 69. Rëce gospodar od vinograda k pristavu svojemu: dozovi poslenike. Mat. 20, 8. — **2) objekat u akusativu ili u infinitivu:** Majka mi je draga, sisu mi je dala, drugu rekla dati kad pogjemo spat. Rj. 137a. Okolo dvora dupčiči, a u kući sinčiči, koje u Grblju u sebi rëce djevojka, kad je svatovi uvode u kuću. Rj. 145b. Dogju jedneme malom jezeru, tu reku noćiti. Npr. 188. Vidi one tri stvari, koje je rekao car da ih nema. 232. Ne da mu bijela zuba pomoliti. (Ne da mu riječi rëci). Posl. 197. Ja mu rëkoh sude prati, a on ne kte sude prati. Npj. 1, 177. Hajd' mo leći, Boga rëci. Herc. 322. — **3) upravo (pravo, bolje, najkraće) rëci; upravo (pravo, tako) rekavši:** Onima što sjede stane govoriti, ili upravo rëci proklinjati. Rj. 453b. Da ti kažem upravo; upravo rekavši. Rj. 785b (*isp.*: Onaj zna,

da je knez Miloš, uzevši upravo, bio glavni knez Rudnički. Odg. na laži. 14. A upravo usevši može se rëci, da su nadimci dvojaki. 28). Stari ili upravo rëci pravi Slavenski jezik. Primj. 4. Takovim ljudima (a takovijeh je pravo rekavši ponajviše) trebaju tutori. Priprava 61. Da se načini pravopis što je moguće lakši i savršeniji ili, najkraće rëci, prema svojstvu jezika. Slav. Bibl. 1, 91. Ima pod (ili bolje rëci nad) sobom jednoga Kostu. Straž. 1886, 1512 (*isp.*: Dubrovčani dobiše svu župu Konavljë ili bolje da rëčëmo cijelo Konavljë s Vitaljinom. DM. 207). »Djedina« je stara porodična država, tako rekavši, kolijevka i postojbina rodu. DM. 12. — **4) rëci će, t. j. znači:** Upita ovu treću babu što će rëci da mu je ona naj-prva dala malo kruha. Npr. 93. Kraljev sin kad ovo ču, on se začudi i upita je (babu) šta će ovo rëci, a ona odgovori... 227. Emanuilu, koje će rëci: s nama Bog. Mat. 1, 23. Bosna se koleba izmegju Ugarske i Srbije, ali opet to ne će rëci ništa drugo nego da stoji pod jednom ili pod drugom. DM. 14. Antimius, koje će rëci kao zamjena trpezina. DP. 22. Nijesam znao šta će rëci »Prosvetne novine«. VLazić 2, 12. — **5) rekao bi, bi rekao (čovjek):** Bojagi (kao rekao bi), etwa, fortasse. Rj. 35b. Neka huka, vriska, pjevanje, sijevanje, bi rekao sama vatra oko dvora sipa. Npr. 185. Dok na jedan put rekao bi pade nebo na zemlju, zavikaše s hiljadu strana. 231. Što se pripovijeda rekao bi čovjek da je zaista moglo biti. VI. Kazao je, da on ne piše knjige za Šijake; iz toga bismo rekli da Šijaci nijesu Srbli! Nov. Srb. 1817, 639. Po gdje kojijem pogrješakama mogao bi čovjek rëci, da onaj nije znao dobro ni Njemački. Pis. 26. Iz ovoga bi rekao čovek, da je G... Rj. XIII. Nego su misli moje jednako — rekao bih bez prekida kod vas. Kolo 15 (14). Tada Gospod podiže oluju, rekao bi raspašće se lagja. Prip. bibl. 88. Istom je rukom zapisano nešto, koje bih rekao da ovako glasi. Rad 1, 176. — **6 a) rëci što na koga; b) rëci što protiv koga.** — **a)** Kad na kakvog čovjeka reku da je što ukrao. Rj. 341b. On na pitanje (ko te tiče), pogagja. Ako rekne na onoga koji nije, onda ga on uhvati za nos. Rj. 604a. Blago vama ako reku na vas svakojuke rgjave riječi lažući, mene radi. Mat. 5, 11. — **b)** N. p. da je koji što rekao protiv Turaka i t. d. Danica 2, 83. Ni ostali nijesu ništa mogli rëci protiv njega (protiv razgovora). 3, 158. Ovo su sve primjeri, protiv kojijeh ne smije rëci niko ništa. Pis. 29. — **7) rëci što o kome:** Neka je koka šarena, pa makar i ne snijela jajeta. (Reku gjekeji, najviše u šali, o gjevojčkama). Posl. 200. Kad drugi ko o meni što dobro rekne. Danica 5, 82. Što rëkoh o diobi. DM. 5. — **8 a) rëci što za koga; b) rëci što za kim.** — **a)** Gdje koji i za punicu reku: moja baba. Rj. 9a. Ili ga objjede da je što zlo za Turke rekao. Rj. 89a. Jadani je onaj koji nema dijela od Boga. (Kad ko rëce za sebe ili za drugoga da je jadan). Posl. 107. sa se, pass.: Blago mjestu otklen ide, a teško onome u koje ide! (Rëce se za nevaljala čoeka). Posl. 15. — **b) rëci što za kim: Za zlom gjevojkom reci dobro a za dobrom kako ti drago.** Posl. 83.

rëd, m. (loc. rédu). Rj. pl. rédovi. Glas. 8, 10. — **1) die Reihe, ordo;** s reda, n. p. uzeti što, t. j. bez izbora. Rj. *vidi* reda. hyp. redak, *isp.* ophogja, čreda. — **a) Stanu svi u red** jedan za drugim. Rj. 14b. Voj, red u pletenju plota i ostalih stvari od pruca. Rj. 70a. Izbacio mu desetoro svinja (trgovac ih nije htio u redu s ostalima da kupi). Rj. 210a. Kome red konje pasti? Rj. 500b. Rastrviti, bez reda što razbacati. Rj. 643a. Rednja leturgjija, za koju plaća popu onaj na koga red padne. Rj. 647a. Nagonio je Mačvane da grade kuće u red. Rj. 676a. Kad bude red nu trećega brata da čuva krušku. Npr. 80. One glave što bjehu osječene i na kočice pobjene u red, počë svaka suze prolijevati. 101. Mrzjela sina svojega što

je s *reda* gjevojku vjenčao. 229. Kao preko bundeva. (Kad ko što govori bez slike i bez pravoga reda, t. j. kao da se ide preko bundeva). Posl. 132. Kod astala ne valja se stiditi, nego samo *red paziti*. 137. Ja sam ih (poslovice) za sad sve zajedno pometao *azbučnim redom*. VIII. Gje se sreli, tu se udarili, no mu Lazar ne činjaše *reda*, mahnu sabljom, pos'ječe mu glavu. Npj. 4, 318. Jest, vojvoda, *sredu* su glavari, koj' mu drago može biti glavari. 5, 547 (*krivo, mjesto s reda*). Pošto se on napije, da bocu drugome koji je na *redu*. Kov. 47. Potrče svi *bez reda* i zajauču u glas. 98. I ljubovca u jad ostanula! koja će ti tamnjet' u tamuicu *prijed*, brate, *reda* i bremena. 105. Zapovedi, te se *vojska izvede u red*. 108. Ova pjesma valjalo bi da je *s. na redu*, no ja sam je dočue dobio. Npj. 2, 293. Osim truda, koji sam podnosio riječi kupeći i u *red dovodeći*. Rj. XIV. A *vojničkim redom* izidoše sinovi Izrailjevi iz zemlje Misirske. Mojs. II. 13, 18. Načini trijem unutrašnji od tri *reda* tesanoga kamena. Car. I. 6, 36. Prem da pokvario ne *dnevni red* nego *red cijele godine*. Pom. 119. — *b) sve po redu, sve redom*. *vidi* izredom, naizred, naizredice. — Ona mu kaže *sve po redu*. Npr. 11. Onda onaj podeli *sve po redu*. 72. I *sve redom* iskaže kako je bilo. 135. Pa je *redom* zvao berbere da ga briju. 150. *Redom* rgja po družini hoda. Posl. 271. Sve planine obredismo *redom*. Npj. 3, 343. Treba da Vam otpišem. Ne znam, ili ću *redom* ili po važnosti. Straž. 1886, 1223. — *2) (u vojv.) u jedared, dvared, trired, einmal, semel, bis, cf. jednom, put*. Rj. jedan put, dva puta, tri puta. *vidi* i krat. — *3) u red!* u red! *geschwind hierher, ades*. Rj. kao brzo ovamo! *Ürd*, (u red) cf. red. Rj. 786b. *isp. uput.* — *4) (u Hrv.) dan i noć (24 sahat)*. Rj. *isp. čelo 4.* — *5) čin 2, klasa, razred, razdio, stalež, vrsta; Art, Gattung, Klasse, Rang, Stand; genus, classis, gradus, ordo*: Fratar koji *red opsluživa*, u svakoga uzima a nikomu ne dava. DPosl. 22 (opsluživa *dijalektički mjesto opslužuje*). Ima mlogo *varoši*, koje se mogu *razdijeliti u tri reda*. Danica 2, 46. Skupština nagje, da je ova *ludost od najpravijega reda*. 2, 133. Ova se *probu* od ludosti učini skupštini sa *svim od pametodostojnoga reda*. 2, 137. *U ovaj red idu* i ona imena na »sak«. 3, 94. Najznatniji čovek od *vojničkoga reda*. 4, 17. Kotor je imao plemenito društvo (corpo nobile), koje je u *svoj red* moglo primiti koga je god htjelo. Kov. 37. Kad se podigne buna na dahije, Milan bude u *redu onijeh poglavara Srpskih*, koje niko nije postavio, nego se sami načinili. Miloš 44. Premda se *stil može uzeti u prvi red sadašnjega našeg pisanja*. Pis. 66. Bila su još dvojica od *pisarskog reda*. Sovj. 17. Prikučio se *starješinamu prvoga reda*. 64. Rodofinik s vladikom Leontijem i još s nekoliko *duša manjega reda* prebjegne preko Dunava u Pančevo. 72. Redovnik *reda* sv. Avgustina. Daničić, ARj. 121a. »Dobar čovjek« mogao je biti svaki i prost čovjek i čovjek *srednjega reda* i vlastelin... birahu se dobri ljudi *iz višega ili vlasteoskog reda*. 275. Sve pjesme brojem svojim napominju *devet redova angjelskih*. DP. 52. *Treći red* poregjenja. Obl. 45 (u gram. gradus superlativus). Filologija počela dorastati i jačati za *poslove toga reda*. Rad 1, 106.

reda, f. (st.) vidi red 1: Čija j' reda za goru na vodu. Čija reda po govoda. Rj. — Jetrve se u dvor pozivaju: »Kome *reda* na vodicu poći?« Red dopao pronoju gjevojci. Npj. 1, 424.

redak, réta, m. — 1) hyp. od red: A redak je gospogji kraljici. Rj. — *Evo meni tužnoj redak dogje, da doveče idem Arapinu*. Npj. 2, 419. Sav je Solun porez izredio, *redak dogje na tvoje dvorove*. 2, 463. — *2) u čohe one žice što se vide pošto spadne af. U slabe čohe vide se reci odmah kako se malo ponosi*. Rj. — *3) linea* — redak potegnuti, *lineam ducere*. Stulli. *isp. linija, veras, vrsta 4.* — Neka

pročita ove *nekolike retke (dijalektički ili pogrešno? mj. ova nekolika retka)*, koje ne pisah ja nego Mojsije. Jurm. 104 (*malo pred tim: dočitati i ove nekolike vrste*). Zato se požurih, dragi čiko, da ti pošaljem bar ovo nekoliko *redaka*. Zlos. 79. *die Zeile, versus*.

redara, f. die Frau, die die Reihe der Haushaltung trifft, materfamilias ordinatrix. Gdje je mnogo žena u kući, ondje jedna *reduje* (t. j. gotovi jelo, pere sudove i mijesi hljeb) jednu nedjelju dana (i ta se zove onda *redara*), a druga drugu i t. d. cf. *reduša, maja*. Rj. *vidi i nedjeljka. isp. planinka, starnica.* — *riječi s takim nast. vidi kod badnjara*.

redarin, adj. der Anordnerin, ordinatricis. Rj. što pripada *redari. vidi redušin*.

redena, f. dodaje se u pripjevu: Oj jabuko, tedena, zeleniko, *redena!* Rj.

redilja, f. koja *redi lan ili kudjelju*. Rj. — *riječi s takim nast. kod bjelilja*.

redina, f. (u Dalm.) živa obala, ein lebendiger Zaun viva sepes. Rj. *vidi živica 3.* — osn. će biti u *red*. Osn. 162.

redinče, redinčeta, n. prase koje svinjari u žiru svaki svoje *redom* kolju i u društvu jedu. Rj.

rediti, redim, v. impf. Rj. v. pf. slož. iz-rediti, na-, ob-, od-, raz-, s-, u-, za-; prenarediti; onerediti se; v. impf. slož. na-regjivati, ob-, od-, raz-, s-, u-, za-; prenaregjivati. — *1) n. p. kudjelju, lan, den Flachs bereiten (durch alle Operationen, bis er gesponnen werden kann), linum praeparo*. Pošto se kudjelja (ili lan) izvadi iz močila i osuši, onda se nabija stupom (a lan tre trlicom); pa se *po tom počne rediti*: najprije se maha na mahaljci, pa se onda ogreblje na ogreblu, poslije ogrebla perja se na gvozdenoj perajici, poslije toga perjaju se povjesma malom perajicom, pa su već onda *povjesma uregjena*. Rj. *sa se, pass.*: Svlak, 2) ono što ostaje na ogreblu kad se *redi lan i kudjelja*. Rj. 672b. — *2) (u kršč.) popa, ordiniren, ordino*. Rj. *isp. popiti. glagol je rediti barem u ovom značenju, i v. pf.; tako se govori u Hrvatskoj: danas je biskup redio deset svećenika, redio je deset gjakona za svećenike, a misli se: svršio je regjenje na njima, zapopio ih. vidi i primjer u Sint. 426: Ne more niko biti regjen za biskupa ako nije prvo regjen za misnika. M. Dobretić, bogoslov. 287. u Sint. 583: Niti more bit' regjen biskupom, tko nije prvo regjen misnikom. M. Dobretić, bogosl. 279. — 3) kao redom ići: Pa Gjorgjiju strica poljubio, pa mi tade *naokolo redi*, sa svakim se u lice poljubi. Npj. 5, 14. *isp. zaregjivati*.*

redni, adj. što pripada redu; Ordnungs-, ordinalis. isp. rednji. — *Redna* imena: prvi, drugi, treći, i t. d. Spisi 1, 32. Brojevi *redni* (prvi, drugi, itd.) imaju oblike kao pridjevi odregjeni. Obl. 50.

rednja, f. eine epidemische Krankheit, morbus grassans, cf. prošlica. Rj. *bolest koja zaredi n. p. po selu.* — Rora, rorina, kihavica kad udari u ljudi kao *rednja*. Rj. 654a.

rednji, adj. Rj. što pripada redu, što biva po redu, rednji (osn. u red). Osn. 204. *isp. redni.* — *1) ja sam rednju (t. j. čašu) popio, den Becher, der der Reihe nach mich getroffen hat, circumiens*. Rj. — Popismo u slavu Božju po jednu čašu i svaku *rednju našu*. Herc. 352. — *2) (u Boci) rednja leturgija, za koju plaća popu onaj na koga red padne, Reihen-, quae fit ex ordine*. Rj.

redňovan, redňovna, adj. što je prema redu, kao prema pravilu, prema običaju, ordentlich, ordinarius. suprotno neredovan. — Riječ srednjega roda »tlo« osim *redovnoga* »tla« ima u ovom padežu (genit. jedn.) i prema ženskim riječima s osnovom na »a«: »tles. Istor. 15. *Redovnijem oblicima njihovijem u množini biće od onoga »ija« umetnuto »ij«.* Osn. 78. *Redovni član društva Srpske Slovesnosti. VLazić 2, 9. Posta šef redovne vojske. Mil. 89. Malo po malo nakupi*

se u njega ovih nedeljnih gjaka više nego *redovnih*. Zlos. 247. *adv.* Knjiga nazvanih »Rad«, kojih *redovno* izlazi svaka tri mjeseca po jedna. Rad 9, 194. Ali on stane služiti *redovno*, kao da je crkva puna naroda. Zlos. 232.

redovânje, *n. die Umreihe, ordo domus administrandae.* Rj. *verb.* od *redovati*, koje *vidi*.

redovati, *redujēm, v. impf. der Reihe nach halten, rem familiarem administro ex ordine.* Rj. *biti redara, reduša. v. pf. slož. poredovati.* — Gdje je mnogo žena u kući, ondje jedna *reduje* jednu nedjelju dana, a druga drugu, i t. d. Rj. 647a.

redovnica, *f. mulier sanctimonialis.* Gjorgji: budući ona zagrlila red Benediktov i učinila se prava *redovnica*. Stulli. *vidi* duhovnica, dumna, kalugjerica, opatica.

redovnik, *redovnika, m. Rj. vidi* duhovnik. — **1)** *sveštenik, der Geistliche, sacerdos.* Rj. *vidi* i *misnik, pop, svećenik.* — **2)** koji pripada crkvenom *redu. vidi* fratar, kalugjer, *der Ordensgeistliche, monachus, vir religiosus, regularis.* ovo je *prvo* i *pravo značenje.* — Dozovnuše *popa redovnika.* HNpj. 2, 91. *Redovnik* reda sv. Augustina. Daničić, ARj. 121a. Bijelac, *pop redovnik*, koji po pravilu svoga reda nosi bijelo odijelo. 293a. — **3)** u Petrinji je *redovnik* što i *porodovnik.* P. Leber. koji ima *pravo* po *redu mljeti u vodenici zajedničkoj.*

ređuša, *f. vidi* redara. Rj. *vidi* i *maja* 2, nedjeljka. *isp.* stanarica, planinka. — Posle večere dogje *ređuša* te pokupi sve kosti na jednu gomilu pa ih baci za peć. Npr. 74. u baniji *ređuša* što jednu *nedjelju dana* pomaže domaćici, zove se *nedjeljka.* P. Leber. *riječi s takim nast. kod* ajgiruša.

ređušin, *adj. vidi* redurin. Rj. što pripada *ređuši.*

refena,* *f. vidi* revēna. Rj. kao *zajednica, što biva zajednički, n. p. zajednički trošak za jelo ili pilo.* — *Refena* kuće ne obara (ali i ne podiže). Posl. 271.

referovânje, *n. verb. od referovati. radnja* kojom *tko referuje.*

referovati, *referujēm, v. impf. i pf. referiren, Bericht erstatten, referre. vidi* izvješćivati. — Sekretar *referova* i primi kneževe odluke. Mil. 184.

reĝa, *f. das Knurren und Zahnstetschen des Hundes, murmuratio canis:* stoji *reĝa* pseteta. Rj. *kad pseto reži. isp.* režanje.

regēmat, *m. das Regiment. J. Bogdanović. gen. regemēta. vidi* regemēta. *za akc. isp.* argumenat; *po Budmanu gen.* regemēta.

regemēta, *f. das Regiment, legio, oder regimentum quod dicunt.* Rj. *gen. pl. regemēnti. vidi* regemenat. — Tako može biti da je od sela Grčip (u Brodskoj *regementi*) postao Garčin (?). Pis. 20. Četrnaest *regementi* Kozackih. Žitije 28. S 5 *regementi.* 49.

regemēntskī, *adj. n. p. zapovijest, Regimentsregimenti. Rj. što pripada regementi.*

registar, *registra, m. das Register, regesta.* — *Registar.* U *registar* nijesu stavljene mnoge riječi. Korijeni 322. *Registar* I Korijeni spomenuti u ovoj knjizi. Osn. 373. *Registar* II Riječi spomenute u ovoj knjizi. 386. To se akademija postarala da se *sastavi opširan registar k svjema trima knjigama.* Rad 21, 196.

reĝnuti, *reĝnēm, v. pf. einmal knurren, immurmuro.* Rj. *regne pseto. v. pf. slož. zarežati. v. impf. režati.*

reĝraēcija, *f. (u vojv.) die Recreation, studiorum intermissio. cf. igracija.* Rj. vrijeme kad nema škole. od *Lat. recreatio, kao* oporavljanje, odmaranje.

regula, *f. (u vojv. mit allen Ableitungen) die Regel, regula. Rj. riječ* Latinska, *pa se od nje odvode* regulaš, regulati, i t. d. *vidi* pravilo. — Silna Turska na Grahovač vojska, čadorovi ka' i labudovi, a mušketa kako gora česta, na *regulu* carevi soldati. Npj. 5, 361 (*na regulu soldati = regulasi*).

regulaš, *regulaša, m. t. j. soldat, der Liniensoldat, miles ordinarius.* Rj. *soldat na regulu, soldat redovni.*

regulaški, *adj. der Linientruppen, militum ordinariorum.* Rj. što pripada *regulašima* ili *regulašu* kojemu god.

regulanje, *n. verb. od regulati. radnja* kojom *tko regula* što.

regulati, *lām, v. impf. kao ureĝivati; reguliren, regulare. isp. regulisati.* — Ima dvadeset i sedam godina, da *regulaš* caru *carevinu*, carevu si zemlju uredio. Npj. 5, 173. Da mu dadem vojsku *regulanu.* 5, 351 (*isp. regulaš*).

regulisânje, *n. verb. od regulisati. radnja* kojom *tko reguliše* što: Da radi na *regulisanju* varoši i reka. Megj. 20.

regulisati, *regulishēm, v. impf. i pf. reguliren, ordnen; ureĝivati, urediti. potvrda verb. regulisanje. isp. regulati.*

reĝjânje, *n. Rj. verb. od* 1) *regjati*, 2) *regjati se.* — **1)** *radnja* kojom *tko regja* što. — **2)** *radnja* kojom se *nekolicina regjaju n. p. rakijom.*

reĝjati, *reĝjām, v. impf. Rj. v. pf. slož. izreĝjati, nareĝjati, poreĝjati.* — **1)** *reihen, ordino.* Rj. *postavljati u red.* — *Regja* stvari samo po slovima. Rad 2, 202. — **2)** *sa se, reciproč. vidi* obreĝivati se. Rj. *regjaju se nekolicina n. p. rakijom.*

reĝjênje, *n. Rj. verb. od* rediti. — **1)** *radnja* kojom *tko redi lan ili konoplje, kudjelju* (das Bereiten des Flachses, lini praeparatio. Rj.): Živica, 1) u kudjelji nekaki od onijeh strukova, koji se poslije ne dadu dobro nabiti, nego se u *reĝenju* vade i bacaju na polje. Rj. 158b. — **2)** *radnja* kojom *n. p. biskup redi koga za svećenika, (iliti) svećenikom.*

reĝa, *f. dünn stehende Wolle, lana rara.* Rj. *rijetka vuna. suprotno* rüda 1.

reĝhav, *adj. — 1)* *n. p. ovca (ili koža od rehava ovce) die eine dünn stehende Wolle hat, rarae lanae.* Rj. u *reĝa* je *reĝa*, *rijetka vuna. suprotno* rudast. — **2)** *grozĝje, kad* su *rijetka puca, nicht dichte Beeren habend, schütt, rarorum acinorum.* Rj.

reĝulja, *f. (u Srijemu) rehava ovca.* Rj. — *riječi s takim nast. kod* bakulja.

reĝa, *f. (u vojv.) vidi* reĝa. **reĝjav**, *a, o, (u vojv.) vidi* rehav. Rj. u *krajevima gdje se u gonoru mjesto glasa h čuje glas j. isp.* Posl. XII. — *Hvati* kuju rejo! Rj. 803b.

Rēka, *f. podvodna knežina* u nahiji Gjakovičkoj izmeĝu Gjakovice i Dečana. Kad je godina sušna onda u *Reci* najbolje rode kukuruzi. Rj. *isp.* Rijeka; rijeka i *potok* 2.

Rēkalija, *f. (u Biogradu Rekalije* zovu se ljudi koji u govoru zanose mnogo na Bugarski, ali ne govore čisto ni Bugarski kao ni Srpski. *cf.* Rēka. Rj. — od Rēka sa *Turskim nast. lija*).

reĝkavica, *f. (u Bačkoj i u Banatu) vodenica* potočara, *Bachmühle, mola aquaria.* Rj. *vodenica na rijeci, na potoku.* — Te ovamo te onamo dok uteče zec u jednu *rekavicu*, a carev sin za njim. Npr. 44.

reĝkeš, *m. (u Dubr.) die Brakendistel (Männer- oder Mannstreu. Rj.) eryngium.* Rj. *biljka.* — *Tugje*: peškeš, rekeš, sekeš. Osn. 360.

reĝkla, *f. (u vojv.) der Weiberrök (Röckel), tunicae genus.* Rj. *ženski haljetak. vidi* roklja.

rekrutovânje, *n. verb. od* rekrutovati. *radnja* kojom *tko rekrutuje*: Da pomaže *rekrutovanju* vojnika. Megj. 20.

rekrutovati, *rekrutujēm, v. impf. i pf. recruitiren. vidi* novačiti.

Rēkula, *m. ime* muško. Rj. *za nast. isp.* Sekula.

reĝigija, *f. vidi* vjera, zakon 1; religio, *die Religion.* — Ova reč »zakon« do sad je kod naroda našega značila dvoje . . . 2) vera (*reĝigija*). Danica 5, 84. Narod, koji govori jednjem jezikom, ali se po

zakonu (*religiji*) dijeli na troje. Kov. 2. R'ječ je Carska carstva *religija*. Šćep. mal. 125.

Relja, *m.* ime muško. Rj. *vidi* Hrelja. *dem.* Reljica. *hyp.* Reljko. — Opravi ih *Relji* Krilatome: »Da ih, *Relja*, u tamiu baciš. Npj. 2, 208.

Reljica, *f. dem.* od Relja: A *Reljica*, Bosansko kopile. Rj. *vidi* Hreljica.

Reljko, *m.* ime muško. *hyp.* od Relja. *potvrda* u prezimenu Reljković: Satir *Reljkovića*. Kov. 24. *Reljkovića* gramatika. Odg. na sit. 7. *vidi* Hreljko. — *takva hyp.* kod Boško.

remćenje, *n. verb.* od remetiti. *radnja* kojom tko remeti što.

remek, *m.* (u vojv.) *das Meisterstück, artis specimen.* Rj. *djelo* majstorsko, umjetničko. — riječ *Mađarska*.

remēn, *m.* (u Lici) *der Riemen, lorum, cf.* kaiš, remik. Rj. *coll.* remenje. — Remenje, (u Lici) u soldata o čemu visi fišekluk i panganet (a ostali svaki remen zovu kaiš). Rj. 648a.

remēnje, *n.* (u Lici) u soldata o čemu visi fišekluk i panganet (a ostali svaki remen zovu kaiš), *die Riemen, lora.* Rj. *coll.* od remen.

remeta, *m. vidi* pustinjač. Stulli. *vidi* i pustinjač; *der Einsiedler, eremita* (ἐρημίτης), *od čega* je remeta. — Što remeta djelja, pred remetu pada. DPosl. 123. U čeliji je remeta koji gradi rešeta i zlaćena vretena. 139. Način od molitve izmišljen od rečenoga remete. A. Gučetić. ARj. IV. 242a. Blizu Zagreba ima selo Remete i u njemu monastir, gdje su nekad živjeli remete pavlini. Iveković.

remetiti, *remetim, v. impf. vidi* brkati, i *syn. ondje. v. pf. slož.* poremetiti. — *Remetiti.* nema u Vuka. Rad 6, 102. Treba da izagnamo i tugju riječ »čest die Ehre« pa da uzmemo svoju »čast«, i još to većma što »čest die Ehre« u Srba remeti zakone i Srpskoga jezika i drugih Slavenkijeh. Rat 51. Naš šef ne trpi da mu te novine remete utvrgjeni red. Zlos. 129.

reméženje, *n. vidi* kostriješenje. Rj.

reméžiti se, *reméžim se, v. r. impf. vidi* kostriješiti se. Rj. remeži se, *kome dlaka ili kosa strši. isp.* ježiti se. *v. pf. slož.* nareméžiti se.

remik, *m.* (u C. G.) *vidi* remen: Po remiku pušku dofatilo. Rj. *vidi* i kaiš. za *nast. isp.* jezik. — Od koje tugje širi se režu remici. DPosl. 88.

remov, u poslovi: Nekad je šemova a nekad remova, t. j. danas jednoga sjutra drugoga. Rj. *može biti da bi trebalo pisati:* Nekad je šemova a nekad Remova. *isp.:* Remo prosi, Remo dava, kako komu i s kijem paka. DPosl. 106.

rēn, *rēna, m. der Meerrettig (österr. der Kren), armoracia Linn. cf.* hren. Rj. u krajevima gdje se glas h u govoru ne čuje.

rendēisanje, *n. vidi* rendisanje. Rj.

rendēisati, *rendēišem, vidi* rendisati. Rj. *vidi* i erendisati.

rendisalo, *m.* u zagoneci. Rj. — Podigle se rogo-ljače, susrete ih *rendisalo*, hoćase ih rendisati, ne da Bendeš ni gledati (ovece, kurjak i pas). Rj. 22a. — riječi s *takim nast.* kod bajalo.

rendisānje, *n. vidi* erendisānje. Rj. *vidi* i rendēisanje.

rendisati, *rendišem, v. impf. vidi* erendisati. Rj. *vidi* i rendēisati. *ne dolazi kao složen glagol.* — Erēndisati, *n. p. dasku, hobeln, runcinare, cf.* strugati. Rj. 153a. *isp.* erēnde* (erendeta).

rēnga, *f.* (u Dubr.) *der Hering, clupea harengus Linn.* Rj. riba.

rēp, *m. (loc. rēpu, pl. rēpovi, repóva), der Schwanz, cauda:* Plaši se od repa (od ništa. Posl. 249). U repu nož slomiti (Posl. 335. Na svršetku posla učiniti štetu). Podavij rep pada se (Sjedi s mirom, ne diraj ni u koga. Niko ti na rep ne staje. Posl. 250). Privezati kome rep (Kad se za kim rgjave riječi stanu govoriti.

Posl. 261). Za njim se vuče rep! (Govori se za njim koješta ružno. Posl. 40). Brži od repa. Oglobio ih na pasji rep. Rj. *vidi* kurjuk* 1, tug*, *dem.* repić. *hyp.* repak. *augm.* repetina, repina. — *Zakovrči rep* (*n. p.* lav, pas, svinjće). Rj. 177b. *Konjski rep*, nekaka trava. Rj. 289b. *Nešto napelo rep*, pa trči oko kuće (a ono se obadala goveda oko kuće). Rj. 213b. *Kunji rep.* Rj. 315b (biljka). *Lisičji rep.* Rj. 330a (biljka). On zgrabi babu . . . i sutradan zapovedi te je *rastrgnu konjma na repovima.* Npr. 16. Švako od zvjeradi pade potrbuške i rep savi pada se. 94. *Dobio rep.* (Govori se ružno za njim). Posl. 59. Gje je više repova, tu je manje glava. (Kad svaki hoće da zapovijeda). 73. *Zmiji na rep stati.* (Doći blizu zla). 92. *Repom o ledinu.* (Umr'o). 271. Tako me *konjski repovi* ne vukli! 298. U *repu od gere* nije večere. 335.

rēpa, *f. die Rube, rapa.* Rj. *dem.* repica. *augm.* repurina. — *Zilava repa.* Rj. 159a. *Morska repa.* Rj. 368b (bijka). *Oljuštiti kruško, jabuku, jaje, repu.* Rj. 457b. U sva ljeta jedna repa i ta *crvljiva.* DPosl. Mrkvu (*zutu repu*) gotovo nika i ne poznaje. Danica 2, 103.

rēpāč, *repāča, m.* (u Boci) čovjek koji se rodi u krvavoj košuljici i s malijem repom. Kažu da je *repāč* mnogo jači od drugih ljudi osobito kad se najjedi; u onaj mah (vele) još da mu se rep napne, mogao bi navladati deset ljudi kao desetero male djece. Rj.

rēpak, *rēpka, m. hyp.* od rep: Poljubi macu pod repak (reku djeca kašto onome koji reče: pětak). Rj.

rēpat, *adj. geschwāntz, caudatus.* Rj. u čega je rep. — Porepiti se (valja da se misli: postati *repat kao pseto*). Rj. 545a. *Repata zvijezda, f.* der Komet, cometes, stella crinita. Rj. 648a. Što pašinu ruku poljubise za njegove laže prevelike, *repate im laže* obećaje. Npj. 5, 138 (obećaje *dijalektički* mjesto obećava. *isp.* Obl. 108).

rēpatica, *f. zvijezda, cometes, stella cincinnata.* Stulli. *repata zvijezda.*

Rēpeški Dō, *m. do* u Cucama u Crnoj Gori: Dok dogoše *dolu Rēpeškomu.* Rj.

repētina, *f. augm.* od rep: Kurjak vuče *dugu repetinu.* Rj. *vidi* repina. — Maćak čući na prekladnju, koledo! Otegao *repetinu.* Živ. 10. *taka augm.* kod babetina.

rēpica, *f. — 1) dem.* od repa. Rj. — 2) (u vojv.) *der Rübsamen, brassica napus.* Rj.

rēpić, *m. dem.* od rep. Rj. — Da se skine ona točka sa i, ali ja mislim, da bi još' bolje bilo, da mu se povuče dolje *mali repić* kao u Latinskoga »j«. Nov. Srb. 1818, 400.

rēpina, *f. augm.* od rep. Rj. *taka augm.* kod bardčina. *vidi* repetina. — Rasplete joj (ljubovci) dvije pletenice, a upleće šarcu u *repinu*, s njome obi drvlje i kamenje. HNpj. 2, 105.

rēpište, *m. Acker auf dem einst Rüben angebaut waren, locus olim rapis consitus.* Rj. *mjesto gdje je bila posijana repa.* — riječi s *takim nast.* kod duvanište.

replija, *nominativu* nema potvrde. u riječima: Bāka replije! (Kad se ko kiti). Posl. 11. kao: gle, replije! *isp.* bāka*.

1. **rēpnī**, *adj. n. p. list, Rüben-, rapinus.* Rj. što pripada repi.

2. **rēpnī**, *adj. Schweif-, caudae:* Od trtice dovrh rtenice repnu mu je vašu saderao. Rj. što pripada repu. — Traži u vojsci crna konja, bijelu bedeviju, ata vrana, i od svakoga uzini po tri *dlake repne.* Npr. 132.

rēpūblika, *f. — Posebina, f.* (u Dalm.) zemlja koja sama sobom upravlja, Gemeinstaat, *republica:* Dok su Poljica bila posebina. Rj. 565a. U Dubrovniku za vremena *republike* prva gospoda bila su vlastela. Kov. 11.

repûh, repûha, *m.* *Pestilenzwurz, tussilago petasites.* Rj. biljka. *augm.* repušina. — *repuh* (osn. u *repa*). Osn. 357. riječi s takim nast. kod galjuh.

repûrina, *f.* *augm.* od *repa*. Rj. takva *augm.* vidi kod *baburina*.

repûšina, *f.* *augm.* od *repuh*. Rj. takva *augm.* vidi kod *bardačina*.

repušti, u pripovijeci: *Rep repušti.* Rj. riječ načinjena u šali po govoru *popovskom i kalugjerskom*, koji u narodni jezik miješaju riječi stare *Slovenske iz crkvenih knjiga.* *isp.* čorbušti, posipušti. vidi i letušti, nemušti, sušti.

reša, *f.* (*pl.* *reše*) — **1**) na drvetu, *das Kätzchen* (*s. B. am Nussbaum*), *iulus, nucamentum.* Rj. *n. p.* na orahu. *adj.* resnat. — **Klas**, **4**) kukuruzna *resa*. Rj. 272b. Ovršina, **1**) kukuruzna *resa*. Rj. 437a. U jasena sitna *resa*, po njoj pala medna *rosa*. *Herc.* 247. — **2**) *resa* u koze pod *glom, Lappen, lacinia.* Rj. *adj.* resast. — **3**) *das Zäpfchen (am Gaumen), uzula.* Rj. vidi *resica 2. u grlu čovječijem.* — **4**) *rese, Fransen, fimbriae.* Rj. vidi *rojte, potkita. adj.* resat. — **Omet, ometa**, od *resa* *suknenijeh* s kraja čim se metu načve i žrvnji. Rj. 458a. — **5**) (po jugozap. kraj.): Tu sam mlada ostavila v'jencu *rese* i oboce. Biće tebe v'jencu *rese* i prstenu pozlaćene. Gjeno sinoć večerasmo, zaboravih v'jencu *rese*, v'jencu *rese* i uzrese. Gjeno sinoć večerasmo, ostaše mi v'jencu *rese*, v'jencu *rese* i uzrese. Rj. — **6**) u muškića *sramni ud.* vidi *kita 4, kitica 5. u ženskića kōka.* — *Kōka, der weibliche Schamtheil bei kleinen Kindern (wie bei den männlichen kitica oder resa).* Rj. 283b.

Resan, *m.* ime muško. Rj. — imena s takim nast. kod *Cvijan*.

resānje, *n.* *das Bekommen der Kätzchen, nucatio(?).* Rj. *verb.* od *resati.* stanje koje *biva, kad drvo resa.*

resast, *adj.* *n. p.* koza. *Fleischlappen habend, lacinias habens a cervice pendentis.* Rj. u čega su *rese, kao u koze pod glom.* — *adj.* s takim nast. kod *budalast.*

resat, *adj.* na čemu su *rese, rojto:* U našega čaće *resate gaće?* (čerjen). Rj. 822b. — *adj.* s takim nast. kod *bogat.*

resati, *sām, v. impf. Kätzchen bekommen, nucari.* Rj. *drvo resa, kad dobija rese, postaje resnato. drukčije se ovaj glagol ne nahodi.*

Resava, *f.* — **1**) u Srbiji voda, koja teče kroz nahiju Čuprijsku i niže Svilajnice utječe u Moravu s desne strane. Rj. — **2**) tako se zove nahija Čuprijska. Rj.

Resavae, *Resávca, m. (pl. gen. Resāvācā) Einer von Resava.* Rj. čovjek iz *Resave.*

Resāvkinja, *f. eine von Resava.* Rj. žena iz *Resave.*

Resāvskī (*Resavskī*), *adj. von Resava.* Rj. što pripada *Resavi.*

resiea, *f.* — **1**) *dem.* od *resa.* Rj. — **2**) vidi *resa 3:* spala mu *resica* (jedni kažu: spao mu vrat; govori se za djecu kad ih boli u grlu pa je žene podižu prstom). Rj. — *Ods'ječe mu lice do vilice, vide mu se zubi do resice.* Npj. 3, 342.

resiti, *rēsīm, v. impf.* — **1**) (u *Dubr.*) vidi *kititi.* Rj. vidi i *krasiti. v. pf. slož.* naresiti, podresiti, urediti. — *Perje pticu resi.* DPosl. 94. Bi li mi ga (cvijet) poklonio . . . da mi resi dvora bijeloga. HNpj. 1, 309. Stani, brate, da te *resim* *v'jepo.* 1, 341. — **2**) *sa se refleks.:* Majko moja, ti se *resi* *v'jepo.* HNpj. 1, 71. Pa se *Marko resiti* stanuo. A kad se naresio bio . . . 1, 238.

reskānje, *n. dem.* od *rezanje.* Rj.
reskati, *skām, dem.* od *rezati.* Rj. *v. impf.* rezati. *v. pf. slož.* izreskati, nareskati.

reskōca, *f. osobina onoga što je resko.* u *Hrv.* — za *nast. isp.* *bistroća.*

resnat, *adj. n. p.* grana, *Kätzchen tragend, iulatus.*

Rj. na čemu su *rese, kao n. p. na orahu. isp.* *resa 1.* — *adj.* s takim nast. kod *brsnat.*

restēnje, *n.* (u *Dubr.*) vidi *rastenje.* Rj. *verb.* od *resti.*

restī, *restēm, v. impf.* (u *Dubr.*) vidi *rasti.* Rj. *dijalekt.* vidi i *rastjeti. v. pf. slož.* uzrestī; *ostala v. pf. slož.* vidi kod *rasti.*

resultāt, *resultāta, m. vidi* posljedak **1a;** *das Resultat, Ergebniss, der Erfolg.* — Pa se ne može zametnuti istraživanje, kojega su *resultati* već poznati. *Kolo 14 (15).*

resētānje, *n. das Reitern, cribratio.* Rj. *verb.* od *rešetati. radnja* kojom tko *rešeta* što.

rešetār, *rešetāra, m.* koji gradi *rešeta, Reitermacher, cribrarius.* Rj.

rešetati, *tām, v. impf. reitern, sieben, cribro.* Rj. vidi *činiti žito. v. pf. slož.* izrešetati, prorešetati.

rešetka, *f. ein Gitterwerk, cancelli.* Rj. osn. u *rešetō.* Osn. 299. *kao da je rešetō n. p. od gvoždja.* — *Gršak, kao rešetka u krčaga kud voda ulazi i izlazi.* Rj. 105b. *Mulj, što nanese voda gdje protječe kroz granje ili kaku rešetku.* Rj. 374b. *Mušebak, rešetka na prozoru.* Rj. 376b. Načini *oltaru rešetku* kao mrežu od mjedi. *Mojs. II. 38, 4. S prozora doma svojega kroz rešetku gledah, i vidjeh . . . Prič. 7, 6.*

rešetō, *n. der Reiter (Sieb), cribrum:* Bio i na situ i na *rešetu* (*Svašta je ogledao i trpjeo.* *Posl. 13.*) Rj. — *Protak, rijetko rešetō* što se žito protače na njega. Rj. 613b. Ne plaši se *kamila rešetom.* *Posl. 208.* *Kao što se razmeće žito u rešetu* da ni zrno ne padne na zemlju. *Amos 9, 9.*

reulja, *f. vidi* *rehulja.* Rj. u *krajevima gdje se glas h ne čuje u govoru.*

reušiti, *šim, v. impf.* (u *Pastr.*) *gedeihen, cresco, cf.* napredovati: Da ti *kreši i reuši* svaka tvoja *rabota, kako voda o božiću, a list i trava o Gjurjjevu dne!* Rj. *Franc. reussir.* — Ako mi *reušī* da je za *koše* uhvatim, dobro sam. *Npr. 221.*

revānje, *n. verb.* od *revati.* Rj.

revati, *rēvēm, v. impf.* — **1**) (po jugozap. kraj.) *schessen, effundi:* počese *revati* iz kamena *cekini* na *gomile* (u pripovijeci). *cf.* *porevati.* Rj. *v. pf. slož.* *na-revati, po-, pro-, u-, za-*. — *Značenje* (*korijenu*) *na-valjivati, prodirati:* *revati.* *Korijeni 182. Plitka rijeka jače reve.* DPosl. 96 — **2**) *schreien (vom Esel), clamo (ut asinus).* Rj. *magarac reve, kad ispušta glas iz sebe. vidi* *njakati. v. pf. slož.* *razrevati se.* — **3**) *seitwärts gehen, eo oblique:* *Reve na stranu* kao *Markovo ralo . . . Kraljević Marko nije htio da ore brda i doline — kud drugi ljudi oru — nego orao careve drumove. Otud valja da je ova poslovice postala (Posl. 271). Rj. kao zastranjivati. glagol revati u ovom značenju ne nalazi se drukčije.*

revēd,* *m.* (u *Dubr.*) *der Rhabarber, rheum rha-ponticum L.* Rj. biljka. riječ *tujja.*

revēna,* *f. gemeinschaftliche Bestreitung der Kosten, communis contributio:* *Revena* kuće ne obara (ali budući da se u *reveni* najviše jede i pije, za to se kašto uz ovu poslovicu doda: *Ali i ne podiže*). *cf.* *refena.* Rj.

Revēnica, *f.* u *Mačvi* kao *potok* koji teče iz *Bara* i kod *Drenovca* utječe u *Savu.* Rj.

revka, *f.* ime *volu.* Rj. *revkast vo.* vidi *rudonja.* — *Izdire kao revka* na *uvratinama.* *Posl. 98.*

revkast, *adj. n. p.* vo, *krava, vidi* *crvenkast.* Rj. vidi i *rigj, rigjast; rud; rumenkast.* — *Daničić izvodi riječ od korijena od koga i ruj, rujno.* *Korijeni 183.*

revnitelj, *m.* koji *revnuje* za što; *der Eiferer, zelotes. riječi s takim nast. kod* *boditelj.* — *Zadržao sam 49 riječi Slaveniskijeh: gonitelj . . . revnitelj.* *Nov. Zav. V. Bijah revnitelj Božij* kao što ste vi svi danas. *Djel. Ap. 22, 3.* Jer se *Gospod zove revnitelj, Bog je revnitelj.* *Mojs. II. 34, 14.*

révnost, révnosti, *f.* iz *brevijara glagoljaškoga, aemulatio*. Stulli. *der Eifer, zelus*. Zadržao sam 49 riječi Slavenskih... *jednost, revnost*. Nov. Zav. VI. Ja sam se iz *rodoljubive revnosti* trudio. Ogd. na ut. 29. Opominjući se Vaše *revnosti k našem narodu i jeziku*. Slav. Bibl. 1, 90. Imaju *revnost za Boga*, ali ne po razumu. Rim. 10, 2. Da ne bih istrijebio sinove Izrailjeve u *revnosti svojoj*. Mojs. IV. 25, 11. *Revnost za kuću tvoju* jede me. Ps. 69, 9. Posramiće se od *revnosti za narod*. Is. 26, 11. Svu će zemlju proždrijeti *oganj revnosti njegove*. Sof. 1, 18. Revnujem za Sion *velikom revnošću*. Zah. 8, 2. On je na drumu, u *službenoj revnosti*, odalacio nekakvog *neradnika*. Megj. 303.

révnostan, révnosna, *adj.* u kojega je *revnost*; *eifrig, voll Eifer, zelosus*. vidi *revnjiv*. — Koji je bio *najrevnostniji* i najzaslužniji *matičar*. Danica 5, 76. Naročito ove posljednje (devojke) bile su *revnosna oruđa* njegove pakosti i osvete. Megj. 231.

revnovanje, *n. verb.* od *revnovati*. *radnja* kojom *tko revnuje za što*.

revnovati, *revnujem, v. impf.* *eifern, omne studium ad rem conferre, studio rei flagrare, u Stullija iz brevijara glagoljaškoga, aemulari*. — Zadržao sam 49 riječi Slavenskih... *osjeniti, revnovati*. Nov. Zav. VI. *Odviše revnovah za otačke svoje običaje*. Gal. 1, 14. *Revnovah veoma za Gospoda Boga*. Car. I. 19, 10. *Revnujem za Sion velikom revnošću*, i velikim *gnjevom revnujem za nj*. Zah. 8, 2.

revnjiv, kao *pun revnosti*. vidi *revnostan*. od *osnove od koje je revnitelj*. — *adv.*: *Kralj promijenivši se u licu reče im revnjivo: kako se ne bojaste? (zelo repletus eis dixit)*. Glas. 21, 287.

reza,* *f.* vidi *ereza*. Rj. vidi *rezena, der Riegel, pessulus*. — *reza se nabije na šip, te se o šipu objesi katanac ili lokot*.

režac, *režaca, m.* — 1) *Rebenschneider, vitis putator*. Rj. koji *reže (vinograd)*. — 2) koji *reže, reska, djelja drvo*. vidi *djeljač*. — Ima *rezbe, koja bi mogla biti ugled rezačima*. Megj. 47.

režak, *reška, adj.* što *reži, n. p. vino*. (u Hrv.). — Ovo je *vino lijepo piti, resko sve jedno kao i šerbet*. J. Bogdanović.

režanci, *režančica, m. pl. die Nudeln, turundae (farinaceae)*. Rj. — *osn. part. praet. pass. glagola rezati, isp. Osn. 345*.

režanje, *n. das Schneiden, scissio*. Rj. *verb.* od *rezati*. *radnja kojom tko reže što*. — *Kondir u rezanju vinograda*. Rj. 288b.

režati, *režem, v. impf.* Rj. *v. pf. slož.* iz-*rezati, na-, o-, ob-, od-, po-, pod-, pre-, pri-, pro-, raz-, sa-, sa-, u-, za-*; *isprorezivati, naprerezivati, v. impf. slož.* iz-*rezivati, na-rezivati, i t. d.*; *sarijezati, dem. reskati*. — 1) *schneiden, scindo*. Rj. — a) *Kaišati, rezati na kaiše, n. p. slaninu*. Rj. 259a. *A režu mu čapru na remike*. Rj. 818b. *Ko ti reza bornu suknuju?* Npj. 1, 115. *Od zemljice mijeste kolače, od pokrova režite darove*. 2, 40. *No tovari mazge i sejsane... na sejsanu čohu nerezanu*. 4, 312 (u ova tri primjera *rezati* = *krojiti*). *Drugi rezahu granje od drveta i prostirahu po putu*. Mat. 21, 8. — b) *sculpere, schnitzeln, meisseln, schneiden, bilden, isp. djeljati*. — *Ikone koje su u bakru rezane i štampane*. Nov. Srb. 1821, 390. *Ne gradi sebi lika rezanoga*. Mojs. II. 20, 4. *sa se, pass.*: *Kao što se režu pečati*. Mojs. II. 39, 6. — 2) *beschneiden* — a) *vinograd, vites putare*. Rj. *sa se, pass.*: *Oko i krmelj, na lozi, kad se reže vinograd*. Rj. 454a. — b) *vidi sunetiti*. — *Pa s Turcima pije grku kafu, a to bjehu nerezani Turci*. Npj. 5, 155.

režba, *f.* *djelo rezano, djeljano; Schnitzarbeit, Schnitzwerk, za nast. isp. berba*. — *Ti su dolapi obično išarani rezdom prostijom ili lepšom*. *Na nekima ima rezbe koja bi mogla biti ugled rezačima*. Megj. 47. *Oko crkve razmatrajući dienu rezbu*. Zlos. 309.

režena,* *f.* (u Hrv.) *der Riegel, pessulus. cf. ereza*. Rj. *vidi i reza, i tumačenje ondje*.

režidba, *f.* *kad se reže vinograd*. Rj. *db nastalo od tv. isp. bjelidba*.

režil,* *adj. indecl.* vidi *sramotan*: *Naše kade rezil počinise*. Rj. *Rezil učiniti, t. j. osramotiti*. Npj. 4, 351. — *Danas vezir sjutra rezil*. Posl. 52. *Oj moj babo, od Budima bane! zaludu ti banstvo i gospostvo, kad su mene rezil učinili*. Herc. 15.

režiti, *reži, v. impf.* *n. p. vino, jabukovača, ein wenig (angehnen) beissen (von Getränken), admordeo*. Rj. *vidi urezivati* 2. *glagol se drukčije ne nalazi, vino reži kad malo kao reže u ustima ali godeći*. — *Značenje korijenu cijepati, sjeći: rezati, reziti*. Korijeni 17.

režnica (i *reznica*. Rj. 3) *f.* (u Srij.) *na čokotu ono što ostane kad se obreže, junge Rebe, resex*. Rj. *vidi reznik*.

reznik, *m. resex*. Stulli. *u Hrv. vidi reznica, u rezanju vinograda, isp. kondir 2, lucanj*.

režotina, *f. incisura*. Stulli. *gdje se što reže, bude režotina, isp. obrezotina, zarezotina*. — *za nast. vidi bljuvotina*.

režanj, *režnja, m. der Schnitt, segmentum*. Rj. *režanj n. p. mesa, odrezan komad mesa, vidi narezanica, isp. izrezak, riječi s takim nast. kod bacanj*. — *Knez bi odsekao batac, krilo ili drugi koji režanj, i pružio bi onome koga najvoli*. Jurm. 58. *Pojede dobar režanj od hladne jareće plečke*. Mil. 21. *»Mene sicitel« Družina ga moja isijede na reznjeve*. Zim. 231.

režanje, *n. das Zähnefletschen, dentium ostensio, nudatio, rictatio*. Rj. *verb.* od *režati*. *radnja kojom reži n. p. pas*.

režati, *režim, v. impf. die Zähne fletschen (vom Hunde), ringi, rictare*. Rj. *reži pas, kad iskesi zube pa kao mrlja, v. pf. regnuti, slož. zarežati; v. impf. slož. poregivati, poreživati, isp. reža*. — *Leži a reži*. (Kad je ko bolestan, a jednako zao). Posl. 168.

reženje, *n. verb.* od *režiti*. *stanje koje biva, kad reži n. p. vino*.

rganje, *n. das Abreiben, Abnützen, detritio*. Rj. *verb.* od *rgati*. *radnja kojom tko rga što, vidi hrganje*.

rgati, *gām, v. impf. abreiben, abnützen, detero*. Rj. *rgati što, upotrebljavajući satirati, kvariti, habati, vidi hrgati*. — *Značenje (korijenu) tiskati, trti, potirati: rgati (h je otpalo) izrgati, porgati*. Korijeni 220.

rgja, *f. (accus. rgju, voc. rgjo)*. Rj. *dem. rgjica*. — 1) *der Rost, aerugo, rubigo, ferrugo*. Rj. — *Rgja se za zlato ne prima*. Posl. 271. *Čista se zlata rgja ne hvata*. 348. *Što je tvrgje od gvozdja? pa ga opet rgja izije*. 356. *I daj mene sablju postalicu, nevagjenu trideset godina, koja se je rgjom proturila, te s' iz kora izvadit' ne more*. Npj. 2, 322. *Ne sabirajte sebi blaga na zemlji, gdje moljac i rgja kvari*. Mat. 6, 19. — 2) *rgja te ubila! mögest du elend werden, dii te perdant. Pasja te rgja ne ubila!* (Posl. 246). Rj. *u prenesenom smislu: svakojaka muka i nevolja*. — *Rgja ga popala!* Rj. 541b. *Neznajšu rgja bije*. Posl. 199. *Rgja ti svaka dodijala!* 271. *Tako te iskonska rgja ne ubila!* 310. *Rgjom kap'o, dok mu je kolena!* Npj. 2, 229. — 3) *rgjo jedna! du Nichtswürdiger! rgo i čagjo! Nemoj puštat' rgju pod barjaka*. Rj. *rgjav čovjek, vidi rgjaković, rgjobitina*. — *Ovu (kćer) od koje sam se najviše nadao, dadoh za rgju*. Npr. 206. *Sad najgora rgja može ubiti najboljega junaka*. Npj. 4, XXXVI.

rgjaković, *m. ein Schimpfwort, convicium*: *Da ti nisi plemić od plemića, nego rgja od rgjakovića*. Rj. *vidi rgja 3, rgjobitina, rgjav čovjek*.

rgjanje, *n. das Rosten, inductio rubiginis, rubigo*. Rj. *verb.* od *rgjati*, *stanje koje biva, kad rgja n. p. željezo*.

rgjarija, *f. vidi rgjavština, isp. zločestarija, za nast. isp. lagarije*. — *Rgjarija nevrednosti kći, zločestarija sestra*. Posl. 107.

rgjati, rgjām, v. *impf.* rosten, rubigine obduci. Rj. v. *pf. slož.* iz-rgjati, ob-, po-, za-. — Desnica mi ne usahla ruka! i britka mi sablja ne rgjala! Npj. 2, 76.

rgjav, *adj.* Rj. *comp.* rgjaviji i (rijetko) rgjavši. Obl. 45. — **1)** *clend, schlecht, miser.* Rj. *vidi* hud, hudan, nevaljao, prten, traljav, zao, zločest. — **a)** *adj.* Bakrenjača, n. p. puška, t. j. okovana *rgjavim srebrom*, kao bakrom. Rj. 13a. *Rgjavu vrijeme*, lijepo vrijeme. Rj. 75b. Doplata, kad se pazari stvar *rgjavija za bolju* pa se za rgjaviju još što doplati. Rj. 132b. Zapaniti bure . . . ako u njemu ima kakav *rgjav vonj*. Rj. 187b. Klačnjavica, *rgjava čoha*. Rj. 273a. Mrtviče, *rgjavo živinče*. Rj. 372b. Tonja, 3) *rgjav miris*. 743b. Uskošen, *rgjave volje*. Rj. 789a. Neboj se; ja nisam *nikakav rgjav čovek*, ja sam carski sin. Npr. 135. Bolje je imati *rgjavu godinu* nego *rgjavu susjedu*. 23. Žut posao! (Zlo, *rgjavo*). 81. Jeza parala, guza plačala. (Kad koga biju za *rgjave riječi*). 113. Poznajem ga kao (slijepac) *rgjav novac*. 252. *Rgjava je tica*, koja u svoje gnijezdo tori. 270. *Rgjav početak* (ište) kamaš u glavu. 271. »Jesi l' gjegogj u životu, Marko?« »Jesam, care, ali u *rgjavu*. Npj. 2, 403. Kamo l' tebe pogubiti ne ću *rgjavšega* . . . 3, 187. Ono sve *oružje*, ako je i *rgjavo* bilo, odnesu. Danica 3, 216. Nagazio na *rgjave primere*. Nov. Srb. 1818, 397. Da bi pak čovek mogao *dobru pesmu od rgjave* razlikovati. Npj. 4, XXXVIII. I to nije *rgjava želja*. Odg. na ut. 18. Mislim da je ovo *pravilo vrlo rgjavo*. Opat XVIII. U njegovoj je prvij knjizi bio *jezik vrlo rgjav*. Pis. 26. Pravi . . . srednji . . . *rgjav spisatelj*. 63. Takove struke vazduha zovemo *rgjava* ili otrovna *para*. Priprava 10. Počeli bi se tažiti na zla vremena (za *trgovca* zaista *rgjava*) *vremena*. Straž. 1886, 1765. Donošaše Josif *rgjave glasove* o njima. Mojs. I. 37, 2. — **b)** *adv.* Živi abeno, t. j. zlo, *rgjavo*. Rj. 1a. Zabrkatí kako žitko jelo od brašna, t. j. *rgjavo* ga *zgotoviti*. Rj. 164b. Mrcinitti, *rgjavo klati*. Rj. 373a. Okovao se (kad se ko *rgjavo oženi*). Rj. 454a. Pešnjati, *rgjavo što raditi*, osobito šiti. Rj. 498b. Kako se čuješ? *rgjavo* se čujem. Rj. 830b. Gnjavi mačić. (Kad ko *rgjavo svira* u gadlje). Posl. 43. Što mu je vreću *rgjavo svezala*. X. Rgjav pevač i dobru pesmu *rgjavo upamti*. Npj. 4, XXXV. Ima od česti n. p. grožgja, kad *rgjavo rodi*. Pis. 4. Kako se malo i *rgjavo* u nas pazilo na ta svojstva jezika. 24. Riječi *rgjavo* prevedene. Rj. 1 VIII. Ne misleći kako se Srbi i Grci *rgjavo slažu*. Sovj. 24. Ali Apendini *rgjavo kaže* da je bilo godine 1259 mjesto 1253. DM. 226. — **2)** (u Dubr.) slab, bolestan, *unpass, morbo tentatus*: nešto sam *rgjav*. Rj. *vidi* loš, naloš. — Kao da su ga guje pile (tako je *rgjav u licu*). Posl. 131. Kao da treći dan hljeba ne jede (tako je *rgjav*). 131. Kao ovčina o Marču (n. p. tako *rgjav* ili mršav). 132.

rgjavā, *f. adj.* (u Dubr.) *vidi* suha bolest. Rj. i *syn. ondje*.

rgjāvština, *f. osobina, stanje onoga što je rgjavo. vidi* rgjarija. — U naše vrijeme: Da bi bila čista od sve *rgjavštine* doondašnje. ARj. II. 641a. — *riječi s takim nast. kod* gospoština.

rgjica, *f. dem. od* rgja. Rj. 3

rgjōbitina, *f.* (u C. G.) koga je rgja ubila, *nichtswürdiger Mensch, nebulo*. Rj. *vidi* rgja 3, rgjaković. *rgjav čovjek*. — *rgjo-bitina, druga pola postala od bit (part. praet. pass. od biti, bijem). isp. tako slož. riječ* gradobitina.

rgjogrizanje, *n. verb. od* rgjogrizati. Rj.

rgjogrizati, rgjōgrizām, v. *impf.* (u C. G.) govoriti koješta, ponajviše *rgjavo, Alberneheiten reden, ineptio*: ne *rgjogrizaj!* Rj. *rgjo-grizati* (druga pola gristi, grizem; u v. *impf. složenima* grizati).

riba, *f.* (pl. gen. ribā) *der Fische, piscis*: Dvije se *ribe* na jednoj vatri peku, pa jedna drugoj ne vjeruje (Posl. 57). *Riba* po duboku pliva (Ne može se

lasno uhvatiti. Posl. 272). Rj. *dem.* ribica. (*mlada*) ribić. *augm.* ribetina, riburina. *ribe*: arbun, badelj, bagra, bakalaj, bakalar, balavac 2, baudar, barbun, bijelka, bijeljka, bradovatica, brkica, bujan, bukva 2, bulješ, ciganin, crnac, crnčić, crnelj, crnjelj, dlakavica, (riba dlakava), glavatica, gljivar 2, golubinac, govedar 2, grmalj 1, jaz 2, jesetra, jež 2, kantor, kanjac, karas (karaš), kečiga, kečika, kesega, kit, klen, kokot, koravica, kostreš, koštreba, kovač 3, krap, krkuša, krupatica (krupatka), kučak, lasica 2, laska 2, linj, linjak, lipan (lipen), list, lopar, loparac, mačak, manič, masenica, mladica 3, moruna, mrena, muruna (murina), narikva, nostvica, obliš, ovrata, ovratnica, paljastura, pastrma, pastrva, pastruga, patuca, peš, pijerka, pis-kavica, piškor, pljavica, prevučar, priglja, primorkinja, puzija, renga, sabljar, morski vo, volak, vrnut. — *Biju se ribe*. Rj. 28a. Brod u blatu (jezeru) mjesto gdje se *riba hvata*. Rj. 44b. *Ožučiti ribu*. Rj. 451a. *Pecati ribu*. Rj. 497b. *Prpori se riba*, cf. bije se. Rj. 616b. Ribati, *loviti ribu*. Rj. 649a. Volim ići ja u more, pa se stvorit' *belom ribom*. Npj. 1, 435. Da *uhvati ribu zlatnokrilu*. 2, 52. Da *ufati ribu od šes krila*. 2, 61. Uhvatiše *ribu zlatopernu*. 2, 74. Kod Poreča zagragjivao Dunavo, bajagi *radi hvatanja ribe*. Sovj. 55. *Idemo u ribe* (t. j. da ih hvatamo). Daničić, Sint. 535.

riban, ribna, *adj. fischreich, plenus piscium*. Rj. n. p. *potok, u kojem ima mnogo ribe*.

1. ribanje, n. (u vojv.) *das Reiben (des Krauts), sectio ope ferri rasorii*. Rj. *verb. subst. od* ribati. *radnja* kojom tko *ribā* n. p. *kupus*.

2. ribanje, n. (u primorju) *das Fischen, piscatio*: Otumlju nam *ribu* i *ribanje*. Rj. *verb. od* ribati. *radnja* kojom tko *ribā*, *lovi ribu*: Vrag uzeo i ovako *ribanje*, kad se ništa drugo ne uhvati nego po jedna jegulja. Npr. 116.

ribaonica, *f.* (u Srijemu) *vidi* ribež. Rj. *vidi* i noževi. — *riječi s takim nast. kod* djeljaonica.

ribār, m. *der Fischer, piscator*. Rj. *koji ribu hvata. vidi* alas, halas, tanjar. — A *ribari* ribe pohvataše, i u ribi ključeve nagjoše. Npj. 2, 70.

ribārēnje, n. *das Handeln mit Fischen, quaestus piscium*. Rj. *verb. od* ribariti. *radnja* kojom tko *ribari*.

ribārev, *adj. des Fischers, piscatoris*. Rj. *što pripada* ribaru. *vidi* ribarov.

ribarica, *f.* (u primor.) lagjica s koje se *riba hvata, Fischerschiff, navis piscatorum*. Rj.

ribārina, *f.* (u prim.) taksa za pravo da ko može javno prodavati *ribu*. Rj. 3 — *za nast. isp.* dimarina.

ribārīti, ribārīm, v. *impf.* nositi *ribu* po selima te prodavati, kao što u Srijemu i u Bačkoj čine mnogi. *Fische verkaufen, vendito pisces*. Rj.

ribārov, *adj. vidi* ribarev. Rj.

ribārski (ribarski), *adj. der Fischer, piscatorum*. Rj. *što pripada* ribarima ili ribaru kojemu god. — Te će vas izvlačiti kukama, i ostatak vaš *udicama* ribarskim. Amos 4, 2.

1. ribati, ribām, v. *impf.* t. j. *kupus, sobu, (Kraut) reiben, (brassicam) contero*. Rj. *isp.* Njem. reiben. v. *pf. slož.* izribati.

2. ribati, ribām, v. *impf.* (u prim.) *loviti ribu, fischen, piscari*. Rj.

ribētina, *f. augm. od* riba. Rj. *vidi* riburina. — *taka augm. kod* babetina.

ribež, m. *der Krauthobel, machina consecandae brassicae*. Rj. *na čemu se riba kupus. vidi* ribaonica, noževi. *isp.* erende 1, trenica 1. — *ribež* (od tuge). Osn. 369 (Reibeisen). *riječi s takim nast. kod* derež.

ribica, *f.* — **1)** *dem. od* riba. Rj. — Opazi u jednoj lokvi *malu ribicu* gde se *pračaka*. Npr. 20. Onda se

seti one ribice što je iz lokve u vodu bacio. 23. — 2) (u Dubr.) u govečeta iznutra od bubrega dolje, kao spolja što je pečenica. Rj.

ribić, m. — 1) *das Kleine vom Fisch, der junge Fisch, pullus piscis, pisciculus.* Rj. mlade od ribe, mlada riba. — Utekla mi babina kobila, pa ne znam gdje je. A ribica mu reče: »Evo je megju nama, stvorila se riba a ždrebe ribić«. Npr. 23. — 2) (u Srijemu) *Muskel, lacertus:* igraju u konja ribići. Rj. vidi gušter 3. isp. mišica 2, miška 2.

ribizle, f. pl. (u vojv.) *die Ribesbeeren, ribes rubrum Linn.* Rj. biljka. vidi čičin-hoba.

riblji, adj. *Fisch-, piscarius.* Rj. što pripada ribi, ribama. *takva adj.* kod somlji. — Avgutar, suh riblji mrijest, koji se vadi iz ribe skakavice. Rj. 1b (mrijest je f.: suha riblja mrijest). Baluk, balukat, riblja trava. Rj. 13b. Ozida zid od samoga potoka pa do ribljih vrata. Dnev. II. 33, 14. Jona bi u truhlu ribljem tri dana i tri noći. Jona 2, 1.

Ribnica, f. — 1) potok koji utječe u Kolubaru s desne strane. Rj. (*kao ribna rijeka*). — 2) kao mala varošica na Dunavu niže Poreča. Rj.

Ribničanin, m. (*pl. Ribničani*) *Einer von Ribnica.* Rj. čovjek iz Ribnice.

Ribnički, adj. *von Ribnica.* Rj. što pripada Ribnici. **ribnjāk, m.** *der Fischteich, piscina.* Rj. — *osn. u ribni (riban).* riječi s takim nast. kod krtičnjak.

ribolov, m. — Lovište, mjesto gdje se riba lovi, cf. *ribolov.* Rj. 332a (*a ribolov nema u Rj. na svom mjestu*). ribo-lov. *isp. tako slož. riječi* brzđlov, pustolov. (*u Hrv.*) *lovljenje ribe, lov na ribu.*

ribarina, f. vidi ribetina. Rj. — *takva augm. kod baburina.*

rid, m. (u Dubr.) vidi hrid: Sigjele su tri gjevojke na ridu, na kamenu. Rj. vidi i 1 rida.

1. rida, f. vidi rid: Odvali se rida od Orida, i ubila sva tri pobratima. Rj. vidi hrida.

2. rida (u Sinju, a u Hrv. *rida*) *das Tuch, Tüchel, pannus:* Navezi mi ridu plemenitu što junaci nose oko vrata. Rj. vidi jaglak, jagluk; mahrama; ubrus, ubrusac. *isp. peškir i syn. ondje.*

ridanje, n. *das Wehklagen, ululatus.* Rj. *verb. od* ridati. *radnja* *kajom tko rida:* Glas u Rami ču se, plač, i ridanje, i jaukanje mnogo. Mat. 2, 18.

ridati, ridām, v. impf. *wehklagen, ululo.* Rj. *vičući plakati. isp. jaukati, kukati, lelekati, naricati, tugovati, tužiti, žaliti. v. pf. slož. zadržati.* — Stane ridati i naricati nad mrtvom glavom. Npr. 178. Vaši igraju, naši ridaju. Posl. 32. Povikaše plačući i ridajuć, govoreći: jaoh! jaoh! Otkriv. 18, 19. Za to će ridati Moavac nad Moavcem, svi će ridati. 16, 7. Ne ridaj za mnom. DP. 146.

ridovka, f. (u Srbiji u Golupcu) šarena zmija oko jednoga aršina dugačka (*die Kreuzotter; pelias berus. L. Rj.*). Rj. cf. šarka 1. Rj.³ — *za nast. isp. trgovka.*

rif, rifa, m. (u vojv.) *die Elle, ulna, cubitus, cf. aršin.* Rj. mjera za dužinu. vidi i lakat 2, endže.

riganje, n. *das Rülpsen, ructatio.* Rj. *verb. od* rigati, koje vidi.

rigati, rigām, v. impf. *aufstossen, rülpsen, ructo:* riga i bljuje. Rj. vidi icati se, podrigivati se, štucati se. *v. pf. slož. izrigati; izrignuti, podrignuti se. v. impf. slož. podrigivati se.*

rigavica, f. (u Boci) vidi štukavica. Rj. vidi i ikavka, ljučavina, podrig.

rigj, rigja, (rigji, comp. rigji), fuchsroth, rufus. Rj. vidi rigjast, rud, crvenkast. — A naprijed junak na alatu, rigjih, Mujo, do ramena brka. Npj. 3, 154. Bio je (Luka) rasta srednjega, više rigj, nego crnomanjast. Opit V. Izgje drugi konj rigj. Otkriv. 6, 4.

1. rigja, f. t. j. koza, *eine rothe Ziege, rufa capra.* Rj. rigja koza. vidi rigješa. — Kad i kad klepne klepetušica na kozi rigji. Zim. 121.

2. rigja, m. (ist.) vidi rigjo. Rj. konj rigj. vidi i rigjan.

rigjan, m. vidi rigjo: Dovedoše Maru na rigjanu. Rj. rigj konj. vidi i 2 rigja.

Rigjani, Rigjanā, m. pl. nekakvo pleme negdje oko Crne Gore. Rj. *može biti da ovamo ide ovaj primjer:* Ali su mi u Dalmaciji u Kosovu pokazivali čovjeka iz sela Rigjana, po prezimenu Trifunovića, koji ima šezdeset i dvoje čeljadi. Rj. 173a.

rigjast, adj. vidi rigj. Rj. — *adj. s takim nast. kod budalast.*

rigješa, f. (u Grblju) ime kozi. Rj. rigja koza. vidi 1 rigja. — *riječi s takim nast. kod brnješa.*

Rigjica, f. voda u Stospudu: Pa mi poje ovce na Rigjicu. Rj.

rigjo, m. (juž.) *der Fuchs (Pferd), equus rufus.* Rj. *gen. rigja, voc. rigjo. rigj konj. vidi 1 rigja, rigjan.* — *hyp. s takim nast. kod crnjo.*

rigjuša, f. rigja kobila, *eine fuchsvothe Stute, equa rufa.* Rj. — *riječi s takim nast. kod ajgiruša.*

Rija, m. (ist.) vidi Rijo. Rj. vidi Hrija.

riječ, f. (*loc. riječi, pl. gen. riječi*), *das Wort, vox, verbum.* Rj. *za postanje isp. reči. isp. riječ, besjeda, govor. dem. riječca. riječ je blaga, careva, dogovorna, grdna, lijepa, mučna, mudra, okorna, ponosita, prazna, rgjava, ružna, slatka, sveta, suha, tvrda, visoka, zla, i t. d. — 1) uopće:* Za bakpa je riječ govorio. Rj. 15b. Dade kralju, riječ ne učini. Rj. 111b. Kakilo, kaže se za čovjeka koji rasteže riječi kad govori. Rj. 259b. Održati riječ. Rj. 447b. Posijati riječ, t. j. pustiti je megju ljude. Rj. 547b. Pošaoljiti koga, t. j. lijepijem riječima kao malo pogladiti ga. Rj. 562a. Rekao pa nije svoje riječi zadržao. Rj. 661b. Urodila moja riječ. Rj. 787a. Turčin mu odmah izvadi gotove novce bez reči. Npr. 38. A baba mu uteče u reč: »O moj sinko... 45. Žena ga dočeka a on ni reči. 149. Samo jednu riječ da progovori. 156. Ni reči više! 211. Nemoj pisnuti riječi. 219. Ja ču riječ moju i potpis moj potvrditi. 254. Tek što on to izusti, a Turčin mu u reč: »Valaj... 257. Bolje je ne obreći nego riječ ne držati. Posl. 24. I izmegj svetijeh ima riječi. 101. I kamen bi riječima podigao. (Kad ko lijepo ili žalostivo govori). 101. Ne zabori na kojoj si. (Kad ko hoće kome riječ da presiječe). 198. Ne stoj gjavole! (Reče se uz riječ kad se pripovijeda kako se što zlo dogodilo). 209. Nijesi careve riječi. 218. Riječ iz usta a kamen iz ruke. 272. Riječi treba mjeriti, a ne brojiti. 272. U Turčina vjera na koljenu. (Ne možeš mu se osloniti na vjeru i na riječ). 337. Nema imena za poslovice, nego... obično se govori: Stono (ima) riječ. VII. Pameti nemoćnoj slatka je riječ liječnik. DPosl. 93. Ko li mudru rječ izreči? Npj. 1, 91. Grdnu Rosa riječ započela: »Fala Bogu... 2, 238. Pa mu mučnu riječ progovara. 2, 273. Skoči Ture, riječ ne činilo, i poveza Janka s banovima. 3, 217. Te Osmanu riječ besjedio. 4, 2. Obazre se, reče tri riječi »Moja braćo... 4, 169. Jošte, braćo, da vam riječ kažem. 4, 186. Pa on (Krečko Knežević) Meha zove na megdana; junak bješe buljumbaša Meho, gje ga vlaška riječ zataknila, okrenu se k njemu u sretanje. 4, 410. Gje ga vlaška riječ dostignula, ongje stade njemu na biljegu. 4, 411. Pa im vince udari u lice, a rakijska riječ otvorila. 4, 416. A Mehmed mu riječ odgovara: »Hajde... 4, 522. Kad kadija začu davudžije, on ovaku riječ isturio: »Papuče se miloju kumi daju... Herc. 170. Ovaj je zabavnik i onako pun suvih riječi. Danica 3, 222. Boca koja se iz desne ruke daje prvijencu s riječima: »Gospodine prvijence... Kov. 62. Učini mi se sramota od svoje riječi na trag udariti. Odg. na ut. 2. Blago vama ako reku na vas svakojake rjavave riječi lažući. Mat. 5, 11. Kako bi ga (Isusa) uvatili u riječi. 22, 15. Kad svrši Isus sve riječi ove... 26, 1. Reče Simonu: »bacite mreže svoje te lovite... »ali po tvojoj riječi baciću

mrežu. Luk. 5, 5. *Ispuniće* Gospod naskoro riječ svoju na zemlji. Rim. 9, 28. Koje Hristos ne učini... riječju i djelom. 15, 18. Ružeći nas *zlijem riječima*. Jov. IH. 10. Da pokara sve bezbožnike za sve ružne riječi. Jud. 15. Usta njihova govore ponosite riječi. 16. *Povika* put oltara riječju Gospodnjom govoreći: oltare!... Car. I. 13, 2. *Neka* dakle, Gospode Bože, bude terda riječ tvoja, koju si rekao Davidu. Dnev. II. 1, 9 (*impleatur sermo tuus; werde dein Wort erfüllet*). Hoće li biti kraj praznijem riječima? Jov 16, 3. Svaki dan izvoru riječi moje. Ps. 56, 5. Dok se steče riječ njegova. 105, 19. Jer se opominjaše svete riječi svoje k Avramu. 105, 42. *Riječ je* Gospodnju na vas, Hanane... ja ću te zatrti. Sof. 2, 5. Mala Raška nazvana bi djedinom u istom smislu u kom i Zeta. *Drugim riječima* Nemanja naslijedivši na jedan način i Rasu i Zetu, sajedini im donekle značenje za sebe. DM. 14. *Govoreći ove visoke riječi*: »pogledaj s neba... DP. 21. *Na riječ* Isusa Navina sunce i mjesec stade. Prip. bibl. 56. Nije vrijedno da se oko toga čini više riječi. Rat 19. — 2) u riječi biti, u riječi koju... u tu riječ: Dok su oni u riječi bili. Moj sestriću dok si u riječi (t. j. još dok možeš govoriti). Rj. Još to oni u riječi lježu, al' dogoše sluge despotove. Npj. 1, 399. Al' besjedi Vuksan od Rovaca: »Ala braćo...« U riječi, koju besjediše, al' eto ti od paše dželata. 4, 20. *Taman oni u riječi bili*, blizu su im Turci prigrejali. 4, 328. U tu riječ, koju besjegjahu, al' evo ti Krivokapić-Rada. 4, 391. U tu riječ, u koju zborahu, dok i druga dava dolazila. 4, 434. Mare majku ljuto kunijaše: »Bog t' ubio...« U tu riječ Jovanova sluga: »Božja pomoć...« Herc. 90. — 3) riječju, jednom riječju; um es kurz zu sagen, kurz! ut paucis dicam, ne multa, quid plura? — Što su neki glupi, a drugi mudri; što su neki... jednom riječju što su neki prosvječeni, a drugi divlji, i to dolazi... Priprava 41. *Jednom riječi*, mora se u Slavenske gramatike sa svim drugi red uvesti. Rj.¹ LVII. Ali je Srbija... Riječju, Srbija bijaše pretekla Dalmaciju. DM. 319 (isp. On je otpravljao sve znatnije poslove... ukraćto, to je bilo oruđe velikoga vijeka. DM. 341). — 4) od riječi do riječi... riječ po riječ; wörtlich, ad verbum, verbum e verbo, verbum pro verbo exprimeri. — *Kazaću ti sve od riječi do riječi*. Rj. 123a. U ostalom se oba (rukopisa) slažu od riječi do riječi. Star. 1, 4. Citati nije znao, ali je pisarima znatnija pisma kazivao riječ po riječ (t. j. diktirao). Sovj. 77. — 5) riječ o čemu: Još koju riječ o ovim natpisima. Star. 14, 197. Šta ćemo činiti sa sestrom svojom kad bude riječ o njoj? Pjesm. nad pj. 8, 8. Ali kako tu nije riječ o presudi, valja da... DM. 267.

riječan, riječna, adj. (u C. G.) vidi rječit. Rj. koji umije govoriti; beredit, eloquens. vidi i rečec. isp. krasno-rječiv; ljeporječica.

riječanje, n. vidi psovanje. Rj.

riječati se, riječam se, v. r. impf. (u Risnu) Wortwechsel haben, altercari: riječaju se megju sobom, on se riječa s kim. Rj. vidi bočiti se. reciproč. v. pf. sporečiti se, sporečkati se.

riječea, f. dem. od riječ. Rj. dem. s takim nast. kod djeca.

Riječki, adj. što pripada Rijeci. — U nahiji Riječkoj i Lješanskoj. Rj. 832b.

riječni (rječni. Stulli), adj. što pripada rijeci, rije-kama; Fluss-, fluvialis. — Da bi bolje upamtili reke i doline rečne. Megj. 249. Gotovo sve rečne padine u Srbiji zapamtiše tada grozno vodeno gospodarstvo. Zim. 258.

rijeći, rječm, (u Boci) vidi reći. Rj. vidi i rijeti. — Sve ja hoću da ti rečem, a ne smijem da izrečem; hoću riječ, da ć' umrijet'. »Reci, dragi, nemoj mrijet!« Herc. 276. za akc. što misli Daničić, vidi kod rijeti.

rijedak, rijetka (rijetki, comp. rjēgji). Rj. comp. piše Vuk i rēgji, tako i Daničić. — 1) dünn, nicht

dick, rarus. Rj. isp. omašit, rehav. suprotno čest, gust, nabojit. — Jedinica, 2) rijetko sukno, što se tka u jednu žicu. Rj. 250b. Protak, rijetko rešeto. Rj. 613b. Razrijediti n. p. šumu ili kako povrće, da ono što ostane bude regje. Rj. 635a. Rehavo grozgrje, kad su rijetka puca. Rj. 648b. Djever ovda ponese snasi rijetki češalj. Kov. 51. adv.: Prisijati, po drugi put sijati, n. p. kad prvo zrno rijetko nikne. Rj. 597a. Od popa do kovača. (Rijetko ili razdaleko, n. p. što sašiveno). Posl. 235. Da se rijetko gje može igrati, osim na gumnu. Npj. 1, 64 (Vuk). — 2) selten, rarus. (cf. obrijedak, omašit. Rj.³). Rj. kao samo gdjejoci. suprotno čest, mnogi. — Lajavoj seki celivi rijetki. Posl. 165. Česta služba rijetka suknja. 346. Po donjim krajevima Srbije već su rjeđe gusle po kućama. Npj.¹ 1, XVIII. Kad bi se od kake vrlo stare pesme, ali od osobitoga i retkog dogagajaju, našlo samo nekoliko vrste, opet bi ih bilo vredno štampati. 4, XXXVIII. U narodu našem već nijesu rijetki ljudi koji knjige čitaju. Sovj. I. Veoma su rijetke riječi kojima osnove tako postaju. Osn. 1. Stariji aorist koji u mlagjim rukopisima sve regji biva. Star. 3, 10. — adv. Jer se mela rijetko nalazi na ljesci. Rj. 352b. Rijetko istinu govorim, a još regje istinu tvorim. (Reče se kašto u šali za sebe). Posl. 272. Vrlo rijetko gleni glasovi stoje bez promjene. Istor. 57. vidi malo kad, slabo kad.

rijediti, rjēdim, v. impf. rarefacere. Stulli. rijediti n. p. šumu, činiti da bude rijetka, rjegja. govori se u Hrv. u Šuleka: eine Saat lichten, razrijediti, rjediti usjev. v. pf. slož. prorijediti, razrijediti.

rijēgjenje, n. verb. od rijediti. radnja kojom tko rjedi n. p. šumu.

rijek, štono rijek (t. j. štono riječ), wie man zu sagen pflegt, ut ajunt. Rj. za postanje isp. reći, rijeći, rijeti.

rijeka, f. der Bach, kleiner Fluss, amnis. Rj. vidi potok, voda 2. rijeka se kaže za vodu veliku i malu. dem. rječica. — Neka sve crna rijeka odnosi. DPost. 77. B'jelila Mare darove na velju rjeku na more. Npj. 1, 383. Pošto ga (lješnik) otvori, buknuše iz njega žestoke rijeke, te majci put prekidoše. Npr. 94. Dogju na nekaku veliku rijeku i ne mogu prijeći, tače štapom a rijeka se razdvoji, i pasaše. 222. Drina osim mnogih drugih voda, rijeka i potoka prima u sebe Lim. Danica 2, 34. Na rastanku proljeće čitavu rijeku suza. 2, 138. Izvire u proljeće rijeka, na kojoj bi moglo mljeti pedeset kamena. Kov. 28. Rijeka navre s mjesta svojega da joj niko ne može pristupiti; ali se odbije i odlazi trudom čovječjim. Jov 28, 4.

Rijeka, f. — 1) u Lici voda koja utječe u Banicu. Rj. — 2) Stadt Fiume (ponajviše Senjska Rijeka). Rj. u Hrvatskom primorju. — 3) Rijeka Crnojevića, f. varoš u Crnoj Gori. Rj.³

rijenje, n. das Wühlen, rubio. Rj. verb. od riti. radnja kojom rije n. p. svinjce. vidi riljanje.

rijēslo, n. (u Gruži) povraz na kotlu, der Henkel an einem Kessel, ansa. cf. povrijeslo. Rj. (po-)vrijeslo, i odbacivši v: rijeslo. Korijeni 201. vidi i povrijez, provrislo.

rijēsiti se, rjēšim se, v. r. pf. kao nakaniti se, skaniti se, odlučiti 2, pregnuti 2; sich entschliessen, decerno, constituo: Ovo gjavola vrlo ožalostu pa se riješi te još jedan ugovor sa svetijem Savom učini. Npr. 275. isp. rješenje; rješavati. — drukčije ovaj glagol sada dolazi samo sa glasom sprijed domnnum d: driješiti (v. impf.), odriješiti, razdriješiti.

rijeti, rječm, v. pf. (osobito u Dubr.) vidi reći. Rj. vidi i rijeći. Daničić sumnja da će biti akc. rjēti, i prije bi rekao da će biti rijeti prema nijēti. Rad 6, 55. — Pravo rijet' a umrijet'. DPost. 100. Što me pitaš, rijet' ću ti pravo. HNpj. 1, 227.

rijetkôst, rijetkosti, *f. osobina onoga što je rijetko; die Dünne, die Düntheit; die Seltenheit; raritas.* — Krompiri vrlo se malo siju (više kao rijetkost, nego potrebe radi). Danica 2, 103. Jedno izmegju njih srojom rijetkošću zadaje mi dužnost da ga spomenem. Rad 17, 170.

rijež, *m. scissura, fissura, virgula, limea, acies cultri.* — rijež potegnuti, *lineam ducere.* Stulli. *za postanje isp. rezati; sareživati i sariježati. djelo kojim se što zareže, i ono gdje se zareže. isp. zarez.* — I ne pic' od riježa. DPosl. 29. Srežao ga sam s riježa. 113 (ga sam dijalekt. mj. sam ga). Rijež, Bogišić mi pisa: kad djeca igraju na mjendele itd., učini se rijež preko koga nije slobodno prestupiti igrajući; i dok jedan igra, drugi ga na to opominju govoreći: I ne pic od riježa. XVI. Režanj (od osn. koja je u rijež). Osn. 201. za ne pic isp. nepik.

Rijo, *m. hyp. od Ristivoje (?).* Rj. Ri-jo (osn. u Hristofor). Osn. 70. *gen. Rija, voc. Rijo. vidi Hrijo.*

rika, *f. das Brüllen, mugitus.* Rj. *isp. rikanje.* — Stoji rika kravu za teladma. Npj. 4, 187. Rika lavu, i glas ljutom lavu i zubi lavićima satiru se. Jov 4, 10.

rikânje, *n. das Brüllen, mugitus.* Rj. *isp. rika.*
rikati, *ričēm, v. impf. brüllen, mugio.* Mušket viče a kobila riče, pustoga mu konja uplašise. Rj. *v. pf. riknuti; pf. slož. razrikati se, srikati se, zarikati.* — Vodu riče, a mlini melju. Posl. 37. Što bi valjalo da volovi riču, to kola škripe. 353. Krave riču oko kuće, puštaj me, dušo, da idem. Npj. 1, 346. Čauš viče, dabulana riče. 2, 521. Jere ćemo pob'jediti Turke, da ne riče hodža u Srbiji. 5, 557. Za njom (za svjetlošću) riče grom, grmi glasom veličanstva svojega. Jov 37, 4. Lavovi riču za plijenom. Ps. 104, 21. Ričemo svi koliki kao medrjedi. Is. 59, 11.

rikavae, rikävca, *m. t. j. kašalj, der Keuchhusten, tussis clangosa, cf. magareći kašalj, hripavac.* Rj. *u takvom se kašljanju riče.*

Rikavae, Rikävca, *m. nekaka planina: Polećela dva golića vrana od Rikavca zelene planine.* Rj.

riknuti, riknēm, *v. pf. brüllen, mugitum edo.* Rj. *v. impf. prosti. rikati. isp. zarikati.* — Gospod će s visine riknuti, i iz stana svetinje svoje pustiće glas svoj. Jer. 25, 30.

Rikočiea, *f. Izljegoše Rikočieci maloj.* Rj.
rilast, *adj. (u C. G.) koji ima velike usne (rilo), grosse Lippen habend, labiosus.* Rj. *vidi usnat.* — *adj. s takim nast. kod budalast.*

rilica, *f. — 1) (u Dubr.) der Mund, os.* Rj. *vidi rilo, usta.* — Stavi braju malom prs(t) u rilicu, ne umije ni zagristi'. DPosl. 115 (zagristiti dijalekt. mj. zagristi). — 2) (u C. G.) *vidi gubica.* Rj. *vidi turin. isp. njuška.*

rilo, *n. der Mund, os: Kakvo rilo, takvo dilo* (Posl. 250). Rj. *vidi rilica 1, usta.* — *od korijena od koga je riti (rijem). isp. Osn. 119.*

riljânje, *n. vidi rijenje, Rj.*
riljati, riljâm, *v. impf. (u Paštr.) vidi riti.* Rj. *v. pf. slož. zariljati.* — Što turinom rilja, a repom žile vadi? (igla). Rj. 756a.

Rim, Rîma, *m. Rom, Roma.* Rj.
rimiti se, rimim se, *v. r. impf. graditi se rimljanin, kršćanin katolik.* — Što se rimiš, kad nije potrebe? Ibro Karabegović 3. Rp.

Rimljanin, *m. der Römer, Romanus.* Rj. *čovjek iz Rima.*

rimljanin, *m. der Römer (Lateiner, dem Ritus nach), homo ritus romani:* Tako moja vjera ne podnosi, da ja kopam Rišćanina pored Rimljanina. Rj. *čovjek Rimskoga zakona, Rimski katolik.* — U Slavoniji ima najviše Rimljana, megju kojima je u govoru od prilike onaka razlika, kao u Hrvatskoj. Pis. 86.

rimljênje, *n. verb. od rimiti se. radnja kojom se tko rimi.*

rimokatolički, *adj. rimo-katolički, što pripada Rimskim katolicima, Römisch-katholisch, Romano-catholicus.* — Bosna, koja stajaše izmegju rimokatoličke Dalmacije i pravoslavne Srbije. DM. 15. Za »jeretike«, pod kojima valja razumjeti rimske katolike . . . tako je bivalo i rimokatoličkom svešteniku . . . Koji bi se rimokatolik oženio pravoslavnom . . . 314. *za čudo mi je, kako je Daničić prihvatio ovako sastavljenu riječ; mislim, da bi se bolje kazalo: rimskokatolički (ili rim-katolički? isp. rim-papa).*

rimpâpa, *m. der Papst von Rom, Papa Romanus.* Rj. *rim-papa (složena riječ po Turskom: Rimpapasi; tako zovu Turci rimpapu. Gj. Popović). Rinski papa.* — On odgovorio, da će im ostaviti lijepu Madžarsku vjeru: da grade mise i da vjeruju Rim-papu. Npj. 2, 513 (Vuk).

Rimski, *adj. römisch, romanus.* Rj. *što pripada Rimu.* — U Risnu ima jedna kuća zakona Rimskoga, ali je opet uz Grčku crkvu prizidan Rimski oltar. Kov. 33. Primio sam Vaše pismo od 27. o. m. po Rimskome. Star. 14, 196.

rinôcerot, *m.:* Kod Irkuckoga našli su i cijeloga rinocerota. Priprava 108. *zvijer. rhinoceros (gen. rhinocerotis), Nashorn. vidi nosorožac.*

rintânje, *n. das Arbeiten, labor.* Rj. *verb. supst. od rintati, koje vidi.*

rintati, rintâm, *v. impf. arbeiten (vom schweren Arbeiten), laboro.* Rj. *raditi teške poslove.*

rinuti, rinēm, *v. pf. — 1) (u C. G.) stossen, trudo, cf. turiti.* Rj. *v. pf. slož. nâ-rinuti, od-, po-, s- (se), u-, za-. v. impf. rivati, porivati.* — 2) *n. p. rinu na oganj, t. j. naigje, udari, stürzen, irrumpo.* Rj.

ripa . . . *vidi hripa . . . Rj.*
ripida, *f. (u erкви) ριπίς.* Rj. *od Grč. gen. ριπίδος, mali mahač.* — Arhimandrit noseći pod sjenkom od dviju ripida kao pod krilima heruvimskim dragocjen sud. DP. 356.

ris, *m. der Luchs, lynx.* Rj. *zvijer. hyp. riso.* — Ljut kao ris. Posl. 173. Može li Etiopljanin promijeniti kožu svoju ili ris šare svoje? Jer. 13, 23. Konji će mu biti brži od risova. Avak. 1, 8.

Risan, Rîsna, *m. Stadt Risano in Bocche di Cattaro:* Pa ti treći Risnu na krajinu. Rj. *varoš u Boci Kotorškoj.* — Risnu grade naš lijepo stanje! Kov. 74.

Risanski, *adj. von Risan.* Rj. *što pripada Risnu. vidi Rišnanski.*

risâr, risâra, *m. (u vojv.) vidi žetelac:* Nije za Vla', nije za Madžara, već za onog Stojana risara. Rj. *ovdje se kaže, da risar znači žetelac; a u Npj. 1, 316 Vuk tumači: Risar, (u Bačk. i u Banatu) gadljâr, svirac; pa tako značenje ima riječ ova i u pomenutoj narodnoj pjesmi: Nije za Vla', nije za Madžara, već za onog Stojana risara, što u kolu svakom komendira; kad zascira, što u srce dira, a kad igra, kan' da luče igra.* Npj. 1, 630.

risiçi, *m. pl. die Jungen von Luchs, pulli lyncis:* Navrani se riso s risiçima. Rj. *mlad od risa.*

riso, *m. hyp. od ris:* Navrani se riso s risiçima Rj. *gen. risa, voc. riso.*

risovina, *f. die Luchshaut, das Luchsfell, pellis lyncis:* Risovina i samurovina. Rj. *koža risovska.* — A po svemu puli risovina sa suvijem podnizana zlatom. Npj. 3, 283.

risovski, *adj. što pripada risovima.* — Da gledaš iz pećina lavovskih, s gora risovskih. Pjesm. nad pj. 4, 8. *adj. s takim nast. begovski, kmetovski, svatovski, volovski, zetovski, itd.*

Rist . . . *vidi Hrist . . . Rj.*
risulja, *f. ime kravi.* Rj. — *osn. u ris.* Osn. 133.
riše . . . *vidi hrišć . . . Rj. u krajevima gdje se u govoru ne čuje glas h.*

Rišnjanin, *m. (Rišnĵani) Einer von Risan: Poklo-*

nio *Rišnjani* Ivanu. *Rišnjani* su na glasu junaci. Rj. *čovjek iz Risna*.

Rišnjanski, *adj.* von Risan: Što će meni *Rišnjanski* mačevi. Rj. što pripada *Rišnjanima*, pa *Risnu*. vidi *Risanski*.

1. rīt, *rita*, *m.* das Rohr, Röhrig, arundinetum: Lasno je (gjavolu) u ritu svirati (u karablje). (Jer ondje trske ima dosta za karablje? Posl. 166). Rj. vidi 1 lug 2, trščak, žalica. — Vedrik, u ritu gdje nema trske, nego voda. Rj. 56a. Greda, u vodi ili ritu duž suhe zemlje. Rj. 100b. Keka, po ritovima nekaka trava kao rogoz. Rj. 268a. Ali ritovi se mogu presušiti, kao što su činili Holanđezii. Priprava 23.

2. rīt, *riti*, *f.* (loc. riti), vidi guzica, i *syn.* ondje. — *Rit*, vidi zadn(j)ica. Stulli. Gnjjloritae, lijenac (čovjek gnjile riti). Gj. Daničić. ARj. III. 227a. *isp.* ritati se.

rita, *f.* (pl. gen. ritā) — **1)** ritava košulja, zerfetztes Hemd, indusium lacerum. Rj. — **2)** rite, t. j. dronjci, die Fetzen, lacinae, cf. prnje. Rj. i *syn.* ondje. — Buše, momčad koja se obuku u svakojake rite i metnu na obraz obrzinu. Rj. 50b. Pijonica i izjelica osiromašice, i spavač hodiće u ritama. Prič. 23, 21.

ritānje, *n.* das Ausschlagen (mit den Füßen), calcitratio. Rj. *verb.* od ritati se. radnja kojom se tko rita.

ritati se, ritām se, *v. r.* *impf.* ausschlagen (mit den Füßen), calcitro. Rj. vidi prucati se. *v. pf.* rititi se, ritnuti se. *glagol* je od korijena od koga 2 rīt (f.), koja u kajkanaca znači uopće zad, a ritati se: nogom udarati nazadučke, kao n. p. konj što radi. — Ali se Izraijl ugoji, pa se stade ritati. Mojs. V. 32, 15.

ritav, *adj.* dronjav zerfetzt, lacerus, lacinosus, cf. prnjav. Rj. i *syn.* ondje. koji je obučen u rite, ima na sebi rite.

riti, rījēm, *v.* *impf.* wählen, ruo. Rj. vidi riljati. *v. pf.* slož. iz-riti, ob-, pod-, pre-, pro-, raz-, za-; *v. impf.* slož. podrivati, za-. — Rije k'o prasac po brlogu. DPosl. 107. Rila bi svinja, kad bi imala troskota. 107.

ritinār, *m.* vidi dronjo. Rj. koji je ritav. *hyp.* rito. vidi i dronjavac, odrlija, odrpanica, prnjavac.

rititi se, tīm se. *v. r.* *pf.* ausschlagen (mit den Füßen), calcitro. Rj. vidi ritnuti se, *v. impf.* ritati se.

ritnuti se, rītēm se, *v. r.* *pf.* ausschlagen (mit den Füßen), calcitro. Rj. vidi ritati se.

rito, *m.* vidi ritinar. Rj. *hyp.* od ritinar. vidi dronjo. takva *hyp.* kod balo.

rivaca, *f.* jama, n. p. što svinjče izrije, Grube, fovea. Rj. od korijena od koga je riti, (pod-)rivati. — riječi s takim nast. kod cjepača.

rivanje, *n.* das Stossen, to trudere, cf. turanje. Rj. *rivati*, rivām, *v. impf.* (u Hrv.) stossen, trudo, cf. turati. Rj. *v. pf.* prosti vidi rinuti, i ondje *v. pf.* slož. *v. impf.* slož. porivati.

riža, *f.* — **1)** (u Risnu) das Kleid, vestis: Gola rizom priodio! (kad se napija). Rj. vidi haljina. — U zagoneci: pogjoh pućem raspućem, nagjoh rize i parize; ni' su rize ni parize, nego Turske rukavice (nožice). Rj. 623a. — **2)** (u Hrv. u Otočkoj regimenti) vidi striza 2. Rj. vidi i svita 2. pruga od čohe što se njom šara n. p. zubun.

rizičan, rizična, *adj.* kao opasan; riskant. *isp.* rizikati. — To prorokovati za sad još je stvar rizična. Megj. 64. To je, moj brate, rizičan posao. J. Bogdanović.

rizikati, rizikām, *v. impf.* riskiren, in aleam dare: Da ja vigju lijepu gjevojku, oko šta ću rizikati glavom. Rj. kao glavu u torbu metati. Tal. risicare. — Vitezovi odmah poslušase, rizikaše s glavom na ramena, i dogjoše, vojsku pokupiše. Npj. 5, 230 (s? glavom).

Rizna, *f.* ime žensko. Rj. vidi Rizna. — imena ženska s takim nast. kod Bekna.

riznica, *f.* (u pjesmama i po namastirima) die Kammer (Schatz-, und Kleiderkammer), conclave: Ti otidi u riznicu V'jelu, te ti uzmi žutijeh dukata. Od Stojana uzima oružje, pa oružje nosi u riznicu. Rj. soba u kojoj se drže rize i blago svakojako. vidi hazna-odaja. Ovoga zagrlje car i carica kao svoga sina, pa ga uvedu u riznicu, te ga preobuku. Npr. 146. Ode pravo dvoru Vilipovu, te mu obi bijelu riznicu, iz nje Marko povadio blago. Npj. 2, 354. Već propisaj riznicu i blago, te ti prosi gospogju devojku. 2, 490 (blago iz riznice). Evo njemu iz riznice blaga, da ga nosi, koliko mu drago. 5, 74. Na jednoj mitri u riznici vladike Crnogorskoga ima ovaj potpis. Pis. 4. Te mu se iz carske riznice dadu novci za svu opravu. Žitije 11 (*isp.* blagajnica). Otvoriće ti Gospod riznicu svoju, nebo, da dađe dažd zemlji tvojoj na vrijeme. Mojs. V. 28, 12. Mjesto kazni uzimaše novce, od kojih jedan dio pripadaše u opštinsku riznicu, drugi se razdavaše činovnicima. DM. 310 (*isp.* blagajnica). Crkva je sv. Marije imala za sebe riznicu. 341.

rizničār, *m.* nastojnik nad riznicom, riznički čeonik. — Car Kir izdade sudove doma Gospodnjega . . . izdade ih preko Mitridata rizničara. Jezdr. 1, 8. Činovnici: tri opštinska rizničara. DM. 341. Bio je caru Stefanu rizničar. DRj. 1, 90.

rizničkī, *adj.* što pripada riznici. — Pominje se i riznički (čeonik), praefectus aerario. DRj. 3, 461.

Rizna, *f.* (u C. G.) vidi Rizne. Rj.

rječica, *f.* dem. od rijeka. Rj. vidi potocić. — Da je mlika kolika je Lika, bio bi sir koliko Zir. (Lika je rječica u Hrvatskoj, a Zir je pored nje okrugao brijeg). Posl. 50. Mlava primajući u sebe različne rječice i potoke. Danica 2, 40.

rječit, *adj.* beredt, eloquens. Rj. koji umije govoriti. vidi rečec, riječan. *isp.* krasnorječiv; ljepdriječica. — Mladen, najbogatiji i vrlo rječit čovjek, bio je predsjednik. Sovj. 8. Posljednje se riječi pripijevaju uz stihove rječitoga psalma o slavi Sionovoj. DP. 299. Molitve su njezine da se ni najrječitija propovijed ne može s njima isporediti. 372.

rječitost, rječitosti, *f.* osobina onoga koji je rječit; die Beredsamkeit, eloquentia. vidi krasnorječje. — I najprostiji seljak i težak može s pomoću junaštva i razuma, osobito rječitosti, postati najveći gospodin. Kov. 11. Merkurije, bio je u Rimljana bog rječitosti i trgovine. Nov. Zav. XI.

rječničkī, *adj.* što pripada rječniku, rječnicima. lexicologisch. vidi leksikaln. — Iz obilate svoje zbirke rječničke. Rad 9, 192.

rječnik, rječnika, *m.* lexicon. Stulli. das Wörterbuch. — Rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika. ARj. III. Rječnik iz književnih starina Srpskih. DRj. 1, I. Kako mislim izraditi rječnik. Ogled III. za obliče *isp.* vlasnik prema vlast.

rješavanje, *n.* *verb.* od rješavati. radnja kojom tko rješava što: Ne zaboravite i mene pri rješavanju. Megj. 324. *isp.* rješenje.

rješavati, rješāvām, *v. impf.* kao odlučivati; erledigen. potvrda u *verb.* rješavanje. *isp.* riješiti se.

rješenje, *n.* *verb.* od riješiti se. djelo kojim se tko riješi da što učini; die Entschliessung, decretum, sententia, resolutio. — No ovo rješenje G. Mrkalja našlo se ljudi kojima se ne dopada. Spisi 1, 10.

rjetkōsija, *f.* rjetko-sija, rijetko rešeto. govori se oko Zagreba, ali po govoru istočnom retkōseja. vidi protak.

rk . . . Rj. (vidi hrk . . .) u krajevima gdje se glas h ne čuje u govoru.

rmija, *f.* (u C. G.) konjska bolest u grlu (najprije žlijezda, kao orah, pa poslije oteče sve grlo; gdje koji vade one žlijezde mlađijem mazgama). Rj. vidi armija.

rnj . . . Rj. (vidi hrnj . . .) u krajevima gdje se u govoru ne čuje glas h.

Rnj . . . Rj. (vidi Hrnj . . .) isp. rnj.

röb, röba, m. der Sklave, servus (bello captus): Robom ikad, grobom nikad (Zarobljen može kući doći, ali koji pogine ili umre onaj nikad. Posl. 272). Valja roba (n. p. krava). Gdjekoji su (Turci) robove držali te su ih služili, a najviše ih je prodavano i preprodavano . . . Rajetin nije mogao roba kupiti i držati . . . Svi gospodari od robova navraćali su i nagonili roblje da se turči . . . I sužanj je nalik na roba, ali se sužnjevi ne prodaju, nego se drže u tamnici dok se ne otkupe. Rj. vidi zarobljenik. coll. roblje. hyp. robak. — A ko li će roba zarobiti. Npj. 4, 220. E me robom zarobiše Turci. 4, 363. Dvadeset i pet posječe im glava, i toliko porobi robova! 4, 370. O Bogu ti! robe dragokupe! Herc. 179. Dadoste ude svoje za robove nečistoti i bezakonju. Rim. 6, 19. Izvedavši Emanuel ove svoje robove iz varoši. Žitije 52 (= u ratu uhvaćene, zarobljene).

röba, f. — 1) (ital. roba) die Waare, merx, cf. ruba. Rj. vidi trg, stoka 2, hespap. — Svak svoju robu hvali. Posl. 279. Dok eto ti jednoga trgovca, koji gonjaše pred sobom buljuk volova, natovarenih različnim trgov (robom). Danica 2, 139. Srbiji ostajaje samo da rudi o sirovoj robi . . . Ova glavna izcozna roba prijeko trebaše Dubrovčanima. DM. 258. Dubrovnik je izvozio iz Srbije sirovu robu i metale, a uvezio uragjenu robu. 346. — 2) Franc. robe. vidi haljine, odjeća, odijelo (odjelo), ruho, das Gewand, vestimenta: Reče (kralj) onome bogatom čoku: »Što je došao oni vlah u gruboj robi?« . . . »Ako sam ja vlah u gruboj robi, ja imam više blaga nego oni u lijepoj robi«. Npr. 165.

röbak, röпка, m. hyp. od rob: Kamo tebe robak ja robinja. Rj.

röbar, (u Č. G.) vidi rabar: Tu je kmestvo i divor, u kmestvu je robar moj; milij' mi je robar moj, no sve selo i vas rod. vidi hrobar, hräbar. — Röbar mjesto rabar! Tako mi je kazivalo jedno momče na Cetinju, samo što se i ono A (između B i R) po Crnogorski izgovara između A i E, kao što je napomenuto u predgovoru k poslovicama na strani XXV. Npj. 1, 206 (Vuk).

röbija, f. — 1) die Robot, Frohnarbeit, opera servilis: otišao na robiju. Rj. vidi begluk, kuluk, tlaka. — Zovu draživaške po paotriji birove i pandure, koji idu po selu od kuće do kuće, te zovu ljude na robiju. Rj. 138a. Rabiti, raditi od robije. Rj. 624a. — 2) osudili ga na robiju, zur Karre, opus publicum. Rj. vidi graba.

röbijaš, robijaša, m. — 1) der Frohnarbeiter, operarius servus. Rj. koji rabi, radi od robije. vidi rabotar, rabotaš. — 2) der Karrengefangene, in opus publicum damnatus. Rj. koji je osuđen na robiju. — riječi s takim nast. kod bradaš.

röbinja, f. die Sklavin, serva. Rj. vidi ropkinja, gjuvendija. dem. robinjica. — Slušala ga tanana robinja, pa je njemu tijo besedila: »Gospodaru . . . Npj. 2, 23.

röbinjica, f. dem. od robinja. Rj. — Kad ću biti Angji robinjica, volim biti Vuku gospogjica. Npj. 3, 381.

röbinjin, adj. der Sklavin, servae, Rj. što pripada robinji. — Ali ću i od sina robinjina učiniti narod. Mojs. I. 21, 13.

röbiti, röbim, v. impf. zu Sklaven machen, in servitute abduco. Rj. robiti ljude, činiti ih robovima, voditi ih u ropstvo; robiti selo, t. j. narod iz njega voditi u ropstvo. v. pf. slož. na-röbiti, po-, za-. — Vodi naske, da Foču robimo, da pl'jenimo Foćanke djevojke. Npj. 3, 568. Robi roblje, a siječe glave. 4, 111. Robi bule a siječe Turke. 4, 321. Stanu sjeći i robiti gje koga uhvate. Danica 3, 200. Da ne bi

on megu tim izišao da robi sela. 5, 42. sa se, recipročno: Da puštimo roblje od Turaka, s Turcima smo vjeru ufatili, da se s njima nigda ne robimo. Npj. 4, 401 (da jedni drugima ne robimo ljudi).

röblje, n. (coll.). — 1) die Sklaven, servi bello capti. Rj. jedno od roblja: rob. — Tu ćemo se glava nakidati i živoga roblja narobiti. Rj. 404b. Vozimo roblje, što smo kroz svijet zarobili, i to oni vezani plaću. Npr. 247. Kad pohara Liku i Krjavu, i provede tri sindžira roblja: jedan sindžir Turaka momaka . . . Npj. 3, 140. Robi roblje, a siječe glave. 4, 111. Sve muškinje pod mač udarite, a ženskinje pod roblje doved'te. 4, 262. Tere natrag robje povrašiše. 5, 397 (robje stariji nast. mj. roblje. isp. grozdje, gvozdje). Onako iznenada mlogo roblje porobe i ljude pobiju. Miloš 92. Da mi uzme dva sina u roblje. Car. II. 4, 1. U roblje prodan bi Josif. Ps. 105, 17. — 2) žene i djeca, Familie, familia. Rj. vidi glota. isp. čeljad, domaći, familija, obitelj, vojska, župa. — Kako biste, kako preminuste, a kako li roblje ostaviste! Roblje vaše sve Tursko podnože, namastiri Turske potprdice. Npj. 3, 56. Roblje ovdje znači žene i djeca, kašto se i u govoru može čuti. 3, 56 (Vuk).

röbljenje, n. das Schleppen in die Sklaverei, abductio in servitute. Rj. verb. od robiti. radnja kojom tko robi koga: On odmah odredi čaja-pašu s vojskom, da ide da miri haranjem i robljenjem. Miloš 62.

röbov, adj. des Sklaven, servi, mancipii. Rj. što pripada robu.

röbovânje, n. das Sklavenleben, servitus. Rj. verb. od robovati. stanje koje biva, kad tko robuje.

röbovati, röbujem, v. impf. Sklave sein, servio. Rj. biti rob. — To je, bračo, mala zadužbina, otkupiti roblje od Turaka, pa držati, da kod nas robuje. Npj. 4, 202. Ako li rob reče tvrdo . . . ne ću da idem da budem slobodan . . . neka mu robuje do vijeka. Mojs. II. 21, 6. Kad te smiri Gospod od ljutoga ropstva u kom si robovao. Is. 14, 3.

röćenje, n. verb. od 1) ročiti, 2) ročiti se. — 1) radnja kojom tko roči koga. — 2) radnja kojom se n. p. dvoje roče.

röčište, n. mjesto, gdje smo se dogovorili s kim da se sastanemo, der Ort der Bestellung, locus constitutus. Rj. mjesto gdje se tko roči s kim. — Je li nama putovati vreme na Kosovo lepo polje ravno na ročište čestitome knezu. Npj. 2, 299. Nego hajde da se sastanemo na ročištu o Gjurgjevu danu. 3, 374. riječi s takim nast. kod danište.

röčiti, röčim, v. pf. i impf. Rj. v. pf. slož. sročiti. isp. rok. — 1) koga, t. j. odrediti mu dan i mjesto, bestellen, quem adesce aut venire jubere. Rj. i odregjivati mu dan i mjesto, kada će se i gdje će se sastati. — Ne može jedan i ročit' i svjedočit'. DPosl. 73. — 2) sa se, reciproč. sich bestellen, Rendezvous geben, constituo tempus et locum. Rj. roče se dvoje kad jedno drugomu odrede ili odregjuju vrijeme i mjesto, kada će se i gdje sastati.

röćenje, n. vidi zaklinjanje. Rj. verb. od rotiti se.

röd, röda, m. (loc. rödu) — 1 a Rj. kao vrsta: n. p. ljudski rod, Geschlecht, genus. Rj. ali se opet u njoj (u knjizi) nalaze gotovo sve obične pogreške . . . osobito nepostojanstvo svakoga roda u pisanju različnih reči. Opit VIII. — 6) Spol, das Geschlecht, sexus, cf. rod. Rj. 703b. Samo (je) dvjema dušama različnoga roda sajedinenim s neba dan blagoslov da ragjaju djecu. DP. 215. gram.: U prvome lieu muškoga roda. Pis. 37. Imena srednjega roda. Posl. XXXVII. Oblici su različni i prema tri roda: muškom, ženskom i srednjem. Koja riječ može biti u sva tri roda, ona i prema rodovima mijenja obik. Obl. 1. — 2) n. p. gospodskoga roda, Geschlecht, Stamm, genus. Rj. isp. dom, koljeno, porodica, soj, trag 3. — Tajko i majka sina žene; od roda je od velika, koljena je gospodskoga. Npj. 1, 6. Da b' ste dugo

poživjeli i poštenu rod rodili. 1, 7. Jedni vele: *oda zla je roda*. 1, 38. Već to bila lepa Ruža od dobra roda. 1, 54. *Od roda sam od golema*, te sam tako lep. 1, 59. Još je Fata od roda bogata. 1, 245. Da je Imbro roda horjatskoga. 1, 473. Jer su jadne roda urokljiva. 3, 518. Od naše je gore list. (Naš je, od našega je roda). Posl. 234. Cardaklija (rodom od nekud s Arnautske granice). Danica 3, 220. Koji je bio rodom Bugarin. 5, 32. Ali mu ljubav k rodu svome nikad oprostiti ne će. Rj. XII. isp. rodoljubac, rodoljubiv. — 3) *Verwandschaft, verwandt, propinquus*: imaš li koga od roda? otišla žena u rod; on mi je rod. Mnoge li si majke ojadila! Udovice u rod opravila. Rj. isp. srodstvo, rodbina; srodan, srodnik, rodica. — Bezrodnicu, bezrotkinju, koja nema roda. Rj. 21a. Nije mi jabana (t. j. rod mi je, svoje mi je). Rj. 243a. Kosić, 2) manji dar što donese dalje rod gospogjin spravljen. Rj. 296a. Rod po krvi, t. j. po muškoj lozi (a kad je po ženskoj lozi, onda se kaže: po mlijeku). Rj. 300a. Daklem je Ešikovac rod s Magarčevim brdom! Rj. 340b. Odrod, koji se odriče svojega roda. Rj. 448a. Po ženi rod. Rj. 510a. Ni rod, ni pomozi Bog. (Niti je rod, ni poznanik). Posl. 222. Snaha u rod, a svekrva u poprd. 291. Fala brato, snaha rode! Fala rode plemeniti, plemeniti i čestiti! Npj. 1, 147. Daj mi poči rodu u matere. Herc. 92. Stane mi se rodu moli: Mili rode moj! nemojte mi zabraniti kud ja hoću poč. Kov. 64. Zlatni stupće vas do neba, brate rode! 107. Svak zna da je čini mi se rod s valjada je i s može biti. Nov. Srb. 1818, 389. Za braću svoju koja su mi rod po tijelu. Rim. 9, 13. Da je bio rod s Nemanjićima od nekuda po ženskom koljenu. DM. 95. Pominje da su iz daleka bili rod Balšići i Crnojevići. 97. Drugu polovinu da razdijele među sobom četiri kuće koje su mu rod. 175. — 4) *die Frucht, fructus, cf. plod*: kupio vinograd pod rodom, cf. runo: Višnjičica rod rodila, od roda se podlomila. Rj. — Da se plodi plod i rod. Rj. 54b. Koji (duhovi jedogonje) nadvladaju, oni rod od ljetine privuku na svoju zemlju. Rj. 251b. Lovornica, rod od lovrike. Rj. 332a. Pruditi, prvi rod roditi. Rj. 618b. Stuo vinograd na rod, momak na snagu, begann, coepi. Rj. 714a. Kud se to deva rod s naše jabuke? Npr. 15. Premda se od vina i od rakije, kao i od drugih gjekojih rodova zemaljskih, može kašto po koja para dobiti; ali je to sve ništa prema... Danica 2, 104. Vigjeu drijen... da će i rod njegov tako najprije svezeti. Posl. X. Druga (zrna) padoše na zemlju dobru, i donosahu rod, jedno po sto, a jedno po šest. a jedno po trideset... Koji dakle i rod ragja, i donosi jedan po sto... Kad ničue usjev i rod donese, onda se pokaza kukolj. Mat. 23, 8. 23. 26. Kad se približi vrijeme rodovima, posla slugu svoje k vinogradarima da prime rodove njegove. 21, 34 (njegove, vinograda). Ne ću od sad piti od ovoga roda vinogradskoga. 26, 29. Ješćete ljetinu staru do devete godine, dokle ne prisprije rod njezin, ješćete stari. Mojs. III. 25. 22.

roda, f. (voc. rôdo) der Storch, ciconia, cf. štrk. Rj. ptica. vidi i lélek.* — Rodičad, mlade rode. Rj. 653a.

rodakva, f. vidi rotkva. Rj. vidi i rdakva, i ostale oblike ondje. — riječi s takim nast. kod bačva.

rodan, rōdna, adj. — 1) n. p. godina, drvo, fruchtbar, frugifer. Rj. vidi rodjiv, plodan, sit 2 (sita godina, zemlja). suprotno nerodan. — Malo je žita bilo snopom, ali rodno. Rj. 338a. Kad nam je svaka godina rodna i svega imamo izobila. Npr. 89 (isp. sita godina). Da Bog da da naše i vaše pleme bude plemenito, od roda rodno! Kov. 70. Za zdravlje njegova tvrdoga i visokoga šljemena, i svakoga rodnoa i beričetnoga sjemenu. 119. Neke su zemlje rodne... A druge su opet jalove. Priprava 5. Rodno

drvo, koje ragja rod po svojim vrstama. Mojs. I. 1, 11. Josif je rodna grana. 49, 22. Dragi moj ima vinograd na rodnu brdašcu. Is. 5, 1. — 2) vidi ro-gjeni: Nego moju rodnu braću. Rj. amo ide i primjer: Brijeme i rodni dan nikad se ne vraćaju. DPosl. 9 (isp. dan rogenja). isp. rodnik.

rodbina, f. die Verwandten, propinqui. Rj. srodnici. isp. rod 3, svojta. — Odlika, novci što plaća rodbina krenikova. Rj. 444b. Osim kućana i obližnje rodbine pokojnikove pokajnice se zovu i njegova dalja rodbina. Rj. 529b. On sazove u kuću svoju braću i ostalu bližu rodbinu. Kov. 44. rod-bina. riječi s takim nast. kod čazbina.

rodež, m. govori se oko Gline. isp. rodina. n. p. kakav je rodež ove godine? dobar je rodež, t. j. kako je rodilo? dobro je rodilo. P. Leber. isp. drijemež, grabež, lávež, métež, i t. d. kod derež.

rodica, f. die Verwandte, cognata: Oj gjevojko, ti si mi rodica, kad te vidim, hvata me groznica. Rj. srodno žensko. — Niko da ne pristupa k rodici svojoj po krvi. Mojs. III. 18, 6.

rodličad, f. (coll.) mlade rode, junge Storche, pulli ciconiae. Rj.

rodilica, f. (u Risnu) vidi porodilja. Rj. vidi i rodilja.

rodilja, f. (u Dubr.) vidi porodilja. Rj. vidi i rodilica. — Rodilja. Tako u Vukovu rječniku može biti griješkom mjesto rodilja. Osn. 134. riječi s takim nast. kod bjelilja.

rodin, adj. des Storchs, ciconiae. Rj. što pripada rodi. — Na njima (na drvetima) ptice viju gnijezda; stanak je rodin na jelama. Ps. 104, 17. — takva adj. kod grličin.

rodina, f. das Fruchtreichthum, copia fructuum: Od rodine vine loze. Rj. osobina onoga što je rodno. vidi plodnost. isp. rodež.

rodinci i lāstinci, m. pl. u proljeće kad pada krupan snijeg (kad doljeću rode i laste). Rj.²

roditelj, m. der Erzeuger, Vater, parens, pl. roditelji die Eltern: Ne slušaju gjeaca roditelja. Rj. riječi s takim nast. kod boditelj. — 1) roditelj, otac: Povrati se svome domu, i jedva živa zateče svoga roditelja, te se s njim oprost i ukopa ga. Npr. 219. Hranitelj je kao i roditelj. Posl. 343. »O Kaica, moje čedo drago!« ... »Kralju Gjurgju, roditelju krasni! ne ću, babo, zametati kavge. Npj. 2, 484. Fala tebe, dragi roditelju! 5, 266. Kaže se da je Vladislav roditelj Tvrtkov. DRj. 1, 120. — 2) roditelji, otac i mati: E te želja obuzela na banove, na gjedove, na te mudre roditelje, i na velju svojtu tvoju. Npj. 1, 90. Ljubi braća megju oči crne a u ruke stare roditelje. Herc. 94. — 3) roditelj, mati, mjesto roditeljka: No mu majka tader besjedila: »O Jovane, hajde pred pećinu, te počini trudan i umoran.« On posluša roditelja svoga. Hitro Jovan pred pećinu pogje. Npj. 2, 28. Kavu pije, materi govori: »Mati moja, stari roditelju! zaludu mi trideset nefera. HNpj. 3, 365.

roditeljev, adj. što pripada roditelju: U Jordanu, kad si se krstio, Gospode... jer ti glas roditeljev svjedočase imenujući te milim sinom. DP. 315.

roditeljka, f. die Zeugin, Mutter, genitrix: Od švalera boljeg roda nema, od švalerke bolje roditeljke. Rj. roditelj-ka, koja rodi, mati. vidi roditelj 3. — Žalost je ocu svojemu sin bezuman, i jad roditelji svojoj. Prič. 17, 25.

roditeljski, adj. što pripada roditeljima ili roditelju kojemu god: »Bilje na srcu« u čovjeka mjesto moći roditeljske. Daničić, ARJ. 304b.

roditi, rōdim, v. pf. Rj. v. pf. slož. iz-roditi, na-(se), od-(se), po-, pre-(se), pri-, raz-, s-(se), u-, za-(se); naragjati. v. impf. prosti ragjati. — I. 1) gebären, pario. Kad žena ne može lasno da rodi... Rj. vidi pomašiti (dijete), poviti, uroditi 2. — Nekaka seja Todorova s ovčarom rodila dijete. Rj. 181a. Ona rodi

muško čedo . . . »kako ti nisi više dece rodila do samo mene?« Npr. 27. Gjevojka koja nije rođena od oca i majke, nego je načinile vile od snijega. 103. Gjevojka ostane zdrava kao od majke rođena. 146. Ona će ti ostanuti teška, i kada dogje vrijeme da rodi, ne zovi druge babice. 212. Kao da nije od čoeke pao. (Kao da ga nije čoek rodio). Posl. 130. Sat i moja guska rodi prase. (Kad se ko nada da će se i njemu u napredak obrnuti). 351. Što od šta palo. (Porod je kao i onaj koji ga je rodio). 359. Koje Bog naprijed obeća . . . o sinu svojemu, koji je po tijelu rođen od sjemena Davidova. Rim. 1, 3. Reče Jakov Josifu: . . . djeca koju rodiš poslije njih, neka budu tvoja. Mojs. I. 48. 6. Zakon da vam je jedan, došljaku da bude kao i rođenom u zemlji. III. 24, 22. — 2) Frucht bringen, gerathen, gedeihen, provento, respondeo spei: rodila godina, rodio žir, rodile jabuke i t. d. Rj. glagol rōditi (rōdim) kad je prost, može biti i bez promjene u akcentu u sadašnjem vremenu i to onda kad se govori neprelazno; kad na vrbi grozđe rōdi; to više ne rōdi. Rad 6, 98. vidi donijeti rod, ponijeti 3, uroditi 2. — Rodila trešnja kao vijenac. Rj. 61a. Pruditi, v. impf. prvi put roditi, n. p. vinograd, šljiva. Rj. 618b (upravo: prvi put rajjati) Vići: »haj volovi, pomozu Bože da rodi varenj bob.« Npr. 105. Iz šale proso rodi. Posl. 182. Rodilo kao guba (n. p. šljive, jabuke i t. d.). 272. Toliki ti rodili grozdovi u pitomoj tvojoj Gjakovici. Npj. 2, 142. Da Bog da da nam kolo vodi a polje rodi, polje nam rodilo vinom i šenicom, naše kolo muškom dječicom, planine urdom i tjenicom, naše zgrade i livade opsom i kupusom . . . Kov. 71. Ima od česti (n. p. grošnja kad rjivo rodi). Pis. 4. Rodite dakle rod dostojan pokajanja. Mat. 3, 8. Rodiče narodu gore mirom, i humovi pravdom. Ps. 72, 3. Neka se otvori zemlja i neka rodi spasenjem. Is. 45, 8. — II. sa se, pass. i refleks. rōditi se, rōdim se, v. r. pf. rodilo se dijete, geboren werden, natus est; ali i: rodilo se sunce, ist aufgegangen, ortus est sol: Ustan' arce, rodilo se sunce. Rj. vidi imati se 2, naći se 2, odrediti se 2, okotiti se, pasti 2, pobaciti se, pobačiti se, povrći se. — Baština, 1) očevina, ili ono mjesto gdje se ko rodio. Rj. 19a (isp. zavičaj, kotilo). Kažu da ono dijete nema kostiju koje se rodi s vukodlakom. Rj. 79b. Ko se za vješala rodio, ne će utonuti. Posl. 153. Od kad sam se rodio od majke, n'jesam ljevše gjevojk vidio. Npj. 1, 300. Prije zore i dana bijela, kad s' danica rodi od istoka. 4, 303. Duhovne potrebe njihove (oglašenijeh): da im se prosvijetli razum . . . da se rode od vode i duha. DP. 65.

rōdjāk, m. (u Lici i po obližnjim krajevima Bosne) vidi rogjak. cf. mladjak. Po svoj prilici je ova riječ, kao i netjak mjesto nećak, došla u Liku od Čakavaca, jer narod naš u Lici govori n. p. rođen, megja, grugja, seaqa, tako i varčak, i t. d. Rj.

rōdljiv, adj. (u Boci) fruchtbar, frugifer, cf. rođan. Rj. vidi i plodan.

rōdñik, m. t. j. brat, rođeni, rodni brat. Osn. u rođan 2. — Nije krvnika bez brata rođnika. Posl. 215.

rodoljubac, rodoljupca, m. koji svoj rod ljubi. vidi narodoljubac; Patriot. — Svaki pravi i pametni rodoljubac mora želiti, da . . . Danica 2, 2. Bio je junak i veliki rodoljubac. 4, 16. Poznati rodoljubac Srpski Sava Tekelija. Npj. 1 4, XXXIII. riječi tako sastavljene kod bogoljubac.

rodoljubiv, adj. što svoj rod ljubi, što se čini iz rodoljubivosti. vidi narodoljubiv; patriotisch. — Sa osobitom radošću blagodarim svima . . . na rodoljubivome trudu i na prijateljskoj ljubavi. Danica 3, XXIII. Oni (su) s dobrim namerenjem, iz rodoljubive revnosti, dali Matici po sto forinti. 5, 83. Viša klasa u narodu valjalo bi da je od naroda učenija i rodoljubivija. Kov. 13. Poznajuči Vaše rodoljubivo srce. Posl. V. Najpošteniji i najrodoljubiviji trgovac ništa drugo

nije nego čivta. Straž. 1886, 704. riječi tako slož. kod bogoljubiv.

rodoljubivōst, rodoljubivosti, f. osobina onoga koji je rodoljubiv; Patriotismus. isp. tako slož. riječ gostoljubivost. — Rodoljubivost sreća njegova. GPN. 10.

rōditano jāje, n. vidi rovitto jaje. Rj. jaje na umak obareno. vidi i ogrušano jaje.

rōg, rōga, m. — 1) das Horn, cornu. Rj. dem. rošćić. augm. rožina 1. adj. rožan (rožana). — Batinica, ono na vrhu roga u govečeta, dok se rog ne očisti. Rj. 17a. Brkljača od drveta kao malo muljalo na kraju od tri ili četiri roga, čim se miješa prga. Rj. 44a. Pop izigje megju jaganjce, kojima se onda svijeće na rozima zapale. Rj. 151a. Kozji rogovi. Rj. 282b. Krnjo, čovjek (bez uha), vo (bez roga), sud okrnjen. Rj. 305a. Ovan se zatrci te njega (lovca) pre (= prije) rogovima ubije. Npr. 65. Rog za svijeću (n. p. dati kome, t. j. prevariti ga). Posl. 272. Jelen-rovogom šarca osedlala, ljutom ga je zmijom zauzdala. Npj. 1, 160. Već dva zlatna roga od jelena. 1, 166. Oko pojasa mazalica i barutni rog ili tikvica. Danica 2, 106. Kad rog zatrubu otežući, onda neka pogju na goru. Mojs. II. 19, 13. — 2) na kući, der schiefe Dachbalken, trabs tecti obliqua. Rj. vidi rožnik, ključ 3. adj. rožni. — Žioka, kao mala gredica, što se njih više pribija po rogovima u kuća i u drugijeh zgrada. Rj. 159b. Lijes, na kući šljeme, ključevi (rogovi) i nauznice (žioke). Rj. 328a. Rozgva se mjesto rogovu meće preko šljemena, n. p. u košara i u naslona. Rj. 633b. — 3) gadljarski, cf. rožiti. Rj.

rōgāč, rogača, m. — 1) vrlo sitan bijeli grah ču-čavac, kojega su zrna na srijedi malo crna (može biti da je ovo onaj grah što se u Srijemu zove pasuljica), eine Art kleiner Fisoln (Zwerg- oder Krupbohne. Rj. 2). faveoli genus. Rj. — 2) (u Boci) ponajviše pl. rogači, Johannisbrot, Narrenschoten der Pflaumen, Hungerzutschken, exoascus pruni Fockel. Rj. 3) cf. rošćić 2. Rj.

rōgāčica, f. (u Srijemu) Kicher, cicer (arietinum L. vidi sočivo 1. Rj. 3). Rj. nekaki grašak.

rogāčić, m. (u Dubr.) grah rogačić, t. j. grah (pasulj) zelen u mohunama, die Schottenfisoln, faselus cum siliqua. cf. boranija. Rj. vidi grah rogačić.

rogādija, f. (u Boci) što putnik s puta pošlje svojoj kući. Rj. 2 u DPosl. rogatija: Četr konja rogatije a dva trgovine. DPosl. 13. rogatija, tako se zove dar koji se pošlje kome s mora. XVI.

rōgalj, rōglja, m. die Ecke, angulus. Rj. vidi ugal, čošak, čose. — Prsten natakne na jedan rogalj od marame. Rj. 617b. Dosta puta je onaj koji je htio ženu pustiti, osjekao joj rogalj od skutu na haljini kakoj, pa je od sebe otjerao. Rj. 622a. Čuh glas jedan od četiri roglja zlatnoga oltara, koji je pred Bogom. Otkriv. 9, 13. osn. u rog. Osn. 133. riječi s takim nast. pedalj, štalvaj.

rōgat, adj. gehōrnt, corniger. Rj. u čega su rozi. — Jesen je bogata a zimu rogata. Posl. 114. Teško je štu s rogatim bosti se. 314. Prem da se od vina može kašto po koja para dobiti; ali je to sve ništa prema rogatoj marvi. Danica 2, 104.

rōgljae, u zagoneci, cf. pipavica. Rj. — Ja ne mogu večerati, ni po kući pogledati. Štaglac maglac, kućni rogljac . . . Rj. 500b. (osn. u rogalj). Osn. 339.

rogobāčēnje, n. verb. od rogotati se. radnja kojom se tko rogotati.

rōgobātan, rōgobātina, adj. häkelig, anceps. Rj. rogotatan, prvoj poli osnova u rog. rogo-batan (drugo. poli korijen vidi kod bat, od koga je batina i batiti se). Osn. 184. On je dobar, ali mu je žena rogotatna ka' gjava. J. Bogdanović. — adv.: Drukčiji uzrok stoji rogotatno u ovom padežu s ovim predlogom: »Iz različenih tadašnjih opstojateljstva« najposlije pristanu svi da se pošalju poslanici. Daničić, Sint. 184.

rogobātiti se, rogotātim se, v. r. impf. počeo se

momak nešto *rogobatiti*, valjda bi se ženio. J. Bogdanović. *isp.* *rogoboriti*. v. *pf. slož.* po-rogobatiti se (kao poremetiti se), uz-rogobatiti se.

rogobôr, m. **rogobora**, f. *murmur, strepitus, susurrus, tumultus*. Stulli. — Nije mjesto bez *rogobore* gdi jezik ne pristav kopore. DPostl. 82 (ne pristav u zap. gororu mjesto ne prestav, ne prestavši). Od stara samo *rogobora*, a od mlada do umora. 89. *Rogobora*, žamor, vika, buka u Delabele (strepito) i u Stulića. XVI. Tvorec strašnu *rogoboru*. Palmotić. u Stullija.

rogobôrnan, **rogobôrna**, adj. *susurrans, tumultuans*. — Palmotić: gusta puka *rogoborna* po svijeh putijeh staše sila. Stulli. što *rogobori*.

rogobôrênje, n. *verb.* od 1) *rogoboriti*, 2) *rogoboriti* se. — 1) *radnja* kojom tko *rogobori*. — 2) *radnja* kojom se n. p. *ovnovi rogobore* (*cornibus luctatio*, *proprie dicitur de quadrupedibus cornibus armatis*. Stulli).

rogobôrîti, **rogobôrîm**, v. *impf.* *rogo-boriti*. — 1) *tumultuari, tumultum facere*. Stulli. *činiti žamor, viku i buku*. *isp.* *rogobatiti* se. — Njemu nikad nije pravo, vavijek nešto *rogobori*. J. Bogdanović. — 2) *sa se, recipi. cornibus luctari*. Stulli. *boriti se rogovima, kao rogata životinja*.

rogoljača, f. u zagoneci. Rj. kod *rendisalo*. — *rogoljača*, *ovca rogata*. *riječi s takim nast. kod ajgirača*.

rogonja, m. *ein Ochs mit grossen Hörnern, bos cornutus, cornibus grandibus praeditus*. Rj. *vo velikijeh rogova. vidi rogov*.

rogosa, f. (u Risnu) — 1) *Schafs- und Ziegenname, nomen ori et caprae indi solitum*. Rj. *ime ovcu ili kozu. vidi roguša, rogoljača*. — 2) *Schimpfwort gegen ein böses Weib, convicium in feminam saevam. cf. rdoroga*. Rj. *psovka zloj ženi*. — *osn. u rogo*. Osn. 360. *riječi s takvim nast. kod bjeloša*.

rôgôv, **rogôva**, m. (*voc. rôgove*) u poslovi: Stan' polako, *rogove!* (mnogo ti je oboje. Posl. 293). *cf. rogonja*. Rj. *vo velikijeh rogova*.

rogôz, m. *das Rietgras (Rohr- oder Teichkolbe)*. Rj.³⁾, *typha latifolia*. Rj. *biljka*. — Zembili su od *rogôza*, i najviše se nose o ramenu. Rj. 208b. Meska, *korijenje od rogoza*, koje svinje jedu. Rj. 353b. *Prometej iznagje, da srš od rogoza može služiti zgodno kao trud*. *Privrava* 162.

rogôzan, **rogôzna**, adj. *von rogoz, typhae latifoliae*. Rj. *što pripada rogozu, što je od rogoza*.

rogôziti, **zim**, v. *impf.* Rj. v. *pf. slož.* *narogoziti*. — 1) *bure, verrohren, cana obturo*. Rj. *rogoziti n. p. čep ili vranj, omotavati ga rogozom, da tvrdo pristane buretu u jamu*. — 2) *grgeča, t. j. nabosti mu rogoza na legja da ne može potonuti (kao što se dječa u Srijemu tijekom igranju)*. Rj.

rogôžâr, m. kao *torba, od rogoza, i najviše se nosi o ramenu. govori se u Hrv. vidi zembil, der Zecker*. Iveković.

rôgožênje, n. *verb.* od *rogoziti*. Rj.

rôgožina, f. *die Schilfmatte, teges*. Rj. *vidi hasura, stura*. — Tako su pod dvojicom *dembela* zapalili *rogôžinu*, onda jedan od njih reče onome drugom: *ustani da sigjemo s ove rogožine, izgorećemo*. Rj. 116a. *Dogje na dućan gje se pletu rogožine... onda oplete sam jednu rogožinu*. Npr. 174.

rôgulja, f. — 1) *krava velikijeh rogova: Ne daju (t. j. mnogo mlijeka) rogulje, veće mnogulje (Bolje je mnogo i malijeh krava nego malo najvećijeh)*. Posl. 197). Rj. *vidi roguša. isp. dobrulja*. — 2) (u Grblju) reče se pred djecom za *vješticu*, kao da joj se pravo ime ne bi spomenulo, *Euphemismus für vještica, cf. krstača*. Rj. — *riječi s takim nast. kod bakulja*.

rôgulje, **rôgulja**, f. *pl. Art Heugabel (mit zwei Zacken), furcae genus*. Rj. *vile su dva paroška. dem. roguljice*.

rôguljice, f. *pl. dem. od rogulje*. Rj.

rôguša, f. *vidi rogulja: Izagnala čula rogušu. Rj. krava velikijeh rogova; ali i koza velikijeh rogova:*

Izagnala šuša rogušu. Posl. 97. vidi roguša 1. — riječi s takim nast. kod ajgiruša.

rogûšênje, n. *das Stutzen. stupor, arrectio aurium*. Rj. *verb.* od 1) *rogušiti*, 2) *rogušiti se*. — 1) *radnja kojom tko roguši uši*. — 2) *radnja kojom se tko roguši*.

rogûšica, f. (u Hrv.) *vidi čeperak*. Rj. *malî pedalj*. — (Osn. *roguša*, premda drugoga značenja). Osn. 316.

rogûšiti, **rôgûšim**, v. *impf.* Rj. *vidi čuliti, strići (ušima)*. v. *pf. slož.* *narogušiti (i se)*. — 1) *t. j. uši, stutzen, stupeo, aures arrigo*. Rj. — 2) *sa se, refleks. die Ohren spitzem, aures arrigo*. Rj. *značenje što pod 1, samo bez objekta*.

1. **rôgja**, f. *hyp.* od *rogjaka*. Rj. *voc. rôgjo*.

2. **rôgja**, m. (ist.) *vidi rogo*. Rj. *hyp.* od *rogjak*.

rogjâcênje, n. *das Vettern, adoptatio mutua in cognationem*. Rj. *verb.* od *rogjâčiti se. radnja kojom se tko rogjâči s kim*.

rogjâčiti se, **rôgjâčim se**, v. *r. impf.* s kim, *mit Jemand Vetter werden, necessitudinem inco*. Rj. *reciproč. postajati kome rogojak*. v. *pf. slož.* *porogjâčiti se*.

rôgjâčki, adj. *što pripada rogojacima*. — *Jako pada u oči raširen rogojački odnos*. Megj. 53.

rôgjâj, m. t. j. *sunčani, der Sonnenaufgang, ortus: oko sunčanog rogojaja*. Rj. *kad se sunce rodi*. — *Sunce će pomrčati o rogojaju svom*. Is. 13, 10. — *riječi s takim nast. kod dogagaj*.

rôgjâk, m. Rj. *vidi rogojak. hyp.* 2 *rogja, rogo*. — 1) *ujakov i tetkin sin, der Vetter (Sohn der Tante oder des Oheims), matruelis, consobrinus*. Rj. — *Brajo, muževlji rogojak ženi*. Rj. 39b. — 2) *ein weiltäufiger Verwandter, subcognatus*. Rj. *dalji svodnik*. — *rogjaku u značenju jednom i drugom varoška čeljad naša kažu Cousin*.

rôgjaka, f. *tetkina ili ujakova kći, die Muhme, consobrina*. Rj. *vidi rogojâkinja. hyp.* 1 *rogja*.

rogjâkânje, n. *das Vettern (Begrüssen als Vetter), salutatio nomine consobriini*. Rj. *verb.* od *rogjakati se. radnja kojom se rogojâkaju n. p. dvojica*.

rogjâkati se, **rôgjâkâm se**, v. *r. impf.* *sich vettern, salutare se invicem nomine consobriini*. Rj. *dvojica se rogojâkaju: govore jedan drugome rogojak*. — *Kod svakoga su naroda najsvetije ove tri stvari: zakon, jezik i običaji: tim se narodi jedan s drugim rogojâkaju, i jedan od drugoga razlikuju*. Nov. Srb. 1817, 478.

rogjâkinja, f. *vidi rodica. vidi i rogojaka. rôgjâkov, adj. *des Veters, consobriini*. Rj. *što pripada rogojaku*.*

rôgjeni, adj. Rj. *upravo part. praet. pass.* od *roditi (osim akc. koji je u part. rôgjeni)*. — 1) n. p. *brat, sestra, sin, leiblich, germanus*. Rj. *vidi rodan 2*. — *Dozove ženu svoju, a ona gječu podoji i stane ih paziti kao i svoju roggenu*. Npr. 234. *Ja sam suncu roggjena sestrica, a mjesecu prvobratučeda*. Npj. 1, 159. *Eto knjiga, dva brata roggjena!* 3, 149. *Oj Boga ti, moj roggjeni babo!* 3, 384. *Pisme th nikakav roggjeni Srbijîn ne može izgovoriti. Spisi 1, 12. Kad Bog roggjenijeh grana ne poštedje... Kad si ti odsječen od roggjene divlje masline, i pricijepio se na neroggjenu pitomu maslinu; a kamo li oni koji će se pricijepiti na roggjenu svoju maslinu!* Rim. 11, 21. 24 (*naturalibus ramis... ex naturali oleastro; natürliche Zweige*...). *Da je taj jezik njihov roggjeni stari jezik*. VLazić 1, 2. *Gdje književnik ni toliko vlasti nema da može svoje roggjeno djelo za svoje roggjene novce štampati pravopisom kakvijem hoće!* 2, 11. — 2) *rogjeni moj! mein lieber, care!* Rj. *mislî se: sinko! brate! isp. brate dragoviću!*

rogjênje, n. *die Geburt, ortus*. Rj. *verb.* od *roditi se. djelo kojom se tko rodi. vidi rožanstvo, rožastvo*. — *Ona te iste godine ostane teška. Ali nesrećom ispred samoga roggjenja pogje neggje izvan kuće... opet ostane teška; i kada dogje vrijeme od roggjenja,*

pošlju . . . Npr. 213 (*ovdje* rođenje znači porogaj: *djelo kojim žena rodi*). Prije će mati zaboraviti svoje rođenje nego Bog svoje stvorenje. Posl. 262 (*ovdje* rođenje znači: *ono što se rodi, čedo, dijete*). Mene j' majka na rođenju klela, od jednoga da ne vežem ruke. Npj. 3, 220. Tudi moreš konak učiniti ka kod svoje po rođenju majke. HNpj. 4, 543. Od rođenja Hristova. Danica 1, V. Umre u Budimu . . . ne imajući od rođenja više od 44 godine. Opit V. U mesto rođenja svoga. Žitije 81 (*isp. zavičaj, baština 1, kotilo*). Bijaše dan rođenja Irodova. Mat. 14, 6. Da se okupaju u banji novoga rođenja . . . da se rode od vode i duha. DP. 65.

rógjo, m. (juž.). — 1) *vertraulich für* rogak. Rj. u porjerljivu govoru kaže se mjesto rogak. *vidi 2* roga. — 2) u Biogradu i Kragujevcu sad znači *lud čovjek*, i mislim da je to značenje postalo od nekoga kao suludasta Bošnjaka, koji je ondje u dvoru služio i kojega su tako prozvali može biti za to što je i on često tu riječ govorio. Rj. *gen. rógja, voc. rógjo*.

röhav, adj. (u Srbiji) *vidi* ospičav. Rj. *vidi i* boginjav, šorav. — Rovo, *rohav* (boginjav) čorjek. Rj. 652a.

rój, rója, m. *der Bienenschwarm, examen*. Rj. *isp. rojak, parojak*. — Kažu da se ona (Golubačka muha) roji više puta, ali prvi roj da je najljući i za stoku najgori, a potonji sve da su slabiji. Rj. 93b. Parojak, kad se prvenac (prvi roj) one godine roji, njegov se onaj roj zove parojak. Rj. 489b. Sjed', maco, sjedoh i ja! (Govori onaj koji ustavlja roj, i govoreći to kao sjede). Posl. 286. Bjeğunac, *diclji roj* koji poslije nekoliko dana uteče iz košnice. Rj. 378b. Četvrtak, četvrti roj od matorka. DARj. II. 16a.

roja, f. (u Neg.) *vidi* rora. Rj.³ *vidi i* rojčica. — *takva hyp. kod* groja.

roják, rojáka, m. *vidi* roj: Trmke ti se izrojile, sve rojaci ka' oblaci, krave ti se istelile, sve volovi vitorozi. Živ. 8.

rojčica, f. (u Neg.) *vidi* roja, rora. Rj.³

rojēnje, n. *das Schwärmen, emissio fetus*. Rj. *verb. od* rojiti se. *radnja* kojom se roje n. p. pčele.

rojiti se, rójē se, v. r. *impf.* n. p. čele, *schwärmen, fetum emitto*. Rj. v. *pf. slož.* izrojiti se. — Golubačke se muhe roje iz pećine prema Golupcu . . . Kažu da se ona (Golubačka muha) roji više puta. Rj. 93b. Nerojka, košnica (sa čelama) koja se preko cijeloga ljeta ne roji. Rj. 418b. Parojak, kad se prvenac (prvi roj) one godine roji. Rj. 489b.

rojte, f. pl. (u vojv.) *Fransen, fimbriae, cf. resa 4*. Rj. *Madž. rojt. vidi i* protkite.

rók, rōka, m. *der Termin, die Zeit, tempus constitutum*: Sad mu je rok da dođe. Zakukala sinja kukavica prije roka i prije zemana. Rj. *vrijeme urečeno, odregjeno. korijen koji je u reči. isp. Osn. 25*. — Ako bi djevojka koja makar jedan dan prije odregjenoga roka za spravu gospogju svoju ostavila . . . nije imala pravo . . . Rj. 704a. Š nama često ima rat, i sad skoro imamo rok da se udarimo. Npr. 34. Putu roka nema. Posl. 267. Kad se ženi Senjanine Ivo . . . a za dugo roka ostavio, odgodio za godinu dana. Npj. 3, 193. »Ja ću pasti za te u tamicu, dok otideš i opet se vratiš«. I tu oni roka ufatiše za tri dana i tri noći tavnice. 3, 345. Tad' zakuka sinja kukavica usred zime, kad joj roka nije. 4, 2. Pitaju nevjestu kad će ih pustiti groznica . . . za to im nevjestu prema tome odreguje što je moguće kraći rok. Kov. 79. Postavio je Gospod rok rekavši: sjutra će to učiniti. Mojs. II. 9, 5. O da mi daš rok kad ćeš me se opomenuti! Jov. 14, 13. Faraon car Misirski propade, prođe mu rok. Jer. 46, 17. Na rokove jedi ga (jelo). Jezek. 4, 10.

rōklja, f. (u kr jini Negotinskoj) (*das Röckel die Joppe, tunica*). Rj. *vidi* rekla. ženski haljetuk. *dem. rokljica*.

rōkljica, f. *dem. od* roklja. Rj.

rōkōt, m. *vidi* roktanje: stade rokot svinja. Rj.³ — *takve riječi kod* glomot.

Rōksa, f. ime žensko. Rj. *hyp. od* Roksanda. *vidi* Rosa.

Rōksānda, f. ime žensko. Rj. *hyp. Roks. vidi* Rosanda.

rōktānje, n. *das Grunzen, grunnitus*. Rj. *verb. od* roktati. *radnja* kojom rokcū svinje. *isp. rokot*.

rōktati, rōkcēm, v. *impf.* rokcū svinje, *grunzen, grunio*. Rj. *isp. grditi 3, gurikati, guritati. v. pf. slož.* sroktati se, zaroktati.

rōkva, f. *vidi* rotkva. Rj. i ondje ostale oblike ove riječi.

rōlja, f. (u vojv. *mit allen Ableitungen*) *die Rolle (Menge), torcular lintearium*. Rj.

rōljānje, n. *das Rollen, Mangen, laevigatio*. Rj. *verb. od* roljati. *radnja* kojom tko rolja n. p. prtiste.

rōljati, rōljām, v. *impf.* rollen, *laevigare*. Rj. *roljati n. p. prtiste*.

rōm, adj. *vidi* hrom. Rj.

rom . . . *vidi* hrom . . . Rj.

rōmān, romāna, m. kao *Romanska pripovijetka; der Roman*. — Gragja za lep Srpski roman. Danica 4, 32. Sve su to stari običaji Srbski, nego ne znamo u kakvom su pljesnivom Njemačkom romanu sačuvani. Nov. Srb. 1817, 487.

Rōmānija, f. *Berg in Bosnien*: Veseli se goro *Romanijo!* Rj. gora u Bosni.

romāntički, adj. što pripada romantičici: Na romantičkim bregovima Efrata i Tigra. Priprava 124.

rōmijēnča, f. (u Dubr.) bakren sud za vodu, *cf. rumendža*. Rj. *vidi i* romijendža, *sič. dem. romijenčica*. — Za romijenčom nekā ide i konop. DPosl. 153.

rōmijēnčica, f. *dem. od* romijenča. Rj.

rōmijēndža, f. Rumendža, f. *vidi* romijendža. Rj. 657b (a romijendža nema u Rj. na svom mjestu). *vidi i* romijenča.

rominjānje, n. *das Rieseln (des Regens), pluviae lenes*. Rj. *verb. od* rominjati. stanje koje biva, kad kiša rominja.

rominjati, njā, v. *impf.* t. j. kiša, *sachte, fein regnen, rieseln, pluvia leniter cadit*. Rj. kad tiha, lijepa kiša pada, kad ide polagano. *isp. rositi*. — Kiša je stala rominjati . . . tako se i ona sve većma spuštala, dok se najposle nije u pljusak pretvorila. Žitije 34.

rōmōn, rōmonā, m. *cantus, concentus, harmonia, sonus, susurrus*. Stulli. *glas koji se čuje kad što romoni*.

rōmōniti, rōmonīm, v. *impf. vidi* romoriti. — Ni govori, ni romoni. DPosl. 79. u Stullija: *sonare cum harmonia, ad harmoniam*.

rōmōnjēnje, n. *vidi* romorenje.

rōmōr, rōmora, m. *glas što se čuje kad što romori*: Vetrić kreće neki tihi romor lišća na drveću. Megj. 76. *vidi* romon.

rōmōrēnje, n. *verb. od* romoriti. *radnja* kojom tko romori.

romōriti, rōmorīm, v. *impf. niti* romori ni govori, *er ist mäuschenstill, silet plane*. Rj. kao skladno, ugodno zujati, zvečati, säuseln.

rōnae, rōnca, m. Rj. *vidi* rovac, norac. za postanje *isp. roniti 1*. — 1) *der Taucher, urinator*: Daj ti mene dva ronca junaka. Rj. *vidi i* nJORac, gnjurac 1. — Ključe baci u tiho Dunavo . . . Noćom pusti ronca i ribare, te izvadi ključe od tavnice. Npj. 2, 445. — 2) (u C. G.) *Tauchente (Sägetaucher)*. Rj.³, *mergus (colymbus species L? Rj.³), cf. gnjurac 2*. Rj. ptica što roni po vodi. *vidi i* medvedak, sarka. — 3) *der Mistkäfer (Maulwurfsgrille)*. Rj.³, *scarabaeus fimetarius (gryllotalpa vulgaris Latr. Rj.³)*. Rj. bubina. *vidi* govna, govnovalj, zujak, zunzak.

rōniti, rōnīm, v. *impf. vidi* noriti, nJORiti. v. *pf. slož.* pod-roniti, u-, za-, poronuti; v. *impf. slož.* od-ranjati, za-. — 1) *tauchen, urinor*. Rj. — Već

duboko počinje *roniti* u starine slovenske. Star. 4, 81. — 2 a) *abrollen, devolvo*: Tiha voda *brijeg roni* (Posl. 317). Rj. — Ovdje Sava svoju desnu obalu (iz Srpske strane) jednako *roni*, a lijevu (Na Kupinskome kutu) nastavlja. Rj. 114a. — b) *sa se, refleks. ili pass. n. p. brijeg, hinabrollen, delabor*. Rj. — Ovdje Sava svoju desnu obalu jednako *roni* . . . Gdje se obala *roni*, vide se u zemlji mnoge ljudske kosti. Rj. 114a. Biserna brada, srebrna čaša, *biser se roni*, u čašu pada. Npj. 1, 81. — 3) (st.) *roniti suze, Thränen vergiessen, lacrimas fundo: Roni suze niza bijelo lice*. Rj. *vidi* suze liti, prolijevati, prosipati, valjati. *isp. suza*. — *Koja ti je golema nevolja . . . na studen se kamen naslonila, i na njega grozne suze roniš?* Npj. 2, 23. Pa on *roni suze od očiju*. 2, 120.

ronjénje, n. Rj. *verb. od* 1) *roniti*, 2) *roniti se*. — 1) *radnja kojom tko roni n. p. u vodu* (das Tauchen, *urinatio*. Rj.). — 2 a) *radnja kojom roni n. p. voda obalu* (das Hinabrollen, *devolutio*. Rj.). — b) *stanje koje biva, kad se n. p. roni obala*. — 3) *radnja kojom tko suze roni* (das Vergiessen der Thränen, *lacrimatio*. Rj.).

rop . . . *vidi* hrop . . . Rj.

rōpčād, f. (coll.) *junge Sklaven, vernae*. Rj. rob-čad, *mladi robovi. jedno od ropčadi: ropče*.

rōpče, rōpčeta, n. *ein junger Sklave, verna, servulus*. Rj. rob-če, *mlad rob. coll. ropčad. rōpče ili rōpče?* Glas. 11, 16. *rōpče* (osn. u *robak*). Osn. 251. — *Ropče moje, zmijo od Turaka*. Rj. 213a.

rōpkinja, f. *vidi* robinja: *Dok zavika ropkinja gjevojka*. Rj. rob-kinja.

rōpski, adj. rob-ski, *što pripada robovima ili robu kojemu god*. — *Pamtite ovaj dan, u koji izidoste iz Misira, iz doma ropškoga*. Mojs. II. 13, 3. *Nikakoga posla ropškoga ne radite*. III. 23, 7. *Koji si (Hriste!) strošio sebe za nas i uzeo na se oblik ropški*. DP. 103. — *adv. Prevođe ropški*. Pom. 130. *Misao koja je starije slavenske prijevode crkvenijeh knjiga ropški dotjerivala prema Grčkom jeziku*. Star. 1, 37.

rōpstvo, n. rob-stvo, *stanje onoga koji je rob*. — *Turčin kod Nijemaca u ropstvu hranio svinje*. Rj. 280a. *Turci su vodili u ropstvo djecu i žene*. Rj. 651a. *Iz ropstva i kad a iz groba nikad*. Posl. 100. *Tripit si me ropstva oprostio, a jako si u ropstvo zapao!* Npj. 3, 39. *Ne primiste duha ropstva . . . nego primiste Duha posinačkoga*. Rim. 8, 15. *Kad te smiri Gospod . . . od ljutoga ropstva u kom si robovao*. Is. 14, 3.

rōptánje, n. *verb. od* roptati. *radnja kojom tko ropče*.

rōptati, rōpčēm, v. *impf. murmurare, susurrare, perstreperere*. Stulli. *kao mumlati, larmati, tarlabukati*. — *Osta Bogdan za mnom roptajući, bedevija osta šepajući*. Hñpj. 2, 192 (roptajući mj. ropčući *biće stiha radi*). Šta ti na me nešto ropčeš. J. Bogdanović.

rōra, f. *vidi* rorina. Rj.

rōrina, f. (u Herc.) *kihavica kad udari u ljude, kao rednja, der Schnupfen (die Grippe*. Rj.²), *gravedo (influentia, catarrhus epidemicus; cf. roja, rojčina, vrlesima, flesija*. Rj.²) Rj. *vidi* i rora, namorina.

1. rōsa, f. (accus. rōsu). — 1) *Thau, ros, cf. rosata: Pred njima Radiša bičem rosu trese*. Rj. *dem. rosica*. — *Zarose se prozori, kad od zime izbije rosa iznutra*. Rj. 193a. *Inje je zimi smrzla magla, a slana je u proljeće i u jesen smrzla rosa*. Rj. 232a. *Nagje snijeg, kiša, rosa, t. j. pade (iz neba na zemlju)*. Rj. 411a. *Još nikakva rosa ne okvasi*. Rj. 452b. *Jesi li digao rosu sa srca? (Jesi li popio čašu rakije i što založio?)* Posl. 114. *Jutrenja rosa padala*. Npj. 1, 65. *Kiša pade, međna rosa u polju*. 1, 153. *Ševtelija za rose nabranih*. Npj. 1, 283. *Gde brazdila, tu zaspala . . . pokrila se tankom krpom; izbila je sitna rosa, kao ljetnu prepelicu, k'o jesenju lubenicu*. 1,

330. *Molićemo Boga istinoga . . . da ne padne dažda iz oblaka, plaha dažda, niti rosa tiha*. 2, 2. — 2) (u Dubr.) *mali dažd, Thauregen, pluvia roscida*. Rj. *vidi* rosulja 2.

Rōsa, f. ime žensko. Rj. *hyp. od* Rosanda. *vidi* Rosna. — *Kažu čudo Rosandu gjevojku . . . a u tebe čudo kazujući, čudno čudo, ponositu Rosu*. Npj. 2, 223. 233. *voc. Rōso. vidu* Rokska.

2. rōsa, f. (u Boci) *vidi* ruža. Rj. *vidi* i rōsa; *die Rose, rosa*.

rōsāda, f. (u Risnu) *vidi* slana (cf. 1 rosa). Rj. *vidi* i prikala. — *Inje je zimi smrzla magla, a slana je u proljeće i u jesen smrzla rosa*. Rj. 232a.

Rōsālīja, f. u pjesmama nekaka crkva: *I poturci crkvu Rosaliju. I nek poje crkva Rosalija u državi cara Otmanskoga*. Rj. *crkva svete Rosalije? isp. kod crkva: crkvu svetu Petku*.

rōsan, rōsna, adj. *Thau-, thauig, roscidus, cf. ros-nat*. Rj. *što pripada rosi, što je puno rose*. — *Da udari rosna kiša, da porosi naša polja*. Npj. 1, 111. *Pije vino Šundić kalugjere na Javorju na rosnoj livadi*. 4, 321. *Ima li dažd oca? ili ko je rodio kaplje rosne?* Jov 38, 28. *Kao rosan oblak o vrućini žetvenoj*. Is. 18, 4.

Rōsānda, f. *vidi* Roksanda. Rj. *hyp. Rosa*.

rōsāta, f. (u Dubr.) *jutarnja rosa (a rosa ondje se kaže za mali dažd), der Thau, ros*. Rj.

rōsica, f. *dem. od* rosa. Rj.

rōsiti, rōsīm, v. *impf. Rj. vidu* rosjeti. v. *pf. slož. iz-rōsiti, o-, po-, u-, za- (se); obrōsjeti. v. impf. slož. porāšati, dem. rosukati*. — 1) *bethauen, irroro: rosi kiša*. Rj. — *Od neba mu rosilo, a od zemlje rodilo*. Herc. 352. — 2) *sa se, refleks. im Thau herumgehen, irroror*. Rj. *prolazeći rosu postajati ros-nat*. — *Ovamo svračaj, junače! tvoja se sreća rodila, sv'jezdama sjajnim rosila*. Npj. 1, 191.

rōsjeti, rōsīm, v. *impf. vidu* rositi: *Od neba mu rosjele, te mu dobro i lijepo rodilo (u zdravici)*. Rj. v. *pf. slož. obrōsjeti*.

rōsnat, adj. *vidi* rosan: *Pušta konja na ros-natu travu*. Rj. *što je puno rose. adj. s takim nast. kod brsnat*.

rōsnića, f. (u Dubr.) *der Erdrauch, fumaria officinalis*. Rj. *biljka. vidu* dimnjača. — *osn. u* rosan.

rōsopās, f. *das Schellkraut, chelidonium majus*. Rj. *roso-pas (prvoj poli osn. u rosa, drugoj u pasti, pasem). biljka. vidu* rōsa.

rosūkánje, n. *dem. od* rošenje. Rj.

rosūkati, rōsūkām, v. *impf. dem. od* rositi. Rj.

rōsulja, f. — 1) (u C. G.) *nekakva trava tanka i dugačka, kao svila*. Rj. — 2) (st.) *der Thauregen, pluvia roscida: Udri kiša rosulja, na gjevojci košulja*. Rj. *mali dažd. vidu* rosa 2. — *osn. u* rosa. Osn. 133. *riječi s takim nast. kod* bakulja.

rōšēić, m. Rj. rož-čić. — 1) *dem. od* rog. Rj. — *Starac zapahnu njega (čovjeka) duhom, te u oni čas steče krila, rep i male rošēiće na glavi*. Npr. 96. *Na putu ćeš sresti jedno jagnje crno bez biljega sa zlatnijem rošēićima*. 111. — 2) *rošēići, die Böckshörner, das Johannisbrot, ceratium, siliqua graeca, cf. rogač* 2. Rj.

rōšenje, n. *das Bethauen, irroratio*. Rj. *verb. od* 1) *rositi*, 2) *rositi se*. — 1) *radnja kojom rosi n. p. kiša*. — 2) *radnja kojom se tko rosi (idući po rosi)*.

rōštīlj, rōštīlja, m. (u vojv.) *der Rost, crates*. Rj.

rōtiti se, tīm se, v. r. *impf.* (u Lici) *schwören, juro, cf. zaklinjati se*. Rj. *isp. urota*.

rōtkva, f. *der Rettig, raphanus sativus* Linn. *cf. rodakva, rokva, rdakva*. Rj. *vidi* i andrkva. *riječi s takim nast. kod* bačva, *vidi* i povrtnica. *dem. rotkva*. — *Žilava n. p. rotkva, repa*. Rj. 159a.

rotkvēni, adj. n. p. list. Rj. *Rettig-, raphani sativi*. Rj. *što pripada rotkvi*.

rotkvica, *f.* — **1)** dem. od rotkva. Rj. — **2)** *Monatrettig*, cf. mjesečarka. Rj. nekakva rotkva.

rotkvište, *n.* ein ehemaliges Rettigbeet, locus olim raphano consitus. Rj. mjesto gdje je bila rotkva posijana. — riječi s takim nast. kod duvanište.

rōv, *rōva*, *m.* (loc. rōvu) die Aufgrabung (unter dem Schnee, oder der gefrorenen Erde) damit die Schweine dann weiter nach Wurzeln wühlen, perfossio. Rj. rōv (kor. koga je riti (rijem). Osn. 25. vidi rovine. kad se zemlja prerova, kad se uskopa zemlja ispod snijega ili zemlja smrsla, da bi svinje dalje rile dajući se za korijenjem.

rōvac, *rōvca*, *m.* vidi ronac. Rj. (osn. u rov). Osn. 339.

Rōvačkī, *adj.* von Rovci: Da Rovačke ovce plijenimo. Rj. što pripada Rovcima.

rōvāš, *rovāša*, *m.* — **1)** der Einschnitt am Ohre z. B. des Schweines als Kennzeichen, incisura, nota. Rj. zarez na uhu n. p. svinčeta kao znak. — **2)** das Kerholz, talea, cf. raboš. Rj. vidi i rabuš. isp. kvočka 2, pariya 1, pile 2. — **rovāš** (tamna postanja; može biti od osnove koja je u rov; isp. raboš). Osn. 359. isp. *Madž.* rō, rōv (zareziati), rovat (zarezi), rovās.

rovāšiti, *rōvāšim*, *v. pf.* zeichnen, markiren, noto, n. p. krme. Rj. načiniti na njemu rovaš (1). — Znaš, gospogjo, poče kmet nekako razvlačeći — on je, znaš, malko rovašen; on je od onih . . . (to jest od Obrenovičevaca) pa ga stid doći. Mil. 297.

Rōveī, *Rōvācā*, *m. pl.* Gegend an der Grenze von Montenegro: Ravna Brda i kamene Rovce. Rj. kraj na megi Crne Gore.

Rōvčanin, *m.* Einer von Rovci: Rovčani su puška naprešita. Rj. čovjek iz Rovaca.

rōvečan, *rōvečna*, *adj.* (u Boci) n. p. platno, košulja, ungebleicht, non insolatus. Rj. što nije ubijeljeno. — Takogjer će od tugjih biti: raskalašan, rovečan. Osn. 183.

rōvine, *f. pl.* vidi rov. Rj.

rōviti, *rōvīm*, *v. impf.* einen rov graben, perfodio: otišao da rovi svinjama. Rj. kopati rov. *v. pf. slož.* ob-rōviti, pre-, u-, za-. *v. impf. slož.* obravljati, uravljati.

rōvito jāje, *n.* ein weiches Ei, ovum sorbile. Rj. jāje na umak obareno. vidi rofitano jāje, ogrušano jāje. — riječ tugja. Osn. 222.

rōvljēnje, *n.* das Graben eines rov, perfossio. Rj. verb. od roviti. radnja kojom tko rovi (svinjama).

rōvo, *m.* (u Srbiji) rohav (boginjav) čovjek, ein blatternarbig Mensch, homo variolarum vestigiis deformis. Rj. takva hyp. kod balo. rohav, rōvo (v stoji mjesto h). Korijeni 23. — kao nadimak: Od nekoga Rova, momka gospodara Jovana Obrenovića. Npj. 4, XXIV.

rōzga, *f.* — **1)** der Pflock, die Stange, an der z. B. die Kürbisse hinanranken, pertica. Rj. motka uz koju n. p. bundeva pušta vriježe. isp. pritka. — **2)** (u Paštrovićima, a u ostaloj Boci trklja, a u Crnoj Gori ostroga) u vrhu granata pritka po kojoj se loze razilaze (kao čardaklje). Rj. — **3)** vidi stuba. Rj. ljestve od drveta što nije sasrijem okrasano. isp. penjača. — riječ rozga kao i riječi rozgva, rozgvati dovodi Daničić od korijena, od koga i rog, a kojemu je značenje pružati se, stršiti, bosti. Korijeni 17.

rōzgvā, *f.* dvije vrljike od kojih se jedna na vrhu malo rascijepi a druga sa strana zasijee i u onu rascijepljenu umetne, pa se još klinom utvrdi, i po tom se mjesto rogova meće preko šljemena, n. p. u košara i u naslona. . . Mjesto rozgava u Srbiji se vješaju sa strane kuke. Rj. Rozgvati, metati rozgve. Rj. 653b. riječi s takim nast. kod bačva.

rōzgvānje, *n.* verb. od rozgvati. Rj.

rōzgvati, *rōzgvām*, *v. impf.* metati rozgve. Rj. *v. pf. slož.* porozgvati.

rozōldžija, *m.* der rozolija verkauft. Rj. rozol-

dži(ja), koji prodaje rozoliju. — riječi s takim Turskim nast. kod djeladžija.

rōzōlija, *f.* Liqueur, vinum ustum. Rj. Tal. rosolio. vidi ruzulin. — Amberija (rozolija koja miriše na amber?). Rj. 5a. Ja bih mu svagda u jutru donio i na sto metnuo po jedno staklo od rozolije u slami. Sovj. 80.

rōžac, *rōžca*, *m.* — **1)** (u C. G.) n. p. uhvatio ga rožac, kad čovjek u boju od žegje i vrućine sustane da ne može maknuti, die Schmach, sitis enecans. Rj. vidi porožiti se. isp. cip. riječ rožac u ovom značenju može se u srodstvo svesti sa Arapskom ro'b (' naznačuje dubok grlen glas prema našem ž), koja gotovo isto znači što rožac. cf. Biblischer Commentar von C. F. Keil und Fr. Debitzsch. Hoheslied und Koheleth. Leipzig. 1875. pag. 43. Iveković. — **2)** (u Srijemu) nekaka gusjenica [od leptira mrtvoglavca (Totenkopf, acherontia atropos L.) Rj.], eine Art Raupe, erucac genus: Ljut kao rožac. Rj. rožac (osn. u rog). Osn. 339.

rōžāj, *Rōžaja*, *m.* eine Gegend im Süden Serbiens: I pokupi — i Rōžaja. Rj. kraj u južnoj Srbiji. imena s takim nast. kod Bilaj.

rōžan, *rōžana*, *adj.* hörnern, corneus. Rj. što pripada rogu (1). — Vezma, kao mala rožana tikvica kojom se puške potprašuju. Rj. 56b.

rōžanstvo, *das Fest der Geburt Christi*, cf. Božić. Rj. rožanstvo (Hristovo). vidi rožastvo, rogenje (Hristovo). — Mir Božji! Ristos se rodi, va istinu rodi, poklanjamo se Ristu i Ristovu rožanstvu. Rj. 34b. Tako je u starom РОЖАСТВО umetnuto a i dodano n a d odbačeno: rožanstvo. Osn. 244. riječi s takim nast. kod bezočanstvo.

rōžastvo, *n.* vidi rožanstvo, rogenje. ovdje iza umetnutoga a nije dodano n. isp. otačastvo prema otačanstvo. — Na Božić mu misle udariti, na njihovo rožastvo Ristovo. Npj. 5, 86.

roždanice, *f. pl. t. j.* knjige: A upade pope duhovniče, rasklopio knjige roždanice, slova štije, leturgiju kaže. HNpj. 4, 298. E tako mi Rima i zakona, i tako mi roždanica knjiga! 4, 718.

rōžēnje, *n.* Hervorbringung eines Tons am Dudelsack, genus soni utriculi musici. Rj. verb. od rožiti. radnja kojom tko roži.

rōžica, *f.* (u Lici) svaki cvijet, die Blume, flos. Rj. upravo dem. od roža, koje se govori u sjev. Hrv. a znači 1) ruža, 2) cvijet, die Blume, flos. isp. ružica.

rōžina, *f.* — **1)** augm. od rog. Rj. augm. s takim nast. vidi kod bardačina. — **2)** die Hornmasse, materia cornu. Rj. ono od čega je rog, rožana materija.

rōžiti, *rōžim*, *v. impf.* einen gewissen Laut des Dudelsacks hervorbringen, elicio soni genus ex utriculo musico. Rj. prstom rožnjakom udarati u posljednju rupicu na karabljama gadljarskim, pa izvoditi nekakav osobiti glas. — sa se, pass.: Rožnjak, prst što se njim roži. Rj. 653b.

rōžnī, *adj.* n. p. zum schiefen Dachbalken gehörig, ad trabem tecti obliquam spectans. Rj. što pripada rogu (2) na kući. isp. rožnik.

rōžnik, *m.* vidi rog 2, ključ. — Na rožnik se pribija žioka, na žioke šimla. J. Bogdanović. osn. u rožni.

rōžnjāk, *m.* prst (najviše mali) što se njim roži, t. j. udara u posljednju rupicu na karabljama gadljarskima. Rj.

rp . . . Rj. vidi hrp . . .

rs, * *m.* (u Boci) die Stärke eines Mannes, robur: čudna rsa ljudskoga! Gje je tvoja kruta snaga? krati sinko! Ršom srzni, rukom vrzi, ljucki rsu! Rj. snaga ljudska. isp. ršum 1.

rsak, *fska*, *m.* kad se što u jedenju rska. Rj. vidi hrsak. za h sprijed vidi Korijeni 319.

rsk . . . Rj. vidi hrsk . . .

rsu . . . Rj. vidi hrsu . . .

Ršava, *f.* *Alt-Orschowa, nomen urbis.* Rj. *ime gradu.* — Mehadija, mala varošica blizu Ršave. Rj. 355a. *imena mjesta, rijekama i t. d. s takim nast. kod Bregava.*

Ršavski, *adj. von Ršava.* Rj. *što pripada Ršavi.*
Rške de! govore čobani kad hoće da pobodu volove. Rj. *uzvik.*

ršlama,* *f.* (u Šumad.) *vidi aršlama.* Rj. *vidi i aršlama.* — 1) rana trešnja, ranica. — 2) crni luk duguljastijeh glavica.

ršum,* *m.* — 1) zdrav momak kao ršum. Rj. *isp.* Zdrav kao trijesak (Kaže se zdravu i jaku čoku). Posl. 89. *isp. rs.* — 2) učiniti na koga ršum, ili udariti ga ršumom, t. j. povikati na nj s prijetnjom: Na Alila ršum učinio. Udari ga bahom i ršumom. Rj. — Sačuvao te Bog od bašine Čevske. Bašina je kao bah i ršum. Rj. 834a. Na Alila ršum učinio. Ršum, ovdje na str. 190 (kao i u trećoj knjizi na strani 180) znači vika i pretnja. Npj.¹ 4, 351 (Vuk). — 3) (u Risnu) plaha kiša s vjetrom. Rj.

řt, *m.* *vidi hrt* . . . Rj.

rt . . . *vidi hrt* . . . Rj.

řt, *m.* vrh od kakovoga brda, a u Hrvatskoj i od noža, *Spitze, cacumen, mucro.* Rj. *vidi řat.* — A ja idem s družinom ostalom krajem hrtu kod Debele glave. Npj. 5, 415 (hrt pogriješeno mjesto řt). »*Řt*, děl zove se ono rebro poduže kose, koje se megju dve padine spušta od bila na niže. M. Gj. Milićević. ARj. II. 409a (dijel 2).

Řt, *m.* *vidi řat*, poluostrovo niže Dubrovnika. kao zemlja što se uvukla u vodu. *isp.* brk 2. *isp.* i řt prema řat. *Řčanin* je čovjek iz Rata t. j. iz Řta. — Ako kralj čuje da u Stonu i Rtu žive njegovi podanici, onda će kralj poslati svoga čovjeka, koji će ići u Ston i u Rt i tražiti kraljeve ljude. DM. 267.

Řtanj, *Řtnja*, *m.* *ein grosser kegelförmiger Berg in der Crna Rijeka, saltus in Serbien.* Rj. *veliko šiljasto brdo u Crnoj Rijeci u Srbiji.* — *osn.* u řt. Osn. 201. *imena s takim nast. kod Hrmanj.*

řten . . . Rj. *vidi řten* . . .

řtmača, *f.* *der Hosenlatz, apertura tegumenti braccalis.* Rj. *zalistak na hlačama.* — *osn.* koja je u řt. *isp.* Korijeni 12. Osn. 350. *riječi s takim nast. kod ajgirača.*

řtnica, *f.* *der erste (stärkste) Branntwein, Vorlauf, vinum ustum primum, cf. bašica.* Rj. *vidi i prvina.* rakija koja prva teče iz kazana, kad se peče. — *osn.* u řt.

řtnik, *řtnika*, *m.* *einer der ersten Angreifer im Heere, veles:* izginuli řtnici, udariše řtnici. Rj. *između ratnika oni koji su sprjedi (kao na rtu) te prvi udaraju na neprijatelja.* — Delije sa neopisanom hrabrošću udare na Srpske řtnike. Miloš 106.

řub, *m.* — 1) (u Hrv.) kao bijela povezača, što kršćanke nose na glavi. *vidi peča* 3. *isp.* rubac. — 2) (u C. G.) *vidi řav.* Rj.

řuba, *f.* *vidi roba.* Rj. *vidi i trg*, stoka 2, *hespap. augm.* rubetina 1. — Kalajdzije su od prije u Srbiji nosile po selima rubu te prodavale. Rj. 260a. Tu prodaju trgovci različnu rubu. Rj. 395a.

řubac, *řupca*, *m.* (u Hrv.) *das Tuch, Tüchel, sudarium, cf. mahrama.* Rj. *vidi i marama*, koprena, ubrusac, faculet. *isp.* rub 1. — *rubac* (*osn.* u rub). Osn. 339.

řubača, *f.* (u Hrv.) *vidi rubina.* Rj. *vidi i košulja.*

řubačina, *f.* (u Vrljici) *die Execution, executio, cf. porob.* Rj. *djelo kojim se izvrši presuda sudska.* — Značenje (korijenu) *otimati, uzimati* (*isp.* pod 2: značenje *hevatati, uzimati, osvajati: rob . . . robiti*): *rubućina.* Korijeni 23.

řubalj, *rublja*, *m.* *Ruski novac; рубль, der Rubel.* — Za 25.000 rubalja. Rad 13, 231.

rubetina, *f.* — 1) *augm. od ruba.* Rj. — 2) *augm. od rubina.* Rj. — *takva augm. kod babetina.*

rubi, *f. pl.* — Babine rubi, *f. pl.* (u C. G.) *vidi tučin dan.* Rj. 10a. *uoči badnjega dne.*

rubina, *f.* *vidi košulja.* Rj. *vidi i rubača, dem.* rubinica. *augm.* rubetina 2. — *Rubinam' se dičit'.* DPostl. 107.

rubinica, *f. dem. od rubina.* Rj.

rubište, *n.* (u Hrv.) *die Wäsche, lintea, cf. rublje.* Rj. *i syn. ondje. isp. prtište.* — *riječi s takim nast. kod godište.*

rubiti, *rubi*, *v. impf.* Rj. — 1) *einsäumen, limbo circumdo.* Rj. *n. p. rubac; šiti mu rub. v. impf. slož.* porubljavati. *v. pf. slož.* obrubiti, porubiti. — 2) *štap, einen Stab oben zuglätten, zuriinden, rotundo.* Rj. *rubiti n. p. gornji kraj od štapa, činiti da bude zarubast, kao plosnat (a ne šiljasti).* *v. impf. slož.* zarubljavati. *v. pf. slož.* zarubiti. *isp.* odrubiti, srubiti. *suprotno zašiljavati.* — 3) *Noćas rubi, sutra trubi* (reče se u Crnoj Gori na poklade veče, i znači: noćas jedi i suviše a sutra jauči od gladi). (Posl. 226). Rj.

rublje, *n.* (coll.) (u Hrv.) *die Wäsche, lintea, cf. košulja, preobuka, rubište.* Rj. *isp. prtište.*

rubljenje, *n.* Rj. *verb. od rubiti.* — 1) *radnja kojom tko rubi n. p. rubac* (das Einsäumen, circumjectio limbi. Rj.). — 2) *radnja kojom tko rubi n. p. štap* (das Abplatten, laevigatio. Rj.). — 3) *radnja kojom tko rubi (jede i suviše).*

ručelj, *m.* (u Srijemu) *vidi babak.* Rj. *na kosistu onaj dršćić što se drži rukom za njega, kad se kosi.* u sjev. Hrv. *ručelj je i držak u kotarice. isp. ručica* 3. — (*osn.* u ruka). Osn. 131. *riječi s takim nast. kod brzelj.*

ručak, *ručka*, *m.* — 1) *die Mahlzeit, coena, cf. objed.* Rj. — 2) (po jugozap. kraj.) *vidi doručak.* Rj. — *primjeri za 1) i 2): Naliju ručak te pristave . . . onda sjedu za ručak.* Rj. 34b. *Brēni ručak.* Rj. 45b. *Gotoviti n. p. večera, ručak.* Rj. 96b. *Zaustaviti kola, vodenicu, koga na ručak.* Rj. 200a. *Zgotoviti ručak, jelo.* Rj. 206a. *Kad mu stane sigurati ručak.* Rj. 679a. *Ručak se postavi, i Megjedović se naklopi te pojede sve.* Npr. 2. *Voli Kule na kocu čučati nego zao ručak ručati.* Posl. 38. *Evo sam ti ručak pripravio.* Npj. 4, 522. *Mladen pozove na ručak šefa.* Sovj. 54.

ručanica, *f.* *die Essezeit, tempus coenandi.* Rj. *kad je doba ručku. vidi ručano doba.* — *Popasno doba, od prilike oko velike ručаницe, kad stoka dolazi iz popaska da se muze.* Rj. 541b.

ručanō dōba, *n.* *vidi ručanica.* Rj. *doba ručku.*

ručanje, *n.* *verb. od ručati. radnja kojom tko ruča. vidi ručavanje.*

ručati, *ručam*, *v. impf. i pf.* Rj. *vidi ručavati. v. pf. slož.* do-ručati, na- (se), po-. — 1) *speisen, Mahlzeit halten, coeno, cf. objedovati.* Rj. — 2) (po jugozap. kraj.) *vidi doručkovati.* Rj. — *primjeri za 1) i 2): Kad zmaj ruča, onda sedne na konja pa teraj za njima.* Npr. 21. *Ko vina večera, vode ruča.* (Ko u veče pije mnogo vina, u jutru pije mnogo vode). Posl. 136. *U Pešti sam kod Vitkovića ručao.* Straž. 1886, 605. *sa se, pass.: Na Božić se obično ruča s vreće.* Rj. 35a.

ručāvānje, *n.* *das Speisen, coenatio.* Rj. *verb. od ručavati. radnja kojom tko ručava. vidi ručanje.*

ručāvati, *ručāvām*, *v. impf. Mahlzeit halten, coeno.* Rj. *kako je večerati v. impf. i v. pf., ovijem (večera-vati) ističe se imperfektivnost.* — Svi su kod njega jednako i *ručavali* i večeravali i čaj pili. Sovj. 76.

ručetanja, *f.* *augm. od ruka. vidi ručetina, i syn. ondje.* — Ruke su u Mrme prave ručetanje . . . bosa nožuranje njegove. Zim. 274. *isp. za nast. džoganja.*

ručetina, *f.* *augm. od ruka.* Rj. *vidi ručetanja, ručina, ručurina.* — *augm. s takim nast. kod babetina.*

ručica, *f.* — 1) *dem. od ruka.* Rj. — Gjevojka ubere nekake trave te dobro uši *zatisne* i ručicama

suviše. Npr. 231. — 2) ručice na plugu, *die Pflugersterze, stiva*. Rj. *vidi* ralice 3, rasoje, rukodrž. — Plaz, u pluga *lijeva ručica* na koju se dolje natiče lemeš. Rj. 505a. — 3) *die Handhabe, manubrium, ansa*, cf. držak: Od šta je kotao od tog i ručica (Posl. 236). Rj. *vidi* i rukunica 1, držajica, držalica, držalo, držalje, elen, sap. isp. rucelj. — U saonica u oplene je udaren na svakome kraju po jedan kočič, koji se zove ručica. Rj. 662b. Držak se ruga ručicom. DPosl. 20. I načini car velik prijesto i ručice s obje strane sjedišta. Dnev. II. 9, 18 (*Armlehne, brachiola*). — 4) kudjelje ili lana, *ein Bund Flachs, fasciculus cannabis aut lini*. Rj. kao svežanj kudjelje ili lana. — Glavičina, sjeme od konopalja pošto se osiječe s ručica a još se nije omlatilo. Rj. 86a. Ko maha, on uzme nabijemu ručicu konoplje ili lana, pa stojeći udara njome o mahaljku. Rj. 348a. Močionica, nekoliko ručica kudjelje ili lana, što se sveže zajedno (kao snop) kad se meće u močilo. Rj. 369b.

ručina, f. *augm.* od ruka. Rj. *vidi* ručeta, i *syn. ondje*. — *augm.* takva kod bardačina.

ručinić, m. *dem.* od ručnik, ručnik. — U ruku ručinić, a uzdu na jezik. DPosl. 142. Ručinić, ručnik, ručnik. XVI.

ručnik, ručinka, m. (u Hrv.) *vidi* ručnik. Rj. *dem.* ručinić.

1. ručiti, ručim, v. *impf.* (st.). Rj. v. *pf.* prosti ručiti (se). v. *pf. slož.* iz-ručiti, na-, po-, pre-, s-, za-, ispo-, otpo-, prepo-; v. *impf. slož.* iz-ručivati, na-, i t. d., zaručivati, otporučivati, preporučivati. — 1) t. j. ruke, *die Hände reichen, jüngere dextras*: Ruke ruče, u lica se ljube. Rj. *pružati ruke*. isp. rukovati se. — 2) Zla me ruka ručila, cf. ruka. Rj. — Zla me ruka ručila, t. j. čovjek zle ruke ukras mi i odonda mi je pošlo u nazadak. Rj. 656b. Dobra ga je ruka ručila. DPosl. 17. *po ovijem primjerima ručiti pod 2 kao da je v. pf. isp. ručiti se v. r. pf. ili je i ručiti 1 v. impf. i v. pf. kao što je rukovati se.*

2. ručiti se, ručim se, v. r. *pf.* Rj. može biti da je i v. *impf.* isp. ručiti, rukovati se. — 1) *vidi* rukovati se: Junaci se rukama ručiše. Rj. — Pak kneginju ufati za ruku, ručiše se, pak se pozdraviše. Npj. 5, 47. — 2) (u Risnu) učiniti sefte. Kad u koga dućandžije ujutru iste ko što na veresiju, a on donde nije ništa pazario, odgovori mu: »nijasam se ručio«, t. j. nijasam ništa pazario za gotove novce, i ne da mu, jer kažu da je to nazadno. cf. sefte. Rj. *vidi* sefteisati se.

ručkonoša, f. *die den Schnittern u s. w. das Essen vom Hause bringt, quae adfert coenam*. Rj. ručkonoša, koja ručak nosi. riječi tako slož. kod breme-noša. — »Sad će moja keći donijeti meni ručak« Me-gjedović gledajući ručkonošu . . . omili mu. Npr. 4.

ručni, adj. Rj. što pripada ruci, rukama; *Hand-, manualis*. — Ručni n. p. djever, der Brautführer, paranympfus. Rj. 658b. Šcer sama sebe lijevu ruku osiječe, a desnu u ognju izgori . . . te mu (ocu) ona (bajalica) da nekakve trave, i teke joj ručne pateljke namaza, iznikoše ruke kakve su i bile. Npr. 115. Dozvah sušu na zemlju . . . i na svaki rad ručni. Agej 1, 11.

ručnik, ručnika, m. (po jugozap. kraj.) *das Handtuch, mantele*. Rj. *vidi* ručnik, obrisač; peškir, i *syn. ondje*.

ručurina, f. *augm.* od ruka. Rj. *vidi* ručeta, i *syn. ondje*. — *augm.* taka kod baburina.

rūd, rūda (rūdi) adj. *rūthlich, subruher*, cf. crvenkast, rigj: Rūd mu perčin bio vrat prekrio. Rj. *vidi* i rigjast, revkast, rumenkast. — Rūda Glāvica, f. planina u nahiji Rudničkoj više Brusnice. Rj. 655b.

1. rūda, f. Rj. *dem.* rūdica. — 1) *das Erz, aes, minera*. U Jadru se rūda zove i zemlja od koje se lonci grade, a i druga svaka koja je drukčije boje nego obična zemlja. Rj. od kor. od kojega je rudjeti

(crveniti se). isp. Osn. 35. — *Gvozdena ruda*. Rj. 84b. Za Srebrnoga cara u Srbiji pripovijedaju ljudi koji su kopali rude. Rj. 708. Tara, troska (što ostane kad se kakva ruda istopi). Rj. 732b. U brdima ima dosta ruda svakojakih; no njihovo je kopanje i topljenje na osobitu tegobu narodu. Danica 2, 28. Kad se kopaju okna za rude. Priprava 104. Na majdan, gdje se bila počela kopati ruda srebrna. Sovj. 7. — 2) *die Deichselstange am Pferdewagen, temo*. Rj. u kola. *vidi* pracijep 2. — Vozi konj s gijepela, t. j. s lijeve strane uz rudu. Rj. 150a. Trči kao ždrijebe pred rudu. 321.

2. rūda, f. Rj. *dem.* rūdica. — 1) *dichte, zusammenhängende Wolle, lana spissa et crispa*. Rj. česta i kovčasta vuna. suprotno reha. — 2) nekaka planinska trava. Rj.

rūdača, f. trava sitna po utrinama. Rj. *Windhalm, Straussgras; agrostis vulgaris With.* Rj. — *osn. joj* u rūda, isp. rudina. Osn. 350. riječi s takim nast. kod ajgirača.

Rudāica, f. polje u Lici. Rj. — *Daničić piše*: Rudājica (od *osn. koja je u rud*). Osn. 324.

rūdār, rūdāra, m. koji kopa rude; *Bergmann, metallicus, fossor*. — Hutman, kod rūdara u pripovijeci o Srebrnome caru. Rj. 807b.

rūdārskī, adj. što pripada rudarima ili rudaru kojemu god. — Ta riječ može biti da je i ovdje u nekom rudarskom smislu. DRj. 3, 488.

rūdast, adj. n. p. ovca, *dichtwollig, lanae spissae*. Rj. u čega su rūde. isp. rūda 1. suprotno rehav. — Rudonja, vo rūdast. Rj. 656a. adj. s takim nast. kod budalast.

Rūdāšnica, f. rijeka koja u Bosanskoj posavini utječe u Bosnu s lijeve strane. Rj.

1. rūdica, f. — 1) *dem.* od rūda. Rj. — 2) u čohe, *die Haare, coma*, cf. af. Rj. *dlaka u čohe*. — Af, *vidi* rūdica 2: Kad spadne u čohe af, onda se vide žice. Rj. Sb. — 3) *gefärbte Wolle, lana fucata*; rūdica se (u Srijemu) kupuje po dućanima pa je žene poslije same predu kako hoće. cf. 3 rūdica. Rj. *bojadisana vuna*.

2. rūdica, f. *dem.* od rūda. Rj.

3. rūdica, f. (u Srijemu) *vidi* 1 rūdica 3. Rj.

rūdina, f. (*accus.* rūdinu, pl. rūdine, rudinā) *die Flur, pratium*: Dok se gora preogjene listom, a rūdine travom gjetelinom. Rj. zemlja kud je porasla sitna trava. *vidi* tratina, utrina. *dem.* rudinica. — Pa iznese zelena barjaka, te ga pobi u rudinu travu. Npj. 3, 150. Kada stiže na meke rūdine. HNpj. 4, 213.

Rūdine, Rūdinā, f. pl. *Gegend in der Hercegovina an der Grenze von Montenegro*. Rj. kraj u Hercegovini na megji Crnogorskoj.

rudinica, f. *dem.* od rudina: Pale su patke u slano more, a prepelice u ravno polje, a jarebice u rudinice. Rj.

rūditi, rūdīm, v. *impf.* (u C. G.) mlijeko goruždom, t. j. surutku, pošto se prevari, kao presipati, da se ne pokvari. Rj.

rūdjeti, rūdīm, v. *impf.* *erröthen, subrubescere*: rudi grožgje, t. j. zarugjuje. Rj. *postajati rūdo*. v. *pf. slož.* zarudjeti; v. *impf. slož.* zarugjivati. — Kukuruzne (njive) počnu da se zelene a žitne — da plāve, da rūde. Zim. 330.

rūdni, adj. — 1) n. p. konji, *Deichsel, ad temonem constitutus*, z. B. *wenn man mit Vieren oder Sechsen fährt*. Rj. što pripada rūdi 2. isp. rūda 2, rūdnjak. — 2) što pripada rūdi 1. *vidi* mineralni. — Bosna s namerenim rūdнім blagom i svakovrsnim svojim raščem. Zlos. 143.

rūdnicā, f. *aqua ex fodina*. Stulli. t. j. voda, rūdna voda.

Rūdničānin, m. (pl. Rūdničāni) *Einer von Rudnik*. Rj. čovjek iz Rudnika.

Rūdničīšte, n. u Rudničkijem planinama u Srbiji nekako mjesto zove se Despotovo Rūdničīšte, a mislim

da bi se sad kazalo i za ono mjesto gdje je do našega vremena bio *Rudnik*. Rj. — riječi s takim nast. kod blaište.

Rūdnički, *adj.* von Rudnik. Rj. što pripada Rudniku.

Rūdnik, *m.* eine Stadt in Serbien, urbs Serbiae. Rj. grad u Srbiji.

rūdnik, *m.* vidi majdan 1. gdje se kopaju rude; die Erzgrube, fodina. — Mloga imena opominju na stare rudnike, koji su danas zapušteni. Danica 2, 28. Bosanski su i srpski rudnici bili bogati metalima. DM. 251.

rūdjača, *f.* (u Šum.) vidi pečurka (što raste po rudini?) cf. vilovnjača. Rj. gljiva. der Champignon, *agaricus campestris* L. — riječi s takim nast. kod ajgirača.

1. rūdñjak, kod kola gdje se četiri konja hvataju, dva se stražnja zovu rudnjaci, die Deichselpferde, equi ad temonem juncti. Rj. rudni konj.

2. rūdñjak, rudnjaka, *m.* (u Hrv.) vidi sepet. Rj. vidi i koš 6, košara 2, košinčić, korpa, kotarica, krbulja, krto, krošnja, mjerica 1, sačura, sepetka, sprtva, tavnik, vretenara.

rūdōkopnja, *f.* rudo-kopnja, radnja kad se ruda kopa, Grubenarbeit, Grubenbau, Bergbau, Grubenwerk, opus metallicum, metalla. — Naše najdublje rudokopnje idu u dubinu samo do 500 sežanja. Priprava 101.

rūdōnja, *m.* vo rudast, ein dichtwolliger Ochs, bos lanæ spissæ. Rj. vidi revka.

rūfet,* *rufētlja*, *m.* der Zunftgenoss, socius collegii, cf. ruvelija: I terzije svoje ruvelije. Rj. rufet, ruvet, zanadžijsko društvo. rufet-li(ja), -rufelija, ruvelija, od jednoga zanata.

rūg, *m.* 1. *rūga*, *f.* der Spott, ludibrium: ne smije od ruga da izigje na polje. Rugala se ruga, pa joj bila druga (Posl. 272). Rj. vidi i podrug, poruga, poruganje; podsmijeh. — Ruga sjedi kraj puta, te se ruga svakome, a njoj svatko. Posl. 273. Stari rug nova sramota. DPosl. 114. Dosta mi je i muke i ruge. Npj. 2, 542. Da više ne budemo rug. Nem. 2, 17. Ti znaš pod kakvim sam rugom, stidom i sramotom. Ps. 69, 19. Znaj da podnosim rug tebe radi. Jer. 15, 15.

2. rūga, *f.* — Bāba rūga; njom plaše djecu kad često ištu kruha: Nemoj iskati kruha, ubiće te baba rūga! Rj. 9b. Gje je baba Ruga? Eto je u koš na petar. Rj. 496a.

rūgāč, rūgāča, *m.* der Spötter, illusor. Rj. koji se ruga. — Kazaše da će u posljednje vrijeme postati rugači, koji će hoditi po svojijem željama i bezbožnostima. Jud. 18.

rūgāčev, *adj.* što pripada rugaču: Stid je popao lice moje od riječi podsmjevačevih i rugačevih. Ps. 44, 16.

rūgānje, *n.* das Spotten, illusio. Rj. verb. od rugati se. radnja kojom se tko ruga.

rūgati se, rūgām se, *v. r. impf.* kome, čemu, spotten, illudo, ludibrio habeo. Rj. i kim, čim. vidi podsmijevati se. *v. pf. slož.* na-rūgati (se), ob-, po-, pod-(se); pōdrugnuti se. *v. impf. slož.* podrugivati se. — Ko se drugome za što ruga, ono će mu na vrat doći. Posl. 153. Rugao se lonac tendšeri (što je crna). 272. S čim se rugaše, tijem se ponugjaše. (Kad kome dogje ono na vrat za što se drugome rugao). 297 (s? čim). Ručica se kutlom ruga (srami). DPosl. 107. Lud se ruga nastavom oca svojega. Prič. 15, 5. Kim se rugate? na koga razvaljujete usta i plazite jezik? Is. 57, 4.

rūgo, *adv.* (u Spljetu) schlecht, male, cf. ružno. Rj. zlo, rgjavo.

rūgōba, *f.* die Hässlichkeit, turpitude (das Gegenteil von ljepota). Rj. osobina onoga što je ružno. vidi ružnost; grdnja, grdoba, suprotno ljepota. — riječi s takim nast. kod gnusoba.

Rūgova, *f.*: I Rugovu više Peći ravne. Rj. pokrajina, zapadno od Peći, u Staroj Srbiji. Rj.³

rūgēnje, *n.* das Erröthen, rubor. Rj. verb. od 1) ruditi, 2) rudjeti. — 1) radnja kojom tko rudi mljeko goruždom. — 2) stanje koje biva, kad rudi n. p. grožgje.

rūho, *n.* das Gewand, die Kleider, vestitus: Što je ruha na meni je, što je kruha u meni je (Posl. 356). cf. odijelo. Rj. i syn. ondje, dem. rušce. — Pa s nje skida ruho gjevojačko, na nju meće ruho nevjestinsko. Rj. 414a. Ili ti je ruho poveštalo. Rj. 513b. Prerušiti, promijeniti ruho... Prerušiti se, preodjesti se u druge haljine (ruho). Rj. 579b. Prosi Mandu... od mene je bijelim ruvom bogatija. Npj. 1, 242. Koj' naplovi na vodu Cetinju pod junačkim ruhom i oružjem. 1, 570. Zbaci zmaje ruho ognjevito, pa s caricom leže na jastuke. 2, 257. Dok postavi prsten i jabuku, i porezu ruho na gjevojku, dade Marko tri tovara blaga. 2, 332. Te izvadi svoje ruho divno, te oblači dijete Gruicu. 3, 19. Ugleda ondje čovjeka neobučena u svadbeno ruho. Mat. 22, 11.

rūj, rūja, *m.* das Gelbholz (Perückenbaum. Rj.³), rhus cotynus Linn. Rj. biljka. — Koza rūj, a rūj kozu stroji. DPosl. 49.

rūja, *f.* (u Hrv.) vidi rukačica. Rj. upravo je hyp. od rukačica. takva hyp. kod groja. isp. Osn. 70.

rūjan, rūjna, *m.* (u Dubr.) Monat September, mensis September. Rj. deveti mjesec u godini. vidi septembar.

rūjba, *f.* (u Dubr.) u žena zimi otok i bol dolje na nogama, od prilike kao vašica, samo što je veće i više dosagjuje, eine Frostbeule, pernio. Rj.

rūjev, *adj.* von rūj. Rj. što pripada rūju. za nast. isp. aptov.

1. rūjevina, *f.* das Holz von rhus cotynus. Rj. rujevo drvo. — Žutokora... U Krivošijama se drvetom koje se ovako zove boji kao rujevinom. Rj. 162b.

2. rūjevina, *f.* vidi rujevo vino, rujno vino: »Da pijemo rujevinu vino«... »Da ja s tobom pijem rujno vino.« Npj. 1, 544.

rūjevno (vino), *n.* (st.) vidi rujno: Suva hljeba i rujevna vina. Rj. vidi 2 rujevina. — Opravi mu gospodsku užinu i spremi mu vina rujevnoga. Npj. 2, 259.

rūjika, *f.* nekaka trava: Mešaju lekovite trave kao: rūjiku i bocu. M. Gj. Milićević. DARj. 466b. — riječi s takim nast. kod aptika.

rūjica, *f.* t. j. gljiva, ein essbarer gelber Schwamm, fungi galbini genus. Rujnice se mogu jesti i prijesne (ni kuhane ni pečene). cf. sirnjaja. Rj. gljiva žučkasta (kao rujno vino?) Rietschling; lactarius deliciosus Fr. Rj.³

rūjno vino, *n.* (st.) gelblicher Wein, vinum fulvum: Te junaci rujno vino piju. Jes' video rujno vino. Rj. (= žučkasto. ali Gundulić u Stullija: ruber, rubens, rubicundus = rumeno). vidi rujevo vino, 2 rujevina. — Rujno, držim, nije drugo nego rumeno. Ja sam se rodio u selu, gde ljudi žive od vinograda, i nikad nisam čuo, da su rekli za belo (žuto, žučkasto) vino, da je rujno vino; naprotiv, kad su se veselili i crveno vino pili, uvek su ga zvali rujno vino. Gj. Popović, Turske reči. pag. 180.

1. ruka, *f.* (dat. rūci, accus. rūku, pl. rūke, gen. rūkâ i rūkû, rūkama). Rj. vidi desnica; ljevica, ljevaka, šuvaka; mišica, miška. dem. ručica. augm. ručetanja, ručetina, ručina, ručurina. — 1 a) die Hand, manus: poći (ili pristupiti) kome k ruci (On begovoj ruci poletio. HNpj. 4, 352), t. j. mašiti se da poljubi u ruku. Rj. — Guta, 2) bolest u kojoj oteku zglovcu u nogu i u ruku. Rj. 108b. Zaručne mu ruke, kad drži što u rukama. Rj. 193a. Jedina ruko Božja! kad se što osobito pripovijeda, n. p. udari kiša, jedina ruko Božja! i iz neba i iz zemlje. Rj. 250b. Namežurali se prsti i ruka. Rj. 396b. Kad otmičari

dokopaju djevojku u ruke, onda je već ne će ostaviti. Rj. 477a. Na paloku, t. j. *na ruci* (da se lasno može uzeti). Rj. 486a. *Prekrstiti 1) što rukom*, štapom. 2) *ruke, noge*. *Prekršćati, prekrštati* n. p. *ruke, noge*. Rj. 574b. *Pustoruk, praznijeh ruku*, n. p. došao pustoruk, t. j. *s golijem rukama*. Rj. 622b (vidi *goloruk, praznoruk, suprotno punoruk*). *Junaci se rukama ručiše*. Rj. 658b. *Rukostavnik, krivac koji je ruku stavio na što*. Rj. 657a. Kao bez duše dotrči pred njega, pa *uzevši se s njim po ruke* uvede ga u dvore. Npr. 19. *Onda se uzmu za ruke*, pa u zmajev dvor. 29. Pa mu (buzdovanu) ne dadne ni na zemlju pasti nego ga *dočeka u ruke*. 29. *Ne daji mu ključeva u ruke*. 39. Izagje iz groba jedan čok sredoviječan, onako *prekrštenijeh ruka i noga* kao što su ga kad je umro u grob vrgli. 97. Kad gjevojka *rukom o ruku pljasnu*, svi potokeše u jedan tren. 104. *Te slimi s desne ruke prsten i stavi joj na ruku*. 111. *Počne je (vaščicu) milovati, i hraniti iz ruke*. 134. »Ja je dajem, ako je vi ne date.« Pa *gjevojku za ruku*, govoreći: »Na, vodi je. 187. *Oboli i klijenit ostane savrtijeh noga i ruka*. 262. *Daj naj (iz ruke u ruku: daj novce, pa onda nosi)*. Posl. 51. *Na sirotnogu svakom je luka ruka*. 191. *Oko šta je ruke skrštio!* (Kad ko učini kakav posao koji ne vrijedi mnogo). 237. *Čok kao i novac (ide po svijetu, kao i novac od ruke do ruke)*. 349. *I od toga ruke umivam*. DPosl. 29. *Zagali ruke, zasuci brke, i stani ljubiti mladu gjevojku*. Npj. 1, 86. *Teška vedra, a nejakie ruke*. 1, 306. U *popove šcerce duge mi ruke* kažu, živa mi, džano, bila! *zagrali me šnjima*. 1, 358 (š? njima). U *ratara crne ruke*, a b'jela pogača. 1, 380. Od matere *b'jelu desnu ruku*. 1, 430. Teško tome, ko pameti nema!... *Oštroj čordi u strašive ruke!* 1, 513. *K sebe ruke*. *Kraljeviću Marko!* 2, 240. *Pri seb' ruke*, čobanino vlaška! 3, 547. No se dimno *Luca ogjenuo, i pod ruku uze džeferdara*. 4, 90. *Čupić Stojan glednu ispod ruke*, al' mu *Sovljak ognjem gorijaše*. 4, 183. *Ruke ruče*, u lica se ljube. 4, 276. *Pope Luko, moja desna ruko!* dobro čuvaj *Posavine slayne*. 4, 288. *Brže piše jednu sitnu knjigu, te je šalje Čačku bijelome a na ruke Mutapu Lazaru*. 4, 298. *Mogu mene opkoliti Turci, pa u ruke živa uhoatiti*. 4, 303. *Pak se smiju i rukama plještu*. 4, 307. *Udari se rukom po koljenu*. 4, 312. *Pući reče, a oku primače, puče puška, svijetla mu ruka!* pade *Turčin u vodu Moravu*. 4, 358. *Da bi dao raji ruku pomoći*. *Danica* 3, 187. *Da im dadu ruku pomoći u džebani i u oružju*. 4, 3 (isp. rukopomoć). *Može biti da će G. dobiti u ruke i bibliju Rosijsku*. Rj.¹ XIII. *More, kod takijeh zlatnijeh ruku*, pa ideš da služiš drugoga. *Sovj.* 38. *Poviče s golom sabljom u rukama*. *Žitije* 51. *Digoše ruke na Isusa i uhvatiše ga*. *Mat.* 26, 50. *Mašivši se rukom izvadi nož*. 26, 51. *Vas dan pružah ruke svoje k narodu*. *Rim.* 10, 21. *Klonuše ruke njegove, i sav se Izrailj smete*. *Sam.* II, 4, 1. *Pa ču ga stignuti dok je umoran i iznemoglijeh ruku*. 17, 2. — *b)* *ruka u prenesenom smislu, kao vlast*. — *Slatki brate! mi smo sve tri u zmajevskim rukama*, oni nas drže svak u svome dvoru. Npr. 29. *Kad dogje vreme da me uzmu od tebe, ne daj me nikome u ruke*. 39. *Izbavi nas iz dušmanske ruke i pašine prevelike muke*. Npj. 4, 344. *Paša siromah u njihovim rukama*, videći da je propao, *napiše sinu knjigu*. *Danica* 3, 144. *Sarić, podignuvši odregjene pod njegovu ruku Jadrane*, dogje u *Tršić*. 3, 193. *Ali on, dobišvi vlast i silu u ruke*, stane vladati. 3, 216. *Živković progovori, da će Turci teško gradove dati Srbima u ruke*. 5, 30. *Da njemu ne ostane pod rukom više od jedne trećine nahije Rudničke*. *Miloš*, 46. *Ako li me ne poslušas, ja vadim ruke iz naroda, a ti robi i radi kako ti drago*. *Miloš* 64. *Paši nije nikako bilo milo, da Miloša ispusti iz ruku*. 119. *Jer sve blago gospo-*

dara njegova bješe pod njegovom rukom. *Mojs.* I, 24, 10. *Kad ti dogju ti znaci, čini što ti dogje na ruku*, jer je Bog s tobom. *Sam.* I, 10, 7. *Jonatan dogje k Davidu u šumu, i ukrijepi mu ruku u Gospodu*; i reče mu: ne boj se, jer te ne će stignuti ruka Saula oca mojega. *II.* 23, 16, 17. *Daj slugama svojim i Davidu sinu svojemu što ti dogje do ruke*. 25, 8. *U tvojoj je ruci uzvisiti i ukrijepiti*. *Dnev.* I, 29, 12. *Da skupe sve djevojke u ženski dvor pod ruku čuvara ženskoga*. *Jestir.* 2, 3. *Predao me je Bog nepravedniku, i u ruke bezbožnicima bacio me*. *Jov* 16, 11. *amo mogu ići i gdje koji primjeri pod 1a, n. p. iz Rj.* 250b; 477a; Npj. 4, 288; 4, 303. — *2)* ima lijepu ruku (koji lijepo piše), *Schrift, scriptura*. Rj. isp. pismo 1b, rukopis 1. — *3)* od svake ruke (n. p. govorio sam), *allerhand, varie*: ima voća od svake ruke; od stare ruke, (u Boci) t. j. *Grčkoga zakona*. Rj. *vidi fela (vela), siža, sorta, struka, vrsta*. — *Dovija se od svake ruke*. Rj. 126a. *Prenba, štogogj, srednje ruke, etwas, nonnihil*. Rj. 583b. *Tikava ima od mnogo ruku*: a) *tikva vodena* . . . Rj. 739a. *Da se načini dvadeset dućana, i u svakome dućanu da bude trg od druge ruke, sve bolji od boljega*. Npr. 68. *Svaki od svoje ruke tolkovaše, šta nam se dogodilo*. *Danica* 2, 135. (*Raž će biti dobra*) a *pšenica će biti srednje ruke*. 5, 20. *Mi smo pogagjali od svake ruke, no nikako ne možemo da se dosjetimo*. *Nov. Srb.* 1817, 510. *On je bio pjevač od srednje ruke*. Npj.¹ 1, XLVII. *Nalazi se od dvije ruke stihova*. 1, LX. *U južnome (narječiju) pak izgovara se (r) od više ruku*. *Odg.* na sit. 14. — *4)* ne ide mi od ruke, t. j. ne da mi se, *gelingen, succedere*. Rj. — *Došao hljeb za rukom*, t. j. uskiso tijesto u načvama, može se razmješivati. Rj. 185b. *Prikladuje mu štogogj radi, t. j. ide mu od ruke*. Rj. 591b. *Ne može mu kolač na ruku da naiđe. (Ne ide mu posao za rukom)*. *Posl.* 205. *Od muke i žalosti, što mu ni ovaj posao ne može za rukom izići, razboli se i umre*. *Miloš* 179. *Samo kad on ne kaže: »Ja imam ovakovi »vкус«, doći će on (koliko je moguće) za rukom*. *Nov. Srb.* 1817, 640. *Ali im posao ide od ruke odveć sporo*. *Priprava* 142. *ovamo će ići i ovaj primjer: Došlo mi na tulac, t. j. na zgodu, na ruku*. Rj. 755a (isp. *poviše primjer iz* *Posl.* 205). — *5)* nije mi na ruku, na prez ruku mi je, t. j. s neruke mi je, *es ist mir unbequem, alienum*. Rj. — *Nije mi naručno tvoje selo, t. j. nije mi put onuda*. cf. *ruka*. Rj. 404b. *Na prez ruku mi je, t. j. kao za čudo mi je, nije mi milo*. Rj. 571a. — *6)* činiti kome što na ruku, *an die Hand gehen*. Rj. — *Dod'o mu je ruku*. *DPosl.* 18. *Isto je tako častio sve gubernske činovnike, te su zato i oni njemu u svečemu bili na ruci i mnogo mu koješta gledali kroz prste*. *Sovj.* 76. — *7)* došlo mu *ispod ruke, unter der Hand, geheim, occulte*. Rj. *kao potajno*. — *8)* *der Arm, brachium*, nosi dijete na ruci; *boli me ruku u laktu*; *osijече mu ruke do ramena*. Rj. — *I zavrće ruke do lakata*. Rj. 168a. — *9)* *dugijeh ruku*, t. j. hoće da ukrade. Rj. *ali isp. gore pod 1 u pravom smislu*: U *popove šcerce duge mi ruke* kažu . . . *zagrali me njima*. Npj. 1, 358: — *10)* u brojenju novaca nešto se zove *ruka*, čini mi se kad se u jedan put baci više komada pak se broji jedan, itd. Rj. — *11)* (u C. G.) *das Glück, fortuna*: *Nemojte se braćo prepanuti, imam dobar biljeg od junaštva: na mene je ustreslo tijelo, biće naša, ako Bog da, ruka*. *Bog će dati, biće naša ruka*. Rj. *sreća*. *suprotno neruka, nesreća*. — *Do podne je Turska ruka bila, a od podne obrnu neruka*. Rj. 418b. *Turčinu bi do istoka ruka, od istoka obrnu neruka*. Npj. 4, 116. — *12)* *čovjek dobre ruke*, n. p. kad kome što da ili učini, pa odonda ona stvar pogje u napredak; tako se kaže: *zla me ruka ručila*, t. j. *čovjek zle ruke ukrao mi i odonda mi je pošlo u nazadak*. Rj. *amo možemo dodati ove primjere: Prave*

ruke, koji može pogoditi, n. p. kamenom u što. Rj. 563a. Carev sin govoreći svojoj ženi da se od njegove matere čuva... »jer je« veli »ona nekaka žena udesne ruke tako da su moja sva braća i sestre pa i sam otac na prećac pomrli, ili ih je ona potrovala ili zamagijjala«. Npr. 115 (*udesna ruka* = *nesrećna ruka*). — **13**) učiniti što na brzu ruku, *kurzweg, simpliciter*. Rj. — Bržaj! Bržajte! kad se ko zove kud na brzu ruku. Rj. 43a. I tako mislim, da je G. P. B. na brzu ruku o ovom presudio, i mene na pravdi okrivio. Opit XIX. Srbi na brzu ruku poprave stari šanac na Jasici. Sovj. 41. — **14**) u jednu ruku ima pravo, *einerseits, partim*. Rj. kao strana. ovamo će ići primjeri: Navija na svoju ruku, t. j. govori ono što je po nj dobro. Rj. 379b. Kad već Srbi vide, da je vladika uzeo Rodofinika na svoju ruku, stanu govoriti, da to ne će niti može dobro izići. Sovj. 26. Uzevši na svoju ruku Vlasta, posteljnika careva, iskahu mira. Djel. Ap. 12, 20 (*gewannen den Blastus*).

2. ruka, f. *das Brummen des Bären, verwundeten Ochsen, mugitus*. Rj. n. p. stoji ruka međuždā, ranjenijeh volova. *isp.* rukanje.

rukāčica, f. (u Hrv.) lonac s rukunicom, *der Henkeltopf, olla ansata, cf.* ruja. Rj. *hyp.* ruja.

rukānje, n. *das Brüllen des Bären, Ochsen, mugitus ursi, bovis vulnerati*. Rj. *isp.* 2 ruka.

rukat, adj. koji rukom umije i zna svašta udjelati. »rukat i umjetan čoek u svačem.« i rukatija sam i rukom bogatija. J. Bogdanović.

rukati, rūčēm, v. *impf.* brüllen, *mugio*. Rj. ruče međužd, vo ranjen. v. *pf.* prosti ruknuti; slož. zārūkati.

rukātka, f. (u Srijemu) za grabljenje piva, *Biergelte, alveoli genus*. Rj. — riječi s takim nast. kod krupatka.

rukāv, rukāva, m. *der Ermel, manica*. Rj. dem. rukavić, rukavac 2. *augm.* rukavina. — *Zavraćati, zavratiti*, n. p. rukave. Rj. 167b. *Zapreći*, n. p. skute, rukave. Rj. 191a. *Zarozati*, n. p. tijesne gaće, rukave. Rj. 192b. *Kapci* na rukavima, t. j. ono dolje što se može spući oko ruke i što se uzvrća kad nije spućeno. Rj. 263a. Carev sin *zasuče* gaće i rukave te zagazi u jezero. Npr. 46. Nit' joj gledaj *vezene rukave*; rukave su vezilje navezle. Npj. 1, 5. Dok mi ne sakrojiš od maka košulju, od *svile rukave*! 1, 110. Kad to začu Mamut-pašnica, *zapregnula* je skute i rukave. 1, 569. Platno beli Varadinka Mara, *podignula* skute i rukave, bele joj se ruke do lakata. 1, 597. Ona pisnu, kano ljuta guja, pa *savila* skute i rukave, megj' mrtve je svate zagazila. 3, 504.

rukāvāc, rukāvca, m. — **1**) am *Weinbrennkessel die Röhre die in die Kühlwanne führt, fistulae genus*. Rj. na kotlu rakijskom cijev, koja vodi u kapalicu. — **2**) *das Ende einer Achse um welches sich das Rad bewegt, axis rotae*. Rj. kraj od osovine gdje se kotač okreće. — Vitka, na lijevci ono gvozdje što se nabije na rukavac. Rj. 64a. — **3**) dem. od rukav: Iduć s vode cvijeće sam brala, nabrala sam skuce i rukavce. Savi skuce i rukavce, majci pobježe. Rj. vidi rukavić.

rukāvica, f. *der Handschuh, chirotheca*. Rj. — Kad (badnjak) pregori, gornji kraj valja dočekati u ruke s rukavicama. Rj. 12a. *Oplesti* n. p. čarape, rukavice. Rj. 463a. Srpkinje siju, rede, i predu kugljelu i lan... *pletu* čarape i rukavice. Danica 2, 103.

rukāvīc, f. dem. od rukav. Rj. vidi rukavac 3.

rukāvina, f. *augm.* od rukav. Rj. — *augm.* s takim nast. kod bardačina.

rūknuti, rūknēm, v. *pf.* aufbrüllen, *mugitum edo*. Rj. rukne n. p. vo kad se rani. v. *impf.* rukati — Svinja se uplašī pa rukne i skoči te nada u potok. Npr. 176.

rukōbojina, f. ono što ostane kakovom zanadžiji od stvari koju načini, *das Ueberbleibsel, reliquum*.

Rj. ruko-bojina (*drugoj poli korijen koji je u biti, bijem*). *isp.* Korijeni 136.

rukodācē, n. (u C. G.) *das Darlehn, res creditae, cf.* zajam. Rj. ruko-daće, kad se dade u zajam. vidi rukodavanje.

rukodāvāc, rukodāvca, rukodāvālac, rukodāvāoca, m. vidi rukodavnik. Rj. ruko-davac, ruko-davalac, koji daje u zajam; *der Gläubiger, creditor*. vidi i dužnik 2, povjeritelj. — Ovako veli Gospod: Koji je izmegju rukodavalaca mojih kome vas prodadoh? Gle, za bezakouja svoja prodadoste se. Is. 50, 1.

rukodāvānje, n. vidi rukodācē. Rj. ruko-davanje, kad se daje u zajam. *isp.* zaimanje.

rukōdāvnik, m. (u Boci) *der Gläubiger, creditor, cf.* rukodavac, rukodavalac. Rj. i *syn.* ondje.

rukōdřz, f. (u gornj. primor.) nakraj ralice ono što se za nj drži rukom, *die Pflugsterze, stiva, cf.* ručica 2. Rj. ruko-drž. vidi i ralice 3, rasoje.

rūkōpis, m. Rj. ruko-pis. — **1**) *die Handschrift, scriptura*. Rj. kao pisanje rukom. vidi pismo 1b, ruka 2, šakopis. — Poljičani drže se pisma Glagolskoga, koje je u rukopisu malo dotjerano prema našem.

Rj. 535b. Kad mu iznesu proklamaciju, koju je on prepisivao, on odgovori, da to nije njegov rukopis. Miloš 187. Da bi se moglo vidjeti koliko se Ruski rukopis promijenio za ove 53 godine. Sovj. 19. — **2**) *codex manu exaratus*. Rj. što god rukom pisano, književno djelo rukom pisano (a ne štampano); *das Manuscript*. — Budući da pravoga Srpskog bukvara još nema, zato se obično počinje učiti iz rukopisa, to jest: učitelj napiše gjaku najprije slova... Danica 2, 119. U recenziji o »Glasu narodoljubca,« koja još nije štampana, nego sam je njemu poslao u rukopisu. Kov. 15. Šta će biti od ovijeh pjesama i od ostalih mogućih rukopisa? Npj. 1, XIV. Spisatelj bi svoj rukopis daval knjižaru. Pis. 74. Priopći popis rukopisā carske dvorske biblioteke u Beču. Rad 9, 193.

rukōpisni, adj. što pripada rukopisu (1 i 2). — Ove (pjesme) koje su prije štampane, naštampaće se rukopisnijem slovima. Npj. 4, VII. *Rukopisni život* sv. Simeuna i Save, koji je pisao Domentijan. DM. 19.

rukōpōmoć, f. *Hilfeleistung, auxilium*, Rj. 3 rukopomoć. vidi ruka pomoći. *isp.* ruka 1a (Danica 3, 187; 4, 3). — I pop mu je bio velika rukopomoć. Zlos. 331.

rūkōsād, m. *ein von mir selbst angelegter Weingarten, vinea mea manu primum consita (non emta)*. Rj. ruko-sad, vinograd mojom rukom posagjen (a ne kupljen). — A ja idem mome vinogradu, vinogradu, mome rukosadu, da pregledam moga rukosada. Npj. 3, 169.

rukōstāvnik, m. (u Boci) krivac koji je ruku stavio na što, *der Thäter, auctor delicti*. Rj. ruko-stavnik.

rukōtvōrac, rukōtvōrca, m. *artifex, opifex*. Stulli. ruko-tvorac, ko rukama tvori: *Handarbeiter*. — tako slož. riječi kod čudotvorac.

rukōtvoren, adj. što je rukom satvoreno, načinjeno. *suprotno* nerukotvoren. *isp.* rukotvorina. — Zadržao sam 49 riječi Slaveniskijeh: neprestani, rukotvoreni, nerukotvoreni. Nov. Zav. VI. Hristos ne ugje u rukotvorenu svetinju. Jevr. 9, 24.

rukōtvorina, f. *das Werk (meiner) Hände, opus manuum mearum*. Rj. ruko-tvorina, što ruke stvore, načine; *djelo ručno. isp.* rukotvoren. vidi tako slož. riječ umotvorina. — Dok carev sin ne nauči kakavogj zanat, i ne donese mi svoju rukotvorinu, dotle nema ništa od prijateljstva! Npr. 174. Raičeva je najslavnija rukotvorina istorija naroda Slaveniskih. Danica 1, 102. Kako vam se dopadaju ove današnje (novine)? to je naša rukotvorina. Straž. 1886, 1238. Dubrovnik joj (Srbiji) bješe zasjenio oči raskošem i krasotom svojih rukotvorina. DM. 258.

rukōvānje, n. Rj. *verb.* od 1) rukovati, 2) rukovati se. — **1**) radnja kojom tko rukuje čim (das Ver-

walten, administratio. Rj.). — 2) radnja kojom se rukuju n. p. dvojica (das Handgeben, porrectio manus. Rj.).

rukovati, rùkujēm, Rj. — 1) v. impf. čime, verwalten, administro. Rj. kao rukama upravljati. vidi upravljati. — Rukujući carinom nije ostao dužan. DRj. 2, 67. Upravi zemaljsko blagajnice, koja rukuje zakladom, osjeća ona (akademija) da je dužna zahvalnost. Rad 9, 200. — 2) sa se, reciproč. v. pf. i impf. einander die Hände geben (als Kollegen in einem Fehler, Unfall), manus jungere, cf. ručiti se. Rj. rukujem se s kim; rukujemo se. — Već junaci od konja odjašu, pa se onda obadva rukuju, i po jednu čašu piju vina. Npj. 4, 306.

rùkověd, f. (u Srijemu i u Bačkoj) vidi rukovet (onamo se rukoved zove ono žita što žetelac u jedan put uzme rukom i srpom osijee. Te rukovedi žeteoci bacaju na zemlju pa ih vezioci poslije kupe i vežu u snoplje). Rj. ruko-ved. postanje vidi kod rukovet. vidi i narukva.

rùkovědānje, n. verb. od rukovedati. Rj.

rukovedati, dām, v. impf. (u Bačkoj i u Srijemu) n. p. žito kad se žanje, handcollweise legen, manipulos legere, дрзхувѣдѣ. cf. rukoved. Rj. v. pf. slož. izrukovedati.

rùkovět, f. die Handvoll, der Sichel, manipulus. Rj. ruko-vet, što tko u jedan put uzme rukom. vidi rukoved, narukva. — Pa se onda skupe svi oko sofre te se mole Bogu (držeći svako po jednu voštanu svijecu u rukama). Po tom domaćin pokupi sve one svijece u jednu rukovet i uzeti u žito, koje stoji na sofri u kakvoj karlici. Rj. 34b. Voz zapovjedi momcima svojim govoreći: Još navlaš ispuštajte rukoveti i ostavljajte joj neka kupi. Rut 2, 16. ruko-vet (drugo polj kor. koga je uzeti; e stoji mjesto a, v mu je sprijeda dodano kao u star. slov. j: рѣко-ѣтъ; mjesto zadnjega t govori se i d: rukoved). Osn. 226.

rukūnica, f. Rj. od osn. postale nastavkom na od osn. koja je u ruka. Osn. 324. — 1) die Handhabe, der Griff, ansa. Rj. vidi držak, i syn. kod ručica 3. — Rukačica, lonac s rukunicom. Rj. 656b. — 2) rukunice, die Deichselstange eines einspännigen Wagens, temones currus unijugi. Rj. kao ruče u kola, u koja se preže jedan konj. — Rukuničar, konj koji vuče u rukunicama. Rj. 657a.

rukūničār, m. konj koji vuče u rukunicama. Rj.

rūlja, f. (u Lici) n. p. ljudi, t. j. gomila, Haufen, turba: odoše ruljom. Rj. vidi dundar, gerga, povorka, trupa. — Ruljati (plorare). Moglo bi ovamo ići i rulja (gomila ljudi): otidoše ruljom; ali se bojim, biće od njemačke riječi: rudel. Korijeni 181.

rūljānje, n. das Brüllen (eines unartigen Kindes), mugitus. Rj. verb. od ruljati. radnja kojom rulja n. p. derište kako.

rūljati, ljām, v. impf. brüllen (vom Kinde), ploro. Rj. rulja n. p. derište kako, kad više plačući. vidi brižditi, derati se, drečati, goljuždriti se, gultiti se.

Rūma, f. varoš u Srijemu. Rj.

Rūmelija, f. Rum-ili, Romania, cf. Urumenlija: Preko ravne Rumelije. Prostrana je Rumelija, a duboka Dunaj voda. Rj. vidi i Urumelija, pokrajina Turska.

rūmen, rumēna (rūmenī) adj. roth, ruber, cf. rumenit. Rj. vidi crven, crljen. dem. rumenkast. — Uvijeke je rumena i žarkasta. Rj. 155a. Imao je šcer blagu kao andio, a pri tom bijaše rumena kao jabuka. Npr. 130. Darivahu rumene ružice. Npj. 5, 291. Tanka je kao šibika, bijela kao knjizica, rumena kao ružica. Herc. 298. Rudjeti; rumen (d je otpalo pred m); rus (d je otpalo pred s). Korijeni 186.

rūmendža, f. vidi romijendža: Druga uze lijepe rumendže, pa odlazi na vodu studenu. Rj. bakren sud za vodu. vidi i sić. ovdje se kaže: vidi romijendža, a na svom mjestu ima romijenča. biće jedno i

drugo dobro. — Rumendža, crven (rumen) krčag. Npj. 2, 305. Tugje: romijenča, rumendža. Osn. 354.

rūmenika, f. napij se ove Dalmatinske rumenike (vina), pa se neboj bure. J. Bogdanović.

rūmenilo, n. das Roth, die rothe Schminke, purpurissum. Rj. ono čim se što rumeni, n. p. lice žensko. — riječi s takim nast. kod bučkalu.

rūmenit, adj. vidi rumen: Od ružice rumenite. Rj. **rūmeniti**, nīm, v. impf. Rj. v. pf. slož. narumeniti, zarumeniti se; porumenjeti. — I. roth schminken, purpurisso fucō. Rj. rumeniti što, činiti da bude rumeno, rumenilom mazati. — Gjuzel Ajka umivala lice, gjuł cvijećem i rumen' ružicom, te je svoje rumenila lice. Herc. 164. — II. sa se, refleks. — 1) sich roth schminken, purpurisso fucari. Rj. rumenilom se mazati. — Nije lijepa, nego se gradi, t. j. bijeli se i rumeni se. Rj. 97b. — 2) roth aussehen, rubeo. Rj. sjati se od rumenila.

rūmenkast, adj. rōthlich, subruber. Rj. dem. od rumen. vidi crvenkast. isp. revkast, rigj, rigjast, rud.

rūmēnko, m. bos rubri coloris. Stulli. vō rumene dlake. vidi crljenko.

rūmēnjēnje, n. verb. od I. rumeniti, II. rumeniti se. — I. radnja kojom tko rumeni što. — II. 1) radnja kojom se n. p. žensko rumeni. — 2) stanje koje biva, kad se što rumeni.

rūmētīn, rumetīna, m. (po jugozap. kraj.) vidi frumetin. Rj. obijen kukuruz. vidi i fermentun, frumetin, urmetin; golokud; kukuruz. — Tal. formentone.

rūmeždavac, rūmeždāvca, m. (u Boci) vidi mrštalica. Rj. n. p. u nosu. vidi i griska, hrskavica. der Knorpel, cartilago.

Rūmija, f. — 1) planina izmegju Bara i jezera Skadarskoga. Rj. — 2) ime žensko. Rj.

Rūmljanin, m. (pl. Rūmljāni) čovjek iz Rume. Rj.

Rūmskī, adj. von Ruma. Rj. što pripada Rumi.

Rūmān, Rumāna, m. vidi Rumunj, Vlah 1, Karavlah. — Bač... Komu je bilo tako ime može biti da je bio Rumun, ali za to još nije ime rumunsko. Daničić, ARj. 141b.

Rūmānskī, adj. što pripada Rumunima ili Rumunu kojemu god. vidi Rumunjski. — Ankul, vidi Anko, od kojega je postalo dobivši rumunski završetak. Daničić, ARj. 91a.

Rūmūnj, Rumūnja, m. govori se po gdjejojim krajevima, n. p. u Srijemu. Pisarević, vidi Rumun.

Rūmūnjskī, adj. što pripada Rumunjima. vidi Rumunski. — Dančul, ime muško. iz rumunjskoga. P. Budmani. ARj. II. 264a.

rūnce, n. dem. od runo: Ovčje runce, vučje srce (Posl. 231). Rj.

rūniti, rūnīm, v. impf. — 1) vidi kruniti: Gjever spava, a snaha ne spava, nego runi cvijet od narandže. Rj. značenje (korijenu) lomiti, trgati, čupati; runo, runka; runje; runiti. Korijeni 181. v. pf. slož. obruniti; v. pf. slož. od kruniti: nakruniti, okruniti; v. impf. slož. okrunjivati. — 2) sa se, refleks. (u Boci) vidi kruniti se: Srebrna čaša, biserna brada, biser se runi, u čašu pada. Rj.

rūnka, f. (u Srijemu) der Feldbeifuss, artemisia campestris. Rj. biljka. — osn. u runo. Osn. 299.

rūno, n. — 1) das Vliess, vellus. Rj. ovčja koža sa vunom, ili vuna već ostrižena ali držeći se još onako kao što je bila na koži. dem. runce. — Kojoj ovcu svoje runo smeta, onje nije ni ovce ni runa. Npj. 2, 148. Misa car davaše caru Izrailjevu sto tisuća jaganjaca i sto tisuća ovnova pod runom. Car. II. 3, 4. — 2) (u C. G.) prodao njivu pod runom, t. j. pod rodod. Rj. vidi rod 4), die Frucht, fructus, cf. plod; runo. Rj. 652b.

rūnjat, adj. vidi runjav, u zagoneci: U našega taticе runjate gačice (čagj). Rj. što je puno rānjā. vidi i rutav.

rūnjav, *adj.* *vidi* rutav. Rj. u čega su runje. *vidi* i runjat. *isp.* orunjaviti. — Mnogi ljudi idu gotovo goli, i od toga neki postanu *runjavi* kao medvjedi. Priprava 39. *Runjari* je *jarac* car Grčki. Dan. 8, 21.

rūnje, *rūnjā*, *f. pl.* *vidi* rute. Rj. *dlake* kako su n. p. u koze. *dic Haarzotteln, villi*. — Dokle ne bi prebrojila na nebu zvijezde... na kućki dlake, na *kozi runje*, na ovcu vune. Rj. 367b.

rūo, *n.* *vidi* ruho. Rj.

rūpa, *f.* (*pl. gen.* rūpā). Rj. *dem.* rupica. *augm.* rupetina, rupčaga. *vidi* jama. — 1) *das Loch, foramen, cf.* jama. Rj. *vidi* i sōrta. *isp.* žbugara, žumba. — *Babina rupa*. Rj. 9b. Bađza, *rupa* na kući, kuda izlazi dim. Rj. 18b. Dira, *rupa* n. p. na haljini kakvoj (što je razdrto). Rj. 121a. Duplja, *rupa* u drvetu, gdje se mogu leći tice ili čele. Rj. 145b. Zatuljiti, zatuljivati *rupu* *kakvu*. Rj. 199a. Jazbina, *rupa* u zemlji. Rj. 245a. Kazma, na motku nasagjeno okruglo gvozdje, kojim se kopaju *rupe* na vašaru za šatre. Rj. 258b. Kidaonica, *rupa* na košari. Rj. 269b. *Ključana rupa*, kud se ključ zavlači. Rj. 277a. Nado, 1) *rupa*, gdje poljski miši snose žito. Rj. 387a. Paličnjak, svrdao, što se na jarmovima vrte *rupe* za palice. Rj. 486a. Biće *mišja rupa* za dukat (kad dogje nevolja). Posl. 14. Stidi se kao kurjak u rupi. 82. Krpi *rupu* dok je manja. 161. Narodi će vidjeti... kao bubine zemaljske drkćući izlješće iz *rupa* svojih. Mih. 7, 17. — 2) žitna rupa (u Bačkoj). *Grube, fovea*. Rj. *vidi* šuljkara. — Rupnjakom se vadi žito iz *rupe*. Rj. 657b.

rūpčaga, *f.* (*pl. gen.* rūpčagā) *vidi* rupetina. Rj. *riječi* s takim *nast.* kod brljaga. — U Mojanci nema šume, nego je kamenje i *rupčage*. Rj. 366a.

rupetina, *f.* *augm.* od rupa. Rj. *takva augm.* kod babetina. *vidi* rupčaga.

rūpica, *f.* *dem.* od rupa. Rj. — On se (vukodlak) može provući i kroz najmanju *rupicu*. Rj. 79b. Glasnica, *rupica* na karabljama isprijeka. Rj. 88a. Ona gde bi god videla *rupicu* na putu, odmah bi rekla: »Ovde mora biti kakva bubica«, pak bi joj usula mleka. Npr. 83.

rūpiti, *pīm*, *vidi* bahnuti. Rj. *v. pf.* *vidi* hrupiti, doći naglo *iznenada*.

rūpnjak, *m.* (u Bač.) žitna mjera, koje dvije idu u mjericu, a mjerice tri u Peštanski meroy; *rupnjakom* se vadi žito iz rupe, *Art Getreidemass, modii genus*. Rj. — Ja čujem da se ti hvališ da možeš *jednim rupnjakom* proje sto bravaca nahraniti. Npr. 209.

Rūs, *m.* (*pl. gen.* Rūsā) *vidi* Moskov. Rj. *vidi* i Moskalj. *isp.* Rusin.

rūs, *adj.* Rūdjeti; rumen (*d* je otpalo pred *m*; *rūs* (*d* je otpalo pred *s*). Korijeni 186. *isp.* rud, rigj, crvenkast. — *Rūsa bōlēt*, *f.* (u C. G.) nekake vodene kraste, koje izigju osobito po obrazu. Ove kraste mažu se sokom od trave ruse. Rj. 657b *die nāssende Flechte, eczema bullosum; cf.* uljezina. Rj.²). *Rūsa glāva*, *f.* (st.) als beständiges Beiwort des Kopfes, wie im Homer das purpurne Meer u s. w.: I rusu mu osiječe *glavu*. A ja volim moju rusu *glavu* neg' sve blago cara čestitoga. Rj. 657b (*tako se u pjesmama nahodi gdje se rusa dodaje kao pridjev ponajviše ne gledajući na značenje njegovo, te je rusa glava što i glava*). Sredorusa, po vaskrseniju četvrta srijeda, koju žene (u Zemunu) svetkuju zbog različenih krasta, a osobito zbog ruse. Rj. 708b. Navlači mu surmu na obrve, kara boju na ruse *solufe*. Herc. 13. U kolu moja gjevojka, puštila čamu do zemlje, a rusu kosu do bedra. 232.

1. **rūsa**, *f.* (*Schallkraut, Schwalbenwurz, chelidonium majus* L. Rj.²) *vidi* rosopas (?). Rj. *biljka*. — Rusa bolest, nekake vodene kraste, koje izigju osobito po obrazu. Ove kraste mažu se sokom od trave ruse. Rj. 657b.

2. **rūsa**, *f.* (u Dubr.) *vidi* ruža: Ko panadu često

kusa, obraz mu je kao rusa (Posl. 151). Rj. *vidi* i rōsa. *dem.* rusica. — Ako je rusa, procaptjeće. DPosl. 2. I drača rusu ragja. 28.

rūsāg, *rusāga*, *m.* Gjorgjić: ter vas rusag njim razluči po granicah pravo u dijele. — *provincia, regio*. Stulli. *isp.* Madž. orszāg. — Glas od rusaga glas od Boga. DPosl. 23. Što tri znaju, zna vas rusag. 124. rusag, država XVII.

rūsālje, *n.* (u Dubr.) *vidi* duhovi, trojice. Rj. *vidi* i rusalji. — *nastavak došav do tugje osnove: rūsālje* (rosalia). Osn. 82.

rūsālji, *m. pl.* (u Boci) *vidi* duhovi. Rj. *vidi* i rusalje.

rūsāca, *f. dem.* od rūsā. Rj. *vidi* ružica 1, rožica.

Rūsija, *f.* *vidi* Moskovska. Rj. *vidi* i Moskovija. — Da se pošalju poslanici u Rusiju. Danica 3, 219.

Rūsijnskī, *adj.* što pripada Rusiji, i sažeto Rūsinski (*isp.* abadžinski). *vidi* Rusijski, Ruski, Moskovski. — Boga mole *Rusijnsku gospodu*. Npj. 3, 567. E su na njih *Rusijnske medalje*. 5, 83. — *isp.* hadžijnski prema hadžijski.

Rūsijnskī, *adj.* *vidi* Moskovski. Rj. što pripada Rusiji. *vidi* i Rusijnski, i *syn. ondje*. — Pak se drž' te carstva *Rusijnskoga*. Npj. 5, 3.

Rūsīn, *m.* der Ruthene. *isp.* Rus. — Gdje je god u Slavenskome jeziku oni govore i (kao i Rusini a gdješto i Cesi i Slovaci). Kov. 19. Ne mogu po njima misliti ni da ga je (rukopis) pisao Bugarin ni da ga je pisao Rusin. Živ. kralj. i arh. VIII.

rūsiti, *rūsīm*, *v. impf.* *vidi* moskoviti. — 1) *koga ili što, činiti da bude Rus, da bude Rusko; russizo, russizo. v. pf. slož.* porusiti. — Rusili su slovenski jezik. Daničić, Vid. d. 1862, 19. — 2) *su se, refleks. postajati Rus. isp.* moskoviti se. *v. pf. slož.* porusiti se.

rūskānje, *n.* *vidi* rskanje. Rj. *vidi* hruskanje.

rūskati, *skām*, *v. impf.* *vidi* rskati. Rj. *vidi* hruskati.

Rūskī, *adj.* što pripada Rusima. *vidi* Rusijski, i *syn. ondje*. — Gje konači Ruski *zenerale*. Npj. 5, 54. Pogje u Irmu k Ruskim *pevcima*. Opit IV. Gdje se uči ruski jezik. Rad 15, 183.

rūsmarin, *m.* *vidi* ruzmarin. — Skočī Jovo u džardin, slomi Mari *rusmarin*. Herc. 243.

Rūsmīr, *m.* ime muško. Rj. Rus-mir. *tako slož.* imena Radmir, Vukmir.

Rūsmīra, *f.* ime žensko. Rj. Rus-mira. *isp.* Rusmir. *tako slož.* žensko ime *isp.* Vukmira.

rūsvāj,* *rusvāja*, *m.* Art čudo, rei mirae genus. Rj. *kao čudo kakvo*.

rūšee, *n.* *dem.* od ruho. — Kupi rušee u bisačce. DPosl. 52.

Rūšēuk, *m.* varoš na desnoj strani Dunava. Rj. 1. **rūšēnje**, *n.* — 1) *das Zerstoren, to diruere*. Rj. *verb.* od rušiti. *radnja* kojom tko ruši što. — 2) *radnja* kojom se tko ruši (nosi crninu).

2. **rūšēnje**, *n.* *verb.* od 1) rusiti, 2) rusiti se. — 1) *radnja* kojom tko rusi koga ili što. — 2) *stanje* koje biva, kad se rusi tko, n. p. narod kakav.

rūšica, *f.* u Hrv. Zagorju oko Bednje tako se zove ona plahta, kojom se (obično predvostručenom) zaogrcu žene, kad idu kuda od kuće, da se obrane od dažda ili od zime. M. Smetiško. — od osn. koja je u ruho; *jer se rušica drči za komad ruha. isp.* 2 rusiti se, prurušiti se.

1. **rūšiti**, *šīm*, *v. impf.* *zerstoren, einreissen, diruo*. Rj. *vidi* 2 razoravati, i *syn. ondje. v. pf. slož.* narušiti (natruniti), porušiti, razrušiti, srušiti.

2. **rūšiti se**, *šīm se*, *v. r. impf.* (u Slav.) za kim, nositi crninu. *cf.* porušiti se. Rj.³ *isp.* i prurušiti se.

rūšpa,* *f.* (*pl. gen.* rūšpā) ein venetianischer Ducaten; (*zechino*) ducatus Venetus. Rj. *vidi* rušpija šljivak 2. *cekin, dukat Mletački*.

rūšpija,* *f.* (*pl. gen.* rūšpijā) *vidi* rušpa. Rj. — Kraljev sin kucnu njim (štapom) u jedan kamen, a

to se izruči iz njega rpa rušpija zlatnijeh. Npr. 221. Pa proda njega u Latine, u Latine, za meke rušpije. Npj. 3, 94.

rūšt, rūšta, m. (pl. rūštevi) *vidi* rskavac. Rj. *vidi* hrušt.

rūta, f. die *Raute*, ruta *graveolens* Linn. Rj. biljka. *vidi* rutvica.

rūtav, adj. Rj. što je puno rūtā. — 1) *zottelig*, villosus. Rj. *vidi* runjat, runjav. — Prvi izagje (iz utrobe) crven, sav kao runo rūtav. Mojs. I. 25, 25. Ali je Isav brat moj rūtav, a ja sam gladak. 27, 11. — 2) čovjek rūtava nosa (koji ne da na sebe. Posl. 273), *cui non impune illudas*. Rj.

rūte, rūtā, f. pl. die *Haarzotteln*, villi. Rj. *vidi* runje, dlake kake su n. p. u koze.

rūtina, f. (u Boci) — 1) *vidi* rita. Rj. i prnja, i *syn. ondje*. — 2) *auch unnützes Ding, nugae*: rutinina i putina (besposlica, male stvari, ništa. Posl. 273). Rj. dem. rutinica.

rūtīnica, f. dem. od rutina 2: Ali Hero o rutinici. DPosl. 4.

rūtīvica, f. *vidi* ruta. Rj. biljka.

rūvet,* m. *vidi* rufet. Rj. *zanađšijsko društvo*. — f u tugjim riječima mijenja se u nas kadšto na v. *isp. f.*

rūvētlīja, m. *vidi* rufetlija. Rj. — Kake svate Grčiću sabira; ako bere Grke i Bugare, i terzije svoje rūvētlīje, tu će biti šćar za hajduke. Npj. 3, 24. *Rūvētlīja*,* od jednoga zanata. Npj. 3, 398.

rūvo, n. *vidi* ruho: *Ruvo* nosim kao i nevesta. Rj. u krajevima gdje se glas h u govoru pretvara u glas v. *isp. Posl. XII.*

rūzmarin, m. (u vojv.) *Rosmarin*, *rosmarinus*. Rj. biljka. *vidi* rusmarin. — Predadosmo ti *struk ruzmarina*... često zalivaj *struk ruzmarina*. Npj. 1, 33. Momku dadu najljepšu granu ruzmarina. Živ. 312.

ruzūlin, ruzulīna, m. *Tal. rosolino. vidī* rozolīja. — Ode Jovo put kaščela, za dva grozda muškačela, za čašicu ruzulīna. Herc. 243.

1. **rūža**, f. (vocc. rūžo) die *Rose*, *rosa*, cf. rūsa. Rj. *vidi* rūža, rōsa, šipčanica; gjul. dem. ružica. — Bokeljica, bokeljka, ruža koja cvati i ljeti i zimi, ali nema mirisa. Rj. 36b. Gondže, ruža koja se još nije rascjetala, nego tek napupila. Rj. 94b. Dokoljena, 2) cvijet planinski, koji se zove i *gorska ruža* i Turčin-cvijet. Rj. 130a. Mlad mladoženjo, ružo rumena! Npj. 1, 33. Gjevojke su ružu brale, drobnu ružu i vijojlu. 1, 234. Krcágovo ružom procavtilo, pola plavom a pola crrenom. 4, 176. *Drobna ruža zatravljena*, dilber Mara zaljubljena. Herc. 271. O božiću crvene se ruže po vrtovima. Kov. 33. Ma ja ne mogoh pristupiti od mirisa bosioika i lijepe drobne ruže. 56. Zato se vinom pomiješanim s vodom od ruže unakrst prelīje trpeza. DP. 341.

2. **rūža**, f. — 1) *vidi* rūža. Rj. *vidi* i rūsa, rōsa dem. ružica. *primjere kod rūža*. — 2) *vidi* drijenak. Rj. biljka. *vidi* i crkvina.

1. **Rūža**, f. (voc. Rūžo) ime žensko. Rj. *vidi* Rūža, dem. Ružica. — Uz put, Ružo, niz put, Peruniko! (Nek ide kud hoće). Posl. 331.

2. **Rūža**, f. u Bačkoj ima žensko ime Rūža, koje se razlikuje od Rūža. Rj. 656a. *vocc. Rūža. dem. Ružica.*

rūžan, rūžna (rūžnī) adj. *hässlich, turpis*. Rj. *vidi* grub 2. *suprotno* lijep. — Kanda ga je vrana na prudu izbljuvala. (*Rūžan*). Posl. 128. Što zima izdere, ljeto ne *vidi*. (Za zimu su dobre i ružne haljine). 355. Jer je ružno ženi, da govori u crkvi. Kor. I. 14, 35. Da pokara za sve ružne riječi njihove koje bezbožni grješnici govoriše na nj. Jud. 15. Iz rijeke izagje sedam krava ružnijeh i mršavijeh. Mojs. I. 41, 3.

Ružarica, f. (u pjesmi) crkva na Kosovu: Vino piju u Kosovu ravno pod Kukulnom zelenom planinom kod bijele Ružarice crkve. Rj.

rūžatī ocat, m. (u C. G.) ocat od ruže, *Rosenessig*, *acetum rosarum*. Rj. — adj. s *takim nast. kod* bogat.

rūženje, n. *das Spotten, ludificatio*. Rj. verb. od 1) ružiti, 2) ružiti se. — 1) radnja kojom tko ruži koga: Odbrana od ruženja i kugjenja. Odbr. od ruž. 1. Kao što je pisano: ruženju onijeh koji tebe ruže padoše na me. Rim. 15, 3. — 2) radnja kojom se n. p. nekolicina ruže između sebe.

rūžica, f. Rj. dem. ružičica. — 1) dem. od rūža. Rj. *vidi* rusica, rožica. — O snašice, *pitoma ružice!* Npj. 1, 49. Tu je tvoja vjerenica, svakim dobrom ispunjena, i ružicom od proljeća. 1, 53. Darivahu rumene ružice. 5, 291. — 2) (u Slav.) crveno grozđe koje miriše, *Art Weinrebe, vitis genus*. Rj.

Rūžica, f. — 1) crkva u Biogradu u donjemu gradu (sad se u njoj ne služi): I Ružicu crkvu nasred grada — u pjesmama mnoge se crkve tako zovu, n. p. u Senju, kod Beča. Rj. — 2) ime žensko. dem. od Ruža. dem. Ružičica. — I dok dogje u primorje ravno po gjevojku pitomu Ružicu. Npj. 3, 193.

ružičalo, n. *vidi* družičalo. Rj. *vidi* i pobušeni ponedjeljnik. drugi ponedjeljnik poslije uskrsa. Od tugje *rosalia*, od koje je i *rusalje*, većma posrbljena tujem što je riječ — od koje je ta tugja — uzeta umanjena: ružičalo i s dometnutim sprijeda d: družičalo. Osn. 123. *ali vidī* kod družičalo.

rūžičast, adj. *rosenfarben, roseus*. Rj. što je rumeno kao ružica. *vidi* āl*, alast.

rūžičica, f. dem. od ružica. Rj.

Rūžičica, f. ime žensko. dem. od Ružica. — Jednoj ime Ljubičica, a drugoj je Ružičica. Herc. 257.

rūžični, adj. *Rosen-, roseus*. Rj. što pripada ruži, ružama. — Ružična muka (*natpis pjesmi: ne bi li priličniji natpis bio: Ružina muka?*). Rum'na ružo, što si uvenula? ... al' junačka muka dodijala? Herc. 104.

rūžičnjāk, m. *Rosengarten, hortus rosarum*. Rj. ružični vrt. — riječi s *takim nast. kod* krtičnjak.

rūžin, adj. der ruža, *roseus*. Rj. što pripada ruži. *isp. ružični.*

Rūžin, adj. der Ruža, *Rosae*. Rj. što pripada Ruži.

rūžiti, rūžim, v. *impf.* Rj. *vidi* grđiti 2, psovati, krpiti (koga). v. *pf. slož.* izrūžiti, naružiti, obružiti. — 1) koga, *verspotten, illudo* cui. Rj. — Kako je žaba ružilu raka: Jedan dugobrče! Rj. 143b. Car i carica kad to čuju, stanu je (*kčer*) ružiti i huliti: »Kako bi ti za slugu pošla. Npr. 206. Stane ga psovati i ružiti, zašto ne dade ljudma, da se biju s Turcima. Miloš 51. Mene je proto Nenadović gotovo ružio za ovo, govoreći, da to ništa nije istina. Sovj. 4. Spomenuću njegova djela koja tvori ružeći nas zlijem riječima. Jov. III, 10. *Koji bi ružio ime Gospodnje*, da se pogubi. Mojs. III. 24, 16, — 2) sa se, *reciproč. spotten, ludifico*. Rj. — Bolje se s boljim ružiti no s grđim družiti. Posl. 26. Makar se koliko između sebe ružili... Danica 2, 125. U vrijeme Hristovo Čivuti su se njom (riječu »raka«) ružili. Nov. Zav. XI.

rūžno, adj. *schlecht, übel, male*. Rj. *vidi* rugo. *zlo, rđjavo*. — Gnjava mačićē (kad ko u gadlje ružno svira). Rj. 349a.

rūžnost, rūžnosti, f. die *Hässlichkeit, turpitude*. Rj. osobina onoga što je ružno. *vidi* rugoba, grdoba, grdinja.

rūvāč, rvača, m. der *Ringer, luctator*. Rj. koji se rve. — Rvači se kašto, po pogodbi, ne rvu u kosti nego u pojas. Rj. 293a.

rvačev, adj. des *Ringers, luctatoris*. Rj. što pripada rvaču.

rvačište, n. *das Ringplatz, locus luctae, circus*. Rj. mjesto za rvanje. — riječi s *takim nast. kod* danište.

rvanje, n. *das Ringen, luctatio*. Rj. verb. od 1) rvati, 2) rvati se. — 1) radnja kojom tko rve, radi oka šta. — 2) radnja kojom se tko rve s kim. *vidi* prevranje. — U rvanju dosta je i malo pameti s vele sra. DPosl. 142. I tako poslije strašnoga boja i po-

slije rvanja i čupanja za vratove nadvladaju Turci. Danica 3, 183.

Rrvât, Rrvâta, m. *vidi* Hrvat. Rj.

Rrvat . . . *vidi* Hrvat . . . Rj.

řvati, řvêm, v. *impf.* Rj. v. *pf. slož.* nadřvati, obrvati, porvati (i se). — **1)** (u C. G.) oko šta raditi, *sich anstrengen, enitor*: Bio *rvat'* na Kosovo (rekne Turčin Srbinu u Podgorici). Rj. — Strah *řile rvc.* DPostl. 116. — **2)** *sa se, reciproč. ringen, luctor.* Rj. *vidi* prevrpati se. *isp. jačati se.* — Djeca *se megju sobom jačaju*, t. j. *rvu.* Rj. 249a. Rvači *se kašto ne rvu u kosti nego u pojas.* Rj. 293a. *Rvući se s nevoljom pritište ga godina.* DPostl. 108.

rz,* m. *vidi* obraz 2: rz i poštenje. Rj. — Ne samo što su ih dahije do gole duše oglobile, nego su im i rz (obraz ili žensko poštenje) i zakon pogazili: muž nije bio gospodar od svoje žene. Danica 3, 152. Turkinje govoreći Turcima u oči: »Srbu su nas pohvatili i porobili, kaono ti roblje, ali u rz naš niko nije darnuo. Miloš 102.

Rzača, f. strana u Morači, *Name eines Berges*: Lako je udrut' na Moraču, no je muka izač' uz Rzaču (Posl. 167). Rj.

řzân, m. pjevačica mi kaza da je to smiješan loj i vosak zajedno: Pa užeže rzan jasnu sveću. Rj.

řzânje, n. *das Wiehern, hinnitus.* Rj. *verb. od rzati. radnja kajom rže n. p. konj.* — Od rzanja pastuha njegovijeh sva se zemlja zatrese. Jer. 8, 16.

řzati, řzêm, v. *impf. wiehern, hinnio.* Rj. v. *pf. slož. zâ-rzati.* — *Řzû* mu novci po kesi. (Kad se kao s podsmijehom hoće za koga da kaže da nema novaca). Posl. 272. Jutrom su kad ustaju kao *tozni konji*, svaki *rže za ženom bližnjega svojega.* Jer. 5, 8. Bješnjeste kao junica na travi i rzaste kao jaki konji. 50, 11.

Řzâv, Rzâva, m. voda u Srbiji, *Name eines Flusses, nomen fluvii.* Rj.

řž, řži, f. (u C. G.) *vidi* rač. Rj. *isp. su-ržica.*

řžan, *adj.* (u C. G.) *vidi* račan: Udri, Mujo, po ržanoj slami! (Kad čemu progje pravo vrijeme — kao da bi ko mlatio praznu slamu? — Posl. 328). Rj. — Oklepine, ržana slama, koja se izlomi vršujući (jer se čitava bira za pokrivanje zgrada). Rj. 453a (vrhući).

ržanica, f. (u C. G.) *Roggenbrot, panis secalinus, cf. ražovnica.* Rj. ržan kruh.

S.

1. s, sa, Rj. *vidi* i su. *praeopos. sa genit. i instrum. dolazi i složeno* sadno, sasred, sniže, spored, spram, spreko, sprema.

I. sa gen. — **1)** s ovijem prijedlogom riječ u drugom padežu pokazuje mjesto na pitanje *odakle?* — *Von, de:* s brda, s konja, s Kosova, sa zemlje, s puta. Rj. Na Božić se obično ruča s *vreće* . . . mnogi ljudi pred Božić načine slamnicu te s nje kao s *trpeze* jednu . . . Pepelom s *česnice* posipaju svilene bube. Rj. 35a. Listopad, 1) lišće sa *dreća.* Rj. 330b. Satjerati *odakle.* ili *sa šta, s čega.* Rj. 667a. Strugotina, ono sitno i verje što se sa *dasaku* ostruže. Rj. 720b. Pa ga ubio top sa *građa Modruša.* Rj. 808a. Te s *mesta* u crkvu pa ih venčaju. Npr. 50. S *glave* riba smrdi. Posl. 283. No sam *siroč s rojske* doša'. Npj. 1, 154. Iduć s *vode* cvijeće sam brala. 1, 232. Udari mu su *četiri strane.* 5, 508. Odgonila siromaha s *vrata.* Herc. 310. Zbrisaše ih sa *zemaljskog lica.* Priprava 175. Vračaše se s *posla svojega* iz polja u veče. Sud 19, 16. Očupajte nevaljalstvo sa *duša svojih.* DP. 102. — **2)** pokazuje *uzrok* na pitanje *zašto?* *vidi* cijec, radi, poradi, zaradi, zbog. — S tebe sam propao, *durch dich, per te;* s toga ne smijem da . . . *desswegen, ob hoc:* Sa šta brate ode u hajduke. Rj. Propao s *nerada.* Rj. 418a. Polažajnika obično izbiraju (jer neki gataju da s *njega* mogu biti srećni ili nesrećni one cijele godine). Rj. 533a. Gjetlići s *jezika* ginu (jer ih po klikljanju nalazi lovac). Posl. 78. Al' mi nije sa *snijega* zima, već je meni s *moje majke* zima, koja me je za nedraga dala. Npj. 1, 221. Sa *toga* ih paše milovahu. 3, 273. Teško onome s *koga* dolaze (sablazni). Luk. 17, 1. Veseliti se s *Avimeleha* i on neka se veseli s *vas.* Sud. 9, 19. Meni će biti žao sa *zla,* koje mišljah da mu učinim. Jer. 18, 8. Jer je zemlja puna preljubočinaca, i s *kletava* tuži zemlja. 23, 10. Da tijelo sa *ugagjanja* ne bi rodilo novoga Ismaila. DP. 96. Jedan put samo s *rgjava* pisanja stoji mjesto uzeti. DRj. 1, 377. — **3)** pokazuje *veličinu.* — *Odskočilo sunce s koplja; debela* slanina s *podlanice, so gross. als. Sa dva prsta* pupak premašila. Rj. Bakulja, na drvetu do kore, od prilike s *tri prsta* debelo. Rj. 13a. Počelica, ženska kapa (u njoj sa *dobre šake širok* obluk od debele hartije). Rj. 558a. Kad je Šarac sa

gledao vilu, po s *tri koplja* u visinu skače, po s *četiri* dobre u napredak. Npj. 2, 217. Kuće su ozidane tanko (s *širine jedne cigle*) ciglom pečenom. Danica 2, 43. Jedan je tavan često s *pedi* a drugi je s *više stopa.* Priprava 105. Načiniše naprsnik, u *dužinu* s *pedi* i u *širinu* s *pedi.* Mojs. II. 39, 9. Prag na vratima . . . *bješše s jedne trske.* Jezek. 41, 7. — **4)** pokazuje *vrijeme, početak trajanja,* na pitanje *kada?* — S *večera, Abends, vesperi,* Rj. Pečenicu jošte s *jeseni* počnu pomalo prihranjivati. Rj. 498a. Otvor'te vrata. Otvorena su jošte s *večera.* Npj. 1, 2. Ljubi Fatu s *noći* do ponoći. Herc. 54. — **5)** pokazuje *način* na pitanje *kako?* — Ja nijesam s *raskide;* nije (ne će biti) s *gorega.* Rj. S *male zapečice* velja biva. Posl. 290. Hrani majka devet milih sina sve s *preslice* i *desnice ruke.* Npj. 1, 125. Pita, može li noćiti, a *domaćin* mu odgovori: »možeš, brate, s *drage volje,* dobro došao!« Danica 2, 106. Ajde da se opladimo, ko će od nas dvoga prije progovoriti. S *drage duše,* odgovori ona. 2, 134. — **6)** pokazuje *mjesto* na pitanje *gdje?* — S *ove* ili s *one strane* n. p. Save (a i: s *ovu* ili s *onu stranu*), *diesseits, jenseits, cis, trans,* Rj. On je bio s *onu stranu vode,* ja sam bila *vodi s ove strane.* Herc. 145. Upravitelj s *ovu stranu rijeke* . . . upravitelj s *ove strane rijeke.* Jezdr. 5, 3, 6.

II. sa instrum. — **1)** pokazuje *društvo* ili *zajednicu* (protivno bez). — *Mit, cum:* s tobom, sa mnom, ko će s njim! Rj. Na samom izvoru ove vode melju vodenice po s *dva kamena.* Rj. 15a. Buća, staklen okrugao sud sa *grličem.* Rj. 50b. Takovi poslije čovjek *ide sa vilama.* Rj. 60a. U Negotinu je bio mali gradić sa *nekolike kule.* Rj. 414b. U Momčila sablja sa *očima.* Rj. 482b. Na brdu mjesto sa *nekoliko stećaka.* Rj. 511b. Progušala se kosa, brada, t. j. *promiješale se bijele dlake sa crnima.* Rj. 605a. On pogje su *ova dva jaja* u pazar. Npr. 108. Ostane da melje s *čosom.* 160. »Čudim se tebe što oreš s *jednijem volom.*« »Ne orem s *jednijem volom* nego s *dva.* 167. Pop sa *nekolika čoveka* dogje. 171. Eto ti lisice sa *rodnom* i sa *travom.* 177. Ja sam ga dočekao sa *pet hiljada sokolova,* pa strašno smo se *pobili šnjime.* 199 (s njime). *Šnjome* se po zakonu rjenča. 262 (s njome). Do groba: jao njoj! A od groba: ko je

moj? (=Njoj« da bi se složilo sa »moje«). Posl. 62. Sa zlim žlje, a beza zla još gore. 274. S Bogom (ostaj)! (Gledaj; Bog s tana). 274. S dobošem se zec ne lovi. 283. S kim si onaki si. 287. Kad eto ti Mrčarića Peja i sa šnjime popov Milutine. Npj. 4, 32 (sa s njime! kao da se zaboravilo za s kod šnjime). A pop Luka na noge ustade su njegovo sedam harambaša. 5, 66. Na grob ću ti kolo ufatiti su mojijeh deset gjevovjuka. Herc. 143. Smederevo . . . njega sazidao Gjorgjije Branković . . . sa 21 kulom. Danica 2, 44. Nožin-aga sa neko 50 ljudi pregje u Jadar. 3, 184. Pošao u pomoć sa jedno sto ljudi. 4, 198. Krivošije sa još dvije male knežinice. Kov. 29. On sa Dimitrijem uteče . . . dogje s Dimitrijem. Miloš 51. 52. Onde sa srećom desi kalugjer s troje četvoro manastirske čeljadi. 92. Jakov ostane su vrlo malo ljudi. Npj. 14. S nešto vojske otide Loznici u pomoć. 33. S tijeih trista ljudi koji laptase vodu izbaviću vas. Sud. 7, 7. Su čim ću doći pred Gospoda? Mih. 6, 6. Sastaviti sa gradom i s vlastelima. DM. 202. Da ih čuvaju od zla društva s nezabošcima. DP. 183. — 2) pokazuje način na pitanje kako? — Vele da sa riječi kud ne valja zapitati; ako li bi ko zapitao koga sa kud . . . Rj. 33a. Pa se poslije s dopuštanjem Mletačkim ponovio (manastir). Rj. 137b. Oni ga sa svim srcem prime. Npr. 82. Iz očiju krasti (sa osobitom vještinom). Posl. 100. S oproštenjem! 291. Glas izmegju »a« i »e«, koji ja ovjge ne znam drukčije naznačiti nego sa s, n. p. d.n. Posl. XXVII. A šta je ljepše od slave Božje, i od večere s pravdom stene? Npj. 1, 96. Nije mi ga s voljom poklonio, nije s voljom nego za nevolju. 1, 547. Dignu ga sa velikom žalošću njegovom iz Banje i premjeste u Negotin. Danica 1, 81. Tako oni sa velikom svojom štetom ustupe natrag. 3, 168. Sa osobitom radosti blagodarim svima. 3, XXIII. Su neopisanom silom i hrabrošću udare na njih. Miloš 83. Da će tek s pomoćju ovoga prijevoda moći upravo razumjeti mnoga mjesta. Nov. Zav. III. Silna voda, koja sa velikom hukom pada u zaliv morski. Pis. 80. Za to se svagda čitaju sa osobitom pobožnošću. DP. 45. Poteci, pohitaj, sa vjerom vapij: sagriješih, Gospode. 84. Da s onom milošću, s kojom mi ovo dobro činiš, i zahvalnost moju primiš. DRj. 1, VI. Ne mogu razumjeti s kakvim razlogom zabavlja Slajheru. Rad 2, 194. γεεελογ:z preveo sa pleme. VLazić 1, 4. — 3) pokazuje vrijeme na pitanje kada? kad je naime što s vremenom, u koje biva. — Nego sam čuo da se misliš s dobrijem časom udavati. Npr. 101. S vremenom i sa slanom i mušmule zrenu. Posl. 283. Turci sa zorom izigju iz Loznice. Danica 3, 200. Tako sa svršetkom ove jeseni svrši se prva godina ovoga vojevanja. 3, 220. S djevovanjem progje mnogo koješta. Npj. 1, 301 (natpis pjesmi). Kako se ljudi mijenjaju s vremenom! Priprava 77. isp. vremenom (kod riječi vrijeme), po vremenu. — 4) ovaj prijedlog nalazi se kadšto u narodnijem umotvorinama osobito u pjesmama pogriješeno mjesto samoga šestoga padeža; n. p.: Su čim li si lice umivala? Npj. 1, 63 (dalje dobro: Ja sam lice gjuksom umivala). Mjerite joj kosu s mačem. 1, 337. U popove šcerce duge mi ruke kažu . . . zagrlji me šnjima! 1, 358. Te se s njime po ordiji dići. Npj. 2, 608 (prijedlog s u orom primjeru i u gdjekojim drugim takovim primjerima Daničić, Sint. 602, hoće da obrani nalazeći razliku u značenju: dići se kim (čim) i dići se s kim (s čim); ali mu obrana, čini mi se, nije izišla za rukom. u ovom rječniku gdje prijedlog s, sa stoji pogriješno, naznačuje se znakom pitanja: (s? sa?).

2. **sa**, pronomen (*demonstrativum*) koji u nas sada već nije sam u običaju, nego se nalazi dometnut drugim riječima i nalaze se od njega postale druge riječi: si-noć; jutro-s; danas; noćas; ljetos; jesenas; zimus; sada. Korijeni 43. **Ch** (star. hrv. saj), **cu**, **ce**,

taj, ta, to. još se gdješto u narodu našem nalazi ova zamjenica i sama, prosta; n. p. u sjev. Hrv. mjesto noćas govori se i sē noći, do sih dob (do tih dob, dosad), od sih dob (od tih dob, odsad). ali ima još i u južnim krajevima našega naroda takovih starinskih ostataka: Nego opet ženu mu pokara i sjetuje da posan sega bolji opaz ima. Npr. 213 (posan = posem [u Stullija] sega = potom toga).

saat,* m. vidi sahat: Pa on sjede polu od saata. Rj. vidi i sāt 2, ura.

sāba,* indecl. u jutru kad zabijeli zora i počne se dijeliti dan i noć, onda se popne hodža na džamiju te uči saba (t. j. više da idu Turci u džamiju da se mole Bogu): Ustaj gore, naša neve, saba zora je! Saba zora, ajde dragi doma. Rj. upravo sabah, pa s promjenom glasa h na j: sabaj, i gdje se h u govoru ne čuje: saba. — Prije zore i prije sabaha. Npj. 3, 143. Ružu trga plemenita Mara od sabaha do akšama sama. Herc. 127. Ljubismo se, grismo se do sabah zore. 252. Od sabaja jutrašnjega, zlo mu jutro! do zapada sunašnjega, žlje mu sadek! Kov. 107.

sābaile,* rano u jutru, cf. zorom. Rj. isp. saba. **sabijānje**, n. das Stopfen, Drängen, densatio. Rj. radnja kojom tko sabija što.

sabijati, sabijām, v. impf. Rj. sa-bijati. vidi zbijati. v. impf. prosti biti (bijem). v. pf. sabiti. — **I. 1**) n. p. brašno u vreći, ili druge kake stvari da bi lakše u što stale, stopfen, confercio. Rj. — Biti vodu u pušku, t. j. sabijajući vodu u pušku ogledati je li cijev dobra. Rj. 28a. — **2**) n. p. ovce, goveda, zusammen-drängen, confercio, comprimo. Rj. — **II.** sa se, refleks. sich dicht zusammendrängen, denseor. Rj. — Dobro tiši, a u glavu ne tiči. (Reče se za čele kad se sabijaju u košnicu, i znači da ih zviždeći valja zvati, a u glavu od košnice ne ticati, da budu dobre). Posl. 61.

sabirāč, sabirača, m. koji sabira; der Summler. vidi skupljač, skupitelj. — Petrefakta (okamenjaci) i pritisci bili su za dugo vrijeme samo igračke bogatijih sabirača. Priprava 107. Da je sabirač bio fratar ili pop, to je teško misliti. Rad 12, 201.

sabirača, f. t j. pita (u koje se listovi saberu), Art Kuchen, placenta genus. Rj. za nast. isp. cjepača.

sabirānje, n. Rj. verb. supst. od I. sabirati, II. sabirati se. vidi zbiranje. — **I. 1**) radnja kojom tko sabira n. p. ljude, riječi, itd. (das Sammeln, collectio. Rj.): Što se tiče sabiranja gragje za rječnik. Rad 9, 196. — **2**) radnja kojom tko sabira n. p. suknju (das Falten, plicatura. Rj.). — **II. 1**) radnja kojom se sabiraju n. p. ljudi. — **2**) stanje koje biva, kad se sabira n. p. suknja.

sabirati, sabirām, v. impf. Rj. sa-bitati. vidi zbirati. v. impf. prosti brati. v. pf. sabrati. isp. saku-pljati, skupljati. — **I. 1**) sammeln, colligo. Rj. — Te uvodi Grkove svatove, kake svate Grčiću sabira. Npj. 3, 24. Da naš brat domaćin u svom domu . . . sabira i dočekiva vrsne i izabrane ljude. Kov. 121 (dočekiva dijalekt. mj. dočekuje). Ne sabirajte sebi blaga na zemlji. Mat. 6, 19. Crkva (je) u prve vijekove sabirala sabore izmegju Uskrsa i Duhova. DP. 278. sa se, pass.: U računanju, kad se brojevi sabiraju, nalazi se (>a*) pred drugim brojem, koji se dodaje prvomu: 6 a 4, to ih biva 10. Daničić, ARj. 4b. — **2**) falten, in Falten legen, artare in rugas. Rj. isp. sabor 4. Suknju kad se dobro ne sabere valja razabrati, pa nanovo sabirati. Rj. 627a. — **II.** sa se, refleks. — **1**) sich sammeln, confluo. Rj. — Ovo su praznici Gospodnji, sabori sveti, na koje ćete se sabirati. Mojs. III. 23, 4. Mogli su se na vijeće i ne sabirati svagda svi vijećnici. DM. 342. — **2**) sich falten, replicari in rugas. Rj. n. p. suknja.

sabiti, sabijēm, v. pf. Rj. sa-bitati. vidi zbiti. v. impf. sabijati. — **I. 1**) stopfen, confercio, n. p. brašno,

sukiju u pušku. Rj. — Zastupati, n. p. pušku (t. j. sabiti sukiju u nju). Rj. 196b. Lonac koji gragjaše (lončar) razbi mu se u rukama; a on ga onda sabi u guku i načini drugi od njega. Prip. bibl. 94. — 2) n. p. ovice, goveda, *zusamentreiben, zusammen-drängen, confercio, comprimo, cogo*. Rj. — II. sa se, *refleks. sich drängen, densor*: sabili se ljudi. Rj.

sablazan, **sablazni**, *f. das Aergerniss, scandalum*: Idi sablazni jedna! Rj. značenje (korijenu) smesti, *prevariti, zaluditi*: sablazan; blazniti (milovati rukom). Korijeni 145. — Idi od mene sotonu; ti si mi na sablazan. Mat. 16, 23. Teško svijetu od sablazni; jer je potrebno da dođu sablazni; ali teško onom čovjeku kroz koga dolazi sablazan. 18, 7. Evo mečem u Sionu kamen spoticanja i stijenu sablazni. Rim. 9, 33. Ne će biti spoticanja ni sablazni srcu gospodara mojega da je prolio krv ni za što. Sam. I. 25, 31.

sablazniti, **sablaznim**, *v. pf. sablažnjavati, v. impf.* — 1) koga, kao navesti ga na grijeh; *ärgern, Aeger-niss geben, scandalizare, scandalum praebere*. — Ali da ih ne sablaznimo, uzmi ga (statir, novac), te im podaj za me i za se. Mat. 17, 27. Bolje bi mu bilo da ga bace u more, nego da sablazni jednoga od ovijeh malijeh. Luk. 17, 2. — 2) sa se, *refleks.*: Blago onome koji se ne sablazni o mene. Mat. 11, 6. Znaš li da fariseji čuvši tu riječ sablazniše se? 15, 12.

sablažnjavanje, *n. das Aergern, scandalum*. Rj. *verb. supst. od 1) sablažnjavati, 2) sablažnjavati se.* — 1) radnja kojom tko sablažnjava koga. — 2) stanje koje biva, kad se tko sablažnjava.

sablažnjavati, **sablažnjavam**, *v. impf.* — 1) *ärgern, scandalum praebeo*. Rj. kao na grijeh navoditi; *scandalizo*. — Ako te oko tvoje desno sablažnjava, iskopaj ga i baci od sebe. Mat. 5, 29. Zar vas ovo sablažnjava? Jov. 6, 61. — 2) sa se, *refleks.*: Otkud njemu ovo sve? I sablažnjavahu se o njega. Mat. 13, 57.

sablja, *f. (pl. gen. säbäljā)* Rj. *pl. gen i sablji. dem. sabljica. augm. sabljčina.* — 1) *der Säbel, acinaces*. Rj. *vidi* alamanka, bedrinica, bricka, brickinja, britkinja 1, čorda, demeškinja (demišćija, demiškija, dimiskija, dimiškinja, dimiškinja) gadar, gadara, golotrba, gjorda, kolankinja, korda, kriva, krivača, lasa, madžarkinja, mljetačkinja, ostrica, (sablja) od posjeke, posjeklica, postalica, potajnica, starokovka, šamljanka. — I nosi mu sablju izmašivu, kako mahne, da mu se izmahne. Rj. 226a. Potegao ga sabljom . . . poteže nož, sablju. Rj. 552b. Suknuti, n. p. mač, sablju. Rj. 724b. Istrgne sablju te oseče sluzi glavu. Npr. 19. Pripaše svoju sablju. 118. Ako mu ne kažu gje mu je šcer, da će ih sve sabljom iskomadati . . . te on zapuči pred sobom dvije sluge s golom sabljom u ruci. 132. Da svako ide na vojsku štogod može sablju pasati. 206. Sama mi se sablja vadi na te. Npj. 1, 371. Sveg' Ivana na sablja razneše. 1, 535 (na sabljah = na sabljama). U Momčila sablja sa očima . . . britku će mu sablju zatopiti, zatopiti onom slanom krvlju, da se ne da izvadit' iz kora. 2, 107. O pojasu sablje plamenite. 2, 268. Ne mogu ti sablje celivati, sablju ti je od svašta skrnarna. 3, 43 (Sablju celivati znači posjećeni biti. Vuk). Alil trše sablju dimišćiju. 3, 115. A pokraj njih sedam britkih sablji. 3, 280. Kak' Piperske sablje sijevaju. 4, 35. Na bricke se sablje udariše. 4, 118. Manu Miloš sabljom i desnicom. 4, 236. Ovo su stvari junačke koje sam ja na sablju dobio. Danica 1, 81. A o pasu tanka sablja su tri gajtana. Kov. 50. Nisko sablju pripasuje . . . Ja sam sablju sakovao. 57. Bratska sablja sumokova, moj Lazare! 107. Da Milenku otpašu sablju. Sovj. 54. — 2) reče se i za čovjeka valjana: Ovo začu sablja pope Rade, skoči pope iz bijele kule. (Npj. 4, 113). Rj. — 3) (u C. G.) *vidi* mačić, perunika. Rj. *biljka. vidi i bogiša.*

sabljar, *m. sabljara, f. vidi* sabljarka 2. Rj. *riba.*

sabljar, *f.* — 1) koza, *q. d. Säbelziege, a forma cornuum*. Rj. u koje su rogovi kao sablje. — 2) *riba. der Schneider (Sichling, pelecus cultratus Agass. Rj. 2).* Rj. *vidi* sabljara, sabljara.

sabljetina, *f. augm. od sablja*. Rj. — *takva augm. kod* babetina.

sabljeica, *f. dem. od sablja*. Rj.

sabljusti, **sabljudēm**, *v. pf. sa-bljusti, kao sahraniti, sačuvati. v. impf. prosti bljusti.* — u ovoj staroj *poslovici*: Sabljusti kozu i kupus. DPostl. 109.

saboj, **saboja**, *m. Zusammenlauf, das Gedränge, concursus*: No mu ne da saboj od ovaca. Rj. sa-boj. za postanje *isp. sabiti se. vidi* zboj 1.

sabor, *m. Rj. sa-bor. za postanje isp. sabrati se.* — 1) *die Kirchenversammlung, das Concilium, synodus*: sabor saborisaše i Ariju prokleše. Rj. *vidi* saborje, sabranje, zbor, kup, zakup, skup, skupština, vijeće. — Vijeće, *sabor* gdje su se gospoda Dubrovačka sastajala da sude. Rj. 61a. Na ovoj planini (na Sutormanu) pripovijedaju da je najveći sabor vilama. Rj. 727b. Miloš kod crkve učini skupštinu . . . šta će se sad činiti. I sav sabor nagje, da drukčije nikako biti ne može, nego da se biju s Turcima. Miloš 78. Društvo ovakovijeh ljudi zove se državni sabor. Priprava 73. Crkva (je) u prve vijekove sabirala sabore između Uskrsa i Duhova. DP. 278. — 2) *der Zusammenlauf des Volkes (der Wahlfuhrter) an Wallfahrtsörtern, conflusus populi, populus congregatus, concio*: je li bilo mnogo sabora danas kod namastira? Rj. kad se narod sabere n. p. kod crkve, kad crkva slavi. *vidi* sajam 1. *isp. oproštenje* 2. — Dogje Turčin slijepcu koji je kod namastira u saboru pjevao. Posl. 324. Divan ti se sabor bere okolo tebe. Npj. 1, 25. Za slavu i pohvalu našega zbora i sabora svetoga (poimence sveca koji se slavi)! Kov. 123. Narodi ulaze u svetinju njegovu, za koje si zapovjedio: da ne dolaze na sabor tvoj. Plač 1, 10. — 3) n. p. na suknji, *die Fulten, sinus*. Rj. *gdje se suknja sabere. isp. bora* 1, nabor.

saborenje, *n. vidi* saborisanje. Rj.

saborisanje, *n. die Haltung eines Conciliums, congregatio concilii*. Rj. *verb. od* saborisati. *vidi* saborenje.

saborisati, **saborišem**, *v. impf. sabor halten, concilium habeo*: Da s gospodom saborišeš, mudra glavo. Rj. *vidi* saboriti, vijećati. *v. pf. isaborisati.*

saborište, *n. concilii locus*. Stulli. *mjesto n. p. kod crkve gdje se sabira sabor. vidi* zborište. — Duhovi na sabor na njihovo vječno saborište u Svevišnjega. Npj. 5, 530. — *riječi s takim nast. kod* danište.

saborit, *adj. (st.) zusammengefaltet, in plicis collectus, cf. sabrati* 2: Te mi reza bornu suknju: u skučovih razboritu, u pojasu saboritu. Rj. *isp. sabor* 3. *suprotno* razborit 2.

saboriti, *rim, vidi* saborisati. Rj. *v. impf. vidi i* vijećati.

saborje, *n. vidi* sabor. — Božićeva majka saboriše (*natpis pjesmi*). Crkvu gradi Božićeva; majka, u nju stavlja veliko saborje, u saboru Jele i Nikola. Herc. 342.

sabornâ crkva, *f. (n. p. u Karlovcima, a u Dubrovniku matica) Domkirche, aedes cathedralis*. Rj. *stolična crkva, stona crkva, biskupska crkva, vladčanska crkva.* — U Dubrovniku . . . prvi dan su prolazili i kroz sabornu crkvu. Pis. 33.

sabornî, *adj. n. p. oci, crkva (u Karlovcima), Synodal-, synodalis*. Rj. što pripada saboru (1). — Saborna poslanica svetoga apostola Jakova. Jak. 1, 1. Apostoli (su) one koje kršćavahu svagda dovršivali u vjeri sabornom molitvom stavlajući ruke na njih. DP. 190. Čuvari prave vjere sabornom kletvom odlučivši jeretike od crkve . . . 281. *adv.*: Miro treba naprijed da je osvetio vladika saborno. DP. 190.

saborski, *adj. Stulli. što pripada saboru, saborima.*

sàbòv, sabòva, m. (u vojv.) *Schneider für gröbere Arbeit, sartor rusticus*, cf. abadžija. Rj. prosti krojač. *vidi i sursabov. Madž. szabó, krojač. — tugje riječi s takim nast. kod akov.*

sabòvljev, adj. des sabov, sartoris. Rj. što pripada sabovu. — adj. takva kod birovljev.

sabòvski, adj. *Schneider-, sartorius*. Rj. što pripada sabovima.

sabránje, n. die *Versammlung, conventus*: Sretno sabranje! (kad se napija). Rj. verb. od sabrati se. *djelo kojim se saberu ljudi. isp. sabor, i syn. za takva verb. subst. isp. dopuštenje.*

sàbrati, sàberëm, v. pf. Rj. sa-brati. *vidi zbrati. v. impf. sabirati. — I. 1) versammeln. colligo*. Rj. *vidi sakupiti, skupiti. — Sabraši sve glavare svešteničke i književnike narodne, pitaše ih: gdje će se roditi Hristos? Mat. 2, 4. — 2) suknu, in Falten legen, rugas locare*. Rj. *isp. sabor 3. sabrati se 2. suprotno razabrati (razbrati) 3. — II. sa se, refleks. — 1) sich versammeln, confluere*. Rj. — Fariseji... *sabraše se zajedno. Mat. 22, 34. Sabraše se fariseji kod Pilata. 27, 62. — 2) sich falten, replicari in rugas*. Rj. — *Suknju kad se dobro ne sabere, valja razabrati pa nanovo sabirati*. Rj. 627a (pass.?).

sàč,* sàča, m. — 1) *der metallene Deckel, worin z. B. die pita gebacken wird, operculum ferreum*. Rj. *zaklopac od metala, n. p. od gvozdja, pod kojim se peče n. p. pita. vidi 1 peka, i syn. ondje. — Pepelják, ozidano mjesto ukraj kuće gdje se u erijepnji pod sačem hljeb peče*. Rj. 494a. — 2) (u Srijemu) od zemlje zapušač na peč. Rj.

sàčekati, kām, v. pf. *auffangen, excipio*. Rj. sačekati što, čekajući, držeći ruke prihvatiti bačeno. *vidi ščekati (i se). v. impf. sačekivati.*

sàčekivānje, n. das *Auffangen, exceptio*. Rj. verb. od sačekivati. *radnja kojom tko sačekuje što. vidi ščekivanje.*

sàčekivati, sačekujēm, v. impf. *auffangen, excipio*: Al' Angjelko *koplje sačekuje*. Rj. sačekivati što, čekajući, držeći ruke prihvatiti bačeno. *vidi ščekivati (i se). v. impf. prosti čekati. v. pf. sačekati.*

sàčeliti se, sàčelim se, v. r. pf. *vidi sučeliti se*. Rj. *reciproč. sa-čeliti se, kad su dvije stvari (n. p. kuće) okrenuta licem (čelom) jedna drugoj. vidi i ščeliti se. v. impf. sačeljavati se.*

sàčeljāvānje, n. *vidi sučeljavanje*. Rj. **sàčeljāvati se**, sàčeljāvām se, *vidi sučeljavati se*. Rj. *vidi i ščeljavati se. sa-čeljavati se. v. pf. sačeliti se, gdje vidi značenje.*

sàčma,* f. (pl. gen. sačamā). Rj. pl. gen. i sačmi. — 1) *der Schrott, grandio plumbea*. Rj. *vidi menecal, sita 3. isp. usačmiti se. — A puška je moja harčalija: u pušci je dvanaest sačama, svaka sačma od dvanaest drama. Npj. 3, 303. Puška... puna živa ognja napunjena, sve olova i sitnoga praha: pet je sačmi po od osam drama. 3, 423. — 2) sije sačmom (n. p. kukuruže) wie Schrott, während andere ökonomischer damit umgehen*. Rj. *sijati neštedice, ne štedeci nimalo zrnja.*

sàčmārica, f. (u Osijeku) nekaka mreža. Rj.³

sàčuti, sàčujēm, *vidi saslušati*. Rj. v. pf. sa-čuti.

sàčūvati, sàčūvām, v. pf. *behüten, bewahren, praeservo, caveo, cf. sahraniti*. Rj. sa-čuvati. *vidi i učuvati, shraniti, skapatati, spasti, sabljnsti, sakloniti. v. impf. prosti čuvati. — 1 a) sačuvati što: Opet se namesti kao i pre da čuva jabuku, i sačuva je opet onako. Npr. 16. Tu kobilu i ždrebe valja čuvati tri noći, ko za tri noći sačuva kobilu i ždrebe, baba mu da konja da bira kojega hoće. 22. Bog ga sačuva zdrava i onu noć. 63. Bože sačuvaj! kako bih ja ostavio tako svoga pobratima? 171. Žena će samo onu tajnu sačuvati koju ne zna. Posl. 80. Ko sebe ne zna sačuvati, ne zna ni drugoga. 153. Lakše je steći nego sačuvati. 166. Sačuvao te Bog s rogatijem se bosti i s čelavijem se*

čupati. 275. Ali je opet bolje izgubiti je (ženu) sačuvavši joj život, nego još da vas nagje bijeda, da ste je ubili. Danica 2, 140. Gospoda, od koje su gdje-koji i do danas stara prezimena svoja sačuvati. Kov. 5. Onome koji vas može sačuvati bez grijeha i bez mane. Jud. 24. Da biste sačuvati zapovijesti Gospoda Boga. Mojs. V. 4, 2. Ostani kod mene, ne boj se; kod mene ćeš biti sačuvan. Sam. I. 22, 23. sa se, pass.: Nego se lijeva vino novo u mjevohve nove, i oboje se sačuva. Mat. 9, 17. — b) sačuvati što od čega: Jesi li ti divove isjekao i šcer moju od smrti sačuvao? Npr. 194. Ko će od čuvara sačuvati? Posl. 157. Tako mi Bog dušu od nečastivoga sačuvao! 300. Nego samo mladež može jezik naš sačuvati od propasti. Pis. 94. — c) sačuvati koga čega: Sačuvaj me Bože bijede nevidovne. Rj. 24b. Bog te sačuvao vedra božića i oblačna Gjurgjeva dnev! Posl. 19. Tako ti ga Gospod sačuvao britke sablje Angjelijca Vuka. Npj. 3, 405. — 2) sa se, refleks. — a) sačuva se što od čega: Kad se kazuje kako se ko nije sačuvao od kaka zla, kaže se: Ne dade mu zla sreća. Rj. 125a. Da se čovjek od sugjenja ne može sačuvati. Rj. 724a. Odi mudro, ne pogini ludo, sačuvaj se od dušmanske ruke. Npj. 4, 227. Pritjecasmo za pomoć da se sačuvamo od cura Asirskoga; kako ćemo se izbaviti? Is. 20, 6. — b) sačuvati se čega: Nauka je mudroga izvor životni da se sačuva prugala smrtnijeh. Prič. 13, 14.

Sàća, f. ime žensko: Na njoj Saća gaće prala. Rj. *roc. Saćo. — Saća (Savka). Osn. 239. Sa-ća upravo od Saveta (Jelisaveta). isp. muška imena Mićo, Pećo, Vićo.*

sàće, n. (coll.) die *Honigscheiben, favi*. Rj. *jedno od saća sāt 1. — Čele vode saće (u košnici). Rj. 69a. Voština, saće u kome nema meda. Rj. 72a.*

sàčerdati, dām, v. pf. *vidi ščerdati*. Rj. sa-čerdati. *vidi izgubiti, satariti. kao prost glagol ne dolazi. isp. čerdati.*

sàčēr... *vidi satjer*... Rj.

sàčēi, sājēm, v. pf. *vidi sići: Angjelija sagje u Tušinu. Rj. sa-iti, sa-iti, sa-tji, sa-ći. vidi i skinuti se, snimiti se, sljesti, šljesti, šljeći. isp. spasti (brzo saći). v. impf. salaziti, slaziti, silaziti. — Vuk pogje da preskoči upravo iznad stožine, te se na nju nabode. Lisica videći to obeseli se vrlo i reče vuku: »Mići, vujo, mići, sad češ saći. Npr. 180. Aratos ti kirije, sagji mi s kola. Posl. 10.*

sàčūra,* f. *der stroherne Korb, worin die Laibe Brot stehen, bis man sie in den Backofen schießt, Brotkörbchen, panariolum, cf. sačurica*. Rj. *kotarica od slame u kojoj stoji hljeb, dok se ne metne u peč. sačurica, f. dem. od sačura. Rj. — Ali se kaže i: rasplinuo se hljeb, kad prekisne, pa prijegje preko sačurica ili se u peći vrlo rasplošti. Rj. 641a.*

1. sād, m. (loc. sād) *neue Pflanzung (besonders neu angelegter Weinberg), vinea recens*. Rj. pl. sādovi. Glas. 8, 10. *novo što posagjeno, osobito vinograd, mlad vinograd. isp. mlagj, potrap, trap. — Ja ne mogoh od jada gledati, već pobegoh sādū vinogradu. Npj. 3, 170. To bijahu lončari i življahu u sādovima i zabranima. Dnev. I. 4, 23 (in plantationibus, Pflanzungen). Bože! obigji vinograd ovaj, sād ovaj, koji je posadila desnica tvoja. Ps. 80, 15. Vinograd je Gospoda nad vojskama dom Izrailjev, i ljudi su Judejci mili sād njegov. Is. 5, 7.*

2. sād, sādā, *itzt, nunc, cf. jako*. Rj. *adv. sa-da, sa-d. isp. ss. vidi i sade, sadek, sadeka, sadekar, sadekarena; u ovaj par. adv. ovaj dolazi kao složen: dosad, dosada; odsad, odsele, osele, posad, posele; zasad, zasada. — a) Jakom, sād tek. Rj. 245b. Taki, odmah, sād. Rj. 729b. Da vam prosim sestru najstariju, i to sād ovaj čas da je vodim... pa mi sād odgovor dajte. Npr. 185. Sād jaja kakoću, a kokoši čute. Posl. 273. Sād pa nikad. 274. Sād (ti) je pročka,*

a drugi će put biti kvočka. 274. — **b)** sad . . . sad . . . isp. čas . . . čas, časom . . . časom. isp. gja . . . gja; kad . . . kad. — Bezakoniče jedan! ko će ti ugoditi? Sad išteš šerbeta, sad meda. Rj. 836b. Mačka sad iznad puta sad ispod puta trči za ticama. Npr. 176. Kao trudna žena. (Kad ko izvolijeva sad jedno sad drugo). Posl. 132. Sada je vedro, a sad oblačno. DPosl. 109. Ne šije (krojač) koncima, kakve rukom napipa, n. p. sad crvenijem, sad žutijem, sad bijelijem, sad zelenijem. Pis. 67.

sadač, m. (u Dalm.) ženski zubun plavetan (a u Petrovu Polju ženski plavetan i djevojački crven). Rj.

sadačljka, f. der *Krautstichel*, *Pflanzer*, *Pflanzstock*, *rutri genus*, cf. *sadilica*. Rj. *drvece*, kao *štapčić*, *odložo zaoštreno te se njime prave jamice u zemlji, kad se sadi n. p. kupus*. — riječi s takim nast. kod kazaljka.

sadašnj, **sadašnji**, adj. *itzig, qui nunc est*. Rj. *što je sada, što sad biva*. — *Naraštaj sadašnji*. Rj. 404a. *Sadašnji spisatelj* naši ponajviše pišu: *dvanajst*. Pis. 34. Imajući obećanje života sadašnjega i onoga koji ide. Tim. I. 4, 8. *gram*. *Vremena* imaju tri kao osobita oblika: *sadašnje*, prvo pregjašnje i drugo pregjašnje. Obl. 2.

sadašnjost, **sadašnjosti**, f. *die Gegenwart, das Jetzt; praesentia*. — Osvjetljujući i prošlost i sadašnjost. Rad 21, 192.

1. **sade**,* indecl. sade bez, *vidi* ravnik. Rj. *platno koje nije uzvedeno ni malo, nego ravno*.

2. **sade**,* *bloss, allein, nur, saltim*, cf. samo: *Sad* ostaše u ruke balčaci. Rj. *vidi* i salt.

3. **sade**, (jedni govore kao u šali i *sadeka, sadekar* i *sadekarena*) *vidi* 2 sad. Rj. *vidi* i sada, sadek. — *Sade* smo im zgodu uhvatili, ali jutros ali nikadare. Npj. 4, 417. Sve nam bilo u čas dobar, a ovo *sade* u najbolje! Kov. 48.

sadek, **sade-k**, *vidi* 3 *sade* i *k dodat. vidi* i sad, sada, *sadeka, sadekar, sadekarena* — *Žlje* mi *sadek!* Kov. 107.

sadeka, sadekar, sadekarena, cf. *sade*. Rj. — *sade-ka, sade-kar, sade-karena*. isp. *sade* i 3 ka. *vidi* i *sadek, sada, sad*.

saderati, **saderem**, v. pf. *abreissen, deripio*. Rj. *sa-derati. vidi* *sadrijeti, zderati; zguliti*. v. impf. *sa-dirati*. — Repnu mu je vašu *saderao* od trtice do vrh rtenice. Rj. 55b.

sadidba, f. *sad* je pravac *sadidba* krompirova. J. Bogdanović. *radnja* kojom se *sadi* n. p. *krompir*, i vrijeme kad se *sadi*. za obličje isp. *bjelidba*.

sadijévanje, n. *das Aufschobern. foeni compositio*. Rj. *verb. od* *sadijevati. radnja* kojom tko *sadijeva* n. p. *sijeno*.

sadijévat, **sadijevám**, v. impf. (*das Heu*) *aufschobern, foenum in metas extruere*. Rj. *sa-dijevati*. v. impf. *prosti* djésti. v. pf. *sadjenuti, sadjesti, sadjeti*. — *sa se, pass.*: *Ostožje, stožina* oko koje se *stoj* *sadijeva*. Rj. 473b.

sadilica, f. (u Risnu) *vidi* *sadaljka*. Rj.

sadiránje, n. *verb. od* *sadirati. radnja* kojom tko *sadire* što.

sadirati, **rém**, v. impf. *sa-dirati. vidi* *zdirati; guliti*. v. impf. *prosti* *derati, drijeti*. v. pf. *saderati, sadrijeti*. — *Koji sadirete kožu s njih i meso s kosti njihovijeh; i jedete meso naroda mojega*. Mih. 3, 2.

saditi, **sadim**, v. impf. Rj. v. pf. *lož.* do-*saditi*, na-, po-, pre-, pri-, raz-, u-, za-. v. impf. *lož.* do-*sagijvati*, na-, po-, pre-, pri-, raz-, za-. — **1)** n. p. *kupus, šljive, vinograd, pflanzen, setzen, sero*. Rj. — *Mogao* je načiniti kuću i *saditi* *vojnake* i *vinograda* koliko mu je drago bilo. Rj. 676a. *Trapati vinograd*, t. j. *saditi*. Rj. 746a. *Koji* su (gjac) *manji*, oni su ljeti čuvali *koze, sadili* i *pljeli luk*. Rj. 841b. *Ko kupus sadi* i *krmaču hrani*, ne boji se *zime*. Posl. 144. *Tu je jabuku Ranko sadio, Ranko sadio* i za-

lívao. Npj. 1, 60. *Djevojka je cvijeće sadila, sadila je emilje i bosilje*. 1, 398. *sa se, pass.*: *Vukodržica se sadi* po megji mjesto ograde. Rj. 79b. *Ali se najviše sade* i *goje šljive*. *Danica* 2, 104. — **2)** u pjesmi mjesto *posagijvati*: *Sadi* kuma jednog do drugoga. Rj. *vidi* i *sagjati, sjedati* 3.

sadjeljati, **ljám**, v. pf. *zuschneiden, obscindo*. Rj. *sa-djeljati*. v. impf. *prosti* *djeljati*. — *Sadeljajte* *guslice* od *suvoga javora*. Rj. 108a. *Pak sadelja* tanku *šajku lagju*, koju voze *trideset vesala*. Npj. 2, 638.

sadjenuti, **ném**, *vidi* *sadjesti*. Rj. *vidi* i *sadjeti*.

sadjesti, **sadjedém** (**sadjeném**), (**sadio, sadjela, part. pass. sadjéven**) v. pf. n. p. *sijeno, aufschobern (Heu), foenum in metas extruo, cf. sadjenuti*. Rj. *sa-djesti. vidi* i *sadjeti*. v. impf. *sadijevati*. — *sa se, pass.*: *Pa se naviljci snesu* na ono mjesto gdje će se *sijeno sadjesti*. Rj. 380a. *Odreni stog, t. j. veliko sijeno, koje se bez odra nije moglo sadjesti*. Rj. 447b.

sadjeti, **sadjeném**, *vidi* *sadjesti*. Rj. *vidi* i *sadjenuti*.

sadnica, f. — **1)** n. p. *šljiva*, koja je *sagjena* (a nije ovdje sama *nikla*), *ein gesetzer Baum, arbor plantata*. Rj.: *Evo ovdje trn . . . malko dalje kupušnjak, pa vočke sadnice*. Mil. 171. — **2)** *vinova loza* koja se *odreže* za *sagjenje*. Rj.³ — *isp. sad, saditi*.

sadnit, adj. u čega je *sadno, rana* na *legjima*. — *Na konja sadnita* sve muhe *sjedaju*. DPosl. 66. *Općenoj kobili vazda su rebra sadnita*. 91.

1. **sadno**, n. *rana* (od *sedla* ili od *samara*) u *konja* na *legjima*; *die Sattel- oder Saumwunde des Pferdes, vulnus equi a sella aut a clitellis*. Rj. *isp. sadnit*. — *Pas cijeli dan prekasa, pa opet sadna ne dobije*. Posl. 246. *isp. jakija*. (kor. *bíce* = *sad* = *sjedjeti, saditi*). Osn. 136. *riječi s takim nast. kod* *česno*.

2. **sadno**, *von unten her, ab imo*: *Vika straža sadno polja*. Rj. *prijedlog* *šložen od riječi dno i od prijedloga sa, s, koji značenju riječi dno dodaje svoje značenje; ima uza se riječ u genitivu. isp. dno 2*. — *Zvaću* neke *Turske poglavice: savrh Bišća Osmanbegovića, sasred Bišća Poprženovića, sadno Bišća Ogojenovića*. Npj. 3, 274. *Kada duše Petra ugledaše, sa dno pakla Petru zaplakaše*. Herc. 311.

sadra, f. *gypsus*. Stulli. *Gyps*.

sadrijeti, **sadržém** (**sadrž'o, sadřla**), *vidi* *saderati*. Rj. *sa-drijeti. vidi* i *zderati, zguliti*. v. impf. *sadirati*.

sadrúžiti, **sadrúžim**, v. pf. *vidi* *združiti*. Rj. *sa-družiti*. — **1)** *Sadrúžena pčela* med *nosi*. DPosl. 169. — **2)** *sa se, reciproc. vidi* *združiti se, Sa zlijem se nemoj sadružiti, jera ti se hoće satužiti* (Posl. 274). Rj. v. impf. *prosti* *družiti se*.

sadržáj, m. *vidi* *sadržanje, sadržina; der Inhalt, argumentum, summa, tenor, za postanje isp. sadržati*. — *To bi se gotovo moglo reći i za druge po imenima i sadržajima svojima dragocjene knjige*. Pis. 18. *riječi s takim nast. kod* *dogagjaj*.

sadržánje, n. *verb. od* *sadržati. vidi* *sadržaj, sadržina*. — *Sadržánje*. *Kalendar* za godinu 1826. *Danica* 1, III. *Ova je pesma po sadržanju* i po dužini nalik na *junačke pesme*. Npj.³ 4, 9. *Sad valja štogod progovoriti i o sadržanju ove knjige*. Opit XI. *za takova verb. subst. isp. dopuštenje*.

sadržati, **sadržim**, v. pf. n. p. *rekao* pa nije svoje riječi *sadržao, sein Wort halten, fidem servare*. Rj. *sa-držati. vidi* *održati* 4. v. impf. *prosti* *držati*.

sadržina, f. *vidi* *sadržaj, sadržanje*. — *Ako moji spisi sadržinom svojom vrede, ne će im nauditi istočni govor*. Megj. 316. *U nekih se (pisama) i sadržina* ne *podudara* s oštrom *hronologijom*. Zlos. XIV.

sadržák,* m. *Dreifuss, tripus*. Rj. *tigany* na *tri noge*.

sadržbag,* m. *vidi* *upletnjak*: *Zadje joj se sadžbag za mušebak*. Rj. *pantljika što se uplete u perčin. vidi* i *upletak, upletnik*.

sadržgati, **sadržgám**, v. pf. *abnützen, usu conterere*. Rj. *sa-džgati, upotrebljavanjem* *sutrti* 1, *poderati, po-*

habati, pokvariti, ponositi. isp. izrgati, pohrdati, porgati; izgledati, izjesti II 2. — isp. pri-džgati. kao prost glagol ne nalazi se.

sadžija* m. der Uhrmacher, horologiarius. Rj. sa(t)-džija, koji sate (sahate) gradi. vidi sahadžija; urar.

sadžijin, adj. des Uhrmachers, horologiarii. Rj. što pripada saadžiji.

safir, safira, m. dragi kamen modar; Sapphir, σάπφειρος. — Udariše po njemu (po naprsniku) četiri reda kamenja... u drugom redu: karbunkul, safir i dijamant. Mojs. II. 39, 11. Nazireji njezini bjehu bjelji od mlijeka... glatki kao safir. Plač 4, 7.

1. sâg, m. (st.) die Beugung, inclinatio: Sagoh se sagom do zemlje. Rj. djelo kojim se tko sagne. za postanje isp. sagnuti (se). — za izričaj sagom se sagnuti isp. cikom pocikivati.

2. sâg, m. (pl. sâgovi) (u Bosni i u Baranji) der Teppich, tupes, cf. čilim: Na stolima sciveni sagovi. Na stolove sage i marame. Rj. vidi krpeta, kudravac, sedmak 3, serdžada, serdžaza, smetenjak 2, šarenica, šestak. isp. i prostirač, i syn. ondje. — tuđa: sâg (prostirka, sagum). Osn. 17.

sâgaditi se, dim se, vidi zgaditi se: Pa će se na te svati sagaditi. Rj. sa-gaditi se. v. impf. prosti gaditi se.

saganak, saganaka, m. die Unterbrechung, intermissio: vjetar duha na saganak; cf. mahove. Rj. isp. prekid, pretrg. — tuđa riječ. Osn. 292.

sâganlija*, f. (u Srbiji i u Bosni po varošima) vidi prebranac. Rj. prebran grah. vidi i ocin grah.

sagibânje, n. das Niederbeugen, inclinatio. Rj. verb. od 1) sagibati, 2) sagibati se. — 1) radnja kojom tko sagiba što. — 2) radnja kojom se tko sagiba. — vidi saginjanje.

sagibati, sâgibâm (sâgibljem), v. impf. Rj. sa-gibati. vidi saginjati. v. impf. prosti gibati. v. pf. sagnuti. — 1) niederbeugen, inclino. Rj. — S trepetom sagibam glavu. DP. 23. — 2) sa se, refleks. sich beugen, inclinor. Rj. — Držeći na glavi krst sagiba se pod njim do zemlje. DP. 335.

sâginjanje, n. vidi sagibanje.

sâginjati, njêm, v. impf. sa-ginjati, vidi sa-gibati. sa-gi(b)njati: b otpalo pred nj. isp. Korijeni 67. isp. nagibati (i se) i nâginjati (i se). v. pf. sagnuti. — sa se, refleks.: Umivaonica je namještena tako visoko da se čovjek može umiti nad njom ne saginjući se. Kov. 85.

sâgledati, dâm, v. pf. erblicken, conspicor, cf. zgledati: Kad sagleda crne oči Marku. Rj. sa-gledati. vidi i ugledati, smotriti. v. impf. sagledivati. — Našao ondje mnogo vještica. Kad ih sve sagleda i mnoge među njima pozna, onda se kao od čuda prekrsi. Rj. 67a. Kako dogju u grad, odmah otidu k caru... Kad ih car sagleda, reče svima... Npr. 81. Gjevojka kade ga dobro sagleda i upazi sablju, još se većma zaljubi. 117. Kad u Leke sagleda čardake i Lekinu vigje gospoštinu... Npj. 2, 231. Lot podiže oči svoje i sagleda svu ravnicu Jordansku. Mojs. I. 13, 10.

sâgledivânje, n. die Betrachtung, spectatio. Rj. verb. od sagledivati. radnja kojom tko sagleduje što.

sâgledivati, sâglèdujêm, v. impf. betrachten, conspicor: Stade vezir roba sagledivat'. Rj. sa-gledivati, kao sa svojih strana gledati, motriti. vidi smatrati. v. impf. prosti gledati. v. pf. sagledati.

sâgnati, sâgnâm (sâženêm), v. pf. Rj. sa-gnati. vidi zgnati; satjerati, stjerati. v. impf. sagoniti. — 1) n. p. ovce u košaru, hineintreiben, ago in—. Rj. — Čačak su ti popalili listom, i sagnati roblje u džamiju. Npj. 4, 355. — 2) u gomilu, zusammentreiben, cogo. Rj. — 3) herabjagen, depello: Goni tice sa bijele kule, nikako ih sagnat' ne mogaše. Rj. sagnati što odakle ili sa šta, s čega.

sâgnuti, sâgnêm, v. pf. Rj. sa-gnuti. v. impf. sagibati, saginjati. — 1) niederbeugen, inclino, n. p.

glavu. Rj. — Oglašeni, glave svoje Gospodu sagnite! DP. 23. — 2) sa se, refleks. sich beugen, inclinor. Rj. — Sagoh se sagom do zemlje. Rj. 660a. Novčić odmah potone na dno. Onda se on sagne te izvadi novčić iz vode. Npr. 40.

sâgnjeti, v. pf. vidi sagnjiti: Prije sagnjet' nego sazret'. DPosl. 101. v. impf. prosti gnjeti mj. gnjiti.

sâgnjili, adj. verfault, putrefactus. Rj. što je sâgnjilo.

sâgnjiti, sâgnjîm (sâgnjijêm?), v. pf. verfaulen, putrefio. Rj. sa-gnjiti, sadašnje vrijeme sâgnjijêm, po Daničiću Rad 6, 61. vidi sagnjeti. v. impf. sâgnjivati.

sâgnjivânje, n. das Faulen, putrefactio. Rj. verb. od sâgnjivati. stanje koje biva, kad što sâgnjiva.

sâgnjivati, sâgnjivâm, v. impf. faulen, putrefio. Rj. sa-gnjivati. v. impf. prosti gnjiti, gnjeti, gnjiliti. v. pf. sâgnjiti, sâgnjeti.

sâgòditi, sâgòdim, vidi zgoditi: Pa opali bistra dževerdana, da bi kako pašu sagodio. Rj. sa-goditi. v. impf. zâgajati.

sâgòniti, sâgònim, v. impf. Rj. sa-goniti. vidi zgoniti, satjerivati. v. pf. sagnati. — 1) hineintreiben, ago in—. Rj. sagoniti n. p. ovce u košaru. — 2) zusammentreiben, cogo. Rj. sagoniti što n. p. u gomilu. — 3) herabjagen, depello: Pa pokupi drvlje i kamenje, pa no crne tice sagonjaše (Npj. 4, 389). Rj. sagoniti što odakle, ili sa šta, s čega. sa se, pass.: Popik se štapom pustimičke odbija ili sagoni s kergje. Rj. 542a.

sâgònjênje, n. Rj. verb. od sagoniti. vidi zgonjenje. — 1) radnja kojom tko sagoni n. p. ovce u košaru (das Hineintreiben, actio [bovis in stabulum]. Rj.). — 2) radnja kojom tko sagoni što n. p. u gomilu (das Zusammentreiben, coactio. Rj.). — 3) radnja kojom tko sagoni n. p. pticu sa drveta (das Herabjagen, depulsio. Rj.).

sâgorijèvanje, n. verb. od sâgorijevati. stanje koje biva, kad što sâgorijeva.

sâgorijèvati, sâgòrijevâm, v. impf. sa-gorijevati. v. impf. prosti gorjeti. v. pf. sâgorjeti. — I pogleda, a to kupina ognjem gori a ne sâgorijeva. I Mojsije reče: idem da vidim tu utvaru veliku, za što ne sâgorijeva kupina. Mojs. II. 3, 2.

sâgòrjeti, sâgòrim, v. pf. Rj. sa-gorjeti. vidi zgorjeti. v. impf. sâgorijevati. — 1) verbrennen, comburo: Tek mu jedan rukav sâgoreo. Rj. prelazno. vidi sâpaliti, spaliti, spržiti. — Dobar tumbas vatre načiniše, i na vatri njegu sâgoreše. Npj. 3, 348. — 2) neprelazno, zusammenbrennen, conflo: Hej Solune, ognjem sâgoreo! Npj. 2, 463. Sad već nema mnogo ognjevitijskih brda... već (su) prije hiljade godina sâgorjela. Priprava 103.

sâgràditi, sâgràdim, v. pf. bauen, construo, cf. načiniti: Jednu babo sâgradio crkvu. Sâgradiše visoke Dečane. Rj. sa-graditi. vidi i zgraditi, ograditi, napraviti. v. impf. sâgragjivati. — Ako hoćete, i vas hoću oženiti, pa vam dobre dvore sâgraditi. Npr. 194. Što je Laza sâgradio crkvu, sâgradio sebi zadužbinu o svom hlebu i o svome blagu. Npj. 2, 326.

sâgragjivânje, n. verb. od sâgragjivati. radnja kojom tko sâgragjuje što.

sâgragjivati, sâgràgjujêm, v. impf. sa-gragjivati. v. impf. prosti graditi. v. pf. sâgraditi. — Ja Gospod sâgragjujem razvaljeno i zasâgjujem opustjelo. Jezek. 36, 36.

sâgrijèšiti, sâgrijèšim, v. pf. sündigen, pecco. Rj. sa-griješiti. vidi zgriješiti. v. impf. prosti griješiti. — Oprosti mi, mila majko moja! što sam tebi, majko, sâgrešila. Npj. 2, 24. Ja sâgrijèših što izdadoh krv pravu. Mat. 27, 4.

sâgrinjati, njâm, v. pf. (u Boci) vuna sâgrinjalu, t. j. izjele je grunje, von Motten benagt werden, tineis corrod. Rj. sa-grinjati. glagol se inače ne nahodi.

— Magjionik nosi uza se različne magjije, kao n. p. igle bez ušiju, sjede dlake iz glave, osječene nokte, *pregju koja je sagrinjala*, crnu vunu itd. Rj. 341a.

sagrješaj, m. ovu sam riječ čuo od jednog po-božnog starca: »Bože dragi i milostivi, oprostí meni moj *sagrješaj*.« J. Bogdanović. *vidi* sagriješenje.

sagrješenje, n. Stulli. *verb.* od sagriješiti. *djelo kojim se sagriješi. vidi* sagriješaj. — Kojigod u slavu Božju ustajao... koji li je zaboravljavao il' u strahu il' u stidu il' u svome *sagrješeniju*, te se ne spomenuo, Bog... Kov. 119. za takva *verb. isp.* dopuštenje.

sagrnuti, sãgrñem, v. *pf.* *zurückschlagen, revolvero*: *Sagrnu* mu jorgan sa obraza. Rj. sa-grnuti *odakle, sa šta, s čega. vidi* s, sa I 1. *isp.* prosti grnuti.

sagubiti, sãgubim, v. *pf.* *umbringen, interficio, cf.* pogubiti, zgubiti. Rj. sa-gubiti n. p. čovjeka. *vidi* i izgubiti 2. v. *impf.* prosti gubiti 2.

sãgučiti, čim, v. *pf.* *vidi* zgučiti: Neko čudo bješe *sãgućio, sãgućio* pod pazuvo ljevo. Rj. sa-gući, *sa-viti što u guku. v. impf.* gući.

sãgjanje, n. das Setzen, collocatio. Rj. *verb.* od sagjati. *radnja kojom tko sagja koga n. p. za trpezu.*

sãgjati, sãgjãm, v. *impf.* u pjesmi mjesto *posãgjavati*: Još ih ljepše za trpezu *sagja*. Rj. *vidi* i saditi 2, sjedati 3.

sãgjenica, f. n. p. šljiva, *Setzling, taleola, cf.* prisad. Rj. *mlada voćka koja je za presãgjivanje. vidi* i presada, prijesad, prijesadnica.

sãgjenje, n. das Setzen, satio. Rj. *verb.* od saditi. *radnja kojom tko sadi što.*

sahãdžija,* m. saha(t)-džija, koji gradi *sahate. vidi* sadžija, urar. — Bog ubio *sahãdžije*, koji kuju zlatne sa'te. Npj. 1, 186.

sãhan,* m. (u Dubr.). Rj. *vidi* sãn. *dem.* sančić. — 1) *eine kupferne Schüssel, scutella aenea*. Rj. *zdjela od metala, n. p. od bakra.* — Zgotovila gospodske ponude... žuto zerde u srebrnu sa'nu. Npj. 1, 569. On ne liže Turačke *sahane*, a smrdi mu ruka od Tura-ka. 5, 139. — 2) *kupfernes Waschbecken, pelvis aqualis, cf.* legjen. Rj. *bakrena umivaonica. vidi* i legen, legjer.

sãharati, rãm, v. *pf.* *ermatten, erschöpfen, cf.* umoriti 2: Prostri mene mekane duške, e me ljuto noću *saharala*. Rj. sa-harati. v. *impf.* hãrati.

sãhat, m. Rj. *vidi* sãt,* ura. *pl. gen.* saháta i sa-hãti. Obl. 10. — 1) *die Stunde, hora*. Rj. *šezdeset minuta vremena*: U nahiji Barskoj, koja se odovud počinje od Paštrovića i drži pored mora samo oko četiri *sahata*. Rj. 15b. *Izbijaju sahati*... sad su *iz-bila dva sahata*. Rj. 218b. Red, 4) dan i noć (24 *sahata*). Rj. 647a. Koje su ure? t. j. *koliko je sahati?* Rj. 786b. Čelo, 4) *dvanaest sahata vremena*. Rj. 821b. Ja mogu za *po sahata*... Ja mogu za jedan četvrt *sahata*. Npr. 203 (*pogriješeno mj.*: za jednu četvrt *sahata. isp.* Četvrt, f. u nekih se pisaca griješkom nalazi i u muškom rodu. Daničić, ARj. II. 15b). Po večeri tri *sata* progjoše... Vele ljudi, da je *dvanaest sati* od Topole do bijela Čačka, Mutap Lazar za dva *sata* dogje. Npj. 4, 300. Te se biju ognjem iz pušaka niz Ponore tri *debela sata*. 4, 403. Zaliv... oteže se k jugoistoku oko šest *sahata* hoda. Kov. 28. Kažu Turcima, da ih pričekaju do pred zoru na dva *sata*. Miloš 85. Već zvoni na 12 *sahati*, a ja moram ići čak u grad na ručak. Straž. 1886, 772. Došavši tako k selu, oko četvrt *sata* od varoši, sretnu ga neprijatelj. Žitije 66. Četiri anđela koji bijahu pripravljeni na *sahat*, i dan i mjesec, i godinu, da pobiju trećinu ljudi. Otkriv. 9, 15. Izišavši u treći *sahat* (n jutra oko devet *sahata*)... izigje u šesti i u deveti *sahat* (u dvanaest *sahata* i u tri)... i u jedanaesti *sahat* (u veće u pet *sahata*). Prip. bibl. 132. *isp.* nekolikosatni. — 2) *die Uhr, horologium*. Rj. *sprava koja pokazuje, koliko je sahati. vidi* i sunčanik, urica. — Zlatan *sahat* s bazima valja da

je »Repetiruhr«. Rj. 12b. *Navijati sahat*. Rj. 379b. *Naviti sahat*. Rj. 380a. »Daćemo ti zlatan sahat«... »Bog ubio sahadžije, koji kuju zlatne sate! Npj. 1, 186.

sahibija,* m. der Herr, Eigenthümer, dominus, cf. gospodar. Rj. — Gospodar od čitluka zove se Turskom riječi čitluk-sahibija. Rj. 826a. *Saibija* daje, a telal ne da. Posl. 274.

sahibijin, *adj.* des Eigenthümers, domini. Rj. što pripada sahibiji.

sãhija,* m. der Fussbote, tabellarius, cf. knjigonoša: A *sahiju* posla u Kosovo. Rj. *vidi* i počta 3. — *Saija* je Zeku zastanula u meani, gje on pije vino. Npj. 4, 276.

sãhnuti, sãhnêm, v. *impf.* *exsiccari*: Gundulić: Kako za njom venem, *sahnem*... *sahnuti* i žalosti. Stulli. *kao sušiti se. isp.* vehnuti. v. *pf.* slož. o-sahnuti, po-, pre-, ra(z)- (se), sa-, u-. — *Dokle će tužiti zemlja, i travu svega polja sahnuti* sa zloće onih koji žive u njoj. Jer. 12, 4. *Sãhnuti*, toga prostoga (glagola) nema u Vukovu rječniku; ali »*živo drvo sane*« ima Dobretić, bogosl. 501. Rad 6, 76.

sahõditi, sãhodim, v. *impf.* sa-hoditi. *vidi* salaziti, i *syn.* ondje. v. *pf.* saći, sići. — Nigdje palte ni palanke nejma u četiri ove banovine, da Ličani *sahõdili* nisu, za njegov glasa ni habera nejma. HNPj. 3, 160 (palta = kula).

sãhrana, f. (u C. G.) — 1) *der Schutz, tutela*: utekao njemu na *sahranu*. Rj. *isp.* obrana, odbrana. — 2) dao mu na *sahranu*, *cf.* ostava. Rj. — *sahrana. za postanje isp.* sahraniti.

sahraniti, sãhrãnim, v. *pf.* Rj. sa-hraniti. v. *impf.* sahranjivati. — 1) *begraben, sepelio*. Rj. *vidi* pogrebsti, ukopati. — Kad (svekrva) umre i *sahrane* je, svet je jeo i pio na daći. Npr. 83. Ko l' će babu hlebom dohraniti? Ko l' po smrti stara sahraniti? Npj. 3, 392. — 2) *vidi* sačuvati. Rj. i *syn.* ondje. — Sačuvaj me, Bože, od ruku bezbožničkih, od *silnika sahrani* me. Ps. 140, 4.

sahranjivãnje, n. Rj. *verb.* od sahranjivati. — 1) *radnja kojom tko sahranjuje mrtva* (das Begraben, sepultura. Rj.). — 2) *radnja kojom tko sahranjuje što* (das Bewahren, sepositio. Rj.).

sahranjivati, sahrãnjujêm, v. *impf.* Rj. sa-hranjivati. v. *impf.* prosti hraniti 2. v. *pf.* sahraniti. — 1) *begraben, sepelio*. Rj. *vidi* pogrebavati, ukopavati. — »Barem ću čekati da ga otrpim do groba...« Žena mu rekne da će mu biti dugo čekati dokle ga stanu sahranjivati, već neka ide. Npr. 171. Papučama piju vino hladno, a za moje zdravlje name-njuju, a tebeka živa sahranjuju, sahranjuju, za dušu ti piju. Npj. 2, 504. — 2) *bewahren, condo, sepono, serco. isp.* ostavljeti 1. *metati što kuda, da se sahrani, da se sačuva.*

sãja, f. eine Art feinen rothen Tuchs, die Sarsche, panni purpurei genus. Rj. nekaka crvena čoha. *vidi* sajalija, paragon 2. — Što se sjaše preko Risna grada? Al' je *saja* megju terzijama? Al' je zlato megju zlatarima? Kov. 80. *riječ tugja*. Osn. 57.

sãjahati, sãjašêm, v. *pf.* sa-jahati. *vidi* sjahati. *suprotno* uzjahati. v. *impf.* sjahivati. — 1) sjahati s konja, *absteigen, ex equo descendere. vidi* sjahati 1. — 2) sajahati koga s konja, *skinuti ga s konja*: Ako bih mu počem i sjahala, a ako me silom saja-haše, živ mi bratac, u dvore mu ne ću. Herc. 209.

sãjalija, f. *vidi* saja: I crvenu čohu sajaliju, što od vode čoha crvenija, a od sunca voda rumenija. Rj. *vidi* i paragon 2. — Udri na se dibu i kadifu, ponositu čohu sajaliju. Npj. 2, 262.

sãjam, sãjma, m. (u Hrv. i po prim.). Rj. sa-jam. *postanje vidi* kod najam. — 1) *vidi* sabor (n. p. kod crkve). Rj. *isp.* oproštenje 2. — 2) Markt, Messe, *nundinae, cf.* panagjur, vašar. Rj. *vidi* i pazar 4. —

Sa srebrom, s gvoždjem . . . dolazahu na sajme tvoje. Jezek. 27, 12.

sajediniti, *sajèdìnì*, v. pf. sa-jediniti. *vidi* sje-diniti. v. impf. sajedinjavati. — 1) *vereinigen, jungere, conjungere*: Ona i Milutin mišljahu *sajediniti obje države*. DM. 35. Da se pomole za oglašene, da bi Gospod . . . *sajedinio ih su srojom crkvom*. DP. 22. — 2) *sa se, pass. ili refleks.*: Banat se *sajedini s Mađarskom*. Žitije 5. Da bi se *sajedinila* oba lika jedne tajne. DP. 33.

sajedinjávànje, n. verb. od sajedinjavati (i se). — *radnja kojom tko sajedinjava što, ili se tko sajedinjava s kim. vidi* sje-dinjavanje.

sajedinjávati, *sajedinjávám*, v. impf. sa-jedinjavati, *vereinigen, unire, jungere, conjungere. vidi* sje-dinjavati, *prosti* jediniti. v. pf. sajediniti. — *sa se, reciproc.*: Jezik je hranitelj naroda. Dokle god živi jezik . . . dotle živi i narod: može se *megju sobom razumijevati i umno sajedinjavati*. Spisi 1, 94.

sajfan,* *sajfána*, m. *vidi* sajfan: A četiri nad ujom *sajfan* nose. Npj. 3, 514.

sajmár, *sajmára*, m. *koji ide na sajam. u Hrv. govori se kao i sajam. vidi* vašardžija, pazárljia.

sajmárev, **sajmárov**, adj. *što pripada sajmaru. sajmarski*, adj. *što pripada sajmarima ili sajmaru kojemu god.*

sajmáš, *sajmáša*, m. *koji ide na sajam. vidi* sajmar. **sajmení**, adj. *što pripada sajmu, n. p. danas je sajmeni dan. vidi* pazarni, vašarni. *za oblik sajmeni isp. najmenik prema najam. sve ove riječi sajmar — sajmeni govore se u Hrv. (i od štokavaca), gdje se govori riječ sajam.*

sajmíšte, m. (u Hrv.) mjesto gdje biva sajam, *Ort wo sajam gehalten wird, cf. vašarište*. Rj. *vidi* i panagjurište, pazarište. — *riječi s takim nast. kod danište.*

sajmóvànje, n. verb. od sajmovati. *vidi* vašarenje. **sajmóvati**, *sajmujém*, v. impf. na sajmu trgovati, prodavati i kupovati. n. p.: *danas se dobro sajmovalo. vidi* vašariti.

sajvân,* *sajvána*, m. *vidi* sajfan. *vidi* amrel, kišobran, štít (od kiše). — Vrh gjevojke *sajvan razapnite*, da gjevojci ne pokisne lice. Herc. 184.

sák, m. (u C. G.) *vidi* krošnje. Rj. *vidi* i mrežale, traľje. *na dva savijena drveta isprepletano uzicama, te se u njemu nosi slama. — Tugja: sak (saccus). Osn. 17.*

sákacénje, n. *das Lähmen, sauciatio*. Rj. verb. od sakatiti. *radnja kojom tko sakati koga.*

sakága,* **sakágija**,* f. *eine Pferdekrankheit, genus morbi equorum (malleus; cf. gunturac, armija, rmija, saradža 2 Rj.)*. Rj. *bolest konjska.*

sakágljiv, adj. n. p. konj, *mit der sakagija behaftet, equus morbo sakaga dicto laborans*. Rj. *koji boluje od sakage, sakagije.*

sakáluda, f. *der Dummkopf, stultus*. Rj. *saka-luda, čovjek sakaludast, suludast. vidi* suludnik, suludnjak. *vidi* i bezjak, i *syn. onđje.*

sakáludast, adj. (u Srij.) *vidi* suludast. Rj. *vidi* i sulud, suludan; *benast, benav, budalast, isp. i lud, i syn. onđje.*

sákát,* adj. *lahm, verkrüppelt, saucius, debilis, cf. bogaljast*. Rj. — *Klijenit, sakat*, da se ne može maći, *vidi* uzet. Rj. 274a. *Otkini komarcu jednu nogu, on sakat do vijeka*. Posl. 243. U čoravoj zemlji i *sakati konji* prolaze. 338. *Hrom sam u nogu, sakat u pleću, igrat' ne mogu*. Npj. 1, 186. *Ranio se u lijevu ruku, i po tom u saci malo ostao sakat* (niti je mogao prsta dobro skupiti, ni ispraviti). Danica 1, 79. *Ostane sakat u nogu*. Žitije 8.

sákátiti, *ím*, v. impf. *lähmen, saucio*. Rj. *sakatiti koga, činiti ga sakata. v. pf. sloč. iz-sakatiti, o.*

sakátuša, f. *ptica, onocrotalus*. Stulli. *vidi* gem, pelikan. — *za nast. isp. ajguruša.*

sákeljiti, *ljím*, v. pf. sa-keljiti. *vidi* skeljiti.

sákija,* f. (u C. G.) *vidi* sukija, cf. stupa. Rj. *krpa kojom se zástupa puška.*

sáklati se, *sákoljém se, vidi* sklati se. Rj. *saklati se, u svagji počupati se. vidi* i isklati se, poklati se. *recipr. saklao se s njim, saklali se njih dvojica. v. impf. klati se 2.*

sáklet,* m. *Befehl, praeceptum*: On izdade *saklet* na čauše. *Saklet* čini na svoje vojvode. Rj. *zapovijest. vidi* crklet, srklet.

sáklóniti, *sáklóním*, v. pf. *behüten, protego*: Bože *sakloni!* *Od dušmanske ruke saklonio*. Rj. *sa-kloniti, kao odbraniti, sačuvati. isp. skloniti 3.*

sáklöpiti, *sáklöpím*, *vidi* sklopiti. Rj. v. pf. *sa-klopiti. kao prost glagol ne dolazi. isp. klöpiti. — Osta jадna na drumu gjevojka, i kod nje je gjever Durmiš-beže, oko nje je saklopio ruke . . . »Pusti ruke od moje gjevojke«*. Npj. 3, 459.

Sáko, m. *hyp. od Sáva*. Rj. *Sa-ko. takva hyp. kod Dako.*

sákóvati, *sákujém*, *vidi* skovati. Rj. *sa-kovati. v. impf. kovati. — Zlatari će doći, prsten sakovati*, burmu pozlatiti. Rj. 210b. *Najprije sakuje gvozden kovčeg*. Npr. 158. *Ja sam sablju sakovao*. Kov. 57.

sakraj, *praepos. sa-kraj. vidi* skraj: *Pred njima je Gjuro kapetane od Začira sakraj Ljubotinja*. Npj. 5, 281.

sakrámenat, *sakrámenta*, m. *sacramentum*: *narediti sakramenat, služitelj sakramenta, sacramenti minister*. Stulli. *Što se svetinje radi naziva časno: služba božja, pravila njezina, sakramenat*. Daničić, ARj. 909a. *akcentuacija prema Daničićevoj na riječi argúmenat, argúmenta*. DARj. 105a. *po Budmanu gen. sakrámentá.*

sakrésati, *sakrešém*, v. pf. sa-kresati. *vidi* skresati. — *Sad su, brate, puti sakresati*, oborite sječe po stazama. Npj. 4, 338.

sákriti, *sákrijém*, (*part. pass. sakriven*), v. pf. Rj. *sa-kriti. vidi* skriti. cf. *skutati, potomiti, učurisati, zatomiti, zavrijeti. v. impf. sakrivati. — 1) verbergen, abscondo*. Rj. — *Brže bolje metne kokoš na pogaču pa poklopi čankom, i tako sakrije od kuma*. Rj. 292a. *Sakrij me gje!* Npr. 5. *Pred Bogom ništa nije sakriveno*. Danica 5, 88. *Noseći u ruci svoj vojvodski barjak, koji je do sad ležao negde sakriven*. Miloš 79. *To je poznato, niti može biti sakriveno*. Straž. 1887, 62. *Gospod sakri od mene i ne javi mi*. Car. II. 4, 27. *Za što svemogućemu nijesu sakrivena vremena?* Jov. 24, 1. *Za znak da su svete tajne sakriveno od običnoga čovjeka*. DP. 12. — 2) *sa se, pass. ili refleks. vidi* i savrijeti se, skloniti se, šćunjiti se, šćučunjiti se, ukriti se. — *Ali ga na putu stigne sunce . . . uteče pod plast, i sakrije se od sunca*. Rj. 750b. *Prava se muku ne da sakriti*. Npr. 40. *Bolje se pošteno skriti no sramotno prikazati*. Posl. 26. *Neko se za list sakrije, a neko ne može ni za dub*. 201. *A skri mu se divski starješina*. Npj. 2, 28. *Sakri se Adam i žena mu ispred gospoda Boga megju drveta u vrtu*. Mojs. I. 3, 8. *Uslíši, Bože, molitvu moju, i nemoj se sakriti od moljenja mojega*. Ps. 55, 1. *Ugji u stijenu, sakrij se u prah od straha Gospodnjega*. Is. 2, 10.

sakrivànje, n. *das Verbergen, to abscondere*. Rj. *verb. od sakrivati. radnja kojom tko sakriva što.*

sakrivati, *sakrivám*, v. impf. *verbergen, occulto*. Rj. *sa-krivati. v. impf. prosti kriti. v. pf. sakriti, skriti. — Uredivši da ni on ni Jelena ne slušaju ni sakrivaju jedno od drugoga ni jednoga zla čovjeka i opadnika*. DM. 180.

sakrivíti, *sakrivím*, v. pf. *nema u Vuka*. Rad 6, 90. *sa-kriviti. vidi* skriviti. *isp. zakriviti.*

sakrójiti, *sákrójím*, *vidi* skrojiti. Rj. v. pf. *sa-krojiti. vidi* i sarezati, srezati 1. v. impf. *krojiti. — Al' ti ne ću doći, dok mi ne sakrojiš od maku košulju, od svile*

rukave! Npj. 1, 110. Ako l' voliš carstvu nebeskome, a ti sakroj na Kosovu crkvi. 2, 296.

sakrušanje, *n. verb. od sakrušati. radnja kojom tko sakruša što.*

sakrušati, sakrušām, *v. impf. sa-krušati, zerreiben, zermalmen, zerknirschen, conterere, comminuere. v. impf. prosti kručiti. v. pf. sakrušiti, skručiti.* — Izvela je (ljubav pjevačeva) divnu slogu izmegju misli i osjećanja i ridanja, koja se odziva u svakom srcu, sakruša svaku dušu, ali i podiže k nebu zbunjeni duh. DP. 359.

sakrušiti, sakrušim, *vidi skručiti.* — Rj. sa-kručiti. *v. impf. sakrušati.* — S deverom se igra, prsten izgubila, burnu sakrušila. Npj. 1, 101.

saksija,* *f. vidi pēka. Rj. vidi i sač 1, i syn. ondje. od metala n. p. od gvozdja kao crepulja što se ugrije pa se njom poklopi kukuruzni hljeb, da se brže ispeče. dem. saksijca. augm. saksijetina.*

saksijca, *f. dem. od saksija. Rj.*

saksijetina, *f. augm. od saksija. Rj. — takva augm. vidi kod babetina.*

saktijan, *m. der Saffian, corium saphianum. Rj. tanka kozja ili ovčja koža. isp. kordovan.* — Veće ona ide u riznicu, pa otvora saktijan-sepete, te izvadi ruho gjevojačko. Npj. 3, 18.

saktisati,* saktišēm, *v. pf. verderben, vernichten, destruo, pessum do. Rj. kao satrti, slomiti, uništiti. glugol se inače ne nalazi.* — Britku sablju prebi na četvero . . . bojno koplje slomi na sedmero . . . Kada Marko saktisa oružje, onda trže divit od pojasa. Npj. 2, 442.

sakup, *m. die Versammlung, conventus: Njemu bjehu na sakup svatovi. Rj. vidi skup, i sabor 1, i syn. ondje.* — E se kupe Srijemski glavari na sakupu pred bijelom crkvom. Npj. 2, 6.

sakupiti, pīm, *vidi skupiti. Rj. v. pf. sa-kupiti. vidi i sabirati. v. impf. sakupljati.* — Sakupio Sijenjanin Iva, sakupio Sijenjske junake. Rj.

sakupljanje, *n. vidi skupljanje. Rj.*

sakupljati, sakupljām, *v. impf. vidi skupljati. Rj. sa-kupljati. vidi i sabirati. v. impf. prosti kŭpiti. v. pf. sakupiti.* — Nego brže sakupljaj svatove. Rj. Pauk po cvijeću bere jed, a čela sakuplja međ. Posl. 246.

sala, *f. der Saal, Salon; aula. vidi dvorana, dvorica.* — Baron Šiling vrativši se k meni izigjem i ja iz kola te otidemo u salu. Sovj. 38. U vašoj sali. Straž. 1886, 1667.

Salāmun, Salōmun, *m. vidi Solōmun.* — Pozdravio te je Salamun. DPosl. 99. Preda David kraljevstvo sinu svojem Salomunu. Prip. bibl. 103 (1850. latin.).

salāmura, *f. die Salzlacke, salsura, muria: metnuo ribu u salamuru. Rj. isp. raso. — tugja riječ. Osn. 113. Tal. salamoja.*

salāndār, salandāra, *m. das Atmosen an die Kalugier auf 40 (von σαράντα) Tage Todtengebet, zwischen Ostern und Himmelfahrt, inferiarium genus. Rj. prilog kalugjerima, da se Bogu mole za pokojne 40 dana, izmegju uskrsa i Spasova dne.*

salāndžāk,* salandžāka, *m. ono na čemu se tko ljulja. vidi culjajka, culjka, gegaljka, ljuljajka, lju-ljaška.* — U Mostaru u oči Božića zametnuli troje salandžake. Ljuljalo se malo i veliko. Here. 211.

salāš, *m. (loc. salāšu) (u vojv.) der Meierhof, villa. cf. majur. Rj. Madž. szállás. vidi i bačija, bačina 2, konak 4, mandra, stan 2, stanarna. — Odadžija, 2) čovjek koji sjedi na čijem salašu. Rj. 441a. Cula igra . . . Kod čule se jame sve zovu kućice, a velika kuća u srijedi salaš. Rj. 830a. Pa ćemo sutra ići na salaš. Npr. 12.*

salāta, *f. (der Kopfsalat, Garten-) Salat, lactuca (sativa) oleracea. Rj. vidi ločika.* — Žučanica, 1) divlja salata, koja se zove i zmijina trava. Rj. 162b. Obuljiti, politu što uljem, n. p. grah, salatu, kupus. Rj.

435b. Tušac, nekakva salata, koja je sama od sebe malo kisela, cf. tušt. Rj. 757b.

salānkovina, *f. vidi mečava. Rj. kad snijeg mete. vidi i pomet, vijavica, čorava Angjelija.* — Od tugje će biti: salaukovina. Osn. 166.

salāziti, zim, *v. impf. vidi silaziti. Rj. sa-laziti. vidi i slaziti, sahoditi; skidati se, snimati se. v. impf. prosti laziti. v. pf. sači, sići.*

salāženje, *n. vidi silaženje. Rj. vidi i slaženje.*

salēp,* *m. der Salep (ein warmes Getränk mit Honig), potio mellita. Rj. piće toplo s medom.*

salētjeti, salētīm, *v. pf. Rj. sa-letjeti. vidi sletjeti. v. impf. salijetati.* — 1) anrennen, anfallen, drängen, urgeo, invado, cf. savitlati. Rj. saletjeti koga, navaliti istući što ili moleći se za što. vidi i objekoliti, obrlatiti, okupiti, saviti 3, sljetjeti 2, svrzlati, svitlati, ustisati 2, uzletjeti 2, zaokupiti 2. — Žena ga zapita za što se nasmeja. On joj odgovori: »Ni za što, samo onako«. Ali ženi ne bude to dosta nego saleti muža da joj kaže za što se nasmeja. Npr. 13. On ne čuje, što besedi Iva, već saleti svoje čedo Iva, saleti ga, da odseče glavu. Npj. 3, 402. — 2) vidi sletjeti. Rj. sletjeti odakle, sa šta, s čega n. p. ptica sletjela s drveta, herabstiegen, derolo.

salīdž, *f. (u Risnu) vidi kaldrma. Rj. vidi taraca.*

salijētānje, *n. Rj. verb. od salijetati.* — 1) radnja kojom tko saliječe koga (das Anfallen, invasio. Rj.). — 2) radnja kojom n. p. ptica saliječe sa drveta (vidi slijetanje. Rj.).

salijētati, salijēčēm, *v. impf. Rj. sa-lijetati. vidi slijetati. v. impf. prosti letjeti. v. pf. saletjeti.* — 1) anfallen, invado. Rj. koga, navaljivati istući što ili moleći se za što. isp. saletjeti 1. — 2) vidi slijetati. Rj. salijetati odakle, sa šta, s čega; n. p. ptica saliječe s drveta.

salijēvanje, *n. vidi saljevanje. Rj. vidi i salivanje, slijevanje.*

salijēvati, salijēvām, *v. impf. vidi saljevati. Rj. vidi i salivati, slijevati. v. impf. prosti lijevati, liti. v. pf. saliti.* — Pulija, 2) kao pregjica na šeširu što pastiri od kositera saljevaju. Rj. 620b.

salīnae, salīna, *m. u saonica ono što ide po snijegu, die Schlittenkufe, pes truhae. Salinca su dva; u njih su odozgo udareni stupci ili češljevi (u svaki po jedan sprijed, a po jedan ostrag), a na stupcima odozgo stoje opleni ili gređice, te drže salince jedan za drugi; u oplene je udaren na svakome kraju po jedan kočić, koji se zove ručica. Rj. vidi saonik 2. — od osn. koja je u saoni. Osn. 340.*

salitak, salitka, *m. voda što se salije u vraćanju. u Sarajevu. Dr. Gj. Šurmin. — za nast. isp. dobitak.*

saliti, sālījēm, *v. pf. Rj. sa-liti. vidi sliti. v. impf. salijevati, salivati, saljevati.* — 1) giessen (z. B. eine Kanone), fundo. Rj. saliti n. p. top. — Donesoše (zlatne oboce) Aronu. A on sali u kalup, i načini tele saliveno. Mojs. II. 32, 4. Sali četiri biočuga za četiri ugla rešetke mjedene. 38, 5. sa se, pass: Od sto talanata srebra sališe se stopice za svetinju. Mojs. II. 38, 27. — 2) n. p. vino u čuturu, hincingiessen, fundo in—. Rj. isp. sasuti.

salitra, *f. vidi šalitra. Rj. vidi i šalitra. sō nekakva; der Salniter, Salpeter, nitrum, salnitrum.* — Ko pjeva pjesme žalosnom srcu, on je kao onaj koji svlači haljinu na zimi, i kao ocat na salitru. Prič. 25, 20.

salivānje, *n. verb. od salivati. radnja kojom tko saliva što. vidi saljevanje, saljevanje; sliivanje. — Salivānje zvōnā, (u Bačkoj) Art Spiels, ludi genus. Rj. 662b (nekaku igru).*

salivati, sālīvām, *v. impf. sa-livati; ne govori se samo u zap. govoru nego i u istočnom i južnom. vidi saljevati, saljevati; sliivati. isp. v. impf. prosta livati, lijevati, ljevati. v. pf. saliti. u Rj. je akcentuacija sālīvati, vām, (zap.) i sālīvānje (ist.) zbrkana sa pravim*

istočnim: sàlevati, vām (ist.) i sàlevānje (ist.), a dobro ima: salivānje zvona (u Bačkoj). — *sa se, refleks.:* Jer eto nam jednog konjanika... niz njega se crna krvca sliva niz dolamu i konja gavrana, *saliva se* vranu u kopita. HNpj. 4, 444.

salma,* f. — **1)** *vidi* topuz. Rj. *vidi* i buzdovan.

— **2)** (u Dalm.) kao topuz na podugačkome dršku. Rj.

sàlo, n. — **1)** *das Fett, Schmer (von Schuenein), adeps.* U svinja i u mnogijeh životinja n. p. u zeca, a i u čovjeka zove se *salo*, a u govečeta, u koze i u ovce *loj*. Rj. — Peče ga *salo*. (Bijesan je, dobro mu je). Posl. 247. On je najveću bunu podigao na debelo jer (isporio ga i *salo mu izvadilo na polje*). Nov. Srb. 1817, 333. — **2)** iz bundeve, *das Gekröse, intestina cucurbitae*. Rj. *što je u bundevi meko.* — *Tikva rođena* pošto se osuši probuši se odozgo i izvadi se iz nje sjeme i *salo*. Rj. 739a. — **3)** (u Dubr. a može biti da bi se reklo i u Srbiji) svinjska mast, *Schmalz, adeps suillus*. Rj.

sàlomiti, sàlomim, vidi slomiti. Rj. sa-lomiti, *primjere vidi* kod slomiti. *vidi* i ulomiti, opučiti 2. v. *impf.* slamati.

sàložiti, sàložim, v. pf. vidi složiti: Da *saloži* vezene darove. Rj. sa-ložiti. v. *impf.* slagati.

sàlt,* indecl. Rj. — **1)** *allein, solus*. Rj. *sām* (bez drugoga). — *Salt* samšesti bio osavnuo. Npj. 3, 178.

— **2)** *adv. nur, saltem*. Rj. *vidi* 2 *sāde**, samo. — Obe mlagje ništa ne govore, *salt* govori vila najstarija. Npj. 2, 52. Svi svatovi konje provagjaju, *salt* ne šeta zmija Lastavicu. 2, 57.

sàltadžija,* m. (u Bačkoj) *der Fuhrmann, der Menschen (ohne Waaren) führt, qui solos vehit*. Rj. vozač koji *salt* (same) ljude vozi bez robe. *salt-a-džija, pred nast. džija*) a. *isp. riječi* takve kod djeladžija.

sàltijer, saltijera, sàltir, saltira, m. vidi psaltijer, psaltir (od kojih su saltijer i saltir otpadavši u početku p), saotijer. — *Saltir!* Posl. 274. Nasred njega samouče gjače, u ruku mu knjige saltijeri, te se moli Bogu po zakonu. Npj. 2, 92. *za nast. isp.* pastijer i pastir.

sàlútak, salútka, m. (u Vršcu) poveliki šljunak. Rj. — *riječi s* takim *nast. kod* bjelutak. Značenje (korijenu) *teći* (kod *salinac, saonice*) prelazi u *valjati se, okruglu biti*: salútak. Korijeni 217.

sàljevanje, n. das Giessen, fusio. Rj. *verb. od* 1) *saljevati*, 2) *saljevati se.* — **1)** *radnja* kojom tko *saljeva n. p. topove.* — **2)** *stanje* koje biva, kad se *saljeva n. p. Sava u Dunavu.* — *vidi* salijevanje, salivanje; slijevanje, slivanje.

sàljevatí, vām, v. impf. Rj. sa-ljevati. *vidi* saljevati, salivati; slijevati, sliivati. v. *impf. prosti* lijevati, livati, ljevati; liti. v. *pf. saliti.* — **1)** n. p. zvona, topove, svijee, *giessen, fundo*. Rj. — **2)** *saljevati n. p. vino u čuturu, hineingiesen, fundo in—, isp. saliti 2. sa se, refleks.:* Pred njim je bila jedna česma na zlatnom čnku izvirala, i tako *saljeva se* pred njim u jedno korito zlatno. Npr. 195. Jedna velika otoka pod imenom Jezava, koja se pod Smederevom *saljeva u Dunavo*. Danica 2, 38.

sām, sāma, sāmo. Rj. *sam* govori se i *sami*. Obl. 34. — **1)** *allein, solus*; *sam* samcit (samcat), *ganz und gar allein, plane solus*. Rj. ta zamjenica (kad znači: *bez i koga drugoga, solus*) može imati oblike kake imaju pridjevi neodregjeni: *sama* (drugi padež), *samu* (treći pad.) itd. Obl. 34. *vidi* salt 1. — Osopština, ono što kalugjer koji ima *samo svoje osim* manastirskoga. Rj. 473a. *Sama* sazdana kost, kaže se za bolesnika, koji se od bolesti osušio i okoreo, *lauter Bein und Knochen, ossu atque pellis totus est*. Rj. 663a. Čistina, 2) *sama šenica*. Rj. 825b. Dogje na kapiju koja je bila *od samih zmija*. Npr. 11. Kako bi ostavio oca *sama*. 36. Ja ću ti napuniti galiju *samoga srebra i zlata*. 42. Kad dogje kući sa sandukom i otvori ga, a to u njemu *sve sami dukati*.

143. Bi rekao *sama vatra* oko dvora sipa. 185. *Sam Bog* nema gospodara. Posl. 274. *Samu čoeku* nije dobro ni na jelu, a kamo li u kaku poslu. 274. Kralj ga ne sme otpraviti *sāma*, već *snjim* posla Oblačica Rada. Npj. 2, 484. Gjuragj piše do tri sitne knjige, ne piše ih *samim* *murećepom*, veće meša s krvcom od obraza. 2, 569. On nije tebe pozdravio, nego *mene samoga*. Danica 2, 124. Stvari onake, koje su *sama laž*. Odg. na ut. 7. Čovjek *sam za sebe* ako i pogriješi, nije velike sramote. Pis. 15. Ne nagje ništa na njoj (na smokvi) *do lišću sama*. Mat. 21, 19. Nikomu ne govoreći riječi *do samijem Jevrejima*. Djel. Ap. 11, 19. — **2)** *selbst, ipse*. Rj. *cf.* glava 2. — **A.** *sām* (bez sebe). — **a)** *bez prijedloga*: Srećan si, *sam* te je *Bog* uputio kuda treba. Npr. 19. Onda će ti *svi konji sami* doći. 121. Išla ne znajući ni *sama* kuda. 141. Začude se sluge pa i *sami carev sin*. 259. Zrela voćka *sāma* pada. Posl. 94. *Samo sunce* trepti kad ko zmiju bije, i raduje se govoreći: kako moj mravak *ždaju* bije! 274. To ti se *samo* kaže. 319. *Sama* mu se *sablja* izvadila. Npj. 2, 342. Boinović... ostane onako, i *sam od svoje volje* skupi nekoliko momaka. Danica 4, 19. Može... uzeti mu sve, što ima, i *sam život*. 5, 85. I *sami sveštenici* njihovi ne razlikuju se od ostaloga naroda. Kov. 12. On bi već danas bio *sam svoj*. 16. A i *tebi samoj* probošće nož dušu. Luk. 2, 35. Ko se ti *sām* gradiš? Jov. 8, 53. Jer je ona mnogima pomogla, i *samome meni*. Rim. 16, 2. — **b)** *s prijedlozima.* — *do*: Potegne *sablju* pa stane *do same vatre*. Npr. 189. Ljubiću ga *do samoga mraka*. Npj. 1, 356. Načini šanac *do same Gjakove vojske*. Miloš 184. Ondje se onu noć borio s njime jedan čovjek *do same zore*. Prip. bibl. 25. — *kod*: Ovakovu službu ima *ra* i kod ostalih Slavenskih naroda, pa i kod *samijeh Rusa*. Rj. XXIX. — *megju*: Da se pogane tjelesa njihova *megju njima samima*. Rim. 1, 24. — *na* (acc.): Stane mu kazivati, kako Srbi mrze na sve Grke i na *njega samoga*. Sovj. 25. — *na* (loc.): Šanac bio na *samome utoku* Morave u Dunav. Miloš 41. — *od*: Ovo ide u istoriju našijeh zakona, koja može biti veća i znatnija *od njih samijeh*. Odg. na laž. 14. — *pod*: Vojsku izmakne od Drine pod Koviljaču (*pod sami grad* više Smrdljive Bare). Danica 3, 195. *Pod samu zimu* otiđe u Bosnu. 3, 213. — *pred* (acc.): Ovaj dan *pred sami mrak* skupe se. Kov. 52. Posle ručka, *pred samu noć*, otprate svi Ballu. Miloš 24. — *u* (acc.): U veće u *samu mrklicu* kad se carev sin doma vrati, istrči mu mater. Npr. 229. Dogju u *sami Bjograd*. Danica 3, 139. No u *samo to vreme* sejalo se već seme za buduću nesreću. Miloš 13. — *u* (loc.): Čurčija, koji je u *samom početku bune* došao k Jakovu. Danica 3, 190. — *za* (acc.): A *za same razvaline* Žiče i Manasije sami Turci kažu, da su znaci... Danica 2, 110. Da ga poštuju i vide da je *za njih same* vrlo potreban. DM. 212. — **B.** *sām* (sa sebe). — **a)** *bez prijedloga.* — *gen.* *samoga sebe, sam sebe*: Čini da raste tijelo na *popravljanje samoga sebe* u ljubavi. Efes. 4, 16. On ostaje vjeran; jer se *sam sebe* ne može odreći. Tim. II, 2, 13. — *dat.* *samijem sebi, sam sebi*: Stane *govoriti samu sebi*: »O Bože moj. Npr. 58. Drago je *sam sebi* najprigje vrat slomio. Posl. 69. Kojima se otkri da ne *samijem sebi* nego nama *služahu*. Petr. I, 1, 12. *Sami će sebi* biti mrski. Jezek. 6, 9. — *accus.* *samoga sebe, sebe samoga, sam sebe*: Naumi da *sam sebe ubije*. Npr. 220. Ja nijesam kadra ni *sama sebe hraniti*. 261. Bunca... i *pravi magarcima* svoje čitatelje, ili *sebe samoga*. Nov. Srb. 1817, 510. *Ljubi bližnjega svojega kao samoga sebe*. Mat. 22, 39. Jer sebe ne propovijedamo, nego Hrista Isusa Gospoda, a *sebe same* vaše sluge Isusa Gospoda radi. Kor. II, 4, 5. — *instrum.* *sam sobom*: A najposle i car Trojan *sam sobom* čuje kako deca sviraju. Npr. 151 (*kao i on glavom*). Čurčija, koji je i *sam sobom* negdje od

Turaka barjak oteo. Danica 3, 191. Kod Godeča bio sam *sam sobom*. Straž. 1886, 1513. Ja Gospod načinih sve . . . rasprostrijeh zemlju *sam sobom*. Is. 44, 24. Izagje gjakon s kadionicom zamjenjujući njom one žrtve . . . a *sam sobom* sluge koje su pošiljane na svijet. DP. 40. — *b*) *sa prijedlozima* — *sam na se*: Ako sotona ustane *sam na se* i razdijeli se, ne može ostate, nego će propasti. Mark. 3, 26. — *sam od sebe*: Kad dogje vrijeme da se muhe roje, *zid se provali sam od sebe*. Rj. 94a. Načinio posebice, t. j. *sam od sebe*. Rj. 547a. Kako se onamo *sam od sebe* načinio narodni poslanik. Sovj. 55. Govoriš li ti to *sam od sebe*, ili ti drugi kazaje? Jov. 18, 34. — *sam po sebi*: To se razumije *samo po sebi*. Posl. XXIII. Svako carstvo koje se *razdijeli samo po sebi*, opustjeće. Luk. 11, 17. Pogreb je *sam po sebi* tužan. DP. 359. — *sam pod sobom*: *Sam pod sobom* drvo podsijeca. Posl. 274. — *sam u sebi* (u sebi *samoj*): »Ha!« reče *sam u sebi* »idem onoga kalugjera prevariti. Npr. 96. Ništa ne reče, nego *sam u sebi* pomisli: blago meni . . . 102. Pune oči a prazno srce. (Kad je što na očima dobro a *samo u sebi* *rgjavo*). Posl. 266. Da mu Srbija bude silna ne *samo spolja* nego i *iznutra u sebi* *samoj*. DM. 71. — *sam za sebe*, za *samoga sebe*, za *sebe samoga*: Ti *sam za sebe* svjedočiš. Jov. 8, 13. Oni upravo i nijesu odgovarali za krivca nego za *same sebe*. DM. 300. U taj čas koliko se molim za njih toliko i za *samoga sebe*. DP. 23. Ne plačeš za *sebe samoga* što se u ovo trenuće ne moliš ni za sebe ni za druge! 29. — *3*) *in den Zusammensetzungen*: *samdrugī*, *samtreći*, u. s. v. *selbander*, *selbdritte*, *δελτερος αὐτός* etc. Rj. *vidi* i *sampeti*, *samšesti*, *samosedmi*, *samosmi*, *samšesti*: *on sam je šesti*, t. j. *on i još petoro ili petorica samo*; *samosedmi*: *on sam je sedmi*, t. j. *on i još šestoro ili šestorica samo*, i t. d. *ovamo će ići i*: *samo sam*, *samo sami*, t. j. *sam bez druga*, *sami bez druga*; *pak bi zar valjalo sastavljeno i pisati*: *samosam*, koje *vidi*, i *primjere ondje*.

samac, *samca*, m. — *1*) *der allein lebt, solitarius, caelebs*, cf. *jedinac*. Rj. *čovjek koji živi sam bez družine, bez djece i bez žene. vidi* i *jednoglavac. isp. samica*. — Da ne daje seke moje za udovca ni za *samca*. Herc. 282. Bog *samcima* daje zadrugu, sužnje izvodi na mjesta obilna. Ps. 68, 6. — *2*) (u Hrv.) u *ptica* mužjak, muškarac 2, *das Männchen, mas avium*. *samača*, f. u ovoj zagoneci: *sama gita gita*, *sama kuću čuva*, dok *samača* dogje. Rj. *odgonetljaj* ključanica. — *osn. u zamjenici sam. isp. Osn. 352. riječi s takim nast. kod ajgirača*.

samahnuti, *samahnēm*, *vidi* *smahnuti*, cf. *samnuti*. Rj. v. *pf. sa-mahnuti. v. pf. je i prosti mahnuti. v. impf. prosti mahati*. — *Manu sabljom, samanu mu glavu*. Rj. 663a.

samānuti, *sāmānēm*, v. *pf. vidi* *samahnuti*. Rj. u *krajevima gdje se glas h ne čuje u govoru*.

sāmār,* *samāra*, m. Rj. *dem. samarić. augm. samarina*. — *1*) *der Saumsattel, sagma, clitellae*. Na *samaru* imu drvenica i stelja. Rj. *vidi* *samarica 1, tovarnica*. — Glavina, prednji kraj *od samara*. Rj. 86b. Krstina, u *samara* stražnji kraj. Rj. 307a. *Samaruša*, igla kojom se *samari šiju*. Rj. 663a. Rgjavoj *kobilu samar* dosadi. Posl. 271. *Maska pod samarom* hvali *gospara*. DPosl. 60. *Rahilja* uze *idole* i sakri ih *pod samar kamile* svoje. Mojs. I. 31, 34. — *2*) u *raka*, *die Krebschale, testa cancri*. Rj. *ljuska u raka*.

sāmardžija,* m. *der Saumsattelmacher, confector clitellarum*. Rj. *samar-dži(ja)*, koji *gradi samare*.

sāmardžijin, adj. *des samardžija, clitellarum confectoris*. Rj. *što pripada samardžiji*.

samārēnje, n. *das Aufsäumen, clitellarum impositio*. Rj. *verb. od samariti. radnja kojom tko samari n. p. konja*.

samārica, f. — *1*) (kao u šali) *vidi* *samar 1*. Rj. *vidi* i *tovarnica*. — *2*) u vrhu *sastavljena* a *dolje*

rastavljena dva pritiska (kao *rozgva*), koji se *meću na krovove* po pošvu. Rj.

samārić, m. *dem. od samar*. Rj. — *Pete*, od *kose* kao *mali samarić*, što *žene i djevojke nose ostrag* povrh vrata. Rj. 496a.

samārīna, f. *augm. od samar*. Rj. — *takva augm. kod bardačina*.

samārīti, *sāmārīm*, v. *impf. aufsäumen, satteln, clitellas impono equo*. Rj. n. p. *konja, metati na nj samar. v. pf. slož. o-samariti, pre- v. impf. slož. pre-samarivati*.

sāmārni, adj. *Saumsattel-, clitellarum*. Rj. *što pripada samaru*. — *Patalica, samarna štica*. Rj. 491a.

samārīnjača, f. *die Schilddröte*. J. Bogdanović. *vidi* *čancara*, i *syn. ondje. isp. samar 2, kao što je u raka, tako je i u kornjače samar*. — *za nast. isp. ajgirača*.

samāruša, f. t. j. *igla (vrlo velika) kojom se samari šiju, die Packnadel, acus consuendis fasciculis, cf. čuvalduz*. Rj. — *riječi s takim nast. kod ajgiruša*.

sāmēāt, *sāmēit*, adj. cf. *sam*. Rj. *sam samcat, sam samcit, sasvijem sam, bez ikoga drugoga; ganz und gar allein, plane solus. vidi* *samosam*. — *osn. pred e u sam. Osn. 213. adj. s takim nast. vidi kod novcat i novcit*.

samđōkas, m. (st.) *ein erdichtetes Kraut (zu Hexereien)*, q. d. *herba quae cogit ut ipse accurrat amicus amicae*: *Samdokasa* i *okoločepa*. Rj. *sam-dokas, izmišljena trava za bajanje, da tko sam đōkasā*.

sāmdrugī, adj. cf. *sam*. Rj. *sam-drugi, on sam je drugi, t. j. on i još jedan samo*.

sāmīca, f. — *1*) *žena koja je sama bez djece i bez muža, die Einsame, solitaria*. Rj. *isp. samac*. — *2*) i *stvar samo jedna bez druge*: A za *pasom samica* kubura. HNpj. 3, 102. *Čurlika*, *svirala od jedne cijevi, zove se i samica*. ARj. II. 156a. — *3*) (u Hrv.) u *ptica* *ženka, ženscara, das Weibchen, femina*.

sāmļjeti, *sāmļjēm*, v. *pf. (sāmļjeo i sāmļio) mahlen, molo*. Rj. *sa-mļjeti. vidi* *smljeti, umļjeti. v. impf. mļjeti*. — *Istiještiti n. p. masline samļjevene*. Rj. 239b. *Dogje dijete u jednu vodenicu . . . »Bih li ja mogao tu malo samļjeti?» Npr. 159. Blago mene! evo moga kuma, samļjeće mi bez ujma. Posl. 15.*

samūēce, n. *vidi* *svanuće*. Rj. *kad samne, svane. vidi* i *osvit, i syn. ondje*.

sāmnuti, *sāmñē*, v. *pf. vidi* *svanuti (cf. savnuti)*: *Kad samnulo i granulo sunce. Rj. od svanuti premještanjem glasova postalo savnuti, pa se v pred n promijenilo na m: samnuti. isp. davno i damno. v. pf. slož. osamnuti. v. impf. prosti svitati*.

1. samo, — *1*) *nur, solum, nonnisi*. Rj. *adv. vidi* *istom, manj, netom, poslije 3, potlje, sáde,* salt 2, tek 2, teke 1*. — *a*) *Kad bi samo i danju onakav bio kao što noću biva*. Npr. 55. *Obeća joj da će je vjenčati; samo ako se po zakonu Hristovu vjenča*. 260. *Što volovi muću, ništa, samo da kola ne škripe*. (Ništa je to, *samo* kad ne bi bilo još nešto). Posl. 353. *Ona mlada gola izlazila, samo gola u tanku košulju, samo gola kako muška glava, jeste bosa u papuče žute*. Npj. 4, 389 (*samogola? gola samo što ima na sebi košulju*). *Od kud njemu (Veljku) bimabaša, kad je on tek samo buljubaša*. Danica 1, 75. *Ovo je posao samo ženski*. Kov. 96. *Samo s dve regemente otide*. Žitije 42. — *b*) *samo što: Samo što trave ne pase*. (Gledaj: *Da nema nosa, pasao bi travu*). Posl. 274. *Svi su raja Turska, samo što oni oko Orne Gore žive malo slobodnije nego drugi*. Kov. 9. *Solomonu ljubljšaše Gospoda, samo što na visinama prinošaše žrtve*. Car. I. 3, 3. — *c*) *ne samo . . . ne samo što . . . nego i (još): Pa ne samo što uzima deveto od svakoga, nego mu još ljudi moraju raditi*. Danica 2, 80. *Zato raja ne samo ne smije nositi zelene boje, nego ni onako lijepih haljina, kao što su u Turaka*. 2, 87. *Pjesme koje se ne pjevaju samo nego i kazuju*. Slav.

Bibl. 2, 232. Ne samo pak to, nego se hvalimo i nevoljama. Rim. 5, 3. — 2) *vidi* osim. Rj.³

2. samo, na samo, *vidi* nāsāmo.

Samòbor, *m.* varošica u Hrvatskoj blizu Zagreba. Rj.
samòća, *f.* die Einsamkeit, solitudo, *cf.* samotinja. Rj. *vidi* i samost, osama. — Sam sam ovdje u mom belom dvoru, samoća mi vrlo dotešćala. Npj. 3, 498. riječi s takim nast. kod bistroća.

samoćovánje, *n.* das einsame Leben, vita solitaria. Rj. *verb.* od samoćovati. stanje koje biva, kad tko samoćuje.

samoćovati, samòćujēm, *v. impf.* allein leben, solitariam vitam ugo: Bolje je samoćovati nego sramotovati (Posl. 25). Rj. u samoći živjeti, za glas o izu č isp. božićovati. — Od siromaštva i gladi samoćovahu bježeći na suha, mračna, pusta i opustošena mjesta. Jov 30, 3.

samodáviti se, samòdávīm se, *v. r. impf.* (u C. G.) sich entleiben, manus sibi inferre. Rj. samo-daviti se, kao: sam se daviti. biće glagol i *v. pf.* kao primjeri što pokazuju. — Ubiti se, 3) sich entleiben, manus sibi inferre, *cf.* samodaviti se. Rj. 764a. Kad se u gori nagje, već se doma ne vrće, nego će se samodaviti u pustinji ili će je zvjerad rastrći. Npr. 112. Kad čuješ jade moje, ne ćeš mi smetati da sebe ne samodavim. 220.

samodávljēnje, *n.* der Selbstmord, mors voluntaria. Rj. *verb.* od samodaviti se. radnja kojom se tko sadaviti.

samodòšla, samodòšlica, *f.* (u Baranji) djevojka koja sama dogje, *cf.* uskočnica, dobjeglica. Rj.

Samodreža (crkva) *f.* (st.): Samodreži crkvi na ročište. Rj.

samodržac, samòdržca, *m.* monarcha. Stulli. samodržac, vladalac koji sam drži (vlad), vlada; αυτοκρατορ, Selbst-, Alleinherrscher. — Koji čast ima da ova tri glavna posla dobije od braće svoje, onaj se zove vladalac, gospodar, monarh, samodržac. Priprava 63. Eto početka državi i pokornosti sviju knezova jednome gospodaru i samodršcu. DM. 18.

samodržan, samòdržna, *adj.* *vidi* samodržavan. Stulli. koji sam drži (vlad), vlada; αυτοκρατής, selbst-, alleinherrschend. *isp.* samodržavan. — O Danile, samodržni knjaže. Npj. 5, 217.

samodržāvān, samodržāvna, *adj.* monarchicus. Stulli. koji sam, samostalno, nezavisno državom vlada; souverain? *vidi* samodržan. — Kraljevsko pleme Nemanjića, iz kojega je bilo osam samodržavnih kraljeva. Danica 2, 75. Knez Lazar završi Srpsko samodržavno carstvo i knežstvo. 2, 76. Položi temelj samodržavnoj vlasti u Srbiji. DM. 8.

samoglāsan, samòglāsna, *adj.* vocalis. Stulli. selbst-lautend. suprotno suglasan. *isp.* tako slož. riječ blagò-glāsan. — Pišući jedno samoglasno slovo ē na onakijem mjestima, gdje su po narodnome govoru dva slova. Pis. 19. Pred samoglasnima i pred poluglasnima slovima. Posl. XIII. >N< od nastavka nemajući za sobom samoglasnoga slijeva se s glasom koji preda nj dogje. Obl. 53. Mjesto samoglasnoga završetka ima (osnova) suglasni. Rad 6, 150.

samòhran, *adj.* der sich selbst nähren muss, qui se ipse alit: Pa što će ti samo(h)rana majka. Rj. samohran, koji se sam hrani. — Dobavi lonac neomrčen, vode nenačete i gjevojku samohranu. Npr. 263. Tako samo(h)rana ne sigjela! Posl. 309.

samòhranica, *f.* žena koja nikoga nema (nego sama radi te se hrani), ein Frauenzimmer, das sich selbst nähren muss, die Hülflöse, mulier se ipsa alens. Rj. *vidi* samohran. — Nema donosa ni dohoda (reče se za samohranicu). Rj. 132a.

samòhrānskī, *adj.* što pripada čeljadetu samohranu: Pa je teška suza samohranska. J. Dervišević. Rp.

samòkiselica, *f.* sama jomuža kisela. Rj. samokiselica.

Sāmokov, *m.* grad u Bugarskoj. Rj.

samòkov, *adj.* samo-kov, što se kao samo skovalo, ili od jednoga komada? — Bratska sablja samokova, moj Lazare! Kov. 107.

Sāmokovskī, *adj.* von Samokov. Rj. što pripada Samokovu.

samòkres, *m.* Rj. samo-kres. druga pola od kor. koga je kresati. — 1) (st.) Pistole die von selbst schiesst, telum spontaneum (može biti da je ova riječ postala kad su se na puške načinili tabani s kremenjem, jer su ih iz početka palili fitiljima): Za pojasom devet samokresa, sve ih devet jedna vatra pali. Rj. *vidi* pištolj. — 2) (u C. G.) trud iz drveta, der Feuerschwamm, fungus aridus. Rj. *vidi* 2 trūđ (trūda), usjeka, užega.

samoljubac, samoljūpca, *m.* amans sui ipsius. Stulli. tko sebe ljubi. — tako slož. riječi kod bogoljubac.

samoljuban, samoljubna, *adj.* amans sui ipsius. Stulli. koji sebe ljubi.

samoljubiv, *adj.* potvrda u imenici koja ide. za obličje *isp.* bogoljubiv. *vidi* samoljuban.

samoljubivòst, samoljubivosti, *f.* *vidi* samoljublje. za obličje *isp.* gostoljubivost. — Ja nisam znao koliko je nežna samoljubivost u stručnjaka. Zim. 333.

samoljūblje, *n.* sui ipsius amor. Stulli. ljubav k samomu sebi. *isp.* bogoljublje.

sāmónik, *m.* što samo nikne, was von selbst hervorkeimt, *cf.* samorast. Rj. samo-nik. drugoj poli kor. od koga je nič (niknem).

sāmóniklica, *f.* Art weisser süsßer Aepfel, pomi genus. Rj. nekaka bijela slatka jabuka. samo-niklica. postanje kao kod samonik.

samorādnja, *f.* samo-radnja, radnja koju ko opravlja sam bez čije pomoći. — Učitelj treba da uvek nastoji razbuditi u dece žudnju za znanjem; da nastoji razviti ono što se zove samoradnja. Zlos. 267.

samòran . . . *vidi* samòhran . . . Rj.

sāmorāst, *m.* was auf dem Acker, wo eine Getreideart angebaut war, nach der Ernte aus gestreutem Samen von selbst nachwächst. Rj. samo-rast. *vidi* samonik. što na njivi gdje je bilo žito kako posijano, iz razasuta sjemena samo uzraste. — za obličje *isp.* brzorast.

sāmòriti, sāmòrim, *v. pf.* ermüden, lasso, *cf.* umoriti: Tu ću svoga gjoga samoriti, pa ću s njime ja sramotan biti. Rj. sa-moriti. *vidi* smoriti. *v. impf.* moriti 2.

samòrodica, *f.* (u Dubr.) crna raša, koja nije bojena nego od crne vune — kako je ovca roljena, Art Tuch von der von Natur schwarzen Wolle, panni genus e lana per se nigra. Rj. samo-rodica.

sāmosām, sāmosāma, *adj.* samo sam, sam bez ikoga drugoga, sam samcat, sam samcit. *isp.* sam 3. — Oba vladaoća samo sami . . . stanu jedan do drugoga u Memelju na bregu morskome. Danica 4, 34. Abdula, pošto je nekoliko dana samo sam po ritovima i po trnju krio se i gladovao, izigje, pa se preda Miloševu bratu. Miloš 179. Otide negdje u veće samo sam da ubije nekaka spahiju. Npj.¹ 1, XXX.

samosāzdāni Bože! selbsterschaffener Gott, qui se ipse creavit. Rj. samo-sazdani, koji se sam sazdao, koji je sam od sebe; αυτογενής, αυτοκτιστος. *vidi* samostvoritelj.

samòsēdmī, *adj.* *cf.* sām 3: Samosedmi uz planinu pogje. Rj. samo-sedmi, on sam je sedmi, t. j. on i još šestorica ili šestoro sūmo. — Što mi poharčili, a vratit' ne mogli, Bog ti samosedmo namirio! Herc. 356. Nego kad ga (lupeža) uhvate, plati samosedmo. Prič. 6, 31 (= sedmorostruko).

sāmòsionī, *adj.* eigensinnig, pertinax, *cf.* samovoljan. Rj. samo-sioni (samo-silni; druga pola *adj.*

silan). isp. Osn. 186. isp. jogunast, tvrdoglav, tvrdovrat. — Moli ga, da mu ne bude žao na odgovor moje samosione šćere, ele joj ne mogu ništa. Npr. 227.

sāmōsmī, adj. cf. sam 3. Rj. sam-osmi, on sam je osmi, t. j. on i još sedmorica ili sedmoro sāmō. — Sačuvavši samosmoga Noja, navede potop na svijet bezbožnički. Petr. II. 2, 5 (sačuvan je Noje i sedmoro njegovijeh: žena, tri sina i tri snahe).

sāmōst, sāmōsti, f. vidi samoća, samotinja. — Bolje samost negoli zla družba. DPosl. 9.

sāmōstālan, sāmōstālna, adj. *selbständig, sui juris*, cf. samovlastan. Rj. samo-stalan. — Dvije riječi, samostalne jedna prema drugoj, ali obje pridjevne trećoj. Daničić, ARj. 3b. Megju zemljama Stefan ne pominje Neretve, Zahumlja, jer bijahu samostalne. DM. 4. Dubrovačka pisma idu od najstarijih vremena preko svega samostalnoga života Srbije. 215.

sāmōstālnōst, samostālnošti, f. *osobina onoga što je samostalno. die Selbständigkeit*: Neretljani, koji se od drugih odlikovahu osobito ljubavlju k samostalnosti i pustom životu po moru. DM. 1. Dubrovnik je umio utvrditi svoju samostalnost. 212.

sāmōstān, m. *monasterio, religiosa domus*. Stulli. samo-stan, kao stan sam za sebe, prema Grč. monasterion. vidi kloštar, monastir, manastir, namastir. — Meni je ova riječ vazda bila sumnjiva, ter je u Životima Svetaca nigdje ne pišem; ali kako kloštri Franciskanski po Dalmaciji i Istri prenumerujući se na ovaj rječnik zovu sebe samostanima, zapitah u Dalmaciju, govori li ondje prosti narod riječ ovu, pak primih odgovor: »Prosti narod ne služi se riječi samostan, nego manastir ili namastir. Dr. L. Jeličić. Iveković.

sāmōstāvan, sāmōstāvna, adj. samo-stavan. isp. samostalan. — Dvoje pilića, dvoje čeljadi, dvoje prasaca, djece. Ovako se samostavnijem imenima ovake stvari broje i dalje, n. p. troje, četvoro, petoro, šestoro i t. d. Rj. 112b (samostavna imena = substantiva nomina. vidi imenica). Kako sam pretraživao akcente i njihove promjene u samostavnijeh riječi, isto sam ih onako rad pretražiti i u glagola. Rad 6, 47. Po ovome divnome Svetičevu mudrovanju Slaveni nijesu narod za se, narod samostavan... jezik Slavenski nije jezik za se, jezik samostavan, nego je nekaki izrod Njemačkoga, Latinskoga... Rat. 38.

sāmōstvōritelj, m. *Selbsterschaffener, qui se ipse creavit*. Rj. samo-stvoritelj, koji se sam stvorio, koji je sam od sebe; αὐτοκτιστός. vidi samosazdani Bog. — Prekrsti se i Boga pomenu: »Fala tebe, samostvoritelju!« Npj. 3, 327.

Sāmōš, Sāmōša, m. u pjesmi: Od Samoša šora Lutoranskog Rj. u Ugarskoj.

sāmōtēg, m. (u Šumad.) ova vodenica ljeti melje na ustavu, a zimi samotegom, bei geöffneter Schleuse, quin claudatur canal. Rj. samo-teg. isp. samotežiti. — Na velikim sušama kad vodenica ne može samotegom (ili na samoteg) da melje ni na mali tuljac, onda melje na ustavu, t. j. gore se voda ustavi dok je se mnogo sakupi, pa se onda pušta u badanj. Rj. 11b.

sāmōtēženje, n. *das Mahlen bei geöffneter Schleuse, motus molae canali non clauso*. Rj. verb. od samotežiti. radnja kojom vodenica samoteži, melje samotegom.

sāmōtēžiti, žim, v. impf. vodenica, bei geöffneter Schleuse mahlen (von der Bachmühle), mola movetur canali non clauso. Rj. samo-težiti. (za drugu polu isp. težiti 1), vodenica samoteži, kad melje samotegom, na samoteg.

sāmōtinja, f. *Einsamkeit, solitudo*. Rj. vidi samoća, samost. — Nagju gjevojku više mrtvu nego živu, nešto od muke bez ruka, nešto od gladi i samotinjne a nešto od straha. Npr. 132.

sāmōtok (sāmōtōk), m. Rj. samo-tok. druga pola postala od teći. — 1) med koji sam iz sata isteče (bez i kakvoga gnječenja i pritiskivanja), *feinster Honig der aus der Honigscheibe von selbst (ohne Presse) fließt, mel sponte fluens*, cf. sita (2). Rj. vidi i cjegjenik. — 2) ulje koje samo iz maslina isteče, prije nego se metnu pod tijasak, *feinstes Oel, das aus den Oliven von selbst (ohne Presse) fließt, oleum sponte fluens*. Rj.

sāmōtvor, adj. *aus einem Stück, ex una, continuus*. Rj. samo-tvor, što je od jednoga komada. vidi jednostavan. — Kutao, 2) samotvor veliki sud, kao čaša ili kablica. Rj. 317b. Maljuga, 2) kao drveni samotvor malj. Rj. 344a. Meni fale ove dvore, da su dvori samotvori, i u njima zlatni stoli. Npj. 1, 64. Soko, mali gradić, više samotvor, nego sazidan. Danica 2, 46.

sāmōtvoran, sāmōtvōrna, adj. n. p. samotvorna kost, samotvorno blago, *lauter, merus*. Rj. kao sām 1. sāmō (ništa drugo): sama kost (sama sazdana), samo blato.

sāmōučē, sāmōučeta, n. t. j. gjače, *ein Kind, das ohne Meister von selbst lernt, puer autodidactus*. Rj. samo-uče, dijete koje samo uči, bez učitelja, bez majstora. isp. samouk. — Od čelije ništa do pepela, nared njega samouče gjače, u ruku mu knjige saltijeri. Npj. 2, 92.

sāmōubivstvo, n. *sui ipsius occisio*. Stulli. samoubivstvo, djelo kojim tko sam sebe ubije; *Selbstmord*. bolje samoubistvo. isp. bratonbistvo.

sāmōubojica, c. g. *qui etc. seipsum occidit*. Stulli. samo-ubojica, koji (ili koja) sam (sama) sebe ubije isp. brotoubica, prema čemu bilo bi bolje samoubica.

sāmōučki, adj. onako kao samouci što rade. — Ima sela u kojima malo koje čeljade ne zna čitati. Svi se uče samoučki, i jedno od drugoga. Zim. 174.

sāmōuk, m. *der Selbstlernende, autodidactus*. Rj. samo-uk, koji sam uči, bez učitelja, bez majstora. isp. samouče. — I poturči trideset kalugjera i trideset gjacka samouka, i poturči crkvu Rosaliju. Npj. 3, 61. Naši su spisatelji sve samouci u Srpskom jeziku. Rj. V. Naši samouki vidari nijesu ga (zrna) mogli izvaditi... izvade Njemački učeni vidari. Sovj. 32 (ovdje je samouk Vuku pridjev). On je ovgje išao u školu, pa uz to je kao samouk sjekao u kamenu. Straž. 1887, 207.

sāmōvišnji, adj. koji je sam višnji (*solus altissimus*). vidi svevišnji, višnji, najviši (u primjeru: Sila najvišega osjeniče tm. Prip. bibl. 108). — Svaka radost, izobilnost, koje im je obdareno od Svevišnjega Spasitelja. Npj. 5, 530.

sāmōvlasnik, m. (u Dubr.) *der Selbständige, potens sui*. Rj. koji je samovlastan.

sāmōvlasnōst, sāmōvlasnošti, f. *osobina onoga što je samovlasno; die Eigenmächtigkeit (?)*. — Dušan dovrši Srbiji uvogjenje državnog načela, i osnova u upravi samovlasnost i jednodržavnost. DM. 11.

sāmōvlastan, sāmōvlasna, adj. (u C. G.) *selbständig, suae potestatis, sui potens*. Rj. samo-vlastan. isp. samostalan. — Ali se (Nemanja) pokaza i samovlastan, sazidavši crkvu na zemlji starijega brata, koji mišljaše da je glava srpskoj zemlji. DM. 6. Zemlje, koje imahu u sebi i stolicu i vjenčanoga gospodara jedinoga i samovlasnoga, 19. Osveta je u Srba samovlasna rasprava, odakle je postala i poslovice: ko se ne osveti, on se ne posveti. 310. iz ovijeh primjera vidi se, da je Daničiću samovlastan koji ima sam vlast, koji radi po svojoj vlasti; *eigenmächtig (?)*. adv.: Drugi put da ne čine samovlasno ništa. Megj. 242. isp. samovlašće.

sāmōvlašće, n. *djelo koje ko učini samovlasno tobož po svojoj vlasti a nema je za to: Eigenmächtigkeit*. — Da podigne strašnu tužbu protiv ovako nečuyenoga samovlašća. Megj. 229.

samòvoljac, samòvòljca, *m.* — **1)** *der Freiwillige (Soldat), volo.* Rj. samo-voljac, koji je svojevóljno što, *n. p.* vojnik. — **2)** samovoljan čovjek: Ali šta će gole riječi? tvrdoglavi samovoljci ne će da slušaju. Priprava 58. *vidi* samovoljko.

sāmòvòljan, sāmòvòljna, *adj.* *der nach seinem Willen handelt, eigensinnig, pertinax, suae voluntati indulgens:* Udovica svaka samovoljna. Oštra sablja, ruka samovoljna. Rj. samo-voljan, koji radi po svojoj volji. *vidi* samosioni. *Njem.* willkürlich; *a* eigensinnig, pertinax znači jogunast, tvrdoglav, tvrdovrat. Bolja je šteta dogovorna negli korist samovoljna. DPosl. 7. Jer ja imam sina samovoljna, sina moga, Kraljevića Marka, kudgogj ide, nikoga ne pita. Npj. 2, 187. Pred njim biza samovoljna pogje, pa Turskoga obide šatora. 3, 218. Jer je Bosna samovoljna bila, a sad evo na Bosnu vezira. 4, 369. Milenko i Petar postanu dole preko Morave samovoljni gospodari. Danica 5, 48. Turci jednako teže na samovoljno vladanje. Miloš 140. Ako pomislimo (naravno da je to vrlo samovoljno) da sad na svijetu ima oko 1000 milijuna duša. Priprava 114. *adv.:* Samovoljno staviše ga knjazom bez testira cara i vezira. Npj. 5, 72.

samòvòljica, *f.* žensko koje je svoje volje. J. Bogdanović. žena samovoljna.

sāmòvòljko, *n.* J. Bogdanović. čovjek samovoljan. *vidi* samovoljac 2.

samòvòljestvo, *n.* osobina onoga koji je samovoljan; *die Willkühr, Willkührlichkeit; arbitratus, arbitrium, licentia, libido.* — Sovjetnici su gotovo svi na Mladena mrzili i koliko su smjeli, na nj i na njegovo samovoljestvo vikali. Sovj. 19. Dubrovnik radi samovoljstva Damjana Jude dozva nanovo mljetačke rektore. 339.

samòzvanac, samòzvānca, *m.* samo-zvanac, koji se sam nazove imenom što mu ne pripada. — Da se kod vas jeste pojavio samozvanac nekakav laživi, a pod Petra trećega imenom. Šćep. mal. 22. Znaš li kako sude samozvanca? 134.

1. samòživ, *adj.* *egoistisch, selbstisch, nonnisi sui amans:* Idi, pagani samoživa! Rj. samo-živ, koji kao da samo sebi živi, samo sebe ljubi. *vidi* sebeznao. *isp.* sebičan.

2. samòživ, samoživilica, *m.* *der Egoist, Selbstling, qui nonnisi se amat.* Rj. samo-živ, samo-živilica, čovjek samoživ, koji kao da samo sebi živi, samo sebe ljubi. *vidi* i samoživac. — samoživilica može biti i ženskoga roda, pa se može kazati i za samoživu žensku. *isp.* za to sveznalica, *m.* i *f.*

samòživac, samòživca, *m.* samo-živac, čovjek samoživ. *vidi* samoživ *m.*, samoživilica. — Samoživac divjačinom vonja. DPosl. 110.

sāmpas, *m.* Rj. sam-pas, prva pola pronomem sām, druga pola od pasti (pasem). — **1)** (u C. G.) kad stoka ide bez čobana, *das Weiden ohne Hirten, pastio sine pastoribus:* odbio goveda u sampas. Rj. — **2)** (u Srijemu) otišao u sampas, *t. j.* u skitnju, bez i kaka posla, *das Herumschweifen, vagatio.* Rj. u prenesenom smislu, kao da živinće otide na pašu bez pastira.

sāmpētī, *adj.* sam-peti, on sām je peti, *t. j.* on i još četvoro ili četvorica sāmō. — Vojvoda Batrić Martinović sam peti brat, Tomaš, Jovan, Marko i Miloš. Npj. 5, 531.

sāmrijeti, sāmriēm, *v. pf.* *vidi* pomrijeti: Da nam nije Malenice bilo, davno bismo od gladi samrli. Rj. sa-mrijeti. *v. impf.* prosti mrijeti.

sāmriština, *f.* (u Srijemu) novci što se daju svešteniku za opijelo i pogreb mrtvaca. *cf.* ukopnina. Rj. samr(t)ština. *osn.* u samrt. *Osn.* 170. za nast. *isp.* gospoština.

sāmrt, *f.* *vidi* smrt: Na samrti carstvo naručio. Na samrti kad je počinuo. Kad čoveka samrt nagje,

ništa sobom ne ponese. Rj. sa-mrt. za drugu polu *isp.* mrijeti. — Opominjući ih očine zakletve na samrti. Npr. 87. Jesu li ti rane od samrti? Možeš li mi, sinko, preboljeti? Npj. 2, 368.

1. sāmrtan, sāmrtna, *adj.* (st.) — **1)** *der Gestorbene, defunctus:* Čati Marku što samrtnu treba. Rj. koji je umr'o. *isp.* samrtnik; pokojni, rajni. — **2)** koji je podložen smrti. suprotno besmrtan: Smrtan, **2)** *n. p.* čovjek je smrtan, *sterblich, mortalis, cf.* smrtan. Rj. 697a.

2. sāmrtni, *adj.* *n. p.* čas, svijeća, grijeh, *Sterbe-, Todes-, mortis, extremus:* Ni do časa umrloga i do konca samrtnoga. Nem'o sreće ni samrtne sveće. Rj. što pripada samrti, smrti. *vidi* smrti, umrli. — Izdahnuće, samrtni čas. Rj. 222b. Očati mu samrtnu molitvu. Rj. 482a. Pričestije i ispovijgeše i samrtnu pričest uzimaše. Npj. 4, 479. Posle samrtnih muka ostao malo popuren. Danica 4, 13.

sāmrtnik, *m.* *der Todte, mortuus, cf.* mrtac: Samrtnika ispratio. Rj. čovjek samrtan, koji je umr'o. *isp.* 1 samrtan 1. *vidi* i mrtvac, meit. *isp.* pokojnik. — Kratke molitve za pokoj samrtniku prekidaju tiho čitanje psalama. DP. 362.

sāmsār,* samsāra, *der Sensal, proxeneta.* Rj. posrednik između kupca i prodavca. — riječ tugja. *Osn.* 117.

samsārina, *f.* *Lohn eines samsar, merces proxenetae.* Uze mene silnu samsarinu. Rj. plata samsaru.

sāmsārskī, *adj.* *Sensal-, proxenetae.* Rj. što pripada samsarima.

sāmsōv, samsōva, *m.* *der Fleischerhund (Bullenbeisser.* Rj.³) *molossi genus (canis familiaris L. var. mastivus.* Rj.³): Bele ruke trudiše od samsova braneći se. Rj. mesarski pas. — riječi tugje s takim nast. kod akov.

samsōvljev, *adj.* *des Fleischerhundes, canis molossi.* Rj. što pripada samsovu. — *adj.* takva kod birovljev.

sāmšēstī, *adj.* *cf.* sam 3: Salt samšesti bio osavnuo. Rj. sam-šesti, on sam je šesti, *t. j.* on i petoro ili petorica s njim.

sāmtrēči, *cf.* sam 3. Rj. sam-treći, on sam je treći, *t. j.* on i dvoje ili dvojica s njim.

sāmūn,* samūna, *m.* (u Risnu) *vidi* somun; krsni samun, *t. j.* kolač. Rj. pšenični u kiselo umiješeni hljeb. *isp.* bocman, natrenik, simit, simita. — Koji su pozvani u svatove, pošalju vjerenikovoju kući po veliki samun kruha iskićen pozlaćenijem cvijećem i barjačićima. Kov. 52. Mušlugdžija uzme molitveni samun i ponese ga na vjenčanje. 76.

sāmūr,* *m.* *der Zobel, mustella zibellina Linn:* Skide s glave samur i čelenke. Rj. zverjka i koža od nje. *vidi* zerdav. — Na glave im kape od samura. Npj. 5, 287.

sāmūr-čūrak, sāmūr-čūrka, *m.* od samurovine čurak: Ja ću vas obući u samur-čurkove. Miloš 122.

sāmūr-kālpak, *m.* *t. j.* od samurovine kalpak: Samur-kalpak na oči namiče. Rj.

sāmūr-kāpa, *f.* od samurovine kapa: Britke sablje prije nepasane, samur-kape prije nemetane. Kov. 55. *vidi* samurlija.

sāmūrli,* *adj.* *indecl.* od samura, *Zobel-, e pelle zibellinae:* A na glavu samurli kalpaka. Rj. — samur-li (Turski nast.).

sāmūrlija,* *f.* *t. j.* kapa, *die Zobelmtütze, mitra e pellibus zibellinis:* A na glavu kapu samurliju. Rj. samur-li(ja), samurli kapa, od samurovine kapa. *vidi* samur-kapa.

sāmurovina, *f.* *das Zobelfell, pellis zibellinae.* Rj. koža, krzno od samura. *vidi* zerdav 2. — Na njemu je ruvo strahovito: risovina i samurovina. Npj. 3, 392.

1. sām, snā, *m.* Rj. *sing.* i sāna, sānu (*isp.* hrbat, hrpta i hrbata). *plur.* nom. snī, snōvi. *gen.* sāmā, snōvā i sāmōvā. *hyp.* sanak. — **1)** *der Schlaf, som-*

mus. Rj. — 2) *der Traum, somnium*. Rj. — primjeri za 1) i 2): *Zavesti se u misli, u san*. Rj. 165b. *San usnila ljuba vojvodina, gje vas Drobniak magla pritrsnula*. Rj. 216a. Kad ko u snu u kakoj nevolji reče kome: »da si mi po Bogu brat!« Rj. 512a. Pada li mu san na oči. Rj. 708a. Zmaj joj metnuo glavu na krilo pa spava... a zmaj izu sna maši se rukom na ono mjesto. Npr. 8. *Prene se od sna*. 54. Kad ga prvi san uhvati... on skoči od sna pa poviče. 55. Nekakav čovek usni blago: *dogje mu na san jedno dijete* krilato. 98. Da se ne će oženiti dotlen doklen gogj u snu ne vidi gjevojku koja će... dok jednu noć u snu javi mu se nekakva prelijepa žena. 110. Car spavaše, i u snu ona ista žena, što je carevu sinu na snu dolazila, pojari se caru. 113. On joj reče da mu se razbio san, pak se digne. 119. Pripovedi sin, kakav je san usnio. 236. *Prene se izu sna* car. 262. Tad se gjever od sna razabrao. Npj. 1, 41. Oj san me lomi, san me mori, san zaspa! ne mogu. 1, 378. Bez gjevojke san boravit' ne ću. 1, 486. I ja legoh spavati; kad se od sna ja trgoh. 1, 511. Čašu uze, u san se zanese, i ispusti čašu na trpezu. 2, 364. Grdan sanak, da ga Bog ubijel' gje u sanu gledam na nebesa. 2, 540 (*U sanu* mjesto u snu, da bi se stih ispunio. Vuk). Muči snah, već ga ne zaspa! Lasno ti se sanu ovizivat'. 4, 84. Kad se bila iz sna probudila... te kazuje... šta je mlada u sanu vidila. 4, 176. Boj činiše tri bijela dana: ni prestaše, ni ti sna imaše, ni sjedoše, ni hljeba jedoše. 4, 244. Žlje zaspali, zao san usnili! 4, 263. Kad Stanojlo izu sna skoćio. 4, 334. San sasnila vojvodica Stana... gje je hladna voda porevala. 4, 447. Nijesu ni u snu htjele (starješine) da znadu da je Kara-gjorgjije njihov starješina. Sovj. 12. Da ustanemo od sna. Rim. 13, 11. Bog pusti tord san na Adama. Mojs. I, 2, 21. Stadoše mrziti na nj radi sanova njegovijeh. 37, 8. Evo onoga što sne sanja. 37, 19. Svi spavahu; jer bješe napao na njih tord san od Gospoda. Sam. I, 26, 12. U snu, u utvari noćnoj, kad tord san padne na ljude. Jov 33, 16. Da te ne nadelada san. DP. 121. vidi i primjere kod sanak.

2. sän, a, o, vidi sanan. Rj.

3. sän,* m. eine kupferne Schüssel, scutella aenea. Rj. džjela od metala, n. p. od bakra, vidi sahan, odakle je sän: sa(h)an, saan, sän. dem. sančić. — Žuto zerde u srebrnu sanu. Rj. 208b. Na siniju dva od zlata sana, a u njima dvanaest ožica. Rj. 450b. Odnese mladom pišerdžiji, nek mi dade sana gjakojnje. Rj. 503b.

Sána, f. voda u Turskoj Hrvatskoj, koja utječe u Unu pod gradom Novijem. Rj.

sänak, sänka, m. hyp. od sän. Rj. — Na tebe se taki sanak zbio. Rj. 92a. Jesi li mi sänka nadospao? Rj. 387b. Rgjav sam ti sanak ja sasnila. Rj. 666b. Koji veli, sanljiva, dremljiva, ne imao u bolesti sänka! Npj. 1, 38. Da se sänka naspavamo. 1, 192. Sanak će ga umiriti... Dok ti sanak oči sklopi, ti si trudan i umoran. 1, 193. Koliko noće nočas bi, ne vrgoh sänka na oči. 1, 223. U tome ga sanak prevario. 1, 475. Ne preza li izu statka sänka? 1, 574. Teško me je sanak obrvao, pevaj, brate, te me razgovaraj. 2, 215. Grdan sanak, da ga Bog ubijel' 2, 540. Leče Gjuro sanak boraviti. 3, 34. Tu je Kosto počinuo sänka trudahna, a kad se razabrao sänka vesela. Kov. 55 (pred: sänka na oba mjestu ide od), vidi i primjere kod san.

Sänak, Sänka, m. ime muško. Rj.

sänan, adj. Rj. vidi 2 sän. — 1) schläfrig, noch voll Schaf (beim Aufstehen), somni plenus. Rj. čovjek je sanan, kad se probudi, dok se ne razbere od sna. — 2) sanan je čovjek, na koga pada san: Kad legoše sanak boraviti, Janko bješe sanan i umoran, pa on zaspa kao jagnje ludo. Npj. 3, 372.

sänčić, m. dem. od 3 sän.* Rj.

Sända, f. ime žensko. Rj. — Kanda nije, Sanda nije, na srijedu torbe nije. Rj. 262b. hyp. od Sandaćija. Osn. 370.

Sandćija, f. ime žensko: Sandaćija moja mila majko. Rj. hyp. Sanda.

sändal,* m. Art Zeug, texti genus: Stoji škripa skuta od sandala. Rj. — Sandal,* nekako platno, od koga žene u Turskoj najviše grade gaće (sandal-gaće i sandalije). Npj. 4, 351.

sändal-gaće, sandalije,* f. pl. (st.) Beinkleider (für Frauen) von sandal, braccarum muliebrum genus: Ukrašću joj sandal-gaće. Na nogama gaće sandalije. Rj. ženske gaće od sandala.

sändučić, m. dem. od sanduk. Rj. vidi kovčević, skrinjica. — Oni sandučić s ono troje gječice ploveći rijekom nanese ga sreća ispred jednoga velikoga dvora. Npr. 230. Načini jedan osobiti sandučić sa tajnijem preklećima. Sovj. 38.

sändučina, f. augm. od sanduk. Rj. — takva augm. kod bardaćina.

sänduk,* m. vidi kovčeg. Rj. vidi i skrinja, škrinja. dem. sandučić. augm. sandučina. — Sepelli sanduk. Rj. 677a. Čovek odmah naruči mrtevački sanduk... legne u sanduk... ustane iz sanduka. Npr. 14. Usud ustane, pa otvori sanduk s novcima, i stane bacati po sobi sve same dukate. 75. Da donese sanduk dukata. 143. Sjede Omer na šaren' sanduke. Npj. 1, 255.

sändžak,* m. (pl. gen. sändžäkā) das Sandschakat, praefectura: Sedam paša sa sedam sandžaka. Rj. vidi sandžakat.

sändžak-äljebeg,* m. (st.) I četiri sandžak-äljebega. Rj.

sändžakāt, sandžakāta, m. vidi sandžak. — Srbija je pod Turcima negda bila razdijeljena na četiri sandžakata, t. j. na Bijogradski, Smederevski, Kratovski i Novopazarski; no sad se dijeli na pašaluke. Danica 2, 54. — nast. sandžak-at po Lat. atus, kao od Banatus, protopresbyteratus: Banat, protopresviterat, protopopijat, i t. d.

sändžije,* sändžijä, f. pl. vidi protisli. Rj. vidi i protisci, i syn. ondje.

saněsti, saněsēm, v. pf. vidi sanijeti. isp. Obl. 67. sanijeti, saněsēm, v. pf. sa-nijeti. vidi snijeti. — Sav dobitak na hrpu saniše. HNpj. 3, 192. Sanese ga na Duboko ravno. 3, 372. Valja vami na veselje sići, a saniti begove bajrake. 4, 41.

sänik, sanika, m. via rhedis apta. Stulli. put kojim se može voziti na saonima. vidi saonik 1.

sänkänje, n. verb. od sankati se. vidi sanjkanje. sänkati se, kām se, v. r. impf. rheda trahi. Stulli. vidi sanjkati se, v. pf. slož. isankati se.

sänljiv, adj. der den Schlaf liebt, die Schlafmütze, somniculosus: Jedni vele sanljiva, dremljiva. Rj. koji rado spava, kojega san lasno obrova. Gle, oni će doći odmah, brzo. Ne će biti megju njima umorna ni sustala, ni dremljiva ni sanljiva. Is. 5, 27.

sänseg, m. (u Dubr.) Majoran, organum majorana L. Rj. biljka. vidi mačurana, mađerurana, mažurana. — riječ tugja. Osn. 366.

sänta, f. n. p. leda, die Eisscholle, fragmentum glaciei. Rj. kao komad, odlomak. isp. plasa.

sänträč,* santräča, m. Art Maschine, cratis genus. Rj. nekaka fašina (vašina). — riječ tugja. Osn. 349.

sänjäč, sanjāča, m. koji sanja; Träumer, somniator: Nemoj poslušati što ti kaže taj prorok ili sanjač. Mojs. V. 13, 3.

sänjänje, n. das Träumen, somniatio. Rj. verb. od sanjati, koje vidi.

sänjati, sänjäm, v. impf. träumen, somnio. Rj. vidi snivati, snijevati. v. pf. prosti sniti, šnjjeti, — Gladan pas o komagju sanja. Posl. 41. Dogagjaj, o kojemu pre nisu ni sanjati mogli. Miloš 138. Nočas sam sila sanjao o Vama. Straž. 1886, 1601. I ovi što sanjajući

tijelo pogane. Jud. 8. Evo onoga što sne sanja. Mojs. I. 37,19.

sānjkānje, *n. das Fahren auf Schlitten, vectio in traha.* Rj. verb. od sanjkati se, koje vidi.

sānjkatī se, sānjkām se, *v. r. impf. Schlitten fahren, vehi traha.* Rj. voziti se na saonima. vidi sankati se. *v. pf. slož. prōsānjkatī se; isankati se.*

sānjuškati se, kām se, *v. recipr. pf. sa-njuškati se, njuškajući spoznati se s kim; durch Schnuffeln sich gegenseitig erkennen.* — Dok se oba ata sanjuškala. S. Vojniković 42. Rp.

sāoni, saonī, *f. pl. der Schlitten, traha.* Rj. dem. saonice. — Voz, tovar na kolima ili na saonima, *n. p. voz drva, sijena.* Rj. 69b. Značenje (korijenu) teći, klizati se: salinac, saoni, saonik. Korijeni 217.

sāonice, *f. pl. dem. od saoni.* Rj. — Salinac, u saonica ono što ide po snijegu. Rj. 662b. Dogje u Biograd na saonicama. Sovj. 53. isp. ralica 2.

sāonik, saonika, *m.* — 1) die Schlittenbahn, via aperta trahis. Rj. kud se može voziti na saonima. vidi sanika. — 2) (u Srijem. podunavlju) vidi salinac. Rj. u saoni ono što ide po snijegu.

sāopēti, sāopēm, *v. pf. Stulli.* sa-opēti. vidi pri-opēti. — Molim vas da mi imeni spisak hrabrih ovih oficira saopštiti izvolite. Nov. srb. 1834. ARj. III. 820a.

sāotijer, sāotijera, *m.* vidi saltijer, od čega je postalo saotijer promijenivši se l na kraju sloga na o. vidi i saltir, psaltir, psaltijer. — Naniz'o se pun saotijer. DPosl. 69.

sāp, sāpa, *m.* vidi držalje: Dohvati me po svilenu pasu, pobratime, sapom od topuza. Rj. vidi sapsite, i ručica 3, i syn. ondje. — tugja sap (sr. lat. sapa). Osn. 17. Značenje (korijenu) mahati sāpi . . . može biti da ovamo ide takogjer u značenju mahati (i da nema ništa sa sred. lat. sapa): sap (držalje), sapsite. Korijeni 312.

sāpalīti, sāpālīm, vidi spaliti: Da joj sunce ne sapali lice. Rj. *v. pf. sa-paliti.* vidi i sagorjeti, sažditi, sažeći, spržiti, zgorjeti. *v. impf. sapaljavati.* — Otvor vrata, vatra me sapali. Npj. 1, 470.

sapaljavānje, *n.* vidi spaljivanje. Rj.

sapaljavati, sapāljavēm, vidi spaljavati. Rj. *v. impf. sa-paljavati.* vidi i sažzati. *v. impf. prosti paliti. v. pf. sapaliti.*

sāpēti, sāpnēm (sāpenjēm) *v. pf.* Rj. sa-peti. vidi spēti. *v. impf. sapinjati.* — 1) zuknöpfen, claudo. Rj. *n. p. prsluk.* vidi spučiti. suprotno raspeti, razapeti 2. — 2) konja, anknüpfen (einem Pferde auf der Wiese die Vorderfüsse), adligo pedes: skače kao sapet. Rj. vidi sputiti 1. suprotno raspeti, razapeti 3. isp. sapon. — Prekonož, *n. p. sapeti konje* u prekonož, t. j. obadva za desnu ili za lijevu nogu (da jednoga jedna nogu između sapetijeh ostane prosta); tako je konjima mnogo teže ići nego kad bi se sapeo jedan za lijevu a drugi za desnu nogu. Rj. 573b. Razapeti konja, t. j. sapetu konju odriješiti sapon. Rj. 627a (griješkom štamparskom zapetu).

sapētljača, *f.* vidi sapinjača. konac kojim se sapētljava *n. p. košulja na zamku.* isp. imbrete, i syn. ondje. za nast. vidi cjepača. — Košulja mu je već žuta . . . ne imajući ni kopči, ni sapētljača, razdrjlila mu se. Zim. 274. vidi i sponka.

sapētljati, ljām, *v. pf. zuhefteln, fibulo.* Rj. sapētljati. vidi spētljati, zapētljati. isp. spučiti, skopčati, skovčati. suprotno raspētljati. *v. impf. sapētljavati.*

sapētljavānje, *n. das Zuhefteln, fibulatio.* Rj. verb. od sapētljavati. radnja kojom tko sapētljava što.

sapētljavati, sapētljavām, *v. impf. zuhefteln, fibulo.* Rj. sa-pētljavati. vidi spētljavati, zapētljavati. isp. spučati, spučavati; skopčavati, skovčavati. suprotno raspētljavati. *v. pf. sapētljati.*

sāpi, sāpī, *f. pl. das Kreuz des Pferdes, clunes equi.* Rj. u konja stražnji dijel hrpta blizu repa. — Brzo dorat vranca zastigao, na sapi mu glavu naslonio.

Npj. 3, 397. »Digni ga, babo, za me na dorata«. Diže ga hodža na sapi doratu. »Drž' se dobro na sapih doratu«. Npj. 3, 403.

sapinjača, *f. das Knüpfband, der Knüpfband (bei den Bauernhänden statt de Knopfes), funiculus fibulae loco.* Rj. konac kojim se sapinje košulja u seljaka. vidi sapētljača. — riječi s takim nast. kod cjepača.

sāpinjānje, *n.* Rj. verb. od sapinjati. — 1) radnja kojom tko sapinje *n. p. prsluk* (das Zuknöpfen, clausio. Rj.). — 2) radnja kojom tko sapinje konju (das Anknüpfen, alligatio. Rj.).

sāpinjati, njēm, *v. impf.* Rj. sa-pinjati. *v. impf. prosti pēti, penjati. v. pf. sapeti.* — 1) zuknöpfen, claudo. Rj. *n. p. prsluk.* vidi spučiti. suprotno sapinjati, razapinjati 2. — 2) konja, anknüpfen, adligo. Rj. isp. sapon. suprotno raspinjati, razapinjati 3.

1. sāpirānje, *n. das Beschuldigen, accusatio.* Rj. verb. od sāpirati. radnja kojom tko sāpirē koga.

2. sapirānje, *n. das Abwaschen, to proluere.* Rj. verb. od sapirati. radnja kojom tko sāpirū što. vidi spiranje.

1. sāpirati, sāpirēm, *v. impf. beschuldigen, accuso:* Jutros babe ustadoše i meneku sapiraše. Rj. sa-pirati koga, kao kriviti ga, dokazivati mu (na sudu) da je kriv. *v. impf. prosti prēti (prēm). v. pf. sāpreti.*

2. sapirati, sāpirām, *v. impf. abspülen, proluo.* Rj. sa-pirati. vidi spirati. *v. impf. prati (perem). v. pf. sapirati.* — A donese vode u testiji, sapira joj krvcu sa mindera. HNpj. 4, 326.

sāpīšte, *n.* vidi sap. — Desnom rukom topuz otisnuo, sfati topuz pod Jankom gjogata, a sapsite Sibinjanin-Janka. HNpj. 3, 22. riječi s takim nast. koje znače držak u čega. vidi kod grabljište.

sāplāati, ām, sāplāhati, hām, sāplāisati, isēm, sāplājati, jām, *v. pf. überwältigen, vinco, cf. sa-vladati.* Rj. sa-plahati. vidi i splahati, splavati. sa-plaati, u krajevima gdje se u govoru ne čuje glas h. saplajati, u krajevima gdje se glas h u govoru pretvara u glas j. saplaisati, s tugjim nastavkom. glagol se ovaj ne nalazi prost. — Daničić dovodi ovaj glagol od korijena od kojega i plah, plahovati. Miklošić veli, da je od Turske riječi. Korijeni 298.

sāplāk, *m. die metallene Trinkschale der Reiter, phiala equitum, cf. tas.* Rj. u konjanika kao čaša, fildžan od metala, za pijenje vode. — sa-plak (kor. od koga je plākati). isp. Osn. 16.

sāplēsti, sāplētēm, vidi splesti: Sapletoše mrežu plemenitu. Rj. sa-plesti. *v. impf. sapletati.* — Da saplete onu sitnu mrežu, situ mrežu od suhoga zlata. Npj. 2, 52.

Sāplet, *m.* u pjesmi (Spljet?): U Sapletu gradu bijelome. Rj.

sāpletānje, *n.* vidi spletanje.

sāpletati, cēm, *v. impf. sa-pletati.* vidi spletati. *v. pf. saplesti.* — Sretalo ga jedno janje malo, pa je njemu pute prelećalo, i konju mu noge sapletalo. HNpj. 1, 140.

sāplūn, sāplūna, *m.* (u Dubr.) vidi sapun. Rj. — Briči hitro bez sapluna. DPosl. 9. Tko osla mije, saplun gubi. 131.

sāpojiti, sāpojīm, *v. pf. vidi spojiti.* Rj. sa-pojiti. kao prost glagol ne nalazi se. vidi -pojiti.

sāpon, *m.* Rj. sa-pon. za postanje isp. sāpēti (sapnem). — 1) das Bindseil, funis. Rj. vidi putilo, puto, spona 2, bukagije (konjske). čim se konju noge sapinju. — Razapeti konja, t. j. sapetu konju odriješiti sapon. Rj. 627a. — 2) (u Lici) kaiš i gvozđac. Rj.

sāpōni, *m. pl.* (prvi i stražnji) (u Hrv. u kršćana) ona dva valjka na kojima stoje stativice. Rj. postanje koje u sapon.

sāprati, sāpērēm, *v. pf. abspülen, proluere, cf. sprati.* Rj. sa-prati. *v. impf. 2 sapirati.*

sāpreti, sāprēm, *v. pf. Rj. sa-preti. v. impf. 1 sapirati.* — 1) koga na sudu, gegen Jemand vor

Gericht gewinnen, vinco causam. Rj. dokazati kome (na sudu) da je kriv. — Pazio sam, ali gle, ni jedan od vas ne sapre Jova. Jov 32, 12. Svaki jezik koji se podigne na te na sudu *saprečeš*. Is. 54, 17. Neka me njegovim svjedočanstvom sapre ko god hoće, ako nije ovako kako ja kažem. Vid. d. 1861, 8. — 2) *saprela* ga so i hljeb, *er ist für seine Undankbarkeit gestraft, poenas dedit ingrati animi.* Rj.³

sapūn, *sapūna*, m. die Seife, *sapo*, cf. *saplun*. Rj. — Čerāna, staja gdje *sapundžije* svijeće i *sapun grade*. Rj. 759b. Oj Boga mi, djevojčice! *raki-sapun* ruke tvoje, bistra voda suze tvoje. Npj. 1, 392. Opremite mi doru od mejdana... *izmijte ga* gjuksom i *sapunom*. 4, 299.

sapūnānje, n. *das Seifen, illitus saponis.* Rj. verb. od *sapunati*. *radnja* kojom tko *sapuna* što.

sapūnār, *sapunāra*, m. *der Seifensieder.* J. Bogdanović. koji pravi *sapun*. *vidi* *sapundžija*.

sapunārev, *adj.* što pripada *sapunaru*. J. Bogdanović.

sapunārica, f. žena *sapunareva*. J. Bogdanović.

sapunārīja, f. J. Bogdanović. *vidi* *sapundžijnica* 2.

sapūnārskī, *adj.* što pripada *sapunarima*. J. Bogdanović. *vidi* *sapundžijski*.

sapūnati, *nām*, v. *impf. seifen, illino saponem.* Rj. kao *mazati sapunom*. *vidi* *sapuniti*. v. *pf.* *osapunati*.

sapūndžija,* m. *der Seifensieder, saponarius.* Rj. koji gradi *sapun*. *vidi* *sapunar*. — Čerāna, staja gdje *sapundžije* svijeće i *sapun grade*. Rj. 759b.

sapūndžijīn, *adj.* *des Seifensieders, saponarii.* Rj. što pripada *sapundžiji*. *vidi* *sapunarev*.

sapūndžijnica, f. — 1) *die Seifensiederin, saponarii* uxor. Rj. žena *sapundžijina*. *vidi* *sapunarica*.

— 2) *die Seifensiederin, saponaria* taberna. Rj. zgrada ili soba gdje *sapundžija* gradi *sapun*. *vidi* *sapunarija*, *čerāna*.

sapūndžijnskī, *sapūndžijnskī*, *adj.* *seifensiederisch, saponarius.* Rj. i *sačeto sapūndžijnskī* (*isp.* *abadžinski*), što pripada *sapundžijama* ili *sapundžiji* kojemu god. *vidi* *sapunarski*.

sapūniti, *sapūnīm*. Rj. v. *impf.* — 1) *vidi* *sapunati*. Rj. kao *mazati sapunom*. v. *pf.* *slož.* *nasapuniti*. — 2) *sa se, reflekt. schauen wie Seife, saponis more spumare.* Rj. *pijeniti se* kao *sapun*. — Ili se *sapunilo* il' ne *sapunilo*, valja mi te jesti kad sam za te novce dao. Posl. 102 (Pripovijeda se da je kazao Hero kad je jeo *sapun* koji je bio kupio mjesto sira. Posl. 134).

sapūnjača, f. gdje se *pranje sapuna*, ona voda zove se *sapunjača*. J. Bogdanović. *sapunjava* voda.

sapūnjav, *adj.* *seifig, saponem habens*, n. p. zemlja, a može biti i voda. Rj.³ u čemu ima *sapuna*.

sapūnjēnje, n. *vidi* *sapunanje*. Rj. verb. od 1) *sapuniti*, 2) *sapuniti se*. — 1) *radnja* kojom tko *sapuni* što. — 2) *stanje* koje biva, kad se što *sapuni*.

Sāra, f. ime žensko. Rj.

sāra, f. (u vojv.) *der Stiefelschaft, ocrea*, cf. *usmina*. Rj. u čizme. — riječ *tugja*. Osn. 19. *isp.* *Madž. szār.*

sārāč,* *sarāča*, m. *der Sattler, sellarius.* Rj. koji gradi *sedla*. *vidi* *sedlar*.

sarāčev, *adj.* *des Sattlers, sellarii.* Rj. što pripada *saraču*. *vidi* *sedlarev*, *sedlarov*.

sārāčkī, *adj.* *Sattler-, sellariorum.* Rj. što pripada *saračima*.

sārād, *sārda*, m. dragi kamen veoma crven; *Sardis, lapis sardius*. — Bio si u Edemu vrtu Božjem; pokrivalo te je svako drago kamenje: *sarad*, topaz, dijamant. Jezek. 28, 13. u *Vuka sard*: Temelji ukrašeni svakijem dragijem kamenjem: prvi temelj bijaše jaspis... šesti *sarad*. Otkriv. 21, 20. *isp.* *agenat* (*prema agent*).

sarādža,* f. (u Srijemu) — 1) *vidi* *srđobolja*. Rj. i *syn. ondje*. — 2) nekakva konjska bolest (rane). Rj. *vidi* *sakagija*, i *syn. ondje*.

sarādžika,* f. nekaka trava, kojom se *saradža* liječi, *eine Art Pflanze (vielblumige Maiblume.* Rj.³), *herbae genus (convallaria multiflora L. Rj.³).* Rj. — riječi s *takim nast. kod aptika*.

sārāj,* *sārāja*, m. *das Serail (der Hof), aula.* Rj. *vidi* *dvor* 1. *dvori*, *har* 2. *konak*, *odžak*, *palača*, *polac*, *polača*. — Hajd' uljezi caru u *saraje*, te izvedi gojena Labuda, da bježimo, sinko, po svijetu. Npj. 2, 27.

Sarajévac, *Sarajévca*, m. *vidi* *Sarajlija*. Rj. *čovjek iz Sarajeva*.

Sārājēvče, *Sārājēvčeta*, m. *ein Jüngling von Sarajevo*: Što će mene momče Biograče, kad mi može zapast' *Sarajevče*. Rj. *momče iz Sarajeva*.

Sārājēvka, f. *Eine von Sarajevo.* Rj. žena iz *Sarajeva*. *vidi* *Sarajka*.

Sārājēvo, n. Rj. *varoš u Bosni*.

Sārājēvskī, *adj.* *von Sarajevo.* Rj. što pripada *Sarajevu*.

Sārājka, f. žena iz *Sarajeva*. *vidi* *Sarajevka*. — Pošetale *Sarajke gjevojke*. Herc. 130. — *isp.* za *obljče* *Očūnjka*, *Kdārka*, *Kdōrka*, *Stāmbōlka*, i t. d.

Sarājlija, m. *Einer von Sarajevo.* Rj. *Saraj-lija*), *čovjek iz Sarajeva*. *vidi* *Sarajevac*. — Zaprošio *Sarajlija* Jovo na daleko lijepu *gjevojku*... A moj zete, *Sarajlija* Jovo! Npj. 3, 486.

sarājlika, f. (u Užič. nah.) nekaka jabuka. Rj. *jabuka iz Sarajeva?* — riječi s *takim nast. kod aptika*.

saran... *vidi* *sahran*... Rj.

sarāori,* m. *pl. Arbeiter* (z. B. *beim Strassenbau*), *operae*. Rj. koji *rade* n. p. *drum*. *isp.* *poslenik*, *poslovač*, *radnik*, *radnik*, *težak*. — Sastaviše hiljadu majstora i hiljadu *mladih sarāora*, a preda njih Rada neimara. Npj. 2, 205. U tom se počne *opravljati* i grad *Beogradski*, te *dignu mloge sarāore iz naroda*. Miloš 58.

sarāziti, *sārāzīm*, v. *pf.* *sa-raziti*. *isp.* *poraziti*. *drukčije se* *glagol* ne *nahodi*. — *Porāziti*, *saraziti*. Rad 6, 92. *Dokle* silu *tursku saraziste*, i *demonu* *sломiste* *rogove*. Šćep. mal. 118. *Ako* će nas sve *Bog saraziti*. 140.

sardōnih, m. *dragi kamen crven sa bijelim prugama; Sardonyx, σαζδόνεξ, σαζδόνυχος*. — Udariše po njemu (po *naprsniku*) četiri reda *kamenja*; u prvom redu: *sardōnih*, *topaz* i *smaragad*. Mojs. II. 39, 10.

sārezati, *sārēžēm*, v. *pf.* *vidi* *srezati*. Rj. *sa-rezati* n. p. *košulju*; *nokte*. v. *impf.* *sarezivati*, *sarijezati*.

sareživānje, n. *vidi* *srezivanje*. Rj. *vidi* i *sarijezanje*.

sarezivati, *sārēžujēm*, v. *impf.* *vidi* *srezivati*. Rj. *sa-rezivati*. *vidi* i *sarijezati*. v. *impf.* *prosti* *rezati*. — v. *pf.* *sarezati*. — I *pogane* *nokte sarezuje*. Rj.

sarijēzānje, n. verb. od *sarijezati*. Rj.

sarijēzati, *sārījēžēm*, v. *impf.* (u *Boci*) *vidi* *srezivati*: A *treći* mu *nokte sariježe*. Rj. *sa-rijezati*. *isp.* *rijež*. *vidi* i *sarezivati*. v. *pf.* *sarezati*.

sārka, f. *eine Art Wildente (die Tauchente?)*, *mergus(?) (fulica atra L. Rj.³).* Gdjekoji kažu da se *sarke* mogu jesti i na veliki *petak*. Rj. nekaka *dijlja patka*. *gnjurac*, *ronac?* *Madž. szārka* = *svraka*, i *postala je* *Madž. riječ* od *naše*.

sārma,* f. *eine Art Pastete, mit Weinlaub oder Krautblatt umwickelt, artocreatis genus.* Rj. — Isto tako ne valja ni *nadeven kupus* mjesto *sarma*; to bi se samo onda moglo kazati, kad bi se *kupusna glavica* *izvrtjela* pa *nadjela*, kao n. p. što se *nadijevaju* *tikve* ili *keleraba*. Pis. 40.

sārūčina, f. *augm.* od *saruk*. Rj. — *augm.* *takva* *kod bardačina*.

sārūk,* m. (*pl. gen. sārūkā*) *der Turban, tiara*, cf. *čalma*: I *dignuti* caru *saruk* s *glave*. Od *saruka* i od *jatagana*. Rj. *augm.* *saručina*. — *Toske nose* na *glavi* *fesove*; a *Gege oko glave saruke*. Rj. 85a.

sārūm,* u *pripjevu*: *Aj gjidi sarum* de. Rj.

sása, *f.* (*voc. sâso*) *Anemone, anemona pulsatilla* (*vulgaris* Mill. Rj.) *pratensis* Linn. Rj. biljka. vidi šukundéka. *isp.* djedovac.

sasahnuti, *sasahnēm, sasānuti, sāsānēm, v. pf. verdorren, exaresco*: ala je ovo drvo sasahnulo! Rj. sa-sahnuti; sa-sanuti, u krajevima gdje se glas h ne čuje u govoru. *isp.* sasušiti se. *v. impf. prosti* sahnuti. — Oslabi od muke krjepost moja, i kosti moje sa-sahnuse. Ps. 31, 10.

sasēliti, *sasēlīm, v. pf. sa-seliti. v. impf. saseljavati. — 1) saseliti koga n. p. s brda u ravan. — 2) sa se, refleks.*: Kad se koji iz Hercegovine sasele u donju zemlju, oni... Rj. 597b. Dobročani, za koje se pripovijeda da su se onđe negda saselili s Cetinja. Posl. XXVII.

saseljāvānje, *n. verb. od 1) saseljavati, 2) saseljavati se. — 1) radnja kojom tko saseljava koga n. p. s brda u ravan. — 2) radnja kojom se ljudi saseljavaju n. p. iz Like u Slavoniju.*

saseljāvati, *saseljāvām, v. impf. sa-seljavati. v. impf. prosti seliti (i se). v. pf. saseliti (i se). — 1) saseljavati ljude n. p. s brda u ravan; činiti da se odanle sasele. — 2) sa se, refleks.*: Hercegovci se mnogo sele u Crnu Goru... ali ih se najviše saseljava u Srbiju. Posl. 341.

sasijēcānje, *n. Rj. verb. od sasijecati. — 1) radnja kojom tko sasijeca n. p. granje s drveta* (das Herunterhauen, decisio. Rj.). — *2) radnja kojom tko sasijeca n. p. glavicu kupusa u lonac* (Zusammenhauen, concisio. Rj.).

sasijēcati, *sasijēcām, das v. impf. zu sasjeći. Rj. sa-sijecati, v. impf. prema v. pf. sasjeći. — 1) n. p. drvo, grane, abhauen, herunterhauen, decido. Rj. 666b. U Grblju sasijecaju kukuruze pošto već bude na njima purenjaka. Rj. 661b. sa se, pass.*: U njih kosijer ima mnogo duži držak, i njime se siječe draća i sasijeca se granje stoci. Rj. 319a. — *2) n. p. glavicu kupusa u lonac, zusammen-, hineinschneiden, concido. Rj.* — Jedete meso naroda mkrjeze i sadirete kožu s njih i kosti im prebijate, i sasijecate kao u lonac i kao meso u kotao. Mih. 3, 3. — *3) kuću. Rj. 666b. t. j. graditi je na sjek.*

sāsipānje, *n. das Hineinschütten, infusio. Rj. verb. od sasipati. radnja kojom tko sasipa što u što.*

sāsipati, *pām (pljēm), v. impf. hineinschütten, hineingießen, infundo. Rj. sa-sipati n. p. brašno u vodu. v. pf. sasuti.*

sāsjeecati, *cām, v. pf. hineinschneiden, incido. Rj. sa-sjeecati. kao dem. od sasjeći (2).*

sāsjeći, *sasijēcēm, v. pf. Rj. sa-sjeći. v. impf. sasijecati. — 1) n. p. drvo, grane, abhauen, herunterhauen, decido. Rj. — 2) n. p. glavicu kupusa u lonac, zusammen-, hineinschneiden, concido. Rj. dem. sasjeecati. — 3) kuću, t. j. načiniti je na sjek. Rj.* — Orkva u Jadru, koja je sasječena od debelijeh greda, prevučena je čitava na prekretima i vagovima. Rj. 719b.

saskākati, *saskākēm, v. pf. sa-skakati, skačući sići. — Saskakaše u halvat-avliju, u avliji konje pojahaše. Npj. 3, 181.*

sāslušati, *šām, v. pf. hören, audio. Rj. sa-slušati. vidi sačuti. v. impf. saslušavati. — Onda mu (Stojši) mati pripovedi sve... Stojša kad saslušā mater svoju, reče joj: »Nemoj plakati. Npr. 27. Kad i vele dva crna gavrana: »O gospogjo...« A kad kada tice saslušala, a ona im ode govoriti: »Oj Boga vi... Npj. 4, 342. »Jest istina care gospodare!« Kada care saslušao r'jeći, pita care Anicu gjevojku: »Bi l' se curo! danas poturčila?« Here, 20. Pošto vas mi saslušāmo, onda ćemo tek moći presuditi. Danica 2, 127. Videvši car i saslušavši to sve, oprostī Bekri-Maju. Danica 5, 93.*

saslušāvānje, *n. verb. od saslušavati. radnja kojom tko saslušava koga ili što: Audientia, saslušavanje... saslušavanje u sudu. Daničić, ARj. 121a.*

saslušāvati, *saslušāvām, v. impf. sa-slušavati. v. pf. saslušati. — Zapovjedih sudijama vašim govoreći: saslušavajte raspre među braćom svojom i sudite pravo. Mojs. V. 1, 16.*

sāsma, *sehr, valde, nimis, cf. veoma, vrlo. Rj. sāsma* (pred drugim s otpalo je *v: cлeкcлeмa*). Korijeni 208. *isp.* sasvijem, sasvim, posve. — *Sasma je mnogo skalaburio, ne znam kako će rasklasti. Posl. 275. Sasma je slijep tko sunca ne vidi. DPosl. 110. I ondje je (Krizanić) sasma nepouzdan. Rad 16, 197.*

sāsnti, *sāsntīm, v. pf. vidi usniti: Rgjav sam ti sanak ja sasnila. Rj. sa-sniti. vidi i sašnjeti. v. pf. je i prosti sniti, šnjeti. v. impf. prosti snivati, snijevati, sanjati. — San sasnila vojvodina Stana... gje je hladna voda porevala. Npj. 4, 447. »Malo zaspah, san vidijeh strašan...« »Jala ljube, već ga ne sasnila! 5, 434 (vidijeh mjesto vidjeh, da bi bio jedan slog više).*

sāsnti, *sāsntēm, v. pf. sugere. Stulli. v. impf. si-sati, sati.*

sāsrtati, *sāsrtēm, v. pf. sa-srtati, kao odasvud posrtati. v. impf. prosti srtati. — Tko s djecom lijega, sasran ustane. DPosl. 132.*

sasrēd, (*sa gen. von der Mitte her, e medio*: Vika straža sasred polja. Rj. *prijedlog. sa-sred, složen od prijedloga sa i od prijedloga sred, dodajući prednji potonjemu sroje značenje. (Zvaću neke Turske poglavice: savrh Bišća Osmanbegovića, sasred Bišća Poprženovića, sadno Bišća Ogojenovića. Npj. 3, 274. Pomaknite vojsku sasred puta. 5, 169. Jedno bješe Petre Vukotiću, Vukotiću sasred Čeva ravna. 5, 278.*

sāsťajānje, *n. das Zusammentreffen, conventio. Rj. verb. od sastajati se. — I tako se sa svim prekine Miloševo i Ali-pašino prijateljstvo i sastajanje. Miloš 148.*

sāsťajati se, *jēm se, v. r. impf. zusammentreffen, conventio. Rj. sa-sťajati se. reciproč. vidi sťajati se. v. pf. sastanuti se, sastati se. — Moravica, južna Morava, koja se niže Karanovca sastaje s Ibrnom. Rj. 368a. Svakoga je ljeta po jedan put u onu goru hodio te se s drušinom sastajao i pozdravljao. Npr. 220. Vazda se sastajali i vazda se ljubili. Kov. 70. Jedni su dolazili pred onu kuću gdje se sorjet sastajao. Sovj. 34. Ondje će se sastajati i jastrebovi jedan s drugim. Is. 34, 15.*

sāsťanak, *sāsťānka, m. die Zusammenkunft, Kongress, conventus, cf. stanak. Rj. kad se ko sastane s kim. — Naš sastanak kog smo uročili. Rj. 787b (kog kvarno mjesto koji). Piše Čurčiji, da mu dođe na sastanak, da se dogovore. Danica 3, 205. Da Bog da ovi ljepi i čestiti sastanak naš da bude srećan i čestit za sve nas. Kov. 72. Razvali mu ogradu kao vrtu; poir mjesto sastancima njegovijem. Plač 2, 6. Piše da su Dubrovačani s Omišanima imali sastanak, na kome od Omišana biše episkop Ilarion i grof Vladimir. DP. 26.*

sāsťanutī se, *nēm se, sāsťati se, sāsťānēm se. — 1) v. r. pf. zusammenkommen, conventio, cf. stati se. Rj. sa-sťanutī se, sa-sťati se. reciproč. v. impf. sastajati se. — Idući tako na vašar sastane se s jednim čovekom. Npr. 168. Brdo s brdom ne može se sastati, a živi se ljudi sastanu. Posl. 29. Pa svi ti ljudi da se sastanu na jedno mesto, da sude. Danica 5, 49. Kad se tamo sastanete na vijeću s banovima. Kov. 113. Kad se ta skupština sastane. Sovj. 4. — 2) bez reciproč. se, kao glagol prelazan: Bud ih Bog dade, kako ih sastade? (Kad se dvoje čeljadi jednako sastavi: sastade mjesto sastavi da bi bilo slično sa dade). Posl. 30. ali *isp.* rastati kao glagol prelazan.*

sāsťarati se, *rām se, v. r. pf. sich um etwas bemühen, Sorge tragen, curam habeo. Rj. sa-sťarati se. kao postarati se 1, potruditi se. v. impf. prosti sťarati se.*

sāsťav, *m. sa-stav (pismeni), što se sastavi pišući. Aufsatz, Concept; scriptum, commentatio. — Neka se oni trude u predgovorima omiliti čitateljima svoje*

sastave. Odrb. od ruž. 4. Namena, upravljena Miloševu imenu, bila je najdivniji *sastav*, koji je ikad izišao iz pera Njeguševa. Mil. 277.

sástavak, sástávka, m. Rj. sa-stavak. *isp.* sastaviti. — **1)** *die Verbindung, junctura*, n. p. kad se hljebovi u peći *sastave*. Rj. — *Sastavci* su *bedara* tvojih kao grivne, djelo ruku umjetničkih. Pjesm. nad pj. 7. 1. Čehati . . . odlamati što na *sastavku njegovu s drugim čim* iz čega je izraslo. Daničić, ARj. 921a. Stadoše se prikupljati *kosti* jedna k drugoj, svaka k *svome sastavku*. DP. 148. — **2)** *vidi* sastavci 1: Na *sastavak* Save i Korave. Rj. *ovamo ide i ovaj primjer*: (Naša crkva) koja kao kakovo granato drvo na *sastavku putova* ljudskih priziva sve umorne ljude u hlad svoj da se odmore. DP. 372.

sástávci, sástaváká, m. pl. — **1)** *der Ort, wo z. B. zwei Flüsse zusammenfließen, Zusammenfluss, confluent, junctura*. Rj. *vidi* sastavak 2. *mjesto gdje se n. p. dva potoka ili dva puta sastavljaju, sastaju se*. — Selo koje ima i sada ne daleko od *sastavaka Bijeloga i Crnoga Drina*. DRj. 3. 74. — **2)** u *kožu vodeničnome* dolje gdje je koš kao *nastavljen*: ima li još koliko žita u *košu*? — *do sastavaka*. Rj.

sástaviti, vīm, v. pf. Rj. sa-staviti. v. pf. je i *prosti* staviti. v. *impf.* sastavljati. — **I. 1)** *zusammenbringen, facere ut sint simul*. Rj. — **a)** *sastaviti što, što u . . ., ujedno*: Čovjek *sve te svijeće sastavi u jednu ruku*. Rj. 173b. *Zglaviti*, n. p. što novaca, t. j. *sastaviti*. Rj. 205b. *Sknaditi*, 2) načiniti, *sastaviti*, n. p. *pjesmu*. Rj. 687a. Ono *sve gvozdje sastave ujedno* i skuju buzdovan. Npr. 3. Kad vidi još jedan opanak, onda se *povrne* da ga uzme, da *oba sastavi*. 167. Nije *sastavljen* oko lijeske. (Nije u glavi kao što bi trebalo. Gledaj: Nije *triput* oko lijeske *sastavljen*). Posl. 217. Tri je *dobra teško sastaviti*. 320. I mi *jesmo porez sastavile*. Npj. 2, 463. Ne bi l' prije *sastavio blago*: *proda Ivan tri sta robinjica, i sastavi dva tovara blaga*. 4, 202. Pa *ujedno društvo sastaviše*. 4, 276. љ и њ to su prava Slavenska, i tako isto u *jedno sastavljena (slova)*. Danica 1, 98. *Sastavi* oko 2000 do 3000 *vojske*. 3, 189. Na ovoj skupštini *sastavljen je i ovaj račun* od troškova zemaljskih. 5, 31. Ambrete (četiri ploče, koje su *između sebe biočuzima sastavljene*). Kov. 97. Oni *sva svoja pregjašnja iskanja sastave u dva člana*. Miloš 33. Narod na novo pobuni i *sastavi u Asan-pašinoj palanci*, pa odande pošalje svoga brata s nešto vojske preko Morave. 183. *Što je Bog sastavio*, čovjek da ne *rastavlja*. Mat. 19, 6.

— **b)** *sastaviti koga s kim, što s čim*: Suočiti, *sastaviti koga s kim* da govori jedan drugom u oči. Rj. 726a. A od vojske puške *popucale, sa zemljom ih mrtve sastaviše*, uzeše im glave i oružje. Npj. 4, 115. Naše sestre čeda odgojile, *s oružjem ih sastavile*. Kov. 71. Iz grohota udari ih zmija, koja im je oči *izvadila, i Jokicu s smrti sastavila*. 104. *Jamačno je nekad i Engleska bila sastavljena s Francuskom*. Priprava 17. Kara-Gjorgijije s nešto vojske otide k Limu, da *bi sastavio Srbiju s Ornom Gorom*. Sovj. 27. Sveštenik da tihe *molitve svoje sastavi s ovijem tihijem molitvama stada svojega*. DP. 45. — **c)** *sastaviti što iz čega, od čega*: Odu ja sam *naručio G. Svetiću u Pešti, i sve glavne misli iz kojijeh je ona sastavljena*, kazao sam mu da kaže. Odg. na ut. 20. Valja da *postave »Sovjet« sastavljen od ljudi iz sviju nahija*. Sovj. 1. Oni (antifoni) su *sastavljeni od cijelijeh psalama*. DP. 18. Priznavahu božanstvo *spasiteljevo u velikoj pohvali sastavljenoj iz pjesama oba zavjeta*. 54. *Želim da iz ovoga, istina, slabog opisivaju sam sebi sastaviš u misli veliku sliku naše crkve*. 372. — **2)** kad *barut u puške na čanku plane*, pa se ovaj u cijevi ne upali i puška ne pukne, onda se kaže da je *puška planula, a nije sastavila*: Al' im *puške ne će da sastave*: svaka planu ali ne *sastavlja*. Rj. — **3)** n. p. *ne sastaviše dvije godine*

dana zajedno, t. j. *rastali su se prije nego su se dvije godine navršile*. Rj. *ovamo će ići i ovaj primjer*: Ove je godine *hrana* ogodna, t. j. slaba, da će *jedva sastaviti s novom* (a suviše — za prodaju — ne će biti ništa). Rj. 438b. — **II.** *sa se, pass. i reciproč.*: *Pospu vodom po onijem ranama, kud je carević rasječen bio, kad pospu, rane se sastave, i carević skoči na noge te oživi*. Npr. 203. Bud ih Bog *dade, kako ih sastade?* (*Kad se dvoje čeljadi jednako sastavi*). Posl. 30. *Koje se staklo jedan put razbije, ono se već ne sastavi*. 142. *Ovakih primjera mogla bi se iz Ljetopisa sastaviti čitava knjižica*. Danica 5, 82. *Da se sastave s Rusima*. Miloš 14. *Dogje »če« te se sastavi s glagolom u jednu riječ*, n. p. *kupiče*. Rj. LVI.

sástavljánje, n. *das Zusammenbringen, collectio, congregatio, junctio*. Rj. *verb.* od *sastavljati, koje vidi*. — Što sam 1830. godinu proveo u Kragujevcu *oko sastavljanju zakona* za Srbiju. Danica 5. 3. *Progje (dan) koje u časti, koje u sastavljanju i prepisivanju ovih aktova*. Miloš 170. *Nema kraja sastavljanju mnogih knjiga*. Prop. 12, 12.

sástavljati, vljām, v. *impf.* Rj. sa-stavljati. v. *pf.* sastaviti. — **I. 1)** *zusammenbringen, jungo*. Rj. — **a)** *isp.* sastaviti I la. — *Magjionica, žena koja magije sastavlja*. Rj. 341a. Pa ih (robove) *puštali da prose i otkup da sastavljaju*. Rj. 651b. Ti ne imaš brata *nikakvoga, da sastavlja porez* Arapinu. Npj. 2, 463. Mitropolit, koji su u patrijaršiji kao *sinod sastavljali*. Kov. 10. Prosta klasa naroda našega (t. j. ona klasa koja u današnje vrijeme *narod sastavlja*). 16. Za to se i sad govori da *su te tri opštine sastavljale petu Crnogorsku nahiju*. 39. Kad dva imena *dogju zajedno*, pa se samo posljednje *sklanja, ja sam ih sad sastavljao*, n. p. *»Pa govori Mornjaković-Jovu*. Npj. 1, VII. — **b)** *isp.* sastaviti I 1b: *Jedva kraj s krajem sastavljam*. (Jedva *nabavljam* ono što mi treba za življenje). Posl. 111. *Sastavljaju spomen o Hristu sa spomenom o svetoj majci njegovoj*. DP. 319. — **c)** *isp.* sastaviti I 1c: Mora znati po Srpskom *sintaksisu iz riječi razgovore sastavljati*. Pis. 64. — **2)** *vidi* sastaviti 2: Svaka *planu, ali ne sastavlja*. Rj. — **II.** *sa se, pass. i reciproč.*: Istočna ili Binč-Morava *sastavlja se iz dvije male Morave*. Danica 2, 39. *Sa zborom njihovijem da se ne sastavlja slava moja*. Mojs. I. 49, 6. Četiri životinje . . . u svake se *dva krila sastavljahu jedno s drugim*. Jezek. I, 11. *Ostro Pelješac, koje se stonskom Prevlakom sastavlja s tvrdom zemljom*. DM. 201.

sástići, sástignēm, sástignuti, sástignēm, (sástigao, gla), v. *pf.* *vidi* sustići: Danas bi te *Novak sastigao*. Ako li mi ne *sastigneš* vilu. Do ponoći braću *sastignula*. Rj. sa-stići, sa-stignuti. v. *pf.* je i *prosti* stići, stignuti. v. *impf.* stizati. — *Brzo dorat vranca sastigao*. Npj. 3, 397.

sástrāg (sa strag), *ron hinten, a tergo*. Rj. *adv.* na *pitanje: odakle? vidi* odstraga. *isp.* straga, ostrag, ostragu, otragu, odzada. — *Tarpoš se ne nosi odozgo na glavi, nego sastrag te stoji od glave gotovo uspravo*. Rj. 732b. *Žena pristupi sastrag i dohvati mu se skuta od haljine njegove*. Mat. 9, 20. *Sastrag i sprijed ti si me zaklonio*. Ps. 139, 5.

sástrieca, f. *die essbare (rothe) Platterbse, lathyrus cicera*. Rj. *nekaka grahorica koja se jede*. — *značenje koje je u trti: potra, trice, satrica, sa-s-trica (?)*. Korijeni 89.

sástrići, sastrížēm, v. *pf.* *abscheren, detondeo*. Rj. sa-strići. — *Krklama, ona vuna koju čurčije sa šivenijeh kožuha sastrigu*. Rj. 303b.

sástrúgati, sástrūžēm, v. *pf.* *abschuben, abrado, derado*. Rj. sa-strugati. v. *impf.* *prosti* strugati. — *Kuću zapovjedjéda da ostružu iznutra svuda u nao-kolo, i prah što sastružu da prospu iza grada*. Mojs.

III. 14, 41. Gde su reči . . . vidi se da je nešto *sastrugano*, pa posle one napisane. Glas. 10, 342.

sasúkati, sàsúčëm, *v. pf. abspulen, devolco*. Rj. sa-sukati. *v. impf. prosti* sukati.

sasúšak, sasúška, *m.* (u Srijemu) ono što se *sasuši* te bude poslije manje na mjeru (n. p. žito) ili u sudu (n. p. vino ili rakija u buretu). Rj.

sasúšiti se, sàsúšim se, *v. r. pf. verdorren, exaresco*. Rj. sa-sušiti se. *isp. sasahnuti. v. impf. sasušivati se*. — Sasušak, ono što se *sasuši* te bude poslije manje na mjeru ili u sudu. Rj. 667a. Gradovi njegovi postaše pustoš, zemlja *sasušena* i pusta. Jer. 51, 43. Jer će im nestati hljeba i vode . . . i *sasušice se od bezakonja svojega*. Jezek. 4, 17.

sasušivānje, *n. verb. od sasušivati se. stanje koje biva, kad se što sasušuje.*

sasušivati se, sasušujēm se, *v. r. impf. sa-sušivati se. v. impf. prosti* sušiti se. *v. pf. sasušiti se*. — Biće kao trava na krovovima, koja se *sasušuje prije* nego se počupa. Ps. 129, 6.

sàsuti, sàsüpēm, *v. pf. hineingiessen, schütten, infundo*. Rj. sa-suti. *v. impf. sasipati*. — Klinčorba (. . . zaište malo brašna, te *saspe u onu vodu i zamete* . . .). Posl. 135. Koliko ga lako udario, tri mu zuba u grlo *sasuo*. Npj. 2, 143. Pa poteže tešku topuzinu, njome lupa careve dvorove, *sasu njemu stakla u pendžere*. 2, 389. *Pušku ću ti u prsi sasuti*. 3, 303. U Bakonju goru udario. Kad on *sasuo* u Bakonju vojsku . . . HNpj. 4, 582. On nije imao običaja, piti *rakiju* iz onoga suda, u kome mu se donese, nego je *saspe u ćuturu*, pa posle pevajući pripija svaki čas pomalo. Npj. 4, XV.

sàsivijem, sàsivim, (sa svijem), *gänzlich, penitus*. Rj. *vidi* posve, zolja; prijeko 2. *isp. sasma*. — Pipun, dinja (a dinja i karpuz a ovdje se zove lubenica, kojega imena oni *sa svijem ne poznaju*). Rj. 501a. Otvori jedan kraj od vrata . . . *otvori vrata sa svijem*. Npr. 149. Jedan u klinac, drugi u ploču (udara). (Kad jedan govori jedno a drugi *sa svim drugo*). Posl. 111. *Sasvim je moguće*, da se od jednoga čovjeka narodi nekoliko milijuna ljudi. Priprava 121. I to je *sa svijem naravno*. Ogled VII. Docnije je *sa svijem pristao* na nju (na diobu slovenskih jezika). Rad 1, 107.

sašétati, sašétām (sàsěčëm), *v. pf. herabspaziren, descendo*: Pa *sašeta* niz bijelu kulu. Rj. sa-šetati. *v. impf. prosti* šetati.

sašiti, sašijēm, *v. pf. zusammennähen, consuo*. Rj. sa-šiti. *v. impf. sašivati*. — *Olaš, polako, slabo*, n. p. svezati ili *sašiti što*, lass, leviter. Rj. Čutisati, *vidi sašiti* (sklopiti, n. p. haljmu). Rj. 820a.

sašivānje, *n. verb. od sašivati. radnja kojom tko sašiva što.*

sašivati, sašivām, *v. impf. sa-šivati, zusammennähen, consuo. v. impf. prosti* šiti. *v. pf. sašiti*. — *sa se, pass.*: Vrijeme kad se dere, i vrijeme kad se *sašiva*. Prop. 3, 7.

sašnjeti, sašnim, *v. pf.* (u prim.) *vidi* sasniti: Noćas mi se u sanku *sašnjelo*. Rj. sa-šnjeti, sa-snim. *vidi* i usniti.

1. **sāt**, *m. (loc. sātu), die Honigscheibe, favus*. Rj. *isp. savak. dem. satic. coll. saće*. — Krajnik, u košnici *krajni sat*. Rj. 298a. Ljupka, die Zelle (u satu, u košnici). Rj. 351a (*vidi* okce). Puna kuća kao *sat meda*. Posl. 266.

2. **sāt**,* *m. vidi* sahat. Rj. i *primjere ondje. dem. satic.*

sàtara,* *f. die Fleischhacke, securis lanionis*. Rj. *mesarska sjekira*. — Člen, držalje u kosijera, srpa, *satara*, pa i u svrdla drvo odozgo. Rj. 827b.

satáriti, satárim, *v. pf. verlieren, amitto, cf. izgubiti*. Rj. *vidi* i saćerdati, šćerdati. *v. impf. satarivati*. — Značenje (korijenu) *trti*: tar, tara, tarak,

otarak, taranj, tarkati, tarnuti, starnuti; *satariti, satarivati*. Korijeni 87.

satarivānje, *n. das Verlieren, perditio, amissio*. Rj. *verb. od satarivati, koje vidi*.

satarivati, satárujēm, *v. impf. verlieren, perdo, amitto*. Rj. *vidi* gubiti. *v. pf. satariti*.

satěsati, sàtēsēm, *v. pf. vidi* stesati. *v. impf. prosti* tesati. — Mrtva Mera crnoj zemlji pala, *sabljama joj sanduk satesaše*. Npj. 1, 247.

sàti, sēm, *vidi* sisati. Rj. *v. impf. sàti* (mjesto **čĕcātu**; pošto je **č** nestalo, otpalo je jedno od dva s, koja su se tada sastala), *nàsati se, posati, krvosalija, kravo-sica*. Korijeni 309. *jošte v. pf. slož. izpo-sati, po-po-sati*. — Zamusti tele, kad ne može da se. Rj. 185b. A to Miloševa majka mijesi hljeb te Miloš ostrag se. Rj. 476 (u Rj. 429a: A to mu majka mijesi hljeb te on ostrag *sisa*). Jer *ćeš mljeko náròdà sati*, i sise carske dojićeš. Is. 60, 16. Jer *ćete sati sise* od utjehe njegove, i nasitićete se, *saćete* i naslađivaćete se u svjetlosti slave njegove. 66, 11.

sàtić, *m. dem. od sat. Rj.*

sàtira, *f. satira, satura, die Satire*. — Može biti, da na *sujetu* G. Svetića niko ne bi mogao *načiniti priličnije satire* od ove, koju je on *svojom muzom sebi nućinio*. Odg. na sit. 12.

sàtirānje, *n. das Abreiben, detritio*. Rj. *verb. od satirati. radnja kojom tko satire što* (n. p. u mlivo) ili *koga*. — Čuje se *vika . . . pustošenje i satiranje veliko*. Moav se *satr*. Jer. 48, 3.

sàtirati, rēm, *v. impf. abreiben, detero*. Rj. sa-tirati. *v. impf. prosti* trti. *v. pf. satrti*. — 1) *satirati što* n. p. u mlivo. — 2) *satirati koga*, kao *slamati ga. isp. satiranje*. Jer. 48, 3.

sàtisnuti, snēm, *v. pf. sa-tis(k)nuti. za sa isp. s, sa I.1. satisnuti koga s čega. vidi* stisnuti. *v. impf. stiskivati*. — Čera konja ka Ubbinji gradu, koga čaše na putu sretati, *satisne ga s puta* ispod puta. Npj. 3, 352.

sàtjerati, rām, *v. pf. Rj. sa-tjerati. vidi* stjerati, šćerati; sagnati, zgnati. *v. impf. satjerivati*. — 1) n. p. klin, ovce, *hineintreiben, ago in*—, Rj. *vidi* utjerati. — (U *krmači igri*) . . . jedan spolja krmaču tjera štapom i hoće da je *satjera u kazan*. Rj. 304a. Prokleta žena *saćerala me bila u kraj*, pa vidiš kako mi je ova strana. Npr. 145. U *gradove saćeraše* Turke. Npj. 4, 150. On bi i *Srblje sve* u jednu vreću strpao pa *zavezao, ili u tikvu saćerao* pa *zatisnuo*, da ne čuje svijet kako oni govore. Rj. XII. Uze mač od desne bedrice, i *satjera mu ga u trbuh*. Sud. 3, 21. Uze malj u ruku, i *satjera mu kolac kroz slijepu oči*. 4, 21. — 2) odakle, ili sa šta (s čega), *herabhjagen, depello*. Rj. — (U *prstenu igri*) . . . on diže ostale kape gdje misli da nema prstena, dok ne *satjera na dvije*, pa onda *digne* onu gdje misli da je prsten. Rj. 617b.

satjerivānje, *n. Rj. vidi* stjerivanje. — *verb. od satjerivati*. — 1) *radnja kojom tko satjeruje što* u što (das *Hineintreiben, adactio, immissio*. Rj.). — 2) *radnja kojom tko satjeruje što s čega* (das *Herabhjagen, depulsio*. Rj.).

satjerivati, satjèrujēm, *v. impf. Rj. sa-tjerivati. vidi* stjerivati; sagoniti, zgoniti. *v. impf. prosti* tjerati. *v. pf. satjerati*. — 1) *hineintreiben, adigo*. Rj. *vidi* utjerivati. — *sa se, pass.*: Kad se *roj hvata*, ili *saćeruje u košnicu*, onda se *viče*: sjeđ' maco! Rj. 348b. — 2) *herabhjagen, depello*. Rj. *što odakle, sa šta, s čega*.

sàtkati, sàčēm (sàtkām), *v. pf. fertig weben, pertexo, cf. otkati*. Rj. sa-tkati, *svršiti* tkanje. *v. impf. prosti* tkati.

sàtljik, *m. (österr. das Seitel) der vierte Theil der Mass, quadrans, quarta pars mensurae*. Rj. *četvrt vrča, po holbc. vidi* maslić, meselj, mjerica 2. — Svaki po *satljik vina* na podne i u več. Rj. 395b. Čokanj, 2) *staklence od jedne četvrti satljika*. Rj. 828b.

satnik, satnika, *centurio*. Stulli. *vidi* stotnik, i *syn. ondje*. — Spomen o vojničkim službama, gdje se spominju vojvode, tisućnici i *satnici*. DM. 63. *osn. u čyto* (sto).

satōpiti, sätōpīm, *v. pf.* sa-topiti. *vidi* stopiti. *v. impf.* stapati. — Puče munja iz neba te sažeže gjevojačku majku, i pod njom se zemlja prosjede, te joj *kosti satopi*. Npr. 94.

sätřica, *f. cine Art Mehlspeise der Landleute, cibi genus.* (*cf.* jerište). Uspe se malo vode u šenično brašno, pa se onda dobro satre rukama, te se načini gotovo kao tarana. Rj. *jelo od brašna u seljaku*.

sätřijeti, sätřēm, *v. pf.* sa-trijeti. *vidi* satrti, i *primjere ondje*. *isp.* potrijeti i potrti, zatrijeti i zatrti. *v. impf.* satirati.

sätři-mätčka-i-bulumäca, *antwortet man (im Scherze) auf die Frage was man gespeiset habe. Es scheint auf die satrice anzuspielen. cf. bulumač.* Rj. *odgovori se (u šali) na pitanje, što se jelo? u tom se nišani na jelo satricu*.

sätřōšiti, sätřōšīm, *v. pf.* *vidi* strošiti. Rj. sa-trošiti. *v. impf.* prosti trošiti.

sätřōvati, sätřōjēm, *v. pf.* sa-trovati. *vidi* strovati. *isp.* otrovati *koga, vergiften, venenum do. v. impf.* prosti trovati. — E ste brata Petra *satrovati*. Npj. 5, 59. Već u knjaza vjerni biti ne će, no će svoje glave *satrovati*. 5, 248.

sätřti, sätřēm (sätř'o, sätřla), *v. pf.* Rj. sa-trti. *vidi* sätřijeti, sätřēm. *v. impf.* satirati. — **I. 1)** *abreiben, detero, zerreiben, contero.* Rj. — *Sätř'o ga u mlivo.* Rj. 364a. Ko padne na ovaj kamen, razbiće se; a na koga on padne, *sätřče ga.* Mat. 21, 44. Uze tele koje bijahu načinili, i spali ga ognjem, i *sätř ga u prah.* Mojs. II. 32, 20. — **2)** konja, *zu Grunde richten, eneco.* Rj. *kao slomiti.* — Hajde, zete, da udarimo na nj (na zmaja) . . . *eda bismo ga kako sätřli.* Npr. 34. Pa me više ne ćeš videti dok ne *sätřeš goozden štap tražeći me.* 56. Tako me *konjska kopita ne sätřli!* Posl. 298. Dok *sätře ona koplja bojna, potegoše perne buzdohane.* Npj. 2, 282. Vidite li, što su Ornogorci, *kakve carske sile sätřijese.* Npj. 5, 380. Jer će *glad sätřti zemlju.* Mojs. I. 41, 30. Jer me je *vihorom sätř'o* i zadao mi mnogo rana ni za što. Jov 9, 17. *Sätřen sam što je kći naroda mojega sätřvena.* Jer. 8, 21. Tobom *sätřh narode* i tobom rasuh carstva. 51, 20. — **II.** *sa se, refleks. zu Grunde gehen, enecor.* Rj. **sätřuriti**, řim, *v. pf.* sa-turiti. *vidi* sturiti (*zbaciti*). *v. impf.* sturati. — Doista se ja bjech posilio jere *sam mu glavu sätřurio.* Npj. 5, 489.

sätřūžiti se, sätřūži se, *vidi* stužiti se: Sa zlijem se nemoj sadružiti, jera ti se *hoće sätřūžiti* (Posl. 274). Rj. sa-tužiti se. *v. impf.* stuživati se.

sätřvār, *f.* (u Boci) *vidi* stvar. Rj. sa-tvar. *isp.* satoriti. — Onaj kaplar bejaše neka omalena, krnjonosa *satvar*, naduvena, tupa. Megj. 97.

sätřvōriti, sätřvōřim, *vidi* stvoriti. Rj. sa-tvoriti. *v. impf.* stvarati. — **1)** Višnj! Višnj! razberi me! Ah! *sätřvōri oco more u zeleno ravno polje!* Npj. 1, 191. Pa je vila Boga zamolila, i Jovanu oči *sätřvōrila.* 2, 36. »Sakupiću do trideset druga . . . » Što se Jovan bio zatjecao, *to je Jovan bio sätřvōrio:* on pokupi do trideset druga. 3, 313. Kad što zборе, ka' da *sve sätřvōre*, sve po krupno a ništa na sitno. 5, 550. Gjegogj se sastajali i radili, *dobro sätřvōřili* i učinili! Kov. 123. — **2)** *sa se, refleks. vidit* stvoriti se. Rj.

säv, svä, svē. Rj. *gram.* sav, vas; *pl. gen.* svjijeh, svjiju; *dat., instr., loc.* svljēm, svljēma, svjēma. Obl. 52. *ali* i svih, svima. — **1)** *aller, omnis.* — **a)** Odoše (*svi*) *listom.* Rj. 330a. Ali je *to sve* bilo zaludu. Npr. 17. *Scu nas trojicu nadbije.* 34. Izgubi *sve tri stotine cekina.* 85. Čuje *sa sviju strana* pevanku i veselje. 89. Kao što je učinila *scijema onijem* koji su me prosili. 94. Ja se odoleno ne mičem . . . *ma sa svijem tijem*, ako prebrojiš sve izvore, maknuću ti se s mjesta.

100. *Svi ljekari* razigju se kud *koji.* 146. On izvadi *sve ono novaca* što imaše. 218. Kako *ih* je *svijeh* otkupio. 250. U *svih* gradskih sedamn'est nahija. Npj. 4, 149. Pa *ih* staše Srbli razvoditi preko polja *bez svijeh haljina.* 4, 151. Ako mogu *svjema* biti sluga, ja ne mogu *svjema* biti ljuba. 4, 158. Posjeći će *vas sve do jeđnoga.* 4, 370. Ali *pri svemu* tome Turci opet ne smjednu udariti na Smrdan. Danica 3, 197. Ja ne velim da su *svi od naše gospode* i varošana onaki. Kov. 14. Ni on ne zna *sve.* Priprava 69. Pogledavši *na sve njih* reče. Luk. 6, 10. Posadiše *ih sve.* 9, 15. Znamo da *sva tvar* uzdiše. Rim. 8, 22 (*omnis creatura; alle Geschöpfe*). Jer je on *Bog sviju.* 10, 12. Molim dakle *prije svega*, da se čine iskanja. Tim. I. 2, 1. Načini ga (svijetnjak) *sa svijem spravama njegovijem.* Mojs. II. 37, 24. Proglasite slobodu u zemlji *svima* koji žive u njoj. III. 25, 10. Da biste napredovali u *svemu što* radite. V. 29, 9. Naprava u tihjeh točkova . . . osovine njihov, glavčine, naplaci i paoci, *sve ljese liveno.* Car. I. 7, 33. *vidi* svi koliki (sav kolik). — **b)** *sve pred brojem mjesto gen.* svijeh, sviju: Dok napunimo vreće za *sve trideset* konja. Npr. 6. Carević njih *sve* po vratu, dok *sve devet* posiječe. 190. Možeš otvoriti *sve osam* odaja. 194. Strina Jela suknu ovraniła za svojijeh *sve devet* sinova. Npj. 1, 552. *Sve sedam* se sastalo dahija. 4, 132. Pa *po vede sve trista* robinja. 4, 200. Kako su se sigurali Turci, ne boje se *sve sedmero* Brda. 4, 423. Može li izgovoriti *sve pet* naših samoglasnih slova. Nov. Srb. 1817, 33. *ovamo može se dodati i ovaj primjer:* *See trojici* glave osiječe. Npj. 4, 335. — **c)** *svega: kao sve zajedno, insgesammt, omnes universi:* Kad su se pobili s Turcima, *bilo ih je oko tri hiljade svega.* Miloš 98. *Svega ih je potpisano* na svaki akt oko 800 duša. 171. *Svega* dakle *koljena* od Avraama do Davida, *koljena četrnaest.* Mat. 1, 17. *Sinova* vratar-skih . . . *svega* sto i trideset i devet. Jezdr. 2, 42. Na broj *svega njih šezdeset i šestoro.* Prip. bibl. 35. Ljudi tada bijāše na broj preko 600000, a *svega duša oko tri hiljade hiljada.* 45. — **d)** *sve jedno je, es ist gleichviel; nihil refert. vidit* kod jedan. — **2)** *ganz, totus. cf. vas.* Rj. *kao cijel, čitav.* — Nekaka žena, namazavši se onom masti i poletjevši *sve* se isprebijala koje o šta. Rj. 66b. Te zmaja o kamen; *zmaj* sav prsne na komade. Npr. 26. Pa ga odvede u *jednu sobu svu zelenu.* 61. »Da mi Bog da ženu od prave krvi Hrišćanske«. O! to je teško dobiti: u *svemu svetu* samo tri imaju. 81. Oni ga *sa scim srcem prime.* 82. Konji . . . *stadoše* nogama tući i u *svu erisku drijeti se.* 97. *Štap vas* od suhoga zlata. 116. Koji koga nadlaže, onaj neka nosi *svu pogaču.* 160. Ima velika jama u zemlji . . . *po svoj prilici* biće u njoj novaca. 169. Zavika *iza svega glasa.* 213. Kad carev sin *vidi vas* umre od čuda. 261. *Svega ljetu* jedna repa, i ta crvljiva. Posl. 279. Ne govori na *sva usta.* 332. Zapale lagum pod *mostom*, koji ga *svega* raznese. Žitije 51. Izlaze k carevima *svega vasionoga scijeta.* Otkriv. 16, 14 (*vidi napose* vasioni). Tade se *podize sav narod*, malo i veliko, i vojvode, te otidoše u Misir. Car. II. 25, 26. *vidi* sav kolik, vas kolik; *savijem, sasvim.* — *vidi* *sve (napose).*

1. Säva, *m. Sabbas.* Rj. *ime muško. dem.* Savica. *hyp.* Säva (*m.*), Savič, Savko, Savo.

2. Säva, *f. (voc. Sävo) — 1) der Savestrom, Savus.* Rj. *voda.* — Savo, Savo! sebe ne zabijeli, a mene zacrni. Posl. 273. — **2)** ime žensko. Rj. *biće hyp.* od Saveta (Jelisaveta). *isp.* Savka.

3. Säva, *m. (ist.) vidit* Savo. Rj. *hyp.* od Säva.

sävak, *m.* (u Slav.) *vidi* jaz 1. Rj.

sävät,* *m. die Schmelzarbeit, vitrum metallicum.* Rj. *staklo metalno, emalj.*

savatleisanje, *n. das Emailiren, colorum metallicorum obductio.* Rj. *verb.* od savatleisati. *radnja* *kojom tko savatleiše što.*

savatleisati,* savatleišem, v. pf. i v. impf. emailiren, vitrum metallicum inducere. Rj. savatom prelačiti ili prevući što.

savěsti, savěžem, vidi svesti: Oj na djelu na golemu mnoga gragja savezena. Rj. sa-vesti. kao prost glugol ne dolazi. vidi vėsti (vėžem). v. impf. svoziti.

Sáveta, f. ime žensko, od Jelisáveta. Osn. 296. hyp. Sáva 2, Savka.

sávěz, m. gram. conjunctio, Verbindungswort, Conjunction. sa-vez. za postanje isp. savezati. — Isti uzvik (s-a-e), biva savez, koji dolazi među riječima i među rečenicama. Daničić, ARj. 3a. Osim priloga, prijedloga, saveza i usklika sve druge riječi mijenjaju oblike. Obl. 1.

savézati, sávěžem, v. pf. vidi savezati. I bijele saveza im ruke. Obojici savezao ruke. Al' devojčė savezano. Rj. sa-vezati. v. impf. svezivati.

sávěznik, m. koji je u svezi s kim; der Verbündete, foederatus: Tu je Dubrovnik saveznik preko svoje volje. DM. 232. isp. súdevnik. — osn. u savez.

1. **Sávica**, m. dem. od 1 Sáva. Rj. — Varvarica vari, a Savica hladi, Nikolica kusa. Posl. 31.

2. **Sávica**, f. die Sabbasfaste, jejunium S. Sabbae. Rj. post svetomu Savi.

Sávíc, m. (u C. G.) ime muško: O moj brate Radojev Saviću. Tader Paun govori Saviću. Rj. dem. od 1 Sáva. takva dem. kod Bogić.

savijača, f. — 1) eine Art Speise, die strudelartig gewickelt ist, cibi genus, placentae genus. Rj. — Pita ima razlićnijeh, n. p. jedne su savijene kao gužvara i savijača. Rj. 503a. — 2) koliba, eine zeltartige Hütte, tugurii genus. — 3) (u Boei) drvo na koje se fišeci savijaju. Rj. — za postanje isp. savijati, saviti. riječi s takim nast. kod Bogić.

savijanje, n. Rj. (vidi svijan). verb. od I. savijati, II. savijati se. — I. 1) radnja kojom tko savija n. p. drvo, granu (das Beugen, flexio. Rj.). — 2) radnja kojom tko savija n. p. haljinu (das Zusammenlegen, complicatio. Rj.). — 3) radnja kojom tko savija, vraća u gomilu što. — II. radnja kojom se tko ili što savija oko čega.

savijati, sávijam, v. impf. Rj. sa-vijati. vidi svijati. v. impf. prosti vitu (vijem). v. pf. saviti. — 1) n. p. drvo, granu, beugen, inflecto. Rj. — Prut dok je mlad valja ga savijati. Posl. 265. sa se, pass. ili refleks.: Mlado se drvo savija. Posl. 180. Dijete leglo na legja pa spava: kad dihne iz sebe, onda se grane uzvijaju u visinu, a kad povuče paru u se, onda se savijaju k zemlji. 228. Kapu skida, do zemlje se svija. Npj. 2, 67. — 2) n. p. haljinu, zusammenlegen, complico. Rj. — Gutoljiti, savijati što u guku, ili pod skut. Rj. 108b. Besposlen Mujo fišeke savija. Posl. 12. Pa savija cr'jeće u kiltice. Npj. 1, 40. Oko sebe studen jorgan svijam, a u jorgan sve jade zavijam. 1, 298. — 3) kao vraćati u gomilu, sammendrängen, bedrängen, cogo, urgeo: Silni konji da ne savijaju a pješaci da nam grabe glave. Rj. (da ne savijaju: da nas savijaju). isp. saviti 3. — II. sa se, refleks. — 1) savijaju se oko kuće, vidi vrzati se, opstrzati se. Rj. vidi i vrsti se, vrtljati se. isp. klinčiti. — Koja j' ono gjevojčica? tanka, b'jela i rumena, te se svija oko dvora svako jutro i večerom, s mojim Jovom jašikuje? Herc. 347. — 2) voda se savija, kad tekući n. p. od juga ide k zapadu. vidi krivudati, verugati se, vjugarati se. — Štira teče do Loznice od Juga k Sjeveru, a ispod Loznice se savija, pa ide gotovo upravo k Zapadu. Npj. 4, 253 (Vuk). Otuda se savija megja k sjeveru na Anaton, i izlazi u dolinu Jeftail. Is. Nav. 19, 14.

sávijest, f. vidi savjest.

sávijestan, sávijesna, adj. što pripada savijesti. vidi savjestan.

Sávina, f. namastir u Boci kod Novoga. Rj.

Sávina Típeza, f. planina u Srbiji u nahiji Kruševačkoj. Rj.

sávíránje, n. Rj. verb. od I. savirati, II. savirati se. — I. 1) stanje koje biva, kad voda savira n. p. niz planinu (das Abfließen, defluxus. Rj.). — 2) stanje koje biva, kad što savire, uvire kuhajući se (das Einkochen, decoctio. Rj.). — II. radnja kojom se tko savira (das Verkriechen, to abdere se. Rj.).

sávirati, rēm, v. impf. Rj. sa-virati. — I. 1) abfließen, defluo: savire voda niz planinu. Rj. v. impf. prosti vreti. — 2) einkochen, decoqui, cf. uvirati. Rj. savire, uvire što kad se kuha. v. impf. prosti vreti. v. pf. isp. uvreti. — II. sa se, refleks. sich verkriechen, abdere se. Rj. kao sakrivati se. v. pf. savrijeti se.

sávíře, vidi suviše. Rj. adv. sa-viře. zuviel, nimis. vidi i odveć, odviše, preveć. — Nije dobro što god je saviře. DPosl. 81. Sto prijatelja čovjeku nijesu dosta, a jedan neprijatelj saviře mu je. 115.

sávířnji, adj. što je saviře. vidi suviřnji. — Las(t) saviřnja šteta gotova. DPosl. 53. Saviřnja preša ne ulovi miša. 110.

savitak, savitka, m. Rj. sa-vitak. isp. saviti. — 1) das Gerollte, Gewundene, volumen. Rj. savito što god. — 2) gdje je put savijen, die Krümmung, flexio: polomio kola na savitku. Rj. isp. saviti 4. — Za njim opravlja Vinuj od kuće Azarijine do savitka i do ugla. Nem. 3, 24.

sáviti, sávijem, v. pf. Rj. sa-viti. vidi sviti. v. impf. savijati. — I. 1) n. p. drvo, granu, beugen, biegen, flecto. Rj. — Mojsije brže savi glavu do zemlje i pokloni se. Mojs. II. 34, 8. Ne saviře koljena pred Valom. Car. I. 19, 18. Ne bi htio saviti vrata svojega u jaram cara Vavilonskoga. Jer. 27, 8. Narod koji bi savio vrat svoj pod jaram cara Vavilonskoga i služio mu. 27, 11. Oni saviře vrat svoj pod mać. DP. 103. sa se, refleks.: Razumješe da je Gospod pohodio sinove Izrailjeve . . . i saviřši se pokloniše se. Mojs. II. 4, 31. David se savi licem do zemlje. 24, 9. Saviře se licem k zemlji do poda i pokloniše se. Dnev. II. 7, 3. — 2) zusammenlegen (Brief, Tuch), complico. Rj. — Zgućiti, saviti što u guku. Rj. 206b. Kovrtanj, savijeno što u kolo, n. p. kosa na glavi. Rj. 281b. Kotalije, toke savijene kao kolotovi. Rj. 284b. Sultanite na gužvu savite. Rj. 725a. Svako od zvjerađi pade potruške i rep savi pada se. Npr. 94. Čela saviře svoj šator i ono malo prtljaga, i metne na svoga konjička. 207. Iduć s vode cvijete sam brala, savila sam do četiri kite. Npj. 1, 232. Još na glavi v'jenci savijeni. 1, 399. Ugleda ga djevojka, savi skute, pobježe. 1, 440. Ustavite zile i borije, a savijte sviřene barjake, dok progjemo kroz Korita ravna. 3, 457. Savi turbin, turi u bisage. 4, 326. Na stijeni si savio gnijezdo svoje. Mojs. IV. 24, 21. sa se, pass. ili refleks.: Vitilj, što se u ranu meće (saviře se od svilca, pak se namaže melemom). Rj. 64a. Savije mu se oko vrata. Npr. 11. Tako mi se tuga na srce ne savila! Posl. 305. A kad Draška poznade rođjaka, pa se Drašku savi u kriocce. Npj. 4, 62. — 3) bedrängen, urgeo, cf. savitlati. Rj. vidi i saletjeti 1, i syn. onđje. — Ljuto savi i otud i otud, eda bi mu glavu osjekao. Npj. 2, 283. — 4) kao počti savitkom, okrenuti: Kaži sinovima Izrailjevim neka saviju i stanu u okō, pred Pi-Airot. Mojs. II. 14, 2. Progjosmo braću svoju i odande saviřši udarismo preko pustinje Moavske. V. 2, 8. Reče svojemu vozaču: savij rukom svojom i izvezi me iz boja, jer sam ranjen. Car. I. 22, 34. isp. savijati se 2, savitak 2. — II. sa se, refleks. — 1) sich zusammenrollen, (in semet) convolvi: Nasred puta savila se guja. Rj. ovamo će ići primjeri: Zgućiti se, saviti se u guku. Rj. 206b. Ja sam jež, svemu selu knez, saviću se u trubicu, ubošču te u guzicu. Npr. 246. Tako se ne savio kao srp! Posl. 310. — 2) herabrollen, devolvi: Savi se soko sa grada. Rj. kao vijuču se sići. sa-. isp. s, sa I 1. — Savi se paun od

neba, a paunica od polja, da kupe biser po perja. Npj. 1, 42.

savitlati, tlām, v. pf. zaokupiti, dotjerati u tijesno, *bedrängen*, *urgeo*, cf. *svitlati*. Rj. sa-vitlati. *vidi* i *saletjeti*, i *syn. ondje. v. impf. prosti vitlati*.

sāvjest, f. *das Gewissen, conscientia*. sa-vjest, *druga pola* **савѣсть** (znanje). P. Budmani u Vijencu god. 1883 br. 47 *dokaza da valja govoriti i pisati sāvijest*; sāvjest je *izgovor Ruski*. — Po čistoj sāvjesti mogu kazati. Miloš IX. *To mi svjedoči sāvjest*. Rim. 9, 1. *Da se ne smeta sāvjest*. 14, 1. *I ljubav od čista srca i dobre sāvjesti i vjere nelicemjerne*. Tim. I. 1, 5. *Bocati, o sāvjesti, kad koga grize*. Daničić, ARj. 467a. *Tajni ukori našoj sāvjesti*. DP. 80.

sāvjestan, sāvjesna, adj. što pripada sāvjesti. *vidi sāvijestan*. — *Za sasvesne poslove, koji se ticahu plemićima ličnosti, poštenja i imanja, trebaše izabrati plemiće za dobre ljude*. DM. 273.

sāvjet, m. Rj. *vidi* svjet (i odbacivši v.) sjet. sa-vjet, *druga pola* **савѣтъ** (proprie *verbum, sermo*-videtur significare), *riječ, govor*. — 1) *der Rath, consilium*. — Ko za čorbom vino pije, od onoga ne valja sāvjeta iskati. Posl. 138. *Slijepca za put i budalu za sāvjet ne valja pitati*. 289. *Putem joj je sāvjet dao*. Npj. 1, 53. *To je kurva za sāvjet primio*. 1, 568. *Čaja-paša pristane na Milošev savet*. Miloš 64. — 2) cf. *vijeće*. Rj. *vidi* i *senat*; *der Rath, senatus*. — Skupi se *veliki savet Atinski*, i posle dugoga većanja odredi, da se pošalje u Rim jedan Grčki filosof. Danica 5, 86. Na to im rekne onaj Ruski gospodin, da valja da postave «*советъ*». Ja dalje za to pišem *sovjet* a ne *savjet*, što mislim da u Srpskome jeziku i u ovome smislu ne valja ni jedno, nego bi valjalo kazati *vijeće*. Sovj. I. Rajc je spomenuo razliku izmegju gradske opštine (commune) i narodne opštine (universitas). Prvu naziva *savjetom plemićkim* a drugu narodnim saborom. DM. 336.

sāvjetnik, m. *der Rathsherr, senator*, cf. *vijećnik*. Rj. *koji savjetuje koga. vidi* i *svjetnik, senator, senator, sinatur*; *senat* 2. — *Ti im bješe upravitelj, i sāvjetnik i branitelj*. Kov. 112. Po tom se izberu novi poslanici (Lazar Teodorović kao starešina... kao *njegovi savetnici*). Miloš 172. *Megju visoke (činovnike) idu tajni i državni sāvjetnici*. Priprava 70.

sāvjetnikov, adj. Rad 14, 89. što pripada sāvjetniku.

sāvjetovānje, n. *das Rathen, consilium*. Rj. *verb. od savjetovati. radnja kojom tko savjetuje koga. vidi svjetovanje, sjetovanje* 1.

sāvjetovati, sāvjetujēm, v. *impf. rathen, consilium do*: Knjigu štije, *djecu savjetuje*. Rj. *sāvjetovati*, u Vuka nema toga prostoga nego *sāvjetovati*. Rad 6, 144. v. *pf. slož. posāvjetovati, usāvjetovati se. vidi sjetovati, s. impf. i pf. tako će biti i savjetovati, svjetovati. isp. artovati. od prostih svjetovati sjetovati v. pf. slož. rāsavjetovati, prōsavjetovati; ūsavjetovati se*. — *Lasno je zdravom bolesnoga savjetovati*. Posl. 166. *sa se, reciproč.*: Da nemaju nikakvog jednog starješine, nego da nahije imaju svoje starješine, koje se *izmegju sebe dogovaraju i savjetuju*. Sovj. 1.

Sāvka, f. ime žensko. od *Saveta* mjesto *Jelisaveta*. Nema ga u Vukovu rječniku, ali se govori. Osn. 296. *taka ženska hyp. kod Drenka*.

Savko, m. ime muško. Rad 26, 54. *hyp. od Sāva. takva hyp. kod Boško*.

sāvkolik, svākolika, svēkoliko, (u C. G.), cf. *vaskolik*. Rj. *Kolik*, uz riječ *sav* ili *vas* dolazi i bez i: *vas kolik*. Te dvije riječi kad dolaze tako jedna s drugom mijenjaju oblike i jedna i druga: *sva kolika, sve koliko, svi koliki*: Da podignu vojsku *svu koliku*. Govori se kad i kad *svi kolici*. Obl. 43. *kako su to dvije riječi i obje mijenjaju oblike valja ih i rastavljati u pisanju*: *sav kolik* (i *sav koliki*), *vas*

kolik (i *vas koliki*), *sva kolika, sve koliko* i t. d. — 1) *ganz, totus*. Rj. u *sing. kad sav ili vas tako dolazi sa kolik* (koliki), *onda je sav* 2, *kao cijel, čitav*. — Krenulo se malo i veliko, da se boja bije *svekoliko*. Npj. 4, 316. *Tada sav koliki sbor Izrailjev* neka ga (jagnje ili jare) *zakolje u veće*. Mojs. II. 12, 6. *Braća su tvoja i dom Izrailjev vas koliki*, kojima govoriše *Jerusalimljani*. Jezek. 11, 15. *Tamo ćeš vaskoliki Srpski duh*, tamo ćeš *Srbina vaskolikoga* kao u ogledalu vidjeti. Rat 60 (vaskolikoga [protiv pravila koje postavi sām Daničić], mjesto svega *kolikoga*). — 2) *aller, omnis*. Rj. u *pluralu svi koliki* i t. d.: *svi koliko ih god ima. isp. sav* 1. — Opet Ivan Srblje sakupio... *Kad to čuli Srbli svikolici*, *onda oni raspustiše roblje*. Npj. 4, 202. *Ti kad svršiš škole svekolike*. 5, 24. *Bezakonici će svi koliki biti kao trnje počupani*. Sam. II. 23, 6. *A vi vratite se svi kolici i hodite*. Jov 17, 10.

savlādati, sāvliādām, *vidi* svladati. Rj. v. *pf. savladati vidi i nadvladati, prevladati, presvojiti, sa-plahati. v. impf. isp. nadvlagnjivati*. — *Kakve tebe savladaše vile danas, brate, u morskoj otoci?* Npj. 3, 163.

sāvnuti, sāvñē, v. *pf. od svanuti premještanjem glasova a i v*. — *Samnuti, vidi svanuti* (cf. *savnuti*). Rj. 663b (a *savnuti nema na mjestu svojem*). i *slož. osavnuti*.

Sāvo, m. *vidi* Sāva. Rj. *hyp. gmi. Sāva, voc. Sāvo. vidi i 3 Sāva m*. — *Sobom uzmi Martinović-Sava i Filipa brata Savoroga*. Npj. 5, 113.

sāvřh, *vidi* svřh. Rj. sa-vřh, s-vřh, *prijedlog ima uza se riječ u gen., složen je od prijedlogu vrh i od prijedloga sa, s, koji — 1) značenju riječi vrh dodaje svoje značenje*: Ako čovek ne šteti svřh vřeće i *savřh pila*, zaludu šteti kad je u dno. Posl. 9. O narandžo, vojko plemenita!... *Svřh tebe se grad Budva vigjaše*. Npj. 1, 74. I na konju Rosandu *gjevovku obasutu mrežom od bisera savřh glave do zelene trave*. 2, 583. *Zvaću neke Turske poglavice: savřh Bišća Osmanbegovića sasred Bišća Poprženovića, sadno Bišća Ogojenovića*. 3, 674. *Vigje vojsku od planine vila savřh Sare, visoke planine*. 5, 86. U jutru uze Valak Valama i odvede ga na visinu. *Valam reče: Svřh stijene vidim ga, i s humova gledam ga*. Mojs. IV. 22, 9. *Odvedoše (ljude) na vrh stijene, i pobacaše ih sa vrh stijene, da se svi raspadoše*. Dnev. II. 25. 12. — 2) *vrlo često svřh znači što i prosto vrh bez značenja koje bi mu trebalo da doda prijedlog s*: Ali svřh svijeh jada ne kazuje mužu da ne bude više trlabuke. *Kad čuje muže za nesreću, stane lelekati koliko da je glavom poginuo*. Npr. 213. *Svřh moje duše!* (Kao zakletva). Posl. 283. Al' na njemu do tri pancijera, tri pancijera, *jedan svřh drugoga*. Npj. 3, 469. Na njima su svilene košulje, *svřh košulje zelene ječerme*. 5, 287. *Ali nasta glad u zemlji svřh prve gladi* koja bješe za vremena Avramova. Mojs. I. 26, 1. *Svřh toga, kome bih služio? eda li ne sinu njegovu?* Sam. II. 16, 19. *Da se ovaj žrtvenik novoga zavjeta proslavi svřh onoga u starom zavjetu*. DP. 340. *Car obećao svoju kćer dati onome koji diva pogubi, i svřh toga dom oca njegova nigda danka da ne plaća*. Prip. bibl. 65. *Svřh svega toga ne mogu da ne napomenem*... Živ. sv. S. i sv. S. XI. — 3) *so hoch als —, altitudinē* —: Čemerika svřh čovjeka. Rj. 673b. — S one strane Save vode detelina do kolena, čemerika svřh čoveka. Npj. 1, 341. U ovom primjeru s uz vrh ima značenje koje je bez njega u ovakim primjerima: *sa šake, s podlance*. Sint. 146. — 4) (u C. G.) ubio ga svřh sebe (t. j. ležeći ranjen pa kad mu ko dogje da osiječe glavu), *über, supra*. Rj. 673b.

sāvrijeti se, sāvřēm se (sāvř'o se, sāvřla se), v. r. *pf. sich verkriechen, abdere se*: *savř'o se* u budžak. Rj. sa-vrijeti se. *vidi* skriti se, šćunjiti se, šćunjiti

se, šćućuriti se. v. *impf.* savirati se. — Nastupi na magijije, oboli i *klijenit* ostane *savrtijeh noga i ruka*. Npr. 262 (*isp.* šćućuriti se, *sich ducken: sagnuti se, zguriti se*).

savřndāk, savřndāka, m. (u Herc.) *vidi* kulača. Rj. kulača, t. j. *koliba*. Rj. 313b.

savřšen, adj. *vollkommen, vollendet, perfectus. upravo part. praet. pass. od savřšiti. vidi svřšen 2.* — Sam je Bog na kararu (t. j. *savřšen* i svagda jednak). Posl. 274. Tako bi oni imali *najsavřšeniji pravopis*. Pis. 23. Kako možemo sanjati da smo *najsavřšenije stvorenje*. Priprava 96. *Budite vi dakle savřšeni*, kao što je *savřšen otac vaš nebeski*. Mat. 5, 48. *Umom budite savřšeni*. Kor. I. 14, 20. Razide se glas o tebi po narodima radi ljepote tvoje, jer *bješe savřšena krasotom mojom*, koju metnuh na te. Jezek. 16, 14. Ti *bješe na svetoj gori Božijoj . . . Savřšen bješe na putovima svojim*. 28, 15.

savřšenstvo, n. *stanje u kom je što je savřšeno; die Vollkommenheit, Vollendung, perfectio, integritas, absolutio.* — Ima 47 riječi koje su od Slavenskih posrbljene . . . otačanstvo, *savřšenstvo*. Nov. Zav. VI. *Pravoga spisatelja recenzenti i zakonodavci dovode u veće savřšenstvo*. Pis. 62. *Možeš li ti dokučiti savřšenstvo svemogućega?* Jov 11, 7. *Ti si pečat savřšenstva, pun si mudrosti, i sa svijem si lijep*. Jezek. 28, 12. *Oboje u svojoj radnji stajase visoko u savřšenstvu*. DM. 259. *Molitve njezine (liturgije) dostiže najviše savřšenstvo do kojega se duh čovječiji izvititi može*. DP. 11. *Steče savřšenstvo duhovno u pustinji Jordanskoj*. 113. *Bez ovoga dvoga ne možeš doći do savřšenstva*. 180. *Kad u Ilrišana bijaše više savřšenstva . . .* 206.

savřšiti, savřšim, *vidi* svřšiti. Rj. i *syn. onđe. v. pf.* sa-vřšiti. v. *impf.* savřšivati. — I *Riščanski zakon savřšimo*. Rj. *Kad su Boži zakon savřšili*, devojka se sa rodom oprašta. Npj. 2, 24. *sa se, pass.*: Sedam angjela koji imaju sedam posljednjih zala, jer *se u njima savřši gnjev Boži*. Otkriv. 15, 1 (*isp.* 15, 8: *dok se ne svřši* sedam zala sedmorice angjela).

savřšivānje, n. *vidi* svřšivānje. Rj.

savřšivati, savřšujēm, *vidi* svřšivati. Rj. v. *impf.* sa-vřšivati, *vidi* i svřšivati. v. *impf.* prosti vřšiti. v. *pf.* savřšiti. — Ili bi privatni sekretar morao *savřšivati posao* i onoga? (sekretara). Straž. 1887, 382. *sa se, pass.*: *Junaštvo je naše i njihovo, junaštvo se na nas savřšiva*, kraljevi ga nama pripoznaju. Npj. 5, 548 (*savřšiva dijulekt. mjesto savřšuje*).

Sāvskī, adj. n. p. voda, *der Save, Savi*. Rj. što pripada Savi.

Sāvulja, f. nekaka bara niže Osijeka. Rj. *imena s takim nast. kod Bukulja*.

Sāzdana, f. ime žensko. Rj. — *osn. u sazdati*. Osn. 141. *imena ženska s takim nast. kod Andrijana*.

sazdānje, n. *das Geschöpf, creatura*: Božje *sazdanje*, ljudsko stvorenje, *zmiya osedlana?* (most preko vode). Rj. *verb. od sazdati. vidi* stvorenje.

sazdati, sādām, v. *pf. erschaffen, creo*. Rj. *sazdati, vidi* stvoriti. v. *impf.* sazdavati. — a) *Značenje (korijenu) tvoriti, činiti, praviti, graditi: zād (murus); sa-zdati; samosazdani; Sazdana.* — b) *značenje kao pod a: zid; zidati. Korijeni 49. Sāma sādānā kōst, kaže se za bolesnika, koji se od bolesti osušio i okoreo*. Rj. 663a. *Za muku šmo sazđani*. (Kad se ko tješi što se muči). Posl. 84. *Jer je Adam najprije sazđan* pa onda Jeva. Tim. I. 2, 13. *Eto onoga koji je sazđao gore* i koji je stvorio vjetar. Amos 4, 13. *sa se, refleks.*: Srblji pripovijedaju da Carigrad nijesu ljudi zidali, nego da *se sam sazđao*. Rj. 808a. *Car se Turski sazđa u sokola . . . pa se sazđa u šarenu guju*. Npj. 2, 511. *isp. stvoriti se*.

sazdāvānje, n. *verb. od sazdavati. radnja kojom tko sazđava što. vidi* stvaranje.

sazdāvati, sādāvām, v. *impf.* sa-zdavati. *vidi* stva-

rati. v. *pf.* sazdati. — Ovo mi pokaza Gospod: *gle, sazđavaše skakavce*, kad počinjaše nicati otava. Amos 7, 1 (*ficor locustae; bildete Heuschrecken*).

sāzdrenuti, nēm (u gornj. prim.) *vidi* sazreti: Kad moj džardin *sazđrene*. Rj. *sa-zdrenuti. vidi* i sazrenuti, *od čega je postalo sazđrenuti dobiješ d pred r. v. impf. prosti zdreti (zreti)*.

sazidanje, n. *verb. od sazidati. verb. subst. od v. pf. isp. kod dopuštenje.* — Ima 47 riječi koje su od Slavenskih posrbljene . . . protivljenje, *sazidanje*, uzdržanje. Nov. Zav. VI. *Da se sveti priprave za djelo službe, na sazidanje tijela Hristova*. Efes. 4, 12.

sazidati, sādīdām (sādīgēm), v. *pf. aufbauen, exstruo*. Rj. *sa-zidati. v. impf. prosti zidati.* — Pošto majstori *čupriju nanovo sazidaju*. Posl. 241. *Orkve (su im) majstorski sazidane od kamena*. Danica 2, 108. Tako izginu svi Resavci . . . *Turci poslije od njihovijeh glava sazidaju kulu*. Sovj. 29. *sa se, pass.*: *U koje se vrijeme sazidaju zidovi tvoji*, u to će vrijeme otići zapovijest na daleko. Mih. 7, 11.

sazivānje, n. *das Zusammenrufen, convocatio*. Rj. *verb. od sazivati. radnja kojom tko sazivlje što: O mladinama i subotama i o sazivanju skupštine* ne mogu podnositi bezakonja i svetkovine. Is. 1, 13.

sazivati, sādīvlēm (sādīvēm), v. *impf. zusammenrufen, convoco*: A drug drugu na ime *saziva*. Rj. *sa-zivati. v. impf. prosti zvati. v. pf. sazvati.* — Miloš *saziva knezove na obične skupštine* o Gjurgjevu dne. Miloš 190. *Da su i Turci sazivali ovake kmetove od Hriščana*, da im što presude. Slav. Bibl. 1, 86. *Načini sebi dvije trube . . . njima češ sazivati zbor* i zapovijedati da polazi vojska. Mojs. IV. 10, 2.

Sāzlija,* f. *čuprija u Kosovu blizu Vučitrna: Od mramora do suva Javora, od Javora, sine, do Sa-zlije*. Rj.

sāznati, sādznām, v. *pf. erfahren, rescio*. Rj. *sa-znati. vidi* obaznati, doznati. v. *impf. isp. doznavati.* — Dva se druga vrlo milovala . . . *Jedno ljeto niko ih ne znade, drugo ljeto svatko ih saznade; saznade ih i otac i majka*. Npj. 1, 240.

sāzrenuti, nēm, v. *pf. sa-zrenuti. vidi* sazđrenuti, sazreti. v. *impf. prosti zrenuti (zreti).* — *Dok prispije šenica, šenica i vinova lozica, lozica, mojoj Mari sazrenu, sazrenu* u njedarca *jabuke, jabuke*. Herc. 269.

sāzreti, sādřim, v. *pf. reif werden, maturesco, cf. sazđrenuti*. Rj. *sa-zreti. vidi* i sazrenuti. v. *impf. prosti zreti (zrenuti).* — *Greš, grožđe* koje gotovo nigda ne može *sazreti*, a što bi tobože i *sazrelo*, svagda je sitnije od ostaloga grožđja. Rj. 101a. *Jabuka koja dockan sazri, dugo stoji*. Posl. 107. *Odreži grožđe, jer već sazreše puca njegov*. Otkriv. 14, 18.

sazvati, sazdvēm, v. *pf. zusammenberufen, convoco*. Rj. *sa-zvati. v. impf. sazivati.* — *On ih sazva sve u svatove*. Npr. 103. *Sazove mnoge svoje prijatelje* na pir. 259. *Miloša ču na mejdan sazvati*. Npj. 4, 228. *Orni Gjorgjije sazove u Beograd sve vojvode na skupštinu*. Miloš 30. *sa se, pass.*: *Da se sad opet u Smederevu sazove skupština*. Sovj. 4.

sāžaliti, řim, v. *pf. sa-žaliti. v. impf. sažaljivati.* — 1) *koga, bedauern, misereor, cf. smilovati se*. Rj. *vidi* i sažalovati. — 2) *sa se, refleks.* — A. *sažali mi se, v. r. pf. es jammert, miseret*. Rj. *cf. dožaliti se*. Rj.* — a) *sažali se kome*: Izišao slijep u šetnju iza grada, pa ga opazio sveti Arangjel i *sažalilo mu se*. Rj. 117b. *Pošto haba to ču, sažali joj se* pak se maši u njedra i izvadi jedan bokunić kruha. Npr. 93. (Isus) *gledajući ljude sažali mu se*, jer bijahu smeteni i rasijani kao ovce bez pastira. Mat. 9, 36. *Vigje dijete, i gle dijete plakaše; i sažali joj se, i reče . . .* Mojs. II. 2, 5. — b) *sažali se kome radi čega*: *Gospodu se sažali radi zla* koje bješe izrekao na njih. Jer. 26, 19. *Ali mi se sažali radi svetoga imena mojega*, koje oskvrni dom Izrailjev. Jezek. 36, 21. — c) *sažali se kome radi čega*: *Kad angjeo pruži*

ruku svoju na Jerusolim da ga ubija, *sažali se Gospodu sa zla*, i reče angjelu koji ubijaše narod: dosta, spusti ruku. Sam. II. 24, 16. Ne bi li poslušali i vratili se svaki sa svoga zloga puta, da mi se *sažali sa zla* koje im mislim učiniti. Jer. 26, 3. — *d) sažali se kome za kim*: Gospodaru! pričekaj me, i sve ću ti platiti. A *gospodaru se sažali za tije m slugom*, pusti ga i dug oprostí mu. Mat. 18, 27. Jer se sinovima Izrailjevijem *sažali za Venijaminom* bratom njihovijem. Sud. 21, 6. samo u Mat. 14, 14 ima: Isus vidje mnogi narod, i *sažali mu se za njih* — mjesto za njima. — *B. sažali se tko na koga ili na što*: »Ah za Boga! ne ubij me! nego se smiluj na me! Carev sin kad to ču, razmisli se i *sažali se na nj*. Npr. 235. Jer se na okove *sažaliste*. Jevr. 10, 34.

sažalovati, sažalujēm, v. pf. *bedauern, misereor*. Rj. sa-žalovati koga. *vidi sažaliti (koga)*. v. impf. slož. sažaljavati, *prosti žalovati*. — Ako li ga *sažaluju*, što je mlad, nek' ga dadu meni mladog u ruke, metaću ga na zle muke, na ruke. Npj. 1, 386.

sažaljavanje, n. *das Bedauern, miseratio*. Rj. *verb. od sažaljavati. radnja kojom tko sažaljava koga*: Visoko prosvijećeni gledamo odozgo dolje sa *sažaljavanjem* i ponosom na varvare i na divljake. Priprava 136. (Divne pjesme Jovana Damaskina). Njih je iz krasnorječivih usta svetoga pustinika izvuklo *sažaljavanje* radi utjehe kalugjeru koji tužase za prijateljem. DP. 359.

sažaljivati, sažaljivām, v. impf. *bedauern, misereor*. Rj. sa-žaljivati koga. v. impf. *prosti žalovati, žaliti* 2. v. pf. sažalovati, sažaliti. — »Da me Vi za budalu držite?« i otide srdeći se i gotovo psujući, a vladaoci ostanu *sažaljavajući ga* i smejući se. Danica 4, 35.

sažđiti, sažđim, v. pf. *vidi sažeći*. Rj. sa-žđiti. za postanje *vidi požđiti*.

sažeći, sažežēm, v. pf. *verbrennen, comburo, cf. spaliti*. Rj. i *syn. ondje. sa-žeći. v. impf. sažizati*. — Udare munje i gromovi, te *dvore Gaganove sažegu*. Rj. 81a. Prikuci mu se (zmaju) i pušti oganj plavetan iz prstena te mu *sažeše krila* i oči zaslijepi. Npr. 263. Što ostane, ognjem *sažežite*. Mojs. III. 8, 32. *Sažeše kosti cara Edomskoga u kreč*. Amos 2, 1. Uzmi Isaka i *sažeži ga na žrtvu* tamo na brdu. Prip. bibl. 17.

sažēti, sažēm, v. pf. Rj. sa-žeti. v. impf. *sažimati*. — 1) *ramenima, die Achseln zucken, nihil certi respondere*. Rj. *saže* ramenina čovjek, kad ne će upravo da odgovori. *vidi sleći, smignuti ramenima*. — 2) *sažeti što, kao stisnuti. zusammendrücken, contrahere, constringere*. — Osnove nesažete . . . sažete. Rad 26, 61. Glasove »e« i »i« ima naš rukopis sažete u jedno ». Star. 3, 49. sa se, *pass.*: Črnōk. — oo — se može sažeti u jedno: črnōk. miješajući sažeto sa nesažetijem pišu i črnōk. Daničić, ARj. 846b.

sažimānje, n. *das Achselzucken, incerta responsio*. Rj. *verb. od sažimati. vidi saživanje*. — 1) *radnja kad tko sažima ramenima*. — 2) *radnja kojom tko sažima n. p. dva samoglasna*: Nominalni gen. jednine u adjektiva: velike, male. Od prvijeh je vremena ovaj oblik u pridjeva *sažimanjem* izjednačen sa složenim oblikom, te se dovoljno ne razlikuju: božje, trete. Istor. 16.

sažimati, sažimām (sažimlēm). Rj. sa-žimati, *vidi saživati. v. impf. prosti žeti (žmem)*. v. pf. slož. sa-žeti. — 1) *ramenima, die Achseln zucken, nihil certi respondeo*. Rj. *sažima* ramenina, ko ne će upravo da odgovara na pitanje. — 2) *sažimati n. p. dva samoglasna. isp. sažeti* 2. — sa se, *pass.*: Tako da se »ja« sažima u nom. sing. masc. u »i«. Rad 26, 61. Od kojih (osnova) su se jedne sažimale. 26, 62.

saživānje, n. *vidi sažimanje*. Rj.

saživati, saživām, *vidi sažimati*. Rj. — Ižimati,

sažimati. Miješajući ove glagole sa-živati (od ЖЕЛАНУ) govori se mjesto njih i iživati, saživati. Korijeni 53.

sažizānje, n. *das Verbrennen, crematio, combustio*. Rj. *verb. od sažizati. radnja kojom tko sažiže što*.

sažizati, sažižēm, v. impf. *verbrennen, cremo*. Rj. sa-žizati. *vidi sapaljivati, spaljivati. v. impf. prosti žeći. v. pf. sažeći*. — Sažižase sinove svoje ognjem po gadnijem djelima onijeh naroda. Dnev. II. 28, 3.

sažnjeti, sažnjēm, v. pf. (u Crnu.) pošto kukuruzi osijeku, sasjeći im vrhove. Rj. sa-žnjeti. v. impf. *prosti žnjeti (žnjem), žeti (žanjem)*.

sažvātati, sažvāčēm, v. pf. *zerkauen, mandere*. Rj. sa-žvatati. v. impf. *prosti žvatati*. — Adam onu jabuku sažvatao pa mu ostala u grlu. Rj. 243a. Njihovi zubi mogu sažvatati, što naši već ne mogu. Priprava 166. sa se, *pass.*: Keka, kad se sažvāče pusti iz sebe sok nalik na mlijeko. Rj. 268a.

scēptar, scēptra, m. po *Lat. govoru (sceptrum)*, po *Grčkom vidi skiptar*.

scēpati se, scēpā se, v. r. pf. n. p. voda, *sehr fest zufriren, congelari*. Rj. sc-cipati se, *stati cipom*, t. j. sasvijem ne mičući se nimalo, kao n. p. voda kad se sasvijem smrznē. isp. cip.

se, accus. — 1) *sich, se (verhält sich zu sebe wie me zu mene, und te zu tebe)*. Rj. se je prema sebe kao me prema mene i te prema tebe. — 2) može se dodati i srednjim glagolima, n. p. danas mi se nešto spava; ne jede mi se. Rj. Ovo se može se dodati svakome glagolu, n. p. ne pjeva mi se, jede mi se, plače mi se, ne čeka mi se i t. d. Rj. XVIII. — 3) na se (u Dubr.) t. j. natrag, *zurück, retro*: pošao na se. Na se kao rak (kad ko pobjegne). Rj. Na se kao rak u pontu. (Kad ko bježi natrag). Posl. 191. — 4) u jednoj pjesmi mjesto sobom: Megju se se hoće da pomore, zlaćenima da pobodu noži. Rj. — 5) nekoliko primjera kako se stoji u rečenici: Nije lijepa, nego se gradi, t. j. bijeli se i rumeni se. Rj. 97b. Druge (pite) su od prostrijeh po tepsiji obgi, po kojima se ili izmegju kojijeh se što metne kao i u one prve. Rj. 503a. Ona mu se stane umiljati i previjati se oko njega. Npr. 22. Čustičemo se i veseliti. 87. Gde sve selo peva i veseli se. 89. Progji je se, ako Boga znaš! Npr. 145. Vas mi se poštetni smok, i učini se gnoj. 165. Mrtvi! kamo te se? 172. Ako se ne nakusasmō, ne nagrebosmo se. Posl. 8.

Bez stara panja sirotno ognjište. (Kad se hoće da kaže da bez stara čoeka nema posla). 12 (isp. Kad hoće da se kaže da . . . Posl. 129). Ne mogao se miš provući kroz jamu, pa svezao tikvicu za rep. 205. U kojim se opancima sastali, u onim i rastali. 332. Na demir se pendžer naslonio. Npj. 2, 45 (na demir-pendžer se naslonio). Vrijedno je spomenuti, da je u ovakovome dogagajaju ušlo se među ovaka dva imena, n. p.: Lauš se banu poklanja [mjesto Laušbanu se poklanja]. Npj. 1, VIII. Šta je prirodnije nego da se sad, primivši i zakon, postaraju još većma razlikovati se. Kov. 5. Ja ne znam dali se je kad govorilo. 20. Najposle mi se učinilo da je ovako . . . Spisi 1, 6. Onaj se tvrdo držao štila. 1, 9. On se karao . . . ovde bi upravo moralo biti: on se je karao; no ovo je, u ovom slučaju, narod ne izgovara, nego samo se rastegne. 1, 73 (akc. tada bijaše Vuku znak duga glasa uopće). Boji me se, bojim te se. Obl. 26. Niti se koji smio maći s mjesta gdje se je desio. Prip. bibl. 42. Koliko se je već hiljada otaca razgovorilo . . . 73.

sebar, sebra, m. (u Dubr.) *vidi težak*. Rj. — Bat sebru česalo. DPosl. 5. Dotle te sebar služi, dokle mu prs(t) u ustijeh držiš. 19. Riječju sebar u zakoniku rekao bih da se zove svaki čovjek koji nije vlastelin . . . u sebru valja razumjeti osobito čoveka nižega reda. DM. 63.

sebarski, adj. što pripada sebrima ili sebru ko-

jemu god. — adv. Izmuči sebarski, a izjegj vlasteoski. DP. 36.

sebe, (accus. i dat. cf. sebi). — 1) *vidi se*. Rj. Zamjenica svakoga lica, koje nema prvoga padeža ni množine nego joj je jednina i za množinu, ima ovake oblike: 2. *sebe*, 3. *sebi*, 4. *sebe*, 6. *sōbōm*, 7. *sebi*. Samo se četvrti padež govori i manji poslije prijedloga, n. p. u se, za se, predu se. Treći je i sedmi pad. imao u staro vrijeme na kraju t mjesto sadašnjega i; za to se i sada govori i *sebe* (mjesto *sebi*), i to ne samo po istočnom govoru nego i po južnom. Obl. 26. — 2) (u Dubr.) n. p. otišao u *sebe*, t. j. doma. Rj. — 3 a) *gen. bez prijedloga*: Ako ko hoće za mnom ići, neka se odreče *sebe*. Mat. 16, 24. sa *prijedlozima*: Ako narod one zemlje uzme koga *izmegju sebe* i postave ga sebi za stražara. Jezek. 33, 2. Poče tamo amo bježati te u pustinju kao *izvan sebe*. Npr. 112. Njegove roditelje car primi i *kod sebe ih uzdrži*. Npr. 252. Za to mislim da će dobro biti da se tu — *kod samijeh sebe* — malo zabavimo. Dioba 5. N. p. naučio sam *od sebe, von selbst, ipse, sine magistro*. Rj. (*vidi posebice*). Pa ga (sina) iščera *od sebe*. Npr. 248. Ja sam mlada i *od sebe zlato!* Herc. 122. To se *razume samo od sebe*. Opat XII (*isp. kod riječi sebi*): To se razumije samo po sebi). Ništa ne činim *od sebe*. Mojs. IV. 16, 28. Múčiš, kad bezbožnik proždire *pravijega od sebe*. Avak. 1, 13. Kao što se *od sebe razumije*. Rad 2, 232. Nisam više ni imao druga, *osim Boga i sebe samoga*. Npj. 3, 120. Saul ugje u nju (u pećinu) *rad sebe*. Sam. I. 24, 4. — b) *accus. bez prijedloga*: Ovo čineći spašješ i samoga *sebe* i one koji te slušaju. Tim. I. 4, 16. Svaka smrtna slaba ruka može slobodno u njih (u žice od psaltira) udarati a srce kazivati *sebe* Bogu. DP. 362. sa *prijedlozima*: Ne dadu se Srbi potisnuti, no na *sebe* dočekuju Turke. Npj. 5, 96. Eno ti tri sirote gjevojke, svaka *po sebe* različitu rabotu posluje. Npr. 111. Podavij rep *pada se*. Posl. 256. Uprite u se i u svoje kljuse. Straž. 1887, 63. Carevi koji dogjoše bijahu *za se* u polju. Dnev. I. 19, 9 (*separatim, gesondert*). Predsjednik velikoga suda, koji je svoje sjednice držao *za sebe*, a ostalih pet popečitelja imali su sjednice zajedno. Sovj. 58. Negotin i Kladovo bili su od prije *za sebe*, pa su od skora potpali pod Adakale. Danica 2, 54. Stane se na Vračaru *sam za sebe* tući s Turcima. 3, 191. *vidi zase, zasebe*. — c) *instrum. bez prijedloga*: Što mi bude najmilije u tvojemu domu da *ponesem sobom* kad od tebe pogjem. Npr. 108 (*isp. niže*): ponio je (ruku) *sa sobom*. Kov. 125). Da ih on *uzme sobom*. 247 (*isp. niže*): ne uzeše *sa sobom* ulja. Mat. 25, 3). Donesi *sobom*, pa sjedi sa mnom. (Govori se da kalgugjeri po manastirima reku gostu). Posl. 67 (*isp. niže*): da donese zakone *sa sobom*. Danica 5, 86. u *svijem ovim primjerima čitaj s sobom*). *Sobom* misli Komnen barjaktare: »Fala Bogu, rgjavoga drusta!...« To tek misli, ništa ne govori. Npj. 3, 177. Stojan viknu dvije vjerne sluge: »Sluge moje! brže konje vaše«. A on skoči, pripasa oružje, *sobom* Stojan do mrkova dogje, pa mrkovu priteže kolane. 4, 181. Ne mogu misliti da ga (pismo) nijeste primili, jer sam ga *sobom* dao na poštu. Straž. 1886, 59. Gospode, opomeni se Avrama, Isaka, kojima si se *sobom* zakleo i obrekao im... Mojs. II. 32, 13. Njemu ću odgovoriti ja Gospod *sobom*. Jezek. 14, 7 (respondebo ei per me; dem will ich, der Herr, selbst antworten). Crn... o čemu što bi trebalo *sobom* da je dobro, ali nije nego naopako. Daničić, ARj. 838a. Pod onijem vladacima, koji *donoseći sobom novu misao*, imenima svojim otvorise novo svijetlo vrijeme narodnoga života. DM. 128. *isp. sam sobom kod sam Ba. sa prijedlozima*: Hajduci reknu *megju sobom*: »Hajdemo... Npr. 171. Onda su i sunce *odnijeli sa sobom*. Npr. 91. *Poneče sa sobom* podosta naoružanih ljudi. 156. *Ođvedu je* (kćer) *sa sobom* kući. Danica 2, 132. Da

donese zakone sa sobom. 5, 86. Turski zlikovac osjekao svetome Savi u čivotu ruku i *ponio je sa sobom*. Kov. 125. Ne *uzeše sa sobom* ulja. Mat. 25, 3. — 4) *kud sebe ode!* kad je *sebe* to bilo! Rj. *sebe* (uzima se takogjer i da krijepi govor u nekim prilikama: *kud sebe ode!* kad je *sebe* to bilo! Korijeni 306). *sebe dat.?* *isp. si* 3.

seběznao, *seběznala*, *adj. selbstisch, egoistisch, der nur um sich weiss, sibi soli amicus*. Rj. *sebe-znao, koji samo za sebe zna (a ne zna, ne mari za druge)*. *vidi* samoziv, *sebičan* 2. — *Seběznala*, oholu Šumadincu to može biti neko zadovoljstvo, a opštoj blagajnici to je svakako šteta. Megj. 56. *isp. riječi tako slož.* mnogo-znali, sve-znalica.

sebi, (dat. i loc.) cf. *sebe*. Rj. Pregje je bilo u trećem pad. i *si*, ali je sada vrlo rijetko, i gdje se još govori, govori se u takim prilikama u kojima se i bez njega kaže što treba, n. p. uzmi *si* to. Obl. 25. *vidi si* 2. — a) *sebi bez prijedloga*: Ovu devojkicu pošljemo u svet *neka sebi sreću traži*. Npr. 133. Potom odsiječe uši i *sebi ih u džep ostavi*. 188 (*isp. dalje pod b*: k sebi ih u džep ostavi). Svak je *sebi* najbliži. Posl. 278. *Sebi* ruke, gjevere (tugja je snažu). (Kad se u tugje makar što dira). 283 (*isp. dalje pod b*: K sebe ruke, Kraljeviću Marko!). Kad u selu kuća gori, svak se *sebi* boji. DPosl. 43. Koji dobro služe, oni *dobivaju sebi dobar postup*. Tim. I. 3, 13. Išla drveta da *pomažu sebi cara*. Sud. 9, 8. Idi i *kupi sebi pojas lanen*. Jer. 13, 1. — b) *sebi s prijedlozima*. — k: Kad se starac malo poodgrije i *dogje k sebi*, on poviče: »Koji ono junaka... Rj. 501b. Uši obadvije odsiječe i *k sebi ih u džep ostavi*. Npr. 187. *K sebe ruke*, Kraljeviću Marko! Npj. 2, 240. — po: *Po sebi* (u Dubr.) n. p. naučiti što, t. j. od sebe. Rj. Sad on nije znao koju će uzeti, jer su *po sebi* sve tri bile dobre. Npr. 154. Koje (vojvode i knezove)... Uroš ne bude kadar pod uzdom držati, nego ostanu svaki *po sebi*. Danica 2, 75 (= posebi, zase, zasebe). To se razumije samo *po sebi*. Posl. XXIII (*isp. kod riječi sebe*): To se razumije samo od sebe). Odiject samo *po sebi*, istina, da ne čini nikoga pametnijim... Priprava 41. *Po sebi* se razumije da je zatvor bio glavna stvar. DM. 307. Pogreb je sam *po sebi* tužan. DP. 359. — pri: U misli da muža opet opoji, ali on *ostane pri sebi*. Npr. 59. Padne mu na um britvica koju je *pri sebi* imao. 149. *Jesi li pri sebi?* Jesi li čitav? (Kad ko govori što ludo, t. j. da nijesi sišao s pameti?). Posl. 114. — u: *Reče sam u sebi*. Npr. 40. Pomisli *u sebi*. 71. Ne reče joj ništa, nego *u sebi promrmla*: »Eto one ženturine... 140. Gledala s pendžera u bašču i *govorila u sebi*: »Bože moj... 205. Deblo ali uzeblo. (Kaže se za čoeika koji je na očima veliki i pun a *u sebi slab*). Posl. 58. Garevice, zelena gorice! *ne hraniš li u sebi* junaka? Npj. 2, 78. Morali su mu se pokazivati, da ga ljube i poštuju, a *u sebi* su na nj *mrzili*. Sovj. 26. Sveštenik pogje da osveti vodu, ali se najprije smjerno *u sebi molí* Gospodu. DP. 186.

sēbica, *f.* — 1) nosi košulju (ili haljinu kakvu) ð sebicu, *alle Tage nacheinander, continuo*. Rj. *u sebicu*, t. j. svaki dan ne mijenjajući. Korijeni 307. — Nigdje se u Srbiji ne jede šeničan hljeb tako *u sebicu*, kao u Mačvi. Rj. 349a. — 2) sve sebiće, *alles ohne Unterschied, sammt und sonders*: izjeo sve sebiće, *sine discrimine*. Rj. *kao sve koliko, sve do jednog komada. ovdje je sebiće adv. sēbičē*. Korijeni 307. — 3) *vidi* pokopica. Rj. *u vinogradu prvo kopanje u proljeće*. — 4) (u Boci) kao kućine od lana. Rj. — 5) Djevojka kako je naučena, a *sebića* kako je... DPosl. 17. *Sebića*, Bogišić mi pisa da je neuka sluškinja, a i djevojka je u toj poslovići sluškinja. XVII. — *osn. u sebe, sebi. isp. Korijeni 307.*

1. sebičan, *sēbična, adj.* — 1) n. p. čovjek, *der nicht heikel ist, facilis, non difficilis*. Rj. — *Sebičan*

(čovjek kome ne treba mnogo ugagjati, koji je kao svaki drugi). Korijeni 307. *Kruh*, ili je sitan ili *sebičan*, veće valja u trbuhu neg u njedrijeh. DPosl. 51 (*kruh koji se u sebicu jede, svaki dan ne mijenjajući*). — 2) *sebičan*, piše se najviše u značenju koga je sebeznao. Korijeni 307. *vidi* i samoživ. — Društvo odabranih duša koje, preko svijui današnjih predrasuda i sebičnih interesa, jasno vide prave potrebe svoga naroda. Zlos. 166.

sēbićenje, n. verb. od sebičititi. Rj.

sēbičiti, čim, v. impf. vinograd, cf. sebica 3. Rj. t. j. u proljeće ga kopati prvi put. v. pf. slož. *šebičiti* (vinograd), *šebičiti* (haljinu).

2. sēbični, adj. — 1) košulja (ili haljina kakva), *alle-Tags-*, *Werkeltags-*, *profestus*. Rj. koja se nosi svaki dan a ne samo nedjeljom. suprotno stajaći. — 2) nedjelja, *die drittletzte Woche vor der Faste*, da man alle Tage, selbst Mittwoch und Freitag Fleischnspeisen essen darf, *hebdomas antepenultima ante quadragesimam*. Poslije sebične nedjelje nastane *zadušna*, a poslije *zadušne bijela*. cf. trapava, pretila nedjelja, urši burši. Rj. *nedjelju koje se svaki dan može mrsiti. zove se i nedjelja ursena, ursna, urča, uša, ušibušina; uši buši, urši burši*.

sēbičnost, sēbičnosti, f. osobina onoga koji je sebičan. — Ova ideja ne bi bila ništa drugo, nego gruba sebičnost. Zlos. 53 (*Selbstsucht, Egoismus*).

sédak, sētka, m. (u Šumad.) nekaka kruška koja se jede samo gnjila. Rj.

sedalce, n. dem. od sedlo. *vidi* sedlašće. — On se skače konju na *sedalce*. HNpj. 1, 140.

sēdam, *sieben, septem*. Rj. — Rano rane *sedam* devojaka. Npj. 2, 639. Magdalina, iz koje *sedam* *gjavola* izigje. Luk. 8, 2. *Bijaše sedam braće* . . . tako i svi *sedam*. 20, 29, 31. *Sedam žižaka* ognjenijeh gorahu pred prijestolom. Otkriv. 4, 5. Iz rijeke *izagje sedam* *krava*. Mojs. I. 41, 2. *Sedam* svestenika *neka nose sedam* *truba*. Is. Nav. 6, 4.

sedamdesēt, *siebzig, septuaginta*, Rj. *sedam-deset*. Plakaše za njim Misirci *sedamdeset* *dana*. Mojs. I. 50, 3.

sedamdesēti, adj. *der siebzigste, septuagesimus*. Rj. **sedamnaest**, *siebzehn, septemdecim*. Rj. *sedamnaest*, sastavljene i okružene riječi *sedam* na deset. *vidi* sedmoronaest. — Na junaku rana *sedamnaest*. Npj. 2, 340.

sedamnaestero, *vidi* sedamnaestoro. Rj. *vidi* i sedmoronaestoro.

sedamnaesti, adj. *der siebzehnte, decimus septimus*. Rj. — Te godine drugoga mjeseca, *sedamnaesti* *dana* toga mjeseca, taj dan razvališe se svi izvori velikoga bezdana. Mojs. I. 7, 11.

sedamnaestoro, *Anzahl von siebzehn, septemdecim* (*franc. une dix-septaine*). Rj. *sedamnaestoro*, *sedamnaestoro* *nečega što je srednjega roda ili je koje jednoga a koje drugoga roda; n. p. sedamnaestoro* *djece. vidi* i sedmoronaestoro.

sēdef,* m. *die Perlmutter, testa conchae margaritiferae*. Rj. *biserna školjka*.

sedēfli,* adj. *indecl. perlmuttern, e testa conchae margaritiferae, cf. sedepfli*: Omer uze *sedēfli* *tamburu*. Rj. *sedēfli* (*Turski nast.*) što pripada *sedefu*.

sedēflija,* f. puška našarana *sedefom*: *Sedēfliju* pušku zagrljo. Rj. *sedēfli*-(ja), *sedēfli* *puška*.

sedēpli,* *vidi* sedefli: Daše njemu *sedēpli* *tambure*. Rj. — f u *tugjoj* *riječi* *sedefli* *promijenilo se u nas na p. isp. f.*

sēdlānje, n. *das Satteln, impositio sellae*. Rj. verb. od *sedlati*. *radnja* *kojom tko sedla n. p. konja*.

sēdlār, *sedlāra, m. der Sattler, sellarius*. Rj. koji gradi *sedla. vidi* sarač.

sedlārev, *sedlārov, adj. des Sattlers, sellarii*. Rj. što pripada *sedlaru. vidi* saračev.

sēdlast, adj. n. p. konj, *sattelrückig, hohlrückig,*

mit vertieftem Rücken, dorso depresso. Rj. što je *nalik na sedlo*.

sedlašće, n. dem. od sedlo: Strelica te ustrelila *kroz sedlašće* u srdašće. Rj. *vidi* sedalce. *isp.* sedlica.

sēdlati, *sēdlām, v. impf. satteln, sterno equum*. Rj. *vidi* seldati. v. pf. slož. o-sēdlati-, od-, ra(z)-; v. impf. slož. o-sedlavati, od-, raz-. Ko prije *sedla*, prije i jaše. Posl. 151. *Sedlan* *konj* ne može biti kao *nesedlan*. (Žena ni u licu ne može biti kao gjevojka). 283. *Doru sedla*, ispod grive ljubi. Npj. 3, 393.

sēdlēni, adj. n. p. konj, koji je za sedlo, *jahači, isp.* sedlenik. — Dv'je hiljade *konja sedlenijeh*. Npj. 4, 374.

sēdlēnik, *sedlenika, m. (u C. G.) konj, das Reitpferd, equus ad equitandum idoneus*: I uze mu konja *sedlenika*. Neki jašu konje *sedlenike*. Rj. *konj sedleni, jahači*.

sēdlica, f. samo u ovoj zagoneci: Ture ide *gredicom*, *zavrglo se sedlicom?* (puž). Rj. — *osn. u sedlo*. Osn. 325.

sēdlo, n. (pl. sēdla, sēdlā) *der Sattel, sella, cf. seldo*. Rj. dem. *sedalce, sedlašće. Graditi* *opanke, kuću* . . . *gadjje, sedlo, i t. d.* Rj. 97b. *Udariti sedlo* na konja. Rj. 769a. *Skidoše im sedla šamajlije*. Rj. 833a. Ne mašaj se, Relja, preko *bojna sedla* u svilena njedra. Npj. 1, 110. Vrani se konji igraju . . . *srebrna sedla lomlja(h)u*. 1, 303. *Bojno sedlo šimširovo*. 1, 454. Doveo mi vrana konjica, i na tom konju *sedlo* *voiničko*, 1, 491. A kako ih lako udaraše, *iz bojni ih sedal izmetaše*. 2, 495. *Udri* *konjma sedla osmanlije*. 2, 535. Divno bješe konja okitio: *Tatarsko mu sedlo udario*. 4, 56. Opremite mi doru od mejdana . . . *oseđajte sedlom srebrnijem*. 4, 299. A *staje im konji pod sedlima*. 4, 305.

sēdmāk, *sedmāka, m. — 1) der Siebner (Münze), moneta septenaria*. Rj. *novac u kom ima sedam jedinica, n. p. krajcara, groša. — 2) ein Pferd von 7 Jahren, equus septennis*. Rj. *konj od sedam godina. isp.* konj trećak, četvrtak, petak, šestak, osmak, devetak, desetak. — Kola *sedmora, konje sedmake, konje sedmake*, *momke jednake*. Živ. 309. — 3) (u Biogradu) *Art Teppich, straguli genus*. Rj. *nekaki sag. isp.* šestak (sag).

sēdmākinja, f. — 1) *eine Stute von sieben Jahren. equa septennis*. Rj. *kobila od sedam godina. isp.* osmakinja. — 2) *ein siebeneimeriges Fass, dolium septem amphoras capiens*. Rj. *bure od sedam akova. — 3) djevojka od sedam godina: Otvor' vrata, sedmakinjo, materina vršnjakinjo*. Rj. 78a.

sēdmeri, *sēdmere, sēdmera, adj. pl. vidi* sedmori, i *primjere ondje*.

sēdmērica, f. *vidi* sedmorica. Rj. i *ondje primjere*.

sēdmero, n. *vidi* sedmoro. Rj. i *primjere ondje*.

sēdmī, adj. *der siebente, septimus*. Rj. — Prorokova Enoh, *sedmi od Adama*. Jud. 14.

sēdmica, f. — 1) *die Sieben (Karte), numerus septenarius*. Rj. *karta koja broji sedam. — 2) nedjelja dana koja se jednoudi, n. p. kad hoće čovjek da se pričesti: ne može mi izići sedmica* (kad počne jednouditi u utornik, pa hoće u nedjelju da se pričesti). Rj. — Valja nedjelju dana da jednoude, ili *drže sedmicu*. Rj. 251a. — 3) *sedmica dana, settimana, hebdomas*. Stulli. *vidi* nedjelja 2. *vrijeme od nedjelje do nedjelje, die Woche. — sedmica, sedmica dana mj. nedjelja dana govori se i u baniji*. P. Leber.

sēdmina, f. — 1) *das Siebentheil, pars septima*. Rj. *sedmi dio. — 2) Anzahl von sieben, septem*. Rj. *vidi* sedminja. *sedam* *stvari od jedne vrste ujedno*: Nabroj *sedam sedmina godina*, *sedam puta* *po sedam godina*, tako da ti *sedam sedmina godina* bude četrdeset i devet godina. Mojs. III. 25, 8. *instrum. sedminom znači: sedam puta više: Sedminom* *vrati u njedra susjedima našim ruženje, kojim te ružiše, Gospode!* Ps. 79, 12. — 3) (u Sinju) *vidi* daća (koja je riječ i ondje poznata). Jelo za ovu *sedminu* donosi

rodbina i prijatelji kući pokojnikovoj. Rj. *daća što se daje poslije sedam dana?*

sedminja, *f.* *vidi* sedmina 2: Te četiri ubiše Turčina, a sedminju ranom obranili. Npj. 4, 60. — *za nast. isp. babine i babinje.*

sedmoglav, *adj.* Stulli. sedmo-glav, u čega ima sedam glava. takva *adj. kod* bućoglav.

sedmogodišnji, *adj.* čemu ima sedam godina. — U sedmogodišnjem ratu. Žitije 27.

sedmokrak, *m.* *der* Siebenbeinige, septipes: rače sedmokrače! (govorila žaba raku kad su se psovali)! Rj. sedmo-krak, sa sedam kraka. *isp. tako slož. riječi kod* dvokrak.

sedmori, sedmore, sedmora, *adj. pl. govori se u rečenici kao* četvori II. u *sing. samo* sedmoro, koje *vidi*. — Nek nam dade ključe od nebesa, da zatvorim sedmera nebesa. Npj. 2, 2. Te opremi Šarca od mejdana: priteže mu sedmore kolane. 2, 248. Kola sedmora, konje sedmake, konje sedmake, momke jednake. Živ. 309.

sedmorica, *f.* *Anzahl von sieben, septem.* Rj. *vidi* sedmerica. govori se za ljude i za životinju muškoga roda. kako se govori u rečenici, *vidi kod* četvorica. — Sedmorica dobra konja drže. Npj. 2, 571. Ubi njemu druga sedmericu. 3, 119. U nas bješe sedam braće . . . koga će od sedmorice biti žena? Mat. 22, 28.

sedmoro, *Anzahl von sieben, septem, cf. dvoje.* Rj. *vidi* sedmero. govori se u rečenici kao četvoro, koje *vidi kod* četvori I. *isp. sedmori*. — Kako su se sigurali Turci, ne boje se sve sedmero Brda. Npj. 4, 423. G. Petar Teodorović uzima sebi i gospogji svojoj i sedmorma gjece svakom po jednu (knjigu). Rj. XVI sa prijedlogom na, *adverbijalno: Na sedmoro konop raskinuo.* Npj. 2, 30. Sindžirli ga zrna udariše, razbiše mu srce na sedmero. 4, 333.

sedmorogub, *adj. isp. Rj. XLIX. vidi* sedmorostruk.

sedmoronaest, (u C. G.) *vidi* sedamnaest. Rj. **sedmoronaestero**, (u Lici) *vidi* sedamnaestero. Rj. i sedamnaestoro.

sedmorostruk, *adj. siebenfach, septiplex.* Rj. sedmoro-struk, što je od sedam struka, od sedam vrsta, na sedam načina. *vidi* sedmorogub.

sednjāk, *m.* (u Dalju) nekakva mreža na drvetu. Rj. ³ **sedra**, *f.* (u Hrv. na Uni) *vidi* siga. Rj. *der* Kalksinter, stalactites. *vidi* i sidra, kapnica I.

sefte,* sefteta, *n.* — 1) *der erste Verkauf des Kaufmanns, nachdem er sein Gewölb aufgethan, res prima vendita:* danas nijesam učinio ni sefteta. Rj. kad trgovac otvorivši u jutru dućan prvi put paza (za gotove novce). — Ručiti se, učiniti sefte. Rj. 658b. Sefteisati, učiniti sefte. Rj. 678a. Od tebe sefte, od Boga beričet! Posl. 236. — 2) *jeder andere erste Gebrauch von einer Sache, usus rei primus.* Rj. prva poraba kakve god druge stvari. *isp. pŕvine.*

seftedžija,* *m. der erste Kundschaft, primus emtor.* Rj. prvi kupac, prva mušterija.

seftdisati,* seftedišem, seftledišati,* seftledišem, *v. pf. učiniti sefte. cf. ručiti se.* Rj.

seĝmenin,* *m. vidi* seĝmenin: Seĝmenima spenzu nebrojenu. Rj. nekaki vojnik Turski.

seĝnuti se, seĝnem se (seĝoh, seĝe, seĝao, seĝla), *v. r. pf. langen nach* (etwas), *extendo manum.* Rj. *vidi* pojmiti se. *v. pf. slož. na* dosėgnuti, posėgnuti; dosėći, posėći, prisėći se. *v. impf. prosti* sežati se. *v. impf. slož. pđsezati; dosėzati, prisėzati se.* — »Stani dok pogledam u čitap; pa se seĝne rukom, da dohvati čitap. Npr. 305.

sehír,* *m.* — 1) *vidi* čudo. Rj. — Kažu ljudi četiri seira. Rj. 675a. Pratite ga mene k Biogradu, od njega će sehír učiniti. Npj. 4, 355. — 2) činiti što sehír, *vidi* sehiriti. *cf. seir.* Rj. činiti seir znači gledati onako od besposlice. Npj. 4, 351. — Da idemo na Crvene st'jene, sehír činit kamene Kotare.

Npj. 3, 153. Na demir se pendžer naslonio, čini seir bijela Novina. 3, 227.

sehiriti, *rim. v. impf. činiti* sehír, *betrachten, contemplor, cf. seiriti.* Rj. *gledati, motriti.* — Te seiri Gacko svekoliko. Rj. 675a. Onda knjaže s kneginjom izide, svoju vojsku glede i sehír, na put njima blagoslova daju. Npj. 5, 323.

Sěinskā Gōra, *f.* u pripovijeci. Rj.

seir . . . *vidi* sebir . . . Rj.

seisāna, *f. das Bagagepferd, Packpferd, equus sarcinarius.* Rj. konj koji nosi tovar, konj tovarni. *vidi* sejsana, sisana. — Seisanka, kesa u kojoj ima svašta kao i u tovaru na seisani. Rj. 675a. Za kočijam' devet seisana sve lijepu ruha gjevojačkog. Npj. 3, 252.

seisānka, *f.* kesa u kojoj ima svašta kao i u tovaru na seisani: I što nosi česu seisanku. Rj.

seiz,* *m. der Stallknecht, servus stabularius.* Rj. *vidi* konjušar. — Turskijeh se konja dohvatio; vrag donese seiz-ciganina, iza klade upali šešanom. Npj. 3, 340.

seja, *f. (voc. sejo) hyp. od* sestra. Rj. se-ja. takva hyp. kod groja. *vidi* i seka, sekuna, sela, sele, seša, seška. — Ja bi lako seju polazio, al' će Mujo zametnuti kavgu. Npj. 1, 542. Draga sejo od oca i majke! ti istrči pred bijelu kulu. 4, 101.

sejin, *adj. der* seja, sororis. Rj. što pripada seji. **sejmenin**,* *m. der* Sejmen, militis Turcici genus. Rj. nekaki vojnik Turski. *vidi* seĝmenin.

sejmenski, *adj.* Sejmen-, certii militis turcici. Rj. što pripada seĝmenima.

sejsāna,* *f. vidi* seisana: No tovari mazge i sejsane. Rj. *vidi* i sisana.

seĝ, *m.* (u Bačk.) opsjek. Rj. — Opsjek, 2) na bunaru (koje se u Bačkoj zove sek), Lehne. Rj. 465b. perda, što je oko bunara. po južnom govoru sĝek.

1. **sėka**, *f. (voc. seko) hyp. od* sestra. Rj. ostala hyp. kod seja. — Lajavoj seki cjelivi rijetki. Posl. 165. Slatki brato! slatka seko. Npj. 1, 144. se-ka. takva hyp. kod baka.

2. **sėka**, *f. die Untiefe, brevia.* Rj. Tal. secca. pličina. *isp. sekati.* — Ovi ga (našljednika carskoga) onda uhvati i preko broda u more baci . . . Mladoga našljednika carskog iznese sreća na jednu seku pdaleko od kraja. Npr. 251.

Sėkana, *f.* ime žensko. Rj. — osn. u seka. Osn. 141. imena s takim nast. kod Andrijana.

sėkānje, *n. verb. od* sekati. Rj.

sėkati, sėkām, *v. impf. (u* Boci) *n. p. barku, t. j. pljuscati vodu iz nje, das Wasser hinauswerfen, aquam projicere e navi.* Rj. Tal. seccare (sušiti). *v. pf. slož. isėkati, presėkati. isp. 2* seka.

sėkeš, *m. (u* Bačk.) Schimpfwort für einen alten Mann, convicium. Rj. psovka staru čovjeku. Mađ. szökés? szöke, *siv. isp. sivogrivac.*

sėkin, *adj. der* seka, sororulae. Rj. što pripada seki.

sekrėtār, sekretāra, *m. der* Sekretār. *vidi* tajnik. Da će biti kod Kara-Gjorgjija prvi sekretar. Šovj. 49. S Kara-Gjorgjijevijem sekretarom Janičijem. 82. **Sėkula**, *m.* ime muško. Rj. — Svog sestrića, Banović-Sekulu. Npj. 2, 509. za nast. *isp. ime* Rekula. **sekulār**, sekulāra, *m. Lat. secularis. svjetovni, weltlich.* — U Dubrovniku se đjak zove samo onaj koji je obučen u popovske haljine; a ostali se zovu sekulari. Rj. 121b.

sekuna, *f. (st.) vidi* seka. Rj. za nast. *isp. draguna. seła, f. (u* Konavlj) *hyp. od* sestra, *cf. seka, sele:* I tvoj rabro selu ima. Al' do moje mile braće, al' do moje drage sele. Rj. ostala hyp. kod seja. se-la. takva hyp. pila, prela.

Selāk, *m.* ime muško. Rj. — imena s takim nast. kod Dujak.

selām,* selāma, *m. der türkische Gruss, pax! selam*

alekim (ili kao što Bošnjaci govore: *selam aleć*), a na ovo se odgovori: *alećimu selam*. *Selam* samo Turci nazivaju jedan drugome, a Hrišćaninu niti će Turčin *selama* nazvati niti ga Hrišćanin smije Turčinu nazvati... Kako dogje Oblačiću Rade, tako Turkom Turski *selam* daje. Rj. *selam* znači *Arapski: mir*; *selamaleć: mir tebi*; *selām alećim, selām alekim: mir vama*; *alećimu selam: i vama mir*. Al' eto ti Boičić-Alije i za njime tridest Cetinjana... na *selam ih Osman dočekao*. Npj. 3, 150. I mene su *selam učinile*, da ja dogjem u zelenu bašču. Herc. 12.

seldānje, n. *vidi* sedlanje. Rj. *verb. od* seldati, *koje vidi*.

seldati, seldām, v. *impf.* (u Boci) *vidi* seldati: *Seldan* ga konjic pri brjegu čeka. Rj. *premjestili se glasovi d i l*.

seldo, n. (u Risnu) *vidi* sedlo. Rj. *premjestili se glasovi d i l*.

sēle! *Schwester, soror!* cf. brale, male: Bratac sestru s nova grada zove: ajde *sele*, osedlaj mi konja. Rj. f. *hyp. od* sestra. *sēle* je *voc. nom. sēle*; *ostale padeže* ima kao *sēla*: *gen. sēlē, dat. sēli, acc. sēlu, instr. sēlōm. isp. Obl. 22. vidi i seja, i ostala syn. ondje. hyp. takea kod brale. — Sele, sestrice, zv'jezdo danice!* Npj. 1, 87.

sēlen, m. — **1**) *fremde Liebstockel, ligusticum levisiticum Linn. cf. miloduh*. Rj. *levist officinale Koch*. Rj.³ *biljka. — 2*) *vidi* celer, čereviz. — Čereviz, (u Bosni, a u Spljetu *selen*) *Sellerie, appium graveolens L.* Rj. 822b.

sēlin, *adj. der* sela, *sororis*: Na *selino* milovanje. Rj. *što pripada seli*.

sēlište, n. *Ort wo chevor ein Dorf gewesen, locus olium habitatus*. Rj. *mjesto gdje je nekad bilo selo. riječi s takim nast. kod* danište. — Veliku je vojsku okupio, š njome pojde na staro *sēlište*, na *sēlište*, davno razbojište. Npj. 3, 275.

sēliti, sēlim, v. *impf.* Rj. v. *pf. slož. do-sēliti, iz-, na-, o-, od-, pre-, raz-, sa-, u-; v. impf. slož. do-seljavati, iz-, pre-, raz-, sa-, u-; v. impf. slož. do-seljavati, iz-, pre-, raz-, sa-, u-; v. impf. frequent. seljakati se. — 1*) *wegsiedeln, transfero*. Rj. *seliti koga n. p. iz jednoga kraja u drugi. — 2*) *sa se, refleks. siedeln, commigro*. Rj. — Za to ti, sine čovječji, spremi što ti treba za seobu, i *seli se* ob dan na njihove oči. Jezek. 12, 3.

sēlo, n. — **1**) (*pl. sēla, gen. sēlā, dat. sēlima*) *das Dorf, pagus*. U Srbiji su *velika sela* koja imaju oko 100 kuća, a ima *sēla i od 15 kuća*. Rj. *dem. seoce. — U Topoli selu plemenitu*. Npj. 1, 499. Teško tome, ko pameti nema! a junaku u *selu nejaku*. 1, 513. Od Topole *sēla ponosita*. 4, 287. Udariću na Bjelopavliće, na *gizdavo selo Martiniće*. 5, 81. — **2**) *das Land, rus. n. p. živjeti na selu (ne u varoši), doći sa sēla, ići na selo*: Lūk. 2) kolač koji se daje služiteljima i kad ko što donese *sa sēla*. Rj. 335b. *Na-seoski*, n. p. čovjek, koji živi na *selu*. Rj. 405b.

sēlskī, *adj. (st.) vidi* seoski: Na kmetove *sēlske* poglavare. Rj. *što pripada selu*.

sēlvija,* f. (*vidi* čempres. Rj.³): *Vežah konja za selviju*. Rj. *vidi i* cipres, čepariz, kiparis. — *Rasla jela na sred Carigrada... Šnabo moja, zelena selvijo!* kad si rasla, na što si gledala? Herc. 301.

sēljāčkī, *adj. što pripada seljacima ili seljaku kojemu god*: Koje selo nema čitluk-sahibije, do samo spahiju, ondje je *zemlja seljačka*. Rj. 826a.

sēljāk, seljāka, m. Rj. *vidi* seljanin. — **1**) *der aus dem nāmlichen Dorfe ist, ejusdem pagi*. Rj. *koji je iz istoga sēla. — U Srbiji svako selo ima po jedan dan koji slavi i svetkuje: skupe se svi seljaci na kakvo brdo*. Rj. 166b. — **2**) *Dorfbewohner, Bauer, rusticus*. Rj. *vidi i* paor, parasnik, vilan. — Nigdje nijesu knezovali varošani *seljacima*, do tu. Rj. 297b. Ovdje pod imenom *prostote* ne treba ra-

zumjeti samo *seljake i druge proste ljude*. Pis. 60. Kao što bi se spahiji činilo sramota, da izigje na mejdan *svome seljaku*. 71.

seljākānje, n. *das öftere Uebersiedeln, mutatio sedis frequentior*. Rj. *verb. od* seljakati se. *radnja kojom se tko seljaka*.

seljākati se, sēljākām se, v. r. *impf. öfters übersiedeln, crebro sedem mutare*. Rj. *češće, više puta se seliti*.

seljākinja, f. *rustica*. Stulli. *vidi* seljanka, i *syn. ondje. govori se u Hrv.*

seljākuša, f. *die Bäuerin, rustica*. Rj. *vidi* seljakinja, seljanka 2, mužaća, paorkinja. — *riječi s takim nast. kod* ajgiruša. *po nast. je augm.*

seljānče, četa, n. *rusticulus*. Stulli. *seosko momče, dijete*.

seljanin, m. *vidi* seljak 2. Rj. *vidi i* paor, parasnik, vilan. *ali* seljanin znači i seljak 1, *koji je iz istoga sēla. — Vidi* gdje vojnici *nesretne seljane* po gradu hvataju i u tamnicu meću. Npr. 248. Ima mrca na stanu, a plače *seljanina*. DPosl. 32 (= seljak 1). Oslobođim na moru marnare, a u polju umorna orača... a u selu *jadna seljanina*. Herc. 320.

seljānka, f. Rj. *vidi* seljakinja. — **1**) *die aus dem nāmlichen Dorfe ist, femina ejusdem pagi*. Rj. *koja je iz istoga sēla; n. p. u selu N. skupiše sve seljanke. — 2) *rustica*. Stulli. *vidi* seljakuša, mužaća, paorkinja.*

Seljānka, f. ime žensko. Rj.

sēljēnje, n. *verb. od* 1) seliti, 2) seliti se. — **1**) *radnja kojom tko seli koga. — 2) *radnja kojom se tko seli. — isp. seoba*.*

Sēmber, m. *einer aus* Semberija. Rj. *čovjek iz Semberije*.

Sēmberija, f. *ein Theil der* Zvornička nahija, *am linken Ufer der Drina* (cf. sebar): Valovitu Drinu prebrodiše, mašiše se *puste Semberije*. Rj. *dio Zvorničke nahije, na lijevom brijegu vode Drine*.

Sēmberskī, *adj. von* Semberija. Rj. *što pripada Semberima, pa Semberiji*.

Semitskī, *adj. što pripada* Semitima: Neki misle da (vino) nije korijena indoevropskoga nego *semit-skoga*. Osn. 136.

sēn, m. ono gvožđe što na njemu stoji paprica (u vodenici). Rj. *isp. senje*.

senābija, f. *vidi* sinabija. Rj. *nekaka jabuka*.

sēnāt, senāta, m. — **1**) *der Rath, senatus, cf. vijeće. U senatu* Mletačkome. Rj. *vidi i* šenat 1, savjet 2. — Tako postane u Srbiji *senat*, koji se u početku najviše zvao *sinod*, ili *skupština*. Danica 5, 50. — **2**) *vidi* senator, senatur, sinatur, šenat 2, savjetnik, vijećnik: *Pofataću Riječke glavare, baš senata* Luketića Sava i Stefana, *mladoga senata*. Npj. 5, 82.

sēnātor, m. (u vojv.) *der Senator, Rathsherr, senator, cf. sinator, senatur*. Rj. *vidi i* savjetnik, vijećnik, senat 2, šenat 2. — To njegovi bjehu *senatori*. Npj. 5, 425. Eto tako postane u Srbiji *senat*... onde u pustinji niti su imali *senatori* šta jesti. Danica 5, 50.

sēnātorov, *adj. des* Senators, senatoris. Rj. *što pripada senatoru*.

sēnātorskī, *adj. senators-, senatorius*. Rj. *što pripada senatorima. — Pošalju se i* Milenku i Petru *senatorske diplome*. Miloš 25.

sēnātskī, *adj. što pripada* senatu: Kad se ta skupština učini, i u *senatskoj kancelariji* kaže se *upravo, šta se hoće, onda*... Danica 5, 52. Pošalju se i Milenku i Petru *senatorske diplome s potpisom senatskim* i Kara-Gjorgijjinim. Miloš 25. Stane gledati, kako bi mu se o *manje (senatske)* i Crnoga (Gjorgijja) *sramote i štete* oprostilo. 48.

senātstvo, n. *vlast što pripada* senatu (2), *senatoru*: *Kojemu si darov'o* *senatstvo*, i učini njega za *serdara*. Npj. 5, 48.

senatūr, senatūra, *m.* der Senator, senator: Da ni gospodini Bog pomože njega i njegove *senature!* (kad se nazdravlja). Rj. *vidi* senator, i *syn. ondje*. — Skupiše se tada Crnogorci, svi po redu *mladi senaturi*. Npj. 5, 5.

sendōrika, *f.* u ovoj zagoneci: Ja otidoh u senke *senderike*, da mi zajmi misli-gusle, došli su mi stidni gosti. Rj. *odgonetljaj* prosulja.

sēnt,* *m.* *vidi* zavičaj. Rj. *vidi* i domaja, postojbina. — Ti udari junak od Istoka, od Istoka sa svojega *senta*, uza Šturu, uz vodenu studenu. Npj. 4, 253. Turc' u knjaza aman zaiskaše, i odoše svaki *soome sentu*. 5, 402.

Sēnta, *f.* varoš u Bačkoj: Prokopsao kao Turski car na *Senti* (1697 godine. Posl. 263). Rj.

Sentāndrija, *f.* St. Andre (bei Ofen), colonia Serborum St. Andreae. Rj. *upravo* Sent-Andrija, naselje Srpsko kod Budima. *Madž. szent, sveti*.

Sentandrijae, Sentandrija, *m.* Einer v. Sentandrija. Rj. *čovjek iz* Sentandrije.

Sentandrijska, *f.* Eine von Sentandrija. Rj. *žena iz* Sentandrije.

Sentandrijski, Sentandrijski, *adj.* von Sentandrija. Rj. *što pripada* Sentandriji. i *sažeto* Sentandrijski. *isp.* abadžinski.

sēnteneija, *f.* *vidi* presuda; Lat. sententia, die *Sentenz*: Drugi dan im se odmah pošlju *sentencije*, da se izgone iz zemlje. Miloš 25.

Sēnj, Sēnja, *m.* die Stadt Zengg, Segnia. Rj. *varoš u* Hrvatskoj. *vidi* Senje, Sijenje. — Jesi l' davno *iz* Senja *bijela*? Herc. 138.

Sēnjanin, *m.* Einer von Senj: *Senjani* se u lov podignuli. Rj. *čovjek iz* Senja. *vidi* Sijenjanin.

Sēnjanka, *f.* Eine von Senj. Rj. *žena iz* Senja: Govorile *Senjanke* gjevojke. Npj. 3, 291. *vidi* Senjka.

Sēnje, *n.* u pjesmi mjesto *Senj*, cf. Sijenje: Gje je *Senje* tama popanula. Rj. — Vrnuli se u *bijelo* *Senje*. Npj. 3, 178.

sēnje, *n.* u zagoneci, cf. čare. Rj. *kod* čare *zagonetka* i *odgonetljaj*. *isp.* sen.

Sēnjka, *f.* *vidi* Senjanka. Rj.

Sēnjski, *adj.* von Senj: O Juriša *Senjski* barjaktare. Rj. *što pripada* *Senju*. *vidi* Sijenjski. — *Sēnjska* *Druga*, *f.* velika dolina više Senja. Rj. 677a.

seōba, *f.* die Siedlung, Ansiedlung, migratio, translatio. Rj. *isp.* seljenje. sel-ba, *ono* l *budući na kraju sloga po soome se zakonu pretvara u o*: seoba. *riječi s* *takim nast. kod* berba. — Josija rodi Jehoniju i braću njegovu, u *seobi* *Vavilonskoj*. A *po seobi* *Vavilonskoj* Jehonija rodi Salatiila. Mat. 1, 11. Spremi što treba za *seobu*, i seli se ob dan na njihove oči. Jezek. 12, 3.

seōce, *n.* dem. od selo. Rj. — Oko gjekojih *gazdinskih* kuća stoje *vajati* i ostale *zgrade* kao *malo seoce*. Danica 2, 100. sel-ce, l *budući na kraju sloga pretvorilo se u o*: seo-ce. *takva dem. vidi* kod *barioce*.

sēoski, *adj.* Dorf-, pagi, cf. selski. Rj. sel-ski, l *slogu na kraju pretvorilo se u o*: seoski; *što pripada selu, selima*. — Mužača, *seoska* žena ili *djevojka*. Rj. 373b. Nego se on najmi da čuva *seoska* *goveda*. Npr. 173. Dokle gogj dopire *seoska* *zemlja*, dotle su i kuće *rastrkane*. Danica 2, 99. Brže bolje dozovu *seoskoga drovojelju* s njegovim alatom, te istavi vrata. 2, 135. *Seoskih* *opština* pisari. Kov. 13. Glavnoga *kmeta u* selu postavlja knez *s dogovorom seoskim*. Miloš 193.

seōština, *f.* (u Srijemu) seoski posao, Gemeinde-Frohne, opera serva communitati praestanda. Rj. sel-ština, l *na kraju sloga pretvorilo se u o*: seo-ština (*osn.* seoski. Osn. 169), *stvar seoska*. — *riječ s* *takim nast. kod* *gospoština*.

sēpet,* *m.* *vidi* kotarica. Rj. i *syn. ondje*. *vidi* *sepetka*. dem. *sepetić*. *augm.* *sepetina*. — U Srbiji ima *sepeta velikih* koji se po dva sa strane *tovare* na konja, *n. p.* kad se *grožgje* nosi iz *vinograda* kući.

Rj. Veće ona ide u *riznicu*, pa *otvora saktijan-sepete*, to uzima *nebrojeno* blago. Npj. 1, 577. Odvede ih na *bijelu kulu*, pa *otvori popete sepete*, te izvadi ruho *gjevojačko*. 3, 18.

sēpetić, *m.* dem. od *sepet*. Rj.

sēpetina, *m.* *augm.* od *sepet*. Rj. *takva augm. vidi* kod *bardačina*.

sēpetka, *f.* *vidi* kotarica. Rj. *vidi* i *sepet*, od *čega* je *sepet-ka* *postalo* našim *nastavkom*.

sēpēti sänduk,* *f.* Otvor', Kumro, *sepetli sänduk*. Rj. — *Sepetli sänduk*,* *sepet* sa *zaklopem*, postavljen *iznutra* *platnom* i *spolja* *opšiven* *kožom*, te *načinjen*, kao *sänduk*; *Koffer*. Npj. 4, 351.

sēpija,* *f.* die Gerberkufe der Kürschner, vas *pelionum*. Rj. *kaca* *čurčijska*, *krznarska*. — *Sastali* se kao *lišice u* *sepiji*. Posl. 275.

sēptēmar, sēptēmbra, *m.* *deveti* *mjesec u* *godini*. Lat. September. *vidi* rujan. — *Mesec* *septembar*. Glas. 11, 193.

serašćer,* *m.* der Seraskier (Commendant), *dux*, cf. *poglavica*: I *pred* *vojskom* do *два* *serašćera*. Rj. *ser-ašćer* (*ser-asker*) *glavni* *zapovjednik* *vojni*. *vidi* i *komandat*, *vojskovogja*, *zapovjednik*. — *Koga* *ćemo* *vrći* *serašćerom*? Npj. 3, 87.

sērat,* *m.* *vidi* *krajina*. Rj. — *Vas* *se* *serat* i *krajina* *zgrnu*. Rj. 206a.

seratlija,* *m.* *vidi* *krajišnik*: *Seratlje* *dobre* *konje* *hrane*. Rj. *serat-lija*.

seratlijski, seratlijski, *adj.* *vidi* *krajišnički*: *Sakroj* *mene* *ruho* *seratlijsko*, ka' što *nose* *careve* *delije*. Rj. *što pripada* *seratlijama*. i *sažeto* *seratlijski*. *isp.* *abadžinski*. — *Te* *oprema u* *podrumu* *dora*: *Udri* na *njga* *sedlo* *seratlijsko*, *štono* *nose* *po* *krajini* *Turci*. Npj. 3, 97.

sērbes,* *frei*, *sorglos*, *sine cura*: Ja *ne* *mogoh* *serbes* *večerati* *sve* od *straha* *malog* *Radojice*. Rj. — *Serbes*,* *slobodan*, *bez* *straha*. Npj. 4, XXXIX.

sērdār,* *serdāra*, *m.* Rj. *augm.* *serdarina*. — 1) (u C. G.) *nahijski* *starješina*. Rj. — *Onamo* je *prvi* *starješina* u *nahiji* *serdar*, za *serdarima* *idu* *vojvode* . . . *svi* *ovi* i *ostali* *znatniji* i *sveštenici* *zovu* se *glavari*. Rj. 86a. I *pogibe* od *Brdu* *serdaru*. Npj. 4, 379. *Sa* *serdarom* *riječ* *besjedili*. 4, 391. — 2) *der* *Serdar* (*Grossprofoss*, *Generalgewaltiger*), *vindex* *criminum* *militarium* *generalis*. U *Srbiji* su od *prije* pod *vladom* *Turskom* *serdari* (po *varošima*) *zatvorali* *Turke*, kao *muselimi* *Hrišćane*, a *tako* je *po* *svoj* *prilici* *do* *sad* *bilo* i u *Bosni*. Rj.

serdārev, *adj.* des *Serdar*, *serdari*. Rj. *što pripada* *serdaru*. *vidi* *serdarov*.

serdārica, *f.* žena *serdareva*: I *š* *njima* su *gospogje* *ostale*, *serdarice* i *vojvodinice*. Npj. 5, 305.

serdārija, *f.* Gebiet eines *serdar*, *provincia* τὸ *serdar*: No *na* *noge* *more* *tri* *serdara*, *pokupite* *svoje* *serdarije*. Rj. *područje* *serdarevo*.

serdārina, *f.* *augm.* od *serdar*: *Megju* *njima* *serdarina* *Marko*. Rj. — *augm.* *takva* *kod* *bardačina*.

serdārov, *adj.* *vidi* *serdarev*. Rj. *što pripada* *serdaru*.

sērdārski, *adj.* *Serdar*-, *serdarorum*. Rj. *što pripada* *serdarima*.

serdārstvo, *n.* die *Würde* eines *serdar*, *dignitas* τὸ *serdar*: *Dadoše* *mu* u *gradu* *serdarstvo* na *četiri* *stotine* *junaka*. Rj. *vlast* *serdarska*.

serdžāda,* *serdžāza*,* *f.* eine *Art* *feiner* *Sitzstapiche*, *straguli* *genus*. Rj. *sag* na *kojem* *se* *sjedi* (*i* *klanja*). — I *na* *travi* *ibrišima* *serdžāza*, *na* *serdžāzi* *mor* *kadife* *jastuci*, na *njim*' *sjedi* *alajbego* *Jergeče*. Npj. 1, 386. *Naslonili* *se* na *jastuke*, *sjede* *na* *serdžāde* *obično*. 5, 481. *Izgie* *paši* na *divan*, pa u *čiz* *mama* *sjedne* *na* *serdžādu*. Npj. 1, XLIX.

Sērivuna, *m.* *Serivuna* je *bio* (kao *što* *se* *pripovijeda*) *nekakav* *poglavar* *kad* i *Mlatišuma*. Rj. *Seri-*

vuna, prva pola imperat. od srati. isp. još imena tako slož. kod Pecirep.

sèrmija,* f. *das Vermögen, facultates, cf. imanje, imovina.* Rj. i *syn. kod imanje 1.* — Drug ti zrcalo, a sermija pamet. Posl. 71. Lijepa laž siromaška sermija. 169. Od oca sermiju a od Boga ženu (valja iskati?). 234. Teško jedan čovek može sermiju steći, dok mu se otkud ne privali. 314.

sèrnića, f. (*sensu proprio*) *der Abtritt, latrina, cf. pohodnica.* Rj. *osnova koja je u srati (serem); gdje se sere. vidi i hála, ishod, prohod, zahod.*

sèrsân,* sersána, m. *das Pferdgeschirr, ornamenta equi, cf. takum.* Rj. *oprava konjska (sedlo, uzda i ostalo).* — Neka konji pod sersanom stoje. Npj. 4, 304.

Sèrvana, f.: Kad je bio na vodi Servani (sukobi ga Kosovka devojku. Npj. 2, 417). Rj. — imena vodama s takim nast. Bojana, Korana.

sèstra, f. (*voc. sèstro, pl. gen. sestárâ*) *die Schwester, soror.* Rj. *pl. vidi i sestrenice; ljeljka (starija sestra). dem. sestrica. hyp. seja, seka, sekuna, sela, sele, seša, seška. augm. sestrašina.* — Bratučeda, sestra od strica. Rj. 40b. Zaova, muževlja sestra. Rj. 186b. Polusestra, 1) sestra samo po ocu ili po materi; 2) sestra pobratimova. Rj. 535a. Svast, ženina sestra. Rj. 668b. Svaća, snahina sestra. Rj. 669a. Sestra sestru udaje, a bačva bačvu prodaje. (Ako je udata sestra poštena i vrsna, misli se da je tada i neudata . . .). Posl. 284. Sve su dunje sestre, a jabuke sestrenice. DPosl. 119. Sveudiljna obika naravi je sestra. 119. Milije Mari zaove, neg² u rod sestre rojene. Npj. 1, 76. Bogom sestru, Skadarka djevojko! Bogom sestru, i svetim Jovanom! 1, 603. Turci viču: »Bogom sestru Sava! prožderi nas, ne pusti nas Zeki!« 4, 285 (Sava voda).

sèstrenice, f. *pl. Geschwister, sorores.* Rj. *sestre.* — Sve su dunje sestre, a jabuke sestrenice. DPosl. 119. Pa sestrama tiho besjedio: »Vidite li, moje sestrenice! Npj. 2, 510.

sèstrènje, n. *das Schwistern, appellatio sororis nomine.* Rj. *verb. od sestriti. radnja kojom tko sestri žensko. vidi sestrimljenje.*

sèstrèšina, f. *augm. od sestra.* Rj. *isp. augm. (k)čerašina, matereshina.*

sèstrica, f. *dem. od sestra, Schwesterchen, sororcula.* Rj. — Mrazova sestrica. Rj. 370a (biljka). Sele, sestrice, zvjezdo danice! Npj. 1, 87.

sèstričić, m. *der Schwestersonn, sororis filius, cf. nećak, sestrić.* Nego ima svoga sestričića. Lele mene, mio sestričiću. Rj. sestričin, sestrin sin.

sèstričina, **sèstrična**, f. *die Schwestertochter, filia sororis.* Rj. *sestrina kći. vidi i nećaka, nebuća.* — Ko se skoro oženio, svakog dobra poželio: od punice košuljicu, od sestrične čarapice. Herc. 295.

sèstrić, m. *der Schwestersonn, sororis filius, cf. nećak.* Rj. *sestrin sin. vidi i sestričić.* — Neka bude sestri inoćica, a maćaha mladim sestrićima. Rj. 347b. Pa govori Banović Sekula: »Moj ujače . . .« Veli njemu od Sibirja Janko: »Moj sestriću, Banović-Sekula! Npj. 2, 512.

sèstrimiti, mīm, *vidi sestriti.* Rj. *v. impf. žensku glavu činiti, nazivati sestrom, posestrimom. v. pf. posestrimiti.*

sèstrimljenje, n. *vidi sestrenje.* Rj.

sèstrin, adj. *der Schwester, sororis.* Rj. *što pripada sestri.* — Zet, i svak, svojak, sestrin muž. sestrić, sestrić, nećak, sestrin sin. sestričina, sestrična, nećaka, nebuća, sestrina kći.

sèstrinskî, adj. *sororius, ad sorores spectans.* Stulli što pripada sestrama.

sèstrinstvo, n. *die Schwesterschaft, necessitas sororia.* Rj. *sveza među sestrama ili sveza u kojoj je sestra s bratom:* Bogom sestru, i svetim Jovanom! Daću tebi do trista dukata za zalogu mojega bratinstva, mog bratinstva, a tvoja sestrinstva. Npj. 1, 604.

sèstriti, sèstrim, v. *impf. Schwester nennen, schwestern, sororem appello.* Rj. *vidi sestrimiti. žensku glavu činiti, nazivati sestrom, posestrimom. v. pf. slož. posestriti.* — Zadjè joj se kupina za svilenu košulju, Bogom sestri mlad momak: »Bogom sestru, kupino! pridrž mi djevojku, dok ja dogjem do tebe!« Npj. 1, 440. Nju mi sestri Ture aznadarče, nju mi sestri Bogom velikijem i zaklinje svetijem Jovanom: »Bogom sestru, Skadarka djevojko! 1, 603.

sèša, f. *vidi seka.* Rj. *vidi i seja i ondje ostala hyp. se-ša. takva hyp. kod graša.*

sèška, f. (u Bač. osobito u poskoćicama) *vidi seša.* Rj. *se-ška, upravo je dem. od seša, kao majka od mája.*

sèvaljka, f. (u Srijemu) drvo što se metne uzduž preko načava kad se brašno sije. Rj. *vidi sjevača. sevaljka, u istočnom govoru, od osnove koja je u sījati 2 (u istoč. govoru sējati). vidi sjevaljka (u južnom govoru). riječi s takim nast. kod kazaljka.*

sèvâp,* sevâpa, m. *vidi zadužbina: učinio sevap; sevap je udijeliti siromahu.* Rj. — Daj učini jedan sevap, te mi daj jednu maštravu vode da popijem. Npr. 195. Tvoj sevap naš dževap. (Reku ljudi pod Turskom vladom, kad kakvog rgjava čovka predadu sudiji da se pogubi). Posl. 312.

sevdèlija,* f.: Na grančici tica sevdèlija. Rj. *zaljubljenâ? isp. sevdisati.*

sevdísânje,* n. *der Gegenstand der Liebe, amor, deliciae:* Sevdì, bego, tvoje sevdísânje, ubilo te moje uzdisanje. Rj. *vidi milovanje.*

sevdísati,* sevdíšëm, v. *pf. koga, Liebe fassen, adamo: Sevdís'o je i begenis'o je.* Rj. *isp. sevditi.* — Sevdísati*, zagledati se (zaljubiti se). Npj. 1 4, 351. *vidi i uljubiti se.*

sevditi,* sevdím, v. *impf. (Rj. 3), lieben, amo, cf. ljubiti, milovati: Sevdì, bego, tvoje sevdísânje.* Rj. *isp. sevdísati.*

severím, severína, m. *dukat, der Souverain-, d' or, aureus.* Rj. *riječ tugja, postala od souverain.*

sèžânje, n. *Langen (nach etwas), extensio manus.* Rj. *verb. od sezati se. radnja kad se tko seže n. p. rukom, da dohvati što.*

sezati se, sèžëm se, v. *r. impf. langen, extendo manum.* Rj. *seže se n. p. tko rukom, da dohvati što. v. impf. slož. pòsezati, prisezati se; dosézati. v. pf. prosti segnuti se, koje vidi i v. pf. slož. ondje.*

sèžanj, sèžnja, n. *vidi šežanj, hvat.* — Sežanj (gdje gdje i sa š mjesto s: šežanj); sezati se. Korijeni 213. Naše najdublje rudokopnje idu u dubinu samo do 500 sežanja. Priprava 101. *riječi s takim nast. kod badanj.*

sèfâtiti, sèfâtím, *vidi shvatiti:* Ma da vidiš Vuksanović Kuna, kako sfati sjajna džeferdana. Rj. *v. pf. s-fatiti. v. pf. je i prosti fatiti (hvatiti). v. impf. slož. shvaćati, shvatiti.* — glas f zamjenjuje kadšto u govoru glasove hv. *isp. f.*

shârèiti, čm, v. *pf. vidi potrošiti:* Sve sam, care, za gjoga shârèio. Rj. *s-harèiti. v. impf. prosti harèiti.*

shlâpiti, pîm, v. *pf. s-hlapiti. vidi slapiti; zgrabiti, ščepati. v. impf. prosti hlâpiti.*

shlâptati se, shlâpcëm se, v. *r. pf. s-hlaptati se. vidi slaptati se; shlaptati se. v. impf. prosti isp. hlâptati, lâptati.*

shòriti, rim, v. *pf.* — Oriti se, cf. shoriti. Rj. 468a.

shrániti, shráním, v. *pf. vidi sačuvati:* Alal njemu zlaćeni dukati, ako d'jete srani i podrani. Rj. (shrani i pothrani). s-hraniti. sahraniti. v. *impf. slož. sahranjivati.*

shrgati se, shrgâm se, v. *r. pf. vidi srgati se (h je otpalo).* Korijeni 220. *vidi sleći se 2, i syn. ondje.*

shvâćânje, n. *das Hinlangen, extensio iusta.* Rj. *verb. od shvaćati. radnja kojom tko shvaća što. vidi shvatanje.*

shvâćati, čâm, v. *impf. Rj. s-hvaćati. vidi shvatiti. v. impf. prosti hvatati. v. pf. shvatiti, sfatiti.* —

1) fassen, prehendo. Rj. *shvaćati što rukama, umom (vidi primati I 1a).* — **2) hinreichen, attingo, sufficio.** Rj. *kao dosezati, dopirati.*

shvātānje, n. verb. od shvatati. vidi shvaćanje.

shvātati, tām, v. impf. vidi shvaćati. — Kako je više puta mala mjera čovječijega uma, koji ne shvata velikih sudova Božjih. DP. 149 (*vidi poimati I 1a*).

shvātiti, tīm, v. pf. Rj. s-hvatiti. vidi sfatiti. v. pf. je i prosti hvatiti. v. impf. slož. shvaćati, shvatati.

— **1) fassen, prehendo.** Rj. *shvatiti što rukom, umom. vidi dokućiti 2. sa se, pass.: Što se suštastvo Božije shvatiti ne može.* DP. 139 (*vidi i pojmiti*). — **2) hinreichen, sufficio, pertinco.** Rj. *kao doseći, doprijeti.*

si, — 1) verhält sich zu jesi wie sam zu jesam. Rj. *si (drugo lice jedn. od glagola jesam, koji se u inf. zamjenjuje glagolom biti) prema jesi kao sam prema jesam.* — »A ko si ti? A ti li si moja sreća, Bog te ubio! Npr. 73. — **2) (enklit. Dativ v. persönl. pron. refleks. Rj.)** gdješto, kao n. p. u Srijemu i u Slavoniji, govori se n. p. uzmi *si*, osijeci *si* hljeba.

Rj. Pregje je bilo u trećem padežu i *si* (osim *sebi*), ali je sad vrlo rijetko, i gdje se još govori, govori se u takim prilikama, u kojima se i bez njega sve kaže što treba, n. p. uzmi *si* to. Obl. 25. *isp. sebi a.* — Nijesu vuci stekli po poruci, nego što *si* sami priprave. Posl. 218. — **3) si uzima se takogjer, čini se, i zato da krijeji govor u nekim prilikama. isp. sebe 4.**

— Blago li *si* meni! Rj. 30a. Mene vele da ožene, blaško li *si* mene! Ali žena hljeba hoće, teško li *si* mene! Rj. 30b. Teško si *ga* meni! Rj. 80a. Aj *si* njemu do Boga jednoga! gje pogibe Mrkoje serdaru. Npj. 4, 378. — **4) u tri primjera koji idu, si kao da je mjesto zi (koje vidi):** Slušajte me, Srpski *si* glavari! Npj. 5, 90. Svoj *si* vojsci krilo otvoriše. 5, 105. Jesam li ti mesa pripravio za užinu carevoj *si* vojsci? 5, 125.

siba, f. der rothe Hartriegel, cornus sanguinea. Rj. *vidi sviba.* — *Sviba* (Nema u Vukovu rječniku, ali ima *svibovina*) i odbacivši *v:* siba. Korijeni 313.

Sibinj, m. Hermannstadt, Cibinium. Rj. *varoš u Erdelju.* — Moj ujače, od *Sibinja* Janko! Npj. 2, 512.

Sibinjaniu, m. (pl. Sibinjāni) Einer von Hermannstadt, Cibiniensis. Rj. *čovjek iz Sibinja.* — *Sibinjaniu* Janko. Rj. 678a (*Hunyadi*).

Sibinjski (Sibinjski), adj. Hermannstädter, Cibiniensis: Da ti Bog da, *Sibinjska* vojvodo! da dobiješ cara na Kosovu. Rj. *što pripada Sibinju.*

sibov, adj. von Hartriegel, corneus. Rj. *što pripada sibi. vidi svibov. za nast. isp. aptov.*

sibovina, f. Hartriegelholz, lignum corneum. Rj. *sibovo drvo. vidi svibovina.*

sičan,* m. vidi mišomor. Rj. *arsenicum.* — Mora okusiti kao kućka *sičana*. Posl. 182.

sičija,* f. (u Srijemu i u Dubr.) vidi suva bolest. Rj. *vidi i čičija, rgjava, zla, sušica, jektika, tižika.*

sić, m. (u Grblju) vidi romijenča. Rj. *vidi i romijendža, rumendža. bakren sud za vodu. isp. sidlo, siglo; šavolj.* — Kad žena ne može lasno da rodi (u Boci kažu da) valja ko da uzme *pun sić vode* pa da prospje preko nje. Rj. 652b. — *tugja sić (situlus).* Osn. 63.

sičan, adj. hyp. od sitan: Tvoji su zubi *biser sićani*. Rj. *vidi sićušan.* — Priustav' se, bane Milutine, da ti dadem *sićana vermana*. Npj. 2, 174 (*fermana*). Na glavi joj fesić i kitica, ispod fesa *sićani dukati*. Herc. 126. — *takva hyp. adj. kod mlagjan.*

sićenje, n. verb. od sititi. radnja kojom tko siti koga. sić, sićjem (sićem), (sišao, sišla) v. pf. herabkommen, descendo. Rj. *s-ići. vidi saći. v. impf. slož. slaziti, salaziti, silaziti.* — *Spasti niz kulu znači i brzo sići, cf. ispasti.* Rj. 701b. Angjevo Božij *sigje* na zemlju. Npr. 79. Kad dogje na onu *glavicu*, ugleda *livadu... sigje u livadu*. 121. Ona se popne na jedno drvo... *sigje s dretca*. 133. Jesi li pri sebi? (Kad ko govori što

ludo, t. j. da nije *sišao s pameti?*). 114. Kad je Svetić iz Beča u Novi Sad *sišao*. Danica 5, 81. Ko će *sići u bezdan?* Rim. 10, 7.

sićušan, sićušna, adj. J. Bogdanović. hyp. od sitan. vidi sićan. — *takva dem. adj. kod lagušan. akc. sićušan ili sićušan?*

sidlo, n. (u Dubr.) ein Wassergefäss, situlus, vidi šavolj. Rj. *vidi siglo. sud za vodu.* — *Tugja: sidlo i sa g mjesto d: siglo (situlus, siela).* Osn. 120. *isp. sić (koji je takogjer od situlus), i syn. ondje.*

sidra, f. tufo, tophus. Stulli. *kamen nekaki. Tof, Tofstein, Tuf, Tufstein. vidi sedra, siga, kapnica 1.*

sidro, n. (u Dubr., a u Srbiji i ostalijem okolinama lenjer) der Anker, ancona, cf. mačka. Rj. *isp. osidrati.* — Ploveći tako dogje pod jedan veliki grad, *ispustivši svoja sidra* stane grad topovima pozdravljati. Npr. 249 (*valja da: i spustivši svoja sidra*). Jedra je otvorio, a *sidara nije izvadio*. DPosl. 39. *Tugje je sidro.* Osn. 105.

sigra, f. der Kalksinter, stalactites, cf. sodra. Rj. *vidi i sidra, kapnica 1.*

Sižet, m.: Eto braća od *Sigeta*, nosi suknu od skerleta. Rj. *mjesto u Ugarskoj. Mađ. sziget znači ostrvo, otok.*

Sigismundo, m. ime muško, Sigismund. — *Sigismundo* pomože te se braća pomiriše. DM. 108.

siglo, n. (u Dubr.) vidi sidlo. Rj. *i syn. ondje.*

sigranje, n. verb. od sigrati se. radnja kojom se tko sigra. — Veće ide s dikom u šiškanje, u šiškanje, u *vraško sigranje*. Rj. 841a.

1. sigrati, siğrām, v. pf. herabtanzen, saltans descendo. Rj. *s-igrati, igrajući sići.*

2. sigrati se, siğrām se, (u vojv.) vidi igrati se: A četvrti, ne *sigram se šnjime*. Rj. *v. r. impf.* — Evo čedo sedi u kolevki i *sigra se jabukom* od zlata. Npj. 2, 10.

siğuran, siğurna, adj. (najviše po zap. kraj.) sicher, securus, cf. pouzdan, jamačno. Rj. *Te ćete ga (pismo) poslati na onu stranu po sigurnoj prilici.* Straž. 1886, 670. Gledajte *sigurno* te ga pošljite. 1886, 771. Kad krekalo dogje, *sigurno je* da će i svatovi doći. Živ. 306. Da *od njega nije* bio *siguran* ni život ni imanje. O Sv. O. 18. — Ali je bolje, *sigurnije*, a nekih riječi radi i potrebno, ovako... Pom. 10. Gjak koji još *nije siguran* da sve glagole u svom jeziku može promeniti pravilno. Megj. 178. — *Kako Daničić riječ securus prevodi u Svetom Pismu:* Kad vojska stajase *bezbrizna* (hostes qui erant securi; Feinde die sich sicher wāhten). Sud. 8, 11 (*tako i Sud. 18, 10; 18, 27*). Vidješe narod gdje živi *mirno* i bez straha. (populum securum et quietum; sicher und ruhig). Sud. 18, 7 (*tako i Jov 11, 18 i Jer. 12, 5*).

Vjerujte Gospodu Bogu svojemu i *bićete jaki* (securi eritis; ihr werdet sicher sein). Dnev. II. 20, 20. Kuće su njihove *na miru bez straha* (domus eorum securae sunt et pacatae; ihre Häuser sind sicher und in Ruhe). Jov 21, 9. Ko mrzi na jamstvo, *bez brige je* (securus erit; lebt sicher). Prič. 11, 15. Tada će živjeti u njoj (u zemlji) *bez straha* (habitabunt in ea securi; sicher darin wohnen). Jezek. 28, 26 (*tako i Jezek. 34, 25 i Zah. 14, 11*). *vidi i Mat. 28, 14:* Ako to čuje sudija, mi ćemo njega umiriti, i načiniti da *vama ništa ne bude* (securus vos faciemus; euch sicher stellen). *isp. i:* Iz pisma Uroša V *pouzdanano znamo* da je... DM. 227.

siğuranje, n. vidi gotovljenje. Rj. *verb. od 1) sigurati, 2) sigurati se.* — **1) radnja kojom tko sigura što, n. p. ručak.** — **2) radnja kojom se tko sigura (sprema se).** vidi siguravanje.

siğurati, siğrām, v. impf. (po jugozap.) Rj. i v. pf? vidi siguravati. v. pf. slož. osigurati. — **1) vidi gotoviti:** Kad mu stanem *sigurati ručak*. Rj. *vidi i spremati.* — U zaranku *sigura večeru*. Rj. 192a. Ko je pješac, *siguraj opanke!* Npj. 4, 112. I Mamula

vapor sigurao, pak Mamula u vaporu kreće. 5, 295. I divno im konak siguraju. 5, 299. Mlado momče na noge skočilo, pa siguru sebe i gavrana. 5, 438 (gavrana konja). — 2) sa se, refleks. vidi spremati se, opravljati se. Rj. — U četvrtak sigura se vojska, u petak će da udare Turci. Npj. 4, 76. Siguraj se, uzmi konja tvoga. 5, 437. Bjehe se jednom na čabu spremio, sa svućim se baš bjehe sigurao, počeh pitat' odzu Nikšićkoga, kako mu je putovanje bilo. 5, 511.

sigurāvānje, n. vidi siguranje.

sigurāvati, sigūrāvām, v. impf. njim se više ističe imperfektivnost prema sigurati, koji će biti v. impf. i v. pf., kao što se vidi iz primjera kod sigurati, osobito kod sigurati se. — Pogledaj mi na lubinu, pa siguravaj užinu. Posl. 250. Te sam dare za te sigurava'. Npj. 3, 526. Ko je konjik, konja siguruje! 4, 112 (dijalekt. mjesto sigurava. Obl. 108). Da ja pogjem u Petnicu kuli, da ti, aga konak siguravam. 4, 493.

sigūrnost, sigūrnosti, f. die Sicherheit, securitas. Rj. stanje onoga koji je siguran. — 1) Živio je od dana na dan, istina bez brige i staranja, ali i bez sigurnosti za napredak. Priprava 125 (isp. Dušan je htio da bi mu Srbija dobila tvrdo jamstvo za dalji napredak. DM. 54. isp. i pouzdanje). — 2) Sicherheit, securitas u Is. 32, 17: Der Gerechtigkeit Wirkung ist Friede... und Sicherheit auf ewig; erit opus justitiae pax... et securitas usque in sempiternum, Daničić prevodi: Mir će biti djelo pravde... i bezbrižnost do vijeka.

sijač, sijača, m. — 1) der Säemann. sator. Rj. koji sije. — Čoek onaj sijući žito... Kad sijač u veće dogje kući... Npr. 5. Ima riječi 84 koje sam ja načinio... vikač, sijač. Nov. Zav. VII. Gle, izigje sijač da sije. Mat. 13, 3. — 2) (u sjev. Hrv.) pčica ševa. Iveković.

sija-jělek,* m.: Po košulji sija-jelek do bedre. Rj. sija*, ern. jelek, gječerna.

sijaľuk,* m. nekaka mala janjeća osobito crna kožica od koje se grade kape. Rj. isp. bagana.

sijańae, sijańca, m. erni luk koji se sije pa poslije rasagjuje. Rj. isp. arpadžik.

1. sijańje, n. Rj. verb. od sijati. — 1) radnja kojom tko sije n. p. žito (das Säen, seminatio. Rj.) — 2) radnja kojom tko sije što n. p. na sito (das Sieben, cribratio. Rj.).

2. sijańje, n. das Glänzen, fulgor. Rj. verb. od sijati, sijati se, koje vidi: U podne vidjeh na putu s neba svjetlost veću od sijańja sunčanoga. Djel. Ap. 26, 13. Da bi apostoli mogli javljati svijetu očino sijańje u sinu. DP. 326. vidi sijańjanje.

sijańset,* m. 1) Ungelegenheit, molestia, cf. bijeda, napast. Rj. neprilika 2. — Zlo činio, sijańset primio. Posl. 92. Trista sijańseta. (Gledaj: Trista jada n. p. na njega — t. j. iskarati ga — počiniti). 320. — 2) mnogo, vrlo mnogo, n. p. sijańset Božij. Rj.^a

1. sijati, sijaťm, v. impf. — 1) säen, sero. Rj. v. pf. slož. nā-sijati, po-, pri-, raz-, u-, za-. v. impf. slož. zasijevati. — Kad guće dupljaš kažu da govori: Sij luk, sij luk, sij luk, t. j. da je već vrijeme sijati luk. Rj. 93b. Sije sačmom (n. p. kukuruze). Rj. 667b. Čoek onaj sijući žito zaboravi za Megjedovića. Npr. 5. Ko s vragom tikce sije, sve mu se o glavu lupaju. Posl. 153. Kad se smije ka' da biser sije. Npj. 3, 516. Okrčio svojim rukama malo oko namastira, te pod motiku sije po malo kukuruza i povrća koje-kaka. Danica 1, 30. sa se, pass.: Krompiri vrlo se malo siju... Od povrća se najviše sije grah (pasulj), kupus i luk. Danica 2, 103. No u samo to vreme sejalo se već seme za buduću nesreću. Miloš 13 (sejati ist.). — 2) sieben, cribro. Rj. v. pf. slož. i(z)-sijati, pre-, pro-. v. impf. slož. i(z)-sijevati, prosijevati. — Novo sito na visoko sije. (Gledaj: Novo sito samo sije. Iz početka svak svoj posao radi dobro). Posl.

225. Šta će naše roblje večerati? — »Nek devojke medene kolače, udovice prebele simite, a junaci proju nesijanu. Npj. 1, 487.

2. sijati, sijaťm, v. impf. Rj. vidi sjajati, sjati. v. pf. prosti sinuti, sjanuti (u pjesmi); v. pf. slož. usijati, zasijati (i se). — 1) n. p. sunce, glänzen, leuchten, fulgeo. Rj. — A to se onaj kamen pretvorio u zlato te sija kao sunce. Npr. 43. Jarko sunce! ti sijaš polcelome svetu. 57. Znaš li kako Bog sija svjetlošću iz oblaka svojega? Jov 37, 15. — 2) sa se, refleks. schimmern, mico. Rj. — Kad vještica leti noću, ona se sija kao vatra. Rj. 66b. Nije sve zlato što se sija. Posl. 217. Devojka je kraj gore stajala, svu se gora od lica sijala. Npj. 1, 290. Da ovu narodnu knjigu ukrasim imenom, koje će se... sijati kao zvijezda danica megu ostalim zvjezdama. Npj. 3, V.

sijańica, f. (u Risnu) — 1) kad sijeva u zubu, oku, uhu, das Reissen, dolor oculorum etc. Rj. — 2) kad sijeva munja a grom se ne čuje, das Wetterleuchten, fulguratio, cf. svjetlica. Rj. — isp. sijevanje.

sijańjanj, sijańjanja, m. (u Dubr.) Monat Januar, mensis Januarius. Rj. prvi mjesec u godini. vidi januar. — сѣньосн. u sjek ili sjeća, ako im i jest drugo značenje. Osn. 201. riječi s takim nast. kod badanj.

sijańćenje, n. das Schneiden, sectio. Rj. verb. od sjeći. radnja kojom tko sijeće što.

sijańjed, sijańjeda (sijańjedi, comp. sijańjē) adj. grau, canus. Rj. isp. prosjed; sjedoglav; sjedine. — Na to mu se ukaže nekakav čovjek vas sijańjed kao oca. Npr. 220.

sijańjede, f. pl. (po jugozap. kraj.) das Sitzen, sessio: Dobre vi sijańjede! (Kad se dogje ljudima koji sijańjede; a oni odgovore: Dobra ti sreća! ili: Dobro došao! Posl. 60). Gruss an die Sitzenden, salutantur sedentes. Rj. sijańjede (kor. pod a. kod po-sijańjed). Ova riječ poznata samo u pozdravu: »dobre vi sijańjede« akcenta radi mislim da će biti muškoga roda, te pripada pod a. Osn. 30. dakle nom. sing. sijańjed, accus. pl. sijańjede. — Stari svate, dobre ti sijańjede! Kov. 53.

sijańjediti, sijańjēđim, vidi sijańjedjeti. Rj. v. impf. ali nije sijańjediti što i sijańjedjeti. sijańjediti koga, činiti da bude sijańjed (praes. sijańjēđim?); sijańjedjeti, postajati sijańjed. — Briga sijańjedi. Posl. 30 (čini sijańjedim).

sijańjedjeti, sijańjēđim, v. impf. ergrauen, canesco. Rj. postajati sijańjed. v. pf. slož. osijańjedjeti. — Progrušala se kosa, brada, počela sijańjedjeti. Rj. 605a.

sijańjēđenje, n. das Grawwerden, canescentia. Rj. verb. supst. od 1) sijańjediti, 2) sijańjedjeti. — 1) radnja kojom što n. p. briga, sijańjedi koga. — 2) stanje koje biva, kad tko sijańjedi.

sijańjeliti, sijańjelim, v. impf. (u Dubr.) ići po sijańjelima, Sitzgesellschaften bewohnen, consessus frequentare. Rj.

sijańjelo, n. die Sitzgesellschaft, Besuch, invisio, consessus, cf. posjed. Rj. vidi i posijelo, posjedak. isp. pohod 2, i syn. ondje. — Sijańjeliti, ići po sijańjelima. Rj. 679b.

sijańjeljenje, n. verb. od sijańjeliti. Rj.

sijańjenje, n. dem. od sijeno. Rj.

sijańjeno, n. Rj. dem. sijence. augm. sjenina. — 1) das Heu, foenum. Rj. — Baglja sijańjena ili slame. Rj. 11a. Sijańjeno kao vuna (t. j. lijepo i meko). Rj. 80a. Grabiti sijańjeno. Rj. 97a. Završiti, završivati sijańjeno. Rj. 168b. Zdjesti, sadjesti sijańjeno. Rj. 206b. Pokislo sijańjeno u otkosima. Rj. 476b. Nije ukosio ni pahulja jednog sijańjena. Rj. 491b. Plastiti sijańjeno. Rj. 506a. Unaviljčiti sijańjeno, t. j. skupiti u naviljke. Rj. 782b. U njedrima bi ga nosio. (Reče se za lijepo sijańjeno). Posl. 334. — 2) ein Heuschaber, meta foeni. Rj. vidi stog 2. — Ograbiti sijańjeno. Rj. 438b. Odreni stog, t. j. veliko sijańjeno, koje se bez odra nije moglo sadjesti. Rj. 447b. Okapina, navrh sijańjena ono što od kiše pocrni. Rj. 452b. Plast, 1) cf. sijeno. Rj. 506a.

sijenski, adj. što pripada sijenu: Naviljci se snose na sijenskome kolju. Rj. 380a. Da preskakaju preko jedne stožine sijenske. Npr. 180.

Sijenjanin, m. vidi Senjanin: Baš istina Sijenjanin Ivo. Rj. čovjek iz Sijenja (iz Senja).

Sijenje, n. vidi Senj: I dogjemo zdravo u Sijenje. Rj. u pjesmi. vidi i Senje.

Sijenjski, adj. što pripada Sijenju. vidi Senjski. — I dogjemo zdravo u Sijenje... Kad to čuli Sijenjski junaci... Npj. 3, 175.

sjer, m. (u C. G.) (Mehlthaupilze, erysiphe Lev.? Rj.²) kao medljika, što pada u proljeće na lipu, a u jesen na vriješ. Sjer je vrlo dobar za čele. Rj.

sjerak, sjjërka, m. Name einer Hirseart (Mohr-hirse Rj.²) milium indicum(?) (sorghum sacharatum Pers. Rj.²) cf. metlaš. Rj. u Hrv. gdje se govori i istočnim govorom, ne govori se serak nego samo sirak. adj. sjerčani. — Klipao sjerak, t. j. klasao. Rj. 275b.

sjeri, sjjërī, f. pl. die Spiegelschere, Taschenspielerī, praestigie. Rj. vidi maštarije; opsjena, zasjena. isp. čaratanija.

sjjevak, sjjjevka, m. der blitzende Schein, fulgor: Razasja se gora i planina, sjjevak dogje pred bijelu crkvu. Rj. kad sijene (munja). vidi blijesak 1.

sjjevānje, n. Rj. verb. od sijevati. isp. sijavica. — I stanje koje biva, kad sijeva (munja) (das Leuchten [des Blitzes], micatio. Rj.): Neka huk, vriska, pjevanje, sijevanje, bi rekao sama vatra oko dvora. Npr. 185. I biše sijevanja munja, i glasovi, i gromovi, i tresenje zemlje. Otkriv. 11, 19. Idoše prema sijevanju sjajnoga koplja tvojega. Avak. 3, 11. — 2) u uhu, zubu, vidi sijavica 1. Rj.

sjjevati, sjjjevām, v. impf. Rj. v. pf. prosti sijevnuti; slož. zasijevati. v. impf. slož. odsijevati. — I leuchten (vom Blitze), micat. Rj. — a) Meće (sijeva) svjetlica. Rj. 672a. Gora, što preko dana sijeva a po noći gori. Npr. 118. Seva, grmi, tutnji, puca, vas se dvor stane ljuljati. 186. Konj da se pomami pod njim: sve mu varnice iz nozdrva sevaju. 206. Ali vigje konja i junaka... od kopitah vatra sijevaše... sijevaju iz magle svijee. Npj. 3, 219. Sijevaju mači grebeštaci. 4, 25. Stade cika tankijeh pušaka... prah sijeva, krv se proljeva. 4, 116. Što te je zanjelo srce tvoje? i što sijevaju oči tvoje? Jov 15, 12. Postavi mi neprijatelj sijeva očima svojima na me. 16, 9. — b) u prenesenom smislu. fig. sijeva od kuće do kuće, t. j. skita se. Rj. — 2) sijeva u nozi, zubu, es reißt mich im Fusse, torquetur mihi pes. Rj. vidi cijepati 3. — Sijavica, kad sijeva u zubu, oku, uhu. Rj. 679a.

sjjevnuti, sjjjevnuēm, v. pf. Rj. v. impf. sijevati. — I leuchten, emico: kad te udarim, sijevnuće ti varnice ispred očiju. A plameni noži sijevnuše. Rj. — Gospode! Sijevni munjom, i razagnaj ih. Ps. 144, 6. — 2) reissen, torqueo. Rj. sijevne kome u nozi, zubu, oku, uhu.

sika, f. hyp. od sisa. Rj. si-ka. takva hyp. kod baka.

Sikirić Skëla, f. Name einer Ueberfuhr über die Drina bei Soko, nomen tractatus. Rj. skela na Drini kod Sokola, valja da Sikirić-Skëla.

sila, f. — I die Gewalt, Macht, vis, potentia. Rj. vidi silina, silje. isp. nasilica, nasilje, zulum. — A. Svaka sila za vremena, a nevolja redom ide (Posl. 277). Sila Boga ne moli (a Bog silu ne moli. Posl. 284). Sila otme zemlju i gradove (Posl. 284). Ili je sila, ili draga volja? Sile te ubile! (Ženska kletva. Posl. 284). On je prosi, a brat sestre ne da, sestra bratu i u silu pošla. Rj. Govore da ova trava takovu silu ima da... Rj. 81a. Od objesti, t. j. od sile, od bjesnoće. Rj. 428b. Od više sile nije htio oženiti se kao što Gospod Bog zapovijeda, nego naumi da vjenča aždaju kako će više zlo činiti. Npr. 95. Druge noći stane opet onaka sila, huk, i piska oko dvora. 186. Ako je sila silovita ma je malo mje-

hovita. Posl. 4. Tako mi sile vasiljene! 306. Kud te, care, sila zanjela? Npj. 3, 70. A u Turke uriš učinio, dočeka ga Omović-Murate, i udari silu na japiju. 4, 87. Hoću moju silu okupiti, okupiti Kolašina grada i podragje oko Kolašina... i udriću nasred Sumadije. 4, 315 (isp. silnu vojsku bego okupio. 4, 316). Ali si se bolan pomamio, ali si se silom posilio, što odmečeš raju od Turaka? 4, 439. Spomenici stare Srpske sile i gospodstva. Danica 2, 110. Dobivši vlast i silu u ruke. 3, 216. Jezik, kojega silu i sladost i bogastvo oni već i ne poznaju. Kov. 14. Nova Srpska država je bila u najvećoj sili i cvetu... Srbi udare na Turke sa svom silom na četiri strane. Miloš 13. Sa neopisanom silom i hrabrosti udare na njih. 83 (isp. Udare Turci svom silom na Srbe. Sovj. 43 = s svom silom). Takove uredbe nisu mile ostalim silama morskim. Nov. Srb. 1817, 323. Tako će poznati i to, da je sila (Nachdruck) »tebi« kad se reče »dao sam tebi«, a kad se reče »dao sam ti«, onda na glagolu («dao»). 1818, 392 (isp. kod snaga 1 dva posljednja primjera). Marko, kad je prvi put pušku video i, da ogleda njenu silu, sebi ruku iz nje probio... Npj. 4, XXXVI. Hoću mu dati. Ali kad sila govori ide upravo na glagol i »će« dogje za njim... onda daću mu. Rj. LV (isp. povise Nov. Srb. 1818, 392). Koji sam se ja potrudio napisati po malim silama znanja moga. Spisi 1, 5. Ko od sile zgriješ, on ruži Gospoda. Mojs. IV. 15, 30 (per superbiam; aus Uebermuth). Nijesi nam učinio sile niti si kome učinio krivo. Sam. I. 12, 4. Te im zabraniše oružanom silom. Jezdr. 4, 23. Klonula je sila nosiocima. Nem. 4, 10. Činiće silu u narodu jedan drugome. Is. 3, 5. Ako svaki iz svojih sila prionemo da što dalje dotjeramo u poslu na koji se damo. Dioba 7. Pribiranje učiteljskih silu. Rad 6, 206. U pojavljivanju novih valjanih sila književnih najočitiji (su) znači književnoga napredovanja. 17, 164. Trudi se umnim silami svojimi koristiti narodnoj književnosti. 21, 195. Gubeći silu držati se onđe. 26, 65. — B. a) silom. isp. na silu, pod silu. — Silom ide, silom jede. Rj. Vilenik hoće da mu vila nešto silom kaže, a bojeći se zakle mu se govoreći: »Tako mi... ne znam.« Npr. 100. Kad već hoćeš silom da ideš. 203. O Turčine, za nevolju kume! A ti Vlaše, silom pobratime! Posl. 244. Silom baba u raj. 284. Utr suze, pa se silom smije... al' se Ivan za nevolju smije. Npj. 4, 197. Ima od cara vlast, da zemlju silom pokori. Miloš 118. Hoće silom ljude da uvjeri, da zna ono, što ne zna. Odg. na ut. 31. — b) na silu: Silimice učiniti što, na silu. Rj. 680a. Na sramotu, t. j. na silu, n. p. utjerati klin u što. Rj. 707a. Ako mi što možeš na silu uzeti, ne možeš dati. Posl. 5. Moremo li lasno udariti ja na silu ja na prijevaru. Npj. 4, 419. I na silu druge ljude hoće da uvjeri, da zna ono, što ne zna. Pis. 17. Mnogo se trudio i na silu nametao, da on bude predsjednik. Sovj. 7. — c) pod silu: Lale prose, al' je care ne da, već on uze pod silu devojk. Npj. 2, 70. — 2) adv. sila puta, sehr oft, saepissime; sila Božja, sehr viel, mirum quantum, sila sam izgubio, sila je izgubio itd. Rj. vrlo mnogo. isp. silesija. cf. strahoća, strahota. — a) Za njima pristane sila djece, koja viču. Rj. 148b. Ova je kokoš nalegla sila pi-lića. 393b. Dobio strahota, izgubio strahota, t. j. vrlo mnogo, sila. Rj. 718b. Ali sve zaludu, i toliko sila mladića u jagnjad se prometnula, a sila vasiljenu opet bez glave ostanulo. Npr. 101 (prometnula, prometnulo?). Uz to su jednako jurišali, i silu puta rukama za šanac hvatali. Miloš 37. Da se o Kokanu još sila koješta i pjeva i pripovijeda. Pis. 77. O ovome bih ja sad još sila imao govoriti. Posl. XLI. Brod je imao tri boja, gdje Noje zatvori silu živijeh životinja. Priprava 197. Imam sila pošla. Straž. 1886, 1513. Da je još do Sretenija 1835 bilo spremjeno

sila božja zakona. O Sv. O. 28. — **b**) u tom značenju može biti riječ sila, ako i regje, imenica mije-njajući se po padežima: Sluge se vrnuše nakom toliko sile vremena i kažu caru da . . . Npr. 114. Sakupiše silu i svatove. Npj. 2, 57 (= silu svatova). A uz ovo bismo mi dobili silu čistijeh Slavenskijeh riječi. Kov. 22. Što su spjevali toliku silu pjesama. Rj.¹ VI. Stadoše donositi silu prvina od žita. Dnev. II. 31, 5. Pređa mu silu Božiju drvene gragje i mramora. Prip. bibl. 77.

silacanje, n. *vidi* skitanje. Rj.

silacati se, *čam se*, (u Bačk.) *vidi* skitati se. Rj. i *syn. ondje. v. r. impf.*

siláh,* siláha, m. *vidi* silaj, silav. — Potpasak, *vidi* silah. Rj. 555a.

silāj,* silája, m. *Art Waffenschärpe, zona armis condensis.* Silaj je dvojak: jedan se opaeše pa se pištolji i noževi u nj zadijevaju, a u drugi se pištolji metnu pa se objesi preko ramena kao jandžik (i ono se u Hrvatskoj zovu *silajji*). Rj. *vidi* silah, od čega je postalo silaj, *pretvorivši se u govoru h u j. vidí i silav; pašnjača, i syn. ondje.*

silan, silna, *adj.* Rj. *vidi* silnovit, silovit. — **1**) *gewaltig, mächtig, potens.* Rj. *vidi* sileni, silovan, osilan; čil, čilan, snažan, zoran, *isp. slož.* samosioni, svesilni. — Bio nekakav silan čovek koji se nikad Bogu ne moljaše. Npr. 95. Svi odoše u Prizrena grada kod silnoga Srpskog car-Stjepana. Npj. 2, 187. Ali se oni, obajica silni i besni, ne složeh nikako. Danica 4, 23. Ovako starješina, ako bi koliko mu drago inače slab bio, postane silan. Priprava 63. Gle, Bog je silan, ali nikoga ne odbacuje, silan je snagom srčanom. Jov. 36, 5. Razuman, je čovjek silan snagom. Prič. 24, 5. — **2**) *sehr viel, ingens: silno* blago zadobiše. Silni ljudi. Rj. *vrlo mnogo. isp.* sila 2, silėsija — Kimpija, silno vrijeme, n. p. kiša, snijeg, grad. Rj. 270a. Za što on toliko silno jelo gotovi. Npr. 73. Pošto vigje da ne može naći nakom toliko silnoga troška i vremena, naumi da . . . 220. On je silnu sakupio vajsku, al' je silnu uvelio majku; kod svakoga stara majka plače. Npj. 1, 556 (silnu majku = mnogu majku). (Turski čardaci) ispod kojih su od objanih kukuruza ležali silni okomci. Danica 3, 196. Gragja, koja vredi silne noće. 4, 36. Dogjoše silne bubine da se sve u zemlji pokvari od bubina. Mojs. II. 8, 24. Dogje u Jerusalem sa silnom pratnjom. Čar. I. 10, 2.

silati, (u C. G.) *vidi* slati. Rj. *v. impf. vidí i šiljati. v. impf. slož.* posilati.

silāv,* siláva, m. *vidi* silah, od čega je postalo silav *pretvorivši se u govoru h u v. vidí i silaj.* — Pripasuje svijetlo oružje, u silave dvije puške male. Npj. 4, 325.

silazak, silaska, m. *djelo kojim tko sigje. vidí* slazak. — Sjećajući se silaska svetoga Duhá na apostole. DP. 36.

silaziti, zím, *v. impf. herabsteigen, descendo.* Rj. s(i)-laziti (s dometnutim i glagola *ići*, kao da bi i njemu pripadalo. Korijeni 18). *vidí* slaziti, salaziti; snimati se, kalavati. *v. pf. sići, saći.* — U moga popa za kućom ima velika jama u zemlji, u koju on često silazi. Npr. 169. Pak silazi sa konja dorata. Npj. 1, 599. U gjekojih su puške bile od mlogoga pucanja pozagorjevale, da već taneta nijesu mogla ni silaziti u njih. Danica 3, 183. Načinili kroz zemlju tavník, kroz koji su silazili na Štiru te zahvatali vodu. Sovj. 67. Silazeći s gore zapovjedi im . . . Mat. 17, 9. Čovjek silaše iz Jeruslima u Jerihon. Luk. 10, 30.

silazēnje, n. *das Herabgehen, descensio.* Rj. *verb. od silaziti. radnja kojom tko silazi. vidí* salaženje, slaženje.

siledžija, m. *der Gewaltthäter, homo violentus.* Rj. sil-e-džija, pred Turskim završetkom dometnuto e (*isp. četedžija*); čovjek silovit, koji čini silu kome. *vidí*

nasilnik. — Carstvo nebesko na silu se uzima, i siledžije dobijaju ga. Mat. 11, 12.

silēmbē,* silēmbeta, n. *der Brustriemen am Reitpferde, lorum in equi pectore, cf. prsina.* Rj. *kaiš na prsima jahućemu konju.* — Udri konjma sedla osmanlije, i zlaćene rate do kopita, a na prsi sjajna silembeta. Npj. 2, 535.

silēni, *adj.* (st.) *vidí* silan 1: Ja s' ne bojim cara silnoga. Rj. i *syn. kod* silan.

silēsija, f. što vrlo veliko ili vrlo mnogo čega, *Ungeheuer, immanis.* Rj. *isp.* sila 2, od koje postaje nastavkom *sa- i *ja-. Osn. 77. *isp. i* grdosija, slōta.

silidžik,* m. (u Bačk.) daščica kojom se žito skida s mjerice kad se mjeri, *vidí* raz. Rj.

silimicē, n. p. učiniti što, na silu, mit *Gewalt, vi.* Rj. *adv.*

silina, f. *vidí* sila, silje, *isp.* nasilica, nasilje. — Silina. Nema u Vukovu rječniku. Korijeni 44. Silina (osn. u sila s kojom se u značenju izjednačuje). Nema u Vukovu rječniku, ali se govori. Osn. 162.

Silistra, f. *Stadt Silistrien in Bulgarien: Iz Silistrie oštrogá kremenja* (Npj. 4, 313). Rj. grad u Bugarskoj.

siliti se, silim se, *v. r. impf. gewaltig werden, polleo, praepolleo.* Rj. *postajati silan. v. pf. slož.* nã-siliti, o-, po- (se), pre-, za- *v. impf. slož.* presiljavati.

silne,* silneta, n. *vidí* priušak. Rj. *vidí i* prdeljuska, i *syn. ondje.*

silno, *adv. prema adj.* silan. *vidí* jako, veoma, vrlo, zorli, zorno, zdravo. — Koje Bog naprijed obeća o sinu svojem, koji je *posjedoen silno* za sina Božijega Duhom svetinje. Rim. 1, 4. Ovu misao potanko razlaže i silno utvrguje Miklošić. Dioba 5.

silnovit, *adj. vidí* silan: No sakupi silnovitu vojsku. Došla ti je raja iz timara, donijela silnovito blago. Rj. i *syn. kod* silan. — »Otvoriće ti se silnovite i od svake siže aspre . . . počnu se prosipati iz korijena silne aspre. Npr. 121.

silodrean, silodreana, *adj. schwer zu behandeln, intractabilis, ferox.* Rj. silo-drean. za drugu polu *isp. dreati (dem. od drmatí), s kojim ne znaš kako češ da postupaš, jer je silan, silovit, pa mu slabo kada možeš učiniti što po volji.*

silōvan, silōvna, *adj.* n. p. čovjek, vino, miris, *vidí* silan. Rj. i *syn. ondje.* — Nutrak, konj ili brav koji se uštroi, pa opet je poslije silovan (nutrast). Rj. 425b.

silovānje, n. *die Gewaltthätigkeit, Nothzucht, vis illata virgini.* Rj. *verb. od silovati. radnja kojom tko siluje n. p. djevojku.*

silovati, silujēm, *v. impf. i pf. Gewalt anthum, viol.* Rj. *vidí* zlostaviti 1. *v. pf. slož.* usilovati. — Jer se govorilo, da Ruski vojnici siluju žene i djevojke. Sovj. 34. Neka se ne žene ženom kurvom ili silovanom. Mojs. III. 21, 7.

silōvit, *adj. vidí* silan: Oj Francuzu care siloviti! puštaj momke, ostaše djevojke. Rj. i *syn. kod* silan (1 i 2). — Ako je sila silovita, ma je malo mjehovita (ne traje za dugo, nego progje, kao iz mješine para što izigje). Posl. 4. Da mu dađem silovitu vojsku, da otiđe u Brda kamena. Npj. 4, 368. Vina i silovita pića nemoj piti. Mojs. III. 10, 9.

silje, n. *die Gewalt, Gewaltthätigkeit, vis: Te otimlju pod silje* djevojke. Rj. *vidí* nasilje, nasilica. *isp.* sila, silina, i *syn. ondje.* — To ne sluša Jerina gosposja, već pod siljem okumila kuma, i pod siljem nagna sveštenike, te venčala braca i snašicu. Npj. 2, 497. Svako silje to većma pada, što većma pravda jača. Rat 35.

siljēnje, n. *das Mächtigwerden, potentiae incrementum.* Rj. *verb. od siliti se. stanje koje biva, kad se tko sili.*

sīm, * m. riba nekaka (*Glatt Dick, accipenser glaber Heck. Rj.*³). Rj.

Síma, m. (ist.) *vidi* Simo. Rj. *voc.* Símo. *hyp.* od Simeon i Simon. *dem.* Simica. — Knez Síma Marković. Miloš 13.

Simana, f. ime žensko. Rj. *isp.* Simeuna, Simuna. *hyp.* Simka. — Pjevačica, Simana, koja je ove pjesme kazivala. Herc. 346. *osn.* u Síma. *Osn.* 141.

Simèon, m. ime muško. *vidi* Simeun. *hyp.* Síma, Símo, Símo, Síma. — Imao je Jakov dvanaest sinova. Oni su se zvali: Ruben, Simeon, Levije . . . Prip. bibl. (1850, Lat.) u *prezimeni*: Ilija Simeonović. Miloš 226.

Simèun, m. Symeon. Rj. *dem.* Simeunac. *vidi* Simeon, i *hyp.* ondje. — Nahod Simeun. Npj. 2, 63.

Simèuna, m. ime žensko. Rj. *prema muškome* Simeun. *isp.* Simana, Simuna. *hyp.* Simka.

Simeúnac, Simeúnca, m. *dem.* od Simeun. Rj. *takva dem. kod Jovánac.*

Simica, m. *dem.* od Síma. Rj.

simidžija, * m. *der* Simitbäcker, *pistor.* Rj. simi(t)-džija, koji simit peče.

simidžijin, *adj.* des simidžija, *pistoris.* Rj. što pripada simidžiji.

simidžijica, f. — 1) *der* Bäckerladen des simidžija, *taberna pistoris.* Rj. dućan simidžijin. — 2) žena simidžijina. Rj.

simit, * m. *simita*, * f. *das* feinste Weizenbrot, *panis triticeus* *genus.* Rj. hljeb od najsitnijega pšeničnog brašna. *isp.* samun, i *syn.* ondje. *dem.* simitić. — »Šta će naše roblje večerati?« — »Nek devojke medene kolače, udovice prebele simite, a junaci među nesijanu. Npj. 1, 487.

simitić, m. *dem.* od simit. Rj.

Simka, f. ime žensko. Rj. *hyp.* od Simana, Simeuna, Simuna. — *takva hyp. kod Drenka*

Simko, m. Rad 26, 54. *hyp.* od Simeon, Simon. *osn.* u Simo. *hyp.* *takva kod Boško.*

Símo, m. (juž.) *hyp.* od Simeun. Rj. *vidi* Síma, Símo, Síma. *gen.* Síma, *voc.* Símo. — Pazi Síma, kako svoga sina . . . Ode Símo u svijet bijeli . . . Odrasto je Nahod Simeune. Npj. 2, 66.

Simon, m. ime muško. *vidi* Simun, Šimun. *hyp.* Síma, Símo, Símo, Síma. — Vidje dva brata, Símona i Andriju. Mat. 4, 18. u *prezimeni*: Gjorgijije Simonović. Npj. 1, 323.

simsija, * f. (u C. G.) *vidi* lula. Rj. *vidi* i sinsija. — *Zapalili simsije* i napalili čibuke. Npj. 5, 481.

Síma, m. *hyp.* od Simeun. Rj. — *takva hyp. vidi kod Drakša.*

Simun, m. ime muško. *vidi* Simon, Šimun. *hyp.* Síma, Símo, Símo, Síma. Što taj Dunav, Simune, mutan teče, Ugrine, Simune jelo, Ugrine brajko. Živ. 12.

Simuna, f. ime žensko. Rj. *prema muškome* Simun. *isp.* Simana, Simeuna. *hyp.* Simka.

Simunja, f. planina u Crnoj Gori. Rj.

sin, m. (pl. *sini*, *sinovi*, *sinā*, *sinová*, *sinđvima*), *der* Sohn, *filius.* Rj. *dem.* *sinčić.* *hyp.* *sinak* (*sinko*). bratanić, bratov sin sestri; nećak, sestrin sin bratu; rođjak, ujakov i tetkin sin; sestričić, sestrić, sestrin sin; sinovac, bratov sin; svastičić, svastičin sin; šurčić, šurin sin. — Goli sin, golać, t. j. vojnik koji sam od svoje volje za platu ide na vojsku. Rj. 93a. Dede majkoviću! kao majčin sin. Rj. 342a. Od prvoga tira dobroga sina. Rj. 740a. Crkveni sin. Rj. 814b. Car *sinčić* u oni čas zanijemlje, ali *sestra* mu kad to vige, uze oni štap . . . a brat joj opet počeo govoriti. Ovo sve gledaše otac njihov, pak on odmah izvadi im majku iz tamnice i uze je opet za svoju ženu zajedno sa sinovima. Npr. 236 (mjesto sa djecom, t. j. sa sinom i kćerju). Sram od ljudi sin je straha Božjega. DPosl. 113. Pa besedi Omerova majka: »Mili sine, Omer momče mlado! Npj. 1, 245. I lijepi porod

izrodili: rane čeri, a pozne sinove. 1, 307. Divna li je *sina* porodilal 1, 459. Ako li bi Vuko utekao sa njegova dva posopka *sina*. 4, 512. Jezik Latinski, s novim sinovima svojim (Talijanskim, Španskim, Francuskim . . .). Danica 2, 122. Majčin sine a sivi sokole. Kov. 68. Koliko je na ovu majoliku pismi toliko ti Bog dao *sini*! 127. Stane im govoriti: »Kuda ćete, nesrećni sinovi? Kud mislite da utećete? Miloš 106. Do godine u ovo doba *grličes* *sina*. Car. II. 4, 16. Tako da i sa strane sin Milutinov stupi na prijesto . . . vlasteli dadoše vladu *sinu* Milutinovu sa strane Stefanu. DM. 130 (*sin nezakoniti; ein Seitenkind*). Reče mu da će dobiti *sina*. Prip. bibl. 107.

sinábija, f. Art Apfel, mali *genus.* Rj. *vidi* senabija. nekaka jabuka.

Sinae, Sinea, m. vrelo gdje izvire Gašćica (pod brdom Korenom). Rj.

sinak, *sínka*, m. *hyp.* od *sin*, *cf.* *sinko*. Rj. — Stara baba u brabonjke gata: Živ' mi *sinci* sve su gola govna. Rj. 83b.

sinātor, m. (dolje preko Morave) *der* Unter knez (Senator), *pro knezo*: kamo *sinator*, neka donese konjima *senā*, *cf.* *birov*. Rj. *vidi* senator, i *syn.* ondje.

sinātorov, *adj.* des *sinator*, *proknezi.* Rj. što pripada *sinatoru*.

sinātorškī, *adj.* *Senators-, proknezorum.* Rj. što pripada *sinatorima*.

sinčić, m. *dem.* od *sin*. Rj. — Okolo dvora dupčići, a u kući *sinčići*. Posl. 237.

sinđef, * m. *vidi* kislica. Rj. na suknji postava odozdo iznutra (oko jedne podlanice široka).

sinđilāt, * *sinđilāta*, m. *Bestätigung, confirmatio, cf.* potvrda: Ne daj Marku pravog *sinđilāta*. Rj. — *Sinđilāt*, * pismo, koje se, bolje tvrgje radi, načini na sudu. Npj. 1 4, 351.

sinđilātiti, *sinđilātim*, v. *impf. bestätigen, confirmo, cf.* potvrditi: Na meščemi da nam *sinđilāti*. *sinđilāti* a drkú mu ruke. Rj. *jamačno je* glagol i v. *pf.*, zato ima *cf.* potvrditi. v. *impf.* potvrgjivati. — *Sinđilātiti*, na sudu što potvrditi. Npj. 1 4, 351.

sinđžir, * *sinđžira*, m. *vidi* lanac, veriga. Rj. *dem.* *sinđžirić*. — Da je car Dukljan svezan u *sinđžir*, koji jednako glogje. Rj. 144b. Eda Bog da, *sinđžira dopao!* *sinđžir* bile moje bele ruke. Npj. 1, 383. Te okova braca rogenoga, i na ruke troje zavezice, oko vrata teškoga *sinđžira*. 1, 543. Okova ga u gvožgje ljuto . . . na grlo *sinđžir gvožgje teško*. 2, 413. Pohvata ljude, pa ih baci u *sinđžir*. Miloš 63.

sinđžirić, m. *dem.* od *sinđžir*. Rj. *vidi* lančić, verižica. — Kružat, prsluk, s obje strane niza nj vise o srebrnijem *sinđžirićima* majstorski načinjena srebrna puca. Kov. 41. O vratu kordun (*zlatan sinđžirić*). 96.

sinđžirli, * Rj. *sinđžir-li*, *adj. indecl. s* *Turskim* *nast. li. što pripada sinđžiru.* *Sinđžirli* zrno, n. die Kettenkugel, globus catena junctus globo: *Sinđžirli* ga zrna udarila. Rj.

sinđžirlija, f. *vidi* *sinđžirli-zrno*. Rj. Opali na nj (na blora) dvije puške male, u kojima su bile *sinđžirlije*. Rj. 31b. Džefedar mu vatru prifatno . . . dernuše ga dvije *sinđžirlije* u povije megju oči dvije. Npj. 2, 161.

Singja, f. ime žensko. Rj. *hyp.* od Singjelija. *isp.* *Osn.* 51.

Singjčlija, f. ime žensko. Rj. *hyp.* Singja.

sinhronističkī, *adj. što pripada sinhronistici; synchronisticus.* — *adv.*: Ko zna . . . onaj razumije istoriju *sinhronistički*. Priprava 81.

single, f. pl. (u Dubr., a u Srijemu i po okolini šuljevi) die goldene Ader, haemorrhoides. Rj. *bolost.*

sinija, * f. Rj. *dem.* *sinijca*. — 1) *der* (niedere) Speisetisch, mensa, *cf.* *sofra*, *trpeza*, *sto*, *astal*. Rj. *niski sto, kod kojega se sjedi kad se jede. vidi* i *stolica* 2. — 2) (u Grlju) veliki drven plitak pjat (u Dalm. *plitica*). Rj.

sinijea, *f. dem. od sinija*. Rj.
siniti, *sinim, v. impf. zum Sohn annehmen, adoptio*. Rj. *siniti koga, primati ga za sina, nazivati ga sinom*. *v. pf. slož. posiniti, prisiniti, v. impf. slož. posinjivati, sa se, pass.: I o pobratimstvu se kaže da je bogom pobratimstvo... isto je tako i o posinku: kad se sini: Bogom sinko, Kraljeviću Marko, Daničić, ARJ. 477a.
Sinko (šinko)! (*kao voc. od sinak*) — **1)** govori stariji mlagjemu. Rj. *n. p. roditelj sinu, ali i kćeri; a govori se i nekolicini*. — Prepade se sirota nevjesta, skoči u susret svekrvi... »Ne boj se, moj sinko. Npr. 215. Otac sianu reče: sinko, što učini? Sin ocu odreče: čačko, što i ti. DPosl. 91. Tade me proklinjala majka: Zaludu se udavala, sinko! Npj. 2, 13. Vi možete, i Bog vam je dao, tako silnu pokupiti vojsku, i poč' ćete, sinko, kroz nahije... Ovo, paše, dugo biti ne će, nego će se prom'jeniti carstvo, već se, sinko, poboljšate raji: od haraća raji otpustite. 4, 142. — **2)** Turčin i mlagji rekne najstarijemu Hrišćaninu, ali Hrišćanin i Turskome djetetu da rekne, mogao bi biti kriv. Rj. *isp. kod sinovac primjer iz Npr. 257.*
sinōe, **sinōeke**, *gestern Abends, heri vesperi*. Rj. *adv. si-noć, kao jučer u več. isp. s. i noć. sinoć-ke. isp. ke.* — Putnik reče: »Ja sam sinoć u vas na konaku bio«. Npr. 164.
sinōeni, *adj. vidi sinotnji*. Rj. *što je od sinoć.* — sinoćni i sinotnji *isp. božićni i božitnji.*
sinōenica, *f. vidi sinotnjica*. Rj. *sinoćna voda.*
sinod, *m. synodus, die Synode, kao sabor, vijeće, skupština*. — Mitropolit, koji su u patrijaršiji kao sinod sastavljali. Kov. 10. Sovjet, koji se u početku najviše zvao sinod ili skupština. Sovj. 2.
sinor,* **sinōra**, *m. die Grenze, terminus, cf. megja, granica*. Rj. *vidi i krajina, mejaš, mrginj, sklad.*
sinōrenje, *n. das Begrenzen, terminatio*. Rj. *verb. od sinoriti, radnja kojom tko sinori što.*
sinōriti, *rim, v. impf. begrenzen, termino*. Rj. *sinoriti što, postavljati mu sinor, megju. vidi megjiti 2. v. pf. slož. osinoriti.*
sinotnji, *adj. von gestern Nachts, de hesterni vespera*. Rj. *što je od sinoć. vidi sinoćni.*
sinotnjica, *f. t. j. voda, Wasser von gestern Abends, aqua hesterni*: A tvoja bi majka sinotnjicu pila. Rj. *sinotnja voda. vidi sinoćnica.*
sinov, *adj. des Sohn, filii*. Rj. *što pripada sinu.*
sinōvac, **sinōvca**, *m. des Bruders Sohn, fratris filius*. Rj. *bratov sin. vidi bratanac 2.* — U onoga cara bio je doglavlak stric onoga momka, pa svome sinovcu nije bio prijatelj. Npr. 85. Kad ih izvedu k devojci da pogajaju, reče Turčin svinjarčetu: »Ded sinovče ti prvi govori, a ja znam šta ću govoriti«. 257 (*ordje Turčin nije stric svinjarčetu, pa mu kaže sinovče! onako kao što Turčin rekne Hrišćaninu sinko!* *isp. sinko 2).*
sinōvče, **sinōvčeta**, *n. kleines Bruderskind, filiulus aut filiola*. Rj. *mali sinovac ili mala sinovica.*
sinōvčev, *adj. des sinovac, fratris filii*. Rj. *što pripada sinovcu.*
sinōvica, *f. Bruderstochter, fratris filia*. Rj. *vidi bratičina 1, bratična, bratova kći.* — »Ima u tvoga brata kći Milica...« ... »Čija su to govoda?« A on svakome odgovaraše: »Braćo, Milice moje sinovice«. Npr. 78. Oženio se iz Crne Gore sinovicom Teana Crnojevića. Npj. 2, 520 (Vuk).
sinōvičin, *adj. der sinovica, fratris filiae*. Rj. *što pripada sinovici.*
sinōvlji, *adj. der Söhne, filiorum*. Rj. *što pripada sinu, sinovima.* — Nevjesta, bratova žena, a i sinovlja, *cf. snaha*. Rj. 414a. Sve su duše moje, kako duša očina tako i duša sinovlja. Jezek. 18, 4. *takva adj. kod čvorkovlji.*
sinsija,* *f. (u G. G.) vidi simsija*: A u ruke čibuk i *sinsijut*. Rj. *vidi i lula.**

sinuti, **sinēm**, *v. pf. erqlänzen, mico, effulgeo*. Rj. *vidi sjanuti (u pjesmi), bljesnuti. v. impf. sijati, sjati.* — Otre ga (konja) i uredi, a konj sine kao da mu je zlatna dlaka. Npr. 26. Ali ga (*oružje*) on lepo očisti i uredi te sine kao novo kovano. 28. Kopajući i izgrćući zemlju, kad li — zasja mu se nešto kao da mu sve irake sunčane u oči sinuše. 100. Sinu sva soba od njegovih zlatnih haljina. 134. Ljeto sine pa i mine. Posl. 172. Sinu lice, kao jarko sunce, a gr'oce, kano mesečina... Sinu munja iz neba vedroga, te udari Peru Bugarina. Npj. 1, 126. Ti ustani pre neg' zora sine, zora sine, i ograde sunce. 1, 211. A kad Rosa dogje na čardake, sinu čardak na četiri strane od njezina divna odijela. 2, 236. Ukriva se (Petar) za jelovom granom... sinu Petar kao siva munja, za fuzdu mu konja ugrabio. 4, 58.
Sinj, **Sinja**, *m. u Dalmaciji varošica i više nje pust gradić*. Rj. *isp. taka imena Kninj, Zrinj.*
Sinjac, **Sinjca**, *m. vladičansko polje u Lješanskoj nahiji*: Da dovedem preko Sinjca Turke. Rj.
Sinjaevina, *f. goletna i bezvodna velika planina u Hercegovini između Kolašina, Drobnjaka i Morače*. Rj. — *Sinja(j)evina*. Osn. 167. *isp. pera(j)evina.*
Sinjanin, *m. Einer von Sinj*. Rj. *čovjek iz Sinja.*
Sinjast, **sinjav**, *adj. n. p. sukno, aschengrau, canus, cf. sinji*. Rj. *vidi i sinjgav.* — Značenje (korijenu) prelazi u *svijetliti*: siv, sivast; prosinac; *sinji, sinjav, sinjariti, sinjast, sinjgav, Sinja(j)evina*. Korijeni 44.
sinjaviti, *vim, v. impf. počelo sinjaviti, verschiessen, pallidiorem fieri*. Rj. *postajati sinjavo.*
sinjavljenje, *n. das Verschiessen, zo pallidiorem fieri*. Rj. *verb. od sinjaviti. stanje koje biva, kad sinjavi što, n. p. čoha.*
sinjenje, *n. die Annahme an Sohnes Statt, adoptio*. Rj. *verb. od siniti. radnja kojom tko sini koga.*
sinjgav, *adj. vidi sinjav*. U Brdima su struke sinjgave, a u Crnoj Gori muške crne a ženske crvene i šarene. Rj. *vidi i sinjast, sinji.*
sinjgavica (struka), *f. die graue, cana*: I na ramo struku sinjgavicu. Rj. *sinjgava struka.*
sinji, *adj. graulich, blau, coeruleus*: kukavica, more, grom (puče kao *sinji grom* [u. p. puška, top. Posl. 267]): Što ću, kukavac sinji! Zakukala sinja kukavica. U sinje se more zavezoše. Rj. *isp. sinjast, sinjav, sinjgav.* — Kosa mu je do zemljice crne; ubila ga memla od kamena, pocrnio kao kamen sinji. Npj. 2, 403. Dotle su ih, kado, dotjerali, u klisuru sinju naćerali. 4, 353.
Sinjski, *adj. von Sinj*. Rj. *što pripada Sinju.*
slonica, *f. (u C. G.) vidi sjenara*. Rj. *gdje sijeno stoji. vidi i sjenjak.*
sip, *m. od korijena od koga je sipati. ono što se saspe s brda u dolinu. der Schutt, die Schütt.* — Putovi su počeli »želeti putnika«... negde ih je zasuo sip s litica. Zim. 290.
sipa, *f. (u Dubr.) der Tintenfisch, sepia*. Rj. *riba.*
sipanje, *n. das Schütten, Streuen, Giessen, fusio, sparsio*. Rj. *verb. od sipati. radnja kojom tko sipa što, n. p. brašno, vodu.*
sipati, **sipām** (šipljēm), *v. impf. n. p. brašno, vodu, schütten, spargo, fundo*. Rj. *v. impf. slož. iz(a)-sipati, na-, o-, ob(a)-, od-, oda-, po-, poda-, pre-, pri-, ra(z)-, raza-, sa-, za-. v. pf. slož. kod suti.* — Sad će doći ljutić zmaj ognjeviti, sve vatra iz njega sipa. Npr. 29. U varen pilav ne treba vode sipati. Posl. 326. U more pijesak sipati. 333. Kulaš ide s konjma carevijem... iz usta mu živi oganj sipa. Npj. 2, 140. Odondu sipu zrncevlje iz pušaka kao kiša. 4, 462 (Vuk). Nego su mu čorbu i lekarstva sipali u usta Žitije 8. Glas Gospodnji sipa plamen ognjeni. Ps. 29, 7. *sa se, pass.: Vidovita trava, koja se suha sipa, a sirova zacjegjuje u oči*. Rj. 60a. Nekakvim podzemnim jazom, kud se pomije sipaju, ugju noću u grad. Danica 3, 143.

sipiti, sipi, v. *impf.* n. p. kiša, *fein regnen, nebeln* (östr. Nebelreissen, *pluit lenissime*). Rj. — sipi kiša, kad je sitna; isp. šišiti. Korijeni 312.

sipljāv, adj. *vidi* sipljiv. Rj. koji boluje od sipnje. *vidi* i siputljiv, hriputljiv. isp. slaboduhast. — **sipljāv**. Osn. 95. adj. takva kod bliznajiv.

sipljāv, adj. *vidi* sipljāv.

sipljēnje, n. verb. od sipiti. Rj.

sipljiv, adj. *engbrüstig, asthmaticus*. Rj. koji boluje od sipnje. *vidi* sipljāv, i *syn. ondje*. — U Hercegovini piju sve ljeto snježanicu (i za to, može biti, onamo ima mnogo sipljivijih ljudi?). Rj. 699a.

sipnja, f. *das Asthma, die Engbrüstigkeit, asthma, angustia spiritus*. Rj. bolest od koje se teško diše. *vidi* hropnja 1, hropotinja, pijehnja, zaduha. — Puh se svojom sipnjom opovijeda. DPosl. 105.

siputljiv, adj. koji boluje od sipnje. govori se u baniji. *vidi* sipljāv, i *syn. ondje*.

sir, m. Rj. *hyp.* sirak. — **1)** *der Käse, caseus*. Rj. *vidi* mlačenica, provara 2, sirenje 2, tučenjak: sir jomužan, prokisao. — *Gruda sira*. Rj. 104b. Moljak, moljac u siru i u prštu. Rj. 367a. *Sir pali*, kad se malo kao užeže. Rj. 485b. Pregalj, nekakav crv, koji u siru živi. Rj. 569a. *Sirnica*, kruh . . . po njemu metnu mlad sir. Rj. 681b. *Skriska*, kriška sira. Rj. 688b. Tu su stanovi, jedne žene stoku muzu . . . jedne sir sire, jedne maslo tope. Npr. 80. *Sir koji plače*, i rakija koja skače, valja (t. j. *sir mastan*, a rakija iz koje skaču iskre kad se uoči u čašu). Posl. 285. Upalio se kao neslan sir. 334. Donesoše meda i masla i ovaca i sira kraljevga. Sam. II. 17, 29. — **2)** *vidi* sirac. Rj. *hljebac sira*. — Stado ti se širilo, i iz njega vadio sir koliko brašnjeni mlin. Kov. 126.

sirac, sirca, m. Rj. *dem.* sirčić. — **1)** *ein Laib Käse, forma casei, caseus*. Rj. *hljebac sira*. *vidi* sir 2, gruda 1. — *Usiriti* n. p. mlijeko, sirac. Rj. 788a. Ovaj je čovek imao u kolima u torbi tri sirca. Npr. 178. Ko je gogj sirac izio, braca Milivoja krv šikala. (Kad na koga za svašto krivicu bacaju). Posl. 141. A Jesej reče Davidu sinu svojemu: ovijeh deset mladijeh siraca odnesi tisućniku. Sam. I. 17, 18. — **2)** sirac voska, loja, forma ut casei. Rj. — Baba mu (kalugjeru) donese veliki sirac voska, govoreći da nema svijede gotove, već neka je s gjakom sam načini . . . Posl. 3.

siračić, m. *dem.* od sirak: Kraljica ti udovica, a kraljići siračići! Rj. *isp.* siročići.

sirada,* f. *eine blaue Schnur zur Einfassung der Bauernröcke, funiculi genus*. Rj. (plavetan) gajtan, kakvim se optaču haljine seljucke. — Optočiti n. p. haljinu siradom. Rj. 466a.

siraditi, *dim.*, v. *impf.* mit sirada verbrämen, *praetexto*. Rj. siradom optakati n. p. haljinu. v. *pf.* slož. osiraditi.

siragjēnje, n. *das Verbrämen mit sirada, praetextio*. Rj. verb. od siraditi. radnja kojom tko siradi n. p. haljinu.

1. sirak, siraka, m. (u C. G.) koji nema nikoga svoga, *ein Verwaister, orbus, cf.* sirotan: *Siraka* je lasno nevjeliti (Posl. 285). Ti ćeš imat' sina golemoga, a ja sirak brata jedinoga. Majka hrani dva sina siraka. Rj. *dem.* siračić. — No su ovo prepukli siraci. Rj. 579a. A moja se braća razrodila, a sam sirak bez nigje nikoga. Npj. 5, 451.

2. sirak, sirka, m. *hyp.* od sir: Muti kao kormoš po sirku. (Valja da je kormoš nekakva buba?). Posl. 184. *isp.* Premeće se kao pregalj po siru. Posl. 261. — *hyp.* s takvim nast. crvak, časak, đarak, glásak, mrávak, i t. d.

sirár, sirára, m. Stulli. tko sir pravi ili prodaje.

sirčić, m. *dem.* od sirac. Rj. Tubok, mali sirčić, što se daje djeci. Rj. 753b.

sirće,* n. *der Essig, acetum, cf.* ocat, kvasina. Rj. — Zavariti, zavarivati n. p. sirćetom divljač. Rj. 165b. *Sirće* je najljuće, pak najprije samo svoj sud pokvari.

(Govori se za ljute ljude). Posl. 285. *Sirće* svoje bure najviše grize. 285.

sirćēnje, n. *das Säuern mit Essig, adfusio aceti*. Rj. verb. od sirćetiti. radnja kojom tko sirćeti što.

sirćetiti, *tim.*, v. *impf.* mit Essig wärzen, säuern, *aceto condio*. Rj. sirćetiti n. p. salatu. *vidi* ociti. v. *pf.* slož. usirćetiti se.

sirēnje, n. Rj. verb. od siriti. — **1)** radnja kojom tko siri sir (das Käsen, coagulatio. Rj.). — **2)** (po nekim mjestima kao n. p. po Valjevskoj nahiji) *vidi* sir. Rj. — **3)** radnja kad tko siri, lijeno radi (das träge Arbeiten, labor piger. Rj.). — **4)** kakvo je to sirenje? (*scherzhaft*) was ist das, quid rei est hoc? Rj. pita se u šali, mjesto: ta šta je to?

siridžik,* m. *weisse Schminke, deren wichtigster Bestandtheil arsenicum album*. Rj. bjelilo, za mazanje n. p. lica, u kojem je glavna stvar bijeli sičan.

Sirinčić, m.: I pokupi Goru i Sirinčić. Rj.

sirište, n. *das Käselab, der Labmagen, coagulum*. Rj. — Kuljen, kao velika kobasica. U Risnu nadjene se (*bravlje sirište*) kukuruzna brašna, loja i suvica, pa pošto se skava, jede se. Rj. 314a.

siriti, sirim, v. *impf.* Rj. v. *pf.* slož. pod-siriti, u-, za-. — **1)** *käsen, zu Käse machen, coagulo*. Rj. *graditi sir*. — Tu su stanovi, jedne žene stoku muzu . . . jedne sir sire, jedne maslo tope. Npr. 80. Suviše imam tri hiljade ovaca. Pa u jednu dubodolinu muzem, u drugoj sirim, a u treću smok slažem. 165. sa se, *refleks.*: Sve joj koze vrag odnio, mleko joj se ne siriilo, nego rekla jaoh! Rj. 367b. — **2)** *langsam und träge arbeiten*: šta ti siriš? quid cessas? Rj. polagano i lijeno raditi.

sirni, adj. n. p. nedjelja, kaca, Käse-, casei. Rj. što pripada siru. — *Sirna* ili bijela nedjelja. DP. 85.

sirnica, f. — **1)** kruh koji se u Kastelima mijesi o vazmu (kao o božiću bravarica); ime mu je tako za to što po njemu metnu mlad sir, te se tako zajedno ispeče. Rj. — **2)** *caseale*. Stulli. gdje se drži sir. u Hrv.

sirnjaja, f. (u Srijemu) *vidi* rujnica. Rj. neka gljiva koja se i prijesna (sirova) jede. Korijeni 216. — za nast. *isp.* šurnjaja.

siročad, f. (coll.) *die Waisen, orbi, orphani*. Rj. sirotna djeca. *vidi* siročići. jedno siročće. — Od stara oca gjeća siročad. Posl. 236. A ti uze jedno siročadi, uze njega na lijevu ruku, drugo uze na desnicu ruku, odnese ih u dvore za stole. Npj. 2, 356.

siročće, siročeta, n. *das Waislein, orbus*. Rj. sirotno dijete. coll. siročad. pl. siročići. — Najeo sam se kao siročće na zadušnice. Posl. 187. Ne čine pravde ni siročetu. Jer. 5, 28.

siročići, m. pl. sirotna djeca. *vidi* siročad. jedno: siročće. za obličje *isp.* jărići, pilíci (prema jarad, pilad, jare, pile). — Kraljica ti udovica, a kraljići siročići. Rj. 298a. *isp.* kod siračić: Kraljica ti udovica, a kraljići siračići.

sirómah, m. *der Arme, pauper, miser*. Rj. *vidi* potrebnik, potrebnjak, práznik 2, ubogac. *hyp.* siromašak. coll. siromaš. — On je tankijeh rebara, t. j. potrebit (siromah) čovjek. Rj. 646b. A on (carev sin) siromah odmah zaspi kao mrtav. Npr. 17. Bio jedan siromah čovek. 40. Ima toliko ljudi i starih i mladih, i bogatih i siromaha. 50. Mi smo siromasi ljudi. 82. Reče siromahu: »Siromaše, kako može roditi varení bob?« 106. Onda siromah vuk loči, loči, dok mu trgne voda nazad. 179. Čist kao flinta. (Goo, siromah. Valja da se ovgje misli na pušku golocijevku). Posl. 348. To bijahu ljudi siromasi. Npj. 4, 422. On se, siromah, može biti od straha, razboli i sigje malo s pameti. Miloš 49. Osloboditi od nje (od poreze) može samo Miloš, i to on čini . . . velikim siromasima. 202. On siromah misli, da je Srpska crkva tako tvrda . . . Rj.¹ XIII. u primjerima iz Npr. 17; 179; Miloš 49; Rj.¹ XIII siromah kaže se kome kao sažaljavajući ga, kao: jadan, jadnik. gdješto stoji

siromah kao mjesto siromašan: Bio je jedan čovek, mnogo siromah i punan gjece. Npr. 122. Ni sto dužan, ni dvjesta gotovijeh. (Ako nijesam vrlo bogat, nijesam ni vrlo siromah). Posl. 223.

siromahov, adj. što pripada siromahu: Dogje do njega vika siromahova, i ču viku nevoljnijeh. Jov 34, 28.

siromāš, f. (coll.) die Armen, pauperes. Rj. vidi sirotinja 2, glota 1, crvopisak. jedno od siromaši: siromah, siromašica. — Za što to činite, braćo? te siromah u tamnicu mećete? Npr. 248.

siromāšak, siromāška, m. hyp. od siromah. Rj. — Naigje u polju na jednoga siromaška dečka gde čuva jednu krmaču i troje praščića. Npr. 255. Ne da čoso Bosne. (nekakav siromašak čoso Bošnjak pljesne se po svom jataganu govoreći: »Ako je car dao, ja ne dam«). Posl. 198.

siromašan, siromašna, adj. arm, pauper. Rj. vidi potreban 2, potrebit; nebog, ništ, prazan 2; ubog, ubožak, ubošan. — Ja sam siromašna bez nigje nikoga. Npr. 261. Popovi da uzimaju: Za veliko opelo od imućna 10 (groša), od siromašnjega 5. Miloš 195. Blago siromašnina duhom. Mat. 5, 3. Srećom, nijesu njom (gragjom) posve siromašni najstariji (izvori). Rad 20, 152.

siromašenje, n. verb. od siromašiti. — 1) radnja kojom tko siromaši koga. — 2) stanje koje biva, kad tko siromaši. — vidi osiromašavanje.

siromašica, f. eine Arme, pauper. Rj. siromašna žena. vidi potrebnica. — Dosjeti se siromašica žena, ali svrh svijeh jada ne kazuje mužu da ne bude više trlabuke. Npr. 213.

siromašiti, šim, v. impf.; v. pf. slož. osiromašiti, v. impf. slož. osiromašavati. vidi i prazniti 2. — 1) siromašiti koga, činiti ga siromahom: Gospod siromaši, i bogati; ponižuje, i uzvišuje. Sam. I. 2, 7. — 2) neprelazno. postajati siromašan. za ovo značenje nema potvrde, ali kako je v. pf. osiromašiti prelazan i neprelazan, biće tako i ovaj prosti v. impf.

siromaški, adj. der Armen, pauperum. Rj. što pripada siromasima ili siromahu kojemu god. vidi uboški. — Zbaci sa sebe siromaške haljine i ostane u onima gospočkima. Npr. 64. Bolje da te smrt prijeka digno nego suza siromaška stigne. Posl. 22. Istina je mjesto siromaško, siromašna moja Gora Crna. Npj. 5, 32. Lijepo prijateljstvo, koje imaš spram mene i moje siromaške kuće. Kov. 44. adv. U šumi živi siromaški u jednoj kolibi. Npr. 82.

siromaština, f. die Armuth, paupertas, cf. sirotinja. Rj. vidi i siromaštvo, uboština, uboštvo. — Bog je nju umudrio i naša jadna siromaština. Npr. 105. Uboština i siromaština i rgjava tatina baština. Posl. 325. riječi s takim nast. kod gospoština.

siromaštvo, n. die Armuth, paupertas, cf. sirotinja. Rj. vidi i siromaština, i ondje syn. — Bolje poštenje u siromaštvu nego bogatstvo bez poštenja. Posl. 25. Turci silom a kalugjeri knjigom počeraše nas u siromaštvo. 323. Ja ga nagjem u najvećem siromaštvu, gde u ritu seče trsku. Npj. 4. VIII. Videći krajnje siromaštvo. DP. 303.

sirota, f. (pl. sirote, sirotā) die Waise, orbatus parente. Rj. dem. sirotica. — »Idi vidi kako one sirote žive« ... on sa svojom ženom u šumi živi siromaški. Npr. 81. Gjevojka sirota stane plakati. 127. Bile su dvije sirote bez oca i matere. 233. Ostaje mu u žalosti ljuba, tu ostaje nejaka sirota, prenejaka od četrest dana. Npj. 1, 572. Ovo bi se zaista dogodilo i meni i mojoj siroti materi, premda ona ni najmanje nije bila kriva. Danica 2, 141 (ondje i u Npr. 81 sirota je siromah, siromašica. isp. sirotinja 2).

sirotān, sirotāna, m. die Waise (auch von Thieren), orbis, cf. sirak. Rj. govori se i za životinje. — Ostao sirotan, jatka! Rj. 248b.

sirotan, sirotna, adj. verwaist, orbis. Rj. n. p. dijete, komu je umr'o otac ili mati ili oboje. — Bez stara panja sirotno ognjište. (Kad se hoće da kaže da bez stara čoecka nema posla). Posl. 12. Na sirotnoga svakom je laka ruka. 191. Sirotnoj gjevojci sirotni i darovi. 285. U stara oca sirotna gjeća. 336. Od kako se od majke rodila, sirotna je Zlatka ostanula, pa je babo dade na dojilje. Npj. 3, 129 (sirotna po materi). U tom umre i Teša, te i Miloš ostane sirotan po ocu. Miloš 44.

sirotānov, adj. des sirotan, orbi. Rj. što pripada sirotanu.

sirotica, f. dem. od sirota. Rj. — On na ljubi čedo naručuje: »Ne udaj se za tri godinice, dok odraste moja sirotice.« Npj. 1, 572.

sirotinja, f. Rj. riječi s takim nast. kod bosotinja. — 1) die Armuth, das Elend, miseria. Rj. apstraktno. vidi siromaština, i syn. ondje. isp. zlopata. — Sirotinjo, i selu si teška, a kamo li kući, u kojoj si! (Mjesto ove druge vrste kaže se i ovako: a kamo li meni siromahu!). Posl. 285. Kako bi smela ona u svojoj sirotinji prositi u cara devojku! Npr. 51. Otac otide i devojku zaprosi, a ona onako u sirotinji pogje rado i veselo. 55. Opasati koga u liko. (Dočerati ga u veliku sirotinju). Posl. 240. Tako u pravoj sirotinji umre u Budimu. Opit V. Pogledaj sada ovo cijelo bogatstvo, ili da bolje rećemo, puku sirotinju svjetske istorije. Priprava 186. — 2) die Armen, miseri: Al' je rada sirotinja raja. Rj. konkretno. siromašni ljudi, siromašni svijet. vidi siromaš, glota 1, crvopisak. — Sirotinja s nas muke dopada. Npj. 4, 246. Ali ne će ljuta sirotinja, željna, kado, krvi od Turaka. 4, 352.

sirotinjski, adj. der sirotinja, miserorum. Rj. što pripada sirotinji (2). — Sirotinjski otac, m. (u Novom Šadu) Waisenvater, orphanotrophus. Rj. 682a. — Ti si se rodio sirotinjske noći, ti ćeš biti siromah do veka. Npr. 76. Krpež je sirotinjska majka. Posl. 161. Sirotinjska suza jemlješ probija. 285. Sirotinjsko ljeto. (U jesen ili zimi kad je lijepo vrijeme). 285. Obuć' ćemo ruho trgovačko, na Gruicu ruho sirotinjsko. Npj. 3, 4. Kad sam u Ali (Halle), u ondašnjoj slavnoj i na daleko čuvenoj sirotinjskoj kući, vigjeo, da hiljade gjece tako uče čitati. Danica 2, 4. (Waisenhaus). adv. Bog tvoj uvešće te u zemlju, gdje ne ćeš sirotinjski jesti hljeba. Mojs. V. 8, 9.

sirotōvanje, n. das sirota-sein, orbis, Rj. verb. od sirotovati. stanje koje biva, kad tko sirotuje. — Plaćaju mi zlo za dobro, i sirotovanje duši mojoj. Ps. 35, 12.

sirotovati, sirotujēm, v. impf. Waise sein, orbis sum: Sirotuje sirota devojka. Rj. biti sirota.

sirov, adj. — 1) roh, frisch, crudus, n. p. drvo, meso. Rj. — Badnjak, sirova cerova glavnja, što se po običaju uoči Božića loži na vatru. Rj. 11b. Vašina, sirovo granje. Rj. 56a. Vidovita trava, koja se suha sipa, a sirova zacjegjuje u oči. Rj. 60a. Jegulja se suha a u jesen i sirova raznosi po svoj Hercegovini. Rj. 80b. Zeleno drvo, t. j. sirovo. Rj. 207b. Nagje čeljust magareću još sirovu. Sud. 15, 15. Srbiji ostajase samo da radi o sirovom robi. DM. 258. — 2) (u Zeti) sirovū til reče se radinu, a on odgovori: Zdrav bio! ili: sirovo ti ramo! Rj. vidi kolagjer.

sirovica, f. ein Stück frisches Holz, lignum recens. Rj. sirovo drvo, komad sirova drveta.

sirovina, f. frisches Holz, ligna viridia, cruda. Rj. sirova drva. suprotno šuma 2: Ili nosi šume ili sirovine? Rj. 849a.

sirzbijalo, m. (u Hrv.) čovjek koji zbija sir u mješinama ili u čabricama. Riječ je ova posmiješno sastavljena, ali joj je i značenje smiješno; jer je sirzbijalo gotovo kao i Kokan: Šetao je sirzbijalo od pla-

nine do planine, za pasom mu palj batina, o ramenu torbetina. Rj. sir-zbijalo.

sisa, *f.* (*pl. gen. sīsā die Brust, mamma*). Rj. *vidi* cica, dojka. *dem. sīsica. hyp. sīka. augm. sisetina, sisurina*. — *Starac*, kojega su guje opasale, te ga kolju i piju mu sise. Rj. 81a. Naljeva krava (t. j. mlijeko u sise). Rj. 394a. *Odbiti* dijete od sise. Rj. 441a. Sisaljka, što se da djetetu da sisa mjesto sise. Rj. 682a. Cipava kao mačka. (Kaže se, n. p. *kozi ili kravi* koja ima male sise). Posl. 347. Da nadodim nejaku sirotu... da ne gleda, otkud ću joj doći, otkud li ću slatke sise dati. Npj. 1, 572. Gje j' Miloša kobila rodila... kobila ga sisom odojila. 2, 239. Udarī ga (Novljanina Aliju) po desnom ramenu, na lijevoj sisi rastavi ga. 3, 253. Ninaj mi, ninaj Jovane!... majka će ti sisu pružiti. Herc. 348. S polja će ih ubijati mač... dijete na sisi i sijeda čovjeka. Mojs. V. 32, 25. *Zvijeri ističu sise svoje* i doje mlad svoju. Plač 4, 3.

sisak, *siska, m. vidi* nosac. Rj. u kakva suda, n. p. u krčaga, kao cijev, na koju se iz suda toči ili pije. — Šluga stavi nargilu na čilim pred bega, i predade sisak od nargile. Zim. 87.

Sisak, *Siska, m.* varoš u Hrvatskoj, *Sissek, Siscia*. Rj.

sisalae, *sisaoca, m. qui lac sugit*. Stulli. koji sisa. — *takve riječi kod* čuvalac.

sisaljka, *f.* što se da djetetu da sisa mjesto sise. Rj. — *riječi s takim nast. kod* kazaljka.

sisana,* *f.* (u Boci) *vidi* seisana. Rj. *tovarni konj*.

sisanče, *sisančeta, n. vidi* sišće, odojče. — Milija Kostin tuži Isaila Crvendakića, da mu je ukrao i pojeo *sisanče* prase. Zlos. 248.

sisanje, *n. das Saugen, suctus*. Rj. *verb. od* siasi. *radnja* kojom n. p. *dijete sisa*. — Plačkavu djetetu *češe sisanje*. Rj. 506b.

sisast, *adj. magnis mammis praeditus*. Stulli. što ima *velike sise*. *suprotno* čipav.

sisati, *sisām (sišēm), v. impf. saugen, sugo, cf. sati*. Rj. *vidi* i dutliti. *v. pf. prosti* sasnuti. *slož. i(z)-sisati, na-(se), po-, za-*. — Jalovica, 3) malo *tele* koje još samo sisa. Rj. 246a. Sisaljka, što se da djetetu da sisa mjesto sise. Rj. 682a. Sišće, prase koje još sisa. Rj. 683a. Dve stare oklepane vešti, suhe kao aveti počnu *sisati one kosti*... »Ono je, brate, moj otac i mati... Npr. 74.

sisetina, *f. augm. od* sisa. Rj. *takva augm. kod* babetina. *vidi* sisurina.

sisica, *f. dem. od* sisa. Rj.

sistema, *f. τὸ σύστημα, das System*. — Ovijeh 80 planeta sa suncem zovu se sve skupa *sunčana sistema*. Priprava 94. *Složivši ih u novu sistem*, koju je namijenio cijeloj botanici. Rad 9, 194. Potvrđuje gotovo *sveu sistem* sadašnje naše akcentuacije. 12, 205.

sisun bisun, u ovoj zagoneci: *Sisun bisun*, pun bisera posut, a besjedom pokriven. Rj. *odgonetljaj*: jevangjelje.

sisurina, *f.* vidi* sisetina. Rj. *augm. od* sisa. — *takva augm. kod* baburina.

sišće, *siščeta, n.* (u Srijemu) prase koje još sisa, *Säugling, lactens. cf. odojče*. Rj. *vidi* i sisanče.

sit, *adj.* — **1**) *satt, satur*: *Sit* gladnu ne razbira (*isp.* Posl. 286). Rj. *vidi* sitan (sitna) 2, sitan (sitana). — Navalim vatra i *sit* se ogrijem. Npr. 162. Mi toliko godina u tebe služimo, pa nas nikad nisi ničim *sit* nhranila. 241. Kad sam *sit i šta*, nijesam gladan ništa. Posl. 119. Kad su oči pune, i *srce* je *sito*. (Gje u kući ima svega dosta, ongje čeljad manje jedu). 121. *Naspavati se sit* na obadva uha. 191. *Oda šta svinja sita*, od tog i debela. 231. *Sit* kao daska. (Gladan). 286. Pošto se tako Miloš s pašom *sit* narazgovara, onda mu pokloni ata. Miloš 117. Umrije Jov star i *sit života*. Jov 42, 17. Kad se probudim, biću *sit* od prilike tvoje. Ps. 17, 15. Ko radi svoju

zemlju, biće *sit hljeba*. Prič. 12, 11. u *primjerima* iz Npr. 162; Posl. 191; i Miloš 117 *sit znači* sasma dosta, mnogo. — **2**) *sita* godina, *fruchtbar, fertilis, cf. gladan*. Rj. *vidi* plodan, rodan. — Bosa ću ga kamenom voditi, a glagjana preko *zemlje site* Rj. 88a. Iza gladne godine dogje i *sita*. Posl. 97.

sita, *f.* — **1**) (*Simse, Binsengras*, Rj.³) *das Sumpfoeder See- Binsenkraut, (juncus L. Rj.⁵) scirpus palustris Linn. Rj. biljka*. — Uze kovčević od *site* i obli ga smolom i paklinom, i metnu dijete u nj. Mojs. II. 2, 3. Niće li *sita* bez vlage? raste li rogoz bez vode? Jov 8, 11. — **2**) *eine Art Honig, mel sponte fluens, cf. samotok*. Rj. *nekakav med. vidi* i ejegjenik. — **3**) *der Schrot, grandio plumbea, cf. sačma*. Rj. *vidi* i menecal.

1. sitan, *sitana, adj.* — **1 a**) *klein, minutus, (klein-förmig, fein)*: *sitan* biser; *sitna* so, riba, djeca; *sitno* brašno; *sitni* novci i t. d. Rj. *vidi* droban. *hyp. sicaun, sicušan*. — Badrljica, 2) u *sitnoga perja* ono što ostane kad se perje čija. Rj. 12a. Bar, *nekakvo vrlo sitno* i žuto *žito* kao proso. Rj. 15b. Živa stoka: *sitno blago*: koze i ovce; a *krupno*: govoda. Rj. 29b. Bobica, *sitni bob*. Rj. 32b. Udarise *sitne davorije*. Rj. 109b. *Krupno brašno* kao žir (a *sitno* kao pjena). Rj. 159b. Lazarkinja trava... *cvijet sitan* bio kao u zmije oko. Rj. 321a. Meslignen, *sitni bosiljak*. Rj. 353b. *Sitni tanče* moj. Rj. 501a. *Moja sitna kosa*, zelena livada. Npj. 1, 171. Od lova ništa ne ulovi: ni jelena ni košute mudre, ni od kaka *sitnoga zecrinja*. 2, 155. Jao moji b'jeli *sitni zubi*! 3, 361. Evo tebe dvije kese blaga, sve u žuto *sitna Mlečanina*. 4, 381. Da me uči *sitan vezak* vesti. Herc. 32. Da im se ne uzima *sitno oružje*: duge puške, pištolji i noževi (veliki). Miloš 33. *Milan i Jakov ostavši sitni* i u siromaštvu, pošto malo poodrastu, dogju za majkom u Dobrinju. 43. Neka zemlja pusti iz sebe stoku i *sitnu životinju*. Mojs. I. 1, 24. Nebesa daju li *sitan dažd*? Jer. 14, 22. — **b**) *adv. i sa* *prijedlozima* na i u: *Zatop*, kuhan i *sitno isjecan* drob od kakva živinčeta. Rj. 198a. Čakun, konj koji *ide sitno* a vrlo brzo. Rj. 817a. *Novci sitno zveče*, al' se daleko čuju. Posl. 226. U *sitno* se ne desilo, a u *krupno* nema. (Kaže se u šali, kad bi trebalo koga darivati). 335. Ševe ptice nebom lete, *sitno* žubore. Npj. 1, 270. Je l' slobodno na veselju tvome *poigrati sitno* kalugjerski? 2, 372. Za te daše dvije boce blaga sve u *sitno* žuta Mlečanina. 4, 22. Kad što zборе, ka' da sve stvore, sve po *krupno* a ništa na *sitno*. 5, 550. U Jova je sedefi tambura, *sitno kuca*, tanko popijeva. Herc. 9. — **2**) (u Grblju) *satt, satur, cf. sit*. Rj. *vidi* i sitan (sitana, no). — Putovaću, ma mi nije milo, no sam *sitan toga putovanja*. Npj. 5, 527. — **3**) *sitno žito* (u Lici) t. j. šenica, kukuruz, raž, ječam i proso. Rj. — *Strvno žito*, tako se zove zob i pir (karišik); a šenica, kukuruz, raž, ječam i proso zove se *sitno* ili *meko žito*. Rj. 719a. — **4**) *sitno* grozđe, *Rosine, acinus passus*. Rj.

2. sitan, *sitana, adj. vidi* šitan (šitna) 2, sit 1. — Tamo ću vam poslati Božića, po Božiću tri kite *cvijeca*:... treću kitu vina i šenice, da *ste* vazda *pjani i sitani*. Herc. 326.

sitār, *m. der Siebmacher, eribrarius*. Rj. koji *sita* *gradi*.

sititi, *sitīm, v. impf. sättigen, saturare. sititi*. Rad 6, 108. *v. pf. slož. nāsitiiti, zāsitiiti. v. impf. slož. nāsīcāvati*. — **1**) *sititi koga čim*: Ne da mi da odahnem, nego me *siti grčinama*. Jov 9, 18. Najboljom bi pšenicom hranio njih, i *medom* *bih* iz kamena *sitio ih*. Ps. 81, 16. Kad izlažahu trgovci tvoji iz mora, *sitio si mnoge narode*. Jezek. 27, 33. — **2**) *sa se, refleks.*: Kad legnem, govorim: kad ću ustati? i kad će proći noć? i *sitim* se *prevrćući* se do svanuća. Jov 7, 4. *Plodima* djela tvojih (Gospode!) *siti se zemlja*. Ps. 104, 13. Od ploda usta

svojih *siti* se čovjek dobra. Prič. 12, 14. Od ploda djela njegovijeh *siti* se zemlja. DP. 39.

sitka, *f.* *das Sieb, cribrum, cf. sito.* Rj. — Jednu tičicu šarenu uhvati... Pokrije je jednom sitkom da ne bi pobjegla. Npr. 108.

sitnarija, *f.* (ponajviše se govori *pl.* sitnarije) *vidi* sitnice. Rj.³ *vidi* i sitnež, sitniž, sitnina. *augm.* sitnurijsa. — *sitne stvari od jedne vrste ujedno.*

sitnež, *m.* *vidi* sitniž. Rj. *vidi* sitnarija, i *syn. ondje.* — riječi s takim nast. kod derež.

1. sitnica, *f.* — **1)** *die Waldkirsche, cerasus silvestris (prunus avium L. Rj.³).* Rj. nekaka (sitna) trešnja, drvo. — **2)** *die Frucht davon, cerasum silvestre.* Rj. rod od nje.

Sitnica, *f.* — **1)** voda u Srbiji (u Kosovu): Uhvatio i Lab i Sitnicu. — **2)** voda koja izvire ispod Savgjavca i utječe u Moravu: Pa Sitnicu vodu pregaziše. Rj. — **3)** rijeka više Podgorice (u Turskoj). — **4)** u pjesmi nekaka planina: Da će čekati ban-vojvodu Janka, i njegovo svata pet stotina u Sitnicu zelenu planinu. A kad bismo Sitnicom planinom. Rj.

2. sitnice, *f. pl. Kleinigkeit, minutiae.* Rj.³ i u *sing.* dolazi. *vidi* sitnarija, i *syn. ondje.* — Šuškat oko šta, t. j. kojekakve sitnice raditi. Rj. 850. Dlaku na četvoro cijepa. (Kad ko što do najpošljednje sitnice istražuje). Posl. 59. Kotlove krpe i ostale kojekake sitnice kuju Turski Cigani po varošima. Danica 2, 102. Svi su mislili, da će senat samo kojekake sitnice suditi. 5, 51. Mislim, da u glavnoj stvari imam pravo, a u sitnicama može biti da će se naći pogrješaka. Pis. 95. Je li da ti je draga ova sitnica iz Babakatine kuće. Zlos. 131.

sitnina, *f.* *die Kleinigkeiten, scruta.* Rj. *vidi* sitnarija, i *syn. ondje.*

sitniti, *sitnīm, v. impf. zerkleinern, minuo.* Rj. *sitniti što, činiti da bude sitno. v. pf. slož. i(z)-sitniti.*

sitniž, *sitniža, m. (coll.) die Kleinigkeiten, quisquilliae (auch von Kindern).* Rj. *sitne stvari od jedne vrste ujedno. kaže se i za sitnu djecu. vidu* sitnarija, i *syn. ondje.*

sitnogorica, *f.* (u Hrv.) sitna šuma, *das Gehölz, nemus.* Rj. sitno-gorica. tako slož. riječi kojima je prva pola adjektiv *vidi* kod dugorepica.

sitnoklas, *adj.* moja je raž dobra, ali je sitnoklasa. J. Bogdanović. sitno-klas, u čega je sitan klas.

sitnurijsa, *f. augm. od sitnarija, sitnice, sitnina; sitnež, sitniž. za nast. isp. ludorija.* — Do sad sam pridizao čurke, jaganjce i drugu glomaznu sitnurijsu; a od sada ću da tražim samo parel Zim. 301.

sitnjēnje, *n. das Zerkleinern, minutio.* Rj. *verb. od sitniti. radnja kojom tko sitni što.*

sito, *n. vidu* sitka. Rj. — *Vilino sito*, nekakva trava (*carlina acanthifolia All. cf. pupa 2. Rj.³).* Rj. 62a. Osijeveci, kad se brašno na gusto sito malo prosije, pa ono što ostane u situ. Rj. 470a. Bio i na situ i na rešetu. (Svašta je ogledao i trpljeo). Posl. 13. Čestijem sitom prosijan. DPosl. 12.

sitost, *sitosti, f. osobina onoga koji je sit; die Satttheit, Sättigung, satietas, saturitas.* — Posla im jela do sitosti. Ps. 78, 25. Sitost bogatome ne da spavati. Prop. 5, 12. Da jedu do sitosti. Is. 23, 18.

siv, *adj. grau, canus.* Rj. *isp. sivast. značenje korijena vidu* kod sinjast. — Po njoj popalo sivo golublje. Rj. 94a. Sinu Petar kao siva munja. Npj. 4, 58. O Bogu ti, siv zelen sokole! Herc. 191.

sivac, *sivca, m. siv konj, der Grauschimmel, equus canus:* Proje sivač Krusvec! (Već je prošlo vrijeme tome. Posl. 263), *das ist vorbei.* Rj. *vidu* sivalj. — Svi se konji zaigraše, deder i ti sivač! Posl. 282.

sivālji, *m. der Grauschimmel, equus canus, cf. sivac:* Najprvoga na konju sivalju. Rj. *siv konj.*

sivast, *adj. vidu* siv. Rj. — *adj. s takim nast. kod budalast.*

sivčev, *adj. des sivac, equi canis.* Rj. *što pripada sivcu (konju).*

sivogrivač, *sivogrivca, m. sivo-grivac, u koga je siva griva. kaže se u sjev. Hrv. za podsmijeh čovjeku sjedoglavu. isp. sekeš. za obličje isp. ernogrivač. Iveković.*

sivonja, *m. siv vo, ein grauer Ochs, bos canus.* Rj. **sivonjin**, *adj. des sivonja, bovis canis.* Rj. *što pripada sivonji (volu).*

sivūg, *m. siv krmak. u Hrv. isp. bjelug.*

sivuga, *f. siva krmača. u Hrv. isp. bjeluga.*

sivulja, *f.* — **1)** siva krava, *graue Kuh, vacca cana.* Rj. Tako se drugi radovahu i razgovarahu, kako će dočerati sivulju iz Tamnave. Danica 3, 169. — **2)** siva kobila: Prid alajom jedan na sivulji, na sivulji suret-bedeviji, to je glava mazul Alibeže. HNpj. 4, 23.

sivuljin, *adj. der sivulja, vaccae canae.* Rj. *što pripada sivulji.*

sīža, *f. (u Paštr.) Art, Gattung, Sorte, species, cf. vrsta.* Rj. *vidi* i fela (vela), ruka 3, sorta, struka. — Otvoriće ti se silnovite i od svake siže aspre. Npr. 121. riječ tugja. Osn. 63.

sjahati, *sjāšem, v. pf. Rj. s-jahati. vidu* sajahati. *v. impf. sjahivati.* — **1)** s konja, *absteigen, ex equo descendo.* Rj. *i: sjahati konja. vidu* i odjahati 2, i *syn. ondje.* — *Sjaše s konja.* Npr. 88. A kad gjoget pod njime sustane, gjoja sjaše, dorata uzjaše. Npj. 4, 244. Raja u polju kad sretno Turčina, valja da sjaše. Danica 2, 88. Otac sjaše s magarca. 3, 235. Pa onde sjašu da se odmore. Miloš 52. — **2)** n. p. niz brdo, *herabreiten, equo vectus descendo.* Rj. *jašući sići n. p. nis brdo.*

sjahivānje, *n. verb. od sjahivati.* Rj. *radnja kojom tko sjahuje:* »Sjahuj konja, ti ne gubi glave!«... »Sjahivanja nema do krepanja!« HNpj. 4, 498.

sjahivati, *sjāhujēm, v. impf. Rj. s-jahivati. v. pf. sjahati, sajahati.* — **1)** s konja, *absteigen, ex equo descendo.* Rj. *vidu* i odjahivati, odsjedati. — *Sjahuj konja*, ti ne gubi glave! HNpj. 4, 498. — **2)** n. p. niz brdo, *hinab reiten, equo vectus descendo.* Rj. *jašući slaziti.*

sjāhtiti se, *tīm se, v. impf. (u C. G.) vidu* sjajati se: Nek se sjahti Nijanja planina. Rj. *vidu* i sjati se, sijati se.

sjājan, *sjājna (sjājni, comp. sjājniji) adj. glänzend, fulgidus.* Rj. — Kad to začu Kraljeviću Marko, garnu Šarca sjajnom bakračlijom. Rj. 83a. *Sjajni meseče!* ti sjaš celu noću po svemu svetu. Npr. 57. Rodiću ti sina sa sjajnom zvijezdom na čelu. 111. Nakupova svake trgovine, ponajviše sjajnih ogledala. Npj. 2, 638. Oblak sjajan zakloni ih. Mat. 17, 5. Idoše prema sijevanju sjajnogu koplja dvojega. Avak. 3, 11. *adv.* To je sjajno pokazao u ovom delu. Vid. d. 1861, 71.

sjājanje, *n. das Glänzen, fulgor.* Rj. *verb. od sjajati se i sjajati, koje vidu.*

sjājati se, *sjājim se, v. r. impf. — 1) glänzen, fulgeo.* Rj. *vidu* sjajati; *sjahtiti se, sjati se, sijati se. v. impf. slož.* obasjavati, presjavati se, usjavati, odsja(j)ivati, prosja(j)ivati. *v. pf. slož.* zasjavati (i se). — Gledajući tako dugo opazi vatru da se sjaji, pa mu se učini to blizu. Npr. 189. Je li koji kadgod zapamtio da se sjaji more od zapada? Il' je sunce il' je mjesečina? Npj. 3, 346. — **2)** *sjājati, sjājim, značenje kao u sjajati se, sjajim se. isp. sijati i sijati se; sjati i sjati se. v. pf. prosti sjanuti (u pjesmi), sinuti. v. pf. slož.* zasjavati. *v. impf. slož. vidu* spried kod sjajati se. — Nešto sjaji more od zapada. Npj. 3, 346.

sjājnost, *sjājnosti, f. der Glanz, splendor.* Rj. — Bog govori i nama preko sina, koji budući sjajnost slave i obličje bića njegova, sjede s desne strane prijestola. Jevr. 1, 3.

sjākānje, *n. cf.* Božić. Rj. *verb. od sjakati. radnja kojom tko sjače.*

sjākāriti,* *rīm, v. pf.* (u Srijemu). Rj. s-jakariti, u-jakariti. *drukčije se ne nahodi ovaj glagol.* — 1) *ausziehen, exuo.* Rj. *vidi svući 1.* — 2) *packen,prehendo, cf. uhvatiti, ščepati: sjakariše ga u soldata.* Rj. *vidi i ujakariti, ubiti.*

sjākati, *sjācēm, v. impf.* Rj. *v. pf.* sjaknuti. — Na nekim mjestima sjaču na Božić, t. j. domaćin rano ujutru *viče: Sjaj Bože i Božiću našem ili našoj (po imenu svijem kućanima redom).* Rj. 35a.

sjāknuti, *sjāknēm, v. pf.* sjaj *sagen.* Rj. *reči sjaj. v. impf.* sjakati. — Beg mu (Srbinu) kazao: »daću ti šenice za česnicu, ali ako ćeš jedan put i meni sjaknuti«. Srbin kazao da hoće, uzeo šenicu i sjaknuo mu na Božić: *sjaj Bože i Božiću i našem begu na Skočicu.* Rj. 35a.

sjānuti, *sjānēm, v. pf. vidi sinuti. v. impf.* sjajati, sjati, sijati. — Car nebeski kad ženjaše sunce... Kad osvanu i ogranu sunce, *sunce sjanu*, te ugrabi Janju. Herc. 305.

sjānjan, *sjānjna, adj. trāchtig (vom Schafe), praegnans (ovis).* Rj. s-janjna *ovca (t. j. bregja), kao s janjetom. taka adj. skotan, skozan, smacan, stelan, sudružan, sumacan, suprasan, sušten, suždreban, zaban, zdjetan.*

sjārāniti se, *sjārānīm se, v. r. pf. s kim, sich befreunden, necessitudinem jungere:* Snjime si se, sinko, *sjarāniti.* Rj. s-jarāniti se s kim, postati mu *jaran. sjarāniti se*, udružiti se, učiniti prijateljstvo. Npj. 2, 305. *vidi ujarāniti se. isp. sprijateljiti se. v. impf. prosti jarāniti se.*

sjārīti, *sjārīm, v. pf. u (Hrv.) glavnje, t. j. potaći ih u napredak, anschüren, ignem reficio.* Rj. s-jariti. *isp. i skresati 4. v. impf. sjarivati.* — U kući obvedu djevojku tri put oko ognjišta... kad *sjari glavnje*, onda metaniše i poljubi zemlju kod ognjišta. Rj. 689a.

sjārīvanje, *n. das Anschüren, ignis refectio.* Rj. *verb. od sjarivati. radnja kojom tko sjaruje n. p. glavnje.*

sjārīvati, *sjārūjēm, v. impf.* (u Hrv.) glavnje t. j. potaći ih u napredak, *anschüren, ignem reficio.* Rj. s-jarivati. (*v. impf. prosti isp. jariti se.*) *v. pf. sjariti.* — U kući djevojku obvedu tri put oko ognjišta, po tom *sjaruje glavnje (potiče).* Rj. 689a.

sjāti, *sjām (sjājēm), v. impf. — 1) glānzen, leuchten, fulgeo, cf. sijati.* Rj. *vidi i sjajati. v. pf. prosti sinuti, sjanuti (u pjesmi); slož. obāsjeti, ūsjati.* — Sjajni *meseče! ti sjaš celu noć po svemu svetu.* Npr. 57. Zbog sirota *sunce sjaše.* Posl. 88. Istina *sunce sja.* DPosl. 33. Na nju *sjaše svila i kadifa* od vrh glave do zelene trave. Npj. 4, 155 (na nju *Ornogorsko mješanje padeža* mjesto na njoj). Svu noć *sjala sjajna mjesecina.* Herc. 1. Makarije, Antonije i drugi koji i u pustinji *sjahu slavom svojih djela i čudesu.* DP. 47. Čije ime *sjaše* u nauči *svjetlošću* koja nikad ne može potamnjeti. Rad 9, 190. — 2) *sa se, refleks. vidi sjati.* Rj. *vidi i sjajati se, sjahtiti se, sijati se. v. pf. slož. razāsjeti se, zāsjeti se.* — Imao zlatnu jabuku... jabuka već počela zreti, *sav se dvor sjaše od nje.* Npr. 15. *Biserom se gora sja*, moje jagnje bijelo! Herc. 278.

sjātīti se, *tīm se, v. r. pf. šta ste se toliki tu sjatili.* J. Bogdanović. s-jatiti se, *skupiti se u jato. v. impf. jatiti se.*

sjēcalica, *f. — 1) eine Art Messer, um Fleisch, Gemüse klein zu hacken, cultri genus.* Rj. *nož za sjezanje mesa, povrća.* — 2) čim se lan sitno prebija. Rj.

sjēcalo, *n.* (u Dubr.) *vidi kresivo.* Rj. *sprava za kresanje vatre; das Feuerzeug, igniarium.* — *osn. u glagolu sjeccati. riječi s tukim nast. kod bučkalu.*

sjēcānje, *n. das Hauen, Schneiden, scissio, sectio.* Rj. *verb. od sjeccati. radnja kojom tko sjecca što.*

sjēcāti, *sjēcām, v. impf. n. p. kupus, hauen, schneiden, disseco.* Rj. *kao dem. prema sjeći: na sitne komade sjeći. isp. ūsjecati dem. prema usjeći. a prema sjeccati dem. je sjeccati. v. pf. slož. lšjecati, nšjecati, sšjecati, ūsjecati.* — Volio bih pilićima *vodu sjeccati* (nego to raditi). Posl. 38.

sjēcāvāc, *sjēcāvca, m. t. j. kupus, geschmittenes Kraut, olus dissectum.* Rj. *isjecan kupus. vidi sjeckavica 1.*

sjēckānje, *n. dem. od sjeccanje.* Rj.

sjēckāti, *sjēckām, dem. od sjeccati.* Rj. *v. pf. slož. isjeccati.*

sječa, *f. — 1) abgehauene Zweige als Winterfutter, frondes desectae pro pabulo hiberno:* ostale koze na sječi (*der Ort*). Rj. *granje sasječeno da bude u zimu hrana n. p. za koze.* Ostale koze na sječi, t. j. na mjestu gdje je sječa. — 2) *das Niederhauen, caedes:* Što bi Turak' za sječe isječe. Rj. *isp. siječenje, posjeka.*

sjēčīmicē, *adv. mit der Schneide, secundum aciem.* Rj. *n. p. udariti koga sabljom sječimice, t. j. oštricom od sablje. vidi oštrimice.* — Miloš Vuka sabljom udario, ne udri ga sabljom sječimice, neg ga udre sabljom litimice. HNpj. 1, 279.

sječīva, *n. pl. Schneide-Instrumente, instrumenta sectoria.* Rj. *različno orugje za siječenje.* — Sječiva u torbul (Spremaj se, pa hajde odatle). Posl. 287.

sječīvica, *f.* ono gvozdje, što se njim siječe vodenica, *der Meissel zum Behauen des Muhlsteines, scalprum.* Rj. *vidi kljepak, oškrt.*

sječka, *m. der Häckerling, stramentum concisum.* Rj. *isječeno što za krmu.*

sjēcānje, *n. das Erinnern, reminiscencia.* Rj. *verb. od sjeccati se. radnja kojom se tko sjeća čega.*

sjēcāti se, *sjēcām se, v. r. impf. sich erinnern, reminisci.* Rj. *sjeccati se čega. v. pf. prosti sjetiti se. v. impf. slož. dō-sjeccati (se), o-, pod-, pri- (se).* — Dok dijete ne zaplače, *mati ga se ne sjeća.* Posl. 63. Tom' se svati ništa ne *sećaju*, doseti se *ljuba Stojanova.* Npj. 3, 171 (*tom' se sjeccati = tome se do-sjeccati*).

sjeći, *sijēcēm, v. impf.* Rj. *gram. zapovj. sijēći. I. pregjaš. sijēcijāh i sijēcāh. II. pregjaš. sjēkoh, sječe... sjēkosmo. prilog sad. sijēkūći. prilog pregj. sjēkāv, sjēkāvši. I. pridjev sjēkao, sjēkla. II. pridjev sječen, sječena. v. pf. slož. l(z)-sjeći, iza-, na-, o- (i se), ob-, od-, oda-, po-, pod-, pre-, pro-, ra(z)-, sa-, u-, za-; is-pre-sijecati, is-pro-sijecati. v. impf. slož. i(z)-sijecati, na-, o-, ob-, od-, pod-, po-, pre-, pro-, raz-, sa-, za- dem. sjeccati, sjeccati. — I. 1) hauen, schneiden, seco.* Rj. — *Gjuskati, raditi što sa svom snagom, n. p. kopati, sjeći.* Rj. 151b. *Siječe gragju za kuću.* Rj. 162a. Kasapiti, *sjeći meso.* Rj. 265a. *Kljuc! kljuc!* kad se kazuje kako je ko što *sjekao rgjavo.* Rj. 277a. Kumstvo *šišano, u kome kum djetetu već poodraslu siječe kosu.* Rj. 315a. Kažu da u nedjelju ne valja *sjeći nokte.* 424a. *Sijeci tu jabuku na skale.* Rj. 685b. *Sjekao veliku bukvu za drva.* Posl. 47. *Siječe ražanj, a zec u šumi.* 284. Čini od njeg', što je tebi drago, *seci njega na sedam čerega.* Npj. 1, 538. I povede Gluvcu Mihaila, koji *sječe mačem bez razloga.* 4, 265. Kako su dahije počele *raju da sijeku.* Danica 3, 187. Krojač izmjeri i naznači, kud valja *sjeći*, pa onda *siječe.* Pis. 66. One su ubijali i *sjekli im uši.* Sovj. 66. Onaj Srbin, koji je ovgje *sjekao u kamenu...* on je ovgje išao u školu, pa je uz to kao samouk *sjekao koješta u kamenu*, ali bolje od gjekojih majstora. Straž. 1887, 207. Sve ovo bješe od skupocjenoga kamena, *tesanoga na mjeru i pilom sječenoga.* Car. I. 7, 9. *sa se, pass.:* Osim krsnoga *kolača, koji se siječe* kao i u Srba. Rj. 306b. Tirše, u čurčija tanka *kožicu koja se siječe na vrlo uske kaišice.* Rj. 740a. Zapovedi, da se *seku vašine.* Miloš 107. — 2) sjeći vodenicu, *behauen, compungo.* Rj. *vidi posijecati. —*

sa se, pass.: Sječivica, ono gvozdje što se njim siječe vodenica. Rj. 685a. — **II.** sa se, reciproč. sich schlagen, pugno: Pa se biše i sjekoše s Turci. Rj. — Nemoj mene gagjat' dževedarom, nego hodi da se siječemo. Npj. 4, 430. amo ide i primjer: »Ne znam nikad što je mojim čelama, da se od nekidan sijeku; svaki dan ima ih po cijela hrpa mrtvih pred trnkom«. J. Bogdanović (isp. kositi se, kose se pčele).

sjeda, f. samo u zagoneci: Sjeda sjedi u sjedinu gradu, car je prosi, okovan je ne da? (ovca u tornu, kurjak i pas). Rj.

sjedalo, n. mjesto gdje sjedaju kokoši, der Hühner-Schlafort, sedes gallinaria. Rj. — Kažu da lisica kad dogje pod sjedalo kokošinje odozdo zasvijetli očima te kokoši odozgo popadaju i ona ih pohvata. Rj. 193b. Doč će koka na sjedalo. Posl. 69. s takvim nast. riječi kod bjelilo 1.

sjedanje, n. Rj. verb. od sjedati. — **1)** radnja kojom tko sjeda n. p. za sto (das Niedersetzen, consessio. Rj.). — **2)** radnja kojom sjedaju n. p. kokoši (das Sitzen der Hühner auf der Steige, sessio gallinarum. Rj.). — **3)** radnja kojom tko sjeda koga.

sjedati, sjedam, v. impf. Rj. v. pf. prosti sjesti, sjednuti. v. pf. slož. posjedati 1. v. impf. slož. našjedati, o-, od-, po- (2), pod-, pre-, pri-, u-, za-. — **1)** sich setzen, consido. Rj. vidi posagjivati se. — Onda ulaze u kuću te sjedaju za trpezom. Kov. 65. Ovo su stvari koje bi trebalo da svaki spisatelj čita kadgod sjeda da piše, i kad ustaje od pisanja. Pis. 60. — **2)** sich schlafen setzen (von Hühnern), consido. Rj. isp. sjesti 2. — Sjedalo, mjesto gdje sjedaju kokoši. Rj. 683b. — **3)** einen Sitz anweisen, colloco. Rj. sjedati koga, kao namještati ga gdje će sjedjeti. vidi saditi 2, sagjati, posagjivati. — Slavu slavi Srpski knez Lazare u Kruševcu mjestu skrovitome, svu gospodu za sofru sjedao, svu gospodu i gospodičie. Npj. 2, 310.

sjedba, f. (u Dubr.) die Saat, satio: u nas nije nikakve sjedbe, t. j. ne sije se ništa. Rj. sjed-ba, od sjet-va, promjeniši se tv na db. prvoj poli osnova koja je u sijnati (sijem) 1. vidi sjetva, posjev. — Po-biše se zebe za tujje sjedbe. DPosl. 96. Š ponedjeljnika početi' sjedbu. 108. — riječi s takim nast. kod bjelidba.

sjedilac, sjedioca, m. der Sitzer, sessor: Ne fali mi večernjega sjedioca, već mi fali jutrenjega ranioca (Posl. 211). Rj. koji sjedi. — riječi s takim nast. vidi čuvalac.

sjedin, adj. vidi sjeda. Rj. što pripada sjedi.
sjedine, f. pl. sijedi vlasi. — Ne uzdaj mu se u sjedine. DPosl. 76. i u Stullija sjedine.

sjediniti, sjedniti, v. pf. s-jediniti. vidi sajediniti. v. impf. sjedinjavati. — **1)** vereinigen, jungere, conjungere: Ne bi prilike da sjedinjenoj državi nadjenu treće ime. Dioba 7. — **2)** sa se, refleks. ili pass.: Hodite, sjedinimo se s Gospodom zavjetom vječnijem. Jer. 50, 5. Ne bi prilike da se sjedine (Srbi i Hrvati). Dioba 7.

sjedinjavanje, n. verb. od sjedinjavati (i se). — **1)** radnja kojom tko sjedinjava koga s kim, — **2)** ili se sjedinjava tko s kim. vidi sajedinjavanje.

sjedinjavati, sjedinjavam, v. impf. s-jedinjavati, vereinigen, unire, conjungere, jungere. vidi sajedinjavati, jediniti. v. pf. sjediniti. — **1)** Svete liturgije, koja ih (hršćane) s njim (sa Hristom) sjedinjavaje tijelom i krolju njegovom. DP. 36. Crkva svagda sjedinjavajuči spomen sa spomenom. 151. Dan svojom dvostrukom svjetlošću sjedinjava oba praznika. — **2)** sa se, reciproč. vidi sajedinjavati se.

sjedništvo, m. der Sitz, sedile. Rj. vidi sjednik. — Sjedništvo, koliko mi je do sad poznato, znači mjesto gdje se sjedi. Pis. 32. Načini car velik prijesto . . . i ručice bjehu s obje strane sjedišta. Car. I, 10, 19.

Sjedišta ti gradiše od slonove kosti. Jezek. 27, 6. riječi s takim nast. kod danište.

sjediti, dim, v. impf. Rj. vidi sjedjeti. v. pf. slož. posjediti, presjediti. isp. v. pf. prosti sjednuti, sjesti. dem. sjetkariti. — **1)** sitzen, sedeo. Rj. — Dolibaša, onaj koji sjedi u goranjemu čelu. Rj. 130b. Soba u kojoj je gjevojka jedna sjedila za zlatnijem gjergjefom. Npr. 9. Deca su dugo sedila kod vatre i čekala oca. 138. Sakuje gvozdene kovčeg, veliki kako može on u njemu sjediti. 158. Zar na usima sjediš? (te ne čuješ). Posl. 86. Sjedi (na konju) baš kao da je vilama posagjen. 286. Gospodar sjedi u zlatnu stolu, a noge drži u hladnu vodu. Npj. 1, 86. Naši se kućani upropaste od čuda, kad vide nas oboje sa svim budne i s prekrštenim nogama sjedeći. Danica 2, 135. Kad sjegjaše za trpezom. Mat. 26, 7. Za to će sinovi troji sjedjeti na prijestolu. Car. II, 10, 30. — **2)** wohnen, habito, sedeo. Rj. vidi stanovati, i syn. ondje. — Dobročani do sad nijesu ni dopuštali hršćanima nikako sjediti megju sobom. Rj. 126a. Mnogi Karlovcani imaju gjuturicare, koji im u vinogradima sjede i vinograde gjuturice rade. Rj. 152a. Odadžija, 2) čovjek koji sjedi na čijem salušu. Rj. 441a. Ovgje ima jedan grad i u njemu car sjedi. Npr. 190. Sjedi kao spuž u ljusci. Posl. 286. Uvrh sovre jedna kupa sjedi, kupa bere devet litar' vina. Npj. 2, 231. Vaši Turci osilili, pak ne će da sjede s mirom od naroda. Danica 3, 162. Neka sjede svaki na svojoj kući. 3, 194. Ja i sad sjedim u starome keartiru auf der Landstrasse. Javor. 1885, 762. Puljo . . . bio je mali čovečić, i sjedio je s kućom kraj Rakovca. Npj. 1, XXII. Te će mu pokazati gdje dahije sjede . . . pokaže mu se kuća u kojoj su bile dahije. Sovj. 72. Nisam još bio kod Beleckoga, zašto sedi daleko od mene a imam sila posla. Straž. 1886, 1513. Sjedi u toj zemlji, i ja ću biti s tobom. Mojs. I, 26, 3. Ko je sagradio novu kuću a nije počeo sjedjeti u njoj. V, 20, 5.

sjedjeti, sjedim, v. impf. vidi sjediti, i primjere ondje. — sjediti (sjedjeti). Korijeni 214. sjedjeti. 354.

sjednica, f. — **1)** das Sitzen, sessio: progji se sjednice; nema od sjednice ništa. Rj. kad tko sjedi. vidi sjegjenje. — **2)** u književnih ljudi, kao sastanak, dogovor; die Sitzung, consessus. vidi zasjedanje 3. — U sjednici društva Srpske slovesnosti. Pis. 14. Ja sam ovo govorio u sjednici. 24. Predsjednik velikoga suda, koji je svoje sjednice držao za sebe. Sovj. 55.

sjednik, sjednika, m. (u C. G.) vidi sjedište. Rj. sjednuti, sjednēm, vidi sjesti. Rj. (v. pf.) i primjere ondje.

sjedoglav, adj. sjedo-glav, u kojega je sjeda glava. potvrda riječi u prezimenu: Gjorgjije Sedoglav. Danica 1, 127. ima i u Šuleka: sjedoglavac, Grawkopf. isp. sjedokos. — tako slož. riječi vidi kod bućoglav.

sjedok, sjedoka, m. vidi svjedok: Ne uteče oka za sjedoka. Rj. — svjedok (i izbacišvi v: sjedok). Korijeni 209. isp. sjet i svjet).

sjedokos, adj. vidi sijed. Stulli sjedo-kos, sjede kose. isp. sjedoglav. — tako slož. riječi kod crnokos.

sjegja, f. (u Baranji) kao odar ili kolibica nad vodom, odakle se riba hvata i bje ostvama. Rj. — od korijena od koga i sjedjeti. Osn. 62. riječi s takim nast. jegja, vjegja, žegja.

sjegjenje, n. das Sitzen, sessio. Rj. verb. od sjedjeti. stanje koje biva, kad tko sjedi. isp. sjednica 1. — Znam sjegjenje tvoje, i polazjenje tvoje i dolaženje tvoje znam. Car. II, 19, 27.

sjek, m. (u Hrv.) kuća od sjeka, t. j. od dugačkih i debelijeh brvana, koja su na krajevima (i na uglima od kuće) usječena jedno u drugo; ako je ovo tako sasječeno da krajevi od brvana ne stoje na polju, onda se zove slijepi sjek. Ovakova kuća ili zgrada u Jadru se zove na čertove. Rj. — Osječina, zgrada od sjeka nepokrivena. Rj. 471a. Susječni kuću,

t. j. načiniti je na sjek. Rj. 666b. Vuk kad to vidi, sakrije se za sjek od košare. Npr. 177.

sjekâč, sjekâča, m. ein Werkzeug Metalle zu schneiden, instrumentum secando metallo. Rj. orugje za sječenje metala, n. p. gvozdja, mjeđi, itd.

sjekavac, sjekavca, m. vidi bādalj. Rj. biljka. vidi i bādelj, pasji stric. isp. sjekavica 2.

sjekavica, f. — 1) (u C. G.) vidi sjecavac. Rj. isjecan kupus. — 2) (u Dubr.) eine Art Distel, car-dui genus. Rj. biljka. isp. sjekavac, i syn. ondje.

sjekira, f. das Beil, securis. Rj. od osn. od koje je sjeći. Osn. 113. dem. sjekirica 1. augm. sjekiretina. vidi balta, keser, namarica, satara, tupara. — Dvo-platna sjekira. Rj. 113a. Zavratači, zavratići sjekiru, t. j. ugrijanu čekićem u oštrice udarati da oštrice postane debelo; pošto se sjekira zavrati, onda se ugrijanu na novo iskleplje i poslije naoštri. Rj. 167b. Zaglaviti, zaglavljivati sjekiru. Rj. 169a. Zanaditi, n. p. sjekiru, motiku. Rj. 185b. Nasaditi sjekiru. Rj. 405a. Pjan Gjuro kao i sjekira. Posl. 249.

sjekirčina, f. augm. od sjekira. Rj. — taka augm. kod babetina.

sjekirica, f. 1) dem. od sjekira. Rj. — Padne mi na um da imam jednu malu sjekiricu. Npr. 161. — 2) (u Herc. i u C. G.) Art Hülsenfrucht, leguminti genus. Rj. nekakvo sočivo.

sjekirište, n. die Handhabe eines Beils, ansa securis, cf. držalo: Od sjekire sjekirište (Od zla dužnika valja uzeti i sjekirište — držalo — mjesto sjekire. Posl. 235). Rj. — riječi, što znače držak u čega, s takim nast. kod grabljište.

sjekirni, adj. n. p. držalica, uši, Hacken-, Axt-, Beil-, securis. Rj. što pripada sjekiri.

sjeknuti, sjeknuēm, v. pf. Rj. v. pf. slož. o-sjeknuti se (osjeći se), u-sjeknuti. — 1) (u C. G.) stechen (von der Schlange) pungere: Sjekni ka' zmija iz kruga (Kad ko riječima koga vrijegja. Posl. 287); cf. ujesti. Rj. — 2) sjeknu me (n. p.) u krtima, t. j. zabolje me u jedan put, stechen, pungo. Rj. — 3) sjeknu kuga, t. j. udari, pojavi se, ausbrechen (von der Pest), erumpere. Rj. — 4) (u Dubr. i u C. G.) vidi kresnuti. Rj. udariti ognjilom u kremen. — 5) anstrengen, intendere: Nego sjekni snagom i životom i prekini sindžir gvozdje ljuto. Rj. kao napreći se.

sjekotići, m. pl. (u gornj. prim.) vidi sjekutići: Vukotiči vuku, sjekotiči sijeku, sam baća prevrača niz kriv potok obraća. Rj. odgonetljaj: ruke (vukotiči), zubi (sjekotiči), jezik (baća) i grlo (kriv potok).

sjekutići, m. pl. samo u ovoj zagoneci: Sjekutići sijeku, vukotiči vuku, sam baća prevrača? Rj. vidi sjekotiči.

sjēm, (u C. G.) vidi osim. Rj. praepos. i conj. vidi i osem, osvem, okrom, razina. postanje vidi kod osvem.

sjēme, sjēmēna, n. (pl. sjēmēna, gen. sjēmēnā) der Same, semen. Rj. — Glavičine, sjēme od konopalja pošto se osiječe s ručica . . . pa se onda mlati konopljano sjēme. Rj. 86b. Glavičica, laneno sjēme u ljusci. Rj. 87a. Izvesti sjēme n. p. od luka, kupusa, repe i t. d. Rj. 219b. Izvoda, glavica kupusa, ili drugoga kakvog povrća, što se ostavi za sjēme. Rj. 220a. Izvoditi sjēme oda šta. Rj. 220a. Klilo . . . u ono gjubre metne se sjēme (lubenično ili od krastanaca) te proklja i nikne, pa se poslije rasaguje. Rj. 274b. Boji se da se u njemu ljudsko sjēme ne zatre. (Kad koji svoj život vrlo žali i čuva, kao da će sav rod ljudski s njime propasti). Posl. 21. Sjēme mu se zatrlo! (Kletva). 287. Tako mi se ne iskopala tri sjēmēna: ljudsko, škotsko i zemaljsko! 305. Karanfile, ti cvatiš i seme donosiš . . . ja udata, niti cvatim, nit' seme imadem. Npj. 1, 617. Za zdravlje svakoga rodnoga i beričetnoga sjēmēna. Kov. 119. No u samo to vreme sejalo se već seme za buduću nesreću. Miloš 13. Da posiju čisto i zdravo sjēme. Pis. 73. Rogjen od sjēmēna Davidova. Rim. 1, 3.

sjēmēniti se, nīm se, v. r. impf. n. p. luk, t. j. prorasta gore i cvati, in den Samen gehen, in semen ire. Rj. v. pf. slož. šsēmēniti se.

sjēmēnka, f. ein Samenkorn, granum, semen, n. p. od bundeve, od tikve, od lubenice, od dinje, od krastavca, od jabuke, od kruške, i t. d. Rj. sjēmēnka je jedinica od onoga što znači sjēme. — riječi takve kod biljka. — Špica, 2) sjēmēnka od bundeve, lubenice, dinje i od tikve. Rj. 845b.

sjēmēnjača, f. — 1) das Stück zum Samen (von weiblichen Pflanzen), semen. Rj. biljka ženskoga roda što se za sjēme ostavlja. — 2) konopljika ženska koja ne cvjeta a ima sjēme. vidi crnojka 2. Belojke i crnojke konoplje zovu se u Užičkom okrugu izbornice i sjēmēnjače. M. Gjurović. ARj. IV. 141a. — riječi s takim nast. kod ajgirača.

sjēmēnjāk, m. das Stück das zum Samen zurückbehalten wird, semen. Rj. komad što se za sjēme ostavlja od biljke koja je muškoga roda. n. p. od kupusa.

sjēmēnjēnje, n. verb. od sjēmēniti se. stanje koje biva, kad se sjēmēni n. p. luk.

1. sjēm, m. der Schatten, umbra: Klonim se i njegova sjēna (isp. Posl. 135). Rj. vidi i sjen f., sjēna, sjenka. isp. zasjenac, zasjenak. — Oni kod kuće opaze izdaleka ribu, gje dijete u zubima nosi . . . a proroci ih stane češiti i govoriti da se ne boje, jere je to sjen gjeteta. Npr. 214 (isp. sjenovit 2). Za kalpakom noja ptića krilo, te sen čini konju i junaku. Npj. 2, 98. Kažu, da se i sjen čeljadetu može uzdati, pa ono poslije umre. 2, 124 (Vuk) (isp. sjenovit 2). Eno narod slazi svrh gore . . . od sjēna gorskoga čine ti se ljudi. Sud. 9, 36. Vрати Gospod sjen po koljenima po kojima bijaše otišao na sunčaniku Ahazovu. Car. II. 20, 11.

2. sjēm, f. umbra. Stulli. vidi sjen m., sjēna, sjenka. — sjēm (bila je riječ ženskoga roda: сѣнь). Osn. 135 (i sad je jošte ženskoga roda u gdjekojim krajevima): Ovo je bila duša njegova brata, a ruka je bila njegova sjen. Npr. 110 (isp. sjenovit 2). I klobuk ima svoju sjen. DPosl. 28. Iz sjēni na sunce. 34. Ni sjēni njegove ne znam. 80. Tko pod dobriem dubom planduje, dobra ga sjen pokriva. 132.

sjēna, f. umbra. — sjēnu prostirati. Stulli. vidi sjen m., sjen f., sjenka. — Mjeri pedim sjēnu. DP. 62. Od kriva drva na stranu je sjēna. 88. Parbu tjera rad orlove sjēne. 93.

sjēnār, sjēnāra, m. koji trguje sijenom. Rj.³

sjēnara, f. gdje sijeno stoji, der Heuboden, fenile. Rj. cf. sjenjak, sionica. — riječi s takim nast. kod badnjara.

1. sjēnica, f. eine Meise, parus, sjēnice imaju bijele i žute. Rj. ptica. mlada sjeničić.

Sjēnica, f. varoš u Starome Vlahu. Rj. u Staroj Srbiji. Rj.³

2. sjēnica, f. die Laube, umbraculum, casa frondea. Rj. koliba od sirova granja. osn. u sjen. — Dobro nam je ovdje biti; ako hoćeš da načinimo ovdje tri sjēnice. Mat. 17, 4. Praznik je sjēnica za sedam dana Gospodu . . . pod sjēnicama budete sedam dana. Mojs. III. 23, 34. 42.

Sjēničaniu, m. (pl. Sjeničāni) čovjek iz Sjenice. Rj.

sjēničār, m. Rj. 676b. koji hvata sjēnice?

sjēničārka, f. Rj. 676b. bundeva namještena za hvatanje sjēnica. Lj. Stojanović. ARj. V. 70a.

sjēničić (sjeničić), m. eine junge Meise, pullus pari. Rj. mlada sjēnica.

sjēničji, adj. Meisen-, pari et parorum. Rj. što pripada 1 sjenici, sjenicama, n. p. sjeničje gnijezdo.

Sjēnički, adj. von Sjenica. Rj. što pripada Sjenici.

sjēnina, f. augm. od sijeno. Rj. — Podina, prostirac (od kakve krovine ili sjenine), što se na zemlju meće n. p. pod kladnju ili pod sijeno. Rj. 521a.

sjēnit, adj. n. p. (u Bosni) čovjek, t. j. krupan,

veliki, *kräftig, robustus*. Rj. *vidi* i krut, snopit, stasit, trsnat, tršnat, zdepast. — Značenje koje je u *sila*: *sjenit*. Korijeni 45.

sjeniti se, *sjenim se*, v. r. *impf.* n. p. sjene mi se oči (prema svijetli), *das Licht blendet die Augen. lux praestringit visum*. Rj. kao: *svijetla mi čini sjen očima. v. pf. slož.* o-sjeniti, ob-sjeniti, za-sjeniti.

sjenka, f. *vidi* sjen. Rj. *vidi* i sjena. sjenka je gramatički upravo *hyp.* od sjen (f.) i sjena, ali je jednoga značenja s njima. — Teško vama, jer dan naže, i sjenke večernje odoljaje. Jer. 6, 4. Dolaze stvari, koje ako ne zadaju sumnje da je Dubrovnik stajao pod Mlecima, a ono bacaju sjenku na slobodu državne radnje njegove. DM. 231. Arhimandrit noseći pod sjenkom od dviju ripida dragocjen sud. DP. 356.

sjenokos, m. Rj. sjeno-kos (*sijeno kositi*). — **1**) die *Heuwiese, die Heumad, pratum fenarium, cf.* livada, sjenokoša. Rj. *isp.* bara 2, luka 1, podvornica, potkućnica, potkutnjica, potes. — Meoca, n. p. *sjenokosi Čevski* u Lastvi Osriničkoj. Rj. 353a. — **2**) vrijeme kad se sijeno kosi, *die Heuzeit, Heuernte, feniscium*. Rj.

sjenokoša, f. (u Hrv.) *vidi* sjenokos 1. Rj. i *syn. ondje*.

sjenovit, adj. Rj. pred v. osn. u sjen. Osn. 222. *takva adj. kod barovit*. — **1**) u Grblju se pripovijeda da izmegju velikijeh drveta (bukava, hrastova itd.) imaju *gdjekoja sjenovita*, koja u sebi imaju takovu silu da omne, koji ih posiječe, odmah umre ili dugo godina do smrti ostanu bolestan... Rj. — **2**) (u Boci) čovjek sjenovit zove se onaj koji izgubi svoj sjen pa kao lud tumara po svijetu bez sjena kao i sjen bez njega. Rj. *isp.* kod 1 sjen (m.) *primjer iz* Npr. 214 i Npj. 2, 124; i kod 2 sjen (f.) *primjer iz* Npr. 110. — Kad dogje vrijeme da carica ženi sina, reče mu: »Ja sam našla za tebe *gjevojku sjenovitu*, koja će ti krilate junake ragjati. Npr. 215 (*sjenitu?*).

sjenjaj, m. (u C. G.) donji i gornji, t. j. nišan na pušci, *das Korn, Richtkorn, bulla*. Rj. *vidi* i lišan, likšan; očanik (gornji nišan), očnik (donji nišan); puce 3 (gornji nišan).

sjenjak, sjenjaka, m. (u Srijemu) više *sijena* svučeno na jedno mjesto, gdje se obično stoka zimi hrani, *cf.* sjenara. Rj. *vidi* i sionica.

sjera, f. *das Wasser, worin Wolle gewaschen werden, aqua in qua lana abluta fuit*. Rj. voda u kojoj se vuna prala. za značenje korijena *isp.* sjer.

sjerčani (sjerčani), adj. *von sjerak*: Moja sjerčana tojago! (Kad se kome hoće da kaže da je u njemu slaba uzdanica. Posl. 182). Rj. *što pripada sjerku, što je od sjerka*. — Tugja obrana sjerčana tojaga. Posl. 322.

sjerčanica, f. hljeb od sjerka, *das Brot von sjerak*. Rj. sjerčani hljeb. — Jegj ti tvoju sjerčanicu, dokle ište lud pšenicu. DPosl. 39. Tu mu dade kruha sjerčanice. HNpj. 2, 250.

sjesti, *sjedem* (sjednem), *šio* i *sjčo*, *sjčela*, v. pf. Rj. *vidi* sjednuti. *gram.* **1** *pregj.* sjedoh (sjednuh, sjednu); *prilog* *pregj.* sjedāv, sjedāvši (sjednūv, sjednūvši); **1** *pridjev.* i sjednuo, sjednula. v. pf. *slož.* nā-sjesti, o-, od-, op-, po-, pod-, pre-, pri-, pro- (se), ra(z)- (se), u-, za-; *dd-sjednuti*, po-, pri-, u-, za-. v. *impf.* sjedati. *dem.* sjetkariti. — **1**) *sich setzen, adsido*. Rj. *vidi* posaditi se. — Onda sjedu za ručak. Rj. 34b. Otac sjedarši na stolicu zovne djevere. Rj. 124b. Istom aga za večeru sjo. Rj. 240a. Sednu večerati. Npr. 74. Sedite ovde malo... deca sednu. 137. Sjelo (ili stalo) mu je srce na mjesto. DPosl. 111. Izljeogoše iz bijele crkve, u stolove pred crkvu sjednuli. Npj. 2, 195. Sve dva i dva sješe učinati. 4, 278 (sješe skraćeno od sjedoše). — **2**) *sich schlafen setzen (von den Hühnern), eo cubitum (de gallinis)*. Rj. n. p. *kokoši već su sjele, t. j. otišle su na sjedalo. isp.* sjedati 2. — **3**) *untergehen, occido*: sjelo sunce, *cf.* zaći,

smiriti se. Rj. *vidi* zasjesti 3. — Zašao pa ne izišao! (Kažu da odgovori sunce kad mu ko reče da je zašlo; a kad mu se reče da je sjelo, ono odgovori: sjeo pa ne ustao! Nego mu valja kazati: *smirilo se*, pa onda i ono odgovori: Smirio se i ti!). Posl. 87. Sede sunce, a pade sumračce. Npj. 3, 180. — **4**) posaditi, *jemand sitzen heissen, colloco, locum assigno*: A uz Baja sjedoše gjevojku. Sjede njega paša uz koljeno. S jedne strane uza ramo svoje sjede zeta Strahinića bana. Rj.

sjēt, m. *vidi* svjet: Nauči nas ti mudru sjetu i nauku. Da im mudre sjetu davaš. Rj. — savjet, svjet (i odbacivši v: *sjēt*). Korijeni 206. *isp.* sjedok i svjedok.

sjēta, f. (u Perastu) *die Wehmuth, maeror*: Sjēta ga ubila! (Kao kletva. Posl. 287) *cf.* žalost. Rj. *isp.* sjetovanje 2.

sjētan, *sjētna, adj.* *schwermüthig, maestus*. Rj. kao žalostan. *vidi* nujan. — Milica je sjetna nevesela, u obrazu bljeda i potmula. Npj. 2, 256.

sjētiti se, *tīm se*, v. r. pf. Rj. v. pf. *slož.* do-sjetiti (se), o- (i se), pod-, pri- (se). v. *impf.* prosti sjećati se. — **1**) *sich erinnern, reminiscor*. Rj. sjetiti se čega. *vidi* staviti se. Onda se seti one ribice što je iz lokve u vodn bacio. Npr. 23. Sjetila se prelja kugjelje uoči negjelje. Posl. 287. — **2**) kao dosjetiti se čemu: Dosjetiti se siromašica žena... ona kada dogje, sjeti se što je, ali ništa mužu ne šće kazivati. Npr. 213. Kad li evo rodi sina u krvavoj košuljici. Kad proročica *vidi, sjeti se da je vjedogonja*. 213. Sjeti se on zlu, te uzme ovcu. 216.

sjetkārēnje, n. *das Sitzen, sessio*. Rj. *verb.* od sjetkariti. stanje koje biva, kad tko sjetkari.

sjetkariti, sjetkārīm, v. *impf.* *dem.* od sjetiti, *sitzen. sedeo*. Rj.

sjētno, (st.) *wehmüthig, maeste*: I pošeta sjetno neveselo. Rj. *adv.* prema adj. sjetan, koje *vidi*. — Što si, zete, jutros podranio? a u obraz sjetno neveselo? Npj. 2, 267.

sjētovanje, n. Rj. *verb.* od sjetovati. — **1**) *vidi* svjetovanje: Ja se mlada boljem dobru nadam; od svekrova mudroj zapovjedi, od svekrva mudru sjetovanju. Rj. — **2**) *die Wehmuth, maestitia*. Rj. *isp.* sjeta. — Orkveni oči radi srdačnoga sjetovanju i skrušenoga duha ne smješe u ove tužne dane svršivati svečane službe Božije. DP. 57.

sjētovati, sjetūjem, v. *impf.* i *pf.* — **1**) svjetovati: Majka sina svoga sjetovala, da se čuva i da se sačuva od ujamka i od ureznika. Rj. za odbačeno v. *isp.* sjet i svjet. — Ali car ga stane sjetovati: »Nemoj dalje da ideš... Zato te sjetujem ja da se vratiš kući. Npr. 199. Mudra je lasno sjetovati. Posl. 184. Pak odoše u goru zelenu Janka žaleč, sebe sjetujući, da s' ne drži vjera u Turčinu. Npj. 3, 376. sa se, *refleks.*: Ko se sam sjetuje, gjevo mu odgovara. Posl. 155. — **2**) *betrauern, maereo*: Tako tužan Mičo sjetovaše. Rj. *isp.* v. r. pf. *slož.* osjetiti se 3. — Sjetovati, ovde na strani 138. znači *tušiti*. Npj. 4, 351.

sjētva, f. kad se sije žito kakvo. *vidi* sjedba. — *Sjēta* (kor. »sa« sjetati, od koga je sjeme). Nema u Vukovu rječniku, ali se govori. *Vidi* i u Stulića. Osn. 241. za *nast. isp.* pljetva, žetva.

sjēvača, f. — Sjevače tebi a načvi meni. DPosl. 111. Sjevače, u Stulića dva drveta što se metnu uzduž preko načava kad se brašno sije, sjevaljka. XVII. *vidi* sevaljka, sjevaljka. riječi s takim *nast. kod* cjepača.

sjēvālka, f. u južnom govoru; u istočnom sevaljka, koje *vidi. vidi* i sjevača. — Sjevaljka. Daničić, DPosl. XVII. riječi s takim *nast. kod* kazaljka.

sjēvēr, sjēvera, m. — **1**) *der Nordwind, aquilo*. Rj. sjeverni vjetar. *vidi* sjeverin. — Smuta, sjever sa snijegom. Rj. 697b. — **2**) *Norden, aquilo, septentrio*. Rj. sjeverni kraj. — Srbija graniči od sjevera Savom i Dunavom s Austrijskom vojničkom granicom. Danica 2, 26. Do Bijograda teče Dunavo od sjevera k jugu. 2, 41. — riječi s takim *nast. kod* čemer.

sjeverae, sjēvēra, m. koji je sa sjevera: Jer ću udaljiti od vas sjeverca, i odagnati ga u zemlju suhu i pustu. Joil. 2, 10 (*qui ab Aquilone est; den Feind von Mitternacht*).

sjeverin, sjeverina, m. (u Boci) Nordwind, aquilo. Rj. sjeverni vjetar. vidi sjever 1.

sjeverina, f. (u Baranji) vidi inje. Rj. smrzla magla. vidi i ćić.

sjeverljiv, adj. — 1) vrijeme, nordwindig, cum aquilo saevit. Rj. kad sjever mnogo duha. — 2) mjesto, dem Nordwinde ausgesetzt, ubi aquilo saevit. Rj. kad sjever često udara, mnogo duha.

sjēvernī (sjēvernī), adj. nördlich, aquilonarius. Rj. što pripada sjeveru. — Laponci (žive) od sjevernog jelena. Priprava 21.

sjēvernica, f. vidi busula, magnetna igla. — Sjevernici se i gvozdje klanja. DPosl. 111 (gvozdje stariji nast. mjesto gvozdje). Sjevernica, u Delabele (kod riječi bossola) i u Stulica (kod riječi busula) magnetna igla. XVII.

sjevero-istočni, adj. što pripada sjevero-istoku; nordöstlich: Marva u narodu našem, osobito po sjeveroistočnijem krajevima, zove se živa stoka; ali ovdje znači stvar. Npj. 2, 556 (Vuk). Po južnome narječju »umiju«; tako mislim da bi i po sjeveroistočnome moralo biti »umeju«. Pis. 38.

sjevero-istok, m. kraj između sjevera i istoka; Nordost: Sava do Bijograda teče od zapada k sjevero-istoku. Danica 2, 41. Sav ovaj komad zemlje graniči od sjeveroistoka opet s Hercegovinom. Kov. 32.

sjevero-zapad, m. kraj između sjevera i zapada; der Nordwest: Ovo stablo (od planina) ide do više Paraćina k sjevero-zapadu. Danica 2, 32.

sjevero-zapadni, adj. što pripada sjevero-zapadu; nordwestlich: Gega, Arnautin iz sjeverozapadnih krajeva. Rj. 84b.

sjutra, m. morgen, cras. Rj. s-jutra. vidi sutra, zautra. isp. preksjutra, prekosjutra. — Knez seoski je bio od danas do sjutra. Rj. 279b. Gotovo seaki dan ima gostiju, n. p. danas pop, sjutra kalugjer, preksjutra Turčin. Rj. 309b. Ona (djevojka) ne će s onijem momkom živjeti ni danas ni sjutra, makar je svu isjekli na komade. Rj. 477a. Poruči gostima da ne dolaze, nego ih pozove kao sjutra, te tako i bude. Sjutradan kad bude sve pravno... Npr. 259. Što se danas može učiniti, ne ostavljaj za sjutra. Posl. 360. Kad je sjutra jutro osvanulo. Npj. 2, 292. Pa se sjutra u jutru preseli i on u Tršić. Danica 3, 204.

sjutradan, den Tag darauf, postridie (fr. le lendemain). Rj. vidi sjutradanak, sjutredan, sjutridan; sutradan, sutradanak, sutredan, sutridan. — Običaj uoči materica vezati sve žene, koje su se majke nazvale... one znaju šta je to, i moraju se otkupljivati: orasima... i sjutradan ručkom. Rj. 347a. Kad dogje aždaja, stane je baba pitati: »Ta gde si za Boga?... Sjutradan kad aždaja otide... Npr. 45.

sjutradanak, kao hyp. prema sjutradan, koje vidi. vidi sutradanak. — »Hajte brže na polje Cetinje!«... Polećeše tri momka ohola, sjutradanak na Cetinje doše. Npj. 5, 107.

sjutrašnji, adj. Rj. vidi sutrašnji, sutarnji. — 1) morgend, crastinus. Rj. što pripada vremenu što se zove sjutra. — Ne hvati se sjutrašnjim danom, jer ne znaš šta će dan donijeti. Prič. 27, 1. — 2) n. p. sjutra je nedjelja, kad po sjutra dogje prva nedjelja, onda će biti sjutrašnji dan: sjutra meni a u sjutrašnji dan tebi. Rj.

sjutraveće, vidi sutraveće.

sjutredan, sjutridan, vidi sjutradan. Rj. vidi i sjutradanak; sutradan; sutredan, sutridan. — Kad vide u veće kakoga lepira gdje leti po kući, ponajviše misle da je vještica. Ako bi se dogodilo da sjutridan dogje kaka žena, onda se za cijelo misli da je ono ona sinoć bila. Rj. 67. Kad gjevojka u

veće mačesi da veliku kokošku, mačeha joj se vrlo začudi, pa joj sjutridan da još više kugjelje. Npr. 126.

skāblīca, f. (u Risnu) u ženske košulje gornji kraj (polovina do pojasa), koji je od ljepšega platna nego donji (koji se ne vidi), cf. košuljac. Rj.

skāčatūr, m. (u Dubr.), a po ostalijem krajevima skakavica 1, der Schlossriegel, obex scrae. Rj. vidi i štekavica. — riječ tugja. Osn. 112.

skāčīti, skāčīm, v. pf. n. p. pušku s klina, herabhaken, herabheben, demo. Rj. s-kačiti, skinuti (sa čuklja, s klina). dolazi samo kao slož. glagol nat-kačiti, o-kačiti, za-kačiti. od korijena od koga je kvaka, kojoj se dometnulo v. isp. Korijeni 33.

Skādar, Skādra, m. Skutari, Scodra: Grad gradila Skadar na Bojani. U bijelu Skadru na Bojani. Rj. isp. Skatar.

Skādar̄ka, f. žena iz Skadra. Rj.

skādar̄ka, f. Art Rebe und Traube, vitis genus. Rj. nekaka vinova loza (od Skadra?) i grožđe od nje. vidi četereška. isp. četirireška.

Skādar̄skī, adj. von Skadar. Rj. što pripada Skadru.

Skādranin, m. (pl. Skādrāni) Einer von Skadar: Što je sestra paše Skadrana. Rj. čovjek iz Skadra.

skākāc, skakāca, m. der gute Springer, saltator. Rj. koji (dobro) skače, umije skakati. isp. skoćac.

Skākala, n. pl. cf. Kraljevića Skakala. Rj. 685b. Miloševa Skakala. Rj. 357b.

skākalište, n. Ort wo gesprungen worden, locus ubi olim saltatum est: Miloševa skakalište (u Jadru niže Gnjlje). Rj. mjesto gdje se skače; pa mjesto gdje je Miloš skakao: Miloševa Skakalište. isp. skakalo. — riječi s takim nast. kod danište.

skākalo, n. (u C. G.) prijelaz na vodi gdje se prelazi s kamena na kamen: Na skakalo više Podgorice. Rj. mjesto gdje se prelazi na vodi skaćući s kamena na kamen. vidi krakalo. isp. skakalište. — riječi, koje znače mjesto, s takim nast. kod bjelilo 1.

skākānje, n. Rj. verb. od skakati. — 1) radnja kojom tko skače (das Springen, saltatio. Rj.): Za nas nije vika, ni skakanje, već je za nas vino i rakija. Npj. 2, 482. dem. skakutanje. — 2) stanje koje biva, kad skače čemu cijena (das Steigen, pretii augmentum. Rj.).

skākati, skāčēm, v. impf. Rj. v. impf. slož. do-skakati (kome), i(z)-, od-, o-, pre-, pri-, u-, za-; do-skakivati, na-, nad-, o-, od-, op-, po-, pre- v. pf. slož. do-skakati 1, od-, o-, po-, pro-, ra(z)- (se), za- (se); ispreskakati. v. pf. prosta skočiti (i kod skočiti v. pf. složena s njim), skoknuti. dem. impf. skakutati. — 1) springen, salto. Rj. vidi gjipati. — Kako tice jadoliko graču, sa krila im brčeno perje skače. Rj. 45b. Kad to čule dvije tice crne, jedna grače, u oblake skače. Rj. 98a. Doskakivati, skaćući dolaziti. Rj. 134a. Skakavac, jedno mjesto gdje voda skače s velike visine. Rj. 685b. Eto ti jednoga petla, koji stane skakati za pogačom. Npr. 134. Pretvori se u ovcu, počne okolo njega i usa nj skakati i blejati. 216. Sir koji plače, i rakija koja skače, valja (t. j. sir mastan, i rakija iz koje skaču iskre kad se utoči u čašu). Posl. 285. Skaču skoka, meću se kamena, preskače im Nahod-Simeune. Npj. 2, 65. Teško bio naljutio dora, dobar doro na kolače skače, u prijeko dvanaest aršina. 2, 384. Sjutra prije polovine dana okrenuće skakat' Kotarani po Udbinji i oko Udbinje, izvadiće Stojka iz tavnice. 3, 123. Poviče roblju, da ne skače u Moravu. Miloš 92. Pritisnuto jače sve na više skače. Straž. 1886, 1226. Bikovi njihovi skaču i ne promašuju. Jov 21, 10. Iz usta mu izlaze lučevi, i iskre ognjene skaču. 41, 11. su se. refleks. (u pjesmi), značenje kao i bez refleks. se: On uzima koplje ubojito, pak se skače Šarcu na ramena. Npj. 2, 397. u pjesmi i prelazno: činiti da što skače: Hitro ata uz rudine skače. HNpj. 4, 86. — 2) n. p. cijena, vino, steigen, cresco. Rj. suprotno spadati 2, spada cijena, spada vino.

skakavac, skakavca, m. — 1) *die Heuschrecke, locusta (pachytylus migratorius L. Rj.)* cf. šaška. Rj. vidi i *prug. isp. cikavac* 1. — Uskakavčiti noge (legavši na legja skupiti malo noge da se koljena izdignu, kao u skakavca kad stoji). Rj. 788b. Dogju skakavci na zemlju Misirsku i pojedju sve bilje po zemlji. Mojs. II. 10, 12. — 2) u nahiji Sokoskoj u selu Košlju jedno mjesto gdje voda skače s velike visine, cf. skokovac. Rj. vidi i slap.

skakavica, f. — 1) *der Schlossriegel, obex serae*. Rj. vidi skačatur, štekavica. — Dočekač, na dovratniku ono za što se zamiče skakavica. Rj. 136b. Jedna je (djevojka) samo otvorala vrata, koja su ondje (u Dubrovniku) i sad i danju zatvorena, pa kad ko spolja kucne u njih, djevojka pogleda kroz prozor ko je, pa povuče za uzicu skakavicu te se vrata otvore. Rj. 704a. Sobna (vrata) su se zatvarala tek malom skakavicom koja se uzicom dizala i spuštala. Zim. 303. — 2) igra u kojoj se skače ko može dalje ili više preskočiti. Rj. — Skok, cf. skakavica: Skaču skoka, meću se kamena. Rj. 687a. — 3) u blatu Skadarskome nekakva riba, iz koje se vadi avgutar. Rj. — Kad riba skakavica (cipoli) u proljeće i u ljeto u plitkoj vodi pomoli glavu iz vode, kaže se: glavaju cipoli. Rj. 86b. vidi i čefola.

skakutânje, n. dem. od skakanje. Rj.
skakutâti, skakučem, dem. od skakati. Rj. v. pf. dem. skoknuti. — Po tom je ovca svegjer uz cara skakutala i blejala. Npr. 116.

škala, f. (u C. G.) — 1) vidi stijena. Rj. i *syn. ondje*. — 2) vidi skala: Sve su naše skale zatisnuli. Rj. vidi i ščela. — 3) pl. skale, *die Stiege, scalae, cf. skalini*: Kad pogleda vodi u skaline, al' su vodi skale pokvašene. Rj. i *syn. skala*: Skalini, cf. skala, basamak. Rj. 685b. i *syn. kod skalini*. — 4) (u Slav.) vidi kriška: sijeci tu jabuku na skale. Rj. *isp. skalje*.

skalaburiti, skalâburim, v. pf. smiješati stvari koje ne idu zajedno, *Sachen, die nicht zusammenpassen, unter einander mischen, verwirren, res discrepantes permiscere*: Sasma je mnogo skalaburio, ne znam kako će rasklasti (Posl. 275). Rj. s-kalaburiti. v. *impf. prosti kalaburiti*.

skalini, skalina, m. pl. (po zap. kraj.) *die Treppe, scalae, cf. skala, basamak*: I odite uz skaline, pak izigje na čardaku. Rj. *Tal. scalino. sing. skalin, skalina. vidi i* ljestve, merdiveni, stepen 2, stepenica, stuba. — Skakat' priko dva skalina (na vrat, priko vrata). DPosl. 111 (priko zap. mjesto preko).

skâlje, skâlja, f. pl. (u Slav.) komadi od iverja, *Holzabfalle, sarmenta*. Rj. — Značenje (korijenu) cijepati: skâlje. Korijeni 238. *isp. kâlati*.

skâmeniti, nîm, v. pf. Rj. s-kameniti. v. *impf. prosti* kameniti se. — 1) koga, *versteinern, zu Stein machen, lapio*. Rj. učiniti ga kamenom. — 2) sa se, *refleks. versteinern, zu Stein werden, lapidesco*: Usejnu srce skameni se. Rj. postati kamen. vidi okameniti se, smramoriti se. — Ti slobodiš mene ranjenoga, jer je slaba paklena aždaja, jer su joj se žvala skamenila. Npj. 5, 449. Žena Lotova idući putem bijaše se osvrnula natrag, te se skameni i ostane slan kamen. Prip. bibl. 16.

skâmija, f. (pl. gen. skâmijâ) (u vojv.) *die Bank in der Schule, scamnum, cf. klupa*. Rj. školska klupa. od *Lat. scamnum*.

skâniti se, skânim se, vidi nakaniti se. Rj. v. r. r. pf. s-kaniti se. *isp. riješiti se. v. impf. skanjivati se.*

skanjivânje, n. das Zaudern, cunctatio. Rj. verb. od skanjivati se, koje vidi.

skanjivati se, skânjujem se, v. r. *impf. zaudern, cunctator*. Rj. s-kanjivati se. vidi nakanjivati se. v. *impf. prosti* kaniti se. v. pf. skaniti se. — Kako kum prase, ti odmah vreću. (Kad ti ko hoće što da da, ne skanjuj se, nego uzmi odmah, dok se onaj nije pre-

mislio). Posl. 126. Hoće li, ne će li (n. p. ide ili radi što, t. j. lijeno, skanjujući se). 342.

skâpati, skâpljem, v. pf. n. p. od gladi, od zime, *umkommen, pereo*. Rj. poginuti, umrijeti. v. *impf. skapavati*. — Tvrda muka kad dogje na čoecka, valja da trpi dok skaplje. Posl. 312.

skapâvânje, n. das Umkommen, mors. Rj. verb. od skapavati. stanje koje biva, kad tko skapava.

skapâvati, skâpâvam, v. *impf. umkommen, pereo, morior*. Rj. vidi cikati, ginuti, mrijeti. v. pf. skapati.

skapûlar, skapulâra, m. — Fratar da ne krađu govoraše, a on u skapularu gusku imaše. DPosl. 22. Skapular, u frataru ono u gornjoj haljini što im stoji oko vrata i niz pleći, *ital. scapolare*. XVII.

skapûlati, lâm, v. pf. *erhalten, retten, salvo, cf. spasti, sačuvati*: Avizan na pola skapulan. Rj. vidi *syn. kod sačuvati*: Ovaj se glagol drukčije ne nalazi. — Podranite na ravno Kosovo, ne bi l' meni glavu skapulali. HNpj. 2, 33. Brže bježi vojvodinoj kuli, eda bi ga skapulala kula. Npj. 4, 162. »Nemoj mene izgubit'...«. Ta mu riječ skapulala glavu. 5, 250.

skâsati, skâsâm, v. pf. *herabtragen, gradu tolutili descendendo*: Ne da skusat' Turku niz Kotare. Rj. s-kasati, kasajući sići. v. *impf. prosti* kasati.

Skâtar, m. u pjesmi (valja da ne će biti Skadar, nego Kotor, Cattaro): Drugo dobro beo grad Skatara. Oj Skatare moj bijeli grade. Rj.

skâtula, f. vidi škatula. *isp. skatulica*.

skâtulica, f. dem. od skatula. — Othranjen je u skatulići od bumbaka. DPosl. 89.

skâzâljkâ, f. *der Zeiger an der Uhr, index horologii, gnomon*. Rj. vidi kazaljka, ono što na uri pokazuje vrijeme.

škêla,* f. — 1) *die Ueberfahrt, der Ort der Ueberfuhr, trajectus*. Rj. na vodi ono mjesto gdje se prevozi preko nje. vidi ščela, skala 2. *isp. brod (gdje se prelazi)*. — Skele i gjumruke niko drugi nije mogao zakupiti osim njih dvojice. Sovj. 22. — 2) *das Schiff auf dem man überfährt, navis qua trajicio, cf. ščela*. Rj. lagja na kojoj se prevozi preko vode. vidi splata. *isp. brod 2*. — Kerep, skala od više lagja svezanijeh (ukerepljenijeh). Rj. 268b. — 3) skele, *das Baugerüst, machina aedificationis, cf. lazila*. Rj. vidi i koze, makare.

škêlarina, f. *das Ueberfahrtgeld, das Fuhrgeld, nautum*. Rj. plata za prevoženje na skeli. *isp. brodarina 1*. — takve riječi kod dimarina.

škêledžija,* m. *der Fährmann, portitor*. Rj. koji na skeli prevozi. *isp. brodar 1*. — Boji ga se kao vrana skêledžije. Posl. 21 (*isp. Ne boji se vrana brodara*). DPosl. 70).

škêledžijin, *adj. des Fährmanns, portitoris*. Rj. što pripada skêledžiji.

škêledžijnskî, škêledžijnskî, *adj. Fährmann-, portitorum*. Rj. što pripada skêledžijama. i sažeto škêledžijnskî, *isp. abadžinski*.

skeljâvânje, n. J. Bogdanović. *verb. od skeljavati. rađnja kojom tko skeljava što*.

skeljavati, skêljâvam, v. *impf. J. Bogdanović. s-ke-ljavati. v. pf. skeljiti. v. impf. prosti* keljiti.

skêljiti, ljîm, v. pf. s-keļjiti n. p. dvije daske, slije-piti ih keljem. vidi sakeljiti. govori se u Hrv. gdje i keljiti. *zusammenleimen, conglutinare*.

Skênderija,* f. *das Gebiet von Skuturi*: Daću tebe zemlju Skenderiju. Rj. — Skenderija, zemlja oko Skadra. Npj. 1 3, 398.

skêrepiti, pîm, v. pf. n. p. dvije lagje, cf. kerep. Rj. s-kerepiti lagje, kao svezati ih, da budu kerep. vidi ukerepiti.

skerlet,* *der Scharlach, coccum, coccinum*. Rj. *isp. skrletiti se*. — Zasiya se skerlet i kadifa. Rj. 194a. Pred tamnicom čudan dobar junak, i na njemu čisti zelen skerlet. Npj. 2, 98. On se pljesnu rukom po koljenu, skerlet čoha puče na koljenu. 4, 263 (*skerlet-*

čoha). Zavjes bijaše od porfira i skerleta. Mojs. II. 38, 18.

skerletan, skèrletna, *adj.* von Scharlach, coccineus, coccinus: Ogrnuli skerletne binjiše. Rj. što pripada skerletu. — Švukavši ga (Isusa) obukoše mu skerletnu kabanicu. Mat. 27, 28.

skičanje, n. das Schreien des Schweines, suis clamor. Rj. *verb.* od skičati. radnja kojom svinjče skiči.

skičati, skičim, v. *impf.* schreien wie Schwein, clamo (de sue). Rj. svinjče skiči (kad viče). v. *pf.* prosti skiknuti. v. *impf.* slož. poskikivati.

skidanje, n. das Abnehmen, demtio. Rj. *verb.* od skidati. radnja kojom tko skida što. vidi snimanje.

skidati, skidam, v. *impf.* Rj. s-kidati. v. *pf.* skinuti. — **1)** herabnehmen, demo. Rj. vidi smicati 1, snimati. — Skidaju konju zuzubice, kad mu nekako meso naraste oko zuba pa ga režu nožem. Rj. 175a. Tu su stanovi, jedne žene stoku muzu, jedne mleko razlivaju, jedne skorup skidaju. Npr. 80. Kapu skida, do zemlje se svija. Npj. 2, 67. Sa ramena skida džezferdana. 4, 329. Do sad ste, braćo, bili na mojoj duši, a sad vas ja skidam sa svoje duše i ostajete gospodari od sebe. Sovj. 68. Ko ima zlata, neka ga skida sa sebe. Mojs. II. 32, 24. sa se, *pass.*: Što mu se briga skida s vrata. Posl. 138. — **2)** n. p. haljinu, košulju, ausziehen, exuo: Te ti skidaj Njegošević Mata. Rj. vidi vlačiti 3. — Pa s nje skida ruho gjevojačko, na nju meće ruho nevjestinsko. Rj. 414a. sa se, *refleks.*: Kad pogjemo legati, ja ću izvaditi ključ iz vrata, pa kad se stane skidati, onda ćeš ga videti kroz rupu. Npr. 53.

skika, f. das Schreien der Schweine, suum clamor. Rj. n. p. stoji skika svinja, t. j. svinje skiče. *isp.* skičanje.

skiknuti, skiknēm, v. *pf.* aufschreien (vom Schweine, clamorem tollo). Rj. skikne svinjče, kada vikne. v. *impf.* skičati.

skinuti, skīnēm, v. *pf.* Rj. s-ki(d)nuti. v. *pf.* je i prosti kinuti se. v. *impf.* skidati. — **I. 1)** herabnehmen, demo. Rj. vidi smaći 1, smetnuti 1, snimiti. — Pa skidoše kape kamilavke. Rj. 262a. Starac kad primi novce, skine s konja ulaz. Npr. 38. To strašno stvorenje skide sa lica medveđu kožu, i zbaci medveđinu sa sebe. 134. Pa joj skine prsten s desne ruke i s leve noge šarapu. 240. Skinuo bi s matere Božje pokrov. (Kad ko krade, ili onako grabi sebi). Posl. 288. Skinuti kajmak. (Uzeti ono što je najbolje u kakvoj stvari). 288. Kad budete kod Merina dvora, skinite me na zelenu travu, nek me vidi Merima devojka. Npj. 1, 250. Dok skinem s vrata ovaj nesrećni i bijedni Rječnik. Straž. 1886, 1386. Danas skidoh s vas sramotu Misirsku. Is. Nav. 5, 9. Idem da mu skinem glavu. Sam. II. 16, 9. Skinite teške poslove svoje s mojeg naroda. Jezek. 45, 9. — **2)** ausziehen, exuo: Te on skide Njegošević Mata. Bajo skide bega Ljubovića. Rj. vidi svući 1. — Svi će knezovi morski . . . skinuti sa sebe plašte. Jezek. 26, 16. sa se, *refleks.*: Kad bude noću, pošto se on već skine i legne spavati, dogje mu jedan delija. Danica 4, 7. — **II.** sa se, *refleks.* herabsteigen, descendo: Pa se skide niz bijelu kulu. Rj. vidi saći, sići, snimiti se. — Skin' se s konja ognjaniti Vuče. Rj. 438a. Popne se na jedno drvo . . . skine se sa drveta. Npr. 189. Ti penji se gore na bedem da ti ovu drugu jelu dodamo . . . da se skinemo niz nju dole u grad. 190. Ja poigrah dobra konja moga . . . Ja se skidoh, da kavad otpučim. Npj. 1, 400.

skiptar, skiptra, m. od Grč. τὸ σκίπτρον; sceptrum, Scepter, Zepter; vladalačka šibika. — Skiptar je carstva tvojega (Bože!) skiptar pravice. Ps. 45, 6. Mudarci koje zvijezda dozva prepadoše se videći ne skiptre ni prijestole, nego krajnje siromaštvo. DP. 303.

skitāc, skitāca, m. der Landstreicher, erro. Rj. koji se skita. vidi skitnica, i *syn.* ondje. *augm.* skita-

čina 1. — Glavni kmet može nemirnim ljudma i skitācima, koji idu od kazana do kazana, udariti do 25 batina. Miloš 191.

skitāčica, f. die Landstreicherin, vaga, errans. Rj. koja se skita. vidi skitnica. — Puva bura na Radula, te pomela dva Radula . . . i Milicu kilavicu, i Maricu skitāčicu. Herc. 242.

skitāčina, f. — **1)** *augm.* od skitač. Rj. takva *augm.* vidi kod bardačina. — **2)** vidi skitnja: otišao u skitāčinu. Rj. *isp.* skitanje.

skitāčkī, *adj.* Landstreicher-, erronum. Rj. što pripada skitācima.

skitalac, skitāoca, m. vagus, vagans, oberrans. Stulli. koji se skita. vidi skitnica, i *syn.* ondje.

skitānje, n. das Herumstreichen, die Landstreicherei, vagatio. Rj. *verb.* od skitati se. radnja kojom se tko skita.

skitati se, skītām (skīcēm) se, v. r. *impf.* herumstreichen, erro. Rj. ići kojekuda. vidi klatariti se, klatiti se, lolati se, pobijati se, potezati se, potucati (i se), prebijati se, sijevati (od kuće do kuće), silacati se, smucati se 1, tepsti se, tući se 3, tučvati se, vući se 3. v. *pf.* slož. poskitati se, proskitati se. — Skita se kao pas bez gose. Posl. 288. Tako se ne skitao od nemila do nedraga! 310. Ode pravo u primorje ravno, sve se skita, a za Musu pita. Npj. 2, 406. Onda se malo po malo istrijebe životinje koje su se prije divlje po polju skitale. Priprava 28.

skitnica, f. vidi skitač. Rj. kako je riječ ženskoga roda, za cijelo znači i skitāčica. vidi i bitanga, bludnik 1, loncija, potepuh, potuenja, potukač, protuha, probilijeska, probisvijet, skitalac, tučnica. — Srjetska skitnica. Rj. 672b. Obišao kuća kao miš kuka. (Reče se za skitnicu). Posl. 229. Pa Šćepana ružno nagdiše, mjesto cara skitnicom ga zvahu. Npj. 5, 525.

skitnja, f. das Herumstreichen, vagatio, cf. skitāčina 2. Rj. vidi i skitanje. — Poskitati se, udariti u skitnju. Rj. 548a. Otišao u sampas, t. j. u skitnju, i bez i kaka posla. Rj. 664b.

sklāc, m. (u Dubr.) vidi sklat. Rj.

sklād, m. Rj. s-klad. *osn.* koja je u 1 klasti. — **1)** vidi skladnja. Rj. vidi i kladnja, krstina, krst 4. gomila od nekoliko snopa žita. — **2)** megja izmegju dvije njive, Feldmark, confinium. Rj. gomila od zemlje ili od kamenja, da bude megja. — **3)** consensus, ordo, rhythmus, harmonia. Gjorgji: sklad od žica i glasa. Nek njegovo hvali ime slatkijeh glasa sklad naredni. Stulli.

sklādān, sklādāna, *adj.* Rj. suprotno neskladan. — **1)** (u Dubr.) artig, humanus, decorus. Rj. kao udvoran, uljudan, prikladan: Nemać svetac (što se tiče suda i uredbe zemaljske). (što je Nijemac krotak i skladan). Posl. 205. Viša klasa valjalo bi da je od naroda učenija, mudrija, uljudnija, sklādñija i rodoljubivija. Kov. 13. — **2)** conformis, congruens, compositus, concors: sklādñi romon. Stulli. što se slaže s redom, harmonijom; harmonijski. *isp.* sročan, sročit.

sklādñōca, f. (u Dubr.) vidi sklādñost. Rj. — riječi s takim nast. kod bistroća.

sklādñōst, sklādñosti, f. die Artigkeit, humanitas, decor. Rj. osobina onoga koji je sklādñ (1) i što je sklādñ (2). — Nagjoh toliko milja . . . u onoj sklādñosti njegovih rečenica. Megj. 111 vidi sklādñōca. *isp.* harmonija.

1. sklādñja, f. vidi kladnja. Rj. vidi i sklad 1. — riječi s takim nast. kod čežnja.

2. sklādñje, f. *pl. gen.* sklādññi i sklādññjā. (govori se u Hrv.) vidi palije.

sklāñjānje, n. Rj. *verb.* od sklanjati. — **1)** radnja kojom tko sklanja n. p. ruke (das Zusammenziehen, contractio. Rj.). — **2)** radnja kojom tko sklanja koga na što (das Bewegen zu etwas, permotio. Rj.). — **3)** radnja kojom tko sklanja koga gdjeod za neko vrijeme. — **4)** u gram. radnja kojom tko sklanja

n. p. imena: Primjeri od *sklanjanja imena* i od sprezanja glagola. Ođg. na ut. 20. Za što u glagolima u sprezanju izbacujete slova, a u imenima u sklanjanju ne čete? Rat 27.

sklanjati, sklanjām, *v. impf.* Rj. s-klanjati. *v. impf. prosti* klanjati; kloniti (se). *v. pf.* skloniti. — **1)** *beugen, flecto:* Ruke sklanja pa mu se poklanja. Rj. kao savijati. — **2)** *bewegen, permoveo.* Rj. sklanjati koga na što, nagovarati ga. — **3)** kao ostavljati, *unterbringen, colloco.* Rj. kao ostavljati 1, namještati na sklonito mjesto: Sakrivaš ih pod krov lica svojega od buna ljudskih; sklanjaš ih pod sjen od svadljivijeh jezika. Ps. 31, 20. Mudri sklanjaju znanje, a usta ludoga blizu su pogibli. Prič. 10, 14 (*abscondunt scientiam; verbergen die Erkenntniss*). sa se, *refleks. ili pass.:* Pod sjen krila tvojih sklanjam se dok ne progju nevolje. Ps. 57, 1. Evo se među mrtve broji onaj koji živi na visini i u mali grob sklanja se. DP. 146. — **4)** u gram. *declinare, declinire:* Sadašnji naš spisatelj mora znati: sklanjati sva imena. Pis. 64. sa se, *pass.:* Sa »j«, »lj«, i »nj« sklanja se, *n. p.* raj, učitelj i panj, kao i kovač. Pis. 7.

sklápānje, *n. das Zusammenfügen, conjunctio.* Rj. *verb. od* sklapati. radnja kojom tko sklapa *n. p. oči.*

sklápāti, sklápām, *v. impf. zusammenfügen, consero.* Rj. s-klapati. *v. pf.* sklopiti. — Da ja vidim, kako bečar spava: bečar spava, očiju ne sklapa. Npj. 1, 264.

sklāt, *m.* (u Dubr.) *der Engelfisch (Meerengel.* Rj.²), *squatina (angelus Dum. Rj.³).* Rj. *vidi* sklač. *morska riba. — riječ* postala od *Lat. squatus. isp.* Osn. 17.

sklāta, *f.* (u Srijemu) *Dummkopf, stultus:* idi, sklato jedna! *cf.* sukata. Rj. *vidi* i slūta, sumlata, sulitnja. *syn. kod* bezjak. — s-klata. *isp.* Osn. 18.

sklāti se, skōljēm se, *v. r. pf. raufen, ricari.* Rj. s-klati se. *vidi* saklati se. *u svagji počupati se. vidi* i isklati se, poklati se, *reciproč. sklao se s njim, sklali se ljudi. v. impf. prosti* klati se 2.

sklēnica, *f. das Trinkglas, poculum vitreum.* Rj. čuša ili uopće sudčić od skla (od stakla). *vidi* ckenlica. *isp.* staklence. — Pristupi k njemu žena sa sklenicom mira mnogocjenoga, i izli na glavu njegovu. Mat. 26, 7.

sklēnza, *f.* (u Paštr.) *vidi* svagja: Nestade spenza, nastade sklēnza. Rj. tujja riječ.

sklēptati, sklēpēm (sklēptām), *v. pf.* Rj. s-kleptati. *drukčije se ovaj glagol ne nalazi. — 1)* *bedrängen, urgeo.* Rj. *vidi* splahitati. kao navaliti. — **2)** sa se, *refleks. sklēptati se, sklēpēū (sklēptajū) se, v. r. pf.* oko koga, *bedrängen, urgeo:* skleptala se oko njega dva tri dužnika. Rj. *vidi* slaptati se.

sklibiti se, sklibim se, *v. r. impf. grinsen lachen, rideo ringens.* Rj. smijati se zijajući tako da se zubi *vide. vidi* ceriti se, kesiti se. *v. pf.* isklibiti (zube).

sklibljēnje, *n. das Grinsen, rictio videntis.* Rj. *verb. od* sklibiti se. radnja kojom se tko sklibi.

skliti se, sklīm se, *vidi* ekliti se, stakliti se. Rj. *v. r. impf. sjajati se kao sklo (staklo). II. pregi.* skljah se, skljah se. *prilog sad. sklēci se.* Rad 6, 106.

sklizak, sklīska, *adj. schlüpfzig, lubricus.* Rj. *vidi* klizak, klizav.

sklizavica, *f. vidi* klizavica. Rj. gdje je sklisko.

sklō, *n.* (u Dubr.) *vidi* staklo. Rj. *vidi* i stklo, eklo. — Sklo ti Pilarsko, sklo ti Mletačko, svako se sklo razbija. DPosl. 111.

sklōnit, *adj. seitwärts abgelegen, devius.* Rj. *n. p. sklonito mjesto, mjesto s neruke, skrovito, gdje se može tko skloniti, sakriti se. isp.* zaklonit.

sklōniti, sklōnim, *v. pf.* Rj. s-kloniti. *vidi* sakloniti. *v. impf.* sklanjati. — **1. 1)** *beugen, flecto.* Rj. skloniti *n. p.* ruke, kao saviti. — **2)** koga na što, *bewegen, permoveo.* Rj. kao nagovoriti, privoljeti ga: Ne bi li kakogod oca skloniti da ga jopet k sebi primi. Npr. 248. I skloni srca svojeh ljudi od roda

Judina kao jednoga čovjeka, te poslaše k caru. Sam. II. 19, 14. Planina njima nije smetala da izagju blagi, krotki, sklonjeniji k miru nego k boju. Zim. 83. — **3)** *unterbringen, colloco:* Koja će nas u gori skloniti. Rj. kao ostaviti 1, smjestiti. — Vatra raštrkana i već se zgorela. Ona lepo uzme metlu pa počisti kolebu, vatru skloni, i još drva donese te bolju naloži. Npr. 142. Ne prenese David kovčega k sebi, nego ga skloni u kuću Ovid-Edoma Getejina. Dnev. I. 13, 13. Sklonio bi me (Gospod) pod krovom šatora svojega. Ps. 27, 5. — **II. sa se, refleks. — 1)** kao sakriti se: skloni se ti gdje god za neko vrijeme. Rj. — Pa joj reče da se skloni malo za vrata. Npr. 56. Skloni se, gospodaru, skloni se kod mene; ne boj se. Sud. 4, 18. Gospod da plati za djelo... kad si došla da se pod krilima njegovijem skloniš. Rut 2, 12. Nego se čuvaj ajutra, skloni se gdje god i prikrij se. Sam. I. 19, 2. — **2)** kao privoljeti se: Opet joj reče: »Idi mati...« Na to se ona skloni pa pogje k caru. Npr. 51. Prijatelji okolo njegova oca nagovarajući, da ga opet k sebi primi... otac mu se opet skloni, primi ga k sebi. 249. Mojsije se skloni da živi kod onoga čovjeka. Mojs. II. 2, 21. Samo se ne mogoh skloniti da stavljam... ne mogoh se na to skloniti. Star. pis. hrv. 4, X.

sklōp, sklōpa, *n. der Zusammenstoss mehrerer Berge, concursus montium, commissura.* Rj. gdje se brda sklapaju, i uopće kao mjesto sklopljeno, zatvoreno odasvud: Otvoreno ti je pogledati onamo u one krasne njive; nisi u kakvom sklopu, u velikim varoškim zidinama. Zim. 353.

sklōpiti, sklōpim, *v. pf. zusammenfügen, committo.* Rj. s-klopiti, *vidi* saklopiti. kao prost glagol klopiti ne dolazi. *isp.* klōpiti. *v. impf.* sklapati. — Svesti oči, t. j. sklopiti ih. Rj. 669b. Čatisati, *vidi* sašiti (sklopiti, *n. p. haljinu*). Rj. 820a. Ninaj, Jovo, u bešići, dok ti sanak oči sklopiti. Npj. 1, 193. Ruke sklopi bratu oko vrata. 2, 290. Izvadi me (Bože!) iz gliba... da ne sklopi jama nada mnom ždrijela svojega. Ps. 69, 15. sa se, *refleks.* Posle toga dogđu nekaki drugi Turci, i tumare usred vojske Srpske, koja se sklopi i pobije ih. Danica 4, 6. Aod uzme mač, i sa-tjera mu ga (Eglonu) u trbuh, i držak ugje za mačem, i salo se sklopi za mačem, te ne može izvući mača iz trbuha. Sud. 3, 22.

sklōpnice, *f. pl.* dvije kašike (posna i mrsna), koje se sklope jedna u drugu i nose se o pojasu. Rj.

skljūkati, skljuām, *v. pf. hincinthus, indere, cf. ukljukati.* Rj. s-kljukati. kljukajući umetnuti. *v. impf.* kljukati.

skljūniti, skljuām, *v. pf. s-kljuniti. kao prosti glagol ne nalazi se. — 1)* *n. p. nos, die Nase hängen lassen, demitto.* Rj. spustiti što, da visi kao kljun. — **2)** sa se, *refleks. skljujūniti se*, kad se *n. p.* skuva zelje kakvo, pak se slegne, *niedersinken, cadere.* Rj.

skljūsiti se, skljušim se, *v. r. pf. s-kljusiti se. isp.* okljusiti se. *drukčije se ovaj glagol ne nalazi. — Mi* pripucamo na vepira, i on se skljudi dole na potoku. Megj. 285. Skreše u jednoga (Čerkeza). Ovaj se skljudi na zemlju. Zim. 74. skljuditi se, pasti kao mrtav da je. M. Gj. Miličević.

sknāditi, dīm, *v. pf.* Rj. s-knaditi. *isp.* nā-knaditi, nado-knaditi. kao prost glagol ne nahodi se. — **1)** *verschaffen, acquiro, cf. skunatoriti.* Rj. *vidi* i skucati 2, skunabiti. kao malo po malo nabaviti, steći. — **2)** načiniti, sastaviti, *n. p. pjesmu, zusammensetzen, compono.* Rj.

skōba, *f. die Klammer (im Schiffbau), fibula, retinaculum, cf. skobla.* Rj. *vidi* i engeča, mačka 4, pijavica 2.

skōbālŭ, skobālŭ, *m.* riba nekaka. Rj. Nāsling, chondrostoma nusus Agass. Rj.³ *vidi* skobalj, šljivar 2.

skōbiti, skōbim, *v. pf.* s-kobiti. *vidi* sukobiti. *v. impf.* skobljavati (i se). — **1)** *vidi* sresti. Rj. —

2) sa se, *refleks.* *vidi* sresti se. Rj. — Dobra kob! (U krajini Negotinskoj i gore uz Timok reče jedan od dvojice ljudi kad se na putu sretnu — *skobe* mjesto: pomoz! Bog). Posl. 59.

sköbla, *f.* *vidi* skoba. Rj. i *syn. ondje.*

skobljavanje, *n. verb.* od 1) skobljavati, 2) skobljavati se. — 1) *radnja* kojom tko skobljava koga. — 2) *radnja* kojom se tko skobljava s kim.

skobljavati, sköbljäväm, *v. impf. vidi* sretati (i se). *v. pf.* skobiti (i se). — 1) koga: Sabor kod manastira svakad je pun interesa . . . *skobljavaš zeta* koji se sastaje s milosnom tazbinom svojom. Zim. 42. — 2) sa se, *recipr.* skobljavati se s kim.

sköbäj, *m.* (u Dubr.) *eine Art Meerfisch, piscis* genus. Rj. *riba morska. isp.* skobalj.

sköcati se, sköcäm se, *v. r. pf.* hart werden, *duresco*, *cf.* smrznuti se (kao kost?). Rj. s-kocati se, *otvrdnuti kao kost? drukčije se ne nalazi ovaj glagol. isp.* skoćanjiti se.

sköcač, sköcač, *m.* (u pripovijeci) koji skače, *Springer, saltator.* Rj. *isp.* skakač.

skoćanjiti se, sköcänjäm se, *v. r. pf.* smrznuti se ili onako otvrdnuti kao koćanj, *cf.* skocati se, *erharten, duresco.* Rj. s-koćanjiti se. *glagol se ovaj inače ne nahödi.*

sköče, sköčeta, *n. das Junge von skot.* Rj. skot(i)če, *młade od skota.*

Sköčić, *m. ein Schloss und Dorf am linken Drina-Ufer unterhalb Zvornik, nomen arcis et pagi:* Sijaj Bože i Božiću, i našem begu na Skočiću. Rj. *kula i selo na lijevom brijegu Drine niže Zvornika. isp.* sjaknuti.

Sköči-Gjevöjka, *f.* strmenita i visoka stijena kraj mora u Paštrovićima izmegju Budve i Kastel-lastve. Pripovijeda se da je odane skočila djevojka u more da je Turci ne bi zarobili. Rj. *isp. tako slož. ime* Sköčivuk.

sköčiti, sköčäm, *v. pf.* Rj. *v. pf. slož.* i(z)-skočiti. *na-, nad-, o-, od-, op-, po-, pre-, pri-, u-, za-. v. impf.* skakati, *i ondje ostala v. pf. slož. i v. impf. slož. dem.* skoknuti. — 1) a) *springen, salio.* Rj. *vidi* uskočiti 2, *gijpiti, gjiknuti.* — *Gjilasnuti, skočiti i u jedan mah pobjeći.* Rj. 149b. *Žagonačke, zagonački n. p. skočiti, t. j. iz zatrke.* Rj. 169b. *Skoči Turčin ka' da se pridnu.* Rj. 305b. *Skočiti s mjesta, t. j. ne iz zatrke.* Rj. 362a. *Ončas oni na noge skočiše.* Rj. 460b. *Tripud dorat wreten skočio.* Rj. 766a. *Skočio ukovitlac.* Rj. 777a. *Skočio konj upropnice, t. j. s mjesta, vidi trupačke.* Rj. 788a. *Uskočiti na noge, vidi skočiti.* Rj. 789a. *Kako košulja počne goreti, a on skoči od sna i poviče . . .* Npr. 55. *On skoči s konja.* 89. *Divljan slijep skoči kao mahnit.* 148. *Skoči varnica te pregori dlaku.* 162. *A Baš-Čelik skoči kao munja i iščezne iz očiju.* 196. *Prepade se sirota nevjesta, skoči u susret svekrvi, i pade pred njom na gola koljena.* 215. *Dvanaest strašnih lavova skoče da ih sve rastržu.* 240. *Skoči iz sobe i stane vikati na onu devojku.* 240. *Kad dogju vile k očima. (Ili vile puknuti ili oči skočiti).* Posl. 116. *Skoči kao opržen. Skoči kao pregalj. Skoči, pa onda reci: hop! (Ne hvali se da ćeš što učiniti, doklegogj ne učiniš).* 288. *Igrah se zlatnom jakukom . . . odskokom skoči jakuka.* Npj. 1, 42. *Skoči Lazar na konja zekuna.* 4, 317. *Kad Stanojlo iza sna skočio.* 4, 334. *Skoči junak ka' i soko sivi.* 4, 364. *Skoči kolo da skočimo, da bi nama u čas dobar.* Kov. 85. *sa se, refleks.* (u pjesmi) *znači što i bez se refleksivnoga: On se skoči, ka' da se pomami.* Npj. 1, 476. *Pa se skoči, pripasa oružje.* 4, 263. — b) u *prenesenom smislu, kao ustati, navaliti:* Oni će svi buknuti na tebe, t. j. skočiti, ustati, *sich entgegen setzen, opponere se.* Rj. 47b. *Ustisati, kao ustati, skočiti, n. p. ustisalo jedno uz drugo, drängen, premo, insto.* Rj. 790b. *Svi se začude, pa ona dva brata skoče na nj: »Otkuda tebi to! Ti si to negde ukrao.«* Npr. 62. *Tek*

što uljeze u kuću, gječica skoče oko njega onako gladni. 108. *A kad raji dodijaše . . . skoči raja sa četiri kraja.* Npj. 1, 494. *Srbi onda skoče na Redžepa, i stanu vikati, da je to sve njegovo maslo.* Danica 5, 28. *Taman se to stane prepravljati, a dogju glasovi, da je Lepe-nica skočila da se preda Turcima.* Miloš 164. *Seljaci skoče na oružje, pa opkole onu kuću.* 181. *Kad vidje gdje narod izlazi iz grada skoči na njih i pobi ih.* Sud. 9, 43. — 2) *steigen, cresco.* Rj. *n. p. skočila cijena vinu, skočilo vino. suprotno spasti (spadnem)* 4. *v. impf. skakati* 2.

Sköčivük, *m.* brdo izmegju Crmnice i Paštrovića. Rj. *Skoči-vuk. tako slož. ime isp.* Skočičjevojka.

sköčki, sköčäkä, *m. pl.* (u Dubr.) *vidi* koloturice. Rj. *na razboju ono o čemu vise niti. vidi i škokei, školjci; koloturice, koloturici, koturici.* — *skočei* (osn. u *skok*). Osn. 283.

skök, sköka, *m.* — 1) *der Sprung, saltus:* Ja okom a on skokom, *er sieht mir's an den Augen ab, cf.* skakavica 2: *Skaču skoka, među se kamena.* Rj. *djelo kojim se skoči.* — *Uzagrepce potrčase konji, t. j. u skok.* Rj. 771b. *Svaki će mu skok valjati madžarije. (Kad se za koga kazuje kako će dobro bježati).* Posl. 279. *A Madžari igru započese, treću igru, skoka junučkoga.* Npj. 2, 485. *Skočila skokom jabuka.* Herc. 260. — 2) *der Fall (im Mühlbau), casus aquae.* Rj. *u gragjenju vodenice. isp. slap.* — *Badanj, velika šuplja klada što kroz nju teče voda, te obrće kolo na kašičari vodenici. Badanj se namjesti nu skok, pa se dolje, u užemu kraju, udari u nj kablina.* Rj. 11b. *Tako se pripovijeda kako je (Nasradin-hodža) negdje navrh brda vigjeo lijep skok, pa počeo praviti vodenicu, i nije mu prije palo na pamet da vodenica bez vode bití ne može.* Posl. 47.

skökac! *interj. ovake uzvike vidi kod čistac!* — *Kad ko skoči odakle, ili ako malo dijete opane, da ne bi plakalo, rekne se: skökac! onda se tobož' nije ubilo i ne plače.* J. Bogdanović.

sköknuti, sköknäm, *dem. od skočiti.* Rj. *v. impf. dem. skakutati.*

skökovac, skököveca, *m. Name eines Wasserfalles in dem Bache Žeravija in der Gegend Jadrta, Dorf Tršić.* Rj. *na vodi Žeraviji u Jadrta, u selu Tršiću, mjesto gdje voda skače s visine. biće i nomen appellativum kao i skakavac 2, koje vidi. vidi i slap.*

šköla, *f. vidi* skula, čkola, škola, učionica; *die Schule, schola.* — *Uči skolu pet godina dana.* Npj. 5, 20. *Pak je dobro skolu naučio.* 5, 488.

skölanje, *n. verb.* od skolati, koje vidi

skölar, *m. vidi* skular, djak, gjak, učenic. — *Crnogorci ne ljube skolare . . . Ko najviše posijeće glava, najbolji je skolar megju njima.* Npj. 5, 524.

skölarstvo, *n. stanje onoga koji je skolar.* — *Koji bješe skolan i naučen . . . skolarstvo mu ništa ne pomoga.* Nj. 5, 525 (pomoga *dijalekt. mj. pomože*).

skölati, lām, *v. impf. skolati koga, slati ga u skolu.* — *Kako bjehu pripeli Šćepana, i kako ga za cara staviše, koji bješe skolan i naučen . . . Što će skolan čovjek megju njima? On je skolan, kad je dobar junak.* Npj. 5, 525.

skolijeriti, skölijeräm, *v. pf.* opkoliti, *umzingeln, circumsisito.* Rj. s-kolijeriti. *u ovom obliku glagol se drukčije ne nalazi. Daničić ga dovodi od kor. od koga i glagole skoliti, opkoliti.* Korijeni 243. *vidi skoliti 2, ostala syn. kod opkoliti.*

sköliti, skölim, *v. pf.* Rj. s-koliti. — 1) *Bijes te skolio! (Kletva psetu. Posl. 13) schilt man den Hund (dass dich die Wuth!), rabiem tibi!* Rj. — 2) *vidi* opkoliti. Rj. i *syn. ondje. vidi i skolijeriti, skučiti.* — *Pa uzima trista katanije, skoli Marka sa četiri strane . . . Kad pogleda Kraljeviću Marko, al' katane njega opkolile.* Npj. 2, 250. *Bijeda, zlo koje koga zadesi ili mu tko učini, nesreća, nevolja, koja osobito*

iz nenada ili bez uzroka navali na čovjeka i skoli ga, te se on i nagje u njoj. Daničić, ARj. 290a.

skomina, *f.* stupor, *dentium hebetatio*. Stulli. *kad zubi utrnu; stumpse Zähne. govori se i u Hrv. ali u množini, n. p.* skomine se dobiju, kad se jedu zelene šljive; imam skomine, što sam jeo zelenijeh šljiva. Iveković.

skomračnje, *n. das Kargen, Filzen, tenacitas*. Rj. *verb. od skomračiti, koje vidi.*

skomračiti, čim, *v. impf. filzen, kargen, tenax sum*. Rj. *vidi* tvrdovati, tvrdica, skupac biti. *isp. stezati se, stiskivati se. za postanje isp. komračiti.*

skončanje, *n. das Ende, finis: doći će i njemu skončanje*. Rj. *verb. od skončati. isp. svršetak, svrha; konac 2.*

skončati, čam, *v. pf. absolvere, conficere, consumere*. Stulli. *s-končati. kao svršiti. isp. dokončati. v. impf. skončavati.*

skončavanje, *n. verb. od skončavati. radnja kojom tko skončava što.*

skončavati, skdnčavam, *v. impf. s-končavati. kao svršivati. v. pf. skončati. — sa se, pass.: Beskončan; upravo što se ne skončava, čemu ne dolazi konac. Daničić, ARj. 246a.*

skonobiti, bīm, *v. pf. vidi skunatoriti*. Rj. *s-konobiti. drukčije se ovaj glagol ne nalazi. vidi i sknaditi 1. skucati 2, skunabiti. kao malo po malo nabaviti, steći.*

skopak, skōpka, *m. eine durch Hacken abgenützte Haue, ligo usu corruptus*. Rj. *motika koja se skopala.*

Skopaljski, *adj. što pripada Skoplju: Kršava, varoš u Skopaljskom pašaluku*. Rj. 309a. Selo u okolini Skopaljskoj. DRj. 3, 336.

skopati, skōpām, *v. pf. Rj. s-kopati. — 1) (u Boci) packen, prehend, cf. dokopati, šcepati. Rj. vidi i dokopati se. — 2) sa se, refleks. skōpā se n. p. motika, durch Hacken sich abnützen, fodiendo corruptor. Rj. kao pohrdati se (upotrebljavanjem); skopa se n. p. motika kopanjem. isp. skopak.*

skopčati, skōpčām, *vidi skovčati*. Rj. *v. pf. s-kopčati. v. impf. skopčavati. — Žitija pojedinih ljudi vrlo su skopčana s istorijom naroda njihova. Danica 4, 1. Pokazuju da im je milija njihova lažna slava nego istina i sve što je s njom skopčano. Nov. Zav. XV. Kako se što dogadjalo i kako je jedno s drugim skopčano bilo. Ođbr. od ruž. 3. Divljijeh (ljudi) ima još . . . Za to žive oni u društvu, ali ne baš tvrdo skopčanom. Priprava 135 (isp. sveza, biti u svezi sa . . .).*

skopčavanje, *n. vidi skovčavanje*. Rj.

skopčavati, skōpčavam, *vidi skovčavati*. Rj. *v. impf. s-kopčavati. v. pf. skopčati.*

Skopljak, Skopljāka, *m. čovjek iz Skoplja*. Rj. *vidi Skopljanin. — isp. taka imena Sprečak, Srbljak.*

Skopljanin, *m. čovjek iz Skoplja. vidi Skopljak. — Skopljak vojšti na Sumadiju (natpis). Knjigu piše paša Skopljanine. Npj. 4, 314.*

Skoplje, *n. nom. propr. einer Stadt. — 1) (Skupi) in Macedonien. Rj. varoš u Mačedoniji. — 2) u Bosni blizu Travrnika. Rj.*

skōpōst, skōpōsti, *f. (u C. G.) die Laune, ingenium: ne znam mu skoposti. cf. čud. Rj. isp. i narav, natura. — Biće od tugje, koja sama nije u običaju, skopost. Osn. 227.*

skōr, *m. (u C. G.) nekaka zmija. cf. beča. Rj. isp. i grabonos, grabonosac.*

skōrak, skōrka, *m. šarena (po pepeljavom crne pjege) i brkata bubina, malo tanja od sršljena, ali je dugačka koliko i on. ako nije dulja, insecti genus (Scelopender, scelopendra morsitans L. Rj.) Rj.*

skōrašnji, *adj. neulich, unlängst, nuperus. Rj. što je odskora. vidi maloprašnji, prvašnji. isp. prijesan, frišak, vrišak, taze. — Bajat, govori se o čemu što nije skorašnje nego kvarno od duga stajanja, vetus,*

non recens. Daničić, ARj. 156a. Bojadin, u njekim skorašnjim narodnim pjesmama mjesto Bajazit. 507a. Naši su zakoni skorašnji. Zlos. 49.

skōrašnjica, *f. t. j. voda, skorašnja voda. — Maloprašnjica, n. p. voda, t. j. ona koja je malo prije donesena, kao skorašnjica. Rj. 344a.*

skōreti se, skōri se, *vidi okoreti se. v. r. pf. s-koreti se, postati okoreo, tvrd, n. p. hljeb, kad dugo stoji. kao glagol prost ne nahodi se.*

skōri, *adj. prema adv. skoro (2); baldig, brevi futurus, citus. — No vladika vojsku iskupio . . . i višnjemu Bogu preporučio, da m' on bude vojsci predvoditelj, a Turcima skori pobjeditelj. Npj. 4, 76. Obriče da će skorim vremenom odgovoriti na sve. Nov. Srb. 1817, 637.*

skōrice, (u Boci) unlängst, *nuper: tu skorice bio je kod mene; cf. skoro. Rj. adv. vidi i otprvo. — Tako isto i krave, ovce . . . preneseše se odnekle amo u naše krajeve, a skorice tek odavde u Ameriku. Priprava 27. Niti je mjesta ni potrebe ovdje pretresti što je g. J. Subotić skorice o ovoj stvari pisao. Bukv. 28.*

skōrnja, *f. vidi skornja, čizma; der Stiefel. isp. cipela, crevlja, posto, postola. — U Janka crevljara vedhe skornje, a u Miljka kovača ražanj drven. DPosl. 140. Skornja, čizma u Vrančića (ocrea, gdje je skornja), u Mikalje i u Stulića; isp. skornja. XVII.*

skōro, — **1) unlängst, nuper, haud ita pridem; od skora. Rj. adv. za prošlost: dogodilo se skoro, nije tome davno. vidi i doskora, skorice; prvač, prvō, otprvo. — Udare preko livade skoro pokošene. Npr. 144. Skoro baba vjenčana. (Ili:) Skoro Bog da! (Kad ko govori o čemu kao da je sad, a ono odavno bilo pa i prošlo). Posl. 288. O gjevere moj zlačen prstene! skoro ti mi na prstu bijaše, skoro bješe, pa nekud otide! Kov. 100. Skoro je izmegju Ruskijeh spisatelja bila čitava raspra za »sej« i »etot«, Pis. 91. Ko se skoro bude oženio, neka ne ide na vojsku. Mojs. V. 24, 5. Evangelistar što je sad skoro tu štampan. Kolo 15 (14). — 2) skoro (iza čega), kao brzo. vidi naskoro, bald, ehestens, brevi, propediem. Rj. 406a. vidi i poskoro. isp. uskoriti. — Da idete mene u svatove, jer se mislim brzo oženiti . . . I dovedi stotinu svatova, jer se mislim skoro oženiti. Npj. 5, 271. Od koga ćemo skoro dobiti mapu od Srbije. Danica 3, 222. Da bi to udobnije za sve nas i skorije bilo, izabrao sam . . . Spisi 1, 94. Da satre sotonu pod noge naše skoro. Rim. 16, 20 (velociter, schnell). Da pokaže slugama svojim šta će skoro biti. Otkriv. 1, 1. Samo Miklošiću — ako skoro uspiše — javi da nijesam tu. Kolo 15 (14). — 3) vidi gotovo, malo 2 (i syn. ondje), lakom; beinahe, fast, fere: Najviša brda, od kojih su jedna pojedna skoro cijelu milju visoka. Pripr. 101. U Rječniku će Srbskom biti opisani skoro svi običaji Srbski. Straž. 1886, 771. Stade sunce nasred neba i ne naže k zapadu skoro za cio dan. Is. Nav. 10, 13. Što bi se još moglo reći, ono mislim da se skoro sve može razumjeti iz onoga što se ovdje govori. Osn. IV.**

skoropisni, *adj. skoro-pisni, ταχυγράφος, Schnell-schrift. — Piše skoropisnim slovima. Glas. 9, 246.*

skoroprošavši, *adj. skoro-prošavši. gram. aoristus. Dva prošavša, 1-vo prošavše, a 2-go skoroprošavše . . . polu prošavše, skoro prošavše i davno prošavše. Rj. LV. U vremenu skoroprošavšemu. Slav. Bibl. 2, 234.*

Skōrosav, *m. ime muško. Rj. Skoro-s(l)av. — imena tako slož. kod Bogosav.*

Skōrosava, *f. ime žensko. Rj. Skoro-s(l)ava. — imena tako slož. kod Dikosava.*

skorovečernjak, *m. (u C. G.) ukor onome koji nije ništa imao pa poslije stekavši ponio se, i znači: koji je je skoro stekao večeru i najedavši se ponio se. Rj. skoro-večernjak. der Emporkömmling, homo novus.*

skörpija, *f. der (Haus-) Skorpion, scorpio, scorpium (euscorpium europaeus Schr. Rj.⁹). cf. jakrep.* Rj. *vidi šparak.* — Ne boj ih se . . . što su ti uporni i kao trnje i živiš među skorpionjama. Jezek. 2, 6.

skörpijin, skorpionjina (i skorpionjina), *adj. što pripada skorpionji: Mučenje njihovo bijaše mučenje skorpionja kad ujede čovjeka.* Otkriv. 9, 5.

skörüp, *m. die Sahne, flos lactis, cf. kajmak.* Rj. *vidi i pavlaka 1, povlaka. isp. tjenica. isp. poskorupiti.* — Bata, 2) ono drvo kojim se skorup u stapu bije. Rj. 17a. Vračala da joj se hvata debeo skorup. Rj. 93b. Tu su stanovi, jedne žene stoku muzu . . . jedne skorup skidaju. Npr. 80. skorup (osn. u kora sa sačuvanim s, koje je kora izgubila). Osn. 369.

skörüšiti se, skörüši se, *v. r. pf. n. p. kad se malo smrzne, sich übrinden, concrustari.* Rj. s-koruši se, *kad se malo smrzne, kao da se po zemlji uhvati kora. vidi pokorušiti se. kao prost glagol ne nalazi se.*

skösje, *n. (u Boci) drvlje što se kosijerom pokreše, te padne na tle, die Abfälle beim Abästen, frondes desectae.* Rj. s-kosje. — *vidi košlje, plotina 3; okresine, ovršine.* — *skosje* (od osn. koja je s drugim prijedlogom u ot-kos). Osn. 81.

sköt, *m. — 1) das Vieh, pecus.* Rj. *kao marvinče, živinče. vidi kot. augm. skotina. mlade skoče.* — Ne mari glota za jednoga skota. Posl. 204. Oderati sa skota kožu, strojiti je i učiniti je da bude meka. Priprava 130. Najprva i najteža od sviju potreba za čovjeka i za skota jest jelo i piće. 150. Pomori svu djecu prvence . . . još i od skota što je god prvo palo. Prip. bibl. 42. Valam stane biti skota; magarića padne na koljena a Valam udri još većma! 54. — 2) pasji skote! du Hundsrace! canis! Rj. *vidi podsad, die Brut, progenies: pasji podsade!* Rj. 525a. *vidi i leglo, vriježa.* — Je li zmijinji skot, tot peči. DPosl. 37.

skötan, skötna, *adj. trächtig (von der Hündin, dem Fuchse, und andern verachteten Quadrupeden), praegnans.* Rj. s-kotan, *kao s kotom; bregj, a govori se za kučku, lisicu i ostale četvoronožne prezirane životinje. adj. takva vidi kod sjanjan.*

skötina, *f. augm. od skot. Rj. — Skotina bezumna može raditi svoje poslove bez pravila i bez promišljanja, ali čovjek . . . Pis. 68. takva augm. kod barčina.*

skotrļjati se, lĵām se, *v. r. pf. herabrollen, devolvi, cf. skovrljati se.* Rj. s-kotrļjati se, *kotrļjajući se spasti, sići. vidi i skoturati se. v. impf. prosti kotrljati se.*

skötski, *adj. što pripada skotu: Tako mi se ne iskopala tri sjemena: ljudsko, škotsko i zemaljsko!* Posl. 305. — u Rj. 687b: Skötski, *adv. viehisch, pedudis more.*

skoturati, rām, *v. pf. s-koturati. v. impf. koturati. — 1) deorsum rotare.* Stulli, *skoturati što n. p. niz brdo. — 2) sa se. refleks. Stulli. vidi skotrļjati se, skovrljati se. koturajući se spasti, sići.*

skövati, skļjēm, *v. pf. schmießen, cudo.* Rj. s-kovati. *vidi sakovati. v. impf. prosti kovati.* — Da mu od onoga gvoždja skuje budovan na onu kijaču. Npr. 2. »Jerozakon« je skovana riječ. Pis. 45 (= načinjena). Jer su (riječi) od nevješta književnika skovane. Rad 15, 184.

skövčati, skövčām, *v. pf. zuhefteln, fibulo.* Rj. s-kovčati. *vidi skopčati; sapeljati, speltjati. suprotno raskovčati, raskopčati. v. impf. skovčavati.*

skovčāvānje, *n. das Zusammenhefteln, confibulatio. verb. od skovčavati. radnja kojom tko skovčava što.*

skovčāvati, skövčāvām, *v. impf. hefteln, fibulo.* Rj. s-kovčāvati. *vidi skopčavati; speltjavati, sapeljavati. suprotno raskovčāvati, raskopčāvati.*

skövija, *f. u pjesmi, vidi kapa, cf. skuvija: U skoviju među oči erne.* Rj. — Skovija, (Tal. scuffia) kapa. Npj.¹ 4, 351.

skovrljati se, lĵām se, *v. r. pf. herabrollen, devolvi.* Rj. s-kovrljati. *kovrljajući se spasti, sići. vidi skotrļjati se, skoturati se. v. impf. prosti kovrljati se.*

sközan, sközna, *adj. trächtig (von der Ziege), praegnans (capra).* Rj. s-kozna je koza, *kad je bregja; kao s kozletom. adj. taka vidi kod sjanjan.* — Pozno, ali skozno (n. p. biće, ako je). Posl. 252.

skrāčati se, skrāčā mi se, *v. r. pf. skrāčalo mu se da Bog da! kao prisjelo mu!* Rj. s-kračati se. *v. impf. prosti kračati.*

skrāčēnje, *n. verb. od skratiti. djelo kojim se što skratiti.* — Može se ono i (n. p. slastima) pred m izostaviti skrāčēnja radi. Spisi 1, 23. *verb. subst. od v. pf. isp. kod dopuštenje.*

skrāčivānje, *n. verb. od skrāčivati. radnja kojom tko skrāčuje što, n. p. riječ.* — Čast koja se u ovijem riječima daje skrāčivānju. Star. 1, 27.

skrāčivati, skrāčijēm, *v. impf. s-kračivati što, činiti da bude kraće. v. impf. prosti kratiti 1. v. pf. kratiti 2.* — Tako su počeli skrāčivati onakove riječi. Rj.¹ XXXIV. Kojima (knjigama) nije trebalo imena skrāčivati. DRj. 1, X. Da su pisci skrāčujući riječ zaboravili . . . 3, 532.

Skrādīn, Skradīna, *m. u Dalmaciji mala varošica, Scardona.* Rj.

Skrādīnskī, *adj. von Skradin.* Rj. *što pripada Skradīnu.*

Skrādīnjanin, *m. Einer von Skradin.* Rj. *čovjek iz Skradīna.*

Skrāj, *von, ab: To začuo čoban skraj ovaca.* Rj. s-kraj. *vidi sakraj. prijedlog, s kojim stoji riječ u drugom padežu, složen je od prijedloga s, sa i od prijedloga kraj, te prethodni dodaje potonjemu svoje značenje.*

skrāja, (t. j. s kraja) *vom Rande weg, a margine.* Rj. **skrājni**, **skrājni**, *adj. Rand-, qui in margine est.* Rj. *koji je skrāja. isp. krajni, krajnji.*

Skrāpež, *m. rijeka u Srbiji (u Rudn. n.).* Rj. — *isp. imena s takim nast. Padež, Palež.*

skrásiti, skrásīm, *v. pf. ne će on tamo skrasiti, er wird dort nicht lange bleiben, non ibi manebit diu.* Rj. s-krasiti, *ostati, primiriti se. vidi svrstovati. v. impf. prosti krasiti.* — Neki čovek uči i proba nekoliko zanata, dokle se jedva skrasi na jednom. Zlos. 261 (nekolike zanate mj. nekolika zanata).

skrati, ām, *vidi skrhati.* Rj. — skrati se, ām se, *vidi skrhati se.* Rj.

skrātīca, *f. abbreviatura, verbum in compendium redactum.* Stulli. *skrāčena riječ (u pisanju).*

skratiti, skrātīm, *v. pf. Rj. s-kratiti. — 1) vidi ukratiti 1. Rj. skratiti, ukratiti kome što. vidi i sukratiti, prekratiti, zakratiti. v. impf. slož. ukračivati, zakračivati, prosti kratiti 2. — 2) skratiti što, učiniti da bude kraće. vidi ukratiti 2. isp. okratiti, pokratiti. v. impf. slož. skrāčivati. — Mloge su riječi u crkvenim knjigama skrāčene (pod titlama). Danica 2, 17. Svršetak ove pjesme vidi se da je vrlo skrāčen. Npj. 2, 63 (Vuk). Strošio je na putu krjepost moju, skratio dane moje. Ps. 102, 23. Druge knjige koje pominjem skrativši im imena. DRj. 1, X.*

skrb, *f. (osobito po zap. kraj.) die Sorge, cura, cf. briga, skrb: nije ga skrb.* Rj. *vidi i kār 2, pēka 2.* **skrbān**, skrbna, *adj. sorgfältig, qui curam adhibet.* Rj. *koji skrbi. vidi skrbān, brižljiv.*

skrbīti, skrbīm, *v. impf. Rj. v. pf. slož. na-skrbīti, o-, pri-.* — 1) *vidi brinuti se, cf. skrbīti: ne skrbīte vi za to!* Rj. — 2) *sa se, refleks. skrbīti se (u Liei), Sorge haben, sollicitum esse, cf. brinuti se. Rj. biti zabrinutu. vidi i brižiti se.*

skrbļjēnje, *n. das Sorgen, cura.* Rj. *verb. od skrbīti i skrbīti se, koje vidi.*

skrbņnik, *m. ein sorgfältiger Mensch, der Besorger, curator.* Rj. *čovjek skrbān; čovjek koji skrbi za što,*

nastoji oko čega. — ἐπιρροπος, skrbnik, nastojnik. Daničić, DPosl. XV.

skrbótati, skrbóćem, v. *impf.* u zagoneci: Što zlatni golubići ispod zemlje skrbóću? Rj. skrbotati: praskati, vikati. Korijeni 254. *isp.* skrbotati.

skrénuti, skrénēm, v. *pf.* fort-, wegrücken, amoveo, removeo. Rj. s-krenuti n. p. što s mjesta, na stranu. v. *pf.* je i prosti krenuti. v. *impf.* slož. skretati.

skrēsati, skrēsēm, v. *pf.* Rj. s-kresati. vidi sakresati. — 1) drvo, die Zweige abhauen, decido frondes: popni se na to drvo, te ga skreši govedima. Rj. *isp.* okresati 1. v. *impf.* slož. skresavati. — 2) gumno, behacken, sarrio. Rj. vidi okresati 3, ožuljati. — 3 a) pušku, Feuer geben, abfeuern, emitto telum. Rj. vidi okresati 2. vidi i ispaliti, izbaciti, i ostala syn. (kod potonjega). — Skreše mu šešanu u prsi, no šešana plane, a ne sastavi. Npj.¹ 1, XXX. — b) puška skreše: Dočekala se puška na donji zub, t. j. kad se zapeta puška prstom obori, pa ne skreše, nego se dočeka na donji zub, kao što je bilo dok nije zapeta. Rj. 136b. — 4) Polražajnik pospe iz ruke žitom po kući; pa onda skreše badnjake, t. j. uzme vatralj, pa udara njime badnjake gdje gore (da skaču varnice) govoreći... Rj. 533a. *isp.* sjariti, potaći. *isp.* v. *impf.* prosti kresati 1; i slož. sjarivati.

skresāvauje, n. das Abästen, frondium desectio. Rj. *verb.* od skresavati. radnja kojom tko skresava drvo.

skresāvati, skrēsāvām, v. *impf.* abästen, frondes deseco. Rj. s-kresavati n. p. drvo. v. *impf.* prosti kresati 2. v. *pf.* skresati 1.

skrētāljka, f. oko Ogulina narod kaže onome na željeznici, čim se željeznička kola skreću s jednih kolonija (šinja) na druge; Wechsel.

skrētanj, skrētinja, m. (u Slav.) nekoliko usukana lista duvana, einige in einandergedrehte Blätter Tabak, folia herbae nicotianae intorta; od skretnja duvandžija reže (na kaku drvetu ili u šaku) kad hoće da puši samo onoliko koliko mu valja da napuni lulu. Skretanj duvandžije imaju i u Srbiji, ali onamo nijesam čuo da se tako (ili drukčije) zove. Rj. — s-kretanj (osn. samo drukčije složena u pre-kret). Osn. 201. riječi s takim nast. kod bacanj.

skrētānje, n. das Beseitigen, auf die Seite schaffen, amotio. Rj. *verb.* od skretati. radnja kojom tko skreće što n. p. s mjesta, na stranu.

skrētati, skrēcēm, v. *impf.* wegrücken, removeo. Rj. s-kretati. što n. p. s mjesta, na stranu. v. *impf.* je i prosti kretati. v. *pf.* skrenuti.

skrhāti, hām (skrhao), v. *pf.* Rj. s-krhati. v. *impf.* prosti krhati 1. — I. 1) brechen, frango, n. p. nož, kola, vrat, nogu. Rj. *isp.* skršiti, slomiti. — 2) n. p. skrhaj sve u lonac, skrhali ih sve u aps, hineinwerfen, conjicio. Rj. — II. sa se, refleks. — 1) herabstürzen, praecipitor: skrhao se s konja; skrhao se niz basamake. Rj. vidi zgruhati se. *isp.* strmeknuti. — 2) skrhali se svi u jednu sobu, hincinfallen, se conjicere. Rj. *isp.* skrhati 2.

skrinja, f. (u zap. kraj.) vidi kovčeg, sanduk: Mi igramo i pjevamo oko skrinje nevjestine. Rj. vidi i škrinja. dem. skrinjica. — Pred objedom procijene djevojačke haljine i ostale sve stvari što ona misli sa sobom ponijeti; i kad stvari ove složne u skrinju (kovčeg), svak baci u nju kakav novac. Kov. 51. od Lat. scrinium.

skrinjica, f. dem. od skrinja. Rj. vidi škrinjica; kovčežić, sandučić.

skriška, f. n. p. sira, vidi kriška. Rj.

skriti, skrījēm, v. *pf.* Rj. s-kriti. vidi sakriti. v. *impf.* sakrivati. — 1) vidi sakriti: Pa ih skrio nasred druma puta. Rj. vidi skutati. — 2) sa se, refleks. vidi sakriti se: Bolje se pošteno skriti no sramotno prikazati (Osobito se govori, što se tiče časti i dočeka. Posl. 26). Rj.

skriviti, skrīvīm, v. *pf.* verbrechen, delinquo, admitto. Rj. s-kriviti. vidi zakriviti (u pjesmi). v. *impf.* prosti kriviti 2 (koga). — Bangjen, čovjek koji je što skrivio pa ne će sudu da ide, nego živi prema vlasti kao hajduk. Rj. 14b. Zapita šta je skrivio ovi siromah čovjek te ga na smrt osudiše. Npr. 217. Ako li ti u čemu skrivi, ili je dužan, to na mene zapiši. Filim. 18. Otac tvoj prvi sagriješi, i učitelji tvoji skrivioše mi. Is. 43, 27.

skrižalina, f. (u Dubr.) Rj. (puževlja kućica? Rj.²). *isp.* spužalina, spužolina.

skrkļjūšiti, skrkļjūšīm, v. *pf.* kao pritisnuti koga, niederdrücken, opprimo, cf. pripušiti. Rj. s-krkljušiti. drukčije se glagol ne nalazi. *isp.* prezime Krkljuš kod kapnica 3.

skrkñnuti se, skrkñē se, v. r. *pf.* Rj. s-krknuti se. *isp.* zakrknuti. kao prost glagol ne nalazi se. — 1) sich verdichten, conspissari: skrkla se tarana u loncu. Rj. kao zgusnuti se, gusto postati. — 2) dunkel werden (in einem neu belaubten Walde), obscuror. Rj. kao potamnjeti; potamni u šumi, kad prolista. **skrletiti se**, tim se, v. r. *impf.* glühend (scharlachroth) werden, candescere: Te se ljuto gvoždje skrletilo. Rj. usjavati se, postujati usjalo, da bude kao skerlet. glagol se inače ne nahodi.

skrmiti, skfmīm, v. *pf.* beim Steuern. Rj. s-krmiti. *isp.* iskrmiti, prikrmiti v. *impf.* prosti krmiti 2.

skrnāvan, skrnāvām, *adj.* besudelt, pollutus: Sablja ti je od svašta skrnavana. Rj. vidi skrvnavan. kao oskrnjen, oskrnavljen, oskrnavljen. — oskrvniti; u nas je v. opet ispalo: skrnavan, skrnnaviti, oskrnaviti. Korijeni 238.

skrnāviti, skrnāvīm, v. *impf.* vidi skrvniti: Ne ću o njih sablje skrnāviti. Rj. v. *pf.* slož. *isp.* oskrnaviti, oskrvniti.

skrnāvljēnje, n. vidi skrvnjenje. Rj.

skrnjivānje, n. das Ranken, pampinatio. Rj. *verb.* od skrnjivati. radnja kojom tko skrnjuje vinograd.

skrnjivati, skrnjujēm, v. *impf.* vinograd, ranken, pampino, cf. zalamati 1. Rj. vidi i 2 mājiti. s-krnjivati. — Značenje (korijenu) sjeći: krnj; krnjiti; skrnjivati. Korijeni 240.

skrōb, skrōba, m. Rj. vidi škrob. — 1) eine Art dünnen Mehlmisses, puls farinacea. Rj. nekaka rijetka kaša od brašna. — Mene je ljuta Arnautka odranila skrobom ovsenijem. Npj. 2, 407. Njima (djeci) ima skroba ovsenoga i debela mesa ovnujskoga. 3, 408. — 2) (u Srijemu) od brašna i od masti, čime se skrobi pregja, da se bolje tka, Stärkmehl, amyllum, cf. pomaz. Rj.

skrōbiti, bīm, v. *impf.* t. j. pregju, stürken, vunena se pregja metne (kao) u kiselicu od mekinja, pa se osuši i protre se; a prtjena se skrobi na razboju skrobom od šenična brašna i masti. Rj. v. *pf.* slož. o-skrōbiti, za-skrōbiti.

skrōbljēnje, n. *verb.* od skrōbiti. radnja kojom tko skrobi n. p. pregju.

skrōbūt, m. skrōbūtina, f. (u Boci) bijela loza, die Waldrebe, clematis vitalba, cf. pavitina, skromut. Rj. vidi i skromutina, pavetina, paviti. — za nast. kod skrobot vidi riječi kod brskut.

Skrobūtača, f: Sagnaše ih lomnoj Skrobutači. Rj. **skrōjiti**, skrōjim, v. *pf.* zuschneiden (das Kleid), seco (pannum ad formulam). Rj. s-krojiti. vidi sakrojiti: srezati, sarezati. v. *impf.* prosti krojiti. — Majstor kaže šegrtu i to da nije samo zanat n. p. kod terzija skrojiti i sašiti haljinu, nego da je... Rj. 835b. Skrojicu ja njemu kapu. (Dosadiću mu). Posl. 288. Skroj mi majko, bijelu košulju. Npj. 2, 14. Na njima je ruho jednoliko: čista svila do zemlje spuščena, a kadifa u kraćem skrojena. 4, 167.

skrōjka, f. n. p. lopta od četiri skrojke, der Schnitt, segmentum. Rj. kad se kroji n. p. čoha, svaki iz nje skrojeni komad zove se skrojka.

skrömüt, *m.* (u Herc.) *vidi* skrobot. Rj.
skromütina, *f.* (u C. G.) *vidi* skromut. Rj. *vidi* skrobotina.

skrovan, skrovna, *adj. isp.* skroven, skrovit 1, — *adv.* Tko bez posla u Kolorinju hodi, i u svetom Luci mrtvi dan moli, nedonosno ili rodi ili ga skrovno što u srcu boli. DPosl. 127. u *Stullija*: occultus, absconditus (*tajni, skriven*).

skroven, *adj.* kao skrivan. — *Grieh skroven* na pola prošten. DPosl. 25. Imanje ukopano, znanje skroveno. 33. U zemlji je svud zlato skroveno. 143. u *Stullija*: occultatus, absconditus. *vidi* skrovan, skrovit.

skrovit, *adj. versteckt, abgelegen, reconditus*: U Kreševcu mjestu skrovitu. Rj. *isp.* sklonit. u *Stullija*: abditus, occultatus. — *adv.* On srdito curi odgovara: »Al' ćeš moju sablju celivati? al' gjevojko! stani u sužnjici?« Odgovori skrovito gjevojka: »N'jesam junak da ti sablju ljubim, nego volim stani u sužnjici.« Herc. 20. smjerno?

skrövište, *n. der Schutzort, asylum*. Rj. mjesto skrovito, zaklonito, gdje se je moći skloniti. — riječi s takim nast. kod danište.

skroz, *adv.* prebio ga skroz, prošlo tane skroz, durch und durch, per omnes partes. Rj. s-kroz. — Značenje (korijenu) prodirati: skroz. Korijeni 249.

skrpiti, pīm, *v. pf. zusammenflicken, consarcino*. Rj. s-krpiti. *v. impf.* skrpļjati, skrpļjavati. — Kad bi Luka onu svoju prvu Pismenicu bio skrpio, on bi je pod svojijem imenom i izdao. Odg. na ut. 19. *Is one veće* (gramatike) evo ovu malu skrpik kojekako. Rj. XIV. Koji (*pravopis*) nije ni ruski ni srpski, nego svakojako skrpļjen. Rad 6, 206.

skrpļjanje, *n. vidi* skrpļjavanje. Rj.
skrpļjati, skrpļjām, *v. impf. vidi* skrpļjavati. Rj.
skrpļjavānje, *n. das Zusammenflicken, sartura*. Rj. *verb. od* skrpļjavati. radnja kojom tko skrpļjava što. vidi skrpļjanje.

skrpļjavati, skrpļjavām, *v. impf. zusammenflicken, consarcino*. Rj. s-krpļjavati. *vidi* skrpļjati. *v. impf. prosti* krpiti. *v. pf.* skrpiti.

skršiti, škřštim, *v. pf. n. p. ruke, über's Kreuz legen, decusso*. Rj. s-kršiti. *v. impf.* škřščati, škřščavati. — *Oko šta je ruke škřstio!* (Kad ko učini kakav posao koji ne vrijedi mnogo). Posl. 237.

skřščanje, *n. das Legen überzwerch, decussatio*. Rj. *verb. od* škřščati. radnja kojom tko škřšća što. *vidi* škřščavanje.

škřščati, škřščām, *v. impf. überzwerch legen, decusso*. Rj. s-škřščati što, *n. p. ruke. vidi* škřščavati. *v. pf.* škřstiti.

škřščavanje, *n. vidi* škřščanje. Rj.
škřščavati, škřščāvām, *v. impf. vidi* škřščati. Rj. *v. pf.* škřstiti.

skřšiti, škřšim, *v. pf. brechen, frango*. Rj. s-kršiti. *isp.* skrhati 1; slomiti. *v. impf.* kršiti. — Bratu ćeš svojemu služiti; ali će doći vrijeme, te ćeš skřšiti jaram njegov s vrata svojega. Mojs. I. 27, 40. *sa se, pass.*: Kako se slomi i skřši malj cijele zemlje? Jer. 50, 23.

skrušenik, skrušenika, *m. poenitens*. Stulli. koji se skrušio.

skrušenje, *n. contritio, compunctio*. Stulli. *verb. od* skrušiti. djelo kojim se što skruši. — Srce govori, jer oganj skrušenja sažiže ga. DP. 360. takva *verb. subst. kod* dopuštenje.

skrušiti, skrušim, *v. pf.* — 1) *zermalmen, comminuo*: skruši malo soli. Rj. s-krušiti. *v. impf.* sakrušati. — 2) *a* u prenesenom smislu: Ima 47 riječi koje su od Slavenskih posrbljene . . . skrušen. Nov. Zav. VI Žrtva je Bogu duh skrušen, srca skrušena i poništena ne odbacuješ, Bože. Ps. 51, 17 (*cor contritum; ein zerknirsches Herz*). Na visini i u svetinji stanujem . . . oživljujući srce skrušenijeh. Is. 57, 15.

Duh je Gospodnji na meni; za to posla me da iscijelim skrušene u srcu. DP. 305. Vi hodite Bogu jedinome, i skrušeno njemu s' pomolite. HNp. 1, 43. — *b*) *sa se, reflex.*: Napominjući tijem posljednju večeru Hristovu tako da čovjek ne može gledati a da se ne zaplače i u srcu ne skruši. DP. 33.

skružak, skružka, *m.* ono što se skupi na vrhu kad se žito skružuje. Rj.

skružavanje, *n. verb. od* skružavati se. radnja kojom se tko skružava.

skružavati se, skružāvām se, *v. r. impf.* (u Baranji) sich zurücksiehen, se cohibere, cf. ustručavati se: što se većma skružava, to na njega većma viču. Rj. s-kružavati se.

skružiti, skružim, *v. pf.* žito u rešet, abschütteln, executio. U Hrvatskoj dadu djevojci na konja rešet, te skružuje. Rj. s-kružiti. *v. impf.* skruživati. *isp.* skružak.

skruživānje, *n. das Abschütteln, excussio*. Rj. *verb. od* skruživati. radnja kojom tko skružuje žito u rešet.

skruživati, skruživēm, *v. impf.* žito u rešet kad se čini, da pljeva izagje na srijedu, da se može uzeti rukom i baciti, abschütteln, executere. Rj. s-kruživati. *v. pf.* skružiti. *isp.* skružak. — *sa se, pass.*: Skružak, ono što se skupi na vrhu, kad se žito skružuje. Rj. 689a.

skrvaviti, skřvāvīm, *v. pf.* u pjesmi mjesto okrvaviti: Koji bi ti valj'o u nevolji i za tebe pušku opalio ili svoje sablje skrvavio. Rj. s-krvaviti, kao okropiti krolju. *v. impf. prosti* krvaviti. — Mrtav pade na krilo gjevojci, skrvavi joj svilu i kadifu. Herc. 4.

skřviti, skřvīm, *v. pf. blutig machen, cruento*: Ne skřvi mi moje ime krsno (Np. 2, 434). Rj. s-krviti što, učiniti da bude krvavo. *v. impf.* krviti se.

skūba, *f.* (u C. G.) *vidi* stopanica. Rj. *vidi* i domaća, domačica, gazdarica. — riječ tugga. Osn. 36.

skūbēnje, *n. verb. od* skupsti. radnja kojom tko skube što, *n. p. kosu s glave*.

skūbnuti, skūbnēm, *v. pf.*: Ako me stigneš, da me skubneš. DPosl. 2. — *v. impf.* skupsti (skubem).

1. **skūcati**, skūcām, *v. pf.* Rj. s-kucati. dem. skucati. *v. impf. prosti* kūcati. — 1) *n. p. obruč s kace, herabklopfen, decutio*. Rj. *za ovo s isp. s, sa I.* — 2) *kleinweise aufbringen* (*n. p. 20, 30 groša*), *minutum colligo, cf. skunatoriti*. Rj. *za ovo s isp. s, sa II.* kao malo po pomalo nabaviti. *vidi* i skonobiti, sknaditi 1, skunabiti. *isp.* spečaliti.

2. **skūcati se**, skūcām se, *v. r. pf. schwach und mager werden (besonders durch ausschweifendes Leben, daher auch verächtlich), enervari*. Rj. s-kūcati se, postati slab i mršav (osobito od raspuštena življenja), zato se i govori s preziranjem. *v. impf. prosti* kūcati se (*kūcā se kūčka*).

skūckati, skūckām, dem. od 1 skucati. Rj. *v. impf. prosti* kūckati.

skūčiti, skūčim, *v. pf. in die Enge treiben, in angustias compellere*. Rj. s-kūčiti, satjerati u tijesno. *vidi* skoliti 2, i *syn. ondje* (skučiti, *isp.* skoliti. Korijeni 33). *glagol ovaj ne dolazi kao prost. isp.* kučiti.

skūditi, skūdīm, *v. pf. n. p. djevojku, abtadeln, calumniar*. Rj. s-kūditi koga ružno govoreći o njemu. *v. impf. prosti* kūditi. — Ako Bog da? (Mjesto: kuda ćeš? ako li bi ko zapitao koga sa kuda, gjevoji mu odgovore: Idem u Kudiljevo da te skūdīm). Posl. 1. Treća duša najgrešnja, djevojku je skūdila. Np. 1, 135. Stojković skudi prijevod. VI Lazić 1, 3.

skūdla, *f.* (u C. G.) daska što se njom kuća pokriva, eine Art Schindel, scandula; skudla je kraća i uža od kindrike i šaoljka. Rj.

skūha, *f.* ono što se jednom skuha ili može skuhati. *n. p. imam zelja još samo za jednu skuhu. u mojem zavičaju, vidi* svar. Iveković.

skühati, skühäm, v. pf. kochen, sieden, coquo: Skuhati kome poparu, t. j. dosaditi mu (Posl. 289). Rj. s-kuhati. *vidi* svariti. v. impf. kuhati. — Probativiti hranu, t. j. skuhati u želucu, ili podnijeti. Rj. 602b. Učiniti kafu, t. j. načiniti, skuhati. Rj. 794b. Devojci zapovedi da skuva večeru. Npr. 142. Lopiža općena zlo spjenjena a gore skuhana. DPosl. 57.

škūla, f. (u Dubr.) *vidi* škola. Rj. *vidi* i škola, učionica.

skūlār, m. (u Dubr.) *der Schüler, discipulus, cf.* djak. Rj. *vidi* i skolar, školar, gjak, učenik.

skunābiti, skūnūbim, v. pf. anschaffen, acquiro, cf. skunatoriti: ja sam svačim skunabljen, versehen. Rj. s-kunabiti. *druckčije se ne nalazi. vidi* i skonobiti, i *syn. kod* skunatoriti.

skunatoriti, fim, v. pf. kleinweise zusammenbringen, minutim conquirō. Rj. s-kunatoriti, malo po malo nabaviti, steći. *vidi* skonobiti, sknaditi 1, skucati 2, skunabiti. v. impf. kunatoriti.

skūnjiti se, skūnjim se, v. r. pf. niedergeschlagen werden, dejici, affligi. Rj. s-kunjiti se, kao spustiti glavu od sramote ili od žalosti. kao prost glagol ne nalazi se. *isp.* pokunjiti se, pokljuniti se, okljusiti se.

1. skūp, m. (loc. skūpu). Rj. s-kup. za postanje *isp.* skupiti, skupiti se. — **1 a)** *vidi* kup, sakup, i sabor, i ondje ostala *syn.*: Batrić eto na skup na Cetinje. Rj. Cisto skup je danas na Cetinju, i novoga postavljaju knjaza. Npj. 5, 485. — **b)** Jesu li svi u skupu? *beisammen, simul.* Rj. *isp.* skupa. — Kokoši zoblju, a domaćica rekne: »kako mi u skupu zobale, tako mi u skupu i nosile!« Rj. 35a. Dobrićane Srblje dozivaše . . . Svi u skupu Dobrićani došli. Npj. 4, 195. Nije htio da se stara svoje vojnike osloboditi i u skupu ih zadržati, nego ih ostavio. Sovj. 55. — **2)** *der Inbegriff, summa, complexio, epitome.* — To bi bila dakle sadašnja ljudska prosvjeta — skup sviju umjēstva. Priprava 137.

2. skūp, skūpa (comp. skūplji), adj. — **1)** *vidi* tvrd 5, srebroljubiv; knickerisch karg, parcus. *isp.* skupac. *suprotno* izdašan, podašan, podatljiv. — Skup više plaća a lijen dalje ide. Posl. 288. I od stvari ka smrdi dobit miriše, reče skup. DPosl. 29. Skupu nije ništa dosta. 112. Ubogu malo nedostaje a skupu sve. 144. — **2)** Drag, 1) theuer (hoch im Preise), carus, cf. skup. Rj. 137a (a riječ skup u Rj. nije na svom mjestu). *suprotno* cijenan, jevtin, slahak. — Skupo do zla Boga. Rj. 33a. Onaj što je imao mahovinu dokazujući da je skuplja vuna od oraha zašite prida. Npr. 168. Skup je grad za dinar, kad dinara nema. Posl. 288. Oka je mesa slabo kad skuplja od 10 krajcara. Kov. 40. *adv.* Kihade on to (platiće, skupo će ga stati). Posl. 134. Jer se mogaše ovo prodati skupo i novci dati se siromasima. Mat. 26, 9.

skūpa, *zusammen, una*: svi skupa. Rj. *adv.* s-kupa. *isp.* ujedno, zajedno. — Basma, one riječi skupa što bajalica ili bajač govori kad baje. Rj. 16b. Držite se skupa na oružje, jer hoćemo skupa izginuti. Npj. 4, 345. Ružicu smo, kućko! skupa brali. Herc. 128. Ljudi su još kad ih see skupa uznemo, za čudo ljudi. Priprava 127. Bijaše jedan čovjek vrlo visok, koji imaše po šest prsta, skupa dvadeset i četiri. Dnev. I. 20, 6. See ovo što vidjesmo da biva . . . kad se skupa misli u svom postajanju. Rad 1, 120.

skūpac, skūpeca, m. *der Geizhals, avarus, cf.* tvrdica: Lažac i skupac lasno se pogode (Posl. 165). Rj. skup čovjek. *vidi* i cicija, cijiya, cjepidlaka 2, džimrija, gargrica 2, srebroljubac, tvrdac.

skūpitelj, m. koji je skupio, koji skuplja. *vidi* skupljač, sabirač. — Blagodarim svima gg. prenumerantima . . . a osobito gg. skupiteljima na rodoljubivome trudu. Danica 3, XXIII. Imena prenumeranta. Skupitelj g. Jovan Manojlović. Miloš 205. riječi s takim nast. *vidi* kod boditelj.

skūpiti, skūpim, v. pf. Rj. s-kupiti. *vidi* sakupiti,

okupiti; zbrati, sabrati. v. impf. skupljati. — **I. 1)** *versammeln, cogo, congreco.* Rj. — Okajmičiti, skupiti kajmak. Rj. 452a. Unaviljčiti sijeno, t. j. skupiti u naviljke. Rj. 782b. Onda mu oni skupe s plugova sve što je gvozdeno na jednu gomilu. Npr. 2. Trijezan je vojsku pokupio; na me skupi sedam stotin' druga. Npj. 4, 39. Svu gospodu na divan skupio. 4, 368. Ostao sakat (niti je mogao prsta dobro skupiti, ni ispraviti). Danica 1, 79. Da su braća složna pod barjak skupljena. Kov. 67. Što mi je u Odesi skupio na ovu knjigu sto i šest prenumeranta. Posl. LIII. Kako je zadržao nekake novce, koje je u Kladovu skupio od gjunruka. Sovj. 55. Koliko puta htjed da skupim čeda troja, kao što kokoš skuplja piliće svoje pod krila. Mat. 23, 37. Ja svjetujem da skupiš k sebi sve Izrailjce. Sam. II. 17, 11. — **2)** *vidi* spučiti 2. *isp.* skupiti se 2. *suprotno* rastegnuti. — Skupi brke, pak ćeš putovati. (Rekao kosac gladan, kad mu je u kašiku skakavac natrapao). Posl. 288. — **II. sa se, refleks.** — **1)** *sich versammeln, convenio.* Rj. — Skupi se oko njega svakojijeh ljudi. Npr. 124. Skupiše se eje, sovuljage . . . sve se skupi na hranu. 142. Susjedi se skupe gomilama pred moju kuću. Danica 2, 132. Gje su se i ostale čete već odavnu bile skupile u logore. 3, 185. Skupi se veliki senat Atinski. 5, 86. Potrste mi djecu . . . sve se skupilo na me. Mojs. I. 42, 36. — **2)** *sich zusammenziehen, contrahi:* skupila se doha Rj. *vidi* zbjeći se 2. *suprotno* rastegnuti se. v. impf. prosti kŭpiti se 2. — Kako je pas, skupivši se u klupko na mrazu od zime, rekao da druge zime ne će čekati bez kuće . . . dodajući još da mu velika kuća ne treba (kako se bio skupio od zime). Posl. XI.

skūpljāt, skupljāca, m. koji skuplja što ili je skupljao. *vidi* skupitelj, sabirač. — To skupljač i uredniku tih priča oduzima vrlo mnogo vremena. Mil. VIII.

skūpljānje, n. *das Versammeln, congregatio.* Rj. *verb. od* 1) skupljati, 2) skupljati se. — **1)** *radnja kojom tko skuplja što:* Više će se govoriti o pomagačima u skupljanju pjesama. Npj. 1, VII. Kad se oni sami rado primaju skupljanja prenumeranta. Npj. 4, XLIV. — **2)** *radnja kojom se skupljaju n. p. ljudi u gomilu.*

skūpljati, skūpljām, v. impf. Rj. s-kupljati. *vidi* sakupljati, okupljati, zbirati, sabirati. v. impf. prosti kŭpiti. v. pf. skupiti. — **I. versammeln, congreco.** Rj. — Stanu skupljati oko sebe bjeGUNce. Danica 3, 159. Stane Jadrane i svoje momke skupljati u gomilu. 3, 200. Pre nego sam stao pesme skupljati. Npj. 4, XLI. Čineći to ugljevlje ognjeno skupljaš na glavu njegovu. Rim. 12, 20. Skuplja k sebi sva plemena. Avak. 2, 5. — **II. sa se, refleks.** — **1)** *sich versammeln, convenio.* Rj. — Potočici koji se pomalo skupljaju u velike rijeke. Danica 2, 27. Tada neka se skuplja k tebi sav zbor. Mojs. IV. 10, 3. — **2)** *sich zusammenziehen, contrahi.* Rj. — Mnogo zgodnije bječve, koje se rastežu i skupljaju. Priprava 144.

skūpnī, adj. što pripada skupu. *isp.* zajednički. — I okupiš braću tvoju, skupna glavo! Kov. 108. Guvno nam je skupno, pa se u večer dogovorimo, koji će sjutra dan vrijeći. J. Bogdanović.

skūpōcjen, adj. kostbar, pretiosus. Rj. skupo-cjen, čemu je skupa cijena. *vidi* dragocjen, mnogocjen. — U moga popa ima velika jama u zemlji . . . biće u njoj novaca ili kakih drugih skupocenih stvari. Npr. 169. Sve ovo bješe od skupocjenoga kamena. Car. I. 7, 9.

skūpōca, skūpōtinja, f. *die Theuerung, caritas annonae.* Rj. *vidi* draogoća. kad je skupo, drago ono, što je za potrebu. — za nast. u skupoća *vidi* kod bistroća, u skupotinja kod bosotinja.

skūpōst, skūposti, f. *araritia.* u Gundulića: i zarad naprave i hude skupošti. Stulli. osobina onoga koji je skup 1. *vidi* srebroljublje, tvrdoća, tvrgja 2.

skúpsti, skúbêm, *v. impf. raufen, rupfen, vello*: Povio se po konju glogatu, od muke mu zubma grievu skube. Rj. *v. pf. prosti* skupnuti. *v. pf. slož. i(z)*-skupsti, o-, po-, *pro-* gram. I. *pregj.* skúboh, skúbe... II. *pregj.* skúbijáh (*i* skúbáh); *prilog pregj.* skúbävši, skúbäv; I. *pridjev* skúbao, skúbła; II. *pridjev* skúben. — Skube mu bradu tko hoće. DPosl. 112. Kad to čuh... skuboh kosu s glave svoje i bradu svoju, i sjedoh tužan. Jezdr. 9, 3.

skúpština, *f. die* Versammlung, der Landtag, comitia, consilium. Rj. *vidi* skup 1a, i sabor, i syn. ondje. — Srbi učine skupštinu u Ostružnici. Danica 5, 29. Na toj skupštini sastavljen je i račun. 5, 31. Po tom se učini skupština, na kojoj se izberu novi poslanici. Miloš 4. Sazove knezove na skupštinu. 157. Kad se ta skupština sastane... Sovj. 4. Pošto se skupština razigje... 52. Na skupštinu za to nije htio ići. 53. riječi s takim nast. kod gospoština.

skúpštinar, *m. koji je na skupštini, član skupštinski*. — Nasmijaste li se vi meni dosta, braćo skupštinari? Zim. 234.

skúpštinski, *adj. što pripada skupštini*. — U debati skupštinskoj. Pom. 19. Veliku muku imaše ministar prosvete dokle razbi ovu gotovost skupštinsku. Zim. 235.

skút, skúta, *m. Rj. dem.* skutac. značenje (korijenu) opkoljavati, pokrivati: skut, skutac; skutiti. Korijeni 260. — 1) *der Saum, ora, limbus*: Poljubi ga u skut i u ruku. Nemojte mu skutu obiskivati. U skut svilen kolaste azdije. Rj. — Vilenik, čovjek kojega je vila bila ustrijelila pa ga ona sama i izvidala i svojijem mu skutom rane zavijala. Rj. 62a. Peš, prednji kraj u haljine, cf. skut. Rj. 498b. Onda mu ona reče da sjede njojzi na skut. Npr. 123. Baba sjedi i u skutu drži jednu ticu. 220. Čovjek može siroti stati na skut, ali ne može na sreću. Posl. 349. Divna ti je brata uzgojila na čistome skutu gjevojčinu! Npj. 1, 459. Vala sinko, Čupiću Stojane! nisam znao, što pod skutom držim. 4, 291. Miloš... pripovedao mu (paši)... da traže svoju pravicu pod carevim skutom. Paša mu na to govorio: "... pri-oni caru za skut, i car će ti dati." Miloš 117. Nego dajte nam cara, koji će nas primiti, i kome ćemo se mi za skut uhvatiti. Sovj. 23. O rodel jošte na skutovima trojim nalazi se krv siromaha pravijeh. Jer. 2, 34. — 2) *pl. skúti*, donji kraj košulje osobito ženske: veze skute. U Srijemu i u Bačkoj malo žena nose dugačke košulje, nego košuljce, koji su malo duži dolje od pojasa, pa preko njih dolje svežu skute, koji su načinjeni kao suknja, samo što su na ove-njači. I budući da se skuti ne vide, za to su oni svagda od debljega platna nego košuljac. Rj. — Za-preći n. p. skute, rukave. Rj. 191a. Oplećak, kratka ženska košulja, po kojoj se skuti opasuju, cf. opleće, košuljac. Rj. 463a. Pokazuje dokle je snijeg lani bio. (Reče se u šali kad žensko idući po rosi ili po blatu podigne skute povisoko). Posl. 252. Uglada ga djevojka, savi skute, pobježe. Npj. 1, 440. Što se poni-ješe kćeri Sionske, za to mjesto mirisa biće smrad, mjesto širokijeh skuta pripasana vreća. Is. 3, 24.

skútae, skúca, *m. dem.* od skut (ponajviše u pjes-mama *pl. skuci*): Nabrala sam skuce i rukavce. Savi skuce i rukavce, majci pobježe. Rj. — Tu sam skuce obrosjela. Skuce nose, da se ne obrose. Rj. 434b. Ako ti budem srdita, napravi zlatnu šibiku, pa mene šibaj u dvore po onom skucu svilenu. Kov. 49.

skútati, skútâm, *vidi* skakriti. Rj. *drukčije se ne nalazi. za postanje isp. skut.*

skúvati, skúvâm, *vidi* skuhati. Rj. u krajevima gdje se u govoru glas h pretvara u glas v.

skúvija, *f. (st.) cf. skovija*: Za kalpakom od zlata skuvija, u skuviji alem dragi kamen. Rj. — Pa na sebe ruho izmjenjuje, a na glavu kapu i skuviju, za skuviju pozlaćeno perje. Npj. 2, 490.

skúža, *f. (u primorju)* Svaka skuža ima muža, t. j. svašta ima svoj uzrok (Posl. 277). Rj. — skuža (excusatio). Osn. 64. *izgovaranje 2, pravdanje 1.*

skužáica, *f. vidí* pobravica. Rj. nekoliko bráva što je manje od 50. — skužájica (pobravica; tamna postanja; isp. skuža). Osn. 325.

skúžati, skúžâm, *v. pf. (u C. G.) vidí* namiriti. Rj. s-kužati. *drukčije se ne nalazi. isp. skuža.*

skvára, *f. vidí* ckvara. Rj. mast kojom žene mažu kosu. *isp. zatop.* — Naskvarila kosu, t. j. namazala skvarom. Rj. 406a.

skväsiti, skväsím, *v. pf. Rj. s-kvasiti. v. impf. kvasiti.* — 1) *befeuchten, humecto*: podaj mu jabuku, neka skvasi usta. Rj. — Prepliva tica dugorepica i prepliva more, a krila ne skvasi (barka). Rj. 143b. Ako gaće ne skvasi, ribe ne uhiti. DPosl. 1. Popi Rade trideset zdravica, popi Rade, a ne skvasi brka. Npj. 3, 251. — 2) (u Dubr.) *vidí* umočiti.

skvícânje, *n. tristis gannitus. Stulli. verb. od skvi-čati. isp. kvećanje.*

skvícéati, skvícím, *v. impf. tristem gannitum edere. Stulli. skvící n. p. pas, kad ga tko bije. isp. kvećati. v. pf. skviknuti.*

skvika, *f.:* Vele skvike, a malo vune (Db. strido). DPosl. 150. u Stullija: querulus canum stridor; po ovome je skvika glas koji se čuje n. p. od psa, kad ga tko udari. *isp. kveka.* — Što je za njim skvika niz planinu? Kad ispade dvoje haždajica. HNPj. 1, 147.

skviknuti, nēm, *v. pf. semel tristem gannitum edere. Stulli. skvikne n. p. pas, kad ga tko udari. v. impf. skvícéati.*

skvórac, skvórcá, *m. (u Dubr.) vidí* čvorak. Rj. ptica. u Hrv. govori se i škvorac. *vidí* i čvrliak, brljak.

skvrčânje, *n. stridor. Stulli. verb. od skvrčati.*

skvrčéati, skvrčím, *v. impf. stridere. Gundulić:* graču, skvrče... Stulli. — Šturak, zvijer koja u večer skvrči. Stulli. — *vidí* cvrčati, čvrčati.

skvrčéti, čm, *v. pf. (u Srijemu) vidí* zgrčéti. Rj. s-kvrčéti n. p. noge, kao saviti ih, einziehen, con-traho, corrugo. *drukčije se ne nalazi.*

skvrňavan, skvrňávna, *adj. vidí* skrnavan. kao oskvrnjen, oskrnavljen, nečist. *isp. oskorniti*; u nas je umetnuto v opet ispalo: skrnavan. Korijeni 238. — Bićeš skrnavan sobom pred narodima. Jezek. 22, 16. Molitva Simeuna novoga Bogoslova... On smjerno moli Hrista da je primi iz skrnavih usta njegovijeh. DP. 212.

skvrňiti, skvrňím, *v. impf. skvrňiti što, činiti da bude skrnavno, nečisto. verunreinigen, polluere. v. pf. slož. oskvrňiti.* — 1) Skrnáviti, *v. impf. vidí* skvr-ňiti. Rj. 688b (a skvrňiti nema u Rj. na mjestu svome). Reče Gospod Mojsiju... da ne ginu s neči-stota svojih skvrneći šator moj što je usred njih. Mojs. III. 15, 31. Kako je to zlo što činite te skvr-ňite subotu? Nem. 13, 17. Sveštenici njegovi skvrne svetinju, izvrću zakon. Sof. 3, 4. — 2) sa se, refleks. Sa ženom bližnjega svojega ne lezi skvrneći se s njom. Mojs. III. 18, 20. Nemojte se skvrňiti nijednom ovom stvarju. 18, 24. Nemojte se skvrňiti o gadne bogove Misirske. Jezek. 20, 7.

skvrňjênje, *n. verb. od 1) skvrňiti, 2) skvrňiti se.* — 1) radnja kojom tko skvrni što: Skrnavljenje, *vidí* skvrnjenje. Rj. 688b. — 2) radnja kojom se tko skvrni.

sláb, *adj. schwach, imbecillus*; od zime, od vru-ćine, kann sie nicht ertragen, impatiens frigoris, famis; slab na srcu (t. j. goni ga na polje). cf. mu-anat. Rj. (slab od zime, od vrućine, ne može je pod-nositi). *comp. slabiji, može se čuti gđjegđe i: slápši.* Obl. 45. *vidí* slabomoćan. *dem. slabaćak.* — Čovjek slabe gragje. Rj. 98a. Nijesam vele dobar, t. j. slab sam, malo sam bolestan. Rj. 123b. Zimogrižljiv, zimogrozán, zimomorán, slab od zime. Rj. 210a. Lak

je ispod kape, t. j. *slaba razuma*. Rj. 321a. Ijohav, *slab*, bolešljiv. Rj. 338a. Mrlutina, kaže se *slabu* i bolešljivu *čeljadetu*. Rj. 371b. Nešto sam naloš; *slab*, rgjav. Rj. 394a. Ove je godine *hrana* ogodna, t. j. *slaba*. Rj. 438b. Tvrdje petlje, *slabe petlje*. Rj. 496b. Rgjav, 2) *slab*, bolestan. Rj. 646a. *Slabo* kao svračji mozak. Rj. 673a. Tanak, *slab* n. p. *razgovor*. Rj. 731b. Više bolesti ima kad je *zima slaba* nego kad je *jaka*. Posl. 22. Zaludu je lijepa brada, kad je *slaba glava*. 83. Da muž ne osjeti da je ona (žena) *slaba vida*. 178. Udare iznad nekake urvine, pa valja da je *zemlja* i onako bila *slaba*, a oni se opet mlogo zajedno narpaju, te se tako zemlja otisne i više ih od stotine žive pogrebe. Miloš 101. On se, i onako, koje *od starosti*, koje *od rana slab* buduću, zabuni. Npj. 1. 4, XV. U glavnoj stvari *slaba* je razlika između ovih triju pesama. 4, XX. *Slabom* se napretku može čovjek i nadati. Pis. 72. Ali je to *slab izgovor*. Rj. 1. XXXV. Bio *slaba zdravlja*, osobito u prsima. Sovj. 2. A *slaboga* u vjeri primajte. Rim. 14, 1. Vi ste uhode; došli ste da vidite gdje je *zemlja slaba*. Mojs. I. 42, 9. *Slabi* *arivist* s umetkom . . . i *slabi* bez umetka. Star. 3, 11.

slabā, f. adj. (u Valjevu) *vidi* srdobolja. Rj. i *syn. ondje*.

slabačak, slabāčka, adj. dem. od *slab*. Rj. — *takva adj. dem. kod dugačak*.

slabić, slabića, m. »on ti je uvijek onaj pregledani *slabić*«. J. Bogdanović. *isp. slabićak*.

slabićak, slabićka, m. »on ti je uvijek onaj kuvavi *slabićak*«. J. Bogdanović. dem. od *slabić*. *takva dem. hrastićak*.

slabina (slābina), f. die Weichen, ilia, hypochondria, inguina, cf. slabobočina. Rj. one dvije jamice pod trbuhom, meso ispod rebara. *vidi* i babušina, pabušina, pobočina; dimnja. *isp. prepona*. — Oba brega i salo što je na ujjima i na *slabinama*. Mojs. III. 3, 4. Al mu šare tiho odgovara: »Gospodaru delibaša Marko! pusti meni na *slabini* uzdu, da kajasi do kolina tuku. HNpj. 2, 184 (= *slaboća, slabost?*)

slabiti, bīm, v. impf. Rj. v. pf. slož. o-slabiti, ra(z)-slabiti; v. impf. slož. oslabljivati. — 1) *schwach machen, schwächen, debilito*. Rj. *prelazno*. Slabiti koga. Stulli. *slabiti što, činiti da bude slabo*. — 2) *neprelazno*. Slabi ko. *debilitari*. Stulli. *postajati slab*. — To se »h« manje čuje; ali k istoku ne gubi se tako odmah, nego se, istina sve *slabeći*, proteže preko Zete može biti čak do Metohije. Posl. XXII. Jer se radujemo kad mi *slabimo* a vi jačate. Kor. II. 13, 9. Osnovi zadnje samoglasno pred nastavkom ili otpada ili *slabi* u l. Osn. 200.

slabljenje, n. Rj. *verb. od slabiti*. — 1) *radnja* kojom tko *slabi koga ili što* (das Schwächen, debilitatio. Rj.). — 2) *stanje* koje biva kad tko ili što *slabi*.

slābo, nicht gar viel, — oft, — gut (franc. guère), *haud ita* —. Rj. — 1) *nicht gar viel*. Rj. *kao malo*. *suprotno: mnogo*. — *Slabo* jede, spava. Rj. *Slabo* koji spahija ide po selu da gleda koliko je koji nabrao. Rj. 702a. Kakva je koza takva i loza. (Stara koza *slabo daje* i mlijeko i kostrijet, a i star vinograd *slabo ragja*). Posl. 124. Koji mnogo prijeti, *slabo* osvećuje. 143. Glas ovoga slova (h) čuje se . . . ali *slabo gje* zdravo. XV. Kolubara je kod Paleža *slabo što veća* od Timoka kod Bregova. Danica 2, 39. Kriv se sveštenik *slabo* na sudu razlikuje od ostalih ljudi. Miloš 192. Srodstvo među jezicima slovenskim još se *slabo zna*. Rad 1, 106. — 2) *nicht gar oft*. Rj. *kao rijetko (kad)*. *suprotno: često*. — *Slabo* dolazi k meni. Rj. Bangjen čovjek *slabo* kad smije i spavati u kući. Rj. 14b. Kad kuga mori, onda joj *slabo* govore kuga, nego kuma. Rj. 311a. Kod Srba kad se koje razboli, *slabo* traže ljekara. Rj. 366a. Sneg *slabo*

kad udara pre Božitnjega posta. Danica 5, 20. — 3) *nicht gar gut*. Rj. *kao loše, rgjavo*. *suprotno: dobro, valjano, jako*. — Ovlaš, polako, *slabo*, n. p. svezati ili sašiti što. Rj. 436b. Koliko je go, i opet mu je zima. (Kaže se čoku koji je zimi *slabo obučen*). Posl. 145. Kalugjeri *slabo izgovaraju* »gj« . . . nego mjesto »gj« i »dž« govore »z«. Rj. 1. XXIIX.

slabobočina, f. *vidi* slabina; udario ga u *slabo-bočinu*. Rj. i *syn. kod* slabina. *slabđ-bočina* (osn. u slab i bok). Osn. 165. — *riječi tako slož. kod* dubodolina.

slabōća, f. *debilitas, imbecillitas, infirmitas*. Stulli. *vidi* slabost. — *za nast. isp. bistroća*.

slabōduhast, adj. koji teško diše, *engbrüstig, spiritus angustioris*. Rj. *slabo-duhast, koji može slabo dihati*. *isp. sipljajiv, i syn. ondje*. — *tako slož. riječi kod* buljookast.

slabōmoćan, slabōmoćna, adj. *schwach, debilis*. Rj. *slabo-moćan, u koga je slaba moć. vid. slab*.

slābōst, slābosti, f. die Schwachheit, imbecillitas. Rj. *osobina onoga što je slabo. vid. slaboća*. — Ja sam pored moje glavobolje i *slabosti oćinje* ove sitnice već odavna bio zaboravio. Odg. na ut. 2. *Zbog slabosti u očima i u glavi* ne mogu sam da pišem. Sovj. III. Kao čovjek govorim, *za slabost našega tijela*. Rim. 6, 19. Duh pomaže nam u našijem *slabostima*. 8, 26. Dužni smo dakle mi jaki *slabosti slabijeh nositi*. 15, 1. Ne poslušajte Mojsija od *slabosti duha svojega*. Mojs. II. 6, 9.

slabōtinja, f. ein schwacher Mensch, *debilis*. Rj. *slabo čeljade. isp. slabić, slabićak; slapčina*. — *riječi s takim nast. kod* bosotinja.

slāčieca, f. — 1) *der (schwarze) Senf, sinapi* (brassica Koch. Rj. 3) cf. gorušica. Rj. *sla(d)čieca. osn. koja je u* *sladak. isp. Korijeni* 221. *Kombost* . . . pa se onda zaluču bijelim lukom (ili *pospe slačicom*), i tako se jede (uz post). Rj. 287a. — 2) u Lici s jeseni *slatko dalmatinsko vino zovu slačicom*. J. Bogdanović.

slāčina, f. u Š. Minčetića. *dulcedo*. Stulli. *vidi* *sladost, slast, slatkoća*. — *sla(d)čina*.

slādak, slātka (slātki, comp. slāgji), adj. *süss, dulcis*. Rj. dem. *slagjahan*. — Vuge se jedu, i kažu da im je *meso slatko*. Rj. 78b. Gruševina, ugrušano *slatko mlijeko*. Rj. 105a. Žuka se najprije metne u more te se kiseli . . . po tom se metne te prenoči u *slatkoj vodi*. Rj. 161a. *Slatko* kao medovina. S večera se vinom umivala, u po noći *slatkom medovinom*. Rj. 351a. »Ja sam tvoj brat« . . . »*Slatki brate!*« Npr. 29. Gladnu čovjeku *slatke* su i *divljake*. Posl. 42. *Slatka smokva* preko plota. Posl. 289. *Slatko* je papati, al' je *grko* plaćati. 289. Konja plemenita bolje vlada *slatka ruka* neg tvrda uzda. DPosl. 49. Ona se milost razvrkla na moje svasti i šure i moje *slatke punice*. Npj. 1, 213. No starice, moja *slatka majko!* 3, 522. *Slatki Bogo!* što li ću ti jako? 4, 247. O vala ti, *slatki gospodaru!* na tvom daru, na *slatkoj besjedi*. 4, 275. Slavuj, *slatki razgovore!* što nije čuti pjesne tvoje? Herc. 279. U ovakovoga spisatelja valjalo bi, da je *jezik* pravilan, čist i *sladak*. Odg. na sit. 12. Nikakav slavujak ne će onako *slatko* i umiljato *pjevati*. Priprava 43. Podignite pjesme, dajte bubanj, *slatke gusle* sa psaltirom. Ps. 81, 2.

sladičār, sladičāra, m. *confettiere, qui dulcia conficit*. Stulli. *koji pravi i prodaje slatkiše; Zuckerbäcker*.

sladičārstvo, n. *l' arte di confettiere, ars dulcia conficiendi*. Stulli. *umještvo sladičarsko*. — *dućan u kom se prodaju slatkiši sladičarnica prema riječima kod* ceduljarnica. Iveković.

1. **slāditi**, slādim, v. impf. *versüssen, dulcoro*. Rj. *prelazno. sladiti što, činiti da bude slatko. v. pf. slož. na-sladiti (i se), o- (se), pre-, za-, v. impf. slož. na-slagjivati (i se), pre-, za-; o-slagjavati*. — Tvoje maslo *moju mandžu* ne *sladi*. Posl. 312.

2. sladiti, sláđi, v. impf. süß schmecken, dulcesco. Rj. neprelazno. to mi sláđi, to mi je slatko.

Sládoje, m. ime muško. Rj. takva hyp. kod Blagoje. **sláđokus, sladokusac, sladokusca, m. gulosus, gulae indulgens.** Stulli. koji slatko kusa, jede. slado-kus, slado-kusac. isp. kusac, slatko hran, slatkojegja.

sláđost, sláđosti, f. die Süßigkeit, dulcedo, cf. slast. osobina onoga što je slatko. vidi i slačina, slatkoća. — Poznavši sláđost slobode. Danica 3, 219. Jezik, kojega silu i sláđost i bogastvo oni već i ne poznaju. Kov. 14. Udovica koja živi u sláđostima, živa je umrla. Tim. I. 5, 6 (in deliciis, in Wollüsten). Kod sve sláđosti u pojanju, opet te vigjah gdje brzo klouu. DP. 4.

1. sláđün, m. — 1) (u Dubr.) sladak šipak, *süßer Granatapfel, malum granatum dulce.* Rj. — Medun, šipak još slagji od sláđuna. Rj. 351a. — **2)** nekaki čovjek u ropstvu oraó, pa sustao . . . onda gospodar rekne: »valja mu sjutra dati sláđuna.« Rob čuvši to obraduje se misleći da će mu dati nešto slatko, ali sluga ponese u štupu gvozden klin (kao badalj) i stane ga ostrag njime bosti. Rj.

2. sláđün, sláđüna, m. Art Eiche, quercus genus. Rj. nekaki hrast.

sláđünov, adj. von sláđün. Rj. što pripada sláđünu.

sláđáč, sláđáća, m. koji slaže slova u štampariji; der Setzer. — Za ona nekolika r., što se nalaze, mislimo da je kriv sláđáč. Nov. Srb. 1818, 222. Želi faktore i sláđáče i korektore, koji bi u Srpskome jeziku bili vještiji od njega. Odg. na ut. 18.

sláđanje, n. Rj. verb. od I. slagati, II. slagati se.

— **1. 1)** radnja kojom tko slaže što (das Legen, dispositio. Rj.): O proizvodu i slaganju riječi. Danica 3, 3. — **2)** radnja kojom tko slaže (nesložne) ljude (das Vergleichen, Vertragen, concordia. Rj.). — **3)** radnja kojom n. p. dvojica slažu pjevajući (das Zusammenstimmen, concino. Rj.). — **II. stanje koje biva kad se što slaže sa čim:** Ovo se neslaganje može razumjeti otuda što je . . . DM. 34.

1. sláđati, sláđém, v. pf. lügen, mentior. Rj. s-lagati. v. impf. prosti lagati. — **1)** Lagala. (. . . kad se tako ljudi tuže da mnogo lažeš, dede da vidim, možeš li meni što slagati). Rj. 319b. Ako slaže, laž mu na poštenje! Posl. 8. Nevjeru učinismo i slagasmo Gospodu. Is. 59, 13. — **2)** puška slaže. vidi frsnuti, škroknuti, strocnuti. za v. impf. isp. škrokatí. — Groš! reče se kad kome slaže puška. Rj. 104a. Oblazni, pa opet! (Kad kome slaže puška, t. j. da oblizne kremen, pa opet da kreše). Posl. 229.

2. sláđati, sláđém, v. impf. Rj. s-lagati. v. impf. prosti ložiti; v. pf. slož. složiti, naslagati (i se).

— **I. 1)** in Ordnung legen, dispono. Rj. — U govoru čisto namješta, t. j. slaže riječi. Rj. 398a. Imam tri hiljade ovaca. Pa u jednu dubodolinu muzem, u drugoj širim, a u treću smok slažem. Npr. 165. Veće slaži moje bele dave. Npj. 2, 22. Pokupi Josif sve novce . . . i slagáše novce u kuću Faraonovu. Mojs. I. 47, 14. sa se, pass.: Tako se kardinalne desetice i jedinice slažu u jednu riječ. DRj. 1, 266. Sutra se počinje slagati (rukopis). Pom. 47. — **2)** vergleichen, compono: ja sam ih slagao nekoliko puta. Rj. slagati n. p. nesložne ljude. isp. ravnati. — **3)** zusammenstimmen, concino. Rj. n. p. u pjevanju slažu dvoje, kad se glas nijednoga osobito ne čuje, kad im se glasovi kao slijeraju. — **II. sa se, refleks. s kim, sich gut vertragen, concordo.** Rj. — Navidjeti se, kao slagati se, živjeti u ljubavi. Rj. 379b. Kao luk i oči. (Kad se kazuje da se ko s kim ne slaže). Posl. 132. Pijan i trijezan ne mogu se slagati. 247. Književnici, koji se u mnogijem sitnicama ni između sebe ne slažu. Pis. 6. Gdjejoje su se misli slagale sa svijem s ovima mojima. 22. Ne misleći kako se Srbi i Grci rjavjo slažu. Sovj. 24. Svakojako istorija i pismo ne slažu se među sobom. DM. 116. (Prijedlog) se u rečenom

značenju slagao ne sa seđmim pađežem nego s trećim. Obl. 35. Glasovi »št« vrlo rado druguju i lijepo se slažu. Rad 1, 116. Ima što god, što se ne slaže dobro sa smislom. 13, 230.

sláđjahan, sláđjahna, adj. dulciculus. Stulli. dem. od sladak. — takva dem. kod grubahan.

sláđjénje, n. das Süssen, dulcoratio. Rj. verb. od sladiti. radnja kojom tko slađi što.

sláhak, sláhka, (comp. slákši i sláglji) (u Hrv.), vidi jeftin, cijene. Rj. vidi i cijenan. suprotno drag 1, skup 2. — s-lahak. od kor. od koga je lák. isp. Korijeni 19.

slák, m. (u Dubr.) der Knöterich. Rj. biljka. vidi podvornica 2, troskot. — selak (i bez v: slak). Osn. 15.

slákomiti se, mím se, v. r. pf. vidi polakomiti se: Mudra Angja, al' se prevarila, na zlato se ludo slákomila. Rj. s-lakomiti se. v. impf. prosti lakomiti se.

slákóper, m. ptica. Stulli. isp. svračak. govori se i u sjev. Hrv.

sláma, f. — 1) das Stroh, stramen. Rj. jedinica: slamka. — Baglja sijena ili slame. Rj. 11a. Gar, 2) pepeo od slame. Rj. 33a. Ječmena slama. Rj. 255a.

Ražana slama. Rj. 626b. Stronica, slama kojom se pošivaju kuće. Rj. 720b. Tar, na vršaju sitna iskršena slama kao pljeva. Rj. 732a. Bolja je bobova slama nego prazne jashi. Posl. 21. Udri, Mujo, po ržanoj slami! (Kad čemu progje pravo vrijeme — kao da bi ko mlatio praznu slamu? —). 328. — **2)** (u Bač.) kukuruzna slama, vidi komušina. Rj. syn. kod komušina 1.

sláman, slámna, adj. Stroh-, stramineus. Rj. što pripada slami. vidi slamni, slamen.

slámánje, n. das Zerbrechen, fractio. Rj. verb. od slamati. radnja kojom tko slama što.

slámati, slámám, v. impf. (u C. G.) zerbrechen, frango. Rj. s-lamati. v. impf. prosti lomiti. v. pf. slomiti. — sa se, pass. ili refleks.: Kad dojava kuli Smiljanica, slama s' oganj kod kule kamene. HNpj. 3, 106 (= pucaju puške).

slámčica, f. dem. od slamka. Rj.

slámen, adj. (u C. G.) n. p. kuća, Stroh-, stramineus, cf. slaman. Rj. što pripada slami.

slámka, f. der Halm, calamus. Rj. jedinica onoga što znači slama. dem. slamčica. — Hvatajte se tanke slamke, tanke, tanane, da gledamo, ko će kome u sreći pasti. Npj. 1, 173 (Kad se njiva dožanje, onda se hvataju slamke: jedan uzme onoliko slamki, koliko ima žetelaca . . . Vuk). riječi take kod biljka.

slámni, adj. Stroh-, stramineus; slamna trpeza, cf. slamnica 2. Rj. što pripada slami. vidi slamen, slamen. — Onda bi bile kotarice i slamni šeširi stariji od tkanja. Priprava 142. Klupa u školi nije bilo, nego su gjaci unaokolo sjedili na slamnijem stolcima. Sovj. 82.

slámnica, f. (u Boci). — 1) vidi slamnjača. Rj. — **2)** od prilike kao vreća napunjena slanom s koje se jede od badnjega dne do mladoga božića. Rj.

slámnjača, f. der Strohsack, saccus stramento refertus, cf. slamnica 1. Rj. kao perina samo što nije napunjena perjem nego slanom.

slámnják, m. — 1) od slame što se meće na sto po čaršavu. Rj. — **2)** u Hrv. i slamni šešir. Iveković.

slán, slána (sláni) gesalzen, sallitus, salsus: pružiti kome slanu ruku (u C. G.) kao laskati, kao marvinčetu kad se pruži soli (Posl. 265). Rj. — sláni gräh, m. (u Bosni). Rj.³ 712b. Prošetáše do dva kalugjera po pržini pokraj mora slana. Npj. 2, 61.

slána, f. (accus. slánu, pl. sláne) der Reif, pruina: Da ne biju sláne i šnjegovi po livadi cvijet rascvatio. Rj. vidi i prikala, rosada. — Inje je zimi smrzla magla, a slána je u proljeće i u jesen smrzla rosa. Rj. 232a. Odgovori da je posijao dockan, pa ubila slana kukuruz. Rj. 702a. Rgjavoj proji mala slana treba. Posl. 271.

slánac, slánca, m. — 1) tako kažu u Bukoviku

da se ondašnja *kisela voda* zvala otprije. Rj. *isp. slanača, slatina*. — 2) (u Slav.) *vidi* stipsa. Rj. *vidi* i tipsa, kocelj, šap 1. *der Alaun, alumen*.

slanača, *f. vidi* slatina. Rj. *isp. slanac* 1. — *riječi s takim nast. kod ajgirača*.

slāndariti, *rīm, v. pf. n. p. gaće, vidi* slindariti. Rj. *s-landariti. drukčije se ne nalazi ovaj glagol. vidi* i slipariti, slipiti. *svučī, zbaciti sa sebe*.

slānica, *f.* — 1) *vidi* slanik 1. Rj. *sudić za so. vidi* i soljenka. — 2) (u Bocī) *vidi* solara. Rj. *gdje je oblast nad solju*. — 3) (u Dubr.) soljena koža, koja se poslije ne može dobro osušiti, i teža je. Rj.

slānik, slanika, *m.* — 1) *das Salzfass, salinum, cf. slanica* 1. Rj. *sudić za so. vidi* i solenka. — 2) *die weisseste Art Steinsalz, salis gemmei genus optimum. Rj. najbjeđa i najbolja kamena so.*

slānina (slanina), *f. der Speck, lardum. Rj. dem. slaninica*. — Grijalica, zgrada, gdje se djeca zimi griju, i gdje se suše slaninac. Rj. 101b. *Slanina se na kupusu vari, a dobrota na daleko hvati. Posl. 289. U čista prasca tanka slanina. 338.*

slāninār, *m. Stulli. koji slaninu prodaje. oko Zagreba.*

slāninica, *f. dem. od slanina. Rj. — Slaninice, slasti, puna si ti masti!* (Ali kad te plaćah, po glavi se mlaćah). *Posl. 289.*

slāninskī, *adj. Stulli. što pripada slanini. u Hrv. kažu i slaninsko meso mj. krmče.*

slaninjača, *f. (u Risnu) kao kobasica nadjevena mesom i slaninom. Rj. — za nast. isp. ajgirača.*

Slānkamen, *m. u Srijemu selo i u njemu slan izvor, a više njega zidina od staroga gradića: Nagao kao zec na Slankamen (Posl. 185). Rj. u pjesmi se i rastavlja Slani Kamen: Pošetala Margita gjevojka u Srijemu po Slanom Kamenu. Npj. 3, 52.*

Slānkamēnac, Slānkamēnca, *m. Einer von Slankamen. Rj. čovjek iz Slankamena.*

Slānkamēnka, *f. ein Frauenzimmer aus Slankamen. Rj. žena iz Slankamena.*

slānkamēnka, *f. grozje: bijela slankamenka, weisse Lägbeere, crna, schwarze Zapfner. Rj.*

slānōća, slānōst, slānosti, *f. salsedine, salsezza; salsilago, salsugo. Stulli. osobina onoga što je slano; Salzigkeit.*

slāp, *m. isp. skakavac 2, skokovac, gdje voda skače s visine; Wasserfall. — Brzica, voda, gdje teče brzo preko kamenja, cf. brzak, brzdica, brskut, slap. Rj. 43a. Bezdana bezdanu dozivlje glasom slapova tvojih. Ps. 42, 7 (in voce cataractarum tuarum; beim Rauschen deiner Wasserfälle). Slap ti je slap (skok) na mlinu, pa zato sporo melje. J. Bogdanović. Slap. Vidi u Vukovu rječniku kod riječi brzica; u Stulića *aspersio undarum maris. Korijeni 222.**

slāpčina, *f. augm. od riječi koja nije u običaju: slabac. vrlo slab čovjek. isp. slabotinja. — Dofati ga čelikli nadžakom. Stade dreka Vladikić-Jovana. Njemu veli Tale Ličanine: »Muć, slapčino, Vladikić-Jovane! šta se kriviš od jednog nadžaka, šta će tebi biti od stotine«. HNpj. 4, 265.*

slāpiti, *pīm, v. pf. zgrabiti, šćepati. Rj. s-(h)lapiti. v. impf. prosti (lāpiti) hlāpiti.*

slāptati se, slāpčēm se, *v. r. pf. cf. skleptati se. Rj. s-laptati se, s-(h)laptati se. v. impf. prosti isp. lāptati, hlāptati.*

slāst, *f. die Süßigkeit, Wollust, dulcedo, voluptas, cf. sladost. Rj. cf. slačina, slatkoća. — Gladnu svatu i divljake u slast idu. Posl. 42. Grkljan čuje slast a truh mast. 46. Za to ih predaše Bog u sramne slasti. Rim. 1, 26 (schändliche Lüste). Kad bijasmo u tijelu, bijahu slasti grjehovne. 7, 5 (sündhafte Lüste). U Asira će biti obilata hrana, i on će davati slasti carske. Mojs. I. 49, 20. Ispunjena je želja slast duši. Prič. 13, 19. Sada dakle čuj ovo, koja živiš u slastima. Is. 47, 8.*

slāstan, slāsna (slāsni), *adj. saporoso, saporito; sapidus. Stulli. što pripada slasti, u čemu ima slasti.*

slāti, sljēm (šaljēm), *v. impf. schicken, mitto, cf. pratiti. Rj. u sljem š stoji radi lj, pa š ostaje i kad se pred lj umetne a: šaljem. vidi i silati, šljati, praćati. v. pf. slož. nā-slati, oda-, po-, raza-. v. impf. slož. vidi kod šljati (i silati). — Što sam Boga molila da me šalje s onoga sveta da kuću nadgledam. Npr. 84. Po zlo ne valja elčije slati. (Ono samo dogje). Posl. 252. Što velite, da harače sljete . . . al' što sljete osam gjevojaka, od Boga je velika grijota. Npj. 4, 32. Gagčić je najviše kojekuda slat. Sovj. 7. Pisma na mene šaljite i unapredak preko G. Vasilijeva. Star. 14, 197. Da ne čuje zakona i riječi koje sla Gospod. Zah. 7, 12.*

slātina, *f. gdje izvire ili pišti voda slana ili nakisela, te dolazi stoka i liže. Rj. vidi* slanača. *isp. slanac* 1. — Mlaka, kao slatina, gdje voda pišti iz zemlje, *vidi* pištalina. Rj. 363b.

Slātina, *f. slatina* 1 . . . po tome se mnoga sela tako zovu, a u Bjelopavličima i nekaka voda: Treći vjetar od vode Slatine. Rj. 691a.

slātkiš, slatkiša, *m. Süßigkeiten, Leckerbissen, deliciae, scitamenta. Rj. vidi* čerez, oklizotine, poslastice, preslaćci. — Po tom stanu piti rakiju, kafu, i jesti slatkiša kojekakvih. Kov. 58. *Slatkiš* (što slatko: med, pekmez . . .). Nov. Srb. 1817, 765.

slatkōća, *f. vidi* slačina. *Stulli. i sladost. isp. slast. — za nast. isp. bistroća.*

slatkōgrm, *m. (u C. G.) malo drvo koje ima crven cvijet lijepoga mirisa. Rj. slatko-grm. vidi tako slož. riječi kod* bjelograb.

slatkōhran, *adj. (u C. G.) koji slatko jede, dem die Speisen gut schmecken, ciborum appetens, cf. zlohran. Rj. isp. sladokus, i syn. ondje. slatko-hran, kojemu je (gotovo) svaka hrana slatka, koji sve slatko jede: »Moja je krava tako slatkorana, da svaku aluzinu jede i pojede«. u Lici. J. Bogdanović. ARJ. III. 561a. — isp. još tako slož. adj. samohran.*

slatkōjegja, *c. g. vir vel mulier cui bona appetentia. Stulli. slatko-jega, muško ili žensko koje (svašta) slatko jede. isp. sladokus, i syn. ondje.*

slatkovina, *f. vidi* poponac. Rj. *biljka. od osn. od koje je sladak. isp. Korijeni 221.*

I. slāva, *f. — 1) der Ruhm, gloria. Rj. — a) vidi* proslava. Ali Bog kao Bog — *hvala njemu i slava!* — učini te . . . Npr. 131. Ja ovdje ne mislim *njegovu slavu umložiti*. Danica 4, 27. *Za slavu i pohvalu našega zbora i sabora svetoga!* Kov. 123 (u zdravici). Što sam god ja dobra učinio u književnosti našoj, *sve je tvoja slava i dika*. Npj. 4, V. Laži, kojima je nezasluzenu slavu pridobio. Odg. na ut. 3. *Lažna slava mora ucenuti, a prava slava cvati i raste bez prestanka. Pis. 60. Na čast mu seu slava od takovog pisanja. 69. Učinio bi sebi čast i slavu. 73. Ženi je slava, ako gaji dugačku kosu. Kor. I. 11, 15. Dostojan si, Gospode, da primiš slavu i čast i silu. 4, 11. Bojte se Boga, i podajte mu slavu. 14, 7. — na slavu: Jošt čudnije gradi zadužbine, sve na slavu Boga milosnoga. Herc. 62. Sve na slavu Božiju činite. Kor. I. 10, 31. Biće klica Gospodnja na slavu i čast, i plod zemaljski na krasotu i diku ostatku Izrailjevu. Is. 4, 2. Djelo ruku mojih biće na moju slavu. 60, 21. — u slavu: Sad se počne govoriti, da oni čuvaju vatru u slavu božju. Priprava 160. Čusmo pjesme u slavu pravdomone. Is. 24, 16. Pjesmom svojom u slavu jedinorodnoga sina Božjega. DP. 18. — b) davati kome ili čemu slavu, kao odlikovati (ga od drugih); *der Vorzug, Vorzug, primae partes, principatus, dignitate priorem esse aliquo: Ne valja svoje zvono na tugjeg ovna vezati. (Svoje ime ili svoju slavu ne valja drugome davati). Posl. 195. Ove je godine istina i Kara-Gjorgjije postao mnogo silniji i kao starešina u zemlji poznatiji, ali su i ostale poglavice isto tako narasle**

u svojoj slavi i sili. Danica 5, 48. Tijem niti zabacujem kakoga kvantiteta niti dojem kake slave akcentu. Rad 6, 48. isp. oslaviti. — 2) ustati u slavu, cf. krsno ime; odatle: Ustati u slavu bez vina. Počupali se, pa ostali gologlavi, kao kad se ustaje u slavu. Posl. 336. sie sind sich in die Haare gerathen. Rj. — Krsno ime... Kad već bude oko pola ručka, ustanu u slavu: pomole se Bogu, jedu koljivo, obrede se vinom i lome krsni kolač... pjevaju u slavu. Tako slave tri dana (samo što ne ustaju više u slavu). Rj. 306b. Ko pije vino za slave Božje, pomoz' mu Bože, i slavo Božja! A šta je ljepše od slave Božje, i od večere s pravdom stečene? Npj. 1, 96. — 3) slava i vaslava, das Gebet bei der slava 2. Ja nijesam slave štampane vidio ni u kakvoj knjizi, nego je prosti ljudi znadu na izust, i čate je sami kad ustaju u slavu bez popa. U toj se slavi pominju gotovo svi sveci, i poslije nekoliko riječi sve se govori: va slavu i čast. Rj. molitva što se čati, kad se ustaje u slavu. — Tako mi slave i vaslave moga krsnoga imena! Posl. 306.

2. sláva, f. hyp. od slavica. vidi slavuj: Bumbul mi pjeva kraj mora, slavica tica kraj luga, bumbul mi slavi govori: »Slavice tico sestrice! Herc. 256.

slávan, slávna, adj. berühmt, celever. Rj. isp. visokoslavan. — A' propišta Šarac pred mehanom: »Avaj mene do Boga miloga! gje pogiboh jutros pred mehanom od silnoga Vilib-Madžarina a kod moga slanna gospodara!« Npj. 2, 353. Ode knjiga po svoj Bosni slavnog. 4, 241. Karadžić, bivši prezident slavnoga magistrata nahije i varoši Beogradske. Danica 5, 1. Postane Miloš vojvoda. I on je to slavno ime upravo zasluživao. Miloš 44. Veli negdje jedan slavnj spisatelj. Priprava 49. Slavnj nakit svoj obratiše na oholost. Jezek. 7, 20. adv. Miloš je slavno vojevao oko Drine. Danica 4, 29. Slavno ih (Turke) razbije na Mišaru. Sovj. 14. U bojevima kod Vjazme slavno se pokazao. Žitije 21. Pjevaću Gospodu, jer se slavno proslavi. Mojs. II, 15, 1.

Slávenin, m. gen. pl. Slávěná. vidi Slovenin, od čega je Slavenin postalo prema tugem: Slavus, Slave. vidi i Slavjanin. isp. Slovinac. — Orna Goro, dična porodice! nek se s tobom svi Slaveni diče. Npj. 5, 516 (s? tobom). Da reku da su Slaveni, to su i Rusi i Poljaci i Česi. Kov. 7. jedini nema potvrde.

Slávěnski, adj. što pripada Slavenima. vidi Slověnski 1. — 1) To su i Rusi i Poljaci i Česi i svi ostali Slávěnski narodi. Kov. 7. Gje je u starome Slávěnskom jeziku malo »jer«, u novome Slávěnskome i u Ruskom jeziku »e« ili »o«, »a u Srpskome »a«. Posl. XXVI. isp. Slovinski. — 2) Staroslavěnski (crkveni jezik): Curilica, Slávěnska bukvice. Rj. 762b. Ima 47 riječi koje su od Slávěnskih posrbljene. Nov. Zav. VI. Ne će da prizna, da se Srpski jezik ne može pisati po Slávěnskoj ortografiji. Pis. 6.

slávić, slavica, m. dem. od slavuj: Ne ima što pjet' slavic. DPosl. 72. U kajpi morski slavic ne poje. 140. vidi i slavić. — takva dem. kod daždic.

Slávica, f. ime žensko. Rj. hyp. Slávna.

slávica, f. hyp. sláva. vidi slavuj. — Bumbul mi pjeva kraj mora, slavica tica kraj luga, bumbul mi slavi govori: »Slavice tico sestrice! Herc. 256.

1. slávić, m. (u C. G.) vidi slavuj: Zv'jezda će ti svijetliti kud ćeš putovat', a slavić ti pop'jevati, te te veselit'. Rj. vidi i 2 slávić, slavic.

2. slávić, slavica, m. (u Omišu) vidi slavuj. Rj. — Slavić poje u naranči, čula sam ga ja. Herc. 300. vidi i slávić, slavic.

Slávić, Slavica, m. (u Omišu), ondje jedan izvor. Rj. slávina, f. der Zapfen, epistomium, embolus. Rj. vidi pipa. — Račvast trn koji se metne pred slavinu da ustavlja kominu, da bi moglo samo vino teći. DPosl. XVII.

sláviti, slávim, v. impf. Rj. v. pf. slož. prđslaviti; v. impf. slož. prislavljati, prđslavljati. — I. 1) t. j.

krsno ime, feiern, gastiren, epulor: Slavu slavi Kra-ljeviću Marko. Rj. vidi služiti 5. — Svaki Srbin ima po jedan dan u godini koga on slavi. Rj. 306a. Tako slave tri dana, a prijatelji odlaze čak četvrti dan. Rj. 306b. Dobra Voda, česma i crkvice kod Vukovara, koja slavi svetu Petku. Rj. 124a. Kako ga (sveta) slavio tako ti pomagao. Posl. 125. — 2) (po zap. kraj.) vidi zvoniti. Rj. — 3) verherrlichen, rühmen, praedicare, laudibus efferre: Za to se umotvorinama naroda našega sva učena Evropa čudi i divi, i njih radi narod naš slavi i hvali. Kov. 15. U po noći ustajem da te slavim za pravedne sudove tvoje. Ps. 119, 62. — II. sa se, refleks. berühmt sein, celebror. Rj. — Ono (Smederevo) se osobito slavi bijelim grožđjem. Danica 2, 45. Njezina (babe Smiljane) se škola osobito tim slavi, što se u nju samo odrasli i učeni ljudi primaju. Nov. Srb. 1817, 638.

slávja, f. (u C. G.) vidi slavuj: Propjevala u planinu slávja. Rj. vidi i slavlja.

Slávjanin, m. pl. gen. Slávjanā. iz Ruskoga. vidi Slovenin, Slavenin. — Sada vjeruj, brate Starjanine! Npj. 5, 349.

slávje, m. vidi slavuj: Uzmi zv'jezdu pred sobome, slávja na ruci. Rj. — Na ramenu slávje grlo jasno. Kov. 54.

Slávko, m. ime muško. Rj. — od osn. koja je od Slavoljub. Osn. 293. takva hyp. kod Boško.

slávja, f. (u C. G.) vidi slavja: Tek udrile slávje u lugove. Rj. vidi slavuj.

slávljěnje, n. Rj. verb. od slaviti. — 1) radnja kojom tko slavi sveca kakvoga (das Feiern des Hausfestes, celebratio diei festi. Rj.). — 2) radnja kojom tko slavi, zvoní (das Läuten, pulsatio campanarum. Rj.). vidi zvonjenje. — 3) radnja kojom tko slavi koga, n. p. Boga (das Feiern [des Helden], concelebratio. Rj.).

Slávna, f. ime žensko. Rj. isp. Slavica. — imena ženska s takim nast. kod Bekna.

Slávóljub (Slávljub), m. ime muško. Rj. hyp. Slavko. — Slavo-ljub. isp. Bogoljub, Dragoljub.

slávoljúbac, slávoljúpca, m. gloriæ cupidus. Stulli. ko slavu ljubi, čezne za njom. isp. bogoljubac.

slávoljúbán, slávoljúbna, adj. gloriæ cupidus. Stulli. koji slavu ljubi, čezne za njom; ruhsüchtig.

slávoljúblje, m. gloriæ amor. Stulli. ljubav k slavi, čeznuće za njom; Ruhsucht. isp. bogoljublje.

Slávónac, Slávónca, m. (voc. Slávōnce. pl. gen. Slávōnācā) čovjek iz Slavonije: Da reku da su jedni Slavonci, drugi Dalmatinci... Kov. 6. Slavonac od Slavonije, Hercegovac od Hercegovine. 8.

Slávonija, f. zemlja. — Slavonac od Slavonije, Hercegovac od Hercegovine. Kov. 8. U Slavoniji, Hrvatskoj, Dalmaciji i Bosni (govori se) »čovik«. Posl. LI.

Slávónski, adj. slavus, illyricus. Stulli. što pripada Slavoniji. — akcentuacija je na riječi ovoj i na dvije prednje od Armina Pavića.

slávūj, slávūja, m. die Nachtigall, lusciniæ. Rj. ptica. vidi sláva, slavic, slavica, slávić, slávij, slávja, slávje, slávlja; bumbul hyp. slavujak. — Slavuj ptica mala svakom pokoj dala, a meni junaku tri tuge zadala. Npj. 1, 392. Slavuj pile, mori, ne poj rano, ne budi mi gospodara. 1, 409. Dva slavuju svu noć prepjevaše... »Oj Boga vam, dva slavuja mlada! il' ste braća, ili bratučedi?« 1, 480.

Slávūj, Slávūja, m. ime muško. Rj.

slávūjak, slávūjka, m. hyp. od slavuj. Rj. — Nikakav slavujak ne će onako slatko i umiljato pjevati. Priprava 43.

slávūjev, adj. der Nachtigall, lusciniæ. Rj. što pripada slavuju.

slázak, sláska, m. das Herabsteigen, descensus. Rj. s-lazak, kad tko slazi. vidi silazak.

slaziti, zûm, v. *impf.* herabsteigen, descendo. Rj. s-laziti. *vidi* salaziti, silaziti. *vidi* i snimati se. v. *impf.* prosti laziti. v. *pf.* saći, sići. — I megjed *niz krušku slazeći* počiva (a kamo li ček od posla da ne počine?) Posl. 103. Nepravedno tecivo *na treće koljeno ne slazi*. 208. Narod vidjevši gdje Mojsije za dugo *ne slazi s gore* . . . Mojs. II. 32, 1. Sjedašći na margarca igjaše ispod gore, a gle, David i ljudi njegovi *slazahu pred nju*, i sukobi se s njima. Sam. I. 25, 20. Opravlja Selum zid od vrta careva *do basamaka koji slaze iz grada*. Nem. 3, 15. S onima koji *slaze u jamu*. Jezeq. 26, 20. Kao god što *dažd ili snijeg slazi s neba*. DP. 315.

slāženje, n. das Herabsteigen, descensio. Rj. *verb.* od slaziti. *radnja* kojom tko *slazi n. p. s gore*.

slēci, slēžēm (slēgnēm), v. *pf.* Rj. s-leći. *vidi* slegnuti. v. *pf.* prosti leći. v. *impf.* prosti lijegati. — I. 1) (oko Imosk.) *momka i djevojku, zusammenführen (Braut und Bräutigam), committo conjuges, cf. svesti*. Kad (kum i djever) *slegu monka i djevojku*, jedno drugome odriješ (pred njima) krajeve od haljina koje će se skidati. Rj. *slēci dvoje, učiniti da legu zajedno*. — 2) *slēci ramenima, die Achseln zucken, nihil certi respondere*. Rj. *čovjek sleže ramenima kad ne će upravo da odgovori. vidi sažeti 1, smignuti. v. impf.* sažimati. — Budite gotovi primiti, ili barem *slēci ramenima* pa čutati. Straž. 1886, 1311.

— II. *sa se, refleks.* — 1) *sich zusammenlegen, componi; fig.*: Kad se *gjogo sleže* po zemljici. Rj. *to je u prenesenom smislu; i ovo*: Tad se *sleže* gjoget preko polja. Npj. 4, 231. — *a u pravom smislu*: Senica se *onda metne u vodu* te odmekne . . . po tom se *brašno slegne na dno*, a ljuske se s vodom *prospu*. Rj. 422b. Skljuniti se, kad se n. p. skuva zelje kakvo, *pa se slegne*. Rj. 687a. Sčuhati se, *raspasti se, sleći se* (osobito kad se što kuva, cf. raskuhati se). Rj. 848b. Kad *pukoše dvije Daničkinje, slegoše se brda u doline*. Npj. 3, 91. *Raspadoše se vječne gore, slegoše se humovi vječni*. Avak. 3, 6. — 2) *zusammenströmen, confluo*: *sleže* se svijet. Rj. *vidi* shragati se, slomiti se 2, steći se, zgrnuti se. — Starac *povede konja po vašaru, a sav se vašar sleže oko njega*. Npr. 38. Kad *dogje u grad, sav se grad slegne kao na čudo gde on dogje*. 47. Kad se *Turci pod Zvoornik slegoše*. Npj. 4, 241. *Oni se slegoše k nogama tvojim* da prime riječi tvoje. Mojs. V. 33, 3.

slēditi, slēdīm, v. *pf.* Rj. s-lediti. v. *impf.* prosti lediti. — 1) *zu Eise machen, glacio*. Rj. *slēditi što, učiniti da bude led*. — 2) *sa se, refleks. zu Eise werden, glaciari*. Rj. *postati led*.

slēgnuti, slēgnēm, *vidi* slēci. Rj. *i primjere ondje*. **slēka**, f. (u Boei) *Fluth, aestuum marinorum accessus*: *sleka i odsleka, cf. plima, osled*. Rj. *s-leka. za postanje isp.* u-leći se (u-lekne se). *kud voda u moru dolazi, onda je sleka, plima; a kad osijeca, onda je osjeka, odsleka, osled*.

slēpić, slepića, m. (u Srij.) — 1) *vidi* slijepac 2. Rj. *životinja kao zmija a broji se među guštere*. — 2) *slepići u šljiviku, t. j. mali šljivici, koji iz zemlje oko šljiva izniknu, die Nebensprossen, Rüber, stolo*. Rj. — u istoč. govoru: *u južnom slijepić, slijepić, koje vidi*.

sleprštati se, štām se, v. r. *pf.* s-leprštati se. *isp.* lepršati se. — *Doletiše tri tice goluba. To ne bila tri tice goluba, van to bile tri bijele vile, sleprštaše s', pa prožuberkaše*. HNpj. 4, 358.

slētjeti, slētīm, v. *pf.* Rj. s-letjeti. *vidi* saletjeti. *dem.* slētnuti. v. *impf.* sloz. slijetati. — 1) *herabfliegen, devolo*. Rj. s-letjeti. *za s isp.* s, sa I. *sleti n. p. ptica s drveta*: Kako će *naći zmaja*, ali ću da ih ima u najvisočijim gorama i da *lete ispod oblaka*, pa kad *sunce zapadne* i oni *slete* i počinu po vrhovima planina. Npr. 263. — 2) *vidi* saletjeti 1: Pa *je sleće* sa četiri strane. Rj. *za s (s-letjeti) isp.* s, sa

II. *sa se, refleks.*: Ptice . . . *sletite se na nju*. Jer. 12, 9.

slētnuti, slētnēm, v. *pf.* *dem.* od sletjeti. Rj. s-letnuti. *i prosti je* letnuti. v. *pf.*

slēzina, f. *die Mils, splen*. Rj. *vidi* sljezina, pjaštanica. — Zborbilj, u *ovce* kad otvrdne ono što *preživa*, i *nagje* se kao *orah oko slēzine*. Rj. 203a. *slēzina* (koja je prije *glasila caezena*). Osn. 163. *u Hrv. jošte se sada govori* slēzina.

slēzovača, f. (u Srijemu) *velika, Waldmalve, malva silvestris Linn*. Rj. *biljka*. — *u istoč. govoru; u južnom slijezovača, šljezovača, koje vidi*.

slīčan, slīčna, *adj.* — 1) *passend, angemessen, congruens*: Dok ne *nagješ dva slična imena*, dok ne *nagješ Stoju i Stojana*. Rj. *isp.* prilīčan 1. Ko *fino laže ta slično kaže*. Posl. 158. *Nije slično, al' je žalosno*. (Rekne se u šali, n. p. kad ko *pjeva*). 218. Kad je (djevojku) *Babić zglela od pendžera*, u *Babiću srce udarilo*, jer mu *s' vrlo slična učinila*. HNpj. 4, 101. U *Kosta m' je slično i obično, slično mi je*, sve mi *sretno bilo* Kov. 92. *Poslije* putem *pjevaju* razne *svatovske pjesme, sve za putovanje slične*. Živ. 311. — 2) *čemu, n. p. lopati, t. j. kao lopata, ähnlich, similis, cf. nalik*. Rj. *i syn. ondje*. — *Za Jova je šcer u cara, Jovu slična i prilīčna*. Herc. 347. — 3) *što pripada sliku. isp.* slik. — *Niko vrže Maru na samaru*. Npj. 1, 526 (na *samaru* mjesto na *samar*, da *izigje slično s »Maru«*; kao i u drugome stihu *»na голу rigjanu«* da *izigje slično sa »Ljiljanu«*. Vuk). Bud ih *Bog dade*, kako ih *sastade?* (Kad se *dvoje čeljadi jednako sastavi: sastade mjesto sastavi da bi bilo slično sa »dade«*). Posl. 30.

slīčica, f. *parva imago*. Stulli. *dem.* od slika 2.

slījed, m. (u C. G.) n. p. čela ostavi *slijed* (od voska i meda), *die Spur, vestigium*. Rj. *za postanje isp.* slijediti. *vidi* trag 1; *isp.* stopa. — *Kakav je slijed ostao iza te rane*. Odb. od ruž. 5.

slījēditi, dīm, v. *impf.* (u Dubr.) *folgen, sequor*. Rj. *vidi* sljedovati. *slījēditi koga, ići za njim (njegovim slijedom)*. v. *pf.* sloz. *nasljegjivati, nasljegjivati*. — *Hoć da te pas slijēdi*, kruha mu *podijeli*. DPosl. 26. *Slijēdit' koga godi* kako sjen. 112. *Posljednik, 2) koji slijēdi nauku* čiju. M. Gj. Milićević. *vidi* kod posljednik.

slījēgjenje, n. das Folgen, secutio. Rj. *verb.* od slijediti. *radnja* kojom tko *slijēdi koga*.

slījep, slijēpa (slijēpī) *adj.* *blind, coecus*: Ne *plače slijep* što nije *lijep*, nego što ne *vidi bijeli svijet* (Posl. 208). Rj. *suprotno okat*. — *Duduk, svirala bez piska* (a ona što ima *pisak*, zove se u Srbiji *slijēpa svirala*). Rj. 144a. *Kuća od sjeka . . . ako krajevi od brvana ne stoje na polju, onda se zove slijēpi sjek*. Rj. 683a. *Konj slijep u oba oka*. Rj. 761a. *Zašt' ja hranim u mojemu dvoru devet nemo, drugo deset slepo*. Npj. 2, 8. *Neka on blagodari Bogu, ili slijēpoj sreći, što on sad ne gladuje*. Nov. Srb. 1817, 663. Ovo su stvari, koje *pokazuju gjetinju pamet i slijēpu pakost*. Rj.¹ XII. *Slijep na jedno oko*. Daničić, Sint. 507. *adv.* *Prije nego što će udariti, poizopijaju se, pa udare slijēpo*, a *Lješićani dočekaju ih, i mloge pobivši uzbiju natrag*. Danica 3, 175.

slījēpac, slijēpca, m. — 1) *der Blinde, coecus*. Rj. *slijep čovjek*. — *Gegavac*, 1) osobito u Slavoniji zove se *slijēpac*. Rj. 85a. *Slijēpca* za put i *budalu* za savjet ne valja pitati. (Posl. 289. — 2) *die Blindschleiche, caecilia (anguis fragilis L. Rj.²) cf. slepić*. Rj. *vidi* slijepić 1.

slijēpi miš, m. — 1 a) *die (Speck-) Fledermaus, vespertilio (murinus Schreb. Rj.²)* Rj. *vidi* ljiljak, šišmiš. — b) *die Zwergfledermaus, vespertilio pipistellus Blas.* — 2) *die Blindekuh, Blindemaus (ein Spiel), myinda, lusus vaccae*: da se *igramo slijēpoga miša*. cf. *tutumiš*. Rj. *vidi* i žmura.

1. slijèpiti, slijèpim, v. pf. *zusammenkleben, conglutino*. Rj. s-lijepiti. v. impf. *prosti* lijepiti. — *sa se, refleks.*: Mjehove nebeske ko će izliti, da se ras-kvašen prah zgusne i grude da se *slijepe*? Jov 38, 38.

2. slijèpiti, slijèpim, v. impf. *koga, činiti ga slijepim*. Korijeni 222. v. pf. slož. *oslijèpiti* (oslijepim), *zaslijèpiti* (zaslijepim). v. impf. slož. *zaslijep-ljivati*.

3. slijèpjati, slijèpim, v. impf. *blind werden, oculis capior*: Kako koji *sljepi*, sve gore gudi (Posl. 125). Rj. *postajati sljep*. v. pf. slož. o-slijepjati, po-, za-. — Ko poslije *sljepi*, ljepše gudi. Posl. 151.

slijèpljènje, n. Rj. *verb. od 1)* slijepiti, 2) slijepjati. — **1)** *radnja* kojom tko *sljepi koga*. — **2)** *stanje* koje biva, kad tko *sljepi* (das Blindwerden, Erblinden, oculator amissio. Rj.).

slijèpò oko, n. cf. oko. Rj. — Slijepo oko, *der Schlaf, tempus*. Rj. 454a.

slijètànje, n. *das Herabfliegen, devolatio*. Rj. *vidi* salijetanje.

slijètati, slijècèm, v. impf. *herabstiegen, devolo*. Rj. s-lijetati. *vidi* salijetati. v. pf. *sletjeti*. — Ptice *slije-tahu* na te mrtve životinje; a Avram ih odgonjaše. Mojs. I. 15, 11.

slijèvànje, n. *vidi* saljevanje. Rj. *vidi* i slivanje.

slijèvati, slijèvám, v. impf. *vidi* saljevati: Za pojasom dvije puške male, ni su vite ni čekićem bite, no u zlatni kalup *sljevano*. *Sljèvaču* u tope gjulove. Rj. s-lijevati. *vidi* i slivati. v. impf. *prosti* ljevati. v. pf. *sliti*. — *sa se, reciproč.*: Krajnje kratko »a« u osnovi *sljèva se sa* »a« od nastayka u dugo »a«. Istor. 14. Pa se onda oba »o« *sljèvaju* u jedno dugo. Obl. 34.

sljèz, m. (u Dubr.) *vidi* šljèz. Rj.

slík, m. (loc. slíku), *vidi* srok; *der Reim*. — Pa da je pisao samo za nevolju *radi slikova* (ili rima). Slav. Bibl. 1, 96 (rima. Ital.). U pjesmi bez sumnje *slika radi* ima i umetak »e« neizjednačen s »a« i s njim nesliven: Nek se sjaje, nek se moje znaje. Obl. 78. To će biti samo stih i *slika radi*. Rad 26, 72.

slika, f. — **1)** *cas zusammenpasst, par, simile*: slika i prilika. Našla slika priliku (Posl. 193). Rj. *što je prema čemu, što mu odgovara*. — Prati knjigu miloj ščeri mojoj... da mi *sliku traži prema sebi*. Npj. 2, 532. A Vide je krasan prijatelj, premda tebe, prema doma tvoga; *sua je slika*, mio pobratime! 3, 516. U dvor ti je dovela gjevojkju, *našla za te sliku i priliku*, da je take ni u cara nema. Herc. 2. Vijjeli smo mladu Stanu... b'jela lica i rumena, *tvoja slika i prilika*. Kov. 62. *isp. niše pod 4*. — **2)** prilika, 2) *das Bild, imago* (u erkvi), cf. lik, slika. Rj. 592b. *vidi* i obraz 4a. *isp. ikona. dem. slíčica*. — *Ne gradi sebi lika rezanoga niti kakve slike od onoga što je gore na nebu*. Mojs. II. 20, 4. Da ne biste *načinili sebi lik*, ili kaku god *sliku od čovjeka ili od žene*. V. 4, 16. *Vidite sliku od oltara Gospodnjega koju načiniše oci naši*. Is. Nav. 22, 28. Tada predade David Solomun sinu svojemu *sliku od trijema* i od kuća njegovijeh, i od riznica i od soba... Dnev. I. 28, 11 (*descriptionem porticus... den Abriss der Halle...*). Primio sam ovijeh dana i »Rada«. Kad sam pregledao koliko ima *slika umetnutih*, prestao sam se čuditi, što se je ta knjiga »Rada« zakasnila. Kolo 14 (15). — **3)** *das Vorbild, typus*: On (Andrija Kritski) joj (duši) stavlja na ugled Melhisedeka, koji bješe *slika Hristova*. DP. 96. U starom je zavjetu sve bilo samo sjenka, *slika novogu zarjeta*. 195. *isp. znamenje*. — **4)** *bez slike govoriti, ungereimt sprechen, inepte, insulse, inscite loqui*: Kao preko bundeva. (Kad ko što govori bez *slike* i bez pravoga reda, t. j. kao da se ide preko bundeva). Posl. 132. *može biti da bi ovaj primjer mogao pristati pod 1*.

slíkár, m. koji gradi *slike, slikuje, motuje*; *der*

Maler, pictor. vidi moler. *isp. mazalo* (rgjav slikar). — G. akadem. *slikar* Dimitrije Tirol. Npj. 4, XI. Fabije s nadimkom *piktor* (*slikar*). Priprava 188. *Slikar* g. S. Todorović upoznaje nas kao umjetnik sa zametkom pinakoteke u Biogradu. Rad 6, 204.

slikárev, slikárov, adj. *što pripada slikaru*.

slikarica, f. *žena slikareva, ili žena koja gradi slike*.

slikárski, adj. *što pripada slikarima ili slikaru kojemuo god*.

slikovànje, n. *verb. od slikovati. radnja kojom tko slikuje što*: Ovaj sada iznagje umještvo da i na oči govori — a to je molovanjem (*slikovanjem*). Priprava 176.

slikovati, slíkujèm, v. impf. *pingere, depingere*. Stulli. *malen. vidi* málati, molovati, pisati. v. pf. slož. *islikovati* (iz-slikovati), *naslikovati*. — Sveti je Luka nju (Bogorodicu) više puta *slikovao*. A. Kanižlić. ARj. IV. 230b.

slímiti, slímim, v. pf. *vidi* snimiti, *od čega je postalo pretvorivši se n u l*: Te *slimi* s desne ruke prsten i stavi joj na ruku govoreći joj: »Ti si moja zaručnica.« Npr. 111. Ostidi se plemena divojka, pa mi *slimi* sa glave maramu. HNpj. 1, 312. *isp. mlogi i mnogi*.

slínac, slínca, *der Rotzapsen, mucu conus*. Rj. *ono od slina što kome visi iz nosa*. — Smaza kao siročè *slinac*. Posl. 290. *isp. slinica*.

slínav, adj. *rotzig, mucidus*. Rj. *vidi* balav.

slíndariti, rím, v. pf. n. p. gače. *vidi* slipariti. Rj. s-lindariti, *scuci, zbaciti sa sebe. glagol se ovaj drukčije ne nahodi. vidi* i slandariti, slipiti.

slíne, slínā, f. pl. *der Rotz, mucus*. Rj. *vidi* bale. *isp. šmrkalj*.

slínica, f. *isp. slinac*. — Nu mi smeti *slinicu*. DPosl. 86.

slíniti, slínim, v. impf. *rotsen* (*weinen*), *mucum edo plorando*. Rj. *slíne ispuštati* (n. p. *plućuci*). *vidi* baliti 2. *dem. slínkati*. v. pf. slož. *zaslíniti*. — Pun je k'o jastog, a *slini* k'o spuž. DPosl. 105.

slínkànje, n. *dem. od slinjenje*. Rj.

slínkati, kām, v. impf. *dem. od sliniti*. Rj. *vidi* prislínkivati. *isp. oslínkivati se*.

slíno, m. *du Rotzkind, mucide!* Rj. *gen. slína, voc. slíno. slínavo čeljade. vidi* bálo. *isp. šmrkavac*.

slínjènje, n. *das Rotzen, pueri mucidi fetus*. Rj. *verb. od sliniti. radnja kojom tko slini*.

slípariti, rím, v. pf. n. p. gače, *von sich werfen, aussziehen, detraho*. Rj. s-lipariti. *drukčije se ne nalazi ovaj glagol. svuci, zbaciti sa sebe. vidi* slandariti, slindariti, slipiti.

slípiti, pím, *vidi* slipariti. Rj. s-lipiti. *drukčije se ne nahodi. vidi* i slandariti, slindariti.

slíšati, šám — **1)** v. pf. (po školama) *prüfen, examinó*. Rj. *kao ispitati* (*učénika*). — **2)** v. impf. *audire, auscultare, praebere aures alicui, obedire*. — Matijaša *slíša kralja* — *slíšati pomnjivo*. Gundulić. Stulli. *vidi* slíšiti, slúšati, čuti 1.

slíšènje, n. *verb. od slíšiti. radnja kojom tko slíši*.

slíšiti, slíšim, v. impf. *audire*. Stulli. *vidi* slíšati 2, slúšati, čuti 1. v. pf. slož. *uslíšiti*. — *Cijukanje ti slíšim*, ma ti gnijezda ne nahodim. DPosl. 11. *Slíšite*, umrli, da vam se potužu. Š. Mincetić. Stulli. *sad se u knjizi ne piše*.

slíti, slíjèm (slít i sliven) *vidi* saliti. — **1)** Ni su vite ni čekićem zbite, no u Mletke u kalupu *slite*. Rj. Da rastopi krste i ikone i velike crkvene zaklade, a da *slije mloge pištojlje*. Npj. 3, 67. Za nevolju piše tako po dva slova (gj, lj, nj, tj), dok u štampi ne dobiju *sliven* i prost znak. Opit VII. Dva »o«... narod svagda u takovom slučaju *slije ona dva* »o« u jedno dugačko. Rj.¹ XXXIII. Jerusalem je izidan, kao grad *sliven* u jednu zgradu. Ps. 122, 3. — **2)** *sa se, reciproč.*: J (j) s gjekojim se slovima *slito*, te ih

pretvorilo u druga, t. j. d u gij, t u é... Danica 3, 22. Onda se oba »o« sliju u jedno dugo. Obl. 5.

sliva, f. vidi šljiva. Rj. kao što se mjesto šljiva govori i sliva, tako se sve ostale riječi što pripadaju ovoj četi, govore i sa sl mjesto šlj: slivak, slivar, slivarka, slivica, slivič, slivik, slivov, slivovac, slivovača, slivovica, slivovik. — I sliva pećak rodi. DPosl. 30.

slivānje, n. (zap.) vidi slijevanje. Rj. ali se govori i u južnom govoru.

slivati, slivām, (zap.) vidi slijevati. Rj. s-livati. v. impf. govori se i u južnom govoru. v. pf. sliti. — sa se, refleks.: Sa svakoga tasa sliva se voda na pod. Zim. 136. u prenesenom smislu: Ono što se zblilo u ovaj dan te je prije kazivano na po se, sliva se u jedno čitanje sastavljeno iz tri jevangjelisti. DP. 134.

Slivlje, n. vidi Slivnje: Oni idu Slivljem zelenijem. Rj.

Slivnje, n. — 1) polje u Hercegovini: Svedi vojsku niza Slivnje ravno. — 2) varoš nekakva (valja da je u Mačedoniji?): otišao na Slivnje (na panagjur). Rj. — Slivnje (osn. u sliva; glasi i Slivlje, gdje je samo zamijenjeno nj glasom lj). Osn. 202.

slizati se, slizēm se, v. r. pf. s kim (tadelnd) in Verbindung kommen, consortio jungi: slizao se s njom. Rj. s-lizati se (reciproč.), govori se s prijekorom za koga, kad se združi s kim. v. imp. lizati. vidi spanjati se, srepiti se.

sloboda, f. — 1) der Muth, animus. Rj. vidi kuraž. — Tom milostivom blagonaklonošću... dati ste mi slobodu, da ovu treću knjigu posvetim Vašemu slavnom imenu. Npj. 1 3, V. — 2) Moja kuća moja sloboda (Posl. 181), Freiheit, libertas. Rj. Dačeš mi slobodu junačku, da mi niko suditi ne može, osim Boga i tebe jednoga. Npj. 4, 310 (privilegija). Arnavski narod kao brdski narod mogao je svagda biti u većoj slobodi i jednakosti izmjeđu sebe. 5. Gdje se potvrđuju Dubrovčanima trgovačke slobode. DRj. 2, 323 (isp. povise primjer iz Npj. 4, 310).

slobodan, slobodna, adj. — 1) n. p. čovjek, muthig, beherzt, animosus. Rj. vidi kuražan. — Knez... dužan je bio kad je god zatrebalo za ljude moliti se kod Turaka, i za to je valjalo da je rječit i slobodan. Rj. 279a. Kraljice idu iz jednoga sela u drugo; i da bi im slobodnije bilo, prate ih dva ili tri oružana momka. Rj. 299a. Al' je dete srca junačkoga, junačkoga srca slobodnoga. Npj. 3, 36. Slobodne ti oči na Turčina? ti se nemoj poplašiti, sine! 3, 393. Mlado d'jete, odviše slobodno. 4, 269. Isaija govori slobodno: Nagjoše me... Rim. 10, 20 (audet et dicit; sagt es frei aus). Slobodno iskaraj bližnjega svojega, i nemoj trpjeti grijeha na njemu. Mojs. III. 19, 17. Budite slobodni i hrabri. Sam. II. 13, 28. — 2 a) je li slobodno? ist es erlaubt? licetne? Rj. je li dopušteno? vidi deti. — Nepik poere! znači da po drugi put nije slobodno. Rj. 417b. Svakome je slobodno proći, ko ide da prosi gjevoju. Npr. 164. Tako se može slobodno reći, da su... Npj. 1, VI. Koji se spisatelj boji i plaši recenzenta, on slobodno nek ne uzima pera u ruke. Pis. 24. Nego su mejdani bili slobodni samo vojnicima i u ratno doba. DM. 74. — b) slobodan (od čega); frei, liber: Srbin samo udaljen od Turčina može mirno živiti kao slobodan čovek. Danica 2, 90. Od poreze je po običaju slobodan svaki otac, koji sa sobom u kući ima dva sina oženjena. Miloš 202. Kogod sebi dade pricijepiti ospice, onaj će ostati slobodan od otrovnijih smrtnijih prirodnijih ospica. Priprava 53. Mali i veliki ondje je, i rob slobodan od svoga gospodara. Jov 3, 19. adv. Idu u hajduke da slobodno žive. Danica 2, 92.

slobodića, f. dem. od sloboda: Moja kućica moja slobodića (Posl. 182). Rj. dem. slobodičića.

slobodičića, f. dem. od slobodića: Svoja kućica svoja slobodičića (Posl. 283). Rj.

sloboditi, dim, v. impf. koga, Muth einsprechen, addo animum. Rj. vidi sokoliti, junačiti, hrabriti, kuražiti. v. pf. slož, osloboditi. v. impf. slož, oslobogjavati. — Tada je (kćer) otac uzme sloboditi i hrabriti: »Ne boj se... Npr. 48. Ti slobodiš mene ranjenoga. Npj. 5, 449. Kara-Gjorgije, koji je onda bio ondje došao da vojsku Srpsku slobodi i pritvrdi da ne bi šančeva ostavila. Sovj. 42.

slobodnjāk, slobodnjāka, m. n. p. banov slobodnjak, der Freisass, libertus. Rj. slobodnjak je bio slobodan od robije (od tlake); nije bio robijaš 1, rabotar, rabotaš. — Vojvode, i silni, i svaki rob, i svaki slobodnjak, sakriše se po pećinama. Otkriv. 6, 15.

slobogjēnje, n. das Ermuthigen, animi additio. Rj. verb. od sloboditi. radnja kojom tko slobodi koga.

sloboštna, f. privilegium, immunitas. Stulli. Kao izuzetak ispod dužnosti; n. p. plemići su imali nekad mnoge sloboštnine; hatten viele Freiheiten. — slobod) ština. isp. gospoština.

slōg, slōga, m. — 1) u njivi ono izmjeđu dva razora, das Ackerbeet, lira. Rj. vidi ogon. — Zavede u šenicu Mujo, svakog (s) svojom svede jaukljom, na slog momka i divojku metnu. Umah mu pogje trideset slogova. Npj. 4, 230. — 2) vidi lijeha: dva sloga luka. Rj. vidi i lija 2, sofa. — 3) gram. die Sylbe, syllaba: »Ije« ostane u mnogim riječima, gje je nužno da se ispune slogovi, n. p. lijepo, bijelo... Npj. 1, XXXIV. Glavna je razlika u izgovaranju onih slogova, koji se u Slavenskome jeziku pišu sa slovom r. Ogd. na sit. 13. Kad »r« čini slog. Rj. 1 XXIX. Da nam trebaju četiri znaka kojima bismo bilježili kad treba dva različna duga i dva različna kratka sloga. Rad 6, 47.

slōga, f. die Eintracht, concordia. Rj. za postanje isp. složiti. — Al' me nemoj za Turke pitati, a kako ću živjeti na miru i s njima se u slogu držati! Npj. 5, 31. Onda biste vi mnogo pravije imali zvati Zagrepcane u slogu i kriviti ih što u nju ne pristaju. Slav. Bibl. 1, 94. Vidimo lijepu slogu sveštenstva s vladom. DM. 56. Ljubav pjevačeva... izvela je divnu slogu izmjeđu misli i osjećanja i ridanja. DP. 359.

slōm, slōma, m. (u Risnu) der Untergang, interitus: Tako mi slom ne puknuo! (Posl. 306) t. j. ne otvorio se, tako se ne slomio (tako ne pao i mrtav ostao). Rj. isp. propast. Slom, fractura. Stulli (kad se što slomi).

slōmiti, slōmim, v. pf. Rj. s-lomiti. vidi salomiti. v. impf. slamati. — I. zerbrechen, frango. Rj. vidi i ulomiti, opučiti, prebiti. isp. skrsiti, razbiti. — Te salomih sanduk od kamena, do u njemu dvije sveti-njice: sveta Petka i sveta Nedjelja. Rj. 669b. Drago je sam sebi najprije vrat slomio. Posl. 69. Kad se kučka nauči ždrmlje lizati, ili kučku ubij ili ždrmlje slomi. 120. Ciganin izbio sina, da mu tikvu ne slomi. 344. Salomi vrata na dvoje. Npj. 1, 42. Salomi mu čelo na četvero. 4, 161. I njemu je salomljena ruka. 4, 365. Kad vam slomim potporu u hljebu, deset će žena peći hljeb vaš u jednoj peći. Mojs. III. 26, 26 (die Stütze eures Brodes gebrochen). Ovako ću slomiti jarum Navuhodonosora cara. Jer. 28, 11. Slomih mišicu Faraonu. Jezek. 30, 21. — II. sa se, refleks. — 1) brechen, frangi. Rj. — Kad se kola slome, putova dosta. Posl. 120. Na njemu se slomila kola (dogodila se nesreća). 189. Tako mi slom ne puknuo! (Tako se ne slomio; ne pao i mrtav ostao!) 306. »A pogledaj više sebe, kumo! ka' se slomi nebo na četvero... »A nije se nebo salomilo, no angeli nebo rasklopiše«. Npj. 1, 123. Što se dimljak s kule salomilo. 4, 451. A na Hlivnu pukše topovi, slomi s' oganj u polju Hlivanjskom. HNpj. 3, 397 (puške puknu). — 2) aufbrechen (von der Menge), zusammenströmen, confluere, cf. sleći se 2: E smo našu

zemlju opustili, *slomila se zemlja u svatove. Sve se na jad slomi u svatove.* Rj.

slôn, m. (slon, slona, m. *elephas*. Stulli) *vidi* elefant, filj, vilj; *der Elephant*. — Šećer, slonovi i majmuni napreduju samo u vrućini. Priprava 4. A gle, slon, kojega sam stvorio s tobom, jede travu kao vo. Jov 40, 10.

slònica, f. *lifantessa, elephantus*, f. Stulli. ženka od slona.

-slôniti, -slônim, v. *impf.* ne dolazi kao prost glagol, nego samo kao složen: naslôniti, oslôniti se, podslôniti se, prislôniti, zaslôniti; v. *impf.* složena naslônjati, oslônjati se, prislônjati, zaslônjati; (i s promjenom glasa o na a:) naslanjati, oslanjati se, prislanjati, zaslanjati. — u *mojem se zavičaju ipak čuje i prosti sloniti*; n. p. A. Gdje je Mara? B. Tamo na prozoru sloni (t. j. naslonjena stoji, bez posla). i u Stullija: sloniti se, cubare, decumbere, jacere. kao ležati.

slônov, adj. što pripada slonu. *vidi* elefantov, filjev, viljev; filjevski, viljevski. — Tako se iskopavaju na bregovima Sibirskih rijeka Mamutove kosti (*slonovi zubi*). Priprava 108. Vračahu se lagje Tarsiske donoseći zlato i srebro, *slonove kosti*, majmune i paune. Car. I. 10, 22. za nast. *isp.* alatov.

slôški, adv. *vidi* složno. — Pa *slôški* da se brani! Mil. 308.

1. slôta, f. (u Ban.) sitna kiša sa snijegom, cf. susnježica, lapavica. Rj. *vidi* i klapavica; alanža, lauja.

2. slôta, f. (u Srbiji) štogod vrlo veliko, *Ungeheuer, res immensae magnitudinis*. Rj. *isp.* grdosija, silesija.

Slôvac, Slôvca, m. planina u Srbiji. Rj.

Slôvâčki, adj. što pripada Slovacima: Češki jezik sa slovačkim. Dioba 8.

Slôvâk, Slováka, m.: Rusini a gdješto i Česi i Slovaci. Kov. 19. Mnogo više u Slovaka. Rad 26, 58.

slôvce, n. — **1)** dem. od slovo. Rj.: Ne će nestati ni najmanjega slova ili jedne titule iz zakona dok se sve ne izvrši. Mat. 5, 18. — **2)** (u Srijemu) *vidi* poskurnjak. Rj. ploča na koju se peče poskura.

Slovénac, Slovéna, m. čovjek iz Slovenije 2. — Slovenci ili kao što ih mi zovemo Kranjci. Kov. 23. U Slovenaca. Rad 26, 58.

Slôvenija, f. — **1)** zemlja u kojoj sjede Slovenci: Kad bijaše na moru oko granica Slovenije i Ahaje. Glas. 21, 281 (Lat. Sclavonia). — **2)** zemlje u kojima žive Slovenci.

Slôvenin, m. pl. gen. Slôvênâ. *vidi* Slavenin, Slavjanin. *isp.* Slovinac; *der Slave, Slavus*: Dokazali su da je ime Srbi starije nego i Slaveni ili Slovenci. Kov. 9. Bratko . . . u jednoga pisca prošloga vijeka u riječima koje govori drugi Slavenin. Daničić, ARj. 605a. Što isti učeni Slavenin. Glas. 8, 1. Došlo se je i u Slovena svijeh već dotle. Rad 1, 106. Književnost južnih Slovena. 9, 193.

Slôvenski, adj. — **1)** što pripada Slovenima; *Slavisch, Slavicus*. *vidi* Slavenski 1. *isp.* Slovinski. — Miklošičevo djelo o korijenima slovenskih jezika. Oglad V. Djela koja se tiču istorije slovenskoga prava. Rad 9, 193. — **2)** što pripada Slovincima, koje gdjekoji pišu Slovenački. — Čakavaca ima mnogo u zapadnoj Madžarskoj . . . Po svoj prilici su ovi svoj jezik malo izmiješali sa Slovenskim. Srb. i Hrv. 4. Miklošić kaže za novi slovenski jezik. Rad 1, 116.

Slôvenstvo, n. svi Slovenci zajedno, Slovenski svijet; *das Slaventhum*. — Izmegju Mletačke republike i južnoga Slovenstva. Rad 13, 167. Dužan sam spomenuti veliki gubitak, naneseni prošle godine njoj (akademiji) i svemu slovenstvu. 21, 192.

Slovinac, Slovinca, m. *homo illyricus*. Stulli. Hrvat. *isp.* Slavenin, Slavenin, Slavjanin. — Pjesma mala na svršetku bila, svakom Srbu na veselje bila, svakom Srbu i svakom Slovincu. Npj. 5, 452.

Slôvinka, Slôvinkinja, f. *mulier illyrica*. — slovinjinje slavne vile tebi goje slavno voće. Stulli. *Hrvatica*.

Slôvinski, adj. *illyricus*. Stulli. što pripada Slovincima. *isp.* Slavenski 1, Slovenski 1. — Pak rasparaj nemilu aždaju, da ne ždere Slovinske sinove . . . Što Slovinska vila govoraše sa Durmitora. Npj. 5, 450.

slôvo, n. (pl. gen. slôvâ). Rj. dem. slovece. — **1)** *der Buchstabe, litera*. Rj. — Ni o Bogu, ni o slovu (ne zna). Posl. 221. Crna knjiga, a u doba crno, crnom bješe bulom zabalana, a *krvavim slov'ma napisana*. Npj. 1, 395. Velju ploču na nju navališe, i na ploči u slovo staviše: Sestro Jane, pokojna ti duša! Herc. 94. Evo ga (pisma) od slova do slova. Danica 5, 53. Ova je pjesma prvi put naštampana . . . *Latinskijem slovima*. Npj. 3, 527 (Vuk). Pjesme koje su prije štampane, naštapeće se *rukopisnijem slovima*. 4, VII. *Sitnijem slovima* naštaampano je »onda« mjesto »onuda«. 4, XII. Bukvar . . . u njemu su i crkvena i građanska slova. Pis. 56. Slova bismo dali izrezati na bakaru. Straž. 1886, 1312. Dodavši kosnim slovima »ili«. DPosl. VI. Piše skoropisnim slovima. Glas. 9, 246. — **2)** *das slovo, der Buchstabe s, litera s*. Rj. ime slovu s. *isp.* стъпа.

slôžan, slôžna, adj. *einträchtig, einig, concors*: Složna braća i u petak meso jedu (Posl. 289). Rj. *suprotno* nesložan. — Ko u ploču, ko u klinac (udara, kad ljudi u čemu nijesu složni). Posl. 158. Složnu, kado, vojsku pokupiše, svi na Ijubič brdo otidoše. Npj. 4, 345. Ali su svi učeni ljudi u tom složni, da su ovi jezici srodni sa Slavenskim. Danica 2, 122. *adv.* (*vidi* sloški): Koj' ne dogje ovjge na ročište, da onoga složno potražimo. Npj. 3, 371. Sa svih strana Srbiji udariše, jednoliko složno udariše. 4, 257. Složno jednijem glasom hvaljahu i slavljahu Gospoda. Dnev. II. 5, 13.

slôžiti, slôžim, v. pf. Rj. s-ložiti. *vidi* saložiti. v. *impf.* slagati. — **I. 1)** *zusammenlegen, dispono*. Rj. — Kad stvari ore slože u skrinju (kovčeg), svak baci u nju po kakav novac. Kov. 51. Nemački je glas »sch« prost, a njegov je znak složen iz tri slova. Nov. Srb. 1818, 400. Riječi, koje su tako složene s predlogom uz, kao n. p. uzvod i uspor. Pis. 45. Nakupiše kamenja i složiše na gomilu. Mojs. I. 31, 46. Složite ove riječi moje u srce svoje. V. 11, 18. Donesoše glave sinova carevijeh. A on reče: složite ih u dvije gomile na vratima. Car. II. 10, 8. U složenijeh (glagola) ostaje kako je u prostijeh. Rad 6, 115. sa se, *reciproč. ili pass.*: Da je »divor« (mjesto divan?) za to uzeto da se složi sa dvor. Rj. 119a. Prema načelima, od kojih se bijaše složio život i jednoga i drugoga naroda. DM. 318. Kad se kardinalna jedinica i desetica složi u jednu riječ. DRj. 1, 265. Kad se sve iznagje i jedno s drugim složi. Rad 1, 109. — **2)** *vergleichen (Streitende), compono*. Rj. složiti n. p. nesložne. — Svaka dobra i čestita sreća, koja će nas po adetu složiti i smiriti. Kov. 72. Stane gledati kako bi partaje ove pomirio i složio koliko se može. Sovj. 36. — **3)** *anlegen, appono*: Složi pušku niz lijevu ruku. Rj. — **4)** što na vatru, *vidi* naložiti: Hoću Rada na kolac nabiti, a Vasilja na vatru složiti. Rj. — **5)** n. p. u pjevanju kad pjeva dvoje zajedno pa slože da se glas nijednoga osobito ne čuje, *zusammenstimmen, concino*: Složili kao guska i prase (Kad se kaki glasovi ne slažu. Posl. 289). Rj. *vidi* sročiti. — **II.** sa se, *reciproč.* slôžiti se, s kim, *einig werden, concordem fieri*. Rj. kao složan postati s kim. — Svinje se kolju izmegju sebe, ali kako kurjaka opaze, one se sve slože na njega. Posl. 282. Najposlije se svi u tom slože, da nas je nekakav tajni zlotvor optinjo. Danica 2, 135. Nema nikoga da mi javi da se moj sin složio sa sinom Jesejevijem. Sam. I. 22, 8.

slučanje, *n. das Auslesen, selectio*. Rj. *verb.* od slućati. radnja kojom tko sluća što, *n. p. trsku*.

slučati, slučām, *v. impf.* (u Ban.) *n. p. trsku*, t. j. izbirati, odbirati, auslesen, selgio. Rj. *isp. lúćiti*.

slučāj, *m. (loc. slućaju)*. — **1)** *vidi* dogagaj 2. Rj. *vidi* i nagodba 1, zgoda 2. — Starica kad je ovu pjesmu kazivala da se napiše, reče: da je ovo istini slućaj bio za njenog djetinjstva. Herc. 44. A i drugi se neki osobiti slućaj dogodio. Nov. Srb. 1817, 343. Nije običaj u ovakim slućajima uzimati imena, koja su već odavna poznata u istoriji. 1817, 477. Oni ne samo što na pamet dovode mnoge bojne slućajeve. Spisi 1, 81. Samo vidimo da je u nekim slućajima zakletva odgovarala zakletvi... Ali se u najviše slućajeva govori na po se... DM. 293. — **2)** *der Zufall, Ungefähr, casus, caecus casus, fors, fortuna*. *vidi* nagon 4; namjer, namjera 2, namjerna; *isp. slućajnost*; slućajno. — Svi su (ljudi) nalik tijelom jedni na druge... Razlika ima naravno i ovdje: kao nakaza i izroda, ali su to samo slućaji. Priprava 122.

slučājna, slučājna, *adj.* što pripada slućaju 2; *zufällig, fortuitus*: Ovo su obične opšte globe; a slućajima za bijede na jedinstvene ljude (*n. p.* da je koji što rekao protiv Turaka i t. d.) nema ni broja. Danica 2, 83.

slučājno, *zufällig, casu*. Rj. *adv. vidi* nagonom. — Pisati se gotovo ne uči nikako, već ako koji ima osobiti dar, te nauči slućajno mimogred. Danica 2, 119. Takovi spisatelj ako i pogriješi, on s voljom, i misleći pogriješi, a ne slućajno. Pis. 63. Onda ćemo znati da nas nije dohvatila ruka Gospodnja, nego nam se dogodilo slućajno. Sam. I. 6, 9.

slučājnost, slućajnosti, *f. isp.* slućaj 2, i *syn. ondje. die Zufälligkeit*. — Videći u toj prostoj slućajnosti nekaku zlu slutnju. Megj. 87. To stoji do nebrojnih slućajnosti. Zlos. 292.

slučāvānje, *n. das Ereignen, casus*. Rj. *verb.* od slućavati se. stanje koje biva, kad se što slućava.

slučāvati se, slučāvā se, *v. r. impf. sich ereignen, accidit saepius, cf. dogagjati se*. Rj. s-lučavati se. (*isp. v. impf. prosti* lúćiti. Korijeni 16). *v. pf.* slučiti se.

slučiti se, slučī se, *v. r. pf. vidi* dogoditi se. Rj. *v. impf.* slućavati se. — Što se slući lomnoj Gori Crnoj! Npj. 5, 1. Pak i druga slući se nesreća. 5, 535.

slučēnje, *n. das Alnen, ominatio*. Rj. *verb.* od slutiti. radnja kojom tko slutī što.

sluga, *f. (pl. slūge, gen. slūgā i slūgū, slūgama)*. — **1)** *der Diener, minister, servus* (u pjesmama je svuda ženskog roda, *n. p.* Golubane moja vjerna slugo. Slugo moja Oblaćiću Rade. U Stojana nema mnogo druga, razma cigle dvije vjerne sluge. A u govoru je u jedini muškoga roda, a u množini opet ženskoga, *n. p. moj sluga, moje sluge* i t. d.). Rj. *vidi* slugan, službenik, služitelj, čirak 2, čirica, djetić 5, momak 2, pristav 1. *dem.* služica. *mlad*: slušće. — Umaliti *n. p. slugi* platu. Rj. 780b. Reče sluzi. Npr. 18. On doznaviš od slugu šta je i kako je. 59. Kad vigješe sluge, svi se prepa-doše. 116. Ostajem Vaše svjetlosti prepokorni sluga Vuk. Javor 1885, 439. Najšijem oficirima... jer su oni carske sluge, koji su danas ovdje a sjutra Bog zna gdje. Kov. 14. Vaš zahvalni sluga Gj. Daničić. Kolo 15 (14). — **2)** (u Dubr.) govore i žene i djevojke, *n. p. sluga vaša!* Rj. — U Dubrovniku i u svoj Boci sluga se zove i žensko i muško (*n. p. moja sluga kaže se i za slugu i za sluškinju*). Posl. XLV. Careva šcer pošlje za njim po jednoj najvjernijoj sluzi. Npr. 120. Prva je sreća miran muž, a druga vjerna sluga. DPosl. 104.

slūgān, slūgāna, *m. vidi* sluga. u baniji. M. Krkljuš. — Pa on viće Lucu krčmaricu: »Brže slugu do dorata mogla!« Krčmarica nabavi slugana. HNpj. 4, 144.

slūgin, *adj. des Dieners, servi*. Rj. što pripada

slugi. — Na slugina pleća nabrojše triest i šest zlatnih buzdovana. Npj. 2, 434.

slūh (slōh) *m.* u Ranjine, *auditus*: o gluha ma zmjio ka tvoj sluh dan i noć zatvoraš. Stulli. moć slušanja; *das Gehör*.

slūhēenje, *n. verb.* od sluhiti. radnja kojom tko sluhī što. *vidi* slukčenje. *dem.* od slušanje.

slūhtiti, slūhtīm, *v. impf.* kao *dem.* od slušati. Rj. *vidi* sluktiti.

sluka, *f. vidi* grmuša. Stulli. sluka u sjev. Hrv. govore mj. šljuka.

slukčenje, *n. verb.* od sluktiti. Rj. *vidi* sluhčenje.

sluktiti, sluktīm, *v. impf. vidi* sluhiti. Rj. u krajevima gdje se u govoru glas h pretvara u glas k.

slūpāti, slūpām, *v. pf.* Rj. s-lupati. *v. impf.* lupati.

— **1)** *zusammenschlagen, confringo*. Rj. kao lupajući slomiti. — **2)** načiniti kojekako, *zusammenschustern, imperite conficere*. Rj. *vidi* zbutati, zdepati. — Kovač se primi toga posla, ali mu se učini da je gvoždja mnogo, pa ga sakrije gotovo pola, a od ostaloga buzdovan slupa kojekako. Npr. 2.

slūšāč, slūšāča, *m. der Hörer, auditor*. Rj. koji sluša. *vidi* slušalac. — Ima riječi 84 koje sam ja načinio: vikač... slušać. Nov. Zav. VII. Budite pak tvorci riječi, a ne samo slušaći... koji ne bude zaboravni slušać, nego tvorac djela, onaj će biti blažen u djelu svojemu. Jak. 1, 22, 25.

slūšalac, slūšaoca, *m. vidi* slušać. Rj.⁸

slūšanje, *n.* Rj. *verb.* od slušati. — **1)** radnja kojom tko sluša što (*das Hören, auscultatio*. Rj.). — **2)** radnja kojom tko sluša koga (*das Gehorchen, auscultatio*. Rj.): Jer vaše slušanje razglasi se svuda. Rim. 16, 19 (*vestra obedientia; euer Gehorsam*). *vidi* posluh, poslušanje, poslušnost; pokornost.

slūšati, slūšām, *v. impf.* Rj. *vidi* slišati 2, slišiti. *v. pf. slož.* nā-slušati (se), po- (i se), pre-, sa-, za- *v. impf. slož.* saslušavati; osluhivati, osluškivati, prisluš-kivati. *dem.* sluhiti, sluktiti. — **I. 1)** *zuhören, horchen, auscultor*. Rj. *vidi* čujati. — Slušaju, ali ne ušaju.

Posl. 290. Uzeo sam samo one (poslovice) za koje sam slušao da se i po narodu govore. VII. Ne vrgoh sanka na oči, slušajući kolo gje igra. Npj. 1, 223.

»Ti se mani Merime djevojke; ljepšom će te oženiti majka...« Na to Omer ni slušati ne će: »Ne ću, bome, moja mila majko! 1, 253. Slušaj čuda: Todor Pomoravac odveo mi snahu isprošenu. 2, 493 (čuda, *gen. sing.*). Srpski manastiri... ljudi idu tamo, te slušaju časnu leturgiju. Danica 2, 108. Pored tugjijeh jezika na kojima nauke slušaju, zaboravili su Srpski i misliti. Kov. 14. Ovu sam pjesmu ja slušao od dva čoveka. Npj. XLVI. Ušima slušah o tebi. Jov 42, 5.

sa se, *pass.*: Eto, vičem na nepravdu, ali se ne slušam. Jov 19, 7. — **2)** *gehörchen, ausculto*. Rj. biti poslušan, poslušljiv, pokoran; pokoravati se. — Kako je najviše radila i slušala u kući: nosila vodu, gotovila jelo... prozovu je mačeha i njezina kći pepeljugom. Npr. 127. Kazaću im da ću ih svašta slušati i raditi za onu koru hleba što će mi dati. 134. Devojkju ostave da im mater sluša. 139. »Štogogj rečeš, tebe ćemo slušat'...« »Ako mene, braćo, uslušate, biće dosta mesa i gavranom.« Npj. 4, 278. (uslušate = u(z)-slušate). Ako li me ne uslušate... pustiću na vas strah... Mojs. III. 26, 14. — **II.** sa se, *reciproč.* slūšati se, slūšāmo se, *v. r. impf. einander hören, obtempero alius alio*: kad smo se sastali, da se slušamo. Rj.

slūšće, slūščeta, *m. ein junger Diener, servulus*. Rj. mlad (mladu) sluga.

slūškinja, *f.* Rj. *dem.* sluškinjica. — **1)** *die Magd, ancilla, cf. služavka, momkinja*. Rj. *vidi* i sluga 2, službenica; moma, momica; djevojka 2; izmećarka. — Godišnjica, sluškinja koja se na godinu najmi. Rj. 92a. Loncopera, sluškinja koja pere lonce. Rj. 333b (*vidi* sudopera 2). — **2)** *der Stiefelknecht, furcula caligaria*.

Rj. sprava za izuvanje čizama. u Hrv. govori se i sluga. — služkinja (pred k. osn. u sluga) isp. Osn. 198.

sluškinjica, f. dem. od sluškinja: Kad ću biti Angji sluškinjica, volim biti Vuku gospogjica. Rj.

sluškinjin, adj. der Magd, ancillae. Rj. što pripada sluškinji. — Ali opet ja ću i od sluškinjina sina načiniti narod. Prip. bibl. 17.

1. slůta, f. (u Srijemu i u Bačk.) ein Dummkopf, stupidus, stipes. Rj. vidi sklata, suklata; i bezjak, i syn. ondje. — slůta (upravo koji govori koješta), slůta (ominator); slutiti. Korijeni 46.

2. slůta, f. (voc. slůto) ein Ahner (?), ominator: Sluti, sluto, naslutićeš (Posl. 290). Rj. koji (ili koja) sluti. vidi slutov.

sluti, slovom, u staroj poslovi: Daj da sloveš. DPosl. 14. — Staroslav. слѡути, слѡкѡ, слѡбѡмѡ, vb. nominari, clarum esse. čuvemu, slavnu biti. isp. presloviti, prosloviti. za obliče isp. pluti (ploveš).

slůtiti, slůtīm, v. impf. ahnen, durch Vorwürfe, oder überhaupt durch Reden, gleichsam herbeiführen, ominor. Rj. v. pf. slož. do-slutiti, na-slutiti. v. impf. doslučivati. — **1) slutiti što**: Dodole pjevaju i slute da udari kiša. Rj. 128a. Zloguk, zloslut, t. j. onaj koji sve zlo sluti i govori. Rj. 211b. Kobiti koga, t. j. slutiti kome da ga nestane. Rj. 280b. Sluti, sluto, naslutićeš. Posl. 290. Ovo sam počeo slutiti kako sam čuo za Novi zavjet. VLazić 2, 14. — **2) slutiti na što**: Ako nagju po njoj (po varici) guke i bregove, onda vele da sluti na bogastvo, ako li budu putovi i pukotine, onda vele da sluti na smrt i grobove. Rj. 54b. Tu ti glas, na moru ti večera! (Reku gavranu kad ga čuju gje grakće . . . jer kažu da njegov glas sluti na strvinu). 323. Niko nije smjio pokazati da se poplašio i slutiti na zlo. Danica 1, 87. — **3) slutiti čemu**: Bješe aga podignuo brke, slučajmu mu maslu i cicvari, sad mu oba niz bradu padoše. Npj. 5, 501.

slůtnja, f. die Ahnung, Herbeiführung durch Vorhersagen, omen. Rj. isp. slućenje. — Ovo sam počeo slutiti kako sam čuo za Novi zavjet . . . I zaista se moja slůtnja sve više navršuje. VLazić 2, 14. riječi s takvim nast. kod čežnja.

slůtōv, slůtōva, m. (u C. G.) koji sluti osobito što zlo, od prilike kao zloslut, der Unglücksprophet, vates mali. Rj. vidi 2 slůta. — riječi s takovim nast. čalov.

slůz, m. Schleim, pituita. Rj.

slůzav, adj. schleimig, pituitosus.

slůziti, slůzīm, v. impf. triefen, rinnen, manare, n. p. sluzi krava, skoro će se oteliti. Rj.

slůžār, slůžāra, m. (u Grblju) slůžari se ondje zovu oni ljudi koji na kakom saboru, n. p. kod crkve kad je slava, gotove jelo i poslužuju. Rj.

slůžāvka, f. vidi sluškinja. Rj. i syn. ondje.

slůžāvnik, m. (u Srijemu) Kaffeebrett, Präsentirteller, Kredenzsteller, repositorium, cf. podnos. Rj. kao tanjur na kojem se nosi kava, čaša vode i t. đ., kad se tko tijekom poslužuje. vidi i poslužavnik.

slůžba, f. Rj. služ-ba. isp. služiti. za nast. isp. berba. — **1) der Dienst, ministerium**: Služba nije družba (Posl. 290). Rj. pl. gen. slůžbī. — Nijedna djevojka nije mogla otići u službu drugome osim svojega gospodara. Rj. 704a. Čirica, momče koje je u službi kod kaka gospodina. Rj. 760b. Čamdžije su se u dahija nimali u vojničku službu. Rj. 818a. Čovek otide k caru i ponudi mu se da ga primi u službu. Npr. 39. Oborknezovi su izvršivali beratlijske službe. Danica 2, 97 (isp. zvanje 2). Da ne može pop nikake svešteničke službe svršiti. 2, 117 (functio). Učitelj otpusti iz službe. 3, 239. Činio mu je različne važne službe. 4, 12. Izbaci se Miloje sa svim iz službe . . . istera i Mladena iz službe. 4, 24. Samo čemo se zadovoljiti službom, koju nam vatra čini za gotovljenje jela. Priprava 165. Ovakovu službu čini »r« i kod ostalih Slavenskih naroda. Rj. XXIX. Koliko će se popovima plaćati za njihove službe, n. p.

za vjenčanje, krštenje. Sovj. 11 (functio). Da želi stati u Rusku službu. Zitiije 10. Pa čemo ti onda dati i drugu (kćer) za službu što ćeš služiti kod mene još sedam godina drugih. Mojs. I. 29, 27. Nebojte se službe Haldejima . . . služite caru Vavilonskom. II. 25, 24. Car Vavilonski zadade vojsci svojoj tešku službu protiv Tira. Jezek. 29, 18. U spomenicima imamo još nekoliko službi, koje su nam sada tamne. DM. 65. — **2) der Gottesdienst, sacra**, cf. leturgija. Rj. služba protiv Tira. — Glagolaši, popovi koji Slavenski misu govore (službu služe). Rj. 87b. Svaki svoju čitulu da svešteniku te sve mrtve spomene na službi. Rj. 174a. Sveta služba i molitva da vam bude u pomoći. Npj. 1, 141. I gospoda otišla u crkvu i Božju su službu ostajali. 2, 503. U crkvi posle službe stane Miloš u sredu. Miloš 157. ovamo pristaju i ovi primjeri: Služba sv. Panteliji. Rad 1, 181. Da je i Rimski crkva imala službu na slovenskom jeziku svetima Ćirilu i Metodu. 5, 192. — **3)** u pjesmama ima i mjesto krsno ime: Službu služi svetog Amosija. Rj. — **4)** (u Dubr.) die Dienerschaft, Dienstleute: moja služba; ima mnogo službe u kući. Rj. sluge i sluškinje. — U Zadru je gotovo sva služba od Čakavaca sa ostrva. Srb. i Hrv. 4. — **5)** pluta službeniku u ovom primjeru: Tako je služio godinu dana . . . i zaište da mu plati što misli da je zaslužio. Gospodar izvadi jedan novčić pa mu reče: »Na, to ti je služba.« Npr. 40.

slůžben, adj. što pripada službi; Dienst-, dienend, dienstlich, amtlich. isp. zvančan. — Ako je vjernije oko, ali je službenije uho. DPosl. 2. Pored tugijskih jezika kojima poslove službene rade. Kov. 14. Službeni duhovi koji su poslani na službu onima koji će naslijediti spasenije. Jevr. 1, 14 (administratorii spiritus; dienende Geister). Koji su god vještī da rade haljine službene za službu u svetinji. Mojs. II. 35, 19. Neki od njih bijahu nad posugem službenijem. Dnev. I. 9, 28. Moj službeni položaj. O Sv. O. 11.

slůžbenica, f. vidi sluškinja. Rj. i syn. ondje.

slůžbenik, m. (u Dubr. i u Hrv.) vidi sluga. Rj. i syn. ondje. — Službeniče, tavnničaru Jure! izvadi mi sužnja iz tavnice. HNpj. 3, 167.

1. slůžēnje, n. verb. od služiti. Rj.

2. slůžēnje, n. verb. od služiti. Rj.

slůžica, f. (u Boci) dem. od sluga: Vaša služica! (u Risnu, kao još manje nego sluga). Rj.

slůžitelj, m. koji služi; der Diener, minister. vidi sluga, i syn. ondje. Lůk, 2) kolač (kao mjesece) koji se o božiću daje slůžiteljima i kad ko što donese sa sela. Rj. 335b. Momei i svi dragi slůžitelji plaćaju sve, kao i ostali ljudi. Miloš 202. Oba (brata) ga (sv. Savu) sreła u Hvosnu s vlastelima i svima crkvenijem slůžiteljima. DM. 20. riječi s takvim nast. kod boditelj.

slůžiti, slůžīm, v. impf. Rj. v. pf. slož. do-sluziti, i(z)-, na-, o-, od-, op-, po-, pre-, pri-, za-; v. impf. slož. do-sluzivati, od-, op-, po-, pre-, pri-, za-. — **I. I a)** koga, kome, dienen, ministro. Rj.: Dovijarka nadgleda i služi svu djecu u grijalici. Rj. 126b. Spravljenice gdje koje su ostajale te služile opet na spravu. Rj. 705b. U nekakva čoveka bio jedan čoban koji ga je mnogo godina verno i pošteno služio. Npr. 10. Volim u dobra služiti no u rgjava zapovijedati. Posl. 38. Tako mi crkve koju služiš! (Ka kalugjeru). 307. Teško je tugju kuću služiti, al' je još teže svoju steći. 314. Znajući Srbi, da Gušanac samo za noće služi i brani dahije. Danica 3, 208. Više ne bismo služili grijehu. Rim. 6, 6. Tako dakle ja sâm umom svojijem služim zakonu Božijemu. 7, 25. Pa čemo ti onda dati i drugu (kćer) za službu, što ćeš služiti kod mene. Mojs. I. 29, 27. — **b)** kao pomagati, biti od potrebe, dienen, nützlich sein, inseruire, usui esse: Drži pri sebi ovi lješnik, jere će ti služiti. Npr. 93. Gotovo ga je svuda junačka sreća dobro služila. Miloš 45.

(Numeralia) . . . koja u jed. broju *služe* za *žive stvari* srednjega roda mjesto osnovnijeh, n. p. dvoje, troje . . . Rj.¹ XLVIII. — 2) služiti vino ili rakiju, *schenken, kredenzen, ministro*. Rj. ili *služiti koga vinom ili rakijom*: Dvoriti koga, *služiti koga*, a osobito stajati pred njim (kad ruča ili pije). Rj. 113b. Domaćin *služi gostima vino i rakiju*. Rj. 306b. Gde car vino pije, carica mu *služi iz zlatna kondira*. Npj. 1, 98. Pa ga *sluge rujnim vinom služe*. 1, 607. Jovana, i Suzana, i druge mnoge koje *služahu njemu* (Isusu) *imanjem svojijem*. Luk. 8, 3. Peharnik, koji je po svoj prilici *služio caru piće*. DM. 65. — 3) leturgiju, misu, *Gottesdienst halten, sacra celebrare*: I naši će *zadužbine služiti*, od vijeka do suda Božjega. Rj. — Glagoljaši, popovi koji Slavenski misu govore (*službu služe*). Rj. 87b. Mašiti, 2) *služiti masu*. Rj. 350a. Pafta, sa se, sveštenici opasuju kad *služe*. Rj. 491b. Ne svetkuju sveca nikakvoga, *ni služe Božu leturgiju*. Npj. 2, 4. Koji *služe službu Božiju*. DP. 33. sa se, *pass.*: Ružica, crkva u Biogradu (*sad se u njoj ne služi*). Rj. 656a. — 4) služiti li ta crkva? *ist Gottesdienst in dieser Kirche (d. i. wird er darin gehalten), celebraturne templum, an desertum est*. Rj. = *služi li se u toj crkvi (ili je pasta?)*. — U Jadru imaju dva namastira . . . Tronoša *služi* i sad, a Votnjak je pust. Rj. 198b. Ta crkva i sad stoji ali ne *služi*, nego Turci drže u njoj barut. Npj. 2, 626 (Vuk). — 5) *vidi* slaviti: A. Koga ti *sveca služiš?* B. Svetoga Nikolu (ili Nikolj dan). *Službu služi* slavni knez Lazare, *službu služi svetog Amosija*. Rj. — II. sa se, *refleks. služiti se čim, kao upotrebljavati ga; sich (einer) Sache bedienen, uti*: Po gdje kojijem mjestima *ovrškom od badnjaka služi* se mjesto vatrulja. Rj. 11b. Zapale drva na njegovoj vatri, i stanu se *služiti njom* onako kao i on. Priprava 51. Državna dobra . . . *njima se služiti* mogao ko god dogje. DM. 58. Koji *bi se htio služiti* ovakim *rječnikom*. Ogled V.

slj . . . u svijem riječima, koje se počinju ovim suglasnima, može se glas s, pretvoriti u glas š, te početak riječi glasi šlj.

sljēdnik, m. *vidi* šljednik.

sljēdovānje, n. *verb. od* sljedovati, *koje vidi*.

sljēdovati, sljēdujēm, v. *impf. vidi* sljediti. Stulli. *isp. našljedovati*. — Tebi ista osuda *sljēduje*. Šćep. mal. 134.

sljēme, n. *vidi* šljeme.

sljēpački, *adj. vidi* šljepački. — Uklonio te Bog od *sljēpačkih štapa*. DPosl. 146. Drugi bi se ljudi vrlo stidili *sljēpačke gusle* u svojoj kući objesiti; i tako po tim mjestima *junacke* (ili kao što se tuda već zovu *sljēpačke*) pjesme niko drugi i ne pjeva osim sljēpaca. Npj.¹ 1, XVIII.

sljēparija, f. *vidi* šljeparija. *prema* sljēpački i sljēpački.

sljēpēovogja, m. *vidi* šljepčovogja. *prema* sljēpački i sljēpački.

sljēpica, f. *vidi* šljepica; *sljēpa žena*. — Ovako sam slušao u pjesmi od neke stare *sljēpice* Živane, koja je sjedila u Zemunu. Posl. XXXIII.

sljēpić, sljēpica, m. *vidi* šljepić. *prema* sljēpica i sljēpica.

sljēpōca, f. *vidi* šljepoća. *prema* sljēpica i sljēpica.

sljēpōta, f. *vidi* šljepota. *prema* sljēpica i sljēpica.

sljēsti, sljēžēm, v. *pf. vidi* šljesti: Pa on *sljēze* niz kulu visoku. Rj. s-ljesti. *vidi* saći, sići. v. *impf. slaziti*.

sljēz, m. *vidi* šljēz. Rj. *vidi* i sljēz.

sljēzovača, f. *vidi* šljēzovača. *prema* sljēz i šljēz. *vidi* i slēzovača.

sljēzovina, f. *vidi* šljēzovina. *prema* sljēz i šljēz.

sljēbiti se, sljēbim se, v. r. *pf. sich verbinden, conjugi*. Rj. s-ljubiti se, kao *združiti se. vidi* sljubiti se. v. *impf. ljubiti*.

smācan, smāčna, *adj. t. j. mačka, vidi* sumacan. Rj. s-macan. *smacna mačka (t. j. bregja), kao s mačetom*. — *adj. takva kod* sjanjan.

smāci, smāknēm, v. *pf. Rj. s-maći. vidi* smaknuti. v. *pf. je i prosti* maći, maknuti. v. *impf. smicati*. — I. 1) *herabnehmen, demo*, kaže se (u C. G.) i: *smāci pecivo s ražnja*. Rj. *isp. snimiti*. — *Smače s prsta od ruke jedan prsten i natače ga na oni štap*. Npr. 235. — 2) *aus dem Wege räumen, unbringen, interficio, cf. pogubiti*. Rj. — Te šta će kako li da *ga smakne s ovoga svijeta*, naumi da *ga ubije*. Npr. 109. Bojeći se, da *ga carev sin ne smakne*, pobježe iz grada. 261. — II. sa se, *refleks. isp. smāci* 1. — Čekljun, u obramnice na kraju ona kuka ili zarezotina koja čuva da *se ne smakne povraz*. Rj. 821a. *Smače se s ličara*. (Kad se izgubi ono što je čok kao pouzdano u rukama imao. Mjesto s ličara govori se i s ošćih). Posl. 290.

smāgānje, n. *verbal. od* smagati. Rj.

smāgati, smāžēm, v. *impf. Rj. s-magati. v. pf. smoci*. — 1) *bändigen, domo*. Rj. *smagati koga. vidi* krotiti, ukročavati. — 2) *hinreichen, sufficio. cf. smoci*. Rj. n. p. *ne smaže mi hrana do nove. isp. dostajati*.

smāgnuti, smāgnēm, v. *pf. dunkel werden, obscurari*: Da mu lice *ne smagne* od sunca. Rj. *isp. osmagnuti. drukčije se* *glagol ne nalazi*. — *Smagnuti, pocrneti (kao uvenuti?)* Npj.¹ 4, 351.

smahivānje, n. *verbal. od* smahivati. Rj.

smahivati, smahujēm, v. *impf. Rj. s-mahivati. v. impf. prosti* mahati. v. *pf. smahnuti*. — 1) *wegblasen, deslo*. Rj. n. p. *vjetar smahuje cvijet s drveta*. — 2) *weghauen, praecido*. Rj. n. p. *dželat smahuje glave roblju*.

smāhnuti, smāhnēm, v. *pf. Rj. s-mahnuti. v. pf. je i prosti* mahnuti. v. *impf. smahivati*. — I. 1) *wegblasen, deslo*: smahnuto vjetar cvijet s drveta. Rj. — 2) *weghauen, praecido*: Šabljom mahnu pa mu *glavu smahnu*. Rj. — II. sa se, *refleks. smāhnuti se, smāhnēm se, v. r. pf. (u C. G.) vidi* poludjeti. Rj. *vidi* pomahnitati, i *syn. kod* poludjeti.

smāk, m. smak svijeta, *Ende der Welt, finis, interitus. cf. kijamet*. Rj. za *postanje riječi isp. smāci* 2. — Šta znači *kijamet*, a Srpski mislim da bi najprilicnije bilo kazati *smak svijeta ili strašni sud*. Pis. 41.

smāknuti, smāknēm, *vidi* smāci. Rj.

smāmiti, smāmim, v. *pf. Rj. s-mamiti. v. impf. smamljivati*. — 1) *zusammenlocken, collicio, convoco, cogo*. Rj. *smamiti n. p. kokoši, mameći skupiti ih. za s-isp. s, sa II*. — U mahali hairli gjevojka, u mahali *sve momke smamila*, dok je bila sebi primamila mlado momče. Herc. 158. — 2) *herablocken, alliciens devoco*. Rj. *smamiti koga, mameći učiniti da sigje. za s-isp. s, sa I*. — Sve bi s *neba smamila oblake, kamo l' ne bi na zemlji junake!* Herc. 22.

smamljivānje, n. *das Zusammenlocken, convocatio (suum, gallinarum)*. Rj. *verb. od* smamljivati. *radnja kojom tko smamljuje što*.

smamljivati, smamljujēm, v. *impf. Rj. s-mamljivati. v. impf. prosti* mamiti. v. *pf. smamiti*. — 1) *zusammenlocken, convoco, cogo*. Rj. *smamljivati n. p. kokoši: mameći skupljati ih. isp. smamiti* 1. — 2) *smamljivati n. p. pticu s drveta: mameći činiti da sigje s drveta. isp. smamiti* 2.

smandrljati, ljām, v. *pf. Rj. s-mandrljati. drukčije se ne nalazi*. — 1) n. p. litru rakije, t. j. popiti, *vidi* smazati. Rj. *vidi* i oknuti, poguliti. — 2) *koga, aus der Welt schaffen, e medio tollere*. Rj. *vidi* smāci 2 (smaknuti); *isp. izgubiti* 2, pogubiti, sagubiti, zgubiti.

smaniškati, škām, v. *pf. Rj. s-maniškati. ne nalazi se drukčije. isp. smanjati se (isp. Korijeni 154)*. — 1) (u Dubr.) n. p. otok, *abnehmen, decresco. cf. razići se*. Rj. — 2) n. p. bol, *vidi* utoliti, umnuti. Rj.

smànjati se, smànjâm se, v. r. pf. *kleiner werden, sich vermindern*, minui. Rj. s-manjati se, postati manje. isp. smaniškati. v. impf. smanjivati se. — Ako opazi da se *boljetica smanjala*, proglasiće ga (čovjeka) sveštenik da je čist. Mojs. III. 13, 6.

smánjiti, smánjîm, v. pf. s-manjiti što, učiniti da bude manje. isp. umanjiti. v. impf. smanjivati. — Koliko su opeka doslije načinjali, toliko izgonite i od sele, niti što smanjite. Mojs. II. 5, 8. Niti će se više uzdignuti nad narode, jer ću ih smanjiti da ne vladaju narodima. Jezeq. 29, 15.

smanjivânje, n. verb. od 1) smanjivati, 2) smanjivati se. — 1) radnja kojom tko smanjuje što. — 2) stanje koje biva, kad se smanjuje što.

smanjivati, smanjivâm, v. impf. s-manjivati. v. impf. prosti 1 manjiti. — 1) smanjivati što, činiti da bude manje. isp. umanjivati. v. pf. smanjiti. — 2) sa se, refleks. postajati manje. v. pf. smanjati se. — Kuća mu se svako jutro smanjivala, dok najposle od nje postane mala kolebica. Npr. 76. Ginuti, iščezavati, smanjivati se. Daničić, ARj. 888b.

smàragad, smàragda, m. dragi kamen zelen: *smaragdus*: Pokrivalo te je svako drago kamenje . . . karbunkul, *smaragad*. Jezeq. 28, 13. *Vuk*: Temelji ukrašeni svakijem dragijem kamenjem . . . četvrti (temelj) *smaragd*. Otkriv. 21, 19. za umetnuto a isp. agentat (i agent).

Smàragdo, m. ime muško. Rad 26, 55. *Smaragdus*. isp. smaragad.

smarlâisati,* smarlâišêm, *vidi* naručiti. Rj. drukčije se glagol ne nalazi. isp. smarlama.

smârlama,* f. *vidi* narudžbina. Rj. isp. smarlaisati.

smâtrânje, n. *die Betrachtung, contemplatio*. Rj. verb. od smatrati. radnja kojom tko smatra što: Knjigom o postanju svijeta započinju se ova visoka smatranja. DP. 152 (= razmatranja, razmišljanja?).

smâtrati, smâtrâm, v. impf. Rj. s-matrati. v. impf. prosti motriti. v. pf. smotriti. — 1) *betrachten, contempler*. Rj. u tjelesnom smislu. kao sagledivati. — Hitro kraće, a očima smatra. Rj. 298a. Kako bješe strašno započeo, pa Bog znade, i svršiti čaše, on smatraše Bosnu do Srbije, Arbaniju do sred Rumeleje, Kosovo mi često pominjaše. Npj. 5, 522. — 2) u umnom smislu. kao držati 6. — Izdao je jednu knjigu bez debeloga jera, koja, kad je izišla, smatrana je bila kao goveće bez roga. Spisi 1, 9. To pokazuje da su (srpski vladaoći) Zetu smatrali kao svoju osobinu. DM. 11. Koje (riječi) pokazuju da je (Nemanja) smatrao sebe za zakonitoga vladaoća. 24. Austrija ih smatraše za svoje podanike. 121. Sve opasnosti puta i truda smatraše kao igru dječiju. Glas. 21, 281 (*reputabat*). Šta hajduk smatra da mu je sramota i grijota? Zim. 188. sa se, pass.: Za to se smatraju kao rođaci svi koji slave jednoga sveca. Rj. 306b. Ona se smatrala kao neobično lepa devojka u okolini. Zim. 121.

smâzati, smâžêm, v. pf. *hinabessen, comedo*: smazao čitavo jagnje. Rj. s-mazati. *vidi* pojesti, i syn. ondje. v. impf. prosti mazati. — Smandrljati, 1) n. p. litru rakije, t. j. popiti, *vidi* smazati. Rj. 694a (iz ovoga se primjera *vidi*, da smazati znači: pojesti, i: popiti). Smaza kao siroće slinac. Posl. 290. Smaza kao Fata pitu. 290.

smêčiti, smêčîm, v. pf. *zerdrücken, elido*. Rj. s-mečiti. isp. zgnječiti. v. impf. prosti mečiti. — U govno ne tići; i ako tegneš, sasma ga ne smeći. DPosl. 140.

smêće, n. što se smêtê metlom. *vidi* smet 2, smetlište 2, bunište 2, bunjšte 2; *das Auskehricht, Kehricht, quisquillae*. — Bunište, mjesto gdje se baca smeće . . . po mjestu svom zove se tako i samo smeće. Daničić, ARj. 736a. b.

Smederévac, Smederévca (Smêderevac, Smêderevca), m. čovjek iz Smedereva. Rj.

Smêderevačkî, adj. *Smederewer, Semendriensium*. Rj. što pripada Smederevcima. isp. Smederevski.

Smêderevina, f. (st.) ono što pripada Smederevu, *das Gebiet von Smederevo*: Koji mi je sve moje uzeo: Gjurjevinu i Smederevinu. Rj. područje Smederevsko. isp. Gjakovština, Valpovština.

Smêderêvka (Smêderêvka), f. *Eine von Smederevo*. Rj. žena iz Smedereva.

smêderêvka (smêderêvka), f. *Art Weinrebe, vitis genus*. Rj. nekaka vinova loza.

Smêderevo, n. *Semendria (an der Donau) in Serbien*. Rj. — U Srbiji su još ovi gradovi: 1) Smederevo na utoku Jezave u Dunavo. Danica 2, 44.

Smêderevskî, adj. *von Smederevo*. Rj. što pripada Smederevu. isp. Smederevački.

smêgj, adj. *brûnet, subfuscus*. Rj. u Rj. ima za srednji rod o, dakle smegjo; to će biti grijeska mj. smegje. isp. bregi, sr. r. bregje, tugj. sr. r. tugje. Daničić, Osn. 67, *napominje adj. koja se govore kao da im je osn. na čisto »a«*: vješto, nevješto, okošto; a među njima nema smegjo. — *Smegjih*, Mujo, do ramena brka. Npj. 3, 154. Drugi junak smegje *naustice*. 3, 337. Bio je više plav nego smegj. Sovj. 76. A bijaše (David) smegj, lijepijeh očiju i lijepa stasa. Sam. I. 16, 12 (*rufus, röhlich*). Značenje (korijenu) sljati: smegj. Korijeni 302. smegj (e stoji mjesto »; u starom je slovenskom nastavak »a«: **СМЕГЪ**; kor. nezn., može biti u svezi sa *mjed*). Osn. 62.

1. smêšti, smêtêm (smêo, smêla), v. pf. Rj. s-mesti. v. impf. smêtati (smêtâm). — **I. 1) verhindern, impedio**. Rj. *vidi* spriječiti. — Metnuti gjevoci granu na put. (*Smesti je čim da se ne može udati*). Posl. 178. »Da ne idu na Srbiju Turci . . . »Ja ću smesti Sulja na putalju. Npj. 4, 327. Mihaila smetoše stvari bugarske, i rata sa Srbijom ne bi. DM. 28. Obručici da će zavojštiti na Stefana . . . ali i u ovaj par Turci smetoše kralju namjeru. 165. Lična odgovornost samo onda može smesti da se u napredak ne čini zlo, kad . . . 297. — 2) kao smutiti 1, zabuniti, zbuniti; *verwirren, verblüffen, perturbare*: Smêtên, adj. *verwirrt, turbatus*. Rj. 694b (isp. smetenica, smetenik, smetenjak 1). Viđeći da se u ovakovijem smetenijem i zamršenijem poslovima sa Srbijom i u Srbiji ne može ništa raditi. Sovj. 36. Gledajući ljude sažali mu se, jer bijahu smeteni i rasijani kao ovce bez pastira. Mat. 9, 36. Jakov reče: smetoste me, i omraziste me narodu ove zemlje. Mojs. I. 34, 30 (*turbastis me; habet mich turbât*). — 3) kao zavarati: Omêšti, omêtêm, *anföhren, decipio, induco in errorem, cf. smesti*. Rj. 458a. Paša je svome tolmaču govorio nekoliko puta: »Uzmi se dobro u pamet, da što ne slažeš, ili ne smeteš.« Miloš 131. — **II. sa se, refleks. vidi zabuniti se, snebiti se 1; usprdežiti se. isp. ušeptrljiti, užukutriti. isp. poviše I. 2. — Ona se smete ne znajući mu šta odgovoriti. Npr. 216. Smeo se kao Mare među svatovima. Posl. 290. I pop se na misi smete. DPosl. 30. Turci se od pucnjave i od vike onako iza sna smetu. Danica 1, 76. Smetoše se videći da ih je zlo zadesilo. Sud. 20, 41.**

2. smêšti, smêtêm (smêo, smêla), v. pf. *zusammenkehren, converro*. Rj. s-mesti n. p. smeće, metući skupiti. v. impf. prosti mêšti (mêtêm) 1. — U zagoneci: Tuta tamo, tu' ovamo, tuta te za vrata? (t. j. žena kad čisti sobu ili kuću pa smetlište smete za vrata). Rj. 757a.

smêt, smêta, m. — 1) *vom Winde zusammengewehter Schnee, nives constatae in unum locum*. Rj. *vidi* smetaj. što namete snijeg. *vidi* namet 4. može biti da ovamo ide primjer: Tu padaju Turci na smetove. HNpj. 1, 282. — 2) *vidi* smetlište. Rj.³ *vidi* i smeće, i syn. ondje.

smêtâj, m. *vidi* smet 1. — Mal od podne i krupa udrila . . . Ona igje u ravnu planinu i nalazi jedan smetaj krupe. HNpj. 1, 52.

smětak, smětka, *m.* što god što nije već za potrebu, *n. p.* vodenični kamen, točak, *Abwurf, res rejicula*. Rj. — *s-mětak isp.* odmet. za postanje *isp.* 2 smětati; smetnuti 1.

1. smětánje, *n. das Hindern, impeditio*. Rj. *verb.* od smětati. radnja kojom tko smeta što.

2. smětánje, *n. das Herabräumen, demotio*. Rj. *verb.* od smětati. radnja kojom tko smeće što.

1. smětati, smětâm, *v. impf. hindern, impedio*. Rj. *s-metati (v. impf. prosti isp. mésti)*. *vidi* sprečavati. *v. pf.* 1 smětí. — **1)** smetati koga ili što: Zarf je kao mala čašica, u koju se meću fildžani kad se kafa pije (da ne bi vručina smetala fildžan držati). Rj. 193b. (U igri klisu) ... trle (t. j. smetaju klis da ne ide daleko). Rj. 275b. Zločesta plovcu i dlake smetaju. DPosl. 158. Ko to ne da, ko l' to smeta, Bog nam ga smeo! Npj. 1, 426. Šta smetate ženu? Mat. 26, 10. Dolaze tri vokala jedan do drugoga, koji se jedan uz drugi lako pomijeraju, te smetaju razabrati akcent. Rad 6, 51. — **2)** smetati kome. *vidi* priječati 1b. — Kad čuješ jade moje, ne ćeš mi smetati da sebe ne samodavim. Npr. 220. Ako laže, brada mu ne smeta (mlad je, može mu još podnijeti). Posl. 5. *Kojoj onci svoje runo smeta*, onje nije ni ove ni runa. 143. Oblizuje se kao pas na strvinu (kad gleda u nju, a nešto mu smeta da je jede). 229. Kojigod sâm od mene beži, srećan mu put! ja mu ne smetam. Miloš 88. *Gospodu ne smeta izbaviti s množinom ili s malinom*. Sam. I. 14, 6. — **3)** sa se, *refleks. isp.* smesti se II. — A slaboga u vjeri primajte lijepo, da se ne smeta savjest. Rim. 14, 1.

2. smětati, smětčëm, *v. impf. herabthun, demo*. Rj. *s-metati što s čega. v. impf. prosti mětati. v. pf. smetnuti*. — **1)** smeće voće cvijet. *isp.* smetnuti I. — **2)** Ne smećem s uma da ovaj posao nije samo moja stvar. Oglad III. *isp.* smetnuti 2. — **3)** Gleda, oka ne smeće (s njega). Rj. 694b. Carev sin očiju ne smetaše s nje. Npr. 128. U večeri devetora bilja: miloduha, da se milujemo ... bosioaka, da m' ne smeće s oka. Npj. 1, 468.

směten, *adj. verwirrt, turbatus*. Rj. *upravo je partic. praet. pass. od smětí 2, koje vidi. vidi* stepen. **směténica**, *f. eine verwirrte Frauensperson, femina turbata*. Rj. žena smetena.

směténik, *m. ein verwirrter Kopf, homo mentis perturbatae, cf. smetenjak* 1. Rj. čovjek smeten. za nast. smetenik i smetenjak *isp.* anatomnik i anatomnjak.

směténjāk, *m.* — **1)** *vidi* smetenik. Rj. — **2)** (u Risnu) Baburski talijer. Rj. — **3)** (u Biogradu, i smeténjāk) *Art Teppich, straguli genus*. Rj. nekakav ćilim.

smětlišće, *n.* Rj. — **1)** u pravom smislu: mjesto gdje se baca smeće. *vidi* bunište 1, bunjište 1, bunjak; kaluža. — Bunište, fimetum, smetlišće. Daničić, ARj. 736a. — **2)** *das Kehrlicht, quisquiliae, cf. gjubre*. Rj. *vidi* i smeće, smet 2, bunište 2, bunjište 2. — Kaluža, mjesto gdje se baca smetlišće. Rj. 261a. Žena kad čisti sobu ili kuću pa smetlišće smete za vrata. Rj. 757a. Učinio si od nas smetlišće i odmet usred tih naroda. Plač 3, 45. — *za* 1) *vidi* riječi kod danšte; *za* 2) kod godišće.

smětljara, *f. Mistschaufel*. u Sarajevu. Dr. Gj. Šurmin. — *lopata na kojoj se iznosi smeće. za nast. isp.* badnjara.

smětljika, *f.* na kukuruzovini mjesto kukuruza kao kila s crnijem prahom, *Auswuchs, stolo*. Rj. — *riječi s takim nast. kod* aptika.

smětnuti, smětñëm, *v. pf.* Rj. *s-metnuti. v. pf. je i prosti metnuti. v. impf. smětati*. — **1)** herabnehmen, herabthun, demo, *n. p.* smetnuo voće cvijet. Rj. *vidi* skinuti 1. — O da bi taj narod bio pod mojom rukom, da smetnem Avimeleha! Sud. 9, 29. Komnin smetnuo Tjehomila i na mjesto njegovo postavio Nemanju.

DM. 3. — **2)** s uma, *vergessen, obliviscor*. Rj. *kao zaboraviti*: Smetnuo s uma (*memoriâ lapsus non respexit*). Rad 2, 194. *vidi* svrci, svrgnuti 2. — **3)** gleda, oka ne smeće (s njega), *abwenden, oculos dejicere*. Rj. smetnuti oko s koga, smetnuti koga s oka. — **4)** smetnuo konje, ovice, čele, t. j. ne drži ih više. Rj.³

smětinja, *f.* Rj. (*pl. gen. u* Vuka smětjnji, u Daničića smětjnja). — **1)** *das Hinderniss, impeditio*. Rj. *vidi* prepreka, prepona 2, sprečica, zadjeva. — Tako bi isto dolazili (ljudi) i u Sremske namastire da nema lazareta i drugih smetnji. Rj. 395a. Ne mogao se miš provući kroz jamu, pa svezao tikvicu za rep. (Kad ko sam učini sebi kaku smetnju). Posl. 205. Ako bi se u štampanju ove knjige dogodila novčana kakova smetnja, da opo što mi nedostaje, na njegov račun metnem. LIII. Što je stanje naše literature zbog kojekakih smetnji i nedoskutica teško i preteško. Danica 5, 73. Jovan sa svojim ljudma bez i kake smetnje dogje u Azanju. Miloš 182. *Kogod opazi u tome i kaku smetnju...* pak ćemo se svi starati da je s puta uklonimo. Pis. 20. Ovo su najveće smetnje, koje se meću na put našem jeziku. 81. Izmegju najvećih smetnja bješe nezakoni sin Milutinov. DM. 35. — **2)** die Verwirrung. Rj. *kao* bijeda, dosada, napast, neprilika 2, nevolja, sijaset, smutnja, zabuna, zano-vijet, zapara 2. *isp.* smesti 2. — Ja se nagjem u najvećoj smetnji. Sjedom kod nje, ne znajući, šta ću učiniti. Danica 2, 130 (*prijerod s Njemačkoga gdje jamačno stoji Verlegenheit*). Sad se on nagje u najvećoj smetnji ... Najposlije smisli, da ... 3, 180. — *riječi s takovim nast. kod* čežnja.

smežurati se, râm se, *v. r. pf. runzelig werden, corrugari*. Rj. *s-mežura se što, kad se po njemu uhvate mrežotine, mrske, mrtvine, bore, grešpe. vidi* namežurati se. *drukčije se ovaj glagol ne nahodi. isp. i narozati se.*

smičaljka, *f.* kad se u micama zrna tako namjeste, da se jedna vodenica otvori kad se druga zatvori. Rj. — *riječi s takim nast. kod* kazaljka.

smičánje, *n.* Rj. *verb. od* smicati. — **1)** radnja kojom tko smiče što s čega (das Herabnehmen, demtio. Rj.). — **2)** radnja kojom tko smiče koga (das Umbringen, interfectio. Rj.).

smičeati, smiččëm, *v. impf.* Rj. *s-micati. v. impf. micati. v. pf. smaći, smaknuti*. — **I. 1)** herabnehmen, demo. Rj. *n. p. A. Šta radi? B. Smiče pecivo s ražnja. isp.* skidati 1, snimati. — **2)** umbringen, interimo. Rj. *vidi* gubiti 2, ubijati. — Bijaše nekakva zla carica, koja mloge ljude i žene s ovoga svijeta smičaše da se nikada nije niko mogao dosjetiti. Npr. 214. — **3)** do sad sam namicao, a sad smičem. (ne zaragivati, gubiti). Rj.³ — **II. sa se, refleks.** — **1)** herabfallen, decido. Rj. smicati se s čega, kao spadati (s čega). *za s isp. s, sa I.* — **2)** *zusammenrücken, se condensare*: kopri-vice, po Bogu sestrice! u dnu se smičite, a u vrhu razmičite (u pripovijeci kazao nekakav koji je bježeći od Turka male pare nekrštene vjere skoćio bos i golokrak u kopri-vice). Rj. *za s isp. s, sa II.*

smignuti, smignem, *v. pf. vidi* sleći 2, sažeti 1. — Pusti je neka dogje, reče Kostači, smignuši ramenima. Megj. 67. Zdrava sam, odgovori ona, i malko kao da smignu ramenima, ali se odmah trže, da to ko ne vidi. 105.

smijánje, *das Lachen, risus*. Rj. *verb. od* smijati se. radnja kojom se tko smije.

smijati se, smijčëm se, *v. r. impf. lachen, rideo*. Rj. *v. pf. slož.* nasmijati se, posmijati se; nasmjehnuti se, osmjehnuti se, podsmjehnuti se. *v. impf. slož.* nasmijavati se, osmijavati se, podsmijavati se; osmijevati se, posmijevati se, podsmijevati se; nasmjehivati se, posmjehivati se. *dem.* smiješiti se. — *Grohotom se smije*. Rj. 104a. Ne smij se na me. Rj. 147a. Kesizub, koji se jednako smije. Rj. 268b. *Nadušio se smijati*. Rj. 388a. Ja se čutke smijem (t. j. radujem

se u sebi). Rj. 763a. On se (Solomun) nasmije . . . zapita za što se smije, a Solomun mu odgovori da se smije gje car cara hoće da pogubi na ženskom uzglavlju. Npr. 156. *Smije* se kao lud na sjekiru. Posl. 290. Gleda paša, pa se *grlom smije*. Npj. 3, 75. Kad se *smije ka' da biser sije*. 3, 516. *Milošu se živo srce smije*. 4, 229. Knjigu gleda Darinka gjevojka, *smije joj se srce u prsima*. 5, 268. *Ali ti češ se, Gospode, smijati njima* i posramiti sve ove narode. Ps. 59, 8. Ko se može ovijem smijati? Šćep. mal. 182. (ovijem 6. padež). Pak bi se *njime posli smijali*. M. A. Reljković. Sat. 6. Sint. 564.

smijeh, smijeha, *m. das Lachen, risus*. Rj. *vidi* grohot, kikut. — Gjedovi idu po varoši čitav dan skačući, grleći babu i tako *zbijajući smijeh*. Rj. 148b. *Iskidati se od smijeha*. Rj. 233b. *Pokidati se od smijeha*. Rj. 530a. *Popucati od smijeha*. Rj. 544b. *Potrgati se od smijeha*. Rj. 556b. Malo nijesmo od smijeha *porkali*. Rj. 561a. Kad to vidi, *udari u smeh*. Npr. 45. Ni pred njim se nisu mogli od smejja *uzdržati*. Danica 4, 35. Nagje se ljudi, koji se najviše o tom brinu, kako će od *svačega šalu* i *smej zametnuti*. Npj. 1, 4, XVI. Mal' nismo *pukli od smija*. Straž. 1886, 865.

smijేశan, smijేశna, *adj. scherzhaft, spasshaft, lächerlich, ridiculus*. Rj. *čemu se valja smijati*. *vidi* smješljiv 2. — *Smešna* se istorija pripoveda, kako su . . . Danica 5, 86. Čovek (je) spjevavao mloge *smiješne pjesme*. Npj. 1, XX. Mnoge su *pripovijetke smiješne* i šaljive. Npr. VI. *A to ni malo ne bi smješnije bilo*, nego kad . . . Pis. 15. Pa, što je još *najsmješnije*, radi bi, da niko . . . 61.

smijేశati, smijేశam, *v. pf.* Rj. *s-miješati*. *v. impf. prosti* miješati. — *1)* *vermischen, commisceo*. *cf.* pomiješati. Rj. — Skalaruriti, *smiješati stvari koje ne idu zajedno*. Rj. 685b. Boca je strašni sud. (. . . Ili su oba značenja *navalice smiješana?*) Posl. 28. Vidjeh kao stakleno more *smiješano s ognjem*. Otkriv. 15, 2. — *2)* *sa se, reciproč. sich vermischen, commisceri, cf.* pomiješati se: Dok se naše *smiješaju* vojske. Rj.

smijేశenje, *n. das Zulücheln, arrisio*. Rj. *verb. od* smiješiti se. *radnja* kojom se *tko smiješi*.

smijేశiti se, šim se, *v. r. impf. lächeln, arrideo*. Rj. *kao dem. prema* smijati se. — *Onda* ja primim knjižice i *smiješeci se* reknem: »Dobro . . .« opet *smiješeci se* i kao u šali reknem: »Ako mi . . .« Odg. na ut. 1.

smiliti se, smilī se, *v. r. pf. kome što, lieb werden, gefallen, placere, cf.* omiljeti: Kol'ko mu se *smilita* gjevojka. Rj. *s-militi* se. *vidi* dopasti se. *v. impf. prosti* militi se.

smilovati, smilujēm, *v. pf.* Rj. *s-milovati*. — *1)* *lieb-gewinnen, adamo*: Šta s'vidio, šta si *smilovao* a na tome vojvodi Milošu. Rj. *vidi* zamilovati. *v. impf. prosti* milovati. *sa se, reciproč.*: Pa se *bolje mladi smilovaše*, ljubiše se, ne zavadiše se. Herc 26. — *2)* *sa se, refleks. sich erbarmen, misereor*. Rj. *cf.* sažaliti, sažalovati. — *a)* Može biti da će se *smilovati* Ča Steva i odrješiti vam okove muzi. Straž. 1886, 866. Čuj (Gospode!), i *smiluj se*. Car. I, 8, 30. — *b)* *smilovati se kome*: Otac mu se *smiluje* i primi ga k sebi. Npr. 248. Ne bi l' *joj se majka smilovala*. Npj. 1, 369. *Smilovaću se kome se smilujem*. Mojs. II, 33, 19. — *c)* *smilovati se na koga*: Ah za Boga! ne ubij me! nego se *smiluj na mene!* Npr. 235. *Smilova se* Bog na sirotinju. Npj. 2, 6. *Na koga će se smilovati*, *smilovaću se*. Rim. 9, 15. *Smilujte se na me*, prijatelji moji. Jov 19, 21. *isp.* sažaliti se (*sažali se ko na koga ili na što*).

smilj, smilja, *m. Sandruhrkraut (Sand-Immortelle, Strohlume*. Rj.³) *gnapharum arenarium Linn. (helychrysum arenarium L. Rj.³)*: *Smilj* Smiljana pokraj vode brala. Rj. *biljka*. *vidi* smilje. — »Smrdi li moja glava?« . . . »Ne smrdi, majko! već miriše kao *smilj*.« Npr. 142.

Smilja, *f. hyp. od* Smiljana. Rj. *vidi* Smiljka.

Smiljana, *f.* ime žensko. Rj. *hyp.* Smilja, Smiljka. — *Smilj Smiljana* pokraj vode brala. Rj. 695a. *ženska imena od bilja kod* Višnja.

smilje, *n. vidi* smilj: To je *smilje* i bosilje (t. j. to je prema drugome zlu ništa. Posl. 290). Rj. — Špahije su u Srbiji *smilje* i bosilje; ali gjevoja sela imaju drugu bijedu, t. j. čitlaksahije. Danica 2, 80.

smiljeti, smilim, *v. pf.* Rj. *s-miljeti, mileći sljesti*. *vidi* smiljeti se. *v. impf. prosti* miljeti. — *1)* *herab-kriechen, derepo*. Rj. — *2)* *sa se, refleks. smiljeti se, vidi* smiljeti: Tad se *smile* zmija niz duvara. Rj. (*smile se u istoč. govoru; u južnom smilje se*). Zmija se *smili s konja* i otide u duvar. Npj. 1, XLIV.

smiljev, *adj. von* smilj: Devojko, *kito smiljeva*. Ajdemo tam' dolje u *smiljevo polje*. Rj. što pripada *smilju*. — *za* nast. *isp.* aptov.

smiljevae, smiljevca, *m. eine mit smilj geschmückte Mädchenmütze* (u Lijevcu i u Temniću), *bei feierlichen Gelegenheiten*. Rj. *djevojačka kapa smiljem nakičena*. — Ova devojka prema njemu, megju one dve mlade u *smiljevima*, bogata je udavača. Megj. 220.

Smiljka, *f.* ime žensko. Rj. *hy.* od Smiljana. *vidi* Smilja. — *takva ženska hyp. kod* Drenka.

smilon, *adj. vidi* smjelan.

smionost, smionosti, *f. smionstvo, n. audacia, temeritas*. — *smionstvo* čigovo satrti. Stulli. *osobina onoga koji je smjelan; die Dreistigkeit, Kühnheit, Vermessenheit, Verwegenheit. isp.* drskost, drzost.

smiriti, smirim, *v. pf.* Rj. *s-miriti*. *v. impf. smirivati*. — *I. 1)* *zur Ruhe bringen, paco*. Rj. — *Otvorice* ti se silnovite i od svake siže aspre, te uzmi . . . te češ tako *mojega oca cara smiriti*. Npr. 121. Tako mi Bog *moj porod smirio!* Posl. 300. Sreća, koja će nas po adetu složiti i *smiriti*. Kov. 72. A sada Gospod je Bog vaš *smirio braću vašu*, kako im je rekao. Is. Nav. 22, 4. *Smiriću te od svih neprijatelja tvojih*. Sam. II, 7, 11. — *2)* *beendigen, absolvo*. Rj. *svršiti*.

— *3)* (u Boci) *n. p. svijeću, vidi* ugasiti (kaže se za krsnu svijeću, s kojom se ustaje u slavu). Rj. — *II. sa se, refleks.* — *1)* *sich zur Ruhe legen, conquiesco*. Rj. — Kvočka voćka piliće, a ne će na jednom *mjestu da se smiri*. Rj. 72a. I tako se žena *smiri* i nikad ga više ne zapita da joj kaže za što se smejao. Npr. 14. Kako mirili, tako se *smirili!* (. . . kako pravo sudili tako i vama Bog dao). Posl. 126. *Smirite se*, ne inadite se. Herc. 107. Da brane život svoj i da se *smire od neprijatelja svojih*. Jestir. 9, 16. — *2)* *daher auch von der Sonne*: smirilo se sunce. Srbliji kažu da suncu ne valja reći *zagje*, niti *sjede*, nego *smiri se*; jer kad mu se reče *zagje*, onda ono (sunce) reče: *zašao pa ne izišao!* a kad mu se reče *sjede*, onda ono reče: *sjeo pa ne ustao!* a kad mu se reče *smiri se*, onda ono reče: *smirio se i ti!* Rj. — *Untergehen, occido*: sjelo sunce, *cf.* zaći, *smiriti se*. Rj. 684b.

»Kad sunce zapadne . . .« čekaše kad će se sunce *smiriti*. Npr. 263.

smirivanje, *n.* Rj. *verb. od* I. *smirivati*, II. *smirivati se*. — *I. 1)* *radnja kojom tko smiruje koga* (das Beruhigen, pacatio. Rj.). — *2)* *radnja kojom tko smiruje što, n. p. posao kakav* (das Beendigen, absolutio. Rj.). — *II. 1)* *stanje koje biva, kad se tko smiruje*. — *2)* *stanje koje biva, kad se sunce smiruje* (das Untergehen, Scheiden der Sonne, occasus solis. Rj.).

smirivati, smirujēm, *v. impf.* Rj. *s-mirivati. v. impf. prosti* miriti. *v. pf. smiriti*. — *I. 1)* *zur Ruhe bringen, paco*. Rj. *smirivati koga*. — *2)* *zu Ende bringen, absolvo*. Rj. *smirivati n. p. posao, svršivati ga*. — *II. sa se, refleks.* — *1)* *sich zur Ruhe legen, conquiesco*. Rj. *smiruju se n. p. ljudi*. — *2)* *smiruje se sunce*. Rj. *t. j. zalazi*. — Jarko *smiruje se sunce*. Npj. 3, 523.

smirna, *f. ἡ σμύρνα, myrrha, die Myrrhe*. — *Smirna*, sok nekakvoga mirisavog drveta u Arapskoj, kojijem su se stari mazali. Nov. Zav. XII. *Otvoriše dare* svoje

i darivaše ga (dijete Isusa): zlatom, i tamjanom, i smirnom. Mat. 2, 11.

smirnov, *adj.* što pripada smirni: Dok dan zahladi i sjenke otidu, ići ću ka gori smirnovoj i ka humu tamjanovu. Pjes. nad pj. 4, 6. — *adj.* takva kod aptov.

smirom (t. j. s mirom), *ruhig, pacifice*. Rj.³ mirno. *isp.* mir 2.

smisao, *smisla, m. der Sinn, die Bedeutung, sensus*. Rj. s-misao. *za postanje isp.* smisliti. — Pripovijeda se kako su u crkvi nekakome rekli da preskoči nešto u knjizi, a on *razumjeviši u prvome smislu* metne knjigu na zemlju pa preko nje. Rj. 580b. Ali u *prvome i u pravome smislu* zakon znači uredbu. Danica 5, 84. Naš je ustav prava svetinja u *smislu narodne pravice i slobode*. Pis. 18. Rgja i u *moralnome smislu* . . . n. p. Rgjo jedna 44. Prosvjeta je priljepljiva (u *dobrom smislu*) kako god kuga ili ospice (u *rgjavom smislu*). Priprava 44. Čitahu knjigu i *razlagahu misao*, te se *razumijevaše* što se čitaše. Nem. 8, 8. (Boleći) dolazi i kao *adj.* u značenju koje je *naprijed, u tjelesnom i umnom smislu* što boli. Daničić, ARj. 539a. Što su Grci *razumijevali* pod Dalmacijom u *širem i užem smislu*. DM. 9. U ovoj je tankoj razlici između riječi »djedina« i »otačastvo« *đubok misao*. 12. Vidimo da su Dubrovčani za *carinu u opširnom smislu* gledali da se ne uzima od njihovijeh trgovaca. 246.

smisliti, *smišlim, v. pf.* Rj. s-misliti. *v. impf.* smišljati. — 1) *beschliessen, decerno, statuo*: Sve mislio, na jedno mislio. Rj. *vidi* odlučiti 2, pomisliti, sumati. — Bolja je *razmišljena* nego *smišljena*. Posl. 21. Pa on stade *misliť i razmišljat'*, sve je *misli na jedno mislio*. Npj. 4, 403. Sad se on nagje u najvećoj smetnji . . . Najposlije *smisli*, da prota ostane kod Šapca. Danica 3, 180. Oni *smisle ovu uredbu* . . . Da je ova *uredba smišljena* i da će se po novome ljetu na skupštini objaviti, to se doznalo u zemlji. Sovj. 50. Biću miran ako uzidem za onijem što u *srcu svom smišlim*. Mojs. V. 29, 19. Ko je to *smislio na Tir?* . . . Gospod je to *smislio*, da osramoti ponos svake slave. Is. 23, 8. Jer je Navuhodonosor namjerio namjeru protiv vas, i *smislio misao protiv vas*. Jer. 49, 30. Poslije opet drugi car *smisli* svu mušku djecu Jevrejsku *pobiti*. Prip. bibl. 37. — 2) kao *promisliti, bedenken, perpendo*: Ispeci, pak reci. (*Smisli dobro*, pa onda reci). Posl. 105. Jedan mu dva dukata daje . . . *treći misli i Boga i dušu*, te mu daje četiri dukata. Npj. 2, 97. — 3) kao *izmisлити, domisliti se čemu; ersinnen, erdenken, excogitare, fingere*: Ti ćeš bolje ispeci nego ću ja reći. (Ti ćeš to bolje *smisliti* nego što ti ja umijem kazati). Posl. 317. Što danas jedna *pokajnica misli* i namjesti, ono se sutra zaboravi. Kov. 99. Vodi nas, dokle *smisli kako* će nas okriviti, da nas zarobi. Mojs. I. 43, 18. Ona je (*misao*) *smišljena* bez obziranja na druge slovenske jezike. Rad 1, 116.

smišljanje, *n. das Ersinnen, excogitatio*. Rj. *verb.* od smišljati. *radnja* kojom tko što smišlja, ili smišlja na koga.

smišljati, *smišljām, v. impf.* Rj. s-mišljati. *v. impf.* prosti misliti. *v. pf.* smisliti. — 1) *ersinnen, excogito*. Rj. *isp.* smisliti 3. — Sine čovječji, ovi ljudi *smišljaju bezakonje*, i zlo svjetuju u tom gradu. Jezek. 11, 24 (*auf Unrecht sinnen*). *Smišljaće* misli na gradove. Dan. 11, 24 (*wider die Festungen Anschläge fassen*). — 2) *smišljati na koga*, kao *misliti na nj*: Ni sam rasla na bor gledajući ni na tvoga brata *smišljajući*, neg' na tebe Lajer momče mlado. Npj. 1, 230.

smjelan (smiōn, smiōnī. Stulli), *smiōna, adj.* koji smije, *usuguje se; kühn, dreist, vervegen, vermessen, audeo, temerarius*. *isp.* drzak, otvoren 3. *za suprotno isp.* nesmjelica. — *Smionu čovjeku sreća dava ruku*. DPosl. 112. Za ludu bradu *smiona britva*. 152.

smjēran, *smjērna, adj. demüthig, submissus*. Rj. *isp.* ponizan. — Naučite se od mene; jer sam ja krotak i *smjēran u srcu*. Mat. 11, 29. Gospod pomaže onima koji su *smjērna duha*. Ps. 34, 18. Ko je *smjēran duhom*, dobija slavu. Prič. 29, 23. *Pristupi k molitvi, koja je još smjērnija*. DP. 20. *Smjērna Marija* čuvši ovo poplaši se. Prip. bibl. 107.

smjērānje, *n. Rj. verb.* od smjerati. — 1) *radnja kojom tko smjera što* (das Vorhaben, propositum. Rj.). — 2) *radnja kojom tko smjera u što* (das Zielen, collineatio. Rj.).

smjērati, *rām, v. impf.* Rj. s-mjerati (*v. impf.* prosti mjeriti) *v. pf.* smjeriti. — 1) kada *smjeraš ići?* t. j. kad si *naumio ići? gedanken, vorhaben, cogito, proposui mihi*. Rj. *isp.* namjerati, namjeravati, namisljati; nakan biti. — 2) *zielen, collineo*: smjera baš u čelo. Rj. *vidi* nišanići.

smjēreno, *adv. demüthig, demisse, cf. smjerno*: A Mara mu odgovara tiho *smjēreno*. Rj.

smjērīti, *rim, v. pf.* Rj. s-mjeriti. *v. impf.* smjerati. — 1) *sich vornehmen, decerno, cf. naumiti, namjeriti*. Rj. *vidi* i namisliti. — 2) *zielen, collineo, cf. zagledati*: Gje ga *smjeri*, tu ga pogodio. Rj. *vidi* omjeriti 2, zamjeriti 1 a; nanišaniti, nazmirati, potišati.

smjērno, *adv. demüthig, demisse, cf. smjerno*: Čauši se *smjērno* pokloniš. Rj. *isp.* ponizno. — On odmah otide pred cara, i stane *smerno* i žalostivo kazivati sve po redu. Npr. 238. Srbima se *smjērno* predavagu. Npj. 4, 339 (= predavahu. *isp. g.*) Pa na noge pokleknula, pa se *smjērno* Bogu moli. Herc. 327. Šta Gospod ište od tebe osim da hodiš *smjērno* s Bogom svojim? Mih. 6, 8.

smjērnōst, *smjērnōsti, f. die Demuth, animus submissus*. Rj. — Da ne mislite za sebe više nego što valja misliti; nego da mislite u *smjērnōsti*. Rim. 12, 3. Prije slave ide *smjērnōst*. Prič. 15, 33. Mislim da ne ću *prestupiti granice smjērnōsti*. Rad 17, 167.

smjēsa, *f. das Gemengsel, mixtura*. Rj. s-mjesa, *izmiješano koješta, vidi* mješavina, sumjesa; karšik 1. *isp.* primješa. — Niti je (jezik) Slavenski ni Ruski, a još manje Srpski, nego *bespravilna smjesa ova sva tri jezika*. Danica 1, 102. Vavilon, t. j. *smjesa*, pokazuje smiješanu množinu zala i grijeha. DP. 82. Tropar izriče ovu *smjesu plača i radosti*. 144. Oba dva ova *prijevođa* napisana su *smjesom* od staroga Slavenskoga, Bugarskoga i Ruskoga jezika. VLazić 1, 2.

smjēstīti, *stīm, v. pf. unterbringen, colloco*. Rj. s-mjestiti. *isp.* namjestiti. kao *prost* glagol ne dolazi. *isp.* mjestiti. — Ondje je ona (Marija) kao sv. kovčeg pripravljajući se da *smjesti u sebe Gospoda*, provela prve godine svojega djevojaštva. DP. 323. *sa se, pass. ili refleks.*: Mladen i Kara-Gjorgijije ne dopuste da se *vojska Ruska smjesti u gradu*. Sovj. 52.

smjēšljiv, *adj.* — 1) *der gern lacht, risus amans, ad risum facilis*. Rj. koji se rado smije. — 2) *Smiješljivo*, u pjesmi mjesto *smješljivo*: Od kud knjiga . . . šta se u njoj *smješljivo* piše. Rj. 695a. *ovdje smješljivo* (*smiješljivo*) *znači što* i smiješno; a *stoji smiješljivo nj. smješljivo u pjesmi, da bi izišao jedan slog više*.

smjēti, *smjēm, v. impf.* Rj. *praes. perfektivni*: ako smjedne. Obl. 91. — 1) *wagen, sich trauen, audeo*. Rj. *vidi* usugjivati se (usuditi se). *isp.* smjelan, nesmjelica. — Ako imaš gaće, t. j. ako si čovjek, a nijesi žena, te *smječš*. Rj. 83b. Za to je išao noću što danju *nije smio od sunca* da se ne rastopi. Rj. 750a. Ona uzdahne i zaplače se, ali mu ne *smedne* kazati da je imala tri kćeri bojeći se da . . . Npr. 27. Htio bi kletvu *prestupiti*, ali *ne smije od straha* da ga ne postigne. 114. Mnogo ti je (pastorku) puta *šćela ubiti, da je od svoga muža smjela*. 130. Ako ću krivo, *ne smijem od Boga*, ako ću pravo, *ne smi-*

jem od bega. Posl. 9. To mu majci milo ne bijaše, al' Bogdanu ništa ne smijaše. Npj. 1, 547. Ja ne smijem na Arapa doći; Arapin je junak na mejdanu. 2, 391. No ih Turci čekaj' ne smljedoše, nego s pašom grdni pobjegoše. 5, 423 (smljedoše mjesto smjedoše. isp. bječeve mj. bječve). Niti smijaše ko od toga dana da ga zapita više. Mat. 22, 46 (neque ausus fuit; niemand wagte es). Za to se bojah i ne smijah vam kazati što mislim. Jov 32, 6. — 2) smjeti, kao dopušteno biti, slobodno biti; dürfen, licet. — Što smije pop, ne smije gjak. Posl. 360. Jedan vjeruje da smije svašta jesti, a koji je slab, jede zelje. Rim. 14, 2 (er dürfe alles essen). Mislim da se ne smije smetati s uma. Rad 1, 108.

smlaćiti, smlaćim, v. pf. lau wärmen, tepesfacio. Rj. s-mlačiti što, učiniti da bude mlako. v. impf. prosti mlačiti. — sa se, pass.: U Boci nastave varicu po večeri samo da se malo smlaći. Rj. 54b.

smlatiti, smlatim, v. pf. todt dreschen, conflagello. Rj. s-mlatiti koga, mlateći usmrtili ga. v. impf. prosti mlatiti.

smlaviti, vīm, v. pf. vidi smožditi. Rj. s-mlaviti. zermalmen, comminuo. vidi i smreskati, smřskati; isp. smuljati. v. impf. prosti mlaviti.

smljednjeti, smljednim, v. pf. (u Dubr.) mager werden, emascuo. cf. omřšati. Rj. s-mlednjeti, postati mledan, suh. vidi omlednjeti. drukčije se glagol ne nalazi.

smljēti, smljēm, v. pf. s-mljeti. vidi samljeti. v. impf. prosti mljeti. — sa se, pass.: Komine od grožgja ili kao što se u Boci govori od maslina po što se smelju i istiješte. Rj. 287b.

smočac, smočca, m. hyp. od smok. Rj.

smočan, smočana, adj. sir, zelje, gewürzt, pinguis, conditus: Bolje je priguta naoparna nego zemlja smočana (Posl. 25). Rj. što je sa smokom, što je začinjeno. isp. smočno. suprotno naoparan, suhoparan.

smočēnje, n. das Zukosten des Brots zum Gemüse, opsonatio. Rj. verb. od smočiti. radnja kojom tko smoči.

smočiti, čim, v. impf. zukosten, opsonor. Rj. v. pf. slož. do-smočiti, o- (se), pre-, pri-, za-; v. impf. slož. o-smakati (se), pre-, pri-, za- isp. smok.

smočno, adv. isp. smočan. — Jednom laža smočno ije. DPosl. 39.

smočī, smōgnēm, v. pf. (u Srijemu). Rj. s-moči. v. impf. smagati. — 1) bändigem, frango: ko će ga smoči? Rj. vidi ukrotiti. — 2) hinreichen, sufficio: hoće li ti hrana smoči do nove? Rj. vidi dostati, dostanuti 1.

smōk, smōka, m. (loc. smōku). Rj. hyp. smočac. značenje (korijenu) mekřsati, meku biti, prelazi u prijati, uživati: smok... smočiti, osmočiti se... osmakati se... može biti da ovamo ide u istom značenju: smokva. Korijeni 303. — 1) die Zukost, opsonium; smok bijeli, t. j. sir, skorup, maslo. Sve smokove zove u svatove: kuma kumi graha bijeloga, starosvati boba glavatoga, a djeveri kupus i slaninu. Rj. isp. priguta. — Pasulj. Progji ga se, brate, vidiš da mu ni ime nije kao u ostalih smokova: pas i ulja! Rj. 490b. Suviše imam tri hiljade ovaca. Pa u jednu dubodolinu muzem, u drugoj sirim, a u treću smok slaēem. Npr. 165. Bolje je i suha kruřca pojediti nego se naopako u smok hvatati. Posl. 24. — 2) (u Boci) salo i loj istopljeno zajedno, pa se tim poslije začinja jelo: Teško kupusu iz sela smok čekajući (Posl. 315). Rj.

smōkov, adj. što pripada smokvi. isp. smokven. — Bukov. Prema tome i smokov, prem da nema u Vukovu rječniku. Osn. 40. Pa spletoše liřca smokova i načiniše sebi pregače. Mojs. I. 3, 7.

smōkriti se, smōkrim se, v. r. pf. (u Pařtr.) pokvasiti se, n. p. od kiše, nass werden, madefio. Rj.

s-mokriti se, postati mokar. v. impf. prosti mokriti (i se).

smōkva, f. (gen. pl. smōkāvā). Rj. dem. smokvica. značenje korijena vidi kod smok. — 1) die Feige, ficus (der Baum und die Frucht). Rj. drvo i rod s njega. vidi cvjetunica, čivla, džica, gluřica 1, kovelica, petrovača, sušenica. — S mora smokve, iz Mostara grožgje. Npj. 1, 283. Donesite grudu suhih smokava. Car. II. 20, 7. Smokve, jedne dobre smokve, vrlo dobre, a druge rgjave, vrlo rgjave, koje se ne mogu jesti. Jer. 24, 3. — 2) (u Dubr.) nekaka morska riba. Rj. Dreckfisch, stromateus fiatola L. Rj.³ — 3) Dreck, stercus: Ja s' ne bojim Vlahu ni smokava. Rj. vidi govno, nečist, i syn. ondje.

smōkvara, f. nekaka pita s medom, eine Art Kuchen, placenta genus. Rj. — riječi s takvim nast. kod badnjara.

smōkven, adj. ficulneus, ficulnus. Stulli. isp. smokov. — Reče joj (Isus smokvi): da nikad na tebi ne bude roda do vijeka. I odmah usahnu smokva... »ako imate vjeru i ne posumnjate, ne samo smokveno učinite nego i gori ovoj ako rečete: digni se i baci se u more, biće. Mat. 21, 21 (το τῆς σκεῆς, de ficulnea, das an dem Feigenbaume; ono što se dogodilo smokvi).

smōkvica, f. dem. od smokva. Rj.

smōla, f. das Pech, pix. Rj. vidi pakao 2. — Bjehu im opeke mjesto kamena i smola zemljana mjesto kreća... hajde da sazidamo grad i kulu. Mojs. I. 11, 3.

smōlav, adj. pechig, piceus, picatus: Smolave ruke ne valjaju nigdje (t. j. ruke koje krađu — kao da su smolave, te prijanja za njih. Posl. 290). Rj.

smōlenica, f. (u Hrv.) die Alarmstange, signum quo milites ad arma conclamantur, cf. fitiljača. Rj. vidi i vitiljača. na velikoj moci kao kořnica, iznutra od smole, pa kad bude do nevolje, ono se zapali, da ljudi iz daleka vide i trče u pomoć.

smōliti, im, v. impf. pichen, piceo. Rj. smolom mazati. v. pf. slož. po-smoliti, za-

Smōlja, f. hyp. od Smoljana. Rj. vidi Smoljka. **Smōljan**, m. ime muško. Rj. — od osn. koja je postala nastavkom »ja« od smola; isp. smoljo, prem da je drugoga značenja. Osn. 140. imena s takvim nast. kod Čvijan.

Smōljana, f. ime žensko. Rj. hyp. Smolja, Smoljka. — za postanje isp. Smoljan.

smōljēnje, n. das Pichen, picatio. Rj. verb. od smoliti. radnja kojom tko smoli što.

Smōljka, f. ime žensko. Rj. hyp. od Smoljana. vidi Smolja. — takova ženska hyp. kod Drenka.

smōljo, m. koji kao pokunji nos, Einer mit hangerender Nase, naso demisso. Rj. gen. smōlja, voc. smōljo. isp. osmōljiti (nos).

smōnica, f. eine Erdart (für Weinberge), terrae genus. Rj. nekaka zemlja dobra za vinograde. smō(1)-nica: smōnica (iza o otpalo je o postalo od 1b). Osn. 333.

smōriti, smōrim, v. pf. ermüden, defatigo, cf. umoriti: Ti me slomi, more, i prevari na daleko Biřcu na krajinu, smori mene i druřinu moju. Rj. s-moriti. vidi samoriti. v. impf. prosti moriti 2.

smōtak, smōtka, m. n. pregje. Knauel, glomus. Rj. štogod smotano. vidi polumotak, klupko, kluvko, kluko klupēe; kokořka 2.

smōtati, tām, v. pf. Rj. s-motati. v. impf. smotavati. — 1) zusammenwickeln, implico. Rj. smotati što (da bude smotuljak). — 2) zu Ende haspeln, perduco in rhombum. Rj. svřšiti motanje. — Jednom joj (maćeha pastoreci) dade ujutru punu torbu kugjelje pa joj rekne: »Ako ovo sve danas na opredeř i u kokořku ne smotař, ne idi mi doveće kući, ubiću te.« Npr. 125. — 3) sich eilends davon machen, aufugio: smota iznad kuće. Rj. vidi pobjēci, i syn. ondje.

smotāvānje, n. Rj. verb. od smotavati. — 1) radnja kojom tko smotava što, n. p. da bude smotuljak (das

Zusammenwickeln, implicatio. Rj.). — 2) radnja kojom tko smotava pregju (das zu-Ende-haspeln, perductio florum in rhombum. Rj.)

smotāvati, smōtāvām, v. impf. vidi smotati. Rj. s-motavati. v. impf. prosti motati.

smōtren, adj upravo partic. praet. pass. od smotriti. koji na sve (dobro) motri, pazi; vorsichtig, umsichtig, cautus, circumspectus. isp. na opazu, na oprezu. suprotno nesmoren. — Mnogi učitelji... samo da su malo smotreniji. Zlos. 138. Budi smotren u reči. 224. ade. — Poslije mnogih i nebrojenih napasti i zasjeda, od kralja smotreno naregjenih. Glas. 21, 288 (cauteloze).

smōtrenōst, smōtrenosti, f. osobina onoga koji je smotren; die Vorsicht, Vorsichtigkeit, Umsicht, Umsichtigkeit, cautela, cautio, circumspectio. suprotno nesmotrenost. — Ali u odgovorima kraljevim poslanik papin jasno poznade oholost, smotrenost i laž. Glas 21, 285 (superbiam, cautelas et mendacia ipsius regis cognovit). U takim trenucima sve stoji do smotrenosti starijih. Zlos. 47.

smōtriti, smōtrīm, v. pf. erblicken, conspicio. Rj. s-motriti. vidi namotriti, opaziti, sagledati, zgleđati. v. impf. smatrati. — Tumarala tamo tražeći kud će da izagje, dok smotri na daleko vatrau gde se svetli. Npr. 141. U isto vrijeme smotri da ide jedna velika zmija niz duvar. 191. Ali smotri toke na Turčinu. Npj. 4, 191.

smōtrnik, m. moglo bi se misliti, da je griješkom mjesto smotrenik, ali ima u Stullija adj. smotrni, urbanus, modestus. — Jedno misli razbornik (smotrnik, sveumnik), drugo misli bezumnik (nesvjesnik). DPosl. 38. koji je smotren (smotrni).

smotūljak, smotūljka, m. (u C. G.) vidi zamotuljak. Rj. s-motuljak. isp. smotati 1. das Bündel, sarcina. isp. i svežanj.

smožđiti, smožđim, v. pf. zermalnen, comminuo. Rj. s-možđiti. vidi smlaviti; smreskati; smrskati. isp. smuljati. v. impf. smoždavati. — Kaplar prekine, i ja misljah smožđiće ga. Megj. 98.

smožđavānje, n. verb. od smoždavati, koje vidi. **smožđavati**, smožđāvām, v. impf. s-možđavati. v. impf. prosti možđiti. v. pf. smožđiti. — Svak da može slatko gledati u živu vatrau koja, da bi živela, proždire i smoždava sve što joj padne u usta. Zim. 294.

smračiti se, smračū se, v. r. pf. dunkel werden, vesperascit. Rj. s-mračiti se. vidi smrci se, i ostala syn. ondje. v. impf. prosti mračiti se; slož. smrcati se, smrkavati se, smrkujavati se, sumračavati se, umračivati se. — Sunce će zaći tijekom prorocima i dan će im se smračiti. Mih. 3, 6.

smrād, m. (loc. smrādu) der Gestank, foetor. Rj. — Ukradu onaj svlak pa ga bace u peč... oseti smrād od svlaka. Npr. 54. Tek devojka zaviri u glavu, stane pljuvati: »Pi! čudna smrāda! ja te bogme ne mogu poiskati. 143. Devojka se opet okrene Turčinu, ali od smrāda i gada nije mogla trpjeti. 258. Mlogi su i pomrli u onome smrādu i strahu. Miloš 58.

smrāditi, dim, v. impf. Gestank machen, foetorem creo. Rj. činiti da smrdi. v. pf. slož. zasmraditi.

smrādlijv, adj. koji je pun smrāda; stinkend, foetidus, foetulentus. isp. smrdeć, i syn. ondje. — Sad mjesto svega toga stoji velika smrādlijva kaljuga. Priprava 16.

smrāgjēnje, n. das Anstänkern, foetoris excitatio. Rj. verb. od smraditi. radnja kojom tko smraditi.

smrāmoriti se, rīm se, v. r. pf. skameniti se, postati mramor, zu Stein werden, lapidesco. Rj. s-mramoriti se. v. impf. prosti mramoriti se.

smrāziti, zīm, v. pf. vidi omraziti: Pryi grijeh smraziti gjevojku. Rj. s-mraziti. koga s kim, kome što. v. impf. prosti mraziti.

smrca, f. dem. od smrt: Doklem ga je smrca umorila. Rj. smr(t)-ca. — dem. s takim nast. kod djeca.

smrēānje, n. vidi smrkavanje. Rj.

smrēati se, smrēē se, vidi smrkavati se. Rj. v. r. impf. vidi i mračiti se, i syn. ondje. v. pf. smrci se.

smrē, m. (Cedern Wachholder, juniperus oxycedrus L. Rj.³). vidi smreka. Rj. drvo. vidi i smrca, kleka, venja.

smrēa, f. juniperus. Stulli. vidi smrē, smreka. — Puna brda jela i borovah, puna smrēe i druge drvad. Npj. 5, 494.

smrēak, smrēka, m. (pl. gen. smrēākā) die Morchel (Speisemorchel, morschella esculenta Pers. Rj.³) phallus esculentus Linn. Rj. gljiva.

smrēe, (smrēeta?) n. (ili smrtac, voc. smrēe?) Tuta, smrēe, na unučē. (... kazao babi da je smr i da je došla po nju, ona rekla: »Tuta, smrēe, n unučē«, pokazujući rukom na dijete). Posl. 323.

smrēev, adj. n. p. kačica vom Wachholderbaum, juniperinus. Rj. što pripada smrēu. vidi smrekov, klekov. — za nast. isp. aptov.

smrēevina, f. Wachholder-Holz, lignum juniperi. Rj. smrēevo drvo. vidi smrekovina, klekovina.

smrēka, f. acina ex junipero. Stulli. — Brijeme i smrēke prodava. DPosl. 9. Smrēka, smrekinja, rod smreke. XVII. vidi i kleka 2, venja 2.

smrci se, smrkne se (smrklo se), v. r. pf. dunkel werden, tenebrae oboriuntur, cf. smrknuti se. Rj. s-mrci se, postati mrklo (mrkli mrak). primjeri kod smrknuti se. vidi i mrknuti, smračiti se, sumračiti se, umračiti se. isp. naoblačiti se, natušiti se, nasumoriti se, stušiti se.

Smrdan, m. — 1) Name einer Drina-Ueberfuhr bei Loznica, trajectus nomen. Kod Smrdana blizu ima jedna bara, koja smrdi na sumpor, i zove se Smrdljiva bara. cf. Koveljača. Rj. skela na Drini kod Loznice. — 2) rijeka u Bjelopavličima (zla za piće). Rj.

smrdēe, a, e (u Dubr.) adj. vidi smrdljiv. Rj. što smrdi. vidi i smrdjav, smrdeljiv. isp. smrdljiv. — u županiji Varaždinskoj imaju Smrdeće Toplice, kojima voda smrdi na sumpor.

smrdeljav, adj. vidi smrdljiv. Rj. što smrdi. vidi i smrdeljiv, smrdeć. isp. smradljiv. — A prifati sveca Muhameda za Turačke smrdeljave dare, a neka ga, crn mu obraz bio! Npj. 5, 75.

smrdeljiv, adj. koji smrdi. vidi smrdeljav, smrdljiv, smrdeć. isp. smradljiv. — Smrdeljiv, smrdeljiv, smrdljiv. Korijeni 305. Kičeljiv, smrdeljiv. Osn. 97.

smrdibaba, f. nekakva tica, velika kao golub, ali po perju ljepša od njega, nego kažu da smrdi, eine Art Vogel, avis genus. Rj. smrdi-baba. isp. smrdi-vrana. Smrdi kao vuga. Smrdi kao gem. Posl. 290. — riječi tako slož. kod čistikuća.

smrdibuba, f. Wasserwanze. Rj. (Baumwanze, pentatoma baccarum L. Rj.³). smrdi-buba. bubina.

Smrdipotok, m. kod Golupca u nahiji Požarevačkoj potok, koji se, kao što se onuda pripovijeda, tako prozvao od mnogijeh mrtvaca koji su ondje još prije Hrista negda izginuli. Rj. Smrdi-potok. tako slož. imena isp. Skočigjevojka, Skočivuk.

smrdi-vrana, f. nekakva tica, čini mi se da je plavetna (može biti da je smrdibaba), eine Art Vogel (Blauracke. Rj.³) avis genus (coracias garrula L. Rj.³). Rj. smrdi-vrana.

smrdjeti, smrdīm, v. impf. stinken, foeteo. Rj. vidi bazdjeti, tonjati, tuknuti 2 (tuhnuti), zadajati. v. pf. slož. do-smrdjeti, pri-, u- (i se), za-. — Zadiše meso, t. j. smrdi, cf. udarati, zaudarati, pašiti. Rj. 172a. Bara, koja smrdi na sumpor. Rj. 696c. S glave riba smrdi. Posl. 283. Smrdi gospodstvom. (Kad se ko ponosi preko mjere.) 290. Smrdi kao vuga. Smrdi kao gem. 290. Tako gubom ne smrdio! 297. Smrdi mi, majko, gjedova duša. Npj. 1, 297.

smrdljika, f. (u C. G.) drvo za koje se pripovijeda da je ulje na njemu raslo dok nije nekakav car

nekad objesio o njemu prava čovjeka, cf. šmrlijka. Rj. — *smrdljika* (pred *lj* osn. u starom **СМРДЛІКЪ**). Osn. 277. za korijen *isp.* smrdjeti. riječi s takim nast. kod aptika.

smrdljiv, *adj.* *stinkend, foetens*. Rj. koji smrdi. *vidi* smrdec, smrdeljav, smrdeljav. *isp.* smradljiv. — *Smrdljivo bure* najbolje vino pokvari. Posl. 291. Turci su me ovgje položili i njihovi smrdljivi darovi. Npj. 5, 440. Nebesa nijesu čista pred očima njegovijem (Božjim); a kamo li gadni i smrdljivi čovjek, koji pije nepravdu kao vodu? Jov 15, 16.

Smrdljiva Bāra, *f.* cf. Smrdan. Rj.
smrdljivac, *smrdljivca*. *m. der stinkt, homo foetens*. Rj. koji je smrdljiv.

smrdljivica, *f.* *die stinkt, foetens mulier*. Rj. koja je smrdljiva.

smrdoulje, *n.* *petroleum*. u Kostajnici sam u dućanu slušao od graničara osobito od onih iz Rujevca i Žirovca gdje ištu smrdoulja. M. Krkljuš.

smrččak, smrččaka, *m.* (u Herc.), *Wachholderwald, silva juniperi*. Rj. smrekova šuma. — za obličje *isp.* drenjak.

smrčka, *f.* *der Wachholder, juniperus communis* Linn. cf. kleka. Rj. drvo. *vidi* i smrč, smrča, venja. — Došav sjede pod smreku... Po tom leže i zaspao pod smrekom. Car. I. 19, 4, 5.

smrčkār, *m.* *ptica*. Daničić, ARj. 612a. *vidi* borovnjak, bravenjak, branjug, venjar.

smrčkinja, *f.* *die Wachholderbeere, bacca juniperi*: I smrekinje vrijeme prodaje (Posl. 105). Rj. rod od smreke. *vidi* smrčka, kleka 2, venja 2. — riječi za rod od bilja s takim nast. kod brekinja.

smrčkov, *adj.* *von smreka, juniperi*. Rj. što pripada smreci (smreki). *vidi* smrčev, klekov. — Smrekovača, 1) smrekova batina; 2) smrekova voda. Rj. 696b. Koji brahu lobodu po čestama, i smrekovo korijenje bješe im hrana. Jov 30, 4. — za nast. *isp.* aptov.

smrčkovača, *f.* — 1) smrekova batina, *Stock von Wachholder, fustis juniperi*. Rj. — 2) smrekova voda (kad se uspe na smrekove bobice te uskisne), *der Wachholderwein, vinum e baccis juniperi*. Rj.

smrčkovina, *f.* *Wachholder-Holz, lignum juniperi*. Rj. smrekovo drvo. *vidi* smrčevina, klekovina.

smrčskati, smrčskām, *v. pf.* *quetschen, zerstoßen, contundo, offendo*, *n. p.* glavu, nos. Rj. *vidi* 2 smrčskati, *i syn.* ondje.

smrčgjenje, *n.* *das Stinken, foctor*. Rj. *verb.* od smrdjeti. stanje koje biva, kad što smrdi.

smrkāvānje, *n.* *das Dunkel-werden, obscuratio*. Rj. *verb.* od smrkavati se. stanje koje biva, kad se smrkava.

smrkāvati se, smrkāvā se, *v. r. impf.* *dunkel werden, tenebrae oboriuntur*. Rj. smrkavati se. *vidi* smrcati se, *i syn.* ondje. *v. pf.* smrknuti se, smrci se.

smrknuti se, smrkñē se, *vidi* smrci se. Rj. *i syn.* ondje. smrknuti se. *v. impf.* smrcati se. — Kad se u večer smrkne, onda domaćin unese badnjake u kuću. Rj. 11b. U tom se još na veću našu nesreću smrkne sa svijem. Npr. 6. Dok se jednome ne smrkne, ne može drugome da svane. Posl. 66. Kad se sunce smiri i kad se smrče, gle, peć se dimljaše. Mojs. I. 15, 17.

smrknjivānje, *n.* *vidi* smrkavanje. Rj.

smrknjivati se, smrkñjivā se, *v. r. impf.* (u Dubr.) *vidi* smrkavati se. Rj. smrknjivati se (*dijalekt.*) *vidi* i smrcati se, *i syn.* ondje. *v. pf.* smrknuti se, smrci se.

smrmlati, lām, smrmljati, ljām, *v. pf.* *dahermurmeln, commurmuro, mussito*. Rj. smrmlati, smrmljati, kao mrmlajući, mrmljajući reći. *vidi* smrndžati, smumlati, smumljati. *v. impf.* prosti mrmlati, mrmljati.

smrndžati, džām, *v. pf.* *dahermurmeln, obmurmuro*. Rj. smrndžati. kao mrndžajući reći. *vidi* smrmlati, *i syn.* ondje. *v. impf.* prosti mrndžati.

smrčiti, smrčšim, *v. pf.* smrčiti. *isp.* pomrčiti, zamrčiti. *v. impf.* prosti mrsiti (konce). — Igra hodža i kaduna kolo smrčeno, aginica i spahija još smrčnije. Herc. 246.

1. smrčskati, smrčskām, *v. pf.* *zusammenschnüren, constringo (vom Beutel)*. Rj. smrčskati *n. p.* kesu, kao stegnuti je, stisnuti. *glagol* se ovaj drukčije ne nalazi. *isp.* mrska, mrsiti se. — Biljača, sukna ženska haljina, koja je ostrag smrčana, a sprijed šašivena kao suknja. Rj. 26a. Bokeljska je kapa spolja postavljena crnom svilom, koja je gore nasred vrha (gdje je u fesa kita) tako smrčana da je ostala jama malo veća od cvancike. Kov. 54.

2. smrčskati, smrčskām, *v. pf.* *zermalmen, contero*. Rj. smrčskati. *vidi* smreskati; smlaviti, smožditi. *isp.* smuljati. — I papar je crn i smrčkan, ali grije i prli. DPosl. 30. Bijah miran i zatr me, i uhvativši me za vrat smrška me. Jov 16, 12 (*confregit me; zerbrach mich*). *isp.* razmrčskati. kao prost *glagol* ne dolazi.

smrčt, *f.* *der Tod, mors*: to mi je smrt (moja. Mrzi me vrlo, *n. p.* šta raditi, slušati ili govoriti. Posl. 319). Rj. *vidi* samrt, umrče, umor 1. dem. smrca. *isp.* smrče.

— Onakovom smrti umru, na kakovu ona (vještica) bude namijenila. Rj. 66b. Jesu l', brate, rane od vida, ja, il' su, reče, od smrti rane. Rj. 417a. Prorok kaže da će je (kćer) ujesti zmija i da će joj od toga biti smrt... zmijica koja je ujede i zada joj sugjenu smrt. Rj. 724a. Nego sam mislio ispovijeti pri smrti, ali me ugrabi prije nego pop prispe. Npr. 98. Dogje vrijeme da umre. Na smrti dozove sinove i šćeri svoje. 185. Šta je skrivio ovi siromah čovjek te ga na smrt osudiše... »po zakonima ovoga mjesta zasluzio je smrt«. 218. Bolje da te smrt prijeka dignu, nego suza sirotinjska stigne. Posl. 22. Da te sačuva Bog od nenadne (smrti ili druge kake nesreće). 56. I na smrt ko ide dadu mu zboriti. 104. Tako me naprasna smrt ne našla! 299. Tako od gladije smrti ne umro, a prijed mi Bog dao smrt! 308. Kakom će ga smrti umoriti. Npj. 1, 398. Nemoj sebi smrti učiniti. 2, 419. I ružnom ih smrti umoriše. 4, 196. Ne samo kad takovi obor-knez umre svojom smrti, nego i kad ga Turci posijeku, njegov sin postane na njegovo mjesto. Danica 2, 97 (= prirodnom smrti). Kao bijesni dotrče s batinama, da me na smrt istuku. 2, 141. Iz grohota udari ih zmija, i Jokicu s smrti sastavila. Kov. 104. Svake godine od 35 ljudi samo jedan umre... i oni koje osim prirodne smrti kuga ili vojna ili kakvo nevaljalstvo pozoblje. Priprava 114. Zločince će zlom smrti pomoriti. Mat. 21, 41. Vidjeh jednu od glava njezinijeh ranjenu na smrt. Otkriv. 13, 3. Te se razbolje na smrt. Sam. II. 12, 15. Gdje bude car gospodar moj, bilo na smrt ili na život, ondje će biti i sluga tvoj. 15, 21. Sebi na smrt kaza to Adonija... danas će poginuti. Car. I. 2, 23. Pogreboše ga i učiniše mu na smrti čast svi Judejci. Dnev. 32, 33. Jer je dao dušu svoju na smrt. Is. 53, 12.

1. smrtnan, smrtna, *adj.* — 1) *sterbend, moribundus*: Jadan sinko, sabljko Kraljić Marko, gje pogibe, kuku tvojoj majci! a Marko mu smrtan besidilo. Smrtan vadi nožić trgovački. Rj. kao na smrti, na umoru, umirući. — Tu Jokica bolan bolovaše; k njem' dolazi sura tica vrane, i u kljun mu vode donosaše, te mu smrtna usta kvasijaše. Kov. 105. — 2) *n. p.* čovjek je smrtan, *sterblich, mortalis, cf. samrtan*. Rj. koji može umrijeti (i umriječ). suprotno besmrtan. — Pretvoriše slavu vječnoga Boga u obličje smrtnoga čovjeka. Rim. 1, 23. Oživljeće i vaša smrtna tjelesa. 8, 11. — 3) od čega je moći umrijeti; *Todes-, mortis. isp.* smrtonosan; *tödlich, Tod bringend, mortifer*. Otkud knjiga, ognjem izgorjela! što je tako smrtna i nenadna. Rj. 417a. Ako i smrtno što popiju, ne će im nauditi. Mark. 16, 18 (*mortiferum; tödtliches*). Jer bijaše smrtan strah po cijelom gradu. Sam. I. 5, 11. Jezik im je strijela smrtna. Jer. 9, 8. Smrtan je polom

tvoj. 30, 12 (*insanabilis fractura tua; unheilbar ist deine Wunde*). adv. Upazi ga careva šcer, i u nj se smrtno zaljubi. Npr. 117.

2. smrtni, adj. vidi samrtni. Rj. vidi i umrli. što pripada smrti (*umrcu*), *samrti*; što biva na smrti, umoru; *Sterbe-, Todes-, mortis, extremus*: Kad ovo ču carev sin, smrtni ga znoj dopade od velike tuge i žalosti. Npr. 234. Tako mi smrtno ure, koja me čeka. Posl. 306. Onima što sjede u sjenu smrtnome, zavijetli vidjelo. Mat. 4, 16. Strašni čas smrtni. DP. 369. Kad bi smrtno presude izvršivao. O Sv. O. 19.

smrtnjak, m. (u Srbiji) kaže se u šali za čun (jer je čovjek u njemu na velikoj vodi blizu smrti), *Kahn, linter*. Rj.

smrtonosan, smrtonosna, adj. *mortiferus, mortifer, lethifer*. Stulli. smrto-nosan, što smrt nosi, zadaje. isp. smrtan 3. *Tod bringend, tödtlich, tödtend*. suprotno spasonosan. — Zadržao sam 49 riječi Slavenskih... smrtonosni. Nov. Zav. VI. Jer je (jezik) nemirno zlo, puno ijeda smrtonosnoga. Jak. 3, 8. isp. tako slož. adj. kod bogonosni.

smrvti, smrvtim, v. pf. *bröseln, frio*. Rj. s-mrviti n. p. krišku hljeba. isp. strošiti. zdrobiti. v. impf. mrviti.

1. smfzao, smfzli, f. (loc. smfzli) *der Frost, gelu*: došao na ovoj smrzli. Rj. s-mrzao. vidi pomrzao. — riječi s takvim nast. kod iznikao.

2. smfzao, smfzla, adj. *gefroren, gelatus*. Rj. partic. praet. od smrznuti se, koje vidi i primjere ondje.

smrzāvānje, n. *das Frieren, congelatio*. Rj. verb. od smrzavati se. stanje koje biva, kad se smrzava što.

smrzāvati se, smrzāvām se, v. r. impf. *frieren, congelari*. Rj. s-mrzavati se. v. impf. prosti mrznuti se. v. pf. smrznuti se. — Mlakva, voda ili bara, koja se zimi ne smrzava. Rj. 363b.

smrzla, m. (u Srijemu) vidi smrzlo. Rj. istoč. vidi i smrzlica, i syn. ondje.

smrzlica, f. (*verächtlich*) *der die Kälte nicht ertragen kann, impatiens frigoris*. cf. zimomornica, ozebličina. Rj. kaže se (s preziranjem) za muško ili žensko čeljade, koje je slabo od zime. vidi i smrzla, smrzlo. isp. zimogrižljiv, zimogrozan, zimomorān.

smrzlo, m. vidi smrzlica. Rj. i syn. ondje. smrzlo juž. prema ist. smrzla. voc. smfzlo.

smrzlūtak, smrzlūtka, m. *gefrorene Erdscholle, gleba gelata*. Rj. smrzla zemljana gruda. — riječi s takvim nast. kod bjelutak.

smrznuti, smrznēm (smrzhō i smrznuh, smrzao, smrzla i smrznuo. Rj.³), v. pf. Rj. s-mrznuti. — 1) *gefrieren machen, congelo*. Rj. smrznuti što, učiniti da se smrzne. — Pošto je Mart ovo učinio, kažu da je rekao: »Da mi je još samo jedan dan, smrzao bih u kravi tele i u ženi dijete. Ziv. 25. — 2) sa se, *refleks. gefrieren, congelari*. Rj. — Te se smrzne i okameni i baba i njezini jariči. Rj. 10a. Inje je zimi smrzla magla, a slana je u proljeće i u jesen smrzla rosa. Rj. 232a. Čekaj dok otkravim noge (smrzle od zime). Rj. 476b. Pokorušiti se, smrznuti se malo (kao da se po zemlji uhvati kora). Rj. 531b (vidi i skorušiti se). Skosati se, smrznuti se (kao kost?) Rj. 687b. Skočanjiti se, smrznuti se ili onako otvrdnuti kao kočanj. Rj. 687b. Truckavica, kad se kola vrlo truckaju, n. p. po smrzlu putu. Rj. 753a. Pa okrenu snijeg sa sjeverom; smrzše se toke za jeleke, a jeleci za tanke kočulje. Npj. 3, 419.

smučāljka, f. (u Hrv.) vidi točiljajka. Rj. vidi i točiljajka. na ledu gdje se djeca smučaju, točiljaju; *die Eisbahn, Gleitbahn*. isp. klizalište. — riječi s takvim nast. kod kazaljka.

smučānje, n. Rj. verb. od smucati se. — 1) radnja kojom se tko smuca kojekuda (*das Umherziehen, vagabunda vita*. Rj.). — 2) (u Hrv.) vidi točiljanje. Rj. smučati se, smučām se, v. r. impf. Rj. — 1) *herumstreichen, vagor*. Rj. vidi skitati se, i syn. ondje.

v. pf. posmucati se. — Čaratan ne može imati postojanoga posla, nego se smuca kojekuda. Rj. 819a. Smuca se k'o psina pribjena. DPosl. 112 (pribjena zap. mjesto prebjena). — 2) (u Hrv.) vidi točiljati se. Rj. (po ledu).

smučāvānje, n. J. Bogdanović. verb. od smučavati se. stanje koje biva, kad se kome smučava.

smučāvati se, smučāvā se, v. r. impf. nešto mi se smučava, gotov sam bljuvati. J. Bogdanović. s-mučavati se, mučno bivati (kome). v. pf. smučiti se.

smučēiti se, smučēi se, v. r. pf. smučilo mu se, pa eno bljuje. J. Bogdanović. s-mučiti se (kome), mučno mu postati. v. impf. smučavati se.

smučēkati, smučēkām, v. pf. *ausschwenken, eluo*: smučekaj pa prolij (Nema od toga ništa. Posl. 291). Rj. s-mučkati. v. impf. prosti mučkati.

smūditi, smūdīm, v. impf. v. pf. osmuditi, — 1) *sengen, amburo*. Rj. značenje (korijenu) žeci: smuditi. Korijeni 304. — 2) globiti, guliti, derati, *durch Erpressungen schinden, exhaustio*: Ode gradit' grada na Medunu, da uzapti Brdsku sirotinju, da ih guli i bez mila smudi. Rj.

smūdut, m. (u Dubr.) nekaka morska riba. Rj. (*Seebarsch, labrax lupus C. V.* Rj.³) — Bolje je biti kuda od smuduta negli glava od gere. DPosl. 7 (*kūda*, rep. ital. coda, lat. cauda. DPosl. XIII). Tugja će biti i smudut (isp. smugj). Osn. 223.

smūgj, smūgja, m. *der Schiel, perca lucioperca (sandra Cuv. Rj.³)*. Rj. riba. vidi koštreba (smugj?). isp. smudut.

smūgjēnje, n. verb. od smuditi. radnja kojom tko smudi što ili koga.

smūk, m. *eine Art Schlange (die Aesculapschlange. Rj.³) serpentis genus (coluber flavescens. L. Rj.³)*. Smuk je odozgo crn a po truhu žućkast. Rj. zmija. vidi smukulja; konjušarica, konjuštica. — za postanje isp. smucati se, smuknuti. Korijeni 303.

smūknuti, smūkneū, v. pf. — 1) nož, *zucken, stringo*. Rj. prelazno vidi suknuti 1, potegnuti 3, potrgnuti. — 2) *daherschiessen, ruo*. Rj. neprelazno isp. suknuti 2 (*suknuše pčele iz košnice*); posukljati, posuktati.

smūkulja, f. vidi smuk. Rj. — riječi s takvim nast. kod bakulja.

smūljati, ljām, v. pf. *zerquetschen, contundo*. Rj. s-muljati n. p. grožgje. vidi smožditi, i syn. ondje. v. impf. prosti muljati.

smūmlati, lām, smūmljati, ljām, vidi smrmlati. Rj. s-mumlati, s-mumljati; *mumlajući, mumljajući reći*. vidi i smrmljati, smrndžati. v. impf. prosti mmlati, mumljati.

smūšen, adj. n. p. leti kao smušen (kao smušen n. p. leti, gleda. Posl. 132), *wie ein Rasender, rabidus, rabiosus* (cf. bijesan, goropadan. Rj.³). Rj. part. praet. pass. od smušiti se. koji se smušio.

smūšenik, m. vidi goropadnik. Rj. čovjek smušen, goropadan, bijesan. vidi i zgranov.

smūšiti se, šim se, v. r. pf. vidi zgranuti se. Rj. drukčije se ne nalazi glagol ovaj. — Značenje (korijenu) bješnjeti, poludjeti: smušiti se, smušen, smušnik. Korijeni 172.

smūta, f. (u Grblju) sjever sa snijegom, *Schneewetter, ningor*. Rj. s-muta. za postanje isp. smutiti. Korijeni 158. vidi pomet, i syn. ondje.

smūtiti, smūtīm, v. pf. Rj. s-mutiti. v. impf. prosti mutiti. — 1) *verwirren, turbo*. Rj. vidi pomutiti 2, pobuniti, smesti 2. — Ahar, koji smuti Izrailja ogriješiv se o stvari proklete. Dnev. I. 2, 7. Kad tugja riječ imajući u svom jeziku više značenja ne bi smutila tumačenja. Oglad VI. — 2) n. p. vodu, *trüben, turbo*. Rj. učiniti je mutnu. vidi pomutiti 1. — Sava je Dunav objačala, ma ga je smutila. DPosl. 110.

smūtljiv, adj. on ti je smutljiv čovek, smutiće dva

oka u glavi. J. Bogdanović. koji rado muti (1). vidi mutljiv.

smutljivac, smutljivca, *m. der Ränkeschmied, doli machinator*. Rj. smutljiv čovjek. vidi mutljivac; pletkaš, petljanac, petljarač. — Ne stavi se, žalosna mu majka, no poslušaj nevjernu smutljivca, Npj. 5, 27.

smutnja, *f. die Verlegenheit, angustiae*. Rj. kad se tko smuti, smete, vidi smetnja 2, i *syn. onđe*.

smužđiti, smužđim, *v. pf. n. p. šumnat prut, grozd, abstreifen (Beeren und Blätter, destringo*. Rj. s-mužđiti, *n. p. sa pruta lišće, sa grozđa puca; kao suviči, drukčije se glagol ne nalazi*.

snáci, snágjē, *v. pf.* Rj. s-naći. *v. impf.* snalaziti, snahoditi. — 1) *finden, heimsuchen, invenio*: snašlo ga čudo; snašla ga bijeda. — Pripovedi joj sve šta ga je snašlo i šta mu je car zapovedio. Npr. 66. Ti znaš sve nevolje koje nas snagjoše. Mojs. IV. 20, 14. Otuda doznajemo šta je i Bosnu snašlo od Bajazita: »kad dogje Bajazit, razori Bosnu.« DM. 157. — 2) snašlo ga, *er hat das Hinfallende, epilepticus est*. Rj. pao od gore. *isp. gora 3*.

snága, *f. (accus. snágu)*. — 1) *die Stärke, Kraft, vires*: opasao se snagom, stao na snagu, *der Jüngling ist in der Blüthe seiner Mannkraft*. Rj. vidi snažnost; jačina, jakost, jakota, krepčina, krepkost, krepost. *isp. rs.* — Gjuskati, raditi što sa svom snagom, *n. p. kopati, sjeći*. Rj. 151b. Gje je tvoja kruta snaga? kruti sinko! Rj. 654b. Spješati, oslabiti, malaksati, izgubiti snagu. Rj. 703a. Blago onom koga sreća hrani, a teško onom koga snaga hrani! Posl. 16. Bolja je uća pameti nego sto litara snage. 21. Iz petnih žila (*n. p. truditi se oko šta, t. j. iz sve snage, što se gogj više može*). 100. Kad ja bijah na bijes gjevojka. Npj. 2, 13 (*t. j. odrasla i stala na snagu*. Vuk). Mladi Uroš soja gospodskoga dohvati se snage i pameti. 2, 188. Branila se, što joj snaga dava. Herc. 63. Dok vidi s kakom će snagom Petar i Milenko doći i ko će biti jači. Sovj. 53. Nemoj me odbaciti pod starost, kad me izdaje snaga moja. Ps. 71, 9. Samo bi manje snage bilo u besjedi. DRj. 1, 2. Jer je u tome snaga mojih riječi. GPN. 5 (*za ova dva posljednja primjera isp. kod sila primjere iz Nov. Srb. 1818, 392 i Rj. 1 LV. Nachdruck*). — 2) *der Leib, Körper, corpus*, *n. p. boli me sva snaga, cf. tijelo*. Rj. Na snagi ti glave nije, kručij je osjekoše. Rj. 304b. Kad to čuje konj pod zmajem, a on mahne glavom i snagom, a noga uvrten te zmaja o kamen. Npr. 26. — 3) (*u Hrv.*) vidi čistota. Rj.

snáha, *f. (voc. snáho)*. Rj. vidi nevjesta. *hyp. snaša*. *dem. snašica*. — 1) *des Bruders Frau, Schwägerin, fratris uxor, zu der ich djever bin*. Rj. bratova žena. *correl. djever i zaova*. — Djeveričić, djeverov sin snasi. Djeverična, djeverova kći snasi. Rj. 121b. Tad se gjever od sna razabrao, pa je svojoj snahi govorio: »Snaho moja, od zlata jabuko! Npj. 1, 41. — 2) *die Schwiegertochter, Schur, nurus, cf. nevjesta*. Rj. sinovlja žena. *correl. svekar i svekrva*. — Uzme je svekrva pitati: »Snaho moja, kako je to? Npr. 53. Na pohodu dade svekrva svojoj snasi prsten. Kov. 46. Koliko li šari, toliko ti Bog dao snahi! 127. Golotnje žene sina svojega ne otkrij; snaha ti je. Mojs. III. 18, 15.

snáhin, *adj. der snaha, snáhin*. Rj. što pripada snahi (snasi). *isp. snašin*. — Syaća, snahina sestra. Rj. 669a.

snahoditi, snahodī, *v. impf.* Rj. s-nahoditi. vidi snalaziti. *v. pf. snaći*. — 1) *finden, heimsuchen, invenio*, *n. p. bijeda*. Rj. — 2) *das Hinfallende bekommen, corripī*: snahodi ga svakoga mjeseca. Rj. pada od gore. *isp. gora 3*.

snahogjēnje, *n. das Auffinden, Heimsuchen, correptio*. Rj. *verb. od snahoditi, koje vidi*.

snahovati, snahujēm, *v. impf.* ko snahuje, ta vojuje. Rj.

snalaziti, zīm, *v. impf.* s-nalaziti. vidi snahoditi. *v. pf. snaći*. — Ali mnoga zla snalaze čovjeka. Prop. 8, 6.

snalazēnje, *n. verb. od snalaziti, koje vidi. vidi snahogjenje*.

snáša, *f. (voc. snášo)*. Rj. *hyp. od snaha. takva hyp. kod graša. dem. snašica*. — 1) vidi snaha. Rj. — Pe'o poje na gredi, te on budi snašicu, skoči snaša bunovna, svekru bradu očupa i svekrvi vitice... »Pošto, snašo, ta koža?« Npj. 1, 521. Gjever snahu za ruku držaše, i ovako snaši govoraše: »Snaho moja, zelena livado! Herc. 113. — 2) *jede jüngere Frauensperson, deren Namen man nicht weiss: Schwägerin, nurus*. Rj. kaže se mlagjemu ženskome, kojemu se ime ne zna.

snášica, *f. dem. od snaša: Pijanoj snašici mili gjeverci* (Posl. 247). Rj. — Mari gjever riječ govoraše: »O snašice, pitoma ružice! Npj. 1, 49.

snášin, *adj. der snaša, nurus*. Rj. što pripada snaši.

snážan, snážna (snážni), *adj. stark, fortis*. Rj. vidi čil, čilan, jak, jakostan, krepak. *isp. silan*. — Bogati dom, pravi Rišćanin, a snažni Srbīn. Kov. 122. *adv.* Hoće snažno udriti na Turke. Npj. 5, 222. Dogjoše carevi, biše se... pogazila si, dušo moja, snažno. Sud. 5, 21.

snážēnje, *n. vidi čišćenje*. Rj. — Da narodu dam jednu silu više za snaženje i prečišćanje istorijske svesti. Zlos. 287.

snážiti, snážim, (*u Hrv.*) vidi čistiti. Rj. *v. pf.* osnažiti. — Tetošiti, *cf. nješovati, snašiti, blažiti*. Rj. 737b.

snážnōst, snážnosti, *f. osobina onoga koji je snažan. vidi snaga 1, i syn. onđe*. — Nathodi snažnosti i Burjenovu i Bratutovu masku. DPosl. 68.

sněbiti se, sněbijēm se, *v. r. pf.* Rj. s-ne-bitī se. *od korijena od koga i biti, dđbiti, pđbiti, zābiti, zbīti se*. Korijeni 149. *v. impf.* snebivati se. — 1) *schüchtern, verlegen werden, verecundus sum*. Rj. kao zabunīti se *od stidnoće ili od smjernosti, n. p. u tugjoj kući. isp. žapnuti se, zastidjeti se*. — 2) snebiti se čega, *etwas mit Verwunderung leugnen, mirabundus infitiōr*. Rj. kao u čudu, čudeći se pobašiti što, reći da nije to i to.

snebivānje, *n. Rj. verb. od snebivati se*. — 1) stanje koje biva, kad se tko snebiva *n. p. od stidnoće u tugjoj kući* (*das Schüchternsein, Verlegensein [im fremden Hause], verecundia*. Rj.). — 2) radnja kojom se tko snebiva čega (*das Leugnen mit Verwunderung, infitiatio mirabundi*. Rj.).

snebivati se, sněbivām se, *v. r. impf.* Rj. s-nebivati se. *v. pf.* snebiti se. — 1) *verlegen sein, verecundus sum, cf. ustručavati se*. Rj. kao *chunjavati se od stidnoće n. p. u tugjoj kući. isp. i žapati se, stidjeti se*. — Ta pametan bi se čovek stidio i snebivao, da mu ovakovo što i drugi ko reče u oči, a kamo li sam da govori! Nov. Srb. 1817, 637. Ko se snebiva, a ima slugu, bolji je od onoga koji se veliča a hljeba nema. Prič. 12, 9. — 2) čega, *etwas mit Verwunderung leugnen, mirabundus infitiōr*. Rj. kao u čudu, čudeći se nijekati, bašiti što.

snebivljiv, *adj. koji se namah od čega god snebije, zabuni; verlegen, schüchtern*. — Ali na tako što ja bejah trom i snebivljiv. Megj. 93. Nikola je momak snebivljiva koraka i držanja. Zim. 106. *adv.*: Drugi, mlagji godinama, prigje snebivljivo te se takogje poljubi sa mnom. Zlos. 82.

snerúkē, *unbequem, importunum, cf. ruka*. Rj. s neruke. — Nije mi na ruku, na prez ruku mi je, *t. j. s neruke mi je, es ist mir unbequem, alienum*. Rj. 656b.

sněšti, sněšēm, *v. pf.* s-nesti. Obl. 67. vidi sanesti, snijeti. *v. impf.* snositi.

sneveseliti se, sneveselīm se, v. r. pf. *sich betrüben, contristari*. Rj. s-ne-veseliti se. vidi oneveseliti se; ožalostiti se, osjetiti se 3. suprotno obeseliti se, razveseliti se. za v. impf. isp. sneveseljavati. — Kad žena dozna da čovjek torbe nije donio, ona se vrlo sneveseli. Rj. 502b. Kogogj ima gusta, ima i dizgusta. (Od prilike: ko se veseli valja da se i sneveseli). Posl. 137. Tada se car sneveseli i stade plakati. Sam. II. 18, 33.

sneveseljāvānje, n. verb. od sneveseljavati. radnja kojom tko sneveseljava koga.

sneveseljāvati, sneveseljāvām, v. impf. s-neveseljavati koga, činiti ga nevesela. v. pf. isp. sneveseliti se. suprotno razveseljavati. — Ali mene gospodin župnik zapita i šta me je sneveseljavalo na ovom putu. Zlos. 72.

snijeg, m. (loc. snijegu), der *Schnee*, nix: Ne pada snijeg da pomori svijet, nego da svaka zvjerkta svoj trag pokaže (Posl. 207). Rj. vidi cijelac, ponovac, snježanik, stojser, sušac. — Kad udari snijeg ili cigani... Mart navalī sa snijegom i s mrazom. Rj. 10a. Bijeli se snijeg. Rj. 25a. Vije snijeg. Rj. 61a. Zavijao snijeg put. Rj. 166a. Zamco snijeg. Rj. 183a. Zapao snijeg do koljena. Rj. 187b. Snijeg pade, drumi zapadoše, planine se snijegom zaviše. Rj. 210a. Istresine, 2) pošljednji snijeg, koji u proljeće na pošljeku udara (kao već nestalo snijega, pa se istresa nebo od njega). Rj. 240b. Ide snijeg. Rj. 241b. Jugov snijeg. Rj. 256a. Kila, gruda snijega. Rj. 270a. Ljuti se zima (kad na velikoj zimi promiče snijeg, a od zime ne može dobro da udari). Rj. 339b (isp. niže primjer iz Posl. 172: propada snijeg). Nalazi, nahodi kiša, snijeg. Rj. 393a. Nagje snijeg, kiša, rosa, t. j. pade (iz neba na zemlju). Rj. 411a. Obijeljeo snijeg po brdima. Rj. 428b. Odgrnuti, odgrtati, n. p. žito, snijeg. Rj. 443a. Okopnjo snijeg. Rj. 455a. Oprašak, oprasića, kad oprasi snijeg. Rj. 464a. Oprha, kad oprša snijeg. Rj. 465a. Oslavio n. p. snijeg, kad zapadne. Rj. 471b. Otopio se n. p. snijeg. Rj. 477b. U proljeće kad se tope snjegovi. Rj. 495b. Pomeo ga snijeg... Imali smo se pomesti, t. j. malo nas nije snijeg zameo... Rj. 537a. Popršao snijeg, t. j. oprasio. Rj. 544a. Potrunio snijeg. Rj. 557b. Prošarao se snijeg po planini. Rj. 616a. Smuta, sjever sa snijegom. Rj. 697b. Sniježi, t. j. ide snijeg. Rj. 698a. Snježanica, voda od snijega. Rj. 699a. Sumuzga, kad se snijeg i grad i kiša ugruša. Rj. 725b. Truni snijeg. Rj. 752b. Urinuo snijeg. Rj. 787a. Kad pada krupan snijeg, kaže se da lopātā. Rj. 345a. Nešto se neoblači pa okrene snijeg sa sjeverom da se pometemo mi i konji. Npr. 6. Ljuti se zima. (Kad na velikoj zimi propada snijeg, a upravo ne može da udari). Posl. 172 (vidi pociše primjer iz Rj. 339b: promiče snijeg). Sveti Luka snijeg zahuka. (Kad dogje sveti Luka, 18. Oktomvr., onda može i snijeg udariti). 281. A čadori kao i snjegovi. Npj. 2, 313. Tamo snijeg nigda ne prestaje, već sve leži jedan na drugome. 3, 474. Po tom će zapasti veliki snijeg, koji će s jakom zimom držati zađugo. Danica 1, XIX.

snijet, f. i m. der *Brand im Getreide, uredō, cf. glāvnica*: Od šenice se može snijet pretvoriti, a od snijeta šenica (Od dobrih roditelja mogu izići rgjava gjeća, a od rgjavijeh dobra. Posl. 236). Rj. — U svakoj šenici ima snijeti. Posl. 335.

snijeti, snēsēm (snō, snijela), v. pf. Rj. s-nijeti. vidi sanijeti, snesti. v. impf. snositi. — 1) herabtragen, defero. Rj. za s isp. s, sa I. snijeti što s čega. — Nojevi polete u visinu... te ga nojevi snesu na zemlju. Npr. 159. Moje će sluge snijeti s Livana (drva) na more. Car. I. 5, 9. — 2) zusammentragen, congero. Rj. za s isp. s, sa II. — Snos, što snese voda na jedno mjesto. Rj. 698b. Ja ću snopje snijeti, i ja ću i vrijeći. Npr. 175. sa se, pass.: Sijeno se najprije po njivi pokupi u naviljke pa se naviljci

poslije snesu na ono mjesto gdje će se sijeno sadjesti. Rj. 380a. — 3) tragen, legen (von der Henne), pono. Rj. — Gječica kažu mu da je tica snijela dva jaja. Npr. 108. Nije mi onje koke, koja snese jaje, pa ga otkakoće. Posl. 216. Snijeće njemu gjavō jaje. (Zlo će proći). 291. Kakokat', a ne snijet'. DPosl. 44.

snijēvānje, n. vidi snivanje. Rj.

snijēvati, snijēvām, v. impf. (u C. G.) vidi snivati. Rj. vidi i sanjati. prema tome je v. pf. snjeti, šnjeti (snim). — Snijevati se, snijevā mi se, v. r. impf. snijevaće mi se nočas, träumen, somnio. Rj. vidi snivati se.

snijēženje, n. das *Schneien*, ningor. Rj. verb. od sniježiti. stanje koje biva, kad sniježi.

snijēžiti, snijēžī, v. impf. (u Dubr.), snijēži, t. j. ide snijeg, schneien, ningere. Rj. v. pf. osnijēžiti.

snijēžnica, f. (u C. G.) jama gdje ljeti ima snijega (u Heregovini i u Crnoj Gori na takovijem se mjestima ljeti snijeg topi u kotlovima i u koritima, te se stoka pojī), *Schneeegrube, fovesa, in qua nives conservantur*. Rj.

snimāk, snimka, m. što se snimi; die *Copie, der Abdruck, exemplum, exemplar in aliqua re expressum*. za postanje isp. snimati, snimiti. — Jer je na priloženom snimku riječ skraćena. DRj. 3, 470. Čemu je trebalo izuzeti prvu stranu, osobito kad je od nje snimak priložen, ne ću pitati... Nešto se samo može po priloženim snimcima kazati... kao što se vidi iz snimaka. Rad 6, 208.

snimānje, n. das *Herabnehmen, decutio, cf. skidanje*. Rj.

snimati, snimām, v. impf. Rj. v. pf. prosti snimiti; slož. posnimati. — 1) herabnehmen, demo. Rj. vidi skidati, smicati 1. — 2) sa se, refleks. snimati se, snimām se, v. r. impf. herabsteigen, descendo. Rj. vidi salaziti, silaziti, slaziti. — Gleda Jovo s jabuke zelene, pa se Jovo niz jabuku snima. HNpj. 1, 147.

snimīti, snimīm, v. pf. Rj. s-nimīti. vidi slimiti. v. impf. snimati. — 1) herabnehmen, demo, cf. skinuti: kapu s glave, kukuruze s tavana itd.: Ona snimī svilena jagluka. Rj. isp. smači 1. — Zaboravi snimīti s grla oni zapis. Npr. 213. Dok mi Omer konjica ne primi, dok ne primi, i s konja ne snimi. Npj. 1, 254. Leviti snimīviši kovčeg... metnuše na onaj veliki kamen. Sam. I. 6, 15. — 2) sa se, refleks. herabsteigen, descendo: On se snimi sa konja Šarina. Rj. vidi saći, sići, skinuti se, aljesti.

snīštiti se, snīštīm se, v. r. pf. s-nīštiti se, kao postati ništa, nestati. v. impf. prosti ništiti se. — Trateći po malo sništi se potajno. DPosl. 137.

snīti, snīm, v. pf. Rj. vidi snjeti, šnjeti. v. pf. slož. pri-sniti (se), sasniti (i sašnjeti), usniti. v. impf. snivati, snijevati, sanjati. — 1) träumen, somnio. Rj. — Ja sam nočas snila da će odmah ozdraviti. Npr. 225. Ako me sniš, prevrni uzglavnicu, da i ja tebe snim. Posl. 5. Kad ti dogjem u snu, prevrati uzglavnicu (da i ja o tebi isto snim). 122. Ne kaže baba kako je san snila, već kako je po nju bolje. 200. Što ne bi čoek ni u snu snio (n. p. govori se na koga). 358. Sanak snila Kučukova kada, gje Uziće tama popanula... Zlo si snila, gore će ti biti. Npj. 4, 176. Snih, a preda mnom čokot. Mojs. I. 40, 9. Iza toga odmah snim gaje iz jednoga stabla izraste sedam klasova. Prip. bibl. 29. — 2) sa se, refleks. sniti se kome: Ne kazuje baba šta joj se snilo, nego kako joj je milo. Posl. 200. U snu se ne snilo! (Kad ko govori o čemu što ne bi rad bio da mu se sni, n. p. o ribi i t. d.). 335.

snivānje, n. vidi sanjanje. Rj.

snivati, snivām, v. impf. vidi sanjati. Rj. v. impf. vidi i snijevati. v. pf. prosti sniti, i syn. ondje. — sa se, refleks.: Snivaće mi se nočas. Posl. 291.

snizak, sniška (comp. sniži), adj. nieder, humilis. cf. nizak. Rj. — Štono sjedi, kao efendija, u crvenom

sniskom tetrivanu. Npj. 3, 546. Sava ima sniske bregeve. Danica 2, 35. adv. Nadvesti lagju ili skelu uz vodu da prijeko vozeći se ne bi došla vrlo snisko na drugu stranu. Rj. 384b.

snizati, snížem, v. *impf.* herabreiben (Perlen), demo de filo. Rj. s-nizati (s niza) n. p. biser. suprotno nanizati. v. *impf.* snizivati.

sniziti, snízim, v. *pf.* s-niziti što, učiniti da bude nisko. kao prost glagol ne dolazi. *isp.* poniziti, uniziti. — Gospod . . . što je visoko posjeći će, i što je uzdignuto sniziće. Is. 10, 23. Grad i visoke zidove tvoje sniziće, oboriće, baciće na zemlju u prah. 25, 12.

snizivânje, n. das Herabnehmen, dentio. Rj. verb. od snizivati. radnja kojom tko snizuje n. p. biser.

snizivati, snizujem, v. *impf.* herabnehmen, demo. Rj. s-nizivati n. p. biser (sa niza). suprotno nizati. v. *pf.* snizati.

snížē, *vidi* niže. Rj. *prijedlog* s kojim dolazi drugi *padež*: govori se sniže mjesto niže, kao što se govori i pridjev snizak mjesto nizak. — Više moje glave ružu usadite, sniže mojih nogu vodu izvedite. Npj. 1, 393. Daleko je Turke sustigao, na Popini sniže Velebita. 3, 259. Cemer, pojas . . . o kojemu visi britva s desne strane do sniže koljena. Kov. 97.

snōp, snōpa, m. die Garbe, merges, fasciculus. Rj. coll. snoplje. dem. snopić. *hyp.* snopak. — Devetica, 2) krtina od devet snopova. Rj. 115a. Krst, 4) gomila od 20 snopa žita. Rj. 307a. Ove godine slab je nažanj (malo je žita bilo snopom), ali rodno. Rj. 388a. Tro-snopica, kao mala krtina od tri snopa. Rj. 751a. Da kupim klasje između snopova. Rut 2, 7.

snōpak, snōpka, m. *hyp.* od snop. Rj. — Pod glavom joj snopak djeteline. Rj. 122b.

snōpić, m. dem. od snop. Rj. — Kobasica, od vašina nastavljeni snopići kad se brijeg tvrdi da odbija vodu. Rj. 280a.

snōpit, *adj.* (u Srijemu) n. p. čovjek, stämmig, robustus, cf. trsnat. Rj. koji je kao snop (pun?). *vidi* i krupan, krut, sjenit, i kod sjenit ostala syn.

snōplje, n. (coll.) die Garben, mergites. Rj. snopovi. jedno od snoplja snop. — Kamara žita u snoplju kao što se sadijeva u Srijemu. Rj. 261b. Rukovedi vezioći kupe i vežu u snoplje. Rj. 657a. Leže kao snoplje. (Poboljeli se svi). Posl. 168. Rogozom joj snoplje povezao. Npj. 1, 172. Saberite najprije kukolj, i secite ga u snoplje da ga sažežem. Mat. 13, 30.

snōs, m. Rj. s-nos. — 1) što snese voda na jedno mjesto, die Anschwemmung, aggestio, cf. nanos. Rj. — 2) (u C. G.) zaniželi sve u snos (kad se sakrije od vojske), die Niederlage, receptaculum: A grabe im na snosove blago. Rj. mjesto gdje se što snese (da se sakrije od koga).

snōsiti, snōšim, v. *impf.* Rj. s-nositi. v. *pf.* snijeti (snesti). — 1) zusammentragen, comparto: gdje vam kokoši snose? Rj. za s- *isp.* s, sa II. — Nado, 1) rupa, gdje poljski miši snose žito. Rj. 387a. Naviljke, kad se djenu u sijeno, snosi po dvoje megju sobom na dva sijenska koca. Rj. 506a. Stade Josif kupiti i snositi žito u gradove; u svaki grad snošaše žito s njiva koje bjehu oko njega. Mojs. I, 41, 48. sa se, *pass.*: Naviljci se snose na sijenskome kolju. Rj. 380a. — 2) herabtragen, defero. Rj. za s- *isp.* s, sa I. snositi što s čega, n. p. kukuruze s tavana. — 3) ertragen, fero, tolero, sustineo, cf. podnositi. Rj. — Znam trpljenje tvoje, i da ne možeš snositi zlijeh . . . I podnio si mnogo. Otkriv. 2, 2. Duh čovječiji snosi bol svoj; a duh oboren ko će podignuti? Prič. 18, 14. sa se, *pass.*: Zakon se hrišćanski u Turskom carstvu jedva dopušta i snosi. Danica 2, 107.

snōšnje, n. Rj. verb. od snositi. — 1) radnja kojom tko snosi što, n. p. naviljke, na jedno mjesto (das Zusammentragen, comportatio. Rj.). — 2) radnja kojom tko snosi što s čega, n. p. s tavana (das Herab-

tragen, delatio. Rj.). — 3) radnja kojom tko snosi (podnosi) n. p. bol (das Ertragen, toleratio. Rj.).

snōvača, f. *vidi* snovaljka. J. Bogdanović. — za nast. *isp.* cjepača.

snōvâlja, f. žena koja uopće drugima pregju snuje. J. Bogdanović. — za nast. *isp.* grebenalja.

snōvâljka, f. sprava za snovanje (pregje). Rj. — riječi s takovim nast. kod kazaljka.

snōvânje, n. Anzetteln, exordium tellae. Rj. verb. od snovati. radnja kojom tko snuje što.

snōvati, snūjēm, v. *impf.* anzetteln, ordior (telam). Rj. v. *pf.* slož. do-snovati, i(z)-, na-, o-, pri-, za-; v. *impf.* slož. osnivati. — Lasno je čerki s majkom pregju snovati. Posl. 167. Snuje kako pauk sam iz sebe. DPosl. 112. Snuje platno begovica mlada, snujući je pomrsila platno. Npj. 1, 610.

snōvatnik, m. (u Boci) *vidi* vitao 1. Rj.³

snjegōpadan, snjegōpadna, *adj.* n. p. zemlja, schneereich, nivusus. Rj. snjegopadan, gdje mnogi snijeg pada. *vidi* šnjegopadan. — *isp.* tako slož. riječ goropadan.

snjēti, snīm, v. *pf.* (po jugozap. kraj.) *vidi* sniti. Rj. *vidi* i šnjeti. prema tome je v. *impf.* snijevati.

snjētljiv, *adj.* *vidi* glavničav. Rj. snjētljiva n. p. pšenica, u kojoj ima (mnogo) snijeti, (ili) snijeta.

1. **snjēžan**, snjēžana, *adj.* Rj. *vidi* šnježan. *acc.* snjēžani i snjēžani. Daničić, Rad 14, 98. — 1) beschneit, nivibus plenus: n. p. noge, drvo. Rj. nu čemu ima snijega. — 2) od snijega, n. p. gruda, Schnee, nivialis: 1 u čaši jedna gruda snjēžana. Rj. *vidi* 2 snjēžan (snjēžna). — Opra snjēžana, kad oprša snijeg, *vidi* opršaica. Rj. 465a (*vidi* i opršaica). Spast snjēžana (kad padne mnogi snijeg). Rj. 701b.

2. **snjēžan**, snjēžna, *adj.* što pripada snijegu; Schnee-, nivialis. *vidi* 1 snjēžan (snjēžana) 2, šnježan. — Sa snežnim oblacima. Danica 5, 24 (*ist.*). Kao što suša i vrućina grabi vode šnježne, tako grob grješnike. Jov 24, 19. Vjeran je poslanik kao studen šnježna o žetvi . . . rashlagjuje dušu svojim gospodarima. Prič. 25, 13.

snjēžanica, f. voda od snijega, Schneewasser, aqua nivialis. U Hercegovini na gdjekojijem mjestima poselenci piju sve ljeto snjēžanicu, koja teče iz planina. Rj. snjēžana voda. *vidi* šnježanica. — Ostrmiti struku kad se na njoj hvata snjēžanica za piće. Rj. 474a. Da se izmijem vodom šnježanicom. Jov 9, 30.

snjēžanik, snjēžanika, m. (u C. G.) po vrhu zgusnut (kao usiren) snijeg po kome se može ići. Rj. kao put po snijegu. *vidi* šnježanik. — *isp.* s takim nast. riječi, što znače put, kod čavlenik.

sō, sōli, f. das Salz, sal. Rj. sō (COM). Korijeni 217. *vidi* tuzla*. dem. sočica 1. — Besolnica, koja je bez soli. Rj. 23a. Grumen soli. Rj. 105a. Grušiti so, t. j. utući je, ali da ne bude vrlo sitna. Rj. 105a. Zalizak, komad soli što su goveda zalizala. Rj. 180b. Soliosko Polje, gdje se negda so morska gradila. Rj. 700a. Srijemuš . . . za to ga mnogi u proljeće beru i sa soli i hljebom jedu. Rj. 709b. Sutorina, nekaka so (može biti da je morska). Rj. 727a. Pobratim kaže da on pobratima svoga, s kojim je toliko mnogo trgovao i soli i hljeba jeo, ni po što ne će ostaviti. Npr. 171. I ja sam soli zobao. Posl. 101. Tako mi soli i hljeba! (Prijatelju). 306. Ugledala više sebe na tavanu krušac soli. IX. Brže li me, brate, zaboravi, i hleb i so pod noge pogazi. Npj. 2, 568. Ali se so nigdje ne vadi, niti se kuca. Danica 2, 29. Ne pokaže li premalo soli u glavi? Rj. IX.

sōba,* f. (pl. gen. sōbā) das Zimmer, cubile, conclave, diaeta, thalamus, cf. izba. Rj. *vidi* i odaja, kljjet, i syn. ondje. dem. sobica. augm. sobetina. — Biljarda, soba gdje stoji bilijar. Rj. 25b. Vidna soba. Rj. 59b. Zaklapati, zaklopiti, n. p. kuću, sobu. Rj. 177a. Konoba, 2) soba pri zemlji, gdje se pije i jelo

gotovi. Rj. 288b. Gospodin je u svojoj *sobi radionici*. Megj. 110.

sobàrica, *f.* koja pripada *sobi*, koja služi u *sobi*; *Stubenmädchen, cubicularia*. — Komornica, *f.* vidi *sobarica*. Budmani, ARj. V. 249a. Jedno veče donese mu *sobarica* oprane i uglačane košulje. Mil. 14.

sóbet,* *m.* *das Gastmahl, convivium*: Sobet čini Srpski knez Lazare. Rj. vidi čast 2, čazba, čazbina, gozba.

sobètina, *f. augm.* od *soba*. Rj. — *takva augm.* vidi kod *babetina*.

sóbica, *f. dem.* od *soba*. Rj.

sóbní, *adj.* n. p. vrata, *des Zimmers, Zimmer-, con-clavis*. Rj. što pripada *sobi*. — Gospodin doktor...eto napisao recept na *sobnim vratima*. Danica 3, 240. Na *sobnim prozorima* retko ima zavesa. Megj. 48.

Sóbovica, *f.* planina u Šumadiji od Baničine do Krugujevca. Rj.

sóčan, *sóčna, adj.* *saftig, succosus*. Rj. što ima *soka*, što je puno *soka*. — Tebi mlada vjerenica, meni *sóčna pečenica*. DPosl. 125.

sóčénje, *n.* Rj. *verb.* od *sočiti*. — 1) *radnja* kojom *tko soči n. p. djevojku* (*das Kuppeln [im ehrlichen Verstande]*, comparatio conjugis. Rj.). — 2) *radnja* kojom *tko soči lupeža* (u C. G. cf. sok. Rj.).

sóčica, *f.* Rj. (*solčica*, = *soočica*, = *sóčica*). — 1) *dem.* od *so*. Rj. — 2) (u Hrv.) vidi *solika*. Rj. vidi i *solja* 2; *cigani*, *krupa*, *sugradica*, *snijeg koji se padajući malo otopi pa zbije u zrnca i tako na zemlju pada (kao sitan grūd)*.

sóčiti, *čim, v. impf.* Rj. *isp.* pronalaziti. *v. pf. slož.* na-*sočiti*, o-, pro-. — 1) *ausfindig machen, kuppeln (eine Braut), consilio*. Rj. kao *pronalaziti kome ženu*. — 2) (u C. G.) cf. sok. Rj. *pronalaziti lupeža koji je što ukrao ili drugo kako zlo učinio*.

sočivica, *f.* vodena, *die Wasserlinse, lemna palustris Linn.* Rj. *biljka*. vidi *lečice*.

sóčivo, *n.* Rj. *značenje* *korijenu vidi kod 1. sōk*. — 1) *die Linse, cicer lens Linn.* Rj. vidi *leća, léče*. — *Varko*, što se lasno vari, n. p. *sočivo*, *grah*. Rj. 53b. *Popula* od *graha*, t. j. kad se *kuvan grah* ugnječi bez *čorbe*; tako i od *sočiva*. Rj. 488a. *Nameće* se kao *sočivo* na *božić*. Posl. 189. — 2) (u Dubr.) *Hülsenfrüchte, legumina, cf. varivo*. Rj. u *sočivo* pripada *bob, grahorica, grašak, lečak, i t. d.* — *riječi s takim nast. kod jedivo*, od *kor.* od *koga* i *sok*, *sočan*. *Korijeni* 309.

sódat, *m.* (u Dubr.) Rj. *Tal. soldato*. — 1) *soldat*. Rj. 2) *der Träger, bajulator*. Rj. *koji nosi*. vidi *amal*, *bastah*, *nosac* 2, *nosilac*.

sódorina, *f.* (u C. G.) nekaka *trava*, *eine Art Pflanze, herbae genus*. Rj.

sóđžbina, *f.* (u C. G.) što se da *soku*, *Lohn für den sok*. Rj. vidi *nalježe*. — *sodžbina* (*dž* mjesto *č* pred *b*). *Korijeni* 213. *riječi s takim nast. kod čazbina*.

sófa,* *f.* (u gornj. primor.) vidi i *lijeha*: U *bostanu* tri *sofe* sadile: jednu *sofu* crven' *garofilja*. Na *srijedi sofa* od *merdžana*, i *na sofi* *drvece bademovo*. Rj. vidi i *lija* 2, *slog* 2.

Sóflja, *f.* — 1) *ime gradu u Bugarskoj*. vidi *Sredac*. — U *Sofiji*. Knjiž. 3, 302. — 2) *ime žensko*. — *Sóka* (osn. u *Sofiji*). Osn. 312. vidi *Sofijana*. *hyp.* *Soka*, *Sokna*, *Sosa*.

Sofijana, *f.* ime *žensko*. Rj. vidi *Sofija*, i *hyp. ondje*. — *imena ženska s takim nast. kod Andrijana*.

sófijski, *adj.* što pripada *gradu Sofiji*. — *Pop sredački (ili sofijski)*. Knjiž. 3, 306.

Sófijski, *adj.* *sažeto od Sofijnski, što pripada (svetoj) Sofiji*. — U *Kijevskoj Sofinskoj crkvi*. DP. 352.

sófra,* *f.* *der Speisetisch, mensa, cf. trpeza, sinija*, *sto, astal*. Rj. *sto kod kojega se sjedi kad se jede*. vidi i *sovra*, *sopra*, *stolica* 2. — Na *Božić*... *sofra se ne diše* (*niti se kuća čisti*) *za tri dana*. Rj. 35a. *Zasjedóše za sofru junaci*. Rj. 194b. *Kajicom je sovru*

začelio. Rj. 201b. *Postaviti sofru*. Rj. 550a. *Pribrati sofru*. Rj. 586a. *Staviti n. p. sofru*, *jelo*. Rj. 711a. *Usud sedi sam za gotovom sofrom* pa *večera*... *sedne i on za sofru* pa *stane večerati*. Npr. 75.

sóha, *f.* (*accus. sōhu, pl. sōhe, sōhā*) *ein gabelförmiges Holz, pertica bifurca*. Rj. *sing. dat. i loc. sōsi*. Obl. 19. *račvasto drvo*. vidi *rasohe*; *račve*, *raklje*, *rašlje*. *dem. sošica*. — *Bapka*, 1) *načinjeno kao soha* (*prava odozgo*) *te se na nju naslone dva šljemena*. Rj. 15b. *Govori se za Durmitor da je nebeska soha*, t. j. da je tako visok da nebo drži. Rj. 146a. *Kiridžijska soha*. Rj. 270b (*velika batina na vrhu malo račvasta*, koju *kiridžije nose na ramenu* te njome *podupiru jednu stranu dok drugu pritovare*. Rj.²) *Navijaljka, sohe*, *vozaljka* i *ono mjesto gdje se navije* *pregja*. Rj. 379b.

soihljebnik, *m.* *so-i-(h)ljebnik*. Osn. 6. vidi *soi-ljebnik*.

soiljebnik, *m.* (u *Boci*) *prijatelj koji s kime so i hljeb jede*, cf. *solojednik*. Rj. *so-i-ljebnik*. vidi *soihljebnik*.

sōj,* *sōja, m. der Stand, Rang, ordo, conditio (civilis), cf. rod*: *Mladi Uroš soja gospodskoga*. Rj. vidi i *bagra*, *fajta*, *pasma*, *pasmena*, *pasmina*, *vrsta*. — *Koliko je soja junačkoga*, on *svobodi* i *hrabri voj-nike*. Npj. 5, 226 (*svobodi* = *slobodi*). *Sjedi niže, soja si niže*, jer je *tebe vlahinja rodila*. Herc. 82. *Već on što je soja fukarskoga*, a *tebe je gospoja rodila*. HNpj. 3, 467.

sōjka, *f.* (u *Srijemu*) vidi *kreja*. Rj. *pl. gen. sojaka*. Obl. 20. *ptica vidi* i *kreštalica*, *kreštelica*; *maruša*.

sōj-srmali,* *indecl.*: A po *dibi soj-srmali* *tkanica*, *pri tkanici soj-srmali* *noževi*. Rj. *safi-srmali*, od *čiste srme*, od *čistoga srebra*?

1. **sōk**, *sōka, m. (loc. sōku)*. Rj. *značenje* (*korijenu*) *teći, tūjati, mokru biti*: *sōk*, *sočan*, *osoka*, *sočivo*, *sočivica*. *Korijeni* 309. — 1) *Saft, succus*. Rj. *isp.* *osoka*. — *Keka*, *nekaka trava*, kad se *sažvače*, *pusti iz sebe sok* nalik na *mljeko*. Rj. 268a. *Travu ožmi* da mu *od nje sok* u *ranu uljeze*; *počne* *nažimati sok* od *one trave* *sinu* u *rane*. Npr. 113. *Sikar*, *nekakvo jako piće* od *meda*, *urmi* i *palmove soka*. Nov. Zav. XII. *Pere ogrtač svoj u soku od grožgja*. Mojs. I. 49, 11. *Ja bih* te *pojila* *vinom mirisavijem, sokom od šipaka*. Pjes. nad pj. 8, 2. *Cvek, sok koji pčele naberu* te od *njega bude med*. *Daničić*, ARj. 862b. — 2) *die Käselacke, muria casei*. Rj. *sirni raso*.

2. **sōk**, *m.* — 1) (u C. G.) *onaj koji pronagje lupeža koji je što ukrao ili drugo kako zlo učinio, Ausfinder*. Kad se *onamo kome što ukrade*, on *objavi šta će dati onome koji mu lupeža pronadje* (i ovo što mu se *daje zove se sodžbina*). *Sok* da se *ne bi s lupežom bez nevolje omrazio* i da *bi se stvar tajno svršila*, pošalje *kakoga čovjeka* te mu *kaže da neko zna* da je *on to i to ukrao*, *već neka ide* te se *miri* na *lijepo s pokradenijem*. *Ovaj čovjek kojega sok šalje lupežu zove se sokodržica*. Rj. vidi *zog*. — 2) (u nah. Sok). vidi *svjedok*.

Sóka, *f.* ime *žensko* (Σοκία). Rj. *So-ka, hyp. Sofija*. vidi i *Sokna*, *Sosa*. — *takva ženska hyp.* vidi kod *Daka*.

sokáčič, *m. dem.* od *sokak*. Rj. vidi *uličica*.

sókák,* *sokáka, m. die Gasse, platea, cf. ulica*. Rj. vidi i *šor*. — *Puštaj gjake na divor sokake*. Rj. 119a. Pa *pošeta niz mermer-sokake*. Npj. 1, 446. *Pogju kroz Srpsku vojsku, koja im je sokak bila načinila*. Sovj. 27.

Sókna, *f.* ime *žensko*. Rj. *hyp. od Sofija*. — *taka hyp. kod Bekna*.

sókō, *sokōla, m. (voc. sōkole, pl. gen. sokolâ i soklōvâ)*. Rj. *sókō* (СОКОЛЪ). *Korijeni* 41. — 1) *der Falke, fulco*. Rj. *ptica. augm. sokolina. hyp. sokolak. ženka sokolica. mladi sokolić, sokolović*. — *Zapištaše sivi sokolovi*. Rj. 189a. *Pogji s Bogom, moj sokole*

nelovni. Rj. 416b. Konji fište, sokolovi pište. Rj. 797a. Soko iz vranjega gnijezda. (Kad se kome podsmijeva). Posl. 291. Soko perjem leti, a ne mesom. 291. A zaklikta devet sokolova. Npj. 2, 305. Koj' se hrani mačem po krajini, kao soko kril'ma po oblaku. 3, 463. Gjogo vrisnu, soko pisnu. Herc. 277. Kad vigješe dva sokola siva, jedan graje, drugi progovara. Kov. 91. — 2) govori se čovjeku. — a) cf. zlatoje. Rj.: Nova mlada zove mlagje brátom, zlatojem, sokolom, miloštom, milošicom, i t. d. Rj. 211a. — b) junaku: Ako je i go, ali je soko. Posl. 3. Jovo Mari polazeći govori: »Š Bogom ostaj, moja ružo rumena!« »Poš'o s Bogom, moj siv-zeleni sokole!« Npj. 1, 402. Krenuo se paša Džinalija na sokola, Miloša vojvodu. 4, 317. Taman soko okupio vojsku. 4, 498. O Jovane pile od sokola! 5, 158.

Sokô, Sokôla, m. — 1) grad u Srbiji (blizu Drine). Rj.: Jedno bješe od Sokola Rade. Npj. 3, 363. — 2) voda i brdo u Lovčenu. Rj. — 3) zidine od stara grada u Crnoj Gori. Rj.

sokodržica, f. (u C. G.) der sok-hälter. Rj. sokodržica, čovjek kojega sok šalje lupežu. isp. sok 1. tako slož. riječ isp. vukodržica.

sokolak, sokolka, m. hyp. od soko: idi moj sokolak (govore djeci kad ih kuda šalju). Rj. takva hyp. imaju vok. danče (danak), jablanče (jablanak), pelenče (pelenak), i t. d.

sokolār, sokolāra, m. falconum custos. Stulli. koji nastoji oko sokola; Falkener, Falkenier, Falkner, Falkenwärter. — Evo me gospodar! odgovori begov sokolar. — Najarači sokola; sutra ćemo u lov. Zim. 128 (za najaračiti vidi ujaračiti).

sokolārina, f. Studenica je plaćala Turcima nekakav danak koji se ovako zvao i mjesto kojega kažu da su se negda davali sokolovi. Rj.

sokolica, f. das Weibchen des Falken, falco femina: Idi soko, vodi sokolicu. Rj. ženka sokolova. — Sjedi soko na kamenu, te perje gladi; da ti znadeš, sokolice, što soko misli. Herc. 268.

sokolić, m. — 1) der junge Falk, pullus falconis. Rj. mladi soko, pile sokolovo. vidi sokolović. — Ne ponijo starih sokolova, već ponijo tiče sokoliće, koji lovu naučeni nisu. Npj. 2, 456. Što ćeš, Mitre? da od Boga nagješ! ti pogledaj tvoje sokoliće: ti ćeš sebi bolju naći ljubiu, ali njima nikad ne ćeš majke. 2, 637. — 2) (u C. G.) vidi jastrijež. Rj. isp. kokošar 3.

sokolina, f. augm. od soko. — Dava bratu stare sokoline, on uzimlje mlade sokoliće. HNpj. 1, 456.

sokoliti, līm, v. impf. (u C. G.) anfeuern, ermuntern, cohortor, cf. sloboditi: Sokoli ih Mrgjen poglavica. Rj. vidi i sloboditi, hrabriti, junačiti, kuražiti. v. pf. slož. osokoliti, posokoliti. — Topuzinu o unkašu nosi, sve sokoli Srpske harambaše. Npj. 4, 434. Ne će Turčin na megdan izaći, no naprijed vojsku sokoljaše. 5, 101.

sokolov, adj. Falken-, falconis. Rj. što pripada sokolu. vidi šainov. za nast. isp. alatov. — Bre aferim, pile sokolovo! Npj. 5, 149. O vojvodo, sokolovo krilo! 5, 273.

sokolovae, sokolōvca, m. koji pristaje za sokolom (junakom). — Crnogorci sad su sokolovci. Npj. 5, 84.

sokolović, m. mlad soko, pile sokolovo. vidi sokolić 1. — Sokoloviću, najljepši tiću! što lov ne loviš! Npj. 1, 318.

sokolōvskī, adj. što pripada sokolovima: Al' eto ti cara sokolovskog! Kako doleće, sva se kula zaljula od velike sile. Npr. 198.

Sokoljanin, m. (pl. Sökoljāni) Einer von Soko. Rj. čovjek iz Sokola.

Sokōskī, adj. von Soko. Rj. što pripada Sokolu. — Rijeka u nahiji Sokoskoj. Rj. 338b.

söldad, sölda, m. (u Boci) vidi soldin. Rj. Tal. soldo. za umetnuto a isp. agenat.

solāna, f. vidi solāra. J. Bogdanović. — za nast. isp. ajmāna.

solāni, adj. Salz-, salinus, salarius, cf. soni. Rj. što pripada soli. — Ne daleko od solanih izvora. Žitije 55.

solār, solāra, m. — 1) der Salzhändler, negotiator salarius. Rj. koji trguje solju. — 2) vo koji rado so zoblje. J. Bogdanović.

solāra, f. das Salzamt, praefectura annonae salariae, cf. slanica. Rj. gdje je oblast nad solju. vidi solāna.

solārev, solārov, adj. des solar, salarii. Rj. što pripada solaru.

soldāčina, f. das Soldatenleben, militia. Rj. od osn. koja je u »soldacki« mjesto soldatski. Osn. 170. življenje soldatsko. — riječi s takim nast. kod gospostina.

söldāt, m. der Soldat, miles. Rj. vidi sodat 1. augm. soldatina. vidi i ratnik, i syn. ondje. Ital. soldato (= plaćenik). — Adrapovac, poderan, odrpan soldat. Rj. 2a. Da mi dadeš hazne i džebane i Moskova ubojnih soldata. Npj. 4, 337. Sto hiljada plaćena soldata. 5, 73. Daj ti meni vojsku regulanu, sve soldate iz Anatolije. 5, 352.

soldātija, f. — 1) die Militärgrenze, im Gegensatz der paorija, des Bauernlands, des Provinziale, regio militaris. Rj. kraj u kojem sjede soldati, vojnici graničari. vidi milicija, militarija, (vojnička) granica, krajina. suprotno paorija. — 2) das Soldatenvolk, die Soldatesque, milites. Rj. kao coll. soldati.

soldātina, f. augm. od soldat. Rj.

söldätov, adj., des Soldaten, militis. Rj. što pripada soldatu.

söldatskī, adj. soldatisch, militaris. Rj. što pripada soldatima. — O Kotore, soldatski odore! Rj. 447a.

soldātuša, f. das Soldatenweib, mulier militaris. Rj. žena soldatska, koja se sa soldatima miješa. — riječi s takim nast. kod ajgiruša.

söldin, soldina, m. (u Risnu) četvrt krajcare, das Viertel eines österr. Kreuzers, quadrans cruciferi. Rj. vidi solad. Tal. soldino.

sölēnka, f. salillum. Stulli. sudić za so. u Hrv. vidi slanica 1, slanik 1.

sölīka, f. (u Hrv.) vidi solja 2. Rj. vidi i sočica 2, i syn. ondje.

sölilo, n. — 1) die Salzlecke, locus ubi sal sparsum lingitur ab ovibus: Trči kao ovca na solilo (Posl. 321). Rj. mjesto gdje ovce so ližu: Doč' će ovca na solilo. Posl. 69. i vrijeme kad ližu: Koliko soli na godinu valja za marvu, kad se svakog solila daje po 3 oke? Zlos. 322. riječi za nast. isp. bjelilo 1. — 2) u pjesmi (Saline?): prvo dobro na moru solilo. Rj. Njem. Saline, Lat. salinae majdan je od soli, gdje se so vadi ili kuva; ali iz pjesme, iz koje su ove riječi, vidi se da je i ovdje Solilo (grad): Prvo dobro na moru Solilo, drugo dobro beo grad Skatara... Oj Skatara, moj bijeli grade! Oj Solilo, moj bijeli grade! Npj. 2, 569. 570.

Sölilo, n.: Oj Solilo, moj bijeli grade! Rj. isp. solilo 2.

Sölīn, Solīna, m. stari grad u Dalmaciji, od kojega se i sad poznaju zidine, Salona. Rj.

Solinjanin, m. Einer von Solin. Rj. čovjek iz Solina.

Sölīoskō Pölje, n. polje kraj mora u Grblju iza Trojice, gdje se negda so morska gradila. Rj. isp. Solilo. Soliosko: što pripada Solilu.

söliti, līm, v. impf. Rj. v. pf. slož. na-söliti, o-, pre. v. impf. slož. presáljati. — 1) salzen, sale condio. Rj. — Ja sam jarac živoderac, živ oklan, ne doklan, živ soljen nedosoljen, živ pečen ne dopečen. Npr. 246. Ni mi (on) solī, ni drobi. Posl. 221. —

2) sa se, *refleks. sòliti se, sich mit Salz versehen, sal comparo.* Rj. nabavljati so.

solòjednik, *m. der mit uns Brot und Salz gegessen, qui nobiscum salem comedit, cf. soiljebnik.* Rj. solo-jednik, koji je s nama so (i hljeb) jeo.

Solòmun, *m. Salomon, Salomo: premudri Solomun.* Rj. vidi Salamun, Salomun. — Idi Premudrome (t. j. Solomunu). Npr. 154.

Solòmunov, *adj. Salomons, Salomonis.* Rj. što pripada Solomunu. — Solòmunovo slòvo, *n. Drudenfuss*, kad žene baju oko kakve gute (osobito oko vrata), onda pišu kašto čivitom i Solomunovo slovo ✠. Rj. 700a.

sòlotùk, *m. (komisch) der Salzstössel, pistillum sali comminuendo, cf. tučak.* Rj. solo-tuk, čim se so tuče. kaže se u štali mjesto tučak. vidi i tucalo, tucanj.

sòlufe,* *sòlufā, f. pl. vidi zulovi: Pom'ješasmo brke i solufe.* Rj. vidi i vitice, i *syn. ondje. die Locken, die Haarlocken, cincinni, cirri.* — Od perčina podstriza solufe . . . navlači mu surmu na obrve, kara boju na ruse solufe. Herc. 13.

Sòlùn, *Solúna, m. Thessalonica: Do Soluna sto somuna, a od Soluna sto somuna (valja), a u Solunu su čakšire za marjaš (Posl. 336).* Rj.

Sòlúnka, *f. žena iz Soluna: Pitale ga Solunke gjevojke: »O Bogu ti, siv zelen sokole! Herc. 191.*

Sòlúnski, *adj. što pripada Solunu: Crkvi Solunskoj.* Sol. I. 1, 1.

Solúnjanin, *m. čovjek iz Soluna: Solunjanima poslanica prva.* Sol. I (natpis).

sòlja, *f. (u vojv.) — 1) vidi bjelutak.* Rj. kamen. — 2) *die Riesel, Graupeln, cf. cigani.* Rj. vidi i sočica 2, i *syn. ondje.*

sòljénje, *n. das Salzen, sallitio.* Rj. *verb. od soliti. radnja kojom tko soli što.*

sòm, *sòma, m. der (Donau-) Wels, silurus glanis.* Rj. riba. *dem. sòmić, somče.* — Bučkaló, drvo kojim ribari bučkaju po vodi, te mame somove na udicu. Rj. 50a.

sòmčad, *f. (coll.) kleine Welse, siluri parvuli.* Rj. mladi somovi. jedno: somče.

sòmče, *sòmčeta, n. ein kleiner Wels, silurus parvulus.* Rj. mlad som. *coll. somčad.* — Krasno momče, ka' balavo somče. Posl. 160.

1. **sòmić**, *m. dem. od som.* Rj. — Divlji sòmić, *m. (u Srijemu) der Froschcorm, cf. žabić.* Rj. 118b.

2. **sòmić**, *m. das Rauchloch an den zwei Dachseiten, fumarii genus.* Rj. rupa s obje strane krova, kuda izlazi dim. *isp. čor-badža.*

Sòmína, *f. planina u Hercegovini: Bješe pošā' u lov u Sominu.* Rj.

sòmli,* *adj. indecl. n. p. somli nož, t. j. u kojega su kore (kamze) od somova zuba (?): Pa je somli noža povadio.* Rj.

sòmliji, *adj. Wels-, siluri.* Rj. što pripada somu, somima. *isp. somov.* — *isp. takva adj. bravljji, kravljji, ribljji, žablji.*

Sòmoš, *Somòša; m.: Od Somoša šora Lutoranskog.* Rj. u Ugarskoj.

sòmov, *adj. Wels-, siluri.* Rj. što pripada somu. *isp. somlji.* — za nast. *isp. alatov.*

sòmovina, *f. Welsfleisch, caro siluri.* Rj. somovo meso.

sòmùn,* *sòmúna, m. der Laib (feinern Weizenbrots), panis delicatior.* Somun je svagda u kiselo umiješen. U Srbiji se somuni najviše zove ovaki kupovni hljeb. *cf. samun.* Rj. pšenični u kiselo umiješeni hljeb. *isp. boeman, natrenik, simit, simita, dem. somunić. augm. somunina.* — Nahraničeš ti oca somunima. (Reče se nemirnu gjetetu, i znači: učiničeš da ga zatvore u varoši — i da se hrani kupovnijem hljebom). Posl. 192.

somùndžija,* *m. der Verkäufer von Laiben Weizenbrots, panarius negotiator.* Rj. koji prodaje somune.

somùníc, *m. dem. od somun.* Rj.

somùnina, *f. augm. od somun.* Rj. takva augm. kod bardačina.

sòni, *adj. vidi solani.* Rj. (solni, sooni), sòni, što pripada soli. — Žena uzme soni tučak te metne sebi megju noge, pa onako s tučkom kolje (živinče koje hoće da se omrcini). Rj. 272b. Prodao je Vojislav Kotoranin Dubrovčanima soni zakup za 900 perpera. DM. 253.

sòpa, *f. — 1) ein Prügel, Knüttel, fustis, cf. batina, kijača.* Rj. ostala *syn. kod batina.* — 2) (u Dubr.) nekakva morska riba, (box. Rj.³) salpa C. V. Rj. tugja od salpa.

sòpílka, *f. velika svirala, Art grosser Flöte, fistulae majoris genus.* Rj. od part. *praet. act. glagola sopiti.* Osn. 304. *isp. za nast. jahalka.*

sòpiti, *sòpim, v. impf. keuchen, anhelu.* Rj. *v. pf. slož. zasopiti se.* — Značenje (korijenu) duhati: sopiti. Korijeni 312.

sòpljénje, *n. das Keuchen, anhelatio.* Rj. *verb. od sopiti. radnja kojom tko sopi.*

Sòpoćáni, *m. pl. namastir u (Staroj) Srbiji, od kojega sad zidine stoje: Sopoćane navrh Raške hladne.* Rj. — *osn. Sopot. isp. Osn. 150.*

Sòpòt, *m. — 1) izvor i selo u nahiji Biogradskoj na putu iz Biograda u Kragujevac.* Rj. — 2 — 5) tako se zovu izvori i mnoga mjesta, gdje izvire voda. vidi Šopot. — Značenje (korijenu) koje je u sipati: Sopot. Korijeni 312.

sòpòt, *m. u zagoneci: Ja pogjoh po sopotu, a stadoh na grehotu, pozvah mrdeljače: dones'te mi tuleode, e su došle vazli-trave.* Rj. 51b. *Odgonetljaj: Čobani kad zovu žene, da donesu muzlice, da muzu ovce. za značenje isp. Sopot.*

sòpra,* *f. vidi sofa: Gdi je sopra, tu je dolibaša.* Rj. u tugjoj riječi f pretvorilo se u p (i u v: sovrā).

sòreati se, *sòrcām se, v. r. pf. (u Srijemu) vidi pasti, strovaliti se.* Rj. drukčije se ne nalazi. vidi i oboriti se 1b, soriti se 1, stropoštati se, survati se.

sòriti, *sòřim, v. pf. (u Dubr.) Rj. s-oriti. isp. shoriti.* — I. oboriti da se valja i lupa, *herabkollern, devolve: sorila nešto mačka. cf. oboriti, razoriti.* Rj. — II. sa se, *refleks. — 1) herabkollern, devolve. Rj. kao strovaliti se, oboriti se da se valja i lupa. v. impf. prosti oriti se 2. — 2) wiederhallen, widerschallen (von Gebirgen, als wenn sie zusammenstürzten), resono: Sorise se brda i doline. Rj. kao odjeknuti 2. isp. zaoriti se. v. impf. prosti oriti se 1.*

1. **sòrta**, *f. die Sorte, Gattung, genus: svake sorte, allerlei, cf. vrsta, struka, ruka.* Rj. vidi i fela (vela), siža.

2. **sòrta**, *f. — Sòrta, rupa i u Mikalje i u Stulića. Daničić, DPosl. XVII. Izet' tugjom rukom zmiju iz sorte. DPosl. 35. Miš se u jednu sortu ne uzda. 61. Provuk'o se proz sortu. 104. vidi i jama.*

Sòsa, *f. ime žensko. Rj. hyp. od Sofija.* Osn. 356.

sòšica, *f. od soha. Rj. — U jedne noge na opanku imao dva vrha, pa je dizao nogu te naslanjao pušku megju one vrhove kao na sošicu.* Rj. 498a.

sotòna, *f. (voc. sòtono) der Satan, satanas. Rj. i muškoga je roda. Stulli: c. g. vidi gjavu, i syn. ondje. — Krpi gaće i košulju; što ga vragu većma krpiš, to sotona većma dere. Npj. 1, 301. Idi od mene, sotono. Mat. 4, 10. Ako sotona sotonu izgoni, sam po sebi razdijelio se. 12, 26. Reče Gospod Sotoni: jesi li vidio slugu mojega Jova? Jov. 1, 8.*

sotònin, *adj. des Satans, satanae. Rj. što pripada sotoni. — Veljar, prezime sotoniño. Nov. Zav. IX. Živiš, gdje je prijesto sotonin. Otkriv. 2, 13.*

sotonski, *adj. pessimus, nequissimus. Stulli. što pripada sotonama.*

sotònják, *sotonjāka, m. ein rechter Satan (scherz-*

haft), homo proax. Rj. kaže se u šali za čovjeka, koji je odviše smion, slobodan, obijesan. isp. gjavolan, vragolan, vragulin.

sōva, f. (pl. gen. sōvā) die Eule, noctua, ulula, cf. jeina, utina, ušara. Rj. vidi i bučok, buljina, eja, jejina. dem. sovetica. mlada sović. augm. sovuljaga. — Sova orlu tiho besjedila . . . Id' odatle, soro bučoglava. Npj. 1, 532.

sōvica, f. dem. od sova. Rj.

sōvić, m. das Junge der sova, pullus noctuae. Rj. mladu sovu, pile od sove.

sōvilja, f. (u gornj. primor.) vidi sovjelo. Rj.

sōvin, adj. der Eule, noctuae. Rj. što pripada sovi.

sōvjelo, n. (u Dubr.) vidi čunak (u razboju), cf. sovilja. Rj. vidi i čun 2. cjevnjak, lajdica.

sōvra,* f. vidi sofra. Rj. i primjere ondje. u tugjoj riječi sofra pretvorilo se f u v (i u p: sopra).

sōvrnja, f. — 1) (u Boci) sitno kamenje što se u zidanju meće izmegju velikog kamenja. Rj. — 2) (u C. G.) povrh zidova nastavljena megja od sitnoga kamenja. Rj. — Tugja: sovrnja. Osn. 203. Tal. savorra (balast).

sovuljaga, f. augm. od sova. Rj. — Skupiše se eje, sovuljage, vrane, kurjaci. Npr. 142. za nast. isp. rupčaga.

Sōzina, f. planina izmegju Crne Gore i nahije Barske. Rj.

Spāčva, f. vidi Studba. Rj. voda u Srijemu.

spādānje, n. Rj. verb. od spadati. — 1) stanje koje biva, kad što spada s čega (das Herabfallen, delapsus. Rj.). — 2) stanje koje biva, kad spada n. p. vino, cijena mu (das Fallen im Preise, pretii diminutio. Rj.).

spādati, dām, v. imp. Rj. s-padati. v. impf. prosti padati. v. pf. spadnuti, spanuti, spasti. — 1) herabfallen, delabor, decido. Rj. spada što s čega, n. p. lišće s drveta. — 2) fallen (im Preise), viliori pretio vendi. Rj. spada n. p. vino (cijena mu), suprotno skakati 2. — U Srbiji su namastiri plaćali spahijama po 30 groša, a kad su poslije groševi počeli spadati, i ova je plata bila izišla na 250 groša. Rj. 395b. — 3) (u Boci) zna u koji dan preko godine spadaju svi sveci, cf. padati. Rj.

spādljiv, adj. konj, koji lasno mrša, t. j. spadne u mesu, leicht magernd, macrescens. Rj.

spādnuti, nēm, v. pf. decidere. Stulli. s-padnuti. vidi 1 spasti, spanuti. v. impf. spadati.

spāhija,* m. (pl. gen. spāhijā). Rj. hyp. spaho. — 1) der Grundherr, dominus fundi. Rj. gospodar od zemlje. — Spahije od svijeh onijeh zemalja. Rj. 702a. Što pan prosi, selo musi. (Ovo je upravo Slovačka poslovice i znači: što spahija moli, ono selo mora činiti). Posl. 359. — 2) (u Boci) muževlji stric. Rj.

spāhijin, adj. des spahija, domini. Rj. što pripada spahiji.

spāhijuica, f. die Gutsfrau, uxor tož spahija. Rj. spahijina žena.

spāhijnskī, spāhijskī, adj. herrschaftlich, dominorum. Rj. i sažeto spāhijnskī (isp. abadžinski) što pripada spahijama ili spahiji kojemu god. — Alija, spāhijnska zemlja koja niti je naseljena niti pripada kakome selu. Rj. 4a.

spāhijnskō, n. adj. dacija koju spahija uzima od seljaka: Tako su glavne dacije zemaljske harač, poraza, dimnica, čibuk i spāhijnsko. Miloš 201. za obličje isp. svečarsko.

spāhiluk,* m. das Gut, die Herrschaft, latifundium. Rj. spāhijnska držana. — Braći svojoj dade spāhiluke, te su od ono doba gosposki živeli. Npr. 64.

spāho, m. (u Risnu) žene zovu djevera. Rj. upravo je hyp. od spahija. Osn. 49. takva hyp. kod balo.

spai . . . vidi spahi . . . Rj.

spājānje, n. verb. od spajati. radnja kojom tko

spaja što. — Dobro je za spajanje. Is. 41, 7 (die Löhung).

spājati, spājām, v. impf. s-pajati. v. pf. spojiti. zusammenlöthen, conferruminare. — Treba školsko znanje spajati s onim koje dete već ima. Zlos. 226. sa se, refleks.: Pripada u glavnom megju najbolje rječnike u kojima se spajaju dva — osobito živa jezika. Rad 15, 183.

spālište, n. mjesto gdje se spali, spaljuje; der Scheiterhaufen, rokus. — Sām Hus na spālištu vredī koliko stotina ovih nehotičnih junaka. Zlos. 303. isp. palište.

spāliti, spālīm, v. pf. verbrennen, comburo, aduro, cf. sažeći. Rj. s-paliti, vidi sopaliti, i syn. ondje. v. impf. spaljivati. — Gvozdenzuba . . . da će spaliti prste onima koje dobro ne predu. Rj. 84b. Čupića ču britkom sabljom posječe, Cincara ču na vatri spaliti. Npj. 4, 239. Uzmi sada sina svojega . . . i spali ga na žrtvu tamo na brdu. Mojs. I. 22, 2. Amalici bijahu razvalili Siklag i ognjem ga spalili. Sam. I. 30, 1.

spaljivānje, n. das Verbrennen, combustio. Rj. verb. od spaljivati. radnja kojom tko spaljuje što.

spaljivati, spāljujēm, v. impf. verbrennen, comburo. Rj. s-paljivati. vidi sopaljivati, sažizati. v. pf. spaliti. — Oganj koji spaljuje. Mojs. V. 4, 25. sa se, pass.: Spaljivale se (knjige). Vid. d. 1862, 18.

spāmetan, spāmetna, adj. u Zlatarića: oh kasno spametna, sapiens, sciens, doctus. Stulli. vidi pametan. — Spametan kako donji žrvan. DPosl. 113. adv. 1 vrtar kad godi spametno reče. DPosl. 31. u Hrv. i sad se govori.

spānāc, spānāca, m. der Spinat, spinacea oleracea Linn. Rj. biljka.

spāngjati se, spāngjām se, v. r. pf. s kim, sich bekannt machen, sich abgeben mit jemand, in familiaritatem alicujus venire. cf. slizati se. Rj. s-pangjati se. govori se s prijekom za koga, kad se združī s kim, vidi i srepiti se. — glagol se drukčije ne nalazi.

spānuti, spānēm, v. pf. vidi spadnuti, 1 spasti. v. impf. spadati. — Zdravo progje a sve tri planine, zdravo spāne u polje Krojansko. HNpj. 2, 296.

spāpūljati, ljām, v. pf. (u Srijemu) vidi zgnječiti (cf. papula). Rj. s-papuljati. drukčije se ne nalazi.

spāra, f. (u Srijemu) kao gužva od krpe, što se meće na glavu, kad se što nosi na glavi. Rj. vidi kotrlj 2, kotuljač, svitak 3.

spārak, spārka, m. durch Luftmangel verdorbener Kukuruz, frumentum malo aere corruptum. Rj. kukuruz koji se sparīo.

spāran, spārna, adj. (u Hrv.) schwül, fervidus, aestuosus. Rj. sparino je, kad je sparina (zapara).

sparina, f. (u Hrv.) vidi zapara. Rj. s-parina. za postanje isp. 2 spāriti se. vidi i omara, prigrevica, pripeka.

1. spāriti, spārīm, v. pf. n. p. konja s konjem, da su jednaki, ili goluba i golubicu, paaren, conjungo. Rj. s-pariti, učiniti da bude par (2). v. impf. sparivati.

2. spāriti se, rīm se, v. r. pf. n. p. kukuruži, in Gährung kommen, corrumpi. Rj. s-pariti se. isp. sparak. v. impf. prosti pāriti se.

sparivānje, n. das Paaren, conjunctio. Rj. verb. od sparivati. radnja kojom tko sparuje n. p. konja s konjem.

sparivati, sparūjēm, v. impf. n. p. golubove, paaren, conjungo. Rj. s-parivati. v. impf. prosti 2 pāriti. v. pf. spāriti.

spārōg, m. spārōga, f. asparagus. Stulli. Spargel. biljka što se varena jede.

spārōžina, f. spinetum in quo asparagi nascuntur. Stulli. trnje u kom rastu sparōge, u staroj poslovice: Nakon mene ni sparōžine. DPosl. 69.

spárožište, *n. locus in quo corrudae seu asparagi nascuntur*. Stulli. *mjesto gdje rastu sparoge; Spargelbeet. za nast. isp. duhanište.*

spàs, *m. der Erlöser, Heiland, servator*: Sveti Spase žitnjega cvijeta. Rj. *vidi* spasitelj. — Sami čusmo i poznamo da je ovaj zaista *spas svijetu*, Hristos. Jov. 4, 42. Jedinome premudrome Bogu i *spasu našemu* slava i veličanstvo. Jud. 25. U misli stojeći *pred raspjetijem spasom*, i zajedno se raspinjaći. DP. 86. Izgubljena ovca ja sam, izazovi me, *spase*, i spasi me. 362.

spasávânje, *n. das Retten, servatio*. Rj. *verb. od* spasavati (*i se*). *radnja* kojom tko *spasava koga*, ili kojom se tko *spasava*.

spasávati, *spàsávâm, v. impf.* Rj. *v. pf.* 2 spasti (spasem). — 1) *retten, servo*. Rj. — *Gospod ne spasava mačem ni kopljem*. Sam. I. 17, 47. Jaka je *desnica* njegova (Gospodnja), *koja spasava*. Ps. 20, 6. On (Bog) *izbavlja i spasava*. Dan. 6, 27. — 2) *sa se, refleks.* *spasávati se, sich retten, servari*. Rj. *vidi* spavivati se (spasuj se!).

Spasênija, *f. ime žensko*. Rj. *muško isp.* Spasoje. **spasênije**, *n. samo kad se nazdravlja*: Spasuj se! — *Na spasenje!* Errettung, Heil, salus. Rj. *iz crkvenih knjiga. vidi* spasenje. — *Na spasenje (Hristovo)!* (Gledaj: Spasuj se!). Posl. 191. Tako ti se preselio Vuče, *Bog mu dao duši spasenje!* Npj. 4, 12. I on im kaže, da *već nema drugoga spasenija, nego da se biju s Turcima*. Miloš 73. *Da dobijemo spasenje* kroz Gospoda našega Isusa Hrista. Sol. I. 5, 9.

spásênje, *n. das Heil, salus*: Pokojnijem *duševno spasenje*. Rj. *vidi* spasenje. — U preši je izgubljenje, a u ustrpljenju *spasenje*. DPosl. 141. A na nebu čeka nas *spasenje*. Herc. 312. Jer je danas učinio *Gospod spasenje* u Izrailju. Sam. I. 11, 13. Ti mi dajesh *štit spasenje* svojega. II. 22, 36. Reci duši mojoj: *ja sam spasenje tvoje*. Ps. 35, 3.

spasitelj, *m. der Heiland, servator, cf. spas.* Rj. *riječi s takim nast. kod* boditelj. — Duhovi na sabor na njihov vječito saborište u *Svevišnjega Spasitelja*... koje im je *obdareno od Samovišnjega Spasitelja*. Npj. 5, 530. *Da će roditi sina bez grijeha, grješnoj zemlji slavna spasitelja*. Herc. 313. *Pohitaj u pomoć meni, Gospode, spasitelju moj!* Ps. 38, 22.

spásiteljjev, *adj. što pripada spasitelju*: Dvojakoga *jestastva spasiteljeva*, Božjeg i čovječijeg. DP. 10. Pjesma sva posvećena samo *spominjanju djela spasiteljjevih*. 94.

spasívati se, *spàsujêm se, v. r. impf. dolazi samo u imperativu*: spasuj se. *isp.* spasavati se. — *Spàsuj se!* samo kad se nazdravlja. Rj. 702a. *Zdrav si!* Reče se *mjesto: Spasuj se!* i odgovara se: *Od Boga ti zdravlje!* ili: *Bog ti zdravlje dao!* Posl. 89. *Spasuj se!* (Kad hoće ko da pije — rakiju ili vino — rekne onome koji će poslije njega piti; a on mu odgovori: *Na spasenje Hristovo*). 292.

Spàsoje, *m. ime muško*. Rj. *žensko isp.* Spasênija. — *hyp. takva kod* Blagoje.

spasónosan, *spasónosna, adj. saluber, salutifer*. Stulli. *spaso-nosan, što nosi spasenje, što spasava, može spasti, heilbringend, heilsam*. — *isp. takva adj. kod bogonosni. vidi* spasovan. *suprotno* smrtonosan.

spàsov, *adj. što pripada spasu*. — *Spàsov dan, Spàsova dne, m. Christi Himmelfahrt, ascensio Christi*. Rj. 701b. *Kad na zdravlje Spasov danak dogje, predvojićeš na četvoro vojsku*. Npj. 5, 360.

spàsövan, *spàsövna, adj. vidi* spasonosan. — *Pod kakvim uslovima škola može da vrši svoj spasovni posao*. Zlos. XIV.

spàsövânje, *n. das Feiern der Kirchweih am Himmelfahrtstage, paganalium celebratio die ascen-*

sionis domini. Rj. *verb. od* spasovati. *radnja* kojom tko *spasuje*.

spàsovati, *spàsujêm, v. impf. am Himmelfahrtstage Kirchweih halten* (nositi krsta), *paganalia ago die ascensionis domini, cf. zavjetina*. Rj. *svetkovati Spasov dan*.

spàsovište, *n. der Ort der Kirchweih am Himmelfahrtstage, locus paganalibus celebrandis die ascensionis domini*. Rj. *mjesto gdje hrišćani spasuju, svetkuju Spasov dan*. — *riječi s takim nast. vidi kod* danište.

Spàsovo, *n. (u kršćana) vidi* Spasov dan. Rj.

spàst, *f. (u C. G.) n. p. snježana (kad padne mnogo snijeg), der Fall, casus, lapsus*. Rj. *za postanje isp. spasti (spadnem)*.

1. **spàsti**, *spàdnêm, v. pf.* Rj. *s-pasti. vidi* spadnuti, spanuti. *v. impf.* spadati. — 1) *herabfallen, decido*; spasti niz kulu *znači* i brzo sići, *cf.* ispasti; spao mu vrat (kad boli u grlu oko resice, pa žene prstom podižu) *cf.* krajnici; spao mu želudac, *vidi* struniti se. Rj. — *Kad spadne u čohu af, onda se vide žice*. Rj. 8b. *Doletjevši na orah... spadne pod orah*. Rj. 67a. *Tako ona bježeći nekako joj spadne papuča s desne noge*. Npr. 129. *Pijevac pjeva da svane, dalak tareme da spane*. Posl. 247. *Pa spadaše u bogaze tvrde, zasjedeše u bogazim' Turke*. Npj. 3, 459 (*brzo sigjose*). *Spade pope su konja dorina*. 4, 326. *Pa otrča niz bijelu kulu, doke spade sa konja dorata*. 4, 474. — 2) *na što, herunterkommen (arm werden), devenio eo ut*: *Spala knjiga na dva slova* (Posl. 292). Rj. — *Dok su Latini bili na svetu... a od kako je njihov jezik spao samo na (tugje) učene ljude, nije čudo, kako je (razlike) nema*. Nov. Srb. 1818, 392. — 3) u mesu, u licu, t. j. *opasti, mager werden, macesco*. Rj. *vidi* srinuti se. *isp.* omršati, omršaviti; obrgati. — *Spasti s mesa, izgubiti se u mesu, t. j. izmršaviti*. Rj. 353b. *Spadljiv konj, koji lasno mrša, t. j. spadne u mesu*. Rj. 701a. — 4) *fallen (im Preise), minori pretio venditur*: *spala cijena vinu i spalo vino*. Rj. *suprotno* skočiti 2. — *Kako su sad groševi spali, valjalo bi mjesto groša uzeti pare*. Rj. 103a. *Turski novci stanu sve rgjaviji bivati, i malo po malo tako spadnu, da današnji groš ne vrijedi više od pet srebrnijeh krajcara*. Rj. 104a. — 5) *spadov s nogu, n. p. od mnogoga hoda*. Rj. *isp.* spješati.

2. **spàsti**, *spàsêm, v. pf.* Rj. *s-pasti. v. impf.* spavavati. *Značenje (korijenu) gledati, motriti, čuvati, pa odatle prelazi i u hraniti se: pàsti (pàsêm)... spàsti (spàsêm); napàsati; spàsavati; spas, spasitelj, spasenje; pastir; paša. Korijeni 280. — 1) retten, servo: Spàsi Bog (kad se nazdravlja) cf. spasuj se. Rj. vidi sabljusti; sačuvati, učuvati; sahraniti, shraniti; skapulati. — Strpljen spasen (a spasen pogotovu svet). Posl. 296. *To će svijet od grijeha spasti*. Herc. 313. *Spasao nas Hristos i Bogorodica*. 350. *Mnogo ćemo dakle većma biti kroza nj spaseni*. Rim. 5, 9. *Ovo čineći spàsčeš i samoga sebe i one koji te slušaju*. Tim. I. 4, 16. *Spasi me (Gospode!) milošću svojom*. Ps. 31, 16. *Stoji (Gospod) s desne strane ubogome, da bi ga spasao od onih koji osuguju dušu njegovu*. 109, 31. — 2) *sa se, refleks. i pass. sich retten, servari*. Rj. — *Bog posla sina svojega da se svijet spase kroza nj*. Jov. 3, 17. *Jer se nadom spasosmo*. Rim. 8, 24. *Koji god prizove ime Gospodnje, spàsće se*. 10, 13. *Zabranjuju nam kazivati neznabošcima da se spasu*. Sol. I. 2, 16.*

spàti, *spîm, vidi* spavati (ali se slabo govori nego se čuje u pjesmama). Rj. *v. impf.; v. pf.* prosti spavnuti; slož. *nà-spati (se), po-, za-, nado-*; usnuti. *ostala v. pf. i impf. slož. kod* spavati. — *A pod barjak prvi zmaju spàše*. Legoh spati, Boga zvati. Sisu mi je dala, drugu rekla dati, kad pogjemo spati. Rj. *Bolje ti znaš spèci nego je trèeci*. (Kad ko hvali koga da je pametan). Posl. 27. *Tko dobro spi, buha se ne boji*.

DPosl. 128. kao srednji glagol sa se: Ne spi se por-
morcu u tešku pogibiju. DPosl. 75.

spávač, spávača, m. der *Schläfer, dormitor*. Rj. koji spava. — Pijanica i izjelica osiromašice, i spavač hodiće u ritama. Prič. 23, 21.

spaváček, adj. des *Schläfers, dormitoris*. Rj. što pripada spavaču.

spaváčica, f. die *Schläferin, dormitrix*. Rj. koja spava.

spáváčeki, adj. der *Schläfer, dormitorum*. Rj. što pripada spavačima.

spávači, čč, adj. n. p. kapa, haljine, *Schlaf-, dormitorius*. Rj. što pripada spavanju. — adj. takva kod brijači.

spaváćiv, adj. (st.) *schlafend, dormiens*: Ko će ljuta zmaja prevariti, ko će njega spavačiva naći. Rj. znači što spavajući: ko će njega naći spavajući, gdje spava. — osn. u adj. spavači. Osn. 95. isp. ležećiv.

spávánje, n. das *Schlafen, dormitio*. Rj. verb. od spavati. stanje koje biva, kad tko spava: Kad bude vrijeme za spavanje. Kov. 91.

spávati, spávám, v. impf. *schlafen, dormio*. Rj. *vidi* spati, (djetinjski:) pajiti, ninati. isp. čmavati. v. pf. *prosti* spavnuti (malo). v. pf. slož. i(z)-spavati (i se), na- (se) (i naspati se), od-, po-, pre-, pro- (i se), ra(z)- (se). v. impf. slož. uspavljivati, prema čemu je v. pf. slož. uspavati. — Širomah čoek i od gladi spava. Posl. 285. Spava kao zec. 292. Spavao sam kao okupan. 292. Uzimalo davalo, s kokošima spavalo, kokoši ga litale. 330. Društvo spava, kao i poklano. Npj. 4, 28. Legne spavati. Danica 4, 7.

spávnuti, spávnm, v. pf. kao dem. od spavati, ein *wenig schlafen, paululum dormito*: Malo spavnu, poskoči na noge. Rj.

spáziti, spázim, v. pf. Rj. s-paziti. v. impf. *prosti* paziti. — I) *wahrnehmen, animadverto, bemerken, observo*. cf. opaziti. Rj. i syn. kod opaziti. — Motreći ova oba ognjevita brda, i što je on spazio, mi ćemo poslije upotrebiti. Priprava 104. — 2) sa se, *refleks. vidi* osjetiti se. Rj. *vidi* i domisliti se, ovizati se. *merken, sentire*. — Car ga počne ispitivati... Spazi se on odmah, du je ovo žene njegove roditelj. Npr. 250. Ne spazi se Petrović Danile, e nagone njega Crnogorci, da sam sebi kida desnu ruku... Ne stavi se, žalosna mu majka. Npj. 4, 26 (griješkom štamparskom: No spazi se). Nek se spazi grdni Osmanlija, u čiju je zemlju ulazio. 5, 324.

spázmati, spázmm, v. pf. n. p. s pameti, *kindeln, kindisch werden, ineptio*. Rj. s-pazmati. značenje korijenu zaći, zastraniti. Korijeni 124. kao podijeliti se. postati djetinje pameti. v. pf. je i *prosti* pazmati. drukčije se glagol ne nahodi.

spečjalni, adj. *specialis, speciell. suprotno* generalni, koje *vidi*. — Riječima *speci(j)alnoga* značenja pisac često daje generalno i na suprot. Rad 15, 190.

spečaliti, spečalim, v. pf. *mühsam erwerben, zusammenbringen, operose comparo*. Rj. s-pečaliti, pečaleći se steći. v. impf. *prosti* pečaliti (i se). isp. skucati 2, i syn. ondje.

spendžati, džám, v. pf. (u primor.) *vidi* potrošiti: Mi i ostali što spendžali, to Bog izmirio! (kad se nazdravlja). Rj. *vidi* spengjati. drukčije se ne nahodi ovaj glagol. Tal. spendere.

spenga, f. *vidi* spuga, sungjer; der *Schwamm, spongia*. — Dokle se spenga ne stisne, ništa se ne izme. DPosl. 19. Spenga, spuga, sungjer. XVII. Grč. σπογγά. Tal. sponga, spugna.

spengjati, spengjám, v. pf. *vidi* spenzati, potrošiti. Tal. spendere. isp. spengje. — Spengjav je kao iza nokata. DPosl. 113. Spengjati, potrošiti, a u Vuka spendžati. XVII.

spengje, f. pl. *vidi* spenza: Spengje su mu pomanjale. Rj. Tal. spendio, spesa.

spenza, f. (po jugozap. kraj.) das *Geld, pecuniae*,

cf. novci, blago, trošak: Ali ti babo ne daje, ali ti spenze nestade. Segmenima spenzu nebrotenu. Rj. — Zete Pero, ne dolazi često, e je nama nestanulo spenze. Herc. 213. Tal. spesa, spendio.

1. spěti! (s pedi [?], t. j. da bude zijeveliki), običaj je po Bačkoj reći, kad se ugje ženi gdje snuje (Posl. 292). Rj.

2. spěti, spěnjem, v. pf. *vidi* sãpěti (sãpnem, sãpenjem). v. impf. slož. sapinjati. — Ako sam i speta, nijesam uzeta. DPosl. 3.

spětljati, ljám, v. pf. *zuhäkeln, zucknöpfen, fibulo*. Rj. s-petljati. *vidi* sapetljati. v. impf. spetljavati.

spetljávánje, n. das *Zusammenknüpfen (mit Zwirn), confibulatio*. Rj. *vidi* sapetljavanje.

spetljávati, spětljávám, v. impf. *zusammenbinden (mit Zwirn), confibulo*. Rj. *vidi* sapetljavati. v. pf. spetljati.

spica, f. — 1) die *Spicche (am Raed), radius*. Rj. u točka, u kotača. *vidi* špica 1, žbica, palac 2 (gen. paoca, pl. paoci i palcevi), zaponac. — Lastavica, na glavčini ona jama u koju se uglavi spica. Rj. 322b. Nabrciti točak, t. j. u glavčinu udariti spice. Rj. 378b. U Dalmaciji točkovi imaju samo četiri spice, koje se onamo zovu krst, i četiri gobelje. Rj. 94b. — 2) (u C. G.) *vidi* šuljak; odatle spica mesa, t. j. čevap, ali se govori i za plijen od sto govedi ili ovaca. Rj.

Spič, m. pleme u nahiji Barskoj (do Paštovića). Rj.

spila, f. (u Dubr.) die *Höhle, caverna*, cf. pećina. Rj. *vidi* i spilja.

Spila, f. planina Grahovska: Od Trubjele do Spile kamene. Rj.

spilja, f. *vidi* spila: I poletnu s gjevójciom u te spilje kamenite. Rj. *vidi* i pećina.

spinjatak, spinjatka, m. (u Kninju) *vidi* priječnjak. Rj. što se osiječe jagnjeto od noge, pa se njime spenje gdje je rasporeno za postanje isp. spěti, s(a)pinjati. *vidi* i zaponjač, paprčak.

Spira, m. (ist.) *vidi* Spiro. Rj.

spiránje, n. das *Abspülen, delutio*. Rj. verb. od spirati. radnja kojom tko spira što. *vidi* sapiránje.

spirati, spírám, v. impf. *abspülen, deluo*. Rj. s-pirati, *vidi* sapirati. v. impf. *prosti* prati. v. pf. sprati (sperem). — Voda spira kamenje i povodanj odnosi prah zemljski. Jov 14, 19. Gospod joj (tajni krštenja) dade blagodatnu silu da spira grijehe. DP. 197.

Spiridon, m. *Spiridion*. Rj. ime muško. hyp. Spira, Spiro.

spirine, f. pl. (u Srijemu) *vidi* splaćine. Rj. voda kojom se speru sudovi. *vidi* i oplaćina, pomije.

spiriti, spírím, v. pf. *anfachen, succendo*. Rj. s-piriti. v. impf. *prosti* piriti. — Donesi malo šume, da spirim vatru. Rj. 849a. isp. potpiriti. u prenesenom smislu: Spirio sve, t. j. potrošio. Rj. 702a (isp. spis-kati 1).

Spiro, m. (juž.) hyp. od Spiridon. Rj. gen. Spira, voc. Spíro. *vidi* Spira.

spis, m. (loc. spisu, pl. spisovi, spisová), što se spiše, pismo; die *Schrift, abgefasstes Werk, scriptum, liber, volumen*. — Djelo kojijem se izvijesti, a u osobitom smislu, djelo (pismo, spis) kojijem ko (n. p. činovnik) o čemu obavijesti vlast. P. Budmani, ARj. IV. 342b. Ako moji spisi sadržinom svojom vrede, ne će im nauditi istočni govor. Megj. 316. Drugi pisci istavljahu u svojim spisima prošli život Srpskoga naroda. 60.

spisak, spíska, m. isp. popis, imenik. das *Verzeichniss, die Liste, index, catalogus*. — I meni bi žao bilo, da bi se izgubio spisak namastira. Straž. 1886, 1224. Spisak upotrebljenijeh izvora izaći će se posljednjim dijelom. Daničić, ARj. II. Šafarik navodi spisak episkopstva iz hrisovulje oba brata Stefana i Save. DM. 22. Molim vas da mi imeni spisak hrabrih ovih oficira saopštiti izvolite. Nov. srb. 1834. ARj. III. 820a.

spisatelj, *m.* koji piše *n. p.* knjigu; *der Verfasser, Schriftsteller, auctor, scriptor.* *vidi* pisatelj, pisac, riječi s takim nast. kod boditelj. — Knjižica . . . po važnosti, koju joj je pokazao njen spisatelj. *Odg.* na sit. 4. Pogriješke u jeziku našem postale od našijeh doja-košnjijeh spisatelja i književnika. *Pis.* 18. Veli negdje jedan slavni spisatelj. *Priprava* 49.

spisatelj, *adj.* što pripada spisatelju. — Da se ne dira u ličnost spisateljevu. *Odg.* na sit. 3. Po onome će suditi o umu i o srcu spisateljevu. *Pis.* 70.

spisati, *spišēm*, *v. pf.* *verfassen, conscribo*: spisao knjigu. *Rj.* s-pisati. *v. impf.* spisivati.

spisivanje, *n.* *das Schreiben, Verfassen, conscriptio.* *Rj.* *verb.* od spisivati. *radnja* kojom tko spisuje što.

spisivati, *spisujēm*, *v. impf.* *schreiben, verfassen, conscribo.* *Rj.* s-pisivati *n. p.* knjige. *v. impf.* prosti pisati. *v. pf.* spisati.

spiskati, *spiskām*, *v. pf.* *Rj.* s-piskati. *drukčije* se *glagol* ne *nahodi*. — **1**) *vergeuden, consumere per luxuriam.* *Rj.* raskalašno živeći potrošiti. *vidi* spiriti (*u prenesenom smislu*), spraskati. — **2**) kome za dušu, *verderben, pessumdo.* *Rj.* — Spjevati kome za dušu, *cf.* spiskati. *Rj.* 703a.

spjēniti, *spjēnim*, *vidi* opjeniti. *Stulli.* *v. pf.* s-pjeniti što, kao pjenu snimiti s njega. *v. impf.* prosti pjeniti. — *Lopiža* općena zlo spjenjena a gore skuhana. *DPosl.* 57.

spjēšati, *šām*, *v. pf.* oslabiti, malaksati, izgubiti snagu, *schwach werden, debilitor.* *Rj.* s-pješati. *prvo* je *značenje*: pješke idući malaksati (*da se gotovo ne može dalje ići*); a *dalje* *značenje*: uopće oslabiti. *drukčije* se *glagol* ne *nahodi*. — Uveo u tanke niti. (*Spješao*, propao). *Posl.* 326.

-spjeti, -spijem, *ne dolazi kao prost glagol nego samo kao složen*: dōspjeti (dōspijem), nāspjeti, pri-spjeti; *v. impf.* slož. dōspijēvati, prispijēvati. *isp.* dōspjetak.

spjēv, *m.* *vidi* pjesma, pjesna, pjesan; *das Gedicht, carmen, poema.* — Vladika Rade (Petar II) pesnik, baš tada je pisao svoj znameniti *spev* »Gorski Vijenac«. *Mil.* 274.

spjēvati, *vām*, *v. pf.* t. j. pjesmu, *ein Lied dichten* (*verfassen, zuerst singen*), *facio carmen.* *Rj.* *v. impf.* spjevavati. — Koji čovek zna pedeset različnih pjesama, njemu je lako *novu pjesmu spjevati.* *Npj.* 1, XX. Tako je *n. p.* mogao Omir *spjevati Ilijadu i Odiseju* ne znajući ni pisati, kao i naši stari i sliječji što su *spjevali* toliku silu pjesama. *Rj.* 1 VI.

spjevāvānje, *n.* *das Dichten, excogitatio cantilenae, ποιησις.* *Rj.* *verb.* od spjevavati. *radnja* kojom tko spjevava pjesmu.

spjevāvati, *spjēvāvām*, *v. impf.* *dichten, cantilenam facio.* *Rj.* s-pjevavati t. j. pjesmu. *v. impf.* prosti pjevati. *v. pf.* spjevati. — *Junačke pjesme* po najviše spjevavaju ljudi sredovječni i stari. *Npj.* 1, XX. *sa se, pass.*: Ovake se smiješne pjesme i danas često spjevavaju po narodu. *Npj.* 1, XXVI.

splāčine, *splāčīnā*, *f. pl.* *das Spüllicht, eluvies, cf.* pomije. *Rj.* voda kojom se splaknu sudovi. *vidi* i oplāčina, spirine. — *u jednini*: Splāčino grdna! (*Kao poruga*). *Posl.* 292.

splāhati, *hām*, *v. pf.* kao *nadvladati*, *n. p.* jedva ga splahaše i uhvatiše, *vidi* splahati. *Rj.* s-plahati. *vidi* i splavati, splalaisati.

splāhtati, *splāhtām*, *v. pf.* *vidi* skleptati: Tada skoče pašine delije, *svi splahataše* te ga uhvatiše. *Rj.* s-plahati, kao *navaliti.* *glagol* se *ovaj drukčije ne nalazi.*

splāka, *f.* (*u C. G.*) mala barica, *n. p.* od kiše, *Pfütze, lacuna.* *Rj.* za *postanje isp.* splakati, splaknuti.

splākānje, *n.* *das Abspülen, ablutio.* *Rj.* *verb.* od splakati. *radnja* kojom tko splāče sudove.

splākati, *splāčēm*, *v. impf.* *abspülen, abluo*: splāči

sudove. *Rj.* s-plakati *v. impf.* prosti plākati. *v. pf.* splaknuti.

splāknuti, *splāknēm*, *v. pf.* *n. p.* sudove, *abspülen, abluo.* *Rj.* s-plaknuti. *v. pf.* je i prosti plaknuti. *v. impf.* splakati.

splāsnuti, *splāsnē*, *v. pf.* *n. p.* otok (*von der Geschwulst*) *abnehmen, decresco.* *Rj.* s-plasnuti, kao *plosno postati.* *isp.* smanjškati 1. *glagol* se *drukčije ne nalazi.*

splāta, *f.* — **1**) *die Platte* (*ein plattes Fahrzeug zum Uebersetzen auf Flüssen*), *ponto, cf.* skela 2. *Rj.* *vidi* i šćela. *plosna ravna sprava* za *prevoženje na vodama.* — **2**) na Limu kao mali *splav* od dasaka na čemu se prevozi. *Rj.*

splāv, *m.* — **1**) *das Floss, die Flösse, ratis.* *Rj.* — *Splata*, 2) kao mali *splav* od dasaka. *Rj.* 703a. *Ja* ću ih (drva kedrova) *povezati u splavove* i spustiti morem do mjesta koje mi kažeš. *Car.* I. 5, 9. Spustićemo ih (drva) *u splavovima* morem u Jopu. *Dnev.* II. 2, 16. — **2**) (*u Srijemu*) s mlijeka, *die Sahne, flos lactis, cf.* povlaka. *Rj.* *vidi* i skorup, i *ostala syn. ondje.* — *s-plav*, *postanja kojegu* je *poplav*, *ploviti.*

Splāvānj, *Splāvājna*, *m.* brdo u Valjevskoj nahiji na putu Lozničkome. *Rj.* — *imena* *mjestima* s *takim nast.* kod Hrmanj.

splāvati, *vām*, *v. pf.* *vidi* splahati. *Rj.* *u krajevima gdje se glas h u govoru pretvara u glas v.*

splāviti, *splāvīm*, *v. pf.* *Rj.* s-plaviti. *v. impf.* prosti plāviti. — **1**) *abschöpfen* (*s. B. die Sahne*), *demo.* *Rj.* *skinuti n. p.* *splav 2, skorup.* — **2**) *slamu* sa žita na gumnu, *wegkehren, deerro.* *Rj.* kao smēsti (smētēm). — **3**) *sjekiru*, *vidi* zavariti. *Rj.* *vidi* i pripojiti.

splēsti, *splētēm*, *v. pf.* *Rj.* s-plesti. *vidi* saplesti. *v. impf.* spletati, spletavati. — **1**) *zusammenflechten, contexo.* *Rj.* — Kao *trnje spleteni* i kao od vina pijani *proždriječ* se kao suha slama. *Naum* 1, 10. *Vojnici spletaoši vijenac od trnja* metnuše Isusu na glavu. *Prip. bibl.* 160. — **2**) *sa se, refleks.* *sich verwickeln, se impedire*: splete se te pade. *Rj.* — *Sputila* se kokoš, kad joj se *noge u što spletu.* *Rj.* 706b.

splēt, *m.* (*u loc.* splētu) — **1**) *die Haarflechte, gradus*: I u toj ruci *splet* devojčki. *Splet* devojčki sestre Jelice. *Rj.* *spletena kosa.* *vidi* čaporak. *isp.* *spletenica* 1. — **2**) *splet* zmijā, *mehrere untereinander verflochtene Schlangen, glomus.* *Rj.* *kad se zmije spletu* kao u jedan čvor. — **3**) *der Rist.* *cf.* grana: boli me noga u spletu. *Rj.* *u noge: ozdo je taban a ozgo splet.* *vidi* i ljesica. — **4**) *vidi* česma. *Rj.* *vidi* i šupljika. *nekaki vez.*

splētānje, *n.* *verb.* od spletati. *radnja* kojom tko spleće što.

splētati, *splēčēm*, *v. impf.* *Rj.* s-pletati. *vidi* sapletati. *v. impf.* prosti plesti. *v. pf.* splesti. — **1**) *praviti splet*, *n. p.* na košulji ili na skutima, *vidi* česmati. *Rj.* — **2**) *vidi* spletavati. — *Sudija sudi* za platu i ko je velik govori *opačinu duše svoje*, i *spleću* je. *Mih.* 7, 3.

spletāvānje, *n.* *das Flechten, nexio.* *Rj.* *verb.* od spletavati. *radnja* kojom tko spletava što.

spletāvati, *splētāvām*, *v. impf.* *flechten, necto*: A devojke *vence spletavaju.* *Rj.* s-pletavati. *vidi* spletati 2. *v. impf.* prosti plesti. *v. pf.* splesti.

splētke, *f. pl.* *vidi* pletke, *Intriguen, artes.* *vidi* i petljanija 1. — *Ljudi* koji su se bez ikakvog prava samo silom i *spletkama* narodu za *vladaoca* nametnuli. *Priprava* 68. *Premda* je *Svetić živio usred tih spletaka*, ipak su one bile i ostale daleko od razuma njegovog. *O Sv.* O. 28.

splīti se, *spīm se*, *v. r. pf.* *zusammenströmen, conflu*: *Sva se sila* u *Grahovo splīta.* *Rj.* s-pliti se. *v. impf.* prosti pliti (plijem).

Spljēt, *m.* Spalatro. Rj. grad u Dalmaciji. *isp.* Saplet.

spljōštiti, spljōštīm, *v. pf.* *platt drücken, abplatten, complano, comprimo.* Rj. spljōštiti što, učiniti da bude plosnato. *isp.* raspljōštiti. *drukčije se glagol ne nalazi.*

spōdbiti, spōdbijēm, *v. pf.* *ergreifen, arripio, cf. ščepati: I spodbila polugu, rastjerala kud koje. Te spodbise perne buzdovane.* Rj. s-podbiti. *vidi i* spopasti, ščepariti, zgrabiti. — Skočī Gavran, časa ne počasi, pušku svoju spodbi po srijedi. Npj. 3, 304.

spōdobiti, spōdobijēm, *v. pf.* s-podobiti. *vidi* pre-dobiti, pridobiti. — Car opremi vojske sto hiljada na vitešku lomnu Goru Ornu, da bi Ornu Goru spodobio. Npj. 5, 43. Kad su naši stari vojevali, i Srbiju zemlju spodobili . . . osvojiše svu zemlju Srbiju. 5, 71.

spōjiti, spōjīm, *v. pf.* *zusammenlöthen, confer-rumino.* Rj. s-pojiti. *vidi* spojiti. *kao prost glagol ne dolazi. isp.* pojiti. *v. impf.* spajati.

spōkōjan, spōkōjna, *adj.* *vidi* miran; *ruhig, ruhevoll, quietus, otiosus.* — Srbin se najslagje odmara, najspokojnije razmišljava, kad gleda kako vatra gori. Zim. 294 (*adv.*). Ne mogu da budem spokojan kad sa svih strana čujem ružne glase. Zlos. 220. Za to ja mogu spokojno spavati (Mein Gewissen ist rein). J. Bogdanović (*adv.*).

spokōjnōst, spokōjnōsti, *f.* osobina onoga koji je spokojan.

spōl, *m.* (u Hrv.) *das Geschlecht, sexus, cf.* rod. Rj. spol muški, ženski. — Značenje cijepati, rastavl-jati: pō (uov, dimidium), spōl, pōla. Korijeni 287.

spōlja, *adv.* *von aussen, extrinsecus.* Rj. s-polja. *vidi* izvanka. *suprotno* iznutra. — S polja gladac a iznutra jadac. (Kad je što na očima lijepo, a u sebi nevaljalo). Posl. 292. S polja lijep, a iznutra slijep. 292. Ovakvo spolja preobražena zemlja bješe odmah u početku po svojijem djelovima različna. Priprava 3. Vidjeh knjigu napisanu iznutra i spolja. Otkriv. 5, 1. Pod domu obloži zlatom iznutra i spolja. Car. I. 6, 30.

spōljašnji, šnjē, *adj.* *akc.* Rj.³ XXXI. što je spolja. *vidi* spoljni, izvanji, dvorni, nadvorni. *suprotno* iznu-trašnji; *nutarnji, unutarnji, unutrašnji.* — Izvanji, *cf.* spoljašnji. Rj. 219a (u spoljašnji u Rj. nema na svojem mjestu). — Aman bješe došao u spoljašnji trijem dvora careva. Jestir. 6, 4. Što je u spoljašnji život srpski unio državnu misao. DM. 4. Spoljašnji (*vidi* naprijed spolja). Korijeni 287.

spōljašnōst, spōljašnōsti, *f.* osobina onoga što je spoljašnje; *das Aeussere, die Aeusserlichkeit.* — Gorštaci, koji sačuvaju i prijatnu spoljašnost i krepku unutrašnju. Megj. 276. *stamparska pogreška mj.* spoljašnost.

spōljni, *adj.* *vidi* spoljašnji, i *syn.* ondje. — Mini-starstvo spoljnih poslova. Pom. 48. Od hrišćanstva naši su seljaci primili samo neke i neke spoljne obrede. Zlos. 295.

spōmēn, *m.* Rj. *vidi* pomen, spomena, uspomena. *hyp.* spomenak. — 1) *das Andenken, memoria.* Rj. — Časa da se nevjesti te je ostavi za spomen. Rj. 124b. Ni zorice ni bijela dana, od danice ni spomena nema. Npj. 4, 102. Koji znadeš za čast i poštenje, i ostavi spomen vjekoviti, da se znade, kud si prolazio. 4, 164. Ali su onamo druga zla, kojima u Evropejskim državama nema ni spomena. Danica 2, 82. Za ono . . . nema sad ni spomena. Glas. 63, 153. Ovo svjedoči, da se u narodu još povlači spomen, ako je i taman, da je mati bila iz Orne Gore. Npj. 2, 573 (Vuk). Vredno je večnoga spomena, što . . . Žitije 71. Ovo činite meni za spomen. Kor. I. 11, 24. Da imate dobar spomen o nama svagda. Sol. I. 3, 6. Da se služi spomen o prvom vaseljenskom saboru. DP. 279. — 2) *das Gedenken im Gebete, commemoratio.* Rj. u molitvi. — Za popove odredi se, da uzimaju: za spomen mrtvih 20 (para). Miloš 201.

spōmena, *f.* *vidi* spomen, uspomena. — Ne žaluju njega Crnogorci za veliku vječitu spomenu, što im bješe Petar učinio. Npj. 5, 27.

spōmēnak, spōmēnka, *m.* *hyp.* od spomen: Ni spomenka nije bilo. Rj. — Za svih vaših roditelja, koji su vas porodili, na spomenak ostavili. Npj. 1, 142. Koji su vas porodili, za spomenak ostavili. 1, 147. *isp.* pomenak.

spōmēnik, *m.* *monumentum, Denkmal.* — Nama-stiri su ovi jedini ostaci i spomenici stare Srpske sile. Danica 2, 110. Jakov metnu spomenik na istom mjestu. Mojs. I. 35, 14. Podiže sebi spomenik. Sam. I. 15, 12. Prije nego je on (zajednički jezik) mogao ostaviti o sebi pisanijeh spomenika. Dioba 9. Rijeci koje imamo u književnijem spomenicima. Oglad III. Rasprava pokojnoga, da bi bila svomu piscu ugled-niji spomenik u književnosti, štampa se na po se. Rad 13, 168.

spōmēnivati, spōmēnivēm, *v. impf.* (u C. G.) s-po-mēnivati (*bice* dijalekt. *mj.* spomenjivati). *vidi* spome-njivati, spominjati, pominjati. *v. pf.* spomenuti. — 1) *erwähnen, gedenken, mentionem facere:* Spominje im Miloša Pocerca, spomenjuje Crnobarca Stanka, i još mnoge Srbe napomenu. Npj. 5, 556. — 2) *sa se, pass. i refleks.* Taj se hoće vječno spomenivat'. Rj.: Takvi junak nikad ne umire, no ostaje, da se spomenjuje. Npj. 4, 89.

spōmēnuti, spōmēnēm, *v. pf.* Rj. s-pomenuti. *v. pf.* je i prosti pomenuti. *v. impf.* spomenivati, spomenjivati, spominjati. — 1) *erwähnen, commemoro.* Rj.: Svaki svoju čitulu da svešteniku te sve mrtve spomene na službi. Rj. 174. Vrijedno je ovgje još spomenuti neke stare zidine. Danica 2, 49. Ako bi Turci što spomenuli za lanjske harače. 5, 31. O prizvojenju nisam ni spomenuo. Nov. Srb. 1818, 392. Kako će spomenuti caru za gjevojku. Npj.¹ 1, XLI. — 2) *sa se, refleks.* Spomeni se, snaho, da sam ja tebe luk . . . I ti, moja svekryo, spomeni se da sam i ja tebe luk i tukuluk. Posl. 292. *vidi* opomenuti se; osjetiti se II. 4, staviti se.

spōmēnivānje, *n.* *verb.* od spomenjivati. *radnja* kojom tko spomenjuje što.

spōmēnivati, spōmēnivēm, *v. impf.* *vidi* spomi-njati: Da ti slavu Božu spomenjuješ. Rj. s-pomenji-vati. *vidi i* spomenivati, pominjati. *v. pf.* spomenuti. — Dobro Milan rijegja junake, spomenjuje za stare megdane, spomenjuje mlade Crnogorce. Npj. 5, 379.

spōminjānje, *n.* *vidi* pominjanje. Rj. *vidi i* spo-mēnivānje.

spōminjati, njēm, *vidi* pominjati. Rj. *v. impf.* s-po-minjati. *vidi i* spomenivati, spomenjivati. *v. pf.* spome-nuti. — 1) *erwähnen, gedenken, mentionem facere, commemorare:* Popovi čate molitve i spominju mrtve. Rj. 142a. Tugju majku majkom zvati, a svoju će spominjati. Npj. 1, 66. Sam je čaja-paša za nju spominjao i pitao. Miloš 61. On, ako je rad, da je zemlja mirna, više o tom da ne spominje. 135. Oni su, kao što je već spominjato, najprije . . . Pis. 90. — 2) *sa se, refleks. i pass. im Andenken bleiben, hominum mentibus haerere:* Dugo ti se ime spominjalo. Rj. *vidi i* pobrajati se. — Spominje se Kraljeviču Marko, kao dobar danak u godini. Npj. 2, 330. A spominješ li se, brate, kad nas sreće danas u putu oni glas. Kov. 68 (*vidi* opominjati se, sjećati se, osjećati se, stavljati se). Za trgovinu se ništa ne spominje. DM. 85.

spōna, *f.* Rj. s-pona. za postanje *isp.* speti (spenjem). *čim se što sapinje.* — 1) *n. p.* na košulji, *die Schlinge (zum Heftel), retinaculum e filo.* Rj. *vidi* sponka, sapetljača. — Siromasi mjesto imbreta imaju spone, t. j. sa svake strane po jedan končić kojima se veže košulja na zanku. Rj. 231a. *isp.* imbrete, i *syn.* ondje. — 2) *Fussschlinge, Fussstrick (für Pferde), pedica.* Rj. *vidi* bukagije (konjske), putilo, puto. *isp.* škloce. — 3) (u Hrv. i Dalm.) *vidi* kopča. Rj. *vidi i* kovča;

kovčar (muška kovča), petlja; čupica (ženska kopča). — Dolaziše ljudi i žene, i donosiše spone i oboce i svakojake nakite zlatne. Mojs. II. 35, 22.

spōnka, *f.* *vidi* spona 1. Rj.

spōntati, spōntām, *v. pf.* (u Risnu) spontalo tel. t. j. da umre na prečac (kletva ženska). Rj. *glagol se drukčije ne nalazi; biće od tugje riječi.*

spōpasti, spōpadnēm, *v. pf.* *anpacken, anfallen, invado.* Rj. s-popasti. *vidi* spodbiti, ščepati, ščepariti, zgrabiti. — *Spopade ga za kiku.* Rj. 269b. *Spopadne svaki svoju pušku pa trči u pomoć.* Rj. 477a. »Ako tu bukvu možeš iščupati...« Dijete *spopadne*, pa povuci tamo povuci amo, ali ne može da je iščupa. Npr. 1. Tako me groznica ne spopala! Posl. 298. Ko ukrade gaće moje? *Spopale ga muke moje!* Npj. 1, 530. Odmah *spopadnu oružje.* 4, 459 (Vuk). Nije mogao dočekati dok se odljuti, nego je odmah onako u ljutini *pero spopao* i Utuk pisao. Odg. na ut. 7. *Spopaste ih strah i trepet.* Mojs. II. 15, 16. *Ne će li te spopasti bolovi kao ženu kad se poragja?* Jer. 13, 21.

1. spōr, *adj.* — **1)** *n. p.* hljeb, *lange dauern, durans.* Rj. *značenje koje i pod 2:* spor hljeb, koji se sporo troši, *pa za dugo traje. suprotno nespore.* — Sporiš, ova se trava meće u ambar i u brašno i tijesto, da je *sporiše.* Rj. 704a. Značenje (korijenu) odbijati, *opirati se, zastajati: spor (tardus), sporo.* Korijeni 282. — **2)** kao *trom, što lagano ide; langsam, tardus. suprotno nagao, brz.* — Tranjav, *n. p.* čovjek, lijen, *spor u svome poslu.* Rj. 746a. O bezumni i *sporoga srca za vjerovanje svega što govoriše proroci!* Luk. 24, 25. Nijesam rječit čovjek, nego sam *sporišeh usta i spora jezika.* Mojs. II. 4, 10. Ko je *spor na gnjev, velika je razuma; a ko je nagao, pokazuje ludost.* Prič. 14, 29. *adv. sporo ide, es geht langsam von Statten, lente.* Rj. (kao *lagano*). Prave prekrasna platna, ali im *posao ide* od ruke *odveć sporo.* Priprava 142.

2. spōr, *m.* *vidi* sporiš. Rj. i *syn. ondje. biljka.*
spōrečkati se, čkām se, *dem. od* sporiječiti se. Rj. *v. r. pf.* s-porečkati se. *isp. v. impf. prosti riječati se.*
spōred, *vidi* pored: Megju njima tica lastovica, *spored nje* su dva sokola siva. Rj. s-pored, *praep.*
spōrednik, sporednika, *m.* (u C. G.) *vidi* porednik: Jesi l' kako Nikca uvodio, jesi druga ali *sporednika.* Rj. koji je (sa stokom) *spored koga. vidi i pomegjaš.*
spōrenje, *n. das Fördern, auctio.* Rj. *verb. od* spori. *radnja kojom tko spori što.*

sporiječiti se, spōriječim se, *v. r. pf. in Wortwechsel gerathen, altercari.* Rj. s-poriječiti se, kao *svaditi se malo ili pokarati se s kime. vidi* podzaveljati se, pokoškati se. *dem. sporečkati se. v. impf. prosti riječati se.*

spōriš, sporiša, *m.* *vidi* paprac. Ova se trava (u Srijemu) meće u krastave (kad se kisele) da su zeleni, u ambar i u brašno i tijesto, da je *sporiše;* na svadbi gdješto je drže pod stolom, da mladenci ostanu mladi i zeleni. *cf.* spor, hajdučka trava. Rj. *riječi s takim nast. kod blutiš.*

spōriti, spōrim, *v. impf. gedeihen machen, befördern, augeo:* Tugja ruka ne spori (Posl. 322). Rj. kao *umnožiti, činiti da što kome napreduje, da mu se pridaje. v. pf. nasporiti.*

spōsoban, spōsobna, *adj.* R. *aptus, proprius, opportunus.* Stulli. *fähig, idoneus. isp.* običan 2, podoban 1, prikladan, umjetan, vješt. *isp. valjan, i syn. ondje. suprotno nespoban.* — I o tome mnogo govoriše, i *spobna* vojvode rekoše. Npj. 5, 323. Ima mnogo ljudi, koji bi *k ovome djelu* bili mnogo *spobniji* od mene. Spisi 1, 4. Puk su vigjeli da nije *spoban za to.* Straž. 1886, 833. Dobnjakinja, žensko tele od dvije godine, *spobno voditi.* J. Bogdanović. ARj. II. 510a.

spōsobnost, spōsobnosti, *f.* *osobina onoga koji je spoban; die Fähigkeit, idoneitas.* — A djela ti

spobnosti kažu. Ščep. mal. 117. Možemo razviti sve *spobnosti* svoga uma. Zlos. 163.

spōtaći se, spōtaknuti se, spōtaknēm se, *v. r. pf. stolpern, offendo.* Rj. s-potaći se, s-potaknuti se. *v. pf. je i prosti potaći, potaknuti. v. impf. spoticati se.* — Po njoj (po stazici) šeta mlada djevojčica; *spotakla se*, pala na junaka. Npj. 1, 348. Jer se *spotakoše na kamen spoticanja.* Rim. 9, 32. Nemoj psovati gluha, ni pred slijepca metati što da se *spotakne.* Mojs. III. 19, 14. Put je bezbožnički kao mrak, ne znaju na što će se *spotaknuti.* Prič. 4, 19.

spōtičanje, *n. das Stolpern, offensio.* Rj. *verb. od* spoticati se, *koje vidi.* — Jer se *spotakoše na kamen spoticanja.* Rim. 9, 32. Ovo gledajte da ne *postarjate bratu spoticanja* ili sablazni. 14, 13. Ne će biti *spoticanja* ni sablazni *srcu gospodara* mojega da je *prolio krv* ni za što. Sam. I. 25, 31. Jer si *izbavio dušu od smrti, noge moje od spoticanja.* Ps. 56, 13.

spōtici se, spōtičem se, *v. r. impf. stolpern, offendo.* Rj. s-poticati se. *v. pf. spotaći se, spotaknuti se.* — Dobro je ne činiti ono na što se tvoj brat *spotiče.* Rim. 14, 21. Jer se *spotiču junak o junaka*, te obojica padaju. Jer. 46, 12. Metnuli su preda se o što se *spotiču* na bezakonje svoje. Jezek. 14, 3.

spōtiti se, spōtīm se, *v. r. pf. vidi* oznojiti se. u Sarajevu. Dr. Gj. Šurmin. s-potiti se. *isp. opotiti se. v. impf. potiti se.*

spōznati, spōznām, *v. pf.* (u Boci) *vidi* poznati. Rj. *vidi i supoznati. s-poznati, govoriče se mjesto poznati po svoj prilici u krajevima, gdje je poznati v. impf.*

spōračanje, *n. das Eintreiben, coactio.* Rj. *verb. od* spraćati. *radnja kojom tko spraća što.*

spōraćati, spōraćām, *v. impf. eintreiben, cogo.* Rj. s-praćati, kao *sagoniti n. p. ovce, govoda u kosaru. v. pf. spratiti.*

spram, sprama, *vidi* sproću. Rj. s-pram, s-prama. *vidi* pram, prama. *vidi i* prema, *i primjere ondje.*

spōrskati, skām, *v. pf. verprassen, dissipio, cf. spiskati.* Rj. s-praskati, *potrošiti raskalašno živčiči. vidi i* spiriti. *isp. v. impf. prosti prškati.*

spōrati, spōrēm, *v. pf. abwaschen, abluo.* Rj. s-prati. *vidi* sprati. *v. impf. spirati.* — *Sprah s tebe krv tvoju.* Jezek. 16, 9. *sa se, pass.: Krv Hristova, da bi se njom sprali grijesi pomenutomu.* DP. 361.

spōratiti, sprātīm, *v. pf.* Rj. s-pratiti. *v. impf. spraćati.* — **1)** *n. p.* ovce, govoda, *in den Stall treiben (und damit abfertigen für den Tag), cogo in stabulum.* Rj. kao *sagnati ih n. p. u kosaru. isp. sprcati; sabiti 2, zbiti.* — **2)** *sa se, refleks. isp. sabiti se, zbiti se.* — Da nijesam patila, ne bih se u srijedu *spratila.* Posl. 53. Skupiše se mnogi tako da ne mogahu ni pred vratima da se *sprate.* Prip. bibl. 124.

spōrava, *f. (pl. gen. sprāvā)* — **1)** *Machwerk, Zeug, apparatus: kakva je to sprava?* Rj. *isp. orugje; das Gerath, Werkzeug, instrumentum, machina.* — *Snovaljka, sprava za snovanje prege.* Rj. 698b. Šadašnji je Evropski razboj *visoka iz veoma mnogo dijelova sastavljena sprava.* Priprava 142. Sinove vaše postavice da mu *grade ratne sprave.* Sam. I. 8, 12. Od sinova svešteničkih s trubama... *sa spravama muzičkim.* Nem. 12, 36. Kao slama su mu *ubojne sprave.* Jov 41, 20. Uz *spravu od osam žica.* Ps. 12 (natpis). Učiniću te da budeš kao *sprava za vršenje* nova sa zupcima. Is. 41, 15. — **2)** (u Dubr.). Rj. *djelo kojim se djevojka služivoši nekoliko godina u gospodara svojega spravi, kad primi svu platu svoju i različne darove. cf. spraviti 3, opraviti, otpraviti. vidi* oprema. *die Ausstattung, Ausstaffung, Abfertigung.* — Nijedna djevojka nije mogla otići u službu drugome osim svojega gospodara... Ove djevojke nijesu imale više plate do po tri Dubrovačka dukata na godinu, ali je gospogja bila dužna poslije nekoliko godina *svaku spraviti*... I od kuće djevojačke valjalo je da joj se pošalje na *spravu* barem jedan ili dva *koša*

s različnijem darovima... Na ovijem spravama kažu da se je moglo skupiti za djevojku od 150 do 200 forinti u novcu osim ostalih darova... Ovako su na spravu najviše služile kmetice kod vlastele... I zanatlije su spravljale svoje šegrtke, kojima su osim novijeh haljina i blagoslova davali i sav alat od svoga zanata, cf. testir. Rj.

spravan, sprāvna, adj. bereit, paratus, cf. spreman: Na tri spravna konja usjedose. Da budemo spravni i gotovi. Rj. vidi i pripravan, opravan, gotov, naredan; hazur. — Kad objed bude gotov, pogju sluge te jave gospodaru da je sve gotovo... Sutradan kad bude sve spravno, i sluge pogju da jave gospodaru... Npr. 259.

spraviti, sprāvīm, v. pf. Rj. s-praviti. v. impf. spravljati. — 1) rüsten, bereit machen, paro, cf. spremati: Neg' mi spravi konja golemoga. Rj. — Car se opjani i zaspi, a carica spravi karocu i ponese cara u kamenu pećinu. Npr. 107. Spravio ražanj prije pećenice. DPost. 113. — 2) (u Dubr.) djevojku, cf. sprava 2. Rj. — Ove djevojke (sluškinje) nijesu imale više plate do po tri Dubrovačka dukata na godinu, ali je gospogja bila dužna poslije nekoliko godina svaku spraviti, i kad bi koja u službu došla, svagda joj se kazalo do koliko će je godina spraviti. Rj. 704a. — 3) u pjesmi, abfertigen, expedio, cf. opraviti, poslati: Buruntiju na koljenu piše, i spravi je Stojnu Biogradu. Rj. — Nemoj nam ih zaboravit', nego češ ih k nama spraviti', da se željno izgrlimo. Npj. 1, 92. Što ću ja sad od ovoga tvoga mala, a mojega lije-poga dara, ili ću... ili ću ga po kome na dom spraviti. Kov. 67.

spravljānje, n. das Bereiten, apparatus. Rj. verb. od spravljati. radnja kojom tko spravlja koga ili što.

spravljati, sprāvljām, v. impf. Rj. s-pravljati. v. pf. spraviti. — 1 a) bereiten, apparo. Rj. vidi spremati. — Lepo majka opravi Bogdana: daje njemu tananu košulju; i spravlja mu bijele kolače. Npj. 1, 537. Ovako pripijevaju i ostalu rodbinu kako spravljaju Kosta na vjenčanje. Kov. 79. sa se, pass.: Gjak jadni videći da se i njemu sjutra nožić pod grlo spravlja, domisli se... Npr. 148. — b) su se, refleks. vidi spremati se. — Ne budi mi Jova moga; sinoć mi je s puta doša, a sjutra se na boj spravlja. Npj. 1, 194. I on se u lov spravljāše. 1, 309. Zet se spravlja u punice. 1, 522. — 2) (u Dubr.) djevojku, cf. sprava. Rj. — Spravljenica, djevojka koju spravljaju. Rj. 705b. sa se, pass.: Djevojke koje su vrlo mlade u službu dolazile, one su se spravljale tek i poslije 15 godina. Rj. 704a.

spravljēnica, f. (u Dubr.) djevojka koju spravljaju. cf. sprava 2. Rj. — Kolač. 6) gospogjin dar spravljēnici. Rj. 284b. Sprava je svagda bivala u subotu, a u četvrtak bi gospogja poslala spravljēnicu (djevojku koja se spravlja) svoj svojoj rodbini. Rj. 704b.

sprcati, sprcām, v. pf. n. p. goveda u tor, den ganzen Haufen Viehs hinein treiben, agmen cogo. Rj. s-prcati, kao sabiti 2, zbiti. isp. spratiti. ne dolazi kao prost glagol nego samo jošte: oprcati (pojesti), upfcati (uteći).

sprčiti, sprcēm, v. pf. verpfuschen, verkrüppeln, depravo. Kad se što tješnje, uže ili manje načini nego što treba; tako se kaže: „sprčio haljinu“, kad je tijesno načinjena. Rj. s-prčiti. u ovom značenju ne nalazi se drukčije. za v. impf. isp. pešnjati (pfuschen).

sprđalo, m. čovjek koji sprđa, Schwätzer, nugator. Rj. vidi sprđaš, traskalo. isp. blebetaš, i syn. ondje. — riječi s takim nast. kod bajala.

sprđānca, f. (u Dubr.) vidi sprdnja. Rj. nast. Talijanski.

sprđānje, n. Rj. verb. od sprdati. — 1) radnja kojom tko sprđa, govori koješta bez prilike (das Reden von ungereimtem Zeuge, nugae, ineptiae. Rj.). — 2) radnja kojom tko sprđa čim ili kim.

sprđāš, sprđāša, m. vidi sprdalo. Rj. i syn. ondje. — riječi s takim nast. vidi bradaš.

sprđati, sprđām, v. impf. ungereimtes Zeug schwätzen, nugor, ineptio: Usta sprđaju, a novci govore (ili: Usta sprđaju, kesa odgovara. Posl. 336). Rj. govoriti koješta bez prilike. vidi prđlati, traskati. vidi i baljezgati, i syn. ondje. — Pomažem ti sprdati. Posl. 253. Sprđa kao baba u bolesti. (Gledaj: Bunca...). 292. — 2) sprdati čim ili kim, kao rugati se čim ili kim. isp. sprdnja. — Sprdat' si mnom došla. N. Nalješković. Sint. 565.

sprđjeti, sprđīm, v. pf. s-prđjeti. v. impf. prosti prđjeti. — Sprđio je godinu. DPost. 113 (kao prđeci proveo).

sprđnja, f. das ungereimte Zeug, nugae. Rj. vidi sprdanca. kao stvar za sprdanje 2, kao rug. — Mnome jesu učinili sprdnju. Npj. 4, 273. Milo mi je, jer mi posvjedoči, jer te bjehu uzeli na sprdnju. 5, 532. Što je tako lagao i s carem sprdnju zbivao. Danica 5, 91. (s?). Koji su govorili, da je skupljanje pjesama samo sprdnja i besposlica. Npj. 1, LXII za ovo značenje isp. sprdati 1.

Sprčca, f. — 1) voda u Bosni. — 2) zemlja oko te vode: otišao u Spreču. Rj.

Sprččāk, Sprččāka, m. Einer von Spreča. Rj. čovjek iz Spreče. za nast. isp. Skopljak, Srblijak.

sprečāvānje, n. verb. od sprečavati. radnja kojom tko sprečava što.

sprečāvati, sprčāvām, v. impf. činiti sprečicu. vidi 1 smetati. v. pf. spriječiti. — Sreski načelnik mora da sprečava torbarenje. Megj. 18.

sprčēica, f. Hinderniss, impedimentum, cf. smetnja 1. Rj. vidi i prepreka, prepona 2, zadjeva. — s-prčēica (od osn. koja je u prijek, složene s prijedlogom). Osn. 325.

sprēci, sprēgnēm (sprēgao, sprēgla, sprēgoh, sprēže), v. pf. zusammenspannen, jungo socios boves, cf. sprega. Rj. s-prēci. vidi spregnuti. kao prost glagol ne nalazi se. isp. prēci. v. impf. sprežati. primjer niže kod sprega.

spređ, praep. s-pred, značenju prijedloga pred dodaje prijedlog s, sa svoje značenje. vidi ispred. — Nek me nose spređ Marina dvora, neka vidi perčin i maramu. Herc. 4.

sprēga, f. das Zusammenspannen, conjunctio boum meorum cum vicini bobus in opem mutuam. U Srbiji ljudi koji nemaju čitavog pluga volova, spregnu po dva i po tri, a siromasi i po četiri (jer se obično ore na 8 ili 6 volova) zajedno, pa tako oru i preko čitave godine rade koješta i vuku na volovima. Gdje-koji budu u sprezi po nekoliko godina. Koji sprežnik ima više volova u sprezi, onome više i rade. Rj. vidi suvez.

sprēgnuti, sprēgnēm, vidi spreći. Rj.

spreko, praep. s-preko, značenju prijedloga preko dodaje prijedlog s, sa svoje značenje. vidi ispreko. — Nju mi prose mlogi prosioći... majka daje u selo komšiji, braća daju s preko mora banu. Npj. 2, 39 (s preko mora mjesto: iz preko mora. Vuk). A oženi dva nejaka sina s preko mora otud od Latina. 2, 180.

1. sprema, vidi spram. Rj. s-sprema. vidi i prema, i primjere ondje.

2. sprēma, f. (u Dubr.) eine Vorrathskammer, cella, cf. komora, kućer, čiler, vajat, kljet, stasina (vajat, kljet i stasina osobite su zgrade za sebe, a komora. čiler i sprema ponajviše su u kući). Rj. vidi i hajat, dem. spremica. — Puste su žitnice, razvaljene sprema, Joil. 1, 7.

sprēman, sprēmna, adj. bereit, paratus. Rj. vidi spravan, i syn. ondje. — Kad vidi da su svi na broj i da je svaki spreman kao što treba. Kov. 58. Neka ga (jarca) dade čorjeku spremnom da ga istjera u pustinju. Mojs. III. 16, 21. Silan narod spreman za boj. Joil. 2, 5.

sprēmānje, n. das Bereiten, paratio. Rj. verb. od 1) spremati, 2) spremati se. — 1) radnja kojom tko sprema što. — 2) radnja kojom se tko sprema za što: Ovaj post, koji znači onih četrdeset dana za koje se Hristos postio, i koji je spremanje za crkveno spominjanje njegova stradanja, stari Hrišćani tako poštovali . . . DP. 57. Spremanje za praznik Blagovijesti i sam praznik ispunila je crkva najdubljim razmišljanjem. 321.

sprēmāti, sprēmām, v. impf. Rj. s-spremati. vidi opremati, spravljati 1, pripravljati; paricati, gotoviti, sigurati. v. pf. spremiti. — 1) rüsten, bereit machen, paro. Rj. — Ja mu tamo kolača ne spremam. (Ja mu ne velim tamo da ide, jer može zlo proći). Posl. 108. Majka Petra na vjenčanje sprema. Npj. 1, 55. Duka Leka sprema konja, da ide . . . »Ti opremaš dobra konja na vojsku. 1, 208. Svaka žena prede, tka, i sprema košulje za sebe i za svoga muža i za gjecu. Danica 2, 101. Stane spremati vojsku na Miloša. Miloš 80. Da bi je (žrtvu vjerni) dobili, na to ih gjakon sprema molitvama. DP. 66. Koji ovaj zavod podupiru i za veće trude spremaju. Rad 6, 200. — 2) sa se, refleks. sich anschicken, parare se. Rj. — Hazurala! spremajte se! Rj. 799a. Spremaj se što brže. Npr. 26. Čuje on da se stari njegov gospodar sprema na galiju preko čak u drugo carstvo. 41. Da podigne na nas evo ovu našu rajju, koja se i onako sprema na nas. Danica 3, 154. Štane se spremati da se bije. 3, 204. Stanu se spremati na put. Kov. 61. Da se spremaju za put. 77. Da se Turci nekud spremaju. Miloš 99. Sprema se Karanovčanima u pomoć. 112. Poslanici svrše svoje poslove i stanu se spremati natrag. Sovj. 24. Vladika se sprema na sveti posao molitvom. DP. 12.

sprēmīca, f. — 1) dem. od sprema. Rj. — 2) (u Grblju) sud n. p. za ulje ili rakiju, das Gefäss, vas: nemam spremice. Rj. — Načini mu (svijetnjaku) sedam žizaka i usekače i spremice za gar od čistoga zlata. Mojs. II. 37, 23. Njeka spremica u kojoj se nosi puščani prah. Daničić, ARj. 193a.

sprēmīti, sprēmim, v. pf. Rj. s-spremiti. vidi spraviti 1. kao prost glagol ne dolazi. isp. premiti. v. impf. spremati. — 1. bereit machen, bereiten, paro, facio: spremila mu mati košulju, može se razumjeti dvojako: — 1) načinila mu novu košulju, — 2) spremila mu n. p. u torbu da ponese na put. Rj. — primjeri za 1) i 2): Sestra ako je spremila brata na vojsku moli se Bogu da joj zdravo dogje. Rj. 366b. Reče on svojoj ženi: »Spremi vina i rakije da ponese mo pastirima. Npr. 12. Barem spremi joj što na put. 133. Veće kaži caru i carici, nek mi štogog za večeru sprema. Npj. 2, 395. Da je djevojka obrečena, ili da još nije spremljena za udaju. Kov. 44. Hodi; što bi stajao na polju? spremio sam kuću, ima mjesta i za kamile. Mojs. I. 24, 31. Ne mogoše oklijevati, niti spremiše sebi brašnjenice. II. 12, 39. Spremite rat na nju. Jer. 6, 4. Za koje (poslove) me je milost svijetloga muža tvoga htjela spremiti. DRj. 1, V. — II. sa se, refleks. sich bereiten, se parare. Rj. Spremi se na čabu. Rj. 211b. Brže bolje sprema se na put. Npr. 21. Večeraju i sprema se da legnu spavati. 188. Spremišvi se Turci sa svim da pomognu Napoleonu. Miloš 35.

sprēmō, m. (scherzhaft) der Aufräumer, qui tollit: Spremo za dizala. Rj. — Spremo za Dizala (jemac, t. j. zao za gorega, jer jedan sprema s puta, a drugi diše, t. j. obojica krađu). Posl. 292.

sprēša, f. Drang, Dringlichkeit, urgens necessitas, cf. preša. Kij. riječ tugja kao i preša. vidi hitnja, hitost.

sprēšuo, (po jugozap. kraj.), schnell, cito, cf. brzo, hitno: Sprešno bula na noge skočila. Sprešno kralju piše knjigu tanku. Da si sprešno mene u dvorove. Rj. adv. isp. prešan; spreša.

sprētān (sprētān) tna, adj. was keinen grossen Raum einnimmt (das Gegenteil von kabast), exiguum

spatium requirens. Rj. kabasto je, što zaprema mnogo mjesta a nije teško, n. p. perje, vuna; nasuprot je spretno, što zaprema malo mjesta, n. p. olovo, željezo.

sprētati, sprēčēm, v. pf. n. p. pušku, abfeuern, emitto telum: Pa na njega spreta dževerdara. Rj. s-pretati. vidi ispaliti (pušku), izbaciti, i syn. ondje. isp. v. impf. prosti pretati.

sprēz, m. eine Art Pflanze (schwarze Rieswurz, Schneerose? Rj.³), herbae genus (helleborus niger L.? Rj.³) Rj. biljka. — Daničić (Korijeni 294) dovodi riječ od korijena od koga i spreznik.

sprēzānje, n. Rj. verb. od sprezati. — 1) radnja kojom tko spreže s kim (das Zuspinnen, conjunctio, cf. sprega. Rj.). — 2) gram. radnja kojom tko spreže glagole: U sprezanju glagola jedan jezik ima nešto više od drugoga. Danica 1, 62. U glagolima u sprezanju izbacujete slova. Rat 27.

sprēzati, sprēžēm, v. impf. — 1) zuspinnen, conjungo, cf. sprega. Rj. spreže tko s dvojicom ili s trojicom i po nekoliko godina, t. j. s njima je u sprezi. v. pf. spreći, spregnuti. — 2) gram. sprezati glagole, t. j. mijenjati ih po oblicima; conjungere. — Šadašnji naš spisatelj mora znati sprezati glagole. Pis. 64. Zaharijević ne zna glagola sprezati. Rat 2, 10.

sprēžnik, m. der Zuspanner (?), adjunctor, cf. sprega. Rj. koji je s kim u sprezi. vidi suveznik, suznik. — Koji spreznik ima više volova u sprezi, onome više i rade. Rj. 705b.

sprēžnikov, adj. des spreznik. Rj. što pripada sprežniku.

sprīgati, sprīgām, v. pf. aus dem Wege räumen, tollo. Rj. s-prigati, ukloniti s puta? v. impf. prosti prigati.

sprījateljiti se, ljīm se, v. r. pf. vidi oprijateljiti se. Rj. s-prijateljiti se s kim, postati mu prijatelj; sprījateljili su se, postali su prijatelji. v. impf. prosti prijateljiti se.

sprīječīti, sprīječīm, v. pf. s-priječiti, učiniti sprečicu, verhindern, impedit. vidi 1 smēsti 1. v. impf. sprečavati. — Miloš, sprečen nekim postom, ne ode na tu skupštinu. Mil. 60.

sprījed, voran, vorne, ante. Rj. adv. vidi sprijeda, osprijed. suprotno: ostrag, ostragu, sastrag, odzada, ozad, ozadi. — Zlotkalja se jadu domišljaše: stražnje skute sprijed obrtaše (Posl. 92). Rj. 212b. Raščesljaj mi kose i pušti mi polovicu sprijed a polovicu niz pleći. Npr. 228. Haljina, koja je kako sprijed tako i ostrag po šavovima izvezena svilenijem gajtanima. Kov. 41. Valja da je u jevangjeliju, sprijed ili na kraju, bilo zapisano, čije je ono. Npj. 2, 68 (Vuk). Četiri životinje, pune očiju sprijed i sastrag. Otkriv. 4, 6. Joav videći namještenu vojsku prema sebi sprijed i ozad, uze odabrane. Sam. II. 10, 9.

sprījeda, adv. vidi sprijed, osprijed. — Od sprijeda me lijepo gladiš, a od zada crijeva vadiš. DPosl. 88. Sprijeda izagnat' a primit' od zada. 113.

sprīljīti, sprīljīm, v. pf. absengen, amburo. Rj. s-prljiti što n. p. vrelom vodom. v. impf. prosti prljiti.

sprōču, gegenüber, in Vergleich, si compares cum—. Rj. s-proču, vidi proču; i protiv, i primjere ondje.

sprōvod, m. — 1) što koga sprovodi, prati; das Gefolge, Geleit, vidi pratnja. — Husein izigje na teferić . . . Napred su išle hodže. Za njima . . . Sprovod ovaj beše toliki da stražnji još ne behu izišli iz grada a prednji već . . . Jurm. 87. — 2): bio mu je veliki sprovod, kad smo ga sahranjivali (Leichenbegängnis). J. Bogdanović. vidi pokop.

sprōvodnik, koji sprovodi koga, u sprovodu je; kao pratilac: Negovanje i razvijanje narodnoga jezika — toga sprovodnika u narod onih znanja, koja su potrebna. Zlos. 54.

sprštīti, sprštīm, v. pf. zerschmettern, contundo. Rj. s-prštiti što, kao zgaziti, gazeći učiniti da se raspadne, da prsne. v. impf. prosti prštiti.

spřtiti, spřtím, v. pf. (vom Rücken) abladen, abbirten, depono ex humeris. Rj. s-prtiti što, naprčeno skinuti. v. impf. prosti prtiti. — Sprti svoju torbu s legja i ostane da melje s čosom. Npr. 160. U po luga sjede počivati. Tu sprtiše torbe prtenjače, otvoriše drvene čature, sve dva i dva sješe užinati. Npj. 4, 278.

spřtva, f. (u Kotoru) vidi kotarica. Rj. i ondje syn. od tugje. Osn. 42. — riječi s takim nast. kod bačva.

spřva, spřviceč, vidi isprva. Rj. s-prva, s-prvice. vidi i isprvice, iz prva kraja, iznajprije, u prvinau; anfänglich, primitus. — Ništo se ne može napraviti što se sprva ne isteti. DPosl. 84 (ovdje sprva kao da znači prije).

spřžiti, spřžim, v. pf. verbrennen, ambrennen, aduro, cf. sagorjeti, spaliti. Rj. s-pržiti. vidi i zapaliti, i syn. ondje. v. impf. prosti pržiti.

spučanje, n. das Zuhäkeln, confibulatio. Rj. verb. od spuhati. radnja kojom tko spuča što, n. p. dolamu. vidi spučavanje. — Na gječermi sa strane manje pločice, pod kojima su kovče (za spučanje), zovu se pulčazi. Rj. 621a.

spučati, spučam, v. impf. zuhäkeln, confibulo: I Turčina divno pogodiše među puca gje dolamu spuča. Rj. s-pučati. vidi spučavati, zapučati, zakopčavati, zakovčavati. suprotno otpučati, otpučavati; raspučati, raspučavati. v. pf. spučiti. — Ustrijeli cara Izrailjeva gdje spuča oklop. Car. I. 22, 34.

spučavanje, n. vidi spučanje. Rj.

spučavati, spučavam, vidi spučati. Rj. — Nateže kao Šrava s gačama. (Valja da što nema gatnjika, nego ih spučava oko sebe?). Posl. 191. Gje spučava toke na prsima. Npj. 3, 443. sa se, pass.: Koret, koji se ne spučava. Kov. 41.

spučiti, spučim, v. pf. Rj. s-pučiti. v. impf. spučati, spučavati. — 1) n. p. prsluk, zuhäkeln, confibulo. Rj. vidi zapučiti, zakopčati, zakovčati. suprotno otpučiti, raspučiti. — Otidose toke raspučavati... Kad to čula Zlatija gjevojka, spuči kupa toke na prsima. Npj. 3, 296. Ne ostavljaj nauke matere svoje. Priveži ih sebi na srce za svagda, i spuči ih sebi oko grla. Prič. 6, 21. sa se, pass.: Kapci na rukavima, t. j. ono dolje što se može spučiti oko ruke i što se uzvrća kad nije spučeno. Rj. 263a. Toke... kad se gječerna spuči, onda stoje posred prsiju. Rj. 743a. Srdašce... koje s naličja ima dvije kuke te se njima spuči košulja na prsima. Kov. 97. — 2) skupiti, zusammenziehen, contraho: Spuči krila dok doletiš vrane. Rj.

spuga, f. spugna, spongia. Stulli. vidi spenga, sungjer. — Spenga, spuga, sungjer. Daničić, DPosl. XVII.

spugast, adj. spugnosus, spongius. Stulli. što je nalik na spugu, šupljikasto kao spuga; schwammig, porös.

spuhati se, spühäm se, v. r. pf. einsinken, verfallen, labi, laxari: spuhala se bešika. Rj. s-puhati, kao uleknuti se. isp. (kao suprotno) napuhati se (nahuhati se).

spuriti, spürim, v. pf. Rj. s-puriti. v. impf. prosti puriti. — 1) kao izgoriti ili ispeći: sad će ovo sunce poslije ono malo kiše sve spuriti, versengen, amburo. Rj. — 2) sa se, refleks. ili pass. n. p. spurilo se lišće od vrućine, versengt werden, amburi. Rj.

spürjānce, spürjānceta, n. (u Dubr.) ein uneheliches Kind, spurius, spuria, cf. kopile. Rj. dijete nezakonito.

spürjanin, m. (u Dubr.) ein unehelicher Sohn, filius spurius, cf. kopilan. Rj. nezakonit sin.

spustiti, spustim, v. pf. Rj. s-pustiti. vidi spuštiti. v. pf. je i prosti pustiti, puštiti. v. impf. spuštati. — I. 1) herablassen, demitto. Rj. — Oklopiti obod na šeširu, t. j. spustiti ga na niže. Rj. 453b. Popevši se gore vidi svoju sestru gje sjedi... brat spusti najprije svoju sestru braći... a kad spusti treću (gje-

vojku)... braća presijeku oputu da on ne bi mogao sići. Npr. 9. Spusti ti mene u jamu. 169. Drobeći u mleko spusti onaj prsten u njega. 226. Spusti' nos. DPosl. 113. Na njima je ruho jednoliko: čista svila do zemlje spuščena. Npj. 4, 167. Spusti vojsku k Peći na krajinu. 4, 213. Pa ću šajke spustiti niz Drinu. 4, 238. Na pečatu odozgo ogrijalo sunce i luče svoje spustilo do kruna. Sovj. 3. — 2) (t. j. cijenu) wohlfeiler geben, herabsetzen, remitto. Rj. amo ide i ovaj primjer: Nešto šušnu. (Nekakav čovek kazao da je tu i tu vigjeo deset kurjaka... da to ne može biti istina, onda spusti na devet, pa na osam, i tako dočera do jednoga...). Posl. 212. — II. sa se, refleks. sich hinab begeben (daher auch vom fallenden Landregen), descendo, proficiscor in locum demissum: Da se spustim do pod tvoju kulu. Pa se spusti pokraj vode Drine. Rj. — I išeta iz bijela dvora... pak se spusti na zelenu travu. Npj. 4, 297. Imaše na dvoru studenac, te se spustiše u nj. Sam. II. 17, 18.

Spuški, adj. von Spuz: Knjigu piše Spuški kapetane. Rj. što pripada Spužu.

spuštalica, f. vidi spuštenjača. Rj.

spuštanje, n. Rj. verb. od I. spuštati, II. spuštati se. — I. 1) radnja kojom tko spušta što, n. p. dolje, niže, niza što (das Herablassen, demissio. Rj.): Dizanje i spuštanje glasa u pjevanju (melodijski ton). Opit, XIX. — 2) radnja kojom tko spušta (cijenu), (das Ablassen im Preise, pretii deminutio. Rj.) — II. radnja kojom se tko spušta n. p. niz prozor.

spuštati, spuštam, v. impf. Rj. s-puštati. v. impf. je i prosti puštati (i puščati). v. pf. spustiti (i spuštiti). — I. 1) herablassen, demitto. Rj. — Vidi gje niz prozor nekaka žena spušta svoje kose zlatne. Npr. 94. Koza lipsuje, a rep ne spušta. Posl. 138. Gospod spušta u grob, i izvlači. Sam. I. 2, 6. Na ponosite spuštaš oči svoje i ponižavaš ih. II. 22, 28. — 2) im Preise ablassen, remitto. Rj. t. j. cijenu. — II. sa se, refleks. spuštā se n. p. kiša, es wird ein anhaltender Landregen, pluvia lenta et duratura adventat. Rj. — Pak je oba oka sažimao, pa se spušta niz pendžer od kule. Rj. 174b. Spušta se u Dunavo jedna kamena i strmena kosa. Danica 2, 36. Tada se podigne nešto vode u visinu i skupi se u oblake, da se poslije kao dažd ili kao grad ili kao snijeg spušta kad bude potreba. Priprava 3. Ova voda teče u Galileju prvu, i spušta se u polje, i utječe u more. Jezek. 47, 8.

spuštenjača, f. uzica s kojom se pregja sa stražnjega vratila spušta, kad se dotkiva (kao što se s nagragjušom počinje). Rj. vidi spuštatica. — riječi s takim nast. kod ajgrača.

spuštititi, spuštim, vidi spustiti. Rj. i primjere ondje.

spūtiti, spūtim, v. pf. Rj. s-putiti. vidi āputiti, zaputiti. isp. pūto. — I. 1) n. p. konja, anknüpfen, adligo, cf. sapeti. Rj. — 2) (u Dubr.) zamrsiti što, verwirren, intrico. Rj. v. impf. prosti pūtiti. — 3) binden, colligo, cf. svezati: No mu sputi naopako ruke. Rj. — Da ti spute obadvije ruke, bi l' ti i što zadržalo ruke? Npj. 2, 32. — II. sa se, refleks. sich verwickeln, implicari: spustila se kokoš, kad joj se noge u što spletu. Rj. isp. sputiti 2.

spuziti se, spuzim se, v. r. pf. herabgleiten, delabi. Rj. s-puziti se. puzeci se spasti. v. impf. prosti puziti se.

spūž, m. (pl. spūži i spūževi) die Schnecke, cochlea, cf. puž. Rj. vidi i špug. — Viri kao spuž iz ljske. Posl. 35. Pun je k'o jastog, a slini k'o spuž. DPosl. 105. Stekoh muža kao spuža. Herc. 284. Svi se kralji natrag povukoše, kako spuži u svojim korama. Šćep. mal. 76.

Spūž, m. gradić u Zeti blizu Orne Gore. Rj.

spūžalina, f. vidi spužolina.

Spūžanin, m. Einer von Spuz. Rj. čovjek iz Spuža.

spužarića, *f.* *scala ad cochleae formam*. Stulli. *stube zavojite nalik na spužalinu, spuževu ljusku; Schneckenstiege, Schneckenstiege.*

spúžev, *adj.* što pripada spužu. *isp.* puževlji. — Spužolina, *ljuska spuževa*. Daničić, DPosl. XVII.

spužolina, *f.* — Stoj u svojoj spužolini. DPosl. 115. *ljuska spuževa, u Stulića spužalina*. XVII. *isp.* skrižalina.

srâb, *m.* (u Boci) *vidi* svrab. *Rj. isp.* srbiti i svrbiti.

srâbac, *srâpca*, *m.* (u C. G.) *vidi* vrabac. *Rj. ptica*. **srâcak**, *srâčka*, *m.* *vidi* krvavi zalogaj. *Rj. vidi* i srâčka, svračak. *nekaka mala crvenkasta ptičica*.

srâčka, *f.* (u C. G.) *vidi* srâcak.

sračunati, *nâm*, *v. pf.* »sve ću ja sračunati, pa ćeš onda vidjeti, koliko si dužan.« J. Bogdanović. *s-râčunati. v. impf.* sračunavati. *zusammenrechnen, computare.*

sračunâvanje, *n. verb.* od sračunavati.

sračunavati, *sračunâvam*, *v. impf.* »nude sračunavaj, koliko je toga svega duga.« J. Bogdanović.

sračka, *f.* *Durchfall, alvus soluta*. *Rj. prostačka riječ. vidi* otvor, protoč, *f. kad tko proljeva, često mora na polje da ide (da sere).*

sragjânje, *n. vidi* srogjavanje. *Rj. verb. supst.* od sragjati se, *koje vidi.*

sragjati se, *sragjâm se, vidi* srogjavati se. *Rj. v. impf. reciproč.* *s-ragjati se. sragjaju se dvojica: govore jedan drugome rogak, ili postaju rogjaci. v. pf.* sroditi se.

srâm, *m.* *die Scham, pudor*: sram te bilo! *pudeat te, du solltest dich schâmen, cf.* sramota. *Rj. vidi* i sramež, stid, stidnoća. — *Tad se progje srama i zazora.* *Rj. 175a.* *Ko izgubi sram ljudski, izgubi i strah Božij.* *Posl. 139.* *Sram od ljudi sin je straha Božjega.* *DPosl. 113.* *O tako mi, stari svat od svata! sram je mene u oči gledati, a kamo li s tobom besjediti.* *Npj. 1, 40.* *Ljudi s ljudima činjahu sram.* *Rim. 1, 27.*

srâman, *srâamna*, *adj.* — **1)** *schândlich, garstig, turpis*. *Rj. vidi* sramotan. — *Bijezi su sramni, al' su probitačni.* *Posl. 12.* *Stane ga karati, što je toliko blago propio i do takoga sramnog stanja doterao.* *Danica 5, 90 (vidi kod sramotan primjer iz Npr. 307).* *Za to ih predade Bog u sramne slasti.* *Rim. 1, 26.* *Bljuvotina će sramna biti na slavi tvojoj.* *Avak. 2, 16.* *Vladika Garva prima mito . . . nema moći da odbije sramnu ponudu.* *Megj. 122.* — **2)** (u Boci) *vidi* stidan. *Rj. vidi* i srameč, sramežljiv; stidljiv, postidan. *suprotno* besraman.

sramêć, *adj. vidi* sramežljiv: *Koliko je stidna i srameća.* *Rj. vidi* i sraman **2**, i *syn. ondje.*

sramež, *m.* (po istoč. kraj. Srbije) *die Scham, pudor, cf.* stid, sram. *Rj. vidi* i sramota, stidnoća. *isp.* sramežljivost. — *riječi s takim nast. kod derež.*

sramêžljiv, *adj. schamhaft, pudicus, cf.* stidljiv. *Rj. u kojega ima srameža, srama, stida. vidi* i sraman **2**, i *syn. ondje.*

sramêžljivost, *sramêžljivosti, f. pudor, verecundia*. *Stulli. osobina onoga koji je sramêžljiv; die Schamhaftigkeit. isp.* sramež, i *syn. ondje. suprotno* besramnost.

sramîti se, *srâmîm se, v. r. impf. sich schâmen, pudet me.* *Rj. vidi* sramovati se, stidjeti se, libiti se. *v. pf. slož.* *po-sramiti (i se), zasramiti (i se). isp.* sramotiti **2**. — *Čim se koza dičila, tim se ovca sramila (što je digla rep).* *Posl. 347.* *Držak se srami prusuljom.* *DPosl. 20.* *Ako se i ne bojim Boga i ljudi ne sramim, no . . . Luk. 18, 4.* *Stidim se i sramim se podignuti oči svoje k tebi, Bože moj!* *Jezdr. 9, 6.*

sramljênje, *n. das Schâmen, pudor*. *Rj. verb.* od sramiti se. *stanje koje biva, kad se tko srami.*

sramôćenje, *n. Rj. verb.* od sramotiti. — **1)** *radnja kojom tko sramoti koga, čini mu sramotu (das Schânde-*

machen, dedecus. Rj.) — **2)** *radnja kojom tko sramoti koga, čini da ga bude sram (das Beschâmen, pudoris incussio. Rj.)*

sramôta, *f. (accus. srâmotu).* *Rj. vidi* sramota. *riječi s takim nast. kod čistota.* — **1)** *die Schande, dedecus. Rj. isp.* sram, švanja. — *Izjede ga ukori sramota.* *Rj. 224b.* *Okljusiti se, od sramote pokušiti se.* *Rj. 453b.* *Sramotovati, biti pod sramotom.* *Rj. 707a.* *Ne mogu ti od sramote ni kazati šta je to.* *Npr. 34.* *Već našao gjevojku, i da će je na sramotu materinu vjenčati.* *215.* *Ko što umije, sramota mu nije.* *Posl. 160.* *U muškoga je sramotu pod petom, a u ženskoga megju očima. (Neke se stvari muškome ne primaju za sramotu kao ženskome).* *333.* *Ako uvene struk ruzmarina, tvoja sramota, naša grehota.* *Npj. 1, 33.* *Hoće vratit' žao za sramotu.* *1, 603.* *Da je krivo po sav narod naš i sramota gotovo po sve naše književnike.* *2, 384 (Vuk).* *Od Boga je velika grijota, a od ljudi pokor i sramota.* *4, 33.* *Radija sam bez tebe jednoga, no da tako pod sramotu živiš.* *4, 118.* *Prepade se, sramota ga bilo!* *4, 235.* *Koju mi je gjeđe osvojio . . . pa od mene Raci preoteše, preoteše na ljutu sramotu kod kojih pet stotina kmeta.* *4, 239.* *Ne bi l' svoju pokaj'o sramotu.* *4, 274.* *Mlada momka ubila sramota.* *4, 423.* *I danas (se) hajduku čini najveća sramota i psovka, kad mu se reče, da je lopov.* *Danica 2, 92.* *Volio bi za nevolju i umrijeti, nego doživiti sramotu izgubljene oplkade.* *2, 136.* *To je za njega sramota.* *3, 154.* *Viša klasa (naroda našega) . . . Ako prostoj ne čini sramote, časti suviše ne čini nigdje.* *Kov. 16.* *Sramota bi bilo još dokazivati cijenu narodnih pjesama.* *Nov. Srb. 1821, 336.* *Skine sramotu s Izrailja.* *Sam. I, 17, 26.* *Nemoj me ostaviti pod sramotom.* *Ps. 31, 1.* *Sramota popade lice moje.* *69, 7.* — **2)** (u C. G.) *na sramotu, t. j. na silu, n. p. utjerati klin u što. I otet' mu Budimku gjevojku i darove u pet stotin' svata na sramotu a ne drage volje.* *Rj. — Gjak jadni ne šćene . . . »A hoće« reče divljan »i na sramotu, ako ne ćeš na ljepo.« Npr. 148.* *Kad se care vijge u nevolji, dade njemu curu na sramotu.* *Npj. 2, 389.* *Skida njima v'jence i oboce, a ljubi ih silom na sramotu.* *4, 381.*

srâmotan, *srâmotna, adj. vidi* sraman **1**. *Rj. vidi* rezil.* — *Tu ću svoga gjoga samoriti, pa ću s njime ja sramotan biti.* *Rj. 664a.* *Stane ga karati, što je toliko blago propio i do takoga sramotnog stanja dotjerao.* *Npr. 307 (vidi kod sraman 1 primjer Danica 5, 90).* *Od tuggje je čoek štetan ili sramotan.* *Posl. 236.* *Iz poslovice . . . uzeo sam samo one za koje niko ne može reći da su sramotne.* *VII.* *Ne može da razlikuje, što je pristojno, što li je sramotno.* *Odg. na ut. 31.*

sramôtiti, *sramôtîm, v. impf.* — **1)** *koga, Schande machen, dedecori esse.* *Rj. vidi* pogrgjivati. *v. pf.* osramotiti. — *Car i carica kad to čuju, stanu je (kêer) ružiti i huliti: »Kako bi ti za slugu pošla . . . Hoćeš da nam sramotiš carstvo.« Npr. 206.* *Sramoti čoeka gje te čuje, a hvali gje ne čuje.* *Posl. 292.* *Blago vama ako vas uzasramote i usprogone mene radi.* *Mat. 5, 11.* *Prijestupom zakona sramotiš Boga.* *Rim. 2, 23. sa se, refleks. ili pas.: Da se sramoti čineći ono što je protiv zdravoga razuma.* *Slav. Bibl. 1, 92.* *Što je mislio da se tijekom sramoti Kara-Gjorgjije a da se pravda Miloš. Sovj. 5.* — **2)** *beschâmen, pudorem incutio.* *Rj. činiti da se tko srami, stidi. v. pf. isp.* posramiti, zasramiti (*koga*).

sramotnjâk, *m.* (u C. G.) *der Schândliche, turpis et inhonestus.* *Rj. sramotan čovjek.* — *To ne valja više spominjati, sramota je prošla sramotnjakom.* *Šćep. mal. 53 (s' sramotnjakom).*

sramotôvanje, *n. das schândliche Leben, vita ignominiosa.* *Rj. verb.* od sramotovati. *stanje koje biva, kad tko sramotuje, pod sramotom je.*

sramotovati, sramotujēm, v. *impf.* biti pod sramotom, in Schande leben, ignominiosam vitam agere: Bolje je samočovati nego sramotovati. (Bolje je sam mučiti se nego se s drugim sramotiti. Posl. 25). Rj.

sramovānje, n. das Schāmen, pudor. Rj. *verb.* od sramovati se. stanje koje biva, kad se tko sramuje.

sramovati se, sramujēm se, v. r. *impf.* sich schāmen, pudet, cf. stidjeti se. Rj. *vidi* i sramiti se.

srāniti, srānīm, *vidi* shraniti. Rj. s-(h)raniti. u krajevima gdje se glas h u govoru ne čuje.

srānje, n. das Scheissen, cacatio. Rj. *verb.* od srati. radnja kojom tko sere.

srāslica, f. zwei zusammengewachsene Nüsse, Pflaumen u s. w., concreta, gemina (pomu). Žene kažu da njima ne valja jesti sraslice, jer će roditi bliznove. cf. srašljika. Rj. srasle dvije šljivice, dva oraha i t. d.

srāstānje, n. das Zusammenwachsen, concretio. Rj. *verb.* od srastati se. stanje koje biva, kad se što srasta.

srāstati se, srāstām se, v. r. *impf.* zusammenwachsen, concreasco. Rj. s-rastati se. v. *impf.* prosti rasti. v. *pf.* srasti se. — Iz čije je utrobe izašao led... da se vode skrivaju i postaju kao kamen i krajevi propasti srastaju? Jov 38, 30.

srāsti se, srāstēm se, v. r. *pf.* zusammenwachsen, concreasco. Rj. s-rasti se. v. *impf.* srastati se. — Vještica udari čovjeka (koji spava) nekakvom šipkom te mu se otvore prsi... pa se onda prsi opet srastu. Rj. 66b. Privija narod (žile od gaveza) kad hoće da se što sraste. Rj. 81a.

srāšljika, f. — 1) *vidi* sraslica. Rj. — 2) *vidi* strašljika. Rj. — prorāšljika (pred »ja« osn. u rastao, rasla). srāšljika i s umetnutim t među sr: strašljika. Osn. 277. za usmetnuto t među sr isp. sramota i stramota.

srāti, sērēm, v. *impf.* Rj. v. *pf.* slož. iza-srati (i se), na-, oba-, o- (i se), po- (i se), pro-, sa-, u-, za-, v. *impf.* slož. na-sirati, pro-sirati, za-sirati. *isp.* sernica. — 1) scheissen, caco. Rj. — 2) sa se, *refleks.* srāti se, sērēm se, v. r. *impf.* scheissen, caco. Rj.

srāvniti, srāvnīm, v. *pf.* gleich machen, aequo, cf. poravniti. Rj. s-ravniti što n. p. sa zemljom, učiniti da bude ravno sa zemljom, kao što je zemlja. v. *impf.* prosti ravniti. — Hotjet' sravnit' Brgat. DPosl. 27 (brdo kod Dubrovnika). Da će on iz topova sav dvor sa zemljom sravniti. Žitije 79.

srāzmjeran, srāzmjerna, *adj.* s-razmjeran, sa mjerom svega. M. Gj. Miličević. — Iznutra, u crkvi, sveden je svod tako fino, tako srazmerno, da nije bilo čovjeka koji bi to video a ne začudio se toj večtini. Zim. 21.

Sřb, m. Srbalj, Srbin, Srbinj, Sřbljin, der Serbe, Serbus. Rj. *vidi* i Sřbljak, Sřbljanin. *hyp.* Srbo. *augm.* Sřbekanja, Sřbenda. *coll.* Sřbadija. — Nema više već trista Sřbova. Npj. 4, 166. Trista Sřba sa sedam hiljada. 4, 172.

Sřbadija, f. (coll.) das Serbenvolk, Serborum natio, gens Serbi: Sřbadiju oko sebe hrabri. Rj. Sřbi, Sřpski narod.

Sřbalj, Sřblja, m. — 1) *vidi* Sřb. Rj. i *syn.* ondje. — U Laze je silni Sřbalj bio, sedamdeset i sedam hiljada. Npj. 2, 298. Kudgogj pregje, svuda Sřblju preti: »Hoću, more, Sřblje razrediti.« 4, 194. — 2) (u pjesmi) može biti da je mjesto Grbalj(?): Baš od Sřblja pa do Rebljanika. Rj.

Sřbėkanja, Sřbėnda, m. *augm.* od Sřb. Rj. — za *nast.* u Sřbekanja *isp.* momčėkanja, starčėkanja; u Sřbenda *isp.* Gjukanda.

Sřbica, f. u Skopaljskome pašaluku selo od neko trista kuća. Rj.

Sřbija, f. Serbien, Serbia. Rj. *vidi* Sřpska.

Sřbljānac, Sřbljānca, m. (u vojv.) Einer von Serbien, Serbianus. Rj. čovjek iz Sřbije.

Sřbjānka, f. (u vojv.) ein Frauenzimmer von Serbien, Serbiana. Rj. žena iz Sřbije.

Sřbjānski, *adj.* von Serbien, Serbiae. Rj. što pripada Sřbiji. — Na ovu knjigu ima prenumeranta i iz Sřbjānskih namastira. Rj. XIV.

Sřbin, m. (pl. gen. Sřbā) — 1) *vidi* Sřb. Rj. — Sřbin kosi, Švaba nosi, Sřbin bere, Švaba ždere. Posl. 292. — 2) (oko Skoplja) ime muško. Rj.

Sřbinj, m. (st.) *vidi* Sřbin: Gje Sřbinje junak pričėšćuje. Rj.

Sřbinjski, *adj.* (st.) *vidi* Sřpski: I Sřbinske izbavljati duše. Rj. što pripada Sřbinjima.

sřbiti, sřbīm, v. *impf.* Rj. v. *pf.* slož. posřbiti. — 1) zum Serben machen, facio esse Serbum. Rj. sřbiti koga, činiti ga Sřbom, da bude Sřb. *vidi* posřbljavati.

— 2) sa se, *refleks.* sich zum Serben machen, sich dafür ausgeben, Serbum se facere, venditare se pro Sřbo. Rj. postajati Sřb, graditi se Sřb.

sřbjeti, sřbīm, v. *impf.* *vidi* svrbjeti. v. *pf.* slož. zasvrbjeti. — Sřbjeti; glas v može se i odbaciti: sřbjeti. Korijeni 318. Koga što sřbi, neka se i čėše. Posl. 137. Jače sřbi što domaća maćica oćeprlja neg što tugj pas ugrize (uije). DPosl. 36.

Sřbljāk, Sřbljāka, m. *vidi* Sřb: Ovaki je adet u Sřbljaka. Rj. i *syn.* kod Sřb.

sřbljāk, sřbljāka, m. *isp.* sřbulja: sřbljak prema sřbulja, rukopis prema knjiga? — Iza toga ide život kneza Lazara kakav je u Čiprijanovu rukopisu i u Sřbljacima. Živ. kr. i arh. XIII.

Sřbljanin, m. (st.) der Serbe, Serbus: Ajde sada care Sřbljanine! Rj. *vidi* Sřb, i *syn.* ondje.

1. sřbljėnje, n. das Serbisiren, mutatio in Serbum. Rj. *verb.* od 1) sřbiti, 2) sřbiti se. — 1) radnja kojom tko sřbi koga. — 2) stanje koje biva, kad se tko sřbi (postaje Sřb).

2. sřbljėnje, n. *verb.* od sřbjeti. stanje koje biva, kad što koga sřbi.

Sřbljin, m. *vidi* Sřb. Rj. i *syn.* ondje. — Ni tikva sud, ni Sřbljin drug. DPosl. 80. Za njim su pošli mnogi učeni Sřblji... Ovo je od učenih Sřbalja prvi opazio G. arhimandrit Kengelac. Rj. V.

Sřbo, m. (vertraulich) der Serbe, Serbus: hoće Sřbo, Boga mi! Rj. *hyp.* gen. Sřba, voc. Sřbo. — takva *hyp.* kod Bošnja.

sřbovānje, n. das Leben nach serbischer Art, mores Serborum. Rj. *verb.* od sřbovati. stanje koje biva, kad tko sřbuje.

sřbovati, sřbujēm, v. *impf.* nach serbischer Art leben, more Serborum vivere: Sřblji sřbuju, a Turci turkuju. Rj. živjeti Sřpski, kao Sřblji što žive.

sřbulja, f. ein altes Kirchenbuch (handschriftlich oder gedruckt), das dem serbischen Dialekt näher ist, als die neuen russisirten Aufstagen. U Sřbuljama ne stoji nigdje КРСТЪ... БО nego КРСТЪ... БК. Rj. stara crkvena knjiga (rukopisna ili štampana) u kojoj je jezik bliže k Sřpskomu, nego li u novijim izdanjima, u kojima su jezik bili porusili. *isp.* sřbljak.

— U našijem starijem trebnicima (Sřbuljama) ima osobita molitva koja se čita, kad se ko s kim po-bratimi. Rj. 512a. Iz štampanih sřbulja. DRj. 1, VII.

sřce, n. Rj. sr(d)ce, od korijena od koga je i sřditi. *isp.* Korijeni 42. *nast. dem.* ce (*isp.* bariocce, barilce). *gen. pl.* sřdācā i sřcā. Obl. 14. *vidi* džanum. *dem.* sřdahce, sřdakce, sřdašce. — 1) das Herz, cor; činiti što preko srca, gegen seinen Willen; slab na sřcu (koga tjera na polje); došlo mu sřce na mjeru, sich befriedigen. Rj. (*isp. niže*: Tu će Ča Stevi stati sřce na mjeru. Straž. 1887, 175). — Bljušti mi sřce (n. p. kad čovjek jede mnogo grožnja). Rj. 32a. Ako ti je na sřcu pomišljenje kao što je govorenje, sad će jagnje tu biti. Rj. 81a. Graknu mu sřce od radosti (n. p. kad ga ugleda). Rj. 98a. Jedi šta ti sřce zahte. Rj. 201a. Gjerdan zvekće, sřce jekće. Rj. 203b. Izdovoljiti svoje sřce. Rj. 223a. Iskaliti sřce na kome. Rj.

233a. Već bi u žene srce puklo, kako ga je iskorio. Rj. 234a. Kuca srce, kuca duša. Rj. 318b. Nadovoljiti srce svoje. Rj. 387a. Našte srca. Rj. 412b. Srdobona n. p. šteta, t. j. tako velika da srce boli za njom. Rj. 708a. Od srčana srca tvoga, bila jadna. Rj. 710b. Puca mu srce (za kim ili za čim) kao kobili za suvačom. Rj. 723a. Vrlo si me za srce ujio. Rj. 776a. Ustaj hrano! ustaj srce! ustaj dušo! Npr. 17. Uči zanat kad ti tako srce ište. 36. Žena nije imala od srca poroda. 51. Niti ćeš se s tim detetom što ti je pod srcem pre rastati dokle . . . 56. Oni ga sa svim srcem prime. 82. Da ima nešto na srcu, ali ne sme nikome kazati. 151. Imao mater, vrlo opaku i sloga srca. 233. (isp. niže Posl. 146). Da pogje u njegov dvor da ga iskuša, je li istinito što mu srce kaže. 250. Kako li se (njoj) srce bilo okamenilo, kad prsten ovaj vigje. 253. Tebe s velikom ranom na srcu ostavljam. 260. Jedno mu je na srcu a drugo na jeziku. Posl. 113. Jesi li digao rosu sa srca? (Jesi li popio čašu rakije i što založio?). 114. Tako je zla srca. 146 (isp. poviše Npr. 233). Na kraj srca (n. p. on je). (Kome za najmanje što bude žao te se rasrdi). 188. Ne valja svošto k srcu primati. 195. Poznajući vaše rodoljubivo srce nadam se . . . V. I muha (ili mrav) ima srce. DPosl. 29. A srce ti hladno! Npj. 1, 109. Vjeruj Jovo, i srce i dušo! 1, 198. Udovica srca žalostiva. 1, 228. Ja ne mogoh srcu odoljeti, i ja odoh šehar Sarajevu. 1, 361. 'Nako s' topi srce moje za tobom . . . 'nako vene srce moje za tobom . . . 'nako kopni srce moje za tobom. 1, 402. 403. 'Daj, devojko, jedno oko'. Ona . . . na srcu žalostiva. 1, 425. Trne moje srce za tvojim. 1, 455. Progji, luče! kud te srce vuče. 1, 634. A od srca preboleti ne ću. 2, 26. Dijete je srca žestokoga. 2, 32. Junaku se srce ražalilo, žao mu je ljube vijernice. 2, 121. Carica se čedu obradova . . . prometnu ga kroz nedra svilena, da b' se dete od srca nazvalo. 2, 157 (Kao da ga je rodila. Vuk). 'Ti si mene nasred srca mogu'. 3, 127 (mene dat.). Okupicu šezdeset hajduka, sve hajduka srca jednolika. 3, 319. Oj Hajkuna, srce iz njedara! 3, 362. Teke dogje, Voin se razbolje a od srca bolesti junačke. 3, 524. A u mene srce ispućalo. 4, 38. Što si b'jelu razvalio crkvu, to . . . svakoga si u srce ud'rio. 4, 73. A upali Luka džeferdara, te je Ramu srce opalio. 4, 93. Nogo puče puška od Turaka, te Iliji srce pokosila. 4, 122. U Gjura se srce razljutilo, zubom škripnu. 4, 163. Bože mili! srca slobodnoga u dva brata, dva Nedića mlada! 4, 172. U zvjerki bi srce prepuknulo, a kamo li u živu junaku! 4, 187. Koliko je srca milostiva. 4, 196. Milošu se živo srce smije. 4, 229. Snom sam srcu želju ispunio. 4, 234. Silnu glavu begu ugrabio; kad to vigje Gjul-beg dite ludo, na srce ga babo zabolio. 4, 317. Serdaru se srce veseljaše. 5, 126. Pak nemojte da ni srca klonu, i ako je naš knjaz poginuo. 5, 472 (ni = nam). Kada starac saslušala riječi, po srcu ga muke spanuće. Herc. 72. Pozdrav vojnikov tako im je jako na srcu ležao, da . . . Danica 2, 126. Kako drug s drugom zboršaše i iz srca svaki mišljaše da nam ne će dati. Kov. 68. U svima je srce od radosti zaigralo. 79. To Vam želi od svega srca Vaš . . . Pis. 8. Glas narodoljubca mora svakoga Srbljina u srce darnuti. Straž. 1886, 769. Tu će Ča Stevi stati srce na mjeru. 1887, 175 (isp. poviše: došlo mu srce na mjeru. Rj.). Odgovor nikakav ne izigje, koje Gjorgjije jako primi k srcu. Žitije 9. Srce me moje boli bez prestanka. Rim. 9, 2. Ne budite drvenastijeh srca. Jevr. 3, 8. Prionu srce njegovo za Dinu. Mojs. I. 34, 3. Zadržta srce u njima i uplašije se. 42, 28. Josifu goršaše srce od ljubavi prema bratu svojemu. 43, 30. 'Još je živ Josif . . . A u njemu (u ocu Jakovu) srce prenemože, jer im ne vjerovaše. 45, 26. Nijesi služio Gospodu Bogu svojemu radosna i vesela srca u svakom obilju. V. 28, 47. Privijte srce svoje ka Gospodu Bogu Iz-

railjevu. Is. N. 24, 23. S njim otidoše vojnici, kojima Bog taknu srca. Sam. I. 10, 26. On bijaše tvrda srca i opak. 25, 3. U njemu obamrije srce njegovo, i on posta kao kameu. 25, 37. Skloni srca svijeh ljudi . . . te poslaše k caru govoreći: vrati se. II. 19, 14. Tada Davida taknu u srce, po što prebroji narod. 24, 10. Oni da ne dolaze k vama, jer će zanijeti srce vaše za svojim bogovima. Car. I. 11, 2. Vojnici dogjoše cijela srca u Hevron da postave Davida carem. Dnev. I. 12, 38. Donese . . . ko god bješe voljna srca žrtve paljenice. II. 29, 31. Srca skrušena i poništena ne odbacuješ, Bože. Ps. 51, 17. Srce sinova ljudskih kipi u njima da čine zlo. Prop. 8, 11. Boli me u srcu; srce mi bije. Jer. 4, 19. Izvadiću iz tijela njihova kameno srce i daću im srce mesno. Jezek. 11, 19. Sine čovječji, pazi srcem svojim i vidi očima svojim. 44, 5. Hodismo po volji srdaca svojih. DP. 60. — 2) die Herzblätter, medulla. Rj. što je u zeleni kao najbolje, u srijedi kao srce: Bokvica, u svake zeleni srce, koje se vidi usred lišća. Rj. 366. Keka, po ritovima nekaka trava kao rogoz, od koje se srce može jesti. Rj. 265a. Sredica, n. p. u salate ono iz srijede, cf. srce. Rj. 708b. Tako ga Gospod vojaše . . . davšaše mu mljeko od ovaca sa pretilinom . . . sa srcem zrna pšeničnih. Mojs. V. 32, 14. — 3) (u Hrv. u kršč.) vidi srdačka. Rj. u čunku ona šipčica što na njoj stoji cijev. vidi i srdašce 2. — 4) kao sredina, jezgra: U Dalmaciji na suhoj zemlji, gdje je bilo srce Hrvata, danas nema nitačkoga naroda koji bi se po jeziku razlikovao od Srba. Kov. 17.

1. srč, m. die Eiche, quercus, cf. hrast. Rj. drvo. vidi i 1 stž m. ostala imena hrastova kod hrast.

2. srč, f. vidi srž. Rj. vidi i srš, 2 stž f. n. p. u drvetu pod bjelikom ili bakuljom. u zove srč se zove i srčka 1.

srča,* f. das Glas, vitrum, cf. staklo. Rj. vidi i džam.

srčak, srčka, m. vidi cvoka, i syn. ondje. — Šmrkno bi ga u srčku rakije. DPosl. 121. Srčak, što se u jedan put srkne, i u Stulića. XVII.

srčali,* adj. indecl. gläsern, vitreus, cf. staklen. Rj. srča-li. nast. Turski. — A ti uzmi srčali durbina, i pogledaj uz Grahovo ravno. Npj. 4, 453.

1. srčan, adj. — 1) n. p. momak, dijete, konj, herzhafft, feurig, animosus: Od srčana srca tvoga, bila jadna. Rj. u koga ili u čega je srce (slobodno). isp. okretan, žustar. — Po tuge odloži tko se srčanu istuži. DPosl. 96. Jer je duh srčan, ali je tijelo slabo. Mat. 26, 41 (promptus, willig). — 2) što pripada srcu; Herz-, Herzens-, herzig, cordis. vidi srčan. — Svaka rana lijek ima, a srčana lijek nema. Kov. 101. Gle, Bog je silan, ali nikoga ne odbacuje, silan je snagom srčanom. Jov 36, 5. — 3) srčanō želje, n. (u Dubr.) Stabwurz, artemisia abrotanum L. Rj. biljka. cf. Božje drvce. Rj.³

2. srčan, srčna, (po jugozap. kraj.) vidi srdit: Srčnu popu prazni bisazi (Gledaj: Srditu popu prazne bisage. Posl. 293). Rj. syn. kod srdit.

srčanā, f. adj. (u Boci) vidi srdobolja. Rj. i syn. ondje.

srčanica, f. — 1) der Langbaum, Langwagen. Rj. vidi svora. isp. potežnica 2. u kōlā direk koji drži osovine jednu za drugu. — Klin, u prednje osovine, koji kroz srčanicu udara. Rj. 274b. Srčanik, klin gvozdeni u srčanici kod stražnjijeh točkova. Rj. 710b. — 2) biljka. leonurus cardiaca. L. vidi brčkavica 2.

srčanik, srčanika, m. — 1) trava od srdobolje (u Lici srčenjak, u Dalm. srčenjača, a gdješto košutina brada) gentiana lutea. Rj. — 2) klin gvozdeni u srčanici kod stražnjijeh točkova. Rj. — 3) bolest kod male djece u grlu: stegli dijete srčanici. Rj. — 4) (u C. G.) velika žila koja drži srce za grkljan. Rj.

srčanōst, srčanōsti, f. u njega ti je vražija srčanost.

J. Bogdanović. *osobina onoga koji je srčan; Herzhaftigkeit.*

srčce,⁺ srčeta, n. *eine Glasflasche, lagena vitrea.* Rj. boca od srčce (= stakla = sud od stakla). vidi stakalce, staklence.

srččnjača, f. (u Dalm.) vidi srčanik 1. Rj. — 1) *Wiesenknoterich, polygonum bistorta* L. Rj.³ — 2) *Ruhrwurz, potentilla tormenilla* L. Rj.³ riječi s takim nast. kod ajgirača.

srččnjak, srččnjaka, m. vidi srčanik 1. Rj. — za nast. u srččnjak i srččnik isp. anatemnjak i anatemnik.

srččnje, n. vidi srgjenje. Rj.

srččev, adj. *Eichen, quercinus, cf. hrastov.* Rj. što pripada 1 srčču. vidi i stržev.

srččevina, f. (u C. G.) *das Eichenholz, lignum quernum, cf. hrastovina.* Rj. srččevo drvo.

srččika, f. — 1) *das Mark des Hollunders, mendulla sambuci.* Rj. srš u zove. vidi srš, srž 1. — 2) srččika jabuka, *eine Art bester Gattung Aepfel in Slavonien.* Rj. vrsta najboljih jabuka u Slavoniji.

srččiti, srččim, v. impf. (u C. G.) — 1) vidi srditi: Nemoj take zboriti riječi, nemoj srččiti naša tri serdara. Rj. — Koga je molit' nije ga srččiti'. DPosl. 47. — 2) sa se, *refleks.* vidi srditi se: Za kadiju što se srčce Turci. Rj. v. pf. slož. na-srčiti (se), raz- (se). — Malu se ne srččim, a veliku ne nadam. DP. 59. Što je tko prijatelj veći, narugan se većma srči. 122.

srččko, m. (u C. G.) *der Zürner, qui irascitur, cf. srditko.* Rj. koji se srči, srđi.

srđa, f. — 1) (*als Schmeichelwort*) *die Erzürnte, Grollerin, iracunda:* Srđo moja, ne srđi se na me. Rj. voc. srđo. kaže se ženskomu čeljadetu koje se srđi, kao laskajući, da bi se odsrdilo. — 2) u Palmotiča, *furia:* Ljudski obrazi, kužne od srđe one ostalu sliku imaju — koja ti je srđa? Me foria? qua cura agitaris? Stulli.

srđaćan, srđaćna, adj. što pripada srču; *Herz-, Herzens-, herzig, cordis;* vidi srčan 2. — Nastojaće vam srđaćnu ljubav u dočeku prikazati. Kov. 52. Svašto mu Bog dao a najviše srđaćnoga veselja i junačkoga zdravlja. 120. Gospode, sačuvaj do vijeka ovu volju i pomisao srđaćnu naroda svojega. Dnev. I. 29, 18 (*hanc voluntatem cordis eorum; diesen Willen ihres Herzens*). Ulje i kād veseli srce, tako je prijatelj sladak svjetom srđaćnijem. Prič. 27, 9. Obje strane da će biti u srđaćnoj vjeri i pravdi bez svake zle pomisli i prijekare do vijeka. DM. 217. Srđaćno pozdravlje. Pom. 7.

srđaćka, f. u čunku ona šipčica što na njoj stoji cijev, *das Stängelchen im Weberschiffchen, cf. srđašce* 2. Rj. vidi i srce 3.

srđahce (srđahce), n. (u gornj. prim.) vidi srđašce: Ol' mu jadi na srđahcu. Rj. dem. od srce. mjesto š pred c govori se i h: lihce, srđahce, sunahce. vidi i srđakce.

srđakce, n. vidi srđahce: Da on vene iz srđakca svoga. Jedna mi je tuga na srđakcu. Rj. u krajevima gdje se glas h u govoru pretvara u glas k. vidi i srđašce. dem. od srce.

Srđan, m. ime muško. Rj. od osn. od koje ima riječ ženskoga roda srđa. isp. Osn. 140. imena s takim nast. vidi kod Cvijan.

srđāšce (srđāšce), n. — 1) dem. od srce. Rj. vidi i srđahce, srđakce. — Jedna drugoj jade izjadite, kako kojoj jeste bez srđāšca. Npj. 4, 333. Srđāšce, ispletano od srebra i iskičeno biserom koje s naličja ima dvije kuke te se njima spući košulja na psima. Kov. 97. — 2) (u Baranji) vidi srđaćka. Rj. vidi i srce 3. — takva dem. vidi kod brđašce.

srđit, adj. *erzürnt, iratus.* Rj. vidi 2 srčan, ljut, ljutit, nabusit. isp. gnjevan. — Srđitu popu prazne bisage. Posl. 292. Čuo sam da si srđita, srđita i ognjevita. Kov. 48 (*ovdje srdit znači gnjevan, gnjevljiv*).

On, srđit na Avrama i na Čardakliju što su one dukate po njega krivo podijelili, kaže Kara-Gjorgjiju, da ... Sovj. 24. adv. (*isp. oprčito*): Onda ona kao srđito baci prsten na zemlju. Npr. 39.

srđiti, srđim, v. impf. Rj. vidi srčiti, i ostala syn. kod gnjeviti (i se). v. pf. slož. na-srđiti (i se), o- (se), ra(z)- (i se); *rasrdnuti se.* — 1) *zürnen, irrito.* Rj. — Koga valja moliti, ne valja ga srđiti. Posl. 136. — 2) sa se, *refleks. zürnen, sich zürnen, irascor.* Rj. Srđo moja, ne srđi se na me; jer ako se ja srđim na te, sva nas Bosna pomirit' ne može. Npj. 1, 344. Nema žući u sebi. (Kaže se za čoecka koji se lasno ne srđi). Posl. 202. Ja se nadam da se Srbi za ove moje misli i riječi ne će srđiti na mene. Srb. i Hrv. 7. Je li dobro što se srđiš tikve radi? Jona 4, 9.

srđitko, m. *der Jähzornige, iracundus:* Lasno je srđitka rasrditi (Posl. 167). Rj. koji se lasno rasrdi. isp. gnjevljiv, i syn. ondje. vidi srčko.

srđnja, f. *das Zürnen, ira.* Rj. vidi srđost, srđžba, sržba; i gnjev, i ondje syn. isp. srgjenje, komadanje 2. — Povratljiv, koji se od srđnje odmah povraća. Rj. 515a. Grci se na to vrlo rasrde, ali poslije duge srđnje i anatema priznahu Srpskoga patrijara. Kov. 10. Dokle progje srđnja brata tvojega. Mojs. I. 27, 44. Ne budi osvetljiv i ne nosi srđnje na sinove naroda svojega. III. 19, 18. Ludoga usmrćuje srđnja. Jov 5, 1. Prekini srđnju svoju na nas. Ps. 85, 4. Dar u tajnosti utišava gnjev, i poklon u njedrima žestoku srđnju. Prič. 21, 14.

srđobolja, f. *die rothe Ruhr, dysenteria, cf. slaba, srčana.* Rj. vidi i saradža. bolest.

srđobōni, adj. n. p. šteta, t. j. tako velika da srce boli za njom, *herzzerreissend, acerbissimus.* Rj. srđoboljani.

srđōmasi, m. pl. u male djece nekaka bolest u glavi (kažu da su crvi nekaki) *eine Art Kinderkrankheit, morbus quidam infantum.* Rj. — srđōmasi (od osnove postale nastavkom »ma« od osnove od koje je srce). Osn. 355. kako suglosno nastavku glasi s četvrti je padež srđōmase.

srđōst, srđōsti. f. (u Boci) vidi srđnja: Čuo sam da si srđita, srđita i ognjevita; ostavi srđost u baba, ne nos' je mene u dvore. Rj. vidi i srđžba, sržba; i gnjev, i ondje syn.

srđžba, f. (u C. G.) vidi srđnja. Rj. i ondje syn. — U pogodbu srđžbe nema. Posl. 334. srđž-ba (dž stoji mjesto č). Osn. 260. riječi s takim nast. kod berba.

srbārece, n. dem. od srebro. cf. rebarce. Rj. kod rebarce primjer. — Hitaj se srebarca, neka je i vedho. DPosl. 26.

srēbrēnje, n. *das Versilbern, inductio argenti.* Rj. verb. od srebriti. radnja kojom tko srebriti što.

srēbriti, srēbrim, v. impf. *versilbern, argento obduco.* Rj. srebriti što, udarati na nj srebro. v. pf. posrebriti. — sa se, *refleks.:* Obrazi mu se rumene, a zubi se srebre kao krupna biserova zrna. Megj. 276.

srēbrn, adj. *silbern, argenteus.* Rj. što pripada srebru. vidi gjumišli, srmali, srmajli, srmari. — Na glavi mu srebrna kacida. Rj. 266b. Igrah se zlatnom jabukom po guvnu po srebrnome. Rj. 449a. Srebrno je lijepo, a pozlačeno još ljepše. Posl. 292. Srebrno sedlo ne čini dobra konja. 292. Izvadi taj momak svoj srebrn veliki nož iza pojasa. Miloš 77. Doći će da mu se pokloni za srebrn novac i za komad hljeba. Sam. I. 2, 36.

Srēbrni Čar, m. za Srebrnoga cara u Srbiji pripovijedaju ljudi koji su kopali rude. Rj.

Srēbrnica, f. *Stadt in Bosnien, an der Drina, zwischen Zvornik und Višegrad.* Rj. varoš u Bosni, za Drini, izmegju Zvornika i Višegrada.

Srēbrničanin, m. (pl. Srēbrničāni) *Einer von Srebrnica.* Rj. čovjek iz Srebrnice.

srebrnik, *m. nummus argenteus*. Stulli. *srebrn novac*; *Silberling*. *vidi* srebrnjak 2. *za nast. isp. anatemnik i anatemnjak*. — Zadržao sam 49 riječi Slavenskih . . . *srebrnik*. Nov. Zav. VI. Oni mu obrekoše *trideset srebrnika*. Mat. 26, 15.

srebrnjača, *f.* (*puška srebrnom okovana*. Rj.³) *cf.* srebrnjak: Pa prihvati dvije *srebrnjače*, te je obje puške isturio (Npj. 4, 482)). Rj. *vidi* srmalija, srmajlija. — *riječi s takim nast. kod ajgirača*.

srebrnják, srebrnjáka, *m.* — 1) pištolj okovan srebrnom, *eine mit Silber beschlagene Pistole, sclopetum minoris modi argentatum, cf.* srebrnjača. Rj. — 2) *vidi* srebrnik. Stulli.

srebro, *m. das Silber, argentum*. Rj. *vidi* gjumis, srma. *dem.* srebarce, *augm.* srebruština. — *Živo srebro*, *cf.* živa. Rj. 158b. Prekri kulu teškijem olovom, a omaza *srebrnom bijelijem*. Rj. 457b. Valjalo je da pošalje najmanje jednu forintu u *srebru*. Rj. 704b. Gde dadosmo *srebro* za olovo! *srebro sjajno*, a olovo tavno. Npj. 1, 37. Dvadeset i četiri (24) krajcara *srebra*. Straž. 1887, 285. Svi zavjesi *bježu* od tankoga platna; a *stopice od srebra*. Mojs. II. 38, 17. Tisuća i sto srebrnika, što su ti ukradeni . . . evo, to je *srebro* u mene, ja sam ga uzeo. Sud. 17, 2.

srebrókos, *adj.* (st.) *silberhaarig, capillis argenteis*: Oj gjevojko *srebrókosa*, tvoje kose srebro nose. Rj. *srebro-kos, srebrnijeh kosa. tako slož. riječi kod* crnokos.

srebróljubae, srebróljúpca, *m. voc.* srebróljúpče. *gen. pl.* srebróljúbāca. *srebro-ljubac, koji srebro ljubi, lakom je na srebro, na novce.* *φιλάρχυρος, vidi* skupac, *i syn. ondje*. — Mrtav da je a za novce da čuje, skoćio bi (*taki je srebróljubac*). Posl. 183. Da je *srebróljubac*, to svjedoče i gjela njegova. Straž. 1887, 62. Vladika treba da je bez mane . . . ne lakom, ne *srebróljubac*. Tim. I. 3, 3. *riječi tako slož. kod* bogoljubac.

srebróljubiv, *adj.* *srebro-ljubiv, koji srebro ljubi, lakom je nu srebro, na novce. vidi* skup 1, tvrd 5. *isp.* srebróljubac. *za suprotno isp.* besrebrn. — *Paša koji je zao i srebróljubiv*. Danica 2, 84. Stojković je rgjav čovek, a i *srebróljubiv*. Straž. 1887, 14. *riječi tako slož. kod* bogoljubiv.

srebróljúblje, *n.* *srebro-ljublje, ljubav k srebru, lakomstvo na srebro, na novce. vidi* tvrdoća, tvrgja 2. — Ima 47 riječi koje su od Slavenskih posrbljene . . . *srebróljúblje*. Nov. Zav. VI. Jer je korijen sviju zala *srebróljúblje*. Tim. I. 6, 10. *riječi tako slož. kod* bogoljublje.

srebrúština, *f. augm. od srebro*. Rj. *takva augm. vidi kod* baruština.

sreća, *f. das Glück, fortuna*. Rj. *od* korijena *od koga je* sresti (sretem), sretati. *isp.* Korijeni 19. *vidi* čestitost, narok, ruka 11; *bät**, talija*. *dem.* srećica. *suprotno* nesreća. *isp.* usrećiti. — Domaćica somun tako umijesi, da se ne poznaje, gdje je šaran, već pop neka ga siječe na *sreću*. Rj. 306b. A danas ga *sreća nadesila* u Tušinu gje pijemo vino. Rj. 385a. Da *okuša sreću* u doratu. Rj. 456b. Kad mi dadu zlatni pehar vina, da *nazdravim sreći za udaju*. Rj. 497b. Kúpiti što na česam, t. j. na *sreću*. Rj. 759b. Da ga pita za što mu je (Usud) *dao zlu sreću*. Npr. 76. Dok svojom *srećom* vigje joj zvijezdu zlatnu na desnom koljenu. 102. Ja znam da se ti ne možeš proći da se ne ženiš, *bila ti sreća* . . . da traže eda bi se *po sreći* koja (gjevojka) našla. 114. Dok *nanese ga sreća* u onaj isti grad. 118. *Srećom*, kad se on s carem razgovarao, sve je slušala careva šćer. 120. Oni su mislili da *će to za govedara biti najveća sreća* i *dika* što mu carski sin uzima kćer. 174. Ovi ga preko broda u more baci . . . *iznese (ga) sreća* na jednu *seku* podaleko od kraja. 251. *Babine sreće* (kome posao ide u nazadak). Posl. 10. Da Bog da mi *svaka sreća* posahnula i ne imala napretka kao ova

slamka po jutros! (prekinuvši slamku). Zakletva. 47. *Da ti dobra sreća!* (Kaže se onome koji polazeći reče: S Bogom ostaj!) 56. Zapjevala mu ševa. (*Našla ga sreća*). 85. Stane mu *sreću čestitati*. 106. Tako mi *sreću napredovala!* 306. *Odnese me Bog i sreća* Jovu na dvore. Npj. 1, 34. Darujte me, braćo moja, *zarad' sreće i napretka*, zarad' Boga jedinoga. 1, 143. *Sreća joj se* (Stanković) *veselila s' Stankom zajedno!* 1, 165. Da gledamo, *ko će kome u sreći pasti*. 1, 173. A oh mene, *prva sreća moja!* a ti sade, *huda sreća moja!* 1, 231. *Al' je njemu loša sreća bila*. 1, 465. Ja se najmih u popa, ah! na *moju zlu sreću*. 1, 511. *Zla Jeminu sreća priskočila*, te Alila u svatove zazva. 1, 614. Senjani se u lov podignuli *sreće radi* na božić u jutru. 3, 419. Grijota je udrít' na svatove i i *gjevojci sreću ukinuti*. 3, 458. Ne da Pero *bez zle sreće* ovce. 4, 87. Ako Bog da i *sreću od Boga*. 4, 175. A *Bakalu sreća iznevjeri*. 4, 268. Ako Bog da i *sreća junačka*. 4, 327. Ili nas je *sreća ostavila*. 4, 386. Ako bude *sreća od junaštva*. 4, 520. Kako sam *imao sreću* te si me Ti poznao. 4, V. Gjegogji znade prikladnu gjevojku, *gjevojkam' je sreću izgubio*. 5, 64. Punanih ruka a *sreće vesele*, da Bog da! Herc. 353. *Kamo sreća*, da se ovo posljednje nije posvjedočilo! Danica 2, 129. Ja imam sina, koga sa *srećom* mislim vjerivati. Kov. 44. O Kosto, *sreću vesela!* 48. Fala tebe, siv sokole, *bio sa srećom*. 48. O ti Kosto, *mila sreća moja!* 54. Da danas bude *došla s nama* a k vama *svaka dobra i čestita sreća*. 72. Da Bog da domaćinu u svaćem *sreću dobru, sretnu i beričetnu, punu i bogatu*. 120. Ti mene pružio u ruku, *pružio i tebe Bog sreću u domu*. 125. (*Bog*) *svakome dijelio*, a tebe, domaćine, i kapom i šakom i vrećom i svakom *dobrom i plemenitom srećom*. 127. *Neka on blagodari Bogu, ili slijepoj sreći*, što on sad ne glade. Nov. Srb. 1817, 663. *Za mene će biti osobita sreća*, ako Vi . . . Npj.¹ 3, VI. *Čestitati (željeti kome sreću)*. Pis. 4. Kao da je *Kara-Gjorgijiju sreća* pošla u *napredak*; ali *nabrho udari natrag* i postane gore. Sovj. 13. Još na *pravu sreću* Rusi prijevju preko Dunava u Bugarsku. 32. *Neretva bijaše jedne sreće s Dalmacijom*. DM. 9.

Sreća, *m.* (ist.) *vidi* Srećo. Rj. *voc.* Srěčo. *hyp. od* Sreten.

srećan, srećna, *adj. glücklich, fortunatus*. Rj. *vidi* sretan; *batli** (batlija). — 1) Polazajnika obično izbiraju (jer neki gataju da s njega mogu biti srećni ili nesrećni). Rj. 533a. Onaj je one godine *najsrećniji* da konje nadgleda. Rj. 823a. On s *Milicom* ostane srećan. Npr. 79. Sa srećom došao *srećnji i presrećnji junače!* . . . promisli u sebe da *će biti srećan i presrećan* ako ovu uzme. 111. Sestru uhvati za ruku i dajući je reče: *Neka ti je srećna i čestita!* 186. Kad je tako, sinko, *sretan ti put!* 238. I pripasa sve *sretno oružje*, sa kojim je na boj udario i zdravo se *natrag povraćao*. Npj. 4, 299. *O srećnijemu napretku* niko nije mogao ni sanjati. Danica 3, 219. Prijatelju moj, *sretni da ti je čas!* Kov. 46. *Od Boga sretno i čestito!* 70. Fala *druže* desni, a u *Boga sretni!* 72. — 2) *adv.* srećno. Hairli*, *cf.* srećno. Rj. 799a. Te je *caropao sretno* do svoga veka. Npr. 54. Miloš *očistivši* i Cačak *tako srećno* i probitačno, pošalje svoga brata Jovana k Užicu. Miloš 105. Ahimas povika i reče caru: *sretno!* I pokloni se caru. Sam. II. 18, 28.

Srećan, *m.* ime muško. Rj. — *osn.* Srećo. *Osn.* 140. *hyp. od* Sreten. *takva hyp. kod* Cvijan.

srećí, srećém (srěknēm), *v. pf. buchstabiren, syl-*

srećica, *f. dem. od sreća*. — Dobro jutro hladna vodo! mi tebe varice a ti nama vodice i jarice i *svake srećice*. Rj. 54b. *Srećice se nanosili*, lepa žitka nazivili! Npj. 1, 140. *Ne stekla, Mare, srećice*, kolik' ni paun kućice! 1, 383.

Srećko, *m.* ime muško. Rj. — *osn. u Srećo*. Osn. 294. *hyp. od Sreten. takva hyp. kod Boško.*

Srećo, *m.* (juž.) *hyp. od Srećko*. Rj. *gen. Sreća*, *roc. Srećo*. *vidi Sreća*. — *osn. u Sreten*. Osn. 69. *hyp. od Sreten. Sret-jo slični se t i j u č. vidi Mićo, Pećo. isp. Aljo.*

sred, *vidi usred, nasred*: A kada beše *sred gore*. Rj. *praepos. vidi i sredi*. — S ovijem *prijedlogom riječ u drugom padažu* pokazuje, da je mjesto na kome što biva, *srijeda* onoga što sama znači. A prima preda se i druge *prijedloge*, koji mu značenju dodaju svoje: *i(ε)sred, kro(z)sred, nasred, posred, preko-sred, sasred, usred*. — Usadili lozu *sred vinograda*. Npj. 1, 86. Raslo drvo *sred raja* plemenita dafina. 1, 134.

sređi, (st.) *vidi nasred*: Čekaću te *sređi gore* čarne. Rj. *vidi sred*. — Kad su bili *sređi polja* ravna, besedila Jeličina majka. Npj. 1, 606.

sređica, *f.* (u Dubr.) *n. p. u salate* ono iz *srijede, Herzhütter, medulla, cf. srce 2*. Rj. *vidi i bokvica 2*.

sređina (sredina), *f.* — **1**) *die Mitte, medium*: uzeo ga po *sređini*. Rj. *vidi srijeda 1*. — Uze Bjelić šaru za *sređinu*. Npj. 4, 275. Zapali iz *pištolja, te njega po sređini*. Danica 3, 192. Onda bi desnome krilu i *sređini* zašli s legja. *Žitije 32 (centrum)*. U *sređini XV vijeka*. DRj. 2, 290. — **2**) u *hljeba, die Schmolle, Krume, panis mollia*. Rj. u *hljeba što je meko kao u srijedi, pod korom*. — Podlupio se *hljeb*, kad mu se u *pečenju gornja kora odvoji od sređine*. Rj. 522a. *Kriška slanina i komad sređine* (dobro je). Posl. 161.

sređiti, *srēdim, v. pf.* Rj. *s-rediti. v. impf. sregjivati*. — **I**) *vidi učiniti, urediti, svršiti*. Rj.: Štaka *priča* koja se njemu (Milošu) pripisuje treba da je tako *sregjena* da se odmah pozna da je njegova. Mil. VIII. — **2**) *n. p. stoku, t. j. namiriti, befriedigen, facio satis*. Rj. — **3**) (u Dubr.) *vidi pričestiti*. Rj. — **II**. *sa se, refleks. sređiti se, srēdim se, v. r. pf.* (u Dubr.) *vidi pričestiti se*. Rj.

sređnji, *dnjē, adj.* — **1**) *der mittlere, mittlere, medius*. Rj. *koji je u srijedi*. — **a**) (*vremenom ili mjestom*): Mlagja dva brata reku *najstarijemu* . . . ali on ne *šćedne*, pa ni *sređnji* ne *šćedne*, onda *najmlagji* zakolje svoga konja. Npr. 8. Imao tri sina. Jednom *najstariji* sin pogje u lov . . . Onda pogje *sređnji sin u lov* . . . Onda i *treći sin* pogje u lov. 44. A^p su u grad *devet brata* . . . *najmlagji* je brat *davaše* . . . *najsređnji* je brat *davaše* . . . Npj. 1, 155. Kad to čuše *tri ljepe gjevojke, obje krajnje srednju* pogledaše. 2, 151. Pjesme *junačke sređnjih vremena*. 3. VII (*između starijih i novijih vremena*). — **b**) u *gram*. Se, može se dodati i *sređnjim glagolima*, *n. p. danas mi se nešto spava*. Rj. 674a (*verba neutra, između aktivnih i pasivnih*). Imena *sređnjega roda*. Posl. XXXVII (*neutrum, sächlich; između muškoga i ženskoga, ni muško ni žensko*). Oblici su različni i prema tri *roda*: muškom, ženskom i *sređnjem*. Obl. 1. *Glagoli sređnji* nemaju drugoga *glagolskog pridjeva*. 61. — **2**) *srednje ruke, mittelmässig, mediocriter*. Rj. (= što nije najbolje ni najgore). — *Kraljice* . . . Jedna se *djevojka* (koja valja da je *lijepa i sređnjega rasta*) među njima zove *kraljica*. Rj. 298b. (= ni visoka rasta ni niska). Mravar, zelena tica, kao *sređnji golub* velika. Rj. 370a (= ni veliki ni mali). Preuba(h) *štogogj, srednje ruke*. Rj. 583b. Ali nema onih *dvorova velikih*, već mesto njih *sređnja kuća* . . . ali nema ni one kuće, nego mesto nje stoji manja . . . dok najposle od nje (od one kuće) postane mala kolebica. Npr. 75. Raž će biti dobra, a *pšenica* će biti *srednje ruke*. Danica 5, 20. Za *popove* odredi se, da uzimaju: za veliko opelo od *imućna 10* (groša), od *sređnjeg 5*, od *siro-maha ništa*. Miloš 200. On je bio *pjevač od srednje ruke*. Npj. 1, XLVII. Pravi *spisatelj* . . . *sređnji spi-*

satelj . . . *rgjav spisatelj* ne će nikakve recenzije. Pis. 63. Odregjeno (je) *porotnika do 24* za važnu stvar, do 12 za *stvar srednje važnosti*, i do 6 za malu stvar. DM. 265.

Sređoje, *m.* ime muško. Rj. — *takva hyp. kod Blagoje*.

sredokrača, *f. Mittelpunkt, centrum*. Rj. *sredokrača, drugoj poli korijen od koga je kratak. isp.* Osn. 58. *vidi centar, centrum. isp. sredina 1, srijeda 1*.

sredoposni, *adj. n. p. nedjelja, in der Mittfaste, medii jejunii*. Rj. *sredo-pos(t)ni, što pripada sredoposću, četvrtu nedjelja u korizmi, u časnom postu, zove se sredoposna*. — Prva se nedjelja zove *čista*, druga *pačista*, treća *bezimena*, četvrta *sredoposna*, peta *gluva*, šesta *cvjetna*, sedma *velika*. Rj. 20b.

sredopošće, *n.* (u C. G.) *srijeda posta, die Mittfasten, medium jejunium*. Rj. *sredo-pošće*.

sredorusa, *f.* po *vaskrsenju četvrta srijeda*, koju žene (u Zemunu) svetkuju zbog *različnijih krasta*, a osobito zbog *ruse*. Rj. *sredo-rusa*.

sredoviječan, *čna, adj. im mittlern (Lebens-) Alter, mediae actatis*. Rj. *sredo-viječan, srednjega vijeka, srednje dobi. isp. starovremesan, vremesan, vremenit*. — Dok evo ti *izagje iz groba jedan čok sredoviječan*, no *gromoradna stasa*. Npr. 97. Upazi *izvan jezera jednu ženu sredoviječnu* gje *raspletijeh kosa plače*. 153. *Junačke pjesme* ponajviše *spjevavaju ljudi sredoviječni i starci*. Npj. 1, XX.

sredozemni, sredozemski, adj. *sredo-zemski, mitteländisch, mediterraneus*. — Te se moglo iz *sredozemskoga mora* u *crveno ploviti* . . . te se upravo iz *Atlantskoga mora* može *ploviti u sredozemno*. *Priprava 17*. Donji *Misir* bio je nekad samo *zaliv sredozemskoga mora*. 18. Od *sredozemnoga mora* do *samoga Eufrata*. Prip. bibl. 71. *kad se isporede tako sastavljene riječi donjdzemski, gornjdzemski, našdzemski, čini se da će biti bolje načinjena riječ sredozemski nego li sredozemni*.

sredozimci, sredozimacā, m. pl. (sveci prvoga i trećega Februara) *der Mittelwinter, media hiems*. Rj. *sredo-zimci, dani kad je srijeda zime*.

sredozimni, adj. n. p. mjesec, Mittelwinter-, mediae hiemis. Rj. *sredozimni, što pripada srijedi zime*.

sredstvo (Rj. (СРЕДСТВО), *n. das Mittel, via, ratio, consilium, auxilium, subsidium, praesidium. isp. način, oruđe, lijek, pomoć, potpomoć*. — Naravna mudrost njegova postavi ga u stanje sva ona *sredstva* svijesno *iznalaziti* koja mu potrebna *bijahu*. D. E. Bogdanić, ARj. IV. 259a. *Porta Otomanska* kakva je *sredstva* protivu *Šćepanu* upotrebljavala. Šćep. mal. II. *Sredstva* ljude čine *velikima*. 25. Učenje *tugjih jezika* *pozdravljahu* kao *obrazovno sredstvo*. Zlos. 120. *Kamo mi sredstva* za takav *posao*? 193. *što je rečeno za odnos, valja i za sredstvo*.

sredušta, u *pripovijeci: srijeda sredušta*. Rj. *riječ načinjena u šali po govoru popovskom i kalugjerskom, koji u narodni jezik miješaju riječi stare Slovenske iz crkvenih knjiga. vidi take riječi kod glavušta*.

sregjivānje, n. verbal. od sregjivati. Rj.: Ima u tom *zbiranju i sregjivanju činjenica* nešto što je sa svim *naučno*. Mil. V.

sregjivati, sregjijēm, v. impf. vidi srediti. Rj. *s-regjivati, kao činiti, rediti, uregjivati, srsjivati. v. impf. prosti rediti*. — Što su ta *parčeta sićušnija*, to je sve *veća veština njih sregjivati*. Mil. V.

Sremački, adj. sirmisch, sirmicus, sirmiensis. Rj. *što pripada Srijemcima, vidi Srijemski*. — Naši *istina* da se sve više *približuju k Sremačkome narječju*. Pis. 86.

Sremica, f. die Sirmierin, fermina sirmiensis. Rj. *žena iz Srijema. vidi Sremkinja, Srijemka, dem. Sremičica*.

Sremičica, f. dem. od Sremica. Rj.

Sremkinja, *f.* vidi Sremica. Rj. vidi i Srijemka. **srěskī**, *adj.* što pripada srezu. — Zato je velika hvala okružnijem i sreskijem starješinama. Sovj. I.

srěsti, srětēm (srětnēm), srěo i srěo, srěla), *v. pf.* Rj. (s-resti. *isp.* Korijeni 19). *v. pf. slož.* prě-srěsti, pri-, su-; susretnuti. *v. impf. prosti* sretati. — 1) *begegnen (cinem), obviam fio cui.* Kad ko u jutru najprije sretně mačku, ili staru ženu, vrlo mu je to nepovoljno, jer se misli, da će onaj dan biti nesrećan. A putnicima je najnepovoljnije, kad sretnu popa ili kulugjera. Rj. vidi skobiti, sukobiti, ukobiti, udesiti. — Koga gogje sretet u susreći. Rj. 726b. Kako je ploveći po moru srio Turski brod, pun robova. Npr. 250. A vi, slugo! polju pohitajte, te sretite poljem gospodara. Npj. 2, 527 (na susret pogijte). Da idemo, da sretemo Turke. 4, 170. Ongje ih sretnu drugi glasovi, da . . . Danica 3, 201. Svaki svakoga bratski da sretne. Kov. 58. Sretite s hljebom bjeGUNCA. Is. 21, 14, — 2) *sa se, reciproč. cinander begegnen, obviam fio.* Rj. vidi skobiti se, ukobiti se, desiti se 2, udesiti se. — Do malog Božića govori se, kad se dvojica sretnu na putu, Ristos se rodi. Rj. 35a. Idući pokraj te vode srete se s jednim čovekom. Npr. 36. A kada se na blizu sretoše. Npj. 4, 328. Ismailo sretavši se s njima, reče im . . . Jer. 41, 6.

Srěta, *m.* vidi Sreto. Rj. (*ist.*) hyp. od Sreten.

srětalae, srětaoca, *m. der an Andere herangeht um sie zu grüssen, obviam fio.* Rj. koji sreta koga. vidi sretilac. — Ono pobro posl'o sretaoce, da susretu mene i tebeka. Npj. 3, 379. riječi s takim nast. kod čuvalac.

srětan, srětna, *adj.* vidi srećan. Rj. i primjere ondje. odregjeno srětni i srětnji.

srětānje, *n. das Begegnen, obviam itio.* Rj. *isp.* sretaoština, susreća, susret. *verb.* od 1) sretati, 2) sretati se. — 1) *radnja kojom tko sreta koga.* — 2) *radnja kojom se nekolicina sretaju.* — A daš mene tvojeja gjojata, da ja idem šuri u sretanje. Npj. 3, 128.

srětaoština, *f. das Entgegenkommen, occursitatio:* Ugledaše u moru gjemije, prijatelje u sretaoštinu, Rj. *isp.* susreća, susret; sretanje. — srětaoština (št dolazi do osnove od koje je postao drugim nastavkom sretal-ac). Osn. 170. riječi s takim nast. kod gospoština.

srětati, srětām, *v. impf.* Rj. vidi srijetati, kobiti 2, skobljavati. *v. impf. slož.* prěsretati, susretati. *v. pf. prosti* sresti, i ondje *v. pf. slož.* — 1) *begegnen, obviam fio.* Rj. — Kad dogje u svoj zavičaj, stanu ga sretati poznanici i pitati: »Čija su ti to govoda?« Npr. 78. Bijuci se s neprijateljem, koji ga je silno sretao. Žitije 46. Sretao si onoga koji se raduje tvojeći pravdu. Is. 64, 5. — 2) *sa se, reciproč. sich begegnen, obviam fio.* — Crkva Hristova da bi se na svakom koraku s njima (s djecom svojom) sretala. DP. 352.

Srěten, *m.* ime muško. Rj. Postanjem su participija, pa se uzimaju kao supstantiva za imena vlastita: Mišljen. Obren. Srěten (od srěsti. Korijeni 19). Utješ. Osn. 146. hyp. od Sreten: Srěta, Srěto; Srěća, Srěco, Srećan, Srećko.

srětenije, *n. Mariae Heimsuchung, visitatio Mariae* (2. Febr.). Srbliji kažu da se tada sretno ljeto i zima, Rj. sretenije sa starim nast. vidi sretenje. za nast. *isp.* bogojavljenije. krivo je prevedeno: Mariae Heimsuchung, visitatio Mariae; jer taj svetaćac pada u zapadnoj Crkvi na dan 2. srpnja i zove se pohogjenje Marijino. sretenije (sretenje) pak pada 2. veljače u istočnoj crkvi, i u zapadnoj gdje se zove očišćavanje Marijino, svjećnica. sretenije (Grč. hypapante) zove se po tom, što je Simeon Bogoprimalac srećo Spasitelja u hramu.

sretenje, *n.* vidi sretenije. — Počecu od Sretenja i Blagovijesti. DP. 319.

srětilac, srětioca, *m.* vidi sretalac: Ono nije od Perasta Bajo, nego naši brzi sretioći. Rj.

srětnji, tujě, *adj.* vidi sretan: Vod' je, vodi, mladi Jovo, sretnja ti bilal Rj. vidi i srećan, odregjeno srećni, prema čemu je sretnji kao božićni prema božićnji, koje vidi. — »Sa srećom došao sretnji i presretnji junače!« . . . pomisli u sebi da će biti srećan i presrećan ako ovu uzme. Npr. 111. Dohodili ništi i ubogi na glas i sretnji udjelak! Kov. 121.

Srěto, *m.* ime muško. Rj. hyp. od Sreten.

srěz, *m. der Bezirk, regio.* Od prije su se knežine u Srbiji dijelile na srezove. Sad pako mjesto knežine uze se ime srez . . . mjesto knežina Mačva piše (se) i po tom govori Mačvanski srez. Rj. vidi hitar, kotar 2. — U Crnoj Gori pleme znači ono što u Srbiji sad znači srez. Rj. 506b. za postanje *isp.* zarez, porez, prirez, srěz, novorez. Osn. 30.

srězati, srězēm, *v. pf.* Rj. s-rezati. vidi sarezati. *v. impf. srezivati.* — 1) *n. p. košulju, zuschneiden, ad formam scindo.* Rj. vidi skrojiti. — Ko ti srěza bijel belnuk. Rj. 21b. U vrhu je (stećak) srezan kao krov na dugačkoj kući. Rj. 715a. — 2) *n. p. nokte, (die Nagel) abschneiden, (ungues) reseco.* Rj. — Odvedu je (ženu) kući svojoj; i neka obrije glavu svoju i srěze nokte svoje. Mojs. V. 21, 12.

srezivānje, *n. das Schneiden, resectio.* Rj. *verb.* od srezivati. radnja kojom tko srezuje što.

srezivati, srezujēm, *v. impf. abschneiden, reseco.* Rj. s-rezivati *n. p. nokte.* vidi sarezivati, sarijezati. *v. impf. prosti* rezati. *v. pf.* srezati.

srěg, *m. eine Stange, ein daran Wäsche, Kleider, Bettzeug zu lüften, pertica sustentata furculis. cf. lijenka.* Rj. molka preko koje se prevreša rublje, i t. d.

srěgati se, srěgām se, *v. r. pf. zusammenlaufen, concurreo. cf. sleći se:* Aber pošli niz Turske krajine, začuće ga sve sedam krajina, srgaće se serat i krajina. Rj. s-(h)rgati se. (h je otpalo. Korijeni 220). vidi shrgati se. u ovom značenju drukčije se ne nalazi. *syn.* kod sleći se.

Srěgi, *m.* grad na brdu više Dubrovnika, gdje je bio namastir sveti Srgj. Rj. Sergius. *isp.* Srgja.

Srěgja, *m. cf. zlopoglegja.* Rj. — Ovo jeste Srgja Zlopoglegja. Rj. 212a. *isp.* Srgj, a uza to misli se na srdjeti se, srěco, srditko.

srěglja, *f.* (u primorju) die Sardelle, clupea, encrascolus L. (clupea pilchardus Walb. Rj.⁵). riba.

srěgjenje, *n. das Zurnen, ira.* Rj. vidi srćenje.

Srějev dān, Srgjeva dne, *m. St. Sergius, festum S. Sergii* (7. Okt.). Rj.

sricānje, *n. das Buchstabiren, syllabarum distincta prolatio.* Rj. *verb.* od sricati. radnja kojom tko sriče: Bekavica, sricanje u bukvaru. Rj. 21a. Učitelj napiše gjaku najprije slova, pa kad njih pozna, onda mu piše sricanje lekciju za lekcijom. Danica 2, 119.

sricati, sričēm, *v. impf. buchstabiren, syllabatim offero.* Rj. s-ricati. *v. pf.* sriče. — Kad tako nauči . . . slogove sričući. Star. 1, 30.

srijěda, *f. (accus. srijedu) — 1) die Mitte, medium.* Rj. vidi sredina 1. *isp.* sredokraća. — A dohvati brešku po srijedi. Rj. 42b. Poljice, srijeda od pregljače. Rj. 536a. Sredopošće, srijeda posta. Rj. 708b. Pa njega iz pištolja posred srijede. Rj. 800b. Kad dogje na onu čupriju . . . pa kad dogje na sredu . . . Za tim prešavši preko čuprije . . . Npr. 89. Pobratim ga sveže preko srede, pa spusti u jamu. 169. Megju rećenijem i stećenijem gora je po srijedi. DPosl. 60. Srbi se nagju u srijedi izmegju Rima i Carigrada. Kov. 4. Na onoj je strani, ali tako u kutu da se sa srijede zaliva ne može vidjeti, Risan. Kov. 29. Stane Miloš u sredu na po uzvišeno mesto. Miloš 157. Popisati konsonante koji dolaze u početku i u srijedi riječi. Rad 2, 195. — 2) *der Mittwoch, die Mittwoch, dies Mercurii.* Rj. srijeda (sredina) nedjelje: tri dana pred njom (nedjelja, ponedjeljak, utorak),

tri za njom (četvrtak, petak, subota). — *Pepeljava srijeda*. Rj. 494a. *Sredorusa*, po vaskrseniju četvrta srijeda. Rj. 708b.

srijedni, adj. što pripada srijedi 2; govori se u okolini Zagrebačkoj, n. p. srijedni sajam, t. j. koji biva u srijedu. isp. nedjeljni, subotni.

srijegj, srijegja, m. *mittlere Boden-Deube am Fasse, tabula fundi dolii*. Rj. srednja duga buretu u dnu.

Srijem, Srijēma, m. *Sirmien, Sirmiēnsis ager*. Rj. — On otide sitnu knjigu pisat', te je šalje *Srijem-zemlji ravnaj*. Npj. 2, 258.

Srijēmac, Srijēma, m. *der Sirmier, Sirmiēnsis*. Rj. čovjek iz Srijēma.

Srijemka, f. vidi Sremica: Tako pjeva *Srijemka* gjevojka. Rj. vidi i Sremkinja.

Srijemski, adj. *sirmisch, sirmiēnsis*. Rj. što pripada Srijemu. vidi Sremački. — I gosti nas, brate, ostaviše, ne pohode *Srijemski knezovi*. Npj. 2, 634.

srljemuš, m. **srljemuša**, f. **srljemuž**, m. **srljemuža**, f. *Art wildwachsendes Zugemüse (Bärenlauch, Waldlauch*. Rj.³), *opsonii genus (allium ursinum L.* Rj.³). *Srljemuš* raste po šumi i lišće mu je u ustima kao bijeli luk, za to ga mnogi u proljeće beru i sa soli i hljebom jedu: Još se hvale da se dobro hrane u proljeće *srljemužom travom*. Rj.

srlješ, srlješa, m. *der Weinstein, tartarus*. Rj. vidi striješ. isp. birsa (birza). — *srlješ* (isp. star. slov. *срѣшъ*, faex), i s umetnutim t megu sr: *striješ*. Korijeni 224. za umetnuto t isp. stramota i sramota.

srljetati, srljetām (srljēcēm), v. *impf.* u pjesmi mjesto *sretati*: Daleko ga care ugledao, na bliže ga junak *srljetao*. No *srljeće* na buljuka Turke, a gje nose mrtve i ranjene. Rj.

srlkati se, u zagoneci: Ubih vola bika, sve se selo *srika* oko vola bika navrh jasenika (bačva vina). Rj. isp.: Ubih vola bika navrh cerovika, sve se selo *srika* na mojega bika (*odgonetljaj*: Kokoš kad snese jaje). isp. i *zagonetku* kod staviti I 3.

srlnuti se, srlnēm se, v. r. *pf.* (u C. G.) *abmagern, macresco*, cf. spasti: Da se nijesi brinuo, ne bi se tako *srlnuo* (Kao ukor debelu čoeku. Posl. 55). Rj. s-rinuti se (*isp. prosti rinuti, koji je takogjer v. pf.*). ostala syn. vidi kod spasti 3.

srlkānje, n. *das Schlürfen, sorbitio*. Rj. verb. od srkati. radnja kojom tko srće što.

srlkati, srlcēm, v. *impf. schlürfen, sorbeo*. Rj. *praesens* i srlkām, kao što se vidi iz posljednja dva primjera. v. *pf. prosti srknuti*; v. *pf. slož. od srkati*: nasrkati se, posrkati; od srknuti: odsrknuti, priskrknuti. v. *impf. slož. priskrivati. dem. srkutati*. — Na Božić... Kad počnu ručati neki prije svega *srlcu varenik*. Rj. 36b. Ko hrće, ne *srlce*. (Ko mnogo spava, onaj slabo jede što kuvano). Posl. 159. Teško je i duvati i *srlkati*. 314. *Ne srka(j) vrūce juhe*, da se ne oprliš. DPosl. 75. Pas raspaši, biće ti polakše, *nosom srkaj*, svoje kose drpaj. Npj. 5, 453.

srlklet,* m. *ein drohender Befehl, jussus*: Pa od zemlje na noge skočio, a na mlagje *srlklet* učinio. Rj. *zapovijest*. vidi crklet, saklet.

srlknuti, srlknēm, v. *pf. schlürfen, sorbeo*. Rj. v. *impf. prosti srkati*; vidi ondje i v. *pf. slož.* — Baja-lica živo ugljevlje baca u nenačetu vodu... po tom bolesnik od one vode u tripud *srlkne* i umije se njome. Rj. 83b. *Srlkne malo vina* iz čaše. Rj. 124b. *sa se, pass.*: *Srlčak, što se* u jedan put *srlkne*. Daničić, DPosl. XVII.

srlkātānje, n. *dem. od srkanje*. Rj.

srlkātati, srlkcēm, *dem. od srkati*. Rj.

srljānje, n. *verb. od srljati, koje vidi.*

srljati, srljām, v. *impf. rennen, ruo, cf. nasrtati*. Rj. vidi i srtati. v. *pf. slož. nasrljati*.

srlma,* f. vidi srebro (*srma* je najčistije srebro). Rj. — Dobre konje u *srmu oblismo*, u skerlet se

čohu obukosmo. Npj. 4, 246 (u skerlet-čohu, među njih umetnuto se stiha radi). Uze njemu od *srme oružje*. 5, 250. Svrh košulje zelene ječermje, *kaljenom su srmom* izvezene. 5, 287.

srlma-džūzdān,* m. kao kesica od srebra, i ovdje se misli u čemu se zapis nosi: Ja se dragom u njedra savila, u njedrima *srma-džūzdan* bila. Rj. isp. džūzdan.

srlmājli,* adj. *indecl. vidi srmali*: Uz košulju *srlmajli* maramu. Rj. što pripada *srmli. vidi i srmari*; *srebrn*.

srlmājlija* (puška), f. vidi srmalija. Rj. vidi i srebrijača. — Sretoše nas dvije zmije ljute, jednu ubih *puškom srlmajlijom*, a ti drugu zelenom latinkom. Npj. 4, 328.

srlmāli,* adj. *indecl. vidi srebrn*: Pa ga pokri *srlmali* košuljom. Rj. *srma-li, nast. Turski. vidi i srmajli, srmari*.

srlmālija* (puška), f. vidi srebrijača. Rj. vidi i srmajlija. — Pa dofati *pušku srmaliju*, na Murata nagoni dorina. Npj. 4, 328.

srlmāri,* adj. *indecl.* (u Dalm.) vidi srmali: Kad vam mahnem *srmari* maramom. I mahnu im *srmari* maramom. Rj. vidi i srmajli, srebrn.

srlna, f. (*pl. srlne*) *das Reh, caprea*. — Hodih mlada po gori zelenoj, pasoh travu, kakono i *srlna*, i ne vijgeh hljeba zalogaja. Npj. 3, 462.

srlnac, srlnea, m. *capreus*. Stulli. vidi srndać, srnjak.

srlnadica, f. (u Hrv.) vidi strnadica. Rj. *ptica*. — može biti od osnove koja je u *strni*: *strnadica* i odbacivši t: *srlnadica*. Korijeni 275.

srlnava, f. ime kravi. Rj. isp. za *nast. bjelava*. — *osn. u srna*. Osn. 85.

srlnčec, srlnčeta, n. vidi lāne. Rj. mlada *srlna*. — Dvije dojke tvoje kao dva blizanca *srlnčeta*. Pjes. nad pj. 7, 3.

srlndać, srlndaća, m. *der Rehbock, capreolus*. Rj. mužjak. vidi srnac, srnjak. — *crvendać* (osn. u adj. *crven*; d je dodano glasu n, kao u *srlndać*). Osn. 230. riječi s takim *nast. vidi kod gluhać*.

srlnčiči, čč, adj. *Reh-, capreae, caprearum*. Rj. što pripada *srlni, srlnama*. — *takva adj. kod jagnjeći*.

srlnetina, f. *das Rehfleisch, caro capreae*. Rj. *srlneće meso*.

-srlnuti, -srlnem, *ne dolazi kao prost glagol nego samo kao složen*: nasrlnuti, posrlnuti. v. *impf. nasrtati, posrtati; prosti srtati*.

srlnjāk, srlnjāka, m. u Hrv. vidi srnac, srndać.

srlročan, srlročno, adj. **srlročit**, *übereinstimmend, conveniens*: O svačemu *srlročno* prozboriti. Rj. kao *složno, skladno 2, kako valja. isp. sročiti, složiti*.

1. **srlročiti**, srlročim, v. *pf. vidi složiti*. Rj. s-ročiti (СРЛОЧИТИ. Korijeni 14). vidi složiti 5. n. p. u pjevanju kad pjeva dvoje zajedno pa sroče da se glas nijednoga osobito ne čuje.

2. **srlročiti**, srlročim, v. *pf. s-ročiti, na ročište sazvati. v. impf. ročiti (i se)*. — *Sročila* sam dvije harambaše. J. Topić 6. Rp.

srlrodan, dna, adj. *unter einander verwandt, cognatus*: Ka'no *srlrodno jato* golubova. Rj. s-rodan, koji je s kim rod. — *Srlrodna braća*, oganj oborite. Npj. 4, 284. Posljednje poluglasno slovo pretvori (se) u drugo njemu *srlrodno*. Danica 1, 68. Različni, *izmegju sebe* manje ili više *srlrodni narodi*... S *jezikom* ovoga roda *gjekoji su drugi srlrodni u riječima* i u gramatici vrlo u blizu, *gjekoji iz daljega*, a *gjekoji nijesu nimalo*. 2, 121. *Slova, koja su iznutra po prirodi svojoj srlrodna*. Pis. 29. U plemenima *nesta srlrodne svezē*. DM. 299. Sin naroda našemu *srlrodna*. Rad 9, 191.

srlroditi se, srlrodim se, v. r. *pf. einander als Verwandte erkennen, propinquos se appellat*. Rj. s-roditi se s kim, *postati mu rođjak. v. impf. srođjavati se, sragjati se*. — S Kara-Gjorgijem ostane Mladen Milovanović sa svojijem kumom Milojem Petrovićem,

koji su . . . sad se srodili i kao braća živjeli u jednoj kući. Sovj. 17. Ali ni što se sroditi sa Stefanom Tomaševićem, kome daje kćer, to ništa ne sačuva Srbiju od turskoga jarma. DM. 116.

srodnik, m. der Verwandte, propinquus. Rj. koji je srodan kome. — Tako mi što podijeliti ne možemo! (t. j. krvi). (K srodniku). Posl. 307.

srodstvo, n. die Verwandtschaft, propinquitas, cf. rod. Rj. isp. i rodbina. — Jezici još nijesu tako poznati, da bi se mogla koljena (stepeni) srodstva njihovog naznačiti. Danica 2, 122. Ima li Turska riječ »deri« kako srodstvo s našijem »derati« to ne znam. Pis. 42. Kupi njivu . . . jer ti imaš po srodstvu pravo da je kupiš. Jer. 32, 7. Na svojju korist obratit će se prema da daleko srodstvo s Nemanjom . . . DM. 95. Srodstvo među jezicima slovenskim još se slabo zna. Rad 1, 106.

srogjávänje, n. das Vettern, appellatio titulo consobrini. Rj. verb. od srogjavati se, koje vidi.

srogjavati se, srogjavam se, v. r. impf. Vetter werden, appellare se consobrinos. Rj. s-rogjavati se. reciproc. postajati rogiaci, goceriti jedan drugomu rogak. vidi sragjati se. v. pf. sroditi se.

srok, sroka, m. — 1) (u C. G.) das Zeichen, signum, cf. znak: Srok je ono u našu krajinu. Rj. s-rok. (isp. sreći). znak, upravo će biti ugovoren znak. Korijeni 14. — 2) vidi slik; der Reim. — Ono nijesu narodne pjesme, nego ih je on (Kačić) gradió . . . prema da su gjekeje (osobito koje nijesu na sroke) dosta nalik na narodne. Npj. 1, XXXVIII. isp. sročiti 1.

sroktati se, sroktu se, v. r. pf. t. j. svinje, sich in einen Haufen zusammengrunden, cum grunitu concurro. Rj. s-roktati se. svinje se sroktu, t. j. roktući strče se. v. impf. prosti roktati.

srozati, srozam, v. pf. — 1) z. B. die Strämpfe vom Beine herabrollen, devolvo. Rj. s-rozati n. p. bječe s nogu. suprotno zarozati. isp. srozati se. drukčije ne dolazi glagol ovaj. — 2) sa se, refleks.: Načinila se mrska, kad se n. p. sroza dokoljenica. Rj. 372b.

srp, m. die Sichel, falx. Rj. dem. srpić. hyp. srpak 1. — Žetvu žela lepota devojka zlatnom rukom i srebrnim srpom. Npj. 1, 172. Povadite srove, jer treba rezati vinograd. DP. 87.

srpaec, srpea, m. (u Dubr.) die Betonie, vettonica (betonica officinalis L. Rj.*). Rj. biljka.

srpak, srpka, m. — 1) hyp. od srp. — 2) nekakva trava. Rj. Färber-Scharte, Färberdistel; serratula tinctoria L. Rj.* 733a.

srpanj, srpnja, m. (u Dubr.) Monat Juli, mensis Julius. Rj. sedmi mjesec u godini. vidi jul, julije.

Srpčad, f. (coll.) junge Serben, serbica juvenus. Rj. vidi Srpčici. jedno od Srpčadi: Srpčea.

Srpčea, Srpčeta, n. ein junger Serbe, puer serbus. Rj. Srpsko dijete. coll. Srpčad.

Srpčici, m. pl. (coll.) vidi Srpčad. Rj.

srpić, m. dem. od srp. Rj.

Srpka, Srpkinja, f. die Serbin, Serba. Rj. — Oj Srpkinjo, draga moja ljubo! Npj. 2, 625.

Srpska, f. adj. Serbien, Serbia, cf. Srbija. Rj. t. j. zemlja.

Srpski, adj. serbisch, serbicus. Rj. što pripada Srbima ili Srbu kojemu god. vidi Sribinski. — Da to vidi što prije i sam narod hrvatski ili srpski. Oglad III. adv. Struk cvětovi. po Srpski se ne bi moglo kazati. Straž. 1886, 1766. Što mu je bilo ruski, to sam mu promenio na srpski. Glas. 11, 143.

Srpskoslavenski, adj. Srpsko-slavenski, što je Srpsko i Slavensko. isp. Srpskoslovenski. — Kakav je to jezik? . . . Može biti da je Srpsko-Slavenski, ali crkveno-Slavenski zaista nije. Pis. 83. Primjeri iz srpsko-slavenskoga jezika. DRJ. 1, VII.

Srpskoslovenski, adj. što je Srpsko i Slovensko. isp. Srpskoslovenski. — Poslije se južnoslavenska

razdijeli na dva jezika, koja (Štajber) naziva bugarskim i srpsko-slovenskim. Rad 1, 108.

srš, f. das Mark (der Pflanzen), medulla, cf. srčika. Rj. vidi i srč, srž 1. isp. strž. — Kudjelja i lan ima ovakovijeh žičica u sebi . . . trebalo je mnogo umještva, dokle je (čovjek) one žičice očistio spolja od ljuske i iz nutra od srši. Priprava 140. Srš od rogoza može služiti zgodno kao trud. 163.

sršljen, sršljena, m. die Horniss, crabro, cf. stršljen. Rj. bubina. vidi i strmej. — Skorak, šarena i brkata bubina, malo tanja od sršljena, ali je dugačka koliko i on, ako nije i dulja. Rj. 687b. sršljen. među sr umeće se t: stršljen; stršiti, nastršiti se. Korijeni 43. za umetnuto t među sr isp. stramota.

srt, m. vidi orepina. Rj. u lisičine od pola legju k repu. — Po svoj prilici i srt (orepina) biće tugja. Osn. 21.

srtanje, n. verb. od srtati, koje vidi.

srtati, srčem, v. impf. samo u Stullija i u njegva praesens srtam. vidi srijati. — 1) inconsiderate, temere, coeco animo, vel impetu ire, procedere. nezmotreno, drsko, slijepo, ili navaljujući ići, stupati kuda, n. p. srtati u propast. isp. v. impf. posrtati, v. pf. posrtno. — 2) srtati na koga, adoriri aliquem. Stulli. vidi nasrtati na koga.

srbūiti, srbūim, v. pf. s-rubiti. vidi odrubiti, odsjeći, osjeći. isp. rubiti 2. — A Dojčilo dobar junak bio, glavu srbūi crnom Arapinu. HNpj. 1, 308.

sručiti, sručim, v. pf. s-ručiti. vidi izručiti 1, isprazniti. — Miloš . . . rasrdi se i svoju srdnju sručī na njega (na Vuka). Mil. 269.

srušiti, srušim, v. pf. n. p. kuću, niederreißen, demolior. Rj. v. impf. prosti rušiti. — Šančeve po krajini da sruše. Miloš 26.

sržnuti, sžnem, v. pf. spannen, anstrengen, intendo: Rsom sžni, rukom vrzi, ljudski rsu. Rj. s-sržnuti. glagol se drukčije ne nalazi. — Značenje (korijenu) trzati se: t nije umetnuto: sžnuti. Korijeni 221. biće od riječi rs (snaga).

srž, f. Rj. vidi 2 srč f. — 1) n. p. u drveta, u zove, das Mark, medulla. Rj. vidi srčika 1, 2 strž f. — Iznagju u Misiru papir iz srši nekakoga rogoza. Priprava 182. — 2) u čiru, der Eiter, pus. Rj. vidi gnoj 1. isp. sukrvica.

sržba, f. (u Dubr.) vidi srdnja: Postelja i trpeza nema sžbe (Posl. 256). samo je po kvarnom Dubrovačkom govoru mj. srdžba, gdje je od š (srčiti, i se) pred b postalo dž. isp. svjedodžba.

stabaldjika, stabaldjika, f. vidi stabljika. Rj. vidi i stabaljka, i ondje ostala syn. osn. u stablo. Osn. 277. riječi s takim nast. kod aptika.

stabdjika, f. vidi bazdrjljica. Rj. vidi i stabaldjika. stabaljka, stabljika, stapka, badrljica 1, bazdrjljica, bazdrjljica; batvo, peteljka, trepeljka, vriježa 1a. n. p. u trave onaj struk od zemlje do cvijeta, u grozdu ono za što ga držimo, tako i u kruške, i t. d. isp. i stablo. — riječi s takim nast. kod kazaljka. za osn. vidi stabaljka.

stabar, stabra, m. (u C. G.) der Stamm, caudex, cf. stablo: Kakove su noge u gjevojke, je l' v' ovaki stabar u lemuna. Rj. vidi i deblo, hrek. — Bogatac je nedarovit kako stabar neplodovit. DPosl. 7. Di je stabar, biće i grane. 16. Kruška ne pada daleko od stabra. 51. Stabar (u starom bi slovenskom bilo стѣръ, kor. koga je stablo). Osn. 105.

stabarka, f. — 1) vidi stāp. Rj. drven sud u kojem se maslo mēč. vidi i bučka, bučka. — 2) vidi tabarka. Rj. kad se peče rakija, napuni se badanj vode, pa se kroza nj prouče kazanska lula, te se rakija prolazeći lulom kroz vodu rashlagjuje. — osn. u stabar. Osn. 299.

stablina, f. vidi šašarovina. Rj. kukuruzno stablo. vidi i kukuruzovina, i syn. ondje. — gram. je upravo

augm. od stablo, koje joj je osnova; ali značenjem zamjenjuje osnovu.

stáblo, n. der *Stängel, caulis*. Rj. vidi stabar, deblo, hrek. isp. stabaljka, i syn. ondje. — Bačva, 2) *stablo* u prorasla crnoga luka, na kojemu je gore sjeme, cf. evolika. Rj. 18a. Rasla jabuka Ranku pred dvorom: srebrno *stablo*, zlaćene grane. Npj. 1, 60. Sve *planine* . . . mogu se razdijeliti na dva glavna *stabla*. Danica 2, 31. Sjeme pušta dolje korijen, a gore *rastu stabla*. Pis. 25. Ima mnogo riječi za kukuruzno *stablo*. 76. Sedam klasova izraste iz *jednoga stabla*. Mojs. I. 41, 5.

stábljika, f. (u Srijemu) der *Stängel, caulis* (n. p. u duvana, kukuruza itd.), cf. stabadljika. Rj. vidi i stabaljka, i syn. ondje. — Siju vjetar . . . *stabljike* ne će imati, klica ne će dati brašna. Os. 8, 7.

stáči, stáknēm (stákoš, stáke, stákao, stákla), vidi staknuti. Rj. s-tači, n. p. *uگارke, vutru*. vidi i starnuti. v. *impf.* sticati. — Niti je htela *vatre staknuti*, ni spremiti. »Rajska dušo! što nisi *moju vutru stakla* i *moju kolebu počistila?*» Npr. 143.

stáđ, m. (st.) der *Stand, status*: Gje se nagje, ongje *stáde stádom*. Rj. za: *stádom stati* isp. cikom poci-kivati, i *ondje ostale takev izričaje*.

stádo, (stádo), n. (st.) (*pl. gen. stáđa*), die *Herde, grex*: Ako me nadžanješ, daću ti ja *stádo*. Što će tebi *stádo* s *premnogim ovacma*, kad ti trave nemaš, *stádo* da napaseš. Rj. vidi krd, čorda. — Idući naiđe na livadi na *stádo ovaca*. Npr. 72. *Bjelo stádo*, poklali te vuci! Npj. 1, 324. Šogava ovca *se stádo* ošoga. Posl. 352. *Da mu ralo ore u duboko, a stádo ide u široko*. Kov. 120. *Stádo ti se širilo*, a iz njega vadio sir. 126. Udariću *pastira i ovce od stáda* razbjeći će se. Mat. 26, 31. *iz primjera ovijeh vidi se, da riječ stádo nije stajaća*.

stáhor, m. vidi staor, štakor; pacov, parcov; die *Ratte, rattus* Linn. — Pacov, die *Ratte, rattus* Linn. cf. *stahor*. Rj. 492a.

stája, f. — 1) der *Stall, stabulum*. Rj. vidi stajnica, štala, konjušnica, košara (govegja, konjska, ovčja), ahár (ar, har). — Ondje načini sebi kuću a *stoci svojoj načini stáje*. Mojs. I. 33, 17. — 2) vidi zgrada. Rj. — Čerana, *stája* gdje sapundžije svijeće i sapun grade. Rj. 759b.

stájací, čé, adj. n. p. haljina, *feierlich, sonntiglich, solemn*. Rj. kao *suećano, što je za nedjelju i blagdane* suprotno sebični 1. — *Stajaćica, stajaća košulja*. Rj. 711a. Gdjekoje mlade i poslije kašto metnu čuk na glavu, kao *stajaću kapu*. Rj. 761b. Koje se riječi danas ne govore u govoru, nego se samo čuju u pjesmama, one sam zabilježio sa *st. (stajaća, poetisch)*. Rj. XX. Svatovi ustaju i oblače se u *svoje najljepše stajaće odijelo*. Kov. 58. *Stajáci* (osn. u stajati). Osn. 240. *što je za stájanje*. adj. s *takim nast. kod brijači*.

stájáćica, f. *stajaća košulja, das Feiertagshemde, solemne indusium*. Rj.

1. **stájánje**, n. *das Stehen, statio*. Rj. *verb.* od stajati (stojim). *stanje koje biva, kad tko stoji*: Već na mejdan, ako žena nisi! jer mi nije dugo za *stájanje*. Npj. 3, 396.

2. **stájánje**, n. *verbal.* od stajati. Rj.

1. **stájati**, stáđim, v. *impf.* Rj. vidi 2 státi (= stajati) stojim. v. *impf. slož.* do-stájati se (kome što), nastájati; u kojih se još drži o: *nástojati* (i nastajavati), pristójati se. v. *pf. slož.* do-stájati se (čega; u pjesmi i bez se); ostájati, odstájati, postájati, prestájati, zastájati (i se); u kojih se još drži o: dostójati se, prestójati. v. *pf. prosti* 1 státi 1. — 1) *stehen bleiben, consisto, sto.* — a) u pravom smislu: Dubiti, *stajati upravo*. Rj. 142b. Dijete *stoji dupke*. Rj. 145b. *Rástě stájati*, vidi človiti. Rj. 642b. Človiti, 2) *stajati na glavi* i na rukama dignuvši noge upravo u visinu kao što čine kašto djeca igrajući se. Rj. 827b. *Ne stoj gjavole!* (Reče se u rizeč kad se pripovijeda kako

se što zlo dogodilo). Posl. 209. *Nigda mu jezik ne stoji*, kao vodenično kolo (koji mnogo govori). 213. *Stoji* kao strašilo. 295. *Dim ne udi ležećim neg stojićim*. DPosl. 16. Nagje (car) čedo u gori zelenoj . . . *Stája* care letnji dan do podne, ne bil' gdi ko čedu izišao. Npj. 2, 155. Kad ti dodje ova čašica i ova zdravica, prigni sjedeći a odmakni *stojiću*. Kov. 73. Nevjerstvom odlomiše se (grane), a ti *vjerom stojiš*. — b) *isp.* biti, nalaziti se (ležati, sjedjeti 2, prebivati, stanovati, živjeti): *Ajam, ono što stoji* upregnutu konju *oko vrata*. Rj. 2b. *Žito stoji na sofri* u kakvoj karlici. Rj. 34b. *Pod vjerom stajala* djevojka tri godine. Rj. 66a. *Na dugulj stoji* nov mjesec. Rj. 143b. *Kaca stoji uspravo* . . . *Bure stoji pološke*. Rj. 266b. Megjaš, koji s kim megji (*do njega stoji*). Rj. 351a. Ovcara, zgrada gdje *ovce stoji*. Rj. 437a. U jednu sobu, u kojoj je bio jedan vran konj . . . u drugu sobu, u kojoj je za jaslama *stajao* bijel konj. Npr. 8. *Pošto je tako stajala* neko vreme *kod ale*, rekne joj ala: »Ako hoćeš, idi kući . . . 142. *Dokle šćerca s majkom stoji*, pod kosama jezik goji. Posl. 65. *Jabuka koja dockan sazri, dugo stoji*. 107. *Rana koja još pod zavojem stoji*, nju je lasno pozlijediti. 269. *Stoji mi na vrh jezika*. (Kad čok ne može da se sjeti čega što dobro zna). 295. On misli, da će pitati, *kako stoji ta stvar*. Javor 1885, 762. *Vojske, koje su oko Vidina protiv Rusa stajale*. Miloš 10. *Razlika* izmeggju životinje i čovjeka *stoji u tome, što . . .* Priprava 117. Poslije ove gospode *stoji* mitropolit. Za mitropolitima *idu* kalugjeri, popovi. Rj. XIX. *Ovaj svijet stoji više od 6000 godina*. Sovj. 80. *Jer u pismu stoji da će angjeli . . . ali i to stoji napisano*: nemoj . . . Mat. 4, 6, 7. *On stoji u nekoga* Simona kožara. Djel. Ap. 10, 6. *Zar ćete toga radi stajati neudate?* Rut 1, 13. *Jer se Juda radovaše* levitima *što stajahu na postu*: Nem. 12, 44. *Angjeli Gospodnji stanom stoji oko onijeh*, koji se njega boje, i izbavljaju ih. Ps. 34, 7. *Da je Dubrovnik stajao pod Mlecima*. DM. 231. *Na tom je načelu stajao* i briježno pravo. 304. *Patrijarsi Carigradski, Aleksandrijski . . . stojiću meggju sobom u duhovnoj svezi*. DP. 238. I u prijevodu italijanskom *stoji* ta riječ. DRj. 1, 41. — c) *isp.* prilikovati; *passen, angemessen sein*: Ona videći prsten, uzme ga te stavi na prvi prst . . . »*Vigji tata, kako mi lijepo stoji*«. Npr. 115. *Dobru čovjeku sve dobro stoji*. DPosl. 18. *Na se pogleduje, stoji li joj lepo ruho sakrojeno*. Npj. 1, 108. *Kako mu stoji haljina* navezena zlatom, *kupa* s čelenkom . . . Nov. Srb. 1817, 493. — d) *stajati prema kome, s kim; stoji meggju sobom; sich verhalten gegen . . . im Verhältnisse stehen, rationem habere ad rem*: *Kako su te zemlje stajale meggju sobom* do Stefana Nemanje? DM. 1. *Za njegove vlade počese oblasti drukčije stajati prema prijestolu velikoga župana*. 8. *Milutin rgjavio stajaše s Dubročnikom*. 30. *Zakon, koji odregjuje kako valja podanici da stoji prema vrhovnoj vlasti i meggju sobom*. 127. *isp.* odnos. — e) *stoji što do koga, za kim, od volje čije, u volji čijoj; von einem oder etwas abhängen, es hängt von . . . ab, pendere ex aliquo, ex alicujus arbitrio, in aliquo positum esse: To stoji do tebe, hängt von dir ab, in te situm est*. Rj. 123a. *Car reče da u njegovoj volji to ne stoji*, nego u njegove šćere. Npr. 103. *Od volje mu (je ili stoji)*, kao Sokcu post. Posl. 232. *S glave riba smrdi (Do starješine sre stoji)*. 283. *Starešinu je lasno naći; ako li sad baš za njim stoji*, budi ti starešina. Miloš 89. *Do vas stoji*, da to bude ili ne bude. Pis. 27. *See je oro stajalo od volje*. Priprava 182. *Ovo sve četvoro ne vjerujem da će stati 100 for., no opet za novcima stoji!* Straž. 1887, 206. *Obraćiću sav narod k tebi; jer za onijem kojega tražiš stoji da se svi vrte k tebi*. Sam. II. 17, 3. *amo ide i ovaj prinjer: Stefanu mnogo stajaše do milosti turskih careva*. DM. 110. — f) *dobar stajati za što, prema Njemačkom: gut stehen für etwas, vidi jamčiti se za*

što. — Ima 77 putova, kojijemgod pogješ, ja ti stojim dobar da češ doći u namastir. Rj. 396a. Paša opet zapita Vuicu Vulićevića, *stojе li oni* (t. j. Srbi) *dobri za Radića*. Danica 4, 15. A ja ti stojim dobar, da će svi krivci doći u tvoje ruke. Miloš 64. — 2) *stoji vika* (ljudi), *lavež pasa*, *rika volova*, *beginnt, coepit, existit*. Rj. — *Stoji vriška djece*. *Stoji gaka vrana*. Rj. 82a. *Stoji ga dernjava*. Rj. 117a. *Stoji dreka djece*. Rj. 138b. *Zuber stoji* od mladijeh gjevojaka. *Stoji žubor žutijeh dukata*. Rj. 161a. *Stoji zvizga sivoga sokola*. Rj. 204a. *Stoji ga krivenjava*. Rj. 302a. *Stoji cilik lira i tambura*. Rj. 329b. *Stoji ga pomaganja*. Rj. 536a. *Stoji praska pušaka*. Rj. 564b. *Stoji ga prdnjava*. Rj. 566b. *Stoji rega pseteta*. Rj. 646b. *Stoji škripa skuta od sandala*. Rj. 665a. *Stoji trka oko kuće*. Rj. 749a. *Stoji tužnjava*. Rj. 754b. *Stoji tutanj*. Rj. 757a. *Stoji fiska bubnja i svirala*. Rj. 797a. Sretne brod Turski i čuje, gdje u njemu *veliki plač stoji*. Npr. 247. — 3) ovo me *stoji* deset groša, *kosten, consto*. Rj. *vidi* dolaziti 3, *koštati, koštovati*. — Pa doleće do konja dorata, koji valja kupije dukata, a Čupića *stoji bez dinara*, jere ga je Čupić zadobio od Turčina Pejza Mehmed-age. Npj. 4, 229. Kad onamo poslije nekoliko mjeseci *vidi da ga* (Turkinje) *mnogo stoji*, a novaca nema . . . I tako ih raspusti. Sovj. 74.

2. stājati, stājēm, v. *impf. von stati*. Rj. v. *impf. slož. dō-stajati* (dō-stajē), na-, ne-, o-, po-, pre-, pri-, ra(z)- (se), sa- (se), su-, u-, za-, nedō-, izō, odū-, podū-; *iterativni* postajivati. v. *pf. slož. pōstajati*, pōd-stajati. v. *pf. prosti* 1 stāti 2 (na što). — 1) *Ne stoji* on na truhlu dasku. (Zna on šta radi). Posl. 209. *Hvala ne staje u torbu*. 341. *Zbog paroplova, koji ondje radi tovarjenja uglja gotovo svaki dan staju*. Srb. i Hrv. 4. *Sinovi Izrailjevi neka staju* svaki u svom okolu. Mojs. IV. 1, 52 (*sollen sich lagern*). *Porodice Gironove stajahu u okō iza šatora sa zapada*. 3, 23. *Znaš mjesta u pustinji gdje bismo mogli stājati*, pa nam budi vogj. 10, 31. *Koji god ulaze u dom Dagonov ne staju na prag*. Sam. I. 5, 5. *Kradete, ubijate . . . pa onda dohodite i stajete predamnom u ovom domu*. Jer. 7, 12. *sa se, pass.*: *Bakva, ono mjesto gdje se staje nogom, kad se meće kamena*. Rj. 13a. — 2) *sa se, reciproč.* stājati se, v. r. *impf.* (u C. G.) *vidi* sastajati se. Rj. — A kada su na Ponoru bili, *gje se staju do puta četiri*, skupila se vojska i pljenovi. Npj. 4, 401. *Te razuri Kolašina moga . . . tvrd je bio, Bog da ga ubije! na njemu se tri granice staju*. 5, 397. *isp. stānak* (= sastanak).

Stājka, f. ime žensko. Rj. *hyp.* — (osn. postala je od Stanislava). Osn. 296.

Stājko, m. ime muško. Rad 26, 54. *hyp. od Stanisav. osn. u Stajo*. — *takva hyp. kod Bájko* (osn. u Bajo). Osn. 294.

stājnica, f. (u C. G.) *vidi* staja: *Popalila čobanske stajnice*. Rj. i *syn. kod staja*.

Stājō, m. ime muško. Rad 26, 54. *gen. Stāja. voc. Stājō. Sta-jo. osn. Stanisav.* — *hyp. taka kod Bájō*.

Stājka, f. ime žensko (od Stana). Rj. *Sta-ka. hyp. od Stanisava.* — *hyp. taka kod Dāka*.

stakālec, stakālceta, n. dem. od staklo. Rj. *vidi* staklence. — Tada će Gospod skinuti nakit . . . *stakalca mirisna* i oboce. Is. 3, 20. *po tome gen. i stakalca. ali stakalce, stakalceta i staklence, staklenceta znači što i srće, srćeta, t. j. sudić od stakla; a stakalce, stakalca znači komadić stakla*.

stākānje, n. *das Herabfließen, defluxus*. Rj. *verb. od* stakati se. — *stanje koje biva, kad se što staće*.

stākati se, stāčēm se (u pjesmi i *stakam se*) v. r. *impf. herabfließen, defluo*: Sve marame suzom pokvasila, *stakaju se* gjogu nis kopita. Rj. *s-takati se*. v. *impf. prosti* točiti (se). — *Kao dobro ulje na glavi, koje se staće na bradu, koje se staće na skut od haljine*. Ps. 133, 2.

stāklār, staklāra, m. *der Glaser, vitriarius*. Rj. *koji staklo gradi ili prodaje*.

stāklārnicā, f. *dućan staklarski. vidi* caklarnica. *isp. Stulli*.

stāklen, *adj. gläsern, von Glas, vitreus*. Rj. *što pripada staklu. vidi* caklen, eklen; srćali, srćari, srćajli.

staklēnce, staklēnceta, n. *vidi* stakalce. Rj. *dem. od staklo. za nast. isp. burence. Čokanj, 2) staklence od jedne četvrti satljika*. Rj. 828b. *Golub će ti odmah doći, a ti mu podaj staklence i on će ti doneti žive vode*. Npr. 70. *značenje kod stakalce*.

stākiliti se, stāklim se, v. r. *impf. glänzen wie Glas, splendeo ut vitrum, cf. ekiliti se*. Rj. *vidi i skiliti se. sjajati se kao staklo*.

stāklo, n. (*pl. gen. stakālā*) *das Glas, vitrum*. Rj. *vidi* staklo, sklo, cklo; džam, srća. *isp. biljur*. — *Bardak, 1) krčag ili staklo s noscem*. Rj. 16a. (= *sud od stakla. vidi* srće). *Gostara, staklo što se u njemu drži vino ili rakija*. Rj. 96b. *Grlič n. p. u puške ili u stakla*. Rj. 102a. *Čunet, tijesno staklo*. Rj. 816b. *Kad je Arap kulu načinio, udario stakla u pendžere, prost'ro je svilom i kadifom*. Npj. 2, 387. *Pa poteže tešku topuzinu, njome lupa careve dvorove, sasu njemu stakla u pendžere*. 2, 389. *Bacaju čaše i puna stakla s vinom*. Nov. Srb. 1817, 477. *Ja bih mu svagda u jutru donio po jedno staklo od rozolije u slami ili u šašu Jaderske šljivovice*. Sovj. 80.

Stākna, f. (u C. G.) ženski nadimak. Rj. — *Stakna* (osn. u *Staka od Stanisava*). Osn. 189. *takva hyp. vidi kod Bekna*.

stāknuti, stākñēm, v. *pf. zusammenrücken, propius admoveo*: *ugarke, vatru, cf. staći*. Rj. *s-taknuti. v. impf. sticati*.

Stāko, m. *hyp. od Stanoje*. Rj. — *Sta-ko* (osn. u *Stanisav*). Osn. 312. *taka hyp. kod Dako*.

stālac, stālca, m. *der Gängelwagen, machina qua stare et incedere discunt parvuli, cf. dubac, stojača*. Rj. *pravre kojom se dijete uči stajati (i hoditi). vidi i dubac, dubajka, stojnica, stolac, vitlič 3*.

Stālāc, Stālāca, m. *Ruinen einer alten Burg an der Morava, ober Čuprija*: *Vino pije Todor od Stālāca u Stālācu na Moravi gradu*. Rj. *ziđine od staraoga grada na Moravi više Čuprije. isp. imena s takim nast. kod Balać; riječi kod gluhać*.

Stālācanin, m. *Einer von Stalać*. Rj. *čovjek iz Stalaća*.

stālan, stālna (stāona), *adj.* (u Dubr.) *standhaft, stabilis*. Rj. *što tvrdo stoji. vidi* stanovit 2, *postojan. isp. stanovan*. — *Kad crkva bješe gonjena . . . vjerni ne imagjahu stalnijeh časnih trepeza*. DP. 341. *Da je perperama bila vrijednost stalna*. DRj. 2, 289. *Ali on čvrst, postojan i stalan*. Glas. 21, 281 (*stabilis*). *Za sve je već stalno pravilo . . . Vid. d. 1862, 19*.

stālež, m. (u Hrv.) *Stand, status*. Rj. n. p. *čovjek staleža ratarskoga, činovničkoga, popovskoga, itd. isp. red 5, i syn. ondje*. — *stalež* (od osnove postale od kor. od kojega je *stajati*). *isp. Osn. 369. riječi s takim nast. kod derež*.

stālnōst, stālnosti, f. *constantia, animi firmitas*. *Stulli. osobina onoga što je stalno. vidi* postojanstvo.

stāman, stāmna, *adj.* (u Dubr.) *vidi* star: *stamna* čeljad, t. j. stari ljudi. Rj. — od osnove koja nije u običaju, a koja je postala od kor. *stati. isp. Osn. 181*.

Stāmat, m. ime muško. — *staman, stamen, Stamenā, Stamenko, Stamenka, Stāmat(ović); stānem (stāti)*. *Korijeni 270. imena s takim nast. kod Kušlat*.

Stāmbol,* m. *vidi* Carigrad. Rj.

stāmbōlac, stāmbōlca, m. (u Bačk.) *pijetao velikih nogu, Art Hahn, galli genus*. Rj. *isp. stambolka*.

Stāmbōlija,* m. *vidi* Carigraganin. Rj. *čovjek iz Stambola*. — *Stani malo, care Stambolija!* Npj. 3, 71. *Knjigu piše Stambolija Salko. Here. 174*.

stambolija,* *f.* Stambolska zobnica: Na glavi mu maha Stambolija. Rj. *uopće štogod iz Stambola*: Nek opreme moje dite drago, meni moga Stamboliju gjogu, a mom sinu plemenita doru. HNpj. 4, 108.

stambolin, stambolina, *m.* Konstantinopolitaner, Constantinopolitanus: Aga jaše ata Stambolina. Rj. koji je iz Stambola, t. j. at.

stambolka, *f.* Konstantinopolitanerin (*Art Henne*), Constantinopolitana (*gallina*). *cf.* stambolac. Rj. koja je iz Stambola, t. j. kokoš.

Stambolski, *adj.* vidi Carigradski. Rj. što pripada Stambolu.

stamen, *adj.* (u Paštr.) *sicher, fest, certus, firmus*: sporo ide, ali stameno. Rj. kao pouzdan, tvrd. — *stamen* (kor. »sta« stajati; *isp.* i staman.) Osn. 102.

Stamena, *f.* ime žensko. Rj. *isp.* Stamenka. za značenje *isp.* stamen.

Staménka, *f.* ime žensko. Rj. *hyp.* od Stamena. **Staménko**, *m.* ime muško. Rj. Stamen-ko. *isp.* stamen; za nast. Boško.

stân, *m.* (*loc. stânu*). Rj. *pl.* stânovi. Glas. 8, 10.

— **1)** *der Weberstuhl, machina textoria*. Rj. stan tkalački. vidi natra, krosna, razboj, stative, tara. —

— **2)** *die Sennerei, locus et casa mulgendis aestate ovibus*. Rj. gdje se ljeti stoka muze. vidi stanarna; bačija, bačina, katun, konak 4, mandra. *isp.* majur, salaš. — Tu su stanovi, jedne žene stoku muzu, jedne mleko razlivaju. Npr. 80. Imaju po jedne gusle osobito na stanu kod čobana. Npj. 1, XVII. Tužice stanovi pastirski i posuške se vrh Karmilu. Amos 1, 2. —

— **3)** *der Leib (als Theil des Hemdes), indusii corpus*. Rj. onaj dijel od košulje što stoji čovjeku oko struka, što je osim rukava. —

— **4)** *Wohnung, domicilium*: Gje mu je ban tu i stan (Nema ni kuće, ni kućišta, nego tugj sluga. Posl. 75). Budi mirna i poslušna tamo u tvoj stan. Već me kopaj, neno, kod Mujina stana, gdje mu spava. Rj. *hyp.* stânak. — Stan ti za crno more! (Gledaj: Ne stanio se do mora!). Posl. 293. Najviša Lovćen planina . . . vilenski u njoj stanovi, sveg' vile tance izvođe. Npj. 1, 190. Pa okrenu stanu bijelome, kod stana je noćeu prenoćio. 4, 324. Kara-Gjorgijije otprati šefa u njegov stan. Sovj. 54. Mnogi su stanovi u kući oca mojega. Jov. 14, 2. Gospod te blagoslovi, stane pravde, sveta goro! Jer. 31, 23. —

— **5)** *stanom stajati*: Anđeli Gospodnji stanom stoje oko onijeh, koji se njega boje, i izbavljaju ih. Ps. 34, 7. *isp.* standom stati.

Stâna, **Stâna**, *f.* ime žensko. Mnogi ovo ime nadjenu kad im se ženska djeca uzasopce ragjaju, kao da bi stalo, i muška da bi se počela ragjati . . . Rj. *hyp.* od Stanisava.

stânac (kamen), stâncâ, *m.* (u C. G.) koji je iz zemlje kao iznikao, *ein fest gegründeter Stein, imotum saxum, cf.* stanovnjak. Nako ovi dva stanca kamena. Rj. vidi i gvozd, živac 2. — Upazi jednu babu gje sjedi na jednom kamenu stancu. Npr. 118. Tako mi se svaka rabota ne zakamenila kao stanac! Posl. 305.

Stânača, *f.* ime žensko. Rj. — osn. u Stana. Osn. 350. za nast. *isp.* Jelača.

1. stânak, stânkâ, *m.* — **1)** Nema ti tu stanka, hier ist kein Bleiben für dich, vix hic remanere poteris: abi, si me audis. Rj. (= ne možeš tu ostati). —

— **2)** *hyp.* od stan: Dovedoše snahne naše mironosnice, smiri snaho ovi stanak, smirio te Bog. Rj. — primjeri za 1) i 2): Na njima ptice viju gnijezda; stanak je rođin na jelama. Ps. 104, 17. O, da mi je u pustinji stanak putnički! da ostavim narod svoj i da otidem od njih. Jer. 9, 2. Žalost Vet-ezilska ne će vam dati stanka. Mih. 1, 11. U ime cijele crkve žele mu miran stanak. DP. 364.

2. stânak, stânkâ, *m.* (u C. G.) vidi sastanak: Ja na stanak u Kosovo pogjoh. Rj. — Otiša' je Janko

u Kosovo, a na stanak od krajine Muju. Npj. 3, 218. *isp.* stati se i sastati se; stajati se i sastajati se.

stânâr, stânâra, *m.* der Senner, pecoris custos. Rj. koji je na stanu kod stoke. *isp.* stan 2. vidi bač, i *syn.* ondje.

stanârev, *adj.* vidi stanarov. Rj.

stanâricea, *f.* die Sennerin, ovium curatrix, *cf.* planinka. Rj. koja je na stanu kod stoke. vidi i bačica, maja. *isp.* redara, reduša.

stanâričîn, *adj.* der stanarica, curatricis ovium. Rj. što pripada stanarici.

stanârîna, *f.* Hausmiethzins. J. Bogdanović. vidi kirija 1; plata od stana 4. — za nast. *isp.* dimarina.

stânârna, *f.* die Sennerei, *cf.* stan 2. Rj. i ondje *syn.* — stânârna (stan pastirski, osn. u stanar). Osn. 175. ovaj čudni nastavak: stanar-na nalazi se samo u ove riječi, pa se s pravom podiže sumnja da ne bude pogrješan; može biti da je on i uzrok, što su u Zagrebu bili uzeli pisati knjižarna, ljekarna, itd. mjesto knjižarnica, ljekarnica, itd.

stanârov, *adj.* des stanar, curatoris ovium. Rj. što pripada stanaru. vidi stanarev.

Stânava, *f.* ime žensko. Rj. — Stânava (osn. Stana). Osn. 85. *hyp.* od Stanisava. *isp.* za nast. Gospava, Ljepava.

Stânica, *f.* ime žensko. Rj. *dem.* od Stâna.

stânicâ, *f.* — **1)** (u Sinju) vidi stativica. Rj. vidi i stativa, statva; klupa 2. — **2)** *cellula*. Stulli. vidi ljupka, okce. *dem.* staničica. osn. u stan 1.

stâničiea, *f.* *dem.* praec. Stulli. *dem.* od stanica 2.

Stânilo, *m.* ime muško. Rad 26, 55. *hyp.* od Stanisav. — takva *hyp.* kod Drailo.

Stânimîr, *m.* ime muško. Rj. Stani-mir. tako sastavljena imena *isp.* kod Budimir. sva *hyp.* od Stanisav mogu biti i *hyp.* od Stanimir.

Stânisav, *m.* muško ime. Rj. Stani-s(l)av. tako sastavljena imena *isp.* kod Berisav. — *hyp.* Stajko, Stajo, Stako, Stanilo, Staniša, Stanko, Stano, Stanoje. ova *hyp.* mogu biti i od Stanimir.

Stânisava, *f.* ime žensko. Rj. Stani-s(l)ava. tako sastavljena imena kod Dikosava. — *hyp.* Stajka, Staka, Stâna, Stâna, Stanača, Stanava, Stanica, Stanka, Stanojka.

Stâniša, *m.* ime muško. Rj. *hyp.* od Stanisav. — U nestašicu ljudi i Staniša sudi. Posl. 334. takva *hyp.* kod Dabiša.

stânište, *n.* mjesto gdje se tko stani (te stanuje); die Niederlassung, colonia. vidi naselje 1. *isp.* boravište, prebivalište, stanovalište. — Glavna su staništa današnjijeh Čakavaca ostrva Jadranskoga mora. Srb. i Hrv. 4. riječi s tukim nast. kod danište.

stânitî se, stânim se, *v. r. pf.* stehen bleiben, still bleiben, *sisto*: Ne stanio se do mora! (Kletva. Posl. 209). Rj. *v. pf. slož.* nastâniti, ostâniti se, *v. impf.* prosti *isp.* stajati, stanovati. — Vojska pobege preko planine k Poreću, no prosti vojnici . . . ni onda se ne stane, nego prsnu, kud je ko znao. Miloš 37. Otišav stani se kod potoka Horata. Car. I. 17, 5.

Stânkâ, *f.* ime žensko. Rj. — *hyp.* od Stanisava. taka *hyp.* kod Drenka.

Stânkô, *m.* ime muško. Rj. — *hyp.* od Stanisav. taka *hyp.* kod Boško.

Stâno, *m.* *hyp.* od Stanisav. *isp.* Rádo (od Radisav). — Vojvoda Stano Uskoković. Npj. 5, 531.

Stânoje, *m.* ime muško. Rj. *hyp.* od Stanisav. — osn. u Stano. taka *hyp.* kod Blagoje.

Stânojka, *f.* ime žensko. Rj. *hyp.* od Stanisava. — taka *hyp.* kod Milojka.

stanovâlište, *n.* Stulli. mjesto gdje tko stanuje. vidi boravište, prebivalište. der Wohnort, domicilium, habitatio. *isp.* stanište.

stânôvna, stânôvna, *adj.* (st.) festbegründet, firmus, *cf.* stanac: Da od njega sva gora miriše, i po gori stanovno kamenje. Rj. što tvrdo stoji. vidi stanovit

1. *isp.* stalan, postojan. — Jesi li kad čuo za *stanovne zvijezde*? *Stanovnijeh zvijezda* može se golijem okom nabrojati oko 2000. Priprava 95 (*Fixstern*).

stanovânje, *n. verb.* od stanovati. — stanje koje biva, kad tko stanuje gdje.

stanovati, stânujêm, *v. impf.* *vidi* biti, nastavati, prebivati, sjedjeti 2, 1 stâjati, živjeti. *wohnen, habitare, incolere.* *za v. pf. isp.* staniti se, 1 stati 1. — A Danilo stade na Cetinje, i stanuje doba nekoliko... i otide pravo put Rusije. *Npj.* 5, 28. Ali hoće li doista Bog stanovati na zemlji. *Car.* I. 8, 27. Posla caru Sirskom, koji stanovaše u Damasku. 15, 18. Gospode Bože, čuj s mjesta gdje stanuješ. *Dnev.* II. 6, 21.

stanovit, *adj.* — 1) *vidi* stanovan: Tekla voda valovita, iz kamena stanovita. *Rj.* — Crna goro, žao mi je na te, u tebi je kamen stanoviti, pod njim sjedi Mujo jadoviti. *Npj.* 1, 367. — 2) *vidi* stalan. *isp.* postojan: *Platu stanovitu* muk ima. *DPosl.* 95. Prijazan je stanovitijeh, a dobra čes(t) ustrpljenijeh. 101.

stanovitost, stanovitosti, *f. constantia, firmitas, perseverantia.* *Stulli. osobina onoga što je stanovito. vidi* stalnost, postojanstvo.

stânôvnica, *f. koja stanuje; die Bewohnerin, habitatrix.* — Spremi što ti treba da se seliš, stanovnice, kćeri Misirska. *Jer.* 46, 19. Izidi, stanovnice Sadržska, s golom sramotom. *Mih.* 1, 11.

stânôvnik, *m.* (osobito po zap. kraj.) *der Bewohner, incola.* *Rj. koji stanuje. vidi* žitelj. *isp.* duša. — Što su ova mjesta tako zatvorena pa se stanovnici njihovi slabo miješaju s okolnijem susjedima svojijem. *Kov.* 36. Napisaše tužbu na stanovnike Judejske i Jerusalimske. *Ježdr.* 4, 6. Dogje jutro tebi, stanovniče zemaljski, kad će biti polom. *Ježek.* 7, 7.

stanovnjâk, *m. vidi* stanac. *Rj. i syn. ondje. stanovan kamen.*

stânuti, stâněm, *vidi* 1 stâti. *Rj. i primjere ondje.* — *v. pf. slož.* dâ-stanuti, na-, o-, po-, sa- (se), u-, za-, izo-, odu-. kod stâti *vidi v. pf. od njega složena.*

stânje, *n.* — 1 a) *der Zustand, status, conditio.* — To je moje stanje i življenje, i sad pasem kravu za uzicu. *Npj.* 5, 499. Da se može bolje razumjeti i opravdati današnje stanje sveštenstva našega. *Danica* 2, 116. Stade dokazivati, da je naše stanje došlo od kake prirodne bolesti. 2, 136. Šta ću činiti u ovome očajanom stanju. 2, 139. Stane ga koriti, što je toliko blago propio i do takoga sramnog stanja doterao. 5, 90. Srbi su po stanju političkome još različiji nego po zakonu. *Kov.* 9. Viša klasa onakova je u kakvom stanju živi. 16. Da se Karavlaška i Karabogdanska postave u pregjašnje stanje. *Miloš* 150. Nego ste me još u stanje postavili, da ih (pjesme) na svijet izdam. *Npj.* 3, V. Žalosno stanje naše književnosti. *Odr.* od ruž. 14. Kad bi se dalo pomisliti da je (čovjek) kao leptir malo po malo iz nesavršenog stanja u savršeniye prelazio. *Priprava* 115. Neki glagoli pokazuju samo stanje lica ili stvari. *Rj.* 1 LIII. *Nesreća*, koja me je upravo dovela u ovo današnje stanje. *Straž.* 1887, 207. *Bezumlje*, 1) stanje u kom se što radi kao bez uma. *Daničić, ARj.* 278a. Da Srbija dogje do zakonitoga stanja. *O Sv.* O. 28. Što se tiče norčanoga stanja. *Rad* 5, 200. *Razlaga (aorist)* potanko osim vanjskih okolnosti osobito unutrašnje stanje kraljevine hrvatske. 21, 193. — b) *kad tko stoji, das Stehen.* — Svatovi smo, mi za stanja nismo. *HNpj.* 3, 266. *Našeg stanja* na Primorju nejma, mi ćemo s pobrom na Kladušu. 4, 291. — 2) u nekim krajevima Hrvatske stanje znači kao zgrada; čini se da je takovo značenje i u ovim primjerima: Hoću li naći stanja u Kosturu, da nastanim ovu sirotinju. *Rj.* 407b. *Risnu grade naš lijepo stanje!* na tebe mi troja vrata saše. *Kov.* 74. *isp.* stanovanje. — *za akc.* stânje (od stâti) *isp.* biće (od biti), dânje (od dâti).

stâor, *m. vidi* stahor. *Rj. u krajevima gdje se glas h ne čuje u govoru.*

1. **stâp**, *m. die Butterrolle, vas ligneum butyro conficiendo.* *Rj. drven sud u kojem se maslo mēž. vidi* stabarka 1, i *syn. ondje.* — Bata, ono drvo kojim se skorup u stapu bije. *Rj.* 17a. Mēsti maslo u stapu. *cf. prepirati.* *Rj.* 354a.

2. **stâp**, stâpa, *m.* (u Zeti) *vidi* štâp, mit allen Ableitungen. *Rj. vidi* i šćap; i batina, i ondje *syn. pa* kao što se mjesto stap kaže štâp, tako se i sve ostale riječi koje se dovode od štâp govore i sa s mjesto š: stapac, stapi, stapić, stapina, stapei, stapovi.

stapâica, *f.* onaj štâp s kolom, čim se prepira skorup, *der Butterstempel.* *Rj. vidi* stapajica, bata 2.

stapâjica, *f.* (od osn. koja je u stap). *Osn.* 325. *vidi* stapaica.

stâpânje, *n. verb.* od stapati. *radnja* kojom tko stapa što.

stâpati, stâpâm, *v. impf.* s-papati. *v. impf. prosti* topiti. *v. pf.* stopiti. — Rekašvi da se naše h i b izgovara »malo stapajući« glasove tj i dj. *Rad* 1, 121. Svetić obara Vukov pravopis, a sve ostale stapa u jedan. *Rat* 4.

stâpka, *f.* (u Slav.) *n. p.* u grožgja, *der Stengel, stilus, cf.* stabaljka. *Rj. vidi* i stabaljka, i *syn. ondje.* — (osn. u stap). *Osn.* 299. nije li stab-ka od osn. koja je u stablo, stabaljka, stabljika?

stapôser, *m.* (u C. G.) kao veliki mlitonja, *Schimpfwort gegen einen trägen Menschen, convicium in hominem segnem.* *Rj. stapo-ser, drugaj poli osn. u srati (koji stape sere?). isp.* dramoser, stojser.

1. **stâr**, stâra (stârî), *adj.* — 1) *alt, senex.* *Rj. star* godinama. *vidi* drevan, mator, staman. *isp.* starovremešan, vremešan, vremenit. *suprotno* mlad. — Grob neopojan (reče se za stara čovjeka koji je već gotovo umr'o). *Rj.* 103a. Oklepan star, t. j. vrlo star. *Rj.* 453a. Starješina nije svagda najstariji godinama u kući. *Rj.* 713a. Kosovski (*n. p.* on je, star je kao da je još od Kosova). 156. Stara koza rado se liže. (Stari se rado kite). 294. Stari vuk pasja prdačina. 294. Da zdravi budu do stare starosti, u bistroj pameti. *Kov.* 72. — 2) *alt, vetus.* *Rj. isp.* vetah. kao davnâšnji, pregjašnji, bivši. *suprotno* nov. — Kao što se staro vino svake godine doljeva. *Rj.* 131a. Učenje knjige bilo se povratilo sa svijem na staro. *Rj.* 842a. Gospodar mu opet da novčić... Posle nekoga vremena čuje on da se stari njegov gospodar sprema na galiju preko mora. *Npr.* 41. Kad dogje kući svojoj, dogje mu stari sluga njegov da ga pita... 43. Pričaju ljudi da je u stara vremena nekakav silan čoek... 95. Pa se vrati (sluga) doma i kaže staroj carici, da je... 234. Stari dug nova naplata. (Dug nigda ostarjeti ne može). *Posl.* 294. Staroga je kova. (Zdrav kao ljudi pregjašnji što su bili). 294. U starom dušmaninu nema novog prijatelja. 336. Iz stare istorije naroda Srpskoga. *Danica* 2, 74. Ja i sad sjedim u starome kvartiru auf der Landstrasse. *Javor* 1885, 762. *Miloš* posle te skupštine otide sa svojim starim, i sad na novo pristavšim, momcima, u Ornuću. *Miloš* 78. Vaš stari prijatelj. *Straž.* 1887, 175. Tako se nalazi gdjekoja riječ i u starom slovenskom jeziku. *Osn.* 80. — 3) stariji, kao starješina, *vidi* niže osobito. — *amo ide i očaj primjer: stârî svât, m. der Obersvat.* *Rj.* 712b. *vidi* starojko.

2. **stâr**, *m.* (u primorj.) žitna mjera od 120 Mle-tačkih litara, *eine Art Getreidemass, modii genus, cf.* bagaš: Šta je manje od zrna prosa a teže od stara soli? *Rj. (iskra). dem.* starić. — Bukila, četvrt stara: Više valja star no bukila (*Posl.* 35). *Rj.* 47b.

stârâ, *f. adj.* — 1) (u Dubr.) *die Alte, vetula, cf.* starica: našao sam jednu staru. *Rj. stara žena. vidi* baba 2. — 2) *die Grossmutter, cf.* baba 1: U sirote mila stara ima. *Rj. očina ili materina majka.*

1. **stârac**, stârca, *m.* — 1) *der Greis, senex.* *Rj.*

star čovjek. *vidi* stari, starina 2, stariš; djed 2, ihtijar. *dem.* staraćac, starčić, starkelja. *augm.* starčekanja, starčina. — Mladi momci da ljub' udovice, stari starci lijepe djevojke? Npj. 1, 320. Pije vino Srpski car Števana, do njega su starci patrijari. Npj. 2, 129. A treću mi (jabuku) starac babo dao. Herc. 23. »Starac po danima, koji negda dade na Sinaju zakon Mojsiju, danas se vidi kao dijete« pjevaju pjevači. DP. 320 (*antiquus dierum, der Altbetagte. isp.* Dan. 7, 9). — 2) *der Schwiegervater, socer, cf.* tast. Rj. *vidi* i punac.

2. stārac, stārca, *m. ein alter Weinberg, vinea vetus.* Rj. *star vinograd.*

starāc, *m. Rj. gen.* starāca. Obl. 4. — 1) *kao dem.* od stārac: Otud ide staraćac. Rj. *vidi* starčić, starkelja. — 2) nekako divlje cvijeće, nalik na bosiljak, *eine Art Pflanze (Minze?), herbae genus (mentha L.?).* Rj. *isp.* Rj.³ 735b.

stārāčki, — 1) *adj.* što pripada starcima ili starcu kojemu god. — Starci viču na spisateljce... dobrijem je spisateljima od polze staračka vika. Pis. 71 (od polze Srpskoslavenski mj. od koristi). Ostavi car Rovoam svjet starāčki, i odgovori im kako ga svjetovaše mladići. Dnev. II. 10, 13. Knezovi vješaju svojim rukama, ne poštuju lica starāčkoga. Plač 5, 12. — 2) starāčki, *adv. wie ein Greis, senis more.* Rj. *n. p. hodi.*

stārānje, *n. Rj. verb. od* 1) starati, 2) starati se. — 1) stanje koje biva, kad tko stara. — 2) radnja kojom se tko stara za što (das Sorgen, sollicitatio. Rj.): Blagodarivši Milošu na njegovu trudu i staranju za opštu sreću. Miloš 167. Staranje tvoje čuvalo je duh moj. Jov 10, 12. Akademija (je) bez prekida obraćala isto staranje i isti trud... Rad 21, 196.

stārati, stārām, *v. impf.* — 1) *aetate procedere.* Stulli. *postajati star. vidi* starjeti, *alt werden, altern, senesco. v. pf. sloz.* ostarati, postarati se 2 (bez se: učiniti koga starim). — Pusto raslo, mahnitno staralo. Posl. 267. — 2) *sa se, refleks. besorgt sein, curam habeo, sollicitus sum.* Rj. *vidi* brinuti se, brižiti se, gledati, kariti se, nastojati, nastajavati, skrbiti (i se), škrbiti (i se), trsiti se. *v. pf. sloz.* postarati se 1, satarati se, zastarati se. — Nastojati, starati se oko čega. Rj. 407b. Jedi i pij, stići ćemo ih, ne staraj se. Npr. 21. Stane se starati kako bi se oprosto materine kletve. 158. Ne staraj se jelom, već trbukom. (Kad se misli da će gje dosta jela biti). Posl. 209. Stane se i u uredbe zemaljske mešati i starati, malo po malo da vlast sebi prisvoji. Danica 5, 52. Vjerenik valja da joj se (djevojci) stara sa obuču. Kov. 46. Vojvode da bi se samo o vojsci starale. Miloš 12. Nije htio da se stara svoje vojnike osloboditi i u skupu ih zadržati. Sovj. 55. Starajući se jednako da vam pišem... Jud. 3. Dobro gledaj stoku svoju, i staraj se za stada svoja. Prič. 27, 23. Bandurije starajući se pokazati šta se mislilo... DM. 9.

starčekanja, *f. augm. od* stārac. Rj. *vidi* starčina. — *augm.* taka momčkanja, Srbekanja.

stārēev, *adj. des* starac, *senis aut soceri.* Rj. što pripada 1 stārcu (1 i 2). — Poštuj lice starēevo. Mojs. III. 19, 32.

stārēić, *m. dem. od* 1 stārac. Rj. *vidi* staraćac, starkelja. — Najznatniji ljudi nijesu smjeli da dogju, nego poslali kojekake siromaške i nepoznate starēiće. Danica 3, 203.

stārēina, *f. augm. od* stārac. Rj. *vidi* starčekanja. — Da se mi pet šest starčina nevjestijeh skitati krenemo? Šćep. mal. 63. *augm. s* takim nast. kod barčina.

starēnik, starenika, *m.* stari put koji je zarastao, *alter verwahrloster Weg, via neglecta, cf.* staroputine: lēi ćemo jednim starenikom. Rj. *imena putima s* takim nast. kod čavlenik.

stārēnje, *n. das Altern, to senescere.* Rj. *verb. od* 1) starjeti, 2) stariti se. — 1) stanje koje biva, kad

tko stari. *vidi* staranje 1. — 2) radnja kojom se tko stari.

stārevina, *f. stara imovina, država; što je čije od starine (ili je bilo u staro vrijeme). vidi* starina (f.) 4. — Biži, bane, uz Bužimske strane, jer je Bihać carska stārevina! HNpj. 3, 70. Pa ja tražim moju stārevinu, što je moje od starine bilo. Npj. 5, 400. *za nast. i akc. isp.* cārevina.

stārež, *f. alte Ueberbleibsel von etwas, res obsoletae.* Rj. stari ostaci, stare stvari što su ostale od čega. — riječi s takim nast. kod derež.

stārēžar, stārēžara, *m. qui res veteres cujuscumque generis, usuque attritas vendit. ko prodaje stārež; Tandler.*

1. stārī, *m. adj.* (u Dubr.) *der Alte, senex, cf.* starac: našao ga jedan stari. Rj. *i syn.* kod stārac.

2. stārī, *m. pl. adj. die Vorfahren, majores:* naši stari, moji stari, njegovi stari. Rj. *vidi* predak, *i syn.* ondje. — Čoek od čoeka. (I on je dobar, i stari su mi dobri bili. Velika pohvala). Posl. 349. Čuli ste kako je kazano starima: ne ubij. Mat. 5, 21. Nego ću se njih radi opomenuti zavjeta sa starina njihovijem, koje izvedoh iz zemlje Misirske. Mojs. III. 26, 45.

Stārī, Stārā, *adj. pridjev se ovaj pridijeva riječima, koje s njim bivaju imena mjestina, krajevima i brdima: Stara Planina, f. Balkan, mons Haemus: A na onoj na planini Staroj, onje bješe Starina Novače. Rj. 712b. Stara Srbija, f. zemlja naroda našega s ovu stranu Stare Planine. Rj. 712b. Stari Mājdan, m. u Turskoj krajini grad, kroz koji teče Una. Rj. 712b. Stari Vlāh, m. Theil des südlichen Serbiens. Rj. 712b (dijel južne Srbije). Ja imadem i oca i majku u Vlahu Starome. Npj. 3, 370.*

stārīca, *f. die Alte, senex mulier:* Oj starice Osmano-va nevo! uzmi mene za Osmana tvoga. Rj. stara žena. *vidi* starka. — Gjevojka jest šćer careva, a ova stārīca, ovo je careva kutnja babica. Npj. 248. Besedila svojoj staroj majki: »Oj starice, mila majko moja! Npj. 2, 22.

stārīc, *m. dem. od* stār. — Bolje star negli stārīc. DPosl. 9. I kupih draga za dinar, kupila mu stārīc prosa, stārīc prosa, drugi ovsu. Herc. 238.

stārījī, *jē, adj. n. p. moji stariji, die Altern, Vorgesetzten, magister.* Rj. *upravo je comp. od* stār, *a znači: veći u časti ili u vlasti, ugledniji, znatniji, glavar, starješina:* Onamo su kalugjeri još stariji od popova. Rj. 541a. Starija je Božja no careva. Posl. 294. Starije je jutro od večera. (Kad se o čemu u veče razgovara, pak se ostavi do u jutru da se odredi). 294. »Delibaša, ajde meći strele; ti se hvališ, da si dobar junak... «Ja, Turčine, ja sam dobar junak, ali ti si od mene stariji, jer je vaše gospodarstvo i carstvo; tvoj je mejdan stariji od moga, jer si mene na mejdan zazvao. Npj. 2, 360 (*du hast das Vorrecht*). Savo mu tađe govorio: »Ne mogu se, care, poturčiti: ja pred sobom imam starijega. 3, 70. Čujete li, do tri kapetana! molimo vas, kano starijega, nek ne idu ti vaši svatovi. 3, 238. E ti jesi gospodarstvom najstariji, uzmi društva, pa ti druma čuvaj: gospodski su puti i drumovi. 4, 280. Držaću te vjernoga glavara, da pred tobom starijega nema. 4, 497. Balla mu na to odgovori, da ga je njegov stariji poslao u pomoć narodu Srpskome. Miloš 24. Sastane se sa Serčesmom Ibrahim-paša, i on, kao stariji od Serčesme po gospodarstvu, pogje da uzme Miloša od njega. 55. Pomisli, da tako već postaje pravi ortak s Milošem u vlasti, i da će moći i stariji od njega postati. 136. Samo carskijem prijestolom hoću da sam stariji od tebe. Prip. bibl. 30. I sam Joav, odvrćaće cara od toga. Ali careva ostane starija. 76.

1. starina, *f.* — 1) od starine, *Alters her, antiquus.* Rj. staro vrijeme. *vidi* davnina. — Ostrvo Poreč, koje je od starine bilo Beogradsko. Miloš 132.

Činovnici sve regje sude što se dublje ide u starinu, nego je sve češća porota. DM. 262. — 2) osobina onoga što je staro (a nije novo), das *Alter*, *vetustas*. — Matorina, cf. *starina*. Rj. 347b. Što se tiče starine naših pjesama, ja bih rekao, da imamo starijih ženskih, nego junačkih. Npj. 1, XXXVII. Da služimo Bogu u obnovljenju Duha a ne u starini slova. Rim. 7, 6. — 3) što god starinsko n. p. pismo, starodrevna stvar; *Alterthum*, *antiquum opus*, *antiquitatis monumentum*. U jednoj starini dolazi »anasar« kao titula vladaocu. Pom. 33. Priopći iz rukopisa tri književne starine. Rad 9, 192. — 4) vidi starevina. — Doći ćemo na moju starinu, u široku Liku na krajinu. Npj. 5, 85. — 5) staro vino. u *Hrv.*

2. **starina**, m. moj starino! *mein lieber Alter*, *senex*: Starina Novak, *ein berühmter Haiduk*. Rj. vidi stārac, i *syn. ondje*. — Pobratime, Starina Novače! Npj. 3, 1 (čuvén hajduk). Starog svata starinu Novaka. Kov. 84. *isp.* Susrete ga Tursko momče, Star-Novaku besjedilo. Kov. 57.

starinski, adj. *alterthümlich*, *antiquus*. Rj. što pripada starini. vidi starodrevni. — Bapka, 2) starinski novac. Rj. 15b. Bijograd je od starine morao biti rgjav i starinski grad, ali su ga Nijemci opravili. Danica 2, 42. Sami sebe zovu starinskijem imenom Iliri. Kov. 2. *adv.* Svaki po svom načinu, a magarac po starinski. Posl. 278.

stārīš, stārīša, m. (*voc.* stārīšu) *der Alte*, *senex*: O moj brate stārīšu dervīšu. Rj. vidi stārac, i ondje *syn.* riječi s takim nast. kod blutiš. — Vigje bane, poznade dervīša, pak zagrlī stārīša dervīša. Npj. 2, 276.

stārīti se, stārīm se, v. r. *impf.* (Rj.³) *sich alt stellen*, *senectutem simulo*. Rj. graditi se star. suprotno mladiti se, v. r. *impf.* 1 (*graditi se mlad*).

starjēšica, f. koja je starija, *die Oberin*. *isp.* nastojnica. — Prva im je vila Angjelija, Angjelija, vila starjēšica. HNpj. 1, 404.

starjēšina, m. Rj. i f. — 1) kutnji starjēšina, *das Oberhaupt der Familie*, *im Hause*, *caput familias*, *patriarcha*. Kutnji starjēšina vlada i upravlja kućom i svim imanjem . . . Rj. — Teško kući na mladoj starjēšini. Posl. 315. Di je dobru starjēšina, vesela je sva družina. DPosl. 16. Od svakoga dvora bijeloga neka ovgje dogje stārjēšina; koja žena jeste udovica u svojemu dvoru starjēšina, nek i ona Bijeljini dogje. Npj. 4, 201. Odmetnu se kućni starjēšina iz ovoga doma žalosnoga. Kov. 103. — 2) starjēšina se zove koji upravlja jednim selom (*seoski starjēšina*, t. j. knez ili kmet kakav), ili čitavom nahijom. U vrijeme Ornoga Gjorgjija svaki je vojvoda bio starjēšina u svojoj knežini, a Gjorgjije je bio starjēšina u svojoj Srbiji. Rj. vidi stariji; brčnik, čelovogja, čeonik, glava 4, glavlar, poglavlar, poglavica, oblasnik, *der Chef*. — Starjēšine od knežina ili plemena zovu se i danas vojvode . . . knežinske starjēšine i upravitelji zvali su se vojvode. Rj. 70a. On ti je i starjēšina i mlagjēšina. Rj. 363a. Dokle im zemaljske starjēšine nijesu to zabranile. Rj. 571b. Serdar, nahijski starjēšina. Rj. 677a. I pribeže gori u hajduke . . . Učini ga družba stārjēšinom, stārjēšova tri godine dana. Npj. 2, 75. Ne može nad svima biti starjēšina. Danica 3, 217. Sad je u Kotoru okružni kapetan kao glavni starjēšina od sve Boke . . . Serdari su ondje sad pandurske starjēšine. Kov. 39. Luka bio izišao na glas i prikućio se starjēšinama proga reda. Sovj. 64. Stārjēšini korpusnoga štaba. Žitije 29. Reče car Asfenazu starjēšini svojih dvorana . . . A starjēšina nad dvoranima predje im imena. Dan. 1, 3, 7.

starjēšinin, adj. *des* starjēšina, *illius qui est* starjēšina. Rj. što pripada starjēšini.

starjēšinski, adj. *dem.* starjēšina *gehörig*, *тоž* starjēšina: Nek se znadu svati starjēšinski. Rj. što pripada starjēšinama ili starjēšini kojemu god. — Savić je znao pisati i čitati bolje od mnogijeh starjēšinskih

pisara po Srbiji. Sovj. 8. Ko ne bi došao za tri dana po dogovoru knezovskom i starjēšinskom, da se sve imanje njegovo razaspe. Jezdr. 10, 8. Neka ga (Gospoda) uzvišuju na saboru narodnom, na skupštini starjēšinskoj slave ga! Ps. 107, 32.

starjēšinstvo, n. — 1) *Amt und Würde des* starjēšina, *dignitas* *тоž* starjēšina, cf. starjēštvo. Rj. *čast i vlast* starjēšinska. — Mōre! ovom se riječi pokazuje kao neko starjēšinstvo (kao malo manje nego sa »bre«). Rj. 368b. Skupi mu se sva Srpska gospoda, pa je redom u sovri posadi po gospostvu i po starjēšinstvu. Npj. 2, 198. Mirko iste zemlje starjēšinstvo. 2, 445. On je glavno starjēšinstvo od sebe odbacio i Gjorgjiji nametnuo. Danica 3, 217. Citatelj se dobro opominje onoga razgovora o prvome stārjēšinstvu. Miloš, 135 (ko će biti prvi starjēšina). Stvoritelj moj Gospod počasti me na zemlji starjēšinstvom nad svijem što se vidi. DP. 89. — 2) što se da starjēšini više nego drugima kad se što dijeli, *Vorrang*, *principatus*, *primae partes*: Dmitar iste konja starjēšinstvo, vrana konja i siva sokola. Rj. kao starjēšinski dijel. — Ako bi mi Bog i sreća dala, te bi gradske plijenio ovce, dobar ću ti dio ostaviti kako mome najboljemu drugu, još suviše tebe starjēšinstvo. Npj. 4, 417.

starjēšōvānje, n. *das Befehlen als* starjēšina, *imperium more* starjēšina. Rj. *verb.* od starjēšovati. stanje koje biva, kad tko starjēšuje.

starjēšovati, starjēšōjēm, v. *impf.* starjēšina *sein*, *sum* starjēšina. Rj. biti starjēšina. — Što ti meni popuješ? Što me učiš? što mi starjēšuješ? Posl. 360. Učini ga družba stārjēšinom, stārjēšova tri godine dana. Npj. 2, 75. To su starjēšine Horejima, kako im starjēšovahu u zemlji Siru. Mojs. I. 36, 30.

starjēštvo, n. vidi starjēšinstvo 1: Ako ću je napit' po starjēštvu, napiću je starom Jug' Bogdanu. Rj. starjēšinsku čast i vlast. — Svaki je lteo drugome da zapoveda, i stārjēštvo svoje nad njim da pokaže. Danica 4, 23. Sjegjahu pred njim stariji po starjēštvu svojem. Mojs. I. 43, 33. Hoću, ako ćeš mi prodati starjēštvo . . . šta će mi starjēštvo. Prip. bibl. 21 (*isp.* Prodaj mi prvenastvo . . . što će mi prvenastvo. Mojs. I. 25, 31).

stārjēti, stārīm, v. *impf.* *alt werden*, *altern*, *senesco*. Rj. postajati star. vidi starati. v. *pf.* slož. *ō*-stārjēti, *pre-*, *za-*. — Nit' se šije, ni paru. (Osobito se govori za ljude koji ne stare, nego se drže jednako). Posl. 224. Ti star, a ja mlad. (Govore gjekoji sredoviječni ljudi prema novome mjesecu da ne bi naglo stariji). 317 (*bolje* stārjēti).

stārka, f. — 1) vidi stārica. — Al' je Pavka vrlo ostarila, od starosti pa se pokućila . . . Tad je starka Mehi besidila. HNpj. 3, 561. »Stara s' moja o premla ljubav . . . »Eno tvoje stärke na odžaku.« 4, 37. Zadovoljstvo učiteljeva strica i njegove stärke domaćice. Zlos. 314. — 2) ptica koja ima mlade, n. p. donio kući starku s mladima (ptićima). (u Slav.) Dr. T. Maretić.

stārkanje, n. vidi tarkanje.

stārkatī, kām, vidi tarkati. i *syn. ondje*. v. *pf.* starnuti. — Jedan trčkara tamo amo, starka vatru, i više. Megj. 189.

stārkelja, m. *ein altes Männchen*, *seniculus*. Rj. *dem.* od stārac. vidi stārčić, stāračac I. — za nast. *isp.* Gomelja, i ondje ostala imena.

stārmlī, m. adj. *der Zwerg*, *nanus*, cf. manjo. Rj. star-mali. vidi i izmetak 2, kepec, mališ 2, maljenica, maljo 2, prē 2, puflačić, puflak.

stārnuti, stārñēm, v. *pf.* vidi staknuti. Rj. n. p. ugarke, vatru. vidi i tarnuti. v. *impf.* stārkatī.

Starōbugarskī, adj. Staro-bugarski, što pripada starim Bugarima; *altbulgarisch*. može se reći i stari Bugarski. — Starobugarska pjesma. Star. 4, 82.

starōdrēvan, starōdrēvna, adj. *alterthümlich*, *antiquus*, cf. stārinski. Rj. staro-drevan. *isp.* drevan.

staròdužina, *f.* stari dug, *alte Schulden, aes alienum vetus*. Rj. staro-dužina.

starògnojica, *f.* njiva koja je poodavno gnojena. J. Bogdanović. staro-gnojica.

staròjko, *m.* *vidi* stari svat. Rj. — Hazur da si, kume i starojko! Npj. 2, 58. *staròjko* (osn. koja je pred *k* nije sama u običaju, a postala je od adj. *star*). Osn. 294. *imena s takim nast. vidi* kod Milojko.

staròkov, *adj.* n. p. konj koji je davno potkovan, *altbeschlagen* (z. B. Pferd), *soleas ferreas antiquas habens*. Rj. staro-kov. *vidi* starokovan.

staròkovan (staròkòvan), *vna, adj.* *vidi* starokov. Rj. **staròkòvka**, *f.* t. j. sablja, *altgeschmiedeter Säbel, gladius antiquus*: I on nosi sablju starokocku. Rj. starokova sablja.

staròlik, **staròlikast**, *adj.* *altes Gesicht habend, alt aussehend, faciei senescentis*. Rj. staro-lik, staro-likast, u čega je staro lice. *isp. tako slož. riječi* kod bjelolik.

Staronjèmački, *adj.* što pripada starim Njemačima; *altdeutsch. može se reći* i stari Njemački. — Germanski König, Staronjemački Kuning. Odg. na sit. 8.

staròputine, *f. pl.* znaci od staroga puta, *die Spuren eines alten Weges, antiquae viae vestigia, cf. starenik*. Rj. staro-putine.

starosigjelae, **starosjedilae**, *starosjedioaca, m. der Altsasse, qui diu jam alicubi sedet*. Rj. staro-sjedjelac (= starosigjelac), staro-sjedilac, koji od starine sjedi gdje. *vidi* i starosjelac. — Pravi Dubrovčani — starosjedioaci — nemaju danas nikakvih narodnijeh pjesama. Npj. 1, VI. Tako se Šanković govoreći o zidanju Dubrovnika drže riječi starosjedjelaca, dobrih ljudi. DM. 275.

starosjedjelački, *adj.* što pripada starosjediocima. *vidi* starosjedjelac (nj. starosigjelac). — Starosjedlački elemenat rumunskoga jezika. Vid. d. 1861, 71 (istoč.).

staròsjelac, *staròsioaca, m.* (u C. G.) *vidi* starosjedilac. Rj. *vidi* i starosjedjelac.

staròslavnè knjige, (*st.*) *vidi* starostavne. Rj. staro-slavne, koje su od starine slavne. *isp. i pravilegja*. — O svačemu će Juže besjediti, kako koji dobar junak jeste, iznijče knjige staroslavne, da kazuje posljednje vrijeme. Npj. 2, 183.

Staròslavenski, *adj.* što pripada starim Slavenima; *altslavisch. može se reći* i stari Slavenski. *vidi* Staroslovenski. — Kakogod što je u riječima staroslovenskoga jezika, tako je u nas. Pis. 52.

Staròslòvenski, *adj.* što pripada starim Slovenima. *altslavisch. može se reći* i stari Slovenski. *vidi* Staroslovenski. — Staroslovenska riječ . . . srpski glasovi »gj« i »č« stariji su od staroslovenskih »žd« i »št«. Dioba 9. »Vi«, staroslovenski *вѣ*. Osn. 12.

stàròst, *stàròsti, f.* (*loc. stàròsti*). — **1)** *das Alter, senectus*. Rj. *osobina onoga koji je star. suprotno mladost*. — Izlapiti, kaže se za čovjeka, n. p. koji u starosti postane slaba razuma. Rj. 225a. Kaljac, zub u konja po kojemu se poznaje starost konjska. Rj. 261a. Pokaja se i kao pravi Hrišćanin do duboke starosti življe. Npr. 97. Kad ga (cara) već starost obuzme, dođe vrijeme da umre. 185. Kad je već pod starost htio da umre. 214. Da se trudi, ne bi li u starost roditeljima svojijema od pomoći bio. 246. Ko u mladost stenje, u starost sjede. Posl. 158. Pod starost berdo! (Vojnik pod starost). 251. Da zdravo budu do stare starosti. Kov. 72. Harač je 3 groša i 2 pare (na muške glave od 7 godina do velike starosti). Miloš, 201. U Vinkovcima, gde je i umr'o 1820. godine u starosti oko 80 godina. Opat. III. Umrije Gedeon u dobroj starosti. Sud 8, 32. Da bi ono (dijete) napredujući do stjede starosti slavilo Gospoda. DP. 194. — **2)** *die Sorge, sollicitudo*: da Bog

okrene starost na radost! (kad se napija). Rj. *isp. staranje* 2. *vidi* briga, dert, griža 2, kâr 2, pèka 2, skrb, škrb. »Zlato, sestro u brata jedina! hajde sagji u našu avliju« . . . »Hajde, brate, ja ću kašnje doći, to je starost kičene divojke.« HNpj. 3, 470. To je starost pobratima tvoga. 4, 280.

stàròstan, *stàròsna, adj. besorgt*. Megju onolikom dječom mora biti i starosna. J. Bogdanović. koji se stara, koji je u starosti 2, u brizi. *vidi* brižan, i *syn. ondje*.

staròstàvnè knjige, *f. pl.* (*st.*) *altverfasste Bücher, libri antiqui (oder wäre es statt carostavne?)*: U Marka su knjige starostavne: Marko znade na kome je carstvo. Rj. staro-stavne, od starine postavljene? ili može biti da je mjesto carostavne? *vidi* pravilegja. *isp. staroslavne*. — I četiri stara patrijara; oblačiše velike odežde, i na glave kape kamilavke, i u ruke knjige starostavne, pa čitiše velike molitve. Npj. 2, 326.

staròsvačènje, *n. verbal.* od starosvatiti. Rj.

staròsvaticea, *f.* žena staroga svata. Rj.

staròsvatiti, *tim, v. impf.* zum stari svat bitten, *advocare pro stari svat*: Starosvati Pivljanina Baja. Rj. pozivati koga da bude stari svat, činiti ga starim svatom. — Kuma kumi Boroja hajduka, starosvati Sredoja hajduka. Npj. 3, 25.

staròsvatski, *adj. starosvatsisch*. Rj. što pripada staromu svatu. — Za kumovskim kolima idu starosvatska, djevernja, pak vojvodina. Živ. 310.

staròsvatstvo, *n. das Amt und die Würde des stari svat, dignitas* τὸ stari svat. Rj. čast i vlast starosvatska.

staròvjerski, *adj.* što pripada staroj vjeri. u zapadnom govoru starovirski; *altgläubig*. — Ima nekoliko velikijeh stećaka . . . na moje pitanje kakvo je ono kamenje? odgovoriše mi da je »starovirsko«. Rj. 169a.

Staròvlašanin, *m. (pl. Staròvlašāni) Bewohner des Stari Vlah, regionis Stari Vlah dictae incola*. Rj. čovjek iz Staroga Vlaha.

Staròvlaše, *Staròvlašeta, n. ein Jüngling von Stari Vlah*: Drugo mi je Starovlaše Pavle. Rj. momče iz Staroga Vlaha.

Staròvlaški, *adj. von der Gegend Stari Vlah*. Rj. što pripada Staromu Vlahu.

staròvrèmešan, *staròvrèmešana, adj. bejahrt, aetate gravis, cf. sredoviječan*. Rj. staro-vremešan. *vidi* vremešan, vremenit, star 1, mator, staman.

stās, *m. (loc. stāsu) der Wuchs, die Statur, statura, cf. rast*. Rj. *vidi* i porast, uzrast, struk. — Čoek gromoradna stasa. Npr. 97. Svemu mi je rodu omiljela: mome babu dvorbom i ugodbom . . . mojoj braći stasom i uzrastom. Npj. 1, 372. Veće gledam lijepu djevojku, i lijepa stasa i uzrasta. 1, 373. Krasna ti si stasa i uzrasta! 2, 418. stas (kor. »stas« stajati). Osn. 355.

stāsati, *stāsām (stāsēm), vidi* prispjeti: U tom stasa i ostalo društvo. Rj. *stāsati (venire, mislim da se tu značenje koje je u stati prenosi i na način kojim se do toga došlo, t. j. na micanje, dolazak)*. Miklošić misli da je od grčkoga. Korijeni 271. *glagol se drukčije ne nalazi*. — U riječi, koju besjeggjahu, ali stasa od Horvata Mato. Npj. 3, 347. U to stasa Breka pokrajina. 4, 365. Tu veliku kavgu zametnuše, dokle stasa kapetan Zarija, i Miljanu u indata dogje. 5, 409.

stāsina, *f.* (oko Morave) *vidi* kljet. Rj. — Sprema, *cf. komora, kućer, ćiler, vajat, kljet, stasina* (vajat, kljet i stasina osobite su zgrade za sebe, a komora, ćiler i sprema ponajviše su u kući). Rj. 705b. *stāsina* (kljet, osn. u starom *стаси*, prem da je drugoga značenja, kor. »stas« stati). Osn. 163.

stāsiti, *adj. stämmig, robustus*: Da mu je sljeme tvrdo, od zemlje visoko, na zidu stasito! (kad se napija). Rj. *vidi* sjenit, i *syn. ondje*. — Dugovječno

nepromjenito! (kad se što čestita). cf. *stasit*. Rj. 418a. *stasit* (osn. u *stas*). Osn. 220. *što je jako, te tvrdo, nepromjenito stoji*.

1. stāti, stānēm, v. pf. Rj. *vidi stānuti (stānēm)*. v. *pf. slož.* dō-stati, na-, ne-, o-, od-, ob-, po-, pre-, pri-, ra(z)- (se), sā- (se), sū-, ū-, zā-, izō-, nedō-, odū-, podū-, ponē, posūstati, zadstati. v. *pf. slož. od stanuti vidi ondje kod stanuti*. v. *impf. prosta stāti, stājati (stojim), stājati (stajem)*. — **I. 1**) *stehen bleiben, consisto*. Rj. v. *impf. prosti stājati (stojim)*. — *Stala voda u virovc*. Rj. 63a. *Pustiti vodu, Wasser abschlagen, mingere; stala mu voda*. Rj. 68b. *Upanjiti se, stati kao panj*. Rj. 783b. *Stade cipom, t. j. sa svim ne mičući se nimalo*. Rj. 312b. *Dune jaki vetar . . . Kad vetar stane . . .* Npr. 42. *Stani da ja tebi kažem jednu pravu istinu*. 160. *Poslije njegove smrti stane zeman po zemanu, dok na jednu noć stane neko na vratima lupati*. 185 (*isp. postājati*). *Stao kao tetak*. (Kad se ko u što zablene. Posl. 293. *Tako mi voda ne za sjela (u grlu ne stala)*! 301. *Stan' počekaj, sine Petre, da ja s tobom u raj idem*. Npj. 1, 133. *Malo bilo, ništa ne stanulo, da je kome žalost poslušati*. 2, 34. *Tako stade za godinu dana*. 4, 312. *Stani sada s vraćanjem svojim*. Is. 47, 12. — **2**) na što, *treten, insisto*. Rj. *kao stupiti*. v. *impf. prosti stājati (stajem)*. — *Dodola igra sama, a one druge djevojke stanu u red i pjevaju*. Rj. 128a. *Zapovjedi te sva vojska stane u paradu*. Rj. 281b. *Dva čovjeka stanurši megju kolje nose naviljak megju sobom*. Rj. 380a. *Čovjek se uzme ili stane u najam ili se najmi*. Rj. 390a. *Kad dogju tamo, stanu u logor*. Npr. 207. *Jednom nogom stao u grob (gotovo umrijeti)*. Posl. 113. *Stao nogom na hljebac (kaže se — u Srijemu — u šali mjesto postao svoj gospodar, kao da bi se čelo reći: stao nogom na zemlju i jede svoj hljeb)*. 293. *Želi stati u Rusku službu*. Žitije 10. — **3**) kome na put, *in den Weg treten, impedio*. Rj. v. *impf. prosti stājati (stajem)*. *isp. pred ovijem pod 2*). — *amo mogu pristati ovaki primjeri: Ne stani sirota na skut, ne češ sebe na sreću*. Posl. 209. *Ako možeš, odgovori mi, pripravi se i stani mi na suprot*. Jov 33, 5. — **4**) *hinein gehen, introire*: ne može sve da stane u vreću; u ovu kesu može stati hiljada dukata. Rj. *vidi uzeti 1*: *Ali je jedna vrsta od njih (od tikava) tako mala da ne može ni litru vode uzeti*. Rj. 739a. — *Da joj otac načini od svile haljine da mogu stati u orahovu ljusku*. Npr. 222. *Koliko je grlo u gjevojke, stanula bi ruka od junaka*. Npj. 3, 266. *Iz one veće (gramatike) evo ovu malu skrpih kojekako, želeći i gledajući da mi sva stane na jedan tabak*. Rj. XIV. *Već je napečatano 10 tabaka (tu je stalo A, B, V, G . . .)*. Straž. 1886, 1475. — **5**) nije mi stalo, *darán liegen, interest*. Rj. *kao: nije mi do toga, ne marim za to*. — *Šta je tebi stalo za to? i to će proći*. Posl. 106. *Ni moja hajka, ni moja zasjeda. (Za tijem nije mi stalo)*. 221. *Što je tebi stalo, što ja pijem?* Danica 5, 90. *Pokazuje, da mu je mnogo više stalo za svojom sujetom, nego li za časti i slavom naroda svoga*. Ogd. na ut. 24. *Kome bi za tijem bilo stalo, odakle će naučiti ove razlike, onome bi se moglo imenovati mnogo knjiga*. Pis. 23. — **6**) *stade ga vika i t. d. es entstand, begann, coepi*. Rj. *vidi početi 1, i syn. ondje*. v. *impf. prosti stājati (stojim) 2*. — *Stade jeka zila i borija*. Rj. 209b. *Stade ga jauk*. Rj. 249a. *U tome stane huka s jedne strane, dok se iza brda pomoli jedan brk*. Npr. 4. *Usta čoban, usta i devojka, pa se staše oprmati na jezero*. 48. *Kad uzideš onamo, stanuje vika i graja okolo tebe velika od hiljadu ljudi*. 231. *Kad oružje staše dijeliti, men' dadoše staro zargjalo*. Npj. 1, 428. *Odrastao od petnaest ljeta, kao drugo od triest godina; sta se dobra konja prihvatati*. 2, 157. *Ako se obratite k meni i stanete držati zapovijesti moje i tvoriti ih, sabraču vas*. Nem. 1, 9. — **7**) *stao vinograd na rod, momak na snagu, begann, coepi*. Rj.

= *počeo (vinograd) roditi, opasao se (momak) snagom*. — *Stade moma na uđadbu; ne kće moma za jedinjem, ne kćeše je dva*. Posl. 293. *Pa stadoše Bogu na molitvu, moliše se Bogu istinome od dan' do dan' za negjelju dana*. Npj. 3, 64. — **8**) *kosten, consto*: *stalo me deset groša*. Rj. v. *impf. stājati (stojim) 3*. — *Izići će to njemu na nos, Platiće on to; skupo će ga stati*. Posl. 98. *Navaljivao na starješine, da učine juriš na Srbe i na Ruse i da ih rastjeraju, makar šta stalo*. Sovj. 43. *Ovo sve četvoro ne vjerujem da će stati 100 f.* Straž. 1887, 206. *A drugo što bi me pošta mnogo stala*. Kolo 15 (14). — **II**) *sa se, reciproc.* *stāti se, stānēm se (stāo se, stāla se)* (u C. G.) *vidi sastati se*. Rj. v. *impf. stājati se (stajem se)*. *isp. 2 stānak*. — *Stadoše se tri tabora vojske, pa se dimno vojska razredila*. Npj. 4, 316. *Kad se stanu Turci i Brđjani, a kad lane puška u gomili, pobiće se ljuti Kolašinci, izginuće braća Moračani*. 4, 323. *Ubij mi se boja tri sahata, četvrti se hoćemo stanuti*. 5, 149.

2. stāti (sažeto od stājati), stōjīm, v. impf. — U Dubrovniku se govori *stāla* mjesto *stājāla*. Posl. XLIII. U staro vrijeme bilo (je) i *stati* (mjesto sadašnjega *stajati*) pa i sad se gdje gdje tako nalazi: *Bojno koplje u planini staše*. Kov. 105. Obl. 98. u *Hrv. još se i sad gdješto tako govori*. *isp. glāti (glēdati)*.

stātiva, f. (u Hrv.) *vidi stativica*. Rj. *vidi i stanica, i syn. ondje*. — *stātiva* (osn. u participu pr. vr. pasiv. postalom nastavkom »ta« u glagola *stati*). Osn. 94.

stātive, f. (u Hrv.) *vidi razboj 1*. Rj. *vidi i stan 1 (tkalački), i syn. ondje*.

stātivica, f. *vidi statva*. Rj. *vidi i stanica 1, i syn. ondje*. — *Zabrdnjača, na razboju kao mala gredica što stoji odozgo preko stativica, te o njoj vise šipila i brdila*. Rj. 164b. *Saponi (prvi i stražnji), ona dva valjka na kojima stoje stativice*. Rj. 665b.

stātva, f. *einer der zwei aufrecht stehenden Balken, in denen der Weberbaum liegt, cf. stativica*. Rj. *vidi i stanica 1, i syn. ondje*. — *Sakuj meni statve i brdila, i ostalo, što stanu valjade*. Npj. 1, 166.

stāv, f. *kad se proso žanje, onda se sve po tri četiri snopa skupa sastave i slože, i tako se po nekoliko dana suši; tako ta tri četiri sastavljena snopa zovu se stāv*. »Daj de mi konje da nekolike stavi prosa ovršem.« J. Bogdanović.

stāviti, stāvīm, v. pf. Rj. *od kor. od koga je stāti; kao učiniti da što stane*. v. *pf. slož.* dō-staviti, iz-, na-, o-, po-, pod-, pre-, pri-, ra(z)-, sa-, su-, u-, za-, izō-, obū-, odū-, priū-, zaū-, poizostavljati, posastavljati. *zlostaviti (pf. i impf.)*. v. *impf. prosti stavljati, i kod njega v. impf. slož.* — **I. 1**) *stellen, statuo*. Rj. *vidi metnuti 1*. — *Ako li pak ne izleže (iz jaja piplad), hoću te staviti na muke*. Npr. 105. *Da jednoga od njih dva stave za kralja*. 109 (*isp. niže primjer iz Npj. 5, 74: Staviću ga vezinom*). *Slimi s desne ruke prsten i stavi joj na ruku*. 111. *Car ondar stavi šcer pod stražu*. 115. *Carev sin . . . vas grad u korotu stavio za smrt svoje ljubaznice*. 261. *Stavih stražu mladu momu*. Npj. 1, 361. *Staviću ga velijem vezinom*. 5, 74 (*isp. poviše primjer iz Npr. 109: jednoga stave za kralja*). *Moraše staviti latinsku vjeru pred pravoslavnu*. DM. 315. *sa se, pass.*: *Manastir jedan i drugi stavi se pod mitropoliju*. DM. 100. *Kako je krotko predan novi zavjet . . . da bi se sve ovo na suprot stavilo starom zavjetu*. DP. 129. — **2**) (u Dubr.) *legen, pono, cf. ostaviti*: *Durbin savi, u njedra ga stavi*. Rj. *kao pohraniti, sahraniti*. *isp. ostava*. — *Kad (gjevojka) vijge maramu, saže se i poče da je pregleda . . . gjevojka stavi maramu u njedra, te opet za njim*. Npr. 123. — **3**) *n. p. soffru, jelo, decken, sterno, cf. postaviti 4: zakla vola bika,*

sve selo svika, a kad pogje da slavi, nema što da stavi. Rj. (kokoš, kad snese jaje). *vidi* i namjestiti 2. — **II.** *sa se, refleks.* (u Č. G. i u Dubr.) *sich erinnern, memini, cf. sjetiti se:* ne mogu se staviti šta je to bilo. Rj. *vidi* i osjetiti se II 4, opomenuti se, spomenuti se. — *Stavi se car odmah da ga je šcer naučila.* Npr. 106. Videći carev sin... *stavi se da je zamagijana.* 216. Ne spazi se, Petrović Danile... da sam sebe kida desnu ruku. *Ne stavi se, žalosna mu majka.* Npj, 5, 26. Ko se stavi časti i poštenja, Turčinu se ne hće pokoriti. 5, 228.

stavljanje, n. Rj. *verb. od 1)* stavljati, 2) stavljati se. — **1)** *radnja kojom tko stavlja što* (das Stellen, das Legen, positio, statutio. Rj.). — **2)** *radnja kojom se tko stavlja čega.*

stavljati, stavljam, v. impf. Rj. *v. impf. sloz.* i(z)-stavljati, na-, o-, po-, pod-, pre-, pri-, ra(z)-, sa-, u-, za-, izd-, nadd-, obù-, odù-, zaù-; *zlostáviti (v. impf. i pf.) v. pf. prosti staviti, kod njega v. pf. sloz.* — **I. 1)** *stellen, statuo.* Rj. *vidi* metati 1. — Sve govode na sobet dozvaó, *stavlja redom jednog do drugoga.* Npj, 2, 202. *Prsten stavlja, svadbu ugovara.* 3, 451. *sa se, pass.: Koliko se ili kako se cijeni (što), izriče se adverbima... ili tijekom što se po vrijednosti stavlja nad drugo.* Daničić, ARj. 788b. *isp. staviti 1.* — **2)** *legen, pono.* Rj. *vidi* ostavljati 1. *kao sahranjivati 2. isp. staviti 2, ostava.* — **3)** *n. p. trpezu, jelo, decken, sterno.* Rj. *vidi* postavljati. *isp. staviti 3.* — **II.** *sa se, refleks.* (u Č. G. i u Dubr.) *sich erinnern, memini, cf. osjećati se. Rj. vidi i sjećati se, opominjati se, spominjati se.* — *Ustani se, t'jelo moj!*... Bogu se ne molilo, a duše se ne stavljaló. Herc. 323. *isp. staviti se.*

staza, f. der Fusssteig, semita. cf. putanja. Rj. *kud ljudi pješice idu n. p. pored velikoga puta. vidi i nogostup 1, tražina. dem. stazica.* — *Tud' se dala tanka staza, po njoj šeće Božja majka.* Npj, 1, 118. *Koji znadu staze preko Drine.* 4, 274. *Da ne bi mjerio puta životnoga, savijaju se staze njezine (tugje žene) da ne znaš.* Prič. 5, 6. *Tako se i nama ljupko žive duhovna staza za osam nedjelja.* DP. 269.

stazica, f. dem. od staza. Rj. *vidi* putanjica. — *Tud' se dala tanana stazica, po njoj šeta mlada devojčica.* Npj, 1, 348.

stčėnik, m. der Erwerber, qui acquirit: Moj stčėnice i donoše, punan dome! Rj. *koji teče ili je stekao što.*

stčėćak, stčėćka, m. (u Imosk.) otesan kamen koji se meće na grob ili za kaku drugu biljegu. Onamo na starinskijem grobovima ima velikijeh stčėćaká, koji nijesu u zemlju zakopani, nego onako stoje na pločama koje su po grobovima... *kamenje »starovirsko«*... Rj. — stojim, *stojećke, stojke*... stajalo, stajača, stojak... *glasovi -oje- nalaze se sažeti u e: stčėćak.* Korijeni 271 (= stajčėćak).

stčėći, stčėćem, v. pf. — **I.** *erwerben, comparo, n. p. novaca, kuću, neprijatelja.* Rj. *s-teći, tekući nabaviti, dobiti. vidi* zakopiti, zametnuti 4, zavrći 2. *isp. nateći 2. suprotno rasteći. v. impf. prosti teći 2.* — Oženi se, moj premili sine, da zamjenu stčėćem za života. Rj. 184a. *Bog im da te steku u svacemu: u govėdima, u konjma*... Npr. 71. *Poslje ga po svijetu da teče, ali ne teče da aspri steće nego da steće pameti.* 217. *U oni isti čas steće vid oćinji i razgovor deset puta ljepši i bolji nego li je prijed imao*... i oženise ga, te steće silno blago i ima lijep porod. 219. *Ko bi ga naio, dušu bi stekao.* Posl. 135. *A šta je ljepše od slave Božje, i od večere s pravdom stčėćene.* Npj, 1, 96. *Ne stekla, Mare, srećice, kolik' ni paun kućice!* 1, 383. *I gje ti je Osman barjaktaru? i gje ti je Tuzla kapetane? koje Bosna nigda steći ne će.* 4, 272. *Da stećemo sebi ime.* Mojs. I. 11, 4. *Pokaza zasluge, koje je stekao na književnom polju.* Rad 17, 165. — **II.** *sa se, refleks.* Rj. *v. impf. sloz.*

stjecati se. — **1)** *zusammenlaufen, concurro.* Rj. *vidi* sleći se, i *syn. ondje.* — *Oko Dušana stećoše se ljudi koji služiše iz razlićnih srpskih zemalja i redova.* DM. 51. *»A«* stoji samo radi više suglasnih koja su se stekla. Obl. 35. *Jednom steće se oko Isusa mnogo naroda.* Prip. bibl. 126. — **2)** *werden, in Erfüllung gehen, fio:* Stogogj rekli, *kod Boga se steklo.* Što su rekli, tako mu se steklo. Rj. *kao zbiti se, dogoditi se.* — Kad zakune, kao u trud (primi mu se, steće mu se). Posl. 116. *Kako Uma reče, i Muju se steće: i umrije Mujo; žalosna mu majka!* Npj, 1, 447. *Dobar čoeće! dobro ti reče! dobro ti reče! brzo se steće!* Kov. 76. *Sve zlo ljudi Sihemljana povrati Bog na njihove glave, i steće im se kletva Jotama sina Jerovalova.* Sud. 9, 57. *Dok se steće riječ njegova (Josifova), i riječ Gospodnja proslavi ga.* Ps. 105, 19.

Stčėfan, m. ime muško, *Stephanus. vidi* Stčėvan, Stčėpán. *hyp. Stefo.* — *Gjakon Stefan i dva angjela.* Npj, 2, 7.

Stčėfo, m. hyp. od Stčėfan. vidi Stijepo. — Sebe zove Cetinjske glavare... kapetana Špadijera Stefa. Npj, 5, 317.

stčėga, f. verschürfte Polizei, Cordon (gegen Räuber, Pest), circumventio. Rj. *s-tčėga (za postanje isp. stegnuti), kad se stegne n. p. selo odasvud, opkoli se; straža, kao veriga oko čega (protiv kuge, hajduka). vidi* stuž. *isp. kordun. amo pristaje i ovaj primjer: Kajmakam Stevana okuje... Panta je i sam video da je nesrećnik (Stevan) u teškoj stezi, pa rekne Turcima, te mu puste desnu ruku.* Mil. 222. *u prenesenom smislu: Velika mi je stega za nekolike forinte, daj molim te, posudi mi.* J. Bogdanović.

stčėgno, n. (pl. stčėgna) der Schenkel, crus. Rj. *vidi* bedra, bedro. *isp. krak.*

stčėgnuti, stčėgnēm, v. pf. (stčėgoh, stčėze, stčėgao, stčėgla). Rj. *s-tegnuti, kao prost glagol ne dolazi. isp. tegnuti. v. impf. sloz. stezati.* — **I. 1)** *anziehen (straff), attraho.* Rj. — *Progjoh goru, progjoh drugu, zagjede mi jasen klobuk, stegnuh konja, da ja vidim, ali vila na jasenu.* Npj, 1, 151. *Stegni, majko, srce u tijelu.* HNpj, 1, 50. *Za što sudija ne stegne krivca.* Megj. 288a. — **2)** *n. p. selo, eng umringen, circumdo, cingo; stegli ga dužnici. Rj. kao opkoliti. isp. stega.* — *Donesoše drenovinu Marku; kad je steže u desnicu ruku, pršte pusta na dvoje na troje.* Npj, 2, 405 (*isp. kod stisnuti primjer iz Rj. 346a*). *Podignuće Gospod na tebe narod iz daleka... I stegnucē te po svijem mjestima tvojim.* Mojs. V. 28, 52. *Bołovi grobni opkoliše me, stegoše me zamke smrtne.* Sam. II. 22, 6. — **3)** *steglo me u nosu (kad ko ima kihavicu), u grlu (kad kome promukne grlo).* Rj. — *Prikući se noć, on se vrati natrag i pogje kući; ali u tom stegne mraz a smrkne se, i tako on... svrati se u vinograde u jednu pudarsku kolibu.* Rj. 501a. *Stegle me probadi.* Rj. 602b. *Steža, nekaka trava, koja se od srdobolje jede (te steže).* Rj. 714b. — **II.** *sa se, refleks. vidi* stisnuti se. Rj. — *Stegni se, udri na desno, na lijevo, kuda se god obrneš.* Jezek. 21, 21.

stčėlan, (stčėlna) stčėona, adj. vidi steon.

stčėlja, f. — **1)** *die Fütterung des Saumsattels, munimentum interius clittellarum.* Rj. — *Na samaru ima drvenica i stelja. Stelja, koja je od klašnja i naložena uzduž čitavom slamom, stoji po konju.* Rj. 663a. — **2)** *die Hefen, faex, cf. talog.* Rj. — **3)** *što se nastire pod blago, n. p. slama, lišće, i t. d., die Streu, stramentum. govori se u Hrv. vidi* prostor 2. — *Značenje (korijenu) kao u prostirati: stčėlja, stčėljka, postelja.* Korijeni 275.

stčėljka, f. onaj kočić što na njemu stoji vitao kad žene suču pregju, *das Fussgestell des Haspels.* Rj. *značenje korijenu kod stelja.*

stčėnja, f. Od sunca se štitom zaštitila, da joj sunce ne zapali lice i ne bije stenja od kamenja. Rj. — *Značenje (korijenu) gorjeti, sijati:* stijenj (elychnium

u Stulića, stijenjak, stijenje, sténja. Korijeni 257. Sténja (tako u istočnom govoru, a biće staroslavensko **СТЕНА** . . . vidi stijenje). Osn. 193.

sténjanje, n. *das Stöhnen, gemitus, suspiratio*. Rj. *verb. od stenjati. radnja kojom tko stenje*: Zborbilj u ovce. . . Kažu da se taka ovca poznaje po stenjanju ili kao ječanju kad preživa. Rj. 203a.

sténjati, sténjem, v. *impf. stöhnen, suspiro*. Rj. *isp. ječati* 2. — Kad svinje pred veće kao ciće polako ili stenju, kaže se da ude. Rj. 769b. Ko u mladost stenje, u starost sjede. Posl. 158.

stéon, steona, *adj. t. j. krava, trüchtig (von der Kuh), praegnans (vacca)*. Rj. s-teon (stelán, stelna), s-teona (*kao: s teletom*), t. j. bregja. *taka adj. vidi kod sjanjan*. — Provagja krava, kad po drugi put vodi, pošto je već jedan put vodila, pa nije steona ostala. Rj. 513a.

1. **stépen**, stépèna, *adj. n. p. stepen čovjek, t. j. kao smeten, unbeholfen, inhabilis*. Rj. *isp. stepiti se*.

2. **stépèn**, stépèna, m. *vidi stupanj*. — 1) *die Stufe, gradus. vidi grad* 4, postup. i u *Stullija stepèn, grado, gradus (akc. kao kod kamèn, t. j. kāmèn)*. — Srbija leži izmegju 42 i 45 stepena širine. Danica 2, 27. Jezici još nijesu tako poznati, da bi se mogla koljena (stepeni) srodstva njihovog naznačiti. 2, 122. Nikom se ne dopušta uzimanje u tom stepenu srodstva. Megj. 136. — 2) *vidi skalini, i syn. ondje*. — Ščepa (kapetan) čovjeka za prsi, i gurnu niza stepene, te u malo, siromah, vrat ne slomi. Zim. 182.

stépènice, f. *pl. vidi skalini, i syn. ondje*. — Brže sigje niza stepenice na ulicu. Mil. 20.

stépsti se, stépèm se, v. r. *pf. sich verschlagen, verkommen, nescio quo abiit*: stepe se nekud u svijet. Rj. s-tepsti se, *kao tepući se otići (da se ne zna kud)*. *vidi potući se* 3 (po svijetu). v. *impf. prosti tepsti se*.

stèranje, n. *das Breiten, zò sternere*. Rj. *verb. od sterati, radnja kojom tko stera što, n. p. postelju*.

stèrati, stèrèm, v. *impf. breiten, decken, sterno*. Rj. *značenje (korijenu) pružiti, širiti*. Korijeni 274. v. *impf. slož. obà-stirati, prò-, razà-, rasprò-, zà-stirati*. za v. *pf. slož. uzima se obličje strijeti koje samo ne dolazi*: na-strijeti, obà-strijeti, odà-, prò-, rasprò-strijeti, razà-, zà-strijeti. — Koliko bijelja čutiš, toliko noge steri. DPosl. 48. Bože mili! da čudna junaka! da li mi ga Bog u sreći dade! pod njega bi karanfil sterala, a pod glavu rumenu ružicu. Npj. 1, 451. Pak mi steri mekane duške, ljuto me je zaboljela glava. 1, 611. Tada ode lepa Janja sterat' ložnicu . . . te pogubi lepu Janju steru' ložnicu. 1, 613. Brzo trči dvoru bijelome, pa mi steri mekanu postelju.

stèsati, stèšèm, v. *pf. Rj. s-tesati. vidi satesati, v. impf. prosti tesati*. — 1) *abzimmern, behauen, exascio*. Rj. za s-isp. s, sa I. — 2) *zusammenzimmern, edolo*: Dotle sanduk Omeru stesaše. Rj. za s-isp. s, sa II.

stèštati se, stèštā mi se, v. r. *pf. von Wehmuth ergriffen werden, dolorem capere, cf. dotežati*. Rj. s-teštati se *kome, postati mi teško, tužno. vidi i doteščati, doteštati. kao prost glagol ne dolazi. isp. teščati*.

stèvān, m. *vidi Stjepan*. Rj. *vidi i Stefan, od čega je postalo Stevan i Stjepan, promjenivši se glas f u tugjoj riječi na v i na p u našem jeziku. isp. f.*

stèven,* (u C. G.): Steven ču ti drugi napraviti, t. j. držaću te drukčije. Rj.

stézānje, n. *das Anziehen, attractio*. Rj. *verb. od 1) stezati, 2) stezati se*. — 1) *radnja kojom tko steže što*. — 2) *stanje koje biva, kad se tko steže*.

stézati, stézèm, v. *impf. Rj. s-tezati. kao prost glagol ne nalazi se. isp. tegnuti. v. pf. stegnuti*. — 1) *anziehen, attraho, contraho*. Rj. — Strahote tvoje razdiru me, stežu me od svuda. Ps. 88, 17. Neke naše djevojke stezale su otprije svoje tijelo, pak još i sad stežu miderom da bi tanje bile. Priprava 39. — 2) sa

se, *refleks. kein Freund sein von Ausgaben, knapp thun, parco sumptibus*. Rj. *steže se koji nije podatljiv. vidi stiskivati se. isp. skomračiti, tvrđovati*. — Što ko više ima, to se više steže. Posl. 357.

stéža, f. nekaka trava, koja se od srdobolje jede (*te steže*), *das Fingerkraut (Silberkraut, Rj.?) potentilla anserina*. Rj. *isp. prostreo* 2.

stéžāica, f. *vidi petica* 2. Rj. *Daničić piše stežajica. vidi i stopica* 2, žujica. *dolje mjesto gdje stoji vrata, koja ne drže šarke ni baglame*.

stéžājica, f. *vidi stežajica. stežer, stežājica*. Korijeni 272. *stežājica* (od osnove postale nastavkom »ja« od osnove koja je u *steža*). Osn. 325.

stéžór, m. (u Pastr.) *der Stamm, stirps*: iskopao mu se stežer (t. j. trag, zatrglo mu se pleme); djevojkama se dade dijel od pokretnoga imanja, a nepokretno ostaje stežeru. *cf. stožer*. Rj. *isp. hasaba*. — *stežer* (vidi stožer, premda je značenje malo drukčije). Osn. 111. *riječi s takim nast. kod čemer*.

stíèanje, n. *das Zusammenschüren (der Feuerbrände), admotio*. Rj. *verb. od sticati. radnja kojom tko stíèe n. p. ugarke, vatru*.

stíèati, stíèèm, v. *impf. zusammenschüren, admotio*. Rj. s-ticati n. p. ugarke, vatru. *vidi starkati, tarkati. v. pf. staći, staknuti*.

stíèi, stíènèm (stúgoh, stúže, stúgao, stúgla), v. *pf. Rj. vidi stignuti. v. pf. slož. dò-stíèi, po-, pre-, pri-, sa-, su-; postizati. v. pf. slož. od stignuti vidi kod njega. v. impf. stizati*. — 1) *erreichen, einholen, assequor*. Rj. *stíèi koga*. — Gdje stigne glas ono koji su ga (kamenje) vukli . . . ondje ga i ostave. Rj. 79a. Dobra stíž! (reče se, kad ko stigne koga). Rj. 715b. Uzme sa sobom još dva hrta što mogu zeca u polju stíèi. Npr. 46. Tako ga noć stigne te u nekakoj pećini zanoći. 95. Bolje da te smrt prijeka digne nego suza siromaška stigne. Posl. 22. *Stíže njega* (papa) Koprivica Vuče oštrim mačem po svilenu pasu. Npj. 4, 18. A! stigoše ga moje kletve! Danica 4, 10. Malo je dana života mojega, niti stížu vijeka otaca mojih, koliko su oni živjeli. Mojs. I, 47, 9. Ne boj se, jer te ne će stignuti ruka Saula oca mojega. Sam. I, 23, 17. — 2) kad si ti stigao, ankommen, advenio. Rj. *neprelazno, kao doći, prispjeti, stasati*. — Stigla za njim potjera. Rj. 553a. U tom Solomonovi vojnici stignu na ono mjesto. Npr. 157. U tom stigne i noć. 161. Kad stigne mrak, a ja onda . . . 162. Stignu zdravo i veselo doma. 222. Stigla je hvala do cara. Npj. 1, 164. Kad ovaki glasovi stignu . . . Danica 3, 173. Zadocni se plata vojnicima, te ne stigne (ili se ne izda) na vrijeme. 3, 237.

stíd, m. (*loc. stidu*) *die Scham, pudor*. Rj. *vidi stidnoća; sram, sramež, sramota*. — Ako ti može obraz podnijeti (ako te nije stíd). Rj. 433a. *Obraz od obraza stídi se*. (Reče se, kad se kazuje, za kakav velik stíd ili sramotu . . .). Posl. 230. Otišao je stíd u zid. (*Nestalo je stída*). 243. U stidu gine i čojstvo i junaštvo. 337. Stíd je mene na te i gledati. Npj. 1, 244. Stidnje momće neg' devojće, *ispod stída* progovara . . . I, 425. Nevjesta sa stidom gleda preda se. Kov. 76. Čisto me je stíd, da ovako malu stvar tako dugo od mene očekujete. Star. 14, 197. Nije vas stíd što tako navaljujete na me? Jov 19, 3. Stíd je popao lice moje. Ps. 44, 15. Ti znaš pod kakvim sam rugom, stidom i sramotom. 69, 19.

stídak, stítka, m. — 1 a) *Mohrrübe, Carotte, daucus carota L.* Rj.³ — b) *Breitsame, orlaya grandiflora L.* Rj.³ *grossblüthige Hafstdolde, caulicis grandiflora Linn.* Ova trava ima bijel cvijet u srijedi malo crven; Srblji pripovijedaju da je ono crveno od prije veće bilo, pa sad svaki dan biva manje: jer već nestaje stída među ljudma. Rj. — 2) *das letzte Stück in der Schüssel, das jeder sich schämt zu nehmen, cibi ultimum frustum*. Rj. *pošljednji komad jela u zdjeli, što je svakoga stíd uzeti*.

stidan, stidna (stidni), *adj.* *schamhaft, pudens*: Malo živjet' stidan na svijetu. Rj. *vidi* stidljiv, postidan; sraman 2, srameč, sramežljiv. — *Stidan* kao mlada nevjesta. Posl. 295. *Stidnije* je ukrasti nego pitati. 295. *Stidnje momče* neg' devojče, ispod stida progovara... Npj. 1, 425 (stidnje u pjesmi mj. stiduje). Al' ti drugu hoću besjediti, besjediti, a dosta je stidno. Npj. 2, 233. On oružje nikad nosit' ne će, nego stidnu žensku opregljaču. 5, 221. *adv.* Tri mnogo lijepe (gjevojke) na strani sjegjahu i kao stidno igru gledahu. Npr. 229. A oni mu stidno besjediše: »Voljan care, dragi gospodar! Npj. 3, 79.

stidjeti se, stidim se, *v. r. impf. sich schämen, pudet, erubesc.* Rj. *vidi* sramiti se, sramovati se, kaliziti se, libiti se. *v. pf. slož.* postidjeti (i se), zastidjeti (i se). — Kod astala ne valja se stiditi, nego samo red paziti. Posl. 137. Moji se sveci od tvojih ne stide. 182. *Obraz od obraza stidi se.* (Reče se, kad se kazuje za kakav velik stid ili sramotu...). 230. *Stidi se* (ili stidljiv) kao mlada nevjesta. 295. *Ceg' se mudar stidi*, tim se lud ponosi. 345. *Stidi se priznati* svoje neznanje. Odg. na ut. 19.

stidljiv, *adj. schamhaft, geschämig, pudibundus.* Rj. *vidi* stidan, i *syn. ondje*. — *Stidi se* (ili stidljiv) kao mlada nevjesta. Posl. 295. *U stidljiva slijepca* prazna torba. 336.

stidljivost, stidljivosti, *f. osobina onoga koji je stidljiv; die Schamhaftigkeit, pudicitia. suprotno* bestidnost. *isp. stid, i syn. ondje*. — *govori se u Hrv.*

stidnoća, *f. (accus. stidnoću) die Scham, pudor.* Rj. *vidi* stid, i *syn. ondje*. — Na stidnoću kao i nevjesta. Rj. 414a. *riječi s takim nast. kod bistroća.*

Stig, Stiga, *m.* bila je od prije knežina u nahiji Požarevačkoj... Rj.

stignuti, stignem, *vidi* stići. Rj. i *primjere ondje.*

stijenje, *n. das Schämen, pudor, die Scham, pudor.* Rj. *verb. od* stidjeti *se. stanje koje biva, kad se tko stidi.*

stih, *m. vidi* vrsta 4b, veras; στίχος, *Vers, versus. dem. stišić.* — U Satiru prvi i drugi stih u originalu ovako stoji... Kov. 24. Sad evo i Risanskoga naricanja na stihove. 98. *Naricanja u stihovima* ima od 10 slogova. 100. *Stihotvorci* dobijaju vlast protiv pravila *pravilne stihove pisati.* Ovit. XVIII. Luka bio pravi majstor *načiniti stihove.* XXIV. *Nješto* je odmah preda mnom *u stihove namještao.* Odg. na ut. 21.

stihija, *f. vidi* element; τὰ στοιχεία, *elementa, Elemente, Grundstoffe, Anfangsgründe.* — *Stihija*, riječ je Grčka, i znači ono od čega su stvari ovoga svijeta sastavljene (*element*). Nov. Zav. XII. Kad bijasmo mladi, bijasmo *pod stihijama svijeta* zarobljeni... kako se vraćate opet na slabe i rgjave stihije, kojima opet iznova hoćete da služite? Gal. 4, 3. 9. *Psalam* u kojem cijelo jestastvo *glasom stihija scojih* kazuje radost svoju Gospodu. DP. 301.

stihotvorac, stihotvorca, *m. versificator.* Stulli. *stihotvorac, koji tvori (čini) stihove; Versmacher, Verskünstler.* — Sva pravila važna su i prevažna za sve naše stihotvorce. Ovit. XII. *Kaže* slavni Ruski stihotvorac Sumarokov. Pis. 69. *tako slož. riječi kod* čudotvorac.

stihotvorstvo, *n. umjesto* tvoriti stihove. — Luka za primer u stihotvorstvu *produženih reči* uzima »njime« i »njojzi«. Ovit. 22.

stija! stijo! (u Baranji) *Laut um den Ochsen rechts zu kommandiren, vox ad bovem ut dextrorsum flectat.* Rj. *uzvik volu, da krene na desno.*

stijati se, jām se, *v. r. pf. vidi* stišati se. Rj. *s-tijati se* (j mjesto h: stihati se). *isp. Korijeni* 100.

stijeg, *m.* (u Boci i u Dubr.) *die Fahne, vexillum, cf. barjak, zastava.* Rj. — *Tugja:* stijeg. Osn. 30.

stijena, *f.* — 1) *die Felsenwand, der Fels, saxum.* Rj. *vidi* greda 3, kuk 2, skala 1. *coll. stijenje, isp. stjenjak, kamēnjāk* 1, krš, timor. — *Konja meće u*

stenu kamenu i pred njega sitno trnje baca. Npj. 1, 538 (*pečina, podrum?*). Da beži uz Moravu *pod neke stene.* Miloš 92. Tako ćeš im izvesti vodu *iz stijene.* Mojs. IV. 20, 8. U klancu bijahu dvije *strmene stijene,* jedna s jedne strane a druga s druge. Sam. I. 14, 4. — 2) (u Dubr.) *kamen* ma i mali, *Stein, lapis:* udrio me *stijenom.* Rj. *vidi* i krš 2. — *Ako stijena* kotluši, jao kotluši; ako kotluša *stijeni,* jao kotluši. Posl. 8. (*isp. Ili loncem o kamen ili kamenom o lonac, teško loncu svakojako!* Posl. 102).

Stijēna, *f.* nekako mjesto u Turskoj krajini: Te je šalje ka *Pećini St'jeni* (Npj. 3, 149). I do njega od *St'jene* dizdaru. Rj.

stijenj, *m. vidi* stijenjak, 2 stijenje; svještilo, fitilj, vitilj 2. *isp. stenja.* — *Značenje* (korijenu) gorjeti, sijati: *stijenj* (ellyphnium u Stulića), stijenjak, stijenje, stēnja. *Korijeni* 257. *govori se i u Hrv.*

stijēnjak, stijēnjka, *m. vidi* 2 stijenje. Rj. *vidi* i stijenj, i *ondje syn. i značenje* korijenu. — *stijenjak* (osn. u starom *stijenj*). Osn. 283.

1. **stijenje**, *n. (coll.) die Felsen, saxa.* Rj. *isp. grohot* 2, kamēnjāk 1, stjenjak, krš, timor, valovlje. *jedinica onoga što znači* stijenje: stijena 1.

2. **stijenje**, *n. der Docht (besonders die einfachste und ärmste Art davon), ellyphnium* (stijenje se zove u žiška, a u svijeeće se kaže *sejšeštilo*). Rj. *vidi* stijenj, i *ondje syn. i značenje* korijenu. — *Žižak*, 2) ono što se metne u kandilo pa se usred njega metne *stijenje.* Rj. 159a. *Tko svijeeće ije, sere stijenje.* DPosl. 133.

Stijēpo, *m.* (u C. G.) *hyp. od* Stjepan. Rj.

stijēsniiti, stijēsniim, *v. pf. bedrängen, urgeo.* Rj. *s-tijēsniiti. v. impf. prosti* tijēsniiti. — *Verige*, jedno usko mjesto u zalivu Bokeljskome, gdje su *gore s obje strane zaliv stijēsniile.* Rj. 58a. *Drugu vojsku pošalje, te Karanovac pobolje opkoli i stēsni...* *Ove Turke* Miloš tako opkoli i *stēsni,* da se sutra dan predadu i polože oružje. Miloš 105.

stil, *m. ὁ στυλός, der Styl. način* pismenoga *izjavljivanja misli.* — *Drugo* je, što se *stil* jednome od prvih srpskih naučnika svaki dan sve više ugleda na tu kaldrmu. Medj. 315.

stima, *f.* (po jugozap. kraj.) *die Ehre, honor, cf. pošta:* Radi *stime* cara čestitoga. E si kumu na *stimu* vodio. Rj. *vidi* i čast 1. — *Pa je vojsci stimu učinio:* sve mehane Spuške otvorio, te svu vojsku napoji rakijom. Npj. 4, 112. *tugja riječ, Tul. stima. isp. stimati.*

stīmānje, *n. vidi* poštovanje. Rj.

stīmati, stīmām, *v. impf. (osobito po zap. kraj.) vidi* poštovati: Treće ću ti bilje kazat', da si *stīmam* u družini. Rj. *vidi* štīmati. *suprotno* obnēstimati (*v. pf., osramotiti*). *Tal. stimare (Lat. aestimare). isp. stimavati.*

stīmāvānje, *n. verb. od* stimavati. *radnja* kojom *tko stīmava što.*

stīmāvati, stīmāvām, *v. impf. isp. stimati.* — *A jesu li stīmava', veziru, kakova je Svetogorska crkva?* Npj. 3, 68 (*cijenio?*) *Ja ih dimno gledam i stīmajem,* bolji mi se čine od banova. 5, 550 (*stīmajem* *dijalektički* mj. *stīmavam. isp. Obl.* 108).

stīnūti se, stīnē se, *v. r. pf. n. p. loj, gerinnen, congelasco.* Rj. *drukčije se* *glagol* ne nalazi. — *Od* daha nozdara tvojih sabra se voda; stade u gomilu voda koja teče; *stīnuše se vali usred mora.* Mojs. II. 15, 8. *Značenje* (korijenu) *ukočiti se, odatle mrznuti, hladnjeti:* stud, studen, studenac; studjeti... *samoglasno* se *produljuje, te glasi* M: *stīnūti se.* *Korijeni* 277.

stīnjati se, stīnjā se, *v. r. pf. n. p. vatra, verglimmen, extingui.* Rj. *s-tīnjati se, pomalo* *prestati* gorjeti. *v. impf. prosti* tīnjati.

stio, (po juž. kraj.) *part. act. od* htjeti: *Ko vi stio* *nauditi, ne dao mu Bog!* Rj. — *Mjesto* *htijah* i *htio*

govori se gdješto i *stijah* i *stio* (postalo od *šćeo*). Obl. 99.

stipsa, *f. der Alaun, alumen, cf. kocelj*. Rj. *vidi* i *tipsa*, slanac 2, šap 1.

stipsanje, *n. das Sieden in Alaun, coctio in alumine*. Rj. *verb. od* stipsati. *radnja* kojom tko stipse što.

stipsati, stīpsēm (stīpsām), *v. impf. in Alaun sieden, coquo in alumine*. Rj. *variti* u stipsi. *vidi* tipsati. *v. pf. slož.* dstipsati.

stisak, stiska, *m.* — **1**) *die zusammengedrückte Faust, pugnus compressus*: hoćeš stisak! *stisnuta šaka: pesnica, pest.* — **2**): sad je veliki stisak na poslenicima, ne mogu ih naći, svak sebi radi. J. Bogdanović.

stiskivānje, *n.* Rj. *verb. od* 1) stiskivati, 2) stiskivati se. — **1**) *radnja* kojom tko stiskuje što (das Zusammendrücken, compressio. Rj.). — **2**) *stanje* koje biva, kad se tko stiskuje.

stiskivati, stīskujēm, *v. impf.* Rj. s-tiskivati. *v. impf. prosti* tiskati. *v. pf. slož.* stisnuti. — **1**) *zusammendrücken, comprimo*. Rj. — Raščiniti meću, t. j. u meću, koja je gusta kao kačamak, usuti vode, pa je rukama stiskivati i miješati, dok ne postane žitka. Rj. 645b. Kao Sarajevska gospa (n. p. stiskuje usta). Posl. 132. Kad berberin počne svoj posao, i vidi da teško ide, i da Grće stiskuje zube i oči, onda . . . 188. I bezuman kad muči, misli se da je mudar, i razuman, kad stiskuje usne svoje. Prič. 17, 28. — **2**) *sa se, refleks.* *vidi* stezati se. Rj. stiskuje se, koji nije podatljiv. *isp.* skomračiti, tvrdovati.

stiskolj, *m.* od stiskivati znači tegoba, muka. M. Gj. Miličević. *vidi* tjeskoba 2. *angustiae, Bedrängniss, Verlegenheit, Schwierigkeit.* — Dogodi se takav stiskolj, da čovek hoće da ostavi rogenoga brata. Zim. 61.

stīsnuti, stīsnēm (stīsnuh i stīskoh, stīsnu i stīšte), *v. pf.* Rj. s-tis(k)nuti. *I. glag. pridjev* stīsnuo, stīsnula i stīskao, stīsla. *v. impf.* stīskivati. — **I.** *zusammendrücken, comprimo*. Rj. — Pjeva se kako je (Kraljević Marko) uzeo u ruku suhu drenovinu, pa kad ju je stīsnuo rukom, ona prsla na dvoje na troje. Rj. 346a (*isp. kod* stegnuti 2 *primjer iz* Npj. 2, 405). Budala stīsnuši svoju šaku, pokaže filozofu pesnicu. Danica 5, 88. Nemoj da ti se stvrđne srce tvoje i da stīsneš ruku svoju bratu svojemu siromahu. Mojs. V. 15, 7. Iz čije sam ruke uzeo poklon, da bih stīskao oči njega radi? Sam. I. 12, 3. — **II.** *sa se, refleks.* — **1**) *sich einschüranken (in Ausgaben), contraho vela (quoad sumtus).* stīsnuti se u trošenju, u davanju novaca. *vidi* stegnuti se. — Stīskao se kao dva noveca u kesu. Posl. 295. — **2**) stīšte se za njim, t. j. potrcā, stūrzen, ruo. Rj. *isp.* otisnuti se 2. — Zmaj kako ga vidi stīsne se na njega, a Stojša ga dočeka te se n hvate u koštac. Npr. 30. — **3**) *isp. I.* — Vuk kad to vidi, sakrije se za sjek od košare . . . dogje vuk koji je za sjekom slušao sav njihov razgovor, pa se stīsne što je većma mogao i počne vrlo tankijem glasom: Kobo, kobilice! Npr. 178.

stīšati, stīšām, *v. pf.* s-tīšati. *vidi* utīšati, kao učiniti, da bude što tiho, mirno. *v. impf. prosti* *isp.* tīškati, tīšiti, tješiti 1; *v. impf. slož.* utīšavati. — **1**) Tada ču stīšati vodu njihovu, i učiniću da potoci njihovi teku kao ulje. Jezek. 32, 14. — **2**) *sa se, refleks.* stīšati se, šām se, *v. r. pf. sich legen, considere*. Rj. — Stījati se, *vidi* stīšati se. Rj. 715b.

stīšić, *m. dem. od* stīh. — Na ovaj odgovor Dositijev Jugović je odmah pisao kojekake male stīšiče protiv Dositija. Sovj. 86.

stīzānje, *n. das Erreichen, Einholen, consecutio*. Rj. *verb. od* stizati. *radnja* kojom tko stīže koga.

stīzati, stīžēm, *v. impf.* — **1**) *erreichen, assequi*. Rj. stizati koga. *v. impf. slož.* dō-stizati, pre-, pri-, su-. *v. pf. prosti* stīći, stīgnuti, i kod njega *v. pf. slož.*; postizati. — Suza suzu stīzat ne prestaje. (Kad

se za koga kazuje da vrlo plače). Posl. 296. Ljudi, koji su ih sretali i stīzali, stanu se sad još većma smijati. Danica 3, 236. Vršidba će vam stīzati berbu vinogradsku. Mojs. III. 26, 5. Koga nije stīzala zloća tvoja jednako? Naum 3, 19. — **2**) u primjeru koji ide čini se da je stīzati neprelazno, prema stīći 2: Kad pogleda na lijevo, ugledao trideset Turaka, koji prije nijesu stīzali, ni stīzali, ni u boju bili. Npj. 4, 412.

stīž, *f.* dobra stīž! (reče se, kad ko stīgne koga, kao kad ga srete: dobra kob), *Einholung, consecutio*. Rj.

stīžanin, *m.* čovjek iz Stīga. Rj.

stīžēanje, *n.* Rj. *verb. od* stījcati se. — **1**) *radnja* kojom se stīže *n. p. narod* kuda (das Zusammenlaufen, concursus. Rj.). — **2**) *stanje* koje biva, kad se što stīže, zbiva (die Erfüllung, to fieri. Rj.).

stīžēati se, stīžēēm se. Rj. s-tīžēati se. *v. pf.* stēći se. — **1**) *zusammenlaufen, concurreo*. Rj. — Vikaše sav zbor na Mojsija i na Arona . . . A kad se stījcaše narod na Mojsija i na Arona, pogledaše na šator od sastanka, a to oblak na njemu, i pokaza se slava Gospodnja. Mojs. IV. 16, 42. Buna posta jaka, i narod se sve više stījcaše k Avesalomu. Sam. II. 15, 12. — **2**) *werden, in Erfüllung gehen, fio*. Rj. kao zbivati se, dogagjati se.

stījgōnoša, *f. vexillarius, signifer*. Stulli stījgōnoša, koji stījeg nosi. *vidi* bajraktar, barjaktar, zastavnik. — tako slož. riječi kod bremenoša.

stījēnica, *f. die Wanze, cimex*. Rj. bubina. *vidi* kimak. — stījēnica (mjesto СТЪЖИНИЦА). Osn. 333.

stījēna, stījēnje, stījēnica. Korijeni 271.

stījēnjāk, stījēnjāka, *m. die Felswand, saxa, series saxorum*. Rj. *vidi* kamēnjāk, krš, timor. *isp.* stījēnje. — Od Golupca do Poreča sve se ove planine gotovo svršuju na Dunavu *previsokom strmenitim stījēnjacima*. Danica 2, 33.

Stījēpa, *f. hyp. od* Stījepanija. Rj.

Stījēpān, *m. Stephan, Stephanus*. Rj. *vidi* Stefan, Stevan. *hyp.* Stījēpo, Stījēpoje. — Pa on uze tri konja viteza, odvede ih Srpskom car-Stījepanu. Npj. 2, 148.

Stījēpānija, *m.* ime žensko. Rj. *načinjeno* prema muškom Stījepan. — Starac Milija, sljēpica (sljēpica) Stījepanija. Odg. na, ut. 28.

Stījēpānj dān, *m. das Fest des heil. Stephan, festum S. Stephani (27. Dec.)*. Rj. *vidi* Stījepanje.

Stījēpānje, *n. dan sv. Stījepana. vidi* Stījepanj dan. — Do Stījepanja s prahom a od Stījepanja s kalom. DPostl. 17 (*biče odje* dan sv. Stījepana kralja, 20. kolovoza). za nast. *isp.* Prokoplje. tako se u Hrv. govori i Filiplje, Ivanje, Lućinje, Martinje, Stefanje i t. d., t. j. dan sv. Filipa, sv. Ivana, i t. d.

Stījēpoje, *m. hyp. od* Stījepan. *osn.* u Stījēpo. *taka hyp. vidi* kod Blagoje. — Posagjuje do desna kolena elči-bašu Dojčetića Vuka . . . pa Stojana Stepojeva sina. Npj. 2, 482 (Stepoje u istočnom govoru).

stījērati, stījērām, *v. pf.* Rj. s-tījērati. *vidi* šćērati, satjērati; sagnati, zgnati; svitlati. *v. impf.* stījērivati. — **1**) *davonjagen, herabjagen, depello*. Rj. za s- *isp.* s, sa I. stījērati koga s čega. — Radi onaj posao koji cara s konju stera. Npr. 258. — **2**) *zusammentreiben, cogo*. Rj. za s- *isp.* s, sa II. stījērati što n. p. u gomilu. *vidi* savitlati, svitlati 2, zaokupiti.

stījērīvānje, *n.* Rj. *verb. od* stījērivati. — **1**) *radnja* kojom tko stījēruje što s čega (das Herabjagen, depulsio. Rj.). — **2**) *radnja* kojom tko stījēruje što n. p. u gomilu (das Zusammentreiben, coactio. Rj.).

stījērīvati, stījērūjēm, *v. impf.* Rj. s-tījērivati. *vidi* šćērivati, satjērivati, sagoniti, zgoniti. *v. impf. prosti* tījērati. *v. pf.* stījērati. — **1**) *herabjagen, depello*. Rj. stījērivati što s čega, n. p. ptice s drveća. — **2**) *zusammentreiben, cogo*. Rj. satjērivati što, n. p. ovce, u gomilu.

stīklō, *n.* (u Dubr.) *vidi* staklo. Rj. st(a)klo. *vidi* i sklo, cklo.

1. stô, *hundert, centum*. Rj. broj. *dvje sta* (i) *dvje sti*. Obl. 46. *stotina (sto)*, *dvjest* (dvije stotine), *trista* (tri stotine), *četiri stotine*, *pet stotina*, *šest stotina* i t. d. Rj. XLVII. — *Ukrade mužu pedeset (cekina) a pedeset ostavi mu*; ali kad joj muž ne nagje *punane sto*, *kidiše joj*. Npr. 110. *Ostane čudeći se, gdje se nasitiše sto bravaca* od jednoga rupnjaka proje. 210. *Ostane čudeći se, gde se napoji sto volova* od jednoga kabla vode. 211. *Sto zborova pazar čine*, a jedna (riječ) veže i driješi. Posl. 295. *Sto misli duga ne plaća*. 295. *Sto tabana* po tugjem poplatu ne bole. 295. *Koji je sto puta bolje znao čitati*. Miloš 137. *Kad se pravo ne smije, može se činiti na sto načina*. Pis. 8. *Obični je interes bio pet na sto*. 252.

2. stô, *stôla, m.* Rj. stô (СТОЛЪ, kor. »sta« stajati). Osn. 118. *vidi stôl hyp.* stolak. — **1**) *der Stuhl, Sessel, sella*. Rj. *vidi stolac 2, stolica 2, stočić*; škanj, tovjelica. — *Gospodar sjedi u stôlnu stolu*, a noge drži u hladnu vodu. Npj. 1, 85. *U sto sjede Crnojević Ivo*, da s' odmori. 2, 528. — **2**) (st.) *der Tisch, mensa*: u Pavlovu svetom namastiru *postavljeni od zlata stolovi*. Rj. *vidi sofa, i ondje syn.* — *Dva cara došla da je prose i metnuli jabuke na sto*. Npr. 81. *Bila mu je kuća otvorena i sto postavljen za svakoga*. Sovj. 77. *Postavi sto*, stražar neka straži; jedi, pij. Is. 21, 5.

stôbôr (stôbor), *m.* (u C. G. i u Srbiji *ulica*, a po varošima *avlija* mjesto ispred kuće, *der Hof, aula*: *Provaljuje dvore i stobore*. Rj. *vidi i dvor 2, dvorište, obor 2*.)

stôbôrje, *n. stobôrnic*, *f.* taraba oko kuće, *der Zaun um den Hof, sepes*: *O stoborje, ti se oblomilo!* Rj. *zagrada oko stobora*.

stôbôrni, *adj.* *Hof-, aulae, cf.* avlijski. Rj. *što pripada stoboru. vidi i oborni*.

stociljati se, *stôciljâm se, v. r. pf.* *herabglitschen, delati*. Rj. *s-tociljati se, tociljajući se spasti. v. impf. tociljati se*.

stôčan, *stôčna, adj.* — **1**) *n. p.* zemlja, t. j. gdje ima dosta stoke, *reich am Vieh, pecorosus*. Rj. *vidi marven*. — **2**) *mljeko*, t. j. od koza i ovaca. Rj.

stôčâr, *m.* čovjek koji drži *stoku* i samo od nje živi. Rj.⁹

stôčârina, *f.* danak koji se plaća od stoke. u Sarajevu. Dr. Gj. Šurmin. — *za nast. isp.* dimarina.

stôčić, *m.* (po sjeveroist. kraj. rekli bi *stôčić*) (u Dubr.) *der Stuhl, sella, cf.* stolica 1. Rj. *gram. je upravo dem. od stolac 2. vidi i 2 sto 1*.

stôg, *stôga, m.* Rj. *vidi ostožje 2*. — **1**) *der Getreideschober, acervus frugum*: *Gjavo rastovara na veliki stog* (ko mnogo ima, onaj i dobija. Posl. 72). Rj. *stog žita. vidi kopa*. — **2**) veliko sijeno, *Heuschober, meta foeni*. Rj. — *Odreñi stog*, t. j. veliko sijeno, koje se bez odra nije moglo sadjesti. Rj. 447b. *Ostožje*, 1) *stôžina* oko koje se *stog* sadijeva. Rj. 473b.

Stôić, *m.* ime muško. — *Stôjić* (osn. u *Stojo*). Osn. 237. *po ovom imenu prezime*: Miloš *Stôićević* u Pocerini. Rj. 70a. *takva dem. kod Bogić*.

Stôin, *m.* ime muško. Rj. — *Stôjin* (osn. u *Stojo*). Osn. 148. *takva hyp. kod Bojin*.

Stôisava, *f.* ime žensko. Rj. — *Stôji-sava*. Osn. 19.

Stôja, *f. hyp.* od *Stojana*. Rj.

Stôja, *m.* (ist.) *vidi Stojo*. Rj.

stôjača, *f.* (u Herc.) *vidi stolac*. Rj. *i ondje ostala syn. sprava kojom se dijete uči stajati i hoditi. — riječi s takim nast. kod cjepača*.

Stôjadin, *m.* ime muško. Rj. — *osn. u Stojo. isp.* Osn. 149. *takva hyp. kod Miladin*.

Stôjâk, *m.* ime muško. Rj. — *osn. u Stojo*. Osn. 264. *takva hyp. kod Dujak*.

stôjak, *stôjka, m.* (u Crmn.) motka za koju je matuzicom privezan cijep, te se njime žito mlati (*stojak* se drži u ruci, a cijepom se mlati žito), *der*

Stiel eines Dreschflegels, manubrium. Rj. *vidi stojalo. što stoji u ruci*.

stôjalo, *n.* (u C. G.) *vidi stôjak*. Rj. — Šibak, drvo što je privezano za *stojalo*, te se njim žito mlati. Rj. 838a. *riječi s takim nast. kod bučkal*.

Stôjan, *m.* ime muško. Rj. — *Bježanova majka pjeva, a Stojanova plače*. Posl. 14. *Stojan* se kreće a iz doma ne će. (Kad se ko nakanjuje i dugo sprema kud da ide). 295. *Stojan* (osn. u *Stojo*). Osn. 140. *takva hyp. kod Cvijan*.

Stôjana, *f.* ime žensko. Rj. *hyp. od Stojisava*.

Stôjânka, *f.* ime žensko. Rj. *hyp. od Stojisava*.

stôjêčkê, *stehend, stans, cf.* stojke. Rj. *adv. stojêći*.

Stôjić, *m.* *vidi Stoić*.

Stôjiljko, *m.* ime muško. Nema u Vukovu rječniku, ali se govori. Korijeni 271. *hyp. od Stojisav*.

Stôjin, *m.* *vidi Stoin*.

Stôjisav, *m.* ime muško. *Stoji-s(l)av. sada se naziva u prezimenu Stojisavljević, kojega ima po Lici, n. p. u Gračcu i Velikoj Popini*. — *Stojo* (od *Stojislav*, koje nije u običaju, ali je još u običaju žensko *Stojisava*). Korijeni 271. *tako složena imena kod Berisav. hyp.* Stôja, Stojadin, Stojak, Stojan, Stojić, Stojiljko, Stojin, Stojko, Stojša, Stoka, Stoko.

Stôjisava, *f.* *vidi Stoisava*. — *Stoji-sava*. Osn. 19. *tako slož. imena kod Dikosava. hyp.* Stojša, Stojana, Stojanka, Stojka, Stojna, Stojnica.

Stôjka, *f.* ime žensko. Rj. *hyp. od Stojisava. takva hyp. kod Drenka*.

stôjkê, (u Risnu) *vidi stojêčke*. Rj. *adv. stojêći*. — *Razdrobe krsni somun, preliju ga vinom, pa onako stojke piju prije nego počnu jesti*. Herc. 350. *Muštugdžija valja da pazi da ne sjede, nego stojke u brzo da napije i k svatovima da se vrati*. Kov. 63.

Stôjko, *m.* ime muško. Rj. — *Izvadice Stojka iz tavnice*. Npj. 3, 123. *hyp. od Stojisav. taka hyp. kod Bajko*.

Stôjna, *f.* ime žensko. Rj. *dem.* Stojnica. — *hyp. od Stojisava. takva hyp. kod Bekna*.

Stôjni Biôgrad, *m.* Rj. *isp.* stojni. — **1**) u pjesmama *vidi Biograd*. Rj. *grad u Srbiji*. — *Sa Avale zelene planine, vila zove u Biograd Stojni po imenu dva brata Jakšića*. Npj. 2, 605. *Utekoše niz Topolu Turci, pobjegoše stojnu Biogradu*. 4, 164. — **2**) *Stuhlweissenburg, Alba regia*. Rj. *grad u Ugarskoj. Mađ. Szekes-Fejérvár*.

stôjni, *adj.* gdje je *stolica vladalačka, gdje vladalac, starješina sjedi. vidi stoni, stonički, stonični*. — *Pa četvrtu knjigu nakitiše, poslaše je u stojnu Moraču na bijelu kulu Dragovića ... Pokupi mi obije Morače.* Npj. 4, 418. *Turski care strah imaše, — strašna glavo. I Stambol se tresijaše, — stojna glavo*. 5, 455. *Vino piše tri delije u stojnome Carigradu*. Kov. 88. *stôjni* (mjesto СТОЛНИ, po što je od *l* postalo *o* a od oba *o* ostalo samo jedno, umetnuto je *j*). Osn. 181. (= stolni, stoni, stôni, stôjni).

stôjnica, *f.* — **1**) *das Stehen, statio*: *progji se stojnice, was stehst du immer da? geh doch fort*. Rj. *isp. stâjanje: što stojš tu? ta idi odutle*. — **2**) (u C. G. i stôjnica) *vidi dubak 1*. Rj. *vidi stalac, i syn. ondje. sprava kojom se dijete uči stajati i hoditi*.

Stôjnica, *f. dem.* od *Stojna*. Rj.

Stôjo, *m. hyp.* od *Stojan*. Rj. — *upravo od Stojisav. takva hyp. kod Bajo*.

stôjser, *m.* t. j. snijeg, tako veliki, da se ne može čučnuti, nego se mora *stojêći srati*. Rj.⁹ *stoj (i) seri. isp. dramoser, staposer*.

Stôjša, *m.* ime muško. Rj. *hyp. od Stojisav. taka hyp. kod Drakša*.

stôka, *f.* Rj. *za postanje isp. steći*. — **1**) *der Herdenreichthum, copia armentorum et pecorum, cf. blago 2: Stoka bez repa*. Rj. *vidi i marva*. — *Živa stoka: sitno blago: koze i ovce; a krupno: govoda*. Rj. 29b. *Varu meću u so i daju stoci*. Rj. 54b. *Za-*

pragla (ili *zapragnula*) *stoka*, t. j. prestala davati mlijeko. cf. *zasušiti*. Rj. 190b. *Krmiti*, hraniti *stoku*. Rj. 304b. *Neradin* uzme za *stoku* *govedara*. Npr. 72. Tu su stanovi, jedne žene *stoku* *muzu*, jedne mleko razlivaju. 80. Jer je (divljan) imao u pećini mnogo *stoke*, te se gjak izmiješa među *ovce*. 149. *Vidi stoka*, gje će putovati; a za njima Turci alakaju. — Lakše, Mujo! ne umori *marve*. Npj. 4, 187. Rade zemlju u *drže stoku*. Danica 2, 86. Po tom je kao seljak *trgovao živom stokom*. Sovj. 75. — 2) *Waaren-reichthum, merces*, cf. roba. Rj. *vidi* i ruba, trg, *hespapa*.

Stoka, m. (ist.) *vidi* Stoko. Rj.

stoklasa, f. nekaka trava koja raste po barovitijem mjestima, i nalik je na ovsik, *cine Art Pflanze, herbae genus*. Rj. — *sto-klasa* (osn. *drugoj poli klas*). *isp.* Korijeni 242. u *Stullija* *stoklas, avena, ovas, trava nalik na ovas?*

Stoko, m. *hyp. od* Stojan. Rj. *upravo hyp. od* Stojisav. *taka hyp. kod* Dako.

stokoža, f. (u C. G.) nekako drvo. Rj. *sto-koža*.

stokuća, f. *vidi* stokućanka. Rj. *sto-kuća*.

stokućanin, m. *Postenträger, Klätscher, garrulus, qui commissa prodit, hocque modo vicinos inimicat*. Rj. *sto-kućanin, blebetaš koji po kućama raznosi kojekakve glasove te mrazi susjede sa susjedima. vidi habronoša. cf. palavra.*

stokućanka, f. *die Postenträgerin, delatrix, cf. stokuća*. Rj. *sto-kućanka, blebetaša koja po kućama raznosi kojekake glasove te mrazi susjede sa susjedima.*

stól, stóla, m. — 1) *sedes*. — 2) *mensa*. *Stulli. vidi* 2 stó 1. 2. *isp.* stól, stó. A. Pavić, Rad 59, 11.

stóla, f. *hyp. od* stolica. Rj.

stólae, stóca, m. — 1) *vidi* dubak 1. Rj. *vidi* i *stolac*, i *ondje syn. sprava* *kajom se dijete uči* *stajati i hoditi*. — 2) (u Hrv.) *vidi* stolica. Rj. *vidi* i *sto* 1, *stočić, stolak; škanj*. — *Drožični stolac, Lehnstuhl, cathedra*. Rj. 112b (*stolac* *sa rućicama*). *Tovjelica, ein Stuhl ohne Lehne, sediculae genus*. Rj. 742b (*stolac* *na kojem se nemaš gdje nasloniti*).

Stólac, Stóca, m. grad u Hercegovini (između Mo-stara i Trebinja), *eine Festung in der Hercegovina*. Rj.

stólak, stóka, m. *hyp. od* stó (stola). — Al' eto ti dijete-Maksima, srebrn *stolak* nosi u naruče, u sto sjede Ornojević Ivo. Npj. 2, 528.

stólär, stólará, m. *koji pravi stolove, äer Tischler*. — Oščela, ostružina od drveta, n. p. kad *stolar* struže. Rj. 483b.

stólärski, adj. što pripada *stolarima* ili *stolaru* *kajemu god*: Ovaj je Jovan Manojlović bio vješt *stolarski* majstor (tíšler). Sovj. 38.

stólica, f. (pl. gen. stólicā) Rj. *dem. stoličica. hyp. stóla*. — 1) *der Sessel, Stuhl, sella*. Rj. *vidi* 2 stó 1, i *syn. ondje*. — Na badnji dan ujutru sakriju se sve *stolice*, i prva se *stolica* *iznese* na Božić ujutru *pod polajajnika, ispod kojega* je gdjekoji *izmaknu* te padne. Rj. 12a. *Skoči care iz svoje stolice*, te car svoje susrete dijete. Npj. 2, 38. Kara-Gjorgjije uzme *stolicu* pa i velikoga vilaetskoga *sudiju* i *popečitelja* inostranijeh poslova *sve njome*, dokle je *svu o njih nije izlomio!* Sovj. 49. Gjaci (su) unaokolo *sjedili na slavnijem stolicama*. 82. *Na Mojsijevu stolicu sjedoše* književnici i fariseji. Mat. 23, 2. Car sjede na svoj prijesto, i zapovjedi te *namjestiše stolicu materi njegovoj*, i ona sjede. Car. I. 2, 19. — 2) (u Hrv.) *vidi* sinija (2 stó 2): Još k otome od zlata *stolicu*, na *stolici* alin kamen dragi, da se *vidi sestri večerati* usred noći kao usred podne. Rj. *vidi* i *sofra*, i *ondje syn.* — 3) *gdje sjedi vladalac, starješina, stolno mjesto, stolna varoš; die Residenz, die Residenzstadt, domus principis, sedes principis*. — Uzme štap u šake, pa zapali pješice u *carsku stolicu*, i *upravo* u *carevu dvore*. Npr. 146. Danas je *Bijograd stolica* *paše* od tri tuga. Danica 2, 41. *Stolice njihovijeh* (Hrvatskijeh) *vladalaca* bile su Biograd i

Bihać. Srb. i Hrv. 3. Bobovac u Bosni njegda grad, *stolica banska* a *poslije* i *kraljevska*. Daničić, ARj. 465b. *Manastir Žića* koja od toga vremena *posta stolica srpskih arhiepiskopa*. 23. — 4) (u C. G.) u duge puške od tabana ono *dolje. cf. jalman*. Rj. 3.

stóličica, f. *dem. od* stolica. Rj. — *Kraljica sjede na malu stoličicu* (kakove su obično po Srbiji i po Slavoniji). Rj. 298b. Ko je u Francuskoj izmislio *stoličice*, koje se u jednom štapiću sa sobom nositi mogu? *Priprava* 55.

stólički, stólični, adj. što pripada *stolici* (3). *vidi* *stojni, stoni*. — *Tad' se Danil' u Beč namjerio, u carevu gradu stoličnome*. Npj. 5, 6. Oba poše *put dvora stolična*, serdar pogje kod svoje gospode, ali Savo kod Danila pogje. 5, 20. I pet mu je paša *darovao od svojega grada stoličkoga*. 5, 75.

Stóliv, m. (Donji i Gornji) u zalivu Katorskome . . . *Donji je Stóliv* u zalivu a *Gornji* gore visoko u brdu. Rj.

stólni, adj. *ad cathedram spectans* — stolna crkva, *Palmočić. május templum* — i na pragu crkve *stólne*. *Stulli. vidi* *stoni, stojni. isp.* *prvostolni*.

stólnjak, m. (po jugozap. kraj.) *das Tischtuch, mensae linteam, cf. postolnjak*. Rj. *vidi* i *trpežnjak; čaršaf, čaršav, krpeta, plahta* 1. *ono čim se pokriva sto, trpeza*. — *osn. u stolni (vidi stoni)*.

Stólođlav, m. planina u nahiji Katunskoj: S *Stolo-glava* izviše Sušice. Rj. *Stolo-glav, prvaj poli osnova u stó* (stola), *drugoj u glava. isp.* Korijeni 271. za *obličje isp.* *Trođlav*.

stólovatā čāša, f. *das Kelchglas, calix vitreus*. Rj. — *Stolovata čāša* . . . tako se zove čāša koja ima nožicu ili stopu. Daničić, ARj. 913a. *stólovatā* (pred v je osn. u *СТОЛЪ*). Osn. 213. *adj. s* *takim nast.* kod brsnat.

stóljeće, n. *sacculum, centum anni*. *Stulli. stoljeće, drugoj poli osn. u* ljetu. *vidi* vijek 3; *das Jahrhundert*. — Gotovo svako *stóljeće* (στοιχίη) ima svoja osobita imena: Bog zna je li ikakvom čoveku u Grčkoj u 14om *stóljeću* bilo ime Sokrat. Nov. Srb. 1817, 479. *isp. kod* *stotina primjer iz* Rj. 1 III.

stóljetan, stóljetna, adj. *uhvatila me, Bože daj, stóljetna* *groznica*. J. Bogdanović. *sto-ljetan, čemu ima sto ljeta, godina. isp.* *stóljeće*.

Stón, Stóna, m. *die Stadt Stagno in Dalmatien, Stagnum*. Rj. *grad u Dalmaciji*.

stóni, adj. *sto(1)ni, sto(o)ni, stóni. vidi* stolni, stojni, stolički, stolični. — Grad *stoni* despota Stefana. DRj. 1, 67. *isp.* *matica* 4.

stónoga, f. *die Scolopendra (ein vielfüssiges In-sekt)*. Rj. 717a. (*Tausendfüsser, myriapoda L. Rj.* 3), *sto-noga, bubina sa mnogo nogu*.

stópa, f. (pl. stópe, stópā), Rj. *dem. stopica. augm. stopurina. Značenje* (korijenu) *stajati: stopa, stopalo, ustopice, uzastopce*. Korijeni 273. — 1 a) *der Tritt*. Rj. — Ostale djevojke *uhvate oko nje* (oko kraljice) *kolo kao srp*, pa se okreću na lijevo *stupajući po dvije stope u napredak* i *pjevajući*. Rj. 298b. Da bi bio otac i onima koji *hode po stopama vjere*. Rim. 4, 12. Svako mjesto *na koje stupite stopama svojim* dao sam vam. Is. Nav. 1, 3. *Stolovata čāša* . . . tako se zove *čāša koja ima nožicu ili stopu*. ARj. 913b. — b) *sad s ove stope, i: iz ove stope, t. j. ovaj čas, auf der Stelle, e vestigio*. Rj. — A ribe *nestane s te stope*. Npr. 214. *Carica otide s te stope*. 216. *vidi* *stopice*. — c) *Länge eines Fusses, pes*. Rj. *vidi* *taban* 1. — *Duljina je od 2 1/2 do 3 stope*. Danica 2, 37. — d) *u stihotvorstvu*: Pet *trohejskih stopa*. Npj. 1 LIII. Najviše ima *ženskih pjesama* od osam slogova, koje su *po stopama dvojake*: od četiri *trohejske stope* . . . od tri *stope*. 1, LIV. — 2) *die Winde, artemo*. Rj. *kad se što u visinu diže. vidi* *čekrk* 2.

stópalo, n. *der Fuss (im engsten Verstande), pes*. Rj. *najdonji dijel noge. značenje* *korijenu kod* *stopa*.

riječi s takim nast. kod bučkalu. — Udariće te Gospod prištem zlim od stopala noge tvoje do tjemena. Mojs. V. 28, 35. Gospod grad visoki obara . . . Te ga gazi noga, noge ubogih, stopala nevoljnjih. Is. 26, 6. Svi koji te preziraše padaće k stopalima nogu tvojih. 60, 14.

stopànica, *f.* (po jugozap. kraj.) *vidi* domačica, skuba. Rj. *vidi* i domača, gazdarica. — *osnovu vidi* u stopanin.

stopánu, *m.* (po jugozap. kraj.) *vidi* domačin. Rj. *vidi* i domadar, gazda. — *tugja riječ s našim nast. isp.* Osn. 149.

stopárac, *stòparca*, *m.* Turski novac od *sto para*. Rj. *sto-parac*.

stòpica, *f.* — **1)** *dem. od stopa*. Rj. — **2)** donje mjesto gdje stoje vrata koja ne drže šarke ni baglame. Rj. *vidi* petica 2, stežajica, žujica. — Načini trijem i zavjese trijemu . . . i dvadeset stupova za njih i dvadeset *stopica* pod njih od mjedi. Mojs. II. 38, 10.

stòpicè, *adv.* kao: s te *stope*. *vidi* stopa 1b. — Nekakav mladić učini kletvu da se ne će oženiti drugom no carevom gjevojkom, te jedan dan *stope* krene u cara i zapita gjevojkju. Npr. 120.

stòpiti, *stòpim*, *v. pf.* Rj. s-topiti. *vidi* satopiti. *v. impf.* stapati. — **I. 1)** *schmelzen, liquefacio*. Rj. — **2)** čovjeka, *vernichten, ad nihilum redigo, tollo*: Brata Vuka *stopiše* ti Turci. Rj. *vidi* uništiti 1. — Te na svoju sestru kidisaše . . . »Ne dam vašu sestru poharčiti, bez vas bih je mogao *stopiti*, al' ću *stopit' svu tazbinu moju*«. Npj. 2, 288. — **II.** sa se, *refleks.* *stòpiti* se, *stòpim* se, *v. r. pf. schmelzen, liquesco*. Rj.

stopàrina, *f. augm.* od stopa. Rj. *takova augm. kod* baburina.

Stòspud, *m.* dolovi između Cuca i Grahova: Izdignuli ovce u *Stospude*. Rj. *valja da je* Stospud *jedan dō, a* Stospudi *dolovi*.

stòstruk, *adj. hundertfältig, centuplex*. Rj. *sto-struk*. **stòtero**, *Anzahl von hundert, centum*. — Cijepa dlaku na *stotero*. DPosl. 11 (*isp.* DPlaku na četvoro cijepa. Posl. 59).

stòtina, *f. (pl. gen. stòtînâ) das Hundert, centum* (*fr.* la centaine). Rj. *vidi* sto (*i tumačenje ondje*). *dem.* stotnica, stotinak, stotinjak. — Ova kuća ima *oko hiljadu i četiri stotine* koza i ovaca. Rj. 173a. *No jere su stotina punana*. Rj. 254a. Ondole će izlaziti na *stotine* onake aspre kake ti namijeniš. Npr. 96. Uzorah *tri stotine* dana. 165. Bolja je *jedna* razmišljena nego *stotina* učinjenijeh. Posl. 21. Mogli bismo kazati, *jedan put za stotinu*: progji se . . . Nov. Srb. 1817, 541. Ono je *stotinama godina* starije od sviju ovih njegovih knjiga. 1818, 400. Što je u svemu narodu Bog zna od *koliko stotina godina*. Pis. 34. Iz polovine *14te stotine godina*. Rj. III (*isp.* stoljeće).

stòtinak, *stòtinaka*, *m. dem. od stotina. isp. za akc.* stotínjak, desètak. — Što *stotinak* gradi, jedan razraguje. DPosl. 124. *vidi* stotínjak, stotnica.

stòtinâr, *stòtinâra*, **stòtinâš**, *stòtinâša*, *m. koji je nad stotinom n. p. vojnika, starješina nad sto ljudi; centurio, Oberst über hundert. vidi* i stotnik, stotinjaš; satnik. Mojsije se razgnjevi na vojvode, na tisućnike i *stotinare*, koji se vraćahu s vojske. Mojs. IV. 31, 14. Koji je bio *stotinaš* u vojsci Crnogorskoj. Npj. 4, VIII.

stòtinârka, *f.* banka od *sto forinti*. J. Bogdanović. **stòtinica**, *f. dem. od stotina*. Rj. *vidi* stotinak. stotínjak. — Daću tebe *devet stotnica* sve žutijeh u zlatu dukata. Npj. 2, 345.

stòtinik, *m. vidi* stotinar, *i syn. ondje*.: Iz svega naroda izberi ljude počtene, pa ih postavi nad njima za poglavare, tisućnike, *stotínike*, pedesetnike i desetnike. Mojs. II. 18, 21. Hoće li sve vas učiniti tisućnicima i *stotinicima*? Sam. I. 22, 7.

stòtíniti se, *nim se, v. r. impf.* Bože daj, *stoti-*

nile ti se ovce! J. Bogdanović. *množiti se na stotine. isp.* hiljaditi se.

stòtinjak, *stòtinjka*, *m. dem. od stotina*: ima jedan *stotínjak* dukata. Rj. *vidi* stotínjak, stotnica.

stòtinjâš, *stòtinjâša*, *m. vidi* stotinar, *i syn. ondje*. Staviću vi dobre *stòtinjâše*, *stòtinjâše*, to su oficiri . . . to je naša sad vojnička vlada, *stòtinjâši*, za njim' desečari. Npj. 5, 235. — *osn. u stotinja, koja sama ne dolazi, ali isp. prema stotina riječi kod* babinje i babine. *za nast. riječi kod* bradaš.

stòtni (*stòtni*), *adj. centesimus*. Stulli. *što pripada stòtni. n. p. stòtni* dijel; *hundertste*.

stòžer, *stòžera*, *m.* — **1)** *der Baum in der Mitte der Tenne, um die dreschenden Pferde daran zu binden, cardo, cf. stožina*. Rj. *drvo nasred gumnu, za koje su privezani konji kad vrhu. u prenesenom smislu*: Crna Goro, dična porodice! nek se s tobom svi Slaveni diče, jer si *stòžer* megju vihorove. Npj. 5, 216 (s? tobom). *isp. stežer*. — **2)** (u Baranji) čep u vrata, *Thürangel, cardo*. Rj. *čep na kom vrata stoje*.

stòžernî, *adj. ad cardines spectans*. Stulli. *što pripada stòžeru, stòžerima*.

stòžernîk, *m. cardinalis, dignitas Eccl.* Stulli. *časnik* crkveni, *doglavnik* papin.

stòžina, *f.* — **1)** *vidi* stòžer 1. Rj. *na gumnu*. — **2)** ostožje, **1)** *stožina* oko koje se stog sijena sadijeva. Rj. 473b. — Lisica pozove vuka da preskakuje preko *jedne stožine sijenske* . . . Onda on pogje da preskoči upravo *iznad stožine*, te se na nju nabode. Npr. 180.

strâ, *strâa* (*strâ*), *m. vidi* strah. Rj. *u krajevima gdje se glas h ne čuje u govoru*.

strâc, *m. strâčara*, *f. vrlo* rgjava kuća ili koliba, *Schimpfwort für ein Haus*. Rj. s-trač, s-tračara. *značenje* (korijenu) satirati, potirati, gubiti: *tratiti, strâčiti; strâc, strâčara*. Korijeni 97. *za nast. u* strâčara *isp. riječi kod* badnjara.

strâčiti, *čim, v. pf. verlieren, amitto*. Rj. s-tračiti. *vidi* izgubiti 1, *i syn. ondje. v. impf. prosti* tratiti. *značenje* korijenu *vidi kod* strâc.

stradâlae, *strâdaoca*, *m. der Leidende, von einem Uebel Betroffene, male affectus*. Rj. *ako se l ne mijenja u o, akc.*: *stradâlae, stradâlci. isp.* A. Pavić. Rad 59, 79. *koji je postradao, ili koji strada. vidi* stradalnîk. — Ovaj *stradâlac* zavika, i Gospod ga ču, i oprosti ga svijeh nevolja njegovijeh. Ps. 34, 6. Gospode! ko je kao ti, koji izbavljaš *stradâlca* od onoga koji mu dosagjuje. 35, 10. Koji hoćete da ste *stradâlci*, ugjite opasavši se dobrijem trudom posta, jer koji po zakonu *stradaju*, *pravedno se* vjenčavaju. DP. 91.

stradâlnîk, *stradâlnîka*, *m. vidi* stradâlac: Lijepo govori srcu našem i *veliki stradâlnîk* Jov. DP. 123. Spominjanje ovoga *pravednog stradâlnîka* vodi nas k *stradanju* samoga Hrista. 124.

strâdânje, *n. das Leiden, perpessio*. Rj. *verb. od* stradati. *stanje koje biva, kad tko strada*: Mislim da *stradanja* sadašnjega vremena nijesu ništa prema slavi koja će nam se javiti. Rim. 8, 18. Spominjanje ovo vodi nas k *stradanju* samoga Hrista. DP. 124.

strâdati, *strâdâm, v. impf. leiden, pati*. Rj. *vidi* trpjeti. *v. pf. postradati*. — Pa joj pripovedi *kako je stradala*. Npr. 56. Što mu narod u gradu *od divova strada*. 191. Još mi je žalost viša tebe gledajući gje s mene *stradaš*. 218. Narod za to opet mora da *strada*. Danica 2, 92. Bezumnici *stradaše za nevaljale putove* svoje, i *za nepravde* svoje. Ps. 107, 17. Sveštenici noseći u rukama *orugja, od kojih je Hristos stradao*: krst, koplje, sunđer. DP. 21.

strâga, *hinten, post, cf. ostrag*: Kad idemo na udarac Turcim', sve ti ideš za družinom *straga*. Stan' de, kado, al' su jadi *straga*. Rj. *adv. s-traga (isp. trag). syn. kod* ostrag.

sträh, sträha, m. Rj. može biti da je gen. sträha. Daničić. Rad 20, 157. — 1) *der Schrecken, terror*. — 2) *die Furcht, timor*. Rj. — *vidi* bojazan f., sujma. primjeri za 1) i 2): Da ugazi, *strah ga obuzeo*. Rj. 92a. Koga je zmija klala, i od gušterice ga je *strah*. Rj. 109a. Pola me je nestalo od *straha*. Rj. 419a. *Protrnuti od straha*. Rj. 614b. Poslije ratova kad mnogi ljudi od *straha* *Turskoga* pobjegnu u hajduke. Rj. 800a (= od *straha* *Turaka*). Dete se stane odgovarati da ne sme, jer ga je *strah* da se ne utopi. Npr. 36. *Veliki čete strah pretrpeti*. 70. »Koji si ti?« A on mu u *strahu* odgovori: »Putnik... 95. Ali ga *strah* nagna, te se darovaše. 96. *Od straha* padae na zemlju... uložiti da kopa zemlju, ali s *nekim* *strahom* da ne bi opet... 99. *Sei se od straha* i od čuda *prepadoše*. 116. On je bio pun *straha* Božijega. 246 (= *strah* od *Boga*). *Strah* koze pase. (Ko se koga boji onaj i radi posao, a bez *straha* nema ništa). 295. *Strah* čuva vinograde. 295. Selom idu, selo *strah* imaše od *lepote* gospode... Npj. 1, 42. *Strah* je mene, biće poginuo. 1, 466. Ma se majci ino ne mogaše, od *Imbrova* *straha* ne smijaše, nego ode u careve dvore. 1, 472 (*strah* od *Imbra*). *Moj* *mejtefe*, *moj* *veliki* *strahu!* dosta ti sam *straha* *podnijela*. 1, 479 (Pravilnije bi bilo *straše*, nego *strahu*; ali sam ja od pjevačica tako čuo. Vuk). A kamo *strah* i briga, što sam *podnosio*? 1, XIV. Cijel *Stambol* jeste *pozatvoran* od *moga* *straha* *velikoga*. 2, 396 (*moj* *strah* = *strah* od *mene*). Što si tako u lieu *blijeda*? al' od *mene* al' od *straha* *moga*? al' od *straha* *mila* *baba* *moga*? *Herc*. 69 (*od* *straha* *od* *mene*? *od* *straha* *od* *mila* *baba* *moga*?). Kako se *bjesmo* od *njega* *prepali* i *strah* od *njega* *uzeli*. *Kov*. 68. *Vojska* se *upropasti* od *straha* i od čuda. *Miloš* 41. *Angjeo* *Gospodnji* sigje s neba... I od *straha* *njegova* *uzdrktaše* se *stražari*. *Mat*. 28, 4 (*strašeci* se *njega*, *anjela*). *Knezovi* *njesu* *strah* *dobrijem* *djelima* *nego* *zlijem*. *Rim*. 13, 3. *Strah* *veliki* *napade* na one koji ih *gledahu*. *Otkriv*. 11, 11. *Spopašće* ih *strah* i *trep*. 15, 16. *Jer* *nas* *popade* *strah* *od* *vas*... *rastopi* se *srce* *naše*, i ni u kome već nema *junaštva* *od* *straha* *vašega*. *Is*. Nav. 2, 9, 11. *Srce* *njegovo* *bijaše* u *strahu* za *kovčeg*. *Sam*. I, 4, 13. *Bijaše* *smrtan* *strah* po *cijelom* *gradu*. 5, 11. *Strah* *smrtni* *popade* *me*. *Ps*. 55, 4. *Obradova* se *Misir* *izlasku* *njihovu* (*Izrailjaca*), *jer* *strah* *njihov* *bješe* na *nj* *pao*. 105, 38 (*strah* od *njih*). U svakoga je *mač* o *bedru* *radi* *straha* *noćnoga*. *Pjes*. nad *pj*. 3, 8. *Strah* *kojim* *me* *se* *boje* *zapovijest* je *ljudska*. *Is*. 29, 13. *Vojvode* *prije* *boja* *hrabre* *ugledima* i *riječima* *vojnike* *razbijajući* *nemar* i *strah*. *DP*. 79. *Da* *bih* *se* *otresao* *svakoga* *straha*. *Pom*. 34.

strähic, m. (u Grblju) onaj koji se straši, *der sich fürchtet*, *timens*: *Strahic* koze pase. Rj. *vidi* *strašivac*, i *syn. ondje*.

Strähinja, m. ime muško. Rj. — *Strahinja* (ne upravo od *strah*, nego od prve pole imena *Strahimir*). Osn. 197.

strahóca, f. (u Dubr.) *vidi* *strahota*. Rj. — *riječi* s *takim* *nast. kod* *bistroća*.

strähör, m. *vidi* *straor*.

strähöta, f. *fürchterlich* (*zu* *sehen*), *terribile* *visu*, *dictu*: *strahota* Božija; *dobio* *strahota*, *izgubio* *strahota*, t. j. vrlo mnogo, sila. Rj. *riječi* s *takim* *nast. kod* *čistota*. *vidi* *strahoća*. — Kad u večje, Bože! duva *vetrina*, *krše* se *drva*... Ona se (*devojk*) *sakrije* za *kolebu* *drkćući* od *strahote*. Npr. 142. Čudno čudo *nevigjeno*, *strahota* je *pogledati*, a kamo li *dočekati*! Npj. 1, 116. Kad to *vigje* *care* od *Stambola*, *prepade* se od *Božje* *strahote*. 3, 65. *Strijela* *puštena* *proći* će *kroz* *tijelo* *njegovo*... kad *pojge*, *obuzeće* *ga* *strahote*. *Jov* 20, 25. *Igjahu* *sva* *četiri* (*točka*)... *naplaci* im *bijahu* *visoki* *strahota*. *Žezek*. 1, 18. *Kamila*, *volova*, *magaraca* i *konja* *poerka* *strahota*. *Prip*. *bibl*. 41.

strähotan, strähotna, *adj. vidi* *strašan*. Rj. *vidi* i *strahovit*, *stravičan*.

strähötinja, f. *das Schreckbild, formido*: Al' možda je Božja *strahotinja*. Rj. *čim* *se* *tko* *straši*. *vidi* *strahovinja*, *strašilo*. — *riječi* s *takim* *nast. kod* *bosotinja*.

strähövänje, n. *verb.* od *strahovati*, *koje* *vidi*.

strähövati, strähujēm, v. *impf.* *strahovati* od *koga*, *strah* *imati* od *njega*, *strašiti* *ga* *se*, *bojati* *ga* *se*. v. *pf.* *slož.* *nastrahovati*. — *strahovati*. Nema u *Vukovu* *rječniku*. *Korijeni* 43. U *takoj* *školi* *muslomani* *primaju* *svoju* *vrlo* *prostu* *nauku*, *od* *koje* *je* *nekad* *strahovao* *gotovo* *sav* *hrišćanski* *svet*. *Megj*. 62. Ali *ja* *strahujem* od *velikih* *vikača* *po* *školama*. *Zlos*. 48. *Prijatelji* *našega* *naroda* *koji* *svi* *strahuju* od *najmanjega* *nemila* *glaska* o *Srbiji*. 91.

strähövinja, f. *vidi* *strašilo*. Rj. *vidi* i *strahotinja*.

strähövit, *adj.* *vidi* *strašan*. Rj. *vidi* i *strahotan*, *stravičan*. — Na *njemu* je *ruvo* *straovito*: *risovina* i *samurovina*. *Npj*. 3, 392.

strähica, f. (u Dalm.) *die Leiter am Wagen, scala vehiculi*. cf. *lotra*. Rj.³

stramöta, f. (u C. G.) *vidi* *sramota*. Rj. *megju* *sr* *umetnuto* t. *isp.* *strašljika* i *srašljika*, *striješ* i *sriješ*, *stršljen* i *sršljen*, *strž* i *srž*.

strämputica, f. *der Seitenweg, semita*. Rj. *strämputica*, *kao* *put* *koji* *ide* *na* *stranu* *od* *pravoga* *puta* (*m* *pred* *p* *mjesto* *n*). — Kad je (*gjevojku*) u *goru* *vedu*, da je *zavedu* *strämputicama* i *zbande* od *puta* *neka* *je* *ubiju*. *Npr*. 131. *Upute* *se* *k* *vilinoj* *gori* *sve* *strämputicama* *nekijem*. 218.

strämputičē, *adv.* *auf* *einem* *Seitenwege*, *extra* *viam*. Rj. *kao* *strämputicom*.

strämputičēnje, n. *das* *Gehen* *auf* *Seitenwegen*, *deviatio*. Rj. *verb.* od *strämputičiti*, *koje* *vidi*.

strämputičiti, čim, v. *impf.* *auf* *Seitenwegen*, *Abwegen* *gehen*, *devio*. Rj. *ići* *strämputice*. *vidi* *rebriti*.

strän, *adj.* *fremd*, *peregrinus*. Rj. *vidi* *stranjski*, *tuzj*. *strän* (*mjesto* СТРАНЪ). Osn. 181. — *Po* *staroj* *priči* u *stranijeh* *istorika*. *DM*. 8.

strána, f. (*accus.* *strānu*, *pl.* *strāne*, *strānā*). Rj. *dem.* *strančica*. — 1) *die* *Seite, latus*; s *ove* *strane* *Dunava*; *sogar* s *ove* *strane* *Božića*, *d.* *i.* *vor*— Rj. s *ove* *strane* *Božića*, t. j. *prije* *Božića*. — a) u *tjelesnom* *smišlu*: *Alabanda*, *na* *strani*, *sa* *strane*, cf. *strana*. Rj. 3b. *Onda* *mu* *trlja* *uzme* *štap* i *baci* u *suvo* *grožgje* (t. j. *na* *stranu*). Rj. 14a. *Greben* *više* *Spljeta* *sa* *zapadne* *strane* *Klisa*. Rj. 100a. *Izlaz*, na *gornjemu* *Gjerdapu* *mjesto* *iz* *Njemačke* *strane*. Rj. 224b. *Kablar*, *na* *ljevoj* *strani* *Morave*. *Prema* *Kablaru* *je* *s* *onu* *stranu* *Morave* *Ovčar*. Rj. 257a. *Za* *Božijem* *legjima*, t. j. u *budžaku* *ili* *na* *strani*, *gdje* *ni* *Bog* *ne* *vidi*. Rj. 324b. *Pa* *na* *stranu* *odvratio* *lice*. Rj. 442a. *Rebrani* *n.* *p.* *pendžer*, t. j. *sa* *strane*, *izrebra*. Rj. 646b. *Poslje* *sluge* *na* *sve* *strane*. *Npr*. 27. *Smotri* *vatru*, *pa* *onda* *hajd* *k* *onoj* *strani* *od* *kud* *je* *vatra* *svetlila*. 142. *Gjavo*, s *jedne* *strane* *bijel* *kao* *ovca*, a s *druge* *crn* *kao* *što* *je* *jest*. 144. *On* *preveć* *na* *stranu* *skače*, a *ne* *upravo* *iznad* *stožine*. 180. *Sve* *gjevojke* *pristajahu* u *igru* *osim* *tri*, *koje* *na* *strani* *sjejjahu*. 229. *Kad* *ko* *koga* *iz* *družine* *izvede* *na* *stranu* *da* *s* *njim* *progovori* *na* *samo*. *Posl*. 125.

Mrzost *na* *stranu*, a *korist* *preda* *se*. 183. *To* *namirio* *gospodin* *Bog* *samo* *sedmo*, *sa* *svake* *strane*, a s *nebesa* *najbolje*. *Herc*. 355. *Smederevo* *je* *sazidao* *Gjorgjije* *Branković* *na* *tri* *ugla* *nejednakih* *strana*. *Danica* 2, 44. *Otidu* *svaki* *na* *svoju* *stranu*. 3, 185. *Vojska*, *koja* *je* *s* *ođe* *strane* *puta* *bila* *u* *vrste* *namještena*. 3, 209. *Dvor* *Turski* *razumevi* s *drugih* *različnih* *strana* *da* *se* *Srbija* *nije* *umirila*. 5, 32. *Övi* *Muruzovi* *poslanici* *dogju* *Nemačkom* *stranom* u *Zemun*. 5, 32. *Ali* *se* *od* *strane* *Niške* *pripravljala* *nesreća*. *Sovj*. 28. *Koji* *je* *s* *desne* *strane* *Bogu*. *Rim*. 8, 34. — b) u *knjige*: U »*Pjevannijama*« *na* *strani* 64., i u *ostalome* *onom* *pismu*, *koje* *je* *onde* *na* *strani*

62—64. štampano. Danica 5, 75. Arapski broj pokazuje stranu. DRJ. 1, X. Na drugoj strani lista 157. Rad 1, 174. *vidi* obraz 3. — *e*) u umnom smislu: Bog zatvori jedna vrata, a otvori stotinu. (Ako se kašto i učini da Bog čoku što s jedne strane uzme, ali mu s mnogo strana ono može naknaditi i naknaguje). Posl. 17. Čeljade koje je vrsno, ali s druge strane čini što nepovoljno. 140. Kad se ova stvar rasudi sa sviju strana, onda se može kazati, da . . . Npj. 2, 387 (Vuk). Da bi ostali narodi poznali Srbe s najbolje strane. Ogd. na ut. 29. Mojsije sa mnogo strana znamenit čovjek. Priprava 192. Tako da i sa strane sin Milutinov stupi na prijesto . . . vlasteli da doše vladu sinu Milutinovu sa strane Stefanu. DM. 130 (= Seitenkind, nezakoniti sin). Što je dobra u mom poslu s te strane, za to njima pripada hvala. Istor. III. Ova stvar, kao i mnoge druge, ima više strana. Rad 1, 106. *isp.* ruka, 14) u jednu ruku ima pravo, einerseits, partim. Rj. 656b. *isp.* Njem. Hinsicht, Rücksicht, Standpunk, Lat. respectus, ratio, ratione habita. — 2) jedna strana brašna, vune, d. i. die eine Seite der Pferdelast (50 oka): Nabra njemu stranu smilja, stranu smilja i kovilja, privali mu uz legjinu. Rj. pò tovara, t. j. koliko se nosi na jednoj strani samara, tovar 100 oka, strana 50 oka. — Sam je Čupić na radost došao, i Zeko mu peškeš učinio, učinio jednu stranu kave, drugu stranu Lazarević-Luki. Npj. 4, 286. — 3 a) die Seite, d. i. Partei, parties: on je s moje strane. Rj. *vidi* partaja, partija. — U ovoj igri (u klišu) . . . Igrači se podijele na dvoje strane, pa se hvataju u štap koja će strana igrati . . . pa jedan od strane onih što igraju, baca kliš. Rj. 275b. Ovi će novi naši knezovi držati našu stranu. Danica 3, 154. Uzdujući se svaki u svoju partiju . . . njih dvojica i ostale sve starešine razdele na dve strane . . . Miloje mrzeći na kneza Stefana, što je bio s Petrove strane. 4, 23. Što radili i uglavili, sretno bilo i dugovječno po jednu stranu i po drugu! Kov. 47. Milan Obrenović vrlo je iz početka držao stranu Crnom Gjorgjiju, Miloš 20. Manje vojvode da bi na svoju stranu dobio. 21. Miloš je morao još uz Milana postati naklonjen k strani protiv Crnoga Gjorgjija; sad pak . . . prilepi joj se još bolje. 46. Protivnici Kara-Gjorgjijevi . . . strana njihova tijekom vrlo naraste i ojača. Sovj. 26. Što su starešine od njegove strane najviše vikale da hoće vojsku Rusku u Srbiju. 35. I tako Milan prijegje na onu stranu i postane najveći protivnik vlade Kara-Gjorgjijeve. 36. — b) ovamo mogu pristati ovaki prinjeri: Uverava ga, da se od strane njegove ništa ne boji. Miloš 113 (kao: od njega). Ja priznajem da je ovo djelo od strane moje maleno. Spisi 1, 4. Prenumerirao se i Krušedolski Arhimandrit, može biti da je to od strane Mitropolitove. Straž. 1886, 1514. Kad dogje vrijeme da se momak ženi, onda od strane njegove ide ko djevojačkoj kući. Živ. 302. Za to, od moje strane, gotov sam i vama u Rimu propovjediti jevangjelje. Rim. 1, 15 (quod in me est; was an mir liegt). Kralj sa svoje strane obeća da ne će . . . DM. 210. — 4) so viel als brdo, Berg, mons: uza stranu, preko strane, velika strana, i t. d. Rj. *isp.* brijeg, gora, kosa. — Pleč, kao strana, n. p. kakve planine. Rj. 507a. Brzača, strana u Morači, Name eines Berges. Rj. 649a. Uz Ljeviške podagnaše strane do Javorja zelene planine. Npj. 4, 378. — 5) muška, ženska strana, so viel als glava, Geschlecht, sexus: Kad to vige carica Roksanda, perom piše, kako muška strana (Npj. 2, 186). Rj. muška, ženska glava; muško, žensko. — Žensku stranu lasno prevariti: lako skoči, ka' da se pomami, ona nagje jedan komat sablje. Npj. 2, 285. Al' je Ivo ljubi besjedio . . . No da vidiš jedne ženske strane, kako grdno reče gospodaru: »Gospodare da od Boga nagješ . . .« 2, 530.

stránac, stráca, m. čovjek stran. *vidi* tugjin, tu-

gjinac. *isp.* inostránac. — Daću im dati zemlju Hanansku, u kojoj življahu kao stranci. Mojs. II. 6, 4. Šav Izrailj . . . i stranac i domorodac. Is. Nav. 8, 33. Šlajher, između svih stranaca najzaslužniji u slovenskoj filologiji. Rad 1, 114.

stránčica, f. dem. od strana: Momčić ide strančićom, zakićen je grandicom. Rj.

stránčenje, n. verb. od strančiti se. radnja kojom se tko stranči od koga.

stránčiti se, strančim se, v. r. impf. kao tugjiti se od koga, kloniti ga se. n. p. Petar se stao strančiti od prijatelja svoga Icana. u baniji. P. Leber.

stránovit, adj. steil, praeruptus. cf. strana 4. Rj. gdje ima mnogo stránâ (4), te je strmenito. — takva adj. kod barovit.

stránja, f. (u Dubr.) das Gasthaus, deversorium, caupona, cf. krčma, gostionica, mehana. Rj. krčma za proste ljude. Rj.³ — stránja (osn. u adj. stran mjesto СТРАНИЦЪ). Osn. 66.

stránjski, adj. fremd, peregrinus, cf. tugj. Rj. *vidi* i stran.

stráor, m.: Oj straore, straore! Oj Javore straore: čujem, čujem nebore! (u šajkaškom batalijunu [u južnoj Ugarskoj. Iveković] uz časne poste pjevaju djeca u veče; a babe ih karaju da ne slute na rat). A u Srijemu pjevaju djeca u igri: Oj straore! straore! Umre, umre straore! Dozov'te mu teticu i očinu se-strictu, nek donese tamnjana i struk bela bosiljka, da okadim straora. Ustaj, ustaj straore. Rj. — strâ(h)or (osn. može biti u strah). Osn. 110. riječi s takovim nast. kod divor.

stráot . . . *vidi* strahot . . . Rj.

stráov . . . *vidi* strahov . . . Rj.

strást, f. (pl. gen. strásťi), die Leidenschaft, Passion, animi affectus, impetus, cupiditas, libido, studium flagrans: Dijel govorenja, koji različne strasti pokazuje. Spisi 1, 77 (interjectio). Ostavljajući jela i strasti. DP. 85. Dušo moja, koja se postiš ne jedući a nijesi se očistila od strasti, uzalud se raduješ nejemu. 86. Ali dijete raste, s godinama razvijaju se strasti. 174. Javlja duhovno proljeće onima koji su u zimi grjehovnoj i podnose mračnu buru strásti. 3 8. Zemlja, žalosno obrasla u trnje strásti, pozivlje se na veselje. 321. — od osnove koju je u stradati.

strástan, strásna (strásni), adj. — 1) što pripada stradanju; Leidens-, passionis, passionalis (?). ima i u Stúllija. — Na veliki četvrtak megju strasnijem jevangjeljima. Star. 4, 130. — 2) što pripada strasti; leidenschaftlich: Već dodja družini strasnom svojom simpatijom sproću jedne strane države. Jurm. 60.

strášan, strásna (strásni), adj. schrecklich, fürchterlich, terríbilis. Rj. *vidi* strahotan, strahovit, stravičan. — 1) Čovjek mrka pogleda, t. j. strašan. Rj. 371b. Strásná ũra, f. (u Č. G.) *vidi* strašni sud. Rj. 718b. Strásni (strásni) sūd, m. das jüngste Gericht, judicium novissimum: Od danaske do suda strásnoga. Rj. 718b. Malo čas, eto ti aždaje, velika je, strásna je, gadna je! Npr. 46. Tu je bila strásna lupa, vika, zveka lanaca i strásni glasovi: »Taj hoće moje carstvo da primi!« 63. Ne nagje struk bosioka, nego po kamari strásnu krv. 261. Nema suda bez strásnoga dana. Posl. 204. Da proprate blago kroz planinu, el planina strásna od hajduka. Npj. 3, 305. Mi smo strásni zulum načinili po Srbiji i po Šumadiji. 4, 156. Valja njemu najpre udariti, al' je strásno sa malo družine. 4, 281. Koji može stići i uteći i na strásnu mjestu postajati. 4, 356. U Dunavu su ona za lagjare strásna mjesta. Danica 2. 36. Ja ovu strásnu muku otrpim. 2, 136. I tako poslije strásnoga boja nadvladaju Turci. 3, 183. Za uvode Turske bio je izdao strásne zapovijesti. 3, 197. Bio je junak i veliki rodoljubac, a strásni neprijatelj Turski. 4, 16. Ali je strásno lice Gospodnje za one koji čine zlo. Ps. 34, 16. — 2) ađe. — Strásno smo se pobili šnjime. Npr. 199. Čar se

strašno rasrdi. 237. Pošto ga strašno izmuče, posijeku ga. Danica 3, 155. Videći Srbi kako se Turci strašno prepravljaju k ratu... Miloš 32. Tako se strašno bio ranio da su ga svi bili ožalili. 45. Tako najmu-driji car strašno pada, drugima za ugled. 79.

strašenje, n. Rj. *verb.* od 1) strahiti, 2) strašiti se. — 1) radnja kojom tko straši koga (das Schrecken, territio. Rj.). — 2) stanje koje biva, kad se tko straši.

strašilo, n. das Schreckbild, Schreckmännchen, die Vogelscheuche, terriculamentum. Rj. čim se straši što. vidi strahotinja, strahovinja. *isp.* čora 2. — Stoji kao strašilo. Posl. 295. Turica je i djeci strašilo i ljudem zabava. DPost. 138 (ljudem stariji nast. mjesto novijega ljudima ili ljudma). Od mnozine neprijatelja svojih predtaduh strašilo znancima svojim. Ps. 31, 11.

strašiti, *strašim*, v. *impf.* Rj. vidi plašiti, prepadati, puditi 1. v. *pf. slož.* u-strašiti, za-. — 1) stracken, terreo. Rj. — Načinili (Turci) na Paležu šanac, pa odande strase i smetaju, da se digne sva nahija Beogradska. Miloš 84. Tada me strašiš snima i prepadaš me utvarama. Jov 7, 14. — 2) sa se, *refleks.* vidi strahovati, bojati se. — Ona pomisli da je to kuća kakvih pustaja, ali se nije strašila misleći u sebi: »Pustaja se boje samo bogati ljudi.« Npr. 134. Ja ne želim nit se toga strašim, mi vojvode što bi izginuli. Npj. 4, 245. Sve zvijeri zemaljske i sve ptice... neka ras se boje i strase. Mojs. I, 9, 2.

strašiv, *adj.* vidi strašljiv. Rj. vidi i plašiv, plašljiv, pudljiv. *isp.* bojazan, bojazljiv, bojažljiv. — Strašivi doma dolazi. Posl. 296. Strašivu trgovcu govno u tobocu. 296. Strašive kako zec. DPost. 116. O Radule, gori od gjevojkeli Npj. 3, 552 (gori t. j. strašiviji. Vuk). Senatori i druge manje i strašivije poglavice obore oči preda se. Danica 5, 53.

strašivac, *strašivca*, m. der Hasenfuss, die Memme, ignavus: Da mi reče družina ostala: gle strašivca Boška Jugovića! Rj. *strašiv* čovjek. vidi strašljivac, strašivica, strašljivica, strahić; plašivica; pudljivac.

strašivica, f. der Hasenfuss, ignavus: Topal-paša ljuta strašivica, on Kulaša ne smje pogubiti od Korora i od Jezdimira. Rj. *strašivo* čeljade, muško ili žensko. vidi strašivac, i ondje *syn.* za strašivicu ženu vidi i pudljivica. — Al' je ženska strana strašivica, strašivica svaka od puščadi. Npj. 2, 285.

strašivost, *strašivosti*, f. osobina onoga koji je strašiv. vidi strašljivost. — Gospode, ne daj mi duha praznine, *strašivosti*, oholosti i puste besjede. DP. 60.

strašljika, f. (u Baranji) dva povjesna na jednoj strani svezana zajedno (može biti da je *strašljika* — *sralsica*?). Rj. — *strašljika* i s umetnutim t megju sr: *strašljika*. Osn. 277. za umetnuto t megju sr *isp.* stramota. riječi s takvim nast. kod aptika.

strašljiv, *adj.* schreckhaft, formidolosus. Rj. vidi strašiv, i *syn.* ondje. — No ja s tobom drugovati ne ću, kad si tako *strašljive* megju društvom. Npj. 3, 199. Gospode! izbavi nas, izgibosmo!... za što ste tako *strašljivi*, malovjerni? Mat. 8, 26.

strašljivac, *strašljivca*, m. vidi strašivac. Rj. i *syn.* ondje. — Ni u tikvi suda ni u *strašljivcu* druga. Posl. 225. *Strašljivci* se njima predadoše, a junaci u goru odoše. Npj. 5, 141.

strašljivica, f. vidi strašivica. Rj.

strašljivost, *strašljivosti*, f. die Furchtsamkeit, timiditas. Rj. vidi strašivost.

Stratimir, m. ime muško. Rj. Strati-mir. — imena tako slož. kod Budimir.

strator, m. (st.) Art Kraut, herbae genus. Rj. biljka. Amarant, Sammelblume; amaranthus peniculatus L.; cf. trator 1. Rj. — Trator, tratorak. Ima neki evijet koji se zove strator i može biti da je isti. Korijeni 90. riječi s takvim nast. kod divor.

stratorov, *adj.* (st.) Stari svate, stratorova grano! Jedna vrsta bosiljkova, druga vrsta nenovna, treća vrsta stratorova. Koja vrsta stratorova, ta je vrsta

krajobera. Rj. što pripada stratoru. — za nast. *isp.* aptov.

strava, f. der Schreck (eine Krankheit), das Auf-fahren vor Schrecken, terror: Da ne tura strave u družinu. Rj. kao veliki strah, osobito u snu, te se čeljade trče. Značenje (korijenu) uditi, i u tom sastavljajući se sa *strašiti*: strava (u Stulića incautatio), stravičan, straviti se. Korijeni 98. *isp.* strah... ovamo mislim da ide sa r, mjesto h: strava (terror; u Stulića straha). Korijeni 43. — Ne boj se ništa, opet će dolaziti noćas da te plaše... Tako su i onu noć dolazile aveti i pravile stravu kojekaku oko njega, ali on ostane zdrav i živ. Npr. 62. Ondje je onu noć još reću stravu pretrpeo. 63. Ne meći mi stravu na družinu. Npj. 4, 511. Pa ko nije ovde naviknuo, kad zaječe sve naše planine, od jake bi stravu zauzeo. 5, 494.

stravaruša, f. žena koja salijeva stravu. u Sarajevu. Dr. Gj. Sarmin. — za nast. *isp.* ajgiraša.

stravičan, *stravična*, *adj.* (u Boci) fürchterlich, terribilis, cf. strahan. Rj. vidi i strahotan, strahovit. — Dede Omere, a ti prije tako ne veljaše, da je *stravična*, kad sam te prije na njih (na Crnogorce) šiljao. Npj. 5, 529.

straviti se, *stravim se*, v. r. *pf.* (u C. G.) vidi poplašiti se. Rj. v. *pf. slož.* postraviti se; prestraviti; v. *impf. slož.* prestravljavati. — Ali se nemoj prepadati ni *straviti*. Npr. 212.

straža, f. Rj. dem. stražica. — 1) die Wache, excubiae, vigiliae. Rj. — a) vidi stražba. — Terde straze pokraj Batra bace. Rj. 17a. Velika straža, f. Hauptwache, praetorium. Rj. 57a. A stražarče doleće sa straze. Rj. 717b. Car ondar stari ščer pod stražu da ne bi opet... Npr. 115. Postavi straze da vide kroz vrata ko to radi. 259. Upazi ih jedna mala straža, mala straža Omerova majka. Npj. 1, 245. Ja usadih vitu jelu... starih stražu mladu momu. 1, 361. Da mi noćas stražu počuvamo. 4, 27. Koji čuva straze od Turaka. 4, 165. Tvrdje straze pokraj vode vrzi... Tvrdje straze na brodove baci. 4, 264. Po Ljubiću šance ogledati i pobolje straze nameštiti. 4, 346. To su Turci rasturili straze. 4, 451. Zašto ga u Zemunu metnu pod stražu. Danica 4, 25. General-komanda Miloja pod stražom pošalje u Mitrovicu. 4, 25. Tu je carina i straža od zaliva. Kov. 18. Odrede mu stražu pred kuću. Sovj. 25. — b) vrijeme kad se straža mijenja: A u četrtu stražu noći otiđe k njima Isus idući po moru. Mat. 14, 25. A u stražu jutrenju pogleda Gospod na vojsku Misirsku. Mojs. II, 14, 24. Dogje Gedeon na kraj okola, u početak srednje straze, istom bijahu promijenili stražu. Sud. 7, 19. — 2) (u C. G.) vidi branik 1. Rj. u puške odorzo što pokriva obaraču; der Bugel.

Stráža, f. izvor i selo blizu Lješnice. Rj.

stražanin, m. vidi stražar. Rj. vidi i stražnik. — Kad na straze Gjorgjine udari, stražani ga jedva dočekaše, do b'jela ga dvora dopratiše. Npj. 4, 300.

stražar, *stražara*, m. der Wächter, excubitor. Rj. vidi stražanin, stražnik. mlad: stražarče. — Noćni stražari i dobošari. Priprava 70. Od straha njegova zadrktaše se stražari. Mat. 28, 4. Postavih te stražarem domu Izrailjevu. Jezek. 3, 17.

stražara, f. die Wachthütte, das Wachthaus, vigiliarium, cf. stražnica. Rj. vidi i šiljbokana. *isp.* pandurnica. — Zidine od stražara sa obje strane još se vide. Rj. 58a. *Potajnica*, 3) izmegju stražara osobita stražara. Rj. 552a. riječi s takvim nast. vidi kod badnjara.

stražarče, *stražarčeta*, n. das Wächterlein, parvulus vigil: A stražarče doleće sa straze. Rj. mali ili mladi stražar.

stražarjenje, n. vidi straženje. Rj.³

stražarev, *adj.* des Wächters, vigilis. Rj. što pripada stražaru. vidi stražarov. — Ako li stražar ne

zatrubi u trubu i narod ne opomene . . . ali ću krv njegovu iskati iz ruke stražareve. Jezek. 33, 6.

stražariti, stražarim, v. impf. vidi stražiti. Rj.³

stražarov, adj. vidi stražarev. Rj.

stražarski, adj. Wächter-, vigilum. Rj. što pripada stražarima ili stražaru kojemu god. — Prodadoše ga (Josifa) Petefriju, zapovjedniku stražarskom. Mojs. I. 37, 36. Ondje bijaše starješina stražarski. Jer. 37, 13.

stražas, stražasa, m. čovjek koji nosi knjige (pisma) (u procijepu podugačku zametnuvši ih na rame), der Briefträger, tabellarius. Rj. vidi knjigonoša, pošta 3, sahija. — osn. u straža. riječi s takim nast. kod bradaš.

stražba, f. vidi straža. straž-ba. riječi s takim nast. kod berba. — Ranile devojke kroz goru na vodu, stražbu ostavljaše Margitu devojku. Npj. 1, 120.

straženje, n. das Wachen, vigiliae, vigilatio. Rj. verb. od stražiti, koje vidi.

Stráževica, f. u nahiji Rudničkoj golo visoko brdo sa zidinama na vrhu svome. Rj.

stražica, f. dem. od straža: Bez svećice, bez stražice, bez družine izabrane. Rj.

stražiti, stražim, v. impf. wachen, vigilare, excubare: Da on dobro na kapiji straži, da nas kako sila ne prevari. Rj. vidi stražariti. v. pf. slož. postražiti. — Stražite dakle, jer ne znate u koji će čas doći Gospod vaš. Mat. 24, 42. Koji (Isus) umrije za nas da mi, stražili ili spavali, zajedno s njim živimo. Sol. I. 5, 10. isp. budan biti.

stražmeštar, stražmeštra, m. govori se u Hrv. Wachtmeister, prema čemu je načinjeno: straž-meštar. za drugu polu isp. meštar (meštra). — Bio je postao stražmeštar. Opit III.

stražnica, f. (u Boci) vidi stražara. Rj. i syn. ondje.

stražnik, stražnika, m. vidi stražanin, stražar. — Vojnika snažna, stražnika pomnjava. DPosl. 151.

stražnjak, m. n. p. vo, koji ostrag vuče, der Hinterste, posterior. Rj. koji je stražnji, koji je straga. correl. prednjak.

stražnji, adj. der hintere, posterior. Rj. isp. zadnji. correl. prednji (prvi). — Vratila su dva: prednje i stražnje. Rj. 73a. Svrāčine, u rude stražnji kraj koji je račvast. Rj. 673a. Odmah stade zametati kavgu i prgoniti' stražnje mimo prve. Npj. 2, 397. Opet Uso pristize Brgjane, pa u stražnje juriš učinio. 4, 249. Obale magarca na zemlju, te mu jedan sveže prednje noge, a drugi stražnje. Danica 3, 236. Na listu priljepjenu na stražnjoj korici piše . . . Rad 1, 177. stražnji kao i donji, gornji, krajnji, prvi i zadnji imaju samo superlativ (bez komparativa), a ne bi trebalo ni njega da imaju. isp. Rj.¹ XLVI. superlativ najstražnji u umnom smislu kao najgori, najrgjaviji: najstražnji (n. p. čovjek, posao), der letzte, schlechteste, postremus. Rj.

stražnjica, f. der Hintere, podex, cf. zadnjica. Rj. vidi i tjelica. pristojne riječi za ono što se manje pristojno kaže: dupe, guzica, prca, prdalo, prdenjak 1, prkno, šupak, varka 2. — Nagje jednu sedu matoru devojku . . . izmahne štapom te je opali po stražnjici. Npr. 73. Potegnem lisicu nogom u stražnjicu. 163. Pa je bije podobro po debeloj stražnjici. Npj. 1, 517.

strecaljica, strecaljka, f. die Spritze, das Spritzen, siphunculus. Rj. sprava za strcanje. vidi štrcalica, štrcaljka; šmrk. — za nast. u strecaljka riječi kod kazaljka.

střećanje, n. das Spritzen, sparsio. Rj. verb. od 1) strcati, 2) strcati se. — 1) radnja kojom tko strca što. — 2) radnja kojom se nekolicina strcaju.

střcati, střčam, v. impf. Rj. v. pf. prosti strcenuti, slož. uštrknuti. dem. strckati. — 1 a) spritzen, spargo, spargor, emico. Rj. — b) strcati koga, crystere pur-

gare. Stulli. klystieren. — 2) sa se, reciproč. střcati se, čam se, v. r. impf. spritzen (spielen), spargo invicem. Rj. strcati se s kim kao igrajući se.

střekanje, n. dem. od strcanje. Rj.

střekati, střekām, dem. od strcati. Rj.

střenuti, střcnēm, v. pf. spritzen, spargo semel, emico. Rj. v. impf. strcati.

střcati, střčim, v. pf. Rj. s-trčati. — 1) herablaufen, decurro. Rj. za s- isp. s, sa I. isp. strkati. — Ona strča dole niz čardake, pa istrča na sokak na vrata. Npj. 1, 247. — 2) sa se, reciproč. střcati se, střčimo se, v. r. pf. zusammenlaufen, concurro. Rj. za s- isp. s, sa II. isp. sleći se, i syn. ondje.

střećanje, n. verb. od strcati. Rj.

střećati, střčām, v. impf. n. p. čir kad raste i gnoji se, pa kao bocka. Rj.

střeha, f. der Dachvorsprung, pars tecti prominens: šta ti stojiš pod strehom, te ne ideš u kuću? Sniska streha, visok gjuvegija. Rj. onaj najdonji dijel od krova, koji čovjek stojiči uz izvanji duvar od kuće vidi nad sobom. isp. podstrešje, kapnica 3. — Beru djevojke Ivanjsko cvijeće te viju vijence i među ispred kuće po stresi ili po plotu. Rj. 216a. Streva, što kaplje sa strehe kad daždi. Rj. 719a. Nego se pod strehom sakriju kraj pendžera da čuju šta se u kući radi i govori. Npr. 138. Nijesam dostojan da ugješ pod moju strehu. Luk. 7, 6 (isp. Nijesam dostojan da pod krov moj ugješ. Mat. 8, 8), za postanje. isp. podstrešje.

střeka, f. — 1) pruga na ženskim haljinama, der Streif, virga, cf. strijeka 2: Keceljice, lepe ti si streke. Rj. — 2) ono što pukne na ledu ili na stolu kao žica. vidi strijeka 1, žilj. — strijeka, střeka (po istoč. govoru). Korijeni 219.

Střekanica, f.: Fatíše se tvrde Střekanice, u koju je kamen do kamena a krvavi mramor do mramora Rj.

střelimicē, adv. »hoću li odmah ići?« »hajde strelimice«. J. Bogdanović. vidi strelimke.

strelimkē, n. p. leti tica, wie ein Pfeil (z. B. vom schnellen und geradem Fluge eines Vogels), ut sagitta: poleće golub strelimke k zemlji. Rj. adv. kao strijela. vidi strelimice. — Kobac, pa potera goluba! a golub u jedan put strelimke devojci na ruku. Npr. 39.

střēmēn, střēmēna, m. (st.) der Steigriemen, lorum stapiae, cf. uzengija, 2 strmen. m.: Ongje j' pala krvca od junaka, ta dobrome konju do stremena, do stremena i do uzengije, a junaku do svileni pasa. Pa on vadi nogu iz stremena. Rj. ono na čemu drži jahač nogu. vidi i bakarlija, bakračlija. dem. strmašce.

střepiti, střépim, v. impf. erzittern, erbeben, contremisco. Rj. kao drhtati, tresti se (od straha). — Střepi kao furuna. Gledaj: Drké (od straha) kao furuna. Posl. 296. Nek se boji Gospoda sva zemlja, i neka střepi pred njim sve što živi po vasiljenoj. Ps. 33, 8.

střepljenje, n. das Erzittern, tremor. Rj. verb. od střepiti. stanje koje biva, kad tko střepi.

střēsānje, n. das Ausschütteln, decussio, excussio. Rj. verb. od 1) stresati, 2) stresati se. — 1) radnja kojom tko stresa što. — 2) stanje koje biva, kad se tko stresa.

střēsati, střēsām, v. impf. Rj. s-tresati. v. impf. prosti tresti. v. pf. trestiti. — 1 a) n. p. roj, herabschütteln, decutio. Rj. za s- isp. s, sa I. sa se pass.: Maca, trava što se njom mažu košnice kad se roj stresa. Rj. 348b. — b) za s- isp. s, sa II.; zusammenschütteln, concutere. — Metni dvanaest uglastijeh kamena u dvanaest vreća, i stresaj ih koliko ti drago, oni će ostati svagda onako uglasti, kao što su i bili. Priprava 49. — 2) sa se, refls. sich schütteln, excuti, schaudern, cohortescere: On se kršan stresa i rastresa. Rj.

strésti, strésēm, v. pf. Rj. s-tresti. v. impf. stretati. — **1)** *herabschütteln, decutio*. Rj. za s-, isp. s, sa I. Natače prsten na oni štap... uze oni štap i strese s njega prsten. Npr. 235. — **2)** sa se, refleksi. *sich schütteln, schaudern, excuti, cohorrescere*. Rj. — On se u oni čas strese i provrže se čovjekom kakav je i bio. Npr. 97. On je imao običaj stresavši se i namrgodivši odgovoriti: »Zla, sinko.« Npj. 4, XV.

strěva, f. (u Boci) što kaplje sa strehe kad daždi, *die Dachtraufe, Dachrinne, stillicidium*. Rj. *vidi* kapnica, kapnica 2. — *streha* (i sa v mjesto h: streva). Korijeni 274.

strīe, strīca, m. Rj. (pl. strīci, strīcā). Riječ *strīc* uzevši ev mijenja pred njim u osnovi krajnje c u č: *strīcevi*. Obl. 7. *vidi* čiča (skraćeno ča). *hyp.* striko, čika, čiko. — **1)** *Vetter (Vaters Bruder), patruus*. Rj. *očin brat*. — Bādalj, bādelj, sjekavac, pasji *strīc*. Rj. 11a (*biljka*). Spahija, 2) *muševlji strīc*. Rj. 702b. Nemoj, sine, krivo govoriti, ni po babu, ni po strīcevimu. Npj. 2, 193. Udadoše se za sinove strīceva svojih. Mojs. IV. 36, 11. — **2)** *Anrede an einen ältern Mann, patruus*. Rj. *reku sredovječnu čovjeku, komu ne znaju imena*.

strīckānje, n. dem. od strīzenje. Rj. — Žena ne gledajući preda se nego čoeku u oči i u svoje *strīckānje*, nagazi na nekakvu jamu i u nju upadne. Npr. 144.

strīckāti, strīckām, dem. od strīci. Rj.

strīćak, strīćka, m. *vidi* cvrčak. Rj. *bubina što cerči. vidi* i strīčić, čvrčak, makazar (*der Rebenstecher, curculio bachus*), rauš. — *strīćak* (cvrčak; osn. u *strīc*). Osn. 280. *nije li zar onomatopoeicum od glasa stri?*

strīćan, m. (u Boci) očin rogjak. Rj. *strīćan* (osn. u *strīc*, s promjenom glasa c na č kao u *strīčev*). Osn. 140. — Što me pitaš, *strīćane*, za Turke? Npj. 5, 537. *riječi s takim nast. kod brajan*.

strīčev, adj. *des strīc, patru*. Rj. *što pripada strīcu*.

strīčević, m. *vidi* bratučed: *Strīčevićem* kape pozlaćene. Rj. *strīčev sin, meni brat od strīca. vidi* strīčić 2. — Al' ti je bratac, al' ti je *strīčević*. HNpj. 4, 194.

strīčić, m. — **1)** *vidi* cvrčak. Rj. *vidi* i strīćak, i *syn.* — **2)** *patruelis*. Stulli. *govori se u Hrv. vidi* strīčević, bratučed.

strīćl, strīžēm (strīgoh, strīže, strīžijāh, strīgao, strīgla, *imprat*, strīzi). Rj. *Daničić misli, da je 2. i 3. lice jed. u I. pregj. pogrješka strīže, nego da ima strīže*. Rad 6, 58. *II. pregjašnje i strīžāh. isp.* Obl. 72. *prilog sad. strīgūci. prilog pregj. strīgāvši, strīgāv. II. pridjev strīžen. v. pf. slož. l(z)-strīci, na-, o-, po-, pod-, pre-, pri-, pro-, ra(z)-, sa-; isprestrizati. v. impf. slož. podstrizati. dem. strīckati. — 1)* *scheren, tondeo*. Rj. *prelazno*. — Kum se zove i onaj koji prvi put *strīže kosu djetetu*. Rj. 314a (*isp.* Kum djetetu već poodraslu *siječe kosu*). Rj. 315a. »To nije košeno, nego *strīženo!*« ... »Kako će se livada *strīći?*« ... žena mu unese dva prsta pod oči, i njima *strīgūci* kao *nožicama*, stane vikati: »*Strīženo, strīženo, strīženo!*« Npr. 144. *Strīgli te gjavoli!* (Odgovori žena kad je ko nazove *strīnom*, a ona misli da je još mlada za to ime). Posl. 296. *Strīzi ovcu*, ma ne do kože. DPosl. 116. Oni su se kumovali s njime, *tri unuka strīgo Kozličina*. HNpj. 4, 29. Pogje k ljudima što mu *strīzijahu ovcu*. Mojs. I. 38, 12. *sa se, pass.*: O škripovu dne (kad se *baraci strīgu*). Nikad. Posl. 245. — **2)** *neprelazno. strīci očima, ušima*. — Umom umi, a *ušima strīže*. Rj. 781b. *Strīže očima*. DPosl. 116 (*isp.* *strījeljati očima*). Osmov doru nije ni taknuo (zopce), nogam' bije, a *ušima strīže*, često gleda na Koštac planinu. Npj. 4, 26. *isp.* *čuliti (uši), munjati (ušima), rogušiti (uši)*.

strīga, f. (u pjesmi) *Beiwort des Schafs, epitheton ovīs*: Oj ti ovco, *strīgo* moja! Rj. *epitet ovcu, što joj se runo strīže*.

strījēka, f. — **1)** *der Riss, die Ritze, rima, cf.* streka 2, pruga. Rj. — Žilj, *ono što pukne na ledu ili na stolu kao žica, cf.* strījeka. Rj. 159b. — **2)** pruga na ženskim haljinama, *der Streif, virga. vidi* streka 1.

strījēla, f. (pl. strījele). Rj. dem. strījelica. — **1)** *der Pfeil, sagitta*. Rj. — *Zastrijeliti, pustiti strījelu*. Rj. 196a. *Metati, puške, topove, strījele*. Rj. 354b. *Metnu* Turčin prvu belu *strīelu, strīelu metnu*, pak mere aršinom. Rj. 355a. *Donesi mi strīelu tataranku*. Rj. 733a. *Da puste odozdo strījelu iz luka* da se dobro za čardak prihvati. Npr. 7. *Car zapne strījelu na ovoga čoeka i ljuto ga obrani*. 152. *Zapeh strījelu za tetivu*, da ustrījelim b'jelu vilu. Npj. 1, 151. Što ču junak, *ustrīeli me strela*. 1, 351. *Pa upali žestoku strījelu*, te pogodi ono jaguje crno. 2, 20. *Uzev tri strījele u ruku, zastrijeli ih u srce Avesalomu*. Sam. II. 18, 14. *Ne će ući u ovaj grad nitī će baciti amo strījele*. Is. 37, 33. — **2)** *gromovna, Donnerkeil, fulmen*. Rj. — Tako me *strījela* uvrh počeočka ne udri! Posl. 299. *Mogu l' biti rane žestočije, no kad udri nesbeska strījela, te ustrījeli golema junaka?* Npj. 4, 72. — **3)** *ponajviše pl. strījele, grede* koje se iznutra isprikljavaju unakrst (od balvana na grede), kad se prevlači čitava zgrada. cf. prekrat, vag. Rj.

strījelāe, strījelca, m. *isp.* strījelac (*der Schütze, jaculator*). — Ima 47 riječi koje su od Slavenskijeh posrbijene... *strījelac*. Nov. Zav. VI. Življaše u pustinji, i posta *strījelac*. Mojs. I. 21, 20 (*sagittarius; Bogenschütz*). Ako... i biše mu neprijatelji *strījelci*, opet osta jak luk njegov. 49, 23.

strījeljānje, n. *das Schiessen mit Pfeil und Bogen, jactus sagittae*. Rj. *verb.* od strījeljati. *radnja kojom tko strījelja*: Ostan' me se, Turčine prokleti! mene nije do *streljanja tvoga*. Npj. 2, 358.

strījeljati, strījeljām, v. impf. Rj. v. pf. slož. *postrījeljati*; *nad-strījeliti*, *pre-, pro-, u-, za-*. v. impf. slož. *nadstrījeljivati*. — **1)** *mit Pfeilen schiessen, jaculator*. Rj. *strījele metati*. — Lasno je iza grma *strījeljati*. (Mjesto *iza grma* govori se i *iza grada*). Posl. 166. *Strījelci stadoše strījeljati na sluge tvoje* sa zidina. Sam. II. 11, 24. *Koji strījeljahu iz luka, vratīše se natrag, kad bijaše boj*. Ps. 78, 9. — **2)** očima, *erblickt umher, oculis configo*. Rj. *isp.* strīci očima. — »Memed-aga, eto ti poreze...« *Ja porezu započnem brojiti, a on na me očima strījelja*: »Memed-aga! zar češ je brojiti? ta ja sam je jednom izbrojio.« Npj. 4, 140.

strīješ, m. (u C. G.) *vidi* sriješ. Rj. — *sriješ*, i s umetnutim t među sr: *strīješ*. Korijeni 224. *za ovako umetnuto t među sr isp.* *stramota*.

-strījeti, *-strem, ne nalazi se ovako prost glagol nego samo kao složen*: *nā-strījeti, obā-strījeti, odā-, pro-, rasprđ-, razā-, za-*. v. impf. *prosti stērati, v. impf. slož. obāstirati, i t. d. kod sterati*.

strījež, strīježa, **strīježl**, m. *mala ptica. vidi* carić, pōpic. — Čuvajte strāšilo od *strīježica*. DPosl. 13. *Kad godi strījež orla pridobude*. 41. *Strījež na strāšilo sjede*. 116. *Strījež, strīježl*, mala ptica koja se zove i *carić*, i u Mikalje i u Delabele (re d' uccelli). XVII.

strīka, f. *hyp.* od strina. Rj. — *Bublu masla, strīko naša*. Rj. 46a. *strī-ka. takva hyp. kod baka*.

strīko, m. *hyp.* od stric. Rj. *vidi* čiko. — Reče jednoć sinovac strīcu: »*Hajde, strīko, da idemo u četu*.« Npr. 166. *Ma doista vjerovat' ne mogu za mojega mila strīca Pera, strīka Pera i strīka Gjorjija*. Npj. 5, 8. *strī-ko. takva hyp. kod cuco*.

strīkov, adj. *vidi* strīčev. Rj. *što pripada strīku. vidi* čtkov.

strīna, f. Rj. *hyp.* strīka. — **1)** očina brata žena, *des Veters Frau, uxor patru* (*fratris patris mei*).

Rj. *stričeva žena*. — 2) reče sredoviječnoj ženi kojoj čovjek ne zna imena (kao mladoj *snaša* i staroj *baka*); ako li ko rekne *strina* kakoj ženi koja misli da još nije za to ime, ona mu odgovori: *Strigli te gjavoli, nijesam ja još strina*. Rj.

strinin, *adj.* *der strina, uxoris patru*. Rj. što pripada strini.

striza, *f.* Rj. *dem.* strizica. — 1) *das Tuchschnitzel, segmentum panni*. Rj. što ostane iza kakve haljine, kad se skroji. *vidi* ustrižak. — 2) *vidi* svita 2. Rj. *vidi* i riza 2. *pruga od čoha* što se njom šara n. p. zubun. — Da ustaje na oružje i malo i veliko, i da biju Turke, gdegod zelenu strizu vide. Miloš 79. Čoha se u Crnoj Gori zove i svita (od čega se u Srbiji zovu one strize, što se kupuju te se njima šaraju zubuni i druge bijele haljine). Pis. 42.

strizica, *f. dem.* od striza. Rj.

striženje, *n.* *das Scheren, tonsio*. Rj. *verb.* od striči. radnja kojom tko striže.

strjelica, *f.* — 1) *dem.* od strijela. Rj. *isp.* strijela 1. — *Strelica te ustrelila* kroz sedlače u srdašce. Rj. 719a. Te izvadih iz džepova *strelicu*, da ustrelim kod jelena košutu. Npj. 1, 351. — 2) *der Donnerkeil (ein vermeinter Stein), fulmen*. Rj. *isp.* strijela 2 (gromovna). — Što je u puške i u topa tane, ono je u groma *strjelica*: Kad grom gdje udari, ona otide u zemlju, a poslije nekoliko godina izigje na zemlju, pa je onda mnogi nagju (*kamen bjelutak*...), i ostave je ili nose uza se, kao kakvu amajliju (valja da od groma?). Rj. 102b. Koliko je u rukavu žica, toliko ga udrilo *strjelica*. Npj. 1, 271.

strjeljač, *strjeljača*, *m.* *der Schütze, jaculator*: Zdrav *strjeljač* kad na banak sjedne, u peć pogodi (Posl. 89). Rj. *koji strijelja*. *isp.* strijelac.

strjeljačkî, *adj.* što pripada *strjeljačima* ili *strjeljaču* kojemu god. — Prestala je *praska strjeljačka* na mjestima gdje se voda crpe. Sud. 5, 11. Da ih uvedem u kakva društva: *strjeljačka*, *pevačka*. Zlos. 299.

strkâc, *strkâca*, *m.* (u Grblju) *vidi* šašarovina. Rj. *vidi* i strnjina; i kukuruzovina, i *ondje ostala syn.* — Značenje (korijenu) kao u *prostirati*: strni, *postinak*, *strnjika*, *strnjina*, *strkač*, *stronica*, *strmuljika*, *strnke*. Korijeni 274.

strkati, *strčëm*, *v. pf.* *herablaufen, decurro*. Rj. *s-trkati, trčuci saći*. *isp.* strčati. *v. impf.* *prosti trkati*.

strljati, *strljâm*, *v. pf.* *s-trljati*. *v. impf.* *prosti trljati*. *sa se, pass.*: *Hajdučka trava*. Kad se *strlja* među *dlanima*, kažu da je dobra na svaku ranu. Rj. 800b.

strm, *adj.* *vidi* strmenit. Rj. *vidi* i strmen; omčit, presrtan, vrletan.

strmae, *strmca*, *m.* (u Slav.) — 1) strmenito mjesto, *steiler Ort, locus arduus et deruptus*. cf. 1 *stfmën*. Rj. *vidi* i strmenica, 2 strmo n., brina, *komac*. *isp.* usjelina, vrlet. — 2) *vidi* badanj (vodenični). Rj. *velika šuplja klada* što kroz nju teče voda, te obrće kolo na *kašičari vodenici*.

Strmae, *strmca*, *m. nom. propr.* u Piperima: Al' u *Strmac* imaš šta vigjeti. Rj. *po Hrv. ima mnogo mjesta* što se tako zovu.

strmašce, *n.* (*dem.*) *der Steigbügel, stapia*: Pade krvca konju do *strmašca*. Rj. *dem.* od 2 strmen. *takva dem. kod* brdašce.

strmëknuti, *strmëknëm*, *v. pf.* *herabstürzen, praecipitari*. Rj. *kao pasti sa strmeni, strmoglavce*. *isp.* skrhati se 1.

strmelj, *m.* *vidi* stršljen, sršljen. — Pod perjem od goluba nosit' draču od *strmelja*. DPosl. *Strmelj*, u Mikalje i u Stulića što i *stršljen*. XVII. *riječi s takim nast. kod* brzelj.

1. **stfmën**, *f.* (*loc.* *strmëni*) *die Steile, locus arduus et praeceps*, cf. *strmac* 1. Rj. *i syn. ondje*. — Od *Zadvarja* se silazi k Cetini niz veliku kamenitu vrlet i *strmen*. Rj. 171b. Namjestih narod u nizima iza

zida i na *strmenima*. Nem. 4, 13. Kao voda što teče niz *strmen*. Mih. 1, 4.

2. **stfmën** (*stfmën*), *m.* *der Steigbügel, stapia*, cf. *uzengjija*, *stremen*: Vrancu konju do *strmena*. Starom svatu do *strmena*. Rj. *ono na čemu jahač drži nogu*. *vidi* i bakarlija, bakračlija. *dem.* *strmašce*.

3. **stfmën**, **stfmenit**, *adj.* *steil, arduus, praeruptus*. Rj. *vidi* i *strm*, i *syn. ondje*. — Pola, u Bišini velika *strmenita* kamena kosa ili greda i u njoj pećina. Rj. 532b. *Strmac*, 1) *strmenito mjesto*. Rj. 720a. *Strmenica*, *strmeno mjesto*. Rj. 720a. Ovi je svijet *strmenit*. DPosl. 93. U klancu bijahu dvije *strmene stijene*, jedna s jedne strane a druga s druge. Sam. I. 14, 4.

stfmenica, *f.* *strmeno mjesto, ein steiler Ort, locus arduus et deruptus*. Rj. *vidi* *strmac* 1, i *syn. ondje*.

stfmeno, *adv.* *vidi* *strmo*: A pogodi Garvan harambašu baš pod grlo, gdje puce zapuća. Pade Ture *strmeno* na glavu. Npj. 4, 365 (*strm*. *strmoglavce*).

stfmke, *f. pl.* *die Beutelschnur, funiculus crumena*. Rj. *vrca u kese*. za *postanje isp.* strkač.

1. **stfmo**, *auf die Erde, thalwärts, deorsum*: Kad pogledaš *strmo* ispod grada. Rj. *adv.* *vidi* *strmeno*. — *Strmo* grlo okrenuto. Rj. 102b (*grlo* u puške). Dok opoju Ljuticu Bogdana, leže junak *strmo* bez uzglavlja. Npj. 1, 543.

2. **stfmo**, *n.* (u C. G.) *die Steile, locus arduus*: tamo, amo, *strmu*, brdu, *bergan, bergab, deorsum, sursum*: I poskoči *strmom* niz planinu. Kad pogledaš *strmu* ispod grada. Rj. *strmo mjesto*. *vidi* *strmac* 1, i *syn. ondje*.

stfmoğlâv, **stfmoğlavcë**, **stfmoğlavieč**, *adv.* *mit dem Kopf voran, praecipis*: Lijepo se igre naigrali, i ničice i *stfmoğlavice*. Rj. *vidi* *glavačke*. *stfmoğlav(-ce, -ice)*. *tako slož. riječi isp.* kod bućoglav. za *kvantitet na krajnjem slogu isp.* *ametic*. — A ja *stfmoğlav* na zemlju te propadnem do pojasa. Npr. 162. Krene uz jedno brdo da se s njega baci *stfmoğlav*. DPosl. 220. Hodi *stfmoğlav*. 26. Kako se drugom gramatikom cijela istorija narodnoga našega jezika *stfmoğlav prevraća*. Oglod VII. Vežite Matu za noge, pa obesite o tā ševar *stfmoğlavce!* Megj. 289.

stfmoğlaviti se, *stfmoğlavim se, v. r. pf.* Bome sam se *stfmoğlavio*, kako sam tebe uzeo. J. Bogdanović. *baciti se* *stfmoğlav*.

stfmoğlêd, *m.* (u C. G.) *vidi* *stfmoğred*. Rj. *stfmoğled. drvo. isp.* *jadikovina*.

stfmoğlêgja, *m.* *der vor sich hinsieht, deorsum tuens*. Rj. *strmo-glegja, koji strmo (preda se) gleda. isp. take riječi* *mrkoglegja, zlopoğlegja*. — kao *nađimak*: Dok je junak družbu sakupio... i Pauka staroga hajduka, i onoga *Strmoğlegju* Luku. Npj. 3, 432.

stfmoğrêd, *m.* (u C. G.) *Trauerweide, salix babilonica*, cf. *stfmoğled*. Rj. *isp.* *jadikovina*. *strmo-gred. za drugu polu isp.* *gresti (gredem)*. *tako slož. riječi* *mimo-gred, uz-gred. isp.* Korijeni 60. *nije li r u gred postalo od l?*

stfmoğuz, *adj.* *n. p.* *konj, ein Pferd von steilen Hinterbacken, equus praeruptis natibus*. Rj. *strmo-guz, strmijeh gusa. riječi tako slož. kod* *bjeloguz*.

stfmoğrom, (u Srijemu) *strmorom* koga okrenuti, *Jemand zu Grunde richten, perdere*. Rj. *kao okrenuti ga* *stfmoğlav, stopiti, uništiti ga*. — *strm, strmoğlav, strmoğled, strmoğred, strmoğrom (adv.)*. Korijeni 216.

strmùljika, *f.* (u Hrv.) *vidi* *kukuruzovina*. Rj. i *ondje syn.* — *riječi s takim nast. kod* *aptika*.

strn, *strni*, *f.* *vidi* *strnina*.

strnâdica, *f.* *Goldammer, emberiza critinella* L. Rj. *ptica. vidu* *srnâdica*. — *strni, strnina*... može biti da ovamo ide od osnove koja je u *strni: strnâdica*, i odbacivši t: *srnâdica*. Korijeni 275.

strnî, *adj.* *n. p.* *hljeb, žito, von Halmgetreide, frugum*, cf. *strvno*. Rj. *vidi* *strvni*. — *Strnina, f.*

strno žito, hartes Getreide. Rj. 720b. Žito strno ili streno: zob i pir; meko ili sitno žito: pšenica, kukuruz, raž, ječam i proso (u Lici.) Rj. 719a.

strnina, f. strno žito, hartes Getreide. Rj. vidi strvno žito (u Lici). ali u drugim krajevima Hrvatske strnina (ili strn f.) zove se pšenica, raž i ječam.

strnište, f. das Stoppelfeld, ager stipulatus. Rj. mjesto gdje je bilo posijano strno žito. — Kupi klasje po lanjskom strništu. Posl. 164. strnište (osn. u starom СТРЪНЪ; vidi strni). Osn. 353 (strn f. govori se još i sad u Hrv.). riječi s takim nast. kod duvanište.

strnjika, f. die Stoppeln, stipulae: Ako si mi snoplje povezao, tvoje ovce po strnjiki pasu. Rj. ono od stabljika što ostane dolje u zemlji, kad se ozim požanje. — Postrnak, pozni kukuruz koji se sije po strnjici (pošto se ozim požnje). Rj. 551a. Razide se narod po svoj zemlji Misirskoj da čupa strnjiku mjesto pljeve. Mojs. II 5, 12. riječi s takim nast. kod aptika.

strnjina, f. (u Grblju) vidi strkač. Rj. vidi i kukuruzovina, i syn. ondje.

strojénje, n. verb. od strojiti. radnja kojom tko stroji što.

strojiti, strđim, v. impf. Rj. v. pf. slož. ustrojiti. — 1) vidi štrojiti. Rj. n. p. sevinje. vidi i škopiti. — 2) kožu, gerben, perficio corium, cf. učiniti 3. Rj. — Sto koza ruju, toj i ruj kozi: koza ruj mori, a ruj kozu stroji. DPosl. 122.

stroka, f. nekakve ovičje kraste, koje ovce tako pomore kao ljude kuga, eine Art Schafblattern, morbus quidam orinus. Kažu da stroka slabo udara u ovce po brdovitijem mjestima, nego najviše po ravni. cf. stroka. Rj. — Ostrokale se ovce, t. j. udarila u njih stroka. Rj. 474a.

strokav, adj. strokava ovca, t. j. bolesna od stroke. Rj. vidi štrokav.

stronica, f. (u Risnu) slama kojom se poživaju kuće, das Strohsel, funis stramineus. Rj. stronica. — stronica (pred n. biće osnova koja je u partic. str'o, strla). Osn. 333.

stropōštati se, stropōštām se, v. r. pf. zusammenstürzen, corruo. Rj. s-tropōštati se. vidi pasti, oboriti se, sorcati se, soriti se, strovaliti se, survati se. — Onamo neka padnu koji čine bezakonje, neka se stropōštaju i ne mogu ustati. Ps. 36, 12.

strošiti, strōšim, v. pf. Rj. s-trošiti. vidi satrošiti. v. impf. prosti trošiti. — 1) zerbröseln, contero. Rj. n. p. hljeb. vidi smrviti. — Što učini Crnogorski knjaže? Osvoji mi Zabljačkoga grada, a stroši mi moju Arbaniju. Npj. 5, 224. Strošio je na putu krjepost moju, skratio dane moje. Ps. 102, 23. — 2) ausgeben, erogō: Stroši hadžo hiljadu dukata. Rj. isp. potrošiti.

strovaliti, strōvālīm, v. pf. Rj. v. impf. strovaljivati. — 1) über den Haufen werfen, everso. Rj. — Značenje (korijenu) oboriti: strovo, strovaliti, strovaljivati. Korijeni 277. — 2) sa se, refleks.: Sorcati se, vidi pasti, strovaliti se. Rj. 700b. vidi i stropōštati se, i ondje ostala syn. — Žena nagazi na nekakvu jamu, i u nju se strovali. Npr. 144.

strovaljivānje, n. das Umwerfen, eversio. Rj. verb. supst. od 1) strovaljivati, 2) strovaljivati se. — 1) radnja kojom tko strovaljuje što. — 2) stanje koje biva, kad se što strovaljuje.

strovaljivati, strovaljijēm, v. impf. Rj. v. pf. strovaliti. — 1) über den Haufen werfen, everso. Rj. kao obarati. — 2) sa se, refleks.: Drmanje je bilo tako jako, da se po kućama sve strovaljivalo jedno na drugo. Nov. Srb. 1817, 748.

strōvati, strūjēm, v. pf. s-trovati. vidi satrovati. isp. otrovati. v. impf. prosti trovati. — Š njima su me prije zavadili, te sam svoju braću razagnao, i moja sam potkinuo krila, najposlije strovaše mi glavu. Npj. 5, 441.

strōvo, n. der Haufen vom Sturme abgeschüttelter Früchte, pomorum decussorum aceruus: leži strovo (ispod jabuka, ispod šljiva i t. d.). Rj. gomila od vihora strovaljenoga voća. — Drvo se ovo već povilo od roda, a dole na zemlji leži strovo zrelih, gnjilih krušaka. Megj. 280.

strpati, strpām, v. pf. zusammenwerfen, conjicio. Rj. s-trpati. v. impf. prosti trpati. — Strpali ga u buturnicu. Rj. 50a. On bi i Srblje sve u jednu vreću strpao pa zavezao. Rj. XII.

strpjati, strpīm, v. pf. aushalten, über sich gewinnen, sustinere: ne mogu strpjati da mu ne kažem. Rj. s-trpjati. v. impf. prosti trpjati. i sa se, refleks. značenje kao i bez njega. vidi ustrpjati se. — No se Jovan strpljeti ne moga', već on u lov u planinu pogje. Npj. 2, 28. ovamo ide i ovaj primjer: Strpljen spasen, (a spasen pogotovo svet). Posl. 296.

strpljenje (strpljenje, n. patientia. Stull), n. verb. od strpjati (i se). kada tko strpi (strpi se). vidi trpljenje; trpež, strpljivost, ustrpljenje; die Geduld, patientia. suprotno nestrpljenje. takea verb. subst. kod dopuštenje. — Strpljenjem se ublažava knez, i mek jezik lomi kosti. Prič. 25, 15.

strpljiv, adj. geduldig, patiens. Rj. suprotno nestrpljiv. — Bože milostivi i blagi, strpljivi i bogati dobrotom i istinom. Ps. 86, 15.

strpljivost, strpljivosti, f. die Geduld, patientia. Rj. osobina onoga koji je strpljiv. vidi strpljenje, i syn. ondje. suprotno nestrpljivost. — Nego duh čistote, smjernosti, strpljivosti i ljubavi daruj meni, sluzi svojemu. DP. 60.

stršenje, n. das Emporsträuben (des Haares), erectio comac. Rj. verb. od stršiti, koje vidi.

stršiti, stršī, v. impf. stršuben (das Haar), erigo (comam): strši kosa. Rj. v. pf. slož. nastršiti se i nastršiti se.

stršljen, stršljena, n. vidi sršljen. Rj. vidi i strmelj. — I stršljene će poslati Gospod na njih (na narode) dokle ne izginu. Mojs. V. 7, 20. sršljen. megju sr umeće se t: stršljen; sršiti, nastršiti se. Korijeni 43. za umetnuto t megju sr isp. stramota.

stručak, stručka, m. hyp. od struk 1. Rj. — Na Gjurgjev dan svako uzme po jedan stručak te omiriše i zadjene za pojas. Rj. 151a. U ruci joj stručak fesljigana. Herc. 132. I ubra stručak ružice. Kov. 49.

stručan, stručna, adj. što pripada struci (t); Fach-, artificij, studiorum. — Nego sam rad samo reći da se s nekih strana daje stručnim knjigama u opće prevelika važnost za rječnik. Kolo 14 (15). Ti ćeš imati da se boriš s pogledima raznih svojih stručnih vogja i starešina. Zlos. 197.

stručanje, n. das Treten der Weintrauben, calcatura. Rj. verb. od stručati. radnja kojom tko struča grožđe.

stručati, čām, v. impf. (u Boci) u kadi gaziti grožđe, Weintrauben treten, calco. Rj. v. pf. slož. ostručati.

stručica, f. dem. od struka. Rj.

stručić, m. dem. od struk. Rj.

stručina, f. augm. od struka. Rj.

stručnjak, m. stručni čovjek, naučenjak; der Fachmann. — Ja nisam znao koliko je nežna samoljubivost u stručnjaka. Zim. 333.

strūg, m. der Hobel, runcina. cf. svlak 3. Rj. stolarska alatjika. vidi erende 2. — Zdjela se od čanka razlikuje po tome što je čanak strugan (na strug pravljen) a zdjela je kopana teslom. Rj. 206b.

strūga, f. Rj. dem. stružica. — 1) (u Srbiji) Riss in einem Zaune, diruptio sedis. Rj. vidi dera. gdje je plot provaljen. — 2) (u Bačkoj) na vratima od tora mali torić u kome se ovce, kad se iz tora izgone, dočekuju i muzu. Rj. — 3) (u C. G.) veliki tor u kome je po 3—400 ovaca. Rj. vidi 2 torina.

strugač, strugača, m. — 1) der Schaber, rasor. Rj. koji struže. — 2) jedes Instrument zum Schaben,

instrumentum rasorium: U kovača ni strugača (Posl. 332). Rj. svako oruđe za struganje.

strúgânje, n. *das Schaben, rasio*. Rj. verb. od strugati. radnja kojom tko struže.

strúgarica, f. »eto blaga na popasak, gdje je strugarica, da ide musti«. J. Bogdanović. isp. struga 2.

strúgati, strúžem, v. *impf.* Rj. v. *pf.* prosti strugnuti. v. *pf.* slož. i(z)-strugati, o-, pre-, pro-, sa-, za-

— 1) *schaben, rado*. Rj. *vidi* erendisati, makljati 1. — Varagovati, strugati izluženu kožu (kod opančara).

Rj. 53b. Čanak je strugan (na strug pravljen) a zdjela je kopana teslom. Rj. 206b. Klačnja, 4) na amu ono od kože kroz koje su provučene štranjke, da ne bi strugale konja po rebrima. Rj. 273a. Oščela, ostružina od drveta, n. p. kad stolar struže. Rj. 483b. Načini trijem unutrašnji od jednoga reda drveta kedrova strugana. Car. I. 6, 36. sa se, *pass.*: Bádelj, neka riba, teško se struže. Rj. 11b. Svlak, nekakav veliki strug, kojijem se daske stružu. Rj. 673b. — 2) kao bježati. isp. makljati 3. — Nekj, družu, uz dolinu strug. Rj. Kad Mijajlo opazi Čurčiju, gje Čurčija struže uz planinu prepade se Ružičić Mijajlo...

»Kad Čurčija bježi u planinu, nema danas boja sa Turcima«. Npj. 4, 169. »Kako Gjorgje pred Arapom struže!« Al' ne bježi Lazo da uteče... 4, 307.

strúgav, adj. »ne izlazi mi platno lijepo, jer je brdo strugavo«, t. j. zupci u brdu nijesu lijepo i umjetno složeni. »Za platno ništa nije gore od strugava brda.« J. Bogdanović.

strúgnuti, strúgnem, v. *pf.* Rj. v. *impf.* strugati.

— 1) *schaben, paulum rado*. Rj. — 2) *Reissaus nehmen, fugam petere*. Rj. *vidi* pobjeći, i *syn. ondje*.

strúgotina, f. — 1) ono sitno iverje što se sa dasaka ostruže, *die Hobelspäne, ramentorum crines*. Rj. *vidi* ostružina, oščela. — 2) i uopće ono što se sa čega god ostruže; *Abschäbsel*. isp. ostružine. — Strugotine od jelenjeg roga. Z. Orfelin. ARj. IV. 578b. riječi s takim nast. kod bljuvotina.

Strúja, f. ime žensko. Rj. — Stru-ja. ženska hyp. s takim nast. Bója, Krája, Stója, Sája.

strúja, f. kad što struji, *sulja, teče jednim pravcem; die Strömung*. — Kostaći oseti kako ga, od nožnoga palca od navrh temena prožme, kao neka električna struja. Megj. 79.

strújanje, n. verbal. od strujati. Rj.

strújati, strúji, v. *impf.* n. p. voda u kotlu, ili struji kotao (kad hoće da uzavri; najprije struji, pa vri, pa onda ključa), *von der Bewegung des Wassers vor dem Sieden, de motu aquae antequam effervescat*. Rj.

1. strúk, m. (*loc. strúku*). — 1) *der Stängel, caulis*. Rj. dem. stručić. hyp. stručak. — Badrljica, 1) onaj struk u travu od zemlje do cvijeta. Rj. 12a. Živica, 1) u kugeljli nekaki od onijeh strukova na kojima raste sjeme. Rj. 158b. Od koga povrća nijedan struk prvoga ljeta ne proraste i ne ucvati, od onoga se u jesen ostave izvode. Rj. 220a. Ovršina, struk od kukuruza. Rj. 437a. Tić (n. p. u kukuruza) onaj mali struk koji pored glavnoga struka izraste. Rj. 741a. Svinjarče uzme onaj struk bosiljka, pa se stane trti njime po licu. Npr. 258. Ja njoj dadoh struk rumene ruže. Npj. 2, 164. Šašarovina (jedan struk šašarika). Pis. 76. Struk cvijeta; a kako je više cvjetova, onda nije struk, nego kita od mlogo strukova. Straž. 1886, 1766.

— 2) lijepa struka, *von schönem Wuchse, staturae pulcræ, cf. rast, stas*. Rj. *vidi* i porast, uzrast. — Jugović je bio vrlo lijep čovjek: u struku visok. Sovj. 88. — 3) (ponajviše pl. strúkovi) na uže navezano mnogo gvozdjenjeh kuka (kao udica) što se zapne preko Dunava ili Save te se hvataju velike ribe. Rj.

2. -struk, a, o, s ovom riječom ili sa riječom gub složeni brojevi postaju umnožni (*numeralia multiplicativa*) na pitanje: kolikostruk ili kolikogub? n. p. dvostruk (ili dvogub), trostruk, četvostruk, petostruk, i t. d. isp. Rj.¹ XLIX.

strúka, f. Rj. dem. stručica, augm. stručina. — 1) *ein grober Mantel der Montenegriner und Hercegoviner (wie ein Shawl), palu genus*. Rj. kao ogrtač što nose Crnogorci i Hercegovci. — Ako t' i jest rodila kraljica... a mene je ljuta Arnautka... u crnu me struku zavijala. Npj. 2, 407. Ako l' bere ljute Martolozu, koji nose struke na ramenu. 3, 25. A kakav je... sinjavom se strukom priklopio. 4, 506. — 2) kandžija od tri struke, *eine dreifache Karbatsche, triplex*. Rj. isp. -struk: od tri struke, trostruka. — Na grlo joj tri struke gjerdana. Npj. 4, 155 (trostruk?). — 3) *Art, Gattung*, svake struke, *allerhand, omnifarius, cf. vrsta*. Rj. *vidi* i fela (vela), ruka 3, siža, sôrtá. — Svima pripada jednako pravo na preimućstvo u ovoj struci. Danica 2, 142. Dositije, koji je u ovakoj struci pisanja popravio svoju jednu pogrješku. Npr. IV. Mjesto obje dojakošnje struke pisanja iznagje pisanje slova. Priprava 178. — 4) kao nauka, posao, *das Fach, artificium, studia*. isp. stručan. — Svaki (se) popečitelj sam potpisivao na onome poslu koji je bio od njegove struke. Sovj. 58. Na filofske poslove g. M. Kujundžića trebalo bi više pažnje da obrate naši književnici njegove struke. Rad 6, 205. Za trude, koje svaki u svojoj struci polagaše. 17, 164. Ministar davaše izveštaj o struci kojom upravljашe. Megj. 285.

strún, adj. *vidi* strunjav: Te se maši u strune zobnice. Rj. što pripada struni. — strún (mjesto *строунъ*). Osn. 181.

strúna, f. *vidi* strúnja; kočet, kočina 1, kostrijet, kozina, kozjevina, kozlina 1; kozja dlaka; *die Ziegenwolle, lana caprina*. — Strúna (kor. nezn.). Nema u Vukovu rječniku, ali ima strunar. Osn. 137.

strúnár, m. *der Verarbeiter von Ziegenwolle, qui e lana caprina ephippia, saccos etc. conficit, cf. mutavdžija*. Rj. koji od strune pravi harare, pokrovce (*mutafe*), zobnice, itd. *vidi* i strúnja, dlakar.

strúniti se, strúnim se, v. r. *pf.* Rj. s-truniti se. v. *impf.* strunjivati se. — 1) *Art Bauchgrimmen bekommen, certis ventris doloribus laborare*. Kad se čovjek struni, onda kažu da spadne želudac; za to zovu kaku babu, koja je u tom poslu vješta, te ga namjesti; a jedni vele: razvio se pupak. Rj. — Razvio mu se ili spao mu pupak, *vidi* struniti se. Rj. 621b. Svrgao drob, t. j. strunio se. Rj. 673b. — 2) (u Boci) *vidi* pobještjeti (od bolesti): strunjena žena. Rj.

1. strúnja, m. *vidi* strunar. Rj. *vidi* i dlakar, mutavdžija. — strúnja (osn. u struna). Osn. 66.

2. strúnja, f. *vidi* struna, i *syn. ondje*. — Strunjav (osn. u strúnja). Te riječi nema u Vukovu rječniku. Osn. 89. Obrum je ki vara, a ne trs(t) ni strunje. DPost. 87.

strúnjara, f. t. j. torba od kostrijeti, *vidi* strunjica. Rj. torba od strunje. *vidi* i strunjavica. — osn. u strúnja. isp. Osn. 109. riječi s takim nast. kod badnjara.

strúnjav, adj. *von Ziegenhaaren, e lana caprina*: O ramenu strunjave bisage. Rj. što je od strunje. osn. u strúnja. Osn. 89. *vidi* strun.

strúnjavica, f. *vidi* strunjara, strunjica. — I on spremi svijetlo oruđe, a prihvati torbu strunjavicu. HNpj. 2, 238.

strúnjica, f. *eine grosse Tasche (Tornister) von Ziegenhaaren gefertigt, pera e lana caprina, cf. strunjara*. Rj. torba od strunje. *vidi* i strunjavica.

strúnjčár, m. koji pravi strunjice, *der die Tornister von Ziegenhaaren gefertigt, qui peras e lana caprina conficit*. Rj.

strunjivânje, n. *das Bekommen von einer Art Bauchgrimmens, ventris perversio et dolor*. Rj. verb. od strunjivati se. stanje koje biva, kad se tko strunjuje.

strunjivati se, strúnjujem se, v. r. *impf.* *eine Art Bauchgrimmens bekommen, ventre laboro*. Rj. s-trunjivati se, v. *pf.* struniti se 1, i značenje ondje.

strüp, *m.* (u C. G.) kraste u djece po glavi (der Grind. Rj.³), *Art Kinderausschlag, pustularum genus (eczema chronicum capitis. Rj.³).* Rj.

stržica, *f. dem. od struga.* Rj.

strážnica, *f. die Hobelbank, scamnum runcinatorium. Rj. klupa na kojoj stolar struže (daske). isp. tezga.*

stržnjak, *m.* kabao u koji se ovce na struzi muzu, *eine Art Melkkübel, mulctrae genus. Rj.*

střv, *m. Reste eines vom Wolfe gefressenen Viehes, reliquiae cadaveris: nema mu strva; ne nagje mu se strv; nema mu ni traga ni strva: hajde bez strva. Rj. ostatak n. p. od životinje koju ruk raskine; ostatak od mrtva tijela i čovječjega. isp. strvina. — Obestrviti se, propasti bez strva. Rj. 428a. Ugleda tri konja . . . Ali kad vijеше kalugjera, ne znade im se strva kao da ih zemlja proždrije. Npr. 97. Krene uz jedno brdo da se s njega baci strmoglav da mu se ni strva ne bi znalo. 220. Kad se ko dotakne strva od nečiste zvjerke . . . ipak će se oskvrniti. Mojs. III. 5, 2. Oskvrniše zemlju svoju strvima gadoća svojih. Jer. 16, 18. Družina mu (hajduku) traži bilo strv bilo jav. Zim. 189. Značenje (korijenu) povaliti, izvaliti se: strv, strvina, strvan, strviti. Korijeni 275.*

střvan, *střvana, adj. n. p. pas, Hund der vom Aas gekostet, canis qui cadaver gustavit, ferox. Rj. koji je od strva okusio.*

střvina, *f. das Aas, cadaver. Rj. uginulo živinče. vidi crkanica 1, crkotina, leš, mrcina, mrša 2. — Njihove (vještica) zlatne čaše pretvore se sve u papke kojekakijeh strvina. Rj. 67a. Mrlutina, znači malo manje od strvina (kao da je već mrla jedan put?). Rj. 371b. Kažu da njegov (gavranov) glas sluti na strvinu. Posl. 323.*

střviti, *střviti, v. impf. — 1) (u Srijemu) n. p. sobu, vidi krtožiti. Rj. vidi i przniti 3. smeće rasipati, nečistotu i nered činiti po sobi. v. pf. slož. obestřviti (i se), ostrviti se, rastřviti. — 2) sa se, refleksi. u ovom primjeru: Da ništa ne znadu kuda se (zaručnica) strvila. Npr. 112. isp. obestřviti se, propasti bez strva (bez traga).*

střvljénje, *n. verb. od strviti. Rj.*

střvni, *střvna, adj. (u Bačkoj) n. p. slama, vidi strni. Rj. strni (i s umetnutim v: strvni). Korijeni 274. — Střvno žito, n. (u Lici) tako se zove zob i pir; a šenica, kukuruz, raž, ječam i proso zove se sitno ili meko žito. Rj. 719a. isp. strn, strnina.*

1. střž, *m. (u Imos.) Art Eiche, quercus genus. Rj. nekakav hrast. isp. 1 srč (m.).*

2. střž, *f. (u C. G.) u drveta pod bjelikom ili bakuljom. Rj. vidi střž 1 (s umetnutim t: střž. Korijeni 220), srš, srčika 1.*

stržaja, *f. (u Hrv.) nakraj loze (vinove) oni končići, die Rauke, clavicula. Rj.*

stržev, *adj. (u C. G.) n. p. kolac, von strž. Rj. što pripada stržu. — za nast. isp. aptov.*

stř! *Laut, um den Ochsen zurück zu komandiren, vox ad bovem ut regrediat. Rj. uzvik volu da se uzmakne, da povuče natraške. isp. stukati, stuknuti.*

střb, *střba, m. vidi stup 2. Rj. — Gjurgjevi Střbovi (Stúpovi), namastir. Rj. 151b. Loza, na tijestu ona dva direkta ili stuba sa strane koji su na zavoj izrezani. Rj. 332b. Dok načinim . . . dva stuba svjetitelja Gjurgja, oba stuba viš! Novog Pazara. Npj. 2, 103. Oni (namastiri) su do danas bili pravi i jedini stubovi i čuvari zakona hrišćanskoga. Danica 2, 108. Za ovo je vrijeme bio Božo jedini stub Srpskoga sorjeta: on je bio i predsjednik, i sekretar i pisar i sve. Sovj. 7. Koji pobijedi, učiniću ga stub u crkvi Boga svojega. Otkriv. 3, 12 (columna, Pfeiler, στήλος).*

střba, *f. die Baumleiter (aus einem nicht knapp behauenen Baumstamm), scala ex arbore. Rj. vidi*

ostroška, rozga 3. kao ljestva od debelu koja nije sasvim okresano. isp. ostrva, penjača. dem. stubica.

střbe, *f. pl. (u južnoj Srbiji) die Leiter, scala, cf. merdivene. Rj. vidi i skalini, i syn. ondje. — S treće strane stube prisanjaju, da uskoče u bijele kule. Npj. 5, 187.*

střbica, *f. dem. od stuba. Rj.*

střblina, *f. — 1) ein holer aufrechter Stamm als Wasserbehälter, truncus cavus aquae colligendae. Gdje voda iz zemlje slabo izvire, ondje se odozgo metne střblina i u zemlju se oko izvora ukopa, pak se iz nje poslije voda hvata. cf. ubao. Rj. vidi i dubilo. — 2) (u Risnu) šuplje veliko drvo, od kojega bi se spomenuta střblina mogla načiniti. Rj. vidi stuglina. — střblina (osn. u starom СТОВБЛ). Osn. 155. u Hrv. jošte se govori stubao (střbal) stubla.*

střbókom, *von Grund aus, funditus: propao stubokom. Rj. adv. — střbókom (propasti, funditus, t. j. prevalivši se strmoglav). Korijeni 274.*

střčiti, *střčiti, v. pf. solidare, conjungere. Stulli. kao svezati, združiti. s-tučiti, učiniti da se stučí, združí što sa čim. isp. tčiti se. — Strah vučji ovcu sa psom stučí. — Stučí' oči s očima. DPosl. 116.*

střci, *střčim, v. pf. zerstossen, contundo, comminuo. Rj. s-tučí. v. impf. prosti tučí. — Uzme onu glavu pa je kod kuće sažeže, i ono ugljevlje od nje stuču u prah. Rj. 808a. Neka što ne stukoše kamenjem, što pobiše ognjem iz pušaka; no . . . Npj. 5, 509 (ne stukoše = nas stukoše).*

střd, *f. die Kälte, frigus. cf. střdén. Rj.*

střdan, *střdna (u Boci) vidi 2 střden: Pa izleče pred pečinu studnu. Iz drugoga střdni vjetar čuri. Rj. — Stišli su me u studno kamenje. Npj. 5, 31. Metnuše ga u studnoj tamnici. 5, 429.*

Střdba, *f. (u Srijemu) voda koja utječe u Bosut pod zidinama staroga gradića Morovića. Kažu da se ona voda na mapama zove Spačva. Rj.*

1. střdén, *f. (loc. studeni) die Kälte, frigus. Rj. vidi stud. — Vjeran je poslanik kao studen snježna o žetvi . . . rashlaguje dušu svojim gospodarima. Prič. 25, 13.*

2. střden, *střdena (střdeni, střdenâ), adj. kalt, frigidus. Rj. vidi studan. isp. zimno. — Studen s legja (ko nema jaka bratstva). Gledaj: Vruć s legja. Posl. 296. Tako me u studeno čelo prigje današnjega dana ne ljubili! 300. A kod Bosne kod vode studene. Npj. 3, 1. Na ljuto se gvožđe udariše i najposlje studenim kamenjem. 4, 409.*

střdenac, *střdenca, m. izvor iz kojega se voda zahvata, die Quelle, fons. Rj. vidi hladenac, kladenac; izvor, ubao; bunar; bistijerna, čatrnja, gustijerna, počuo, puč. — U tome gradu da ima jedan studenac, pa da mu je vode iz onoga studenca da se okupa. Npr. 236. Vila se na to rasrdi, te sve izvore i studence po Kotoru otruje. Kov. 31. Tada pjeva Izrailj pjesmu ovu: Diži se, studenče . . . Mojs. IV. 21, 17.*

střdenčev, *adj. što pripada studencu: Izigje dim iz studenca kao dim velike peći, i pocrnje sunce i nebo od dima studenčeva. Otkriv. 9, 2.*

střdeni, *m. adj. (u Dubr.) Monat November, mensis November. Rj. jedanaesti mjesec u godini; novembar.*

Střdenica, *f. — 1) voda u južnoj Srbiji koja utječe u Ibar s lijeve strane. — 2) slavni Srpski namastir blizu te vode. Rj. isp. Svetostudenički.*

střdenica, *f. die Kalte, frigida: Te se napi vode studenice. Rj. t. j. voda (studena).*

Střdeničanin, *m. (pl. Střdeničani) Einer von Studenica. Rj. čovjek iz Studenice. — Střdeničanin, kalugjer iz Studenice. Rj.¹ VIII.*

Střdenički, *adj. von Studenica. Sela ona oko vode i namastira Studenice za Karagjorgijeva vre-*

mena zvala su se nabija *Studenička*, a i sad se zovu *Studenički* srez. Rj. što pripada *Studenici*. isp. Sveto-studenički.

studēnklep, m. vidi hladnokov. Rj. studen-klep. pogrda kovaču.

stūdjeti, stūdi, v. impf. kalt sein, frigeo: studī vrijeme. Rj. kad je studeno. v. pf. slož. ostūdjeti se, zastūdjeti.

stūga, f. (u Risnu) od šuplja drveta sud, kao kaca, n. p. za žito, ein hohler Baumstamm (als Behälter für Getreide), labri genus. Rj. — *stuga* (tako nazvana po tome što stoji dupke), stuglina. Korijeni 272.

stūglina, f. (u Risnu) debelo šuplje drvo, cf. stublina 2. Rj. za postanje isp. stuga.

stūhāc, stuhāca, m. Po Hercegovini pripovijedaju da se *stuhāci* (kao vile ili gjavoli) nalaze po velikim planinama i po kamenjacima . . . Rj. isp. jedogonja, vjedogonja. — riječi s takim nast. kod gluhać.

stūkānje (stūkānje), n. das stu-Sagen, usus vocis stul Rj. verb. od stukati. radnja kojom tko stūkā ili stūcē.

stūkati, stūcēm, stūkati, stūkām, v. impf. t. j. vola, stu-sagen, dico stu. Rj. uzvikivati volu stu! v. pf. prosti stuknuti.

stūknuti, stūknēm, stūknuti, stūknēm, v. pf. t. j. vola, dem Ochsen stu zurufen, bovi impero voce stu. Rj. uzviknuti volu stu! v. impf. stukati. — On neka mi *stukne Spasov dan* na Gjurjev dan, da ja posejem na novo, pa da berem što rodi moja njiva a ne tugja. Zim. 271.

stūp, stūpa, m. — 1) der Hauptast, ramus. Rj. u drveta glavna grana. — 2) die Säule, columna, n. p. stupovi od kamena po crkvama namastirskim, cf. stub. Rj. — Premudrost sazida sebi dom i utvrdi sedam stupova. DP. 173.

stūpa, f. — 1) ein hölzerner Mörser, die Stampfe, morturium ligneum. Rj. vidi havan. — Na badnji dan ujutru sakrije se vatralj i stupa s tučkom i sve stolice. Rj. 12a. Keške. Najprije se šenica otrijebi, po tom se u stupi obije, te spadne ljuska s nje. Rj. 269a. — 2) eine Maschine zum Hanfbrechen, machina cannabi frangendae. Rj. sprava za nabijanje kudjelje. vidi trepača, trlica. — Pošto se kudjelja izvadi iz močila i osuši, onda se nabija stupom. Rj. 647a. — 3) u voštari, die Presse, torcular, cf. tjesak. Rj. vidi i tijest. — 4) (u C. G.) vidi sukija (a onamo sakija). Rj. krpica kojom se naboj u pušci pritvrdi. Zastupati n. p. pušku (t. j. sabiti sukiju u nju), cf. stupa. cf. zasukijati. Rj. 196b. — 5) (u Dubr.) vidi kućine. Rj. vidi i kudjelja 4. isp. sebica 4. Lat. stuppa. kad se grebenaju konoplje ili lan, ono što ostane na grebenima. — 6) zu valjanje sukna. — Valjarica, die Walkmühle, fullonica, cf. valjaonica, valjalica, stupa. Rj. 52b (a u Rj. ne nalazi se stupa u ovom značenju).

stūpae, stūpca (stūpac, stūpca), m. — 1) das Stütz-säulchen am Schlitten, columellae trahae. Rj. vidi češalj 2. u saonica. — Salinca su dva: u njih su odozgo udareni *stupci* ili češljevi (u svaki po jedan sprijed, a po jedan ostrag) a na *stupcima* odozgo stoje opleni ili gredice. Rj. 662b. — 2) (u Lici) vidi direk. Rj. — Odar je načinio sebi car Solomun od drveta Livanskoga; *stupce mu je načinio od srebra*, uzglavlje od zlata, nebo od skerleta. Pjes. nad pj. 3, 10. — 3) u knjizi strana je kadšto, kao n. p. i u ovom rječniku, razdijeljena na dvije strančice, od kojih se svaku zove *stupac*; die Colonne, Columne, Spalte, Spaltseite. — Jer je mjesto ovijem riječima, na koje se čitalac kod drugih upućuje, blizu onijeh drugih, često u istom stupcu. Rad 15, 187.

stūpanj, stūpnja, m. — 1) vidi 2 stēpēn 1, i syn. ondje. — Ipak je ona (najveća škola) od pretežnoga uticaja na sve niže stupnje školovanja. Zlos. 40. — 2) vidi 2 stēpēn 2, i syn. ondje. — S donjega boja

na gornji po drvenim stupnjima izlazi se u sredinu široka i dugačka trema. Zim. 133.

1. stūpānje, n. das Stampfen, Stossen, tusio. Rj. verb. od stūpati. radnja kojom tko stūpā što, n. p. ječam.

2. stūpānje, n. das Treten (in das Haus), ingressus. Rj. verb. od stūpati. radnja kojom tko stūpā n. p. u kuću. — Na drugim krajevima nije bilo ni spomena od *stupanja* u napredak, nego se samo gledalo, da se održi na dojakošnjim mestima. Miloš 18.

stūpārski, adj. što pripada stupi. — Batić i stuparski. Daničić, ARj. 207b.

1. stūpati, stūpām, v. impf. n. p. ječam, stampfen, tundo. Rj. u stupi tući. v. pf. slož. đstupati.

2. stūpati, stūpām, v. impf. tretēn, calco. Rj. v. impf. slož. i(z)-stupati, na-, o-, od-, po-, pre-, pri-, ra(z)- (se), u-, za; pristupljivati. v. pf. prosti stupiti, i kod njega v. pf. slož. — Poslije (su) i nezakoniti sinovi stupali na prijesto. DM. 3. (Jereticima) koji bi stupali u svezu s pravoslavnima. 314. Stupajući (sudije) u dužnost oni su se zaklinjali. 341. To je književni rad, s kojim akademija ove godine stupa pred svoj narod. Rad 5, 195.

Stupānica (gora), f.: Prijegjoše goru Stupānicu. Rj.

stūpica, f. — 1) dem. od stupa. Rj. — 2) vidi mišolovka. Rj. vidi i lovka 2, klonja, kljusa, pastulja. — Hitat' u stupicu. DPosl. 26.

stūpina, f. augm. od stupa. Rj. — Mlatit' kako prazna stupina. DPosl. 62.

stūpiti, stūpim, v. pf. tretēn, calco. Rj. v. pf. slož. i(z)-stūpiti, na-, o-, od-, po-, pre-, pri-, ra(z)- (se), u-, za; v. impf. prosti stupati, i kod njega v. impf. slož. — Kad stupi (domaćin) s badnjakom u kuću, onda reče . . . Rj. 11b. Stupi na prijestol Srpski Lazar. Danica 2, 75. Stupi desnom nogom u kuću. Kov. 81. Stupivši na vrata Tomić stane pjevati. Sovj. 88. Stupe u veliki boj. Žitije 49. Akademija je nastajavala stupiti u svezu s nekim akademijama. Rad 5, 199.

stūpnik, m. čovjek koji živi na stupu; στυλτης, Stylite, Säulensteher. — Jaje koje se snese na Simeuna Stupnika može stajati godinu dana. Živ. 68.

stūra, f. (u C. G.) vidi rogožina. Rj. vidi i hasura. prostirka od rogoza. — Užeće sturu. DPosl. 149 (= užeć će = užeći će). riječ tugja. Osn. 36.

stūrac, stūrca, m. (u Grblju) kukuruz u komini (a kad se oljušti onda je klas) die Kolbe des türkischen Weizens sammt Hülle, spica zeac. Rj.

stūrānje, n. das Herabwerfen, dejectio. Rj. verb. od sturati. radnja kojom tko stura što (s čega).

stūrati, stūrām, v. impf. herabwerfen, dejicio. Rj. s-turati što s čega. isp. zbacivati. v. impf. prosti turati 1. v. pf. sturiti.

stūrīti, stūrīm, v. pf. herabwerfen, dejicio. Rj. s-turiti. vidi saturiti. isp. zbaciti, v. pf. je i prosti turiti 1. v. impf. sturati. — Zmaj joj metnuo glavu na krilo . . . zmaj ostane na mjestu mrtav, a careva ga kei sturi s krila. Npr. 8.

stūštiti se, stūšti se, v. r. pf. kao naoblačiti se, vidi natušiti se. Rj. s-tušiti se. kao prost glagol ne dolazi. ostala syn. kod nahumoriti se.

stūž, f. (u gornj. primor.) vidi stega. Rj. — s-tuž (korijen od koga je tuga). Osn. 54.

stūžiti se, stūži mi se, v. r. pf. übel sein, ekeln, fastidio. Rj. s-tužiti se. vidi satušiti se. isp. zgrštiti se. v. impf. stūživati se.

stūživānje, n. das Uebelsein, die Ueblichkeit, Uebelkeit, nausea. Rj. verb. od stūživati se. stanje koje biva, kad se kome stūžuje.

stūživati se, stūžjē mi se, v. r. impf. übel sein, ekeln, fastidio. Rj. s-tuživati se (kao tužljivo postajati). vidi grštiti se, guviti se. v. pf. stūžiti se.

stvār, f. (loc. stvāri, pl. stvāri, stvārī). Rj. 3, 6, i 7. padež mn. stvarima i stvarma. Obl. 24. dem. stvarca.

isp. ostvariti, ostvarivati. — **1)** *das Ding, res.* Rj. vidi satvar, tvar. — Zaklad, lijepe haljine, oružje, i ostale dragocjene stvari. Rj. 176b. »Tata! ja hoću vjenčati ovoga mladića«. Na ovo car pristane, a ni mladiću ne bi žao, te stvar pogojena: vjenčaju se po zakonu. Npr. 117. *Mnoge mu stvari preporuča a najviše da čuva novac.* 217. Kumim ve za Boga svakom stvari! (Kad ko koga moli). Posl. 163. Već ja ne dam cigle do tri marce. Npj. 2, 566 (marca . . . ovdje znači stvar. Vuk). Koje (riječi) znače mrtve stvari, ili samo mislene stvari. Danica 3, 84. Narod u crkvenijem ili svešteničkijem stvarima ostao pod mitropolitom Crnogorskim. Kov. 34. Čudna je stvar jezik i gramatika! Nov. Srb. 1818, 399. U glavnoj stvari slaba je razlika bila izmegu ovih triju pesama. Npj. 4, XX. Druge ovake (prema glavnoj stvari) sitnice, ostavio sam za drugi put. Pis. 28. Ima jošte ovakih čudesnih stvari! Priprava 107. Tako su stvari ove stajale godine 1804. Sovj. 13. Moler nije vladikama vjerovao ni drugijeh stvari a kamoli u takovome poslu. 67. Ne mislite o visokijem stvarima. Rim. 12, 16. Postije ovijeh stvari dogje Avramu riječ Gospodnja. Moja. I. 15, 1 (his itaque transactis; nachdem diess also geschehen). Stvar careva bijaše hitna. Sam. I. 21, 8. Ali kao da se Dubrovnik kad kad miješao i u tugje stvari. DM. 216. Veliko vijeće raspravljalo stvari oko državoga imanja. 342. Ova (dela) ne ustupaju najboljim delima drugih naroda ni stvarju ni formom. Vid. d. 1862, 18. — **2)** nije stvāri, nichts besonderes, non est quod admirere. Rj. nije ništa osobito, čemu bi se tko mogao čuditi.

stvārānje, n. *das Erschaffen, creatio.* Rj. verb. od stvarati, koje vidi. isp. stvorenje 2. — Opet je i njima u početku stvaranje neba i zemlje. DP. 310. Kao da bi se naznačio prvi dan stvaranju svijeta. 338.

stvārati, stvārām, v. *impf. erschaffen, creo.* Rj. s-tvarati. v. *impf.* prosti tvoriti. v. *pf.* stvoriti. — Sam je Bog bez početka, i on može stvarati što god hoće. Prip. bibl. 5.

stvārea, f. *dem.* od stvar. Rj. stvar-ca. taka *dem.* kod djeca.

stvōr, stvōra, m. *das Machwerk, Arbeit, Werk, opus.* Rj. što se stvori, načini, učini; kao djelo. — Mnogo zborā, a nikakva stvora. Posl. 181. Usta velika, a stvora nikakvoga. 336. Gdje je mnogo riječi, malo je stvora. DPosl. 23.

stvōre, stvōreta, n. kao malo stvorenje, *das Geschöpfchen, creatura:* Manjega zvjereta i poganijega stvoretā nije bilo od kako je sveti Vasilije niza stube kalavao (pripovijeda se u Boci da je kazao Crnogorac kad ga je ujio rak, kojega on prije nije bio vidio). Rj.

stvōrenje, n. — **1)** *das Geschöpf, creatura:* kakvo je to stvorenje! Rj. stvar stvorena. vidi sazdanje. *dem.* stvore. — Kad ugleda gjak djevojke, začudi se kakva su to stvorenja. Rj. 147a. Božje sazdanje, ljudsko stvorenje, zmija osedlana? (most preko vode). Rj. 661b. Jesi li životinja ili si čovečje stvorenje, ili si avetinja? Npr. 224. Da bi čovjek bio jedini početak stvorenjma svojega roda. DP. 216. — **2)** djelo kojim se što stvori; *die Schöpfung, creatio.* isp. stvaranje. — Od svega ovoga, od stvorenja svijeta, od početka svega što je na svijetu, — ne znamo ništa. Priprava 98. Duh Božji koji se dizaše nad bezdanom o stvorenju svijeta. DP. 38.

stvōritelj, n. *der Schöpfer, creator, cf. tvōrac.* Rj. isp. samostvoritelj. — Tako mi stvoritelja! Posl. 306. riječi s takovim nast. kod boditelj.

stvōriteljev, *adj. des Schöpfers, creatoris.* Rj. što pripada stvoritelju. — Napominju i glas stvoriteljev: »da bude svjetlost.« DP. 38.

stvōriti, stvōrim, v. *pf.* Rj. s-tvoriti. vidi satvoriti, sazdati. v. *impf.* stvarati. — **1 a)** *schaffen, creo.* Rj. — Tako mi onoga koji me je stvorio i koji će me rastvoriti! Posl. 303. Bog, kojemu početka nema,

stvori jednom ovaj cijeli svijet iz ničega. Priprava 1. Bog je stvorio nebo i zemlju samo svojom riječju. Prip. bibl. 5. — **b)** kao učiniti, načiniti. v. *impf.* prosti tvoriti 2. — Ne stvori ondje čudesa mnogijeh za nevjerstvo njihovo. Mat. 13, 58 (*non fecit; er wirkte nicht*). Od tuda izlazi da se naš jezik odvojio od negdašnjega zajedničkoga jezika i stvorioši sebi glasove h i h postao za se jezik. Rad 1, 121. — **2)** sa se, *refleks. sich verwandeln, verwandelt werden, mutor.* Rj. vidi pretvoriti se, prometnuti se, proturiti se, provrći se, načiniti se, učiniti se. — **a)** kao postati: Angeo prekrsti štakom kolebu, i na onome mestu stvore se carski dvoori i u njima svega dosta. Npr. 82. — **b)** stvori se ko što: Doleti devet zlatnih paunica, osam padne na jabuku a deveta . . . stvori se devojka. Npr. 15. »Utekla mi babina kobila« . . . A ribica mu reče: »Evo je megju nama, stvorila se riba.« 23. Ja ću se se stvoriti lep konj. 38. Ti se stvori u dućanu alva. Npj. 1, 354. — **c)** ko od čega: Od trgovine stvori se golub, a od Turčina stvori se kobac. Npr. 39. — **d)** stvori se ko čim: Stvor' se, dušo, u gradini ružom. Npj. 1, 354. — **e)** stvori se ko u što: Arangjel se stvorio u orla i doletio. Rj. 117b. Ja ću s' stvorit' u bela leptira. Npj. 1, 354.

stvōrdnuti se, stvōrdnēm se (stvōrdnulo i stvōrdlo se), v. r. *pf.* Rj. s-tvrdnuti se. isp. otvrdnuti. v. *impf.* tvrdnuti. — **1)** hart werden, *duresco.* Rj. postati tvrdo. — Nemoj da ti se stvrdne srce tvoje. Mojs. V. 15, 7. — **2)** hart, karg werden, *avarus, tenax fio.* Rj. postati trd 5, skup, tvrduc, skupac. — Što se taj čovjek stvrdnuo toliko? Kom čuva ono nebrojeno blago? Mil. 275.

su, — **1)** (po juzogzap. kraj.) vidi sa, n. p. su dva, su tri druga. Rj. *praepos. vidi s, sa, i primjere ondje.* — **2)** riječi (imenice i pridjevci) složene s ovijem prijedlogom znače, da pripadaju kao u društvo onoga što su one same, ali da su od onoga što god manje, rjgavije, ili da su na ono samo nalik; n. p. subaša, sugradica, sugunjica, sukrvica, suludnik, sumrak, suražica, sutarica, suvjerica, i t. d.; subjel, sudrnut, sulud, sumahnit, sutrusan, i t. d.

sūbaša,* m. — **1)** vidi poljar. Rj. koji čuva polja da stoka ne tre ljetine. vidi i poljak 1. — **2)** *der Unterbascha, vicarius basae, pro basā.* Za vremena dahijnskoga gotovo u svakome selu u Biogradscome pašaluku bio je načinjen han u kome je sjedio subaša, koji je činio sa seljacima šta mu je volja. Rj. su-baša. isp. su 2.

sūbašin, *adj. des subaša, probašac.* Rj. što pripada subaši.

sūbašovānje, n. *das subaša-sein, status* τὸ subaša. Rj. verb. od subašovati. stanje koje biva, kad tko subašuje.

sūbašovati, sūbašujēm, v. *impf. subaša sein, sum subaša.* Rj. biti subaša. — Dok pogubim Crnoga Gjorgjija . . . on caruje, a ja subašujem. Npj. 4, 138.

sūbičina, m. bik koji nije dobro uvrnut, *nicht vollkommen verschnittener Ochs.* Rj. su-bičina. isp. su 2.

Sūbić, m. u Hrv. pripovijedaju da se tako zvao Zrinović: Da moj pobre od Subića bane! Rj.

sūbjekat, sūbjekta, m. *subjectum, das Subject.* vidi podmet. — Može se i subjekat s predikatom na novo reći. Daničić, ARj. 7a. U kojih je (riječi) prva pola glagolski oblik a druga samo njegov subjekat: visi-baba. leti-pas. Osn. 46.

sūbjel, sūbjelast, *adj. weisslich, subalbus.* Rj. su-bjel, su-bjelast. isp. su 2. vidi bjelušast, bjeličast. *dem.* od bijel. — Sutvara, voda . . . oko Petrova dne proteče mnogo jača i sūbjelasta. Rj. 727a.

sūbliže, *adv. su-bliže.* isp. su 2. vidi bliže. — Da-

leko ga ugledala majka, *subliže* ga malo susretala. Herc. 10.

subota, *f. der Samstag, Sonnabend, dies Saturni, dies sabbathi*. Rj. *postanjem od sabbatum*. — *Bijela subota... velika subota*. Rj. 24b. *Subota* gjačka butota. Posl. 296.

Sübotica, *f. Maria-Theresiopel, Theresiopolis*. Rj. *varoš u Ugarskoj. Madž. Szabadka*.

Sübotičanin, *m. (pl. Sübotičani), Einer von Subotica*. Rj. *čovjek iz Subotice*.

Sübotički, *adj. von Subotica*. Rj. *što pripada Subotici*.

sübotni, *adj. što pripada suboti*. — A *po večeru subotnom* na osvitak prvoga dana nedjelje dogje Marija. Mat. 28, 1. Ko bi god radio posao *u dan subotni*, da se pogubi. Mojs. II. 31, 15.

sučedávânje, *n. vidi dogagjanje*. Rj.

sučedávati se, *sučedávâ se, v. r. impf. (u Dubr.) vidi dogagjati se*. Rj. *Tal. succedere. v. pf. sučediti se*.

sučediti se, *sučedi se, v. r. pf. (u Dubr.) vidi dogoditi se*. Rj. *Tal. succedere. v. impf. sučedovati se*.

sučeliti se, *sučeli se, v. r. pf. kad su dvije stvari (n. p. kuće) okrenute licem (čelom) jedna drugoj, mit der Vorderseite einander gekehrt sein*. Rj. *su-čeliti se. vidi sačeliti se. v. impf. sučeljavati se. isp. učeliti se*.

sučeljávânje, *n. verbal. od sučeljavati se*. Rj.

sučeljávati se, *sučeljávâm se, v. r. impf. vidi ščeljavati se*. Rj. *su-čeljavati se, kad su dvije stvari čelom okrenute jedna drugoj. vidi i sačeljavati se. v. pf. sučeliti se. suprotno začeljivati*. — Nemanji dopade Rasa, koja bijaše glavni grad, barem onoga kraja, kod koga se *sučeljavahu zemlje sva četiri brata*. DM. 5.

sučanstvo, *substantia. n. Stulli. vidi suštastvo, koje je iz staroga Slov. jezika a pohraćeno glasi sučanstvo. vidi i biće 2a, bistvo; essentia, substantia, natura, das Wesen, die Wesenheit. Sučanstvo ili ti bistvo kruha obraćeno jest u bistvo tila Isukrstova... Jedno sina božjega s otcem sučanstvo ili ti bistvo. J. Velikanović. DARj. 336a*.

Süčeska, *f. klanac izmegju Župe i Nikšića. cf. Sutjeska*. Rj.

1. sūd, *sūda, m. (pl. sūdovi) das Gericht, judicium, jus*. Rj. — *Besugje, kad gdje nema suda*. Rj. 23b. *Ispravditi, dobiti na sudu rasprom*. Rj. 237a. *Rasuditi, (u pjesmi) poreći prvi sud*. Rj. 644a. *Sapreti koga na sudu*. Rj. 665b. *Od danaske do suda strašnoga*. Rj. 718b. *Njegov brat i ne tražeći drugoga suda izvadi nož pak mu izvadi oba oka*. Npr. 85. *A car je onda izvede na sud pred ministre*. 222. *Bolje se s dužnikom nagoditi nego sudom potezati*. Posl. 26. *Jedna duša griješna, kuma nu sud vodila*. Npj. 1, 135. *Da je suda u ovijeh ljudi, još bi Nova dobro darovali*. 4, 380 (*isp. suditi 2*). Tako se malo po malo svade, i oteraju se kadiji na sud. Danica 4, 40. *Po sudu čitave skupštine odseku Mijailu obe ruke*. Miloš 187 (*isp. suditi 2*). *Ovome sudu mogao je svaki čovjek tužiti vojvodu, i on je morao doći nu sud da se odgovara*. Sovj. 10. *Metne ga pod sud*. 36. *Da ga je dao pod sud*. 37. *Kojijem sudom sudiš drugome, sebe osugjuješ*. Rim. 2, 1. *Znamo da je sud Božij prav na one koji to čine*. 2, 2. *Kako su neispitljivi njegovi (Božji) sudovi*. 11, 33. *Mihailo Arangjel ne smijaše prokletu suda da izgovori*. Jud. 9. *Ide Gospod da učini sud svima*. 15. *Na bogovima njihovijem izvrši Gospod sudove*. Mojs. IV. 33, 4. *Gospod tvori pravdu i sud svima kojima se krivo čini*. Ps. 103, 6. *Ali znaj da će te za sve to Bog izvesti na sud*. Prop. 11, 9. *Jer će svako djelo Bog iznijeti na sud*. 12, 14. *Ja ću im sada izreći sud*. Jer. 4, 12. *Dakle je Dubrovčanin u kraljevoj zemlji stajao pod kraljevijem sudom. Sud porotni nije mogao biti bez porotnika*. DM. 269. *Da krivac ondje i pod sud potpadne*. 305. *U sudu o važnosti djela... radnja dobrih ljudi nije ništa*

drugo nego *izbrani sud*. 320. *Evo kakav je bio izbrani sud za državne posloce*. 320. *Gospode, nemoj potezati sluge svojega nu sud*. DP. 46.

2. sūd, *sūda, m. (pl. sūdi i sūdovi) — 1) das Gefäss, Geschirr, vas*. Rj. *dem. sudić. coll. sugje, posugje*. — *Barilče, sud od jednoga barila*. Rj. 16a. *Bljuda, bljudo, zemljan sud za jelo*. Rj. 32a. *Buča, staklen okrugao sud sa grličem gore*. Rj. 50b. *Vedro, drven sud vodeni*. Rj. 56a. *Vinski sud*. Rj. 62b. *Krnjo, (sud okrnjen)*. Rj. 305a. *Kutao, 2) samotcor veliki sud, kao čaša ili kablica*. Rj. 317b. *Odvarivati sudove (kad se poste)*. Rj. 441b. *Okanica, sud od oke*. Rj. 452b. *Pilo, 2) za ulje sud od kamena*. Rj. 500a. *Pučerica, mali sud od duga*. Rj. 623a. *Romijenca, bakren sud za vodu*. Rj. 654a. *Snaha opere sudove*. Npr. 88. *Ckleni strašni sud (jer se lasno može razbiti)*. Posl. 344. — 2) (u C. G.) *vidi košnica: I sto suda čela prijesjeda*. Rj. *i syn. kod košnica*.

sūdac, *sūca, m. der Richter, judex, cf. sudija, sugja*. Rj. *vidi i sudnik, sugjaja*. — *Niko ne može biti i sudac i parac*. Posl. 220.

sūdariti se, *rim se, v. r. pf. vidi podudariti se*. Rj. *s-udariti se. v. impf. podudarati se*.

sudbina, *f. (kod književnika) Schicksal, fatum, cf. usud, sudište, 1 sugjenje*. Rj. *vidi i sudnja*. — *Poglavice Srpske čekajući premenu sudbine Srpske*. Miloš 86. *Kakva ga je sudbina premostila (prečerala) iz Karlovaca. Straž. 1886, 770. sud-bina (prva osn. u sud)*. Osn. 165. *riječi s takim nast. kod čazbina*.

sudbōnosan, *sudbōnosna, adj. sudbo-nosan, što nosi sudbinu, što može sudbinu, budućnost čemu da odluči; verhängnisscoll, fatalis. isp. koban*. — *Polazemo ispite... koliko je taj rad, samom formalnom stranom svojom, sudbonosan za sve nas*. Megj. 172. *tako slož. adj. kod bogonosan*.

sūdić, *m. dem. od 2 sūd (sūda)*. Rj.

1. sūdija, *m. der Richter, judex, cf. sudac (i syn. ondje)*. Rj. — *Niko sam sebe sudija biti ne može*. Posl. 220 (*sebe, dat.*). *Ovo bjehu od zemlje sudijske*. Npj. 2, 12. *Ako smemo uzeti za sudiju izgovor narodni*. Nov. Srb. 1818, 221. *Ko je tebe postavio knezom i sudijom nad nama? Mojs. II. 2, 14. Gospode nad vojskama, sudijsko pravedni*. Jer. 11, 20. *Sudijske za kriminalne stvari*. DM. 340. *riječi s takim nast. kod letija*.

2. sūdija, *f. das Gerichtswesen, res judiciaria: I da druga postane sudija*. Rj. *stvar sudska, stanje sudska. isp. sudstvo*.

sūdiijn, *adj. des Richters, judicis*. Rj. *što pripada sudiji*. — *Tada vojnici sudijski uzeše Isusa u sudnicu*. Mat. 27, 27. *Da ga predadu vlasti sudijskoj*. Luk. 20, 20 (*često se u takim riječima sažima iji u i, pa neki pišu jn: sudiijn. isp. Osn. 172*). *Sudijskim je pismima svak bio dužan pokoravati se*. DM. 281.

sūdijski, *sūdijski, adj. što pripada sudijama ili sudiji kome god*. — *Stanite pred sudinsku stolicu Hristovu*. DP. 360. *upravo sudijski, sažimanjem sudijski, sudinski. isp. abadzijski*.

sūdiište, *n. mjesto za sugjenje; Gerichtsort, forum*. — *Svi spisatelji stoje pred sudištem, koje niti se čega boji, niti se čim podmititi da*. Pis. 60. *riječi s takim nast. kod danište*.

sūdilja, *f. koja sudi. za obličje isp. bjelilja*. — *Sugjeni dan... u koji su mu (čovjeku) sudijske odsudile da umre*. Zlos. 292.

sūdište, *n. (u Boci) das Schicksal, fatum, cf. usud*. Rj. *vidi i sudbina, i syn. ondje*. — *Trista bez sudišta ništa*. Rj.³ *riječi s takim nast. vidi kod godište*.

sūditī, *sūdim, v. impf. Rj. v. pf. slož. o-suditi, od-, pre-, pro-, ra(z)-, u-; v. impf. slož. o-sugjivati, od-, ra(z)*. — **I. 1) richten, urtheilen, judico**. Rj. *kao biti sudac kome*. — *Kmetovi... kašto su seljacima i sudili za kojekakve raspore*. Rj. 277b. *Knezovi (su) i narodu u svaćemu sūdi*. Rj. 279b. *Rekoše koga najprije*

sretu da im o tome sudi. Npr. 85. Oni su ljudma sudili i presugjivali po svojoj volji. Danica 3, 148. A u zemlji da sami sude i upravljaju. 5, 30. Sješćete i vi i suditi nad dvanaest koljena Izrailjevijeh. Mat. 19, 28. Kad Bog uzasudi tajne ljudske. 2, 16. Gospod neka sudi između mene i tebe. Sam. I. 24, 13. Jer će Gospod suditi ognjem i mačem svojim svakom tijelu. Is. 66, 16. — 2) tu pamet sudi, tu snaga sudi, *entscheiden, decerno*. Rj. — Počnu plakati i jaukati sudeći, da se notjno sam nehotice utopio. 251. Lisica metne uho na led te sluša kako voda teče, i po tome sudi koliko je led debeo. Posl. 118. Svak po sebi sudi i o drugome. 279. I oni koji čitaju znadu o knjizi suditi. Vid. d. 1862, 18. — II. sa se, *reciproč. v. r. impf. vor Gericht stehen, in judicio constituisse*: sudi se s njim i sude se. Rj. — Niti je ko dolazio da se sudi. Danica 5, 50. Koji hoće da se sudi s tobom i košulju tvoju da uzme, podaj mu i haljinu. Mat. 5, 40. Ondje ću se suditi s njim za bezakonje koje mi učini. Jezek. 17, 20. Suditi se porotom značilo je ostaviti svoju stvar da presudi nekoliko ljudi upravo za nju izabranih. DM. 262. Nijemci dužni bijahu suditi se između sebe porotom. 221.

sudlanica, f. vidi podlanica. — Jelek joj je kratak tako, da se za čitavu sudlanicu vidi tanka bela košulja. Zim. 147.

sudni, adj. Rj. što pripada sudu. vidi sudnji, sudski. — N. p. dan, *der Tag des Gerichts, dies judicii*: Već kad meni sudni časak dogje. Rj. Ako je preša, nije sudni dan. Posl. 4. Tako su državno, građansko i sudno značenje imala pisma u staroj Srbiji. DM. 281. Samovlasna rasprava zamjenjivala (je) svako sudno od vlade naregjeno traženje krivca. 309. O kaznima — svršetku sudne radnje. 310. Glasovi se zaořiše na polju sudnom, jer je blizu dan Gospodnji na dolini sudnoj. DP. 87 (*isp. kod sudski: dolina sudska*).

sudnica, f. (u Srbiji) *das Gerichtshaus, domus in qua jus agitur*. Rj. kuća sudna, u kojoj se sudi. — Vojnici sudijni uzeše Isusu u sudnicu. Mat. 27, 27. Pilat opet ugje u sudnicu. Prip. bibl. 160.

sudnički, adj. što pripada sudnici, sudnicama. — Pred vratima od sudničke avlije ustaviše se kola... iguman uputi se dosta žurno k sudnici. Zim. 282.

sudnik (sūdnik), m. *der Richter, iudex, cf. sudija, sugja, sudac*. Rj. vidi i sugjaja. — »Ovi je čovjek dužan... po zakonima ovoga mjesta zaslužio je smrt.« On čuviše ovo zapita sudnika. »Gospodo!...« ...sudnici mu dadoše čovjeka. Npr. 218.

sudnja, f. (u C. G.) *das Schicksal, fatum, cf. sudšte, 1 sugjenje*. Rj. vidi i sudbina, usud. — riječi s takim nast. kod čežnja.

sudnji, adj. Rj. što pripada sudu. vidi sudni, sudski. — *Sūdñjī dān*, m. (u C. G.) *der jüngste Tag, dies extremi judicii*: Nije sanak, nego sudnji danak. Rj.

sudopera, f. Rj. sudo-pera. *isp. tako slož. riječi neopera, loncopera*. — 1) krpa kojom se sudovi peru, *der Waschlappen, lacinia abstergendo serviens, cf. bespara, opirnjača, pačaura*. Rj. vidi i popirača. — 2) žensko koje pere sudove, *Abwaschweib, mulier abluens*. Rj. vidi loncopera. — 3) *Schimpfwort für ein schmutziges Frauenzimmer, convicium in mulierem squalidam*. Rj. pogrda ženi uprljanoj. vidi neopera.

sūdōvan, sūdōvna, adj. n. p. vino, *nach dem Fass riechend, redolens dolium*. Rj. što zaudara na sud, na bure.

sūdñnut, adj. vidi obijesan. Rj. su-drnut. za prvu polu *isp. su 2, a za drugu drnuti se. kao da se drnuo, pomamio*.

sūdružan, sūdružna, adj. (u Slav.) t. j. žena, *schwanger, gravida, cf. trudan 2*. Rj. su-družan. za prvu polu *isp. su 1, za drugu drug; kao koja je s drugom (nije sama), t. j. s djetetom (zdjetna). vidi*

i bregj, bremenit, djetinj, kuljav 2, nekaj 2, noseć, prisoban, punan 2, tegotan, težak 2, zbaban, zdjetan.

sūdski, adj. što pripada sudu. vidi sudni, sudnji. — Načini trijem u kojem bješe prijesto, gje sugjaše, *trijem sudski*. Car. I. 7, 7. Car sjedeći na prijestolu sudskom rasipa očima svojim svako zlo. Prič. 20, 8. Gomile, gomile u dolini sudskoj. Joil. 3, 14 (*isp. kod sudni: dolina sudna*). *Postupak sudski*. O Sv. O. 10. *Sudski pisar* u Milanovcu. Rad 5, 196.

sūdstvo, n. vlast sudska. *isp. 2 sudija f.* — Ako si rad, da tvoje sudstvo i gospodstvo nad svom zemljom ostane. Miloš 117. Jedno drugome (Dubrovnik i Srbija) ne ustupaše u razvijanju sudstva. DM. 259.

sūdžuk,* m. (*pl. gen. sūdžūkā*) — 1) vidi kobasica. Rj. vidi i djevenica. — 2) (u vojv.) *Mostwurst*. Rj. nekaka djevenica sa mastom, širom.

sūgare, sūgareta, n. crno jagnje, *schwarzes Lamm, agnus niger*. Rj. su-gare. za prvu polu *isp. su 2, za drugu isp. gar 1, garav. isp. gara (ovca)*.

sūglasan, sūglasna, adj. su-glasan, *consonans (litera), Mitlauter*. — Kako dijete nauči koje suglasno slovo, odmah čita... najprije da nauči samoglasna slova. Bukv. 10. Dolaze na kraju dva suglasna. Obl. 3. Osnova (se) svršuje na suglasno... dolaze suglasna jedno do drugoga. 59. Isto se tako ti suglasni glasovi mijenjaju i pred nastavkom »i«. 95. Mjesto samoglasnoga završetka ima suglasni. Rad 6, 150. riječi tako slož. kod bezglasana.

sūgradica, f. (u Dubr.) sitan grād, *die Graupeln, grandines, cf. cigani, krupa*. Rj. su-gradica. za prvu polu *isp. su 2*.

sūgreb, m. — 1) *von Hunden oder Fuchsen aufgescharrte Erde, terra effossa a cane aut vulpe*: Nagazio na sugreb (Kaže se u šali kad po kome izigju kakve kraste. Posl. 185). Rj. gdje pas ili lisica razgrebe zemlju. — 2) Uzeo sugreb, t. j. utekao (Uzeo sugreb. Ili: Uzeo utrenik. Utekao. Posl. 330). Rj. — su-greb. za prvu polu *isp. su 1, za drugu grepsti (grem)*.

sūgunjica, f. (u Hrv.) nekaki gunj, *Art gunj, palli genus*. Rj. su-gunjica. za prvu polu *isp. su 2*.

sūgja, m. (po jugozap. kraj.) vidi sudac. Rj. i *syn. ondje*. — *Sugja* se s bičem razumije. DPostl. 116. Paštrovići su po osobitim privilegijama imali 4 sugje, 2 vojvode... Kov. 37. Eto brate sugja! Kako ćeš ti jak sugja biti!... I postane jaki sudac. Priprava 60. nalazi se riječ sudija i bez i: sūgja. Osn. 74.

sugjaja, m. vidi sudac. Rj. i *syn. ondje*. — *sugjaja* (osn. u starom *sugju, inf. suditi*). Osn. 73. riječi s takim nast. kod domaja.

sūgje, n. (coll.) *das Gerāth, vasa*: sugje svakojako. Rj. vidi posugje. jedinica onoga što znači sugje svakojako. Rj. vidi posugje. jedinica onoga što znači sugje, posugje: 2 sūd (sūda) 1. — Da čudne ti ovo hale vinske! Teško t' nam je sugje osušio, a poddrume vinske opustio! HNpj. 2, 29.

sūgjen, adj. *bestimmt, destinatus*: ako bude sugjeno. Ja te gledam, sugjen gospodaru. Rj. kao od usuda usugjeno. — Za to mi je sugjeno da dolazim na ovaj svet. Npr. 84. Muka duše ne vadi, no sugjen dan. Posl. 184. Nije kome je rečeno, već kome je sugjeno. 215. Danas majci sugjen danak glavu gubiti. Npj. 1, 613. Ako ne bude sugjeno više živeti, ne treba mi ni ovo. Miloš 54. Ako sugjeno bude, ja sam rad izdati još ove knjige na svijet. Sovj. II.

sugjenica, f. *die Bestimmte, destinata*: Milica je Lazu sugjenica. Rj. koja je sugjena (kome).

sugjenik, sugjenika, m. *der Bestimmte, destinatus (den das Schicksal einem Mädchen als Mann bestimmt hat)*: Zlatu će se kujundžija naći, a meni će moj sugjenik doći. Rj. koji je sugjen (djevotci). — Tvoga doru vodim svome dvoru, a od dvora soome sugjeniku, sugjeniku, Šestokriloviću. Npj. 1, 604.

1. sùgjenje, *n. das Schicksal, sors, cf. sudnja, sudiste*: Od *sugjenja* se ne može uteći (Posl. 230). Rj. *vidi i* sudbina, usud. — Dali je to *sugjenje* ili je neumijeće? Rj. 419b. Zlo rađenje gotovo *sugjenje*. (Kad se zlo radi, onda je po gotovu *sugjeno* da zlo i bude). Posl. 92.

2. sùgjenje, *n. das Richten, Urtheilen, iudicium, iudicatio*. Rj. *verb. od* suditi, radnja kojom tko *sudi kome ili sudi što o čemu*. — Od onih knezova . . . u Beogradu su samo po nekoliko sedili . . . radi *sugjenja Beograđanina* (našeg zakona) i *nahiji Beograđskoj*. Miloš 191. Spotiču se u *sugjenju*. Is. 28. 7. Zatvor (je) bio glavna stvar u *kriminalnom* a katkad i u *građanskom sugjenju*. DM. 307.

sùh, *sùha* (sùhi, *comp. sùši*), *adj. trocken, dürr, siccus, aridus*. Rj. *vidi* suv (*comp. suvlji*). *dem. sùvačak*. — Avgutar, *suha riblja mrijest*. Rj. 1b. Kad (koje u bananju) umaši, onda mu trlja uzme štap i baci u *suvo grožđe* (t. j. na stranu). Rj. 14a. Vinogradu bataljeni, te sad gdješto stoji samo *suho čokoče*. Rj. 17a. U Dalmaciji zovu Vlahom seljaka *sa suhe zemlje*. Rj. 68a (*vidi* suho). *Jegulja se suha a u jesen i sirova raznosi*. Rj. 80b. I Gomelju na *graniči suvoj*. Rj. 94a. Mledan *čovjek*, t. j. *suh*. Rj. 364a. Okrtniti, *n. p. suho cvijeće*. Rj. 456a. Ošaf, ošap, *suho voće*. Rj. 483a. *Suva munja*, f. (u Risnu) munja iz vedra neba, kao što se govori i pjeva da biti može (Sinu munja iz neba vedroga): Tako me *suva munja* ne osmudila! (Posl. 299). Rj. 722b. *Suhi boj*, *m.* (u C. G.) kad nije oko plijena, nego onako, *leer, inanis*. Rj. 727b. *Suhi kašalj*, *m. der trocken Husten, tussis sicca*. Rj. 727b. Haljine sve od *suha zlata*. Npr. 129. Bolje je i *suha krušca* pojediti neg se naopako u smok hvatati. Posl. 24. *Gramatika* drvena motika. (Valja da za to što je *suha* i opora). 45. Djeca su *suhi grūd*. (*građ — suhi*, t. j. čist, sam, bez kiše). 59. Sarajlije *suvu kosu briju* . . . junaci u društvo ne primaju koji se *svu* ne može obrijati. 187. Našla ga bijeda na *suhu putu*. 193. *Suh kao biljka*. (Kad je ko vrlo mršav). 297. *Suhov zemlji* i slana je voda dobra. 297. Uza *suho drvo* i *sirovo izgori*. 329. Uzdusio ka' i *suhi potok*. (Kad ko od ništa dogje do šta, pa se ponese — kao *suhi potok* kad dogje od kiše). 330. Ovaj je zabavnik i onako pun *suvih riječi*. Danica 23, 22. Boinović je bio *suvih dugačkih obraza*. 4, 20. Od Kotora k jugu oko po dana hoda *suhijem putem* na moru je mali gradić Budva. Kov. 31 (*isp. suho*).

sùhà bdlèst, *f. die Dörrsucht, Auszehrung, tubes, cf. sušica*. Rj. *vidi i* čičija, jektika, rjjava, sičija, tižika, zla. — Djevojke stezale su otprije svoje tijelo . . . i *padale u suhu bolest*. Priprava 40.

Sùhara, *f. planina*. Rj.

sùho, *adj. n. vidi* kopno, *suprotno* voda; *Land, terra*. — Baburača, ne živi u vodi, nego na *suhu* po jamama. Rj. 10b. Te i on plij na konju te za njom, i prepliva na *suhu*. Npr. 104. Pogje nekakav car da se šeta po moru na lagji . . . Kad izigju na *suho* . . . 173. Onde priteraju galiju u kraj, i carev sin pogje *svim* da putuje. 238. Te se *po suhu* drukčije ne može otići, nego preko Turske zemlje. Kov. 32. Neka se pokaže *suho*. Mojs. I 1, 9. (*arida; das Trockene*). Sve što bijaše na *suhu*, pomrije. 7, 22. Neka idu sinovi Izrailjevi posred mora *suhim*. II. 14, 16. Odvoji Bog na zemlji vodu od *suha*. Prip. bibl. 5. u ova dva primjera mjesto *suho* ima *suhla* (zemlja?). Da ide što brže u Bijograd, ali da ne ide *suvom* nego vodom da ide. Danica 3, 160. Turci otiđu i vodom i *suvom* na Poreč. Miloš 38. *isp. suha zemlja* (kod *suh primjer* iz Rj. 68a); *suhi put* (kod *suh primjer* iz Kov. 31).

sùhò gròžđe, *n.* — 1) *Rosinnen (grosse und kleine), accini passi*. Rj. *isp. sušci*. — 2) otišao u *suho grožđe*, *es ist zu Grund gerichtet, perit*: opremio

ga u *suho grožđe*. Rj. *propao je; uproastio ga*. — 3) *cf. banati se*. Rj. — Svi redom bacaju i pogagjaju u trljin štap; a kad (koji) umaši, onda mu trlja uzme štap i baci u *suvo grožđe* (t. j. na stranu) . . . Onda trlja pokupi sve štapove iz *suvo grožđa*, pa on pogagja svim štapovima redom u svoj štap. Rj. 14a.

suhòburica, *f.* kad bura na vedro puše, onda takovu buru zovu *suvoburicom*. »*Suvoburicu* proso mlati.« J. Bogdanović.

suhòjedica, *f. vidi* suhotinja. Rj. *suho-jedica, kad se jede samo suho, posno jelo za nevolju*.

suhòmegjina, *f.* zid bez kreča i zemlje, *Mauer als Befriedigung ohne Mörtel, maceria*. Rj. *suho-megjina, ograda od kamena, kao zid, ali bez kreča i zemlje. vidi* suhozid, megja 3.

suhònjav, *adj. etwas dürr, subaridus, macilentus*. Rj. *n. p. čovjek, t. j. malko suh*.

suhòparan, *suhòparna, adj. unvermocht, ungewürzt, condimento carens*. Rj. *suho-paran, za drugu polu isp. para, pariti. isp. Korijeni 282. što nije začinjeno. vidi* naoparan. — u *prenesnom smislu*: Kako bi dijete granzilo da sve više čita, kad bi kao u Njemačkom bukvaru mjesto *suhoparnijeh riječi* našlo ovako što. Bukv. 18.

suhòta, *f. der trocken Ort, das Trockene, aridum*: sjedi u *suhoti*; unesi to amo u *suhotu* da ne kisne; hoćete nam dati malo *suhotu* (pitaju putnici [u C. G.] kad na kiši dogju pred čiju kuću). On ne čeka da gjemija dogje, baš da dogje bregu i *suhoti*. Rj. *suho mjesto gdje se može zakloniti n. p. od kiše. isp. suša 2.* — Okrene snijeg sa sjeverom . . . »Ovamote braćo! Evo *suhotu*!« Npr. 6. On (Bog) je pretvorio more u *suhotu*, preko rijeke prijevorno nogama. Ps. 66, 6. Njegovo (Gospodnje) je more i on ga je stvorio, i *suhotu* i uke su njegove načinile. 95, 5 (= *suha zemlja, suho*). *riječi s takim nast. kod čistota*.

suhòtan, *suhòtna, adj. der nichts hat als Fastenspeisen, cibus pinguioribus destitutus*. Rj. *koji nema do suhoga, posnog jela*.

suhòtinja, *f. die Nothfaste, jejunium ex egestate*. Rj. *kad se jede samo suho, posno jelo za nevolju. vidi* suhojedica. — *riječi s takim nast. kod bosotinja*.

suhòtòvânje, *n. das suhotan-sein, tò carere cibus pinguioribus*. Rj. *verb. od* suhotovati, *koje vidi*.

suhòtòvati, *suhòtujíem, v. impf. aus Noth fasten, prae miseria jejuno*. Rj. *biti* suhotan, *ne imati jela do suhoga, posnoga*.

suhòvica, *f.* *suho* vrijeme kad nema kiše ni snijega, *die Dürre, siccitas*. Rj.

suhòvina, *f.* »hajde u drva, pa gledaj, ne bi li *suvovine* našao, ne goni vavijek *sirovinu*.« J. Bogdanović. *suha drva*.

suhòvlatan, *suhòvlatna, adj.* »ove godine nekud su nam sva *čita suvoalatna*.« J. Bogdanović. *suho-vlatan, u čega je suh vlat*.

suhòvrh, *suhòvrhast, adj. dürrer Wipfels, verticis aridi*: U Bišćansku visoku planinu, gdje ima *suhovrha jela*. Rj. *suho-vrh, suho-vrhast, u čega je suh vrh*.

suhòzemni, **suhòzemski**, *adj.* *suho-zemni, suho-zemski, što pripada suhoj zemlji, suhu (kopnu). suprotno* vodeni. — Odatle se po tom sva *suvozemna vojska* Turska vrati naokolo k Deligradu, a ona što je na lagjama, otide uz Dunav. Miloš 39. Kad *suhozemne životinje* nije biti moglo . . . Kad je bilo *suhozemne životinje* i bilja. Priprava 100. *biće bolje suhozemski nego suhozemni. isp. sredozemski (prema sredozemni)*.

sùhozid, *m. vidi* suhomegjina. Rj. *suho-zid. vidi i* megja 3.

sujeta, *f. iz crkvenoga jezika. vidi* taština 3; *die Eitelkeit, vanitas, inanitas*. — Pokazuje, da mu je mnogo više stalo za svojom *sujetom*, nego li za časti

i slavom naroda svoga. Odg. na ut. 24. Ide u grob, ne mareći više za *sujetu* i za tijelo koje mnogo strada. DP. 367.

sujetan, *adj.* što pripada *sujeti*. vidi tašt 2: *citel, inanis, vanus*. — Ima 47 riječi koje su od Slavenskih posrbljene . . . *sujetan*. Nov. Zav. VI. Znajući da se ne iskupiste iz *sujetnoga svojeg življenja*. Petr. I. 1, 18. Reći spisatelju da je bezobrazan ili *sujetan*, to su grubijanstva. Odg. na ut. 6.

sujevjeran, *sujevjeran, adj.* u koga je *sujetna, tašta, prazna vjera; abergläubisch, superstitiosus*. tako slož. *adj.* kod bezvjeran. — Samo bi puki i *najsujevjerniji* prostak mogao reći, da . . . Danica 1, 99. To je bivalo u praznike, o kojima su svakojake *sujevjerne šale* provodili. Priprava 164. Kad se smijemo *sujevjeriju* prostoga naroda, ne treba da sami budemo *sujevjerni* (u gjekojim stvarma). Straž. 1887, 15.

sujevjerje, sujevjerstvo, n. kao *sujetna, tašta, prazna vjera; der Aberglube, superstitio*. vidi prazno-vjerica. — Ima 47 riječi koje su od Slavenskih posrbljene . . . *sujevjerje*. Nov. Zav. VII. Imahu protiv njega nekakva pitanja o *svojemu sujevjerju*. Djel. Ap. 25, 19. Kad se smijemo *sujevjeriju* prostoga naroda, ne treba da sami budemo *sujevjerni* (u gjekojim stvarma). Straž. 1887, 15. Jer je neposlušnost kao grijeh od čaranja, i nepokornost kao *sujevjerstvo* i idolopoklonstvo. Sam. I. 15, 23.

sujma, f. (po jugozap. kraj.) kao strah, *die Angst, angor: sujma* me je sama noću spavati. Uzela ga *sujma* od Turaka. Rj. su-jma? za *postanje isp.* pojma, uzma. — Nekakva me *sujma* poduzela, sve se čudim, što će ono biti. Npj. 5, 495.

1. sūkalo, n. (u Hrv. u kršćana) vidi čekrk. Rj. na čemu se *pregja suče*. vidi i cjevnjak 2, lečanik, letnjak. — *riječi s takim nast. kod bućalo*.

2. sūkalo, m. (u Srijemu) vidi krcan. Rj. *svat koji od mladoženje djevojčukoj kući nosi uoči svadbe meso i drugo koješta za jelo*. vidi i krekalo, krtnan, krtoprgja, debeli svat, rani svat, varimeso. — *riječi s takim nast. kod bajalo*.

sūkānje, n. *das Drehen, torsio*. Rj. *verb.* od sukati. — **1)** radnja kojom tko suče što: Sporo *sukanje* samo rukom dovelo je čovjeka i do vretena . . . Osim *sukanja* ili *predenja* ima još jedan način. Priprava 141. — **2)** vidi *sukljanje, suktanje, suljanje*.

sūkati, sūčēm, v. impf. Rj. *v. pf. slož.* i(z)-sukati, na-, o-, od-, po- (se), pri-, raz-, sa-, u-, za-; *v. impf. slož.* o-sukivati, od-, ra(z)-, u-, za-; *v. pf. slož.* sūknuti. — **1)** *drehen, torqueo*. Rj. *prelazno*. — Steljka, onaj kočić što na njemu stoji vitao kad žene *suču pregju*. Rj. 714b. Kad se vešač sastane s majstorom, koji je *ličinu sukao*, on ga stane psovati. Danica 4, 39. *sa se, pass. ili refleks.*: Lečanik, vidi čekrk (na čemu se *cijevi suču*). Rj. 326b. Tako mi se *crijeva ne sukala!* Posl. 306. Beži care niza svoje dvore, za njime se *zulum-čalma suče*. Npj. 1, 160. — **2)** *hercorwallen, emico, cf. sukljati*: Iz nosa mu modar plamen *suče*. Rj. *neprelazno*. vidi i suktati, suljati.

sūkija,* f. *der Lappen mit dem die Ladung in der Flinte festgestopft wird, cf. sakija, stupa*. Rj. *krpica kojom se naboj u pušci priterdi*. — Zastupati, zasukijati pušku, *sabiti sukiju u nju*. Rj. 196b.

sūklata, f. *gross und ungeschickt und träg, concivium in hominem longum et pigrum*. Rj. vidi sklata, sumlata, slūta, sulitnja. *kaž se čeljadetu visoku i nezgrapnu i tromu (pa i budalastu)*. su-klata. *isp. s-klata*.

sūklānje, n. *das Hervorwallen (des Ranches, der Bienen), provolutio*. Rj. *verb.* od *sukljati, koje vidi*.

sūkljati, sūkljām, v. impf. *herauswallen, schiessen, provolvi*: *suklja dim iz peći; sukljaju čele iz košnice*. Rj. vidi sukati 2, suktati, suljati. *v. pf.* posukljati.

sūknen, adj. *von Hauttuch, e panno domi facto*. Rj. *što je od sukna*. — Biljača, *suknena* ženska ha-

ljina. Rj. 26a. Omet, *od resa suknenijeh* s kraja čim se metu načve i žrvnji. Rj. 458a.

suknēnjača, f. (u Črnm.) košulja vunena, *ein schafwollenes Frauenhemde, tunica lanca, cf. džupa*. Rj. vidi i džupčeta. košulja (*suknena*) od *sukništa*. — *riječi s takim nast. kod ajgirača*.

sūknežica, m. koji se kao zove knez a nije pravi. Rj. su-knežica. *isp. su 2*.

sūknište, n. *Wollenzeug, pannus lancus*. Rj. čivo, tkanje (2) od *vune*. *isp.* prtište, rubište.

sūkno, n. *das Tuch (das die Frauen zu Hause weben), pannus domesticus, vilior*. Rj. *sukno što se kod kuće radi*. vidi aba (*sascim prosto sukno*), čoha (*kupoenā*), jedinica (*rijetko sukno, što se tka u jednu žicu*), jednožično sukno (*uvedeno u jednu žicu*), reša (*kao rijetko sukno u četiri nita*), svita 1 (*čoha*), šajak (*u četiri je nita, i ponajviše se kupuje*). — *Váljati sukno*. Rj. 53a. *Sukno se kosi*. Rj. 292b. Srpkinje tkaju platno i sukno. Danica 2, 103.

sūknuti, sūkneš, v. pf. Rj. *v. impf.* sukati. — **1)** n. p. mač, sablja, *zücken, stringo*. Rj. *prelazno*. vidi smuknuti 1. — **2)** *herausströmen, provolvor*: *suknuše čele iz košnice*. Rj. *neprelazno*. vidi smuknuti 2. — Prpoška, kad se vrela mljeko ili voda prospe u žeratak ili vruć pepeo, pak sa parom i *pepeo u vis sukne*. Rj. 617a.

sūknja, f. *der Unterrock (der Frauen), tunica*. Rj. *donja haljina (ženska)*. *dem.* *suknjica, augm.* *suknjetina*. — Brnjica, 3) *suknja prtana*, koja se u Boci zove brhan. Rj. 44b. Fuštan, kao *suknja od platna*, koja ima legja i preko ramena kao uske rukave. Rj. 798b. Ko ti reza *bornu suknju*, u skutovi(h) *razboritu*, u pojasu *saboritu?* Npj. 1, 115. Babi dao konja osedlana, strini Jeli *suknju od skerleta* . . . Strina Jela *suknju ocranila* za svojijeh sve devet sinova. I, 552.

suknjētina, f. *augm. od suknja*. Rj. — *takva hyp. kod babetina*.

sūkñjica, f. *dem. od suknja*. Rj. — U sedam *sukñjica*, kako Mljetski sudija. DPosl. 142.

sūkob, m. *kad se što sa čim sukobi u neprijateljskom smislu; der Zusammenstoss*. — Od Palanke do Beograda nije bilo nikakva *sukoba*. Jurin. 84. Nemoj ti s njim u *sukob* dolaziti. J. Bogdanović.

sūkobica, f. (u Lici) okrugla mala kōba. Rj. (*kōba*) *kabao duguljasta dna za maslo, skorup, međ i t. d.* su-kobica. *isp. su 2*.

sūkōbiti, sūkōbīm, v. pf. — **1)** vidi skobiti: Dobra kopca *sukobila* Marka, *sukobi* ga carev Alil-aga. Rj. su-kobiti. vidi i sresti. *v. impf. prosti* kobiti 2. — Teva m' koja *sukobiti* beda. Rj. 734b. Side Samson . . . gle, mlad lav ričući *sukobi ga*. Sud. 14, 5. — **2)** *sa se, reciproč.*: Idući tako (lisica) *sukobi se s rukom*. Npr. 178. *Ave-salom se sukobi sa slugama* Davidovijem. Sam. II. 18, 9.

sūkrātiti, sūkrāčīm, v. pf. (u Risnu) vidi skratiti 1. Rj. su-kratiti. vidi i prekratiti, ukratiti, zakratiti. *v. impf. prosti* kratiti 2, *slož.* ukračivati, zakračivati.

sūkrvica, f. *die Materie, das Eiter mit Blut, sanguine mictum pus*. Rj. su-krvica (*isp. su 2*). *srš* (u čiru) *pomiješana s krvlju*.

sūktānje, n. vidi *sukljanje*. Rj.

sūktati, sūkcēm, v. impf. vidi *sukljati*: *sukće* zima u sobu kroz vrata. Rj. vidi i sukati 2, suljati. *v. pf.* slož. posūktati.

sulāisati,* sulāišēm, v. pf. uglatiti n. p. peč, zid. Rj.

sulica, f. (*sullica, f. lancea, hasta*. Stulli), *Lanze, Speer, Wurfspiess*. vidi koplje. *isp.* džilit. — Kad zvečke nad njim tul i sijeva koplje i *sulica*, Jov 39, 26. Spaliće oružje . . . lukove i strijele, *sulice* i koplja. Jezek. 39, 9.

sulitnja, f. kaže se lijenu čovjeku (kao da se ulitao), *Schimpfwoort gegen einen trägen Menschen, concivium*

in hominem pigrum, cf. suklata. Rj. i syn. ondje. — su-litnja (isp. litati). Osn. 202.

suložnica, f. die Beischläferin, concubina. Rj. su-ložnica, koja liježe s muškim, što joj nije muž.

suložnik, m. der Beischläfer, concubinus. Rj. su-ložnik, koji liježe sa ženskom glavom, koja mu nije žena.

Sulta, f. hyp. od Sultana. Rj.

sultân,* sultâna, m. der Sultan, Sultanus. Rj. — Sultan-care gospodare! Kov. 85.

Sultana, f. ime žensko. Rj. hyp. Sulta.

sultânija,* f. die Sultanin (Prinzesse), regia virgo: Molile se dvije sultanije svome bratu sultan Ibrahimu. Rj. sultanova djevojka; i uopće što je ženskoga roda a pripada sultanu: — Ko bi moju prestr'jelo jelu, dao bi mu šercu sultaniju. Herc. 160. u ovom primjeru sultanija = sultanova vojska: Amo Turke jesam pob'jedio na našem šancu Deligradu, razbio sam carsku sultaniju. Npj. 4, 287.

sultânjin, adj. der Sultanin, regiae virginis. Rj. što pripada sultaniji. — Obadvije su ove knežine bile sultânijine. Rj. 297b.

sultânov, adj. des Sultan, sultani. Rj. što pripada sultanu.

sultânski, adj. sultanisch, sultanicus. Rj. što pripada sultanima ili sultanu kojemu god.

sultipita,* f. eine Art Kuchen, placentae genus: Sultipite na gužvu savite. Rj. nekaka pita.

sulud, **suludan** (dna), **suludast**, adj. etwas geschossen, mit dem gesunden Verstande etwas zerkrüegt, substultus. Rj. su-lud, su-ludan, su-ludast, malko lud. isp. su 2. vidi luckast, prilud, sakaludast, utuknut, ostala syn. kod budalast. — Nije sedmu noć dočuvan — imaju običaj reći onome koji je malo suludast. Rj. 10a. Batina, suludast čovjek. Rj. 17a. Nema četvrte daske u glavi, t. j. sulud je. Rj. 111b. Zukvan, kao suludast čovjek, vidi zvekan. Rj. 215a.

suludnica, f. suluda žena ili djevojka, die Thörin, stulta. Rj.

suludnik, **suludnjak**, m. der Thor, stultus: Oj junače, Božij suludnjače. Rj. sulud čovjek. vidi bezjak, i ondje syn. za nast. isp. anatomnik i anatomnjak.

sulundâr,* sulundâra, m. die Rauchröhre um Ofen. Rj. cijev na peći, kuda izlazi dim.

suljânje, n. vidi sukljanje. Rj.

suljati, **suljâm**, vidi sukljati. Rj. v. impf. vidi i sukatu 2, suktati.

sūmacan, sūmacna, adj. (u Hrv.) t. j. mačka, trächtig (von der Katze), pregnans (felis). Rj. sūmacna (mačka, kao sa macetom), t. j. bregja. vidi smacan.

sūmahnit, adj. (u Dubr.) vidi sulud. Rj. su-mahnit. isp. su 2 i mahnit. syn. kod budalast.

sumaknuti se, sūmaknēm se, v. r. pf.: Utekoše tri Kajova sina, i stari se Kajo sumaknuo. Rj. sumaknuti se, kao umaknuti, uzmaknuti se, uzmaći se. v. pf. je i prosti maknuti se, maći se.

sūmanit, adj. vidi sumahnit. Rj. u krajevima gdje se glas h ne čuje u govoru.

sumankati, **sumanjhati**, kām, v. pf. entziehen, subtrahō: Nijesam mu zobi sumankala. Rj. su-man-kati, su-manjkati, kao sukratiti kome što, učiniti da mu manka, manjka. v. impf. prosti mankati, manjkati.

sumarak, sumârka, m. vidi sumrak. Rj. — sumoran, nasumoriti se; tako mislim da je i sumarak. Kori-jeni 314.

sūmati, sūmâm, v. pf. (u C. G.) beschliessen, decerno, cf. pomisliti, smisliti. Rj. s-umati (isp. um). vidi sumiti. vidi i odlučiti 2. v. impf. sumavati. — Coeče! vidim da si sumao dušu da izgubiš i da pokolješ onu jednu svoju gječicu. Npr. 122.

sumāvânje, n. das Ersinnen, excogitatio. Rj. verb. od sumavati. radnja kojom tko sumava što.

sumāvati, sūmāvâm, v. impf. (u C. G.) ersinnen excogito, cf. sumati. Rj. kao smišljati. v. pf. i sumiti

sūmegja, f. Grenzscheide, confinium: A dok junak na sumegji, na sumegji Turskoj i kaurskoj. Rj. sumegja. megja izmegju dvije stvari. vidi megja 1, i syn. ondje. isp. tromegja. — Koji (Jovan) stajase na sumegji oba zavjeta. DP. 313.

sūmicē, vidi nasumce: Sumice ga po planini traži. Rj. adv. kao ne gaggajući. vidi i utoma (utomah).

suminuti, sūmînēm, v. pf. vidi proći: Jere bješe suminuo Baja. Rj. su-minuti, vidi uminuti 2. v. pf. je i prosti minuti. — Za njim krenu sva vojska ostala, suminuše obije nahije, u široka Brda udariše, uljegoše, pa ih suminuše, na Pipere pleme dolaziše. Npj. 5, 38. Ide vojska krajem Tare hladne, i Taru je vodu preminula, i suminu ravno Mateševo. 5, 383.

Sūminja, f. ime žensko. Rj.

sūmit, u riječima: u sumit, vidi sumitice. Rj. vidi usūmit.

sūmiti, sūmîm, v. impf. (u C. G.) vidi sumati. Rj. bez sumnje je griješkom nastampano v. impf. mjesto v. pf.; jer je sumati v. pf., i kad bi sumiti bio v. impf., bio bi Vuk od njega načinio subst. verbale. v. impf. sumavati.

sūmiticē, (u Risnu) kad bi dva čovjeka legla jedan do drugoga, ali gdje su jednoga noge ondje drugoga da bude glava, onda bi se kazalo: leže sumitice, cf. sumit. Rj. vidi i usūmit. — Tako mi popa Komnena i mlina grozdna i 377 izvora, eno čoecka sa dvije glave! (Pripovijedaju da se ovako zaklela vila videći dva čoecka na Lovčenu gje sumitice leže). Posl. 303.

sūmjesa, f. (u Boci) različne stvari izmiješane zajedno, tako i ljudi kad ih je zajedno iz različnih mjesta, das Gemenge, mixtura. Rj. su-mjesa. vidi smjesa, i syn. ondje. — Od tuda se valja da ne može izvoditi da ona razlika dolazi samo od akcenta, a da nikake sumjese s kvantitetom nema. Rad 6, 47.

sūmlata, f. vidi suklata. Rj. i ondje syn. — sūmlata (kor. kod mlata). Osn. 209.

sūmlja, f. vidi sumnja. Rj. — po-mnja, su-mnja. Obje se govore i s promjenom glasa nj na lj iza m: pomlja, sumlja. Osn. 63.

sūmljati, sūmljâm, vidi sumnjati. Rj. v. pf. slož. posumljati (i se). — sūmljati se, sūmljâm se, vidi sumnjati se. Rj. — primjeri kod sumnjati (i se).

sūmljiv, adj. vidi sumnjiv. suprotno besumljiv.

sūmnja, f. der Zweifel, dubitatio, cf. dvojba. Rj. vidi i sumlja. — Kako bih se ja sad od one sumnje izbacio? Danica 2, 128. Bez sumnje su i njih dvojica o tome počesto morali misliti. Miloš 135. Morao bi biti čovjek pošten, da se na njega mogu osloniti bez svake sumnje i čitatelji i spisatelji. Pis. 74. Njemu (mužu) bi došla sumnja ljubavna, te bi iz ljubavi sumnjao na svoju ženu. Mojs. IV. 5, 14 (zelotypia, Eifersucht. vidi ljubomor, ljubomornost, ljubomorstvo). Jer se pomenuta sumnja i drukčije razbija, kad bi doista mogla biti. Daničić, ARJ. 366b. Ali je pod sumnjom i godina i sama povelja. DM. 21. Nije moglo biti osobite sumnje o dogmatima vjere i crkvenijem zakonima. 57. Stvari koje ne zadaju sumnje da je Dubrovnik stajao pod Mlecima. 231. Kad ovakovo pitanje razbije svuku sumnju o tome da... DP. 259. I tome nema sumnje. Rat 31. Prijepis podiče sumnju da ne bude prepisavalac i drugačije nagrdio djelo Konstantinovo. Star. 1, 3.

sūmnjati, sūmnjâm, v. impf. Rj. vidi sumljati; dvoumiti, dvojititi. v. pf. posumnjati (i se), posumljati (i se). — 1) zweifeln, dubito. Rj. vidi i sumnjati se. — Nevjerni Toma. (Kad ko sumnja o svačemu). Posl. 196. Sad ne mogući sumnjati, da je tako isto i rep pseći učinio... Danica 2, 129. Sumnjam, da li bi se mogla naći trojica, koji bi to znali. Pis. 57. Nije dakle od potrebe sumnjati, je li u početku bio samo

jedan čovjek i jedna žena. Priprava 121. Koji su sumljivi da što ne znadu, mogli su se čemu i iz nje poučiti. Rj.¹ VII. Na strani 153 sumljao sam da nije pust namastir Duži. Rj.¹ XIV. Muž bi iz ljubavi sumnjao na svoju ženu. Mojs. IV. 5, 14. Svjetovali Uroš da uzme vlast Vukašinu i drugim namjesnicima, na koje trebaše sumnjati. DM. 80. Sumnjam da je dobro prepisano. DRj. 2, 70. Govori tako da je teško sumnjati da nije i on sam bio tada s posaobinom. Glas. 21, 278. Nije pravo sumnjati o tugjem poslu ili odmah sumnju izricati. Kolo 16. sa se, pass.: U zajam do vijeka (n. p. kad se što da u zajam onome za koga se sumnja da će vratiti). Posl. 329. Mogu opravdati onoga na koga se sumnja. DM. 267. Nego se pisalo samo ono o čemu se moglo sumnjati. 322. — 2) sa se, refleks. zweifeln, dubito. Rj. značenje kao sumnjati (bez refleks. se). — Koji bi se prenumeranti sumnjati dati novce napred, onih gg. skupitelji neka pošlju samo imena. Miloš 229. Kolika je to misao! Možeš li je shvatiti? ja se sumnjam. Priprava 95. A ko se može sumnjati da su ljudi veoma rano u ovake zemlje došli? 127. Je li pak on onih pet knjiga sam napisao, o tome se još mnogi istorici sumnjaju. 192. Istoričari govoriše... pa se samo sumnjahu je li umro godine 1237 ili 1240. DM. 26. Difen sumnjajući se za tu godinu (1330) meče 1333. DM. 50. Da ovakome sudiji valja znati Srpski, za to se niko ne sumnja. VLazić 1, 6.

sumnjiv, adj. vidi sumljiv. — 1) u čemu je sumnja, što je sastavljeno sa sumnjom, sa čim je pomiješana sumnja; *verdächtig, suspectus*: Postupale su vrlo oštro sa svakim iole sumnjivim čovekom. Mil. 223. — 2) o čemu je sumnja; *zweifelhaft, dubius*. za 1 i 2 suprotno besumljiv, besumnjiv. — 3) *suspiciosus, suspicans*. Stulli. koji rado sumnja o svačemu; *argwöhnisch*.

sumnjivac, *sumnjivea*, m. — 1) *suspiciosus, suspicans*. Stulli. čovjek sumnjiv (3), koji rado sumnja o svačemu; *Argwöhner*. — 2) čovjek sumnjiv (1), na kojem je sumnja za što god; *Verdächtiger, homo suspectus*. J. Bogdanović.

sumoran, *sumorna*, adj. (u Srijemu i u Bač.) n. p. čovjek, vrijeme, *düster, tristis*. Rj. sumorno vrijeme, kad se nasumori; *isp. nasumorit se. sumoran čovjek, koji se nakanji, namrgodi, namršti, natmuri, natmušti*.

sumornost, *sumornosti*, f. osobina onoga što je sumorno. — Sveti oci (kalugjeri) mogli bi svakad gledati u more, i razbijati svaku zlovolju i sumornost svojega stanja! Megj. 305.

sumpor, m. *der Schwefel, sulphur*. Rj. — Kad vide zemlju ovu opaljenu sumporom i solju, govoriše svi narodi: za što učini ovo Gospod od ove zemlje? Mojs. V. 29, 23.

sumporača, f. *geschwefelter Lappen, pannus (lacinia) sulphuratus (-ta)*. Rj. sumporno drveće kojim se vatra pali. vidi čibret, palidrvce, palionica, puca, šibica, žigica. — Hladnokrvno i nemarno pogledaš na malu sumporaču, kojom se vatra pali. Priprava 131. riječi s takim nast. kod ajgirača.

sumpōran, *sumpōrna*, adj. što pripada sumporu; *Schwefel-, sulphuris*. — Koji imahu oklope ognjene i plavetne i sumporne. Otkriv. 9, 17. Dah Gospodnji kao potok sumporni upalio ga. Is. 30, 33.

sumporēnje, n. verb. od sumporiti. radnja kojom tko sumpori.

sumporit, adj. u čega ima sumpora; *schwefelhaltig, schwefelig, sulphuratus, sulphureus*. — Otuda su sumporite toplice (ilidže) i kisele vode. Priprava 9. Gjava koji ih varaše bi bačen u jezero ognjeno i sumporito. Otkriv. 20, 10.

sumporiti, *rīm*, v. impf. što, sumporom ga nasipati, sumpor na nj metati, sumporom zakagjivati n. p. bure; *schwefeln; sulphure inficere*. v. pf. slož. na-

sumporiti, o-, po-, u kojima je i potvrda za ovaj prosti v. impf.

sumračak, *sumračka*, m. vidi sumračje. Rj. vidi i sumarak, sumrak. su-mračak (*isp. su 2*), kad se sumračava, kad još nije mrak.

sumračāvānje, n. *das Dämmern, crepusculum*. Rj. verb. od sumračavati se. stanje koje biva, kad se sumračava.

sumračāvati se, *sumračāvā se*, v. r. impf. *dämmern, advesperascit*. Rj. vidi smrcati se, i syn. ondje. su-mračava se, hvata se sumrak. v. pf. sumračiti se.

sumračina, f. (u Boci) vidi mrklica. Rj. vidi i mrak, pomrčina. — sumračina upravo je augm. od sumrak, pa zato je više nego sumrak, sumračje, t. j. mrak sam.

sumračiti se, *sumračī se*, v. r. pf. vidi smračiti se. Rj. su-mračī se, sumrak se uhvati. vidi i smrcī se, i syn. ondje.

sumračje, n. *die Abenddämmerung, crepusculum*; Sunce zagje, *sumračje se hvata*. Rj. kad se sumračava. vidi sumračak, i syn. ondje. — Sede sunce, a pade sumračje. Npj. 3, 180 (sumračje mj. sumračje, kao oružje, naruče, oraše i t. d. mjesto oružje, naručje, orašje i t. d.). Noć onu osvojila tama... Potamnjele zvijezde u sumračje njesino. Jov 3, 9.

sumrāk, m. vidi sumračje. Rj. su-mrak. *isp. su 2*. kad se sumračava, kad još nije mrak. vidi i sumračak, i syn. ondje.

sumuzga, f. (u C. G.) kad se snijeg i grād i kiša ugruša: ne može se da ide od sumuzge. Rj. su-muzga. *isp. muzga*.

sunāčni, adj. (u Pastr.) n. p. zahod, istok, vidi sunčani. Rj. što pripada suncu. vidi i sunašnji.

sunahce (u Boci), **sunāšce**, n. dem. od sunce: Ustani malo sunahce. Rj. — Što se sunce pokraj gore krade? Nije ono ni žarko sunašce, već je ono Jelina gospoja. Npj. 1, 578. taka dem. kod brdašce, sradahce.

sunāšljednik, m. su-našljednik. *isp. su 1*. koji je s kim zajedno našljednik, drug mu u našljedstvu; *der Miterbe, coheres*. — Ina 47 riječi koje su od Slavenskih posrbljene... sunašljednik. Nov. Zav. VI. Kad smo djeca i našljednici smo: našljednici dakle Božiji, a sunašljednici Hristovi. Rim. 8, 17.

sunāšnji, adj. što pripada suncu. vidi sunačni, sunčani. — Od sabaja jutrašnjega, zlo mi jutro! do zapada sunašnjega, žlje mi sadek! Kov. 107.

sunce, n. *die Sonne, sol*. Koga sunce vidi ujutru neumivena, osam mu je dana nazatka. Rj. dem. sunahce, sunašce. *sunce* (СЪНЦЕ, od osnove postale nastavkom »nac od kor. od koga je sijati). Osn. 346. *nast. sun-ce dem. je kao u srce, izgubivši značenje dem.* — Badnjake mnogi sijeku prije sunca. Rj. 11b. Po tom se (konoplje) na suncu suše. Rj. 86b. Sunce grije, *scheint, sol luget*. Rj. 101b. Žarkovito sunce, žarko sunce: Žarko ga je ogrijalo sunce. Rj. 155a. Ždraknuti, granuti: Sunce ždraknu od istoka. Rj. 155b. Sunce zagje za goru. Rj. 162a. Zaszelo sunce. Rj. 194b. Pred noć kad zahladi, i: kad zahladi sunce. Rj. 200b. Izjelo se sunce, cf. pomrčati, uhvatiti se. Rj. 224b. Otkle nikad ne zalazi sunce. Rj. 231b. Vjetar ispod sunca (od istoka). Rj. 237a. A kad mrče i počinu sunce. Rj. 372b. Da ste brže do ogranka sunca... ogrance sunce. Rj. 439a. Oskočilo sunce, t. j. izišlo povišoko. Rj. 471b. Petrovo sunce, t. j. Petrovsko, ljeto: Bačili ih na Petrovo sunce... Peče ga sunce. Rj. 497b. Pomračī se sunce... pomrčī sunce. Rj. 538b. Prigrijalo sunce... prigrjjeva sunce, biće kiše. Rj. 588a. Danas je prižarilo, t. j. vrućina, pripeklo sunce. Rj. 589a. Rađa se sunce. 626a. Ustan' srce, rodilo se sunce. Rj. 653a. Oskočilo sunce s koplja. Rj. 658a. Sjelo sunce, cf. začī, smiriti se. Rj. 684b. Smiruje se sunce... smirilo se sunce. Rj. 695a. Kad bi pijetli zapjevali, on bi pošao natrag i do sunca bi došao u svoj grad. Rj. 750a. Isteklo je žarko sunce ča iza

gore. Rj. 758a. Niti kisne, nit ga sunce žeže. Rj. 775a. *Uhvati se mjesec, sunce* (kad pomrči). Rj. 794a. Svetli care, *sunce ogrejalo!* Npr. 59. *Pripeče sunce Iljnsko*. 166. *Kad sunce zapadne . . . čekaše kad će se sunce smiriti . . . kad se sunce pomoli iza planina . . . doklen sunce dobro koplje ne oskoči . . . kad će sunce isači*. 263. Bolje je da te zmija upekne nego da te *Marčano sunce* ogrije. (U Dubrovniku. Ongje se misli da je sunce *Marta* mjeseca vrlo nezdravo). Posl. 23. *Zbog sirota sunce sjaje*. 88. *Zubato sunce* (na mrazu kad sunce sija pa je opet zima). 94. *Izišao kao mara* (u proljeće) *na sunce*. 98. *Kudgogj sunce teče*, svud se hljebac jede. 162. *Sunce na istok*, a Bog na pomoć! (Prekrstivši se reče Crnogorac kad vidi sunce gje izlazi). 296. *Tako mi što sja* (t. j. sunca)! 307. *Tako po suncu veselo hodio!* 309. U ime Boga, u čas dobar sunce isteče. Npj. 1, 9. *Seja brata na sunašce* zvala: »Ajde brate, na sunašce jarko, da se jarka sunca nagrejem«. 1, 12. *Sunce nam je na zahodu*, brzo će nam zać. 1, 35. *Jer je sunce ognjevito, sestru će mi izgoreti*. 1, 155. Svetli care, *ogrijano sunce!* 1, 159. A Bog suncu tijo odgovara: »*Jarko sunce, moje čedo drago!* bud' veselo, ne budi ljutito. 1, 305. Te sen čini konju i junaku, da mu lice ne smagne od sunca. 2, 98. *Do sunca joj bistra voda bila, od sunca se voda zamutila*. 2, 340. *I sunce je vjerom prevrnuo*, te ne grije zimi k'o i ljeti, a ja vjerom prevrnuti ne ću. 2, 378. *Probudi mi dva nejaka sina, da mi gjecu sunce ne zalazi*. 3, 406 (I sad se govori, da ne valja spavati kad sunce zalazi. Vuk). U obrazu b'jela i rumena, kao da je do podne uzrasla prema tihom suncu proljetnome. 3, 543. A kad treće jutro osvanulo, i na popas sunce iskočilo. 4, 444. *Kad jutrnje sunce ogrijalo*. 4, 506. *Tek što bješe ogranutulo sunce, pak me devet ogreja sunaca*, kad ja vijgeh dva hrabra viteza, izbaviše mene od Turaka. 5, 469. *Slušaj sutra u ragjanje sunca*. HNpj. 3, 204. Obrnuvši je (vjenicu) unaokolo tri puta put istoka (kao što sunce ide, s lijeve strane na desnu). Kov. 65. *Moje sunce od istoka, moj Lazare!* 107. Druga (zrna) padoše na kamenita mjesta . . . i kad obasja sunce, povenuše. Mat. 13, 6. *Kaka je korist čovjeku od svega truda njegovga, kojim se trudi pod suncem*. Prop. 1, 3 (isp. sve što biva pod nebom. 1, 13). Ne gledajte me što sam crna, jer me je sunce opalilo. Pjes. nad pjes. 1, 6. Ne će biti gladni ni žedni, ne će ih biti vrućina ni sunce. Is. 49, 10. *Ove gole grozdove može priprljiti sunce*. Zim. 334.

suncokrēt, m. die Sonnenblume, helianthus annuus Linn. cf. sunčanik 2. Rj. biljka. vidi i podsunac. — suncokret. za drugu polu isp. pre-kret.

sunčani, adj. Sonnen-, solis, cf. sunačni. Rj. što pripada suncu. vidi i sunašnji. — Tvoja se sreća rodila, sunčanom ždrakom povila. Rj. 155b. *Okolo sunčanog rognjaja*. Rj. 653a. *Ovijeh 80 planeta i 22 njihovijeh pratilaca zajedno sa suncem zovu se sve skupa sunčana sistema*. Priprava 94. *Ne klonuše mu ruke do zahoda sunčanoga*. Mojs. 11, 17, 12. *Izlomiće stupove u domu sunčanom što je u zemlji Misirskoj*. Jer. 43, 13. *Sunčani likovi vaši izlomiće se*. Jezek. 6, 4. *Vala boga sunčanoga*. Prip. bibl. 81.

1. **sunčanica**, f. der Sonnenstrahl (im Zimmer), solis radius (cubile illustrans). Rj. sunčana zdraka (u sobi).

2. **sunčanica**, f. u Boci) vidi sunčarica. Rj. vrtež u glavi od sunca.

sunčanik, sunčanika, m. — 1) die Sonnenuhr, horologium solarium. Rj. sunčani sahat. — Evo ja ću vratiti sjen po koljencima po kojima je sišao na sunčaniku Ahasovu natrag za deset koljenaca. Is. 38, 8. — 2) (u Pastr.) vidi suncokret. Rj. biljka. vidi i podsunac.

sunčanje, n. das Sonnen, apricatio. Rj. verb. od sunčati se. stanje koje biva, kad se tko sunča.

sunčarica, f. (u Risnu) vrtež u glavi od sunca, der Sonnenstich, solstitialis morbus, cf. 2 sunčanica. Rj.

sunčati se, sunčam se, v. r. impf. sich sonnen, apricor. Rj. kao grijati se na suncu. Za kućom bila pod kamenom u rupi zmija, koja je često izlazila, te se pred rupom svojom sunčala. Posl. 63.

sunčev, adj. der Sonne, solis: Da on uzme sunčevu sestricu. Rj. što pripada suncu (kad se misli kao lice). — Idući tako dogje k sunčevoj majki. *Sunčeva je majka* zapita: »Od kud ti ovde, rajska dušice? . . . eto ti sunca, pa nazvavši materi dobar veče, reče joj: »Majko! tu miriše rajska dušica«. Npr. 56. O vi moji angjeli . . . pa pogjite po svetu od Božijeg prozora, od sunčevog istoka. Npj. 1, 128. *Sunčeva sestra* i car (natpis) . . . Ja sam suncu rođena sestra. 1, 158. Ove godine vlada planeta sunce. *Godina je sunčeva* obično sušna i topla. Danica 3, XVII.

sunčević, m. (st.) Sonnensohn, solis filius: Prosi sunce za svog sunčevića. Rj. sunčev sin.

sunčćenje, n. das Beschneiden, circumcisio. Rj. verb. od sunetiti. radnja kojom tko suneti koga.

sunčđžija,* m. der Beschneider, circumcisor. Rj. koji suneti. vidi sunetlija. — sune(t)-đži(ja) (Turski završetak).

sunčt,* m. die Beschneidung, circumcisio. Rj.

sunetiti, tim, v. impf. beschneiden, circumcido. Car suneti do dva tvoja sina. Rj. sunetiti muško, obrezivati ga, kao što biva u Turaka i Zidova. v. pf. posunetiti. — Turci pravi nijesu sultani, Turčin nije, ko nije sunčćen, sultani se naši ne sunete. Npj. 5, 513.

sunetlija,* m. vidi sunedžija: A za njime Ture sunetliju. Rj. — sunet-li(ja), (Turski završetak).

sunđer,* m. der Schwamm, spongia. Rj. vidi spenga, spuga. — Car metne u veče pod bradu sunđer, te u nj saspe ono piće koje mu carica donese, i tako ostane pri sebi. Npr. 59. *Pije kao sunđer*. Posl. 247. *Uze sunđer*, napuni octa, te ga (Isusa) pojaše. Mat. 27, 48. *Utrvši trpezu sunđerom*. DP. 341.

sunica, f. (u Boci) die Himbeere, morum Idacum (rubus idaeus L. Rj.³), cf. malina. Rj. biljka. — Planika, drvo na kome rodi maginja (kao velika sunica, iznutra žuto kad je zrelo, a zeleno bijelo). Rj. 505b.

1. **sunovrāt**, m. (u Dubr.) die Narzisse, narcissus (poëticus L.? Rj.³) Rj. biljka. — suno-vrat (prva je pola osnova od koje je sunce). Osn. 15. isp. tako sloč. riječ kolovrat.

2. **sunovrāt**, **sunovratieč**, über Hals und Kopf, praeceps. Rj. adv. suno-vrat, suno-vratice, na vrat na nos. — Značenje (korijenu) gnati, navaljivati: sunuti (ruere u Stulića), sunovrat, sunovratice; suljati. Korijeni 225.

sunuti, sūnēm, v. pf. — 1) ein wenig giessen, schütten, fundo. Rj. su(p)nuti, kao usuti. isp. suti (spem). v. impf. prosti sipati. — 2) značenje (korijenu) gnati, navaljivati: sunuti (ruere u Stulića). Korijeni 225. su(k)nuti? isp. suknuti 2. v. impf. sukati 2. — Kad ti mečava s bure i s juga sune i dune, onda lako ne prestaje. J. Bogdanović.

suočāvānje, n. verb. od 1) suočavati. 2) suočavati se. — 1) radnja kojom tko suočava koga s kim. — 2) radnja kojom se tko suočava s kim. — Jer se za konja kad bi se dokazalo da je krađen, odregjivalo suočavanje. DM. 262.

suočāvati, suočāvām, v. impf. potvrda u suočavanje, koje vidi. suočavati. v. pf. suočiti (i se). — 1) suočavati koga s kim, sastavljati ih da govore jedan drugomu u oči. isp. suočiti. — 2) sa se, reciproč. suočavati se s kim, sastajati se s njim, da govori jedan drugomu u oči. isp. suočiti se.

suočiti, suočim, v. pf. Rj. suočiti. v. impf. suočavati. — 1) sastaviti koga s kim, da govori jedan

drugom u oči, *gegenüberstellen* (*zwei Aussagende*), *konfrontieren*, *compono*. Rj. — 2) *sa se, reciproč*. Uočiti se, vidi *suočiti se*. Rj. 783b. — Nije običaj u Rimljana da se prije pokloni kakav čovjek na smrt dok se optuženi ne suoči s onim koji ga tuže. Djel. Ap. 25, 16.

süp, m. *Art Fischzaun, aggeris genus*. Rj. nekaka zagrada u vodi gdje se riba hvata. vidi daljan, garda, jaz 4. — Morava od Čuprije dolje, da nije silnih klada, panjeva i supova, mogle bi po njoj ići lagje. Danica 2, 38.

süpárnica, f. *die Widersacherin, adversaria*. Rj. su-pannica, drugoj poli osn. od koje je (preti) se). *suparnica*, koja se s kim pre, *prepire*, protivu mu se. *isp.* protivnica. — U Ugarskoj nagje (Dubrovnik) *Mlecima* dostojnu *suparnicu*. DM. 233.

süpárník, m. *der Widersacher, adversarius*. Rj. su-pannik. za postanje vidi *suparnica*. *isp.* protivnik. — Miri se sa *suparnikom* svojijem brzo, dok si na putu s njim, da te *suparnik* ne preda sudiji. Mat. 5, 25. Gospode! budi *suparnik* *suparnicima* mojim; udri one koji udaraju na me. Ps. 35, 1. Porota, koja je više ličila na najstariji sud, kojim su *suparnici* sami raspravljali svoju stvar na sastanku. DM. 262.

superlativ, m. *superlativus (gradus)*. gram. treći red poređenja. — Dolazi sam pozitiv kao komparativ, prelazeći sa »naj« u *superlativ*. Rad 26, 72.

süpíšte, n. gdje je sup bio, *Ort wo einst ein sup gewesen*. Rj. — *süpíšte*. U Vukovu rječniku *süpíšte* mislim da je pogreška. Korijeni 312. riječi s takim nast. kod blätuste.

Supóderica, f. kod Vukovara dolina, gdje je negda bara bila, a oko nje vinogradi. Rj.

süpójnik, m. (u Boci) koji s kime zajedno stoku paze i poji. Rj. su-pojnik.

suposicija, f. *suppositio, die Supposition, Voraussetzung*. — S takim *suposicijama* ide se još dalje. Kad bi ta *suposita* mogla biti u našem jeziku, za što se ni ista ni druga takova ne govore? Knjiž. 3, 589.

supóznati, znám, v. pf. vidi poznati: Tade Rade *supoznade* ljubiu. Rj. su-poznati. vidi i spoznati. v. *impf.* poznavati.

süpurasan, súpurasna, adj. t. j. kрмаča, *trächtig (von der Sau), praegnans (porca)*. Rj. su-prasna (kao sa prasatom), t. j. bregja. — takva adj. kod sjanjan.

süprašica, f. (u C. G.) vidi pšpor 2. Rj. vruć pepeo. vidi i supraška, supražica. — prah . . . oprášica, *suprašica*. Korijeni 297.

süpraška, f. vidi supražica, suprašica. Rj.³ vidi i pšpor 2. vruć pepeo. supraž-ka, s promjenom glasa ž pred k na š. za postanje vidi supražica.

süpražica, f. *glühende Asche, cinis calidus*; cf. suprašica, supraška, pšpor 2. Rj.³ vruć pepeo. — supražica. za drugu polu *isp.* pražiti.

süpredak, súpretka, m. vidi prelo 1. Rj. su-predak. za drugu polu *isp.* prestu (predem).

süpret, m. (u C. G.) vidi popret. Rj. su-pret. za drugu polu *isp.* pretati. *popretana vatra, žerava*. vidi i upret, zapret.

suproč, vidi suprot: Ako bude *suproč* mača. *Suproč* jele žutu dunju. Rj. su-proč. vidi i suproču. — značenje i upotrebljavanje vidi kod protiv.

süpročénje, n. *das Widersetzen, der Widerstand, repugnatio*. Rj. verb. od suprotiti se. radnja kojom se tko suproti kome. vidi protivljenje, suprotivljenje. — Kao i vi što se nekad *supročaste* Bogu a sad biste pomilovani njihovoga radi *supročénja*. Rim. 11, 30.

suproču, praep. su-proču. vidi suproč, sproču, proču: Brzo svoga topa dovukoše, i *suproču* knjaževa staviše. Npj. 5, 197. — značenje i upotrebljavanje vidi kod protiv.

süpročština, f. »svaku sam već *supročštinu* na ovu moju groznicu pio, pa ne pomaže ništa.« J. Bogdanović. *supro(t)-ština*, što je suprot bolesti kakvoj, lijek

od nje; *Gegenmittel*. vidi ustuk, utuk. — za nast *isp.* gospoština.

suprot, *gegen, contra, cf. suproč*. Rj. su-prot. vidi značenje i upotrebljavanje kod protiv. s *prijedlozima* na i u *složeno* nasuprot, usuprot, koje vidi. — Ali u *Daničića* suprot (i jedan put protivu) dolazi i kao *prijedlog* s *trećim padežem*: Za to im ne ću dati *Madijana* u ruke, da se ne bi hvalio *Izrailj suprot* meni govoreći: moja me ruka izbavi. Sud. 7, 2. Složno *pristaše* i *suprot* tebi vjeru uhvatiše. Ps. 83, 5. Postaviću đkđ kod doma svojega *suprot vojsci*, *suprot* onima koji odlaze i dolaze. Zah. 9, 8. protivu čemu: Oni pomagahu *Davidu protivu četi*. Dnev. I 12, 21. *isp.* i nasuprot kao *prijedlog*. tako dolazi *prijedlog* protiv (i sve premjene njegove koje vidi kod protiv) sa *riječu* u *dativu* i u *starim knjigama* i u *književnika* (osobito starijih), ali ne dolazi u *narodnim umotvorinama*. Protiv je t. j. bio (kao i prema) *negda prilog* (adv.), a ni danas još nije *svagda* *prijedlog*, po tom je *uza nj* treći padež imao i danas ima svoje značenje kao i uz druge riječi. Ali ne mogući u *govoru slobodno mijenjati mjesta nego se držeći padeža*, *izjednačuje se s* *prijedlogom*. Znači s *trećim padežem* što i s drugim: da je nešto obrnuto onome što znači riječ sama. *isp.* Sint. 372.

süprotan, súprotna, adj. vidi protivan, suprotivan. — Misao nova sa svijem *suprotna* novčanoj globi. DM. 318. Kad bi ih uzeo da opiše ko sa strane *suprotne* onoj s koje ih gleda *Svetič*. O Sv. O. 32.

süprotiti se, tım se, v. r. *impf.* kome, *sich widersetzen, obsisto*. Rj. vidi protiviti se, suprotiviti se. — Mačija stane *govoriti svojju kćeri* da ide onamo, a ona se *zatezala* i *suprotila*, ele najposle mati je kojekako namoli i ona otide. Npr. 140. *Sovjet* se nije smio *Kara-Gjorgijju suprotiti* ni u čemu. Sovj. 11. Koji se uz *prkos suprote* istini. Rim. 2, 8. Kao i vi što se nekad *supročaste* Bogu. 11, 30.

süprotivan, súprotivna, adj. vidi protivan, suprotan. — A što kažeš za druge kraljeve, jere će im biti *suprotivno*, ja ničije gospostvo ne tražim, nako moje što je od starine. Npj. 5, 32. E ne smijem od drugih kraljeva, e bi njima *suprotivno* bilo. 5, 144.

suprotiviti se, súprotivim se, v. r. *impf.* vidi protiviti se, suprotiti se. — Nemoj se ludu *suprotiviti*. DPosl. 78. Protiviti se; suprot, suprotiti se, *suprotiviti se*, *suprotivština*. Korijeni 286.

suprotivljénje, n. verb. od suprotiviti se. radnja kojom se tko suprotivi čemu.

suprotivština, f. (u Slav.) *die Widerspenstigkeit, contumacia*: kod njega je sama *suprotivština*. Rj. osobina onoga koji se *svačemu rado suprotivi*. — riječi s takim nast. kod gospoština.

süprotnóšt, súprotnosti, f. osobina onoga što je *suprotno*; der *Contrast, Gegensatz, contrarietas*. vidi protivnost. — »A nu«, gdje »nu« sobom izriče *suprotnost* prema *nječemu prednjemu*, kao »nego« i »ali«. *Daničić*, ARj. 25b. Onamo se brani svoja kuća; ovamo se rasipa tugja tekovina. Čudne *suprotnosti!* Megj. 27.

süpругa, f. — 1) vidi tojaga. Rj. vidi i batina 1, i *syn. ondje*. — 2) vidi žena 2. u *Stullija* *supругa*, *uzor. iz Ruskoga jezika*. — protiv ove riječi piše *Vuk* u Pis. 16: Da je znao, kako narod misli i govori, jamačno bi, n. p. ono mogao napisati i bez *supругa* i bez *supručnika* i bez *supругe* i bez *supručeskij*. a opet i sam *Vuk* ima ali samo za *kneginju Ljubicu* kao *bojeći se njoj kazati* žena: U ovome očajanom stanju niko *Miloša* nije umeo tako ohrabriti, kao *njegova*, njega dostojna *supругa*, *Ljubica*. Miloš 82.

supstantiv, m. *substantivum (nomen)*; vidi samostalno ime, imenica. — Mlāda, upravo je adjektiv pa se uzima za *supstantiv*. Osn. 18 (pl. *supstantivi*): *Deminutivi supstantivi*. Glas. 12, 474. (i *supstantiva*

prema Lat. substantiva): Samo za supstantiva muškoga roda. Osn. 248.

sūr, sūra (sūrī), *adj. bläss (von Farbe), coloris patidi*: Otud dogje sūra tica, te ga udari. Sūra suknja, modri konci. Rj. *vidi* surli. *dem.* surkast. *isp.* osuriti. kao blijed, kaže se za boju. — Jaše stari suru bedeviju, kakova je, izjeli je vucil pokrivena surom megjedinom. Npj. 3, 274. Vila je imala preko lica komad sure čohē. Pis. 32.

súrac, súrca, *m.* (u Boci) *Art Rebe und Traube, vitis et uvae genus*. Rj. nekaka lozu i grožđe. za značenje *isp.* sur.

súražica, *f.* žito u kojemu ima više raži nego šenice, mit Roggen vermischter Weizen, triticum mixtum secali, *cf.* napolica, su'ržica. Rj. su-ražica. *isp.* su 2. *vidi* i polovnica 1.

surdóma, *m.* (u Bačkoj) *vidi* surduma. Rj. *isp.* Madž. szürdolmany.

surdómár, surdomára, *m.* akc. Rj.³ XXXI. *vidi* abadžija. Rj.² *vidi* i sursabov, sabov. koji gradi surdome, surdume. — Zakreka, komadić čohē što surdomari izmegju šva umeću. Rj. 178b.

sürduk,* *m.* (u Srijemu) *vidi* jaruga, provalija (gdje je n. p. put izmegju dva brda). Rj. *vidi* i aloka, haluga 1.

surdúma, *f.* (u vojv.) od abadžijinskog sukna s rukavima do sniže pojasa haljina kao gunjac, *Art Bauernrock, pallii genus*. Rj. *vidi* surduma. *isp.* surina.

sürgun,* *m.* *vidi* protjeranica: učinili ga surgun, t. j. protjerali ga. Rj.

surgúnisati, surgúnišem, *vidi* protjerati. Rj.

súrina, *f.* (u Lici) od crnoga sukna muška haljina s rukavima (kao u Srbiji gunj), *eine Art Mantel, pallii genus*. Rj. u drugim krajevima Hrv. surina je haljina kao i ona u Lici, samo što nije od crnoga sukna nego od sure čohē, od čega se tako i zove. *isp.* surdoma, surduma.

sürkast, *adj. graulich, albidus, cf.* sur. Rj. *dem.* od sur.

súrla,* *f.* der Rüssel, rostrum (suis), *cf.* kiša, čuša. Rj. gubica u svinčeta. — Svinja reče: »Ja ću provaliti koš, i ukrasću sjeme; i ja ću svojom surlom uzorati.« Npr. 175.

súrlī, u pjesmi mjesto suri: A ja starac surli orle, ufatiću prepelicu. Rj.

surma,* *f.* *vidi* rastok. *isp.* ličilo. — Na nj udara bakam i bjelilo, navlači mu surmu na obrve, kara boju na ruse solufe. Herc. 13. Surma, crna boja, kojom Turkinje mažu obrve. 358.

súrodica, *f.* ein wenig verwandt, quodammodo propinquus. Rj. su-rodica. *isp.* su 2. malo u rodu.

sürsaböv, *m.* (u vojv.) der Grobschneider, sartor vulgaris. Rj. sur-sabov (Madž. szürszabó?) krojač koji gradi haljine od prostoga sukna. *vidi* i sabov, surdomar, abadžija.

suruēica, *f.* (knollentragende) Spierstaude, spiraea filipendula. Rj. biljka. za postanje *isp.* sur. Osn. 325.

súrutka, *f.* das Käsewasser, die Molken, serum lactis. Rj. — Da im nije mloge gostinice, od sira bi ćuprije zidali, na siruci b' vodenice mljele. Rj. 96b. Zamlaz: uspe se u kakav sud kisele surutke, pak se u nju umuze slatko mljeko, dokle se surutka ne zgusne. Rj. 184b. Hira, slatka surutka. Rj. 804a. Turci vino piju, a vlasli surutku. DPosl. 138. *súrutka* (pred t osnova koja nije u običaju a koja je postala od korijena od koga je sir). Osn. 301. zato se u gdje-kojim krajevima mjesto surutka govori i sirutka. za nast. *isp.* šeputka.

súrvati se, súrvām se, *v. r. pf.* zusammenstürzen, corruo. Rj. s-urvatī se. *vidi* stropoštati se, i *syn.* ondje. *v. impf.* prosti urvati.

sú'ržica, *f.* *vidi* suražica. Rj. su-ržica. *isp.* su 2.

žito u kojem ima više rži nego pšenice. *vidi* i napolica, polovnica 1.

sūsāk, susáka, *m.* (u Srijemu) *vidi* krbanj. Rj. *vidi* i tikva 1 b, tukvanj, *vrg.* tikva koja je u dnu široka a ima držak tanak i jednak; njom se, probušivši je sa strane, zahvata i pije voda. — Tugja susak. Osn. 269.

sūsjed (súsjed), *m.* (po jugozap. kraj.), der Nachbar, vicinus, *cf.* komšija. Rj. su-sjed, za su *isp.* su 1; za drugu polu *isp.* sjedjeti (= stanovati). — Kao primorci i susjedi Talijanski... osobito Dubrovčani. Kov. 4. Jelisaveta rodi sina. I čuše njezini susjedi i rodbina. Luk. 1, 58. Oni bijahu susjedi s Jablanovićima. DM. 172.

sūsjeda, *f.* (po jugozap. kraj.) die Nachbarin, vicina: Šcerca udata susjeda nazvata (Posl. 361). Susjeda me svaki danak kara. Rj. *vidi* komšijnica, konšijnica.

sūsjedīn, *adj.* der Nachbarin, vicinae: I tadar sam suknju izgubila, da je moja ne bih ni žalila, nego mi je susjedina bila. Rj. što pripada susjedi.

sūsjedni, *adj.* koji je u susjedstvu; nahe gelegen, adjacens, vicinus. *isp.* obližnji. — Kapidžik, mala vrata izmegju susjednjih kuća, osobito u Turaka. Rj. 263b. Po svemu primorju i po susjednim krajevima Crne Gore. Posl. XLVII. U zapadnoj Madžarskoj i susjednoj ondje Austriji. Srb. i Hrv. 4. Izmegju dvije susjedne države. O Sv. O. 25.

sūsjedstvo, *n.* die Nachbarschaft, vicinia: Uz koljena gjeća janjičari, u susjedstvo vuci i bauci. Rj. *vidi* komšiluk, konšiluk. — Jedan bogat trgovac iz našega susjedstva pokloni mi dva komada najljepše svile. Danica 2, 128. Kad vidimo šta se u susjedstvu našem radi oko toga. Pis. 24.

súsnježica, *f.* Schneegestöber mit Regen, Glatteis, nives mixtae pluvius. Rj. su-snježica. *vidi* sušnježica. sa snijegom sitna kiša. *vidi* bjelokapac, klapavica, lapavica, lauža, slōta.

súsreća, *f.* die Begegnung, occursus: Daj mi Bože danas u susreću, u susreću iz gore hajduke. Koga gogje sretem u susreći. Rj. su-sreća. *vidi* susret. za postanje *isp.* susresti, susretati. — Al' eto ti bjelogle vile u susreću Starome Novaku. Npj. 3, 33. U susreću knezu otidoše, te sretoše svoga gospodara. 4, 346.

súsremēina, *f.* (u Bačk.) pas koji nije ni za lov ni za ovce (Ni torni ni lovni. Posl. 224). Rj. — *susremēina* osn. u *sustrimac*. Osn. 155.

súsresti, sústretēm (súsretnēm), *v. pf.* begegnen, obviam fio, occurro. Rj. su-sresti. *vidi* susretnuti. *v. pf.* je i prosti sresti. *v. impf.* susretati. — Gospod ga minuo, a anđeli ga ne susreli. (Kad se kome reče »gospodin«, koji to ne zaslužuje). Posl. 44. I kaduna Rada susretnula, poljubi ga u bijelu ruku. Npj. 3, 366. Daleko ih starac ugledao, ugledao starac igumane, a malo ih bliže susretnuo. 4, 104. Loša ih je sreća susretnula: savila se nasred druma guja. 4, 220. Tu je pašu knjiga susretnula od onoga bega Asan-Golja. 4, 357. Susrela vas dobra sreća, i Gospodin Bog! Kov. 61.

súsret, *m.* Rj. *vidi* nasusret. — 1) otišao mu na susret, entgegen, obviam. Rj. *vidi* kob. govori se i u susret. — Pa s njime sjutradan u jutro u susret onome mladiću. Npr. 120. Izigju mu na susret. 241. Namjeri se gjetić na gjetića, pa na susret konje potekoše. Npj. 4, 235. Da je blagosloven Gospod, koji te danas posla meni na susret! Sam. I. 25, 32. — 2) biti koga na susret, zuerst auf den Rücken, dann entgegen auf die Brust, verbero in tergo et vice versa. Rj. biti koga na susret, t. j. jedan put u prsi pa onda u leđa.

súsretanje, *n.* das Begegnen, occurrus. Rj. *verb.* od susretati. radnja kojom tko susreta koga: Gjeve-

rima brzo susretanje, zaovama divno dočekanje. Kov. 82.

susretati, tām, v. *impf.* *begegnet*, *obviam fio*. Rj. su-sretati koga, dolaziti mu na susret. v. *impf.* *prosti sretati*. v. *pf.* *susresti*. — Daleko ga seka ugledala, subliže ga malo susretala. Herc. 12.

susretnuti, *susretnēm*, v. *pf.* su-sretnuti. *vidi* susresti, i *primjere ondje*.

sustajanje, n. *verb.* od *sustajati*. stanje koje biva, kad tko sustaje.

sustajati, *sustajēm*, v. *impf.* su-stajati. *isp.* *moriti se*, utrugjivati se. *ermüden*, *fatigari*. v. *pf.* *sustati*. — Gospod, koji je stvorio krajeve zemaljske, ne sustaje niti se utrugjuje . . . Djeca se more i *sustaju* . . . trče i ne *sustaju*, hode i ne more se. Is. 40, 28—31.

sustalica, f. Rj. *augm.* *sustaličina*. — 1) živinče koje odmah sustane, *der leicht ermüdet, debilis*. Rj. može se reći i za čeljadu, koje odmah sustane. — 2) djevojka koja se za doba ne uda. J. Bogdanović. *vidi* *usidjelica*.

sustaličina, f. *augm.* od *sustalica*. Rj. — *augm.* s *takim* *nast.* kod *barščina*.

sustao, *sustala*, *adj.* (*part. praet.* od *sustati*), *müde*, *fatigatus*: Pa *sustala* konja odjabao. Rj. — Ne će biti megu njima umorna ni *sustala*, ni *dremljiva* ni *sanljiva*. Is. 5, 27.

sustati, *sustanēm*, v. *pf.* *ermüden*, *defatigor*. Rj. su-stati. *isp.* *sustao*. *vidi* *posustati* 2. v. *impf.* *sustajati*. — *Zapr'o*, n. p. kad ko *sustane na putu*, pa ne može dalje. Rj. 191a. Uhvatio ga rožac, kad čovjek u boju od *žege* i *vrućine sustane* pa ne može maknuti. Rj. 653a. Megjedović bježeći uz jedno brdo *rrlo sustane*. Npr. 5. A kad *gjoget pod njime sustane*. Npj. 4, 244. Hajducima *sustadoše ruke* sijećući po *kisuri Turke*. 4, 353.

sustaviti, *vīm*, v. *pf.* Rj. su-staviti. — 1) n. p. od *plate*, *abziehen*, *detruho*. Rj. *isp.* *odbiti* 5. v. *impf.* *isp.* *odbijati*. — 2) n. p. krv, *vidi* *ustaviti*. Rj. v. *impf.* *isp.* *ustavljati*.

sustići, *sustignēm*, v. *pf.* Rj. su-stići. *vidi* *sustignuti*; *sastići*, *sastignuti*. v. *pf.* *je i prosti stići*. v. *impf.* *sustizati*. — 1 a) *einholen*, *assequi*. Rj. — Ondje sjedne da se odmori, pa ga *Turska potjera sustigne* i ubije. Rj. 80b. Unijeti nož u stoku, t. j. početi sjeći *zapljenjenu stoku kad sustigne potoč* pa hoće da je otme. Rj. 783a. Idući putem *sustignu jednoga čocku gje vodi dva brava*. Npr. 166. Kad je bila na prvom konaku, *glas je stiže*, a *dva sustigoše*: «Vrat' se na trag, alajbegovice. Npj. 1, 211. Odatle se Turci *podigoše*; drugi *ih je konak sustigao* kod Kuside *studenec vodice*. 4, 26. I u polju *plijen sustignuli*. 4, 413. Prem da *ih sustignu tužbe* od Rušić-paše, da oni varaju cara. Miloš 125. — b) *sustigne kome što, dogje mu*: A *jutros mu sitna knjiga sustiže*: «Ajde Duka, ajde Leka, na vojsku. Npj. 1, 208. — 2) *sa se*. — a) *refleks.* (*von dem Pferde*) *mit dem Hinterfusse an den Vorderfuss anstossen, offendo pedem anteriorem posteriore*. Rj. *konj se sustigne, kad se stražnjom nogom udari o prednju*. — b) *reciproč.* *vidi* *sustići se*. Rj. *kao skupiti se*. — Dogje vezir u Prizrena grada, onde sede za petnaest dana, dok se *silna sustignula vojska*. Npj. 4, 218. A kad svoju *odmoriše vojsku*, pa *se vojska u jedno sustiže*, Loznici se gradu *prikućise*. 4, 242.

sustig, n. *kad čovjek čovjeka idući sustigne na putu. za obličje isp.* *döstig*. — Ona pogje gorom *napijeda*, u susretu ne sreta nikoga, u *sustigu* ne stiže nikoga. HNpj. 1, 103. Onda mu *dovikne: dobar sustig!* J. Bogdanović.

sustignuti, *nēm*, *vidi* *sustići*. Rj. *sustignuti se, nēm se*, v. r. *pf.* *vidi* *sustići se*. Rj. — i *primjere ondje*.

sustizanje, n. Rj. *verb.* od 1) *sustizati*, 2) *sustizati se*. — 1) *radnja kojom tko sustiže koga* (*das Ein-*

holen, assecutio. Rj.). — 2) *radnja kojom se konj sustiže (udara se stražnjom nogom o prednju)*.

sustizati, *sustižēm*, v. *impf.* Rj. su-stizati. v. *impf.* *je i prosti stizati*. v. *pf.* *sustići*, *sustignuti*. — 1) *einholen, assequor*. Rj. — Kako koji *Turke sustiže*, od obraza *pušku žezijaše*. Rj. 157b. *Suza suzu sustiže*. (Kad se za koga *kazuje da vrlo plače*). Posl. 296. — 2) *sa se, refleks.* (*von dem Pferde*) *mit dem Hinterfusse an den Vorderfuss anstossen, offendo pedem anteriorem posteriore*. Rj. *konj se sustiže udarajući se stražnjom nogom o prednju*.

sustopice, (u C. G.) *vidi* *ustopice*. Rj. *adv.* *vidi* i *ustopce*, *uzastopce*. *ići za kim sustopice*, t. j. *po stopama njegovim; auf dem Fusse nachfolgen, vestigiis insisto*. — Ona se *dosjeti pa sustopice* *trkom za njim*. Npr. 123. *Upute se k vilinoj gori kalauzeći otkupljenik a mladić sustopice za njim*. 218.

sustremina, f. (u Srijemu) *stoji haljina na njoj kao sustremina*. Rj. — *sustremina* (*značenja tamna; isp.* *sustrimak* i *susremčina*). Osn. 163.

sustrimak, *sustrimka*, m. (u C. G.) *der Zwitter (Mulatte), hibrida (meistens von Thieren), cf. melez*. Rj. *vidi* i *sustrmica*. n. p. *dijete od Ecropljanina i crne Afrikanke; ali je ponajviše živinče kojemu su otac i mati od različne vrste; vidi* i *polutan, umetak; pa i platno u kojeja je osnova prtena, a potka pamučna*.

sustrmica, f. (u Srb.) *vidi* *sustrimak*. Rj.²

suša, f. — 1) *die Dürre, ariditas, siccitas*. Rj. *vidi* *sušina*. — *Na velikim sušama vodenica melje na ustavu*. Rj. 11b. *Stala voda u virove (kad na suši prestane teći)*. Rj. 63a. *Zategla suša*, pa ne može da se ore. Rj. 197a. *Orna zemlja ispuca od suše*. Npj. 2, 3. *Te su i sad, osobito ljeti kad je suša*, sve vode po Kotoru malo *slane*. Kov. 31. — 2) *veliku je sušu kraj kuće napravio, svašta u nju more vrči*. J. Bogdanović. *zgrada u koju se n. p. kola mogu skloniti, kad kiša ide; der Schuppen*. *isp.* *šupa*.

sušac, *sušca*, m. (u Boci) *sušeg koji je sa svijem suh na velikoj zimi; der Trockne, siccus*. Rj.

sušak, *suška*, m. *vidi* *sušci*.

sušan, *sušna*, *adj.* n. p. godina, *dür, siccus, aridus*. — *Nije, pobro, daždic Kosovijem; sušna magla i sušnica munja, koja će ni jade zapijevat'*. Npj. 3, 219.

sušar, *sušara*, m. koji što *suši*, n. p. *ribu, der z. B. Fische dörrt, qui torret pisces*. Rj.

sušei, *sušaka*, m. *pl. die dürren Weinbeeren, die man besonders liebt, um daraus Liqueur zu machen, urae sicciore*. Rj. *suho grožđe u vinogradu što se osobito bere pa se od njega peče rakija*. — *sušak* (*sušci*). *Korijeni* 226.

sušenica, f. (u Dubr.) *smokva koja se suši, Feige die gedörrt wird, ficus torrenda*. Rj.

sušenje, n. *das Trocknen, Dörren, siccatio, arefactio*. Rj. *verb.* od *sušiti*. *radnja kojom tko suši što*. *isp.* *sušilo*. — *Pučiti šljive, t. j. cijepati za sušenje*. Rj. 624a.

sušica, f. — 1) (u Dubr.) *suha koža, getrocknetes Fell, pellis siccata*. Rj. — 2) *vidi* *suha bolest*. Rj. i *syn.* *ondje*.

Sušica, f. rijeka koja izvire ispod planine Garča, i više Spuža utječe u Zetu (*sušnjih godina stane u virove*). Rj.

sušilo, n. (u Dubr.) *das Trocknen, siccatio, cf.* *sušenje*; *pranje i sušilo košulja*. Rj. — *riječi s takim nast.* *kod bjesnilo*.

sušina, f. *vidi* *suša* 1. *Stulli, kao suho što*. — *Može sila kada dobro stegne učiniti da plače sušina*. Šćep. mal. 59.

sušiti, *sušim*, v. *impf.* Rj. v. *pf.* *slōž.* i(z)-*sušiti*, na-, o-, po- (se), pre-, pri- (se), pro-, ra(z)- (se), sa- (se), u- (se), za-sušiti. v. *impf.* *slōž.* *pre-sušivati, pri- (se), sa- (se), za-*. — I, I) *trocknen, sicco*. Rj. — *Moja je mati i njegova na jednom suncu taranu*

sušila. Posl. 181. Kao vrućina koja *suši* poslije dažda. Is. 18, 4. Nigde nikakvu voćku ne ostavljaju na miru . . . sekiricama zasecaju deblo, te tako pre vremena *suše rodno drveće*. Zlos. 267. *sa se, pass.*: Konoplje . . . po tom se na suncu *suše*, pa se onda mlati konoplano sjeme. Rj. 86b. — 2) *dörren, arefacio*. Rj. — Ondje sjede hvatajući i *sušeci ukljevu* do časnoga posta. Rj. 454a. Sušar, koji *što suši, n. p. ribu*. Rj. 728a. *sa se, pass.*: Pušnica, zgrada gdje se *suši voće*. Rj. 624b. — 3) čaše, t. j. piti vrlo, *ausstechen, exciccare*. — II. *sa se, reflex.*: Šabac opkoljavaju mloge bare, koje se gotovo nikad ne *suše*. Danica 2, 46. *isp. sahnuti, presisati, usisati*.

sušnica, f. die Trockne, sicca: A sušnica te sijeva munja. Rj. *što god sušno roda ženskoga, n. p. sušna (suha) munja*. — Nije, pobro, daždic Kosovijem; sušna magla i sušnica munja, koja će ni jade zapijevat'. Npj. 3, 219 (ni = nam).

sušnik, sušnika, m. der Trockne, siccus: E se oblak podignuo sušnik. Rj. *što god sušno roda muškoga, n. p. sušni (suhi) oblak*.

sušnježica, f. vidi susnježica. — Iz oblaka tiha rosa nagje, tiha rosa, za njom *sušnježica*. Herc. 43.

suštastvo, n. substantia, essentia, ođia, vidi sučanstvo; biće 2a, bistvo. — Što se *suštanstvo Božije* shvatiti ne može. DP. 139. Jedna sila, *jedno suštastvo*, jedno božanstvo. 282. Obličje *njegova vječnoga suštastva* prima obličje ropsko. 297. — *osn. koja je u sušti, za obličje isp. riječi kod bezočanstvo*.

sušten, adj. t. j. kučka, trüchtig (von der Hündinn), praegnans (canis). Rj. *suštena (kao su štenetom) t. j. bregja (kučka) vidi skotan*. — *riječi takve kod sjanjan*.

sušiti, suštē, adj. n. p. sušti gjava, sušti otac, cf. čiti, ipsissimus. Rj. *vidi i isti, isti istovetni, puki, pukahni, pukasti. kaže se onome, koji je tako nalik na drugoga, da je sasma kao on*. — *osn. koja u jesam, sam . . . jesu, su: sući, pa mjesto č iz crkvenoga jezika št: sušiti. isp. Istor. 369. pridjevi s takim nast. kod letuši*.

sut (u Dalm.) sveti, pridjevica se sprijeda imenima svetijeh. od Tal. sant(o) (Lat. sanctus), kao da se iz najprije govorilo sut pa onda sut. — Maha se na *sut Peci* moskarom. DPosl. 58 (Sut-Petka; moskar, Lat. muscarium, mahalo, lepeze). Obio je Bunu i Bunicu, Mrkan, *Sut Vid* i Lozicu. 87. *Sut* Andrija na jedro. 116. *trebalo bi da se piše Sut-Petka, Sut-Vid, Sut-Andrija*.

-suti, -spem, ne dolazi ovako prost glagol nego samo kao složen (korijenu je otpalo p pred nastavkom ti: su(pti): do-sūti, iza-, na-, o-, oba-, od-, oda-, op-, oda-, pre-, pri-, pro-, raza-, sa-, u-, rasprō-suti. v. impf. prosti sipati. v. pf. prosti sunuti.

sutarnji, njē, adj. vidi sutrašnji. Rj. *što pripada danu koji je sutra. vidi i sjutrašnji*.

sutika, f. (u Boci) dogagjaj, prigoda, das Ereigniss, casus: zla sutika. Rj. — *Značenje (korijenu) koje je u taknuti: otik, sutika*. Korijeni 83.

Sutina, f. brdo u Dalmaciji od Sinja k zapadu. Rj.

Sutjeska, f. — 1) kršćanski manastir u Bosni. Rj. — 2) *tijesno mjesto na putu kraj Lima između Plava i Gjurjevijeh Stupova. cf. Sućeska*. Rj. — *Su-tjeska (kor. koji je kod tijesak)*. Osn. 31.

sutlija, f. ein Gericht von Reiss und Milch, kühl zu essen, cibi genus. Rj. *jelo od oriza (pirinča) i mlijeka, a jede se hladno*.

suton, m. tiefe Dämmerung, crepusculum obscurus. Rj. *iza sumraka bude suton, onda mrak, mrklica, pomrčina, mrkli mrak. isp. usutoniti se*. — Pošto čoban tako dogje glave aždaji, počne se i *suton hvatati*, i on svirajući krene ovce. Npr. 50. *Zaton, zatonj. sū-ton*. Miklošić dovodi obje riječi od korijena od koga je *topiti*. Korijeni 85.

Sutorina, f. uzak komad Turske zemlje iz Hercegovine u more, koji razdvaja Dubrovačku državu od

Boke kao što je sa sjeverne strane razdvaja Klek od Dalmacije. Rj.

sutorina, f. u pjesmi nekaka so (može biti da je morska): I imaše soli sutorine. Rj.

Sutorman, m. planina koja graniči s Crnom Gorom, Turskom, Arbanijom i Austrijom. Rj.

sutra, vidi sjutra. Rj. *s-utra, s-jutra (glasu u pridjeveno je sprijeda j). isp. Korijeni 205. vidi i zautra*. Nego je sve odgagjao od danas do sutra. Miloš 70.

sutradan, vidi sjutradan. Rj. *sutra-dan. vidi i sutredan, sutridan; sjutredan, sjutridan; sutradanak, sjutradanak*. — On blagodari Balli kako je najljepše znao . . . *Sutra dan* pošalju se Milenku i Petru senatorske diplome. Miloš 24.

sutradanak, vidi sjutradanak. kao hyp. prema sutradan, koje vidi, i syn. ondje. — Prvi danak na Božić kaurški udarismo . . . *sutra danak* opet započesmo bojak biti vazda bez prestanka. Npj. 5, 528.

sutrašnji, šnjē, adj. vidi sjutrašnji. Rj. *vidi i sutarnji*.

sutraveče, den Abend darauf, altero vespere: Ja ne pogjoh ono veče, nego pogjoh *sutraveče*. Rj. *sutra-veče. vidi sjutraveče*.

sutredan, vidi sjutredan. Rj. *vidi i sutradan, i ondje ostale oblike*.

sutridan, vidi sjutridan. Rj. *vidi i sutradan, i ondje ostale oblike*. — Onda zaokupi jednoga trgovca, te mu je (pesmu) noću prepíše, i *sutri dan* je meni preda. Npj. 1 4, XXII.

sutrusan, sutrusna, adj. kao pijan, benebelt, temulentus. Rj. — *su-trusan (isp. otrijeskati se)*. Korijeni 94. *isp. su 2*.

sutuka (sūtuka), f. (u Boci) n. p. ne valja činiti to i to, sutuka je, može ti se dogoditi to i to, unheilbringend, infaustum. Rj. *sutuka*; značenje korijenu *udarati, tiati: tući; tuk, utuk, ustuk, sutuka*. Korijeni 91. *isp. sutika*. — *Žena rodi sina u krvavoj košuljici. Kad proročica vidi, sjeti se da je vjedogonja, pa sutuke radi iznese dijete na dvor od kuće i zavika iza svega glasa: »Čuj puče i narode! rodi vučica vuka, svemu svijetu na znanje a gjetetu na zdravlje.« Npr. 213. sutuke radi, t. j. toga radi, da se ne dogodi te dijete postane vjedogonja*.

Suturica, f. kao pola Turčin; tako u Srbiji zovu one ljude zakona našega, koji ne govore čisto Srpski, nego zanose na Bugarki ili na Arnautski, a gotovo svi znadu Turski. Rj. *Su-turica. isp. su 2*.

Sutvara, f. u Boci u selu Morinju voda. Rj.

sūv, sūva (comp. sūvljī), adj. vidi suh. Rj. *dem. suvačak. u krajevima gdje se glas h u govoru pretvara u glas v*.

sūvača, f. die Rossmühle, mola equaria: Puca mu srce (za kim ili za čim) kao kobili za *sūvačom* (Posl. 267). Rj. *mlin. vidi suvaja*. — Drijema kao kobila pred *sūvačom*. Posl. 70. *sūvača (v stoji mjesto h)*. Osn. 351. *riječi s takim nast. kod ajgirača. correl. vodenica*.

sūvačak, sūvačka, adj. dem. od suv. Rj. v stoji mjesto h.

sūvačar, m. vidi suvajdžija. Rj. 3 *mlinar koji ima suvaču*.

sūvād, f. (coll.) dürres Holz, Fallholz, ligna arida. Rj. *v stoji mjesto h. suha drva. vidi šuma 2. jedinica: suvarak, suvatka*.

sūvaja, f. (u Bač. i u Ban.) vidi suvača. Rj. *mlin. v stoji mjesto h. — riječi s takim nast. kod domaja*.

suvajdžija, m. (u Srijemu i u Bač.) der Müller von der Rossmühle, molitor, qui molim equariam exercet. Rj. *suvaj-džija, naša riječ (suvaja) s Turskim nast. isp. govordžija. mlinar koji ima suvaju. vidi suvačar*.

suvárak, suvárka, m. ein Stück dürres Holz, lignum aridum. Rj. *jedinica onoga što znači suvad (coll.). v stoji mjesto h. vidi suvatka*.

suvat,* m. mjesto gdje se ljeti goje goveda. cf. suvatovati. Rj.

suvatka, f. ein dürres Holz, lignum aridum. Rj. suho drvo. vidi suvarak. v. stoji mjesto h. — riječi s takim nast. kod krupatka.

suvatovânje, n. das Mästen der Rinder, saginatio boum. Rj. verb. od suvatovati, koje vidi.

suvatovati, suvatujem, v. impf. s govedima biti gdje na planini i gojiti ih, Rinder mästen im Gebirge, saginare boves in silva. Rj. isp. suvat.

suvez, m. nas smo dva u suvezu, t. j. skupa orema. svaki po dva vola to je suvez. J. Bogdanović. vidi spreza. isp. suveznik.

suveznik, m. (u Dalm.) vidi sprežnik. Rj. vidi i suznik. — su-veznik. koji je s kim u suvezu. za prvu polu isp. su 1, za drugu vezati.

suvice, f. (u Risnu) grožđe koje se kuva u morskoj vodi, pa se osuši poslije, gedörrie Weintraube, uae tostae. Rj. v. stoji mjesto h. — Kuljen. U Risnu nadjena se (bravlje sirište) kukuruzna brašna, loja i suvica, pa pošto se skuva, jede se. Rj. 314a.

suvišak, suviška, m. der Ueberschuss, quod reliquum restat. Rj. vidi višak, pretek, što je kao više nego treba (te ostane, preteče). — Usta govore od suviška srca. Mat. 12, 34.

suviše, — 1) *zuviet, nimis*. Rj. vidi saviše, odviše; odveć, preveć. — Noćas rubi, sjutra trubi. (Rekne se na poklade veće, i znači: noćas jedi i suviše, a sjutra janči od gladi). Posl. 226. Za gje koje čitatelje ne će biti suviše naznačiti ovgje jedan put za svagda... Danica 3, 3. Iznese pred kuću sve svoje ruho i oružje, što je imao suviše, te razdeli i ispoklanja bećarima. Miloš 53. Što bude pešaka suviše, one izvede te namesti oko Morave. 95. Ova pravila... ali im opet nijesu na odmet niti suviše. Pis. 62. Zbog tugjih imena i prezimena ne bi suviše bilo da ga (slovo h) imamo. Rj. XI. 29 pismena, megju kojima ni jedno nije suviše. Spisi 1, 12. Ne budi suviše pravedan ni suviše mudar; za što bi sebe upropastio? Prop. 7, 16. Jevrejima je suviše dobro. Prip. bibl. 40. — 2) kao: svrh toga, još k tome; ausserdem, überdiess, insuper, praeterea. — Ja imam više blaga nego oni, i suviše imam tri hiljade ovaca. Npr. 165. Ona ubere nekake trave te dobro uši zatisne i ručicama suviše. 231. Tica joj u oni isti čas doleće na desno rame, i reče: »Hvala da je Bogu...«, i reče joj suviše: »Hajde u ono jezero...« 232. Car im dade njihove obe galije i sve ljude; još ih suviše obdari. 241. Ako li bi njemu malo bilo, dala bih mu bačvu museleza... i suviše vjerna ljubav bila. Herc. 96.

suvišnjî, šnjê, adj. übermässig nimius: Suvišnja preša miša ne lovi (Posl. 296). Rj. što je suviše, odviše. vidi savišnji.

suvjerica, f. — 1) (u C. G.) kao mala vjera (s Turcima), ein kleiner Waffenstillstand, exiguae induciae. Rj. isp. uvjerica. — 2) za koga se misli da je i vjera i nevjera, ein Mensch von zweifelhafter Treue, homo ambigua fide. Rj. — su-vjerica. isp. su 2.

Suvobor, m. planina u Srbiji. Rj.

Suvodol, m.: Suvodola i Biora ravna. Rj. selo. Rj.³ Suvd-dol. Osn. 47. v. stoji mjesto h. — tako slož. riječi kod bjelograb.

savo... vidi suho... Rj.

suvrâtiti, suvrâtim, v. pf. zurückschlagen, rejicio: Skočila je s konja golemoga, suvrâtila skute i rukave. Rj. su-vrâtiti. v. pf. je i prosti vrâtiti.

suvremenik, m. su-vremenik je, koji jedno vrijeme živi sa kim; der Zeitgenoss, contemporaneus. isp. su-vrsnik, i syn. ondje. — Književnosti je dužnost podsećati suvremenike na sve što je od uticaja na napredak naroda. Zlos. XIII.

suvrljav, adj.: Gje će naći suvrljavu jelu. Kada nagje suvrljavu jelu, veže Rnju jeli u rasove. Rj.

isp. suhovrh, suhovrhast. — suvrljav (biće mjesto suhrljav). Korijeni 226.

suvrsnik, m. vidi vrsnik. Rj. su-vrsnik, koji je kome suvrsst godinama, t. j. jednjih godina s njime. vidi i vrsnjak. isp. suvremenik.

suvrst, f. n. p. nije on njegova suvrst, t. j. nijeau jedan prema drugome (godinama ili gospodstvom), gleich, par: A sve suvrst od dvadeset godina. Rj. su-vrst. isp. vrsta 2.

sûza, f. (pl. sûze, sûzâ) — 1) die Thräne, Zähre, lacrima. Rj. dem. suzica. — Groznijem se suzam' uprljao... Grozne suze valja. Rj. 103a. Kukavičju suza. Rj. 312b. Jedna joj se suza omaknula, ter je Vuku na obraz panula. Rj. 462a. Trostruke ga suze promaknuše. Rj. 609a. I tople ga suze propanule... suze ga propale. Rj. 610b. Od žalosti i suze pustio. Rj. 622a. Ona sedi sama u dvoru i suze roni. Npr. 22. Devojka careva tužna, suze proliva. 48. »Tamo njoj krvave suze iz očiju letele kad plakala...« Suze krvave polete joj niz obraze. 141. Tužno suze proljevao. 191. Bolje da te smrt prijeka digne nego suza siromašku stigne. Posl. 22. Vi pjevate, a nama krvave polijeću (suze). 35. Iz kamena bi suza udarila. (Kad se što žalostivo govori ili čini). 99. Mladom zetu jaje peku, a starome suze teku. 180. Droje su suze u žene: jedne od bolesti, a druge od varke. DPosl. 21. Knjigu štije, grozne suze lije. Npj. 1, 257. Odroni se suza od obraza. 1, 369. A jaglukom suze utirući. Npj. 1, 441. To su suze i tvoje i moje, tvoje za mnom, a moje za tobom. 1, 463. Ona s' suzam' Boga moli. 1, 510. Utri suze od bijela lica. 2, 2. Ono reče, suzama prosipa, a majka je veseliti pogje. 2, 63. Pa nad njime grozne suze roni. 2, 187. Udriše mu suze od očiju. 3, 17. Ona stade suze prosipati. 3, 39. Samo bi mi suze prokapale. 4, 52. Na rastanku prolje čitavu rijeku suza. Danica 2, 138. Potužim mu se sa suzama iz očiju na moju nevolju. 2, 139. Jesu li svoje suze otirali, što su za me jučer isplakali? Kov. 94. Pala pred njega na koljena, polila se suzama i kazala mu da bez njega ne može živiti. Nov. Srb. 1817, 470. Bog će otrti svaku suzu od očiju njihovih. Otkriv. 7, 17. Da joj suze iz očiju frcaše. M. A. Reljković. ARj. III. 70b. — 2) od voštane svijeće što niza nju padne, kad gori. »te suze od svijeće pokupi, da ne padaju i ne propadaju.« J. Bogdanović.

sûzan, sûzna, adj. thränenvoll, lacrimans: Nagje suzna i krvava Marka. Rj. koji je pun suza. — Suzan Jovan pred Gospoda dogje. Npj. 2, 83. I do sad su knjige dolazile, nijesmo ih suzne propraćali, a danaske grozne suze roniš. 4, 223. Da naš brat domačin dočekiva... nište i uboge, suzne i nevoljne. Kov. 121 (dočekiva dijalekt. mj. dočekuje). Hranis ih hlebom suznijem, i pojis ih suzama. Ps. 80, 5. O, da bi oči moje (bile) izvori suzni! da plačem danju i noću za pobijenima. Jer. 9, 1.

suzbijânje, n. vidi uzbijanje. Rj.

suzbijati, sùzbijâm, v. impf. vidi uzbijati. Rj. s-uzbijati. v. pf. suzbiti.

sùzbiti, sùzbijêm, v. pf. vidi uzbiti. Rj. s-uzbiti. v. impf. suzbijati.

suzetica, f. kao zet, za kojijem nije kći ili sestra, nego onako kakva (nazovi-) rodica, etvca Halb-zet, quasi-zet. Rj. su-zetica. isp. su 2.

suzica, f. dem. od suza. Rj.

1. sùziti, sùzim, v. impf. thränen, lacrimo. Rj. suze proljevati. — u Hrv. se govori i za čokoće kad se obreže: čokoće suzi. vidi plakati 2, zaljevati 5.

2. sùziti, sùzim, v. pf. n. p. kad se što plete ili zida, pa gore valja da se suzi, verengen, coarto. Rj. s-uziti što, učiniti da bude uže. v. impf. suživati. — Tika vodena, koja je u dnu široka, po tom gore sužena pa opet malo u dugulj raširena. Rj. 739a. Bijahu prozori suženi unutra oko vrata. Jezek. 40, 16.

sūznik, *m.* *vidi* sprežnik. Rj. *vidi* i suveznik. — *suznik* (pred *n* osn. u *ꙗꙗ*, od koje *uzica*, s prijedlogom *s*). Osn. 274.

suzōvit, *adj.* u čemu ima (mnogo) suza. — Tu ćeš naći veliki bor, i pod borom trorogi kam iz kojega pišti voda kao suza . . . Ugleda oni bor i pod njim kam suzoviti i trorogi. Npr. 99. *adj.* s takim nast. kod baroviti.

sūžanj, *sūžnja*, *m.* (st. *pl.* sūžnji i sūžnjevi), *der Gefangene, qui est in vinculis, cf. rob: Procviljeo sužanj Milutine u tavnici bana Zdranina. Da daju sužnje po tavnici. Rj. vidi i sužnjičar, tamničar 2. isp. osužnjiti se, zasužnjiti. — Daruj mene sužnja nevoljnika. Rj. 414a. Ode Todor dole u tavnicu, te kazuje među sužnjevi. Kad videše trideset sužanja . . . Npj. 2, 98. Baci ga (Josifa) u tavnicu, gdje ležahu sužnji carski. Mojs. I. 39, 20. s-užanj (od osn. koja je prosta u uže). Osn. 201. riječi s takim nast. kod bacanj.*

sūžanjski, *adj. der Gefangenen, captivorum: Da t' oprostim sužanjske tavnice. Rj. što pripada sužnjima ili sužnju kojemu god. — Neka izagju pred lice tvoje (Bože) uzdasi sužanjski. Ps. 79, 11.*

sūžanjstvo (sūžanjstvo), *n. die Gefangenschaft, captivitas. Rj. stanje sužanjsko. — Pozdravite i moje drugare u sužanjstvu. Rim 16, 7 (conceptivos meos; meine Mitgefangenen). Tako će odvesti car Asirski u ropstvo Misirce, i Etiopljane u sužanjstvo. Is. 20, 4.*

sūžbanje, *n.* (u C. G.) *vidi* korubanje. Rj. **sūžbati**, *sūžbām*, *v. impf.* (u C. G.) *vidi* korubati. Rj. *sužbati* kukuruz, ljuštiti ga. *vidi* i komiti, i ondje *syn. v. pf.* osužbati.

sūžbina, *f.* (u C. G.) *vidi* oljvina. Rj. i *syn. ondje. kukuruzna slama.*

sūždreban, *sūždrebnā*, *adj.* t. j. kobila, *trächtig (von der Stute), praegnans (equa).* Rj. su-ždrebnā, kao sa ždrebetom, bregja. *vidi* ždreban. — Konj opase jednu kobilu . . . kobila ostane suždrebnā. Npj. 2, 106 (Vuk).

sūženje, *n. das Thränen, lacrimatio. Rj. verb. od sūziti. radnja kojom tko sūzi (suze proljeva).*

sūživānje, *n. das Einengen, coartatio. Rj. verb. od suživati. radnja kojom tko sužuje što.*

sūživati, *sūživēm*, *v. impf. verengen, coarto. Rj. s-uživati što, činiti da bude uže. v. impf. prosti uziti. v. pf. suziti. — sa se, refleks. ili pass.: Najgornje kljeti bjehu tješnje . . . i za to se suživaše iznad (poda) donjega i srednjega od zemlje. Jezek. 42, 6.*

sūžnjara, *f. gdje borave sužnji. vidi* sužnjica, i *syn. ondje. — Knez Miloš u sužnjari. Jednom dogje knez Miloš tamo gdje borave osugjenici. Mil. 235. za nast. isp. badnjara.*

sūžnjevo, *adj. što pripada sužnju. — Da čuje uzdisanje sužnjevo. Ps. 102, 20.*

sūžnjevanje, *n. das Liegen im Gefängnisse, vincula, captivitas. Rj. verb. od sužnjevati. stanje koje biva, kad tko sužnjuje (tamnuje).*

sūžnjevatī, *sūžnjujem*, *v. impf. biti sužanj, im Gefängnisse liegen, schmachten, in vinculis esse, cf. tamnovati. Rj. drukčije se ne nalazi. isp. osužnjiti se, zasužnjiti. — glagoli kojima nast. u osnovi glasi eva kod kraljevati.*

sūžnjica, *f. — 1) vidi* tamnica. *vidi* i sužnjara. — »Al' ćeš moju sablju celivati? al' gjevojko! stati u sužnjici?« Odgovori skrovito gjevojka: »N'jesam junak da ti sablju ljubim, nego volim stati u sužnjici.« Car je baci u dno od tamnice. Herc. 20. — 2) žena: »nije ona njemu žena, nego sužnjica nesretna.« J. Bogdanović.

sūžnjičar, *m. vidi* sužanj: Vidiš, brate, sužnjičara, sužnjičara, tamničara, jer ne vidim bela dana. Rj. koji leži u sužnjici.

svā, *cf. sav.* Rj. — *sāv, svā, svē. vās, svā, svē. Obl. 51.*

svābiti, *svābīm*, *v. pf. Rj. s-vabiti. v. impf. prosti vabiti. — 1) zusammenlocken, alliciens convoco. Rj. s-vabiti n. p. kokoši, vabeči suzvati ih, skupiti. za s isp. s, sa II. — Petao mu odgovori: U mene ima sto žena, pa ih svabim sve na jedno zrno proje kad gde nagjem. Npr. 14. — 2) herablocken, alliciens devoco. Rj. za s isp. s, sa I. svabiti n. p. pticu sa drveta. — 3) svabio ševe, t. j. hoće da umre (Posl. 276), er ist in den letzten Zügen, morti proximus. Rj.*

svāčesov, *adj.* (u C. G.) *vidi* svakojak. Rj. svāčesov (*isp. česov*). *vidi* i svakovrstan.

svāčigov, *adj. vidi* svačiji. sva-čigov. *isp. čigov. — Ne može svaka crevlja na svačigovu nogu. DPosl. 74.*

svāčiji, *svāčijē*, *adj. tako Daničić Korijeni 208 (isp. čiji). a u Rj.: svačij, svačija, svačijē, eines jeden, cujuscunque. Rj. što pripada svakome. vidi* svačigov. — Ako je ko jači, no i Bog je svačij. Posl. 4. Nije svačij posao ispod sela propjevati. 217. Svačija je sila do vremena, a Božija do vijeka. 279. Svačiju slušaj, a svoju svigijaj. 279. Od sviju svačijoj vjeri čast i poštenje. Pis. 20.

svāča, *f. snahina sestra: Svača svači govoraše: daj mi svača jednu tikvu. Rj. — svača (kor. koji je kod svet). Osn. 239.*

svāčanje, *n. vidi* shvaćanje. Rj.

svāčati, *čām*, *vidi* shvaćati. Rj.

svādba, *f. die Hochzeit, nuptiae. Rj. pl. gen. svadbi (Spisi 1, 22). vidi* pilav 1, pir 2, veselje 2, svat-ba, s promjenom glasa t pred b na d. za nast. *isp. berba. — Mala svadba, ona čast kad rod djevojački dolazi zetu u pohode; gđjekoji ovo čine osmi dan poslije prave svadbe, a gđjekoji odmah drugi dan svadbe. Rj. 343. Odvedu djevojku kući te čine svadbu. Rj. 477a. Ti si, pobro, svadbu uglavio . . . Prsten daje, svadbu uglavljuje. Rj. 767a. Ugovarati . . . ugovoriti svadbu. Rj. 767b. S najvećijem veseljem provedu svadbu. Npr. 174. Valja da je nestalo vode ili drva. (Kazao magarac, kad su ga pozvali na svadbu). Posl. 31. Iči joj ne ču na svadbu. Npj. 1, 269. Svadbu graše za nedelju dana, igraše je, pa je proigraše, svaki ode ka svojem dvoru. 2, 58. Prijatelji svadbu ustovare: svadbu kažu u godini prvog. 2, 525. Svadbu glavi za godinu dana. 3, 524.*

svādbarina, *f. die Hochzeitsgebühr, pecunia nuptiarum: Valja da je gje naš'o gjevojku, pa nam ide, nosi svadbarinu. Rj. plata za svadbu, za ženidbu i za udaju. — Kraljević Marko ukida svadbarinu. (natpis pjesmi). Mog'o b' platit' sve Kosovo ravno, kamo l' ne bi za se svadbarinu? Npj. 2, 420. riječi s takim nast. kod dimarina.*

svādbeni, *adj. hochzeitlich, nuptialis. Rj. što pripada svadbi. — Car načini svadbu sinu svojemu . . . car ugleda ondje čovjeka neobučena u svadbeno ruho. Mat. 22, 11.*

svādbovānje, *n. das Hochzeithalten, nuptiarum actio. Rj. verb. od svadbovati, koje vidi.*

svādbovati, *svādbujem*, *v. impf. auf einer Hochzeit sein, interesse nuptiis: Tu vjenčasmu Janka za gjevojku, svadbovali za negjelju dana. Rj. biti na svadbi. vidi* pirovati 1. *v. pf. osvadbovati. — Sta bismo dobili s tim? Kad bi narod prestao svadbovati, slaviti sveca, veseliti se i igrati. Nov. Srb. 1817, 478.*

svāditi, *svādim*, *v. pf. Rj. s-vaditi. v. impf. sva-gjati. — 1) koga s kim, entzweien, inimico, discordes reddo. Rj. — Nevjernici neki Crnogorci, koji naše svādise koljeno. Npj. 5, 8. — 2) sa se, reciproc. s kim, sich entzweien, rivari. Rj. vidi* posvaditi se, zavaditi se; pobrkati se, podzaveljati se, popravdati se, pozubati se. — Pobratimi podelili sve, pak se najposle oko dva novca svādili i gotovo počupali. Npr. 172. Svādili se psi oko gole kosti. Posl. 276. Prije se svade dva čovjeka neg dva objeda. DPosl. 101. Tako se malo pomalo svādimo zdravo, i već se počnemo psovati. Danica 2, 130. Zato se Čurčija vrlo rasrdi na

Jakova, i... dobro se svade. 3, 191. Kad se Kotorani svadiše s pošljednjim (s Dubrovnikom) za so i trgovinu. DM. 227.

svadljiv, adj. zänkisch, rixosus, cf. pokarljiv. Rj. koji se rado svagja. vidi i karljiv; przni. — Koji se u te (Gospode!) uzdaju... sklanjaš ih pod sjen od svadljivijeh jezika. Ps. 31, 20.

svadljivac, svadljivca, m. svadljiv čovjek. isp. prznica, prženica 3, i syn. kod nalet. — Naći će se svagda po jedan pošten čovjek, koji će zahtjeti, da bude sugja, i koji će svadljivcima reći... Priprava 58. Čovjek svadljivac (je) da raspaljuje svagju. Prič. 26, 21.

svadljivost, svadljivosti, f. osobina onoga koji je svadljiv. — Bezuman je sin muka ocu svojemu, i svadljivost je ženina neprestano prokisivanje. Prič. 19, 13.

svadnja, f. vidi svagja. Rj. i syn. ondje. — Nikom svadnja valjda nije draga. HNpj. 1, 173. riječi s takim nast. kod čežnja.

svagda, immer, semper, cf. svegđ, svegje. Rj. adv. svak-da, kao: svaki put, svako vrijeme. vidi i svagdar, svakad, svegjer, svedni, sveudiljno, udilj, vazda, vazde; s mirom (mir 4); uzaman. adv. ovaj složen s prijedlozima vidi odsvagda, zasvagda. — On kadgod dogje, pitaće te jesi li što naučio, a ti mu svagda kaži da nisi ništa. Npr. 37. Upravo u podne... jer u to doba carica svagda spava. 239. Ako Bog da! (Štagogji Srbi ugovaraju da rade, svagda obično govore: »Ako Bog da!«). Posl. 1. Ko hoće svagda lijepo, može na božić slijepo. 158. U Deligradu je otrpije upravljao Petar Dobrinjac, i svagda srećno. Sovj. 28. Jer siromahe imate svagda sa sobom, a mene nemate svagda. Mat. 26, 11. Za to ću te postaviti da si čuvar glave moje svagda. Sam. I. 28, 2.

svagdar, vidi svagda. Rj. svagda-r. isp. r. **svagdašnji**, šnje, adj. immerwährend, sempiternus. Rj. koji je svagda. vidi vazdašnji, vazdakadnji; sveudiljan. — Prinosiše žrtvu paljenicu svagdašnju. Jezdr. 2, 5. Vladika spomene slavnu gospogju našu Bogodiciu i svagdašnju djevojku Mariju. DP. 31. Priznaje patrijarha za svagdašnjega predsjednika saboru. Kolo 14 (15).

svagdje (jugozap.) **svaggje** (juž.) überall, ubique. Rj. svak-gdje, kao na svakom mjestu. vidi i svagje, svagjer; svud, svuda, svudar, svugj, svugje, svukud. — Ni svaggje, ni svašto. Ili: Ni svašto, ni svagje (valja govoriti). Posl. 222. Svaggje je dobro, al' kod kuće najbolje. 276. Gjegogji smo se s Turcim' udarili, svaggje jesmo Turke razbijali. Npj. 4, 246.

svagja, f. der Zank, discordia, dissidium, cf. svadnja. Rj. vidi i čegrst, inad, inat, kavga, klanje 2, raspra, sklenza, zadjevica 2, zadorica. — Svagja kroz jagluk (natpis pjesmi). Zavadi se i milo i drago... da kroza što, ne bi ni žalili, već kroz jednog vezena jagluka. Npj. 1, 561. Svagja o tom postane još žešća... Ja velim, da mi za sad prestanemo od svagje. Danica 2, 126. Dogje gotovo do svagje. Odg. na ut. 21. Bi-jaše svagja među pastirima Avramove stoke i pastirima Lotove stoke. Mojs. I. 13, 7. Iskopa drugi studenac i oko njega ne bi svaggje. 26, 22. Kuje zlo svagda, zameće svagju. Prič. 6, 14. Ko je spor na gnjev, utišava svagju. 15, 18. Čovjek svadljivac (je) da raspaljuje svagju. 26, 21. Braća se umiriše i unutrašnje svagje prekidoše. DM. 6. Zlo, koje mogaše izaći od svagje između Nemanjića. 49. Svagja koja se podigla oko mojega rječnika. Vid. d. 1862, 2.

svagjanje, n. das Entzweien, discordia. Rj. verb. od 1) svagjati, 2) svagjati se. — 1) radnja kojom tko svagja s kim: Da hodimo pošteno kao po danu... ne u svagjanju i u zavisti. Rim. 13, 13.

svagjati, svagjām, v. impf. Rj. s-vagjati. v. pf. svaditi. — 1) koga s kim, entzweien, facio ut dis-

sideant. Rj. svagjati n. p. susjede, susjeda sa susjedom, t. j. zametati svagju među njima. — 2) sa se, reciproč. sich entzweien, discordes finus. Rj. vidi gložiti se, inatiti se, kavžiti se, klati se, koškati se, riječati se, zubati se. — Kako ću vas ja iz kovčega namiriti, kada niti vidim vas ni onoga oko čega se svagjate? Npr. 158. Dva se objeda ne svagjaju. DPost. 21. Ne imajući nužde ni uzroka, da se onako iz bliza svagjaju, kao knez Teodosije. Danica 3, 218. Nemoj da se svagjamo ja i ti. Mojs. I. 13, 8. Svagjaše se narod s Mojsijem. IV. 20, 3.

svagje, n. vidi svaggje. Rj. sva-gje [sva-(g)gje, sva-(g)dje]. vidi svagdje, i syn. ondje.

svagjer, (po jugozap. kraj.) vidi svagje. Rj. svagje-r. isp. r. vidi svagdje, i syn. ondje.

svaja, f. hyp. od svast. Rj. — sva-ja. taka hyp. vidi kod groja.

1. **svāk**, svāka, m. vidi svojak. Rj. čovjek je svāk svasti svojoj, t. j. ženinoj sestri. — svojak i sažeto svāk (osnova u svoj). Osn. 265.

2. **svāk**, svākoga, vidi svatko. Rj. vidi i svako. — E gde sam ja dobio, onde ne može svak dobiti. Npr. 22. Kako čok dogje na prosjački štap, svak ga se kloni. Posl. 127. Zapovjedi da se niko nije makao, nego svak da čuva svoj šanac. Sovj. 29. Što je jamačno opazio svak ko je mislio o ovoj stvari. Rad 1, 107.

svākad, vidi svagda. Rj. i syn. ondje. adv. sva-kad. — Njemu bi i u pomoć svakad pritekao, kad bi mogao. Npr. 200. Svuda svakad jednaki ostaju. Spisi 1, 16 (n. p. adverbij).

svākako, vidi svakojako: Dragi će mi gjerdan kupit', a svakako brata imam. Rj. adv. sva-kako.

svākī, adj. ein jeder, omnis, quisque. Rj. sva-ki isp. ki, ka. vidi svakoji. — Oni ga svaki udari po jednom šakom. Rj. 14b. Svaki bogovetni dan. Rj. 33b. Svaki konji nijesu dobri na vožnji. Rj. 69b. Još kad spavamo svaki imamo svoj sanduk. Npr. 42. Skoči na nj mnoštvo svakojake zvjeradi, a on baci ono kruha pa svako od zvjeradi pošto primirisa ono kruha, pade potbuške. 93. Onda oni izvade svaki svoju maramu. 62. U svaka bezakonja upadoše. 95. One glave što bjehu osječene, poče svaka suze proljevati. 101. Da svaki ko pušku nosi ide na vojsku... Zakune je (ženu) svakijem kletvama da mu čuva šcer. 130. Stane živeti s carevom kćeri kao svaki baščovan. 206. Da kažu svakome koje pored nje (žene) progje, šta je rodila. 230. Bog ne sudi svaki osmi dan. Posl. 18. »Svaki svoga ubijte subašu... Svaki svoga ubiše subašu. Npj. 4, 149. Kuda se gotovo svako 10 godina pali i hara. Danica 2, 48. Kad je pop kod svoje kuće, on radi svake domaće poslove. 2, 113. Da sam lugji od svakoga vas, a vi svaki držite to za sebe. 2, 126. Žene i decu potrpa u kola... da ide svako na svoju stranu. Miloš 102. GG. skupitelji dobiće od svako deset prenumeranta po jednu knjigu na dar. 229. Ovu pjesmu pjevajući heataju se svako po za jedan kraj od slamke. Npj. 1, 47 (Vuk. svako od muških i ženskih). Svaki od vas da ugaja bližnjemu. Rim. 15, 2. Da uzmemo ondje svaki po brvno. Car. II. 6, 2. Serafimi... svaki ih imaše šest krila. Is. 6, 2.

svākidašnji, adj. svaki-dašnji, što pripada svakomu danu; alltäglich, täglich, quotidianus. — Da razdaju svakomu koji ulazaše u dom Gospodnji na posao svakidašnji. Dnev. II. 31, 16. Sav Izrailj davaše dije-love pjevačima i vratarima, svakidašnji obrok. Nem. 12, 47. Tako da se u pisanju istorije ni za dlaku nije podigao iznad kafanskih političara i svakidašnjih najprostijih pamfletista. O Sv. O. 22.

svāko, svākoga, vidi 2 svāk (svākoga), svatko. sva-ko (sva-(t)ko). nema u Rj. ali: neko (netko, ili nijetko po južnom govoru), niko (nitko), svako (svatko), kojeko. Obl. 33. — Kad je koza gubava, rada bi

svako da je gubav. Posl. 117. *Svako* se obuče i nakiti što ko ljepše može. Danica 2, 109.

svakojak, adj. *allerlei, omnīs generis*. Rj. govori se i kao pridjev odregjeni svakojakī. sva-kojak. vidi svačesov, svakovrstan. — Od svake vrste n. p. ribe, t. j. *svakojake*. Rj. 77a. Donesu u veče kući omaje, i metnu u nju *svakojaka bilja*. Rj. 151a. Kad dogje pred kuću, skoči na nj mnoštvo *svakojake zjerudi*. Npr. 93. Tamo negde umre, pretrpivši *svakojaku muku i nevolju*. Danica 4, 30. Turci su činili *svakojaki zulum*. 5, 33. Dovogjahu Solomunu konje iz Misira i *svakojaki trg*. Car. I, 10, 28. *Svakojakoga blaga* dobićemo. Prič. 1, 13.

svakojako, Rj. adv. sva-kojako. vidi svakako. — 1) *allerlei, varie*: kako je tamo? svakojako. Rj. — Tako tako, t. j. kojekako, *svakojako*. Rj. 730a. Mačeha stane odmah mrziti na svoju pastorku, i *svakojako* je tražila uzroke da je kara i muči. Npr. 125. Kao Erdeljski tanjir. (Kaže se dvoličnu čoeku, koji se pretvara *svakojako*). Posl. 131. *Svakojako* su ogledali, da bi nas kako naveli da progovorimo, no sve uzalud. Danica 2, 135. — 2) n. p. zlo svakojako, ja ću svakojako doći, *jedenfalls, certe*. Rj. isp. jamačno, i *syn. ondje*. — Meni je sve jedno, idem onamo, pa ako mi reuši, dobro sam; ako li ne, *svakojako* sam namumio životu svome kidisati. Npr. 221. Kad stadoše dijelit' oružje: Šešpan uze novo i svijetlo, Mitru daje staro isprskalo; tu je Mitar riječ govorio: »Uzmi, brate, čestito ti bilo! *svakojako* delija nijesam. Npj. 2, 631. Prenumeracija *svakojako* mora prestati, kao i u svakom narodu. Pis. 74.

svakoji, jē, (u C. G.) vidi svaki: Opasaše sa *svakojestrane*. Uzeše im punje i pšenicu i od zemlje *svakoji beričet*. Sakupi trga svakoga, i metnu *svile svakojke*. Rj. sva-koji. — Šest paša sam dosad pre-stojao, *svakojeg* sam po redu molio. Rj. 581b. Skupi se oko njega *svakojijeh ljudi i trgovca*. Npr. 124. Gjegogj naše dobroga junaka, *svakojemu* posjekoše glavu. Npj. 4, 153 (*naše = najjoše*). Udriše mu suze niz obraze, i *njegovu drugu svakojemu*. 5, 208.

svakovrstan, svakōvrsna, adj. *omnimodus, omnigenus*. Stulli. svako-vrstan, *svake vrste; allerhand, allerlei*. vidi svačesov, svakojak. isp. raznovrstan.

svakud, svakuda, *überall hin, quaque versus*. Rj. sva-kud, sva-kuda. na pitanje: *kud? kuda?* isp. Ja ću za njim i u goru i u vodu. Rj. 477a (= *svakud*).

svaliti, svalim, v. pf. Rj. s-valiti. kao prost glagol ne nalazi se. isp. valiti. v. impf. svaljivati. — 1) *herabwälzen, devolvo*. Rj. svaliti što s čega, odozgo dolje. — Ako i ovoga odvedete od mene i zadesi ga kako zlo, *svaličete me staru u grob*. Mojs. I, 44, 29. Da načiniš sebi gnijezdo visoko kao oraio, i *odande ću te svaliti*. Jer. 49, 16. — 2) sa se, *refleks. svaliti se. sich hinwälzen, provolveo*. Rj.

svaljati, svaljām, v. pf. Rj. s-valjati. v. impf. prosti valjati. — 1) *herunterwälzen, devolvo*. Rj. svaljati što s čega, odozgo dolje, *valjajući svesti (svedem)*. — 2) (*das Tuch*) *walken, subigo*. Rj. kao *valjajući načiniti*. — Pust, *prostirač svaljan od vune*. Rj. 622a. Osim sukanja ili predenja ima još jedan način . . . a to samo pritiskivanje i ovo se zove *svaljati*, kao što čine naše šeširdžije (klobučari). Priprava 142. sa se, *pass.*: Valvoljak, ono što se *svalja* megju prstima ili u ustima. Rj. 51a.

svaljivānje, n. *das Herab-, Hinwälzen, devolutio, perolutio*. Rj. verb. od 1) svaljivati, 2) svaljivati se. — 1) *radnja kojom tko svaljuje što*. — 2) *stanje koje biva, kad se što svaljuje*.

svaljivati, svaljūjem, v. impf. Rj. s-valjivati. v. pf. svaliti. — 1) *herabwälzen, devolvo*. Rj. isp. svaliti 1. — 2) sa se, *refleks. svaljivati se, sich hinwälzen, provolveo*. Rj.

svanuće, n. *der Tagesanbruch, diluculum*. Rj. kad svane. vidi samnuće; osvit, osvitak, rasvit, rasvitak.

— Kad legnem, govorim: kad ću ustati? . . . prevrćući se do *svanuća*. Jov 7, 4. U *svanuće* Misirci se obretu nasred mora. Prip. bibl. 43.

svanuti, svānē, v. pf. *tagen, dilucescit*. Rj. (t je otpalo pred n. Korijeni 47). vidi savnuti, samnuti. v. pf. slož. osvanuti, rasvanuti se. v. impf. svitati, i *syn. kod svanjivati*. — Kad ujutru svane, a koleba se pretvori u velike dvore. Npr. 76. Kad se probudi i dan svane, a on dozove sinove svoje. 236. Da ako i meni kad svane! Posl. 47. A sad Jelu tebe dati ne ću, dok ne svane i ne grane sunce. Npj. 4, 160. sa se, *refleks.* (*značenje kao i bez njega*): Kad se svane, onda srednji brat poviče: »Ustajte, braćo! *svanulo se!*« Npr. 188.

svanjivānje, n. *das Tagen, diluculum*. Rj. verb. od svanjivati. *stanje koje biva, kad svanjuje*.

svanjivati, svānjūjē, v. impf. (u Dubr.) *tagen, dilucescit, cf. svitati*. Rj. vidi i osvanjivati, prosvitati, rasvitati. v. pf. svanuti.

svār, m. (u Boci) ono što se jednom *svari* ili može svariti, n. p. daj mi jedan *svar* zelja. Rj.³ s-var. *isp. za postanje svariti. vidi skuha*.

svārati, svārām, vidi prevariti. Rj. v. pf. s-varam. v. impf. prosti varati.

svārīti, svārīm, vidi skuhati. Rj. v. pf. s-variti. v. impf. prosti variti. Kad *svari bob*, zovne ujutro oca. Npr. 105. *Svari u jednome loncu* neomrcenu a u vodi nenačetoj. 262. Jeli (su) mnogo koješta, što naš razmaženi *želudac* sad već ne može svariti. Priprava 152. sa se, *pass.*: Varak, varko n. p. sočivo, što se lasno *svari*. Rj. 53b.

svāst, svāstī, f. (*pl. gen. svāstī*) ženina sestra, *der Frau Schwester, die Schwägerin, soror uxoris*. Rj. vidi svastika, šogorica. *hyp. svaja, corr. 1 svāk*. — Dogje carev sin da svoju zaručnicu nagje, ali mu *svasti* odgovore da je sama jutros rano nekud pobjegla. Npr. 112. Dok dariva *svasti* i punice, dade Stojan hiljadu dukata. Npj. 2, 514. *svast* (свастъ. kor. od koga je *svat*). *isp. Osn. 226*.

svāstīciē, m. (u Boci) svastičin sin. Rj.

svāstīčin, adj. što pripada *svastici, svasti*: Svastīciē, *svasticičin* sin. Rj. 668b. vidi svastin.

svastika, f. vidi svast. Rj. vidi i šogorica. *riječi s takim nast. kod aptika*. — Mlada imala lijepu sestru, pa negdje u šali reče nekome Mitru, da će mu je pokloniti, i počne ga zvati svojakom, a on nju *svastikom*. Npj.¹ 1, XXVII.

svastikanje, n. *verbal. od svastikati se*. Rj. — *Poslije tako dugoga svojakanja i svastikanja* jedan put zovne Mitar Živanovicu svastikom, no ona ne primi to rado, nego se osiječe na njega. Npj.¹ 1, XXVII.

svastikati se, svastikām se, v. impf. svastika nennē, *saluto nomine svastika*. Rj. *svastikati se sa ženskom glavom, zvati je svastikom*.

svāstin, adj. *der svast, sororis uxoris*. Rj. što pripada *svasti. vidi svasticičin*.

svāšta, svāšto, svačega (svašta, svega česa), *alles, omnia, quaecunque: Svega česa* po zalogaj, a zelja se nabalaj (*Svašta* pomalo, a kupusa se valja najesti. Posl. 279). Rj. sva-šta, sva-što. — Ona stane od *svašta* se s njime razgovarati. Npr. 22. Vuci vreću, puna je *svašta!* 170. Za večerom se razgovaraju o *svačemu*. 200. Ne budi svake pečke žarilo. (Ne miješaj se u *svašto*). Posl. 195. Čupić se i u govoru hvalio *svačim*. Npj. 4, 287 (Vuk). *Švašto* mu Bog dao što u njega žudio . . . u *svačem* sreću dobru. Kov. 120. Ja ću s vama ovakih stvari i *svašta drugoga* dosta dobiti i imati. Miloš 54. Kako će od *svačega* šalu i smej zametnuti. Npj.¹ 4, XVI. Vjeruje da smije *svašta* jesti. Rim. 14, 2 (*manducare omnia; alles essen*). *dijalektički*: U *svaštu* nagje se i nješto. DPosl. (nj. svačem).

svaštōznanae, svaštōznānca, m. *Allwissner, qui om-*

nia scit. Svaštoznance, naš junače, aoh pope! Rj. svašto-znanac, koji svašto zna. isp. sveznalica.

svät, m. (pl. gen. svätä i svätövä) — 1) einer der Begleiter des Bräutigams bei Abholung der Braut, sponsi comes, e sponsi cohorte. Rj. — Krcan, svat koji od mladoženje djevojačkoj kući nosi noći svadbe meso i drugo koješta za jelo. cf. debeli svat. Rj. 308b. Svi svatovi koji nemaju službe u šali zovu se nabiguzice ili pustosvatice. Rj. 377b (vidi i pustosvat). Rani svat. Rj. 636b (vidi krcan). Svätovi s mlädom, (u Risnu) na bijele poklade obuče se nekoliko momaka u najljepše haljine, a jedan se obuče u ženske; oni se zovu svatovi, a ovo je nevjestica. Jedan od njih uzme nevjestu za ruku kao djever, pa onako idu od kuće do kuće i prose jaja. cf. maškare. Rj. 668b. Starojko, vidi stari svat. Rj. 713b. On ih sazva sve u svatove. Npr. 103. Oj! i dva svata, dva uprosnika! Npj. 1, 1 (isp. malo niže Npj. 3, 472). A vi dva svata, dva uvodnika, otvorite vrata. 1, 2. Silne svate paša okupio. 1, 157. Ajte naprid, gospodo svatovi. 1, 243. Sakupiše silu i svatove, sakupiše hiljadu svatova. 2, 57 (isp. povise: silne svate paša okupio). Glas je dala na četiri strane, te su na nju svati navalili . . . te mi prose lijepu gjevojku. 3, 472. (Svati ovdje znači prosci. Vuk. isp. povise: dva svata, dva uprosnika. Npj. 1, 1). Kad eto ti kite i svatova! . . . U to doba kičeni svatovi. Herc. 39. Turci su sad pošli na Srbe, kao u svatove. Danica 3, 169. Koji su pozvani u svatove ili na svadbu. Kov. 52. Ovo se zove n. p. stari svat od doma, a ono prvo stari svat od svata, i t. d. Kov. 58 (kojega odredi domaćin od vjerenikove kuće). Zdrav bio i u svatove hodio! 72. — 2) pravi svat: Prava svata svetog Panteliju. Pravom svatu tri sjajne svijeće. Rj. svätica, f. žena u Muhamedovaca, koja prosi momku djevojku, ali prosi da joj plate, a nije u rodu s momkom. u Sarajevu. Dr. Gj. Šurmin.

svätiti, fīm, vidi shvatiti. Rj. u krajevima gdje se glas h ne čuje u govoru.

svätko, sväkoga, jeder, omnis, quisque. Rj. sva-tko. vidi 2 sväk, svako. — Lati, nije svatko mati. (Uzmi što ti se daje, jer nije svatko mati da ti da ono što je najbolje). Posl. 168. Svatko mora priznati da . . . Kov. 23. Meni bi svatko učinio veliku ljubav, ko bi mi još kaku narodnu pesmu poslao. Npj. 4, XLII. vidi i primjere kod sväk, svako.

svätövac, svätövca, m. eine Art Hochzeitsmelodie, carminis nuptialis genus: svira svatovca. Rj. svatovska melodija, popijevka.

svätövänje, n. das svat-sein, comitatio sponsorum. Rj. verb. od svatovati. stanje koje biva, kad tko svatuje.

svätovati, svätujēm, v. impf. svat sein, comitor sponsun. Rj. biti svat.

svätövski, adj. der svatovi, comitum sponsi: Svatovski te konji pozobali. Rj. što pripada svatovima ili svatu kojemu god. vidi svatski. — Da bi svaki svoju dužnost svatovsku znao. Kov. 52. Djevojkama njihovijem ne pjevaše svatovskih pjesama. Ps. 78, 63. adv. Svirac za to sve vrijeme svira svatovski. Živ. 310.

svätski, adj. vidi svatovski. — Veće hajde meni u svatove, da mi budeš svatski starješina. Npj. 3, 136. Prijatelju, svatski privjenče! je li testir pristupit' gjevojci? Herc. 77. Kad dogju u sobu, onda svatske djevojke pjevaju. Živ. 313.

svē, — 1) neutr. od sav. Rj. säv, svä, svē; väš, svä, svē. Obl. 51. primjere vidi kod sav. — 2) immer, continenter: sve sam mislio, sve jedno, te jedno; sve veliš, pa ne ćeš, i t. d. Rj. vidi jednako 2, sve jednako, udilj, neprestano, bez patiska, bez prestana, bez prestanka, bez prekida, bez pretrga; uvijek. — Uzme batinu i dozove ženu u sobu: »Hodi žena da ti kažem«. Pa sve batinom po njoj: »Eto to je žena!

Eto to je žena!» Npr. 14. Na svakome kocu po ljudska glava, samo na jednome nije bila, i ovaj je kolac sve jednako vikao: »Daj baba glavu.« 23. Niti on njima što odgovaraše no sve plakaše. 97. Neko daje cekin, neko dva, te sve više, sve više, dok dogju do stotine zlatnijeh cekina. 124. Pogje opet po šumi, ali šuma sve gušća a kraja nikako. 133. Nemogoše svijet pojedošē (oni koji sve govore da ne mogu). Posl. 205. Ali se pri tom nigda nije smejao, nego je sve bio malo kao namršten. Npj. 4, X. Kara-Gjorggije uzme stolicu pa i velikoga vilaetskoga sudiju i popečitelja inostranijeh poslova sve njome, dokle je svu o njih nije izlomio! Sovj. 49. Bračo, molimo vas da bivate sve izobilniji. Sol. I. 4, 1. (immer vollkommener). Sve na novo kušaše Boga, i sveca Izraijleva dražiše. Ps. 78, 41. — 3) lauter, merus: sve suho zlato. Sve krvnike i beskućanike. Rj. kao upravo, baš, sâm (sâma, sâmo). — Delije su sve konjici. Rj. 115b. Rgjavu goveče sve trogoče. Rj. 750a. Ali nije hteo šetati, nego sve stane trčati da ne bi zaspa. Npr. 18. Sad će doći ljutit zmaj ognjeviti, sve vatra iz njega sipa. 29. Ali napretka nikakva nije video, nego sve propast. 72. Ova žena sve je volela svome detetu, a na ono dvoje pastorčadi mrzila. 137. Vuče budžu za sobom, sve ore zemlju. 212. Kad margarac uz brdo ide, lagano ide; ali kad se okrene niz brdo, sve se premeće. Posl. 118. Kakva blaga? Sve meka dukata, a sve pusta blaga ležećega. Npj. 4, 137. Svakom dogje sve po litra zlata. 4, 286. Voda u ovome zalivu nije sve morska, nego je ima mnogo slatke. Kov. 28. Ovo su sve primjeri, protiv kojijeh ne smije reći niko ništa. Pis. 29. Može se se reći da mu je poginuo sve 10-ti čovek ili konj, i to sve od topova Francuskih. Žitije 50. Ima nas dvanaest brata, sve od jednoga oca. Prip. bibl. 31.

svēčani, adj. n. p. dan, Feiertag, festus. Rj. feierlich, festus, sollemnis (Njem. Feiertag preceden je svečani dan). sve(č)ani (osn. u svetac). isp. Osn. 147. Tada će Gospod skinuti nakit i svečane haljine. Is. 3, 22. Kako sam lani ovako svečanom prilikom imao čast kazati. Rad 5, 200.

svēčanica, f. (u Herc.) der Kalender, fasti. Rj. knjiga u kojoj su sveci popisani po danima. vidi svečanik 2, kalendar.

svēčanik, m. — 1) der Feiertag, dies festus, cf. svetac 2. Rj. svečani dan. vidi i blag dan 2, god 1, praznik. — 2) vidi svečanica. Rj. vidi i kalendar.

svēčar, svečara, m. der seinen Familienheiligen feiert, qui diem festum sancto gentilitio celebrat: ja sam danas svečar. Rj. koji slavi krsno ime. vidi krsnjak 1. i uopće koji slavi što, n. p. dan rođenja svoga.

svēčarev, svečarov, adj. des svečar. Rj. što pripada svečaru.

svēčarski, adj. der svečari. Rj. što pripada svečarima ili svečaru kojemu god. — Napeo se kao svečarski lonac uz vatru. Posl. 190.

svēčarskō, svēčarskōga, n. adj. oni novci što svečari daju popu, što prekadi i očati koljivo. Rj. za obličje isp. spahijnsko.

svēčen, adj. u Stullija svečen, sacer, sanctus (svet). vidi svešten.

svēčenički, adj. što pripada svečenicima ili svećeniku kojemu god. vidi svečenski, sveštenički. — Stanje crkveno ili svečeničko. Daničić, ARj. 287a. Crkovník, čovjek crkavnoga, svečeničkoga reda. 828a.

svēćenik, m. vidi sveštenik. — »Opština« . . . »opština i općinski«: prvi je ovaj izgovor jamačno uzet iz Slavenskoga jezika (kao i sveštenik mjesto svećenik), a drugi je upravo po svojstvu našega jezika. Pis. 56. Svećenik (ili drugi kao on) blagoslivlja. Daničić, ARj. 412b. Tako se govori i kad tko ište blagoslov u koga, navlastito u svećenika. 413b. ima i u Stullija.

svēćenikov, *adj.* sacerdotis. Stulli. što pripada svećeniku. *vidi* sveštenikov.

svēćenništvo, *n.* sacerdotium. Stulli. *vidi* svećenstvo. **svēćenski**, *adj.* *vidi* svećenički. *prema* sveštenski (samo u jednom primjeru), koje *vidi*, kao svećenik *prema* sveštenik.

svēćenstvo, *n.* sacerdotium. Stulli. *vlast* svećenska, i svećenici zajedno kao stalež. *vidi* sveštenstvo, svećenništvo.

svēćenje, *n.* Rj. *verb.* od I. svetiti, II. svetiti se. — **I. 1)** radnja kojom tko, *n. p.* svećenik, *sveti* što (das Weihen, consecratio. Rj.): Popovi da uzimaju: za *svećenje* vodice para 12. Miloš 195. *isp.* svedba, vazmena svedba. — **2)** radnja kojom tko *sveti* (svetkuje) koga ili što. — **3)** radnja kojom tko o vazmu *sveti* što, *n. p.* jagnje. — **4)** ono što se tako *sveti*, *n. p.* jagnje. *isp.* vazmeni. — **II.** od svetiti se. — **1)** radnja kojom se tko *sveti*, *gleda* da postane svet (das Heiligwerden, apotheosis, inter coelites adnumeratio. Rj.). — **2)** radnja kojom se tko *sveti* kome (die Schadenfreude, gaudium de malo alterius. Rj.).

svēdba, *f.* *akc.* Rj. XXXI. *vidi* vazmena svedba. — svet-ba, od *osn.* koja je u svetiti 1, s promjenom glasa t pred b na d. — **1)** radnja kojom tko o vazmu *sveti* što, *n. p.* jagnje. — **2)** ono što se tako *sveti*, *n. p.* jagnje. *isp.* vazmeni.

svēdilje, *valja* da: sve dilje, sve dalje, u poslovi: Šuma ti mati! (Bježi u šumu! Pripovijeda se kako je nekaka mati, naćerana od haračlije — koji valja da nije Srpski ni znao dobro — zvala sina kući: »O svēdilje! Šuma ti mati, grma se hvati. U z'o čas poš'o, haračlija je doš'o.«). Posl. 361.

svēdni, *vidi* svagda: Svēdni je se Gjuro naučio. Rj. i *syn.* kod svagda. — sve dni upravo *accus. pl.* od vas dan.

svēdržitelj, *m.* koji sve drži; ó παντοκράτωρ. — Ima 47 riječi koje su od Slavenskih posrbijene... *svēdržitelj*. Nov. Zav. VI. Govori Gospod, koji jest, i koji hješe, i koji će doći, *svēdržitelj*. Otkriv. 1, 8 (omnipotens, der Allmächtige). Bože oče *svēdržitelju*. DP. 55. Evo ga! ide, veli Gospod *svēdržitelj*. Prip. bibl. 101.

svēg, (u Dubr.) **svēgje**, (u C. G.) **svēgjer**, (po jugoz. kr.) *vidi* svagda: *Svēgje* teže preteže (Posl. 280). Rj. i *syn.* kod svagda. — Vilenski u njoj stanovni, *svēg* vile tance izvode. Rj. 62a. Po tom je ova *svēgjer* uz cara skakutala i blejala. Npr. 116. *svē-gje* (свѣгѣ), *svēgjer*, *svēg*. Korijeni 208. za *svēgjer* *isp.* r.

svēkar, svēkra, *m.* der Schwiegervater (des Mannes Vater), *socer*, *mariti pater*. Rj. muževlji otac. *vidi* baća, baša; čale, tale 2. — Ja se mlada boljem dobru nadam: od *svēkrova* mudroj zapov'jedi. Rj. 684b. O moj *svēkre*, Vuča dženerale! Npj. 2, 249. *Svēkrovima* hitro poslušanje. Kov. 81. u nom. *svēkri*, *svēkrovi* muževlji su muški rod. *isp.* punice.

svēkoliko, alles, quodcumque. Rj. sve koliko srednji rod od sav kolik, koje *vidi*.

svēkrov, *adj.* des Schwiegervaters, *soceri*. Rj. što pripada *svēkru*.

svēkrva, *f.* die Schwiegermutter (des Mannes Mutter), *socrus*, *mariti mater*. Rj. muževlja mati. *dem.* *svēkrvica*. — Maja, hyp. od majka, najviše snahe *svēkru* tako zovu. Rj. 342a. Doma mi je *zla svēkrva*, sinoć me je potvorila, da sam, jedna, muža bila. Npj. 1, 177.

svēkrvica, *f.* *dem.* od *svēkrva*. Rj. — U Jelice mila *svēkrvica*, ona će joj pelene skrojiti. Npj. 1, 606. Bile se jetvice preko *svēkrvice* (pa obadvije na *svēkrvu*). Posl. 13.

svēkrvin, *adj.* der Schwiegermutter, *socrus*. Rj. što pripada *svēkri*.

svēmoćni, *adj.* sve-moćni, koji svu moć ima, sve može. *vidi* svemogi, i *syn.* ondje. — Diže se velika vika protiv nekad svemoćnoga Vučića. Mil. 300.

svēmogī, *adj.* sve-mog, koji sve može. *vidi* svemogući, svemoćni, svemožni. — Ili će valjada sad silom našijeh *svemogijeh* etimologa i »t« i »z« postati u Srpskome jeziku »dopunitelnij naraštaj«! Rat 29. **svēmogūci**, *čē*, *adj.* allmächtig, omnipotens. Rj. sve-mogući, koji je moguć sve učiniti, koji sve može. *vidi* svemoćni, i *syn.* ondje. — Tim je on ispunio namjerenje *svemogućega*. Priprava 119. Bog *svemogući* da vam dade. Mojs. I. 43, 14. Kad me Gospod obori i *svemogući* me ucvijeli. Rut 1, 21.

svēmogūčnost, svēmogūčnosti, *f.* omnipotenz, id per quod quis omnipotens est (Macr. omnipotentiam dixit). Stulli. *vidi* svemogućstvo. *isp.* mogućnost.

svēmogūćstvo, *n.* sve-mogućstvo, osobina onoga koji je svemoguć. za ono s izmęju č i t *isp.* mogućstvo, Pečki. *vidi* svemogućnost. — Bog! tu se ima šta misliti... U njega mora biti sila, *svemogućstvo*. Priprava 98.

svēmožni, *adj.* sve-možni, koji sve može. *vidi* svemoćni, i *syn.* ondje. — Ali to ruka *svemožnoga* raskide po svoj prilici potresom. Priprava 17.

svēnoćnica, *f.* sve-noćnica, služba koja traje svu noć; παννυκτῆς (ἰεὺς). *isp.* polunoćnica. — Sve ove službe bivahu zajedno, i od vremena za koje trajahu prozvaše se *svenoćnica*, Grčki *panihida*... *panihida* zovu (se) danas i same molitve za mrtve... Postaraću se da ti razložim šta biva o *svenoćnici*. DP. 37. Pošljednje se (proroštvo) završi ovijem riječima, koje se na *svenoćnici* i pjevaju. 302.

svēntrati, trām, *v. pf.* (u Boci) *vidi* onesvjesnuti. Rj. *glagol* se *drukčije* ne nalazi. Tal. svenire (svenuto).

svērjepōst, svjērjepōsti, *f.* *vidi* nemilost. Stulli. crudelitas, immanitas, inhumanitas, saevities; Grausamkeit, Rohheit, Unmenschlichkeit. Staroslov. СЕВЕРНОСТВО. — *Videći svērjepost* i pakost kraljevu. Glas. 21, 285 (videntes crudelitatem et malitiam ipsius regis).

svēsilni, *adj.* sve-silni, koji ima svu silu. — Jer će *svēsilni sin* njezin (Marijin) nadvladati neprijatelje. DP. 152.

Svēslōvenski, *adj.* Sve-slovensko, što pripada svijem Slovenima; allslavisch. — Često nekoga ili nešto počastim kojom tipskom rečenicom, koja se može ponositi da je *nasljedstvo* *sveslovensko*. Zim. 329.

svēsrđno, svēsrđo, von Herzen gern, ex animo. Rj. sve-srđno, sve-srđo (*drugoj* je poli *osnova* koja je u srce), od *svęga srca*, sa svijem srcem. *vidi* vęsrđno. — Da mi pomaže učenik moj i *svęsrđno* i vješto. DRj. 1, XI. Kneginja mu *svęsrđno* zahvali. Mil. 163.

1. svēsti, svēzēm, *v. pf.* zusammen-, wegführen, *deveho*. Rj. s-vesti. *vidi* *svęsti*. kao *prost* *glagol* ne dolazi. *isp.* *vęsti* (vęzēm). *v. impf.* svoziti. — Saberite najprije kukolj a *pšenicu svęzite* u žitnicu svoju. Mat. 13, 30.

2. svęsti, svędēm, *v. pf.* Rj. s-vesti. kao *prost* *glagol* ne dolazi. *vidi* *vesti* (vędēm). *v. impf.* svoditi. — **1)** herabführen, deduco. Rj. *svęsti* što s čęga, odozgo dolje. za s- *isp.* s, sa I. — *Sędi vojsku niza* Slivnje ravno. Rj. 692a. Da sutra *svędeš* Pavla k njima na skupštinu. Djel. Ap. 23, 20 (καταγάγης). Ko će izići na nebo? to jest da *svęde* Hrista. Rim. 10, 6. *Sędi ih* na vodu... I *svęde* narod na vodu. Sud. 7, 4. *Sabraću* sve narode, i *svęću ih* u dolinu Josafatovu. Joil. 3, 2. *ovamo ide* i *ovaki primjer* (sa se, pass.): Da se drugi *novci svędu* na *vrijednost*, koju su prema njima imali. DRj. 2, 288. — **2)** zusammenführen (Braut und Bräutigam), committo conjuges; daher **3)** kuppeln, committo. Rj. *vidi* sleći 1 (momka i djevojku). — Kad bude vreme, *svędu* *mladence*, starija *đea* brata *svędu* s njihovim *đeojkama*. Npr. 208. Kad je bilo večer po večeri i *mladence* u ložnicu

sveti, al' besedi Omer momče mlado. Npj. 1, 245. A kad dogje vakat od ložnice, *droje mlado u čardak svedoš*. Herc. 3. — *3) kuppeln, committo*. Rj. od značenja pod 2) postalo ovo, kad n. p. svodnica na nedopušteni način svede muško i žensko. — *4) wölb*, fornicem duco. Rj. kao načiniti svod. — Pusti dosta svjetlosti u kovčeg; i krov mu svede ozgo od lakta. Mojs. I, 6, 16. — *5) svesti oči*, t. j. sklopiti ih, *zudrücken, conniveo*. Rj.

svēstran, *adj.* sve-stran, što pripada svijem stranama, u čega ima što sa svijeh strana; *allseitig*. — I sa svestranom spremom mučni su njegovi dani. Zlos. 106. *isp.* jednostran.

svēšt . . . št iz Staroslovenskoga mjesto našega č. *isp.* Pis. 56.

svēstanje, *n. verb.* od svestati, koje vidi. — Onda se tijem dovršuje *svēstanje crkve*. DP. 22. Šesta tajna, *svēstanje masla*, koja se svršuje nad bolesnikom. 175. To je *svēstanje mira*, koje samo vladika svršuje. 352.

svēštati, *svēštām, vidi* svještati: Da bi doša' da mi *svēšta* crkvu. Rj. — Ali onda već ne sveti vodu sam svestenik, nego sve mjesno svestenstvo . . . izagje na vodu i *svēsta vodu* s istijem molitvama. DP. 316. sa se, *pass.*: Nalije u čašu i vina i vode, koje se više ne *svēsta*, nego samo javno dopunja drugi lik svete tajne. DP. 62. *kako se kod* svještati kaže da je v. pf. a iz ovijeh primjera vidi se da može biti i v. impf., to je jamačno svestati, svještati v. pf. i v. impf., pa kad treba više istaći perfekcionost, upotrijebi se glagol osvestati, osvetiti, a kad imperfekcionost, onda svestavati, svetiti 1, osvestavati, osvećivati 1. *isp.* u tome krstiti (v. pf. i v. impf.) i krštavati.

svēštāvānje, *n. vidi* svještāvānje. Rj.

svēštāvati, *svēštāvām, vidi* svještāvati. Rj. v. impf. vidi i osvestavati, osvećivati 1. *isp.* svestati, svještati. v. pf. osvestati.

svēšten, *adj. svet*: Pokazuje znatnije ljude iz svēstene istorije. DP. 94. vidi svecen.

svēštenički, *adj. Priester-, sacerdotalis*. Rj. što pripada svestenicima ili svesteniku kojemu god. vidi svecenički, svestenski. — Da su gdje koji ovako zamagijani ljudi po molitvama svesteničijem izbljuvali sve one magije. Rj. 341a. Još malu djecu obuku u svesteničke haljine. Rj. 673b. Da vrše službu svesteničku. Mojs. II, 39, 41. Što je uređio svesteničko poglavarstvo. DM. 21.

svēštenik, *m. der Geistliche, sacerdos*. Rj. vidi svecenik, svještenik; misnik, pop, papaz, presviter, prezbiter, redovnik, plovani, paroh, župnik, zakonoša. — Dimitrije, dragi svesteniče! Npj. 5, 94. Sve crkvoene svestenike, i zemaljske kapetane. Kov. 107. Sad što ću, Bogom svesteniče! 110. Jerovoam postavi u Velitju svestenike visinama koje načini. Car. I, 12, 32.

svēštenikov, *adj. što pripada svesteniku, vidi* svecenikov. — Ni ukućanin svestenikov ni nadničar da ne jede svetijeh stvari. Mojs. III, 22, 10.

svēštenski, *adj. vidi* svestenički: Te su grada okitili ah lijepom glavom tvojom i svestenskom zlatnom bradom. Rj. vidi i svecenski.

svēštenstvo, *n. vidi* svecenstvo. — *1) služba svestenička; sacerdotium, presbyteratus, das Priesterthum; Priester-amt, -würde*: Još malu djecu koja su namijenjena za svecenstvo, obuku u svesteničke haljine. Rj. 673b. Pomeni ih, Bože moj, što oskvrniše svecenstvo i zavjet svestenički i Levitski. Nem. 13, 29. Sad sam ti rad govoriti o velikoj tajni, o svecenstvu. DP. 234. — *2) coll. jedinica toga: svestenik; die Geistlichkeit, Klerisei, clerus*: Za vladanja Miloša Obrenovića svecenstvo se gotovo ništa nije miješalo u puštanje žena. Rj. 622a. Stefan na novo se stade priklanjati zapadnome svecenstvu. DM. 20.

svēt, svēta (svēti), *heilig, sanctus*. Rj. *isp.* trisveti. — Svaka se nedjelja zove svēta nedjelja . . . U našem se narodu misli da je nedjelja nekaka svēta žena,

kao što se i govori: svēta Petka nedeljina majka. Rj. 414b. Kome Bog tome i svi svēti. Npr. 43. Svēta dušica, paklena mješnica. Posl. 281. Svēti Luka snijeg zahuka. 281. Bože vječni i presvēti oče! Npj. 2, 82. Oci svēti, trista kalugjera! 2, 90. Što rodili, sve vam svēto bilo! 2, 102. Kad bude u oči vaskrsa, oostojimo to svēto večernje, izigjemo iz bijele crkve. 2, 158. A kad bude na vaskrsenije, i budemo na jutrenjoj svetoj . . . 2, 159. U presvēto ime Isusovo. 2, 303. Jer je ovaj dan svēt Gospodu našem. Nem. 8, 10. Svēta mi je dužnost, da tebi zahvaljujem. DRj. 1, V.

svētae, svēca, *m.* — *1) der Heilige, sanctus*. Rj. vidi svetinjak, svetitelj. — Koga ti svēca služiš? Svetoga Nikolu. Rj. 693b. A za što šice na svēca? Posl. 1. Svēci blago dijele (natpis pjesmi). Npj. 2, 1. Kad angjele dare dijeliše. 2, 5 (U više pjesama slušao sam, da se svēci zovu angjele. Vuk). Svēca slavi Srpski car Stepane, svu gospodu na svēca sazvao. 2, 93. Zaidavaš svēcom Muhamedom. 5, 155 (i niže: Kunem ti se svēcom Muhamedom). Pa vijge li, bolan Adžajlijo, kako njima pomognu svēcevi. 5, 509. Čudna i smešna logika, svēca mi! Nov. Srb. 1818, 390. Nijesi li ti od vijeka, Gospode Bože moj, svēce moj? Avak. 1, 12. — *2) danas je svētae, der Feiertag, dies festus*. Rj. vidi svecanik 1, i syn. ondje. dem. svētaeac. — Kakav je danas svētae? B. Vrstělezi. Rj. 77a. Da je Ivanj dan tako veliki svētae da . . . Rj. 215b. Bogu se moleći (n. p. smije se raditi na kakav mali svētae). Posl. 20. Kad su gosti u kući, svētae je. DPosl. 43. Lijen u svētae najveće posla ima. 55. Nevolja ne ima svēca. 78. Ne svētkuju svēca nikakvoga. Npj. 2, 4. Sutra jeste petak Turski svētae. 3, 168. I nekakve svēceve svētkuju. 5, 483.

svētaeac, svētaeča, *m. dem. od* svētae 2. Rj.

svētački, *adj. des Heiligen, sanctorum*: I pokupi svētačke barjake. Rj. što pripada svēcima ili svēcu kojemu god. vidi svetiteljski.

Svētā Gōra, *f. (Heiligenberg) mons Athos*. Rj. — U Svetoj Gori. Živ. kralj. i arh. V.

svētī, svētōga, *m. adj. vidi* krsno ime: Svu gospodu zove na svētoga. Rj. vidi i sveto, blagdan 1.

svētinja, *f.* — *1) die Reliquie, das Heiligthum, sanctorum reliquia*. Rj. konkretno: svēta stvar. dem. svētinjica. — Poletio soko tica siva od Svētinja od Jerusalima. Npj. 2, 295. Kad narod izgubi te tri svētinje (zakon, jezik i običaje), on izgubi i svoje ime. Nov. Srb. 1817, 478. Naš je ustav prava svētinja u smislu narodne pravice i slobode, ali je u njemu jezik nikakav. Pis. 18. Odvešćeš ih i posadićeš ih na gori, u svētinji, Gospode, koju su tvoje ruke utvrdile. Mojs. II, 15, 17. Svaka stvar zavjetovana svētinja je nad svētinjama Gospodu. III, 27, 28. — *2) apstraktno. vidi* svetost; *die Heiligkeit, sanctitas*: Koliko je Evanđelje izgubilo od svoje svētinje što je prevedeno s Grčkoga jezika na Slavenski. Rj. XIII. Da bi se utvrdila srca vaša bez krivice u svētinji pred Bogom. Sol. I, 3, 13 (*in sanctitate; heilig zu sein*). Gdje je svētinja dane riječi još zamjenjivala sva formalna jemstva. DM. 291. Domu tvojemu pripada svētinja, Gospode, dokle teče dānā. DP. 301 (*isp.* Domu tvojemu pripada svetost, Gospode, na dugo vrijeme. Ps. 93, 5).

svētīnjāk, *m.* (u C. G.) *der Heilige, sanctus, cf.* svetitelj. Rj. vidi i svētae 1. — Pa i oni da su pravi svēci, oni bi nam bar što god pomogli . . . ne mogu ih pravo vjerovati, da su oni pravi svētinjaci. Npj. 5, 510.

svētīnjiea, *f. dem. od* svētinja 1: Te salomih sanduk od kamena, do u njemu dvije svētinjice: svēta Petka i svēta Negjelja. Rj.

svētitelj, *m. vidi* svētae: Već dijele blago svētelji. I dva stuba svētelja Gjurjga. Rj. vidi i svetinjak. — riječi s takim nast. kod boditelj.

svètiteljski, *adj.* što pripada svetiteljima ili svetitelju kojemu god. *vidi* svetački. — Ti si jedan do-
stojan u sva vremena da te pjevaju glasi svetiteljski.
DP. 42. Da sretu Gospoda na oblacima sa zborovima
svetiteljskim. 211.

svétiti, svétim, *v. impf.* Rj. *v. pf. sloz.* osvetiti, posve-
titi. *v. impf. sloz.* osvećivati, posvećivati. — **I. 1)** n. p.
vodicu, *weihen, consecro*. Rj. *vidi* osvećivati 1, svešta-
vati. *isp.* zakršćati, zakršćavati vodicu. — *Seetiti* kome
drvena masla. (Izbiti ga podobro kakijem drvetom).
Posl. 281. *sa se, pass.*: Zar ništa da ne rečem o
svetkovini koja biva kad se ona (crkva) sveti. DP.
336. — **2)** *vidi* svetkovati: gospodine četertine! pusti
mene, *tebe će baka sretiti, cf.* četvrtin. Rj. *vidi* i
godovati, praznovati. — **3)** *râchen, ulciscor*: Da sve-
timo dva Voinovića. *Sveti* brata Jakšu kapetana. Da
svetimo jade od Turaka. Rj. *vidi* osvećivati 2. — Da
prestanu krvi i osvete, da ne svete kičen'jeh svatova,
da se krvca zalud ne proljeva. HNpj. 1, 353. —
4) *svetiti koga ili što, držati za sveto, za svetinju,*
heiligen, sanctificare: Gospoda nad vojskama *svetite*;
i on neka vam je strah i bojazan. Is. 8, 13. *sa se,*
pass.: Da se sveti ime tvoje. Mat. 6, 9. *Ja ću se*
svetiti među sinovima Izrailjevim; ja sam Gospod,
koji vas posvećujem. Mojs. III. 22, 32. — **II.** *sa se,*
refleks. — **1)** ne sveti se sad, *itzit lebt man nicht so,*
dass man heilig würde, non sunt tempora sancta. Rj.
sad se ne živi sveto, sveti se, ko živi sveto, gleda da
bude svet. — I sveti su grijeshili, *pa su se opet svetili*
(jer su se kajali). Posl. 104. Ko je svet, *neka se još*
sveti. Otkriv. 22, 11. — **2)** n. p. sveti mi se, *er hat*
Schadenfreude an meinem Unfall, luctatur de injuria
mea. Rj. *isp.* osvećivati se. — A vuk mićući dočera
do dna stožine; onda ona (lisica) *sveteći mu se*:
»Odavno ja oko tebe derem opanke; jer si ti moje
ždrijebe ujio«. Npr. 180. Da se Marku za grob ne
raznade, da se njemu *dušmani ne svete*. Npj. 2, 444.
To je jedini način *blagorodno se svetiti neprijateljima*.
Straž. 1886, 835. *Gospod se sveti protivnicima svojim*.
Naum. 1, 2.

svètkovanje, *n. das Feiern, celebratio, feriatio*.
Rj. *verb.* od svetkovati: Osem velikih praznika koji
su obleženi za svetkovanje. Zlos. 296. *isp.* svetkovina.

svètkovati, svètkejēn, *v. impf.* — **1)** *feiern, ce-
lebro*. Rj. *vidi* svetiti 2, i *syn. ondje*. — U Srbiji svako
selo ima po jedan dan koji slavi i svetkuje. Rj. 166b.
Ne svetkuju sveca nikakvoga. Npj. 2, 4. *Da svetkuju*
petku i negjelju. 2, 206. Ako bi tugjin htio svetko-
vati pashu Gospodnju, neka . . . Mojs. II. 12, 48.
Posvećivanje oltara svetkovaše sedam dana, i svetko-
vinu sedam dana. Dnev. II. 7, 9. *sa se, pass.*: *Ta se*
noć svetkuje Gospodu, u koju ih izvede iz Misira.
Mojs. II. 12, 42. — **2)** *feiern, ferior*. Rj. *neprelazno,*
n. p. danas svetkujemo, t. j. ne radimo.

svètkovina, *f. das Feiern, feriae, diei festi cele-
bratio*. Rj. *isp.* svetkovanje. — Posvećivanje oltara
svetkovaše sedam dana, i svetkovinu sedam dana.
Dnev. II. 7, 9.

svètô, svètôga, *n. adj.* *vidi* sveti, krsno ime, blag
dan 1. — Boga moli Kraljeviću Marko, da proslavi
krsno ime krasno, da mu Turci na sveto ne dogju;
a kad Marku sveti Gjuragj dogje, svu gospodu na
sveto zavaja. Npj. 2, 433.

svetôduh, *adj.* (st.) *heiligen Geist habend, spiritus*
sancti: Kuma među krstitelja Jovana, prikumicu svetô-
duhu Jelenu. Ma govori krstitelju Jovane: Muć ne
boj se, svetôduha Jelena. Rj. svetô-duh, u koga je
sveti duh. — Car nebeski kad ženjaše sunce . . .
Otidoše sveci po gjevojku u gjevojke svetoduhe Janje.
Herc. 304.

Svetôgorac, Svetôgôrca, *m. der Heiligenberger,*
Mönch vom heiligen Berge, monachus montis sancti
(Atho). Rj. *čovjek, monah iz Svete Gore*. — A sva

dobra sreća iznijela igumana Svetogorca Vasa. Npj.
2, 443.

Svetôgorski, *adj. vom heiligen Berge, de monte*
sancto. Rj. *što pripada Svetoj Gori*. — A jesi li sti-
mava', veziru, kakova je Svetogorska crkva? Npj.
3, 68.

svetôkradica, *biće c. g. sveto-kradica, koji ili koja*
krade svetinju; sacrilegus, Tempelräuber, Gottes-
räuber. — Gubavi svetokradica Osija i Ahav bez-
božni, koji progonjahu proroke. DP. 99. *tako slož.*
riječi kod konjokradica (m. i f.).

svétôst, svétosti, *f. die Heiligkeit, sanctitas*. Rj.
vidi svetinja 2. — Da mu (Gospodu) služimo bez
straha, u svétosti i u pravdi. Luk. 1, 75. *Gospode,*
ko je kao ti slavan u svétosti? Mojs. II. 15, 11.

Svetostudenički, *adj. što pripada Svetoj Stude-*
nici. isp. Studenica, Studenički. — Melentiju Nikšiću
Sveto-Studeničke Lavre Arhimandritu. Spisi 1, 3.

svétrî (sve tri): Al, u svetrima knjigama naštam-
pano je mjesto »al« (al'). Npj. 1, 315. I svetri se
ove prve riječi u narodu više govore od ove posljednje.
Pis. 40.

svétroje: Kao troje (sklanja se) svetroje. Rj. 1
XLVIII.

svèudiljan, svèudiljna, *adj. assiduus, continuus,*
perpetuus, non interruptus. Stulli. sve-udiljan (*isp.*
udilj). *vidi* svagdašnji, i *syn. ondje*. — Sveudiljna
obika naravi je sestra. DPosl. 119. *adv.* Prijateljstvo
i oholstvo sveudiljno vojuju. DPosl. 101. *za ovaj adv.*
vidi svagda, i *syn. ondje*.

svèumnîk, *m. sve-umnik*. — Jedno misli razbornik
(smotrnîk, sveumnîk), drugo misli bezumnîk. DPosl. 38.

svèvišnjî, *adj. sve-višnji, altissimus, der Aller-*
höchste. vidî višnji, samovišnji. — Saborište u Sveviš-
njega Spasitelja. Npj. 5, 530.

svèz, *m.* (u C. G.) na glavi, *die Naht an der Hirn-*
schale, sutura. Rj. s-vez. za postanje *isp.* svezati.

svèza, *f.* — **1)** *das Band, ligamen*. Rj. *vidi* veza.
s-veza. za postanje *isp.* svezati. — Njihov je šestar
od račvaste grane, pa ako je širok oni ga kakom
svezom pouze. Rj. 837a. *Odreši mu svezu* na rukama.
Npj. 1, 546 (*isp.* 1, 543: I na ruke troje zavezice).
U ovakim je riječima (vjetromet, vrato-lom) »o« svuda
kao svezu između dvije složene riječi. Danica 3, 100.
Cijena je knjige u polukožnoj svezu. Spisi 1, 94. (*vidi*
povez 2). — **2)** u umnom smislu. *vidi* odnos. — Da
se ne dira u ličnost spisateljevu, koja s knjigom i
s njezinim pogrješcima nema nikakove svezu. Odg.
na sit. 3. Dogagjaji se pokazuju po gdje koji bez
svezu. Priprava 172. Dubrovnik je bio u *tijesnoj svezu*
s Gjurjem Kastriotom. DM. 218. U plemenima *nesta*
srodne svezu. 299. Jeretići koji bi stupali u svezu
s pravoslavnima. 314. U veliku nedjelju, koja obuzima
sav svijet, svu duboku svezu između neba i zemlje,
između života i smrti. DP. 75. *Da se driješi svezu*
njegova (neznabošca) sa svijetom. 183. Zeleći biti
s njim još u tješnoj svezu. 195. *Stojeći među sobom*
u duhovnoj svezu. 238. *Da pred tobom razvijem svu*
svezu crkvenijeh praznika. 319. Kad Svetiĉ u svezama
kneza Miloša s Engleskom nije kadar vidjeti ništa
drugo osim samovoljstva. O Sv. O. 26.

svèzak, svèska, *m. n. p. od književnoga djela jedna*
knjiga, dijel. der Band, volumen, fasciculus: Najviše
mi je pomoglo djelo A. Fika: Vergleichendes Wörter-
buch . . . Erster Band. Dritter Band. Drugi svezak
još nije izašao, a on bi mi najviše trebao. Osn. III.
Da je baš juče dovršeno slaganje prvoga svëska rječ-
nika. Pom. 52. U svësku službenih hartija o ovoj
stvari imaju i ovaka tri pisma. Megj. 149.

svèzati, svèzēm, *v. pf.* Rj. s-vezati. *vidi* savezati,
sputati 3, zgergetiti. *v. impf.* svezivati. — **1)** *binden,*
colligo. Rj. — Djeca po selima obično ne oblače gaća
(dok ih ne mogu sami driješti i svezati). Rj. 83b.
Car Dukljan svezan u sindžir. Rj. 144b. Kad nije

na zamku svezano onda je mrtvošice. Rj. 184b. Ovlaš, polako, slabo svezati što. Rj. 436b. Potpignuti konja, t. j. kolanom sedlo mu srezati. Rj. 556a. Ulaktiti koga, t. j. svezati mu po laktovima ruke naopako. Rj. 778b. Svežu je (gjevojku) za jedno drvo. Npr. 131. Najamnik ugje u vreću, i pobratim ga sveže preko sređe, pa spusti u jamu. 169. Ne bi očutio, da mu sto uzlova na jeziku svežeš. Posl. 194. Već ću kupiti litru zlata, pa ću svezati oko vrata. Npj. 1, 363. Svež' mi glavu u tanku maramu. 1, 627. Pa me sveži konjima za repove. 2, 17. Crven plamen svezan je za nebo a od one vatre iz pušaka. 4, 243. Kakav oganj gori na Loznici, crven plamen do neba svezali. 4, 256. Jastrebac iznad Kruševca takogjer je svezan s ovom granom (planinā). Danica 2, 32. Saberite najprije kukolj, i svežite ga u snoplje. Mat. 13, 30. Da svežu careve njihove u lance. Ps. 149, 8. sa se, pass.: Žeželj je kao podugačak i podebeo štap; jedan se kraj od njega sveže psetetu za ogrljak. Rj. 156b. — 2) sa se, refleks. i reciproč. in Verbindung kommen, necessitudinē jungi. Rj. — Onda opet ugje u vreću, i dobro se sveže užem. Npr. 169. Tako mi se voda u mjehir ne svezala! Posl. 304. Kako se predasmo truležu? Kako se svezasmo sa smrću? DP. 365.

svezivānje, n. verb. od svezivati. radnja kojom tko svezuje što.

svezivati, svezujēm, v. impf. s-vezivati. v. impf. prosti vezati. v. pf. svezati. — Govorili su riječi, s kojima je onaj, koji ih je slušao, po dogovoru misli svezivao. Priprava 179. Kad vijgahu da ima mnogo novaca u kovčegu . . . izbrojivši svezivahu novce. Car. II. 12, 10. Svi ovi spomeni svezuju u molitvi zemlju i nebo jedno za drugo. DP. 318. sa se, pass.: Kovčezzi bogatijeh nakita, koji se svezivahu užima. Jezek. 27, 24.

sveznālī, adj. allwissend, omniscius: čuti ti sveznālī! Rj. sve-znālī, koji (misli da) sve zna. — Te se ja ne bih za ovo morao mraziti s ljudma, osobito s kojekakijem sveznālījem nadriknjigama. Odg. na ut. 27. Besposlene (udovice) i jezične i sveznale. Tim. I. 5, 13. tako slož. riječi isp. mnogoznālī, radoznao, sebeznao.

sveznālīca, m. i f. der Allwissend, qui se omnia profitetur scire. Rj. sveznālī celjade muško ili žensko. isp. svaštoznanac. za obličje isp. mnogoznālīca, neznaica.

svēžanj, svēžnja, m. ein Bündel, fasciculus, n. p. trave, sijena. Rj. s-vežanj. za postanje isp. svezati. isp. denjak. dem. sveznjūc. — Poslao mi je veliki svežanj različnih narodnih pesama. Npj. 4, XXVI. Velika kamara tek ostrizene vune; dva momka je odvajaju i vezuju likom u svežnjeve, a druga dvojica potežu svaki svežanj na kantar. Zlos. 278. riječi s takovim nast. kod bacanj.

svēžnjīc, m. dem. od svežanj. — Izgubljeno (je) pet ili (ako prvi list nije pripadao u prvi svežnjīc) 6 lista. Star. 1, 51. U rukopisu (je) po 8 lista sastavljeno u svežnjīc zabilježene brojevima . . . a svežnjīc je peti cio. Živ. sv. Save, III (ovdje je svežnjīc što u Njemaca knjižara das Heft).

svība, f. vidi siba. — svība, i odbacivši v: siba (cornus). Nema u Vukovu riječniku, ali ima svībovina. Korijeni 313. Svako joj se (divici Mariji) drvo uklanjalo, samo nije svība i gloginja. HNpj. 1, 7.

svībanj, svībnja, m. (u Dubr.) Monat Mai, mensis Maius. Rj. peti mjesec u godini. vidi cvjetanj, maj. — osn. svība, kao što je u travanj, lipanj trava, lipa. riječi s takvim nast. kod bacanj.

svībov, adj. što pripada svībi. vidi sibov. nema u Vukovu rječniku, ali ima sibov i svībovina (prema ovoj riječi i ako).

svībovina, f. vidi sibovina. Rj. svībovo drvo.

svīcī, svītākā, m. pl. die Sehnen des Hausen (die als Fastenspeise gelten), neri u husonis. Rj. s-vī(t)ci (sing. svītāk u ovom značenju ne dolazi. za postanje

isp. sviti, svijem), od ribe morune, jedu se u posne dane.

svīčka, f. (u C. G.) — 1) die Röhre, tubus, cf. cijev 1. Rj. — 2) vidi pisak. Rj. — svīčka (osn. biće u svitak). Osn. 299.

svīcī, svīknēm (svīkoh, svīče, svīkao, svīkla), v. pf. sich darein finden, intelligo, accomodo me, assuesco: ne mogu da svīknem ove putove. Rj. s-vīcī. vidi svīknuti (isp. navīci, navīknuti), svjedžbati. — Jesi l' svīkla, sestro Stojanova, kad je vedro i kad grije, hoće l' polje magla popanuti? Npj. 3, 268.

svīdjeti se, svīdi se, v. r. pf. ako mi se ne svīdi, ako ti se svīdi, behagen, gut gefallen, arrideo, probor, videor. (cf. dopasti se. Rj. 3). Rj. s-vidjeti se. v. impf. svīgjati se. — Što se tebi i braći tvojoj svīdi učiniti s ostalijem srebrom i zlatom, učinite to po volji Boga svojega. Jezdr. 7, 18. Svīdje mi se da objavim znake i čudesa što mi učini Bog višnji. Dan. 4, 2.

svījānje, n. das Bestellen, cura. Rj. verb. od svīgjati: radnja kojom tko svīgja što. od svīgjati se: stanje koje biva, kad se što komu svīgja.

svīgjati, svīgjām. — 1) v. impf. besorgen, bestellen, facio: Svačiju slušaj, a svoju svīgaj. (Slušaj štogogji ko o kakom poslu misli i govori, ali najposlije radi kako sam nagješ da je najbolje. Posl. 279). Teke svoju ne svīgjam rabotu. Rj. s-vgjati, kao nadgledati, starati se, činiti. v. impf. je i prosti vīgjati. — Te ga bješe knjaže opravio, da mu posle u kraljeva svīgja. Npj. 5, 56. — 2) sa se, refleks. vidi dopadati se. v. pf. svīdjeti se. — Kako ti se ona djevojka svīgja? J. Bogdanović.

svījānje, n. vidi savijanje. Rj.

svījara, f. (u C. G.) vidi svirala: Ali Mitar u svījaru sviri. Rj. — svījara glasovi su premješteni pa jedan odbačen, mjesto svirala. Osn. 109.

svījati, svījām. Rj. s-vījati. v. impf. prosti viti (vijem). v. pf. sviti (svijem). — 1) vidi savijati. Rj. v. impf.: Svīja oboje noge u jednu nogavicu. DPosl. 120. — 2) sa se, refleks. vidi savijati se: Kapu skida, do zemlje se svīja. Rj.

svījēca, f. die Kerze, candelā. Rj. vidi dublijer, krsna (svījēca), lojana (svījēca), marčana (svījēca), samrtina (svījēca), tumarāca 2, voštana (svījēca), dem. svījēca. — Svījēce pogase i pokupe. Rj. 174a. Potrnuti svījēce. Rj. 557a. Ona svījēca s kojom se ustaje u slavu ne gasi se ustima . . . Kad bude vrijeme da se svījēca ugasi, u Grblju ni po što ne će niko reći: »ugasi svījēcu«, nego »obeseli« ili »učesi svījēcu«. Rj. 690a. Smiriti svījēcu, vidi ugasiti (kaže se za krsnu svījēcu, s kojom se ustaje u slavu). Rj. 695a. Trnuti vatra, svījēcu. Rj. 750a. Uscknuti svījēcu. Rj. 788a. Utrnuti svījēcu, vatra. Rj. 793a. Utuliti, utušiti, svījēcu, pčele, žegj. Rj. 793a. Vidi gje u jednoj sobi svījēca gori. Npr. 191. Dobro je (kašto) i gjavolu svījēcu zapaliti. Posl. 60. Ode bez svījēce (n. p. kad se ko utopi). 232. Svījēcu u podne žēci. 282. Tako mi se krsna svījēca ne ugasil! (. . . ne imao ko svījēce paliti.). 304. Pravom svatu tri sjajne svījēce. Npj. 1, 156. Dvije voštane izgoreše sveće. 1, 584. Treći dukat svake gjakonije i ubave one jasne sveće . . . Pa je Todor užegao sveću. 2, 97. Nego ću ti svećom svījetliti. 3, 43. Jer je pala magla Kosovijem, svījēcaju iz magle svījēce. 3, 219. Niko ne će ostat' od Srbinā, Srpska će se svījēca utrnuti. 4, 254. U po noći svījēca zažegoše. 4, 302. Zapaljene svījēce u rukama pobožnoga naroda prospajaju svjetlost po svoj crkvi. DP. 144.

svījēcati, svījēcām, v. pf. beschliessen, consilium capio. Rj. s-vījēcati, vījēcajući smisliti, sumati, odlučiti. v. impf. prosti vījēcati.

svījēcēnje, n. verb. od svījetiti, koje vidi.

svījēcīca, f. tako se zove u Hrv. u katolika blag dan očišćavanja Marijina (2. veljače) po tome što u crkvi vjerni pale svījēce. vidi svījetlo Marinje. u istočnoj crkvi zove se sretenje. Iveković.

svijesan, svijesna, *adj.* (n. p. čovjek, žena), *vernünftig, prudens, cf. razuman*. Rj. svijesan je prema drugim padežima bez t: svijestan, svijesna. vidi svijestan.

svijest, *f.* (loc. svijesti), *das Bewusstsein, die Besinnung, mens*: nije u svijesti, izgubio svijest. Rj. s-vijest. od kor. od koga s-vjed-ok. značenje korijenu: znati. svijest (pred t od nastavka promijenjeno je d na s). Korijeni 209. *isp. savjest. suprotno nesvijest.* — Izišao iz svijesti. Rj. 224a. Mrče mi svijest. Rj. 371b. Nimalo ih za to ne muči svijest. Priprava 45. Živa svijest o narodnosti. DM. 53. Kako nas tugje knjige i naše mudrovanje izvodi iz svijesti! Pom. 99. Nijesu ništa drugo nego od pravilnijih infinitiva iščijeljenih iz svijesti narodne načinjeni novi. Rad 1, 120. Zasluge za češki narod buđeći u njemu i utvrđujući naukom narodnu svijest. 17, 165.

svijestan, svijesna, *adj.* — 1) vidi svijesan, razuman. — 2) svijestan biti čemu, znati za nj: Nijesam tomu ni svijestan ni čestan. DPosl. 84. (ich bin mir dessen nicht bewusst).

svijestiti, svijestim, *v. impf.* Stulli. *v. pf.* osvijestiti. — 1) koga. Stulli, činiti da dogje k svijesti. — 2) sa se, *refleks. mentem recuperare*. Stulli. k svijesti dolaziti, povraćati se. — Svijesteci se od klapnje. Šcep. mal. 101.

svijješćenje, *n. verb.* od 1) svijestiti, 2) svijestiti se. — 1) radnja kojom tko svijesti koga. — 2) stanje koje biva, kad se tko svijesti.

svijet, *m.* (loc. svijetu). Rj. od kor. od koga je svijetiti, svijetliti. — 1) die Welt, mundus: Ode u bijeli svijet; iz bijelog svijeta. Rj. vidi mir 6. — Vasioni svijet. Rj. 55a. Od koga si kraja iz svijeta. Rj. 129b. Navali da ide u svijet. Npr. 1. Digne se u svet da traži zanata. 36. Ono je, brate, moj otac i mati, kao da su se okovali na ovome svetu, ne hteše crći jedan put ovoga sveta. 74. Bila tri brata, pa na belome svetu ništa više nišu imali do jednu krušku. 79. Da bi je samo kakogod sa sveta nestalo. 141. Carica mnoge ljude i žene s ovoga svijeta smičaše. 214. Sin joj na to odgovori da joj zahvaljuje na svima gjevojkama od svijeta, jer je već našao gjevojk. 215. Otac mu da brod i u njemu trgovinu, da kroz prostrani svijet ide. 246. Mladić imaše čudotvorni prsten, te s njime kroza svijet. 263. Niko ne može ovoga svijeta u svačemu srećan biti. Posl. 220 (*isp. oni svijet*). Svijet ide naokolo, a nevolja redom. 282. Tako mi svijeta i vijeka! 304. Uzeo svijet na glavu. (Otišao u svijet). 330. Oni bješe zemljom i svijetom. Npj. 2, 27. Kad na drumu carevome dogje, iz svijeta sreće čiridžije. . . »Molim vi se, braćo iz svijeta. . . 2, 30. Laživ svjete, moć lijepi cvjete! l'jep ti bješe, ja za malo hodah! 2, 441. Na svemu bijelom svijetu ne će se naći tako izgoreo mozak. Danica 2, 137. Šta je istorija cijeloga svijeta. Priprava 76. Zemlja će se tresti po svijetu. Mat. 24, 7. — 2) Leute (*franz. du monde*), Menge, multitudo: navalio svijet; bješe li mnogo svijeta kod namastira? od svijeta nijesam mogao da pristupim. Rj. vidi svjetina 2, čeljad 3, narod, puk, vojska 3a. — Aždaja toliki svet pomori i zatomi. Npr. 44. A to u podrumu svet Božij. Onda carev sin zapovedi da svi izlaze jedan po jedan. Npr. 50. Svijet se skupi i Boga stane moliti. 192. Izvesti koga na vašar. (Osratomiti ga pred svijetom). Posl. 97. Kad se svijet slež' u Bijeljinu, onda Ivan po narodu pogje. Npj. 4, 201. Koji hoće svemu svijetu da ngodi. Danica 3, 236. Treba da piše onako, kao što može pred učeniem svijetom braniti i odgovarati. Pis. 60. — 3) onaj ili oni svijet, jene Welt, alia vita (*post mortem*): Nuto majko aspe po rukama, gle cvijeta od onog svijeta. Rj. — Onaki je raj onoga sveta; ali je teško do njega doći. Npr. 91. Kunem vi se, a vjeru vi davam, da vi nikad zaikati ne ću ni ovoga ni onog svijeta. Npj. 4, 423. Po svoj prilici ću ovu

želju odnijeti sa sobom na oni svijet. Kov. 1. — 4) das Tageslicht, dies: Od večera do sveta, a od sveta do veka. Rj. vidi dan, vid 2, svijetlo 2. *isp. svijetlo, svjetlost, vidjelo.* — Srpski rječnik. Skupio ga i na svijet izdao Vuk. Rj.¹ (natpis knjizi) (*isp. in lucem proferre aliquid*). Pa on gradi lučevu čeliju, zapali je sa četiri strane, ona gori s večer' do svijeta. Npj. 2, 92. Što one (pjesme) sad na svijet izlaze. Npj.¹ 1, LXII. Što mogu ovu književnu starinu našu iznijeti na svijet. Star. 4, 63.

svijetao, svijetla (svijetli), *adj. glänzend, fulgens*: Svijetao ti obraz! (Kao blagoslov i pohvala. Posl. 282). Svijetli care! durchlauchtiger Kaiser! Rj. comp. svjetliji. *isp.* Obl. 44. a nalazi se i svjetlji, prema prëtli od pretio. — Vazmenac, svijetli ponedjeljnik. Rj. 51b. Opran, svijetao, valjan, otrešan. Rj. 464a. Car ga zapita: »Hoćeš li čuvati ovce?« A on odgovori: »Hoću, svetla kruno!« Npr. 46. Odmah mu donešo svijetlo i novo ogjelo. 254. Lemlješ što veće ore to je svjetlji. DPosl. 54. Od stara drva svjetlji je oganj. 89. Svijetao kako prosulja. 120. Što nosili, svijetla vam bilo! Npj. 2, 102. Rano dogje svijetla negjelja. 2, 183. Ah! neka ga, svijetla mu duša! takvi junak nikad ne umire. 4, 89. O Gjorgjija, svijetla ti čorda! 4, 164. Pripasuje svijetlo oružje, u silava dvije puške male, megju njima svijetla handžara. 4, 324. Puče puška, svijetla mu ruka! na loše ga mjesto pogodio. 4, 358. Kamo Vuko, a gje li je Krsto, ali kamo presvijetli knjaže? 5, 27. Svijetloj gospođi. . . svijetli muž tvoj. DRj. 1, III. V. Vrlo je malo megju njima svijetlijih imena kao što su Josafat i Jezekija i Josija. Prip. bibl. 90.

svijetiti, svijetim, *v. impf.* vidi svijetliti. Stulli. *v. pf. slož. prosvijetiti. v. impf. slož. prosvjećivati.* — Svijetit' prid kim godi. DPosl. 120 (prid u zap. govoru mjesto pred). Oni s glavnjam' ognjenima svjete, i kažu pute svima. Stulli (s7).

svijetliti, svijetlim, *v. impf.* Rj. vidi svijetiti. *v. pf. slož. o-svijetliti, po-, pri-, pro-, ra(z)-, za-; osvjetlati. v. impf. slož. osvjetljavati, osvjetljivati, prosvjetljavati, prosvjetljivati.* — I. 1) leuchten, lumen praefero, admoveo, ministro. Rj. — Onda hajd k onoj strani od kud je vatra svetlila. Npr. 142. Majka mi srce vadila, strina joj lučem svetlila. Npj. 1, 162. Nego ću ti svećom svijetliti. 3, 43. Svijetleći im putem kojim će ići. Nem. 9, 12. Ckiljeti, sublućere, slabo svijetliti. Daničić, ARj. 814b. sa se, *pass.*: Lučka, cjepećica kojom se svijetli kao lučem. Rj. 336b. — 2) (u C. G.) vidi mesti, čistiti, n. p. kuću, dvor. Rj. — II. sa se, *refleks. leuchten, glänzen, fulgeo, luceo*. Rj. dem. svjetlucati se. — Zlato. . . sva se kolebu od njega svetli. Npr. 43. Smotri na daleko vatru gde se sveti. 142.

svijetlo, *n.* — 1) lux, publicum — izići, izaći na svijetlo, in publicum exire, prodire; na svijetlo iznijeti, izvesti, dati, predati, pervulgare, in vulgus edere. Stulli. *isp. svijet 4, svjetlost, vidjelo.* — 2) za svijetla, die, de die. Stulli. vidi svijet 4, dan, vid 2. — 3) svijetlo Marinje, candelora, festum Purificationis B. V. M. Stulli. govori se i u Slav. svijetlo Marijuje. vidi svijećnica, *isp. sretenje*.

svijetljênje, *n.* Rj. *verb.* od I. svijetliti, II. svijetliti se. — I. 1) radnja kojom tko svijetli n. p. lučem kome (das Leuchten, luminis praelatio. Rj.) — 2) radnja kojom tko svijetli (mete, čisti) n. p. sobu. — II. stanje koje biva, kad se što svijetli (das Leuchten, fulgor. Rj.)

svijetnjâk, *m.* — 1) der Leuchter, candelabrum: Da mi živu vatru naložimo od stolova i od svijetnjaka. Rj. vidi svjetionik; čirak 1, kerostac. — Lukijernar, kao svijetnjak u kojemu mjesto svijeće gori zeitin. Rj. 335a. — 2) a) (u C. G.) vidi bliješnjak: polećeše mu svijetnjaci. Rj. svjetlica ispred očiju n. p. od udarca. vidi i bljeska, svitac (svici). —

b) bubica što se svijetli o Ivanju dne: Krijesnica, u Hrv. a u Slav. *svitaljka*, u Dubr. *svijetnjak*. vidi *svitac* 1. Rj. 303a. vidi i zlatna bubica.

svikati, svičēm, v. pf. Rj. s-vikati, vičući sazvatī, skupiti. v. impf. svikivati (i se). — 1) *zusammenrufen, convoco*: Koji na nas svu Turčiju svika. Zakla vola bika, sve selo svika, a kad pogje da slavi, nema šta da stavi (*odgonetljaj*: Kokoš, kad snese jaje). Rj. — 2) *sa, se, reciproc.*: Lav i lavić riče nad lovom svojim, i ako se i sviče na nj mnoštvo pastira, on se ne plaši od vike njihove. Is. 31, 4.

svikivānje, n. verb. od 1) svikivati, 2) svikivati se. — 1) *radnja kojom tko svikuje n. p. ljude*. — 2) *radnja kojom se nekolicina svikuju*.

svikivati, svikujēm, v. impf. — 1) n. p. ljude, vičući sazivatī, skupljati ih. v. pf. svikati. — 2) *sa se, recipr.* vikanjem sazivatī se. Š. Vojniković. 42. Rp. **sviknuti**, svišnēm, vidi svići. Rj.

svila, f. — 1) *die Seide, sericum*. Rj. vidi gjuvezlija, tavlja. — Pri kugjelji *svila* graničasta. Rj. 98b. *Preljjeva se svila*. Rj. 575a. *Svila*, ka se nosi, ne grize se. DPosl. 120. *Bijela svila* po moru plila. Npj. 1, 37. *Vije l' mu se b'jelo perje oko kalpaka, kano svila prepređena oko vretena?* 1, 43. Na trećoj trpezi *svila* nekrojena... *Zovite terzije neka svilu kroje*. 1, 107. *Kod moje češ majke tanku svilu presti na zlatno vreteno*. 1, 111. *Volim s mladim na kamenu spatī, neg' sa starim u mekanoj svili*. 1, 291. *Uvezla si tri dukata zlata, i četiri svile Carigradske*. 1, 322. *Tanka beza od grada Mostara, svake svile baš od Sarajeva*. 1, 471. *Na sebi je svilu pomrčila*, dok je vama užinu donela. 2, 437. *Vež'te bolje, obje ruke moje! sa lijepom Dubrovačkom svilom*. Herc. 140. (sa?). — 2) ono što u jesen na lijepu vremenu leti kao paučina. Rj. — 3) u kukuruza vidi brada 3. Rj.

svilač, svilač, m. iščupana krpa što se meće u ranu, *Charpie, lintola carpta*. Rj. — *Vitilj*, ž, što se u ranu meće (savije se od *svilač*, pak se namaže melemom). Rj. 64a. *osn. u svila*. Osn. 340.

svilača, f. t. j. *košulja, svilena košulja*. — U dvoru me tri posla čekaju: na kugjelji Misirsko povjesno, a na stanu *svilače košulje*, na gjergjevu platno Šarajevsko. Herc. 200. *riječi s takim nast. vidi kod ajgirača*.

svilačica, f. (u Už. nah.) *Art Birnen, piri genus, cf. svilajca*. Rj. nekaka kruška. vidi i svilajca.

Svilaja, f. planina u Dalm. na desnoj strani Cetine. Rj.

svilajca, f. vidi svilaica. Rj. vidi i svilajca.

svilājī,* m. pl. (u Hrv.) vidi silaj: dvije puške u svilajima. Rj. *Turska riječ silaj s umetnutim (iza s) glasom v.*

svilājica, f. vidi svilaica, svilajca. — *svilājica* (biće od osnove postale nastavkom »ja« od osnove koja je u *svila*). Osn. 324.

svilan, svilna (svilona), adj. Rad 14, 99. *odregjeno sviloni, koje vidi. vidi i svilen*. — *Pade Savi preko svilna krila*. Npj. 2, 73.

svilana, f. (u Hrv.) vidi svilara. Rj. *zgrada gdje se svila prede*. — *riječ načinjena od svila prema Turskima s akc. na a pred na. isp. Osn. 142. takve riječi kod ajmana*.

svilanje, n. vidi bradanje. Rj.

svilār, svilāra, m. *der Seidenhändler, negotiator sericarius*: Šta se ono u planini sjaše? jeli svila megju svilarima? ali zlato megju zlatarima? Rj. koji trguje svilom.

svilara, f. *Seidenfabrik, officina sericorum*. Rj. *zgrada gdje se svila prede. vidi svilana. Okretalja, u svilarama*. Rj. 455b. *riječi s takim nast. kod badnjara*.

svilārica, f. (u C. G.) nekaka čibuljica, *eine Art Pustul*, *pustulae genus*. Rj.

svilati, svilām, v. impf. vidi bradati: *svilati* ku-

kuruzi. Rj. *svilu* (3) (*bradu*) *dobijati. v. pf. slož. i(z)-svilati*.

svilen (svilen), svilena (svilēna), adj. *seiden, sericus*. Rj. *što pripada svili. vidi svilan, svioni*. — *Bubar, koji trguje svilenijem bubama*. Rj. 46a. *Ibrišim, svileni konci*. Rj. 215a. *Carica se čedu obradova, prometnu ga kroz nedra svilena, da b' se dete od srca nazvalo*. Npj. 2, 157. *Ne žal'te mi svilenih jedeka... Odsekoše svilene jedeke*. 2, 641.

svilēngača, m. (st.) *ein Mann mit seidenen Hosen, calgis sericis indutus*: Drži, Vuče, toga *svilēngaču*, dok ja idem cara da potražim. Rj. *svilen-gača, koji nosi svilene gače. isp. tako slož. riječ šaren-gača, koja je ženskoga roda, pa prema tome može i svilēngača biti roda ženskoga te značiti ženu (Turkinju), koja nosi svilene gače*.

svilnica, (ovako stoji riječ u Rj. sama bez ičega drugoga). u *Stullija*: svionica, f. *quae sericos pannos conficit vel vendit (koja pravi ili prodaje svilene tkanine)*.

svilōkos, adj. *seidenes Haar habend, capillis sericis (delicatis, mollibus)*. Rj. *svilo-kos, svilenijeh kosa. tako slož. riječi kod ernokos*.

svilōrun, adj. *seidenwollig, lanam sericam gestans (ovis)*: Te pobila *svilorune* ovce. Rj. *svilo-run, svilenu runa*.

svinj, svinja, m. vidi svinjac. Rj. *svinjska staja. vidi i svinjak*.

svinja, f. (pl. svinje, svinjama). — 1) *das Schwein, sus*. Rj. vidi svinjče, krme; *bagun, bagunac, basulj (basulja), bjelug (bjeluga), bugar 2, džora, kriloša, krmak (krmača), nazimac, nazime, potraguša, prasac (prasic), vepar, žirovne svinje, žilja*. — *Brložiti svinje; svinje se brlože*. Rj. 44a. *Zaroktaše svinje*. Rj. 193a. *Rokču svinje*. Rj. 653b. *Užiliti svinjče, vidi žiliti*. Rj. 771a. *Čopor svinja*. Rj. 828b. *Na svinjama se svinjski dobije, ali se svinjski i izgubi*. — *Posl. 191. Svinja krmaču! (t. j. ljubi). (Kad se dvoje ljubi, pa im se ko podsmijeva). 282. Svinje se kolju izmegju sebe, ali kako kurjake opaze, one se sve slože na njega. 282. Krmak prascu brat a svinji otac. DPosl. 50. — 2) svinja morska, (u Dubr.) *Delphin, Tummel, delphinus*. Rj. vidi pliskavica. isp. prasac 2.*

svinjac, svinjca, m. *der Schweinstall, hara, cf. svinj*. Rj. *svinjska staja. vidi i svinjak. — Optinjiti n. p. košaru, svinjac*. Rj. 466a.

svinjāk, svinjāka, m. (u Srijemu) vidi svinjac. Rj.³ *govori se i u Hrv. vidi i svinj*.

svinjār, svinjāra, m. — 1) *der Schweinhirt, subulcus*. Rj. *koji čuva svinje*. — (U igri čuli ili krmači) trlja, koji tjera čulu, zove se *svinjār*. Rj. 830a. *Neradin uzme za stoku govedara... za svinje svinjāra*. Npr. 72. — 2) *der Schweinhändler, porcarius*. Rj. *svinjski trgovac*.

svinjārče, svinjārčeta, n. *junger Schweinhirt, puer subulcus*. Rj. *mlad svinjar*. — *Širomaški dečko čuva jednu krmaču i troje praščića... otide k svinjārčetu, koje je malo dalje od krmače stajalo*. Npr. 255.

svinjārev, adj. vidi svinjarov. Rj.

svinjārica, f. — 1) *die Schweinhütterin, porcaria*: Ja ne mogu tebe oženiti *svinjarićom* ni *govedarićom*. Rj. *koja čuva svinje*. — 2) *lagja na kojoj se voze svinje*. Rj.

svinjārija, f. *kao stvar svinjska, nečista, gadna (u pravom i prenesenom smislu); die Schweinerei, spurcütia*. (govori se u Hrv.).

svinjārina, f. *das Hutgeld an den Schweinhirt, merces subulci*. Rj. *platu svinjaru*. — *riječi takve kod dimarina*.

svinjārov, adj. *des svinjar; porcarii, subulci*. Rj. *što pripada svinjaru. vidi svinjarov*.

svinjārski, adj. *des svinjari, porcariorum, subulcorum*. Rj. *što pripada svinjarima ili svinjaru kojemu god*. — U Srbiji su otrprie znatnije Srbe, kao svi-

njarske trgovce, zvali gazdama. Rj. 96a (isp. svinjski trgovci kod riječi svinjski).

svinjče, svinjčeta, n. ein Stück Schwein, Borstenvieh, una sus. Rj. vidi krma, bugar 2, hranjenik 2. isp. svinja, i syn. ondje. — Zekasto svinjče, u kojega je dlaka kao u zeca. Rj. 207b. Od šugava praseta zdravo svinjče bude. Posl. 236.

svinjčeti, če, adj. Schweine-, suillus. Rj. što pripada svinji, svinjama. vidi svinjski, krmski, krmeći. — Zatore, vime svinjče. Rj. 198a. taka adj. kod jagnjeći.

svinjetina, f. Schweinefleisch, caro suilla, cf. prašćevina. Rj. svinjče meso. — riječi što znače meso ili kožu od životinje s takim nast. kod divljetina.

svinjkânje, n. verb. od svinjkati se. radnja kojom se n. p. pastiri svinjkaju.

svinjkati se, svinjkâm se, v. recipr. impf. igrati se krmače. govori se u baniji n. p. pastiri se svinjkaju. P. Leber. isp. krmača (svinja) 2.

1. svinjski, adj. Schweine-, suillus. Rj. što pripada svinji, svinjama. vidi svinjeći; krmski, krmeći. — Gazda, 3) za vremena Turskoga tako su u Srbiji zvali svinjske trgovce sa sela. Rj. 81b (isp. svinjarski trgovci kod riječi svinjarski). Ognjica, 2) svinjska bolest, koja ih napadne kad jedu žir a nemaju dosta vode. Rj. 438a.

2. svinjski, schweinish, suis more: Na svinjama se svinjski dobije, ali se svinjski i izgubi (Posl. 191). Rj. adv.

svionî, adj. vidi svilen. Rj. svîl-nî, promijenivši se 1 na o: svioni. neodregjeno svilan. — Jej svionu dolamu, er je ova čas(t) došla tebi a ne meni. DPosl. 39 (jej = jegj = jedi?).

svirac, svirca, m. der Dudelsackpfeifer, qui utriculo canit. Rj. koji svira u spirale, dvojnice, gadlje, gajde. vidi gadljar, gajdaš. — Živi kao i svirac (dobro; jer svirac ide po svadbama i po drugijem veseljima te svira i časti se). Posl. 81. Kako svirac svira, onako valja igrati. 127. Odnosi glavu kao svirac od prdaljke. 234.

svirač, svirača, m. der Flötenspieler, tibicen. Rj. koji svira u sviralu, sviraljku, svirku. — Nije za čelava češalj (kao ni za slijepca ogledalo ni za gluha svirač). Posl. 215. Glas gudača i pjevača i svirača i trubača ne će se više čuti u tebi (grade velik!). Otkriv. 18, 22. Juval; od njega se narodiše gudači i svirači. Moja. I. 4, 21.

sviračev, adj. des svirač, tibicinis. Rj. što pripada sviraču.

svirala, f. Rj. vidi svijara. — 1) die Flöte, fistula. Rj. vidi čurlika, frula, samica 2. isp. sviraljka, svirka; karabe, karablje 1. dem. sviralica. — Duduk, svirala bez piska (a ona što ima pisak, zove se u Srbiji slijepa svirala). Rj. 144a. Ovčar svirajući u sviralu. Rj. 181a. Svirala mu jasno odgovara. Rj. 442b. Puklu svirala odiše na pukotinu. Rj. 443b. Sopilka, velika svirala. Rj. 700b. Čobančad načine sviralu, ali kad počnu svirati, svirala izdaje glas: »U cara Trojana kozje uši«. Npr. 151. Dohvati nekaku sviralu dugu prevjenu i šarenu kao najveća zmija i poče u nju svirjeti. 152. Na vrbi svirala. (Od toga nema ništa). Posl. 185. — 2) svirale, vidi dvojnice i gadlje. Rj. — Krenuše se Turci iz Lješnice, bubnji biju, a svirale svire. Npj. 4, 169. Pripasaše sablje dimiškinje, udariše bumbe i svirale. 5, 77. Narod sviraše u svirale i veseljaše se veoma. Car. I. 1, 40. ovi primjeri može biti da pripadaju pod 1), jer svirala imade dakako i množinu.

sviralica, f. dem od svirala. Rj. — Izvadi iza pasa nekaku malu zlatnu sviralicu, pa se pripe na jedno drvo i poče u nju zvižjeti. Npr. 219.

sviraljka, f. vidi svirka. Rj. sprava za sviranje. isp. svirala 1. — riječi s takim nast. kod kazaljka.

svirânje, n. das Flöten, cantus fistulae. Rj. verb.

od svirati. radnja kojom tko svira. vidi svirenje. — Sviranja psaltira tvojih ne ću da čujem. Amos 5, 23.

svirati, svirâm, v. impf. Rj. vidi sviriti, svirjeti. isp. muzikati. v. pf. prosti svirnuti. v. pf. slož. posvirati, zasvirati. — 1) flöten, fistula cano. Rj. — Jedna nosi zlatnu arfu, hoće da svira. Rj. 7b. Svira svatovca. Rj. 668b. Pogje u grad svirajući u gajde. Npr. 47. Gnjava mačiče. (Kad ko rgjava svira u gadlje). Posl. 43. Kad hegeduš pravdu svira, gudilo ga po nosu bije. 116. Kako svirac svira, onako valja igrati. 127. Lasno je (gjavolu) u ritu svirati (u karablje). 166. Po 10 muzikanta za ručkom sviraju. Danica 1, 86. Narod sviraše u svirale. Car. I. 1, 40. sa se, pass.: Ko rad igra, lako mu se svira. Posl. 152. — 2) (die Sauglocke läuten), nemoj svirati; hajd ne sviraj tu! rede nicht so unanständig, noli obsceno loqui. Rj. govoriti nepristojno, sramotno.

svirčev, adj. des svirac, utricularii: Ustani, pope, neka sedne svirčeva mati (u Srijemu). (Posl. 336). Rj. što pripada svircu.

svirênje, n. vidi sviranje. Rj.

sviriti, svirîm, svirjeti, rîm (u gornj. prim.) vidi svirati. Rj. v. pf. prosti svirnuti. v. pf. slož. zasvirjeti. — Evo ti sviralu, pak joj nad glavom sviri od žraka od mraka, i oživljeće ti. Npr. 115. Dohvati nekaku sviralu i poče u nju svirjeti. 152. Svak lijepo igra, komu dobra sreća sviri. DPosl. 117. Ali Mitar u svijaru sviri, u svijaru brata pomenuje. Npj. 2, 632. Bubnji biju, a svirale svire. 4, 169.

svirka, f. das Blase-Instrument, fistula in genere, cf. sviraljka. Rj. sprava za sviranje. isp. svirala 1. — Ugasite svirke svekolike. Rj. 660a. Počnu svirati, a svirku izdaje glas: »U cara Trojana kozje uši«. Npr. 152 (isp. kod svirala 1 primjer iz Npr. 151). Udarahu svirke različite, i davahu glase prevelike. 5, 295. Udariše svirke i muzike, barjaktari barjake razviše. 5, 327. Otpijevajući žene jedne drugima uza svirku govorahu: Saul zgubi svoju tisuću. Sam. I. 18, 7. Kad čujete pjevanje i svakojake svirke, popadajte i poklonite se zlatnomu liku. Dan. 3, 5.

svirnuti, svirnêm, v. pf. einen Pfiff (an der Flötte) thun, sibilare. Rj. v. impf. svirati, sviriti, svirjeti. v. pf. slož. posvirati, zasvirati, zasvirjeti.

svisnuti, svisnêm (sviškoh, svište, sviškao, svišla) bersten, rumpor, n. p. od žalosti, dijete od zime, od plača. Rj. svis(k)nuti, kao prsnuti. glagol se ovaj drukčije ne nalazi.

svita, f. — 1) (u C. G.) Tuch, pannus, cf. čoha: Nekom dukat, nekom svite lakat. I na njima svite tri aršina. Rj. isp. sukno. — Pravi Bokelj gore po košulji ima od crne svite (čoha) prsluk, koji oni zovu kružat. Kov. 40. — 2) blaue und rothe Streifen Tuch zur Verzierung der weissen Bauernröcke vorn an der Brust, clavus coeruleus aut ruber, cf. striza 2. Rj. vidi i riza 2. Čoha se u Ornoj Gori zove i svita (od čega se i u Srbiji zovu one strize, što se kupuju te se njima šaraju zubuni i druge bijele haljine). Pis. 42.

svitac, svica, m. — 1) Johanniswürmchen, cicindela (lampyrus L. Rj.²) cf. svijetnjak, krijesnica, svitaljka. Rj. vidi i svjetlica 3, zlatna bubica. — bubica što se o Ivanju dne svijetli. od kor. od koga je svijetiti (svijetliti, svijet, o-svit, rasvit). — Ponosi se kao svitac guzicom. Posl. 255. Udariću te da ti polete svici ispred očiju. 338 (kao da polete svici, krijesnice, svijetnjaci, svitaljke ispred očiju). — 2) der Wachstock, glomus cereum. Rj. kao svječica što se svije od voska. svitac, postulo od sviti, svijem. isp. Osn. 345.

svitak, svitka, m. — 1) (u Srijemu) uredba po kojoj se popovima plaća, Stola-Taxe. Rj. s-vitak, kao svit papir, na kojem su popisane plate popovima. — 2) involucrum, volumen, n. p. svitak knjižni, involutus liber. Stulli. Rolle, z. B. Schriftrolle. — 3) krpa svijena kao gužva što se meće na glavu, kad se što nosi na glavi. u Hrv. vidi kotrlj 2, kotaljač, spara.

svitaljka, *f.* (u Slavon.) *vidi* svitac 1. Rj. i *syn.* *ondje*. za *nast. isp.* kazaljka.

svitan, *svitna*, *adj.* (u Boci) *vidi* čohan: Jatagane i *svitne dolame*. Rj. *što pripada sviti*. *vidi* i čošan. *isp.* suknen.

svitānje, *n.* *das* *Anbrechen des Tages, diluculum*. Rj. *verb.* od *svitati*. *stanje koje biva, kad sviće*.

svitati, *sviče*, *v. impf.* *anbrechen (vom Tage), dilucescit*. Rj. *vidi* svanjivati, i *syn.* *ondje*. *v. pf.* *vidi* kod svanuti. — *Sad ne mrkne, nego sviće* (n. p. kad prevali zima, pak se prikučuje proljeće). Posl. 273. A u jutru uraniše, i kad *svitāše*, zovnu Samuilo Saula na krov. Sam. I. 9, 26.

svitlī, *svijēm*, *v. pf.* Rj. *s-viti*. — **I. 1** *vidi* saviti: Nije riječ *svilena marama*, da je *sviješ* pa u njedra metneš. Rj. *v. impf.* *svijati*. — **2** *heilend zusammen-rufen, ululans convoco*: Vuk ne vije što je mesa gladan, nego vije da *družinu sviје* (Posl. 40). Rj. *vijući (vījānjem 3) sazcati, skupiti*. *v. impf.* *vijati 3*. — **II.** *sa se, refleks.* — **1** ovo bilo, ono se *svilo*. Rj. (*er erzählte dies und das*). Rj.³ *pripovijedao ovo i ono*. — **2** *sviti se (s čega)*, *vijući se svići*. *vidi* saviti se 2. Kad su bili malo naprijeda, al' se vila iz oblaka svila. Herc. 50. — **3** *sviti se pada što*. *vidi* saviti se 1. Kad su bili malo naprijeda, al' se vila iz oblaka svila, *gjevojki se pod al' duvak svila*. Herc. 40.

svitlīe, *f. pl.* (u Senju) *vidi* gaće. Rj.

svitlati, *svitlām*, *v. pf.* Rj. *s-vitlati*. *vidi* savitlati. *v. impf.* *vitlati*. — **1** *herabjagen, depello*. Rj. *s čega, odozgo dolje*. *vidi* stjerati 1, i *syn.* *ondje*. za *s- isp.* 2, sa I. — **2** *zusammenjagen, cogo*. Rj. *vidi* stjerati 2, i *syn.* *ondje*. za *s- isp.* 8, sa II.

svitnjāk, *m.* *vidi* gatnjak. Rj. *uzica (prtena ili vunena) kojom se gaće sprijeđa vežu*. — *svitnjak* (adjektivu pred *ja* osn. u *svita*). Osn. 269.

svjēcār, *svjēcāra*, *m. qui candelas aut lucernas conficit vel vendit*. Stulli. *tko svijeće gradi ili prodaje*.

svjēcārica, *f. scapha lumine instructa piscibus noctu capiendis*. Stulli. *barka na kojoj se pri svijeći noću hvata riba*.

svjēcīca, *f. dem.* od *svijeća*. Rj. — Svaki domaćin dotjera na Gjurgjev dan k crkvi po muško jagnje, i ondje mu na svaki rog prilijepi po *voštanu svjećicu*. Rj. 151a. *Svjećice* joj darovi, a popovi svatovi. DPosl. 170.

svjēcōnoša, *m.* *koji svijeću nosi*. — Koji još nijesu upravo u svešteničkom redu . . . Isprva je megju njima bilo ne samo čataca i *svjēcōnoša* nego i zaklinjača. DP. 239. *svjēcō-noša*. *tako slož. riječi kod bremenoša*.

svjēdōčanstvo, *n.* *vidi* svjedodžba. — *Za svjēdōčanstvo ovoga* uzima se još i to što . . . Rj. 366a. *Po svjēdōčanstvu Grčkoga cara* Hrvati su se u naše krajeve doselili . . . Kov. 16. Dva brata, Gjorgjije i Ćirjak imaju za to *silu pismenijeh svjēdōčanstva*. Npj. 4, 117 (Vuk). Evo ti *nepokoljebivoga svjēdōčanstva za prvi temelj cijeloga ljudskog prava*. Priprava 122. Tražahu *lažna svjēdōčanstva na Isusa*. Mat. 26, 59. *Jasnijih svjēdōčanstva* nema da se država dijelila megju braćom. DM. 5. U zakoniku imamo *tome veće svjēdōčanstvo*. 59. Iz *svjēdōčanstva* dubrovačke opštine o rodu Braila Tezalovića isto se tako *vidi* da je . . . 69. Tražili su *najvjernija svjēdōčanstva* da je pismo istinito. 250. *Svjēdōčanstvo protiv tuženoga*. 271. Poslije tolikih *svjēdōčanstava* za uskrs dolazi jevangjelsko kazivanje Jovanovo. DP. 272 (u *Vuka* nema *takvoga gen. pl.*, pa i u *Daničića* slabo kad. *isp.* *poviše primjer* iz DM. 5 i *primjer koji odmah ide*). *Koliko ima svjēdōčanstva*, t. j. mjesta koja se potvrguju drugim knjigama. Star. 3, 4.

svjēdōčēnje, *n.* *das* *Zeugen, testificatio*. Rj. *verb.* od *svjēdōčiti*. *radnja kojom tko svjēdōči*.

svjēdōčiti, *čim*, *v. impf.* *zeugen, testor, testificor*. Rj. *v. pf.* *slož.* *o-svjēdōčiti*, *po-*, *za-*. *v. impf.* *slož.* *o-svjēdōčavati*, *po-*, *za-*. — *Bogom Boga ne svjēdōči* ki ga zlati, neg ki ga štuje. DPosl. 7. *Mlogi parlozi*

svjēdōče, da se negda oko vinograda više radilo. Danica 2, 104. On *svačim svjēdōči*, da je vrijedan biti spisateljem. Rj.¹ XV. Zar ništa ne odgovaraš što *ovi na tebe svjēdōče?* Mat. 19, 62. Onaj, *za koga si ti svjēdōčio*, evo on kršćava. Jov. 3, 26. To *mi svjēdōči* savjest. Rim. 9, 1. Sluzi svojemu Jovanu, *koji svjēdōči riječ Božiju*. Otkriv. 1, 2. *Ne svjēdōči lažno na bližnjega svojega*. Mojs. II. 2, 16. *Svjēdōčim vam danas nebom i zemljom, da sam stavio pred vas život i smrt*. V. 30, 19. Moja mrša podiže se na me, i *svjēdōči mi u oči*. Jov 16, 8. Taj po tom mišljenju *svjēdōči o sebi sam* da ni o kakvoj gramatičkoj stvari nije kadar misliti. Vid. d. 1861, 8.

svjēdōdžba, *f.* *das* *Zeugniss, testimonium*, *cf.* *svjēdōčanstvo*. Rj. *dž* *mjesto č* (*postalo od k*) *pred b. gen. pl.* *svjēdōdžbi* (*prema službi, svadbi, i t. d.*) *riječi s takim nast. kod berba*. — Oni to *potvrguju* i drugim *svjēdōdžbama* da je Miloš iz Pocerine. Rj. 113b. *Za svjēdōčbu toga* pripovijeda se da . . . Rj. 364b (*biće pogrješkom štamparskom mjesto*: *Za svjēdōdžbu . . .*). Dovede Dobrinjca u Kragujevac *radi kojekakih svjēdōdžbi o postanju ove bune njihove*. Miloš 179. Ovu ovako *jasnu svjēdōdžbu o božanstvu* čita crkva. DP. 273.

svjēdok, *svjēddka*, *m. der Zeuge, testis*. Rj. *vidi* sjedok, sok. *s-vjed-ok*, *osn.* *сѣдъ* (znanje). *riječi s takim nast. (substant.) batok, palok, (adj.) dubok, i ostale kod njega*. — Tamnoj noći *svjēdoka* nema. Posl. 311. Te sam je (ženu) volio dati jednom trgovcu, nego li biti *svjedok njezine smrti*. Danica 2, 140. Ako li mi ne vjeruješ, *izvešču ti tri svjedoka*. Kov. 57. Da mi budeš *svjedok pred svijem ljudima* za ovo što si vidio i čuo. Djel. Ap. 22, 15. *Lažan svjedok* koji govori laž. Prič. 6, 20. Ne budi *svjedok na bližnjega* svojega bez razloga, 24, 28. *Biću brz svjedok protiv vraćara*. Mal. 3, 5. Žena je mogla biti i *zaklet svjedok o sili*. DM. 279.

svjēdžbati, *svjēdžbām*, *vidi* sviknuti. Rj. *v. pf.* *vidi* i *sviči*, *s-vjedžbati*. *vidi* uvjedžbati. *v. impf.* *prosti vjedžbati*. — *Značenje znati*: *svjedok*; *svijest*; *vješt*, *uvještiti se*, *uvještiti se*, *svjedžbati* (*dž* stoji mjesto št), *uvjedžbati*. Korijeni 209.

svjērovati, *svjērujēm*, *v. pf.* *Wort halten, fidem servare*: Ne *svjerova*, eli nema otkud. Što je rekla baba Gjurisava, to je baba posle *svjerovala*. Rj. *s-vjērovati, održati zadanu vjeru, riječ*. — Što rekoše Izrailjci, *ne svjerovaše*. Prip. bibl. 57.

svjēsiti, *svjēsīm*, *v. pf.* *s-vjesiti*, *obješeno što god skinuti*. kao *prost glagol ne dolazi*. *isp.* *vjesiti*. *v. impf.* *svješati*. — *Svjesi obješenjaka* da on tebe objesi. DPosl. 120.

svjēšānje, *n.* *verb.* od *svješati*. *radnja kojom tko svješa što*.

svjēšati, *svjēšām*, *v. impf.* *s-vješati*, *obješeno što god skidati*. *v. impf.* *prosti vješati*. *v. pf.* *svjesiti*. — Dva i *svješaju* a obješaju. DPosl. 21.

svjēštati, *štām*, *v. pf.* **svjēštāvati**, *svjēštāvām*, *v. impf.* — **1** t. j. *masla, die letzte Oelung ertheilen, extremam unctionem impertiri*. Rj. — **2** n. p. crkvu, *weihen, consecro, cf.* *osvetiti*. Rj. *vidi* sveštati, sveštavati. *svještati kao i sveštati*. *v. pf.* i *v. impf.* — Dozovu popove i kalugjere te čate molitvu, *svještaju masla* i svete vodicu. Rj. 167a. Popovi, kalugjeri i vladike čate molitve, *svještavaju masla*, drže denija. Npr. 146. *Svještaću ja njemu maslo!* (Dosadiću mu, ubiću ga). Posl. 282.

svjēštāvānje, *n.* *die Ertheilung der letzten Oelung, extrema unctio*. Rj. *verb.* od *svještavati*. *radnja kojom tko sveštava što*. *vidi* sveštavanje.

svjēštenik, *m.* *vidi* sveštenik. Rj. *vidi* i svećenik.

— *Zviždenik*, u pripovijeci kazala nekakva baba mjesto *svještenik*. Rj. 204a. *Svještenici*, da se pošaljemo . . . Kad to čuše do dva sveštenika. Npj. 4, 416.

svještilo, n. der Docht, ellychnium, cf. stijenje, fitilj. Rj. u svijeće. vidi i stijenj, stijenjak, vitilj. — Kad hoće da se gradi voštana svijeća, onda se mera vosak, te se načini kao tanak kolačić, koji se po tom čitav obavije oko svještila. Rj. 353. *Svještila koje se puši ne će ugasiti.* Is. 42, 3. *svještilo* (CHETA). Osn. 124.

svjět, m. der Rath, consilium, cf. sjet. Rj. s-vjet. vidi i savjet. — Otide onom starcu da ga pita kome ga je poslao po svjet! Npr. 155. Boj se najprije Boga pa muža. (*Srjet gjevoji kad se udaje*). Posl. 21. Star pas kad laje, *svjet daje*. 294. Nije dobar svjet što je sada svjetovao Ahitofel. Sam. II. 17, 7. Gospod bješe naredio da se razbije svjet Ahitofelov. 17, 14.

svjětina, f. — 1) augm. od svijet 1: Otle ode zemljom i svijetinom. Rj. — 2) eine Menge Leute, multitudo: navalila svjetina. Rj. mnogo svijeta. vidi svijet 2, narod, puk. — Kad svjetina uzme šik. (Kad se narod na što izuzme i stane vikati). Posl. 120.

svjětionica (svjetilnica), f. lampas. Stulli. vidi fenjer, fenjer-vidjelica, lampa, vidjelica. — Liceum može biti vrela znanja, svjetionica truda i trudbenika. Zlos. 31. za nast. isp. djeljaonica.

svjětionik (svjetilnik), m. lucerna, candelabrum. Stulli. vidi svijetnjak 1, i syn. ondje.

svjětlae, svjetlaca, m. vidi bliješnjak. Rj. svjetlac ispred očiju n. p. od udarca. vidi i blijeska. isp. svijetnjak 2, i syn. ondje.

svjětlanje, n. politio, politura, illustratio. Stulli. radnja kojom tko svjetla što.

svjětlati, lām, v. impf. lustrare, illustrare, polire, collustrare. Stulli. — 1) svjetlati što, činiti da bude svijetlo. isp. laštiti. svjetlati obraz. isp. v. pf. osvjetlati. — 2) sa se, refleks. purgare se, excusare se, culpam a se amovere. Stulli. svjetla se, kome je crn obraz ili misli da mu je crn pa se pravda, da mu bude svijetao.

svjětlica, f. — 1) der Blitz, fulgur: meće (sijeva) svjetlica. cf. munja. Rj. vidi i sijavica 2. kad sijeva munja. — Bliješnjak, svjetlica ispred očiju (n. p. od udarca). Rj. 31b. Ko je razdijelio jazove povodnju i put svjetlici gromovnoj? Jov 38, 25. — 2) svjetlica zvijezda, t. j. svijetla zvijezda: Svjetlica je danicu korila . . . pa svjetlica doziva zvijezdu: Pričaj mene, svjetla zvijezdo moja! HNpj. 2, 245. — 3) (u Lici) vidi svitac 1, i syn. ondje. J. Bogdanović.

svjětlika, f. (u C. G.) komad suva drveta, kojijem se svijetli kao lućem. Svjetlika je ponajviše od zanovijeti. (vidi zublja). cf. lučka. Rj.³ — riječi s takim nast. kod aptika.

svjětlija, f. koja svijetli. isp. svjetionica. za nast. isp. bjelilja. — Liceum može biti svetlija u opštoj pomrćini od neznanja. Zlos. 31. Njihove škole — ove svetlije u svakom narodu na putu u budućnost. 147.

svjetlomreānje, n. das Blinken, micatio. Rj. verb. supst. od svjetlomreati, koje vidi.

svjetlomreati, svjetlōmreāem, v. impf. blinken machen, schnell bewegen (das Licht), mico. Rj. svjetlomreati, kao činiti da se što svjetluca, da se naizmjenice svijetli i mrači. za drugu polu isp. o-mreati. v. pf. svjetlomrenuti.

svjetlomrenuti, svjetlōmreāem, v. pf. einmal blinken machen, mico. Rj. svjetlo-mrenuti. v. impf. svjetlomreati.

svjětlost, svjětlosti, f. — 1) der Glanz, fulgor. Rj. — Sitnice, koje se u istoriju ne mogu pometati, a opet joj veliku svetlost daju. Danica 4, 1. Snaha u licu je bjela i rumena, iz daleka dvoru svjetlost dava. Kov. 80. Mjesec će svoju svjetlost izgubiti. Mat. 24, 29. Reče Bog: neka bude svjetlost. I bi svjetlost. Mojs. I. 1, 3. Svjetlost će mjesecna biti kao svjetlost sunčana. Is. 30, 26. — 2) čeljadetu: Vaša svjetlosti, premilostivi Gospodaru! . . . molim vašu svjetlost da primite moju veliku zahvalnost. Javor 1885, 439. Zamolim se nekoliko puta Njihovoj Svetlosti, Gospodaru

Milošu Obrenoviću. Npj.¹ 4, XIII. Tvojoi svjetlosti gospogjo kneginjo zahvalni. DRj. 1, VI.

svjetlōcānje, n. das Blinken, micatio. Rj. verb. od svjetlucati se. stanje koje biva, kad se što svjetluca.

svjetlōcati se, svjetlōcām se, v. r. impf. dem. od svijetliti se, blinken, mico: On se sjaje i svjetluca majci. Rj.

svjětnik, m. vidi savjetnik. koji svjet daje kome. — Svjetniku moguću htijenje se dariva. DPosl. 120 (dijalektički mjesto daruje).

svjetōljūblje, n. rerum humanarum amor. Stulli. svjetōljublje, ljubav k ovome svijetu. — isp. bogōljublje.

svjětōvānje, n. das Rathen, consiliatio. Rj. vidi savjetovanje, sjetovanje 1. verb. od 1) svjetovati, 2) svjetovati se. — 1) radnja kojom tko svjetuje koga: Poslije mnogoga karanja i sjetovanja veli mu . . . Sovj. 16. — 2) radnja kojom se tko svjetuje s kim.

svjětōvati, svjětujēm, v. impf. rathen, consilior, cf. sjetovati 1. Rj. vidi i savjetovati. isp. artovati. v. pf. slož. na-svjetovati, pro-. — 1) Onda ga car primi i stane ga svetovati i učiti. Npr. 46. Ja mator čoek, pa sam došao gjetetu da me svjetuje kako ću se ženiti. 155. Neka ih svjetuje, da se okane bune i nemira. Danica 3, 160. Nije svjet dobar što je sada svjetovao Ahitofel. Sam. II. 17, 7. Radost je onima koji svjetuju na mir. Prič. 12, 20. Dubrovčani obećaje da ni Vladimira ni ikoga drugoga ne će svjetovati Srbiji na zlo. DM. 26. sa se, pass.: Ako te na jedna vrata išćera, a ti na druga opet ugji. (Kad se kome svjetuje da se koga drži). Posl. 8. — 2) sa se, reciproč.: Dobro se htjeti s mnozijem, a svjetovat' s malijem. DPosl. 18. Skupiše se glavari sveštenički i književnici i svjetovaše se kako bi Isusa iz prijevare uhvatili. Mat. 26, 4.

svjětōvni, adj. (u Hrv.) weltlich, humanus, a rebus divinis alienus. Rj. što kao pripada oromu svijetu. vidi svjetski 2. suprotno crkveni, duhovni, svećenički, i t. d. — Sjetovna je slava dokle godi, a Božija do vijeka. DPosl. 120. Što je (Dositije) bio kalugjer i svjetovni čovjek. Sovj. 87. Sjetovno prema crkvenom. Daničić, ARj. 287a.

svjětōski, adj. — 1) n. p. laža, skitnica, von der Welt, nequissimus. Rj. što pripada svemu svijetu; Welt-, totius mundi, orbis terrarum, universalis. — Svjetska protuha. Rj. 614b. Svjetska gladnica. (Izjelica, n. p. kakav poglavar koji rado mit prima). Posl. 282. Onaj razumije svjetsku istoriju. Priprava 80. Kad Avgust sam vladaše na zemlji, pod jednjem svjetskim carstvom bijahu svi gradovi. DP. 298. — 2) što kao oromu svijetu pripada. vidi svjetovni. — Bješe zid u naokolo, da razdvaja sveto mjesto od svjetskoga. Jezek. 42, 20. Uzimala se (novčana globa) kad bi svjetski čovjek sudio u crkvenim djelima. DM. 313. Vladika se pomoli za vlasti duhovne i svjetske. DP. 31. Starješina nad svjetskijem sveštenstvom. 237 (suprotno svećenici kalugjeri, redovnici). Bježimo daleko od grijeha svjetskoga, da naslijedimo nebeska dobra. 368.

svlācēnje, n. Rj. vidi svukivanje. verb. od svlačiti. — 1) radnja kojom tko svlači što, vukući odozgo dolje (das Herunterschleppen, tractio de—. Rj. — 2) radnja kojom tko svlači što n. p. na gomilu (das Zusammen-schleppen, contractio, comportatio. Rj.). — 3) radnja kojom tko svlači koga (das Ausziehen, exutio. Rj.).

svlāčionica, f. despoliubulum. Stulli. soba ili zgrada gdje se haljine svlače i ostavljaju: die Garderobe. — isp. djeljaonica.

svlāčiti, svlāčim, v. impf. Rj. s-vlačiti. vidi svukivati. v. impf. prosti vući. v. pf. svući. — 1) herabschleppen, traho de—. Rj. za s- isp. s, sa I. svlačiti što s čega, n. p. drva s brda. sa se, refleks.: Vukodržica, drvo na kome je vrlo često i sitno trnje . . . s jednoga se svlači, a na drugo navlači. Rj. 79b. —

2) *zusammenschleppen, contraho*. Rj. za s- isp. s, sa II. — Maćak kad opazi tolike miše i pacove, počne ih hvatati i daviti pa *sve na gomilu svlačiti*. Npr. 43. *sa se, pass.*: Ojšte, kuka . . . kad se plašće svlačiti na jedno mjesto. Rj. 452a. — 3) *ausziehen, exuo*. Rj. vidi skidati 2. — Jednak svlačiti svilu i kadivu, a oblači Bugarske haljine. Npj. 3, 25. Ne ćemo svlačiti haljine sa sebe. Nem. 4, 23. *Sclatio* si haljine s golijeh. Jov 22, 6.

svlādati, svlādām, v. pf. *bemeistern, die Oberhand bekommen, supero, superior discedo*. Rj. s-vladati. vidi savladati, i syn. ondje. v. impf. isp. nadvlagjivati. — Ja se uzdam u Boga da on može tu aždaju svladati. Npr. 48. A Gad, *njega će vojska svladati*; ali će najposlije on nadvladati. Mojs. I. 49, 19.

svlāk, m. — 1) *die abgelegte Haut der Schlange, exuvia serpentis*. Rj. — »Svako veće on izlazi iz one zmijine kôulje, a u jutra se opet u nju zavlači . . . »Hajde, snaho, da mi *njegov svlak* izgorimo. Npr. 53. — 2) ono što ostaje na ogreblu kad se redi lan i kugljelja. Rj. vidi ogreb, ogrebnica. — 3) nekakav veliki strug, kojijem se daske stružu. Rj.

svōd, svōda, m. *das Gewölbe, die Wölbung, fornix*. Rj. vidi čemer 1. s-vod. za postanje isp. svesti (svedem). svoditi. — Kuba, *svod* nad ognjštēm. Rj. 310b. Pod mlogim kućama ima i sad cijelih Njemačkih podruma na svodove. Danica 2, 44. Nebesa kazuju slavu Božiju, i djela ruku njegovijeh glasi *svod nebeski*. Ps. 19, 1. Rječiti nosioci oružja Gospodnjega, svijetle zvijezde na umnom svodu nebeskom . . . jednako se molite za duše naše. DP. 280.

svōditi, svōdim, v. impf. Rj. s-voditi. v. pf. svesti. — 1) *wölben, concamero*. Rj. kao činiti svod. isp. boltati, čemeriti. — 2) *herabfahren, deduco*. Rj. svoditi što s čega, *odozgo dolje*. 3) *zusammenführen (Brautleute), committo*. Rj. mladijence u ložnicu. — 4) *kuppeln, lenocinium facere*. Rj. vidi podvoditi 2. svoditi muškinje i ženskinje, kao svodnica što čini.

svōdnica, f. *Kupplerin, lena*. Rj. žena koja na nedopušteni način svodi muškinje i ženskinje. vidi podvodnica 1, podložara.

svōgjenje, n. Rj. verb. od svoditi. — 1) *radnja* kojom tko svodi n. p. podrum (das Wölben, concameratio. Rj.). — 2) *radnja* kojom tko svodi n. p. vodu iz gore (das Herabführen, deductio. Rj.). — 3) *radnja* kojom tko svodi mladijence (Zusammenführen, commissio. Rj.). — 4) *radnja* kojom svodnica svodi muško i žensko (das Kuppeln, lenocinium. Rj.).

I. svōj, svōje, adj. — 1) *sein, (mein, dein), suus*. Rj. — Dosegao bijaše svojih dvadeset i pet godina. Rj. 133b. Tri marame što su one svojom rukom vezle. Npr. 28. Onaj drugi ostane pri svoime. 71. Svi prisioci naredbe se na konjma a ona između njih bez konja nego na svoijem nogama. 104. Bolje je vjerovati svojim očima nego tujim riječima. Posl. 22. Ako me svoj i izbije, opet je mio i on meni i ja njemu. 29. Kakvi smo da smo, svoji smo. 125. Kojoj ovcu svoje runo smeta, ongje nije ni ovce ni runa. 143. O svom komadu tugja goveda čuvati. 241. Svoja kuća svoja slobodica. 283. Ako svoj i vodi nad jamu, ali ne u jamu. DPosl. 4. Hudoj materi i svoja su djeca pastarci. 27. Nije ti bez svojega. 83. U svakome selu svoj zakon. 142. Teško svuda svome bez svojega. Npj. 2, 154. Jokicu su rane dopanule, i boluje bez nikoga svoga. Kov. 105. Srbi izgube svojih oko pedeset ljudi. Miloš 116. Kad Miloš pogje u Beograd, sretnu ga u putu svoji ljudi i od Srba i od Turaka. 144. Jezik u kome (je) svakoj (riječi) svoje izvjesno značenje odregjeno. Pis. 64. Zar nijesam vlastan u svojemu činiti šta hoću? Mat. 20, 15. Idem ocu svojem. Luk. 15, 18. — 2) on mi je svoje, *verwandt, cognatus*. Rj. u rodu mi je. — Nije mi jabana (rod mi je, svoje mi je). Rj. 243a. — 3) uzeti dijete pod svoje, t. j. mjesto sina ili kćeri. Rj. — Nahranka,

nahrankinja, djevojka koja se uzme pod svoje. Rj. 421b.

2. svōj, svōja, m. gdje se voda, koja stoji, udara s brzinom, te se vrtlog pravi, *die Wendung, conversio*. Rj. s-voj, gdje se voda kao svija (savija). za postanje isp. sviti (svijem).

svōja, f. (u Dubr.) *der Zungenfisch (Goldbutt*. Rj.²) *pleuronectes solea* L. (*pleur. platessa* L. Rj.³). Rj. morska riba. vidi tabinja. — svoja. Tugja riječ (*solea*). Osn. 61.

svojācēnje, n. vidi svojakanje. Rj.
svojāčiti, svōjāčim, v. impf. vidi svojakati. Rj. drukcije se glugol ne nalazi.

svōjāk, m. *Schwager (in Rücksicht der Schwester meiner Frau), sum* svojak sorori uxoris meae. cf. svāk. Rj. svojak sam ženinoj sestri, a ona je meni svast, *svastika*. — Živanovica imala lijepu sestru, pa negdje u šali reče nekome Mitru, da će mu je pokloniti, i počne ga zvati svojakom, a on nju svastikom. Npj.¹ 1, XXVII.

svojākati, svōjākām, v. impf. koga, *jemand* svojak *nennen*, *von* svojak *appello*. Rj. svojakati koga, zvati ga svojakom. vidi svojaciti.

svōjākov, adj. des svojak, *adfinis*. Rj. što pripada svojaku.

svōjāt, f. (coll.) *die Verwandten, propinqui*. Rj. vidi svojta, i syn. ondje. prijateljstvo po ženidbi ili udadbi; *die Schwägerschaft, affinitas*. — svojat (staroslov. *срѡѡтъ*, osn. u svoj). Osn. 228.

svōjbjina, f. (u Hrv.) vidi svojta. Rj. i syn. ondje. — svojbjina (osn. u svojdba od svojta, pa je d ispalo). Osn. 165. riječi s takim nast. kod čazbina.

svōjdba, f. (u Boci) prijateljstvo po ženidbi ili udadbi, *die Schwägerschaft, affinitas*. Rj. vidi svojta, i syn. ondje. — svojdba (d stoji mjesto t pred b; osn. u svojta). Osn. 260. svoj-tba. riječi s takim nast. kod berba.

svōjēnje, n. *das Zueignen, arrogatio*. Rj. verb. od svojiti. *radnja* kojom tko svoji što.

svojevōljan, svojevōljna, adj. svoje-voljan. koji radi po svojoj volji, što je od svoje volje: U mirna domaćina svojevōljni gosti. DPosl. 141 (koji rade po svojoj volji, što hoće. isp.: U dobra domaćina gosti razblugjeni. Obezobrazo, kad im se dopusti da čine šta hoće. Posl. 327). U namolovana tijela pomiješaju svojevōljne likove . . . Ovakovi svojevōljni znaci zovu se jerogljivi. Priprava 177 (što je od svoje volje; *willkürlich, arbitrarius*).

svojevōljno, *freuwillig, sponte*. Rj. adv. od svoje volje, bez nevolje, kad nije sila. *Aus eigenem oder fremdem Antriebe* über Dinge abspricht, deren Elemente ihm fremd sind (svojevōljno, ili navraćen od koga, sudi o stvarma, od kojih ne zna ni azbuke). Danica 1, 98. Kako koji ili svojevōljno iz društva izigje, ili ga društvo istera, onda svaki svoje novce ište natrag. 5, 75. Za to ih (životinje) ljudi hvataju i navalice istrebljuju. A više puta otidu i same svojevōljno, kad im njihova gnijezda i lože ljudi pokvare. Priprava 28.

svojina, f. ono što je kome svoje: (Ko se) ne može privoljeti da piše drugijem narječijem, takovi bi činio mnogo pametnije i ljubavi k sebi i svojini priličnije da piše narječijem svojijem. Slav. Bibl. 1, 92. Svojina. Nema u Vukovu rječniku. Osn. 170.

svōjiti, svōjīm, v. impf. *sich zueignen, arrogo*. Rj. činiti koga ili što svojim, isp. mojtiti. v. pf. slož. o-svojiti, po-, pre-, u-. v. impf. slož. po-svojivati, pri-svajati. — Ja ga i svojim i mojim (a on se odriče). Rj. 366a. sa se, *reciproce*: Kunjado babe gdje-dove. (Reče se onome koji hoće silom da se svoji s kime). Posl. 164.

svōjko, m. (st.) *der Liebesverwandte (?)*, tuus (?): Daj gjevokjo da poljubi svojko. Rj. — svojko (osn. u svoj). Osn. 292.

svöjski, *adv. wie einer der Seinigen, ut suum*: udario ga svojski (*tüchtig*), častio ga svojski (*wie seinen recht guten Freund*). Rj. *onako kao što čini tko svojemu, dobro, valjano*. — Paša ga je iz najpre svojski odgovarao, ali kad ovi svi poviču: »Ja mi, ja on«, onda paša zapovedi, te ga noću udave. Miloš 138. Trebalo bi se svojski pobrinuti za novo izdanje. Pom. 116.

svöjstvo, *n. proprietas*. Stulli. *vidi* osobina 2; *die Eigenthümlichkeit, Eigenschaft*: Valjalo bi da je jezik pravilan, čist i sladak; ali nesrećom naše literature ovdje nema toga svojstva ni jednoga. Odg. na sit. 12. Nove riječi valja praviti po svojstvu narodnoga jezika. Pis. 15. Svetinja dane riječi, prekrasna crta slovenskoga narodnog svojstva. DP. 291. Vladika Garva, masom svojih odličnih svojstava i množinom zasluga, opravdavaše tako glas o sebi. Megj. 120 (masom = durch die Masse?).

svöjta, *f. der Verwandte, propinquus*. Rj. *prijateljstvo po ženidbi ili udadi. vidi* svojat, svojbina, svojitina, svojdba. u Rj.² *ima vidi*: rod 3. — Zlo godište svojtu ište. DPosl. 158. Po tom gdje koje (žene) otidu kući a svojte i bliža rodbina ostanu na objedu. Kov. 97.

svöjtina, *f. vidi* svojta, *i syn. ondje*. u Sarajevu. Dr. Gj. Šurmin.

svöjtljiv, *adj.* koji mari za svoje, *der seine Verwandte liebt, suis amicus*. Rj. *suprotno nesvojtljiv*.

svöra, *f. ovako se u Hrv. u mnogim krajevima zove* srčanica; *der Langwagen, Langbaum*. s-vora. *zu postaje isp. vrijeti se*.

svörnica, *f.* (u Granici) nešto kod pluga. Rj. *u kôla klin u srčanici*. Dr. Gj. Šurmin. *t. j. klin u svori. a ono što se ovdje kaže*: nešto kod pluga to će biti povičić. — *osn. svora*.

svöziti, svözim, *v. impf.* Rj. s-voziti. *v. impf. prosti* voziti. *v. pf. svesti* (svezem). — 1) *herunterführen, devehö*. Rj. *za s- isp. s, sa L svoziti što s čega, odozgo dolje*. — 2) *zusammenführen, convehö*. Rj. *svoziti n. p. pšenicu u žitnicu*.

svözenje, *n.* Rj. *verb. od svoziti*. — 1) *radnja kojom tko svozi što s čega* (das Herunterführen, deVectio. Rj.). — 2) *radnja kojom tko svozi što n. p. na gomilu* (das Zusammenführen, conVectio. Rj.)

svrāb, *m.* Rj. *vidi* srab. *za postanje isp. svrbjeti*. — 1) *die Krätze, scabies, cf. šuga*. Rj. *vidi i šoga*. — Tugji nokti svraba ne češu. Posl. 322. — 2) *das Jucken, prurigo*. Rj. *kad koga svrbi. isp. svrbljenje*.

svrābanje, *n. das Anstecken mit Krätze, infectio scabiosa*. Rj. *verb. od svrabati. radnja kojom tko svraba koga*.

svrābati, bām, *v. impf.* Rj. *vidi* šugati. *v. pf. osvrabati*. — 1) *mit Krätzen anstecken, inficio scabie*. Rj. *svrab prenosi na koga*. — 2) *sa se, reflex.* Krätze bekommen, inficio scabie. Rj. *dobijati svrab, postajati svrabljiv*.

svrābljiv, *adj. krätzig, scabiosus*. Rj. *koji ima svrab. vidi* šogav, šugav. — Kamilja i svrabljiva veće nosi neg deset osala. DPosl. 45.

svrāčak, svrāčka, *m.* — 1) *Ortolan, Gartenammer, emberiza hortulana*. Rj. *vidi* sračak, sračka, krvavi zalogaj. mala crvenkasta ptica. — Bolji je svračak u ruci nego soko u planini. Posl. 28. Ili mačka ili mačak, zginuti će bijedni svračak. DPosl. 32. — 2) *vidi* švraka u vratilu. Rj. — *svračak*, koji i bez v glasi sračak (*osn. u svraka*). Osn. 280.

svrāčie, *m. die junge svraka, pullus picae*. Rj. *pile od svrake vidi i švrāčie*.

svrāčine, svrāčinā, *f. pl.* u rude stražnji kraj koji je račvast. Rj. *vidi* švrāčie, škarići. — Seljaci s kolima, prodavši drva, vraćaju se kućama. Jedan sedeći na svračinama, peva koliko ga glava donosi. Megj. 236.

svrāčji, čjē, *adj. der Elster, picae, slabo kao svračji mozak*. Rj. *što pripada svraci, svrakama. vidi* švrāčji.

— Svrake stane kreka. Kad gjavo čuje svračij glas, onda već vidi šta je. Npr. 92. (*isp. Svrake stane kreka*). Kad gjavo čuje svračji glas, onda već vidi šta je. Npj. 2, 84. Vuk).

svrāčanje, *n. das Ablenken, deversio*. Rj. *verb. od* 1) svračati, 2) svračati se. — 1) *radnja kojom tko svraču koga n. p. na večeru*. — 2) *radnja kojom se tko svraču kuda*.

svrāčati, čām, *v. impf.* Rj. s-vračati. *v. impf. prosti* vračati. *v. pf. svratiti*. — 1) *ablenken, devertö*. Rj. — *Ja ču svračat' Juga na večeru, a ti svračaj denet Jugoviča*. Npj. 2, 182. — 2) *sa se, reflex.* ablenken, abschweifen, devertor. Rj. *isp. svrtati se*. — *Na užinu se svračaju putnici opet tako po selima*. Danica 2, 107. Našavši negde doboš, stane lupati po šancu, da bi se ljudi svračali u šanac. Miloš 97.

svrāka, *f. (pl. gen. svrākā) die Elster, pica. cf. švraka*. Rj. *ptica*. — Gjavo pljune na zemlju, i od njegove pljuvanke postane svraka ... svrake stane kreka. Kad gjavo čuje svračij glas, onda već vidi šta je. Npr. 91.

svrātiti, svrātim, *v. pf.* Rj. s-vratiti. *v. pf. je i prosti* vratiti. *v. impf. svračati*. — 1) *ablenken, devertö*. Rj. — *»Odjaši konja pa hodi u avliju.«* Carević svrati konja pa upravo u avliju. Npr. 199. — 2) *sa se, reflex.* einen Abstecher machen, ablenken, devertor. Rj. *isp. svrnuti se*. — *Nikom' s' ne da u selo svratiti*. Npj. 4, 357. Dosta se puta čovek svrati u kaku kuću. Danica 2, 107.

svrābiguz, *m. die Hagebutte, fructus rosae caninae, cf. šipak*. Rj. svrbi-guz. *biće šale radi izmišljeno ime šipku. isp. svrboguz*. — *riječi ovako slož. kod* bjeloguz.

svrbjeti, svrbī, *v. impf. jucken, prurio*. Rj. *vidi* srbjeti. *v. pf. slož. zasvrbjeti*. — Svak se češe gje ga svrbi. Posl. 279. Srbe ga legja. (Traži da ga ko bije). 283.

svrbljenje, *n. verb. od svrbjeti. stanje koje biva kad koga svrbi. isp. svrab 2*.

svrboguz, *m. erdichteter Name einer Esswaare, q. d. pruriet anus*. Rj. svrbo-guz, *izmišljeno ime nekakvomu jelu. isp. svrbiguz*.

svrčak, svrčka, *m.* — 1) *die Teignudel, turundula*. Rj. *jelo nekako?* — 2) *das Stängelchen (Seide, Gold), tubulus, cf. svrtak, vitlič*. Rj. — svrtak, svrčak (pred č otpalo je t). Korijeni 202. svrčak (*osn. u svrtak*). Osn. 280.

svrčie, svrčnēm, *v. pf.* Rj. s-vrčie. *vidi* svrgnuti. *v. pf. je i prosti* vrčie, vrgnuti. *za impf. isp. pod-vrgavati*. — 1) *herabwerfen, stürzen, dejicio*: s prijestola. Rj. *vidi* zbaciti. — Da se željno izgrlimo, (crno svrčie, b'jelo vrčie) i od plača učešimo. Npj. 1, 93. Solomun svrče Avijatara da ne bude sveštenik. Car. I. 2, 27. Mater svoju Mahu svrče s vlasti. 15, 13. Gospod svrče s neba na zemlju slavu Izrailjevu. Plač. 2, 1. Skini tu kapu, i svrzi taj vijenac. Jezek. 21, 31. — 2) *s uma, vergessen, negligo, exidit ex animo*. Rj. *vidi* smetnuti 2. — 3) *svrgao drob* (u Boci), t. j. strunio se. Rj. — Kad se čovjek struni, onda kažu da spadne želudac, a jedni vele: *razvio se pupak*. Rj. 721a.

svrđao, svrđla, *m.* Rj. *dem. svrdlić. augm. svrdlina*. — 1) *der Bohrer, terebra*. Rj. *vidi* svrdlo; brnačnjak, burmenjak, čivinjak, jarmenjak, lastavičnjak, paličnjak. — Burgija, ona dugačka što se čibuci vrte (a mala se zove svrdao). Rj. 49a. Zavoj u svrdla, die Schneckenlinie, spira. Rj. 167a. Zavojit n. p. svrdao. Rj. 167a. Lakom svrdao, t. j. ostar kojim se lasno vrti, kao da sam ide. Rj. 321b. — 2) (u C. G.) *vidi* oroz 2. Rj. u puške. *vidi i orlič 2*.

svrdlār, *m. terebrarum faber vel venditor*. Stulli. *ko svrdle gradi ili prodaje*.

svrdlić, *m. dem. od svrdao*. Rj. — *vidi* burgija 1, burmenjak.

svrdlina, *f. augm. od svrdao*. Rj. — *tuka augm. kod bardačina*.

svrdlo, *n.* (u Bocij) *vidi svrdao* 1. Rj.

svrġnuti, *svrġnem, vidi svrġi*. Rj. i *primjere ondje*. **svrh**, (jugozap.). Rj. *praepos. prijedlog vrh* (vrhu) *uzima preda se druge prijedloge dodajući njihovo značenje svojemu, i tako je mnogo običniji; tako imamo pred njim prijedlog s, sa: s-vrh, sa-vrh, s-vrhu* (svrh, savrh, svrhu). *isp. Sint. 144. — 1) über, super, supra: jedno svrh drugoga, über's andere, sus deque*. Rj. *primjere vidi kod savrh. — 2) (u C. G.) ubio ga svrh sebe* (t. j. ležeći ranjen pa kad mu ko dogje da osiječe glavu), *über, supra*. Rj. — **3) so hoch als—, altitudinē**—: Cemerika svrh čovjeka. Rj.

svrġha, *f.* — **1) (po zap. kraj.) das Ende, finis, cf. svršetak. Rj. i *kod svršetak ostala syn.* — *Hvala u svršu pjeva*. DPosl. 27. *Tko vazda svrhu gleda, vik hrabrana ne učini djela*. 135 (vik *zap. mjesto vijek; vijek ne... = nikad.* — **2) u književnika, ono što se hoće radnjom da dokuči; der Zweck, das Ziel, finis, propositum, consilium, vidi cilj** 2. — *Da ga (dio imanja) upotrebljava (akademija) na iste književne svrhe na koje bi ga Matica... Rad 5, 198. Što je ona zgrada drugoj svršu namijenjena*. 9, 200. *Poslenici, koji se trudiše služiti svrhama ovoga mladoga zavoda*. 21, 196.**

svrhu, *vidi svrh*. Rj. *praepos. vidi i savrh*.

svrġnuti, *svrġnem, v. pf. Rj. s-vr(t)nuti* (ali se *t* ne povraća u I. pregj. vremenu i u I. glagol. pridjevu. *isp. Obl. 90).* *v. pf. je i prosti vrnuti. v. impf. svrtati. — 1) ablenken, decerto: svrnuti kome s puta. Evo sada vjerom sernu*. Rj. *vidi svrtati, šenuti* 1. — *Pak ti svrni u šumu te oseci dobar štap, te uhvati gizdavu... pa je udri podobro*. Npj. 1, 516. *Ne otidu prijekijem putem pred Rušić-pašu nego sernu lijevo na Banju*. Sovj. 42. *Neki pogriješivši sernuše u prazne govore*. Tim. I. 1, 6. *Idući svrne da vidi mrtvoga lava*. Sud. 14, 8. — **2) n. p. papak s nogu, herab-drehen, detorqueo. Rj. *kao vrteći skinuti*. — *Turčin ne znajući da je Srbīn pijan, svrne lulu, pa njega kamišem preko legja, a Srbīn njega držalicom iza vrata*. Posl. 199. — **II. sa se, refleks. — 1) einkehren, devortor. Rj. *isp. svrtati se. — 2) svrnuli mu se nokt od zime* (kad kome jako ruke ozebu). Rj.****

svrštovati, *svrštujem, v. pf. ostati, primiriti se, vidi skrasiti*. Rj.³ *s-vrstovati. drukčije se oraj glagol ne nalazi*.

svrštvovati, *svrštvujem, v. pf. dočekati ono što čovjek želi, erlangen, adipiscor*. Rj. *s-vrstvovati. ovaj se glagol drukčije ne nalazi*.

svršāvanje, *n. verb. od svršavati. vidi svršavanje, savršavanje*.

svršāvati, *svršāvām, v. impf. s-vršavati. vidi svršivati, savršivati. v. pf. svršiti. — sa se, pass.: Raspre se svršāvaše zakletvom*. DM. 292.

svršēn, *adj. upravo je part. praet. pass. od svršiti. — 1) (gram.) perfectivum (verbum), suprotno nesvršen (imperfectivum)*: O svršēnijem glagolima. Bukv. 28. *Glagoli nesvršeni postaju svršēni*. DRj. 1, 176. — **2) (u umnom smislu). vidi savršēn; perfectus, vollkommen. — *Zakon je Gospodnji svršēn, krijepi dušu... Tada ću biti svršēn i čist od velikoga prijestupa*. Ps. 19, 7, 13.**

svršētak, *svršētkā, m. das Ende, die Vollendung, finis, cf. svrġha* 1. Rj. *vidi i dospijetak, dospjetak, ishodak, konac* 2, *skončanje*. — *Babini jareci, ono vrijeme kad na svršetku Marta ili u početku Aprilija udari snijeg ili cigani*. Rj. 10a. *Na svršetku XVII vijeka bio je groš dvije evancike*. Rj. 104a. *Miloš gotovo pred svršetkom vlade svoje, knezove nazove kapetanima*. Rj. 278b. *Kad bude ispred svršētkā le-turgije, ona se iz crkve iskrade*. Npr. 127. *Kad bi se mislilo na svršētak, ne bi još ni čemu tome bilo ni početka*. IV. *Nož u repu slomiti. (Na svršetku*

posla učiniti štetu). Posl. 226. *Tako se sa svršētkom ote jeseni svršu prva godina ovoga vojevanja*. Danica 3, 220. *Više Dobrote se zalic svršuje, i na desnoj strani svršētkā njegova stoji Kotor*. Kov. 29. *Po svršētku vjenčanja pop zapovjedi mladijencima da se ondje odmah poljube*. 79. *Petar sjede sa slugama da vidi svršētak*. Mat. 26, 58. *Ne imajući početka danima, ni svršētkā životu*. Jevr. 7, 3. *gram. (die Endung, Endigung)*: Na ove je riječi *po svršētku dosta nalik i grebeštak*. Danica 3, 14 (*vidi nastavak*).

svršētelj, *m. koji svršu što. — Zadržao sam 49 riječi Slavenskijeh... svršētelj*. Nov. Zav. V. *Gledajući na načelnika vjere i svršētelja Isusa*. Jevr. 12, 2 (*auctorem fidei et consummatorem; Aufänger und Vollender des Glaubens*).

svršēti, *svršēm, v. pf. — 1 a) vollenden, perficere*. Rj. *s-vršēti. vidi savršēti, dovršēti, završēti; dočēti, dokonati, dokončati, dokrajčiti, dospjeti* 4, *otarasiti, trsiti, otrsiti, smiriti* 2, *srediti. v. impf. svršavati, svršivati, savršivati. — prelazno. verrichten (eine Arbeit), (do kraja, do svrġe) učiniti što, do kraja dotjerati: Divanski svršēti što, t. j. na zboru, u dogovoru*. Rj. 118a. *Ovo, majko, niti može biti, niti ja mogu svršēti*. Npr. 67. *Dadu ga na nauku... Pošto svršu nauku, otac mu da brod*. 246. *Gje gjavo ne može što svršēti, onje babu pošalje*. Posl. 73. *Svršēn posao*. (Gledaj: *Mirna Bačka*). 283. *Uredio kao Nasta taške (Kad ko što rgjavu svršē)*. 335. *Da ne može pop nikakve svešteničke službe svršēti*. Danica 2, 117. *Kad svršu on svoju istoriju, reče jedan sudija*. 2, 130. *Razgovor o predaji s Turcima da povede, i da gleda što brže da svršu*. 3, 180. *Na njegovo pitanje: šta su svršēli u Carigradu, kaže mu, da... 5, 42. Doznali su još u putu, šta je svršēno na skupštini*. Miloš 23. *Da on sad već ne može načiniti mira za Srbiju, nego kako dva cara (Ruski i Turski) svršē, onako će biti*. 26. *Miloš je sve zulum Suleman-pašine brojio... i najposle svršē ovako: »Naše su kuće... Miloš 130. Javi da oni nemaju više nikake vlasti, za Srbiju što svršēti*. 150. *Poslanici svršē svoje poslove*. Sovj. 24. *Da gleda malo bolje da svršu za pomoć, što će Srbima davati*. 26. *Kad svršu Isus riječi oee, otide iz Galileje*. Mat. 19, 1. *I svršu Bog... djela svoja, koja učini*. Mojs. 1, 2, 2. *Počekaj, kćeri moja... onaj čovjek ne će se smiriti dok ne svršu stvar danas*. Rut 3, 18. *Kad Solomun svršu svu ovu molbu i molitvu, usta ispred oltara*. Car. I. 8, 54. *Sjedoše da izviggaju stvar. I do prvoga dana prvoga mjeseca svršēše sa svina onima koji se bijahu oženili tugičkama*. Jezdr. 10, 17. — **b) sa se, refleks. ili pass.: Da bi se stvar tajno svršēla. Rj. 699a. *Pošto se već mir svršu... Danica 3, 136. Tako se sa svršētkom ove jeseni svršu prva godina ovoga vojevanja*. 3, 220. *A ostali mrtvacu ne oživlješe, dokle se ne svršu hiljadu godina*. Otkriv. 20, 5. *Pābir-čēci dokle se ne svršu žetva ječmena*. Rut 2, 23. *Raspra se svršu ženidbom*. DM. 32. *Tako se svršu carstvo deset plemena*. Prip. bibl. 88. — **2) neprelazno. značenje kao pod 1b sa se refleks. ili pass.: Koliko je bolji dan, toliko prije svršu. DPosl. 48. *Da je Miloš sad samo dao znak... tu bi ti svršēli i Moler i Cukić*. Miloš 90. *može se sumnjati o valjanosti ovih rečenica; kao da su prema Njemačkom: der Tag endet, sie hätten ihr Ende gefunden*.****

svršēvanje, *n. das Vollenden, absolutio, perfectio*. Rj. *verb. supst. od 1) svršivati, 2) svršivati se. — 1) radnja kojom tko svršuje što: U prva vremena donošahu hljeba i vina za svršēvanje tajne tijela i krvi Hristove i za zajedničku trepu ljubavi*. DP. 7. — **2) stanje koje biva, kad se što, n. p. ime, svršuje na neki glas: Glavna svršēvanja... imena. Danica 3, 1. *O dvojakom svršēvanju... imena svršuju se u muškome rodu na poluglasno slovo ili na »i«*. Rj.¹ XLII.**

svršivati, *svršivēm, v. impf. Rj. s-vršivati. vidi*

svršavati, savršivati. *v. impf. prosti* vršiti. *v. pf.* svršiti. — **1**) *vollenden, perficio*. Rj. — Kad se Bogu mole, on (starješina) počinje i svršuje. Danica 2, 100. Kršćenje i vjenčanje svršuju popovi po kućama. 2, 108. Planeta Mars put svoj svršuje oko sunca za dve naše godine. 5, 19. Bivao mu je tolmač i haznadar, i svršivao je druge različne narodne poslove. Miloš 49. Šest dana radi, i svršuj sve poslove svoje. Mojs. III. 20, 9. Dvije (su) sudije presudom svojom stvar svršivale. DM. 263. *sa se, pass.*: Miloš saziva knezove, kad se svršuju račun i razrezuju poreze. Miloš 190. Po tom je nova crkva pred njegovijem (Vasilijevim) očima kao čovjek te se na njoj svršuju svete tajne kao na čovjeku, kad se oblači u Hrista krštenjem i miropomazanjem. DP. 336 — **2**) *sa se, refleks.*: Kod imena koja se svršuju na »je« i »o«. Rj. 571a. Liječiti' zlo čemu je, koje se danas svršuje? DPosl. 55. Jelica (planina) koja se oko Čačka svršuje kosama i brdeljima. Danica 2, 31. Više Dobrote se zaliv svršuje. Kov. 29. Može se osnova svršivati i na tri suglasna. Obl. 4.

svrtak, svrtka, *m. vidi* vitlic (zlata). Rj. *vidi* i svrtak 2. — *s-vrtak (isp. vrtjeti)*. *isp.* Korijeni 202.

svrtanje, *n.* Rj. *verb. od* I. svrtati, II. svrtati se. — **I. 1**) *radnja* kojom tko svrće *n. p.* na krivi put (das Ablenken, deversio. Rj.). — **2**) *radnja* kojom tko svrće *n. p.* papak s nogu (das Abdrehen, detorsio. Rj.). — **II.** *radnja* kojom se tko svrće *n. p.* u goštonicu.

svrtati, svrtčēm, *v. impf.* Rj. *s-vrtati. v. pf.* svrnuti. — **I. 1**) *ablenken, devertio*. Rj. — Al' ne hoće svrtat' na torinu, nogo pogje Turkom u pretijeh. Npj. 4, 364. Upravo ću putem ići, ne ću svrtati ni na desno ni na lijevo. Mojs. V. 2, 27. Ne ćemo svrtati u tugj grad. Sud. 19, 12. Tamo amo svrću od putova svojih, idu u ništa i gube se. Jov 6, 18. Svrću na krive pute. Ps. 125, 5. — **2**) *abdrehen, detorqueo*. Rj. kao vrteći skidati *n. p.* papak s nogu. — **II.** *sa se, refleks. einkehren, devertio*. Rj. *isp.* svračati se.

svrdčiti se, svrdčim se, *v. r. pf.* (u C. G.), *in die Hitze kommen*. Rj.³ *s-vrdčiti se, vrdč postati. isp.* privrdčiti. *drukčije se ovaj glagol ne nalazi.*

svrzi-brada, *m.* čovjek koji jedan put ostavi bradu, pa je opet obrije. Rj. svrzi-brada. riječi tako slož. kod čistikuća.

svrzi-mantija, *f.* (u Dubr.) djak koji zbaci mantiju, *der den Mönchsmantel abgelegt hat, qui pallio monachi valedixit*. Rj. svrzi-mantija. riječi takve kod čistikuća.

svrzi-slovo, *m.* onaj koji počne učiti knjigu pa ostavi, *der die Studien an den Nagel gehängt hat, literarum desertor*. Rj. svrzi-slovo. tako slož. riječi: gaziblato, kljujdvo, varimeso.

svrzlati, svrzlām, *v. pf. einen nicht auslassen (mit Bitten), non mitto, circumvenio, ligo*. Rj. *s-vrzlati koga. drukčije se glagol ne nalazi. vidi* saletjeti 1, i *syn. ondje.*

svučēi, svučēm, *v. pf.* Rj. *s-vučēi. v. impf.* svlačiti (i svukivati). — **I. 1**) *ausziehen, exuo*. Rj. *vidi* sknuti 2, sjakariti 1. — Kad bude u veče, a on svučē košulju zmijinjū sa sebe. Npr. 55. Bježi kući, pa svukavši haljine ostavi ih u sanduk. 127. Nemoj, hadžija, Boga ti! (Nekakoga slijepca hajduci oplijene i svuku do košulje i obuće...). Posl. 206. Svučē s' sebe žutoga kavada, osta gola u košulji tankoj. Npj. 1, 564. I još onako sa živu svuku i razgrabe haljine i oružje. Danica 3, 207. I svukavši ga (Isusa) obuče mu skerletnu kabanicu. Mat. 27, 26. Hodiću svučen i go. Mih. 1, 8. — **2**) *herabziehen, detraho*. Rj. *svučē što odozgo dolje*. — Te ih (užeta) pešaci iz ove strane svuku u vodu i prevuku na onu stranu. Žitije 70. Sav narod Izrailjski neka donese uža pod onaj grad, pa ćemo ga svučē u potok, da se ni kamen ne nagje ondje. Sam. II. 17, 13. — **3**) *svučē što n. p. na gomilu. za s- isp. s, sa II.* — Sjenjak, više sijena svučeno na jedno mjesto, gdje se obično stoka zimi hrani. Rj. 684b, *Topove i ostale vojničke stvari da svuku (Srbij) u gradove i Turcima da predadu*. Miloš 26. Neka skupi od svakoga po svoj zemlji peti dio od žita, i neka sve svučē u žitnice. Prip. bibl. 29. — **II.** *sa se, refleks.* — **1**) *sich (die Kleider) ausziehen, se exuere vestibus*. Rj. — Dodole... Jedna se djevojka svučē do košulje sa srijem, pa se onako gola uveže i obloži različnom travom i cvijećem. Rj. 128a. — **2**) *herbeischleichen, hinterschleichen, obrepo, circumvenio*: Dogje Vuče na Mustafagića, kad se Usu za kolibu svučē, tad udrise u krila pijevci. Rj. kao privučē se.

svud, svudā, svūg, svūgje, *überall, ubique*: Nek glas nose svuda po svijetu. Na junaštvo svugje od osvete. A dobar junak svugje trebue. Rj. *adv. kao na svakom mjestu (na pitanje gdje?), na svako mjesto (na pitanje kud?). vidi* i svudar, svukud; svagdje, svagje, svagjer. — Idući tako i tražeći ga svuda, dogje k sunčevoj majci. Npr. 56. Udare svud po carstvu tražiti joj lijeka. 146. Kudgogj sunce teče, svud se hljebac peče. Posl. 162. Gjegogj hodio, svugj sreću nahodio! Kov. 126. *isp. slož. odsvuda.*

svudār, *adv. vidi* svuda, čemu je na kraju dodano *r. isp. r.* — Ako budeš svudar, ne ć' bit' nigdje. DPosl. 1.

svudašnjī, *adj. što je svuda. vidi* svukadašnji. *isp.* svudašnjost.

svudašnjost, svudašnjosti, *f. stanje onoga koji je svudašnji*. — Pišući ja biblijsku povijest upitah pokojnoga Daničića, kako bi se na našem jeziku dobro reklo što Nijemac kaže: *allgegenwärtig, Allgegenwart*, a on mi odgovori: svudašnji, svudašnjost. Iveković.

svukivānje, *n. vidi* svlačenje. Rj.

svukivati, svukujēm, (u C. G.) *vidi* svlačiti. Rj. *dijalektički.*

svukud, (u Hrv.) *vidi* svuda. Rj. i *syn. kod* svuda. **svukudašnji**, *adj. što je svukud, svuda. vidi* svudašnji. — Iz ove svukudašnje borbe izići će pobedilac ukrepljeni, ujedinjeni narod. Zlos. 143.

Š.

š, *prijedlog s stojeći pred riječju, koja se počinje glasom nj, u narodnim se ustima slijeva s njom te pretvara u š: Žena ga kao muža zovne šnjome da leže. Npr. 119 (s njome). Dobrovoljno pristane i šnjima se uputi. 131 (s njima). Šnjime pade Janko na šatora. Npj. 2, 508 (s njime). isp. snježanica i šnježanica.*

Šabac, Šapca, *m.* varoš i grad u Srbiji (na desnom

brijegu Save). — Bjeo Šapcu, ne bijelio se! Npj. 4, 208 (*isp. voc. konjicu*!).

Šabački, *adj. von Šabac*. Rj. *što pripada Šapcu.*

Šabānj, *m.* vodena tica, malo veća od divlje patke, a manja od čaplje. Rj.

šāčica, *f. dem. od šaka*. Rj.

šačurina, *f. augm. od šaka*. Rj. *takva augm. kod* baburina.

Šafran, *m.* vidi šavran. Rj. vidi i šafran.
Šafraniti, *nim*, *v. impf. croco tingere*. Stulli. šafranom bojiti.

Šafranjenje, *n. verb.* od šafraniti. radnja kojom tko šafrani što.

Šafranjika, *f.* vidi šavranjika. Rj. — Divlja šafranjika. Rj. 118b (biljka).

Šain, *m.* vidi soko; dolazi kao pridjevak, pa od njega prezime. — Za preveliku svoju hrabrost i junaštvo dobije (Mitar) prezime Šain (soko) ... »Mi ne možemo vlaha zvati šainom, nego ga poturci. I tako ga Fočići ponude, te se poturci i postane Šain-Ardija. Npj. 1, XXX. Posagjuje ... do Manojla Šajnović-Damnjana. Npj. 2, 483 (Šajnović mjesto Šainović da bude jedan slog manje). Sa Glasinca dva Šain-pašića. 3, 565.

Šainov, *adj.* vidi sokolov: Kakve su im šainove obrve, zaniješete moju pamet do mrve. Rj. što pripada šainu.

Šainovae, Šainōvea, *m.* izvor u Jadru u selu Korjeniti blizu Tršića. Rj.

Šaja, *f.*: Šajo moja, oko sokolovo. Rj. — Daničić uzima, da je ime žensko: Stojša, Struja, Šaja. Osn. 70. hyp. Ša-ja, može biti da je načinjeno žensko ime prema muškom nadimku Šain.

Šajak, šajka, *m.* eine Art Tuch (wie Kasimir), panni genus; šajak je od četiri nita, i ponajviše se kupuje: A na njega od šajka haljina. Rj. nekaka čoha. — Abadžije grade najviše gunjeve od gunjske krpe, a i druge različne haljine od (prostoga) sukna i od šajka. Rj. 1a.

Šajčan, *adj.* n. p. čakšire, zubun, con šajak-Tuch, e panno šajak dicto. Rj. što pripada šajku.

Šajka, *f.* — 1) eine Art Schiffe, die Tschaike, navis genus. Rj. nekaka lagja. vidi dravka, murka, patrolica. — Šava nosi drvlje i kamenje, a Morava šajku okovanu, i u šajci brata i sestricu. Npj. 1, 428. I uzeše tanke šajke lagje. 1, 535. Pogradiću orahove šajke, šajke lake, orahove lagje. 4, 238. — 2) Art Vogel, avis quaedam: Šajku ticu uvijaše. Oj Boga ti, šajka tico. Rj. vidi sojka. u Hrv. kažu i šojka vidi i krestelica, krestelica, kreja.

Šajkaš, šajkaša, *m.* der Tschaikenschiffer, nauta qui est in šajka. Rj. lagjar-šajkaš. — riječi s takim nast. kod bradaš.

Šajkaš, šajkaša, *m.* Rj. čovjek iz Šajkaškoga batalijuna, u njegovoj granici Banatskoj. isp. šajkaš.

Šajkaški, *adj.* der Tschaikisten, nautarum. Rj. što pripada šajkašima. — U Šajkaškome batalijunu sad Cigane zovu Alamanima. Rj. 3b.

Šajko, u ovoj zagoneci: Šareno vižle, šajko mu ime, šajko ždrakule te uz planine. Rj. odgonetljaj: zec.

Šajtöv, šajtöva, *m.* die Schraube, cochlea. Rj. vidi burma 2. — Madž. sojtó (= tijesak, tijest). tugje riječi s takim nast. kod akov.

Šaka, *f.* (pl. gen. šakā). Rj. dem. šačica. augm. šačurina. — 1) die offene Hand, palma. Rj. — Mahaljka ... daščica u širinu s dobre šake. Rj. 348b. Kad vidi šta je, udri se šakom u čelo i zaleleče što je više mogao. Npr. 109. Njezine dvije ruke osječene do iza šaka da joj donesu. 131. Ne će, da o nebu visi. (Ne će ako mu šaka ne padne, n. p. ukrasti što i t. d.). Posl. 210. Rgjava riječ (ište) šaku u glavu. 270. Šaka i perčin (n. p. nema drugo ništa, nego šaka i perčin, t. j. da se čupamo i bijemo). 351. Po tom otvori (filosof) svoju šaku i pokaže je budali ... budala stisnuvši svoju šaku pokaže filozofu pesnicu. Danica 5, 88. Ako mi padneš šaka, znam, šta ću s tobom činiti. Miloš 121. Odseku Mijailu obe ruke (više šake). 188. — 2) die Handvoll, manus, manipulus: daj mi jednu šaku brašna; na ostrvu Mljetu govori se: šaku vina, šaku kruha i t. d., t. j. malo. Rj. vidi grst, pregršt. — Imam vreću ošapa, svakom svatu po šaka. Rj. 483a. Nit' je šaka dana, ni vreća

godina. Posl. 224. Šaka pére (n. p. biće, t. j. čupaće se za kose). 351. Šta ćemo sad? Kad evo ovijeh nema šaka ljudi, pa se ne dadu. Danica 5, 45. — 3) kolač koji se zove i marviš, marviš, šušanj. — Pečenje je sve pokriveno kolačima tako zvanim „šakama“, otmjeniji ljudi zovu ih marvišima, a u Srbiji zove se „šušanj“. Živ. 319.

Šakački, *adv.* n. p. jesti, t. j. šakama, mit der Hand, vola, cf. šakaile. Rj.

Šakalle, *t. j.* šakama: da jedemo šakaile, cf. šakački. 23. šaka-ile, naša riječ s Turskim nast.

Šakanje, *n.* das Packen mit den Händen (zum Scherze), pugna palmaris. Rj. verb. od šakati se. radnja kojom se tko šaka s kim.

Šakapére, u riječima: biće šakapere, t. j. počupaće se (jedan drugoga šakama za perčin). Rj. ordje je krivo pisano šakapere mjesto šaka pére: šaka (nominativ) (kao puna) pere (gen.), t. j. perčina; kao što ima u Posl. 351: Šaka pére (n. p. biće, t. j. čupaće se za kose).

Šakātānje, *n.* verbal. od šakātati. Rj.

Šakātati, *tām*, *v. impf.* šakama biti, mit der flachen Hand schlagen, palma percutere: Pa stadoše babu šakātati. Rj. v. pf. slož. isp. išakātati.

Šakati se, *kām se*, *v. r. impf.* sich mit der flachen Hand packen, rixari palmis. Rj. šakama se hvatati.

Šakić, šakića, *m.* u ruke pet prsta do šake: dvije šake i šakić. Rj. 3 — riječi s takim akc. i nast. kod bagljic.

Šakoje, *m.* (u C. G.) muški nadimak. Rj. po nast. je hyp. — takva hyp. kod Blagoje.

Šakopis, *m.* (scherzhaft) die Handschrift, manuscriptum. Rj. šako-pis, kaže se mjesto rukopis.

Šakosati, šakošem, *v. pf.* vidi čušiti. Rj. vidi i priušiti, prdeljusnuti. od korijena od koga je i šaka. isp. Korijeni 308.

Šakūnbaba, *f.* (u Boci) baba babina, vidi šukunbaba. Rj. šakun-baba. vidi i šukumbaba, čukumbaba.

Šakūndjed, *m.* djedov djed. vidi šakungjed.

Šakūngjed, *m.* (u Boci) gjed gjedov, vidi šakundjed. Rj. šakun-gjed, šakun-djed. vidi i čukundjed, šikundjed; prapradjed.

Šāl, *m.* der Shawl, panni indici genus. Rj. — Rakno, od plavetna sukna kao kratak šal što žene na zimi nose oko vrata i dolje niz prsi. Rj. 636a. Nosili su (krdžalije) obično oko glave šarene scilene šalove. Danica 2, 95.

Šala, *f.* der Scherz, jocus: Iz šale proja rodi (Posl. 100). Pred dvorom mu šalu učinismo. Rj. vidi odšalica, oprdica, pošalica, šurka, šurkultija. — Zbijati šalu. Rj. 202b. Ja bi tebi, Madžarice, odšalio šalu. Rj. 450a. Tako reku kašto u šali. Rj. 491a. »Pomagaj, brate, za Boga! čera me Brko«. »Bogme Brko nije šala«. Npr. 5. Kakva šala onakva i odšalica. Posl. 124. Na kratko nasagjen (koji ne zna mnogo za šalu). 188. Pomoz' Bog, zla ženo! (jedan od njih reče šale radi). 254. Po mozgu ti tojaga! (Odgovori se onome koji od šale reče: Pomoz' Bog!). 254. Turci misle da je raja šala; al' je raja gradovima glava. 322. Šala maskara putem praskala. (Kad se kaže da je što šala i besposlica). 351. Jabučilo, izjeli te vuci! iz šale smo odavde lećeli. Npj. 2, 111. Al' se smije tanana nevjesta, ona misli, da je šale radi. 2, 122. Nije šala, tri hiljade Turak! 4, 266. Zašto zbija šalu sa scetinjom. 3, 238. (sa? isp. šaliti se kim). Ako ste vi radi s poštenim ljudma šalu provoditi. 4, 35. Nagje se ljudi koji se najviše o tom brinu, kako će od svečegu šalu i smej zametnuti. Npj. 4, XVI. Bezumniku je šala činiti zlo. Prič. 10, 23.

Šalabázanje, *n.* (po Srijemu) vidi vrljanje. Rj.

Šalabázati, šalabázam, (u Srijemu) vidi vrljati. Rj. vidi tentati 1, i syn. ondje.

Šalac, šalca, *m.* isp. šaljivac, šalidžija. — Veće od-

maga jedan sam šalac nego pomagaju šes(t) vozaca. DPost. 149. (odmaga i pomagaju dijalekt. mj. odmaže i pomažu). šalac, šaljivac u zlom smislu, lakrdijaš, ima i Vrančić (scurra) i Mikalja i Stulić. XVII.

Šalapaondan, (u C. G.) iza šaondan, cf. ondan. Rj. — Ondan-preksjutra, poslije ondan ide tū (ili čū) ondan, za tujem šalapa ondan ili šaondan.

Šalapa onom lanih, (u C. G.) prije tri godine. cf. ondan. Rj.

Šale, adv. scherzweise, per jocum, joculariter: Ako si se ti šale ženio, ja sam se zbilje udavala (Post. 8). Rj. stari partic. sadaš. vremena mjesto šaleći (se)? — Šale, per jocum — spomenuti srdito ili šale. Stulli.

Šale, m.: Pile pišti u ljusci: ja ne smijem izjesti, Šale će me izjesti. (Valja da je Šale bio u Bosni ili u Hercegovini nekakav Turčin ili hajduk, koji je rado jeo kokoši). Post. 248. gen. Šala, voc. Šale. taka hyp. kod Ale. isp. Šaletā.

Šaletā, m. (u C. G.) muški nadimak. Rj. isp. Šale. — takva hyp. kod Bajčeta.

Šalidžija, m. ko se rado šali, vidi šaljivac. Rj. i syn. ondje. isp. šalac. — šali-džija, prvaj poli osn. kakva je u šaliti; druga je pola Turski nast. džija. isp. djeladžija.

Šalitra, f. der Saliter, Salpeter, nitrum, salnitrum. Rj. vidi šalitra, salitra.

Šaliti se, šalim se, v. r. impf. scherzen, jocer: ne moj se šaliti ili: ne šali se! Rj. v. pf. slož. na-šaliti (se), od-, po- (se), pro- (se), v. impf. slož. pošaljivati se. — U dvanaesti (podrum) ne idi ni po što, ne šali se glavom! Npr. 20. Ali se nemoj šaliti da mu daš ular. 38. Ne šalim se, no istinu kažem. Npj. 3, 175. Mnomo se šale po čaršiji jarani, da je moja slijepa gjevojka. Herc. 49 (mnomo se šale objekat sam šale njihove, a ne šale se sa mnomo ne budući u njihovu društvu. isp. šaliti se kijem, jocar, ridere. Stulli). Vidje Isaka gdje se šali s Revekom ženom svojom. Mojs. I. 26, 8. bez refleks. se u staroj slovinci: Šali šalom, a ne tiči rukom. DPost. 120.

Šalitra (šalitra), f. vidi šalitra. Rj. i salitra.

Šalūkātore, f. (u vojv.) die Jalousien (österr. Schabtgatter), cancelli hispanici. Rj. isp. kapeci (kapak 2).

Šalvare,* šalvāra, f. pl. die breiten Hosen dieses Namens, caligarum genus. Rj. dem. šalvarice. augm. šalvaretine. — Dimije (dimlije) su od plavetna platna ili od svile, a kad bi bile od čoha, onda bi se zvale šalvare. Rj. 120a. Tumanlije, prostrane turske šalvare. Rj. 755a.

Šalvarétine, f. pl. augm. od šalvare. Rj. taka augm. kod babetina.

Šalvarice, f. pl. dem. od šalvare. Rj.

Šalja, f.: I svu Šalju iznad Dmitrovice. Rj. — U Kosovu Arbanasko pleme (kao knežina). Rj.³

Šaljēnje, n. das Scherzen, jociatio. Rj. verb. od šaliti se radnju kojom se tko šali. isp. lakrdisanje.

Šaljiv, adj. — 1) scherzhaft, joci amans. Rj. koji se rado šali: Krcan, svat . . . on valja da je šaljiv i smiješan. Rj. 308b. Šaljiva druga družina ljubi. Post. 351. Miloš je bio vrlo veseo i šaljiv. Danica 4, 30. — 2) što je za šalu, šale radi: Mnoge su pripovijetke smiješne i šaljive. Npr. VI. Vrlo je dobro kad djeca počinjući čitati mogu naići na koju šaljivu riječ. Bukv. 20. Ja priopćih iz stare književnosti šaljivu pričicu u postanju vina. Rad 13, 166.

Šaljivac, šaljivca m. der Freund des Scherzes, amans joci. Rj. šaljiv čovjek. vidi šalidžija, milobruka, milobruković. isp. lakrdijaš, šalac. augm. šaljivčina. — U Škotskoj je negda tako bilo nasljedno mjesto dvorskoga šaljivca. Priprava 75.

Šaljivčina, m. augm. od šaljivac. Rj. — taka augm. kod bardačina.

Šaljivica, f. die Freundin des Scherzes, amans joci. Rj. šaljiva ženska glava.

Šām,* Šāma, m. Syria: U Šamu će kade proplakati. Rj. zemlja Sirija, i Damasak, glavni grad Sirijski.

Šamādina, f. vidi šamadine.

Šamādine (šumadine?), f. pl. (u Srijemu) vidi šumarica. Rj. i u jedini: Šamadina, vidi šamadina. Rj. 835b. zelen kaka, n. p. kelj koji se ne uvija ili dok se ne uvije u glavice.

Šamājlija* (sedlo) f. von Šam: Skidoše im sedla Šamajlije. Rj. Šamsko sedlo.

Šāmaladža,* f. Damast, pannus damascenus. Rj. šam-aladža, Šamska, Damaštanska čoha.

Šamar,* f. vidi zamlatnica. Herc. 359. i ondje syn. — Robinjici šamar udarila. »Muč« Kumrija, dugo jadna bila! Herc. 165.

Šāmija,* f. Art Kopfstuch der Frauen, veli genus. Rj. nekaka povezuća ženska. vidi jemenija, gjemelija. dem. šamijca. — Barbeža, ženska kapa (šamija, a pod njom kapa od crvene čoha, po tom bijela mahrama). Rj. 16a.

Šāmijca, f. dem. od šamija. Rj.

Šāmlak,* m. (u C. G.) vidi šenluk: Veliki mu šam-lak učinjeli. Rj. vidi i šemluk, veselje 1.

Šāmlija, m. einer von Šam: Preko mora na Šamlije Turke. Rj. čovjek iz Šama.

Šāmljānka, f. t. j. sablja, Damascener Klinge, ensis damascenus: Trže Bajjo mača zelenoga, a Ljubović sablju šamlijanku. Rj. sablja iz Šama, iz Damaska. isp. demeskinja. i syn. ondje.

Šān, m. (u Bačk.) kalup na kome se čiste čizme. Rj.³ Madž. sám. (= kalup).

Šānac, šānca, m. die Schanze, munimentum, vallum. cf. šarampov. Rj. vidi i opkop. dem. šančić. — Nasred druma šanac načinio. Npj. 4, 220. Amo Turke jesam pobjedio na našem šancu Deligradu. 4, 287. I velike šance napravio. 4, 316. A mi ćemo njemu udariti, pod kulju mu šanac zakopati. 4, 437. Oko zida su poslije bili iskopani šančevi. Danica 2, 46. Gje su čete pogrادیle šančeve oko Bijograda. 3, 184. Dok je Petar još palio i kvario šanac u Čupriji. 4, 13. Stane graditi šanac. Miloš 83.

Šānātan, šānātna, adj. vidi čuruk. Rj. vidi i manjičav, pokvaren. — biće od tugje riječi. Osn. 163.

Šānčić, m. dem. od šanac. vidi šarampović. — On načini mali šančić. Miloš 38. Na Deligradu je Mladen bio pogrادیo mloge šančiče oko glavnoga šanca. 39.

Šāndānje, n. vidi landanje. Rj.

Šāndārānje, n. vidi blebetanje. Rj.

Šāndārati, šāndārām, vidi blebetati. Rj. i ondje syn.

Šāndaska, f. ona daščica što se metne u srijedu kad se čizme nabijaju na šan. Rj.³ šan-daska.

Šāndati, šāndām, v. impf. (u C. G.) vidi landati (jezikom). Rj. vidi blebetati, i syn. ondje.

Šāntav, adj. (u vojv.) vidi hrom. Rj. vidi i cotav, šepav, topalast. — Madž. sánta.

Šānuti, šānēm, v. pf. lispeln, insusurro: šanu mi u uho. Rj. ša(p)nuti. isp. zuknuti 2. v. impf. šaptati.

Šaondan, (u C. G.) iza taondan, cf. ondan. Rj. vidi šalapaondan.

Šāp,* šāpa, m. — 1) vidi stipsa. Rj. vidi i tipsa, kocelj, slanac 2. — 2) (po ist. kraj. Srbije) nekaka bolest marvena (na svinjama i na govedima) u paponcima. Rj.

Šāpa, f. die Pfote, pes (canis, felis, vulpis, etc.) Rj. noga u psa, mačke, lisice, i t. d. dem. šapica. — Mačka skoči te svinju šapama za nos. Npr. 176. Po glasu tica, a po šapama se lav poznaje. Post. 250. No je ovo ognjaniti zmaju, na njega su do tri obilježja: vuča šapa i orluja pandža, iz zuba mu živi oganj skače. Npj. 2, 63. (vuča = vučja).

Šāpac, šāpca, m. ein Spiel (in Sirmien) zwischen erwachsenen Personen beiderlei Geschlechtes in Städten, ludi genus. Rj. igra koje se odrasla čeljad (muškinje i ženskinje) igraju po varošima u Srijemu.

šapat, *m. das Gelispel, susurrus*: Šapat u paprat. (Rekne se u šali kad koji u društvu što šapću. Posl. 351). Rj. *gen. šapata; ali ima i šapat, gen. šapta. isp. hřbat, gen. hřbata i hřpta. vidi šaput. — Šapto* Bosna poginu. DPosl. 120. Nasmija se sva gospoda naša, a šapatom zbori sirotinja. Npj. 2, 542.

šapčanju, *m. (pl. Šapčani) Einer von Šabac*. Rj. čovjek iz Šapca.

šapćea, *f. dem. od šapa*. Rj.

šapka, *f. (Rus. kapa)*: Iĝindija Turska zaučila, a Latince bilu Zadru dogje, šapku skide, brže pod pazuhu — ovo sam ja u djetinjstvu slušao u Loznici od jednoga Turčina od nekuda sa suve megje. Rj.^a u Štullija: šapka. R. vidi klobuk.

šapōv, šapōva, *m. vidi piš*. Rj. — *osn. će biti u šapa (u kojega su velike šape)*.

šaptāc, šaptāca, *m. der Ohrenbläser, susurro*. Rj. koji šapće. vidi šaptalac. — Da budu napunjeni svake nepravde... šaptači, opadači, bogomrsci. Rim. 1, 30.

šaptalac, šaptaoca (šaptaoc, oca, *m. Stulli*), *m. koji šapće. vidi šaptač. — za nast. isp. čuvalac.*

šaptalica, *f. — 1) debela košulja, grobes Hemd, tunica e panno crassiori*. Rj. *isp.* Bez je tako opreden i otkan da čisto žubori. Rj. 161a. — **2) žensko koje vavijek nešto šapće.** J. Bogdanović.

šaptanje, *n. das Lispeln, insusurratio*. Rj. *verb. od šaptati. radnja kojom tko šapće. dem. šaputanje.*

šaptati, šapćem, *v. impf. lispeln, susurro*. Rj. *dem. šaputati. v. pf. prosti šanutu; slož. prišaptati, pro-; prišaptiti.* — Šapat u paprat. (Rekne se u šali kad koji u društvu što šapću). Posl. 351. (Srbliji) Trk, krv, grk... oni (Srbliji) tako izgovaraju, makar iza glasa vikali, ili na uvo jedan drugomu šaptati. Nov. Srb. 1817, 534. Šapću o meni megju sobom neprijatelji moji. Ps. 41, 7. sa se, *pass.*: Što vam se šapće na uši, propovijedajte s krovova. Mat. 10, 27.

šapūrīna, *f. (u Bačk.) vidi šipurina*. Rj. vidi i šipurina. — šapurina i šipurina i šipurina (sve tri jednoga značenja, vidi šapa i šip). Osn. 168.

šapūt, *m. vidi šapat*. Rj. — Išao je na prstima, i govorio je šaputom. Mil. 286.

šapūtānje, *n. dem. od šaputanje*. Rj.

šapūtati, šapućem, *v. impf. dem. od šaptati*. Rj.

1. šara, *f. — 1) das Bunte, varietas (picturae)*. Rj. — Golokapica, kapa bez i kake šare, kao što nose male djevojčice. Rj. 93b. Gragja, 5) šara na zubunima u naokolo. Rj. 98a. Pedice, kao male okrugle šare n. p. po marami kakoj. Rj. 493a. Mali kolačići... na njima postanu prugaste šare. Rj. 503a. Boja nije šara, jer u šari može biti različenijeh boja. Pis. 42. Načinićemo ti zlatne grivne sa šarama srebrnijem. Pjes. nad pjes. 1, 11. Može li promijeniti ris šare svoje? Jer. 13, 23. Što se u šarama, kojima je okićen rukopis, nalaze ljiljani. Nik. jev. VII. — **2) kad grožgje počne zarugjivati, cf. šarac 2:** ima li već šare u vinogradu? Rj. vidi i šarak. *isp. zarudak.*

2. šara, *f. die Bunte (z. b. Flinte, Schaf), varia*. Rj. šareno što ženskoga roda, n. p. puška, ovca, hyp. šare (ovca). — Pa usede šaru bedeviju; dobroj šari dobru volju daje, cići šara, kako zmija ljuta. Npj. 2, 453. Krdžalijki živu vatra dade, puče šara, pusta ostal' ne će. 4, 269.

šara, *f. planina, Berg in Serbien, mons (Scardus?)*: Kod ovaca u šari planini. Rj. vidi Šar-planina.

šarac, šarca, *m. šaren konj, n. p. šarac Kraljevića Marka, der Scheck, equus varius*. Rj. vidi šarin, šarun. *dem. šarčić. hyp. šaro. augm. šarčina. — 2) bunte Trauben, da einige reif sind, andere noch halb grün, variae uvae:* već ima šarca. cf. 1 šara 2. Rj. vidi i šarak. *isp. zarudak. kad je grožgje šareno t. j. gdje-koji su grozdovi već zreli a gdjekoji jošte zeleni.*

šarac, šarca, *m. — 1) u pjesmi nekaka voda: I ustavi Šarac vodu hladnu, koja teče kroz Stambola*

grada. Rj. — **2) prezime ili nadimak:** Te je (knjigu) šalje na Hercegovinu na koljeno Šarac-Mahmut-agi. Npj. 3, 148.

šaraglje, šaragljā, *f. pl. (u Srijemu) der Schragen, clathri*: ostao u šaragljama (prevarili ga. Posl. 242). Rj.

šarak, šarka, *m. vidi 1 šara 2. Rj. vidi i šarac 2. isp. zarudak.*

šarālĵka, *f. sprava za šaranje. — Kiščica, vidi šaraljka*. Rj. 271b. riječi s takim nast. kod kazaljka.

šarāmpōv, šarāmpōva, *m. eine Art Verschanzung, munimenti genus. cf. šanac*. Rj. vidi i opkop. *dem. šarāmpōvić. Mađ. sarāmpó, sorāmpó. riječi tuge s takim nast. kod akov. — Srpske čete doše u Svi-leuvu, i onđe grade šarāmpov i kupe se... bili načinili malo šarāmpōva od prošća, gotovo kao obor... Turci noće dvije tri noći u šarāmpōvu. Danica 3, 170.*

šarāmpōvić, *m. dem. od šarāmpov*. Rj. vidi šarčić.

šaran, *m. der Karpfen, carpio*. Rj. riba. vidi krap. *dem. šaranac, šarančić. — Trakanac, suh šaran isječen u kašie.* Rj. 745b.

šaran, *m. (u C. G.) muški nadimak*. Rj.

šarānac, šarānca, *m. dem. od šaran*. Rj. vidi šarānčić.

šarānčić, *m. dem. od šaran*. Rj. vidi šaranac.

šarānje, *n. Rj. verb. od šarati. — 1) radnja kojom tko šara kome n. p. dvore (das Buntmachen, variegatio. Rj.). — 2) radnja kojom tko šara u ženidbi (das bunte Treiben [Liederlichkeit], vita inconstans. Rj.). — 3) radnja kojom tko šara (kad ne govori istine).*

šaranjī, njē, *adj. Karpfen-, carpiionum*. Rj. što pripada šaranu, šaranima.

šarāpōd, *m. (u Boci) vidi trijem*. Rj. — »Eno ti tri gjevojke u jednoj kući pozemljuši koja je na troje razdijeljena i pred svakom opleten šarāpōd... ugleda kućicu na tri šarāpōda, i u svakome po gjevojka. Npr. 111.

šarati, šarām, *v. impf. Rj. v. pf. slož. i(z)-šarati, na-, pro-, u-. — 1) bunt machen, variego*: Zubune su terzije šarale. Rj. šarati što, činiti da bude šareno. *isp. molovati, i syn. onđe. — Kućuk-Alija, kod koga je onda bio njegov sinovac, Petar Moler, i šarao mu dvore. Danica 3, 155. — 2) es bunt treiben, liederlich sein, vivo dissoluto (quoad matrimonium)*. Rj. šara ženidbeni drug, koji je nevjeran drugu svojemu. — **3) ne govoriti istinu, lagati:** Ne valja šarati, jere ćemo umrijeti. (Šarati ovgje znači lagati). Posl. 196.

šarčev, *adj. des Schecken, equi varii*. Rj. što pripada šarcu (konju).

šarčić, *m. dem. od šarac*. Rj.

šarčina, *f. augm. od šarac: A Kraljević načera šarčinu*. Rj. — takva augm. kod bardačina.

šare, *f. (u Grblju) ime ovci. Rj. upravo hyp. od šara (ovca). u Rj. je akc. šare, ali je taki akc. u vok., a u nom. šare. vidi Osn. 51. taka hyp. kod bābe.*

šaren, šarēna (šarēni), *adj. — 1) bunt, varius*. Rj. vidi šarovit. — Grošast n. p. konj, t. j. šaren na groševce. Rj. 104a. Kalugjer, 2) uskršnje samo omašćeno jaje (a koje je i pisano i omašćeno, ono se zove šareno). Rj. 260b. Kolalije, 2) gaće, valja da šarene na kola... kolast, šaren na kola. Rj. 284b. Šarēno kōlo, n. (u Srbiji po varošima) kad već gotovo na svršetku igranja natjeraju mladoženju i nevjestu, te se i oni uhvate u kolo. Rj. 834a. Zmijo šarena! (Kad žene gjeću karaju kao zaleći ih). Posl. 92. Šaren kao gjetao. Posl. 351. Pa šarene knjige načiniše. Npj. 5, 150. Toliko je pogriješaka učinio, da mu je sve djelo od njih šareno. Ōdg. na ut. 5. — 2) koji šara 3, doppelzünftig, der nicht ins Auge blicken kann, duplex. Rj. vidi šarkast, šarometan. — Pokazao džever. (Pokazao se da je šaren). Posl. 252. Svaka je stvar lijepa šarena do čoka. 276. Šaren posuo. (Nije čist, kao što bi valjalo). 351. Stotinu mu vjera zadavaše (paša), da nikoga izgubiti ne će. Šarene su vjere u Turaka... nigda nije vjere u Turaka. Npj. 5, 134.

šarengaća, *f.* mit bunten Hosen, varias caligas habens: A po njemu šarengaća šeta. Rj. šaren-gaća, čeljade muško ili žensko, koje nosi šarene gaće: Pošetala šarengaća mlada bez pašmaga, bosa po snijegu. Herc. 156. — *isp.* svilengaća.

šarengrād, *m.* Ruinen an der Donau in Sirmien mit gleichnamigem Dorfe. Rj. Šaren-grad. selo na Dunaru u Srijemu, i zidine.

šarenilo, *n.* »Ovo ti šarenilo na biljeu nije ni zere lijepo.« J. Bogdanović. šareno što. *isp.* šarilo.

šarenica, *f.* ein (bunter) Teppich, stragulum. Rj. vidi velenac. šarena prostrirka. vidi i ćilim 1, i *syn.* ondje.

šarenika, *f.* (u Už. nah.) jabuka, Art Apfel, mali genus. Rj. šarena jabuka. — za *nast.* *isp.* aptika.

šareniti se, *nim se*, *v. r.* impf. bunt aussehen, varius sum. Rj. šareni se, pokazuje se šareno, što je po sebi šareno ili na čemu je što šareno.

šarentrba, *f.* der Scheckbauch (des Krebses Schimpf gegen den Frosch), ventre vario: Kurvina šarentrbo! Rj. šaren-trba. u koje je šaren trbuh. tako psuje ruk šabu. — *isp.* tako slož. riječi golotr, zlotrbica.

šarenuša, *f.* šarena kokoš. vidi šarka 2. za *nast.* *isp.* ajgiruša. — Jao, moja šarenušo; jao moja crnušo; jao crveni petle! Mil. 9.

šargizda, *f.* u ovoj zagoneci: Tica šargizda sve selo nagizda, a sebe ne može? (t. j. igla). Rj. šargizda, kao šareno i gizdavo.

šarilo, *n.* (u C. G.) die Stickerei, das Bunte, varietas: sačuvarao te Bog od šarila Bjelopavličkog i ruba Drobnačkog, od bašine Čevske i divljine Cucke (reku Crnogoreci u šali). Rj. šareno što. *isp.* šarenilo. *osn.* u šara. *Osn.* 124. za *nast.* *isp.* bjesnilo.

šarin, šarina, *m.* vidi šarac 1. Rj. vidi i šarun. — Uze Marko knjige starostavne, pa opremi sebe i šarina, šarinu se na ramena baci. Npj. 2, 194.

1. šarka, — **1)** šarena guja, eine bunte Schlange, serpens varius. Rj. vidi šarulja 2, šarunica. — **2)** šarena kokoš, bunte Henne, gallina varia: Zakolji mi šarku koku, koja ne nosi. Rj. vidi šarenuša. — **3)** šarena puška, bunte Flinte, telum varius, cf. 2 šara: Šarke puške po sredini nose. Rj. — »Zemlji padaj, pušci oganj daji« . . . Zemlji pade, šarci vatru dade. Npj. 4, 283.

2. šarke, *f. pl.* die Thürangeln und das Thürband, cardo et vinculum januae. Rj. ono grožđe što drži vrata za dovratnik. vidi baglame. — Stopica, 2) dolje mjesto gdje stoje vrata koja ne drže šarke ni baglame. Rj. 717b. Madž. sarok, sark.

šarkast, *adj.* vidi šaren 2. Rj. vidi i šarometan.

šarkija,* *f.* velika tambura od dvije žice. Rj.

šaro, *m. hyp.* od šarac. — šarin (*osn.* u šaro). U Vukovu rječniku nema šaro, ali ima u pjesmama: Davor' šaro, davor' dobro moje. Npj. 2, 439. *Osn.* 151. takeva *hyp.* kod balo.

šarometan, šarometna, *adj.* vidi šaren 2. Rj. vidi i šarkast. — šaro-metan (*isp.* vjetromet). *Osn.* 184 *isp.* tako slož. *adj.* vragometan.

šaronja, *m.* der scheckige Ochs, bos varius. Rj. šareni vo.

šaronjin, *adj.* des šaronja, bovis varius. Rj. što pripada šaronji.

šaroper, *adj.* *n. p.* tica, buntgefedert, variarum pennarum: Koja mi je šaropera, ono mi je Božij danak. Rj. šaro-per, u čega je šareno perje. *isp.* tako slož. *adj.* lihoper, šestoper.

šaröv, šaröva, *m.* ein scheckiger Hund, canis varius: povukao šaröva za rep (reče se kad ko štetuje). Rj. šaren pas. — Uhvatio šaröva za rep. (Opio se). Post. 338.

šarövit, *adj.* (st.) — **1)** vidi šaren 1: Ni su gaće kao što su gaće, već su gaće vrlo šarövite. Pa mu uze knjigu šarövitu, pa je tanku knjigu pročatio. Rj. — Da ja kupim svile svakojake, da ja pletem mrežu

šarövitu. Npj. 2, 23. Na nju sjedi zmija šarövita. 5, 280. — **2)** vidi šaren 2, u ovoj staroj poslovi: U našega bana šarövita pravda. DPost. 141.

šarövljev, *adj.* des šarov, canis varius. Rj. što pripada šarovu (psu). — tako *adj.* kod birovljev.

šarpelj, *m.* die Achselschärpe, die man trägt, damit die Flinte nicht unmittelbar die Kleidung berühre und beschädige, fasciae genus. Rj. vidi primetača 2. što se nosi na ramenu da ne bi puška haljinu trgala.

Šar-planina, *f.* vidi Šara: I visoke Šar-planine. Počivaću Šar-planinom. Rj.

šarturina, *f.* (u Boci) Schneiderei, vestificina: Bolje svoja pešnjavina noli tugja šarturina. Rj. krojački posao, terziluk. — šarturina (*osn.* u tugjoj riječi sartore). *Osn.* 158 (sartore Tal. krojač).

šarulja, *f.* Rj. šareno što ženskoga roda, i napose — **1)** die scheckige Kuh, bos varia. Rj. šarena krava. — **2)** Tko će poći za guju šarulju? HNpj. 1, 96. vidi šarka 1, šarunica.

šaruljin, *adj.* der šarulja, bovis varia. Rj. što pripada šarulji.

šarün, *m.* vidi šarac. — Marko šeta na šaruna — ispred dvora, čuva Marko zlatna vrata, — zlato knjaže. Npj. 5, 459. *osn.* u šaro. *isp.* zèkün (*osn.* u zeko). *Osn.* 173. riječi s takim *nast.* kod bogatun.

šarunica, *f.* (u C. G.) nekaka šarena zmija, za koju kažu da ima dva roga. Rj. vidi šarka 1, šarulja 2. — *osn.* u šarun.

šaš, šaša, *m.* — **1)** das Rietgras, carex. Rj. vidi šaša, šašak. — Ja bih mu na sto metnuo po jedno staklo od rozolije u slami ili u šašu Jadranske šljivo-vice. Sovj. 80. — **2)** (u Srbiji k jugu) vidi oljvina. Rj. i *syn.* ondje. kukuruzna slama.

šaša, *f.* vidi šaš 1: Brala bi šašu, ljubila bi Jašu. Rj. vidi i šašak.

šašak, šaška, *m.* (u C. G.) vidi šaš 1: Pa se vuče šaškom zelenijem. Rj. vidi i šaša.

šašarica, *f.* (u Hrv.) vidi okomak. Rj. vidi i klas 3, i *syn.* ondje. ono u kukuruza na čemu su zrna.

šašarika, *f.* — **1)** der Stengel des Kukuruz, scapus zcae mais Linn. Rj. — Za kukuruzno stablo, n. p. u Jadru se kaže kukuruzovina i šašarovina (jedan struk šašarika). Pis. 76. — **2)** (u Boci) vidi klip 1. Rj. kukuruz sa zrnima. vidi i klas 2, i ondje *syn.* — riječi s takim *nast.* kod aptika.

šašarovina, *f.* vidi kukuruzovina. Rj. i *syn.* ondje. vidi i šašljika. kukuruzno stablo.

šaška, *f.* vidi skakavac: ždere kao šaška. Rj. vidi i prug.

šaškin,* *m.* der Taugenichts, nebulo. Rj. nevaljalac.

šašljika, *f.* (oko Morave) vidi šašarovina. Rj. vidi i kukuruzovina, i *syn.* ondje. kukuruzno stablo. — riječi s takim *nast.* kod aptika.

šašoljak, šašöljka, *m.* vidi šašovak. Rj. — Skudla je kraća i uža od šindrike i šašöljka. Rj. 689a. šašöljak (pred lj biće *osn.* u šaš). *Osn.* 285. riječi s takim *nast.* kod čavoljak.

šašöljênje, *n.* verb. od šašöljiti. Rj.

šašöljiti, ljim, *v. impf.* koješta raditi, cf. švrljati. Rj. *r. pf.* slož. pošasöljiti.

šašovak, šašovka, *m.* bukova daska osječena kao šindra. Šašovcima se tavane sobe iznutra. cf. šašöljak. Rj.

šašovina, *f.* — **1)** (u Srbiji k jugu) vidi šašarovina. Rj. kukuruzno stablo. vidi i kukuruzovina, i *syn.* ondje. — **2)** (u Smederevu) vidi oljvina. Rj. i *syn.* ondje. vidi i šaš 2. kukuruzna slama.

šät (šät), (u vojv.) da ako, vidi da 7. Rj. *adv.* vidi i helbetena. *isp.* zar 2, i *syn.* ondje. — Šat i meni jedan put svane! (Gledaj: Da ako i meni . . .). Post. 351. Šat i moja guska rodi prase. (Kad se ko nada da će se i njemu u napredak obrnuti). 351. ja, wenn—,

ita si— šat i meni . . . kao da želeći, nadajući se kažem: valja da i meni . . . može biti da ipak i meni . . .

šator,* šatōra, m. vidi čador. Rj. coll. šatorje. — Tu je mlada šator poperila. Rj. 541b. Šator penje Ugrin Janko. Npj. 1, 181. Da je šator razapeo. 1, 563. Sve popeli po polju šatore. 4, 305. Avram diže šatore, i dogje i naseli se u ravnici. Mojs. 13, 18.

šatorište, n. Ort, wo einst ein Zelt gestanden, locus ubi tentorium fuit: A na svoje šatorište staro. Rj. mjesto gdje je bio šator. — riječi s takim nast. kod danište.

šatorje, n. (u C. G.) coll. od šator: Uminuše sve Tursko šatorje. Razapeo bijelo šatorje. Rj.

šatorski, adj. što pripada šatoru, n. p. šatorska vrata. vidi čadorski.

šatra, f. der Stund, die Markthütte des Kaufmanns, tentorium mercatoris. Rj. šatre prave trgovci po sajmima. — Ispilja, drven šiljak kojim se pribodu dva kraja n. p. na šatri ili u čebetu kad se u nj što zavije. Rj. 242a. Šatrašće, što plaćaju trgovci po vašarima na šatre. Rj. 834b. Šatra puna robe, što je na vašaru ne će biti lepše i bogatije. Npr. 38. isp. šator, od čega je jamačno šatra. isp. Madž. sátor, koje znači i (naš) šator i šatra.

šatrašće, šatrašćeta, n. što plaćaju trgovci po vašarima na šatre, Standgeld. Rj. — šatra-ašće (druga pola Turska akće novci), pa sažeto šatrašće. isp. binjašće.

šav, švā, m. die Naht, sutura, cf. rub 2. Rj. šāvovi, šāvōvā. (isp. san). šav (kor. šiti), obašav, pošav, podšav. isp. Osn. 33. — Zakreca, komadić čohe što surdomari između šva umeću. Rj. 178b. Kolčaci načine se jednaki, i po švu prišiju se gajtani. Rj. 286a. Koret (haljina koja je po švorovima izvezena svilenijem ili zlatnijem gajtanima). Kov. 41. Mjesto ostavljeno na košulji između šarova u nakit. Daničić, ARj. 303a.

šavac, šávca, m. (u Dubr.) der Schneider, sartor, cf. krojač. Rj. koji šije. vidi i terzija. isp. abadžija, sabov, sursabov; krpa, krpedžija. — Ubogu šavcu i igla se krivi. DPosl. 144. šavac (osn. u šav). Osn. 341.

šavolj, m. (u vojv.) vom österr. Schaffel, das Wasserschaff, vas aquarium. Rj. vidi sidlo, siglo, škaf. sud za vodu. isp. sić, i syn. ondje. — Idi Kokane, evo za vratima čabar vina i pečena svinja, i šavolj valjušaka, te čalabreni malo. Rj. 818a.

šavran, m. Rj. vidi šafran, čafran. — 1) der Saffran, crocus sativus Linn. Rj. biljka. — 2) ein Pferdenname, nomen equi: Pa usede na konja šavrana. Rj. ime konju. — glas f u tuđim riječima u našem se jeziku često pretvara u glas v. isp. f.

šavranjika, f. der Safran, carthamus tinctorius Linn. Rj. biljka. vidi šafranjika. — osn. šavran. Osn. 277. riječi s takim nast. kod aptika.

ščekanje, n. J. Bogdanović. verb. od ščekati. radnja kojom tko ščekā zeca.

ščekati, ščekām, v. impf. »evo ščekam zeca«. J. Bogdanović. s-čekati promijenivši se s pred č na š. isp. ščekivati. v. pf. ščekati.

ščekati, ščekām, v. pf. — 1) erwarten, expecto: Ja ne smedoh ščekati Bogdana. Ni zemlja ga živa ne ščekala. Rj. vidi sačekati. v. impf. ščekivati, ščekati. — Pojavio se veliki blor . . . nekakav Turčin otišao te ga ubio; ali ni on kažu da ga na atu nije smio ščekati, nego opali na nj dvije male puške, pa okrene ata i pobjegne bez obzira. Rj. 31b. — 2) sa se, recipr.: »Jeste li se ščekali jutroske?« »Jesmo, brate.« J. Bogdanović.

ščekivanje, n. J. Bogdanović. vidi sačekivanje.

ščekivati, ščekujēm, v. impf. ščekati. v. pf. — 1) vidi sačekivati. isp. ščekati. — 2) sa se, recipr. Ovdje se na raskrscnici svako jutro ščekujemo. J. Bogdanović.

ščekiliti se, ščekim se, vidi sučeliti se. Rj. v. r. pf.

s-čeliti se. vidi i sačeliti se. v. impf. ščeljavati se. isp. učeliti se.

ščeljāvānje, n. verbal. od ščeljavati se. Rj.

ščeljāvati se, ščeljāvām se, v. r. impf. kad su dvije stvari (n. p. kuće) okrenute licem (čelom) jedna drugoj: moja se kuća ščeljava s njegovom: gdje se one dvije najve ščeljavaju. Rj. s-čeljavati se. vidi sačeljavati se, sučeljavati se. v. pf. ščeliti se. suprotno začeljivati.

ščepariti, řim, v. pf. vidi ščepati. Rj. s-ščepariti. drukčije se glagol ne nalazi.

ščepati, ščēpām, v. pf. packen, arripio, prehendō. Rj. s-čepati. vidi ščepariti. ščepati kao prost glagol ne dolazi. isp. dočepati. vidi šjakariti, ujakariti, dokopati 2 (i se), skopati, spopasti, slapiti, spodbiti; jamiti, uhvatiti, zgrabiti. — Gjevojka odraste . . . u jedan mah doleti iz neba zmaj, ščepa gjevojku između braće i odnese je u oblake. Npr. 7. Dogjoše vile te ga (čovjeka) ščepaše za četvrti pa ga rastrgoše. 87. Samson ščepa vrata gradsku s oba dovratka i iščupa ih. Sud. 16. 3. sa se, recipr.: Od dobrijež konja odskočiše, ščepaše se u kosti junačke. Rj. 293a.

ščijnānje, n. das Unschlüssigsein, cunctatio. Rj. verb. od ščijnati se. stanje koje biva, kad se tko ščinja.

ščijnati se, ščijnām se, v. r. impf. unschlussig sein, cunctor. Rj. s-činjati se. isp. oklijevati, i syn. ondje. — Ako ne čes ti, ono će druga tri. (Kad se ko ščinja da prosi gjevojku). Posl. 6. Na Jordan šalje (Jelisiže) kneza Širjskog Nemana . . . i Neman se iz prva ščijnjaše misleći šta je mutna voda Jordanska. DP. 311. Reku angjeli Lotu da pohita, a on se stane ščijnjati. Prip. bibl. 16.

ščunjiti se, ščūnjim se, ščūčūnjiti se, ščūčūnjim se, v. r. pf. sich ducken, verkriechen, skriti se. Rj. s-čunjiti se, (od korijena udvojena): s-čūčūnjiti se, čūčūnviši skriti se. glagol se drukčije ne nalazi. isp. ščūčūriti se, savrijeti se.

ščāp, ščāpa, m. (u Poljicima) vidi štap. Rj. u zapadnom govoru. isp. ščedjeti mj. štedjeti, ščeta mj. šteta, ščita mj. štita.

ščāpiti, ščāpim, v. pf. rukom ugrabiti, erhaschen, intercipio. Rj. s-čapiti. v. pf. je i prosti čapiti.

ščēdjeti, ščēdim, v. impf. dijalektički mjesto štedjeti, koje vidi. — Ja ne ščēgjah moje Nnogoree, pa ni moju glavu na ramena. Npj. 5, 439. za šč mj. št isp. ščap.

ščēdrovo, n. ostrvo u moru više Braća, ital. Torcolo. Rj.

ščēla, f. (u C. G.) vidi skela. Rj.

ščēpān, m. vidi Stjepan. Rj. S-tjepan, S-čepan, Ščepan. hyp. Ščepo. — I sokolu Šaliću Ščepanu. Npj. 5, 66.

ščēpo, m. hyp. od Ščepan: Pa no ode Ščepo niz rudine. Rj. — Valjala se jabuka od Marina koljena do Ščepova koljena, probi Ščepu koljeno. Herc. 259.

ščēr, ščēri, f. upravo četvrti padaž od šči, koje vidi; ali po nekojim se krajevima i u prvom padažu govori ščer, kao što se govori i kčer mjesto kči. isp. Obl. 25. vidi i čēr. — Pogje hitro u onoga kralja što mu bješe ščer gubava. Npr. 86. Prevari se careva ščer. 102. To je moja jedina ščer. 250.

ščēra, f. hyp. od šči: Ljuba moja, al' je ščera tvoja. Ljuba moja, mila ščera tvoja. Rj. vidi čera. — Da mu ne bude žao na odgovor moje samosione ščere. Npr. 227.

ščērati, ščērām, v. pf. vidi stjerati. Rj. s-tjerati, s-čerati, šcerati. v. impf. šcerivati. — »Da čovek uzme batinu, pak da vas obojicu ščera.« Onda sjašu obojica. Danica 3, 235.

ščēerca, f. dem. od šči: U popove šcerce. Rj. vidi kčerca, čerca. — Ti, šcerce moja, hajde s Bogom kuda znaš. Npr. 261. Šcerca udata susjeda nazvata. Posl. 361.

ščērdati, dām, v. pf. verthun, abhanden bringen,

pessumdo, cf. satariti, izgubiti. Rj. s-čerdati. *vidi* s-čerdati.

šćerivānje, n. *vidi* stjerivanje. Rj.

šćerivati, šćerujēm, *vidi* stjerivati. Rj. v. *impf.* s-tjerivati, s-čerivati, šćerivati. v. *impf.* prosti čerati (tjerati). v. *pf.* šćerati.

šćeta, f. (u Poljicima) *vidi* šteta. Rj. *isp.* šćap mjesto šćap.

šćeti, oću, *vidi* htjeti: A ona se ne šće ukloniti. Ko ti šćeo nauditi, ne dao mu Bog. Rj. htjeti, hćeti (i pretvorivši se h pred ć u š:). šćeti. *isp.* Obl. 97. *vidi* i hotjeti. i od šćeti je praesens hoću. — Ako li se ne šćenu predati i predati carevo oružje... Npj. 5, 336.

šći, šćeri, f. die Tochter, filia, cf. kći, čer: U lije u gđidije lijepa je šći. Rj. *vidi* i šćer, či. *postanje* *vidi* kod kći. dem. šćerca. *hyp.* šćera. — Da mu žena ragja dobre junake i lijepu šćeri. Rj. 62a. Došao sam da izliječim kraljevu šćer. Npr. 86. Što se zbilo sa šćeri njegovom. 250. Kakva mati taka i šći. Posl. 124.

šćita, f. (u Baranji) der Regen- oder Sonnenschirm, umbraculum contra pluviam muniens, umbella, cf. štiti. Rj. ono čim se čovjek štiti, brani od kiše ili od sunca. *isp.* kišobran. — šćita (kor. kod štiti). *isp.* Osn. 210. za šć mjesto št *isp.* šćap.

šćučuriti se, šćučurim se, v. r. *pf.* sich ducken, delitescio, cf. savrijeti se. Rj. s-čučuriti se. kao čućunvši skriti se. *glagol* se drukčije ne nahodi. *isp.* šćunjiti se, šćučunjiti se.

šćuhati se, šćuhām se, v. r. *pf.* raspasti se, sleći se (osobito kad se što kuha), cf. raskuhati se. Rj. s-čuhati se. *drukčije* se *glagol* ne nalazi.

šćukati, šćukām, v. *pf.* kokoši, zusammenrufen, convoco gallinas voce čuk! Rj. s-čukati, čukajući svazati, skupiti kokoši. v. *impf.* čukati.

šć,* šća, m. *vidi* šeh: On podviknu odže i šćove. Rj. u krajevima gdje se glas h u govoru ne čuje.

šćboj,* šćboja, m. Rj. *vidi* šebuj. — 1) žuti, Goldlack, cheiranthus cheiri Linn. Rj. biljka. — 2) crveni, (Sommer-Levkoje. Rj.³), cheiranthus annuus Linn (mathiola annua L. Rj.³) biljka.

šćbuj, šćbuja, m. *vidi* šebuj. — Porasle su do tri jele... od šćbuja i ružice, hoj mili moj! Herc. 283.

šćeta, f. — 1) süßes Kind, mellita: Šćer šćeo, da se ne varamo. Rj. *hyp.* od šćer. *isp.* Osn. 370. *vidi* šćerče. — 2) der Spaziergang, ambulatio, cf. šetnja: Šću šeta koji noga nema. Rj. i *syn.* kod šetnja. za *postanje* *vidi* šetati. riječi s takim nast. kuća, leća, meća. — Šću šeta lijepa Fatima po sokaku šeh Sarajevu. Her. 170.

šćeer,* m. der Zucker, saccharum; žuti, Kandelzucker, saccharum crystallinum; ledeni; crni. Rj. *vidi* cukar, kukor. — Glava šćera. Rj. 86a. Šćer s mora, smokve iz Mostara. Npj. 1, 284.

šćéerac, šćéerca, m. *grah* koji se zove i višnjak, višnjica, merdžanac. *isp.* Rj.³ 867a. akc. Rj.³ XXXI.

šćéerée, šćéerčeta, n. süßes Kind, mellitus: Ja joj rekoh: dobar veče, dilberče! Ona mene: dogj' doveče, šćerče! Rj. kao šćerno čeljade. *vidi* šća 1.

šćéerēnje, n. verbal. od šćeriti. Rj.

šćéeriti, řim, v. *impf.* zuckern, saccharo condio. Rj. što, šćerom ga začinjati, posipati. *vidi* cukoriti. v. *pf.* slož. u-šćeriti, za-.

šćéerli, indecl. gezuckert, saccharo conditus: Na šćerli kavu i rakiju. Šćer jela, šerbet vodu pila, šćerli se vodom umivala. Rj. *vidi* šćerni. što je za-šćereno.

šćéerlija, f. (u Už. nah.) nekaka jabuka. Rj. šćerli jabuka.

šćéerni, adj. zuckersüß, dulcissimus: šćerni i medeni moj! Rj. *vidi* šćerli; cukorni. što je zašćereno.

šćéerov, adj. n. p. glava, der Hut Zucker, meta sacchari. Rj. što pripada šćeru. za takva adj. *isp.* aptov.

šćdba, f. šet-ba, s promjenom glasa t pred b na d. *vidi* šetnja, i *syn.* ondje. za nast. *isp.* berba. — Kad se pobri šćdbe našetali. HNpj. 1, 80.

šćdrvān,* šćdrvána, m. Springbrunnen, aquae salientes: Nek presuši vode šćdrvanc. Rj. bunar iz kojega voda skače u vis. *isp.* skakavac 2, skokovac.

šćer,* m. *vidi* šeh. Rj. u krajevima gdje se u govoru ne čuje glas h.

šćef, m. Franc. chef, glava, starješina, vođj. *vidi* šev; brčnik, čeonik. — Vojsku Rusku razrede u varoši po kućama, a njezinome „šćefu“ odredi se kuća Kućuk-Alijna. Sovj. 52. Mladen pozove na ručak šćefa Ruske vojske... Kara-Gjorgjije stane mu govoriti: »šćef, tako ti hljeba carevoga! kaži mi pravo. 54.

šćetelija,* f. *vidi* šeptelija, ševtelija: U ruci joj dvije šćetelije. Herc. 107.

šćega, f. (po jugozap. kraj.) *vidi* pila. Rj. *vidi* i šćegac, testera, testere (n.). od Njem. Säge.

šćegac, šćekca, m. (u C. G.) testere s drškom, Hand-säge, lupus. Rj. *isp.* šćega.

šćegānje, n. (u C. G.) *vidi* piljenje 1. Rj.

šćegati, šćegām, v. *impf.* (u C. G.) *vidi* piliti. Rj. *vidi* i testerati, testerisati. v. *pf.* slož. od-šćegati, pre-šćegati. od Njem. sägen.

šćegrād, f. coll. od šćgrt: I pet stotin' gjece šćegrčadi, što mu škalkju i pržinu vuku. Rj. 841a. šćgr(t)čad.

šćgrt,* m. der Lehrjunge, tiro. Šćgrti su u nas, osobito u Srbiji i u Bosni, kao pravi robovi. Rj. coll. šćegrčad. — Oslobođiti, 2) n. p. šćgrta. Rj. 472a.

šćgrtica, f. das Lehrling, discipula, alumna: Premami ga moja šćgrtica, šćgrtica dilber Ajkunica. Rj.

šćgrtov, adj. des Lehrbuben, tironis. Rj. što pripada šćgrtu.

šćgrtovānje, n. verbal. od šćgrtovati. Rj.

šćgrtovati, šćgrtujēm, v. *impf.* šćgrt sein, sum šćgrt. Rj. biti šćgrt.

šćh,* m.: On podviknu hodže i šćove. Rj. šć (šeh), nekakav Turski sveštenik, kao svetac. Npj.¹ 4, 352. — šćh (šeh?) uopće znači poglavica.

šćher,* m. *vidi* varoš. Rj. — Šću šeta lijepa Fatima po sokaku šeh Sarajevu. Herc. 170. S tebe mi se *vidi* Sarajevo, u šćheru šeherli ahari. 189.

šćherli,* indecl. što pripada šćheru: S tebe mi se *vidi* Sarajevo, u šćheru šćherli ahari. Herc. 189.

šćišana,* (u C. G.) *vidi* šćšana: Nosi Turčin pušku šćišanu. Rj. *vidi* *syn.* kod šćšana.

šćitan,* m. gjavo, sotonu: Džin baška, šćitan baška. (Drugo je div, a drugo gjavu). Posl. 351.

šćkulār, šćkulāra, m.: A na onom lomnom šćekularu, onđe bješe Petar šćekularac. Rj. kraj i pleme na megji Ornogorsko-Turskoj prema Rožaju. Rj.³

šćkulārac, šćkulārca, m. Einer von šćekular. Rj. čovjek iz šćekulara. — Ongje bješe Petar šćekularac. Rj. 835b.

šćmadina, f. *vidi* šamadina. Rj. *vidi* i šumarica. kelj dok nije uvijen u glavice.

šćman,* šćmna, adj. *vidi* veseo: Svi svatovi šćmni i veseli. Rj. *vidi* i 1 šćn.* — adv. Svi svatovi šćmno i veselo. Npj. 3, 479.

šćmišljika, f. (u C. G.) nekakva trava, eine Art Pflanze, herbae genus. Rj. *vidi* medvegja lijeska. Rj.³ — riječi s takim nast. *vidi* kod aptika.

šćmišljikov, adj. von šćmišljika: Pa ću vaiti listak šćmišljikov, po listu ću pisati jaziju. Rj. što pripada šćmišljici. — adj. takva kod aptov.

šćmluk,* m. *vidi* šćnluk. *vidi* i šćamlak. veselje. — Tadaš paša šćmluk učinio. Npj. 4, 438.

šćmov, cf. remov. Rj. — Nekad je šćmova a nekad remova, t. j. danas jednoga sjutra drugoga. Rj. 648a. može biti da bi trebalo pisati: Nekad je šćmova a nekad Remova.

šćmšeta,* šćmšćeta, n. pl. eine Art Schüre vorn am Kleide (wie die Freikorps hatten), funiculi adsuti

(praetexti) vesti. Rj. nekaki gajtani prišiveni sprijed na haljini, kao što su imali frajkorci. — (Halkari) Nekoliko momaka obučeni u narodne svoje haljine . . . dolama sa srebrnijem pucima i šemšetina. Rj. 801b.

1. šen,* adj. vidi veseo, cf. šeman: Ide Ture šeno i veselo. Rj.

2. šen, šena, m. vrlo krupno samljeven kukuruz. u baniji. P. Leber. vidi bungur, prekrupa.

šena, f. — **1)** hyp. od šenica. Rj. — **2)** vidi pšena. Rj. cvijeće.

šenat, šenata, m. (u C. G.) Rj. po izgovoru Crnogorskom mj. senat. — **1)** Senat, senatus. Rj. vidi senat 1, vijeće, savjet 2. — **2)** senator: Tu skočilo dvanaes šenata, dok njegovu kuću obraniše. Rj. vidi senat 2, senator, senatur, sinator; vijećnik, savjetnik.

šendele bēndele, kaže se kad ko što polako radi. Rj. šenica, f. der Weizen, triticum, cf. pšenica, všenica. Rj. vidi i pšenica. — pšenica, i s promjenom glasa p pred š na v: všenica, i odbacivši p: šenica. Osn. 370. i s promjenom glasa š iza p na č: pšenica.

šeničan, šenična, adj. n. p. hljeb, Weizen-, triticeus. Rj. što pripada šenici. vidi pšeničan.

šeničica, f. Art Kraut, herbae genus. Rj. nekaka trava (Schabziegerklee? melilotus coerulea Lam.? Rj.³). isp. šestoredica, gdje se kaže da je šeničica šestoredica, šenica koja ima u klasu šest redova. vidi pšeničica.

šeničište, n. Acker wo einmal Weizen gestanden, aber olim tritico consitus. Rj. mjesto gdje je bila šenica posijana. vidi pšeničište.

šenkovati, šenkujem, v. impf. i pf. (u Baranji) vidi darovati, pokloniti: Ko šenkuje, taj se ne svetkuje (Šenkovati [od Njem. schenken] znači pokloniti i poklanjati, i valja da znači: ko drugima poklanja, taj sam bez ništa ostane. Posl. 159). Rj.

šenluk,* m. vidi veselje: Gje je šenluk, nek i ala gori (Valja da je negdje na nekakvom šenluku zapaljena ala. Posl. 75). Rj. šen-luk. isp. šen.* vidi i šemluk, šamlak. — Šenluk čini Vuča dženerale. Rj. 80a.

šenući, šenēm, v. pf. Rj. šenući (korijenu je otpalo p pred n) po-šenući, zao-šenući; šepav, šepeljiti. Korijeni 312. — **I. 1)** n. p. s puta, svrnuti, ablenken, deverto. Rj. — **2)** maći, rühren, moveo: Ni petom ne šenu. Rj. — Vesnuti se, 3) šenući sobom. Rj. šenući nogom, rukom etc. luxare pedem, manum etc. Stulli. t. j. iščasti, uganuti nogu, ruku itd. — **3)** (po jugozap. kraj.) poludjeti (valja da se misli: razumom), verrückt werden, mente capi. Rj. šenući glavom, delirare. Stulli. — **II.** sa se, refleks. sich rühren, moveri, cf. maći će: Ja se jadan ni šenuť ne mogu. Rj.

šepav, adj. der den Fuss schleppt, hinkend, claudus. Rj. koji šepelji, isp. hrom, šantav, topalast.

šepeljēnje, n. verbal. od šepeljiti. Rj.

šepeljica, f. kokoš kratkijeh nogu. Rj. kao da šepelji.

šepeljiti, ljīm, v. impf. ići naginjući se za svakijem korakom i na desno i na lijevo (kao n. p. što čine oni u kojijeh su noge krive), watscheln, vacillo. Rj.

šepēr, šepera, m. debeli kraj od pruta, što ostane kad se suče gužva (a tako i od obruča kraj preko onoga, gdje je obruč sastavljen). Rj. — šeper (od kor. od koga je i šepav). Osn. 111. riječi s takim nast. kod čemer.

šepica, f. vidi čepica. Rj. vidi i kapica.

šepirēnje, n. das Stolziren wie ein Pfau, superbitio ut pavonis, explicatio vestium. Rj. verb. od šepiriti se. radnja kojom se tko šepiri.

šepiriti se, šepirim se, v. r. impf. sich brüsten wie ein Pfau, superbitio ut pavo. Rj. vidi šepuriti se. ići ponoseći se gizdavim odijelom kao pavun perjem svojim. v. pf. sloz. ra(z)-šepiriti se.

šeprtlja, f. — **1)** das Palliiren, remedium ad

tempus: to je šeprtlja; udario u šeprtlju. Rj. pallijativno sredstvo. — **2)** onaj koji šeprtlji. Rj.

šeprtljēnje, n. das Palliiren, remedia ad tempus. Rj. verb. od šeprtljiti. radnja kojom tko šeprtlji.

šeprtljiti, šeprtljim, v. impf. palliiren, malis ad tempus mederi. Rj. raditi koješta nerješto: šeprtlja, šeprtljiti, ušeprtljiti. Korijeni 295.

šepťelija,* f. (u Slavon.) vidi ševtelija 2. Rj. 1) breskva, 2) kajsija. vidi i šestelija. — glas f u tugjim riječima u našem se jeziku pretvara u glasove p i v isp. f.

šepūrēnje, n. vidi šepirenje. Rj.

šepūrika, f. (oko Sinja i Imosk.) bokor od divlje ruže, die Hagerose, frutex rosae caninae. Rj. isp. šipurika, šipak 2. — šepurika, koja glasi i šipurika (od osn. od koje je šipak). Osn. 276. riječi s takim nast. kod aptika.

šepūrina, f. Rj. vidi šipurina, šapurina. — **1)** (u Ban.) vidi šipurina 1. Rj. vidi i ozobina. kad se grozd ozoblje, ono na čemu su bila vinova puca (jagode). — **2)** (u Bačkoj) vidi okomak. Rj. vidi i šipurina 2, i klas 3, i syn. ondje. ono u kukuruza na čemu su zrna.

šepūriti se, šepūrim se, (u Srijemu) vidi šepiriti se. Rj. v. pf. sloz. ra(z)-šepuriti se.

šepūt, m. die Schlinge, laqueus: sveži na šeput. cf. zamka. Rj. vidi i mašlja. dem. šeputić.

šeputić, m. dem. od šeput. Rj.

šeputka, f. ono savijeno drvo na lijevci oko osovine. Rj. vidi tulija 2.

šēr,* m. vidi šeher. Rj. vidi i šeer, od čega je sažimanjem postalo šer.

šērbe,* šērbeta, n. vidi medovina. Rj. vidi i šerbet. — Bezakoniče jedan: Ko će ti ugoditi? Sad isteš šerbeta, sad meda. Rj. 836b. Ja mu šaljem šečer-šerbe da pije, a on ne će šečer-šerbe da pije. Npj. 1, 351.

šērbet,* m. vidi šerbe, medovina. — Nalijeva vino i rakiju, prisiplje im šerbet medovinu. Rj. 393b. Šerbetašče je reč Turska, i znači poklon na šerbet (napojnica). Danica 5, 89.

šērbetašče,* šērbetaščeta, n. ein Geschenk auf šerbe. Rj. šerbet-ašče, druga pola od Turskoga akće (novac). isp. binjašče. — Šerbetašče je reč Turska, i znači poklon na šerbet (napojnica). Danica 5, 89.

šērbētlja,* f. (u C. G.) Art Apfel, mali genus. Rj. nekaka jabuka (slatka kao šerbe?).

šēreg, m. Kompagnie, turma, cf. četa: Ne branim ti, more, ni sav šereg. Rj. Mađ. šereg.

šēremet,* m. u ovoj zagoneci: Šeremet met, kraljev zet, za vratima stoji, gjevojke prosi. Rj. odgonetljaj: mačka i miš. — u Zagrebačkoj okolini ima prezime Šeremet. isp. Šeremetović.

šēremetović, m. (st.) — **1)** pjeva se kako je Moskovska carica, gospa Jelisavka, pisala knjigu: Petru Zetu Šeremetoviću. — **2)** u ženidbi Maksima Crnojevića: A četvrtu u Drekaloviće na Milica Šeremetovića. Rj. isp. šeremet (Šeremet).

šērežanin, m. (pl. šērežāni) Šerežaner, militis genus. Šerežani su (bili) kao panduri u Hrvatskoj na suhoj megji . . . Njihove starješine zovu se oberbaše. Šerežani se kašto vode i na vojsku ponajviše dike radi. Rj. osn. u šereg.

šērit,* m. die Borte, limbus. Rj. kao pantljika što se udara na haljinu, n. p. na dolamu, sa strane n. p. od vrata do pasa, po rukavima, itd. vidi širit; galun. isp. galoš. — Mergjuo, zlatan šerit koji se udara po dolami sa strane od vrata do pasa. Rj. 353a. Dolama ostrag sa šeritima i kitama. Rj. 801b.

šērpa, f. hyp. od šerpinja. Rj.

šērpānje, n. das Laviern, Herumgehen um etwas, ambitio rei. Rj. verb. od šerpati. radnja kojom tko šerpa oko šta.

šerpati, šèrpâm, v. *impf.* oko šta, *auf etwas lauern*, um etwas herumgehen, ambio rem. Rj. vrebajući obilaziti oko šta.

šerpenja, šèrpinja, f. ein irdener Dreifuss, tripus fictilis. Rj. zemljan sud na tri noge. *vidi* tigan, tiganj, prosulja, tava. *hyp.* šerpa. *dem.* šerpinjica. — Pršti mast (u šerpenji, kad se što prži). Rj. 619b. *tugja riječ.* Osn. 197.

šèrpinjica, f. *dem.* od šerpinja. Rj.

šèrvánjènje, n. *verbal.* od šèrvanjiti. Rj.

šèrvánjiti, šèrvánjím, v. *impf.* kloniti se, oklijevati, *zaudern*, *tergiversari*. Rj. i *syn.* kod oklijevati.

šèšèt, *vidi* šezdeset. Rj. šes(tdes)et. — Janko Katić poginuo od puške koja nije vrijedila šest para. Posl. 194. Druga (zrna) donošahu rod, jedno po sto, a jedno po šeset, a jedno po trideset. Mat. 13, 8.

šèšètero, *vidi* šesetero. Rj. *vidi* i šezdesetero. za *postanje isp.* šeset.

šèšèti, *adj.* *vidi* šezdeseti. Rj. za *postanje isp.* šeset.

šèšètoro, *vidi* šezdesetero. Rj. *vidi* i šesetero. za *postanje isp.* šeset.

šèšnaest, *sechzehn*, *sedecim*. Rj. šes(t)na(d)es(e)t. *vidi* šestoronaest.

šèšnaestoro, *vidi* šesnaestoro. Rj.

šèšnaestí, *adj.* *der* sechzehnte, *decimus sextus*. Rj. — *Pađe prvi ždrijeb na Jojariva . . . šesnaesti na Imira.* Dnev. I. 24, 14.

šèšnaestoro, *Anzahl von sechzen* (fr. *une seizaine*), *sedecim*. Rj. *vidi* šesnaestoro. za *značenje i upotrebljavanje isp.* četvori.

šèst, *sechs*, *sex*. Rj. — *Kojih je bilo oko šest sedam stotina.* Miloš 103. *Jer mu rodih šest sinova.* Mojs. I. 30, 20.

šèsta, m. koji ima šest prsta, *der Sechsfingerige*, *sedigitus*; *Da vidimo Šestu od Zadvarja.* Rj. *hyp.*

šèšták, šèštáka, m. — **1)** *der* Sechser, *senarius* (z. B. *Pferd*, *Münze*). Rj. n. p. konj od šest godina; *novac od šest jedinica*, n. p. od šest silira. — **2)** (u Biogradu) *Art Teppich*, *struguli genus*. Rj. nekaki čilim.

šèštákinja, f. — **1)** n. p. kobila, (*Stute*) *von sechs Jahren*, (*equa*) *sex annorum*. Rj. *što god žensko od šest godina*. — **2)** *vidi* šestorka. Rj. *bure od šest akova*.

šèštani, m. pl. pleme u nahiji Barskoj. Rj.

šèštár, m. — **1)** *der* Zirkel, *circulus*. Ja sam ovu riječ najprije čuo u Tršiću od ljudi koji grade kace i ostalu burad. Njihov je šestar (onda bio) od račvastе grane, pa ako je širok, oni ga kakom svezom pouze, ako li je uzak, oni ga kakijem drvetom rašire; pa kad jedno bure zadne, oni šestar onaj bace pa za drugo prave drugi. *cf.* šestilo, šestati. — **2)** (u Fruškoj Gori) ono žumе (šezdeseti dijel) što je određeno za jednu godinu da se siječe. Rj.

šèštárènje, n. *das* Zirkeln, *circinatio*. Rj. *verb.* od šestariti, *koje vidi*.

šèštárití, šèštárim, v. *impf.* zirkeln, *circino*. Rj. šestarom mjeriti. *vidi* šestati. v. *pf.* slož. ošestariti.

šèštati, šèštám, v. *impf.* Premudri raskrečivši kažiput i srednji prst načini od njih kao šestar, pa naslonivši kažiprst na nešto, okrene njima kao šestarom govoreći: »Dosta je šestao, dok je ošestao«. Po tome se ljudi dosjete te načine šestar pa njime prema veličini bureta izmjere dno i zadne bure. *cf.* šestar. Rj. šestarom mjeriti. *vidi* šestariti. v. *pf.* slož. ošestati.

šèštèrica, f. *vidi* šestorica. Rj.

šèšteroro, *vidi* šestoro. Rj.

šèšti, *adj.* *der* sechste, *sextus*. Rj. — I bi veće i bi jutro, dan šesti. Mojs. I. 1, 31.

šèštien, f. *die* Sechs (im *Kartenspiel*), *senarius*. Rj. karta koja broji šest.

šèstilo, n. (u Moslavini) *vidi* šestar 1. Rj. — *riječi s takim nast. kod* bučkalu.

šèstina, f. — **1)** *das* Sechstel, *sextans*, *pars sexta*. Rj. šesti díjel. — **2)** *Anzahl von sechs*, *sex*. Rj. šest stvari od jedne vrste ujedno. *isp.* šestinja.

šèstinja, f. (u Srijemu) n. p. ovaj vo vozi na šestinji, t. j. naprijed kad je šest upregnuto (prva se dva zovu potkonjaci, druga dva pogonaši i pogonjaši). Rj. *isp.* šestina 2. — *za nast.* šestina i šestinja *isp.* babine i babinje.

šèstókrilí, *adj.* *sechsgelügel*, *sex alis instructus*: sveti šestokrili Arangjele! zakrili me krilom tvojim. Rj. šesto-krili, koji ima šest krila. *vidi* šestokrilni. *isp.* tako slož. *adj.* dvokrili, zlatokrili, zlatokrili. — Lisica pobegne . . . i pretvori se u utvu šestokrilu, ali sokolovi odmah za njom. Npr. 204. Stvoríću se zmijom šestokrilom. Npj. 2, 507. Siv sokole šestokrili, brate, srečo! Kov. 107. Zborovi angjelski . . . mnogooki heruvimi i šestokrili serafimi. DP. 25.

šèstókrilka, f. *die* Sechsgelügelte, *sex alas habens*: Na katarci zmija šestokrilka. Rj. koja je šestokrila.

šèstókrilní, *adj.* *vidi* šestokrili. — Već to bila sveta crkva Sofija, u njoj poju šestokrilni angjeli. Npj. 1, 121.

1. šèstóper, *adj.* (st.) *von sechs* pera, *q. v.*: Ti si posejala šestoper kaloper. Rj. šesto-per, koji ima šest pèrâ. *isp.* pero 3. — tako slož. *adj.* *isp.* kočoperan, lihoper, okoperan, šaroper, zlatoperni.

2. šèstóper, šèstóperac, šèstópèrca, m. buzdovan od šest pèrâ: Jer vidiš li šestoper pozlaćen. Al' on skida zlatna šestopera. Rj. šesto-per, šesto-perac. za drugu polu *vidi* pero 6 (pèra), *isp.* šestoperni.

šèstópèrní, *adj.* (st.) *von sechs* pera: Buzdovane šestoperni. Rj. *isp.* 2 šestoper.

šèstóredica, f.: To začula šeničica šestoredica. Rj. šesto-redica, šenica koja ima u klasu šest redova. Rj.³ *isp.* šeničica, gdje se kaže da je to nekaka trava. — A jesti ću šeničicu šestoredice. Npj. 1, 448.

šèstóricia, *Anzahl von sechs*, *sex*. Rj. *vidi* šestorica. za *značenje i upotrebljavanje isp.* četvorica.

šèštórka, f. bure od šest akova, *ein* sechseimeriges Fass, *dolium sex amphoras capiens*, *cf.* šestakinja 2. Rj.

šèštoro, *Anzahl von sechs*, *sex*. Rj. *vidi* šestoro. za *značenje i upotrebljavanje isp.* četvori. Tako krene Jakov u Misir sa svojom djecom i unučadina, na broj svega njih šezdeset i šestoro. Prip. bibl. 35.

šèštórógub, *adj.* šestoro-gub. *isp.* Rj.¹ XLIX. *isp.* -gub. *vidi* šestorostruk.

šèštórónaest, (u C. G.) *vidi* šesnaest. Rj.

šèštóróstruk, *adj.* šestoro-struk. *isp.* Rj.¹ XLIX. *isp.* -struk. *vidi* šestorogub.

šèštósložan, žna, *adj.* šesto-složan, što je od šest slogova: Pjesmica izmiješana sa šestosložnim stihovima. Npj.¹ 1, LX. *isp.* takva *adj.* kod četvorosložan.

šèšana,* f. eine Art Flinte (österreich. der Stutzen), *teli genus*. Rj. nekaka puška. *vidi* šešana, šisana; kantunača, šica, štuc. — Kaval je spolja kao i šešana, samo što iznutra nema aneta. Rj. 257b. Naredivši šešanu sakrije se za kuću u grah pričanik; kad hajduci dogju pred kuću, on potegne iz šešane te jednoga obori na zemlju. Rj. 800a. Ušavši iznenada k spahiji u sobu, skreše mu šešanu u prsi, no šešana plane, a ne sastavi. Npj.¹ 1, XXX.

šèšárica, šèšárka, f. *der* Gallapfel, *galla*. Rj. *vidi* šišarica, šišarka; šiška; babuška. — Poneo na vašar vreću šesarica da proda mesto oraha, kojima je odzgo s vrha šesarice bio malo pokrio. Npr. 168. Trn mu pod rep (i borova šesarika). Posl. 321.

šèše, f. pl. (u Dubr.) *vidi* boginje, ospice. Rj. *vidi* i kozice, kraste. — Maksima su dopanule šese, Maksimu su izgrdile lice. HNpj. 1, 339.

šèšír, šèšíra, m. *der* Hut, *pileus*, *cf.* klobuk. Rj.

dem. šeširić. *augm.* šeširina. *vidi* i škrljak, škrljak. — Oklopiti n. p. *obod* u šešira, t. j. spustiti ga na niže. Rj. 453a. *Skine šešir* i stane se moliti. Žitije 53. *tugja*. Osn. 113.

Šeširdžija, m. *der Hutmacher, pilearius (opifex)*. Rj. šešir-dži(ja). *nast.* Turski. koji gradi šešire. *vidi* klobučar. — U Srijemu je drnda (n. p. u šeširdžija) kao pruglo. Rj. 140b. Kao Bog i šeširdžija. (Kad hoće da se kaže da su dva čoeka vrlo različni jedan od drugoga). Posl. 129. To je samo pritiskivanje (gaženje, udaranje) i ovo se zove svaljati, kao što čine naše šeširdžije (klobučari). Priprava 142.

Šeširdžijin, adj. *des Hutmachers, pilearii*. Rj. što pripada šeširdžiji.

Šeširić, m. *dem.* od šešir. Rj. *vidi* klobučić.

Šeširina, f. *augm.* od šešir. Rj. *vidi* klobučina. *takva augm.* kod bardačina.

Šet, akc. Rj. XXXI. *interj.* *uzvikom se ovijem kaže u šati kao da šeta onaj koji se trčavši na polje povraća, u riječima:* Trč na polje, šet u kuću (biće nočas). Rj. 753a. Trk na na polje, šet u kuću. (Kad koga čera na polje). Posl. 321.

Šeta, f. (st.) *vidi* šetnja: šetu šeta ago Mema. Rj. i *syn.* kod šetnja. — *Šetom* se šetala sveta deva Marija. HNpj. 1, 5.

Šetalac, šetaoca, m. *ambulator*. Stuli. koji šeta. — *za nast.* isp. čuvalac.

Šetalica, f. — 1) *der Pendel, perpendiculum*. Rj. u *sahata*. *vidi* šetaljka. — 2) žena što šeta. prema šetalac.

Šetaliste, n. *vidi* šetnica. Rj. *mjesto gdje se šeta.* — *riječi s takim nast.* kod danište.

Šetaljka, f. *vidi* šetalica 1. Rj. *riječi s takim nast.* kod kazaljka.

Šetanje, n. *das Spaziren, Wandeln, ambulatio*. Rj. *verb.* od šetati (i se), koje *vidi.* dem. šetukanje. — Ja se mlada boljem dobru nadam . . . od gjevera daleku šetanju, od zaova dragu milovanju. Npj. 1, 63.

Šetaonica, f. *vidi* šetnica. *isp.* luža. — Ako pogledamo na sadašnjost Dubrovnika . . . ovdje su ti šetaonice, koje koliko su za varoš prijatnost, toliko su i svedodžba njene slavne prošlosti. Zlos. 117. *za nast.* isp. djeljaonica.

Šetati, šetām (šēcēm), v. *impf.* Rj. v. *pf.* slož. do-šetati, i(z)-, na- (se), od-, pre-, pro-, sa-, u-. v. *impf.* slož. prošetivati. *dem.* šetukati se. — 1) a) *wandeln, ambulo*. Rj. *vidi* hodati. *neprelazno:* Sedne na konja, pa sve pored jezera šeće . . . usedne na konja, pa sve pokraj jezera, ali nije lteo šetati, nego sve stane trčati. Npr. 18. Dogje u nekakav veliki grad i šetajući kroz nj opazi ga careva šcer. 117. Što je tebe, od Cuca serdaru, te *ijetko proz ordiju šetaš?* Npj. 4, 390. Begamina šeta po bijelu dvoru. Herc. 292. *oramo ide i ovaj primjer:* I dva grada nešetane i dva konja nejahane. Rj. 420a. *sa se, pass.:* Nešetan, adj. *kuda se nije šetalo*. Rj. 420a. Šetnica, *mjesto gdje se šeta*. Rj. 837b. — b) *prelazno, šetati n. p. konja, t. j. vodati ga:* Svi svatovi konje provagjaju, salt ne šeta zmija Lastavicu, sama joj se po avliji šeta. Npj. 2, 57. Turski konji noge iskidaše šetajući jutrom i večerom. 3, 52 (T. j. šetajući [vodajuć] ih [konje]. Vuk). — 2) *sa se, refleks. spaziren, wandeln, obambulo*. Rj. *značenje kao pod 1 a) bez refleks. se.* — Izigju u šetnju, i šetajući se opazi Stojša . . . Npr. 34. Šetajući se tamo amo kroz kamaru ugleda nekakav štap. 115. Pogje nekakav car sa svojom ženom i sa kćeri da se šeta po moru na lagji. 173. Uzjahao na konja, te se šeće po bašci, a konj da se pomami pod njim. 206. Šetajući se s prove na krmu opazi gjevojku. 249. Čudo ljudi za gjevojku kažu . . . kad se šeće kao paunice. Npj. 3, 516.

Šetlja petlja, f. cf. ciciban (samo u onoj zagoneci). Rj. *zagonetku* *vidi* kod ciciban.

Šetnica, f. (u Dubr.) *mjesto gdje se šeta, der Spazirplatz, ambulacrum, cf. šetaliste*. Rj. *po nastavcima rekao bih, da je šetaliste mjesto gdje se šeta, a šetnica zgrada gdje se šeta, n. p. što Nijemac kaže Wandelbahn. vidu* šetaonica, luža.

Šetnja, f. *der Spazirgang, ambulatio*: otišao u šetnju. Rj. *vidi* šeća 2, šedba, šeta, prošetnja; *prohod* 1. — *Izigje* s braćom malo pred dvor u šetnju. Npr. 7. Vodio ga sa sobom u šetnju. Miloš 143.

Šetukanje, n. *verb.* od šetukati. *dem.* od šetanje. **Šetukati**, šetūkām, v. *impf.* *dem.* od šetati. *isp.* rosūkati, rōsūkām, *dem.* od rositi. — Sveti Petar u raj šetukaše, za njim stara majka pristajaje. Herc. 307. Iš paune zlatopere! ne šetukaj, ne zagučaj, ne šoboći, ne klopoći. 347.

Šev, m. *vidi* šef. *glas f u tugjoj riječi promijenio se u našem jeziku na glas v, isp. f.* — Jer si vazda hrabro vojevao, za to sam te ševom učinio. Npj. 5, 321. Pogibe nam jedan silan junak šev od garde, vojevoda Gjuro. 5, 346.

Ševa, f. *die Lerche, alauda, cf. čevrljuga*. Rj. *ptica. vidu* i ševrljuga, krunica 3, kukuljača, kukuljava. — Zapjevala mu ševa. (Našla ga sreća). Posl. 85. Svabio ševa. (Hoće da umre). 276.

Ševār, ševára, m. — 1) *arundo arenaria* Linn. Rj. *biljka* [a] *Schilfrohr, phragmites communis Trin.;* b) *Rohr, Teichkolbe, typha L.* Rj. 3): *isp.* ševarika. — Tako postane platno. A može biti da je to iz početka prije bilo ogledano od šaša ili ševara, vrbe . . . nego li od predenijeh vunenijeh konaca. Priprava 142. — 2) *die Staude, der Strauch, frutex, cf. grm.* Rj. *vidu* i grmen, česta, džbun, megja 2, omegjak, šiprag, šib, žbun. *dem.* ševarić. *coll.* ševarik, ševarje.

Ševarić, m. *dem.* od ševār 2. Rj. *vidu* bus 2, grmić. **Ševarik**, ševarika, m. *das Gesträuch, fruticetum*. Rj. *gdje ima ševārā. vidu* ševarje, grmenje, šibljak, šiblje. *isp.* šikara. — *za nast. riječi kod* apik.

Ševārika, f. *isp.* ševār 1. — U kojoj je (tavnici) voda do kolina, ševarika trava do ramena. HNpj. 4, 724. *za nast. isp.* apika.

Ševārje, n. *vidu* ševarik. — Na jedan mah i ovce i koze grnuše s plandišta u ševārje. Zim. 121.

Ševēljājka, f. u pripjevu: O ti gusko ševēljajko! Rj. *isp.* ševār pever. — ševēljajka (pred j osn. od koje je ševēljiti). Osn. 301.

Ševēljēnje, n. *vidu* vrđanje. Rj.

Ševēljiti, lĭim, v. *impf.* *vidu* vrđati. Rj. *U značenju mahati, micati se tamo amo, lĭuljati se, okretati se: ševēljiti (vrđati), ševēljajka; poševica. Korijeni* 262.

Ševin, adj. *Lerchen-, alaudae*. Rj. *što pripada ševi.* **Šever pever**, u pripjevu: Ja bih patku podranila: o ti pate, šever pever! Herc. 286. *isp.* šigo-migo. *za značenje. isp.* ševēljajka, i ševrđati.

Ševrđanje, n. — 1) *das unstäte Bewegen, bald her, bald hin, motus inconstans:* Pravda ne treba mnogog ševrđanja (Posl. 258). Rj. — 2) *die Unbeständigkeit, inconstantia*. Rj. *isp.* nepostojanstvo.

Ševrđati, dām, v. *impf.* ševrđnuti, dnēm, v. *pf.* — 1) *unstāt sein, sum inconstans*. Rj. *kao vrtjeti se, tamo amo micati se, okretati se; tamo amo maći se, okrenuti se.* — 2) *fig. unbeständig sein, sum inconstans*. Rj. *u prenesenom smislu: nepostojan, prevertljiv biti, postati.*

Ševrljuga, f. *vidu* ševa. Rj. i *ondje syn.* — A propoja tica ševrljuga. Rj. 611a. čevrljuga (*vidu* ševrljuga, kojoj će biti samo dodano sprijeda t, te od tš postalo č). Osn. 367. *riječi s takim nast.* kod bjeluga.

Ševtēlja,* f. Rj. *vidu* šeftelija, šeptelija. — 1) *vidu* breskva. Rj. — 2) (u Slav.) *vidu* kajšija. Rj. — Araš-lame u medu kuvane, ševtelije za rose nabrane. Npj. 1, 569. *u tugjoj riječi šeftelija promijenio se u našem jeziku glas f na v i p. isp. f.*

Šezdesēt, sechzig, sexaginta, cf. šeset. Rj. šes(t)-deset, s se pretvorilo pred d u z. — S' sobom vodi

tri stotin' Madžara i šezdeset dece Karavlahi. Npj. 2, 481.

šezdesetero, *vidi* šezdesetero. Rj.

šezdesēti, *adj. der sechzigste, sexagesimus*. Rj. *vidi* šeseti.

šezdesētoro, *eine Anzahl von sechzig, sexaginta*. Rj. *vidi* šezdesetero, šesetero, šesetero. — *za značenje i upotrebljavanje isp.* četvori.

šžanj, šžnja, *m.* (u C. G.) *vidi* sežanj. Rj. — Zlo dohodi na šžnje a ishodi na dlake. DPosl. 158. *sežanj* (gdje gdje i sa š mjesto s: *šežanj*); sezati se, posezati. Korijeni 213. *po krivom izgovoru* Crnogorskom.

šib, šiba, *m. das Gesträuch, virgultum*. Rj. *vidi* ševar 2, i *syn. ondje*, *isp.* šibljak, šiblje.

šiba, *f.* Rj. *dem.* šibica. *coll.* šibljak, šiblje. *isp.* šib. — **1)** *die Ruthe, virga*: Dvije šibe do neba šibaju (oči), *cf.* šibljika. Rj. *vidi* i šibika, šipka 1, šipraška, prot. — **2)** *die Spiessruthen, poena virgarum*: metnuli ga (udarili ga) na šibu. Rj. (*za kazan*). — **3)** *Brunnenstange, harpago*. Rj. u bunara. *isp.* šipka 5. — **4)** *eine Art langer Kanone (von kleinerm Kaliber), Feldschlange, tormenti genus*: Dok mi gleda Krnjo na Zemuna, tanka šiba na malu Višnjicu. Rj. *nekakav dugi top*. — Pa im haber od Rudina dogje, da pucaju šibe i topovi. Npj. 4, 389.

šibak, šipka, *m.* (u C. G.) drvo što je privezano za stajalo te se njim žito mlati. Rj. *vidi* cijep.

šibalo, *n. die Ruthe des Trommelschlägers, virga tympani, cf.* šipka 4. Rj. *šibalo bubnjarsko. vid* i batuga 1, maljica.

šibaluk, *m.* na gjermi, *Brunnenschwengel, tolleno*. Rj. *vidi* gjeram 1, gjerma. *na bunaru poluga o kojoj visi šipka (a o šipci kabao)*.

šiban, *m.* u pjesmi nekaka trava: S onu bandu šibenika šiban trava do koljena. Rj.

šibanje, *n. das Streichen mit Ruthen, caesio (virgis)*. Rj. *verb. od* šibati, *koje vid* i *vidi* ošibivanje.

šibati, bām, *v. impf.* Rj. *v. pf. slož.* i(z)-šibati, na-pro-; *v. pf. prosti* šinuti, *odatle v. pf. slož.* o-šinuti, po-, pri-, prio-; *v. impf. slož.* ošibivati. — **1)** Veće šiba doru konja svoga, da uhvati Skadarku djevojku. Npj. 1, 602. Odmah (je) počeo *prestupnike šibati* i sjeći i iz pištolja gagjati. Danica 3, 196. Napravi zlatnu šibiku, pa mene šibaj u dvore *po onom skucu svlenu*. Kov. 49. Otac vas je moj šibao bičevima. Car. I. 12, 11. — **2)** kud to šiba, *zielen, specto*. Rj. *isp. gagjati*. — *Okom šiba* Ibro bajraktaru. HNpj. 4, 521.

šibe! *interj. so jagt man die jungen Hunde fort, vox pellendi catulos (zu erwachsenen sagt man oš)*: Šibe kerče, ne laj na švalerče. Rj. *uzvikom ovim odgoni se mlado pašće (a pas uzvikom oš)*.

šibenac, šibēna, *m.* u Mačvi Drinska otoka. Rj.

šibenčanin, *m.* DRJ. 2, 4. *čovjek iz Šibenika*.

šibenik, *m.* Sebeniko, *Sebenicum*. Rj. *varoš u Dalmaciji*.

šibica, *f.* — **1)** *dem. od* šiba. Rj. — **2)** *ponajviše pl. šibice; die Zündhölzchen*. u Hrv. *vidi* sumporača, i *syn. ondje*.

šibika, *f. vid* i šibljika: U ruke joj od zlata šibika. Rj. *vidi* i šiba 1, i *syn. ondje*. — Pri tom bijaše i lijepa kao vila od gore, visoka kao jela, a tanka kao šibika. Npr. 130. Pamet je caru zlatna šibika a vojniku bojno kopje. DPosl. 93.

šibljak, šibljāka, *m. šiblje, n. das Ruthengesträuch, virgultum, cf.* šib: I uteče šiblju bukovome. *coll. od* šiba. *vidi* ševarik, grmenje, šikara. — Guju za rep ne bi izvukao (taki je šibljak). Posl. 46.

šibljiče, *n.* u ovoj zagoneci: Zmija šiće kroz šibljiče, za njom se meće junačko pleće. Rj. *odgonetljaj*: kosač i kosa.

šibljika, *f. die Ruthe, virga, cf.* šiba 1: Budila me tananom šibljikom. Rj. i *syn. kod* šiba 1. — Prudika, šibljika koja iz pruda raste. Rj. 618b. — Ta

lijepša je od bijele vile . . . a tanka je kako i šibljika. Npj. 3, 257. Ali će izaći šibljika iz stabla Jesejeva. Is. 11, 1.

šibūt, *m.*: Pa g' ostavi u šibutu živa. Rj. — šibut (značenja neznana, biće šib, koji mu je i osnova). Osn. 222. *riječi s takim nast. kod* brskut.

šič! *riječ* *kojom se mačka tjera*. J. Bogdanović. *uzvik*.

šica, *f. eine Art Flinte (der Stutzen), telum accuratius, cf.* šešana. Rj. i *syn. ondje*. — *tugja*. Osn. 33 (*od* Njem. Schütze).

šičanje, *n. verb. od* šicati. J. Bogdanović. *radnja* *kojom tko mačke šica*.

šičar, *m. der Scharfschütze, jaculator*. Rj. *isp.* puškar 1, strjeljač. *od tugje riječi* šica, *pa se e nije promijenilo na č. isp.* harnicar, pucar. — Kod njih ima šest stotin šičara. HNpj. 4, 222.

šičarski, *adj. Scharfschützen-, jaculatorius*. Rj. *što pripada šičarima ili šičaru* *kojemu god*.

šicati, cām, *v. impf.* »ništa ne radi manj vavijek mačke šica. J. Bogdanović. *uzvikujući* šic! šic! *tjerati* mačke.

šičar,* šičāra, *m. Gewinn, lucrum, Beute, praeda, cf.* dobit: U bečara svakoga šičara, ponajviše buha i ušiju (Posl. 325). Rj. *vidi* i šičarina, čkvar 2, plijen, čelepir. — Kad je vojsku vojevati, onda se viče: kamo junak Kraljeviću Marko? A kad je šičar *djeliti*, govore mu: Otkuda si neznana delijo? Posl. 117. Nema čara ni šičara, dok ne dogje Karo iz Mostara: groše daje, a zolote prima. 204. Od Turaka šičar *dobijemo*. Npj. 4, 246. A dobar ti šičar *zadobismo*. 4, 415.

šičardžija,* *m. der gern Beute macht, praedator*: Gledale ga još tri šičardžije. Rj. *koji je lakom na šičar. isp.* pljačkadžija.

šičarina, *f. cf. (vide)* plijen. Rj.² *vidi* i šičar, i *syn. ondje*.

šičariti, šičārim, *v. pf. erbeuten, lucrari*: Gje bi s mojom četom šičario. Rj. šičar *dobiti*. — E da bismo šičar šičarili i dosta se blaga nauzeli. Npj. 4, 50. Da se danas nakidamo glava, šičarimo konja i oružja i s Turaka čurkov' i kalpaka. 4, 456.

šigo-migo, u pripjevu: A ti patko šigo-migo. Rj. — *šige mige*. DPosl. 121. *isp.* šever pever.

šija, *f. der Hals (der Gänse, Krebse), collum*: Ta po šiji, ta po vratu (Posl. 312). Nije po šiji, već po vratu (Posl. 216). Rj. *vrat u gusaka, raka, itd.* — Neka donese na žrtvu Gospodu za prijestup *dvije grlice ili dva golubića* . . . a sveštenik neka prinese prvo ono što je za grijeh, i noktom neka mu *zasiječe glavu k šiji*, ali da ne razdvoji. Mojs. III. 5, 8.

šijāčki, *adj. schijakisch, τὸν Šijaci*. Rj. *što pripada Šijacima ili Šijaku* *kojemu god*.

šijak, *m.* Hercegovci zovu Šijacima sve Srblje koji ne govore kao oni (n. p. lijepo, bijelo, mljeko, koljeno, nego lepo, belo, mleko, koleno itd.); a Srijemci i Bačvani zovu Šijacima Hercegovce, Dalmatince i Hrvate. Rj. — Dosjetljiv kao Šijak. Posl. 67.

šijakinja, *f. die Schijakin, femina e terra τὸν Šijaci*. Rj. *ženska glava iz zemlje Šijačke*.

šijenje, *n. das Nähen, sutura*. Rj. *verb. od* šiti. *radnja* *kojom tko šije što. vid* i šivenje, švenje.

šijūe, *cf.* pipavica 2. Rj. *uzvik*. — »Pipavice, mipavice . . . I dva konja vrana, i četiri plava, od mora do mora, do beloga Dunava. Šijuc. Na kome se rečne šijuc, onaj valja da žmuri. Rj. 500b.

1. šik,* *m. vid* i klobodan. Rj. *vidi* i žik; kozar 2, telej, varak (*das Rauschgold, Flittergold*). — Pošetalo je pet gjevojaka, piper-peana, šikom-bajana. Rj. 36a. Dvori su mu šikom šikovati. Rj. 839a. U ruci joj ogledalo, šikli šikom šiklisato. Herc. 265.

2. šik! *vidi* šike. Rj.

3. šik, *m.* u starim poslovicama: Sp'o mu je šik.

DPostl. 113. Zalomio mu se šik. 154. šik u Stulića što i šip, vrh, šiljak XVII. isp. šiklja.

Šika, f. — **1**) *das Zischen z. B. der Gans, sibilus (anseris)*: stoji ga šika. Rj. *kad šiče n. p. guska. isp. šikanje* 1. — **2**) (po zap. kraj.) *vidi* kolijevka: U malenoj šici kolijevci. Rj. *vidi* i kolijepka, bešika. isp. šikati (šikam) 1.

šikalo, n. kod uzdara od drveta čim kožu glade, cf. kostilo. Rj.

šikānje, n. — **1**) *das Zischen der Gans, sibilatio*. Rj. — **2**) *das Wiegen, cunarum actio*. Rj. verb. od šikati (šikam), šikati se (šikam se), i od šikati (šičem).

šikara, f. Rj. (cf. palučak, žbun?). Rj.² *ova riječ u Hrv. znači što i ševarik, ševarje, grmenje, šibljak, šiblje*. (J. Bogdanović: *Gestrüppe*).

šikarēnje, n. *das Keichen beim schweren Tragen, anhelatio bajulantis*. Rj. verb. od šikariti, koje *vidi*.

šikariti, rim, v. *impf. keichend tragen, anhelus bajulo*. Rj. *daščući nositi* što.

šikārje, n. *vidi* šikara, što znači u Hrv. — Oko kule šikarje poraslo, a na kuli ptice viju gn'jezdo. HNpj. 1, 172.

1. šikati, šikam, v. *impf.* (po jugozap. kraj.). — **I. 1**) *dijete, wiegen, cunas ago (infantis)*: Da mi gjeću u bešiku šika. Rj. v. *pf. slož. prišikati, ušikati. v. pf. prosti* šiknuti 1. — Mene je gora rodila... od gore vjetric puvao, mene je vilu šikao. Npj. 1, 65. Najteže zna ono ludo bilo u bešici bez majčine hrane; šikao je Kopčić alajbego, šikao je i ušikao je. Herc. 224. — **2**) *šikala ga krv*, t. j. točila ga, išla od njega: Ko je gogj sirac izio, braca Milivoja krv šikala (Kad na koga za svašto krivicu bacaju. Posl. 141). Rj. *isp. šikljati, šiktati*. — **II. sa se, refleks.** — **1**) *sich fortpacken, facessere*: Šikajte se, gosti, od kuda ste došli. Rj. *odlaziti 2. vidi* prljati 2, torjati se, vući se 3. — **2**) *vidi* ljuljati se, njihati se: Šikala se barka put svetoga Marka. Rj. — Na ovi glas poče se ste kamenje i drveće šikati. Npr. 152.

2. šikati, šičem, v. *impf. zischen wie die Gans, sibilu ut anser*: šiče kao gusak (Posl. 352). Što šiče na sveca? (Posl. 1). Rj. v. *pf. prosti* šiknuti 2. v. *impf. slož. prišikivati*. — *Zmija šiče kroz šibljice*, za njom se meće junačko pleće. Rj. 838b (kosa i kosač).

šike! *interj. sprichst man zu jungen Schweinen, um sie fortzujagen, vox pellenā porcellos, cf. 2 šik!* Rj. *uzvikom ovim odgone se mladi prašičići*.

šikli,* *adj. indecl. mit Rauschgold geschmückt, auro tremulo ornatus*: Te uljeze u šikli odaju. Zbore Turci u šikli odaji. Rj. šik-li (s Tur. završetkom), što je šiklisano, na što je udaren šik. *vidi* varakli. — Odvede je dvoru bijelome, pa je sjede uz šikli bešiku. Herc. 181. U ruci joj ogledalo šikli šikom šiklisato. 265.

šiklisati,* šiklišem, v. *impf. i pf. vidi* šikosati, šikovati, teleisati, varakleisati, žikati. *za postanje isp. šikli*. — U ruci joj ogledalo šikli šikom šiklisato. Herc. 265.

šiklja, f. *Art spitziger Schiffe, navigii genus*. Rj. nekaka šiljasta lagja. *osn. će biti u 3 šik. dem. šikljica*.

šikljānje, n. *das Hervorrauschen, proruptio*. Rj. verb. od šikljati, koje *vidi*.

šikljati, šikljām, v. *impf. hervorsprudeln, emico, prosilio*: šiklja krv iz rane, vino iz bureta. Rj. *vidi* šiktati, lopiti, bljuzgati, brigzati.

šikljica, f. *dem. od šiklja*. Rj.

šiknuti, šiknēm, v. *pf.* (u Crmu.) — **1**) *dijete, t. j. ljuljnuti*. Rj. v. *impf. prosti* 1 šikati 1. — **2**) *zischen, sibilu*. Rj. n. p. guska šikne. v. *impf. prosti* 2 šikati.

šikosānje, n. *verbal. od šikosati*. Rj.

šikosati, šikošem, v. *impf. i pf. mit Rauschgold überziehen, auro tremulo inducere*. Rj. šikosati što, udarati ili udariti na nj šik. *vidi* šiklisati, i *syn. ondje*. — Mletačkijem zlatom šikotane. Rj. 231b (*griješkom mjesto šikosane ili šikovane?*).

šikovānje, n. *verbal. od šikovati. vidi* šikosanje.

1. šikovati, šikujēm, v. *impf. mit Rauschgold überziehen, auro tremulo inducere, cf. šikosati*: Dvori su mu šikom šikovani. Rj. *biće i v. pf. vidi syn. kod* šiklisati. — Na noge mestve i papuče, pa su mestve zlatom šikovane. Npj. 3, 19.

2. šikovati se, šikujē se, v. r. *impf.* (u vojv.) *sich schicken, decet, cf. prilikovati, ličiti, dolikovati, odlikovati*. Rj. *Njem. sich schicken*.

šiktānje, n. *vidi* šikljanje. Rj.

šiktati, šikčēm, v. *impf. vidi* šikljati. Rj. i *syn. ondje*.

šikundjed, m. *vidi* šikungjed.

šikungjed, m. (u C. G.) *vidi* šukungjed. Rj. *djedov djed. vidi* i šakundjed, i *syn. ondje*.

šiler, m. (u Srijemu) *der Schiller (Wein), vinum helvolum*. Rj. šilerasto (*rujno?*) vino. *vidi* šiljer. *isp. vinoš*.

šilerast, *adj. n. p. vino, schillernā, helvolus*. Rj. *vidi* šiljerast. *isp. rujan (adj.) od Njem. schillernā*.

šilo, *die Ahle, subula*: Šilo za ognjilo (Jedno za drugo, ili: jednako za jednako. Posl. 352). Rj. — Šilo u vreću (Kad se što sitno u veliki sud metne). Posl. 352. Proroci Valovi stadoše... parati se nožima i šilima po svom običaju, dokle ih krv ne obli. Car. I. 18, 28.

šiljak, šiljka, m. *eine hölzerne Ahle, subula lignea*. Rj. šilo drveno, t. j. šiljasto drveće, ili stvar kakva god zašiljena, da se može njom n. p. bosti. *isp. 3 šik. dem. šiljčić*. — Ispilja, drven šiljak kojim se pridođa dva kraja n. p. na šatri. Rj. 242a. Praljak, *praljak šiljak* kojim se grade opanci. Rj. 564a. Gjak pušme gjeļjati jedan mali šiljak... domisli se te oni šiljak zavrti divljanu u oko i oslijepi ga. Npr. 148. Kao da mu sto šiljaka pod kožu ugje (tako je nemiran). Posl. 130. Glave im (hajducima) panduri odnesu Turcima, te se po gradovima na šiljcima metnu na bedene. Danica 2, 94. Šiljkati, šiljkom budući goniti. Daničić, DPostl. XVIII.

šiljānje, n. *das Schicken, missio*. Rj. verb. od šiljati, *radnja kojom tko šilje što*: Ne vjerujem da će vam je (knjigu) poslati... a osobito ova njegova i nije za šiljanje. Straž. 1887, 175.

šiljast, *adj. zugespitzt, acutus*. Rj. *vidi* i šiljat, šiljkast; ošiljat, zaošiljast; oštrljat, zaoštrljat. *suprotno* zarubast, zatubast.

šiljat, *adj.* Rj.² *vidi* šiljast, i *syn. ondje*. — Sad ga (crni prišt) najviše žegu (u vrh) usjalijem šiljatijem gvožđem (n. p. šipkom od puške). Rj. 745b.

šiljati, šiljēm, v. *impf. schicken, mitto, cf. slati*: Da mi sitnu knjigu napravimo, šiljemo je gradu u Nikšiće. Pa je šilje Petru vjereniku. Rj. *silati* i sa š mjesto s (prema sadašnjem vremenu glagola *slati*: šljem, gdje š stoji radi l): šiljati, odašiljati, pošiljati. Korijeni 217. i v. *impf. slož. razošiljati. v. pf. slož. kod slati*. — On (Sultan) pošilje na Bosnu vezira... zato šilje prvoga vezira, da po Bosni čera jaramaze. Npj. 4. 366. Ne šilji mi sačmane košulje, da ih dere čobanine Jovo. Herc. 160 (*sačmana košulja* = od postava i svile. Herc.). sa se, *pass.*: Kuriri se ne šilju svake negjelje, nego samo kad se dogodi posao za njih. Straž. 1887, 14.

šiljbōčēnje, n. *das Schildwach-stehen, statio*. Rj. verb. od šiljbōčiti, koje *vidi*.

šiljbōčiti, šiljbōčēm, v. *impf. Schildwache stehen, sum in statione*. Rj. *biti šiljbok* (Schildwache), *stražiti*.

šiljbōk, šiljbōka, m. *die Schildwache, miles in statione; statio*. Rj. *vidi* stražar.

šiljbokāna, f. *vidi* stražara. Rj. šiljbok-ana, od Njem. Schildwache i Turske (h)ana. *isp. ajmāna*.

šiljčić, m. *dem. od šiljak*. Rj. — Što se u veće govori, ujutru se ne spominje. (... on uzeo nož pa gradi sve male šiljčiče; kad ga oni zapitaju šta će

mu to, a on odgovori: »Da turamo u nos onome koji bi spomenuo za ono što je sinoć govoreno«. Posl. 360.

šiljeg, *m.* ein junger Widder, aries juvenis. Rj. mlad ovan. — riječi s takim nast. kod čepčeg.

šiljegvica, *f.* ein junges Schaf, ovis juvenis. Rj. mlada ovca.

šiljer, *m.* vidi šiler. Rj.

šiljerast, *adj.* vidi šilerast. Rj.

šiljež, *f.* (coll.) junge Schafe (beiderlei Geschlechts), oves juvenes. Rj. mladi ovnovi i mlade ovce. jedno od toga šilježe.

šilježe, šilježeta, *n.* ein junges Stück Schaf, ovis juvenis. cf. uhotka. Rj. coll. šiljež. — Šilježe se danas ošpurilo. Rj. 483b. U proljeće jagnje, u jesen šilježe, na drugo proljeće dzvica, a na treće, ako se ne ojačaji, onda je uhotka. Rj. 794a. Dogje k ovcama i nage ih sve na broju i na miru... »Kad bi znao ovaj čoban, ovde gde leži ono crno šilježe ima u zemlji pun podrum srebra i zlata.« Npr. 12.

šiljkānje, *n. verb.* od šiljkati (i se). radnja kojom tko šiljka *n. p.* vola, i kojom se šiljka.

šiljkast, *adj.* vidi šiljast. Rj. i syn. ondje.

šiljkāsi, *m. pl. t. j.* opanci, zugespitzte, cuspidatus. Rj. šiljkasti opanci.

šiljkati, šiljkām, *v. impf.* — **1)** šiljkom bodući goniti. Daničić, DPosl. XVIII. — Držat' silom, a šiljkat' da uteče. DPosl. 20. Mnogi šiljkaju vola, da mali su orači. 63. — **2)** sa se, refleks. šiljkati se, bosti se. u Sarajevu. Dr. Gj. Surmin.

šime, *m. hyp.* od šimun. gen. šima, voc. šime. — A to vidi šime Latinine. Npj. 3, 547. takva hyp. kod Ale.

šimija, *f.* (u Boci) vidi majmun. Rj.³ Lat. simia. vidi i mojemun.

šimšir, u ovoj zagoneci: Ja usijah šimšir, pod livadu pod šimšir, navrani se kordovan, izoba mi šimšir, pod livadu pod šimšir. Rj. odgonetljaj: Snijeg kad pane, pa kad udari kiša te ga rastopi.

šimla, *f.* (u Hrv.) vidi šindra. Rj. — Te u Misir b'jele dvore gradi: temelj meće od dragog kamenja, šimlu teše, u zlatu je meće. Herc. 126.

šimšir,* *m.* der Buchsbaum, buxus semper virens. Rj. biljka. vidi bus 3, mrčela, zelenika 2. — Posadiću u pustoj zemlji jelu, brijest i šimšir. Is. 41, 19. Sjedišta ti gradiše od slonove kosti i od šimšira s ostrva Kitejskih. Jezeq. 27, 6.

šimšir-kaša, *f.* šimširova kašika: Kad poneseš šimšir-kašu ka grlu, čini mi se sindžir-gvožđe na grlu. Rj.

šimširov, *adj.* von Buchsbaum, buxinus. Rj. što pripada šimširu. — Šimšir-kaša, šimširova kašika. Rj. 839b. Jedna vrata drva šimširova, druga vrata od srme žežene. Herc. 132.

šimširovina, *f.* Buchsbaumholz, lignum buxi. Rj. drvo šimširovo.

šimun, *m.* ime muško. vidi šimun, šimeun. hyp. šime. — Šimuna iskat' po Zadru. DPosl. 121.

šina, *f.* (u Srijemu) die Radschiene, ferrum quo rotae vincuntur. Rj. na točku. — Moroklinac, klinac kojim se šina prikiva. Rj. 368b. Ova se karta pruža samo dokle dopiru željezničke šine. Zlos. 68.

šindra, *f.* (coll.) die Schindeln, scandulae. Rj. vidi šimla. jedinica šindrika. — Šašovak, bukova daska osječena kao šindra. Rj. 834b. Kuće su pokrivene daskom (šindrom). Danica 2, 100. Krov joj je (crkvi) visok i strmen, a pokrivač — sitna graničeva šindra. Zim. 21.

šindralija, *f.* zgrada pokrivena šindrom. M. Gj. Miličević. — Seljačke kuće... Ima istina i po neka šindralija, ali su druge krovinjare, lubnice i kulače. Zim. 173.

šindrika, *f.* die Schindel, scandula. Rj. jedinica onoga što znači šindra. daščica *n. p.* za pokrivanje kuća. — Podvlačak. Rj. 519b (šindrika koja se podvuče

pod druge dvije). Skudla je kraća i uža od šindrike i šašoljka. Rj. 689a.

šinik,* šinika, *m.* (u Herc.) ein Getreidemass, mensurae genus (od deset oka). Rj. žitna mjera. vidi bagaš. — Od šinika varičak (u pripovijeci). Rj. 54a. Pa ću ti onda pokloniti šinik prosa. Rj. 212a. Oprigam mu šinik priganica. Rj. 464b. Dobro ti je rodila šenica, svako zrno po šinika dalo. Herc. 335.

šinter, *m.* (u vojv.) der Schinder, qui pecus morticinum deglubit. Rj. koji mrcine dere. vidi živoder.

šinterov, *adj.* des Schinders, ejus qui pecus morticinum deglubit. Rj. što pripada šinteru. vidi živoderov.

šinterski, *adj.* Schinder-, tov šinter. Rj. što pripada šinterima. vidi živoderski.

šinuti, šinēm, *v. pf.* Rj. ši(b)nuti (u Stullija i šibnuti i šinuti). *v. pf. slož.* o-šinuti, priošinuti, prišinuti. *v. impf.* šibati. — **I. 1)** einen Ruthenstreich, Peitschenhieb versetzen, caedo virga, flagello. Rj. šinuti koga, udariti ga šibom. — Pristao kao šipka uz bubanj. (Turski bubnjari u lijevoj ruci drže šipku, pa kad bubanj sprijed udare maljicom, onda ga i ostrag šinu šipkom). Posl. 263. S njime šinu o stinu studenu, puče njemu čelo na petero. HNpj. 4, 135. — **2)** ujesti: poganać ga šinuo! zmija ga šinula! A kakva je, šinula je guja! Rj. — **II.** sa se, refleks. *n. p.* na zemlju, sich hinwerfen, projicere se. Rj. kao baciti se.

šip, *m.* (u Šumad.) — **1)** ono gvožđe što se na njega nabije ereza ili prijevornica, te se o njemu objesi katanac. Rj. — **2)** acies, cuspis, mucro, acumen. — Gundulić: sprijed mu izide šip proz pleća. Stulli. vidi 3 šik, šiljak, vrh. šip. šipak 5. Korijeni 312.

šipak, šipka, *m.* — **1)** (u C. G. i u primorju) Granatapfel, malum granatum. Rj. vidi glavaš, ljutak (ljuti šipak), međun, pasovni (šipak), puklaš, sladun. — Boka je zemlja zdrava... u njoj rastu limuni, naranče, šipci (Granatäpfel), smokve i rosline. Kov. 33. — **2)** (u Lici) der Rosenstrauch, rosae frutex. Rj. vidi šipčanica, ruža. — **3)** (österreich. Hetschepesche) die Hagebutte, fructus (bacca) rosae caninae: Iskesio zube kao lisica na šipak (Posl. 104). Rj. vidi šipurak, svrbiguz. — **4)** hoćeš, šipak! (Od toga nema ništa. Posl. 342), eine Feige, wird nichts daraus, non auferes. Rj. vidi njaka, cic! hoćeš batinu, hoćeš brus, hoćeš kijak! kaže se neuljudno, kad se što zakračuje. — Svaki bratac sebi za užitak a krajini šipak. (Potiska, kad je krajina — granica — 1751 godine ukinuta). Posl. 277. — **5)** u junca ono na vrh roga, što poslije spadne: još mome volu ni šipci nijesu spali. Rj. šip, šipak 5. Korijeni 312.

šipan, *m.* Insel Giupanna. Rj. ostrvo u Dalmaciji. **šipar**, šipára, *m.* Rj. hyp. šiparac. dem. šiparčić. — **1)** oko Dunava dolje od Poreča, der männliche Hausen, huso mas. Rj. moruna muškoga roda. — **2)** kaže se i poodraslu djetetu muškome. Rj. isp. dječak, dječko.

šipárac, šipárca, *m.* — **1)** hyp. od šipar. — **2)** (u Jasenici) klen manji od oke. Rj.

šiparčić, *m.* dem. od šiparac. Rj.

šipčaluk, *m.* vidi šipčiste. Rj. šipča-luk. našu riječ sa Turskim nast. isp. take riječi kod bezobrazluk.

šipčan, *adj.* *n. p.* zrno, Granatäpfel-, mali granati. Rj. što pripada šipku 1.

šipčanica, *f.* (u Lici) die Rose, rosa, cf. šipak 2, ruža. Rj.

šipčica, *f.* dem. od šipka. Rj. — Srdačka, u čunku ona šipčica što na njoj stoji cijev. Rj. 708a.

šipčiste, *n.* (u C. G.) das Behältniss für den Ladestock an der Flinte, locus virgae sclopeti inserendae, cf. šipčaluk. Rj. mjesto na pušci gdje stoji šipka. — riječi s takim nast. kod blätiste.

šiper-peana, *f.* u pripjevu: Pošetalo je pet gjevovjaka: šiper peana, šikom-bojana, i gjuzelana, mimo-prosava, peta gjevovjaka vipiruzana. Rj.

šipila, šipilā, n. pl. — 1) na razboju one dvije dašćice, što drže brdila za zabrdnjaču. Rj. — Zabrdnjača, na razboju kao mala gredica što stoji odozgo preko stativica, te o njoj vise šipila i brdila. Rj. 164b. — 2) (u Hrv.) kad se drva uzlijebe jedno u drugo. Rj. — Ušipiliti t. j. brvna, cf. šipila. Rj. 795b.

šipiliti, ĩm, v. impf. *zusammenfügen, coagmentare*. Rj. šipiliti brvna, kao uglobljavati ih. v. pf. slož. ušipiliti.

šipilo, n. die *Aushöhlung, Hohlkehle, canaliculus*, cf. nšipiliti. Rj.

šipiljenje, n. verb. od šipiliti. Rj.

šipka, f. Rj. šib-ka (osn. u šiba). Osn. 299. b se pretvorilo pred k u p. — 1) die *Ruthe, virga*. Rj. vidi šiba 1, i syn. ondje. — 2) n. p. olova, zlata, ein *Stänglein (Blei), virga plumbi*. Rj. ovamo će ići ovaj primjer: Ako li ga sablja ne siječe, na njemu su šipke od čelika, udri njega čelikli nadžakom. Npj. 3, 387. — 3) puščana, der *Ladestock, virga glandi plumbeae adigendae*. Rj. vidi harbija. — Travljača, nekakav zli prišt... sad ga najviše žegu (u vrh) usjalijem šiljatijem gvoždjem (n. p. šipkom od puške). Rj. 745b. — 4) bubnjarska. vidi šibalo, i syn. ondje. — Pristao kao šipka uz bubanj. (Turski bubnjari u lijevoj ruci drže šipku, pa kad bubanj sprijed udare maljicom, onda ga i ostrag šinu šipkom). Posl. 262. — 5) bunarska. isp. šiba 3. — Tulija, ono gvozdje na šipci od gjerme o kome je obješen kabao. Rj. 755a.

šipoder (vojvoda), m. (st.) ein *poetischer Eigenname in einem satyrischen Gedichte mit Anspielung auf šib, q. d. der Strauchdurchbrecher (auf der muthigen Flucht)*: Ono j' glavom šipoder vojvoda, ono ti je sugjesn gjuvegija. Rj. Šipo-der. izmišljeno ime u šaljivoj pjesmi kojim se šiba na šib: koji je bježeći junački kroz šib prodirao. — tako slož. riječi kod greboder.

šiprąg, šiprąga, m. (u Srijemu) vidi šib. Rj. i ševar 2, i syn. ondje. coll. šipražje. — riječi s takim nast. kod krčag.

šipražka, f. (u Bačk.) kao šibljika. Rj. šipraž-ka (promijenivši se ž pred k na š). osn. u šiprag. Osn. 299. vidi i šiba 1, i syn. ondje. — za nast. isp. biljka.

šipražje, n. (u Bačk.) coll. od šiprag. Rj. vidi šibljak, i syn. ondje. — Te se od opaloga lišća i od oborenijeh starijeh drveta i šipražja na neptunske i vulkanske tavane naslagali i vegetabilni. Priprava 106.

šipurak, šipúrka, m. (u Srbiji) vidi šipak 3. Rj. vidi i svrbiguz.

šipurika, f. (u C. G.) drvo bodljivo, kao ruža, eine *Art Strauch, fruticis genus*. Rj. isp. šipak 2. — za nast. isp. aptika.

šipurina, f. Rj. vidi šapurina, šepurina. — 1) der *Stängel der Trauben heraubt, scapus uvae, cf. ozobina*. — 2) vidi okomina, komušina. Rj.

šira,* f. der *Most, mustum, cf. mäst*. Rj. vidi i mastika, must, vinkot. — Izgnječeno groždje sa širom zajedno zove se kljuk. Pis. 78.

širaj, m. (u Srijemu) vo koji u širinu tjera rogove. Rj. vidi širvolja. — riječi s takim nast. kod dogagjaj.

širajast, adj. n. p. vo ili krava u kojega rogovu rastu u širinu. Rj. osn. u širaj.

širénje, n. das *Breitmachen, dilatatio*. Rj. verb. od 1) širiti, 2) širiti se. — 1) radnja kojom tko širi što. — 2) stanje koje biva, kad se što širi.

širétluk,* m. *Falschheit, falsum*. Rj. lažnost.

širimiče, vidi širom. Rj. adv. — Al' udari Lički Mustajbeže, širimiče s vojskom udario. HNpj. 3, 183. Širimiče četu upustio. 4, 208.

širina, f. (acc. širinu) die *Breite, latitudo*. Rj. — Žban nije okrugao, nego je u širini plosan. Rj. 266b. Mahaljka je u širinu s dobre šake. Rj. 348a. Širaj, vo koji u širinu tjera rogove. Rj. 840a. Bosioče, bosioče, u širinu rasti. Npj. 1, 7. Srbija leži izmegju

42 i 45 stepena širine, i 37 i 40 dužine. Danica 2, 27. Prolazi tu zemlju u dužinu i u širinu. Mojs. I. 13, 17. Načini sto od drveta u širinu od lakta. II. 37, 10.

širit,* m. vidi šerit. Rj.

širiti, širim, v. impf. Rj. v. pf. slož. pro-širiti, raz-. v. impf. slož. pro-širivati, raz-. — 1) breiten, dilato. Rj. — A on pogleda i poznađe svoju sestru najstariju: ruke šire, u lica se ljube. Npr. 196. — 2) sa se, refleks. sich ausbreiten, extendi, grossstun, jactare se. Rj. — Širi se kao pau. Posl. 352. Plodio ti se u zemlji plod, stado ti se širilo! Kov. 126. Krajnje se »u« širi u »au«. Istor. 20.

širok, širdka (široki, comp. širi), adj. breit, latus. Rj. — U sud vrata široka, ali su iz suda uska. Posl. 337. Ima l' što šire od mora? Šire je nebo od mora. Npj. 1, 196. Kopajte mi raku u polju široku, dva koplja široku, četiri dugačku. 1, 393. U visinu da većega nema, u plećima poširega nema, kako li je lice u junaka! 2, 228. Za zdravlje njegova stada širokoga, i rala dubokoga! Kov. 119. Istorija je ovoga prijevoda i duga i široka. Nov. Zav. I. Koliko se ovaj posao čini lasan toliko je i još više širok i dugačak. Npr. III. Ugjite na uska vrata; jer su široka vrata i širok put što vode u propast. Mat. 7, 13. Da će to djelo obogatiti našu književnost namijenjenu širim krugovima. Rad 13, 169. — adv. Vojvoda je Petar Moler imao običaj o svačemu pisati dugo i široko. Rj. 385a. Da mu ralo ore u duboko, a stado ide u široko. Kov. 120.

širokē, f. pl.: Poemilio Perović Batriću u Široke u pleme Banjanje. Rj.

širóm, n. p. otvorena vrata širom, weit, late; idu ljudi širom, gedrängt, catervatim. cf. širimice. Rj. riječ upravo u 6. padežu, drugoga padeža i nemajući, u značenju adverbijalnom. isp. Sint. 57b. — Jape vrata, t. j. stoje otvorena širom. Rj. 247a. Vita jelo, pusti širom grane, načini mi zaručnici hlada. Npj. 3, 521. Baš se Turska raširila širom, a Crna se gora stijenila. 4, 336.

širün, m. (u Dubr.) nekaka morska riba, Art *Meerfisch, piscis quidam marinus*. Rj. gemeiner *Stöcker, trachurus trachurus Casteln.* Rj.³ tugja riječ. Osn. 174.

širvolja, m. vidi širaj. Rj. šir-volja (drugo polje osn. u rož?)

šiš,* m. gvozden ražanj. Rj.

šiša, f. — 1) velika opletana boca. M. Krkljuš. vidi damizana. — 2) kad je došla u običaj »Gisela-Frisur« prozvali su je u Kostajnici šiša. M. Krkljuš.

šišáče, šišáčeta, n. vidi šišče. Rj.

šišák, šišáka, m. — 1) das erwachsene Füllen (dem man die Mähne stutzt), pulli equini genus. Rj. odraslo ždrijebe muško kojemu se šiša griva. — 2) (u Bjelopavl.) Crnogorska i Hercegovska kapa, koja se u Srbiji zove kariklija. Rj.

šišákinja, f. eine junge erwachsene Stute, equa juvenis. Rj. odraslo ždrijebe žensko kojemu se šiša griva.

šišána, f. vidi šešana. Rj. i ondje syn. — I dohvati harešli šišanu. Rj. 802b. Za pojmas mu dvije puške male, a u ruke vezena šišana. Npj. 4, 159.

šišánje, n. das *Stutzen, Abscheren, detonsio*. Rj. verb. od šišati, koje vidi.

šišárica, šišárka, f. vidi šešarica, šešarka. Rj. vidi i šiška; babuška.

šišati, šišám, v. impf. abscheren, tondeo. Da mu šišam sina milosnoga. Rj. šišati koga, strići, sjeći mu kosu. v. pf. slož. ošišati. — Šišano kumstvo, u kome kum djetetu već poodraslu siječe kosu. Rj. 315a. Kašto i Hriščani Turcima šišaju djecu. Rj. 840b. Šišobrč, koji šiša t. j. podsijeca brkove. Rj. 841a. Ali si mi prasicu šišao? (Kad koji koga zovne: kume, a nije mu kum). Posl. 10.

Šišatovac, Šišatovca, *m.* namastir u Fruškoj Gori. Rj.

Šišatovačkī, *adj.* von Šišatovac. Rj. što pripada Šišatovcu.

1. šiše,* šišeta, *n.* eine (Rosoglio-) Flasche, ampullae genus. Rj. boca, staklo od rozolije.

2. šise, šišeta, *n.* ein junges Füllen, dem man die Mähne geschoren, pulli equini genus. cf. šišak. Rj. mlado ždrijebe kome se ošišala griva. vidi šišače. — Nameće se kao šise na rudu. (Kad se ko upleće i trči naprijed gje mu nije mjesta). Posl. 189.

šišenje, *n.* vidi dažjenje. Rj. vidi i šišuljanje.

šišitelj, *m.* cf. kum. cf. šišati. Rj. koji šiša dijete prvi put. — boditelj. spasiitelj, prema tijem riječima biće načinjena i šišitelj (od šišati). Osn. 248.

šišiti, šiši, *v.* impf. (u Podgor.) vidi daždjeti. Rj. vidi i šišljati, i *syn.* kod daždjeti.

šiška, *f.* — **1)** der Gallapfel, galla, cf. šišarica. Rj. i *syn.* ondje. — Trn mu pod rep (i borova šešarka). (Mjesto šešarka govori se i šiška). Posl. 321. Plije kao šiška. DPost. 96. — **2)** janjeću mješinu kad poslije šišanja prodaju, zovu šiškom. »Je li to šiška?« »Jest.« »E onda je duplo vrijedna.« J. Bogdanović.

šiškanje, *n.*: Veće ide s dikom u šiškanje, u šiškanje u vraško sigranje. Rj.

šiškatī, šiškām, *v.* impf. dijete, einschläfern, beschwichtigen, sopire. Rj. kao uspavljivati, utješavati 1, miriti. *v.* pf. ušiskati. — Pod bajrom se dorat pomamio, šiška doru, s njim se prigovara. HNpj. 3, 432.

šiško, *m.* djeca kad se ošišaju, jedno drugom reče: »ti si šiško.« J. Bogdanović.

Šišmanin, *m.* ime muško. — Ongje nema za mene gjevojke, osim jedna, moja stara majko, a pod dvorom kralja Šišmanina. Npj. 2, 331. od toga imena hyp. Šišo?

šišmiš, *m.* (u Hrv.) vidi slijepi miš. Rj. vidi i ljiljak.

šišnjānje, *n.* (u C. G.) vidi orvanje. Rj.

šišnjati, šišnjām, (u C. G.) vidi orvati. Rj. *v.* impf. tražiti što zavirujući tamo i amo. vidi i cunjati, tunjati.

šišnjavac, šišnjāvca, *m.* (u C. G.) der herumstöbert, qui quaeritat. Rj. koji šišnja.

šišo, *m.* muški nadimak. Rj. isp. Šišmanin. — Za moga vremena bio je u Tronoškom prnjavoru neki Mihailo Šišo. Rj. 800a. Poklonit' je mome zetu milu, po imenu Šišu Omer-agi. Npj. 4, 315.

šišobrk, *m.* (u C. G.) koji šiša t. j. podsijeca brkove. Rj. šišo-brk. — tako slož. riječi kod bjelobrck.

šišulja, *f.* vidi osipača. Rj. vinova loza (čokot), na kojoj grožđe potjera, ali u cvijetu opadne (ospe se). — šišulja (osn. od koje je šišiti t. j. daždjeti). Osn. 133. riječi s takim nast. kod bakulja.

šišuljanje, *n.* vidi šišenje. Rj.

šišuljati, šišuljā, *v.* impf. (u Podgor.) vidi šišiti. Rj. vidi i daždjeti, i *syn.* ondje.

šiti, šijēm, *v.* impf. (part. pass. šiven) nähen, suo. Rj. ima i švèn, švèna, švèno. Rad 6, 59. **1.** pregj. ših, **II.** pregj. šijāh, zapovj. šij, prilog pregj. šiv, šivši, **I.** pridjev, šio, šila. *v.* pf. slož. nā-šiti, ob-, od-, po-, pod-, pre-, pri-, pro-, ra(z)-, sa-, u-, za-; isprešivati, ispri-šivati. *v.* impf. slož. nā-šivati, ob-, po-, itd. — Pešnjati, rgjavo što raditi, osobito šiti. Rj. 498b. Tipa na tipu, krpa na krpu, ni koncem šveno, ni iglom bodeno? (kokoš). Rj. 740a. Jedna veze, druga plete, a treća pjevajući prčiju šije. Npr. 111. Krojač kad stane šiti, ne šije koncima, kakve rukom napipa. Pis. 67.

šivači, čē, *adj.* n. p. igla, Näh-, sutorius, ad suendum. Rj. što pripada šivanju. — Padne mi na um da imam u zubunu jednu šivaču iglu. Npr. 162. takva *adj.* kod brijači.

šivatca, šivatka, *f.* šivača igla, die Nähadel,

acus sutorius (ad suendum). Rj. — za nast. u šivatka isp. riječi kod krupatka.

šivēnje, *n.* verb. od šiti. vidi šijenje, švenje. — Od pređenja i tkanja do šivenja ima veoma mnogo. Priprava 142.

šiveta,* šivētā, *n.* pl. die vielen Zöpfe der Türkinen, caudulae capillorum apud feminas Turcicas: Jedna glava trideset šiveta. Rj. oni mnogi perčini u Turkinju.

škāf, škāfa, *m.* (u Srijemu po varošima) vidi šavolj. Rj. i *syn.* ondje. sud za vodu. — od Lat. scaphium.

škākljānje, *n.* vidi čakljanje. Rj.

škākljati, škākljām, vidi čakljati. Rj. vidi i ška-kljiti, čakljiti; galicati.

škākljēnje, *n.* vidi čakljenje. Rj.

škākljiti, kljīm, vidi čakljiti. Rj. vidi i škakljati, i *syn.* ondje.

škākljiv, *adj.* vidi čakljiv. Rj. koji ne može škakljanje da podnosi. vidi i tugaljiv. — Škakljiv sam oko vrata. (Rekao Ciganin kad su ga odsudili na vješala). Posl. 352.

škālōnja, *f.* (u Boci) vidi aljma. Rj. vidi i ljutika (luk). — tugja. Osn. 195.

škālja, *f.* — **1)** vidi čaklja. Rj. račja rupa. — Puzija, nekaka riba, nalazi se po škāljava. Rj. 620b.

— **2)** (u C. G.) komadi od kamena, koji se u zidanju meću u klak izmegju kamenja velikog: I pet stotin' gjece šegrčadi, što mu škālju i pržinu vuku. Rj.

škāljarī, *m.* pl. mjesto (selo) više Kotora. Rj.

škāmūt, *m.* das Bälffen eines jungen Hundes, gannitus: stoji ga škamut. Rj. kad mlado pašče škamučē. isp. škamutanje.

škāmūtānje, *n.* das Bälffen, gannitio. Rj. verb. od škamutati, koje vidi. isp. škamut.

škāmūtati, škāmučēm, *v.* impf. bälffen, bälffen, gannio. Rj. mlado pašče škamučē, kad kao cici. za psa kaže se čevkati, kevtati, štehtati, štekati, ževkati. *v.* pf. prosti škamutnuti.

škāmūtnuti, škāmūtñēm, *v.* pf. aufbälffen, gannio. Rj. *v.* impf. škamutati.

škānj, *m.* Rj. škānj, škānja, *m.* (u Boci) vidi stolica 1. Rj.⁹ i *syn.* ondje. — isp. Lat. scamnum.

škānjac, škānjca, *m.* (u Hrv.) vidi kobac. Rj. ptica. vidi i piljuga.

škārambeč, *m.* nekaka bubina. U kojoj kući ima mnogo škārambeča, kažu da neko od kućana ima sakrivenijeh novaca. Rj. — tugja ili od tugje. Osn. 352.

škāre, *f.* pl. (u Slav.) die Scheere, forfex, cf. makaze, nožice. Rj. — Tugje: škare. Osn. 19.

škāriči, škāričā, *m.* pl. vidi svračine, švrāčice. u rude stražnji kraj koji je računast. govori se po sjev. Hrv. osn. u škare.

škātula, *f.* (u gornj. primor.) Schatulle, scrinium: I škatulu grožgja od Levante. Rj. vidi škatula, kutija. dem. škatulica.

škātulica, *f.* dem. od škatula. J. Bogdanović. vidi škatulica.

škēmbē,* škēmbeta, *n.* vidi burag. Rj. želudac u živinčeta. vidi i lapatke.

škilja, *f.* žensko koje škilji. J. Bogdanović. upravo hyp. škiljava žena.

škiljav, *adj.* blinzend, connivens. Rj. koji škilji. vidi žmirav.

škiljēnje, *n.* verbal. od škiljiti. Rj.

škiljeta, *m.* muško koje škilji. J. Bogdanović. upravo hyp. škiljav čovjek. takva hyp. isp. Bajčeta.

škiljiti, škiljīm, *v.* impf. blinzeln, conniceo. Rj. vidi žmirati 1, žmiriti.

škīp, škīpa, *m.* — **1)** (u Herc. i u C. G.) vidi karlica. Rj. poveća drvena džjela. — **2)** (u Boci) korito u kom se peru košulje, Waschtrog, alveus lavando inserviens. Rj.

škloca, *f.* — **1)** britva drvenijeh kora, ein Taschenmesser mit hölzernen Schalen, cultelli genus. Rj. takav

nožić što se nosi u džepu, ima gotovo u svakom kraju naroda našega drugojačije ime. vidi bekuta, bičak, brica 1, britva 1, britvica, keba, kustura. — 2) prastara puška. J. Bogdanović.

šklocaanje, n. vidi klocanje. Rj.

šklocaati, čam, v. impf. vidi klocati: Mator kurjak ako i ne može njesti, on opet škloca (Posl. 175). Rj. Rj. Sve od ljutine zubima škloca. J. Bogdanović. v. pf. šklocnuti. — Značenje (korijenu) udarati (zub o zub), lupati: šklocati. Korijeni 246.

škloca, šklocā, f. pl. (u Hrv.) od drveta kao krpele, u što se među konji, kao u bukagije, eine Art Fussfessel für Pferde, pedica. Rj. vidi klocce.

šklocnuti, enēm, v. pf. — šklocnuše gvozdja, uhvati se lisica. J. Bogdanović. v. impf. šklocati.

šklopac, šklopca, m. der Stich (des Flohs, der Wanze), vestigia ictus mimitis, pulicis: izišli šklopaci po njemu. Rj. gdje čovjeka ugrize buha ili stjenica, nastane šklopac. — Ošklopčati se, kad izidu šklopaci po kome. Rj. 483b. Kažu da mogu izići po čovjeku nekakvi šklopaci kad nagazi na sugreb pa ne pljune u nj. Rj. 723b. Blanda, f. kao šklopac, n. p. kad ujedekomarac. Rj. 31b.

škljaka, f. vidi štaka 2. Rj. vidi i šljaka. isp. štula. štap na koji se opire hrom čovjek.

škoba, f. (u Boci) koji završuje kaku igru, Person die ein Spiel schliesst, postremus aut postrema ludi. Rj. isp. da se igramo razlaza.

škobalj, škobálja, m. 1) Art Fisch, piscis genus. Rj. nekaka riba. chondostroma nasus Agass. Rj. 3 vidi skobalj. — 2) kod nas zovu skobaljem neke vrlo sitne bubice, koje samo u vrelu plivaju, i to ne u svakom vrelu. *Vidiš, ovo ti je vrelo zdravo i čisto, jer u njemu ima škobalja*. J. Bogdanović.

škobaljuša, f. planina između Imoskoga polja i Biokove. Rj.

škoda, f. (u vojv.) der Schaden, damnum, cf. šteta. Rj. vidi i kvar, kvar 1, jazuk, pačariz, zarar, zijan. — Velju mi je škodu učinio. Npj. 5, 227.

škoditi, đim, v. impf. schaden, noceo, cf. uditi. Rj. vidi i pačiti, dosagjivati 3. v. pf. sloč. na-škoditi. — Ko zlima oprasta, dobrima škodi. Posl. 138. Šta se komsaš toliko, mani se toga, samo sebi škodiš. M. Medić. ARj. V. 251a.

škodljiv, adj. schädlich, noxius. Rj. što škodi kome. — Koji hoće da se obogate, oni upadaju u mnoge lude škodljive želje. Tim. I. 6, 9. Ako se ovaj vazduh napuni škodljivijem djeličima, onda će čovjek da oslabi. Priprava 10.

škogljenje, n. das Schaden, detrimenti adlatio. Rj. verb. od škoditi. radnja kojom tko škodi kome.

škokei, škokāca, m. pl. (u Sinju) vidi koloture. Rj. na razbaju ono o čemu vise niti. vidi i školjci, skočki; koloturice, koloturici, koturici. — škokei (š stoji mjesto s; osn. u škok). Osn. 335.

škola, f. (pl. gen. školā) die Schule, schola. Rj. vidi i škola, skola, skula, učionica, džagara, mejtef, dem. školica. — Da neki gjaci, kad izuče dvanaest škola, otidu na vrzino kolo. Rj. 75a. Kakogod što je učitelj po svojoj volji školu otvorio, tako ju je i zatvorio kad mu je bila volja... bile su postavljene škole gotovo po svima gradovima... U Biogradu osim male dvije škole bila je i velika škola... trgovačka i vojnička škola i bogoslovija... što je malo ljudi u škole išlo... postala je škola za učitelje. Rj. 842a. A što sam blegian, preblegian, mloge sam škole učio. Npj. 1, 391. Filipović, koji je, sersiči u Madžarskoj škole, bio otišao u Rusiju. Danica 5, 28. Ali kako se među njima škole podignu, i oni će... Kov. 8. Ko će gjeću podignuti? ko li školi naučiti? 102. Sina je bio dao u Grku u školu. Npj. 4, XII. Po tom se sjutra dan počela škola. Sovj. 81. Iz lekcija profesora velike škole. Dioba 1.

školanje, n. verb. od školati; koje vidi.

školar, m. vidi skolar, skular; prema skolar i škola. vidi i djak, gjak, učenik.

školarica, f. (u Boci) die Schulerin, discipula: Pokraj vođe žuber stoji, te se vesele školarice sve gjevovke, divne, rumene. Rj. vidi učenica.

školarina, f. das Schulgeld. J. Bogdanović. što se plaća za školu. — takee riječi kod dimarina.

školarstvo, n. vidi skolarstvo; prema skolarstvo i škola.

školati, lām, v. impf. vidi školovati, skolati. — školati: 1) hoditi u školu; 2) slutiti koga u školu: Lako tebi jedinca sina školati. J. Bogdanović.

školica, f. dem. od škola. Rj.

školnik, m. reče otac malom gjačetu: »ti si moj mali školnik.« J. Bogdanović. u sjev. Hrv. školnik je učitelj.

školovanje, n. verb. od školovati. vidi skolanje. — Tako da popunjamo svoje školovanje. Zlos. 27. Ona će biti već na svršetku svojega školovanja. 123.

školovati, škölujēm, v. impf. vidi školati. — Knezu su najviše manisali ljudi mlagji, više ili manje školovani. Mil. 264. Ovi žele da školuju i žensku decu. Zlos. 214.

školski, adj. Schul-, scholasticus. Rj. što pripada školama, školi. — Direktor školski u generalatu Varadinskome. Npj. 4, XXXIV. I u samijem školskijem knjižicama, koje su pisane za djecu. Pis. 18.

školj, m. vidi ostrvo. Rj. — Tal. schoglio, kao greben u moru.

školjar, m. vidi ostrvljanin. Rj. isp. školj.

školjci, šköljākā, m. pl. (u Dubr.) vidi koloture. Rj. vidi i škokci, i syn. odnje.

školjčica, f. dem. od školjka. Rj. — Zalistavac, vezen (a kašto i nakičen n. p. kojekakijem gjingjuhama i malijem školjčicama i t. d.) komad sukna. Rj. 181a.

školjka, m. die Muschel, concha. Rj. vidi školjka; brbljavica, ježina, kopitnik 2, kopitnjak 2, konjsko kopito, prsci, pučica, sedef. dem. školjčica. — Kučica, 3) nekaka morska riba (ili školjka?). Rj. 319a. Po dolinama nahodi se neiskazana množina poznatijeh pužica i školjaka. Priprava 105.

škopac, škōpea, m. vidi uskopljenik. Rj. uskopljen 1) ovan (vidi i školj, školjčevit ovan, pretukač, jalovac), 2) čovjek.

škopčevina, f. (po jugozap. kraj.) Schöpsenfleisch, caro vervecina. Rj. meso od škopca, uskopljena ova. — riječi koje znače meso s takim nast. kod janjčevina.

škopica, f. (u primorju) britva kojom se škope svinje, ein Kastrirmesser, scalprum castratorium. Rj. — Evo ti jedan zmaj doleće ili leže u jednu šumu, te ovi mladić malom škopicom izvadi mu oči. Npr. 263.

škopiti, pim, v. impf. vidi strojiti. Rj. vidi i strojiti, podmetati 2, tući 5. isp. uvtati. v. pf. slož. uskopiti. — Kako ga zavede kao da će ga škopiti. (Reku Crnogoreci kad ko koga iz družine njihove izvede na stranu da s njim progovori na samo). Posl. 125. Pogji šturke škopit'. DPosl. 97.

škopljenje, n. vidi strojenje. Rj.

škorav, škōrnjav, adj. (u Srijemu) n. p. pregja, platno (kao zgrčeno) runzelig, rugosus. Rj. — osn. će biti u kora sa sačuvanim ili na novo dometnutim s pa promijenjenim na š. Osn. 88.

škornja, f. vidi skornja, i syn. odje. za osn. isp. škorav i škornjav. — Obuci škornje, ne imam konja. DPosl. 87. Trbuh nije škornja. 137. škornja, vidi skornja. XVIII.

škrabija, f. (u Bosni i u C. G.) die Schublade, cf. fioka. Rj. n. p. u stola. vidi i fijoka, čekmedže.

škrabnica, f. Almosenbüchse. J. Bogdanović. govori se i škrabljica. škrinjica u koju se meće milostinja. isp. škrabija. Iveković.

Škrāmica, *f.* (u Srijemu) nema ni *škrāmice*, t. j. nimalo, *cf.* mrva. Rj. osn. u starom *skrama* (vidi u Stulića) i star. slov. *скрама*, Osn. 317.

Škrāpa, *f.* (u Kastelima) sitan kamen, *kleine Steine*, *lapilli*. Rj.

Škrāpljiv, *adj.* n. p. zemlja, *kleine Steine enthaltend*, *lapidosus*. Rj. gdje ima *škrāpe*.

Škrb, *f.* (po zap. kraj.) *vidi* skrb. Rj. i *syn. ondje*.

Škrba, *f.* žena koja ima *škrbastu* gubicu: »Ali da ja onu *škrbu* uzmem, nikada.« J. Bogdanović.

Škrban, *škrbna*, *adj.* *vidi* skrban. Rj. *vidi* i *brizljiv*.

Škrbast, *adj.* loncu, rukatki zemljanoj, ako se komadić odlomi, reku: »*škrbast* je lonac, čuvaj ga, eto se već načeo«. Pa i čeljadetu reku: »*škrbastu* mu je gubica.« J. Bogdanović. *vidi* škrbav.

Škrbav, *adj.* n. p. nož. *schartig*, *serratim scissus*. Rj. na čemu ima *škrbina*. *vidi* škrbast.

Škrbina, *f.* (u C. G.) komad n. p. zuba, kad ostane u vilici, *der Stummel*, *truncus*. Rj. *vidi* škrbotina. *isp.* odljusak.

Škrbiti, *bim*, *v. impf.* (u Hrv.) *vidi* skrbiti. Rj. *naškrbiti*. *ostala v. pf. slož.* kod skrbiti. skrbiti se, bim se, (u Lici) *vidi* skrbiti se. Rj.

Škrbljenje, *n.* *vidi* skrbljenje. Rj.

Škrbo, *m.* J. Bogdanović. *čovjek škrbaste gubice*. *hyp.* *isp.* balo.

Škrbótanje, *n.* J. Bogdanović. *verb.* od škrbotati, *koje vidi*.

Škrbótati, *tām*, *v. impf.* svu noć miš gore na podu *škrbota*. J. Bogdanović. *isp.* skrbotati.

Škrbotina, *f.* *vidi* škrbina. Rj. — *riječi s takim nast. kod* bljuvotina.

Škrebētālka, *f.* djeca katoličke vjere naprave od drveta nekakvu spravu, pa njom na veliki četvrtak, petak i subotu škrebeću. J. Bogdanović. — *za nast.* *isp.* kazaljka.

Škrebētanje, *n.* radnja kojom se škrebeće. J. Bogdanović.

Škrebētati, *škrēbecēm*, *v. impf.* *vidi* škrebetaljka. J. Bogdanović.

1. Škrġga, *f.* (u Spljetu) mala poljska jarebica (a velika u koje su crvene noge, kljun i oko očiju, zove se jareb). Rj. *ptica*.

2. Škrġge, *škrġgā*, *f. pl.* u ribe, *die Kiemen, Kiefern, branchiae*. Rj. *kao uši u ribe. vidi* krelje (krelja).

Škrġūt, *m.* *das Geknirsch, frendor dentium*. Rj. — Sinovi carstva izgnace se u tamu najkrajnju; ondje će biti plač i *škrġut zuba*. Mat. 8, 12.

Škrġūtanje, *n.* *das Knirschen, frendor*. Rj. *verb.* od škrġutati, *radnja kojom tko škrġuće*.

Škrġutati, *škrġučēm*, *v. impf.* t. j. zubima, *knirschen, frendo*. Rj. *vidi* škrkotati. *isp.* škrpiti. *v. pf.* škrġnuti. — Eto grebu mači grebeštaci, ev' *škrġuču kosti* od junaka. Npj. 4, 258. *Škrġuće zubima na me*, postaviš mi neprijatelj. Jov 16, 9.

Škrġūtnuti, *škrġūtnēm*, *v. pf.* *knirschen, frendo*: Glavom manu, *zubima škrġutnu*. Rj. *isp.* škrġnuti. *v. impf.* škrġutati.

Škrġlja, *f.* plosnati kamačić kojim se čobani vježbaju u škrġljanju. J. Bogdanović.

Škrġljāk, *škrġljāka*, *m.* *der Hut*, malo ko reče osim inteligencije *šešir*, nego najviše *škrġljak*. J. Bogdanović. *vidi* i škrġljak, klobuk.

Škrġljānje, *n.* radnja kada se tko škrġlja. J. Bogdanović.

Škrġljati se, *škrġljām se*, *v. r. impf.* čobanska igra: bacaju *škrġlje* u vis, ko će dalje i u vis i u daljinu i u što pogoditi *škrġljom*. J. Bogdanović.

Škrġnuti, *nēm*, *v. pf.* škrġ(p)nuti. *vidi* škrġnuti. *v. impf.* škrġpiti i škrġpiti. — Kad *škrġnuše* na avljiji vrata, to ne čuje Hrnjetina Mujo. HNPj. 4, 335.

Škrġnja, *f.* (po jugozap. kraj.) *vidi* škrinja. Rj. i *syn. ondje. dem.* škrġnjica.

Škrġnjica, *f. dem.* od škrinja. J. Bogdanović.

Škrġp, *m.* *vidi* procijep: drži ga u *škrġipu* (Ne da mu se maći po volji. Posl. 70). Rj. *vidi* i škrġpac 1, *procijep. isp.* škrġpina. — Stavio je prste *megju škrġipe*. DPosl. 115.

Škrġpa, *f.* — **1)** *das Knarren, crepitus*. Rj. *kad škrġpaju n. p. kola. isp.* škrġpanje. — Stade *škrġipa vrata* od hajata, a na vrata *sumbulj-udovice*. HNPj. 4, 534 (*sumbulj-udovica*, koja je lijepa i mlada, ali ne će da se uda. 4, 723). — **2)** *das Sausen seidener Kleider, stridor*: Stade *škrġipa* svilenih kavada. Rj. (*isp.*: Bez je tako opreden i otkan da čisto *žubori*). — Stoji *škrġipa skuta* od sandala. Rj. 665a.

Škrġpac, *škrġpea*, *m.* — **1)** *vidi* škrġp: on je u škrġpcu. Rj. *vidi* i *procijep*, *procijep*. — **2)** ponajviše *pl. škrġpci*, *vidi* škrġpavac 1. Rj. *nekake gljive što rastu na drvetu i jedu se*.

Škrġpānje, *n.* *das Knarren, stridor*. Rj. *verb.* od škrġpiti, *koje vidi. vidi* škrġpljenje.

Škrġpāti, *škrġpām* (*škrġpljēm*), *v. impf.* *knarren, strido*. Rj. *vidi* škrġpiti. *v. pf.* *prosti* škrġpnuti. *v. pf. slož.* *zaškrġpiti. v. impf. slož.* *poškrġpivati*. — Što bi *kola škrġpala*, to volovi riču. Posl. 353.

Škrġpavac, *škrġpāvca*, *m.* — **1)** *eine Art essbaren Baumschwamm (Korallenschwamm*. Rj.²), *fungi comestibilis genus (hydnum coralloides Scop. Rj.³)*. Rj. *nekaka gljiva što raste na drvetu i jede se. vidi* škrġpac 2. — **2)** *friški sir koji škrġipi u zubijeh*, kad se jede. J. Bogdanović.

Škrġpina, *m.* *augm.* od škrġp? — Ranjena ga Turci dofatise, u *škrġpinu* momće zaturise. Npj. 4, 405. *takva augm. kod* bardačina.

Škrġpiti, *škrġpīm*, *v. impf.* *vidi* škrġpiti. Rj. *v. pf.* *prosti* škrġpnuti; *slož.* *zaškrġpiti. v. impf. slož.* *poškrġpivati*. — *Kola nenamazana škrġipe*. Posl. 144.

Škrġpljenje, *n.* *vidi* škrġpanje. Rj.

Škrġpljevina, *f.* kakva je to ne znam vavijek *škrġpljevina* na vratijeh. J. Bogdanović. *isp.* škrġpljenje. — *za nast. isp.* branjevina.

Škrġpnuti, *škrġpnēm*, *v. pf.* *aufknirschen, frendo*: *Škrġpnu zubma*, a povadi sablju. Rj. *vidi* škrġnuti. *v. impf.* *prosti* škrġpiti i škrġpiti. — U Gjura se srce razljutulo, *zubom škrġpnu*, iza glasa viknu. Npj. 4, 163 (*isp.* škrġgnuti zubima).

Škrġpov dan, *škrġpova dne*, *m.* u riječima: O *škrġpovu dne*, kad se baraci strigu (Nikad. Posl. 245), *i. e. nie*, *ad calendas graecas*. Rj. *takve rečenice vidi kod* nikad.

Škrġótanje, *n.* *vidi* škrġutanje. Rj.

Škrġótati, *škrġočēm*, *v. impf.* *vidi* škrġutati. Rj.

Škrġlja, *f.* *hyp.* od škrġljak. *isp.* škrġljka. — Buć ogrne, a paloš pripaše, a *naturí škrġlju* nad obrve. HNPj. 4, 32.

Škrġljāk, *škrġljāka*, *m.* *vidi* škrġljak, i *syn. ondje*. — Na kapiju ishode *soldati pod škrġljaci* i pod telećaci. HNPj. 3, 567. *govori se i u Hrv. isp.* škrġlja, škrġljka.

Škrġljētkā, *f.* (u Slav.) *der Käfig, cavea, cf.* *krletka*. Rj. *vidi* i *kavez*, *kobača*.

Škrġljevo, *n.* (oko Rijeke Senjske) *cf.* *frenga*. Rj. *vidi* i *frenka*, *vrenjka*, *vrenjak. nekaka kožna bolest. isp.* *vranc (sramna bolest)*.

Škrġljka, *f.* *isp.* škrġlja, škrġljak. — S vrana *frei, škrġljku-kapu* snimi. HNPj. 3, 428. Sa glave mu *škrġljka* poskočila, a iz *škrġljke* knjiga iskočila. 4, 70. *Onda škrġljku* turi nad obrvu, mrka štita, *škrġlja* pozlatita. 4, 508.

Škrġnja, *f.* (u C. G.) ženski nadimak. Rj. *vidi* Škrġnjica. — *osn. u* *krnj*. Osn. 70.

Škrġnjeta, *m.* (u C. G.) muški nadimak. Rj. *vidi* Škrġnjo. — *takva hyp.* kod Bajčeta.

Škrġnjetica, *f.* (u Žemunu kod čurčija) mala jagnjeća kožica, *Lammfell, pellis agnina*. Rj.

Škrġnjica, *f.* (u C. G.) ženski nadimak. Rj. *vidi* Škrġnja.

Škrnjo, *m.* (u C. G.) muški nadimak. Rj. *vidi* Škrnjeta. *isp.* krnjo.

Škröb, *m.* (u Sentandriji) *Stärke, Stärkmehl, amy-lum*, *cf.* skrob. Rj. *vidi* i štirak, štirka; pomaz 2.

Škrök, *m.* (*pl. gen.* škrökā) (u Risnu) *der Schritt, gradus*, *cf.* korak: Koliko škroka postupila od tvoga roda do tvoga doma, toliko ti Bog dao dobrih i sretnijih časa! (u dobroj molitvi). Rj. — *korijen isti koga je kročiti s dodatim sprijeda s, koje se promijenilo na š. isp.* Osn. 26. š-krok (krok) *isp.* škropiti i kropiti.

Škrökänje, *n. verbal.* od škrokati. Rj.³

Škrökati, *käm*, *v. pf.* (u C. G.) *versagen (von der Flinte)*, *fallo*: škroka mu puška, *cf.* slagati, frsnuti. Rj. u Rj.³ *popravlja se*: škrokati, *käm*, *v. impf.* (u Srijemu), *prema tome ima u Rj.³ verb.* škrokänje. *v. pf.* *prosti* škroknuti.

Škröknuti, škroknēm, *v. pf.* Rj. *šrokne puška, kad slāžē. vidi* štrocnuti, slāgati 2, frsnuti. *v. impf.* škrokati.

Škrönuti, nēm, *v. pf.* »nešto malo škronu kiša.« J. Bogdanović. — škro(p)nuti. *isp.* škropac, škropiti.

Škröpac, škropca, *m.* (u Lici) kad vjetar s planine nanosi po gdjekoju kap kiše, *das Benetzen, irrigatio*: ovdje je svagda škropac. Rj. *za postanje isp.* škropiti.

Škröplica, *f.* nekolika struka ukićena bosioka, kojim se škropi pri svetoj vodici. J. Bogdanović.

Škröpiti, pīm, *v. impf.* *vidi* kropiti. Rj. *vidi* i štrapati, štraptati. *v. pf. slož.* na-kropiti, po- — škropiti, *dometnuto sprijeda s promijenilo se na š. isp.* škrok.

Škröpljenje, *n. vidi* kropoljenje.

Škröpina, *f.* (u Dubr.) nekaka morska riba. Rj. *brauner Drachenkopf, scorpaena porcus* L. Rj.³

Škrūt, *adj.* »on je škrt čoek.« Knicker. J. Bogdanović. *vidi* tvrd 5, i *syn. ondje.*

Škrtárēnje, *n.* njegovo škrtarenje ne će izdobreći. J. Bogdanović. *verb. od* škrtariti, *koje vidi.*

Škrtáriti, škrtárim, *v. impf.* *knickern*. J. Bogdanović, *biti* škrtu.

Škrtavae, škrtāvca, *m. der Knicker*. J. Bogdanović. *škrt čovjek. vidi* tvrdac, i *syn. ondje.*

Škrtavica, *f.* J. Bogdanović. *škrtá žena.*

Škúda, *f.* ein Scudo, *numus scutatus*. Rj. *novac srebrn koji je vrijedio dvije forinte.*

Škulj, — 1) (u Herc.) uškopljen ovan, *der Schöps, verrex*. Rj. *vidi* školjevit ovan, jalovac, škopac 1, uškopljenik 1, pretukač. — 2) (u Baranji) *vidi* piljak. Rj. *sitan kamenčić, na kakav se djeca školjaju.*

Škúlja, *f.* das Loch. J. Bogdanović. *vidi* jama, rupa, sorta.

Škúljanje, *n. verbal.* od školjati se. Rj.

Škúljati se, škúljam se, *v. r. impf.* (u Baranji) *mit kleinen Steinen spielen, lapillis ludere*. Rj. *igrati se na školje, na piljke.*

Škuljēvit, *adj.* t. j. ovan, *cf.* školj 1: I još do dva ovna školjevita. Rj.

Škvör, *f.* ptica, *sturnus*. Stulli. *vidi* škvorac.

Škvórac, škvórcā, *m.* govori se u Hrv. *vidi* škvor, škvorac, i *syn. kod* čvorak. *ptica, sturnus, der Staar.*

Šlākujā, *f.* die Schlacke, *scoria*, *cf.* troska. Rj. *vidi* i tara 3, truska 1. *isp. copina.* — *što ostane kad se kakva ruda istopi.*

Šlingovati, šlingujēm, *v. impf.* (u vojv. po varošima) (*schlingen*) *sticken, pingere acu*, *cf.* vésti (*vézēm*): Švaleri ti kuću prokopali, i odneli šlingovanu šmizlu. Rj.

Šlīs! kad se kazuje da je ko koga udario, *Schallwort, einen Hieb zu bezeichnen*. Rj. *interj.*

Šljāka, *f.* (po juzgap. kraj.) *vidi* štaka: Niti uze šarca ni oružja, no drenovu šljaku dohvatio. Rj. *vidi* i škljaka. *štap na koji se opire hrom čovjek.* — Jedan starac, bijele kose i brade kao ovca, na dvije dvo-rogaste šljake. Npr. 95. Zlatna šljaka starca despot-Gjura, oštra sablja Miloš-Obilica. Npj. 5, 276.

Šljāpānje, *n. das Waten, vadatio*. Rj. *verb. od* šljapati, *koje vidi.*

Šljāpati, šljāpām, *v. impf.* n. p. po blatu, *waten, vado*. Rj. — *Značenje (korijenu) ići, gaziti: šljapati.* Korijeni 222.

Šljāpiti, šljāpīm, *v. pf. schlagen, percutio*. Rj. *vidi* šopiti, udariti.

Šljēci, šljēgnēm, *v. pf.* s-ljeći, s se pred lj promijenilo na š. kao prost glagol ne dolazi. *isp.* ljeći. *vidi* šljesti i sljesti; saći, sići. *v. impf. slož.* slaziti. — *Da sam šljegla u Zečevo ravno.* Rj. 209a.

Šljēdnik, *m.* (u C. G.) *der Spürhund, canis vestigator, cf. ker.* Koji vodi hrta i šljēdnike. Šljēdnici te četu opaziti. A toliko hrta i šljēdnika. Rj. *pas koji dobro nalazi slijed divljači. vidi* sljednik.

Šljēm, *m.* Brev. *glag. cassis. Stulli. der Helm. vidi* kacida, kaciga; kašket. — Kakogod što se u Ilijadi *blistaju šlemovi*, vrište konji i viču junaci, tako i ovjge. Nov. Srb. 1817, 502. I načini Ozija svoj vojsci štitive i koplja i šljemoce i oklope. Dnev. II. 26, 14 (*galeas, Helme*). Jer se obuču u pravdu kao u oklop, i šljem spasenja metnu na glavu. Is. 59, 17. *Postavite se sa šljemovima; utrite koplja, oblaćite se u oklope.* Jer. 46, 4.

Šljēme, šljēmena, *n. der Trambaum auf dem Duche, culmen tecti*. Rj. *vidi* sljeme. — Bapka, 1) načinjeno kao soha (prava odzog) te se na nju naslone dva šljēmena. Rj. 15b. Gravalja, velika tigla što se meće po šljēmenu i po ostalijem mjestima gdje su tigle onako sastavljene. Rj. 97b. Lastovica, 3) sastavljeni rogovi u kuće, na kojima šljēme stoji. Rj. 322b. Kad padne šljēme na tjeme. (Kad padne kućna briga na glavu, n. p. sinu poslije očine smrti). Posl. 119. Da mu je šljēme tvrdo, od zemlje visoko, na zidu stasito, a na daleko glasito! Kov. 120.

Šljēmīšlje, *n.*: Pa ga pokri šušnjem i šljēmīšljem. Rj.

Šljēmnik, šljēmnika, *m. isp.* šlemnik, *m. cassifer*. Stulli. *pa, prema* šljem u Daničića, šljēmnik. *koji nosi* šljem.

Šljēpačkī, *adj.* *Blinder-, coccorum*. Rj. *što pripada* sljēpcima ili sljēpcu *kojemu god. vidi* sljēpački. — *Pobljedio kao šljēpačka tikva uz berbu.* Posl. 250.

Šljēpārēnje, *n.* radnja kojom se šljēpari. J. Bogdanović.

Šljēpārīja, *f.* Rj. *vidi* sljēparija. — 1) *vidi* sljēpota. Rj. *vidi* i šljēpoća. — 2) u pripovijeci mjesto *eparhija*. U Hrvatskoj na brdu sjedila baba; u tom udari od nekuda vladika, i došavši ondje zapita kakva je to crkva, a ona mu odgovori: Vaše blaženstvo! što je god vaše šljēparije, nigdje narod toliko ne dolazi koliko ovome hramu... Rj. u Hrvatskoj u gdjekojim krajevima šljēparija (sljēparija) znači kao *varancija, prijevara, opsjena, štono Nijemac kaže* Schwindel, Schwindelei, a šljēpar (sljēpar) što u Nijemaca Schwindel, kao *varalica, opsjenar. to isto znači* šljēparija u pomenutoj pripovijeci. *isp.*: Ma gje je to posao, gje je to rád, to je sama šljēparija. J. Bogdanović.

Šljēpārīti, šljēpārīm, *v. impf.* on se naučio šljēpariti, kao i kuja žrvanj lizati. J. Bogdanović. *schwindeln, šljēpariju činiti?*

Šljēpēovogja, *m. der Blindenführer, dux caeci*. Rj. šljēpēo-vogja, *sljēpcu vogj, koji sljēpca vodi. vidi* sljēpēovogja. — *tako slož. riječi kod* čelovogja.

Šljēpica, *f. die Blinde, caeca*. Rj. *sljēpa žena. vidi* sljēpica. — I same šljēpice pletu. Priprava 146.

Šljēpiē, šljēpīca, *m.* — 1) (u Lici) *die Blindschleiche, caecilia, cf.* sljēpac 2. Rj. *vidi* i sljēpiē (sljēpiē 1). *životinja nalik na zmiju a broji se u guštere.* — 2) šljēpiēci u šljiviku, t. j. mali šljivici, koji iz zemlje oko šljiva izniknu. *vidi* sljēpiēci.

Šljēpoća, *f.* *vidi* sljēpoća, sljēpota, sljēparija 1. — *Slepoca, f. (ist.) vidi* šljēpoća. Rj. 691b. *riječi s takim nast. kod* bistroća.

Sljepôta, *f. die Blindheit, caecitas*. Rj. *vidi* sljepota, sljepoća, sljeparija 1. — Kad čovjek ostari, onda dogje na njega svaka nelagod (n. p. kašalj i sljepota). Rj. 416b. *Sljepota* Izrailju pade u dijel. Rim. 11, 25. Udarice te Gospod ludilom i sljepotom i bjesnilom. Mojs. V. 28, 28.

Šljēsti, šljēzēm, *v. pf.* (u C. G.) *herabsteigen, descendendo*. Rj. šljēsti. *s se pred lj promijenilo na š. vidi* sljēsti, šljēći; saći, sići, *i syn. kod saći. v. impf. slož.* slaziti.

Šljēvak, šljēvka, *m.* sud načinjen od lima u koji se hvata mast iz jagnjeta ili praseta, kad se na raznju peče. *u baniji*. M. Krkljuš. *od* sljevati se (sljevati se), *što se u nj sljeva mast. isp. blanka.*

Šljēz, *m.* — 1) bijeli, *der Eibisch, althaea officinalis* Linn. Rj. biljka. *vidi* sljez, sljez, sljezovina. — 2) crni, *Malve, Käsepappel, malva L.* Rj.² biljka.

Šljēzina, *f. vidi* slezina, *die Milz, splen.* — Pjaštanica, *vidi* šljēzina. Rj. 504a. pjaštanica (slezina). Korijeni 298.

Šljēzovača, *f. vidi* slezovača (u istočnom govoru), *prema* sljez, sljez i slez. — šljēzovača velika, *Waldmalve, malva silvestris* Linn. biljka. *vidi* i sljezovača.

Šljēzovina, *f. Eibischkraut, althaea officinalis*. Rj. *vidi* sljezovina, sljez 1.

Šljig, *m. (loc. šljigu) Erde und Laub zusammenfaulend, folia humo mixta*. Rj. lišće pomiješano sa zemljom što ovako zajedno truhne.

Šljiva, *f. (pl. gen. šljivā)*. Rj. *vidi* sliva, *i kao što se mjesto* šljiva govori i sliva, *tako se govore i sve riječi koje pripadaju u ovu četvu sa šlj i sa sl: šljivak i slivak, šljivar i slivar, šljivić i slivić, šljivov i slivov, i t. d. dem. šljivica.* — 1) *der Pflaumenbaum, prunus*. Rj. *drvo: Ali se najviše sade i gaje šljive.* Danica 2, 104. — 2) *die Pflaume, prunum*. Rj. *rod.* — Šljiva ima od mnogo ruku, n. p. *mađaruse i požeškinje*, kojijeh ima najviše; *rane šljive*, koje nijesu plavetne nego zelene ili žučkaste i krupnije su od požeškinja; *turgulje*, koje takogjer dospjevaju prije požeškinja, ni one nijesu vrlo plavetne kao požeškinje, nego crvene i ne mogu se cijepati; *trnovače*, koje su okrugle. Rj. *vidi* i bardaklija, bjelica, bjelopandara, bljuzgavac, cjepača, džanarika, gloca, jajača, jajara, mucavac, piškor, šljivac, zerdelija. *Šljive* zaplave, zaplavljuju. Rj. 189a. *Opasuljite se šljive*, kad u zeleni još pobijele pa opadaju. *cf. kilav.* Rj. 461b.

Šljivac, šljivca, *m. nekaka šljiva, koja je sitnija od požeškinje i rano dospijeva. drvo uzraste visoko. u baniji.* P. Leber.

Šljivak, šljivāka, *m.* — 1) *vidi* šljivik. Rj. *vidi* i šljivar, bašča 2. *ono mjesto kud su posagjene šljive.* — 2) dukat Mletački, *cf. rušpa.* Rj. *vidi* i rušpija, cekin.

1. Šljivār, *m.* — 1) *der Pflaumenhändler, qui pruna venditat*. Rj. *koji trguje šljivama: Nit' su ovo Bosanski šljivari, nit' su ovo vlaški govedari, koje si ih skoro prevario.* Npj. 5, 166. — 2) *eine Art Fisch, piscis genus*. Rj. *nekaka riba, vidi* skobalj. Rj.² *vidi* i skobalj.

2. Šljivār, šljivāra, *m. vidi* šljivik. Rj. *vidi* i šljivak 1.

Šljivārka, *f. (u Slav.) Maikäfer, scarabaeus melolontha*. Rj. *bubina. vidi* gundelj, hrušt 2, kokica, pop zlatar, zlatni pop.

Šljivica, *f. dem. od šljiva.* Rj.

Šljivić, *m. ein kleiner Pflaumenbaum, prunus parva*. Rj. *mala šljiva (drvo).* — Slepici u šljiviku, t. j. mali šljivići, koji iz zemlje oko šljiva izniknu. Rj. 691b.

Šljivik, šljivika, *m. der Pflaumengarten, prunetum*. Rj. *mjesto kud su šljive posagjene. vidi* šljivak, 2 šljivar; bašča 2. — Slepici u šljiviku, t. j. mali šljivići. Rj. 691b. U Runjanim' iščekat se hoće kod studene vode Teferića u Runjanskim zelenim šljivicim'. Npj. 4, 253. *riječi s takim nast. kod* aptik.

Šljivov, *adj.* Zwetschken-, prunorum. Rj. *što pripada šljivi. takva adj. isp. kod* aptov. — Onako se uz jelo najviše pije *šljivara rakija*, koja je srećom vrlo meka, i zato zdravlju ni malo ne udi. Danica 2, 103.

Šljivovac, šljivōvca, *m.* — 1) *der Stab von Pflaumenholz, baculus prunus*. Rj. *šljivov štap.* — 2) *šljivova juha (kad se šljive skuhaју za jelo).* u mojem zavičaju. *isp. šljivovik. Iveković.*

Šljivovača, *f. Stock, Knüttel von Pflaumenholz, fustis prunus*. Rj. *šljivova batina.*

Šljivovica, *f. Pflaumenbranntwein, vinum ustum e prunis*. Rj. *šljivova rakija.* — Da se kakav čovjek primi toga posla, ne bi manje dobio, nego n. p. na maramama ili na šljivovici. Pis. 73.

Šljivovik, *m. Pflaumenwasser, aqua prunorum*. Rj. *šljivova voda. isp. šljivovac 2.*

Šljōka, *f. die Flitter, der Flitter, der Flinder, bractea aurichalci*. Rj. *vidi* jasprica 2. *isp. titreike.* — *tugja.* Osn. 27.

Šljūbiti se, šljūbim se, *vidi* sljubiti se. Rj. *s se pred lj promijenilo na š.*

Šljūčar, *m.* — 1) čovjek koji šljuke hvata, *Schnepfenfänger, qui scolopaces caplat*. Rj. — 2) *der die Schnepfen gerne isst.* Rj. *koji rado jede šljuke.* — 3) pas koji šljuke goni, *der Schnepfenhund*. Rj.

Šljūka, *f. die Schnepfe, scolopax*: Našla šljuka prdavca (Kad se dva jednaka sastanu. Posl. 193), *no-bile par fratrum, dignum patella operculum*. Rj. *ptica. vidi* kovač 2. *isp. kokoška 4.*

Šljūnak, šljūnka, *m. (u Srijemu i u Bačk.) der Kies, glareas*. Rj. *sitno kamenje, kao* krupan pijesak. *isp. gruh, gruhač.* — *Salutak, pozcliki šljunak.* Rj. 663a.

Šmignuti, šmignēm, *v. pf.* kradom pohjeći, *sich davon schleichen, clam se subducere*. Rj. *isp. šmuknuti.*

Šmitanje, *n. verb. od* šmitati, *koje vidi.*

Šmitati, šmitām, *v. impf.* (u Boci) *schlendern, gradi lente: Šmitaj, šmitaj, jedva došmitah.* Rj. *kao* ući se, *jedva ići, sasvijem polako ići. v. pf. slož.* došmitati.

Šmizla, *f. (u vojv. po varošima) Chemisette: I odneli šlingovanu šmizlu.* Rj. *vidi* primetača 1.

Šmōkljan, *m. der Dummkopf, stupidus, stipes*. Rj. *vidi* ludak. *syn. kod* bezjak.

Šmrk, *m. (pl. šmrkovi).* — 1) *die Spritze, Feuer-spritze, siphon incendiarius*. Rj. *vidi* strecaljica, strecaljka; štrcalica, štrcaljka. — 2) *die Priesse, mica: daj mi jedan šmrk burmuta.* Rj. *vidi* čupak. *toliko burmuta koliko se uzme među dva prsta, kad se šmrče.* — *za postanje isp. šmrkati, šmrknuti.*

Šmrkalj, šmrklja, *m. bale u nosu, osobito u djece. u baniji.* M. Krkljuš. *govori se u ostaloj Hrv. za nast. isp. česalj.*

Šmrkānje, *n. das Schnupfen, attractio ad nares*. Rj. *verb od* šmrkati, *koje vidi.*

Šmrkati, šmrčēm, *v. impf. schnupfen, attraho naribus*. Rj. *v. pf. prosti* šmrknuti. — *sa se, pass. Burmut valja da se još malo docnije počeo praviti i šmrkati.* Nov. Srb. 1817, 495.

Šmrkav, *adj. vidi* balav, koji ima nos pun bala. *u baniji.* M. Krkljuš. *govori se i u ostaloj Hrv.*

Šmrkavac, šmrkāvca, *m. koji je uvijek šmrkav. cf. balavac.* M. Krkljuš.

Šmrknuti, šmrknēm, *v. pf. schnupfen, attraho naribus*. Rj. *v. impf. šmrkati.* — *Šmrknuo bi ga u srčku rakije.* DPostl. 121.

Šmrļjika, *f. vidi* smrdljika. Rj. *drvo.*

Šmugnuti, nēm, *v. pf. umaći, uteci* kuda da se ne zna kud. M. Gj. Milićević. — *Zaklikće orao u vazduhu, a zeja tada šmugne pod prvu jelovu granu, pa bez brige.* Mil. 170. *isp. šmuknuti, i syn. ondje.*

Šmūknuti, šmūknēm, *vidi* munuti. Rj. *n. p. u kuću, iz kuće, brzo ući, izaći, otići, proći. vidi* smuknuti 2, šmurnuti. *isp. šmignuti, šmugnuti.*

šmurnuti, šmurnēm, v. pf. vidi šmuknuti. Rj.
šnjegopadan, šnjegopadna, adj. vidi snjegopadan, gdje mnogi snijeg pada. — isp. snježan i snježan.

šnjēti, snīm, v. pf. (u Boci) vidi sniti. Rj. vidi i snjeti.

šnjēžan, šnjēžana i šnjēžna, adj. vidi snježan (snježana) 2, snježan (snježna). — Kao što suša i vrućina grabi vode snježna, tako grob grješnike. Jov 24, 19. Vjeran je poslanik kao studen snježna o žetvi . . . i rashlaga ju dušu svojim gospodarima. Prič. 25, 19.

šnježanica, f. vidi snježanica, voda od snijega. — Da se izmijem vodom šnježanicom. Jov 9, 30.

šnježanik, šnježanika, m. vidi snježanik, po vrhu zgusnut snijeg. — isp. snježan i snježan.

šnjīm (s njīm), mit ihm, cum eo. Rj. u govoru se s pred nj pretvori u š. isp. š.

šobonjēnje, n. verb. od šobonjiti, koje vidi. vidi šobotanje.

šobonjiti, njīm, v. impf. (u Srijemu) vidi šobotati. Rj.

šōbōt, m. ein dumpfer Hall, sonitus cavus: stoji šobot. Rj. isp. vesak.

šōbōtānje, n. das Hohlklingen. Dumpfhallen, sonitus cavus. Rj. verb. od šobotati. stanje koje biva, kad što šoboće. vidi šobonjenje.

šōbōtati, šōbōcēm, v. impf. dumpfhallen, wie eine untermirierte Mauer, resono cavum. Rj. vidi šobonjiti kao iz šupljine kake, iz duplje zujati. — Iš pauze zlatopere! ne šetukaj, ne zagučaj, ne šoboći, ne klopoći . . . kri!ma Jovu hlada čini, da on spava u hladini. Herc. 347.

šōca, f. die Soldatenflinte, flinta militis gregarii. Rj. vojnička puška. vidi mušket. — I ponesi šocu Islamovu, ti objesi šocu o ramenu. Npj.¹ 1, XXIII. tugja riječ. Osn. 61.

šōga, f. (u C. G.) vidi šuga: I njega je šoga popanula. Rj. vidi i svrab 1, svrab.

šōgav, adj. (u C. G.) vidi šugav: Posilio se kao i šogav kapićom (Posl. 256). Rj. vidi i svrabljiv. — Šogava onca sve stado ošoga. Posl. 352.

šōgolj, m. dicke Flüssigkeit, n. p. džibra. Rj. gusta tekuća stvar. — tugja. Osn. 131.

šōgonja, m. (u C. G.) čovjek krastave glave. Rj. — osn. šogav. Osn. 195. riječi s takim nast. kod bakonja.

šōgor, m. (u vojv.) Rj. Madž. sógor od Njem. Schwager. — 1) vidi šura. Rj. ženin brat. vidi i šurak, šurjak. — 2) vidi pašenog. Rj. scastin muž. vidi i pašanac.

šōgōrica, f. vidi svast. Rj. ženina sestra. vidi i svastika.

šōkac, šōkca, m. (vom ital. sciocco?) der Schokatz, serbus latini ritus: Od volje mu (je ili stoji), kao šokcu post (Posl. 232). Kako oću, tako i šokcu (valja pravo činiti. Posl. 126) (unparteiisch). cf. kršćanin. Rj. šokac je pravoslavnomu Srbinu Hrvat katolik, a Hrvat je katoliku pravoslavni Srbin Vlah. augm. šokčina. hyp. šoko. — šokci ubokci, Vlasi siromasi (daklem nijedni nemaju ništa, nego oboji jednaki). Posl. 352. šokac (postanja neznana). Osn. 335.

šōkačkī, adj. schokzisch, serborum latini ritus. Rj. što pripada šokcima ili šokcu kojemu god. — adv. Njih radi (Kačićevih pjesama) mlogi su naši trgovci naučili čitati šokački. Nov. Srb. 1821, 336.

šōkādija, f. (coll.) die Menge Schokzen, multitudo serborum latini ritus (per conviciūm). Rj. kaže se za šokce s porugom.

šōkēād, f. (coll.) vidi šokčići. Rj. mladež šokačka. jedno od šokčadi šokče.

šōkēe, šōkčeta, n. ein junger Schokaz, serbus juvenis latini ritus. Rj. momče, dijete šokačko. coll. šokčad.

šōkēenje, n. das Machen zum Schokaz, das Schokazwerden, mutatio in serbum latini ritus. Rj. verb. od

1) šokčiti, 2) šokčiti se. — 1) radnja kojom tko šokči koga. — 2) stanje koje biva, kad se tko šokči.

šōkčići, m. pl. die jungen Schokzen, juvenus serbica latini ritus. Rj. mladi šokci. vidi šokčad.

šōkčina, f. augm. od šokac. Rj.

šōkčiti, čini, v. impf. Rj. v. pf. slož. i(z)-šokčiti (i se), po-šokčiti (i se). — 1) zum Schokaz machen, facio esse serbum latini ritus. Rj. šokčiti koga, činiti ga šokcem. — 2) sa se, refleks. ein Schokaz werden, transeo in castra serborum latini ritus. Rj. postajati šokac.

šōkētānje, n. das Reden des Šokac. Rj. verb. od šoketati, koje vidi.

šōkētati, šōkčēcēm, v. impf. reden wie ein Šokac (d. h. lipo statt lijepo oder lepo usw). Rj. govoriti kao šokac, n. p. lipo mjesto lijepo ili lepo itd.

šōkica, f. eine Schokzin, mulier serba latini ritus. Rj. šokica je pravoslavnomu Srbinu Hrvatica katolikinja, kao što je katoliku Hrvat Srpkinja Vlahinja. dem. šokčica.

šōkičica, f. dem. od šokica. Rj.

šōko, m. vertraulich für Šokac. Rj. hyp. od šokac. — takva hyp. kod Bošnj.

šōpiti, pīm, v. pf. udariti, schlagen, percutio. Rj. vidi šljapiti.

šōpōt, m. izvor u selu Benkovcu u Dalmaciji, cf. Sopot. Rj. kvarno se govori gdješto osobito po primorju š mj. s, i nasuprot s mj. š.

šōpronj, m. Oedenburg, Sopronium. Rj. varoš u Ugarskoj. Madž. Soprony.

šōr, šōra, m. (u vojv.) die Gasse, platea, cf. sokak, ulica: Mojim šorom nikad blata nema. Rj. Madž. sor, linija, niz, red, vrsta. isp. šoriti. isp. Njem. Zeile, linija, vrsta i ulica.

šōrak, šōrka, m. (u C. G.) das Los, sors, cf. ždrijeb, kocka. Rj. — tugja. Osn. 292.

šōrānje, n. Rj. verb. od šorati. — 1) radnja kojom tko šora n. p. nogom kapu (das Fortstossen, impulsio, trusio. Rj.). — 2) radnja kojom tko šora, piša (pišanje. Rj.).

šōratī, šōrām, v. impf. — 1) t. j. kapu nogom, fortstossen, trudo, cf. čuškatī. Rj. oturivati što udarajući u nj nogom ili štapom: Svinjari uzmu zaoštren klipić (viriz) pa ga jedni šoraju štapom u visinu, a drugi štapovima u visini keče (zagagaju). Rj. 63a. — 2) brunzen, mejo, cf. pišati. Rj. vidi i buriiti, mižati, močati, mokriti. v. pf. slož. pošorati se.

šōrav, adj. vidi ospičav. Rj. vidi i rohav, boginjav. kojemu je obraz nagrjen od ospica.

šōrēnje, n. verbal. od šoriti. Rj.

šōriti, šōrīm, v. impf. n. p. sela, vidi ušoriti. Rj. u šor, u liniju, u red postavljati n. p. selo, da budu šorovi, ulice prūve. Madž. sorolni.

šōrkapa, f. vidi čuškapā. Rj. šor-kapa, igra nekaka, u kojoj se kapa nogama šora, čuška.

šōtka, f. (u Srbiji, osobito k istoku) vidi patka. Rj. vidi i plovka, raca, i ostala syn. kod patka.

špāda, f. vidi špaga. Rj. la spada.

špāg, špāga, m. vidi čpag: Pa se maši u špagove svilne. Rj. vidi i džep. — Pak je tište u špag od dolame. Rj. 740b. Špagarica, mali pištoljić što se nosi u špagu. Rj. 845a. Rgja mu špag ubila! (Reče se tvrdici . . .). Posl. 271.

špāga, f. (la spada) der Degen, gladius. Rj. vidi špada, vučac 2. nekaki mač.

špāgarica, f. (u Risnu) mali pištoljić što se nosi u špagu, das Terzerol, sclopetum forma minuta.

špāle, f. pl. (u Risnu) novi, trud (što čovjek sam steće), der Erwerb, quaestus. Rj. vidi tecivo, tečevina, tečzbina, tekovina. — tugja. Osn. 121.

Španska, f. adj. t. j. zemlja. vidi Španjolska. — Portugalska sa Španskom i jednjem dijelom Francuske postane ostrvo. Priprava 17.

Španjólac, Španjólca, *m.* (meni se čini da pravi Srbiji kažu Španjur) *der Spanier, Hispanus*. Rj.

Španjólská, *f. adj.* *Spanien, hispanus*. Rj. *t. j. zemlja*. *vidi Španiska*. — Ako pogjem u Španjolsku, doći ću vam. Rim. 15, 24.

Španjólski, *adj.* *spanisch, hispanus*. Rj. *što pripada Španjalcima*. *vidi Španjurski*. — Ledenjača, Španjolski talijer. Rj. 324a.

Španjūr, Španjūra, *m.* *vidi Španjolac*. Rj.

Španjūrski, *adj.* *što pripada Španjurima*. *vidi Španjolski*. — Izvadio Španjursko odilo. HNpj. 3, 417.

špárta, *f.* igrati se šparte, *eine Art Kinderspiel mit Geldstücken*, *ludi genus*. Rj. *neka igra dječina novcima*. — tugja. Osn. 224.

špíca, *f.* (*pl. gen.* špicā). — **1**) *die Speiche, radius*, *cf. spica*. Rj. *vidi i palac 2 (pl. paoci). u točka*. — **2**) sjemenka od bundeve, lubenice, dinje, i od tikve, *der Kern (vom Kürbiss, der Melone, u dgl.), nucleus, semen*. Rj.

špíjerlica, *f.* (u Dubr.) *vidi špirlica*. Rj.

špíjün, špíjuna, *m. der Spion, explorator*, *vidi uhoda*. Rj. — A to Turski špijuni začuše. Npj. 4, 173.

špíjüniti, špíjünim, *v. impf.* *spioniren, exploro, cf. uhoditi*. Rj. — Stanu govoriti, da on nije došao da se bije s Turcima, nego da su ga Turci poslali, da špijuni. Danica 4, 18.

špíjünski, *adj.* *Spionen-, exploratorius*. Rj. *što pripada špijunima*.

špíjünjenje, *n.* *das Spioniren, exploratio*. Rj. *verb. od špijuniti. radnja kojom tko špijuni*.

špíka, *f.* (u C. G.) *das Bajonet, pugio*. Rj. *vidi bajonet, pangonet*. — Tugje ili koje mogu biti tugje: špíka. Osn. 33.

špíoda, *f.* (u Baranji) *vidi čioda*. Rj. *igla bez ušiju a s glavom. vidi i babljača, i syn. ondje*. — Djever ovdá ponese snasi mahač . . . gurgjela (pantljika), špíoda (čioda). Kov. 51.

špírlica, *f.* (u Dubr.) *vidi lijevak*. Rj. *vidi i špijerlica, lijev, lakomica 3, pirija*.

špítálj, špítálja, *m.* *das Hospital, nosocomium, ptochotrophium*. Rj. *vidi bolnica*.

špítáljac, špítálja, *m. der Spitalbewohner, qui est in nosocomio*. Rj. *koji je u špitalju*.

špítáljski, *adj.* *Spital-, nosocomii*. Rj. *što pripada špitalju. vidi bolnički 1*.

šprálja, *f.* (oko Spljeta) dugačka motka, kojom n. p. djeca mlata sa zemlje voće, *eine Stange, pertica*. Rj.

špūg, *m.* (u Boci) *vidi spuž*. Rj. *vidi i puž*.

špúrak, *m.* (u C. G.) *der Skorpion, scorpio, cf. jakrep*. Rj. *vidi i akrep, skorpíja, štipavac*. — (biće od tugje riječi *scorpio* s premještenim *p* pred prvi vokal). Osn. 284.

šta, — **1**) *vidi što*. Rj. — **a**) *vidi što 1: Ašta, ašto? was? quid? Rj. 9b (a šta?). Kaži ti meni šta je njegov obrok. Npr. 29. Šta ja marim za vašega cara. 35. Šta je to da sam zaslužio samo jedan novčić. 40. Šta si ono ti meni dao? 43. Znate li šta? 62. Da se mati upropasti šta joj je. 141. Ali ima šta vigjeti. 144. Šta pobratime, ako Boga znaš? Pa to tvoja žena! 145. Šta naopako! izišla tvoja žena! 147. Šta imate živo? (U Kotoru upitaju ovako i za čeljad kućnu). Posl. 352. Šta nema u carevini! 352. Da se svi naši namastiri opišu . . . šta ima u njemu od starih knjiga. Danica 1, 1. Ne mogući šta drugo činiti. 3, 190. Da mogu narodu kazati, šta je i kako je. Miloš 145. I Bog zna šta se još u Slavenskom jeziku nije tako izostavilo i izgubilo! Rj.¹ LIV. Kad tamo, šta da vide i čuju! Sovj. 35. A vi šta mislite ko sam ja? Mat. 16, 15. Šta dakle? Jesmo li bolji od njih? Rim. 3, 9. Šta čovjek posije ono će i požnjeti. Gal. 6, 7. Šta ste to učinili? . . . Šta da ti rečemo, gospodar? šta da govorimo? Mojs. I. 44, 15. Šta više, ti ga (sveto miro) ne razlikuješ ni od prostoga ulja,*

koje se blagosilja. DP. 353. — **b**) *vidi što 2) warum, quare*. Rj. 847a. *kao za što? Šta se gečaš. Rj. 84b. Šta da se mučite tako daleko? Npr. 6. Šta čekaš one zmajeve što beže u onu jazbinu? Šta si došao? 76. Molim vas, šta se ta plać u brodu vašem čuje? 247. Šta popuješ kad pop nijesi? Posl. 352. Šta smetate ženu? Mat. 26, 10. — 2) šta vas je! šta je drva! von einer grossen Menge: šta je ljudi tu izginulo! Rj. kad je čega mnogo; kao koliko (mnogo). — U razgovoru šnjima stane se faliti, šta je on junaštva počinio. Npr. 192. Šta ga pasa laje, da svako ujede (zlo i naopako)! Posl. 352. Šta ih laje, da svaki ujeda (zlo)! 352.*

štaćija, *f.* (u vojv.) *die Station (bei den Posten)*, *statio*. Rj.

štaćica, *f. dem.* od štaka. Rj. — Kavazi imaju u rukama po štap okovan srebrom, i gdje koji gore savijen kao štacića. Rj. 257b.

štagalj, štaglja, *m.* (u Lici) *die Scheuer, horreum*. Rj. *vidi žitnica*. — riječi s takim nast. kod badalj.

štaglac, *cf. pipavica*. Rj. — Pipavice, mipavice . . . kome red konja pasti? . . . Štaglac, maglac, kućni rogljac . . . Rj. 500b.

štagod (šta god), **štagogj** (šta gogj), *vidi što-god, štogogj, i primjere ondje*.

štajerska, *f. t. j. zemlja, Steiermark, Styria*. — Novi slovenski jezik u Štajerskoj, Koruškoj i Kranjskoj. Dioba 5.

štaka, *f.* — **1**) *der Bischofsstab, pedum episcopi*. Rj. *biskupski, episkopski štap. vidi patarica 2*. — Gjavoli nagju svetoga Jovana štaku i kapu i odeždu. Npr. 158. Vladika tiho zahvali Gospodu . . . i uzevši štaku pogje za njima sa slavom. DP. 346. — **2**) *die Krücke, fulcrum, cf. šljaka*. Rj. *vidi i škljaka. štap na koji se opire hrom čovjek*.

štakor, *m.* *vidi stahog, i syn. ondje. govori se u Hrv. odatle i ime selu Štakorovac*.

štála, *f.* (u vojv.) *der Stall, stabulum, cf. ahar, konjušnica*. Rj. *vidi i ar, har, košara, klànica, podrum, pojata 1, prezid, staja, stajnica, štalog*. — Štalara, krava koja se drži u štali. Rj. 845b. Dobar se konj i u štali nagje. Posl. 59.

štalara, *f.* krava koja se drži u štali, *Stallkuh, vacca in stabulo servata*. Rj. — riječi s takim nast. kod badnjara.

štalog, *m. der Stall, stabulum*. Rj. *vidi štala, i syn. ondje*. — riječi s takim nast. kod brlog.

štampa, *f. der Druck, impressio*. Rj. *Tal. stampa. vidi pečatnja*. — Ikona, koju je skoro izdao u kamenoj štampi Al. Ditrih. Danica 1, 120 (*Steindruck, litografija*). Veliki svežanj razlićnih narodnih pesama, iz kojih će ih se moći lepih za štampu izabrati. Npj.¹ 4, XXVI. Izdanje i štampa državne štamparije. Osn. I.

štampanje, *n. das Drucken, impressio*. Rj. *verb. od štampati. radnja kojom tko štampa n. p. knjigu. vidi pećatanje*. — Od kako je izmišljeno štampanje knjiga. Danica 1, 5. Ovo je učinio štampar u štampanju. Nov. Zav. XIII. Imam još nekolike pesme za štampanje. Npj.¹ 4, XXI.

štapär, štapära, *m. der Buchdrucker, typographus*. Rj. — Ovo je učinio štampar u štampanju. Nov. Zav. XIII. Tako korektura ove knjige ostane na štamparima. Posl. XXVI.

štapäríja, *f. die Buchdruckerei, typographia*. Rj. *vidi pečatnja. Tal. stamparia*. — Pošto je ovo već bilo napisano i u štampariju predato. Pis. 39. U štampariji Jermenskoga manastira. Posl. I. U državnoj štampariji. DRj. 1, I.

štapärski, *adj. što pripada štamparima, štampi. vidi pečatni 2*. — Štaparskih pogrješaka može biti da će se i više naći. Posl. LIV.

štapati, štapäm, *v. impf. i pf. drucken, imprimo*. Rj. *Tal. stampare. vidi pečatati. v. pf. slož. naštapati, preštapati. v. impf. slož. doštapavati, preš-*

štapavati. — Gdekoje od onih knjiga, koje je (Matica) do sad svojim troškom štampala. Danica 5, 77. Od njega prepisem kako ove pesme, koje su štampate, tako i još tri. Npj. 4, XII. Ja ću mu, kad ih (riječi) uzastampam, javno blagodariti. 4, XLIII. Pošljite mi vašu titulu, kako ste radi da je štampam u Rječniku. Straž. 1886, 1514. Ne znam je li koja od ove dvije knjige kad štampana slovenskim jezikom. Star. 4, 130. sa se, pass.: Gledaću da se ovo pismo na kamenu štampa. Sovj. 19.

štap, štápa, m. der Stab, baculus, cf. stap, šćap. Rj. vidi batina, i syn. ondje. vidi i glogovac, hras-tovac, klenovac, oskornušovac (i t. d. od svakoga dr-reta stap: bukovac, drenovac i t. d.); ošljača, zakovanica. dem. štapić. augm. štapina. — *Hvatati se u stap*: kad se hoće da presudi ko će što početi ili ko će u čemu biti prvi, onda se hvataju u stap: jedan uhvati šakom dolje nadno štapa pa drugi gore do njegove šake . . . kome zapadne te uhvati za vrh od štapa (da drugi već nemaju za što uhvatiti), onaj je dobio. Rj. Baba korizma . . . noseći na ramenu sedam štapora i za sobom vukući komostre ide po varoši. Rj. 9a. Volati se, t. j. štapovima. Rj. 71a. Zabarao stap pa me udario. Rj. 163a. Kopljača, 2) stap s pangantom. Rj. 290a. Obuće pastirske haljine i uzme pastirski stap u ruke. Npr. 46. Eto ti jednog starca na štapu pokraj mora gje ribu lovi. 252. Kako čovek dogje na prosjački stap, svak ga se kloni. Posl. 127. Kao da ga je s grozdenim štatom (po svijetu) tražio (tako ga je našao baš kao što treba). 129. Trista štapa po tugjemu hrbatu ne čuje se. 320. Hvatati se s kim u stap. (Gledati ko ima pravo, ili ko je stariji). 341. Pak ti svrni u šumu te oseći dobar stap, te uhvati gizdavu, tanku, belu, rumenu, pa je udri podobro. Npj. 1, 516. Bečari pohvataju od Biogradskijeh trgovaca . . . i udare im po 100 štapa. Sovj. 21. Neka dom Joavov ne bude nikad bez čovjeka, koji ide o štapu. Sam. II, 3, 29.

štapac, štápca, m. der Querstab (bei den Weberinnen), bacillus transcersus, cf. štapci 1, cijepac. Rj. Cijepci, oni štapci što stoje u pregji izmegju nita i gornjegja vratila.

štapanje, n. verb. od štapati se. radnja kojom se tko štapa štatom. vidi poštapanje.

štapara, f. sprava gdje se drže štapovi (a i kišobrani, štitovi), Stock- (und Regenschirm) Behälter. za nast. isp. badnjara. — Unesavši stap u kuću, nemah srea staviti ga u štaparu, gde stoje očevi štapi i kišobrani. Megj. 180.

štapati se; štápam (štápljém) se, v. r. impf. ići o štapu, opirući se na stap. v. impf. slož. poštapati se. v. pf. slož. poštapati se. — Štat se štatom od botura. DPosl. 121.

štapci, štápčā, m. pl. — 1) pl. od štapac. Rj. — Naničiti t. j. niti, t. j. načiniti ih povezavši one vunene konce za štapce kao što treba. Rj. 399a. — 2) nekakve četiri zvijezde, koje stoje jedna prema drugoj kao štapci u pregji, Name eines Sternbildes, cf. štapovi. Rj. »pojas« u zvjezdanom jatuu Orionu. Rj. vidi i štapi.

štapi, m. pl. (u Dubr.) vidi štapci. Rj. vidi i štapi. — Onoga tražite koji je stvorio zvijezde kola i štape. Amos 5, 8.

štapić, m. dem. od stap. Rj. — Zapinjača, drvo (kao štapić), što žene zapinju vratilo (kod razboja). Rj. 188b. Ko je u Francuskoj izmislio stoličice, koje se u jednom štapiću sa sobom nositi mogu? Priprava 55.

štapina, f. augm. od stap. Rj. — takva augm. kod bardačina.

štapovi, m. pl. (u Boci) vidi štapci 2. Rj. vidi i štapi.

štáva, f. das Legen der Haut ins Wasser, um sie

nachher zu gerben, immisio pellium subigendarum in aquam: metnuo kože u štavu. Rj. isp. čin 4.

štávalj, štávlja, štavelj, (u Dubr.) m. vidi štavlje. Rj. — riječi s takvim nast. kod češalj; brzelj.

štāviti, vīm, v. impf. t. j. kožu, (staven?) die Haut entweichen, aquae immergo pellem, cf. činiti 3. Rj. kao kiseliti kožu u vodi. isp. Korijeni 261. v. pf. slož. dštaviti.

štávlje, n. Rj. vidi štavalj, štavelj. — 1) der Ampfer, rumex Linn. Rj. biljka. — 2) Hasen-, Krausen-Ampfer, rumex crispus L. Rj. biljka.

štávljenje, n. das Einweichen, maceratio. Rj. verb. od štaviti. radnja kojom tko štavi kožu.

šte, na šte = na tašte. od tašte postalo šte: tašte, tšte, šte (nije unetnuto a, pa je i t otpalo). isp. Korijeni 100. pišu obično sastavljeno našte (od čega je postala naššina), natašte. — Dačete joj ovu travu da popije ujutro na šte srca u vodi nenačetoj. Npr. 112. Na šte ruke uzeo je. DPosl. 67. Na šte ruku je primi. 67. Tko je na šte srca, i za maslinom bi pio. 129.

štěćenje, n. verbal. od štetiti. Rj.

štědionica, f. zgrada i zavod gdje se prištegjeni novac ulaže na kamatu; die Sparkasse. — Niška štědionica (ali nije štetionica, kao što bi kakav tepo izgovorio) postala je za to: da pozajmi seljaku novaca. Megj. 43. za nast. isp. djeljaonica. neznalice držeći da je nast. dem. pišu štědiona.

štědiša, m. koji štědi, der Sparrer, parcus: U radiše svega biše, u štědiše jošte više (Posl. 334). Rj. — riječi s takvim nast. kod hvališa.

štědjeti, štědim, v. impf. sparen, zu Rathen halten, parco. Rj. v. pf. slož. doštědjeti, po-, pri-, u-, za-, v. impf. slož. pri-štegjivati, u-. — 1) koga, kao ne činiti mu ništa kad bi trebalo; schonen. isp. žaliti 3. — Novo sito o klinu visi. (Kad je ko u kući nov — n. p. mlada ili sluga — pa ga štěde). Posl. 226. Te će ih pobiti mačem, ne će ih žaliti ni štědjeti niti će se smilovati. Jer. 21, 7. Niti štegjaše svojega tijela (nec proprio corpori parcebat). Glas. 21, 281. — 2) što, kao ostarljati: štědiša, koji štědi, der Sparrer, parcus. Rj. 846a. Ko ne zna čapom, a on će vranjem (točiti). (Ko ne zna štegjeti, brzo će mu nestati). Posl. 149. sa se, pass.: Pogača se prijatelju štědi. Posl. 250.

štědljiv, adj. sparsam, parcus. Rj. koji rado štědi.

štědja, f. die Sparsamkeit, parsimonia: Bolja je štědnja nego i dobra radnja (Posl. 22). Rj. isp. štegjenje. — Štědnja je prvo tečenje. Posl. 353. riječi s takvim nast. kad čežnja.

štědrina, f. selo u Ratu. Rj.

štěgjenje, n. verb. od štědjeti, koje vidi. — Štegjenje prava je dobit. DPosl. 121.

štěhta, f. (u C. G.) das Bäfzen, gannitus: Stoji štěhta hrta i šljednika. Rj. isp. štehtanje.

štěhtanje, n. (u C. G.) das Bäfzen, gannitio. Rj. verb. supst. od štehtati. radnja kojom štešće pas (šljednik).

štěhtati, štěščēm, v. impf. (u C. G.) bäfzen (vom Spürhunde), gannio, cf. štektati. Rj. štešće pas (šljednik) u locu. vidi i čevkati, kevtati, ževkati. isp. škamutati.

štěkavica, f. vidi skakavica 1. Rj. vidi i skačatur.

štěktanje, n. vidi kevtanje. Rj. vidi i štehtanje.

štěktati, štěkcēm, v. impf. vidi kevtati. Rj. vidi i štehtati, i syn. ondje.

štěnac, štěna, m. der junge Hund, catulus. Rj. mladi pas. pl. štenci 1.

štěnad, f. (coll.) die jungen Hunde, catuli. Rj. vidi kučad. jedno od štenadi: štene. — Mater njegova na mjesto ovo dvoje gjece podmetne dvoje malo štenadi . . . Kod nje su štenad. Npr. 233.

štěnara, f. n. p. torba, Schimpfwort für eine torba,

convicium in peram. Rj. poruga torbi (kao da su u njoj štenad?). — riječi s takim nast. kod badnjara.

štenci, štēnāca, m. pl. — 1) junge Hunde, catuli. Rj. mladi psi. vidi kučići. sing. vidi štenac. — Od zle kučke nek ni(je) ni štenaca! HNpj. 1, 110. — 2) die Springfeder beim Schlosse, momentum, ferrum vi sua recellens. Rj. vidi štene 2, pero 5.

štene, štēneta, n. — 1) ein junger Hund, oder Hündin, catulus. Rj. mlado pseto, muško ili žensko. vidi kuće. coll. štenad. — Naduo se kao štene u bari. Posl. 186. Hranit' vučje štene. DPosl. 27. Od zla pseta nek nema šteneta. Npj. 2, 625. Ni štene tek što se okoti. Priprava 116. — 2) u putu, cf. štenci 2. Rj. vidi i pero 5. — Ja je čela, ja je brus, ja od motike štene. (... Sad se reče kad ko dvije vrlo različne stvari poredi jednu s drugom). Posl. 107.

štēniti, štēnim, v. impf. Rj. vidi kotiti (i se). v. pf. slož. i(z)-štēniti (i se), o-štēniti (i se). — 1) werfen (von der Hündin), pario. Rj. kučka štēni (koti) štenad. — Ode Tomić, kuja ga štēnila! HNpj. 4, 222. — 2) sa se, refleks. werfen, pario. Rj. kučka se štēni, kad štēni štenad. značenjē kao pod 1) s razlikom što se ovdje ne naznačuje objekat.

štēnjēnje, n. das Werfen der Hündin, partus. Rj. verb. od štēniti i štēniti se, koje vidi.

štēta, f. der Schade, damnum, cf. šćeta. Rj. vidi i škoda, i syn. ondje. — Srdobona štēta, t. j. tako velika da srce boli za njom. Rj. 708a. Ubila ga žalost, nesreća, štēta. Rj. 764a. Upadak, kao štēta ili pomor, n. p. ove je godine veliki upadak od boginja (t. j. umiru mnoga čeljad od njih). Rj. 783b. Štetan, 1) koji je u štēti, štētu ima u čemu. Rj. 846a. Ne čete vi učiniti štēte mome gospodaru. Npr. 13. Čini štētu (maćak), pak hoćemo da ga ubijemo. 41. Oh! tu bi mnogo štēte! 165. Dobar sir, nego štēta što je u pasjoj mješini. Posl. 59. Ko se fajdi nada, onaj valja i štētu da trpi. 156. Tako mi sve crna štēta ne pomela! 304. Uvalio mu crn komad u torbu. (Učinio mu štētu). 326. Mnoge Turske kuće poharaše i življenjem ognjem zavatriše, od Turaka štētu učiniše. Npj. 4, 400. Srbi sa velikom svojom štētom ustupe natrag. Danica 3, 168. Plaćati štētu, koju (hajduci) počine. 4, 29. Ali bi za zakon naš bila to velika štēta. Kov. 6. Srbi posle tolike štēte u ljudna ostanu u lanjskim granicama. Miloš 17. Onda će ono biti na štētu našemu narodnom jeziku. Pis. 27. Bilo bi na štētu jezika našega. 83. Čije djelo izgori, otići će u štētu. Kor. I, 3, 15. Promjenljivost njegovu, koja od tolike štēte bi i njemu i narodu. DM. 111. Za drugu se kragju štēta naknaggala četvoro. 307. Nije ni od štēte za stvar. O Sv. O. 7. Zemlja bi vukla štētu od te sramote i materijalnu i moralnu. Pom. 100. Što je gragje za rječnik već toliko sabrano da se bez štēte za književnost ne smije više ostavljati da se ureguje tek pripadom. Rad 13, 171.

štētan, štētna, adj. — 1) koji je u štēti, štētu ima u čemu, Schaden habend, damnum faciens. Rj. — Od tugjega je čoek štētan ili sramotan. Posl. 236. — 2) vidi kilav. Rj. vidi i kvaran, prosut.

štētiti, štētīm, v. impf. Rj. v. pf. slož. i(z)-štētiti, o-, po-. — 1) vidi kvariti: A dva lakta štēti zemlja crna. Rj. — Muk prijazan štēti. DPosl. 65. Štētići uči se. 121. — 2) sa se, refleks. vidi kvariti se. Rj. — Štēta se ne štēti. DPosl. 121.

štētnik, m. (u C. G.) — 1) koji čini štētu, der Beschädiger, Schadenmacher, damnificus, cf. štetočinja. Rj. vidi i štetočinac. — Tko na svoj dinar štēte kupuje, ludo se na štētnika tuži. DPosl. 130. — 2) (u Kućima) čovjek koji se oženi po drugi put. Rj. 875b.

štetočinac, štētočīnja, m. der Schadenmacher, damnificus, cf. štētnik 1. Rj. štetočinac, štetočinja, za prvu riječ isp. dobročinac, za potonju isp. tako slož. mlado-ženja.

štētočīnjast, adj. koji čini štētu, den Schaden machend, damnificus. Rj. štetočinjast. isp. štetočinja.

štētovati, štētujēm, v. pf. Rj. v. impf. štētovavati. — 1) Schaden machen, damnum infero: štētovali ga Turci 100 groša (t. j. globili ga). Rj. kao učiniti štētu (kome). — 2) Schaden haben, damnum facio: štētovao sam na tom (u trgovini). Rj. vidi zijaniti. kao pretrpjeti štētu. — Zarariti, štētovati na kakvoj trgovini, cf. izgubiti. Rj. 192a. Izgoni groš zolotu (t. j. od groša postala zolota, štētovao). Rj. 221a. Povukao šarova za rep (reče se kad ko štētuje). Rj. 834a. Bolje je na mekinjama dobiti nego na zlatu štētovati. Posl. 24.

štētovāvānje, n. das Schadenbringen oder Leiden, damnum (damni perpessio aut illatio). Rj. verb. od štētovavati. — 1) radnja kojom tko štētovava koga (globljava ga). — 2) stanje koje biva kad tko štētovava (štētu ima).

štētovāvati, štētdvāvām, v. impf. Rj. v. pf. štētovati. — 1) Schaden verursachen, damnum infero. Rj. koga, kao činiti mu štētu. cf. globljavati. — 2) Schaden haben, damnum facio. Rj. biti u štēti, štētu imati, trpjeti.

1. štīca, f. Rj. dem. štīčica. — 1) (po jugozap. kraj.) vidi daska, daščica. Rj. vidi i platica. isp. štīca (dščica). — Glavina, 2) prednji kraj od samara (a stražnji se zove krstina, glavinu i krstinn sastavljaju štīce. Rj. 86b. Patalica, samarna štīca. Rj. 491a. Patarica, 1) štīca u samara. Rj. 506b. — 2) die Fahrstange, contus. Rj. motka kojom se lagja otiškuje, štīči.

2. štīca, f. das Abc-Taflein, tabula abecedaria, clementaris (q. d. dščica). Rj. tablica (daščica) iz koje se uči poznavati slova. vidi bukvar (nije li osn. u štīti, štījem?).

štīčēnje, n. das Fortstossen des Schiffes mittelst der Fahrstange, navis protrusio. Rj. verb. od štīčiti. radnja kojom tko štīči lagju.

štīčica, f. (u C. G.) — 1) dem. od štīca 1. Rj. — 2) cf. čeralica. Rj. — Čeralica (u C. G.) igra, kao u Srbiji klis, samo se baca s konja, koji se zove čeralica, palic lakat, a klis štīčica. Rj. 759b.

štīčiti, štīčīm, v. impf. (das Schiff) mit der Fahrstange fortstossen, protrudo. Rj. lagju štīčiti, t. j. štīcom je otiskivati.

štīčēnje, n. das Beschirmen, Schützen, tectio. Rj. verb. od štīčiti. radnja kojom tko štīti koga (od čega).

štīljēnje, n. verb. od štīti. radnja kojom tko štīje n. p. knjigu. vidi štīvenje, čitanje.

štīkla, f. (u vojv.) der Absatz (am Schuhe), calx: Mojim šorom nikad blata nema, sve švaleri na štīkla razneli. Rj. (na štīkla = na štīklah, stariji oblik mjesto: na štīklama). od Njemačk. Stöckel. u čizme ili cipele peta. dem. štīklica.

štīklica, f. dem. od štīkla: Papučine crvene štīklice. Rj.

štīkovati, štīkujēm, v. impf. (u vojv.) sticken, pingere acu: I cipele zlatom štīkovane. Rj. vidi vēsti (vēzēm).

štīlac, štīlca, m. lector. Stulli (upravo štīoc kvarno). koji štīje, čita. vidi čatac, i syn. ondje. — za obličje isp. pilac, pilca od pīti, pījēm.

štīlja, f. (u C. G.) vidi drūga, štīljega. Rj. vidi i mahaljka 2. dem. štīljica.

štīljega, f. (u Herc. i u C. G.) vidi drūga. Rj. vidi i štīlja, mahaljka 2. drvo, kao veliko vreteno, što žene konce prepredaju na njega i pletivo predū. dem. štīlježica. — Značenje (korijenu) udarati: štīlja, štīljega; štīca (contus), štīčiti. Korijeni 257.

štīlježica, f. dem. od štīljega. Rj. vidi štīljica, drūžica.

štīljica, f. dem. od štīlja. Rj. vidi štīlježina, drūžica.

štīmānje, n. vidi poštovanje. Rj. vidi i štīmanje.

štīmati, štīmām, v. impf. (po zap. kraj.) vidi poštovati. Rj. vidi i stimati. Tal. stimare. — Ako ne

štimaš Ibre bajraktara, a ti biraj, draga, po Budimu. HNpj. 4, 530. Gdje god za se *štimaš* divičicu, ja ću ti je, pobro, zaprositi. 4, 572 (*cijeniti, držati, misliti*).

štípalkja, *f. die Lichtputze, emunctorium, cf. usekač, mumakaze*. Rj. *sprava kojom se služe, kad hoće sviječū da useknu, ubrišu. za postanje isp. štípali*. — riječi s takim nast. kod kazaljka.

štípānje, *n. das Kneipen, vellicatio*. Rj. *verb. od štípali, koje vidi*.

štípali, štípām, (štípljēm), *v. impf. kneipen, vellico*. Rj. *v. pf. slož. i(z)-štípali. v. pf. prosti štípanuti, od toga slož. v. pf. preštínuti, uštínuti. v. impf. slož. poštipivati, zaštípivati. dem. štípkati, štíputati*. — I do sad se gjeverivalo, al' nije ovoga poštipivanja bilo. (Valja da je kakaza nekaka snaha koju je gjever štípaio). Posl. 96.

štípavac, štípāvca, *m. scorpio, scorpius*. Stulli. *vidi špirak, i syn. ondje*.

štípavica, *f. — 1) cf. pipavica*. Rj. (*kod pipavica nema ništa o štípavici*). — *2) nekaka sprava za štípanje?* — U kolu će biti moja majka, stara će se ispustiti majka, pa će uljest' u bijele dvore, pa će uzet' od zlata maštrafe, još i one zlatne štípavice, prevaljivat' st'jene valovite, dokle nagje guju šarovitu, uštínuće zlatnom štípavicom, uočiti u maštrafu jeda, polu meda, polovinu jeda, daće tebe, moja dušo draga, nemoj piti, moje srce drago! Herc. 8.

štípkānje, *n. dem. od štípanje*. Rj. *vidi štíputanje*.

štípkati, štípkām, *dem. od štípali*. Rj. *vidi štíputati*.

štípanuti, štípnēm, *v. pf. einmal zwicken, vellere*. Rj. *v. impf. prosti štípali*.

štíputānje, *n. vidi štípanje*. Rj.

štíputati, štípučēm, *vidi štípkati*. Rj. *dem. od štípali*.

štír, *m. Amarant, amaranthus blitum Linn.* (mlad se štír kuha i jede kao zelje): Gje štír konju raste do koljena. Rj. *rauhhaariger Fuchsschwanz, amaranthus retroflexus L.* Rj.³ *biljka. augm. štirina*.

štíra, *f. Fluss, der Loznica durchfließt*. Rj. *voda što teče kroz Loznicu*.

štírak, štírka, *m. štírka, f. (u vojv.) die Stärke, amyllum, cf. škrob*. Rj. *vidi i škrob, pomaz 2*.

štírina, *f. augm. od štír*. Rj. — *takva augm. kod bardačina*.

štírkānje, *n. das Stärken (der Wäsche), roboratio linteorum ope amyli*. Rj. *verb. od štírkati. radnja kojom tko štírka n. p. košulje*.

štírkati, kām, *v. impf. (u vojv.) stärken (die Wäsche), amylo roboro, cf. zaškrobiti*. Rj. *štírkati n. p. košulje. isp. skrobiti. v. pf. slož. uštírkati*.

štírkinja, *f. žena nerotkinja, die Unfruchtbare, sterilis*. Rj. — *osn. pred k u štír, star. slov. штркѣ integer*. Osn. 199 (*integer, cijel*).

štírník, *m. planina u Bjelopavličima (kažu da je u njoj zima usred ljeta)*. Rj.

štírovník, Štírovníka, *m. brdo u Lovčenu*. Rj.

štít, štíta, *m. Rj. hyp. štítak. dem. štitić*. — *1) der Schild, scutum*: Od koplja ti gradili nosila, a od štíta grobu poklopnice. Rj. *vidi štito*. — Na glave im kape od tri vuka, na ramena bijeli štítovi. Npj. 3, 333. Ne boj se, Avrame, ja sam ti štít. Mojs. I. 15, 1. — *2) Ščíta, der Regen- oder Sonnenschirm, umbraculum contra pluviam muniens, umbella, cf. štít*. Rj. 848b. štít od dažda ili od sunca. *vidi i amrel, hládník, kišobran*. — O Kaica, moje čedo drago! *moj pernatí od sunašca štíte!* Npj. 2, 484. Od sunca se štítom zaštićáše. HNpj. 1, 190.

štítak, štítka, *m. hyp. od štít*. — Bojno koplje nosi u rukama, zlatan sjaje na plecima štítak. Npj. 2, 553.

štítíe, *m. dem. od štít*. — Solomun načini malijeh štítova, po tri mine zlata dajući na svaki štítíe. Car. I. 10, 17.

štíti, štíjēm, *v. impf. (osobito po zap. kraj.) lesen, lego, cf. čatiti, čitati*: Knjigu štíje Omerova majka. Knjigu štíje, suze prolijeva. Rj. *vidi i čitati, učiti 3*.

part. pass. praet. štíven, štívēna; štívení. Obl. 85. *v. pf. prošítiti*. — čatiti; štíti (*a nije umetnuto, te se ē pred t promijenilo na š*). Korijeni 258.

štítiti, štítim, *v. impf. (u Dubr.) beschirmen, schützen, tego*: štíti kuća ovu lozu od vjetra. Rj. *v. pf. slož. zaštítiti. v. impf. slož. zaštićívati*.

štítúník, štítúnika, *m. vidi štítionoša*. Gundulić: Štítúnika mu dva su, nosi jedan bat zlaćeni. Stulli.

štító, *n. (st.) vidi štít (1)*: O ramenu štító objesio, a po konju koplje položio. Rj.

štítónoša, *m. scutigerulus*. Stulli. *vidi štítúník. štítónoša, koji (kome) nosi štít, (oružje); Schildträger; armiger, Waffenträger*. — *tako slož. riječi kod brenenoša*.

štítóvit, *adj. n. p. nerast, bik, svinjće, što nije ujalovljeno; tako i štítóvito meso, t. j. od neujalovljena živinčeta*. Rj. — *Značenje (korijenu) čistu biti, nepomiješanu biti, cijelu biti*: štítóvit; štírkinja (*nerotkinja*), šuir, štírnik, štírovník, štíra. Korijeni 257.

štítovo, *n. planine od Lukavice (k jugu)*. Rj. *između Rovaca i Bjelopavlića*. Rj.³

štílvēnje, *n. verb. od štíti. radnja kojom tko štíje n. p. knjigu. vidi štíjenje*.

štō, štā (čēga, česa). Rj. — *I. 1) gram. č-to (osn. č i zamjenica to) ē pred t pretvara se u š: š-to, nom. i akus., i šta u tijem padežima. u ostalim padežima ostaje čista osnova (bez zamjenice to), zato: čēga (česa), čēmu, čim (čime), čēm (čemu). oblikom šta može se zamijeniti i drugi padež, n. p. oda šta. isp. Obl. 33. vidi šta*. — *2) nominativ: Što je pogogjeno ono valja da bude*. Npr. 25. Onda mu ona pripovedi šta je i kako je. 83. Dade mu nekoliko aspri što će mu dosta za put biti. 217. Coeku koji nije ništa a gradi se da je što veliko. Posl. 34. Što izigje iz usta, to se ne povrće u usta. 355. Što po dvoru paunice, to su moje zaovice. Npj. 1, 64. A što bude pešaka suviše, one izvede te namesti oko Morave. Miloš 95. Da se i njemu tako što ne dogodi. 179 (= takovo što). Imena koja pokazuju kakvo je šta, oda šta je što. Nov. Srb. 1818, 391. Šta je u drugih naroda jezik ugladilo . . . ono ga je u nas iskvarilo. Odg. na sit. 18. Nigda nijesu gledali da se učini što dobro i pametno. Pis. 5. Kada im se (djeci) s najboljom namjerom kaže što što im je dobro, to ona opet ne će da čine. Priprava 60 (*isp. niže pod 5) primjer iz Rim. 15, 18: govoriti što koje . . .*). Što se tiče ovjge Njemačkoga i Latinskoga jezika, o tom sam radio s G. Kopitarom. Rj.¹ VIII. Dokle je putovao, i šta mu se znamenito dogadjalo. Straž. 1886, 1226. Dok se što knjiga rasproda. 1886, 1602. Da ne učiniš što što ne bi bilo milo knezovima. Sam. I. 29, 7. Svi bijasmo kao nečisto što. Is. 64, 6. Engel veli da je Maćedonija često što i Akarnanija. DM. 77. — *3) genitiv*. — *a) bez prijedloga*: Pak se onda natrpa paprati ili drugoga čēga. Rj. 466a. Ali mjesto čarapa ili čēga drugoga izvadi iz bisaga buzdovan. Rj. 836b. Ako ljeta ne dade, jesen nema česa. Posl. 5. Kad se čoek šta prihvatí, onoga nek se i drži. 121. Čēga se čoek najviše boji, ono će mu na glavu doći. 345. Česa nije, ni car ne ije. 346. Šta je najviše, onoga će biti najmanje, a šta je najmanje, onoga će biti najviše. 352. Slavna crkva, koja nema mane ni mrštine, ili takoga čēga. Efes. 5, 27. Niti nam čēga nesta. Sam. I. 25, 15. — *b) sa prijedlozima*: bez: Pasati se beza šta. Rj. 490a. Što i vojska bez kisela mlijeka. (Kad ko reće što će se bez čēga). Posl. 355. — do: Uzdušio ka' i suhi potok. (Kad ko od ništa dogje do šta). Posl. 330. — od: Nešto igje u dvor od čēga nijesu mogli vjgjeti drugo ništa osim vatre da sipa. Npr. 185. Oda šta svinja sita, od tog i debela. Posl. 231. Što od šta palo. (Porod je kao i onaj koji ga je rodio). 359. — oko: Oko šta je ruke skrstio! Posl. 237. — preko: Udo mesa . . . udo je tanko a dugačko da se može prevjesiti preko šta. Rj. 770a. — radi: Rašta (radi

šta). Rj. 645a. Vladika pokazujući čega radi sveti. DP. 342. — sa: Satjerati odakle, ili sa šta (od čega). Rj. 667a. — 4) dativ: Čemu zeman tome i vrijeme. Posl. 346. Čemu si se udavala mlada? Npj. 1, 63. za taj primjer isp. na što? — 5) akusativ. — a) bez prijedloga. ovaj je padež (što, šta) i uz poricanje običniji od drugoga. isp. Sint. 123. pa kako je akus. što i šta, ako ima uz poricanje šta, ne treba namah uzeti, da je to drugi padež: Nemam ti šta do grdila kazat'. Rj. 99b. Kad je meni ko što dužan pa mi da ili učini što što vrijedi više od duga, ja njemu valja da doplatim. Rj. 132b (isp. niže primjer iz Rim. 15, 18: govoriti što koje . . .). Stane se čuditi gde čoban dolazi kući svako veče, što pre nijedan nije mogao. Npr. 48. Ako ti više što ne znaš, to je sve ništa. 160. Šta ti čini otac? — Klanja. — Šta ti čini mati? — Krsti se. — A šta činiš ti? — Ja stojim megju njima, pa se kamenim. Posl. 353. Što ga nije na oči, nije ga ni na sreću. 354. Kad udari u katane Marko, kako soko megju golubove, što pogubi sabljom okovanom, što pogazi Šarčem od mejdana, što podavi u tihom Dunavu. Npj. 2, 250. Kad ko o meni što dobro rekne. Danica 5, 82. A što me pitaš za mal tvoj, ja bih rekao . . . Kov. 68. Da istu što rojske Ruske u Srbiju. Miloš 18. Bože sačuvaj tokovo što i pomisliti. Nov. Srb. 1817, 477. Pjevači mlogi pjevaju i ne misleći šta. Npj. XXXIII. Zapita me, šta ono ja kažem da čine hajduci. Odg. na ut. 21. Kako sam Vam obećao napisati što o našoj ortografiji. Pis. 3. Što ne znaš Srpski, metni Slavenski. Rj. VI. Dosta puta i pametan na ime društva onakovo što napiše, što pod svojim imenom ne bi ništa izdao. XIV. Kad bi se htjelo redom pobrojiti sve, što se on mogao tužiti na Srbe i šta su se Srbi na njega tužili, valjalo bi napisati čitav poveliki članak. Šovj. 37. Jer ne smijem govoriti što koje Hristos ne učini kroza me. Rim. 15, 18 (aliquid loqui eorum, quae . . . etwas zu reden, was . . . isp. poviše primjer iz Rj. 132b: učini što što vrijedi). Sačuvaj Bože da sluge tvoje učine tako što! Mojs. I, 44, 7 (= takovo što). Ako li što novo učini Gospod . . . IV. 16, 30. Čučeš šta govore. Sud. 7, 11. Da bi napredovao u svemu što uzradiš. Car. I, 2, 3. Da ti je kazao prorok što veliko, ne bi li učinio? II, 5, 13. Ja nijesam imao šta iz toga spomenika upotrebiti u svojem rječniku. Knjiž. 3, 140. u primjerima, koji idu, akusativ dobija značenje adverbijalno: Ovakvi je stećak oko dva aršina dugačak i malo što manje visok. Rj. 715a. Može biti da će se u napredak što i popraviti. Npr. 144. Kakoće kao kvočka. (Osobito se govori ženama, kad se što mnogo karaju i viču). Posl. 127. Hljev malo će što biti skuplji nego u Mađarskoj. Kov. 40. Kad sam ja od njega pesme prepisivao, ne znam, je li bio što stariji od 40 godina. Npj. 4, IX. Njemački je bukvar slabo što bolji od »čitaonice«. Pis. 25. isp. Sint. 411. — b) sa prijedlozima: na: Na što bi vam dva jednaka pismena? Spisi 1, 10. Ako se Jakov oženi Hetejkom, na što mi život? Mojs. I, 27, 46. Može biti da ćeš reći: na što je danas taj običaj? DP. 22. za značenje isp. poviše pod 4) čemu? — po: Hrišćani mnogi imali svoje čitluke, pa im Turci na silu pouzimali po što za što. Rj. 826b. I toga šarana kupi po što po to. Npr. 69. Osim trgovine, za koju je Dubrovnik svagda po što god ugovarao, u njima se ugovara i za druge državne stvari. DM. 225. Da se ni jedan hrišćanin rimske crkve ne nagje na misli po što su mu oči mile (sub privatione oculorum). Glas. 21, 285. — u: Pretvoriće te u ribu ili u što drugo. Npr. 122. — za: Za što kupio, za to i prodao (kakav nov glas). Posl. 88. Svašto mu Bog dao što u njega žudio, i za što mu se molio, to mu udijelio. Kov. 120. Sredina joj (vinovoj lozi) izgori, hoće li još biti za što? Jezek. 15, 4. — 6) instrumental: Paljka od drveta kao duguljasta tepsija, čime jekmekčije čine šenicu. Rj. 486a. Čim se nov sud

napuni na ono uvijek udara. Posl. 347. Čijem se koza dičila, tijekom se ovca sramila. DPosl. 13 (čijem dijalektički mjesto čim. isp. Obl. 33). Su čim li si lice umivala? su što li si mlada otirala? Npj. 1, 63 (su(?) čim . . . su što!). I poveze tope baljemeze, i kumbare, čim gradove prima, i lubarde, čim gradove pali. 4, 219. A umaljenoga malijem čim od angjela vidimo Isusa. Jevr. 2, 9. — 7) lokativ: Da vas ne će moći pohoditi, o čemu žali. Straž. 1886, 771. Sve na čem bijase što bijelo. Mojs. I, 30, 35. Po čemu ćemo poznati da smo našli milost pred tobom? II, 33, 16. U čem te zakidamo? Mal. 3, 8.

II. 1) was? quid? quod. Rj. vidi šta 1a. — Ašta? Ašto? was? quid? Rj. 9b (a što?). Eda što? Eda što? Rj. 152a. Kad je iguman umirući govorio što će namastir bez njega. Rj. 217a. Ona se stane čuditi što im je. Npr. 83. Čoban prihvati: »Valaj nije dobro, no je zlo.« A kralj reče: »Što, jadan?« 165. Braća se vrlo zabrinu, što se učini s njihovijem sestrama. 187. Halev joj reče: što ti je? Sud. I, 14. Reče car Itaju: što i ti ideš s nama? Sam. II, 15, 19. — 2) warum, quare? što si došao? što su ti ruke krvave? cf. zašto. Rj. vidi i zarašta. — Pomisli u sebi: Što bih ja i za ovoga leniveca radio. Npr. 71. Što vazda Boga spominješ? 85. Kaži mi što ona gora gori. 119. Zapita ga car, što nije majstor došao. 150. Kad te ko ne zove, što se odzivaš? Posl. 122. Što popuješ, kad pop nijesi? 359. Što me kušate, lice-mjeri? Mat. 22, 18. — 3) je, quo: Što je više jaja, to je gušća čorba (Posl. 355). Rj. corr. kadšto to. — Usjednu na dobre, i što je moguće ljepše nakičene konje. Rj. 801b. Samo hajde što brže. Npr. 11. Ali što se on više branjaše, ona sve više navljivaše na nj. 13. Onda oni bježi gorom što bolje mogu. 94. Izogjene se što najljepše mogaje i polje prositi u cara gjevojuku. 102. Pa se stisne što je većma mogao. 178. Lajav (jezik) što više zbori, manje se mori. Posl. 165. Što bliže k Nišu, sve gore pišu. 353. Što je veća tica, veće joj gnijezdo treba. 355. Osedla ga što se tvrgje može. Npj. 4, 324. Vojske kupi što možeš najviše. 4, 418. Što je koji bogatiji, onaj je i u ostalome sve od naroda dalje. Kov. 15. Što većma vigjaše (Saul) da je narodu David omiljeo to on sve većma stane mrziti na nj. Prip. bibl. 67. — 4) wie das Deutsche so für welcher, welche, welches, mit eigenthümlicher Syntax, cf. te 3. Rj. — Kad je govor o trećem licu, najviše se govori što mjesto koji, koja, koje, ali po osobitom sintaksisu, n. p. čovek što je bio kod mene; žena što smo je vigjeli; vino što smo (ga) pili; čovek, što smo kod njega noćili; čovek što su mu konja ukrali; čovek što smo ga danas vigjeli; čovek, što smo došli s njime; stolica, što se na njoj sjedi; knjiga, što se iz nje uči; pero, što se (njim) piše; čovek, što smo o njemu govorili; podaj onomu čoveku, što je donio vreću; metni kod onoga čoveka, što sjedi onamo; podaj onim ljudma, što stoje na polju i t. d. Rj. LIII. (= čovjek, koji je bio kod mene; žena, koju smo vidjeli; vino, koje smo pili; čovjek, kojemu smo konja ukrali; čovjek, kojega smo danas vidjeli; čovjek, s kojim smo došli; stolica, na kojoj se sjedi; knjiga, iz koje se uči; pero, kojim se piše; čovjek, o kojem smo govorili; podaj onomu čovjeku, koji je donio vreću; metni kod onog čovjeka, koji sjedi onamo; podaj onim ljudma, koji stoje na polju i t. d.) Kad se govori o bezdušnim stvarima, onda se u muškome i u srednjem rodu ga, i u ženskom je može izostaviti; n. p. nož, što smo danas kupili; da ti platim čašu, što sam razbio; dobra je ona puška, što si mi poklonio; kakvo je ono vino, što smo danas pili i t. d. Rj. LIII. — 5) Kod ovakovijeh riječi, kojima se što radi, često se u govoru izostavi ono njime (njim) i njome (njom), n. p. brus, što se britva oštri; lopata, što se žito vije, gvozdje, što se kašika

dubu i t. d. Rj.¹ LIII (= brus, što se njime britva oštri; lopata, što se njome žito vije; gvozdje, što se njim kašike dubu). — *Vuk češće upotrebljava relativ što mjesto koji, koja, koje nego li Daničić, pa ćemo ovdje navesti samo primjere iz Daničićevih djela:* Voda pokri *sva* najviša brda što su pod cijelijem nebom. Mojs. I. 7, 19. Isav reče: a ono da ti ostavim *nekoliko* ljudi što su sa mnom. 33, 15. *Kakva su to svjedočanstva i uredbe i zakoni, što vam je zapovjedio Gospod?* V. 6, 20. *Koji si ti što višeš na cara?* Sam. I. 26, 14. *Onaj, što živi na nebesima, smije se.* Ps. 2, 4. Ne bojim se mnogo tisuća naroda što sa svih strana *navaljuje* na me. 3, 6 (naroda *gen. sing. zato: navaljuje, millia populi; Tausende des Volkes*). *Sila ih ima što me nenavide.* 38, 19. *Ravnite put onome što ide.* 68, 4. To nije onaj jezik što sad njim u crkvi *pojemo.* Dioba 3 (oraka *rečenica rijetka je u Daničića, što njim mj. kojim: isp. niže primjer iz VLazić 1, 1*). *Selima koja je car Lazar dao Ravanici . . . selima što je kralj Vladislav dao sv. Nikoli.* DRj. 1, 217. *Odnosite šenicu svoju što ste kupili.* 31. Da je *između svih jezika slovenskih, što ih danas znamo, najstariji* — naš, hrvatski ili srpski. Rad 1, 121. *Šta je rekao onaj što se na njga V. Lazić onako razgoropadio.* VLazić 1, 1 (= *onaj na kojega se. isp. poviše primjer iz Dioba 3*). — 5) pred što će (n. p. on doći), *bevor, ante.* Rj. *isp. prije dok ne . . . prije dokle ne . . . prije nego.* — Vidite li ljudi to brdo? to bio veći grad pa su ljudi, *pred što će Turci obladati* ovom zemljom natrali u njega pušaka i topova. Rj. 281b. *Uvodnica, čela, koja pred što će se čele rojiti, izigje iz košnice.* Rj. 766a. — 6) *anstatt, non modo non: što bi trebalo da se stidi, to se on još smije.* Rj. *vidi mjesto (praepos. conj.) 2: mjesto da . . . mjesto što . . .* — *Što bi valjalo da su i popova prasad mudra, to su mu i gjeća luda.* Posl. 246. *Što bi valjalo da volovi riču, to kola škripe.* 353. *Što bi kola škripala, to volovi riču.* 353. — 7) *bis, donec, cf. dok: ne ću piti vina, što ne ćeš vode usuti. Što ti ne ću obljubiti lice. Što ja ujnu okom vijet' ne ću.* Rj. — *Jakov ne će sa Turcima mira, što mu ne će predati senete.* Npj. 4, 446 (senet, u Turaka *dokumenat*. Popović). — 8) *što ti bi ime (brate)? kad se ko lijepim načinom pita kako mu je ime.* Rj. — 9) *oda šta ne daš to? was ist der letzte Preis?* Rj. — 10) *kazuje se razlog — a) kao: budući da, kako, corr. zato, s toga, to, itd. i bez njega.* — *Što je ona (snaha) tako milostiva bila, svekrva je mrzila na nju.* Npr. 83. *Što sam Boga molila da me šalje s onoga sveta, za to mi je sugjeno da dolazim na ovaj svet.* 84. *Što će se bezakonje umnožiti, ohladnije ljubav mnogijeh.* Mat. 24, 12. *Što je Dubrovnik imao malo zemlje, s toga Dubrovčani na svojoj zemlji nijesu mogli imati žita koliko im je trebalo.* DM. 197. *Što pismo Stefana Prvovjencanoga kaže da se u Rijeci i Žrnovnici nalaze crkve, po tome valja misliti da . . .* 199. *Što dolazi samo na tom jednom mjestu, i što pred sobom ima predlog, za to bih rekao . . .* DRj. 1, 95. *Ali što sam lijen na pisanju, to neka me u tebe ispriča.* Kolo 15 (14). — b) *zato . . . što, kao: jer, da: Moli se Bogu što sam zaspala.* Npr. 73. *To je sve za to što ne poštuje oca i matere.* 77. *Da im oprostimo što ga ne mogu dočekati kako bi želeli.* 82. *Stane ženu grditi što ih (svinje) nije hranila.* 83. *Ja ću tebe učiniti čestita, što si me od nje izbavio.* 145, 195. *Buntovnici održe mejdan, jedno zato, što su s Milošem bili ljudi s reda, a drugo što Miloševići nisu baš ni hteli upravo da se biju.* Miloš 63. *Kajem se, što nijesam iskao . . .* Pis. 30. *Resavsko se samo po tom razlikuje od Sremačkoga, što se u njemu i onjge govori »e«, gje u Sremačkom »i«.* Rj.¹ XVII. *Pravo je što mu je ime Jakov.* Mojs. I. 27, 36. *Zlo ste radili što ste to učinili.* 44, 5. — 11) *kao što, kakav:*

»Ja ću se stvoriti lep konj, što ga ne će biti u celom vašaru« . . . dete se pretvori u konja što ga nigde nema . . . šatra puna robe, što je na vašaru ne će biti lepše i bogatije. Npr. 38. *Sad se obraduje gde je ubio zlatoruna ovna, što ga u carstvu nema.* 65. *Nije više ni ćelav nego lep momak što može biti.* 206. *Nema dvora, što baba mojega.* Npj. 1, 4. — 12) što u rečenici sastavljeno sa riječima kao (što), mjesto (što), nego (što), osim (što), samo (što), tek (što) itd. *vidi kod tih riječi.*

štōčij, štōčijā, jē, *einiger verschieden, aliquorum.* Rj. štō-čij, što pripada štokomu. *Daničić piše štōčiji.* Korijeni 39.

štōčiji, adj. *vidi štōčij.*

štōgod, štāgod (čegagod), **štōgodijer**, *vidi štōgod, štōgogj*, štāgogj (čegagod), *was immer, irgend was, quocunque demum.* Rj. i štōgodi. *vidi štāgod, štāgogj. kao što kod gdjegod tako i ovdje po akcentuaciji razlikuje se i značenje.* — 1) u relaciji rastavlja se riječ i akcentuje se i druga pola dolazeći među njih enklitike: štō gōd, štā gōd, štō gōdijer, štō gōgj, itd. *kao: što mu drago, makar što.* Pogreške su . . . štōgod bi htēo mjesto što bi gōd htēo. Bukv. 3. *ali isp. niže primjer iz Kov. 67.* — *Štōgod zaceniš on će dati . . . Što je gōd starac zaiskao, Turčin mu odmah izvadi gotove novce.* Npr. 38. *Car izda zapovest, da svako ide na vojsku štōgod može sablju pasati.* 206. *Štōgogj Srbi ugovaraju da rade, svagda obično govore: »Ako bi Bog da! Posl. 1. I mačka se ispod sebe brani. (Ako je čoek i nejak, opet se u nevolji brani čim se gogj može).* 103. *Štōgogj jedeš, drobi, a što nosiš, pri. 354. Što je gōd krajina učinila, mir je platio.* 355. *Što je gogj naše, to je loše.* 355. *Što su gogj Turci gori, to je više hajduka.* Danica 2, 94. *Srbi su mu davali, šta mu je gogj trebalo.* 3, 208. *Štōgod smo imali, sve smo tu po(h)arčili.* Kov. 67. *Štōgod zaištete, ono ću vam učiniti.* Jov. 14, 13. — 2) u značenju neodređenom sastavlja se riječ, i druga pola nema akcenta; tako je gōre u početku: štōgod, štāgod, itd. *kao nešto.* — *Preuba(h), štōgogj, srednje ruke, etvae, non nihil. cf. uba(h).* Rj. 583b. *Bolje štōgodi nego ništa.* DPosl. 9. *Kad na svršetku mladijenci i svatovi cjeluju krst, onda se meće na nj po štōgod popu za vjenčanje.* 79. *Ovgje možemo napomenuti i one glagole, koji nemaju svoju vremena, nego samo štōgogj.* Rj.¹ LV. *Jamačno bi štōgod bio bolji od kneza Šima.* Sovj. 65. *Ovo je što gōd sa svim novo u Srpskom jeziku.* Spisi 1, 84. *Dogodilo mu se što gōd, te nije čist.* Sam. I. 20, 26.

štōgje, hier und da, *passim.* *Nekakvoga popa, koji je regjavo čitao i preskakao riječi, zapita neko gdje je učio knjigu, a on odgovori: štōgje, štōgje; onda mu onaj, koji ga je pitao, rekne: va istinu čitaš štōgje, štōgje.* Rj. *adv. što-gje (što-gdje). isp. gdješto.*

štōkad, manchmal, aliquando. *cf. katkad.* Rj. *adv. što-kad. vidi i kadšto, i kad i kad, i syn. ondje.*

štōkânje, n. das Klagen što ću! *conquestio (quid faciam?).* Rj. *verb. od štokati. radnja kojom se tko tuži govoreći što ću!*

štōkati, štōčēm, v. *impf. klagen* što ću! *conqueri: quid agam.* Rj. *tužeći se govoriti što ću!*

štōkavae, štōkāvca, m. koji govori što ili šta (a ne govori ča ili kaj). — *Kako bi se Štokavci svi zajedno mogli zvati Hrvati?* Kov. 7. *Koje se govori i kod Štokavaca.* 19. *Riječi »post« i »trn« u štokavaca glase . . .* Rad 20, 152. *za akc. isp. štōkati, čakavac.*

štōkavskī, adj. što pripada štokavcima. — *O kojoj se veli da je s njom jednaka bila štokavska (akcentuacija).* Rad 20, 151.

štōko, štōkdga, jemand, ein und anderer, unus et alter. Rj. štō-ko, što-koga. *zamjenika trećega lica nepoznatoga za čeljade, prema štokoji kao ko ili tko prema koji. vidi štotko. isp. gdjeko, gdješto.* — *Stane*

opet nanovo advokatima i drugome štokome koješta prepisivati. Opit V.

Štokoji, štđkojega (štđkōga), *einige, aliqui*. Rj. na štđkoji *ide jamačno još akc.* štđkoji. *ima i ženski i srednji rod kao pridjev:* štđkojā, štđkojē. što-koji. *isp. gđjekoji.*

Što mi ti je za što, (u vojv. dašto mi ti dašto, a u C. G. što mi ti se nenu gonenu?) *rath' einmal was ist das (beim Aufwerfen eines Räthsels) divina quid sit—*. Rj. — *Što mi ti je zašto?* Kaže onaj koji hoće da zagonene, i znači: *Pogodi mi šta je to*, n. p. *što mi ti je za što?* Bijela njiva, crno sjeme, mudra glava koja sije? (odgonetljaj: pismo po hartiji). Posl. 358.

Štono, *cf.* što i no: *Štono* ih je u Mletku kovao. Zar nema one milosti, *štono* je bila kod majke. I košulja, i ti u košulji, *štono* si je pod orahom vezla. Rj. *vidi* 2 nō 4. — *Ustaj brže, mladi gospodare, štono* poju dva bumbula mlada? Herc. 124. Za »poslojcu«... *Štono* (ima) riječ; ili: *Štono* stari vele; ili: *Štono* babe kažu i t. đ. Posl. VII.

Štopela, *f.* (u Dubr.) *vidi* papuča; najviše se govori *štopelica*; ali se čuje i ovako, n. p. kad ko crevlju potpeti, kaže se: stavio crevlju na *štopelu*, t. j. potpetio je. Rj. *vidi* i pačmaga, pašmag, pašmaga.

Štopelica, *f.* (u Dubr.) *vidi* papuča, *cf.* štopela; *štopelica* moja vjerenica (u pripovijeci): Skide s nogu žutu *štopelicu*. Rj. *vidi* papučica, pašmagič.

Štošta, štočēga (štđšta), *dies und das, hoc et illud, varia*. Rj. što-šta. i štošto: Kad uljezu, ništa drugo ne vide nego haljine, postelju i još *što što* careva sina. Npr. 260.

Štošto, štočēga (štđšta), *vidi* štošta.

Štoko, štđkōga, *vidi* štoko. Rj. što-tko.

Štovalac, štđvaoca, *m. venerator*. Stulli. *koji štuje. vidi* štovatelj; poštovalac, poštovatelj.

Štovānje, *n. vidi* poštovanje. Rj.

Štovatelj, *m. vidi* štovalac. Stulli. i *syn. ondje.*

Štovati, štūjem, *v. impf.* (po zap. kraj.) *vidi* poštovati. Rj. *vidi* i poštiti.

Štranjga, *f.* (u vojv.) *der Strang, restis, laqueus, cf.* uže, uzica, konopac. Rj. *od Njem.* Strang. *vidi* štranjka. — Konj zakorači, kad nogom prekorači preko štranje, te mu štranja dogje megju noge. Rj. 178a (štranja griješkom mj. štranjga).

Štrañjka, *f. vidi* štranjga. — *Klañnja*, 4) na amu ono od koje kroz koje su provučene štranjke, da ne bi strugale konja po rebrima. Rj. 273a.

Štrāpānje, *n. verb. od* štrapati. *radnja* kojom tko štrapa ili štrāplje.

Štrāpati, štrāpljem, *v. impf. aspergere*. Stulli. *u praesensu i* štrāpām, *prema v. pf.* poštrapati, poštrāpam. *vidi* škropiti, kropiti; štrāptati (*dem.?*). — Evo me Nikola štrapa vodom. J. Bogdanović.

Štrāptānje, *n. verbal. od* štrāptati. Rj. *dem.?*

Štrāptati, štrāpcēm, *v. impf.* (u Grblju) kropiti. Rj. *vidi* i škropiti. *dem. od* štrāptati?

Štrbēkānje, *n. verb. od* štrbekati. Rj.

Štrbēkati, štrbēkām (štrbēčēm), *v. impf. radbrechen, verba corrupte enunciare*. Rj. *v. pf.* prosti štrbeknuti. — Značenje (korijenu) *govoriti kojekako:* štrbekati, štrbeknuti. Korijeni 255.

Štrbēknuti, štrbēknēm, *v. pf. vidi* štrbekati: ne zna ni štrbeknuti. Rj.

Štrbina, *f.* brdo izmegju Crmnice i Paštovića. Rj.

Štrcalica, štrcāljkā, *f. die Spritze, siphon*. Rj. *vidi* strcaljca, strcaljka; šmrk 1.

Štrcānje, *n. J. Bogdanović. vidi* strcanje.

Štreati, cām (*i se*), *v. impf. J. Bogdanović. vidi* strcati (*i se*). *v. pf.* štrenuti. *slož. uštreati.* — *A iz njega (gjoje) crna štrca krveca.* HNpj. 3, 162. *v. impf. slož. uštrcavati.*

Štrēkānje, *n. J. Bogdanović. vidi* strckanje.

Štrēkati, ckām, *v. impf. J. Bogdanović. vidi* strckati.

Štrēnuti, nēm, *v. pf. J. Bogdanović. vidi* strcnuti. — *Od Ružice crna štrcnu krveca.* HNpj. 3, 422.

Štrk, *m.* — **1)** *vidi* roda: Gledi kao štrk u jaje (Posl. 42). Rj. *vidi* i lélek*. — **2)** *vidi* obad. Rj. *vidi* i štrkalj.

Štrkāljk, *m.* (u Bačkoj) *vidi* štrk 2. Rj. *vidi* i obad.

Štrkānje, *n. verbal. od* štrkati se. Rj.

Štrkati se, štrkām se, *v. r. impf. n. p.* krava, *vidi* štrkljati se. Rj. *vidi* i obadati se. *isp.* štrk 2. *v. pf. slož. poštrkati se.*

Štrkljānje, *n. vidi* obadanje. Rj. *vidi* i štrkanje.

Štrkljast, *adj.* dugijeh nogu (kao štrk?), *langbeinig, longis cruribus*. Rj. *vidi* dugonog.

Štrkljati se, štrkljām se, *v. r. impf. vidi* obadati se. *cf.* štrkalj. Rj. *vidi* i štrkati se. Rj. — *Tužio mi se domaćin kako mu se goveda ne dadu nego sve natraške idu.* *A*Usud mu odgovori:* »To je za to što on o krsnom imenu najgore zakolje, a da zakolje što najbolje ima, *se bi se štrkljala goveda.*« Npr. 77.

Štrcānje, *n. verbal. od* štrcaci. Rj.

Štreāti, cām, *v. impf.* pušku praznu zapinjati pa obarati. Rj. *isp. v. pf.* štrocnuti.

Štrēnuti, cnēm, *v. pf.* štrocnula puška, oborila, ali nije upalila, *versagen, fallo*. Rj. *vidi* škroknuti, i *ondje syn. v. impf.* škrokati. *isp.* štrocati.

Štrōjāc, štrōjāca, **Štrōjār**, štrōjāra, *m. čovjek koji po svom zanatu štroi životinju, n. p. vola, konja, svinjce, itd. vidi* jalovač, jalovan. *der Verschneider, castrator.* — *Castrator* zove se po Srijemu i oko Osijeka *štrojāc*, oko Travnika *štrojār*. Mojo Medic.

Štrōjēnje, *n. das Verschneiden (des Schweines), castratio porci*. Rj. *verb. od* štrojiti. *radnja* kojom tko štroi *n. p. svinjce.*

Štrojiti, jīm, *v. impf. verschneiden, castro (porcum)*. Rj. *vidi* štrojiti 1, i škopiti, i *ondje syn. v. pf. slož. uštrojiti.* — *Štroji* muhe. (Kad se za koga hoće da kaže da je sa svim besposlen). Posl. 361.

Štrōka, *f.* — **1)** *vidi* stroka. Rj. *nekakve ovčje kraste.* — **2)** (u Boci) nekaka svinjska bolest. Rj.

Štrōkāv, *adj. mit* stroka *behaftet, morbo* stroka *dicto laborans.* Od *štrōkava* svinjčeta ne jede se meso. Rj. *bolestan od* *štrōka. vidi* strokav.

Štrpkanje, *n. verb. od* štrpkati. *radnja* kojom tko štrpka što.

Štrpkati, kām, *v. impf.* otkidati malo po malo od čega bilo. M. Gj. Miličević. — *Vlast* koja, radeći jednostrano, samo *štrpka* mrvu po mrvu poslušnosti. Zlos. 19. štrb-kati, *s promjenom glasa b pred k na p. od* korijena, *kojemu je značenje* cijepati, komiti, i *od kojega su i* škrbav, Štrbina. *isp.* Korijeni 254.

Štūc, štūca, *m. der Stutzen (Art Flinte), teli accuratioris genus. cf.* šešana. Rj. i *syn. ondje.* *nekaka puška.* — *Opravi se, štogod* ljepše možeš... i ti uzmi čelikli nadžaka, i uzmi mi štūca zelenoga. Npj. 3, 386.

Štūcānje, *n. das Rülpsen, cructatio*. Rj. *verb. od* štucati se. *stanje* koje biva, *kad se kome štūca. isp.* štukavica. — *Bog s dobrijem!* (Kad se kome stane štucati... gjekoji pogagjaju ko ih spominje, pa ako štucanje u pogagjanju prestane, onda misle da su pogodili). Posl. 19.

Štūcati se, štūcā se, *v. r. impf.* kome, *rülpsen, cructo.* Kad se kome štūca, onda kažu da ga neko spominje. Rj. *vidi* štukati se, štuktati se; icati se, podrigivati se, rigati.

Štūčica, *f. dem. od* štuka. Rj.

Štūčji, *adj. Hechten-, lucii, luciorum*. Rj. *što* *pripada štukama, štuci.*

Štūdirati, štūdirām, *v. impf.* (u vojv. po varošima), *studiren, meditor:* Sve štūdiram koga da izbiram. Rj. *kao promišljati, razmišljati.*

Štūka, *f. (pl. gen. štūkā) der Hecht, lucius*. Rj. *riba. dem.* štūčica.

Štūkānje, *n. verb. od* štukati se. *stanje* koje biva, *kad se kome štūče.* — *Srce* joj prekide nje glas, te

ne moga više brojiti niti naricati . . . no je napade štukanje od nje žalostivog srca. Npj. 5, 461. isp. štukavica.

Štúkati se, štúčē se (kome) v. r. *impf.* za potvrdu vidi štukanje, štukavica. vidi štucati se, i *syn. ondje*. štúkati se prema štúktati se kao húkati (húčēm), súkati (súčēm) 2 prema húkati (húkčēm), súkati (súkčēm).

Štúkavica, f. (u Boci) *der Rülps, ructus. cf.* rigavica, štucanje. Rj. vidi i ikavka, ljučavica, podrig.

Štúknuti, štúknēm, v. *pf.* Rj. — **1**) n. p. štuce nekud, t. j. nestade ga, *verschwinden, evadere*. Rj. — **2**) štuknuo pameću, t. j. poludio, *verrückt werden, mente capi*. Rj. vidi pošenući pameću, razumom; šenuti 3. — **3**) (u Dubr.) vidi evoknuti. Rj. *poljubiti, cjelunuti da se čuje*.

Štúktanje, n. (u Risnu) vidi štucanje. Rj. vidi i štukanje.

Štúktati se, štúkcē se, v. r. *impf.* kome, (u Risnu) vidi štucati se. Rj. i *syn. ondje*.

Štúla, f. *holzerner Fuss*. Rj. *drvenu nogu. isp.* štule. **Štúle**, štúlā, f. *pl. die Stelzen, gallae, cf.* hodulje. Rj. vidi i gicalje. *isp.* štula.

Štúr, štúra, o, *adj.* n. p. žito, *butt, verkümmert, marcidus*. Rj. Značenje (korijenu) šuplju biti, praznu biti: štur, Šturac. Korijeni 260. *suprotno* jedar. — Ijulj u šenici, nekakav izrod nalik na štur ječam. Rj. 339a. Ovejci, ono što ne pada upravo kad se žito vije, nego što je šturo pa ga vjetar malo zanosi za pljevom. Rj. 436a. Sedam klasova jedrijeh . . . a iza njih iskljija sedam klasova malijeh i šturijeh. Mojs. I. 41, 6.

Štúrae, Štúra, m. *der höchste Gipfel des Rudnik Berges*. Rj. *najviši vrh brda Rudnika*.

Štúrak, štúrka, m. — Pogji šturke škopit'. DPosl. 97. Pogji, šturke vabi. 97. šturak, neki skakavac, *gryllus* u Mikalje i Stulića. XVIII. u Stullija šturak, štúrka, *zvijer koja u večer skerči* (zvijer = životinja). *isp.* cvrčak, i *syn. ondje*.

Šúba,* f. (u Plaškome u Hrv.) dugačka ženska haljina s rukavima od plavetne čohē postavljene kožom. Rj.

Šúbara, f. *eine Pelzmütze, galerus pelliceus*. Rj. *kapa od krzna. augm.* šubaretina. — Na njegov meće tananu košulju i na glavu Bugarsku šubaru. Npj. 2, 138. Kara-Gjorgijje *skinuši svoju šubaru s glave stane mu govoriti: »Šefe, tako ti hljeba carevoga!...«* Sovj. 54. — *osn.* u šuba. Osn. 109. *riječi s takim nast. kod* badnjara.

Šúbarāš, m. *der eine Pelzmütze trägt, gestans galerum pellicium*. Rj. *koli nosi šubaru. — riječi s takim nast. kod* bradaš.

Šúbarētina, f. *augm.* od šubara. Rj. *augm.* takva kod *babetina*.

Šúe mūe, tamo amo, *cf.* trt, mrt. Rj. *usvik. vidi i* tre mre, tuc muc. *isp.* te ura te fura. — »To je sve ništa, šué muć pa prolj.« »Šué muć, amo pa tamo pa ništa.« J. Bogdanović.

Šúćenje, n. *das Schweigen, silentium*. Rj. *verb.* od šutjeti. *stanje koje biva, kad tko šuti*.

Šúćeti, šútīm, vidi šutjeti. Rj.

1. Šúćur,* m. — **1**) u ovoj zagoneci: Šúćur sjedi na moru, u zelenu javoru, štogogj ljudi stekoše, sve šúćuru dadoše (mlin). Rj. — **2**) šúćur Bogu! (po Bosni, ponajviše Turci govore) *Gott Lob! grates sint Deo*. Rj. *hvala!* — Jalah šúćur, milu Bogu fala, ve-sele li dane dočekasmo. Npj. 5, 521.

2. Šúćūr, m. nekakva tikva (može biti tutlić) n. p. u djeteta glava kao šúćur (ili šúćurica), *Eierkürbiss*. Rj.

Šúćurica, f. vidi 2 šúćur: Ko je god s gjavolima šúćurice sijao, sve su mu se o glavu razbijale (Posl. 140). Rj.

Šúćurovo jaje, n. u ovoj zagoneci: »Na sred mora

tunturovo jaje«. Od drugijeh slušao sam šúćurovo mjesto tunturovo. Rj. 455b. *odgonetljaj*: pūpak.

Šúdikova, f.: A sluga mu crkvu Šúdikovu u onome Hasu gizdavome. Rj. u Božidarovu zborniku od 1538. godine (piše) da je manastir Šúdikova blizu Budimlja. Rj.³

Šúdljār, šudljára, m. vidi trlja. Rj. *onaj što trli u bananju i u drugoj kakoj igri*.

Šúdljenje, n. vidi trljanje. Rj.

Šúdljiti, šudljīm, v. *impf.* (u Srijemu) vidi trliti 1. Rj.

Šudre budre Milica, kamo piple piplica? DPosl. 125. šudre budre kaže se Ciganinu ili Ciganci. *isp.* šunte. *biće kome nestalo pileta* (pipleta), pa *iznesarži na Ciganku Milicu da ga je ukrala, rekoše joj*: Šudre budre Milica, kamo piple piplica? a *odatle postala poslovia*.

Šúga, f. *die Krätze, Raude, scabies, cf.* svrab. Rj. vidi i šoga, svrab. — Kašalj, šuga i ašikovanje ne može se sakriti. Posl. 133. Šuga šugu nagje. 361.

Šúgānje, n. *das Anstecken mit Raude, das Bekommen der Raude, scabiei infectio*. Rj. *verb.* od 1) šugati, 2) šugati se. — **1**) radnja kojom tko šuga koga. — **2**) stanje koje biva, kad se tko šuga.

Šúgati, gām, v. *impf.* Rj. v. *pf.* slož. o-šugati, po- — **1**) mit Krätze anstecken, scabie inficio. Rj. šugati koga, *činiti da bude šugav. — 2) sa se, *refleks. die Krätze bekommen, scabie adfici*. Rj. *postajati šugav*.*

Šúgav, *adj.* krätzig, *raudig, scabiosus*. Rj. vidi šogav, svrabljiv, — Pa se Ivo vere oko klada, k'o šugava koza od obada. Npj. 3, 197.

Šúgavac, šúgāvca, m *der Krätzige, scabiosus*. Rj. *koli je šugav*.

Šúgavica, f, *die Krätzige, scabiosa*. Rj. *koja je šugava*.

Šúgavica, f. *ein Donauarm bei Baja*. Rj. *otoka Dunavska kod Baje*.

Šútea, f. planina u Bosni blizu Kupreza: Pasla ovce Šuićkinja Mara, u Šuici povrh Malovana. Rj. *Daničić piše* Šujica.

Šuićkinja, f. *von Šuica*: Pasla ovce Šuićkinja Mara. Rj. *žena iz Šuice. Daničić piše* Šuićkinja.

Šujica, f. Korijeni 262. vidi Šuica.

Šujkićkinja, f. Korijeni 262. vidi Šuićkinja.

Šújo, m. (u C. G.) muški nadimak. Rj. *isp.* Šule, Šušo. — Šu-jo. *taka hyp. kod Bajo. osn. će biti u šugav. isp.* Šole (osn. šogav) *prema Šule*.

Šúka, f. *ungehörnte Ziege, capra sine cornibus, cf.* šuš. Rj. *kozu šukava, šušava, šuta, bez rogova*.

Šúkare, f. *pl.* (u Baranji) vidi tralje 2. Rj. vidi i prnja, i *syn. ondje*.

Šúkov, *adj.* vidi šušav. Rj. vidi i šut. *što je bez rogova. isp.* šuka.

Šúkumbaba, f. vidi čukumbaba. Rj. šukun-baba, n *pred b pretvorilo se u m. vidi i* šukunbaba. *babina baba*.

Šúkumbabin, *adj.* vidi čukumbabin. Rj. *što pripada šukumbabi*.

Šúkunbaba, f. — Šakunbaba, vidi šukunbaba. Rj. 832b. šukumbaba.

Šúkundéka, f. vidi i sasa. Rj. *biljka, vidi* šukundjed 2. *isp.* djedovac. — *hyp.* báka. Dáka — tako i šukundéka (sasa, od šukundēd). Osn. 312.

Šúkundjed (šukundjed), m. — **1**) vidi čukundjed. Rj. vidi i šakundjed, šikundjed; *prapradjed. — 2) (u Baranji) vidi šukundeka. Rj. vidi i sasa.*

Šúkundjedov (šukundjedov), *adj.* vidi čukundjedov. Rj. *što pripada šukundjedu*.

Šúle, m. (u C. G.) muški nadimak. Rj. vidi Šujo, Šušo. — Šu-le, *osn. biće šugav. isp.* Šole. *takva hyp.* imena Krile, Vule; *riječi kod* brale.

Šúlj, m. — **1**) (u Crmn.) vidi šuljak 1. Rj. — **2**) (u Baranji) ponajviše *pl.* šuljevi, kao šisarice, koje rastu

u vodi pa se pečene ili kuhane jedu (cf. 1 rašak 1.). Rj. šuljevi, šuljevā. A. Pavić, Rad 59, 10.

šuljajv, *adj.* n. p. žito (u koga na vrhu zrna ostanu kao dlačice, pa brašno od takovog žita bude plavetnikasto), *spitzbrandig*. Rj. *isp.* šuljak 3. — *Daničić piše šuljajv.*

šuljajiv, *adj.* Osn. *vidi* šuljajv. — *adj.* s *takim nast.* kod bliznajiv.

šuljak, šuljka, *m.* — **1)** *ein Block, segmentum caudicis*. Rj. *vidi* šulj 1, ćutak, krlja, krljad, spica 2, taslak. *isp.* hreb, hrek, klada, panj. — **2)** (u Bačkoj) *das unterste mit Spreu am meisten vermengte Getreide beim Worfeln, das den Schveinen gegeben wird, quisquiliac tritici ventilati*. Rj. u vijanju najdonje s pljevom najvećma pomiješano žito, što se daje svinjama. *isp.* šuljkara. — **3)** (u Srijemu) pljevna ljuska, koja se ne da da skine sa zrna, *Spitzbrand*. Rj. *isp.* šuljajiv.

šuljevi, *m. pl.* *die goldene Ader, haemorrhoides, cf. sinigle*. Rj. *bolest.* — Udariće te Gospoda prištevima Misirskim i šuljevima i šugom i krastama. Mojs. V. 28, 27.

šuljkara, *f.* (u Bačk.) ona rupa gdje stoji šuljak 2, *die Grube für šuljak 2, fovea servandis quisquiliis tritici*. Rj. — *riječi s takim nast.* kod badnjara.

šum, *m.* »al' ga vjetra u Velebitu stoji šum«. J. Bogdanović. *kad što šumi.* sonitus, sonus, sonor. Stulli. *Geräusch.*

šuma, *f.* Rj. *dem.* šumica. — **1 a)** *der Wald, silva*: Šuma ti mati (Bježi u šumu! Posl. 361) *rette dich, fuge*. Dogje kao u šumu (reku Srbi kad im ko dogje kući, pa ga ničim ne počaste). (Posl. 62). Rj. *vidi* dubrava 1, gora 2, lijes 1, planina. *isp.* handrača, omora, zabran, zabrana. *vidi* i borik, brezik, bukvik, cerik, drenik, grabik (grabrik), grmik (i grmljak) i t. d. t. j. šuma borova, šuma brezova, bukova, cerova, drenova, grabova (grabrova), grmova i t. d. ima gotovo od svakoga drva. — Brijeg obrastao grabićima i drugom kojekakvom šumom. Rj. 281a. Mrčava, *velika gusta šuma*, gdje se ne vidi sunca. Rj. 373a. Napupi, napupci šuma. Rj. 403a. Sitnogorica, *sitna šuma*. Rj. 682b. Pojeli sve kao skakavci (... kad padnu gje na zelenu šumu, za nekoliko minuta oстане šuma crna). Posl. 252. — **b)** *šumnato granje*: Šumnjača, koliba od šume ili šumom pokrivena. Rj. 849a. Narod ne bez duhovnog značenja *nakitivši šumom* crkvu i kuće pretvara ih u zelene putničke sjenice, koje za malo traju. DM. 286. — **2)** (oko Imosk.) *dürres Holz, lignum aridum*: ili nosi šume ili sirovine? ja samo kupim šumu; donesi malo šume, da spirim vatru. Rj. suha drva. *vidi* suvad. — *Tanka šuma* oganj užeže, a debela ga drva uzdrže. DPosl. 125.

šuma, *f.* knežina nahije Trebinske. Rj.

Šumadija, *f.* *ein Theil Serbiens zwischen der Kolubara und der Morava*. Rj. kraj Srbije među Kolubarom i Moravom. — šuma, Šumadija. Korijeni 263.

Šumadijnac, Šumadijnea, *m.* *Einer von der Šumadija*. Rj. *čovjek iz Šumadije.*

Šumadijnka, *f.* *Eine von der Šumadija*: Porobiše tanke Šumadijnke. Rj. žena iz Šumadije. — No se misli skoro oženiti ... Šumadinkom. Npj. 4, 356 (ijn, in sažeto od ijin).

Šumadijnski, *adj.* *von der Šumadija*. Rj. što pripada Šumadiji i sažeto Šumadinski. *isp.* abadžinski. — Nijes' ovo babe Šumadijske, da razgoniš i da nabrekuješ. Npj. 2, 281.

šumagelc, *interj.* (*scherzhaft*) *er rannte dem Walde zu*. Rj. šuma-gele, riječ naša s Turskim dodatkom koji znači: dogji (u šumu!). *isp.* Arj. III. 127b. *kaže se u šali.* — *Šumagele!* (Bježi — u šumu!). Posl. 361.

šumânje, *n.* *das Schleichen, gradus suspensus*. Rj. *verb.* od šumati se. radnja kojom se tko šuma.

šumâr, *m.* *der Waldhüter, Förster, custos silvae*. Rj. koji nastoji oko šume. *vidi* lugar. — U Hrvatskoj

vojvoda se danas zove šumar koji ide na konju. Rj. 70b.

šumârev, *adj.* *vidi* šumarov. Rj. što pripada šumaru.

šumârica, *f.* *z. B. der Kohl, der oder so lange er sich nicht in Köpfe schliesset, Flatterkraut, brassica hirta*. Rj. *vidi* šamadina, šamadine (šumadine?), šemadina. *dem.* šumaričica. *zelen kaka, n. p. kelj, što se ne uviju ili dok se ne uvije u glavice.*

šumâričica, *f.* *dem.* od šumarica. Rj.

šumârov, *adj.* *des Waldhüters, custodis silvae*. Rj. što pripada šumaru. *vidi* šumarev.

šumati se, šumâm se, *v. r. impf.* ići polako na prstima, kao n. p. lovac kakoj zvjerci, *sich schleichen, suspensio gradu placide ire*. Rj. *vidi* šumke (ići). *isp.* šunjati se. *v. pf. slož.* prišumati se.

šumica, *f.* *dem.* od šuma. Rj. — Oj šumica trnjana i vodica lagjana, po njoj plovi devojka. Npj. 1, 204. Lepo peva slavujak, u zelenoj šumici. 1, 482.

šumiti, šumim, *v. impf.* »ala ga vjetar u Velebitu šumi, — sve nešto koža na meni šumi, — sav od jeze i studeni šumim«. J. Bogdanović. *rauschen, strepere, strepitum edere. isp.* šuškat 1, šuštati. — *za postanje isp.* šum.

šumkê (šumkê), (u Boci) n. p. ići, t. j. navrh prsta, da se ne bi čulo, *schleichend, gradu suspensio*. Rj. *adv.* šumke ići. *vidi* šumati se. — Loveći on ugleda jedno jezero te se šumke primakne k njemu eda bi što ulovio. Npr. 152.

šumnat, *adj.* n. p. grana, *belaubt, frondosus*: Muška glava k'o šumnata grana: udri granom o zelenu travu, list opadne a grana ostane. Rj. *vidi* šušnjat, lisnat. na čemu ima lišća. — Smužđiti n. p. šumnat prut, grozd. Rj. 697b. Noseći svaki pred sobom *po zelenu šumnatu granu*. Npr. Idite u goru, i donesite granja od šumnatijeh drveta, da načinite sjenice. Nem. 8, 15.

šumnjača, *f.* koliba od šume ili šumom pokrivena, *die Lauberhütte, casa frondea*. Rj. koliba od šumnatih grana.

šumskî, *adj.* što pripada šumi, šumama. — A stražarče doleće sa straže, gologlavo bješe, bez obuče; od šumskoga trnja oderano. Npj. 4, 179. Tada neka se raduju drveta šumska pred Gospodom. Dnev. I. 16, 33. Neprijatelj Gospodnji kao ljepota šumska prolaze. Ps. 37, 20.

šunda, *m.* *vidi* šundo. Rj.

šundo, *m.* (u C. G.) muški nadimak. Rj. *vidi* šunda.

šunka, *f.* *der Schinken (österreich. der Schuncken), petaso, perna, cf.* pršuta. Rj. *vidi* i pršut.

šunte (braco)! kad se kazuje, da je što govorio Ciganin, *cf.* mako. Rj.

šunjalo, *m.* koji se šunja. Rj. — *riječi s takim nast.* kod bajalo.

1. šunjânje, *n.* *das Müssiggehen, obambulatio otiosa*. Rj. *verb.* od 2 šunjati se. radnja kojom se tko šunja.

2. šunjânje, *n.* *verbal.* od 1 šunjati. Rj.

1. šunjati, šunjâm, *v. impf.* *umherschneffeln, circumdoro*: šta ti šunjaš tamo? Rj. kao njuškati, njušebî tražiti.

2. šunjati se, šunjâm se, *v. r. impf.* *schleichen, repo*: On se šunja od jele do jele. Rj. *vidi* fulati se, ulati se. *isp.* smucati se, šumati se, vući se 2. — Šunjalo, koji se šunja. Rj. 849b. Šunja se kao pas iz grozjga (t. j. iz vinograda, kad ide te jede grozjge). Posl. 361.

šunjav, *adj.* (u Boci) koji govori kroz nos, *cf.* hunjkav. Rj.

šunjka, *f.* (u Hrv. i u Dalm.) *vidi* njuška. Rj. u psa ono čim njuši. *vidi* i turin. — njuška (govori se i s premještenim glasovima: šunjka). Osn. 298. ali *isp.* šunjati.

šupa, *f.* (vojv.) Schoppen, Schuppen, tectum tugarium, *cf.* pojata 2. Rj. *isp.* suša 3.

Šupak, šupka, m. *vidi* guzica. Rj. *vidi* i stražnjica, i *ondje* *syn. dem. šupčić. augm. šupčina.*

Šupalj, šuplje (šupljī), *adj. durchbohrt, durchlöchert, perforatus.* Rj. *vidi* utao. *isp. šupljiti.* — Badanj, 1) *velika šuplja klada* što kroz nju teče voda, te obrće kolo na kašičari vodenici. Rj. 11b. Vratila su dva: prednje (ili *šuplje*) i stražnje. Rj. 73a. Provrtać, *šupalj kolač.* Rj. 604a. *Šupljē kōlo, n.* (u C. G.) Quarré, orbis: *Šuplje kolo* s vojskom učinio. Rj. 849b (*vidi kod ugal: Namestivši svu vojsku na četiri ugla.*) Zavuče se u jedno *šuplje drvo.* Npr. 224. To ti je (tvrdo ili pouzdano) kao u *šupljim njedrima.* Posl. 319. *Šuplja para* cijenu gubi. 361. *Šuplje* je ispod neba. (Ima se kud u svijet otići.) 362. Iz *šuplja žmula* pit'. DPosl. 34. *Šupalj* kako mijeh. 125. U koju se (kosu) pozadijeva oko 200 *igala* sa *šuplijem glavama.* Kov. 96. Načini od drveta *oltar . . . od dasaka načini ga šuplja.* Mojs. II. 38, 7.

Šupčić, m. *dem. od šupak.* Rj.

Šupčina, f. *augm. od šupak.* Rj.

Šuper, m. *der Kalfaterer, qui picat naves.* Rj. *koji šuperi lagje.* — riječ *tuga.* Osn. 111.

Šuperenje, n. *verb. od šuperiti.* Rj. *isp. kalavačenje.*

Šuperiti, rīm, v. *impf. n. p. lagju, a i kacu, kalfaterem, navem picare, obturare.* Rj. *popravljati n. p. lagju smoleći je. isp. kalavatiti.*

Šupljača, f. (u Sinju) mala daščica, koja je izbušena na mnogo mjesta, pa se provuče kroz zapinjač, a u one se jame meće klin, te drži vratilo, kako se hoće. Rj. u *razboja.*

Šupljak, šuljaka, **šupljan**, m. *der Dummkopf, stultus, cf. šupljina 2.* Rj. *kao šuplja, ludu glava. vidi bezjak. i syn. ondje.*

Šupljenje, n. *verb. od 1) šupljiti, 2) šupljiti se.* — 1) *radnja* kojom tko *šuplji* što. — 2) *stanje* koje biva, kad se što *šuplji.*

Šupljicki, n. p. *porubiti maramu, Art zu säumen, limbum circumdandi modus.* Rj. *isp. šupljika 1.*

Šupljika, f. — 1) *die durchlöchernte Stickerarbeit an den Hemdärmeln, usw., foramina acu picta.* Rj. *nekaki vez 1. isp. česma, glasak 2, grešpa, kubruz, prijeplet, rasplet, splet 4.* — Ja poznajem jednu šljepicu, koja i *šupljike* na čarapama plete. Priprava 146. — 2) *kao mala šupljina: Hljeb sa šupljikama, a sir bez šupljika valja.* Posl. 342. *isp. šupljikast.*

Šupljikast, *adj. löcherig, locker (s. B. Brot) rarus.* Rj. u čega ima *šupljika 2. n. p. šupljikast hljeb.*

Šupljina, f. — 1) *Durchlöcherung, foramen.* Rj. *gdje je što šuplje. vidi utlina. isp. šupljika 2.* — 2) *baš si prava šupljina. vidi šupljak. Rj. vidi i šupljan.*

Šupljiti, šupljim, v. *impf. Rj. — 1) što, činiti da bude šuplje: Car šuplji zakon. DPosl. 10. v. pf. slož. prošupljiti.* — 2) *sa se, refleks. durchsichtig sein, perluceo.* Rj. *šuplja se stvar providi, šuplji se.*

Šura, m. (pl. šure, a u pjesmama i šurevi) *der Frau Bruder, Schwager, affinis, uxoris frater:* Pogleduje devet svojih šura, a šurevi u zemljicu crnu. Rj. *ženin brat. vidi i šurak, šurjak, šogor 1.* — »A šta je to, zete?« »E moj šura, ne mogu ti od sramote ni kazati šta je to.« Npr. 34. Vjerenik ponese šurevima po crevlje. Kov. 45.

Šurak, šuraka, m. *vidi* šura. Rj. *ženin brat. vidi i šurjak, šogor 1.* — Onda žena veli: »Došao je moj najmlagji brat a *troj šurak*«. »Dobro došao, šurače«. »Bolje tebe našao, zete!« Npr. 197.

Šurakov, *adj. des šurak, affinis.* Rj. *što pripada šuraku. vidi šurin, šurjakov.*

Šurenje, n. *verb. od šuriti.* Rj.

Šuričić, m. (u Boci) šurin sin. Rj.

Šurin, *adj. des šura, affinis.* Rj. *što pripada šuri. vidi šurakov, šurjakov.* — Šuričić, *šurin sin.* Rj. 849b. Šurnaja, *šurina žena.* Rj. 850a.

Šuriti, šurim, n. p. *krme u koritu, brühen, aqua*

ferventi pefundere. Rj. *vrelom vodom polijevati. vidi prljiti 1. v. pf. slož. ošuriti.*

Šurjak, šurjaka, m. *vidi* šurak. Rj. *ženin brat. vidi i šura.*

Šurjakov, *adj. vidi* šurakov. Rj. *što pripada šurjaku. vidi i šurin.*

Šurka, f. (u C. G.) *vidi* šala. Rj. *vidi i šurkulija. šurkūlija, f. Spass, jocus, cf. šurka: Nije šala, nije šurkulija. Rj. vidi i šala, i syn. ondje.* — Šurkulija, mala stvar. Npj. 3, 399.

Šurnaja, f. *šurina žena, des Schwagers Frau, uxor affinis.* Rj. *vidi* šurnaja.

Šurnajin, *adj. der šurnaja, uxoris affinis.* Rj. *što pripada šurnaji.*

Šurnajaja, f. *vidi* šurnaja. *za nast. isp. šurnajaja.* — No bijaše to devet *šurnajaja*, no *šurnajaje* dvore uporedo. Npj. 2, 263.

Šurovanje, n. *verb. od šurovati.* Rj. — Pop Milovan, kojega je Jakov *zbog šurovanja s Kara-Gjorgijem i* posjekao. Sovj. 14.

Šurovati, šurujem, v. *impf. s kim, zusammenstecken, heimlich mit einander sprechen, conspiro.* Rj. *krišom dogovarati se, raditi s kim.* — Kara-Gjorgijije je znao da Luka s *Jakovom šuruje protiv njega.* Sovj. 48.

Šuru, mūru! *interj. in der Verwirrung des Schreckens, in confusione: Šuru muru* adnagj za furunu. Rj. *uzvikom se ovim kaže smetnju od straha.*

Šuša, f. — 1) *šidi šuka: Ja yuk ne doći, ja šuše ne naći* (Posl. 107). Rj. *koza šušava, bez rogova.* — Izagnala šuša rogušu. Posl. 97 (*ovdje je šuša krava šušava*). Teško šuši s vukom ratujući. 316. — 2) Ne boji se svaka šuša Boga, nego batine (Posl. 195). Rj. *vidi* šuška. *isp. šušica.* — I već s njima nigda niko nema do pedeset *šuša i mrkama*, to bijahu ljuti siromasi: stoji piska *šuša i mrkama*, sve se boje od Ornogoraca. Npj. 4, 422.

Šušanj, šušnja, m. — 1) *das abgefallene Laub, Nadeln, folia quae deciderunt: Snijela voda šušanj*, pa načinila krš (Kad ko kaže da je s kim rod, a ne zna se po čemu. Posl. 291), *sprichwörtlich für: sie sind weitläufig verwandt, cousins à la mode de Bretagne.* Rj. *lišće spalo sa drveća. vidi* šuškor, šušlje; listopad 1. — 2) Pečenje je sve pokriveno *kolacima* tako zvanim »šakama«, otmjeniji ljudi zovu ih *ma- višima*, a u Srbiji zove se *šušanj*. Živ. 319. — Značenje (korijenu) *otpadati: šuša (vidi* šut), šušav, šušica; *šušanj, šuškor, šušlje.* Korijeni 262. *riječi s takim nast. kod* bacanj.

Šušav, *adj. ohne Hörner, absque cornibus.* Rj. *bez rogova. vidi* šukav, šut.

Šušele, mušele, u djetinjoj igri: *Šušele, mušele*, gde ćemo ga baciti? pod policu, na stolicu. Rj.

Šušica, f. *kleiner unbedeutender Mensch, homuncio.* Rj. *malen neugledan, neznanat čovjek. isp. šuša 2, zgeba, žura; čovječić, čovječuljak.* — Kakova je to lepa bašča i kako je uradjena, a radi je samo jedan *čovjek*, pa još da je kakav nego *malī kao šušica!* Npr. 205.

Šuška, f. *vidi* šuša 2. — Reče čoek koji se junači: »njesam ni ja *šuška*«. J. Bogdanović.

Šuškanje, n. *verb. od* šuškatī. Rj.

Šuškatī, šuškām, v. *impf. — 1) rauschen (wie die Eidechse im durren Laube), strepo.* Rj. *šuška n. p. gūster idući po suhu lišću. vidi* šuštati. v. *pf. prosti* šušnuti; *slož. zašuškatī (i zašuštati).* v. *impf. slož. pošuštivati.* — Mačka tražeći miša stane *šuškati po stami.* Npr. 176. — 2) *vidi* šušketati. Rj. *govoriti kao šapćući ili tepajući. vidi i* šušljetati. — 3) oko šta, t. j. kojekake sitnice raditi, n. p. *šuška koješta; vazdan sam koješta šuškao, a ništa njesam svršio.* Rj.

Šuškaevae, šuškāvca, m. *trava u livadi, žuta i okrugla cvijeta (s obadvije strane stabla), eine Art Pflanze*

(*Klappertopf, grosser Hahnenkamm*. Rj.³) herbar genus (*rhinanthus major* L. Rj.³) Rj.

šušketanje, *n. verb.* od šušketati. Rj.

šušketati, šušketām, *v. impf. lispeln, blaese loqui.* Rj. govori kao šapćući ili tepajući. vidi šuškatati 2, šušljatati.

šuškor, *m.* (u Šumad.) vidi šušanj: baci u šuškor. Rj. vidi i šušlje; listopad 1. — od osn. od koje je šušanj. Osn. 110. riječi s takim nast. kod divor.

šušljaica, *f.* (st.) *Art Mütze, galeri genus:* Narkivio krivu šušljaicu. Rj. nekakva kapa. Daničić piše šušljajica.

šušljajica, *f.* Osn. 326. vidi šušljaica.

šušlje, *n.* vidi šušanj: Unesoše ranjen' Radivoja, turiše ga u bukovo šušlje. Zatrpa ga šušljem i šljemišljem. Rj. lišće s drveću spalo. vidi i šuškor; listopad 1. — za nast. isp. košlje.

šušljetalo, *n. der Stammler, blaesus.* Rj. čeljade koje šušljeta. — riječi s takim nast. kod bajalo.

šušljétanje, *n.* vidi šušketanje. Rj.

šušljétati, šušljétām, vidi šušketati. Rj. vidi i šuškatati 2.

šušnuti, šušnēm, *v. pf. rauschen, strepo, inhorreo.* Rj. *v. impf. šuškatati 1, šuštati.* — Nešto šušnu. (Nekakav čok kazao da je tu i tu vigije deset kurjaka... otok od onje kurjak! i t. d. onda reče: »Nešto šušnu, meni se učini ima deset kurjaka«). Posl. 212. Metnuću strah u srca njihova, te će ih goniti list kad šušne zaljuljajući se. Mojs. III. 26, 36.

šušnjat, *adj. belaubt, frondosus, cf. šumnat:* Kurjak se šušnjatom granom ne plaši (Posl. 164). Muška glava i šušnjata grana. Rj. na čemu ima lišća. vidi i lisnat.

šušo, *m.* (u C. G.) muški nadimak. Rj. Šu-šo. *hyp. s takim nast. kod* Dišo. biće osn. koja u Šujo, Šule (šugav).

šuštanje, *n. das Rauschen (des Stroms), strepitus fluminis.* Rj. *verb. od* šuštati. radnja kojom šušti *n. p. voda ili drugo što.* — Eto ide žena Jerovoamova... Ahija čuši šuštanje nogu njezinijeh kad ugje na vrata, reče: hodi, ženo Jerovoamova. Car. I. 14, 6. Žali, raju, i šuštanjem lišća svojega namoli stvoritelja da... DP. 90. Glas se »j« pred samoglasnima često nalazi iza suglasnih u kojima je šuštanje. Glas. 11, 197 (sibilus?).

šuštati, šuštim, *v. impf. rauschen, decurro cum strepitu.* Rj. šušti voda tekući, lišće kad se ljulja, i t. d. vidi šuškatati 1. *isp. šumiti. v. pf. prosti šušnuti; slož. zašuštati. v. impf. slož. pošuštivati.*

šut, *adj. vidi* šušav. Rj. bez rogova. vidi i šukav. — Baura, šuta orca. Rj. 17b. Teško je šutu s rogatim bosti se. Posl. 314. Šuto (je) šuteći, rogato (biće) govoreći. 362.

šutálj, *m.* (u Risnu) nož u kojega su male kamze, ein Messer mit kurzem Griff, culter manubrio eriguo. Rj. — osn. u šut. Osn. 131. riječi s takim nast. kod bogalj.

šutan, *m.* (u C. G.) muški nadimak. Rj. — osn. u šut. Osn. 140. vidi Šutina, Šuto. imena s takim nast. kod Cvijan.

šutíle, *m.* (u Grblju) ime ovnu. Rj. — osn. u šut. za nast. isp. bokile (ime jarcu).

šutina, *m.* (u C. G.) muški nadimak. Rj. — osn. u šuto. Osn. 155. nast. je *uigm.* kao u bardaćina. vidi i Šutan.

šutjeti, šutim, *v. impf. schweigen, sileo, taceo.* Rj. vidi čutjeti 1, mućati. *v. pf. slož. u-*šutjeti, *za-*šutjeti. — Šute kao braća. (Jer se obično misli da braća izmjeđu sebe u kući najmanje govore). Posl. 362. Šuto (je) šuteći, rogato (biće) govoreći. 362.

šutkae! vidi čutkae. Rj. uzvikne se kome, da ušuti i više ni riječi ne progovori. — takve uzvike kod čistac 3.

šutkánje, *n. Schweigenheissen, impositio silentii.* Rj. *verb. od* šutkatati. radnja kojom tko šutka koga.

šutkati, šutkām, *v. impf. koga, einen schweigen heissen, jubeo silere.* Rj. činiti da šuti. vidi čutkati, mućkati, umućkavati. *v. pf. slož. isp. učutkati, umućkati.*

šuto, *m.* (u C. G.) muški nadimak. Rj. *akc. je* Šuto, *u vok., u nom. Šuto. isp. Osn. 49. 51. — osn. šut. Osn. 49. isp. Šutan, Šutina.*

šutonja, *m.* vo bez rogova. Rj. šut vo.

šuvák, šuváka, *m. der Linkler, qui sinistra manu utitur pro dextra, cf. šuvaklija, ljevak.* Rj. čovjek koji lijevom rukom radi. vidi i ljevoruk. — Mislim da je iz Turskoga jezika: šuvak, šuvaka, šuvaklija. Korijeni 263. Popović ne drži, da je iz Turskoga jezika.

šuvaka, *f. die linke Hand, laeva.* Rj. lijeva ruka. vidi ljevaka 2, ljevica.

šuvaklija, *m.* vidi šuvak. Rj. šuvak-li(ja), sa Turskim nast.

šuvftan, šuvftna, *adj. vidi* ćanut. Rj. vidi i sulud, i budalast, i syn. ondje.

švábá, *m.* (ist.) vidi Švabo. Rj. vidi i Nijemac, Tudešak.

švábá, *m.* (u vojv.) die Schabe, blatta. Rj. bubina.

švábica, *f. die Schwäbin (Deutsche), Sueva, Germana.* Rj. vidi Njemica, Tudeškinja. dem. Švabičica.

švabičica, *f. dem. od Švabica. vidi* Njemičica.

švábó, *m.* (juž.) der Schwabe (etwas verächtlich für Deutscher), Suevus (per contemptum pro Germano). Rj. kaže se Nijemcu kao za porugu. vidi Švaba. — Oles ajns, kao Švabi tralala. (Pripovijeda se kako su gjavo i Švabo pogodili da jedan drugoga nosi... Švabo uzjaše na gjavola, ali mjesto kake prave pjesme zaintači pjevati tralala, i tako Švabo prevario gjavola). Posl. 235.

švábüríja, *f.* tako se sad (kao za porugu) u Srbiji zoju Srbi iz Austrijskih država. Rj.

švágalo, *m.* vidi gegavac 2. Rj. koji se švaga, tromo ide. — riječi s takim nast. kod bajalo.

švágánje, *n. verb. od* švagati se. Rj.

švágati se, švágám se, *v. r. impf. vidi* gegati se. Rj. tromo ići.

švájear, *m. čovjek iz Švajcarske; Schweizer, Helvetius:* Tako su činili stari Jevreji u Palestini... a Švajcari na goleti izmjeđu Lozane i Veveja. Priprava 23. — za *akc. i obličje isp. pūčear, šičar.*

šválér, švaléra, *m.* (u vojv.) (chevalier) vidi milosnik: Šcaler bio, pak se oženio, a švalerka ostala devojka. Rj. vidi i dráđi, ljubavnik, ljubovnik.

švalérče, švalérceta, *n. der junge švaler:* Šibe kerče, ne laj na švalerče. Rj. mladi švaler.

švalérka, *f.* (u vojv.) vidi milosnica: Od švalera bolja roda nema, od šcalerke bolje roditeljke. Rj. vidi i dráđá, mlá, ljubaznica, ljubovnica.

švalérov, *adj. des švaler:* Oj devojko, švalerovo cveće. Rj. što pripada švaleru.

šválja, *f. die Nähterin, quae acu victum quaeritat.* cf. švac. Rj. koja šije. vidi krojačica, terzilica. — riječi s takim nast. kod grebenalja.

švánja, *m.* Rj. *isp. sramota 1.* — Svaka j' fala junakova švanja, što s' falite, većma se švanjite. HNpj. 3, 300.

švánjenje, *n. verb. od* švanjiti se. Rj. i od švanjiti. — 1) radnja kojom tko švanji koga. — 2) radnja kojom se tko švanji.

švánjiti, švánjim, *v. impf. — 1)* koga, sramotiti ga ružno o njemu govoreći. govori se u Hrv. *isp. panjkati, i syn. ondje.* — 2) sa se, refleks. švánjiti se, švánjim se, *v. r. impf. sich beschämen, pudore affici:* Ne falli se, ne švanji se. Rj. kao sramotiti se. *v. pf. slož. ošvanjiti se.* — Što s' falite, većma se švanjite. HNpj. 3, 300.

švápčad, *f. (coll.) junge Schwaben, suevi juvenes.* Rj. Švab-čad. Švapska djeca, mladež. jedno od Švápčadi. Švápče. vidi Njemčadija.

Švápče, Švápčeta, *n. das Schwäblein, sverulus*. Rj. Švab-če. Švapsko momče, dijete. coll. Švapčad. vidi Nijemče.

Švápčiči, *m. pl. vidi Švapčad*. Rj. Švab-čiči. mladi Švabi.

Švápški, *adj. schwäbisch, suevicus*. Rj. Švab-ski. što pripada Švabima ili Švabu kojemu god. vidi Nje-mački.

Švedska, *f. adj. t. j. zemlja; Schweden, Suecia*. — U velikoj Švedskoj ima sada malo ljudi. Pri-prava 22.

Švenje, *n. Rj. vidi šijenje, šivenje*. — 1) *das Nähen, to suere*. Rj. radnja kojom tko šije. — 2) *die Nähterei, res suenda*: Kad nema švenja, onda će. Rj. ono što se šije.

Švigâr, *m. das Stück der Peitsche, das schnalzt (knallt), scuticæ appendix quæ crepat*. Rj. ono na donjem kraju biča što puca. — Iskrzao švigâr na biču. Rj. 234b. Švigâr se otrzao, okrezao se. Rj. 480a. švigâr se otrza, kad se mnogo bičem puca.

Švrâčice, *f. pl. Deichselarme, cf. svračine*. Rj. u ruđe stražnji kraj koji je računat. vidi i škarići.

Švrâka, *f.* — 1) vidi svraka (mit allen Ableitungen). Rj. kao što se mjesto svraka govori svraka, tako i mjesto svračić, svračji i t. d. švrâčić, švrâčji i t. d. — Vrtočlavec, 2) tica nalik na švraku. Rj. 77b. Kad se ženi vrabac Podunavac . . . pa on kupi gospodu svatove: kuma švraku dugačkoga repa. Npj. 1, 532. — 2) onaj klin u prvom vratilu, kroz koji daska probušena stoji, te se u nju opet drugi klinac (klinčić) zabode, da se vratilo ne odvrcê. Rj. vidi svračak 2.

Švrâca, *m. (ist.), Švrâco, m. (juž.), der Weichling, homo mollis*. Rj. mekan, mekoput čovjek.

Švrâljânje, *n. verbal. od švrâljati*. Rj.

Švrâljati, švrâljâm, *v. impf. (u Srijemu) po kući koješta raditi*. Rj. vidi šašoljiti. isp. šuškat 3.

Švrândânje, *n. verb. od švrândati. radnja kojom tko švrnda*.

Švrândati, dâm, *v. impf. (u Srijemu) po kući koješta premetati i tražiti*. Rj.

T.

1. tâ, — 1) *interj. doch, sane: ta ne ćeš ti to učiniti, već ako ja umrem; ta nemoj čovječe; ta pomoz i ako si čovjek!* A. Gje si bio? B. *Ta išao sam da zovnem Mirka, pa ga nema kod kuće.* A. Jesi li rućao? B. *Ta jesam (ali —).* Rj. — »Eto od dvanaest konja biraj kojega hoćeš.« A on reče babi: »Tâ šta ću birati, daj mi onoga iz budžaka, gubavog, za mene nisu lepi.« Npr. 25. *Ta ti li si, moj brate Nenade!* Npj. 2, 80. *Ta pametan bi se čovek stidio i snebivao, da mu ovakovo što i drugi ko reče u oči, a kamo li sam da govori!* Nov. Srb. 1817, 637. *Za što dakle ne poslušâ glasa Gospodnjega? A Saul odgovori Samuilu: ta poslušao sam glas Gospodnji.* Sam. I. 15, 20. *Ta, ti si me (Gospode!) izvadio iz utrobe.* Ps. 22, 9. — 2) *conj. et — et —, sowohl — als auch —: ta po šiji ta po vratu (Posl. 312) das ist ja (im Grunde) alles eins.* Rj. — *Ta se u bari, ta u moru udavio (sve jedno je).* Posl. 312. vidi jâ 2. — 3) na nekijem mjestima (u pjesmama) ne znači ništa, nego se samo dodâ da je puna vrsta, n. p. Na ruci mu tri zlatna prstena, *ta sva tri mu erkla na prstima.* Kad pogleda vojvodu Gruica *ta gje Čupić grozno suze lije.* Čupić sluša pa suze proljeva *ta od jada gledajuć oćima.* Rj. — A jednome skoći na ramena, *ta Turčinu Grišević-Aliji.* Npj. 4, 88. Kad vigješe robinje ostale *ta da Ivan može pomoć roblju . . .* 4, 198. »No« ovgje gješto ne znači ništa, nego samo da je puna vrsta (kao na drugom mjestu »ja« i *ta*). Npj. 1 3, 398.

2. tâ, tōga, (u C. G.) vidi taj. Rj. tâ (*m.*), tâ (*f.*), tō (*n.*). — Ona u *ta* čas napiše knjigu. Npr. 120. Šta gjeļjaš *ta šiljak?* 148. Šta se *ta plać* u brodu vašem čuje? 247. *Ko bolan nije bio, ta Bogu nije mio.* Posl. 135. *Koji pije a ne plaća, ta se u krému ne povrća.* 143. *Ko me gazi, ta me ne pazi.* 147.

3. tâ, *diese hier, diese da, ista, fem. od taj.* Rj. tâj, tâ, tō. — Nije to *ta*. (Nije tako). Posl. 218. *Ta se ne broji koliko ni lanjski snijeg.* 312.

tâbaćina, *f. (u Boci).* vidi tabakana. Rj. *zgrada gdje 1 tabak 2. kožar radi.*

1. tâbak,* *m.* — 1) *ein Bogen (Papier), plagula*. Rj. *tabak hartije, papira.* vidi arak. — Poslao mi je u nekoliko puta oko sto napisanih *tabaka janačkih pesama.* Npj. 1 4, XXVI. Knjižica je ova naštampana na jednome *tabaku u osmini.* Odg. na sit. 4. To je velika knjiga . . . na po *tabaka* (in folio). Rj. 1 XIX. Ima ga (rukopisa) 256 lista *cijela tabaka.* Živ. sv.

Save, III. — 2) *der Lederbereiter, Gerber, cerdo, coriarius, cf. kožar.* Rj.

2. tâbâk, tabâka, *m. (u Dubr.) vidi duvan.* Rj. vidi i duhan, i *syn. ondje.*

tabakâna,* *f. die Gerberei, officina coriaria.* Rj. vidi tabaćina. — *riječi take kod ajmâna.*

tâban,* *m. Rj.* — 1) *die Sohle, solea, cf. stopa:* U širinu od trista *tabana.* Rj. vidi i poplat. — U noge: ozdo je *taban*, a ozgo grana. Rj. 98a. Ljesica, 2) u noge protiv *tabana* a u ruke protiv *dana.* Rj. 337a. Tako Bog uredi, te u svijuu ljudi postane na *tabanima* u *obadvije noge* kao mala dolina. Npr. 92. Ženama su oblačili *gaće*, pa ih *bili po tabanima.* Miloš 68. — 2) (u Boci) *udarac po tabanu* (naš *taban* onamo se zove *poplat*: *Sto tabana* po tugju poplatu ne bole (Posl. 295). Odbili mu 12 *tabana* po poplatu. Rj. — 3) *ein Theil des Pfluges, pars aratri.* Rj. *nješto u pluga.* — 4) vidi tabandže. Rj. i *ondje syn.* — Pločica, 2) u *tabana puščanoga* ona *daćica* na kojoj su lukovi i ostalo *koješta.* Rj. 508b. Samokres, može biti da je ova riječ postala kad su se na puške načinili *tabani* s kremenjem, jer su ih iz početka palili fitiljima. Rj. 663b. — 5) u brazdi dno. Rj.

tabândže,* *tabândžeta, n. das Schloss an der Flinte, cloustrum, cf. gvožđja.* Rj. u *puške.* vidi i *taban 4,* oganj 3. — Ti objesi šocu o ramenu, a *tabandže* u zobnicu. Npj. 1, XXIII (Tako je opravna! Vuk).

tâbânje, *n. das Treten, Stampfen, calcatio.* Rj. vidi toptanje. *dem tapkanje.*

tâbârka, *f. die Kühlwanne (beim Branntweinbrennen), lacus.* Rj. vidi *stabarka 2.* u *pečenju rakije badanj koji se napuni vode, pa se kroza nj pronuće kazanska lula, te se rakija prolazeći lulom kroz vodu rashlagjuje.* — *od tugje rijeći.* Osn. 302.

tâbati, tâbâm, *v. impf. treten, stampfen, calco.* Rj. vidi toptati. kao *gaziti 2. v. pf. slož.* po-tabati, u-tabati. *dem. tapkati.*

tâbinja, *f. (u Dubr.) nekaka morska riba, der Zungenfisch, solea.* Rj. vidi svoja.

tâbla, *f. (u vojv.) Rj. dem. tablica.* — 1) *die Tafel, tabula, n. p. u školi.* Rj. *daska na kojoj se piše.* — 2) u šumi; na njivama. Rj. kao *slog.*

tablica, *f. dem. od tabla.* Rj. — Hoće li se ove *tablice* štampati u ovom istom formatu, kao što su napisane! Straž. 1887, 207.

tablja, *f. Gehäuse für die Kanone, casa tormenti.* Rj. *naprava gdje stoji top.* — Pa namjesti *tablje* i

topove, te na Petra vatru oborio. Npj. 4, 220. Vi čuvajte *tablju* i topove, nek top puca s grada bez prestanka. 5, 223. Tukući se s Turcima zakopa šanac i načini *tablje* za topove. Miloš 88. Tu je radost objavila grmljava topova sa sviju *tabalja*. Nov. Srb. 1817, 781. *tugja*. Osn. 130.

tabor, *m.* — 1) *das Lager, castra, cf. taobor*: Da razbijem *tabor* na Mišaru. Rj. *vidi* i *tambor*, *dkô. isp. padalište*. — Tu je paša *tabor učinio* i raspeo bijelo šatorje. Npj. 4, 31. Stadoše se tri *taboru vojske*. 4, 316. — 2) (u Dubr.) *vidi* *parlatorija*. Rj. *mjesto gdje se ljudi, rastavljeni, razgovaraju s onima koji su u lazaretu, da se ne bi kaka priljepljiva bolest prenijela*.

taborenje, *n. actus vallandi, circumvallandi*. Stulli. *verb. od taboriti, koje vidi. vidi* *logorenje*.

taboriti, *řim, v. impf. vallare, circumvallare, vallo circumdare*. Gundulić: *taboreći čete svoje*. Stulli. *namještati u tabor n. p. vojsku. vidi* *logoriti*. — Lazo će nam polje *ujagmiti*, pa ne ćemo *taboriti*... Tamo ćemo *tabor učiniti*. HNpj. 1, 266. *v. pf. utaboriti (i se)*.

tačelje, *f. pl. (u vojv.) (österr. die Tazeln), die Manschetten, manicae lineae*. Rj.

tačan, *tačna, adj. koji n. p. čovjek čini sve taman kad treba, ili ura koja vjerno pokazuje vrijeme; pünktlich, accurat, religiosus, diligens. za postanje isp. tačka 2.* — Teško onom ko s vremenom spreže, a ne ume biti *tačan*! Megj. 300. *adv. Izvršio je nekakvu narudžbinu tako savesno i tačno, da ...* Megj. 70.

tačka, *f.* — 1) *die Stütze (z. B. der Fisoie, Rebe), fulcrum, statumen, cf. pritka, trklja*. Rj. *motka što se udara u zemlju, te se n. p. grah ili loza po njoj penje. vidi* i *taklja, rozga*. — značenje (korijenu) *udarati, dodijevati se: tak, zatka, pritka, pričanik; taklja; tačka; taknuti; dotaći se*. Korijeni 82. — 2) *vidi* *punktat; punctum, der Punkt*: U prvoj rečenici posljednje *tačke* treba istaći riječ »okrivljenika«. Rj.³ XXXIXa. S izmenom *tačaka* koje oni (putovi) spajaju, menja se i linija kojom ide putna pruga. Zim. 290. *riječ načinjena od taći, taknuti prema Ruskoj točka. gen. pl. tačaka*.

tačkaš, *tačkaša, m. vidi* *pričanik*. Rj. *grah koji uz tačku pušta vriježe. vidi* i *trkljaš, pritkaš*.

tačke, *tačkâ i tačkî, f. pl. cisium*. Stulli. *u Hrv. kolica s jednim točkom što se ozada potiskuju. vidi* *kolica 2. der Schiebkarren. — postanju može biti kojega i točak s promjenom glasa o na a. isp. Korijeni 82.*

tačadžija,* *m. koji pravi kape od kože*. Rj.

taći, *tâknem, v. pf. vidi* *taknuti*. — *Tiknuti, vidi taći*. Rj. 739b (*a glagola taći u Rj. nema na mjestu svojem, niti se drugdje sâm nalazi*). *v. impf. prosti ticati. — v. pf. slož. do-tâći (se), iz-taći (se), na-, po-, pod-s-(taći), pri-, raz-, s-, uz-, za-, s-po-taći (se). kod taknuti vidi v. pf. slož. do-taknuti (se), iz- (se), i t. d.*

tād, tādā, tādāj, tādār, dann, damals, tum. cf. onda: u riječima: *kad, tad* (Posl. 121). I *tadar* sam suknu izgubila. Rj. *vidi* i *tade, taden, tader, tadijer. Daničiću se čini, da je akc. tādā*. Rad 20, 195. — *Kad hoće da ustane iza trpeze, tadaj kaže: »Bog... Rj. 366b. Tada mu reče ... Onda reče ... Tadar njegov brat izvadi nož. Npr. 85. Tade bere Starina Novače, bere Novak kičene svatove. Npj. 3, 25. Tader reče od krajine Mujo. 3, 217. Kako tade, tako i danaske. 4, 330. Nekoliko Duge prohodiše, tad zavika Airović Ibro. 4, 385. Ako u svaćemu pravda i istina mora kad tad nadvladati. Slav. Bibl. 1, 92. vidi slož. dotada; otada, otadaj, itd.*

tādanjī, adj. vidi *tadašnji*. Stulli.

tādašnjī, šnjē, adj. damalig, illius temporis. Rj. *koji je bio tada. vidi* *tadanji. isp. ondašnji*. — Iz različnih *tadašnjih opstojateljstva* najposlije pristanu svi. Danica 3, 219. Kad bi crkvene knjige IX. vijeka

bile prevogjene na *tadašnji jezik* sadašnjih Bugara. Dioba 4.

tādbina, f. vidi *kragja*. Rj. *vidi* i *kradba, lupeština, hrsuzluk. — tat-bina (t se pred b promijenilo na d). osn. u tat. riječi s takim nast. kod čazbina*.

tāde, vidi *tada*. Rj.

Tāde, m. hyp. od Tadija: Bogme nam je *Tade* poginuo. Rj. *vidi* *Taša, Tašo. — Tāde, taki je akc. u vokat.; u nom. je Tāde, gen. Tāda. isp. Osn. 51. taka hyp. kod Ale*.

tādēn, akc. Rj.³ XXXI. vidi *tada: Taden* opet natrag uplovio. Rj. 784b. — *tade-n. isp. n.*

tādēr, vidi *tada: Kako tader* tako i dosader. Rj. *tade-r. vidi* *tade i r (koje se nekim riječima na kraju dodaje)*.

Tādija, m. ime muško (Thaddaeus). Rj. *hyp. Tade, Taša, Tašo. dem. Tadija*. — Ono ti je *kurvino kople*, a na ime od Senja *Tadija*. Npj. 3, 158.

Tādijea, m. dem. od Tadija. Rj.

tādijer, (u C. G.) *vidi* *tada. Rj. vidi* i *tader*.

tāin,* m. die Ration, demensum cibariorum, cf. obrok 2. Rj. — *Evo vama vojske sto hiljada i za vojskom tain i topovi*. Npj. 5, 179. I sa vojskom Bosanskog vezira, da im *tain* i zahiru sprema. 5, 313. Srbi stanu dolaziti u Bijograd, i donositi *tain* Bećirpaši. Danica 3, 210. Imali su platu na godinu po 6000 groša, a uz to i *tain* u mesu, *hljebu i ječmu*. Sovj. 58.

tāindžija,* m. der Proviantkommisär, cibariorum praefectus. Rj. *nastojnik oko taina. — Mula Jusuf veliki dahija, Derviš-aga gracki tāindžija*. Npj. 4, 132.

tāj, tā, tō, der da, iste. Rj. *vidi* 2 *tā (toga)*, 3 *tā. taj (koji se tiče tebe ili vas). isp. ovaj, onaj, u Dubr. i ti, tega (m. toga) i tezi (mj. tizi = taj). isp. Posl. XXXIII. prema tome: Kamatnika, seko, i mitnika, do dva tezi Bože prokletnika*. Npj. 2, 12 (dva te Božje prokletnika, *mjesto dva ta Božja prokletnika*). *Vidite li, moja braćo draga! kake muke jesu na tem jarcu*. Npj. 3, 177. *isp. Istor. 179. genitivu i akusativu toga nalazi se na kraju dodan glas j: Neko od nas, a ko, togaj će Bog i sreća danas pomoći. Npr. 104. Komu se više da, od togaj se više i pita. Posl. 148. Na koga su mnogi, na togaj su rozi. 188. isp. Istor. 158. za neutrum to ima i oto.*

I. uopće: *Idem na vodu, da vode i mene i tebe i tu što gleda pro tebe*. Rj. 151a. *Ova je kobila izdržjela te sve konje*. Rj. 217a. Često su (mlada momčad) nudili jedan drugoga: »Ajde more da ti otmome tu ili onu djevorku!« Rj. 476b. Čoek mu (Megjedoviću) odgovori... Megjedović na to rekne... Npr. 4. »Hodi ženo da ti kažem.« Pa sve batinom po njoj: »Eto to je, ženo! Eto to je, ženo!« 14. »Kud se to deva rod s naše jabuke!« ... »Ja ću noćas čuvati jabuku, da vidimo ko je to bere.« 15. Stane misliti u sebi: »Šta bi to bilo u dvanaestom podrumu!« 20. *Kakva to sila goni od mojega dvora!* 29. *Gospodar izvadi jedan novčić pa mu (sluzi) reče: »Na, to ti je služba.«* 40. *Toga šarana kupi po što po to.* 69. »Mene je Usud tebi dao.« On je onda zapita: »A gde je taj Usud?« 73. Samo je nesretan u tome što mu se čeljad nikad ne mogu da nasite. 77. Stanu ga pitati: »Čija su ti to goveda?« 78. *Kako je to, brate, u vas sve veselo.* 89. *Progj' se, ko si, te rabote danas!* 99. *Sa svijem tijem, ako prebrojiš sve izvore ... maknuću ti se s mjesta.* 100. *Rekne joj da se za to ne brine nimalo ... pristane i on na to ... pastorka za to dozna.* Npr. 126. *Ako su je ubili, to je i zasluzila.* 164. *A ribe nestane s te stope.* 214. »Kamo mi žena?« Ona se smetle ne znajući mu šta odgovoriti, nego to toliko da ništa ne zna. 216. *Kad je vidi, Bože! te radosti i toga veselja, što je činio! A onu babu što je nju učila, što je ona i njen muž obdari, to otac trojinom.* 226. *Postane zdrav i mlad kao da mu je to dvadeset godina.* 241. *Vozimo roblje, što smo kroz*

svijet zarobili, i to oni vezani plaču. 247. A *ta starica*, to je od moga dvora babica. 250. Pjesme zagonetke i pripovijesti, *to je* gotova narodna književnost. IV. Kad ko za manu kakve stvari kaže da je *to ništa*. Posl. 12. Blago *tome*, kome Bog pomaga! 16. Držati jalovu kravu i sahat *to je sve jedno*. 70. *Za to i Bog zna*. 87. *Za što kupio, za to i prodao*. 88. *Taj je bio i na vrzinu kolu*. (Kad se za koga misli da je mnogo učio i zna). 297. *To mi je zubna bolest*. (*To me muči vrlo*). 319. *To su njegova dobra usta*. (Odgovori onaj kome se kaže da ga je neko hvalio). 319. *Čija busija, toga i junaštvo*. 346. *Što je (gogj) naše, to je loše*. 355. Ja za što se ne oženiš, Ivo? da li nemaš za ženidbu blaga, da l' ti niko ne daje devojku? . . . *To od toga nije ni jednoga*: imam blaga, koliko mi drago, svak bi dao za mene devojku. Npj. 3, 174. Je li doma Hrnjo Mustaf-aga? da l' je doma Gledić Osman-aga? da l' je doma . . . ?
»Tu od tih nema ni jednoga«. 3, 181. Društva malo, a i *to nerješto*. 4, 182. *To su oni u riječi bili, a l' hajdučka straža dopanula*. 4, 386. U *ovom* je namastiru najznatija knjiga jedno jevangjelije . . . Na kraju *toga jevangjelija* stoji napisano . . . Danica 1, 5. Zlatica ovgje znači upravo groš ili 40 para (*to se vidi iz aspri*). 1, 10. Ono se (jevangjelije) meni *po tom* naznamenitije čini, *što u njemu ima slovo h*. 1, 15. Govoreno je i *to, da će se* . . . 1, 36. A što kažu . . . *to se moglo i u pisanju lasno pogriješiti*. 1, 40. U kojima je (riječima) pred »ak« umetnut još kakav drugi slog, i *to*: at . . . ad . . . olj . . . 3, 17. *Kakvu to vojsku misli car?* 3, 154. Gjorgjije je *u to isto vrijeme* bio počeo zbijati svinje da čera na skelu. 3, 156. Ali *pri svemu tome* Turci opet ne smjednu udariti na Smrdan. 3, 197. Neka se teše i pravdaju *tim*, da su oni s dobrim namjerenjem dali Matici po sto forinti. 5, 82. Obadvije su preporuke vaše *u tome* mnogo pomogle. Glas. 63, 153. Vino piše tri delije . . . »Kakve bjehu te delije?« Krčmarica odgovara: Jedno bješe *taj delija* s'jede brade do pojasa, drugo bješe *taj delija* crna brka do ramena . . . »Kad je care razumio, krčmarici besjedio: Što je bio *taj delija* s'jede brade do pojasa, *to je bio* Ugrin Janko. Kov. 89. Na svršetku *ovoga* narodnog naricanja dodacu još . . . *Evo toga naricanja*: Kuda si mi uletio . . . 114. Vičući, da *to nije* pravo, čoveka noću hajdučki *heatati i vezati*. Miloš, 181. Ali je opet teško naći čoveka, koji zna pjesme lijepo i jasno. U *tom* je pokojni Podrugović bio prvi. Npj. 1, XXXIII. (*in dieser Hinsicht*). Pjevaju uz gusle, i *to najviše pjesme* od hajduka. 1, XXXIV. Cimlja, ne znam *kaka je to igla*. 1, 316. Čim ga vigne, *tim ga i poznade*. 3, 399. Kaku recenziju zaslužuje *to šest lista i po*? Odg. na sit. 4. Broj slogova i odmor *to su u našim narodnim pjesmama glavna i jedina pravila*. Opat, XIX. Kad skupimo narodne riječi, koliko se *to može u živome jeziku*. Pis. 75. Ja i vas dva *to su trojica*. Sovj. 53. Zapitajte oca Stefana, *šta je to »stremen«*. Straž. 1886, 863. Propovijedi Ruske, i *to je ništa*. 1886, 1765. Otide još *taj dan*. Žitije, 74. Ko je *to*? . . . Ovo je Isus. Mat. 21, 10. Ako se ko kune oltarom, *ništa je to*. 23, 18. Imaju grijeh što prvu ljubav odbaciše. A *k tome i besposlene uče se skitati po kućama*. Tim. I, 5, 13. Ona mu rodi Arona i Mojsija . . . *To je Aron i Mojsije kojima reče Gospod . . . To su koji govoriše Fararonu . . . to je Mojsije i to je Aron*. Mojs. II, 6, 26. 27. Kad vam reku sinovi vaši: *kakva vam je to služba?* Recite: ovo je žrtva . . . 12, 26. Prvoga dana trećega mjeseca . . . *toga dana dogjose u pustinju*. 19, 1. Ljudi nevaljali rekoše: *taj li će nas izbaviti?* I prezirahu ga. Sam. I, 10, 27. Jesu li *ti to svi sinovi?* . . . I Gospod reče: ustani, pomazi ga, jer je *to*. 16, 11, 12. Ko će vas poslušati *u tome?* 30, 24. Sluge njegove rekoše mu: *šta to radiš?* II, 12, 21. Da se prenese kovčeg iz grada Davidova, a *to je*

Sion. Car. I, 8, 1. *Ko god hoćate, tome on posvećivaše ruke i taj postajao sveštenik visinama*. I, 13, 33. Tada se pomoli *toga radi* car Jezekija i prorok Isaija, i vapiše k nebu. Dnev. II, 32, 20. Bože moj! . . . *To će proći, a ti ćeš ostati . . . ti si taj isti i godine tvoje ne će isteći*. Ps. 102, 27. Stari slovenski jezik . . . *to nije ovaj jezik što sad njim u crkvi pujemo*. Dioba 3. David reče: Tako mi Boga! *taj će poginuti koji je to učinio!* Tada mu reče Natan: *Ti si taj!* Prip. bibl. 72.

II. napose. — 1) *uz poricanje je običniji četvrti padež to nego li drugi toga, isp.* Sint. 123. — Što ga nećas? (kad se ko ponudi čime pa neko drugi reče da on *to ne će*). Rj. 419b. Kad se kome reče gospodin, koji *to ne zaslužuje*. Posl. 44. *Nijesam, trojstva mi, ja to ni jedno odnio*. Straž. 1886, 1223. *Ne znaš ti to; zar ni to ne znaš?* Daničić, Sint. 123. *ali se nalazi i drugi*: Ali ona *toga i ne sluša*, veće ide u čardake gornje. Npj. 1, 611. »Evo mi svi . . . odele smo tvoji robovi«. Josif odgovori: *Toga ja ne tražim!* Prip. bibl. 33. — 2) *to jest* (t. j.): Svako je O u početku dvogubo, t. j. jedno pravo O, i u srijedi ovoga jedno malo O. Danica 1, 16. I mi smo ustali na zulum, *to jest*: na čitluksahibije i na subaše. 3, 193. Prvi su senatori bili ona trojica što su bili u Rusiji, *to jest*: prota Nenadović . . . 5, 51. Golgota, *to jest kosturnica*. Mat. 27, 33 (*das ist*). Želim vidjeti vas, da vam dam kakav duhovni dar . . . *to jest*, da se s vama utješim vjerom opštom. Rim. 1, 12. — 3) *taj i taj, to i to, kad se ne će da kaže izriječom tko, što*: Naručio sam mu da kaže *tome i tome to*. Rj. 405a. *U toj i u toj planini* ima jedna baba, pa ima . . . Npr. 22. *U tome i u tome selu* ima jedan bogat seljak. 76. Ona pusti glas po svijetu da će u *taj i u taj dan na tome i na tome mjestu* biti trkija. 103. Zapita je li *to kuća toga i toga*. 170. Nego ču ti pola (Carigrada) dati *po to i to*. Danica 5, 91. Da je to preveo prijatelj moj, *po imenu taj i taj*. Odg. ut. 24. Udri rgjom o zemlju (pa učini *to i to*). Idite u grad *k tome i tome*, i kažite mu. Mat. 26, 18. Sluge sam opravio *u to i to mjesto*. Sam. I, 21, 2. — 4) *što-to, to-što, s komparativima*: Al *što je ona* (maćija) nju (pastorku) *gore držala*, to je ona sve *zdravija i lepša* bivala. Npr. 141. Todore! svaki dan *to gore*. Posl. 317. Čavka i zla žena *što se (gogj) više pere, to je crnja*. 345. *Što je više jaja, to je gušća čorba*. 355. *Što ko više ima, to se više steže*. 357. *Što pas duže na repu (sjedi), to ovcе sve dilje*. 359. Da će poregenje biti *to veće i to bolje što se više i bolje poznaju jezici*. Rad 2, 193. *protiv toga*: Nesreća, koja je za nas s *tijem veća što je u uregjenoj i gotovoj kući lakše upravljati nego je iznova načiniti i urediti*. Kov. 16 (s [?] *tijem veća mjesto to veća*). Velika vam hvala, *tijem veća što . . . Kolo, 16 (to veća što . . .)* I ta je šteta *to veća, što je bliži bio taj jezik narodnom . . . Slava . . . tim je još veća što se mi danas . . . Vid. d. 1862, 19 (tijem = po tom?)* — 5) *među tim, u vremenu*: Kad se nebo otvorilo, i ne imajući kad izići na polje (da se ne bi *megjutim* zatvorilo), promoli glavu kroz prozor. Rj. 1 38 (u Rj. 33b *ima to ovako*: ne imajući kad izići na polje [da se u tom ne bi zatvorilo], promoli glavu kroz prozor). *ostale primjere vidi kod među II 2.* — 6) *u to, u vremenu*: A on zavika: »Pobratime! pogiboh!« *U to doleće mu pobratim govoreći*: »Evo me, šta je?« Npr. 96. »Stan! kuda ćeš? natrag! jere si poginuo«. *U to se povrati te k carevoj gjevnojci*. 101. »Vrag uzeo i ovako ribanje . . . U to jedna od one tri jegulje progovori . . . 116. U to Juda dotrčao, pa govori svetoj majci. Herc. 331. *isp.: U taj mah nestane i konja i kupca*. Npr. 38. I ozdravi sluga *u taj čas*. Mat. 8, 13. *isp. i u tom koje odmah ide.* — 7) *u tom, u vremenu.* — *vidi primjer pociše pod 5) iz Rj. 33b. U tome eto ti gjevnojke s ručkom*. Npr. 3. Kad prijegjem preko mora, *u tom stigne i*

noć. 161. Pa se povrne (čoeak) da ga (opanak) uzme. *U tome se on (sinovac) prišuma pa odriješ i dva brava.* 167. *U tom stiže Kraljeviću Marko.* Npj. 2, 428. *U tom Turci . . . navale na Srpsko carstvo.* Danica 2, 75. *U tom se stane i jelo donositi.* Kov. 82. *Snim a ja stojim . . . U tome se probudim.* Prip. bibl. 29. *isp. u to pod 6. — vidi sastavljeno potom, zatim (zatijem), zato. — 8) to ti . . . to ti, ili . . . ili: To t' velikoj, to t' malahnoj pogači, hoće joj se crepulja.* DPosl. 136 (*isp. Ili mala ili velika [bila] nevjesta, hoće se svatovi.* Posl. 102). *To ti pepeljuha, to ti crnokrug, sve je ljutica.* 136.

1. tājānje, n. das Geheimhalten, celatio. Rj. *verb. od tajati, radnja kojom tko taj i što. vidi tajeenje.*

2. tājānje, n. das Sintern, stillatio. Rj. *verb. od tajati, stanje koje biva kad što taje.*

1. tājati, tājim, v. impf. geheim halten, celo. Rj. *vidi tajati. v. pf. slož. po-tājati (se), pri-tājati, u-, za- — Pak sam tajao i nikad nikomu kazao, pa ni popu na ispovijesti.* Npr. 98. *Tajala, tajala, pa i popi kazala.* Posl. 297. *Nješto spovijedat', a nješto i tajat'.* DPosl. 85. *Kako bih tajao od Avrama šta radim.* Prip. bibl. 15.

2. tājati, tājē, v. impf. sintern, stillo. Rj. *isp. kapati 1, prokapljivati.*

tājēnje, n. vidi tajeenje. Rj.

tājiti, tājim, vidi tajati. Rj. *v. pf. slož. po-tājiti, ostala v. pf. slož. kod tajati. — Jedni jadi, ženi mi se dragi . . . Treći jadi, što taji od mene.* Npj. 1, 266. *Evo danaske devet godina, kako ja tajim bolnog Gjuricu: danjom boluje, noćom vojuje.* 1, 491. *Kako bih ja tajio od Avrama što ću učiniti.* Mojs. I, 18, 17. *Nijesam tajio riječi svetoga.* Jov 6, 10. *sa se, refleks.: U toj travi zmija se taji.* DPosl. 143.

tājko (tājko), m. (u Pastr.) hyp. od otac: Imam tajka, imam milu majku. Rj. *vidi i táko, tale, tata. ostala hyp. kod otac. — od osn. tajo koja nije u običaju a koja je postala od tata. isp. brajko, ujko.*

tājkov, adj. (u Boci) des Vaters, patris: Ma se često obrtaše na tajkove b'jele dvore. Rj. *što pripada tajku.*

tājna, f. das Geheimniss, secretum. Rj. *isp. otajstvo. — Da se otkriju tajne koje nijesu bile javne do onda.* Npr. 124. *Sav je od pukotina. (Koji nikakve tajne ne može da sačuva).* Posl. 273. *Tako je bio iskren i prostođušan, da mu čovek nikake tajne nije mogao kazati.* Danica 1, 89. *Po zakonu će se osuditi na dan kad Bog uzasudi tajne ljudske.* Rim. 2, 16. *Jer vam, braćo, ne ću zatajati tajne ove, da šljepota Izrailju pade u dijel.* 11, 25. *Koji imaju tajnu vjere u čisto savjesti.* Tim I, 3, 9. *Velika je tajna pobožnosti: Bog se javi u tijelu.* 3, 16. *U tajne njihove da ne ulazi duša moja.* Mojs. I, 49, 6. *Tako se javila svijetu tajna svete Trojice.* DP. 306. *Tada nastaje tajne puno prepiranje između Hrista i preteče.* 308. *Runo tajne puno ostade suho.* 312. *Zeljah da poznaš koliko nam dobra čini svetijeh sedam tajna za svega života našega.* 370.

tājneni, adj. što pripada tajni, što je tajne puno; geheimnissvoll, mysteriosus. isp. otajstven. — Gorskomo tajnenom tišinom okružene, bogomolje te . . . Megj. 156. Zelena je gora nešto divno, nešto tajmeno. 157.

tājni, adj. geheim, secretus. Rj. — *Tajno mito krv pije.* Posl. 297. *Vješt stolarski majstor načini jedan osobiti sandučić sa tajnijem preklećićima.* Sovj. 38. *Uvedi ga u najtajniju klijet.* Car. II, 9, 2. *Tajno jagnje pashalno . . . ovdje se stavlja u obličju jagnjeta Božijega Isusa Hrista.* DP. 153. *Da gledaju tajni lov Hristov . . . mreža koja nas izvlači iz bezdane zemaljskoga života.* 318 (*u dva posljednja primjera: tajni = tajne puni*).

tājnički, adj. Stulli. što pripada tajnicima ili tajniku kojemu god.

tājnik, m. minister a secretis. Stulli. *vidi sekretar.*

tājništvo, n. dignitas vel munus ministri qui est a secretis. Stulli. *čast ili služba tajnička.*

tājno, adv. vidi tajom, i syn. ondje. — Da bi se stvar tajno svršila. Rj. 699a. *Štane tajno pisati i poručivati vezirima.* Danica 3, 140. *Da se ne bi tajno dogovarao s Redžepom.* Miloš 39. *Za što tajno pobježe i kradom otide od mene?* Mojs. I, 31, 27. *On je (sv. Ignjatije) tajno vidio anđele.* DP. 18. *složeno sprijed s prijedlogom na: Ona se prepade i ispovijeg mu na tajno da je ona . . .* Npr. 259. *Te na stranu Pera povukoše, i na tajno njemu govoriše.* Npj. 5, 4.

tājnost, tājnosti, f. das Geheime, die Verborgenheit, absconditum. Rj. *kao tajno mjesto, tajni način. — Pomoli se oću svojemu koji je u tajnosti.* Mat. 6, 6. *Dar u tajnosti utišava gnjev, i poklon u njedrima žestoku srdnju.* Prič. 21, 14.

tājom, heimlich, secreto, clam. Rj. *riječ je upravo u 6. padežu i ne imajući ostalih padeža. vidi tajno, tevdil. isp. kradom, kridimice, krimice, krišom; ispod žita. — A on tajom ide uz merdiven.* Rj. 353a. *Ispod žita otići (tajom, uteći — kao krajem gradine kud su žita posijana?)* Posl. 105. *Da ni jedna nije govorila, neg' prigioše tajom do konaka.* Npj. 3, 190. *Majka me tajom dala, nisam ni znala, pa sam joj za to jutros zaspala.* Živ. 307.

1. tāk, (u Boci) vidi tākō. Rj. *kaše se za broj koji je na par, kao što su brojevi 2, 4, 6, 8 i t. d. suprotno lih. — Ili tak ili lih, i dolu i goru bih.* DPosl. 32.

2. tāk, m. (u C. G.) direk što drži gredu, Balken, trabs. Rj.

tākānje, n. verb. od takati se. Rj.

tākati se, tākām se, v. r. impf. igrati se: tako ili liho? ungleich oder gleich spielen, ludi genus. Rj. *glagol se drukčije ne naziva.*

tākav, tākva, adj. solcher, talis. Rj. *vidi tākī, tākōv, tākōvi. takav (kao ti ili tvoje ili vi ili vaše). isp. ovakav, onakav. u korrelaciji takav kakav, kakav takav, takav kaki, takav kao, kao što, kako što, takav koji, takav da, i t. d. — Brujaš. Takovi je bio i tako se zvao konj kojega je . . .* Rj. 44b. *Progje li ovuda taki i taki čoeak?* Npr. 5. *Kako bi ti uzeo onoga kod takih krasnih konja!* 25. *Pa bolje da si taki.* 54. *Sjedne ispod jednoga visokoga drveta, da takoga u svijetu nije.* 100. *Kakav dan taka čast (n. p. kad se posti).* Posl. 123. *Kakva jegja takova megja.* (Kako ga hrani onako mu i radi). 124. *Kakvi svatovi takova i gjevojka.* 125. *Takovi se ovas ragja i u nas.* 297. *Bolje ih je na takovo što u našoj zemlji upotrebiti.* Danica 1, 30. *Po svoj prilici bi jedan takovi privatan čovek mogao više učiniti nego Matica.* 5, 76. *Dobrinjac se onda poplaši, da se i njemu tako što ne dogodi.* Miloš 179 (= takovo što). *Znam da ih ima i takovijeh, koji će povikati . . .* Pis. 81. *Kako što munja izlazi . . . taki će biti dolazak sina čovječijega.* Mat. 24, 27. *Biće tama taka da će je pipati.* Mojs. II, 10, 21. *Da ne čine tako zlo usred tebe.* V. 19, 20 (= takovo zlo). *Neka car ne bijedi takim čim sluge svojega.* Sam. I, 22, 15. *I ne bi takoga kao Ahab, koji se prodade da čini što je zlo.* Car. I, 21, 25.

1. tākī, (vojev.) vidi odmah, cf. sad. Rj. *adv. govori se i u Hrv. ostala syn. kod odmah.*

2. tākī, adj. solcher, talis, cf. takovi. Rj. *vidi i takav, takov i primjere ondje. isp. ovaki, onaki.*

tākīša, f. (gdješto i tākūša), Art Birnen, piri genus. Takiše (kruške) su male (malo veće od oraha) i okrugle; dok ne ugnjile, opore su za jelo, a gujile su vrlo slatke; osobito su dobre za sušenje i za turšiju; a i pekmez je od njih vrlo dobar. Rj.

tākija, f. (u Zadru) vidi trklja. Rj. *vidi i tačka 1, pritka.*

tākmac, m. — Ima sila takmaca oko one gjevojke,

Bog zna koga će ona dopasti. J. Bogdanović. *der Rival, Nebenbuhler. ko se takmači s kim.*

takmačenje, n. J. Bogdanović. *verb. od takmačiti se. radnja kojom se tko takmači s kim oko čega.*

takmačiti se, čim se, v. r. *impf.* — Šta se momaka oko one cure takmači i otimlje. J. Bogdanović. *kao natjecati se, rivalisiren. za postanje isp. takmen.*

takmen, *adj. vidi* jednak. u *starim poslovicama*: Dvorit' starijega dugovanje je, *sebi takmena* dobrota je, a mlagjega potištenost. DPosl. 21. Pamet stavi, ere čmula nije takmena bačvi. 93. takmen, jednak, nalik, u Mikalje i Delabele (simile) i u Stulića. XVIII. *isp. istakmiti. za značenje korišenu isp. utaknice.*

takmica, f. kao *natjecanje; die Concurrentz, das Ueberbieten*: Ovom korisnom preduzeću želimo svaki napredak u borbi sa silnom tugjinskom *takmicom!* Megj. 259. — za obličje *isp. utakmicē.*

taknuti, *taknem*, v. *pf. berühren, hineinfahren (mit der Hand), tango: Takni u oganj i u zub, jednako je (Posl. 297). Rj. vidi tači, teknuti 2, tiknuti; darnuti, dirnuti; ključiti. v. pf. slož. do-taknuti (se), iz-(se), na-, po-, pri-, raz-, s-, uz-, za-, s-po-(se); natnuti (ispalo je k); ponaticati. v. pf. slož. od tači vidi kod njega. v. *impf. prosti ticati, i kod njega v. impf. slož.* — Starac ga zapita jede li konj travu... izigje u konjušnicu, kad tamo, a konj nije ni takao. Npr. 88. Ali ona tače štapom u vodu, voda se razdvoji na dvoje: te ona za njima. 94. Kalugjer tače štapom najprije čocka, pa konje redom. Tek što kojega taknu, mrtvi oživlje. 98. Niko te ne će ni prstom taknuti. 231. Tako me ne takla ljuta zmija usred oka! Posl. 299. Kud će diva nesreća taknuti! Npj. 2, 34. S njim (sa Saulom) otidoše vojnici, kojima Bog taknu srca. Sam. I. 10, 26. Tada Davida taknu u srce, i reče David Gospodu: sagriješih veoma. II. 24, 10. Po tom leže i zaspao pod smrekom. A gle, angjeo taknu ga i reče mu: ustani, jedi. Car. I. 19, 5. Niko ne će očekivati da se stvar dosele netaknuta a vrlo teška na jedan mah raspravi. Rad 20, 150. sa se, *refleks.*: Vukli su s njega i haljine, ali se njega nisu smeli taknuti. Npr. 63.*

1. **tako**, lijo ili tako? *ungleich oder gleich, par. cf. tak.* Rj. *tako srednji je rod prema muškom tak, koje vidi. suprotno liho.* — Takati se, igrati se: tako ili liho? Rj. 729b.

2. **tako**, so, sic: tako tako, t. j. kojekako, svakojako. Rj. *adv.* — a) Kako tako. Rj. 209b. Da im svakome po konja i ostalo što treba na put, i tako oni otidu. Npr. 7. Uči zanat kad ti tako srce iste. 36. Cekini iz kamena porevaše tako da njega pritis-koše. 96. A gde si mi tako bila? 140. Zar ti je tako omrznuo živjeti, te si se vratio po mene! 202. Ima ih ka' i kusijeh pasa. Mnogo (ali kusijeh pasa nema tako mnogo!). Posl. 103. Kakav je ko tako i čini. 123. Mrtva glava nizam daje. (Zločince ne plaši tako ni zatvor, ni boj, ni globa, kao kad vide pogubljena čocka). 183. Kako ti pervazi, tako i pismo, sve je jednako. Danica 1, 5. U Loznici tako isto popale sve. 3, 203. Kakogod što su od ovud ulazili u šanac, tako su onamo na drugu stranu izlazili iz njega. Miloš 96. Narod naš ima svakojakih pripovijetki tako mlogo, kao i pjesama. Rj. IX. On je Luku jednom i tukao tako jako, da je Luka od toga dobio nekaku bolest. Sovj. 48. Prvi dan biće sveti sabor, tako i sedmi dan. Mojs. II. 12, 16. Reče mu (Husaju) Avesalom govoreći: tako i tako reče Ahitofel; hoćemo li činiti kako on reče ili ne ćemo? Sam. II. 17, 6. Gradeći za jezike indoevropske tako zvane »grundformen«. Rad 2, 193. — b) *budući da*... tako = *budući da*... to: *Budući da* se on tvrdo izgovarao... tako ga puste. Miloš 187. No *budući da* je već bila noć, tako zanoči prema njima. Žitije 57. *Budući pak da* djeca imaju tijelo i krv, tako i on uze dijel u tome. Jevr. 2, 14.

3. **tako**, so (*wahr ich lebe, u dgl.*), ita (*ita me dii ament*): tako mi vjere! tako mi živ brat! tako mi Boga. Tako me ne klelo malo i velje! Vjera moja tako mi pomogla! Oj tako me ne rodila majka, već kobila koja gjogu moga. Tako t', konju, zdravo putovati! O tako mi, mladi Pavle! Kujundžija, tako ti zanata! sakuj meni od zlata junaka. Tako mi neba i zemlje! ne ljubim nikog do tebe. Rj. *interj. u zakletvama.* — Tako dušu paski ne izgubio! Posl. 297. Tako mi Bogova doma! 300. Tako mi duša carovala! 301. Tako mi majčine hrane! 302. Tako mi se tuga na srce ne savila! 305. Tako mi umrijeti Boga zovući! 306. Tako mi što vedri i oblaci! 307.

4. **tako**, m. *tá-ko. hyp. od tata (vidi takva hyp. kod cucko). isp. tajko, tale.* — Nova mlada svima kućanima nadjene nova imena; tako n. p. nekoga zove (starije djetiče) *takom*, nekog bábom... Rj. 211a. **takogje**, *conj. vidi* takogjer.

takogjer, (najviše u vojv.) *ebensfalls, aequ.* Rj. *vidi* takogje, i (3). — Sopot, više Požarevca brdo (ispod kojega *takogje* ima izvora). Rj. 700b. Pisao je sovjetu u Bijograd... *Takogjer* je pisao i Mladenu, da mu se pošlje pomoć. Danica 1, 86. U njima (pri-jateljima) da imamo dobru uzdanicu, a *takogjer* i oni u nas! Kov. 122. Josif, koji je *takogjer* bio učenik Isusov. Mat. 27, 57. Ubi Safa, koji bijaše od sinova Rafajevijeh... *čovjek vrlo visok, i on bijaše takogje* roda Rafajeva. Sam. II. 21, 20. *tako-gje, i s dodatjem na kraju glasom r: takogjer.*

takov, *adj. iz* brevijara glagoljšakoga. *talis, similis.* Stullii. *vidi* takovi, *koja riječ po starinski može bez i ostale oblike imati i kao neodregjeni pridjev. isp. Obl. 34. vidi i* takav, taki. — *Takov* znači što i taki. J. Bogdanović.

takoví, *adj. vidi* takav. Rj. *vidi i* takov, 2 taki. *primjere vidi* kod takav.

taksa, f. odregjena cijena, *die* Taxe, *taxatio, premium.* Rj.

taksanje, n. J. Bogdanović. *verb. od* taksati. *radnja kojom tko taksa što.*

taksati, *ksām, v. impf. taxiren.* Koliko su ti vola taksati da je vrijedan. J. Bogdanović. *isp. cijeniti.*

taksen, *adj. što pripada* taksi, Tax-. — Policijski činovnik mora da prodaje taksene marke. Megj. 18.

takum,* m. *das Geschirr, Geräth, armamenta, cf. oprava, n. p. takum* konjski, t. j. oprava (sedlo, uzda i ostalo); dao mu konja *pod svim takumom*, t. j. pod svom opravom. Rj. *isp. sersan, timar 2.* — Bio jedan vran konj za jaslina privezan s cijelijem *takumom od čistoga srebra.* Npr. 8.

takuša, f. *vidi* takiša. Rj. *nekaka kruška.*

takvica, f. (u Boci) *kad se* kazuje kako je ko psovao kakvo žensko. *cf. onakvica.* Rj. *isp. i* ovakvica.

tál, m. *der* Theil, *Antheil, pars, portio*: na moj *tal* došlo toliko. Rj. *vidi* dijel.

talábuka, f. *vidi* tarlabuka. Rj.

talabúkánje, n. *vidi* tarlabukanje. Rj.

talabúkatí, *talábúčēni, vidi* tarlabakati. Rj.

tálac, *táoca. m. Geissel, obses*: Uz gjevojku dva-naest *talaca.* Rj. — Tako oni od poslanika postanu *pravi taoči (Geissel)*, i ostanu u Carigradu četiri godine i po. Miloš 150. *Talac*, onaj što je u zalozi (*der Geissel*). Npj. 3, 399. *Uze sve zlato i srebro... i taoce*, pa se vrati u Samariju. Dnev. II. 25, 24. *Talac* (upravo založeni). Korijeni 89.

talágan,* m. (u C. G.) *Art Oberkleid der Männer, pallii genus*: Izvadio jatagana noža, jatagana ispod *talagana.* Rj. *nekaka muška kabanica.*

talámbas,* m. *die Pauke, tympanum*; talambas je od tuća kao mali čanak, pa se podapne kožom i u Turskoga čauša na vojsci visi o unkašu, te udara po njemu debelijem kaššem, kad vojska valja da se sprema, a i kad putuje. Izio pas *talambas*, rgjava čast a golem glas (Posl. 98). Rj. *vidi* talanbas. —

U tom udare bubnji i talambasi od Lješnice. Danica 3, 182. Veljko odmah zapovjedi svome čaušu te udari u talambas. Sovj. 52.

talanat, *tālanta*, *m.* *vidi* talenat; *das Talent, talentum, τάλαντον*. — Gospodar! predao si mi pet talanta... onaj što je primio jedan talenat. Mat. 25, 20. 24. Hiram bješe poslao caru sto i dvadeset talanata zlata. Car. I, 9, 13. Daj za njih talenat srebra... uzni dva talanta. Prip. bibl. 86. Za Daničičevo talenat prema Vukovu talenat *isp.* agenat.

talānbas,* *m.* *vidi* talambas. — Začuše se jasni talanbasi i veliki cesarski doboši. Npj. 4, 346.

talāndara, *f.* (u Srijemu) žensko koje svašto govori, *Plaudermaul, garrula*. Rj. *vidi* blebetuša, govoruša.

talapā ōndan. — Ondan, preksjutra. Poslije ondan ide tā (ili čā) ondan, za tije m talapā ondan. Rj. 460a.

tālās, *m.* (βάλαντος, *die Welle, Woge, fluctus, cf. val*: A po zemlji prokleti vjetrovi, podigoše na moru talase. Rj. — Pobježe Jordan videći tebe naga u srojim talasima. DP. 308. Čine da ono odsjauje u duši našoj kao u čistijem talasima tihoga Galilejskog mora. 318.

talāsānje, *n. verb.* od talasati se. stanje koje biva, kad se što talasa.

talāsati se, *talāsā se, v. r. impf.* — 1) n. p. voda, žito, wallen, fluctuare. Rj. — 2) (con gewässertem Seidenzeug) moirirt, undatum esse. Rj. talasa se n. p. svilena haljina. *isp.* prelijevati se. — *glagol se drukčije ne nahodi.*

tāle, *m.* — 1) (u Dubr. i Prčanju) *hyp.* od otac, *cf.* tajko. Rj. *upravo je hyp.* od tata. *isp.* 4 tāko. *vidi* ostala *hyp.* kod otac. — »Tale Mirko, ti ne ruši lice!« Vojvoda mu Mirko odgovara: »O Nikola, moj jedini sine...« Npj. 5, 451. — 2) (u Dubr.) *vidi* svekar: Ovo mi je talov češalj, čim mi tale bradu češlja. Rj. — ta-le. *vidi* takva *hyp.* kod brale. *nom.* tāle. *gen.* tāla. *voc.* tāle. *isp.* Osn. 127.

Tāle,* *m.* Tursko ime. U pjesmama se mnogo spominje među Turskijem junacima i četobašama Tale od Orašca, ili Tale budalina, a onako samo Tale. Rj. *nom.* Tāle, *gen.* Tāla, *voc.* Tāle. *isp.* Osn. 127. Drugu Mujo knjigu nakitio, te je šalje u Liku krjavu na Turčina Ličanina Tala. Npj. 3, 109. Te je šalje Liki i Krbavi na koljeno Ličkom Mustaj-begu i do njega od Orašca Talu. 3, 149.

talenat, *tālenta*, *m.* Obl. 3. *prema* Lat. talentum, kao talenat što je prema Grč. τάλαντον.

tālih,* *m.* (u C. G.) *vidi* talija: I u stari talih Crnogorski. Rj. *vidi* i sreća.

talija,* *f.* *vidi* sreća: rgjave sam talije. Rj. *vidi* i talih.

Talija, *f.* *Italien, Italia*: Iz Talije zemlje preko mora. Rj. *vidi* Italija.

Talijān, *Talijāna, Talijānae, Talijānca, m.* *der Italiener, Italus*. Rj. *čovjek iz Talije. vid* Italijanac. *isp.* potalijaniti. — Kao što bi i Arnautin Rimskoga zakona ubio deset Talijanaca za jednoga Arnautina Turskoga zakona. Kov. 3.

Talijānka, *f.* *die Italienerin, Itala*. Rj. *žena iz Talije.*

talijānka, *f.* t. j. puška; puška Talijanska. — Daće braći puške Talijanke. Npj. 3, 298. Dok prestate puška talijanka. 5, 344.

Talijānski, *adj.* *italienisch, italus, italicus*. Rj. *što pripada Taliji, Talijanima. vid* Italijanski. — Mjesto samoga gen. nalazi se gen. s prijedlogom »od« po talijanskom. Daničić, ARj. 672a. *adv.* U jednoga pisca sa svijem talijanski Antivari. Daničić, ARj. 92b.

tālījer, *talijera, tālīr, talīra, m.* *der Thaler, thalerus*. Rj. *vidi* direkač, direklja, karlovač, krstaš, ledenjača, orlaš. — Šcepan uze groše i dukate i na

golo *krupne talijere*. Npj. 2, 630. Sve su sami *krstati taljeri*. 3, 437. Pošlji nama Njeguše trgovce i po njima *talijera novce*, e će kupit' Arbanaške ovce. 4, 424. — Tugje (riječi) u kojima mjesto tugjega e i i stoji ije: daciđer... *talijer*. Osn. 112. *isp.* i naše pastir i pastijer.

tālog, *m.* *der Niederschlag, Bodensatz, sedimentum*. Rj. *ono što se od čega slegne na dnu kao mutež. isp.* utaložiti (i se). *vidi* stelja 2, tuska. *isp.* buza 3, šlaknja, trop, troska. — Jer je čaša u ruci Gospodnjoj... I talog će njezin progutati, ispiće svi bezbožnici na zemlji. Ps. 75, 8.

tālov, *adj.* *des tale, tale*: Ovo mi je talov češalj, čim mi tale bradu češlja. Rj. *što pripada talu. ake. biće tālov prema tāle.*

tāložina, *f.* (u Boci) mjesto gdje ne grije sunce, *ein schattiger Ort, locus opacus, cf. japad*. Rj. *vidi* i osoje, západ (f.). *suprotno* prisoje. — *osn.* u talog. Osn. 163.

tālpa,* *tālpina, f.* kao debela velika daska, n. p. što se meće poprijeko kad se čuprija gradi, *die Planke, tabula*. Rj. *pl. gen.* talpi. — Kad sagleda čupriju i *vidi* da je sva od srebra, polakomi se, pa sjaše s konja, te istragne jednu srebrnu talpu... Kad dogje na onu čupriju začudi se njenoj krasoti, ali mu čisto žao bude što joj nema i onih dreju talpi. Npr. 88. 89.

tālpara, *f.* kuća od talpi *sagragnena*: Onda su kuće bile, gotovo sve, ili zemunice, ili lubnice, ili talpare. Zim. 11. — *za nast. isp.* badnjara.

taljigāš, *taljigāša, m.* t. j. konj, *der Einspanner (Pferd, das allein eingespannt ist), equus solitarius, currui taljige dicto junctus*. Rj. *konj što se preže u taljige*. — *riječi s takim nast. kod* bradaš.

tāljiže, *tāljižā, f. pl.* *ein einspanniger Wagen, currus unijugus*. Rj. *kolu u kaja se upreže jedan konj (taljigāš). dem.* taljiške, taljižice. — Jami mrtve prčije, već drži za moć (... kad im se poplašio konj u taljigama...). Posl. 108. Što je veći teret na taljiga, to je rigji dika. (U Srijemu). 355 (= na taljigah stariji oblik mjesto na taljigama). Filip Višnjic... imao je svoga konja i taljige, i čisto se bio pogospodio. Npj. 4, XII.

taljiške, *f. pl. dem.* od taljige. Rj. *vidi* taljižice.

taljizgalo, *m.* koji taljizga. Rj. *isp.* gnjevetalo. *suprotno* brgljalo. — *riječi s takim nast. kod* bajalo.

taljizgānje, *n. verbal.* od taljizgati. Rj.

taljizgati, *tāljižgām, v. impf.* polako govoriti koješta, (*schimpflich*) *langsam reden*. Rj. *kaže se za koga s pogrdom. isp.* gnjevetati. *suprotno* brgljati.

taljižice, *f. pl. dem.* od taljige. Rj. *vidi* i taljiške.

tām' āmo, *okrnjeno mjesto* tamo amo. — Pretvori se u ovcu i tam amo kroz kamaru stane blejati. Npr. 216. Dosadi mu se čekati te počne tam amo kroz goru šetati se. 219. A u kolu ostarala majka, tam' ovamo kolom okretala. Herc. 8.

tāma, *f.* — 1) *die Finsterniss, tenebrae*. Rj. *vidi* tma, tmica, tmina, tmuša; nevidjelica. *isp.* tamnilo, tamnina. — Evo ima tri godine dana, ka' je Janko tamo dopadnuo. Rj. 257a (u tamnici). Dvori su ti tamom potacnjeli uzdišući za upravom svojom. Rj. 785b. Ljudi koji sjede u tami, vidješe vidjelo veliko. Mat. 4, 16. Zvijezde lažne, kojima se čuva mrak rječne tame. Jud. 13. — 2) *Nebel, nebula*: Svu je Mačvu tama pritislula: nije tama oda zla vremena; već je tama od pra' pušćanoga. Rj. *vidi* magla. — Dok se pramen zapogude tame. Rj. 190a. I pritište tama pod Trebinjem... a što kažu tamu pod Trebinjem, to ne bješe tama od sumraka, već tam od pušćanog praha. Npj. 4, 8. Svu je Mačvu tama popanula. 4, 166. — 3) i tamni *vilaet*. Pripovijeda se kako je nekakav car došavši s vojskom na kraj svijeta, pošao u tamni *vilaet*, gdje se nikad ništa ne *vidi*... Kad se vrate iz tame na svijet, a to ono sve bilo drago kamenje... Valjada se na ovu

tamu i ono misli gdje se pjeva: Pa se nose po Kosovu ravnu, dok na tamu počinulo sunce. Rj. — 4) tušta i tama, t. j. vrlo mnogo. Rj. — Kad evo ti na jedan put svanu u pećini kao dan, i tušta i tama od svake vrste ljudi... a pred njima jedan starac. Npr. 95.

1. tāmān,* *gerade, eben, just, commode, recte, nec justo minus, nec plus: taman* do koljena; *taman* si došao kad treba. A. Je li ti dugačka ta haljina? B. Nije, nego *taman*. Rj. *vidi* na ugod, t. j. *taman*, kao što treba. — *Taman* kad sveti Arangjel korači jednom nogom k Bogu na nebo, onda gjavo stigne. Npr. 92. Videći da joj je (papuča) *taman* na nogu, odvede je svome dvoru. 130. *Taman* smo se gjido natražili. (Kad koji koga u čem ulovi). Posl. 311. Što *Momčilu taman kalpak bio*, Vukašinu na ramena pada; što *Momčilu taman čizma bila*, tu Vukašin obje noge meće. Npj. 2, 114. *Taman* oni u riječi bili, blizu su im Turci prigrejali. 4, 328. Kao gluv (veli) *taman* je za tobdžiju. Npj. 1, XXVIII.

2. tāmān (tāman), mna (tāmni), *adj.* Rj. *vidi* tavan (tavna), tmast. — **1)** *finster, obscurus: Tamnoj* noći nema svjedoka (Posl. 311). Za tri dana i tri noći *tamne*. Rj. — Potmurno *erijeme, tamno, oblačno*. Rj. 554b. *Tamni vilact, m.* *vidi* tama 3. Rj. 731a. Iliri ili Ilirci, to je mrtvo i *tamno ime*, koje danas ne znači ništa. Kov. 8. Da odbacimo dakle sva *djela tamna*. Rim. 13, 12. Aneta... *tamna postanja*; može biti od arap. enhā. Daničić, ARj. 90a. Prešavši na stvar vrlo *tamnu* istražuje kako je postao rumunski narod. Vid. d. 1861, 71. (Politička istorija) koja je jošte vrlo *tamna* i zamršena. 1862, 18. — **2)** *kao jadn, žalostan: Tako mi majka tavne vijence* ne savila prige sjutra! Posl. 302. Jokica se na put opravljaše, za njim *tamna majka* pristajalaše, *tamna majka* i braća žalosna. Kov. 102. Ma se saže Jokičina majka, jadna majka i *tamna ljubovca*. 104. Kada dogjem u dom *tamni, tamnoj mene!* šta ću gjeci kaživati, gjeci lele! 111.

tamāniti, tāmānīm, *v. impf. vertilgen, ausrotten, deleo*. Rj. 3 za značenje *vidi* iskopavati, zatirati. — *tamāniti*, nema u Vuka. Rad 6, 95. *v. pf. slož. dotamaniti* (se), u-, za-, *v. impf. slož. utamanjivati*.

tamānjēnje, *n. verb. od tamaniti, radnja* kojom tko *tamani* što.

tambārīna, *f.* (u C. G.) kao gunj veliki, postavljen jagnjetinom, *eine Art Mantel, pallii genus: A* na nj bješe crna *tambarina*. Rj.

tāmbor, *m.* (u C. G.) *vidi* tabor: Doveo je tri *tambora* vojske. Rj. *riječi* tabor *umetnuto m. isp. dumlek (i dulek), trumpa. vid i taobor. coll. tamborje*. — Tu *tambor* Turci *postaviše*. Npj. 5, 129. Tu je s vojskom *tambor učinio*. 5, 200.

tamborje, *n. (coll.) jedinica* tambor. — Povukoše paše u *tamborje*. Npj. 5, 96. Kad razbiše pašino *tamborje*, i veliku odoru dobiše. 5, 125.

tāmbura,* *f. die Tamburine, citharae genus: Lulu* pije, u *tamburu* bje. Rj. *dem. tamburica*. — Stoji čilik lira i *tambura*. Rj. 329b. Šarkija, *velika tambura od dvije žice*. Rj. 834a. Omer uze *sedefli tamburu*. Npj. 1, 248. Na marami *srebrna tambura*. 1, 352. *Udaralo u tamburu* gjače: *tambura* mu od *suvođa zlata*, žice su mu kose *devojačke*, a terzijan pero sokolovo. 1, 451. One su na *bespolici* igrale uz *tambure*. Danica 2, 95.

tāmbūrānje, *n. Tamburinspielen, citharae lusus*. Rj. *verb. od tamburati. radnja* kojom tko *tambura*.

tāmbūrāš, *tamburāša, m. vid i tamburdžija*. Rj. *koji tambura*. — *riječi s takim nast. kod bradaš*.

tāmbūrāti, *tāmbūrām, v. impf. die Tamburine spielen, cithara cano*. Rj. *udarati u tamburu*. — *Tamburice*, moja dangubice! kome ću te ostaviti pustu!... pa će drugi s tobom *tamburati*. Herc. 198.

tāmbūrdžija,* *m. der Tamburinspieler, qui cithara canit, cf. tamburaš*. Rj. *koji tambura*.

tāmburica, *f. dem. od tambura: Tamburice*, moja dangubice! (Kome ću te ostaviti pustu! Herc. 198). Rj. Baglama, 2) *mala tamburica od tri žice*. Rj. 11a. Vije li mu *bandijera, udara li tamburica*, poje li mi uz *tamburu*. Npj. 1, 263.

tāmburov, *adj.:* A *sleme* ću *drvo tamburovo*. Rj. *adj. s takim nast. kod aptov*.

tāmburski, *adj. n. p. žica, Tamburin-, cithararum*. Rj. *što pripada tamburama, tamburi*.

tāmīn,* (*akc. Rj. XXXI*), *teminiti, vid i misliti. cf. tamin*. Rj. 736a (a *riječ tamin nije u Rj. na svom mjestu*). *misao? u Rj. ima tamin,* teminiti.* u Popovićevom rječniku taminiti, procijeniti*.

Tāmiš, *m. Temesch, Temesis*. Rj. *voda u Ugarskoj*. **tāmjan**, *m. der Wehrauch, thus* (δωραχ): Ne bi dao ni Bogu *tamjana* (Tako je tvrd. Posl. 193). Rj. *vidi tamjan, tamljan, timjan*.

tāmjanika, *f. Art uehrliechender Trauben, Muskateller, wae odoratae genus, cf. tamjanka* 1. Rj. *vidi i tamjanika, tamljanika. nekako mirisavo grožđe (miriše kao tamjan?)*. *vidi mirisavka*. — *riječi s takim nast. kod aptika*.

tāmjanika, *f. — 1)* *vidi tamjanika*. Rj. *i syn. ondje. grožđe*. — **2)** (u Uzič. nah.) *Art Aepfel, pomi genus*. Rj. *nekaka jabuka*.

tāmjanov, *adj. što pripada tamjanu*. — Dok dan *zahladi*, i *sjenke otidu*, ići ću ka *gori smirnoj* i ka *hunu tamjanovu*. Pjes. nad pjes. 4, 6. *takva adj. vid i kod aptov*.

Tāmlava, *f. vid i Tamnava*. Rj. *glas se n isa m promijenio na l. vid i Tamnava*.

tāmljan, *m. vid i tamjan*. Rj. *vidi i tamjan, od čega je postalo tamljan pretvorivši se glas nj isa m u lj*. — Potpiši mi tri *tovara voska*, tri *tovara voska i tamljana*. Npj. 3, 60.

tāmljanika, *f. vid i tamjanika*. Rj. *i syn. ondje. Tamnava, f. — 1)* u Srbiji *voda* koja izvire pod *planinom Vlašićem i utječe u Savu* između *Zabrežja i Paleža, ein Fluss in Serbien*. Rj. — **2)** *knežina oko te vode, Gegend an dem Flusse gleichen Namens*. Rj. — *vidi Tamlava, Tavnava, imena mjestima, vodama i t. d. s takim nast. kod Bregava*.

Tāmnāvac, *Tāmnāvca, m. Einer von Tamnava*. Rj. *čovjek iz Tamnave. vid i Tavnavac*.

Tāmnavski, *adj. von Tamnava*. Rj. *što pripada Tamnavi. vid i Tavnavski*.

tāmnicā, *f. das (finstere) Gefängniß, vincula, carcer: Tamnica* je kuća *neobična* (Posl. 311). Rj. *vidi tavnica, sužnjara, sužnjica*. — A to nije *ledena tavnica*, no nekaka *jama bezdanica*. Rj. 20a. *Otruhlio u gvožđu (u tamnici)*. Rj. 480b. *Veće tamni u tamnici tamnoj*. Rj. 731b. *Eno je sutvorene u tamnici u gvožđu*. Npr. 234. *Te ga odmah okuju i bace u tamnicu*. 237. *Vojnici nesretne seljane po gradu hvataju i u tamnicu meću*. 248. *U čijoj si tavnov'o tavnici?* Npj. 3, 134. *Turio ih na dno u tavnicu*. 4, 19. *Baci seljaka u tavnicu na 6 dana*. Danica 3, 239. *Kako su je (Kosaru) nekakvi ljudi izveli iz tavnice*. Nov. Srb. 1817, 471. *U tamnicu da te ne vrgnu*. Mat. 5, 25. *Metnite ovoga u tamnicu*. Car. I. 22, 27. *Car Vavilonski izvadi iz tavnice Joahina*. II. 25, 29. *Krivac pored globe još je trebalo da trpi tamnicu*. DM. 311.

tāmničār, *m. — 1)* *Kerkermeister, carcerum custos*. Rj. *nastojnik nad tamnicom*. — Car *doziva mlada tamničara*, da izvadi *kosti Jovanove*. Herc. 65. *Povjeri tamničar Josifu sve sužnje u tamnici*. Mojs. I. 39, 21. — **2)** *ein Gefangener, captivus: Mi imasmo mnogo tamničara*. Rj. *koji je u tamnici. vid i sužanj, sužnjičar. isp. rob*. — *Vidiš, brate, sužničara, sužničara, tavničara, koj' ne vidi žarka sunca*. Npj. 1, 140.

tāmničārka, *f.* Rj. *vidi tavničarka*.

tāmnički, **tāmnični**, *adj. n. p. vrata, Kerker-, car-*

ceris. Rj. što pripada tamnici. — Ona ide na tavnika vrata. Npj. 3, 122. Promijeni mu haljine tamničke. Car. II. 25, 29. Kula kod trijema tamničkoga. Nem. 3, 25.

tamnilo, n. vidi tamnina. Rj. vidi tavnilo. *isp.* tama 1. — I o njima tri kamena draga, koji sjaju noći na tavnilu. Rj. 729a. Kako ti je u tamnilu, tamnoj menel u tavnilu bez vigjela, vigj' me jadi! Kov. 111. riječi s takim nast. kod bjesnilo.

tamnina, f. *die Dunkelheit, Finsterniss, tenebrae*: Momče mi promče kroz selo, tamnina bješe, ne vigjeh (Npj. 1, 415). Rj. vidi tavnina, tamnilo. *isp.* tama 1. — I ljubovca u jad ostanula! koja će ti tamnjet' u tavninu prijed, brate, reda i bremena. Kov. 105.

tamnovanje, n. *das Liegen im Gefängnisse, vincula, captivitas*. Rj. *verb.* od tamnovati. stanje koje biva, kad tko tamnuje. vidi tavnovanje.

tamnovati, tamnujem, v. *impf.* im *Gefängnisse liegen, schmachten, in vinculis esse*. Rj. biti u tamnici. vidi tavnovati, tamnjeti 2, suznjevati. v. *pf.* slož. potamnovati. — U čijoj si tavnov' tamnici? ... Bog ti ne d'o ongje tavnovati. Npj. 3, 134.

tamnjan, m. vidi tamjan. Rj. vidi i tamljan (od čega je postalo tamjan promijenivši se glas lj iza m na nj), timjan. — Ne bi dao ni bogu tamnjana. (Tako je tvrd). Posl. 193.

tamnjanika, f. — Mirisavka, cf. tamnjanika. Rj. 359a (u riječ tamnjanika u Rj. nije na svom mjestu). vidi tamjanika, tamljanika.

tamnjeti, tamnīm, v. *impf.* Rj. vidi tavnjeti. — 1) *dunkel werden, obscuror*. Rj. postajati tamno. v. *pf.* slož. potamnjeti. — O tako ti moje sunce žarko! tako sjalo, nikad ne tamnjelo! Kov. 60. I ljubovca u jad ostanula! koja će ti tamnjet' u tavninu prijed, brate, reda i bremena. 105. Oči mu počinjahu tamnjeti te ne mogaše vidjeti. Sam. I. 3, 2. — 2) vidi tamnovati: Veće tamni u tamnici tamnoj. Tamni junak za devet godina. Rj.

tamo, — 1) vidi potamo. *isp.* onamo. — a) *dort, ibi*. Rj. na pitanje: gdje? — Kaže mu i vreme u koje valja da je tamo. Npr. 21. On je čak u drugome carstvu, tamo se oženio i caruje. 58. Sine! tamo na onome svetu ja sam ti u mukama. 84. Dobar veče, ima li ko tamo? 148. I Dobrinca dovede u Kragujevac ... A posle dugoga tamo ispitivanja i dokazivanja otpusti ih Miloš obojicu, da idu svaki svojoj kući. Miloš 179. Otide u Misir. I bi tamo do smrti Irodove. Mat. 2, 15. Strijele su pred tobom tamo dalje. Sam. I. 20, 22. — b) *dorthin, eo*. Rj. na pitanje: kuda (kamo)? — Zavabi te svinje kuda tamo. Rj. 165a. Ne možeš ti tamo otići. Npr. 45. Ja mu tamo kolača ne spreimam. (Ja mu ne velim tamo da ide, jer može zlo proći). Posl. 108. Ovamo je tamo. (Kad ko ne će pravijem putem da ide). 230. Kad tamo dogje, a to ima šta videti. Miloš 181. U početku mjeseca Maija mislim sići tamo k Vama. Straž. 1886, 60. amo idu i riječi kad tamo: Otide da vidi šta je. Kad tamo, ali se zapožarilo pa u požaru zmija pišti. Npr. 10. »Šta je to?« *Kač* tamo, ali baba pod krevetom. 16. Preleće kao munja do jezera. Kad tamo, vidi car sina mrtva. 153. *za vrijeme*: Vukodlaci se najviše pojavljuju zimi (od Božića tamo do Spasova dne). Rj. 79a. — c) tamo amo, tamo i amo, tamo i ovamo, i tauno i amo: Suć muć, tamo amo, cf. trt mrt. Rj. 850a. Ugleda tri konja, gje obigravaju tamo amo okolo grobova i okolo crkve. Npr. 97. Bilo jada i tamo i amo. Od Turaka niko ne uteće. Npj. 3, 244. Živijem se ognjem pogonjahu po megdanu tamo i ovamo. 4, 82. Proleti po sobi dva tri put i tamo i amo. Danica 2, 130. Desno pleće obrnu Aron tamo i amo na žrtvu obrtanu pred Gospodom. Mojs. III. 9, 21. *okrnjeno tam'*, koje vidi. — 2) tamo njemu i tako njoj (rekavši), *cine Art Euphemismus, wenn man erzählen will, wie der oder die geschimpft habe, um*

zu verhüten, damit der Zuhörer dieses nicht auf sich beziehe: tamo njemu rekavši jedi govna; tamo njega ujela zmija; tamo nju i t. d. Rj. — Onaj matori pas stane govoriti kurjacima: »Tamo njima to i to! Dok su još ova dva zuba meni u glavi, ne ćete vi učiniti štete mome gospodaru.« Npr. 13. Onda je (devojk) žena pogledi, pa joj reče: »Tamo njoj krvave suze iz očiju letele kad plakala, a kad govorila, tamo ona prskala i balila te te ne mogli ljudi slušati.« 141. Stane vikati na njih (na devojke): »Tamo one ovakvice i onakvice! toliko me godina služite verno, a sad me izneveriste.« 240. Otac napadne na nj (na dijete) i stane ga karati: »Gde ti je prase, ubio tamo njega Bog! Ja gledam da zapatim, a ti raščerdavaš.« 256. Tamo njemu (rekavši). (Kad se izriekom kazuje kako je nekom što opsovato ili onako ružno rečeno. Gledaj:) Tamo on. (Govori se: 1) kad se izriekom što ružno za koga kazuje ili govori, n. p. tamo on pas i t. d. 2) Kad se kazuje da se kome dogodilo što zlo, n. p. tamo on zaklao se i t. d. Ovo se ovako govori kako u drugim rodovima, tako i u padežima, n. p. tamo ona kučka! tamo nju ujela zmija! tamo njemu otpala ruka! tamo njega ubio grom i t. d. Posl. 311.

tamošnjī, *adj.* *dortig, qui isthic est*. Rj. koji je tamo. *isp.* onamošnjī. — Vrlo su dobri glasovi iz Tunisa o tamošnjem stanju zdravlja. Nov. Srb. 1817, 772. Pošljite dakle toliko ovdajšnjemu knjižaru Valoziću preko tamošnjega knjižara Leona. Kolo 13.

tānac, *tānca*, m. *die Weise, Melodie (Tanz), modi, moduli*: Opa cupa tanca. Rj. vidi igra 2, ples. *dem.* tančac. — Najviša Lovćen planina; vilenski u njoj stanovi, svegij' vile tance izvode. Npj. 1, 191. Povratanče! Zelen bor! Borkoviću! Zarukavje! Sitni tanče moj! 1, 326 (Ovako se priprijeva uza svaku vrstu. Vuk). *igre, plesovi, tanci*: horu, kolo, madžarac, polomka, povratanac, provlak 2, treskavac 1.

Tānacko, m. ime muško (od Tanasija). Rj. — *Atānacko* i bez prvoga a: *Tānacko* (c pred k stoji mjesto s kao u *ckvara*). Osn. 292.

tānahan, *tānahnā*, *adj.* *dem.* od tanak. vidi tanan, tanušān. *adj.* s takim nast. kod grubahan. — *Tānahan* kupac nigda dobar objed ne izije. DPosl. 125. *tanahan*. Glas. 12, 489.

tānak, *tānka* (*tānkī*, *comp.* *tānjī*). *adj.* Rj. *dem.* *tanahan, tanan, tanušān*. — 1) *fein, dünn, subtilis*. Rj. — Gragju gradi tri godine dana, b'jelu kulu i tanku avliju. Rj. 98a. I na domet tankom puškom ubit'. Rj. 131b. Zalij cvijet kroz tanku sviralu. Rj. 181a. Librasto svinjče, t. j. tanko, koje se ne može lasno ugojiti. Rj. 327a. *Tanak* bez kao makovina. Rj. 343a. Uveo u tanke niti. Rj. 422a. Kad se pokažu mali tanki oblaci. Rj. 523a. *Tanka kost*, f. (u Dubr. kod mesara) guzna kost, *Steissbein, os coccygis*. Rj. 731b. *Tanak* kao trst. Rj. 751b. Uperak, u debela konca ili druge kakve vrvece tanji kraj, koji se uvrazi u iglu. Rj. 784a. Pri tom bijaše (šči) i lijepa a tanka kao šibika. Npr. 130. Pozna da to nije onaj tanki glas lisičin. 177. Navesti koga na tanak led (prevariti ga). Posl. 185. Ovgje sam najtanji. (Dotaknuvši se rukom do vrata reče onaj koji se pravda za što, i znači: ako ne bude ovako, posijeci me). 230. *Tanka* kao konopljika. 312 (lijepa rasta). U čista prasca tanka slanina. 338. Ciju, miju, da rasteš. (Kazala nekakva žena dajući pastorčetu tanku krišćicu hljeba ...). 344. Tud se dala tanka staza. Npj. 1, 118. Gje je zaklala šećerli Stana tankijem nožem po grlu b'jelu. 1, 216. Seja će za brata tanku pregu presti. 1, 218. Ako sam tanak, pretanak, a ja sam roda gospodška. 1, 391. Idu, brate, na tanke čardake. 2, 231. Spremi mene tanko brašnjenice, da ja idem prositi gjevojk. 2, 331. Snaho moja, tanka Angjelija! 2, 464. Visok junak, tanak u pojasu. 2, 483. (vidi tankovijast, tankovit. *isp.* vitak). Miloš je bio tankih podugačkih brkova. Danica 4, 30. Razlika izmegju tankoga i de-

belog jera. Nov. Srb. 1818, 397. Jugović niti je bio vrlo tanak ni debeo. Sovj. 88. Iza ognja dogje glas tih i tanak. Car. I. 19, 12. Bližika . . . dolazi o rodu po debeloj i po tankoj krvi. Daničić, ARj. 446b. U ovoj je tankoj raslici između riječi »djedina« i »otačastvo« dubok smisao. DM. 12. adv. Stane po običaju na vratima tanko govoriti. Npr. 177. Poklikoše tanko glasovito. Npj. 2, 639. — 2) slab, n. p. razgovor, schwach, exilis: Tu su majci tanki razgovorci (Posl. 323). Rj. — Al' je tanka vjera u Turaka ka' od vune konac u vezitku. Npj. 4, 121. Može se čuti tanak izgovor slova »h« (od prilike kao u Njemačkom jeziku »h«). Posl. XXIII. — 3) tankijeh rebara, t. j. siromašan, nema ništa u njedrma (oko rebara). Rj. — Tanak oko rebara. (Siromah, nema novaca, koji se obično nose u njedrma i u džepovima oko rebara). Posl. 311.

tānan, tānana, adj. kao dem. od tanak, fein, dünn, tenuis, exilis. Rj. vidi tanahan, tanušan. — Vozila se tanana galija. Rj. 251b. Slušala ga tanana robinja. Npj. 2, 23. Da joj druge u svu zemlju nije, ni bijele bule ni vlahinje, niti ima tanane Latinke. 2, 223.

tananana, u pripjevu: U kovača gusta bašča, tananana, gusta bašča, tininini, gusta bašča, eto velju, gusta bašča. Rj.

Tanāsija, Tanāsije, m. Athanasius. Rj. vidi Atanasije, bez prvoga a: Tanasije, i odatle Tanasija prema Ilija, Zarija (Zaharija). isp. Osn. 75. isp. Tanacko i Atanacko. hyp. Taša, Tašo.

tāncalac, tāncalca tāncalo, m. ballarino, saltator. Stulli. koji tanca. vidi igrač 2.

tāncalica, f. ballarina, saltatrix. Stulli. koja tanca. vidi igračica 2, igralica.

tāncānje, n. das Aufspielen, cantatio (fistulae). Rj. verb. od tancati, koji vidi.

tāncati, tāncām, v. impf. aufspielen, cano ad modulos. Rj. vidi igrati 1, plesati 2. od Njem. tanzen. — u Hrv. pjevaju djeca: Tancaj, tancaj crni kos; kak' bi tancal, kad sam bos.

tāncōvogja, m. der Vortänzer, qui choream ducit: Već sam kokin tancovogja. Rj. tanco-vogja, koji vodi tanac. isp. kolovogja 1. — riječi tako slož. kod čelovogja.

tāncac, tančaca, m. dem. od tanac. — Mirno srce tančac vodi. DPosl. 61. za oblik i akc. isp. ljupčac, ljupčaca od ljubac.

tāncēnje, n. vidi tentanje. Rj.

tāncien, f. — 1) dem. od tanka. Rj. — 2) tanka puška: Pa tančicu pušku dohvatio. Rj.

tāncina, f. subtilitas, exilitas, tenuitas. Gjorgji: svom tančinom pogled vara koprenica, kom put resim. Stulli. vidi tankoća, tankota, tankost.

tānciti, tāncim, (u Dubr.) vidi tentati. Rj. tentati, koga, navraćati; verleiten, induco. vidi i navoditi 2. v. pf. slož. natančiti. — Ne tanči odveće, da ti se ne slomi. DPosl. 75. značenje (korijenu) tiskati, navraćati: tančiti. Korijeni 85.

tāndara, f. — 1) (u Srij.) vidi prevarnica. Rj. kao dučan, kamara, gdje se kobasice i takve stvari prevare i prodaju. — 2) tandara mandara, durcheinander, susque deque. Rj. Tandara mandara (kad se što ne uradi kao što treba). Rj. 344b. Tandara mandara, cievara bez masla. Posl. 311. isp. dar mar.

tāndrk, m. das Gepolter, strepitus: stoji tandrck. Rj. stoji tandrck n. p. kola, kad trče po tvrdu drumu. — vidi tarlabuka, i syn. ondje.

tāndrkānje, n. das Poltern, strepitus. Rj. verb. od tandrckati, koje vidi.

tāndrkati, tāndrčēm, v. impf. poltern, strepo. Rj. v. pf. prosti tandrcknuti. — Tako debelo »jer«, u ostalim rečma, ostaje peti točak u kolima . . . Koga ne mrzi da mu tandrče ostrag, neka ga priveže, a ko voli bez njega, neka se ne boji da će ga kola iz-

dati, samo ako su mu ona druga četiri točka zdrava i opravljena. Nov. Srb. 1817, 344.

tāndrknuti, tāndrkñēm, v. pf. einmal poltern, strepo. Rj. v. impf. tandrckati.

tāne, * tāneta, n. t. j. puščano ili topovsko, die Kugel, globus (plumbeus), cf. zrno. Rj. vidi i purak 1. — Sav barjak izrešetala taneta. Rj. 229a. Gosino mu tane! (Psuju obično Bačvani). Posl. 44. Kao da si pred svakoga metnuo raskriljenu vreću taneta, pak da zahvata šakama i baca, tako česta lete taneta. Danica 3, 173. Udarilo ga tanc više leve sise. Miloš 45. Tanc iz Francuskoga topa skine Sent-Priesta s konja bez duše. Žitije 65.

tānēce, * n. Blech, lamina; taneće je najviše žuto, a što je bijelo zove se lim n. p. što crkve pokrivaju njime. Rj. — Mazalica, 1) ona je od žuta tanećeta ili od mjedi i na kaišu visi o pojasu. Rj. 341a.

tānka, f. tanak hljeb, panis subtilis. Rj. dem. tančica 1.

tānkōca, f. die Dünne, subtilitas. Rj. osobina onoga što je tanko. vidi tančina, i syn. ondje. — riječi s takim nast. kod bistroća.

tānkoprēlja, f. die Feinspinnerin, quae subtile net: Ja sam čuo da si tankoprēlja. Rj. tanko-prelja, koja tanko prede. isp. prelja, hitroprelja, zloprelja.

Tānkosa, f. ime žensko (q. d. subtilis comae). Rj. — mjesto tank-kosa, a to opet mjesto tanko-kosa. Osn. 44. u koje je tanka kosa.

Tānkosava, f. ime žensko. Rj. — Tanko-s(l)ava. takva ženska imena kod Dikosava.

tānkōst, tānkosti, f. vidi tankoća. Rj. vidi i tančina, tankota. — Da kod nas još ne može spisatelj na najmanje tankosti jezika, gramatike, štila, i materije (!?) paziti. Pis. 61.

tānkōta, f. vidi tančina, i syn. ondje. — Niz riječi, kojima razlikosti u značenju do najnježnije tankote oštro obilježi. Rad 6, 192. — riječi s takim nast. kod čistota.

tānkōuman, tānkōumna, adj. ingeniosus. Stulli. tanko-uman, u koga je tanak um, ili čemu treba tanka uma. isp. oštrouman, gdje se nalaze i druga adj. tako složena. — Što uči tankoumna bogoslovica. A. Tomković. DARj. 498a.

tānkōvija (kudjelja), f. (st.) fein, subtilis: I kudjelju tankoviju. Rj. tanko-vija, drugoj poli osnova koja je u viti (vijem).

tānkōvijast, adj. schlank, gracilis. Rj. n. p. čovjek u pojasu tankovijast. vidi tankovit, tanak. isp. vitak. — osn. u tankovija. Osn. 214.

tānkōvit, adj. u pjesmi mjesto tanak, schlank, gracilis: I u pasu tankovita. Rj. vidi i tankovijast. isp. vitak. — vit (kor. koga je i viti), tankō-vit. Može biti da nije složena. Osn. 210. ako riječ nije složena, onda pripada među adjektiva, koja vidi kod barđvit.

tānkōvrh, adj. schlanken Wipfels, verticis tenuis et gracilis: Megju njima tankovrha jela. Rj. tankovrh, u čega je tanak vrh. za obličje isp. suhovrh.

tanušān, tanušna, adj. dem. od tanak. Rj. vidi tanahan, tanan. — isp. takva dem. adj. lagušan, mažušan.

tānja, f. (u Srijemu) mjesto gdje se riba suši, Ort wo die Fische gedörft werden, locus piscibus torrendis. Rj. — Zinuo kao Avram na tanji. Posl. 90. riječ tugga. Osn. 58. Madž. tanya (stan, majur).

tānjār, tanjára, m. ribar, koji je na tanji. Rj.

tānjēnje, n. das Dünnen, extenuatio. Rj. verb. od tanjiti. radnja kojom tko tanji što.

tānjir, tanjira, m. der Teller, orbis, cf. tanjur. Rj. — Pršljenjak, u pripovijeci kao drven tanjir. Rj. 619b. Kao Erdeljski tanjir. (Kaže se dvoličnu čoeku, koji se pretvara svakojako — kao što je i Erdeljski tanjir s obje strane. Posl. 131. Žena je morala . . . donositi jelo, dvoriti i tanjire mijenjati. Danica 1, 90. Glava

se Milojeva na tanjiru postavi na stolicu za ugled. 4, 26.

tanjirača, *f.* Art Apfel, pomi genus. Rj. nekaka jabuka.

tanjiti, tãnjim, *v. impf.* n. p. hljeb, drvo, *dãnn machen, extenuo*. Rj. *çiniti da bude što god tanje. isp. otançavati. v. pf. slož. iz-tanjiti, o-, pro-, raz-, u-. v. impf. slož. rastanjivati.*

tanjūr, tãnjūra, *m. vidi* tanjir. Rj.

tãobor, *m. vidi* tabor: Gje je çador silnog car' Murata, usred Turskog silna taobora. Rj. *biçe samo u pjesmi, da se dobije jedan slog više. vidi i tambor.*

tãondãn, (u C. G.) *vidi* ondãn. Rj. — Ondãn, prek-sjutra. Poslije ondãn ide tã (ili çã) ondãn, za tije m talopa ondãn. Rj. 460a. Šaondãn, iza taondãn. Rj. 833a.

tãostvo, *n. die Geisselschaft, obsidium*. Rj. kao zaloga, kad se ÷ovjek daje za taoca, u zalogu. *isp. zaloga Ia.* — Treçi put morao je Kara-Gjorgjije dati Turcima u taostvo kneza Gjuka. Sovj. 28. Ostavio mu u taostvo sina svoga. DM. 161. *taostvo?*: Talac, onaj, što je u zalozi, der Geissel. Tako se govori u taostvo, das Pfand. Npj.¹ 3, 399. *osn. u starom ТААВ, od koje je sada talac.* Osn. 243. tal-stvo, s promjenom glasa l na kraju sloga na glas o: taostvo.

tãostvo, *n. vidi* taostvo (talaštvo?).

tãpija,* *f. Grundbrief, literae possessoriae*. Rj. pismo o mljku ÷ijem.

tãpkãnje, *n. dem.* od tabanje. Rj.

tãpkati, tãpkãm, *v. impf. dem.* od tabati. Rj. tab-kati, s promjenom glasa b pred k na p. *v. pf. slož. po-tapkati, pri-, u-, za-.* — Neka mi igraçi i igraçiçe tapkaju po grobu. Megj. 215.

tãplãn, tãplũa, *m. vidi* vranj. — Malijem ÷epiçem zatiskuje, a velikijem tãplunom otiskuje. DPosl. 59. Zatisni ÷epiçem, a otisni tãplunom. 156. tãplun, vranj u Stuliça. XVIII.

tãpšenje, *n. verb.* od tapšiti. radnja kojom tko tapši koga ili što.

tãpšiti, tãpšim, *v. impf.* milovati rukom koga ili što. M. Gj. Miliçeviç. — On se razgovara, tapši pitomije (od govoda) rukom, kori i kara nestašnije, kao god kakvu ÷eljad. Mil. 61. *vidi i* blazniti. *streicheln, blandiri.*

tãr, *m.* (u Baranji) na vršaju sitna iskršena slama kao pljeva, *zertretenes Stroh, stramentum comminutum*. Rj. — tar (kor. koga je trti). *isp. Osn. 17.*

Tãra, *f. einer der beiden Flüsse, die nach ihrer Vereiningung die Drina ausmachen*: Naša Tara ne boji se Turskoga cara (Posl. 192). Mutna teçe Tara valovita. Rj. jedna od obadvije vode, koje sastanuš i se zovu se Drina.

tãra, *f.* — 1) (u Hrv. u hrišç, a kršçani zovu krosna) *vidi* natra, razboj. Rj. *vidi i* stan 1, stative. — 2) (u C. G.) troska (što ostane kad se kakva ruda istopi), *Schlacke, scoria, cf. šlaknja*. Rj. troska, truska. *isp. copina.* — od trti kao i tar. *isp. Korijeni 87.* — 3) (u baniji) veliki malj, kakvim se n. p. stupovi u vodi zabijaju; tãri se unaokolo utvrde savijena drveta, koja oko nje stoje od prilike kao pero iz buzdovana, pa za ova drveta uzme po nekoliko ljudi te ga podižu i njime udaraju. P. Leber. — od trti kao i tar. *isp. Korijeni 87.*

tãraba,* *f. die Verplankung, septum tabulinum*. Rj. zagrada od dasaka. — Stoborje, stoborina, taraba oko kuçe. Rj. 716b.

tãraea, *f.* (u primorju) *das Pflaster, via strata, cf. kaldrma*: Igralo je divno horo na taracu pred Kotorom. Rj. — tugja rijeç. Osn. 313.

tãracka, *f.* (u Baranji) mali top, kao što u Srijemu mnoge opštine kod crkve imaju, *der Pöller, mortarium, cf. prangija*. Rj. *vidi i* mozar, mužar. — Madž. tarack.

tãrak, tãrka, *m.* kao velika perajica (ali nijesu

zupci u gomili, nego poprijeko, kao u grebena), što žene lan rede, *Art Flachsraufe, pectinis linarii genus*. Rj. — od osnove koja je postala od kor. trti. *isp. Osn. 283.*

tarãna,* *f. Art Mehlspeise, cibi genus*. Rj. — Satica. Uspe se malo vode u šeniçno brašno, pa se onda dobro satire rukama, te se naçini gotovo kao tarana. Rj. 667a. Moja je mati i njegova na jednom suncu taranu sušila. Posl. 181. Turci vele: tarana je hrana, a sva raja: kupus i slanina . . . tarana se od tiješta gradi. Herc. 219.

tãranj, tãrnja, *m. das Instrument der Bötticher, um die Vertiefung für den Boden in die Dauben zu schneiden, scalpri genus (vietorum)*. Rj. *orugje baçarsko, što se njim na dugama izdube dolina, u koju se umetne dno.* — od osn. od koje su i rijeçi tar, tara, tarak. *isp. Korijeni 87. rijeçi s takim nast. kod bacanj.*

tãrçug,* tarçuga, *m. eine grössere Riementasche, perae genus e corio*: Mrka kapa zla biljega: masan tarçug, a jareta nema (Posl. 183). *cf. jandžik*. Rj. nekakva povelika torba od kože. — Prazan tarçug zla prilika. Posl. 259.

tãrigora, *f.* (u pripovijeci) koji goru tare. Rj. *isp. tarikamen.* — tari-gora. tako slož. rijeçi kod ÷istikuça.

tãrikamen, *m.* (u pripovijeci) koji tare kamen. *cf. tarigora*. Rj.

tãrkãnje, *n. das Schüren (des Feuers), irritatio ignis*. Rj. *verb.* od tarkati. radnja kojom tko tarka n. p. u oganj.

tãrkati, tãrkãm, *v. impf. (Feuer) schüren, ruo*. Rj. *vidi* ÷arkati, starkati, sticati. *v. pf. tarnuti.* — Milenko puši, a Petar tarka u ratru. Sovj. 54.

tarlãbuka, *f. das Geräusch, strepitus*. Rj. *vidi* talabuka, trlabuka, tãdrk; treska; glomot, gromot, tropot.

tarlabukãnje, *n. das Geräusch, strepitus*. Rj. *verb.* od tarlabukati, koje *vidi.*

tarlabukati, tarlãbuçem, *v. impf. Geräusch machen, strepo*. Rj. *çiniti* tarlabuku. *vidi* talabukati.

tãrni (tãrnĩ), *adj. n. p. kola, Frachtwagen, plaustrum*; konji, *cf. tarniçni*. Rj. *vidi i* tovarni. — tãrnĩ i tãrnĩ (od tugje, madžarske tãr, koja je postala od tovar). Osn. 181.

tãrnice, *f. pl. beschlagener Meierwagen, plaustrum*. Rj. tarna kola.

tãrniçni, *adj. n. p. konji, die Wagenpferde, equi vectarii*. Rj. što pripada tarnicama. *isp. tarni, tovarni.*

tãrnuti, tãrnem, *v. pf. (Feuer) schüren, ruo*. Rj. *tarnuti n. p. u oganj. vidi* ÷arnuti. *v. pf. slož. star-nuti. v. impf. tarkati.*

tãrpoš,* tarpõša, *m. eine Art Frauenmütze, vittae genus*. Tarpoše su nosile žene od prije u Jadru i u Ragjevini, i to je može biti u svemu svijetu najveça ženska kapa . . . Prošavšijeh godina (od 1803—1814) tarpoši su gotovo sa svijem ukinuti, i postale su mjesto njih manje kape, s kojima je lakše bježati po šumi: Na glavi joj tarpoš od bisera. Rj.

tãrtãnj, *m.* (u Srijemu) govori kao u tartanj, in den Tag hineinsprechen, incomposite. Rj. *govoriti bez slike i bez pravoga reda.*

Tãrza, *f.* ime žensko. Rj. — Tamno je ime žensko: Tarza. Osn. 368.

tãs,* tãsa, *m.* Rj. *dem. tasić.* — 1) eine Tasse, patella; tasom se na putu pije voda, a kod kuçe i vino. Tasovi su ponajviše od bakra pa kalaisani a kod gospode (za vino) i srebrni pa i pozlaçeni. *cf. saplak*. Rj. — 2) die Tasse, der Teller zur Kirchenkollekte, patella. Rj. *plitica ili tanjir na što se u crkvi sabiraju novci kao darovi crkvi.*

tãsić, *m. dem.* od tas. Rj.

taslačina, *f. augm. od taslak*. Rj. *takva augm. kod bardačina*.

taslašisanje, *n. das Stolziren, superbatio*. Rj. *verb. od taslaisati, koje vidi*.

taslaisati,* *taslaisēm, v. impf. stolziren, superbio, cf. jordamiti*: A subaše *taslaisu*. Rj. *vidi i kerebečiti se. isp. kočiti se, kokotiti se, kopuniti se, kao dičiti se, nadimati se, ponositi se*.

taslak,* *m. das unbearbeitete Stück Holz (um daraus Schäfte, Wagenachsen u s. w. zu machen), der Block, codex, lignum*. Rj. *neobrađeno drvo, od kojega se prave kolske osovine, kojekaka držala i t. d. vidi šuljak 1, i syn. ondje. augm. taslačina*. — Kolenika, *taslak od vretena*. Rj. 285a.

Taslidža,* *f. vidi Pljevlja*: Pa i treću knjigu opravio, u *Taslidžu* i u Foču ravnu. Rj.

tāst, tāsta, *m. der Schwiegervater, socer, cf. punac, starac 2*. Rj. *ženin otac*.

tāstov, *gdj. des Schwiegervaters, soceri*. Rj. *što pripada tastu*.

Tāša, *m. (ist.) vidi Tašo*. Rj.

tāše, *tāšakā, m. pl. (u uovj.) eine Mehlspeise (etwa österr. Brotstrudel), placentae genus*: Uredio kao *Nasta taške* (Kad ko što rgjavo svrši. Posl. 335). Rj. *nekaka pita*.

tāšće, (u Hrv.) u riječi: ja sam jošte *na tašće*, t. j. nijesam ništa jeo, cf. *našte srca*. Rj. *vidi šte, taština 2*. — *tašće* (šć mjesto št po nekim krajevima). Korijeni 100.

Tāšo, *m. (juž.) ime muško*. Rj. *vidi Taša*. — Svom gjeveru *Nikoliću Tašu!* Npj. 3, 462. *Ta-šo* (Tadija, Tanasije). Osn. 363. *takva hyp. kod Dišo*.

tāšt, *a, o (adj. srednji rod po ovome tāšto; ali vidi niže. Iveković)*. — **1**) *leer, vacuum, n. p. konj, vo i t. d. (t. j. prazna trbuha — gladan. cf. prazan. Rj. — 2) vidi sujetan; eitel, inanis, vanus*. — *Tašta slava cvjeta, a ne ozrnja*. DPosl. 125. *Ljupkost je prijeverna i ljepota taštu; žena koja se boji Gospoda, ona zaslužuje pohvalu*. Prič. 31, 30. *Ko zna što je dobro čovjeku u životu, za malo dana taštega života njegova, koji mu prolaze kao sjen? Prop. 6, 12. iz ovoga se primjera vidi, da je u Rj. griješka: tašt, a, o (tašto mjesto tašte); svrh togu isp. (na) tašte, (na) tašće. i Daničić ne broji ovoga adj. među vješt, nevješt, okošt, koja sr. rod imaju vješto, nevješto, okošto*. Osn. 67. *tašt isp. Osn. 59*.

tāšta, *f. vidi punica*. Rj. *ženina mati (tastova žena)*. — *Tašta zetu maslo vari, dokle mu zlo u kuću uvali*. Posl. 312.

tāštin, *adj. der tašta, τῆ; tašta*: *Kada budeš u taštine dvore*. Rj. *što pripada taštu. vidi puničin*.

tāština, *f. (u Dubr.) — 1) die Leere, inanitas, cf. praznina. Rj. — 2) na taštinu (n. p. popiti što), auf den nüchternen Magen, jejunos, našte srca. Rj. vidi i natašte, natašće. — 3) vidi sujeta; die Eitelkeit, vanitas, inanitas*. — *Blago koje se taštinom teče, umaljava se*. Prič. 13, 12. *Taština nad taštinama, sve je taština*. Prop. 1, 2. *Ja rekoh srcu svom: uživaj dobra. Ali gle, i to bješe taština*. 2, 1.

tāšun, *n. p. kad zabavljaju djecu govore (udarajući djetinje dlane jedan o drugi): Tašun, tašun tanana, ko tašunu hljeba da, rodila mu šenica i vinova lozica*. Rj.

tašunanje, *n. verbal. od tašunati*. Rj.

tašunati, *tašunām, v. impf. lullen, sopire infantem, cf. tašun*. Rj. *zabavljati dijete udarajući mu dlanove jedan o drugi i govoreći: tašun, tašun. — korijenu značenje koje je u tih, utješavati*. Korijeni 100.

tāt, tāta, *m. koji krade, koji je ukrado što; der Dieb, fur, vidi hrsuz, hrsuzin, lopov, lupež. isp. buništar, konjokradica, kradljivac, policar, položar. dem. tatić. augm. tatina*. — *Kakav tat krasti, taki se kleti*. DPosl. 44. *govori se i po svoj Hrvatskoj, i u štokavaca. isp. tadbina*.

tāta (tāta), *m. vidi otac*. Rj. *i syn. ondje. dem. ta-*

tica. hyp. tajko, tale, 4 tako, tato. — *Milij' mi je svekar moj no rođeni tata moj*. Rj. 422b. *Vigji tata, kako mi lijepo stoji*. Npr. 115. *Tako mi živio tata!* Posl. 301. *Al' mu mudro sinak odgovara: »Mili tata, Srpska vojevodo!* Npj. 5, 451.

Tātar,* *m. vidi Tatarin*. Rj.

tātārān,* *tatarāna, m. (st.) der Tatar-chan, Tatarorum rex: Tatarana od Tatarbudžaka*. Rj. *tatar-(h)an. Tatarski han, Tatarski vladalac*.

tātārānka, *f. (strijela) (st.) der Tatarenpfeil, sagitta tatarica*. *Donesi mi strijelu Tataranku*. Rj. *Tatarska strijela*.

Tātārbudžāk,* *m. (der Tatarenwinkel) ein Landesname, nomen terrae: Tatarana od Tatarbudžaka*. Rj. *Tatar-Budžak, Tatarski Budžak, ime zemlji*.

Tātarin, *m. der Tatar, Tatarus*. Rj. *vidi Tatar*. — *Vojsku kupi care Otmanine od istoka Saja bijeloga ... Tatarina ispod gore svete*. Npj. 3, 45.

tātarin, *m. der Tatur (Courier) tabellarius, eques tatarus*. Rj. *vidi kurir, ulak. glasonoša nu konju*. — *Knjigu svrši, dade tatarinu*. *Kad caru sitna knjiga dogje ... Npj. 5, 198*.

tātārka, **tātārkāndžija**,* *f. der Tataren-Kandschu, flagellum tataricum*. Rj. *tatar-kandžija, Tatarska kandžija*.

Tātarski, *adj. tatarisch, tataricus*. Rj. *što pripada Tatarima ili Tatarinu kojemu god*.

1. tātica, *m. dem. od tata*. Rj. — *U našega tatice runjate gačice (čagj)*. Rj. 657b.

2. tātica, *f. koja krade. govori se kud i tat; n. p. Mačka tatica dobra lovica*.

tātić, *m. dem. od tat. govori se svuda gdje i riječ tat*.

tātin (tātin), *adj. des tata, tatae*. Rj. *što pripada tati*. — *Uboština i siromaština i rgjava tatina baština*. Posl. 325.

tātina, *m. augm. od tat. govori se u Hrv. u štokavaca gdje i riječ tat. — takva augm. kod bardačina*.

tāto, *m. cf. zlatoje*. Rj. *kod zlatoje nema riječi tāto nego tāko, koje je sve jedno, jer jedno je i drugo hyp. od tata, pa nova mlada nekoga od starijih djetića zove tākom ili tātom, nekoga bābom i t. d*.

Tātomir, *m. ime muško*. Rj. — *Tato-mir (prvoj poli osn. tata?) tako slož. imena kod Dragomir*.

tātski, *adj. Stulli. što pripada tatima ili tatu kojemu god*.

tātula, *f. der gemeine Stechapfel, datura stramonium Linn*. Rj. *biljka*. — *Noćurak, nekaki cvijet koji se noću razvija, kao tatula, ali bez bodlje*. Rj. 425a.

tāva,* *f. die Pfanne, trulla, cf. tiganj, prosulja. Rj. vidi i tigan, šerpenja, šerpinja. isp. tendžera. dem. tavica*. — *Prženica, kao velika gozdena tava na četiri ugla, u čemu se zob prži*. Rj. 585a. *Dolazae momek sveštenikov s viljuškama trokrakim u ruci, i zabudaše u tavu ili u lonac*. Sam: I, 2, 14.

1. tāvan,* *m. (pl. gen. tāvānā)*. — **1) der Boden, Plafond, die Felderdecke, lacunar: *udario glavom u tavan*. Rj. *vidi tavanice, potkuplje. dem. tavanac*. — **2) der Boden, tabulatum supremum**: *na tavanu*. Rj. *prostor pod krovom. isp. tavanski, n. p. tavanska vrata*. — **3) Schicht, Lage, tabulatum**: *jedan tavan kupusa, jedan tavan mesa*. Rj. — *Na bokovima ovijeh otvorenijeh bunara i jama od gline i ruda vide se različni tavani minerala od svake ruke*. Priprava 104. — **4) Stockwerk, tabulatum**: *Kulu gradi od dvadeset tavana*. Rj. *vidi boj 3, kat, pod 1, podina*. — **5) der Fussboden, coassatio**: *Od tavana na noge skoćio*. Rj. *vidi pod 3, patos, tle, tli. isp. podboj*.**

2. tāvan (tāvan), *vna, adj. vidi taman*. Rj. *u oblicima u kojima dolazi m pred n, može se m promiješiti na v: tauna, tamno i t. d. = tavna, tavno, pa v ostaje gdje n i nije više pred m: tavan*.

tāvānac, *tāvānca, m. mali tavan 1*. Rj.³

tāvānice, *f. pl. (u Srijemu) die Zimmerdecke, lacunar, cf. tavan 1*. Rj. *vidi i potkuplje. dem. tavanac*.

tavaniti, nîm, v. *impf. bôdmen, fundo aut lacunari instruo*. Rj. *tavaniti n. p. sobu, činiti joj tavan (1 ili 5). vidi podmoščavati. v. pf. slož. potavaniti. — sa se, pass.: Tavanjača, daska, kojom se tavani.* Rj. 729a. *Sašovcima se tavane sobe iznutra.* 834b.

tavanski, *adj. n. p. vrata, Boden-, ad tabulatum pertinens*. Rj. *što pripada tavanu (2).*

tavanjača, f. t. j. daska, kojom se tavani, *ein Bret, so zum Bôdmen gebraucht wird, tabula*. Rj. — riječi s takim nast. kod ajgirača.

tavnjenje, n. *das Bôdmen, fundi aut tabulati adstructio*. Rj. *verb. od tavaniti. radnja kojom tko tavani što.*

tavica, f. *dem. od tava*. Rj. *vidi prosuljica, šerpinja, tiganjica, tiganjič.* — Zgotovi jelo pred njim i skuha. Po tom uze *tavicu* i izruči preda nj. Sam. II. 13, 9. Po tom uzmi *tavicu gozdenu*. Jezek. 4, 3.

tavlja,* f. (st.) t. j. svila: Nestalo mi je *svile tavlje*, *svile tavlje* i *gjulvezije*. Rj.

Tavna, f. — 1) rijeka u Bosni u Zvorničkoj nahiji. Rj. — 2) namastir na toj rijeci (taj se namastir zove i *Trojica*). Rj. — sa v mjesto m pred n: *tavnik*. ovamo može biti da ide i *Tavna*. Korijeni 87.

Tavnava, f. *vidi Tamnava*. Rj. *vidi i Tamlava*.

Tavnavae, *vca, m. Einer von Tavnana*. Rj. *vidi Tamnavae*.

Tavnovski, *adj. von Tavnava*. Rj. *vidi Tamnavski*.

tavnica, f. *vidi tamnica*. Rj.

tavničar, m. *vidi tamničar*. Rj.

tavničarka, f. *vidi tamničarka*. Rj.

tavnički, *adj. vidi tamnički*. Rj. — Pa spadoše do *tavničkih vrata*. HNpj. 4, 18.

tavnični, *adj. vidi tamnični*. Rj.

tavnik, *tavnika, m. Rj. su v mjesto m pred n: tavnik*. Korijeni 87. — 1) (u Srijemu) okrugla kotarica, na kojoj je odozgo mala rupa na četiri ugla, u koju jedva orah ući može; u ovakijem se kotaricama ostavljaju orasi za božić. Rj. — 2) prokop ispod zemlje, *die Mine, cuniculus*. Ovakovi je prokop bio 1813 godine u Loznici u šanecu, kroz koji se išlo na vodu. Rj. *vidi lagun 2.* — Srbi su iz šanca bili načinili kroz zemlju *tavnik*, kroz koji su silazili na Šturu te zahvatali vodu. Sovj. 67.

tavnilo, n. *vidi tamnilo*. Rj.

tavnina, f. *vidi tamnina*. Rj.

tavnôvanje, n. *vidi tamnovanje*. Rj.

tavnovati, *tavnujêm, vidi tamnovati*. Rj. *vidi tavneti 2.*

tavnjeti, vnîm, *vidi tamnjeti*. Rj. — Jer taj *tavnj* dvanest godinica: HNpj. 4, 301. *vidi tamnjeti 2, tavnovati.*

tavorenje, n. *das kümmerliche Leben, vita misera*. Rj. *verb. od tavoriti. stanje koje biva, kad tko tavori.*

tavoriti, rim, v. *impf. kümmerlich leben, miseram vitam vivo*. Rj. *živjeti kojekako, slabo, teško. vidi kubariti, komračiti, kunatoriti, petljati, teturati 1, živariti, životariti, živucati. v. pf. slož. iz-tavoriti, pre-, pro-.*

tazbina, f. *die Schwiegereltern, das Haus (die Familie) der Schwiegereltern, domus soceri*: Otišao u *tazbinu (ad soceros)*. Rj. *tast-bina (otpulo t a s promijenilo se pred b na z). tast i tašta, njihova kuća, kućani.* — Raširio se kao da je u *tazbinu* došao. Posl. 270. Otiš'o je gjetić u *tazbinu*, u punice u kršno primorje. Npj. 3, 90. *riječi s takim nast. kod čazbina.*

taze,* *frisch, recens, cf. prijesan*. Rj. *vidi i frišak 1, vrišak, maloprešnji, prvašnji, skorašnji.* — Kroz nju teče zelena Bojana, po njoj pliva *riba* svakojaka, kadgory hočeš, da je *taze jedes*. Npj. 2, 106.

táženje, n. *pacificatio, placatio*. Stulli. *verb. od tažiti. radnja kojom tko taži koga.*

tážiti, žim, v. *impf. pacificare, sedare, pacare, placare*. Stulli. *vidi miriti, tišiti, tješiti, blažiti. v. pf.*

slož. utažiti. — *Tažio* je Maksim svoje *drago*. HNpj. 1, 349. Omili Mare i suze proljeva, *tažio* je od Budima kralju. 1, 389. Još popjeva svatski starješina... *Tažio* ga Sibirjanin Janko: »Nu umukni... 2, 69.

1. te, — 1) *accus. od ti (prema tebe kao sam prema jesam), dich, te*. Rj. i *gen. n. p. bojim te se*. Obl. 26. — 2) a) Rj. *vidi teno, ter, tere, terem.* — *und, et (bei Verbis, die zum nâmlichen Subjekt gehôren)*: otišao te donio vode; idi te ga zovni; uzmi te jedi. Rj. *savez te svezuje glagole koji pripadaju k jednomu podmetu; u krnjim rečenicama glagoli su izostavljeni*. Zapalio lulu, *te* puši. Rj. 187b. Imaju ljudi običaj te govore gotovo uza svaku riječ „kanom«. Rj. 262b. A bjeloša bjež' te doma. Rj. 743a. Tuta tamo, tut' ovamo, tuta te za vrata. Rj. 757a. Izvadi onu lisičju dlaku i protre je, a lisica u jedan put te preda nj: »Šta je pobratime?« Npr. 24. A što si lud te nosiš tu alu. 26. A psi skoče te za njim. 49. Počne mrzjeti na svoga brata kralja, *te* šta će kako li će da ga smakne s ovoga svijeta, naumi da ga ubije. 109. A on fuk te u jezero onako ranjen. 153. Otrčim kući *te* donesem motiku *te* se otkopam. 162. Carev sin kad to čuje, on odmah šnjome, *te* doma, *pa* u crkvu. 229. *Pa* onda otide u galiju, te je brže bolje krenu, *pa* bježi! Volim vjerovati nego ići te pitati. Posl. 38. Kud će šteta *te* na rgjava kmeta. 163. Pravo reci, *pa* gledaj te uteci. 258. Sve zlo, *te* gore. 280. Naj' ti, Stevo, dva dukata žuta, *te* ti idi, *te* se napij vina. Npl. 4, 224. Što činite *te* se ne bijete? 4, 319. Svud valja ići *te* novce teći, *pa* ih donijeti u Boku *te* trošiti. Kov. 40. Znno sam da si ti tvrd čovjek... *pa* se pobojah i otidoh te sakrih talant tvoj u zemlju. Mat. 25, 25. Za to car smisli, *te* načini dva teleta od zlata, *pa* reče narodu... Car. I. 12, 28. — b) u rečenicama savezom *te* privezanaj *te* kazuje se što kao posljedak onoga, što se radi u pre-gjašnjoj rečenici, *pa* se *savez te* gotovo u svakom primjeru može zamijeniti savezima tako da, da, što: Zabavi me on, *te* ne dogjoh odmah. Rj. 163a. Zapo-vjedi kavedžiji *te* da kavu svima. Rj. 830 (*zapo-vjedi... da da, te da...*). Natjeraju mladoženju i nevjestu, *te* se i oni uhvate u kolo. Rj. 834a. Ako Bog da *te* ih nagjem. Npr. 28. Bog joj da *te* zatrudni. 51. Hvala ti Bože, *te* možemo gosta ugostiti! 82. Zar ti je tako omrznuo živjeti, *te* si se vratio po mene. 202. Zapiša šta je skrivio... *te* ga na smrt osudiše. 218. Što je... *te* ti roniš suze niz obraze? Herc. 3. Sad možemo znati kako je došlo *te* se i u nas gdješto govori: nisam. Kov. 19. Pošalju mušlugdžiju naprijed *te* javi da svatovi s djevojkom idu. 79. Dogodi se, *te* pogleda Avimeleh s prozora. Mojs. I. 26, 8. Eda li nema Boga u Izraelju, *te* idete da pitate Velzevula? Car. II. 1, 3. Dva su uzroka *te* je postavljen ovaj praznik. DP. 332. *u ovom primjeru te* = ako: Eda bi me ne rodila majka, već kobila, koja konje ždrebi, *te* ja Turke osvetiti ne ću i sve vlahu pod mač okrenuti. Npj. 4, 368. — 3) (u C. G.) *wie das deutsche so für welcher, welche, welches, cf. što 4*: Gledaj brate, Kandiću Vasilju, na doratu onoga junaka, *te* je na nas zagon učinio. Rj. *vidi i pa 3.* — Bädalj, oštro gvožđje usagjeno u ostanj, *te* se njim volovi tjeraju. Rj. 11b (*što se njim*). Žlijeb, drvo iskopano, kao korito, *te* voda ide njim. Rj. 160a. (*što ide njim*). Diže oni *zaklop* od zlata *te* na džari bješe. Npr. 100. Ti me pričekaj ovgjen pod ono *driveno, te* je od suhoga zlata. 218. No ne dadu neki izdajnici, *te* od Kuća bjehu starješine. Npj. 5, 235. Daću tebe moju šćereu, *te* je kod mene. Herc. 248. *Te* u Crnoj gori znači i *što (koji)*. n. p. čoek, *te* je bio s nama; žena *te* smo je sreli; ljuggi, *te* su tamo bili i t. d. Posl. XLVI. — 4) *Suffix der zweiten Person plur.*: jelte, dete, nete. Ovamo *te* Sijenjska potero. Rj. *te, u glagola nastavak drugoga lica množine*: Mrtvi! kamo *te* se?

Npr. 172. Na noge te do dva pobratima. Npj. 5, 66. Na noge te moji sokolovi! 5, 92. — 5) vraćajući se na ono što je prije rečeno, riječcom te pokrepljuje se ono što tko tredi često sažaljavajući: Osramotismo se — te jako, jako! Rj. 245b. Umije, nebore, i Latinsku, te da znaš kako (rekao polaza kad je laza kazao za nekoga da umije knjigu). Rj. 413a. »Popo! zar i ti čuvaš govoda?« a on mu odgovori: »E moj sinko! te još da su moja!« Rj. 541a. »h« Srbliji nemaju ni u kakvoj riječi, a ostali Slavenki narodi imaju (te kako.) Rj. X. Onda su me prekorili (te jako!). XV. Ja sam hvala Bogu zdravo, koje i vama želeći da bude — te svagda ostajem vaš Vuk. Straž. 1886, 672. Hvala vam, te velika hvala! 1886, 1226. ovamo se može dodati ovaj primjer: Akò će, ništa zato, tešto. Rj. 3a (te što). — 6) kad se jedna ista riječ udvaja pa se u srijedu meće te, onda se ponajviše izriče, da što sve jednako biva: Ivanjsko cveće Petrovsko, Ivan ga bere te bere. Rj. 216a. Žena aša te aša, a sluga bogme prepanu se i sve jedno po jedno kažu što je i kako je bilo. Npr. 132. Govedar kaže jedno te jedno: »dok carev sin ne nauči kakavogji zanat, dotle nema ništa od prijateljstva!« 174. Mi u nas zovemo psa kad nema repa kusov, a onoga što cijele uši nema kudrov, a pas te pas vazda. 293. Ili jaje kamenu ili kamenu jajetu (prikučio, sve jedno, jaje će se razbiti te razbiti). Posl. 102. Nju (devojk) mi prose svatovi . . . majka daje, te daje, a ja ne dam, te ne dam. Npj. 1, 417. Udri je, majko, ne udri: ona je moja te moja. 1, 434. — 7) isp. pa 2 (pod kraj) i 3. — Od doganje jedne te do druge. Rj. 127a. Od negjelje jedne te do druge. Rj. 414b. Pa otolen te su poleće, doklen doše nad Kotorom gradom. Npj. 4, 6. Na njega se Ture nagonilo, te da bi mu okinulo glavu. 4, 10. Od Vidina pak do vode Drine, od Kosova te do Biograda. 4, 151. u tijem primjerima, koji su svi iz narodnih pjesama, te je dodano da se ispuni vrsta. isp. a 8; da 17; i 1a; pa 4. — 8) ponavljanje riječce te, kakvo je u primjerima koji idu, znači žurbu: Sjutradan glas kroz narod: »umr'o kralj! koga ćemo za kralja?« Te tamo te amo, te više te niže te ura te fura, bogme brata mu, njega te njega. Npr. 110. Videći da ovaj bjega, naturi se za njim te ovgje te ongie da ga posiječe, dok ga stigne. 306.

2. tē, treće lice množ. sadaš. od biti, cf. će: oni te doći Šljednici te četu opaziti. isp. Rj. — Gješto se govori te mjesto će za pravilo (bi se) uzeti moglo samo u mn. broju: tē i hōtē. Posl. XLVII.

teatar, teatra, m. das Theater, teatrum, θέατρον. — Visoki ljudski um . . . ne stoji manje u ukrasima kakoga teatra, nego u samome djelu, koje se na teatru igra. Priprava 171.

tēbe, dat. i accus. od ti, tibi, te. Narod gotovo svuda govori tebe u obadva padeža, n. p. daću tebe i vijgo sam tebe . . . Po nekim mjestima (kao po Bačkoj, po Banatu i po Srijemu, a može se čuti i po Srbiji) narod dodaje (u obadva padeža) još ka, a kašto i kar, i (u šali) karena, n. p. tebeka, tebekar, i tebekarena. Rj. — Tebe hvale, a mene ne kude. Posl. 313.

tebēka, tebekar, tebekarena, cf. tebe. Rj. — Ono pobro posl'o sretagece, da susretu mene i tebeka. Npj. 3, 379. Učuvaj se od grada Zvornika, da tebeka Turci ne prevare. 4, 288.

tēbi, cf. tebe. Rj. dat. i loc. od ti. — Tebi iz usta a Bogu u uši. (Odgovori se kad što čock dobro reče). Posl. 313.

tebika, tebikar, tebikarena, cf. tebe. Rj. dat. tebi sa dodacima kao kod tebeka, tebekar, tebekarena.

tebisērka, f. erdichteter Name eines Vogels, avis ficta, cf. jatiserka. Rj. tebi-serka, prva pola dat. od ti, drugoj poli osn. u srati. izmišljeno ime ptici. vidi i paserka.

tēikuća, f. i m. der Haushälter, die Haushälterin, pater et mater familias. Rj. teći-kuća koji i koja teče kuću; domaćin i domaćica. isp. suprotno raspikuća, raskuća. — tako slož. riječi kod čistikuća.

tēcivo, n. vidi tečevina: Nepravedno tecivo na treće koljeno ne slazi (Posl. 208). Rj. ono što se steče. vidi i tedžbina, tekovina; špale. — riječi s takim nast. kod jedivo.

tēča, m. (u vojv.) hyp. od tetak. Rj. te-ča. isp. za nast. bača.

tēčan, tēčna, adj. (u Baranji) schmackhaft, jucundi saporis: tako je danas bilo tēčno jelo, da već ne može biti bolje. Rj. — od osn. od koje je teći, vidi potok. isp. Osn. 181.

tēčenje, n. Rj. verb. od teći. — 1) stanje koje biva kad teče n. p. voda (das Fliessen, flumen. Rj.): Žena je dvanaest godina болоvala od tečenja krvi. Mat. 9, 20. Kome čovjeku teče sjeme od tijela njegova, nečist je . . . tako će ga očistiti sveštenik pred Gospodom od tečenja njegovoga. Mojs. III. 15, 15. — 2) radnja kojom tko teče što (das Erwerben, lucratio. Rj.): Bolja je dobra štednja nego rgjavo tečenje. Posl. 21. — 3) stanje koje biva, kad teče čega n. p. sunca (das Dauern, duratio. Rj.).

tēčevina, f. das Erwerbene, res quaesita meo labore, cf. tecivo, tedžbina. Rj. ono što se steče. vidi i tekovina, špale. — Za to će srce moje pištati za Moavom kao sviralu . . . jer će mu sva tečevina propasti. Jer. 48, 36.

tēčić, m. der tetka Sohn, filius amitae aut materatae. Rj. sin tetkin. vidi tetkić. — Moj tečiću, Fazlagić-Ahmete! HNpj. 4, 191. Uz njegov jašu dva agina sina, jer im se je tečić prigodio. 4, 448. tečić (osn. u tetka). Osn. 231.

tēčićna, f. consobrina. Stulli. kći tetkina. za nast. isp. bratična (prema tome tečićna?).

tēći, tēčem, v. impf. Rj. v. pf. slož. do-tēći, iz-, na-, o-, ob-, po-, pre-, pri-, pro-, raz-, s-, u- (i u-tek-nuti), za-; poutjecati. v. impf. slož. do-tjecati, iz-, na-, o-, ob-, po-, pre-, pri-, pro-, raz-, s- (se), u-, za-; mjesto je (n) govori se i i: uticati. gram. zapovj. tēći. I. pregj. tēkoh (tēče). II. pregj. tēcijah (tēčah). prilog sad. tēkūći. prilog pregj. tēkāvši, tēkāv. I. pridjev tēkao, tēkla. II. pridjev tēčen, tēčna; tēčeni; tēčēnā. — I. 1) fließen, fluo. Rj. — Angjeo otide k onome što mu potok teče vinom . . . potok poteče vodom kao i pre. Npr. 81 (pre = prije). Baka uzme u rukavicu osjevina, i stane prosipati za sobom vabeći jarca . . . Jarac igjaše za babom, dokle tecijaše iz njezine rukavice osjevina. 245. Kudgogj sunce teče, svud se hljebac peče. Posl. 162. Kud je voda prije tekla, opet će teći. 162. Mladom zetu jaja peku, a starome suze teku. 180. Ne bi me doteklo prsta omočiti, da rijeka medom teče. DPosl. 70. Tekla z'vezda danica, da preteče mjeseca. Npj. 1, 294. isp. letjeti: leti voda niza stranu, t j. brzo teče. — 2) kuću, novce, erwerben, gewinnen, lucrator. Rj. vidi zametati 4. — Nekakav bogati čovjek jedinka sina . . . pošlje po svijetu da teče, ali ne teče da aspri steče nego da steče pameti. Npr. 217. Gje svinja salo teče, tu i ostavlja. Posl. 76. Mrzna narāv prijatelja ne teče. 183. Ni zlu teći ni dobru ostavi. 213. Onaj (tekao) s dušinom, a ovaj (jede) s družinom. 238. Neka ti večere Bogom tečene. DPosl. 77. Svud valja ići te novce teći, pa ih donijeti u Boku te trošiti. Kov. 40. Malo tekao a puno stekao. 126. sa se, pass.: Mrav i čela uče kako se teče. Posl. 183. — 3) dauern, duro. — a) Dugo ti se ime spominjalo, dokle teklo sunce i mjeseca. Rj. dok teče čega, dok je čega, dok traja: Da ne dava groša ni harača, dok od njega teče muške glave. Npj. 4, 99. Procvjetaće u dane njegove pravdnik i svuda mir dokle teče mjeseca. Ps. 72, 7. Domu tvojemu pripada svetinja, Gospode, dokle teče danā. DP. 301 (isp. Domu tvojemu pripada svetost,

Gospode, na *dugo vrijeme*. Ps. 93, 5). — **b)** sa nom.: Pogibe ti osam Jugovića, gje brat brata izdati ne šćede, doklegogje jedan *tecijaše*. Npj. 2, 294. Dok jedan *teče* da se teraju s Turcima. Miloš 82. — **II.** sa se, *refleks.* teče se koza, prca se, *kud se upaljuje*: Preati se, prca se, t. j. koza, *sich begatten* (von Ziegen), *coëo* (de capris), cf. teći se. Rj. 619a.

tedaruć,* m. n. p. živi na *tedaruću*, *bequem, bene, commode*. Rj. *živi ugodno, dobro, besposleno*.

tēdenā, u pripjeva: O jabuko, *tedena*, zeleniko, redena. Rj. *dolazi i tedenom, tedenki* (?): Gradila, *tedenom*, bela vila, oj ladom! *tedenki* (?) zelen bor, Arbanaski mlad javor, beli Vide, mile moj! Živ. 13.

tēdzbina, f. *vidi* tečevina. Rj. i *syn. ondje*. — *tedž-bina. prva osn. u sad. vrem. tečem*. Osn. 165 (*pretvorivši se č pred b u dž. isp. svjedodžba*). *riječi s takim nast. kod čazbina*.

teferič,* m. Rj. *vidi* teverič. — **1)** *die Landfahrt, Landpartie, epulum rusticum*: otišli na teferič. Rj. (*otišli na veselje na selo*): Gdje koje čitluk-sahibije imali po selima i svoje kuće, u koje su *izlazile s porodicom ljeti na teferič* i zimi u lov. Rj. 826a. I biti ćeš kadundžika mlada, i često *češ na teferič* ići s kadunama od petka do petka. Npj. 3, 36. Knjaz Danile nije na Cetinje, no je *poša* s njegovom kneginjom na *teferič* na Lovćen planinu. 5, 420 (*teferič? vidi* teverič, *gdje ima jedan put griješkom štamparskom teveridž*). — **2)** *das Landhaus, villa*: Pa popali Turske karaule i obori Turske *teferiče*. Rj. *kuća naseoska kud se ide na teferič*.

teftedār,* teftedāra, m. *der Rechnungsführer, quaestor*: Vezak vezla seja *teftedara*. Rj. *koji zapisuje u tefter, u knjigu o računima; koji vodi račune. vidi računar, računadžija*. — O moj babo, timar *teftedare!* prosi mene Adžagijno zlato. Herc. 175.

teftedārev, adj. *vidi* teftedarov. Rj. *što pripada teftedaru*.

teftedārevica, f. *vidi* teftedarovica. Rj. *žena teftedareva*.

teftedārov, adj. *des* teftedar, *quaestoris*. Rj. *što pripada teftedaru. vidi* teftedarev.

teftedārovica, f. *die Frau des* teftedar, *uxor quaestoris*. Rj. *žena teftedarova. vidi* teftedarevica.

teftedārskī, adj. *Teftedars-, quaestorius*. Rj. *što pripada teftedarima ili teftedaru kojemu god*.

tēfter,* m. (τεφτερ) *das Rechnungsbuch, rationarium, codex accepti et expensi*. Rj. *vidi* tefter. *knjiga o računima*. — *Tefter*; kad ga ja otvorim, a to u njemu piše: meni pogaća. Npr. 163. Kad Civutin osiromaši, on *premeče teftere* (te gleda ko mu je što dužan). Posl. 122. U crn *tefter* koga zapisati. (Zabilježiti ga kao rgjava čoeaka). 338. I na *tefter* udariše ovce, a silne su ovce u Turaka: sedamdeset i sedam hiljada. Npj. 4, 49. I na *tefter* vojsku *prebrojio*, izigje mu sto hiljada vojske. 4, 219. Kad se Turci pod Zvornik slegoše, te ih *paša na tefter* *uzeo*, al' Turaka sto hiljada dogje. 4, 248. Drina voda ne *traži teftera*, veče ždere bez broja junake. 4, 259. *Azbučni tefter* ruskih knjiga. Straž. 1886, 1768 (*azbučni spisak*). Niti da gledaju na laži i na *teftere od pleméná* kojima nema kraja. Tim. I, 1, 4 (*genealogiae, Geschlechtsregister*).

tēfterēnje, n. *das Aufschreiben der Rechnung, rationum adnotatio*. Rj. *verb. od* tefteriti. *radnja kojom tko tefteri*.

tēfteriti, rim, v. *impf. buchhalten, rationes curo*. Rj. *zapisivati u tefter, voditi račune*.

tēftik,* m. (u C. G.) *vidi* tetik. Rj. *vidi* i 2 lók 1.

tēftiš,* tēftiša, m. *die Untersuchungskommission, das Untersuchungs-Kommando an Ort und Stelle, quaestio* (de latronibus). Rj. *komisija koja istražuje hajduke (i uopće krivce)*. — Turci izigju na *teftiš*, t. j. kakav veliki starješina Turski izigje s podosta momaka u narod, pa zatvorom, bojem i globama nagoni kmetove i rodbinu hajdučku da se traže haj-

dučki jataci i da se hvataju hajduci . . . *Teftiši* su osobito bivali poslije ratova kad mnogi ljudi od straha Turskoga pobjegnu u hajduke. Rj. 800a. I odoše s vojskom *po teftišu*. Npj. 4, 143. Serdari i *teftiši* zagju po selima jedan za drugim, i stanu istraživati i kupiti od ljudi oružje i lepe haljine. Miloš 57.

tēftišēnje, n. *das teftiš-halten, quaestio*. Rj. *verb. od* teftišiti, *koje vidi*.

tēftišiti, tēftišim, v. *impf. teftiš halten, quaestio-nem habeo*. Rj. *izlaziti na teftiš te istraživati*.

tēg, m. (loc. tēgu). — **1)** *der Zug, tractus*: Primakli ti konji na putu, a volovi kad bili na *tegu* (kad se napija); konji jednaki (ili nejednaki) na *tegu*. Rj. *kad tegle (vuku) konji ili volovi*. — **2)** (u Hrv.) *das Gewicht, pondus*: deset vagana teškoga *tega*; kruh lakoga *tega* (t. j. ovas, sitna proha, i t. d.). Rj. — **3)** (u Hrv.) *die Saat, sementis, cf. usjev*, ljetina: kakvi su *tezi* u vas. Rj. — **4)** (u C. G.) *vidi* povjesmo (cf. težina). Rj.

tēglēci, čē, adj. n. p. vo, *Zug-Ochs, vectarius*. Rj. *koji pripada tegljenju*. — *particip. sad. vr. postao adj. isp.* Osn. 254.

tēglica, f. (u Slav.) *vidi* nātega. Rj. *ono čim se iz bureta vadi piće. vidi* i nātēg 1, nategača, hajduk 3. — *za postanje isp. tegliti* 1. *za nast. isp. izjelica*. Osn. 334.

tēgliti, tēglim, v. *impf.* Rj. v. *pf. slož.* iz-tegliti, po-, pro-. — **I. 1)** *vidi* vući. Rj. — Oranje je šetanje: sij, vij, pa u koš; ali je mučno *čuvalduse tegliti*. (Kazao Giganin seljaku). Posl. 241. Kad u gori ušli u Turke, svaki *tegle* po trideset strijela, mloge Turke oborili bili. Npj. 3, 341. Pa je (djevojku) *teglj* na konja uza se. HNpj. 1, 91. *Tegli kuli Bartulić-serdara* . . . Kad se aga kuli prikućio. 4, 114 (*neprelazno: kao vući se, ići. isp. niže primjer iz* Pom. 123). Ako budeš mudar, sebi ćeš biti mudar; ako li budeš podsmjevač, sam ćeš *tegliti*. Prič. 9, 12. Ja sve *teglim* na Lukovo. Pom. 123 (*isp. poviše primjer iz* HNpj. 4, 114). *sa se, pass.*: Ploča čurčijska, na kojoj se *kože tegle*. Rj. 508b. — **2)** *wiegen, valeo*: Svaki nosi jednu kupu vina, svaka *teglj* po dvanaest oka. Što je puce pod grlom bijelim, ono *teglj* šest litara zlata. Na pušci je trideset karika, svaka *teglj* po tri litre zlata. Rj. *vidi* težiti 2, micati 2, vagati 2. — **3)** (u Risnu) *wāgen, pendo, cf. mjeriti* 2, n. p. *teglj* mi to. Rj. *vidi* i vagati 1. — **II.** sa se, *reciproč.* Rj. *vidi* vući se. — *Tegli se kvake*, kad dvojica zakvače srednje prste od ruke, pa se vuku koji će biti jači. Rj. 267b. *Tegliti se klipka* (s kim — t. j. čerati se). Posl. 313.

tēgljēnje, n. *das Ziehen, Strecken, tractus*. Rj. *verb. od* tegliti i tegliti se, *koje vidi*.

1. tēgnuti, tēgnēm, v. *pf.* (u Dubr. dijalektu), *znači što i tēknuti* 2 (*od čega tēgnuti postalo naopakim izgovorom?*), taknuti, darnuti, dirnuti, ključiti. *akc. od Budmana*, ARj. II, 707b. — Ne *tegni* fratra u vijenac. DPosl. 75. Ne *tegni* kako u zenicu od oka. 75. *Tegao* bi da je još tuj zmija. 126. Tko u *pak'o tegne*, opakli se. 134.

2. -tēgnuti, -tēgnēm, *ovako prost glagol ne nalazi se, nego samo kao složen*: do-tēgnuti (dō-tēgnē), iz-, na-, o-, po- (i po-tēci), pre-, pri-, pro-, raz-, s-, u-, uz-, za-, popri-, pou-, zauz-. v. *impf. slož.* iz-tēzati, na-, o-, po-, pre-, pri-, pro-, raz-, s-, u-, uz-, za-, zauz-.

tēgōba, tēgōta, f. *die Schwere, schwere Arbeit, ardua res*. Rj. *teška stvar; osobina onoga što je teško. vidi* i teža, težina. — **a)** U brdima ima dosta ruda svakojakih . . . njihovo je kopanje i topljenje na *osobitu tegobu narodu*. Danica 2, 28. *Pored sviju tegoba* i smetnji, koje svaki pisatelj istorije živih ljudi mora imati, ja opet . . . Miloš IX. Onda mi se radost okrene na *novu tegobu* i muku. Npj. 4, XIV. *S tijekom tegobama* on se borio za cijelo vrijeme svojega vladanja. Sovj. 12. Za što si me metnuo sebi na biljegu, te

sum sebi na tegobu? Jov 7, 20. — **b**) Zemlja pored sve svoje veličine i tegote opet se bez prestanka okreće. Priprava 93. Nemoj da idemo svi, da ti ne budemo na tegotu. Sam. II. 13, 25. riječi s takim nastavcima kod gnusoba, čistota.

tëgoban, tëgobna, *adj.* — Težački je posao i kruh tegoban. J. Bogdanović. *vidi* težak 1, tegotan 2.

tëgotan, tëgotna, *adj.* — **1**) *vidi* težak 2, trudan 2. *vidi* i sudružan, i ondje *syn.* Bregj, zdjetan, zbaban, tegotan, težak, prisoban, truhla. Daničić, ARj. 622a. (u Sarajevu). Dr. Gj. Šurmin. — **2**) *gravis, ponderosus.* Stulli. *vidi* težak 1. n. p. tegotno breme. Tëgotan, tna, znači što i tegoban. J. Bogdanović.

tëhara, *f. vidi* tehara. — Božić lukove, uskrs tehare mijesi. DPosl. 9. tëhara, neki kolač uskršnji, u Stulića. XVIII.

tëharica, *f.* (u Dubr.) kolač s bijelijem jajetom u srijedi za uskrs kao luk za božić, eine Art Osterkuchen, spirae genus. Rj. *vidi* tehara, od čega će tehara biti dem.

tëhnika, *f. die Technik, τέχνη:* Kako pripovjedačka tehnika nije moje blago, bojao sam se da se ne ogrešim o formu. Zim. V.

tëj, tëja, *m. vidi* čaj; *Thee, thea chinensis.* — Tej još raste samo u Hini i Japanu; a može biti da će se i cijele šume u Evropi od ovoga teja zelenjeti. Priprava 26.

tëk, Rj. *vidi* teke 1, teker. — **1**) *kaum, vizdum:* tek se sunce rodilo. Rj. *vidi* istom 2, netom, toprv. — Jakom, sad tek. Rj. 245b. Ali tek što izigje pred dvor, u jedan mah doleti iz neba zmaj. Npr. 7. Srete čoecka, koji tek što vigje jaja, pritrća k njemu. 108. Tek počne jesti, al eto ti jednoga petla. 134. Tek devojka zaviri u glavu, stane pljivati. 143. Od kud njemu bimbaša, kad je on tek samo buljubaša! Danica 1, 75. Ovako poderan i odrpan ne idem ja tek od danas ili od juče. 2, 128. Ovaj posljednji razdijeli se — i to tek u poznijia vremena — opet na dva. Rad 1, 108. — **2**) tek da vidim, nur um zu sehen, *solum.* Rj. *vidi* istom 1, samo. — Naumi da sam sebe ubije . . . popne se na jedan veliki stanac kamen, i tek da se baci niza nj, začuje jedan glas gje mu govori: »Ne, ne, čovječe! Npr. 220. Lijepo zviždiš, tek da hoće ovce za tobom. (Kad ko ljude na što nagovara, a oni ne će da ga poslušaju). Posl. 169. Tek što mu koža kosti drži. (Kad je ko malo živ). 313. No i sad . . . samo ću štogod o tom da Vam naznačim, tek da Vam se odužim. Pis. 3.

tëkâr, *cf.* istekar. Rj. *vidi* i potekar, nanovo. — Značenje koje u *taknuti:* teknuti: tek, tëkâr. Korijeni 83.

tëke, — **1**) samo, istom, *cf.* tek (1 i 2). Rj. — **a**) Ali teke se obrnu, okameni se i on blizu brata. Npr. 231. Kad je treći danak dolazio, teke bješe prevrnulo podne, pa lijepo vojsku razregjiva. Npj. 5, 246. — **b**) Što daš, teke da mogu kupiti za sebe i za svoju čeljad kruha. Npr. 108. Oli tanko, al' debelo, teke da je na vreteno. Posl. 238. Nije teke tebe proširio, no je mnoge Srbe izbavio. Npj. 5, 471. — **2**) dodaju Hercegovci i Arnauti kad govore, n. p. teke Božja vjera: Teke nemoj da zadeneš kavgu. Teke mi je gjogat nepotkovat. Rj.

tekëlîja, *f.:* Tekla voda tekëlîja. Pije li se teke-lîja. Rj.

tëker, *vidi* teke: Pa još boja teker zametnusmo. Rj. *vidi* i teke. teke-r. *isp.* r.

tëkne,* tëkneta, *n. vidi* korito. Tekneta grade Karavlaški Cigani, pa ih varošani u njih kupuju (n. p. za pranje košulja, miješenje hljeba i t. d.), a prosta korita (n. p. za pojenje stoke, za luženje košulja po selima i t. d.) grade seljaci svaki sebi. Rj.

tëknuti, tëknë, *v. pf. za impf. isp.* ticati. — **1**) *einfallen, venit (redit) in mentem:* teknu me um (und das nämliche komisch) teknu me za vrat. Rj. teknu me za vrat, kaže se šale radi, valja da misleći pri

tom na značenje pod 2. — **2**) (u Dubr. i tëknuti, tëknëm) *vidi* taknuti, darnuti, prihvatiti, *berühren, tango:* makar šta da ostaviš, ne će teknuti. Rj. *vidi* i 1 tëgnuti, dirnuti, ključiti.

tëkom, *instrum. od riječi koja nije u običaju tëk* (tjek?): Sveti Petar u raj pogje, za njim majka tekom teče. Npj. 1, 133. *isp.* cikom pocikivati. — kako je pjesma, iz koje je primjer uzet, spjevana po istočnom govoru, može biti da je tëk po istočnom govoru, a po južnom tjeck, koje *vidi*.

tëkovina, *f. vidi* tečevina. Rj. i *syn. ondje. osn.* koja je u teći 2.

tëkūci, *adj. upravo partic. praes. od teći 1.* — U Mačvi nema tekućijeh voda. Rj. 349a. Tëkūča vōda, *f. fließendes Wasser, aqua viva.* Rj. 735b. *isp.* tekućica.

tëkūcīca, *f. rijeka tekućica ili tekuća.* Stulli. — Voda tekućica zdravija je od ležeće. DPosl. 150.

tëkūn, tekūna, *m.* (u C. G. i u Zeti) *das Rad, rota. cf.* kolo, točak. Rj. — *osn. sadaš. vrem. glagola* teku (teći). *isp.* Osn. 173. riječi s tukim nast. kod bogatun.

tëkūnica, *f. das Erdzeislein, mus noricus citellus Linn.* Rj. nekaki miš. — *osn. u tekun, kome je stegnuto značenje na kolo.* Osn. 325.

tëlac, tëlca, *m.* reče se u šali za koga: telac Božji (lud kao vo. Posl. 313). Rj. telac: muško tele. *isp.* teoci. *isp.* i junac. *dem.* telčić.

tëlad, *f. (coll.) Kälber, vituli.* Rj. jedno od teladi tele. *vidi* teoci. *isp.* junad. — Stoji rika krava za teladma, a teladi meka za kravama. Npj. 4, 187.

tëlal,* tëlala, *m. der Herold, Ausrufer, praeco;* telali po Biogradu i sad nose različne haljine i druge stvari te prodaju, *cf.* zdur, telar: Te on pušta lakoga telala. Telal vika grada Vučitrna. Rj. *vidi* telar. — Ličiti, 2) vikati kao telal, n. p. kad ko što izgubi ili nagje. Rj. 331a. Štono dolje u čaršiju telal telali? Herc. 246. Miloš pusti po vojsci telala: »Kogod ima Turskoga roba, da ga dovode pred gospodarski čador«. Miloš 102.

tëlalina, *f. die Ausrufs-Gebühr, praeconis merces.* Rj. plata telalu. — take riječi što znače platu kod berberina

tëlaliti, tëlalim, *v. impf. ausrufen, pronuncio.* Rj. vikati kao telal. *vidi* telariti. *isp.* ličiti 2. — Štono dolje u čaršiju telal telali? Herc. 246.

tëlalov, *adj. des telal, praeconis.* Rj. što pripada telalu.

tëlaliskī, *adj. Ausrufer-, praeconum.* Rj. što pripada telalima ili telalu kojemu god.

tëlaljēnje, *n. das Ausrufen, pronunciatio.* Rj. *verb. od* telaliti. *radnja* kojom tko telali.

tëlār,* tëlāra, *m.* (u C. G.) *vidi* telal: Tri telara mlada postavio, telar viče od jutra do mraka. On u vojsku izbaci telara. Rj. — Pa u vojsku puštio telare. Npj. 4, 440. Sve tri paše telar učiniše, i svoj vojski zapovijed daše: »Kada mrkne i počine sunce, tader ćemo s vojskom udariti.« 5, 117.

tëlarēnje, *n. vidi* telaljenje. Rj.

tëlariti, tëlārīm, *v. impf. vidi* telaliti. Rj.

tëlbīz,* tëlbīza, *m. vidi* kalpozan. Rj. kalp čovjek, lažan, prijevaran čovjek.

tële, tëleta, *n. das Kalb, vitulus.* Rj. muško ili žensko tele. *coll.* telad. *dem.* telence, telešce. *isp.* june. — Dvogoče, n. p. ždrijebe ili tele. Rj. 112b (od dvije godine). Jalovica, 3) malo tele koje još samo sisa. Rj. 246a. Morsko tele, *vidi* morski vo. Rj. 368b. (morska riba). Ljok! Rj. 338a (uzvik kojim se tele odgoni od krave). Ljokač, 1) drvo što se tele ljoka, kad se krava muze. Rj. 338a. Ozimče. Rj. 451a (tele koje krava oteli zimi). Pos, posl . . . pos voko, pos! Rj. 546a (uzvik kojim se tele vabi). *isp.* poskati. Tele tele, koka malo, jagnje žao, te zetu jaje na tavu. Posl. 313. Tele za tele, ako i nije šareno. (Što si ti

meni — zlo — učinio, vratiću ti, ako baš onako i ne uzmožu). 313. Uzevši tri teleta i mijeh vina. Sam. I. 1, 24.

telećak, telećaka, m. der Ranzen, sarcina. Rj. torbak vojnički (od teleće je kože bio nekad). za obliče isp. jarećak. — Na kapiju ishode soldati pod škriljaci i pod telećaci. HNPj. 3, 567.

teleći, čč, adj. Kalbs-, kälbern, vitulinus. Rj. što pripada teletu. — takva adj. kod jagnjeći.

telegrālisānje, n. verb. od telegrafisati. radnja kojom tko telegrāfiše; das Telegraphiren.

telegrālisati, telegrāfišēm, v. impf. i pf. telegraphiren: Knez Miloš odmah telegrāfiše u Beč. Mil. 177.

telešānje, n. verb. od teleisati. radnja kojom tko teleše n. p. cvijeće.

teleisati, teleišēm, v. pf. i impf. telej na što udariti ili udarati. vidi šiklisati, šikesati, šikovati, varakleisati; za v. pf. požikati. — U veće skupe se djevojke pa teleišu cvijeće što će sutra svatovima dati. Živ. 305. Razdaju svatovima teleisano cvijeće. 309.

telej,* m. (u Srijemu) vidi varak. Rj. vidi i šik 1, i syn. ondje.

telēnce, telēnceta, n. dem. od tele. Rj. vidi teleše.

— taku dem. kod parčence.

telešce, telešceta, n. vidi telence. Rj. dem. od tele.

— takva dem. kod djetēšce.

teletina, f. — 1) Kalbfleisch, caro vitulina. Rj. teleća meso. — 2) Kalbsfell, pellis vitulina. Rj. teleća koža. riječi take isp. kod divljetina.

tēlfa,* f. (u vojv.) der Kaffeesatz, sedimentum coffeae. Rj. talog od kave.

tēlica, f. žensko tele, govori se u Hrvatskoj kao i telac. isp. junica. dem. telićica.

tēličica, f. dem. od telica. isp. junićica.

tēlići, tēličā, m. pl. vidi teoci. u Hrv.

tēliti, tēlī, v. impf. Rj. v. pf. slož. iz-teliti (i se), o-teliti (i se). — 1) werfen (von der Kuh), pario: ova krava teli sve vočiće. Rj. — 2) sa se. refleks. tēliti se, tēlī se, v. r. impf. kalben, pario. Rj. značenje kao pod 1), samo se ovdje ne kaže objekat. — Gjegogj se krava vodi, doma se teli. Posl. 73.

tēluće, n. der Rücken des Messers, dorsum cultri, cf. tilut. Rj. u noža kao hrbat. suprotno ostrice, ostrice. — Udariti koga nožem lićimice, t. j. ni ostricem ni telučem, nego pljoštimice. Rj. 331a. teluće (korijen je isti koga je tilut). Osn. 238. tilut (osn. u starom ТМЛВ, od koje je zatilak). Osn. 222.

tēljēnje, n. das Kalben, partus vaccae. Rj. verb. od 1) teliti, 2) teliti se. — 1) radnja kojom krava teli n. p. vočiće. — 2) radnja kojom se krava teli.

tēljig, m. — 1) (u Srbiji) oko dva dobra prsta poširoko drvo koje se savije kozi ili ovcu oko vrata te o njemu dalje visi zvonu. Rj. — 2) (u Hrv.) savijen prut, kojega se krajevi dolje zabodu u jaram volu oko vrata, cf. teljiga. Rj. odatle se u gđjekojim krajevima Hrvatske i sav jaram zove teljige, f. pl. isp. teljiga.

tēljiga, f. (u Crmn.) vidi teljig 2.

Teljiga, f. nekaka planina: Gaze Turci Teljigu planinu. Rj.

tēljiznjāk, m. svrdao kojim se vrte školje na teljizima. J. Bogdanović. vidi jarmenjāk, paličnjāk.

temelj, m. (θεμελιον) der Grund, fundamentum. Rj. vidi podumenta, podumijenta). — Kolač, 5) u bunaru, t. j. drven temelj na kome se zid počinje. Rj. 284b (vidi krug 2). Ondje se još poznaje temelj od kule. Rj. 422a. Omegjina, temelj od meje (zida). Rj. 458a. Gdje će Arilju postaviti temelj. Rj. 516b. Kopajući crkvi temelj nagju majstori jednu ploču. Rj. 568a. Opet se zatrese iz temelja dvor od velike sile i tutnjave. Npr. 186. Čija sestra na Bojanu dogje, da f' u temelj kuli uzidamo, tako će se temelj održati, tako ćemo sagraditi grada. Npj. 2, 118. Kako Turci naglo

ndaraju . . . Loznica se iz temelja kreće. 4, 243. Svu mu kulu iz temelja krenu, po duvara voda odnijela. 4, 448. Bjele dvore gradi: temelj meće od dragoga kamenja. Herc. 126. Udrila je (robinju) nalčom i papučom, dva joj zdrava salomila zuba, a četiri iz temelja krenu. 181. Može biti da bi najbolje i najprilicnije bilo, da se one (narodne pjesme) postavje za temelj i za ugled učene naše poezije. Opit XXIII. Ako i nijesu u ovoj knjizi skupljene sve Srpske riječi, ali je postavljen temelj da se skupe. Rj.¹ VIII. Ako daš ovaj narod meni u ruke, do temelja ću raskopati gradove njihove. Mojs. IV. 21, 2. Jer su Gospodnji temelji zemaljski. i na njima je osnovao vasiljenu. Sam. I. 2, 8. Zatrese se i pokoleba se zemlja, temelji nebesima združmaše se i pomjeriše se. II. 1, 8. Zidari polagahu temelj crkvi Gospodnjoj. Jezdr. 3, 10. Zidove opravljaju i iz temelja podišu. 4, 11. Kad je postavljao temelje zemlji. Prič. 8, 29. Niti ću dokazivati da ona (bukvica novoga bukvara) nema ni najmanje razumnoga temelja. Bukv. 5. Položi temelj samodržavnoj vlasti u Srbiji. DM. 8. Zakon i vlast — to je temelj svakome državnom početku. 14. Lažne nauke . . . jer se valjalo bojati da ne pomjeste temelj vjeri. DP. 106.

temeljāk, temeljāka, m. temeljan čovjek, ein kernfester Mensch, robustus, cf. temeljnjak. Rj. vidi i temeljnik. vrlo krepak, jakostan, zdrav zdravcit čovjek. isp. temeljan 2, po čem može tko temeljak biti i u umnom smislu, umnom poslu.

tēmēljan, tēmēljna, adj. Rj. vidi temeljit. — 1) n. p. čovjek, kerngesund stark, valens. Rj. vrlo krepak, tvrd, jakostan, n. p. čovjek. — 2) koji stvari ide do temelja; što ima razuman temelj, osniva se na valjanu temelju; gründlich: Od kojega (mladoga pisca) kad su mu prvine već ovako temeljne, s punijem pravom valja se nadati velikomu dobru. Kujiž. 3, 586. Ne znaš čemu više da se čudiš: ili temeljnom znanju predmeta, ili neobičnoj veštini Zlos. 160. suprotno bestemljan.

temēljēnje, n. verb. od temeljiti. radnja kojom tko temelji što.

temeljiti, adj. vidi temeljan. Rj. — 1) Da mu je (domaćinu) šljeme tvrdo . . . bilo mu temeljito prije zemana nepromjenito. Kov. 120. — 2) Da bi ono (poregjenje) i pravije i temeljitije bilo. Rad 16, 197.

temeljiti, ljm, v. impf. Gjogji: on svijet temelji; fundare. Stulli. temeljiti što, temelj mu postavljati; gründen. isp. osnivati. v. pf. slož. o-temeljiti (se), u- (i se).

temeljitōst, temeljitosti, f. osobina onoga što je temeljito; die Gründlichkeit. Njegovi (Svetičevi) istorijski poslovi u temeljivosti svojoj nijesu niti mogu biti drukčiji od ostalih poslova njegovijeh. O Sv. O. 6.

temeljnik, temeljnika, temeljnjak, temeljnāka, m. vidi temeljak. Rj. za nast. zlop. anatemnik, anatemnjak.

temerutin, m. (u Srijemu) zlopamtilo. temerutka, f. (u Srijemu) žensko takovo. Rj.³ XXXVIIb.

teminīti,* tēmīnīm, v. impf. (u Risnu) vidi misliti. cf. tamin. Rj.

teminjēnje, n. vidi mišljenje. Rj.

temišvār, Temišvára, m. Temeswar, Temesvarinum. Rj. grad u Ugarskoj. Mađž. Temesvár.

temišvárae, Temišvára, m. Rj. čovjek iz Temišvára.

temišvārka, f. Rj. ženska iz Temišvára.

temišvārskī, adj. Rj. što pripada Temišváru.

Tēmnié, m. ein Theil der Jagodiner nahija, nomen regionis. Rj. kraj nahije Jagodinske.

tēmpal (tēmpao), templa, m. Stulli. vidi templo 2.

tēmplo, n. (u vojv.) — 1) der Ikonostas in der Kirche, iconostasis templi graeci. Rj. ikonostas u crkvi. — 2) templum: opet na um dogje objema u

veliko templo poći. Palmotić. Stulli. *vidi* tempal, hram 1. sveto mjesto, bogomolja, crkva.

tenac, tēnca, *m.* (u Boci) *vidi* jedogonja: Debeo kao tenac (Reče se debelu čoeuku. Posl. 57). Rj. *vidi* i tenjac, vjedogonja. *čovjek iz kojega u snu izigije duh (od prilike kao iz vještice). augm.* tenčina.

tēnān,* *m.* i *f.* u riječima: na tenānu (na tenāni), *bei Musse, bequem, commode, per otium.* Rj. *vidi* natenāni. *isp.* dokolan, dokolica, dokon, kōlje. — Hajde sad na tenanu da vam pišem što gogj. Straž. 1886, 1104.

tēnčina, *m. augm. od tenac.* Rj.

tēndžera,* *f. eine Art tiefer kupferner Pfanne, scitellae genus:* Rugao se lonac tendžeri (što je crna. Posl. 272). Rj. nekaka duboka mjedena tava. *dem.* tendžerica. — Kapak, 1) *n. p.* od kazana, od tendžere, cf. zaklopac. Rj. 263a. Što će mene kula na pendžere, kad ja nemam ništa u tendžere? Posl. 361.

tēndžerica (tendžerica), *f. dem. od tendžera.* Rj.

tēnef,* *m. vidi* uzica, vrvea. Rj. — Radivoja vodi savezana . . . pa dopade deli Radivoju, pres'ječe mu tenef na rukama. Npj. 3, 13. I ja ću plesti tenefe, i ja ću vezat' gjevere. Herc. 279.

teno, te-no, *savaz te i nō 4. riječca koja se dodaje gdjekojim riječima na kraju bez i kaktoga značenja, n. p. gdjeno, kadno, kojino, kaono i t. d.* — Tamo im je Bibić na palanzi, teno klance čuva od hajduka. Npj. 4, 389. Zmija puva, teno gatnjik čuva. Herc. 78. Po njem šeta Šehova kaduna, u ruci joj od zlata šibika, teno šiba tridest drugarica. 189.

tēntānje, *n.* Rj. *verb. od tentati.* — 1) *radnja kojom tko tenta, ide ne znajući ni sam kuda (das Schlendern ohne zu wissen wohin, deambulatio. Rj).* — 2) *radnja kojom tko tenta koga (vidi navraćanje. Rj.).*

tēntati, tēntām, *v. impf.* — 1) *schlendern ohne recht zu wissen wohin, deambulo otiosus.* Rj. *ići onako bez posla i ne znajući ni sam kuda. vidi* basati, bavljati, bazati, bazdrkati, bluditi, glavnjati, landati, lutati, šalabazati, šmitati, trapati, trljati, tumarati, vrljati 1. — 2) *koga, vidi* navraćati. Rj. *vidi* i tančiti, navoditi 2. *v. pf. slož. natentati. od Lat.* tentare. — Tebe gjavo na svašto tenta. Tenta ga njegova nesreća, pa će i kašnje zlo proći. Nemoj ga na rgjav posao tentati. J. Bogdanović.

tēnuti, tēnem, (po istoč. kraj. Srbije) *vidi* htjeti: Sad ako se, kurvo, tenoš vezati. Rj. htjenuti. *gdje se h ne čuje u govoru, i mjesto je, ije, govori se e. po svoj prilici je inf.* tenuti (mjesto teti, htjeti) *načinjen prema sadaš. vr. tenem (htjenem) a da se u narodu i ne govori. isp.* dorenuti, izrenuti itd. — u *zavičaju mojem kažu n. p. djeca kad što rađe, za koje nijesu rada da ih tko vidi:* htene mati dojt, a šta onda? kao: može da dogje, ako dogje. takvo značenje ima *v. impf.* tevatī. Iveković.

tēnjac, tēnjca, *m. vidi* tenac. Rj.

tēoeci, tēlācā, *m. pl. (coll.) Kälber, vituli.* Rj. *sing.* telac (tele, telica). *vidi* telići; telad. — Kad vabe teoce: pos voko pos! ma voko ma! Rj. 71a. Pomolac babi teoce vraća. Posl. 255. Car načini dva teleta od zlata . . . prinoseći žrtve teocima koje načini. Car. I. 12, 32.

tēoēar, *m.* koji čuva teoce. J. Bogdanović.

Tēodor, *m. Theodorus.* Rj. *ime* muško. *vidi* Todor. *hyp.* Teša, Tešan, Tešo; Tošo (od Todor).

Tēodorova subota, *f. der Theodors-Samstag (der erste in der grossen Faste, das Fest der Bäckerzunft), sabbathum s. Theodori, pistorum patroni, cf. Teodorovica 2.* Rj. subota sv. Teodora, pokrovitelja pekarskoga, prva u časnom postu.

Tēodorovica, *f.* — 1) Teodorova žena. Rj. *takve riječi kod* Gojkovica. — 2) *vidi* Teodorova subota. Rj.

Tēodosije, *m. Theodosius, ime* muško. *hyp.* Tešo,

Tešan. — Tešan (osn. u Tešo od Teodor i Teodosije). Osn. 140. Hilandarac Teodosije. Živ. sv. Sim. i S. X.

Tēpan, *m.* ime muško. Rj.

tēpānje, *n. das Stammeln, os blaesum.* Rj. *verb.* od tepati. *radnja kojom tko tepa.*

tēpati, tēpām, *v. impf.* — 1) *stammeln, balbutio, blaesus sum.* Neki koji tepaju, promijene r na i, n. p. *drvo kažu divo, krst kist, prst pist, strina stina (pred i izostave r) i t. d.* A neki ga (r) promijene na l, n. p. *dlvo, klst, plst, stlina i t. d.,* tako mijenjaju i druga slova, n. p. *ljeto kažu jeto, cura tuja, čaša tasa ili casa, žena zena i t. d.* Rj. — 2) *tepaju djeca, kad stanu govoriti te govore riječi djetinje, n. p. bumba (voda), bambiti (piti), pāpa 2 (hljeb), pāpa (otac), papati (jesti), itd. i možke tepaju djeci od mila služeći se djetinjim riječima, n. p. pajiti (spavati), cukiti, paciti (poljubiti).* — Bāk, tako žene tepajući zovu zube u male djece, kad im počinju nicati. Rj. 12b. Već našoj literaturi ima 37 godina, pa još u kolijevci, i tepa jednako! Pis. 63. *sa se, pass.:* Riječi (hycoristica) s kojima se kome laska i tepa. Danica 3, 77 (s? kojima).

tēpav, *adj. stammelnd, blaesus.* Rj. *koji tepa 1.* — Ne može se hrom nahodit' a tepav nagovorit'. DPosl. 73. Malo dijete megju tepavcima može ostati tepavo do vijeka. Pis. 63.

tēpavac, tēpāvca, *m. der Stammer, blaesus.* Rj. *tepav čovjek. hyp.* tepo. — Nit' se može tepavac (tepav) nagovoriti ni hrom nahoditi. DPosl. 84. Malo dijete megju tepavcima može ostati tepavo do vijeka. Pis. 63.

tēpavica, *f. die Stammerin, blaesa.* Rj. *tepava ženska glava.*

tēpe,* tēpeta, *n.* (u Srijemu) kotrlj svrh tjemena u džega, cf. tepeluk 1. Rj. *vidi* i tepelak, tjemenača 2.

tēpeluk,* tēpeoka, *m.* (u Boci) *vidi* tepeluk 1: Divno ti je Ture pogodilo pod tepelak u čelo junačko. Rj. *vidi* i tepe, tjemenača 2.

Tepelen, *m.:* Opremi je k Tepelenu gradu. Rj.

tēpeluk,* *m.* Rj. — 1) *silberne oder goldene gestickte Platte auf den (meist rothen) Frauenmützen, ornatus tiarae muliebris, cf. tjemenača 2.* Rj. *srebrrom ili zlatom izvezani vrh u ženskih kápā dēgā. vidi* i tepe, tepelak. — 2) u *duge puške kraj dolje od kundaka, a u pjesmama i jabuka u male puške, der Flinten- und Pistolenkolben, manubrium flintae (fistulae igniferae):* I pokrili puškam' tepeluke. Rj.

tēpēnje, *n. das Herumschweifen, vagatio.* Rj. *verb.* od tepsti i tepsti se, koje *vidi.*

tēpka, *f.* (u Lici) divlja ili kakva druga kruška, koja se ne može jesti dok ne ugnjili. Rj. *vidi* gnjilica, mekuša, ognjilača.

tēpo, *m. hyp. od tepavac.* — Niška štedionica (ali nije štedionica, kao što bi kakav tepo izgovorio). Megj. 43.

tēpsija,* *f. (pl. gen. tēpsijā) ein kupfernes Becken, pelvis aenea:* u tepsijama se peku najviše pite, a i riba i meso. Rj. *kao* plitica od mjedi. *dem.* tepsijca. — *Glegjeisati n. p. zemljanu činiju, tepsiju.* Rj. 88b. Paljka (pahaljka?) od drveta kao duguljasta tepsija, čime jekmekčije čine šenicu. Rj. 486a. Ako je pas pitu izio, tepsija je ostala. Posl. 4. Zgotovila gospodske ponude: gjul-baklavu u zlatnoj tepsiji. Npj. 1, 569.

tēpsijca, *f. dem. od tepsija.* Rj.

tēpsti, tēpēm, *v. impf.* — 1) *buttern, butyrum facere. u stapu razbijati mlijeko da se odvoji maslo. vidi* bučkati, mēsti 2, preparati 2. *govori se u Hrv.* — b) šta tepeš? kažu u Hrv., kad tko govori koješta bez prilike. *vidi* baljezgati, i *syn. ondje.* — 2) *v. r. impf. herumschweifen, vagor.* Rj. *vidi* skitati se, i *syn. ondje. v. pf. slož.* tepetpsi se, stepsti se. — Okreni legja. (Idi, tēpi se). Posl. 237.

tēr, *vidi* te 2. Rj. te-r. *isp. r. vidi* i tere, terem,

terno; teno. — Crn pas, bio pas, sve psi, ter psi. DPosl. 11. I muha je u mlinu bila, ter je rekla da je i ona mlinarica. 29. Babo ga ne će, ter ne će. Npj. 1, 202. Dragi ga hoće, ter hoće. 1, 203. Al' evo ti vojvodine Jele: Osmanova ugrabila vranca, do Gjorgijije ter ga privogjaše. 4, 161. I š njima se drago poljubio, poljubio, ter im zafalio. 5, 305. Na koja ti vrata pristupali zlotvori, ona ti vrata dračom zarasla, ter ne mogli pristupiti ni tebe nauditi. Kov. 126.

1. tērak,* tērka, m. n. p. od haljine ili od crevalja, *das Muster, forma*. Rj. isp. kalup.

2. terāk, (u C. G.) *vidi* tešto, akoće. Rj.³ ter-ak', ter ak(o)? akoće? te što? *vidi* i ada? ada kako? ada nō? totnjemu. — ništu za to; es thut nichts, meinetwegen, quid tum? per me licet. — da je terak riječ sastavljena, *vidi* se odatle, što je akc. na kraju, koje drukčije ne biva, za akc. isp. ahā, alā.

tērānka, tērāncija, f. Streit, lis. cf. raspra. Rj. *vidi* i terba; parba, parnica, pravda 3, proces, proces. — od osnove od koje je tjerati se (s kim n. p. po sudovima); po tome su riječi ove iz krajeva istočnih, gdje se mjesto je govori e, te po južnom govoru glase tjeranka, tjerancija, tjerba. isp. tjeranje II 2. za nast. u teranka. isp. pijanka, pjevanka. nast. u terancija došao je iz tugjih riječi. isp. varancija.

terāzije, f. pl. dem. od terazije. Rj. *vidi* terezije. **terāzije,* f. pl.** (u vojv.) *vidi* terezije. Rj. *vidi* i mjerila.

Terāzije,* f. pl. in Belgrad ein Stadtviertel. Rj. u Biogradu mahala, kraj vuroški.

tērba, f. Streit, Prozess, lis. Rj. *vidi* teranka, terancija, i syn. ondje. od kor. od koga je tjerati se. isp. Osn. 260. — *vidi* tjerba. riječi s takim nast. kod berba.

tērčija,* f. vidi terkija. Rj. — I razgrnu mejednino suru, te izvadi topuz iz tērčije. Npj. 3, 220. Pogubi im dvije poglavice, pa im veza u tērčiju glave. 3, 281. Oboriše sve Turske šatore, u tērčije šatore saviše. 4, 308.

tēre, (st.) *vidi* te 2: Tere nama sade indat stigne. Od lakata tere do nokata. Oni sjede tere piju vino. Rj. te-re. odbacivši e: ter. isp. Korijeni 68. *vidi* i terno; teno. — Ispraznio bisake, tere k majci, a napuniv, tere k djevojci. DPosl. 36. Nabregja se zemlja, tere rodi miša. 67. Ko je ono, moj mili gjevere, tere s Gjurom ide u poredu. Npj. 5, 299.

tērēćnje, n. verbal. od teretiti. radnja kojom tko tereti koga ili što.

tēredže,* f. pl. das Modell (der Goldarbeiter), proplasma (aurifabrurum), cf. kalup. Rj. kalup kujunđijski, zlatarski.

tērem, vidi tere: Terem Boga molila. Rj. tere-m, m nastalo od n. isp. n (dodatak).

tēret, m. (u vojv.) die Last, Fracht, onus vehiculi, navis, cf. tovar I. Rj. — 1) što se nosi na kolima, na lagji, na seiscani: što je veći teret na taljiga, to je rigji dika. Posl. 355 (na taljigah, na taljigama). — 2) teret na kući, na zemlji, kao n. p. dug, đanak, dacija: Seljaci . . . i samu zemlju, ako se je ko našao, mogli su prodati sa onijem teretom. kao što su je oni držali. Rj. 826a.

tēretan, tēretna, adj. n. p. kola, beladen, befrachtet, oneratus. Rj. što pripada teretu, na čemu je teret. isp. tarni, tovarni.

tēretiti, tim, v. impf. vole teretiti. sa se, *refleks.*: što se teretiš i trpaš na se što ne možeš nositi. J. Bogdanović. teretiti koga ili što, teret metati na nj. v. pf. slož. ob-teretiti, v. impf. slož. ob-terećavati. isp. tovariti.

terēzije, f. pl. dem. od terezije. Rj. *vidi* terazije. **terēzije,* terēzija, f. pl. Schalwage, libra, cf. mjerila.** Rj. *vidi* i terazije. u terezija su dvije kantarnice, t. j. kao zdjele, od kojih se u jednu meću po-

tezi a u drugu ono čemu se mjeri težina. isp. kantar. — Dukatne terezije. Rj. 144b.

tērčkija,* f. Rj. *vidi* tērčija. — 1) der Mantelsack des Reiters, mantica equitis. Rj. torba, kao bisage u konjika: Da mi dobre konje odjašemo, pa da s konja zbacimo terkije, da mi dobrim konjima oblakšamo. Npj. 4, 184. — 2) der Riemen am Sattel, woran der Mantelsack befestigt wird, lora manticae. Rj. kaiš na sedlu, što se terkija (1) njime pritvrguje.

terlidiba, terlidiva,* f. (st.) Art Zeug zu Kleidungen, texti genus: Po jeleku terlidiba do zemlje. Kazacu ti što su dara dali: Dva pašica dvije terlidive. Rj. nekako tkanje (platno).

tērlluč,* tērllūkā, m. pl. weichlederne Unterschuhe der Frauen, calcei interiores femininarum. Rj. ženske cipele od meke kožice, na koje se može još drugo obući.

tērno, vidi te, ter: Soko sjedi, terno gleda. Rj. *vidi* i terem, teno. ter-no. za dodatak no *vidi* teno (te-no).

tērziša,* m. der Zechmeister der Schneider, sartorum collegii praefectus. Rj. terzi-šaša, terzijama glavar, starješina; terzijski, krojački cehmajstor: Na doganju terzišaše Muje. Rj. 127a. — tako sastavljene riječi kod baša* 3.

tērzišašin, adj. Rj. što pripada terzišaši.

tērzišašnica, f. Rj. žena terzišašina.

tērziša,* m. (pl. gen. tērzišā) der Schneider, sartor, cf. krojač. U Srbiji su po selima terziše seljaci kao i ostali ljudi, pa kad kome treba što da mu šije (n. p. gunj, čakšire, zubun), on ga zove svojoj kući, te ondje radi. Rj. *vidi* i šavac. isp. abadžija, sabov, sursabov; krpa, krpadžija. — Poslije večere terziša uzme svoj posao i stane šiti . . . terziša svojim nožicama, koje su mu se u ruci desile, dlaku presiječe. Rj. 368a. On namaće žestoke terziše, te su Gjurgju skerlet pokrojili. Npj. 2, 571.

tērzišan,* m. der Schlägel, der Kiel des Citherspielers u s. w., plectrum: Tamburice, moja dangubice! Terzijane, moj golem zijane. Rj. pero ili drveć kojim se udara u tamburu itd. — Udarilo u tamburu gjače, žice su mu kose devojačke, a terzijan pero sokolovo. Npj. 1, 451.

tērzišin, adj. Rj. što pripada terziši.

tērzišanski, tērziški, adj. Rj. i sažeto tērziški (isp. abadžinski). što pripada terzijama ili terziši kojemu god. — adv. Pruži, Maro, noge niz čefenke, da uzimam mjeru po terziški. Herc. 192.

tērzišica, f. die Schneiderin, vestifica. Rj. koja šije. *vidi* krojačica, švalja.

terziluk,* m. das Schneiderhandwerk, ars sartoria, vestificina. Rj. zanat, posao terzijski. *vidi* šarturina.

tēsāč, tēsāča, m. koji teše (drvo ili kamen). *vidi* tesar. — Imaše Solomun sedamdeset tisuća nosilaca i osamdeset tisuća tesača u planini. Car. I. 5, 15 (Steinhauer, koji teše kamenje).

tesāčev, adj. što pripada tesaču.

tēsāčkī, adj. što pripada tesačima ili tesaču kojemu god.

tēsānje, n. das Zimmern, Behauen, exasciatio. Rj. verb. od tesati. radnja kojom tko teše što.

tēsār, tēsāra, m. — Imam danas dva tesara, koji tešu. J. Bogdanović. *vidi* tesač.

tēsati, tēsēm, v. impf. behauen, zimmern, exascio. Rj. tesati n. p. drvo, kamen. v. pf. slož. iz-tesati, o-, pro-, sa-, s-, za-. v. impf. slož. zatesivati. — Zapovjedi car da snose veliko kamenje . . . tesano kamenje. I tesahu poslanici Solomunovi . . . i pripravljahu drvo i kamenje da se zida dom. Car. I. 5, 17. 18. sa se, pass.: Tešnjak, drvo od koga se lučka teše. Rj. 738b.

tēskerā,* f. das Zettel, Schein, scheda, tessera. Rj. *vidi* cedulja. — Beratlja po sokacima ne snuju ustavljati i pitati jesu li platili harač i imaju li teskeru. Rj. 22b. Miloš Dimitrija s nekim starim haračkim teskerama opremi u nahiju Rudničku, da kupi harač.

Miloš 74. One je *turske teskere* uzeo Kopitar. Straž. 1886, 771.

těsla, *f. eine Art Hacke (der Trogmacher) asciae genus ad excavandum*. Rj. *orugje što se njim kopaju n. p. korita, dem. teslica*. — Zdjela se od čanka razlikuje po tome što je čanak strugan i više je okrugao, a *zđjela je kopana teslom* i u vrhu je mnogo šira nego u dnu. Rj. 206b. *od kor. od koga je tesati*. Osn. 120.

těslār, *teslāra, m.* (u Srijemu) bijela vodena tica veća od patke, *Art Wasservogel, avis aquaticae genus*. Rj. — *osn. u tesla. isp. Korijeni* 83.

těslīca, *f. dem. od tesla*. Rj.

těstāmenat, *testāmenta (po Budmanu testāmēnta), m. testamentum. za akc. isp. argūmenat. Daničić, ARj. 105a. vidi oporuka. Vladika mu je u testamentu bio ostavio 300 forinti. Opit V. Mjesto u kojem je Jelena pisala testamenat. DRj. 1, 219. isp. zavjet (Despoti su srpski čuvali imanje umrloga dubrovačkog trgovca i predavali ga po zavjetu pokojnikovu. DM. 304).*

těste,* *těsteta, n. das Dutzend, duodecim*. Rj. *dvanaest komada čega*. — Pa se brani malijem puškama, dok izgorje *tri teste fišeka*. Npj. 4, 428 (*tri teste = tri testeta?*)

těstebaša,* *m. das Musterstück eines Dutzendes (das nicht mit eingewickelt ist), exemplum, specimen duodecim ejusdem generis rerum*. Rj. *teste-baša (kao glavno teste. isp. baša* 3). jedno od testētū koje nije umotano nego se vidi, za ugled*.

těstera,* *f. (u vojv.) vidi testere*. Rj.

těstērānje, *n. das Sägen, serratura*. Rj. *verb. od testerati. radnja kojom tko testera n. p. drvo*.

těstērati, *rām, v. impf. sägen, serro, serram duco, cf. testerisati*. Rj. *vidi i piliti, šegati*.

těstēre,* *těstēreta, n. die Säge, serra, cf. pila, šega*. Rj. *vidi i testera*. — Šegac, *testere s drškom*. Rj. 835b.

těstērīsānje, *n. vidi testeranje*. Rj.

těstērīsati, *testērīsēm, v. impf. vidi testerati*. Rj. — *sa se, pass.: Griz, što otpada kad se drvo testerīše*. Rj. 101a.

těstīja,* *f. ein Wasserkrug, urceus, cf. krčag*. Rj. *zemljan sud za vodu. vidi i bardak, koršov, pehar, vrč. dem. testijca. augm. testijetina*. — U prvu nedjelju u jutru ide mlada *sa novim testijama* i obranicom prvi put na vodu. Živ. 322.

těstījea, *f. dem. od testija*. Rj.

testījetīna, *f. augm. od testija*. Rj. — *augm. takva kod babetina*.

těstīr,* *testīra, m. Rj. kao sloboda*. — 1) *die Freisprechung (eines Lehrburschen), emancipatio(?)*: je li uzeo *testir?* dao mu je *testir*. Rj. *oslobogjenje, oslobogjavanje šegrta*. — I zanatlije su *spravljalje svoje šegrte*, kojima su osim novih haljina i blagoslova davali i sav alat od svoga zanata. *cf. testir*. Rj. 705a. — 2) *Erlaubniss, venia, licentia*: Ne mogu ti dati Biograda *bez testira* careva vezira. Je li *testir* malo poigrati. Rj. *vidi dopuštenje. isp. slobodan, 2) je li slobodno*. — Je li *testir* pristupit' gjevojci. Herc. 77.

Těša, *m. (ist.) vidi Tešo*. Rj.

Těšan, *m. ime muško (od Teodor)*. Rj. — *osn. u Tešo od Teodor i Teodosije. Osn. 140. imena s takim nast. kod Cvijan*.

-těščati, *-těščām, ne dolazi ovako prost glagol, nego samo kao složen: do-těščati, o-, za-; i št mjesto šč: do-těščati, s-těščati se. u Daničića dolaze i o-těščati, za-sa št mj. šč: do-těščati, o-, za- Rad 6, 121.*

těškānje, *n. das Bereuen, poenitentia*. Rj. *verb. od teškati se. radnja kojom se tko teška*.

těškati se, *těškām se, v. r. impf. govoriti: teško meni! bereuen (mit dem Wort teško!) poenitet*. Rj. *kajati se govoreći: teško*.

těško, — 1) *weh, vae, male sit: teško meni! teško*

njemu! Teško loncu iz sela začine čekajući! (Posl. 315). Rj. *vidi kami (adv.) suprotno blago! blaško!* — *Kakav si da si, teško onom čij si!* Posl. 124. *Mene vele da ožene, blaško li si mene! Ali žena hljeba hoće, teško li si mene!* 176. *Tešk' onome koga vode, a još gore koga nose!* 316. *Ah! teško si meni mladoj neudatoj!* Npj. 1, 334. *Teško tome, ko pameti nema!* 1, 513. *Teško onome od hajduka!* Danica 2, 93. *Teško svijetu od sablazni*. Mat. 18, 7. — 2) *stark, sehr, valde: I teško se kneže dodvorio, za svašto se umolit' mogaše*. Rj. *vidi jako, veoma, vrlo, zdravo* 2. *isp. ljuto*. — *Svekrva se teško razboli*. Npr. 83. *Al' su teško hrti navalili, bije neko halkom na vratima*. Npj. 1, 476. *Taj se njemu i zaklinje teško*. 2, 76. *Al' Osmana Salim prekorio i teško mu riječ besjedio*. 4, 156. *Teško mu je vojska izginula... »Mloga mi je vojska izginula«*. 4, 221. *Teško su vas prevarili Turci*. 4, 263. *Dorat mi je teško ostario*. 4, 302. *Al' se jeste teško zamislio*. 4, 331. *To djevojci teško milo bilo*. HNpj. 1, 310. *Jer se bijahu teško zakleli... rekavši: da se pogubi*. Sud. 21, 5. — 3) *vidi jedva: Stara mati teško dočekala*. Rj. *vidi i gjorgjorice*. — *Iz vrane što ispane, teško soko postane*. Posl. 97. *Živko progovori, da će Turci teško gradove dati Srbima u ruke*. Danica 5, 30. *Mlogo naših čitatelja ima, koji bi bez prenumeracije teško i čuli, da je knjiga na svet izišla*. Npj. 4, XLIII. *Tako da je teško misliti da bi...* Dioba 6. *Za prvoga ću spomenuti da je teško bio živ u to vrijeme*. DM. 85. *U Dubrovniku teško da je bila (riječ vitez) u običaju*. 330. *isp. suprotno: Lako može biti da Drač bješe skoro zadobio*. DM. 91. — 4) *teško, kao mučno. suprotno lasno, lako, bez muke; schwer, difficulter, graviter: Ako teško živ, podaj im bolju hranu*. Npr. 81. *I ušima teško čuju*. Mat. 13, 15 (*graviter, schwer*).

těškōca, *f. das Trübsal, res afflictæ: Od teške teškoće ne može čovjek da živi*. Rj. *isp. bijeda, jad, nevolja*. — *riječi s takim nast. kod bistroća*.

těšnjāk, *tešnjāka, m. (u Hrv.) drvo od koga se lučka teše*. Rj. — *tesati, tešnjak*. Korijeni 83.

Těšo, *m. (juž.) hyp. od Teodor. Rj. i od Teodosije. isp. Tešan. gen. Těša, voc. Těšo*. — *Te-šo. hyp. takva kod Dišo*.

těšto, (te što) *was ist's darnach, quid tum? nil inde mali*. Rj. *ništa zato. vidi akoće (ako će), terāk, totnjemu*.

těta, *f. hyp. od tetka*. Rj. *dem. tetica*. — *U narodnjem pripovijetkama lisica kurjaka zove ujom, a on nju tetom*. Rj. 776a.

tětak, *tětka, m. Rj. hyp. tēca*. — 1) *očine ili materine sestre muž, der Tante Mann, maritus amitæ aut materteræ*. Rj. — 2) *stao kao tětak, wie ein Lümmel; pravi je tětak (budala. Posl. 258), cf. dedak*. Rj. *isp. bezjak, i syn. ondje*.

tětī, *děu, vidi hteti: Ne te ga Toda ljubiti*. Rj. — *Ne htje ga Toda ljubiti. mj. htjeti u istoč. krajevima gdje se glas h u govoru jošte čuje: hteti, gdje se više ne čuje: teti (oću). isp. tenuti*.

tětīca, *f. dem. od tēta*. Rj.

tětīk,* *m. vidi 2 lūk 1*. Rj. *vidi i tēftik*.

tětīn, *adj. Rj. što pripada teti (ženi ili lisici): Onda se dignu svi zajedno, eda bi kako uveli tetu (lisicu) u njezinu kuću... Kad dogju pred jamu, poviče jež: »Tko je to u tetinoj kući?«* Npr. 246.

tetīva, *f. Rj. vidi tetivo*. — 1) *die Sehne des Bogens, nervus: Zape strelu za zlatnu tetivu*. Rj. *u strijele 1*. — *Luk koji dugo strijelja, ali on pukne ali mu tetiva*. DPost. 58. — 2) *die Seite von Sehne, chorda, nervus*. Rj. — *U Srbiji je drnda dugačka i prava, pa je uza nju raspeta tetiva*. Rj. 140b. *Žica, 4) vidi tetiva, n. p. na drndi, na egedama*. Rj. 160a. — 3) (u Bjelopavl.) *greda preko ostalih greda odozdo na tavanu. U Tršiću u kući našoj ovaka se greda zvala okagača*. Rj. — *korijenu značenje nate-*

zati: tetiva (korijenu je otpalo *p* pred *t* od nastavka). Korijeni 86. riječi s takim nast. kopriva, stativa; odiva (ako je doista sprijeđa otpalo *h*). Osn. 94.

tetivika, *f.* (u Dubr.) *die Stechwinde, smilax aspera* L. Rj. *biljka*. — osn. u tetiva. Osn. 276. riječi s takim nast. kod aptika.

tetivo, *n.* *vidi* tetiva: Ja bih svašto, majko, ras-kinuo do proklete drndarsko tetivo. Požikao žicom od tetiva. Rj. — riječi s takim nast. kod jestivo.

tetka, *f.* očina ili materina sestra, *die Tante, amita seu matertera* Rj. *vidi* ljelja. *hyp.* teta. *dem.* tetica. — Nećak je samo ujaku, a teti je samo sestrić. Rj. 419b. Hvala mu kao i tetki bez kolača. Posl. 341 (t. j. nehvala mu! Rj. 284b). U sirote mila tetka ima, ona će je zorom okupati. Npj. 1, 573.

tetkić, *n.* tetkin *sin.* *vidi* tetič. — Stamenja je bila za Cvejom, a Cveja je Mirku tetkić, sin od očine sestre. Megj. 112.

tetkin, *adj.* Rj. što pripada tetki. — Rogjak, ujakov i tetkin *sin.* Rj. 653a. Rogjaka, tetkina ili ujakova kći. Rj. 653a.

tetkov, *adj.* Rj. što pripada tetku. Rj. **tetšošenje**, *n.* *das Pflegen, curatio* Rj. *verb.* od tetošiti. radnja kojom tko tetošiti *n. p.* oko djeteta.

tetošiti, *šim, v. impf.* (u Srijemu) *pflegen, foveo*: kako joj ne bi zdravo dijete bilo, kad sve oko njega tetošiti. *cf.* ujevovati, snažiti, blažiti 2. Rj. *vidi* i gajiti, gojiti 2. — značenje korijenu: truditi se oko čega. Korijeni 85.

Tetovo, *n.* mjesto u staroj Srbiji k jugoistoku. Rj. **tetrijež**, *m.* *der Auerhahn, tetrao*. Rj. *ptica*. — Gledi kao tetrijež (bistro). Posl. 42.

tetrivān,* *tetrivāna, m. der Palankin, sella gestatoria, lectica*. Turski veziri osobito putuju u tetrivānima. Rj. kao stolac u kojem sjedi *n. p.* gospodin, pa ga dvojica nose. — Pa pogledaj onog ihtijara štono sjedi, kao efendija, u crvenom sniskom tetrivānu... ono ti je sugjen gjuvegija. Npj. 3, 546. Sutradan ranjenima pogradi nosila (kao tetrivane), pa ih sve isprati u Užice. Miloš 102.

tetrljan, *m.* Rj. *vidi* totrljan. — 1) bijeli, *mambrium vulgare* L. Rj. *biljka*. — 2) modri, *Ballote, ballota nigra* Linn. Rj. *biljka*. — 3) vodeni, *Sumpf-Ziest*. Rj.³, *stachys aquatica* Linn. Rj. (*stachys palustris*. L. Rj.³). *biljka*.

tetüranje, *n.* Rj. *verb.* od teturati. — 1) stanje koje biva kad tko tetura (tavori) (*das kümmerliche Leben, vita inops*. Rj.). — 2) radnja kojom tko tetura (kao pijan) (*das Taumeln, titubatio* Rj.).

tetürati, *tetürām, v. impf.* — 1) *kümmerlich leben, parce ac duriter se habere*. Rj. *zlo živjeti. vidi* tavoriti, i *syn.* ondje. Rj. — 2) *taumeln, titubo*: tetura kao pijan. Rj. tetura, koji ide kao da će pasti jedva se držeći na nogama. *vidi* kudecati. *v. pf.* slož. doteturati.

tevābija,* *f.* *das Gefolge, Suite, comitatus*: Aram vama, moje tevabije. Rj. *vidi* pratilac, pratidžija. *isp.* jasakčija. — Da poturči pet stotin' gjakova, da su njemu (caru) mloge tevabije. Npj. 3, 67. Vezir izbećio oči sa svojima tevabijama. 5, 485. tevabije, momci i činovnici. Npj.¹ 4, 351.

tévati, *tévām, v. impf.* *n. p.* teva tako biti, t. j. valja tako da bude, tako će biti, tevaju doći, t. j. valja da dogju, doći će, *dürfen, fortasse (venit)*: Teva m' koja sukobiti beda, te me teva na mejdan sazvati. Rj. *v. pf.* tenuti. — Hjeti; nehtješa; šćeti; po istočnom govoru: zahjeti; i sa k mjesto h: proteti se, i bez h: tevati, tenuti. Korijeni 212.

tëvdil,* *heimlich, clam*: Da ja idem tevdil u Ud-binu. Rj. *tevdil, incognito*. Npj.¹ 4, 351. *vidi* tajom, i *syn.* ondje.

teverič,* *m.* *vidi* teferič. *glas f u tugjim riječima u našem se jeziku često mijenja na glas v.* — Hoće biti u gradu gragjani, da klanjaju i teverič daju.

Rj. 16b (teverič?). *isp.* Hoće biti u gradu gragjani, da klanjaju i teverič daju. Npj. 4, 416. Teveriče Turske obališe, a palanke carske zapališe. 4, 434.

tëvter,* *m.* *vidi* tefter: U rukopisu... koji je bio tefter manastira Voljavče. Rad 1, 182.

tëzga,* *f.* — 1) *die Werkbank des Tischlers (cf. stružnica), Schneiders, u. a.* Rj. *klupa na kojoj struže stolar, šije krojač, ili radi drugi kakav zanatlija. vidi* tezzaj, mijolj. — 2) (u Vukovaru) kod vode ono mjesto gdje se grade lagje i vodenice. Rj. *das Werft*.

tëzgere,* *f. pl. die Trage, feretrum*. Rj. *vidi* civijere, tranja. *sprava na kojoj nose što dvojica megju sobom. isp.* nosila.

tëzjāj,* *m.* *vidi* tezza 1. Rj. — Mijolj, majstorski tezzaj, ili kod čizmara panj. Rj. 356b.

tëzmānje, *n.* *das Ziehen, tractio*. Rj. *verb.* od 1 tezmati, 2) tezmati se. — 1) radnja kojom tko tezma koga. — 2) radnja kojom se tko tezma.

tëzmati, *tëzmām, v. impf.* — 1) (u Srijemu) kao vući, *n. p.* ne tezmaj to dete, *ziehen, traho*. Rj. — 2) sa se, *refleks.* (u Srijemu) kao vući se, *sich schleppen, trahi*. Rj.

tëža, *f.* *die Schwere, gravitas, pondus. cf.* tegoba. Rj. *vidi* i tegota, težna. — Onda ona (žena) verige ispusti, te sve sa prevelikom težom svojom pritisnu Premudroga u kovčegu na dnu mora. Npr. 158. To je (akcentuacija) za tugjina najveća teža u našem jeziku. Rj.¹ LXXI. Pomjeriće se klin... i teža što je na njemu propašće. Is. 22, 25.

težāče, težāčeta, *m. der Ackerbursch, agricola adolescentulus*. Rj. *momče što težāči*.

težāčenje, *n. verb.* od težāčiti, koje *vidi*. — Tako je isto već bilo i glavnijih načina življenja, držanje stoke i težāčenje. Priprava 195.

težāčiti, težāčim, *v. impf.* raditi kao težak, živjeti od težākoga posla. *potvrda u verb.* težāčenje; a i govori se u Hrvatskoj.

tëžākki, *adj. der Ackersleute, agriculturalum*. Rj. što pripada težācima ili težaku kojemu god. Mihalj dan i Gjurgjev dan... jedan (je) od njih stajao na svršetku težāčke godine a drugi u početku. DM. 266.

1. **tëžāk**, težāka, *m.* — 1) *der Ackersmann, Ackermann, Feldbauer, agricola*. Rj. koji težā zemlju, koji radi poljski rad. *vidi* radnik, rataj, ratar, sebar, rabadžija. — Jezgra ovoga naroda gotovo su sve sami seljaci i težāci. Od onih zakona Turskoga vrlo malo ima seljaka, nego su najviše varošani, megju kojima ima i težāka. Kov. 11. Zemlja, žalosno obrasla u trnje strāstī, pozivlje se na veselje, jer ide težāk besmrtni, da skine s nje kletvu. DP. 321. — 2) u Hrv. (oko Zagreba) težak je nadničar, *der Tagelöhner*. Iveković.

2. **tëžāk**, tēška (tēški i tēškī, *comp.* tēži). Rj. Po Daničiću je *akc. tēškī i tēškī (a ne tēškī)*. Rad 14, 93. — 1) *schwer, gravis*. Rj. *isp.* teško 4. *vidi* tegoban, tegotan 2. Prekri kulu tēškijem olovom. Rj. 457b. Teže preteže. Posl. 313. Teško kao zemlja. 314. Vežite mu ruke naopako, a na noge želez-grožgje teško. Npj. 4, 355. Vežu bremena teška i nezgodna za nošenje, i tovare na pleća ljudska. Mat. 23, 4. — 2) teška žena, *schwanger, gravidus, cf.* trudan 2. Rj. *vidi* i sudružan, i ondje *syn.* — Ona će ti ostanuti teška, i kada dogje vrijeme da rodi... Npr. 212. — 3) vrlo veliki, *zu gross, nimius*: U piću je ljuta pijanica, a u kavgi teška kavgađija. Rj. *isp.* teško 2. — A Bog pusti tešku bolezanju. Rj. 36b. Od teške tuge i žalosti otide (lisica) pa se umrtvi na putu. Npr. 178. Slopeča je teška muka, teška muka, teška patnja. Npj. 1, 140. U Ingjiji teško bezakonje. 2. 1. Pak se Marko bolan učinio bez bolesti, od mudrosti teške. 2, 357. Ono j' težak bajak bez prestanka. 4, 252. I tu težak zulum pogradili. 4, 471. Teškijem se čudom začudili. HNpj. 1, 154. — 4) *zu viel, nimius*: nabuo od teškog spa-

vanja; od teške vrućine ne zna šta da radi. Rj. kad je čega vrlo mnogo. — Na vodici vila baždarica, te uzima tešku baždarinu: Oba crna oka, a od konja noge sve četiri. Rj. 12a. — 5) Teži je hater od sile (Posl. 313), t. j. čovjek kašto učini kome što za ljubav na što bi ga ko teško natjerao. Rj. teško je u ovom smislu, čemu nije lasno odolijevati, što do-dijava, što se ne radi lako, što je zlo i mučno, što se s mukom podnosi. isp. teško 4. — Pa mi je iz naj-prije istina bilo teško, a poslije sam se bio kojekako navikao. Npr. 145. Čuje gje se tuži na težak život. Posl. 13. Mene je teško za onoga koji ne zna plivati, a koji zna, onaj je moj. (Kaže gjavo . . .). 177. Siro-tinjo, i selu si teška, a kamo li kući, u kojoj si! 385. Jer ne vidim bela danka, teške pute da putujem, teške brode da brodujem. Npj. 1, 140. Nije meni zemlja dotešćala, već je teška materina kletva. 2, 26. Pust' ih (Turke) na me, ako su ti teški. 4, 289. Stoji napisano ružnim i za čitanje teškim rukopisnim slo-vima. Danica 1, 16. Što je stanje naše literature teško i preteško. 5, 73. On mora pesme poznavati i razumjevati, a to je za današnje naše književnike dosta teško. Npj. 4, XXXVIII. Ima li što teško Gos-podu? Mojs. I. 18, 14. Bijaise čovjek star i težak. Sam. I. 4, 18 (schwerfällig). Pregjašnji upravitelji bijahu teški narodu uzimajući od njega hljeba i vina osim četrdeset sikala srebra. Nem. 5, 15.

težatnik, težatka, m. (st.) *vidi* težatnik: Jer Vla-sima Turci ne vjeruju, a šenica težatka ne čeka. Rj. težatni dan. *vidi* i rabotnik 2.

težatni, adj. t. j. dan, *Werk-, operarius, profestus*. Rj. *vidi* rabotni, radni, posleni. — Neka su zatvo-rena (vrata) u šest dana težatnijeh. Jezek. 46, 1.

težatnik, m. der *Werktag, dies profestus*, cf. težatak. Rj. težatni dan. *vidi* i rabotnik 2. — Težat-nikom čiča nosi što se kad desi: Kakve stare pan-talone . . . Zim. 331.

1. **težēnje**, n. das *Sehnen, desiderium loci*. Rj. verb. od 1 težiti 1, koje *vidi*. isp. težnja. — Kogod upravo poznaje G. Svetića i razumije njegovo namjerenje i težēnje . . . on mora priznati, da . . . Ogd. na ut. 6. Da se ne bi u njima (u Srbima) ugasila mržnja na Turke a s njom prekinulo i težēnje za slobodom. DM. 118.

2. **težēnje**, n. das (*Feld =*) *Bauen, cultus (agri)*. Rj. verb. od 2 težiti. radnja kojom tko teži zemlju.

1. **težina**, f. *vidi* teža. Rj. *vidi* i tegoba, tegota.

2. **težina**, f. nabijena kudjelja, *gebrochener Hanf, cannabis decorticata*. Rj. *vidi* kanava. — Seljaci su (čitluk sahibiji) davali po koju junjgu masla i po koju oku težine. Slav. Bibl. 1, 87. težina (osn. u teg (labor), od koje je i težiti raditi, dakle uragjena kudjelja). Osn. 163.

1. **težiti**, težim, v. impf. Rj. — 1 a) *sich sehnen, hingezogen werden nach einem Orte (z. B. der Heimat), desiderio duci*: Sve teži na svoj zavičaj. Rj. teži na zavičaj: jednako želi da ide onamo. — b) *težiti na što, za čim, k čemu: jednako misliti i nastojati oko čega, da se postigne, da se zbuđe*: Kol'ko Marko težio na pravdu, toľ'ko moli Jevrosima majka. Npj. 2, 193. Sve je težio na Nemačke uredbe, što je uz rat video. Danica 4, 20. Turci jednako teže na samovoljno vladanje, i pomalo pokazuju znake toga. Miloš 140. Svi teže na stari zakon. Djel. Ap. 21, 20 (*acumulatores sunt legis, Eliferer für das Gesetz*). Ne obraća se oholima i onima koji teže na laž. Ps. 40, 4. Kako je Dušan težio sučuvati od zlu i k napretku uputiti državni život. DM. 70. Teško je kazati za čim je težio. 158. Ali je Srbija silno težeći k naprednom gragjanskom i državnom životu dobila . . . 319. sa se, pass.: Cilj . . . što se hoće kakom radnjom da učini, da dokuču, za čim se teži. Daničić, ARj. 795b. — 2) (u Dubr.) teži jednu oku, *wiegen, pondò valere*, cf. tegliti 2. Rj. *vidi* i micati 2, vagati 2.

2. **težiti**, težim, v. impf. zemlju, (*Feld*) *bauen, colere (agrum)*. Rj. — značenje (korijenu) raditi (*vidi teg*), *truditi se*: težatan, težak, težina; težiti; (v. pf. slož.): *potežiti i potežiti se* (potruditi se). Korijeni 84.

težnja, f. radnja kojom tko teži na što, za čim ili k čemu. isp. 1 težēnje. — Za lijepijem ruvom i oružjem naš narod najviše mari, i ta težnja pokazuje da . . . Živ. 305. Pokazuju težnju srca k Bogu. DP. 78. U kom se (pokretu) javljaše težnja našega naroda da . . . Rad 5, 192. Težnja pojedinih ljudi k jedinstvu narodnom. Vid. d. 1862, 18. Težnja za većim ličnim pravom ruši zadrugu. Zlos. 285.

1. **ti**, du, tu. Rj. zamjenica za drugo lice jedn. 1. i 5. pad. ti. 2. i 4. tēbe, te. 3. tēbi (i tēbe), ti. 6. tōbōm. 7. tēbi (i tēbe). množ. 1. i 5. vi. 2. i 4. vās. 3. vāma, vam. 6. vāma. 7. vāma. u 4. padežu mjesto vas govori se i ve; u 3. padežu mjestu vam i vi. Obl. 25. — I ti li si moja sreća, Bog te ubio! Npr. 73. Ti kaži Jakovu a Jakov će svakomu. Posl. 316. Ti češ bolje ispeći nego ću ja reći. 317. Ta ti li si, dijete Milošu! Ta ti li si, moj mili nećaće! Npj. 2, 154. Brate Gojko! zelena jabuko! Al' ti nejak ti pogibe, brate! 4, 331.

2. **ti**, dat. od ti (stoji prema tebi kao te prema tebe). isp. Rj. — 1) *dir, tibi (kao enclitica)*. Rj. — Oj Boga ti, crni kalugjere! Npj. 2, 371. Turci su ti žalost učinili, jer su tvoga brata pogubili. 4, 330. — 2) *dao sam ti sinu, deinem Sohne, tuo filio*; bio sam ti kod kuće; vidio sam ti brata. Rj. *dao sam tvojemu sinu; bio sam kod tvoje kuće; vidio sam tvojega brata*. — 3) *scheinbar pleonastich (das griech. τος)*: Gjeno sinoć na konaku bjesmo, gospodsku ti večer večerasmo, lijepu ti gjevojkju vigjesmo! Dobro ti je rano poraniti! Čarna goro, puna ti si hlada! Rj. Mi i ti: kašto ne znači gotovo ništa, nego se govori (osobito ti) kao za neko čudo, n. p. lijepa ti je, jadi je ubili! čudno ti ga prevari! Rj. 1 L. — Davori pusta crna gorice! dosta ti sam po tebi vojevao. Rj. 109b. U tome eto ti gjevojkje s ručkom. Npr. 3. A moj ti jarac bježi! 246. Dobro ti ste, Turci, uranili! Npj. 4, 197. Braćo moja, lude ti ve nagjoh! A vojvoda, luda ti te nagjoh! 4, 323. Da je Miloš sad samo dao znak . . . tu bi ti odmah svršili i Moler i Cukić. Miloš 90. — 4) riječca kojom se samo utvrguje: ti; sastavljena sa ni: niti; u tom je poslu i ni-ti, ili-ti, kakono-ti, kaono-ti. Korijeni 81. — Srbi su nas pohvatili i porobili, kaono ti roblje, ali u rz naš niko nije darnuo. Miloš 102.

3. **ti**, tā, tō, iste, ista, istud. Stulli. *vidi* tāj, tā, tō. isp. ovi i ovaj, oni i onaj. — u staroj poslovcici: Ko se prije javi, ti pomeljavi. DPosl. 46.

tica, f. (pl. gen. tica) *der Vogel, avis, cf. tjeca*. Rj. *vidi* ptica. — na strani 279a kod riječi ptica kazuju se imena pticama, što se nalaze u ovom rječniku, sve do noj, a dalje su slučajno izostavljena; zato ih eto ovdje dalje: norac, nrorac, orao, ovčrica, panac, papagal (papagao), para, paserka, patievrk, paun (pavun), pelikan, pigovna, piljuga, pjevačica, pjevica, pliska, poletar, poletarac, popić, prepelica, prozorkinja, puzavac, ražanj, roda, ronac, sakatuša, sarka, sijač, sjenica, skvorac (škvor, škvorac), slakoper, slavuj (slava, slavie, slavica, slavie, slavja, slavje, slavlja), smrdibaba, smrdivrana, smrekar, sojka, soko, sova, starka, strijež (striježić), strnadica, svračak (sračak, sračka), svraka (švraka), šabanj, ševa, ševrljuga, škanjac, škrga, šljuka, tebiserka, teslar, tetrijeb, trćka, tresigaća, tustokljunac, urankinja, ušara, ušatka, utina, utva, vabac, venjar, vijoglav, vivak, vodenbika (vode-ni bik), vodeni kos, vrbac (brabac, bravac, vrebac, srabac), vran, vrana, vranj, vrtiguz, vrtoglavac, vuga, zeba, zlogodnica, zloslutnica, ždral (ždralj, ždrao), žerav, žuja, žunja, žurica, žutarica, žutovoljka.

ticanje, n. das *Rühren, Anrühren, tactus*. Rj. verb. od 1) ticati, 2) ticati se. — 1) radnja kojom

tko tiče što ili u što. — 2) stanje koje biva, kad se što tiče čega.

ticitati, tīcēm, v. *impf.* Rj. v. *impf. slož.* do-ticitati; nà-ticitati, pò-, pòd-s-(ticitati), pri-, s-ticitati, ùz-, zà-, s-poticati se; v. *pf.* po-nà-ticitati. v. *pf.* prosti taći, taknuti, i slož. onđje. — 1) rühren, anrühren, attingo. Rj. — a) ticitati u što. vidi dirati (u što). — Dobro tiši, a u glavu ne tiči. Posl. 61. Ticit' u osinjak. DPosl. 126. Ljestve stajahu na zemlji, a vrhom ticahu u nebo. Mojs. I. 28, 12. Jedno krilo (heruvima) ticaše u zid od doma. Dnev. II. 3, 11. — b) ticitati do. *isp.* doticati do čega. — Divno bješe konja okitio . . . zlatne kite tiču do kopitah, zauzdan je fuzdom polaćenom. Npj. 4, 57. — c) ticitati koga. vidi dirati koga. — Svežu jednomo oči, pa ga drugi diraju, a on na pitanje (ko te tiče), pogagja. Rj. 604a. Štap vas od suhoga zlata, na kojemu piše krvavijem slovima: „ne tiči me“. Npr. 116. I mačka kralja gleda, i još ga nogom tiče, i ne hajje. DPosl. 28. — 2) sa se, *refleks.* — a) ticitati se u što: Ustadoše svi četiri kralja, Crnogorskog knjaza pokazaše, što se tiče u Turske građove. Npj. 5, 400. *isp.* ticitati la. — b) što se tiče toga; was das anbelangt, betrifft, quod attinet ad rem: Ovaj vojvoda Turke zatvora i za manje im stvari sudi, a za veće gdje se tiče čistoga suda, šalje ih kadiji. Rj. 70a. Da ja dangubim (ili plaćam) za tugju guzobolju, t. j. u čemu ja ni malo nijesam kriv niti me se tiče. Rj. 106b. Čija je kobila, onaj (najviše) za rep vuče. (koga se stvar tiče, onaj najviše i radi oko nje). Posl. 346. Što se pak tiče drugih troškova, to sad da se odredi. Miloš 31. U postlu, koji se tiče časti i slave našega naroda. Odg. na ut. 24. Ostajem (što se glavne stvari tiče) na onome, što sam onda kazao. Opit XIX. Što se tiče onijeh imena, koja se proizvode od riječi, u kojima je na kraju »č«, o onima se mora reći koja riječ osobito. Pis. 49. Što se rječnika s te strane tiče, nije dobro aprioristički suditi. Kolo 14 (15).

Tičar, m. eine Ebene unter Loznica: S vojskom sići do polja Tičara, na Tičaru s vojskom Drinu preći. Rj. polje pod Loznicom.

tīcē, tīceta, n. vidi tič. Rj. vidi ptičē.

tīcētina, f. vidi tičurina. Rj. vidi ptičētina.

tīčēica, f. dem. od tica. Rj. vidi ptičēica.

tīčēina, f. vidi tičurina. Rj. vidi ptičēina.

tīčja trava, f. vidi trava 7. Rj.³ vidi kod ptičji.

tīčji, čjē, adj. Vogel-, avis, avium. Rj. vidi ptičji.

tīčji nōkti, m. pl. Art Pflanze, herbae genus. Rj. vidi kod ptičji.

tīčurina, f. augm. od tica. Rj. vidi ptičurina.

tīē, m. (pl. gen. tīcā). — 1) ein junger Vogel, pullus, avicula: Rani tiči odlijeću. Rj. vidi ptič. — 2) (n. p. u kukuruza) onaj mali struk koji pored glavnoga struka izraste, Räuber, stolo, cf. tīčiti se 2. Rj. vidi zaperak. *isp.* odvoda, odvodnica, otoka 2.

tīcēnje, n. verbal. od tīčiti se. Rj.

tīčiti se, tīcīm se, v. r. *impf.* — 1) n. p. tiče se kukuruzi, t. j. pored glavnoga struka rastu manji (tiči), koji se obično čupaju, Nebensprossen treiben, stolones agere. Rj. v. *pf.* slož. rastičiti se. — Taj se korjen nigda ne istraži, no se više i tiči i širi. Npj. 5, 498. — 2) vidi razmetati se, ponositi se. Rj. i kod ponositi se *syn.*

tīftik,* m. (u vojv.) vidi mavez. Rj. plavi pamuk.

tigān, tigāna, **tigānj**, tigānja, m. vidi šerpinja, tava, der Tiegel, catillus figlinus. Rj. vidi i prosulja, šerpenja. *isp.* tendžera. dem. tiganjica, tiganjić. — Klinčorba (. . . »A ti daj mi barem tiganj i malo vode, da načinim klinčorbu«. Baba mu to da, a on metnuvši u tiganj gvozdin klin, nalije vode i metne nad vatru . . .). Posl. 135. Nema ga u po tiganju zemlje. (Kaže se za koga u šali, kao n. p. što se reče: nema (onakog čoecka) u čitavoj nahiji i t. d.). 202.

tigānjica, f. **tigānjić**, m. dem. od tiganj. Rj. vidi i prosuljica, šerpinjica.

tigar, tīgra, m. akc. Rj.³ XXXI. der Tiger, felis tigris. zvijer. hyp. tigo. — Tigo, hyp. od tigar. Rj. 738b (a riječ tigar ne nalazi se u Rj. na svom mjestu). Lavovi i tigrovi sad žive onuda. Priprava 77. Dogje pred njega tigar, koji hoće da ga raskine. 126.

tīgla, f. (akc. Rj.³ XXXI). — 1) vidi cigla, crijep 2, opeka. *isp.* čerpić. — Eno babe korizme sa štapovima pod tiglama (na tavanu). Rj. 9b. Gravalja, velika tīgla što se meće po šljemenu i po ostalijem mjestima gdje su tīgle onako sastavljene. Rj. 97b. Kad se gjetić rodi, i tīgle se na kući obesele. Posl. 120. Najprije su pisali na opeci (cigli ili tīgli). Priprava 182. od Lat. tegula. — 2) vidi utija. J. Bogdanović. orugje kojim se tīglažu (glade) košulje; das Būgeleisen. i u Stullija: tīgla, vidi utija.

tīglānica, f. kosu što ljudi u dućanima kupuju, koje iz fabrike dolaze, zovu tīglanicom; a kosu što naši kovači kuju, zovu kovanicom. J. Bogdanović. što je glatka kao da je tīgšana?

tīglānje, n. djelo kojim se tīgla. J. Bogdanović.

tīglati, tīglām, v. *impf.* evo tīglam pranje. J. Bogdanović. vidi utijati. būgeln. v. *pf.* utigliati.

tīgrići, m. pl. junge Tiger, pulli tigridis: Navrani se tigo s tīgrićima. Rj. mladi tigi.

tīgro, m. hyp. od tigar: Navrani se tigo s tīgrićima. Rj.

tīh, adj. still, tucitus: Tiha voda brijeg roni (Posl. 317). Rj. vidi tij. comp. čiši. Obl. 44. dem. tihan. — Tiho more kao ulje. Posl. 317. Hitar budi šta čuti, a tih govoriti. 341. Da ne padne dažda iz oblaka, plaha dažda niti rosa tiha. Npj. 2, 2. U obrazu b'jela i rumena, kao da je do podne uzrasla prema tihom suncu proljetnome. 3, 543.

tīhan, adj. dem. od tih. vidi tijan. — adv. Podiže joj puli duvak s lica, te gjevojci šapti po tihano. Here. 72.

tīho, adv.: Tijom, adv. vidi tiho. Rj. 739a (a riječ tiho u Rj. nije na svom mjestu). Počne ga tiho moliti da bježi dok se nije zmaj probudio. Npr. 8. Mlada Stane progovara tiho smjerenom. Kov. 55. vidi tihom (tijom), istiha (iz-tiha).

tīhohogja, m. i f. tihohogja, koji ili koja tiho hodi. U narodnoj poslovici: Otud ide tīhohogja, i uhvati pancipera. odgonetljaj: Mačka i miš. — tako slož. riječ *isp.* natragogja (natrag-hogja).

tīhom, vidi tijom.

tīj, tīja, tījo, vidi tih. Rj. u krajevima gdje se glas h u govoru pretvara u glas j. dem. tijan.

tīja, (u Hrv.) vidi tja. Rj. vidi i ča; čak, dori.

tījan, adj. dem. od tīj. vidi tihan. *isp.* tij prema tih. — adv. Draga dragog po tījanu kara. Here. 108 (po tījano? *isp.* kod tihan: po tihano).

Tījana, f. planina: U Tījani visokoj planini. Rj.

tījek, m. u pjesmi, der Lauf (des Wassers), lapsus: Zanese ga tījek vode hladne. Rj. kad što teče n. p. voda. *isp.* tek(om). vidi tok. — Na dugu tījeku hrt zeca stigne. DPosl. 65.

tījelo, n. Rj. množ. tījēla, tījēlsa. augm. tjelesina. — 1) der Leib, Körper, corpus: Tako mi se tījelo ne razlijevalo kao pjena morska! (Posl. 305). Rj. vidi snaga 2. — Očajnik, 2) nerastvoreno tījelo u grobu. Rj. 482a. Stajala je glava u kladencu lepo vreme četrdeset leta, a ubavo na Kōsovu telo, ni ga jedu orli ni gavrani. Npj. 2, 324. Čati Marku, što samrtnu treba, na zemlji mu tījelo opojao. 2, 444. Obgradiše groba Kaičina, da Madžari k njemu ne dōlaze, da mu mrtvu ne pretresu telo. 2, 489. Ko ne može da stigne u telo da poljubi Kōmnen-barjaktara, a oni ga ljube u odelo. 3, 191. Četvrti dan pokažu se i druga nebeska tījēla, kao što je sunce, mjesec i pre-množe zvijezde. Priprava 3. I izvan Srbije bio je (sovjet) poznat, ako ne kao najveća vlast, a ono ja-

mačno kao i tijelo, koje je s Kara-Gjorgijem dijelilo vlast. Sovj. 11. Niko više ne kupuje tjelesa i duša čovječijih. Otkriv. 18, 13. Mrtva će tijela njihova biti hrana pticama nebeskim. Jer. 34, 20. Da nam se očiste duše i tjelesa. DP. 67. — 2) *Geschlechtsglied, membrum gentile*. Rj. sramni ud. — Kad se kurvaše, i upaljvaše se za svojim milosnicima, u kojih je tijelo kao u magarca. Jezeq. 23, 20.

tijelovo, n. (te'ovo) vidi brašančevo. Stulli. *blagdan presvetoga tijela Hristova*.

tijenje, n. *das Fettwerden, pinguefactio*. Rj. verb. od titi (tujem). — stanje koje biva, kad tko ili što tije.

tijesak, tjeska, m. *die Presse (z. B.) Oel-, torcular*. Rj. vidi tjest, mengjele, stupa 3. — Kobilica, 3) na tjesku ona greda gore koja sastavlja loze i orasima se dolje pritiskuje kad se tiješte masline. Rj. 280b. Samotok, 2) ulje koje samo iz maslina isteče, prije nego se metnu pod tjesak. Rj. 664a. Hodite, sigjite, jer je tjesak pun, kace se preljevaaju. Joil. 3, 13. od osnove koja je u tjeskoba, tiještiti. isp. Korijeni 84.

tijesan, tješna (tješni, comp. tješnji), adj. — 1) *eng, knapp, angustus*. Rj. vidi tjeskoban, tjeskotan. *suprotno prostran (isp. uzak suprotno širok)*. — Zarozati n. p. *tjesne gaće*. Rj. 192b. Vidi mu se svaki zglob (kad je ko u tjesne haljine obučen). Rj. 205b. Zagazičeš u klance tjesne. Rj. 244b. Od kuda su klanci ponajtješnji. Rj. 272b. Savitlati, zaokupiti, dotjerati u tjesno. Rj. 660a. Sprčiti. Kad se što tješnje, uže ili manje načini nego što treba; tako se kaže: sprčio haljinu kad je tjesno načinjena. Rj. 706a. Upao u kljus. (Kad se ko uhvati u tjesno). Posl. 334. Bokelj nosi bijele i tjesne čarape. Kov. 40. Kao što su uska vrata i tjesan put što vode u život. Mat. 7, 44. Navalite da ugjete na tjesna vrata. Luk. 13, 24. Zemlja troja biće tada tjesna za stanovnike . . . tjesno mi je ovo mjesto, pomakni se da se mogu nastaniti. Is. 49, 19, 20. — 2) (u C. G.) čovjek, t. j. koji ne može da otrpi kad mu se što nepovoljno rekne, *gallsüchtig, stomachosus*. Rj. isp. mrzovoljast, osorljiv, prošljiv, usovan 1.

tijesniti, tješnim, v. impf. *enge machen, angusto*. Rj. što, činiti da bude tjesno, tješnje. v. 1f. slož. o-tjesniti, pri-, s-; otješnjati. v. impf. slož. pri-tješnjavati, pri-tješnjivati.

Tijesnô, n. adj. varošica na ostrvu izmegju Zadra i Šibenika; tu je most na otoci morskoj. Rj.

tijest, m. (u Boci) vidi tjesak. Rj. i syn. ondje. za postanje isp. tiještiti. — Loza, 4) na tjestu ona dva direkta ili stuba sa strane koji su na zavoj izrezani. Rj. 332b. Pod, 2) ono drvo najdonje na kome stoji tjest. Rj. 518a. Tijes(t) zavit', neka vino brizga. DPosl. 127.

tijesto, n. *der Teig, massa (farinacea)*. Rj. isp. adj. tjestav, tjestavan, tjestan. — Došao hljeb za rukom, t. j. *uskislo tijesto* u naćvama, može se razmješivati. Rj. 135b. Ostavljale djecu nepovitu, ostavljale t'jesto zakuhato. Rj. 179b. Uzbujalo tijesto. Rj. 772a. Od tjestu ispekoše pogaçe prijesne, jer ne bješe uskislo kad ih potjeraše Misirci. Mojs. II. 12, 39.

tiještenje, n. *das Pressen, pressio*. Rj. verb. od tiještiti. radnja kojom tko tiješti n. p. grozgje.

tiještiti, tještim, v. impf. n. p. grozgje, masline, *pressen, keltern, prelo premere*. Rj. za postanje isp. tjesak, tjeskoba. v. pf. slož. iz-tiještiti. — Tiješte ga ispod dvije kobile. DPosl. 127. sa se, pass.: Kobilica, 3) na tjesku ona greda gore koja sastavlja loze i orasima se pritiskuje kad se tiješte masline. Rj. 280b.

tijom, adv. vidi tiho: Pa je vili tijom besjedio. A vuk vranu tijom besidio. Rj. tijom (mjesto) tihom, u krajevima gdje se glas h u govoru pretvara u glas j. vidi tiho, tihom.

tik, (u Hrv.) n. p. moja je kuća tik do njegove, *ganz, paene, cf. baš*. Rj. tako da se nje dotiče. adv. — ticati, doticati; tik. Korijeni 83.

tikāč, tikāča, m. (u Srijemu) vidi tkalac. Rj. vidi i tkač (ТКАЧЬ), od čega je u tugjinstvu postalo tikač. Osn. 348.

tikānje, n. verb. od tikati i tikati se. — 1) radnja kojom tko tiče koga. — 2) radnja kojom se tko tiče s kim.

tikati, tičēm, v. impf. u Hrv. — 1) koga, govori mu »ti«: on njega tiče; dutzen, fratrem appellare aliquem. — 2) sa se, recipr. oni se tiču, govore jedan drugome »ti«; sich mit Jemandem dutzen.

tiknuti, tiknēm, v. pf. vidi taći: Momak viknu, a gjogata tiknu. Rj. vidi i syn. kod taći. v. impf. ticati.

tikva, f. Rj. dem. tikvica. augm. tikvetina, tikvina, tikvurina. — 1) *der (Flaschen-) Kürbis, cucurbita lagenaria Linn.* Tikava ima od mnogo ruku. Rj. dem. tikvić. — a) tikva rođenā, koja je u dnu široka, po tom gore sužena pa opet malo u dugulj raširena . . . pošto se osuši, u njoj se nosi voda . . . jedna je vrsta od njih tako mala da ne može ni litru vode uzeti, i ovo se zove barutna tikvica, jer su u Srbiji od prije ljudi u njima nosili barut o pojasu. Rj. vidi grljača. — b) *erg* ili *krbanj*, koji je u dnu takogjer širok, ali ima držak tanak i jednak . . . Rj. — c) *natega* ili *nategača*; ova je dolje okrugla ili duguljasta, ali ima vrlo dugačak držak. Rj. — d) *plōsnā*, koja je plosna gotovo kao ploska; ona se probuši sa strane pa se u njoj nosi rakija i drugo piće. Rj. — e) *jurgeta (Trompeten-Kürbiss)*, ona je vrlo duguljasta i na zemlji ne može drukčije stajati do položke . . . Rj. — Tikve se najviše siju oko plotova ili se uza njih udaraju rozge, da bi im vriježa išla u visinu te tako da bi im rod visio i pravo rastao. Rj. vidi i debela tikva, šućur, tutlić, varenjaka, vodenjaka, vodnjaka. — Donesu tikvu s vodom, pa kad stanu piti, a to u tikvi vino. Npr. 82. Kad se tikva pokondiri. (Kad se pogospodi onaj kome ne prilikuje). Posl. 121. Ko s vragom tikve sadi, o glavu mu se razbijaju. 153. Pobljedio kao šljepačka tikva uz berbu. 250. Kao n. p. što se nadjevaaju tikve ili keleraba. Pis. 40. On bi i Srblje sve u jednu tikvu saćerao pa zatisnuo, da ne čuje svijet kako oni govore. Rj.¹ XII. — 2) gdje koji zovu i *bundeve* tikve. Rj. syn. kod bundeva. — 3) divlja tikva, (u Dubr.) *Gichtrübe, bryonia*. Rj. *(dioica L. Rj.²)*. — 4) debela tikva, *bryonia alba L. Rj.³* — 5) *der Schädel, calva*. Rj. kaže se pogrdno za glavu. vidi pasjača. isp. lubanja. — Tikva ti je šuplja. Stulli. Vražija je, brate, u tebe tikva. J. Bogdanović.

tikveni, adj. n. p. sjeme, *Kürbis-, cucurbitae, cucurbitinus*. Rj. što pripada tikvi.

tikvetina, f. augm. od tikva. Rj. vidi tikvina, tikvurina. — takva augm. kod babetina.

tikvica, f. dem. od tikva. Rj. — Vezma, kao mala rožana tikvica kojom se puške potprašuju; cf. bāsma 2. Rj. 56b (vidi i čila 2). Viri k'o miš iz tikvice. DPosl. 150. Za pojasom dva pištolja, a oko pojasa mazalica i barutni rog ili tikvica. Danica 2, 106. Nagje divlju lozu i nabra s nje divljih tikvica. Car. II. 4, 39.

tikvić, m. *ein kleiner Kürbiss, cucurbitula*: Daj mi, prijо, jednu tikvu. Ne dam, bogme, ni tikvića. Rj. mala tikva 1.

tikvina, f. augm. od tikva. Rj. vidi tikvetina, tikvurina. — takva augm. kod bardačina.

tikvurina, f. augm. od tikva. Rj. vidi tikvetina, tikvina. — takva augm. kod baburina.

tila, f. *Art Baum, arboris genus*. Rj. nekakvo drvo. *Geisklee, cytiscus Weldeni Vis.* Rj.³

tili, adj. vidi tinji. — Sedne na konja pa teraj za njima, i sa tili čas ih stigne. Npr 21. Kad sednu ve-

čerati, onaj veliki kazan s jelom za tili čas progje. 74. I tako za tili čas vojska neprijateljska prsne i razbegne se kud koje. 207.

tilisum,* m. der Talisman, signum magicum, cf. hamajlija: ona bje svake tilisume. Rj. vidi i zapis 1.

tilov, adj. što pripada tili. potvrda u riječi koja ide. — sa akc. isp. lva, l'vov, l'vovina.

tilovina, f. Holz von tila. Rj. drvo tilovo.

tilut, tilúta, m. (u C. G.) vidi teluće. Rj. u noža kao hrbat. suprotno ostrice, ostrice. — tilut (osn. u starom ТИЛУТ, od koje je zatilak). Osn. 222.

tilutice, (u Bosni) vidi nasatice. Rj. n. p. udario ga sabljom tilutice, t. j. tilutom, a nije ostricem niti pljoštimice ili ličimice.

Tima, m. (ist.) vidi Timo. Rj. — hyp. od Timotije.

timár,* timára, m. — 1) das Striegeln, usus strigilis in equis, labor strigilis. Rj. isp. timarenje. Stara mati rano podranila, pa dorata timar učinila, nahranila, ata napojila. HNPj. 4, 467. — 2) (u C. G.) vidi takum: A vojvoda konja pod timarom. Rj. oprava konjska. vidi i sersan. — 3) Art Lehngut, praedii beneficiarii genus, cf. zijamet: Oduz'o mi zemlju i timare. Rj. nekaki spahiluk. — Imao sam nešto malo blaga, mloge lave i mloge timare. Npj. 2, 275. Pa ja imam tri timara raje . . . Svaki timar daje na godinu za trećinu po trideset kesa. HNPj. 4, 532. timari,* spailuk. Npj. 1 2, 305 (i lav* biće nekake spahiluk).

Timár, Timára, m. knežina nahije Trebinjske. Rj. **timárênje**, n. das Striegeln, strigilis usus. Rj. verb. od timariti. radnja kojom tko timari n. p. konja. isp. timar 1.

timáriti, timárim, v. impf. striegeln, strigili rado. Rj. timariti konja, časagijom ga čistiti. v. pf. slož. iz-timariti, o-timariti. — Segrti čiste harove i košare, timare i poje konje, itd. Rj. 835b. Nagje očina konja i stane ga hraniti i timariti, te za mesec dana opravi se konj kao kaka tica. Npr. 28. Metne ždrijebe u košaru, i stane ga timariti. 177.

timaróvanje, n. verb. supst. od timarovati se. — radnja kojom se n. p. pavu timaruje.

timaróvati se, timárujem se, v. r. impf. (st.) sich putzen, componere pennas: Pavu nam se timaruje. Rj. perje svoje čistiti.

timjan, m. vidi tamjan. Rj. vidi i tamljan, tamjan. od Grč. thymiana. — Pa ću odsad harać davat' crkvi . . . jedan (tovar) voska, a drugi timjana. Npj. 3, 76.

Timo, m. (juž.) hyp. od Timotije. takva hyp. kod Dobro. vidi Tima.

Timočani, m. (pl. Timočani) čovjek iz Timoka. Rj.

Timočanka, f. vidi Timočkinja. Rj. žena iz Timoka.

Timočki, adj. von Timok. Rj. što pripada Timoku.

Timočkinja, f. žena iz Timoka. Rj. vidi Timočanka. isp. Peštankinja i Peštanka.

Timok, Timòka, m. — 1) voda na granici među Srbijom i Bugarskom. isp. Rj. — Na Timoku zlatnome potoku. Rj. — 2) kraj uz vodu Timok. isp. Rj.

timor, m. (u Dalm.) der Felsen, rupes, cf. kamenjak, stjenjak. Rj. vidi i krš 1. isp. stijenje. — Oro gn'jezdo vrh timora vije, jer slobode u ravnici nije. Iv. Mažuranić. Iskra. Zagreb. 1846. str. 197. riječi s takim nast. kod divor.

Timòtija, Timòtije, m. Timotheus. Rj. ime muško. hyp. Tima, Timo. — nast. u Timotija nastao prema muškim imenima Ilija, Zaharija (Zarija). isp. Antonija.

tin, m. (u Hrv.) die Scheidewand, paries, cf. pretin. Rj. što dijeli n. p. jednu sobu od druge. vidi i perda, pregrada, prijeboj 1.

tindirik, m. nekake trepetljike: Megju noge velikog vezira, do vezira trista tindirika, vezir drži teška degeneka: ko pomrsi trista tindirika, da mu udri trista degeneka. Rj.

tininini, u pripjevu, cf. tananana. Rj.

tiniti, tinim, v. impf. (u Hrv.) kuću pregragjivati, verschlagen, parietem duco per —, cf. pretiniti (v. pf.). Rj. tin graditi. v. impf. slož. pretinjivati.

tinča, f. J. Bogdanović. die Tinte. vidi crnilo, mastilo 1, murećep 1. — Daj de meni tinče i papira, da ja pišem listak knjige bile. HNPj. 2, 32.

tinj, m. (u Srijemu) sijeno ili paprat ili slama, što se meće izmegju dva plota kad se što optinjuje. cf. optinjivati. Rj.

tinjânje, n. das Glimmen, ignis gliscens. Rj. verb. od tinjati. stanje koje biva, kad tinja vatra.

tinjati, tinjâ, v. impf. glimmen, glisco: tinja vatra. Rj. — tinjati (slabo gorjeti, prestajati gorjeti). Kori-jeni 100. v. pf. slož. stinjati se.

tinjênje, n. Rj. verb. od 1) tiniti, 2) tinjiti. — 1) radnja kojom tko tini, pregragjuje kuću. — 2) radnja kojom tinji, optinjuje što, n. p. svinjac, košaru. vidi optinjivanje.

tinji, njê, adj. n. p. za tinji čas, bald, hurtig, in kurzer Zeit, brevi, impigre. Rj. vidi tili. kao taki, odmah, za jedan čas.

tinjičica, f. u ovoj zagoneci: Tinjičica vinjičica, u nju poje vitikos (dijete u kolijevci). Rj.

tinjiti, tinjim, v. impf. (u Srijemu) vidi optinjivati. Rj. tinjiti, optinjivati n. p. košaru, svinjac: metati tinj izmegju dva plota, što se ispletu od pruča n. p. oko košare, svinjca. v. pf. slož. optinjiti.

tip, tipa, m. der Typus, τῦπος. adj. tipski. — I razgovori o drugim narodima i državama nemaju sada onoga staroga tradicionoga tipa. Zlos. 286.

tipa, f. u zagoneci: Tipa na tipu, a nigdje krpljena nije? ili: Tipa na tipu krpa na krpju, ni koncem šveno, ni iglom bodeno? (kokoš). Rj.

tipalo, n. u klaviru sprava po kojoj se udara. P. Budmani, ARj. V. 46b. die Claviatur, Tastatur. biće od tipati, koje ima Stulli iz Mulih, a znači tangere, attingere, pipati, ticati, dirati. akc. biće tipalo. — za nast. isp. bučalo.

tipár, tipára, m. u riječima: po tiparu, n. p. govori, t. j. polako, gospodski (kao iz knjige, po tipiku?), langsam, lente. Rj. isp. tipav.

tipav, adj. langsam und ungeschickt (bei der Arbeit), tardus et ineptus. Rj. koji polako i smeteno radi. isp. tipar.

tipsa, f. vidi stipsa. Rj. vidi i kocelj, slanac 2, šap 1; der Alaun, alumen.

tipsânje, n. vidi stipsanje. Rj.

tipsati, tipsâm (tipsêm), vidi stipsati. Rj. variti u tipsi. v. pf. slož. otipsati.

tipski, adj. što pripada tipu, tipovima; typisch, typicus. — Cesto nekoga ili nešto počastim, po običaju dobrih naših starih, kojom tipskom rečenicom. Zim. 329.

1. **tír**, sagt man zur Ziege, damit sie beim Melken still halte, vox sistentis capram ad mulgendum, cf. tiri. Rj. uzvik kozi da stoji mirno, kad se muze.

2. **tír**, m. (u Dubr.) mah, Stoss, pulsus: Od prvoga tira, dobroga sina, — tako čestitaju mladencima poslije vjenčanja bez i kakoga ustručavanja — i sam sveštenik u crkvi. Rj.

tiranin, m. vidi tirjanin: I to začu paša tiranine. Treći traži paša tiranine. Rj. isp. zulumčar. — Zava-diše braću Petroviće, tiraninu srce nasladiše. Npj. 5, 4.

tiranisânje, n. verb. od tiranisati. radnja kojom tko tiraniše koga.

tiranisati, tiranišem, v. impf. tiranisati koga, tiranski s njime postupati; tyrannisieren, tyrannum esse in aliquem, tyrannica crudelitate vexare aliquem, za akc. isp. dūngjerin, dūngjêrisati. — Kad su ih obladali a oni nijesu onda njima upravljali, nego su ih upravo mučili ili tiranisati. Priprava 67.

tiranski, adj. što pripada tiranima. prema tiraniu kao tirjanski prema tirjanin.

tiri! cf. tír! Rj. uzvik.

tiriplik, * m. bijeli konci što se prodaju po dućanima, *Ladenzwirn, fila emta (non domi facta)*: i bijela tiriplik. Rj. — Razmetati preglju, t. j. u navijanju namještati pamuk ili tiriplik za uzvod ili usnovke. Rj. 633b. Uzvesti platno (pamukom ili tiriplikom). Rj. 772a.

tiringuske, f. pl. cf. opečenčelo (samo u onoj zagoneci). Rj. *vidi* tiringuske. — Polećele guske tiringuske, susrete ih opečenčelo? (t. j. varnice i verige). Rj. 462a.

tirjanin, m. der Tyrann, tyrannus: Bre tavnice cara tirjanina. Rj. *vidi* tiranin.

tirjanski, adj. tyrannisch, tyrannicus: Tirjanskoga cara Sulejmana. Rj. što pripada tirjanima ili tirjaninu kojemu god. *vidi* tiranski.

tirše,* tirseta, n. u čurčija tanka kožica koja se siječe na vrlo uske kaišiče te se njima šaraju haljine. Rj.

tis, m. *Lerchenbaum (gemeiner Taxbaum, Rotheiben)*. Rj.³⁾, *pinus larix* Linn. (*taxus baccata* L. Rj.³⁾ Rj. *vidi* tisovo drvo.

Tisa, f. — 1) die Theiss, Tibiscus. Rj. voda u Ugarskoj. isp. Potiski, Potisje. — 2) planina: Da idemo u Tisu planinu. Rj.

tisa, (u C. G.) n. p. »nijasam, tisa i vijek!« t. j. nikad. Rj.

tisić, m. mlado tisovo drvo. Rj. — take riječi kod brezić.

tiskanje, n. das Drücken, pressio. Rj. verb. od tiskati. radnja kojom tko tiska što.

tiskati, tiskām, v. impf. Rj. *vidi* tistati 1. v. pf. prosti tismuti. v. pf. slož. na-tiskati, po-, pro-, v. impf. slož. iz-tiskivati, na-, o-, po-, pri-, pro-, raz-, s-, u-, za-tiskivati i zatiskati. — 1) drücken, premo. Rj. — 2) stossen, trudo. cf. turati. Rj. — Brat brata nad jamu vodi, ali ga u jamu ne tiska. Posl. 28. sa se, reciproč.: Hrkati se, kao tiskati se, čupati se s kime, streiten, rixo. Rj. 806b.

tisnuti, tīsnēm (tīsnuh i tīskoh, tīsnu i tīšte), v. pf. Rj. tīsk(n)uti. prilog preglj. tīsnūvši, tīsnūv. I. pridjev tīsnuo, tīsnula, i tīskao, tīsla. II. pridjev tīsnūt. v. pf. slož. iz-tisnuti, na-, o-, po-, pri-, pro-, raz-, sa-, s-, u-, za-. v. impf. prosti tiskati, tīstati 1. — I. 1) drücken, premo. Rj. — 2) stecken, immūto: Pak je tīšte u špag od dolame. Rj. *vidi* turiti 3. — Uhvatiše jedan drugoga za glavu, i tīsnu jedan drugomu mač svoj u bok. Sam. II. 2, 16. — 3) ver-stossen, detruđo: Staru majku u svijet tīsnuo. Rj. *vidi* turiti 1. — Divljan primakne se uprav nad vodu, a gjak mu onda pritrči iza legja i tīsne ga u vodu. Npr. 150. — II. sa se, refleks. sich werfen, se conjicere: Dorinu se tīšte u ramena. Tiskoše se uprav k planinama. Rj. *vidi* turiti se 3, baciti se 2.

tisov, adj. *Lerchenbaum-, larignus*. Rj. što pripada tisu. — Tisova žgjelica, u nju dvanaest jabuka, u svaku jabuku po četiri šapice? (godina). Rj. 156b. Tisić, mlado tisovo drvo. Rj. 740b.

Tisovae, Tisōvae, m. planina u Cucama: U Tisovae tvrđi osvanula. Rj.

tisovina, f. *Lerchenholz, lignum larignum*. Rj. tisovo drvo. — Napravio mali žbanjic od tisovine. Rj. 155a.

tisovo drvo, n. der *Lerchenbaum, pinus larix* L. Rj. *vidi* tis.

tisuća, f. Tausend, mille, cf. hiljada: Jedna smrt tisuću uzroka (Posl. 112). Rj. — Jer sam ja Bog revnitelj, koji činim milost na tisućama onijeh koji me ljube. Mojs. II. 20, 6. Gospod da vas umnoži tisuću puta više. V. 1, 11. Bog drži zavjet svoj i milost svoju po tisuću koljena onima koji ga ljube. 7, 9. Stanite pred Gospodom po plemenima svojim i po tisućama svojim. Sam. I. 10, 19. Car Valtasar učini veliku gozbu tisući knezova svojih. Dan. 5, 1.

tisućan, tisućna, adj. millesimus. Stulli, što pripada tisući; der tausendste. *vidi* hiljadan, hiljadit.

tisućnik, m. — 1) starješina nad tisućom ljudi. *vidi* tisućnjik, bimbaša. — To su knezovi u plemenima otaca svojih, tisućnici Izrailjevi. Mojs. IV. 1, 16. Mojsije se razgnjevi na vojvode, tisućnike i stotinare. 31, 14. Ovijeh deset mladijeh siraca odnesi tisućniku. Sam. I. 17, 18. — 2) *vidi* tisućnjik 1.

tisućnjik, m. — 1) *vidi* hiljadar. Rj. koji ima novaca na tisuće. — 2) *vidi* tisućnik 1. — isp. adj. božitnji i božični, kojima u značenju nema nikake razlike; po tome tisućnik i tisućnjik znače sasna isto. isp. i kućnik i kutnjik, nemoćnik i nemotnjik, nesrećnik i nesretnjik, noćnik i notnjik, pomoćnik, i pomotnjik, itd.

tisē, comp. od tiho: Tiše, tiše, biće više. Rj.

tisēnje, n. (zap.) *vidi* tješenje. Rj. verb. od tīšiti. radnja kojom tko tiši n. p. dijete.

tišina, f. — 1) die Stille, silentium. Rj. kad svi šute, nitko ne govori. — Nekolike paše i više od šeset bimbaša sede u naokolo; no kod sviju njih taka je bila tišina, da bi čovek mogao čuti muhu da leti. Miloš 129. Kad otvori sedmi pečat, posta tišina na nebu oko po sahatu. Otkriv. 8, 1. — 2) die Windstille auf Flüssen, silentium venti. Rj. kad na vodi vjetar ne duha te je sve mirno: Tada ustavši zaprijeti vjetrovima i moru, i postuđe tišina velika. Mat. 8, 26. amo pristaje i ovaki primjer: Nema ti više ni kamena na kamenu od onijeh gradova, svuda je oko njih pusto i prazno; mrtva tišina sve je pratisla. Priprava 77.

tīšiti, tīšim, (zap.) *vidi* tješiti. Rj. v. impf. biće, kao što pokazuje i primjer, i u južnom govoru u značenju tješiti 1, t. j. tīšiti što činiti da bude tiho. isp. tiskati. — Dobro tiši, a u glavu ne tiči. (Reče se za čele kad se sabijaju u košnicu, i znači da ih zviždeći valja zvati, a u glavu od košnice ne ticati, da budu dobre. U Risnu). Posl. 61.

tiskanje, n. das Beschwichtigen, to sopire. Rj. verb. od tiskati. radnja kojom tko tiska n. p. dijete.

tiskati, tiskām, v. impf. beschwichtigen, sopio. Rj. n. p. dijete, činiti da bude tiho. isp. tješiti 1, tīšiti. v. pf. slož. stīšati, utīšati 2. — Starija braća skoče na nj (na najmlagjega), gotovo da ga ubiju... Otac ih stane opet umirivati i tiskati. Npr. 63.

tīšma, f. (u Srijemu) *vidi* naloga. Rj. *vidi* i naval, navala. — Danas je na sajmu na kukuruzima velika tīšma (jagma). J. Bogdanović. tīš(t)ma (ispalo je t izmegju š i m). od tīštati se. isp. Korijeni 84.

tīšnja, f. *vidi* protisli. Rj. *vidi* i protisci, probodi, provor, sandžije, tīštavci; das Seitenstechen, pleuritis. — pritisak, protisci; tīšnja (k je ispalo); tiskati. Korijeni 83. tīsk(n)-nja, ispadarši k, s se pred nj promijenilo na š. riječi s takovim nast. kod čežnja.

tīštānje, n. das Drücken, pressio. Rj. verb. od 1) tīštati. 2) tīštati se, koje *vidi*.

tīštati, tīštām, v. impf. Rj. tīštati (št stoji mjesto šć od sk: tiskati); v. pf. slož. iz-tīštati se, po-tīštati, pre-tīštati. — I. 1) drücken, premo. Rj. *vidi* tiskati 1. — Nitko ne zna gdje haljina ali crec(l)ja tīšti, i ako dobro stoji, nego tko je nosi. DPosl. 85. — 2) ängstigen, kümmern, angō: to me tīšti. Rj. kao na duši, na srcu; u tjeskobi sam, u brizi sam. — II. sa se, reciproč. einander drücken, premere se invicem: Dva se gjeda tīšte, a izmegju njih bijela pjena pišti (vodenično kamenje i brašno). Rj.

tīštāveci, m. pl. Seitenstechen. gen. tīštāvācā. *vidi* tīšnja, i syn. ondje.

tīta! weg da (zu Kindern, dass sie etwas nicht angreifen sollen), vox impediēntis infantem ne quid tangat. Rj. uzvik djeći, da ne tiču u što.

1. titi, tījem, v. impf. fett werden, pinguesco. Rj. postajati pretio, tust, debeo. *vidi* debljati 2. isp. gojiti se. v. pf. slož. utiti. — Tiju paše po pustinjama, i

humovi se opasuju radošću. Ps. 65, 12 (*pinguescent speciosa deserti; es werden feist die Triften*).

2. titi, oču, *vidi* htiti: Odbigla ga majka i ljubovca, a ne tila sestra Dorotija. Rj. u *zapadnom govoru gdje se i glas h ne čuje, mjesto htjeti, hoću*.

titiringsuske, u ovoj zagoneci: Polećele *titiringsuske*, tamo gorjen po molišboga, susrete ih opepenčelo: »Gje idete *titiringsuske*?» »Gje idemo da idemo, tebe ne pitamo«. (varnice od ognja i verige ili tavan). Rj. *vidi* tiritingsuske.

titla, τίτλος (*od Lat. titulus*). *znak nad riječima, u kojima je izostavljeno po gdje koje slovo kraćega pisanju radi*. — Ne će nestati ni najmanjega slova ili jedne *title* iz zakona dok se sve ne izvrši. Mat. 5, 18 (*unus apex; Ein Punkt*). Starali su se da pišu što se može kraće; i tako su počeli *nadmetati title* i skraćivati onakove riječi, koje često dolaze. Rj. XXXIV. Sveta crkva, ni za jednu *titlu* ne odstupa jući od riječi Hristovijeh, dovodi nas megju djecu njegovu. DP. 177.

titnjānje, *n. verbal. od* titnjati. Rj.

titnjati, titnjām, *v. impf. kad malo dijete spava, reče se: titnja, t. j. goji se, raste, zunehmen, crescere*. Rj. — značenje (korijenu) *jačati: titnjati*. Korijeni 96.

titōr, m. (τίτορ) *der Wohlthäter eines Klosters, benefactor monasterii aut ecclesiae, cf. priložnik*. Rj. *dobročinac manastiru ili crkvi*.

titōrija, *f. (u Boci) vidi* nurija. Rj. *i ondje syn. — tugja. isp. titor*.

titōrin, *m. der Verwalter, curator*: Al' ja nemam blagu *titōrina*. Rj. *isp. upravitelj. — tugja. isp. titor*.

titōriti, rīm, *v. impf. plegen, colo, u ovoj pjesmi: Svu noć svoga konja titorio*. Rj. *njegovati. za postanje isp. titor*.

titōrka, *f. die Wohlthäterin des Klosters, der Kirche, benefactrix*. Rj. *koja priloži manastiru ili crkvi. isp. titor*.

titra, *f. — 1) igra u kojoj se okrugli kamačići bacaju iz ruke u visinu i dočekuju opet na ruku i hvataju u ruku . . . Rj. vidi* titralica 2, piljak, škulj 2. — **2) pl. fitre (u šali) die Hoden, testiculi**. Rj. *vidi* mudo, jaje 2. — **3) (u Hrv. oko Perušića) vidi kukurjak. Rj. *nekakva trava*.**

titralica, *f. — 1) jabuka što se njom titra, der Wurfapfel, pomum jaculum*. Rj. — **2) vidi** titra 1. Rj. *i sgg. ondje*.

titranje, *n. das Werfen der Aepfel in die Höhe um sie wieder in die Hand aufzufangen, projectio pomorum in altum, eorumque exceptio*. Rj. *verb. od* titrati se, *radnja kad se tko titra*.

titrati se, titrām se, *v. r. impf. — 1) im Falle aus der Höhe auffangen, excipio projectum quid manibus*. Djevojke se *titraju jabukama*: uzme djevojka dvije jabuke, pa ih brzo jednu za drugom baca u nebo i dočekuje u ruke: Pa se *titra* zlatnim *buzdovanom* k'o gjevojka zelenom *jabukom*. Rj. — **2) kim, einen zum Besten haben, ludifico quem. Rj. — *Titra se njime*. (Drži ga za budalu). Posl. 317.**

titreike, *f. pl. das Flitterwerk, die Quincaille, bractea tremulae*: Na sindžirim' sitne *titreike*, što gjevojke nose o gr'ocu. Rj. — značenje (korijenu) *bacati, mahati, treptjeti*: *titra, titrica, titrati se, titralica, titreike*. Korijeni 90.

titrica, *f. (u Baranji) die gemeine Kamille, matricaria chamomilla*. Rj. *biljka. vidi* i carev cvijet, lipica 2, prstenak 3, raman, rametak. — *značenje korijenu vidi kod* titreike.

titula, *f. titulus, der Titel*. — Pošljite mi vašu *titulu*, kako ste radi da je štampan. Straž. 1886, 1514. U *titulama* nekih srpskih vladalaca nema Zete. DM. 11.

tižika, *f. (u Srijemu) Lungensucht, phthisis pulmonalis*. Rj. *vidi* suha bolest, *i syn. ondje*. — *tižika (ital. tistica, phthisis)*. Osn. 277.

tjā, (u Hrv.) *vidi* ča, *cf. tija*. Rj. *adv. kojim se pokazuje daljina vremenu ili mjestu. vidi* i čak, dori do. — *Tja još prije* Tomine kuge. *Tja u* Mirunov džardin. DPosl. 127. Tko okusi meda od vladanja, žegja njim *tja do* smrti. 131. *Tja* (u ovoj knjizi mjesto Slavenskoga »daže« i Turskoga »čak«) govori se u Dubrovniku, a u Boci i u Crnoj Gori kaže se »ča«. Nov. Zav. VIII. Carova smrt od Adama *tja do* Mojsija. Rim. 5, 14. Grijesi njezini dopriješe *tja do* neba. Otkriv. 18, 5.

tjēca, *f. (u Omišu i u Dubr.) vidi* tica. Rj. *vidi* i ptica.

tjēlesan, *tjēlesna, adj. što pripada tijelu. suprotno bestjēlesan. vidi* tjelesni. *isp. puten*.

tjēlesina, *f. augm. od* tijelo. Rj. — Gaze jadne krvi od junaka, *prevračaju mrtve telesine*. HNpj. 1, 285. *takva augm. kod* bardačina.

tjēlesni, *adj. körperlich, corporis*. Rj. *neodregjeno tjēlesan. što pripada tijelu. isp. puten. suprotno bestjēlesan*. — Po sre i *po telesnom junaštvu* bio je (Veljko) prvi. Danica 1, 88. Znamo da je zakon *duhovan*, a ja sam *tjēlesan*, *prodan pod grijeh*. Rim. 7, 14. Jesu li u tebe (Bože!) *oči tjelesne?* *vidiš* li kao što *vidi* čovjek? Jov 10, 4. Boljeti . . . u *tjēlesnom smislu*, kad je *bol* koji se osjeća *tjēlesan* . . . u *prenesenom smislu* subjekat može biti *umno* i *tjēlesno* što. Daničić, ARj. 536a. Malo krivica, za koje bi bile odregjene *tjēlesne kazni*. DM. 297. Da prirodne kako *tjēlesne* tako i *duševne* snage Slavena ni najmanje ne zna. Rat 39. *adv. Koji su po tijelu, tjelesno misle*. Rim. 8, 5. *Posteći se tjelesno, dajte da se postimo i duhovno*. DP. 103.

tjēlesnōst, *tjēlesnosti, f. Stulli, osobina ili stanje onoga što je tjelesno; Körperlichkeit, corporalitas. suprotno bestjēlesnost. isp. putenost*.

tjelica, *f. vidi* stražnjica. *i syn. ondje*. — I tko god omrči *tjelicu*, a pak reče: i ja sam kovač. DPosl. 30. Košulja mu *tjelice* ne dotiče. 49. *tjelica, zadnjica*. XVIII.

tjēme, *tjēmena, n. der Scheitel, vertex*. Rj. *dem. tjēmešće*. — Kad padne šljeme na *tjēme*. Posl. 119. Udariće te Gospod prištem zlim . . . *od stopala* noge tvoje *do tjēmena*. Mojs. V. 28, 35. *Od pete do tjēmena* ne bješe na njemu mane. Sam. II. 14, 25. Gospod *satire* glavu neprijateljima svojim i *vlasato tjēme* onoga koji ostaje u bezakonju svojem. Ps. 68, 21. Za to će Gospod učiniti da *očelavi tjēme* kćerima Sionskim. Is. 3, 17.

tjēmenjača, *f. — 1) u* djece na glavi kao putnjica ili kraste, *eine Art Ausschlag am Kopfe der Kinder, pustularum genus*. Rj. *na* *tjēmenu*. *der Schmeerfluss, der Gneis; eczema seborrhoicum (neonatorum)*. Rj.³ — **2) vidi** tepeluk 1. Rj. *vidi* i tepe, tepelak. — *riječi s* *takim nast. vidi kod* ajgirača.

tjēmešće, *n. dem. od* tjēme. Rj. — *takva dem. kod* djetešće.

tjēna, *f. (u Bosni i Herc.) n. p. na* jajetu, *die Membrane, das Häutchen, membrana, cf. tjenica, opna*. Rj. *kao* tanka *kožica. vidi* čena.

tjēnica, *f. dem. od* tjēna, *n. p. u* jajeta, *povrh* mljeka. Rj. *vidi* čenica, *tjenica; opnica*. — Polje nam rodilo vinom i šenicom . . . *planine* urdom i *tjenicom*. Kov. 71 (*Tjenica* ovdje znači skorup. Vuk).

tjēralac, *tjēraoca, m. expulsor, qui in fugam agit, conjicit*. Stulli. *koji tjera koga ili što. — za* *nast. isp. čuvalac*.

tjērāncija, *tjērānka, f. vidi* terancija, *teranka. isp. tjeranje* II 2.

tjērānje, *n. das Treiben, agitatio*. Rj. *vidi* čeranje. *verb. od* I. *tjerati*, II. *tjerati se*. — **I. radnja** *kojom tko tjera što*: Gjjjotaljka, gjjijotka, veliki bič, kojim se četiri konja *tjeraju* (u kojemu se *tjeranju* često viče: gjjijol) Rj. 149b. — **II. 1) radnja** *kojom se tjeraju sečevi*. — **2) radnja** *kojom se tko s kim tjera*

n. p. po sudu: Bolja je mršava pogodba nego pretila pravda. (Pravda ovgje znači raspra i čeranje po sudu). Posl. 21.

tjërati, tjërâm, v. *impf.* Rj. *vidi* čerati, goniti, jûriti 1, puditi, vjati 1. v. *pf. slož.* dð-tjërati, iz-, na-, o-, ob-, po-, pre-, pri-, pro-, raz-, sa-, s-, u-, za-. v. *impf. slož.* do-tjërivati, iz-, na-, ob-, itd. — **I.** *treiben, agito.* Rj. — Ozlotrbio sam se, t. j. tjera me na polje (boli me trbuh). Rj. 451b. Širaj, širvolja, vo koji u širinu tjera rogove. Rj. 840a. Onda sedne na konja pa teraj za njima. Npr. 21. Devojka će te terati da joj doneseš žive vode. 70. Siromaha ne teraju prazna ispred svojih kuća. 90. Na ti ovi štap da čerastoku . . . čerajući pred sobom stoku. 149. Šura, nevolja me tera . . . 211. Bolje (ti) je da te čera Turčin sa sabljom nego Švabo sa perom. Posl. 27. Vjetar kapom čerati. (Misliti ili činiti ono što biti ne može; biti vjetrogonja). 36. Klin klin tjera, a sjekira obadva. 134. Progj' se vruga, ne čeraj mu traga! 263. Čera mak na konac. 324. Parbu tjera rad orlove sjene. DPosl. 93. Ne čerajte osete na raji. Npj. 4, 134. Ja č' Omera čerat' Bijeljini, vi ni jedan za mnom ne trčite. 4, 332. Nekolika čoveka mogu pred sobom terati te dvokolice zaklonivši se za daske. Miloš 85. On je sad tuži i čera s njom proces! Straž. 1887, 14. Tada se vrati Saul ne tjerajući dalje Davida. Sam. I. 23, 28. Šta te tjera da tako odgovaraš? Jov 16, 3. Bijesno živinče, kad tjera svoju volju. Daničić, ARJ. 298a. On (Svetić) jednako tjera poznatim načinom svojim bez bazisa i metoda učene radnje. O Sv. O. 4. sa se, *pass.*: Bādalj, oštro gvožđe usagjeno u ostanj, te se njim volovi tjeraju. Rj. 11b. Klin se klinom čera. Posl. 135. — **II.** sa se, *recipr.* — **I)** *rummeln (von Hasen), koč.* Rj. *zečevi se tjeraju, kad se upaljuju.* *vidi* goniti se 2. *isp.* upaljivati se. *krava se vodi; krmača se buca i bukari; kučka se buca i kūča; mačka se freca.* — **2)** *sich verfolgen (mit Prozesen), persequi se in foro.* cf. goniti se 1. Rj. — Teglitu se klipka (s kim — t. j. čerati se). Posl. 313. Dok jedan teče da se teraju kako s Turcima, tako i sa Srbima, koji ih tako ostavljaju. Miloš 82. Šain-Avdija otide negdje u veče samo sam da ubije nekaka spahiju, koji se s nekakim njegovim momkom čerao oko nekake zemlje. Npj. 1, XXX.

tjërba, f. *vidi* terba. *isp.* tjerancija, tjeranka; tjeranje II 2.

tjeskoba, f. *die Enge, angustiae.* Rj. *vidi* českoba, tjeskota, tjesnoća; tjesnjak. *riječi s takim nast. kod gusoba.* — **1)** u *tjesnom smislu:* Ovaj je namastir u neiskazanoj vrleti i tjeskobi. Danica 1, 2. Ali ja ne mogu izlaziti iz tjeskobe ovoga pisma, nego ću ti samo opisati zavjete kalugjerske. DP. 256. — **2)** u *duševnom smislu:* Stegoše me zamke smrtne. U tjeskobi stoji prizvah Gospoda. Sam. II. 22, 7. U tjeskobi sam lutoj; ali neka zapadnemo Gospodu u ruke. 24, 14. U tjeskobi od navaljivanja zapadne erke, Milutin nije mnogo birao kako će raditi. DM. 31. *vidi* stiskolj.

tjeskoban, tjeskobna, *adj.* *vidi* tjeskotan. Rj. *vidi* i českoban, tjesan.

tjeskôta, f. (u C. G.) *vidi* tjeskoba (1 i 2). Rj. *vidi* i českota, tjesnoća. *riječi s takim nast. kod čistota.* — Radi kršna njihova predjela, rad' českote njihovih klanaca. Šćep. mal. 74 (českota griješkom m. českota).

tjeskotan, tjeskotna, *adj.* *enge, angustus, cf.* tjesan. Rj. *vidi* českotan, tjeskoban.

tjesnac, tjesnâca, m. *der Engpass, angustiae, cf.* klanac. Rj. *vidi* i bogaz, grotlo, klisura, ždrijelo, ždrlo, žvalo. *isp.* i grlo 8.

tjesnoća, f. *die Enge, angustiae.* Rj. *vidi* tjeskoba 1 i 2, tjeskota. — *riječi s takim nast. kod bistroća.*

tjestav, *adj.* «Eto su mi ruke tjestave, istom sam krv zakuvala». J. Bogdanović. *vidi* tjestavan, tjestan.

tjestâvan, tjestâvna, *adj.* *vidi* tjestan. Rj. n. p. *tjestavna ruka: za koju prione tjestav. vid i tjestav.*

tješênje, n. Rj. *vidi* češenje 1. *verb. od tješiti.* — **1)** *radnja kojom tko tješ i n. p. dijete (das Beruhigen, pacatio. Rj.).* — **2)** *radnja kojom tko tješ i n. p. žalosna (das Trösten, consolatio. Rj.).*

tješilac, tješioca, m. *koji tješ i. vid i tješitelj, utješitelj.* — Slušao sam mnogo takih stvari; svi ste dosadni tješioci. Jov 16, 2. *riječi s takim nast. kod čuvalac.*

tješitelj, m. *koji tješ i. vid i tješilac, utješitelj; der Tröster, consolator. riječi s takim nast. kod boditelj.* — Zadržao sam 49 riječi Slavenskih . . . tješitelj, utješitelj. Nov. Zav. V. Ako je tješitelj, neka tješ i; koji daje, neka daje prosto. Rim. 12, 8.

tješiti, tješim, v. *impf.* Rj. *vidi* češiti 1. v. *pf. slož.* po-tješiti, pou-tješiti, u-tješiti. v. *impf. slož.* utješavati. — **1)** *beruhigen, paco, n. p. dijete. Rj. vid i tišiti. tiškati.* — Kad je vid i gje plače . . . Onda tješeci je rekne joj da se za to ne brine. Npr. 126. Dijete pišti i čiči, te svi u plač i u vrisku, a proročica ih stane češiti i govoriti da se ne boje. 214. Bave se oko djevojke i nju razgovaraju, od plača tješ. Kov. 64. Zaleći ga tješise ga za sve zlo što bješe Gospod pustio na nj. Jov 42, 11. — **2 a)** *trösten, consolator. Rj.* — Mnogi bijahu došli k Marti i Mariji da ih tješ za bratom njihovijem. Jov. 11, 19. Jakov tužase za sinom svojim . . . ustadoše oko njega tješeci ga, ali se on ne dadijase utješiti. Mojs. I. 37, 35. Ne trudite se da me utješite za pogiblju kćeri naroda mojega. Is. 22, 4. — **b)** sa se, *refleks.* — Za muku smo sazđani. (Kad se ko tješ što se mñi). Posl. 84. Što pogaća više u vatri stoji, to boljega gosta čega. (Ovijem se tješ djevojke koje stoje neudate). 359. Onda bismo se za prošarše tumaranje mogli tješiti i tijem, što su i Rusi išli od prilike ovijem putem. Pis. 21. Tješ se Gospodom, i učiniće ti što ti srce želi. Ps. 37, 4. Tješicu se zapovijestima tvojim, koje ljubim. 119, 47.

tješujak, tješnjaka, m. — Sa sviju me strana stislo, pa sam ti u vrazjem tješnjaku. J. Bogdanović. *osn.* u tjesan. *vidi* tjeskoba, tjeskota, tjesnoća; stiskolj.

tjestan, tjestana, *adj.* n. p. ruke, beteigt, massa illitus. Rj. (ruke) za koje prione tjestav. *vidi* tjestav, tjestavan.

tjeti, dću, *vidi* htjeti. Rj. u *krajevima gdje se glas h ne čuje u govoru.*

tkâč, tkâca, m. *koji tka. vid i tkalac, tikač. za nast. isp. brač, klač.* — Presjekoh život svoj kao tkač. Is. 38, 12. Tikač je u tugjinstvu postao od tkač (TKAČA). Osn. 348.

tkâčev, *adj.* što pripada tkaču. *vidi* tkalčev. — Operem po običaju oba komada (svile), da bi ih očistio od poganštine, koja je za njih prionula od ruku tkačevih i trgovačkih. Danica 2, 128.

tkâčkī, *adj.* što pripada tkačima ili tkaču kojemu god. *vidi* tkalački.

tkâlac, tkâlca, m. *der Weber, textor.* Rj. *koji tka. vid i tkač, tikač.*

tkâlački, *adj.* što pripada tkalcima ili tkalcu kojemu god. *vidi* tkački.

tkâlčev, *adj.* što pripada tkalcu. *vidi* tkačev.

tkâlja, f. *die Weberin, textrix.* Rj. *koja tka. isp. zlotkalja. riječi s takim nast. kod grebenalja.* — Nova tkalja, nova natra. Posl. 225.

tkânica, f. *ein gewebter Gürtel, Schärpe, cingulum textum.* Rj. *pojas tkan. vid i kanica 1. dem. tkaničica.* — A po dibi soj-srmali, tkanica, pri tkanici soj-srmali noževi. Npj. 1, 359. On oblači po dolami od srme tkanicu, po tkanici pasa mukadema. 3, 535.

tkânice, f. *pl. Art Frauengürtel, cinguli genus, cf. pafte.* Rj. *nekakav ženski pojas. vid i pavte, udžbašije; pafte 2, pafte, pafte 2, kolan 2.*

tkâničica, f. *dem. od tkanica.* Rj. — Devojka im

čobanica, na njoj kratka kabanica i srebrna tkanićica. Npj. 1, 431.

tkanina, *f.* što god tkano. vidi tkanje 2, tkivo, čivo. *das Gewebe, textura.* — Diba, skupa svilena tkanina, u koju je zlato utkano, brokat. Rj.³ 123a. Skupa svilena tkanina. Budmani, ARj. II. 369b. Prsi njene stezao je jelečić od vunene tkanine. Zim. 57.

tkanje, *n.* — **1)** *das Weben, textus.* Rj. radnja kojom tko tka: Blizna zove se ono kad se u tkanju prekine jedna žica i tako se oče te se u platnu poznaje. Rj. 31a. Lasno je tkati, kad je tkanje otko. Rj. 476a. Kad djevojka nagradi tkanje, ona tka a nikad ne meri koliko je otkala. Živ. 324. — **2)** *das Gewebe, textura.* Rj. što god tkano, *n. p.* platno, sukno. vidi tkanina, tkivo, čivo. — Još i sada tkaju Indijani na razbojima vrlo prostim . . . oni prave na ovima prekrasna platna (tkanja), ali im posao ide od ruke odveć sporo. Priprava 142.

tkati, čem (tkām, u Sarajevu i tkēm) *v. impf. weben, tezo.* Rj. *isp.* klčati. tkati, tkem (govori se i u Hrv.), i pretvoriti se k pred umetkom e u č: tčem, a t otpada: čem. u 3. licu množ. osim pravilnoga tku ima i ču po drugom razdjelu pete vrste. Obl. 111. *v. pf. slož.* do-tkati, izā-, na-, o-, po-, sa-, u-. *v. impf. slož.* dotkivati, po-, u-. — Dvocjepna pantljika, t. j. u dva nita tkana. Rj. 114a. Po selima se pokriva guberima i ponjavama koje žene same ču. Rj. 255b. Preborski tkati. Rj. 567a. Kad nema švenja, onda ču. Rj. 835a. Ti namesti prema carevome dvoru taj razboj, pa tkaj. Npr. 58. Kroz plot tkato, kocem zbijato. (Reče se za rijetko platno). Posl. 161. Svaka žena prede, tka. Danica 2, 101. Tkaju platno i sukno. 2, 103. *sa se, pass.*: Jedinica, 2) rijetko sukno, što se tka u jednu žicu. Rj. 250b. Raša, rijetko sukno u četiri nita, kojega se mnogo ču u Dubrovniku. Rj. 645a.

tkivo, *n.* što se tke, tkano što. vidi čivo, tkanina, tkanje. 2. — Iz toga uzajamnoga popuštanja kleča se ono šareno tkivo koje se zove: redovni, napredni život! Megj. 187.

tkō, kdga, vidi ko. Rj. i ondje primjere. **tkōgōd**, kogagōd, vidi kogod. **tkōgōgj**, kogagōgj, vidi kogogj. Rj. i ondje primjere.

tlāčēnje, *n.* Rj. *verb.* od tlačiti. — **1)** radnja kojom tko tlači što (das Treten, conculeatio. Rj.). — **2)** stanje koje biva, kad tko tlači, kulukuje (u Hrv. das Fröhnen, praestatio operae servae. Rj.).

tlāčiti, tlāčim, *v. impf.* — **1)** worauf treten, calco: Jelen popase smilj po zagorju, više ga tlači neg' što ga pase. Rj. kao gaziti po čemu. *v. pf. slož.* potlačiti. — Kako on uleti u boj . . . ne zna se ili više on seče ili mu više konj tlači. Npr. 207. Ko je jači, taj i tlači. Posl. 141. Opkoliše sinove Venijaminove, gonise ih, tlačiše ih od Menuje do Gavaje. Sud. 20, 43. — **2)** (u Hrv.) fröhnen, praesto operam servam. Rj. hoditi na tlaku, biti robijaš 1. vidi kulukovati. *isp.* tlaka. — značenje (korijenju) mučiti se, truditi se: tlaka, tlačiti. Korijeni 91.

tlāk, *m.* ono što se iz pljeve na protak protoči; tlak samelju te zimi pse i krmke njim prehrane. J. Bogdanović.

tlāka, *f.* (u Hrv.) vidi robija 1. Rj. vidi i kuluk. *isp.* tlačiti 2.

tlāpnja, *f.* das Durcheinanderträumen, somnia promiscua, cf. klapa. Rj. kad tko tlapio koješta. *isp.* tlapljenje. — riječi s takim nast. kod čežnja.

tlāpiti, tlāpim, *v. impf.* svu noć sam tlapio koješta, durcheinander träumen, somnio susdeque, cf. klapiti. Rj. sanjati koješta.

tlāpljenje, *n.* das Durcheinanderträumen, somnia promiscua. Rj. *verb.* od tlapiti, koje vidi. *isp.* tlapnja.

tlē, tālā, tlī, *f. pl.* der Boden, solum: na tlama, pade na tle. Pade tama od neba do tala. Na tle pade, i čašu ispusti. Skrojio joj žuti kavad do samijeh tlī. I sve ih je s tlama poravnio. Rj. vidi i tlo.

isp. zemlja 1b; patos, pod 3, tavan 5. — Nekakijem štapom takne u vratnice te vrata jedanak bušise na tle. Npr. 215. Kad se kokotu tli dadu, i petra se primi. DPosl. 42. Gjergjevom je o tle udarila. Herc. 67.

tlō, *n.* vidi tle, tli. — tlō, tlī, tlē. Korijeni 89. govori se u Hrvatskoj.

tljēnica, *f.* (u Grblju) vidi tjenica. Rj. — tjenica, nalazi se i umetnuto l pred j: tljenica. Korijeni 257.

tmā, *f.* vidi tama, tmica, tmina, tmuša; nevidjelica. — Čuvaj se po tmi mraka. DPosl. 13. Jedan je samo Vukov (pravopis) kojega se više njih drži, a ostalih je tma, niti im se zna broja ni imena. Rat 3 (*isp.* tušta i tama). tmā. Korijeni 87.

tmāst, *adj.* obscurus, tenebrosus. Palmotić: sad se pamet vraća meni, sad me tmasta noć ostavi. Stulli. vidi taman.

tmīca, *f.* (u Dubr.) vidi tmina: kud ćeš tamo u tmicu? Rj. govori se i u Hrvatskoj. tmica nije mala tama, nego je još velika. Osn. 325. po nast. upravo dem. od tma, ali nije po značenju, kao i tmina, tmuša što nijesu po značenju augmentativa.

tmīna, *f.* *augm.* od tama: Na njima se tmina ufatila. A u tminu puške sijevaju. Rj. po nast. je *augm.* od tma, ali nije po značenju. vidi tmuša, tama, tmica.

tmōra, *f.* ne ide kiša, već onako nekaka tmora. cf. natmuriti se. Rj. — osn. može biti u tma. Osn. 110.

tmūša, *f.* Finsterniss, caligo, cf. tama, nevidjelica. Rj. po nast. je upravo *augm.* od tma (*isp.* taka *augm.* kod ajgirusa), ali nije po značenju. vidi tmina. — Mala ti je iskra ostanula, i iskra je tmuša pritisnula. Npj. 5, 554.

tmūšav, *adj.* ma nekud je on u glavi tmušav, nije dotupavan. J. Bogdanović. u glavi mu je tmuša? *isp.* nedotupavan.

tmūšavae, *m.* J. Bogdanović. *gen.* tmūšāvca. tmušov čovjek.

tmūšavica, *f.* J. Bogdanović. tmušava žena.

1. tō, *n.* — **1)** od taj, ta, to, *das, istud.* Rj. vidi oto. za neutrum to primjere vidi kod taj, ta, to. — **2)** als conj. im Nachsatze (selten), so, —: ako ti dogješ, to će i on doći, so wird auch er kommen, veniet et ille; ako tako bude, to smo mi propali (ako tako bude, propali smo). Rj. kad je rečenica privezana savezom ako, da ili kad, i stoji pred glavnom, glavna se može početi dometnutom zamjenicom to, ali se ponajviše počinje bez takva dometka; kao što pokazuju pomenuti već primjeri: ako ti dogješ, to će i on doći, češće: ako ti dogješ, doći će i on, ili: i on će doći. — Da ti ataš za tim, to bi ti naučio. Rj. 8a (ti bi naučio). E kad je tako, to ćemo mi učiniti da on takav ostane. Npr. 55. Ako je kvasac svet, to je i tijesto. Rim. 11, 16.

2. tō, sastavljeno s riječima, *n. p.* tōboljē, tōgorē, tōmanjē, tōviše, i t. d. (desto besser u. s. w., eo melius etc.) Rj.³ to-bolje, to-gore. ali to su dvije riječi, koje se rastavljeno pišu, i treba da se pišu: to bolje, to gore, to manje, to više, i t. d.

tōbalica, *f.* (u Hrv.) vidi vodijer. Rj. vidi i brusara, brušnjača. u čemu stoji brus koscu.

tōbdžibaša,* *m.* der Oberkanonier, tormentariorum praefectus. Rj. tobdži-baša. starješina tobdžijama. *isp.* baša* 3.

tōbdžija,* *m.* der Kanonier, emittens tormenta, miles tormentarius. Rj. top-džija, p se pred dž mijenja na b: tob-džija. vidi topčija. — Topa slomi, a pobi tobdžije. Npj. 5, 197.

tōbdžijin, *adj.* des Kanoniers, tormentarii militis. Rj. što pripa tobdžiji.

tōbdžijnica, *f.* Rj. žena tobdžijina.

tōbdžijnski, **tōbdžjnski**, *adj.* Kanonier-, tormentariorum. Rj. što pripada tobdžijama ili tobdžiji kojemu god. sažeto tōbdžjnski. *isp.* abadžinski. — Iz puške (su) ubili kozačkoga tobdžjnskog oficira. Žitije 71.

tobdžiluk, * m. *Kanonierdienst, ars militis tormentarii*. Rj. *tobdžijski posao, tobdžijska služba*.

tóbe, * n. p. učinio *tobe* da ne pije, t. j. zarekao se, *er hat ein Gelübde gethan, sponondit, cf. zavjetovati* se. Rj. *vidi* zavjet.

tóbóčić, m. *dem. od tobolac*. Rj. *tobo(č)čić*.

tóbolac, *tóbólca* (u Boci *tóbóca*). Rj. *dem. tobočić*. — **1**) *der lederne Beutel, Schnurbeutel (aus einem Stücke), crumena*. Rj. *novčana keska od kože*. — **2**) (po jugozap. kraj.) *svaka keska*. Rj. — *primjeri za 1) i 2)*: Braća ka' i braća, a *toboci* ka' i krvnici. Posl. 29. U lakomca *tri toboca*. 332. Nevjesta daruje mu maramu i *tobolac* sa zlatnijem kiticama. Kov. 90. Sveza dva talanta srebra u *dva toboca*. Car. II. 5, 23. Uzeo je sa sobom *tobolac novčani*. Prič. 7, 20.

tóbože, *vorgeblich, sein sollend, simulate, non ita ut oportet; dem Namen nach, nomine, non re. cf. tokorse*. Rj. *to-bože govori se, kad se hoće da kaže, da što ne biva doista nego samo da se čini. vidi i bojagi, gjoja, kao 12, korsem*. — Greš, grožgje koje gotovo nigda ne može sazreti, a što bi *tobože* i sazrelo, svagda je sitnije od ostaloga. Rj. 101a. I tako se *tobože* učini mir. Danica 3, 212. Književnici, koji *tobože* sve govore o pravilu, a u samome djelu niti kakvog drugog pravila hoće niti poznaju osim svoje volje. Pis. 29. Pogju *tobože* Loznici u pomoć, ali je Turaka bilo toliko mnogo, da nijesu smjeli na njih udarati. Sovj. 44.

tóbožnji, *njē, adj. vidi* tokoršnji. Rj. *koji je što tobože a nije doista*. — Da ni na onoj *tobožnoj kritici* nije niko potpisan. Odr. od ruž. 1. *Tobožnji car* Irod Edemac upravljao je zemljom pod rimskom vlasti. Prip. bibl. 102.

tócilj, m. *der Schleifstein, cos. cf. brus*. Rj. *vidi iocio, gladilica, gladilo*. — Brusom se oštri rukom, a *tocilj* se obrće i na njemu se drži ono što se oštri, gladilicom se obično oštre kose, ali ne kao brusom, n. p. nož, nego s obje strane, a brijača se britva oštri na gladilici. Rj. 45a. *za nast. isp. nokilj*.

točiljajka, f. *die Eisbahn, Gleitbahn, planities glaciata*. Rj. *na ledu gdje se djeca točiljaju. vidi točiljavka, smucaljka; klizalište*. — *riječi s takim nast. kod dubajka*.

točiljanje, n. *verbal. od točiljati se*. Rj.

točiljati se, *ljām se, v. r. impf. schleifen (auf dem Eise), in glacie decurro, feror*. Rj. *po ledu. vidi smucati se 2. v. pf. slož. točiljati se*.

točiljavka, f. Rj. *vidi točiljajka, i syn. ondje*.

točiljiti, *tóčiljīm, v. impf. wetzen, schleifen, exacuo, cf. točiti 2*. Rj. *na točilju oštriti. vidi i brusiti*. — Nit' ga pilji, niti ga *točilji*. Rj.³

tócio, *tóčila, m. vidi točilj*. Rj. *i syn. ondje*.

tóckljūn, m. (u Hrv.) *vidi* puzavac. Rj. *ptica. toco-kljun, prvaj poli osn. u točiljiti, ptica koja točilji kljun svoj (kljujući. isp. kljūj-drvo). isp. tako slož. riječi šišobrk, tukoluk, vijoglav, vijorep. isp. Osn. 45*.

tóčac, *tóčca, m. (u pripovijeci) koji toči, der Schenk, pocillator, cf. točajlija*. Rj.

točajlija, m. (u Baranji) na svadbi ili na kakvoj časti koji toči vino, *der Schenk, pocillator, minister vini, cf. točac*. Rj. — *osn. u našoj riječi točiti, sa Turskim završetkom li(ja). isp. dugajlija, granajlija, novajlija, zlatajlija*.

tóčak, *tóčeka, m. Rj. za postanje teći... po-tok... po-toč... toč(ak)... točac... Korijeni 82*. — **1**) *das Rad, rota, cf. kolo*. Rj. *kotač, tekun*. — Vrndulji, *samotvori točkovi* kao vodenično kamenje, ili kola od *takovijeh točkova*. Rj. 76b. *Koturašan točak*, kad se glavčina izjede iznutra, pa *točak klamiće i krivo ide*. Rj. 295a. *Obuti kolo (točak)*. Rj. 435b. Srčanik, **2**) klin gvozdni u srčanici *kod stražnjijeh točkova*. Rj. 710b. *Ukočiti, upaočiti točak* kad se ide niz brdo. Rj. 777b (*vidi* kočiti, paočiti). Solomun se kroz kola

bio zagledao u *prednje točkove*. Npr. 157. Hazur kola bez *točkova*. Posl. 339. Tako debelo »jer« ostaje *peti točak u kolima*. Nov. Srb. 1817, 344. Što se tako polako *miču točkovi kola njegovijeh?* Sud. 5, 28. Naprava u *tijeh točkova* bijaše kao naprava u *točkova kolskih*. Car. I. 7, 33. — **2**) *die Röhre am Brunnen, fistula putei*. Rj. *eijev na koju istječe voda*. — **3**) *ein Rohrbrunnen selbst, puteus fistularis*. Rj. *naprava kao bunar gdje istječe voda dovedena*. — Česma se upravo Srpski zove *točak*; studenac i kladenac je bunar (gdje se voda zahvata ili vuče). Pis. 42.

tóčēnje, n. Rj. *verb. od 1) točiti, 2) točiti se*. — **I. 1**) *radnja kojom tko toči n. p. vino (das Schenken, Schütten, infusio. Rj.)*. — **2**) *radnja kojom tko toči, točilji n. p. sjekiru (das Wetzen, Schleifen, exacutio. Rj.)*. — **3**) *stanje koje biva, kad tko toči krlju, ili ga toči krv, ili mu toči krv iz nosa*. — **4**) *radnja kojom n. p. crvi toče što*. — **II. stanje koje biva, kad se tko toči, često ide na polje (das Laxiren, frequens dejičendis cupiditas. Rj.).**

tóčilo, n. (u Licu i u C. G.) gdje se drva otiskuju niz brdo, *die Holzrutsche, locus dejičendis lignis ex monte*. Rj. *vidi tokalo, plazajica*. — Odizgar *točilo* a odzgor *močilo*. DPosl. 89. *od osnove od koje je točiti, teći. riječi s takim nast. kod bjelilo 1*.

tóčimbaša, **tóčinbaša**, m. *znači što i dolibaša. J. Bogdanović*. — *točim-baša, točin-baša, baša koji toči vino u čaše, kao da je i dolibaša od doliti, doljjevati*.

tóčiti, *tóčīm, v. impf. Rj. činiti da teče što. v. pf. prosti toknuti (dem); v. pf. slož. do-tóčiti, iz-, na-, o-, ob-, pre-, pro-, raz-, u-. v. impf. slož. do-tákati, iz-, na-, o-, ob-, pre-, pro-raz-, s- (se)*. — **I. 1**) *schenzen, schütten, fundere*. Rj. — Dogje jedna gospa po vodu i opazi Stojšu kraj česme... *točēći vodu* jednako je u nj gledala. Npr. 28. Ko ne zna čapom, a on će vranjem (*točiti*). (Ko ne zna štegjeti, brzo će mu nestati). Posl. 149. *Toči* puno za gotovo. (Evo novaca, daj da se pije). 319. Ne zna od kud koza *bob toči*. DPosl. 77. Pop dumanski iz patrine *juhu toči*. 98. Krčmari *toče vino i rakiju*. Danica 2. 109 (*isp. Rj. 395a: Krčmari krčme vino, rakiju i jabukovaču*). Pošto je (krčmarica) dugo vremena *vino iz bačve točila*, stane se čuditi kako vino jednako teče. Kov. 125. O da bih bio kao prejašnjih mjeseca... kad se trag moj obliviše maslom, i stijena mi *točaše ulje potocima*. Jov 29, 6. *isp. sipati*. — **2**) n. p. *sjekiru wetzen, schleifen, exacuo. Rj. na točilj oštriti. vidi točiljiti. isp. brusiti*. — **3 a**) *laxiren, dejičio: krlju točio!* Rj. — **b**) *Šikala ga krv, t. j. točila ga, išla od njega*. Rj. 839a. — **c**) *Počne mu točiti krv iz nosa*. Npr. 92. — **4**) *zehren, absumo: Živina ga točila!* (ili *jela*). Posl. 81). Rj. *isp. rastakati 3*. — Tako me *crvi ne točili!* Posl. 300. — **II. sa se, refleks. točiti se, čīm se, v. r. impf. (u Boci) laxiren, alvum dejičio. Rj. često ići na polje.**

Tóda, f. (*hyp. od Todora*) ime žensko. Rj. — *Ljubi me Todo Todice*. Rj. 742b.

Tódica (Tódica), f. *dem od Toda: Ljubi me Todo Todice, ljubi me dušo i srce*. Rj.

Tódor, m. *vidi* Teodor: Živ mi *Tódor* da se čini govor (kad se što govori uzalud. Posl. 81). Rj. *dem. Todorčić. hyp. Toša, Tošo*.

Tódora, f. ime žensko. Rj. *Theodora. hyp. Toda. dem. Todica*.

Todórcić, m. *dem. od Todor*. Rj. — *takva dem. vidi kod Gjukančić*.

Tódorova Ūlica, f. brdo izmegju Crmnice i Paštrojevića. Rj.

tógović, (u C. G.) u riječima: Nije *togović*, t. j. nije za taj posao, *er taugt nicht dazu, non est ad id idoneus*. Rj. — *osn. u taj, toga. isp. takve imenice čegović, kogović, nikogović*.

tôj, to-j. *tô* (neutrum od *tâj*) s dometnutim na kraju j. isp. j2. — Što koza ne izije, *toj* izgnusi. DPost. 122. Što ti od mene, *toj* Bog od tebe. 124.

tôjaga, f. *vidi* batina I. Rj. i *ondje* *syn. vidi* toljaga. — Moja *sjerčana tojago!* (Kad se kome hoće da kaže da je u njemu slaba uzdanica). Posl. 182. Izvadi joj obje oči crne, pa joj dade *tojagu* u ruke, neka prosi, da se hljebom hrani. Npj. 2, 633.

tôjaškê, *vidi* toljaške. Rj. *adv. kao tojagom. vidi* tojaški.

tôjaškî, *adv. vidi* toljaški. Rj. *vidi* tojaške.

tôjušni, ô, **tôjušnjî**, njê. J. Bogdanović. *adj. dem. od* toliki. *vidi* tolicni, tolišni. *za nast. isp. majúšan (prema tome akc. tojúšni?)*

tôk, m. — 1) Ovo je vino na toku lijepo gledati, samo ne znam, kako je jako. J. Bogdanović. — 2) *der Lauf, cursus*: Da životu tome olakšaju tok, redovan hod. Zim. 290. U toku ljudskoga napredovanja. Zlos. 47. *vidi* tijek. — tok od teći, kao rok od reći, itd.

tôkalija,* m. *der die toke trägt, qui ornatum toke dictum habet*: Sve atlije i sve tokalije. Rj. *koji toke nosi*.

tôkalo, n. J. Bogdanović. *vidi* točilo, koje je od jedne osnove od koje i tokalo. *vidi* i plazajica.

tôke,* *tôkâ*, f. pl. Rj. *vidi* čekme, kabare. — 1) *eine Art silbernen (auch messingenen) Kürasses, der zur Zierde vorne angeschnallt wird, ornatus loricae argenteae*. Rj. kao oklop od srebra (a i od žute mjedi) što se sprjeda privezan nosi dike radi. — 2) *eine Art knopfartiger, länglicher Platten, die vorne an die Dolmā genäht werden, luninae vesti adsutae splendoris caussa*. Rj. nekake duguljate pločice što se kao puca sprjeda na dolami prišivene nose dike radi. — 3) (u Hrv. i Dalm.) sedam do devet srebrnijeh kolotova, kao gužve oko 1/4 aršina široke, koje o pulčazima vise na gječermi s lijeve strane niz prsi, a kad se gječerma spući, onda stoje posred prsiju. cf. pulčaz. Rj. *vidi* kolalije 2. isp. erčelije. — *primjeri za 1), 2) i 3)*: Niz prsi je toke zapućio. Rj. 191b. Iz vode se ništa ne vigjaše do zlačene toke Ivanove. Npj. 1, 465. Svrh ječermne toke ubojite, zlatne toke od četiri oke. 4, 56.

tôkmačić, m. *dem. od* tokmak. Rj.

tôkmak,* m. *vidi* čulumak. Rj. kao mali topuz. *dem. tokmačić*.

tôknuti, *tôknêm*, v. pf. *dem. od* utočiti. Rj. n. p. *tokni djetetu vina u času: utoči mu ga malo*.

tôkorse, *vidi* tobože. Rj. i *syn. ondje*. to-korse. *vidi* korsem. — Ostavivši Katića, da pazi na Gušanca, s kojim su još tokorse u prijateljstvu bili. Danica 5, 34.

tôkoršnji, njê, *adj. so genannt, sein sollend, qui immerito nomen hoc gerit*: kamo taj naš tokoršnji gospodar? cf. toboznji. Rj. *koji je što tokorse a nije doista*.

tôlaš, *toláša*, m. u zagoneci: Začerah *tolaša*, a *tolaš* grbošu, a grboša bjelošu, a bjeloša bjež' te doma. Rj. *mlin i brašno*. — značenje (korijenu) *umiriti*: točiti, utoliti, tolava (ime kokoši), *tolaš*. Korijeni 89. *riječi s takim nast. kod* bradaš.

tôlava, f. kod kuće u Tršćicu zvali su tako jednu kokoš, a i jednu ženu u selu, kojoj je pravo ime bilo Anica. Rj. — značenje korijena *vidi* kod *tolaš*. *riječi s takim nast. kod* država.

tôldos, samo u ovoj zagoneci: Ozdo *toldos*, ozgo *toldos*, a u srijedi *mičivoldos toldos?* (t. j. kornjača). Rj.

tôli, *vidi* akomoli: Od svakoga, *toli* od Turčina. Rj. *tôli*, t. j. to li, kamo li. *vidi* âtoli, t. j. a toli, a to li, a kamo li.

tolicina, (u Risnu *tôlicinja* (tolicinja) (u Boci) f. *so viele, tanti*. Rj. n. p. *ljúdi*; neka vas ne ide *tolicina* (tolicinja). *isp. nekolicina, nekolicinja*. — *za nast. isp. babine i babinje*.

tolieni (tôlicni), *adj. dem. od* toliki 2. *vidi* tolišni, tojušni, tojušnji. — Zar se ti, učitelju, bojiš *tolienoga vetriču?* Zlos. 288.

tôliê, (u Dalm.) *vidi* otolič. Rj. *adv. vidi i* otolič, otoličke. to-lič. *vidi* ov čas.

tolihni, *adj. tantillus*. Stulli. *dem. od* toliki 2, i *syn. ondje*.

tôlikâčkî, *adj. augm. od* toliki 2. — *Tolikački* gječak, pa se ne sramiš svašta divaniti. J. Bogdanović. *isp. ovalikački*.

toliki, *tolikâ*, *adj.* — 1) *so viel, tantus*. Rj. *za mnoštvo. isp. toliko*. — Kako će on pojesti *toliko jelo* što je doneseno za toliko stotina ljudi. Npr. 2. Ono je aždaja. *Toliki svet* pomori i zatomi. 44. Zapita domaćina za što on *toliko silno jelo* gotovi. 73. Kako bi on carski sin uzeo govedarsku kćer kod *tolikijeh drugijeh carskijeh i kraljevskijeh kćeri!* 173. On ih zapita, šta rade u društvu *toliki*. 246. *Kod (tolike braće i kod) tolIKE kragje* pa na božić bez mesa. Posl. 137. Ko *tolikoj vojsci* konje osedla? 157. *Od tolikoga vremena* ništa mi ne pišete! Straž. 1886, 1601. Otkuda nam u pustinji *toliki hljeb* da se nasiti *toliki narod?* Mat 15, 33. Što ti je, te si skupio *tolike ljude?* Sud. 18, 23. — 2) *so gross, tantus*. Rj. *za veličinu. dem. tolicni, tolihni, tojušni, tojušnji, tolišni. augm. tolikački*. — Tako je bio star, da već nije ni čuo ni video. U *tolikoj starosti* živeći, usni jednu noć, da... Npr. 236 (= u *toliko velikoj, u tako velikoj*). *Tolike* ti *bundeve* rodile! (Kaže se kad ko padne). Posl. 318.

tolikô (tôliko), *so viel, tantum*. — 1 a) *toliko, toliko... koliko, toliko... kao, koliko... toliko*: *Toliko i čini* (Ništa za to, ne marim što je tako. Posl. 318), *gleichviel, nihil interest*. Rj. »Kamo mi žena?« Ona se smete ne znajući mu šta odgovoriti, nego *to toliko* da ništa ne zna. Npr. 216. *Plati toliko i toliko*, pa evo ti čovjeka. 218. Kad brat moj *toliko* ne dolazi... idem ja da tražim taj građ. 237. *Koliko* se ovaj posao čini lasan, *toliko* je i još više širok i dugačak. III. Žena muža korotuje *toliko, koliko* vri zemljana pinjata kad se s ognja digne. Posl. 80. Nije *toliko* vrag crn *koliko* se piše. DPost. 83. Načertvorožim se tako, da legja moja od prilike *toliko visoko* budu kao u pseteta. Danica 2, 128. Eto hoće da udari kiša, pa će našim ljudma puške zakisivati, a Turcima u svuoti *toliko* ne će smetati. Miloš 114. *Toliko bolji* posta od angjêla, *koliko* preslavnije ime od njihova dobi. Jevr. 1, 4. Za nekoliko godina *toliko* obladaju (Zrailjci) zemljom, da je Isus Navin mogao početi dijeliti zemlju. Prip. bibl. 56. Navedeni razlog nije barem *toliko jak* da bi se na njemu mogla osnivati dioba jezika slovenskih. Rad I, 108. — b) *koliko toliko*: barem nešto, barem malo: Tako su mogli vatru naći i *koliko toliko* poznati je. Priprava 157. A trebalo bi se i na to oboje *koliko toliko* obzirati. Bukv. 5. *vidi* koliko 2 c. — 2) *za gen. toliko čega*: Kako će on pojesti *toliko jelo* što je doneseno za *toliko stotina ljudi*. Npr. 2. Kad ga brat ugleda, razali mu se i zaplače: »Kamo se od *toliko vremena?*« 72. O Usude! rodilo se danas *toliko i toliko duša*, nego daj im šta ćeš. 75. *Toliko sila mladića* u jagnjad se prometnula. 101. Sluge se vruše *nakom toliko sile vremena*. 114. Ja sam u tu jamu upao *prije toliko vremena*. 145. Da ne može naći *nakom toliko silnoga troška i vremena*. 220. Ti me *toliko godina* služi verno, a sad me izneveri. 240. *Za toliko dana* trajala je radost... pjevalo se i veselilo. 254 (= za mnogo dana). Da će im on *do toliko i toliko dana* doći u pomoć. Miloš 47. Ali je *Turaka* bilo *toliko mnogo*, da im se Srbi u polju nijesu smjeli ni pokazati. Sovj. 41. *ovamo ide i ovaj primjer*: More diko gdi si za *toliko*, te te moje oči ne vidiše? Npj. 1, 639 (*za toliko vremena*). — 3) u *toliko. vidi* u to, u tom. — Teke se vrcše da uhvati i povede snahu, prispije u

toliko i nje sin iz lova. Npr. 216. Počne plakati i ljubiti ga, a u *toliko* začu onu uku i vrisku, pak se prepade. 231. Obeca joj carev sin da će je vjenčati. U *toliko* dogje nekaka potreba da carev sin ide na vojsku. 260. Kad se izvrnu čun . . . on mogaše lasno dati (ruku) tek da hoćaše, ma ne dade i u *toliko* se utopi. 295.

tolikrat, *tolik'-krat*, *toliko-krat*; *toliko puta*. *isp. krat.* — *Tolikrat* se mati udaje, *kolikrat* je punica. DPosl. 137.

tolišni (tolišni), *adj. dem. od toliki* 2. Rj. *vidi* tolicni, tojušni, tojušnji. *za nast. isp. kolihan, onolišni, ovolišni.*

toliti, *tòlim*, *v. impf.* — *Utaložiti. isp. dalje* pod 2 *toliti*. značenje umiriti: *tòliti, utòliti.* Korijeni 89. nigdje drugdje nema potvrde ovomu *prostome v. impf.*

tolkovânje, *n. verb. od tolkovati. radnja kojom tko tolkuje što.* — *Tolkovanje svetoga pisma* nije za onoga, koji ga ne razumije. Danica 3, 239. *Tolkovanje* nekoliko riječi. Npj.¹ 1, 315 (*tolkovanije, stariji nastavak*).

tolkovati, *tòlkujēm*, *v. impf. auslegen, interpretor, cf. tumačiti*: On joj ode sanak *tolkovati. San* tolkuje Kružićeva Jela. Rj. *vidi* i *tolmačiti, tomačiti. v. pf. slož. iz-tolkovati, pro-tolkovati.* — Sada *tolkuj*, Mirko gospodare, kako bi se sanku domislio! Npj. 5, 434. Pa nesretno *sanka tolkovaše*, i žalosne suze otiraše. 5, 437. Svaki od svoje ruke *tolkovaše, šta nam se dogodilo*, te ne možemo da govorimo. Danica 2, 135. Oni samo *tolkuju sveto pismo jedan drugome*. 3, 239.

tòlmâč, *tolmača*, *m. der Dolmetsch, interpres.* Rj. *koji tolmači. vidi* tumač, *tomačitelj.* — Obršter ne znajući s Turčinom govoriti, posadi ga u sobi, te sjedne, a kaplara pošalje *po tolmača*. Posl. 77. Po tom se izberu novi poslanici . . . Marko Georgijević, kao *tolmač* i sekretar, i oprave se u Carigrad. Miloš 172.

tolmačev, *adj.* Rj. *što pripada tolmaču.*

tolmačēnje, *n. das Dolmetschen, interpretatio.* Rj. *verb. od tolmačiti. radnja kojom tko tolmači što.*

tolmačiti, *tòlmâčim*, *v. impf. dolmetschen, interpretor, cf. tumačiti.* Rj. *vidi* i *tolkovati, tomačiti.* — Iz tugjega je jezika došlo: *tolmačiti*, pa je *l* izbačeno: *tomačiti.* Korijeni 90.

tólja, *f.* (u Srijemu) drvo što se priveže uz kosište kad se žito kosi, da obara žito upravo. Rj. — *isp. Mađ. tolókasza; kosa koja obara?*

tóljaga, *f.* (u C. G.) *vidi* tojaga. Rj. i *batina* 1, i *syn. ondje.* — Uhvati nam popa Golovića, te m' udari *stotinu toljaga*. Npj. 4, 494. *toljaga, i izbačivi* 1: *tojaga, star. slov. TOJARA i TOAJARA. isp. Osn. 366. riječi s takim nast. kod brljaga.*

tóljānje, *n. verb. od toljati.* Rj.

tóljaškē, **tóljaškī**, (u C. G.) *n. p. udario ga puškom toljaški, t. j. kao toljagom, wie mit einem Knüttel, ut fusti.* Rj. *adv. vidi* tojaške, tojaški.

tóljati, *tóljām*, *v. impf. žito, t. j. kositi, da upravo pada, cf. tolja.* Rj. *glagol se drugojačije ne nalazi.*

Tōma, *m. Thomas*: Sveti Toma čera planinke doma (Posl. 281). Rj. *voc. Tōma. vidi* i *Tomaš. hyp. Tōma, Tomo. dem. Tomica.* — *Nevjerni Toma.* (Kad ko sumnja o svaćemu). Posl. 196.

Tōma, *m. (ist.) vidi* Tomo. Rj. *hyp. od Tōma. voc. Tōmo.*

tōmačēnje, *n. das Auslegen (der heil. Schrift), interpretatio.* Rj. *verb. od tomačiti. radnja kojom tko tomači što, n. p. sveto pismo.*

tōmačitelj, *m.* (u Dubr.) koji uči djecu Boga moliti, *der Ausleger (der heil. Schrift), interpres.* Rj. *koji tomači što, n. p. sveto pismo. vidi* tolmač, tumač. — *riječi s takim nast. kod boditelj.*

tōmačiti, *čim*, *v. impf.* (u Dubr.) *auslegen (die heil. Schrift), interpretor.* Rj. *vidi* tolkovati, tolmačiti, tumačiti.

Tomànija, *f.* ime žensko. Rj. *načinjeno prema Toman (hyp. od Tōma. u prezimenu Tomanović. Npj. 5, 531).* — *takva imena ženska kod Gjurgjija.*

Tōmâš, *m.* ime muško (od Tōma). Rj. — *takva imena kod Andrijaš.* — *Batrić Martinović sam peti brat, Tomaš, Jovan . . . Npj. 5, 531.*

Tōmetino Pólje, *n.* ravnina navrh Maljena. Rj. (*što pripada Tometi? Tometa hyp. od Toma kao Bajčeta itd.?*)

Tōmica (Tómica), *m. dem. od Toma.* Rj. *dem. od Tōma i Tōma.*

tōmiti, *tōmīm*, *v. impf. slož. v. pf. po-tomiti, zatomiti.* — Značenje pritiškvivati: *tōmiti, potomiti, zatomiti.* Korijeni 86.

tōmljēnje, *n. verb. od tomiti. radnja kojom tko tomi što, n. p. tugje blago.*

Tōmo, *m.* (juž.) *hyp. od Tōma.* Rj. *gen. Tōma. voc. Tōmo. vidi* Tōma.

tōmruaci,* *tōmrūkā*, *m. pl. vidi* klade. Rj.

1. tōn, *m. (st.) das Versinken, submersus: Tonom tone, tonući besjedi.* Rj. *isp. takve izričaje kod cikom pokikivati.*

2. ton, *tona*, *m. der Ton, tōnus, ó τόνος.* — *Podizanje i spužtanje glasa u pevanju (melodijski ton).* Obit XIX. Matica je odmah uzela *ton* učenoga društva. Pis. 4.

Tōnka, *f.* ime žensko. Rj. *biće hyp. od Antonija, bez prvoga sloga. isp. Sāvka, hyp. od Jelisaveta.*

tōnuti, *tōnēm*, *v. impf.* Rj. *topiti; tonuti (p je otpalo pred n, i ne povraća se). v. pf. slož. po-tōnuti, u-tonuti; tōn. isp. Korijeni 86. — 1) zu Grunde gehen, versinken, mergor.* Rj. — *Birlija dobrija u ritu tonula, iz rita govori.* Rj. 27a. *Tonom tone, tonući besjedi.* Rj. 743b. *Tonu* vrancu konju do koljena u *zemljicu noge sve četiri.* Npj. 2, 282. — 2) *fig.: Kudije ga bićem udaraše, košulja mu u meso tonjaše.* Rj. u *prenesenom smislu.*

tōnj, *m.* (u Grblju) *Geruch, odor: Kakva bačva taki i tonj dava* (Posl. 124). *cf. tonja* 2. Rj. *vidi* i *vonj, vonja; zadah, zadaha, zaduh. ove riječi ponajviše znače rgjav miris, t. j. smrad; ali mogu značiti i protivno, t. j. miris (lijep, sladak, ugodan), mirlis, mir* 3, *blagovonje.*

tōnja, *f.* — 1) *Art Wetters, tempestatis genus: popala ga tonja.* Rj. *kao omara izu male kiše.* — *Mača, 2) kao plamenjača ili tonja što padne u malom daždu.* Rj. 347b. — 2) (u C. G.) *rgjav miris, der Gestank, foetor.* Rj. *vidi* tonj. — Značenje (korijenu) *teći, vlažnu biti, preneseno na vonju od vlage: tonj, tonja, tonjati.* Korijeni 85.

tōnjānje, *n. das Stinken, foetor.* Rj. *verb. od tonjati. stanje koje biva, kad što tonja.*

tōnjati, *njām*, *v. impf.* (u Boci) *stinken, foeteo, cf. smrdjeti.* Rj. *zauzarati na vlagu? glagol se drukčije ne nalazi. isp. tonj, tonja. vidi* i *pašiu, i ostala syn. ondje.*

tōp,* *tōpa*, *m. (pl. gen. tōpōvā) die Kanone, tormentum (bellicum): Malo ga nije u top bacio, t. j. vrlo ga je iskarao i ispsovao* (Posl. 175). Rj. *isp. baljemez, glasnik 2, haberdar, habernik, kavalija, lubarda, lunta, možar, mužar, prangija, šiba, taracka, zeljoš. isp. Krnjo, Zelenko. dem. topić.* — *Bije iz topa ili topom.* Rj. 28a. *Gruhaju topovi.* Rj. 105a. *Stoji gudnjava topova.* Rj. 106a. *Pa on drmnu na gradu topove.* Rj. 140b. *Zaglaviti, zaglavljivati top.* Rj. 169a. *Kad zagude topovi.* Rj. 171a. *Zapalio iz topa.* Rj. 187b. *Izbacivati topove, izbaciti top.* Rj. 218a. *Top ispuče ka' da programjelo . . . Ispucaju se topovi.* Rj. 239a. *Metati puške, topove, strijele.* Rj. 354b. *Napuniti top. cf. nabiti.* Rj. 403a. *Načičkati topove po bedemu, ili bedem topovima.* Rj. 412a. *Stane grad topovima pozdravljati.* Npr. 249. *Top je pukao, a barjam je prošao.* (Bilo i prošlo). Posl. 319. *Zlatni topi u grad udariše, a devojci svatovi do-*

gjoše. Npj. 1, 22. *Topi biju* za negjelju dana, gje se caru rodila gjevojka. 1, 470. Pa *opali topa ubojnoga*. 4, 74. Pak na gradu *baciše topove*. 4, 143. Pa *namjesti sablje i topove*, te na Petra vatru oborio, oborio *tope* i kumbare. 4, 220. Puške prašte, a *topovi gude*. 4, 251. Već on *vuče od trešnje topove*. Od kud Gjorgju *Njemački topovi?* 4, 294. Onda Gjorgje veselje učini, i *izvrše trideset topova* . . . na gradov'ma *pucaše topovi*. 4, 309. I oni su veselje činili, sa gradova *bacali topove*. 4, 310. Vodi, braćo, *dva topa viteška*. 4, 346. Oteo im *dva topa viteza*. 4, 348. *Pali* dobro ubojne *topove*. 4, 374. S druge strane lagum zakopaše, a s treće ga *topovima tuku*. 4, 442. Pa *zelene tope* opališe. 5, 47. Uzesmo im *ognjene topove*. 5, 346. Turski ga (Veljka) tobdžija zagleda, pa *potegne iz topa*, te ga udari isprijeka krosred pleća. Danica 1, 87. Pozdrave ih *pučnjavom iz topova*. Kov. 64. Počnu se *liti zrona*, pa i *topovi*. Miloš 13. Turci ostave *pozaglavljivane velike topove*, koje Srbi prije nijesu mogli izvući. Sovj. 32. Sa 6 *konjičkih topova*. Žitije 19. Šest *topova konjičke artiljerije*. 21. Nego su se *tukli samo iz topova*. 43. Posle zdravoga boja, osobito *iz topova*. 57. *Odgovor dadu iz topova*. 62.

1. tōpal, tōpla, adj. *lauwarm, tepidus*. Rj. riječ *topal ovdje nije Njemački i Latinski dobro prevedena*; *lauwarm* i *tepidus* znači mlak; a *topal* Njemački *warm*, Lat. *calidus*. — Objužilo je, t. j. *toplo* je. Rj. 430a. *Tople* su ga suze propanule. Npj. 2, 82. Izjavljujući *najtopliju zahvalnost* na svakom daru. Rad 5, 201. *adv.* (Crkva je) rada privesti nas da u palome čovjeku ponovimo oblik Božji *toplo vjerujući* Isusa Hrista. DP. 74.

2. tōpāl,* *topála, m. der Lahme, claudus, cf. hromo*. Rj. *vidi* i *hromac* 2. — Pa je drugu knjigu nakitio, te je šalje od Avale Porči i do njega *Topal-Kamataru*. Npj. 3, 149. Evo na me Turci udariše, *Topal* paša od grada Mostara. 4, 442.

topalast, adj. *vidi* hrom. Rj. *isp.* 2 *topal*.

tōpāz, *topāza, m. žuti dragi kamen; τοπάζιον, topazius, Topas*. — Prvi temelj bijaše jaspis... deveti *topaz*. Otkriv. 21, 20. Udariše po njemu (po naprniku) četiri reda kamenja: u prvom redu: sardonih, *topaz* i smaragad. Mojs. II. 39, 10.

Tōpčider, *m.* — **1**) rijeka u Biogradskoj nahiji (utječe u Savu više Biograda). Rj. — **2**) i mjesto do Biograda. Rj.³

tōpčija,* *m. vidi* tobdžija. *po tome* i *topčibaša*, *topčijin*, *topčijnica*, *topčijski*, *topčiluk*. — Tu pogibe pašina *topčija*, a *topovi* pusti ostadoše. Npj. 4, 443. *Topovi* mu pusti ostadoše, pa *topčije* *topove* vratiše. 5, 117. *za Turske završetke* dži(ja) i či(ja) u *jedne riječi isp. tufegdžija* i *tufekčija*.

tōpić, *m. dem.* od *top*. Rj.

tōpionica, *f. zgrada, peć gdje se tope rude; der Schmelzofen, die Schmelzhütte, aeraria, fornax aeraria*. *Kosti* moje kao *topionica* ogorješe. Ps. 102, 3. *Topionica* je za srebro i peć za zlato, a srca iskušava Gospod. Prič. 17, 3. Srebro u *topionici* i zlato u peći poznaje se. 27, 21. *riječi s takim nast. kod* dje-ljaonica.

tōpiti, tōpim, *v. impf.* Rj. *v. pf. slož.* iz-tōpiti, na-, o- (se), po-, pre-, raz-, s-, sa-, u-, za-. *v. impf. slož.* na-tāpati, po-, pre-, raz-, s-, u-. — **I. 1**) *schmelzen, liquofacio*. Rj. *topiti što u ognju*: Lojar, koji *loj tuče* i *topi*. Rj. 332b. *Jedne žene* stoku muzu, *jedne maslo tope*. Npr. 80. Dobar prilog care upisao, da ga daje crkvi na godinu: po sto oka *voska topljenoga*. Npj. 3, 72. Tek onda kad su ljudi vatru poznali, mogli su početi i *gvožđe topiti*. Priprava 53. S pomoću vatre naučio je čovjek još *topiti rude*. 164. *sa se pass.*: Gvožđe se *vađi* iz praha, i iz kamena *se topi mjed*. Jov 28, 2. *Gore* kao *vosak tope se od lica Gospodnjega*. 97, 5. *Kako se topi srebro u peći*, tako čete se vi *istopiti*. Jezek. 22, 22. — **2**) *ovu* njivu

topi voda, *überschwemmen, inundo*. Rj. *vidi* *plaviti* 1. — **II.** *sa se, refleks.* — **1**) *n. p.* *topi se* snijeg, *aufthauen, schmelzen, liquesco*. Rj. *isp.* *kraviti se*. — *Ona svijeća klapi*, kad gori, t. j. *topi se mnogo*. Rj. 272b. *Kako s' topi ona gruda snijega*, tako s' *topi srce moje za tobom*. Npj. 1, 402. — **2**) *topiti se, kao tonuti*: Petar igjaše po vodi da dogje k Isusu . . . počevši *se topiti*, povika govoreći: Gospode, pomagaj! Mat. 14, 30. Tada se *podizhe* velika oluja na jezeru, da *se stade lagju topiti*. Prip. bibl. 124.

tōplīca, *f. warmes Bad, thermae*. Rj. *vidi* *banja*, *ilidža. gdje izvire topla voda* te *se u njoj ljudi kupaju*. — Otuda su *sumporite toplīce* (ilidže) i *kisele vode*. Priprava 9.

Toplica, *f.* — **1**) *potok* koji utječe u Kolubaru s desne strane. Rj. — **2**) *selo* u Srbiji, i *odatle*. — **3**) *prezime* ili *nadimak* oca Milana *Topličanina*, po kome se u pjesmama i on tako zove: I pusti mi staroga *Toplicu*. Drugo jeste *Toplica* Milane. Rj. *isp.* *Gjakovica, Lika, Podgorica, Tuzla*.

Tōplīčanin, *m. (pl. Tōplīčāni) Einer von Toplica*. Rj. *čovjek iz Toplice*. — *Toplica*, *prezime* ili *nadimak* oca Milana *Topličanina*. Rj. 743b.

tōplīk, *toplīka, m. t. j. vjetar, (st.) der Südwind, warmer Wind, ventus tepidus: Toplik vjetar u stre'* udario, a bijeli snijeg okopnio. Rj. *topal vjetar, jug*. — *od osnova koje se nahode u adj.*: crnik, jarik, mrtvik, ranik, *toplīk*, *vedrik*, *veselik*, itd. Osn. 271.

toplīna, *f. die laue Wärme, tepor*. Rj. *vidi* *toplota*. — *Zašlo* mi za *nokte*, kad ruke vrlo ozebu, pa pošto se *dogje u toplinu* pod *noktima* stane *zdravo* boljeti. Rj. 199b. *Vrijeme* *vremenom* valja da progje. (*Zima sa zimom a ljeto s toplinom* i t. d.). Posl. 39 (*valja da s vremenom?*). *Zakiselila žena* u sobi lonac *mlijeka*, da bi se u *toplīni* prije *ukiselilo*. 134.

tōplīti, tōplim, *v. impf.* *n. p.* *nogu, ruku, glavu, warm machen, tepofacio*. Rj. *toplīti što, činiti da bude toplo. vidi* *grijati* 1. *v. impf. slož.* *otopljavati se, utopljavati se. v. pf. otōpliti se, utoplīti (i se)*.

toplōta, *f. vidi* *toplina*. — *Vatra* se *utiša* . . . *toplota* i *svjetlost* bila ga je (čovjeka) *razveselila*. Priprava 51. *Sunce*, koje im daje *kretanje, svjetlost i toplotu*. 94. *Uspe* se u *putir* malo *tope vode* s ovijem *riječima: toplota vjere* puna je *Duha svetoga*, da bi se bolje *spomenula toplota krvi i vode* što *isteče* na *krstu* iz *probodenoga rebra* Hristova. DP. 33.

topljēnica, *f.* — **1**) *kriška* *hljeba* što se *natopi* u *vreloj masti, Schmalzbrot, frustum panis adipe imbutum*. Rj. *topljena kriška*. — **2**) *voda* *topljena* od *snijega* ili *leda*. J. Bogdanović.

topljēnje, *n.* Rj. *verb.* od **I**) *topiti*, **II**) *topiti se*; **III**) *toplīti*. — **I. 1**) *radnja* *kojom* *tko topi* *n. p. srebro* (das *Schmelzen, liquatio*). Rj.): *Vatra* i *topljenje ruda* ne mogu se *razdvojiti*. Priprava 165. — **2**) *radnja* *kojom* *voda topi* *n. p. njivu* (das *Ueberschwemmen, inundatio*). Rj.): *vidi* *plāvljēnje* 1. — **II. 1**) *stanje* *koje biva, kad se topi* *n. p. snijeg od juga*. — **2**) *stanje* *koje biva, kad se* *n. p. čovjek topi* *u vodi*. — **III.** *radnja* *kojom* *tko topli* *n. p. ruke*.

topōla, *f. die weisse Pappel, populus alba, cf. jablan* 1. Rj. *drvo*. — *Jablan, topola, jagnjed* i *jasika*, sve je *nalik* jedno na drugo, ali se *opet* jedno od drugoga *razlikuje* koje *manje* koje *više*... *topola* i *jagnjed* može *biti* da je *isto*. Rj. 243a.

topōlīk, *topolīka, m. der Pappelwald, populetum, cf. topoljak*. Rj. *topolova šuma, mjesto gdje topole rastu*. — *riječi s takim nast. kod* *aptik*.

topōlov, *adj. Pappel-, populeus*. Rj. *što pripada topoli*. — *Uze* *Jakov zelenijeh prutova topolovijeh* i *ljeskovijeh*. Mojs. I. 30, 37.

topōlovina, *f. Pappelholz, lignum populeum*. Rj. *topolovo drvo*.

topōljāk, *topoljāka, m. vidi* *topolik*. Rj. *isp.* *drenik* i *drenjak*, i *riječi s takvim nastavcima ondje*.

töpöt, *m. der Schall, sonitus pedum, cf. bahat*. Rj. lupa, osobito od nogu ljudskih ili konjskih. za obličje isp. glömöt. — Od topota kopita jakih konja njegovijeh (Faraonovijeh), od tutnjave kola njegovijeh... ridaće svi stanovnici zemaljski. Jer. 47, 3.

töpötänje, *n. das Schallen, incessus cum sonitu*. Rj. *verb.* od topotati. radnja kojom tko topoće. isp. topot.

töpötati, töpöcēm, *v. impf. mit dem Fusse stampfen, incedo cum sonitu*. Rj. ići lupajući nogama da se čuje. — Narod velik i silan... Skakaće povrh gora topoćući kao kola. Joil. 2, 5. Pucaju bičevi, i točkovi prašte, i konji topoću, i kola skaću. Naum 3, 2.

töpovski, *adj. n. p. kola, tane, Kanonen-, tormentarius*. Rj. što pripada topu, topovina. — Nestane topovske džebane. Žitije 49. Posle nekolikosatne silne topovske i puščane pucnjave noć prekine boj. 76.

töprv, *erst, vixdum, cf. tek 1*. Rj. *vidi kod tek 1 i syn.* to-prv, *prva polu srednji rod od tāj, drugoj poli osn. u prvo*. Korijeni 21. 283. — Jedni istom Savu prelazahu, drugi *topre* na Savu dolaze. Npj. 4, 280.

Töptan, *m. U Toptana pokraj mora grada*. Rj. **Töptanski**, *adj. von Toptan*: Na onoga bega Top-tanskoga. Rj. što pripada Toptanu (gradu).

töptänje, *n. vidi tabanje*. Rj.

töptati, töpöcēm, *v. impf. vidi tabati*. Rj. *isp. tap-tati, kao gaziti 2, tlačiti*.

töpuk, *m.*: Kad mu vidim nogu u topuku. Rj. *vrsta obuće*. Rj.³

töpuz, *m. der Streitkolben, vidi buzdovan*. Rj. *vidi i bat 3, ćulumak, gvozdjenjak, salma, šestoper, šestoperac, tokmak, augm. topuzina*.

töpuzina, *f. augm. od topuz*. Rj. *takva augm. kod bardačina*.

topüzlija, *f.* — 1) koji nosi topuz, *Keulenträger, claviger*. Rj. — 2) (u Už. nah.) *Art Birnen, piri genus*. Rj. nekaka kruška.

tör, *töra, m. die Hürde (für das Hornvieh), crates*. Rj. (*loc. töru*). Rj.² ograda za stoku. *dem. torić, augm.* 2 torina. — Pritvor, pred naslonom kao mali tor gdje se ovce najprije utjeraju, pa odanle ulaze u naslon. Rj. 599b. Struga, 3) *veliki tor* u kojemu ima po 3—400 ovaca. Rj. 720b. Isahar je *magarac* jak u kostima, koji leži u toru. Mojs. I. 49, 14. Što si sjedio *među torovima* slušajući kako bleje stada? Sud. 5, 16. Dogje k *torovima* ovcijim ukraj puta gdje bijaše pećina. Sam. I. 24, 4. Načini sebi *torove* za ovce. Dnev. II. 32, 28. Ne treba mi uzimati *jarića* iz torova tvojih. Ps. 50, 9.

torala, *f.*: Cijena kako *torali*: četir mjed. DPosl. 11 (četiri mjedi). *torala*, nekakav kolučić. XVIII. *dem. toralica*.

toralica, *f. panis genus ad formam anuli*. Stulli. *dem. od torala*: Kolegjnji kolo grade šta ćemo im darovati? *Toraljicu*, bokaricu, i dva ovna vitoroga. Herc. 343. *toraljica griješkom mj. toralica*. Stulli kaže, da je *kruh obličjem nalik na prsten*.

töranj, *törnja, m. (u vojv.) der Kirchthurm, turris aedis (sacrae)*. Rj. *vidi zvonik*.

törba* (*törba*), *f. der Tornister, pera*. Rj. *vidi torbadža, torbak, torbica 2, torbičina; grudnjača 2, obramnica 2, prtenjača, račarica, strunjara, štenara, uprta 2, uprt-njača, užinara. dem. torbica 1, augm. torbetina, torburina*. — *Brašna torba*. Rj. 41a. Dočerao od *torbe*. (*do prošnje*). Posl. 68. Žena je nehotice bila zapela nogom za *uprtu od torbe*. 134. Koji šakom, koji kapom, eto ti (*ga*) *puna torba*. 143. Tu *sprtiše torbe prtenjače*, otvorise drvene ćuture. Npj. 4, 278. Iz *toraba* ploske povadiše. HNpj. 3, 102. Svaki stane *svoju torbu prtiti na legja*. Danica 3, 198. *Zobnica (torba, iz koje konji zob jedu)*. Npj.¹ 4, XXXIX. David izabra na potoku pet glatkih kamena, i metnu ih u *torbu pastirsku*. Sam. I. 17, 40.

törbadža,* *f. (u Hrv.) vidi torbak*. Rj.

törbäk, *torbäka, m. (u Hrv.) vunena šarena torba koju ljudi nose o vratu, eine Art Tornister, pera...* (čini mi se) hrišćani imaju *plavetne torbuke* a kršćani *crvene*. Rj.

törbär, *torbára, m.* — 1) *der torbe-Macher, confector perarum*. Rj. koji pravi *torbe*. — 2) koji u torbi na legjima nosi rubu po selima te prodaje, *Krämer, Hausirer, institor, cf. kalajdzija*. Rj. *vidi i torbičar*.

torbëtina, *f. aug. od torba*. Rj. *vidi torburina*. — *Jao moje povesamce! kuda ćeš se povlačiti, po brdina po dolina, po slepačkim torbetina!* Npj. 1, 133 (po slepačkim tobetinam?). *takva augm. kod babetina*.

törbica, *f.* — 1) *dem. od torba*. Rj. — 2) u Crnoj Gori govori se mjesto *torba*, i za to se onamo govori i *torbičina*. Rj. — *primjeri za 1) i 2)*: Kalugjer izvadi iz *torbice* *petrailj* i *trebnik* i očita im oproštenu molitvu. Npr. 98. Tako me *Ciganska torbica* ne hranila! Posl. 300. U svakoga *popa torbica duboka*. 335.

törbice, *f. pl. (u C. G.)* — 1) darovi koje po isprosu mladoženjina kuća šalje djevojačkoj i djevojačka mladoženjinoj. — 2) darovi koje punica nosi kad ide u pohode i kad joj kći rodi prvo dijete. Rj.³

törbičar, *m. der Hausirer, institor, cf. kalajdzija, torbar*. Rj.

törbičina, *f. (u C. G.) cf. torbica 2*. Rj.

torbõnoša, *m.* — 1) *der Sackträger (z. B. bei den Räubern), perae portator*: Harambaše zemlju poharaše, *torbõnoše* blago odnijese. Rj. koji *torbu nosi, n. p. u hajduka*: Ako bio *torbõnoša*, bio majci živ! Ako bio *gočõbija*, ne bio joj živ! Posl. 1. Koji su bili *torbõnoše*, oni su sad *harambaše*. 143. — 2) (u Srijemu) na plugu u osovini usagjen kao račvast kolac, o kome se vješa *torba* i ostalo koješta, *cf. magarac 2*. Rj. — *torbo-noša, tako slož. riječi kod bremenõsa*.

torburina, *f. vidi torbetina*. Rj. — *takva augm. kod baburina*.

törbõnje, *n. das Misten des Viehes, stercoris positio*. Rj. *verb. od toriti. radnja kojom stoka tori*.

törgunja, *f. (u Slavon.) vidi turgunja*. Rj. *nekaka šljiva. vidi i targulja, crvenjača*.

torić, *m. dem. od tor*. — Struga, 2) na vratima od tora *mali torić* u kome se ovce kad se iz tora izgone, dočekuju u muzu. Rj. 720b.

1. **törina**, *f. Boden, wo eheor das Vieh gestanden, und ihn dadurch gedüngt hat, locus stercore secundatus*. Rj. *zemlja gdje je bio tor te je natorena*.

2. **törina**, *f. augm. od tor*. U Banjoj Luci. Dr. Šurmin. *vidi struga 3*. — *To će značenje biti u orim primjerima*: Zastružiti brave u *torinu*, zatvorivši strugu. Rj. 196b. Jesam skoro u četu hodio, tu sam gradske ugledao ovce, sedamdeset i sedam *torina*. Npj. 4, 416. On poznava sve gradske *torine*, na *torine* Turke Arbanase; i svakoga ata i paripa; on će divno uvoditi ovce. 4, 418.

töriti, *törim, v. impf. misten, stercus facio*: Rgjava je tica, koja u svoje gnijezdo *tori* (Posl. 270). Rj. *vidi balegati. v. pf. slož. natoriti*.

törlak,* *m. ein Grosssprecher, gloriosus*. Rj. koji *torla*.

Törläk,* *Törläka, m. čovjek koji niti govori čisto Srpski ni Bugarski*. Rj.

törlänje, *n. das Grosssprechen, jactatio, clamitatio*. Rj. *verb. od torlati. radnja kojom tko torla*.

törlati, *törläm, v. impf. grossschreien, clamito, glorior*. Rj. *vičući razmetati se. vidi trlačiti*.

törna, *f. (u C. G.) vidi kurjuk 3*. Rj. u *puške* ono na što je navrnuta *cijev. vidi i hazna 2, 2 õgnjište*.

törni, *adj. n. p. malj, pas, zur Hürde gehörig, Hürden-, ad crates pastorales spectans*: Ni *torni* ni *lovni* (pas, koji niti je za tor, da čuva ovce, ni za lov. Posl. 224). Rj. što pripada *toru*.

törnjanje, *n. das Machen, dass man fortkommt, maturatio*. Rj. *verb.* od tornjati se. radnja kojom se tko tornja.

törnjeti se, njâm se, *v. r. impf. sich fortmachen, maturo*: tornjaj se odatle. Rj. odlaziti 2. *vidi* šikati se 1, prtljati 2.

torogonja, *f. i m. vidi torokuša*. Rj. koja ili koji toroče. — *za nast. riječi kod bakonja*.

torokanje, *n. das Lärmen, Schreien, clamitatio*. Rj. *verb.* od torokati. radnja kojom tko toroče.

torokati, tðročëm, *v. impf. schreien, lärmen, clamito*. Rj. *vidi* larmati, *i syn. ondje. v. pf. slož. rastorokati se*.

torokuša, *f. die Lärmglocke (als Scheltwort von einem Weibe), femina clamitans*. Rj. koja toroče. *vidi* torogonja. — *riječi s takim nast. kod ajgiruša*.

torta, *f. die Torte*. — *Proha*, 4) u Kragujevcu i po drugima mjestima kod velike gospode zove se tako torta, die Torte, panis dulcioris genus. Rj. 615a.

töska, *m. Arnautin iz jugoistočnih krajeva*: I povede Tosku ljutu vojsku. Rj. *isp.* Gega.

töska, *f. duga puška, kakovu nose Toske*. Rj.

töskanje, *n. das Zurückstossen, retrudere*. Rj. *verb.* od toskati. radnja kojom tko tosku konja ili kola.

töskati, töskäm, *v. impf. zurückstossen, retrudo*. Rj. *n. p. konja, uzvikujući tos! tos! tjerati ga, da ide natraške; ili kola, t. j. natraške ih turati. vidi* tozati. *v. pf. prosti* tosnuti, *slož. iz-töskati, na-töskati*.

tösnuti, tösnëm, *v. pf. zurückstossen, retrudo*. Rj. *v. impf. toskati*.

Tösa, *m. (ist.) Tóšo, m. (juž.) hyp. od Todor*. Rj. — *takva hyp. kod Dišo*.

Tót, Tóta, *m. Mudžari tako kažu Slovaku i uopće Sloveninu (Tót nem ember, Slovak ili Slovenin nije čovjek)*. — Bojim se, da mu se ne nasmiju Totovi; zašto su oni rakiju zato nazvali »paleno«, što je »paljena«. Nov. Srb. 1817, 536.

tót, *adv.* — 1) Gjorgji. *ergo, igitur. Stulli. dakle. biće to-t', to-ti*. — Je li zmijinjki skot, tót peći. DPosl. 37. Kad se želi, tót je tugje. 43. — 2) kao i . . . i, ili . . . ili: To t' velikoj, to t' malahnoj pogači, hoće joj se crepulja. DPosl. 136. To ti pepeljaha, to ti crnokrug, sve je ljutica. 136. — 3) tot njemu, suo damno, ipse viderit; tot tebi, tu ipse videris; tot vami, vosmetipsi videritis. Stulli. Kao da se kaže: ne marim; za to je on odgovornik, ti, vi ste odgovornici. *vidi* totnjemu.

tótnjemu, (u Risnu) ako će, ništa za to, *es thut nichts, meinethwegen, quid tum, per me licet, cf. tešto*. Rj. to t' njemu. *vidi* tot 3. ako će, ne marim, za to je on odgovornik. *vidi* i teräk.

totrkanje, *n. das Klopfen des Baumspechts, pulsatio ut picus facit in arbore*. Rj. *verb.* od totrkati. radnja kojom žunja totrče.

totrkati, tðtrčëm, *v. impf. totrknuti, tðtrknëm, v. pf. klopfen wie ein Baumspecht, pulso (de pico), totrče žunja*. — Kad žunja u proljeće stane totrkati. Rj. 477b. Ototoli debelo, kao moje koljeno; ako li ćeš i deblje, kao moje i bedre. (Kažu da govori žunja preljama koje su se zadocnile kad u proljeće udarjući kljunom u šuplje drvo totrče). Posl. 243.

totrljan, *m. vidi* tetrljan. Rj.

töv, töva, *m. die Fettigkeit, pinguitia*: širok od tova. Rj. *isp.* debljina, pretilina, tustina 2. *za postanje isp. toviti*.

tövan, tövna, *adj. wohlbeleibt, carnosus*: Tovni konji, a bijesni Turci. Rj. *isp.* debeo 2, pretio, tust. — Volovi naši neka budu tovni. Ps 144, 14. Jutrom su kad ustaju kao tovni konji, svaki rje za ženom bližnjega svojega. Jer. 5, 8. Pretilinu jedete i vunom se odijevate, koljete tovno, stada ne pasete. Jezek. 34, 3.

tövar, *m.* — 1) die Saumlust, onus jumentis (macht 100 Oka). Rj. *vidi* teret. *dem. tovarac*. — Voz, tovar na kolima ili na saonima, *n. p. voz drva, sijena*. Rj. 69b. Jedna strana brašna, vune, *d. i. die eine Seite der Pferdlast* (50 oka). Rj. 718a (= pō tovara, 50 oka, koliko seisana nosi na jednoj strani). Kome nije u orahu, nije ni u tovaru (dosta). Posl. 148. Ne bi ga orazumio tovar oraha (kao što obično prosti ljudi račune u grah i u kukuruze). 193. Ono, što se u jedan put natovari na konja (obično 100 oka), zove se tovar. Danica 2, 53. Trgovci zemaljski zaplakače, što njihovijeh tovara niko više ne kupuje; tovara zlata i srebra. Otkriv. 18, 11. Natovarješ svaki svoj tovar na svojega magarca vratiše se u grad. Mojs. I. 44, 13. — 2) (u Dubr.) *vidi* magarac: Ne zna tovar što je majdonos (Posl. 199). Ne zna tovar što je petrusin (Posl. 199). Rj. *vidi* i osao. *dem. tovarčić, tovarić*. — Fratar ki ne prosi tovar je ki ne nosi. DPosl. 22. Tovar oslu brat. 22. — 3) (u Dubr.) nekaka morska riba. Rj. Kummel, merlucius vulgaris Flem. Rj. ³ *isp.* osalj.

tövarac, tövärcä, *m. dem. od tovar 1*: Što je tebi baba u tovarcu, u tovarcu na malom magarcu. Rj.

tövärcë, tövärcëta, *n. (u Dubr.) vidi* magare. Rj. mladi tovar.

tövärcié (tovarić) *m. dem. od tovar 2*. Rj. *vidi* magarčić.

tövarënje, *n. das Aufladen, Belasten, oneratio*. Rj. *verb.* od tovariti. radnja kojom tko tovari što: Koji su u gradu pored mora, sad zbog paroplova, koji ondje radi tovarjenja uglja gotovo svaki drugi dan staju, sve više i više mijesaju svoj jezik. Srb. i Hrv. 4.

tövarieca, *f. (u Dubr.) vidi* magarica. Rj. *vidi* i oslica.

tövarić, *m. dem. od tovar 1. vidi* tovarčić, magarčić. — *Tovarčić (tovarić)*. Rj. 742b.

tövarija, *f. (u Lici) vodeni sud, nalik na plosku, eine Art Wassergefäß, vasis aquarii genus*. Rj.

tövariti, rim, *v. impf. n. p. konja, kola, lagju, beladen, belasten, onero*. Rj. tovariti koga ili što čim, ili: što na koga, na što. *v. pf. slož. iz-tövariti, na-, o-, pre-, pri-, raz-, s-. v. impf. slož. iz-tovarivati, iz-tovarivati; pre-tovarati, raz-tovarati*. — Dok se mi tome još čugjasmo i konje tovarasmo, ne leži vraže! eto ti pudara od onijeh vinograda. Npr. 7. No tovari mazge i sejsane, i na mazge mlogo svoje blago. Npj. 4, 311. Vazda su me brukom tovarili. 5, 492. Krémari odmah stanu tovariti svoje mješine s pićem. Danica 3, 197. Tovarite na ljude bremena preteška za nošenje. Luk. 11, 46. sa se, *refleks.*: O nesrečo, Bog da te ubije! vazda l' si se na nas tovarila, na Kuće se danas rastovari. Npj. 5, 252.

tövärnä, *adj. n. p. kola, uže, Last-, onerarius*: Ošibuju dva konja tovarna. Rj. što pripadu tovaru 1. *vidi* tarni, tarnični.

tövärnica, *f. vidi* samar 2. — Jednoj oslici jedna je tovarnica dosta. DPosl. 39. Oslu se ne pristoji sedlo neg tovarnica. 91. tovarnica, samar. XVIII.

tövärnina, *f. die Stricke zur Befestigung der Saumlust, funes firmando jumentis oneri*. Rj. uža tovarna za priverjivanje tovara 1.

tövärski, *adv. (u Dubr.) vidi* magareći. Rj.

töväruša, *f. t. j. kobila, tovarna kobila*: A šta ti, more, činiš s onim konjem? A? — Nije ona kobila tovaruša. Mil. 30. *za nast. isp. ajgiruša*.

töviti, tövüm, *v. impf. n. p. konja, vola, gut füttern, fett machen, pubulum amplum praebeo*. Rj. to-viti što: činiti da tije. *vidi* gojiti 2. *v. pf. slož. utoviti*. — sa se, *refleks.*: Tovi se jak bubreg u loju. DPosl. 137 (jak, u Dubr. dijalektu: kao).

tövjelica, *f. (u Dubr.) ein Stuhl ohne Lehne, sediculae genus*. Rj. stolac na kojem sjedeći nemaš se nigdje nasloniti. — *Tovjelice* se uzvišuju, a stoli po-

nižuju. DPosl. 137. biće od tugje riječi, ital. tavola. Osn. 325.

tövljenje, n. das Mästen, pabuli amplii praebitio. Rj. verb. od toviti. radnja kojom tko tovi n. p. konja, vola.

töz! sagt man zum Pferd um es zurückzukommandiren, voz ad equum ut regrediatur, cf. tos. Rj. uzvik konju da ide natraške.

tözänje, n. vidi toskanje. Rj.

tözati, tözäm, v. impf. vidi toskati. Rj. v. pf. kod toskati.

tözluči,* m. pl. vidi tozluke, dokoljenice. Rj. vidi i dokoljenica, dokoljena. kao bječe od čohu što pokrivađu noge od članaka do koljena. augm. tozlučine. — Sretah dragu u usku sokaku, zape za nju kopča od tozluke, za njezine gaće sandalije. Herc. 167.

tözlučine, f. pl. augm. od tozluke. Rj. — takva augm. kod bardčina.

tözluke,* f. pl. vidi dokoljenice. Rj. vidi i tozluči. augm. tozlučine.

tözji, jē, adj. (u Dalm. osobito kod kršćana) u zaklinjanju mjesto Božji (kao da se ne bi griješilo spominjući ime Božje), n. p. po lice tožje! imena mi tožjega! cf. brod, bor. Rj. isp. i glog.

trabōzan, m. Vorhaus, prior domus pars, cf. doksat. Rj. prednji dijel kuće. isp. trijem.

trabun, f. u riječima: u trabuni n. p. govori, die Fasel, Träumerei, alucinatio. Rj. — Značenje (korijenu) govoriti koješta (isp. tlapa, tlapnja, tlapiti): trabun (f.), trabuniti, trabunjati. Korijeni 93. nije li akc. trābūn, loc. trābūni prema vřlēt, loc. vřlēti?

trabūniti, trābūnīm, v. impf. faseln, alucinator, cf. buncati. Rj. vidi i trabunjati. govoriti koješta (u snu ili u teškoj bolesti). vidi i bulazniti, bunacati, čavarijati, klāpiti, petljati 2, tlapiti. — Pokrij ga, teto, da ne trabuni. (Rekla nekakva žena kad je bolestan čoek kazivao za nju nekaku istinu, koja njoj nije bila po volji.) Posl. 253.

trabūnjānje, n. das Faseln, alucinatio. Rj. verb. od trabunjati. radnja kojom tko trabunja.

trabūnjati, njām, v. impf. vidi trabuniti: trabunja po cijelu noć. Rj. i syn. ondje.

trabūnjēnje, n. das Faseln, alucinatio. Rj. verb. od trabuniti. radnja kojom tko trabuni.

trāčak, trāčka, m. dem. od trak. Rj. vidi tračić. — riječi s takim nast. govore se od mila (hyp.) isp. Osn. 279.

trāčić, m. dem. od trak. Rj.

trāčēnje, n. vidi gubljenje. Rj. verb. od tratiti.

tradicioni, adj. što pripada tradiciji, traditionalis. — I razgovori o drugim narodima i državama nemaju sada onoga staroga tradicionoga tipa. Zlos. 286.

trāg, m. (loc. trāgu) — 1) die Fusstapfe, Spur, vestigium, n. p. zečji, konjski: otišao tragom za njim; hajde bez traga! (Kad ko tjera koga); otide bez traga, spurlos; ući kome ili čemu u trag; potjerati kome trag; na trag! zurück, recede. Pa se s društvom vraća na tragove. Rj. isp. trakanac 2. — Zatražiti, tražiti trag: Pa zatraži oko vode hladne, ničem traga naći ne mogaše. Rj. 198a. Ker njuška i nanjuši trag zecu. Rj. 426b. Potjera starac lisičji trag po snijegu. Rj. 501a. Nema mu ni traga ni strova. Rj. 719a. Pogjem tražiti čelca. Kad dočeram trag do mora, a to on otišao preko mora. Npr. 160. Stanu gledati, da V ima kakoga god traga, kud je ona sila išla, ali nigdje nikakoga traga ni glasa. 186. U dvoru ovoga careva sina za nj ni glasa ni traga. 237. Zavirićemo i mi njemu pod košulju. (Pokazaće se njegovi tragovi.) Posl. 82. Pak po tragu počeraše Turke. Npj. 4, 207. No za Usom potekao tragom. 4, 429. Što oni najbolje znadu hajdučke tragove. Danica 2, 94. A i u samim Slavenskim knjigama nalazi se traga od ovih pravila. Rj. XXX. Nalazimo neke tragove od neprijateljstva njihova sa

susjedima. DM. 225. I doista se tragovi tome nalaze u spomenicima. 245. Najstariji trag bilježenaj akcentuaciji u našoj književnosti najgoh u srpskim spomenicima. Rad 20, 150. — 2) n. p. skupo bez traga, übermassen, ungeheuer, immensum quantum: daleko bez traga. Rj. kao preko mjere. — Ovaj nesrećni dogagjaj pokvari sve napretke po drugim krajevima i u malo svu zemlju ne okrene bez traga. Danica 4, 24. Sad ima priliku učen bez traga postati. Straž. 1886, 833. — 3) Nachkommen, genus, cf. rod, porodica: Sve su, care, od traga mojega. Rj. vidi i otažina, pleme 1, stežer. isp. koljeno 4, loza 3. — Ako me ne poslušaj, od tebe ne ostalo traga. Npr. 114. Tako mi se trag ne zatr'o! Tako mi se trag ne iskopao! Tako mi se trag ne istražio! Tako mi se trag po tragu ne iskopao, kao i šarenijem konjima! Posl. 305. A Manojlo, trag ti poginuo! Npj. 2, 21. Čestita bih tebe učinio, dok je traga i koljena mogaa. 4, 487.

trāga, f. (u C. G.) die (Thier-) Raçe, genus: Da mu većju tragu iskopamo. Rj. vidi bagra, fajta, pasma, pasmena, pasmina, soj, vrsta. isp. trag 3. — Sagleda se k'o pavunska traga. DPosl. 109.

trājānje, n. das Dauern, duratio. Rj. verb. od trajati. stanje koje biva, kad što traje: Posao (perfektivnoga) glagola nema trajanja ni malo. Rj. LIV.

trājāsan, trājāšno, adj. što (dugo) traje, što može (dugo) trajati. vidi durašan. vidi viječan, i syn. ondje. — potvrda u imenici koja ide.

trājāšnōst, trājāšnōsti, f. osobina onoga što je trajašno; die Dauerhaftigkeit. — Ti narodi naskoro opaze, da im počinje venuti i ta niža nastava, lišena životne snage i trajašnosti. Zlos. 41.

trājati, trājēm, v. impf. Rj. v. pf. slož. dđ-trajati, iz-, po-, pre-, za-. — 1) dauern, duro. Rj. vidi durati, teći 3. — Kod Srba traju babine obično sedam dana. Rj. 10a. Durača, što dugo traje, n. p. raša. Rj. 145b. Ovaj običaj u kršćana još traje. Rj. 285a. Za toliko dana trajala je radost i veselje. Npr. 254. Ako je sila silovita, ma je malo mjehovita (ne traje za dugo, nego progje, kao iz mješine para što izigje). Posl. 4. I on (se) tukao ondje, dok je god boj trajao. Npj. 2, 563 (Vuk). Malo bilo, ništa ne trajalo, ali ide paša Skopljanine. 4, 316. Ime njemu poginuti ne će, dokle traje sunca i mjeseca. 5, 380. Svaki (vašar) traje po tri nedjelje. Danica 3, 242. Kako je mir načinjen, onako je i trajao. 5, 25. Vreme prenumeracije trajaće do polovine meseca Avgusta. Miloš 229. No to prijateljstvo njihovo nije moglo dugo trajati. Sovj. 25. Oni misle da će kuć njihove trajati do vijeka. Ps. 49, 11. — 2) (u C. G.) verweilen, maneo: Dogje vojska u Moraču tvrdu, i tri dana traja u Moraču. Rj. vidi boraviti 1, provoditi 2. — Drugu kitu tratora cvijeća, da on traje u jadu godine. Npj. 1, 385. Kako ću ti u dom stajat? Trajat' mladost u neradost? Kov. 111.

1 trāk! (u C. G.) ein Schallwort, den Knall des versagenden Feuergewehrs zu bezeichnen, sonus sclopeti fallentis. Rj. uzvik, kad škrokne puška.

2. trāk, m. (u Dubr.) der Streif, das Band, die Binde, taenia; trakovi su i ono crveno što djevojke nose u kosama. Rj. vidi pantlika, pantljika. hyp. tračak. dem. tračić.

trākalice, f. (u C. G.) od kukuruzovine igračka za djecu, Art Spielwerk, crepundia. Rj. nekaka čagrtaljka. — osn. biće u 1 trāk.

trākānac, trākānce, m. — 1) (u Osijeku) suh šaran isječen u kaiše. Rj. isp. trāk. — 2) n. p. radi da je za njim trakanac, die Spur, vestigium. Rj. isp. trag 1.

trākatulca, f. (u Lici) vidi obodnica. Rj. osn. koja je u 2 trāk. isp. Osn. 333.

trākuli (!), akc. Rj. XXXI. dolazi u molitvi što

se čati od more: Trinka joj *trakuli*, vragu joj glava. Rj. 367b.

tralala, *pripjev* Njemački: Oles ajns, kao Švabi *tralala*. (Švabo uzjaše na gjavola, ali mjesto kake prave pjesme zaintači pjevati *tralala*, i tako Švabo prevario gjavola, te ga je morao nositi čitav dan, a pjesmi ni kraja ni konca). Posl. 238.

tralalíkati, tralalícēm, *v. impf.* hoćeš danas gdje *tralalíkati*. J. Bogdanović. *tralala pjevati*.

trálja, **trálja**, *f. žensko traljavo*. J. Bogdanović. *biče hyp. od traljavica*,

tráljav, *adj.* Rj. *isp. rgjav.* — **1**) n. p. obuća, *liederlicher Anzug, dissolutus, neglectus*. Rj. *isp. tralje* 2. *isp. drapav, dronjav, hrapav* 2, *prnjav, rapav* 2, *ritav, truljav.* — **2**) (*im Scherze*) posao, *liederliche Arbeit, opus male factum*. Rj. — *Traljav posao*. (Nije kao što bi valjalo). Posl. 320.

tráljavae, tráljávca, *m. Stulli. traljav čovjek*.

tráljavica, *f. traljavo žensko*. J. Bogdanović. *vidi tralja*.

trálje, tráljā, *f. pl.* — **1**) *vidi* krošnje. Rj. na dva savijena drveta isprepletano uzicama, te se u njemu nosi slama. *od Njem. die Trage, Tragbahre.* — **2**) *die Fetzen, Lumpen, laciniae, cf. šukare*. Rj. *vidi* i *prnja* (*prnje*), i *syn. ondje*.

trāmpa, *f. der Tausch, mutatio, cf. promjena*. Rj. *vidi* i *razmjena*.

trāmpiti, pīm, (u Bačkoj, a u Srbiji *trāmpiti*) *v. pf. tauschen, muto, cf. promijeniti* 1: da *trāmpimo* konje, t. j. daj ti meni tvoga a ja ću tebi dati moga. Rj. *vidi* i *razmijeniti*.

trandōvilje, *n.* (τριανταφυλλον), *Stockrose, althaea rosea* Linn. Rj. *biljka. vidi* *trendofio, trenda*.

trānja, *f.* (u C. G.) *vidi* *tezgere*. Rj. *sprava na kojoj nose što deojica među sobom. vidi* i *civijere. isp. nosila.* — *Tuggja tranja (isp. tralje)*. Osn. 203. Korijeni 87 naša riječ.

trānjav, *adj.* (u Boci) n. p. čovjek, lijen, spor u svome poslu, *trāj, segnis*. Rj. *vidi* *tutljav*.

1. trāp, trāpa, *m.* — **1**) *die Rübengrube, fovea adservandis rapis*. Rj. *rupa repna, u kojoj se repa čuva.* — **2**) (u Konavljū) *vidi* *bostan*. Rj. — **3**) (u Baštr.) *mlad vinograd, neu angelegter Weinberg, vinea recens, cf. sād. Rj. vidi* i *potrap, mlagj.* — *značenje korijenu kod trapiti* 1.

2. trāp, *m.* (u Srijemu) *kola na široki trap ili uzani trap, das breite oder schmale Gleis eines Wagens, kola na dugački trap, ein ausgezogener Wagen*. Rj. — *Značenje (korijenu) ići, gaziti: trāp, trapati*. Korijeni 92.

trāpānati, nām, *v. pf.* (u Boci i u C. G.) *glava bolesniku (otvoriti je), trepaniren, calvariam modiolu perforare*. Rj.

trāpānje, *n. das Daherschlendern, incessus inconsultus*. Rj. *verb. od trapati. radnja kojom tko trapa*.

trāpati, pām, *v. impf.* ići ne gledajući kud, *daherschlendern, incedo temere, cf. basati*. Rj. *vidi* i *tentati* 1, i *syn. ondje. v. pf. slož. natrapati*.

trāpavā nēdjelja, *f. vidi* *sebična nedjelja*. Rj. *vidi* i *trapavica*. — *nedjelja koje se svaki dan može mrsiti (i srijeda i petak), a zove se i pretila, ursena, ursna, urša, uša, ušibušina, urši burši, uši buši. značenje korijenu vidi kod trapiti* 2.

trāpavica, *f.* (u Dalm.) *vidi* *trapava nedjelja*. Rj.

trāpeza, *f. trpeza u crkvi; ή τραπεζα. vidi* *oltar*. — Ne gleda Bog na kaljave noge, već na čisto srce. (Kazao nekakav koji je harajući crkvi stao kaljivim nogama na časnu *trapezu* da dohvati kandilo, pa ga drug opomenuo na to). Posl. 196.

trāpiti, pīm, *v. impf.* — **1**) (u C. G.) *vinograd, t. j. saditi, seten, sero: Nego vino kratosiju kukom trapljenu*. Rj. *isp. 1 trāp 3. v. pf. slož. pò-trapiti, raz-, u- značenje (korijenu) prevrtati, jedno na drugo metati, pokrivati, zakopavati (isp. trpati)*. Korijeni 92,

— **2**) n. p. srijedu, petak, t. j. mrsiti, *cf. trapava nedjelja*. Rj. *značenje jesti, blagovati*. Korijeni 92.

trāpljēnje, *n. verbal. od trapiti*. Rj.

trāpovijesan, trāpovijesna, *adj.* iza sna, dok se čovjek još nije dobro razabrao, bunovan, *schlaftrunken, somno gravis*. Rj. — *trapo-vijesan* (drugo polu korijen kod *zapo-vijest*, a prvo kod *trāp*). Osn. 184.

trāskalo, *n. vidi* *sprdalo*. Rj. i *syn. ondje. čeljadu koje trasku.* — *riječi s takvim nast. kod bajalo*.

trāskānje, *n. vidi* *sprdanje*. Rj.

trāskati, trāskām, *v. impf. vidi* *sprdati*. Rj. i *syn. ondje. govoriti koješta bez prilike*.

trāšēnje, *n. verbal. od trašiti*. Rj.³

trāšiti, trāšim, *v. impf.* (u Bačk.) *uštvo* tanjiti *kožu na kraju*. Rj.³

trātina, *f.* (u Hrv.) *zemlja kud je porasla sitna trava, der Rasen, herba, cf. utrina, rudina*. Rj. *vidi* i *potrica* 2. — *značenje (korijenu) trti* kako je u *utrina*: *tratina*. Korijenu 97.

trātiti, trātīm, *v. impf.* (osobito po jugozap. kraj.) *verlieren, perdo, cf. gubiti*: Ko staro krpi, *konce trati* (Posl. 156). Rj. *v. pf. slož. potratiti, stračiti.* — *Teče a ne rastječe tko dobro trati*. DPosl. 126. Tko umije *tratiť dinar*, on je gospodar, a tko ne umije, on robuje. 134. *ovdje tratiť znači, kao i u sjevernoj Hrvatskoj: trošiti* 1.

trātor, *m. das Tausendschönchen, amarantus* Linn.: Drugu kitu *tratora* cvijeća. Rj. *isp. strator*. — Gjevojke su ružu brale . . . *od tratora granatoga, od nevena okatoga*. Npj. 1, 234. *riječi s takvim nast. kod divor*.

Trātor, *m.* u pjesmi nekako mjesto: Piju vino Turci *Tratorani*, šnjima pije od *Tratora* Rado. Rj.

trātorak, trātōrka, *m. der echte Bärenklau, acanthus (mollis L. Rj.) cf. čuranova kresta*. Rj. *biljka*.

Trātoranin, *m. (pl. Trātorāni)*. Rj. *čovjek iz Tratora*. — Piju vino Turci *Tratorani*. Rj. 746a.

trāva, *f. (pl. trāve)*. — **1**) *das Gras, gramen*. Rj. *dem. travica. augm. travuljica, travurina. isp. avrlje*.

— *Guliti travu, vidi čupati*. Rj. 107a. I za *mekavu travu* (i pošto se pokosi i osuši) kaže se *mekuša*. Rj. 352b. Konj zelenko *rosnu travu pase*. Npj. 1, 220.

U livadi bijel šator razapet, *pod šatorom sitna trava zelena*. 1, 386. *Mujagini konji . . . niti trave jedu, niti vode piju . . . Hoću l' ići, majko, trave nakositi*. 1, 387. *Bolovala devet godin' dana, kroz kosti joj trava pronicala*. 2, 17. Kad je viggjeh, moja stara majko! *oko mene trava okrenu se*. Evo, mati, za mene gjevojke. 2, 331. Pa iznese zelena barjaka, te ga pobi u *rudinu travu*. 3, 150. — **2**) *ein Kraut, eine Pflanze, herba*. Rj. *vidi* *biljka* 1. — **3**) od *groznice trava, vidi* *maslačak* 2. Rj. — **4**) *trava od uroka, vidi* *gušavica*.

Rj. — **5**) od *zuba trava, Bertramswurz (römischer Bertram. Rj.)³, anthemis (anacyclus) pyrethrum* (DC). Rj. — **6**) od *buva trava*, (u Srijemu) — **a**) *Kamille, matricaria chamomilla*. Rj. (od *buha trava. vidi* *tītrica*). — **b**) *Flohkraut, pulicaria vulgaris Gaertn.* Rj.³ — **7**) *tičja trava, (u Srijemu) knäuelblütiges Hornkraut, cerastium vulgatum (glomeratum Thuil)*.

Rj. — **8**) *Balučka, baluk, balukat, pupa, riblja trava*. Rj. 13b. — **9**) *Bengjeluk,* trava, što se meće u vino i rakiju da se čovjek opije i da zaspi kao mrtav*. Rj. 22a. — **10**) *Bogorodičina trava, cf. pljuskavica*. Rj. 34a. — **11**) *Vazli-trave*. Rj. 51b. — **12**) *Vidičak, vidovita trava*. Rj. 60a. — **13**) *Vranilova trava*. Rj. 72b. — **14**) *Dobričava trava, dobrčanova trava*. Rj. 126a. — **15**) *Žablja trava*. Rj. 154a. — **16**) *Živa trava*. Rj. 158a. — **17**) *Žutilova trava, vidi zanovijet*. Rj. 162a (*Žutilica*). — **18**) *Zmijinja trava, cf. žučanica*. Rj. 213a. — **19**) *Od izijedi trava*. Rj. 223b. *Odoľjan, odoljen* trava. Rj. 447a. — **20**) *Otodere* trava. Rj. 477b. — **21**) *Od pomame trava: No joj dade trave od pomame, kojom mami momke neženjene*. Herc. 197. — **22**) *Od srdobolje trava, srčanik* 1. Rj.

710b. — 23) *Jarcija* trava, *vidi* bebrinac, crupara mala, *pimpinella saxifraga* L. DARj. 847b.

travanj, trávna, m. (u Dubr.) *Monat April, mensis Aprilis*. Rj. *osn.* u trava. *Osn.* 201. četvrti mjesec u godini. *vidi* travnik 2, april. — *riječi s takim nast. kod* bacanj.

Travanjski, *adj.* što pripada Travniku. *vidi* Travnički. *isp.* Travljanski. — U Travniku konak učinili u Turčina, Travanjskog muftije. HNpj. 3, 41.

travara, f. t. j. žena koja daje trave, *die Kräutlerin, Kräuterfrau, herbaria*. Rj. — *riječi s takim nast. kod* badnjara.

travarina, f. (u Dalm.) što se državi plaća od stoke, *die Weidesteuer, das Weidegeld, tributum pastus causa*. cf. travnina. Rj. *vidi* i potravnina. *platu od trave od paš.* — Ova kuća plaća na godinu dvadeset i jedan talijer travarine. Rj. 173a. *isp.* take riječi kod dimarina.

travreća, f. *dem.* od travka. Rj.

traversa, f. *vidi* kecelja, i *syn.* ondje. — Ponesu na dar prijateljicama *po traversu* (kecelju), prijatelju ličnjak. Kov. 46. *biće* riječ Talijanska.

travica, f. *dem.* od trava. Rj. — Svaki dan mu je (ždrebetu) donosila *travice zelene* i vodice studene. Npr. 177. Mrtav Omer pade u *travicu*. Npj. 4, 333.

1. **Travica**, f. bunar pred Senjskijem vratima. Rj.

2. **Travica**, f. ime žensko. Rj.

travinjanje, n. *das übermässige Essen, manducatio immoderata*. Rj. *verb.* od travinjati. *radnja* kojom tko travinja.

travinjati, njam, v. *impf.* immer nichts als essen, nil nisi manduco. Rj. *see* jednako jesti te jesti.

traviti, trávim, v. *impf.* n. p. konja, mit Gras füttern, graminibus alere. Rj. *tracom* hraniti. v. *pf.* slož. o-traviti, za-traviti. v. *impf.* zadržljivati.

travka, f. ein Stück Gras, gramen. Rj. *jeđinica* onoga što znači trava. *take* riječi kod biljka. *dem.* travčica. — Išćupa iz zemlje *jeđnu travku*, i pruži je čoeuku: »na ti ovu travu, te je ostavi. Npr. 145. »Trska« ne znači »kad je mala«, nego samo jedna iz cijeloga svoga društva, kao n. p. i *tracka*, slamka, bujatica, voćka i t. d. Pis. 43. Bog stvorio zemlju i nebo, i svaku biljku poljsku, i svaku travku poljsku. Mojs. I. 2, 5.

travljana, f. (u Imosk.) nekakav zli prišt (*das Brundgeschwür, ulcus gangraenosum*. Rj.⁶), za koji se govori da je kugina sestra; ima crn vrh. Gđjekoji navijaju na nj kožu od bijele lasice metnuvši na nju malo katrana i nišadora (dok se ne provali), a sad ga najviše žegu (u vrh) usjalijem šiljatijem gvožđem (n. p. šipkom od puške). Rj. *riječi s takim nast. kod* ajgirača.

Travljanin, m. (pl. Travljāni), čovjek iz Travnika. *vidi* Travničanin. — U Travniku konak učinili u Turčina, Travanjskog muftije. Muftija im sastavi *Travljane*. HNpj. 3, 41.

Travljānski, *adj.* što pripada Travljanima, pa Travniku. *isp.* Travanjski, Travnički. — Njima veli *Travljanski* muftija. HNpj. 3, 42.

travljēnje, n. *das Füttern mit Gras, zō* graminibus alere. Rj. *verb.* od traviti. *radnja* kojom tko travi n. p. konja.

travni, *adj.* *Gras, graminis*. Rj. što pripada travi.

Travničanin, m. (pl. Travničāni). Rj. čovjek iz Travnika. *vidi* Travljanin.

Travnički, *adj.* Rj. što pripada Travniku. *vidi* Travanjski. *isp.* Travljanski.

Travnik, m. Rj. varoš u Bosni.

travnik, m. — 1) zagragnjeno mjesto, n. p. gdje se teoci zatvoraju te pasu. Rj. — 2) (u Hrv.) *vidi* livada, i *syn.* ondje. Travnik, 1) *pratun*. Stulli. *isp.* travnik 1. — 3) četvrti mjesec u godini. *vidi* travanj, april. — I dobar i zao lan *travnika* cvjeta. DPosl.

28. *Travnik studen*, koš napunjen; mokar, i koš i guvno. 137. *travnik*, mjesec travanj, april. XVIII.

travnina, f. (u C. G.) *vidi* travarina. Rj. *vidi* i potravnina.

travuljina, *travurina*, f. *augm.* od trava. Rj. — Haluga, 2) *vidi* *travuljina*, korov. Rj. 801b. za *travuljina* *isp.* *grduljina*, *krovuljida*, *trpuljina*. za *travurina* *vidi* *takra* *augm.* kod *baburina*.

trāženje, n. *das Suchen, indagatio*. Rj. *verb.* od tražiti. *radnja* kojom tko traži što: Najviše mi je pomoglo, i to u *trāženju* korijena, djelo A. Fika. *Osn.* III.

trāžina, f. (u C. G.) mali put, *der Steig, semita*. Rj. *vidi* nogostup 1, putanja, staza. — *osn.* u trag. *Osn.* 163.

trāžiti, trāžim, v. *impf.* Rj. v. *pf.* slož. iz-trāžiti, ob-, po-, pre-, za-, v. *impf.* slož. iz-traživati, pre-traživati. — 1) *suchen, quaero*. Rj. *vidi* iskati 2, muketisati. *tražiti* što (*accus.*), *tražiti* čega (*gen.* *isp.* Sint. 85). — Kad sam otišao u crkvu, odmah sam očima *tražio Bogatoga Gavana*, ali njega ondje više nema. Rj. 81a. *Zatražiti*, *tražiti* trag. Rj. 198a. *Svrudati*, *po kući kojesta* premetati i *tražiti*. Rj. 835a. *Onda se on digne u svet da traži zanata*. Npr. 36. *Pogje da traži drugoga loca*. 44. *Nagjose onoga koji bjese došao tražiti sroču*. 87. *Posla ih (sluge) po bijelome svijetu da traže eđa bi se po sreći koja (gjevojka) našla*. 114. *Svakojako je tražila uzroke da je kora i muči*. 125. *Udare svud po carstvu tražiti joj lijeka*. 146. *Po svijetu da traži za sebe gjevojku*. 220. *Kao da ga je sa svijetom tražio*. (Kad ko što osobito rgjavo nagje). *Posl.* 129. *Od jalove krave mlijeka traži*. (Kad ko udari u bijedu). 233. *Tražeći veće izgubio (i ono) iz vreće*. 319. *Traži kirije na suhu putu*. (*Traži slo*). 319. *Traži u jajetu dluku*. 319. *Traži hljeba preko pogače*. 320. *Evo pune tri godine dana, kako tražim za sebe gjevojke; gje ja nagjem za sebe gjevojku*. Npj. 3, 227. *Koji kavge po svijetu traži*, gje je kavga, da se ongje nagje. 4, 227. *On mora sam da se čuva i sebi pravicu da traži*. Danica 2, 90. *Kao da traži novaca u zajam*. 3, 213. *Nego je to tražio lepim rečma*. Miloš 50. *Znajući da imamo neprijatelja, koji će s lučem tražiti pogrješke u našijem djelima*. Pis. 71. *Da traži kakvu Rusku službu*. Sovj. 78. *Od tada tražase (Juda) zgodu da ga izda*. Mat. 26, 16. *Faraon čuv za to tražase da pogubi Mojsija*. Mojs. II. 2, 15. *Čini dobro, traži mira i idi za njim*. Ps. 31, 14. *Lavovi riču za plijenom, i traže od Boga hrane sebi*. 104, 21. *Zvjerke gorske traže sebi hranu od Boga*. DP. 39. *sa se, pass.*: *S kebon u korijenje . . . da se traži korijenja*. Rj. 291b. — 2) *sa se, refl.* tražiti se, *Spur zurücklassen, vestigia facio*: *sad su se već tražili zecovi* (rekne se nekoliko dana pošto padne veliki snijeg). Rj. *traže se n. p. zecovi, kad im se tragovi pokazuju*.

trba, f. *hyp.* od trbuh. Rj.

trbōbolja, f. *das Bauchweh, der Bauchschmerz, das Bauchgrimmen, tormina, dolor alvi*. Rj. *trbōbolja*, *kad trbuh boli*. *vidi* griz 3. — *tako* slož. riječi kod glavobolja.

trbōk, m. (u Vukovaru) pregja na drvetu (za hvatanje ribe), *eine Art Fischgarn, retis genus*. Rj. *vidi* trbuk. — *biće* riječ tugja. *Osn.* 270.

trbonja, m. *der Dickbauch, homo abdomine magno*. Rj. *u koga je veliki trbuk*. — od *osn.* od koje je *trbuk*, a koja sama nije u običaju, nego dolazi u složenom *adj.* *golo-trb*. *Osn.* 195. *riječi s takim nast. kod* bakonja.

trbuh, m. *der Bauch, alvus, venter*. Rj. *vidi* kulje. *dem.* *trbušić*. *hyp.* *trba*. *augm.* *trbušina*. — *Brzelj, tica* plava a *po trbuhu* čagjasta. Rj. 43a. *Guja stala se vući po trbuhu*. Rj. 106b. *Lincura*, nekakva trava što se jede od trbuka. Rj. 329a. *Ozlotrbio sam se, t. j. tjera me na polje (boli me trbuk)*. Rj. 451b. *Gje*

veljizi konji igraju, malijema *trbusi pucaju*. Posl. 72. Nijesu *trbusi* s mesom jednaci. DPosl. 84. Udari ga nožem po pojasu i *prosu mu trbuh po dolini*. Npj. 4, 102. Ne služe Hristu nego svojemu *trbuhu*. Rim. 16, 18.

trbuk, *m.* vidi *trbok*. Rj.

trbulja, **trbuljika**, *f.* vidi *kukuta*. Rj. *kukuta mala i velika biljka*. — *osn. od koje je i trbuh*. Osn. 133. *za nast. u trbulja riječi kod bakulja; za trbuljika vidi aptika*.

trbušast, *adj.* vidi *trbušat*. — *Bušav, vidi trbušast*. Rj. 50b (*a riječ trbušast nije u Rj. na svom mjestu*).

trbušat, *adj.* *dickbäuchig, ventriosus*. Rj. *koji ima posebiki trbuh. vidi trbušast, bušav, kuljav, pupav, trobok*.

trbušćić, *m.* *dem. od trbuh*. Rj.

trbušina, *f.* *augm. od trbuh*. Rj. — *takva augm. kod bardaćina*.

trčē vře, *interj. von der Verlegenheit eines durch Einwürfe und Fragen Ueberviesenen, de tergiversatione convicti, cf. trt mrt*. Rj. *vidi i šuč muć, tuc muc; tamo amo. isp. te ura te fura. uzvik kojim se kaže, kako je bio tko u zabuni i smetnji, kad mu se ispitivanjem i prigovaranjem dokazalo, da je učinio, šta nije htio da prizna*.

trčalo, *n.* (u Boci) vidi *črtalo*. Rj. *u pluga. vidi i črtalo*. — *črtalo, i s premještenim glasovima: trcalo Korijeni* 250.

trčē na polje, *šet u kuću (biće noćas. Kad koga tjera na polje. isp. Posl. 321), scherzhaft für Laxiren, albus fluet*. Rj. *vidi trk. za trčē isp. trčati*.

trčalica, *f.* *žensko koje vavijek kojekamo trči*. J. Bogdanović.

trčalo, *m.* *koji trči: Trčalo i lazilo staju se, al ne družē*. DPosl. 137. — *riječi s takim nast. kod bajala*.

trčanje, *n.* *das Laufen, cursus*. Rj. *verb. od trčati. radnja kojom tko trči*.

trčati, *trčim, v. impf. laufen, curro*. Rj. *isp. juriti 2. v. pf. slož. do-trčati, iz-, na-, o-, ob-, po-, pre-, pri-, pro-, s-, u-, uz-, za-(se). v. impf. slož. do-trčavati, iz-, na-, ob-, pre-, u-, uz-, za-(se). dem. v. impf. trčkati, trčkarati, trčkariti*. — *Da ljudi trče u pomoć*. Rj. 64a. *Trči kao goran*. Rj. 94b. *Miče se velika bijela dlaka tako brzo kao zmija kad trči*. Rj. 368a. *Optрка, koji mnogo kojekuda besposlen trči*. Rj. 466a. *Ukopce trči kao zolja*. Rj. 777b. *Trčati halku*. Rj. 801b. *Kad li njezina mater za njima trči*. Npr. 94. *Nagje sve kako je snio i trči trkom domu*. 132. *Trči natrag svojoj kući*. 250. *Vještica na svoju krv trči*. (Gledaj: *Kud će vještica, do u svoj rod?*) Posl. 36. *Magarac uz brdo ide polako, ali kad pogje niz brdo, onda trči na vrat na nos*. 173. *Ne trči kao šise na rudu*. 210. *Obodi ga, Gjuro! (Kad ko rgjavo, a osobito na rjavu konju trči)*. 229. *Trči kao ova u solilo*. 321. *Brzo dobre konje posjednite, pak trčite u selo Topolu*. Npj. 4, 146. *Trči de, Milovane, vigji, šta ona dvojica onamo čine*. Danica 3, 238. *Šec trči čela na ljepotu cvijeća, tako i ja sve tebe te tebe*. Kov. 70. *Na vojsku da trči*. Miloš 36. *Milan nije rado napred u boju trčao*. 45. *Trči (bezbožnik) ispravljena vrata na nj (na Boga)*. Jov 15, 26. *Na ovo šestoro mrzi Gospod . . . noge koje brzo trče ne zlo*. Prič. 6, 18.

trčilaža, *f. i m. das Lügenmaul, homo mendax*. Rj. *trči-laža. koju ili koji laže, trčući raznosi laži. vidi laža, i syn. ondje*. — *riječi tako slož. kod čistikuća*.

trčkānje, *n.* *dem. od trčanje*. Rj.

trčkāranje, *n.* vidi *trčkārenje*. Rj.

trčkāratī, *rām, v. impf. vidi trčkariti*. Rj. *dem. od trčati. vidi i trčkati*. — *Jedan trčkara, tamo amo, starka vatra i više . . . Megj. 189.*

trčkārēnje, *n.* *dem. od trčanje*. Rj.

trčkārītī, *trčkārīm, dem. od trčati*. Rj. *vidi trčkārati, trčkati*.

trčkati, *trčkām, v. impf. dem. od trčati*. Rj. *vidi trčkarati, trčkariti*. — *Za što trčkaš tako mijenja-jući svoj put? Jer. 2, 36.*

trčkē, (u Risnu) *trčēci, laufend, currens*. Rj. *adv.* — *Gjevojka se razljuti te baci na put i maramu i faculet, te trčke u počeru za njim*. Npr. 124. *Trčke otide onamo*. 231.

trčūljak, *trčūljka, m. cf. visuljak (samo u onoj zagoneci)*. Rj. — *Trči trči trčūljak, visi visi visuljak; Boga moli trčūljak, da otpadne visuljak. ođgonetljaj: svinjće i žirka. riječi s takim nast. kod brežuljak*.

trčēnje, *n. das Recken des Hinteren in die Höhe, arrectio natium*. Rj. *verb. od trčiti su. radnja kojom se tko trči*.

trčēti se, *trčim se, v. r. impf. den Hintern in die Höhe recken, arrigo nates*. Rj. *pregibati se ili pu-zati tako da se stražnjica diče u vis. vidi gužiti se. v. pf. slož. natrčiti se*.

trčka, *f.* (u Srijemu) *Teichhuhn, gallinula choloropus*. Rj. *ptica. isp. liska 2. — za postanje isp. trčiti se*.

Trčbačnik, *m.* *planina u Dalmaciji između Že-gara i manastira Krupe*. Rj.

trčbānje, *n. verb. od trebati. stanje koje biva, kad kome što treba ili tko treba šta. vidi trebovanje*.

trčbati, *trčbām, v. impf. Rj. vidi trebovati. v. pf. slož. po-trebati, za- — 1) connōthen sein, opus est: ne treba mi on i ne trebam njega*. Rj. — *Da im svakome po konja i ostalo što treba za put*. Npr. 7. *Ja ču ti kadgod trebati*. 21. *Stape raspitivati kome treba pastir*. 46. *Svinjar će vući kolikogod ustreba*. 210. *Carev sin da slugama da nose što treba*. 240. *Pravda ne treba mnogog ševrdanja*. 258. *Čistu obrazu malo vode treba*. 348. *Zlato mi treba konju na uzdu*. Npj. 1, 214. *Luka je ovake reči upotrebljavao, kako mu je kad kakav slog trebao*. Opit XVI. *Kad drugijeh knjiga niti je bilo, niti su trebale*. Pis. 72. *Može naučiti i presti i tkati, ako joj ustreba*. Straž. 1886, 1294. *Svaka stvar koja treba za kakav posao, neka se metne u vodu*. Mojs. III. 11, 32. *Još mu samo carstvo treba*. Sam. I. 18, 8. *Pisac izostavio na mnogo mjesta riječ koja treba smislu*. Živ. kralj. i arh. IX. — 2) *treba ići, man muss gehen, oportet ire*. Rj. *vidi trijeba, valjati, 2) valja ići. isp. morati*.

— *Sad treba i gjavo da zaroni*. Npr. 91. *Da im treba vodu imati*. 187. *Za to im treba dati dvanaest ovnova*. 239. *Ko hoće samljeti, treba zasuti*. Posl. 158. *Ti treba mene da krstiš*. Mat. 3, 14. *Nije li trebalo da se i ti smiluješ?* 18, 33. *Ne treba da mi daš*. Mojs. I. 30, 31. *Ostane trebuše zaoštriti*. Sam. I. 13, 21. *Ti si Hristos sin Božji koji je trebalo da dogje na svijet*. Prip. bibl. 142. *Samo treba malim biti zadovoljnu*. Rad 20, 155.

Trebēvić, *m.* *planina u Bosni blizu Sarajeva: Trebeviću visoka planina! s tebe mi se vidi Sarajevo*. Rj. *U Bosni narod govori: Trebēvić, Trebevića*. Dr. Gj. Šurmin.

trēbežina, *f.* vidi *krčevina*. Rj. *zemlja iskrčena. — od korijena od koga je trijebiti*. Osn. 163.

trēbežnik, *m.* vidi *krčilac*. Rj. — *od kor. od koga je trebežnina*.

Trēbiješ, *m.* *planina Rovačka do Lukavice (k istoku); na vrh Trebiješa je Kapetanovo jezero*. Rj. 747. — *isp. riječi s takim nast. kod jemješ*.

Trebīnjac, **Trebīnjca**, *m.* *čovjek iz Trebinja. vidi Trebinjanin*. — *Uzmi sobom Turke Nevesinjee, Nevesinjee i naše Trebinjee*. Npj. 5, 77. *za akc. isp. Petrīnjac od Petrīnja*.

Trēbīnjanin, *m.* (*pl. Trēbīnjāni*). Rj. *čovjek iz Trebinja. vidi Trebinjac*.

Trēbīnje, *n.* *Rj. varoš u Hercegovini. — imena*

mjesna s takim nast. Cetinje, Gusinje, Ljubinje, Nevesinje.

Trebinjski, *adj.* Rj. što pripada Trebinju.

Trebišnjica, *f.* rijeka u Hercegovini. Rj.

Trebjesa, *f.* nekako mjesto na granici Crnogorskoj: E je momak skoro uskočio od Trebjese, od gradske krajine. Rj.

trëbnik, *m.* das Ritual, liber ritualis. Rj. obredna knjiga. — U našem starijem trebnicima (Srbuljama) ima osobita molitva koja se čita, kad se ko s kim pobratimi. Rj. 512a. Cicvaraš, trebnik. Rj. 813a (kaže se u šali). Tada kalugjer izvadi iz torbice petrailj i trebnik i očita im oproštenu molitvu. Npr. 98. — od osnove koja je složena u po-treba. Osn. 274.

trëbovanje, *n.* das Brauchen, Vonnöthen-haben, indigentia, usus. Rj. *verb.* od trebovati. stanje koje biva, kad kome što treba ili ko treba šta. *vidi* trebanje.

trëbovati, trëbujēm, *v. impf.* Rj. *vidi* trebati. — **1)** vonnöthen habeo, ego. Rj. *vidi* trebati 1, potrebovati (*v. pf. i impf.*): Ja ću tebi jedared vrlo trebovati. Npr. 20. Ovo drvo ponesi caru neka mi od njega napravi kugeljlu . . . i ostalo što treba. 106. Zlu ne trebovalo! (Kad se što ostavlja, pa ko reče: što će to?). Posl. 92. Što oči vide, kalauza ne trebuje. 359. A dobar junak svugdje trebuje. Npj. 1, 78. Gje pogodi, melem ne trebuje. 4, 362. Više meni vojske ne trebuje. 5, 353. Za bratoljublje ne trebujete da vam se piše. Sol. I. 4, 9. — **2)** vonnöthen sein, opus est. Rj. *vidi* trebati 2. — Kako carski valja i trebuje poslušiti krsno ime svoje. Npj. 2, 93. Lepo Stojan opravio majku, kako carski valja i trebuje. 3, 172.

trëcača, *f.* febris tertiana. Stulli. groznica koja se povraća treći dan. *isp.* četvrtaca.

trëćak, trëćaka, *m.* — **1)** n. p. konj, dreijährig, trimus. Rj. od tri godine. takve riječi kod sedmak 2. — Jare je do godine, pa onda dvize, pa trećak. Rj. 282b. — **2)** što u Vuka logov: Morao bi gje trećaka naći, ova mi dva konja ne će ovakog' voza uzvesti. J. Bogdanović.

trëćakinja, *f.* n. p. kobila, dreijährige, trima. Rj. žensko što od tri godine. — Šta ćemo im darovati? . . . Jednu kravu trećakinja, koledo, koledo! Herc. 343. Bjegunci njegovi pobjegoše dori do Sigora kao junica trećakinja. Is. 15, 5. riječi s takim nast. kod desetakinja.

trëćebrätučed, *m.* trëćebrätučeda, *f.* brätučed i brätučeda u trećem koljenu. Daničić, ARj. 609b. *isp.* prvobrätučed (i prvobrätučeda), drugobrätučed, četvrtobrätučed, petobrätučed.

trëći, čē, *adj.* der dritte, tertius. Rj. redni broj: Ja ću umrijeti prigje no treći kokoti zapoju. Npr. 114. Bez treće nije sreće. Posl. 12. Dva bez duše, traći bez glave. 56. Dva puta mjeri, a treći kraj. 57. Dva trećega ne čekaju. 57. Rodi dva sina i treću gjevojkju. 229. Kao da treći dan hljeba ne jede (tako je rgjav). 131. Nema treće daske u glavi. (Gledaj: Nema četvrte daske u glavi). 304 (čanut je malo).

trëćina, *f.* ein Drittel, triens, pars tertia. Rj. treći dijel. — Može biti da bi se moglo uzeti da su dvije trećine zakona Turskoga, a jedna trećina Rimskoga. Kov. 2. Trećinu sazezi ognjem, drugu trećinu isijeci mačem, a ostalu trećinu razmetni u vjetar. Jezek. 5, 2. Trećina će tvoja pomrijeti od pomora, druga će trećina pasti od mača, a trećinu ću rasijati u sve vjetrove. 5, 15.

trëćojagnjenica, *f.* ein Schaf, das zum dritten Male lammet, ovis tertium pariens. Rj. trećo-jagnjenica, ovca što se trećom jagnji. *isp.* prvojagnjenica, drugojagnjenica.

trëćom, *zum dritten Male, tertium.* Rj. treći put. *isp.* prvom, drugom, i t. d. — Dvapat mjeri, trećom kraj. Posl. 57 (*isp.* Dva puta mjeri, a treći kraj. Posl.

57). Zape str'jelu za zlatnu tetivu . . . drugom zape str'jelu za tetivu . . . trećom zape str'jelu za tetivu. Npj. 2, 512. Prorokuj i pljeskaj rukama, jer će mać doći i drugom i trećom. Jezek. 21, 19.

trëgodišnjī, šnjē, *adj.* dreijährig, trimus: Iznosiću trëgodišnje vino. Rj. tre-godišnji, od tri godine. *isp.* godišnji, ovogodišnji. *vidi* troljetni.

trëm, (u Boči) trën, (u Dalm.) *m.* der Augenblick, momentum, *cf.* trenuće oka: u oni trem, t. j. u onaj mah; za tren; u onaj tren. Rj. *vidi* i trenutak. — Prekrsti se prema suncu, koje u oni trem izlažaše. Npr. 99. Kad gjevojka rukom o ruku pljasnu, svi potekoše u jedan trem. 104. U ta isti trem zamuti se bratu mu bočica vode. 118. — trenuti (korijenu je otpalo p pred n od nastavka). trenuće, tren; trepavica; trepetati, treptati. Korijeni 92. tren, i sa m mjesto u: trem. Osn. 136.

Trënda, *f.* ime žensko. Rj. *isp.* trenda. — imena ženska uzeta od bilja kod Višnja.

trënda, *f.* (u Slav.) *vidi* trandovilje. Rj. *vidi* i trendofio.

trëndofio, trëndofila, *m.* (u Dubr.) *vidi* trandovilje. Rj. biljka. *vidi* i trenda.

trënica, *f.* — **1)** das Reibeisen (österreich. Riebeisen), radula serviens tritui. Rj. *vidi* erende 1. *isp.* noževi, ribaonica, ribež. — **2)** daska testerom načinjena, ein gesägtes Brett (österreich. Pfosten), tabula. Rj. — u nekim oblicima glagol trti: trëm, trëš; trënica, natrenik, utrenik. Korijeni 89.

trënuće (trënuće) ðka, *n.* der Augenblick, momentum: za trenuće oka, *cf.* tren. Rj. *vidi* i trem, trenutak. — Dok bi dlan o dlan udario (t. j. brzo, za trenuće oka). Posl. 63. Za nekoliku trenuća oka. Nov. Srb. 1817, 763. A ti se ne stidiš, ne plačeš za sebe samoga što se u ovo trenuće ne moliš ni za sebe ni za druge! DP. 29.

trënutak, trënutka, *m.* *vidi* trem, tren, trenuće, za nast. *isp.* vrútak, osnútak. — »Ja mogu za devet trenutaka« . . . i donese zaista za devet trenutaka vode s Jordana. Npr. 203. To potraja nekoliku trenutaka. Zlos. 164.

trënutan, trënutna, *adj.* što pripada trenutku, trenuću, trenu; momentan, momentaneus. — Koji su za neku trenutnu korist uzeli na dušu nekoliku svoju braću. Zim. 26.

trënuti, trënēm, *v. pf.* das Auge zu thun, claudo oculum: cijelu noć nijesam trenuo. Rj. *isp.* kod trem, tren korijen i riječi koje se od njega dovode, osobito *v. impf.* treptati. — Kolovogja, diko naša! okom treni, kolom kreni. Npj. 1, 176. Malo trenuh, čudan sanak usnih. 2, 100. Malo trenu na gjergjevu glavom, malo trenu, al' se brže prenu. Herc. 29.

trënje, *n.* (u Srijemu) das Reiben, frictio. Rj. *verb.* od trti. radnja kojom tko tre što.

trëpača, *f.* (u Bačk.) sprava kojom se nabija kudjelja (u Srijemu se zove trlica 1), *vidi* stupa 2. Rj. — Trepača (osn. u starom ТРЕПАЧА). Osn. 349. riječi s takim nast. kod cjepača.

trëpavica, *f.* die Augenwimper, cilium. Rj. *vidi* trepuša (koje će biti augm. od trepavica). — Kroz kosmate gornje trepavice. Rj. 292b. U Milice duge trepavice, prekrile joj rumen' jagodice, jagodice i bijelo lice. Npj. 1, 431. Obrvice s mora pijavice, trepavice krila lastavice. 3, 257.

Trëpča, Trëpča, *u pl.* planina u Rudinama: Svrh Trepača do dno Riječana. Doklen dogješ u Trepača široka. Rj.

trëpčana igla, trëpčaniea, *f.* die Zitternadel, acus tremula. Rj. igla što trepeće — Tarpoš je opleten od bijele loze . . . po čosi je prišivena šamija, a preko šamije pribodena iglana (trëpčanima i kolaračama) bijela maramica. Rj. 732b.

trëpčani, *adj.* što trepeće. *vidi* trepčana igla. — trëpčani (od korijena od koga je trepet). Osn. 147.

trepčeti, trèptim, *vidi* treptjeti. Rj.
trepčeljka, *f.* (u Vršču) *vidi* peteljka. Rj. *n. p. u* trèsnje, *ono za što je držimo. vidi* i stabaljka, *i syn. ondje. — od korijena od koga je* trepet. *isp.* Korijeni 92.

trepčrènje, *n. verbal. od* treperiti. Rj.
trepčrèti, trepčrim, *v. impf. dem. od* treptjeti. Rj. *vidi* trepkati.

trepčèt, *m. das* Beben, tremitus. Rj. *isp.* trepetanje. — *1) u pravom smislu: Ne umiju* dvoru puta naći od mirisa rana bosioka . . . *od* trepta sivijeh sokola. Kov. 59. — *2) trepet od straha. vidi* tres, trèsnja 1, drhat. *isp.* jeza, ježnja. — *Spopašće ih* strah i trepet. Mojs. II. 15, 16. Strah i trepet vaš pustiće Gospod na svoju zemlju. 11, 25 (= *trepet od vas*). Prepadoše se i poljegoše. *Trepet* obuze ih ondje. Ps. 48, 6. Strah i trepet dođe na me, i groza poduze me. 55, 5.

trepčtànje, *n. das* Zittern (des Laubes), trepidatio. Rj. *verb. od* trepetati, *koje vidi*.

trepčtati, trèpčëm, *v. impf. zittern (vom Laube), trepidat (folium)*. Rj. *trepčće n. p. list na drvetu. v. pf. slož. zatrepčtati. — Trepčću li novi venci na našoj snaži? Npj. 1, 43. Već jasika trepetala* usred ljeta i bez vjetrala 1, 119. Na kalpaku *trepčće mu perje*. 3, 519. *Trepčtala trepčljika*, puna bisera. Herc. 248. Kad svatovi prohode, neka *biser trepčće*. 263. Radi proròkà puca srce u meni, *trepčću sve kosti moje*. Jer. 23, 9.

trepčljika, *f. — 1) das, was an der Zitternadel zittert, argentum tremulum de acu: Na čelenki trista trepčljika*. Rj. *ono n. p. na trepčanoj igli što trepčće. — Čuk, 2) ženska kapa iskičena i navrh nje puca, o kojemu vise pare i različne trepčljike*. Rj. 761b. Poslaću ti *sitnu trepčljiku*. Npj. 1, 166. *Trepčtala trepčljika*, puna bisera. Herc. 248. — *2) (u loci) vidi* jasika. Rj.

trepčkànje, *n. verb. od* trepkati, *radnja kojom što trepka*.

trepčkati, trèpkâm, *v. impf. dem. od* treptjeti. *vidi vidi* treperiti. *isp.* treptati. — *Trepčkaju joj u nidrima dojke*. HNpj. 4, 548 (u nidrima *zap. u* njedrima *juž.*)
trepčtànje, *n. das* Zittern, trepidatio, motus tremulus. Rj. *verb. od* treptati, *koje vidi*.

trepčtati, trèpčëm, *v. impf. (mit den Augen) blinzeln, nicto*. Rj. *treptati (očima). v. pf. prosti* trenuti (okom); *slož. uz-trepčtati, za-trepčtati. — Jedan od njih trepčće* tako često da se upravo ne zna kud gleda. Megj. 128 (pogrješka štamparska *treplje* mjesto *trepčće*. M. Gj. Miličević).

trepčtjeti, trèptim, *v. impf. flattern, volito, moveo alas; flimmern, mico, treno: trepti* zlato na njemu. Paun *trepti* da poleti. Rj. *v. pf. slož. po-trepčtjeti, za-trepčtjeti. dem. treperiti, trepkati. — Onu smo (djevojku) poslali, pa se ne vraća, može biti da do sad zlato na njoj trepti*. Npr. 135. Na glavu joj zlatna kruna, na glavu joj *kruna trepti*. Npj. 1, 342. Zdrav si, o barjaktaru! vazda barjak nosio, *barjak ti treptio*, a ti pod njim kako pelivan letio. Kov. 72.

trepčuša, *f. vidi (augm. od?)* trepavica. — Pop Jevrem kresnu *trepčušom* od levoga oka. Megj. 107.

1. trèš, *m. (oko Omiša) das* Zittern, tremor: *uhvatio ga tres*. Rj. *vidi* trèsnja 1, trepet, drhat. *za postanje isp.* tresti se.

2. trèš, *popade ga, pa s njim tres* o zemlju. J. Bogdanović. *uzvik. isp.* tresnuti 2, tresni ga o zemlju.
trèšać, tresáca, *m. (u C. G.) vidi* pucar. Rj. *vidi i* drndar. *koji razbija vunu. — od osnove koja je od tresti u sadaš. vrem.*

trèšavica, *f. (u Risnu) bolest, kad kome dršću ruke ili glava, das* Zittern, tremor. Rj. *kad se tresu ruke ili glava*.

trèšènje, *n. das* Schütteln, quassatio. Rj. *verb. od* 1) tresti, 2) tresti se. — *1) radnja kojom tko tresè što. — 2) stanje koje biva, kad se što tresè: I ongje*

se tresla zemlja . . . i svaki je put *trajalo tresenje* oko dva minuta. Nov. Srb. 1817, 748. Postaše glasovi i gromovi i sijevanje munja i *tresenje zemlje*. Otkriv. 8, 5.

trèšèt, *m. u ritu ili onako na podvodnu mjestu zemlja koja se kao uliježe kad čovjek ide po njoj*. Rj. *vidi* treskavica 2. — *značenje (korijenu) činiti da što dršće: trèsti; tres; tresać, treset; treskavica; tresnuti. Korijeni 93. riječi s takim nast. klepet, trepet, zveket.*

Trèšèt, *m. velika bara i rit kod* Negotina. Rj. *isp.* treset.

trèšigaća, *f. der* Mäusefalk, falco buteo, *cf.* mišolovka 2. Rj. *ptica. vidi i* mišar. — *trèsi-gaća. riječi tako slož. kod* čistikuća.

trèsilac, trèsioca, *m. čovjek koji šljive tresè*. Rj. *može tresti i orahe itd. riječi s takim nast. kod* čuvalac.

trèška, *f. — 1) der* Splitter, assula. *cf.* iver, trèština. Rj. *coll. triješće. vidi* treskoline. — *2) (u* Dubr.) *das* Geräusch, strepitus. Rj. *vidi* glomot, gromot, tropot; talabuka, tarlabuka, trlabuka, urbes. — Oni krilati konj počne u carevoj konjušnici vrištati i kriilima udarati da se *od velike uke i treske* i sav carev dvor zatrese. Npr. 153. *Značenje (korijenu) razbijati, cijepati, udarati, po tom i praskati (u najviše je riječi i praska uz drugo): trijes (k je otpalo), trijesak, treska, triješće, trèština; trèšljen (otpalo je k pred lj; geniculum, kao gdje je odijeljeno) — značenje biće udarati, natresti, nabiti (vinom): trèšten (jako pijan), otrijeskati se (jako se opiti); isp. sutrusan. Korijeni 94.*

trèškavac, *m. (trèškävca, Iveković). — 1) (u* Promini) *onaj što tresè novce u kapi, kad se igra treskavica 1. — 2) (u* Kotarima), *onaj što lovi sjenice: uzme se mjehurić od babine šumice ili od Božjega drvca, u mjehurić se stavi nekoliko zrno prosa, mjehurić se drži procijepom i treska se njim, te se čuje glas nalik na cvrkutanje sjenica koje doljeću i hvataju se na lijepak; treskavac je, razumije se, sakriven za granom ili za žbunom. Rj.³ XLII.*

trèškavica, *f. — 1) Art* Tanzes in Slavonien, saltatio quaedam. Rj. *tanac. igra nekaka u* Slavoniji. *tance vidi kod* tanac. — *2) vidi* treset. Rj.

trèskoline, *f. pl. die* Splitter. »ajte mi djeco *nakupite treskolina* na vatru.« J. Bogdanović. *vidi* triješće. *sing.* treska 1.

trèskovit, *adj. fulmineus. Palmotić: Božja ruka treskovita* svud se stere, *plam treskovit, svjetlost treskovita. Stulli. u čemu ima treske 2.*

trèšlov, *adj. von* trijesla. Rj. *što pripada* trijesti.
trèšlovina, *f. das* Holz von trijesla. Rj. *treslovo drvo.*

trèšnuti, trèšnëm, *v. pf. — 1) erschüttern, concutio*. Rj. *v. pf. slož. pritresnuti. slož. v. pf. od* tresti *vidi kod* njega. *v. impf. prosti* tresti. *tresnuti što ili čim: Kavazi kad kakoga velikoga gospodina sretnu, oni štapom tresnu, te sindžiri ili praporci zazveče. Rj. 257b. Gje se čuje, nek se kupi! (Kad se gjeca igraju kupe, pak kad koje dobije, onda udarivši rukom ili tresnuvši ono gje su mu orasi, reče). Posl. 77. Zdrav zdravljače! nov novljače! (. . . gjekoji još izvade i novčanu kesu, te je tresnu prema mjesecu . . .) 89. sa se, *pass.*: Zukvaja, nekaka jabuka slatka, u kojoj sjeme zveči, *kad se tresne njome*. Rj. 215a. *Smokte s ranijem rodod; kad se tresnu, padaju u usta onome ko hoće da jede. Naum 3, 12. — 2) tresni ga o zemlju, niederwerfen, prosterno. Rj. udariti koga o zemlju. v. impf. prosti* trijeskati. *isp.* 2 tres.*

trèsti, trèšëm, *v. impf. Rj. v. pf. prosti* tresnuti 1; *v. pf. slož. iz-trešti, na-, o-, po-, pre-, pro-, raz-, s-, u-, za-; pri-tresnuti. v. impf. slož. iz-trešati, o-, po-, pre-, pro-, raz-, s-; natresivati. — 1) schütteln, quasso. Rj. vidi* cimati, drmati. — *S koga drveta*

samo voće pada, ne valja ga tresti. Posl. 288. Vidje taštu gdje leži i groznica je treste. Mat. 8, 14. — 2) sa se, *refleks. zittern, beben, concutior, tremo*. Rj. *isp.* cokatati, drhtati. — Lasno je reći ptrše, ali se usne treste. Posl. 167. Treste mi se srce u prsima. Npj. 5, 452. Zemlja će se tresti po svijetu. Mat. 24, 7. Sva se gora tresiše veoma. Moja. II. 19, 18.

trēselj, *m.* vidi antrēselj 1. od čega je okrnjeno. u samara na natovarenu kljusetu mjesto među obje strane, a potom i ono što se na natovarenu konja metne odozgo među strane: I šezdeset konja dovodio, te tovari Turke i banove, on tovari po dva na jednoga; i dofati Grubac-Osman-agu, te ga bači na treselj daidži. Npj. 3, 221.

trēsljen, *m.* (u Boei) koljeno u trske, zove, loze itd., *Absatz, geniculum*. Rj. vidi i prešljen 2. — za postanje *isp.* Korijeni 94 kod treska.

1. trēsnja, *f.* (*pl.* gen. trēsñā). Rj. *dem.* trēsñica. vidi alica, aršlama, babaje, bjelica, crnica, drenovača, fruškinja, hrđut, hrskavac, hrskavice, hrušt, karalama, mletkinja, ranica, sitnica, vidovka, oruškinja, zakicevka, zvoznikliza. — 1) *der Kirschbaum, cerasus*. Rj. *drco*. — 2) *die Kirsche, cerasum*. Rj. *rod.* — Trešnje zarude, zaragjuju. Rj. 193a (*isp.* zarudak). Ljudi zoblju trēsñje, grožđe. Rj. 213b. Nije dobro s velikom gospodom iz jednoga čanka trēsñje jesti. Posl. 214.

2. trēsñja, *f.* (u Dubr.) — 1) *das Zittern, trenor*, *cf.* tres. Rj. vidi i trepet 2, i *syn. ondje*. — 2) *das Erdbeben, terrae motus, cf.* potres. Rj. vidi i trus. *isp.* tresenje. — riječi s takim nast. kod čežnja.

Trēsñjevo, *n.* polje i selo u Crnoj Gori: Kad dođoše u polje Trēsñjevo. Rj. — Te se kule po Trēsñjevu pale. Npj. 4, 452. Posla njega polju Trēsñjevo. 5, 214. iz oroga se primjera vidi, da je Trēsñjevo, *n. adj.* trēsñjev mjesto trēsñjov biće dijalekt.

trēsñjica, *f. dem.* od trēsñja. Rj. **trēsñjov**, *adj.* *Kirschen-, cerasinus*. Rj. što pripada trēsñji. *isp.* Trēsñjevo. za nast. aptov. — Lila trēsñjova, ono što se oguli s trēsñjove kore kao har-tija. Rj. 328b. I on trēsñjov kamiš zapalio. HNpj. 5, 320.

trēsñjovac, trēsñjovca, *m.* — 1) *Kirschenstab, baculus cerasinus*. Rj. trēsñjov štap. — 2) trēsñjovo što muškoga roda, *n. p.* čibuk: A pobaci trēsñjovca čibuka. HNpj. 4, 324.

trēsñjovača, *f.* — 1) *Stock von Kirschholz, baculus cerasinus*. Rj. trēsñjova batina. — 2) vidi trēsñjovica. Rj. trēsñjova rakija. — riječi s takim nast. kod ajgirača.

trēsñjovica, *f.* *Kirschbranntwein, vinum ustum e cerasis, cf.* trēsñjovača 2. Rj. trēsñjova rakija.

trēsñjovina, *f.* *Kirschholz, lignum cerasinum*. Rj. trēsñjovo drvo.

trēsñen, *adj.* u riječima: pijan trēsñen, *tüchtig benebelt, vino obrutus*. Rj. jako pijan. *isp.* otrijes-kati se (*jako se opiti*). vidi Korijeni 94 kod treska. — Onaj Kaplar bejaše neka omalena, krnjonosa satvar. naduvena, tupa, a često i trēsñena pijana. Megj. 97.

Trēsñenik, Trēsñenika, *m.* voda na Lovčenu, k jugu od Ivanovijeh Korita, oko tri sabata od Cetinja. Rj. za postanje *isp.* treska.

trēsñtina, *f.* *ein Splitter, assula, cf.* treska. Rj. *coll.* triješće. — po nast. *upravo augm.* od treska 1, po značenju što i treska 1, koje vidi.

tīg, *m.* — 1) *die Waare, das Kaufmannsgut, merc:* I u lagju trga svakojaku, ponajviše sjajnih ogledala. Rj. vidi hespapat, roba, ruba, stoka 2. — Krijumčariti, trg kakav pronositi krijuču bez carine. Rj. 303a. Da se načini dvadeset dućana, i u svakome dućanu da bude trg od druge ruke, sve bolji od boljega. Npr. 68. Buljuk volova, natovarenih različnim trgov (robom). Danica 2, 139. Trg ne znači »Markt« nego »die Waare«,

a »Markt« se u narodu našem zove: vašar, panagjur, pazar, sajam, dernek. Odg. na ut. 15. Dovogjahu Solomunu konje iz Misira i svakojaki trg, jer trgovci carevi uzimahu trg različan za cijenu. Car. I. 10, 28. — 2) mjesto gdje se trguje. vidi čaršija, pijaca, pjaca, placa, pazar, poljana, trgovišće, tržište. — Šada ću ustati, da idem po gradu, po trgovcima i po ulicama tražicu onoga koga ljubi duša moja. Pjes. nad pjes. 3, 2. Koji prolaze u tugje zemlje, da takovi trgovci budu dužni najprije ići nu srpske trge i ondje dati carinu. DM. 242. Za konja kupljena na trgu. 290.

tīgalac, tīgaoča, *m.* (u Dubr.) *der Weinleser, vindemiator, cf.* berač. Rj. koji trga vinograd. vidi i brač, jemač. — riječi s takim nast. kod čuvalac.

tīgānci, tīgāncā, *m. pl.* (*österr. der Sterz*) *eine Art Polenta, polentae genus*. Rj. vidi žganci. *isp.* kačamak, i *syn. ondje*.

tīgānje, *n.* Rj. *verb.* od trgati. — 1) radnja kojom tko trga, kida što (*das Reissen, ruptio, abruptio*. Rj.). — 2) (u Dubr.) pošao na trganje, vidi berba. Rj. vidi i branje, jemanje. — 3) stanje koje bira kad trga *n. p.* u nozi.

tīgati, tīgām, *v. impf.* Rj. *v. pf. slož.* iz-trgati, na-, o-, po-, raz-. — 1) *reissen, abreißen, rumpo:* trgaju se konci, *der Zwirn reisst, rumpitur filum*. Rj. vidi kidati 1. — 2) (u Dubr.) (*Wein*) lesen, *vindemio:* pošao trgat, *cf.* brati 1. Rj. vidi i jemati. — I moja ružo rumena! što s' tako rano procvala? Nemam te kome trgati: ako b' te majci trgala, u mene majke ne ima. Npj. 1, 225. Što će tebe trgana lozica, kad ti more biti netrgana? Herc. 26. Kad ugješ u usjev bližnjega svojega, možeš trgati klasje rukom svojom. Mojs. V. 23, 25. — 3) vidi cijepati 3, sijevati 2. trga u zubu, u nozi. u Hrc. *isp.* trgavica.

tīgavica, *f.* ima već dva dana, da me nekakva trgarica po svemu tijelu drži. J. Bogdanović. vidi sijavica.

tīglja, *f.* vidi barbun. Rj. morska riba. vidi i trigla, bradovatica.

tīgnuti, tīgñem, *v. pf.* (tīgoh, tīgze, tīgao, tīgla). Rj. *v. pf. slož.* iz-trgnuti, o-, po-, pre-, raz-trgnuti (*i raz-trći*), u-trgnuti se, uz-trgnuti. *v. impf. prosti* trzati; slož. kod trzati. — 1. 1) *reissen (einen bei der Hand, die Pistole aus dem Gürtel), rapio, arripio*. Rj. — Carev sin trgne sablju pa ga dohvati po vratu te mu odsiječe glavu. Npr. 190. Ona (djevojka) trgnu konja za uzdicu, pa okreće dolje niz vodicu. Npj. 1, 603. Pa on trže nože od pojasa, i udara sebe u srdašće. 1, 605. Trže Bakal sablju u desnicu. 4, 268. Sabljom trže, te joj glavu diže. Herc. 68. Potom trgao mač da ga udari. Nov. Srb. 1817, 502. — 2 a) *zurückziehen, retraho:* trže ruku k sebi, trgao. Rj. prelazno. — Tek što ona osjeti silu vatre, a ona trgne nogu k sebi, pak poviče: Dosta! dosta! Danica 2, 137. — b) *neprelazno, kao udariti:* Od toga doba snaga ljudska trgne natrag tako naglo da naskoro niko više nije živio 250 godina. Prip. bibl. 12. Na Kainu trgoše topovi. HNpj. 3, 518. — 3) trže mu voda na zad, krv na nos, i t. d., *brechen, prorumpo:* Bog t' ubio od Udbine Mujo, ako piješ crveniku vino, vino tebe na rane trgnulo. Rj. *isp.* udariti 4. — Onda siromah vuk loči, loči, dok mu trgne voda nazad... dok mu voda trgne i na uši... dok mu voda trgne na nos i na usta. Npr. 179. Ali lete dva vrana gavrana, krvava im krila od ramena, na kljunove b'jela pjena trgla. Npj. 2, 306. — II. sa se, *refleks. reissen* (*s. B.* puška), *auffahren (im Schlafe), executio*. Rj. — Batila se puška, t. j. trgla se. Rj. 17b. Tek mu se trgla nausnica. Rj. 414a. Kad Brko to čuje, on se trgne i skoči na noge. Npr. 4. Kad carević sve to vidi, on se većma začudi, pa se trgne malo natrag. 195. Dragošlo se trže izau sauka. Npj. 1, 369. I ja legoh spavati; kad se od sna ja trgoh, palice mi listale. 1, 511. Ja kad Tale te razabra riči, on se trže

od bega i paše. Kad poteče pašinu seizu . . . HNpj. 3, 508.

trgovac, trgovca, *m. der Handelsmann, mercator*: Trgovac je lovac (Posl. 320). Rj. *vidi* bakal, bakalac, bazergjan, brašnar, bubar, čardžija, čifta, dramoser, grk, (trgovac) marveni, morski, pijavičar, pomorski, prekupač, svinjar 2, (trgovac) svinjarski, svinjski, žitar. *dem.* trgovčić. — Ja Simone, od mora trgovče! Npj. 3, 451. Nemamo pravili knjižnih trgovaca. Danica 3, XXIII.

trgovacki, adj. *Handels-, mercatorius*. Rj. što pripada trgovcima ili trgovcu kojemu god. — Gončin, koji goni trgovacku stoku. Rj. 94b. Obuč' čemo ruho trgovacko. Npj. 3, 4. Operem po običaju oba komada (svile), da bi ih očistio od poganštine, koja je za njih prionula od ruku tkačevih i trgovackih. Danica 2, 128. Matica Srpska gleda najviše na trgovacki dobitak. 5, 77. Nego je i trgovacke rolare terao na more. Miloš 44. Pjesme kojekake nove, koje prave učeni ljudi i gjači i kalfe trgovacke. Npj.¹ 1, XIX. Orao velik uze vrh od kedra i odnese ga u zemlju trgovacku, u grad trgovacki metnu ga. Jezek. 17, 4. Kako su mu (Dubrovniku) drage bile trgovacke slobode . . . Glavno je sviina trgovackim ugovorima bilo pravo za trgovinu slobodnu. DM. 328.

trgovanje, *n. das Handeln, mercatus*. Rj. *verb.* od trgovati, radnja kojom tko trguje. *isp.* pazar 2.

trgovati, trgovjēm, *v. impf. handeln, mercaturam exercere*. Rj. *vidi* patrgati, čariti. — 1) trgovati uopće (ne kaže se objekat) i s kim (rijetko: u koga): Tržariti, trži, pomalo trgovati. Rj. 748a. On pobratina svoga, s kojim je toliko mnogo trgovao i soli i hleba jeo, ni po što ne će ostaviti. Npr. 171. Ne trguj s onim s kim ćeš se gologlav esapiti. Posl. 210. Teško Turkom trgujući s Markom. Npj. 2, 348. Dok pogubim Crnoga Gjorgija, koji s Bečkim trguje česarom. 4, 138. Došao u Dubrovnik, gdje i sad trgujući živi. Npj. 1, VI. u koga: I uspred da poredujemo, da trguje ovčar u ovčara, i dvojica duvan da pušimo. Npj. 4, 519. — 2) trgovati čim (rijetko: u što): Bubar, koji trguje svilenjem bubama. Rj. 46a. Af onoga po moru trgovca, koj' trguje dibom i kadifom. Herc. 162. Onde je živeo do rata trgujući koječim. Danica 4, 11. On je trgovao svinjama. Miloš 2. Ona nek ti bude žena; ali nikako da je ne prodaš za novce ni da njom trguješ. Mojs. V. 21, 24. Blago čovjeku koji nagje mudrost . . . Jer je bolje njom trgovati nego trgovati srebrom. Prič. 3, 14. Tarsis trgovaoše s tobom mnogim svakojakim blagom. Jezek. 27, 12. u što: Trgovaoše jedan čovjek u magarud. Rj. 763a.

trgovčić, *m. dem. od trgovac*. Rj. — U Srijemu pak . . . zovu i najmanjega trgovčića gospodarom. Rj. 96a. Grujo je Mehandžić bio trgovčić i pomenute godine išao je nekakijem poslom u Srbiju. Npr. VII.

trgovina, *f. der Handel, mercatura*. Rj. — Dao se na nauku, na trgovinu. Rj. 111b. Odbiti kud na drugu stranu, *n. p.* vodu, put, trgovinu. Rj. 444a. Trojak, u lončarskoj trgovini lonac. Rj. 750a. Otac mu da brod i u njemu trgovinu, da kroz prostrani svijet ide i da se trudi. Npr. 246. Niti je i kake druge velike trgovine mogao ko roditi da oni u njoj nisu bili pomešani. Danica 4, 22. Matičari svi imaju svoje druge trgovine i poslove, a ovo rade samo mimogred. 5, 76. Zakoni morske trgovine. Nov. Srb. 1817, 323. Trgovina je dobro išla. 1817, 753. Kako još nemamo prave knjižne trgovine. Npj.¹ 4, XLIII. Kao što su i u drugijem gotovo svijem znatnijem trgovinama u zemlji bili ortaci. Sovj. 22. Trgovina bijaše Dubrovniku glavni posao; njom je stekao i držao svoju silu. Za to se reoma poštovaše trgovinu, koju radiše ne samo gragjani nego i plemići . . . Glavno je svima trgovackim ugovorima bilo pravo za trgovinu slobodnu i bez štete. DM. 238. Osim tr-

govine običnijem starima za potrebu Dubrovčani su trgovali i robljem. 248 (nasuprot tome: U Bosni onako dugo trajala trgovina s robljem. 249).

trgovište, *n. vidi* trg 2, i *syn. ondje*. — Domaći razlog na trgovište ne izlazi. DPosl. 19. ima i u Stullija: emporium (mjesto gdje se trguje). u *Hrv. su sela* Malo Trgovište, Veliko Trgovište. *adj.* narod govori Trgoviški (trgoviški). *isp.* Ljeviški *adj.* od Ljevišta.

trgovka, trgovkinja, *f. die Handelsfrau, mulier mercaturam faciens*: Imam uju na moru trgovku. Rj. žena koja trguje. — za nastavke *isp.* boljarka i boljarkinja.

trgovlácenje, *n. das Verschieben, dilatio*. Rj. *verb.* od trgovláciti, radnja kojom tko trgovláci što.

trgovláciti, trgovlácim, *v. impf.* razvláciti kakav posao, *verschieben, differo*. Rj. *vidi* i odgagjati, i *syn. ondje*. — ovaj glagol opominje na Lat. tergiversari.

tri, drei, tres. Rj. 2. padež triju, 3. 6. 7. padež trima. Obl. 47. — Tako njih tri četiri mogu popiti nekolike oke rakije *n. p.* uz jednu jabuku. Rj. 351b. Tvojoj ženi postavljene su tri od zlata trpeze. Npr. 84. Da daruješ mojoj carici onoliko blaga koliko bi mogli oči tri konja dočerati. 120. (*isp.* niže primjer iz Npj. 5, 230). Odaberi onaku tri konja kakva ti je moj otac narekao . . . natovari one tri konja. 121 (*isp.* niže primjer iz Npj. 4, 250). Izvuče sva tri sira iz torbe. 178. Tri je dobra teško sastaviti. Posl. 320. Udavah se tri četiri puta. Npj. 2, 13. Zakuni se mnome triput krivo. 2, 82. Obazre se, reče tri riječi: «Moja braćo . . . 4, 169. Vi poslaste tri moje viteza. 5, 230. (u Crnogorskom narječju mjesto: tri moja viteza). Ne dam tebi tih triju sućanja. HNpj. 4, 522. Proleti po sobi dva tri put. Danica 2, 130. «Al' u scetrima knjigama naštampano je mjesto «ali» («nl'»). Npj.¹ 1, 315. Slaba je razlika bila između ovih triju pesama. 4, XX. I scetri se oce prve riječi u narodu više govore od ove posljednje. Pis. 40. Nemam više nego tri butele, pak sam i od njih tri obrekao jednu dati Gagiću na put. Straž. 1886, 1104. Vlastelin tri kralja bosanska, Tvrtkov, Dabišin i Ostojin. DRj. 2, 62.

trica, *f.* (u Dubr.) trojka u kartama, *die Drei, ternio*. Rj. karta koja broji tri. *isp.* petica 3, šestica, sedmica 1, i t. d.

trice, trica, *f. pl.* Rj. za postanje *isp.* trina. — 1) *vidi* mekinje. Rj. *vidi* i osjevine, palje, posije. — Ko se s tricamu pomiješa, valja da ga svinje izjedu. Posl. 155. Viri k'o miš iz trica (palja). DPosl. 150. — 2) *die Ekremente, recrementa*: Trice i kućine (Rgjava, zlo. Posl. 320). Rj. *vidi* nečist (f.), i *syn. ondje*. — Ica trica, oka na momka. Posl. 106. Ne kopaj trica! (Progji se besposlice i budalaštine). 201. Pogj, gegj trice. DPosl. 97.

tričan, trična, *adj. n. p.* kiselica, *Kleien-, fursureus*. Rj. što pripada tricamu 1.

tričarija, *f. dummes Zeug, nugae*. Rj. *isp.* trice i kućine; besposlica 2, budalaština.

tričav, *adj. Dreck-, stercoreus*. Rj. što pripada tricamu 2. *isp.* govnav.

tričida, *f.* (meni se čini kao da u Srbiji govore *tričela*) *der dreiarmige Leuchter mit dem der Bischof den Segen gibt*. Rj. svijetnjak sa tri grane (na koje se metne po jednu svijeću) te episkop daje s njim blagoslov. u erkenim knjigama trikirijs. *isp.* čirak. Grč. *zupov* (voštana svijeća).

trides, *vidi* tridest, kojemu se zudnji glas t u govoru jugozapadnom kadšto ne čuje. *vidi* i trideset, triest. — Oni vode trist' i trides robah. Npj. 3, 276. Tad zakuka dvan'es udovica, koje hrane trides siročadi. 4, 124.

trideset, dreissig, triginta. Rj. *vidi* trides, tridest, triest. — Oni mu obrekoše trideset srebrnika. Mat. 26, 15.

trideseti, *adj. der dreissigste, tricesimus*. Rj. *vidi* trideseti, triesti. — *Godine tridesete*, mjeseca četvrtoga, petoga dana otvoriše se nebesa. Jezek. 1, 1.

tridesetoro, *adj. syn. n. vidi* tridesetoro.

tridesetori, *e, a, adj. pl.*: Daću vam trideset kolšlja i *tridesetore svećane haljine*. Sud. 10, 4. *vidi* tridesteri, triestori, *upotrebljavanje vidi kod* četvori.

tridesetorica, *f.*: Bješe najslavniji izmegju *tridesetorice*, ali one trojice ne stiže. Dnev. I. 11, 25. Ovaj Venaja bješe junak *megju tridesetoricom i nad tridesetoricom*. 27, 6. *upotrebljavanje vidi kod* četvori.

tridesetoro, *adj. sing. n. vidi* tridesetoro; tridestero, tridestoro; triestero, triestoro. — Pogjemo nas desetak su trideset konja u Dubrovnik . . . dok svi ugjemo i uvedemo *sve tridesetoro konja*. Npr. 6. Imaše tridest sinova, koji jahahu na *tridestoro magaradi*. Sud. 10, 4. *upotrebljavanje vidi kod* četvoro.

tridest, *vidi* tridest. Rj. trides(e)t, trides't. *vidi i* trides, triest. — *Tridest* Stojan odsiječe *glava*. Npj. 3, 128. Čujete l' me, *tridest gjece ludo!* 3, 409.

tridesteri, *e, a, adj. pl. vidi* tridesetori, triesteri. — Ne dam tebi *toke tridestere*. Npj. 3, 450.

tridestero, *vidi* tridestoro. Rj. *vidi* tridesetoro, tridestoro; triestero, triestoro.

tridestri, *adj. vidi* trideseti. Rj. *vidi i* triesti.

tridestoro, *Anzahl von dreissig, triginta*. Rj. *vidi* tridestero, *i ondje ostale oblike*. — *Tridestoro govoda*. Rj.¹ XLVII. *upotrebljavanje vidi kod* četvoro.

triest, *vidi* trideset (mit allen Ableitungen). Rj. tri(d)est-triest. *pa kao što se mjesto trideset govori skraćeno triest, tako se i sve riječi dovedene od trideset mogu govoriti i skraćeno*: triesti, triestero, triestori, triestorica, triestoro. — Te je Gruji savezala ruke, i zamače sindžir oko vrata, *triest halki* četrdeset oka. Npj. 3, 37.

triestero, *adj. n. vidi* triestoro; tridesetoro, tridestoro; tridestero, tridestoro. — Zadruga. Po *triestero* čeljadi slušao sam u Srbiji da se nalazi u jednoj kući. Rj. 173a.

triestori, *e, a, adj. pl. vidi* tridesetori, tridesteri. — Da sakuje *toke triestore*. Npj. 3, 440.

tridestoro, *adj. n. vidi* triestero, *i ondje ostale oblike*. — *Triestoro*, tridesetoro. Rj.¹ XLVIII.

Trifun, *m. ime* muško. *vidi* Tripun, Trivun. *po terda u prezimenu*: Pokazati (mi) čovjeka iz sela Rigjana, po prezimenu *Trifunovića*. Rj. 173a.

trigla, *f.*: Prida se glavu od *trigle*, a prid svekrvu od bukve. DPosl. 100 (prid u *zap. govoru* mj. pred). *trigla* riba koja se zove i *barbun*. Zore rib. 18; u Vuka *triglja*. XVIII. *morska riba*. Grč. τριγλα. *vidi i* bradovatica.

trijeba, *f. u riječima*: nije *trijebe* (n. p. govoriti o tom), *es ist nicht nöthig, non est opus*. Rj. *vidi* trēbā (trebati 2). — Kad se kuha, *trijeba je puhat'*. DPosl. 42. Rukom je *trijeba sijat'*, a ne krošnjom. 108. Tko upade u more, *trijeba je imat' oči i sprijed i zada*. 137. *Nije treba* da s' u boju desi. Npj. 4, 170. Kakva te je *triba* načerala? HNpj. 3, 125. Meni se je *triba* oženiti. 4, 270. Tako da nam *nije trijebe* što govoriti. Sol. I. 1, 8. Mislim da kod onoga što je već rečeno *nije trijebe* pojedince potvrgjivati. Istor. 379. *kao da ima i trijeb f.*: I za zlijem godištem *trijebi je sijat'*. DPosl. 31. u *Stullija ima*: *trijeba je, trijebi je, necesse esse, necessum esse*.

trijebiti, *trijebim, v. impf.* Rj. *odvajajući čistiti*. Korijeni 93. *v. pf. slož.* iz-trijebiti, o-, raz-; *v. impf. slož.* rastrebljivati. — *I. säubern, expurgo*: pasulj, sočivo, pirinač: *Trijebite* grada bijeloga. Rj. (*graha?*). — *II. sa se, reflex.* — *1)* trijebiti se n. p. od vašiju, *sich säubern, purgari*. Rj. — *2)* *trijebe se šljive od cvijeta, die Blüte abwerfen, decussisse folliculos calicis*. Rj.

trijebljenje, *n. das Säubern, expurgatio*. Rj. *verb. od* 1) trijebiti, 2) trijebiti se. — *1)* *radnja* kojom

tko trijebi što, n. p. pasulj. — *2)* *radnja* kojom se *tko trijebi n. p. od vašiju, i stanje* koje biva kad se n. p. *šljive trijebe*.

trijedan, *trijedna, adj. tri-jedan, dreieinig, trinus, triunus, vidi* trojedin. — Izreče na glas hvalu *trijednome Bogu*. DP. 18. Prizivajući ime *trijednoga Boga*. 261.

trijem, *trijema, m. die Halle, porticus*. Rj. *vidi* šarapod. — Potrémak (potrijemak) mjesto *pod trijemom*. Rj. 556b. Kuga je u Sremu. — Nije nego u tremu. Posl. 162. Na svetom mjestu neka se jede, u *trijemu od šatora*. Mojs. III. 6, 26. Bijahu prozori na klijetima suženi unutra, tako i na *trijemovima*. Jezek. 40, 16.

trijes, *m. vidi* trijesak: Puče puška ka' *trijes* od neba. Rj. *trijes* (k je otpalo), *trijesak*. Korijeni 94. *isp. trijeskati. vidi i* grom. — *Trijes te Bošij ubio!* Posl. 320. *Trijes* ga je iz vedra neba udrio. DPosl. 137.

trijesak, *trijeska, m. vidi* grom; puče kao *trijesak* (*isp. Puče kao grom*. Posl. 267); zdrav momak kao *trijesak* (*isp. Posl. 89*). Rj. *za značenje isp. trijeskati*. — Najvišijeh se vrha *treskovi* hitaju. DPosl. 68.

Trijeska, *f. glavica* sa zidinama u Rudničkoj nahiji. Rj.

trijeskânje, *n. verb. od* trijeskati, *koje vidi*.

trijeskati, *trijeskâm, v. impf. kao* udurati, lupati. *v. pf. prosti* tresnuti 2. *v. pf. slož. otrijeskati se* (*jako se opiti*). — Ni drijema, ni *trijeska*. DPosl. 79. Ni svaki *grom ne trijesku*. 80. *praes. i trjēštâm* (*kao da je inf. triještati*): Grom ga *triješti* iz vedra neba. DPosl. 25. *Osla trijes triješti*. 91.

trijesla, *f. (u Boci) wilde Weichsel, arboris genus*. Rj. *prunus austera Ehrh.* Rj.³ *drvo*.

Trijest, *m. Triest, Tergestum, cf. Trst*. Rj. *vidi i* Triješće. — Procvjetala lijepa ružica u *Trijestu* mjestu pitomome. Npj. 5, 264.

Trijestanski, *adj. što pripada* *Trijestu*: Dimitrije Vladisavljević, učitelj *Trijestanski*. Pis. 54. *vidi* Trjestanski, Trščanski.

triješće, *n. (coll.) die Splitter, assulae, festucae*. Rj. *vidi* iverje, treskoline. *jedinicu onoga što znači triješće*: treska 1, treština.

Triješće, *n. vidi* Trijest, Trst. — Pak poleće na kraj mora slana, na kraj mora, u *Triješće ravno*. Npj. 5, 6.

-trijeti, *-trem ili tarem, ne dolazi ovako prost, nego samo složen* pō-trijeti (pō-trēm), sa-, u-, *zamjesto njega dolazi* tīti (trēm, tārēm).

trijezan, *trijezna (trjēzñi), adj. nüchtern (unbe-räuscht), crapula solutus, sobrius*. Rj. — Što *trijezan* misli, (to) *pijan* govori. Posl. 360.

trijezni se, *trjēzñim se, v. r. impf. nikad se ne trijezni, er wird nie nüchtern, schläft den Rausch nie aus, crapulam edormio*. Rj. *postajati trijezan. v. pf. slož. o-trijezni (i se), raz-trijezni*.

trijezniost, *trijezniosti, f. sobrietas, temperantia in victu*. Stulli. *osobina onoga koji je trijezan*.

trijeznijenje, *n. verb. od* trijezniti se. *stanje* koje biva, *kad se tko trijezni*.

trika, *f. — 1)* kad u trikanju igrač postavi svoja tri zrna u jednom redu, ono se zove *trika* ili *mlin*. M. Krkljuš. — *Nijesu li zar od postavljanja ona tri zrna u jedan red postale i same riječi trika, trikati se?* Iveković. — *2)* *trike* zovu se i same one crte, po kojima se povlače zrna obično grahova. M. Krkljuš.

trikânje, *n. verb. od* trikati se. *radnja* kojom se dvojica *trikaju*.

trikati se, *trikâm se, v. recipr. impf. igrati se* mlina; *govori se i* kozati se. M. Krkljuš. *Mühle spielen. vidi i* lekovi, mice.

trikrat, *vidi* triput (tri puta). *isp. krat*. — *Trikrat* omjeri, a jednom pristrizi. DPosl. 137.

trina, *f. — 1)* *das Bischen, mica, frustulum*: nema ni *trine*. Rj. *vidi* mrva, troha. *Značenje* (korijenu)

koje je u *trti*: potra, trice; *trina*, utrina, trinita. Korijeni 89. — 2) što je kod slame pljeva, to je kod sijena *trina*: *trinom* tare kostobolju. J. Bogdanović. *vidi* trine. — *dem.* trinica.

trinaest, *dreizehn, tredecim*. Rj. *vidi* trojenaest. — Sad je Mari tek *trin'est* godina. Npj. 3, 501.

trinaestero, *vidi* trinaestoro. Rj.

trinaestī, *adj. der dreizehnte, decimus tertius*. Rj. — Sa svojijeh dvanaest delija i s *trin'estim* Kraljevićem Markom. Npj. 2, 426. Ōko glave pera i čelenke, devet pera, dvan'est čelenaka, a *trin'esto* noja tice *krilo*. 3, 156.

trinaestoro, *Anzahl von dreizehn, tredecim*. Rj. *n. vidī* trinaestero. *upotrebljavanje vidī* kod četvoru.

trine, *trīnā, f. pl. die Abfälle vom Heu in der Krippe, frustulae foeni*. Rj. *mrve* od sijena što ostaju u jaslama. *vidi* trina 2.

trīnica, *f. dem. od trina*. Rj.

trīniti, *trīnim, bröseln, frio*. Rj. — Nemojte slame u vršaju preveć *trīniti*. Presuha slama pa se preveć *trīni*. J. Bogdanović. *vidi* mrviti, trošiti 2. *v. pf. slož.* iz-trīniti. *za postanje isp.* trina.

trīnka, *akc.* Rj.³ XXXI. *dolazi u molitvi što se čati od more*: *Trinka* joj trakuli vragu joj glava. Rj. 367b.

trīnja, *f.* — *Trūnja, f.* (u C. G.) *vidi* trinja. Rj. 752b (a riječ trinja nema u Rj. na svom mjestu).

trīnja, *f. vidī* trunja. *akc.* Rj.³ XXXI.

trīnjēnje, *n. das Bröseln, friatio*. Rj. *verb. od trīniti. radnja* kojom tko *trīni* što.

Tričko, *m.* ime maško (od Tripun). Rj. — *takva hyp. kod* Boško.

Tripo, *m. hyp. od Tripun*. Rj.

Tripūn, *m. Triphon*. Rj. *ime muško. vidī* Trifun, od čega je postalo *promijenivši se tugje f u našem jeziku na p (i na v, vidī* Trivun). *hyp.* Tripko, Tripo, Triša, Trišo.

Tripūnj dān, *Tripūnja dne, Festtag des heil. Triphon, dies festus St. Triphonis (den 1. Febr.)*. Rj. *dan sv. Tripuna. vidī* Tripunjica. — *adj. takva vidī* kod Ivanj dan.

Tripūnjica, *f.* (u Boci) u ovoj poslovi: Nije zime ni zimice do Kotorske *tripunjice* (t. j. do *Tripunja dne*, kad slavi glavna crkva Kotorska). Rj.

trīput (tri puta), *dreimal, ter, cf. trīš, trīždi*. Rj. *vidī* i *trīž*, trikrat, *trired. vidī* *primjere* kod tri (triput, tri put) i *kod* put 3.

trīputac, *trīputca, m.* (u Dubr.) *vidī* bokvica 1. Rj. *biljka. vidī* i bokva. — *tri-putac, preva pola trī, drugoj poli osn. u put. isp.* Korijeni 97, 125.

trired, *vidi* tri puta (triput), trikrat, trīš, trīž, trīždi. — Jedared, dvared, *trired*. Rj. 647a.

trīsta, *dreihundert, tercenti*. Rj. tri sta, tri stotine. *isp.* sto, dvje sta. — *Trista* mu zavjeraka! Rj. 166b. Ne, ne, čovječe! *za trista* šezdeset i pet koji su u godini! Npr. 220. *Trista* bez popa ništa (Gledaj: Ako ćeš *trista*, bez popa ništa). Posl. 320. *Trista jada* (n. p. na njega — t. j. iskarati ga —, počiniti). 320. *Trista sijasetu*. (Gledaj: *Trista jada*). 320. Oni vode *trist'* i trides robah. Npj. 3, 276. Učine od Turaka *trista jada*. Danica 3, 168.

trīsveti, *adj. tri-sveti. iz crkv. jezika. kao tri puta sveti, presveti*. — Molitvu *trīsvetome* Bogu prati vidjelo. DP. 20. Pjevamo *trīsvetu pjesmu* životvornoj Trojici. 24.

trīš, *vidi* trīž: *Trīš* ću vi ga premjeriti zlatom. Pak *pritrča* brže k mene, *trīš* me cjelova. Rj. *vidi* i *triput, i syn. ondje. za nast. isp.* dvaš. — Jaki grād *trīš* otrga. DPosl. 37.

Triša, *m.* (ist.) *vidi* Trišo. Rj.

trīšlja, *f.* (u Dubr.) *der Mastixbaum (Mastix-Pistacie)*. Rj.³, *pistacea lentiscus L.* Rj. *drvo*.

Trišo, *m. hyp. od Tripun*. Rj. — *takva hyp. kod* Dišo.

Trīvūn, *m. vidī* Tripun. Rj. *vidi* i Trifun, od kojega je postao Trivun *promijenivši se tugje f u našem jeziku na v. dem.* Trivunac.

Trīvūnac, *Trīvūnca, m. dem. od Trivun*. Rj. — *takva dem. vidī* kod Jovanac.

trīž, **trīždi**, (u C. G.) *dreimal, ter, cf. triput*: Od radosti *trīždi* mlada poskočila. Rj. *vidi* i *trīš, i syn. kod* triput. *za nast. isp.* dvažde.

Trjēstanae, *Trjēstānca, m. čovjek iz Trijesta*: Da *Trjēstanci* u ovakovim dogagjajima nijesu pomagali Stojkoviću. Rj.¹ XVI. *vidi* Trščanin.

Trjēstanski, *adj. von Trijest*. Rj. *što pripada* *Trjēstu. vidī* *Trijestanski, Trščanski*.

1. trk, *m. (loc. trku) der Lauf, cursus*: Tako mi moga brka, biće oko kuće *trka!* (Posl. 302). Ubio zeca u *trku*. *Trkom* trči niz bijelu kulu. Rj. *isp.* *trka* 1. — *Digne* se, obuće se i *trkom* put onoga mjestu. Npr. 99. Ona se dosjeti pa sustopice *trkom* za njim. 123. A Madžari igru započeoše, prvu igru *trka pešačkoga*. Npj. 2, 485. Ugleda čovjeka gdje trči . . . *trk prvoga* čini mi se kao da je *trk Ahimasa* sina Sadokova. Sam. II. 19, 27. Svaki je okrenuo *svojim trkom*, kao konj kad nagne u boj. Jer. 8, 6. *Trk* je njihov *zao* i moć njihova neprava. 23, 10. Kod nas krivce puškama gagjaju, puškom na *trk* kako ticu na let. Šéep. mal. 157.

2. trk, u riječima: *Trk* na polje, šet u kuću (kad koga čera na polje. Posl. 321). *cf.* trč. Rj.

trka, *f.* — **1)** *das Laufen, cursus*: stoji *trka* oko kuće; otišla u *trku* (u Brodskoj regementi idu djevojke i momčad u veće nasred sela, pa potčavši svaki na svoju stranu gledaju ko će koga uhvatiti). Rj. *isp.* *trk*. — Njihova igra i *pasja trka* (sve jedno). (Igraju se, pa se zavade). Posl. 227. — **2)** *der Wettlauf, das Wettrennen, curriculum*. Rj. *vidi* *trkija*, *košija*. — Jaračiti konja za *trku*. Rj. 427a. I doš'o sam poteći na *trku*, da okušam sreću u doratu. Npj. 3, 251. Veliko je zametno veselje: *trke* daje, a nišane meće. HNpj. 4, 586. Dobar rat ratovah, *trku* *svrših*, vjeru održah. Tim. II. 4, 7. Gospod koji je dao mučenicima, da *trku pobožnosti dovrše*. DP. 348. — **3)** (st.): Oj ti konju, *trko* moja. Rj.

trkalište, *n.* (u Risnu) *die Rennbahn, curriculum*: Tu ti nema brodu *pristaništa*, ni konju *trkališta*. Rj. *mjesto* za *trku. isp.* *potkalište*. — *riječi s* *takim nast. kod* danište.

trkalo, *n.* u poslovi: Izići će kolo na *trkalo*. (Ili: Izići će gjelo na *vigjelo*. Posl. 98). Rj. *za nast. isp.* *bjelilo* 1.

trkānje, *n. das Herumlaufen, circumcursatio*. Rj. *verb. od* *trkati. radnja* kojom tko *trče*.

trkati, *trčēm, v. impf.* Rj. *v. pf. slož.* do-trkati, iz-, ob- pre-, s-, raz-, za- (se); *v. impf. slož.* do-trkativati, na-, ob-, u- (se), za- (se). — **1)** *umherlaufen, circumcurso*. Rj. — Dijete bješe uzjahalo na štap pa *trče* po dvoru . . . i stane opet *trkati* po dvoru. Npr. 154. Ječam *trče* a rakija više. (Uhranjen konj *trči*, a pijan čoek više). Posl. 114. — **2)** *trkati n. p. konja, t. j. činiti da trče*: Mamiti konja, t. j. ljutiti *ga* i *trkati*. Rj. 344b. Grličica grče, Jovo konja *trče*. »Što ti konja ljutiš, što li razigravaš?« Herc. 258. *sa se*: Bjeložušnji jaganjci *po moru se trkaju*. DPosl. 6.

trkija, *f. vidī* *trka* 2, *košija*. — Ona (gjevojka) pusti glas po svijetu da će u taj i u taj dan *biti trkija*, pa koji je mladić na konju preteče da će biti njegova. Npr. 103. I sam carev sin *dogje* na *trkiju*. 104. *riječi s* *takim nast. kod* letija.

trklja, *f.* (u Hrv.) — **1)** *vidi* *pritka*: I srebrnom *trkljom* zatrkljao. Rj. *vidi* i tačka 1, *takija*. — **2)** *Rozga*, 2) (u Pašt. a u ostaloj Boci *trklja*, a u Ornoj Gori *ostroga*) u vrhu granata *pritka* na kojoj se loze razilaze (kao čardaklije). Rj. 653b.

trkljānje, *n. das Pflöcken, palatio*. Rj. *verb. od* *trkljati. radnja* kojom tko *trklja n. p. grah*.

trkljaš, trkljaša, *m.* vidi pričaničnik, tačkaš. Rj. *grah koji uz trklju pušta vrijeće, vidi i pritkaš.* — riječi s takim nast. kod bradaš.

trkljati, trkljam, *v. impf.* (u Hrv.) *pslocken, psählen, palo, cf. pñicati.* Rj. *trkljati n. p. grah, t. j. udarati trklju uza nj. v. pf. slož. o-trkljati, po-, za-*

trkulj, *m. die Trester, vinacea, cf. kljuk, masulj.* Rj. *izgnječeno grožđe sa širom zajedno.* — riječi s takim nast. kod bubulj.

trlabuka, *f.* vidi tarlabuka. Rj. *vidi i talabuka; i treska 2, i ondje syn.* — Ali svrh svih jedu ne kazuje mužu da ne bude više trlabuke. Npr. 213.

trla vřla, vidi avrlj bavrlij: Podiže se stara baba, da pod starost jaškujе, grebenom se očesljala a mazanjem namazala, trla vřla te u kolo. Rj. *tamo amo, oramo, n. p. kad ko kazuje, kako je tamarao kojekuda, dok je što našao. isp. trljati, vřljati.*

trlačenje, *n.* vidi torlanje. Rj.

trlačiti, čim, *v. impf.* (u C. G.) vidi torlati. Rj. *vičući razmetati se.*

trlica, *f.* — 1) *die (Flachs-) Breche, frangibulum.* Rj. *isp. stupa 2, trepača.* — Pošto se kudjelja (ili lan) izvadi iz močila i osuši, onda se nabija stupom (a lan tre trlicom). Rj. 647a. — 2) *der Ast, womit der Auffangende auf den klis aufpasst, ramus captantis von klis.* Rj. (u igranju klisu). — *Trlica* (sumnata grana) ... jedan baca klis a oni drugi svi čuvaju podaleko s trlicama i trle. Rj. 275b. — 3) (u Dubr.) vidi tržnica. Rj. *vidi i oklagija. oblo drvo što se upotrebljava u pračljenju n. p. rezanaca.*

trličanje, *n. verbal.* od trličati. Rj.

trličati, čam, *v. impf.* (u Dalm.) Rj. *trlicom nabijati konoplje.* Rj.³

triliti, trřim, *v. impf.* Rj. *v. pf. slož. o-triliti, u-triliti.* — 1) *aufpassen (z. B. im klis-Spiel), auffangen, capto.* Rj. *triliti* (u igri: značenje (korijenu) stizati, heatati). Korijeni 88. vidi šudljiti. — U ovoj igri (u klisu) jedan baca klis a oni drugi svi čuvaju podaleko s trlicama i trle (t. j. smetaju klis da ne ide daleko i gledaju ne bi li ga kako uhvatili prije nego padne na zemlju). Rj. 275. Popik se štapom pustimičke odbija ili sagoni s kergje; drugi koji su u trlu, keće ga i trle. Rj. 542a. — 2) (u gor. primor.) lan, t. j. trti ga (kao kudjelja što se nabija), *brechen, frango.* I za žuku onamo se kaže *triliti je*, premda se ona ne trli trlicom, nego drukčije kao što je kazano kod nje. Rj. vidi trti 3.

trlo, *n.* — 1) (dolje preko Morave) mjesto gdje se stoka zimi drži. Rj. *trlo* (značenje koje je u tor). Korijeni 88. — Kao čobanin poneseš jednom od kuće na trlo mačku, i povedem dvoje pasa. Mil. 3. — 2) u igranju popika mjesto odakle se popik trli: Popik se štapom pustimičke odbija ili sagoni s kergje, drugi koji su u trlu, keće ga ili trle; kad ga ukeće, onda oni dogju iz trla te ga odbijaju a oni ga drugi keće. Rj. 542a.

trlja, *f.* — 1) onaj što trli u bananju i u drugoj kakvoj igri, *der Aufpasser im banati se = Spiel, captator. cf. banati se.* Rj. vidi šudljar. — 2) *das Aufpassen im klis-Spiel, captatio, cf. trljenje 1: idi na trlju.* Rj.

1. **trljanje**, *n. das Reiben, friatio, fritus.* Rj. *verb. od trljati. radnja kojom tko trlja n. p. žuku o kamen.*

2. **trljanje**, *n. das Daherschleudern, incessus inconsultus.* Rj. *verb. od trljati. radnja kojom tko trlja, t. j. ide ne gledajući kuda.*

1. **trljati**, trljām, *v. impf. reiben, attero.* Rj. *trti, trljati.* Korijeni 88. *v. pf. slož. na-trljati, po-, pro-, raz-, s.* — sa se, *pass.:* Žuka umaćući je u slatku vodu trlja se o kamen, te se ono što je kao drvo izlomi i poispada; i ostane samo vlakno kao u lana. Rj. 161a.

2. **trljati**, trljām, *v. impf. ići ne gledajući kuda,*

daherschleudern, incedo temere, cf. basati. Rj. vidi i tentati 1, i syn. ondje. *v. pf. slož. natrljati.*

trljenje, *n. verbal.* od trliti. Rj. — 1) radnja kojom tko trli u igri n. p. u klisu. vidi trlja 2, šudljenje. — 2) radnja kojom tko trli n. p. lan.

trřin, *adj. des trlja, captatoris.* Rj. *što pripada trlji 1.* — (U bananju) car baci žmureći svoj štap te udari trřin. Rj. 14a.

trřizanje, *n. das Rühren, motus.* Rj. *verb. od trřizati. radnja kojom tko trřiže, pomiče se s mjesta.*

trřizati, trřizēm, *v. impf.* (u C. G.) poskicati se s mjesta: ne trřiže, t. j. ne kreće se s mjesta, *sich rühren, se movere.* Rj.

trřka, *f.* vidi košnica. Rj. i syn. ondje. vidi i trnka. *Stulli ima trņjka.* — *Trņke ti se izrojile, sve rojaci ka' oblaci, krave ti se istelile, sve volovi vitorozi.* Živ. 8. Pred nama ukaza se veliki broj trņaka. Megj. 276.

trřnunjina, *f.* vidi stablina. Rj. i syn. ondje. *ku-kuruzno stablo.*

trņ, *m. Dorn, spina.* Rj. *dem. trņić. coll. trņje.* — 1) glogov, vidi glog. Rj. — 2) crni, *Schlehdorn (Schlehenpflaume.* Rj.²). *prunus spinosa.* U Grblju kažu da je od vještice dobro imati čibuk od crnoga trņa. Rj. — 3) zečji trņ, *m. die Hauhechel, ononis spinosa Linn.* Rj. 209a. Onda ga (čoecka) gjavo izvede u dugo i široko ravno polje, gje nema ni trņa ni grma. Posl. 60. *Trņ mu pod rep (i borova šešarka).* (Kad ko otide osobito rasrdivši se na što, i znači: ja ne marim za nj, nek ide bez traga). 321. Pa preskače od trņa do trņa, privlači se od grma do grma, i uteće (vesela mu majka!) Npj. 3, 406.

Trņava, *f.* — 1) voda u Slavoniji kod Nove Gradiške. — 2) mnoga se sela tako zovu. Rj.

trņica, *f.* (u C. G.) čobanska koliba, *Hirtenhütte, casu pastorum.* Rj. *različne kolibe kod koliba.* — *osn. u trņ. isp. Osn. 327.*

trņić, *m. dem. od trņ.* Rj.

trņiti, trņim, *v. impf.* Rj. *v. pf. slož. zatrniti; v. impf. slož. utrnjivati, zatrnjivati.* — 1) t. j. žito na gumnu, *das ausgetretene Getreide (z. B. von Viehkoth) reinigen, everro recrementu ex arca.* Rj. *skidati sa žita na gumnu balegu i slamu. isp. trnometiti.* — Sad se staše dogovarati kako će vrijeći. Lisica reče: »Ja ću svojim repom trņiti pljevu sa šenice.« Npr. 175. — 2) trņjem ogragjivati, *verdornen, repribus munio.* Rj.

trņka, *f.* ovdje svak veli trņka a ne košnica. J. Bogdanović. vidi i trņjka, trņka.

trņokop, *m.* — 1) *die Reute, Rodehacke, rillum.* *cf. budak, capun.* Rj. *trņo-kop, orugje kojim se trņ kopa, kojim se krči. vidi i jamičak, mošřin, raslica.* — 2) vidi čaklja, kljuna, kuka 2.

trņomećenje, *n. verb. od trnometiti, koje vidi.*

trņomet, *m.* (u Bačkoj) velika metla, što se njom skida slama i balega sa žita na gumnu kad se vije, *der Besen (von Dornen?) um (den Viehkoth) von der Dreschtenne hinweg zu kehren, scoparum genus.* Rj. *trņo-met (kao da je od trņja metla?). isp. tako slož. riječi badžomet, puškomet, vjetromet.* — *Trnometiti, trnometom skidati slamu i balegu sa žita na gumnu, kad se vije.* Rj. 750a.

trņometiti, čim, *v. impf.* trnometom skidati slamu i balegu sa žita na gumnu, kad se vije. Rj. *isp. trniti 1.*

trņošljiva, *f.* gundača, obična trņošljiva, u Hrvatskoj, V. Arsenijević. ARj. III. 500b. vidi i trņovača. — trņo-šljiva. za obličje isp. bjelošljiva.

trņov, *adj. Dorn-, spinac.* Rj. *što pripada trņu. za nast. adj. kod aptov.*

trņovača, *f.* (u Už. nah.) *Art Pflaumen, pruni genus.* Rj. *šljiva. vidi trņošljiva, gundača.* — *šljive, trņovače, koje su okrugle.* Rj. 844a.

Trnovica, *f.* selo u Morači: Na malenu selu *Trnovici*. Rj.

trnovina, *f.* *trnovo drvo*: Po dvoru ti svako drveće raslo, a najviše crna *trnovina*! Herc. 188.

1. trnuti, trnēm, *v. impf.* — **1)** vatru, svijeću, *auslöschen, extinguo*. Rj. *vidi* gasiti 1, tuliti. *v. pf. slož.* iz-trnuti, po-, u-, za-. — **2)** trni malo (n. p. brijačicu na kaiš), *ein wenig reiben, tero paulum*. Rj. *trnuti* (malo protrti). Korijeni 88. *nije li ovdje trnuti v. pf. prosti prema v. impf. prosti trti?*

2. trnuti, trnēm, *v. impf. erstarren, torpeo*. Rj. kao *postajati ukočeno. v. pf. slož.* pre-trnuti, pro-, u- — Kiselo grozđe, ne valja, *trnu zubi od njega*. Posl. 133 (*isp. skomina*). *Trne moje srce za tvojijem*. Npj. 1, 455. Ko je strašiv i *trne mu srce?* neka ide, da ne bi *trnulo srce* braći njegovoj kao njemu. Mojs. V. 20, 8. Razmišljaj, i *trne duh moj*. Ps. 77, 3. Oci jedoše kiselo grozđe, a *sinovima trnu zubi*. Jer. 31, 29.

trnjak, trnjaka, *m. ein Dornbusch, dumetum*. Rj. *trnov grm, trnovo grmenje*. — Guju za rep ne bi izvukao (tako je gusta česta ili *trnjak*). Rj. 106b. Najbolji je izmegu njih (ljudi) kao trn, najpraviji je gori od *trnjaka*. Mih. 7, 4.

trnjan, *adj. (st.)*: Oj šumica *trnjana*. Rj. *što pripada trnju, gdje ima trnja*.

trnje, *n. (coll.) die Dornen, spinae*. Rj. *ječinica onoga što znači trnje*: trn. — Drača 1) *svako trnje*, 2) u *trnja* ono što bode. Rj. 138a. Eda Bog da, sve krčili, a sve *Mačva u trnju ležala*. Rj. 349a. Trniti, 2) *trnjem ogragjivati*. Rj. 749b. Sestra brata lepo dočekala, konja meće u stenu kamenu i pred njega *sitno trnje* baca. Npj. 1, 538. Baška će nam dvore pogradi, izmegu njih *trnje posaditi*. 2, 43. Pobje-goše po polju delije, kao vrapci od kopca *po trnju*. 2, 428.

trnjēnje, *n.* Rj. *verb. od trniti*. — **1)** *radnja kojom tko trni žito na gumnu* (das Wegkehren des Unraths von der Tenne, eversio stercoris ab area. Rj.) — **2)** *radnja kojom tko trni n. p. bašcu*.

trnjina, *f. die Schlehe, bacca pruni spinosae* Linn. Rj. *rod od trna. vidi* kukinja 1. *dem. trnjina*. — Tvoje su oči *morske trnjine*. Npj. 1, 324. A! to nisu dve *crne trnjine*, već su ovo dva *kćerina oka*. 1, 540.

Trnjina, *f.* ime žensko. Rj. *isp. trnjina*. — *imena ženska uzeta od bilja kod Vjšnja*.

trnjinica, *f. dem. od trnjina*: Oj *devojko morska trnjinice*. Rj. *vidi* kukinjica.

trbojan, trđbojna, *adj. tro-bojan, od tri boje*. — Jednoga jutra zalaprša se *trobojna zastava* na dvoru. Mil. 283.

trbōk, *adj.* (u Srijemu) *vidi* trbušat (kaže se i za steonu kravu, suždrebnu kobilu itd.). Rj. i *syn.* kod trbušat. tro-bok, *od tri boka*.

trōdnevni, *adj.* tro-dnevni, *od tri dana*: Morao sam ostati od časti, za koju sam se *trōdnevnim postom* bio prepravio. Danica 2, 132.

trōdramica, *f.* puška od tri drama (t. j. koja prima zrno od tri drama). Rj. tro-dramica.

Trōgīr, Trogira, *m. die Stadt Trau in Dalmatien, Tragurium*: Od Trogira te do Šibenika. U onoga od Trogira kralja. Rj. *varoš u Dalmaciji*.

trōglav, *adj. dreiköpfig, triceps*. Rj. tro-glav, u čega su tri glave. *isp. dvoglav, sedmoglav. tako slož. adj. kod* bučoglav. — Balačko, ime nekome *junaku troglavu* u pjesmi... »na Balačku jesu do tri glave«. Daničić, ARj. 162a.

Trōglav, *m.* planina u Srbiji izmegu Čačka i Studence. Rj.

trōgoče, trđgočeta, *n. n. p. ždrijebe, dreijähriges Thier, trimus (equus)*: Rgjavu goveče sve *trōgoče* (Posl. 270). Rj. tro-go(d)če, *od tri godine živinče*.

trōgub, *adj. vidi* trostruk. — Trogub, trostruk. Rj. XLIX. Dokle traje *troguba jektenja*, vladika opet

stane pred časnu trpezu. DP. 21. tro-gub. *isp. dvogub, četvorogub, kolikogub*.

trōha, *f. vidi* mrva. Rj. *vidi* i trina. *dem. trošica*. — *Značenje (korijemu) razbijati, sitniti, manjiti, slabiti, činiti da čega nestane: troha; trošak, trošan; trošiti*. Korijeni 93.

trōhēj, trōhēja, *m. trochaicus* (—), ὁ τροχῆος. — Pjesme. Od sedam slogova ili tri stope, u početku *dva troheja*, a na kraju daktil, i odmor poslije druge stope. Npj. 1, LVI. Po odmoru jedan daktil i *jedan trohej*. 1, LVII.

trōhējskī, *adj. što pripada troheju; trochäisch, trochaicus*. — Poslije petostopnih *trohejskih pjesama* najviše ima ženskih pjesama od osam slogova, koje su po stopama dvojake: 1) od četiri *trohejske stope*. Npj. 1, LIV.

trōjāčēnje, *n. das dritte Pflügen, tertiatio*. Rj. *verb. od* trojačiti. *radnja kojom tko trojači njivu*.

trōjāčiti, trđjāčim, *v. impf. njivu, t. j. treći put preoravati, einen Acker zum dritten Male pflügen, tertiare*. Rj. *isp. prvačiti, dvojačiti*.

1. trōjāk, *adj. dreierlei, trifarius*. Rj. — Trojak je sada *nastavak* kojim postaju osnove za poregjenje. Obl. 43. U onaj se čas, kad se spasitelj krstio, javilo svijetu *trojako lice* jedinoga božanstva. DP. 177. Stavljaju tri ugleda za *trojaki red sneštenički*. 242. *adv.* Kad se dakle jedne riječi u narodu govore dvojako i *trojako*, ne treba li onda spisatelji da pišu onako, kao što je najpravičnije? Pis. 53.

2. trōjāk, trojāka, *m.* (u Srijemu) u lončarskoj trgovini *lonac*, u koji idu tri lonca manja, kad se i oni pomeću jedan u drugi. Rj.

Trōjan, *m.* zidine na Ceru (više Dvorišta). Onuda se pripovijeda da je u onom gradu bio nekakav kralj Trojan. *cf.* Trojanov grad. Rj. — U cara Trojana koje uši. Npr. 150. *isp.* Trajanus.

Trōjanov Grād, *m. vidi* Trojan. Rj.

trōje, drei, tres, *cf. dvoje*: Ubilo me *troje sindžir-lica*. Rj. *gen. trōga, dat. i loc. trōma, trōma, instr. trōma*. Obl. 49. *takre oblike ima i svetroje, koje vidi. upotrebljavanje vidi kod* dvoje. — Klato, *troje drvljadi sastavljeno* krmetu oko vrata, da se ne može provući kroz ogradu. Rj. 272b. U jednoj kući pozemljuši koja je *na troje* razdijeljena. Npr. 111. Doneše mu suhu drenovinu, steže Marko u desnicu ruku, pršte drvo *na troje* na troje. Npj. 2, 405. Onde se srećom desi kalugjer Neofit s *troje četvoro manastirske mončadi*. Miloš 92.

trōjedīn, *adj. trinus et unus*. Stulli. tro-jedin. *vidi* trijedan.

trōjēnaest, (u C. G.) *vidi* trinaest mit allen Abteilungen. Rj. kao što se *mjesto trinaest govori (u C. G.) trojenaest, tako se i mjesto trinaestero, trinaesti, trinaestoro, i t. d. (onamo) govori trojenaestero, trojenaesti, trojenaestoro, i t. d.*

trōji, trōje, drei, tres: troji jadi, troje gaće, troja vrata. Rj. 830. *adj. pl. za upotrebljavanje vidi* dvoji. — Oprosti me danas od Arapa, u *troje* sam dopadala ruke, evo danas, brate, u četvrte. Npj. 2, 373. Po dolami *troje toke zlatne*, dvoje vite, a treće salite. 3, 118. Jedne uši, a *troje mengjuše*. Herc. 13.

1. trōjica, *f. Anzahl von drei, tres*. Rj. za *upotrebljavanje isp. četvorica, dvojica*. — Imali tri sina... Po tom oni *pogju sva trojica* zajedno, ali starija dvojica stanu putem jednako ružiti najmlagjega. Npr. 60. Ovi *trojica carski sinovi* tražeći sestre svoje dogju u jednu od tih mehana. 192. Četvrti uzme činiju s čorbom vrućom, pa *po njima svoj trojici* govoreći: »Izlija sja na vas blagodat Božija! Posl. 32. Ja sumnjam, da li bi se megu današnjem našijem književnicima mogla naći *trojica*, koji bi to znali. 57. Samo *trojica* bila su na skupštini, kojimu nije bila povoljna ova uredba; ali šta su njih *trojica* mogli činiti protiv onolike množine? Sovj. 51.

2. trōjjea, *f.* die Dreieinigkei, trinitas: pomozi sveta trojice. Rj. *vidi* trojstvo. — Po tom još u tri puta pripadnu *k* presvetoj Trojici. DP. 61.

Trōjjea, *f.* — **1**) namastir u Hercegovini. Rj. — **2**) namastir u Bosni (u Zvorničkoj nahiji). *cf.* Tavna. — **3**) brdo izmegju Crmnice i Paštrovića. Rj.

trōjjece, *f. pl.* Pfingsten, pentecoste. *cf.* duhovi. Rj. *blagdan. vidi* i trojičin dan, rusalje, rusalji.

trōjjičin dan, trojičina dne, *m.* *vidi* trojice. Rj. — U Tršiću nose krsta drugi dan Trojičina dne. Rj. 167a.

trōjjičinskā nēdjelja, *f.* (u gornj. prim.) Pfingst-woche, hebdomas pentecostalis. Rj. *trōjjičinska sedmica. trōjjičinski, koji pripada trojičinu dne.*

trōjjički (Trōjjički), *adj.* što pripada (svetoj) trōjici (Trōjici): Svetijem Duhom svaka je duša živa... prosvjetljuje je Trōjicko jedinstvo u svetoj tajni. DP. 51. U Jordanu javi se Trōjicko klanjanje. 315.

trōjijnōm, *dreimal* so viel, trifariam: Ja ću tebe za trojinom blaga. Rj. *upravo instr. od* trojina, *ali se upotrebljava adverbijalno, te znači*: tri puta više. — Onu babu što je nju učila, što je ona i njen muž obdari, to otac trojinom. Npr. 226

trōjika, *f.* — **1**) die Drei (in Karten), numerus ternarius. Rj. karta koja broji tri. *vidi* trica. — **2**) ein Fass von drei Eimern, dolium trium amphorarum. Rj. bure od tri akova. — **3**) (u Boci i Novome) vinova loza koja više puta preko ljeta evate i ragja. Rj. — *za nast. isp.* dvojka, četvorka, itd.

trōjstvo, *n.* — **1**) die Dreifaltigkeit, trinitas: Tako mi trojstva! (Posl. 306). Rj. *vidi* 2 trōjica. — Nijesam, trojstva mi, ja to ni jedno odnio. Straž. 1886, 1223. — **2**) osobina onoga što je troje; die Dreiheit; trinitas: U trojstvo Bog pomaga. DPosl. 143. *isp.* Bez treće nije sreće. Posl. 12.

trōkatnica, *f.* kuća na tri kata. J. Bogdanović. *isp.* dvokatnica.

trōkoska, *f.* (u C. G.) koza koja se treći put kozi, Ziege die zum dritten Male wirft, capra tertium parens. Rj. tro-koska (koz-ka, *osn.* u koza). *isp.* prvokoska, dvokoska.

trōkrak, *adj.* (u C. G.) *n. p.* viljuške, vile, dreizackig, tridens. Rj. tro-krak, *od* tri kraka. *isp.* dvokrak, sedmokrak; golokrak. — Dolažase monak sveštenikov, dok se kuhaše meso, s viljuškama trokrakim u ruci, i zabadaše u sud. Sam. I. 2, 13. *isp.* trorog.

trōkūće, *n.* triangulum. Stulli. tro-kuće, *od* tri kuta; Dreieck.

trōkūtan, trōkūtna, *adj.* triangularis. Stulli. tro-kutan, *od* tri kuta; dreieckig.

trōlijeska, samo u ovoj zagoneci: Lijeska troljeska, u ljeseci oganj gori, i u ognju čovjek stoji (t. j. ogle-dalo). Rj. tro-ljeska. — *za obličje isp.* prōbiljeska.

trōlipa, *f.* (u Srijemu) u ovoj zagoneci: Lipa trolipa, u lipi oganj gori (ogledalo). Rj. tro-lipa.

trōlist, *m.* trava, trifolium. Stulli. tro-list; Dreiblatt. **trōlistan**, trōlisna, *adj.* trifoglioso, trifolio satus. Stulli. tro-listan, u čega su tri lista; dreiblätterig.

trōljānje, *n.* verbal. *od* troljati. Rj.

trōljati, trōljām, *v. impf.* (scherzhaft) dünn und hörbar scheissen, caco tenue et cum strepitu. Rj. kaže se u šali za koga da trolja, kad sere tanko a čuje se. *v. pf.* slož. natroljati (*n. p.* pun tur).

trōljeće, *n.* triennium. Stulli. tro-ljeće, tri godine, vrijeme *od* tri godine. *za obličje isp.* stoljeće.

trōljetni, *adj.* *n. p.* groznica, drei Jahre dauernd, triennis. Rj. tro-ljetni, *od* tri ljeta. *vidi* troljetnji, trogodišnji. *vidi* troljetnica. — Kad ugleda Kraljevića Marka, troljetna je uhvati groznica. Npj. 2, 249. Imaš danas punu kulu blaga, u podrame troljetnoga vina. 2, 533.

trōljetnica, *f. t. j.* troljetna groznica: Muči majko, zamukla se od groznice troljetnice. Rj. troljetno što ženskoga roda, *n. p.* groznica.

trōljetnji, tnjē, *adj.* *vidi* troljetni. — Napoji ga vina troljetnoga. HNpj. 2, 54 (zap.).

trōm, *adj.* schwerfällig, tardus, gravis. Rj. *vidi* lotar, težak (primjer *is* Sam. I. 4, 18). *isp.* drenjo (trom čovjek). — Brz se mnogo puta premetne, pa ga i trom stigne. Posl. 29.

trōmegja, *f.* mjesto gdje se sastaje megja od tri države, kao *n. p.* što se otprije u Dalmaciji sastajala megja Austrijska, Turska i Mletačka, Ort, wo drei Grenzen zusammentreffen, die Dreimark, trifinium. Rj. tro-megja. — Žegara, nekako mjesto na Tromegji. Rj. 156b.

trōmirēnje, *n.* verbal. *od* tromiriti. Rj.

trōmiriti, rīm, *v. impf.* (τρωμερίζω) jesti treći dan, kao što čine gdje koji stari ljudi i žene, koji u početku časnoga posta ne jedu ništa do srijede. Rj.

trōmjesečan, čna, *adj.* trimestris. Stulli. tro-mjesečan, *od* tri mjeseca. vierteljährig.

trōmōst, trōmosti, *f.* pigritia, inertia, segnitia. Stulli. osobina onoga koji je trom. — Ima gjaka koji drže da je to tromost mišljenja. Zlos. 42.

trōnog, *adj.* tro-nog, sa tri noge: Otud ide dvonogo, pa sede pod tronogo. odgonetljaj: čovjek, stolica i mačka. ARj. II. 936a. — tako slož. *adj.* kod bosonog.

trōnosānje, *n.* verb. *od* tronosati. radnja kojom tko tronoše (t. j. crkvu).

trōnosati, trōnošem, *v. impf. i pf.* t. j. crkvu, die Kirche einweihen, consecro ecclesiam: Tronosāše carsku Manasiju. Rj. crkvu osvetiti, osveštati, posvetiti; osvećivati, osveštavati, posvećivati; svetiti, sveštati (*v. pf. i impf.*), sveštavati. *isp.* θρωνοζω.

Trōnoša, *f.* Kloster und Fluss in Jadar. Rj. manastir i voda u Jadrnu.

Trōnošanin, *m.* (pl. Trōnošāni) Einer von Tronoša. Rj. čovjek iz Tronoše.

Trōnoški, *adj.* von Tronoša. Rj. što pripada Tronoši.

trōoka, *f.* drvena mjera *od* tri oke. J. Bogdanović.

trō-oka.

trōp, trōpa, *m.* Rj. *vidi* tropine; drop, dropina; kom, komina; braće, breće; drožda, droždina; džibra; mezna 2; tuska. *augm.* tropina. — **1**) die Schmalztreber, recrementa butyri liquati. Rj. talog što ostane kad se *n. p.* topi maslo. — »Gologuza sijevala, golo maslo slijevala, a Radiću trop» nekakva uzjahala gola na vratilo, pa vraćala da joj se hvata debeo skorup. Rj. 93a. »Mlaćenica, 1 sir što se gradi *od* tropa, koji ostane *od* skorupa kad se prepara. Rj. 363b. — **2**) (u Boci) *n. p.* vinova komina, Weintreber, vinacea. Rj.

trōpārēnje, *n.* verbal. *od* tropariti. Rj.

trōpāriti, trōpārim, *v. impf.* (u Grblju) »ne tropari», reče se onome koji mnogo govori. Rj.

trōpina, *f.* *augm.* *od* trop. Rj. — takva *augm. vidi* kod bardačina.

trōpine, *f. pl.* (u Boci) Treber, recrementum, *cf.* džibra. Rj. *vidi* i trop, i *syn.* onđe.

trōplēten, *adj.* akc. Rj.³ XXXI. tro-pletan (*part. pass. praet. od* plesti). — Potpregnu ga (konja) zmijom tropletanom. Rj. 556a.

trōpol, trōpōni, *adj.* von drei Stücken (Tuches), latus tres panni latitudines, *n. p.*: guber, t. j. *od* tri pole: I otkala trolpolu ponjavu. Rj. tro-pol, tro-pol(1)ni.

trōpolac, *m.* biljac *od* tri pole. J. Bogdanović. tro-polac, *gen.* trōpōlca. *isp.* trolpol.

trōpolica, *f.* plahta *od* tri pole. J. Bogdanović. *isp.* trolpol.

trōpōt, *m.* *vidi* glōmōt, grōmōt, treska, i kod ove *syn.*; das Geräusch, strepitus. — Stade gromot, stade trolpot oko dvora Vidojeva... konji mu se kopitaju, raduju se gospodararu, da je skoro s vojske doš'o. Živ. 7.

Troprōjan, *m.* (u pripovijeci) koji tri proje izjede ili može izjesti, in der Anekdote Name eines Mannes der drei Kukuruzbrote ass. Rj. Tro-projan.

tròpskî, *adj.* *tropisch, tropicus.* — Megju *tropskijem* *pojasima* ima veselijeh zemalja. Priprava 124.

tròrog, *adj.* n. p. kamen, *dreizackig, tridens*; *vidi* trokrak. Rj. 3 tro-rog. *isp.* dvorog. — Pritisak, 2) mreža na *trorogu drvetu*, kojom se šarani u vodi pritiskuju i hvataju. Rj. 599b. Tu ćeš naći veliki bor, i pod borom *trorogi kam* iz kojega pišti voda kao suza. Npr. 99. Kad dogješ na *jednu trorogu glavicu*, obrni se s desne na lijevu. 121. Bijahu se zatupili raonici i motike i *vile troroge*. Sam. I. 13, 21.

tròska, *f.* *Schlacke, scoria, cf.* šljaknja. Rj. *vidi* i truska 1, tara 2. *što ostane, kad se kakva ruda istopi.* — Uzmi od srebra *trosku*, i izaci će livcu zaklad. Prič. 25, 4. Srebro tvoje posta *troska*, vino tvoje pomiješa se s vodom. Is. 1, 22.

tròškòt, *f.* *Vogelknöterig, polygonum aviculare.* Rj. *biljka.* *vidi* podvornica 2, pusti-baba-konju-krv, slak. — Tako mi *troskot* na ognjište ne izniknuo. Posl. 306. Rila bi svinja, kad bi imala *troskota*. DPosl. 107. *riječi s takim nast. kod glomot.*

tròsnopica, *f.* kao mala krstica od *tri snopa*. Rj. *tro-snopica.*

tròstruk, *adj.* n. p. kandžija, *dreifach, triplex.* Rj. *tro-struk.* *isp.* dvostruk, četvorostruk, itd. *vidi* trogub. — On potrže *trostruku kandžiju*, te udari Gjurjjevu Jerinu. Npj. 2, 501.

tròsadžija, *m.* koji mnogo troši, *Verschwender, sumptuosus.* Rj. *vidi* rasipač, rasipnik. *isp.* raspikuća, prospiruka. — *troš-a-džija, izmeggju okrnjene osnove* (troš-iti) i *Turskoga završetka džija*) *umetnuto je a.* — *isp. takve riječi kod djeladžija.*

tròšak, *tròška, m.* (u vojv.) *die Kosten, sumtus.* Rj. *vidi* ašluk, hãrač (harča), spengje, spenza. — Zagazio sam već u *trošak*, moram trošiti. Rj. 168b. On ide o *scm trošku* (t. j. čini po svojoj volji). Rj. 751a. *Trošak* na male škole i na učitelje *plaćaju* opštine. Rj. 842a. Zidine gjeoke bi se s *malim troškom* mogle *popraviti*. Danica 2, 44. Tako *odsiječe on trošak* za žrtve i ostale nužne potrebe na *pet dukata*. 2, 136. Prota mu obeća, da će Srbi *platiti sve troškove*. 3, 174. Sastavljen je i ovaj račun od *troškova zemaljskih* . . . Bećir-paši *dato za trošak* 130.700 groša. 5, 31. Još i vojske po nekolike stotine ostave na *trošak narodni*. Miloš 57. Knez u porezu ne sme ništa *prerezati*, ali selo sme *do 20 para* na glavu *seoskoga troška*, što je ko dočekivan (n. p. poreščija . . .). 202. Što ju je (knjižicu) samu za sebe *naštampao i trošak za nju platio*. Odg. na sit. 4. Knjižari teško primaju gramatike da ih o *svome trošku štampaju*. Odg. na ut. 25. Tako bi društvo . . . a sebi i praviteljstvu, koje će mu s *troškom pomagati*, osvjetlalo bi obraz. Pis. 27. Rusi s *velikijem troškovima štampaju* najstarije rukopise. 91 (s? *isp. poviše primjer* Danica 1, 25). Gjuragj *življaše u Beču o svome trošku*. DM. 122. Krivac je *plaćao troškove za sud*. 306. Koji je *štampao trebnik troškom* igumana Danila. DRj. 2, 62.

tròšan, *tròšna, adj.* *zerbrechlich, fragilis.* Rj. *što se kao istroši, čemu treba popravka; i što se lako troši, lomi.* *isp.* trošaran, trošasan. — Poslenici koji ragjahu u domu Gospodnjem *opravljjući što je trošno* i utvrđjujući dom. Dnev. II. 34, 10. *Carstvo* će biti nešto jako a *nešto trošno*. Dan. 2, 42. Bacite mu se (moru) na legja u malom čuniću, u *trošnoj oranici*. Zlos. 108.

tròšàran, *tròšàrna, tròšàšan, tròšàšna, adj.* n. p. ovaj je kamen *trošaran, trošasan*, pa se ne da lijepo djelati ni izdjeljavati. J. Bogdanović. *isp.* trošan. *što se troši, lomi, mrví.*

tròšenje, *n.* Rj. *verb.* od I. trošiti, II. trošiti se. — I. 1) *radnja kojom tko troši n. p. novce* (das Zehren, expensatio. Rj.). — 2) *radnja kojom tko troši, mrví, n. p. hljeb* (das Bröckeln, friatio. Rj.). — 3) *radnja kojom tko troši, lomi što* (das Brechen,

fractio. Rj.). — II. 1) *stanje koje biva kad se tko troši, zagaziči u trošak troši sve jednako.* — 2) *stanje koje biva, kad se što troši, mrví, n. p. kamen.*

tròšica, *f.* *dem.* od troha. Rj. *vidi* mrvica, trinica.

tròšice, malo, mrvice: samo je uzeo *trošice vode* (n. p. bolesnik), *wenig, paululum.* Rj. *adv.*

tròšiti, *tròšim, v. impf.* Rj. *v. pf. slož.* iz-tròšiti, na-, po-, s-, sa-. — I. 1) *ausgeben, zehren, expendo.* Rj. *vidi* ašlučiti. *isp.* tratiti. — On mene ašluči, t. j. *troši na me.* Rj. 9b. *Troši novce* nemilice. Rj. 416b. *Troši* nešteditce. Rj. 420a. Ti *zaludu sve trošiš oko svoga sina*. Npr. 262. Drugi ljudi *troše* *nebrojeno blago*, da doznadu, šta se govori o njima. Pis. 71. Za što *trošite novce svoje na ono što nije hrana, i trud svoj na ono što ne siti?* Is. 55, 2. *sa se, pass.:* Kao da na vatru pada. (Kad se što vrlo troši). Posl. 130. — 2) n. p. hljeb, *krümeln, bröckeln, frio, cf.* trinita, mrviti. Rj. — 3) *lomiti, brechen, frango:* Troši vrata teškim buzdovanom. Rj. — Kad je bio preko plota, proštac slomio; kad je bio preko kuće, čabar obori; čabar leti, *lonce troši*, šteta se čini. Npj. 1, 522. Gvožđe satire i *troši sve*, i kao gvožđe što sve lomi, tako će satrti i polomiti. Dan. 2, 40. — II. *sa se, refleks.* *tròšiti se.* — 1) *sich in Unkosten setzen, expendo.* Rj. *isp.* trošiti I 1. *zagaziči u trošak sve jednako trošiti.* — 2) *mrvti se, zerfallen, dilabi, n. p. troši se kamen.* Rj.

tròv, *tròva, m.* *ein betäubender und berauschender Fischköder, esca piscaria inebrians.* Rj. *mëka što omami ribu.* *isp.* mãma, mãmac. *postanja kojega je i otrov.* *isp.* Korijeni 98.

tròvânje, *n.* *das Vergiften (der Fische), venenatio.* Rj. *verb.* od trovati. — *radnja kojom tko truje n. p. ribu.*

tròvati, *trøjêm, v. impf.* *vergiften, veneno.* Rj. *dati kome otrov, ribi trov.* *v. pf. slož.* iz-trovati, o-, po-, s-, sa-, za-. — U Srbiji *ribu truju* divizmom i zelenijem orasima. Rj. 184b. *sa se:* Riba se tako može *trovati* samo na onijem mjestima gdje voda ne otječe. Rj. 184b.

tròvjeran, *tròvjerna, adj.* *tro-vjeran, od tri vjere:* Ali je mržnja megju *trovernom braćom* još vrlo jaka. Zlos. 153.

tròvrstan, *tròvrsna, adj.* *triformis.* Stulli. *tro-vrstan, od tri vrste.* *isp.* raznovrstan.

tròžičan, *tròžična, adj.* *tribus chordis instructus, tres chordas habens (de instrumentis musicis).* Stulli. *tro-žičan, u čega su tri žice, n. p. u tambure.* *isp.* dvožičan.

tròpanae, *tròpanca, m.* *trpanac* u sobi, ne može se čovjek okrenuti, *es ist alles voll gehäuft im Zimmer, man kann sich kaum umdrehen, vix te moveas, ita plenum est cubile.* Rj. *kad se mnogo svijeta gdje zajedno natrpa.*

tròpândžuk,* *m.* *eine Reisesense, falk foenaria plicatilis.* Rj. *kosa koja se može sklopiti pa uzeti na put.*

tròpânje, *n.* *das Uebereinanderhäufen, accumulatio.* Rj. *verb.* od trpati. *radnja kojom tko trpa što.*

tròpati, *tròpâm, v. impf.* Rj. *v. pf. slož.* na-trpati, po-, s-, za-; *v. impf. slož.* zatrpavati. — 1) *übereinanderwerfen, accumulo.* Rj. — Teško onom koji *trpa na se gusto blago*. Avak. 2, 6. — 2) *sa se, refleks.* *sich wohin drängen, intrudor.* Rj. *n. p. svijet se trpa u sobu.* *isp.* trpanac.

tròpeza, *f.* Rj. *dem.* *trpezica.* — 1) *der Tisch, mensa, cf.* sto, astal, sinija. Rj. *vidi* i trapeza, i *syn.* kod sofrã. — *Namjestiti, postaviti trpezu . . . Namještati, postavljeti trpezu.* Rj. 398a. *Staviti, stavljati trpezu.* Rj. 711a. *Tvojoj ženi postavljene su tri od zlata trpeze, nu njima sama ruža i bosiljak.* Npr. 84. Ne govori: neka! prije nego vidiš *na trpezi.* (Ne govori da se ne daje ili ne donosi ono što još ne vidiš). Posl. 197. Što su bili stari gospodari, *one mečeš u donju trpezu;* a koji su novi gospodari, *one mečeš*

u gornju trpezu. Npj. 2, 356. Oni njima u trpezi dadu za to uzdarje. Kov. 45. Posjedaju za trpezu i stanu piti i jesti. 47. Vojvode svuda sjedaju u zasjedu, u dno trpeze. 69. Da vazda sjede trpezi u čelu. 72. Kako ona (čorba kandžija) dogje, valja ustajati iza trpeze. 82. Mlade i djevojke stanu pripjevati svatove počevši od popa, ako je u trpezi. 83. Počnu i muškarci sjedeći za trpezom pripjevati. 83. Snahu namjeste u čelo trpeze . . . svima koji su za trpezom bili. 84. — 2) *Mahl, epulum*: dao mu trpezu (t. j. daču); skupili se na trpezu. Rj. vidi dača. — Kad se pokajnice vrate s groblja, kod kuće pokojnikove daje se trpeza (kao dača). Rj. 529b. — 3) trpeza od vražde, cf. vražda. Rj.³ isp. krvno kolo.

trpezár, trpezára, m. *der Tafeldecker (in den Klöstern), monachus u triclinio*. Rj. koji postavlja trpezu.

trpezárev, adj. vidi trpezarov. Rj. što pripada trpezaru.

trpezárijja, f. *der Speisesaal (in den Klöstern), coenaculum (refectorium)*. Rj. soba gdje se jede.

trpezárov, adj. des trpezar, triclinarii. Rj. što pripada trpezaru. vidi trpezarev.

trpezárski, adj. *Tafeldecker-, triclinarii*. Rj. što pripada trpezarima ili trpezaru kojemu god.

trpezica, f. dem. od trpeza. — Pred gjevojkom zlatna trpezica. Herc. 21.

trpezin, adj. što pripada trpezi: Antimins (komad svile, na kojem je ispisan pogreb Hristov), koje će reći kao zamjena trpezina . . . vladika osvešta antimins mjesto same trpeze. DP. 22. — adj. s takim nast. od supstantivu ženskoga roda koja znače stvari. vidi kod čarapin.

trpež, m. *die Geduld, tolerantia*: Krpež i trpež po svijeta drže (Posl. 161). Rj. vidi strpljivost; strpljenje, trpljenje; ustrpljenje. — Ako je sve Bog ubio, nije trpež i lijepu riječ. Posl. 4. riječi s takim nast. kod derež.

trpežnják, m. (u Perastu) *das Tischtuch, mensae linteum*, postolnjak. Rj. ono čim se pokriva trpeza, sto. vidi i čaršaf, čaršav, krpeta, plahta 1, stolnjak. — *Prostirite šenic' slamu mjesto trpeze*, a po njojzi trpežnjake zlatom vezene. Herc. 339.

trpija, f. (u C. G. i u Srijemu) duga bolest, u kojoj se mnogo jede: pojela ga trpija! *Art Krankheit, morbus quidam*. Rj. isp. trpuljina. — Kad trpija na dušu napane, sve molitve i svi muezini ne mogu je sa duše skinuti. Šćep. mal. 160. trpjeti; trpež, trpuljina, trpija. Korijeni 92. riječi s takim nast. kod letija.

trpjeti, trpim, v. impf. *leiden, ertragen, perpetior*. Rj. v. pf. slož. o-trpjeti, po-, pre-, pri-, s-, uz- (se). — *Durati, ausdauern, duro*, cf. trpljeti. Rj. 145b. *Ne bih te trpljeo* da bih znao e ću sokola izvesti iz tebe (od tebe. Posl. 194). Rj. 152a. (Raja) koja globa davati ne može ni trpljeti Turskoga zuluma. Rj. 215b. Opazi Stojša u avliji jednu veliku jazbinu . . . »Kako možeš u svome dvoru trpeti toliku propast? Npr. 34. Djevojka se opet okrene Turčinu, ali od smrada i gada nije mogla trpeti, nego se odmah okrene svinjarcetu. 258. Bio je na situ i na rešetu. (Svašta je ogledao i trpljeo). Posl. 13. Ko se fajdi nada, onaj valja i štetu da trpi. 156. Trpljen spasen i po gotovu blažen. 321. Ti me baci na dno od tamnice, te robovah i tamnicu trpljeh. Npj. 2, 274. Kadno bjesmo na Kosovu bojnou, teški bojak mi s Turci trpljesmo. 2, 327. Ja sramote podneti ne mogu, ni žalosti velike trpiti, da Arapi taki zulom čine. 2, 421. Al' junaci tvrgji od kamena, trpe glagju i junačku žegju, niti kakav riječi besjedi. 3, 303. Srbliji ga (l) ni na kraju riječi, ili sloga, ne mogu da trpe, već ga promijene u »o«, n. p. pisao. Rj.¹ XXX. Dokle ću biti s vama? dokle ću vas trpljeti? Mat. 17, 17. Gospod dugo trpi i velike je milosti. Ps. 145, 8. sa se, reciproč.: Za to što se dva jednaka glasa ne trpe jedan do drugoga. Rad 1, 119. pass.: Kad se u Austriji uredi da

se vjere trpe, neprijateljska se radnja obrati na srpski jezik. DM. 119.

trpljenje, n. *das Ertragen, tolerantia*. Rj. verb. od trpjeti. — 1) radnja kojom tko trpi što. — 2) volja, gotovost trpjeti. vidi strpljenje, ustrpljenje, strpljivost, trpež; *die Geduld, patientia*: Ili ne mariš za bogastvo njegove (Božije) dobrote i krotosti i trpljenja? Rim. 2, 4. Nevolja trpljenje gradi, a trpljenje iskustvo. 5, 3 (*patientiam, Geduld*). Čekamo s trpljenjem. 8, 25. Podnio si mnogo, i trpljenje imaš. Otkriv. 2, 3 (*patientiam habes, hast Geduld*).

trpúljiná, f. (u C. G.) *Schimpfwort für einen Menschen, convicium in hominem*: trpuljino jedna! cf. trpija. Rj. *psoka čeljadetu (koje kao boluje od trpije te mnogo jede?)*. — takva augm. kod travuljina.

trš, m. vidi čokot, krga 1; *der Weistock, vitis*. — Značenje pružati se, stršiti: trš (vitis), trsje, trsnat (i tršnat), trsati se. Korijeni 93. Bilo mu u klasu klasato a u busu busato, u trsu trsato a u guvnu rpato a u ambaru mnogo. Herc. 352.

tršat, adj. isp. trsnat, tršnat; trsati se. — Bilo mu u klasu klasato a u busu busato, u trsu trsato a u guvnu rpato. Herc. 352.

tršati se, tršam se, v. r. impf. *fest werden, solidescere*: U dnu mu se busalo, u srijedi trsalo (kad se napija). Rj. isp. čvrsnuti.

tršiti, šim, v. pf. (u C. G.) vidi svršiti, cf. otršiti. Rj. vidi i otarasiti.

tršiti se, tršim se, v. r. impf. *sorgen, curo*, cf. brinuti se, starati se. Rj. i kod starati se syn.

tršje, n. (oko Petrinje) vidi vinograd. Rj. vidi i lozje. isp. trs. — Pa on skaće u te vinograde, pa on lomi trsje i čokoće. HNpj. 2, 191.

trška, f. *Rohr, arundo*, cf. trst. Rj. vidi i trsljika, trstika, tršljika. trska (osn. u trst). Osn. 299. ali se ti ne povrača, te je u gen. pl. trsaka. — Kunina, brada na trsci. Rj. 315b. Papučica, 2) igra u kojoj se skaće na jednoj nozi preko namještenijeh trsaka. Rj. 488a. Što ste izišli u pustinji da vidite? Trsku, koju ljulja vjetar? Mat. 11, 7. Udariće Gospod Izrailja da će se zaljuljati kao što se ljulja trska u vodi. Car. I. 14, 15. Izmjeri istočnu stranu trskom mjerčačkom, i bjše pet stotina trsaka. Jezek. 42, 16.

trškovac, trškóvca, m. *das Bambusrohr (als Spazirstock), baculus ex arundine Indica*. Rj. štap od trske (Indijske).

trškovača, f. *das Bambusrohr, arundo Bambos L.* Rj. — osn. u trska. riječi s takim nast. kod ajgirača.

tršljika, f. vidi tršljika. Rj. trs(t)ljika. vidi i trstika, trska, trst. — osn. u trst. riječi s takim nast. kod aptika.

tršnat, adj. (u Boci) n. p. čeljade, *stämmig, robustus*, cf. krupan, krut. Rj. vidi i tršnat, sjenit, snopit, stasit, zdendast. isp. trsat, trsati se. za postanje vidi trs.

tršt, f. (u Dubr.) vidi trska: tanak kao trst. Rj. vidi i trstika, trsljika, tršljika. — Kad vrag ne ima što činit', tako i sviri u trs' (tako u svaku trs' sviri). DPosl. 43 (u narječju Dubrovačkom trs mjesto trst).

Tršt, Trsta, m. vidi Trijest. Rj. vidi i Triješće. — Trst je najzapadnija primorska opština naroda našega. Kov. 27.

tršten, trštèna (trštenī), adj. što pripada trsti, što je od trsti. Ne uzdaj se u trsten štap. DPosl. 76.

Trštènia, f. potok koji utječe u Kolubaru s lijeve strane. Rj.

Trštènik, Trštenika, m. mnoga se mjesta tako zovu, kao n. p. u Srbiji (kod Morave niže Karanovca), u poluostrvu Ratu niže Dubrovnika. Rj.

trštika, f. (u Dubr.) vidi trska. Rj. vidi i trst, trsljika, tršljika. — riječi s takim nast. kod aptika.

trščák, trščáka, m. *Rohrgebüsch, arundinetum*, cf. rit. Rj. gdje raste trska.

Tršćanin, *m.* čovjek iz Trsta. tako govore po Hrv. vidi Trjestanac.

Tršćanski, *adj.* što pripada Tršćanima pa Trstu. u Hrv. vidi Trijestanski, Trjestanski.

tršćenje, *n. verb.* od tršiti se. radnja kojom se tko trši.

tršljaka, *f. akc.* Rj.³ XXXI. nekaka trava. vidi žar 3. Rj.³

tršljika, *f.* (u primor.) vidi trska. Rj. vidi i trsljika, (od koje je i postala promijenivši se s pred lj na š), trst, trstika.

tršnat, *adj.* (u Pastr.) vidi trsnat. Rj. i *syn. ondje.* — trsnat (pred n osn. u trs). Po nekim krajevima, gdje se i u drugim prilikama s izjednačuje sa š, glasi i tršnat. Osn. 213.

trš mřt, in der Erzählung, um das verlegene Stammeln des überwiesenen (z. B. Diebs u. dgl.) anzuzeigen, interjectio de confusione criminis convicti. Rj. uzvik. vidi tre mrc, i *syn. ondje.*

tršiti, tršem (tārēm), tršo, trša, *part. pass.* tršven i tršen) *v. impf.* Rj. *v. (pf. prosti?)* tršnuti (malo protřiti); *v. pf. slož.* iz-tršiti, iza-, na-, o-, po-, pre-, pro-, raz-, raza-, sa-, u-, za-. *v. impf. slož.* trširati, po-, pre-, raz-, sa-, u-, za-. — **1)** reiben, tero. Rj. *isp. trljati.* — Živi oganj, 2) oganj koji se vadi tarući dvoje lipovo drvljadi jedno o drugo dokle se ne upale. Rj. 158a. Pijevac pjeva da svane, dalak tarēm da spane. (Babe kažu da tako valja govoriti tarući dalak u jutru kad pijevci učestaju). Posl. 247. Ona sjede Muju više glave, pa znoj tare po čelu Mujovu. Npj. 1, 569. sa se, *refleks.*: Uzme onaj struk bosiljka, pa se stane tršiti njime po licu. Npr. 258. *pass.*: Kad se neka mekana drveta jako taru jedno o drugo, izagje vatra. Priprava 163.

— **2)** koga točkom ili kolom, rädern, illido rota. — **3)** lan, brechen, frango. Rj. vidi tršiti 2. — Tršiti lan, t. j. tršiti ga (kao kudjelja što se nabija). Rj. 749b. Trša baba lan, da je progje dan. Posl. 321. Ona ih (ljude) bješe izvela na krov, i sakrila ih pod lan ne-tršven. Is. Nav. 2, 6. sa se, *pass.*: Onda se (kudjelja) nabija stupom (a lan tre tršicom). Rj. 647a. — **4)** kakav usjev, t. j. gaziti, treten, calco. Rj. — Poljar, koji čuva polje da stoka ne tre ljetine. Rj. 535b. — **5)**: Napušćajte rte i zagare, neka taru srne i košute. Rj. — amo ide i ovaki primjer: Da careve zemlje ne gazimo, da careve raje ne taremo. Npj. 4, 296.

trštica, *f.* das Schweifstück vom gebratenen Geflügel. Rj. u pečena živačeta onaj komadić zadnjice gdje je rep. Repu od pečene peradi vele ovdje »biskup,« a tršicom zovu rep od bravčadi bio pečen ili varen. »Trštica pripada kozbaši«. J. Bogdanović. — Repnu mu je vašu saderao od tršice do vrh rtenice. Rj. 55b.

tršo, *m.* (voc. tršo) Schimpfwort. Rj. *psovka. isp.* tršositi. takva hyp. kod balo.

tršositi, tršim, *v. impf.* schnell daherplappern, blatero indistincte. Rj. blebetati brzo da se ne može razumjeti. vidi brgljuti. *isp.* čavrljati, mrndžati.

tršošenje, *n. verbal.* od tršositi. Rj.

tršba, *f.* Rj. dem. trubica. — **1)** die Trompette, tuba, buccina. Rj. vidi trublja; borija. — Kad čuju truba da zatrubi, onda da idu na njezin glas njemu u pomoć. . . . Zapovjedi da se tri puta zatrubi u trubu. Npr. 156. Kako čuju trubu vojnicki Solomunovi, oni se krenu. 157. I zatrubi truba veoma jako. Mojs. II. 19, 16. — **2)** truba platna, ein Stück fest zusammen-gewickelte Leinwand, massa lintea. Rj. vidi trubla. — »Selo Ribarica, pisala Rišćanica, trubu sira i čabar sukna« (pripovijedaju da se našlo u teferu nekakvog kalugjera). Rj. 502a. — **3)** eine Rolle überhaupt, volumen. Rj. savitak, smotuljak kaki god. — **4)** das fest ausgezogene Garn am Weberbaum, massa telae: Dovedi mi dugonoktu drugu, da prokopa na vratihu trubu. Rj.

tršbāc, tršbāca, *m.* der Trompeter, tubicen. Rj. koji trubi u trubu. *isp.* bolōzan.* — Glas gudača i

pjevača i svirača i trubača ne će se više čuti u tebi. Otkriv. 18, 22. A trubač stajaše kod mene. . . . Gdje čujete trubu da trubi, onamo trčite k nama. Nem. 4, 18.

trubaljika, *f.* — **1)** svirala od kore svrnute sa odebela lipića ili lijeske. — **2)** čeljade koje svašta brunda. »Odlazi trubaljiko, šta tu trubiš i brundaš. J. Bogdanović. *isp.* trubilo.

trubica, *f. dem.* od truba: Saviću se u trubicu, ubošću te u guzicu. Rj.

trubilo, *n. isp.* trubaljika 2. J. Bogdanović.

trubiti, trubim, *v. impf.* trompeten, buccina cano. Rj. *v. pf. slož.* za-trubiti. — Do džamije od kamena gradiš, i one ti samo prazne trube. Rj. 33b. Bog ne trubi za što čoecka gubi. Posl. 18. Nočas rubi, sjutra trubi. (Rekne se na poklade, i znači: nočas jedi i suviše, a sjutra jaući od gladi). 226. Nošahu kovčeg Gospodnji podvikujući i trubeći u trube. Sam. II. 6, 15.

Trubjela, *f.* pandurnica u Rudinama. Rj.

trubla, *f.* (u Risnu) n. p. platna, vidi truba 2. Rj.

trublja, *f.* (u Dubr.) vidi truba 1. Rj.

trubljenje, *n.* das Trompeten, cantus buccinae. Rj. *verb.* od trubiti. radnja kojom tko trubi. vidi trubnja 2.

trubni, *adj.* što pripada trubi; Trompeten-, buccinae. — Poslaće angjele svoje s velikijem glasom trubnijem. Mat. 24, 31. Prvi dan sedmoga mjeseca neka vam je odmor, spomen trubni, sabor sveti. Mojs. III. 23, 24. Blago narodu koji zna trubnu poklič. Ps. 89, 15.

trubnja, *f.* — **1)** vidi praska 1. Rj. — **2)** tubac clangor, Gundulić: od pakljene oštre trublje razdira se trubnja mukla. Stulli. vidi trubljenje (pakljen dijalekt. mj. paklen).

tručanje, *n.* das Schütteln (im Wagen), quassatio. Rj. *verb.* od truckati se. stanje koje biva, kad se truckaju n. p. kola. *isp.* truckavica.

tručkati se, tručkam se, *v. r. impf.* geschüttelt werden, quassor. Rj. značenje (korijenu) tresti: truckati se (c stoji mjesto s pred k) . . . tresti, činiti da što dršće. Korijeni 94. vidi truskati se; trusati se, od čega će biti truckati se i truskati se dem. — Truckavica, kad se kola vrlo truckaju, n. p. po smrzlu putu. Rj. 753a.

tručavica, *f.* kad se kola vrlo truckaju, n. p. po smrzlu putu, das Schütteln (im Wagen), quassatio. Rj. vidi truskalica, truskavica.

tručanje, *n.* vidi bacanje. Rj.

tručati, tručam, *v. impf.* vidi bacati. Rj. i *syn. ondje.* *v. pf.* tručiti.

tručiti, tručim, *v. pf.* schmeissen, projicio, cf. baciti. Rj. i *syn. ondje.* *v. impf.* tručati.

1. trūd, trūda, *m.* die Mühe, opera, labor. Rj. *isp.* trudba. — Ne žali truda. Rj. 154b. Izdrlalo, *n.* trud onoga koji izdire. Rj. 223a. Konobati se, *trudom* otimati se od zla i od sirotinje. Rj. 289a. Špale, *novci, trud* (što čovjek sam steče) Rj. 845a. U zanatu ima brige i truda. Npr. 36. Pored sve muke i truda opet ostaju pogrješke. IV. S velikijem *trudom* i umorom udriše im su četiri strane. Npj. 4, 319. Namastirić ponovljen *trudom* jeromonaha Nikifora. Danica 1, 18. On ga za njegove velike *trude* i verne službe uzme kao brata. Miloš 49. Odgovori, da će *trud* taj dragovoljno primiti na sebe. Odg. na ut. 25. Ne primivši za *trud* oko nje (oko gramatike) ni jedne krajeare. 26. Vidim, da su ovi rodoljubivi *trudovi* moji nagragjeni bogatijem plodom. 29. Osim *truda*, koji sam podnosio riječi kupeći. Rj. XIV. Ali *svijem* *trudom* svojijem slabo više i on mogne što učiniti. Sovj. 36. Dovoljna nagrada za sav *trud* moj o Srpskom Rječniku i o narodnim pjesmama. Straž. 1886, 702. (*isp.* trudit se o čemu). Kaka je korist čovjeku od svega *truda* njegova, kojim se *trudi* pod suncem. Prop. 1, 3. Omrže mi sav *trud* moj oko kojega se *trudih* pod

suncem. 2, 17. Tako se i u drugu (nedjelju) spominju *trudi* svetoga Grigorija protiv jeresi . . . DP. 110. Sesta je nedjelja kao neki početak od teških *trudova*. 115. Hrišćani se krijepljahu na velike *trude* nebeskim hljebom. 206. Nagrada ruskoga cara za vaše *dragocene trude*. Pom. 12. Koji najviše koristi mogu donijeti književnosti *trudom što će ga polagati oko njega* (oko Dušanova zakonika). Rad 15, 179. Na veće *poslove* akademija (je) bez prekida obraćala isto staranje i isti *trud* kao i prethodnih godina. 21, 196. Na svijet izdalo «Društvo . . .» *trudom* Gj. Daničića. Živ. sv. Save. I.

2. trūd, trūda, m. (u Bačkoj i u Srijemu f.) Rj. *vidi* guba 3. — **1)** *der Feuerschwamm, boletus ignarius Linn.*: *trud* bukov, cerov, ili od gljive. Rj. *Weidenschwamm, polyporus ignarius Fries*. Rj.³ *vidi* samokres 2, užega, usjeka. — *Guka truda, zlata*. Rj. 106b. Kad zakune, kao u *trud* (primi mu se, steče mu se). Posl. 116. Kad ko vatru ukreše, on onaj *komadić truda* zamota u suho sijeno ili u paprat, pa maše u ruci, dok se ne zapali. 176. — **2)** *Buchenschwamm, polyporus fomentarius Fries*. Rj.⁵

trūdahan, trūdahna, adj. dem. od trudan. — I on nagje malo hlada blizu jezera, tu je Kosto počino u *sanka trudahna*. Kov. 55. *takva dem. vidi* kod *grubahan*.

trūdan, trūdna, adj. — **I a)** *ermüdet, lassus*. Rj. *vidi* umoran. *dem. trūdahan*. — Ljumati. Rj. 339b (*iči kao trudan čovjek što ide*). *Trudni konji*, vojno le! i umorni. Npj. 1, 49. Ongje *trudna četa* počinnula. 3, 143. — **b)** *vidi* težak. — *Trudnje* je puhat' neg udarat'. DPosl. 137 (*trudnje dijalektički mjesto trudnje*). *Trudno je uz vodu plivat'*. 138. Koja (žena) nije bila naučena *takome trudnom putu*. Danica 2, 139. Bih osugne da jedem *hljeb trudni*. DP. 89. — **2)** *trūdna žena, schwanger, gravida, cf. bregj, zdjetan, truo*. Rj. *vidi* i sudružan, i *syn. ondje*. — *Žena s bremenom, t. j. trudna*. Rj. 42b. *Zahoditi, 2)* *vidi* za-trudnjati: Ne bi P' ljuba *trudna zahodila*. Rj. 201a. *Iza cara ostane carica trudna*. Npr. 27. Kako ti sa *zmijom ostade trudna?* 53. Ona se *oseti trudna*. 54. Kazavši joj, da se s djetetom, s *kojijem je bila trudna*, ne će rasti, dokle . . . Npj. 2, 60 (Vuk s? *kojijem. isp. protiv toga primjer koji ide iz Ps. 7, 14*). Nagje se da je *trudna od Duha svetoga*. Mat. 1, 18. Gle, bezbožnik začu nepravdu, *trudan bijaše zločinstvom*, i rodi sebi *prijevaru*. Ps. 7, 14.

trūdba, f. die Bemühung, Mühe, opera impensa. Rj. *isp. trud, trugjenje*. — Ja bi ti ga poklonio, sine, i *tvoju bi trūdbu naplatio*. Npj. 2, 454. Da budemo gotovi na *trūdbu koju post zadaje*. DP. 79. *trud-ba, riječi s takvim nast. kod* berba.

trūdbenica, f. žena sama sebi reče: ja sam velika *trūdbenica*. J. Bogdanović. *koja se trudi i muči*.

trūdbenik, m. *der sich bei etwas Mühe gibt, der Eisener, qui enititur*. Rj. *koji se trudi oko čega*. — Crkva spominje *trūdbenike* u pustinji, koji vijek svoj vjekovaše u postu i u molitvi. DP. 73. Kako se to radi i koji su *trūdbenici oko toga*, valjaće potanko kazati kad rječnik bude gotov. Oglad III.

trūditi, trūdim, v. impf. Rj. *v. pf. slož. po-truditi* (i se), u-truditi (i se), za-truditi, za-trudnjati. *v. impf. slož. utrugjivati* (i se), zatrugjivati. — **I. 1)** *einen bemühen, ihm Mühe machen, fatigo*. Rj. *truditi koga, činiti da se trudi*: Kći tvoja umrije; šta već *trudiš učitelja?* Mark. 5, 35. Nijesam te nagonio da mi služiš *prinosima, niti sam te trudio da mi kadiš*. Is. 43, 23. Opet da te *trudim molbama*. Pom. 123. — **2)** (u Boci) raditi, truditi se, *arbeiten, laboro*: Ne će da *trudi*; *trudi* pa ćeš imati. Rj. — *Tko ne će trudit'*, nije se imao ni roditi'. DPosl. 131. — **II. sa se, refleks.** — **1)** *sich Mühe geben, fatigor circa rem, desudo in re*. Rj. *truditi se da, trūditi se učiniti što, trūditi se oko čega ili o čemu, za koga ili za što,*

sebi. — *Truditi se oka šta iz petnih žila* (t. j. iz sve snage, što se gogj više može. Posl. 100). Rj. 496b. *Kamo onaj što se trudio za mene?* Npr. 70. *Onaj drugi brat trudio se oko svoga dobra sam*. 72. *Pak se progji gjavoljijeh aspri, nego se trudi*. 97. *Da se trudi, ne bi li u starost roditeljima svojijema od pomoći bio*. 246. *Trude se da bi mrzost iskorijenili*. Kov. 6. *Kad bi . . . bezobrazno se trudio druge ljude usjeriti, da . . .* Odg. na ut. 32. I ona su druga tri gospodina govorila *koješta trudeći se dokazati da . . .* Pis. 30. *Trudeći se o sreći* (roda Srpskoga). Spisi 1, 4. *Srde se i na mene što se o tome trūdim*. Srb. i Hrv. 3. Pogledajte na *ljiljane u polju kako rastu; ne trude se niti predu*. Mat. 6, 28. *Ko se trudi, sebi se trudi*, jer ga nagone usta njegova. Prič. 16, 26. *Kaka je korist čovjeku od svega truda njegovoga, kojim se trudi pod suncem*. Prop. 1, 3. *Omrze mi sav trud moj oko kojega se trudi pod suncem*. 2, 17. *Taki će biti oni s kojima si se trūdila . . . razbjeći će se svaki na svoju stranu*. Is. 47, 15. *Teško onima koji . . . o zlu se trude* na posteljama svojim. Mih. 2, 1. *Trudiše se u teška vremena za dobro svojega stada*. DM. 120. (Gospod) koji je dao svetim svojim mučenicima *da se u dobrom trudu trude*, da trku pobožnosti dovrše. DP. 348. — **2)** *trudi se žena, t. j. poragja se, in Geburtsschmerzen liegen, kreissen, parturio*. Rj. — *Onaj čas počne se ona trūditi, i rodi mu muško čedo*. Npr. 59.

trūdno, adv. prema adj. *trudan* 1b. *vidi* teško. — *Da vidi idući po svijetu kako se trūdno živi*. Npr. 217. *Ja sam vaša prava duša trūdno svijet preživljela*. Herc. 324.

trūdnoća, f. stanje u kojem je trudna žena; die Schwangerschaft, graviditas. — *Graviditas, trūdnoća*. Daničić, ARj. 622a. *riječi s takim nast. kod* bistroća.

trudoljubiv, adj. *trudo-ljubiv, koji trud ljubi, koji se rado trudi, tako slož. adj. vidi kod* bogoljubiv. — Veliki dio *Holandske trudoljubivi* i mudri *Nijemci* pretvorše nasipom i kanalima u suhu zemlju. *Priprava* 18. Možemo poznati veliki *gubitak* nanesen narodu hrvatskomu smrću toga *trudoljubivoga književnika*. Rad 13, 165.

trūgjenje, n. das Bemühen, defatigatio. Rj. *verb. od I) trūditi, II) trūditi se*. — **I. 1)** *radnja kojom tko trudi koga*. — **2)** *radnja kojom tko trudi, radi, vidi* ragjenje. — **II. 1)** *radnja kojom se tko trudi oko čega*. — **2)** *radnja kojom se trudna žena trudi, vidi* poragjanje.

truh, m. isp. truhlina. — *Značenje* (korijenu) *sati*ratu se, *rasipati se* (sagnjivši): *truh*; *truhnuti*; *truo* (mjesto *truhao*), *truhlina*, *tru(h)lež*, *truhladak*; *truh-liti*, *truhlja*, *truhljar*. Nema u *Vukovu rječniku*, ali *vidi* poslovice: *Lijep kao tru(h)* u po noći (Posl. 169). *Korijeni* 99. *Trušni* (osnova će biti u *truh*, *isporedi truhao*). Osn. 181.

trūhao, trūhla, adj. vidi trūo, trūla (trūhla). Rj. 752b. *i primjere ondje. odregjeni trūhfi, trūhlā, upravo je part. praet. od truhnuti*.

truhladak, truhlátka, m. ein Stück faules Holz, fauler Apfel, putre lignum, malum. Rj. *truhladak, truhlo što, n. p. komad truhla drveta, truhla jabuka*.

trūhlež, m. verfaultes Zeug, res putres. Rj. *trulež, truhle stvari*. — *Vrijedna je žena vijenac mužu svojemu; a koja ga sramoti, ona mu je trulež u kostima*. Prič. 12, 4. *Čuh . . . usne mi uzdrktaše na glas, u kosti mi ugje trulež*. Avak. 3, 16. *Izvedi iz truleža život moj, mnogo milostivi*. DP. 364. *u ovijem primjerima truhlež uzima se u smislu apstraktnom, kao truhlost, i čudno je što Daničić riječ piše bez glasa h, koji je u korijenu: truh; truhnuti; tru(h)lež, truhlost*. *Korijeni* 99. — *riječi s takim nast. kod* derež.

trūhli, trūhlā, lō, cf. truo. Rj. *adj. neodregjeni truhao, primjeri kod* truo.

truhlina, *f. der Moder, das morsche Stück, pars putrida*. Rj. trulina. ono što je u čega truhlo. *isp. gnjilina* 1. — On se raspada kao truhlina, kao haljina koju jede moljac. Jov 13, 28.

truhiliti, truhlim, *v. impf. faulen, putresco*. Rj. truliti. *vidi* truhnuti. *isp. gnjiliti* 1. *v. pf. slož. iz-truhiliti*, o-, po-, raz- (se).

truhlost, truhlosti, *f. die Fäulniss, putredo*. Rj. trulost. *osobina onoga što je truhlo*. — Jer ne će ostaviti duše moje u paklu, niti ćeš dati da svetac tvoj *vidi* trulost. Ps. 16, 10.

truhlja, *f. vidí* trulja. — truh; truhnuti; truhlina; truhiliti; *tru(h)lja, tru(h)ljar*. Korijeni 99.

truhljár, truhljára, *m. isp. Korijeni* 99. *vidi* truljar.

truhljav, *adj. vidí* truljav. *isp. truhlja*.

truhljénje, *n. das Modern, putror*. Rj. truljenje. *verb. od* truhiliti. *stanje koje biva, kad što truhli*. — Eda li će se u grobu pripovijedati milost tvoja, i istina tvoja u truhljenju? Ps. 88, 11.

truhnúti, truhném, *v. impf. vidí* truhiliti. Rj. trunuti. *isp. gnjiliti* 1. *v. pf. slož. iz-truhnuti*, o-, po-, raz- (se). — Spomen pravednikov ostaje blagosloven, a ime bezbožničko trune. Prič. 10, 7. Bira drvo koje ne trune. Is. 40, 20. sa se: Da se okupaju u banji novoga rođenja i obuku u haljinu u kojoj se ne trune. DP. 65.

trul . . . vidí truhl . . . Rj.

trúlo, *n. (u Srijemu) die Kuppel in der Kirche, tholus. cf. kube*. Rj. u crkvi svod nalik na tušiku (u jajeta). *vidi* i kuba 1. *od riječi* trullus, trulla, koja dolazi u Lat. i Grč. jeziku, i imajući različna značenja znači i svod, okrugla zgrada.

trúlja, *f. (u Baranji) vidí* rita, prnja. Rj. i kod prnja *syn. vidí* truhlja.

trúljár, truljára, *m. koji trulje kupuje, der Lumpenmann, qui panniculos ostiatim colligit*. Rj. *vidi* truhljár.

trúljav, *adj. vidí* ritav. Rj. *vidi* truhljav; i prnjav, i *syn. ondje*.

trúmbeta, *f. u zagoneci*. Rj. *die Trompete, truba?*
trúmpa, *f. der Trupp, Haufe, turba, cf. gomila*: Koj' s malijem boja biti ne će, veće želi da na trumpu udri. Rj. *od die* Truppe s umetnutim m, za koje *isp. dumlek* (dulek), tambor (tabor).

trún, *m. der Splitter (im Auge), festucula*: nema ni truna, t. j. ni malo. Rj. *vidi* trunka. *hyp. trunak. coll. trunje*. — Sjedne, pa sve opucka do truna. Rj. 466b. On mu je trun u oku. Posl. 239.

trúnak, trúnka, *m. hyp. od* trun. Rj.

trúnéica, *f. dem. od* trunka. Rj.

trúníti, trúním, *v. impf. Rj. v. pf. slož. iz-trúniti* (i se), na-truniti, o-, po-, s- (se), u-; *v. impf. slož. strunjivati se. značenje* korijenu kod trunja. — **1)** *anstäuben, verunreinigen, sordibus conspergo*. Rj. *truníti što, kao trunjem posipati, prljati*. — **2)** *truni snijeg, es stöbert, nives circumvolitant*. Rj. *kad stane pomalo sniježiti*. — **3)** *n. p. uši iz glave, herausstöbern (mit dem Kamm), expurgo*. Rj. (*kao* truneći činiti da što ispada, spada, *n. p. cvijeće s biljke; fructus, flores excutere de arboribus, vel etiam de plantis*. Stulli). — Lak' polako, jedinice Fato! ti podigni krzli nogavice, ne truni mi po bostanu cv'jeće. Herc. 17. *vidi* runiti, kruniti.

trúnka, *f. vidí* trun. Rj. *dem.* trunčica.

trúntáš, truntáša, *m. der Faulenzer, homo deses*. Rj. *vidi* lijenac, lijenština, ljenivac; dembel. — Trut, trutina; *truntáš* (n je naš umetak). Korijeni 97. *riječi s takim nast. kod* bradaš.

trúnteljast, *adj. untermetzt, habitu corporis brevis et obesus*. Rj. *ponizak a krut, vidí* zdepast, zdepnast. *isp. dezmekast*. — *od tuge riječi koja se u nas ne govori*. Osn. 217. *ali isp.* truntaš.

trúnúti, ném, *vidí* truhnuti. Rj.

trúnja, *f. vidí* trinja. Rj. *dem.* trunjica. — Značenje

(korijenu) trti, satirati, uditi: trun, trunje; truniti; trúnja, trunjica, trunjav. Korijeni 98.

trúnjav, *adj. mit Splittern verunreinigt, aqua festuculis turbida*: trunjava voda, t. j. nije čista, već ima u njoj koješta. Rj. *u čemu ima* trúnja, što je kao posuto trunjem.

trúnje, *n. (coll.) Staub, Splitter, pulvis*. Rj. *jednica onoga što znači* trunje: trun, trunka. — Nije nužno na svakoj riječi postavljati (akcente), jerbo ono pečatano bilo bi kao da je kakvim trunjem posuto. Spisi 1, 14.

trúnjenje, *n. das Anstäuben, adpersio pulveris*. Rj. *verb. od* truniti, koje *vidí*.

trúnjica, *f. dem. od* trunja. Rj.

trúo, trúla (trúhla, trúhli). Rj. *vidi* truhao. —

1) *morsch, verfault, putris*: Ne staje on na truhlu dasku (Zna on šta radi. Posl. 209). Rj. — Babino uho, malo kao gljivica crveno pri korijenu kakva drveta (truhla, mokra). Rj. 10b. Star je vojno trula jabuka. Rj. 244a. Trula kobila, *f. u igri* uskuć-kobile. Rj. 752b. Obasjao sjajan mjesec kao bio dan, prema njemu stari Jero kao truo panj. Herc. 237. Truo (mjesto truhao). Korijeni 99. — **2)** (u Dalm.) truhla žena, t. j. trudna, *schwanger, gravida*. Rj. *vidi* i sudružan, i *syn. ondje*.

1. trúp, *m. — 1)* *der Rumpf, truncus*. Rj. *onaj dijel tijela n. p. čovječjega na kojem su glava, ruke i noge. augm. trupina. coll. truplje*. — Nema busa gje ne ima trupa, niti trave gje ne ima glave. Rj. 49b. Ništa nije gore od debela buka iz rgjava trupa. Posl. 225. I dobru mu posjekoše glavu . . . Triš mu je trup bez glave skoćio! Npj. 4, 88. Da nagješ u tvome carstvu jednoga bogalja, koji nema ni jedne noge, nego samo trup. Danica 5, 92. Metnuću trupove vaše na trupove gadnih bogova vaših. Mojs. III. 26, 30. — **2)** (u Dubr.) nekaka morska riba, *Art Fisch, piscis genus*. Rj. *gemeiner Thunfisch, scomber thynnus* L. Rj.³ Daničić, Rad 20, 199, kaže, da trup (riba) ima akc. trúp (trúp, trúpa. Stulli).

2. trúp, *m. vidí* trúp 2 (t. j. trúp, trúpa).

1. trúpac, trúpea, *m. (u Grblju)*. — **1)** nekaka čibuljica. Rj. *pustula in labiis*. Rj.³ *na usnama*. — **2)** (čibuljica) osobito oko usta, za koju se misli da se za to ispenje što je onaj čovjek nešto jeo što je prije mačka jela. Rj. *Fieberausschlag, herpes labialis*. Rj.³ — Mački trúpac, meni krušac. (Kad se vraća da progje čibuljica trúpac). Posl. 176. čini se, da trúpac 1) i 2) jedno znači.

2. trúpac, trúpea, *m. ljudi* posijeku veliku bukvu, pa je na više komada prepile, i svaki taj komad zovu trúpac. J. Bogdanović. *isp. trupica, trupina* 2.

trúpačkê, trúpačkî, (u C. G.) *n. p. skoćiti, t. j. s mjesta, aus dem Stande, ohne Anlauf*. Rj. *vidí* uskonke. *suprotno* zagonačke, zagonački, iz zatrke. — kao s trupom samo, bez nogu t. j. ne mičući ih.

trupčánik, *m. zimi* kud jedan (2) trúpac po snijegu progje, tud i drugi i treći, itd. pa onda reku: lijep je trupčanik, lako je trupce njim vući. J. Bogdanović. *put kojim se vuku trupci. gen. trupčanika. s takvim nast. riječi što znače put kod* čavlenik.

trúpica, *f. (u C. G. i u Dubr.) vidí* trupina 2: Zasje kao brke kao na trupici (u C. G.). U Dubrovniku stoji vitao na trupici. Rj. *isp.* 2 trúpac.

trúpina, *f. — 1)* *augm. od* trup. Rj. *takva augm. kod* bardačina. — Bila aždaha strahovita . . . on potegne nož i udari je i glavu joj odsiječe . . . trupinu i glavu baci u vodu natrag. Npr. 187. — **2)** *der Klotz, caudex*. Rj. *vidí* trupica. *isp.* 2 trúpac, klada, panj. — Što sam njemu sablju sakovao, kad udari njome po nakovnju, ni trupina zdrava ne ostade. Npj. 2, 406. — **3)** *u kola, u nju se paoci udaraju i zadijevaju*. J. Bogdanović.

trúpka, *f. der Pass, gradus tolutilis*: Da s' naslušam trupke od konjica. Rj. *isp.* trupkalica, kas.

trupkalica, *f.* (u Srijemu) mali kas konjski, *der Passgang, gradus tolutilis*: Švaba vozi trupkalicom. Rj. *isp.* trupka.

trüplje, *n. coll.* od trup 1. Rj. — *Truplje* sluga tvojih dadoše pticama nebeskijem da ih jedu, tijela svetaca tvojih zvijerima. Ps. 79, 2.

trūs, *m.* *vidi* potres, trešnja 2; *das Erdbeben, terrae motus*: Iza vjetra dogje *trus*, ali Gospod ne bješe u *trusu*; a iza *trusa* dogje oganj. Car. I. 19, 11. Gospod pohodiće ga gromom i *trusom* i hukom velikom. Is. 29, 6. Za vremena Jerovoama cara Izrailjeva, dvije godine prije *trusa*. Amos 1, 1. — za *postanje isp.* trusati se.

trūsanje, *n.* J. Bogdanović. *verb.* od trusati se. *stanje koje biva, kad se tko trusa n. p. na kolima.*

trūsati se, *sām se*, *v. r. impf.* »Volim ići pješice neg' se po ovakom rgjavu putu u kolima trusati. J. Bogdanović. *vidi* truskati se (*dem.*).

Trūsina, *f.* Rj. gora u Hercegovini: Drugi mejdan pod gorom *Trusinom*. Rj.

trūska, *f.* — 1) *scoria, feccia di metalli, scoria*. Stulli. *vidi* troska. i *syn. ondje. isp.* tuska. — 2) (oko Zagreba) *staro kolje iz vinograda. vid* prakolje. od kor. od koga je truhnuti. Iveković.

trūskalica, **trūskavica**, *f.* po ovoj *truskalici (truskavici)* vozeći se gledaš kako ćeš bez džigerica ostati (po snuzlomi seoskom putu vozeći). J. Bogdanović. *vidi* truckavica.

trūskanje, *n.* *vidi* trusanje.

trūskati se, *skām se*, *v. r. impf.* *vidi* trusati se. J. Bogdanović. *dem.* *prema* trusati se? *vidi* truckati se.

trūsovina, *f.* voda: Pod pazuhu bocu *trūsovine*, u koju su bilja od planine; e sam čuo, kazivali su mi, da to jeste *voda zaboravna*: ko s' umije i ko se napije, svoja će mu vjera omrznuti, zaboravit' svoju porodicu. Rj. — *trūsovina* (neka čudotvorna voda od koje se zaboravlja, *isp.* su-*trusan*; prva će osn. biti u **TPACZ**). Osn. 166.

trūsnī, *adj.* *n. p.* hljeb, *Kleien-, furfureus*. Rj. *što je od mekinja. vid* trušnica. — *osn. će biti u truh.* Osn. 181.

trūšnica, *f.* (u Baranji) trušni hljeb za pse čobanske, *Kleienbrot, panis furfureus, cf.* otrušnica. Rj. *hljeb od mekinja.*

trūt, *m.* Rj. *augm.* trutina. — 1) *die Drohne, fucus*. Rj. *augm.* trutina. — 2) (u Srijemu) trutovi, *ein bösarartiges Fingergeschwür (der Nagelwurm)*. Rj.³⁾ *ulcus (panaritium; cf. zlič 1. Rj.³⁾*. Rj. *pl.* trútovi. Glas. 8, 10. *syn.* kod zlič 1.

trūta, *f.* (u Boci) mladica riba, kakove se *n. p.* hvataju u jezeru Skadarskome. *vidi* mladica 3. Rj.³⁾ *dem.* trutica.

trūtica, *f.* *dem.* od truta. Rj.³⁾

trūtina, *f.* *augm.* od trut. Rj.

trvėnik, *trvenika, m.* *vidi* utrenik. Rj. *kao utrven put, drum. vid* i utrvėnik. — *riječi s takim nast. koje znače put, kod čavlenik.*

tržanje, *n.* *das Reissen (schnelle Ziehen), raptio. arreptio*. Rj. *verb.* od trzati. *radnja kojom tko trže što.*

tržati, *tržēm*, *v. impf.* Rj. *praes.* i *tržām. isp.* *istrzati. v. impf. slož.* *iz-trzati, po-, raz-; v. pf. slož.* *otrzati se. v. pf. prosti* trgnuti; *v. pf. s njim slož.* *vidi ondje.* — 1) *reissen an etwas, rapio*. Rj. *kao trgati 1.* — Što p' opali b'jela manastira, to si, pašo, svima rane zad'o; što li znadeš naše Koščelice, to nam trzaš sade utrobice. Npj. 4, 73. — 2) *sa se, refleks. reissen (z. B. puška, auffahren (im Schläfe), excurtor*. Rj. *trže se n. p. puška, trže se tko iza sna, oda sna.* — Trzaju se džamali pendžeri, na pendžere dvojačke glave. HNpj. 4, 534.

tržeta, *n.* jagnje koje se vrlo kasno ojagnji, tako početkom jula. J. Bogdanović.

tržmānje, *n.* *das Reissen um etwas, raptus*. Rj.

verb. od trzmati se. *radnja kojom se n. p. dvojica trzmaju, otimaju se oko šta.*

tržmati se, *tržmām se, v. r. impf.* otimati se oko šta, *sich reissen um etwas, rapio*. Rj. *isp.* krzati se (oko koga).

tržarēnje, *n.* *das Kramen, mercatura tenuis*. Rj. *verb.* od tržariti. *radnja kojom tko tržari.*

tržariti, *tržārim, v. impf.* *kramen, mercaturam tenuem facere*. Rj. *pomalo* trgovati. *vidi* tržiti.

tržēnje, *n.* *vidi* tržarenje. Rj.

tržīšte, *n.* *vidi* trg 2, i *syn. ondje.* — Čaršija... široka ulica ili prostranije mjesto s dućanima, *tržīšte*, pijaca, forum. Daničić, ARJ. 896b.

tržiti, *tržīm, v. impf.* pomalo trgovati, *vidi* tržariti. Rj.

tržnica, *f.* — 1) (u Dubr.) *das Nudelholz, lignum cylindratum turundarium, cf.* oklagija. Rj. *oblo drvo što se upotrebljava n. p. u pravljenju rezanaca. vid* i trlica 3. — 2) *tržnice, f. pl.* (u Dubr.) *tržnice* su bile žene koje su — za vremena republike — pečarima pomagale za plaću vlasteoski kruh mijesiti i peći. Rj. — Neka ti našijeh *tržnica* s glumcom debelijem. DPosl. 77 (s glumcom *dijalekt. mjesto s glumcem*).

tū, *dort, da, istic*. Rj. *vidi* tuj, tujke, tuka, tuna, tunak, tune, tute, tutena, na pitanje: *gdje? tu (gdje si ti ili gdje ste vi). isp. ondje, ondje.* — »Evo ovdje me nešto kolje«... »Ne kolje tebe tu ništa, nego te evo čoek bije.« Npr. 4. Nazvavši materu dobar veče, reče joj: »Majko! tu miriše rajska dušica.« 56. Nemoj da se plašiš, tu će noćas dolaziti i lupati oko tebe. 61. Kad dogješ na lagji tu i tu izmegju dve planine. 67. U dvoru kao da je carevina, tu su sluge i sluškinje, sve se užurbalo. 75. Ali sad već pomisli: što je tu je, pa reče čosu: »Hajde de.« 160. Pa im onda kaže ko je on i kako je tu došao. 174. Tu ga čuj, tu ga vigji. (Kad se kazuje da je ko utekao, ili onako da ga je nestalo). Posl. 321. Tu je vjetar, a tu je gumno. (Tu je sve, niti se ima šta više tražiti ni čekati, n. p. kad se parci sastanu kod sudije, koji ima punu vlast presuditi). 322. Gde je on, tu je sva raja. Miloš 111. Vaše ljubavi koju ste mi tu pokazivali. Slav. Bibl. 1, 90. Mislim sići tamo k Vama i poduže se tu zabaviti. Straž. 1886, 60. Reče Ilija: Jelisi je, ostani ti tu. Car. II. 2, 4. (Iz Biograda Miklošiću u Beču)... evangelistar što je sad skoro tu štampan. Kolo 15 (14) (tu = u Beču).

tūbiti, *bīm, v. impf.* *vidi* tūviti. Rj. *vidi* i pamtiti. *v. pf. slož.* utubiti.

tūbljenje, *n.* *vidi* tūvljenje. Rj.

tūbōk, *m.* mali sirčić, što se daje djeci. Rj. — *biče riječ tugja.* Osn. 270.

tūe mūe, *cf.* trt mrt. Rj. *uzvik.* — 1) *vidi* i tre mrc, i *syn. ondje.* — 2) »Ima velika jama u zemlji... po svoj prilici biće u njoj novaca«... ovaj po jami *tuc tamo tuc amo* ne nagje ništa do žita. Npr. 169.

tūcačkī, *adj.* *Bettler-, mendici*. Rj. *što pripada tucacima ili tucaku kojemu god.* — Pa ti skini gjuzel odijelo, a obuci *tucačke haljine*. Npj. 3, 132.

tūcak, *m.* *der Bettler, mendicus, cf.* prosjak, rob: Udijeli *tucaku* junaku. Rj. *koji se potuca po svijetu proseći. isp.* Korijeni 91. — Gdjekojijem su (robovima) Turci osijecali otkup, pa ih na jemce ili zalogu puštali da prose i otkup da sastavljaju. Ovakovi je rob imao oko vrata gvozdenu halku s katanecem pod grlom, i ponajviše se u narodu našem zove *tucak*. Rj. 651b.

tūcalo, *n.* *vidi* tučak 1. Rj. i *syn. ondje.* — *riječi s takim nast. kod bučkal.*

tūcanj, *tūcēja, m.* *vidi* tučak 1. Rj. i *syn. ondje.* — Kuliješki *tucanj*, kojijem se tuče kukuruz za kuliješ. Rj. 314a. *riječi s takim nast. kod bacanj.*

tūcānje, *n.* *dem.* od tučenje. Rj.

tūcati, *tūcām. Rj. v. impf.; slož. v. impf.* na-tucati,

po-tucati se. v. pf. slož. iz-tucati. dem. tuckati. v. pf. prosti tuknuti, s njim slož. v. pf. na-tuknuti, u-, uz- — 1) dem. od tući. Rj. — Kupljahu (manu), i me-ljahu na žrvnjima ili tucahu u stupama. Mojs. IV. 11, 8. Da bezumnoga tucáš u stupi tučkom s prekrupom, ne bi otišlo od njega bezumlje njegovo. Prič. 27, 22. — 2) sa se, reciproč. tucati se, dem. od tući se. Rj. — Lomiti jaja na uskrs, vidi tucati se. Rj. 333a. Šta bismo dobili s tim, kad bi narod prestao o Vaskrseniju tucati se crvenim i šarenim jajima. Nov. Srb. 1817, 478.

tucilac, tucioća, m. koji raž tuče. J. Bogdanović.

tucin dan, tucina dne, m. vidi tučin dan. Rj. uoči badnjega dne.

tučkanje, n. dem. od tucanje. Rj.

tučkati, tučkām, dem. od tucati. Rj. v. impf.

tuč*, tuča, m. die Glockenspeise, Bronze, aes (campanarium, tormentarium). Rj. vidi bronza. metal od kojega se grade n. p. zvona, topovi. — Dok ne nagješ trista neimara, da bijelu naprave ti crkvu, podlistaš je teškijem olovom, a pokriješ tučem zelenijem. Npj. 2, 126.

tuča, f. vidi grād. Rj. — Kako ne će biti žalosno, kad nas tuča tuče svake godine. Npr. 89. Kad ko kaže da je tuča pobila, ili da će pobiti, vinograde. Posl. 182. — od osn. koja je u tući.

tučak, tučka, m. — 1) die Mürserkeule, pistillum, cf. tucanj, tucalo. Rj. oruđe kojim se što tuče, tucu n. p. u stupi. — Na badnji dan ujutru sakrije se vatralj i stupa s tučkom i sve stolice. Rj. 12a. Žena uzme soni tučak te metne sebi megju noge, te onako s tučkom kolje. Rj. 272b. Ima maljeva dugačkijeh... njima se n. p. nabija zemlja od prilike onako kao što se velikijem tučkom so ili kava tuče. Rj. 344a. Palj, 2) drven tučak kojim se zbija sir, a i kupus sjecavac. Rj. 486a. Solotuk. Rj. 700a (soni tučak). Tukuluk, tučak kojim se luk tuče. Rj. 754b. Da bezumnoga tucáš u stupi tučkom s prekrupom, ne bi otišlo od njega bezumlje njegovo. Prič. 27, 22. — 2) das Ostersi, das die andern zusammenschlägt, ovum paschale forte. Rj. tvrdo jaje kojim se druga jaja razbijaju (o uskrsu). vidi natucak.

tučan, tučana, adj. govori se u Hrvatskoj za živad, kad se uhrani te bude puna i poteška, n. p. kokoš je tučna; u i za djecu i za djevojčad, kad su punijeh obraza. isp. čvrst.

tučar, m. — 1) koji čuva tuke, der Truthühnerhirt, pastor gallinarum indicarum. Rj. — Dogje k tučarima i zaište jedno tuče u njih, a ona njima da da medenijeh kolača. Npr. 176. — 2) koji trguje tukama, der Truthühnerhändler, qui gallinas indicas venditat. Rj.

tučce, tučeta, n. junges Truthuhn, pullus gallinae indicae, cf. čure. Rj. pile od tuke. vidi i buče, in-tušac. isp. tuka, tukac. — Dogje k tučarima i zaište jedno tuče od njih... Tučari joj ne ščenu dati tučeta. Npr. 176.

tučenik, tučenika, m. Art Schiesspulver, pulveris pyrii genus: Te obori do dva vedenika, koji žderu litru tučenika. Rj. nekakav puščani prah. — osn. part. pass. od tući.

tučenjak, tučenjaka, m. (u Hrv.) sir koji se tuče u kačici i ostavlja se za zimu. Rj.

tučenje, n. verbal. od tući. Rj. — Ujalovljeno vrtnjem, tučenjem, kidanjem ili rezanjem, ne prisnite Gospodu. Mojs. III. 22, 24.

tučevina, f. meso od tuke. J. Bogdanović.

tučin dan, tučina dne, m. der Tag vor dem badnji dan, der Schlachttag, dies mactationis, cf. babine rubi. Rj. uoči badnjega dne, kad tuku (kolju) pečenicu. vidi i tucin dan. — Pečenica se obično ubije na Tučin dan. Rj. 498a.

tučiti se, tučim se, v. r. pf. aufeinander stossen

(von Armeen), concurreo. Rj. tuče se vojske, kad se skobe. v. pf. slož. stučiti.

tučnica, f. kao skitnica (ko se tuče ili potuca po svijetu), der Herumschweifer, erro. cf. protuha. Rj. vidi i skitač, skitačica, loncija.

tučnjāk, m. der Truthühnerstall, stabulum gallinarum indicarum. Rj. gdje se drže tuke.

tučvanje, n. vidi potucanje. Rj.

tučvati se, tučvām se, vidi prebijati se, potucati se: tučva se po svijetu kao novač. Rj. v. r. impf. vidi i tući se 2, skitati se.

tučí, tučēm, v. impf. Rj. v. pf. slož. do-tučí, iz-, na-, o-, po-, pre-, pri-, pro-, raz-, s-, u-, za-. dem. tucati, tuckati. gram. zapovj. tući. I. pregj. túkoh (túče). II. pregj. túcijāh i túčāh. prilog sad. túkúći. pregj. túkāvši, túkāv. I. pridjev túkao, túkla. II. túčen, túčena. — I. 1) schlagen, tundo. Rj. — a) vidi biti 1, derati 3 (drijeti), devetati, lijemati, linjati 1, mazati 3, mukljati 2, mlatiti, mlaviti 3, voštiti 2. — Gradobitina, ono što je tukao grād. Rj. 97b. Gruhati, 2) šta gruhaš to dijete. Rj. 105b (tući ga da sve praska). Odadirati 4. Rj. 440a (jako tući). Kad nas tuča tuče svake godine. Npr. 89. Tri konja dogjoše na jedan grob i nad njim stadoše nogama tući. 97. Nije dobro s velikom gospodom iz jednoga čanka trešnje jesti. (Ne znam za što, ako nije za to što će kao igrajući se koščicama siromaha u oči tući). Posl. 214. Al' katane Šarac opazio, poče nogam' o zemljicu tući. Npj. 2, 250. Nagna konja niz čaršiju mlada... ispod nogu kamen izliječe, na dućane tuče bazergjane. 3, 351. Gole, bosc topuzima tuku. 4, 151. Sabljom s'ječe, a mrkovom gazí, drugom rukom buzdoranom tuče. 4, 190. Grlom viči, u talambas tuci. HNpj. 4, 42. — b) vidi biti 4) n. p. grād; biti 5) iz puške ili puškom, i syn. ondje: Ko je Turčin i Turskog plemena, nek se diže tući gjavrina. Npj. 4, 240. Tuku grada sa četiri strane, s jedne strane topovinu tuku. 4, 256. — 2) svinje, schlachten, macto. Rj. vidi biti 2, klati 1. — 3) čele, abtöten, melationem perago. Rj. vidi biti 2. — 4) stossen (Salz, Kaffee), tundo. Rj. — Žita nisu imali da mese pravi hleb, nego su tukli koru od kojekaka drveća i od toga hleb mesili. Npr. 82. Vodu u (h)avanu tući. Posl. 37. Tući kome luk na glavi. (Koriti ga čime često, dosagjivati mu). 323. Gospoda Turska uzimaju sa sokaka Srbe za različne posluge, n. p. da tuku kavu, da donose vodu, da sijeku drva i t. d. Danica 2, 88. — 5) volove, bikove, contundo tauri testiculos. Rj. vidi podmetati 2, strojiti, štrojiti, škopiti. — II. sa se. tući se, tučēm se, v. r. impf. Rj. — 1) (reciproč.) sich schlagen, pugno. Rj. vidi biti se 1. — Toliko puta malo se njesu iz pušaka tukli za to. Rj. 262b. Tučući se sa Srpskim četama progje do u Kragujevac. Danica 3, 163. Nego su se tukli samo iz topova. Žitije 43. — 2) (reciproč.) jajima (zu Ostern). Rj. — O vaskrseniju se tuku šarenim i crvenim jajima, t. j. udaraju vrhovima jaje o jaje, pa koje se razbije, ono uzme onaj koji je razbio. Rj. 55a. vidi tucati se 2. — 3) (refleks.) tući se po svijetu, po mraku, vidi potucati se. Rj. vidi i tučvati se, i syn. ondje.

tučurovo jaje, n. vidi tunturovo jaje.

tūd, adv. — 1) Būd, wenn auch, quamquam (eigentlich so viel als budi, es sei, esto) cf. tud. Rj. 46b (a tud nije u Rj. na svome mjestu). Bud snaha u rod, tud svekrva u poprd. Posl. 30 (isp. Snaha u rod, a svekrva u poprd. Posl. 291). — 2) vidi tuda.

— Kuda vojska prolazi, tud se trava ne nalazi. Posl. 162. Kud je prt, tud je put. 162. Kud svi Turci, tud i čelavi Mujo. 163. Kud ušlo, tud izišlo! (Reče se u šali nazdravljajući). 163.

tūdā, tūdār, hierdurch, hac: Ne penji mi šator tudar. Tudar pasa čelebija Mujo. Tudar pasa Biglić Useine. Rj. vidi tud 2, tudijer, tugjer, na pitanje kud? kuda? isp. ovud, ovuda; onud, onuda. — Zec

je (lisicu) zapita, šta traži *tuda* tako nevesela. Npr. 245. Baščovan ga otole očera govoreći mu, da će sad car *tuda* proći. 252. Kad su bili kroz Korita ravna, *tuda* oni mirno projezdise. Npj. 3, 455. Kud ostali onoliki narod, *tuda* ću i ja. Miloš 53. I tako po tim mjestima junačke (ili, kao što se *tuda* već zovu, slepačke) pjesme niko drugi i ne pjeva osim slijepaca. Npj.¹ 1, XVIII. Ako pogjem u Španjolsku, doći ću vam; jer se nadam, da ću *tuda* proći i vas vidjeti. Rim. 15, 24.

Tudešak, Tudeška, m. (po jugozap. kraj.) *vidi* Nijemac: Pije kao *Tudešak* (Posl. 247). Rj. *vidi* i Švabo. Tal. Todesco.

Tudeškî, adj. *vidi* Njemački. Rj. *vidi* i Švapski.

Tudeškinja, f. *vidi* Njemica. Rj. *vidi* i Švabica.

tudijer, *vidi* *tuda*: *Tudijer* mi minu mlad junak na konju. Rj. tudije-r. za *završetak* isp. kudijer, ovudije, onudije.

tufegdžija,* m. *vidi* tufekčija (mit allen Ableitungen). Rj. *vidi* i tufek, puškar. pa kao što se govori tufegdžija i tufekčija, tako i tufegdžibaša, tufegdžijin, tufegdžijnski i t. d. i tufekčibaša itd. — za oba *Tursku završetka* dži(ja) i či(ja) isp. tobdžija i topčija.

tufek,* m. *vidi* tufekčija (cf. puškar). Rj. *vidi* i tufegdžija. — I imade puška Mletačkinja, kojano je u Mletku kovata, tri tufeka za petnaest dana. Npj. 3, 434.

tufekčibaša,* m. der Zechmeister der Büchsenmacher, praefectus collegii tormentariorum. Rj. tufekči-baša, tufekčijama glavar, starješina, cehmajstor. isp. baša* 3.

tufekčija,* m. der Büchsenmacher, tormentarius, cf. puškar. Rj. koji pravi puške. *vidi* i tufek, tufegdžija.

tufekčijin, adj. des tufekčija. Rj. što pripada tufekčiji.

tufekčijnski, tufekčijnski, adj. Büchsenmacher, tormentariorum. Rj. i sažeto tufekčinski. isp. abadžinski. što pripada tufekčijama ili tufekčiji kojemu god.

tug,* m. der Rosschweif (als Ehrenstandarte der Türkschen Paschen), insigne caudae equinae: paša od tri tuga. Rj. konjski rep. — Ići-tuglija paša, od dva tuga. Rj. 241b. Uč-tuglija, t. j. paša. Rj. 795a (od tri tuga). Car im dade bijele tugeve i vezirstvo na te zemlje dvije. Npj. 2, 567.

tuga, f. — 1) tuga me je, es schaudert mich, cohoresco: Gje je sama, a ne ima druga, da je nije od gorice tuga. Rj. — 2) tugo i nevoljo! sagt die unwillige, aber immer liebende Mutter zum Kinde, das ihr Kummer und Noth macht, convicium matris amantis in infantem. Rj. Tugo i nevoljo! kaže mati djetetu, koje joj zadaje tugu ali koje joj je sve jednako milo i drugo. isp. tugovina. — Najposlije od teške tuge i žalosti otide pa se umrtvi na putu. Npr. 178. Smrtni ga znoj dopade od velike tuge i žalosti. 234. Tada nastane tuga i plač u carskom dvoru za mnogo. 252. Ko se duga ne oduži, ta se tuge ne otuži. Posl. 153. Od tugjega tuga bije. 236. Tako mi se tuga na srce ne savila! 305. Slavuj ptica mala svakom pokoj dala, a meni junaku tri tuge zadala: prva mi je tuga na srdašcu mome, što me nije majka oženila mlada. Npj. 1, 392. Molitva nevoljnoga, kad mu je teško, pa pred Gospodom izliva tugu svoju. Ps. 102 (natpis). U svakoj tuzi njihovoj on bijaše tužan. Is. 63, 9. Da pojemo žalosnu pjesmu, koja probija srce tugom za zavičajem. DP. 81 (= Heimweh). — 3) nema ni tuge, t. j. ništa. Rj.

tugaljiv, adj. kitzelich, titillationem acre sustinens, cf. čakljiv. Rj. *vidi* i škakljiv. koji ne može škakljanje da podnosi.

tugovânje, n. das Klagen, Wehklagen, lamentatio. Rj. isp. tugovina. verb. supst. od 1) tugovati,

2) tugovati se. — 1) stanje koje bira, kad tko tuguje. — 2) radnja kojom se tko tuguje kome.

tugovati, tugujem, v. impf. Rj. — 1) wehklagen, lamentor. Rj. kao tužan biti. — Gdje je negda bila gusta šuma, gdje je i samo nebo tugovalo, tuda su sad gradovi. Priprava 76. — 2) sa se, refleks. klagen, lamentor: Poče im se Čupić tugovati. Rj. *vidi* tužiti se. — Tu nagjoše svoga gospodara, stadoše se njemu tugovati, kako su ih Turci osvojili. Npj. 5, 143.

tugovina, f. (u Boci) kao tuga, tugovanje, der Schmerz, dolor, u ovoj poslovi: Trgovina nekom bude tugovina. Rj.

tugj, tujje (tūgj), adj. fremd, alienus. Rj. *vidi* stranjski, jabanski. — Nema lica bez crvena vinca, ni milosti bez tugja junaka. Rj. 357b. Tugja, f. die Fremde, aliena: Iš, tugja! Rj. 753b (f. adj.) Bijele ruke tugj posao miluju. Posl. 12. O svom komadu tugja goveda čuvati. 241. Tugja žena, a svoja sje-kira (pa je lasno tući). 321. Tugja koza go loj. 321. Tugja obrana sjerčana tojaga. 322. Tugjenu se pohvali, a svojemu pravo kaži. 322. Tugjin rukama zmije hvatati (lasno je). 322. Tugj nikad neka ne bude, tugj svoj biti može. 322. Vjera (religija) . . . otišao u tugj zakon. Danica 5, 84. Nakitivši se i našaravši tugjijem perjem. Odg. na ut. 3. A čije je »ubo«? Nama tuge. Straž. 1886, 769. Da na tugjoj zakopini ne zidam; nego . . . Rim. 15, 20.

tugjbina, f. alienum, res aliena: uzeti tugjbinu grijeh je smrtni. Stulli. što tuge. *vidi* tugjinstvo. — Nije ga u tugjbini. DPosl. 81. riječi s takim nast. kod čazbina.

tugjênje, n. das Schâmen, Verlegensein in einem fremden Hause, verecundia in domo aliena. Rj. verb. od tugjiti se. stanje koje bira, kad se tko tugi.

tugjer, *vidi* tudijer: Eda bi se tugjer odbranili. Rj. *vidi* i tuda, tudar. tugje-r.

tugjica, f. — 1) čela iz druge košnice, die fremde Biene (aus einem andern Bienenstock), apis ex alieno alveario. Rj. — 2) tuge čeljade: Tugjica bome kuće ne kući (n. p. sluga). J. Bogdanović.

tugjin, tugjinac, tugjinca, m. der Fremdling, peregrinus: Gjevojka je tugjina bratila. Rj. *vidi* tugjiš; jabanac, jabanlija. isp. inostranac, tugjozemac. — Ko ne drži brata za brata, on će tugjina za gospodara. Posl. 149. Tugjinu se hvati a svojemu se požali. 322. Svaki put se svagjamo i krvimo ili se tugjini umiješaju. Priprava 74. Nasljedstvo naše privale se tugjincima. Plač 5, 2. Ime »Bijele Orkve« dolazi u tugjinca putnika. Daničić, ARj. 293b. — riječi s takim nast. isp. domaćin, gončin, radin.

tugjinka, f. die Fremde, peregrina: Ali mi ne da tugjinka, tugjinka dobra gjevojka: ja dobra konja osedlam, tugjinka mi ga rasedla. Rj. isp. tugjozemka. — Odvojte se od naroda zemaljskih i žena tugjina. Jezdr. 10, 11.

tugjinskî, adj. što pripada tugjinima ili tugjinu kojemu god. *vidi* jabanjski. isp. tugjozemski. — Iz ruke tugjinske nemojte uzimati nijedne stvari. Mojs. III. 22, 25. Pohodiću sve koji nose tugjinsko odijelo. Sof. 1, 8.

tugjinstvo, n. das Fremde, res aliena. Rj. tuge što, n. p. tugja zemlja. *vidi* tugjbina. — Njegove će ga noge zanijeti daleko u tugjinstvo. Is. 23, 7. Riječ nam se i po tugjinstvu raznosi, a mi ne ćemo za nju da znamo! Bukv. 24. Mnogi na prećac pomriješe u tugjinstvu, izgiboše na moru . . . DP. 82.

tugjiš, tugjiša, m. u poslovi, cf. našiš. Rj. *vidi* tugjin, i syn. ondje. — Našišu po punišu, a tugjišu po ponjišu. (Našem u punu, n. p. čašu vina, a tugjinu po nje). Posl. 193. riječi s takim nast. kod blutiš.

tugjiti se, tūgjim se, v. r. impf. sich fremd be-tragen, verlegen sein wie ein Fremder, verecundor. Rj. držati se kao tugjin; stidjeti se, ustručavati se,

žapati se kao tugje čeljade. v. pf. slož. o-tugjiti se, po-tugjiti se. — Braću moju udaljio je od mene, i znanici moji tugje se od mene. Jov 19, 13.

tugjozamac, tugjozémca, m. der *Fremde*, peregrinus. Rj. tugjo-zemac, koji je iz tugje zemlje. isp. tugjin, i syn. ondje. suprotno domorodac, otadžbenik.

tugjözémka, f. die *Fremde*, peregrina. Rj. tugjo-zemka, koja je iz tugje zemlje. isp. tugjinka.

tugjözémki, adj. fremd, exterus. Rj. tugjo-zemski, što je iz tugje zemlje. suprotno našozemski.

tühnuti, tühnēm, v. impf. vidi tuknuti, v. impf. **tūj**, vidi tu. Rj. adv. tu-j. isp. j (suff.). — Tegao bi da je još tuj zmija. DPosl. 126.

tūj, tūj! riječ kojom se tuke vabe i tjeraju. J. Bogdanović. usvik.

tūjānje, n. J. Bogdanović. verb. od tujati se. radnja kojom se tuke tujaju.

tujati se, v. r. impf. »tujaju li se već tvoje tuke?« gdjeke reče: »gaze li se tvoje tuke? J. Bogdanović. praes. tūja se (tuka), tūjaju se (tuke). isp. mrijestiti se, rastiiti se.

tūjke, (u Hrv.) vidi tu. Rj. tuj-ke. isp. ke (dod.).

tūk, tūka, m. — 1) der *Winkel*, angulus, cf. kut. Rj. od kut s premještenim glasovima tuk. Osn. 370. — 2) udario tuk na luk (kad udari jednak na jednako. Posl. 327), zwei harte Steine sind aneinander gerathen, dignus dignum reperit. Rj. tuk (kor. biće koji je u tući). Osn. 22.

1. **tūka**, f. (pl. gen. tūkā) vidi budija. Rj. vidi i čura, čurka, indijota, intusa, misirka, pućka, pućka, pura, purka. isp. tukac, tuće. — Tuka, budi štuka! (Kazao pop ili kalugjer, kad su negdje uz post preda nj donijeli pečenu tuku). Posl. 322.

2. **tūka**, (u Rijeci) tu. Rj. tu-ka. isp. ka (dod.).

tūkac, tūkca, m. vidi budac. Rj. vidi i čurak, indijot, morac, pućak, puran. isp. tuka, tuće.

1. **tūknuti**, tūknēm, v. pf. ein wenig (Knoblauch) stossen, contundo: tukni malo soli. Rj. v. pf. slož. nā-tuknuti, u-, uz-. v. impf. prosti tucati.

2. **tūknuti**, tūknēm, v. impf. schlagen (dem Geruche nach), oleo, suboleo; ovo meso tukne malo, cf. udarati, pašiti. Rj. vidi i zaudarati, zādajati (zādavati), zādāsati 2. — k u tuknuti biće postalo od h; jer se u Hrvatskoj govori tuhnuti. isp. u Šulekovi rječniku kod riječi riechen: meso tuhne (tukne). isp. i u Stullija tuhten (elažan).

tūkoluk, m. (u C. G.) tućak kojim se luk tuće, der *Knoblauchstössel*, pistillum ad tundendum alium: »Spomeni se, snaho moja, da sam ja tebe luk« — rekla svekrva nevjesti, a nevjesta joj odgovori: »I ti, moja svekrvo, spomeni se da sam i ja tebe luk i i tūkoluk«. Rj. tuko-luk, prvaj poli osn. od koje je tući. tako slož. riječi isp. šišobrk, tocokljun, vijoglav, vijorep.

tūkvānj, tukvānja, m. (u Slavon.) vidi susak. Rj. vidi i krbanj, krga 2, tikva 1b, vrg. tikva kojom se, probušivi je sa strane, zahvata i pije voda. — riječi s takvim nast. kod čokanj.

tūl, tūla, m. pharetra. Stull. ono u čem se nose strijele; der *Köcher*. — Uzmi oružje svoje, tūl i luk, i izidi u planinu, te mi ulovi lova. Mojs. I. 27, 3. Što su strijele u ruci jakome, koji je njimu napunio tūl svoj. Ps. 127, 5. Ustrijeli me u bubrege strijelama iz tūla svojega. Plač 3, 13.

tūlac, (u Boci) u riječima: došlo mi na tūlac, t. j. na zgodu, na ruku. Rj. — osn. u tūl. isp. Osn. 340.

tūlāica, f. u Srijemu. Rj. Daničić piše tūlajica. — 1) u gajdi ono što je svezano u mješinu, te se u nj zadjenu karablje i prdaljka. Rj. — 2) na lijevku, die *Einsteckröhre*, infundibuli pars vasi inserenda. Rj. na lijevku ono što se zadjene u sud.

tūlājica, f. vidi tūlaica. — tūlājica (od osn. koja je u starom τούλα). Osn. 325.

tūlbēnta,* f. Art Kopfbedeckung der Frauen, mitrac genus. Rj. nekaka ženska kapa.

tūleode, u zagoneci, cf. vazli-trave. Rj. — Ja pogjoh po sopotu, a stadoh na grijotu, pozvah mrdeljače: dones'te mi tūleode, e su došle vazlitrave. Rj. 51b. od-gonetljaj: čobani kad zovu žene, da ponesu muzlice, da muzu ovce.

tūlija, f. (u Srijemu) — 1) ono gvoždje na šipci od germe o kojoj je obješen kabao. Rj. — 2) vidi šeputka. Rj. ono savijeno drvo na lijevči oko osovine. — osn. će biti u tūl. riječi s takim nast. kod letija.

tūlipān, tūlipāna, m (u Srijemu) die *Tulpe*, tulipa, cf. lāle.* Rj. cvijet.

tūlitī, tūlīm, v. impf. (u C. G.) löschen, extinguo: Vatra se uljem ne tūli (Posl. 32). Rj. vidi trnuti 1, gasiti. v. pf. slož. po-tuliti, u-; v. impf slož. pretuljivati.

tūlum,* m. vidi mješina. Rj. augm. tulumina 1. — Staše piti iz tulumina vino. Npj. 3, 143.

tūlumbaša,* m. u pjesmi (valja da je onaj koji toči): Rajom rajom Raice, tūlumbaša čašice. Rj. tulum-baša. isp. baša* 3.

tūlumina, f. — 1) augm. od tulum. Rj. vidi mješetina. takva augm. kod bardačina. — Pa natoči tuluminu vina, objesi je o unkaš Šarinu. Npj. 2, 248. — 2) što spahije uzimaju od vinograda, *Weinsteuer*, vectigal in vinum impositum. Rj. — Davala se spahijama na vinograde tulumina, na svinje žirovnica. Rj. 702a. Spahija uzima od vinograda po nešto tulumine (ili desetak od grožgja). Miloš, 203.

tūluz, m. tūluzina, f. (u Banatu) vidi okomak. Rj. ono u kukuruza na čem su zrna. vidi i klas 3, i syn. ondje.

tūljac, tūljca, tūljak, tūljka, m. — 1) die *Einsteckröhre in der kablina*, fistula minor inserta majori (in mola), cf. cipun. Rj. u vodenice. — Badañj se namjesti na skok, pak se dolje udari u nj kablina; u kablinu se udaraju tūljci: kad ima dosta vode, veći, a na manjoj vodi manji, a kad vode ima vrlo mnogo, onda se izbije i veliki tūljac, pa melje na kablinu. Rj. 11b. — 2) eine *Art Falle für Füchse u. dgl.*, genus *decipulae*, laquei; ovaj je tūljac šuplje drvo kroz koje se lisica ili jazavac provući može, pa se položke utvrdi na vratima od jame gdje se misli da je koja od ovijeh zvjerki unutra, a na srijedi se odozgo prosijeće, i pod onu jamu metne se dolje račvasto drvo kroz koje zvjerka ne može proći dokle ga ne obori, a na gornji kraj njegov namjesti se veliko teško drvo kao malj, koje, kad zvjerka račve obori, udari je za vrat i tako je ili ubije ili zadrži dokle ujutru lovac ne dogje. Rj. — (Zatuljivati); zatuljiti n. p. rupu kakvu, t. j. metnuti na nju tūljac da se uhvati lisica ili jazavac. Rj. 199a isp. pastulja.

tūljēnje, n. Rj. verb. od 1) tuliti, 2) tuljiti se. — 1) radnja kojom tūli n. p. vatru (das Löschen, extinctio. Rj.). — 2) stanje koje biva, kad se tko tūlji.

tūljiti se, tūljīm se, v. r. impf (u Baranji) sich geniren, verecundor. Rj. vidi ustručavati se, žapati se. isp. v. pf. slož. zatuljiti.

tūmāc, tūmāca, m. koji tumači; der *Dolmetsch*, interpres. vidi tolmač, tomačitelj. — Grujović preporučim se (poslanicama) te ga uzmu za tūmāca i sekretara. Sovj 2. Oni ne znadijahu da ih Josif razumije, jer se s njim razgovarahu preko tūmāca. Mojs. I. 42, 33. tūmāc. Korijeni 89.

tūmācēnje, n. verb. od tumačiti. radnja kojom tko tumači što: Tumačenje jevangjelja. Star. 3, 12.

tūmācēv, adj. što pripadu tūmācu vidi tolmačev.

tūmāčiti, tūmāčim, v. impf. vidi tolkovati, tolmačiti, tomačiti. v. pf. slož. iz-tumačiti, pro-tumačiti. — Tolmačiti, cf. tumačiti. Rj. 743a (a tumačiti nema u Rj. na svome mjestu). Kao što obično roditelji različne ikone po crkvama i po namastirima djeci tumače, tako je i meni... Rj. 81a. Ako gdje što ne bih razumio,

ono bi mi tumačio. Sovj. 80. Sveze izmegju ovijeh naših riječi i litvanskih, kojom sam ih prije tumačio, sada mislim da nema. Osn. 51. U ovom članku tumači Konstanstin te riječi bogoslovski... pa i tu molitvu tumači bogoslovski. Star. 1, 31. Sre mudarci tumačiše na zlo. 2, 301.

tumànlje, * f. pl. prostrane turske šalvare: I velike gaće tumanlije. Rj.

tūmara, m. Irrgeist, homo vagus. Rj. koji tumara. vidi tumaralo.

tumàrača, f. — 1) žensko koje tumara, Herum-lauferin, mulier vaga. Rj. — 2) svijeća, Küchenlicht. Rj. kuhinjska. — riječi s takim nast. kod cjepača.

tumàrulo, m. Irrgeist, homo vagus. Rj. koji tumara. vidi tumara. — riječi s takim nast. kod bajalo.

tumàrånje, n. das vorwitzige Umhergehen, vagatio curiosa. Rj. verb. od tumarati. radnja kojom tko tumara: Onda bismo se za prošavše tumaranje mogli tješiti i tijem, što su i Rusi išli od prilike ovijem putem. Pis. 23.

tumàrati, tumàrām, v. impf. vorwitzig umherschlendern, vagor curiosus. Rj. vidi vārdati 2. ići kojekuda (uz to i kojesta premetati). v. pf. slož. uz-tumarati se. — Tumara kao pijan po praznom hajatu. Posl. 322. Tako tumarajući ovamo onamo, dok jedan od nas srećom nabasa na jednu pećinu. Npr. 6. Tumarala je čitav dan po šumi. 133. Deca tumarajući kojekuda po planini najposle dogju na jedan izvor. 139. Kuda su srne i veprovi gomilom tumarali, tuda su sad gradovi. Priprava 76. Tumara za hljebom govoreći: gdje je? Jov 15, 23. Dokle ćete tumarati tamo i amo? ... ako je Gospod Bog, idite za njim, ako li je Val, držite se njega. Prip. bibl. 83.

tumàriti, tumàrīm, v. pf. hineinplumpen (in ein Haus, ohne anzuklopfen), intro improvisus. Rj. naglo, iznenada doći ili poći kuda, n. p. u kuću ne zakucavši na vratima. isp. bahnuti, hrupiti. — Brbučiti, tumariti u što rukom ili glavom, schnell hinein-fahren, immitto manum. Rj. 41b. Bojeći se da ne bi Stojša tumario u svet da ih traži. Npr. 27. Već šćaše od jada da se ubije, kad tumarivši onako zagje u nekaku planinu. 227. Posle toga dogju nekaki drugi Turci, i tumare usred vojske Srpske. Danica 4, 6. Ubiju Gjakova brata, koji u Kusatku iznenada tumari megju njih. Miloš 184. Istinita revnost k rodu mome prinudila me da zažmurim i da jedan put tumarim glavom kroz oro trnje, makar na onu stranu sav poderan i krvav izišao. Spisi 1, 5.

tūmba, adv. vom Fass, wenn es aufrecht steht, de dolio erecto. Rj. o buretu kad stoji uspravo. suprotno pološke. isp. tumbati.

tūmbak, m. Messing, orichalcum, cf. pirinač 2. Rj. vidi i mjed 2 (žuta). — Već poteže trostruku kandžiju, tri su na njoj lute od tumbaka. Npj. 3, 2 (Lula, mala čašica, kao poveliki naprstak. Vuk). I daj meni sandžak barjak carski, i tumbaka topa velikoga. 5, 353. Tumbak-bakarlija, bakračlija od tumbaka. Npj. 1 3, 399.

tūmbånje, n. das Umlegen (eines Fasses), inversio. Rj. verb. od tumbati. radnja kojom tko tumba n. p. bure.

tūmbās, * m. — 1) der Ponton (Schiff zur Schiffbrücke), ponto. Rj. lagja od kakovijeh se gradi most. — 2) Dobar tumbas vatre načinite, izvedite Lakić-Huseina, na vatri ga kurvu izgorite. Npj. 3, 346.

tūmbati, tūmbām, v. impf. n. p. bure, umlegen, umdrchen, evertio. Tumba kao pivar bečku (Posl. 322). Rj. tumbati bure, postavljati ga da stoji tumba (a ne pološke).

tūna, vidi tu: Tuna ko je nad vojskom vezire. Rj. tu-na. no dodaje se gdje kojim riječima na kraju, n. p. gdje, kadno. u tom poslu samoglasno joj glasi i a: tūna, ovdjena, i e: tūne, ðnē. isp. Korijeni 116. — Tuna ima selo Zaravanje. Rj. 192a. Tu pogibe Tu-

ranbegoviću... tuna Srbi dobro zadobiše. Npj. 4, 292. Mlogim tuna planuše dimlije... tuna dobro Srbi zadobiše. 4, 352.

tūna, f. u pjesmi nekaka voda: Tuna jeste mutna i krvava. Rj. Tuna, (* = Dunav?). Rj. 3

tūnak, adv. vidi tuna, čemu je dodano k: tuna-k. isp. ondak, ovgjenak, odik, polak. — Tu će doći pješci i konjici, i tunak se s njima pokoljite, ja ću ovgjen s Novicom čekati. Npj. 5, 182.

tūndjela, f. (u Dubr.) das Kissen, das Polster, pulvinum, cf. blazina, jastuk. Rj. vidi i blazinja, uzglavlje, vankuš, vanjkuš.

tūndža, f.: Megju vodom Tundžom i Maricom. Rj. rijeka u Trakiji. Rj. 3

tūne, vidi tu: Lezi tune, draga dušo moja. Rj. vidi i tuna.

tunijèskånje, n. (u C. G.) verbal. od tunijeskati se. Rj.

tunijèskati se, tūnijeskā se, v. r. impf. (u C. G.) nešto mi se tunijeska, t. j. čini mi se, es scheint, videtur. Rj. vidi i pričinjati se; činimiske.

tunofes, * m.: Gjevovanje, moje carovanje! Nećah carstvo ni za Stambol dati, tunofesa za Bosne vezirstvo. Herc. 119. I crn perčin kad niz pleći spusti, tunofesa na oči namakne, a iz fesa svilen' kita gusta. 164. Tunofes, najfiniji crljeni fes. 359. isp. finofes.

tūnturovo jāje, u ovoj zagoneci: »Nasred mora tūnturovo jāje«. Od drugih slusao sam šćurovo mjesto tūnturovo. Rj. pūpak.

tūnja, f. vidi gunja. Rj. vidi i mrkatunja, dunja, vočka i od nje rod. die Quitte, malum cydonium.

tūnjånje, n. das Schnobern, Herumschnuffeln, queritatio. Rj. verbal. od tunjati. radnja kojom tko tunja.

tūnjati, tūnjām, v. impf. herumschnobern, quacrito, cf. cunjati. Rj. tražiti što zavirujući tamo i amo. vidi i orvati, šišnjati.

tūnjav, adj. stumpfsinnig, hebes. Rj. vidi tup 2, tupoglav.

tūnjavōst, f. Stumpfsinn, ingenium hebes. Rj. gen. tūnjavosti. osobina onoga koji je tunjav. vidi tupoca 2.

tūnjga, f. (u Baranji) ženski potkapak od krpa, oko kojega se veže ubradač. Art Frauenhaube, mitrae genus. cf. džega. Rj. vidi i kongja.

tūnjov, adj. što pripada tunji. potvrda: dunjov (dunjovina), gunjov. isp. aptov.

tūp, tūpa (tūpi, comp. tūplji), stumpf, hebes. Rj. — 1) u tjelesnom smislu, što nije oštro: Tupara, tupa sjekira. Rj. 755b. — 2) u unnom smislu, koji nije oštrouman: Ao moj tupi tupane! S tobom zlo, a bez tebe i gore. Posl. 10. vidi tupoglav, tunjav.

tūpan, m. der Stumpfsinnige, hebes homo: Ao moj tupi tupane, s tobom zlo, a bez tebe i gore! (Posl. 10). Rj. tup čovjek. vidi tupouja. — Misiraca nema više na svijetu... ljudi žive u njoj (u njihovoj zemlji); ali izrodi, tupani, varvari, a vrlo malo ljudi. Pripr. 78.

Tūpani, Tūpānā, m. pl. selo u Hercegovini: Vrag donese od Tupana Panta. Rj.

tūpara, f. tupa sjekira, eine Art stumpfer Hacken, securis obtusior. Rj. — riječi s takim nast. kod badnjara.

tūpiti, tūpīm, v. impf. abstumpfen, obtundo, hebetio. Rj. tupiti što, činiti da bude tupio. v. pf. slož. iz-tūpiti, u-, za-; v. impf. slož. zatupljivati.

tūpkånje, n. das Stampfen (der Ziegen), tundo. supplodo. Rj. to tundere, to supplodere, supplasio. verb. od tupkati. radnja kojom tko tupka.

tūpkati, tūpkām, v. impf. mit Füßen stampfen, supplodo. Rj. kao udarati nogama, n. p. koze tupkaju (nogama), idu. isp. tapkati (tabati). v. pf. prosti tupnuti.

tūpljånje, n. das Abstumpfen, hebetatio. Rj. verb. od tupiti. radnja kojom tko tupi što.

tūpnuti, tūpnēm, v. pf. stampfen, pulso. Rj. VIII. kao udariti nogom. v. impf. tupkati.

tupoća, *f.* die Stumpfheit, hebetudo. Rj. vidi tupost. osobina 1) onoga što je tupo, *n. p.* sjekira; 2) onoga koji je tup. — riječi s takim nast. kod bistroća.

tupoglav, *adj.* stumpfen Kopfes, capitis obtusi: idi pogani tupoglava! (kažu djetetu, *n. p.* kad ne može što da upamti). Rj. tupo-glav, tupe glave. vidi tup 2, tunjav. — Što su neki glupi (tupoglavi), a drugi mudri, i to dolazi od gornja tri uzroka. Priprava 40. tako slož. riječi kod bućoglav.

táponja, *c. g.* homo hebes. Stulli. tupo čeljade. *isp.* tupan. — za nast. *isp.* bakonja.

túpóst, túposti, *f.* hebetatio. Stulli. osobina onoga što je tupo. vidi tupoća.

túr,* *m.* (loc. túru) u gaća (i u čakšira i u šalvara) ono u srijedi što stoji između nogu, der Hosensatz, tegumentum braccarum: Da ne praši tura od šalvara. Rj. vidi gjohtuk. — Derem nogavicu, pa krpim tur. (Kuburim). Posl. 58.

túra,* *f.* — 1) *n. p.* kordovana ili ibrišima, ein Bündel, fasciculus. Rj. svežanj (čega). — (U igri gonetalici) . . . Ako li ne bude (prsten u onoga), onaj ga (pogagjača) udari túrom po ruci. Rj. 94b. Da se igramo iz kola kučke . . . jedan koji se zove kučka stane u srijedi, kojega oni iz prijevare biju ponajviše túrom (opletenom maramom). Rj. 224b. Od miline svak Fatu dariva . . . Derviš momče turu imbrišima. Herc. 170. U treće su pletenice, prekrile joj dva ramena kako tura ibrišima. 247. — 2) auf der Münze die Kopfseite, pars adversa numi. Rj. u novca. vidi lice 2. suprotno naličje.

Túračkī, *adj.* vidi Turški: Obrivala kosu na hajdučku, ostavila perčin na Turačku. Rj. — Od Turaka od Biogragnana, od četiri Turačke dahije. Npj. 4, 152. Utekoše u Turačke ruke. 5, 40.

Túrād, *f.* (coll.) junge Türken, juvenus Turcica. Rj. mladi Turci, mladež Turka.

Turádija, *f.* (coll.) die Türken, Turcae. Rj. Turci. — riječi s takim nast. kod Arapija.

Túrak, Túrka, *m.* der Türke (besonders wenn man die Deutschen redend einführt; denn gut serbisch heisst er Turčín, pl. Turci), Turca. Rj. ovu riječ upotrebljavaju naši ljudi osobito, kad hoće da govore kao Nijemci što govore, koji tobože mjesto Turčín kažu Turak. vidi Turko.

túralo, *m.* koji ide kao da nešto pred sobom tura. J. Bogdanović.

túralica, *f.* koja ide kao da nešto pred sobom tura. J. Bogdanović.

túránje, *n.* Rj. *verb.* od I. turati, II. turati se. — I. 1) radnja kojom tko tura (baca) što (das Werfen, jactus. Rj.). — 2) radnja kojom tko tura (riva) što (der Schub, pulsus. Rj.). — II. radnja kojom se tko tura, baca se.

túratī, túrām, *v. impf.* Rj. *v. impf.* slož. do-túratī, iz-, na-, o-, po-, pre-, pro- (i se), raz-, s-, u-, uz-, za- (i se); o-turivati; *v. pf.* slož. do-túratī, na-, u-. *v. pf.* prosti turiti, *v. pf.* s njime slož. vidi kod njega. dem. *v. impf.* turkati, *v. pf.* turnuti. — I. 1) werfen, jacio. Rj. vidi bacati 1, metati (3., 6. i 9.). — Te ne uče Petar ni leleče, da ne tura strave u družinu, da ne kvari čefa vojvodama. Npj. 4, 221. Pak na sebe odijelo tura, pripasuje svijetlo oružje. 4, 324. Sjede pope u travu zelenu, preko krila tura džesferdana, pa ovako riječ progovara . . . 4, 397. — 2) schieben, stossen, trudo. Rj. vidi gurati, porivati, 2 pljati, rivati, tiskati 2. — Svoj svojega ukraj vode voda, u nju tura, al' ga ne upušta. Posl. 283. A vila se načini gjevojka, pa se vije Grku oko grla, i tura mu ruke u njeđarca. Npj. 3, 33. sa se, *pass.*: Otisni, potisni, voci ti korisni! (Kad se što teško u društvu valja ili tura pred sobom). Posl. 243. — II. sa se, *refleks.* túratī se, werfen, jacio, jaculor. Rj. vidi bacati se.

turbe,* turbeta, *n.* kao mala crkvice, što Turci

obično grade na grobovima svojih svetaca i pobožnih ljudi. Npj. 1, 316.

túřealo, *m.* der gewöhnlich türkisch spricht, singt, Turcius. Rj. koji obično turča, govori, pjeva Turški. — riječi s takim nast. kod bajalo.

túřealov, *adj.* des Turčalo, Turcici. Rj. što pripada turčalu.

túřeánje, *n.* das Türkischsprechen, Turcismus. Rj. *verb.* od turčati. radnja kojom tko turča.

túřeati, túřeám, *v. impf.* türkisch sprechen, loqui turcice. Rj. govoriti Turški. *v. pf.* slož. zaturčati. — *isp.* madžarati, njemčati.

Túře, Túřeta, *n.* vidi Ture: A Turče je silno i bijesno. Rj. mlad Turčín.

túřeánje, *n.* das Vertürken, turcisatio. Rj. *verb.* od I. turčiti, II. turčiti se. — I. radnja kojom tko turči koga. — II. 1) stanje koje biva, kad se tko turči, postaje Turčín. — 2) radnja kojom se tko turči, gradi se Turčín.

Túřeín, *m.* — 1) (pl. Túrci, Túřákā) der Türke, Turca. Rj. vidi Turak, Turko, Turkuša; Muhamedovac. suturica. *augm.* Turkesina, Turkešanja. — Okrojša, koji je obrezan, *n. p.* Turčín ili Civutin. Rj. 456a. Kad ustane kuka i motika (Biće Turkom po Mediji muka). Posl. 122. Turčina preš, a Turčín ti sudi. 323. Turci vino piju, a vlasi surutku. DPosl. 138. Sedmu posla ev' knjigu kletvenu na Bošnjake Turke Muslomane. Npj. 4, 240. — 2) nadimak; ime muško. — U Crnoj se Gori uzimaju i prava Turska imena za nadimke; i samo ime Turčín, *n. p.* Turčín Perović, Osman Turčínov. Rj. 386a. *hyp.* Turčo.

turčínak, turčínka, *m.* Feldmohn, papaver rhoeas Linn. Rj. cvijet. vidi čanibula.

túřeín-cvijet, *m.* (u Brđima) bijeli cvijet planinski, koji lijepo miriše, Art Pflanze, herbae genus. Rj. vidi i dokoljena 2, gorska ruža.

Túřeínov, *adj.* — 1) des Türken, Turcae. Rj. što pripada Turčínu (Muhamedovu). — 2) što pripada Crnogorcu kojemu je nadimak Turčín: Osman Turčínov. Rj. 386a.

túřeiti, túřeím, *v. impf.* Rj. *v. pf.* slož. iz-turčiti, po-. — I. zum Türken machen, facio esse Turcam. Rj. turčiti koga, činiti da bude Turčín, Turškoga zakona: A na silu ti turčiš divojke. HNpj. 4, 440. — II. sa se, *refleks.* túřeiti se. — 1) ein Türke werden, Turca fio. Rj. postajati Turčín. — Svi gospodari od robova navraćali su i nagonili roblje da se turči, osobito djecu i mlade žene. Rj. 651b. — 2) als ein Türke sich betragen, Turcam simulo. Rj. činiti se, graditi se Turčín.

Túře, *m.* ime muško, *hyp.* od Turčín (2): Crnogorci: Vuk Mićunović . . . Túře Gavrilović, serdar Vukale. Npj. 5, 531.

túřeija,* *f.* eine türkische Arie, modus canendi turcius. Rj. Turska popijevka, Tursko pjevanje.

Túřeija, *f.* die Türkei, Turcia: Malo jada po Turčiji radiš, pa još tražiš po zemlji Njemačkoj. Rj. vidi Turska (zemlja). — Knjaz Danilo osamovoljio, pruži mi se u zemlju Turčiju. Npj. 5, 350.

Túře, Túřeta, *n.* mlad Turčín. vidi Turče. — Turče, četa, *n.* vidi Ture. Rj. 756b (u riječ Ture nije u Rj. na some mjestu). Túře. Turče. Osn. 249.

túrgulja, túrgunja, *f.* t. j. šljiva, Art frühzeitiger Pflaumen, pruni genus. Turgulje su i zrele nakisele i ne ljušte se od košćice. Rj. vidi i torgunja, crvenjača 1. — (Šljive) turgunje, koje takogjer dospjevaju prije požeškinja, ni one nijesu vrlo plavetne kao požeškinje, nego crvene i ne mogu se cijepati. Rj. 844a.

túřica, *f.* — 1) (u Dubr.) vidi čoroje. Rj. — (U Dubr.) Čoroje, vila i turica išli su za vremena republike uz mesojegje kao maskare. Rj. 828b. Turica je i djeci strašilo i ljudem zabava. DPosl. 138. — 2) (u Boci) vidi klip 1. Rj. kukuruz sa zrnima. vidi i klas 2, kukuruz 2, mosur 2, šarašika 2. — 3) (u

Srijemu *vidi* voština 1; trgovci *turicu* kupuju po selima pa je oni na novo cijede u stupama. Rj. *talog što ostane kad se vosak cijedi. isp. voskovarina. — 4 a)* turica meka ili modra, *vidi* turičica, trava, agrimonija. Stulli. — *b)* turica velja, trava, lappa personata. Stulli.

turičar, m. čovjek koji turicu (3) kupuje i nanovo cijedi. Rj. *isp. voskovardžija.*

turin, turina, m. (u C. G.) *vidi* njuška: Ja poslah sina u Rim, da promijeni *turin*, a on kad dogje iz Rima, donese dva *turina*. (*Turin* znači usta ili upravo rilica. Posl. 109). Što *turinom* rilja a repom žile vadi? (igla). Rj. *vidi* i šunjka, gubica.

tūriti, tūrim, v. pf. Rj. v. pf. slož. do-, iz-, na-, o-, po-, pre-, pro-, raz-, s-, sa-, uz-, za-. v. impf. prosti turati. *vidi* ondje v. impf. i pf. slož. v. pf. dem. turnuti. — **I. 1)** *werfen, stürzen, jacio, detrudo*. Rj. *vidi* baciti 1, mašiti, metnuti 8, rinuti 1, vrći. — Dokle im se polomiše čorde . . . okancine u travu *turise*. Rj. 452b. Da gledamo da babu *turimo* u peć. Npr. 139. *Turi glas* po svemu svijetu. 227. *Turi haljinu*, a uzmi užinu. Posl. 322. Na tvrdu ih vjeru domamio, *turio ih na dno u tavnicu*. Npj. 4, 19. Pred vladiku *mrve turi glave*. 4, 339. Vežite mi posinka Miloša, *turite ga na konje mezilske*, pratite ga mene k Biogradu. 4, 355. A kad paši tanka *knjiga* dogje, od muke je na *vatru turio*. 4, 440. — **2)** *stellen, pono*: Car je *turi* nad vojskom *vezirom*. Petar *turi monke u paradu*. Rj. *vidi* metnuti 9, postaviti 3. — Zasedoše za sofru junaci, a *turise* Komnen-barjaktara, *turise ga u čelo trpeze*. Npj. 3, 191. — **3)** *stecken, mitto*: Od svetoga Luke *tur' u njedra ruke* (Posl. 235). *vidi* turiti se 4. — Kazu da ove tice (bjelozuge) zimuju u zemlji u redi *turishi kljun jedan drugoj u perje*. Rj. 29a. David *turi ruku svoju u torbu svoju*, i izvadi iz nje kamen. Sam. I. 17, 49. *isp. zabaglati. — II. sa se, refleks. — 1)* kamenom, *werfen, jaculor*. Rj. *vidi* baciti se 1, metnuti se 2. — **2)** *vidi* vrći se, metnuti se 1: Pak se Marko *turi* na ujaka. Rj. *vidi* i umetnuti se 2. — **3)** *vidi* baciti se 2, mašiti se (Herc. 15), tisući se. — Popi Marko legjenicu vina, baci legjen u zelenu travu, pa se *turi na ramena Šarcu*. Npj. 2, 250. Pa se *turi konju o ramena*, nagna konja niz gradske sokake. 2, 666. — **4)** *vidi* turiti 3. — I *turi* se rukom u džepove, i dade joj dvanaest cekina. Herc. 15 (*isp. mašiti se*. Npj. 1, 351).

türkänje, n. (dem. od turanje) *das Fortstossen, promotio*. Rj. *verb. od* turkati. radnja kojom tko turka koga.

türkati, türkäm, v. impf. (dem. od turati) *fortstossen, promoveo* (z. B. wenn viele beisammen sitzen, und einer den andern zum Weiterrücken stößt). Rj. v. pf. prosti turnuti; slož. doturkati. — Isus pogje; a kad igjaše, *turkaše ga narod*, jer svak bijaše rad da je što bliže do njega. Prip. bibl. 125.

Turkèsina, f. *augm. od* Turčin. *vidi* Turkešanja. — Od Turaka niko ne ostade, samo jedna drevna *Turkesina*. HNpj. 2, 37.

Turkešanja, f. *augm. od* Turčin. Rj. *vidi* Turkesina. — za nast. *isp. Srbekanja*.

Tärkinja, f. *die Türkin, Turca, femina Turcica*. Rj. *Turska žena ili djevojka. dem. Turkinjica. —* Dožali se *Turkinji* gjevojci. Rj. 128b. Otide nekako *Turkinji* na prelo. Danica 4, 8.

tärkinja, f. lubenica, *Art Wassermelone*. Rj.

Tärkinjtea, f. *dem. od* Turkinja. Rj.

Tärkinja, adj. *der Türkin, Turcae*. Rj. *što pripada Turkinji*.

Turko, m. *vidi* Turak: *Turko* mala para nekrštena vjera (u pripovijeci). Rj. — Ne da skakati' *Turku* niz kutare. Rj. 685b.

turkōvanje, n. *das Leben nach türkischer Art, mores turcici*. Rj. *verb. od* turkovati. *stanje koje bira,*

kad tko turkuje. — O Turčine, tako t' *turkovanja*, i tako ti Boga velikoga, nemoj . . . HNpj. 4, 333.

turkōvati, türkujēm, v. impf. *nach türkischer Art leben, vivere more turcico*. Rj. *živjeti po Turski. —* Srbliji srbuju, a *Turci turkuju*. Rj. 707b. Što su naši stari prijed bili, pa su oni bare *turkovati*, ovaj svijet dobro prohodili. Npj. 5, 505.

Turkōvlah, m. (osobito u Dalmaciji) Vlah (2, 3) iz Turske, za razliku od onijeh iz Česarske, *ein Vlah aus der Türkei, cf. Vlah*. Rj. Turko-vlah.

Tärkuša, m. pravi Turčin koji ne zna Srpski, *Stocktürke, Turca offirmatus*. Rj. osobito kod Bošnjaka zakona Turskoga. Rj.³ — *isp. augm. kod* Angjuša.

türma, f. (u C. G.) *der Zug, Karavane, commeatus*. Rj. *isp. karvan. — riječ tugja*. Osn. 101. *Lat. turma*.

türmār, turmāra, m. (u Hrv.) onaj koji nosi što god pod kiriju, *Frachtfuhrmann, Träger, mercium vector, bajulus*. Rj. *isp. kiridžija*.

turnādžija,* m.: No s' kazuje jedan *turnadžija*. Rj. **türnuti**, türnēm, v. pf. (z. B. mit dem Ellbogen) *stossen, impello*. Rj. *turnuti koga n. p. laktom. v. pf. slož. o-turnuti. v. impf. prosti* turkati.

Tūro, m. (*voc. Tūro*) (u C. G.) muški nadimak: A doziva Vujačića *Turo*: A moj sinko Vujačića *Turo*. Rj. *hyp. od* Turoman. Osn. 49.

türöban, türöbna, adj. *vidi* turovan. J. Bogdanović.

Turōman, m. *ine muško. — Turoman*. Osn. 16. turica, turovet, *Turōman, Turo*. Korijeni 271. *isp. Vukoman. hyp. Turo*.

türövan, türövana, adj. *bei übler Laune, male affectus*. Rj. *vidi* turoban; nujan. *isp. zlovoljan*.

türövēt, f. (u C. G.) nekaka trava koju djeca jedu, *Bocksbart, tragopogon*. Rj. *turo-vet* (druga će pola biti ista koja je u rukovet; a prvaj je poli osn. u $\tau\upsilon\phi\alpha$). Osn. 226.

turpēisānje, n. *vidi* turpijanje. Rj.

turpēisati, turpēisēm, *vidi* turpijati. Rj. v. impf. **türpija**,* f. *die Holzfeile, lima lignaria*. Rj. *dem. turpijca. —* Lima, 1) *turpija* za gvožđe. Rj. 328b. *što je lima za gvožđe, ono je turpija za drvo*.

turpljānje, n. *das Feilen (des Holzes), limatio ligni*. Rj. *verb. od* turpijati. *radnja kojom tko turpija drvo. vidi* turpeisanje.

turpijati, turpljām, v. impf. *feilen, limo*. Rj. *turpijati drvo. vidi* turpeisati.

türpijca, f. *dem. od* turpija. Rj.

Tärskā, f. *die Türkei, Turcia*. Rj. t. j. zemlja. *vidi* Turčija.

Tärskī, adj. *türkisch, turcicus*. Rj. *što pripada Turcima ili Turčinu kojemu god. vidi* Turački. — Jao ti je još kako je Lazo na Kosovu poginuo. (Reče se onome koji osobito zbog Turskoga zulumu reče: jao!). Posl. 109. *Turski dar*, koji veće odnosi nego donosi. DPosl. 138. *adv. Turski* ne znam, a kobile ne dam. Posl. 322. Oko glave saruke zavijte, a po *Turski* sablje pripašite, i po *Turski* konje razigrajte. Npj. 4, 185.

türšija,* f. *Aufbewahrung der Früchte in Wasser, Essig, Wein, adservatio pomorum, uvarum in aqua, vino*. U *türšiju* se meće gvožđe, kruške, jabuke, krastavci, i t. d. Rj. *kad se u vinu, octu, vodi ostavi voće ili gvožđe. —* Takiše (jabuke) osobito su dobre za sušenje i za *türšiju*. Rj. 729b.

turundža, f. *vidi* naranča: Šta ti raste u njedrima? al' su dunje al' *turundže*? Herc. 236. *Turundža*, naranča. Herc. 359.

tūska, f. (u Boci) talog što ostane kad se što topi, n. p. maslo, olovo, skorup, *die Schlacke, die Treber, scoria, recrementum, cf. trop.* Rj. i *syn. kod* trop. vidi i truska 1.

tūst, adj. (u Dubr.) *fett, pinguis, cf. pretio, debeo* 2. Rj. *isp. tovan. — Tus(t)* je kako pokladi. DPosl.

138. *Tusti* četvrtak. *vidi* lakomac 3, lakomi, pretili četvrtak.

tustina, *f.* Rj. *vidi* debljina 2. — **1)** *das Fett, pingue, adeps.* Rj. *vidi* pretilina. — **2)** *die Fettigkeit, pinguitudo.* Rj. *osobina onoga što je tusto.*

tustòkljunae, *tustòkljūnae*, *m. conothrauster vulgaris* Br. *ptica* ARJ. II. 325a. *vidi* batokljun, debelokljun. — *tusto*-kljunac, *što je u nje tust, debeo kljun, kao bat?*

túšac, *túšca*, *m.* (u Boci) nekakva salata, koja je sama od sebe malo kisela, *Art Salatkraut, lactucae genus, cf. tušt.* Rj. — *tušt* i odbacivši t: *tušac.* Korijeni 95.

túšica, *vuna, f.* (u Boci) što se brije s koža (n. p. s opute). Rj.³

túšenje, *n. verbal.* od *tušiti.* Rj.

túšika, *f.* (u Srijemu) u jajeta zatubastija strana koja se zove i *guzica, stumpfere Spitze eines Eis.* Rj. *suprotno vršika* 2.

túšiti, *túšim*, *v. impf.* Rj. *v. pf. slož.* po-tušiti, u. — **1)** (po zap. kraj.) *dämpfen, schmoren, in olla clausa coquere.* Rj. *kuhati u sudu zaklopljenu. vidi* pirjaniti. — **2)** (u Srijemu) n. p. čaure od svilenijeh buba, t. j. moriti (u vrućoj peći), *tödten, interimio (nymphas calore).* Rj.

túškinja, *f.* (u Boci) *vidi* narikača. Rj. *tuž-kinja, koja tuži, nariče, za mrceem. vidi* i pokajnica, *zapijevalja. — za nast. isp.* sluškinja.

túšnuti, *túšnēm*, *v. pf.* (u Srijemu) *stecken, condo:* tušni to pod krevet. Rj. *tušnuti* (kao *kradom — tiho — metnuti*). Korijeni 96. *vidi* tutnuti 2. *za v. impf.* *vidi* tutkati 2.

túšt, *m.* (u Herc.) *Portulak, portulaca oleracea.* Rj. *vidi* tušac.

túšta, *unzählig viel, innumerus:* A. Ima li raka u tom potoku? B. Ima *tušta.* Rj. *vidi* tušte. — *Tušta* i *tama* (n. p. ima, t. j. vrlo mnogo). Posl. 323. *Tušta*, pa ništa. 323. Kad evo ti na jedan put svanu u pećini kao dan, i *tušta* i *tama* od svake vrste ljudi u različite haljine obučeni. Npr. 95.

túšte, (u C. G.) *vidi* tušta. Rj. — *tust, tustina; tušta, tušte.* Korijeni 93.

túta, — **1)** *tuta* vura, t. j. drži, udri; ili potegni, povuci. Rj. — **2)** u poslovi: *Tuta*, smrće, na unuće (. . . baba govorila da bi već željela umrijeti, a kad se neko preobukao i došavši noću preda nju kazao joj da je smrt i da je došla po nju, ona rekla: » *Tuta*, smrće, na unuće, » pokazujući rukom dijete. Posl. 323). Rj. — **3)** u zagoneci: *Tuta* tamo, *tu!* ovamo, *tuta* te za vrata? (t. j. žena kad čisti sobu ili kuću pa smetlište smete za vrata). Rj. — **4)** u drugoj zagoneci: *Jaše tuta* na bauri? (t. j. svraka na krmači). Rj.

tútanj, *tútnja, m. das Dröhnen, fremitus:* stoji *tutanj.* Rj. *vidi* tutljevinna, *tutnjava, tutnjavina.* — Ondolen se sila podignula, *stoji tutanj konjah i junakah.* Npj. 4, 112. Oko njega tabor učiniše, *tutanj ode na četiri strane, ode tutanj* Skadru na Bojani. 5, 219. *riječi s takim nast. kod* bacanj. — Šta govoriš u *tutanj* (umsonst)? Ne divani ništa u *tutanj.* J. Bogdanović (*uzalud*).

túte, (u Dalm.) **tútena**, *vidi* tu. Rj. *tú; udvoja se:* *tute, tutena.* Korijeni 81. *za tute-na isp.* *tuna.* — Goniše se četiri sahata, niko nikog ne pomače *tute.* HNpj. 4, 438.

tútilo, u riječima: Tu i *tutilo* (Kako je onda o tom bio govor, tako je i ostalo. Posl. 322), *und dabei ist 's gelieben, nec praeterea quid factum. cf. lani* (kako onda i lani). Rj. — tu; *udvoja se:* *tute, tutena; tako će udvojeno biti i u tutilo.* Korijeni 81.

tútkal,* *m. der Tischlerleim, gluten.* Rj. *vidi* 2 kelj, kelje.

tutkalisanje, *n. vidi* tutkaljenje. Rj.

tutkalisati, *tutkalisēm, tutkaliti, tutkalim, v. impf.*

leimen, glutino. Rj. *tutkalom sastavljati n. p. dvije daske. vidi* keljiti.

tútkaljēnje, *n. das Leimen, glutinatio.* Rj. *verb. od* *tutkaliti. radnju* *kojom n. p. stolar tutkali daske. vidi* *tutkalisanje.*

tútkānje, *n. verbal.* od *tutkati.* Rj.

tútkati, *tútkām, v. impf.* Rj. *v. pf. prosti* *tutnuti.* — **1)** *vidi* *drškati.* Rj. *tutkati n. p. pseto na koga. vidi* i *pujkati. v. pf. slož.* *natutkati. isp.* *potutkač.* — **2)** *stecken, condo.* Rj. *n. p. tutkati što pod postelju, kradom — tiho — metati. isp.* *tutljiti.*

tútkun,* *adj. indecl.* kao *nevješ, unkundig, imperitus:* Ili si *zugjur kesom* ili *tutkun sobom.* Rj. — *Sad mi kaži i odgovori: ili si tutkun sobom* (koji ne zna) ili *zugjur s česom* (nemalac)? Kov. 67 (s?)

tútlīc, *m. eine Art eiförmiger Kürbisse, cucurbitarum genus.* Rj. *tikca nekaka nalik na jaje. — Šučur, nekakva tikva* (može biti *tutlić*) n. p. u djeteta glava kao *šučur* (ili *šučurica*), *Eierkürbiss.* Rj. 850a.

tútljav, *adj.* (u Srijemu) n. p. *čovjek, ein träger Mensch, ignavus.* Rj. *lijen, spor u svome poslu. vidi* *tranjav.*

tútljevina, *f. vidi* *tutnjava, i syn. ondje.* — *Stade crne zemlje tutljevinna.* HNpj. 4, 147.

tútmīš, *m.* (u Šum.) *vidi* *žmura, slijepi miš* 2. Rj.³ *vidi* i *tutumiš.* — Da se igramo *slijepoga miša*, *cf. tutmiš.* Rj. 692a.

tútnuti, *tútnēm*, *v. pf.* Rj. *v. impf.* *tutkati.* — **1)** *pseto, n. p. na svinje.* Rj. — **2)** *tutnuti n. p. kome što u ruku, stecken, inserto, condo.* Rj. *vidi* *tušnuti.*

tútnjava, tútnjavina, f. das Dröhnen, fremitus: Kad poteče konja pet stotina, *stade crne zemlje tutnjavina.* Rj. *vidi* i *tutanj, tutljevinna; gudnjava* 2, *gudljevinna.* — Od topota kopita jakih konja njegovijeh, *od tutnjave kola njegovijeh, i praske točkova njegovijeh, ne će se obazreti ocevi na sinove, jer će im ruke klonuti.* Jer. 47, 3. — *za nast. isp.* država, državina.

tútnjiti, *tútnjīm, v. impf. dröhnen, fremo.* Rj. *v. pf. slož.* *za-tutnjiti.* — Kad bude oko ponoći, *stane strašno tutnjiti* i iz *tutnjave* začuje se glas. Npr. 75. Ja kad puče trideset topova, *polje tutnji*, a planina ječi. Npj. 2, 543. U nutra u zemlji *strašne velike vatre gore. One tutnje* samo ispod zemlje. Priprava 101.

tútoljēnje, *n. verbal.* od *tutoljiti.* Rj.

tútoljiti, *ljīm, v. impf.* raditi što kao *krijući, n. p. kad mati u zadržnoj kući daje svome djetetu što za jelo krijući od ostale djece, stecken, condo.* Rj. *isp.* *tutkati* 2. *v. pf.* *potutoljiti.*

tútumīš, *m.* (u Šum.) *vidi* *slijepi miš* 2. Rj. *vidi* i *tutmiš, žmira.*

tútnun,* *m.* (rijetko se govori, i ponajviše u Srbiji i u Bosni po varošima) *vidi* *duvan; Kafu piše, tutun zapališe.* Rj. *vidi* i *duhan.* — Mi smo silnu vojsku ugledale, *megju vojskom od Cuca serdara, gje dugački tutun zapalio.* Npj. 4, 390 (*tutun-čibuk, t. j. duhan u čibuku*).

tutundžija,* *m. vidi* *čibukčija* 1: *Tutundžija* kese i *kamiše.* Rj. *tutun-dži(ja), momak u Turske gospode koji tutunom služi.*

tútnun-kesa, *f. vidi* *duvankesa:* *Baba smo ti živa oderali, na tutun ga kese* izrezali. Rj. *vidi* i *duhankesa, (duhanska kesa), duhančesa, duvančesa.*

tútviti, *tútvīm, v. impf.* *pamtiti.* Rj. *vidi* i *tubiti, petiti. v. pf. slož.* *ataviti.*

tútvljēnje, *n. vidi* *pamćenje.* Rj. *vidi* i *tubljenje.*

túžla,* *f. das gesottene Salz, sol excoctum ex aqua salifera.* Rj. *sō što se svari iz slane vode.*

Túžla,* *f.* (Donja i Gornja) *Namen einer Stadt in Bosnien, wo so eine Siederei besteht, nomen oppidi.* Rj. *varoš u Bosni gdje se sō (tuzla) vari iz slane*

rode. — On pokupi po Bosni junake . . . i od Tuzle Tuzlu kapetana. Npj. 3. 255 (isp. Gjakovica).

Tuzlanin, m. (pl. Tuzlani) čovjek iz Tuzle. Rj. — za obličje isp. Bačvanin.

Tuzlauskî, adj. von Tuzla. Rj. što pripada Tuzlanima pa Tuzli

tužakânje, n. J. Bogdanović. verb. od 1) tužakati, 2) tužakati se. — 1) radnja kojom tko tužaka koga. — 2) radnja kojom se n. p. dvojica tužakaju.

tužakati, kâm, v. impf. frequent. od 2 tužiti. — 1) on vavijek leti i gospodi jednog po jednog čoeaka tužaka i oblaguje. — 2) sa se, recipr. vas se dva vavijek za nešto tužakate. J. Bogdanović.

tūžaljka, f. das Klage lied, nenia, cf. tužbalica: Okrenuše pjesme na tužaljke. Rj. naricanje na stihove, kao pjesma. vidi i jaukalica, zapjevka, zapjevka. — riječi s takim nast. kod kazaljka.

tūžan, tūžna, adj. betrübt, arm, unselig, miser: Tužna, jadna, da sam voda hladna. Rj. vidi jadan. — Ej tužan! gde ne uhvatih za osovinu. Rj. 30a. Kako ću joj tužan djever biti. Npj. 1, 394. Loriston tužan i žalostan progovori. Žitije 52. Ana usta i tužna u srcu pomoli se Gospodu plaćući mnogo. Sam. I. 1, 10. adv. Car koji je tužno suze prolijevao, što mu narod u gradu od divova strada. Npr. 191. Tužno tuži Jelčina majka: »Oj Jelice, mila jedinice! Npj. 1, 607.

tūžba, f. die Klage, accusatio. Rj. (gen. pl. tužbi). vidi požala, žalba, žalovanje; dava, davija. — Rasrdi se lisica, pa otide na tužbu, i kaza im da će im dovesti jednoga carskog čoeaka koji će žito pravo razdijeliti. Npr. 175. Obršter hodajući po sobi učini onu istu pogrešku za koju je Turčin došao na tužbu. Posl. 77. U ime svega naroda napišu caru tužbu, u kojoj mu kažu, da . . . Ovu tužbu predadu spahijama, a spahije opreme u Carigrad . . . Caru je još od prije bilo poznato iz različitih Turskih tužbi, šta rade dahije po Srbiji. Danica 3, 153. Da ne idu Turcima na tužbu za svake besposlice. 4, 5. Pa ti svi ljudi da sude i presuguju sve veće raspre i tužbe zemaljske. 5, 50. Kara-Gjorgije na tužbu i na iskanje Austrijskoga praviteljstva preda glavnoga od onijeh lopova. Sovj. 38. Podignu Pocerci nekake tužbe i viku na svojega vojvodu Stoichevića. 48. Najviše mi je za čudo, da se i Volić potpisao na tu tužbu. Straž. 1887, 239. Jer je čitao tužbu protivu vas. 1887, 284. Kad se zacari Asvir, napisashe tužbu na stanovnike Judejske. Jezdr. 4, 6 (accusationem adversus habitatores; Anklage wider die Einwohner). Ko se u sudu zaklinjao? ili onaj koji se tužio ili onaj na koga je tužba? DM. 292.

tūžbalica, f. (u Boci) Klage lied, nenia, cf. tužaljka. Rj. i syn. ondje. — Svi pjevači i pjevačice spominjaše u tužbalicama svojim Josiju. Dnev. II. 35, 25.

tuženik, tuženika, m. koji je tužen, koga tuže; der Angeklagte. vidi optuženik. — Saslušavši i tužioca i tuženika. Mil. 210.

tūženje, n. Rj. verb. od I. tužiti, II. tužiti se. — I. 1) radnja kojom tko tuži n. p. za mrcem (das Klagen nach einem Todten, ululatus de mortuo. Rj.): Slabo ko i mari da pamti zapjevke u kojima nema ništa do tuženja i žalosti. Kov. 99. isp. tužnjava. — 2) radnja kojom tko tuži koga sudu (das Klagen vor Gericht, accusatio. Rj.). — II. radnja kojom se tko tuži kome na koga.

tūžica, f. u poslovici: Na putu ružica, a kod kuće tužica (Kad je koja na putu i u društvu nakićena i vesela, a kod kuće lijena i žalosna. Posl. 190). Rj.

tūžilac, tužioca, m. vidi tužitelj; der Kläger, accusator: Kad tužilac nije imao svjedoka kao što treba, onda je bivao prav tuženi. DM. 293. vidi i parac, prica; davudžija. — riječi s takim nast. kod čuvalac, sa ake, isp. křčilac; křčiti, křćim.

tužitelj, m. koji tuži koga sudu ili koji se tuži kome na koga. vidi tužilac, i syn. ondje. — Tužitelji

svi pristanu na to. Danica 2, 127. Da se saslušaj četvrti tužitelj. 2, 137. — riječi s takim nast. kod boditelj.

1. tūžiti, tūžim, v. impf. Rj. v. pf. slož. do-tūžiti (do-tūži), na-, pri-, pro-; do-tužati. v. impf. slož. nauživati, pri-. Plakati iza glasa (osobito za mrcem) i naricati; einen Todten beweinen, plango. Mati za sinom i sestra za bratom tuži kašto po dvije i po tri godine . . . Rj. vidi naricati 2; jaukati, kukati, s' tovat 2. — Tužela je gjevojka jedinita kraljeva. Rj. 250b (dijalekt. mj. tužila je). Pa joj brat umro i ona za njim mnogo tužila i kukala. Rj. 312b. Pannice više ne dogju na jabuku, i za to je carev sin jednako tužio i plakao. Npr. 16. Tužno tuži alajbegovica alajbegu kraj desna kolena. Npj. 1, 210. Ona tuži, kano kukavica, a previja, kano lastavica. 1, 212. Znamo da svo tvar uzdiše i tuži s nama. Rim. 8, 22. Koji tuže za praznicima, sabraču ih. Sof. 3, 18. sa se, pass.: Kod kuće pokojnikove iznesu haljine i oružje te se nad tijem tuži. Rj. 529b.

2. tūžiti, tūžim, v. impf. Rj. frequent. tužakati (i se). — 1) koga, klagen (vor Gericht), accuso. Rj. tužiti koga n. p. sudu. vidi preti. v. pf. slož. ob-tužiti. v. impf. slož. ob-tuživati. — Kad ko tuži koga kadji, kadija pošalje po nj muraselu po kadincu. Rj. 375a. Ovome sudu mogao svaki čovjek tužiti i vojvodu. Sovj. 10. Inače ću vas tužiti u novinama, da ste mi oteli Mirabova. Straž. 1886, 1579. sa se, recipr.: Misli megju sobom tuže se ili pravdaju. Rim. 2, 15 (inter se invicem cogitationibus accusantibus, aut etiam defendentibus; die Gedanken sich unter einander anklagen oder lossprechen). — 2) sa se, refleks. tūžiti se kome na koga, sich beklagen, conqueror. Rj. vidi tugovati se, žaliti se (na koga). v. pf. slož. o-tužiti se, sa-tužiti se, s-tužiti se; v. impf. slož. s-tuživati se. — »Opet si, brate, neveseo i plačan«. A on joj se stane tužiti šta mu je sad zapovjegjeno. Npr. 67. Tužio mi se donaćin kako mu se govoda ne dadu. 77. Došli smo i mi zli i opaci, pa i brijeme. (Kad se ko tuži na zla vremena). Posl. 69. Psujući i govoreći da tu nema suda, kad sudija čini ono za što je on došao da se tuži. 77. Ko se s zlijem združi, on se vazda tuži. 155. Svaki se čovek može tužiti na knežinskoga i na sreskog kneza magistratu. 192. Krsta mi se poslije tužio govoreći: »Nije mi žao . . . Sovj. 49. u pjesmi dolazi s tim značenjem i bez refleks. se: Dosadi mi ljuta sirotinja sve tužeći na Musu prokletog. Npj. 2, 404. A na Luku Turske majke tuže, mlogo ih je stari uc'v'jelio. 4, 226.

tūžljiv, adj. (u Boci) eckelhaft, fastidium creans: kad se u kako jelo utopi miš ili što drugo tužljivo, cf. pogan. Rj. od čega se može kome tužiti.

tūžnjava, f. die Wehklage, ululatus: stoji tužnjava. Rj. kad tko tuži n. p. za mrtvijem. isp. tuženje I 1. — Pa onda udri u plač i u tužnjavu iza glasa. Posl. X. Postelja će mi moja oblakšati tužnjavu. Jov 7, 13. Zvuče ratare na žalost i na tužnjavu one koji umiju naricati. Amos 5, 16. za nast. isp. tutnjava.

tvâr, f. das Geschöpf, creatura. cf. stvar. Rj. vidi i stvorenje I. dem. tvarca. — Većma poštovaše i poslužiše tvar nego tvorca. Rim. 1, 25. Ni druga kakva tvar može nas razdvojiti od ljubavi Božije. 8, 39. Hriste . . . svaka tvar, koju si stvorio, prinosi ti hvalu. DP. 297.

tvârca, f. dem. od tvar. Rj. — Od ljudskih kostiju ne nahodi se ni traga, ni jedne tvarce za koju bi valjalo misliti da ju je um čovječji načinio. Priprava 109. vidi stvarca, stvore. za nast. vidi djeca.

tvarizânje, n. das oftmalige Auf- und Zumachen, apertio frequens. Rj. verb. od tvarizati, koje vidi.

tvarizati, tvârîžem (tvârîžam), v. impf. öfter auf- und zumachen, saepe aperire. Rj. često otvorati i

zatvorati. — Otvoriti, zatvoriti; otvorati, zatvorati; — tvarizati. Korijeni 99.

tvōj, tvōja, tvōje, *dein, deine, dein, tuus*. Rj. *što tebi pripada*. Rj. *isp. svoj; moj, njegov, njezin*. — *Tvoja baba* i moja baba iste dvije babe. Posl. 312. *Tvoja jabuka* ne će poginuti. (Kad ko koga za što moli; i znači da mu ne će biti zabadava . . .) 312. *Tvoje je dijete*, ti mu ime gjeni. (Odgovori se prodavcu, kad pita kupca, šta će mu dati za stvar.) 312. *Tve nevolje* sama kuća nek ti zna. DPosl. 138 (tve sažeto od tvoje). A što me pitaš za mal tvoj, biće najbolje da poharčimo ovgje. Kov. 68.

tvōr (tvōr), m. — **1**) *Itlis, mustela putorius* Linn. Rj. *životinja, u starom slov. ТЛХОРЪ, Т* stoji mjesto **А**; od osnove koja je složena u zadah (АЛХЪ). *isp.* Osn. 118. — Skupiše se eje, sovuljage, vrane, kurjaci, lisice, jazavci, *trorovi*, što je god u Boga životinje, sve se skupi na hranu. Npr. 142. — **2**) (u Paštr.) bjelance razmućeno što se meće na prijesnu ranu, *Pflaster, emplastrum*, cf. tvōrac. Rj. *isp. melem, značenje (korijenu) činiti, praviti: teor (emplastrum), otvor, pritvor, stvor; potvora, utvora; tvōrac, tvōrac; tvorilo; tvoriti, otvoriti . . .* Korijeni 99.

1. tvōrac, tvōrca, m. (*voc. tvōrce*) — **1**) *Schöpfer, creator*. Rj. *koji tvori, stvaru (Bog)*. *vidi* stvoritelj. — Većma poštovaše i poslužiše tvar nego tvorca. Rim. 1, 25. Jer je tvorca svemu, ime mu je Gospod nad vojskama. Jer. 10, 16. *Tvorče svega*, pomiluj i ne odrini djela ruku svojih. DP. 360. — **2**) *čovjek koji tvori što, čini*. — Budite pak tvorcij riječi, a ne samo slušači . . . koji ne bude zaboravni slušač, nego tvorca djela, onaj će biti blažen u djelu svojem. Jak. 1, 23. 25. Ako zakon osugnjuješ, nijesi tvorca zakona, nego sudija. 4, 11. *isp.* djelatelj.

2. tvōrac, tvōrca, m. *vidi* tvor 2. Rj.

tvōrački, *adj. što pripada tvōrcu; schöpferisch*. — Kolika je još tvōračka moć u ovoga naroda. Jurm. 48. Drugi pisci istavljahu tvōračku moć njegovoga duha. Zlos. 60.

tvōran, tvōrna, *adj. actualis. vox Gram.* Stulli. u gram. n. p. tvorni glagol.

tvōrba, f. *actus, actio, opera, operatio*. Gundulić: Ne bi ošla tvorbe hude za utvrditi se vik carica. Stulli. *vidi* djelo.

tvōrēnje, n. Rj. *verb. od tvoriti*. — **1**) *radnja kojom Bog tvori, stvaru što* (das Schaffen, creatio. Rj.). *vidi* stvaranje. — **2**) *radnja kojom tko tvori, čini što*. *vidi* činjenje 1.

tvōrilo, n. — **1**) *die Einfassung des Käselabs, ambitus (casi e cortice tiliac)*. Obično je da stanarica čobanima usiri po sirac uz Petrove poste, pa ga metne u tvorilo te stoji do Petrova dne. *Tvorilo* načine čobani od lipove kore: ogule koru (s dva ili tri prsta široku) s lipića, pa saviju i svežu te načine onoliki kolut koliki će sirac biti. Rj. — **2**) *forma metallis infundendis*. Stulli. tvorilo je uopće kao sud u koji se lijeva nešto žitko (kao n. p. metali) i u čemu ostaje dok se utvrdi, te dobije oblik prema samom sudu. *vidi* kalup 1. riječi s takim nast. kod bućkalo.

tvōriti, tvōrim, v. *impf.* Rj. v. *pf. slož.* o-tvōriti, po-, pre-, pri-, raz-, sa-, s-, u-(se), za-; (s promjenom glasa o na a:) po-s-tvarati. v. *impf. slož.* d-tvorati, po-, pri-, za-; (s promjenom glasa o na a:) pre-tvōrati, raz-, s-, u-, (se). — **1**) *schaffen, creo*. Rj. *vidi* stvarati. — **2**) *schaffen, thun, facio*. Rj. *vidi* činiti 1. — Žene su da zборе a ljudi da tvore. (Žene samo govore, a ljudi mogu tvoriti). Posl. 80. Jedno misli, drugo govori, a treće tvori. (Kaže se za dvočlana čoeaka). 113. Usta su da zборе a ruke da tvore. 336. Dobar izgled dobru dcorbu tvori. DPosl. 17. Sve dakle što vam reku da držite, držite i tvorite; ali što oni čine, ne činite. Mat. 23, 3. Pred Bogom nijesu pravedni oni koji slušaju zakon, nego će se

oni opravdati koji ga tvore. Rim. 2, 13. Spomenuću njegova djela koja tvori ružeći nas zlijem riječima. Jov. III. 10. Biće nam pravda, ako uzdržimo i ustvorimo sve zapovijesti ove. Mojs. V. 6, 25. Gospod tvori pravdu i sud svima kojima se krivo čini. Ps. 103, 6.

tvōrnica, f. *vidi* fabrika. načinili riječ književnici, može se reći, dobro. *isp.* pušnica. prema pušiti se. *isp.* Fabrik, tvornica. Šulek. zgrada gdje se tvori n. p. duhan, papir, koža, itd. tvornica duhanska, papirna, kožna, itd.

tvōrov, *adj. des Ittisses, mustelae putorii* L. Rj. što pripada tvoru 1. — za nast. *isp.* kod alatov.

tvrd, tvrdā (tvrdī, comp. tvrgjī). — **1**) *hart, durus*. Rj. *suprotno* mek, mekan. — Oskoruša deriguša (rekao Ciganin kad je pripovijedao kako je htio da izjede tvrdu oskorušu). Rj. 116b. *Tvrdo* kao kamen. Posl. 313. Što je tvrgje od gvozdja? pa ga opet tvrgja izije. 156. Neka tvrde riječi umekšava. Nov. 1817, 536. Mjera kako tvrdih tako i žitkih stvari. 1817, 781. Kad u kakvoj riječi dogje koje od ovijeh mekših slova pred tvrgje, onda se ono mekše pretvori u drugo tvrgje od njega. Rj. XXX. Znao sam da si ti tvrd čovjek. Mat. 25, 24 (*durus; ein harter Mann*). Jer znam nepokornost tvoju i tvrdi vrat tvoj. Mojs. V. 31, 27 (*isp.* tvrdovrat). On bijaše tvrda srca i opak. Sam. I. 25, 3 (*durus; hart*). *isp. supst.* tvrdina, tvrgja 1c. — **2**) n. p. grad, konac, fest, firmos. Rj. kao jak, siguran, stalan, stanovan, stanovit, pouzdan, valjan. *suprotno* slab. — Mora bora! ne prelazi prek' ovoga bjela dvora, e su na njem tvrdi ključ. Rj. 367b. *Tvrde* petlje; slabe petlje. Rj. 496b. Malo je prave mjere i tvrde vjere (već). Posl. 175. *Tvrda* vreću prohu drži. 312. *Tvrda* muka kad dogje na čoeaka, valja da trpi dok skaplje. 312. *To ti je (tvrd)* ili pouzdano) kao u šupljim njedrima. 319. Jeste vjera tvrgja od kamena. Npj. 3, 139. Pa spadaše u bogaze tvrde. 3, 459. Imaš, pobro, tvrde jamce za se? 4, 199. Pogradili meterize tvrde. 4, 338. Da budemo tvrdi prijatelji. HNpj. 1, 310. Kuća ima dobrih i tvrdih. Danica 2, 100. Da bi taj ugovor tvrgji ostao, uredi se, da se . . . 3, 136. Srbi u zemlji sami da sude i da upravljaju; i da bi im to tvrgje i pouzdanije bilo, da im se dopusti, da . . . 5, 30. *Tvrda* ti je vojvodina zasjeda. Kov. 84. On siromah misli, da je Srpska crkva tako tvrda, kao što je on vješt u njezinu i u Srpskom jeziku. Rj. XIII. Da obećanje tvrdo ostane svemu sjemenu. Rim. 4, 16. Bog pusti tvrd san na Adama. Mojs. I. 2, 21. *Vidite* kakva su mjesta u kojima žive, je li pod šatorima ili u tvrdim gradovima. IV. 13, 20. Kad čuje otac za savjet njezin (kćeri svoje), pa joj ništa ne reče, onda da su tvrdi svi zarjeli njezini, i sve čim je vezala dušu svoju da je tvrdo. 30, 5. Bijaše od starine običaj o otkupljivanju i promjenjivanju, da bi svaka stvar bila tvrda, da jedan izuje obuću svoju i dade drugomu, i to bijaše svjedodžba u Izraelju. Rut 4, 7. David se bavljase u pustinji po tvrdijem mjestima. Sam. I. 23, 14 (*in locis firmissimis; in sehr festen Orten*). Jer će Gospod za cijelo načiniti tvrdu kuću gospodaru mojemu. 25, 28. Rod koji ne bješe tvrd srcem svojim, niti vjeran Bogu duhom svojim. Ps. 78, 8. Srce njihovo ne bješe njemu (Bogu) vjerno, i ne bijahu tvrdi u zavjetu njegovu. 78, 37 (*fideles; treu*). Ja mećem u Sionu temelj tvrd. Is. 28, 16. — **3**) tvrd od zime, *der die Kälte ertragen kann*. Rj. koji zimu može podnositi. *suprotno* zimogrižljiv, zimogozan, zimomorān, slab od zime. Rj. 210a. — Žena je (tvrda od smrti) kao mačka (jer se govori da je mačku vrlo teško ubiti). Posl. 79. *Tvrd* od zime kao pas. 313. — **4**) (u Dubr.) n. p. jelo, juha, dicht, densus, cf. gust. Rj. *vidi* i čest. — moć biti da amo ide ovaj primjer: Pa ti uzmi vojske ponajviše, pa se spusti pokraj vode Drine, tvrde straže pokraj vode

vrzi, da ne može tica prolećeti, a kamo li tatar pokazati. Npj. 4, 264. — 5) knickerisch, karg, parcus. Rj. *vidi* skup 1. srebroljubiv, dem. pritvrd. *suprotno* izdašan, podašan, podatljiv. — Bogati Gavan da je pored svega prevelikoga bogastva bio vrlo tvrd i nemilostiv. Rj. 81a. Ne bi dao ni Bogu tamjana. (Tako je tvrd). Posl. 193. U tvrda oca kradljiva gjeća. 337.

tvrdac, tvrca, m. der Knicker, parcus, cf. tvrdica. Rj. *tvrd čovjek. vidi* i skupac, srebroljubac, škrtavac; cicija, cipija, cjeplidaka 2, džimrija. isp. gagrica 2.

tvrdica, f. der Knicker, parcus. Rj. i muškoga je roda. *tvrdac. vidi* tvrdac, i syn. *ondje. isp.* stvrđnuti se. — Dok ne steče, mal' ne crče, a kad steče, a on crče. (Kad umre kakav bogat tvrdica). Posl. 66. Niti će se tvrdica nazivati izdašnjem. Is. 32, 5.

tvrdičin, adj. što pripada tvrdici: Sprave tvrdičine zle su. Is. 32, 7.

tvrdija, f. (u Už. nah.) Art Birnen, piri genus, cf. tvrdokorka 1. Rj. nekaka kruška tvrde kore. — riječi s takim nast. belija (bjelija), poganija.

tvrdina, f. die Härte, durities: daje malo one tvrdine. Rj. osobina onoga što je tvrdo, n. p. kamen. (u primjeru biće što god tvrdo?).

Tvrđislav, m. ime muško: Od Uglješe ostaše trina: Jovan, Tvrđislav i Stefan. DM. 84. hyp., Tvrdoje, Tvrtko. — Tvrđi-slav. imena tako slož. kod Bogosav.

tvrditi, tvrdim, v. impf. Rj. v. pf. slož. po-tvrditi, pri-, u-; v. impf. slož. po-tvrgjivati, pri-, u-. — 1) hart, fest machen, befestigen, firmo: Dobro tvrdi Klobučkoga grada. Rj. isp. utvrgjivati. — Tvrđi skele, (i) pazi sebe. Posl. 313. Pa je za se tvrdi na doratu. Rp. Tvrđi stope moje u riječi svojoj (Gospode!), i ne daj nikakome bezakonju da oblada mnogom. Ps. 119, 133. sa se, pass.: Kobasica, 2) od vašina nastavljeni snopići kad se brijeg tvrdi da odbija vodu. Rj. 280a. — 2) (po jugozap. kraj.) behaupten, ajo, affirmo, cf. dokazivati. Rj. govori ti da je što tako i tako. *suprotno* nijekati. — Docije je sa svijem pristao na nju (na diobu slovenskih jezika) tvrdeći da se negdašnji zajednički jezik slovenski najprije razdijelio na dva dijela. Rad 1, 107. Ko može tvrditi da su riječi »stado«, »čopor« ... pridjevi. Vid. d. 1861, 8.

tvrdnuti, tvrdnēm, v. impf. postajati tvrd. v. pf. slož. ð-tvrdnuti, s-tvrdnuti se. — Značenje (korijenu) prelazi u silnu biti, jačati, tvrdnuti. Korijeni 110.

tvrdno, adv. prema adj. tvrd 2. — Pa se Ajke tvrdo zafalio. Rj. 200a. U sobi jedan čovek... tako je tvrdo okovat bio, da se nije mogao nikako micati. Npr. 195. Ko terge veže, lakše održuje. Posl. 156. O moj dragi opazi se tvrdo, da ti ruža kroz pas ne propadne. Npj. 1, 462. Osedla ga, što se tvrgje može, pa zauzda gjemom od čelika. 4, 324. Civutin ostane tvrdo pri svome. Danica 4, 40. Da se ni sami ovi Turci ne drže tvrdo ugovora. Miloš 140. Budući da se on tvrdo izgovarao, da o tom ne zna ništa, tako ga puste. 187. Nijesu pravila u ovome držali tako tvrdo kao stari Grci. Pis. 29. Za to žive oni u društvu, ali ne baš tvrdo skopčanom. Priprava 135. Da su protivnici njihovi tvrdo naštimali Kara-Gjorgijija ograničiti. Sovj. 50. Tvrdo nam se zarekao onaj čovjek. Mojs. I. 43, 3. Ako li rob reče tvrdo: ljubim gospodara svojega, ne ću da idem da budem slobodan; onda... II. 21, 5. Tvrdo zasvjedočavah ocima vašim... jednako govoreći: slušajte glas moj. Jer. 11, 7. Nego ja sam bio tvrdo urjeren, da je... DP. 371.

tvrdōca, f. der Geiz, avaritia, cf. tvrgja 2. Rj. osobina onoga koji je tvrd (5), skup, koji tvrduje. *vidi* i skupost, srebroljublje. — riječi s takvim nast. kod bistroća.

tvrdōglav, adj. starrköpfig, hartnäckig, pertinax, cf. jogunast. Rj. tvrdo-glav, koji je tvrde glave. *vidi* i tvrdovrat, jednom. isp. zloglav. — Jednومac, čovjek tvrdoglav, koji sve radi po svojem umu. Rj. 251a.

Da ne ćete prokleti ni moju (ortografiju), nego još da ćete kazati, da i njom tvrdoglavi spisatelji mogu knjige štampati. Pis. 8. adv. Ne dižite u vis roga svojega, ne govorite tvrdoglavo. Ps. 75, 5. riječi tako slož. kod bućoglav.

tvrdōglāvstvo, n. die Hartnäckigkeit, pertinacia. Rj. stanje onoga koji je tvrdoglav. — Prikor za tvrdoglavstvom dohodi. DPosl. 102 (prikor zap. mjesto prijekor).

Tvrđoje, n. ime muško. Rad 26, 56. hyp. od Tvrđislav. *vidi* i Tvrtko. — takva hyp. kod Blagoje.

tvrdōkljun, adj. cujus rostrum est durum. Stulli. tvrdo-kljun, u čega je tvrd kljun. isp. žutokljun.

tvrdōkōran, tvrdōkōrna, adj. durae corticis. Stulli. u čega je tvrda kora, n. p. kruška. u Hrv. govori se i u prenesenom smislu, u značenju tvrdoglav, tvrdovrat.

tvrdōkōrka, f. Rj. tvrdo-korka, u koje je tvrda kora. — 1) kruška. Rj. *vidi* tvrdija. — 2) bundeva, Art Kürbiss, cucurbitacea genus. Rj. *suprotno* mekokorka.

tvrdōkožan, tvrdōkožna, adj. duram pellem habens. Stulli. tvrdo-kožan, u čega je tvrda koža.

tvrdōsan, tvrdōsana (u Risnu), adj. koji tvrdo spava, einen festen Schlaf habend, qui arte et graviter dormit. Rj. tvrdo-san, tvrda sna.

tvrdōstjen, adj. tvrdo-stjen, u čega su tvrde stijene. — Tvrđostjene kotar iste megjaše. DPosl. 138.

Tvrđoš, Tvrđōša, m. — 1) pust veliki manastir kod Trebinja na Trebišnici. — 2) planina u Bjelopavličima. Rj. — imena s takim nast. kod Bjeloš.

tvrdōusan, tvrdōusna, adj. tvrdo-usan, u koga su tvrda usta. *vidi* tvrdoust. — Tobolac tvrdousan nije vrugodušan. DPosl. 136. upravo tvrdo-ustan, pa prema drugim padežima (tvrdousna, tvrdousnu, i t. d.) bez t: tvrdousan. (isp. milosan prema milostan).

tvrdōust, adj. t. j. konj, hartmäulig, duri oris. Rj. tvrdo-ust, u koga su tvrda usta. *vidi* tvrdousan. *suprotno* mekoust. — Konju tvrdoustu tvrdo žvalo (po-trebno je). DPosl. 49.

tvrdōvānje, n. das Knickern, illiberalitas. Rj. verb. od tvrdovati, koje *vidi*.

tvrdōvati, tvrdūjem, v. impf. knickern, illiberaliter esse: što tvrdūješ kod tolikog blaga? Rj. biti tvrd (5), tvrdac, tvrdica. *vidi* cincariti, cjeplidlačiti 2, dramoseriti, skomračiti. — Jedan prospa, i sve više ima; a drugi tvrduje suviše, i sve je siromašniji. Prič. 11, 24.

tvrdōvrat, adj. tvrdo-vrat, koji je tvrda vrata. *vidi* tvrdoglav, i syn. *ondje. isp. riječi* tako slož. golovrat, krvovrat. — Ne ću sam ići s tobom za to što si narod tvrdovrat. Mojs. II. 33, 3. Ne budite dakle tvrdovrati kao oci vaši. Dnev. II. 30, 8.

tvrgja, f. — 1 a) die Festigkeit, firmitas. Rj. djelo kojim se što potvrdi, učini da bude tvrgje, pouzdanije, stalnije, jače; sigurnije; die Garantie, Bürgschaft, Gewährleistung. isp. garantija, jamstvo, jemstvo. — Ostane mu ih (dva novca) dužan, i kao za bolju tvrgju da će mu ih za celo vratiti, pobrate se. Npr. 169. Srbi u zemlji sami da sude i da upravljaju, i još za pouzdanu tvrgju da im se dadu gradovi. Miloš 4. Za tvrgju i postojanstvo ovoga mira pisao je Rušić-paša, da će biti jemac Napoleon. 26. Ali su znali, da je sva tvrgja i dugovečnost ovoga mira u Ali-paši i u Milošu. 139. Indžilat, pismo, koje se, bolje terge radi, načini na sudu. Npj. 1 4, 351. Crkva Boga živoga, stup i tvrgja istine. Tim. I. 3, 15. Pisa carica Jestira i Mardohej svakom tvrgjom potvrgjujući knjigu za Furim drugi put. Jest. 9, 29. Blago onome koji je milostiv i daje u zajam! On će dati tvrgju riječima svojim na sudu. Ps. 112, 5. — b) isp. tvrgjava. — Ulogore vojsku (bez šanca i bez i kake tvrgje) po jednom brdu. Danica 3, 203. Hvalite Boga u svetinji njegovoj, hvalite ga na tvrgji slave njegove. Ps. 150, 1 (in der Veste seiner Kraft). — c) isp. tvrdina. — Mojsije je vama dopustio po

tergji vašega srca puštati svoje žene. Mat. 19, 8 (*ad duritiam cordis vestri; eurer Herzenshärtigkeit wegen*). Gospode! . . . ne gledaj na tergju naroda ovoga, na nevaljalstvo njegovo i na grijehje njegove. Mojs. V. 9, 27 (*duritiam populi, Halsstarrigkeit*). — 2) *der Geiz, avaritia, cf. tvrdoća*. Rj. osobina onoga koji je *terd* (5), skup, koji *terduje*. vidi i skupost, srebro-ljublje. — Dramoser, 1) ovako (u Srbiji) seljaci zovu trgovce varošane (koji od *tergje* na dramove sve čine). Rj. 138a.

tvrjava, f. (u Hrv.) *Festung, locus munitus, cf. grad* 1. Rj. *terd grad, terdo mjesto*. isp. *tvrnja* 1b. dem. *tvrjavica*. — riječi s takim nast. kod država.

tvrjavica, f. dem. od *tvrjava*. isp. *forteca*. — Omučić, selo i razvaline od *terjavice* u Crnoj Gori kod Nikšića. Rj.³ XLIIa.

tvrgjēnje, n. Rj. verb. od *tvrditi*. — 1) *radnja* kojom tko *terdi* n. p. *grad* (das Härten, Festmachen, firmatio. Rj.). — 2) *radnja* kojom tko *terdi* što, *dokazuje, govori* da je *tako i tako* (das Behaupten, affirmatio. Rj.). suprotno *nijekanje*.

Tvrtko, m. hyp. od *Tvrdislav*. vidi i *Tvrdoje*. — Godine 1405 kazaše Dubrovčani *Tertku Tvrtkoviću* da im je dano cijelo primorje. DM. 206. Ban *Tertko* pisa Dubrovčanima da mu pošlju 500 perpera za Ston. 211. *Tertko*. Rad 26, 54. za akc. isp. *Rätko* (prema Rädslav).

tvrtko, m. čovjek *terd* (1 i 3), koji je *utvrdno* pa mu n. p. *zdravlju* ne može *lako* što *nauditi*; *cin abgehärteter Mann, duratus*. suprotno *mekuša* 2. — *Tortku* veli *mekuša*: udri u bubanj, cora je. DPosl. 138.

U.

u, Rj. *praepos. dolazi i slož. udno, ukraj, usred, uvrh*.

A. (sa gen.) *bei, apud*. Rj. (u star. slov. UV). S ovijem prijedlogom riječ u drugom padežu pokazuje, da ono što sama znači — 1) *ima što god, pokazuje imanje*: *U Boga* je svašta dosta; ima u *njega*. Rj. Brate, poznajem u tebe maramu što sam je svojom rukom vezla. Npr. 28. *U toga cara* bile su uši kozje. 150. *U koga* je pogača u *toga* i nož (pa dijeli kako hoće). Posl. 332. *U moga* su draga oči plave. Npj. 1, 314. Onaka je vjera u *junaka*. 1, 389. *U vas* je i kosa na glavi izbrojena. Luk. 12, 7. Kad u čovjeka ili u žene budu bubuljice, sveštenik neka vidi. Mojs. III. 13, 38. — 2) *mjesto* — a) na pitanje *gdje?* (a znači od prilike što i prijedlog *kod*): Bio sam u *Jovana* na piću. Rj. Ondje zanoći u *jednoga pustinika*. Npr. 19. *U dobra gospodara* gosti razblugjeni. Posl. 327. Kavade sam u *majke* razdrila. Npj. 1, 390. Niti zabadava hljeb jedosmo u *koga*. Sol. II. 3, 8. — b) kadšto (osobito po jugozap. krajevima) pokazuje i *mjesto* na pitanje *kuda* (kamo)? (a znači od prilike što i prijedlog *k, ka*): Otišao u *sebe*, t. j. doma. Rj. 674a. Po tom zahvati u sud vode i pogje hitro u *onoga kralja* što mu bješe ščer gubava. Npr. 86. Pušti zmaje gjevojčicu, da u *majke* svoje pogje. Npj. 1, 190. Dogjose mi tri delije baš u *mene krčmarice*. Kov. 89. — 3) uz glagole *iskati, izmoliti, izvarati, kupiti, kupovati, naći, odmoliti, tražiti, ukrasti, zaprositi, željeti, žudjeti, i t. d.* — *Ište u mene*. Rj. *Izvarao u njega* deset groša. Rj. 219a. Kum u *kuma ukrao* breme slame. Rj. 314b. *Traži u Ciganku* kiseļa mlijeka. Posl. 320. *U vesilje* svile *kupovati*. 326. Što sam junak u *Boga* želio, to sam danas jedva dočekao. Npj. 2, 234. *Zaprosiću u cara* gjevojku. 2, 387. *U cara* ga vezir *odmolio* i caru ga blagom premjerio. 2, 609. AP ne mogu medovine *naći* do u *neke krčmarice* *Mare*. 3, 39. Da svu familiju *izmoli* u *drava* Austrijskoga. Žitije 11.

B. Prijedlog *u* s akus. i lokat. u star. slov. UV, koje u nas i sada gdje gdje glasi: *va*, ili kako je glasa **V** nestalo u našem jeziku, te ostalo samo *v*, od njega je opet postalo: *u*. Korijeni 8.

I. sa akus. S ovijem prijedlogom riječ u četvrtom padežu pokazuje — 1) *mjesto* na pitanje *kuda* (kamo)? (protivno prijedlogu *iz*): Otišao u *crkvu*; otišao u *Beč*. Rj. Nagje u polju *jednoga čoeka* gje je upregao u *ralicu dva vola*. Npr. 3. Sutradan otide sluga u *drva*. 43. Da nijesam patila, ne bih se u *svijedu* spratila. Posl. 53. Iz tvojih usta u *Božje uši*. 100. Jednom nogom stao u *grob*. 113. Leti u oči kao *zolja*. 168. Metnuti kome crva u *glavu*. 178. *U grožnje* me postaviše. Npj. 1, 510. Mislim *gjoga* konja umoriti i u

gosti, gjeco, odlaziti, u tazine u bila Kruševca. 2, 262. Nek ti i on u *svatone* dogje. 2, 580. Sa šta, brate, ode u *hajduke*? 3, 1. To se čudo dalek' čulo, do u *Carigrad*. Herc. 266. Hajdemo u *vlat* (t. j. da kupimo vlačje po strnjici). Idemo u *ribe* (t. j. da ih hvatamo). Otišao u *soldate*. Daničić, Sint. 535. — 2) pokazuje *upravljanje*: Niko mi nije do sad ulagao u *život*. Rj. 778b. Udari se rukama u *prsi*. Npr. 27. Ili se u što upoznaješ? 28. *U nj* se smrtno zaljubi. 117. Gledi kao tele u *šarena vrata*. Posl. 42. Darnuo mu u *zjenicu*. 54. Kovati koga u *svijezde*. (Hvaliti ga). 135. *U srebro* ti se okovala! (Reče se onome ko mudru riječ progovori). 336. Ruke šire, u *lice* se ljube. Npj. 2, 40. Dobar doru na kolače skače, u *prijeko* dvanaest aršina, u *dužinu* dvadest i četiri, u *visinu* tri koplja junačka. 2, 384. Jer ćete govoriti u *vjetar*. Kor. I. 14, 9. — 3) pokazuje kao *oslanjanje ili opiranje*: Hajde da se okladimo . . . I tako se okladise u *stotinu zlatnijeh cekina*. Npr. 85. Ko se u kolo hvata, u *noge* se uzda. Posl. 156. A ja idem na boj na Kosovo u *presveto ime Isusovo*. Npj. 2, 303. Stara majko, ne nadaj se u *me*. 3, 349. Učini to u *moj odgovor*. Pis. 46. Nijesmo li u *ime tvoje* prorokovali. Mat. 7, 22. Svjedočeći vjeru u *Gospoda našega*. Djel. Ap. 20, 21. — 4) pokazuje *način* na pitanje *kako*: *Bosonog, u jednu* nogu obuven a u *drugu* bos. Rj. 38a. Ima zrela *grožnja* u *velike*; rade ljudi u *velike*. Rj. 57a. A. Ima li i sad *grožnja*? B. Ima, sad u *najveći* *jek*. Rj. 252b. Krnjača, kukuruzan hljeb u *kiselo*. Rj. 305a. Pogača i priganica nijesu u *keas*, nego u *priješno*. Rj. 497b. Ide u *raskorak*. Rj. 638b. Raša, kao rijetko sukno u *četiri nita*. Rj. 645a. *U jednu ruku* ima pravo. Rj. 656b. Trgovaše jedan čovjek u *magarad*. Rj. 763a. Hvatati se u *štap*. Rj. 845b. Tri konja stadoše u *svu vrisku* drijeti se. Npr. 97. Znam ja u *koju* hramljem. Posl. 93. On je prosi, a brat sestre ne da, sestra bratu i u *silu* pošla. Npj. 1, 537. *U obraz* je sjetno neveselo, mrke brke nisko objesio. . . . Ja sam s šuram' bio u *lijepo*. 2, 267. Je l' ti u *čud* moja Angja seka? 3, 206. Al' ti nije u *volju* večera. 3, 488. Koji se za jedan čas mogu u *prste* izbrojiti. Pis. 62. *Va istinu* i ti si od njih. Mat. 26, 73. — 5) pokazuje *namjenjivanje*: Uzeli mu sve u *begluk*. Rj. 19b. Prodado u *bescenje*. Rj. 23b. Štogod stekli, sve Turcima u *bijedu* dali. Rj. 349a. Gladnu svatu i divljake u *slast* idu. Posl. 42. *U zajam* do vijeka (n. p. kad se što da u *zajam* onome za koga se sumnja da će vratiti). 329. Ko vince pije u *slavu Božu*. Npj. 1, 77. *U zdravlje* domaćinovo. 1, 78. I onoga, koga Bog mi u *sreću* dadne. 1, 426. I daću ti Sremsku banovinu u *državu* za života tvoga. 2,

258. Pa ga (spahiluk) nekakom Turčinu dali u *zalogu*. Danica 2, 80. Dušu svoju u *otkup* da za mnoge. Mat. 20, 28. Svi ovi metnuše u *prilog* Bogu od suviška svojega. Luk. 21, 4. Šljepota Izrailju pade u *dijel*. Rim. 11, 25. — 6) pokazuje *sastavljanje, rastavljanje i pretvaranje*: Sve te svijecje sastavi u jednu rukovet. Rj. 173b. Dizati se kvrge, t. j. čovjeka u *krgu* vezana preko sebe premetati. Rj. 268a. Sijeno se najprije po njivi pokupi u *naviljke*. Rj. 380a. Ono su na mjestu prodavali i činili u *novce*. Rj. 396a. Trakanac, suh šaran isječen u *kuiše*. Rj. 745b. Konji se u *ljude* provrgoše. Npr. 98. Ako ovo sve danas ne opredeš i u *kokošku* ne smotaš, ubiću te. 125. Pa savija cvjече u *kitice*. Npj. 1, 40. Ja ću s' stvoriti u *bela leptira*. 1, 354. Ljudi se opet stanu kupiti u *čete*. Danica 3, 200. Knezovi se u *tri reda* mogu razdeliti. Miloš 188. — 7) pokazuje *vrijeme kad što biva*: U nedjelju, am *Sonntag, die solis*. U tri dana, *binnen drei Tagen, intra tres dies*. — um, —: doći u dva sahatu, um *zwei Uhr, secunda hora*. Rj. U *taj čas* doletit devet zlatnih paunica... Kad bude opet u *veče*... Npr. 15. I u *taj je mah* nestane... dok u *jedan put* izigju dve stare oklepane vešti. 73. 74. »Pobratime pogiboh!« U *to doleće* mu pobratim govoreći: »Evo me, šta je?« 96 (vidi taj II 6). Da će je u *taj i u taj dan* zaklati. 126. U *jutro* u *prosvitanje* ustanu sluga. 131. Ko u *ljeto* ne radi, u *zim*u gladuje. Posl. 158. Ko u *mladost* stenje, u *starost* sjede. 158. Prispio si kao Stojan u *posljednje*. (Kad se ko pridocni). 262. U *koje si doba?* (Zapitaju onoga koji što radi). 332. U *nestašicu* ljudi i Staniša sudi. 334. Da me u *vek* srce boli. Npj. 1, 339. I pod jelu piju vino hladno, u *vino* ih sanak prevario. 2, 49. Hrani majka dva nejaka sina, u *zlo doba* u *gladne godine*. 2, 75. Ta u *prvo vreme* jeste bilo. 2, 156. Ne znate kad će doći... u *veče*, ili u *po noći* ili u *pijelle* ili u *jutru*. Mat. 13, 35. Šest je dana u *koje* treba raditi. Luk. 13, 14. U *ovu noć* stade preda me angelo. Djel. Ap. 27, 23. U *prvi naj odgovor* niko ne osta sa mnom. Tim. II. 4, 16. Evo dan... radujmo se i veselimo se u *nj*. Ps. 118, 24. Svetite subotu ne radeći u *nju* nikakoga posla. Jer. 17, 24.

II. sa lokat. S ovijem prijedlogom riječ u sedmom padežu pokazuje — 1) *mjesto gdje što biva ili radnju ili stvar ili stanje oko kojega što biva*: Bio sam u *crkvi*; sjedi u *Beču*. Rj. Badlje, nekaka bolest u *očima*. Rj. 11b. On je to učinio u *neznanj*; leži u *neznanj*. Rj. 415b. Uzeblo voće u *cvijetu*. Rj. 809a. »U *ribe kurvo!*« »Ja sam bila u *ribama*. Npr. 24. Ko ti je u *kući?* 31. Sad se otac nagje u *nevolji*. 60. Bog im da te steku u *sačemu*: u *govedima*, u *konjma*, u *ovcima* i u *svemu drugome*. 71. Bolje je poštenje u *siromaštvu* nego bogatstvo bez poštenja. Posl. 25. Ni u *tikvi* suda, ni u *Vlahu* druga. 224. Tako mi krsta u *kom sam kršten!* 302. U *snu* se ne snilo! 335. Da ljude nalaze u *junačkome zdravlju* i u *veselju*. Npj. 1, 81. Je l' ovo i ggje u *sv'jetu* bilo. 1, 217. Dvoje milih u *milosti* raslo. 1, 252. Od onda me svaka sreća srela, i u *putu*, i u *trgovanju*. 1, 463. Muči, šcerce, u *jadu* kukala! 1, 466. A u *licu* b'jela i rumena. 1, 548. U *piću* su teške pijanice, a u *kavzi* ljate kavgađžije. 2, 133. Zatekoše cara u *životu*. 2, 187. Istom oni u *besjedi* bjehu. 2, 220. Nit' joj druge u *Erdelju* ima u *ljepoti* niti u *dobroti*. 3, 500. U *tim vojvodama* bude i Miloš. Miloš 47. Što u *mraku* re-koste, čuće se na vidjelu. Luk. 12, 3. Kolike znake i čudesa učini Bog u *neznašćima*. Djel. Ap. 15, 12. — 2) pokazuje (ali rijetko) *vrijeme kad što biva*: Danas jeste nedjelja, u *njoj s'* ništa ne delja. Npj. 1, 135. Da vam bude u *pomoći* i u *danu* i u *noći*. 1, 141. U *jutru* je svaka voda bistra studena. 1, 293 (Samo je *jutro* ovako najobičnije. Sint. 642). U *tom stize* Kraljeviću Marko. 2, 428 (vidi taj II 7). Nijesi poznao vremena u *kajemu* si pohogjen. Luk. 19, 44. Juče u

sedmom sahatu pusti ga groznica. Jov. 4, 52. — *isp.* Sint. 309—318; 530—549; 635—643.

u, *interj.* *vidi* uh. Rj.

uabati, bām, *vidi* uhabati. Rj.

uabonositi se, sī se, v. r. *pf.* drvo u vodi, *im Wasser nur noch dauerhafter werden, humore firmari*. Rj. u-abonositi se, *otvrdnuti* kao kamen. *glagol se drukčije ne nalazi*. — Abonos, drvo što u vodi otvrdne (*uabonosi se*) kao kamen. Rj. 1a.

urāciti, urācīm, *vidi* uharaciti. Rj.

Ūb, Ūba, m. Rj. *voda i varoš u Valjevskoj nahiji*.

ūba, *adv. einzeln, hie und da, kaum, vix*: A. Ima li jabuka na jabukama? B. Nema, *uba* gdjejoja. Rj. *jedva*; *gdješto, štogogj.* *vidi* preuba. — bāh (udariti u bah); ovamo može biti da ide izgubivši u nas h: ūba (non nihil), *preuba*. Korijeni 149.

ubāciti, ūbācīm, v. *pf.* ubacivati, ubācujēm, v. *impf. hineinwerfen, injicio*. Rj. u-baciti, u-bacivati, baciti, bacati što u što. *vidi* uturiti, uturati 1. — I tu njega Turci ufatiše, u lagju ga bjehu ubācili. Npj. 4, 126 (*ubaciti po Crnogor. govoru mj. ubaciti*).

ubacivānje, n. *das Hineinwerfen, injectio*. Rj. *verb. od* ubacivati. *radnja* kojom tko ubacuje što u što.

ubah, u-bah, iz-ubaha, izubaha (*iznenada*) koje *vidi*. *isp.* i bah.

ubajātiti se, tīm se, v. r. *pf.* *verliegen, situ corrumpi, redolere situm*. Rj. u-bajātiti se, *postati bajato, kvarno od duga stajanja. glagol se drukčije ne nahodi*.

ūbao, ūbla, m. (u C. G.) jama kao bunar, iz koje se vadi voda čaprom: Na *uble* je Čevske počino. Rj. (*pl.* ūbli, ūbālā. Rj. 764a). *isp.* stublina 1. — Studenac i ubao, gdje se voda skuplja, biće čist. Mojs. III. 11, 36.

ūbariti, rīm, v. *pf.* u djetinjoj pjesmi: Pis, mačka preko bare, de si nogu ubarila. Rj. u-bariti, u bari umrljati. *drukčije se glagol ne nalazi*.

ūbav, *adj.* (rijetko se govori, nego se čuje u pjesmama) *vidi* lijep: Na *ubavu* na polju Kosovu. Rj. *vidi* hubav. — Pruži, brato, desnom rukom, pred *ubavom* svojom *dušom*, jedan mali darak. Npj. 1, 145. Treći dukat svake gjakonije i *ubave* one jasne *sveće*. 2, 97. A carica čedo prihvatila u *svilenu ubavu kecelju*. 2, 157. A *ubavo* na Kosovu *telo*, ni ga jedu orli ni gavrani. 2, 324. Bogom brate, Kraljeviću Marko!... *po ubavu zakonu vašemu!* 2, 361. Marko služi vino sveštenikom i *ubavoj gospodi* hrišćanskoj. 2, 433.

Ūbavac, Ūbāvca, m. Rj. *vidi* Hubavac. *izvor između Remete i Krušedola u Srijemu*.

ubāvica, f. *cf.* zlatoje. Rj. *vidi* hubavica. — Nova mlada nadjene nova imena; tako n. p. zove... *djevojke ubavicom, ljepoticom, sekom*... Rj. 211a.

ubavijēstiti, ubāvijestīm, *vidi* obavijestiti. Rj. *ob-a-vijestiti* (a je umetnuto između prijedloga ob i v; govori se i izbacivši b:) *obavijestiti, ubavijestiti*. Korijeni 209. *vidi* i orazumiti. *ubavijestiti koga, učiniti da zna, razumije što. za impf. isp.* obavješćivati.

ubāzđjeti se, ubāžgjeti se, ubāzđim se, v. r. *pf.* *vidi* usmrdjeti se. Rj. u-bazđjeti se, u-bažgjeti se. v. *impf.* *prosti* bazđjeti, bažgjeti (smrdjeti).

ubevātiti se, ubevūtīm se, v. r. *pf.* (u Zemenu) obeznaniti se, n. p. u bolesti, *in Ohnmacht fallen, deficio. cf.* bevut. Rj. u-bevutiti se, *doći u bevut. glagol se drukčije ne nalazi. vid*i i obeznaniti se, obnesvjesnuti, onesvjesnuti, pasti u nesvijest.

ubēzeknuti se, nēm se, v. r. *pf.* *vidi* prepasti se. Rj. *isp.* zabezeknuti se. *vidi* i poplašiti se, uplašiti se. — Mladić, koji je mislio da mnogo traži... *ubezeknu se*, čuvši šta misli o reformama sedi naučnik, čuveni vladika. Megj. 121.

ubīca, m. *sačeto od* ubjca, koje *vidi* (*isp.* ubijstvo,

ubistvo). *vidi* ubilac, ubivalac. — Mač je naoštren i uglagljen, da se da u ruku ubici. Jezek. 21, 16.

ubiće, *n.* (u C. G.) *der Mord, caedes, cf.* ubistvo. *Rj. verb. od ubiti 1. djelo kojim tko ubije koga. vidi i ubijenje, ubijstvo.*

ubijanje, *n.* *Rj. verb. od I. ubijati, II. ubijati se. — I. 1) radnja kojom tko ubija (zlijedi) koga (das Verletzen, laesio. Rj.). — 2) radnja kojom tko ubija (mori 1) koga (das Erschlagen, occisio. Rj.). — 3) radnja kojom tko ubija gumno. Rj. — II. radnja kojom se tko ubija (zlijedi se).*

ubijati, ubijam, *v. impf.* *Rj. u-bijati. v. impf. prosti biti (bijem). v. pf. sloz. ubiti. — I. 1) verletzten, laedo. Rj. kao zlijediti koga, dosagjivati mu, uništavati (ga) 2. — Mati opet stane naricati: »Kuku mene kukavici, za što me tako ubijaš? Npr. 64. Danju me ubijate vrucina a noću mraz. Mojs. I. 31, 40. — 2) tödten, occido. Rj. vidi moriti 1. — Ubija, nadeždu, da će se od te nesreće na skoro moći izliječiti. Pis. 54. Koji se nijesu mogli držati konja, one su ubijali i sjekli im uši. Sovj. 66. David odgovori da je on lava i medvjeda ubijao. Prip. bibl. 66. — 3) gumno s konjima, stampfen, calco. Rj. kao tabati, topitati. — II. sa se, refleks. ubijati se, sich anschlagen, illidor. Rj. kao udarati se u što.*

ubijca, *m.* *vidi* ubica, i *syn. ondje*: Da bude branič od ubijca, hajduka i od svake druge nevolje. Priprava 63. *isp. bratoubica, ooubica. — za ubijca prema ubica isp. ubijstvo prema ubistvo.*

ubijeliti, ubijelim, *v. pf. n. p. platno, bleichen, insolo. Rj. u-bijeliti. v. impf. prosti bijeliti. — Zlatom vezen (jagluk), u gjuslu ubjeljen, da od njega bijel dvor miriše. Npj. 1, 561. Opraše haljine svoje i ubijeliše haljine svoje u krvi jagnjetovoj. Otkriv. 7, 14. sa se, pass.: I od razumnijih će pastu neki da bi se okušali i očistili i ubijelili do roka. Dan. 11, 35 (ut dealbentur).*

ubijenje, *n.* *Erschlagen, occisio*: nije za učenje, već za ubijenje (Posl. 215). *Rj. verb. od ubiti 1. vidi ubiće, ubijstvo, ubistvo.*

ubijstvo, *n.* *vidi* ubistvo, i *syn. ondje*. — To je zakolj i ubijstvo. *Rj. 177b. »Vražda« i »krv« to je oboje ime za ubijstvo. DM. 261.*

ubilac, ubilca, *m. der Tödter, occisor. Rj. koji je ubio. vidi ubivalac, ubica, ubijca, isp. krvnik. — Jedan od ubilaca Glavaševih, videvši Miloša, upita: Vide li, kneže, glavu Glavaševu? Mil. 114. riječi s takim nast. kod čuvalac.*

ubistvo, *n. der Mord, nex. Rj. sažeto od ubijstvo, koje vidi. vidi i ubiće, ubijenje. — Niti se pokajase od ubistva svojih. Otkriv. 9, 21. Duše koje utekoše od ubistva i pustoši što činjahu Turci dolje ispod planina. DM. 101.*

ubiti, ubijem, *v. pf. Rj. u-bitu. v. impf. ubijati. — I. 1 a) erschlagen, occido. Rj. vidi krv kome popiti, krv učiniti, primlatiti, ukinuti koga s glasa, umlatiti, umlaviti, upljehati, uprdjeti, usmrtili, utući 3. — Ubio ga na vjeri. Rj. 65b. Digli na nj prokletu gomilu, t. j. ubili ga kamenjem uzevši svaki po jedan kamen i bacivši na nj. Rj. 607a. On od žalosti da sam sebe ubije. Npr. 216. Bolje je biti i izbijenu nego po sve ubijenu. Posl. 22. — b) vidi zaklati. — Kad dogje krsno ime, domaćin ubije najboljega junca. Npr. 78. — 2) abschlagen, verwunden, verletzten, laedo: ubi me u nogu, u ruku. Rj. kao pozlijediti, udariti, raniti. — Pustine, kao jastučići, što se meće na jaram, da ne ubije vola u vrat. Rj. 622a. Nije toliko zlo kad koga ubiju, koliko kad mu ne dadu plakat'. DPosl. 83. — 3) ubila ga žalost, nesreća, šteta, niederschlagen, afligo; ubio grad, slana, rgja. Rj. vidi uništiti 2. — Ubila plamenjača lubenice, grozđe itd. Rj. 505b. Da je posijao dockan, pa ubila slana kukuruze. Rj. 702a. Mlada momka ubila sramota. Npj. 4, 423. — 4) ubiti iz puške, erschliessen, trajicio.*

*Rj. — Ubiti (iz puške) na domet: I na domet tankom puškom ubiti. Rj. 131b. Za smrt Kraljevića Marka: jedni vele, da ga je ubio vojvoda Mirčeta zlatnom strijelom u usta. Rj. 346a. Mrčiti koga puškom, t. j. ubiti ga iz puške. Rj. 373a. Sretoše nas dvije zmije ljute... jednu ubih puškom srmalijom. Npj. 4, 328. — 5) ubiti koga na mjesto, mausetoht, eneco. Rj. — Ukapati, ubiti na mjesto (da padne kao kap). Rj. 776a. Srećom ne ubije ga na mjesto, nego ga vrlo rani. Danica 3, 192. — 6) u kartama, überstechen, vinco. Rj. ubiti kartu slabiju jačom. — 7) boj ubiti. *isp. boj, bojak biti. vidi ubiti se 2. — Ima li mlogo vojske u Turaka? Je l' podobna da boja ubije. Rj. 523b. — II. sa se. — 1) refleks. sich verletzten, laedi: ubih se u nogu. Rj. *isp. ubiti I 2. vidi uđriti se, udariti se lb. — Jesi li ti padao s tavana? (Pitao Nasradin hodža ljekara, koga su bili dozvali, da ga liječi, kad je pao s tavana, pa se ubio...).* Posl. 114. *Ubićeš se u vrat! (Kad ko ište ili želi što mnogo). 325. — 2) reciproč. zusammenstossen, congredi: Ubiše se ognjem iz pušaka. Rj. — Bolje ti se s čookom ubiti no s rgjom ljubiti. Posl. 27. Ubiše se bojem niz Rudine. Npj. 4, 59. Ubiše se boja niz Kopilje. 4, 124. Nego s prijed Turci dočekaše, ubiše se s Vukom kuburama. 4, 430. — 3) refleks. sich entleiben, manus sibi inferre, cf. samodaviti se. Rj. — Osmrtiti se, ubiti se na mjesto. Rj. 472b.***

ubivalac, ubivaoca, *m. vidi* ubilac. *Rj. vidi i ubica, ubijca.*

ubjeći, ubjegnem, *v. pf. (u C. G.) sich flüchten, confugio, cf. uteći. Rj. u-bjeći. v. impf. prosti bježati.*

ublatiti, ūm, *v. pf. u-blatiti. v. impf. blatiti. — 1) luto inficere. Stulli. n. p. haljinu, blatom je umrljati se. — 2) sa se, refleks. paludem fieri. Stulli. ublatilo se, postalo blatno.*

ublažavanje, *n. verb. od ublažavati. radnja kojom tko ublažava koga.*

ublažavati, ublažavam, *v. impf. besänftigen, mitigare. u-blažavati. v. impf. prosti blažiti 2. v. pf. sloz. ublažiti. — sa se, pass.: Strpljenjem se ublažava knez, i mek jezik lom kosti. Prič. 25, 15.*

ublažiti, ublažim, *v. pf. besänftigen, mitigo. Rj. u-blažiti. vidi utažiti, i syn. ondje. v. impf. ublažavati. — Miloje nije gledao Petra lijepijem riječima da ublaži i s njim da se složi. Sovj. 28. Ublažicu ga darom. Mojs. I. 32, 20. Ustavio si svu jarost svoju, ublažio žestinu gnjeva svojega. Ps. 85, 3.*

ūbli, ūbālā, *m. pl. (donji i gornji) više Risna na planini mala knežinica. Rj. isp. ubao, pl. ūbli, ūbālā.*

ublijedjeti, ublijedim, *v. pf. u-blijedjeti, blijed postati. isp. poblijedjeti, preblijedjeti. v. impf. prosti blijedjeti. — Bolje je sto krat zacrljenit' negli jednom ublijediti. DPosl. 8.*

ūblizu, (u blizu) *nahe, prope. Rj. adv. vidi blizu 1c. ubljavati, ūbljujēm, v. pf. bespeien, convomo. Rj. u-bljavati. isp. pobljavati. v. impf. prosti bljavati.*

ūbodica, *f. pridjevak koplju, što se s njim bođe: Kada braća konje razigraše, otiskuju koplja ubodice. HNpj. 3, 4. Uze bojno koplje ubodicu. 3, 456.*

ūbog, *adj. (u Dubr.) arm, miser, cf. siromašan: Ubog muž gotova laž. (Posl. 325). Rj. comp. ubdžiji. vidi i ubožak, ubožan, nebog; ništ, prazan 2; potreban 2, potrebit. — Razdelite ništu i ubogu. Rj. 422b. Što ubog sjedi, to je ubožiji. DPosl. 125. bogat; s prijedlozima, kojima se odriče, biva značenje protivno: ubog; nebog. Korijeni 137.*

ūbogā, *f. adj. (u Dubr.) die Bettlerin, mendica, cf. prosjakinja. Rj. isp. ubogi.*

ūbogae, ūboka, *m. ein Armer, miser: Šokci ubokci, Vlasi siromasi (Posl. 352). Rj. ubog čovjek. vidi ubožar, praznik 2, potrebnjak, siromah.*

ūbogī, *m. adj. (u Dubr.) der Bettler, mendicus, cf. prosjak. Rj. vidi i bogac, bogoradnik, božjak, džebrač. isp. tucak.*

uboj, uboja (ubōj, ūboja), m. die Schläge, verbera: leži od uboja. Rj. ono što se učini kad tko ubije koga n. p. u ruku ili se tko sam ubije (udri se) n. p. u nogu. isp. boj 2. — Marulja, nekaka trava koja se meće na uboje. Rj. 346b. Isprebijaju ga nekaki Turci, pa on umre od uboja. Npj.¹ 4, IX. Od pete do glave nema ništa zdrava, nego uboj i modrice i rane gnojave. Is. 1, 6.

ubojati se, ubōjim se, v. r. pf. mit der blossen Furcht davon kommen, (en être quitte pour la peur), timore luo: bojao sam se, ali se nijesam ubojao. Rj. u-bojati se. — Ko se šta boji, ne će se ubojati. Ili: Ko se šta boji, ono će mu na glavu doći. Posl. 156.

ubojica, m. der sich gut schlägt, puginator acer. Rj. koji je ubojit, koji se dobro bije. vidi ubojnik; bojac 1, bojadžija 2, bojničnik 1. isp. ratnik, vojnik; junak, krvavac, mejdandžija. — Pa ću zvati mloge kapetane, krajišnike ljute ubojice. Npj. 4, 238. Biće (Ismailo) čovjek ubojica; ruka će se njegova dizati na svakoga. Mojs. I. 16, 12.

ubojit, adj. (st.) vidi ubojni: Dadoše mu koplje ubojito. Rj. što pripada boju, što je za boj. vidi i bojni. — Vrh ječermne toke ubojite, zlatne toke od četiri oke. Npj. 4, 56. Kako padoše junaci, i propade oružje ubojito! Sam. II. 1, 27. Imaše Ozija ubojitu vojsku, koja igjaše u rat u četama. Dnev. II. 26, 11.

ubōjni, adj. — 1) n. p. topovi, Kampf-, Schlacht-, zerstörend, praeliaris: Gagja njega kopljem ubojnijem. Rj. vidi ubojit, bojni. — Pa opali topa ubojnoga. Npj. 4, 74. Mi nijesmo jedne ženske glave . . . već hajduci ubojni junaci. 4, 170. Vojska podizaaše ubojnu viku. Sam. I, 17, 20. — 2) što pripada uboju: Ūbōjni kāmēn, m. (Contusionsstein) dem man den in einer Schlägerei Zerschlagenen zerrieben eingibt, lapis ad contusiones. Rj. kamen od uboja: kamen se rastre pa se da čeljadetu isprebijanu za lijek.

ubōjnica, f. n. p. puška, Schlacht-, praeliaris: Kamo tebi puška ubojnica. Ja gradim ubojnicu kulu. Rj. ubojno (1) što gojji što je ženskoga roda.

ubojnik, m. (u C. G.) koji je ubojit, der sich gut schlägt, puginator acer: Sve bečara ljutih ubojnika. Rj. vidi ubojica, i syn. ondje. — I sa pašom petnaest hiljada ubojnika, ljuta Arnauta. Npj. 4, 345. Hrabar je junak i ubojnik. Sam. I. 16, 18.

ubokōriti se, ubokōrim se, v. r. pf. buschig werden, sich bestaunden, frutico, n. p. šenica, ječam, rač. Rj. u-bokorila se pšenica, uzrasla je na bokore. vidi ubusati se. v. impf. bokoriti se.

ubōljeti, ubōlīm, v. pf. erkranken, morbo corripī. Rj. u-boljeti. vidi razboljeti se. — Ja sam ti se potežila, sestro jedna! Ljuto si me uboljela od žalosti; jer si ovo dočekala, mnogo jedna! Kov. 101 (Ljuto si mi uboljela?)

uborak, ūbōrka, m. (u Slav.) Art Getreidemass, modii genus. Rj. nekaka mjera za žito. — Uborak ti mjerica. DPosl. 144.

ubōsti, ubōdēm, v. pf. durch Stechen verwunden, pungo, pungendo laedo: ubola ga krava. Rj. u-bosti. v. impf. prosti bosti. — Kako je digao rep kao da ga je obad ubo. (Kad se kakav čoek ponese ili raskomada). Posl. 125. Ja sam jež, svemu selu knez, saviću se u trubicu, uboću te u gusicu. Npr. 246. sa se refleks.: Ubode li se Mujo? — Srce mi ga zna. Posl. 325.

ubōški, adj. što pripada ubogima ili kojemu god ubogu čeljadetu. vidi siromaški. — U uboškoj kući i paučina je potrebna. DPosl. 143.

ubōština, f. (u C. G.) uboštvo, n. (po zap. kraj.) Armuth, paupertas: uboština i siromaština. Rj. vidi i siromaštvo, sirotinja. — za nast. u uboština isp. gospoština.

ubožak, ūboška, adj. (u Lici) vidi ubog. Rj. i syn. ondje.

ūbožan, ūbožna, adj. (u Imosk.) vidi ubog. Rj. i syn. ondje.

ūbožār, m. (u Imos.) der Arme, miser. Rj. vidi ubogac, i syn. ondje.

ūbožnica, f. kuća za uboge, Armenhaus, ptochotrophium. riječ u novije vrijeme (dobro) načinjena. isp. zbornica.

ūbožničkī, adj. što pripada ubožnici. isp. zbornički.

ubradāč, ubradāča, m. eine Art leinenes Kopftuch, vittae genus. Rj. nekaka ženska povezača od krpa. vidi kongja, vačel, vačov. u-bradač. od osn. koja je u brada. isp. ubraditi. Osn. 349. — Tunjga, ženski potkapak od krpa, oko kojega se veže ubradač. Rj. 755b.

ubradati, ubradām, v. pf. ubradali kukuruži, kao brada narasla im. v. impf. bradati. — Isvilati, isvilali kukuruži, t. j. ubradati. Rj. 232b.

ubraditi, ūbrādīm, v. pf. den ubradač umthun, sumere vittam, circumdare. Ubragjena bez igala (t. j. pijana). Rj. u-braditi djevojku, povezati joj glavu ubradačem. v. impf. ubragjivati.

ubragjivānje, n. das Umthun des ubradač, vittae circumdatio. Rj. verb. od ubragjivati, koje vidi.

ubragjivati, ubragjijēm, v. impf. den ubradač anthun, circumdo vittam. Rj. u-bragjivati djevojku, povezivati joj ubradač. v. pf. ubraditi.

ubrati, ūberēm, v. pf. Rj. u-brati. v. impf. brati. 1) pflücken, decerpo: uberi jedan grozd. cf. uza-brati. Rj. vidi i uzbrati, uščupati, ukinuti. isp. ukršiti, uskršiti. — Doigra Kosto iz lova, i ubra stručak ružice, da bude Stanu po licu. Kov. 49. — 2) anklauen, anlesen, lego, colligo: uberi jednu kotaricu grozđja, cf. nabrati. Rj.

ubrazditi, ūbrāzdīm, v. pf. ubražgijivati, ubražgijēm, v. impf. sich in ein Geschäft einlassen, imittiere se in negotium. Rj. u-brazditi, u-bražgijivati, uprtiti se, uvaliti se, uvaljivati se (u umnom smislu) u kakav posao. isp. v. impf. brazditi. vidi ubrožditi, ubrožgjavati.

ubražgjavānje, n. das Unternehmen (eines Geschäftes), molimen. Rj. verb. od ubražgijivati, koje vidi.

ubrinuti se, nēm se, v. r. pf. vidi zabrinuti se. Rj. u-brinuti se. v. impf. brinuti se. — A nemoj se, taste, prepanuti, ni za tvoju gjecu ubrinuti. Npj. 2, 268.

ūbrisati, ūbrisēm, v. pf. Rj. u-brisati. — 1) wischen, tergo. Rj. vidi utri 3. isp. obrisati, otrti. v. impf. ubrisivati. — A on brže ubrisa pepeo s lica, i car Izrailjev pozna ga da je jedan od proroka. Car. I. 20, 41. Taki je put kurvin: jede, i ubriše usta, pa veli: nijesam učinila zla. Prič. 30, 20. Pokropivši ga svetom vodom ubrisao bi ga sungjerom. DP. 193. — 2) svi-jeću (u Dubr.), nos, schnäuzen, emungo, cf. useknuti. Rj.

ubrisivānje, n. das Abwischen, abstersio. Rj. verb. od ubrisivati. radnja kojom tko ubrisuje što.

ubrisivati, ubrisujēm, v. impf. abwischen, abstergeo: Ubrisuje svilenom maramom. Rj. u-brisivati. vidi utirati 1. v. impf. prosti brisati. v. pf. ubrisati 1.

ubrļjati, ūbrļjām, v. pf. beschmutzen, inquino, cf. uprljati. Rj. u-brļjati. v. impf. prosti brļjati 2. — sa se, refleks.: Opršnjak, komadić krpe što se maloj djeci meće ispod brade, da se ne bi jedući ubrljala. Rj. 465a.

ubrožditi, ūbroždīm, v. pf. (u C. G.) vidi ubrazditi. Rj.³ u-brožditi. v. impf. ubrožgjavati.

ubrožgjavānje, n. verb. od ubrožgjavati. Rj.³

ubrožgjavati, ubrožgjavām, v. impf. od ubrožditi. Rj.³ u-brožgjavati. vidi ubražgijivati. v. impf. prosti brožditi.

ūbrus, m. (u Dubr.) das Tüchel, Tuch, sudarium, peškir, rida. Rj. vidi syn. kod peškir. dem. ubruščić.

— Značenje (korijenu) *utrți, tarući snimiti: ubrus, ubrusac*. — značenje koje je u *ubrus: brisati*. Korijeni 151.

ubrusac, ùbrusca, m. (u Dubr.) *das Tüchel, sudarium, cf. mahrama*. Rj. *vidi i faculet, koprena, marama, rubac. isp. ubrus*.

ubrušić, m. dem. od ubrus. Rj.

ubrziati, zām, v. pf. u-brzati, u brzo učiniti što, n. p. reći, poći, itd. v. impf. brzati: »Šta si ti ovdje?« — »Gospodaru, ubrza Barlovac, ja sam Vaš agjutanat.« Mil. 305. Kud si ti tako ubrza? J. Bogdanović.

ubrziiti, ùbrzīm, v. pf. ubrziću ja tebe! *sagt man dem Kinde, dem man mit der Strafe droht, faciam te celerem*. Rj. u-brziti koga, učiniti da ubrza, bude brži. v. impf. brziti.

ubūriti se, ubūrim se, v. r. pf. u-buriti se. *vidi umizati se, umokriti se. v. impf. buriti*. — Otidoš se uburit', tako mjesto i izgubih. DPosl. 92. uburiti se, poburiti se. XVIII.

ubūsati se, ubūsām se, v. r. pf. n. p. ubusalo se žito, *buschig werden, sich bestauden, frutico, cf. ubokoriti se*. Rj. u-busati se, busato postati. v. impf. busati se.

ūe, ūe! ūe! *vox qua Illyrii ad latrandum, mordendumve canes incitant*. Stulli. *uzvik kojim Hrvati drškaju pse da laju i grizu. isp. uckati*.

uejēditi, ùcejjedim, v. pf. *hineinsehen, incolare*. Rj. u-cijediti. v. impf. uejegjivati.

uejēniti, ùcejjenīm, v. pf. *schätzen, aestimo*, n. p. hajduci kad uhvate čovjeka (ili mu dijete odvedu) pa *ucijene*. Rj. u-cijeniti. v. impf. uecenjivati. — S pomoću njegova (Jakovljeva) topa predani su i *ucijenjeni Turci* u Užicu. Sovj. 13. Kad ko zavjetuje dušu svoju Gospodu, *ti ga ucijeni*. A ovako ćeš cijeniti: muško cijenićeš pedeset sikala srebra. Mojs. III. 27, 2. *sa se, reciproē.*: Lasno se mamac s skupijem *ucijeni*, — ali ugodi. DPosl. 53 (ucijeniti se, *de pretio convenire*. Stulli. = *pagoditi se za cijenu*).

uejegjivānje, n. *das Hineinsehen, incolatio*. Rj. *verb. od uecenjivati, koje vidi*.

uejegjivati, uecjēgjujēm, v. impf. *hineinsehen, incolare*. Rj. u-cjegjivati. v. impf. prosti cijediti. v. pf. ucijediti.

ūcjena, f. *die Abschätzung, aestimatio. cf. ucijeniti*. Rj. — Hajduci odvedu dijete pa *ucijene*. Kašto hajduci vode dijete po mjesec dana sa sobom, dok mu otac *ne sastavi ucjenu* i ne da. Rj. 794a. Sve se roblje natrag povrtilo za *ucinu* i za gotovinu. HNpj. 3, 321. Užičani im se predadu i *plate ucjenu*. Sovj. 2. *Ucjenu*, koju su uzeli od Turaka. 12. Sav novac posvećeni i *novac od ucjene* *svačije* neka sveničnici uzimaju. Car. II. 12, 4.

uecenjivānje, n. *das Abschätzen, aestimatio*. Rj. *verbal. od uecenjivati, koje vidi*.

uecenjivati, uecjēnjujēm, v. impf. *schätzen, aestimo. cf. ucjena*. Rj. u-cjenjivati. v. impf. prosti cijeniti. v. pf. ucijeniti. — Oni su (krdžalije) udarali na varoši i *uecenjivali ih* da ih ne pale i ne haraju. Rj. 309b.

ūckānje, n. *incitatio, irritatio*. Stulli. *verb. od uckati. radnja kojom tko ucka pse*.

ūckati, ūckām, v. impf. *irritare, incitare*. Stulli. *uckati n. p. pse na koga, drškati ih na nj uzvikujući im: uc, uc! v. pf. nāuckati*.

uečrvati se, vām se, uečrvljati se, ljām se, v. r. pf. *wurmig werden, vermino, vermiculor*. Rj. u-crvati se, u-crvljati se, *črvljivo postati. v. impf. crvati se, crvljati se*. — Kad grmi na Ilijin dan, kažu da će se onoga ljeta *uečrvljati orasi i lješnici*. Rj. 103a. Neki ostaviše od toga (od mane) za sutra, *te se uečrva* i usmrđe. Mojs. II. 16, 20.

uečvāsti (uečvātēm Rj.³), **uečvātiti**, uečvātim, v. pf. *aufblühen, effloresco*: I bijelim *uečvātila* cvetom. Rj. u-cvasti, *praes. uečvātēm (isp. cvasti), u-cvatiti, t. j.*

u-cvatjeti (isp. cvatjeti), praes. cvatim. vidi uecvjetati. isp. procvasti, procvatjeti, procvjetati. v. impf. cvasti, cvatjeti, cvjetati. — Greš, grožgje koje *uečvati* dočnije od ostaloga grožgja. Rj. 101a. Od koga povrća nijedan struk prvoga ljeta ne proraste i ne *uečvati*, od onoga se u jesen ostave izvode. Rj. 220a. Loza vinova *uečvala* miriše. Pjes. nad pjes. 2, 13.

uečvātjeti, uečvātim, *vidi uecvatiti*.

uevijēliti, ùcvijelim, v. pf. *weinen machen, facio flere, cogo in lacrimas*. Rj. u-cvijeliti koga, učiniti da *cvili, plače. v. impf. cvijeliti, cvjeljati*. — *Siraka* je lako *uevijeliti*. Posl. 285. Kom ostavljaš tvoju jednu majku, *uecvjeljenu braću i sestrice?* Kov. 104. Ako *ga i uevijeliše ljuto* . . . opet osta jak luk njegov. Mojs. I. 49, 23. Pustiću na vas strah, suhu bolest i vrućicu, koje će vam dušu *uevijeliti*. III. 26, 16.

uevjētati, iām, v. pf. u-cvjetati. *vidi uecvasti, uecvatjeti. v. impf. cvjetati*. — Imao zlatnu jabuku koja za jednu noć i *uečveta* i uzre i neko je obere. Npr. 15. Kad će *badem uecvjetati* i skakavac otežati i želja proći. Prop. 12, 5.

ūča, m. (ist.) *hyp. od učitelj. juž. učo. voc. ūčo*. — E, moj učo, moj brate! . . . veli učitelj . . . imam u školi onoga maloga; zna ga gospodin *uča*. Megj. 194.

ūčac, *vidi vučac*. Rj. m. gen. *učca*; *der Brand, gangraena*. — Značenje (korijenu) *trzati, trgati, čupati, derati, kidati: vuk . . . vučac. isp. češ. vlček, lupia*; govori se i odbacivši *v: učac*. Korijeni 199.

ūčājnik, m. čovjek koji posti i jednoudi više nego ostali ljudi (čini mi se da *učajnici* u početku časnoga posta ne jedu ništa do srijede), *der Faster, jejunator*. Rj. *isp. posnik*. — *Daničić dovodi riječ od korijena od koga i kajati, kajati se . . . čajati, očajati, očajati; očajnik, učajnik*. Korijeni 32.

ūčan, ūčna, *adj. kundig, erfahren, peritus*: Kojino su učni boja biti. Al' da vidiš puste bedevije, koliko je *učna* za mejdana. Rj. *isp. vičan*.

ūčašiti, šīm, v. pf. (u Baranji) *vidi iščašiti*. Rj. u-čašiti n. p. ruku, nogu. *glagol se drukčije ne nalazi. isp. čašica 2. vidi i uganuti, ganuti*.

uečeliti se, ūčelim se, v. recipr. pf. u-čeliti se s kim, *sastati se s njim čelo u čelo*: Kad se oba popa *uečelite*. HNpj. 4, 729. *vidi uočiti se. isp. sačeliti se, sučeliti se, ščeliti se*.

ūčen, *adj. upravo je part. praet. pass. od učiti. vidi učevan, naučan, naučen; gelehrt, doctus, eruditus, literatus. vidi visokoučen. isp. književan*. — Kalugjeri su kao i ostali ljudi: onaj je *najučeniji*, koji zna dobro čitati. Danica 2, 111. Ali se sad načinila *učena* (literaturna) *partija*. 5, 92. Recenzija štampana u *učenim novinama* slavnoga *učenog društva*. Npj.¹ V. Tako je ona prva naša narodna pjesma, koja se pojavila u *učenoj Evropi*. Npj. 3, 527 (Vuk). Da bi mogao i *učen* čitati i prost slušati. Npr. IV. Da se one (narodne pjesme) postave za temelj i za ugled *učene naše poezije*. XXIII. Što može *pred učenjem svijetom* braniti i odgovarati. 60. Jugović, za kojega sam ja slušao da je *vrlo učen*. Sovj. 79. Sad ima priliku *učen bez traga* postati. Straž. 1886, 833. Gospod daje mi *jezik učen* da umijem progovoriti zgodnu riječ umornom. Is. 50, 4 (*linguam eruditam*).

ūčenica, f. *die Schülerin, discipula*. Rj. *vidi školara*.

ūčēničkī, *adj. što pripada učenicima ili učeniku kojemu god*. — Ako ko napoji jednoga od ovijeh malijeh u ime *učeničko*, zaista vam kažem, ne će mu plata propasti. Mat. 10, 42.

ūčenik, m. *Lehrling, Schüler, discipulus*. Rj. *vidi djak, gjak, skolar, skular, školara*. — Moliću vam molitvicu . . . za pastira, granatira, *zarad' gjaku učenika*. Npj. 1, 139. Kći mu se uda za *učenika velike škole* Beogradske. Danica 4, 27.

ūčenōst, ūčenosti, f. *osobina onoga koji je učen; die Gelehrsamkeit, doctrina, eruditio*. — Izašao je na

glas da je vrlo učen, premda *učenosti* nije ničim pokazao. M. Svetić poet. 1.

učenje, *n.* Rj. *verbal.* od I. učiti, II. učiti se. — **I. 1)** radnja kojom tko uči koga (das Lehren, to docere. Rj.). — **2)** radnja kojom tko uči što, uči se (das Lernen, to discere. Rj.). — **3)** radnja kojom tko uči, čita, *n. p.* knjigu. — **II.** radnja kojom se tko uči, *n. p.* pisati. *vidi* učenje I 2 (das Lernen, to discere. Rj.): *Učenje knjige* bilo se povratilo sa svijem na staro. Rj. 842a. Da su imena naših slova teška i preteška za učenje čitati. Danica 2, 3.

učestan, *učesna*, *adj. frequentativus.* (u gram.) — Pravi Ornogoreci u gjekojim riječima pretvaraju *z* u *ž*, *s* u *š*. . . u *glagolima učesnim*, *n. p.* kaževati (*m.* kazivati), opisivati (*m.* opisivati) Posl. XXIX. Glagoli (*učestni, učesni?*), verba frequentativa. Rj. LXV.

učestati, *učestam*, *v. pf. oft thun, frequento.* Učestali pijeveci (skoro će svanuti). Rj. u-čestati, često učiniti što, često se dogoditi. *vidi* začestiti. drukčije se glagol ne nalazi. — Ali toliko učestavši jako uznemiruju i oni (slabiji potresi). Pom. 92.

učevan, *učevna*, *adj. gelehrt, doctus.* Rj. *vidi* učen, i *syn. ondje.* — Osobite struke prosvjete jesu: moralna . . . estetička . . . najposlije učevna, književna prosvjeta. Priprava 170.

učilo, *n.* sprava za učenje; *das Lehrmittel.* Pred učiteljem nema stola; u zidovima nikakih učila. Megj. 61. — za *nast. isp.* bučkalno.

učin, *m.* Rj. u-čin. *isp.* učiniti 1 i 3. — **1)** (u C. G.) stiga' ga učin (što je on ili mu ko od starijih zlo učinio), *die That, factum.* Rj. *vidi* čin 3, činjenica, djelo. — **2)** (u Srijemu) *das Gärben, coriorum perfectio:* uzeo narugđžija kožu na učin, t. j. da je učini, pa učinjenu da je vrati onome čija je. Rj.

učiniti, *učinim*, *v. pf.* Rj. u-činiti. *vidi* učinjeti. *v. impf. prosti* činiti.

I. 1 a) što, *thun, facio:* Pa učini da se natrag vrne. Možemo li boja učiniti. Rj. *vidi* srediti, udjelati. — Da Bog naspori i beričet učini. Rj. 23a. Da svatima ja učinim puta. Rj. 92a. Učiniše grabus. Rj. 97b. Daj de more, od Budima kralju! — Dade kralju, riječ ne učini. Rj. 111b. Pa dogovor zgodni učiniše. Rj. 148b. Eja bi ni hajter učinio. Rj. 152b (*ni = nam*). Te pred pašom žalbu učiniše. Rj. 154a. Zavjet učiniti, ili zavjetovati se. Rj. 166b. Pa na Turke zagon učiniše. Rj. 169b. Ovo se kaže činiti ili učiniti zadužbinu. Rj. 173b. Pa je zakrič Sefer učinio. Rj. 178b. Krvninu ne plaća samo onaj koji je učinio krv, nego sve ono selo gdje je krv učinjena (kad se krv učini u varoši . . .). Rj. 300a. U ponoći učinio londžu. Rj. 333b. Učini mi ljubav. Rj. 338a. Natruniti kome, t. j. učiniti što nepovoljno. Rj. 410a. Nevjere ti učiniti ne ču. Rj. 413b. On je to učinio u neznanu. Rj. 415b. Na Jezerim' okō učinio. Rj. 454a. Učinio iz pizme. Rj. 499a. Pa je jučer polom učinio: posjekao dvadeset hajduka. Rj. 543b. Potričar, koji učini potricu. Rj. 557a. Nu dovedi Strahinića bana, da mu neku poštu učinimo. Rj. 562b. Na ramo mu ranu učinjela. Rj. 794b (*dijalekt. Ornogor. mj.* učinila). Učini veselje za nedelju dana. Npr. 30. Vidi kakvo je Bog učinio čudo. 43. Samo mi nemoj ništa učiniti. 49. Kako bi učinila da on onaki ostane do veka. 53. Lijepo haljine mnogo koješta učine. 100. Mladic učini kletvu da se ne će oženiti. 129. Bog učini te ocu njezinu dogje u snu nekakav čoek. 131. Ja ču tebe učiniti čestita. 145. Dogju jednom jezeru pa tu konak učine . . . Aždaha strahovita juriš na njegov učini. 187. Car učini zapovijest na sve strane po njegovom carstvu i oglasi . . . 192. Kad si već dva dobra učinio, učini i treće. 195. Carski sin učini veliku čast i sazove mnogo gospode. 224. Učini veliki objed i dozove cara. 232. Dede komšija, učini i meni jedan put oo! Posl. 58. Drugom na volju, a sebi ne-

volju (učiniti). 71. Učiniću te da vidiš zvijezdu usred podne. (Udariću te . . .). 338. Učinio velje jade, što ostavi muku tvoju. Npj. 1, 91. Ne šali se, u vodu ne skači, nemoj sebi smrti učiniti. 2, 419. Iz gore ih ugledaše Turci, među sobom žubor učiniše, kako će ih najlakše udruti. 3, 339. Martinićma haber učinio, 4, 113. Kavu piše, tutun zapališe, učiniše malo razgovora. 4, 384. Tu su meni oči izvadili, i protieno knjazu učinili. 5, 403. Neki veli: učinjeh junaštvo. 5, 405 (*Ornogor. dijalekt. mj.* učinih). Pozdrav ti je učinio Jovo, da sakupiš momke neženjene. Herc. 5. Kome je od nas četvorice poklon učinio . . . koga je pozdravio. Danica 2, 125. Učini toliko drugih besposlica, da . . . 2, 135. Paša sazove dahije . . . kad izigju od paše, oni nanovo učine vijeću. 3, 153. Izdaleka ne mogući im ništa iz pušaka učiniti. 3, 176. Učine odmah sa Srbima mir. 3, 186. Srbi učine skupštinu u Ostružnjici. 5, 29. Fajdu dijelismo, od koje i vama dolje dijel učinismo. Kov. 71. Miloš tim učini baš ono, što je hteo. Miloš 63. Stane se izgovarati, da su to ljudi učinili preko njegove volje i zapovesti. 77. Oprostivši jedan drugome ako je koji kome što na čao učinio. 78. Nego je toliko pogrješaka učinio, da . . . Odg. na sit. 9. Da je Matica do danas našoj literaturi učinila više štete i sramote, nego koristi i časti. Pis. 3. Da bi ovoj sirotinji i svijem Turcima učinili po volji. Sovj. 72. Kad Magdonald silom svojom učini naredbu i stane prelaziti, on (Emanuel) se izmakne k varoši. Žitije, 26. Već je učinio preljubu u srcu svojemu. Mat. 5, 28. U tebe ču da učinim pashu s učenicama svojijem. 26, 18. Mačedonija i Ahaja učiniše dragovoljno neku porezu za siromahe. Rim. 15, 26. Dobro ćeš učiniti ako ih spremiš kao što treba. Jov. III. 6. Ide Gospod da učini sud svima. Jud. 15. Od Isusa Hrista, koji nas ljubi i učini nas careve i sveštenike Bogu. Otkriv. 1, 6. Evo ču ih učiniti da dogju i da se poklone. 3, 9. Koji pobijedi, učini ga stub u erkvi. 3, 12. Ali ču s tobom učiniti zavjet svoj. Mojs. I. 6, 18. Kaži Aronu: pruži ruku svoju i učini nek izagju žabe na zemlju Misirsku. II. 8, 5. Koji sveštenik učini njom (žrtvom) očišćenje, njegova je. III. 7, 7. Radi požara koji učini Gospod. 10, 6. Koji učini velika djela. Dnev. I. 11, 22. Učinih kćer Sionsku da je kao lijepa i nježna djevojka. Jer. 6, 2. Do Dušana, koji učini kraj svima porodičnijem računima. DM. 11. Za to Ivan dužan bi učiniti za svoju Ornu Goru isto što je učinio Dušan za Srbiju. 101. sa se, *pass.*: Kad mu se što nepravo učini. Rj. 154b. Stanu puške pucati i učini se buna. Rj. 477a. Glas koji se učini stisnutim usnama. Posl. 167. I taj se početak učini u selu Sibnici. Danica 3, 158. Dalje se učini međa Cerom do nahije Zvorničke. 3, 176. — **b)** učiniti koga ili što čim: Učini ga družba starašinom. Npj. 2, 75. Mi ćemo te pašom učiniti. 4, 141. I Milošu knezu otidoše, njega Srbi glavom učiniše. 4, 344. Jer sam te učinio ocem mnogih naroda. Mojs. I. 17, 5. A kake su te rgjave smokve . . . takim ču, veli Gospod, učiniti Sedekiju cara. Jer. 24. 8. Za to i ja vas učinih prezrenim i potištenim u svega naroda. Mal. 2, 9. — **c)** učiniti što od koga ili od čega: Uzmi to, i od toga imaš učiniti guminu i jedra. Npr. 106. Za što si ti to od mene učinila? 108. Car ondar stavi šćer pod stražu da ne bi opet što od svoga života sama sebi učinila. 115. Od muhe vola učini! DPosl. 88. Onako ljutiti učine od Turaka trista jada. Danica 3, 168. Za što učini ovo Gospod od ove zemlje? Dnev. II. 7, 21. sa se, *pass.*: Ribe nestane . . . niko ne vigje što se od nje učini. Npr. 214. Što s' učini, što s' ogradi, od sokola popa Marka! Kov. 112. — **d)** učiniti što s kim ili s čim: Šta učiniste s odama Caru i Carici? Straž. 1886, 1386. Ali vam kažem da je Ilja već došao, i ne poznaše ga; nego učiniše s njime šta htješe. Mat. 17, 12. Ja ti predajem neprijatelja u ruke da učiniš s njim što ti je volja.

Sam. I. 24, 5. *Tako učiniše i s govodima.* Dnev. II. 35, 12. *sa se pass.*: Braća se vrlo zabrinu što se učini s njihovijem sestrama. Npr. 189. — e) učiniti što u što: U komade knjige učinio, pa ih baci na travi zelenoj. Rj. 557a. Pak trgoše nože od pojasa, u kabličice bega učinise. Npj. 3, 376. Baciše godišta u ništa. (... godine (starost) ih u ništa učinise). Posl. 11. Ako bi ti bio put dalek, te ne bi mogao odnijeti... onda učini u novac, i uzev novac u ruku svoju otidi u mjesto. Mojs. V. 14, 25. — 2) kome, *anthun*, (*verhexen*), *fascino*. Rj. — »Ona vam je učinila čini... »Očini nam, što si učinila!« »Ne očinih, što sam učinila! Činila sam devetore čini«. Npj. 1, 620. — 3) kožu, *zurichten*, *praeparo*. Rj. *vidi* ustrojiti 2, uštaviti. — Uzeo narugđija kožu na učin, t. j. da je učini, pa učinjenu da je vrati onome čija je. Rj. 794b. — 4) žito, *reitern*, *cribro*. Rj. — 5) (u Dubr.) kafu, t. j. načiniti, skuhati. Rj.

II. *sa se, refleks.* — 1) *mir kommt es vor, videtur mihi*. Rj. *isp.* pričiniti se. — Kovač se primi toga posla, ali mu se učini da je gvozdja mnogo... *Me-gjedoviću se učini* buzdovan mali. Npr. 2. (Mladić), koji joj se ljepši učini od i kakva na ovome svijetu čocka. 120. Dogje na dućan gje se pletu rogožine, i to mu se učini najlakši zanat. 174. Razasja se soba od kamenja, *taka mu se učini gjevojka*, da je ljepša od bijele vile. Npj. 2, 134. Kad to soko ugleda vezirev, *vrlo mu se teško učinilo*. 2, 426. Kad to vijge Murate vezire, *vrlo mu se žao učinilo*. 2, 427. Nagne u Bosnu kud mu se *preče učini*. Danica 3, 172. I ovo mu se učinilo, nego je pogrešio, što nije kazao, kao i malo pre, »čini mi se«. Nov. Srb. 1818, 389. No njima se učini sad sramota vraćati se natrag. Sovj. 24. — 2) *sich anstellen, simulo*: učinio se mrtav. Rj. *vidi* uhinjiti se, ulukaviti se. *isp.* ulipsiti se, uljuniti, umrtviti se. — Kad legnu u krevet, *on se učini kao da spava*. Npr. 59. Tako dogje red na jednog berberina, ali se ovaj učini bolestan pa pošlje svoga monka. 150. Pa se onda učine, *kao da hoće s njim da pazare pištolje*. Danica 3, 206. (Psalam) Davidov, kad se pred Avimelehom učini lud, i on ga otjera, te otide. Ps. 34 (natpis). On pak pozna njih, ali se učini da ih ne poznaje. Prip. bibl. 31. — 3) *kao stvoriti se, prometnuti se, postati*: Te joj pošalje nešto te popije pa se učini kao mrtva. Npr. 155. E, vas mi se poštetu smok, i učini se gnoj. 165. *Ko se ovcem učini*, kurjaci ga izjedu. Posl. 154.

učionica, *f. schola*. Stulli. *vidi* škola, i *syn. ondje*. — Šta manišem *toj visokoj učionici*. Zlos. 34. Dve su sobe za moj stan; dalje je učionica. 220. U *privatnoj učionici* daje lekcije. 238. *za nast. isp.* dje-ljaonica.

učitelj, *m. der Lehrer, docens, magister*. Rj. koji uči koga čemu. *hyp.* uća, ućen. *vidi* magjistor. *isp.* profesor. *riječi s takim nast. kod* boditelj. — Ti sakupi tvoje kalugjere i popove *vlaške učitelje*. Npj. 3, 64. Kogod ne poznaje ovijeh razlika... ne može biti dobar učitelj ni u Slavenskome ni u Srpskome jeziku... i opet najviše našijeh učitelja Slavenskoga jezika misli i govori, da... Pis. 22. Ko ga nagoni, da se nameće svijetu za učitelja u onome šta sam ne zna? 47.

učiteljev, *adj. des Lehrers, magistri*. Rj. što pripada učitelju.

učiteljevica, *f. die Frau des Lehrers, uxor magistri*. Rj. učiteljeva žena. *vidi* magjistorovica.

učiteljica, *f. koja uči koga čemu; die Lehrerin, magistra*. *vidi* učiteljka. — Ona kaže to i svojoj učiteljici, a ova šta joj odgovori! Priprava 37.

učiteljčin, *adj. što pripada učiteljici*.

učiteljčki, *adj. što pripada učiteljicama ili učiteljici koj god. za nast. isp.* domaćički, udovički.

učiteljka, *f. videti* učiteljica. — U isto vrijeme

molim da se pošalje učiteljka. Zlos. 250. *za obličje isp.* roditeljka.

učiteljovanje, *n. das Lehrerscin, magisterium*. Rj. *verb.* od učiteljovati. *stanje koje biva, kad kto učiteljuje*.

učiteljovati, učiteljujem, *v. impf. Lehrer sein, magistrum esse*. Rj. *biti* učitelj. *za glas o iza lj* isp. božićovati. — Ozebao ušavši u vruću sobu, oglune u jedanput... više nije mogao učiteljovati. Opit IV.

učiteljski, *adj. Lehrer-, magistrorum*. Rj. što pripada učiteljima ili učitelju kojemu god. — Pribiranje učiteljskih sila. Rad 6, 206. *adv.* Svaki zapovijeda i radi učiteljski. Pis. 94.

učiteljstvo, *n. učiteljska služba; das Lehramt, magistri munus, magisterium*. — Ostavivši učiteljstvo, stane, kao jurat, pisati kod advokata. Opit IV. Ne dobivši nikake druge službe osim učiteljstva u velikoj školi. Sovj. 50.

učiti, učim, *v. impf.* Rj. *v. pf. slož.* iz-čiti, na-(i se), ob-, od-, po-(i se), pro-, za-, pona-(i se). *v. impf. slož.* ob-učavati, od-, po-(i se).

I. 1 a) koga, *lehren, doceo*. Rj. učiti koga što ili čemu: Ja ću tebe učiti svemu njegovu zanatu. Npr. 37. Stane ga svetovati i učiti: »Ima onde jedno jezere«. 46. Ščer i oca svoga učeše kako će prositi. 105. Svaka šteta uči čocka pameti. Posl. 277. Čaplja je svaku ticu učila da pliva, a sama se udavila. 345. Kada muha usuči pčelu med nositi, tada je pčeli poginuti. DPosl. 43. Nek prestane druge učiti onome, što ni sam dobro ne umije. Pis. 63. Bilje... O njemu uči botanika. Priprava 5. No zaludu me poštuju učeći naukama i zapovijestima ljudskima. Mat. 15, 9. Ovo je čovjek koji protiv naroda i zakona i protiv ovoga mjesta uči sve svuda. Djel. Ap. 21, 28. Bog je krjepost moja... Uči ruke moje boju. Sam. II. 22, 35. Upućuje (Gospod) krotke istini, uči krotke hoditi putem njegovijem. Ps. 25, 9. Uči dijete prema putu kojim će ići. Prič. 22, 6. Da dovede mladica da ih uči knjigu i jezik Haldejski. Dan. 1, 4. Učice nas svojim putovima, i hodićemo njegovijem stazama. Mih. 4, 2. *sa se, pass.*: Zlo je ko ne zna a učiti se ne da. Posl. 92. Pošto je škola ova malo pomalo uregjena, u njoj su se učile (na Srpskom jeziku, kako je koji učitelj znao) ove nauke... Sovj. 82. — b) *muzezin uči sa munare*: A munare popast' paučica: ne će imat' ko jezan učiti. Rj. 252. U jutru... onda se popne hodža na džamiju te uči saba (t. j. viče da idu Turci u džamiju da se mole Bogu). Rj. 658b. Najljepša je careva munara, na njoj uči hodža Alil hodža. Herc. 207. — 2) što, *lernen, disco*. Rj. *vidi* učiti se. — Koji su mislili biti popovi i kalugjeri učili su po namastirima kod kalugjera. Rj. 841b. Idem u svet da učim kakav zanat... »Hajde za mnom skači u vodu, i uči plivati.« Npr. 36. A što sam blegjan, preblegjan, mloge sam škole učio. Npj. 1, 391. Knjigu je učio u manastiru Tronoši. Danica 4, 2. Oni koji velikijeh škola i nauka nijesu učili. Kov. 14. Spominje n. p. da sam ja od žene svoje (moje) učio Njemački. Odg. na ut. 7. Pjesme su već štampane... ljudi ih na hiljade čitali i mnogi na pamet učili. 28. Što su oni proveli mladost učeći nauke na ovijem tugijem jezicima. 17. Gledaćemo, da naš posao učimo sve bolje i bolje. 71. — 3) *lesen, lego, cf.* čatiti. Rj. *vidi* i čatati, čitati, štiti. — Uči knjigu Lazarević Luko, uči knjigu, grozne suze lije. Npj. 4, 249. Uze Jovo knjigu grjehovnicu, pa on uči, što mu knjiga kaže. Herc. 1. *sa se, pass.*: I do sad su knjige dolazile, al' se nisu sa suzam' učile. Npj. 2, 137.

II. *sa se, refleks. lernen, disco*: uči se knjizi i uči se pisati, čitati itd. Mator se konj ne uči igrati (Posl. 176). Rj. *vidi* učiti I 2. — Dobar pop do smrti se uči. Posl. 59. Vojska se stane učiti ekserciru po Evropski. Miloš 13. Knjige... iz kojijeh djeca učeći

čitati uče se jošte čemu. Pis. 73. K tome i besposlene uče se skitati po kućama. Tim. I. 5, 13. Niti će se više učiti boju. Is. 2, 4.

učka, *f.* vika ili mala buna, i ponajviše u smiješnome i samotnome smislu, gotovo kao kućnica, *der Lärm, tumultus*. Rj. — *osn. u uk, uka*. Osn. 299. *vidi* hučka.

učkur,* *m.* *vidi* gatnjik. Gatnjik je opleten kao uzica (vunena ili prtena), a učkur je od platna i na krajevima ponajviše vezen svilom i zlatom. Gatnjici su u seljaka a učkuri u varošana. Rj. — Te raspori Musu kesedžiju od učkura do bijela grla. Npj. 2, 409. Te mi predi gaće i košulju, i učkur mi u gaće navezi. 3, 466.

učkurluk,* *m.* *der Theil der (türkischen, ungrischen) Hosen, durch den der Gürtel gezogen ist, caligarum turcicarum pars. cf. ovenjača*. Rj. *na hlačama ono gdje učkur stoji*.

učmanuti, učmasti, *učmanēm* (*učmānuo* i *učmao*, *učmālo*), *v. pf. uelk werden, marcesco*. Rj. *glagol se drukcije ne nalazi. učmanuti*, i griješkom sa s u infinitivu (kako se gdje gdje govori i uzesti mjesto uzeti): *učmasti*. Korijeni 237. *isp. uvenuti*.

učo, *uča*, *m.* (*voc. učo*) *juž. hyp. od učitelj. takva hyp. kod balo. ist. uča*.

učtiv, *adj.* *kao udvoran, uljudan; höflich, urbanus, bene moratus*. — Pametno momče i učtivo! Nov. Srb. 1817, 479. Onaj odgovor moj nije bio vrlo učtiv. Odg. na ut. 6. Dokazuje da je ono sve još učtivo i preučtivo. Pis. 47. Pravi spisatelj kaže u predgovoru, da će njemu biti mila svaka recenzija, bila gruba ili učtiva. 63. *ad.* Ja bi(h) rad G. Dobriću tako učtivo na ove poglede odgovoriti, kao i on što ih je pisao. Nov. Srb. 1821, 388. *ima riječ i Stulli (iz Ruskoga) u značenju pošten.*

učtivost, *učtivosti. f. osobina onoga koji je učtivo. isp. uljudnost; die Höflichkeit, urbanitas. u Stullija: poštenje*. — To je učtivost! Nov. Srb. 1817, 485.

uč-tuglija,* *m. t. j. paša, Pascha von drei Rossschweifern, passa trium caudarum equinarum: Iosmoga pašu uč-tugliju*. Rj. *paša od tri tuga. uč- (Turski tri) tug-li(ja), isp. tug, iči-tuglija*. — On sazivilje lale i vezire, sastavio sto i dvadest paša i četrest učtuglizevira. Npj. 3, 86.

učurisati,* *učurišēm, v. pf. vidi sakriti*. Rj. *glagol se drukcije ne nalazi*.

učuvati, *učūvām, v. pf. vidi sačuvati: Lajava kučka selo učuva* (Posl. 165). Evo ću ti učuvati glavu. Rj. *učuvati. v. impf. čuvati*. — Tko čuva, učuva. DPosl. 127. *sa se, refleks. učuvati se čega, od čega: Majka svoga sina sjetovala, da se čuva i da se učuva od ujamka i od ureznika, da ga tanka puška ne ubije*. Rj. 775b. *Lupeža kućnoga učuvat se ne moreš*. DPosl. 58.

učeha, *f.* (u C. G. i u Dubr.) *vidi utjeha: Mačeha zla učeha* (Posl. 176). Rj.

učejfiti se, *učejfim se, v. r. pf. u-cejfiti se, čejf (čejf) čejf zadobiti. isp. čejf*. — Heglenišu (Turci), *učejfili se, rakijom: obregjivaju se, puše tutum*. Npj. 5, 494.

učer . . . *vidi utjer* . . . Rj.

učesiti, *čim, (juž.) vidi utješiti: Samohranu majku učesiti*. Rj.

učei, *ūgjem, (dšao, dšla), v. pf. hineingehen, intro*. Rj. *u-iti, ujtj, utji, uči. vidi ući, unići; uljeći, uljesti. v. impf. ulaziti, uhoditi 1.* — Vukodlak se zove čovjek u koga poslije smrti 40 dana ugje nekakav gjavolski duh. Rj. 79a. Pošao na domazetstvo, t. j. ušao ženi u kuću, postao domazet. Rj. 131a. Izobičajiti se, uobičajiti se, uči u običaj. Rj. 228a. Uči kome ili čemu u trag. Rj. 745b. Tako ugju unutra u jednu sobu, a u drugoj veselje. Npr. 64. Tada ugje stric unutra, a sinovac izigje na polje. 168. Posle ugju obojica k devojci. 258. Kao da mu sto šiljaka pod kožu ugje (tako je nemiran). Posl. 130.

Kako glas pukne po logoru, da su Turci prešli, odmah ugje buna u ljude. Danica 3, 197. Mislim da je ove obadvije pjesme načinio Ornogorski vladika Petar I., pa su poslije ušle u narod. Npj. 4, 68 (Vuk). Kad smo već ovako u razgovor ušli, neka nam se dopusti još nješto napomenuti. Pis. 73. On ugje kadetom u regementu barona Spleni. Žitije 6. Ugjite na uska vrata. Mat. 7, 13. Drugi se trudiše, a vi u posao njihov ugjoste. Jov. 4, 38. Po sikla od glave, od svakoga koji ugje u broj, od dvadeset godina i više. Mojs. II. 38, 26. Hoće li uči u rječnik i kajkavske riječi? Ogled IV.

učūditi se, *učūdim se, v. r. pf. stutzig werden, obstupesio, obstinor*. Rj. *učūdi se, koji stane biti čudljiv. isp. v. impf. prosti čudati se*.

učūtati, *učūtim, v. pf. u-čūtati. vidi učutjeti, i syn. ondje. v. impf. čutati. — Učutaše bubnji i svirale, mukom idu, mukom jadikuju*. Rj. 374a.

učūtjeti, *učūtim, v. pf. Rj. u-čūtjeti. v. impf. čūtjeti. — 1) still werden, verstummen, obmutesco. Rj. vidi učutati, ušūtjeti, umučati, umuknuti. prestati govoriti ili vikati. — Čoek udari ženu, pa joj stane vikati da učuti; a žena stane vikati: »Striženo! striženo! striženo! Npr. 144. Oni se stanu odgovarati... Onda ona učuti i pomisli u sebi da je sama kriva. 241. Dva slijepca povikaše... A narod priječaše im da učute. Mat. 20, 31. — 2) sa se, refleks. verstummen, conticesco. Rj. vidi ušūtjeti se. — Kako zaspi (gost)... stane vikati... terzija dlaku presiječe, i gost se odmah učuti, i tako je spavao mirno. Rj. 368a. Ev' Boga mi! nij' umr'o Rade, nij' umr'o, već se učutio; nalož'te mu vatra na prsima, hoće li se pomaknuti, kurva. Npj. 3, 359.*

učutkati, *učutkām, v. pf. zum Schweigen bringen, silere jubeo*. Rj. *učutkati koga, učiniti da učuti. vidi umučkati, utajati 2. v. impf. čutkati*.

1. ūd, *ūda, adj. vidi huđ. Rj. vidi i ūdan (hudan). u krajevima gdje se glas h ne čuje u govoru*.

2. ūd, *m. das Glied, membrum: svaki me ud boli. Rj. pl. ūdi, ūdovi. isp. Glas. 8, 10. — Obrezotina, komad mesa ili sala, što se obrezuje od udova svinjskih. Rj. 434a. Niti dajite udova svojijeh grijehu za oružje nepravde; nego dajite sebe Bogu i ude svoje Bogu za oružje pravde. Rim. 6, 19. U jednom tijelu imamo mnoge ude a ūdi svi nemaju jedan posao. 12, 4. Ni slijep, ni hrom, ni u koga bi bio koji ud preveć mali. Mojs. III. 21, 18.*

ūdadba, *f. n. p. djevojka na udadbu, cf. udaja. Rj. die Verhelichung (vom Mädchen), Vermählung, nuptiae. — Svojdba, prijateljstvo po ženidbi i udadbi. Rj. 673a. Stade moma na udadbu; ne kće moma za jednijem, ne kćeše je dva. Posl. 293. nastavku se mijenja tv na db (uda-tva): udadba. Osn. 241. isp. sjedba (sjetva), usjedba.*

ūdadbeni, *adj. n. p. košulja, Vermählungs-, nuptialis. Rj. što pripada ūdadi*.

ūdadbenica, *f. Rj. uopće: udadbeno što ženskoga roda. — 1) t. j. udadbeni košulja, das Vermählungshemd, inducium nuptiale. — 2) djevojka koja se udaje, cf. udavača. Rj.*

ūdaja, *f. vidi udadba. Rj. — Po tri djevojke koje su već za udaju na Gjurgjev dan rano otidu na vodu. Rj. 151a. Djevojku na polici, t. j. na udaju. Rj. 534a. Kad narastu za udaju, pusti ih otac prvi put u kolo. Npr. 27. Jedinicu šcer, koja već bješe prispjela za udaju. 113. Ugleda njegovu šcer, koja je već dorasla do udaje. 173. Ovdje nama kažu brata i sestricu; seja na udaju, bratac na ženidbu. Npj. 1, 107.*

udaljāvānje, *n. verb. od 1) udaljivati, 2) udaljivati se. — 1) radnja kojom tko udaljava što (od čega). — 2) radnja kojom se tko udaljava od čega. — An (1), korijen prijedlogu kojim se poriče i kažu udaljavanje. Korijeni 8.*

udaljavati, udaljavām, v. *impf.* u-daljavati. *vidi* udaljavati. v. *pf.* udaljiti. — **1)** udaljavati što od čega: S toga je (Zeta) bila ujedinjena, a to je opet ne samo nije udaljavalo od poslova cijele Srbije nego je činilo te je mnogo mogla na srpskom dvoru. DM. 101. — **2)** sa se, *refleks.*: Zasavica (voda) prikučuje se k Savi na jedan puškometa, pak se opet od nje udaljava. Danica 2, 40. Govore, da se od Slavenskoga jezika ne treba udaljavati, nego da mu se valja približavati. Pis. 81.

udaljiti, ūdāljim, v. *pf.* Rj. u-daljiti. v. *impf.* udaljavati, udaljivati. — **I. 1)** udaljiti što od čega, učiniti da bude od njega dalje ili daleko: Srbin samo udaljen od Turčina može mirno živiti. Danica 2, 90. Braću moju udaljio je od mene, i znanci moji tugje se od mene. Jov 19, 13. — **2)** (u C. G.) *vidi* udaljiti se: On da *vidi* je li udaljio. Rj. *neprelazno. isp.* odaliti. — **II.** sa se, *refleks. sich entfernen, decedo, longius procedo (e. c. a castris).* Rj. *vidi* udaljiti I 2. — Izgje iza sela i podobro se od njega udalji. Npr. 66. Bože moj! za što si me ostavio udaljiš se od spasenja mojega, od riječi vike moje? Ps. 22, 1.

udaljivānje, n. *das Entfernen, decessus.* Rj. *vidi* udaljavanje.

udaljivati, udāljujēm, v. *impf.* u-daljivati. *vidi* udaljavati. v. *pf.* udaljiti. — **1)** udaljivati što od čega, činiti da bude od njega daleko ili dalje: Milostiv je i dobar Gospod... Koliko je istok daleko od zapada, toliko udaljuje od nas bezakonja naša. Ps. 103. — **2)** sa se, *refleks. sich entfernen, decedere.* Rj. Kakogod što bi bilo nerazumno, da se u pisanju Srpskijeh knjiga k Slavenskome jeziku približavamo ili od njega udaljujemo, isto bi tako... Pis. 83.

ūdan, ūdna, *adj. vidi* hudan: Moja zmijo, moj udni porode. Rj. *vidi* i 1 ūd (hud). u krajevima gdje se glas h ne čuje u govoru.

ūdār, m. *der Schlag, ictus:* Od jednoga udara dub ne pada (Posl. 233). Rj. *vidi* udarac 1, udorac 2; čotek, dupac. — Odvrakati, osjeći što veliko ili velikijem udarom. Rj. 442a.

ūdāra, ūdāra, m. — **1)** *der Schlag, ictus:* Od jednoga udarca ništa mu biti ne će (ne može. Posl. 233). Bez starca nema udarca (Posl. 12). *cf.* udar. Rj. i *syn. ondje.* — Taban, 2) udarac po tabanu. Rj. 728b. Jer te udarih udarcem neprijateljskim za silne grijehje tvoje. Jer. 30, 14. Tim zadade prvi udarac starim porodičnijem računima. DM. 3. — **2)** (u C. G.) *der Angriff, impetus:* Kad idemo na udarac Turcim', sve ti ideš za družinom straga. Kogogj sa mnom na udarac ne će, proklet bio na oba svijeta. Rj. *vidi* udorac 1, zagon 1. — Prvi udarac Turški na Grahovo (1836). Npj. 4, 433 (natpis pjesmi).

ūdārānje, n. Rj. *verb. od* I. udarati, II. udarati se. — **I. 1)** radnja kojom tko udara u što (*das Schlagen auf etwas, percussio.* Rj.): Koji se pak slo-govi izgovaraju oštro (sa znakom ') ili bez i kakva udaranja glasom. Slav. Bibl. 1, 93. — **2)** radnja kojom tko udara na koga (*das Stossen auf etwas, incurso.* Rj.). — **3)** radnja kojom djeca udaraju, buče, larmaju (*das Lärmen [der Kinder], strepitus.* Rj.). — **4)** stanje koje biva, kad udara n. p. meso (*der Geruch nach etwas, odor.* Rj.). — **5)** radnja kojom tko udara na koga n. p. porezu (*das Legen auf etwas, impositio.* Rj.). — **6)** radnja kojom tko udara (ide) kuda. — **7)** stanje koje biva, kad udara snijeg, kiša, i t. d. — **8)** radnja kojom tko udara muke kome. — **II.** stanje koje biva, kad se što udara, podudara s čim.

ūdarati, ūdarām, v. *impf.* Rj. v. *impf. slož.* pod-udarati (se), za-udarati. v. *pf.* udariti, udriti (udrijeti). — **I. 1 a)** u što, *auf etwas schlagen, percutio.* Rj. — Bubnjati, 1) udarati u bubanj. Rj. 46a. Kad grom udara... kad grom gdje udari... Rj. 102b. Gadljjar

u karablje udara prstima. Rj. 264a. Kačar udara u njega (u potuk) maljicom kad pokueuje obruče. Rj. 557b. Odskokom skoči jabuka, udara Budvi u vrata. Npj. 1, 42. Pa udara pašmagom u vrata. 1, 250. Pa udara sebe u srdašce. 1, 480. Ili grmi, il' se zemlja tresce! il' udara more u bregove? 2, 1. (u prenesenom smislu): Biljeg. Postanjem od bio, bijela, te je upravo što se bijeli, što se vidi, što udara u oči, a po tom u opće po čemu se što poznaje. Daničić, ARj. 305a. U dara u oči kako je malo ovijeh primjera. Rad 20, 196. sa se, *pass.: U kabljinu se udaraju tuljci.* Rj. 11b. — **b)** udarati u musičku spravu: Pred njima je išao jedan muškarac udarajući u lizericu ili u miješnice. Rj. 704b. Udaralo u tamburu gjače. Npj. 1, 451. Slijepci udaraju u gusle. Danica 2, 109. Dvije starije sestre udarale mu u arfu. Nov. Srb. 1817, 493. David mu udaraše rukom svojom u gusle. Sam. I. 18, 10. amo mogu pristati i ovi primjeri: Jedri li mi drago moje, udara li tamburica, poje li mi uz tamburu. Npj. 1, 263. U njegovom je logoru udarao doboš da se ide na Kara-Gjorjijev logor. Sovj. 12. — **c)** udarati čim (što) o što: Udaraju vrhovima jaje o jaje. Rj. 55a. Uzme nabijenu ručicu konoplje ili lana, pa stojeći udara njome o mahaljku, te ispada pozder. Rj. 348a. Kako koga rukam' dohvataše, te o zemlju njime udaraše. Npj. 3, 119. Koljena udaraju jedno o drugo, i bol je u svijem bedrima. Naum 2, 10. — **d)** udarati što (čim): Oni krilati konj počne vrištati i krilima udarati da se od velike uke i treske i sav carev dvor zatrese. Npr. 153. Udarajući ga rukom prijateljski po ramenu. Kov. 66. sa se, *pass.: Da se kod »tebi«* (kad se reče: dao sam tebi) udara glasom. Nov. Srb. 1818, 392. *isp.* mlaviti. — **2)** na koga, *stossen (auf den Feind), incurro.* Rj. — Bismo se s ljudima, i udarasma na kule i dvorove, i ni oda šta se ne poplašismo. Npr. 172. I pripasa sve sretno oružje, sa kojim je na boj udarao i zdravo se natrag povraćao. Npj. 4, 299. Stanu udarati na Turke po selima. Danica 3, 159. Poslije nekoliko dana Turci su opet udarali, ali sve uzalud. 43. — **3)** udaraju djeca, lărmen, tumultuari. Rj. kao: larmaju, buče, ovamo idu i ovaki primjeri: Po crkvama zvona udaraju. — **4)** meso, *rieht ein wenig, olet, foetet aliquantum.* Rj. *vidi* tuknuti (tuhnuti), i *syn. ondje.* — Ak' udara gjeteljinom travom, to je, vuče, od ljeljena krvca. Rj. 149a. U dara na zagorijel (n. p. rakija, mljeko). Rj. 176a. Vidite ona bara za to udara na barut. Rj. 281b. U dara na mrtavštinu. Rj. 372b. U dara na pahjevinu. Rj. 486a. U dara na prčevinu. Rj. 619a. U dara iz njega vino (ili rakija) kao iz mješnice. Posl. 326. Čim se nov sud napuni, na ono uvijek udara. 347. — **5)** ausflegen, impono. Rj. kao metati što na koga ili na što. — Poreze je paša udarao na nahije. Rj. 279a. I oblači dijete Gruicu: na pleći mu udara košulju, po košulji zelenu dolamu. Npj. 3, 6. I sad stoji mramorije, koje je udarano na grobovima onijeh ljudi što ih je on poubijao. 4, 94. Nikakav krojač... niti udara puca kakva napipa, n. p. s jedne strane bijela, a s druge žuta. Pis. 67. Za mrtvacem ne režite tijela svojega, ni udarajte na se kakvih biljega. Mojs. III. 19, 28. Mučiše nas i udaraše na nas teške poslove. V. 26, 6. Dubrovčani se zadužiše, kad bi (kralj) došao u njihov grad, primiti ga kao što se pristoji... niti mu udarati veću cijenu na stvari za jelo. DM. 29. sa se, *pass.: Bio običaj, da se na svima znatnijim pismima udara pečat pored imena.* Sovj. 18. To će reći da se bogatijim plemićima udarala veća globa. DM. 312. — **6)** udarati kuda, kao ići, *den Weg einschlagen, viam ingredi versus—, isp.* udariti I 3. — Na bregove voda ustanula, a udara voda na valove, ona nosi jele od planine. Rj. 52a. Dubovica, planina izmjeđu Paštovića i Arbanije, udara u more. Rj. 142b. Kšin u prednje osovine, koji kroz srčanicu udara. Rj. 274b. Glavna grana

(planine) ide u Bugarsku... jedna grana od nje više Niša udara u Nišavu. Danica 2, 32. Otuda ide megja na Tavor i udara u Jordan. Is. Nav. 19, 22. sa se, pass.: S ovijem koševima udaralo se preko pijace. Rj. 704b. ovamo idu i ovi primjeri: Ne valja pljuvati pa lizati. (Ne valja od svoje riječi natrag udarati). Posl. 195. Piše im, da ne udaraju natrag, nego da se drže junački. Sovj. 56. — 7) udara kiša, snijeg, krv iz nosa. isp. udariti 4. — Istresine, 2) posljednji snijeg, koji u proljeće na pošljjetku udara. Rj. 240b. — 8) muke udarati kome. isp. udriti 8. vidi metati koga na muke. — Što ragjaše od jadrnijeh Srba, kakve njima muke udarase. Npj. 4, 51. — II. sa se, reciproc. zusammenpassen, congruo. Rj. vidi podudarati se. isp. slagati se. — Kako se slaže Hristos s Velijarom? ili kako se udara crkva Božija s idolima? Kor. II. 6, 16.

udariti, *udarim*, v. pf. Rj. vidi udriti (i udrjeti). v. pf. slož. od-udariti, podu-(se), s-(se), za-. v. impf. udarati. — I. vidi bubnuti, bupiti, čopiti, depiti, depnuti, dernuti, dupiti, garnuti, genuti, krnuti, lupiti, lupnuti, ljopiti, ocijepiti, odadrijeti, odajačiti, odalaciti, okrpiti, opaliti, opatnuti, opaučiti, ošnuti, pljenuti, potegnuti 2, privrćući, raspaliti 2, raspreći, šljapiti, šopiti, vreznuti, zveknuti (koga po glavi), žicnuti. — 1 a) u što, auf etwas schlagen, percutio. Rj. — Krst, u koji grom ne će udariti. Rj. 102b. Ciganin svaki po jednom udari maljem u nikovanj te pritrvrde. Rj. 144b. Tad udriše u krila pijerci. Rj. 674a. Carev ga (zmaja) sin još jednom udari u glavu... sestra rukom pokaže da ga udari u život, i on ga udari onamo. Npr. 8. Udarila ga čutura u glavu. (Opio se). Posl. 326. Metnu mu se dunjom i jabukom, dunja mu je u pas udarila, a jabuka u njedra panula. Npj. 1, 461. Pa kakva je (kolasta azdija), jada dopanula! u junačke oči udarila. 2, 552. Svakoga si u srce udrio. 4, 73. Pa je nogom u vrata udrila. Herc. 5. Ja mislim, da su Srblji i prije Kosova imali i junačkih pjesama od starine, no budući da je ona premjena tako silno udarila u narod, da su gotovo sve zaboravili. Npj. 1, XXXVII. Zapojevdi svome čaušu te udari u talambas. Sovj. 52. (isp. udarati I 1 b. prema ovom ovamo idu primjeri: Udariše sitne davorije. Rj. 109b. I pred crkvom zvona udariše. Npj. 2, 195. U tom udare bubnji i talambasi. Danica 3, 182). sa se, refleks.: Mati kad to čuje, udari se rukama u prsi. Npr. 27. Kad vidi šta je, udri se šakom u čelo i zaleleče što je više mogao. 109. — b) udariti čim (što) o što: Udario o kamen. Rj. 426a. »Nego udri ularom o zemlju... On onda udari ularom o zemlju. Npr. 24. Dok bi dlan o dlan udario (t. j. brzo, za trenuće oka). Posl. 63. Udri rgjom o zemlju (pa učini to i to, n. p. kupi sebi što; najviše se govori tvrdicama). 328. Pak je nogom o tavan udrila, dva tavana nogom prolomila. Npj. 1, 459. Gjergjevom je o tle udarila. Herc. 67. — sa se, refleks.: Ko odmiče kamenje, udariće se o njih. Prop. 10, 9. — c) udariti koga ili što (čim, po čemu): Oni ga svaki udari po jednom šakom, ili drvetom po zadnjici. Rj. 14b. Udariti koga bahom, t. j. poplašiti koga, osobito vikom i prijetnjom. Rj. 17b. Bodimice udariti koga. Rj. 34a. Oni odmah kažu da će mu toliko i toliko štapa udariti. Rj. 89a. Udario ga gurimice, t. j. gurnuši. Rj. 107b. Nijesam ga ni zvrčkom udario. Rj. 205a. Udario ga batinom izručke, vidi trzimice. Rj. 229b. Udare mu trnje pod nohte. Rj. 251b. Komnuti, udariti čime okomice. Rj. 287b. Udario ga nemilice. Rj. 416b. Udario ga puškom okomice. Rj. 454b. Udri, pope, grom te udrio, što ne uložiš, nego sve kaniš. Rj. 779b. Šlis! kad se kazuje, da je ko koga udario. Rj. 843b. Pa udri po njoj paticom. Npr. 168. Tako me strijela uvrh počeoše ne udrila! Posl. 299. Udario ga kud se teoci vežu (po glavi, ili po vratu). 327. Udariću te, da ti jedno

uho pjeva a drugo plače. 327. Udri gromom, groovit Ilija. Npj. 1, 168. Udari ga rukom uz obraze, kako ga je lako udarila, tri puta se dete premetnulo, tri mu zdrava iskočila zuba, a četiri s mesta s' pomerila. 3, 35. Žensko, muško, sve pod mač udari. 4, 149. Gje je gled'o, Rade udario: ev' pogodi Mulu evendiju, udari ga megju ob'je oči. 4, 283. Udri puškom Gjurgjević-Murata. 4, 323. Sindžirli ga zrna udariše, razbiše mu srce na sedmero. 4, 333. Dočekaju na zasjedama, koje su već bili namjestili, pa udri! i ove i one. Danica 3, 172. Poviču: »Aj more! udrite hajduka,« i odmah ga onako u bježanju udari sedamnaest pušaka. 3, 207. Na Čačku ga je udarilo pušcano tane usred prsiju, pa izišlo na legja. Npj. 1, 4, XXII. Udariće te Gospod suhom bolešću i vrućinom, i groznicom i žegom i mačem, i sušom, i medljikom. Mojs. V. 28, 22. sa se, refleks.: Udari se rukom po koljenu, čoha nova pršte na koljenu. Npj. 4, 312. — 2) na koga, stossen, incurro; überfallen, invado. Rj. i udariti kome. vidi jurnuti, narinuti, navaliti, ovlaisati. — Uložiti na koga, t. j. prvi udariti na nj. Rj. 779b. Hajduci kašto udare i na kuću kome za koga misle da ima novaca. Rj. 799b. Hajde, zete, da udirimo na nj (na zmajevskoga cara). Npr. 34. Udarila lima na acal. Posl. 326. Udario tuk na luk. (Kad udari jednak na jednakoga). 327. Tu su Turci primknuili bili, na jednu se nagonjahu raju, ja sam tada njima udario, te posjekoh dva sina Amzina. Npj. 4, 43. Koji može stići i uteći, i na ostru udariti čorđu, kome nije žao poginuti. 4, 47. Juriš, brate, da im udarimo, da se kući ni vratiti ne će. 4, 101. I udriču nasred Sumadije, opaliću ognjem svekoliko. 4, 315. Oni će mi s pleći udariti. 4, 489. Udrili su Turci na granicu. 5, 356. Stanu se spremati, da udare na šanac jurišem. Miloš 104. Turci udare na Resavski šanac na juriš. Sovj. 29. Kad čuje da je on udario u Srbiju... DM. 226. — 3) na koga, na što, den Weg einschlagen, viam ingredi versus—. Rj. vidi rinuti 2. udariti kuda, poč, doći, namjeriti se na što, naići. isp. nastati, obratiti 2, obrnuti, pojaviti se. — Belaisati, udariti na belaj, vidi ograisati. Rj. 21b. Zavarčiti kakvu boljeticu da ne ide u napredak, nego da udari natrag. Rj. 165b. Muškinje i ženskinje udari po selu u skitnju. Rj. 317a. Ostrokale se ovce, t. j. udarila u njih stroka. Rj. 474a. Pregorjela krava, kad je nekoliko dana tele ne sisa i ne muze se pa mlijeko udari natrag. Rj. 569b. Sjeknu kuga, t. j. udari, pojavi se. Rj. 683b. U tom udari od nekuda vladika, i došavši ondje zapita kakva je to crkva. Rj. 844a. Skoči da traži kobilu, i tako tražeći je udari na nekaku vodu. Npr. 23. Pa ga najposle oteraju od sebe, te on udari drugim putem. 60. Na to udari onuda jedan putnik. 79. Putovao nekud čoek sa ženom, pa udare preko livade. 144. Udare svud po carstvu tražiti joj lijeka. 146. Pa ga (opanak) baci na put kuda će udariti onaj s bravima. 166. A za što šiče na sveca? (... pošao u pustinju da se posveti. Udarivši u tom putu negdje pored gusaka, gusak stane šikati...). Posl. 1. Od jalove krave mlijeka traži. (Kad ko udari u bijedu). 233. Sa zla na gore (udariti). 274. Tako u mahniti rjetar ne udrio! 311. Udario joktur u kesu. (Nema novaca). 327. Udrio mu prnjic pod rep. (Kad je ko nemiran). 328. U dvorove kuga udarila. Npj. 2, 275. Mutap Lazar za dva sata dogje. Kad na straže Gjorgjine udari, stražani ga jedva dočekaše, do b'jela ga dvora dopratise. 4, 300. Plijenimo konja i Brgjanku, e na bolji šičar udril' ne ćeš. 4, 362. Što je voda u crkvu udrila. 4, 450. Al' ne spava ljuba Vidosava, u velike misli udarila. HNpj. 1, 205. A u misli Meho udario. 4, 307 (vidi zavesti se, nagnati se u misli). Učini mi se sramota od svoje riječi na trag udariti. Ođg. na ut. 2. Odmah udare za njima u potjeru na sve strane. Sovj. 69. Sinovi njegovi udariše za dobitkom, i pri-

mahu poklone. Sam. I. 8, 3. *Udari pomor u njih.* Prip. 51. *sa se, pass.*: Pošto se obreće, ne može se *natrag udariti*. Danica 5, 91. — **4**) kiša, *sich ergiessen, effundi*; snijeg; krv iz nosa. Rj. — Kad *udari snijeg ili cigani*. Rj. 10a. I tako čine dok ne *udari krv iz nosa*. Rj. 315b. Tri mlaza krvi *udariše iz njega*. Rj. 363b. Kad dogju na onu vodu, a to *udarila plaha kiša* i most odnela. Npr. 139. *Pljusak od jezera udari po vatri* i zagasi je polovinu. 189. *Iz kamena bi suza udarila*. (Kad se što žalostivo govori ili čini). Posl. 99. Srknuvši vruća jela tako se ožeže da *mu suze udare*. 154. *Udarilu mečava*. 293. Pršte drvo na dvoje na troje; al' *iz njega voda ne udari*. Npj. 2, 405. *Udriše mu suze od očiju*. 3, 17. Ješčete ga (mesa) cio mjesec dana, dokle *vam na nos ne udari* i ne ogadi vam se. Mojs. IV. 11, 20. — **5**) *legen, thun auf etwas, impono*, n. p. obruč na kaenu, sedlo na konja, haljine na se ili na slugu. *Udri piće na goliće* (Posl. 328). *Udri, braca, puca niz njedareca*. Rj. — *Udarili brklje po šancu*. Rj. 44a. *Zabusati, udariti u zenlju*. Rj. 165a. *Udariti na kalup*. Rj. 261a. *Udariti deset, ili sto metanija*. Rj. 354a. *Podaj (čizme) čizmaru, neka udari penđzeta*. Rj. 494a. *Požiočiti, udariti žioke*. Rj. 527a. *Metnuli ga (udarili ga) na šibu*. Rj. 838a. Više glave *kopje udariše*. Npj. I, 11. Postavi trga svakoga, najviše svile zelene; *udari ližbu u grade*, tu će ti doći žugjenje. 1, 419. *Da udarim pečat na oblake*. 2, 2. Kad s' obuču Kraljeviću Marko, *udri čohu i udri kadifu, i na glavu kalpak i čelenku*. 2, 224. Otišlo je trideset česa blaga dok iznutra *udrio postavu*, a s lica joj ni hesapa nema. 2, 228. Kad je Arap kulu načinio, *udario staklu u penđzere*. 2, 387. *I na tefter udariše ovce*: sedamdeset i sedam hiljada. 4, 49. Po bedemu *udrili barjake*. 4, 248. *Ondje vojsku na broj udariše*: sedam stotin' i sedam junaka. 4, 396. A ostale Drobnjačke glavare *pod čestoku globu ti udari*. 4, 492. *Poreze paša udari na nahije*. Danica 2, 98. Pusti dosta svjetlosti u kovčeg; i *udari vrata kovčegu sa strane*. Mojs. I. 6, 16. *udariti pečat, žig*. Rj.³ 794b. — **6**) koga na kolac, *spiessen, adigere stipitem per medium hominem*: A vojvode na kolje *udriše*. Rj. *amo ide i ovaki primjer*: *Udarili (ili metnuli) ga na muke*. Rj. 374a. *isp. poniše pod 8.* — **7**) u što, *sich legen, nitor*: udarilo sve u trgovinu, u pisanje knjiga i t. d. Rj. *isp. dati se 1) na što, za čim prema tome idu ovamo i ovaki primjeri*: *Udario u vagjevinu* (kad se uzima žito na veresiju do druge godine). Rj. 51b. *Poskitati se, udariti u skitnju*. Rj. 548a. *Udario u šeprtlju*. Rj. 836a. *Aždaja kad to vidi, udari u smeh*. Npr. 45. *Otide na stranu i udari u plač*. Prip. bibl. 32. *i ove riječi*: *Udario u bah*. Rj. 17b. *Udario u inčar*. Rj. 232a. *Udariti u hašu*. Rj. 803b. — **8**) muke udariti kome, *auf die Folter bringen, in tormenta dare*. Rj. *vidi poviše pod 6.* — *Opet su ne (= nas) osvojili Turci, svake su ni (= nam) jade udarili ... Gjulek bego od Stambola grada, svake ni (= nam) je muke udario*. Npj. 5, 64. *isp. Udario sam na muku*. Rj.³ 794b. — **9**) udariti nokat, t. j. pobjeći: *Udriše nokat uz Banjane*. Rj. *isp.*: *Nokat u ledinu (bježi!)* — **10**) udari ga guja, t. j. ujed: *Prevari ga, udari ga guja*. Rj. — *Udarila te krilatice!* (Kletva). Posl. 326. *Ali nemoj s vojskom udariti, zmija da te ne udari ljuta*. Npj. 5, 313.

II. *sa se.* — **1 a**) *reciproč. handgemein werden, confugo, congregior*. Rj. *vidi ubiti se 2, pobiti se.* — *Zmajevski car s nama često ima rat, i sad skoro imamo rok da se udarimo*. Npr. 34. *Udari se junak na junaka, udari se pamet na pamecu*. Npj. 2, 233. *Vojske su se juče udarile*, obadva su cara poginula. 2, 293. *Gje s' udesiš, udri se s Turcima*. 4, 145. *Na ljuto se gvožđe udariše* i najposlje *studenim kamenjem*. 4, 409. *Udarivši se tu, bili su se od jutra do mraka*. Danica 5, 44. *Eto vam polja, pa se udrite sami*. Sovj. 39. *Četiri vjetra nebeska udariše se na*

velikom moru. Dan. 7, 2. — **b**) *refleks.*: *Udriti se, vidi udariti se (ubiti se, sich weh thun, corpus laedere)*. Rj. 770b. *vidi ubiti se 1. udariti se n. p. u nogu, u vrat (o što)*: *Ko odmiče kamenje, udariće se o njih*. Prop. 10, 9 (*affligetur in eis; wird sich damit wehe thun*). — **2**) *refleks. zusammenpassen, congruo*: *Oba dobri iz dvije krajine i s blagom se mogu udariti*. Rj. *vidi podudariti se. isp. složiti se.*

udati, ùdām, v. pf. Rj. *u-dati. v. impf. udavati.* — **1**) *verheirathen, colloco filiam*. Rj. *vidi udomiti, dati 1e (dati djevojku za koga)*. — *Ona se vrlo obraduje kad vidi svoju kćer za carskim sinom udatu*. Npr. 136. *Ženi sina otklen znaš, a udaj šćer kud možeš*. Posl. 80. *Mati njegova bila je prvi put udata u nahiju Rudničku u selo Brusnicu za Obrena ... Stanu je odvela sa sobom, i onamo je posle udala za Savu Nikolića*. Miloš 43. *Vidje da je Silom odraštao a nju (Tamaru) još ne udaše za nj*. Mojs. I. 38, 14. — **2**) *sa se, refleks. heirathen, nubō*. Rj. *vidi udomiti se, pirovati se, poći za koga*. — *Nije se udala već se zarobila (kaže se za djevojku koja se zlo uda)*. Rj. 192b. *Šta se učini s našijem sestrama ... kud odoše i za koga se udadoše*. Npr. 187. *Udala bi se i kćerca i majka, no nema su čim, a nema za kim*. Posl. 326. *Kad se Višnja udala iz Brusnice u Dobrinju*, Milan i Jakov ostali su na svojoj oćevini. Miloš 43.

udavača, f. djevojka koja se udaje, *die Braut, sponsa, cf. udadbenica 2*: Sve nadigra svate i junake, nadigrala *udavača* Ana. Rj. — *riječi s takim nast. kod čjepača.*

udāvānje, n. *das Verhlichen (von Mädchen), collocatio puellae*. Rj. *verbal. od 1) udavati, 2) udavati se.* — **1**) *radnja kojom n. p. otac udaje kćer svoju.* — **2**) *stanje koje biva, kad se koja udaje.*

udāvati, ùdājēm, v. impf. Rj. *u-davati (praes. i ùdāvām. Obl. 108). vidi udomivati. v. pf. udati.* — **1**) *verhlichen, colloco filiam*. Rj. — *Ženi sina kad hoćeš, a kćer udaji kad možeš*. Posl. 80. *Ko ženi, jedno veselje (ima); ko udava, dva*. 138. *A udaje Jelu sestru dragu za nekoga popa Mrkonjića*. Npj. 4, 155. *Šćeri udavala za vrsnim i pribranim Srbima* o pravom vaktu. Herc. 355. — **2**) *sa se, refleks. heirathen, nubō*. Rj. — *Udaji se, moja šćeri draga!* Npj. 3, 473. *U Dubrovniku ... djevojčica zove se svaka ona, koja se nije udavala, i nije sluškinja, makar bila i usigjelica od 80 godina*. Posl. XLIV.

udāviti, ùdāvīm, v. pf. Rj. *u-daviti. isp. udušiti, ugušiti. v. impf. daviti.* — **1**) *erwürgen, strangulo*. Rj. — *Blor može i goveće udaviti*. Rj. 31b. *Carev ga (vrapca) sin odmah za vrat te udavi*. Npr. 50. *O vodo! nisi nikad čoveka udavila, za to roda nemaš*. 77. *Cekini iz kamena porevaše tako da njega (čoeke) pritiskoše i zamalo ne udariše* 96. *Zakla me i udavi*. Posl. 83. — **2**) *sa se, refleks. ili pass.*: *Bar, nekakvo vrlo sitno žito kao proso (kažu da bi se čovjek u ovo žito mogao udaviti kao u vodu)*. Rj. 15b. *Ko više založi no može proždrijeti, udaviće se*. Posl. 136. *Ko se u bari udavi, onom drugo more ne treba*. 155. *Tako se ovijem ne udavio!* (Kad jede). 310.

Uđbāri, m. pl.: Ono ti je *Dmitar od Udbara*. Rj.

Uđbina, Uđbinja, f. *Stadt in Kroatien, nomen urbis*. *Uđbinja* se u narodnijem pjesmama spominje od strane Turske kao Senj od naše. *Sad je Uđbinja kao malo selo*. Rj. *u Hrv.* — *za nast. na i nja isp. blazina i blazinja.*

Uđbinjanin, m. čovjek iz Uđbinje. Rj.

Uđbinjka, f. žena ili djevojka iz Uđbinje. Rj.

Uđbinskî, adj. *von Uđbinja*. Rj. *što pripada Uđbinji. i Uđbinski*: *Zagari te Uđbinski poznaju*. Rj. 168b.

udebljati, udebljām, v. pf. *u-debljati, postati debeo. vidi odebljati. v. impf. debljati.* — *Ali se Izrailj ugoji,*

pa se stade ritati, utio si, *udebljao* i zasalio; pa ostavi Boga. Mojs. V. 42, 15.

udelati, lām, v. pf. (u Hrv.) *vidi* učiniti. Rj. u-delati, *po istoč. govoru. po južnom udjelati, koje vidi.*

udes, m. (po jugozap. kraj.) *vidi* nesreća. Rj. u-des. isp. desiti, desiti se; udesan 2.

udesan, ūdesna, adj. — **1**) in Ordnung, richtig, ordinatus. Rj. kao (dobro) udešen, ugođen, 2 prikladan, zgodan. — Za to da bi bilo lakše i udesnije, putovaćemo po malo. Priprava 82. Put je ravan, ubijen je, i po tome za putovanje udesan. Megj. 7. Ne imajući u Srbiji udesna čovjeka za mitropolita Mil. 248. Najudesniji književni oblik za sve to bila bi pripovetka. Zim. IV. — **2**) (po jugozap. kraj.) *vidi* nesrećan: Udesnoj gjevojci hromi svatovi (Posl. 327). Rj. — Da se od njegove matere čuva i krije, »jer je« veli »ona nekaka žena udesne ruke tako da su moja sva braća i sestre pa i sam otac na prečac pomrli«. Npr. 215. Vidi oni udesni prsten u kamari, i pruži ruku da ga uzme, a oveca na njega skoči i ne da mu ga uzeti. 216.

udesiti, ūdesim, v. pf. Rj. u-desiti. v. pf. je i prosti desiti (i se). v. impf. udešavati. — **I. 1**) richten, zurechtmachen, corrigo, cf. ugoditi 2. Rj. — Onda pogju k ocu njegovome, i udesi te noću dogju u njegovo selo. Npr. 63. Ali još treba udesiti upravo u podne da je čovek onamo. 239. Kad ste gusle tako udesili. Straž. 1886, 769. Obogatiše njima (pjesmama) crkvu za sve praznike i udesiše ih na osam glasova. DP. 52. Opijelo se započinje psaltišom, orugjem za molitvu sa mnogo čica, koje je car prorok udesio na sve glase čovječijega srca. 362. — **2**) koga, treffen, auf jemand stossen, offendo, occurro: udesio sam ga na putu. Rj. *vidi* desiti, sresti. — Osvetnik neka pogubi toga krvnika kad ga udesi. Mojs. IV. 35, 21. Kad otide, udesi ga lav na putu i zakla ga. Car. I. 13, 24. Kao što negda Eleazar udesio Revenu na studencu, tako sad Jakov udesi Rahilju. Prip. bibl. 23. — **II. sa se.** — **1**) recipr. sich begegnen, occurro: udesili smo se i udesio sam se s njim. Rj. *vidi* desiti se 2, sresti se. — Ne mogu se s njima udesiti. Npj. 4, 179. Eto, vlaš, sad se udesismo u po polja svjetu na vidiku. 4, 234. — **2**) refleks. *vidi* desiti se 1 i 3. — Tako mu se sreća udesila, te od lova ništa ne ulovi. Npj. 2, 155. Tu se vojska carska udesila. 5, 95. Hercegovac pak udesi se nešto rgjave volje, zato ga nijesam mogao namoliti da pjeva. Npj. 1, XLVII.

udešavânje, n. Rj. verb. od I. udešavati, II. udešavati se. — **I. 1**) radnja kojom tko udešava što (das Richten, accomodatio. Rj.). — **2**) stanje koje biva, kad tko udešava koga n. p. na putu. — **3**) stanje koje biva, kad udešava n. p. kiša. — **II. stanje koje biva, kad se tko udešava s kim** (das Zusammentreffen, occursus. Rj.).

udešavati, udešavâm, v. impf. Rj. u-dešavati. v. pf. udesiti. — **I. 1**) zurechtmachen, accomodo. Rj. — Jer je Gospod Bog koji sve zna, i on udešava namjere. Sam. I. 2, 3. Gospod koji čini to, Gospod koji udešava i potvrguje to. Jer. 33, 2. Izvadi gusle, i poče ih udešavati. Jurm. 99. — **2**) zusammentreffen, occurro. Rj. udešavati koga n. p. na ulici. — **3**) udešava kiša, t. j. kao ugagja, počinje ići polagano. Rj. — **II. reciproč. sich begegnen, occurro. Rj. udešavati se s kim n. p. na ulici.**

udica, f. der Fischangel, hamus piscarius. Rj. — Pari, na užetu sitne udice, koje se u vodi rasprostru po dnu, te se na njih hvataju jegulje. Rj. 489a. Idi na more, i baci udicu, i koju prvu uhvatiš ribu, uzmi je. Mat. 17, 27. Hoćeš li udicom izvući krokodila? Jov 40, 20. Tužiče ribari i sjetovaće svi koji bacaju udicu. Is. 19, 8.

udičar, m. ribar udicom. Stulli.

udijeliti, ūdijelim, v. pf. (Almosen) geben, praebeo. Rj. u-dijeliti kome što, kao dati mu. *vidi* podijeliti

2. v. impf. prosti dijeliti. — *Udijeli* za Boga! Rj. 32b. Zamoli se da mu udeli krišku sira, a on ga odbije. Npr. 82. Snaha bi svoj zalogaj siroti udelila. 83. Dogje jednom siromah k caru da mu štogogg udijeli. 105. No zafali višnjem Bogu, koji ti je udjelio mlada rabra gospodara. Npj. 1, 6. Bog udijelio da dogje... Kov. 122. Jer mu (noju) Bog nije dao mudrosti niti mu je udijelio razuma. Jov 39, 20. sa se, pass.: Onda istu (slijepci) da im se udijeli. Npj. 1, XXXIV.

udijevânje, n. das Hinein thun, Einfâdeln, immissio. Rj. verb. od udijevati. radnja kojom tko udijeva što u što.

udijevati, ūdijevâm, v. impf. n. p. konac u iglu, einfâdeln, filum in acum inserere. Rj. u-dijevati što god u što. v. impf. prosti dijevati. v. pf. udjenuti, udjesti, udjeti. — Ugleda je (gjevojku) nad jezerom gje zrake sunčane u iglu udijeva, te po gjergjefu veze na postavu kojom su žice od junačkijeh perčina. Npr. 123.

udika, f. wolliger Schneeball, viburnum lantana, cf. udljika. Rj. biljka. *vidi* i udikovina; fudljika, fudljika. — riječi s takim nast. kod aptika.

udikov, adj. n. p. drvo, von udika. Rj. *vidi* udljikov. — za nast. isp. aptov.

udikovina, f. *vidi* udika. Rj. udikovo drvo. *vidi* udljikovina.

udilj, — **1**) immer, semper. Rj. u-dilj. isp. dilje (mjesto dalje), sve-udiljan. *vidi* sve 2, i syn. ondje. — **2**) statim, confestim. Stulli. *vidi* odmah 1, i syn. ondje. — Sve što pita Angjelija mlada, sve joj kralju udilj poklonio. HNpj. 1, 161.

1. ūditi, ūdīm, v. impf. — **1**) meso, zerstückten, dispertio. Rj. kao komadati, rastavljeni, dijeliti na ude. drukčije se ne nalazi. — Značenje rastavljeni, dijeliti: ud, udo, ūditi. Korijeni 193. — **2**) kome što, ūbel thun, facio male: ūdi mi kozje meso; ūdi mi more. Rj. star. slov. ОУДИТИ. Korijeni 193. *vidi* pačiti, škoditi. v. pf. slož. na-uditi. — Dim ne ūdi ležećim nego stojećim. DPosl. 16. Ljut ocat najgore svomu sudu ūdi. 56. Tko zlijem prašta, dobrijem ūdi. 135. Sljivova rakija zdravlju ni malo ne ūdi. Danica 2, 104. Repovi njihovi (konjski) bijahu kao zmije i imahu glave, i njima ugjahu. Otkriv. 9, 19. (in his nocent; mit denselben schaden sie).

2. ūditi, ūdīm, v. impf. — **1**) za kim ili za čim, sich sehnen, schmachten, desiderare. Rj. *vidi* čeznuti. — **2**) kad svinje pred veće kao ciće polako ili stenju, kaže se da ude. Rj.

udiviti, ūdivim, v. pf. u-diviti. v. impf. udivljavati. — **1**) udiviti koga, uciniti da se divi: Tako će opet udiviti mnoge narode, carevi će pred njim zatisnuti usta svoja. Is. 52, 14. Udiviču tobom mnoge narode, i carevi će se njihovi zgroziti od tebe. Jezek. 32, 10 (stupescere faciam populos multos). — **2**) sa se, refleks. sich verwundern, miror rem: Udivi se kao ruža u čupu (Posl. 327). Rj. *vidi* začuditi se. — Kad je (kutiju) otac otvorio i izvadi iz nje zlatan lanac, oni se svi udive. Npr. 63. Kad car vidi gotov grad, vrlo se udivi. 68. Obradovaćeš se, i srce će ti se udiviti i raširiti. Is. 60, 5.

udivljavânje, n. die Verwunderung, miratio. Rj. verb. supst. od 1) udivljavati, 2) udivljavati se. — **1**) radnja kojom tko udivljava koga (čim). — **2**) stanje koje biva, kad se tko udivljava. isp. udivljenje.

udivljavati, udivljāvâm, v. impf. u-divljavati. v. pf. udiviti. — **1**) udivljavati koga (čim), činiti da se divi. isp. udiviti. — Oveće koje udivljava i živošću svojih boja. Megj. 46. — **2**) sa se, refleks. udivljavati se, sich verwundern, miror. Rj.

udivlĉenje, n. kad se tko udivi čemu; die Verwunderung, admiratio. — No sad, na osobito moje udivljenje, pišu mi iz Zemuna, da je mjesto u Srbiju otišao u Trijest. Straž. 1887, 285. sa starim nast.

udivljenije (isp. bogojavljenije) isp. udivljavanje. — takva verb. subst. kod dopuštenje.

udjelak, ūdioka, m. vidi podjela. Rj. ono što tko udijeli komu, n. p. prozjaku. — Svakome činio čast i udjelak; svakome dijelio! Herc. 352. Dohodili ništi i ubogi na glas i sretnji udjelak. Kov. 121.

udjelati, ūdjelām, v. pf. u-djelati. vidi udelati; učiniti. v. impf. djelati.

udjenuti, ūdjesti, ūdjeti, ūdjenēm, ūdjedēm, v. pf. n. p. konac u iglu, einfädeln, filum in acum insero, cf. uvrsti. Rj. (Njemačkim i Latinskim riječima tumači se samo značenje primjera). u-djenuti, u-djesti, u-djeti. v. pf. je i prosti djenuti, djēsti, djēti. v. impf. udjevati.

udljika, f. vidi udika, mit allen Ableitungen. Rj. biljka, pa kao što ima udikov, udikovina od udika, tako ima i udljikov, udljikovina od udljika.

udljikov, adj. vidi udikov. isp. udljika.

udljikovina, f. vidi udikovina. isp. udljika.

udno, (u dno) udno sela, unten, am Ende des Dorfes, in imo pago: Put istoka udno polja. Sjedi Miloš dolje udno sovre. Rj. prijedlog složen od riječi dno i od prijedloga u, koji značenje svoje dodaje značenju riječi dno, tako slož. prijedlog ima uza se riječ u drugom padežu. isp. dno 2. suprotno uvrh. — Bolje udno laza nego navrh laza (dogovarati se). Posl. 27. Stade cika tankijeh pušaka udno Kite zelene planine, a planinu magla popanula. Npj. 3, 321.

údo, n. n. p. mesa, ein Stück Fleisch (zum Räuchern), segmentum carnis (appendendum in fumum); udo je tanko a dugačko da se može prevjesiti preko šta. cf. vješalica. Rj. udo, komad, n. p. mesa što se u dim vješa. isp. ūditi 1.

udoban, ūdobna, adj. vidi komod, naručan; bequem, commode, passend, commodus, expeditus, opportunus. u Stullija: aptus, opportunus, dignus. — Da bi to udobnije za sve nas i skorije bilo, izabrao sam put . . . Spisi 1, 94.

udobnost, ūdobnosti, f. osobina onoga što je udobno. u Stullija: opportunitas.

udobravānje, n. das Gutwerden, Guterscheinen, ostensio bonitatis. Rj. verb. od udobravati se. stanje koje biva, kad se tko udobrava.

udobravati se, udobravām se, v. r. impf. sich gut zeigen, ostendere se bonum. Rj. u-dobravati se, pokazivati se dobar. v. pf. udobriti se.

udobriti se, ūdobrim se, v. r. pf. sich gut zeigen, ostendere se bonum. Rj. u-dobriti se, pokazati se dobar. isp. podobriti se, prodobriti se. v. impf. udobravati se. — Kako svjetujete da odgovorim narodu? A oni mu (starić Rovoamu) odgovoriše govoreći: ako se udobriš narodu i ugodiš im, oni će ti biti sluge svagda. Dnev. II. 10, 7.

udomaćiti se, udōmācīm se, v. r. pf. heimisch, vertraut werden, familiaresco. Rj. u-domaćiti se, postati domaći, povjerljiv. isp. odomaćiti se. v. impf. domaćiti (se). — Dok ja gledam moj rep, a ti tvoga sina grob, nema pravog prijateljstva megju nama. (. . . sin zmiji, kaja se bila kao udomaćila i nije se od njega (od sina) ni bojala, pred rupom odsiječe rep; a zmija se rasrdi te njega ujede i zada mu smrt, pa uteče u svoju rupu . . .). Posl. 63.

udomiti, ūdomīm, v. pf. Rj. u-domiti. v. impf. udomivati. — 1) n. p. čer, verheirathen, colloco filiam. Rj. vidi udati, dati 1c (dati djevojku za koga). Da isprobi u Leke gjevojku . . . i tebe ću (sestro!) onda udomiti. Npj. 2, 224. Turkinje si mloge pokrstio . . . za Srbijina mogu udomio. 4, 295. — 2) sa se, reflex. v. r. pf. — a) sich verheirathen, nubere: Od kad sam se udomila. Rj. vidi udati se, poći (za koga). — Knjiga glasi od moje gjevojke, da se skoro misli udomiti za nekakvim Begić Asan-ogom. Npj. 1, 3⁹⁵. — b) kao oženiti se, načiniti sebi dom, obitelj; sich häuslich einrichten, eigene Familie gründen: Imaj

prije neg se udomiš dom u kom ćeš pribivat', zemlju ku ćeš orat', vinograd ki ćeš rezat'. DPosl. 32 (pribivati zap. mjesto prebivati).

udomivānje, n. verb. od udomivati. radnja kojom tko udomuje n. p. kćer.

udomivati, udōmujēm (dijalektički udōmivām), v. impf. u-domivati (za obličje isp. spomenivati se, spomenujem se). vidi udavati. v. pf. udomiti. — Jovan pali zelene lubarde, da se glasi, pobre, na sve strane, kako Jovan šćercu udomiva. Herc. 295.

udorac, ūdōrca, m. — 1) (u C. G.). Kad četa hoće da udari na Turske čobane, ona se razdjeli na dvoje, pa jedan dijel, koji se zove udordžije, idu na udorac, t. j. upravo da udare na čobane, a drugi ostane u zastavi: kad udordžije stoku dotjeraju do zastave, oni je mimo nju protjeraju i dalje otjeraju, a zastava ostane za njima bijući se s potjerom. Ako su dva brata u četi, jedan ide na udorac a drugi ostane u zastavi. Angriff, impetus. cf. udarac 2. Rj. vidi i zagon 1. — 2) vidi udarac 1, i sym. ondje: Od jednoga udorca dub ne pada. DPosl. 88. Udorac od prosulje ako i ne boli, ali omrči. 145. — za postanje udor(ac) isp. udrijeti, kao odor prema odrijeti, razdor prema razdrijeti; zadorica prema zadrijeti.

udordžije, m. pl. (u C. G.) Angreifer, aggressores. cf. udorac 1. Rj. udor-dži(je), riječ naša s Turskim završetkom. isp. djeladžija. — Zastava, koji ostanu kao u zasjedi, te čekaju dok udordžije mimo njih stoku ne dognaju, pa se onda oni biju s potočju, a udordžije tjeraju stoku dalje. Rj. 195b.

udostōjiti, udōstōjīm, v. pf. Rj. u-dostojiti. — 1) (u vojv. po varošima) würdig machen, würdigen, dignor. Rj. udostojiti koga čega, učiniti ga dostojna onoga; udostojiti koga da . . . učiniti ga dostojna, vrijedna da . . . — Za čudo mi je što me ne udostojiste odgovora na pismo moje od 14. dek. Straž. 1886, 59. Ali se nadam, da ćete me dotle udostojiti odgovora 1886, 60. Udostojite i mene, nesrećnoga, da te sretem, Hriste, na oblacima. DP. 84. I nas na zemlji udostoj da čistijem srcem tebe slavimo. 159. Koji si me obličja svoga božanstvenoga udostojio. 363. — 2) sa se, reflex. würdig sein, dignus habeor. Rj. udostojiti se čega, postati dostojan onoga. vidi dostajati se (i bez se), dostōjīm se (i bez se) v. r. pf., dostajati se, dostōjīm se. — Da se udostojite carstva Božijega. Sol. II. 1, 5. Molitvom svetog Simeuna Bogoprimca, koji udostojivši se vidjeti mesiju od radosti povika: Sad otpuštaš. DP. 43. Kao vjerni kuančnici blagodati udostojičemo se radosti gospodareve. 125.

udov, adj. verwitwet, viduus. Rj. — Bio čock udov, pa se oženi na novo. Npr. 137. Briga babi za udova starca. Posl. 30. Bila udata, i čujem da s jednijem sinom sad živi udova ovdje u Biogradu. Sovj. 77.

udōvac (udōvac), udōvca (udōvca), m. der Witwer, viduus. Rj. udov čovjek.

udōvačkī (udōvačkī), adj. što pripada udovcima ili udovcu kojemu god. — Udovačka nevolja. Mil. 13.

ūdōvan, ūdōvna, adj. aka. Rj.³ XXXI. u molitvi od more: Mora bora! ne prelazi prek' ovoga b'jela dvora . . . ni nametna nametnica, ni udovna udovica, ni magjiona magjionica . . . Rj. 367b. isp. udov. — u Stullija: udovan, viduus, adj. udovno sjedalište, sedes vacans (post eujuscunqve praesulis mortem). n. p. stolica je biskupsku udovna po smrti svakoga biskupa.

udōvica, f. die Witwe, vidua. Rj. udova žena, dem. udovičica. — Udovica se na kola (ili na konja) penje, a sve veli: ne ću (udati se). Posl. 328. Udovica hudo ime. 328.

udōvičica, f. dem. od udovica. Rj.

udōvičić, m. der Witwe Sohn, filius viduae. Rj. udovičin sin.

udōvičin, adj. der Witwe, viduae. Rj. što pripada udovici.

udovički, *adj.* Witwen-, viduarum. Rj. što pripada udovicama ili udovici kojoj god. — Udovičko dijete. DPosl. 145. Udovičko najbolje vino. 145. Teško vama što jedete kuće udovičke. Mat. 23, 14. Ona skide sa sebe udovičko ruho svoje. Mojs. I. 38, 14. Siroti ne daju pravice, i parnica udovička ne dolazi pred njih. Is. 1, 23.

udovištvo, *n.* stanje udovičko; *der* Witwenstand, viduitas. — Prijekora udovištva svojega ne ćeš se više sjećati. Is. 54, 4. Stanje u kom se tko ili što nahodi po ženidbi, udadbi, djevojaštvu, udovištvu, po tom je li čeljade muško ili žensko. Daničić, ARj. 286b.

Udrigovo, *n.* u Bosni planina između Save i planine Maevice. Rj.

udrijeti, *udrēm* (udr'o, ūdfla). u-drijeti (*v. impf.* prosti drijeti). *vidi* udariti, udriti. — Kad vrag ne udre kolijepkom, takoj udre grobom. DPosl. 43 (tako-j-dijalektički mjesto tako. *isp. j suffix.*) govori se u sjec. Hrvatskoj, u književnom se jeziku sada ne upotrebljava; ali *isp.* udorac.

udriti, *udrīm*, *v. pf.* Rj. u-driti. *vidi* udariti, udrijeti. *v. impf.* udarati. — 1) *vidi* udariti (meist nur imperat. udri). Rj. kaže se Njemački, da se udriti najviše govori u imperativu udri; ali *vidi* primjere kod udariti, iz kojih se može razabrati, da se udriti gotovo toliko govori koliko i udariti. — 2) *sa se, refleks.* udriti se, ūdrīm se, *v. r. pf.* (u Dubr.) *vidi* udariti se (ubiti se, sich weh thun, corpus laedere). Rj. udriti se *n. p.* u nogu, u vrat (o što).

udrobiti, *udrobīm*, *v. pf.* hineinbrocken, infrio. Rj. u-drobiti. *vidi* podrobiti. *isp.* umrviti. *v. impf.* drobiti. — Umijesio od njega (od prosa) hljeb, pa udrobio u vruće mlijeko te jede. Npr. 162. Kako udrobis, onako ćeš i kusati. Posl. 127. U zlo si udrobio. DPosl. 143. *sa se, pass.*: Padne mu na um na mleko, pa da se udrobi hleba. Npr. 225.

udružiti, *udrūžīm*, *v. pf.* u-družiti. *vidi* združiti. *v. impf.* udruživati. — 1) *udružiti koga s kim*: Žena koju si udružio sa mnom, ona mi dade s drveta, te jedoh. Mojs. I. 3, 12. Najposlije peti put opet se (vladika) obrati k istoku, čim se spominje pet udruženijeh vasačkih crkava. DP. 335. — 2) *sa se, reciproč.* sich zusammengesellen, socior: udružili smo se i udružio sam se s njim. Rj. — Udruže se megjed i svinja i lisica, pa se dogovore da oru zemlju i da siju šenicu da se hrane. Npr. 175. Milan Obrenović udruživši se s Takovom pritisne gotovo i Požežku (nahiju) pod svoju vlast. Danica 5, 48. Protiv njega (Uroša I) udružise se Dubrovčani s bosanskim knezom Stefanom. DM. 225.

udruživānje, *n. verb.* od 1) udruživati, 2) udruživati se. — 1) *radnja* kojom tko udružuje koga s kim. — 2) *radnja* kojom se tko udružuje s kim.

udruživati, *udrūžijēm*, *v. impf.* u-druživati. *v. pf.* udružiti. — 1) *udruživati koga s kim. isp.* udružiti. — 2) *reciproč.*: Tri puta pitajući pitanjem utjehe punijem: „udružuješ li se s Hristom?“ i tri puta čuvši odgovor: „udružujem se,“ još tri puta zapita: „jesi li se udružio s Hristom?“ DP. 185.

udržati, *udrūžīm*, *v. pf.* erhalten, conservo: što ti Bog dao, Bog ti i održao (kad se napija); dosta je, da Bog održi! Rj. u-držati. *v. impf.* držati. — Bog ti poštu održao! Posl. 19.

udugo (u dugo), *adv.* *vidi* dugo 2by. — Da je (čast) paričaje (domaćica) u dugo i u mlogo, nama i ostalijama. Npj. 1, 81 (zdravica).

udugotēžiti, *udugotēžīm*, *v. pf.* Rj. u-dugotežiti (u-dugo-težiti). *glagol* se drukčije ne nalazi. — 1) *verlängern, prolato*. Rj. *prelazno. vidu* uljiti. — 2) *udugotežila* bolest, sich in die Länge ziehen, *proveni*. Rj. *neprelazno* kao zadugo potrajati. *vidi* zategnuti 2. — U proljeće kad se tope snjegovi, a kašto i ljeti kad udugoteže velike kiše, zagaši joj se (vodi Perućici) ponor te u Slivnju postane veliko jezero. Rj. 495b.

uduljiti, *ūdūljīm*, *v. pf.* verlängern, *produco*: ako Bog udulji život. Rj. u-duljiti što, učiniti dulje. *vidi* udugotežiti 1. *v. impf.* duljiti.

ūdunuti, *ūdūnēm*, *v. pf.* *n. p.* sviječū, ausblasen, *extinguo. cf.* ugasiti. Rj. i kod ugasiti *syn.* u-dunuti. *drukčije* se *glagol* ne nalazi. — *sa se, pass.*: Ali majka gjevojcina pljune u oganj, te se u oni čas udune. Npr. 94.

udurēčiti se, *udūrēčīm* se, *v. r. pf.* (u Boci) *vidi* ukočiti se. Rj. u-durēčiti se. *drukčije* se ne nalazi. *isp.* uštapiti se. — Ono je čudovita gora... kogogj k njoj pogje da *vidi* što je, ostane u oni trem mutav i na ono mesto udurēčen. Npr. 118.

udūšiti, *ūdūšīm*, *v. pf.* (u Dubr.) Rj. u-dušiti. *isp.* ugušiti, udaviti. *v. impf.* dušiti. — 1) *ersticken, suffoco*. Rj. *udušiti koga*. — 2) *sa se, refleks.* udūšiti se, *ersticken, suffocor*. Rj.

udūžiti, *ūdūžīm*, *v. pf.* Rj. u-dužiti. *v. impf.* dužiti (i se). — 1) (u Dalm.) dati u dug, t. j. na veresiju, kreditiren, credere cui quid. *cf.* zadužiti. Rj. *vidi* i uveresijati. — 2) *sa se, refleks.* udūžiti se, *ersticken, suffocor*. Rj.

udūžiti, *ūdūžīm*, *v. pf.* Rj. u-dužiti. *v. impf.* dužiti (i se). — 1) (u Dalm.) dati u dug, t. j. na veresiju, kreditiren, credere cui quid. *cf.* zadužiti. Rj. *vidi* i uveresijati. — 2) *sa se, refleks.* (u Boci) *vidi* zadužiti se. Rj. — Ne može se udužiti' kako i kupiti'. DPosl. 74. Tko se uduži, trebuj da tuži, ali da služi. 133.

udvājānje, *n. verb.* od udvajati. *radnja* kojom tko udvaja što. — U tom udvajanju dolazi korijenu i na kraj ono suglasno kojim se počinje. Osn. 3.

udvājati, *ūdvdjām*, *v. impf.* u-dvajati što, činiti da bude dvojako; *verdoppeln, geminare. v. impf.* prosti dvojit. *vidi* udvojavati. *v. pf.* udvojiti. — *sa se, pass. ili refleks.*: U osnovi može biti udvojen isti korijen; a udvaja se korijen na dva glavna načina: 1. Korijen udvajajući se dobija još jednom samo suglasno koje već ima, te ostaje od jednoga sloga. Osn. 3.

ūdvoj, *m. vidu* megdan, mejdan; *der* Zwickampf, das Duell, certamen singulare, pugna singularis: Dokazati mogahu za neke stvari i sud božji: udvoj (mejdān između dvojice), i voda i željezo (mazija). DM. 73.

udvojāvānje, *n. verbal.* od udvojavati. — O udvojavānju slova (de literarum geminatione). Rj. XXXIII.

udvojāvati, *ūdvdjāvām*, *v. impf.* u-dvojavati. *vidi* udvajati. *v. impf.* prosti dvojit. *v. pf.* udvojiti. — *sa se, pass. ili refleks.*: Osnova prve vrste šestoga razdijela »da,« koja se u sadašnjem vremenu udvojāva, ali na drugom mjestu odbacuje »a,« te glasi »dad«. Istor. 256.

ūdvoje, (u dvoje) *ums doppelte, duplo*. Rj. *adv.* — Teško vama, što prehodite more i zemlju da bi prisvojili jednoga, i kad ga prisvojite, činite ga sinom paklenijem u dvoje većijem od sebe. Mat. 23, 15.

udvōjiti, *ūdvdjōjīm*, *v. pf.* u-dvojiti što, učiniti da bude dvojako; *verdoppeln, geminare. v. impf.* udvojavati, udvajati. — U osnovi može biti udvojen isti korijen. Osn. 3.

ūdvdōran, *ūdvdōrna, adj.* dienstfertig, officiosus: Rovci su mi brdo najmilije, najmilije i najudvornije. Rj. kao gotov poslušiti koga čim. *isp.* uljudan.

udvdōrāvānje, *n. das Einschmeicheln (durch Hofiren), insinuatō*. Rj. *verb.* od udvdoravati se. *radnja* kojom se tko udvorava kome.

udvdōravati se, *ūdvdōrāvām* se, *v. r. impf.* sich einschmeicheln, se *insinuare*. Rj. u-dvdoravati se. *isp.* ulagivati se, uvoditi se. *v. pf.* udvoriti se. — Udvorica, čovjek koji se udvorava kod koga. Rj. 769b. Savi nije bilo milo što mu se brat udvorava rimskome sveštenstvu. DM. 21.

ūdvdorica, *f.* čovjek koji se udvorava kod koga, *der* Höfling, Schmeichler, adulator: Turska udvorica. Rj. *vidi* pridvorica; mazalica 4, ulazica, ulizica. —

I sam Miloš... zvao se i potpisivao vrhovni knez, dokle ga njegovi pisari i druge udvorice nijesu nagovorili da se nazove knjaz. Rj. 279b.

udvoriti se, udvorim se, v. r. pf. kod koga, sich bei jemand einschmeicheln, sich beliebt machen, insinuo me apud aliquem. Rj. i komu. u-dvoriti se. vidi dodvoriti se. isp. ulagati se. v. impf. udvoravati se. — Sve se tebe (= tebi) sluge udvorise, sve si sluge, care, izenio, a ja ti se udvorit' ne mogoh. Npj. 2, 181. Mlogi se kod paše udvore. Danica 3, 141.

udžas, m. vidi užas; džas, žas. kao veliki strah; der Schauder, Schauer, das Entsetzen, horror. isp. džasnuti se. — Vas se svijet od njega tresao, od njegova groma i potresa, od njegova straha i udžasa. Npj. 5, 522. za akc. isp. džas. Korijeni 370.

Udžbar, m.: Kad je bila do Udžbara grada. Rj. **udžbašije*** (pavte), f. pl. Art pavte: Zagješe se zlaćni pištolji za njesine pavte udžbašije. Rj. nekake pavte, nekaki ženski pojas. vidi i pavte, tkanice.

udžera,* f. Schimpfwort auf eine elende Hütte, concivium in casam. Rj. kaže se za hudu, rgjavu kolibu. — gdjekoji pišu hudžera dovodeći riječ od hud. isp. ARj. 3, 728a.

Udžuma,* f. ženski nadimak. Rj.

ufal, vidi nehotice. Rj. u-fal. vidi i nefalj, nehote. suprotno hotimce, gdje vidi i syn. — hvala; navalice (h je otpalo); sa f mjesto hv: nefalj (nehotice), ufal (nehotice); u kao u ubog). Korijeni 315.

ufanje, n. (po zap. kraj.) das Hoffen, spes. Rj. vidi nadanje. — U ufanju oda psa u pljevnici vuk leža. DPosl. 143.

ufati se, ūfām se, v. r. impf. (po zap. kraj.) hoffen, spero, cf. nadati se. Rj. Staroslov. ОУПРАТНУ savstavi se p i v u f. isp. Korijeni 130. — Da ja pišem listak-knjigu b'jelu... da se majka ne uva u Marka. HNpj. 2, 268.

ufatiti, tīm, vidi uhvatiti: I ufati na gradu kapiju. Rj. u-fatiti. v. pf. je i prosti fatiti. v. impf. prosti fatati. — slovo f zamjenjuje ovdje slova hv. isp. f.

ufititi, tīm, v. pf. (u Boci) vidi uhititi. Rj. u-fititi. v. impf. prosti fitati. — slovo f zamjenjuje ovdje slovo h. isp. f.

ufrigati, gām, v. pf. vidi uprigati. v. impf. frigati.

ugačiti se, čim se, v. r. pf. gaće navući. Stulli. — »Šta si se ti ranije ugačio? A snijeg eva još do koljena?« Mamim proljeće. J. Bogdanović. isp. razgačiti se.

ugagjanje, n. Rj. verb. od I. ugagjati, II. ugagjati se. — I. 1) radnja kojom tko ugagja kome (das Rechtmachen, satisfactio, probatio, accomodatio. Rj.): Da se čuva da tijelo sa ugaaganja, kao druga robinja Agara, ne bi rodilo novoga Ismaila, slobodu u grijehu. DP. 96. — 2) radnja kojom tko ugagja što, n. p. gadlje (das Richten, Stimmen, correctio, temperatio, constitutio. Rj.) — 3) radnja kojom tko ugagja (pogagja) što. — 4) stanje koje biva, kad ugagja n. p. kiša. — II. radnja kojom se tko ugagja s kim.

ugagjati, ūgāgjam, v. impf. Rj. u-gagjati. v. impf. Rj. u-gagjati. v. impf. prosti goditi. v. pf. ugoditi. — I. 1) kome, es einem recht machen, proba alicui aliquid. Rj. — Ja mu ugagjam kao čiru na prstu. Posl. 108. Kojegogj naš brat domaćin sjeme iz doma iznosio... Gospod mu Bog puštavao i ugagjao po njemu, od neba mu rosjelo! Kov. 120. Tijelu ne ugagjajte po željama. Rim. 13, 14. Slave tebe, što ugagjaš sebi. Ps. 49, 18. Ja sam Bog tvoj, ugagjaj meni i budi pobožan. Prip. bibl. 14. sa se, pass.: Po selima, gdje se ni očima ni ušima ne može mnogo ugagjati. DP. 7. — 2) što (n. p. gadlje), zu recht machen, richten, tempero, constituo. Rj. vidi udešavati I. — 3) vidi pogagjati I. — Fendum benum, baš si ugodio, Adžajlijo, sve dobro ugagješ.

Npj. 5, 513 (ugagješ u Crnog. dijalektu mjesto uga-gjaš. isp. Obl. 108). — 4) ugagja kiša: Udešava kiša, t. j. kao ugagja, počinje ići polagano. Rj. 769b. — II. sa se, reciproč. vidi slagati se. isp. ugoditi se. — Koliko se zlo ugagja rep i glava. DPosl. 48. Ugagjaju se kako luk s očima. 145. Ugagjaju se kako pas i mačka. 145.

ugapiti se, pīm se, vidi gaip se učiniti. Rj. v. r. pf. u-gapiti se, otići nevidom. glagol se drukčije ne nalazi.

ugal, ūgla, m. vidi kut. Rj. vidi ugao, nugao. vidi i budžak, čošak. isp. kut, gdje se kaže razlika između ugla i kuta. — Kamen bjelutak, glatko zatesan sa mnogijeh strana, te su na njemu postali mnogi uglovi. Rj. 102b. Žvalav, kad se u koga u uglovima nakraj usana kao ojede. Rj. 155a. Ova kamara nije okrugla, nego je nu četiri ugla, samo što je duža nego šira. Rj. 261b. Namestivši svu vojsku na četiri ugla, izvedu ga (Gjaka) na njegovu konju u sredu... obore iz pušaka, te ubiju njega i konja mu. Miloš 185 (Quarree. vidi šuplje kolo). Vrata kojima pragovi s dovratnicima bjehu na pet uglova. Car. I. 6, 31.

ugalj, ūglja, m. die Schmiedkohlen, carbones, cf. čumur. Rj. vidi i ugljen 2. — Ugloda tri konja... drugoga crna kao ugalj. Npr. 97. Rasplete joj kosu koja pade po dolini sva crna kao ugalj. 228. Čuvaj se od uglja potajna. Posl. 350. Ima i kamenoga uglja, ali ga niko ni na što ne upotrebljava. Danica 2, 29. Zbog paroplova, koji ondje radi tovarenja uglja gotovo svaki drugi dan staju. Srb. i Hrv. 4.

uganuti, ūganēm, v. pf. ruku, nogu, verrenken, luzo. Rj. u-ganuti. vidi ganuti. u ovom se značenju drukčije glagol ovaj ne nalazi. isp. ugon. vidi i učašiti, iščašiti. isp. šenuti 2. — Uzdanje je u nevjernika u nevolji zub slomljen i noga uganuta. Prič. 25, 19.

uganjati, ūgānjām, v. pf. jedva sam ga uganjao, finden, antreffen, invenio. Rj. u-ganjati, naći (ganjajući naći?)

ugao, ūgla, m. vidi ugal, i syn. ondje. — Kad po-bratim vidi gde ljudi s oružjem ulaze u crkvu, on se sakrije u jedan ugao. Npr. 171. Ugal, ugao, i s do-metnutim sprijeda n: nugao. Korijeni 5.

ugalan, ūgaona, adj. što pripada uglu. vidi kraje-ugalan. — Gdje si ti bio kad ja osnivah zemlju? Ili ko joj je metnuo kamen ugao? Jov 38, 6.

ugar, f. die zum künftigen Anbau aufgerissene (und dem Durchwärmen ausgesetzte) Erde, ager proscissus. Rj. ugarena, preorana njiva ili zemlja. vidi ugarnica, preorica. isp. ugorjeti se.

Ugar, Ūgra, m. (pl. Ugri i Ugrevi) vidi Ugrin: Da'ko sreteš od Ugreva koga. Rj. vidi i Madzar.

ugarak, ūgārka, m. der Brand, titio: Kratke glavnje gotovi ugarci (poznata gjeća gotove sirote. Posl. 160). Rj. vidi ugarica, ogorak. dem. ugarčić. — Značenje (korijenu) gorjeti: gar, garište, ugarak, ugarica, garevina, garav; gāriti. Korijeni 71.

ugarčić, m. dem. od ugarak. Rj.

ugarica, f. vidi ugarak. Rj.

ugāriti, ūgārīm, v. pf. t. j. njivu (ili zemlju), auf-reissen (die Erde mit dem Pfluge), proscindo. Rj. kao preorati. glagol se drukčije ne nalazi. isp. ugar, ugarnica; ugorjeti se. — Prijeloga, njiva neugarena, n. p. ovas ne može na prijelogu dobar biti. cf. ledina. Rj. 590b.

ugārnicā, f. aufgerissener Acker, ager proscissus: Padoše tice na ugarnice. Rj. ugarena njiva. vidi ugar.

Ugarski, adj. vidi Madžarski: Vino piju tri Ugarska kralja. Rj. što pripada Ugrima.

ugasiti, adj. dunkelbraun, fuscus. Rj. vidi zagasiti. kao tamno smegj.

ugasiti, ūgāsīm, v. pf. — 1) löschen, restinguo. Rj. u-gasiti. vidi istrnuti, istuvati, obeseliti 2, smiriti

3, udunuti, utješiti 3, ūtrnuti, utuliti, utušiti. v. *impf.* gasiti. — Svijeće malo pogore, pa ih ugase onim žitom. Rj. 34b. Kada se kome kuća zapali, kako će je moći on sam ugasiti? Priprava 62. Tako hoće da ugase iskru koja mi je ostala. Sam. II. 14, 7. Šćaše da ubije Davida... »ne ćeš više ići s nama u boj da ne ugasiš vidjela Izrailjeva.« 21, 17. sa se, *pass.* ili *refleks.*: Žito se upali i stane gorjeti... I tako se žito odmah ugasi. Npr. 79. Vatra se od onog velikog pljuska ugasila sasvijem. 189. Tako mi se ognjište mojom krvlju ne ugasilo! Posl. 305. Naši žišci hoće da se ugase. Mat. 25, 8. — 2) učiniti da koga ili čega nestane, da što prestane (*općenito značenje korišćenu riječi* gasiti. *isp.* Korijeni 63): Što ugasi glasnu kuću. Rj. Ustavite bubnje i svirale, ugasite svirke srekolike. Npj. 3, 159. Nek ustave sure bedevije, nek ugase svirke i pop'jevke. 3, 520.

ugasitoplavetan, ūgasitoplavetna, *adj.* ugasitoplavetan. *isp.* ugasit, plavetan; *dunkelblau*. — U ugasitoplavetnim (mor) čohanim čakširima. Danica 2, 105.

ugaziti, ūgazim, v. *pf.* Rj. u-gaziti. v. *impf.* gaziti. — 1) u što, hincintreten, calco. Rj. gazeći unići.

Al' se bane malo prepanuo, pa pomenu Boga istinoga, u ordiju Tursku ugazio. Npj. 2, 272. Kad su bili grlu Semoljevu, u Semoljsku goru ugaziše, i Semoljsku goru prijevjoše. Npj. 4, 325. A kada je za Šljemena bio, u zadnji je plijen ugazio. 4, 407. Pa je nogom u vrata udrla, ugazila u krv do koljena. Herc. 5 (*isp.* ugreznuti). — 2) *zusammentreten, conculco*: uga-zile svinje ispred kuće; ugaziti zemlju (za peć i t. d.). Rj. *vidi* utabati, utapakati. *isp.* utri 2. — Ganjevi... pa se onda natjeraju konji kao kad se vrše, te ono ugaze. Rj. 82b. Mura, blato s vodom ugaženo. Rj. 375a. Te staze ne zna ptica... ne ugazi je mlado svijerje. Jov 28, 8. Ugi u kao i ugazi blato, opravi peć za opeke. Naum 3, 14.

uginjanje, n. *vidi* uginjanje. Rj.

uginjati se, ūgibljēm (ūgibām) se, *vidi* uginjati se. Rj. v. r. *impf.* u-gibati se. v. *pf.* ugnuti se. — Liba kad čovjek stoji na zemlji ili na tavanu pa mu se pod nogama kao ljulja ili ugiba. Rj. 327a.

ugič,* m. (u C. G.) ovan deset puta kad prehodi, onda je ugič; na njemu je zvono i on vodi ovce, i obično se ne striže. Rj. — A ugiča ispod klepetara. Rj. 273b. Te s ugiča salomi čaklara. Rj. 817b. Ostade mi trista jalovijeh (ovaca), i ostade stotina ugiča. Npj. 3, 430.

uginuti, nēm, v. *pf.* umkommen, pereo. Rj. uginje životinja. v. *impf.* ginuti 1. — Da ne bi kakvo marvinče uginulo. Posl. 323. Sva stoka Misirska uginu; a od stoke sinova Izrailjevijeh ne uginu ni jedno. Mojs. II. 9, 6. Kad uginje životinja od onijeh koje jedete, ko se dotakne strva njezina, da je nečist do večera. III. 11, 39.

uginjanje, n. *das Sinken*, to *sidere*. Rj. *verb.* od uginjati se. stanje koje biva, kad se što uginje pod kim. *vidi* ugibanje.

uginjati se, njēm se, v. r. *impf.* sich senken, sido: uginje se zemlja pod njim. Rj. u-ginjati se (b otpalo pred nj). *vidi* ugibati se. v. *pf.* ugnuti se.

uglačati, uglāčām, *vidi* ugladiti. Rj. v. *pf.* u-gla(d)-čati. u Šuleka glačati znači što je i tiglati, utijati, bügeln; uglāčati ausbügeln.

ugladiti, đim, v. *pf.* glätten, polio, cf. uglāčati. Rj. u-gladiti što, učiniti ga glatkim. *vidi* i sulaisati. v. *impf.* gladiti. — Tako da je u nas jezik ono iskvarilo i nagrđilo, što ga je u drugijeh naroda ugladilo, očistilo. Pis. 18. Morali su ljudi sve knjige pisati na pergamentu (*uglagjenoj koži*). Rj. XXXIV. Sudovi što načini Hiram bjehu od mjedi uglagjene. Car. I. 7, 45. sa se, *reciproč.*: Metni svijeh dvanaest (uglastijeh) kamena zajedno u jednu samo vreću, pak ih

stresaj, oni će se među sobom trti i ugladiti. Priprava 49.

uglast, *adj.* u čega su uglovi; eckig, eckicht, angularis, angulatus, angulosus. *vidi* čoželi. — Metni dvanaest uglastijeh kamena u dvanaest vreća, i stresaj ih koliko ti drago, oni će ostati svagda onako uglasti. Priprava 46. takva *adj.* kod budalast.

uglāti, ūglām, *vidi* ugledati. Rj. v. *pf.* u-glati. v. *impf.* glati (gledati).

uglava, f. (po juž. kraj.) *vidi* ugovor: Danas mu je za svate uglava. Rj. *isp.* uglaviti 2, uglavljavati 2.

uglāviti, ūglāvīm, v. *pf.* Rj. u-glāviti. v. *impf.* uglavljavati. — 1) *befestigen, figo*. Rj. kao utrditi što na čem ili u što. — Gdje si ti bio kad ja osnivah zemlju?... Na čem su podnožja njezina uglavljena? Jov 38, 6. Gnjati su mu kao stupovi od mramora, uglavljeni na zlatnom podnožju. Pjes. nad pjes. 5, 15. sa se, *pass.*: Lastavica, 3) na glavčini ona jama u koju se uglavi spica. Rj. 322b. — 2) *festsetzen, statuo*: Ti si, pobro, syadbu uglavio. Rj. *vidi* ugovoriti, ugoditi 5. — Što su radili i uglavili, sretno bilo i dugovječno. Kov. 47. U ugovoru već uglaviše kako će među sobom živjeti. DM. 28.

uglavljavanje, n. Rj. *verb.* od uglavljavati. — 1) *radnja* kojom tko uglavljuje n. p. spicu u jamu što je na glavčini (das Befestigen, Einstecken, fixo. Rj.). — 2) *radnja* kojom tko uglavljuje (ugovara) n. p. scadbū (das Festsetzen. Rj.).

uglavljavati, uglāvļjūēm, v. *impf.* Rj. u-glavljavati. v. *pf.* uglaviti. — 1) *befestigen, figo*. Rj. uglavljavati n. p. spicu u jamu što je na glavčini. — 2) *festsetzen, statuo*: Prsten daje, svadbū uglavljuje. Rj. *vidi* ugovarati. v. *impf.* prosti glaviti 1.

ugléd, m. — 1) *der Augenschein, conspectus*: Izvedi, brate, sestru na ugled. Rj. (da je vidimo). *vidi* zagled. *isp.* ugledači. — 2) *vidi* izgled, primjer; *Muster, Beispiel, Richtschnur, Vorbild; exemplum, exemplar, forma, auctoritas*. *isp.* ugledati se, ugledati se (na koga). — Kain i Avelj što se vidi u mjesecu kao nekaka sjenka, i da ih je Bog ondje naznačio svijetu za ugled kao preveliki grijeh što je brat brata nbio. Rj. 259a. Da ne uzimamo za ugled narode drugih zakona i plemena, no evo Rusa. Danica 2, 3. Iznesu svu trojicu mrtve, te su onde onaj gotovo čitav dan stojali na ugledu. 4, 16. Glava se Milojeva pred crkvom na tanjiru postavi na stolicu za ugled. 4, 26. Da se one (naše narodne pjesme) postave za temelj i za ugled učene naše poezije. Ovit XXIII. Ja sam izdao na svijet Pismenicu, samo kao mali ugled kako Srbli sklanjaju imena i sprežu glagole. Rj. VII. Misliš da si vogj slijepima... učitelj djeci, koji imaš ugled razuma i istine u zakonu. Rim. 2, 29 (*habens formam scientiae et veritatis in lege; die Richtschnur der Wissenschaft und Wahrheit im Gesetze*). Svaki od vas da ugagja bližnjemu na dobro za dobar ugled. 15, 2. Nas imate za ugled. Filib. 3, 17. Postadoste ugled svima. Sol. I. 1, 7 (*facti forma omnibus; ein Vorbild für alle*). Sodom i Gomor postavise se za ugled i muče se u vječnom ognju. Jud. 7. Spali ih oganj dvje sta i pedeset ljudi, koji postase ugled. Mojs. IV. 26, 10 (*Warnungszeichen, Strafexempel*). Baciću na tebe gadove i naružice te, i načiniću od tebe ugled. Naum 3, 6. U tom je pismo bana Kulina kao ugled za sve druge pogodbe. DM. 238. Marija Misirska bješe ugled kakav s pomoću blagodat Božije može biti grješnik koji se pokaje. DP. 94. On jaj (đuši) stavlja na ugled mirni život sveštenika Božijega Melhisedeka. 96. Grim, kojega je isabrao Miklošić sebi za ugled. Rad 2, 195.

ugledači, ugledāčā, m. *pl.* *vidi* uglejani. — Ugovore kad čedu od strane djevojačke doći da vide kuću momačku. Ti koji idu kuću da glede, zovu se ugledači ili uglejani. Živ. 304.

ūglēdan, ūglēdna, *adj.* unsehnlich, conspicuus, n. p.

čovjek, žena. Rj. *vidi* divan, lijep, krasan, naočit, vigjen, uzorit (u smislu tjelesnom i umnom). — Zaborili Jakšića Stjepana... *koliko je divan i ugledan*, ne (h)ćeše ga izgubiti Turci. Npj. 2, 607. A *od sebe divna i ugledna*, ljepša cura no bijela vila. Npj. 4, 62. A' da vidiš vojvodinu Jelu, *koliko je krasna i ugledna!* 4, 155. Zemlja je bila čovjeka silnoga, i ugledni je sjedio u njoj. Jov 22, 8 (*potentissimus; der Mächtigste, der Angesehene*). Gospod uzeće Jerusalimu i Judi potporu i pomoć, junaka i vojnika, pedesetnika i ugledna čovjeka, i savjetnika i vješta umjetnika. Is. 3, 3 (*honorabilem vultu, den Angesehenen*). Rasprava pokojnoga pravoga člana, da bi bila svomu piscu ugledniji spomenik u književnosti, štampa se na po se. Rad 13, 168.

ugledanje, n. verb. od ugledati se. radnja kojom se tko ugleda na što: Moralni kvar, koji uzimaše mah od ugledanja na susjedno carstvo, učini te... DM. 88. Ugledanje na znatne rimske patricije obuze i druga sva bogata plemena. 328.

1. ugledati, ùgledām, v. pf. Rj. ùgledati. *vidi* uglati. — **1)** *erschen, conspicor*. Rj. *vidi* i namotriti, smotriti, umotriti, usmotriti, zamotriti; opaziti; uočiti; zazdreti. v. impf. gledati. isp. ugled 1. — Otac kako ga ugleda, daleko istrči preda nj. Npr. 37. Ugleda jednoga kalugjera na jednome čošku gje sjedi i brojanice u rukama drži. 96. Ugledaju oganj daleko u jednoj pećini. 148. Ugleda ga paša sa čardaka kako jaše pomamna dorata. Npj. 1, XLVIII. sa se, pass.: A kad bilo na Veliki petak, te s' ugleda to polje Vidinsko, onda Lazar mudro uredio. Npj. 4, 304. — **2)** sa se, *refleks.* ùgledati se, na koga, *Beispiel nehmen an einem, exemplum capio (bonum aut malum)*. Rj. *vidi* ibretiti se. v. impf. ugledati se. — Milan Obrenović ugledavši se na nj, pritisne gotovo i Požešku (nahiju) pod svoju vlast. Danica 5, 48. Vi se ugledaste na nas. Sol. I, 1, 6.

2. ugledati se, ùgledām se, v. r. impf. u-gledati se na koga. v. pf. 1b ùgledati se. isp. ugled 2. — Ljubazni! ne ugledaj se na zlo, nego na dobro. Jov. III. 11. Da je ona (Angelina) ugledajući se na djeda, darovala pomenutom manastiru... DM. 115. U njega (u vladike) treba da su dobra koja bi pokazivala da se ugleda na Hrista. DP. 13. Ne ugledahu se na oca svojega. Prip. bibl. 63.

uglegjani, m. pl. *vidi* ugledači. — Ugovore kad čedu od strane djevojačke doći da vide kuću momačku. Ti koji idu kuću da gleda, zovu se ugledači ili uglegjani. Živ. 304. za obliče isp. pòhogjani.

uglibiti, ùglibīm, v. pf. u-glibiti. isp. zaglibiti se, zaglibljivati se. drukčije se glagol ne nahodi. — **1)** uglibiti koga, učiniti da ugazi u glib: Gje su brodi na toj vodi hladnoj, da ja moga konja ne uglibim? Npj. 2, 278. — **2)** sa se, *refleks.* uglibiti se: ugaziti u glib. — Zaglibiti se, uglibiti se (nema u Vuka). Rad 6, 91.

uglobiti, ùglobīm, v. pf. *einfügen, inserto (clavum in foramen, ad continendum)*. Rj. u-globiti n. p. klin u rupu. v. impf. uglobljivati.

uglobljavanje, n. *das Einfügen, insertio*. Rj. verb. od uglobljivati. radnja kojom tko uglobljava što.

uglobljavati, ùglobljāvām, v. impf. *einfügen, inserto*. Rj. u-globljavati n. p. klin u rupu. v. pf. uglobiti. isp. v. impf. prosti globiti.

ugljār, ugljāra, m. *der Kohlenbrenner, carbonarius*. Rj. koji ugaj pali. *vidi* ugljenar, čumurdžija.

ugljāra, f. *Kohlenbrennerei, carbonaria*. Rj. jama gdje se pali ugaj. *vidi* čumurnica, čumurnjača. — riječi s takim nast. kod badnjara.

ugljārski, adj. *Köhler-, carbonariorum*. Rj. što pripada ugljarima ili ugljaru kojemu god.

ugljēn, ugljēna, m. (*loc. ugljēnu*). Rj. *vidi* ugljen, ugljev. *dem.* ugljenčić, ugljičak. — **1)** *eine Kohle, carbo*. živ ugljen, brennende Kohle, carbo vivus. Rj.

vidi i žiška. *coll.* ugljevje. — Jedan od serafima doletje k meni držeći u ruci živ ugljen, koji uze s oltara kljeshćima. Is. 6, 6. — **2)** (u Dubr.) *vidi* ugaj (čumur). Rj. — Crno kao ugljen. Posl. 345.

ugljenār, m. *carbonarius*. Stulli. *vidi* ugljar, i *syn. ondje*.

ugljēnčić, m. *dem.* od ugljen. Rj. *vidi* ugljičak.

Uglješa, m. ime muško. Rj. — *isp. ime s takim nast.* Grubeša.

ugljēvlje, n. (*coll.*) *die Kohlen im Ofen, carbones*. Rj. *jedinicu onoga što znači ugljevje*: ugljen 1. — *Gasiti ugljevje*: kad se za koga misli da je urečen, onda mu bajalica *gasi ugljevje*, t. j. živo ugljevje baca u nenačetu vodu namjenjujući na one za koje se misli da su ga urekli. Rj. 83b. Uzme onu glavu i odnese kući; pa je kod kuće sažeže, i ono ugljevje od nje pošto se ohladi, stuče u prah. Rj. 808a. Ka' i kovač bez ugljevja. Posl. 123. Oprćio usnu kao lužan bubreg (kad se peče na ugljevju). 240. Ako je dakle gladan neprijatelj tvoj, nahrani ga, jer čineći to ugljevje ognjeno skupljaš na glavu njegovu. Rim. 12, 20.

ugljīčak, ugljička, m. *vidi* ugljenčić. Rj. *dem.* od ugljen. — *dem. s takim nast. kod grumičak.*

ugnati, ùgnām (ùženēm), v. pf. Rj. u-gnati. v. impf. ugoniti. — **1)** *hincintreiben, ago in—, adigo*: ugnati koga u laž, *cf.* utjerati. Rj. *vidi* i satjerati 1, stjerati 2. — *Ugnao* mu je miša u brke. (Priušio ga). Posl. 326. *Konja ugnā* u Tursku ordiju, te on goni Šišov' Omer-agn. Npj. 4, 318. Kad vidi kakvu im je maglu bio ugnao u tikvu. Šćep. mal. III. — **2)** (u C. G.) *wegtreiben, abigo*: Utekoše Turci u Banjane, i ugnāše ovce svekolike. Turska je vojska... ovce ostavila, ne ugnala brava gjavoljega. Rj. *vidi* utjerati 3. *isp.* oda-gnati. — *Ne ćeš ugnat' mala velikoga bez mrtvih i bez ranjenijeh.* Npj. 4, 408.

ugnijēzđiti se, ùgnijēzđim se, v. r. pf. *sich einnisten, nidum construere, sedem figere*. Rj. u-gnijezđiti se, gnijezdo sebi saviti. *isp.* ulēći se (ulēzēm se), useliti se. v. impf. gnijezđiti (i se).

ugnūsiti, ùgnūsīm, v. pf. (u Dubr.) *beschmutzen, inquino, cf.* uprljati. Rj. u-gnūsiti što. v. impf. gnu-siti 1.

ùgnūt, adj. *vertieft, depressus*. Rj. ugnuta n. p. zemlja, koja se ugnuta. *isp.* ugnuti se. — Lāka, vlaka, prodo, koja nije vrlo ugnuta. Rj. 321a.

ùgnuti se, ùgnēm se, v. r. pf. *sich senken, sido*. Rj. u-gnuti se (b pred n otpalo kao kod ugnjati se). *vidi* ulēći se (ulekne se), uleknuti se. *isp.* ugnut. v. impf. ugibati se, ugnjati se. — *Visina ljudska ugnuće se*, a Gospod će vam biti uzvišen u onaj dan. Is. 2, 11.

ugnjāviti, ùgnjāvīm, v. pf. *erdrücken, elido*. Rj. u-gnjaviti. v. impf. gnjaviti. — Zapovjedi kavazima te obajicu (dva bega) pritisnu i ugnjave. Oodr. od ruž. 10.

ugnjēčiti, ùgnjēčīm, v. pf. *kneten, subigo*. Rj. u-gnjēčiti. v. impf. gnjēčiti. — sa se, *pass.*: Papula od graha, t j. kad se kuan grah ugnjēči bez čorbe. Rj. 488a.

ugnjēsti, ugnjētēm, v. pf. u-gnjesti. v. impf. gnjesti. — A čuvajte straže po granica(h) od Turčina, starog dušmanina, koji nam je Srpstvo ugnjetio. Npj. 5, 2 (*biće dijalektički mjesto ugnjeo, kao da je infinitiv ugnjetiti, koje može biti da se onamo, po Crnoj Gori, i govori*).

ugnjiliti, ugnjīli, v. pf. *milde, weich werden (vom Obste, z. B. der Mispel), mitesco*. Rj. u-gnjili voće, n. p. mušmula, kad postane gnjila, meka. *vidi* umeknuti. v. impf. gujiliti. — Tepka, divlja ili kakva druga kruška, koja se ne može jesti dok ne ugnjili. Rj. 736b. Takice (kruške) su male i okrugle; dok ne ugnjile, opore su za jelo, a gnjile su vrlo slatke. Rj. 729b.

ùgnjiti, ùgnjijēm, *v. pf.* u-gnjiti. *vidi* ugnjiliti. *v. impf.* ugnjivati. — Gnjilica, njeka jesenja tvrda kruška, koja se može jesti samo onda, kad *ugnjije*. u Lici. ARj. III. 226b.

ugnjivānje, *n. verbal.* od ugnjivati, koje *vidi*.
ugnjivati, ùgnjivām, *v. impf.* (u Risnu) u poslovici (Posl. 110): Ja *ugnjivat'* a neko *uživat'* t. j. ja da radim i da se mučim, a drugi rad moj da uživa. Rj. (*valja da*: drugi rad moj da uživa, dok ja *ugnjijem u grobu*). u-gnjivati. *isp.* sagnjivati. *v. impf.* prosti gnjiti. *v. pf.* ugnjiti.

ùgōd, (u C. G.) *in der Redensart*: na *ugod* t. j. taman, kao što treba. Rj.³ *vidi* god 4.

ùgodan, ùgodna, *adj.* — **1**) *recht, angenchm, gratus*. Rj. *isp.* prijatan. — Situ trbuhu i dobar hljeb nije *ugodan*. Posl. 286. Ja sam svjema žalost oprostio . . . poslao vam vojničke barjake. Npj. 5, 231. Da je on (*glas*) *ugodan* bio za Srpska usta, ne bi ga Srbliji ni zaboravili. Spisi 1, 10 (*ovaj primjer može biti da ide pod 2*). Da date tjelesa svoja u žrtvu živu, svetu, *ugodnu Bogu*. Rim. 12, 1. Za to, care, da *ti je ugodan* moj svet, oprosti se grijeha svojih pravdom. Dan. 4, 27. *Ugodno* bi tvorcu odazvati (*ga*) u vječni pokoj. Rad 9, 190. — **2**) *bequem, commodus*. Rj. *vidi* udesan 1. *isp.* ugoditi 2. — U zlato je *sablju* oblivena, u ostricu ostru i *ugodna*. Npj. 2, 224.

ùgodba, *f. die Befriedigung, satisfactio*: Svemu je rodu omiljela, mome babu dvorbom i *ugodbom*. Rj. *isp.* ugagjanje 1, ugogjaj. — *ugod-ba. riječi s takim nast. kod* berba.

ugōditi, ùgodīm, *v. pf.* Rj. u-goditi. *v. impf.* ugagjati. — **I. 1**) *kome, es einem recht machen, facio satis, probo rem alicui*. Rj. *vidi* ugoveti 1, umostiti, povoljiti. — Stane je (djevojku) psovati i biti samo da *bi ženi ugodio*. Npr. 133. Koji hoće svemu svijetu da *ugodi*. Danica 3, 236. I Hristos *ne ugod* sebi. Rim. 15, 3. *sa se, pass.*: Gizdavoju nevi ne možeš ovrli oko glave obmotati, t. j. ne može *joj se ugoditi* (Posl. 41). Rj. 437a. — **2**) *što, richten, zurechtmachen, constituo, n. p. gadlje*. Rj. *vidi* udesiti 1. — Od čelika *sablju* pretopili, u ostricu *sablju ugodili*. Npj. 2, 283. *isp.* ugodan 2. — **3**) *treffen, ferio*: A nijesam druma ugodio. Rj. *vidi* pogoditi (1 i 2). — N. p. pet groša u god, t. j. ravno (kao *ugogjeno*), *gerade, ipse*. Rj. 91b. U široka vrata i slijep *ugodi*. DPosl. 142. *Sa svijem si Gano ugodio*, da (nama) j' to Božja osudbina. Npj. 5, 503. — **4**) *ugoditi što, učiniti da se dogodi. vidi* dogoditi. *v. impf.* goditi 1. — Bogu se molio, i što mu se molio, *to ti ugodio*. Herc. 354. — **5**) *vidi* uglaviti 2, ugovoriti. — I s banom *sa seadb* ugodio o jeseni kada mene drago. Npj. 2, 578. Pošto *ugodiše* mnoge *ugovore*. Glas. 21, 285 (*multis tractatibus concordatis*). — **II.** *sa se, reciproc.* *vidi* pogoditi se, složiti se. *isp.* ugagjati se, ugogjaj. — Kućni *pas* kad godi s mačkom *se ugod*. DPosl. 51. *Ugodite se*, da vam daždīm. 145.

ugōdljiv, *adj. gefällig, comis*. Rj. koji rado *ugodi* svakome.

ùgodnica, *f. alicujus favore utens*. Stulli. koja je *ugodna, ugagja kome*.

ùgodnik, *m. n. p.* Božji, *der es wem recht macht, gratus, qui gratum mihi facit*: I radi su Božji *ugodnici*. Rj. koji je *ugodan, ugagja komu*. — Prizivajući u pomoć sve nebeske sile i *svete ugodnike*. DP. 42.

ùgodnost, ùgodnosti, *f. apstrakt. osobina onoga što je ugodno, die Anmuth, Annehmlichkeit, das angenehme Wesen, gratia, jucunditas; konkr. ugodna stvar, das Angenehme, res grata, jucunda*. — Pa mu (čovjeku) već nije dosta, da se može samo u najvećoj svojoj potrebi pomoći, nego stane tražiti još *ugodnosti*, pak najposlije prijegje i na veselja. Prava 130.

ùgogjāj, *m. u Stullija*: ugogjaj, *vidi* ugodba, con-

cordia = (sloga). isp. ugoditi se. — *Ugogjaj* vola sijeće. DPosl. 145. *Ugogjaj* zakon razbija. 145.

ugōjiti, ùgōjīm, *v. pf.* — **1**) *füttern, mästen, sagino*. Rj. u-gojiti. *vidi* utoviti. *isp.* uhraniti. *v. impf.* gojiti. — Uzobiti konja, t. j. *ugojiti ga zoblju*. Rj. 774b. Vreme slamu jede, ječam blato gazi. (Ječam ovjge znači *konj ugojen ječmom*). Posl. 39. Ne ću pogledati na zahvalne žrtve od *ugojene stoke vaše*. Amos 5, 22. — **2**) *sa se, reflex.* *vidi* odebljati, udebljati, opretiliti, opretljati, potkožiti se, utiti, utoviti se. — Kažu da takovoga vukodlaka nagju u grobu a *on se ugojio*, naduo i porvenjeo od ljudske krvi (crven kao vampir). Rj. 79b. Gojazno *marvinče*, koje se *lasno ugoji*. Rj. 92b. Zdepao se, t. j. *ugojio se* i odebljao. Rj. 206b.

ùgon, *m. die Verrenkung, luxatura*. Rj. u-gon, *kad se ugane, ucaši, išcaši kome ruka, noga*. — *ùgon* (u rječniku *ùgon*). Korijeni 70.

ugōnénuti, ugōnēnēm, *v. pf.* (u Perastu) *vidi* odgonenuti. Rj. u-gone(t)nuti. *vidi* i ugonetati. *suprotno* gonenuti, zagonenuti.

ugōnétati, ugōnētām, *v. pf.* (u C. G.) *vidi* ugonenuti. Rj. u-gonetati. *vidi* i odgonenuti. *v. impf.* odgonetati. — Grgur mrgur zgrgukljala ti se crijeva, dokle *ne ugonetaš* (verige). Rj. 206a. Čigličala jaretna, čigličala drvetina, čigličala ti duša, dokle *mi ne ugonetaš* (dipli). Rj. 760b.

ugōniti, ùgonīm, *v. impf.* Rj. u-goniti. *v. impf.* prosti goniti. *v. pf.* ugnati. — **1**) *hineintreiben, ugo in—*: ugoniti koga u laž. Rj. *vidi* utjerivati, satjerivati 1. — Hitro Jovan k vodi dolazio, i u *vodu ugoni Labuda*. Npj. 2, 32. Za gdje koje stvari *ugoni me* G. Gj. M. u laž. Odr. od ruž. 6. — **2**) *wegtreiben, abigo*. Rj. *vidi* odgoniti.

ugōnjēnje, *n.* Rj. *verb.* od ugoniti. — **1**) *radnja kojom tko ugoni što u što* (das Hineintreiben, actio in—). Rj.). — **2**) *radnja kojom tko ugoni (odgoni) n. p. ptice* (das Wegtreiben, abactus. Rj.).

ùgor, *m.* jegulja teža od po oke. Kad se jegulje u Gabeli hvataju i prodaju, koja je manja od po oke, onih se 300 broji u tovar, a *ugori* se prodaju osobito na mjeru. Rj. — »Počerala svinja *ugora* ispod smokve kroz kupus« (t. j. meso je najbolje svinjsko, riba *ugor*, voće smokva, a zelje kupus). Posl. XI.

ugōreti se, ugōri se, *v. r. pf.* n. p. zemlja kad postoji neko vrijeme uzorana. *cf.* ugar. Rj. u-goreti se. *isp.* i ugariti. *Daničić piše* ugorjeti (se). Korijeni 72.

ugōrjeti se, ugōri se, *v. r. pf.* *vidi* ugoreti se.
ugōstiti, ùgostīm, *v. pf. bewirthen, hospitio excipio*. Rj. u-gostiti. *v. impf.* gostiti. — U dvoru sestra brata lepo dočeka i *ugosti*. Npr. 29. Hvala ti, Bože, te možemo *gosta ugostiti!* 82. Isprati šuru *neugosćena*. 88. *Ugosti ga vinom i rakijom* i gospodskom svakom gjakonijom. Npj. 2, 114.

ugōtoviti, vim, *v. pf.* n. p. ručak, večeru, *bereiten, adparo, cf.* avigjati. Rj. u-gotoviti. *vidi* i uzgotoviti, zgotoviti, uparićati. *v. impf.* gotoviti. — Da sjedete s desne strane meni i s lijeve, ne mogu ja dati, nego *kome je ugotovio* otac moj. Mat. 20, 23. Evo sam *objed svoj ugotovio* . . . dogjite na svadbu. 22, 4.

ugovārānje, *n. das Verabreden, constitutio, condictio*. Rj. *verb.* od ugovarati. *radnja kojom tko ugovara što*: Posle mlogoga razgovaranja i *ugovaranja* pristanu obojica na ovo: 1) da Srbi . . . Miloš 124.

ugovārati, ugōvārām, *v. impf. verabreden, constituo, condico*. Rj. u-govarati. *vidi* uglavljivati 2, glaviti 1. *v. pf.* ugovoriti. — Jadrani stanu s *Turcima ugovarati kako će unapredak pod vladom njihovom živjeti*. Rj. 826b. Govori se da su gdje koji *ugovarali ako jedna* rodi muško a druga žensko *da će se oprijateljiti*. Kov. 43. Govore riječi kunući se lažno kad *ugovaraju vjeru*. Os. 10, 4. *Ugovarajući s bugarskim carem* Mihailom Asenom *ugovor radi zajedničke obrane*

i vojevanja Dubrovčani potanko kazase svoje megje. DM. 210. Ugovarajući družba s Radoslavom. 218. Ne vidimo da je što novo ugovarano za trgovinu. 257.

ngòveti, ngòvêm, v. pf. (u Srijemu i u Bačk.) tako po istočnom govoru; po južnom u-govjeti, ugòvijem. isp. Rad 6, 82. — **1**) vidi ugoditi 1. Rj. v. impf. gòvjeti (gòvijem). — »Kakav ćeš mi sada nauk dati, kako ću ti majci ugoveti.« »Lako ćeš mi majci ugoveti: docne legni, a rano ustani.« Npj. 1, 60. — **2**) ugoveo nešto, t. j. po'rgjao, *abfallen, marcesco*. Rj.

ngòvjeti, ngòvijem, v. pf. vidi ugoveti.

ngovòr, m. die Verabredung, die Besprechung, colloquium (besonders die Verabredung, wann und wie die erbetene Braut abgeholt werden soll). cf. uglava, kolači. Rj. vidi i jabuka 3; pogodba 1, uvjet; der Vertrag, Kontrakt, pactio, pactum, conventum, foedus. — Otišli na prsten; na ugovor; na jabuku. Rj. 285a. Oni su iz početka čas Greima (po ugovoru) pomagali protiv Avara. Danica 2, 74. Da bi taj ugovor tergi ostao, uredi se, da se . . . 3, 136. Srpski je prvi i posljednji ugovor o miru bio, da im se dahije predadu u ruke. 3, 185. Dokazujući, da se ni na kakav ugovor osloniti ne može, dok . . . 5, 30. Turski car pogazi i Akermanske ugovore. Miloš 172. Jer se Pariz predaje na ugovor. Žitije 77. Pokvari ugovor, odbaci gradove, ne mari za čovjeka. Is. 33, 8. U ugovoru već uglaviše kako će među sobom živjeti. . . dubrovačka vlastela sama učiniše ovaki ugovor s Radoslavom. DM. 28. Učinjen bi između njih ugovor. 36. Zakonik u njoj razumije zemlju danu kome da je uživa pod ugovorom, kao: da je ne pokloni drugome ni proda. 59. Potvrdi Dubrovniku pređašnje ugovore za trgovinu i za sud. 107. Ugovarajući s bugarskim carem ugovor radi zajedničke obrane i vojevanja. 210. Da su Dubrovčani u ugovoru s Nemanjom ugovorili da . . . 211. Kako su Dubrovčani cijenili stare probitačne ugovore, vidi se iz toga što su u ugovoru ugovorili da mogu ostati sa Srbijom u pređašnjim ugovorima. 214. Koji s Dubrovnikom imaju ugovor, ne mogahu učiniti mira bez njegova znanja i dogovora. 217. Tada se ugovarao ugovor za obranu i napadanje. 218. Čineći ugovor s Radoslavom. 232. Sve pogodbe, koje nalazimo u drugim trgovačkim ugovorima. 238. S njim učiniše ugovor protiv Uroša. 245. U ugovoru Balšića Zetskoga s Dubrovnikom. 257. Pošto ugodišne mnoge ugovore. Glas. 21, 285 (multis tractatibus concordatis).

ngovòriti, ngòvorim, v. pf. Rj. u-govoriti. vidi uglaviti 2, ugoditi 5. v. impf. ugovarati. — **1**) verabreden, condico. Rj. — **2**) svadbu, Heirath stiften, nuptias concilio. Rj. — primjeri za 1 i 2: Ne mogući se u tome između sebe drukčije pogoditi ugovore: jedan da prezigjuje planine, drugi da gradi crkvu. Rj. 79a. Dao volove pod izor, ili na izor, t. j. dao drugome da njima ore pa da mu da za to žita koliko ugovore. Rj. 228b. Nije mene care opravio, da ja pijem po Legjanu vino, već da s tobom svadbu ugovorim. Npj. 2, 133. Ugovore kad će biti svadba, koliko će biti svata, i t. d. Kov. 47. Ugovore mir, da Srbi plaćaju Turcima. . . Miloš 8. Za godinu 1808. ugovore Rusi s Turcima primirje. Sovj. 26. Lazar učini s njima (s Turcima) mir ugovorivši plaćati im godišnji danak. DM. 87. Da su Dubrovčani u ugovoru s Nemanjom ugovorili da budu slobodni od danka. . . Jednu polovinu Konavlja dobi Radoslav. . . ali ugovori za nju da mu se daje po 600 perpera na godinu. 211.

ngovòrnik, ugovornika, m. Kontrahent, contrahens. Rj. koji ugovara ili ugovori što s kim. — U ugovorima Dubrovnik utvrgjivaše da mu ugovornici pomažu. DM. 217. Dubrovnik ne običaše ni jednome svojom ugovorniku. . . Dubrovčani obćavaše dati pomoć svojim ugovornicima na moru i na suhu. 218.

ugrabiti, bim, v. pf. Rj. u-grabiti. v. impf. gra-

biti. — **1**) erhaschen, arripio, comprehendo. Rj. vidi ujamiti, šćapiti (rukom ugrabiti). — Čiji čobani u proljeće s ovcama navrh Kape ugrabe, oni pasu planinu ono ljeto. Rj. 263a. Skoči sluga, zmiju dofatila, i baci ju moru u pučinu. A kad sluga doma dohodila, al' je smija prva ugrabila, i došla je u kriocne majci. Npj. 2, 62. Koji znadu ugrabiti poštenje, gje se s'jeku glave od Turaka. 4, 55. Brže bježi vojvodinoj kuli, eda bi ga skapulala kula. . . pak je b'jelu kulu ugrabio, ter uteče u bijelu kulu. 4, 162. Pop zapovjedi mladijencima da se ondje odmah poljube. Ako mladoženja. . . uzda se da će iznenada moći ugrabiti te djevojku poljubiti, on posluša popa. Kov. 79. — **2**) (u Dubr.) kome što, t. j. oteti, entreissen, eripio: Što ti Bog da, niko ti ne ugrabi (Posl. 360). Rj. — Od dželata sablju ugrabio, njom mu rusu osiječe glavu. Npj. 4, 22. Al' zaludu braću klikovaše, oružje im Turci ugrabiše. 4, 515.

ugrāditi, ugrādim, v. pf. einbauen, instruo: Dva gjevera Gojkovice mlade, uzeše je za bijele ruke, povedoše u grad da ugrade (Npj. 2, 122). Rj. u-graditi što u što. isp. uzidati. v. impf. ugragjivati.

ugragjivānje, n. das Einbauen, instructio. Rj. verb. od ugragjivati. radnja kojom tko ugragjuje što u što.

ugragjivati, ugrāgjujēm, v. impf. einbauen, instruo: Turije je u grad ugragjivat. . . uzidaše dori do koljena (Npj. 2, 122). Rj. u-gragjivati. isp. uzgijivati. v. impf. prosti graditi. v. pf. ugraditi.

ugrei, m. pl. u zagoneci, cf. ugrkinja. Rj.

ugrešiti, šī, v. pf. (u Srijemu) počelo greš bivati (pošto se grožgje očisti od cvijeta i puca narastu kao u greša), Beeren bekommen, ansetzen, baccae existunt, cf. usaćmiti se. Rj. u-grešiti. drukčije se glagol ne nalazi. isp. greš.

ugreznuti, znēm (ugreznuh i ugrezoh, ugreznu i ugrezne), stecken, versinken, demergi: Ugrezoše u krv do koljena. Rj. (za primjer isp. kod ugaziti: ugazila u krv do koljena Herc. 5). u-greznuti. prosti greznuti.

Ugričić, m. ein junger Ugrin: Da se tebe pogledati golemoga Ugričića. Rj. mlad Ugrin.

ugrijati, ugrijēm, v. pf. erwärmen, calefacio. Rj. u-grijati. v. impf. ugrijevati. — **1**) Vašicu pritiškiju ugrijanijem lućem. Rj. 56a. Ugrijaću ja tebi uši. (Izbiću te, proćupaću te za uši). Posl. 326. Ni Danila ne može umiriti, jer je momče vrlo ugrijano. Npj. 5, 22. — **2**) sa se, refleks. i pass.: Užditi se, vidi zapaliti se: uždile mi se noge, t. j. ugrijale se. Rj. 770b. Ko s' ugrijo, vodom s' razlagjuje. Npj. 4, 253.

ugrijevānje, n. das Wärmen, calefactio. Rj. verb. od ugrijevati. radnja kojom tko ugrijeva što.

ugrijevati, ugrijevām, v. impf. wärmen, calefacio. Rj. u-grijevati što. v. impf. prosti grijati. v. pf. ugrijati.

Ugrin, m. (st.) vidi Madžar: Šator penje Ugrin Janko. Rj. pl. nom. Ugrī, gen. Ugrār. vidi i Ugar. mlad Ugrin: Ugričić.

Ugrinja, f. ime žensko. Rj. imena ženska s takim nast. Despinja, Krstinja.

ugristi, ugrizēm, v. pf. Rj. u-gristi. v. impf. ugrizati. — **1**) anbeissen, admordeo. Rj. vidi zagristi 1. — **2**) (u Dubr.) vidi ujesti. Rj.

ugrizak, ugriska, m. das Angebissene, admorsum quid, e. g. pomum, panis. Svak se čuva da tugj ugrizak nehotice ne zagrije, jer kažu da će se svaditi s onijem čiji je on. Rj. vidi zagrizak. što je ugrizeno, zagrizeno, n. p. ugrizena jabuka, ugrizen kruh.

ugrizānje, n. das Anbeissen, admorsio. Rj. verb. od ugrizati. radnja kojom tko ugriza što.

ugrizati, ugrizām, v. impf. anbeissen, admordeo: Ako je med i sladak, ama ne valja prst ugrizati. (Posl. 4). Rj. u-grizati. isp. ujedati, ujedati. v. impf. prosti gristi. v. pf. ugristi.

ugrk, m. crv, što živi ljeti u goveda ispod kože. Rj. — Značenje (korijenu) koje je u *gorjeti*: grnac, može biti i *ugrk* (isp. *žižak*). Korijeni 72. isp. *žižak 3* (crv u žitu).

ugrkinja, f. u ovoj zagoneci: *Ugrkinja* vodu nosi, *ugrci* je susretoše, *ugrkinja* zemlji pade, *ugrcima* vode dade. Rj. *odgonetljaj*: krmača i prasci.

ugrudati se, *ugrudām se*, v. r. pf. *sich klumpern, sich in Klumper zusammensetzen, klumpig werden, glebosum fieri*: ugrudala se zemlja. Rj. u-grudati se, kao sabiti se u grude. *vidi* uloptati se. v. impf. isp. *grudati se*.

ugrūhati, *ugrūhām*, v. pf. u-gruhati n. p. ječam. v. impf. *gruhati 4*. — Imadeš li . . . i mom atu arpe *ugruhate*? HNpj. 3, 561 (*arpa** ječam).

ugrušati se, *ugrušā se*, *vidi* *progrušati se*. Rj. v. r. pf. u-grušati se. v. impf. *grušati se*. Gruševina, *ugrušano* slatko mlijeko. Rj. 105a. Sumuzga, kad se snijeg i grad i kiša *ugruša*. Rj. 725b.

ugrušiti, *ugrušim*, v. pf. *zerstossen, contundo, cf. zgrušiti*. Rj. u-grušiti n. p. soli, utući je, ali da ne bude vrlo sitna. isp. istući 2, utući 1. v. impf. *grušiti*.

ugursuski, adj. *halunkisch, nebulonum*: *ugursuze ugursuski!* Rj. što pripada *ugursuzima* ili *ugursuzu* kojemu god.

ugursuz,* m. *der Halunke, nebulo*. Rj. *čovjek rjav, bez poštenja. vidi* horjatin, hula 2, hulja, huncut, huncutin, kalaš 1, ništa-čok, ništavac, nitkov, nitković, vuncut. isp. *pougursuziti se* (*postati ugursuz*).

ugursuzluk,* m. *die Halunkerei, Liederlichkeit, nequitia*. Rj. *ugursuski posao. vidi* vuncutarija.

ugušiti, *ugušim*, v. pf. *ersticken, suffoco*. Rj. u-gušiti. *vidi* zagušiti. isp. *udušiti, udaviti. v. impf. ugušivati*.

ugušivānje, n. *das Ersticken, suffocatio*. Rj. *verb. od ugušivati. radnja* kojom tko ugušuje što.

ugušivati, *ugušujēm*, v. impf. *ersticken, suffoco*. Rj. u-gušivati, v. impf. *prosti gušiti. v. pf. ugušiti*.

ugužvati, *ugužvām*, v. pf. n. p. haljinu, *zerknicken, infringo*. Rj. u-gužvati. *vidi* ugužveljati. v. impf. *gužvati*.

ugužveljati, *ljām*, v. pf. *vidi* ugužvati. u-gužveljati. v. impf. *gužveljati*.

1. ugjēnje, n. Rj. *verb. od ūditi*. — **1**) *radnja kojom tko ūdi meso* (das Zerstückeln, disperitio. Rj.) — **2**) *stanje koje biva, kad što ūdi kome* (das Schaden, Uebelthun, noxietas. Rj.).

2. ugjēnje, n. *verb. od ūditi*. — **1**) *stanje koje biva, kad tko ūdi za kim ili za čim*. — **2**) *radnja kojom svinje ūde*.

ūh! interj. *uh! ach! ah!* cf. u. Rj. *uzvikuje se u muci ili u jadu. isp. teško*! — *Ipred kuće zatrnjene, uh mi vazda!* Rj. 198b.

ūhabati, *ūhabām*, v. pf. (*ein neues Kleid*) *strapaziren, attero (pannum)*. Rj. u-habati n. p. haljinu. *vidi* pohabati 1, uharati. v. impf. *habati*.

ūhabiti se, *ūhabīm se*, v. r. pf. u-habiti se. *vidi* onerediti se, okrhati se, opoganiti se, osrati se. isp. pohabiti. — *Lasno se je u svoje gaće uhabit!* DPosl. 53. *Najzločestija se koza u stap uhabi*. 68. *Pritišten prdi, a uhabljen smrdi*. 102.

ūhapsiti, *psīm*, v. pf. J. Bogdanović. u-hapsiti *koga, metnuti ga u haps. v. impf. hapsiti*.

ūhār, (u Dubr.) *vidi* zauvar. Rj. u-har, *na korist, prohibitak. za-u-har, s promjenom glasa h na v: za-u-var*. — *Iz tugje njive i vagan prge zauvar je*. Posl. 100. *Strano je staro har* (χαρις) a od toga će biti sadanje u har, za uhar. Osn. 54.

uharāčiti, *uharāčim*, v. pf. *koga ili što, zinsbar machen, tributarium facere*: *Uharāči* mjesta i gradove. Rj. u-harāčiti *koga ili što, učiniti da bude pod harāčem. vidi* potharāčiti. *drukčije se glagol ne nalazi*. — *Navuhodonosar najprije uharāči Judeju*. Prip. bibl. 94.

ūharati, *ūharām*, v. pf. (u Dubr.) n. p. haljinu, *abtragen, abnutzen, usu detero, cf. uhabati*. Rj. u-harati. *vidi* i pohabati 1. v. impf. *harati*.

ūhat, adj. *koji ima uši. suprotno* čubrast. — *Noć je uhata*, a dan okast. DPosl. 85. *takva adj. kod bogat*.

ūhiliti,* *ūhīlīm*, v. pf. (u C. G.) kao *prenemoci se, in Ohnmacht fallen, deficio prae dolore*. Rj. u-hiliti, *kao onesvjesnuti od bola ili od jada. drukčije se glagol ne nahodi*.

ūhiljaditi se, *dim se*, v. r. pf. *vidi* utisučiti se. Stulli. u-hiljaditi se, *umnožiti se na hiljade. v. impf. hiljaditi se*.

ūhinjiti se, *ūhīnjīm se*, v. r. pf. *vidi* uinjiti se. *vidi* i učiniti se II 2. — *ūhinji se n. p. zdrav, da je bolestan. isp. ulukaviti se*.

ūhitati, *ūhitām*, v. pf. u-hitati. *vidi* pohitati, pohitjeti. v. impf. *hitati 2* (*hitjeti, žuriti se*). Pak *uhita*, vatri dževerdanom. Npj. 4, 412.

ūhititi, *tīm*, v. pf. (u Dubr.) *vidi* uhvatiti. Rj. u-hititi. *vidi* ufititi. v. impf. *hitati 3* (*hvatati*). — *Uhitio me drhat*. Rj. 142a. *Ako gaće ne skvasi, ribe ne uhitu*. DPosl. 1. *Uhitio ga je za srce*. 145. *Uhitit' miša u stupicu*. 146. *Ona ščaće bježať u Turaka*, ne dade joj Strahiniću bane, *za desnu je ruku uhitio*, *privede je k puljatu gjogatu*. Npj. 2, 286. *sa se, releks.: Uhitio se vrla stupa*. DPosl. 146.

ūho, n. (pl. ūši). Rj. *gen. ūši, ūšijū, dat. instrum. ilok. ūšima*, (uvo, pl. *uveda*). *dual* dvije uši, dva uha. *dem. ušice*. — **1**) *das Ohr, auris*. Rj. u *čovjeka i u životinje*. — *Zagluhnuše mi uši* (n. p. kad na blizu pukne top). Rj. 169a. *Krnjo, čovjek bez uha*. Rj. 305a. *Narogušiti uši*. Rj. 404b. *Načuliti uši*. Rj. 411a. *Čuliti uši*. Rj. 762a. *Umom umi, a ušima striže*. Rj. 781b. *Čubrast, bez ušiju*. Rj. 829a. *To se odmah razglasi . . . te dogje u uši i bratu njegovu*. Npr. 86. *U toga cara bile su uši i kozje*. 150. *Bila aždaha strahovita sa dvije uši*. 187. *»Odsiječem joj (aždahi) glavu . . . evo joj uveda od glave«, pa izvadi uši i na sto ih baci*. 193. *Zar na ušima sjediš?* (te ne čuješ). Posl. 86. *I duvar uši ima*. 96. *Ja govorim, a on ni u uho*. 107. *Jedno drugom do uha*. 113. *Ugrijaću ja tebe uši*. (Izbiću te, *pročupaću te za uši*). 326. *Udariću te, da ti jedno uho pjeva, a drugo plače*. 327. *Ušima a ne očima valja se ženiti*. 339. *Tu se gjogat boju osjetio, nogam' kopa, a ušima striže*. Npj. 4, 229. *Duvak mečem, a na uvo šapćem: »O gjevojko, jedna nevjernice!«* Herc. 129. *Dogagjaj moje žene dogje na skoro do ušiju njezina roda*. Danica 2, 141. *Pravila, na koja je pesmotvorac pazio* (no i to ne osećajući, nego samo *držeći se uva i glasa u pevanju*). *Opit XIX*. Grk i Talijan *zatisnuo bi uši od ovakih riječi* (prst, krst). Rj. XXX. *Evo učiniću nešto u Izrailju da će zujati oba uha svakome ko čuje*. Sam. I. 3, 11. *Dobar hajvan ne zna govoriti: ušima munja, a kopa nogama*. B. Islamović. 37. Rp. — **2**) n. p. u lonca, *der Henkel, ansa*. Rj. *uho ili uši u stvari*: *Bradaš, lonac najveći od jednoga uha, pa ima usnu kao bradu otoboljenu*. Rj. 39a. *Motične uši*. Rj. 369a. *Nadžak . . . s druge strane ima dugačke uši*. Rj. 412b. *Sjekirne uši*. Rj. 683b. *Ušperica, uspernica, lijevi (debeli) kraj u ravnika od ušiju pa gore do nokta*. Rj. 789b. *Čabrene uši*. Rj. 817a. *U našega čabra gozdene uši*. Posl. 333. *Lakše je kamili proći kroz iglene uši nego li bogatome ući u carstvo Božije*. Mat. 19, 24. — **3**) (u C. G.) *nema je u ženskome uhu, t. j. među ženama*. Rj. — *Za što baš u rod? Ta nije se, veseo bio, zatrlo žensko uho*. Megj. 107. — **4**) *u imenima bilju: Babino uho* (gljivica). Rj. 10a. *Zeće uho* (trava). Rj. 209a. *Lisičje uho* (trava). Rj. 330a. *Mačkovo uho* (trava). Rj. 349b. *Pasje uho* (trava). Rj. 490a.

uhobolja, f. nek te Bog sačuva *uhobolje* i *zubobolje*. J. Bogdanović. *uho-bolja, kad uho boli. tako slož. riječi kod glavobolja*.

uhoda, *f.* — **1)** *der Spion, Kundschafter, explorer*, *cf.* uvoda: Uhoda je uhodila divno. Rj. u-hoda, ko uhodi **2.** *vidi* uhodnik, špijun, žbir. — Stann Jakovu tajno govoriti, da je (Čurčija) *Turska uvoda*. Danica 3, 181. — **2)** *djelo kojim tko uhodi, špijuni. isp.* uhogjenje **2.** — Ko će kuli na urodu sići, uhoditi bega Ahmedbega. HNpj. 4, 582.

uhodica, *f.* u Muhamedovaca žensko koje uhodi prije vjenčanja momkovu kuću (u Sarajevu). Dr. Gj. Šurmin.

uhoditi, *uhodim, v. impf.* — **1)** *hineingehen, intro:* Na litre uhodi, na drame ishodi (n. p. bolest. Posl. 188). Rj. u-hoditi. *vidi* ulaziti. *v. pf. slož. uči, i syn. ondje.* — **2)** *auskundschaften, erspähen, exploro:* Da uhodi vatra kod Kuside. Dobar ih je hajduk uhodio. Dobar sam ti šičar uhodio. Rj. (u ovom je značenju čini se, *glagol i perfektivan.*) *vidi* špijuniti. — Da otide dolje niz planinu, da vodi silu i svatove, je li mlogo konja i junaka, možemo li boja učiniti? Npj. 3, 195. Pošlji ljude da uhode zemlju Hanansku. Mojs. IV. 13, 3.

uhodnica, *f.* — **1)** Kolegijani kolo grade, šta ćemo im darovati?... jednu kravu trećakinju, jednu kozu ležakinju, i gjevojku uhodnicu. Herc. 343. — **2)** uhodnica pčela. *vidi* uvodnica **1.** — **3)** uhodnica ovca. *vidi* uhodnica **2,** uhotka, uvotka.

uhodnik, *m.* *vidi* uvodnik, i uhoda **1.** — »Da uhodi kulu i avliju« ... »Lako b', beže, našo uhodnika.« HNpj. 4, 429.

uhogjenje, *n.* Rj. *verbal. od* uhoditi. — **1)** *radnja kojom što uhodi (ulazi) u što* (das Hineingehen, introitus. Rj.). — **2)** *radnja kojom tko uhodi (špijuni) n. p. tugju zemlju* (das Spionieren, exploratio. Rj.). *isp.* uhoda **2.**

uholača, (u Dubr.) **uholača**, *f. der Ohrwurm, forficula auricularia.* Rj. ūho-lača, *drugo polu osn. u* laziti, i s promjenom glasa ž na č: uhò-lača. *isp.* Osn. 58. *vidi* i (uholež, uholjez) uvolež, uvoljez; ulož. *crv* (koji u uho ulazi?).

uholež, *m.* *vidi* uvolež.

uholjez, *m.* *vidi* uvoljez.

uhor, *m.* (u Herc.) *vidi* ober. Rj. u kokota ono crveno meso na glavi. *vidi* i huhor, hober, kresta. — Starinska je priča ostanula, kako tu su uhor otkinuli, bez uhora mogaše živjeti... pa ostaće priča ka' kokotu. Npj. 5, 499. — izgubivši u nas spried h: uhor. Korijeni 319. riječi s takim nast. kod divor.

uhotka, *f.* (u C. G.) u proljeće jagnje, u jesen šilježe, na drugo proljeće dvizica, a na treće, ako se ne ojačnja, onda je uhotka, *cf.* kozle. Rj. *vidi* uvotka. — Dok sisa, donde je kozle, a poslije jare do godine, pa onda dvize, pa trećak a žensko uhotka, uvotka. Rj. 282b. uhod-ka. *osn.* uhod. Osn. 300.

uhraniti, *uhrānim, v. pf. māsten, sagino.* Rj. u-hraniti. *isp.* ugojiti, utoviti. *v. impf.* hraniti. — Žirovnjak, krmak uhranjen žirom. Rj. 159b. Kukuruznjak, krmak koji je uhranjen kukuruzima (za razliku od žirovnjaka). Rj. 313b. Ječam trée a rakija viče. (Uhranjen konj trči, a pijan čoek viče). Posl. 114. sa se, *pass.*: Kad se dete dobro uhrani i ugoji, Čivuti zapovede materi da ga ispeče. Npr. 139.

uhrpati, *pām, v. pf.* — Urpaj to žito, pa siplji u vreće. J. Bogdanović. u-hrpati što, u hrpu snijeti. *glagol se drukčije ne nalazi.*

uhvatak, *uhvatka, m. t. j.* junac, koji se hvata u plug, (*junger*) *Zugochs, jumentum.* Rj.

uhvatiti, *uhvaćim, v. pf.* Rj. u-hvatiti. *vidi* uhititi, ufititi; ujakariti, sjakariti **2,** šćepati. *v. impf.* hvatati. — **1)** *ertappen, fangen, capio, prehendō:* Od kule su hater uhvatili. Rj. — *Uhcutio mi grē nogu.* Rj. 105a. Uhvati ga drhat i groznica. Rj. 142a. Djevojke uhvatile kolo pa igraju. Rj. 147a. Uhvatio ga ludilo. Rj. 334b. Uhvati ga mečava. Rj. 537a. Kad dijete uhvati mali fras, kažu: prekojasilo se. Rj. 573b. Kada bi

ga volja ufatila, il' junaka žegja presvojila. Rj. 580a. Da ranije konak uhvatimo. Rj. 594a. Uvjeriti se, **2)** zadati, uhvatiti vjeru... Uvjernik, jedan od onijeh, koji su uhvatili vjeru megju sobom. Rj. 765b. Kad ga prvi san uhvati, žena mu polako izvuče košulju ispod glave. Npr. 55. Zet i njega uhvati u laži. 88. Te on nju (tičicu) uhvati... tica snijela dva jaja... ova dva jaja da proda, i što od njih uhvati da im (djeci) za ono kruha kupi... »što ću za ovaka mala dva jaja uhvatiti?« 116. Kada ga car ugleda, uhvati muštuluk šćeri govoreći joj: »Evo ti muža!« 120. Pa ih onje uhvati noć. 147. Pa sestru uhvati za ruku. 186. Riba uhvati dijete u čeljusti. 214. Zametnuti kyme mrežu (kao da bi ga uhvatio u nju, t. j. namjestiti pletke). Posl. 84. Uhvatio šarova za rep. (Opio se). 338. Kad to vidje lijeba djevojka, pod Maksimom konja ufatila. Npj. 1, 399. Na livadi kolo uhvaćeno, u tom kolu ljuba Damljanova. 1, 405. Uhvatiše konje u kočije. 1, 539. I mnogo je roblje uhvatiše. 4, 7. Žestoke me uhvatiše miši. 4, 40. Jednom rukom ufati oruše, drugom brata pod pazuhu Marka. 4, 86. Koliko je grlo u gjevojke, što joj nije gjerdan ufatio, bi joj stala ruka od hajduka. 4, 155. Koji bratac mile seje nema, sad je može za blago kupiti, spojaj duši mjesto uhvatiti. 4, 201. Ja ne mogu rula uhvatiti, nit' umijem orat' ni kopati. 4, 239. Mogu mene opkoliti Turci, pa u ruke žiču uhvatiti. 4, 303. Kod ovaca niko biti ne će... sade smo im zgodu uhvatili, da udrimo na gradsku planinu. 4, 417 (*isp.* ulučiti priliku. Npr. 201). U široko Turci uhvatiše od Babljaka zelene planine do dno Lisca visoke planine. 4, 441. A oni uhvativši busije, stanu se braniti. Danica 3, 182. Da trči, da uhvati Beograd, dok još nisu Turci stigli. Miloš 52. Ostalo, koje brzica uhvatilo i odnela, sahranjivano je, gde je koje hvatano. 93. Načiniše vječju kako bi ga (Isusa) uhvatili u riječi. Mat. 22, 15. Kako bi Isusa iz prijevare uhvatili. 26, 4. Preži i idi, da te ne uhvati dažd. Car. I. 18, 44. Složno pristaje i suprot tebi vjeru uhvatiše. Ps. 83, 5. sa se, *pass.*: Da se oni u tom ne bi uhvatili u laži. Danica 3, 188. Ko izljeze iz jame, uhvatiće se u zamku. Is. 24, 18. Hvališa se spuzava niza stepenice i uhvati maglu! Mil. 6 (*pohjegnje, uzme utrenik.*) — **2)** kad se vatra kreše pa trud ne će da se zapali, kaže se: ne će da uhvati, *Feuer fangen, scintillas excipere:* Ne uhvati, da je Bog ubije. Rj. — **II.** sa se. uhvatiti se. Rj. — **1)** *unbeweglich bleiben, nicht bewegt werden, erstarren, consisto, non moveor, n. p.* ruka, noga, mjesec, sunce (kad pomrči). Rj. uhvati se ruka, noga, kad se kao ukoči. — Izjelo se sunce, *cf.* pomrčati, uhvatiti se. Rj. 224b. Uhvati se mjesec u proljeće, jedan danak tri puta se hvata. Npj. 4, 132. — **2)** *refleks. uhvati se, što se postavi kao raširi:* Birza, plijesan koja se uhvati povrh vina. Rj. 27a. Žabokrečina, kao (zelen) kajmak, koji se uhvati po vodama koje ne otječu. Rj. 154a. Pokorušiti se, smrznuti se malo (kao da se po zemlji uhvati kora). Rj. 531b. Kad se mrak uhvati, oni se dogovore da... Npr. 187. — **3)** *refleks. uhvatiti se za što ili čega:* Niz prozor nekaka žena spušta svoje kose zlatne, te on pritrči i uhvati se za one kose, te ga izvuče u kuću. Npr. 94. Brod je jedrio, i on se već nije mogao njega uhvatiti. 251. Ivanu se za skut uhvatiše: »O Ivane i otac i majko!« Npj. 4, 198. Onda se gdje koji starci uhvate za bradu. Danica 3, 192. — **4)** *reciproč.*: Iz kola kučke da se igramo. Igrači stanu u kolo i uhvate se za ruke. Rj. 224b. Uhvati se, ili obrvati se s kime u kosti. Rj. 293a. Lijevke. Igrači se uhvate jedan drugome za pojas ostrag. Rj. 327b. Ali tek što se uhvate u kolo, dune nekakav vihar i sve tri odnese. Npr. 27. Kako aždaja izigje uhvati se s njim popojaske, pa se ponosi letni dan do podne. 46. Pa se uhvate popojaske. 47. Ko se s kime uhvatio, da se ljubimo. Npj. 1, 173. uici, ūgijem, *v. pf.* *vidi* uči: Pa uigje u avliju

Vueće. Pa on begu pod šator *uigje*. Rj. u-ici. *syn. kod ući. v. impf. ulaziti, uhoditi 1.* — Ščase Arap da zametne kavgu, ali Šarac svezan na vratima, ne dade mu *unutra ući*. Npj. 2, 397. Kad u gori *uišli u Turke*. 3, 341. Pred crkvom je konja odsjednuo, pa *uigje u bijelu crkvu*. 4, 16.

ujedānje, n. *das Beissen, morsus*. Rj. *verb. od ujedati. radnja kojom tko ujeda.*

ujedati, *ujedām, v. impf. beissen, mordeo*. Rj. u-ijedati. *vidi uvijedati, ujedati. isp. ugrizati. v. pf. ujesti.* — Pas koji (mnogo) laje, *ne ujeda*. Posl. 246. Uljesti ližući, a izljesti *ujedajući*. DPosl. 146.

ūimānje, n. *verbal. od uimati*. Rj.

ūimati, *ūimām (ūimljēm), v. impf.* Rj. u-imati. *v. pf. ujmiti. isp. ujam.*

ūiništiti, u zagoneci: *Uiništi ga, ukladušti ga, polego se, zaucajti ga (stative)*. Rj.

ūinjiti se, *ūinjīm se, v. r. pf. (u Srijemu) sich vorstellen, (zdrav da je bolestan), simulo*. Rj. u-injiti se (*h* je otpalo). Korijeni 308. u-hinjiti se, *učiniti se II 2. isp. hiniti; himba (m stoji mjesto n pred b), op-hinja (obinja).*

ūisati,* *ūišē, v. impf. gut anstehen, decet, cf. do-likovati, ličiti: Daj, Simune, dvije puške male, da ja vidim bi l' mi uisale*. Rj. *glagol se drukčije ne nahodi. syn. kod prilčiti.*

ūiščiliti,* *īm, v. pf. (im Ringspiel) errathen, di-vino. cf. pogoditi*. Rj. u-iščiliti. *glagol se drukčije ne nalazi. isp. iščil.* — Po varošima gdješto kriju *prsten* pod fildžane mjesto kapa, i onda je mnogo teže *u-iščiliti* (t. j. pogoditi gdje je). Rj. 618a.

ūj! *ūj! interj. schreit man zu den Krähen, die man verscheuchen will, vox dispellentis cornices*. Rj. *uzvikom se ovim razgone vrane. isp. ujkati (ujkala košuticu djevojčica. Herc. 247), ujnuti.*

1. ūja, m. *hyp. od ujak*. Rj. u-ujko.

2. ūja, u pjesmi: *Aja, uja, pusta lunja*. Rj. *uzvik tobože u žalosti. isp. aja 2.*

3. ūja, f. *die Rast, Erholung, das Ausschrauben, respiratio, requies*. Rj. *odmor. isp. ūjati.*

ūjae, *ūjca, m. vidi ujak*. Rj. *materin brat. hyp. uja, ujo, ujko.* — Drugi otkup *od mojega ūjca, od mog ūjca, brata materina*. Npj. 3, 548.

ūjagmiti, *ūjagmīm, v. pf. — 1) erwischen, erhas-schen, apprehendo, cf. ugrabiti*. Rj. u-jagmiti. *vidi i ščapati. v. impf. jagmiti.* — Iz oblaka *prsten pade, ujamgi ga kolovogja*. Npj. 1, 114. Pa od bega *sublju ujamgio*. HNpj. 3, 118. Hajmo njemu *stazu ujamgiti*. 3, 539. — 2) neprelazno. kao *uteći, pobjeći*: Hitro gospe niza Vratnik skaču, one s' jagme do čardaka svoga, *ujagmiše u čardak drveni*. HNpj. 4, 414. Kad u kulu *ujagmi* divojka. 4, 502.

ūjahati, *ūjašēm, v. pf. vidi ujezditi. Gundulić: Tijem poklisar cara Osmana ko u Bogdanska polja ūjaha*. Stulli. u-jahati, *jašući ući.*

ūjāk, m. *materin brat, der Oheim, avunculus*. Rj. *vidi ujac; daidža. hyp. uja, ujo, ujko. correlat. nećak, nećaka, netjak.* — Nećak je samo *ujaku*, a teći je samo *sestrić*. Nećaka je samo *ujaku*, a teći je samo *sestrična*. Rj. 419b. Za nevolju i krmka *ujakom zovnuti*. Posl. 84. *Moj ujače*, od Senja Ivane! Npj. 3, 195.

ūjākarići,* *rim, v. pf. erfassen, apprehendo*. Rj. *vidi sjakariti 2. glagol se drukčije ne nalazi. vidi i uhititi, uhvatiti, ščepati.*

ūjakov, *adj. des Onkels, avunculi*. Rj. *što pripada ujaku. vidi uječev; daidžin.* — Rogjak, *ujakov i tetkin sin*. Rogjaka, *tekina ili ujakova kći*. Rj. 653a.

ūjaloviti, *vīm, v. pf. verschneiden, gelten, castro, exseco, sterilem reddo*. Rj. u-jaloviti. *vidi napraviti 2. ustrojiti 2, ūstrojiti, ūškopiti, uvrnuti.* — Praz, *ovan neujalovljen*. Rj. 563b. Štitoviti, n. p. nerast, bik, svinjče, *što nije ujalovljeno; tako i štitovito meso, t. j. od neujalovljena živinčeta*. Rj. 847a. *Ujalovljeno uvrtnjem, tučenjem, kidanjem ili rezanjem, ne pri-*

nosite Gospodu. Mojs. III. 22, 24. sa se, pass.: Popu-štenik, konj koji se dobro ne ujalovi. Rj. 544b.

ūjam, *ūjma, m. die Mällergebühr, portio debita molitori*. Ponio čovjek žito u vodenicu i opazio da je njegov kum vodeničar, onda pomisli u sebi: *»Blago meni! evo moga kuma, samljeće mi bez ūjma«*. A kad vodeničar ugleda svoga kuma sa žitom, onda opet on reče u sebi: *»Blago meni! evo moga kuma, daće mi dva ūjma«*. Rj. *što se vodeničaru daje za mljevenje. isp. uimati, ujmiti.* — *Ujam i pridatak uzimaš, i tražiš dobitak od bližnjih svojih prijearom*. Jezek. 22, 12.

ūjamak, *ūjāmka, m. onaj konac kojim je što bilo ujamčeno. Žene gataju da ujamkom nikakvijeh haljina ne valja šiti: Majka svoga sina sjetovala, da se čuva i da se učuva od ūjamka i od ureznika, da ga tanka puška ne ubije*. Rj. *vidi ujemak.*

ūjamčiti, *čīm, v. pf. Rj. u-jamčiti. vidi ujemčiti. v. impf. jamčiti, jemčiti.* — **I. 1)** n. p. *selo ili seljake, t. j. da se ujamči jedan za drugoga (a za koga se ne nagje jamac, onaj je kriv ili mu se u napredak ne može vjerovati; prvo biva kad se istražuje kaka krivica, a drugo kad se ljudi jamče da se u napredak što zlo učiniti ne će), zur Bürgschaft auffordern, vador*. Rj. — **2)** kad se što hoće da šije pa se naj-prije u razdaleko prihvati koncem (koji se poslije, kad se izvuče, zove *ujamak*), *vorschlagen*. Rj. — **II.** sa se, *reciproč. sich verbürgen, vas fio*. Ujamči se jedan za drugoga — Rj. — Sva četiri tu se do-godiše, *za Ivana tako s' ujamčiše, sedmog dana da donese blago*. Npj. 4, 200.

1. ūjānje, n. *das Rasten, Ausschrauben, respiratio*. Rj. *verb. od ūjati. stanje koje biva, kad tko ūja, od-mara se.*

2. ūjānje, n. *das Heulen (der Wogen, des Windes), ululatus*. Rj. *verbal. od ūjati. stanje koje biva, kad ūji voda, vjetar.* — Oj *ujanja vode mnoge i silne, od vala morskih silniji je na visini Gospod*. Ps. 93, 4.

ūjāračiti,* *čīm, v. pf. t. j. konja za trku, (ein Pferd) zum Wettrennen vorbereiten, exerceo ad cursum (durch Diät u. s. w.)* Rj. *ujāračiti konja, t. j. pripremiti ga za trku. vidi najāračiti (kod riječi sokolar). v. impf. jaračiti.*

ujāraniti se,* *ujāranīm se, v. r. pf. s kim, sich befreunden, necessitudinem jungo, cf. sjaraniti se*. Rj. u-jaraniti se *s kim, postati mu jaran. v. impf. jara-niti se.*

ujārmīti, *ūjārmīm, v. pf. einjochen, ins Joch spannen, jungere jugo*. Rj. u-jarmiti n. p. *volove, uhvatiti ih u jaram. suprotno izjarmiti. v. impf. ujarmljivati.* — Ti si mi bio malj... tobom sathr orača i *volove njegove ujarmljene*. Jer. 51, 23.

ujarmljivānje, n. *das Spannen ins Joch, impositio jugi*. Rj. *verbal. od ujarmljivati. radnja kojom tko ujarmljuje n. p. volove.*

ujarmljivati, *ujārmljujēm, v. impf. ins Joch spannen, jungo jugo*. Rj. u-jarmljivati. n. p. *volove, u jaram ih hvatati. v. pf. ujarmiti.* — Četvoriti, *četiri vola ujarmljivati, na četiri vola voziti ili orati*. DARj. II. 15a.

1. ūjati, *ūjām, v. impf. ausrasten, ausschrauben, respiro*. Rj. *kao odmarati se. isp. 3 ūja.*

2. ūjati, *ūjīm, v. impf. heulen (vom Meer, Wind), ululo*. Rj. *ūji silna voda, vjetar. v. pf. slož. pro-ūjati, za- gđjekoji pišu riječ sa h sprijeda hūjati, hūjīm. isp. ARj. III. 729b.* — Dogju na jedan veliki potok, *voda teče, sve ūji*. Npr. 80. Idi, jedi i pij, jer *ūji velik dažd*. Car. I. 18, 41.

ūjāviti, *ūjāvīm, v. pf. u-javiti ovce, idući pred njima uvesti ih. v. impf. javiti.* — Glas rasturi na četiri strane, te ovcari *ujaviše ovce* u kamenu zemlja česarevu. Npj. 4, 454.

ūjčev, *adj. Stulli. što pripada ujeu. vidi ujakov.*

ujčevina, f. Ort, wo der Oheim (und sein Anhang) wohnt, terra avunculi. Rj. ujčeva postojbina, gdje ujac sa svojima živi.

ujđo! vidi uše! kaže se u šali i onome kome se podrigne. Rj. uj-do. uzvik. vidi i uš!

ujđurisati,^{*} ujdürišem, v. pf. einrichten, ordino, instituo, cf. urediti, opraviti, namjestiti. Rj. glagol se drukčije ne nalazi.

ujđđanje, n. vidi ujedanje. Rj.

ujđđati, ujdđam, v. impf. vidi ujedati. Rj. u-jedati. vidi i uvjedati. isp. ugrizati. v. impf. prosti jesti 2. v. pf. ujesti. — Ja pseto iz bunara vadim, a ono me ujedat. Posl. 109. Šta ih laje, da svaki ujedat (zlo)! 352. Ono (sjeme ženino) će ti (tebi, zmijs) na glavu stajati a ti ćeš ga u petu ujedati. Mojs. I. 3, 15. Guja na stazi, koja ujedat konja za kičicu. 49, 17. sa se, refleks.: Ujedat se sada za usta. Posl. 331.

ujđđiniti, ujdđinim, v. pf. einig machen, reddo concordem: Ne ujedini Bože Vlaha! (kažu da se tako Turci mole Bogu svaki dan. Posl. 211). Rj. u-jediniti. vidi izjediniti. — sa se, reciproč.: Ono je narječije i u Dubrovačkih spisatelja, i tako se samo čez njega možemo ujediniti s našom braćom Rimskoga zakona. Pis. 20. Da bi se Srbi Grčke vjere s Rimskom crkvom ujediniti. VI. laz. 1, 5.

ujđđnčiti, ujdđnčim, v. pf. (u Banatu) n. p. lagju, t. j. natovariti je jednako na obadva kraja, da ne preteže na jednu stranu. Rj. u-jednčiti. v. impf. jednčiti.

ujđđno, u jedno. adv. o vremenu i o mjestu. vidi zajedno, uzajedno, skupa; zusammen, zugleich, una. — Ono sve gvozdje sastave ujedno i skuju buzdovan vrlo dobar. Npr. 3. »Da carev sin zna šta bih mu ja rodila... Dva sina i šcer od prve ujedno«. 229. Mučno je ujedno srkat' i puhat'. DPosl. 64. Slama i oganj u jedno mirno stat' ne mogu. 112. Ruke ruče, u lica se ljube, pa ujedno društvo sastaviše. Npj. 4, 276. Sva gospoda ujedno se krenu. 5, 46. Ja mislim, da ste već primili moje pismo (ili dva ujedno). Straž. 1886, 833. Nego je još i prijedlog pisao s njom (s riječju) ujedno. Rad 6, 207.

ujđđriti, drim, v. pf. hineinsegeln, navigo in—. Rj. u-jedri n. p. lagju u pristanište. v. impf. jedriti.

ujđđmak, ujdđmka, m. (u C. G.) vidi ujamak. Rj.

ujđđmčiti, čim, v. pf. — 1) vidi ujamčiti. Rj. — 2) ujdđmčiti se, čim se, vidi ujamčiti se. Rj.

ujđđesti, ujdđem (ujđem i ujdđem), v. pf. beissen, mordeo: Vrlo si me za srce ujđo. Rj. u-jesti. vidi uvjesti, ugristi 2. v. impf. ujedati, ujedati, uvjedati. — Drnulo ga pseto, t. j. ujđelo ga malo. Rj. 140b. Opila ga zmijsa, t. j. ujđela ga. Rj. 462a. Udari ga guja, t. j. ujđede. Rj. 769a. Šinuti, 2) ujesti: poganac ga šinuo! zmijsa ga šinula! Rj. 839b. Idući tako (lišica) sukobi se s vukom, koji joj je ždrijebe ujđo. Npr. 179. Kazaće i što je mater za sisu ujđeo. Posl. 123. Hrani pseto da te uje. 342. Čudo pasa ujđedoše vuka. 350. sa se, refleks.: Za jezik se uio! (Gledaj: Presjekao jezik!). Posl. 83.

ujđđzđiti, zđim, v. pf. equitando ingredi. Stulli. u-jezđiti, jezđeci ući. vidi ujahati.

ujđđin, adj. des uja, avunculi. Rj. što pripada uji. vidi ujkov.

ujđđkaje, n. das u! schreien, clamor hui! Rj. verb. od ujkati. radnja kojom tko ujka.

ujđđkati, ujdđkām, v. impf. huj schreien, clamo hui. Rj. vikati u! v. pf. prosti ujnuti. — U jasena sitna resa, po njoj pala medna rosa, kupila je košutica, ujkala je gjevojčica: »Is otole, košutice! Eto lovca Hercegovca, lovac će te uloviti. 247.

ujđđko, m. (voc. ujkō) hyp. od ujak: Eto, ujko, lijepe gjevojke. Rj. vidi i uja, ujo. takva hyp. kod bakpo.

ujđđkov, adj. des ujko, avunculi. Rj. što pripada ujku. vidi ujin.

ujđđmiti, ujdđmim, v. pf. Rj. u-jmiti. za postanje isp. dojmiti. v. impf. uimati. isp. ujam.

ujđđna, f. materina brata žena, des Oheims Frau, uxor avunculi. Rj. ujakova žena. dem. ujnica. — Svojoj ujni sanak kaže vao: »Ču li mene, moja mila ujna! malo zaspah, vigjeh sanak ružan za ujaka vojevodu Janka«. Npj. 3, 218.

ujđđnica, f. dem. od ujna: A ujnice sitnim vezom vesti. Rj.

ujđđnin, adj. der ujna, avunculi uxoris. Rj. što pripada ujni.

ujđđnuti, ujdđnem, v. pf. huj sagen, dico hui. Rj. viknuti u! v. impf. ujkati.

ujđđo, m. hyp. od ujak. U narodnijem pripovijetkama lišica kurjaka zove ujom, a on nju tetom. Rj. — u Npr. 176. u pripovijeci: Lišica se osvetila vuku, lišica vuka zove vujom (vujol), a ne ujo.

ujđđtru, (u jutru) des Morgens, mane: rano ujutru, summo mane: Rj. običnije je nego u jutro. vidi u (praepos.) III 2.

ujđđvenik, m. pojas vrlo dug koji se nekoliko puta uvija; biće od uviti, uvijenik pa stiha radi uvjenik, i premetnuvši se uvjenik. — Pa isteže pasa uvjenika, na šezdeset uvijen je mista... umota se pasom uvjenikom. HNpj. 3, 510. Pa s' uteže pasom uvjenikom. 4, 331.

ujđđk, m. n. p. kad svjetina uzme uk (kad se narod na što izuzme i stane vikati. Posl. 120), Geschrei, clamor. Rj. vidi uka. isp. učka; vika. — vidi huk.

ujđđka, f. das Geschrei, clamor. Rj. vidi uk. isp. učka, vika. — vidi huka.

ujđđkáč, ukáčā, m. n. p. vepar koji učući plaši i razgoni druge, der Schreier, clamator. Rj. koji uče. — vidi hukáč.

ujđđkahnuti se, ukahnē mi se, v. r. pf. (u Prčanju) vidi dosaditi se: ukahlo mi se. Rj. u-kahnuti se. drukčije se glagol ne nalazi.

ujđđkalica, f. Rj. koja uče? — vidi hukalica.

ujđđkaljati, ukāljam, v. pf. (mit Koth) beschmutzen, luto maculo. Rj.¹ VIII. u-kaljati, kalom uprljati. v. impf. kaljati.

ujđđkaniti se, ukānīm se, vidi nakaniti se. Rj. v. r. pf. u-kaniti se. vidi i skaniti se, zakaniti se, nakan biti. isp. namjeriti 1, naumiti. v. impf. isp. nakanjivati se, skanjivati se, zakanjivati se; nakan biti.

ujđđkápiti, ukāpīm, v. pf. ubiti na mjesto (da padne kao kap), tödten, eneco. Rj. u-kapiti.

ujđđkásanje, n. verbal. od ukášati. Rj.

ujđđkášati, ukášām, v. impf. vidi ukositi. Rj. u-kašati. v. impf. prosti kositi.

ujđđkanje (hukanje), n. verbal. od ukati; vidi s. v. hukanje. Rj.² akc. Rj.³ XXXI.

ujđđkati, učēm, v. impf. Rj. v. pf. prosti uknuti. slož. zaúkati. v. impf. slož. poukivati. vidi hukati, huknuti, zahukati, pohukivati. — 1) hu! schreien, dico hu (vocati sodalis gratia in saltu): Te ne uče Petar ni leleče. Rj. ostale primjere kod hukati. — 2) hu! machen (in die Hände vor Kälte): Sveti Luka u noke uka (uka mjesto uče ovjje je da se složi sa Luka. Posl. 281). Rj.

ujđđkazati, ukázēm, v. pf. Rj. u-kazati. v. impf. ukazivati. — 1) zeigen, ostendo: Ukaži mi pleći na Turčinu. Rj. vidi pokazati. — Biće ukazan od svakoga tko svakoga prstom kaže. DPosl. 5. Ne ukaži mu bijela zuba. 76. Ne žalim toliko što me ujede, koliko er zlu čud ukaza. 77. — 2) sa se, refleks. sich zeigen, apparo. Rj. vidi pokazati se, prikazati se. — On se ustegne i ne videći nikoga upita: »Koji si ti...« Na to mu se ukaže nekakav čovjek vas sijed kao ovca. Npr. 220. Ukaži se kuli na pendžere, da te vidim nrikiem očima. Npj. 3, 97. I gle, ukaže im se Mojsije i Ilija, koji s njim (s Isusom) govorahu. Mat. 17, 3.

ujđđkazivanje, n. vidi pokazivanje. Rj.

ukazivati, ukāzujēm, v. *impf.* — 1) *vidi* pokazivati. Rj. — 2) ukazivati se. *vidi* pokazivati se. Rj. **ukēbati**, ūkēbām, v. *pf.* *erlauern, ex insidiis capio*, cf. *uvrebat* Rj. u-kebat. *vidi* i uprežati. *isp.* uvar-dati. v. *impf.* kebat.

ūkečiti, čim, v. *pf.* *erhaschen, intercipio, cf. utrliti*. Rj. u-kečiti. v. *impf.* kečiti. — *Popik* . . . kad ga ukeče, onda oni dogju iz trla te ga odbijaju a oni ga drugi keče. Rj. 542a.

ukērepiti, pīm, v. *pf.* *cf. kerep*. Rj. u-kerepiti *lagje, svezati ih, da budu kerep, skela, glagol se drukčije ne nalazi*. — *Kerep*, 1) skela od više lagja svezanijeh (*ukerepljenijeh*). Rj. 268b.

ukīcānje, n. *das Hineinflechten, implexio*. Rj. *verb.* od *ukīcati*. *radnja* kojom tko *ukīču* n. p. *cvijet u kitu*.

ukīcati, ūkīcām, v. *impf.* *hineinflechten, implecto*: U kitu ga *ukīcaše*. Rj. u-kičiti n. p. *cvijet u kitu, upletati ga*. v. *impf.* *prosti kititi*. v. *pf.* *slož.* *ukititi*.

ukīdānje, n. *das Aufheben, abolitio*. Rj. *verb.* od *ukīdati*. *radnja* kojom tko *ukīda* što.

ukīdati, ūkīdām, v. *impf.* *aufheben, aboleo*. Rj. u-kiđati. v. *impf.* *prosti kiđati*. v. *pf.* *ukinuti*. — Kad je sedmi vasiljenski sabor na novo postavio da se poštuju svete ikone, koje bješe počeo bezbožno *ukīdati* Lav Isaurski. DP. 105. *Kojim* (zapisom) kraljica bosanska Jelena *ukīda* Dubrovčanima *carinu*. DRj. 1, 362.

ūkinuti, nēm, v. *pf.* Rj. u-kinuti. v. *impf.* *ukidati*.

— 1) *aufheben, abschaffen, aboleo*. Rj. — Miloš *ukīne* imena knez i knežina u Srbiji sa *svijem*. Rj. 279b. *Otprije* su mnogi kalugjeri imali ošopštine, ali je to *ukīnuto* pod mitropolitom Nenadovićem. Rj. 473a. Kad je *krajina* — *granica* — 1751 godine *ukīnuta*. Posl. 277. *Sve zulumne zemlji ukīdosmo*, ne mogosmo crnog Arapina. Npj. 3, 14. *Grijota* je *udrit'* na *svatove* i *gjevojni sreću ukīnuti*. 3, 458. Oni što je na oca *mahnuo*, *zamahnuo*, a ne *udario, polak ognja njemu ukīnite*. Herc. 306. Kako su *Grci ukīnuli Srpsku patrijaršiju*. Miloš 1. *Ukīdoste zapovijest* Božiju za običaje svoje. Mat. 15, 6. *Ukīde sve gadne bogove*. Car. I. 15, 12. U Bosni *ukīnuo parohije*. DM. 314. *sa se, pass.*: *Ukīne se ova uredba*. Miloš 200. — 2) *abreissen, avello, cf. ušćupati, uzabrati*: *Ukīnula cvijet* od ružice, pa je ružu Vasu darovala. Rj. *vidi* i *uzbrati, ubrati* 1. *isp.* *ukršiti, uskršiti*. — 3) n. p. *glavu, abhauen, praecido*: Nekoliko *glava ukīnuo*. Rj. *vidi* *odsjeći, osjeći*. — On će *tvoju glavu ukīnuti*. Npj. 4, 327. — 4) *ukīnuti* koga s glasa, t. j. *ubiti*: *Posred pasa, ukīde ga s glasa*. Rj. — 5) *kao ukīnuti* 1: *Dževerdanu živu vatru dade, ukīnu ti pašu sa labuda, mrtav pada u vodu Moravu*. Npj. 4, 348. *sa se, refl.*: *Ukīnut' se* s konja na osla. DP. 146.

ukīpiti se, ūkīpīm se, v. r. *pf.* *starr da stehen, erstarren, obstupesco*. Rj. u-kipiti se, *stati kao kip, postati kao kip*. *glagol se drukčije ne nalazi*

ūkiseliti se, līm se, v. r. *pf.* u-kiseliti se, *kiselo postati*. v. *impf.* *kiseliti*. — *Zakiselila žena lonac mljeka*, pa ga pokrila i povezala torbom, da bi se u toplini prije *ukīselilo*. Posl. 134.

ūkititi, fīm, v. *pf.* *cvijet u kitu, einwinden (s. B. in einen Kranz), intexo (coronae)*: I u kitu *ukītiše*. Rj. u-kititi n. p. *cvijet u kitu, uplesti ga*. v. *impf.* *ukīcati*.

ukivāč, ukivāča, m. u čizmara kao kratko i jako šilo, čime se grade jame za kline odozdo na štiklama. Rj.³

ukivānje, n. Rj. *verb.* od *ukivati*. — 1) *radnja* kojom tko *ukiva* n. p. *dragi kamen u zlato* (*das Anschmieden, incusio*. Rj.). — 2) *radnja* kojom tko *ukiva konja* (*das Verletzen durch Beschlagen, laesio equi solearum*. Rj.).

ukivati, ūkivām, v. *impf.* Rj. u-kivati. v. *impf.* *prosti kovati*. v. *pf.* *ukovati*. — 1) *anshmieden, in-*

cudo, concudo. Rj. *ukivati* n. p. *dragi kamen u zlato*. — 2) *im Beschlagen verletzen, laedo dum munio equi soleam*. Rj. *ukivati konja, potkivajući slijediti ga*.

ūklada, f. (u Boci) *vidi* *oklada*. Rj. u-klada. *vidi* i *oklad, oplada*; oblog 1; zarok, zatoč.

ūkladica, f. (u Bač.) onaj komadić kože (kao uzak remik) što se metne u srijedu kad se šiju sare ili usmine. Rj.³ u-kladica, *kao umetak* 1 (*uklusti, umetnuti*); *der Einsatz*. *isp.* *zakreka*.

ūkladiti se, dīm se, v. r. *pf.* (u Boci) *vidi* *okladiti* se. Rj. u-kladiti se. *vidi* i *opkladiti se, obložiti se* 2. v. *impf.* *kladiti se, klagjati se*.

ukladuštiti, u zagoneci, cf. *niništiti*. Rj.

ūklanjanje, n. *vidi* *uklonjanje*. Rj. — *Put* je *pravednijeh uklanjanje oda zla*. Prič. 16, 17.

ūklanjati, njām, Rj. *isp.* *odstranjavati, odstranjivati* (i se). — 1) *vidi* *uklonjati*: *Vešt* je dora boju i *mejdanu, dora će te sobom zaklanjati, ispod britke sablje uklanjati* (Npj. 3, 394). Rj. v. *impf.* u-klanjati. v. *impf.* *prosti kloniti se*. v. *pf.* *ukloniti*. — Ne odmetnuh se Boga svojega, i *zapovijesti njegovijeh ne uklanjam od sebe*. Sam. II. 22, 23. — 2) *sa se, refl.*: *Tako se od mene svijet ne uklanjao!* Posl. 310. *Strahom Gospodnjim uklanjaju se čovjek oda zla*. Prič. 16, 6. *Vidimo gje se nešto uklanja sa svoja mjesta gubeći silu držati se ondje*. Rad 26, 65.

ūklāpānje, n. *das Hineinfügen, insertio*. Rj. *verb.* od *uklapati*. *radnja* kojom tko *uklapa* što u što.

ūklāpati, ūklāpām, v. *impf.* *hineinfügen, insertio*. Rj. u-klapati što *kome* n. p. u ruke. v. *pf.* *uklopiti*.

ūklasti, uklādēm, v. *pf.* *gle* tebe *roda zaboravila*, nije ti ništa u tvoju *zdjelicu uklala*. J. Bogdanović. u-klasti što, *metnuti ga u što*. v. *impf.* 1 *klasti*.

ūklātiti se, ūklātīm se, v. r. *pf.* *vidi* *umoriti se*: *uklatio se, vazdan radeći*. Rj. u-klatiti se. *isp.* *klatiti se*.

ūklēpati, ūklēpām, v. *pf.* *kome* što u ruke, *vidi* *uklopiti*. Rj. u-klapati. *isp.* *oklēpati se* (*opiti se*), *drukčije se glagol ne nalazi*.

ūklēti, ukñēm, v. *pf.* *verfluchen, diris devoreo*: *Kako se klele, tako se uklele*. Rj. u-kleti. v. *impf.* *uklinjati se*. — *Koliko me rodio, toliko me ukleo!* (*Kad ko kune koga*). Posl. 146. *o* *prokleta neznana delijo!* . . . *Tako klela Dunavka gjevojka, tako klela, i uklela ga je*. Herc. *sa se, refl.*: *Tako me suva munja ne osmudila, a prav se Bogu ukleo!* Posl. 299.

ūklētvā, f. *der Fluch, execratio, cf. kletva*: *Na tebe će ostati ukletva*. Rj. u-kletva. *isp.* *ukleti, uklinjati se*.

ūklīja, f. nekaka mala ribica, cf. *ukljeva*. Rj. a) *Laube, alburnus lucidus Heck.*; b) *Uckelei, alburn. alborella Heck*. Rj.³

uklijati, uklijām, v. *pf.* u-klijati, *početi klijati*. *isp.* *proklijati*. v. *impf.* *klijati*. — *Gdješto djevojke posiju* nekoliko zrna *šenice*, pa na Petrov dan *gledaju kako je nikla ili uklijala*. Rj. 216a.

uklijēštiti, ūklijēštīm, v. *pf.* *očima, vidu* *zakrlještiti*. Rj. u-kliješti *očima pijan čovjek*. *glagol se drukčije ne nahodi*. *isp.* *kliješta*.

ūklin, m. (u C. G.) kakva stvar *rgjava*, kojom se ljudi mogu *uklinjati*, tako se onako ne dogodilo: *Osta za uklin*. Rj. u-klin. *isp.* *ukleti se, uklinjati se*. — *Da te Gospod postavi za uklin* i za *kletvu* u narodu tvom učinivši da ti *bedro spadne* u trbuh oteče. Mojs. IV. 5, 21. *Vi ćete vikati od žalosti i ostavićete ime svoje izabranijem mojim za uklin*. Is. 65, 15. *Evo, ja ću ih predati u ruke caru Vavilonskom, da ih pobije na vaše oči. I od njih će se uzeti uklin* megju sve roblje *Judino* što je u *Vavilonu*, te će *govoriti*: *Gospod da učini od tebe kao od Sedekije* i kao od *Ahava*, koje *ispeče* car *Vavilonski* na ognju. Jer. 29, 22.

ūklinjanje, n. *verbal.* od *uklinjati se*. Rj.

ūklinjati se, njēm se, v. r. *impf.* (u C. G.) *tako se sa mnom svijet ne uklinjao!* cf. *uklin*. Rj. (*sa?*

mnom). u-klinjati se *kim. v. impf. prosti kleti se. v. pf. ukleti se.* — Neprijatelji moji, i koji su se pomamili na mene, *mnom se uklinju.* Ps. 102, 8.

uklōniti, ūklōnīm, *v. pf. Rj. u-kloniti. v. impf. uklanjati, uklonjati.* — *1) wegräumen, bei Seite bringen, removeo.* Rj. kao metnuti na stranu. *isp. odstraniti (i se).* — Tako me Bog od ljudske napasti uklonio! Posl. 298. Bog mi te uklonio muha zadarskijeh i djece dubrovačke. DPosl. 6 (za gen. *isp.:* Ukloni se luđa kao i sveta. Posl. 332). Srbi ostave šanac, i pobegnu u Juor, te uklone zbegove. Miloš 122. Kogod opazi u tome i kaku smetnju . . . pak ćemo se svi starati da je s puta uklonimo. Pis. 20. Kara-Gjorgjije ukloni Veljka iz Biograda. Sovj. 54. One ploče nema više ondje, nego je nekud uklonjena. 84. Za to ga ukloni Saul od sebe. Sam. I. 18, 13. Kao što sam je (milost svoju) uklonio od Saula, kojega uklonih ispred tebe. II. 7, 15. Put lažni ukloni od mene i zakon svoj daruj mi. Ps. 119, 29. sa se, *pass.:* Ono (vlasteostvo) je najviše učinilo te se Radoslav uklonio od vlade. DM. 132. — *2) sa se, refleks. uklōniti se kome, ispred koga, ili odake, aus dem Wege gehen, decedo de via.* Rj. — »Ukloni se malko za vrata . . .« I ona se skloni za vrata. Npr. 58. Od zle žene i rajava druga ukloni se, da te ne obruga. Posl. 233. Ukloni se luđa kao i sveta. 332. Ukloni se pijanu kao i luđu. 332. Da ogledamo mjesto zaklonito, da s' odavde malo uklonimo. Npj. 2, 345. A iguman Adži-Konstantine nije treba da s' u boju desi: Konstantin se iguman ukloni. 4. 170. Srbi izigju na polje i uklone se na stranu. Danica 3, 171. Onda naši da zapale Loznicu, pa da se uklone u planinu. 3, 195. Uklonio se (Jeremija) odande megju narod. Jer. 37, 12. Ako bi se taki način našao . . . ispred njega bi se morala ukloniti svaka misao, koja bi samo za jedan izmegju jezika slovenskih vrijedila. Rad 1, 117.

uklonjānje, *n. das Wegräumen, remotio.* Rj. *verb. od 1) uklonjati, 2) uklonjati se. vidi uklanjanje.* — *1) radnja kojom tko uklonja što.* — *2) radnja kojom se tko uklonja n. p. kome s puta.*

uklonjati, njām, *v. impf. Rj. u-klonjati. vidi uklanjati. v. pf. ukloniti.* — *1) wegräumen, removeo:* Ispod britke sablje uklonjati. Rj. — *2) sa se, refleks. ausweichen, decedo de via.* Rj. — I još me je često zaklinjala, da se nikom ne uklonjam s puta. Npj. 2, 407.

uklopīti, ūklopīm, *v. pf. hineindrücken (z. B. in die Hand), adprimo in—.* Rj. u-klopiti što kome n. p. u ruke. kao prost glagol ne dolazi. *isp. klopiti. vidi uklepiti. isp. utisnuti. v. impf. uklapati.*

ukljata, *f. (u Dubr.) nekaka riba morska, cf. crno-rep.* Rj. melanurus. Stulli. *vidi i crnoguz.*

ukljeva, *f. (u C. G.) mala riba (malo veća od srgjele) u jezeru Skadarskome, koja se Talijanski zove scoranza. Ukljeve pred samu zimu navale kraju, osobito u ona mjesta gdje se voda drukčija vidi, i koja se zovu oka (cf. oko). Rj. vidi ukljija.* — Bodač, 2) mreža u koju se ukljeve veće hvataju. Rj. 34a.

ukljukati, kām, *v. pf. hincinahun, indo. cf. kljukati.* Rj. u-kljukati što u što. *vidi skljukati. v. impf. kljukati.*

ukljunuti, nēm, *v. pf. picken, rostro tundo:* Dogje koka, ukljunu ga. Rj. u-kljunuti, kljunom udariti. *v. pf. prosti kljunuti. v. impf. prosti kljuvati.*

ukljuvak, ūkljūvka, *m.:* Manji se vidi ukljuvak tvoje čaplje nego moje kokoši. DPosl. 59. što ukljune n. p. čaplja.

uknuti, ūknēm, *v. pf. Rj. vidi huknuti. v. impf. ukati, hukati.* — *1) hu! schreien (im Walde), dico hui.* Rj. vuknuti u! hu! — *2) hu! machen (vor Kälte in die Finger), facio hui!* Rj. uknuti, huknuti u prste (od studeni).

uknjiziti, žim, *v. pf. uknjizivati, uknjizujēm, v. impf. u knjigu zamotati, charta involucere.* Stulli. sada:

u javne knjige upisati, upisivati n. p. dug; intabuliren.

ukōbiti, ūkobīm, *v. pf. Rj. u-kobiti. v. impf. kobiti 2.* — *1) vidi sresti.* Rj. — Da otisne koplje ubodieu, mogo bi ga kopljem ukobiti. HNpj. 4, 606. Stani, janjci, kapetan-divojko! Loš te soko nije ukobio. 4, 729. — *2) sa se, reciproč. vidi sresti se.* Rj.

ukōčiti, ūkōčīm, *v. pf. Rj. u-kočiti (u-kolčiti. Stulli). v. impf. prosti kočiti (i se).* — *1) n. p. točak kad se ide niz brdo, das Rad sperren, hemmen, retineo, impedio rotam, cf. upaočiti.* Rj. — *2) sa se, refleks. starr werden, torpesco.* Rj. *vidi udurečiti se. isp. uštapiti se.* — Vrgao se u devetnaest. (Reče se onome koji se ukoči u novijem haljinama). Posl. 39. Ukočila se kao ruža u čunu. 332. On se podiže, i bi Filisteje dokle mu se ruka ne mori i ukoči se pri maču. Sam. II. 23, 10.

ukōlēnčiti, čim, *v. pf. (u Srijemu) ispod koljena konja ularom sapeti.* Rj. *isp. užiliti. u-kolenčiti u istoč. govoru, u južnom ukoljenčiti.*

ukōljēnčiti, čim, *v. pf. vidi ukolenčiti.* — *ukōljēnčiti.* Rad 6, 111. *v. impf. koljenčiti.*

ukoljica, *f. ko se rado inati i kolje, der Stänker, homo litigiosus.* Rj. u-koljica, drugoj poli osn. u kljati (se). *vidi svadljivac, i syn. kod nalet.*

ukop, *m. vidi pogreb.* Rj. u-kop (*isp. ukopati. vidi i pokop, pokopanje.* — Kad se poslije ukopa vrati pop u kuću, mati ili žena pokojnikova . . . Kov. 110. Ona izlivši miro ovo na tijelo moje za ukop me prigotovi. Mat. 26, 12.

ukōpati, ūkopām, *v. pf. za akc. isp. Rad 6, 119. u-kopati. v. impf. ukopavati.* — *I. 1) eingraben, defodio.* Rj. 589. ukopati što n. p. u zemlju: Varnica, 2) kaca ukopana u zemlju, u kojoj opančari kože zaluzuju. Rj. 54b. — *2) ukopati mrtvaca. vidi pogrepsti, sahraniti 1.* — Lovac padne na mesto mrtav, i društvo njegovo odnese ga kući i ukopa. Npr. 65. Babu po smrti carski ukopa. 262. Kazuj groblje, gdi je ukopana. Npj. 2, 23. — *II. sa se, refleks. ukōpati se, sich verschanzen, circumvallor.* Rj. 589. *vidi opkopati se, ušančiti se.* — Kosa im je, njom bi se pokrili, nokti su im, ukopali bi se. Npj. 2, 523.

ukopāvānje, *n. das Eingraben, Vergraben, defossio.* Rj. *verb. od 1) ukopavati, 2) ukopavati se.* — *1) radnja kojom tko ukopava što.* — *2) radnja kojom se tko ukopava.*

ukopāvati, ukōpāvām, *v. impf. Rj. u-kopavati. v. impf. prosti kopati. v. pf. ukopati.* — *I. 1) vergraben, defodio.* Rj. ukopavati što u što n. p. kacu u zemlju. *isp. ukopati 1.* — *2) ukopavati mrtvaca. vidi pogrebavati, sahranjivati 1.* — Hajde za mnom, a ostavi neka mrtvi ukopavaju mrtvace. Mat. 8, 21. Uzeše tijelo Isusovo . . . kao što je običaj u Jevreja da ukopavaju. Prip. bibl. 163. sa se, *pass.:* Četiri manastira, kod kojijeh se i ukopavaju svi. Kov. 34. — *II. sa se, refleks. ukopāvati se, sich verschanzen, circumvallor.* Rj. *vidi opkopavati se.*

ukōpēcē, entgegen, contra: ukopce trči kao zolja. Rj. u-kob-ce (*isp. ukobiti se, sresti se*) kao na susret, na suprot.

ukōpīstīti se, ukōpīstīm se, *v. r. pf. sich hartnäckig widersetzen, nicht nachgeben wollen (besonders im Wortstreite), restitere.* Rj. u-kopistiti se, oprijeti se terdoglavo, ne popustiti (osobito u riječanju). *glagol se drukčije ne nalazi.*

ukōpni, adj. Grab-, Begräbniss-, funerarius. Rj. što pripada ukopu. *vidi pogrebni.* — Ukopnica, ukopna košulja. Rj. 777b. Za spomen ukopnoga ubrusa kojim je bilo povezano mrtvo čelo spasilju. DP. 343.

ukopnica, *f. t. j. ukopna košulja, Leichenhemd, funebris tunica.* Rj.

ukopnik, *m. Todtengräber, vespillo.* Rj. koji ukopava mrtvace. *vidi grobar. isp. greboder.*

ukopnina, *f. die Leichenkosten, sumptus funeris.* Rj. ukopni trošak, plata za ukop. *vidi* samršina.

ukopnjati, ukopnjim, *v. pf. zerchmelzen, liquesco.* Rj. u-kopnjati (*n. p. snijeg*), početi kopnjati. *v. impf.* kopnjati.

ukor, *m. die Vorwürfe, exprobratio, criminatio.* Rj. u-*kor. vidi* ukorba, korba; prijekor. — *Izjede ga ukor i sramota.* Rj. Ne mreš ti od puške. (*Ukor onome koji nije junak*). Posl. 207. Od boga je velika grijota, a od ljudi ukor i sramota izdavati Br-gjane junake. Npj. 4, 72. Navali na mene s ukorom i sa psovkom. Danica 2, 131. Bolji je javni ukor nego tajna ljubav. Prič. 27, 5. Da je zaslužio ukor što je . . . Rad 2, 192.

ukōran, ukōrna, *adj. vidi* prijekor: Bolje jednom pošteno umreti, no ukoran na svjetu živjeti. Rj. što zaslužuje ukor. *vidi* prekoran, prijekoran.

ukorāvānje, *n. Rj. verb. od* ukoravati. — **1)** radnja kojom tko ukorava (*prekorava*) koga (*das Vorwerfen, criminatio.* Rj.). — **2)** radnja kojom tko ukorava nož (*das Schalen des Messers, cultri incorticatio, munitio.* Rj.)

ukorāvati, ukdrāvām, *v. impf.* — **1)** koga, *einem Vorwürfe machen, criminari quem:* Pa Bogdana sina ukorava. Rj. u-koravati. *vidi* prekoravati. *v. impf.* prosti koriti. *v. pf.* ukdriti. — Koji jede neka ne ukorava onoga koji ne jede. Rim. 14, 3. Ko ukorava čovjeka, naći će poslije veću milost nego koji laska jezikom. Prič. 28, 23. — **2)** *ein Messer schalen, manubrium cultelli cortice firmo.* Rj. u-koravati nož, udarati na nj kore. *v. pf.* 1 ukoriti, suprotno iskoriti.

ukorba, *f. vidi* ukor: Naopak' se od ukorbe nagje. Rj. *vidi* i korba; prijekor. — ukor-ba. riječi s takvim nast. kod berba.

ukoričiti, čim, *v. pf. knjigu, ein Buch binden, compingere (librum).* Rj. u-koričiti knjigu, udariti na nju korice. *v. impf.* koričiti.

ukorijēniti se, ukorijēnim se, *v. r. pf. einwur-zeln, radices ago.* Rj. u-korijeniti se, pustiti korijene dolje. suprotno iskorijeniti (*se*). ne nalazi se kao prost glagol. — Arnautski narod . . . Hrišćanski se zakon nikad megju njima nije bio ukorijenio. Kov. 5. Ja vidjah bezumnika gdje se ukorijenio; ali odmah prokleh stan njegov. Jov 5, 3.

ukorijēpiti se, ukdrijepim se, *v. r. pf. vidi* okoreti se. Rj. u-korijepiti se, o-koreti se, s-koreti se, postati kao kora. *isp.* iskorijepiti (= iskorijeniti). drukčije se glagol ne nalazi.

1. ukoriti, ukorim, *v. pf. schalen (das Messer), cortice firmo.* Rj. u-koriti nož, udariti na nj kore. suprotno iskoriti. *v. impf.* ukoravati 2.

2. ukōriti, ukōrim, *v. pf. koga, Vorwürfe machen, criminari quem.* Rj. u-koriti. *vidi* prekoriti. *v. impf.* ukoravati 1. — U to ukori jedan drugoga, te priošinuše i obodoše konje, i pristigoše gjevojkū. Npr. 104. Tamo, čoeče, i više mi je gjavo ponio. (Rekao Ornogorac, kada ga je neko ukorio što se u neznanju prekrstio pred latinskom crkvom). Posl. 311.

ukōsiti, ukōsim, *v. pf. Rj. u-kositi.* — **1)** *vidi* nakositi. Rj. *v. impf.* kositi. — Nije ukosio ni paulja sijena. Rj. 491b. — **2)** čiju livadu, *vidi* zakositi. Rj. ukosio susjedovu livadu, zakosio u susjedovu livadu. *v. impf.* ukašati. — **3)** namjestiti što koso, *seitwärts richten, beugen, oblique.* Rj. — Kad hoće žena da se sagne, onda treba da drži sprijed tarpoš rukom . . . kad hoće žena da ugje na kakva vrata, onda treba da se sagne i da ukosi glavu. Rj. 732b.

ukosnice, *f. pl. vidi* uskosnici. — Došli su ti premlogi darovi: od svekra ti crven kavad doš'o . . . od jetrva biser-ukosnice, od zaova zlatne narukvice. Npj. 1, 280.

ukosnici, ukosnikā, *m. pl. Haarkettchen mit Münzen, Perlen, u dgl. als Kopfputz, catellae crinales.*

Rj. u-kosnici, verižice od kose s ukovanim novcima, biserom itd., što ženskinje nose na glavi za nakit. *vidi* ukosnice. — Tada će Gospod skinuti nakit . . . ukosnike i podveze i pojase. Is. 3, 20.

ukōtiti se, ukofim se, *v. r. pf. u-kotiti se. v. impf.* kotiti se. — Kršijelj, nekakav mali krpelj, koji se ukoti psima u uši. Rj. 310a. *isp.* ugnijezditi se.

ukōvati, ukujēm, *v. pf. Rj. u-kovati. v. impf.* ukivati. — **1)** *im Beschlagen verwunden, laedo dum munio equi pedes.* Rj. ukovati konja, potkivajući pozlijediti ga. — **2)** *Münzen auf eine Hulschette anschmieden, incudo, concudo, accudo.* Rj. ukovati *n. p. novce na verižicama što se nose o vratu. isp.* kov ženski, ukovica. — Ukovaše dva kamena onih u zlato. Mojs. II. 39, 6. Na rukama su mu zlatni prsteni, na kojima su ukovani virili. Pjes. nad pjes. 5, 14 (*virili, βερύλλοι, berylli*).

ukovi, *m. pl. ake. Rj. XXXI. vidi* babini ukovi, babini dni, babini jarci, babini kozlići, babini pozajmenici, ono vrijeme kad na seršetku Martu ili u početku Aprilija udari snijeg ili cigani. Rj. 10a. ukovi = hūkovi? *sing.* uk-hūk? *isp.* Isto se vrijeme zove u Bosni i bābine hūke. ARj. 133a.

ukovica, *f. auf* Draht angeschmiedete Münzen als Kopfsierde, ornatus capitis e numis. Rj. na metalnoj žici ukovani novci što se nose na glavi nakita radi. *vidi* kov.

ukovitlac, burzelnd, *praeceps:* skočio ukovitlac. Rj. *adv. ali je upravo u kovitlac, supst. kovitlac u akus. sa* prijedlogom u. *isp.* premet, u premet, premetnuti se 1.

ukōžiti, žim, *v. pf. pelle tegere obducere.* Stulli. u-kožiti *n. p. knjigu, uvezati je u kožu. isp.* potkožiti se.

ukračivānje, *n. der* Abbruch, imminutio. Rj. *verb. od* ukračivati. radnja kojom tko ukračuje kome što.

ukračivati, ukračujēm, *v. impf. verkürzen, schmälern, Abbruch thun, imminuo.* Rj. u-kračivati. *v. impf. prosti* kratiti. *v. pf.* ukratiti. — Gospod Bog onima koji hode u bezazlenosti ne ukračuje ni jednoga dobra. Ps. 84, 11. Ne ukračaj kara djetetu; kad ga biješ prutom ne će umrijeti. Prič. 23, 13.

ukraj, (*sa gen.*) *neben, juxta:* Treći mi je ukraj dvora. Sadih krušku ukraj puta. Kupila bi ukraj Save bašču. Rj. u-kraj. *prijedlog složen od* prijedloga u i od *prijedloga kraj; prijedlog u značenju* prijedloga kraj *odaje svoje značenje.* — Kad sijaje, jedna zrna padoše u kraj puta. Mat. 13, 4 (*tako u izdanju latinicom štampanome; u* ćirilovskom *po-griješeno: kraj puta*). kao *adverbijalno:* Obadva mu oka izvadiše, bačiše ga ukraj od pećine. Npj. 2, 33.

ukrās, *m. formositas, pulchritudo, species, venustas, forma, elegantia.* Stulli. u-kras. *isp.* ukrasiti. *abstract. djelo kojim se što ukrasi; die Verschönerung, Verzierung, Ausschmückung, exornatio, adornatio. concret. ono čim se što ukrasi; der Schmuck, ornatus. isp.* nakit, ūrēs. — Visoki ljudski duh ne stoji u ukrasima kakoga poveza manje, nego u samoj dobroj knjizi. Priprava 171. To je sad samo ukras. Zlos. 205.

ukrāsān, sna, *adj. Stulli. vidi* uresan.

ukrāsiti, ukrāsim, *v. pf. Rj. u-krasiti. vidi* uljepšati. *isp.* uresiti, nakititi. *v. impf.* ukrašavati, ukrāšivati. — **1)** *verschönern, reddo pulcrius.* Rj. ukrasiti što, učiniti da bude krasno, krasnije. — Soba ukrāšena zlatom i svilom i kadifom. Npr. 191. Jedna maštrava ukrāšena dragim kamenjem. 195. Da ovu narodnu knjigu ukrasim imenom, koje će se sijati kao zvijezda danica. Npj. 3, V. Ustaše sve djevojke i ukrāšise žiške svoje. Mat. 25, 7. Kao nevjesta ukrāšena mužu svojemu. Otkriv. 21, 2. — **2)** *sa se, refleks. (im Scherze) sich schön machen, i. e. sich einen mäsigen Rausch trinken, inebriari.* Rj. kaže se u šalī za čovjeka, koji se malo opije. — Ala se ukrasio! (*Opio se*). Posl. 9.

ukrasti, ukrádēm, v. pf. Rj. u-krasti. v. impf. prosti krasti. — **1)** *stehlen, furor*. Rj. *vidi* gjiknuti. — Kad se zapazari, lasno je od trgovca ukrasti. Rj. 187b. Onu istu noć ukrade oću iz potaje jedan čudotvorni nož. Npr. 120. Teško je od hrsuzina što ukrasti. Posl. 314. Kako je Madžar ukrao u Srbina ognjilo, pa kazao da je to njegovo ocilo. 330. *Ukrasće iz očiju*. 332. — **2)** *sa se, refleks.* ùkrasti se, *sich davon stehlen, clam abeo*. Rj. *otići kradom*: Žena se nekako ukrade i uteče u selo kući svojoj. Npr. 1. Ona se izmegju naroda nekako ukrade, te bježi kući. 128. Ti nju (devojkju) zavedi gde u šumu . . . a ti se ukradi od nje pa beži kući. 133. U tom se mačka ukrade megjedu iz očiju. 176. Ali Daša majke ne slušaše, ukrade se od očiju majci, pa potrča u bezisten Jovu. Herc. 203. Tako sam ja želeo i trudio se, svuda da kažem istinu; a ako se protiv te želje i truda bude što ukralo, to je bilo ili iz neznanja, ili po slabosti ljudskoj. Miloš X.

ukrašāvānje, n. *vidi* ukrašavanje.

ukrašāvati, ukrāšāvām, v. impf. u-krāšāvati. *vidi* ukrašivati, uljepšāvati. v. impf. prosti krasiti. v. pf. ukrasiti. — *Dokle god živi jezik, dokle ga umnožavamo i ukrašavamo, dotle živi i narod*. Spisi 1, 94. Gospod . . . *ukrašava vjerne spasavajući ih*. Ps. 149, 4. *sa se: Zemlja vraćajući nebu blagoslov koji joj je dat, ukrašava se ljepotom*. DP. 330.

ukrašivānje, n. *die Verschönerung, adornatio*. Rj. *verb. od* ukrašivati. *radnja* kojom tko ukrašuje što. *vidi* ukrašavanje.

ukrašivati, ukrāšujēm, v. impf. *verschönern, adorno*. Rj. u-krāšivati što, *činiti da bude krasno, krasnije*. *vidi* ukrašivati, uljepšāvati. v. impf. krasiti. v. pf. ukrasiti. — *Bilje ukrašuje zemlju*. Priprava 5. Tako i žene da ukrašuju sebe, ne plenicama, ni zlatom, nego dobrijem djelima. Tim. I. 2, 9. Sijeku drvo u šumi; srebrom i zlatom ukrašuju ga. Jer. 10, 4.

ukrati, ukrām, *vidi* ukrhati. Rj.

ukratiti, ukrātīm, v. pf. — **1)** *verkürzen, schmälern, Abbruch thun, immينو*. Rj. u-kratiti. *vidi* skratiti, sukratiti. v. impf. ukraćivati. — *Da Bog ne ukrati!* (Kad se govori o kakvu dobru). Posl. 48. *Ne ćeš ukkratiti milosti svoje domu mojemu*. Sam. I. 20, 15. Skupi se narod Izrailjski da izbere novoga cara . . . Još ne bijaše zakona koji bi narodu ukratio da ne može izabrati koga hoće. Prip. bibl. 79. — **2)** *ukratiti što, učiniti da bude kraće*. *vidi* skratiti 2. *isp.* okratiti, pokratiti. v. impf. prosti kratiti 1, *slož.* pokraćivati, skraćivati. — I više bi govorila . . . ma ću malo ukratiti. Npj. 5, 460.

ukratko (u kratko), *adv.* *vidi* kod kratak.

ukreati, ukreām, v. pf. Rj. u-krati. v. impf. křcati. — **1)** (u primorju) *einschiffen, imponere in navim, cf. natovariti*. Rj. — **2)** *sa se, refleks.* (u primor.), *sich einschiffen, conscendere (navem)*. Rj. — *Ukreati se u brod bez brašna*. DPosl. 146. *Ukrč'o se i bez hrane*. 146.

ukrditi, dīm, v. pf. *ovce, z einer Herde versammeln, zusammentreiben, congrego*. Rj. u-krđiti *ovce, u krđ ih skupiti, stjerati*. *glagol se drukćije ne nahodi*. — I najavi ovce očupane, povede ih Zvijezdi planini, i tu staja za devet godina, na hiljadu ovce ukrdio. Npj. 2, 631.

ukršćati, ùkršćēm, v. pf. Rj. u-kresati. v. impf. kresati. — **1)** (*Feuer*) *schlagen, executio ignem*. Rj. *vidi* usjeknuti 1. — *Izvadi jedno perće . . . »na šuro, kad ti bude nevolja, ti ukreši vatru pa ga zapali*. Npr. 200. — **2)** n. p. lista kupusnoga, lukovijeh pera, *abpstücken, decerpo*. Rj.

ukřhātī, ukřhām, v. pf. *erschlagen, violenta morte perimo*. Rj. u-krhati koga, ubiti ga (krhajući). *vidi* ukřati. v. impf. křhati 1.

ukrijēpiti, ukrijēpīm, v. pf. u-krijepiti što, *učiniti da bude krepko; kräftigen, confortare, corroborare*.

v. impf. ukrjepljivati. — *Pšenicom i vinom ukrijepih ga*. Mojs. I. 27, 37. *Gospod ukrijepi Eglona cara Moavskoga na Izrailja*. Sud. 3, 12. *Jonatan dogje k Davidu u šumu, i ukrijepi mu ruku u Gospodu; i reče mu: ne boj se . . . Sam. I. 23, 16*. Prva pola prve (noći) *ukrijepila me*. Pom. 91. *sa se, refleks.*: Tada se zacari Josafat, i *ukrijepi se na Izrailja*. Dnev. II. 19, 1 (*invaluit contra Israel; ward mächtig wider Israel*).

Ukrina, f. u Bosni rijeka, koja više Broda utječe u Savu, *Name eines Flusses, fluvii nomen*. Rj.

ùkriti se, ùkrijēm se, v. r. pf. Rj. u-kriti se. v. impf. ukrivati se. — **1)** *pokriti se dobro, n. p. haljinama, sich gut zudecken (z. B. um zu schwitzen), se obtegere*. Rj. *ukrije se tko dobro čim, da se n. p. oznoji*. — **2)** *vidi* sakriti se: Sudi pravo, tako bio zdravo! *bi V se ovgje ukrila jabuka, a nekmo li čedo pod pojasom*. Rj.

ukrivānje, n. *das Zudecken, contectio*. Rj. *verbal. od* ukrivati se. — **1)** *radnja kojom se tko ukriva n. p. haljinama*. — **2)** *radnja kojom se tko ukriva n. p. za kućom*.

ukrivati se, ùkrivām se, v. r. impf. Rj. u-krivati se. v. impf. prosti kriti se. v. pf. ukriti se. — **1)** *sich gut zudecken, (z. B. um zu schwitzen), se contegere*. Rj. *ukrivati se, pokrivati se dobro n. p. haljinama. isp.* ukriti se 1. — **2)** *vidi* sakrivati se (v. pf. ukriti se 2): Sve to Petar i sluša i gleda, al' se ljuta guja ne čujaše, *ukriva se za jelovom granom, Boga moli, pušku potprašuje*. Npj. 4, 58.

ukriviti, ùkrivīm, v. pf. što krivo namjestiti, *krümmen, incurvo*. Rj. u-kriviti. v. impf. ukrivljivati.

ukrivljivānje, n. *das Krümmen, incuratio*. Rj. *verb. od* ukrivljivati. *radnja kojom tko ukrivljuje što*.

ukrivljivati, ukrivljujēm, v. impf. *krümmen, incurvo*. Rj. u-krivljivati što, *krivo namjestati*. v. impf. prosti kriviti 1 (što). v. pf. ukriviti.

ukrjepljivānje, n. *verbal. od* ukrjepljivati. *radnja kojom tko ukrjepljuje što*.

ukrjepljivati, ukrjēplujēm, v. impf. u-krjepljivati. što, *činiti da bude krepko*. v. impf. prosti krijepiti. v. pf. ukrijepiti. — Čine preljubu i hode u laži, *ukrjepljuju ruke zlikovcima, da se nitko ne vrati od svoje zloće*. Jer. 23, 14.

ukročāvānje, n. *verb. od* ukročavati. *radnja kojom tko ukročava što*.

ukročāvati, ukročāvām, v. impf. u-kročavati što, *činiti da se ukroti, da bude krotko; zähmen, bändigen, domare. vid i smagati 1. v. pf. ukrotiti. v. impf. prosti křtiti*. — Kad Bog ustaje na sud, on *ukročava duh knezovima*. Ps. 76, 12. Ti vladáš nad silom morskom; kad podigne vale svoje, *ti ih ukročavaš*. S9, 9.

ukrop, m.: Učinićeš u njemu ni juhu ni ukrop. DPosl. 144. u-krop. *isp.* kropiti. — *Ukrop*, t. j. kad se kupus obari, ona se prva voda vrže. Štulli.

ukrōtiti, ùkrořīm, v. pf. *zähmen, domo*. Rj. u-krotiti. — Pa ti idi u ravno primorje i *ukroti crnog Arapina*. HNpj. 2, 170. Otac mu je utvrdio vlast svoju *ukrotivši neprijatelje svoje*. DM. 24.

ukřstiti, ukřstīm, v. pf. Rj. u-křtiti. v. impf. ukršćati, ukřšćavati. — **1)** *übers Kreuz legen, decusso*. Rj. *ukřstiti n. p. dva štapa, postaviti ih tako, da čine kao krst*. — **2)** *munje ukřstile, sich kreuzen, decussor*. Rj.

ukřšćānje, n. *das Kreuzen, Kreuzweislegen, decussatio*. Rj. *verbal. od* ukřšćati. *radnja kojom tko ukřšća što. vid i* ukřšćavanje.

ukřšćati, ùkřšćām, v. impf. *kreuzen, kreuzweise legen, decusso*. Rj. u-kršćati n. p. dva štapa, *postavljati ih tako, da budu kao krst. vid i* ukřšćavati. v. pf. ukřstiti. — *sa se, recipr.* Vrlo je teško prorokovati gledajući na one težnje, na sile i uticaje, koji se

ukršćaju u unutrašnjem životu Bosanske prestonice. Zlos. 145. *isp.* križati (se) 3.

ukršćāvānje, *n.* *vidi* ukršćanje. Rj.

ukršćāvati, ukršćāvām, *vidi* ukršćati. Rj.

ukršīti, ukršīm, *v. pf.* n. p. cvijet, *vidi* uskrsīti. Rj. u-kršīti. *vidi* i ukinuti 2, i *syn.* ondje. *v. impf.* krsīti.

ukršta . . . *vidi* ukršća . . .

ūkrūpno (u krupno). *adv.* — Metne ondje neko- like pare ili *ukrupno* kakav novac. Rj. 533a. *vidi* krupan 3.

ukrūtiti, ukrūtīm, *v. pf.* Rj. u-krūtiti. *isp.* prikrutiti; okrućati. *drukčije se glagol ne nalazi. isp.* krut. — 1) *festhalten, stringo.* Rj. kao utegnuti. — 2) *fig.*: Ti nijesi kosti *ukrutio*, da se držiš pelivan' dorina. Rj. — S početka behu deca zburnjena . . . *ukručeno* igjahu. Zlos. 221.

ukūburiti, rīm, *v. pf.* in *Noth und Kummer gerathen, ad miseriam redigi.* Rj. u-kuburiti, u kuburu zapasti. *vidi* uskuburiti, umaćaditi, ušeprljiti, uvećaditi. *v. impf.* kuburiti. — *Ukuburio* kao gjavo na plitkoj vodi. Posl. 332.

ūkucati, cām, *v. pf.* *hincin schlagen, infigo.* Rj. u-kucati n. p. klin u jamu, utjerati ga kucajući po njemu. *isp.* utjerati 2. *v. impf.* kucati.

ūkućanin, *m.* (pl. ūkućāni) — 1) *der Inwohner, Miethwohner, inquilinus.* Rj. koji stanuje u tugjoj kući. *vidi* kimdžija, žiljer. — 2) (u Fruškoj Gori) seljak koji nema oraće zemlje. Rj.³

ūkućanka, *f.* *die Miethbewohnerin, inquilina.* Rj. *isp.* ukućanin.

ūkućanstvo, *n.* (u Srijemu) što seljak plaća spahiji od kuće (1 for. u srebru), *die Haussteuer, inquilinatus.* Rj. *isp.* kućarina.

ūkućnica, *f.* u pjesmi, *Haushälterin, quae res domesticas dispensat*: Da mi budeš mlada za snašicu, a u kuću kućna *ūkućnica*, i mojemu blagu razložnica. Rj. koja kućom upravlja.

ūkuhati, hām, *v. pf.* Rj. u-kuhati. *vidi* ukuvati. *v. impf.* kuhati. — 1) hljeb, *vidi* umijesiti. Rj.: Niko mi nema hljba *ukuvati*. HNpj. 4, 454. — 2) *kochen (das Essen), coquo, paro.* Rj. ukuhati jelo. *vidi* uvariti. — *sa se, pass.*: Po tom se (pšenica) u stupi obije, pa se onda s kokošima ili s ovčijim mesom tako *ukuha* u kotlu da se meso sve raspadne. Rj. 269a.

ūkūs, *m.* *vidi* 2 kus 2b. *der Geschmack, Gusto.* — Vrlo zadovoljni što on tako otvoreno *ugagja svom ukusu*. Mil. 252 (jedući). Odelo, koje mi je za onda bilo neopisano lepo, a sada se sam smejem *svome ukusu*. Zlos. 15.

ūkūsan, ūkūsna, *adj.* što pripada ukusu; *geschmacks-voll.* — Bataci od žaba. — »Istina je to *ukusno*, ali sumnjam da će ga Gospodar jesti«. Mil. 253. *adv.* Samo joj je to ruho *ukusnije* srezano. Zlos. 232.

ūkuvati, vām, *vidi* ukuhati. Rj. u krajevima gdje se u govoru mjesto glasa h čuje glas v.

ukvārīti, ūkvārīm, *v. pf.* u-kvariti. *isp.* pokvariti. *v. impf.* kvariti. — Na loše ga mjesto pogodio, gje spućava toke na prsima, *ne ukvari toka* na junaku, no *ukvari srce* u junaku. Npj. 4, 358.

ūla, *f.* *der Halunke, nebulo.* Rj. *vidi* ulja. — *vidi* hula 2, hulja.

ulāgānje, *n.* Rj. *verb.* od *ulagati*. — 1) *radnja* kojom tko *ulaže* n. p. novac u posao, trgovinu kakvu (das Hineinstecken des Geldes in eine Unternehmung, collocatio pecuniae. Rj.). — 2) *radnja* kojom tko *ulaže* n. p. nogu ulomljenu (das Einrichten [des gebrochenen Fusses], das Einrenken, repositio. Rj.). — 3) *radnja* kojom tko *ulaže* kome u život.

1. **ulāgati**, ūlāžēm, *v. impf.* Rj. u-lagati. *v. impf.* prosti ložiti. *v. pf.* uložiti. — 1) *hineinstecken, colloco.* Rj. *ulagati što u što*, n. p. novac u posao kaki. — 2) *einrenken, restituo (membrum fractum).* Rj. *ulagati* n. p. nogu ulomljenu. — 3) (u C. G.) niko mi

nije do sad *ulagao* u život, t. j. nije radio da me ubije ili drukčije kako umori, *Hand an jemand legen, manus afferre.* Rj. — Avram izmahne nožem da zakolje sina svoga . . . Avrame! Avrame! *ne ulazi na dijete.* Prip. bibl. 18.

2. **ulāgati se**, ūlāžēm se, *v. r. pf.* kod koga, *sich (durch Lügen) einschmeicheln, insinuari.* Rj. u-lagati se, *udcoriti se kod koga lažima. v. impf.* ulagivati se. **ulagivānje**, *n.* *das Einschmeicheln, insinuatio.* Rj. *verb.* od *ulagivati se. radnja* kojom se tko *ulaguje* kome.

ulagivati se, ulāgūjēm se, *v. r. impf.* *sich einschmeicheln, blanditus se insinuare.* Rj. u-lagivati se, *udvoravati se kod koga lažima. vidi* uvoditi se, zaligivati (oko koga). *v. pf.* ulāgati se. — Ulažica, onaj koji se kome *ulaguje*. Rj. 778b.

ūlak,* *m.* (st.) *der Kurier, nuncius, tabellarius:* Posla Janko dva laka *ulaka*. Rj. *vidi* kurir, tatarin. *isp.* peik.

ūlakšati, šām, *v. pf.* *erleichtern, laxo:* Svoje dobre konje *ulakšase*, skidoše im sedla Šamajlije. Rj. u-lakšati koga, učiniti da mu bude lakše; *ulakšati što, učiniti da bude lakše. isp.* oblakšati. kao *prost glagol ne nalazi se. v. impf. isp.* oblakšavati. — Podajte slavu Bogu Izrailjevu. Može biti da će *ulakšati* ruku svoju nad vama. Sam. I. 6, 5.

ūlaktiti, ūlaktīm, *v. pf.* Rj. u-laktiti. *glagol se inače ne nalazi.* — 1) koga, t. j. svezati mu po *laktovima* ruke naopako. Rj. — 2) *ulakti* ruke, ko se *podboči metnući ruke u džepove koji su povisoko:* U pasu tanke, a taman visoke, *ulaktile* u džepove ruke. HNpj. 4, 543.

ulāma,* *f.* (u Srij.) zlatan vez kao lozica, na ubrađaćima, *Art Stickerei, picturae acu factae genus.* Rj. **ulāmānje**, *n.* *verbal.* od *ulamati* radnja kojom tko *ulama* što.

ulāmāti, ūlāmām, *v. impf.* u-lamati. *v. impf.* prosti lomiti. *v. pf.* ulomiti. — *Ūlama* zub na mene. DPosl. 146. *Ūlama* zub. 146.

ulāndati se, dām se, *v. r. pf.* *sich bis ans Knie beschmutzen (im Thau, Koth), maculor vagando.* Rj. u-landati se, *landajući do koljena se uprljati (u rosi, kalu). vidi* ulopati se, uločkati se. *v. impf. isp.* landati 1.

ūlānje, *n.* *das Schleichen, Umherstreichen, suspensus gradus.* Rj. *verbal.* od *uljati se. radnja* kojom se tko *ula*.

ūlār,* *ulāra*, *m.* *die Halfter, capistrum, cf.* povodac, jular. Rj. *vidi* i povod. *ono uže na kojem se konj vodi. isp.* izulariti, zauluriti (konja). — Ukoljenčiti, ispod koljena konja *ulārom* sapeti. Rj. 777a. Pogje *vođeći konja na ulāru.* Npr. 25. *Ular* s konjem ide. Posl. 332.

ūlati se, ūlām se, *v. r. impf.* *herumschleichen, circumrepto.* Rj. *vidi* fulati se. kao *vukući se hoditi kojekud. glagol se drukčije ne nahodi. vidi* i šunjati se. *isp.* smucati se, šumati se, vući se 2.

ūlav, *adj.* ulo ulava! *du hundsfüßischer Halunk, nebulonum maxime.* Rj. *vidi* hulav.

ūlaz, *m.* *vidi* ulazak. *za obličje isp.* dolaz i dolazak. — Pod tjem klijetima bijaše *ulaz* s istoka. Jezek. 42, 9. Pazi srcem svojim na sve *ulaze* u dom. 44, 5.

ūlazak, ūlaska, *m.* *der Eintritt, ingressus.* Rj. u-lazak. *vidi* ulaz. *isp.* ulaziti, ući. — Dvoroga jama, t. j. koja ima dva *ulaska*. Rj. 113b. Pokaži im oblik od doma i red i *izlaske* i *ulaske*. Jezek. 43, 11. Gospod, koji otvori *ulazak* u raj *hajduku*. DP. 60.

ūlaziti, zīm, *v. impf.* *hineingehen, ingredi.* Rj. u-laziti. *vidi* uhoditi 1. *v. impf.* prosti laziti. *v. pf.* ući, i *syn.* ondje. — U praznu kuću ni miši *ne ulaze*. Posl. 334. Kakogod što su od ovud *ulazili* u šanac, tako su onamo na drugu *izlazili* iz njega. Miloš 96. Tu je po jedan Srbin u *stotine Turaka ulazio*, te Tursko roblje hvatao i izvodio. 100. *Ulazeci* k njemu

u kolibu rekne: »E kojekude . . .« Sovj. 48. U tajne njihove da ne ulazi duša moja. Mojs. I. 49, 6. sa se, pass.: Kuća bez vrata a samo jedan prozor na kući kroz koji se ulazi i izlazi. Npr. 92.

ulaznuti se, ulaznēm se, v. r. pf. sich messen (an einem Baume dessen Rinde man beleckt), metiri, comparare magnitudinem. Rj. u-laznuti se. vidi uliznuti se. v. impf. ulizivati se I. momčad ulaznu se u drvo, da vide, kolik je koji od njih.

ulazženje, n. das Hineingehen, initus, ingressus. Rj. verbal. od ulaziti, radnja kojom tko ulazi n. p. u kuću.

ulazića, f. onaj koji se kome ulaguje, der Schmeichler, adulator, cf. udvorica. Rj. i syn. ondje.

ulđer, m. u čohu ona strana s koje se obično počinje sjeći. Rj. — riječ tugja. Osn. 111.

Ulčín, m. vidi Ocín: Zemlje tvoje Bara i Ulčina. Rj. vidi i Ocínj. Tal. Dulcigno. isp. Vucinje.

1. ulčić se, ulčićem se, v. r. pf. sich einnisten, sedem pono, nidifico. Rj. u-leći se. isp. ugnijezditi se, useliti se. v. impf. leći (se), lēžēm (se).

2. ulčić se, ulčićem (ulegnēm) se, v. pf. u-leći se. v. pf. je i prosti leći. v. impf. ulijegati se. — Lezi dolje, ulegla se, zla ti godina! Herc. 241. »D« je svuda na dvije noge . . . »n« je »malo« od prilike kao znak od dukata samo što je odozgo malo ulegnuto. Sovj. 19.

3. ulčić se, ulčknuti se, ulčknēm se, v. r. pf. sich senken, deprimor. Rj. u-leći se, u-lčknuti se (za akc. Rad 6, 76). vidi ugniti se. isp. pri-sleći, pri-slčknuti. drukčije se ovaj glagol ne nalazi. — Podbole se kraste (boginje), t. j. na srijedi kao ulekle se malo. Rj. 518b.

ulefa,* f. plata. vidi uleva. isp. lever. — Bog zna, koliko još pustih zidina u Srbiji ima, koje su u Carigradu sve gradovi zapisani, i dizdari njihovi ulevu jeđu. Danica 5, 30.

uletjeti, ulčtīm, v. pf. Rj. u-letjeti. v. impf. letjeti. — 1) hineinfliegen, incolò. Rj. — Usedne na konja i odmah uleti u boj. Npr. 207. Golema se čudestva stvorise: a iz neba luća polećela i kroz kube crkvi ulećela, ona pade na svetoga Savu. Npj. 3, 74. — 2) (u C. G.) davon fliegen, avolo. Rj. vidi odletjeti.

uleva,* f. Sold, vidi lever: tako mi uleve kraljeve. Rj.³ plata. vidi i uleva. — Al', tako ti uleve od kralja! nemoj, sine, zametati kavge. Npj. 2, 484.

ulibati se, ulibām se, v. r. impf. (u C. G.). — 1) od koga, kao bojati se, ustručavati se, sich geniren, verecundor. Rj. isp. libiti se (stidjeti se). — 2) pred kim, kao uvijati se, sich schmiegen, adolor. Rj.

ulica, f. Rj. dem. uličica. — 1) der Hof, die Flur, aula, area. Rj. vidi avlija, dvor 2, dvorište, obor 2, stobor. — Teško punici na zetovoj ulici! Posl. 316. — 2) (u Dubr.) die Gasse, platea, cf. sokak. Rj. vidi i šor. — Pošetala dva božja prosjaka po ulici po gr'ješnoj zemljici. Herc. 316. Idući po ulicama gdje-što bi se ustavljali. Pis. 33.

uličār, m. qui per vias huc illucque vagatur. Stulli koji se po ulicama skiće; der Gassenbube.

uličica, f. Stulli. dem. od ulica.

uličiti, uličīm, v. pf. Rj. u-ličiti. v. impf. prosti 2 ličiti I. — 1) eine Geschichte schön machen, como. Rj. — sa se, pass.: Samo treba još nešto da se pregleđa, nešto popravi, sastavi i dotjera . . . postaraću se da bi se još nešto otelo od smrti, makar se i ne moglo sve uličiti kao što bi se htjelo. Sovj. III. — 2) sa se, refleks. uličiti se, uličim se, v. r. pf. die Toilette machen, comi. Rj. kao uljepšati se.

uliganj, ulignja, m. (u Boci) riba morska, koja se jede i na veliki petak, der Blakfisch, Tintenfisch, sepia loligo L. (?). Rj. (sepia officinalis i loligo vulgaris L. Kalmare. Rj.³). vidi oliganjer. — tugje riječi. Osn. 194. od loligo.

ulijeganje, n. verbal. od ulijegati. Rj. i od ulijegati se.

ulijegati, uliježēm, v. impf. Rj. u-lijegati. v. impf. prosti lijegati, v. pf. leći, lēžēm (lēgnēm) — 1) nachlassen, intermitto: ne uliježu čete, jedne poči a druge doći. Rj. kao prestajati. — 2) sa se, refleks.: Treset, u ritu ili onako na podvodnu mjestu zemlja koja se kao uliježe kad čovjek ide po njoj. Rj. 747b. Njihati se, zibati se, ljuljati se, ulijegati se. Daničić, ARj. 280a. v. pf. ulčić se (uležēm se, ulegnēm se).

ulijeniti se, ulijenim se, v. r. pf. faul werden, pigresco. Rj. u-lijeniti se, lijen postati. vidi obljeniti se, olijeniti se. v. impf. lijeniti se.

ulijepiti, ulijepim, v. pf. bekleben, illino. Rj. u-lijepiti. v. impf. lijepiti. — Uljepio kuću s dvora. Rj. 113a. Na glavi fes odozdo od znoja malo ulijepljen. Rj. 279a. Košnice su spolja ulijepljene govogjom balegom. Rj. 296a. Lijep kao lijep na plotu (kao blato, kojim je što ulijepljeno). Posl. 169.

ulijevanje, n. das Eingiessen, infusio. Rj. verb. od ulijevati, radnja kojom tko ulijeva što u što.

ulijevati, ulievām, v. impf. eingiessen, infundo. Rj. u-lijevati. vidi ulivati, uljevati. v. impf. prosti lijevati. v. pf. uliti.

ulipsiti se, ulipsim se, v. r. pf. sich todt stellen (von Thieren), mortem simulo, cf. umrtviti se. Rj. u-lipsi se životinja, kad se učini da je lipsala. vidi uliviti se.

ulisičiti se, čim se, v. r. pf. u-lisičiti se, postati kao lisica. v. impf. prosti lisičiti. — Ako s lisicom opčić, stavi pamet da se ne ulisičić. DPosl. 3.

ulistati, stām, v. pf. sich belauben, frondesco: Davina se suva pomladila i zelenim ulistala listom. Rj. u-listati. v. impf. prosti listati. — Od smokve naučite se pričiti: kad se već njezine grane pomlade i ulistaju, znate da je blizu ljeto. Mat. 24, 32.

uliste (uliste), n. (po juzozap. kraj.) vidi košnica. Rj. i syn. ondje. — Smiri mati medena (kucajući kakim štapom po ulistu) evo domak majko! (govori onaj koji čele zove u košnicu). Posl. 189. Ako ga ne imaš u ulistijeh, ko ti ga hrani u ustijeh? DPosl. 1. — od osn. od koje su uljevi. riječi s takim nast. kod danište.

ulitati, ulitām, v. pf. besudeln (mit weichem Stuhlgang), concaco. Rj. u-lita n. p. majku dijete, kad ima protoč. v. impf. litati. — sa se, refleks.: Sulitnja, kaže se lijenu čovjeku (kao da se ulitao). Rj. 724b.

uliti, ulijēm, v. pf. Rj. u-liti. v. impf. ulijevati, ulivati, uljevati. — 1) hineingessen, infundo. Rj. — Račun je predavao naizust, i za čudo je u tome bio vješt — što se u nas kaže, i u drvenu glavu mogao bi uliti. Sovj. 82. Preko sveštenstva uli bratu duboku pobožnost i čisto kajanje. DM. 31. sa se, refleks.: Vardar, od Skoplja dolje po što se u nj ulije Velika, zove se veliki Vardar. Rj. 325b. — 2) (u C. G.) kao nasrati. Rj. isp. ulitati.

ulivak, ulivka, m. nešto na satu u košnici. Rj. isp. ulivati.

ulivānje, n. vidi ulijevanje, uljevanje.

ulivati, ulivām, v. impf. govori se ne samo na zapadu nego i na jugu i istoku. v. impf. prosti livati. isp. ulivak. vidi ulijevati, uljevati. v. pf. uliti.

ulivšiti se, ulivšim se, (u C. G.) vidi ulipsiti se. Rj. p se pred s promijenilo se na v. isp. vseto mj. pseto; všenica mj. pšenica.

ulizak, uliska, m. das Stück, der Klumpen Salz, den man dem Viehe zu lecken gibt, salis frustum linctui expositum. Rj. u-lizak, grumen soli što se daje stoci za lizanje.

ulizati, ulizēm, v. pf. Rj. u-lizati. v. impf. prosti lizati. — 1) ablecken, delingo. Rj. — 2) sa se, refleks. ulizati se, n. p. čoha, sich ablecken, abreiben, deteri. Rj. isp. izlizati se, iskositi se.

ulizica, f. der Speichellecker, adulator, cf. udvorica.

Rj. i syn. kod udvorica. — u-lizica. za postanje isp. ulizak.

ulizivânje, n. *das Anlocken des Baums, um daran die Grösse zu messen, comparatio magnitudinis*. Rj. verbal. od ulizivati se. radnja kojom se tko ulizuje u drvo.

ulizivati se, ulizujem se, v. r. impf. Rj. u-lizivati se. v. pf. ulaznuti se, uliznuti se. — 1) *sich messen, wer grösser ist, experiri magnitudinem*; kažu da se mladoj momčadi koja još raste, ne valja ulizivati u suho drvo, jer više ne bi rasla. Rj. *momčad ulizuju se u drvo, da vide kolik je koji, koji je veći*. — 2) *fig. experiri uter plus valeat*. Rj. u prenesenom smislu: *ogledati se, koji može više*.

uliznuti se, znēm se, *vidi* ulaznuti se. Rj. v. impf. ulizivati se.

uločkati se, čkām se, *vidi* ulopati se. Rj. v. r. pf. u-ločkati se. *glagol se drukčije ne nahodi*. isp. loća, ločka. *vidi* i ulandati se.

uloğoriti, rim, v. pf. Rj. u-logoriti. v. impf. logoriti (i se). — 1) n. p. vojsku, *lagern, colloco exercitum*. Rj. *vidi* utaboriti. — Drinu pređe, ukrasj Mačve stade, pored Drine ulogori vojsku. Npj. 4, 194. Turci su do sad bili ulogoreni u polju bez šanca. Sovj. 43. — 2) *sa se, refleks. ulogoriti se, sich lagern, castra pono*. Rj. *vidi* utaboriti se. — Ondje se nekad bio ulogorio Turski car s vojskom. Rj. 808a. *Vojska se bila ulogorila protiv Marašli-Ali-paše*. Miloš 118.

ulom, m. ova je trava dobra od uloma. Rj. (*der Knochenbruch, fractura ossium*. Rj.³). u-lom, *kad se ulomi kome kost*. — Ko rani blišnjega svojega, kako učini tako da mu bude: *ulom za ulom*, oko za oko, zub za zub. Mojs. III. 24, 20. Kad Gospod zavije ulom narodu svojem u iscijeli rane. Is. 30, 26.

ulomak, ulōmka, m. *Bruchstück, fragmentum*. Rj. *kad se što ulomi, komad od onoga*: Puste sablje oni izlomise... Pa uzimlje ulomak od čorde, Musovu je glavu okinuo. HNpj. 1, 224.

ulōmiti, ulōmim, v. pf. *vidi* slomiti: II' ću skočit' sa bijele kule, te bijela ulōmiti vrata. Ulomi mu nogu po koljenu. Rj. u-lomiti. v. impf. ulamati.

ulōpati se, ulōpām se, v. r. pf. *vidi* ulandati se. Rj. u-lopati se. *glagol se drukčije ne nalazi*. *vidi* i uločkati se.

uloptati se, tām se, v. r. pf. n. p. brašno, *sich ballen, conglōbari, cf. ugrudati se*. Rj. u-loptati se, *kao sabiti se u lopte, u grude, da postanu grude kao lopte*. v. impf. loptati se.

ulōviti, ulōvim, v. pf. *fungen, erjagen, capio*. Rj. u-loviti. v. impf. loviti. — Jedan dan loveći on... ugleda jedno jezero te se šumke primakne k njemu eda bi što ulovio. Npr. 152. Zagjem u šumu da ulovim kaku zvrkerku. 161. Taman smo se gjido natražili. (Kad koji koga u čem ulovi). Posl. 311. Dobro ti ste, Turci, uranili! i dobar ste lovak ulovili. Npj. 4, 197. Izidi u planinu, te mi ulovi lova. Mojs. I. 27, 3.

ulozi, ulōgā, m. pl. *die Gliedersucht, arthritis*. Rj. *die Gicht; Gelenksrheumatismus, rheumatismus articulorum*. Rj.³ u-lozi, *drugoј poli osnova koja je u leći, ležati*. isp. Osn. 24. *bolest*. *vidi* bogavica, kostobolja. isp. nogobolja.

ulož, m. *vidi* uvolež. Rj. u-lož, *drugoј poli osn. koja je u leći, ležati*. isp. Osn. 60. *vidi* i uholaća, uholaća; uholež, uholjež.

uložiti, ulōžim, v. pf. Rj. u-ložiti. v. impf. ulagati. — 1) *hineinlegen, hineinstecken (Geld auf eine Unternehmung), colloco*. Rj. uložiti što u što, n. p. novac u posao kakav, u trgovinu. — Uložio je prste među škripe. DPost. 146. Glavnica uložena na zakonite kamate. Rad 5, 200. — 2) *einrenken, restituo*. Rj. uložiti n. p. nogu ulomljenu. — 3) (u O. G.) *die Hand anlegen, anfangen, aggredior*: Udri, pope, grom te udrio, što ne uložis, nego sve kaniš (u pripovijeci);

ulože najprije u zelje, t. j. počnu ga jesti. Rj. — Onako sam uložio kopati, i tek što je treći put kljukom udrio u zemlju, začu ozdol jedan glas... prigje nego počne rabotati prekrsti se... Te uložio da kopa zemlju, ali s nekim strahom da ne bi opet čuo kakav glas ozdol. Npr. 99. — 4) (u C. G.) na koga, t. j. prvi udariti na nj, *Hand an Jemand legen, manus injicere*. Rj. *vidi* naložiti 3. — » Ustani ti, uložio na nas... I ustavši Gedeon pogubi Zevaja i Salmana. Sud. 8, 21. Car reče slugama: pogubite sveštenike... Ali sluge careve ne htješe podignuti ruke svoje da ulože na sveštenike Gospodnje. Sam. I. 22, 17. Gjuragj uložio na život Silagjijuma, šurama Jankovijem. DM. 114.

ulūčiti, ulūčim, v. pf. u-lučiti *priliku*, kao uhvatiti; *die Gelegenheit ergreifen, arripere occasionem*. isp. polučiti. — Kad dogje blizu ove pećine, ulučio priliku kad Baš-Čelik bude otišao, pa ženu opet povede sa sobom da bježe. Npr. 201.

ulūkaviti se, vīm se, v. r. pf. *sich verstellen, simulō*. Rj. u-lukaviti se, kao postati lukav. isp. ulinčiti se, učiniti se II 2. isp. izlukaviti. *drukčije se glagol ne nahodi*. — A tako mi Boga istinoga! nij' umrla, već s' ulukavila. Npj. 1, 553 (isp. uljuniti se).

ulūpiti, ulūpim, v. pf. n. p. kotao, *einbiegen, verbiegen, inflecto*. Rj. u-lupi se kakav metal, *kad se na kojem mjestu ugne te ostane ondje kao jama*. isp. podlūpiti se, podlupljivati se. *drukčije se ne nalazi ovaj glagol*.

ulja, f. (u vojv.) *vidi* ula. Rj. — *vidi* hulja, hula 2.

uljāni, adj. (u Boci) n. p. mlin, *Oel-, olearius*. Rj. što pripada ulju.

uljānica, f. sud za ulje. *vidi* uljarica, uljenica, uljenka, mazalica 1, zeitinica. — Samuilo uze uljanicu, i izli mu ulje na glavu. Sam. I. 10, 1.

uljānik, uljanika, m. (po jugozap. kraj.) *vidi* kovanluk. cf. čelinjak. Rj. *vidi* i pčelinjak. — Pružio i tebe Bog sreću u domu, primakli ti konji na putu... a čele s medom u uljaniku. Kov. 126. *osnovu* *vidi* kod uljevi.

uljār, uljāra, m. — 1) *olearius*. Stulli. koji pravi i prodaje ulje. osn. u ulje. — 2) *vidi* pčelar, kovanđzija. — Kad mi ugjosmo u uljanik, uljar beše u nekom poslu među trnkama. Megj. 276. *osn. u* ulj(evi).

uljārica, f. (u C. G.) *das Oelgefäss, vas olearium, cf. mazalica 1, zeitinica*. Rj. sud za ulje. *vidi* i uljanica, i syn. ondje.

ulje, n. *das Baumöl, oleum*. Rj. *vidi* olaj, zeitin. isp. masla. — Obuljiti, *politi* što uljem. Rj. 435b. Premilak, ulje koje se izvadi, kad se komina premelja. Rj. 576a. Samotok, 2) ulje koje samo iz maslina isteče, prije nego se metnu pod tjesak. Rj. 664a. Uljiti, *posipati uljem n. p. jelo*. Rj. 780a. Uljem oganj gasit'. DPost. 146. Solomun davaše Hiramu pšenice i ulja cijegjenoga. Car. I. 5, 11.

uljeći, uljegnēm (uljegoh) v. pf. *vidi* uljesti: Bješ' uljega' mjesec u oblake. Rj. u-ljeći. kao prost glagol ne nalazi se. isp. ljeći. *vidi* i ući, ući, unići. v. impf. ulaziti. — Iz ovoga doma izljegla u dobri čas! a u drugi dom uljegla u bolji čas! Rj. 125a. Kad lisica dogje, čuje da ima netko u njezinoj kući, i ne smjedne uljeći unutra. Npr. 245. I careve otidoše sluge, uljegoše u bijelu crkvu, tu nagjoše kalugjera Sava. Npj. 3, 68. Uljegao je mrzluk u nas. Posl. 333.

uljenāk, m. pita, koja se u Kaštelima od zelja pravi na badnji večer i uljem pomaže (jer ako su i kršćani, ne jedu onaj dan masla), *eine Art Kuchen zu Weihnachten, placentae genus*. Rj.

uljenica, uljenka, f. *lecyrthus*. Stulli. sud za ulje. *vidi* uljanica, i syn. ondje. za obličje uljenka isp. octenka.

uljēnje, n. *das Oelen, unctio*. Rj. verb. od uljiti. radnja kojom tko ulji n. p. jelo.

uljepak, uljepka, *m. die Schmeerkappe, cucullus pinguedine maculatus*. Rj. masna kupa, od masti uljepljena.

uljepšati, šām, *v. pf.* — 1) *verschönern, exorno, excolo*. Rj. u-ljepšati što, učiniti da bude lijepo, ljepše. *vidi* ukrasiti, *isp.* uresiti. *v. impf.* uljepšavati. — 2) *sa se, refleks.* Proljepšavati se, *v. r. pf.* *vidi* uljepšati se. Rj. 609a. u-ljepšati se, postati lijep, ljepši.

uljepšāvānje, *n. das Verschönern, adornatio*. Rj. *verb.* od uljepšavati. radnja kojom uljepšava što.

uljepšāvati, uljepšāvām, *v. impf. verschönern, exorno, excolo*. Rj. u-ljepšavati što, činiti da bude lijepo, ljepše. *vidi* ukrasivati, ukrasivati. *v. impf.* prosti ljepšati. *v. pf.* uljepšati. — *sa se, pass. ili refleks.* Kad bi došao red na koju djevojku da ugje k caru Asviru . . . toliko vremena trebaše da se uljepšavaju uljem i mirisima i drugim stvarima za ljepotu žensku. Jest. 2, 12.

uljesti, uljezēm, *v. pf. hineingehen, intro, cf. ući*. Rj. u-ljesti. kao prost glagol ne nalazi se. *isp.* ljesti. *vidi* i uljeći, ući, unići. *v. impf.* ulaziti. — Vratu se jedan i žalostan doma. Tek što uljeze u kuću, gječica skoče oko njega. Npr. 108. Tako ćete doći u jedan grad, te uljezite unutra. 235. Sluge uljezu k caru i kažu mu, da jedan starac želi k njemu uljesti. 254. Kad se hladna napojše vina, te im vince uljeze u lice, progovara Ivo Senjanine. Npj. 3, 204. A da dogje Mutape Lazare, da uljeze Kolašinu gradu, primio bi Kolašina tvoga. 4, 314. Ja da vidiš Karadžića Suja, gje uljeze agi pod čadore. 4, 476.

uljetnica, *f.* (u Crnn.) što se Ciganinu daje na godinu za kovanje: od vola i od kobile po bagaša žita (ili prema tome vina), a od maske po jedan bagaš, *das Jahrgeld, der Jahrlohn, annua*. Rj. u-ljetnica, drugoj poli osn. u ljeto (= godina). što se kome daje, plaća osjekom na godinu.

uljevanje, *n. vidi* uljevanje. Rj. *vidi* i ulivanje.

uljevati, uljevām, *vidi* uljevati. Rj. *v. impf.* u-ljevati. *vidi* i ulivati. *v. impf.* prosti ljevati. *v. pf.* uliti.

uljevi, *m. pl.* (u Srijemu) *die Bienenbrut, apicum fetus*. Rj. pčelinje leglo. — stara riječ **ovjani**, koja je sada u običaju samo u množini. Osn. 134.

uljez, *m.* čovjek koji ugje ženi u kuću, *der in das Haus seiner Frau eingeheirathet hat, qui nupsit uxori suae, quem quasi uxor duxit, cf. pripuz*. Rj. u-ljez, koji uljeze ženi u kuću. *vidi* i dohodar, domazet, domazetović, prišupak, privuk, utoskalo. — Otišao u laž, kad ko ugje ženi u kuću (postane uljez). Rj. 320b.

uljezina, *f.* (u Boci) u male djece nekake kraste po glavi i po licu. *eine Art Blattern, pustularum genus*. Rj. *vidi* rusa bolest. Rj.³ — uljezina (kor. kod u-ljez). Osn. 164.

uljika, *f.* (u Trstu) *vidi* maslina (na čemu ulje rodi), *Oelbaum, olea*. Rj. — uljika (osn. u ulje). Osn. 276. riječi s takim nast. kod aptika.

uljiti, uljīm, *v. impf.* (u Dubr.) posipati uljem n. p. jelo, *ölen, oleo perfundere, ungere*: sad je korizma, pa se mnogo ulji. Rj. *vidi* zeitiniti. *v. pf.* slož. obuljiti. — Ženu tko hudi, kupus svoj ulji, a tko ženu hvali, bradu sebi pali. DPost. 160.

uljubiti se, uljubīm se, *v. r. pf.* (u Grblju) *sich verlieben, cujus amore capi*: uljubi se bula u nekakva Arapa (u pripovijeci). Rj. u-ljubiti se. *vidi* zaljubiti se, zadržati se, zagledati (i se) 2, sevdisati. *isp.* zamiliti se; zamilovati. — Ašik, *m.* amore captus, uljubljen, dragi . . . amore capi, uljubiti se . . . amare, amori operam dare, ljubiti, uljubljenu biti. Daničić, ARj. 117b.

uljudan, uljudna, *adj. leutselig, humanus, comis*. Rj. — Viša klasa u narodu valjalo bi da je od naroda učenija, mudrija, uljudnija, skladnija i rodoljubivija. Kov. 13. Što su neki uljudni, a drugi zli

i pakosni, i to dolazi od goruja tri uzroka. Priprava 41.

uljuditi, uljudīm, *v. pf. schön machen, facio pulchre, ingenue, ut hominem decet*. Rj. u-ljuditi, učiniti, pripravit, opraviti ljudski. *v. impf.* uljugivati.

uljudnost, uljudnosti, *f. die Leutseligkeit, humanitas, comitas*. Rj. osobina onoga koji je uljudan.

uljugjivānje, *n. das saubere Zurichten, comio*. Rj. verbal. od uljugivati, koje *vidi*.

uljugivati, uljugjūēm, *v. impf. (von ljudi, wie es Menschen haben) sauber zureichten, humane prae-paro*. Rj. u-ljugivati, činiti, pripravljati, opravljati ljudski. *v. pf.* uljuditi.

uljūniti se, uljūnīm se, *v. r. pf. sich todt stellen, mortem simulo*: nije mrtav, već se uljunio. Rj. u-ljuniti se. glagol se drukčije ne nahodi. *vidi* umrtviti se. *isp.* ulukaviti se.

1. **ūm**, ūma, *m.* — 1) *die Vernunft, ratio*: Um caruje, a pamet imaju i sve životinje (Posl. 333). Um za morem, a smrt za vratom (Posl. 333) (ars longa, vita brevis). Rj. *vidi* umlje. — Jednومac, čovjek tvrdoglav, koji sve radi po seojemu umu. Rj. 251a. Umom umi, a ušima striže. Rj. 781b. A u moje Bogom posestrime . . . razumna je uma i pameti. Npj. 2, 35. Kad to vigje Strahiniću bane, prohesapi i umom premisli, baš je čador silna Vlah-Alije. 2, 272. Može biti, da su oni ljudi jači i življi umom, kao što su i tijelom. Nov. Srb. 1817, 519. Jer bismo inače na sramotu umu ljudskome kvarili svoj jezik. Pis. 29. Krojač predstavi u umu scome, kakvu će haljinu da kroji. 66. Hodite, vjerni, na visokom mjestu da se nasladimo gospodareve gozbe i besmrtnie trpeze, uzvišenijem umovima. DP. 131. — 2) *das Gedächtniss, mens, memoria*: pade mi na um; ni do sto uma, ich habe es auf den Tod vergessen, q. d. si centum mentes haberem, non meminissem. Rj. (ni do sto uma; tumači se latinskim riječima: kao da se kaže: da imam sto uma, ne bih se sjetio). *vidi* pamet 2. — Razbojljela se žena usred zime, pa joj palo na um na bukovu mezgru. Rj. 37a. Pripasti na um, beifallen, venit (in mentem): Doekaa Simu na um pripanulo. Rj. 595a. Svrći s uma, vergessen, q. d. si centum mentes haberem, non meminissem. Rj. 673b. Smetnuti s uma, vergessen, obliviscor. Rj. 694b. Einfallen, venit (redit) in mentem: teknu me um. Rj. 735a. Bolujući dugo vremena, padne mu na um na mleko, pa da se udrobi hleba. Npr. 225. I jedem i pijem, a pestiš mi je na umu. Posl. 101. U gjevojke kolo igra, u gjetića ni um nije. (i ne misli o tom). 329. Što na um (dogje), to (i) na usta. (Što čovek misli, ono i govori). 358. Igumanu na um pade Simo. Npj. 2, 70. Palo ti je na um poginuti? 2, 335. Nikad nisam zbacio s uma istine. Miloš X. Poslije mi je tek palo na um, da on ono nije činio za to . . . Pis. 50. Ovgje treba uzeti na um: 1) . . . Rj.¹ XL (*isp.* Ovgje treba upamtiti. Rj.¹ XXXIX). A Amasa ne uzimaše na um mača, koji bijaše Joavu u ruci. Sam. II. 20, 10. Ako se ko čuvsji trubu ne uzme na um . . . krv će njegova biti na njegovoj glavi. Jezek. 33, 5 (*isp.* uzmi se u pamet). Uzmi na um sve što ću ti kazati. 40, 4. Nije mu za cijelo ni na kraj uma bilo. Rad 2, 195.

2. **ūm**, ūma, *m.* *vidi* hum. Rj. Ūm, Ūma, *m.* brdo u Hrvatskoj kod Plaškoga. Magla na Umu, kiša na guvnu. Rj. *vidi* Hum. u krajevima gdje se glas h ne čuje u govoru.

ūmā, *vidi* umah: I uma se jadu osjetio. Uma ga je sestra poznavala. Rj. u-ma(h). *vidi* i ondje syn.

ūmac, ūmca, *m.* *vidi* humac. Rj. Ūmac, Umca, *m.* glavica u Grahovu: Širokijem drumom niz Grahovo a do Umca i Mečita starog. Rj. *vidi* Humac. u krajevima gdje se glas h ne čuje u govoru.

umāckati, ūmāckām, *vidi* umacupati. Rj. u-mackati. drukčije se ovaj glagol ne nalazi. *uym.* prema umazati, koje *vidi*.

umacupati, pâm, v. pf. augm. od umazati. Rj. u-macupati. *glagol se drukčije ne nahodi. vidi umacati.*

umáčaditi, đim, v. pf. (u Bačk.) *vidi uvečaditi.* Rj. u-máčaditi. *glagol se drukčije ne nalazi. vidi i ušeptrljiti, ukuburiti, uskuburiti.*

umáci, umaknêm (umâkoh, umâče), v. pf. Rj. u-máci. *vidi umaknuti. v. pf. je i prosti maći, maknuti. v. impf. umicati. — 1) entwischen, effugio.* Rj. — Sednu na konje pa beži. Kako oni umaknu iz dvora, a zmaj teraj za njima. Npr. 21. Konjušari odmah za njom (za lisicom) u počeru, ali ona bješe već daleko umakla na svojoj dobiti (na ždrebetu). 177. Goni ga da ne nagje za se koji tvrdi grad i ne umakne nam iz očiju. Sam. II. 20, 6. — 2) sa se, refleks. *vidi pomáci se.* Rj. — Ali sjede sva tri kape-tana . . . Njima Nuko Božju pomoć daje, i oni mu ljevše prifatili, umae se jedan do drugoga, i Nukici mjesto načiniše. Npj. 3, 238.

umâh, *vidi odmah.* Rj. i syn. ondje. — I uma(h) se jadu osjetio. Uma(h) ga je sestra poznavala. Rj. 780b.

umáhati, umâšêm, v. pf. vatra, *schwingend die Flamme erregen, vibrans elicio flammam.* Rj. u-máhati vatra, *mašući izviti plamen. v. impf. mahati.*

umâk, m. obari jaje na umak, *weiches Ei, ovum sorbile, cf. rovito (jaje).* Rj. u-mak. *isp. umakati. vidi i rofitano jaje, ograšano jaje.*

umákânje, n. *das Eintunken, immersio.* Rj. verb. od umakati. *radnja kojom tko umae što u što.*

umákati, umâcêm, v. impf. *eintunken, immergo, cf. kvasiti 2.* Rj. u-makati. v. impf. *prosti močiti. v. pf. umočiti. — Žuka se najprije metne u more . . . po tom umačući je u slatku vodu trlja se o kamen.* Rj. 161a. Da bih znao hljeb u pepeo (mjesto soli) umakati. Posl. 47. sa se, *pass.*: Pisaljica, pisaljka. Od tanka tanećeta načini se kao mali lijevak . . . uski se (kraj) umae u ruskraoljen vosak i njime se šara po bijelu jaju. Rj. 502a.

umáknuti, umaknêm, *vidi umáci.* Rj.

umáliti, umâlm, v. pf. n. p. slugi platu, *verringern, verkürzen, imminuo.* Rj. u-maliti što, *učiniti da bude maleno, manje, i učiniti da ga bude malo, manje. vidi umanjiti. v. impf. umaljivati, umaljivati, umanjivati. — Ko ne umali guzi, taj ne ugodi druži.* Posl. 150. Prošavši Srpski i Ruski rat umalio ih je (krđzališe). Danica 2, 96. Opet on s onijem ne bi pogriješke svoje umalio. Odg. na ut. 19 (s?). To Gajevu slavu ne bi umalilo, nego bi je još umnožilo. Pis. 21. Šta je čovjek da ga obigješ? Umalio si ga malijem nečim od anđjelâ, slavom i časti vjenčao si ga. Jevr. 2, 7. Pustiću na vas zvijeri, koje će vas umaliti. Mojs. III. 26, 22. sa se, *pass.*: Što mu se vlast i područje tako umali. Miloš 46.

umalo, *vidi malo 2.* Rj. u-malo. *vidi syn. i primjere kod malo 2.*

umaljávânje, n. verb. od umaljivati. *radnja kojom tko umaljava što.*

umaljávati, umâljàvâm, v. impf. u-maljivati što, *činiti da bude maleno, manje, i činiti da ga bude malo, manje. vidi umaljivati; umanjivati. v. impf. prosti maliti. v. pf. umaliti. — Po (praep.) sastavlja se s pridjevima i priložima umaljavajući im značenje.* DRj. 2, 321. sa se, *refleks. ili pass.*: Ljudski se rod ne umaljava, nego neprestano raste. Priprava 113. Samo se po tome kazan uveličava ili umaljava. DM. 318.

umaljívânje, n. *vidi umaljavanje, umanjivanje.*

umaljívati, umâljujêm, v. impf. u-maljivati što, *činiti da bude maleno, manje, i činiti da ga bude malo, manje. vidi umaljivati; umanjivati. v. impf. prosti maliti. v. pf. umaliti. — Kad će proći mladina, da prodajemo žito umaljjući efu i povećavajući sikal i varajući lažnijem mjerilima? Amos 8, 5*

(efa biblijska mjera; sikal biblijski novac). sa se, *refleks. ili pass.*: Poslije idući (pjesma) od usta do usta raste i kiti se, a kašto se umaljuje i kviri. Npj. 1, XXXII. Time se ni malo ne umaljuje njihova slava. Odg. na sit. 3. Jer ću ih umnožiti, i ne će se umaljivati. Jer. 30, 19.

umámiti, umâmim, v. pf. u-mamiti koga, *mameći učiniti da ugje; hereinlocken. v. impf. mamiti. — Junak mami djevojku na zelenu jabuku; umami je u čardak.* Npj. 1, 439. Turci se učine kao da bježe i tako ih umame megu se. 4, 459 (Vuk).

ûman, umna, adj. — 1) *vernünftig, intelligens:* Ne boj se majko, ne boj se, ja sam ti umna razumna. Rj. što pripada umu 1. — O ortografiji Raića i drugih umnih i učenih Srba. Danica 1, 102. Bđjeti, u umnom smislu: imati pomnju, biti na oprezu, paziti, starati se, nastojati. Daničić, ARj. 217b. Svijetle zvijezde na umnom svodu nebeskom. DP. 280. Koliko mi god umne sile dopuštaju odbijati zlo. G. P. N. 15. — 2) nijesam ni uman bio to i to učiniti, *vornehmen, decerno, cf. namjeran.* Rj. *vidi i nauman, nakan.*

umânika, f. trava dugačka lišća, koja se daje uoči Gjurgeva dne i na Gjurgejev dan kravama poradi mlijeka, *cf. vrtič.* Rj. *vidi i povrtič. — riječi s takim nast. kod aptika.*

umánjiti, umânjim, v. pf. *verringern, imminuo.* Rj. u-manjiti što, *učiniti da bude manje, maleno, i učiniti da ga bude manje, malo. vidi umaliti. v. impf. umanjivati.*

umanjívânje, n. *das Vermindern, imminutio.* Rj. verb. od umanjivati. *radnja kojom tko umanjuje što.*

umanjívati, umânjujêm, v. impf. *verringern, imminuo.* Rj. u-manjivati što, *činiti da bude manje, maleno, i činiti da ga bude manje, malo. vidi umaljivati, umaljivati. v. impf. prosti manjiti. v. pf. umanjiti. — Gospod umanjivaše glavu svoju krotkim obličjem čovječijim.* DP. 327. sa se, *pass.*: Daje (se) stručnim knjigama u opće prevelika važnost za rječnik, kao što se opet drugima umanjuje. Kolo 14 (15).

umašiti, šim, v. pf. *fehlen, (im banati se Spiel), aberro.* Rj. u-mašiti, (ne pogoditi) n. p. u bananju. *isp. promašiti (v. impf. promašiti). v. pf. je i prosti mašiti 1. isp. maša 1. — Car baci žmureći svoj štap te udari trljim (ako li umaši, onda on bude trlja, a trlja car). Čijim štapom pogodi, onaj bude trlja; ako li svima štapovima umaši, onda . . . Drugi put car ima tri maše (t. j. pogagja u trljim štap, dok triput ne umaši).* Rj. 14b.

umazati, umazêm, v. pf. *beschmutzen, commaculo.* Rj. u-mazati. *augm. umackati, umacupati. v. impf. mazati. — sa se, refleks.*: Pa uzme i on . . . te se dobro umaše po obrazu. Npr. 258.

umécati, umécâm, v. pf. n. p. jabuku, *weichklopfen, contundo.* Rj. u-mecati jabuku, *učiniti (tucajući) da bude mekana. v. impf. mecati.*

umeknuti, nêm, v. pf. *milde, weich werden, mitesco.* Rj. u-mekne n. p. jabuka, *kad postane mekana. v. impf. meknuti.*

umekšati, šâm, v. pf. *erweichen, emollio.* Rj. u-mekšati što, *učiniti da bude meko, mekše. v. impf. umekšavati. — Može biti da Rusi mogu njim (znakom t) umekšati i ostala poluglasna slova.* Rj. 1 XXXIV.

umekšávânje, n. *das Erweichen, emollitio.* Rj. verbal. od umekšavati. *radnja kojom tko umekšava što.*

umekšávati, umekšávâm, v. impf. *erweichen, emollio.* Rj. u-mekšavati što, *činiti da bude meko, mekše. v. impf. prosti mekšati. v. pf. umekšati. — G. V. ostavljamo, neka tvrde riječi umekšava.* Nov. Srb. 1817, 536. Ko će naći u Slavenskom jeziku ь pred samoglasnim slovom da umekšava poluglasna slova? Rj. 1 IX. Nastavak umekšava konsonante. Rad 26, 66.

umeljati, umêljâm, v. pf. *beschmieren, illino.* Rj. u-meljati što u što, *meljajući umackati ga u nj. — sa se, pass.*: Isjeca se sitno prijesno meso i metne se

u njega malo bibera i sitno isjecana crnoga luka, pa se onda načine kao orasi i *umeljavu se* u šenično brašno (i to se zovu čufteta). Rj. 763a.

umerati, ùmerâm, v. pf. t. j. vosak, *weich ziehen, ducio ceram.* Rj. u-merati. v. impf. merati, gdje vidi tumačenje.

uměsti, umětēm, vidi zaměsti. Rj. v. pf. u-městi. v. impf. prosti městi 1.

ümeta, f. der Kehrlappen, der Ofenwisch, *lacinia ad verendum fornacem antequam panem immittas.* Rj. u-meta (drugoj poli osn. u městi 1). vidi omelo. krpa kojom ometu peč prije nego će metnuti u nju hljeb.

ümetak, ùmetka, m. — **I**) der Einsatz, insertio, Rj. što se umetne. isp. ukladica, usperak, zakreka. — Barbukati . . . brbukati. izmegju »b« i »r« biće »a« noviji umetak. Daničić, ARj. 184a. Nastavci se u sadašnjem vremenu vežu za osnovu umetkom; a umetak je u prvom licu jedn. i u trećem mn. »o«, a u ostalim je licima »e«. Obl. 53. Dan. III. izmegju stih 23 i 24 umetak apokrifski. Star. 3, 7. — **2**) (u Paštr.) *Blendling, nothus*, n. p. konj, cf. melez. Rj. vidi i sustrimak.

umětalište, n. mjesto gdje se umeće kamenom s ramena. J. Bogdanović. za obličje isp. potrkalište.

umětáljka, f. kamen povelik što se njim s ramena umeće. J. Bogdanović. za nast. isp. kazaljka.

umětânje, n. Rj. verb. od I. umetati, II. umetati se. — **I**. radnja kojom tko umeće što u što (das Einsetzen, insertio. Rj.): Bjèglac . . . umetnuto u nom. sing. »a« može ostati i u ostalijem padežima, a tada nema drugoga umetanja, nego glasi bjèglaca itd. Daničić, ARj. 377b. — **II**. **1**) radnja kojom se n. p. Cigani umeću kamenom. — **2**) stanje koje biva kad se umeće n. p. sin na oca.

umětati, ùmećēm, v. impf. Rj. u-metati. v. impf. prosti metati. v. pf. umetnuti. — **I**. *hineinsetzen, inserto.* Rj. — Zakreka, komadić čobe što surdomari izmegju šta umeću. Rj. 178b. sa se, pass.: U našem narodnom jeziku u ovakijem se riječima umeće „n“ izmegju „a“ i „stvo“, n. p. božanstvo. Pis. 48. — **II**. sa se. umětati se, ùmećēm se, v. r. impf. — **1**) reciproč. vidi metati se n. p. kamena: A umeću se glavom Vitkovića. Rj. — Cari se džilitom, a Jegjupci kamenom (kukom) umeću. DPosl. 11. — **2**) refleks. na koga, vidi umetnuti se 2. Rj. n. p. djeca se umeću na roditelje svoje.

umetnuti, nēm, v. pf. Rj. u-metnuti. v. pf. je i prosti metnuti. v. impf. umetati. — **I**. *hinein thun, inserto.* Rj. — sa se, pass.: U »djevojka« u gen. množ. umetne se megju dva poluglasna slova na kraju »d«, te postane »djevojka«. Pis. 7. — **II**. sa se. — **1**) umetnuti se čijom glavom, *verderben, eneco.* Rj. vidi metnuti se čim, baciti se čim. isp. umetati se 1. umetnuti se čijom glavom, t. j. pogubiti ga. — **2**) na koga, vidi vrći se. Rj. vidi i metnuti se 1, turiti se 2. — Kad se svatovi krenu s djevojkom . . . zovne otac djevojku da bi se obrnula, da bi joj se porod umetnuo na njezin rod. Kov. 78.

umieânje, n. Rj. verb. od umicati. — **1**) radnja kojom tko umiče, hježi (das Entwischen, fuga. Rj.). — **2**) radnja kojom tko umiče što (das Reissen, avulsio. Rj.).

umieati, ùmiečēm, v. impf. Rj. u-micati. v. impf. prosti micati. v. pf. umaći, umaknuti. — **1**) *entwischen, effugio.* Rj. kao hježati. — **2**) *reissen, avello:* A prekriga surom megjedinom, da mu gora svilu ne umiče. Rj. kao otkidati.

umijěsiti, ùmijěšim, v. pf. t. j. hljeb, *einteigen, miscere massam farinaceam et facere panem.* Rj. u-mijesiti. vidi ukuhati 1. v. impf. umješivati. — Tom vodom umijese česnicu. Rj. 34b. Somun je svagda u kiselu umijesen. Rj. 700b. Takovi hleb umesi žena i sad za gosta. Npr. 82. Hajde, sinko, da umijesimo

kolač od teoga brašna. 160. I moja bi majka znala gibanicu umijesiti da je sira i masla. Posl. 104. Umijesi prvo meni jedan kolačić od toga. Car. I. 17, 13. sa se, pass.: Igrati se grada, t. j. lopte koja se umijesi od govegje dlake. Rj. 97b.

umijěšan, ùmijěšana, *geschickt, erfinderisch, ingeniosus.* Rj. koji umije svašta uraditi i izmisliti. vidi umjetan 1, običan 2, prikladan, sposoban, vješt.

umijěšati, ùmijěšām, v. pf. *mischen, misceo.* Rj. u-mijesati. v. impf. mijěšati. — **1**) Ne zna mi ko je ukrao, niti ko je u taj posao umijěšan. DM. 269. — **2**) sa se, refleks.: Ljudi, koji su se megju Turke umešali i ostali. Miloš 16. Onda onaj Tokatlijčev momak, što je, umešavši se u Srbe, ostao, stane govoriti Lomu . . . 77. Petar je molio da se pored Germana umijěša u Srpske poslove. Sovj. 75. za ovaj posljednji primjer isp. uplesti se, usijati se, utrcati se.

umiliti se, fim se, v. r. pf. kod koga ili kome, *sich beliebt machen, gratiam inire apud aliquem.* Rj. u-militi se. v. impf. umiljati se, umiljavati se. — Kako bi uzeli vodu od svoga najmlagjega brata, da se ocu umile kao da su je oni našli. Npr. 242. Pošlji natrag toga čovjeka . . . jer čim bi se opet umilio gospodaru svojemu ako ne glavama ovijeh ljudi? Sam. I. 29, 4. Da bi se umilio papi Milutin preko majke svoje Jelene obeća uvesti u Srbiju rimokatoličku vjeru. DM. 32.

umilno, adv. kao umiljato, umiljeno: Jeste li vijeli, kako me osobito i umilno pozdravi? Danica 2, 124. Pozdravi kralja kao što se pristoji, osobeno i umilno. Glas. 21, 283 (*gratioso*).

umilostiviti, vim, v. pf. *geneigt, gnädig machen, concilio.* Rj. u-milostiviti koga, učiniti da bude milostiv, da se smiluje. glagol se drukčije ne nalazi. — Kad kuga mori, onda joj slabo govore kuga, nego kuma (kao da bi je s tim umilostivili). Rj. 311a (s? tim). Oprosti (Gospode!) narodu svojemu . . . i umilostivi im one koji ih zarobe da se smiluju na njih. Car. I. 8, 50. sa se, refleks.: Gospod se umilostivi zemlji, i presta pomor u Izrailju. Sam. II. 24, 25.

umiljânje, n. vidi umiljavanje. Rj.

umiljat, adj. *einschmeicheln, blandus:* Umiljato jagnje i dvije ovce pose (Posl. 333). Rj. koji se lasno svakome umili. vidi umiljen. isp. umilno. — Onda gjak najumiljatijim glasom reče: »Dela, duhovniče, Boga ti! da kupimo onoga jednog gjavolka.« Rj. 147a. Na ranu bi ga privio. (Kad koga hvale da je dobar i umiljat). Posl. 191. adv. Starica se oko vrata šeće, pa zavika krotko umiljato: »Otvor vrata, moj Jovane sine! Herc. 5.

umiljati se, ùmiljām se, vidi umiljavati se. Rj. v. r. impf. u-miljati se kome ili kod koga, oko koga gledati da mu se umili, da mu bude mio. v. pf. umiliti se.

umiljāvânje, n. *das Schmeicheln, adulatio.* Rj. verbal. od umiljavati se. radnja kojom se tko umiljava kome. vidi umiljanje. — Od imena narodnijeh i ne znače umiljavanje i laskanje, nego onako od prilike, kao što Nijemci kažu »vertraulich«, n. p. Bošnjak od Bošnjak, Vlah od Vlah. Danica 2, 79 (vertraulich = povjerljivo).

umiljāvati se, umiljāvām se, v. r. impf. kome ili kod koga, oko koga, *schmeicheln, adular, cf. umiljati se.* Rj. u-miljavaš se kome, gledaš da mu se umiliš, da mu budeš mio. v. pf. umiliti se. — Kad zmaj dogje kući, ona (carica) mu se stane umiljavati i previjati se oko njega. Npr. 22. Dogje i jedna mala vašćica, stane se oko nje (oko djevojke) umiljavati. 134. Komu se mačka umiljava, onoga i ogrebe. Posl. 149. Ko čer hoće da dobije, materi valja da se umiljava. 157.

umilje, n. *die Beliebtheit, caritas:* I s njom svaka dobra donesite, a najviše bilja od umilja. Rj. oso-

bina onoga koji je umiljen, koji se umije umiliti kod drugih.

Umiljen, m. ime muško. Rj. — *taka muška imena kod Mišljen 1.*

1. umiljen, adj. *vidi* umiljat: *Umiljeno* jagnje dvije ovce doji (Posl. 333). Rj.

2. umiljen, m. *piće* ime izmišljenoj travi. u-miljen, u-minuti? *isp.* odumiljen. — u *pripjevu*: Porasle su do tri jele, od odoljena, od umiljena, od tratora granatoga, od nevena kračanoga, od šebuja i ružice, hoj mile moj! Herc. 283.

umiljeti, umilim, v. pf. Rj. u-miljeti. v. impf. mi-ljeti. — **1)** *hineinkriechen, irrepo.* Rj. *mileći uljesti.* — **2)** *davonkriechen, se subducere.* Rj. *vidi* odmiljeti.

ūmina, f. (u C. G.) *vidi* župa. Rj. *kraj* prema suncu, gdje gotovo nikad nema snijega, pa ako i padne, odmah okopni, kao n. p. primorje. *isp.* pri-soje. — *humina. isp.* humnina. ARj. III. 734a.

uminuti, ūminēm, v. pf. Rj. u-minuti. v. pf. je i prosti minuti. — **1)** n. p. muka, bol, *nachlassen, remitto.* Rj. *vidi* odminuti, odominuti, oduminuti, smanjšati **2)** utoliti, kao *prestati.* — Rana za dugo ne će iscijeliti, niti bol uminuti. Rad 13, 164. — **2)** *proci 1, durch—, vorbeigehen, passiren, transeo:* Uminuše poljem Gračačkim. I Župinu goru uminuše, u Piperu tvrde uljegoše, pa i Crnce selo uminuše. Rj.

ūmir, m. (u C. G.) — **1)** *der Friede, pax (cf. uvjeric):* nemamo umira s Turcima. Rj. *Waffenstillstand, induciae. vidi* i primirje, *isp.* suvjerica. *suprotno* razmirica, razmirje. — **2)** *cf.* krvno kolo. Rj. *kad* se skupe kmetovi te sude za krv i mire krenika s rodbinom ubijenoga.

ūmiralac, ūmiraoca, m. *moriens.* Stulli. *koji* umire.

ūmiranje, n. *das Sterben, mors.* Rj. *verbal.* od umirati. *stanje* koje biva, kad tko umire. *dem.* mirucanje.

ūmirati, rēm, v. impf. *sterben, mit dem Tode ringen, mori.* Rj. u-mirati. *vidi* odmirati, pomirati; *poimati 3. v. impf. prosti* mrijeti. *dem.* mirucati. v. pf. umrijeti. — Ove je godine veliki upadak od boginja (t. j. umiru mnoga čeljad od njih). Rj. 783b. Da ne gleda jada gje mu od gladi (gjeća) umiru. Npr. 122. Nekakvome čoeku umirahu gjeća: neka jedva krist dočekaju a neka ni petnaest dana. 212. Govoriću: umrijet ti, Maro! Mara će se odma prepanuti: Ne umiri, moje milovanjel Herc. 217. Ako li ne poslušaju, ginu od mača i umiru s bezumlja. Jov 36, 12.

umiriti, ūmirim, v. pf. u-miriti. v. impf. umirivati. — **1 a)** *beruhigen, paco.* Rj. — Petao mu odgovori: »U mene ima što žena... ako li se koja stane srditi, ja je odmah kljunom; a on (čovjek) nije vrijedan jednu da umiri. Npr. 14. Sad će dobro biti, ide Čela, on će neprijatelje potrti i umiriti. 207. A on sjede u zemlju Bugarsku, i umiri zemlju Bugariju. Npj. 2, 171. Gospod umiri Izrailja od svih neprijatelja njegovijeh u naokolo. Is. Nav. 23, 1. — **b)** umiriti glavu, mir, oprostnje joj dobiti, da ne bude požečena za krivicu kakvu: Da u jagmiš Smailbegovicu i Zlatiju Smail-alajbega, za njih bi mogo glavu umiriti, da ih svedeš u Mletke principu. HNpj. 3, 390. — **2 a)** *sa* se *refleks.:* Otac da bi ih umirio: reče im: »Znate li šta? ... Tako se braća umire i starija dvojica otidu kuda su znali. Npr. 62. Da gledaju, da se zemlja umiri, da narod ne propada. Miloš 118. — **b)** *reciproč.:* I kraljevi (s' = se) s carem umiriše, te se nema s kime vojevati. Rj. 297b (u govoru se s (= se) slilo sa s, praepos.). Pošto se Nemci umire s Turcima... Danica 4, 12.

umirivanje, n. *verb.* od umirivati. *radnja* kojom tko umiruje koga.

umirivati, umirujēm, v. impf. u-mirivati. v. impf. prosti miriti. v. pf. umiriti. — Starija braća skoče na nj... Otac ih stane opet umirivati i tiskati. Npr.

63. Miloš tako predajući i umirujući narod otide s Turcima u Beograd. Miloš 55.

ūmirnik, m. (u C. G.) jedan od onijeh koji su u miru, *Einer von denen, die den Waffenstillstand geschlossen haben, qui fecit inducias.* Rj. *jedan* od onijeh koji su se uvjerili, uhvatili vjeru među sobom, ugovorili umir, primirje. *vidi* uvjernik.

1. ūmiti, ūmijēm, v. pf. Rj. u-miti. *vidi* omiti. v. impf. umivati. — **1)** *waschen, lavo.* Rj. — U narodu se najviše govori za glavu izmiti, za ruke i za obraz kaže se umiti, a za noge oprati (koje bi se i za ruke i za obraz moglo reći), za sve tijelo pak kaže se okupati. Rj. 227a. Dobata do vode, pak najprije umije oči i odmah progleda. Npr. 86. *Umij mene studenom vodicom, i zalij me crvenijem vinom.* Npj. 2, 293. Koji nas ljubi i umi nas od grijeha našijeh krolju svojom. Otkriv. 1, 5. *Umij srce svoje oda zla, Jerusallime, da bi se izbavio.* Jer. 4, 14. — **2)** *sa* se, *refleks. sich waschen, lavar.* Naši ljudi kažu da se ujutru svagda valja umiti prije sunca, jer vele da je onome koga ono vidi neumivena, osam dana nazatka, a osam bez napretka. Rj. Bolesnik od one vode u tripud srkne i umije se njome. Rj. 83b. Umivaonica je... namještena tako visoko da se čovjek može umiti nad njom ne saginjući se. Kov. 85. Po tom, umivši se od plača, opet izigje. Prip. bibl. 32.

2. ūmiti, ūmīm, v. impf. *überlegen, sinnen, rationinor, agito mente:* Umom umi, a ušima striže. Rj. v. pf. slož. bēz-umiti, iz-bez-, o-bez-, iz-, na-, od-, po-, pre-.

umivanje, n. *das Waschen, lotio, lavatio.* Rj. *verb.* od umivati. *radnja* kojom tko umiva što: Nenačetu vodu upotrebljavaju za piće i za umivanje. Rj. 417b.

umivaonica, f. *das Waschbecken, pelvis.* Rj. *sud* za umivanje. — Umivaonica je (kao bijela okrogla činija) ponajviše namještena na tri drvene noge tako visoko da se čovjek može umiti nad njom ne saginjući se. Kov. 84. Pomaza oltar i umivaonicu i podnože njezino. Mojs. III. 8, 11. *riječ* s takim nast. kod djeljaonica.

umivati, ūmivām, v. impf. *waschen, lavo.* Rj. u-mivati. v. impf. prosti miti (mijem). v. pf. I umiti (umijem). **1)** Čistac, **2)** nekaka trava, koju žene kuhaju pa onom vodom umivaju djecu od uroka. Rj. 825b. Da mi dadeš vode u kakav sud da kvasim usta i da umicam rane. Npr. 85. I od toga ruke umivam. DPosl. 29. Ruke šire, u lica se ljube, jedno drugo suzama umiva od radosti i od želje žive. Npj. 3, 171. — **2)** *sa* se, *refleks.:* Muškarci (po što se umiju; jer se obično svagda pred jelo umivaju po rukama...) stanu naprijed. Rj. 366b. Zabranjivala joj je da se umiva, češlja i preoblači. Npr. 125. *Mlekom* bi se umivala, da bi bela bila. Npj. 1, 427.

umizati se, umizām se, v. r. pf. u-mizati se. *vidi* uburiti se, umokriti se. v. impf. mižati. — *Može* se umizat' u odar, a rijet' paka da se je opotio. DPosl. 63.

ūmjēnje, n. *scientia, sapientia, doctrina, eruditio.* Ektorović: Ki cijeca umjenja i čista življenja svudi poznaj bješe. Stulli. Eto Nijemaca! svojim novcem i svojim umjenjem pritisnuće oni zemlju našu. Zlos. 156. — *verb.* od umjeti; *kad* tko umije što.

umjeravanje, n. *das Abmessen, Bemessen, demensio.* Rj. *verb.* od umjeravati. *radnja* kojom tko umjerava što.

umjeravati, umjerāvām, v. impf. bemessen, demetior. Rj. u-mjeravati. v. impf. prosti mjeriti. v. pf. umjeriti.

ūmjeren, adj. u-mjeren, što je kao mjerom a nije preko nje; *mässig, moderatus, temperatus, temperans. isp.* umjeriti. *suprotno* neumjeren. — U nekijem je stranama veoma toplo i vrućina; a u drugima opet veoma hladno i zima; a u nekima je opet umjereno. Priprava 4.

ūmjerenost, ūmjerenosti, f. *temperantia.* Stulli.

osobina onoga što je umjereno. *die Mässigkeit*. suprotno neumjerenost, koje vidi.

umjeriti, rim, v. pf. *abmessen, demetior*. Rj. u-mjeriti. v. impf. umjeravati.

umjesa, f. »sami smo bez svake umjese, pa smo složni i slušamo se«. J. Bogdanović. u-mjesa. isp. umijesiti.

umjestiti, stîm, v. pf. u. p. razboj, top, *stellen, statuo*. Rj. u-mjestiti. kao prost glagol ne dolazi. isp. mjestiti. v. impf. umještati.

umješivânje, n. verbal. od umješivati. radnja kojom tko umješuje što.

umješivati, umješujem, v. impf. u-mješivati. v. impf. prosti mijesiti. v. pf. umijesiti. — sa se, pass.: Opazi, da se ova glina daje svakojako umješivati i savijati. Priprava 108.

umještânje, n. *das Stellen, instructio, dispositio*. Rj. verb. od umještati. radnja kojom tko umješta n. p. top.

umještati, štâm, v. impf. *stellen, statuo*. Rj. u-mještati n. p. razboj 1, top. v. pf. umjestiti.

umještina, f. (u C. G.) *das Wissen, scientia*. Rj. kao znanje. vidi umještvo. suprotno neumještina.

umještvo, n. kao znanje, *die Kenntniss, Geschicklichkeit, Kunst, notitia, peritia, ars*. vidi umještina. — Tako je Relig donio u Evropu umještvo kako se krompiri siju i presagujuju... Izmišljena umještva, ako hoće u istoriji da se spominju, valja da su važna, a ne kojekakve lakrdije. Priprava 55. Početak ljudske prosvjete izmišljanjem mehaničkih umještva. 129. Što je do sada o umještva rečeno, ne razumije se samo za ona, što se zovu *finu, sitna i gospodka umještva*, nego i za ona, koja su potrebna u svagdašnjem životu, ili za zanate. 171.

umjetan, umjetna, adj. — 1) n. p. čovjek, *geschickt, habilis, aptus*. vidi umiješan, i syn. ondje: Bolji mudri jes(t) protivnik, neumjetni neg prijaznik. DPosl. 9. — 2) što je načinjeno prema umjetnosti; *künstlich, artificiosus*. — Ljepota i zgoda našijeh umjetnijeh djela. Priprava 138. adv. A koliko je umjetnije načinjena i sastavljena svaka travka, svaka mušica kad se isporodi sa sahatom. Priprava 97.

umjeti, umijem, v. pf. *wissen, verstehen, intelligo, scio*: Bolje je umjeti nego imati (Posl. 25). Rj. akc. umijem. Rad 6, 82. v. pf. slož. iz-umjeti, (i impf.) raz-. v. impf. slož. razumijevati. — Umije, nebore, i Latinsku, te da znaš kako (rekao polaza kad je laža kazao za nekoga da umije knjigu). Rj. 413a. Da ti nije mene bilo, umio bi kazati šta bi ti se dogodilo. Npr. 99. Ma ja prije nego se dogovorim sa svojim bratimom zmajem, ništa ti ne umijem reći. 217. Oni se nisu umeli vladati tako mudro kao ti. 241. Kalugjer koji ne umije prositi, i magare koje ne umije nositi, ne valjaju ništa. Posl. 128. I ostale neke poglavice, no ih redom brojiti ne umijem. Npj. 5, 139. Umijase svašta graditi od mjedi. Car. I. 7, 14. Ja ne umijem iskazati koliko ste dobro učinili. Kolo 13.

umjetnički, adj. što pripada umjetnicima ili umjetniku kojemu god; *Künstler-, artificum*. — Koji bi načinio lik rezan ili liven... djelo ruku umjetničkih. Mojs. V. 27, 15. Srebro kovano donosi se iz Tarsisa i zlato iz Ufaza, djelo umjetničko i ruku zlatarskih. Jer. 10, 9.

umjetnik, m. *der Künstler, artifex*. — Otac mu bješe iz Tira, umjetnik mjeđarski. Car. I. 7, 14. Da radi s umjetnicima, koje je dobio David. Dnev. II. 2, 7. Gospod uzeče Jerusalimu savjetnika i vješta umjetnika i čovjeka rječita. Is. 3, 3. Umjetnik lije lik, i zlatar ga pozlaćuje. 40, 19.

umjetnost, umjetnosti, f. *die Kunst, ars*. — Vlasteli potpomagaše nauke i umjetnosti. DM. 330.

umka, f. vidi humka. Rj.

umlaćiti, umlaćim, v. pf. *lau machen*: umlaći de mi vode, da noge operem. J. Bogdanović. u-mlaćiti

vode, načiniti je mlaku. vidi uzmlačiti. v. impf. prosti mlaćiti.

umlátiti, umlâtim, v. pf. Rj. u-mlatiti. v. impf. mlatiti. — 1) zu Tode dreschen, *interficio verberibus*. Rj. umlatiti koga, ubiti ga mlataći. vidi smlatiti, upljehati. — 2) *herabschlagen (Obst), decutio*. Rj. umlatiti voća sa drveta.

umlaviti, vîm, v. pf. u-mlaviti koga, ubiti ga. vidi umlatiti 1, i syn. ondje. v. impf. mlaviti. (u Sarajevu). Dr. Gj. Šurmin.

umliječiti, umliječim, v. pf. umliječile čele, t. j. zatvorile na satu čaurice odozgo, *vermachen, obstruere cellas*. Rj. u-mliječiti. kao prost glagol ne naziva se.

umlogo (u mlogo), adv. vidi mnogo. — Da je (čast) paričaje (domaćica) u dugo i u mlogo, nama i ostalijema. Npj. 1, 81 (zdravica). kako je adv. sastavljen, treba ga i pisati sastavljeno umlogo.

umložavânje, n. verb. od umložavati. radnja kojom tko umložava što. vidi umložavanje.

umložavati, umložavâm, v. impf. u-mložavati, *vermehren, augere*. vidi umnožavati. v. impf. prosti mložiti. v. pf. umložiti. — Srbi otidu u Guberevac, odmećući narod i umložavajući čete jednako. Danica 3, 162. sa se, refleks.: Nijesu bili radi, da se Turci među njima umložavaju. Danica 3, 189.

umložan, umložna, adj. *multiplicativus*. vidi umnožan. — Umložna (imena), kojima se odgovara na pitanje kolikogub? ili kolikostruk? n. p. dvogub, ili dvostruk. Rj. XLIX.

umložiti, umložim, v. pf. vidi umnožiti. Rj. u-mložiti, *vermehren, augere*. v. impf. umložavati. — 1) Ja ne mislim njegovu slavu umložiti. Danica 4, 27. Umložiti ovu prednju vojsku. Žitije 69. — 2) sa se, refleks. ili pass.: Kad se hajduci vrlo umnože... Kessedžije su se bile umložile na hiljade. Danica 2, 94. Male se škole u Beogradu umlože. Miloš 12.

umlje, n. (st.) *die Vernunft, ratio*. Rj. vidi um. — Nemoj dati umlje za bezumlje: ti ne streljaj zmiju šestokrili, već ti streljaj sivoga sokola. Npj. 2, 508.

umljjeti, umeljem, v. pf. Rj. u-mljjeti. v. impf. mljeti. — 1) vidi samljjeti. Rj. — 2) sa se, refleks. umljjeti se, umeljē se, v. r. pf. *sich einmahlen, molendo deteri*. Rj. umljjeti se, u mljevenju umanjiti se.

umnogo (u mnogo), adv. vidi umlogo.

umnost, umnosti, f. *Stulli*. osobina onoga koji je uman.

umnožan, umnožna, adj. *multiplicativus*. vidi umložan. — Umnožna imena. Spisi I, 32.

umnožavânje, n. vidi umložavanje.

umnožavati, umnožavâm, v. impf. u-množavati, *vermehren, augere*. vidi umložavati. v. impf. prosti množiti. v. pf. umnožiti. — Majstorija koze pase (dvije očera, a tri dočera). (Valja da je nekakav tako umnožavao koze kragjom). Posl. 174. Dokle god živi jezik, dokle ga umnožavamo i ukrašavamo, dotle živi i narod. Spisi I, 94. A Gospod svaki dan umnožavaše društvo onijeh koji se spasavahu. Djel. Ap. 2, 47. Vi još umnožavate gnjev (Božji) na Izrailja skvrneći subotu. Nem. 13, 18. — 2) sa se, refleks. ili pass.: Mi se umnožavamo od godine do godine sve više. Priprava 113. Kako su se nauke u ovoj školi sve više umnožavale, tako su se dodavali i novi učitelji. Sovj. 82. Znamenito se umnožavala njezina biblioteka. Rad 9, 199.

umnožiti, umnožim, v. pf. *vermehren, augeo*. Rj. u-množiti. vidi umložiti. v. impf. umnožavati. — 1) To Gajevu slavu ne bi umalilo, nego bi je još umnožilo. Pis. 21. Umnožiči je (knjigu) poslovicama iz ovijeh krajeva, popravljao sam rukopis po ovome narječiju. Posl. XXV. Još će me tražiti dom Izrailjev da im učinim, da ih umnožim ljudima kao stado. Jezek 36, 37. — 2) sa se, refleks. ili pass.: Kako se u Srbiji po različijem kancelarijama otvorilo i umnožilo pi-

sanje. Pis. 18. Što će se bezakonje umnožiti, ohladnjeće ljubav mnogijeh. Mat. 24, 12.

Umjáci, Umjákā, m. pl. nekako pleme negdje u Hercegovini. Rj. *Humnjaci. isp. ARj. III. 734b.*

Umjäckī, adj. von Umjaci. Rj. što pripada Umjacinama.

ūmo, interj. umo, pogani jedna! *dass dich! — vah!* Rj. *uzvikuje se u nezadovoljstvu ili u ljutini.*

umōčiti, ūmočim, v. pf. eintunken, immergo. Rj. u-močiti. *vidi* okvasiti 2, skvasiti 2. *v. impf.* umakati. — I u zlatnu pjenu umočene. Rj. 211a. Kako je Srbini umočio pero i počeo Srpski da piše. Rj.¹ XI. Jedi hljeba i umoči zalogaj svoj u ocat. Rut 2, 14.

umōkriti se, ūmokřim se, v. r. pf. *vidi* umžitati se. Stulli. u-mokriti se. *v. impf.* mokriti se. *vidi* i uburiti se.

umōliti, ūmolim, v. pf. Rj. u-moliti. *v. impf.* moliti. — 1) koga, *von einem erbitten, exoro.* Rj. — Boga moli, pa ga umolio, te mu puhnu vijor od istoka. Npj. 4, 7. Misliš ti da ja ne mogu sad umoliti oca svojega da mi pošlje više od dvanaest legeona angela? Mat. 26, 53. — 2) sa se, *refleks.* umōliti se kome, kod koga, *erbitten, exoro.* Rj. — Pade pred njom na gola koljena kao da joj se umoli i oprostije iste. Npr. 215. Ko se jačemu ne umoli, ta se ne obrani. Posl. 153. Moliše se, i umoliše se: Bog im dade od nebesa ključe. Npj. 2, 3. I teško se kneže dodvorio, za svašto se umolil' mogaše. 4, 195.

umōliv, adj. *impetrabilis, exorabilis.* Stulli. kome se čovjek može umoliti. *suprotno* neumolan, neumoliv.

ūmor, m. — 1) na umoru, *in den letzten Zügen, moribunda est:* Stara mi je na umoru majka. Ja sam bio caru na umoru. Rj. u-mor. *vidi* smrt, smrt, umrće. *isp.* umrijeti. — 2) *die Ermüdung, defatigatio:* ne može od umora (n. p. da jede). Od umora nek se odmaraju. Rj. *isp.* umoriti 2. — 3) velikijem trudom i umorom udriše im sa četiri strane. Npj. 4, 319. Teško ga je umor osvojio, ne pogodi Husović-Jašara. 4, 405. Mnogo čitanje umor je tijelu. Prop. 12, 12.

ūmōran, ūmōrna, adj. *mūde, lassus.* Rj. *vidi* loman 1, sustao, trudan 1. — Te se oni vrate prazni i umorni natrag. Npr. 177. Umornoj lisici i rep dosaguje. Posl. 333. Pade junak trudan i umoran, pa ga bješe sanak prevario. Npj. 4, 90. Pa odsjede umornoga vranca. 4, 412. Umoran od puta sjegjaše na izvoru. Jov. 4, 6. Uzalud ranite, dockan liježete, jedete hljeb umorni. Ps. 127, 2.

umōriti, ūmorim, v. pf. Rj. u-moriti. *v. impf.* moriti. — 1) *tōdten, neco.* Rj. umoriti koga, učiniti da umre. — Kuga ga umorila! Posl. 162. Megju sobom vijeć učinile, kojom će ga smrti umoriti. Npj. 1, 398. I ružnom ih smrti umoriše. 4, 196. Žao agi sestrića Omera: «Kako ću ga jadan pregorjeti? i kakvom ga mukom umoriti?» Herc. 67. Morila ih i glagju i žegju, doklen sam ih smrću umorila. 309. — 2) *a) ermüden, lasso:* Malena je tica prepelica, al' umori konja i junaka (Posl. 174). Rj. umoriti koga, učiniti ga umornim. *vidi* smoriti, samoriti, zamoriti; saharati. — Zeko pogje, pa s društvom počiva, ne će svoga društva da umori. Npj. 4, 278. A Brgjani umorili ruke, sijekajući poglavite Turke. 4, 474. — *b) sa se, refleks.* *vidi* uklatiti se. — Sve jednako Miloš s'ječe Turke, jer se Miloš ne zna umoriti. Npj. 4, 244. Umorila si se od mnoštva namjera svojih. Is. 47, 13.

umōrnica, f. čaša rakije, koju umoran čovjek popije, *der Labetrunk, potus vires reficiens.* Rj. — Neumivenica i umornica najbolje pristaju. Rj. 419b.

umōstiti, ūmostim, v. pf. *vidi* ugoditi 1. Rj. u-mostiti. — Ko će umostiti ovoj gospodi? Megj. 101. Tu je, dragi čoko, teško pisati, i pišući umostiti. Zlos. 175.

umōtati, tām, v. pf. *einwickeln, involvo.* Rj. u-motati. *v. impf.* umotavati. — Peć žari i golim rukama vatru izgrće. A ona kad to vidi, brže bolje odreže

svoj skut pa joj ruke njim umota. Npr. 56. Narod uze tijesto svoje još neuskislo, umotavši ga u haljine svoje. Mojs. II. 12, 34.

umotāvānje, n. das Einwinden, involutio. Rj. verbal. od umotavati. radnja kojom tko umotava što u što ili čim.

umotāvati, umōtāvām, v. impf. *einwickeln, involvo.* Rj. u-motavati što u što ili čim. *v. impf.* prosti motati. *v. pf.* umotati.

umōtriti, ūmotřim, v. pf. *erschen, conspicio.* Rj. u-motriti. *vidi* ugledati, i *syn. ondje. v. impf.* motriti.

umōtvorina, f. ono što um satvori, umna tvar. tako složenu riječ *isp.* rukōtvorina. — Za to se umotvorinama naroda našega sva učena Evropa čudi i divi. Kov. 15. Rječnik radi primjera iz narodnijeh umotvorina i iz starijeh knjiga ne može se maći, dokle se to ne uredi. Oglad VI.

ūmovi, m. pl. brda u Resavi. *cf.* um (hum). Rj. *Hūmovi.*

umrāčiti se, ūmrāči se, v. r. pf. *finster werden, obscuror.* Rj. u-mračiti se, kad se uhvati mrak. *v. impf.* umračivati se.

umrāčivānje, n. das Finsterwerden, obscuratio. Rj. *verb.* od umračivati se. stanje koje biva, kad se umračuje.

umrāčivati se, umrāčujē se, v. r. impf. *finster werden, obscuror.* Rj. u-mračuje se, kad se mrak hvata. *v. impf.* prosti mračiti se. *v. pf.* umračiti se.

umrēc, n. (u Dubr.) das Sterben, obitus: Nije ta faca od umrća (Faca Tal. znači lice. Posl. 218). Rj. *vidi* samrt, smrt, umor 1. — U nje bl'jedo od umrća lice. HNpj. 1, 232.

ūmrjeti, ūmrēm (ūmr'o, ūmřla), v. pf. *sterben, morior.* Rj. u-mrijeti. *vidi* dušu ispustiti, dušu pustiti, dušicu ispustiti, dušicu pustiti, lepnuti, odapeti, otići na istinu, pšnuti 3, počinuti 2, poći 5, preminuti, prestaviti se, rastati se s dušom, razdijeliti se s dušom, upokojiti se, usmrtiti se. *v. impf.* umirati. — *Umr'o od kapi.* Rj. 263a. *Umr'o naprećac.* Rj. 402b. *Umr'o od srdobolje, od groznice, od vrućice.* Rj. 440a. Tu će mu i grob pući, t. j. tu će i umrijeti. Rj. 623a. Narod naš misli da je svakome čovjeku sugjeno kakom će smrti umrijeti. Rj. 724a. Car se razboli i od žalosti umre. Npr. 27. Pa je umr'o pre vremena i u dvoru mu ostala jedinica kći. 60 (pre = prije). Kad carev sin vidi, vas umre od čuda, dosjeti se da je ovo kosa njegove drage. 261. Duša mu u nosu stoji (gotovo umr'o). Posl. 71. Miriše na koljivo. (Gotovo umr'o). 179. Otegao papke (umr'o). 242. Repom o ledinu. (Umr'o). 271. Svabio ševe. (Hoće da umre). 276. Umri ja, umri vas svijet. DPosl. 147. Kad ja vidim svoga draga oči, ev' umrijeh, evo duša skoči. Npj. 1, 237. «Koja mi je crn'oka djevojka, za njom ću, majko, umrijeti.» 1, 239. Pogibe mu starac Čeivane, a umrije nena na mukama. 3, 296. Pao s konja i umr'o prijekom smrću. Danica 1, 40. Ne samo kad takovi obor-knez umre svojom smrti, nego i kad ga Turci posijeku, njegov sin ili brat postane na njegovu mjesto. 2, 97. Koji ustupi natrag, onaj će jamačno umreti od mene. Miloš 108. Umr'o je upravo od sirotinje. Straž. 1887, 207. Koji opsuje oca ili mater, smrću da umre. Mat. 15, 4. Koji umrijesmo grijehu, kako ćemo još živjeti u njemu? Rim. 6, 2. On pade ondje i umrije na mjesto. Sam. II. 2, 23. u Hrv. kažu i za počca umr'o je mjesto uginuo je.

ūmřli, adj. Rj. upravo je odregjeni prvi pridjev glagola umrijeti. — 1) n. p. čas, *Toles-, mortis:* Tako mi umrloga časa! Rj. što pripada smrti. *vidi* samrti, smrti. — Tako mi ove svijeeće, i tako mi se našla na umrli čas! Posl. 303. Tako mi umrle čase! 306. Sužan će se oprostiti, ja slepoće ni do veća, ni do časa umrloga i do konca samrtnog. Npj. 1, 140. Još na raspatici života vremenoga i vječnoga, na umrlom času, ima jedno moljenje koje daje snagu. DP. 359.

— 2) koji je umro, koja je umrla, koje je umrlo. *vidi* pokojni; *der* verstorbene, mortuus, defunctus. Bog neka vam učini milost kao što vi učiniste umrlima i meni. Rut 1, 8. Treba da uzmeš ženu umrloga, da podigneš ime umrlomu u nasljedstvu njegovu. 4, 5.

umrljati, ùmrljâm, *v. pf.* beschmieren, inquino: Nagje njega u krv umrljana. Sve se bješe u krv umrljao. Rj. u-mrljati. *vidi* uprljati. *v. impf.* mrljati.

umrtviti se, ùmrtvím se, *v. r. pf.* u-mrtviti se, učiniti se mrtav. *glagol se drukčije ne nalazi. vidi* uljuniti se, ulipsiti se. — Lisica od teške tuge i žalosti otide pa se umrtvi na putu. Npr. 178.

umrviti, vím, *v. pf.* u-mrviti. *isp.* udrobiti. *v. impf.* mrviti. — Što si umrio, trebujе jesti. DPosl. 124.

umuasèriti,* rím, belagern, obsideo, cf. opkoliti. Rj. u-muaseriti. *glagol se drukčije ne nalazi. isp.* muasèra.*

umućati, umúćím, *v. pf.* u-mućati, still werden, verstummen, obmutesco. *vidi* umući, umuknuti; učutati, učutjeti, uštjeti. *v. impf.* mućati. — Dogjoše momci Davidovi, i kazaše Navalu u ime Davidovo sve ove riječi, i umučaše. Sam. I. 25, 9.

umućkati, čkâm, *v. pf.* koga, einen schweigen heissen, silere jubeo: A jasike ne umučka. Rj. u-mučkati koga, učiniti da muči. *vidi* učutkati, utájati 2. *v. impf.* umučkavati. — Hoće li tvoje laži umučkati ljude? Jov 11, 2. Jer nas je Gospod Bog naš umučkao napojivši nas žuči, jer zgriješismo Gospodu. Jer. 8, 14.

umućkávânje, n. das Schweigenheissen, impositio silentii. Rj. verbal. od umučkavati. radnja kojom tko umučkava koga.

umućkávati, umúćkávâm, *v. impf.* koga, einen schweigen heissen, silere jubeo: Slušala ih Božja majka, svako čedo umučkava, i po gori svako drvce, a jasike ne umučka, već jasika trepetala usred ljeta i bez vjetra. Rj. u-mučkavati koga, činiti da muči. *v. pf.* umučkati.

umući, ùmuknêm, *v. pf.* (ùmukoh, ùmuče, ùmukao, ùmukla), verstummen, obmutesco. Rj. u-mući. *vidi* umuknuti; umučati, i syn. ondje.

umudrávânje, n. verb. od umudravati. radnja kojom tko umudrava koga.

umudrávati, umúdrávâm, *v. impf.* u-mudravati koga, činiti ga mudrim. *v. impf.* prosti *isp.* mudrati (mudar postajati). *v. pf.* umudriti. — Duh sveti, koji je umudravao proroke i apostole da nam pokažu istini put, i sad živi vjernima u srcu. DP. 107.

umúdrítí, ùmúdrím, *v. pf.* u-mudriti koga, učiniti ga mudrim. kao prost *glagol ne dolazi. isp.* mudriti. *v. impf.* umudravati. — Da ga Bog prosvijetli, t. j. umudri. Rj. 612a. Imaše jednu šcer, koja bijaše mnogo mudra . . . Bog je nju (šcer) umudrio i naša jadna sirotinja. Npr. 105. A oni bili od Gospoda Boga umudreni i ponjegovani. Kov. 72.

umuknuti, ùmuknêm, *vidi* umući. Rj. *vidi* i umučati, i syn. ondje. — Postavih stražare, koji ne će umuknuti nigda . . . I ne dajte da se umukne o njemu (o Gospodu). Is. 62, 6.

umústí, umúzêm, *v. pf.* einmelken, mulgere in—. Rj. u-musti. *v. impf.* musti. — Uštrknuti, malo umusti. Rj. 796a. sa se, pass.: Uspe se u kakav sud kisele surutke, pak se u nju umuze slatko mlijeko. Rj. 184b.

umuz, u postlovcí: Što umuz to u guz. (Što umuze to pojede, a ne ostavlja ništa za poslije). Posl. 361.

Úna, f. die Una (Fluss in Kroatien), Una flumen. Rj. voda u Hrvatskoj.

Únac, Únca, m. voda u Hrvatskoj. Rj.

Únač, Únča, m. selo u Hercegovini: Kneza s Unča stotinu otnova. Rj.

unágłítí, unágłím, *v. pf.* »pazil nemoj samo pri pogodbi unagłiti«. J. Bogdanović. u-nagłiti, naglo učiniti. *v. impf.* nagłiti.

unákrst, ins Kreuz, in formam crucis. Rj. u-na-krst, kao nalik na krst, onako kao što je krst. *vidi*

uprijekrst. — Ilika, na gječermi sprijeđ kao puca od kositera kroz koja su unakrst isprovalčeni gajtani te se čini kao da su toke na prsima. Rj. 230b. Polako sigje dole u grad, onda pogje po gradu unakrst, ali nikog živa da čuje, sve pusto! Npr. 191. Tako mi unakrs(t) zemlje i svijeta! Posl. 306. Vladika pokropi svetom vodom četiri stuba na kojima će stajati časna trpeza i zalije ih od ozgo unakrst vrućom mastikom. DP. 337.

unákrstan, unákrсна, adj. što je unakrst, što se ukršćava, križa se; *der, die, das sich kreuzende.* — Sarajevci, nahodeći se tako pred unakrsnom radnjom raznih uticaja i težnja, ne znaju često šta da misle, kuda li da tegle! Zlos. 146.

únaokolo, *vidi* naokolo. Rj. adv. u-na-okolo. — Vrcanci, opanci koji nemaju vrcanica, nego su samo nabrani unaokolo, pa se od ozgo vežu kašima. Rj. 78a. Maljevi drugi nemaju drška, nego se unaokolo utvrde savijena drveta pa za ova drveta uzme po nekoliko ljudi te ga podižu i njime udaraju. Rj. 344a. Opanci se onda nabodu, t. j. vrhom od noža načine se svud unaoko jamice kroz koje se provlači oputa. Rj. 377a (unaoko biće pogriješeno. u Rj. ina unaokolo). Djever pogje k vjerenici i obrnuiši je unaokolo tri puta put istoka, ona mu se pokloni. Kov. 65. Dogje Ali-paši u sobu, a to nekoliko paše sede u naokolo. Miloš 129. Na jednoj mitri u riznici vladike Crnogorskoga na Cetinju ima dolje u naokolo (kao na obruču srebrnome i pozlaćenom) ovaj potpis . . . Pis. 4. Opornjak, t. j. ona duguljasta maramica, za koju su crijeva u naokolo prirasla. 26. Ondje načini šanac, a unaokolo utvrdi se zasjekama. Sovj. 43. Podigni oči svoje u naokolo, i vidi: svi se skupljaju i idu k tebi. Is. 60, 4.

unáprijed, adv. u-naprijed. — Obećavajući se da će unaprijed bolju pamet imati. Npr. 248. *vidi* naprijed, i ondje primjere.

unátoč, zuwider, contra (aliquem facere): Kad smo hćeli unatoč činiti, jera si nas od Zeke iskao. Rj. u-na-toč. kao adv. naprotiv, nasuprot. *isp.* Sint. 374. — Ne može dakle biti da vlada želi u ovome poslu raditi u natoč volji svojijeh Srba. Bukv. 6. Što tolikim primjerima u natoč ima bez promjene glenih glasova, to će biti onako kao naprijed str. 116. Istor. 121. zá-toč (kor. teći), ná-toč (u natoč). Osn. 60.

unátráge, u pjesmi mjesto natrag: Samo ne daj Turkom unatrage. Rj. adv. u-natrage. *vidi* natrag. — Hajde, Lazo, brže u natrage. Npj. 2, 25.

unátrč, (u Srijemu) ima unatrč, n. p. trešanja na pijaci, t. j. dosta. Rj. u-natrč. ná-trč (drugo polu korijen koji je u trčati, trkati. Korijeni 90).

unávíljčítí, čím, *v. pf.* sijeno, t. j. skupiti u naviljke. Rj. u-naviljčítí. *v. impf.* naviljčítí.

unázád, rückwärts, retro: Unazad babi svatovi (Kad se što učini poslije nego što treba. Posl. 333). Rj. u-nazad. na pitanje: gdje?

únča, f. (po zap. kraj.) die Unze, uncia: Bolja je unča pameti nego sto litara snage. Rj. — »Izmjeri mi jednu unču zlata«. »Ja ne mjerim na unčama zlato, no na oke i na litre ravno; eto tamo kujundžije Mata, on na unče mjeri i prodava«. Herc. 193.

undúrulja, f. (u Dubr.) Bog sreću dijeli, a Vlahinja undurulju. Rj. kisela surutka. Rj. — Bog sreću dijeli, a Vlahinja surutku. (Mjesto surutku u Dubrovniku se kaže undurulju). Posl. 19.

unèstí, unèšêm, *v. pf.* u-nesti. *isp.* Obl. 67. *vidi* donijeti.

unesrećávânje, n. verb. od unesrećavati. radnja kojom tko unesrećava koga.

unesrećávati, unesrećávâm, *v. impf.* lako je kuvave djevojke unesrećavati, ali treba se na dušu obazreti. J. Bogdanović. u-nesrećavati koga, činiti ga nesrećna. *v. pf.* unesrećítí. suprotno usrećavati.

unesrećiti, *sim*, v. *pf.* koga, *infelicem facere*. Stali. u-nesrećiti, *nesrećna učiniti*. v. *impf.* unesrećavati. *suprotno usrećiti*. — Njemu je sve jedno, jednu dječojku unesrećiti a popiti krajcar rakije. J. Bogdanović.

unići, *uničjem*, *vidi* ući: Kako dogje, pod čador unigje. Rj. u-n-ići. za prijedlogom u dolazi još i n. *isp.* unotar. *vidi syn.* kod ući. v. *impf.* ulaziti, uhođiti. — Ko u mlinicu unigje, brašnav izigje. Posl. 158.

unijačad, *f.* (coll.) *die Jugend der Unirten, juvenis unitorum*. Rj. unijatska djeca, mladež. jedno od unijačadi: unijače.

unijače, unijačeta, *n.* *ein junger Unirter, juvenis unitus*. Rj. unijatsko dijete, mlad unijat. coll. unijačad.

unijačenje, *n.* *das Uniren, unities*. Rj. verbal. od unijati. radnja kojom tko unijati koga.

unijat, *m.* *der Unirte, homo graeci ritus unitus cum ecclesia romana*. Rj. čovjek Grčkoga obrada ujedinen s crkvom Rimskom.

unijati, *sim*, v. *impf.* — **1)** uniren, unire *ecclesiae romanae*. Rj. unijati koga, činiti ga unijatom. v. *pf.* slož. po-unijati. — **2)** sa se, *refleks.* unijati se, *sich uniren, unire se ecclesiae romanae*. Rj.

unijatka, unijatkinja, *f.* *die Unirte, unita*. Rj. ženska Grčkoga obrada ujedinjena s crkvom Rimskom.

unijatski, *adj.* n. p. pop, *der unirte Pop, unitorum sacerdos*. Rj. što pripada unijatima. Njemačkim i Latinskim riječima tumači se primjer: unijatski pop.

unijeti, unesēm (ūnio, ūnijela, lo), v. *pf.* Rj. u-nijeti. *vidi* unesti. v. *impf.* unositi. — **I. 1)** *hineintragen, infero*. Rj. — Kad se u veče smrkne, onda domaćin unese badnjake u kuću. Rj. 11b. Škinuvi s njih (s kola) velika sobna vrata, unese ih unutra. Danica 3, 240. Da zgotovim oću tvojemu jelo . . . Pa ćeš unijeti oću da jede. Mojs. II. 27, 10. Koji su i toliko svjetlosti unijeli u jezike slovenske koliko sad već u njima vidimo. Rad I, 106. — **2)** (u C. G.) *daron tragen, aufero*, *cf.* odnijeti: Unese ga na pleći junačke. Rj. — Pade Ture u vodu studenu, te ga voda Zeta unijela . . . Pade Turčin u vodu studenu, i njega je voda ponijela. Npj. 4, 66. Koji mogu stići i uteći . . . a ranjena druga unijeti. 4, 417. — **3)** (u C. G.) unijeti nož u stoku, t. j. početi sjeći zaplijenjenu stoku kad sustigne poteč pa hoće da je otme. Rj. — **II.** sa se, *refleks.* unijeti se, *die Nase in etwas stecken, immiscere se*. Rj. kao unijačati se u što, n. p. u tujj posao. *vidi* uplesti se, usijati se, utrcati se.

uniranje, *n.* *vidi* poniranje.

unirati, *rēm*, v. *impf.* (u Hrv.) *vidi* ponirati. Rj. u-nirati. v. *pf.* uroniti.

uništavanje, *n.* Rj. verbal. od uništavati. *vidi* uništavanje. — **1)** radnja kojom tko uništava što (*die Vernichtung, zō tollere*. Rj.): Trud njegov nikako nije za uništavanje nego neka ga čuva. Pom. 45. — **2)** radnja kojom tko uništava koga (*das Niederschlagen, afflicto*. Rj.).

uništavati, unštāvām, v. *impf.* Rj. u-ništavati. *vidi* uništivati. v. *impf.* prosti *isp.* ništiti se. v. *pf.* uništiti. — **I.** **1)** *zu nichte machen, ad nihilum redigo*. Rj. uništavati što, kao činiti da bude ništa, da ga ne bude. — A ti uništavaš strah Božji i ukidaš molitve k Bogu. Jov 15, 4. Gospod razbija namjere neznabošcima, uništava pomisli narodima. Ps. 33, 10. — **2 a)** *niederschlagen, affligo*. Rj. koga, kao npropašćivati ga. — **b)** u prenesenom smislu, uništavati koga, držati ga, za ništa: Drugima koji mišljahu za sebe da su pravednici i druge uništavahu, kaza (Isus) pričau ovu . . . Luk. 18, 9 (*aspernabantur ceteros; die ūbrigen verachteten; ἕουθενοῦντας τοὺς λοιποῦς*).

uništenje, *n.* verbal. od uništiti. djelo kojim se što uništi. — Jer bi to bio ogranj koji bi proždriao

do uništenja, i svu bi moju ljetinu iskorijenio. Jov 31, 12. *takes verb. supst.* kod dopuštenje.

uništiti, štīm, v. *pf.* Rj. u-ništiti. v. *impf.* uništavati, uništivati. — **I. 1)** *zu nichte machen, ad nihilum redigo*. Rj. uništiti što, učiniti da bude ništa, da ga ne bude. — sa se, *pass.*: Sunčani likovi važi isjeći će se, i djela će se rasa uništiti. Jezek. 6, 6. — **2)** *niederschlagen, affligo*. Rj. kao npropašćivati koga. *vidi* ubiti 2. — **II.** sa se, *refleks.* — **1)** *sich erniedrigen, se demittere*. Rj. *isp.* poništiti se. — **2)** (u Dubr.) oslabiti i omršaviti (učiniti se ništa), *verfallen, tabesco*. Rj.

uništivanje, *n.* *vidi* uništavanje.

uništivati, unštūjem, v. *impf.* *vidi* uništavati. v. *pf.* uništiti. — Uništujem snake lažljivcima, i vraće obezumljujem. Is. 44, 25.

univerzitet, universitēta, *m.* *velika škola; die Hochschule, Unieersität, universitas literarum, academia*. Sad prema ovome koliko bi trebalo da se Srpskih mladića po unieersitetima uči? Nov. Srb. 1817, 324. Rukopis Odeskoga unieersiteta. St. pis. hrv. 4, X.

univerzitetški, *adj.* što pripada unieersitetu. — Ponajviše za učenike unieersitetske. Rad 15, 182.

unizi (u nizi) unten, infra, inferius. Rj. kao dolje. *vidi* nāz f.

uniziti, ūnizim, v. *pf.* u-niziti. *isp.* poniziti se, sniziti. kao prost glagol ne nalazi se. — **1)** Ne da niko da ga Carom zove, sam je svoje ime unizio i nazva se Šćepanom malijem. Šćep. mal. 95. Rad 6, 92. — **2)** sa se, *refleks.* ili *pass.*: Gdje li ćete ostaviti slavu svoju? Da se ne bi unizila među roblje i među pobijene pala? Is. 10, 4.

unika, *f.* *vidi* umka. Rj. *vidi* i unjka. *vidi* hunka.

unkaš, *m.* *die Erhöhung am Sattel, corne und hinten, der Sattelknopf, pila selae, cf.* obluk, oblučje, jabuka: On buzdovan o unkašu nosi. Rj. *vidi* i kaš. u sedla što je ispeto na prednoj i stražnoj strani. — Zaturi mu dizgin za unkaša. Rj. 199a (*pogrješeno* za unkaša mjesto za unkaša). Pa natoči tuluminu vina, objesi je o unkaš Šariuu. Npj. 2, 248.

unočati se, unōča se, v. *r. pf.* kad se unōča. *wenn es tief in der Nacht wird, de multa nocte*: Kad se tavana noćca unočala. Kad se malo noći unočalo. Rj. u-noća se, kad se noć uhvati (Njemačkim i Latinskim riječima tumači se primjer: Kad se tavana noćca unočala). glagol se drukčije ne nalazi. — O bezumna mladića . . . u sumrak, u veče, kad se unōča i snurče. Prič. 7, 9.

unositi, ūnosim, v. *impf.* Rj. u-nositi. v. *impf.* prosti nositi. v. *pf.* unesti, unijeti. — **I. 1)** *hineintragen, infero*. Rj. unositi što u što, n. p. badnjake u kuću. — **2)** *daron tragen, aufero*: Da nijesi mene unosio. Rj. *vidi* odnositi. — Pred Petrom sam tri puta bježao, da me konjic nije unosio, ja se glave ne bih nanosio. Npj. 4, 362. — **II.** sa se, *refleks.* unositi se, *die Nase hineinstecken, immisceo me*. Rj. kao miješati se u što, n. p. u tujj posao. *vidi* upletati se, utrcavati se. *isp.* miješati se, pačati se, plesti se.

unōšenje, *n.* Rj. verb. od I. unositi, II. unositi se. — **I. 1)** radnja kojom tko unosi što u što (*das Hineintragen, illatio*. Rj.) — **2)** radnja kojom tko unosi (odnosi) što n. p. odavle onamo, (*das Davontragen, ablatio*. Rj.) — **II.** radnja kojom se tko unosi n. p. u tujj posao.

unućād, *f.* (coll.) *die Enkel, nepotes*. Rj. djeca sinovlja ili kćerina. *vidi* unućići. jedno od unućadi: unuće. — Izljubi (Lavan) svoju unućad i kćeri svoje. Mojs. I. 31, 55. Tada krenu Jakov u Misir sa svojom djecom i unućadma. Prip. bibl. 35.

unuće, unućeta, *n.* *ein Enkelkind, Kindeskind, nepos aut neptis*. Rj. dijete sinovlje ili kćerino. coll. unućad. *pl.* unućići. — Tuta, smrće, na unuće. Posl. 323.

unućići, *m. pl.* *die Enkel, nepotes, cf.* unućad. Rj.

unuk, (pl. gen. ünükâ), der Enkel, nepos, filii filius. Rj. sin sinovlji ili kćerin. — Za njom ne će nitko da izagje, doli jedna dva mlada unuka: »Vrat se natrag, naša stara majko!« Npj. 1, 125.

unuka, f. (pl. gen. ünükâ) die Enkelin, neptis. Rj. kći sinovlja ili kćerina.

unutar, vidi unutra. Rj. u-n-utar. — utroba, s prijedlogom u (u), za kojim dolazi još i u: u-n-utra, unutar, unutrašnji. prijedlog se u odbacuje ali n opet ostaje: nutarnji, nutrast, nutrak, iznutra. Korijeni 8.

unutarnji, adj. internus, interior. Stulli. koji je unutar. vidi unutrašnji, i syn. ondje.

unutarnjost, ðnutarnjosti, f. Stulli što je u čega unutarnje, unutaranja strana; das Innere, interiora, pars interior. vidi unutrašnji. — Kako su postale ove ravnice... kako površina i unutarjnost ove zemlje? Priprava 90.

unutra, Rj. vidi unutar. — 1) drinnen, intus. Rj. na pitanje: gdje? — Hrvaština (u Dalmaciji) vino koje unutra u zemlji raste. Rj. 806b. Narod prosti iz obližnjih nahija takogjer prebegne preko Save, a oni unutra pobegnu u planine. Miloš 42. Koji dolaze k vama u odijelu ovčijemu, a unutra su vuci grabljivi. Mat. 7, 15. — 2) hincin, intro. Rj. na pitanje: kuda (kamo)? — Debre, selo od Save kod maloga Dubokoga malo unutra u zemlju. Rj. 114a. Žena dogje pred jednu pećinu iz koje izigje megjed te je uhvati i odvede unutra. Npr. 1. I tako ugju unutra u jednu sobu, a u drugoj veselje. 64. Udare na juriš, i provalivši unutra, zapale varoš. Danica 3, 168.

unutrašnji, adj. innerlich, internus. Rj. vidi unutarjni, nutarnji; iznutrašnji. suprotno izvanji, nadvorni, spoljašnji, spoljni. — Popčitelj unutrašnjijeh poslova. Sovj. 50. Imam radost u zakonu Božijemu po unutrašnjemu čovjeku. Rim. 7, 22. Oblak napuni unutrašnji trijem. Jezek. 10, 3. Koje Nemanja dade Srbiji u unutrašnju upravu. DM. 18. Unutrašnja, moralna sila. Vid. d. 1862, 18.

unutrašnjost, ðnutrašnjosti, f. vidi unutarjnost. — O unutrašnjosti ove zemlje znamo od prilike toliko koliko kaka mušica o dubu kojemu na koru padne. Priprava 101. Gorštaci, koji sačuvaju i prijatnu spolašnost i krepku unutrašnjost. Megj. 276.

unj, unjga, t. j. u njega. Rj. upravo valja pisati u nj, u njga (odje u nastarku ispao je glas e). isp. Obl. 32. vidi nj, pron.

unjka, f. (u Hrv. Otočk. reg.) vidi unka. Rj. vidi i unka. vidi hunjka.

unjkanje, n. verbal. od unjkati. Rj. vidi hunjkanje. **unjkat**, kām, v. impf. govoriti kroz nos, nāseln, de nare loqui. Rj. vidi hunjkati. — Kad govori, unjka kroz nos. Zim. 335.

unjka, adj. koji govori kroz nos. Rj. vidi hunjkav. **unjka**, f. (u Srijemu) vidi balaban. Rj. vidi hunjkavica.

uo, n. vidi uho. Rj. u krajevima gdje se glas h u govoru ne čuje.

uobičajiti se, uobičaji se, v. r. pf. u-običajiti se, ući u običaj. — Izobičajiti se, izobičaji se, v. r. pf. ući u običaj, cf. uobičajiti se. Rj. 228a (a uobičajiti se u Rj. nije na svojem mjestu). glagol se drukčije ne nalazi.

uobličiti se, uobličim se, v. r. pf. u-obličiti se, primiti oblik, n. p. gjavo se uobličio u Iliju. (u Sarajevu). Dr. Gj. Surmin. isp. za obličje uličiti se.

uobliti, uoblīm, v. pf. rund machen: na de mi ovaj komad drveta uobli. J. Bogdanović. u-obliti što, učiniti da bude oblo. vidi zaobliti.

uobrazilja, f. moć uobražavanja, die Einbildungskraft; vis imaginandi. za obličje isp. bjelilja. — U nameštaju ove kuće nije samo čistota i urednost, nego čak i neka igra uobrazilje. Zlos. 204.

uobraziti, zīm, v. pf. u-obraziti. kao prost glagol

ne dolazi, isp. obraziti. v. impf. uobražavati — 1) iz brevijara glagoljaškoga. figurare, formare. Stulli. obraz, lik, sliku 4a učiniti, načiniti. — 2) predstaviti sebi što, u misli načiniti sebi obraz, sliku od onoga; sich einbilden, imaginari. — Koji, iz uobraženog straha, ostavljaju svoje dužnosti. Zlos. 212.

uobražavanje, n. verb. od uobražavati; das Einbilden, imaginatio.

uobražavati, uobražavam, v. impf. vidi v. pf. uobraziti, i značenje ondje. — On više sebi voobražava nego što biti može. Straž. 1886, 704 (vo-obrazavati, po pisanju Slavnosrpskom mj. uobražavati).

uočiti se, tim se, v. r. pf. u-očiti se, postati očit. govori se u Hrv. vidi usirćetiti se. v. impf. ocati se.

uoči, (t. j. u oči) im Angesichte, den Tag vorher, pridie: uoči Božića; uoči nedjelje (t. j. u subotu). Rj. dan prije. — (U Boci) na večer n. p. Ivanja dne, Gjurjeva dne, vidi uoči. Rj. 59a. Nakjuče, treći dan natrag (t. j. uoči prekjuche), kao naksjutra u napredak. Rj. 391b. U večer uoči svadbe zašte kadu vode. Npr. 223. Duga noć kao u oči božića. (Jer se onda jedva čeka kad će svanuti). Posl. 71. Kao uoči kijameta. (Kad je vrlo ružno vrijeme, a osobito kad je mečava). 133.

uočiti, uočim, v. pf. Rj. u-očiti. — 1) koga, merken, erblicken, conspicio, cf. ugledati, zamotriti: Od Nikšića uočio Turke. Rj. kod ugledati vidi syn. — 2) sa se, refleks. (u C. G.) vidi suočiti se. Rj. uočiti se s kim, sastati se s njim, da govori jedan drugomu u oči. v. impf. slož. suočavati se. vidi i učeliti se. **uolaža**, f. vidi uholoža. Rj. u krajevima gdje se glas h ne čuje u govoru.

uopće, adv. u-opće; im Allgemeinen, überhaupt, in genere, generalim, universe, summatim. vidi uopćeno, uopšte, vaopšte. isp. opći. — S toga se baština zove i svako dobro koje njetko ima, u opće dobro, imanje. Daničić, ARj. 202a. Baština, od mjesta ili kraja gdje je komu postojbina prelazi značenje na mjesto ili kraj u opće, regio, kao od dobra očina na dobro u opće. 203a. Rad sam samo reći da se s nekih strana daje stručnim knjigama u opće prevelika važnost za rječnik. Kolo 14 (15).

uopćeno, (u Dalm.) im Allgemeinen, in genere. Rj. u-općeno. vidi uopće. isp. općen. — Tako se počne o tome i uopćeno o Srpskome jeziku čitava rasprava. Pis. 23. Jer sam ja govorio o jeziku uopćeno, a kako ćemo riječi pisati, ostavio sam za drugi put. 28. Čakavci govore uopćeno jezikom Dalmatinskih primoraca. 86.

uopšte (u opšte), iz crkvenoga jezika. vidi uopće. — U opšte, gragjansko se pravo oslanjalo više na običaj nego na pisane uredbe. DM. 70.

uorititi, rīm, v. pf. rechte Zeit treffen, zur rechten Zeit thun, tempestivus intercenio. Rj. u-orititi, kao u oru započeti što, ustati, doći itd. glagol se drukčije ne nahodi.

uortačiti, čim, v. pf. Rj. u-ortačiti. v. impf. ortačiti. — 1) in Handlungsgesellschaft versetzen, assoziiren, associo. Rj. uortačiti koga s kim, učiniti ga ortakom njegovim. suprotno razortačiti. — 2) sa se, reciproč. sich assoziiren, eine Handlungsgesellschaft eingehen, inire societatem commercii. Rj. uortačiti se s kim, postati mu ortak. suprotno razortačiti se.

uostriti se, dostrim se, v. r. pf. vidi razljutiti se: Koliko se uostrio bane, on ne traži ništa od oružja, no mu b'jelim grlom zapinjaše a pod grlo zubom dohvaćase, zakla njega kako vnce jagnje. Rj. u-ostri se. glagol se ovaj u ovom značenju drukčije ne nalazi. isp. ostrica (sablja), ostrice; ostriti. vidi i razgnjeviti (se), i syn. ondje.

upadak, upatka, m. — 1) kao šteta ili pomor, n. p. ove je godine veliki upadak od boginja (t. j. umiru mnoga čeljad od njih), der Sterbefall, die Sterblich-

keit, mors. Rj. — 2) *invasio*. (u Sarajevu). Dr. Gj. Surmin. *kad upade n. p. neprijatelj u zemlju; der Einfall. isp. najezda.* — u-padak. *isp. upasti.*

upadānje, *n. das Hineinfallen, casus in—*. Rj. *verbal. od upadati, koje vidi.*

upadati, *dām, v. impf. hineinfallen, incido*. Rj. u-padati. *v. impf. prosti padati. v. pf. upadnuti, upanuti, upasti.* — Bio nekakav silan čovek koji se nikad Bogu ne moljaše, nego u svaka bezakonju upadaše. Npr. 95.

upadnuti, *dnēm, v. pf. Stulli. vidi upanuti, upasti, v. impf. upadati.*

upala, *f. — 1) die Brunst, ardor*. Rj. u-pala, *kad se čeljade ili živinče upali za drugom.* — 2) *uopće kad se što upali. isp. upaliti (i se) u svijem značenjima.*

upaliti, *upālīm, v. pf. Rj. u-paliti. v. impf. upaljivati.* — **I. 1) anzünden, accendo**. Rj. *vidi užeci.* — Gjacu u nekakome manastiru uzmu živijeh raka, pa priljepivši svakome upaljenu voštanu svijeću na legja, puste ih noću po porti. Posl. 10. — 2) *upaliti pušku. vidi ispaliti 3, opaliti 3. kod izbaciti 3 ostala syn.* — A upali Luka džezferdara, te je Ramu srce opalio. Npj. 4, 93. *amo idu i ovaki primjeri: Pa upali žestoku strijelcu, te pogodi ono jagnje crno. Npj. 2, 20. Štrocnula puška, oborila se, ali nije upalila. Rj. 847b. Planulo mu na čanku. (Izišlo mu kao što je željeo, kao puška kad upali).* Posl. 249. — **II. sa se, refleks.** — 1) *n. p. upalila se kuća, Feuer fangen, ignem concipere*. Rj. *Žito se upali i stane goreti.* Npr. 79. — 2) *in Hitze, Brunst gerathen, exardesco*. Rj. *upali se čeljade ili živinče za drugom. isp. upaljivati se 2. — 3) vidi uspaliti se, užeci se, v. impf. užzati se.* — *Upalio se kao neslan sir.* Posl. 334.

upaliv, *adj. accendi facilis, qui etc. facile accendi potest. Stulli. što se (lako) može upaliti.*

upaljenica, *f. die Brünstige, femina ardens desiderio coitus*. Rj. *žensko čeljade koje se upaljuje (za muškima).*

upaljenik, *upaljenika, m. der Brünstige, ardens desiderio coitus*. Rj. *muško koje se upaljuje (za žen-skinjem).*

upaljivānje, *n. Rj. verbal. od I. upaljivati, II. upaljivati se.* — **I. radnja kojom tko upaljuje što** (das Anzünden, incensio. Rj.). — **II. stanje koje biva, kad se što ili tko upaljuje** (das Entbrennen, ardor. Rj.).

upaljivati, *upāljujēm, v. impf. u-paljivati. v. impf. prosti paliti. v. pf. upaliti.* — **I. anzünden, incendo**. Rj. *upaljivati n. p. svijeće.* — **II. sa se, refleks.** — 1) *vom Feuer ergriffen werden, flammis corripit*. Rj. *upaljuju se n. p. kuće.* — 2) *in Brunst gerathen, exardesco*. Rj. *upaljuje se čeljade ili živinče za drugom. isp. tjerati se 1.* — Jakov metaše naguljene prutove pred stoku u žljebove i korita kad dolazaše stoka da pije, da bi se upaljivala kad dogje da pije. I upaljivaše se stoka gledajući u prutove. Mojs. I. 30, 38. Ola kad bijaše moja, kurvaše se, i upaljivaše se za svojim milosnicima. Jezek. 23, 5.

upāmtiti, *tīm, v. pf. im Gedächtniss behalten, memoria teneo*. Rj. u-pamtiti. *vidi zapamtiti, upetiti, utubiti, utuviti, zapaziti 3.* — *Jeste li vi dobro upamtiti, i uznali i očim' vrgjeli... tko najviše čete dovogjaše? Npj. 3, 376. Koji je vrlo malo mario za pesme, nego samo koliko ih je, gotovo nehotice, upamtio od svoga oca Joksimu. Npj. 4, XXVIII. Poslovica koju sam ja još iz Tršića upamtio.* Posl. VIII.

upanuti, *nēm, v. pf. vidi upadnuti. Stulli. vidi i upasti. v. impf. upadati.*

upānjiti se, *upānjīm se, v. r. pf. stati kao panj, erstarren, obstupesco, cf. uproštiti se. Rj. u-panjiti se. vidi zapanjiti se. vidi i upropastiti se, preneraziti se. isp. prepasti se.*

upaočiti, *čīm, v. pf. kolo, den Hemmschuh anlegen, sufflamino*. Rj. u-paočiti. *vidi ukočiti. v. impf. paočiti.*

— *Palac* kad znači *die Speiche* (na točku), onda se u mn. broju kaže *paoci* (i otuda poslije *upaočiti točak* i *paočanica*). Pis. 39.

uparāditi, *upārādīm, v. pf. n. p. vojsku, in Parade (Reih und Glied) stellen, instruo aciem*. Rj. u-paraditi *koga, u paradu ga staviti, turiti; uparaditi vojsku, uvrstati je. v. impf. prosti paraditi.* — Jakov uparadi svu svoju vojsku. Sovj. 33.

uparičati, *čām, v. pf. (u C. G.) vidi ugotoviti. Rj. u-paričati. vidi i zgotoviti, uvigjati. v. impf. paričati.*

upārložiti, *žīm, v. pf. — 1) t. j. vinograd, ver-wahrlosen, negligo*. Rj. u-parložiti *vinograd, bataliti ga da postane parlog. v. impf. prosti parložiti.* — Sada ću vam kazati što ću učiniti vinogradu svojemu... Uparložiću ga, ne će se rezati ni kopati, nego će rasti čkalj i trnje. Is. 5, 6. — 2) *sa se, refleks.*: Vinograd se zalezao, vidi uparložiti se. Rj. 180a. *postao parlog, zalezaj.*

upārožiti, *žīm, v. pf.*: Kad delija konje uparoži. Rj. u-parožiti, *ne kaže mu se značenje, i drukčije glagol ovaj ne dolazi isp. párog.*

upasti, *upadnēm, v. pf. hineinfallen, incido*. Rj. *vidi upadnuti, upanuti. u-pasti. v. pf. je i prosti pasti (padnem). v. impf. upadati.* — Nagazi na nekakvu jamu, i u nju upadne. Npr. 144. *Upao u kljus.* (Kad se ko uhvati u tjesno). Posl. 334. Ne novokršten, da se ne bi naduo, i upao u sud gjavolji. Tim. I. 3, 6.

upāšiti se, *šīm se, v. r. pf. (u Srijemu i u Bačk.) zu stinken anfangen, situm redolere*: upašilo se meso. *cf. usmrdjeti se. Rj. u-pašiti se. vidi i utajati se. v. impf. pašiti.*

upaziti, *upazīm, v. pf. u-paziti. vidi opaziti, i syn. ondje. v. impf. paziti. wahrnehmen, bemerken, erblicken, animadvertere, observare, conspiciere.* — Vilenik upazi ooga čocka i reče mu da ide na ono blago i da ga nosi. Npr. 100. *Upazi izvan jezera jednu ženu sredovječnu gje raspletenijeh kosa plače.* 153. Kad dogje, upazi jednu veliku pećinu i u njoj vidi ticu. 232.

upēcati, *čām, v. pf. (u Dubr.) kruh, t. j. ispeći, backen, pinso*. Rj. u-pećati. *v. impf. pečati.*

1. upēći, *upēčēm (upēknēm), v. pf. (u Dubr.) stechen, pungo*: upekla zmiya, muha, komar: Bolje je da te zmiya upekne, nego da te sunce Marčano ogrije (U Dubrovniku. Ongje se misli da je sunce Marta mjeseca vrlo nezdravo. Posl. 23). Rj. u-peći. *vidi upēknuti. vidi i pecnuti, pečiti. v. impf. pečati 1.* — Ogrij'o je zmiyu, da ga upekne. DPosl. 90. Ne gledaj na vino kad se rumeni... Na posljedak će kao zmiya ujesti i kao aspida upeći. Prič. 23, 32.

2. upēći se, *upēčēm se, v. r. pf. sich einbacken, beim Braten an Inhalt einbüßen, assando deminui*: u devet oka mesa upeći će se dvije oke. Rj. u-peći se, u pećenju umanjiti se. *v. impf. upicati se.*

upēčiti se, *čīm se, v. r. pf. stati kao peik. Rj. u-pečiti se. glagol se drukčije ne nalazi.*

ūpeka, *f. die Sonnenhitze*: od ove upeke Božije ne možeš putem maknuti. J. Bogdanović. u-peka, *kad sunce peče. vidi užega 4, i prigrevica, i syn. ondje.*

ūpeknuti, *knēm, (u Dubr.) vidi 1 upeći. Rj.*

upepēljaviti, *vīm, v. pf. mit Aschen beschmutzen, cinere maculo*. Rj. u-pepeljaviti *što, učiniti da bude pepeljavo, uprljati pepelom. v. impf. pepeljaviti.*

ūperak, *ūpērka, m. u debela konca ili druge kakve vrvece tanji kraj, koji se uvrzi u iglu, das zugespitzte Ende eines Fadens, finis funiculi tenuior. cf. naperiti. Rj. u-perak. isp. na-periti 4.*

ūpēti se, *ūpnēm se, v. r. pf. sich entschlossen widersetzen, obstinari*. Rj. u-peti se, *kao tvrdo suprot stati, uprijeti se, oprijeti se (2) svom snagom. v. impf. upinjati se.*

upētiti, *ūpēfīm, v. pf. vidi upamtiti, i syn. ondje. v. impf. petiti.* — Jer možeš li upetiti vrime: kad nam paša učini veselje na Kanizi Hasanpaša Tiro, evo nema neg tri godinice. HNpj. 4, 455.

upletak, **upletka**, *m.* (u Hrv. Otoč. reg.) *vidi* upletnjak. Rj. *vidi* i upletnik. — u-pletak, *vrca što se upleće u kosu, u perčin.*

upletanje, *n.* *das Einflechten, implexio.* Rj. *verb.* od upletati. *radnja kojom tko upleće što (u što).*

upletati, **uplećem**, *v. impf.* Rj. u-pletati. *v. impf.* prosti plesti. *v. pf.* uplesti. — **1**) *einsflechten, implecto.* Rj. — *sa se, pass.:* Galoš, crna pantljika što se upleće u kosu. Rj. 82b. — **2**) *sa se, refleks.* upletati se, *sich einmengen, immisceri.* Rj. *vidi* utrčavati se. *isp.* mi-ješati se, pačati se. — Nameće se kao šise na rudu. (Kad se ko upleće i trči naprijed gje mu nije mjesta). Posl. 189. *Upleće se kao šise pred rudu.* 334.

upletke, **upletakā**, *f. pl.* *vidi* uplitke.

upletnik, **upletnjak**, *m.* *das Band, das in den Zopf geflochten wird, fascia crinalis.* Rj. *vrca što se upleće u perčin, u kosu.* *vidi* upletak, galoš, galun, sadžbag. *za nastavke isp.* anatemić i anatemićak. — Grošići, *novci na upletnjaku u djevojaka.* Rj. 104a. Ali mnogo iste ljekarine . . . od sestrice kosu s upletnjakom, a od ljube gjerdan od bisera. Npj. 1, 430.

uplitke, **uplitakā**, *f. pl.* (u Spljetu) *Art Kopfputz der Mädchen, ornamentum quoddam capitis.* Rj. *nekakav nakit što djevojke nose na glavi.* — u-plitke, *biće bez sumnje po zapadnom govoru, dijalektički, mjesto upletke, upletakā, kako se na zapadu govori i uplitati (uplitati) mjesto upletati.*

uplivati, **vām**, *v. pf.* u-plivati, *plivajući ući.* *vidi* uploviti. *v. impf.* plivati. — Tade care u more upliva, a poleće Jovan na nebesa . . . Sveti Jovan sleće na pržinu. Tade care iz mora izide. Npj. 2, 82.

upločiti se, **čim se**, *v. r. pf.* n. p. upločile se prsi od novaca, t. j. postale kao ploča, *wie eine Platte steif werden, starr stehen, rigesco.* Rj. u-pločiti se. *glagol se drukčije ne nalazi.*

uploviti, **uplovīm**, *v. pf.* (u C. G.) *untertauchen, subire aquam.* *cf.* zaroniti: Taden opet natrag uplovio. Rj. u-ploviti, *plovći ući u rodu.* *vidi* uplivati. *v. impf.* ploviti 1.

upljačkati, **čkām**, *v. pf.* *erbeuten, praedor, cupio, cf.* dobiti, zaplijeniti. Rj. u-pljačkati. *v. impf.* pljačkati.

upljehati, **upljehām**, *v. pf.* *erschlagen, interimo.* Rj. *vidi* uplejati. u-pljehati *koga, ubiti ga udarajući.* *vidi* umlatiti. *isp. syn. kod* ubiti 1. *isp.* zapljehati, plje-nuti. *drukčije se glagol ne nalazi.* — Kočijaš ubije Jevrejina . . . »Pravo si imao što si ga upljehao«. Mil. 207. Soba, u kojoj je Vukosava puškom upljehala jednu svoju inočicu. Zim. 191.

upljesniviti se, **vīm se**, *v. r. pf.* n. p. hljeb, *verschimmeln, situ oduci.* Rj. u-pljesniviti se, *postati pljesniv.* *v. impf.* pljesniviti se.

upljevak, **upljěvka**, *m.* (u Risnu) *vidi* upljuvak. Rj. u-pljevak. *za postanje isp.* pjevak.

upljuvak, **upljūvka**, *m.* *die Fliegenbrut, muscarum fetus:* Ima tu nekakav upljvak (*fig.*) Rj. u-pljuvak. *vidi* upljevak. *ono što muha upljuje, leglo od nje.* — I muha čini upljvak. DPosl. 29.

upljūvanje, *n.* Rj. *verbal.* od upljūvati. — **1**) *radnja kojom tko upljuje (u što)* (*das Hineinspeien, insputio.* Rj.). — **2**) *radnja kojom muha upljuje* (*das Hineinschmeissen, injectio fetus muscarum.* Rj.).

1. upljūvati, **upljūvām**, *v. impf.* Rj. u-pljuvati. *v. impf.* prosti pljuvati. *v. pf.* 2 upljūvati. — **1**) upljūvati (*u što*), *hineinspeien, inspuere.* *isp.* upljuvanje 1. — **2**) *die (Fliegen-) Brut hineinschmeissen, injicio fetum.* Rj. *muha upljūvā (leglo).*

2. upljūvati, **upljūjēm**, *v. pf.* Rj. u-pljuvati. *v. impf.* 1 upljūvati. — **1**) *hineinspeien, inspuo.* Rj. upljūvati u što. — **2**) *bespeien, conspuo.* Rj. *vidi* popljūvati. — **3**) *muha upljuje (leglo).* *isp.* upljūvati 2.

ūpočak, **ūpočka**, *m.* (u Dubr. poprdica) *ein Korn in der Leinwand, granulum in linteo:* Teško upočku na babinu oplečku! (Posl. 317). Rj. *vidi* i upotica. *u pregji onaj vavoljak gdje je pregja deblja.* *isp.*

upotljiv. — Majstor-drndalo ustane, otrese se, koliko može, od dlaka i upočaka, ugje u džamiju . . . Megj. 63.

upójmiti, **ūpójmitm**, *v. pf.* u-pojmiti. *isp.* pojmiti. — što je babo svitovao Matu, to je Mato lipo upojmio, pa se sjeda na dobra dorata. HNpj. 2, 282.

upokójiti, **upokójim**, *v. pf.* u-pokojiti. *glagol se drukčije ne nalazi.* — **1**) *koga, dati mu pokoj:* Sa svetima upokoj, Hriste, dušu sluge svojega. DP. 364. — **2**) *sa se, refleks.* upokójiti se, *in Frieden dahin fahren, zur Ruhe sich begeben, sterben, emorior, decedo, abeo.* Rj. *vidi* umrijeti, i *syn. ondje.* — Oca i matere ne poštuješ, a da ih metneš u začelje, otac i mati bi ti se upokojili . . . domaćin ih posadi u začelje . . . sutra dan i otac i mati prestave se. Npr. 78.

upoležāčiti se, **upoležāči se**, *v. r. pf. t. j.* kukuruznica u vatri, *abliegen, lange liegen, drutius jacuisse.* Rj. u-poležāči se što, *kad dugo gdje leži.* *glagol se drukčije ne nalazi.*

upolovāčiti, **upoldvāčim**, **upoldviti**, **upoldvīm**, *v. pf. bis zur Hälfte gut (fertig) sein, pervenisse ad dimidium.* Rj. u-polovāčiti (*ovaj se glagol ne nalazi drukčije*), u-poloviti, *do polovine doći, seršiti.* *v. impf.* poloviti.

upoprijēčiti, **upōprijēčim**, *v. pf.* u-poprijēčiti. *vidi* ispoprijēčiti. — Na njegov paša oči upopriči: »Ja kopile, Borčulović-Ibro . . . HNpj. 3, 345.

ūpor, *m.* vjetar na blatu Skadarskom, koji duše od zapada, *ein Westwind am Lago di Skutari, ventus quidam.* Rj. u-por. *isp.* za postanje uprijeti.

ūpora, *f.* (u Hrv.) *vidi* lijevca. Rj. u kola. Rj. u-pora. *za postanje isp.* uprijeti, upirati.

ūpōran, **ūpōrna**, *adj.* *widerspenstig, pertinax.* Rj. *koji se upire te ne će da sluša, kao nepokoran, neposlušan.* — Otvrdnu duh njegov i srce njegovo posta uporno. Mojs. V. 2, 30. Da ne budu kao oči njihovi, rod nevaljao i uporan. Ps. 78, 8. *adv.* Da sav narod čuje i boji se, i u napredak da ne radi uporno. Mojs. V. 17, 13.

upōraviti, **vīm**, *v. pf.* (po zap. kraj.) *vidi* oporaviti. Rj. u-poraviti. *vidi* i ovarisati, uputiti se (u čemu).

ūpored, *adv.* *vidi* uporedo. — Upored ždraljevi kao moji zubovi! (Valja reći kad se prvi put u proljeće ili u jesen vide ždralovi gje lete.) Posl. 334.

upōrediti, **đim**, *v. pf.* *gleich stellen, comparo, cf.* isprediti. Rj. u-porediti. *v. impf.* porediti. — *sa se, refleks. ili pass.:* Ali, po Bogu! šta je on učinio? Čim će on da se i uporedi s Vukom? Rat 63.

ūpored, *vidi* napored. Rj. *adv.* *vidi* i upored, barabar. — Dete skoči u vodu i stane plivati s majstorom upored. Npr. 37. Konja jaše s kumom u pored. Npj. 1, 615. Djeveri dovedavši snahu namjeste je u čelo trpeze s mladodoženjom u pored. Kor. 84. S pravijem poznanjem narodnoga jezika i njegove vrijednosti ide upored. poznanje ovako i staroga jezika. Pis. 91.

ūpōrnica, *f.* J. Bogdanović. *uporna žena.*

ūpōrnik, *f.* *čovjek uporan.* — »Ne mogu nikako, kneže . . . Kad knez vidi da se s ovakim upornikom ne može ništa, ostavi ga. Zim. 7.

upōrnōst, **upōrnosti**, *f. die Widersetzlichkeit, pertinacia.* Rj. *osobina onoga koji je uporan.* — Spremaj nas da u misli radosno sretemo Hrista . . . odvalivši kamen upornosti od srca. DP. 115. Dijete Isus rastijaše, i jačaše u duhu . . . Upornost ni lakomnost ni pakost nikad se ne mogaše na njemu opaziti. Prip. bibl. 113.

ūposmūk, **presti** (*kad se ne cmilji*), *Art Weberei.* Rj. *cmiljiti, vrlo tanko presti.* Rj. 813b. — *vući, vući se, trzati: smuk, posmuk (u posmuk presti).* Korijeni 303.

ūpotan, **ūpotna**, *adj.* (u Risnu) *nezdrazvijeh nogu i ruku, Art Krankheit, morbus quidam.* Rj.

upōtesiti, **šim**, *v. pf.* *abtheilen, das Feld in Acker, Wiesen u. s. w., dividere agrum in prata, arva. cf.*

potes. Rj. u-potesiti *polje, razdijeliti ga na njive, livade i t. d. glagol se drukčije ne nalazi.*

upotica, *f.* vidi upočak. Rj. vidi i poprdica.
upotljiv, *adj.* n. p. platno, kad se u tkanju pregja mnogo ukida, pa se navezuje, *viele Weberknoten habend, nodis plenus.* Rj. *isp.* upočak.

upotřebiti, *upòtrébim*, *v. pf.* *gebrauchen, adhibeo.* Rj. *ist. ponajviše kod književnika.* Rj.³ *po južnom govoru upotrijebiti, koje vidi, i primjere ondje. v. impf.* upotrebljavati, upotrebljavati.

upotřebjávánje, *n. das Gebrauchen, usus.* Rj. *verbal. od upotrebljavati. radnja kojom tko upotrebljava što. vidi upotrebljavanje. isp.* poraba. — Mloga imena imaju »a«, koje se u svemu daljem upotrebljavanju izbacuje. Danica 3, 3. Kako se može vatra sačuvati za neprestano upotrebljavanje. Priprava 159. Pretvoriše *putno upotrebljavanje* u *besputno.* Rim. 1, 26.

upotřebjávati, *upotrèbljávám*, *v. impf.* *gebrauchen usurpor.* Rj. u-potrebljavati. vidi upotrebljavati. *v. pf.* upotrijebiti. Ima i kamenoga uglja, ali ga niko ni na što ne upotrebljava. Danica 2, 29. *sa se, pass.*: Taki se oganj onamo upotrebljava i u *bajanju* od različenijeh bolesti. Rj. 220a. (H)ren . . . samo se upotrebljava za *lijek.* Danica 2, 103.

upotřebjívánje, *n.* vidi upotrebljavanje.
upotřebjívati, *upotrèbljívám*, *v. impf.* vidi upotrebljavati. *v. pf.* upotrijebiti. — Ne poznajem ja našega *bungura.* (Kazao nekakav Hercegovac kad je čuo gje Turci *bungur* zovu *pilavom* i upotrebljuju — kao *pirinač*). Posl. 208. Što su drugi to na zlo upotrebili i upotrebljuju, da oni tome nisu krivi. Danica 5, 83.

upotrijèbiti, *upòtrijèbim*, *v. pf.* (juž.) vidi upotrebiti. Rj.³ u-potrijebiti, u-po-trijebiti (*isp.* trijeba). *v. impf.* upotrebljavati, upotrebljavati. — Što su drugi to na zlo upotrebili i upotrebljuju, da oni tome nisu krivi. Danica 5, 83. Da bi ga (Molera) u napredak protiv *Miloša upotrebiti* mogao. Miloš 138. Narod još hješe slab, Manujilo Komnin upotrebi to na svoju korist. DM. 3. Ko bi njezino ime na zlo upotrebio. 295. *sa se, pass.*: Da se i ovo naricanje ovako ne može za svakoga upotrebiti, to svak može doznati. Npj. 1, 90 (Vuk). Što bi se i kritika mogla za vremena čuti i sud se njezin upotrebiti dokle se rječnik još radi. Ogled III. Što se ni za drugi posao ne može upotrebiti. Rad 16, 197.

upòznati, *upòznám*, *v. pf.* Rj. u-poznati. *v. impf.* upoznavati. — I. koga s kim, *bekannt machen, quem ad quem deducere.* Rj. — Koji je Podrugovića još otpr. poznavao i sa mnogom ga u Karlovcima upoznao. Npj.¹ 4, X. — 2) upoznati koga, *erkennen, kennen, nosse, cognosce.* vidi upoznati. *isp.* poznati. — Skupiču ti gospodu svatove . . . brata moga na mome konjicu, u mom ruhu, u ogjelu mome, u mojemu svijetlu oružju, da me prije ti upoznaš, dušo. Kov. 55. — II. *sa se.* upòznati se. — I) *refleks.* u koga ili u što, *irrig für sein halten, credo meum quod non est.* Rj. vidi prepoznati se. — Polećela dva sokola siva od Stanina mila roda svoga. Ma se Stane upoznala u nje, sa suzama njima progovara: »Oj Boga vi, dva sokola siva! jeste l' sada od babova dvora?« Kov. 94 (u nje *dijalektički mjesto* u njih, *accus. pl.*). — 2) *reciproč.* s kim, *Bekanntschafft machen, cognosco.* Rj. vidi poznati se.

upoznávanje, *n. das Verkennen (d. h. Ansehen einer Sache für etwas, das sie nicht ist), malus tactus.* Rj. *v. g.* od upoznavati i upoznavati se, koje vidi.

upoznávatí, *upòznávám* (upòznávám), *v. impf.* upoznavati. *v. pf.* upoznati. — I. koga s kim ili s čim. *isp.* upoznati. — *Upoznaje nas sa zametkom pina-ko-teke* u Biogradu. Rad 6, 205. — II. *sa se.* upoznávatí se. — I) u koga ili u što, *verkennen, irrig*

für etwas halten, credere suum quod est alienum. Rj. — »Što je, snaho, što me tako glediš? Ili davno nisi videla čoveka ili se u što upoznajesh?« (u Njem. *prijevodu: oder du glaubst mich zu kennen?*) A ona mu odgovori: »Brate, poznajem u tebe maramu što sam je svojom rukom vezla.« Npr. 28. — 2) *reciproč.*: upoznavati se s kim: Može u jednoj zemlji više ovakovijeh porodica živjeti ne daleko jedna od druge. Njima bi se može biti kad kad dosadilo biti samijema, za to bi se upoznavale jedne s drugijem, i pohodile bi se megu sobom. Priprava 48.

uprašiti, *uprašim*, *v. pf.* u-prašiti *n. p. haljinu, uprljati je prahom, napuniti je praha.* vidi isprašiti. *v. impf.* prašiti 1.

upratiti, *upratim*, *v. pf.* (po jugozap. kraj.) vidi pro-pratiti: *uprati me* od kućka da me ne bi uvio. Rj. u-pratiti. *v. impf.* pratiti.

uprāv, *adv.* (uprav'?) vidi upravo. — Uzjaše na onoga gjevojčina konja . . . pa *uprav* k onoj gori uputi se. Npr. 121. Divljan primakne se *uprav* nad vodu, a gjak . . . tisne ga u vodu te se divljan utopi. 150.

uprava, *f. die Leitung, regimen*: Dvori su ti tamom potavnjeli uzdišući za upravom svojom. Rj. u-prava. *isp.* upravljanje 1. — Gdje nije glave, nije ni uprave. HNpj. 4, 24. Da je narod naš imao prema sebi ljudi za upravu po današnjem vremenu. Kov. 16. Po zemlji da se *postave* Turski sudovi i *ostale uprave*, kao i pre što je bilo. Miloš 32. Valja u njemu (u društvu) da bude *uprava* ili vlast. Priprava 58. Da imaju *urednu upravu*. 135. Ali Srbi i Rusi *pod upravom grafa Cukata* istjeraju ih (Turke) iz sviju šančeva. Sovj. 40. Za *mudru upravu, kojom* je čitav korpus sačuvan, car je dao Emanuelu 4 sela. Žitije 67. Ima ko *propada* sa zle uprave. Prič. 13, 23. Koje Nemanja dade Srbiji u *unutrašnju upravu*. DM. 18. Koji će upravljati *pirgom* . . . Bez dovoljnoga uzroka ne može mu se uzeti *uprava pirgom*. 34. Dušan *dobi Zetu u upravu*. 42. S državnom se upravom nad zemljom oko Kotora još pominje u cara Uroša knez Voislav. DRj. 1, 454. Što se pod mojom upravom skupljala gragja, koliko je tomu trebalo uprave. Ogled III.

upravicè, (u Pastr.) **upravicèkè**, (u C. G.) vidi upravo. Rj.

uprāvítelj, *m. der Leiter, Regierer, rector, cf. urednik.* Rj. koji upravlja čim. vidi i upravnik, komendat, poglavar, titorin. — Jemin, *upravitelj onijeh sela* koja nemaju spahije. Rj. 253b. Kapetani starješine i *upravitelji od gradova* i od njihovijeh okolina. Rj. 263b. Ovo sve još očekuje *pravoga urednika i upravitelja*. Rj. 842b. Kao lagja bez kormana. (Kad što nema *upravitelja*, n. p. kakva kuća). Posl. 131. Kapetan-paša, koji je bio glavni *upravitelj nad tom vojskom*. Danica 3, 140. Ibrahim, *upravitelju Adakalskome*. 3, 210. Da su ove sve starešine bile samo *vojnički upravitelji*. 5, 49. Opominjem se, da su Jugovići *postavljeni kao nastojnici i upravitelji zidanja*. Npj. 2, 205 (Vuk). Da je Kara-Gjorgjije glavni *upravitelj nad svojim starješinama*. Sovj. 14. Miloje je bio *upravitelj Biogradskih bečara*. 19. Zevul, *upravitelj gradski*, raznjevi se vrlo. Sud. 9, 30. Ahisar *upravitelj dvorski*. Car. I. 4, 6. Što dohogjaše od svihjeh careva Arapskih i *upravitelja zemaljskih*. 10, 15. *Upravitelj od lagje* pristupi k njemu. Jon. 1, 6. *Upravitelj iste gimnazije* g. Gj. Maletić. Rad 6, 206.

uprāvíteljica, *f. reatrix, moderatrix.* Stulli. koja upravlja čim.

uprāvíteljškí, *adj.* što pripada *upraviteljima* ili *upravitelju* kojemu god: Od kad mi car zapovjedi da im budem *upravitelj* u zemlji Judinoj . . . ja i braća moja ne jedosmo hrane *upraviteljske*. Nem. 5, 14.

upraviti, *vim*, *v. pf.* Rj. *v. impf.* upravljati. — I) čim, *verfahren, tracto rem, versor in re: Upravio*

kao hajduk kućom (Posl. 334). Rj. — Zaludu je začina, kad nije načina. (Zaludu čok što ima, kad ne umije njime upraviti). Posl. 83. Mi smo kadri upraviti gradom, oko grada sirotinjom rajom. Npj. 4, 136. Bijela Uroš, koji upravi Bosnom već kao svojom davši je u miraz uz kćer ugarskom kraljeviću. DM. 3 (isp. raspoložiti 2). — 2) upraviti što kuda, kao učiniti da pogje (upravo) onamo; *hinrichten, hinlenken, hinführen, hinleiten, dirigere*. — Sam Bog da upravi put naš k vama. Sol. I. 3, 11. Gospod da upravi srca vaša na ljubav Božiju i na trpljenje Hristovo. II. 3, 5. Upravite srce svoje i dušu svoju da tražite Gospoda Boga. Dnev. I. 22, 19. Ne bješede narod upravio srca svojega k Bogu otaca svojih. II. 20, 33. Nije na me upravio besjede, ni ja mu ne ću odgovarati vašim riječima. Jov 32, 14. Oči su mi svagda upravljene ka Gospodu. Ps. 25, 15. Oči su Gospodnje upravljene na ovo grješno carstvo da ga zatrem sa zemlje. Amos 9, 8. Bog upravi srce tamničaru, te Josif steče vjeru u njega. Prip. bibl. 27. Nije umio upraviti svoga znanja. Rad 16, 198. sa se, *refleks.*: Uže, ždrale! (Govore gjeca kad se pometu ždralovi, kao da bi se upravili jedan za drugim — kao uže kad se otegne?). Posl. 329.

upravljanje, *n. das Verfahren, Leiten, Lenken, rectio*. Rj. verbal. od upravljati. — 1) radnja kojom tko upravlja čim, (*n. p. zemljom*) ili što: Vladike se ništa nijesu miješale u upravljanje namastirsko. Rj. 395a. On nije gledao, da ljude strahom natera, da ga paze i slušaju, nego je to tražio lepim rečma i pametnim i pravednim vladanjem i upravljanjem. Miloš 50. — 2) radnja kojom tko upravlja što kuda.

upravljati, upravljām, *v. impf.* Rj. *v. pf.* upraviti. — 1) *regieren, leiten, rego*. Rj. — a) čim ili kim: Hodža koji je upravljao vakupom. Rj. 52a. Koji čamcem upravlja. Rj. 234b. Krmiti čim, cf. upravljati. Rj. 304b. Kutnji starješina vlada i upravlja kućom i svim imanjem. Rj. 713a. Dok mi, brate, skupa prebivamo, i majka nam dvori upravljase, tad se naši dvori bijelješe. Npj. 2, 634 (dvori stari instrum. mjesto dvorima). Senat, koji će upravljati zemljom i narodom. Miloš 30. Bio je kućevni čovek, kao i ostali ljudi, kojima je vladao i upravljao. 50. Jednim od ova dva skadrona upravljao je Emanuel. Žitije 13. Stvori Bog dva vidjela velika; vidjelo veće da upravlja danom, i vidjelo manje da upravlja noću. Mojs. I. 1, 16. Uza i Ahijo upravljahu kolima. Dnev. I. 13, 7. Koji upravljahu poslom. Nem. 2, 17. Gospode, vodi me i upravljaj mnom. Ps. 31, 3. Srcem svojim upravljajući mudro. Prop. 2, 3. — b) upravljati, bez objekta i s objektom u akus.: Dok su Dubrovačka vlastela sama sebe upravljala. Rj. 704a. On pali, on žari. (Radi i upravlja po svojoj volji). Posl. 239. U zemlji sami da sude i upravljaju. Danica 5, 30. Mlečići nikad ove zemlje nijesu upravljali sa svim po svome načinu. Kov. 36. Sve ove poslove rade i upravljaju ponajviše onaki ljudi. Pis. 18. Um, koji bi valjalo da upravlja posao u svakoga pametnog čovjeka. 88. sa se, *refleks. ili pass.*: Opštine koje su se same upravljale. Kov. 4. Jedni se (kao u Dalmaciji) upravljaju po načinu Austrijskome. 9. — 2) upravljati što kuda, kao činiti da ide (upravo) onamo; *dirigere*. *isp.* upraviti 2. — Gospode, upravljaj srce njihovo k sebi. Dnev. I. 29, 18. Uzda se u Gospoda, i on će upravljati staze tvoje. Prič. 3, 6. Srce čovječije izmišlja sebi put, ali Gospod upravlja korake njegov. 16, 9. Ne upravljaju djela svojih da se vrate k Bogu svojem. Os. 5, 4. Na zasjede upravljaju srce svoje. 7, 6. Druga (knjiga), koja poučava, upravlja nas u djelima ovoga života. DP. 101. sa se, *refleks. ili pass.*: Oči tvoje neka gledaju pravu i eješje tvoje neka se upravljaju pravu pred tobom. Prič. 4, 25.

upravnik, *m. vidi* upravitelj. Stulli. i *syn. ondje*.

— I koji bi paša bio čovek dobar, opet je kao upravnik težak onim saltanatom (velikim gospostvom). M. Gj. Miličević. Jurm. 85.

upravo, *cf.* upravnice, upravnice. Rj. *vidi* i uprav, pravce. — 1) *gerade, recte, recta*: ode upravo. Rj. *vidi* i pravo 2. *direct, unmittelbar*. — Onda on upravo k caru. Npr. 46. Zapali pješice u carsku stolicu, i upravo u careve dvore. 146. Nego se tužite upravo caru. Danica 3, 151. Svatovi s djevojkom idu upravo k crkvi. Kov. 78. Da će te novce sami slati upravo u Carigrad. Miloš 31. Velikim krivicima ne sudi magistrat nikako, nego se upravo šalju odmah Milošu i velikom sudu. 192. Štira (voda)... ispod Loznice se savija, pa ide gotovo upravo k Zapadu. Npj. 4, 253 (Vuk). — 2) da ti kažem upravo, upravo rekavši. Rj. *kazati, reći* upravo: kao bez okolišenja, onako kako jest, pravu; *eigentlich, proprie*. — Onima što sjede, stane govoriti, ili upravo reći proklinjati ih, n. p. ako ste vi to učinili... da Bog da da vam... Rj. 453b. Znatna ravnina Kosovo polje (ili, upravo, ravnina u Kosovu). Danica 2, 34. Ali mu Miloš na to odmah kaže upravo, da od toga ne može biti ništa. Miloš 135. No Miljko mu odgovori upravo, da on na to ne će pristati. 176. No, upravo usevši, ni ovim se pogreškama ne treba čuditi. Npj. 4, XL. Šta velite za moj Zabavnik? Ali upravo da mi kažete. Straž. 1887, 206. Predgovor ili upravo pogovor i spisak upotrebljenijeh izvora izaći će s pošljednjim dijelom. ARj. II (na zamotljaju). — 3) *vidi* baš; *eben, gerade, sane, quidem, ipsum*: Treba udesiti upravo u podne da je čovek onamo, jer u to doba carica svagda spava. Npr. 239. Poslanicima je taki čovek upravo trebao. Danica 5, 29. Ja sam uvjeren da upravo ovako mislite, kao i ja. Pis. 7. Upravo kad sam razmišljavao... nagmem u Podunavci... 30. Viland kaže... a Živković kaže (upravo nasuprot Vilandu), da kod nas... 69. Iskaže sve što je god znao (a znao je upravo see). 48. — 4) kao pravo, doista, zaista; *wirklich, wahr, richtig, genau, vere*: Za to u početku rekoh »zaista« se zna, jer se upravo još ne zna dokle Srba ima u Arnautoškoj. Kov. 1. Onome, koji se ponosi, misleći da je nešto veliko, a upravo nije ništa. Npj. 1, 88 (natpis). Treba onako da piše, kako će se dopasti ljudma, koji stvar upravo poznaju i razumiju. Pis. 70. Zvalo se da je izbirao narod, ali su upravo izbirale starješine. Sovj. 10. Kako je (Milenko) kod Poreča zagragjivao Dunavo, bajagi radi hvatanja ribe, a upravo da hvata ljude, koji bi na čamecima išli s pismima u Karavlašku. 55. — 5) *vidi* uspravo, pravo 3; *aufrecht, erectus*. — Bauljati, ići pobaučke, najviše se govori za malu djecu, kad još ne mogu upravo da idu, nego tako pužu. Rj. 17b. Dabiti, stajati upravo. Rj. 142b. Marko vola drži za rep preko ramena i nosi na legjima idući upravo. Rj. 346a. Toliko mnoštvo ove ribe navali u oka, da megu njom veslo u vodi može stajati upravo! Rj. 454a. Ako je dimnjak nakrivo, upravo dim izlazi. Posl. 3.

uprazniti, upraznim, *v. pf. iz* brevijara glagolj. Stulli. u-prazniti. sa se, *pass.*: uprazni se n. p. biskupska stolica smrću biskupovom, vakant werden. Iveković.

upraziti, žim, *v. pf.* u-praziti, *vidi* upržiti. *isp.* zapraziti. *v. impf.* praziti (= praskati). — A kakve su to mašale? Od kukuruza u masti upraženi čokovi. Živ. 321.

uprcati, uprcām, *v. pf.* *vidi* uteći; u Srbiji se ponajviše kaže: uprcu i uteče, a u Dalmaciji slušao sam samo uprcu: Uprcase zdravo i veselo. Rj. u-preati. u ovom značenju glagolj se drukčije ne nalazi.

uprdjeti, uprdim, *v. pf.* ubiti, *erschlagen, percutio*. U Srbiji se ovo govori kao u šali, ali u Dalmaciji i u Hrvatskoj govori se baš od zbilje... »Evo gospodine, ovijem je (h)ćeo da me uprdi.« Rj. u-prdjeti. *v. impf.* prosti prdjeti. — Da vas Bog živi, dok vas

ja (ne) uprdim! (a ja to ne ću učiniti nikad; tako može živjeti sto godina i više). Posl. 48.

upreći, ùpreġnĕm (ùpreġao, upreġla), v. pf. u-preći n. p. konje u kola. vidi upregnuti, zapreći (i se) 2; *anspannen, einspannen (Pferde), (equos) curru jungere*. v. impf. uprezati. suprotno ispreći, ispregnuti. glagol se ne nalazi kao prost. isp. preġnuti (preći). — Ajam, ono što stoji upregnutu konju oko vrata. Rj. 2b. *Kolečkaš vo*, koji je odmah do kolečaka upregnut. Rj. 285b. *Upregao u ralicu dva vola* te ore. Npr. 3. *Upregoše konje u kočije*. Npj. 1, 605. Josif upreže u kola svoja, i izagje na susret Izrailju oca svojemu. Mojs. I. 46, 29. *Upregnite krave u kola*. Sam. I. 6, 7. sa se, pass. ili refleks.: *Kad se šest volova upregne u plug*, onda dva dogju pod kolečke, dva na pogonu, a dva naprijed. Rj. 517a. Potpregnuti se, v. r. pf. n. p. u kola, vidi upreći se. Rj. 556a.

upredānje, n. Rj. verbal. od upredati. — 1) radnja kojom tko upreda što (das Anspinnen, Andrehen, torsio. Rj.). — 2) vidi napredanje. Rj. — 3) radnja kojom se n. p. svilena buba upreda u ćahuru.

upredati, ùpređām, v. impf. Rj. u-predati. v. impf. prosti presti. v. pf. upresti. — 1) drehen (Zwirn, Strick), torqueo. Rj. upredati konce, uže. — 2) vidi napredati. Rj. — 3) sa se, refleks. upredati se u što; *sich einspinnen, filis suis involvi*. — Ćahura, kao mjehur u koji se upredaju njeke bube, kao svilena buba, te se zatvore sa svake strane. Daničić, ARJ. 880a.

upreġnuti, ùpreġnĕm, v. pf. vidi upreći, i primjere ondje. vidi i zapregnuti (i se) 2.

ùpresti, upredĕm, v. pf. Rj. u-presti. v. impf. upredati. — 1) sudrehen, intorqueo (filum). Rj. upresti n. p. konce. — 2) vidi napresti. — 3) sa se, refleks. n. p. uprede se svilena buba u ćahuru. isp. upredati se.

ùpret, m. (u C. G.) vidi popret; mići mi se u upreta, t. j. ognjišta, od moje kuće. Rj. u-pret, upretana vatra, žerava. vidi i supret, zapret.

ùpretati, ùpređĕm, v. pf. vidi zapretati. Rj. u-pretati, na vatru, na žeravicu nagrnuti pepela. vidi i popretati. v. impf. pretati.

uprezānje, n. verbal. od uprezati. radnja kojom tko upreže n. p. konja u kola. — Prezanje, n. vidi uprezanje. Rj. 571a (a uprezanje u Rj. nema na svojem mjestu).

uprezati, ùprežĕm, v. impf. *anspannen, einspannen (Pferde), curru jungere (equos)*. u-prezati n. p. konje u kola. vidi prezati, zaprezati 2 (i se). v. pf. upreći, upregnuti. suprotno isprezati. — Prézati, prežĕm, vidi uprezati. Rj. 571a (a uprezati nema u Rj. na svojem mjestu). Pripovijeda se da su nekaka čovjeka u ropstvu uprezali u plug. Rj. 690b.

uprezati, ùprežĕm, v. pf. *erlauern, aucupando deprehendo, cf. uvrebatu*. Rj. u-prežati. vidi i nkebatu. v. impf. prežati. — Od brata se svoga uklanjaše, prežao je, dok je uprežao. Herc. 62.

ùprigati, gām, vidi poprigati. Rj. v. pf. u-prigati. vidi ufrigati, i upražiti, upržiiti. v. impf. prigati.

ùprijeġko, adv. *quer, per transversum*: Po tri koplja uprijeġko skače. Uprijeġko, ali poprijeġko. Rj. u-prijeġko. — Vreteno se obrne dolje kad se prede, a druga se obrne uprijeġko od sebe. Rj. 141b. Dokle Tale zahogjaše, zdravo doma dohogjaše; a kad pogje u prijeġko, doneše ga poprijeġko. Posl. 65. Pa se gjogu fati na ramena, turi ljubuz za se na gjogina, pa pobježe bane uprijeġko, uprijeġko, ali poprijeġko, otkloni se od te sile Turske. Npj. 2, 286.

uprijeġkrst, (u C. G.) vidi unakrst. Rj. adv. u-prijeġkrst, nalik na krst, onako kao što je krst.

ùprijeti, ùpreġm (ùprijeġ, ùprije, ùpr'o, ùpřla), v. pf. Rj. u-prijeti. glagol se ne nalazi kao prost. isp. prijeti (preġm). v. impf. upirati. — 1. I.) *anstemmen, adclino*. Rj. — U kam uprlo! (Kao kletva. Ili: U kam udarilo!). Posl. 332. (Upri) u se i u svoje kljuse. 334. sa se, refleks.: *Uprijet' se u nos*. DPosl. 147. — 2) oči

u koga, *die Augen heften, figo*. Rj. — Gospodaru moj, oči su svega Izrailja uprte u tebe, da im kažeš ko će sjesti na prijesto tvoj poslije tebe. Car. I. 20, 1. *uprřši oči u nj* gledaše dugo i zaplaka se čovjek Božji. II. 8, 11. Kao što su oči slugama uprte u ruku gospodara njihovijeh, tako su oči naše u Gospoda. Ps. 123, 2. *ovamo ide i ovaj primjer: Up'r'o je u sunce očima*. DPosl. 147. — II. sa se, refleks. ùprijeti se, *sich entgegen stemmen, obnitor*. Rj. — Onda ga (Koću) Turci stanu svjetovati da se ukloni s puta... on se sam ne može uprijeti carskoj sili. Rj. 295b. Najbolje pseto kad pobjegne, sva pašćad, i najgora trće za njim; a najgore kad se upre, ni naj jača ne smiju lasno na njega. Posl. 248. Srbi... *protiv Bošnjaka se upru* na Mišaru. Miloš 7. One (Srbe) u donjemu šancu opkole Turci sa sviju strana, i tako se upru brani. Miloš pak iz najpre bio se sa jednom stotinom ljudi upr'o u lugu, te se branio. 97. Otvrdnu vratom svojim i uprije se srcem svojim da se ne obrati ka Gospodu. Dnev. II. 36, 13. Uzalud se upru dvojica od uhoda, *eda bi narod umirili*. Prip. bibl. 51. Pogje (Saul) da prinese na žrtvu. Ali se Samuilu upre govoreći: »Zar...? 64.

uprljati, ùpřlĕm, v. pf. — 1) *beschmutzen, inquinu*. Rj. u-prljati. vidi ubrljati, obrljati, pobrljati; umrljati, pomrljati; ugnusiti, ognusiti; pohabati 2. v. impf. 1 prljati. — Gnusan, 1) *uprljan, schmutzig, immundus*. Rj. 90b. Susjed ga svaki čas opominjao da mu masnom rukom ne bi kapu uprljao. Posl. 321. Neki listovi od rukopisa poderani, neki uprljani (n. p. on zavijao u njih kobasice ili pečeno meso). Opit VI. — 2) sa se, pass. ili refleks.: Da ja svučem zelenu dolamu, da s' dolama krolju ne uprlja. Rj. A stražarče doleće sa straže, *groznijem se susam' uprljalo*. Npj. 4, 179.

upropāstiti, uprōpāstĕm, v. pf. Rj. u-propastiti. v. impf. upropašćivati. *drukčije se ne nalazi*. — 1) *zu Grunde richten, an den Abgrund führen, evertu*. Rj. koga, uvaliti ga u propast: Opremio ga u suho grozġje. (Upropastio ga). Posl. 240. Molili ga (Miloša) i ustavljali, da ne trči napred, da ne bi poginuo i smrću svojom narod Srpski upropastio. Miloš 109. Jesi li vidio slugu mojega Jova?... još se drži dobrote svoje, premda si me nagovorio, te ga upropastih ni za što. Jov 2, 3. — 2) sa se, refleks. upropāstiti se, *sich entsetzen, obstupesco*. Rj. vidi uproštiti se, upanjiti se, preneraziti se. isp. prepasti se. — Braća se upropaste i poplaše i stanu ga moliti da im oprosti. Npr. 64. Kad ona (djevojka) progovori, stane prskati i baliti, da se mati upropasti što joj je. 141. Govedar ga (vezira) zapita: »Kakav zanat zna carev sin?« *Vezir se upropasti*: »Bog s tobom, čoeče! kako će carev sin znati zanat? 173. Naši se kućani upropaste od čuda, kad vide... Danica 2, 135. Turci se upropaste videvši, šta raja iste. 5, 39. Kad ovaj glas pukne po Srbiji, vojska se upropasti od straha i od čuda, pa odmah prsne, kud je ko mogao. Miloš 41. Čudite se tome, nebesa, i zgrozite se i upropastite se! Jer. 2, 12.

upropašćivānje, n. *die Vernichtung, eversio*. Rj. verb. od upropašćivati. radnja kojom tko upropašćuje koga.

upropašćivati, upropašćujĕm, v. impf. *zu Grunde richten, evertu*. Rj. koga, uvaljivati ga u propast. v. pf. upropastiti. — Gospode! Koji izbavljaš ništega i ubogoga od onoga koji ga upropašćuje. Ps. 35, 10. Sin sramotan i prijekoran upropašćuje oca i odgoni mater. Prič. 19, 26.

ùpropnicĕ, n. p. skoćio konj upropnice, t. j. propeo se na stražnje noge, *das Pferd bāumte sich, equus tollit se arrectum*. Rj. adv. u-propnice. vidi uspropnice.

ùprosnik, m. (st.) *der Brautwerber, petitor puellae, cf. prosac*: Oj! i dva svata i dva uprosnika. Rj. u-prosnik. koji prosu djevojku. vidi i prosilac.

uproštiti se, *ūproštīm se*, v. r. pf. vidi upropastiti se. Rj. u-proštiti se, *stati kao prošac, od čuda ili od straha. glagol se drukčije ne nalazi. vidi i upanjiti se, preneraziti se. isp. prepasti se.*

uprškati, *ūprškam*, v. pf. *bespritzten, conspergo*. Rj. u-prškati koga n. p. vodom. v. impf. prskati.

uprft, u riječima: *na uprt n. p. nositi što na legjima, t. j. uprtivši, auf den Rücken nehmen, in dorsum tollo*. Rj. u-prt.

uprta, f. Rj. u-prta. *isp. uprtiti. — 1) der Riemen (das Band) um die torba, die auf dem Rücken hängt, über die Achseln zu befestigen, lorum perae*. Rj. *kuiš ili sveza čim se torba uprtinjača privezuje preko ramena: Ona ja uprtim torbu s prosom na legja... onda mi nekako pukne jedna uprta na torbi, te se sve proso prospje u more*. Npr. 161. — 2) *eine solche torba selbst, pera, cf. uprtinjača: Donesite trideset uprta, evo blaga, koliko vam drago*. Rj. *i sama torba, koja se uprtama priveše na legjima, zove se uprta. vidi uprtica, uprtinjača, i syn. ondje.*

uprtica, f. t. j. torba. *vidi uprta 2, uprtinjača, i syn. ondje. — Preprtio uprticu torbu, a za torbu savi kabanicu*. HNpj. 4, 335.

uprtiti, *īm*, v. pf. Rj. u-prtiti. v. impf. prtiti. — 1) *auf den Rücken nehmen, accipio in dorsum, tollo*. Rj. *što, dići na legja, da se nosi. vidi naprtiti, priprtiti. — Kuga nagje čovjeka, pa mu kaže: »ja sam kuga, već hajde da me nosiš tamo i tamo. — Onaj je uprti na krkače dragovoljno i odnese je bez ikake muke kud mu kaže*. Rj. 311a. *Ti uprti torbu obramnicu*. Rj. 433. *Uprtješ vreu s pobratimom na legja, pobeagne preko sela*. Npr. 170. *Kako pravo blago podijeli, sve na mrtva, kao i na živa, živi svoje blago uprtiše, a mrtvijem osta na kupove*. Npj. 3, 313. *sa se, pass.: Barilo se u Crnoj Gori uprti na legja poprijeko, kao breme drva*. Rj. 16a. — 2) *sa se. — a) refleks.: ōprtiti se u kakav posao, t. j. primiti ga se, zaplesti se u nj, unternehmen, suscipio*. Rj. — *Teško onom do smrti, ko se u zlo uprti!* Posl. 315. — *b) reciproč.: u ovoj zagoneci: Čupra sjedi na trklji, te sve nešto čeprlji, teško tome do smrti, ko se s njome uprti (zmiija)*. Rj. 830b.

uprtinjača, f. t. j. torba, *eine Rücken-torba, pera in dorso*. Rj. *torba što se prti na legju i tako nosi. vidi uprta 2, uprtica, obramnica 2, valjevica. — Dohvatiše torbe uprtinjače, tanke puške u ruke desnice, pa odoše preko Gore Crne*. Npj. 4, 75.

upržiti, *žim*, vidi popržiti. Rj. v. pf. u-pržiti. vidi i upražiti, ufrigati, uprigati. v. impf. pržiti.

upuati se, *ūpuām se*, vidi upuhati se. Rj. u krajevima gdje se glas h u govoru ne čuje.

upuće, n.: Kad sam sinoć na upuću bio, ostade mi prsten dijomanat, što mi ga je tvoja majka dala. Herc. 23. u-puće. *isp. put; puće. za obličje isp. i bēspuće, rāspuće, križpuće.*

upućivānje, n. *das Anweisen, directio*. Rj. verb. od upućivati. radnja kojom tko upućuje koga.

upućivati, upućnjēm, v. impf. *anweisen, anleiten, monstro viam*. Rj. u-pućivati koga, kao pokazivati mu put (u prenesenom smislu), navraćati ga na što. vidi napućivati. v. impf. prosti 2 pūtiti. v. pf. uputiti. — Na što je Asan-beg moleći knezove Srpske uzalud nagovarao, na to ih sad zulum i nevolja stane same nagoniti i upućivati. Danica 3, 149. *Sami dovoljno ne poznaju ono, u čemu su dužni druge upućivati*. Pis. 26. *Nego ču vas upućivati na put dobar i prav*. Sam. I. 12, 23. *Gospod upućuje krotke istini, uči krotke hoditi putem njegovijem*. Ps. 25, 9. *Bog ga njegov uči i upućuje kako će raditi*. Is. 28, 26. Kad Njemački bukvar na kraju upućuje u tom Njemačke učitelje, kako ne bi trebalo uputiti naše! Bukv. 19.

upuhati se, *ūpuhām se*, v. pf. u-puhati se. v. impf. prosti puhati. — 1) *still farszen, emitto ventum tacite*. Rj. *tiho prdnuti. isp. puhati 2. — 2) in die Hosen*

scheissen, den Muth verlieren, expavesco. Rj. *uplašiti se, duhom klonuti od straha.*

upūštiti, *ūpuštīm*, v. pf. Rj. u-pušiti. v. impf. upušiti, upušćati. v. pf. je i prosti puštiti, puštiti, puštati. v. impf. upūštati. — 1) *auslassen, dimitto*. Rj. *isp. puštiti; propustiti 2. — Stane ženu grditi što ih (svinje) nije hranila, već ih tako upustila da izmršave*. Npr. 83. *Čoek se uplaši, pa pogje da upusti uže, a gjavao poviče: »Drži, da si mi po Bogu brat!* 145. *Ponešen pa upušten. (Čahnut kao da je upušten na zemlju, te se razbio kao lonac?)*. Posl. 255 (ponešen pogriješeno mjesto ponešen). *Bele joj dvore otvori, i u dvore je upusti*. Npj. 1, 588. *Te udara guju šestokrilu, pisnu guja, upusti sokola*. 2, 512. *Janko skide koplje sa ramena, upusti ga u prsi Alilu*. 3, 115. *»Ne mogu te, Aleksa, puštiti, da mi dadeš i sto kesa blaga... Tko bi gorskog upustio vuka?»* 4, 145. *Drž — se malo, ne upusti grada, pratiću ti Memed-pašu stara*. 4, 211. *Pa megju se upustiše Turke, na njih živu vatru oboriše*. 4, 353. *Ne ču lasno upustiti ovce, no će mnoge majke zakukati*. 4, 422. — 2) *sa se, refleks. upūštiti se, sich einlassen, immittere se*. Rj. — *Tako on, ne smijuci se upustiti kroz Kitog k Šapeu, namisli najprije udariti na Čokešinu*. Danica 3, 179. *Afis-paša nije smeo ni pošto da se upusti, da ide onuda*. 5, 44. *Kad (Miloš) tamo prispe, a to se Srbi s Marašli-Ali-pašom upustili u bolje i priličnije razgovore o miru*. Miloš 121.

upušćati, *šćām*, v. pf. vidi 2 ōpuštati, upuštiti, upustiti. — Pa spadoše u bogaze tvrde, zasjedoše u bogazim' Turke, megju use upušćaše Turke, na njih živu vatru oboriše. Npj. 3, 459 (Megju use je [mjesto megju se] samo da se ispuni stih. Vuk).

upūštānje, n. *das Auslassen, dimissio. verb. od 1) upūštati, 2) upuštati se. — 1) radnja kojom tko ōpūštā koga ili što. — 2) radnja kojom se tko upušta u što.*

1. upūštati, *ūpuštām*, v. impf. Rj. u-pušati. v. impf. prosti puštati (pušćati). v. pf. slož. upustiti, upuštiti, 2 ōpuštati, ōpušćati. — 1) *auslassen, dimitto*. Rj. — *Svoj svojega ukraj vode voda, u nju tura, al' ga ne upušta*. Posl. 283. — 2) *sa se, refleks. isp. upustiti se; sich einlassen, immittere se. — Vidi, da ovi ne ču u boj da se upuštaju*. Žitije 31. *Ne ču se upuštati u sve pojedince što biva u liturgiji*. DP. 12. *Suviše bi bilo da se dalje upuštamo u pojedinosti*. Rad 15, 191. *Mislim da mi se u to nije potrebe ovdje upuštati*. 26, 65.

2. ōpuštati, *ōpuštām*, v. pf. vidi upustiti. Rj. u-pušćati. (v. pf. je i prosti puštati). vidi i ōpušćati, upuštiti. — *Tu ih druga četa susretnula a megju se, Kado, upuštala, na njih živu vatru oborila*. Npj. 4, 352.

upūštiti, *ūpuštīm*, vidi upustiti. Rj. u-pušćati. v. pf. je i prosti puštiti. vidi i ōpušćati, 2 ōpuštati. v. impf. 1 upūštati. — *Ka' mi klete upuštismo Turke, te Moraču poharaše gornju*. Npj. 4, 376.

1. ōpūt, *sogleich, continuo*: Pošlji luda na put, pa hajde za njim uput. (Posl. 257). Rj. *adv. u-put. vidi odmah, i syn. ondje. — Obeseli se otac, i hoćaše u put da se dijete krsti bojeći se smrti, ali mu ne dade proročica*. Npr. 213. *Pošlji lijena na pos'o i hodi za njim uput po pos'o*. DPosl. 99. *Šnje poleće tridest kukavica, kako pale, uput zakukale*. Npj. 4, 448. *Kad je Kosto Stanu razumio, uput mi je njojzi poručio*. Kov. 54.

2. ōput, m. vidi uputstvo. — *Simić koji je već imao od kneza Miloša uput šta da radi*. Mil. 134. *Otac ne može dovoljno da mu (sinu) nadaje pouka i uputē*. Zim. IV.

1. upūtiti, *ūpūtīm*, v. pf. Rj. u-putiti. v. impf. upućivati. — 1) *koga, anweisen, monstro viam, dirigo*. Rj. *uputiti koga, kao pokazati mu put. vidi naputiti, proputiti, navijestiti 2. — Nego ga uputi gdje može noćiti*. Rj. 309a. *Srećan si, sam te Bog uputio kuda*

treba. Npr. 19. Vidiš, ja sam te na tu sreću uputila. 135. Ovaj bješe upućen na put Gospodnji. Djel. Ap. 18, 25. Jagnje pašće ih, i uputiće ih na izvore žive vode. Otkriv. 7, 17. Uputi me istini svojoj, i nauči me. Ps. 25, 5. Kako je težio k napretku uputiti državni život. DM. 70. Koliko mogu ove molitve čovjeka na dobro uputiti i u njemu utvrditi! DP. 27. Ti si uputio mudarce, da ti se poklone. 301. Jer ga duh Božji bijaše u crkvu uputio. Prip. bibl. 114. Koji je u tom tako dobro upućen. Rad 2, 232. — **II.** sa se, refleks. — **1)** kao poći (na put); den Weg einschlagen, vium ingredi. vidi zaputiti. — Uputi se u nekaku pustinju gje su strašna jezera. Npr. 95. Oprostivši se s pobratimom uputi se te k jednomo gradu. 96. Pa se uputi planinom doma. 104. Hajde u lov, i uputi se k najbližemu selu. 111. Dobrovoljno pristane i šnjima se uputi. 131. Onda se on uputi kroz onu planinu. 238. Te se on opet uputi natrag. 296. Uputio se kao prase u polje. Posl. 334. Uputio se i bez štapa. DPostl. 147. Kad bismo se mi sad uputili u napredak, onda bismo se za prošavše tumanjanje mogli tješiti. Pis. 21. u pjesmi i bez refleks. se: Ge si, bane, uputio? Zar u b'jelu manastiru? Npj. 1, 91 (ge = gdje). — **2)** uputiti se u čemu; sich einüben, condiscere. — Ovarisati što, t. j. uputiti se u čemu, sich einüben, condisco. Rj. 436a (a uputiti se u čemu nema u Rj. na svojem mjestu. vidi i oporaviti, uporabiti).

2. uputiti, v. pf. (u Dubr.) vidi sputiti. Rj. u-putiti. vidi i zaputiti.

uputstvo, n. kao uredba kojom se tko upućuje što će i kako će činiti; die Anweisung, Instruction. vidi 2 uput. — Koji za pristojnu nagradu po uputstvu, koje im je dato, sabiraju gragju za rječnik. Rad 5, 195.

upivati se, ðpivâm se, vidi upuhati se. Rj. u krajevima gdje se glas h u govoru pretvara u glas v.

upuzati, ðpužêm, v. pf. hinein kriechen, irrepo. Rj. u-puzati, pužući ući. v. impf. prosti puzati.

1. ðra, f. — 1) (u Dubr.) die Uhr, Stunde, hora, cf. sahat: koje su ure? t. j. koliko je sahati. Rj. — Da će sutra na devet ura ujutru car doći na njegov brod. . . . Dok sutridan devet ura zazvoni, evo cara. . . . Pozove kapetana na dvije ure poslije podne, da pogje u njegov dvor. Npr. 249. Nit' se muža bojim, ni ure brojim. (Kad ko kakvoj ženi govori da pohiti kući). Posl. 224. Što stigoše, sablji predadoše, za tri ure, nije više bilo. Npj. 5, 263. Dvije ure jeste noći bilo, kad od boja vojske počinuše. 5, 335. Osam uri od Varada grada, od Varada kuli na Begaju: sve je u ðvi ure pokupio. HNpj. 4, 598. — **2)** Ura piću cijeni (Posl. 335) (rechte Zeit, cf. ora, čas). Rj. — Evo se približila posljednja ura moje čaše, i ja ću umrijeti prigje no treći kokoti zapoju. Npr. 114. Tako mi najzadnje ure! Posl. 302. Tako mi strašne ure (koja me čeka). 306. Nestade im praha i olova, dogje ura, da im se predadu. Npj. 5, 103. — **3)** sprava koja pokazuje koliko je ura (1), sahati. vidi urica, sahat 2, sunčanik. — Kad u uru gospe pogledala, ura kaže četiri sahata. HNpj. 4, 186.

2. ura, uzvik, u riječima: te ura te fura. isp. take uzvike kod tre vrc. — Koga ćemo za kralja? Te tamo te amo, te više te niže, te ura te fura, bogme brata mu, njega te njega. Npr. 110.

uračunati, nâm, v. pf. vidi uračunati. — Nude mi uračunaj sve, da vidim, koliko imam dobiti. J. Bogdanović.

uračunávânje, n. verb. od uračunavati. radnja kojom tko uračunava.

uračunávati, uračúnávâm, v. impf. u-računavati. v. impf. prosti računati, računiti. v. pf. uračunati, uračuniti. — Uračunava on sve i soldu, kad si gdje što pazario. J. Bogdanović.

uračúniti, uračúním, v. pf. u-računiti; einrechnen, inferre rationibus, computare, annumerare. vidi uračunati. v. impf. uračunavati. — Još ni sad nijesmo veoma duboko u zemlju doprli. . . . ako uračunimo i vrhove najvišijih brda, onda nijesmo ni za $\frac{1}{10000}$ do sredine došli. Priprava 101.

uráđiti, ðráđím, v. pf. machen, perficio. Rj. u-raditi. vidi uzraditi, uzrabortati. isp. učiniti. — Žena ga (muža) posluša i uradi sve kako je zapovedio. Npr. 12. Šta to uradi, da od Boga nagješ! 55. Ona mu reče: »Pušti mi krv. . . .« On tako i uradi. 103. Ako ovo ne donesu, reče im i zaprijeti da će ona to od njih mjesto pastorka uraditi. 131. Ali mu je bašća tako bila uragjena kao da je u njoj radilo deset ljudi. 205. Čoek, koji je odnekud gledao šta je on sa svojim magarcem uradio. Posl. 17. U koje si doba? (Zapitaju onoga koji što radi i znači: koliko si uradio, koliko li ti još ima neuragjeno?). 332. Miloš, videći šta čujapaša uradi od ljudi u Čačku, ne ktédne dalje ići. Miloš 65. Medvjedi mu (djetetu) ništa ne urade, nego ga puste. Priprava 43. Kako bješe zapovjedio Gospod Mojsiju, onako uradiše sinovi Izrailjevi sve ovo ðjelo. Mojs. II. 39, 42. Dubrovnik je izvezio iz Srbije sirovu robu i metale, a uvezio uragjenu robu. DM. 346.

urának, ðrânka, m. das frühe Aufstehen, surrectio matutina: srećan uranak, miran danak! (kad se napija). Kaž' ujaku jutros na uranku. Rj. u-ranak, kad se urani. vidi podranak. — A vigje ga starac Jug Bogdane, vigje zeta jutru na uranku. Npj. 2, 267.

urániti, ním, v. pf. früh aufstehen, surgo mane. Rj. u-raniti, rano ustati. vidi poraniti. v. impf. 2 raniti. — Drugo jutro careva kći urani vrlo rano, i stane da gleda u bašču. Npr. 205. Ko rano urani, lako zeca ulovi. Posl. 152. Jedno jutro junak uranio, uranio vojvoda Jovane, po Ljubici šance ogledati. Npj. 4, 346.

urániti, ðráním, vidi uhraniti. Rj. u krajevima gdje se glas h ne čuje u govoru.

uránkinja, f. ptica koja urani te u prozorje počne pjevati. isp. prozorkinja. — Zapivaše tice urankinje. Rp.

urâr, m. koji ure gradi. (u Hrv.) vidi sadžija, sadhadžija.

uraskorâk, vidi raskorak. Rj. u raskorak.

urásoliti, urásolím, v. pf. muria condire. Stulli. u-rasoliti što, metnuti u raso; einbeizen. u baniji. P. Leber. isp. usalamuriti se; i zavariti.

urávljanje, n. das Eingraben der Planken, sepiment genus. Rj. verb. od uravljati. radnja kojom tko uravlja prošće.

urávljati, ðravljâm, v. impf. t. j. prošće, die Erde aufgraben für die Plankenhecke, sepem plancarum in sero terrae utrinque effossae, et postea rejiciendae. Rj. u-ravljati. v. impf. prosti roviti. v. pf. uroviti. kad grade ogradu od prošća, onda iskopaju zemlju, pa u onu jamu (kao rov) namještaju t. j. uravljaju uporedo prošćac do prošća. — sa se, pass.: U maljem ogradama prošće se podoštava, a u velikima se uravlja, a odozgo se svagda poplete prućem. Rj. 616b.

urávniti, ðrávním, v. pf. gleich machen, aequo: A dvore mu sa zemljom uravni. Rj. u-ravniti što sa čim, učiniti da bude ravno s njim. v. impf. ravniti.

urazúmiti, urazúmitím, v. pf. belehren, moneo. Rj. u-razumiti koga, učiniti da razumije. v. pf. je i prosti razumiti. v. impf. urazumljivati. — Urazumi me (Gospode!) o putu zapovijesti svojih. Ps. 119, 27. Danilo, sada izidoh da te urazumim. Dan. 9, 22.

urazumljívânje, n. verbal. od urazumljivati. radnja kojom tko urazumljuje koga.

urazumljívati, urazúmljújêm, v. impf. u-razumljivati koga, činiti da razumije. v. impf. prosti razumljivati. v. pf. urazumiti. — Dao si im (Gospode!) dobri svoj duh da ih urazumljuje. Nem. 9, 20. Blagosiljam Gospoda, koji me urazumljuje. Ps. 16, 7.

Crkva dubokim mislima urazumljuje nas šta znače te grančice. DP. 118. Da urazumljuje neuke, da bude učitelj djeci. 249.

urda, *f.* vidi gruševina. Rj. ugrušano slatko mlijeko koje se osobito pravi prvijeh dana, kad se krava oteli. — Polje nam rodilo vinom i šenicom, planine urdom i tjenicom! Kov. 71. tugja riječ. Osn. 257.

urđeci, urđečm, *v. pf. beschreiben, fascino*. Rj. u-reći. vidi podreći. *isp.* uroci. — Kad se za koga misli da je urečen, onda mu bajalica gasi ugljevlje. Rj. 83b. Ne budi uroka! (Kad se što hvali kao da se ne bi ureklo. Mjesto »uroka« govori se i urečeno). Posl. 195.

urđed (u red), *cf.* red. Rj.

urđedan, urđedna, *adj. ordentlich, wie sich's gehört, ut decet*. Rj. što je onako kako red ište. — Ovijana žena, t. j. čista i urđedna u svemu. Rj. 436b. Krasan bješe i mnogo urđedan, pak je dobro skolu naučio. Npj. 5, 488. Grad na polju kad je tvrd i urđedan, pa kad ti izagje kakav dušmanin da ga na silu uzme, valja tada grad zatvorit', top namjestit'... Kov. 67. Ove je godine vojska Srpska bila već dosta urđedna. Miloš 11. Da bi šudovi bili urđedni, postavi se u svakoj nahiji magistrat. 12. Da imaju urđednu upravu i da znađu pisati i t. d. Priprava 135. *adv.* Te su se fišeci vojsci urđedno razdavali. Miloš 12. Da će urđedno caru plaćati na godinu odsekom. 31.

urđedba, *f. die Einrichtung, institutio*. Rj. u-redba (*isp.* urediti). vidi ustanova. riječi s takim nast. kod berba. — Idi ne govnoj tu (otac reče sinu, n. p. kad sin više što na očinu urđedbu). Rj. 91b. Švitak, urđedba po kojoj se popovima plaća. Rj. 671b. Nemac svetac (što se tiče suda i uredbе zemaljske). Posl. 204. Tader knjaže postavi urđedu: Striko Gjur... ti pojaši tvojega gavrana. Npj. 5, 88. Pašina napisana zapovijest ili urđedba zove se buruntija. Danica 2, 84. Postavljajući različne uredbе. 4, 12. Sve je težio na Nemačke uredbе. 4, 20. On počne odmah izdavati uredbе, n. p. za novce. Miloš 12. Navale, da tu urđedbu pokvare. 23. Ukine se ova urđedba. 200. Kako je kvarenje jezika prešlo i u Srbiju; i ako mu se kakvijem mudrijem književnijem urđedbama ne stane na put, otići će, kao kuga, po svemu narodu na sve strane. Pis. 85. Sovjet je razglasao po nahijama kratke uredbе kako valja suditi. Sovj. 10. Oni smisle ovu urđedbu: 1... 50. Ondje mu dađe (Gospod) urđedbu i zakon. Mojs. II. 15, 25. Ako povrgnete urđedbe moje, i ja ću vama učiniti ovo... III. 26, 15. Solomun ljubljase Gospoda hodeći po urđedbama oca svojega Davida. Car. I. 3, 3. Postavih za nj (za more) urđedbu svoju. Jov 38, 10. Ako pogaze urđedbe moje, onda ću ih pokarati prutom. Ps. 89, 31. Urdedaba njegovijeh ne držaše. Amos 2, 4. Sam post nije nova urđedba u crkvi. DP. 207.

urđediti, urđeditim, *v. pf.* Rj. u-rediti. — 1) ordnen, constituo, ordino: Urdedio kao Nasta taške (Kad ko što rgjavo svrši. Posl. 335). Rj. *v. impf.* uregjavati. — Srediti, 1) vidi učiniti, urđediti, svršiti. Rj. 708b. Ujdurisati, *cf.* urđediti, opraviti, namjestiti. Rj. 775b. Da mu gubavoga konja... otre ga i urđedi, a konj sine kao da mu je zlatna dlaka. Npr. 26. Nagje na tavanu oružje sve prašno i za'rgjalo, ali ga on lepo očisti i urđedi te sine kao novo kovano. 28. Znaete li šta? Ovako da urđedimo: neka uzme devojka tri loze... 81. »Ja ću narediti da svi ljudi imaju tako na tabanu kao malu dolinu.« I tako Bog urđedi te u sviju ljudi postane kao mala dolina. 92. Mi ćemo proso pokupiti i ostalo sve urđediti. 127. Ta ne znadu od kud nđrit' valja, valja tebe urđediti vojsku. Npj. 4, 255. Onda Lazar mudro urđedio: svoje društvo po gori sakrio. 4, 304. Berberin joj (ženi) obrije glavu... videći njihovu kćer tako uregjavenu. Danica 2, 132. Ovu knjigu bace u dvor velikoga vezira, i urđede, te se nagje, i iznese, gje treba. 3, 187. Da ide s vojskom, da onaj kraj umiri i urđedi. 3, 205.

Senat urđedivši svoju kancelariju, stane se i u uredbе zemaljske meštati. 5, 52. U Beogradu ću ja tako isto urđediti, da se varoš popali i vojska u grad zatvori. Miloš 41. Kad pomislimo, da se u današnje vreme po najuregjenijim Evropskim državama nalazi ljudi, koji podižu bune... 172. Neka urđedi, ko će mu kod kuće, mesto njegga, raditi, dok se on odovud vrati. Npj. 4, XIV. Loriston ga zapita, kako je car za njega urđedio. Žitije 54. Čija je bila (baština), onaj je mogao za nju urđediti kako je htio. DM. 58. Zakonik ostavlja puno pravo baštiniku urđediti svojom baštinom. 69. sa se, *pass.*: Da bi taj ngovor tvrgji ostao, urđedi se, da se u Bijograd ne vraćaju baše. Danica 3, 136. Da će se u napredak za njih drukčije i bolje urđediti. 3, 161. — 2) lan, kudjelju, vorrichten, praeparo, *cf.* rediti. Rj.

urđednica, *f. moderatrix*. Stulli. koja što uregjuje. **urđednik**, *m.* koji što uregjuje, *Verwalter, Leiter, rector, administrator*. Rj. vidi upravitelj, i *syn. ondje*. — Ali ovo sve još očekuje pravoga urđednika i upravitelja. Rj. 842b. (= Organisor). Boinović... Bio je i mudri urđednik i veliki zapčija u vojsci. Danica 4, 20. Urdednik onijeh novina. Odrb. od ruž. 1. On je kao glavni urđednik svetkovina i odgovornik sve opštine. DM. 343. Vasilije veliki, glavni urđednik crkvenijeh običaja. DP. 336.

urđedništvo, *n.* 1) služba urđednička; 2) čeljad koja imaju službu urđedničku. — Napiše odgovor na to, pa ga bez potpisa svojega imena odnese urđedništvu novina. Odrb. od ruž. 1.

urđednost, urđednosti, *f. venustas, elegantia, nitor etc.* Stulli. osobina onoga što je urđedno; *die Ordentlichkeit*. — Baba-Kata je udvojila ljubav k radu, k urđednosti. Zlos. 203.

uregjavanje, *n.* das Einrichten, ordinaro. Rj. verbal. od uregjavati. radnja kojom tko uregjuje što: Da bi se bolje videlo, kako je senat Srpski onda zapovedao, vredno je ovde dodati jedno njegovo pismo, pisano u samom početku njegova uregjivanja. Danica 5, 53. Ne bi li ga oslobodio uregjivanja novina. Mil. 15.

uregjavati, uręgjavem, *v. pf.* einrichten, ordino. Rj. u-regjavati. *v. impf.* prosti rediti. *v. pf.* urđediti. — Oni (Srbi) sami izmegju sebe da sude i uregjuju po svojoj volji. Danica 3, 215. I tu je mudro uregjavao, i, kad Turci udare, hrabro se branio. 4, 17. Koji će... sudove i druge vlasti po zemlji postavljati i uregjavati. Miloš 149. Sve bi decu kao soldate uregjavao i na prijatelje i neprijatelje delio. Žitije 6. Eydokija uregjuje porodičnim imanjem. DM. 85. Šta vrijede Ljetopisi koje je Svetić uregjavao. GPN. 10. Valja početi uregjavati prikupljenu gragju. Rad 9, 196.

urępiti, urępim, *v. pf.* Stulli. u-repiti. *isp.* porepiti, podrepiti se; podrepljivati se. — 1) jumentum sarcinarium alterius caudae alligare. Stulli. tovarnomu živinčetu n. p. konju za rep privezati drugo takvo živinče. — 2) sa se, *refleks.* alterius vestigia sequi. Stulli. povesti se za kim, kao živinče urepljeno što se povede za prednjim.

uręsan, uręsna, *adj.* vidi ukrasan. — 1) što pripada uresu, što je ures; *decorativ* (*isp.* u Šulekovu rječniku Decorateur, Decoration; Ornamentik).

— 2) elegans, venustus, aptus, concinnus — Palmotić: Čudna uzrasta, lica uresna nad svijem čačko Abram staše. Stulli. *isp.* 2 lijep, i *syn. ondje*.

uręsiti, uręsim, *v. pf.* schmücken, exorno: Livade su urešene b'jelim cv'jetom i crvenim. Rj. u-resiti. *isp.* nakititi, ukrasiti, uljepšati. *v. impf.* resiti. — sa se, *refleks.*: Kraljica se ljepo uresila. HNpj. 1, 71.

uręvati, uręvem, *v. pf.* (u Grahovu) eindringen. stürzen, irruo. Rj. u-revati. kao prodrijeti. *v. impf.*

revati 1. — Gje je hladna vođa porevala . . . dok nareva na Nikoljsku crkvu, u bijelu urevala crkvu, i od crkve oltar odnijela. Npj. 4, 448.

urezati, ùrežem, v. pf. Rj. u-rezati. v. impf. urezivati. — 1) *vidi* zarezati. Rj. — *sa se, pass.*: O kad bi se napisale riječi moje! Pisaljkom gvozdonom i olovom na kamenu za vječni spomen kad bi se urezale! Jov 19, 24. — 2) *hineinschneiden* (n. p. luka u lonac), *addo sectum*. Rj.

urezivânje, n. *das Hineinschneiden, inculptio, ad-ditio secti*. Rj. verbal. od urezivati, koje *vidi*.

urezivati, urèzujem, v. impf. Rj. u-rezivati. — 1) *hineinschneiden, insculpo*. Rj. *urezivati što n. p. na kamenu; urezivati n. p. luka u lonac. v. impf. prosti* rezati. v. pf. urezati. — 2) *ein wenig beissen (angenehm)*, n. p. jabukovača, *admotheo, cf. reziti*. Rj. *drukčije se glagol ne nalazi. jabukovača urezuje, kad malo kao reže u ustima ali godeći*.

ureznik, m. (najviše se govori pl. ureznici) *bei den Webern das Ende des Zettels, welches nicht mehr gewebt werden kann, das Zettelende, fines texti*. Žene gataju da ureznicima ne valja šiti ništa što se nosi na sebi: Majka svoga sina svjetovala, da se čuva i učuva od ujanka i od ureznika. Rj. u tkanju krajevi od osnove.

Ūrica, f. ime žensko. Rj.

Ūrica, f. (u Dubr.) *die Uhr, horologium, cf. sahat* 2. Rj. *vidi i* ura 3, sunčanik.

Ūrijezan, ūrijezna, adj. n. p. nož, *scharf, acutus*. Rj. *vidi oštar* 1. *suprotno* tup.

Ūrinuti, nēm, v. pf. (u C. G.) Rj. u-rinuti. v. pf. je i *prosti* rinuti. v. impf. rivati. — 1) *stürzen, irruo*: urinuo u boj; urinuo snijeg. Rj. u-rinuti (*neprelazno*), kao udariti. *isp. rinuti* 2. — 2) *prelazno* urinuti, *vidi* utisnuti. Stullii. *isp. rinuti* 1, turiti.

Ūriš, m. (u C. G.) *vidi* juriš. Rj. *isp. j* (prae-fix). — Opazi ga nesita aždaha, na Jovana uriš učinjela. Npj. 2, 32. Turci čine uriš bez prestanka. 5, 117.

urišanje, n. *vidi* jurišanje. Rj.

urišati, šām, v. impf. (u C. G.) *vidi* jurišati. Rj. činiti uriš. *vidi i* urišivati. v. pf. jurišiti.

urišivânje, n. verb. od urišivati. *vidi* urišanje, jurišanje.

urišivati, urišujem, v. impf. činiti uriš. *vidi* urišati, jurišati. v. pf. jurišiti. — Sve na crkvu urišuju Turci. Npj. 5, 116. Turci gaze, za krv i ne mare, urišuju vazda bez prestana. 5, 121. Al' ne hoće, da uzmiče garda, no jednako bojem urišuje. 5, 332.

Ūrivak, ūrivka, m. (u C. G.) uže što žene nose breme, *ein Strick der Lastträgerinnen*. Rj. u-rivak, drugoj poli osn. koja je u rivati. *isp. Korijeni* 178.

urka, f.: Korisnije je otroku od urke nek gospodar od burke. DPosl. 49. Valja se k'o Sagrovića urka. 149. urka, Bogišić mi pisa da se tako zove velik brod holandski. XVIII.

urlákânje, n. *vidi* urlikanje. Rj.

urlákati, ūrláčem, (u Grblju) *vidi* urlikati. Rj.

ūrlânje, n. *das Heulen, ululatus*. Rj. verbal. od urlati. *radnja* kojom tko urla.

ūrlati, lām, v. impf. *heulen, ululo*. Rj. *vidi* urlakati, urlikati, vjati 3, zavijati 3. v. pf. zaūrlati. — *Urla* kao kurjak za skelom. Posl. 335.

urlikânje, n. *das Heulen, ululatus (österr. das Jodeln)*. Rj. verbal. od urlikati. *radnja* kojom tko urliče.

urlikati, ūrlíčem, v. impf. *heulen (österr. jodeln), ululo*, (cf. franc. hurler i ital. urlare). Rj. *vidi* urlakati, urlati, vjati 3, zavijati 3. v. pf. prourlikati. — I celu noć su kurjaci po zemlji ispod nje urlikali da je sirota od straha jedva živa ostala. Npr. 133. Gje nije pasa, tu vuci urliču. Posl. 76. po Njemačkom tumačenju i čeljade urliče, kad pjeva vijuci.

ūrma,* f. *die Dattel, palmula*. Rj. plod od palme,

phoenix dactylifera L. Rj.⁹ *gen. pl.* urmi. *vidi* datula, datula. — Palma, drvo na kojemu ragjaju urme. Nov. Zavj. XI. Siker, nekakvo jako piće . . . od meda, urmi i palmova soka. XII. Ondje same rastu palme i datule (urme). Priprava 124.

urmašica, f. (u Bosni i Herc. po varošima), pita koja se u Loznici od prije zvala pita na brdu. Rj. — I *urmašica* je pita, ali nije od obgi, nego od tijesta zakuhana maslom i čini mi se cijegjem, od kojega se tijesta načine mali kolačići od prilike kao urme, i pošto se na brdu obrnu te na njima postanu prutaste šare, naregaju se po tepsiji, te se peku, pak se najposlije zaljevaju medom razmučenijem vodom. Rj. 503a.

urmetāš, urmetāša, m.: Ko plaća pun danak zove se cela glava, ko polovinu — poluglavac, a ko četvrtinu — čerečar ili urmetaš. M. Gj. Miličević. DARj. 943b.

urmetin, urmetina, m. (po jugozap. kraj.) *vidi* kukuruz: Dosta vina, dosta urmetina, dosta ima bijele všenice. Rj. obijen kukuruz. *vidi i* rumetin, i *syn. ondje*.

Ūrnebēs, m. *das Getöse, strepitus*. Rj. *vidi* treska 2, i *syn. ondje*. — Stade je najedanput *urnebes*, vika i pomaganja. J. Bogdanović.

Ūrnebēsan, ūrnebēšana, adj. što pripada *urnebesu*, što biva s *urnebesom*. — Čuje više sebe *urnebesan* huk aliti zvizd. J. Gjorgjić. ARj. III. 729b.

urnebēsati, sām, v. impf. *Getöse machen*: Ko ono tako *urnebesa*, zapomaže i više. J. Bogdanović. činiti *urnebes*.

ūrnek,* m. *das Muster, exemplar, cf. početak* 2. Rj. *ono na što se vezilja i pletilja ugledā*.

ūroci, ūrōkā, m. pl. *die Beschreibung, fascinatio*: Ne budi *uroka!* (Kad se što pohvali). Rj. u-roci (*isp. ureći*). *nalazi se i sing. urok. vidu* zle duše. — Gušavica, od *uroka* trava. Rj. 108b. Čistac, 2) nekaka trava, koju žene kuhaju pa onom vodom umivaju djecu od *uroka*. Rj. 825b. Da nije *urok!* Ili: Da nije *urōkā!* (Kad ko želi da se što ne ureće. Gledaj: Ne bud' *uroka*). Posl. 53. Kad su bili gorom putujući, stiže *urok* na konju *gjevojkū* . . . »Ljuto me je zaboljela glava . . .« On je spusti, ona dušu pusti. Npj. 3, 519.

ūročiti, ūročim, v. pf. *festsetzen, statuo*: Naš sastanak kog smo *uročili*. Rj. u-ročiti. v. impf. ročiti.

ūročnica, f. *die Beschreierin, fascinans mulier*. Rj. koja je kadra *ureći koga*. — Po tom idu te posiplju njome (*varicom*) uljanike govoreći: »Uročnici i *uročnice* niz ulicu; nenavidnici i nenavidnice niz ulicu . . . a moje čele put istoka uz ulicu. Rj. 54b.

ūročnik, m. *der Beschreier, qui fascinat*. Rj. koji je kadar *ureći koga*. — Uročnici i uročnice niz ulice . . . Rj. 54b. Neka se ne nagje u tebe ni koji gata popticama, ni uročnik. Mojs. V. 18, 10.

ūrodica, f. *der Kuhweizen, melampyrum arvense* Linn. Rj. biljka.

urōditi, ūrođim, v. pf. Rj. u-roditi. — 1) *eintreffen, in Erfüllung gehen, exitum habeo*: urodila moja riječ. Rj. *vidi* ispuniti se, izvršiti se, zbiti se. — 2) *vidi* roditi: Nije l' majka urodila sina. Crna gora listom urodila. Urodile borovice. Rj.

ūrok, m. *vidi* uroci, *gdje su primjeri i za jedninu*.

ūrokljiv, adj. n. p. dijete, *leicht zu beschreien, incantabilis, fascinabilis (d. i. schön und zart)*. Nije *urokljiv* (koji ne bira mnogo). Rj. *urokljivo* dijete, koje se lako ureće (t. j. lijepo i nježno). — Nije *urokljiv* (ne će mu ništa biti). Posl. 219. Pati od zlijeh oči. (Ko je *urokljiv*). 246. Ni jedne ih nije pohodila, jer su jadne rođa *urokljiva*, na putu ih ustrijeli strjela. Npj. 3, 518.

urōniti, ūronim, v. pf. *sich ins Wasser tauchen, subire aquam*: Pa u sinje more *uronio*. Rj. u-roniti

(u vođu). v. impf. prosti roniti, slož. unirati (od prostoga v. impf. noriti).

urōsiti, ūrosim, v. pf. n. p. košulju, skute, bethauen, irroro. Rj. u-rositi što, učiniti da bude rosno, kao rosom okropiti. vidi obrosjeti.

Ūroš, m. ime muško. Rj. osn. u starom **УРЪШ**. Osn. 359. vidi Juroš.

ūrota, f. conjuratio, conspiratio. Stulli. u-rota. isp. rotiti se. die Verschwörung.

ūrotnici, ūrotnikā, m. pl. conjuratores, conspirati. Stulli. osn. u urota. koji učine urotu. die Verschwörer, Verschworenen.

ūrovanj, m. (u C. G.) poduporanj urovljen u zemlju, Pfahl, palus. Rj. — Daničić, Osn. 201, meće ovu riječ megju riječi koje imaju nast. kao bacanj; prema tome je gen. ūrovnja.

urōviti, ūrovim, v. pf. t. j. prošće, Planken, Pflöcke eingraben. infodio sepem plancarum. Rj. u-roviti. v. impf. uravljati, gdje vidi značenje. — Urovanj, poduporanj urovljen u zemlju. Rj. 787a.

ūrsenā nedjelja, f. vidi ursna nedjelja, i syn. ondje. — Sebična nedjelja, koja se ongje (u Kotoru) zove urša i ursena. Posl. 335.

ūrsnā nedjelja, f. (u Boci) vidi urša. Rj. vidi i ursna (nedjelja), uša, ušibušina; uši buši, urši burši; sebična nedjelja (i ondje značenje).

ūrša nedjelja, f. (u Boci) t. j. sebična. Rj. vidi i ursna nedjelja.

ūrši būrši, (u Kotoru) Urši burši ka' i Turci. (Reče se u Kotoru za sebičnu nedjelju. Posl. 335). Rj. vidi uši buši, i ursna nedjelja, i syn. ondje.

ūrtilja,* f. vidi krov (u Srijemu se govori samo za krov na lagji). Rj.

Ūrumelija, Ūrumenlija, f. vidi Rumelija: Skenderiju i Urumeliju. Sve spahije od Urumenlije. Rj.

ūrvanje, n. das Schleifen, demolitio. Rj. verbal. od urvati. radnja kojom tko urva što.

1. ūrvati, ūrvām, v. impf. schleifen, demolior. Rj. kao obarati. v. pf. ob-urvat, po-urvat, s-urvat se.

2. u'rvati, u'rvēm, v. pf. u-rvati, ruči predobiti, pa porušiti, uništiti. — Ti otvaraj od kamena kulu!... da ne uhrvam kule od kamena. HNpj. 4, 19 (uhrvam, h pogrešno umetnuto). v. impf. rvati.

ūrvina, f. der steile Abhang, von dem Erde herabrollt, mons praecipuus. Rj. kao strm obronak, s kojega se kad i kad surva zemlja. — Mlogi (Turci) bežeći udare iznad nekake urvine... te se tako zemlja otisne, i više ih od stotine pritisne i žive pogrebe. Miloš 101.

Ūrvina, f. (st.) nekakva planina: Pokraj mora Urvinom planinom. Rj.

us, in der Zusammensetzung, vidi uz, n. p. ako uspišem. Rj. riječca uz pridijeva se sprijeda glagolima imperfektivnim, da bi se naznačila budućnost; glas se z pred nekim suglasnima mijenja na glas s: us. — Ako car uspostavlja i mitropolit, jamačno će Stanković biti mitropolit. Straž. 1887, 382. Ako mu gdje uspišete, pozdravite ga. 1886, 771. Ako ko još usprorokuje, reći će mu otac... Zah. 13, 3. vidi primjere i kod uz II.

usācmīti se, ūsacmī se, v. r. pf. n. p. grožgje, t. j. otrijebilo se od evijeta i naraslo koliko sačma, kōrnen, feste Körner (Beeren) bekommen, baccas emitto, cf. ugrešiti. Rj. u-sacmīti se, postati kao sačma. glagol se drukčije ne nalazi.

usāditi, ūsādīm, v. pf. Rj. u-saditi. v. impf. saditi. — 1) stielan, manubrio insero. Rj. usaditi n. p. gvožgje u ostanj. isp. nasaditi 3. — Badalj, ošto gvožgje usagjeno u ostanj, te se njim volovi tjeraju. Rj. 11b. Domaćin pokupi sve one svijete u jednu rukovet i usadi u žito, koje stoji na sofru u kakvoj karlici. Rj. 34b. — 2) n. p. vočku, lozu, setzen, pflanzen, sero. Rj. — Ja usadih višnju na igrištu, i zagledah u selu gjevojku. Rj. 169a. Ja usadih vitu

jelu, a do jele tanku lozu. Kov. 56. Ili usadite dobro drvo, i rod njegov biće dobar; ili usadite drvo zlo, i rod njegov zao biće. Mat. 12, 33. On je kao drvo usagjeno kraj potoka, koje rod svoj donosi u svoje vrijeme. Ps. 1, 3.

usāhnuti, ūsahnēm (usāhnula i usāhla, usāhnulo i usāhlo), v. pf. Rj. u-sahnuti. vidi osahnuti. v. impf. usisati. 1) austrocknen, verdorren, exaresco. Rj. vidi usušiti se. — Tako se lijevom ne krstio, a desna mi usahla! Posl. 309. Laka lagjo, vatra t' izgorela! a vodice, ti ga usahnula! Npj. 1, 324. Udri, Grujo, usala ti ruka! 3, 16. Usahnu voda na zemlji; i Noje ugleda zemlju suhu. Mojs. I. 8, 13. — 2) (u Boci) vidi uvenuti. Rj. — Omušičavi se n. p. bob (zelen), kad nekakve male mušice na njemu postanu, od kojih je usahne. Rj. 459b. Sanak snio mali Hasan aga, da g' zapade usahla jabuka. Herc. 86. Reče joj (Isus smokvi): da nikad na tebi ne bude roda do vijeka. I odmah usahnu smokva. Mat. 21, 19.

usalāmūrīti se, rīm se, v. r. pf. već se ono meso usalamurilo, more se na dim vjesati. J. Bogdanović. u-salamuriti se, u salamuri zavariti se. isp. salamura; i urasoliti.

usāmīti se, ūsāmīm se, v. r. pf. u-samiti se, ostati sam. vidi osamiti (i bez se). drukčije se glagol ne nalazi. — Prava udorica i usamljena uzda se u Boga. Tim. I. 5, 5 (desolata; verlassen).

usānuti, ūsanēm, vidi usahnuti. Rj. i primjere ondje. — u krajevima gdje se glas h ne čuje u govoru.

ūsār, usāra, ūsarin, m. vidi gusar: U njoj ima do dvan'est usara. U gori je usarin Mileta. Rj. vidi i hajduk, haramija, pustahija, razbojnik, zalac.

ūsārit, adj. Banditen-, ubi latrones versantur: Pred njima je gora usarita. Rj. gora usarita, u kojoj ima usara. vidi gusarlijv.

usāvjetovati se, usāvjetujēm se, v. r. pf. in sich gehen, besser werden, ad frugem redire: valja da se je od tolikoga stradanja usavjetovao, cf. usvjetovati se. Rj. u-savjetovati se. vidi usvijestiti se, dozvati se, popraviti se. v. impf. savjetovati.

usavršāvānje, n. verbal. od usavršavati. radnja kojom tko usavršava što: Za 15 potonjih godina, koje u zemlju, koje u zgrade, a koje u usavršavanje mlina, uloženo je do sada oko 50.000 dukata. Megj. 263.

usavršāvati, usavršāvām, v. impf. u-savršavati što, činiti da bude savršenije, savršeno; vervollkommen, excolere. — sa se, refleks.: I narod naš treba da ostane ono što ga je stvorio Bog; to jest treba da se usavršava i napreduje. Zlos. 212.

usēiktati se, ūsēikcēm se, v. r. pf. recht ins Schreien kommen, clamo: Nešto joj se čedo usēiktalo. Rj. uz-ciktati se, kao započeti ciktanje, dati se na ciktanje. v. impf. prosti ciktati.

ūsebičiti, cīm, v. pf. zum täglichen Gebrauch bestimmen, incipio uti quotidie. Rj. u-sebičiti što, učiniti da bude sebično, da se svaki dan upotrebljava. isp. sebični 1. v. impf. prosti sebičiti (ima sasvim drugo značenje).

usēinbegovača, f. (u Jadru) Art Birnen, piri genus. Rj. nekaka kruška. ime joj je jamačno od nekakvoga Usein-bega.

usēkāc, usekāca, m. die Lichtputze, emunctorium, cf. mumakaze. Rj. ono čim se svijeta usekne, kad rgjavo gori. vidi i klijeste 2, štupaljka. — Načini mu (svijetnjaku) sedam žizaka i usekace i spremice za gar. Mojs. II. 37, 23.

usēkānje, n. das Ausschnäuzen, emunctio. Rj. verb. od usekati se. radnja kojom se tko useče.

usēkati se, ūsēkcēm se, v. r. impf. sich schnäuzen, emungere se. Rj. ubrisivati sebi nos. v. pf. useknuti se.

usēknuti, ūsēknēm, v. pf. Rj. vidi ubrisati. v. impf. usekati (se). — 1) n. p. dijete, schnäuzen, emungo. Rj. useknuti dijete, ubrisati mu nos. — sa se, refleks.: Saltir! (... gjače useknuvši se prstima... Za to se

to obično i sad govori, kad se ko ružno usekne). Posl. 274. — 2) svijecu, *schnäuzen, emungo*. Rj. *isp.* usekač.

useliti, *uselīm, v. pf.* Rj. u-seliti. *v. impf.* useljavati. — **I. 1) ansiedeln, coloniam deduco**. Rj. *useliti n. p. tugjinca u zemlju.* — 2) useliti kome što u glavu, *in den Kopf setzen, in animum induco*. Rj. *vidi* uvrtnjeti 2. — **II. sa se, refleks.** useliti se, *sich ansiedeln, einnisten, nidum ponere*. Rj. *isp.* ugnijezditi se, uléči se (uléžem se). — Budući da se Turskih riječi u naš jezik *uselilo*. Spisi 1, 93.

useljavanje, *n. verbal. od useljavati*. Rj.

useljávati, *useljávām, v. impf.* Rj. u-seljavati. *v. impf. prosti* seliti. *v. pf.* useliti. — **1) ansiedeln, coloniam deduco**. Rj. *useljávati n. p. tugjinca u zemlju.* — 2) kome što u glavu, *in den Kopf setzen, in animum induco*. Rj.

ušhitati se, *tām se, v. r. pf. eilen, propero*: kud si se tako *ushitao?* Rj. *uz-hitati se. isp.* pohitati 1, pohitjeti. *v. impf.* hitati 2, hitjeti.

ušhodati se, *ušhōdām se, v. r. pf. anfangen zu wandeln, inambulo*: što si se ti *ushodao?* Rj. *uz-hodati se, početi hodati, dati se na hodanje. v. impf.* hodati. — U to doba Turci privigješe, privigješe Šimu i busiju; pa se bolan *Turci uzodaše*, staše svoje potprašivat' puške. Npj. 4, 283.

usičiti se,* *ušičīm se, v. r. pf. grollen, infensus sum*. Rj. u-sičiti se, kao opizmiti se na koga. *glagol se drukčije ne nalazi.*

usidjelica, *f. vidi* usigjelica *isp.* usjesti se.

usidjelicina, *f. vidi* usigjelicina.

usigjelica, *f. die sitzen geblieben, keinen Munn bekommen, alte Jungfer, virgo coelebs, a nullo expe-tita*. Rj. *djevojka koja se usjedne, ne udava se. vidi* usidjelica, osijegjelica, osedilicina, sustalica 2. *augm.* usigjelicina. — *Djevojčica, 2)* (u Dubr.) *djevojka koja se nije udavala i koja nije sluškinja, pa makar bila i usigjelica od pedeset godina*. Rj. 122a. *Usjesti se, usjedem se, ostati usigjelica*. Rj. 788b.

usigjelicina, *f. augm. od usigjelica*. Rj. *vidi* usidjelicina.

1. usijati, *usijēm, v. pf.* Rj. u-sijati. *v. impf.* 1 sījati, sījēm. — **I. 1) säen, sero**. Rj. *usijati n. p. žita kakoga.* — 2) *scherzhast für: verlieren, jocosé pro perdo*. Rj. u šali kaže se *mjesto: izgubiti: Jā ću svoju sestru povratiti, jā i svoju glavu usijati*. HNpj. 4, 599. — **II. sa se, refleks.**: usijati se, *sich einmengen, non vocatus me infero*. Rj. kao umiješati se u što bez nevolje. *vidi* uplesti se, utrcati se.

2. usijati, *jām, vidi* usjati. Rj. *v. pf.* u-sijati. *v. impf.* usjavati. — **1)** *metne joj (ženi) usijanu šipčicu na taban*. Danica 2, 137. — **2)** *sa se, refleks. vidi* usjati se. Rj.: *Metne šipčicu u vatru, te se usija već gotovo da se rastopi*. Danica 2, 136.

usiliti, *usilīm, v. pf.* (u Boci) *vidi* osiliti. Rj.³ u-siliti, *postati silan. v. impf.* siliti se.

usilovati, *usilujēm, v. pf. natjerati koga na što, zwingen, cogo*. Rj. u-silovati. *vidi i* nagnati 2, primorati, prinuditi. *v. impf.* usiljavati.

usiljavanje, *n. verbal. od 1) usiljavati, 2) usiljavati se.* — **1)** *radnja kojom se tko usiljava koga (na što).* — **2)** *radnja kojom se tko usiljava da čini što: Ti imaš toliko snage da slobodno možeš započeti niz usiljavanja na bolje*. Zlos. 226.

usiljavati, *usiljavām, v. impf.* u-siljavati. *vidi* nagoniti, natjerivati 2, primoravati, prinugjavati, *v. impf. (i pf.) prosti* silovati (djevojku). *v. pf.* usilovati. — *sa se, refleks.*: Batati, hoditi *usiljavajući se* kao što biva od slabosti ili od umora ili od tromosti. Daničić, ARj. 207a.

usirćetiti se, *tīm se, v. r. pf. u. p. vino, t. j. uzvištalo i postalo sirće, sauer werden, acesco*. Rj. u-sirćetiti se. *vidi* noctiti se; usjeknuti 2. *v. impf.* sirćetiti.

usiriti, *rīm, v. pf.* Rj. u-siriti. *v. impf.* siriti 1. —

1) *n. p. mlijeko, sirac, käsen, cogo, coagulo*. Rj. — Snježanik, po vrhu zgusnut (kao usiren) snijeg, po kome se može ići. Rj. 698b. Obično je da stanicarica čobanima *usiri po sirac* uz Petrove poste. Rj. 733b. Sav je peškir u krvi *usiren*. HNpj. 3, 314. — **2)** *sa se, refleks.* usiriti se, *gerinnen, cogi*. Rj. *usiriti se n. p. mlijeko.*

ušisanje, *n. das Verdorren, Austrocknen, exsiccatio*. Rj. *verbal. od* usisati. *stanje koje biva, kad što usiše.*

ušisati, *ušisēm, v. impf. austrocknen, exsiccō, exaresco*. Rj. u-sisati. *n. p. gdjekoje bare leti usišu. v. impf. prosti* sahnuti. *v. pf.* usahnuti.

usitniti, *ušitnīm, v. pf. klein, zart, delikat thun (im Gehen, Trinken), facio delicate, affecto elegantiam, venustatem*. Rj. u-sitniti, učiniti se sitan, *nježan, fin (n. p. u hod, u pilu)*. *v. impf. prosti* sitniti.

ušjao, *ušjala, adj. glühend, candens*. Rj. *što se usjalo.* — Uzvare pun kazan (ili veliki kotao) vode, pa u onu vrelu vodu metnu komad *vruća usjala gvozdja*, a onaj na koga vele da je ukrao, zasuče rukave, pa objema rukama izvadi ono gvozdje iz vode. Rj. 341b. *Travljaka, nekakav zli prišt . . . sad ga najviše žegu (u vrh) usjalijem šiljatijem gvozdjem (n. p. šipkom od puške)*. Rj. 745b.

ušjati, *ušjām, v. pf.* Rj. u-sjati. *vidi* 2 usjati. *v. impf.* usjavati. — **1)** *glühend machen, candefacio*. Rj. *usjati n. p. gvozdje u vatru.* — **2)** *sa se, refleks.* usjati se, *erglūhen, candefio*. Rj. *vidi* 2 usjati se. *kad se metne n. p. gvozdje u vatru, ovo se usja.*

usjavanje, *n. das Glühendmachen, candefactio*. Rj. *verbal. od* usjavati. *radnja kojom tko usjava n. p. gvozdje u vatru.*

usjavati, *ušjavām, v. impf. glühend machen, candefacio*. Rj. u-sjavati, *n. p. gvozdje u vatru. v. pf.* usjati, 2 usjati.

usjecati, *cām, v. pf. dem. od* usjeći, *anschneiden, indo, inseco*. Rj. u-sjecati.

usjeći, *usijēcēm, v. pf.* Rj. u-sjeći. *dem.* usjecati. *v. impf.* sjeći. — **1)** *fällen, genug anhaben, cuedo satis lignorum*. Rj. *usjeći n. p. dosta drva. isp.* najsjeći 2. — **2)** *hineinschneiden, inseco*. Rj. *usjeći što u što.* — Kuća od sjeka, t. j. od dugačkijeh i debelijeh *brvana, koja su na krajevima usječena jedno u drugo*. Rj. 683b.

usjed, *m. bol u križima od teškoga dizanja ili velikoga truda, a i od nahlade, u sjev. Hrv. Kreuzschmerz, Hexenschuss. isp.* prijet. u-sjed. *za postanje isp.* usjednuti, usjesti.

usjedanje, *n. das Aufsitzen, conscensio equi*. Rj. *verbal. od* usjedati. *radnja kojom tko usjeda n. p. na konja.*

usjedati, *dām, v. impf. u. p. na konja, aufsitzen, conscendo*. Rj. u-sjedati. *isp.* uzjahivati. *v. impf. prosti* sjedati. *v. pf.* usjednuti, usjesti.

usjedba, *f. (u C. G.) vidi* usjev. Rj. u-sjedba, *druga pola postala od sjetva promjenom glasova tv na glasove db. Osn. 241. vidi i* teg 3. *isp.* ljetina.

usjednuti, *dnēm, vidi* usjesti. Rj. *v. pf. je i prosti* sjednuti. *v. impf.* usjedati.

usjeka, *f. (u C. G.) der Feuerschwamm, boletus ignarius Linn. cf. trūd (trūda)*. Rj. u-sjeka. *isp.* usjeknuti (oganj) 1. *vidi i* užega. — *Kresivo: kremen . . . čelik . . . trud ili užega ili isjeka*. Priprava 155 (*ovdje je bez sumnje griješkom isjeka mjesto usjeka*).

usjeknuti, *knēm, v. pf.* Rj. u-sjeknuti. *v. pf. je i prosti* sjeknuti. — **1)** (u C. G.) *oganj. Feuer schlagen, executio ignem, cf. ukresati*. Rj. *isp.* usjeka. — **2)** (u Risnu) *usjeknula bevanda, sauer werden, acesco*. Rj. *isp.* usirćetiti se.

usjekovanije, *n. Johannis-Enthauptung, decollatio S. Joannis*. Rj. *usjekovanije sv. Jovana Krsti-*

telja. riječ sa starim nast. uzeta iz jezika crkvenoga. vidi osjećenje.

usjekováne, *n. colli amputatio*. Stulli. usjekovanje sv. Ivana Krstitelja. govori se u Hrv. vidi osjećenje, glavosijek 2.

ušjelina, *f. ein abschüssiger Ort, locus praecipuus*. Rj. mjesto presrtno, strmeno, vrletno. *isp.* strmac 1, i *syn. ondje*. — ušjelina. *osn. koja je u usjednuti*, usjesti. *isp.* Osn. 164.

ušjemeniti se, *nim se*, *v. r. pf. n. p. luk, Samen ziehen, in den Samen gehen, in semen ire*. Rj. u-sjemeniti se, prorasti gore i procvjetati. *v. impf. prosti sjemeniti se*.

ušjesti, *ušjedem (ušjednēm)*, *v. pf.* Rj. u-sjesti. vidi usjednuti. *v. pf. je i prosti sjesti. v. impf. usjedati*. — **1**) *n. p. konja, na konja, aufsitzen, conscendo*: Pa carevog usjednu glogata. Rj. vidi uzjahati 1, i *syn. ondje*. — Kad bude u veče, *usedne on na kobilu* pa u polje. Npr. 23. S konja na magarca (doći ili usjesti). (Kad kome pogje sreća u nazadak). Posl. 288. *Usedni konja*, pa beži. Npj. 1, 5. — **2**) *sa se, refleks. usjesti se, ostati usigjelica, sitzen bleiben, maritum non invenire*: Koja sjedi, usjela se. Rj.

ušjetiti se, *ušjetim se*, *v. r. pf. u-sjetiti se. v. pf. je i prosti sjetiti se. v. impf. sjećati se. usjetiti se*. Rad 6, 108. — u Rj. *ima po ist. govoru*: usjetiti se, *tim se*, *v. r. pf.* (u Vukovaru i Baranji) koga, *n. p. u bolesti, ili u siromaštvu (čim n. p. darom, ponudom, pohodom), gedenken, memini*. Rj. 788a.

ušjev, *m. die Saat, sementis*. Rj. u-sjev (*isp.* 1 usijati, usijem). vidi usjedba, teg 3. *isp.* ljetina. — Žito se zove svaki usjev od kojega se obično brašno melje i hljeb mijesi (*n. p. šenica, ječam, kukuruz, ovas, raž, eljda, proso, krupnik i t. d.*). Rj. 160a. Zobovi, zobeni usjevi. Rj. 213b. Ozimac, *n. p. luk, lan, ječam (ili drugi kakav usjev, što se sije pred zimu)*. Rj. 451a. Kako vam vinogradi i šljive? Kako li žita i ostali usjevi? Straž. 1886, 1312. Igaše Isus u sutobu kroz usjeve. Mat. 12, 1. Čovjek posija dobro sjeme. A kad niče usjev i rod donese, onda se pokazala kukolj. 13, 26. Uzimaće desetak od usjeva vaših i od vinograda vaših. Sam. I, 8, 15.

uskákánje, *n. das Hineinspringen, transultus*. Rj. *verb. od uskakati. radnja kojom tko uskače kuda*.

uskákati, *uskáčem, v. impf. hineinspringen, salto in—*. Rj. u-skakati. *v. impf. je i prosti skakati. v. pf. uskočiti*. — (Parašnicu su) naselili prekodrinci i goli sinovi, koji su iz Bosne uskakali u Srbiju. Rj. 489a. Bježe njemu Srbi na slobodu, i uskaču njemu na Četinje. Npj. 5, 73 (*isp.* prebjegavati).

uskákávěiti, *čim, v. pf. t. j. noge (legavši na legja skupiti malo noge da se koljena izdignu, kao u skakavca kad stoji, die Stellung einer Heuschrecke nehmen, contrahe crura ut locusta*. Rj. u-skakavčiti. *glagol se drukčije ne nalazi*.

uskidánje, *n. das Abpflücken, decerptio*. Rj. *verb. od uskidati. radnja kojom tko uskida što*.

uskidati, *uskidám, v. impf. abpflücken, abreissen, carpo*. Rj. uz-kidati *n. p. granu s drveta. v. impf. je i prosti kidati I. v. pf. uskinuti*.

uškinuti, *nēm, v. pf. abpflücken, abreissen, carpo*. Rj. uz-kinuti. *v. impf. uskidati*. — Na koji bršljan bacilo je sunce zrak, ondandje uskine (djevojka) granu. Živ. 326.

uskípjeti, *uskípim, v. pf. aufbrausen, effervesco*: sve je uskipjelo. Rj. uz-kipjeti. *v. impf. kipjeti. I. pridjev uskipio, uskipjela*. — Narod uskipi osvetom i ustane na Turke. Miloš 74. Miloš... jest uzavreo i uskipjelo na Vuku i na njegov prijevod Novoga zavjeta, ali to ni malo ne svjedoči da je i sav narod Srpski uzavreo i uskipjelo. VLazić 2, 1.

uskisívánje, *n. das Sauerwerden, acescentia*. Rj. *verbal. od uskisivati. stanje koje biva, kad što uskisuje*.

uskisívati, *uskisujē, v. impf. sauer werden, acesco*. Rj. uz-kisivati, *postajati kiselo. v. impf. prosti kisnuti I. v. pf. uskisnuti*.

uškisnuti, *snē, v. pf. sauer werden, acesco*. Rj. uz-kisnuti, *postati kiselo. v. impf. uskisivati*. — Došao hljeb za rukom, t. j. *uskislo tijesto u načvama*, može se razmješivati. Rj. 135b. Komadara (rakija)... namijese dosta hljeba i ispeku, pa iskomadaju u kacu i naliju vodom; kad to *uskisne* i prevri, onda peku rakiju. Rj. 286b. Smrekovača, smrekova voda (kad se uspe na smrekove bobice te *uskisne*). Rj. 698b. Uzvištati, *uskisnuti samo od sebe*. Rj. 772a. Kvasac koji uzme žena i metne u tri kopanje brašna dok *sve ne uskisne*. Mat. 13, 33. Narod uze *tijesto svoje još neuskislo*. Mojs. II, 12, 34.

ušklík, *m. — 1*) uz-klik (*isp.* klik, kliknuti, klikovati); *der Anruf, evocatio*: On će iznijeti najviši kamen, s *usklicima*: milost, milost njemu. Zah. 4, 7. — **2**) u gram. vidi uzvik; *interjectio, die Interjection*: U srednjem rodu dolazi kao *usklik*. DRj. 2, 202. *Vokativ jednine*. Nije pravi oblik, za to nema ni nastavka, nego je samo *usklik*, te se osnovi na kraju glas skraćuje ili produljuje. Istor. 30. Osim priloga, prijedloga, saveza i *usklika* sve druge riječi mijenjaju oblike. Obl. 1.

uškočina, *m. augm. od uskok*: No je ono jedna uskočina. Rj. *po primjeru je riječ ženskoga roda. — takva augm. kod bardačina*.

uškočiti, *uškočim, v. pf. Rj. u-skočiti, v. pf. je i prosti skočiti. v. impf. uskakati. — 1*) *entspringen, effugio*: uskočio u Crnu Goru. Rj. *isp.* prebjeći. — Uskok Kariman... otole uskoči u Trebinje i poturčivši se onamo stane četovati na Crnu Goru. Npj. 4, 94 (Vuk). Koj' je k nama uskočio davno od našega kršna Kolašina. 4, 463. Hajde da uskočimo u oko Sirski. Car. II, 7, 3 (*transfugere; hinüberfliehen*). — **2**) na noge, vidi skočiti: Pa uskoči na noge viteške, i okroči dora debeloga. Rj. *ovamo idu i ovaki primjeri*: Ona savi skute i rukave, i uskoči u to more sinje. Npj. 1, 536. S ata skoči, pod čador uskoči. Dočeka ga bego Miralaj-beg. 4, 471. S jedne strane topovima tuku... s treće strane stube prislalnaju, da uskoče u bijele kule, al' se brani vojvoda Jakove. 5, 187.

uškočkinja, *f. (u Bačkoj) djevojka što za momkom uskoči, vidi dobjeglica*. Rj. vidi i uskočnica, samodōšla, samodōšlica.

uškočkobila, *f. vidi uskučkobila*. Rj. uskoč-kobila. nekaka igra.

uškočnica, *f. vidi uskočkinja, i syn. ondje*. — Samodošla, samodōšlica, djevojka koja sama dogje, cf. uskočnica, dobjeglica. Rj. 663b (a u Rj. nema uskočnica na svojem mjestu).

uskōća, *f. angustia*. Stulli. vidi uskost, uzina, 2 užina. — za nast. *isp.* bistroća.

uškok, *m. (pl. gen. ūškōkā), der Entsprungene, Emigrant, exul, fugitivus*: Pije vino uskok Radoica. Rj. u-skok (*isp.* uskočiti 1). vidi prebjeg. — *augm. uskočina*. — Krivošijani, koji su ponajviše uskoči iz Hercegovine. Kov. 40.

uskokótiti se, *uskōkōtīm se, v. r. pf. uz-kokotiti se, ponijeti se kao kokot, početi ići ponosito kao kokot. vidi nakokotiti se. v. impf. kokotiti se. — Uskokotit' se*. DPosl. 148.

uskolēbati se, *bām se, v. r. pf. sich verrücken, dimoveor: uskolebao se svijet. Sva se Turska zemlja uskoleba*. Rj. uz-kolebati se. vidi uskomešati se. *v. impf. kolebati se*. — Kad ugje u grad, *sav se grad uskoleba* i stane se čuditi gde čoban dolazi kući svako veče, što pre nijedan nije mogao. Npr. 48. Bezbožnici su kao *more uskolebano*, koje se ne može umiriti. Is. 57, 20. Pogledaj, Gospode, jer mi je tuga, *utroba mi se uskolebala*, srce se moje prevrće u

meni. Plač 1, 20. Uzdujuci se u Gospoda ne ću se uskolebati. DP. 344.

uskomešati se, šam se, v. r. pf. *vidi* uskolebati se. Rj. uz-komešati se. v. impf. komešati se.

uskōnkē, (u vojv.) skočiti, t. j. s mjesta, *vidi* trupačke. Rj. *vidi* i trupački. *suprotno*: iz zatrke zagonačke, zagonački.

uskopati, ūskopām (akc. Rad 6, 119), v. pf. *aufgraben, refodio*. Rj. uz-kopati. v. impf. uskopavati. — Mnogi na mučenike napaljuju rasadnike, t. j. na jedno mjesto nanesu drva pa zapale te izgore, po tom *ono mjesto uskopaju* i posiju kupusni rasad. Rj. 376b.

uskopāvānje, n. *das Aufgraben, fossio*. Rj. verb. *od* uskopavati. *radnja* kojom tko uskopavu n. p. zemlju.

uskopāvati, ūskopāvām, v. impf. *aufgraben, refodio*. Rj. uz-kopavati n. p. zemlju. v. impf. prosti kopati. v. pf. uskopati.

uskōriti, ūskōrīm, v. pf. — 1) uskori! *mach schnell, propere!* cf. pohitjeti. Rj. u-skōriti. *glagol se drukčije ne nalazi* (isp. skoro). *isp.* ušhitati se. — 2) kao *glagol prelazan*: uskōriti što, učiniti da bude (na-skoro) skoro, skorije: Počne misliti, kako bi se načinila mašina, koja bi pletenje olakšati i uskōriti mogla. Priprava 148. *sa se, pass.*: Gledali (su) da bi se sa skupštinom uskōrilo prije dolaska Ruske vojske. Sovj. 51.

uskos, (u Srijemu) uz prkos, *zum Trotz, per contumaciam*. Rj. uz-kos. *isp.* prkos.

uskōst, ūskosti, f. *angustia*. Stulli. *osobina onoga što je usko; die Enge*. *vidi* uskoća, uzina, 2 užina. — Ima gjaka koji drže da je to tromost mišljenja, *uskot* shvatanja. Zlos. 42.

uskošen, adj. (u Dubr.) *rgjave volje, bei mür-rischer Laune, male affectus*. Rj. uz-košen. *isp.* usovan, i *syn. ondje*. — *kōso*; iskositi se (na koga; na pušku), *uskošen*. Korijeni 37.

uskotrljati, ljām, v. pf. *zerwühlen, durcheinander uerfen, diruo*. Rj. uz-kotrljati. v. impf. prosti kotrljati.

uskrs, m. *vidi* vaskrsenije. Rj. uz-krs. *vidi* i uskrsenje, uskrsnuće; vaskrs, vaskrsenje; vazam; veligdan. — *Mladi uskrs*, prva nedjelja po uskrsu. Rj. 363a. *Svijetli uskrs njegov* (Gospodnji), praznik nad praznicima. DP. 317. (Vrijeme) za kakanje pred veliki *spomen slavnoga uskrsa Hristova*. 370.

uskrsenje (uskrsenje), n. *vidi* vaskrsenije: A sjutra je *slavno uskrsenje*. *Uskrsenje* i šarena jaja. Jedno jutro *uskrsenje* dogje. Rj. *vidi* i uskrs, i *ostale oblike ondje*. — Da će se i naša tjelesa preobraziti kad bude *opšte uskrsenje*. DP. 328. Samo nebeski glas o *uskrsenju mrtvih* može pomiriti duhovno jestatstvo u čovjeku. 365.

uskrsni, adj. *što pripada uskrsu*. *vidi* uskrsnji, uskrsov; vazmeni *Oster-, paschalis*: Uskrsnjača, n. p. košulja, t. j. uskrsna. Rj. 789a.

uskrsnuće, n. (u Dubr.) *vidi* uskrsenje. Rj. *vidi* i uskrs, i *ondje ostale oblike*.

uskrsnuti, snēm, v. pf. *vidi* vaskrsnuti. Rj. uz-krsnuti. v. impf. uskrsavati (vaskrsavati). Značenje (korijenu) *skakati, ustajati, dizati se*: iskrsnuti, uskrsnuti, vaskrsnuti. Korijeni 256. — 1) *neprelazno*. *ustati iz mrtvih, (vom Tode) auferstehen, resurgere*: Mrtvi se začude kako *uskrsnuše*. Npr. 113. *Ali ću uskrsnut'*, ali poginut'. DPosl. 4. Kada Hristos na nebo *uskrsnu*; nebesno se kolo uhvatilo. Herc. 320. Svojom *vlašću* on *uskrsne*. DP. 137. Ili pogrebnoga neka vrate ili *uskrsnomu* neka se poklone s nama. 272. Da je Hristos doista *uskrsao*. 343. — 2) *prelazno*. *uskrsnuti koga, učiniti da uskrsne; auferwecken, excitare ab inferis*. *vidi* vaskrsnuti 2. — Da bi on (Gospod) došavši *uskrsao um naš*, koji mrtav leži u grobu nemarnosti. DP. 115.

uskrsov, adj. n. p. jaja, *Oster-, paschalis*. Rj. *što pripada uskrsu*. *vidi* uskrsni, ukrsnji; vazmeni.

uskrsovānje, n. *vidi* vaskrsovanje. Rj.

uskrsovati, ūskrsujēm, *vidi* vaskrsovati. Rj. v. impf. i pf. *uskrs* provoditi i provesti.

uskrsāvānje, n. *vidi* vaskrsavanje.

uskrsāvati, uskrsāvām, v. impf. *prema v. pf.* uskrsnuti (1 i 2). *vidi* vaskrsavati *prema* vaskrsnuti.

uskrsiti, ūskrsīm, v. pf. *abbrechen, defringo*. Rj. uz-kršiti. *vidi* ukršiti, n. p. *cvijet*. *isp.* ukinuti, uščupati, uzabrati. v. impf. kršiti.

uskrsnjača, f. n. p. košulja, t. j. uskrsna, *Osterz. B. Hemde, paschalis*. Rj. *uskrsnje što god što je ženskoga roda*. — *riječi s takim nast. kod ajgirača*.

uskrsnjāk, m. (u C. G.) jaje (obojeno ili i šareno), koje se o uskrsu kome daje, *Osterei, ovum paschale*.

uskrsnji, šnjē, adj. n. p. post, *Oster-, paschalis*. Rj. *što pripada uskrsu*. *vidi* uskrsni, uskrsov; vazmeni. — Kalugjer, 2) *uskrsnje* samo omašćeno jaje (a koje je i pisano i omašćeno, ono se zove šareno). Rj. 260b.

uskrviti se, ūskrvīm se, v. r. pf. *od* krviti se? Rj. *isp.* iskrviti se, pokrviti se.

uskuburiti, rīm, v. pf. *vidi* ukuburiti. Rj. uz-kuburiti, u kuburu zapasti; *syn.* kod ukuburiti. v. impf. kuburiti.

uskučkobila, f. nekaka igra, *Art Spiel, luđi genus*. Rj. uskuč-kobila. *vidi* uskočkobila.

uskušljati se, šljām se, v. r. pf. n. p. uskušljalo se žito (kad polegne, pa ne polegne sve na jednu stranu, nego se kao zamrsi), *sich verwirren, conturbati*. Rj. uz-kušljati se, kao *postati kušljivo*. v. impf. kušljati.

uslāditi se, ūslādīm se, v. r. pf. u-sladiti se. v. impf. prosti sladiti. — 1) o *jelu*: Jedno *jelo* toliko se *usladi knezu*, da je u tri maha tražio, da ga njim poslaže. Mil. 252. *postade mu slatko, pogje mu u slast; appetitlich geworden*. — 2) *gratiam inire ab aliquo, apud aliquem, cum aliquo*: ne ćeš se tujem putom ocu *usladiti, hac via gratiam cum patre non inibis*. Stulli. *usladiti se kome, doći u milost kod njega, omiljeti mu*.

uslišiti, šim, v. pf. *erhören, exaudio*: kako ti napio, Bog *molitvu uslišio!* (kad napijaju). Rj. u-slišiti. v. impf. slišiti, slušati. Kad se molite, ne govorite mnogo, kao neznabošci, jer oni misle, *da će za mnoge riječi svoje biti uslišeni*. Mat. 6, 7. (Reče Bog Avramu): A i za *Ismaila uslišio sam te*. Mojs. I. 17, 20. *Uslišio sam molbu tvoju*. Car. I. 9, 3. *Hoće li Bog uslišiti viku njegovu*, kad na nj dogje nevolja? Jov 27, 9.

uslov, m. *vidi* uvjet, pogodba 3. *die Bedingung, das Bedingniss, conditio, exceptio*. — *Pod kakvim uslovima* pristaje dati Srbima mir. Mil. 120. Baš *govorasmo o uslovima* za bolji napredak u školama. Zlos. 101.

uslovno, adv. *pod uslovom*. *vidi* pogodbeno. — Oni što su *uslovno* pušteni s robije. Megj. 17. *vidi* uvjetan.

usluga, f. Rj. *obsequium, gratia, servitus*. Stulli. u-sluga. *učiniti kome uslugu, kao poslužiti ga čim, učiniti mu ljubav; den Gefallen thun, sich verdient machen für Jemand; promereri*. *vidi* zasluga 2. — Matematika, koja je *nebrojene usluge učinila nebrojenim umjstvima*. Priprava 170. Srpskom bi jeziku učinio *veliku uslugu* i čast. Pom. 8. *Učini uslugu ne malu i istoriji* opće književnosti. Rad 13, 165. *otprje je sam Daničić pisao protiv ove riječi*: Srpska su djeca i do sad činila ljubav jedno drugome i jedno drugo hvalila za to, pa nijesu govorila da čine „*usluge*“ niti da su „*uslužna*“. Bukv. 22.

usmen, adj. *us(t)men*, što pripada ustima. *vidi* ūstven, *mündlich, oralis; correl.* pismen. Opomenuvši se *mojih ustnenih* i pismenih *molbi*. Npj. 4, XIV. *Usmenim pripovijedanjem* od koljena do koljena, i to

se zove tradicija. Priprava 173. To je pismo s drugim usmenim porukama predala poslanicima. DM. 219. adjektiv koji se u književnika nahodi: *usmen*, od osnove koja je u *usta*. Osn. 102. *adv.* Da zahvalim *usmeno* gospodi. Glas. 63, 153. Koje sam (misli) imao čast i *pismeno* predati i o njima *ustmeno* govoriti. Pis. 24. Ovako su se mogle misli javljati samo *usmeno*. Priprava 176. I *ustmeno* smo se razgovarali. Straž. 1886, 769. *Ustveno, ūsmeno*. Korijeni 205. *isp. usta*.

ūsmína, f. (u Banatu) *vidi sara*. Rj. *osn. u starom ovcu*. Osn. 163. — Ukladica, onaj komadić kože što se metne u srijedu, kad se *šiju sare ili usmine*. Rj.³ 802b.

usmōtriti, ūsmotrím, v. pf. *vidi ugledati*. Rj. i *syn. ondje, u-smotríti, u-s-motrii, v. impf. motriti*.

usmrćívānje, n. verbal. od *usmrćivati*. radnja kojom tko *usmrćuje koga*.

usmrćívati, usmrćújēm, v. impf. u-smrćivati. *v. pf. usmrćiti*. — Doista bezumnoga ubija gnjev, i *ludoga usmrćuje* srdnja. Jov 5, 2.

usmrdjeti, usmrdím, v. pf. u-smrdjeti. *v. impf. smrdjeti*. — 1) *prelazno usmrdjeti što: učiniti da smrdi*: Milostiv ljekar *usmrdi ranu*. DPosl. 61. — 2) *sa se, refleks. vidi ubazdjati se, upašiti se, uzvonjati se, uzvonjati se, utajati se*. — *Uvonjati se, vidi usmrdjeti se*. Rj. 766a (*u u Rj. nema usmrdjeti se na svojem mjestu*). — Neki ostaviše od toga za sutra, te se uerva i *usmrdje*. Mojs. II. 16, 20. *Usmrdješe se i zagnojše se rane moje od bezumlja mojega*. Ps. 38, 5.

ūsmrtiti, ūm, v. pf. Rj. u-smrtiti. *vidi osmrtiti, v. impf. usmrćivati*. — 1) *tōdten, occido, cf. ubiti*: Doklen *ga je onlje usmrtio*. Čerek hoda *usmrti junaka*. Rj. — *Usmrti' ga i Pilatu predat'*. DPosl. 148. Za to *ga dade Gospod lavu da ga rastrgne i usmrti*. Car. I. 3, 26. *Što me ne usmrti u utrobi materinoj*. Jer. 20, 17. — 2) *sa se, refleks. ūsmrtiti se, vidi umrijeti i ubiti se*: smrtan bio onaj koji *ga je rodio, pa se i on usmrtio*. Rj.³ *vidi osmrtiti se*.

ūsna, f. (pl. gen. ūsānā) die Lippe, labium. Rj. usna (OУСТНА, *osn. u usta*). Osn. 175. U riječi *usna* sa svijem se zaboravilo da je u osnovi izmegju s i n otpalo t, pa se t ne povraća ni u drugom pad. mn. kad pred n dogje a, nego ima: *usana*. Obl. 21. *vidi labrda, labrnja, dem. usnica, augm. usnetina*. — Bradaš, *lonac* najveći od jednoga uha, pa ima *usnu* kao bradu otoboljenu. Rj. 39a. Brnjica, kolutić gvozden, n. p. što metnu *medvjedu na usnu*, kad *ga vode*. Rj. 44b. Brčište, *gornja usna* gdje rastu brkovi. Rj. 45b. Žvalav, kad se u koga u *uglovima nakraj usana* kao ojede. Rj. 155a. *Naprćiti t. j. usne*. *Naprćiti se*. Rj. 403a. *Oprijati usnama*. Rj. 462a. Glavu svaku pomaži njome (krvlju) *po donjoj usni*. Npr. 103. *Oprćio usnu* kao lužan bubreg (kad se peče na ugljvlju). Posl. 240. *Otobolio usnu* kao logovski am. 243.

ūsnat, adj. grosslippig, labeo, labiosus. Rj. u koga *su usne (povelike)*.

usnētina, f. augm. od usna. Rj. *takva augm. kođ babetina*.

ūsnica, f. dem. od usna. Rj.

ūsniti, ūsním, v. pf. Rj. u-sniti. *vidi sasniti, sašnjati, snijevati, sanjati*. — 1) *šta, träumen, somnio*. Rj. — *Nekakav čoek usni blago: . . . >digni zaklop i onlje ostavi a aspre nosi*. Npr. 98. *Ūsni jednu noć, da ima negde . . . pripovedi im, kakav je san usnio*. 236. *Jer sam nočas čudan san usnio, gje moj kalpak pliva po Neretvi*. Npj. 1, 464. *Žlje zaspali, zao san usnili!* 4, 263. *Koji lepši san usni, onaj sam neka pojede sve*. Danica 4, 37. *Zaspa na onom mjestu. I usni, a to ljestve stajahu na zemlji a vrhom ticahu u nebo*. Mojs. I. 28, 12. *Ūsni Faraon, a on stoji na jednoj rijeci*. 41, 1. — 2) *sa se, refleks.*

ūsniti se, ūsní se, v. r. pf. kome što, mir hat geträumt, somnio. Rj.

ūsňovak, ūsňovka, m. akc. Rj.³ XXXI. *Razmetati pregju, t. j. u navijanju namješati pamuk ili tiriplik za uzvod ili usňovke*. Rj. 633b. u-sňovak, *drugoj poli osn. u snovati. isp. usňovica*.

ūsňovica, f. eine Art Weberci, textus genus; usňovica je deblja od ravnika. Rj. *nekakvo tkanje. isp. usňovak*.

ūsnuti, ūsnēm, v. pf. (u Dubr.) *vidi zaspati*. Rj. u-snuti. *v. impf. spati, spavati*. — *Ko ne ljubi crne oči, ne usnuo sna na oči*. Herc. 252.

ūšōv, ūšova, m. (pl. ūšovi) (u C. G.) die Lavine, nivium moles vento cumulata. Rj. *kao veliki smet, gomila snijega što snese vjetar*.

ūšōvan, ūšōvna, adj. (u C. G.) Rj. *vidi oporit*. — 1) *čovjek, mürrisch, morosus, cf. mrzovoljast, osorljiv*. Rj. *isp. uskošen*. — 2) *jelo, ekelhaft, teter, cf. prijetezan, otužan*. Rj. *usovno jelo, na koje se tko gadi*.

uspaíriti, uspaírím, v. pf. — 1) *koga, in Unruhe versetzen, inquieto*. Rj. *vidi usplahiriti, uplahiriti. kao uplašiti, uznemiriti*. — 2) *uspaíriti se, unruhig werden, excitari, cf. usplahiriti se*. Rj. *vidi i uplahiriti se. kao uplašiti se, uznemiriti se. — usplahiriti (i izgubivši 1: uspaíriti)*. Korijeni 298 (*usp(ya(h)iriti)*).

uspálití se, ūspálim se, vidi upaliti se: Uspálio se kao neslan sir. Rj. uz-paliti se. *vidi i užeci se, v. impf. užizati se*.

uspávati, ūspávām, v. pf. einschläfern, sopio. Rj. u-spavati *koga, učiniti da usne, zaspí. v. impf. uspavljivati*. — Tada reče Dalila Samsonu: *jednako me varaš . . . A ona ga uspava na krilu svojem*. Sud. 16, 19.

uspavljívānje, n. das Einschlāfern, sopitio. Rj. *verb. od uspavljivati. radnja kojom tko uspavljuje n. p. dijete*.

uspavljívati, uspavljújēm, v. impf. einschläfern, sopio. Rj. u-spavljivati *koga, činiti da usne, zaspí. v. pf. uspavati*. — *Paji, buji, zlato moje! žene govore, kao pjevajući, kad uspavljaju djecu*. Rj. 485a

ūsperak, ūspērka, m. — 1) der Einsatz (im Beinkleide), punnus insertus in latus caligarum: Na usperku pašin delibaša. Rj. uz-perak. *drugoj poli osn. u pero. vidi proparak. umetak, układica na hlačama sa strane*. — 2) *uspesci su šare na jaci od haljine koji liče na pera: U jedno vreme beše u modi da gjaci nose neku uniformu od plave čohe, s belim okrajcima, i s belim i zlatnim uspercima na ogrlici, s obe strane grla*. Zlos. 15.

ūsperica, ūspernica, f. (u Slav.) lijevi (debeli) kraj u raonika od usiju pa gore do nokta, a lijeva (oštra) strana njegova zove se pero, cf. branik 2. Rj. uz-perica, uz-pernica (*drugoj poli osn. u pero*).

uspíjati, ūspíjām, v. impf. usnama, vidi opijati 2. Rj. uz-pijati *usnama, kao stiskivati ih te budu manje*.

ūspjeh, m. kao napredak, kad ide kome što za rukom; der Erfolg, successus, eventus, exitus. u-spjeh, *za postanje isp. po-spješiti*. — Treba gledati, da uvek bude neke jednakosti u osećanjima *do uspeha, i u osećanjima posle uspeha*. Megj. 185. *Stariji goste se i slade se uspehom svoga truda*. Zim. 22.

ūspješān, šna, adj. Stulli. što pripada uspjehu; erfolgreich. — *adv. Ima puno interesa o kojima se samo ženska glava može uspešno starati*. Megj. 268. *Dubrovnik se od sviju branio uspešno*. Zlos. 118.

usplahiriti, usplahírím — 1) vidi uspaíriti. Rj. *vidi i uplahiriti*. — 2) *usplahiriti se, vidi uspaíriti se*. Rj. *vidi i uplahiriti se. isp. usplahnuti se*.

ūsplahnuti se, ūsplahnēm se, v. r. pf. uz-plahnuti se, postati plah. glagol se drukčije ne nahodi. isp. usplahiriti se. — *Vigje Turčin, pak se usplahnno, tad viknuše Šrpske poglavice: »Stan', Turćine, kud si naklopio.* Npj. 4, 340.

uspljuskivânje, *n. verbal.* od uspljuskivati se. stanje koje biva, kad se voda uspljuskuje.

uspljuskivati se, uspljuskujem se, *v. r. impf.* *Wellen werfen, undare*: Oetinja se voda uspljuskuje. Rj. uz-pljuskuje se voda, kad se silno talasa pa talasima udara o bregove. *v. impf.* prosti pljuskati.

uspomena, *f.* (u Dubr.) *vidi* spomen. Rj. *vidi* i spomena, pomen. — Kažu, da se to činilo za uspomenu njegdašnjemu ratnome bogu Turu. Pis. 33.

uspor, *m.* udario uspor, *der kleinere Fluss ist durch das Anschwellen des grösseren, in den er sich ergiesst, zurückgetreten, redundatio fluminis.* Rj. uz-por (za *osn. isp.* u-por). kad voda *n. p.* u Savi ustane na bregove, onda manje vode, koje u nju utječu, udare natrag; pa se kaže, da je udario uspor (Savski). — Kolubara je kod Paleža slabo što veća od Timoka kod Bregova; no zbog Savskoga uspora slabo se kad gaziti može, nego se vozi na skeli. Danica 2, 39. Voda u omeve zalivu nije sve morskoga, nego je ima mnogo slatke, koja izvire ispod Crnogorskijeh gora, pa od uspora morskoga narasla. Kov. 28.

usporedo, *neben einander, simul.* Rj. uz-poredo. uporedo, upored, naporedo; barabar.

uspoznati, uspdžnâm, *v. pf.* uz-poznati. *vidi* upoznati 2. — Kogogj bude roda gospodskoga, primaće mi kite za darove; ko ne bude roda gospodskoga, on na kite ne će pogledati; jer je lako vlaha uspoznati. Npj. 1, 41.

uspraviti, vîm, *v. pf.* *aufrichten, erigo, statuo.* Rj. uz-praviti što, učiniti da uspravo stoji. *vidi* izdići, poperiti. *v. impf.* uspravljati.

uspravljânje, *n. das Aufrichten, erectio, allevatio.* Rj. *verb.* od uspravljati. radnja kojom tko uspravlja što. **uspravljati**, vljâm, *v. impf.* *aufrichten, erigo, allevo.* Rj. uz-pravljati što, činiti da stoji uspravo. *vidi* izdizati 1.

uspravo, *adv.* uz-pravo. *vidi* upravo 5, pravo III, dupke. *aufrecht, erecte.* — Žban je od malijeh duga i stoji uspravo. Rj. 155a (suprotno pološke). Kaca je upravo svaka odzog bez dna, i stoji uspravo, i ponajviše je u dnu šira nego u vrhu. Rj. 266b. Prazna vreća uspravo ne može da stoji. Posl. 259. On opazi kulu dajidžinu, usprav' mu je kula dajidžina, nije bila kula izgorila. HNpj. 4, 190.

usprdežiti se, žim se, *v. r. pf.* (*scherzhaf*) *in Verlegenheit kommen, confundi.* Rj. uz-prdežiti se, kaže se u šali mjesto: zabuniti se, snebiti se 1, smesti se. drukčije se glagol ovaj ne nahodi. *isp.* prdež.

usprègnuti, usprègnêm, *vidi* uzmaći: Ništa Turci uspregnuti ne će. Rj. uz-pregnuti. kao prost glagol ne dolazi. *isp.* prègnuti. *vidi* i ustegnuti 1 b. *v. impf.* usprezati. — Na Iliju oganj oboriše, al' Ilija uspregnuti ne će. Npj. 4, 257. Od tog raja uspregnuti ne će, no će k tebe raja pohitati. 4, 488.

usprema, *f. Ordnung, dispositio*: Zla usprema šteta gotova (Posl. 91). Rj. djelo kojim se što uspremi.

usprémânje, *n. das Aufräumen, dispositio.* Rj. *verbal.* od uspremati. radnja kojom tko usprema što. **uspremati**, usprémâm, *v. impf.* *aufräumen, dispono.* Rj. uz-premati. *v. pf.* uspremiti.

usprèmiti, usprèmitîm, *v. pf.* *aufräumen, dispono.* Rj. uz-premiti. *v. impf.* uspremati. — Sve su grablje, nema vila. (Svak sebi grabi, a niko ne će da uspremi što i da ostavi za društvo ili opštinu). Posl. 281.

usprèzânje, *n. vidi* uzmicanje. Rj.

usprèzati, usprèzêm, *vidi* uzmicati. Rj. *v. impf.* uz-prezati. *v. pf.* uspregnuti.

uspròpadati se, dâm se, *v. r. pf.* *hin und her laufen, cursito.* Rj. uz-propada se tko, kad uzme trčati tamo i amo. *vidi* ustumarati se, uzražnjati se. *v. impf.* propadati 4, ražnjati. — Straža opazi gdje se mnoštvo uzbunilo i uspropadalo. Sam. I 14, 16 (*multitudo huc illucque diffugiens; Haufe der hierhin und dort-hin floh*).

uspropnice, *vidi* upropnice: Skoči doru gore uspropnice. Rj. uz-propnice.

uspriti se, usprîm se, *v. r. pf.* uz-priti se, učiniti da se prsi napnu. *isp.* ispriti se. — Onaj što se usprsi kao gajdaš! Megj. 99.

uspušiti se, šim se, *v. r. pf.* uz-puši se, *n. p.* odžak (u Sarajevu). Dr. Gj. Šurmin. kad se stane pušiti.

usrati, usrêm, *v. pf.* *anscheissen, concaco.* Rj. u-srati. *v. impf.* srati. — Kazat' usrane gaće. DPosl. 46. Usra krava držak. 148. sa se, *refleks.*: Čijem se vuk usere, ovca uteče. DPosl. 13. Usrao se Radoje na dvoje. 148. Usrat' se komu godi na grob. 148.

usrdan, usrdna, *adj. gefällig, eifrig, alacer, officiosus.* Rj. u-srdan. drugoj poli *osn.* koja je u srce (srđce). koji (od srca) rado učini kome što, koji je gotov učiniti kome ljubav, uslugu. — *adv.* Opažah da se ti začuvi poznatu molitvu usrdni Bogu moljaše. DP. 4. Da se više i usrdnije Bogu moliš. 371.

usrećâvânje, *n. verb.* od usrećavati. radnja kojom tko usrećava koga.

usrećavati, usrècâvâm, *v. impf.* J. Bogdanović. u-srećavati koga, činiti ga srećnim. *v. pf.* usrećiti. suprotno unesrećavati.

usrećiti, čim, *v. pf.* *n. p.* kćer, *beglücken, felicem reddo.* Rj. u-srećiti koga, učiniti ga srećnim. *v. impf.* usrećavati. suprotno unesrećiti.

usred, *mitten, in medio*: usred sela, usred kuće. Rj. u-sred, prijedlog s kojim dolazi riječ u drugom padežu, a složen je od prijedloga sred i prijedloga u, koji potonji značenje svoje dodaje značenju prejšnjega. — 1) za mjesto: Uzme oči handžar, te njime sama sebe usred srca. Npr. 115. Gladan kurjak usred sela ide. Posl. 41. Pade listak naranče usred čaše junacke. Npj. 1, 84. Te se polako privuku i ugju usred Turaka. Danica 1, 76. — 2) za vrijeme: Nema bolećega. (Nekakoj bolesnoj ženi padne na um usred zime na bukovu mezgru. . .). Posl. 202. Učiniću te da vidiš zvijezdu usred podne. 338. Već jasika trepetala usred ljeta i bez vjetra. Npj. 1, 119. Tako usred noći Izrailjci ugju u more. Prip. bibl. 43.

usrgje, *n. Gefälligkeit, Eifer, voluntas officiosa.* Rj. osobina onoga koji je usrdan. — Zahvaljam ti, poštena starino, za veliko tvoje usrdje. Šćep. mal. 27 (sa starijim nast. *isp.* bogojavljenije).

usrnuti, usrnêm, *v. pf.* Gundulić. — 1) *in aliquid offendere, incidere.* Stulli. kao udariti, naići na što. *isp.* rinuti 2. — 2) *irrumperere, irruere.* Stulli. kao bahnuti, hrupiti kuda, *n. p.* u kuću. u-srnuti. kao glagol prost ne dolazi. *isp.* srnuti. *v. impf.* usrtati.

usro, *m. hyp. du kleiner Scheisser, cacator parvulus.* Rj. *voc.* usro! kaže se mališu kad se usere.

usrtânje, *n.* Stulli. *verb.* od usrtati, koje *vidi*.

usrtati, čêm, *v. impf.* *vidi* usrnuti. Stulli. onđe značenje. *v. impf.* prosti srutati.

usta, *n. p.* — 1) *der Mund*, *os.* Rj. *vidi* čeljusti, rilica, žvale 2, žvalice. *dem.* ustašca. — 2) *das Maul, die Zunge*: Ima zla usta (*isp.* odmah niže primjer iz Posl. 103), est *dicax*. Ne govori na sva usta (kad ko što zlo govori za u napredak). Rj. — primjeri za 1) i 2: Buće usta (*n. p.* od paprike). Rj. 50b. Kad su u ženskoga mala lijepa usta, reče se: kao da su dinarom prorezana. Rj. 120b. Poskurnjača (jabuka) . . . kad se ustoji, prosipa se u ustima kao brašno. Rj. 548b. Ima pogana usta. (Govori zlo za svakim. Ovdje ide i ono što se pjeva: Pjesma ide od usta do usta, pak će doći u pogana usta). Posl. 103. Kao da tujjim ustima žvaće. (Kad ko polako jede). 131. Kao Sarajevska gospa (*n. p.* stiskuje usta). 132. Kome su gogj usta prorezana (kogogj usta ima — *n. p.* govori to i to). 148. Neslan čoek. (Koji govori što mu na usta dogje). 209. Usta velika, a stvora nikakvoga. 336. Usta zatvori, a oči otvori. 336. Usta sprdaju, a novci govore. 336. Da mi lečiš moje grdne rane: zavijaj ih belim ispod grla, a ispiraj mednijem ustima. Npj.

1, 352. Da besjedim s tvojim ustma šćernim. 1, 386. Usta su joj kutija šćera. 3, 543. Pročitaju joj se (skupštini) ovi aktovi, koje ona i iz usta potvrdi... Po tom dozovu i Miloša, te mu blagodare iz usta na njegovu trudu. Miloš 170 (iz usta = usmeno). Kad se ovo pročita i gdje koji već namjeste usta da mu se smiju, ja rekne, da... Pis. 22. Po tome se odmah kako otvore usta poznaju da su Šokei. Srb. i Hrv. 5. Da se svaka usta zatismu. Rim. 3, 19. Jer se nadam da ću doći k vama i iz usta u usta govoriti. Jov. II. 12. Njemu (Mojsiju) govorim iz usta k ustima. Mojs. IV. 12, 8. Blagosloven da je Gospod, koji je govorio svojim ustima Davidu. Car. I. 8, 15. Da bi se ispunila riječ Gospodnja, koju reče na usta Jeremijina. Jezdr. 1, 1. Razvaljuju na me usta svoja, sramotno me biju po obrazima. Jov 16, 10. Neka onijeme usta lažljiva. Ps. 31, 18. Skupiče neprijatelje njegove... te će ždrijeti Izraelja na sva usta. Is. 9, 12. Sudilo se na usta. DM. 73 (= usmeno).

ustaći, **ustaknēm** (ustākoh, ustāče, ustakao, ustākla) *vidi* postaviti 2. Rj. uz-taći n. p. kapu na glavu. *vidi* ustaknuti. v. pf. je i prosti taći, taknuti. v. impf. usticati. — A za koplje vranac konjic svezan, sitna mu je zopcu ustaknuta. Npj. 2, 565. Dobre konje Turci izvodaše, pa im onda zopcu ustakoše. 3, 152.

ustajanje, n. das *Aufstehen*, *surrectio*. Rj. verb. od ustajati. radnja kojom tko ustaje.

1. ustajati, **ustajēm**, v. impf. — **1)** *aufstehen*, *surgō*. Rj. u-stajati. v. pf. ustanuti, ustati. — Tako slave (krsno ime) tri dana (samo što ne ustaju više u slavu). Rj. 306b. Pa ga stane grliti i buditi: »Ustaj hrano! ustaj srce! ustaj dušo!« A on ništa ne zna kao da je mrtav. Npr. 17. Ustaj gore, naša neve, saba zora je! Npj. 1, 72. Corba kandžija, t. j. da nema ništa više, nego kako ona dogje, valja ustajati iža trpeze. Kov. 82. Raspiše knjige na sve strane, da ustaje na oružje i malo i veliko. Miloš 79. Paša reče, da su one paše bile lude, koje su pred njim na noge ustajale. Npj. 1, XLIX. Spisatelj... kadgod sjeda da piše, i kad ustaje od pisanja. Pis. 60. Kako je mnogo neprijatelja mojih! Mnogi ustaju na me. Ps. 3, 1. U po noći ustajahu Hrišćani na prvu molitvu. DP. 36. sa se, pass.: Poslije ove zdravice ustaje se u slavu. Kov. 118. — **2)** u pjesmi prelazno: ustajati koga, činiti da ustane: U večer me rano lijegaše, a u jutro docna ustajase... A ti sade, huda srećo moja! docna ležeš, rano me ustaneš. Npj. 1, 231.

2. ustajati se, **ustājim se**, v. r. pf. *durch Liegen genießbar werden*, *milesco* (de pomis): ima mnogo krušaka i jabuka koje se ne mogu jesti dok se ne ustoje. Rj. u-stajati se. — Poskurnjača (jabuka) kad se ustoji, prosipa se u istima kao brašno. Rj. 548b.

ustāknuti, **ustaknēm**, *vidi* ustaći. Rj.

ustalae, **ustaoca**, m. t. j. čovjek, *der fleissige Arbeiter*, *assiduus*: Imam, jadna, braca ustaoca (Npj. 3, 268). Rj. čovjek radljiv (koji ustaje rano na posao? ili koji je voljan ustati oko čega?) *vidi* radin 1a, radiša. — Jesi li vidio čovjeka ustaoca na poslu? Taki će pred carevima stajati, a ne će pred prostacima. Prič. 22, 29.

ustanak, **ustānka**, m. *der Aufstand*, *seditio*. Rj. — **1)** djelo kojim tko ustane n. p. u jutru, ili iz mrtvih: Jasno nam (Toma) svjedoči, šta znači ustanak Hristov vičući: »Gospod moj i Bog moj«. DP. 271. — **2)** djelo kojim tko ustane n. p. na vlast svoju (*der Aufstand*, *seditio*. Rj.). *isp.* buna, pobuna, rebelija.

ustanik, m. koji ustane na vlast; *der Insurgent*. *isp.* buntovnik. — Delibaša izleti i stane suzbijati Srbe ustanike. Mil. 116.

ustanova, f. *Einrichtung*, *institutio*: Brigu o crkvi, kao o ustanovi »koja se preživela,« ostavljaju crkvenjaku. Megj. 9. Pravo je, pri tome, znati, da je škola

ustanova društvena. Zlos. XIII. *vidi* uredba. za postanje *isp.* ustanoviti.

ustanoviti, **vīm**, v. pf. iz brevijara glagolj. — **1)** *firmare*, *confirmare*, *stabilire*. Stulli. u-stanoviti što, učiniti da bude stanovno, stalno. *festsetzen*. — **2)** sa se, *refleks.* *firmari*, *stabiliri*, *confirmari*, *certiorem fieri*, *certum habere*. Stulli. *postati* stanovno. — *isp.* ustanova.

ustanuti, **ustanēm**, v. pf. *vidi* ustati: Kad je pusta voda ustanula, nosi voda jele i borove. Kad li Tisa voda ustanula. Rj. u-stanuti. *ostuli* primjeri kod ustati. v. impf. ustajati.

ustāšea, n. pl. — **1)** *dem.* od usta. Rj. takva *dem.* *vidi* kod brdašce. — **2)** u kamiša ono što se metne u zube, kad se puši: Bokin, ustašca, grlič. Daničić, ARj. 521b. *vidi* i imam.

ustati, **ustanēm**, v. pf. Rj. u-stati. *vidi* ustanuti. v. impf. ustajati. — **I.** **1)** *aufstehen*, *surgō*. Rj. — **a)** *vidi* ustati se, dići se, dignuti se. — Oni će svi buknuti na tebe, t. j. skočiti, ustati. Rj. 47b. Ustisati, **1)** kao ustati, skočiti, n. p. ustisalo jedno na drugo. Rj. 790b. *Ti si ustanuo*, umio si se, a prekrstio se nijesi. Npr. 99. Žena legne devojci glavom na krilo... Onada žena ustane s njezina krila. 140. Ustani lijeni, Bog sreću dijeli. Posl. 336. Budi ga Janja sestra: »Ustani gore, Radoje!« Npj. 1, 162. Kad ustaneš, ujo, iza sanku, nemoj dati umlje za bezumlje. 2, 508. Dolje pade, gore ne ustade. 4, 209. Znajući da će uza njga ustati sav narod za svoga dobrog pašu. Danica 3, 143. Raja ustala na oružje. 3, 187. I mi smo ustali na zulum. 3, 193. Nasljedni knezovi, za koje se govorilo da bi i dužd Mletački pred njima ustao na noge kad bi ih vidio kako su lijepo odjeveni i naoružani. Kov. 37. Vazda na onom mjestu sjedali s kog mogli luko ustati! 124. Na Kara-Gjorgjija ustanu gotovo sve veće starešine, da mu senatom ograniče vlast. Miloš 13. Narod uskipi osvetom... i ustane na Turke pre odregjenoga vremena. 74. Kad ustane Smal-beg Begzadić protiv kapetan-paše Viđića. Npj. 1, XXX. On ustade iz mrtvih. Mat. 14, 2. Ustase mnoga tijela svetijeh koji su pomrli. 27, 52. Da je već čas došao da ustanemo od sna. Rim. 13, 11. — **b)** u pjesmi prelazno: ustati koga, učiniti da ustane: A ti sade, huda srećo moja! docna ležeš, rano me ustaneš. Npj. 1, 231. *isp.* ustajati 2. — **c)** Ustati oko koga ili oko čega (*sich bemühen um etwas*). Rj. 817a. kao *postarati se* za nj. *vidi* nastati 2. — Samarjanin pristupivši zavi mu rane, i ustade oko njega. Luk. 10, 34 (*curam ejus egit; trug Sorge für ihn*). Jakov tužase za sinom svojim... svi ustadoše oko njega tješeci ga, ali se on ne dadijaše utješiti. Mojs. I. 37, 35. Jonatan ustane i sad oko njega (oca) eda bi ga kako pomirio s Davidom. Prip. bibl. 67. Sto proroka sakri u pećinama po planini, i ustade oko njih noseći im kradom hljeba i vode. 81. — **2)** ustala voda t. j. došla, *anschwellen*, *accresco*. — Na bregove voda ustanula, a udara voda na valove. Rj. 52a. Kad dogjoše Zeti vodi hladnoj, al' je pusta Zeta ustanula, e je ne bi orav preletio, a ne ranjen Draško pregazio. Npj. 4, 65. — **II.** sa se, *refleks.* ustati se, u pjesmi mjesto ustati: Ustade se Ale od Novoga. Rj. — Ustan' se Mare dušice, ovudar gusa prolazi. Rj. 108a. Ustani se, moja dušo draga! Npj. 1, 231. Ustani se, moj mili Ivane! Herc. 135.

ustav, m. kao uredba, ustanova, zakoni, naredbe i pravila, *die Verfassung*, *Einrichtung*, *constitutio*, *institutio*, *instituta et leges*. u-stav (za oblicje *isp.* pōstav). — Naš je ustav prava svetinja u smislu narodne pravice i slobode, ali je u njemu jezik nikakav. Pis. 18. Društva je ovoga (Srpske slovesnosti), po ustavu njegovom, glavno namjerenje, starati se za naš narodni jezik. 24. Tipik sv. Save za Orahovicu... Tako evo ustava koji je sveti Sava srpski napisao za čeliju svetoga Save jerusalimskoga u Orahovici. Knjiž. 3,

140. Rusija nije navaljivala na kneza (Miloša) da postavi ustav, nego samo da postavi zakonik građanski i kriminalni. O Sv. O. 27.

ustava, *f. die Schleuse, canalis clausus ad tempus*: melje vodenica na ustavu. Rj. u-stava. *isp.* ustaviti. — Na velikim sušama kad vodenica ne može samotegom (ili na samoteg) da melje ni na mali tulfac, onda melje na ustavu, t. j. gore se voda ustavi, dok je se mnogo nakupi, pa se onda pušta u badanj. Rj. 11b. Ova vodenica ljeti melje na ustavu, a zimi samotegom. Rj. 664a. Otvoriše se ustave nebeske; i udari dažd na zemlju. Mojs. I. 7, 11. Ko počne svagju, otvori ustavu vodi. Prič. 17, 14.

ustávci, *ustavákā, m. pl.* — **1**) treći dan po krsnom imenu. Rj. — Tako slave (krsno ime) tri dana... drugi se dan krsnog imena zove pojutarje, a treći ustavci. Rj. 306b. Preustavci, praustavci, prvi dan po ustavicima. Rj. 584a. Vjerenik ide k njoj (k vjerenici) dva puta u godini, i to na Božij dan i na ustavke njezinoga krsnog imena. Kov. 46. — **2**) (u C. G.) prvi dan po krsnom imenu; drugi dan zove se praustavci, a treći deliustavci. *cf.* okrilje 2, pojutarje. Rj.

ustavica, *f. (u Dubr.) der Saugefisch, echenis remora L. Rj. Schiffshalter. Rj.³ riba.*

ustaviti, *vīm, v. pf.* Rj. u-staviti što, činiti da stane, ne pustiti od sebe, dalje. *vidi* sustaviti 2. *vidi* zastaviti (i se), zastaviti 2. *v. pf.* je i prosti staviti. *v. impf.* ustavljati. — **1**) *hemmen, aufhalten, retineo.* Rj. — Nekakav hoteci ustaviti taljige uhvatio za čatlov pa se čatlov skinuo i on s čatlovom pao natraške. Rj. 30a. Mali izvorići, pa ga Nijemci nekad zatisnuli i ustavili vodu. Rj. 60a. Ustavite sile i borije. Rj. 209a. Kad se onome čoeuku što oraše već dodija slušajući ga, ustavi volove, pa otide i upita ga: »Čemu se čudiš, jadan bio?« Npr. 167. Od srca joj krvcu udarila, ne zna niko krvcu ustaviti. Npj. 1, 605. Nek se moli svecu Muhamedu: nek ustavi na istoku sunce, i ustavi Šarac-vodu hladnu, koja teče kroz Stambola grada. 3, 62. I na Dmitra puške obořiše, sve u Dmitra zrna ustaviše, dok su Dmitra bili oborili. 3, 340. Ustavi jedan seljak kola sa dva vola pred apatekom. Danica 3, 240. Srbi ne smednu ove poslanike pustiti u logor, nego ih ustave na drugom mestu. 5, 35. Ovo je upravo sve za djevojku, ali gdje-koja mati ustavi što i za sebe. Kov. 52. Što je Kara-Gjorgijje bio zatvorio, ili ustavio kod sebe nekoga Mitrića. Sovj. 13. Zaište u vezira da ustavi vatru. 67. Petrovo Selo, koje je Nemanja u ugovoru s Dubrovnikom ustavio sebi. DM. 206. Ne vjerujem da bi on (Subotić) ili njegovi mogli ustaviti razuzdane elemente. Kolo 14 (15). *sa se, pass.*: Na velikim sušama vodenica melje na ustavu, t. j. gore se voda ustavi, dok je se mnogo nakupi, pa se onda pušta u badanj. Rj. 11b. — **2**) *sa se, refleks.* ustaviti se, *sich aufhalten, stehen bleiben, sistere*: Naopako kolom okrenula, okrenula, pak se ustavila. Rj. — (U bananju) ... gdje se carev štap ustavi, ondje mora trlja svoj štap da zamjesti. Rj. 14a. Hoće tebe aga ustavljati, da mu činiš izmet u odžaku, ustavi se njemu u odžaku, te ti agu dobro, sinko, služi. Npj. 3, 133. Da se malo ustave Brgjani, koji daju jade gradovima. 4, 126. Tu se hladna voda ustavila. 4, 448. Bećirpaša, došavši k Bijogradu, ustavi se kod Bijelih Voda. Danica 3, 208. Zrno ne progje na drugu stranu nego se ustavi u nekakoj kosti. Sovj. 32.

ustavljānje, *n. das Aufhalten, retentio.* Rj. *verb. supst.* od 1) ustavljati, 2) ustavljati se, koje *vidi*.

ustavljati, *ustavljām, v. impf.* Rj. u-stavljati što, činiti da stane, ne puštati od sebe, dalje. *isp.* zastavljati (i se). *v. impf.* je i prosti stavljati. *v. pf.* ustaviti. — **1**) *aufhalten, retineo.* Rj. — Moja kuća moja sloboda. (Lisica častila danju ježa pa ga uveče ustavljala na konak, ali on nikako nije šćeo ostati...) Posl. 181. Sjed' maco, sjedoh i ja! (Govori onaj

koji ustavlja roj, i govoreći to kao da sjeda). 286. Ustavlja ga gospogja kraljica na šećerli kavu i rakiju, Simeun se ne će ustaviti, već on svoga usjede gjo-gata. Npj. 2, 68. Cura dere vezene jagluka, te Tadiji krvcu ustavljaše. 3, 167. Nisam doš'o da ustavljam kolo gjevojak'. Kov. 51. Molili ga i ustavljali, da ne trči napred. Miloš 109. Ustavljaj jezik svoj oda zla, i usta svoja od prijevarne riječi. Ps. 34, 13. Sav gnjev svoj izliva bezumnik, a mudri ustavlja ga natrag. Prič. 29, 11. Dijeleći cijelo svoje imanje između dva sina ustavlja sebi pravo da može odvojiti nešto od njega drugim kućama. DM. 69. — **2**) *sa se, refleks.* ustavljati se, *sich verweilen, remoror.* Rj. — Idući po ulicama gdješto bi se ustavljali. Pis. 33. Spuštaše se stup od oblaka i ustavljaše se na vratima od šatora. Mojs. II. 33, 9. Gdje bi stao oblak, ondje se ustavljaahu sinovi Izrailjevi. IV. 9, 17.

ustégnuti, *ustégnēm, v. pf.* Rj. uz-tegnuti. *ne nalazi se kao prost glagol. isp.* tégnuti. *v. impf.* ustezati. — **1 a**) *n. p.* konju uzdu, *anziehen, adduco.* Rj. *isp.* zaustegnuti. — Moli kuma, moli starog svata, da ustegnu konje vitezove, da ustave svirke i bubnjeve. Npj. 3, 502. Imena svojega radi ustegnuću gnjev svoj. Is. 48, 9. Zvijezde će ustegnuti svoju svjetlost. Joil 3, 15. Ja vam ustegoh dažd. Amos 4, 7. Molim svakoga da ne bi ustegao svoje pomoći. Ogled III. *sa se, pass.*: Gdje je mnoštvo milosrgja tvojega i milosti tvoje? eda li će se meni ustegnuti? Is. 63, 15. — **b**) *neprelazno. vidi* uspregnuti, uzmaći. — Kad padoše dvije poglavice, onda Turci natrag ustegnuše. Npj. 4, 270. — **2**) *sa se, refleks.*: Teke što zinula bješe (riba) da ga (dijete) proždere... *vidi* i oni zapis gjetetu na vratu, pa se ustegne na se, i uhvati dijete u čeljusti te šnjime očnoj kući. Npr. 214. Krene uz jedno brdo da se s njega baci strmoglav... i tek da se baci niza nj, začuje jedan glas... On se ustegne i ne videći nikoga upita: »Koji si ti što sa mnom zboriš?« 220. Izbavljaj pohvatane na smrt; i koje hoće da pogube, nemoj se ustegnuti od njih. Prič. 24, 11. Umivši se od plača, opet izigje, ustegne se, zaustavi ih na objed, i zapovjedi da se sto postavi. Prip. bibl. 32.

ustézānje, *n. das Anziehen (des Zügels), adductio freni.* Rj. *verbal.* od 1) ustezati, 2) ustezati se, koje *vidi*.

ustézati, *ustézēm, v. impf.* Rj. uz-tezati. *v. pf.* ustegnuti. — **1**) *anziehen, adduco.* Rj. *isp.* zaustezati. — Već Miloša zaboljela ruka ustežući vilovna gjo-gata. Npj. 4, 230. Bog ne usteže gnjeva svojega, pa daju poda nj oholi pomoćnici. Jov 9, 13. Upravitelji ustezahu glas svoj i jezik im prijanjaše za grlo. 29, 10. Usteže riječi svoje čovjek koji zna, i tiha je duha čovjek razuman. Prič. 17, 27. Od nepravde usteže ruku svoju. Jezek. 18, 8. *sa se, pass.*: Uzeti gjem na zub. (Oslobodivši se, uzeti mah — kao konj, kad uzme gjem na zub, pa ne mari što se usteže). Posl. 330. — **2**) *sa se, refleks.*: Poslije umiv se izagje, i ustežući se reče: dajte objed. Mojs. I. 43, 31. Ne ustežu se pljuvati mi u lice. Jov 30, 10. Mučah dugo, činjah se gluh, ustezah se: ali ću sada vikati. Is. 42, 14. Nemoj me zgrabiti dokle se ustežem od gnjeva; znaj da podnosim rug tebe radi. Jer. 15, 15. Za to se ustežem od mnogoga preporučivanja. Pom. 9. Ja se ni malo ne ustežem kazati. Rad 2, 194.

usticānje, *n. vidi* postavljanje 2. Rj.

ustieati, *ustičēm, vidi* postavljati 1. Rj. *v. impf.* uz-ticati kome *n. p.* kapu na glavu. *v. pf.* ustaći, ustaknuti. — Na se meče toke Tadijine, paše sablju harambaše Plavše, i ustiče kalpak Mrkonjića. Npj. 3, 425.

ustisati,* *ustišēm, v. pf.* Rj. glagol se drukčije ne nalazi. — **1**) kao ustati, skočiti, *n. p.* ustisalo jedno na drugo, *drängen, premo, insto.* Rj. — **2**) oko koga,

navaliti ištući što ili moleći se za što, *bedrängen*, *urgo*, *cf.* saletjeti. Rj. i *syn.* ondje.

ustočići, *m.* *cf.* bradići (samo u onoj zagoneci). Rj. *ustočići* u *zagoneci* znače usta.

ustoka, *f.* *der Ostwind, eurus*. Rj. *istočni vjetar*. *vidi* istočnik, ispodsunčanik. — Gospod navede *ustoku* na zemlju, *te dva* cijeli dan i cijelu noć; a kad svanu, *ustoka* donese skakavce. Mojs. II. 10, 13. *uztoka*, *drugoj je poli osn. koja i drugoj poli u iz-tok* (istok). *isp.* Osn. 27.

ustopice, **ustopce**, *auf dem Fusse (nachfolgen), vestigis insisto*: otišao za njim *ustopice*. Rj. *adv.* u-stopice, u-stopce, *kao u stope kome n. p. ići. vidi* sustopice, uzastopce. Paziš na sve staze moje i *ideš* za mnom *ustopce*. Jov 13, 27.

ustovati, *v. pf.* samo u ovim primjerima: Prijatelj *svadbu ustovaše*: svadbu kažu u godini prvog. Npj. 2, 525. I mi onda *svadbu ustovasmo*, i ti kaza do prve godine. 2, 531. *Ustovati*, ugovoriti. Npj. 1 3, 399. *vidi* i uglaviti.

uštra, *f.* (u Hrv.) *vidi* brijačica. Rj. *vidi* i britva brijača.

uštrašiti, šim, *v. pf.* u-strušiti. *vidi* uplašiti. *isp.* zastrašiti. *v. impf.* strašiti. — Koga kažu da takoga nema, koji zemlje mloge *uštrašio*. Npj. 3, 305. *Uštrašiću* srce mnogih naroda, kad objavim propast tvoju među narodima. Jezek. 32, 9.

ustrčati, *ustrčim*, *v. pf.* *hinauflaufen, curro sursum*. Rj. *uz-trčati n. p. na brdo, trčeci uzaći. v. impf.* *ustrčavati*.

ustrčāvānje, *n.* *das Hinauflaufen, excursio in montem*. Rj. *verb.* od *ustrčavati*. *radnja* kojom tko *ustrčava n. p. na brdo*.

ustrčāvati, *ustrčāvām*, *v. impf.* *hinauflaufen, curro sursum*. Rj. *uz-trčavati n. p. na brdo, trčeci uzlaziti. v. impf.* *prosti trčati. v. pf.* *ustrčati*.

ustrčepati, *ustrčepēm*, *v. pf.* *erzittern, contremisco*: Užućela kako žukov cvijet, *ustrčepala* kako trepetljika. Rj. *uz-trčepati. isp.* *ustresti (i se), uzigrati (i se), uzdrhtati se, uzdrktati se. v. impf.* *treptati*. — Iscijeli me, jer su *kosti moje ustreptale*. Ps. 6, 2. *Vidješe te vode, Bože, vidješe te vode, i ustreptaše, i bezdane se zadrmaše*. 77, 16. Dragi moj promoli ruku svoju kroz rupu, a što je u meni *ustrčepu od njega*. Pjes. nad pjes. 5, 4. Nije li mi Jefrem mio sin? za to je *srce moje ustreptalo njega radi*, doista se za smilovati na nj. Jer. 31, 20. *Vidjeh šatore Etiopske u muci, ustreptaše zavjesi zemlji Madijanskoj*. Avak. 3, 7.

ustrčesti, *ustrčesēm*, *v. pf.* Rj. *uz-tresti. v. impf.* *tresti*. — **1 a)** (u C. G.) *erzittern, contremisco, cf.* *ustresti se*: Na meni je *ustreslo* tijelo. Rj. *isp.* *ustreptati, uzdrhtati se, uzdrktati se, uzigrati (i se)*. — **b)** *prelazno: ustresti koga, učiniti da se tresu*: Praskom padanja njegova *ustresoh* narode. Jezek. 31, 16. — **2)** *sa se, refleks. ustresti se* (u Dubr.) *n. p. od zime, vidi* uzdrhtati se. Rj. *vidi* *ustresti 1a*. — Čiče zmaj da se *sva goru ustrese*. Npr. 217. Čuh, i utroba se moja uskoleba, i *ustresoh se* na mjestu svom. Avak. 3, 16.

ustrgnuti, *gnēm*, *v. pf.* *abreissen, decerpo*. Rj. *uz-trgnuti n. p. jabuku sa drčeta. vidi* utrgnuti; ukršiti, uskršiti. *isp.* *ušćupati, i syn. ondje. v. pf.* *je i prosti trgnuti. v. impf.* *prosti trzati*. — Moja ruko, zelena *jabuko!* gdje si rasla, *gdje F si ustrgnuta!* A rasla si na kriocu mome, *ustrgnuta* na Kosovu ravnom! Npj. 3, 307.

ustrijeliti, *ustrijelim*, *v. pf.* Rj. *u-strijeliti. v. impf.* *strijeljati*. — **1)** *erschossen (mit dem Pfeil), sagitta trajicio*: *ustrijelila ga vila*. Rj. — Vile kad ih ko uvrijedi, onda ga različno nakaze: *ustrijele ga u nogu ili u ruku, u obje noge ili u obje ruke, ili u srce*, te odmah umre. Rj. 61b. Ote! konju, *pust ostao! strelica te ustrelila kroz sedlašce u srušće!*

kroz uzdicu *u gubicu!* Npj. 1, 178. Turčina je *puška* prevarila, a *popova* vatru prifatila, *ustrijeli u srce Turčina*. 4, 329. Juj zgrabi luk svoj i *ustrijeli Jorama* među pleći da mu strijela progje kroz srce. Car. II. 9, 24. *sa se, pass.*: Kamenjem da se zaspe ili da se *ustrijeli*, bilo živinče ili čovjek. Mojs. II. 19, 13. — **2)** (u C. G.) *ustrijelilo ga, vom Schlagflusse getroffen werden, apoplexi arripi*. Rj. *umr'o od kapi*.

uštrižak, *uštriška*, *m.* — **1)** (u Dubr.) *striza* što ostane iza kakve haljine, kad se skroji, *das Abschneitzel, segmen*. Rj. *u-stržižak (druga pola od striči)*. *isp.* *uškriljak*. — **2)** *resegmen*. Ektorović: Kad vlase podstrižeš, nad *uštriškim* ne stoj. Stulli. *uštrišci; kad se vlasi podstrižu, ono od njih što spadne. isp.* *podstrišci*.

ustrojāvānje, *n. verb.* od *ustrojavati. radnja* kojom tko *ustrojava* što.

ustrojāvati, *ustrojāvām*, *v. impf.* *organisiren, herrichten, herstellen*. *ustrojavati. v. pf.* *ustrojiti 3*. — Ali vi tek sad *ustrojavate* vojsku, pa ako tako postavljate za šefove ljude nevojene, šta će biti od vojske. Mil. 153.

ustrojiti, *ustrojim*, *v. pf.* Rj. *u-strojiti*. — **1)** *n. p. braveca, vidi* ustrojiti. Rj. *vidi* i *uškopiti, utući 2, počistiti 2, podmetnuti 2. v. impf.* *strojiti 1*. — **2)** *kožu, zurichten praeparo, cf. učiniti 3, uštavit*. Rj. *v. impf.* *strojiti 2*. — On izmisli, kako će *kožu ustrojiti* i na zgodni način krojiti. Priprava 52. — **3)** *organisiren, herrichten, herstellen. v. impf.* *ustrojavati*.

ustrpjeti se, *ustrpim se, v. r. pf.* *sich gedulden, quiesco, expecto*: *ustrpi se* do sutra; nijesam se mogao *ustrpljeti* da mu ne rečem. Rj. *uz-trpjeti. isp.* *strpjeti. v. impf.* *trpjeti*. — Kako se njoj tada učinilo, kako li se srce bilo okamenilo, kad prsten ovaj vigje; ali se opet *ustrpi* i premuči. Npr. 253 *Ustrpljen* spasen. DPosl. 148 (*isp.* *Strpljen* spasen. Posl. 296.)

ustrpljenje, *n.* *die Geduld, patientia*. Rj. *kad se tko ustrpi. vidi* strpljenje, strpljivost; trpljenje, trpež. — U preši je izgubljenje, a u *ustrpljenju* spasenje. DPosl. 141. *Ustrpljenje* je smok fratarski. 149.

ustručāvānje, *n.* *Art gene, verecundia*. Rj. *verb.* od *ustručavati se. stanje* koje biva, kad se tko *ustručava*: Od prvoga tira, dobrog sina — tako čestitaju mladencima poslije vjenčanja *bez i kakoga ustručavanja* — i sam sveštenik u crkvi. Rj. 740a.

ustručāvati se, *ustručāvām*, *v. r. impf.* *sich geniren, non audeo, cf.* *žapati se*. Rj. *u-stručavati se, drukćije se ne nalazi u ovom značenju. vidi* i *skružavati se, snebivati se 1, ulibati se 1, tuljiti se*. — Za sve er ljudi mru u boju, *od boja se ne ustručaju*. DPosl. 153 (*po Crnogorskom dijalektu* mjesto od boja se ne *ustručavaju. isp.* Obl. 108). Nego *sa se od toga imena ustručava'* kako od *gjavola*. Šćep. mal. 134.

ustuk, *m.* Rj. *uz-tuk (drugoj poli osn. koja je u tući. isp.* *ustuknuti)*. *vidi* *utuk*. — **1)** *bei den Bajallice der Spruch, womit sie das Uebel besprechen, dass es zurucktrete, formula incantatricis ut malum cedat retro, abeat*. Rj. *one riječi kojima bajalica ili bajac odgoni kakvo zlo (da ustukne)*. — **2)** *ein Kraut dazu, herbae veneficarum genus*. Rj. *trava takva, kojom t. j. bajalica ili bajac odgoni zlo kakvo*. — **3)** *das Gegenmittel, remedium*: Svako zlo ima svoj *ustuk* (Posl. 278). Rj. *kao lijek*.

ustuknuti, *knēm*, *v. pf.* *zuruckweichen, recedo*. Rj. *uz-tuknuti (u-stuknuti?)*. *kao* *ustupiti 1. isp.* *ustuk*.

ustumarati se, *rām se, v. r. pf.* *vidi* uspropadati se: *Ustumarao se* kao kučka po mlječari (Posl. 337). Rj. *uz-tumarati se, početi tumarati, uzeti trčati tamo i amo. vidi* i *uzražnjati se. v. impf.* *tumarati*.

ustup, *m.* u-stup. — Nešto svoje avangarde, i svu Praisku namesti iza sebe *u dva ustupa* . . . On se stane *uzmicati na svoje ustupe*. Žitije 40.

ustúpânje, *n. das Zurücktreten, recessio*. Rj. *verb.* od ustupati, koje vidi.

ustúpâti, *ústúpâm*, *v. impf. zurücktreten, recedo*. Rj. u-stupati. *v. impf. je i prosti* stupati. *v. pf.* ustupati.

— **1)** u pravom smislu. vidi usprezati, uzmicati, uzmicati se. — Kad Ruske vojske stanu *ustupati natrag*. Žitije 18. Neprijatelji moji *ustupaju natrag*, kad tebe (Bože) prizivljem. Ps. 56, 9. — **2)** u prenesenom smislu. — **a)** *ustupa što čemu u čem ili čim; gore je ili rgjavije od njega u čem ili čim; jemandem worin nachstehen, inferiorem esse aliquo, cedere alicui re, in re.* — Sad vi sudite, *ustupa li i što oro svjedočanstvo ludosti onima*, s (?) kojima su vas moji suparnici zabavljali. Danica 2, 142 (ludosti instrum.: ustupa li i što ovo svjedočanstvo ludošću onima [svjedočanstvima], kojima . . .). Prosta klasa naroda našega ne ustupa ni jednome od 5 ili 6 sebi obližnjih naroda ni u razumu ni u poštenju. Kov. 16. Milan nije rado napred u boju trčao, a Miloš je to najvoleo, i u tome nikom nije ustupao. Miloš 45. Miloš u junaštvu nije ustupao Veljku ni Čupiću. 50. Ona (djela) ne ustupaju najboljim delima drugih naroda . . . ni stvarju ni formom. Vid. d. 1862, 18. Plač, koji krasotom ne ustupa najljepšim mjestima kojima je moglo zaslužiti pravo djelo Domentijanovo onaku pohvalu u Šafarika. Živ. sv. S. i sv. S. XI. — **b)** *ustupati što kome, kao davati, puštavati mu svoje; jemandem etwas abtreten, cedere alicui aliquid*: Sanković *ustupajući Dubrozniku Konavljie i Vitaljinu* pišu u svojem pismu da je . . . DM. 195. Ni pod koji način ne ustupam društvu Srbske Slovesnosti da štampa to djelo moje. Vid. d. 1862, 2. — **c)** *ustupati čemu, kao mjesto mu svoje puštati, davati; nachgeben, weichen, cedere*: Druge oblasti srpske *ustupaju državnoj misli*. DM. 3.

ustúpiti, *ústúpim*, *v. pf. zurücktreten, recedo*. Rj. u-stupiti. *v. pf. je i prosti* stupiti. *v. impf.* ustupati. — **1)** u pravom smislu. vidi prileći. *isp.* uzmaći (uzmaknuti), uzmaći se, uspregnuti. — Srbi sa velikom svojom štetom *ustupe natrag*. Danica 3, 168. »Na trag, vojvoda, poginućeš!« A kad Miloš ne ktedne *ustupiti*, onda Prelo da pušci vatru. 4, 30. Kad Turci pred veće *ustupe od šanca*, onda Srbi ostave šanca. 97. Ustupe k Jaoru. Žitije 31. — **2)** u prenesenom smislu. — **a)** *ustupiti što kome. isp.* ustupati 2 b. — Ali je gotov bio *ustupiti* te zemlje novome i zakonitom caru srpskom. DM. 90. Mljet je tvojega carstva, a ti si nam ga *ustupio*. 205. Rado bih *ustupio* bez pare Učenom Društvu pravo na preštampavanje. Pom. 116. — **b)** *ustupiti čemu, kao mjesto mu svoje puštiti, dati. isp.* ustupati 2 c. — Hrabro se borio, prem da je *mložini* Turske vojske najposle morao *ustupiti*. Danica 4, 17. I on posle kratkoga boja *ustupivši mloštvu* izmakne se k selu Velatenu. Žitije 25.

ustúrânje, *n. das Zurückschlagen, = retorquere*. Rj. *verbal.* od usturati. radnja kojom tko ustura što, n. p. koplje na ramena.

ustúrâti, *ústúrâm*, *v. impf. zurückschlagen, retorquere*. Rj. uz-turati. *v. impf. prosti* turati. *v. pf.* usturiti.

ústuriti, *rîm*, *v. pf. zurückschlagen, retorquere*: Usturio koplje na ramena. Rj. uz-turiti. *v. impf.* usturati. — Pred gradom je osjedao dora, pa dorinu *usturi dizgine*, sam se doro oko grada voda. Npj. 2, 206.

ústven, *adj. što pripada ustima, mündlich, oralis. vidi usmen. correl. pismen.* — u Rj. samo *adv.*: Ústveno, (u gornj. primor.) vidi naustice. Rj. 790b. — **ústveno** (osn. u *usta* s umetnutim *v*). Osn. 145. *ustveno*, usmeno. Korijeni 205. *kako je Daničiću ovdje jedno isto ustveno i usmeno, pa prema adv. usmeno ima adj. usmen, za cijelo se može upotrebljavati i adj. ustven prema adv. ustveno, ma mu i ne bilo poterde.*

úsud, *m.* tako ti je *usud* usudio (u pripovijeci), *Schicksal, fatum*. Rj. u-sud (*isp.* usuditi). vidi sudbina,

sudište, sudnja, i súgjenje. — *pomišlja se kao lice*: »I ti li si moja sreća, Bog te ubio! Ko tebe meni dade?« A ona se odmah uteče: »Mene je Usud tebi dao . . .« »A gde je taj Usud?« . . . Onda čovek pogje da traži Usuda. Npr. 73.

usúđiti, *úsúđim*, *v. pf.* Rj. u-suditi. — **1)** *bestimmen, bescheiden, destino*: Da Bog ne *usudi!* Rj. *v. impf.* suditi. — Bog je samo bezumnim životinjama *usudio da ostaju do vijeka*, kao što su im i stari bili. Danica 2, 3. On će (Gospod) suditi vasionome svijetu po pravdi, *usudiće narodima pravo*. Ps. 9, 8. Stari račun i oko prijestolnoga nasljedstva, kojima kraj učiniti *usugjeno bješe Dušanu*. DM. 14. — **2)** *sa se, refleks.* usúđiti se (u vojv.), *wagen, audeo*. Rj. *v. impf.* usugjivati se. — Devetu da *se nijesi usudio nipošto otvoriti*. Npr. 194. No ti kažem da *se više ne usudiš da se za ženu vratiš*. 201. Te *se usudih i prinesoh* žrtvu. Sam. I. 13, 12.

Usudov, *adj. što pripada Usudu*: Kad dogje u Usudove dvore, ima šta i videti: Usud sedi sam za gotovom sofom pa večera. Npr. 75. *isp.* vjetrov.

usugjivânje, *n. das Wagniss, ausus*. Rj. *verbal.* od usugjivati se, koje vidi.

usugjivati se, *usúgjujem se, v. r. impf. wagen, audeo*. Rj. u-sugjivati se. vidi smjeti 1. *v. pf.* usuditi se. — Tako *se i ja usugjujem* ovde naznačiti nešto i o tome. Opat XIII. Kara-Gjorgjije videći to nije se ni *usugjivao da im* (nahijskim starješinama) zapovijeda. Sovj. 12. Izlič iz svoga reda, sjesti na prijesto — *na to se niko nije usugjivao*. DM. 83. vidi kod petlja: ne drži mu petlja (ne usugjuje se).

usúkatati, *úsúčëm*, *v. pf.* Rj. u-sukati. *v. impf.* usukivati. — **1)** *drehen, intorquere*. Rj. — Zublja se zove *usukano drvo* ljeskovo ili dubovo, koje se suho pali mjesto luća. Rj. 214b. *Konopac* je od konopalja i dobro je *usukan*, koje samo konopari grade. Rj. 289a. Oputu ljudi sami okroje od kozje ili od ovčje kože, pa pošto je ostruži i pokisele, *usuču je* na šiljku. Rj. 466b. Skretanj, *nekolika usukana lista* dudana. Rj. 688a. On *usuče nekolike breze*, pa sve poveže i natakne na svoju kijaču. Npr. 2. — **2)** *sa se, refleks.* usúkatati se, kad ko oslabi, *abfallen, corpus amitto*. Rj. *kad ko spadne u mesu, ostala syn. kod* oslabiti.

usukivânje, *n. das Drehen, intorsio*. Rj. *verb.* od usukivati. radnja kojom tko usukuje n. p. ličinu.

usukivati, *usúkujem, v. impf. drehen, torquere*. Rj. u-sukivati. *v. impf. prosti* sukati. *v. pf.* usukati. — Uzicu pletu žene same, a ličinu *usukuju* ljudi od lika. Rj. 770b.

usúmit, vidi sumitice. Rj. *adv.* u-sumit. vidi sumit.

usúprot (u suprot). vidi nasuprot. *isp.* protiv, suprot. — Ajde s Bogom, moje lale drage, baš u *suprot dinskom dušmaninu*. Nj. 5, 534.

Úsura, *f.* rijeka koja utječe u Bosnu s lijeve strane. Rj.

úsuručiti se, *čim se, v. r. pf.* u surutku stvoriti se, *serescere*. Stulli. u-suru(t)čiti se, k pretvorilo se u č, a t pred č otpalo. — Jutroske mi se sva varenika *usuručila*, nijesam od nje imala nikakve vajde. J. Bogdanović.

usúšiti se, *úsúšim se, v. r. pf. eintrocknen*. Rj.³ u-suši se n. p. bara ljeti. vidi usahnuti 1. *v. impf.* sušiti se. *isp.* sahnuti; presisati, usisati.

úsúti, *úspëm, v. pf. hineingiesen, schütten, infundo*. Rj. u-suti. ovako *prost* glagol ne dolazi. *isp.* suti (spem). *v. impf.* sipati. — Zagradi *vodu* što je onde, pa *uspi u nju sve vino i rakiju*. Npr. 67. Snaħa gde bi god videla rupicu na putu, odmah bi rekla: »Ovde mora biti kaka bubica,« pak bi *foj usula mleka* . . . Odnese pomije u valov svinjama, te *uspe* . . . Ona kaže mužu da on *uspe svinjama da jedu*. 83. Uzmi ovu maštravu, natoči je pa *mi uspi na glavu*. 195. Izvuče kabao vode, pa *uspe volovima u valov*. 211. Tokatlijć *uspe soli na komad hleba*, pa ga po-

ljubi, i pošalje Lomu. Miloš 76. Sasiječe ih (divlje tikvice) u lonac . . . I usuše ljudma da jedu. Car. II. 4, 40. 41.

usutoniti se, nī se, v. r. pf. *dämmerig werden, nox appetit*. Rj. u-sutoni se, kad se uhvati suton. glagol se drukčije ne nalazi.

usvijestiti se, usvijestim se, v. r. pf. u-svijestiti se, kao doći k svijesti. kao prost glagol ne dolazi (isp. osvijestiti se). vidi dozvati se, usavjetovati se, usvjetovati se; popraviti se. — I mahnit pedepsan usvijesti se. DPosl. 29. Lud pedepsan usvijesti se. 57.

usvista, f. (u Sinju kao čudo (2): Za usvistu ja ostah u majke. Rj. kao bijeda ili nesreća. — u-s-vista (kor. može biti isti koga je zapovijest). Osn. 209. isp. usvijestiti se.

usvjetovati se, usvjetujem se, v. r. pf. vidi usavjetovati se: Da se drugi mlagiji usvjetuje. Rj. u-svjetovati se. syn. kod usavjetovati se.

usvojititi, usvojiim, v. pf. u-svojititi što, kao učiniti svojim, priznati za svoje. v. impf. svojiti. — Ako nijesam pisao (kritike), ja sam je usvojio i odgovaram za nju. Odrb. od ruž. 1.

1. uš, uši, f. (pl. uši, gen. uši i ušijū). Rj. vidi vaš. dem. ušica, isp. ušenjak. — **1)** die Laus, pediculus. Rj. — Čamak, nekaka mala uš, koja se jedva može vidjeti. Rj. 818a. Bila bi glava zdrava, ali je puna ušiju. Posl. 13. U bečara svakoga šćara, ponajviše buha i ušiju. 325. — **2)** bijela uš, Kleiderlaus, pediculus vestimenti. Rj. uš u odijelu.

2. uš! interj. sagt man zum Schweine um es weg-zujagen, vox pellendi sues. cf. uše. Rj. usvikom se ovijem odgone svinje. vidi i ujd.

ušā nedjelja, f. (u C. G.) vidi sebična. Rj. vidi i ursena nedjelja, i syn. ondje.

ušančiti, čim, v. pf. Rj. u-šančiti. drukčije se glagol ne nalazi. — **1)** n. p. vojsku, verschanzen, vallo munire. Rj. ušančiti što, napraviti šanac oko njega. — **2)** sa se, refleks. ušančiti se, sich verschanzen, vallo se munire. Rj. napraviti šanac oko sebe. vidi opkopati se, ukopati se.

ušanje, n. verbal. od ušati. radnja kojom tko uša. **ušara**, f. (u Slav.) vidi sova. Rj. i syn. ondje. — ušara (osn. u uho). Osn. 109. kao uhata ptica. riječi s takim nast. kod badnjara.

ušarati, ušarām, v. pf. anfangen zu lügen (es bunt zu treiben), mentiri coepi. Rj. u-šarati, početi šarati **2**, dati se na šaranje **2**. v. impf. prosti šarati **2**.

ušati, ušām, v. impf. u riječima: Slušaju, ali ne ušaju (Gledaj: Čuje, al' ne haje. Posl. 290). od kor. od koga je uho (uš). isp. Korijeni 25.

ušatka, f. (u C. G.) bijela vodena tica, koliko vrabac, eine Art Wasservogel, avis quaedam aquatica. Rj. od kor. od koga je i ušara. biče ta ptica uhata. — riječi s takim nast. kod krupatka.

ušato, mjesto uho, u pjesmi u kojoj se pjeva kako govori Turčin: Dilber Fato, zlato! izigji na vrato (na vrata), da ti vidi ušato, da ti kupim mengjušto (mengjuše). Herc. 295.

ušće, n. die Mündung, ostia. Rj. upravo je coll. od usta. kao da voda ima usta ondje gdje utječe u drugu vodu ili u more. vidi utok **1**. — Stigoše ih na prvom konaku, baš na ušću kod vode Bosuta. Npj. 4, 207. Pobegne niz Dunavo do ušća Mlavskoga. Danica 5, 28. Svu ovu zemlju oko zaliva zvali su Mlečići Bocche di Cattaro (ušće Kotorsko). Kov. 30. Na ušću rijeke Kosalnice. DRj. 1, 58.

ušćaliti se, ušćalim se, v. r. pf. uz-ćali se konj na koga, kad načuli na nj uši. v. impf. ćaliti. — Pa doratu mamnu poletio, dobar se dorat na njegov ušćulio, on se ne da sebi prikućiti. HNpj. 4, 150.

ušćupati, ušćupām, v. pf. uz-ćupati n. p. cvijet od ruže. v. impf. prosti ćupati. — Ukinuti, **2)** abreissen, avello, cf. ušćupati, uzabrati: Ukinula cvijet od ru-

žice. Rj. 776b (a u Rj. nema ušćupati na svojem mjestu). isp. ukršiti, uskršiti; ustrgnuti, utrgnuti.

ušē! interj. vidi uš! Rj. vidi i ujd.

ušēceriti se, rīm se, v. r. pf. zu Zucker werden, mit Zucker überzogen werden, in saccharum abire, saccharo obduci. Rj. u-šēceriti se, postati šećer; ušēčeri se takogjer što god, kad se po njemu uhvati šećer.

ušēnjak, ušēnjka, m. kleine Laus, pediculus parvus. Rj. mala uš. isp. ušica.

ušēprtljiti, uljīm, v. pf. in kümmerliche Lage kommen, in angustias incido, cf. ukuburiti. Rj. u-šēprtljiti, zapasti u šēprtlju. — Ušukutriti, kao zabunuti se, cf. ušēprtljiti. Rj.³ isp. uzvrdati se. vidi i uskuburiti, umaćaditi, uvećaditi. v. impf. šēprtljiti.

ušētati, ušētām (ušēčēm), v. pf. hineinspaziren, intrare: U careve dvore ušetati. Rj. u-šetati, šetajući ući. v. impf. šetati. — Već, gospogjo, ušetaj u lagju. Npj. 2, 640. Užeže mu četiri svijeće, pa ušeta u šikli odaju. Herc. 13.

1. uši, uši (ušijū), f. pl. — **1)** die Ohren, aures, pl. od uho. Rj. — **2)** das Ohr, ansa, foramen, n. p. u kotla, u čabra, u igle, u sjekire, u srpa. U našega čabra grozdene uši (Posl. 333). Rj. za **1)** i **2)** vidi primjere kod uho. dem. od **1)** i **2)** ušice. — **3)** pl. od uš. Rj.

2. uši būši, vidi urši burši. Rj. vidi i ursena nedjelja, i syn. ondje.

ušibūšina nedjelja, f. (u Boci) t. j. sebična. Rj. vidi i ursena nedjelja, i syn. ondje.

ušica, f. dem. od uš. Rj. isp. ušenjak. — Jal' ušicu, jal' bušicu. Nar. prip. DARj. 747a.

ušice, f. pl. dem. od **1** uši. Rj. ušice (male uši) u čovjeka ili u životinje; u čabra, u igle, u sjekire, i t. d. — Keser s druge strane ima kao podugačke ušice. Rj. 268b. Nije mogla odmah da uvrze, nego promašala mimo ušice iglene. Rj. 358b. Obuška, obuška, igla bez ušica. Rj. 436a. Udario ga sjekirom ušicama, t. j. ušicama. Rj. 795b. Vidite me oćicama, a ćujte me ušicama, darujte me rućicama. Npj. 1, 140.

ušikati, ušikām, v. pf. Rj. u-šikati. v. impf. šikati, šikam **1**. — **I** (po jugozap. kraj.) dijete, einlullen, infantem sopire. Rj. šikajući dijete uspavati. — Šikao je Kopečić alajbego, šikao je i ušikao je. Herc. 224. — **II**. sa se, refleks. ušikati se. — **1)** (u Bačk.) hineinschleichen, irrepo: Kad se dika u dvore ušika. Rj. kao uvući se. — **2)** (u gornj. prim.) einschlafen, obdormisco: San te ljubi, i govori: Ušikaj se, drago moje. Rj. (ušikan) usnuti, zaspati.

ušimicē, adv. ndario ga sjekirom ušimice, t. j. ušicama. Rj.

ušipiliti, lim, v. pf. (u Hrv.) t. j. brvna, cf. šipila. Rj. u-šipiliti drva, uglobiti ih, ušlijebiti jedno u drugo. v. impf. šipiliti.

ušišikati, kām, v. pf. Rj. u-šišikati. vidi ušišikati. v. impf. isp. šišikati. — **1)** ein unruhiges Pferd besänftigen, beruhigen, mitigo. Rj. ušišikati konja nemirna, plaha, umiriti ga. — **2)** überhaupt einen Zornigen besänftigen, lenio, mitigo. Rj. uopće ublažiti srdita.

ušišikati, škām, v. pf. vidi ušišikati. Rj. u-šišikati. v. impf. šišikati.

ušiti, ušijēm, v. pf. hincinnähen, insuo. Rj. u-šiti. v. impf. ušivati. — Meni je Petar pripovijedao, kako su mu Jakovljevi momci donosili pisma ušivena u sedlo. Sovj. 47.

ušiv, adj. koji je pun uši. vidi ušljiv. — Otresi ga se kako ušiva kozuha. DPosl. 92.

ušivac, ušivca, m. — **1)** (u Dubr.) eine Art Pflanze, herbae genus. Rj. nekaka biljka. — **2)** vir pediculus. Stulli. čovjek ušiv. vidi ušljivac, vašljivac.

ušivānje, n. das Hincinnähen, insutio. Rj. verbal. od ušivati. radnja kojom tko ušiva što (u što).

ušivati, ušivām, v. impf. hincinnähen, insuo. Rj. u-šivati. v. impf. prosti šiti. v. pf. ušiti. — Da zna

ženska glava, što j' odoljan trava, svagda bi ga brala, u pas ušivala, uza se nosila. Npj. 1, 149.

ušivica, f. Stulli. žena ušiva. vidi ušljivica, vašljivica.

ušivost, ūšivosti, f. genus morbi, cum quis pediculis abundat, idque ex sanguinis corruptione. Stulli. bolest, kad je tko ušiv, i to od iskvarene krvi; Läusekrankheit.

uškopiti, ūškopim, v. pf. vidi ustrojiti. Rj. uškopiti. vidi i ustrojiti, utući 2, počistiti 2, podmetnuti 2, uvrnuti. v. impf. škopiti. — Ima uškopljenika, koje su ljudi uškopili; a ima uškopljenika, koji su sami sebe uškopili carstva radi nebeskoga. Mat. 19, 12. U sabor Gospodnji da ne ulazi ni utučen ni uškopljen. Mojs. V. 23, 1.

uškopljènik, uškopljenka, m. Rj. koji je uškopljen. vidi škopac. — 1) der Schöps, Hammel, verrez. Rj. uškopljen ovan. vidi i jalovac, pretukač, školj, skuljevit ovan. — 2) der Verschnittene, eunuchus. Rj. uškopljen čovjek. vidi i hadum, hadumac. — Ima uškopljenika, koje su ljudi uškopili. Mat. 19, 12. Neka ne govori uškopljenik: gle, ja sam suho drvo. Jer ovako veli Gospod za uškopljenike: koji drže zavjet moj... ime vječno daću svakome njih. Is. 56, 4.

uškrjak, ūškrjka, m. (u Slav.) parče od platna ili čohe, das Tuchschnitzel, segmentum panni. Rj. isp. ostržak. — od kor. koji znači sjeći, malu biti. isp. ostrk, Škrnjo (isp. krnjo), škrnjetica. isp. Korijeni 238. Osn. 289.

ušljiv, adj. lausig (Läuse habend), pediculosus. Rj. koji je pun uši. vidi ušiv, vašljiv. — Čovjek se viva, kad ramenima kosi kao da je ušljiv. Rj. 59b.

ušljivac, ūšljivca, m. der Lauskerl, homo pediculosus. Rj. ušljiv čovjek. vidi vašljivac, ušivac 2.

ušljivica, f. die Lausige, pediculosa. Rj. koja je ušljiva. vidi vašljivica, ušivica.

ušni, adj. ad aures spectans. ušna bolest. Stulli. što pripada uhu, ušima.

ušnják, ušnjáká, m. pl. (u Srijemu) vidi oboci. Rj. nakit koji se nosi u ušima. osn. u ušni. vidi i brnjice 2, mengjuše, mingjuše. — Malabarke imaju osobite ušnjake, za to im narastu uši tako velike da im dosežu do ramena. Priprava 39.

ušoriti, ūšorim, v. pf. selo, reguliren, ordino. Rj. ušoriti selo, u šor, u liniju, u red ga postaviti (zgrade mu), da budu šorovi, ulice prave. v. impf. šoriti. isp. šor.

ušta, f. n. p. on je neka ušta, ein Schimpfwort, homo nihili. Rj. vidi ušva, vušta. biće nekako orugje zanatlijsko, pa se čeljadetu kaže za pogrdu, kao da je ništa-čovjek. vidi kod ušva. — tamna je ušva, koja glasi i ušta. Osnove 42.

uštap, m. Vollmond, plenilunium: kad će biti uštap? da ako bude kiše oko uštapa. Rj. pun mjesec. vidi užba. — To bijaše oko ponoći o uštapu, i nebo bijaše vedro. Npr. 179.

uštápiti se, ūštápim se, v. r. pf. erstarren, obri-gesco: Lake mi se noge uštapiše. Rj. uštápiti se, stati kao štap. drukčije se glagol ne nalazi. isp. udu-rečiti se, ukočiti se.

uštápnuti se, ūštápnē se, v. r. pf. t. j. mjesec, abnehmen, decresco. Rj. uštápnē se (mjesec), kad po uštapu ide na manjak. vidi ušnuti se. drukčije se ne nahodi.

uštáviti, vīm, v. pf. t. j. kožu, cf. učiniti 3. Rj. uštáviti. vidi i ustrojiti 2. v. impf. štáviti.

ušteda, f. ono što se uštedi; die Ersparnis, das Ersparte. vidi prišteda. — Pa se vrati u sobu, da istresa svoje uštede, ne će li nakrpiti 191 dukat. Megj. 119.

uštédjeti, uštédim, v. pf. ersparen, comparco, cf. zaštedjeti. Rj. u-štedjeti. v. impf. uštegjivati. — sa se, pass.: Tim bi se kod nas moglo uštegjeti nekoliko vrsti. Rj. XVIII.

uštegjivánje, n. das Ersparen, to comparcere. Rj. verb. od uštegjivati. radnja kojom tko uštegjuje što.

uštegjivati, uštegjujem, v. impf. ersparen, comparco. Rj. u-štegjivati. v. impf. prosti štediti. v. pf. uštedjeti.

uštinuti, ūstinēm, v. pf. kneipen, zwicken, vellico. Rj. u-šti(p)nuti. v. pf. prosti štipnuti. v. impf. štipati. — Dokle nagje guju šarovitu, uštinuće zlatnom štipavicom, utočiti u maštrafu jeda. Herc. 8.

Uštípa, m.: Kralj Uštípa bijelu Petrovu, a sluga mu bijelu Pavlicu. Rj.

uštipak, ūštipka, m. (österr. die Zwieckkrapsen), placentulae genus. cf. kolačić 2. Rj. vidi i priganica. dem. uštipčić. — Devet baba po ledu se plaza (t. j. uštipci). Rj. 505a Uštipčar, 1) koji mijesi i prodaje uštipke. 2) koji rado jede uštipke. Rj. 796a. Ko o čemu, baba o uštipcima. Posl. 151.

uštipčár, m. — 1) koji mijesi i prodaje uštipke. Rj. — 2) koji rado jede uštipke. Rj.

uštipčára, f. — 1) koja mijesi i prodaje uštipke. — 2) koja rado jede uštipke. Rj. — riječi s takim nast. kod badnjara.

uštipčéic, m. dem. od uštipak. Rj.

uštirkatí, kām, v. pf. (u vojv.) stárken, amylo corroboro (lintea), cf. zaskrobiti. Rj. u-štirkatí. vidi i zaskrobiti. v. impf. štirkatí.

uštréávanje, n. J. Bogdanović. verb. od uštrcavati. radnja kojom n. p. liječnik uštrcava što u ranu.

uštréavati, uštréávám, v. impf. nešto mi je (liječnik) u ovu ranu uštrcavao, ja ne znam što je. J. Bogdanović. u-štrcavati, einspritzen. v. impf. prosti štrcati, strcati. v. pf. uštrcati.

uštréati, cām, v. pf. kad malo dijete oči bole ili mu oči zakrmeljaju, onda reku: uštrcaj mu malo varenike iz sise u oči. J. Bogdanović. u-štrcati. isp. uštrknuti. v. impf. uštrcavati.

uštrknuti, knēm, v. pf. malo umusti, ein wenig melken, parum mulgeo. Rj. u-štrknuti. isp. uštrcati; uštrcavati.

uštróжити, ūštróžim, v. pf. verschneiden, castro. Rj. u-štróжити. vidi ustrojiti 1, i syn. ondje. v. impf. štróжити. — Brav, 2) uštrojen vepar. Rj. 39a.

uštva, f. (u Srijemu) vidi ušta. Rj. vidi i vušta. — Trašiti, uštvom tanjiti kožu na kraju. Rj. 770a. po ovom uštva će biti nekakvo zanatlijsko orugje, pa se čeljadetu kaže za pogrdu, kao da je ništa-čovjek.

ušukutriti, trīm, v. pf. kao zabuniti se, cf. ušeptrljiti. Rj. u-šukutriti. isp. i syn. kod zabuniti se. drukčije se ne nalazi.

ušur,* m. Rj. — 1) vidi ujam. Rj. — 2) uzeo Bog od njega ušur, hat gleichsam die Mühgebühr von ihm genommen, ihn gezeichnet (durch Beraubung eines Gliedes). Rj. nakazio ga Bog (ne davši mu ili uzevši mu koji ud, n. p. oko).

ušútjeti, ušútim, v. pf. Rj. u-šútjeti. vidi učutjeti, i syn. ondje. v. impf. šútjeti. — 1) verstummen, conticesco. Rj. vidi ušutjeti se. — 2) sa se, refleks. ušútjeti se, verstummen, contitescio. Rj. vidi ušutjeti. — Ušutio se kao malo dijete, kad se posere. Posl. 339. Ušutio se kao miš u mučnjaku. 339.

uštabati, bām, v. pf. einstampfen, conculco, inculco. Rj. u-tabati, kao ugariti 2. isp. i utrti 2. dem. utap-kati. v. impf. tabati.

uštáboriti, rīm, v. pf. Rj. u-taboriti. v. impf. tabo-riti. — 1) vidi ulogoriti. Rj. utaboriti n. p. vojsku. — 2) sa se, refleks. ūštáboriti se, vidi ulogoriti se. Rj.

utáéi se, ūtaknēm se, v. r. pf. u-taći se. vidi utaknuti se kao umiješati se. v. pf. prosti taći (taknuti). — »Sad kazuj šta imam na grudima«. Dečko odgovori: »Imaš sunce«. A Turčin se odmah utakne: »Valaj i bila, baš sam to hteo da izreknem.« Npr. 257. Pa će doći još i druge sluge, njegovi drugari, kojima se u posao utakao, i reći će mu: sebi ruke djevere! Rat 6.

1. utájati, utájim, v. pf. Rj. u-tajati. v. *impf.* tájati (tajim), tajiti (tajim). — **1. 1)** *vidi* zatajati. Rj. — **2)** *beschwichigen, zum Schweigen bringen, com-primio*: Pa utaja tridest devojaka, da ni jedna nije govorila. Rj. *vidi* učtkati, umučkati. — **II.** sa se, *refleks.* utájati se. — **1)** *sich verbergen, abscondor*, n. p. zec. Rj. — Lisica otide pa se umrtvi na putu... Lisica koja se bila utajala, digne se polako pak izvuče sva tri sirca iz torbe. Npr. 178. — **2)** *unterbrochen werden, einige Zeit aufhören, intermitto, intermitter*. Rj. kao prestati za neko vrijeme.

2. utájati se, utájim se, v. r. pf. *vidi* upašiti se. Rj. u-tajati se (*drukčije se ne nalazi*). *vidi* i usmrdjeti, i *syn.* ondje.

útak, útka, m. *vidi* potka, poutka, poučica (u tkanju). za postanje *isp.* utkati. — Kastelani imaju mnogo riječi koje ne idu u čisti Srpski jezik, n. p. potku zovu *útak* (ali znadu i što je potka), razboj, krosna. Rj. 265b.

útakmicē, *gegeneinander, alterum pro altero*: daje voće za žito *utakmice*, t. j. mijenja jedno za drugo. Rj. u-takmice. — Značenje (korijenu) *podudarati se, slagati se*: tak, tako (par), takati se; taki (odmah); *utakmice*. Korijeni 82. *isp.* i *istakmiti*; takmen.

utaknuti se, utaknēm se, *vidi* utaći se
útal (útao), útla, *adj.*: U koga je glava *úta*, za-
ludu mu je bareta dupla. DPosl. 140 (*ovu Dubro-
vačku poslovcicu navodi Daničić i u Radu 12, 203*).
utao, šupalj, probušen, u Mikalje i u Stulića *utli*.
XVIII. govori se u Hrv.

utáložiti, žim, v. pf. u-taložiti. *isp.* talog. — **1)** *vidi* stišati, utišati 2. — Nu de *utaloži djecu* da ne lar-
maju. J. Bogdanović. — **2)** sa se, *refleks.* *sich legen*
(vom Aufstand, Sturm), *remitto, componor*. Rj. u-ta-
ložiti se n. p. vihor, buna. *vidi* utišati 1, stišati se,
utoliti. *glagol se drukčije ne nahodi*.

útamān, *zwecklos*. Znači što u Vuka *utoma*. »Ma
šta *utaman* govoriš. *Utaman* ti sav posao. J. Bog-
danović. u-taman. *isp.* taman. *vidi* badava 2, i *syn.*
ondje.

utamániti, utamānīm, v. pf. *vertilgen, tollo, perdo*,
cf. zatamaniti. Rj. u-tamaniti što, kao zatrti. v. *impf.*
utamanjivati.

utamánjivānje, n. *die Vertilgung, deletio*. Rj.
verbal. od utamanjivati. *radnja* kojom tko *utama-
njuje* što.

utamánjivati, utamānjujēm, v. *impf.* *vertilgen*,
tollo, perdo. Rj. u-tamanjivati što, kao zatirati. v.
impf. prosti tamaniti. v. pf. utamaniti.

utānjiti, útānjim, v. pf. — **1)** *neprelazno. dünn*
werden, extenuor, imminuor, n. p. utanjila voda, t. j.
gotovo presušila. Rj. u-tanjiti, *postati tanko, tanje*.
— **2)** *prelazno*: utanjiti što, učiniti da bude tanko,
tanje. — *Utanji*, Bože, ali ne prekini. Posl. 337. v.
impf. tanjiti.

utápānje, n. *verb.* od utapati. *radnja* kojom tko
utapa n. p. *konoplje*.

utápati, útápām, v. *impf.* »evo *utapam konoplje*«
reče gdjekoja žena. J. Bogdanović. u-tapati. v. *impf.*
prosti topiti. v. pf. utopiti.

útapkati, kām, v. pf. *stampfen, conculco*. Rj.
u-tapkati, *upravo je dem.* od utabati, kao što je tap-
kati *dem.* od tabati.

útažiti, útāžim, v. pf. *pacare, placare, sedare, tran-
quillare*. Stulli. u-tažiti što. *vidi* umiriti, ublažiti, utje-
šiti, utišati 2. *isp.* ušiškati, ušiškati. v. *impf.* tažiti.
— I mao daždie velik vjetar *utaži*. DPosl. 29. sa se,
pass.: Milosnoga Boga zamolimo... da bi s' sinje
more umirilo, a Božija *utažila* pravda. HNPj. 1, 117.

útecište, n. (u C. G.) *der Zufluchtsort, refugium*,
cf. utocište: Jer ovamo t' *utecišta* nema. Rj. mjesto
kuda može tko uteći. vidí i utok 2, pribježište. —
riječi s takim nast. kod danište.

utěci, utěcēm, v. pf. (utěkoh, ūteče, ūtekao, utěkla).
Rj. u-teći. v. *impf.* utjecati i uticati. — **1)** *entlaufen*,
evado. Rj. *vidi* uteknuti, ubjeći, uprcati. — Žena se
nekako ukrade i *uteče u selo kući svojoj*. Npr. 1.
Utekla mi babina kobila, pa ne znam gde je. 23. Ali
mi uteći ne češ. 149. Zagrepsti (n. p. u svijet, t. j.
uteći). Posl. 82. Nokat u ledinu (*uteče*, ili bježi!). 226.
Uzeo sugreb. (Ili:) Uzeo utrenik. (*Utekao*). 330. Čistac
kolovogja! (Bježi! *uteče!*). 348. *Ne uteče oka* za sje-
doka, ni da kaže, kako pogiboše. Npj. 1, 158. *Ne uteče*
druga nikakroga, ni da kaže, kako s' poginuli. 3, 71.
A Nukici oči *utekoše*, te pogleda na Tursku Udbinu. 3,
234. Što Turaka od *sablje uteče*, na Drinu ih vodu načer-
raš. 4, 258. Ta ne bježe da *Turcim' uteku*, veće mame
Turke na pješake. 4, 270. Da *nijesmo utekli od nji-
hove osvete*. Danica 2, 141. Da isprošena gjevojka
uteče za drugog momka. Nov. Srb. 1817, 509. Od
lica tvojega *kuda bih utekao?* Ps. 139, 7. Ti ne *češ*
uteći iz njegove ruke. Jer. 34, 3. sa se, *pass.*: Od
sugjenja se ne može *uteći*. Posl. 236. — **2)** *einen*
im Laufe hinter sich lassen, cursu supero. Rj. *isp.*
natrčati 3 (nad-trčati). — Abdulja, ono što se da
onome, koji *uteče* na trku. Rj. 427b. Broj cekine,
džaba ti divojka, ako *uteče dorat na obdulji*. HNPj.
4, 146. — **II.** sa se, *refleks.* utěci se. — **1)** *sich*
hervorthun, exsisto. Rj. — Al' Srbini ne dadoše Luki,
već s' *uteče jedan pred drugoga*, da Srbima Luko
ne pogine, Srbima je žao poglavara; *uteče se* Bakal
Milosave... »Ja ću za te na mejdan izići.« Npj. 4,
267. — **2)** kome, *vidi* zateći se. Rj. kao *obreci se*,
zadužiti se. — **3)** *uteći se kome u riječ*: »Bako, znaš
li šta je? Ja znam da si i ti rada da se oprostiš te
napasti.« A baba mu se *uteče u reč*: »O moj sinko,
kako ne bih!« Npr. 45. »I ti li si moja sreća, Bog
te ubio! Ko tebe meni dade?« A ona se odmah
uteče: »Mene je Usud tebi dao.« 73. A čoban ne
dade čoek da odgovara, nego se sam *uteče* i reče:
»Ako sam ja vlah...« 165.

útega, f. ono čim se *uteže* — **1)** n. p. kilav čovjek,
das Bruchband, fascia hernialis. Rj. *vidi* potpasač.
— **2)** *die Schnürbrust, thorax linteus*. Rj. ono čim
žene *utežu* sebi tijelo (da budu tanje).

utěgnuti, utěgnēm, v. pf. *stark anziehen, stringo*.
Rj. u-tegnuti. kao *prost* *glagol* ne dolazi. *isp.* tēgnuti.
v. *impf.* utezati. — Donesi mi jednu krpu platna,
utegni me, sele, od bedara do vitih rebara, da se
moje kosti ne razminu...« A seja je donosila platno,
utegoše bolana Dojčina od bedara do vitih rebara.
Npj. 2, 465. Pa na jatak pobru povalio i *utegnu rane*
po njemuka. HNPj. 4, 69.

utěknuti, utěknēm, v. pf. u-teknuti, u pjesmi mjesto
uteći. v. *impf.* utjecati i uticati. — Pogubiše tri stotini
Turaka, *živu oka uteknulo nije*, te ubiše Frčić Ibra-
hime. Npj. 3, 341. Al' kako će, brate, *uteknuti* crna
vrana sivome sokolu. 5, 340.

uteměljitelj, m. *conditor*. Stulli. koji *utemelji* što.
vidi utemeljnik.

uteměljiti, uteměljim, v. pf. Rj. u-temeljiti. v. *impf.*
temeljiti. — **1)** *gründen, fundo*. Rj. *uteměljiti* što,
kao postaviti mu temelj. — **2)** sa se, *refleks.* utemě-
ljiti se, *sich etabliren, niederlassen, consido*. Rj. kao
useliti se, okučiti se, otvoriti trgovinu, posao.

uteměljnica f. *quae fundat*. Stulli. koja *utemelji* što.
uteměljnik, uteměljnika, m. *isp.* uteměljitelj. Stulli.
koji *utemelji* što.

utěz, m. *utězalo, n. contrapeso negli orologio; ho-
rarii momentum (h. e. pondus motum efficiens, ac*
dirigens). Stulli. ono teško na uri što čini te ura ide
(i na vagi); *das Gewicht an der Uhr (und an der*
Waage). za postanje *isp.* utezati.

utězānje, n. *das Anziehen, strictio*. Rj. *verb.* od
utezati. *radnja* kojom tko *uteže* što.

utězati, utězēm, v. *impf.* *anziehen, adduco, stringo*.
Rj. u-tezati. v. pf. utegnuti. — Tu ranjena knjaza

nahodiše, i kod njega dvanaest medika, te mu grdne rane utezahu. Npj. 5, 438.

utežati, utežām, v. pf. u-težati, teško postati. *vidi* otežati. *isp.* dotežati. *kao prost glagol ne dolazi.* — U dugu putu i slama uteže. DPosl. 139 (uteže dija-
lektički mjesto uteža. *isp.* Obl. 108). Zločestoj ovcu vuna uteže, a zločestu pastiru štap i bisaci. 158.

-uti, -ujem, *dolazi samo kao glagol složen iz-uti, ob-uti, na-z-uti (s umetnutim z).* v. *impf.* -uvati, -uvam: iz-úvati, ob-úvati, na-z-úvati.

úticāj, m. *vidi* utjecaj. *za nast. isp.* dogagjaj. *djelo kojim tko ili što (moću svojom) utiče, utječe na koga ili na što, prema Njemačkom: Einfluss.* — Vrlo se mnogo govori o školi i o njenom blagodetnom uticaju na društvo. Zlos. XIII. Sin jednoga čovjeka od uticaja. 26. Ipak je ona (najveća škola) od pretežnoga uticaja na sve niže stupnje školovanja. 40. Njemački je uticaj vrlo veliki i vrlo opasan. 75. Nahodeći se i same (škole) pod uticajem svih neprilika koje pomenuh, možda i potiru uticaj jedna drugoj. 147. *isp.* utjecati 4, i *za takve po Njemačkom načinjene riječi isp.* odnos.

úticānje, n. *vidi* utjecanje. Rj. — Stani Marko, uticanja nejma! HNpj. 3, 292 (*ne možeš uteći*).

úticati, útičēm. Rj. u-ticati. v. pf. uteći. — **1)** *vidi* utjecati. Rj. mjesto je (♣) govori se i i: uticati. Korijeni 82. — **2)** *úticati se, videti utjecati se.* Rj.

útiġlati, ġlām, v. pf. »jesi li mi utiġlala košulju? J. Bogdanović. u-tiġlati. v. *impf.* tiġlati. *vidi* uglačati.

útiġa,* f. das Bügeleisen, ferramentum laevigatorium. Rj. *vidi* tiġla 2.

útiġanje, n. *verb.* od utiġati. *radnja kojom tko utiġa n. p. košulje.*

útiġati, ġām, v. *impf.* Stulli. utiġom gladiti n. p. košulje. *vidi* tiġlati. v. pf. utleisati, utiġlati, uglačati.

útiġa, f. *vidi* sova: Trepavice od utine krila. Rj. i *syn.* ondje.

útirānje, n. Rj. *verb.* od utirati. — **1)** *radnja kojom tko utire što (das Abwischen, abstersio. Rj.).* — **2)** *radnja kojom n. p. govoda utiru što (das Abweiden, depastio).*

útirati, útirēm, v. *impf.* Rj. u-tirati. v. *impf.* prosti trti. v. pf. utri. — **1 a)** *abwischen, abstergeo.* Rj. *vidi* ubrisivati. — A jaglukom suze utirući. Npj. 1, 441. Ko jako nos utire, izgoni krv. Prič. 30, 33. Polivši njom (vodom) trpezu tri puta stane je utirati. DP. 340. — **b)** *sa se, refleks.:* Ja ga ljubim, a on se utire. Posl. 107. Ružom bi se utirala, da b' rumena bila. Npj. 1, 427. — **2)** *abweiden, depascor.* Rj. — E nagone njega Crnogorci, pa sam sebe kida desnu ruku, i da svoje utire koljeno. Npj. 5, 26. Hasan aga, ne gaz' vinograda! ni utiri zemlju oko loza. Herc. 215. *za značenje isp.* trti 4, utri 2. Njemačko i Latinsko tumačenje biće krivo.

utirišiti,* utrišim, v. pf. *vidi* nakititi (*scherzhaft*): utirišila ga žena. Rj. u-tirišiti, reče se u šali mjesto nakititi. *drukčije se ne nalazi.*

útiġak, útiġka, m. *što se kome slušajući ili gledajući kao utisne u srce ili dušu; der Eindruck, impressio, animi motus.* — Tvoji su utiġci onaki, kakvi obično sretaju mladoga putnika. Zlos. 81.

utiskivānje, n. das Hineindrücken, impressio. Rj. *verbal.* od utiskivati. *radnja kojom tko utiskuje što (u što).*

utiskivati, utiskujēm, v. *impf.* hineindrücken, premo in—. Rj. u-tiskivati što n. p. kome u ruku. v. *impf.* prosti tiskati. v. pf. utisnuti.

útiġnuti, snēm, v. pf. hineindrücken, inprimo. Rj. u-tiġnuti. *vidi* urinuti. v. pf. je i prosti tiġnuti. v. *impf.* utiskivati. — Po tom joj (vjerenik vjerenici) u ruke utisne cekin, a na prst natakne prsten. Kov. 45. *za ovaj primjer isp.* uklopiti.

útiġsućiti se, čim se, v. r. pf. in infinitum multi-

plícari, augeri. Stulli. u-tiġsućiti se, *na tisuće se umnožiti. videti* uhljaditi se.

utišati, utišām, v. pf. Rj. v. *impf.* utišavati. — **1 a)** *still werden (z. B. vom Winde), conticesco.* Rj. *neprelazno; n. p. vjetar utiša, kad prestane duhati. videti* utoliti. *tranquillari*, bivši utišalo. Stulli. *ali drugoga primjera nema za to, nego* — **b)** *u tom značenju glagol je refleksivan. u-tišati se, kao postati tiho: Car kako legne u postelju, on se zanese i kao mrtav utiša se.* Npr. 59. Tako se utiša buna. Miloš 63. Tako posle Miloševa dokazivanja narod se utiša. 91. I vikahu na nj žestoko... Tada se utiša duh njihov prema njemu kad tako govori. Sud. 8, 3. Car gnjevan usta... gnjev carev utiša se. Jestir. 7, 10. *vidi* stišati se, stijati se. — **2)** *stillen, sedo.* Rj. *prelazno utišati što, učiniti da bude tiho: I tako ga jedva utišaju.* Npr. 54. Pošto mu vrijeme žalost malo utiša. Posl. 63. Dogju u Požarevac i utišaju bunu. Miloš 47. Nemoj se žestiti... Utišaj gnjev, i ostavi jarost. Ps. 37, 8. *vidi* stišati.

utišāvānje, n. *verbal.* od utišavati. *radnja kojom tko utišava koga.*

utišāvati, utišāvām, v. *impf.* koga, činiti da se utiša. v. pf. utišati (i se). v. *impf.* prosti *isp.* tišiti, tiškati, tješiti 1. — Narod se pobuni... Miloš stane narod utišavati, govoreći, da... Miloš 91. Koji utišavaš huku morskú, huku valova njihovijeh i bunu po narodima! Ps. 65, 7. Odgovor blag utišava gnjev. Prič. 15, 1. Ko je spor na gnjev, utišava svagju. 15, 18. Posnu pučinu tiho preploviti udostoj me, Hriste, utišavajući talase misli moje. DP. 108.

útiġiti, útiġēm, v. pf. fett werden, pinguesco, cf. opretljati. Rj. u-tiġiti. *vidi* i utoviti se, odebljati, udebljati. v. *impf.* tiġiti. Da je (kozu) ostavi do jeseni, dok utiġe. Posl. 53. Ali se Izrailj ugoji, pa se stade ritati; utiġo si, udebljao i zasalio. Mojs. V. 32, 15. Prah će njihov utiġiti od pretiline. Is. 34, 7.

útiġeāj, m. *vidi* uticaj.

útiġeānje, n. Rj. *vidi* uticanje. *verb.* od I. utjecati, II. utjecati se. — **I. 1)** *radnja kojom n. p. voda utječe u more (das Ergiessen eines Flusses in einen andern, influxus. Rj.).* — **2)** *radnja kojom tko utječe kome (das Entlaufen, effugium. Rj.).* — **3)** *radnja kojom tko utječe na trku (das Besiegen im Laufe, victoria cursus. Rj.).* — **4)** *radnja kojom tko ili što utječe na koga ili na što; das Einfluss-Haben.* — **II.** *radnja kojom se tko utječe pred koga (das Vornehmen, Vorhaben, propositum. Rj.).*

utjecati, útječēm, v. *impf.* Rj. u-tjecati. *vidi* uticati. v. *impf.* prosti teći. v. pf. uteći (i uteknuti). — **I. 1)** *sich ergiessen, insluo.* Rj. Drina utječe u Savu. Danica 2, 34. — **2)** *entlaufen, effugio.* Rj. — Gdje zub boli, tu jezik utječe. DPosl. 23. Ta ako ću jedna biježati. Gruji nisu konji utjecali, a kamo li jedna ženska glava! Npj. 3, 42. Kad ne kazah za te hitre noge, kojeno su konjma utjecale... ja ne kazah za lažljive oči. 3, 357. Odiġeli Mojsije tri grada, da bi utjecao u njih krvnik koji ubije bližnjega svojega nehotice. Mojs. V. 4, 42. — **3)** *hinter sich lassen, praecurro.* Rj. utjecati na trku. *isp.* uteći I 2. — **4)** *utječe tko ili što na koga ili na što (moću svojom), prema Njem. Einfluss haben. isp.* utjecaj, uticaj. — Dubrovnik je znatno uticao kako na društveni život tako i na politički život našega naroda. Zlos. 112. Svaki od ovih agenata utiče više ili manje na mišljenje Sarajevaca. 146. *isp.* Zeta je mnogo mogla na Srpskom dvoru. DM. 101. Ona je premjena silno udarila u narod. Npj. 1, XXXVII. Dubrovačko pravo, koje se razvilo pod vlašću gradskoga naroda. DM. 263. — **II.** *sa se, refleks. sich hercorthun, existo, cf. zatjecati se.* Rj. — A! Srbini ne dadoše Luki, već s' utječe jedan pred drugoga, da Srbima Luko ne pogine. Npj. 4, 267.

utjeha, *f.* *der* *Trost, solatium. cf. učeha.* Rj. *vidi* razgovor 2. u-tjeha (*za* *postanje* *isp. utješiti*). — Mačeha zla učeha. Posl. 176. Utjeha je ne mala druga imat' u trudu. DPosl. 148. Ne će im se dati hljeba u žalosti da se potješe za mrtvijem, niti će ih napojiti iz čaše radi utjehe za ocem ili za materom. Jer. 16, 7.

utjerati, *rām, v. pf.* Rj. u-tjerati. *v. impf.* utjerivati. — 1) n. p. ovice u tor, *hineintreiben, intro cogere, cf. satjerati* 1. Rj. *vidi* i stjerati 2, ugnati 1. — Utjerati koga u laž. Rj. 320b. Nude se kao Grci u arište. (... Grke počerali u arište, pa su na vratima sve nudili jedan drugoga da prvi ugje unutra, dok ih nije pandur batinom učerao). Posl. 227. — 2) n. p. klin u kaku jamu, *hineinschlagen, adigo.* Rj. *isp. ukucati.* — 3) utjerati što, t. j. otjerati. *vidi* ugnati 2. — Tako stric i sinovac učeraju vola i dva brava. Npr. 167.

utjerivânje, *n. verbal. od utjerivati.* Rj.

utjerivati, utjerujēm, *v. impf.* Rj. u-tjerivati. *vidi* ugoniti, satjerivati 1. *v. impf. prosti tjerati. v. pf. utjerati.* — Pa ih tuče pletenom kandžijom, učeriva u košulju meso. Npj. 4, 54.

utješāvânje, *n. das Trösten, consolatio.* Rj. *verb. od utješavati. radnja* *kojom tko utješava koga.*

utješāvati, utješāvām, *v. impf.* Rj. u-tješavati. *v. impf. prosti tješiti. v. pf. utješiti.* — 1) dijete, *beschwichtigen, lenio.* Rj. *vidi* i tiškati. — 2) trösten, *consolor.* Rj. utješavati koga, davati mu utjehu. — Svakoga vas kao otac djecu svoju molismo i utješavismo. Sol. I. 2, 12. Tako utješavajte jedan drugoga ovijem riječima. 4, 18. sa se, *refleks.*: Nego se utješavajte svaki dan, dokle se danas govori. Jevr. 3, 13.

Utješēn, *m. ime muško.* Rj. — *takva imena kod* Umiljen.

utješitelj, *m. koji tješī. vidi tješitelj, tješilac; der Tröster, consolator. riječi s* *takim nast. kod* boditelj. — Zadržao sam 49 riječi Slavenskijeh: gonitelj... tješitelj, utješitelj. Nov. Zav. V. Ja ću umoliti oca, i daće vam drugoga utješitelja da bude s vama na vijek. Jov. 14, 16. Oči moje liju suze, jer je daleko od mene utješitelj, koji bi ukrijepio dušu moju. Plač. 1, 16. Blagodat utješitelja duha. DP. 274. Krasna molitva utješitelju. 282.

utješiteljēv, *adj. što pripada utješitelju.* — Vidjelo utješiteljēvo prosvijetlilo je svijet. DP. 284.

utješiti, šim, *v. pf.* Rj. u-tješiti. *v. impf. utješavati.* — 1) n. p. dijete, *beschwichtigen (ein Kind), tranquillo.* Rj. — Dijete navali s plaćem na oca... Otac da bi utješio dijete, zovne derviša i zamoli ga, da mu da komadić kolača. Posl. 354. sa se, *refleks.*: Da se željno izgrlimo, i od plača učesimo. Npj. 1, 93. — 2) a) trösten, *consolor.* Pa utješī našu staru majku. Rj. — On će ti utješiti dušu i biće potpora starosti tvojoj. Rut. 4, 15. sa se, *pass.*: On se ne da dijaše utješiti. Mojs. I. 37, 35. — b) sa se, *refleks.*: Nikako se nijesu mogli utješiti i za najviše njegova žena, jer su se premnogo pazili. Npr. 251. Da se s vama utješim vjerom opštom. Rim. 1, 12. Isak se utješī za materom svojom. Mojs. I. 24, 67. Umrije žena Judina. I kad se Juda utješī, pogje u Tamnu. 38, 12. Utješīćete se za zlo koje ću pustiti na Jerusalim. Jezek. 14, 22. — 3) (u Boci) svijeću, t. j. ugasiti je, *cf. utješiti.* Rj. 428a.

utkati, učēm (utkām), *v. pf. einweben, intexo.* Rj. u-tkati, utkām i utkēm, üt(č)ēm (= učēm). *v. impf. utkivati.*

utkvânje, *n. verbal. od utkivati.* Rj.

utkvivati, utkvivām, *v. impf. einweben, intexo.* Rj. u-tkvivati. *v. impf. tkati. v. pf. utkati.*

utlēsati, utlēsēm, *v. pf. ausbügeln, laevigo.* Rj. utijom ugladiti. *vidi* uglacati, utigliati. *v. impf. utijati, tigliati.*

utli, *vidi* prošupljen. Stulli. *adj. odregjeni prema neodregjenome* utao, *koje vidi.*

utlina, *f. vidi* šupljotina. Stulli. *govori se u* Hrv. oko Karlovca i od štakavaca. *osobina onoga što je utlo.*

utočište, *n.* (u Dubr.) *vidi* utecište. Rj. *vidi* i pribježište, utok 2. — Ti će vam gradovi biti utočište od osvjetnika. Mojs. IV. 35, 12. Bog je utočište ubogome, utočište u nevolji. Ps. 9, 9. Jer si bio utočište od poplave, zaklon od žege. Is. 25, 4.

utōčiti, utōčim, *v. pf. einschenken, infundo.* Rj. u-točiti. *v. impf. prosti točiti.* — Utočila po kondira jeda, ono drugo vinom dotočila. Rj. 250a. Utočio bi ti i krvi ispod grla. (Tako je dobar i podašan, ili, tako ima koga rado). Posl. 337. Utočila u kondijer vina, jedan vina, drugi vode hladne, pa iznosi na drum pred junaka. Npj. 1, 416.

utok, *m.* Rj. u-tok. *za postanje isp. uteći, utjecati.* — 1) die *Mündung, ostia*: na utoku Save u Dunavo. Rj. *vidi* ušće. gdje voda utječe u drugu vodu ili u more. — Žabljak, grad u Zeti više utoka Morave u Skadarsko blato. Rj. 154a. Skradin, u Dalmaciji blizu utoka rijeke Krke u more mala varošica. Rj. 688a. Na utoku velikoga i maloga Timoka imaju zidine, koje se zovu Zajačar. Danica 2, 51. Vijećala gospoda banovi na utoku mora debeloga: »Kome ćemo dati banovinu?« Herc. 109. — 2) (u C. G.) *Zuflucht, refugium, cf. utecište*: ovgje mu je utok. Rj. *vidi* i utočište, pribježište.

utoka, *f. das Entlaufen, effugium*: ja ću imat' konja od utoke braću od osvete, ja ću imat' sablju od posjeke. Rj. u-toka, *djelo* *kojim tko uteče, ubježi.*

utoliti, utolim, *v. pf. still werden, conticesco: utolio* vjetar; *utoli!* (rekne se djetetu, kad skače i viče po sobi). Rj. u-toliti. *vidi* stijati se, stišati se, utišati se. *isp. smanškati, 2)* n. p. *bol, vidi utoliti, uminuti.* Rj. 694a. *zu v. impf. prosti isp. točiti.* — O da me hoćeš u grobu sakriti i skloniti me, dokle ne utoli gnjev tvoj. Jov. 14, 13. Gnjeveći se ne griješite; razmislite u srcima svojim na posteljama svojim, i utolite. Ps. 4, 4. Uzmite me i bacite me u more, i more će vam utoliti. Jona 1, 11.

utomā (utomah?), n. p. ići, govoriti što, t. j. nasumce, ne znajući kuda i za što, *zwecklos, incassum.* Rj. *vidi* i sumice, utaman. — tā, tāj... netom; u-tomā (na sumce). Korijeni 81.

utonuti, ūtonēm, *v. pf. ersaufen, ertrinken, mergi.* u-tonuti. *isp. utopiti se. v. impf. tonuti.* — Ko se za vješala rodio, ne će utonuti. Posl. 153. Mnogo puta najbolji plivač utone. 181. Ti (Gospode!) dunu vjetrom svojim, i more ih (Misire) pokri, i utonuše kao olovo u dubokoj vodi. Mojs. II. 15, 10.

utopac, ūtopea, **utopak**, ūtopka, *m.* (u C. G.) na kašiluku ono u što udara kremen, osobito u Arnauskijeh ili Turuskijeh pušaka. Rj. — Značenje (korijenu) udarati: utopak, utopac. lupanje: topot, topotati. Korijeni 85.

utopalac, ūtopaoca, *m. koji se topi, tone ili koji se utopio. vidi* utopnik, utopljenik. — Utopalac za nag se mač hita. DPosl. 148.

utōpiti, ūtopim, *v. pf. u-topiti.* — 1) koga: Gjak *vidi* da će ga (divljana) već moći u vodu utopiti. Npr. 150. Hajde s ovijem kovčevićem te ga utopi u rijeku kaku. 234. Druga veli: »Da ga utopimo...« »Nit' sam riba, da me utopite.« Npj. 1, 398. — 2) sa se, *refleks. utōpiti se, ertrinken, mergi.* Rj. *isp. utonuti. v. impf. prosti topiti se.* — Pa se globa plaćala i kad se (čovjek) ubio, ili se utopio u vodu. Rj. 89a. Sudeći, da se (našljednik carski) notnjo sam nehotice utopio. Npr. 251. Ode bez svijeće (n. p. kad se ko utopi). Posl. 232.

utopliti, ūtoplīm, *v. pf. u-topliti što, učiniti da bude toplo. v. impf. utopljavati.* — 1) Utoplio je glavu. DPosl. 148. — 2) sa se, *refleks.*: Steraću mu

kopriiv jastuk, da se naspava, a pokriti trnov jorgan, da se utopli. Herc. 238. Ako me nijesu blagosiljala bedra njegova (siromahova), što se runom ovaca mojih utoplio, neka mi ispadne rame iz pleća. Jov 31, 20.

utopljavânje, n. verb. od utopljavati. radnja kojom tko utopljava što.

utopljavati, utopljavâm, v. impf. u-topljavati što, činiti da bude toplo. v. impf. prosti topliti. v. pf. utoplititi. — sa se, refleks.: Ta eto se gospoda zavija i utopljava kao božićnje testo. Zlos. 293.

utopljenik, utopljenika, **utopnik** (u Risnu), m. der Ertrunkene, mersus: Uhvatio kao utopljenik (Posl. 338). koji se topi, tone ili koji se utopio. vidi i utopalac. — Ode kao i utopljenik (na dno). Posl. 232.

utopnica, f. koja se topi, tone ili koju se utopila: Ol' me baci u vodu Dunavo. Volim biti vodi utopnica nego Turska poturica. HNpj. 1, 195.

utor, m. (u Boci) u duga ono gdje se dno umeće, cf. utore 2. Rj. u-tor (isp. utrti). — Značenje trti prelazi u rezati, žlijebiti, uglaviti, utvrditi: utor, utore, utorni, utornjak, torna. Korijeni 87 (utorni?).

utorak, útorka (utorak, útorka), m. vidi utorni 1. Rj.

utore, f. pl. — 1) die Kimme, das Vorspringende der Fussdauben ausserhalb des Bodens, quod procurrit de tabulis extra fundum. Rj. ono što se u bureta vidi od duga izvan dna. — 2) u duga ono gdje se dno umeće. — Utor, cf. utore. Rj. 792b (u a Rj. nema na svom mjestu utore u ovom značenju). za postanje isp. utor.

utorni, adj. — 1) (u C. G.) n. p. utorna puška. koja je jaka u kurjuku, a u šali reče se i ženi kad je temeljna, grundfest, kernfest, firmus, robustus. Rj. isp. utorni 2, od značenja kojega moglo je ovo postati. — 2) što pripada utorku, utorniku; dienstägig, Dienstag-, diei Martis. — Utorna zima zla zima. (Kad je božić u utornik, reku u Krivošijama da je i zima zla). Posl. 334. vidi utornični.

utornični, adj. diei martis. Stulli. što pripada utorniku. vidi utorni 2. isp. srijedni.

utornik, m. — 1) der Dienstag, dies Martis, cf. utorak. Rj. od osnove koja je u ВЪТОРНИЙ, drugi (isp. Vladika Petar Ornogorski vtori. Npj. 5, 530. iz Ruskoga): drugi dan po nedjelji. — Završuje poklade, utornik uoči pepeljave srijede. Rj. 168b. Utorna zima zla zima. (Kad je božić u utornik, reku u Krivošijama da je zima zla). Posl. 337. Dok utornik na zdravlje svanuo, Srbima je sreća priskočila. Npj. 5, 362. — 2) (scherzhaft) der Kolbenprügel, vidi kijača. Rj. u šali.

utornjak, m. t. j. obruč, der Reif an den utore, orbis dolli extra fundum. Rj. obruč na utorama.

utoskalo (utòskalo), m. (u Srijemu) vidi uljez. Rj. i syn. ondje. čovjek koji ugje ženi u kuću.

utoviti, ütövîm, v. pf. Rj. u-toviti. v. impf. prosti toviti. — 1) fett machen, wohl füttern, pasco, cf. ugojiti. Rj. utoviti što, učiniti da utije. — 2) sa se, refleks. utöviti se. vidi utiti. Rj. i syn. ondje.

utrâpiti, pîm, v. pf. eingraben, infodio, defodio. Rj. u-trâpiti n. p. vinograd. v. impf. trapiti 1.

utrčati, čîm, v. pf. Rj. u-trčati. v. impf. utrčavati. — 1) hineinlaufen, curro in—. Rj. — A deca onda kroz pendžer: »Evo nas majko!« pa utrče unutra. Npr. 138. Čuvadari jedanak skoće i u kušinu utrče te je (gjevojku) uhvate. 259. Ona misli, niko je ne vidi, al' je gleda mila zaovica, pa utrča u bijele dvore. Herc. 147. — 2) sa se, refleks. utrčati se, sich ungerufen in etwas mengen, ingerere se alicui negotio. Rj. kao umiješati se gdje kome nije mjesta. vidi unijeti se, uplesti se, usijati se.

utrčâvanje, n. Rj. verb. supst. od 1) utrčavati, 2) utrčavati se. — 1) radnja kojom tko utrčava u što (das Hineinlaufen, incursatio. Rj.). — 2) radnja kojom se tko utrčava (upleće se) u kake poslove.

utrčavati, utrčavâm, v. impf. Rj. u-trčavati. v.

impf. prosti trčati. v. pf. utrčati. — 1) hineinlaufen, incurso. Rj. trčeti ulaziti kuda. — 2) sa se, refleks. sich ungerufen in etwas mengen, ingerere se alicui negotio. Rj. miješati se bez nevolje n. p. u tugj posao. vidi unositi se, upletati se. isp. miješati se, pačati se, plesti se.

utrènik, utrenîka, m. die Heerstrasse, via trita: Uzeo utrenik (Utekao. Posl. 330) (er ist davon gelaufen). Rj. kao utrven put, drum. vidi utryenik, trvenik. — riječi s takim nast. koje znače put kod čavlenik.

utrgnuti, utrgnêm, v. pf. u-trgnuti. v. pf. je i prosti trgnuti. v. impf. trzati. — 1) utrgnuti što, n. p. cvijet. vidi ustrgnuti; ukršiti, uskršiti. isp. užčupati, i syn. ondje. — Tu prolazi mlado momče, i utrže rumen cvijet. Herc. 244. — 2) sa se, refleks. utrgnuti se (utrgnu se i utrgho se, utrgnuo se i utrghao se, utrgnula se i utrghla se), n. p. od posla, vidi pretrgnuti se. Rj. vidi i prekinuti se.

utrjetî, utrêm, v. pf. u dijalektima Crnogorskom i kajkavskom mjesto utrti, koje vidi. isp. trijeti. v. impf. utirati. — sa se, pass.: Vidi dobro Petrović Gjorgjije, da će mu se utrjet koljeno. Npj. 5, 22.

utrîna, f. die Trift, pascea. Rj. zemlja kud je porasla sitna trava. vidi potrica 2, rudina, tratina. — Rudača, trava sitna po utrînama. Rj. 655b. Značenje (korijenu) koje je u trti: potrica; utrîna. Korijeni 89.

utrkvânje, n. das Wettlaufen, cursus. Rj. verb. od utrkivati se. radnja kojom se tko utrkuje s kim.

utrkvivati se, utrkvîjem se, v. r. impf. wetttlaufen, curro. Rj. u-trkvivati se, u trku se nadmetati. isp. natrčavati se. — Prkos kola lomi. (Kad se utrkuju na kolima). Posl. 263.

utrkmîti, kmîm, v. pf. (u C. G.) koga s kim, n. p. kad se svade, vergleichen, compono, cf. pomiriti. Rj. u-trkmîti. drukčije se ne nalazi.

utrîliti, lim, v. pf. n. p. kllis, erpassen, excipio. Rj. u-trliti. vidi ukečiti. v. impf. trliti. — Kad ga (kllis) utrlje (t. j. uhvate dok nije pao na zemlju), onda oni što su trlili, dogju te igraju, a oni idu te trle. Rj. 275b.

1. utrnuti, utrnmêm, v. impf. n. p. svijeću, vatru, auslöschen, exstinguo. Rj. u-trnuti. vidi ugasiti 1, i syn. ondje. v. impf. trnuti. — sa se, pass.: Niko ne će ostat' od Srbina, Srpska će se sv'jeća utrnuti. Npj. 4, 254.

2. utrnuti, utrnmêm, v. pf. stare werden, obtorpesco: utrнула mi noga, ruka. Rj. u-trnuti, kao ukočiti se. v. impf. trnuti. — Dobro slugi legja namekšaše. Kad junaku bojak dosadio i junačka pleća utrнула, ode Marku u dvore plaćući. Npj. 2, 434.

utrñjavânje, n. vidi trñjenje. Rj.

utrñjavati, utrñjujem, v. impf. vidi trñiti 2. Rj. u-trñjavati, trñjem ograggivati. isp. zatrñjavati. v. pf. zatrñiti.

utrô, n. (u Dobroti) vidi jutro. Rj. isp. zautra (sjutra). — jutro (glasu u pridjeveno je sprijeda j). Korijeni 205. jutro ОУТРО. Osn. 205.

utrôba, f. das Eingeweide, intestina. Rj. osn. adv. УТРОБ која je i u nutarnji. isp. Osn. 205. 260. — Tako mi se utrôba ne prosjela kao Ariji bezumnome! Posl. 306. Blagosloven je plod utrôbe tvoje. Luk. 1, 42.

utrôbica, f. (po jugozap. kraj.) vidi džigerica: Kad u Meju dvije utrôbice. Rj. džigerica crna = jetra; džigerica bijela = pluća — Ka' i po mački utrôbicu (poslati). Posl. 123. Svaka utrôbica o svom grkljanu visi. 277. Tako ovi nož krvav iz mojih utrôbica ne vadio! 308. Grdnu mu je ranu načinio, vide mu se crne utrôbice. Npj. 2, 632. Da gospodu Crne Gore smute, smutile se njima utrôbice. 5, 48.

utrôbni, adj. ad uterum spectans: utrôbne bolesti. Stulli. što pripada utrobi.

utrôjičiti se, čî se, v. r. pf. kažu da se od velike Gospogje utrojiči, jer su od onda tri nedjelje do

male Gospogje, a od male Gospogje do Miholja dne, a od Miholja dne od prilike toliko do Lučina dne. Rj. u-trojičiti se. *drückje se ne nalazi.*

utróstručiti, čim, v. pf. *dreifach machen, verdreifachen, triplicare.* Rj. u-trostručiti što, učiniti da bude trostruko. *glagol se drückje ne nahodi. isp. predvostručiti (v. pf.), predvostručati (v. impf.).*

útrs, m. (u Boci) kad se čovjek (n. p. od mnogoga hoda na vrućini) utre ili ojede. Rj. u-trs. značenje trti. Miklošić dovodi upravo od »tar«, uzimajući s u nastavak. Korijeni 93.

útrti, útrēm (útrh, útr, útr'o, útrla), v. pf. Rj. u-trti. *vidi utrijeti. v. impf. utirati. — I. 1) einreiben, tero (Rettig). Rj. utrti n. p. hrena. — 2) hart treten, conculco, tero: utrla govoda oko sela. Rj. isp. utabati, ugaziti 2. — 3) abwischen, absterge, cf. otrti: Utri suze od bijela lica. Rj. *vidi i ubrisati.* — Umij mene, neno, gjušnjom vodicom, a utri me, neno, rumenom ružicom. Npj. 1, 260. A kad Ivan meguju Turke ugje, utr suze, pa se silom smije. 4, 197. — II. sa se, *refleks. útrti se. — 1) sich abwischen, abstergere se. Rj. *vidi otrti se.* — Kad bi znala muška glava, što j' rukavom utri se, nigda s' ne bi njim utrla. Npj. 1, 149. — 2) (u Boci) *vidi ojesti se. Rj. *vidi i oguzati se.* — Utrs, kad se čovjek, n. p. od mnogoga hoda na vrućini, utre ili ojede. Rj. 793a.***

utrúđiti, útrúđim, v. pf. Rj. u-truditi. v. impf. utrugjivati. — **1) bemühen, defatigo, cf. zatruditi.** Rj. *utruditi što, učiniti da bude trudno (umorno):* Vi ste danas iz daleka hodili, čelo oznojili, a noge utrudili. Kov. 65. — **2) sa se, *refleks. utruditi se, postati trudan (umoran). isp. utrugjivati se.***

utrugjívánje, n. verb. od 1) utrugjivati, 2) utrugjivati se. — **1) radnja kojom tko utrugjuje koga. — 2) stanje koje biva, kad se tko utrugjuje.**

utrugjívati, utrugjújem, v. impf. u-trugjivati. v. impf. prosti truditi 1. v. pf. utruditi. — **1) utrugjivati koga ili što. isp. utruditi. — 2) sa se, *refleks.:* Gospod, koji je stvorio krajeve zemaljske, ne sustaje nití se utrugjuje. Is. 40, 28.**

utrúniti, útrúnim, v. pf. Rj. u-truniti. v. impf. truniti 1. — **1) koga, Splitter in die Augen werfen, festucas injicio in oculum.** Rj. *ubaciti kome trúnja u oko. — 2) sa se, *refleks. utrunio sam se, es ist mir etwas ins Auge gefallen, incidit mihi aliquid in oculum.* Rj. upalo mi nešto u oko (kao trun).*

utrvénik, utrvénika, m. (u Hrv.) *vidi utrenik.* Rj. *utrcen put, drum. *vidi i trvenik. — riječi s takim nast. koje znače put kod čavlenik.**

útabiti, bím, v. pf. *vidi utaviti.* Rj. *vidi i upamtití, upetiti. v. impf. tubiti.*

utáci, utácem, v. pf. Rj. u-tući. v. impf. tući. — **1) luka, soli, stossen, contundo.** Rj. *istuci 2. isp. ugrušiti, zgrušiti. — Grušiti so, t. j. utući je, ali da ne bude vrlo sitna. Rj. 105a. Mrazovnik, trava, korijen (voj je) kao glavica luka; gdje koji ovaj korijen suh i utučen piju u crnom vinu od srdobolje. Rj. 370a. Čimbur... gdje koji još utuku bijeloga luka te zaluče. Rj. 825a. — 2) vola, durch Zerstoßen kastriren, testiculos contundo. Rj. *vidi úskopiti, i syn. ondje. — Pretukač, n. p. oran t. j. utučen. Rj. 583b. — 3) *vidi ubiti 1, i syn. ondje. — I na nas se bješe rasrdio, na nas pušti studeno kamenje, sreće moje, te me ne utuče. Npj. 5, 516.***

útuk, m. *Gegenmittel, remedium, cf. ustuk.* Rj. u-tuk. — *Odgovor na Utuk g. M. Svetića od Vuka S. Karadžića. Odg. na ut. 1.*

útuknúť, adj. (u Boci) *vidi lud:* Nuta, nuta, glava utuknuta. Rj. *vidi i sulud, i syn. ondje. — u-tuknut, part. pass. praet. od glagola, kojega samoga nema. isp. ná-tuknuti, úz-tuknuti. *vidi Korijeni 91. Osn. 223.**

utúliti, útúlim, v. pf. (u C. G.) n. p. svijeću, čele, žegj, löschen, dämpfen, stillen, restinguo, extinguo, cf. ugasiti: A utuli lojanu svijeću. Pivom žegju utulit

ne može. Rj. i kod ugasiti *syn. v. impf. tuliti. — sa se, pass.:* Ovgjen vjetra nikakova nema, svijeća se ne bi utulila. Npj. 5, 495.

utúpiti, útúpim, v. pf. *abstumpfen, obtundo, obtusum reddo.* Rj. u-tupiti što, n. p. sjekiru. v. impf. tupiti.

utúránje, n. *das Hineinwerfen, injectio.* Rj. verb. od uturati. *radnja kojom tko utura (ubacuje) što u što.*

1. utúrati, útúrām, v. impf. *hincinwerfen, injicio.* Rj. u-turati. *vidi ubacivati. v. impf. prosti turati 1. v. pf. uturiti.*

2. utúrati, útúrām, v. pf. *hineinschieben, immitto.* Rj. u-turati što u što, turajući umetnuti, unijeti. v. impf. prosti turati 2.

uturiti, rím, v. pf. *hincinschleudern, injicio, cf. ubaciti.* Rj. u-turiti. v. impf. 1 uturati. — *U kućište oganj uturiše, dva ostožja slame zapališe. Rj. 473b. Te veliku slamu priniješe, pa u slamu vatru uturiše. Npj. 5, 133.*

utúšiti, útúšim, v. pf. n. p. svijeću, čele, *vidi utuliti.* Rj. u-tušiti. *vidi i ugasiti, i syn. ondje. v. impf. tušiti.*

utuviti, vím, *vidi upamtiti.* Rj. v. pf. u-tuviti. *vidi i utubiti, upetiti. v. impf. tuviti. — Moreš ono utuviti vrime, kad si jednoj vojsku pokupio. HNpj. 3, 354.*

útvā, f. (st.) nekakva tica vodena; kažu da je po truhu žuta kao zlato; i za to se svagda pjeva utva zlatokrila, *eine Ente in Volksliedern, anatis genus cantibus celebratum.* Ja sam u Besarabiji gledao divljijeh patuka, u kojijeh su krila kao pozlaćena, i to će jamačno biti naše utve, kojijeh u našijem zemljama danas nema. Rj. *vidi zlatoutva. — Lisica pretvori se u utvu šestokrilu, ali sokolovi odmah za njom. Npr. 204. Zlatna mi je utva odlećela. Npj. 1, 570. Na zeleno u gori jezero, po kom plove utve zlatokrile. 2, 426.*

Útvā, f. ime žensko. Rj. *vidi Utvija. imena ženska od životinja *vidi kod Golubica.**

útvāra, f. *das Gespenst, spectrum, cf. avet.* Rj. *ono što se kome utvori, što u utvaranju *vidi. *vidi utvor, utvora, utvorica. — Vidjevši ga (Isusa) učenici po moru gdje ide, poplašise se govoreći: to je utvara. Mat. 14, 26. Tako vigjeh u utvari konje, i one što sjegjahu na njima. Otkriv. 9, 17 (in visione, in Gesichte). Bog reče Izrailju noću u utvari: Jakove! Mojs. I. 46, 2. Pogleda, a to kupina ognjem gori a ne sagorijeva. I Mojsije reče: Idem da vidim tu utvaru veliku, za što ne sagorijeva kupina. II. 3, 3. Kaže onaj koji čuje riječi Božje, koji *vidi utvaru svemogućega. IV. 24, 4. Riječ Gospodnja bješe rijetka u ono vrijeme, i ne javljahu se utvare. Sam. I. 3, 1. Mene duh podiže i odnese u utvari duhom Božjim u Haldejsku k roblju; i utvara koju vidjeh otide od mene. Jezek. 11, 24.****

utvāránje, n. *die Erscheinung, visio.* Rj. verb. od utvarati se. *stanje koje biva, kad se što kome utvara.*

utvārati se, útvarā se, v. r. impf. kome što, *erscheinen, video.* Rj. u-tvarati se. v. pf. utvoriti se.

Útvija, f. ime žensko. Rj. *vidi Utva. — za završetak isp. Gjurǵija.*

útvor, m. (u Boci), **útvora**, f. **útvorica**, f. *vidi utvara: Najotragu n'aka utvorica. Rj. — Al si vila, ali si utvorica, al si kakva kićena divojka? HNpj. 3, 443.*

utvóriti se, útvorí se, v. r. pf. kome što, *erscheinen, video: utvorilo mi se, ich glaubte zu sehen, es erschien mir (als Gespenst).* Rj. *učinilo mi se da vidim, javi mi se kao utvara. v. impf. utvarati se. — Izišavši (Zarija) ne mogaše da im govori; i razumješe da mu se nešto utvorilo u crkvi. Luk. 1, 22.*

utvrditi, útvrđim, v. pf. *befestigen, firmo.* Rj. u-tvrditi. v. impf. utvrgjivati. — **1) utvrditi što:** Sakuje gvozden kovčeg; na zaklopcu ovoga kovčega utvrdi jedan kraj od gvozenijeh veriga. Npr. 158. Adakale,

koje su Nijemci pravilno sazidali, i utvrdili, osobito gradićem prema njemu. Danica 2, 45. Ljudi u Hrišćanskomu (zakonu) još ovako nijesu bili utvrgjeni kao danas. Kov. 5. Načini mali šančić, i utvrdi ga velikim topovima protiv Turskih vojničkih lagji. Miloš 38. Prva dužnost, da jezik naš očisti od svega tujjega, da utvrdi njegova pravila, i da... Pis 26. Videći da je grad vojskom potpunjen i utvrgjen. Žitije 61. Oni otišavši sa stražom utvrdiše grob, i zapečatiše kamen. Mat. 27, 66. Ne poznajući pravde Božije i gledajući da svoju pravdu utvrde ne pokoravaju se pravdi Božijoj. Rim. 10, 3. Da utvrdi obećanje ocevima. 15, 8. Uze kamen i utvrdi ga za spomen. Mojs. I. 28, 18. Ludo si radio... jer bi sada Gospod utvrdio carstvo tvoje nad Izrailjem do vijeka. Sam. I. 13, 13. Razumje David da ga je Gospod utvrdio za cara nad Izrailjem. II. 5, 12. Oborivši neprijateljsku pregradu utvrdi mir. DP. 152. — 2) sa se, pass. ili refleks.: Badañ se namjesti na skok, pa se dalje udari u nj kablna, koja se utvrdi drvenijem klinima da ne može ni ispasti niti se lasno izvaditi. Rj. 11b. Dokle spisateljci ne postave u pisanju pravila i sami se u njima ne utvrde. Odg. na ut. 18. Na nekoliko mjesta bili su pogrđili šančeve i vrlo se utvrdili. Sovj. 40. Načini šanac, a unaokolo utvrdi se zasjekama. 43. Kao što se svjedočanstvo Hristovo utvrdi među vama; tako da... Kor. I. 1, 6. Ne češ se utvrditi ni ti ni carstvo tvoje. Sam. I. 20, 31.

utvrgjenje, n. verb. od utvrditi. djelo kojim se što utvrdi. verb. supst. od v. pf. kod dopuštenje. — Ima riječi 84 (koje)... sam ja načinio: primirenje, utvrgjenje. Nov. Zav. VII. Želim viditi vas, da vam dam kakav duhovni dar za vaše utvrgjenje. Rim. 1, 11.

utvrgjivânje, n. das Befestigen, firmatio. Rj. verb. od utvrgjivati. radnja kojom tko utvrgjuje što.

utvrgjivati, utvrgjujem, v. impf. befestigen, firmo. Rj. u-tvrgjivati. v. impf. prosti tvrditi. v. pf. utvrditi. — 1) utvrgjivati što: Da utvrgjuju i čuvaju Čupriju. Danica 4, 13. Složni smo u tome, da jezik naš valja čistiti i pravila njegova istraživati i utvrgjivati. Pis. 34. Ondje šanac utvrgjuju i čuvaju. Sovj. 31. Duga molitva utvrgjuje nas da sami sebe i jedan drugoga i sav život svoj predajemo Hristu Bogu. DP. 17. — 2) sa se, refleks.: Došavši u Užice stane se utvrgjivati. Miloš 54. Dosle se ni ona vojska Turska ne bi smjela ondje utvrgjivati. Sovj. 65.

uvadica, f. consuetudo. Stulli. isp. navada, običaj. — Pošlo mu je po uvadici. DPosl. 99. uvadica, običaj u Delabele (abitio) i u Stulića. XVIII. u-vadica, drugoj poli osn. koja je drugoj poli u-na-vađa.

ūvala, f. kao dolina ili ždrijelo između dva brda, das Thal, vallis. Rj. vidi vala, dubodolina, presjeka. isp. dolina, i syn. ondje. augm. uvalina.

ūvalina, f. augm. od uvala. Rj.

uvaliti, ūvālīm, v. pf. Rj. u-valiti. kao prost glagol ne dolazi. isp. valiti. v. impf. uvaljivati. — 1) hincinwälzen, involvo; uvaliti koga u zlo, stürzen, infero. Rj. — Tašta zetu maslo vari, dokle mu zlo u kuću uvali. Posl. 312. Uvalio mu crn komad u torbu. (Učinio mu štetu). 326. Što ti je učinio ovaj narod, te ga uvali u toliki grijeh? Mojs. II. 32, 21. Nepravdnoga će zloća uvaliti u pogibao. Ps. 140, 11. Družba s Gvskarom uvali ga (Dubrovnik) u rat s Aleksijem. DM. 225. Manasija uvali narod opet u neznaoštvo. Prip. bibl. 91. sa se, refleks.: Jer će se uvaliti u zamku nogama svojim i naići će na mrežu. Jov 17, 8. — 2) (u Slav.) uvalio mi vuk kljuse, t. j. zakla. Rj. — Jadno ždrijebe prevari se otvori vrata, a vuk njega za vrat te ga uvali i svega pojede. Npr. 178.

uvaljati, ūvāljam, v. pf. Rj. u-valjati što, valjajući unijeti ga kuda. v. impf. valjati. — I. hincinwälzen, volvo in—. Rj. Uvaljao sam u prah slavu svoju. Jov 16, 15. Jer će obuća svakoga ratnika... i odijelo

u krv uvaljano izgorjeti. Is. 9, 5. — II. 1) sich durch Wälzen beschmutzen, volutando maculor. Rj. valjajući se umrljati se. — 2) sich einwalken, im Walken eingehen, minui subigendo. Rj. u valjanju umanjiti se.

uvaljivânje, n. das Hincinwälzen, involutio. Rj. verbal. od uvaljivati. radnja kojom tko uvaljuje koga n. p. u zlo.

uvaljivati, uvaljujem, v. impf. hincinwälzen, involvo, volvo in—. Rj. u-valjivati. v. pf. uvaliti. — U nevolju uvaljivati koga, jade mu zadavati. Daničić, ARj. 291a. Dušu crniti, kao uvaljivati je u grijehe. 843b. (Definicije) postavljene za pravilo uvaljuju u dosadnu i često smiješnu pedanteriju. Oglad V.

ūvâr, vidi za uvar (je). Rj. u krajevima gdje se glas h u govoru pretvara u glas v. vidi zauhar (zau-har), na korist, probitak; i zauvar.

ūvarak, ūvârka, m. decoctura, decoctum, decoctus (us). Stulli. ono što se uvari; das Decoet.

ūvârdati, dâm, v. pf. errathen, bedenken, reputo: Nu uvardaj i pravo mi kaži, gje su brodi na toj hladnoj vodi. Rj. u-vardati. v. impf. vardati 1. — Stojanu je Zlatka besjedila: »Kurvo slugo, od Dobuja Mujo! zar si, more, dobro uvardao, gje mog baba doma ne imade, te si meni doš'o u kaveza? Npj. 3, 138. Uvardati, uvrebat. Npj. 3, 399. isp. i ukebat, uprežati.

uvarisati,* uvarišem, v. pf. errathen, conjectura assequi, cf. ovarisati. Rj. u-varisati. kao prost glagol ne nalazi se. ovarisati što, t. j. uputiti se u čemu. Rj. 436a.

uvariti, ūvârīm, v. pf. percoquere. Stulli. u-variti. vidi ukuhati 2.

uvar... vidi uhvat... Rj.

uvažânje, n. das Einführen, invection, importatio. Rj. vidi uvoženje.

uvažati, ūvâžam, v. impf. hincinführen, invehio, importo, cf. uvoziti. Rj. u-važati, biće riječ iz kraja gdje se štokavski govor mijesha sa kajkavskim ili čakavskim, pa se čuje i uvažati mjesto uvoziti. v. pf. uvesti (uvezem).

uvažavânje, n. verbal. od uvažavati. radnja kojom tko uvažava što.

uvažavati, uvažāvām, v. impf. u-važavati što, kao držati, priznavati važnim, cijeniti; prema Njem. erwägen. v. pf. uvažiti. — I ova su mi Gospoda, uvažavajući ovu dragocenu narodnost svoju, slala pesama. Npj. 4, XXXIII. Ljudi poznaju, uvažavaju i upotrebljavaju glavne proizvode prosvijećenih naroda. Priprava 136. Znaadem narod da me uvažava. Šcep. mal. 26. Knez ga je ceoma uvažavao. Mil. 13.

uvaženje, n. verbal. od uvažiti. djelo kojim se što uvaži; die Erwägung. verb. od v. pf. kod dopuštenje. — Iz uvaženija njegovih zasluga svetli i čestiti knez... dade mu ženi i detetu bezbrižno uživiljenje. Danica 4, 16 (uvaženije sa starijim nast. mjesto novijega uvaženje. isp. bogojavljenje).

uvažiti, ūvâžīm, v. pf. priznati važnim, prihvatiti. v. impf. uvažavati. — sa se, pass.: Da se uvaže predstavljena i molbe naroda Srpskoga. Miloš 151.

uvehaditi, dīm, v. pf. (u Bačk.) vidi ušeptrljiti. Rj. u-vehaditi. drukčije se glagol ne nalazi. vidi i umačaditi.

ūveče (u veče), Abends, vesperi. Rj. u veče(r). vidi veče, večer.

ūvehnuti, ūvehnēm, v. pf. u-vehnuti. vidi uvenuti. v. impf. vehnuti. — Udari me uvehlom jabukom, uvehlo mu srce i s materom! Herc. 145.

ūvelak, ūveoka, m. (u Boci) vočka koja na drvetu svom ne sazri, nego prije vremena uvene i opadne. Rj.

uveličati, uveličām, v. pf. u-veličati što, učiniti da bude veliko, veče. v. impf. uveličavati. — Umnožio si narod, a nijesi mu uveličao radosti. Is. 9, 3. Samo stara mala Raša još ne uveličana osvojenim zemljama

nazvana bi djedinom u istom smislu u kom i Zeta. DM. 14.

uveličavânje, *n. verbal. od uveličavati. radnja kojom tko uveličava što.*

uveličavati, uveličāvām, *v. impf. u-veličavati što, činiti da bude veliko, veće. v. impf. prosti veličati. v. pf. uveličati. — sa se, pass.: Samo se po tome kasan uveličava ili umaljava. DM. 318.*

uvelike, *adv. u-velike. vidi u velike (kod veliki). — Kad se već uvelike znalo na lak način vatru naloziti (ukresati), sujevjerje starome dađe trvenju vatre svetost. Priprava 163.*

uvenuti, nēm, *v. pf. verwelken, marcesco. Rj. u-venuti. u krajevima gdje se u govoru ne čuje glas h. vidi uvehnuti. vidi i usahnuti 2, učmanuti. v. impf. vehnuti, venuti. korijenu je pred u otpalo h (a ne d, kao što misli Daničić, Korijeni 310). isp. ARj. IV. 326b: Izvehnuti, posve uvehnuti (uvenuti). — Uvelak, vočka koja na drvetu svom ne sazri, nego prije vremena uvene i opadne. Rj. 765a. Uvenulo njeno srce, k'o što je moje! a moje je uvenulo, većma ne može. Npj. 1, 426. isp. ločkov list (koji je uvenuo).*

uveseljāvânje, *n. verbal. od uveseljavati se, koje vidi.*

uveseljāvati se, uveseljāvām se, *v. impf. u-veseljavati se čim, kao postajati veseo s njega. v. impf. prosti veseliti se. — Bilje ukrašuje zemlju . . . njim se čovjek hrani . . . i uveseljava se njim. Priprava 5.*

uversijati, jām, *v. pf. (u Risnu) koga, t. j. dati mu na veresiju, kreditiren, auf Kredit geben, credo. cf. udužiti. Rj. u-versijati. drukčije se ne nalazi. isp. veresija.*

1. uvēsti, uvēdēm, *v. pf. Rj. u-vesti. kao prost glagol ne nalazi se. isp. vesti (vedem). v. impf. uvoditi. — I a) hineinführen, duco in—, Rj. u pravom smislu: Nabasa na jednu pečinu i poviče: »Ovamote braćo! Evo suhote!« Onda svi ugjemo i uvedemo sve tridesetoro konja. Npr. 6. Pozove k sebi Iliju i Milka i uvedavši ih u nekakvu sobu uzme stolicu pa i sudiju i popečitelja sve njome. Sovj. 49. Da otera ispred tebe narode, i da tebe uvede u njihovu zemlju. Mojs. V. 4, 38. sa se, pass.: Biće otvorena vrata tvoja, Jerusalime, da se uvede u tebe sila neznabožaca. DP. 331. — b) u prenesenom smislu; kao postaviti; einführen, introducere, instituere: Jezik naš najprije valja čistiti od onih pogršesaka, koje su naši književnici u nj uveli. Pis. 34. Spominjaše u tužbalicama svojim Josiju do današnjega dana, i uvedoše ih u običaj u Izraelju. Dnev. II. 35, 25. Obeca uvesti u Srbiju rimokatoličku vjeru. DM. 32. Ako je i rad bio vladalac uvesti ličnu odgovornost. 298. sa se, pass.: Kad se ovo pravilo uvede i u Slavensku gramatiku. Rj.¹ LVI. Kad su se uvele ostale Srpske škole po Mađarskoj. Straž. 1886, 1513. — 2) uvesti preglju u brdo, anzetteln, ordior. Rj. — Jednožično sukno (koje je uvedeno u jednu žicu). Rj. 251a. Uveo u tanke niti. (Spješao, propao). Posl. 326. — 3) mit jemand davon laufen, ihn wegführen, abduco, cf. odvesti: I uvede tri četiri druga. Gje Alija uvede gjevojuku. Rj. — Ak' utočem i pušku unesem i uvedem vranca debeloga, kunem vi se, a vjeru u davam, ne ću lasno upustiti ovce. Npj. 4, 422.*

2. uvēsti, uvēzēm, *v. pf. Rj. u-vesti. ne nalazi se kao prost glagol. isp. vēsti (vēzēm). v. impf. uvoziti (dijalektički uvažati). — I) hineinfahren, invehu; uvesti žito, sijeno. Rj. — 2) sa se, refleks. uvēsti se, vidi navesti se: uveze se blatu širokome. Rj. — Krenu vojske dvanaest hiljada, uvezli se u more debelo, zdravo care more prebrodio. Npj. 3, 59.*

3. uvēsti, uvēzēm, *v. pf. hineinsticken, includo picturae acus: Uvezla sam tri dukata zlata. Rj. u-vesti. v. impf. vēsti (vēzēm). — Draga mi je i košulja, štono si je pod orahom vezla, uvezla si tri dukata zlata i četiri svile Carigradske. Npj. 1, 322.*

uvēzati, ùvēzēm, *v. pf. binden, colligo. Rj. u-vezati. v. impf. uvezivati. — »Pa m' otpaši pasa svi-lenoga, te uveži moje rane ljute« . . . A uzima marame od svile, pa uveza Drašku rane ljute. Npj. 4, 64. sa se, refleks.: Jedna se djevojka svuče do košulje sa svijem, pa se onako gola uveže i obloži različnom travom i cvijećem . . . i to se zove dodola. Rj. 128a.*

uvezivânje, *n. das Binden, ligatio. Rj. verbal. od uvezivati. radnja kojom tko uvezuje što.*

uvezivati, uvēzujēm, *v. impf. binden, colligare. Rj. u-vezivati. v. impf. prosti vezati. v. pf. uvezati. — sa se, pass.: Obrvka, 3) onaj konac, kojim se brda uvezuju. Rj. 434a.*

uvigjati, ùvigjām, *v. pf. zubereiten, apparo, n. p. jelo, cf. zgotoviti. Rj. u-vigjati. vidi i ugotoviti, uparicati. v. impf. vigjati 2.*

uvijāč, uvijāča, *m. (u C. G.) Zigarre, herba nicotiana contorta. Rj. duhan uvijen za pušenje.*

uvijāča, *f. vidi olovnica. Rj. na pušci u što je kremen zavijen. vidi i olovnjača. — u-vijāča, za postanje isp. uvijati. riječi s takim nast. kod cjepača.*

uvijānje, *n. Rj. verbal. od I. uvijati, II. uvijati se. — I. 1) radnja tko uvija što čim (das Umwinden, involutio. Rj.). — 2) radnja kojom tko uvija što u što. — II. 1) radnja kojom se tko uvija. — 2) stanje koje biva, kad se n. p. kupus uvija u glavicu.*

uvijati, ùvijām, *v. impf. Rj. u-vijati. v. impf. prosti viti (vijem). v. pf. uviti. — I. 1) n. p. pojas, umwinden, involvo. Rj. — Da ja znadem, moj gajtanel da će tebe mlad nositi, svilom bi te opletala, zlatom bi te uvijala. Npj. 1, 291. — 2) einwickeln, involvo. Rj. — Na dan perce uzimala, u vjenac ga uvijala. Npj. 1, 54. Ja sam Marka vrlo miloyao, u svilena njeđra uvijao. 2, 194. sa se, pass.: Čovjek . . . kao trava suši se, uvija se u krpnu, pokriva se zemljom. DP. 368. — II. sa se, refleks. — 1) sich schmiegen, se inslectere, applicare: Divno li se Mihai uvijaše. No se pusnik k zemlji uvijaše (od čistoga i srebra i zlata. Npj. 2, 549). Idi sine Angjeliji majci, uvijaj se, sine, i previjaj, kano svila oko kite smilja. Rj. vidi ulibati se. 2. — Ovca . . . okolo nogu mu se uvija i neprestano bleji. Npr. 216. — 2) isp. uvijati 2. — Glaviča se kupus, t. j. uvija se u glavicu. Rj. 86b.*

uvijēdanje, *n. vidi ujedanje. Rj. vidi i ujedanje. uvijēdati, ùvijēdām, *v. impf. (u Boci) vidi ujedati. Rj. u-ijedati, s umetnutim v: u-(vij)edati. vidi i ujedati. v. pf. uvjesti (ujesti). — Koji me pas uvijedao, svojom dlakom liječio. Posl. 143.**

ūvijek (u vijek), immer, semper. Rj. vidi udilj, sve 2, i syn. kod sve 2. — Uvijek je rumena i žarkasta. Rj. 155a. Onda mu car da dvanaest dukata i reče mu da od sad uvek dolazi on da ga brije. Npr. 150. Ko jedan put ukrade, uvijek se za hrsuza drži. Posl. 141. U tugjoj ruci uvijek je komad veći. 337. Ja uvijek po tri jame držim: jednog jamca Boga velikoga . . . Npj. 4, 199. Diž' gjevojka! sa lišca duvaka, da te vidim jednom za uvijek. Herc. 3. Uvijek častio, a Boga falio, uvijek toćio a nikad istoćio! Kov. 126. Uništiće smrt za uvijek, i utrće Gospod suze sa svakoga lica. Is. 25, 8. A mi ćemo hoditi u ime Gospoda Boga svoga u vijek i do vijeka. Mih. 4, 5.

ūvirānje, *n. Rj. verb. supst. od I. uvirati, II. uvirati se. — I. 1) stanje koje biva kad što uvire (das Einsieden, Einkochen, decoctio. Rj.). vidi saviranje 3. — 2) vidi poniranje. Rj. vidi i uniranje. — II. stanje koje biva, kad se što uvire (das Durchschmiegen, 70 abdere se. Rj.). vidi saviranje 2.*

ūvirati, ùvirē, *v. impf. Rj. u-virati. — I. 1) ein-kochen, decoqui, coquendo evaporari. Rj. vidi savirati 2. u vrenju hlāpiti, umanjivati se. v. impf. prosti vreti. v. pf. ùvreti. — 2) vidi ponirati. Rj. vidi i*

unirati. v. pf. isp. uroniti. — **II.** sa se, *refleks.* ùvirati se, *sich wohin durchschmiegen, arcte perlubi.* Rj. *vidi* savirati se. v. *impf.* prosti vrijeti se. v. *pf.* ùvrijeti se.

ùvis, cf. vis. Rj. u vis.

ùvitak, ùvitka, m. das Eingewickelte, volumen. Rj. u-vitak, *uvijeno* što.

ùviti, ùvijem, v. *pf.* umwinden, circumvolvo. Rj. u-viti. v. *impf.* uvijati. — Kojega biju, onaj legne na legja, a dvojica drže megju sobom valake, u koje su noge *uvijene*, a treći bije po tabanima. Rj. 52b. Starješina ili kolovogja od prporuša zove se prpac, i njega *uviju* pavitinom i dračom. Rj. 617a. Ovdje je mač Golijata Filistejina *uvijen* u platno. Sam. I. 21, 9. sa se, *refleks.:* Isuse, kojega malo prije sunce ugledavši na krstu *uviše* u mrak. DP. 143.

ùvitliti, tlim, v. *pf.* n. p. daske, übereinanderlegen, ponere aliud super aliud. Rj. u-vitliti n. p. daske, metnuti, složiti ih jednu na drugu. v. *impf.* isp. vitlati 1.

ùvježbati, ùvježbâm, v. *pf.* *vidi* uvježbati. — **1)** einlernen, sich einüben, condisco, expertus fio in re: Dobar gjogo pute *uvježb*ao. Rj. u-vježbati što, kao *uvježiti* se, *uputiti* se u njemu: Devojčica je bila *uvježbala* nešto *čivutski*, te je razumela što su *čivuti* materi kazali. Npr. 139. — **2)** uvježbati (uvjedžbati) koga, instruere, docere, edocere, monere. Stulli. kao učiniti ga *vješt*im, poučiti ga; jemanden einüben.

uvjerâvanje, n. das Bereden, Ueberzeugen, persuasio, convictio. Rj. *verb.* od 1) uvjeravati, 2) uvjeravati se. — **1)** radnja kojom tko uvjerava koga o čem. — **2)** radnja kojom se tko uvjerava o čem. — Zaista tako prost i lak način *uvjeravanja* kao što je rukovanje mogao se držati samo u narodu isto tako prostom i bez lukavstva. DM. 291.

uvjerâvati, uvjêrâvâm, v. *impf.* Rj. u-vjeravati. v. *pf.* uvjeriti. — **1)** glauben machen, persuado. Rj. — Car ga stane *uveravati*, da to nije nikaka šala. Danica 4, 35. Knezovi su ga razgovarali i *uveravali*, da se ne boji prevare. Miloš 128. Bilo je ljudi, koji su o tom *druge uvjeravali*. Rj. XIV. Milutin odmah stade *uvjeravati* papu o ljubavi svojoj k rimskome katolicizmu. DM. 35. — **2)** sa se, *refleks.* uvjerâvati se, *sich überreden, persuado* mihi. Rj. — Motreći šta se pod orasima zbiva, *uveravam* se, da su moji orasi drveće dobrotvorno. Megj. 301.

uvjêrânje, n. *verb.* od uvjeriti se 1. stanje onoga koji je uvjeren o čem; die Ueberzeugung, persuasio. *verb.* od v. *pf.* kod dopuštenje. — Za pošteno držeći ne odricati se *uvjerenja* svojega . . . odbijati zla koja su najdublji uvjerenjem nalazim da čini srpskoj književnosti Svetić. GPN. 15.

ùvjerica, f. (u C. G.) Waffenstillstand, induciæ: onda je bila *uvjerica*, t. j. bili zadali vjeru jedni drugima. Rj. u-vjerica. *vidi* i umir 1, primirje. isp. svjericica 1; uvjeriti se 2.

ùvjeriti, rim, v. *pf.* Rj. u-vjeriti. v. *impf.* uvjeravati. — **I.** glauben machen, persuado. Rj. koga, učiniti da vjeruje. — Vi se varate, jer vas mogu *uvjeriti*, da je njegov pozdrav samo za mene bio. Danica 2, 124. Pošalju Leontija, ne bi li ih on kako s pomoću zakona *uvjerio* o boljem životu u napredak. 3, 162. Sama Glavaševa glava dosta bi bila, da Miloša *uveri*, šta se i o njegovoj radi. Miloš 70. Makar koliko čovek bio *uvjeren* o vrednosti svoga posla. Npj.¹ 1, V. Za kojega (mitropolit) su Srbi već bili *uvjereni* da voli Turcima nego njima. Sovj. 25. Ja sam i sam *uvjeren* za vas, braćo, da ste i vi sami puni blagodati. Rim. 15, 14. — **II.** sa se, *refleks.* — **1)** sich überzeugen, persuado mihi. Rj. — Onda se car Trojan *uveri* da se na zemlji ništa ne može sakriti. Npr. 152. Da bi se u tom *uvjerio*, privežem . . . Danica 2, 129. Da bi se narod o pokroviteljstvu Ruskom

uverio. Miloš 9. Da bi se moji čitatelji o tome još bolje *uvjerili*, evo dodajem . . . Odg. na sit. 11. — **2)** (u C. G.) zadati, uhvatiti vjeru, Waffenstillstand schliessen, inducias facere. Rj. isp. uvjerica, uvjernik; zavjeriti se.

ùvjernik, m. (u C. G.) jedan od onijeh koji su uhvatili vjeru, einer von denen, die den Waffenstillstand geschlossen haben, qui inducias fecit. Rj. isp. uvjerica; uvjeriti se 2.

ùvjerovati se, ùvjerujem se, v. r. *pf.* u-vjerovati se u koga, kao pouzdati se u nj. v. *impf.* (i *pf.*) prosti vjerovati. — Ovi su Turci bili u takoj nevolji, da ih je (Miloš) onaj dan mogao predati kakogod i one u Batočini; ali on, jedno što su se tako u njega *uverovali* i želeli baš njemu da se predadu, a drugo za ljubav Adem-paši, ne htedne, nego ih lepo ispusti s oružjem. Miloš 113.

ùvjesti, ùvjedem, v. *pf.* (u Boci). — **1)** *vidi* ujesti: Prevare se, *uvjede* je guja. Rj. u-vjesti, od u-jesti s umetnutim v: u-vjesti. v. *impf.* uvjedati (ujedati, ujedati). — Uprati me od kučka da me ne bi *uvio*. Rj. 785b. Da te ljuta zmija ne *uvije*. Npr. 122 (ujesti, ujedem, njem i uijem, i ovo potonje s umetnutim v: uvijem). Štekoh muža kao spuža . . . ja ga sakrih u pojatu, dogje kuca, *uvjede* ga. Herc. 285. — **2)** sa se, *reciproc.* ùvjesti se, ùvjedem se (i ùvijem se), v. r. *pf.* s kime, *vidi* zaujesti se, zavaditi se. Rj.^a 791a.

ùvještiti se, štîm se, v. r. *pf.* geschickt werden (in einer Arbeit), expertus fio. Rj. u-vještiti se, postati u čemu *vješt*. isp. izvještiti se. *drukčije* se ovaj glagol ne nalazi. isp. i uvjedžbati, uvježbati.

ùvjet, m. (u Dubr.) *vidi* ugovor. Rj. u-vjet, za drugu polu *vidi* sayjet (sa-vjet). *vidi* i pogodba 1. — S neprijateljom jedan *uvjet*, a s prijateljom pet. DPosl. 108 (neprijateljom, prijateljom *dijalektski* mjesto neprijateljem, prijateljem).

ùvjetan, tna, *adj.* pactione constitutus, conditionem habens adjunctam. Stulli. što pripada *uvjetu*. *vidi* pogodben. isp. uslovno.

ùvježbati, Stulli. ùvježbâm, v. *pf.* u-vježbati, *vidi* uvjedžbati. od uvješt-bati, pa mjesto št pred b stoji ž ili s umetnutim d: dž. — Ja ne znam što ću, nijesam ovdje *uvježb*ao ovo mjesto, ne umijem je (jelu) preturiti. Npr. 190.

ùvlačâj, m. što se jedan put u iglu *uvući* može: »posudi mi konca, ma nemam ni samo *uvlačaja*«. J. Bogdanović. — za nast. isp. dogagjaj.

uvlâčâljka, f. sprava kojom se svitnjak u gaće *uvlači*. J. Bogdanović. — za nast. isp. kazaljka.

uvlâčênje, n. das Einziehen, retractio. Rj. *verbal.* od *uvlačiti*. radnja kojom tko *uvlači* što (u što).

uvlâčîti, ùvlâčîm, v. *impf.* hineinziehen, retraho, contraho. Rj. u-uvlačiti. v. *impf.* prosti vući. v. *pf.* uvući. — Žene poslije *uvlače* iglom konce u blizne da se ne bi poznavale. Rj. 31b. sa se, *pass.* ili *refleks.:* Da se ne bi *uvlačile* krive misli u poznavanje našega jezika. Rad 2, 204.

ùvo, n. *vidi* uho. Rj. u krajevima gdje se u govoru glas h pretvara u glas v.

ùvod, m. djelo kojim se što *uvode*; die Einleitung, introductio, institutio. — Uvod u istoriju svega svijeta. Priprava III. To je zamijenjeno ovijem kratkim *uvodom*. Star. 1, 8.

ùvoda, f. *vidi* uhoda. Rj. — A tvoj paša, stari varalica, posla, kado, *dvanaes uvoda*, da uvode vojsku Miloševu. Npj. 4, 347.

uvôditi, ùvodim, v. *impf.* Rj. u-voditi. v. *impf.* prosti voditi. v. *pf.* uvesti. — **I. 1 a)** hinein-führen, induco. Rj. u pravom smislu: Po svili *uvodi*, a po trnju izvodi. Posl. 256. I opet *uvodeći* prvorodnoga u svijet govori: i da mu se poklone svi angjeli Božiji. Jevr. 1, 6. *Uvodiste tugjince*, da budu u mojoj svetinji. Jezek. 44, 7. — **b)** u prenesenom smislu, kao *postavljati*: Izmišljava i *uvodi* koješta novo u jezik.

Nov. Srb. 1818, 399. Zakoni, koji *uvodiše u običaj opšte jemstvo*. DM. 302. Malo je višeće pisalo pisma, udaralo pečate, *uodilo u dužnosti*, primalo tužbe itd. 341. — 2) *pregju u brdo, anzetteln, ordior*: Kupiću ti nove niti i pomoći *uvoditi*. Rj. — I evo ti sedam bošćaluka, nit' su tkani, niti su predeni, *ni u sitno brdo uvojeni*, već od čista zlata saljevani. Npj. 2, 392. — 3) *vidi* uhoditi. Rj. *isp.* uvoda (uhoda). — II. *sa se, refleks.* *uvđiti se kome, schmeicheln, blanditiis et assentationibus cujus amicitiam colligere*. Rj. *vidi* ulagivati se (kome), udvoravati se; laskati, i *syn. ondje*.

uvodnica, *f.* — 1) čela, koja pred što će se čele rojiti, izigje iz košnice, te traži mjesto gdje će se naseliti. Rj. *biće* uhodnica, *koju uhodi*. *isp.* uvoda, uhoda. — 2) *ovca koja se na treće proljeće još ne ojagnji. vidi* uhotka, uvočka. — Dobro su se izjagnjile ovce, svaka ovea po jagnjicu dala, *uodnica* janca i jagnjicu. Herc. 336 (za akus. janca *isp.* janjac). h je mjesto v. *vidi* uhodnica.

uvodnik, *m.* (u Baranji): A vi dva svata, dva uvodnika, otvor'te vrata. Rj. *biće* uhodnik, *koji uhodi, traži djevojku. isp.* uprosnik. *vidi* uhodnik.

uvogjénje, *n.* Rj. *verbal.* od I. uvoditi, II. uvoditi se. — I. 1) *radnja kojom tko uvodi što* (das Hineinführen, inductio. Rj.): Dušan dovrši (u) Srbiji *uvogjenje državno načela*. DM. 11. Pobožno ćeš se obratiti i k njezinom (prečiste djevice) rođenju, i tajne punome vavedenju (*uvogjenju*) u crkvu Solomunovu. DP. 317. — 2) *radnja kojom tko uvodi pregju u brdo* (das Anzetteln, orsus. Rj.). — 3) *vidi* uhogjenje. Rj. — II. *radnja kojom se tko uvodi (ulaguje) kome*.

uvojak, *uvōjka*, *m.* (st.) *Locke(?)*, *cinninnus*: Kako raste trava na *uvojke*. Rj. u-vojak. za postanje *isp.* uviti, uvijati. *vidi* zavojak.

uvolaža, *f.* *vidi* uholaža. Rj. u *krajecima gdje se glas h u govoru pretvara u glas v. tako i kod uvolež, uvolež, uvor, uvočka*.

uvolež, *m.* (u Srijemu) *vidi* uholaža. Rj. *vidi* i uholež.

uvoljēz, *m.* *vidi* uholaža. Rj. *vidi* i uholjēz.

uvonjati se, njām se, *v. r. pf.* *vidi* usmrđjeti se. Rj. i *syn. ondje*. u-vonjati se. *v. impf.* vonjati 2.

uvor, *m.* *vidi* uhor. Rj. *vidi* i huhor.

uvotka, *f.* *vidi* uhotka. Rj. *vidi* i uhodnica 3, uodnica 2.

uvotkinja, *f.* *junicu*, koja ne vodi kad joj je prirodno doba i vrijeme, nego čak treće godine, zovu *uvotkinjom*, t. j. jedno je tele *uveta*. Reku u šali i gjevojei: ne žali što se mlada ne udaješ, makar ćeš koje dijete *uvesti*. J. Bogdanović. *ovdje se riječ* uvotkinja *dovodi od* uvoditi, *uvesti; ali isp.* uvočka, uvodica i uhotka, uhodica.

uvoz, *m.* u-voz (za postanje *isp.* *uvesti, uvoziti; die Einfuhr, der Import. suprotno* izvoz. — Dubrovčani . . . da bi umalili ili sa svijem ukinuli carinu za *uvoz*, prodaju ili provoz *robe*. DM. 242.

uvōziti, *uvōzim*, *v. impf.* *cinführen, inveho, importo*. Rj. u-voziti, (*dijalekt.* *uvažati*) *v. impf.* *prosti* voziti. *v. pf.* *uvēsti* (uvēžēm). — *sa se, refleks.*: Ivan pade u dno vode hladne. Pa ondolen Turci otidoše, pod *žabljak se bjehu uvozili*. Npj. 4, 127. *sa se, pass.*: Jesam li ja kazao, da se tuda *vozovi* ne mogu *uvoziti*. J. Bogdanović.

uvōženje, *n.* *das Einführen, invection, importatio*. Rj. *verb. supst.* od *uvoziti. radnja kojom tko uvozi što n. p. u grad. vidi* uvažanje.

uvračati, *uvračām*, *v. pf.* *treffen (durch Wahrsagung), divino*. Rj. u-vračati što, *vračajući učiniti da se dogodi. v. impf.* vračati.

uvračānje, *n.* *das Einsprechen, ingressio*. Rj. *verb.* od *uvračati se. radnja kojom se tko vraća ka komu*.

uvračati se, *čām se, v. r. impf.* *einprechen, de-*

versor. Rj. u-vračati se. *vidi* navraćati se. *v. impf.* je i *prosti* vraćati se. *v. pf.* *uvratiti se*. — Od tada kad god prolazaše *vračaše se k njoj* da jede hljeba. Car. II. 4, 8.

ūvrāti, *f. pl.* koja je njiva posve dugačka, nju onda ne oru uza svu duljinu, nego je podijele poprijeko na dva ili tri dijela, i svaki taj dio zovu *uvrati*; >na prve *uvrati* posijaču žito, na druge *uvrati* kukuruze, a na treće *uvrati* krumpijera. J. Bogdanović.

uvrātine, *f. pl. die Pflugwende, versura*: Bolje se navrh njive dogovarati, nego se na *uvratinama* karati (Posl. 26). Rj. *od njive u kraju ono što ostane nezorato. vidi* đkrajak 2. — Izdire kao revka na *uvratinama*. Posl. 98. u-*vratine*, *od osnove koja je u uvratiti se*.

uvrātiti se, *ūvrātīm se, v. r. pf.* *einprechen, einkehren, devertio ad aliquem*. Rj. u-*vratiti se. vidi* uvrnuti se, navratiti se, navnuti se. *v. pf.* je i *prosti* vratiti se. *v. impf.* *uvračati se*. — *Uvrati se k meni*, ako ti nije zamet. Rj. 183a. Kad je bio pokraj Bijograda, *uvrati se*, te se napi vina. Npj. 2, 248. Kada sigje pod goru jelovu, *uvrati se na vodu čatrnju*, da počine i da vode pije. 3, 118. Juda otide od braće svoje i *uvrati se kod nekoga* Odolameja. Mojs. I. 38, 1. Ko je lud, neka se *uvrati ovamo*. Prič. 9, 4.

uvrāziti, *ūvrāzīm*, *v. impf.* n. p. konac u iglu, *einfädeln, inserto filum in foramen acus*. Rj. u-*vrāziti. v. pf.* *uvrsti* (uvrzem). *isp.* povraziti (*v. impf.*; *v. pf.* povrsti). *drukčije se glagol ne nalazi. vidi* udi-jevati (*v. pf.* udjesti). — Mini ga sablja, mini ga puška! (žena *uvrazila konac u iglu* da nešto zašije, ali budući da nije dobro vigjela, za to nije odmah mogla da *uvrže*, nego sve promašala mimo ušice . . .). Posl. 178. *sa se, pass.*: Uperak, u debela konca ili druge kakve vrvece tanji kraj, *koji se uvrazi u iglu*. Rj. 784a. u *trećem izdanju Vukova rječnika kod riječi* uvraziti *ima v. [pf.] impf. umetnuto pf. kao da je uvraziti v. pf.; ali nije tako*.

uvrāženje, *n. das Einfädeln, immissio fili in acum*. Rj. *verb.* od *uvraziti. radnja kojom tko uvrazi n. p. konac u iglu. vidi* udijevanje.

uvrēbati, *ūvrēbām*, *v. pf.* *erlauern, deprehendo aucupando*. Rj. u-*vrēbati koga ili što. vidi* ukebati, uprežati. *isp.* uvardati. *v. impf.* vrebati. — *Uvrebā* maca miša. J. Bogdanović.

ūvreda, *f. djelo kojim se tko ili što uvrijedi*. — Agara ponese se od gospogje svoje (Sare). A Sara reče Avramu: *uvreda* moja pada na tebe. Mojs. I. 16, 5.

uvremēniti se, *uvrēmēnī se, v. r. pf.* *sich aufheitern (vom Wetter), coeli serenitas redditur*. Rj. u-*vremēniti se, lijepo, vedro vrijeme postati. glagol se drukčije ne nalazi*.

ūvretēn (skočiti). — 1) *auf der nämlichen Stelle in die Höhe, adsilio in altum*: Tripot dorat *uvreten* skočiti. Rj. u-*vreten, s mjesta gdje tko stoji (a ne iz zadržke) u vis n. p. skočiti. značenje* (korijenu) vrtjeti. *vreten* (u *vreten* skočiti), *vreteno, izvretenati*. Korijeni 202. — Ovaj (konj) mu (konju) odgovori: >A što si lud te nosiš tu alu? *Nogama uvreten*, te njega o kamen pa hajde sa mnom. Npr. 26. — 2) i *ovo značenje*: Moj je ječam već *uvreten*, t. j. već se klas počeo zapredati. J. Bogdanović. Poći u *vreten*, *vidi* usjemeniti se. Stulli. *isp.* *vretenati*.

uvretēnati se, *nām se, v. r. pf.* *moj se ječam već sav uvretenao*. J. Bogdanović. u-*vretēnati se. isp.* *uvreten. isp.* i *izvretēnati. v. impf.* *vretēnati*.

ūvreti, *ūvri*, *v. pf.* *einkochen, verdampfen, decoqui*. Rj. u-*vreti, u vrenju ishlapiti, umanjiti se. v. impf.* *uvirati* 1.

uvrh, *ober, supra*: *uvrh* glave, *uvrh* vrha. Rj. u-*vrh, prijedlog složen od prijedloga vrh i od prijedloga u, koji značenje svoje dodaje značenju prijedloga vrh*.

tako složeni prijedlog ima uza se riječ u drugom padežu. suprotno udno. — Popne se na jedno drvo visoko, pa kad izagje u vrh drveta, pogleda na sve strane. Npr. 189 (vrh drveta). Tako me strijela uvrh počeo ne udrila! Posl. 299. Kad sjedoše za stolove zlatne: uvrh sovre silan car Stjepane, a do njega stari Jug Bogdane. Npj. 2, 184. Ode Marko bijelu Prilipu, osta Musa uvrh Kačanika. 2, 410. Ali puče puška od Turaka, te Murata pogodila divno uvrh glave megju oči crne. 5, 69. U selu ima kamen . . . uvrh koga je izrezan krst. Danica 1, 25.

uvrijediti, ðvrijediti, v. pf. Rj. u-vrijediti. v. impf. vrijegjati. — **I**) an eine Wunde anstossen, offendo in vulnus. Rj. uvrijediti ranu. u tjelesnom smislu. vidi pozlijediti. — Ranjenoga je lako uvrijediti. Posl. 270. — **2**) u moralnom smislu. vidi zataći 3. — Niko nikoga ničim da ne uvrijedi, nego svaki svakoga bratski da sretne i pozdravi. Kov. 58. Ti ljudi ne će vidjeti zemlje . . . ne će vidjeti nijedan od onijeh koji me uvrijediše. Mojs. IV. 14, 23. isp. Darnuo mu u živac. Darnuo mu u zjenicu. Posl. 54 (ljuto ga uvrijedio).

uvrijeti se, ðvrēm se (ðvr'o se, ðvrila se), v. r. pf. sich hineinschmiegen, arcte perlabi. Rj. u-vrijeti se. isp. savrijeti se. v. impf. prosti vrijeti se, slož. uvirati se. — Nije se gdje uvrijeti, prišlo je umrijeti. DPostl. 83.

uvrnuti, ðvrēm, v. pf. Rj. u-vr(ł)nuti. v. pf. je i prosti vrnuti. v. impf. uvrutati. — **I**) n. p. ovna (t. j. ujaloviti ga), abdrehen, durch Drehen verderben, eneco torquendo (testiculos). Rj. isp. uskopiti, i syn. ondje. — Subičina, bik koji nije dobro uvrnut. Rj. 722b. — **2**) sa se, refleks. uvrnuti se, vidi uvratiti se. Rj.

uvrstati, stām, v. pf. u-vrstati. v. impf. vrstati. — **I**. uvrstati vojsku, postaviti je u vrste; in Reih und Glied stellen, in ordine collocare, aciem instruere. isp. uparaditi. — Avija izide na boj . . . a Jerovoam uvrsta premu njemu vojsku. Dnev. II. 13, 3. isp. uvrstati se 2. — **II**. sa se, refleks. — **1**) uvrstao se vino-grad, t. j. veliki narastao. Rj. — **2**) uvrsta se vojsku. isp. **I**. — Uvrstaše se sinovi Izrailjevi da udare na Gavaju. Sud. 20, 20. I uvrstaše se prema Gavaji. 20, 30. Uvrstaše se vojske u dolini. Dnev. II. 14, 10. Dovešću na Vavilon zbor velikih naroda, koji će se uvrstati da se biju s njim. Jer. 50, 9.

uvrsti, uvřēm, v. pf. n. p. konac u iglu, einfädeln, insero filum in acum. Rj. u-vrsti. vidi udjesti. v. impf. uvraziti. — Žena uvrazila konac u iglu da nešto zašije, ali budući da nije dobro vijejala, za to nije mogla odmah da uvrse. Posl. 178.

uvršan, ðvršana, adj. n. p. čanak brašna, ungestrichenes Mass, mensura cacuminata. Rj. kao preopuno, kad ima čega više mjerice, a nije razom prevučeno. — Puno kreata, t. j. uvršno, nabijeno. Rj. 308b. Za što je prva polovina ove knjige već hvaljena . . . sve je ono u uvršnoj mjeri i u ovoj polovini. Rad 2, 231.

uvršiti, ðvršim, v. pf. aufgipfeln, cacumino. Rj. u-vršiti, kao vršak načiniti n. p. od žita više mjerice. v. impf. uvršivati. — Raz, 2) kao mala daščica koja se, kad se žito mjeri, prevuče preko mjerice te se skine ono što je više mjerice uvršeno. Rj. 627a. adv. Gospod drži vjeru; i uvršeno vraća onima koji postupaju oholo. Ps. 31, 23.

uvršivānje, n. (österr. das Aufgipfeln des Getreides), demensio exundans. Rj. verb. od uvršivati, koje vidi.

uvršivati, uvršujēm, v. impf. aufgipfeln, cacumino. Rj. u-vršivati, kao vršak činiti n. p. od žita više mjerice. v. pf. uvršiti.

uvrtāč, uvrtača, m. koji uvrće otnove. Rj.

uvrtānje, n. das Eindrehen, retorsio, contorsio. Rj. verb. od uvrutati. radnja kojom tko uvrće n. p.

ovna. — Ujalovljeno uvrtaanjem, tučenjem, kidanjem ili rezanjem, ne prinosite Gospodu. Mojs. III. 22, 24.

uvrtati, ðvrčēm, v. pf. Rj. u-vrtjeti. v. impf. cindrehen, retorqueo, contorqueo, cf. uvrnuti. Rj. u-vrtati. isp. škopiti, i syn. ondje. v. impf. je i prosti vrtati. — Uvrtač, koji uvrće otnove. Rj. 766b.

uvrtjeti, uvrřim, v. pf. Rj. u-vrtjeti. v. impf. prosti vrtjeti. — **I**. **1**) hineinbohren, terebro. Rj. uvrťjeti n. p. svrdao u dasku. — **2**) uvrťjeti što (sebi) u glavu, in den Kopf setzen, in animum induco. Rj. vidi useliti 2. isp. ukopistiti se, zainatiti se. — Ni s četiri konja ne bi mu iz glave izvukao. (Kad ko što sebi vrti u glavu). Posl. 223. — **II**. sa se, refleks. uvrťjeti se kome u glavu, sich in den Kopf setzen, in animum induco. Rj. — Meni se ovaj nepovoljni i žalosni posao tako onda uvrťio u pamet, da se i danas opominjem i čovjeka i konja mu. Sovj. 21.

uvući, uvučēm, v. pf. hineinziehen, traho in—. Rj. u-vući. v. impf. uvlačiti. — **1**) uvući što u što: Promoli glavu kroz prozor . . . U taj čas postane mu glava koliko osmak, tako da je nije mogao kroz onaj prozor uvući u sobu. Rj. 33b. Pa odoše na Rudine s vojskom, uvukoše u Turke hajduke. Npj. 4, 47. Vi-deći, da Šlesku armiju nikako ne može u boj da uvuče. Žitije 39. — **2**) sa se, refleks. ili pass. Manji badanj (u koji se ni ruka ne može uvući). Rj. 11b. Brk, 2) ono zemlje što se uvuklo u vodu. Rj. 44a. Načini kćeri svojoj dvor od stakla, u koji se ni mrav nije mogao uvući. Rj. 724a. Uplakati se, kao uvući se, n. p. u kakav posao ili megju koga. Rj. 784b. Ali kako zora zabeli, on se opet uvuče u svoju košulju. Npr. 55. Došavši jež do jedne klade, uvuče se pod nju u bukovo lišće. Posl. 182. Kad se Vuče u Turke uvuče, tri stotine glava odsiječe. Npj. 3, 261. »Gaie« . . . po svoj prilici se nekako uvuklo iz Srpskoga jezika. Pis. 50. Pogrješke, koje su se mogle gdje gdje uvući samo stiha radi. Obl. 102. Nego se svakojaka idolopoklonstva u narod uvuku. Prip. bibl. 81.

uz, uza. Rj. vidi nuz. — **I**. prijedlog — **1**) s kojim riječ u 4. padežu pokazuje, da je na onome što sama znači mjesto, po kome se što miče ili je upravljeno s donjega kraja na gornji. — Uz, uza, auf, in (sursum): ode uz brdo; uz vodu; uz drvo. Rj. Kad se pogača ispeče . . . izvade je iz vatre pa prislone uza zid. Npr. 160. Uz put, Ružo, niz put, Peruniko! (Nek ide kud hoće). Posl. 331. Što pogje niz vodu, ne vrnú se uz vodu. 359. Ljepo li je pogledati uz visoko vedro nebo. Npj. 1, 52. I pogledah uz prozor. 1, 287. U to doba čelebija Imbro šetajući uz rosne livade. 1, 472. »Jes' hodio uz Ercegovinu? Ja sam bio uz Ercegovinu. 1, 563. 564. tako je i ovo: Kada Marko bio uz Urvinu, poče njemu Šarac posrtati. 1, 439. — **2**) pokazuje bavljenje pored čega, a što je pored čega može biti zajedno s njim: Stao uza me, neben, pone: otišao uz gospodara. Rj. Vodoručje, najviše govore Krščani, ali sad uza njih i Hriščani. Rj. 69b. Pa je (strjelicu) mnogi nagju, i ostave je ili nose uza se, kao kakvu amajliju. Rj. 102b. A ždrebe trči uz kobilu. Npr. 23. Ugu obojica k devojci, i legnu uza nju. 258. Napeo se kao svečarski lonac uz vatru. Posl. 190. Pripjevi uza zdravice . . . uza svaku zdravicu imaju mali pripjevi. Npj. 1, 77 (Vuk). Ona mi ga (cvijeće) u kitu savija, pa je šalje Petru vjereniku, uz kitu mu poručuje mlada: »O moj Petro . . .« 2, 235. Tambur' bije, uz tambur' popeva. 1, 249. I ja vukoh drvle i kamenje sve uz moja kola i volove. 3, 1. Uz njih malo po malo pristanu i ostale starješine. Sovj. 16. Zakleše se Gospodu glasom velikijem i uz klikovanje i uz trubc. Dnev. II. 15, 14. Uza sve to ne sagriješi Jov usnama svojim. Jov 2, 10. Ruka Safanova bi uz Jeremiju, te ga ne predade u ruke narodu da ga pogube. Jer. 26, 24. Dolazi i uz riječi koje i same

znače isto. DRj. 1, 52. Josifu braća stanu zavidjeti. *Uz to još usni jednom Josif da . . . Prip. bibl. 25. — 3) na vrijeme kad se prenese ovo značenje, pokazuje, da što biva dok vrijeme traje: Uz krajinu, während des Krieges, dum bellum geritur; uz kugu. Rj. Rodio se uz hješan. Rj. 28b. Uz kužno doba obrno selo, da kuga u nj ne bi došla. Rj. 432b. Baba starca zvala uz vrbopuc, a starac joj se odazvao uz vinober. Posl. 10. Pjesme, koje se pjevaju uz časni post. Npj. 1, 118 (Vuk). Radić posle uz ovaj rat postane kapetan. Danica 4, 12. — isp. Sint. 549—552.*

II. als Vorsetzsyllbe bei den verbis impf. mit futur. Bedeutung: ako uzide; ako uzdolazi; ako uzjedem; ako uspišem; ako uskosimo i t. d. Rj. riječca uz pridijeva se sprijeda glagolima imperfektivnim, da bi se naznačila budućnost: Doći ću ti gdje god, kad uzimam kad. Rj. 84b Ako tebi Kuna uzgovori, da ti najpre zabodiš glogata. Npj. 3, 386. Da se brane dok se usmože. Miloš 78. Ako vas uzasramote i usprogone i reku . . . Mat. 5, 11. Ako uzideš mojim putovima, i ako uzdržiš što sam naredio da se drži, tada ćeš ti suditi domu mojemu. Zah. 3, 7. To će biti ako uzaslušate glas Gospoda Boga. 6, 15. kako se glas z pred nekim suglasnicima mijenja na glas s, vidi primjere i kod us.

uzabrati, uzaberēm, v. pf. pslücken, decerpo. Rj. uza-brati. vidi i uzbrati, ubrati 1, ukinuti, ušćupati. isp. ukršiti, uskršiti. v. impf. brati 1. — Žena videći da je rod na drvetu dobar za jelo . . . uzabra roda s njega i okusi. Mojs. 1, 3, 6 sa se, pass.: Slagja smokvu preko plotu (nego ona što se može uzabrati kad čoeak hoće). Posl. 289.

ūzačak, ūzačka, adj. dem. od uzak. Rj. takva dem. kod dugačak.

ūzadnje, n. (u C. G.) zu spät, sero: Uzadnje se nema rašta ni u crkvu hoditi. (U zadnje znači, pozno, dockan. Posl. 329). u-zadnje.

uzagrepeč, n. p. potračše konji, t. j. u skok, zagrebavši, stürzen, proripere se. Rj. uza-greb-ce.

uzaimanje, n. das Entlehen, Borgen, mutuatio. Rj. verbal. od uzaimati, koje vidi.

uzaimati, uzaimām (mljēm), v. impf. Rj. u-zaimati. vidi pozaimati, i v. impf. prosti zaimati, zaimavati. v. pf. uzajmiti. — **I. 1) entlehen, mutuo.** Rj. uzaimati u koja što. — Ko uzaimlje, taj je i dužan. Posl. 158. Već u jednih ponestalo blaga, uzaima jedan od drugoga. Npj. 2, 437. Ni jedan (vladika) ne uzaimlje na sebe nego na eparhiju. Miloš 197. Nastojati da vatra neprestano na ognjištu gori ili uzaimati je u susjeda, bilo je trudno. Priprava 162. Već sam počeo uzaimati da se hranim. Straž. 1886, 770. — **2) borgen, mutuuum do.** Rj. uzaimati kome šta. — **II. sa se, reciproč.** uzaimati se, sich gegenseitig (bei der Feldarbeit) aushelfen, mutuam operam fero. Rj. s kim, ići mu u zajam te raditi što. vidi pozaimati se.

ūzajamni, adj. vidi uzajmični, zamjenit, megjusobni. — Iz toga uzajamnoga popuštanja kleća se ono šareno tkivo koje se zove: redovni, napredni život. Megj. 187.

ūzajedno, (st.) t. j. u jedno (zajedno), zusammen, zugleich, simul: Uzajedno šicar poniješe. Rj. u-zajedno. vidi i zajedno, skupa.

ūzajmicē, adv. — Pozajmice, gegenseitig, mutuo, cf. uzajmice. Rj. 527b (a uzajmice nema u Rj. na svojem mjestu).

ūzajmični, adj. što imaju čeljad ili stvari uzajmice, megju sobom. vidi uzajamni, zamjenit, megjusobni; gegenseitig, wechselseitig, mutuus. — Neprijateljstvo po svoj prilici postaje od uzajmične nesloge. DM. 225. Od kolike štete može biti tako pomijeranje uzajmične vjere. 304.

uzajmiti, ūzajmīm, v. pf. Rj. u-zajmiti. vidi zajmiti 2, pozajmiti. isp. posuditi. v. impf. uzaimati. — **I) u koga što, entlehen, mutuo.** Rj. — Na to se rasrdi Mart, pa uzajmivši u Februarija nekoliko dana,

navali sa snijegom i s mrazom. Rj. 10a. Uzajmi od nekakva poznanika dvesta dukata. Miloš 71. Da uzajmimo novaca na polja svoja i vinograde za danak carski. Nem. 5, 4. — **2) kome šta, borgen, mutuuum do.** Rj. — Ko što uzajmi, ono će mu se i vratiti. Posl. 160.

ūzak, ūska (ūskī, comp. ūži) enge, knapp, angustus. Rj. vidi uzan. suprotno širok (isp. tijesan suprotno prostran). dem. uzačak. — U svijetu gjevojke ne nagjoše kojoj ne bi ili prevelik ili preuzak ovi prsten. Npr. 114. U sud vrata široka, ali su iz suda uska. Posl. 337. Nad grobom. Jesu P' ovo tvoji dvori? Ljuto uski i tijesni, a bez vrata i prozora. Npj. 1, 93.

ūzalūd, umsonst, vergebens, frustra. Rj. u-zalud, u-za-lud (zadnja trećina lūd) isp. Korijeni 185. kao bez koristi, bez potrebe, samo onako. vidi zalud, zaludu, nazalud; zaman, zamance; badava 2, zabadava 2; naprazno; asli vasli; laći. — Da imena Božijega ne pominje uzalud. Rj. 32b. Sve što radio i o čemu se Bogu molio, sve ti uzalud i naopako obršilo. Npr. 114. Besjedi u vjetar (uzalud, luduje). Posl. 12. Žali Bože! (n. p. tolike muke, tolikijeh novaca i t. d.). Kad se što uzalud potroši. 79. Izda zapovijest, da se po logorima ne meću puške uzalud. Danica 3, 191. Turci im se ne dadnu ni prikučiti k šancu, nego ih uzbiju, i uzalud pogube im nekolika čoveka. Miloš 115. Žali što se uzalud nadamo napretku literature naše. Pis. 62. Jer će Misirci uzalud i na prazno pomagati. Is. 30, 7. Drugom opet pripovjedi im (Josif braći): »Snio sam . . . Za to ga otac nakara . . . Ali je otac njegov mislio da ovo ne biva uzalud. Prip. bibl. 26.

ūzamān, vidi svagda: Vita jelo, uzaman zelena, a družino, uzaman vesela. Rj. u-zaman. syn. kod svagda.

ūzamacē, nach einander, deinceps, cf. zasopce: popio je dve olbe vina uzamance. Rj. u-zamance, kao jedno za drugim. vidi i uzasopce, uzasebice, zasob, zasebice, zaosob.

ūzan, adj. enge, angustus. Rj. vidi uzak. dem. uzačak. — Rt kao da je bio samo jugoistočni uzani kraj poluostrva od kojega je drugi kraj Pelješac. DRj. 3, 67.

ūzānj, ūzānjga, t. j. uz njega, neben ihm, propter eum. Rj. valja pisati uza nj, uza njga. isp. nj, pron.

ūzao, ūzla, m. der Knoten, nodus. Rj. vidi čvor 2. isp. zavezak, zavežljaj 2. dem. uzlić. — Kažu da se njoj (mladi) ili njezinu mužu na čemu god od haljine zaveže uzao na vjenčanju, da ne bi nigda djece imala. Rj. 65b. Zavežem na dlaci jedan uzao. Npr. 162. Ne bi učutio, da mu sto uzlova na jeziku svežeš. Posl. 194. Prase repom zameče, ali nigda uzla ne zaveže. 259.

ūzaptiti, pīm, v. pf. mit Beschlag belegen, supprimo, deprehendo: Uzaptio skele i drumove. Rj. u-zaptiti. isp. po-zaptiti; prosti 1 zāptiti (zāptijēm). — A od ljudi zazor i sramota gjevojačku sreću zatomiti i u njenu rodu uzaptiti. Npj. 2, 532. Kako se je kurvić odmetnuo hajdukovat' gore po planina, uzaptio državu Budimsku, sve drumove, kud skele prolaze: nit' se dava ženit', ni udavat', nit' mirija careva da progje. 3, 323. (na planina(h) stari lokat. mjesto novijega na planinama). Na mene su vlasli nasilili, i vodu su mene uzaptili, evo danas tri negjelje dana. 4, 357. Uzaptiti, zatvoriti, zabraniti. Npj. 3, 399. po značenju ovaj bi glagol mogao biti složen od prostoga zāptiti, zāptijēm: uzāptiti, ūzaptijēm.

uzasebicē (u Srijemu), uzasopce vidi zasopce. Rj. vidi i uzamance, i syn. ondje. — Koje kad se učini jedan put, znači: nije; a kad se više puta uzasopce učini, onda pokazuje da se čovjek čemu čudi. Rj. 620a. Stana. Mnogi ovo ime nagjenu kad im se ženska uzasopce ragjaju, kao da bi stalo, i muška da bi se počela ragjati. Rj. 711b. uza-sebice, uza-sobce (b se pred e mijenja na p), drugoj poli osn. koja je u sebe.

uzastōpeč, vidi ustopce. Rj. uza-stopce. vidi i ustopice, sustopice.

uzaviranje, *n. verbal.* od uzavirati. Rj. uzavirati, rēm, *v. impf.* vidi uzavreti. Rj. uzavire, *n. p.* lonac, voda uz vatru, počinje vreti. *v. impf.* prosti vreti.

uzavrnica, *f.* vidi zvanica: U Marka je mlogo uzavrnica. Rj. u-zavnica biće premještanjem glasova z i v postalo od uzvanica. uzvani gost. vidi i zvanik.

uzavreti, uzavřim, *v. pf.* Rj. uza-vreti. *v. impf.* uzavirati. — 1) *aufsiedeln, ebullio*: lonac, voda. Rj. uz vatru. — Uzvariti, *n. p.* mlijeko, vodu, t. j. metnuti ga na vatru da uzavri. Rj. 772a. Ne um'je Jane kući razloga, neg' uzavrela kazan liksije, pa zove svekra, da ga izmije. Npj. 1, 519 (ondje je uzavrela prelazno: učinila da uzavri kazan liksije. *isp.* uzvariti). Pa ih Bože sunce izgorelo, gorelo ih tri godine dana, dok uzavre mozak u junaka. 2, 5. Kao što voda uzavri od ognja. Is. 64, 2. — 2) uzavreše ljudi, *die Leute fingen an zu lärmen, ortus est tumultus*. Rj. ljudi užeše bućati, larmati, vardati. — Uzavreli kao Civuti u avri. Rj. 1b. Kad dogjoše u Vitilejem, sav grad uzavre njih radi; i govorahu: je li to Nojemina? Rut 1, 19. Otidoše odanle veselaći se tako da je sav grad uzavreo; to je vika koju čušte. Car. I. 1, 45. Teško uzavrelijem narodima, kojih stoji vreve kao silnijeh voda. Is. 17, 12. Miloš Obrenović u ovoj poslanici jest uzavreo i uskipljeo na Vuka i na njegov prijevod. VLazić 1, 1.

uzaznati, uzaznām, *v. pf.* uza-znati. vidi uznati, doznati. — Najposlije sam čovjek svoju sramotu uzazna. DPosl. 68.

uzazđiti, žđim, *v. pf.* uzažđio da bježi, vidi zapaliti 3. Rj. u(za)-žđiti. *v. impf.* žđiti.

uzbaciti, ūzbācīm, *v. pf.* hinaufwerfen, subjicio, sursum jacio. Rj. uz-baciti što, baciti gore, *n. p.* na drvo. *isp.* uzmetnuti. *v. impf.* uzbacivati.

uzbacivānje, das Hinaufwerfen, subjectio, jactatio in-. Rj. verb. od uzbacivati. radnja kojom tko uzbacuje što.

uzbacivati, ūzbācujem, *v. impf.* hinaufwerfen, subjicio, sursum jacio. Rj. uz-bacivati što, baciti gore, *n. p.* na krov. *isp.* uzmetati. *v. pf.* uzbaciti.

uzbezočiti se, čim se, *v. r. pf.* (u Dubr.) vidi obezobraziti se. Rj. uz-bezočiti se, postati bezočan. vidi obezočiti. drukčije se glagol ne nalazi.

uzbijāč, ūzbijāča, čim se uzbija trska, kad se kuća pokriva. Rj.

uzbijānje, *n.* das Zurückschlagen, rejectio. Rj. verb. od uzbijati. radnja kojom tko uzbija što.

uzbijati, ūzbijām, *v. impf.* zurückschlagen, rejectio. Rj. uz-bijati koga, bijući ga tjerati natrag. vidi obuzbijati, suzbijati. *v. impf.* prosti biti (bijem). *v. pf.* uzbiti. — Gđi se godi krajina uzbija, uzbija je Alilaga s Markom. Npj. 2, 362. Iz kule mi siplje oganj živi, ter mi natrag uzbijaše Turke. 5, 206. Tako su Turke svagda hrabro uzbijali i preko Morave pregonili. Miloš 84. Nahodi se svagda bezumnika, koji hoće da prelaze preko leda, i bi se podavili, da ih straža kundacima ne uzbija. Priprava 61. U ono će vrijeme Gospod biti sila onima koji uzbijaju boj do vrata. Is. 28, 6. sa se, *pass.*: Uzbijač, čim se uzbija trska, kad se kuća pokriva. Rj. 771b. vidi i poviše primjer iz Npj. 2, 362.

uzbijēsiti se, ūzbijēsīm se, *v. r. pf.* (u C. G.) kao prozlitu se, pobjesnuti (vidi pobješnjeti). Rj.³ uz-bijēsiti se, postati bijes, zao. glagol se drukčije ne nalazi.

ūzbīti, ūzbijēm, *v. pf.* zurückschlagen, rejectio. Rj. uz-biti koga, bijući ga protjerati natrag. vidi obuzbiti, suzbiti. *v. impf.* uzbijati. — Lješničani dočekaju ih, i mloge pobivši uzbiju natrag. Danica 3, 175. Turke na Varvarinu slavno razbiju i uzbiju u Niš. Miloš 19. Uzbiju Francuze opet k Jaoru. Žitije 27. Posla Bog vjetar na zemlju da uzbije vodu. Mojs. I. 8, 1. sa se, *pass.*: Ali se Turci ovi uzbiju i razbiju. Danica 3, 184.

ūzbjēći, ūzbjēgnuti, ūzbjēgnēm, *v. pf.* zurückfliehen, refugio: Od njega je jelen uzbjēgnuo. Turska vojska natrag uzbjēgnula. Rj. uz-bjeći, uz-bjēgnuti. *v. impf.* prosti bježati. — Svi Izrailjci kad vidješe toga čovjeka, uzbjēgoše od njega, i bješe ih strah veoma. Sam. I. 17, 24.

ūzbłūtiti se, ūzbłūtīm se, *v. r. pf.* (u Risnu) kaže se za vino kad se pokvari, kahmig werden, mucesco. Rj. uz-blutiti se, postati bluta. glagol se drukčije ne nalazi.

ūzbrati, ūzberēm, *v. pf.* vidi uzabrati. Rj. i *syn.* ondje. uz-brati. *v. impf.* brati 1. — On uzbere od svojih krušaka, pa mu da. Npr. 79. Oj nevene, moj nevene, blago onom ko t' uzbere! I ja bih te mlada brala. Kov. 63. Da ne pruži ruke svoje i uzbere i s drveta od života. Mojs. I. 3, 22.

ūzbrdica, *f.* die Anhöhe, clivus, declivitas: Koliko je nizbrdica, toliko i uzbrdica (Posl. 145). Rj. uz-brdica, gdje se ide uz brdo. vidi uzgorica. *isp.* uzbrdo.

ūzbrdit, adj. bergan gehend, acclivis. Rj. uz-brdit, što je uzbrdo. *isp.* uzbrdo. suprotno nizbrdit.

ūzbrdo (uz brdo), adv. vidi uzgor, uzgora, uzgori; bergauf, sursum. *isp.* gore 2. suprotno nizbrdo. — Zavilišiti brkove, t. j. zasukati ih da stoje uz brdo (kao vile). Rj.³ 174a. Prazna vreća stat' uz brdo ne more. DPosl. 100.

ūzbrīžiti se, žīm se, *v. r. pf.* (u C. G.) vidi zabrinuti se: Marina se uzbrižila majka, e je skoro Maru zaručila. Rj. uz-brīžiti se, brižan postati. vidi i uzdertiti se. *v. impf.* brīžiti se.

ūzbūčati, čī, *v. pf.* Rj. uz-bučati. *v. impf.* bućati.

— 1) *n. p.* mlijeko, wenn sie sauer wird, acesco (de lacte). Rj. — Uzvištati, uskisnuti samo od sebe, *n. p.* uzvištalo mlijeko, t. j. uzbućalo i pokvarilo se. Rj. 772a. vidi i prokisnuti 2, prozukući. *isp.* bućati 1. — 2) *isp.* bućati 2; uzavreti 2. — Uzbućase narodi, zadmaše se carstva; ali on (Gospod) pusti glas svoj i zemlja se rastapaše. Ps. 46, 6.

ūzbūjati, jīm, *v. pf.* auflaufen, aufschwellen, turgesco, intumesco: uzbujalo tijesto. Rj. uz-bujati. *v. impf.* būjati, būjām (anschwellen, intumesco. cf. nabujati. Rj. 47a). Nabūjati, nabūjām, *v. pf.* *n. p.* nabujalo tijesto, aufschwellen, intumesco. Rj. 378b. iz ovoga što se kaže u Rj. 47a. i u Rj. 378b. vidi se očito, da je ovdje pogriješeno: uzbūjati, uzbūjīm, nego treba čitati: uzbūjati, uzbūjām (kao nabūjati, nabūjām); a būjati, būjīm znači bućati, būčīm.

ūzbuna, *f.* Aufstand, Aufruhr, seditio, cf. pobuna, uzbuna. Rj. uz-buna. *isp.* za postanje uzbuniti se. vidi i buna, rebelija, ustanak.

ūzbūniti, ūzbūnīm, *v. pf.* Rj. uz-buniti. vidi uzbuniti, pobuniti, pomutiti 2, smutiti 1. *v. impf.* buniti. — 1) *auführen, concito*. Rj. — Kad je Gjorgje Srblje uzbunio i s Turcima veće zavadio, onda Gjorgje progje kroz nahije. Npj. 4, 149. On ne sluša kralja nijednoga... svu je svoju raju uzbunio. 5, 309. Obratiše oči na njegova sina uzbunivši ga na oca. DM. 130. — 2) sa se, *refleks.* *n. p.* svijet se nešto uzbunio, gähren, moveri. Rj. vidi uzrujati se. — Pomutili se ljudi, t. j. uzbunili se, pozavagjali se. Rj. 539a. Kako on uleti u boj, svu se neprijateljska vojska uzbuni. Npr. 207. Onda se svi uzbune šta će činiti. 257 (zabune se?). Tako malo pomalo uzbuni se za nekoliko dana gotovo sva Šumadija. Danica 3, 159. Kad on (Isus) ugje u Jerusalim, uzbuni se sav grad govoreći: ko je to? Mat. 21, 10.

ūzbūrljati, ljām, *v. pf.* izmiješati i uzmutiti što (žitko), zerrühren, commisco. Rj. uz-burljati. *v. impf.* burljati 1.

ūzda, *f.* der Zaum, frenum, habena. Rj. vidi fuzda. dem. uzdica. — Zaustezati konja uzdom, uzdu konju. Rj. 200a. Sinji, munjo, da katarmu nagjem — mislim da katarma znači uzda. Rj. 265b. Iz uzde u Budim. (Kad ko ono što je teško, veli da je lako učiniti. Iz

uzde valja da se misli: uzjahavši konja i uzevši uzdu u ruke otići ne odmorivši se). Posl. 100. Vrani se konji igraju . . . zlaćene uzde trgaju. Npj. 1, 303. Junak konju govorio: »Šta je tebi dodijalo . . . ili ti je dodijala teška uzda iskićena?« 1, 454. Opremi te mi doru od mejdana . . . zauzdajte uzdom pozlaćenom. 4, 299. Dušan carstvo razdijeli na vojvode i na knezove, koje Uroš ne bude kadar pod uzdom držati. Danica 2, 75.

ūzdāh, m. *Seufzer, gemitus, cf. uzdisaj*. Rj. uz-dah. *isp.* uzdahnuti. Učini (Gospode) kao što si učinio meni za sve grijehne moje; jer je mnogo uzdaha mojih i srce je moje žalosno. Plač. 1, 22.

ūzdāhnuti, ūzdahnēm, v. *pf. aufseufzen, ingemo, suspiro*. Rj. uz-dahnuti v. *pf.* je i *prosti* dahnuti. v. *impf.* uzdisati. — Zapita mater svoju: »Za Boga, majko, kako . . .?« A ona uzdahne i zaplače se. Npr. 27. Jedno veće moleći se tako uzdahne i reče: »Ta daj mi, Bože, od srca poroda. 54. Treća uzdahnuši reče: »Ah, da carev sin zna . . . 229. Prepade se Sijenjanin Iva od besede Arnaut-Osmara, te od srca loše uzdanuo za svojega mlada Marijana. Npj. 3, 213.

ūzdāj, m. *vidi* uzdah. Rj. u krajevima gdje se u govoru glas h pretvara u glas j. *isp.* Posl. XII.

ūzdājan, ūzdājna, *adj.* u koga se je moći uzdati. *vidi* uzdan, pouzdan; siguran. — Ema bjehu uzdajna družina. Npj. 5, 183.

ūzdān, *adj.* (u C. G.) *vidi* pouzdan: Su četrdest druga uzdanijeh. Rj. *vidi* i uzdajan; siguran. — Sakupiše petnaest stotina, sve uzdana birana junaka. Npj. 4, 506.

ūzdānca (u Boci), **ūzdanica**, f. *das Vertrauen, die Stütze, fiducia, cf. pouzdanje*: Gjegogj koga ima od vjere i od uzdanice, da ih pomože gospodini Bog! (kad se napija). O Alija, naša uzdanice. Sobom nema druga nijednoga neg² sabljicu, britku uzdanicu. U Trčina uzdanice nije. Rj. *vidi* i ūzdānje. — Moja sjerćana tojago! (Kad se kome hoće da kaže da je u njemu slaba uzdanica). Posl. 182. Ali ima uzdanicu u tu tvoju mudru glavu. Npj. 1, 94. Al' evo nam zle uzdanice! Kov. 113. U njemu da imamo dobru uzdanicu, a takogjer i oni u nas. 122. Videći Kara-Gjorgijje da je Petrova jedina uzdanica Hajduk-Veljko. Sovj. 52. Kakva je to uzdanica, u koju se uzdaš? Car. II. 18, 19. Bože, spasitelju naš, uzdanico svih krajeva zemuljskih, i narōdā preko mora daleko. Ps. 65, 5.

ūzdānuti, ūzdanēm, *vidi* uzdahnuti. Rj. u krajevima gdje se glas h ne čuje u govoru.

1. ūzdānje, n. *das Zāumen, injectio freni*. Rj. *verbal.* od ūzdati. radnja kojom tko uzda n. p. konja.

2. ūzdānje, n. *das Hoffen, spes, fiducia*. Rj. *verb.* od uzdati se. stanje koje biva, kad se tko uzda. *isp.* pouzdanje, uzdanica. — Omer pašo, sve moje uzdanje! Npj. 5, 198. Nije u konju uzdanje da će pomoći. Ps. 33, 17.

ūzdār, uzdāra, m. koji uzde gradi, *der Riemer, qui habenas conficit*. Rj. — Šikalo, kod uzdara od drveta čim kožu glade, *cf.* kostilo. Rj. S38b.

uzdārev, *adj.* *vidi* uzdarov. Rj.

ūzdārje, n. *das Gegengeschenk, donum mutuum*: Kuma kumu svilenu košulju, kum uzdarja kumi ni dinara. Rj. uz-darje, što se daruje za primljeni dar. — Ko ti veliki dar dade, on gleda i veliko uzdarje (da mu daš). Posl. 157. Svaki dar ište uzdarje. 277. Derviš dade gjetetu čitavu pogačicu . . . Derviš uzevši od Turčina kao uzdarje za pogaču nekoliko pare otide svojim putem. Posl. 354.

uzdārov, *adj.* *des Riemers, ejus qui habenas conficit*. Rj. što pripada uzdaru. *vidi* uzdarev.

ūzdārski, *adj.* *Riemer-, corum qui habenas conficiunt*. Rj. što pripada uzdarima ili uzdaru kojemu god.

1. ūzdati, ūzdām, v. *impf.* zāumen, freno. Rj. uzdati n. p. konja, metati mu uzdu. *vidi* zauzdavati,

viličiti, začeviljivati 2, žvaliti. v. *pf. slož.* ob-ūzdati, od-, raz-, za- (i za-fuzdati). v. *impf. slož.* raz-uzdavati, za-. — Gdjekoji govore da takove ljude (žvalave) gjavoli u snu uzdaju ili začeviljuju. Rj. 155a. Konja uzdaj, i više se u piće ne uzdaj, no na noge, sokole, put krči, a svatove viči! Kov. 73.

2. ūzdati se, ūzdām se, v. r. *impf.* u koga, u što, *hoffen, confido*. Rj. uz-dati se. v. *pf. slož.* pouzdati se. — Ja se uzdam u Boga da on može tu aždaju svladati. Npr. 48. Svaki se u sebe uzdaše da će zaboliti gjevojku. 104. Ko se uzda u prošnju, zlo se hrani. Posl. 156. Konja uzdaj, i više se u piće ne uzdaj, no na noge, sokole, put krči. Kov. 73. Sad se više ni u što nemamo uzdati. Sovj. 53. Ali se ti uzdaš u Misir za kola i konjike. Is. 36, 9.

ūzdertiti se, ūm se, v. r. *pf.* uz-dertiti se, *vidi* razdertiti se; uzbrizati se, zabrinuti se. *glagol se drukčije ne nalazi. isp.* dert (briga). — No se bjehu teško uzdertili, gje im nema popa na dorinu. Npj. 4, 396 (štampano je griješkom uzdrtili).

ūzdica, f. — **1)** *dem.* od uzda. Rj. — **2)** uzdice (*pl.*), *die Zügel des Wagenpferdes, frena equi currum trahentis*. Rj. od uzde oni kuisi ili uzde što drži u rukama kočijaš. *isp.* voggjice, i *syn.* ondje. — Jami mrtve prčije, već drži za moć. (U Srijemu pripovijeda se u šali, da je kazao Hrvat svoime drugu, koji je vukao za uzdice, kad im se poplašio konj u taljigama, na kojima su sjedili. Mjesto »prčije« — kao da su uzdice bile od prtenijeh uzica? — jedni vele »kože-tine«; a »moć« ovgje znači »rep«). Posl. 108.

ūzdići, ūzdignuti, ūzdignēm, v. *pf. aufheben, aufrichten, allevo, tollo, effero*: A visoko glavu uzdigao. Rj. uz-dići, uz-dignuti, kao dići, dignuti u vis. v. *pf.* je i *prosti* dići, dignuti. v. *impf.* uzdzati. — Povisoko kalpak uzdigao, ima biljeg viš' desne obrve. Npj. 3, 140. Strašna vatra, koja u nutra u zemlji gori, učini potrese: Uzdiže dno morsko. Priprava 111. sa se, *refleks.*: Uzdiže se butun Šumadija, zadrma se Turska carevina. Npj. 1, 499.

ūzdisāj, m. *Seufzer, gemitus, cf. uzdah*. Rj. — Svaka sirota što je uzdahnila kad sam je s vrata oterala — onaj uzdisaj svaki se pretvorio onde u trn. Npr. 84. Kao teški uzdisaji, koji nehotice i samo za trenuće oka olakšavaju stiješnjene grudi. DP. 362. riječi s takim nast. kod dogagjaj.

ūzdisanje, n. *das Seufzen, suspiritus*. Rj. *verb.* od uzdisati. radnja kojom tko uzdiše. — Ubilo te moje uzdisanje. Rj. 674a. Moli se za nas uzdisanjem neiskazanjem. Rim. 8, 26. Bog ču uzdisanje njihovo. Mojs. II. 2, 24.

ūzdisati, ūzdisēm, v. *impf.* seufzen, suspiro. Rj. uz-disati. v. *impf.* *prosti* disati. v. *pf.* uzdahnuti. — Uzdiše kao siroče za daćom. (Ili): Uzdiše kao Ciganče za daćom. Posl. 330. Ona kuka, kano kukavica, a uzdiše, kano udovica, pišti, plače, kano i djevojka. Npj. 1, 256. Uzdisahu od nevolje sinovi Izrailjevi i vikahu. Mojs. II. 2, 23. Mućim se i uzdišem od udaraca. Ps. 88, 15. Sine čovječji, uzdiši kao da su ti bedra polomljena, i gorko uzdiši pred njima. Jezek. 21, 11. Djevojke njezine pratiče je uzdišući kao golubice, bijući se u prsi. Naum 2, 7. Na tužnom istoku, koji uzdiše pod jarmom Muhamedovskim. DP. 37. sa se, *neutrum*: Nešto mi se diše i uzdiše, čini mi se, spominje me dragi. Herc. 102.

ūzdzanje, n. *das Aufheben, elevatio*. Rj. *verbal.* od uzdzati. radnja kojom tko uzdiže što.

ūzdzati, ūzdzēm, v. *impf.* aufheben, allevo. Rj. uz-dzati što, n. p. glavu visoko, kao dzati je u vis. v. *impf.* *prosti* dzati. v. *pf.* uzdići, uzdignuti.

uzdražati, žām, v. *pf.* (u primor.) *theurer werden, fio carior, consto majori pretio, cf. poskupljati*. Rj. uz-dražati, postati drago, draže (skupo, skuplje). v. *impf.* dražati.

uzdrhtati se, ùzdršćem se, v. r. pf. *erzittern, contremisco*. Rj. uz-drhtati se. *vidi* uzdrktati se. *isp.* ustreptati, ustresti (i se), uzigrati (i se). v. *impf.* uzdrhtavati se. — Sad će se uzdrhtati ostrva kad padneš. Jezek. 26, 18. i bez refleks. se: Uplaši se, i srce mu uzdrhta veoma. Sam. I. 28, 5.

uzdrhtāvānje, n. verbal. od uzdrhtavati se. Rj.

uzdrhtāvati se, uzdrhtāvām se. v. r. *impf.* *erzittern, contremisco*. Rj. uz-drhtavati se. *vidi* uzdrktavati se. v. *impf.* prosti drhtati. v. pf. uzdrhtati se (i bez se).

uzdrktati se, ùzdrkćem se, *vidi* uzdrhtavati se: Bele mu se uzdrktale ruke. Rj. uz-drktati se. v. *impf.* uzdrktavati se. — Angjeo Gospodnji sigje s neba... I od straha njegova uzdrktaše se stražari, i postadoše kao mrtvi. Mat. 28, 4. i bez refleks. se: Srce je moje uzdrktao u meni, i strah smrtni popade me. Ps. 55, 4. Vidješe te gore i uzdrktaše, povodanj navali. Avak. 3, 10. Čuh... usne mi uzdrktaše na glas. 3, 16.

uzdrktāvānje, n. *vidi* uzdrhtavānje. Rj.

uzdrktāvati se, uzdrktāvām se, *vidi* uzdrhtavati se. Rj. v. *impf.* prosti drktati. v. pf. uzdrktati se.

uzdrmati se, mām se, v. r. pf. *erschüttert werden, convelli*. Rj. uz-drmati se. *isp.* zadržati se. v. *impf.* drmati (se).

uzdržanje, n. *die Mässigkeit, abstinencia*. Rj. verb. od uzdržati se. *djelo* kojim se tko uzdrži od čega, te je umjeren. verb. od v. pf. kod dopuštenje. *isp.* uzdržljivost. — Ima 47 riječi koje su od Slavenskih posrbljene... sazidanje, *uzdržanje*, neuzdržanje. Nov. Zavj. VI. Da pokazete u vjeri svojoj razum, a u razumu uzdržanje, a u uzdržanju trpljenje. Petr. II. 1, 6.

uzdržati, žim, v. pf. Rj. uz-držati. v. *impf.* uzdržavati. — I. 1) *erhalten, conserco, cf. održati*. Rj. uzdržati što, kao učiniti da ostane kako je: Da ti Bog uzdrži sve dosadašnje prijatelje. Herc. 354. Štogođ mu je Bog darovao i udijelio, to mu uzdržao i k onome pridao. Kov. 119. — 2) *behalten, retineo, cf. zadržati*: A oružje sebe uzdržao. Rj. uzdržati koga, kao učiniti da stane, da ostane gdje je: Njegove roditelje car primi i kod sebe ih uzdrži kao što je obećao bio. Npr. 252. — II. sa se, refleks. uzdržati se. — 1) *sich erhalten, conservari*: Vitora krava iz visoka pala, sva se krava rasprsla, a tele se uzdrža. Rj. (*odgoneljaj*: orah). uzdržati se, kao ostati kao što je bilo. *vidi* održati se. — 2) *sich erhalten, se abstinere, continere*. Rj. uzdržati se od čega, ne učiniti ono: Kad car to vidi, nije se mogao uzdržati da ga ne zapita za što se smije. Npr. 156. Obršter doznajući šta je i kako je, nije se mogao od smijeha uzdržati. Posl. 77. *Ti ne kazuj staroj majci... Ali se onu uzdržat' ne mogla, veće ide u čardake gornje, pak dozivlje svoju staru majku. Npj. 1, 610. Napuni se Aman gnejeva na Mardoheja. Ali se uzdrža Aman dokle dogje kući svojoj. Jestir. 5, 10. Uzdržaću se prema tebi, da te ne istrijebim. Is. 48, 9. Sve što nam bješe drago, potvrveno je. Hoćeš li se na to uzdržati, Gospode, i mučati? 64, 12.

uzdržāvānje, n. verb. *supst.* od 1) uzdržavati, 2) uzdržavati se, koje *vidi*.

uzdržāvati, uzdržāvām, v. *impf.* uz-državati. v. *impf.* prosti držati. v. pf. uzdržati. — 1) uzdržavati koga, kao činiti da stane, da ostane gdje je. *vidi* zadržavati 1. *isp.* uzdržati 2. — Počnu se obe (armije) k Moskvi uzmicati, on se, kao upravitelj sviju avangardnih konjika, jednako tukao s neprijateljem i uzdržavao ga do samog Borodina. Žitije 19. — 2) sa se, refleks. uzdržavati se oda šta, ne činiti, ne uživati ono. *isp.* uzdržati se 2. — Svaki pak koji se bori, od svega se uzdržava. Kor. I. 9, 25. Zapovijedaju uzdržavati se od jela, koja Bog stvori za jela. Tim. I. 4, 3. Neka se uzdržava od vina. Mojs. IV. 6, 3. Da se uzdržavamo od strasti. DP. 67.

uzdržljiv, adj. koji se umije uzdržati od čega, te

je umjeren; *enthaltam, mässig, abstinens, continens*: Te je u tom bila uzdržljiva poznajući sile svoje. Rad 5, 199. On ti je u svačem uzdržljiv čoek. J. Bogdanović.

uzdržljivost, uzdržljivosti, f. stanje onoga koji je uzdržljiv; *die Enthaltamkeit, Mässigkeit, abstinencia, continentia*. potvrda u adj. uzdržljiv. *isp.* uzdržanje.

ūzdūh, m. brevijar glagolj. *aër. Stulli. vidi* vazduh, i *syn. ondje*.

uzdūšiti, ūzdūšim, v. pf. *anschwellen, intumescere*: Uzdušio ka' i suhi potok. (Kad ko od ništa dogje do čega, pa se ponese — kao suhi potok kad dogje od kiše. Posl. 330). Rj. uz-dušiti, kao naduti se. v. *impf.* dušiti.

ūzdūšni, adj. brevijar glagolj. *aërius. Stulli. vidi* vazdušni, i *syn. ondje*.

ūzdūž (uz duž), *nach der Länge, in longitudinem*: uzduž i poprijeko, cf. duž 1. Rj. valja pisati uz duž, jer je uz prijedlog s imenicom duž u četvrtom padežu. primjeri kod duž 1.

uzéće, n. *die Einnahme, occupatio*. Rj. verb. od uzeti. *djelo* kojim uzme n. p. vojska grad. takva verb. kod dopuštenje.

uzēngi-bēngi, u ovoj zagoneci: *Uzēngi-bēngi*, u zemlji leži, kiša ga bije, kišu begeniše. Rj. *odgoneljay*: glista; žito.

uzēngijija,* f. *der Steigbügel, stapia, cf. stremen*. Rj. ono na čem jahač drži noge. *vidi* i bakarlija, bakračlija. *isp.* praća 2, praćica 2.

uzépsti, uzébē, v. pf. n. p. voće, *erfrieren, gelu corrupi*. Rj. u-zepsti. *vidi* prezepsti. v. *impf.* zepsti. — *Uzeblo* voće u cvijetu. Rj. 809a. Deblo ali uzeblo. (Kaže se za čoeka koji je na očima veliki i pun a u sebi slab). Posl. 58.

ūzēsti, ūzmēm, (u Kaštelima) *vidi* uzeti. Rj. *dijalektski*. — Uzeti. Gdje gdje se umeće s prema drugim glagolima: *uzesti*. Korijeni 11.

ūzēt, adj. *gichtbrüchig, paralyticus*. Rj. upravo je part. *pract. pass.* od uzeti se 4, kojemu se uzela n. p. ruka, noga; koji boluje od uzme. *vidi* klijenit. *isp.* uzeti se 4, uzma. — Ako sam i speta, nijesam uzeta. DPosl. 3. Sluga moj leži doma uzet, i muči se vrlo. Mat. 8, 6. Donesoše mu (Isusu) uzeta koji ležase na odru. I reče *uzetome*: ne boj se. 9, 2.

ūzētī, ūzmēm, v. pf. Rj. uz-eti (*za postanje isp.* izeti), v. *impf.* uzimati. — I. 1 a) *nehmen, sumo*. Rj. kao primiti 1: Uzeo pod arendu, cf. zakup. Rj. 7a. Na vaskrsenje treba svako da uzme navoru. Rj. 55a. Uzeo na veresiju. Rj. 58a. Uzeo ga na svoj vrat. Rj. 73a. Onda ogora uzmu u dembele. Rj. 116a. Zažanj, granica dokle žetoci uzmu jednu postat. Rj. 174a. U zajam uzeti. Rj. 175b. Uzeti što nu dušu... uzeti koga na vjeru da mu ništa ne će biti; uzeti što na vjeru, t. j. na veresiju. Rj. 377a. Uzeo u naruč. Rj. 404b. Ali je jedna vrsta od njih (od tikava) tako mala da ne može ni litru vode uzeti. Rj. 739a (*vidi* uzimati 5. *isp.* stati 4). Pritrči bratu svome... *uzerši ga za ruku* stane ga voditi kroz sve sobe. Npr. 8. »Kad progješ one vratnice, drži desno... naigje na velike vratnice, i prošavši ih, odmah uzme desno. 19. Uzme pastirski štap u ruke... uzme sa sobom dva hrta. 46. Kad otiđeš kući, a ti uzmi k sebi Milicu. 76. Dosjeti se da su ga uzeli na mjesto brata. 118. Uzeo zub na njega. (Postao mu neprijatelj). Posl. 330. Uzeo svijet na glavu. (Otišao je u svijet). 330. Uzeti gjem na zub. (Osloboditi se, uzeti mah — kao konj, kad uzme gjem na zub, pa ne mari što se usteže). 330. Uzeo sugreb. (Ili): Uzeo utrenik. (Utekao). 330. Poslovice i druge različne kao one u običaj uzete riječi. I. Nakon godišta sluga uzme čud gosparevu. DPosl. 69. Tu ja nagjoh dvoje pastorčadi, uzeše me gjeća Bogom majku. Npj. 2, 14. Pa nanese jednoga junaka, uzela ga voda na maticu. 2, 340. Piperi ga na otkup uzeše... od puše ga uze na otkupe. 4, 21.

Kad se Turci pod Zvornik slegoše, te ih paša na tešter uzeo, al' Turaka sto hiljada dogje. 4, 241. Kad Miloša Srbi razumlješe, vatreni ih uzeše plamovi, u lice se Srbi zažagriše. 5, 556. Kako se bjesmo od njega prepali i strah od njega uzeli. Kov. 68. Onda i ja uzmem moj put. Danica 2, 140. Dok on uzeviši na stranu nekolicinu od knezova, ne pokaže pravi uzrok, zašto se svi odriču. Danica 3, 164. Uzme Miloša k sebi u momaštvo. Miloš 44. Ako smemo uzeti za sudiju izgovor narodni. Nov. Srb. 1818, 221. Matica je odmah uzela ton učenoga društva. Pis. 4. Da uzmemo za primjer Ruse. 90. Naši su književnici uzeli sva slova u srednji rod. Rj. XXIX. Oni koje Dubrovnik uze za svoje građane. DM. 217. Ovaj uze na se za gospodina papu i crkvu i da ugovara između crkve i cesara. Glas. 21, 281. sa se, pass.: Nahranka, nahrankinja, djevojka koja se uzme pod svoje. Rj. 411b. Ne pristaju na to, da se zapadno narječije uzme za književni jezik sviju Srba. Pis. 93. vidi rečenicu: uzeti mah kod mah 2; i rečenicu: uzeti što na um kod um. — **b)** uzeti kome, od koga, u koga što, kao oduzeti, uzeđen, demo: Alosan, poludio, uzele mu ale pamet ili zdravlje. Rj. 4b. Uzeli mu sve u begluk (konfiszirt). Rj. 19b. Uzeću ti glavu. Npr. 23. Kad dogje vreme da me uzmu od tebe. 39. Vrag uzeo i ovako ribanje. 116 (isp. Neka idu, vrag ih i odnio! Npj. 4, 340). Blizu stolice onoga cara što mu je uzeo ženu. Npr. 156. Nego mu Gjorgjije malo po malo i nahiju Kragujevačku uzme svu pod svoju vlast. Danica 3, 217. Što sam u njega upravo uzeo, kazao sam u predgovoru. Odg. na ut. 20. Vidimo da ženskinju nije uzeto pravo imati baštinu. DM. 68. sa se, pass.: Videći, da mu se gleda vlast iz ruku da uzme. Danica 5, 25. — **2)** uzeti grad, šanac itd., einnehmen, capio. Rj. vidi primiti 3. — Petraš kapetan bio uzeo Zvornik od Turaka. Rj. 497a. Šabac... za to ga je vrlo teško uzeti... Soko... gotovo ga ništa osim gladi ne može uzeti. Danica 2, 46. Još kako je Beograd uzet, senat je u njega prenešen. Miloš 12 (prenešen kvarno po narodnom govoru mjesto prenesen). Po tom opkoli Novi pazar i varoš uzme na juriš. 14. Rusi ovaj šanac uzmu na juriš. Sovj. 42. sa se, pass.: Dogje k meni jedan koji uteče iz Jerusalima, i reče: uze se grad. Jezek. 33, 21. — **3)** djevojka, ein Mädchen, d. i. sie heirathen, ducere uxorem. Rj. uzeti djevojku, t. j. za ženu, oženiti se njome; uzeti djevojku za koga, udati je za nj, oženiti ga njome. — Oj starice Osmanova neno! uzmi mene za Osmana tooga. Rj. 417a. Car je mislio omu carsku kćer za sebe uzeti. Npr. 70. Ja hoću da te uzmem; hoćeš li poći za mene? 135. Car pošlje po nju i uzme je za svoju sina. 141. Uzeviši je za ženu stane s njome živjeti. 155. Ja uzeh sebi gjevokju onu za ženu. 248. Svile mu se kosti od bolesti! što me ne šće za sina uzeti. Npj. 1, 266. Uzeću te ja za brata moga. 1, 621. Koji pustenicu uzme, preljubu čini. Mat. 5, 32. Njegovu ženu uzeo si za se. Prip. bibl. 72. — **4)** kaufen, emo; daher der Scherz, (odatle se kaže u šali) n. p. A. Uzeću ti kapu. B. Uzeo bih i ja, da mi ko da, nego ti meni kupi. Rj. vidi kupiti. — Da je naručio i uzeo čakšire za 50 for. na veresiju. Straž. 1886, 1450. — **5)** n. p. šta si uzeo ti vikati, cf. stati, zakupiti. Rj. vidi i početi, i ondje syn. — Najposle uzme je svekrva pitati: »Snaho moja, kako je to?« Npr. 53. — **6)** uzeti n. p. kuću na se, t. j. zakloniti se za nju pa otići od nje upravo da se s druge strane ne može vidjeti. Opominjem se da su jednom, još u mome djetinjstvu, došli kući našoj Turci koji su gonili nekakvoga popa. Ujutru pred što će poći, zaiste se pop da izigje za vajat na polje. Turci mu to dopuste, i jedan od njih ostane s ovu stranu vajata čekajući, dok on za vajatom svoju potrebu svrši i vrati se na trag; ali on, kao što sam onda čuo gdje se govori, uzme vajat na se, i preko bašče pobjegne

u šumu. Rj. ³ — **7)** uzeti što, u umnom smislu, kao pomisliti, (razumjeti, v. pf.); annehmen, setzen (den Fall), ponere, fingere. — Upravo uzeviši može se reći da su nadimci dvojaki. Rj. 385b. Onaj glas kojim se psetu pokazuje da ide odande, koje se u takom događaju reče i čoku — uzeviši ga za pseto. Posl. 167. Tako bi čovek, od prilike, mogao uzeti sva sela s jednoga na drugo po 50 kuća. Danica 2, 99. Još kad uzmemo da su primorci na jaču braću svoju preko brda mrzili... Kov. 5. Bokelji rade i zemlju, ali uzeviši jedno s drugim može se reći da Boka živi najviše od mora. 40. Niko ne može reći, da Matica, uzeviši je ovakovu, kao što se u početku sama objavila, nije od potrebe. Pis. 3. Ljudi... ali su još, kad ih sve skupa uzmemo, za čudo ljudi. Priprava 127. Raspalio se na me gnjev njegov, i uzeo me je megju neprijatelje svoje. Jov 19, 11 (me habuit; hielt er mich). Pod Balsićem treba razumjeti Crnojevića... uzeše obojicu za jednoga čovjeka. DM. 104. sa se, pass.: Kad vidimo kako Sava sad roni svoju desnu obalu, onda se mora uzeti, da je u stara vremena... Rj. 114b. Može li se ono sve za pravu istinu uzeti? Odg. na sit. 6. — **II.** sa se, üzeti se. — **1)** sich nehmen (bei der Hand),prehendere invicem manus: Uzeše se za bijele ruke. Rj. reciproč. — Ona kad čuje, dotrči pa uzeviši se s njim po ruke, uvede ga u dvore. Npr. 19. — **2)** heirathen, connubio jungi. Rj. reciproč. vjenčati se. — Ja sam Milić mamin gjetić, uzimimo se mi! — Ja sam rada i vesela, tek ak' hoćeš ti. Npj. 1, 427. — **3)** uzmi se u pamet, sich in Acht nehmen, caveo. Rj. refleks. kao paziti, biti na opazu, na oprezu. — Uzmider se u pamet, jer ćeš sad izvući lutriju, t. j. zlo ćeš proći, bićeš bijen. Rj. 336a. Uzmi se u pamet (vide, attende quid agas). Rj. 486a (gledaj, pazi šta radiš). Ali se gjavolski car osjeti šta on hoće, pa se dobro uzme u pamet. Npr. 91. Ako se ko čuviš trubu ne uzme na um... krv će njegova biti na njegovoj glavi... da se uze na um, sačuvao bi dušu svoju. Jezek. 33, 4, 5 (isp. uzeti na um kod um). — **4)** uzela mu se n. p. ruka, noga, gelähmt werden, torpescere, cf. uzet. Rj. — Uzma te uzela! (Kletva, i znači: da ti se uzme noge i ruke, t. j. da se ukochi?). Posl. 331.

uzgājānje, n. verb. od uzgajati, koje vidi. isp. odgajanje.

uzgājati, üzgājām, v. impf. vidi uzgojiti. Stulli. ondje značenje. uz-gajati. isp. odgajati.

üzglavak, üzglāvka, m. (u Slav.) **üzglāvlje**, n. **üzglāvnicia**, f. (u Risnu) das Kopfskissen, pulvinus: Ako ti dogjem na snu, prevrati üzglāvnicu (isp. Posl. 5). Rj. uz-glav... vidi blazina (i blazinja), jastuk, tundjela. — On svuče košulju zmijinu sa sebe, te je kao i prije metne pod üzglāvlje, pa legne spavati. Npr. 55. Car bolestan, boli ga glava, ne može da je podigne s üzglāvlja. Danica 5, 93. Metnu mu pod glavu üzglāvlje od kostrijeti. Sam. I. 19, 13. Odar je načinio sebi car Solomun; stuppe mu je načinio od srebra, üzglāvlje od zlata, nebo od skerleta. Pjes. nad pjes. 3, 10 (reclinatorium; die Lehne).

uzgōjiti, üzgōjim, v. pf. gross ziehen, educo: Gojila me, dok me üzgojila, üzgojila, vama darovala. Ja sam svatom üzgojila cv'jeće. Je li majka rodila junaka, al' sestrica brata üzgojila. Dura, doru, pust mu ostanuo! za što sam te zalud üzgojila, nego da mi valjaš u nevolji. Rj. uz-gojiti. isp. odgojiti, zgojiti. v. impf. uzgajati.

üzgor, adv. uz-gor. vidi uzgora, uzgori; uzbrdo. isp. gore 2. — Prazna vreća üzgor stat' ne može. DPosl. 100.

üzgora, adv. uz-gora. vidi uzgor, i syn. ondje. — Savi se tica sokole, pokupi biser pod perja, stade mi lećet' üzgora. Herc. 260.

üzgori, (u Dubr.) bergauf, sursum. Rj. adv. uz-gori. vidi uzgor, i syn. ondje. — Lašnje je mladu üzgori

nego staru nizdoli. Posl. 54. Prije ćeš se nogami uzgori obrnut'. 101.

uzgorica, *f.* vidi uzbrdica: Koliko je uzgorica, toliko je nizgorica (Posl. 145.). Rj. uz-gorica. *isp.* uzgor, uzgora, uzgori.

uzgotoviti, *vīm*, *v. pf.* (u Boci) vidi zgotoviti. Rj. uz-gotoviti *n. p.* ručak, jelo. vidi i ugotoviti, i *syn.* ondje. *v. impf.* gotoviti.

uzgrēd, *im Vorbeigehen*, da du dort ohnehin vorbeigehst, ob iter in transitu. Rj. uz-gred. za drugu polu. *isp.* gresti (gredem). vidi uzgredom, gredom, mimogred. *suprotno* kasten, kastile, kastilice; navalice, navlaš, navo. — Otišao mu kastile, za to (ne uzgred ili čega drugoga radi). Rj. 265b. Sobom uzeš ravnu Rumeliju, uzgred uzeš s njome Arbaniju. Npj. 5, 528. Popravljao sam rukopis, koliko se uzgred moglo. Posl. XXV.

uzgrēdom, *adv.* vidi uzgred, i *syn.* ondje. — I glavari od krvave Džupe, da su pošli sprešno na Cetinje, pa uzgredom da su govorili, da će novog knjaza postaviti. Npj. 5, 495.

uzgrnuti, *uzgrñēm*, *v. pf. hinaufscharren, zurückschieben, rejicio, subjicio*. Rj. uz-grnuti. vidi zavrnuti 4. *isp.* zasukati 1, zavrnuti 2. *v. impf.* uzgrtati. — Dunu vijor vjetar iz planine, na gjevojci đvak uzgrnuo, sinu lice, k'o na gori sunce. Npj. 3, 537. Ko će mu uzgrnuti gornju odjeću? Jov 41, 4. Uzgrnuću ti skute tvoje na lice, i pokazaću narodima golotinju tvoju. Naum 3, 5.

uzgrtānje, *n. das Zurückschieben, rejectio*. Rj. verbal. od uzgrtati. radnja kojom tko uzgrće *n. p.* skute kome.

uzgrtati, *uzgrcēm*, *v. impf. zurückschieben, rejicio*. Rj. uz-grtati što, *n. p.* skute kome. vidi zavrutati 3. *isp.* zasukivati 1, zavrćati 2. *v. impf.* prosti grtati. *v. pf.* uzgrnuti.

uzgužveljati, *ljām*, *v. pf.* vidi izgužveljati: sve mu se haljina uzgužveljala. Rj. uz-gužveljati. *v. impf.* gužveljati, gužvati.

uzica, *f. ein Strick, restis. cf. uže*. Rj. vidi uzlica. *isp.* konopac, kuskun, ličina, matuzica, palamar, podrepina, podrepnica 1, porožje, poví, povrazača, prača 2, pračica 2, pripon, prtilica, spuštenjača, štranjga, tenef, tovarnina, urivak. *dem.* uzičica. — Žbanu je s jedne strane jedna poširoka duga . . . probušena, te se provuče uzica, za koju se žban nosi. Rj. 266b. Uzica može biti i od konopalja i od vune, ali nije uskana, nego je opletena i svaka je žena sebi plete. Rj. 289a. Uže se kupuje, a uzicu (prtenu ili vunenu) pletu žene same . . . (u Dalm.) uže, uzica od vune (velika, a uzica, mala *n. p.* na vreći). Rj. 770b. Od šta vreća, od tog i uzica. Posl. 236. *isp.* mrtvouzice (*n. p.* svezati što).

uzičica, *f. dem. od uzica*. Rj. — Pa se mjesto konjića provuče kao mala uzičica od vlakna, te niza nju ide rakija. Rj. 289b. Kosica, ona uzičica, kojom je bič za držalje privezan. Rj. 292b.

uziči, *uzigjēm*, *v. pf. hinaufsteigen, ascendo*. Rj. uz-iči. vidi iziči 2, iziči (2); popeti se. *v. impf.* uzilaziti, uzlaziti.

uzidati, *uzidām (uzigjēm)*, *v. pf. einmauern, muro includere*. Rj. u-zidati. *isp.* ugraditi. *v. impf.* uzigjivati. — Čija sjutra na Bojanu dogje, da j' u temelj kuli uzidamo, tako će se temelj obdržati. Npj. 2, 118. Ne dajte me, ako Boga znate! uzidati mladu i zelenu. 2, 122.

uzigrati, *uzigrām*, *v. pf.* Rj. uz-igrati. — 1) *aufhüpfen, exulto*: uzigrao oko njega. Rj. kao igrajući skočiti, početi igrajući skakati. *v. impf.* uzigravati. — Pa se bješe vojska opremila, i radosno boju uzigrala. Npj. 4, 112. — 2) *erschüttern, contremisco*: Sve uzigra ruho i oružje. Rj. *isp.* ustreptati, ustresti (i se), uzdrhtati se, uzdrktati se. — Ijepša cura no bijela vila. A kad vige Griščević-Osmane, uzigraše toke na ju-

naka. Npj. 4, 62. Kad se Zlatka vina napojila, pa joj vince ošinu uz lišce, a rakija okom uzigrala. HNpj. 4, 518. sa se, *refleks.*: »Prvu zvijezdu kad ugledaš, izvadi tu travu . . . » *zvijezda se uzigra*, te preda nj prsten pade i u njemu ona ista zvijezda. Npr. 228.

uzigrāvānje, *n. v. impf. das Aufhüpfen, exultatio*. Rj. verbal. od uzigravati. radnja kojom tko uzigrava.

uzigrāvati, *uzigrāvām*, *v. impf. aufhüpfen, exulto*. Rj. uz-igravati, kao igrajući skakati. *v. impf.* prosti igrati. *v. pf.* uzigrati 1.

uzigjivānje, *n. das Einmauern, zō muro includere*. Rj. verb. *supst.* od uzigjivati. radnja kojom tko uzigruje što, *n. p.* kući u temelj.

uzigjivati, *uzigjijēm*, *v. impf. einmauern, muro includere*. Rj. u-zigjivati što, *n. p.* kući u temelj. *isp.* ugragjivati. *v. impf.* prosti zidati. *v. pf.* uzidati.

uzilaziti, *zīm*, *v. impf. hinaufsteigen, ascendo*. Rj. uz-i-laziti. vidi uzlaziti, izlaziti 1b, penjati se 1, peti se. *v. impf.* prosti laziti. *v. pf.* uzīci.

uzilaženje, *n. das Hinaufsteigen, ascensio*. Rj. verbal. od uzilaziti. radnja kojom tko uzilazi. vidi uzlaženje.

uzimalo, *m. der gern wegnimmt, qui solet prehendere*. Rj. koji rado uzima, riječi s takim nast. kod bajalo. — Uzimalo davalo, s kokošima spavalo, kokoši ga litale. (Govore gjeća onome, koje što pokloni, pa opet uzme natrag). Posl. 330. uzimalo spavalo, srednjega roda?

uzimānje, *n. 1) das Nehmen, 2) das Kaufen, entio*. Rj. verb. *supst.* od uzimati, koje vidi. — Uzimanje Užica. Npj. 4, 176 (natpis). Da se čuvamo uzimanja Slaveneskijeh riječi bez nevolje. Pis. 91. Za zasluge učinjene pri uzimanju Parica. Žitije 81.

uzimati, *mām (mljēm)*, *v. impf.* Rj. uz-imati. *v. pf.* uzeti. — 1) *a) nehmen, sumo*. Rj. kao primati. — Na vodici vila baždarica, te uzima tešku baždarinu. Rj. 12a. Dovod, dohod, što gospodar uzima od seljaka na svoju zemlju. Rj. 126b. Kalaš, varalica, osobito koji uzima u zajam ne misleći vratiti. Rj. 260a. Kamatnik, koji uzima veliku kamatu na novce. Rj. 261b. Podupr'o dušom kao čuskijom. (Kad se ko za što kune i uzima na dušu). Posl. 252. Što bih ja pasju krv na svoj vrat uzimao? 353. Za što kurvo, Golotrbe Ivo! tugje ime ti uzimaš na se? Npj. 3, 101. Uzimam te Bogom pobratima, prenesi me preko vode hladne. 4, 65. Jankoviću, zlo ti jutro bilo, a gore ti kafu uzimao! HNpj. 1, 436. On je, kao kalugjer, od bogatih uzimao milostinju. Danica 4, 5. Izda se uredba, koliko će uzimati vladike, koliko li popovi . . . Vladika da uzima od manastira (na godinu) 25 groša. Miloš 194. Slobodno nek ne uzima pera u ruke. Pis. 62. Carevi od koga uzimaju poreze i harače? Mat. 17, 25. Amasa ne uzimaše na um maču, koji bijaše Joavu u ruci. Sam. II. 20, 10. sa se, *pass.*: Udario u vagjevinu, kad se uzima žito na veresiju do druge godine. Rj. 51b. Oko čega treba što raditi, ono se zakupljuje ili uzima pod zakup. Rj. 390a. — 2) *uzimati kome što, kao oduzimati mu, wegnehmen, demo*: Što ti ljeto da, zima ti ne uzimlje. Posl. 360. On mi hvata Pivljane junake, uzima im sjajne dšeferdare. Npj. 4, 381. sa se, *pass.*: Carstvo nebesko na silu se uzima, i siledžije dobijaju ga. Mat. 11, 12. — 3) *kaufen, emo*. Rj. vidi kupovati. *isp.* kupiti 4. — 4) *uzimati građ, šanac i t. d., einnehmen, capio, isp.* uzeti 2. — Skočí raja sa četiri kraja, pa uzima Šabac od Turaka. Npj. 1, 494. Polje Krčagovo (odakle su negda Nemei Užice uzimali). Danica 5, 37. Tako se strašno bio ranio na Užicu, kad su nekakav šanac uzimali na juriš, da . . . Miloš 45. — 5) *uzimati djevojku, t. j. za ženu, ženiti se njome. isp.* uzeti 3. — Oni su mislili, da će to za govodara biti najveća sreća i dika što mu carski sin uzima kćer, a on pita kakav zanat zna carev sin! . . . Ovi se onda obraduju još većma, što uzimaju gjevokju od cara a ne od govodara. Npr.

174. Robe, pale, a sijeku Turke . . . povedoše bule kadužike, *uzimlju ih za vjerne ljubovce*. Npj. 4, 367. Videći sinovi Božji kćeri čovječije kako su lijepe, *uzimaše ih za žene koje htješe*. Mojs. I. 6, 2. — 5) *vidi* brati 3, primati 2, ići 1 fec; *fassen, capere*. isp. stati 4. — Požunski merov *uzima 40 oka*. Rj. 353b. Stār, mjera, koja *uzima 40 oka žita*. Kov. 38. Po četrdeset vata *uzimaše* jedna umivaonica. Car. I. 7, 38 (vat, biblijska mjera). za v. pf. isp. Ali je jedna vrsta od njih (tikava) tako mala da ne može ni litru vode uzeti. Rj. 739a. — 6) u umnom smislu, kao pomišljati, razumjeti (v. impf.); *annehmen, setzen* (den Fall), *ponere, fingere*. isp. poimati 1. isp. uzeti 7. — Naši mnogi ljudi u govoru *uzimaju ovo sve za Boku* kao i ja ovdje što *uzimam*. Kov. 32. Svetić meni *uzima za najveće neznanje* što sam se usudio izreći . . . Odg. na ut. 30. Narod k Trstu zove »dolje,« a ka Kotoru »gore,« kao i ja ovgje što *uzimam*. Posl. XV. Istorija kakvoga grada *uzima da je ljudi već bilo* . . . Ali istorija svijeta *uzimu, da nije bilo ljudi na zemlji*. Priprava 90. Prezren bješe, prezren da ga ni za što ne *uzimamo*. Is. 53, 3. On je na tijem glasovima osnovao svu diobu, osim ovu koju *uzima za najstariju*. Rad 1, 109. Protiv Kopitara, koji je *uzimao da postanje rumunskoga jezika pada još u ono vrijeme*. Vid. d. 1861, 71. sa se, *pass.*: Pustinja postane njiva a njiva se stane *uzimati za šumu*. Is. 32, 15 (*reputatur; für eine Wildniss hält*).

uzina, f. die Enge, angustiae, cf. 2 užina. Rj. *vidi* i uskoća, uskost. — Tako je jedan Misirski kralj propkopao *zemaljsku uzinu* Suec. Priprava 17. Njegove lagje vraćale su se oko Afrike *morskom uzinom* kod Španjolske. Prip. bibl. 78.

uzitati se, tām se, *vidi* ushitati se. Rj. uz-(h)itati se. u krajevima gdje se *glas h ne čuje u govoru*.

uziti, užim, v. impf. einengen, schmälern, coartare. Rj. *uziti što, činiti da bude usko, uže*. v. pf. sloš. po-uziti, s-uziti. v. impf. slož. s-uzivati.

uzjaati, užjašem, *vidi* uzhajati: Da Bog da ga *uzjaali* Turci. Rj. uz-ja(h)ati. u krajevima gdje se *glas h ne čuje u govoru*. *vidi* i užjati.

uzjahati, užjašem, v. pf. Rj. uz-jahati. *vidi* uz-jaati, uzjati, uzjahnuti, uzjanuti. v. impf. uzjahivati. — 1) konja, na konja, *aufsitzen* (aufs Pferd), *conscendo equum*. Rj. *vidi* klipiti, oklopiti, okročiti, opkročiti, usjednuti, usjesti, zakročiti. Car se prepane te onako na konja *gola uzjaše*. Npr. 153. Dijete, koje bješe *uzjahalo na štap* pa trče po dvoru. 154. I svojega *uzjaha Labuda*. Npj. 2, 36. *Uzjahao na veljega ata*. (Kad kome pogje sreća u napredak). Posl. 330. Onda *uzjašu obojica*, i pogju tako. Danica 3, 235. — 2) koga na konja, *aufsetzen* (aufs Pferd), *impono equo*: Uzeše je (gjevojku) dva banova sina, *uzjaše je na labuda svoga*. Rj. (*uzjaše je = uzjahaje je*. *vidi* užjati). *uzjahati koga na konja, učiniti da uzjaše na konja, posaditi ga na konja da jaše*. — Ondar on brže bolje *uzjaše na konja a na drugoga uzjaše babu*, te s njom u ono selo gje baba živi. Npr. 261.

uzjahivānje, n. das Aufsitzen, conscensio equi. Rj. *verb.* od uzjahivati. *radnja kojom tko uzjahuje n. p. konja, na konja*.

uzjahivati, uzjahujēm, v. impf. *aufsitzen* (aufs Pferd), *conscendo equum*. Rj. uz-jahivati n. p. konja ili na konja. *vidi* usjedati. v. impf. *prosti jahati*. v. pf. uzjahati, uzjahnuti. — sa se, *pass.*: Binjtaš, kamen, s kojega se *uzjahuje konj*. Rj. 26b.

uzjahnuti, hnēm, v. pf. *vidi* uzjahati. Rj. uz-jahnuti.

uzjativ . . . *vidi* uzjahiv . . . Rj. u krajevima gdje se *glas h ne čuje u govoru*.

uzjanuti, nēm, v. pf. *vidi* uzjahnuti: Još *uzjannu* Prizrenka devojka. Rj. *govori se gdje i uzjativati*.

uzjārīti, užjārīm, v. pf. uz-jariti. isp. v. impf. ja-

riti se. — *Uzjārīti*. P. Petrović Njeguš, Šćep. mal. 10. Rad 6, 89. *Uzjārila* braća pravoslavna okolo nas na četiri strane. Šćep. mal. 10.

uzjāti, užjašem, *vidi* uzjahati. Rj. uz-jati, užja-(h)ati, užjaati, *sačeto* užjāti. v. impf. *prosti jāti, jahati*. — Uzeše je dva banova sina, *uzjaše je na labuda svoga, predaše mi konja i gjevojku*. Rj. 774a. *Tomaš uzja na alata*. Npj. 1, 282. *Uzja Ivan doru pomamnoga*. 4, 200. Pa mu ne da *jagrza uzjati*. 4, 269.

uzjēcati, čīm, v. pf. *erhalten, insono*. Rj. uz-ječati. isp. uzjektati. v. impf. *prosti ječati*. — Te od-zivom brdo *uzječalo*. Sint. 568.

uzjēktati, užjekčēm, v. pf. Gundulić: *Uzjektah* plačnim glasom. Stulli. uz-jektati, početi jektati. v. impf. jektati. isp. zajječati.

uzjogūniti se, uzjogūnīm se, v. r. pf. *akc. po Budmanu*, ARj. IV. 655a. uz-joguniti se, *postati jogunast, pokazati jogunluk svoj*. isp. jogunast. — Iza toga pošto se kralj *uzjoguni* te osta u nevjeri. Glas. 21, 287 (*rege obstinato*).

ūzlat, adj. nodosus. Stulli. na čemu ima *uzlove*.

ūzlaz, m. adscensus, adscensio. Stulli. *vidi* uz-lazak.

ūzlazak, ūzlaska, m. djelo kojim tko *uzigje, i mjesto gdje se može uzici, vidu* izlazak 2, uzlaz. — Gospod izlazi na nebo . . . nebesa mu pripraviše *prijesto, oblaci uzlazak*. DP. 277.

ūzlaziti, žīm, v. impf. uz-laziti. *vidi* uzilaziti. v. pf. uzici. — Angjeļi drkćuci pjevahu slavu, u kojoj Hristos *uzlažaše*. DP. 277.

ūzlažēnje, n. *vidi* uzilaženje. — Ljestvica znak je *uzlaženja u radljivosti i penjanja u razumu*. DP. 97.

ūzlenjača, f. (u Baranji) onaj vijenac za koji se osnova *priveže, kad se počne tkati*. Rj. isp. nagragjuša. — *osn. u uzao*. isp. Korijeni 6. *riječi s takim nast. kod ajgirača*.

ūzlētjeti, uzlētīm, v. pf. Rj. uz-letjeti. v. impf. uzlijetati. — 1) *hinauffliegen, subvolo*. Rj. n. p. *ptica uzletu sa zemlje na drvo*. — Opazi navrh dvora zeca gde stoji . . . on *uzletu* na konju pa skine zeca. Npr. 34. — 2) *uzletio oko njega, drängend belästigen, keine Ruhe lassen, urgeo, cf. saletjeti, obrlatiti*. Rj. *kođ saletjeti syn.*

ūzlica, f. biče što i uzica. od jednoga su *korijena uzica i uzao*. isp. Korijeni 6; a uzao je *osn. uzlici*. — Sustignu jednoga čoeka gje vodi dva brava na *uzlici* . . . »Hajde da ukrademo ona dva brava . . . »Kako ćemo, jedan bio, ukrasti, kad ih vodi za *uzlicu?*« Npr. 166.

ūzlić, m. dem. od uzao. Rj.

uzlijētānje, n. *verbal.* od uzlijetati. *radnja kojom što uzliječe*.

uzlijētati, ūzlijēcēm, v. impf. uz-lijetati. v. impf. *prosti lijetati, letjeti*. v. pf. uzletjeti. — Kako mu duša *uzlijetaše k Bogu*. DP. 50. Da bismo osjećajući ih (tajne) duhom *uzlijetali* da ih gledamo. 173. Misao da bi *uzlijetala gore k radosti* nebeskoj. 224. Kao što iskre iz ugljevlja *uzlijeću u vis*. Jov 5, 7.

uzlōtriti, ūzlōtrīm, v. pf. uz-lotriti. *kao prost glugol ne dolazi. akc. po Budmanu*, ARj. IV. 223b. — 1) koga, *soccordia, desidia afficere*. Stulli. *učiniti gu lotrim, tromim, ljenim*: Za ruku ne *uzlotriti*, kad nije gvozđja, nakovan bit'. DPosl. 153. *Ulotriti*, učiniti lotrijem, ljenijem, ima i u Stulića; u Mikalje *uzlotriti se*. XVIII. — 2) sa se, *refleks.*: u Mikalje *uzlotriti se*. DPosl. XVIII. *postati lotar*. isp. lotar. — Sada sve se *uzlotriło*. Stulli.

ū-zlu-dōbar, (u Boci) ū-zlu-dōbra, (u Dubr.) *vidi* čuvakuća. Rj. *vidi* i čuvarkuća. biljka.

uzljūtiti, ūzljūtīm — 1) *vidi* uzljutiti. Rj. — 2) uzljutiti se, ūzljūtīm se, *vidi* uzljutiti se. Rj.

uzma, *f.* u riječima: *Uzma* te uzela, da Bog da! (Kletva, i znači: da ti se uzmu noge i ruke, t. j. da se ukočiš? Posl. 331). *cf.* uzeti. Rj. *bolest onoga koji je uzet; der Gichtbruch, paralysis.*

uzmaći, *uzmaknēm*, *v. pf.* Rj. *uz-maći. vidi uz-maknuti. v. pf. je i prosti maći, maknuti. v. impf. uzmicati. — 1) zurückrücken, weichen, recedo.* Rj. *vidi uzmaći, uspregnuti, ustupiti. — Jesu 1' Turci isto uzmaknuli; Turci nisu ništa uzmaknuli, već se gradu bliže primaknuli.* Npj. 4, 245. Kako Demir *uzmaknuti* ne će, no za sestru hoće poginuti. 4, 432. Sinovi Izrailjevi *uzmakoše ispred sinova* Venijaminovijeh. Sud. 20, 36. Ne htješe slušati, i *uzmakoše ramenom natrag*, i zatiskoše uši svoje da ne čuju. Zah. 7, 11. — 2) *sa se, refleks. uzmaći se, sich zurückziehen, recedo, cf. uzmaći, uzmaknuti se.* Rj. — Narod vidjevši to *uzmače se* i stade iz daleka. Mojs. II. 20, 18. Namjestite Uriju gdje je najžešći boj, *pa se uzmaknite od njega* da bi ga ubili. Sam. II. 11, 15.

uzmahivānje, *n. das Winken, Schwingen (des Schwertes), agitatio.* Rj. *verbal. od uzmahivati. radnja kojom tko uzmahuje čim.*

uzmahivati, *uzmahujēm*, *v. impf. winken, schwingen, agito sursum:* Vranac zlatnom uzdom *uzmahuje.* Rj. *uz-mahivati. v. impf. prosti mahati. v. pf. uzmahnuti. — Oko kola igra; mačem uzmahuje, na se pogleduje, stoji li joj lepo ruho sakrojeno.* Npj. 1, 108. Tomaš *kolom uzmahuje*, a na sluge namiguje. 1, 282. Ima gjoja konja od megdana... *uzmahuje i glavom i snagom*, te u sedlo baca gospodara. 2, 282. Pod Cvijanom *konjic uzmahuje*, te pretura pjenu preko sebe. 3, 269.

uzmahnuti, *uzmahnēm*, *v. pf. winken, innuo.* Rj. *uz-mahnuti čim n. p. mačem. v. pf. je i prosti mahnuti. v. impf. uzmahivati.*

uzmaiv... *vidi uzmahiv*... Rj. *u krajevima gdje se ne čuje u govoru glas h.*

uzmak, *m.* (u C. G.) *der Rückzug, receptus, fuga:* Kad udari, *uzmaka* nema. Jedan drugom Božju vjeru daju, na Kosovu da *uzmaka* nema. Taj će juriš *bez uzmaka* činiti. Rj. *uz-mak. za postanje isp. uzmaći, uzmaknuti (se).*

uzmaknuti, *uzmaknēm* — 1) *vidi uzmaći.* Rj. — 2) *uzmaknuti se, vidi uzmaći se: Tako su se oni uzmaknuli.* Rj. — *primjeri kod uzmaći.*

uzmahnuti, *uzmahnēm, vidi uzmahnuti.* Rj. *u krajevima gdje se glas h ne čuje u govoru.*

uzmētānje, *n. das Hinuufwerfen, subjectio, jactatio sursum.* Rj. *verb. od uzmetati. radnja kojom tko uzmeče što.*

uzmētati, *uzmečēm*, *v. impf. n. p. žito i slamu na gumnu, kad se vrše, aufwerfen, jacio sursum.* Rj. *uz-metati. isp. uzbacivati. v. impf. prosti metati. v. pf. uzmetnuti.*

uzmetnuti, *tnēm, v. pf. hinaufwerfen, subjicio.* Rj. *uz-metnuti. v. pf. je i prosti metnuti. isp. uzbaciti. v. impf. uzmetati. — Ako ti nije prilika, uzmetni vence, pa beži.* Npj. 1, 5.

uzmicānje, *n. das Zurückweichen, recessio.* Rj. *verbal. od uzmicati. radnja kojom tko uzmiče. — U ovome njegovu uzmicanju njegove su čete pohvatale više od 700 Francuza.* Žitije 27.

uzmicati, *uzmičēm*, *v. impf. zurückrücken, recedo.* Rj. *uz-micati. vidi izmicati se 1, usprezati, ustupati. v. impf. je i prosti micati (se). v. pf. uzmaći (i se), uzmaknuti (i se). — Ne plaši se niti uzmiče ispred mača.* Jov 39, 25. Lav, naj jači izmegju zvjerova, *koji ne uzmiče ni pred kim.* Prič. 30, 30. *sa se, refleks. (isp. uzmaći i se, uzmaknuti i se): Počnu se obe (armije) k Moskvi uzmicati.* Žitije 19. Otide sa vojskom Austrijskom, koja se *natrag uzmicala* k Varšavi. 21.

uzmijēšati, *uzmijēšām, v. pf. durcheinandermengen, commiscere, cf. izmijēšati.* Rj. *uz-miješati. v. impf. miješati.*

uzmlāčiti, *uzmlāčīm, v. pf. lau wärmen, tepefacio.* Rj. *uz-mlačiti n. p. vodu, učiniti je mlakom. vidi umlačiti. v. impf. uzmlačivati. — Al ne da mu vina ni rakije, van uzmlači ledena bunara, mlake vode konja napojila.* HNpj. 1, 206.

uzmlačivānje, *n. das Lauwärmen, tepefactio.* Rj. *verb. supst. od uzmlačivati. radnja kojom tko uzmlačuje n. p. vodu.*

uzmlačivati, *uzmlačujēm*, *v. impf. lau wärmen, tepefacio.* Rj. *uz-mlačivati n. p. vodu, činiti je mlakom. v. impf. mlačiti. v. pf. uzmlačiti.*

uzmuati se, *ām se, vidi uzmuhati se.* Rj. *u krajevima gdje se u govoru glas h ne čuje.*

uzmučiti se, *čīm. — 1) v. r. pf. unruhig werden, inquietor.* Rj. *uz-mučiti se, kao od muke uznemiriti se. v. impf. mučiti se. — Uzmuči se kralje od Budima... »Što je tebe, kaka je nevolja? te si mi se tako uzmučio?«* Npj. 2, 54. A kad caru dari dopanuše, *od dara se care uzmučio*, jer ne ima dara za uzdarje. 3, 78. Jakov se je teško *uzmučio*. 5, 133. *Uzmuči se* po kolu gjevojka ragajajući čedo prenejako. Herc. 28. *Uzmuči se kralj kako će* spomenuti caru za gjevojku. Npj. 1, XLI. Nesta hljeba u svoj zemlji... i *uzmuči se zemlja Misirska od gladi.* Mojs. I. 47, 13. Misirci će se *uzmučiti tražeći vode* da piju iz rijeke. II. 7, 18. Vojnici će Moavski vikati, *duša će se u svakom uzmučiti.* Is. 15, 4. Saula pak ostavi duh Gospodnji i *on se vrlo uzmuči.* Prip. bibl. 65. — 2) *uzmučiti koga, učiniti da se od muke uznemiri: Al' Miloša Turci opkolili, Lazar vigje, gjoja uzmučio*, pa ga ugna u Tursku ordiju. Npj. 4, 319. *ovamo ide i ovaj primjer: Onako uzmučen u mislima*, baci oni prsten. Npr. 114.

uzmučivānje, *n. verb. od uzmučivati. radnja kojom tko uzmučuje što.*

uzmučivati, *uzmūčujēm*, *v. impf. uz-mučivati. v. impf. prosti mutiti. v. pf. uzmutiti, i značenje ondje. — sa se, refleks.: Kad to čuje Kraljeviću Marko, u seomu se srcu uzmučuje.* HNpj. 2, 298.

uzmuhati se, *hām se, v. r. pf. sich unruhig bewegen, jactari.* Rj. *uz-muhati se, uzvopoljiti se kao koji se muha, koji se brani od muha? v. impf. muhati se. — Kad bi da se čita apostol, uzmuvaše se za pevnicom i u oltaru i popovi i učitelji: nema nigde knjige apostola! Mil. 85. Volovi... uznemire se, uzmučaju se.* Zim. 336.

uzmutiti, *uzmūtīm*, *v. pf.* Rj. *uz-mutiti. v. impf. prosti mutiti. — 1) trüben, turbo.* Rj. *uzmutiti n. p. vodu, učiniti je mutnom: Uzburljati, izmiješati i uzmutiti što (žitko).* Rj. 772a. *u prenesenom smislu: Izdadoše, pa se predadoše... s tim oni Brda uzmutiše.* Npj. 5, 213 (s? *tijem*). — 2) *sa se, refleks. uzmutiti se, trübe werden, turbor.* Rj. *postati mutno. — Oči mu se bjehu uzmutile, k'o u gladna u gori kurjaka.* Npj. 2, 428. Što se poljem *voda uzmutila*, to je polje vojska pritisnula. 4, 450.

uznati, *ūznām, v. pf. vidi doznati.* Rj. *biće u(z)-znati. vidi uzaznati. v. impf. prosti znati. v. impf. isp. doznavati. — Jeste li vi dobro upamtili, i uznali i očim' vigjeli, kade Turske čete dolazahu?«... »Mi znademo, i jesmo vigjeli i vrlo smo mladi upamtili, kade Turske čete dolazahu.«* Npj. 3, 376.

ūznatrāge, (st.) *zurück, retro.* Rj. *adv. uz-natrage. vidi natrag, i syn. ondje.*

uznemiriti, *uznēmīrīm, v. pf. den Frieden stören unter den Leuten, turbo pacem.* Rj. *uz-nemiriti koga, pokvariti mu mir, vrći ga u nemir. v. impf. uznemirivati. — Da mu oprosti, šta ga je uznemirio.* Žitije 80. Samuilo reče Saulu: *za što si me uznemirio i izazvao?* Sam. I. 28, 15. *sa se, refleks.: Metnuti kome buhu u uho. (II): Metnuti kome crva u glavu. (Ka-zati mu što, da se uznemiri).* Posl. 178.

uznemirivānje, *n. das Stören des Friedens, pacis turbatio.* Rj. *verb. od uznemirivati. radnja kojom tko uznemiruje koga.*

uznemirivati, uznemirujēm, v. *impf.* koga, *den Frieden stören, beunruhigen, turbo*. Rj. uz-nemirivati koga, *kvariti mu mir. v. pf.* uznemiriti. — Da ih Turci onako na granici ne bi harali i uznemirivali. Rj. 626b. Što ti u ruci, to ti na vratu (bilo)! (Kletva zvonaru kad *zvoneći koga uznemiruje*). Posl. 360. *sa se, pass.*: Od Boga zdravo, a od cara mirno. (Odgovori se kašto na pitanje: Kako si? . . . tako se pod Turskom vladom, gdje se ljudi od različenijeh zlikovaca često uznemiruju na kućama, pita: Jesi li mirno osvanuo?). Posl. 231.

uzněsti, uzněsēm, v. *pf.* uz-nesti. *isp.* Obl. 67. *vidi* uznijeti.

uznići, uzniknēm (uznikoh, uzniče), v. *pf.* (st.) *sich aufrichten, erigere se*: Ne poniče, već junak uzniče. Rj. uz-niči, kao izdiči se, *uspravo stati. vidi* uzniknuti. *isp.* nik.

uznijeti, uzněsēm, v. *pf.* Rj. uz-nijeti. *vidi* uznesti. v. *impf.* uznositi. — **I.** n. p. na tavan vreću, *hinauftragen, efferre*. Rj. *sa se, pass.*: Bog se javi u tijelu . . . *uznese se u slavi*. Tim. I. 3, 16. — **II.** *sa se, refleks.* uznijeti se. Rj. u dronom smislu. **1)** *übermüthig werden, efferre se*: Drobnjaci se tvoji uznijeli. Rj. kao uznošljiv, ohol, ponosit postati. *isp.* uzobijesiti se. — **2)** kao osloboditi se, posokoliti se, *den Muth bekommen, animari*: Uznese se junak uz junaka. Rj.

uzniknuti, uzniknēm, *vidi* uznići. Rj.

uznositi, uznosīm, v. *impf.* Rj. uz-nositi. v. *impf.* prosti nositi. v. *pf.* uznijeti (uznesti). — **1)** *hinauftragen, efferre*. Rj. uznositi što n. p. na tavan. — **2)** *sa se, refleks.* uznositi se, *übermüthig werden, efferre se*: Ali mi se nemoj uznositi, bez potrebe rata zamezati. Rj. postajati uznošljiv, ponosit, ohol. *isp.* uznijeti se **1.** — Kako je činio, onako mu učinite, jer se suprot Gospodu uznosio. Jer. 50, 29.

uznošenje, n. Rj. verbal. od **1)** uznositi, **2)** uznositi se. — **1)** radnja kojom tko uznosi što n. p. na tavan (das Hinauftragen, elatio. Rj.). — **2)** stanje koje biva, kad se tko uznosi (das Hochmüthig-werden, insolentia. Rj.).

uznošljiv, adj. *vidi* ponosit: A sestrice mnogo uznošljive. Rj. koji se uznosi.

uzobijesiti se, uzobijesīm se, v. r. *pf.* (u Dubr.) posiliti se od dobra, *übermüthig werden, superbire*. Rj. uz-obijesiti se, obijestan postati. — Oci naši uzobijesitiše se i otvrdnuše vratom svojim i ne slušaše zapovijesti tvojih (Gospode Bože!). Nem. 9, 16.

uzobiti, ūzobīm, v. *pf.* konja, t. j. ugojiti ga zoblju. Rj. u-zobiti. v. *impf.* zobiti. — A Turski su konji zobljeni. Npj. 3, 340.

uzociti se, ūzocīm se, v. r. *pf.* uz-ociti se, postati ocat. *vidi* usirćetiti se, i *syn.* ondje. v. *impf.* ociti se. — Za sve u tikvi er nije bilo, jur se dobro uzoctilo. DPosl. 153. *Uzoctiti se*, obratiti se u ocat. XVIII.

uzódati se, ūzódām se, *vidi* ushodati se. Rj. uz-(h)odati se. u krajevima gdje se glas h ne čuje u govoru.

uzopēt, adv. uz-opet. Stulli: *contra*, učiniti komu što uzopet. — Mučno je rijeku uzopet vraćat'. DPosl. 64. *akc. po Budmanu*, ARj. IV. 280b.

uzórati, ūzorēm, v. *pf.* *aufackern, ezaro*. Rj. uz-orati. v. *impf.* orati. — Zaorati n. p. kukuruz, t. j. posijati ga po neuzoranoj zemlji pa onda uzorati. Rj. 187a. Ja uzeš plug i volove, pa uzorah tri stotine dana, te sve posijah šenicu. Npr. 165. Svinja reče: »Ja ću svojom surlom uzorati«. Megjed reče: »Ja ću posijati«. . . Uzoraše, posijaše. 175.

uzorit, adj. *vidi* ugledan. Rj. i *syn.* ondje. — u-zorit, drugoj polji osm. u zreti (gledati).

uzoritōst, ūzoritosti, f. Stulli. osobina onoga koji je uzorit.

uzov, m. mi smo (i ja sam s njime) na uzov, t. j. zovemo jedan drugoga na krsno ime, *Einladung, invitatio*. Rj. u-zov. *isp.* uzvati. za obličje *isp.* ozov, pozov.

üzövine! (u Risnu) kao čudeći se za što, n. p. *uzovne*, zar nijesi čuo! *ein Wort die Verwunderung zu bezeichnen, vox mirantis*. Rj. uzvik. — Uzov, *uzovne*, zovnuti. Korijeni 78.

uzrabótati, tām, v. *pf.* (u Boci) *vidi* uzraditi. Rj. uz-rabotati. v. *impf.* rabotati.

uzrāditi, ūzrādīm, v. *pf.* *bearbeiten, colo, cf.* uraditi (kao uzorati, uskopati). Rj. uz-raditi. *vidi* i uz-rabotati.

üzrāst, m. (st.) *der Wuchs, statura, cf.* rast: Krasna ti si stasa i uzrasta. Rj. i *syn.* kod rast. uz-rast. *isp.* uzrasti. — Svemu mi je rodu omiljela . . . mojoj braći palasom i uzrastom. Npj. 1, 372. *Uzrast ti je kao palma*, i dojke kao grozdovi. Pjes. nad pjes. 7, 7.

üzrāstan, ūzrāsna, adj. što pripada uzrastu. — Kad si tako lipa i uzrasna, što će tebi kréma na Kotaru? HNpj. 3, 532.

uzrāsti, uzrāstēm, v. *pf.* *aufwachsen, exresco*. Rj. uz-rasti. *vidi* uzresti, porasti. v. *impf.* rasti. — Buknula gjevojka, t. j. uzrasla. Rj. 47b. *Uzrasloše dojke u njedrima*. Rj. 129a. Oni isti čas uzraste strašna gora da ne znadoše prosci gje će ni kuda će. Npr. 104. Proso palo na vlažno mjesto pa uzraslo do neba. 161. Jesi li veliki uzrastao? Pis. 36. Jadar, gje sam se rodio i uzrastao. Rj. XV. Gospod Bog zapovjedi te uzraste tikva nad Jonom. Jona 4, 6.

uzražujati se, žnjām se, v. r. *pf.* *vidi* uspropadati se. Rj. uz-ražnja se tko, kad stane trčati tamo i amo. *vidi* i ustumarati se. v. *impf.* ražnjati.

üzrēse, f. pl. (st.) (u Boci) *Art Kopfsputz, ornatus capititis genus*: Gjeno sinoć večerasmo, zaboravih v'jencu rese, v'jencu rese i uzrese. Rj. uz-rese (za drugu polu *isp.* resiti), nekakav nakit što žene nose na glavi.

uzrēsti, uzrēstēm, v. *pf.* (u Dubr.) *vidi* uzrasti. Rj. uz-resti. v. *impf.* resti (rasti). *dijalekt.*

üzreti, ūzrēm (üzrīm), v. *pf.* *reif werden, maturaresco*. Rj. u-zreti, postati zrelo. v. *impf.* prosti i zreti. — Imao zlatnu jabuku koja za jednu noć i ucvela i uzre i neko je obere. Npr. 15. A to moje proso uzrelo. 161. Zamahnite spom, jer je četva uzrela. Joil. 3, 13. *Grožgje zarudi i uzri*. Prip. bibl. 27.

üzročan, ūzročna, adj. — **1)** (u Boci) kao nesrećan, *unglücklich, infelix*. Rj. *vidi* i bijedan, dorni, jadan, udesan 2. — **2)** *ad causam spectans*. Stulli. što pripada uzroku; *ursächlich, causalis*.

üzročiti, čīm, *efficere, gignere, parere*. Gjorgji: ter konop odsiječe, da mu smrt ne uzroči. Stulli. biće v. *impf.* i v. *pf.*, kao što je i uzrokovati, s kojim je i jednoga značenja. uzročiti što, biti mu uzrok. *sa se, pass.*: Badnjega dne u noći nijedna se zled uzroči. DPosl. 5 (*dijalektički mjesto*: nijedna se zled ne uzroči).

uzrogóbātiti se, uzrogóbātīm se, v. r. *pf.* *häkelig werden, anceps fio*. Rj. uz-rogobatiti se, postati rogo-batan. *isp.* porogobatiti se. v. *impf.* rogobatiti se.

üzrok, m. die Ursache, causa, ratio. Rj. uz-rok (i odbacivši u: zrok). reći; riječ; rok, narok, obrok, prorok, srok, urok, uzrok, zarok. *isp.* Korijeni 14. — Zagjevica, 1) uzrok za koji se kavga zagjene. Rj. 174a. To bez neke nije, t. j. nije bez osobitoga uzroka. Rj. 416a. Može biti da je u Ornoj Gori osveta najveći uzrok što ljudi drže svoja stara prezimena. Rj. 571a. Svakojako je tražila uzroke da je (pastorku) kara i muči. Npr. 125. I tu ima njegova masla. (On je uzrok što se to dogodilo). Posl. 106. Jedna je smrt, a sto uzroka. DPosl. 38. Kažem im pravi uzrok, zašto sam tako učinio. Danica 2, 133. Ovo za sad neka bude dosta o uzrocima buna u Srbiji. Miloš

173. *Is toga uzroka* trebalo bi pisati . . . Nov. Srb. 1818, 389. *Uzroci, za koje se Jakov ovako bio ponio i poslilo, nijesu bili mali.* Sovj. 13. *Nikakva uzroka da ne daju protivniku za huljenje.* Tim. I. 5, 14 (*nullam occasionem dare; keinen Anlass geben*). *Uzrok se pogriješci* vidi. DM. 22. Obojica biše *uzrok*, te Turci po drugi put dogoše u Evropu. 83. Opisuje *uzrok ove svetkovine.* DP. 110. *Čemu ima dovoljan i lijep uzrok.* Pom. 125. *A osim toga uzroka, po kome već možemo misliti . . . ima i drugi uzrok, po kome smo dužni to misliti.* Vid. d. 1862, 18.

uzrokovalae, *uzrokovalae*, m. *auctor, effector.* Stulli. *koji uzrokuje što.*

uzrokovanje, n. *das Verursachen, causa.* Rj. *verb. supst. od uzrokovati. radnja kojom tko uzrokuje što.*

uzrokovati, *uzrokuje*, v. *impf. i pf. verursachen, in causa sum.* Rj. *vidi uzročiti.* — Kad je radnja ili stanje ono odakle se kaže da je čeljade ili stvar, a čeljade ili stvar vrši ili uzrokuje onu radnju ili stvar. Daničić, ARj. 346b.

uzrújati se, *uzrúji se*, v. r. *pf. n. p. uzrujali se* ljudi, kad se narod *uzruji* (cf. *uzbuniti se*). Rj.³ *uzrujati se. glagol se drukčije ne nalazi.*

úzun,* *veliki, hoch, longus.* Rj. *visok.*

úzúr,* *uzúra*, m. n. p. *živi na uzuru; to je uzur, die Musse, otium:* Caru zevka nema ni *uzura.* Koji Turci leže na *uzuru*, njima radi i iz okola raja. Rj. *kao dokolica, besposlica 1, zgoda.*

úzúran, *úzúrna*, *adj. n. p. čovjek, bequem lebend, müssig, sorgenfrei, curis vacuus, otiosus.* Rj. *koji živi na uzuru; kao dokolan, besposlen, bezbrižan, komod.*

uzúrénje, n. *das Musseleben, otiatio.* Rj. *verb. od uzuriti. stanje koje biva, kad tko uzuri.*

uzúríti, *úzúrím*, v. *impf. Musse haben, otiari:* Nití kisne, nit' ga sunce žeže, nego *uzuri*, jede i pije (Kad se kaže za koga, da dobro živi. Posl. 223). Rj. *živjeti na uzuru. vidi zevkariti. v. pf. razuzuriti se.*

uzúrlija,* m. *bequem lebend, otiosus:* Što mi kažeš *uzurlije* Turke, lasno im je činiti junaštvo. Rj. *čovjek uzuran, koji na uzuru živi.*

uzvápiti, *úzvapím* (*úzvapijém*), v. *pf. exclamare, vociferari, vocem extollere:* *uzvapi* Israel glasom velikim. Stulli. *uz-vapiti. v. impf. vapiti (vapijem). uzvapi* Israel . . . *arist je, i prema njemu krivo je zabilježeno sadašnje vrijeme uzvapim mj. uzvapijem. za ovo i za akc. isp. Rad 6, 60.*

uzvárítí, *úzvárím*, v. *pf. n. p. mlijeko, vodu, t. j. metnuti ga na vatru da uzavri, kochen, coquo.* Rj. *uz-variti. vidi uzavreti u primjeru:* Ne um'je Jane kući razloga, neg' *uzavrela kazan liksije*, pa zove svekra, da ga izmije. Npj. 1, 519. v. *impf. variti.* — Onda *uzvare pun kazan* (ili veliki kotao) *vode*, pa u onu vrelu vodu metnu komad vruća usjala gvozdja. Rj. 341b. Razvaruša, kukuruzno i šenično brašno zakuha se cijegjem, pa pošto se u tepsiji ispeče, zalije se *pekmezom* razmućenijem vodom i *uzvarenijem.* Rj. 628b. *Pristavi lonac, i nalij u nj vode . . . i napuni ga najboljih kostiju i uzavri dobro da se i kosti raskuhaju u njemu.* Jezek. 24, 5. *sa se, pass.:* Grepsti n. p. kotao, pošto se u njemu mlijeko uzavri. Rj. 100b.

úzvati, *uzdvém*, v. *pf. herein rufen, introvocare.* Rj. *uz-vati n. p. koga u kuću. v. impf. zvati.*

uzvésti, *uzvédém*, v. *pf. Rj. uz-vesti. v. impf. uzvoditi.* — 1) *hinaufführen, ducio sursum:* Uzvede ga na bijelu kulu. Rj. — 2) *platno (pamukom ili tiriplikom), einzetteln, stamini inzero.* Rj. — *Ravnik, platno koje nije uzvedeno ni malo, nego ravno.* Rj. 625a. *Uzvod, platno uzvedeno.* Rj. 772a. *Obuče mu tananu košulju sa svijem uzvedenu zlatom.* Npj. 3, 19 (*sa?*). *Gaće platnene (načiniše), od tankoga platna uzvedenoga.* Mojs. II. 39, 28.

uzvijánje, n. *das Hinaufwinden, sublatio.* Rj. *verbal. od uzvijati. radnja kojom tko uzvija n. p. obrvama.*

uzvijati, *úzviám*, v. *impf. hinaufwinden, tolló:* B'jelo lice umila, *obrvama uzvija.* Rj. *uz-vijati. v. impf. prosti viti. v. pf. uzviti.* — *sa se, refleks.:* *Turska se vojska uzvijala, uzvijala, ovice ostavila, ne ugnala brava gjavoljega.* Rj. 767b. *Ugledao gje se grane od drveća i dolje savijaju i gore uzvijaju . . . Kad dihne iz sebe, onda se grane uzvijaju u visinu.* Posl. 228. *Kada junak iz travice dihne, uz jelu se uzvijaju grane.* Npj. 3, 119.

uzvijójlá, f. *žensko čeljade, koje se rado klati. u baniji.* M. Krkljuš. *koje uzvija glavom i očima.* J. Bogdanović. — *za nast. isp. Ravijojla.*

úzvik, m. *gram. interjectio, die Interjection. vidi usklik.* — »A«. *interj. u čudu se uzvik i udvaja:* »A«. Daničić, ARj. Ia. »Aman,« dolazi i kao *uzvik*, kojim tko moli za milost ili oprostenje, i *uzvik od čuda ili od tuge.* 78b. *Uzvik:* ol — on se sastavlja sa *uzvikom «ie», te biva: o!* Korijeni 1. *uzvici:* Ae (hae)! (govedima), ais! (ili) ajs! (volovima), biri, biri! (čuricima), cuki! (psu), čeja! (govečetu), čuk! (kokošima), gic! (svinjčetu), gus! (guskama), gja, gja! (konju), gjijo! (konjma), iš! (kokošima), jac jacol (jarcu), joja! (volovima), kis! kis! (psu), kit, kit! kit luč! (jaganj-cima), kot! (guskama); ljok! ljoke! (teletu); lju lju! (dijete ljuljajući); mā, mā! (kravi); mac! (mački); musj! musjo! (magarcu); oš! oša! (psu); ote! (konju); pee! (djetetu); pis! (mački); pos, pos! (teletu); rške de! (volovima); šibe! (paščetu); šic! (mački); šik! šike! (prašćicima); šuru, muru! (u smetnji od straha); tiri! tiri! (kozi); tita! (djeci); tos! toz! (konju); trāk! (kad strokne puška); tuj, tuj! (tukama); uc, uc! (psima); uj! uj! (vranama); ujdo! uš! uše! (svinjčetu); važ! (guskama); vit, vit! vita, vital! (golubima); voč! (ili) vočke! (govečetu); žiža! žiža! (djetetu). *uzvike sa završetkom ac kod čistac!* (3).

uzvikívánje, n. *verbal. od uzvikivati. radnja kojom tko uzvikuje:* Izvan pitanja dolazi (li) jednom kao u *uzvikivanju* potvrgujući misao prema drugoj protivnoj. DRj. 2, 10. *Zapovjedni način . . . Kako je upravo samo uzvikivanje, dolazi i za treće lice jed. n. p. Spasi Bog! Pomozi Bog! Obl. 60.*

uzvikívati, *uzvikujém*, v. *impf. uz-vikivati, ausrufen, aufschreien, exclamare. v. impf. prosti vikati. v. pf. uzviknuti.* — *sa se, pass.:* »A«, *glas koji se uzvikuje i korijen pronominu za prvo i treće lice.* Korijeni 1.

uzviknuti, *úzvikném*, v. *pf. uz-viknuti. v. pf. je i prosti viknuti. v. impf. uzvikivati, koji je i poterda ovomu imperfektivu. isp. za obličje. podvikivati, podviknuti.*

uzvisítí, *úzvisím*, v. *pf. erhöhen, erigo, effero:* vrlo si *uzvisio* taj krov. Rj. *uz-visiti. v. impf. uzvišavati, uzvišivati.* — *Krevet, 2) oko varnice pouzvišeno mjesto, na koje čarugdžije kože iz varnice meću.* Rj. 300b. Sve bi naše carstvo proširili . . . *uzvisili razrušene crkve.* Npj. 5, 549. *Kojega vi ubiste . . . Ovoga Bog desnicom svojom uzvisi za poglavara i spasa.* Djel. Ap. 5, 31. *Tvoje je, Gospode, carstvo, i ti si uzvišen svrh svega poglavar . . . i u tvojoj je ruci uzvisiti i ukrijepiti sve.* Dnev. I. 29, 11. 12. *Bog caruje nad narodima . . . Da je uzvišen!* Ps. 47, 9. *Da se u sujeti svojoj osjećao uzvišen nad njim.* O Sv. O. 17.

uzvišávánje, n. *verbal. od uzvišavati. vidi uzvišavanje.*

uzvišávati, *uzvišávám*, v. *impf. uz-višavati. vidi uzvišivati. v. impf. prosti visiti. v. pf. uzvisiti.* — *sa se, refleks. ili pass.:* Svetijem Duhom svaka je duša živa i čistotom se *uzvišava.* DP. 51.

uzvišívánje, n. *das Erhöhen, elatio.* Rj. *verbal. od uzvišivati. radnja kojom tko uzvišuje što. vidi uzvišavanje.* — *Ne dižite u vis roga svojega . . . Jer*

uzvišavanje ne dolazi ni od istoka ni od zapada ni od pustinje; nego je Bog sudija, jednoga ponižuje a drugoga uzvišuje. Ps. 75, 6.

uzvišivati, uzvišnjem, v. *impf. erhöhen, effero, erigo*. Rj. uz-višivati. *vidi* uzvišavati. v. *pf.* uzvisiti. — On je Bog moj, i slaviću ga; Bog oca mojega, i uzvišivaću ga. Mojs. II. 15, 2. Koji (Bog) podiže ponižene, a žalosne uzvišuje k spasenju. Jov 5, 11. Bog višnji uzvišivaše koga hoćaše, i poniživaše koga hoćaše. Dan. 5, 19. sa se, *refleks. ili pass.*: A nad svima se uzvišuje veliko župansko pleme Nemanjino. DM. 14.

uzvištati, štī, v. *pf.* uskisnuti samo od sebe, *sauer werden, acesco*, n. p. uzvištalo mlijeko, t. j. uzbučalo i pokvarilo se; uzvištalo vino, t. j. usirćetilo se, itd. Rj. uz-višati. *glagol se drukčije ne nalazi. isp.* višt (nekaka kiselina).

uzviti, üzvijem, v. *pf.* Rj. uz-viti. v. *impf.* uzvijati. — 1) *hinaufwinden, tollō*. Rj. uzviti n. p. obrvama. — 2) sa se, *refleks.* üzviti se, *sich emporschwingen, sublime ferri*. Rj. n. p. grana se uzvije (u visinu), kad vjetar dune.

uzvjerati se, rām se, v. *r. pf.* *scheu um sich schauen, oculos pavidos circumferre*. Rj. u-zvjerati se, koji se počne plašljivo obzirati na sve strane, kao n. p. konj. v. *impf.* zvjerati.

uzvod, m. platno uzvedeno, *eine mit z. B. seidenen Streifen durchzogene Leinwand, linteam limitibus editis distinctum*. Rj. uz-vod (*isp.* uzvesti 2, uzvoditi 2). *vidi* čerečelija. *suprotno* ravnik, sade* (bez). — Razmetati pregu, t. j. u navijanju namješati pamuk ili triplik za uzvod ili usnovke. Rj. 633b.

uzvoditi, üzvodim, v. *pf.* Rj. uz-voditi. v. *pf.* uzvesti. — 1) *hinaufführen, duco sursum*. Rj. uzvoditi koga n. p. na kulu. v. *impf.* prosti voditi. — 2) *einzetteln, intersero stamini*. Rj. uzvoditi platno, n. p. pamukom ili triplikom.

uzvodlija, f. košulja od uzvoda. Rj. uzvod-li(ja). riječ naša sa *Turskim završetkom. riječi* takve kod bakarlija.

uzvògjenje, n. Rj. *verbal.* od uzvoditi. — 1) radnja kojom tko uzvodi koga n. p. na kulu (das *Hinaufführen, ductio super*— Rj.). — 2) radnja kojom tko uzvodi platno n. p. pamukom (das *Einzetteln, insertio in stamen*. Rj.).

uzvonjati se, njām se, v. *r. pf.* (u Dubr.) *vidi* usmrđiti se. Rj. i *syn.* ondje. uz-vonjati se. v. *impf.* vonjati.

uzvraćanje, n. Rj. *verbal.* od uzvraćati. — 1) radnja kojom tko uzvraća n. p. rukave (das *Hinaufkehren, zō succingere, rejicere*. Rj.). — 2) *vidi* povraćanje 2. Rj.

uzvraćati, čām, v. *impf.* Rj. uz-vraćati. v. *impf.* prosti vraćati. v. *pf.* uzvratiti. — 1) *hinaufkehren, succingo*. Rj. n. p. rukave. *isp.* zasukivati 1. — sa se, *pass.*: Kapci na rukavima, t. j. ono dolje što se može spući oko ruke i što se uzvraća kad nije spućeno. Rj. 263a. — 2) *vidi* povraćati 1. Rj. *vidi* i uzvrtati.

uzvrata, f. *ritorno; reditus, reversio*. Stulli. *djelo* kojim se što uzvrati. — za obliče *isp.* prèvrata.

uzvratiti, üzvrätim, v. *pf.* Rj. uz-vratiti. v. *pf.* je i prosti vratiti. v. *impf.* uzvraćati. — 1) n. p. rukave, *zurückschlagen, recingo, succingo*. Rj. *vidi* uzvrnuti 2. *isp.* zasukati 1. — 2) *vidi* povratiti 1, obrnuti: Tade natrag uzvrati gjogina. Rj. *vidi* i uzvrnuti 1.

uzvrdati se, dām se, v. *r. pf.* *verlegen werden, tergiversor*: Uzvrdao se kao gjavo ispred groma (Pri-povijeda se da Bog gromovima bije gjavole . . . Posl. 330). Rj. uz-vrda se, koji počne vrdati. kao zabuniti se. *isp.* ušeptrljiti, ušakutriti. v. *impf.* vrdati.

uzvrnuti, üzvrñem, v. *pf.* Rj. uz-vrnuti. v. *pf.* je i prosti vrnuti. v. *impf.* uzvrtati. — 1) *vidi* povratiti 1. Rj. *vidi* i uzvrtati 2, obrnuti. — 2) *vidi* uzvrtati 1 (n. p. rukave): Raspućila jelek na prsima, uzvrnula uz ruke rukave i uz noge šarene dimije. Herc. 130.

uzvrpoljiti se, ljīm se, v. *r. pf.* *unruhig werden, moveri*. Rj. uz-vrpoljiti se. *vidi* uzvrtjeti se. *isp.* uz-muhati se. v. *impf.* vrpolti se.

üzvrtanje, n. *vidi* povraćanje. Rj. *vidi* i uzvraćanje 2.

üzvrtati, üzvrčēm, v. *impf.* *vidi* povraćati: I s njime je popadija mlada, te uzvrće ovce po planini. Rj. uz-vrtati. *vidi* i uzvraćati 2. v. *impf.* prosti vrtati. v. *pf.* uzvrnuti.

üzvrtjeti se, üzvrñm se, v. *r. pf.* *unruhig werden, commoveri, cf.* uz-vrpoljiti se. Rj. uz-vrtjeti se. *isp.* uz-muhati se. v. *impf.* vrtjeti se.

üzapnuti se, nēm se, v. *r. pf.* kao zastidjeti se, *sich geniren, verecundor*. Rj. u-žapnuti se. *vidi* i v. *pf.* prosti žapnuti se. v. *impf.* žapati se.

üzār, užāra, m. *der Seiler, restio*. Rj. koji pravi uža. **üzārīti**, užārim, v. *pf.* Rj. u-žariti. v. *impf.* prosti žariti. — 1) peč, (*Backofen*) *glühend machen, cande-facio*. Rj. — Hajde, snaho, da mi njegov svlak izgorimo: ja ću užariti peč i u vatru ga baciti neka izgori. Npr. 53. Užari baba peč i izvede dete da ga u nju turi. 139. — 2) (u Hrv.) pogaču, t. j. posuti je vrućijem pepelom, pa vatralljem potrljati, po tom je poklopiti crijepnjom da se peče. Rj.

üzās, m. *vidi* udžas; džās, žās, kao veliki strah, *der Schauder, Schauer, das Ensetzen, horror*. — Vražja sila mah uzela, na sve strane užās sije. Šćep. mal. 102. kao što je žās prema džās, tako je užās prema udžas. — Značenje (korijenu) strašiti: džās mjesto žās, čemu je u nas pridjeveno sprijeda d, koje se sa ž sastavlja u jedan glas: u; žacati se. Korijeni 77.

üzāsan, užāsna, *adj.* u Stullija: strahotan. — Radi toga što veselo snose sve tegobe rata užāsna. Šćep. mal. 74. Molitva silnih, koji žele da sila njihova bude jača . . . takva je molitva užāsna. Zlos. 148.

üzba, f. (u Lici) *vidi* uštap. Rj. — užba (mjesto *оуштупеба*). Korijeni 233.

üzbuna, f. (u Dalm.) *vidi* uzbuna. Rj.

üzbūniti, üzbūñim, (u Dalm.) *vidi* uzbuniti. Rj. rgjavo izgovaranje. v. *impf.* prosti buniti.

üzđiti, üzđim, v. *pf.* *vidi* užeći. Rj. u-điti. *vidi* i užgati. v. *impf.* žđiti. — 1) *vidi* užeći: Tu Matijaš šemluk učinio, on pedeset užđi lubarada. Rj. i *syn.* kod užeći. — U ćeliju te ih zatvorio, pa užđio sa četiri strane. Npj. 2, 128. Od obraza užđi dževerdana, te Turčina dobra pogodio. 4, 514. Dade užđit' stotinu topova. 5, 347. — 2) sa se, *refleks.* užđiti se, *vidi* zapaliti se: užđile mi se noge, t. j. ugrijale se. Rj.

uže, užeta (úža), n. Rj. *gen. sing.* džeta (úžeta?). Glas. 11, 14. — 1) *das Seil, funis, cf.* konopac. Uže se kupuje, a užica (prtenu ili vunenu) platu žene same, a ličinu usukuju ljudi od lika. Rj. *vidi* užica, i *syn.* ondje. — Pari, na užetu sitne udice, koje se u vodi rasprostru po dnu, te se na njih hvataju jegulje. Rj. 489a. Cecka, kao uže od pruća, kojim se privezuju vodenice. Rj. 811a. Dobro se sveže užem. Npr. 169. Svežaše ga u dva nova uža. Sud. 15, 13. — 2) (u primorju) *ein Mass, mensura*: Od njih Vuko daleko tri uža. Rj. nekaka mjera za veličinu. može biti da ovamo pristaje ovaj primjer: David razbi i Moavce, i izmjeri ih užem povaljavši ih po zemlji, i izmjeri ih dva uža da se pogube a jedno uže da se ostave u životu. Sam. II. 8, 2. — 3) (u Dalm.) užica od vune (velika), a užica, mala n. p. na vreći. Rj.

užeći, užēēm, v. *pf.* Rj. u-žeći. *vidi* užđiti, užgati, v. *impf.* užžati. — 1) *anzünden, accendo*. Rj. *vidi* i zažeći; prižđiti, zažđiti; pripaliti 1, upaliti, zapaliti 1. — Užegla oči kao džengija. Posl. 329. I meso ispeci, i ražanj ne užeći. DPosl. 29 (užeži kvarno mjesto užez). Izmegj' sebe venjer užegoše, užegoše venjer jasnú sveću. Npj. 2, 325. sa se, *refleks.* ili

pass.: Užegao se oganj u njemu. Rj. 437b. — 2) sa se, *refleks.* užeci se, *sich (durch Gährung) entzünden, corrumper fermentatione*. Rj. *vidi* uspaliti se, upaliti se. 3. — *Sir* pali, kad se malo užeže. Rj. 485b.

užeg, m. u-žeg, *djelo kojim tko užeže koga, i posljedak takvoga djela; der Brand, adustio*: Ako li se dogodi smrt, tada ćeš uzeti život za život, užeg za užeg, ranu za ranu. Mojs. II. 21. 25.

užega, f. — 1) *vidi* samokres 2, trūd (trūda), usjeka; *der Feuerschwamm, boletus igniarius Linn.* u-žega. *za* postanje *isp.* užeci. — Kako je umiješna i složena stvar, što se zove kresivo . . . 1) kremen . . . 2) čelik . . . 3) trud ili užega. Priprava 155. — 2) *die Sonnenhitze*: uprla ova Božija užega, pa sve izgorje. J. Bogdanović. *vidi* upeka; i prigrrevica, i *syn.* ondje.

uželjeti se, uželim se. v. r. *pf.* (juž.) *vidi* uželiti se. Rj. 5 Uželiti se, *lim* se, v. r. *pf.* *schmachtem nach etwas, sich schnehen, desidero*: Ali si se silan uželio, uželio mlade kaurkinje. Rj. u-željeti se čega. *vidi* poželjati se. v. *impf.* željeti. — Koliko se brata uželja, od zmije se odvojiti? ne hoće. Npj. 2, 62. Ako ste se uželjeli mesa, tu ja imam tri stotin' ovnova. Ako ste se uželjeli vina . . . svijeh more napojiti vina. 4, 422. Idi dakle kad si se tako uželio kuća oca svojega. Mojs. I. 31, 30.

uženje, n. *das Einengen, coarctatio*. Rj. *verbal.* od uziti. *radnja* kojom tko uzi što.

užestiti se, užesim se, v. r. *pf.* (u Dubr.) n. p. užestio se ocat, t. j. postao ljut, žestok. Rj. u-žestiti se. v. *impf.* žestiti se.

užgati, užgām, v. *pf.* (u Sinju) *vidi* užeci. Rj. i *syn.* ondje. u-žgati. *isp.* prižgati. *drukčije* se *glagol* ne nalazi. v. *impf.* užzati. — Zlatarić: Da ognjem ja zgaram, ki t' oči užgaše. Stulli.

Užice, n. *Stadt und Festung in Serbien*. Rj. *varoš* i *grad* u Srbiji.

Užičanin, m. (pl. Užičani) čovjek iz Užica. Rj.

Užička, f. žena iz Užica. Rj.

Užički, adj. von Užice. Rj. *što Užicu pripada*.

užiliti, *lim*, v. *pf.* n. p. svinjče, *vidi* žiliti. Rj. u-žiliti svinjče, svezati mu stražnju nogu iznad koljena, da ne može bježati. *isp.* ukoljenčiti. v. *impf.* žiliti.

1. **užina**, f. *die Jausen, merenda*. Rj. užiti (užijem), uživati; žito; užina, užinati. Korijeni 63. *što se jede poslije ručka a prije večere. isp.* lovra. — Paužina, u Srbiji kaže se mala užina. Rj. 491b. Pogledaj mu na lubinu, pa sigurvaj užinu. Posl. 250. Opravi mu gospodsku užinu, i spremi mu vina rujevnoa, a zove ga sebe na večeru. Npj. 2, 259.

2. **užina**, f. *die Enge, angustia*. Rj. *vidi* užina, uskoća, uskost.

užinanje, n. *das Jausnen, coenatio meridiana*. Rj. *verb.* od užinati. *radnja* kojom tko užina.

užinara, f. t. j. torba, *die Tasche, worin die Hirten ihre Mahlzeit (Brot und Käse) tragen, pera merendaria*. Rj. torba u kojoj se nosi užina.

užinati, nām, v. *impf.* i *pf.* *mittagmalen (österr. jausnen)*, prandeo (?). Rj. *jesti užinu. vidi* užinavati. *isp.* lovrati. — Tu sprtiše torbe prtenjače, otvorise drvene čature, sve dva i dva sješe uživati. Npj. 4, 278 (sješe = sjedoše).

užināvanje, n. *das Jausnen, sumtio merendae*. Rj.

užināvati, užināvām, v. *impf.* *jausnen, sumo merenda*. Rj. *vidi* užinati, *prema* kojem *glagolu*, budući v. *impf.* i *pf.* u užinavati *isliče* se *imperfektivnost*.

užiriti, užirīm, v. *pf.* n. p. svinje, *mit Eicheln māsten, glandibus saginare*. Rj. u-žiriti svinje, širom ih ugojiti. v. *impf.* žiriti.

užitak, užitka, m. *Unterhalt, victus*. Rj. *za* postanje *isp.* užiti. — Svaki bratac sebi za užitak a krajini šipak. Posl. 277. Sada ćemo napiti u zdravlje

našega brata domaćina, za njegov žitak i užitak. Herc. 352. *Svinje* su *pravi* i *najveći užitak narodni*. Danica 2, 104. Turci samo su gdje kojim većim (namastirima) ostavili za užitak po jedno selo. 2, 111. (Bog) koji nam sve daje izobilno za užitak. Tim. I. 6, 17 (*ad fruentum; zum Genusse*). *Vlastelima* Dubrovnik je davao ne malo novaca na užitak. DM. 236. u *primjeru*: Miloš . . . dade mu ženi i detetu bezbrižno uživljenje (Danica 4, 6), biće uživljenje *mjesto* užitak. kako nema *glagola* uživiti, biće uživljenje *rgjavo* načinjen *verb.* od užiti.

užiti, užijēm, v. *pf.* (u Hrv.) *geniessen, perfrui*. Rj. u-žiti. *prosto* žiti (žijem) od kojega je žiče, sad se već slabo govori. v. *impf.* uživati. — Dvori moji, tko će vas dvoriti, a imanje, tko će vas užiti? HNpj. 1, 141.

uživalac, uživaoca, m. *uživalica, f. qui, quae fruitur*. Stulli. koji, koja uživa.

uživānje, n. *das Geniessen, usus*. Rj. *verb.* od uživati. *radnja* kojom tko uživa što: Kako još i sad malo roda za uživanje daje naša zemlja sama od sebe! Priprava 124.

uživati, uživām, v. *impf.* *geniessen, frui*: Ja ugnjivat' a neko uživat' (Posl. 110). Rj. u-živati. *vidi* radovati 1. v. *pf.* užiti. — Alije (*zemlje*) daju spahije ljudima te rade i uživaju kako se pogode. Rj. 4a. Tako mi duša na oni svijet uživala (a na ovi kako mu drago)! Posl. 301. Imanje je onoga tko ga uživa, ne tko ga dobiva. DPosl. 33. A dušica raj dopala, *rajske slave uživala* ta u carstvu nebeskome. Npj. 1, 147. Ma ja žalim konja krilatoga, ko će dobra konja uživati? HNpj. 1, 430. Jedni uživaju sa svijem prava Madžarska. Kov. 9. Pop koji uživa dohotke od crkvenoga imanja. 232b.

užizānje, n. *das Anzünden, Entzünden, accensio, succensio*. Rj. *verb.* od 1) užizati, 2) užizati se — 1) *radnja* kojom tko užize n. p. sviceće. — 2) stanje koje biva, kad se užize n. p. gjubre.

užizati, užizēm, v. *impf.* Rj. u-žizati. v. *impf.* žeći. v. *pf.* užeci. — 1) *anzünden, entzünden, accendo, incendio*. Rj. *vidi* prižizati, zažizati; pripaljivati, upaljivati, zapaljivati. — Često junak topa užizaše. Npj. 5, 335 (*po rgjavu izgovoru* *mjesto* užizaše). sa se, *pass*: Niti se užize sviceća i meće pod sud nego na svijetujak. Mat. 5, 15. — 2) sa se, *refleks.* užizati se, užizē se, v. r. *impf.* *sich entzünden, succendi*, n. p. gjubre. Rj. *isp.* užeci se.

užizljiviti se, vīm se, v. r. *pf.* *brandig werden, uredine corrumpi*. Rj. u-žizljiviti se, postati žizljivo n. p. žito. *drukčije* se *glagol* ne nahodi.

užlijebiti, užlijebīm, v. *pf.* u-žlijebiti. *isp.* uglobiti. v. *impf.* žlijebiti. — sa se, *pass*: Šipila, 2) kad se drva užlijebe jedno u drugo. Rj. 840. u Rj. nije na svom mjestu.

užljūtiti, užljūtīm, v. *pf.* Rj. u-žljūtiti, z se *pred* lj *promijenilo* na ž. *vidi* uzljūtiti. v. *impf.* ljūtiti. — 1) *vidi* naljutiti: Pa dorina dobro užljutio. Rj. i *syn.* kod naljutiti. — 2) sa se, *refleks.* užljūtiti se, *vidi* naljutiti se. Rj.

užrvnjati, užrvnjām, v. *pf.* *an der Handmühle mahlen, molo mola trusatili*. Rj. u-žrvnjati, na žrenjevima umljeti, samljeti. v. *impf.* žrvnjati.

užurbati se, užurbam se, v. r. *pf.* u-žurbati se (t. j. uz-žurbati se, už-žurbati se, u-žurbati se), *žureći* se *potrcati* tamo i amo, učiniti žurbu. *glagol* se *drukčije* ne nalazi. *isp.* žurba. — Kad dogje u Usudove dvore, ima šta i videti: u dvoru kao da je carevina, tu su sluga i sluškinje, sve se užurbalo, a Usud sedi sam za gotovom sofom na večeri. Npr. 75.

užutjeti, užūtīm, v. *pf.* *gelb werden, flavesco*: Užućela kako žukov cvijet, ustreptala kako trepetljika. Rj. u-žutjeti, postati žut. v. *impf.* žutjeti.

V.

v, u ovo se slovo u nas kadšto pretvori slovo f u tugjim riječima, n. p. Vilip mj. Filip, vrator mj. frator (frater), valiti mj. faliti (fehlen), valake mj. falake*, itd.

va, in, in (rijetko se govori, n. p.) va ime oca i sina i svetoga duha; va istinu Božju (govore popovi i kalogjeri); va vijek, va slavu i čast (kad čate slavu). cf. u. Rj. *vidi* i *vavedenije*, *vaskrs*, *vaskrsnuti*, i t. d. *mjesto* *uvedenije*, *uskrs*, *uskrsnuti*. *tako se va prema star. slov. *k u riječima i rečenicama uzetim iz crkvenih knjiga govori mjesto sadašnjega prijedloga u (s akus. i lok.)*. — Hristos *vaskrs!* (... odgovori se: *Va istinu vaskrs!*). Posl. 343. Bogu čast i slava *va vijek* vijeka. Amin. Tim. I. 1, 17. *Va istinu* sve je sujeta. DP. 363.

vāb, m. *das Locken, allectatio*: naučio svinje ili pse na *vab*, pa dok se javi, dogja mu. Rj. *isp. vabljenje*.

vābac, vāpca, m. tica koja se metne da vabi druge tice, kad se hvataju, *der Lockvogel, qui allicit*. Rj.

vābiti, vābim, v. *impf.* koga, *locken (die Thiere), allicio*. Rj. v. *pf. slož.* do-vābiti, od-, po-, s-, za-. — Vābac, tica koja se metne da vabi druge tice, kad se hvataju. Rj. 51a. Vōko, osobito kad *vabe teoce*: pos voko pos! Rj. 71a. Pogje baba *vabeći jarca*: »Jac jaco, jac jaco!« Npr. 245.

vābljenje, n. *das Locken, allectio*. Rj. *verb. od vabiti. radnja* *kojom tko vabi n. p. teoce. isp. vab.*

vābnuti, vābnēm, v. *pf. jedan put učiniti ono što znači vabljenje. isp. povabiti*. — »O, majo! More vabni de ove pse kući...« Majka mi odvabi pse. Mil. 4.

vācel, vāčov, m. *vidi* ubradač. Rj. *vidi* i kongja. nekaka ženska povezača od krpa. — Pile su vince do tri jetrice... Prva je popila *tanan vačov s glave*... »Imam seju mladu i prelju i tkalju, otkaće mi *vačov i tanji i lepši*.« Npj. 1, 429. *vačov*, jamačno od tugje *vačo*, koje se ne govori a sažeto je od *vačeo*, koje se takogje ne govori, nego *vācel*, *fazzoletto*. Osn. 91.

vāda, f. Rj. — 1) *vidi* rok. Rj. *vada**. Rj.² — 2) (u Dubr.) žena je *na vadu*, t. j. na tom doba; tako se kaže i: dijete je *na vadu*, t. j. već mu je vrijeme da se rodi. Rj. *vada**. Rj.³ — 3) (u Spljetu) *vidi* mora. Rj.

1. **vāditi**, vādīm, v. *impf. herausnehmen, promo*: Ne žali ni mnoga pusta blaga, no me, brate, *vadi iz tamnice*. Rj. značenje korijenu *uzimati. isp. Korijeni 192. v. pf. slož.* iz-vaditi, na- (2), od-, po-, v. *impf. slož.* odvagati. — *Kamenje*, koje je *vagjeno* u Viličkome humu. Rj. 79a. U Srbiji su do skora kašto *vāditi maziju*. Rj. 341b. *Bunar*... da su stari Senjani srebrnijem verigama u srebrnom kotlu *vodu iz njega vādili*. Rj. 745a. Brat *bratu najdublje oči vadi*. Posl. 28. Muka *duše ne vadi*, no sugjen dan. 184. Pavle uze zlaćene noževе, pa *ih vadi iz srebrnih kora*. Npj. 2, 16. *Stado* ti se širilo, a *iz njega vadio sir* koliko brašnjeni mlin. Kov. 126. Ako li me ne poslušaj, nego staneš harati i robiti, ja *vadim ruke iz naroda*, a ti robi i radi kako ti drago, pa ćeš videti, na što će izići. Miloš 64 (*ne ću se više miješati u narod?*). *sa se, pass.*: Živi *oganj 2* koji se *vadi tarući* dvoje lipovo drvljadi jedno o drugo. Rj. 158a (*isp. izvijati, izviti oganj*). *Is toga se vade*: narav, krv... Spisi 1, 17 (*vidi* *izuzimati*). U dolini bijaše mnogo rupa *iz kojih se vādila smola*. Mojs. I. 14, 10. *sa se, refleks.*: Sama mi *se sablja vadi na te*. Npj. 1, 371.

2. **vāditi**, vādīm, (u Spljetu) v. *impf.* hoditi polako i pomnjivo, *langsam und bedächtig gehen, incidere caute*. Rj. *isp. badati 2*.

3. **-vāditi**, -vādīm, *ne dolazi kao prost glagol nego samo kao složen*: *nā-vāditi* (1), *raz-*, *s-vāditi* (i se), *ò-svāditi*, *za-* (i se); *po-s-vāditi* se; *po-s-vagjati* (i se). v. *impf. slož.* *nā-vagjati* (i se), *raz-*, *s-*, *za-*.

vādičep, m. u *Stullija* ima jamačno krivo *napisano ili stampano*: *vadočepa* f. *cavastracci*, strumento che s' usa per trarre lo stoppacciolo dall' archibuso, e simili; instrumentum quo obturamenta ex balistis igneis etc. extrahuntur. *Stulli. vadi-čep, orugje* kojim se vadi čep *iz čega*, n. p. *iz boce*; *Stöpselzieher*. — *tako slož. riječi kod kažiput*.

vādivčĕk, m. (u Bačk.) kakav težak posao ili zao put, gdje čovjek svoj život gubi, *eine mit grosser Anstrengung verbundene Arbeit, nimius labor*. Rj. *vadi-vek, po istoč. govoru*; *po južnom vadi-vijek*.

vādivijek, m. *vidi* *vadivek*. — *vadi-vijek, težak posao ili zao put, koji čovjeku kao vadi, uzima vijek, život*.

vāg, m. (u Jadru) motka ili greda kojom se što podiže, *der Hebel, vectis*. Rj. *vidi* čuskija, ozib, poluga. *vag*, po svoj prilici *Wage*. Osn. 17. — Podignuti što na ozib, t. j. *vagom*. Rj. 451a. Prekret, 1) podvalak (okruglo debelo drvo) koji se podmetne *pod vag* te se *vag* po njemu pomiče, n. p. kad se prevlači čitava zgrada. Rj. 574a. Jarebička crkva prevučena je čitava na prekretnima i *vagovima* 35 stopa. Rj. 719b.

vāga, f. *die Wage, trutina, libra, statera. vidi* *kantar*, *mjerila*, *terezije*. — »Važi *sablju*, Mermedu *kovaču!*... Baci *sablju na vagu* *kantare*. HNpj. 2, 18. *isp. vagati, vagnuti*.

vāgan, m. Rj. Tamne su i ponajviše *tugje*: *bavan... vagan*. Osn. 140. — 1) *mjera žitna, ein Getreidemass, mensura*. Rj. *isp. merov, šinik*. — 2) (u Herc.) čanak, *eine hölzerne Schüssel, scutra lignea, cf. zdjela*: Gje se *svecri kotlom biju*, a *svekrve vaganima*. Rj. — *Iz tugje njive i vagan prge* *zauvar* je. Posl. 100. Ne *dadu poganu k vaganu*. 197. Sam čoek nije dobar ni na *vaganu* (t. j. na jelu). 274.

vāgānje, n. *verb. od* *vagati, koje vidi*.

vāgāš, *vagāša*, m. *das Geleise, orbita*. Rj. *Madž. vāgās. ona jamica što kao usijeku (vāgni) točkovi na putu. vidi* *kolomija, kolosijek*.

vāgāšljiv, *adj.* n. p. *put, volles Wagengeleise, orbitosus*. Rj. *gdje ima mnogo vagaša, mnogo kolomija*.

vāgati, vāžēm, v. *impf.* prema Njem. *Wage. v. pf. vagnuti*. — 1) *vagati* što, *gledati koliko je teško; wāgen, pendere, librare. vidi* *mjeriti 2, potezati na kantar, tegliti 3*. — Mene moja svjetovala majka, da *ne važem u nedjelju zlata*. HNpj. 1, 462. *Važi sablju*, Mermedu *kovaču!* 2, 18. — 2) *važe* što n. p. 10 kilograma, t. j. *toliko je teško, wiegen, pondo valere. vidi* *micati 2, tegliti 2, težiti 2*. — *Sablja važe*, kolik' Turčin kaže. HNpj. 2, 19. Trepeče joj dukat nad očima, koji *važe četiri cekina*. 4, 64.

vāgnuti, vāgnēm, v. *pf.* Rj. v. *impf.* *vagati*. — 1) (u vojv.) *abwāgen, ponderare*: *vagni de mi to*. Rj. *vidi* *izmjeriti, odmjeriti 1, potegnuti 6, razmjeriti*. — 2) *wiegen, pondo valere*: vo *vagnuo* pet centi. Rj.

vāgōv, vāgova, m. (u Srijemu) *eine Art grossen Winzermessers, zum Schilfschneiden, scalprum arundini secundae. cf. kosijer*. Rj. *kao kosijer kojim se siječe trska. Madž. vāgó (vāgni, sjeći)*. — *tugje riječi s takim nast. kod akov*.

1. **vāgjenje**, n. *das Herausnehmen, promtio (?)*. Rj. *verbal. od 1 vāditi. radnja* *kojom tko vādi* što *iz čega*: Od dugoga *vagjenja* *vode* kamen je *gore* na *banaru* *isječen* *užetima* ili *verigama*. Rj. 745a.

2. **vāgjenje**, n. *das langsame, bedächtige Gehen, incessus cautus*. Rj. *verb. od 2 vāditi. radnja* *kojom tko vādi (hodi polako i pomnjivo). isp. badanje 2*.

vāgjevina, f. (u C. G.) *das Vorausnehmen, anticipatio (?)*: udario u *vagjevinu* (kad se uzima žito na veresiju do druge godine). Rj. *kad se uzima, kao vadi*.

vahod, *m.* (u Grblju) *vidi* prijenos. Rj. va-hod, *iz crkvenoga jezika. isp. va. kad se po crkvi prenosi putir i diskos.*

Vaistina, *m.* ime muško: Pa poziva slugu *Vaistinu*: *Vaistino*, moje čedo drago. Rj. Va-istina. *isp. va.*

váiz,* *m.* *Prediger, praedicator*: K nama brže hodže i *vaizi!* (ponesite knjige indžijele. Rj. 232a). Rj. *vidi* avajz. *propovjednik u Muhamedovaca.*

váj! u ovoj zagoneci: *Vaj, vaj*, gje je moru kraj? Rj. *upravo je uzvik značeti gotovo što i avaj (a vaj). isp. vajni.* — *Vaj* Boga ti, Kraljeviću Marko! zašto s'ječeš po Kosovu vojsku. HNpj. 2, 15.

Vája, *f. hyp. od* Vasilija. Rj. Va-ja. *taka ženska hyp. kod* Boja.

vájat, *vájata*, *m. vidi* klijet. *cf. sprema*. Rj. *vidi* hajat,* *i kod* sprěma *syn. dem. vajatić. augm. vajatina.* — *Zaklopiti*, *n. p. kuću, sobu, vajat*, *cf. zaključati*. Rj. 177a.

vajatić, *m. dem. od* vajat. Rj.

vajätina, *f. augm. od* vajat. Rj. *taka augm. kod* bardačina.

vájätski, *adj. n. p. vrata, Kammer, Kennat-, cellarinus, ad cellam pertinens*. Rj. *što pripada vajatu.*

vájda,* *f. Nutzen, utilitas, cf. korist*. Rj. *vidi* fajda, *od čega je vajda pretvorivši se glas f na glas v. isp. v. vidi i* hasna. *dem. vajdica.* — El od drusta ništa *vajde* nema. Rj. 152b. *Od te kajde* nema *vajde*. Rj. 259a. Ona ga razbijaše da im *nije vajde* bježati, jer će ih stići. Npr. 201.

vájdice, *f. dem. od* vajda. Rj. — *Kašto je i glavica lijepa vajdica*. Posl. 133.

vájdisanje, *n. vidi* fajdisanje. *verb. od* vajdisati (*i se*). *stanje koje biva, kad kome što vajdiše, ili se tko vajdiše.*

vájdisati, *vájdišem*, *v. pf.* Rj. *vidi* fajdisati (*i se*), *koristovati (i se).* — **I. 1**) *nützen, prodesse*: to ti ne će *vajdisati*, *cf. pomoći*. Rj. — **2**) ne ćeš *vajdisati*, *Nutzen haben, lucrare*. Rj. *ne ćeš dobiti, ne ćeš se koristovati.* — **II. sa se, refleks.** *vájdisati se, vidi* vajdisati **2**: skupo je kupio, *ne će se vajdisati* kad prodá. Rj.

vájkada, *adv. schon lange, jam diu*: to je *vajkada* bilo. Rj. *vaj-kada, već davno. isp. vaj i* kada.

vájkadašnji, *adj. što je od* *vajkada*: Razlupao je staro *vajkadašnje* kupatilo. Zim. 126. Neki su podsticali neslogu koja je *vajkadašnja* megju pravoslavcima i katolicima. Zlos. 146.

vájkânje, *n.* Rj. *verb. od* vajkati se. — **1**) *radnja kojom se tko vajka, što nije dočekao gosta kako bi želio* (das Entschuldigen, jemand nicht nach seinem Wunsche bewirthe't zu haben, excusatio de coena minus lauta. Rj.). — **2**) *vidi* kajanje. Rj.: Ako pravoga pogubimo danas — *sutra vajkanje* ne pomaže. Megj. 297.

vájkati se, *vájkâm se, v. r. impf.* Rj. *kao* govoriti *vaj, avaj!* — **1**) *sich entschuldigen, dass man Jemand nicht nach seinem Wunsche bewirthe't, excusare se de coena minus lauta*. Rj. *vajka se tko, kad se izgonara, što nije gosta dočekao, kako bi želio.* — **2**) *vidi* kajati se: *vajka se* što nije uzeo djevojku koju su mu davali. Rj.

vájni, *adj.* Stulli: *vájni, doloroso, dolorem afferens* (*što uzrokuje da tko više vaj od jada ili žalosti, ili što je jadno, nevoljno, žalosno*): Da se pomogne našoj mukotrpnj i *vajnoj braći*. Crvena Hrvatska 1900, 7. Nastavnic u gimnaziji koji nikoga ne ljube, a najmanje nas (g)jake koji smo *njihovi vajni umni sinovi*. Zlos. 28. Mi smo onda bili deca i znali smo koliko je kućanskih novaca, a ja sam danas *vajni* *zadržugar*, pa ne znam. 284. *isp. žalostan, i syn. ondje.*

Váka, *m. (ist.) vidi* Vako. Rj.

vákavica, *f.* kad se igra lopte, *Art Ballenspiels, ludi genus*. Rj.

1. váklja, *f.* (u Baranji) od grabovine kao iverje koje se pali mjesto luća, *Art Lichte, luminis genus*. Rj. *vidi* luć, zublja. *isp. 2* váklja.

2. váklja, *f. akc.* Rj.³ XXIX. *vidi* valka. Rj.³ *vidi i* baklja, faklja. *isp. 1* váklja.

Váko, *m. hyp. od* Vasilije. Rj. *vidi* Vaka. — *Va-ko. takva hyp. vidi* Dako.

1. váko, u pjesmama, *vidi* ováko: Kako ne bi zeleno *'vako* poleglo. *'Vako* bilo svakoj družu, koja majke ne slušala! Rj. (o)vako. — Pa mu *'vako* Bjeljić besjedio. Npj. 4, 275.

2. váko, (u C. G. i onuda po prim.) *vidi* već ako. Rj. *sačeto od* van ako. *vidi* ako 4c. — Zakunu se da ih ne će drugo ništa razdvojiti *vako* crna zemlja. Npr. 120. Da drukčije ne smiju *vako* da obadva glavom plate. 131.

Vákup, *m.* u Turskoj Hrvatskoj varoš na Uni 4 sata od Udbine: Od *Vakupa* dva Kulinovića. Rj.

vákup,* *m. Kirchengut, bonum ecclesiasticum*. *Pri-povijeda se* kako su pitali nekakoga hodžu koji je upravljao *vakupom*: »Kamo hodža *vakup?*« a on uhvativši se šakom ispod nosa, i povukavši je preko usta dolje niz bradu: »*Vakup* hup!« (t. j. pojeo ga). Rj. *dobro džamijsko.*

1. vâl, *m. (pl. vâli i vâlovi) die Welle, unda, cf. talas*: Na bregove voda ustanula, a udara voda na *valove*, ona nosi jele od planine. I ugleda svoga gospodara gje ga *vali* tam' i amo vuku. Al' ne mogoh pristupiti, od mirisa žute dunje, *od valova žuber-vode*. Rj. *vidi* yao. — Megju otocim *veći valovi*. DPosl. 60. Gje je hladna *voda* porevala... pa otolen pada na *valove* a do kule protopopa Šćepa. Npj. 4, 448. *Bijesni valovi morski*, koji se pjene. Jud. 13. Diže se silan vjetar, i *ustaju vali* na njemu (na moru), *dižu se do nebesa i spuštaju do bezdana*. Ps. 107, 25. Ja Gospod, koji raskidam more, da *valovi njegovi buče*. Is. 51, 15.

2. vâl, *m. (st.) dolazi samo u instr. adverbijalno*: valom *navaliti. isp. takve izričaje kod* cik: cikom *picikuje.* — Dok sam paša na noge skočio i na silu Turke načerao na bijelu vojvodinu kulu, pa na vrata *valom navalise*. Npj. 5, 188.

1. vála, *f.* (u Konavljju) kao *uvala* ili *dubodolina*. Rj. *isp. dolina, i syn. ondje. dem. valica.* — *od* *korijena od* koga je -*vâliti*, *val* (*unda*), *naval*, *uvala*, i t. d. *isp. Korijeni* 196.

2. vála, *f. vidi* hvála. Rj. *u krajevima gđe se glas h ne čuje u govoru.*

3. vâlâ (*vâlâ*)!* *bei Gott! hercle!* Rj. *kao: Boga mi! vidi* valaa, *valaj. od* *Arapskoga* allah (Bog). — »Ti, pobratime, prevari mene... »*Vala*, pobratime, i ti si mene.« Npr. 169. E *vala*, dobro kad je tako, sjedi. 190. Hodža! Ne boje te se *gjeca.* — *Vala* ni ja *gjece*. Posl. 342.

vâlaa! u pjesmi mjesto *3 vala! bei Gott! hercle!* Al' *valaa!* sirotovat' ne ću. Rj. *vidi i* valaj.

vâlâj, (po jugozap. kraj.) *vidi* vâlâ. Rj.³ *j je mjesto h (od* allah). *isp. i bilaj. kao: Boga mi! vidi i* valaa. — »To je dobro... »*Valaj* nije dobro, no je zlo.« Npr. 165. »*Valaj* baš smo u jednoj misli... »*Valaj i bila*, baš sam to hteo da izreknem.« 257 (*valaj* — i — *bila*(j)). *Valaj* si i čoek i žena. (U Risnu reče se valjanj ženi). Posl. 31. *Valaj bilaj* i tako mi dina! Npj. 5, 352.

vâlake,* *vâlākā, f. pl. das Werkzeug um die Füße zusammen zu winden, bei der Padogenstrafe, instrumentum pedibus ligandis ad feriendas soleas*. Kojeja biju, onaj legne na legja, a dvojica drže megju sobom *valake* u koje su noge uvijene, a treći bije po tabanima. *cf. falage*. Rj. *vidi i* falake. *za promjenu slova f na v isp. v. sprava u koju se uviju noge onome, koga hoće po tabanima da biju.*

valâtânje, *n. verbal. od* valatati. Rj.

valâtati, *tâm, v. impf. oštro* govoriti. Rj.

váldžija, *m.* *vidi* hvaldžija. Rj. govori se gdje i vála *mj.* hvala.

válica, *f.* *dem.* od 1 vála. Rj.

válínka, *f.* (u vojv.) *der Fehler, Mangel, vitium, defectus*. Rj. *vidi* falinka. za promjenu slova *f* na *v* *isp. v. vidi i* griješka, pogriješka, mahna (mana).

1. váliti, *válím*. — **1)** *vidi* hvaliti. Rj. — **2)** váliti se, *válím* se, *vidi* hvaliti se. Rj. govori se gdje i 2 vála *mjesto* hvala.

2. váliti, *válím*, *v. pf.* (u vojv.) *fehlen, labor, desum*. Rj. *vidi* fáliti. *vidi i* pogriješiti.

3. -váliti, *-válím*, *ne dolazi kao prost glagol nego samo kao složen: v. pf. iz-váliti* (iz-válím), *na-, nad-, ob-(v)aliti, od-valiti, po-, pod-, pre-, pri-, pro-, raz-, s-, u-, za-, po-iz-valjivati, po-s-valjivati, po-iz-pre-valjivati. v. impf. slož. iz-valjivati, na-, ob-(v)aljivati, od-valjivati, po-, i t. d.*

válka, *f.* u pjesmi, valja da je ono što i *váklja* ili *faklja*: A na glavu kalpak i čelenke, a pokraj njih *valku* pozlaćenu. Rj. — *válka* *mjesto* *faklja* sa premještenim glasovima. Osn. 300. *vidi* 2 *váklja*, i *syn. ondje. od Lat. facula*.

válov, *válova*, *m.* *der Schweinstrog, alveus, cf. korito*. Rj. — Loparica, kao mala lopatica *n. p.* čime se čisti *svinjski valov*. Rj. 333b. Snaha opere sudove, pa odnese pomije u *valov* *svinjama*... *svinje* dotrče *valovu*. Npr. 83. Volovi drežde oko *valova*, čekaju da im se da voda... *izvuče* kabao vode, pa uspe *volovima u valov*. 211. *Madž. válu. tugje riječi s takim nast. kod* akov.

válován, *válovna*, *adj. gdje ima mnogo valova. vidi* valovit 1. — Pravo bježe *Uvcu valovnome*... do Uvačkog mosta velikoga. Npj. 4, 527.

valóvit, *a, o, — 1) wellenreich, undosus*: Valovitu Drinu prebrodiše. Rj. *gdje ima mnogo valova. vidi* valovan. *adj. takva kod* baróvit. — Žderi, Zeto, *vodo valovita!* Npj. 5, 165. — **2)** *zemlja valovita. vidi* kršan 1, kršak, loman 2. *isp. valovlje*. — Pomislite na tu Goru Crnu... i da ima, što ima Srbija, jedanak bi Bosnu prihvatila, *valovitu Bosnu* osvojila, *Bosnu zemlju* i Hercegovinu. Npj. 5, 61. Pa će uzet' od zlata maštrafe, još i one zlatne štipavice, *prevajivat' st'jene valovite*, dokle nagje guju šarovitu. Herc. 8.

válovlje, *n.* (u C. G.) gdje su veliki krši, *die Felsen, rupes*: Tamo dalje u crno *valovlje*. Rj. *isp. valovit 2. osn. u val. isp. Osn. 80. vidi* stijenje, i *syn. ondje*.

Valpovo, *n.* mala varošica u Slavoniji. Rj.

Valpóvština, *f.* zemlja oko Valpova, *das Gebiet von Valpovo, territorium* *oko* Valpovo. Rj. *isp. Gjakovština, Smederevina*.

váluga, *f.* *vidi* haluga. Rj.³ u *krajevima gdje se glas h u govoru pretvara u glas v. vidi i* aluga.

válút, *m.* (u Dalm.) obal kamen, kao pesnica veliki, *kleiner runder Stein, lapillus teres*. Rj. *isp. valutica. — valut* (osn. u val). Osn. 222. *riječi s takim nast. kod* brskut.

valútica, *f.* (u Dalm.) jedan valut, *ein kleiner runder Stein, lapillus teres*: udri ga *valuticom*. Rj.

válj, *válja*, *m.* (u Hrv.) veliki valjak koji se poprijeko na konjima ili na volovima vuče preko posijana žita da se busenje satire, *die Ackerwalze, cylindrus aequando arvo*. Rj. *za postanje isp. váljati 3.*

válja,* *f.* *das Zündloch (an der Flinte, Kanone), foramen incendiarium, cf. falja*. Rj. *rupica na pušci, topu, gdje se pripaljuje. vidi i* kopanjica 2. *isp. prašnik*.

valjada (váljā da), *vidi* valjati 2, i valjda.

váljak, *váljka*, *m.* *die Walze, cylindrus, scutula, cf. valjuga*. Rj. — Valj, *veliki valjak*. Rj. 52b. Valjkovast, valjkovit, kao *valjak*. Rj. 53a. Poljeno, podebela cjepanica ili *valjak luča*. Rj. 535b. Saponi, *ona dva valjka* na kojima stoje stativice. Rj. 665b.

váljalica, *f.* *vidi* valjarica. Rj. *vidi i* valjaonica, stupa 6. *zgrada ili soba gdje se valja sukno*.

válján, *valjana*, *adj. wacker, tüchtig, probus, bonus, cf. valjast, valjatan*. Rj. *vidi i* dobar, hr'o (hrli), kršan 2, sposoban, vr'o (vrli), vrstan 1, vrijedan 3a, zdrav 4. *suprotno* nevaljao. — Opran, svijetao, *valjan*, otresan. Rj. 464a. Sablja, 2) reče se i *za čovjeka valjana*. Rj. 659a. Više valja jedan *valjan* nego slabi da je zlatan. Posl. 35. *Ko nije za se, nije ni za drugoga* (dobar ili *valjan*). 150. I tu nagje tridest Grahovljana, *sve bo-ljega i valjanijega*. Npj. 4, 454. Ili ne poznajete sebe da je Isus Hristos u vama? već ako da u čemu *nije valjani*. A nadam se da ćete poznati da mi *nijesmo nevaljani*. Kor. II. 13, 5. (*valjani, kao okušani, ogledani; nevaljani, kao neokušani, neogledani*). Jer su smrski i neposlušni, i *ni za kakvo dobro djelo valjani*. Tit. 1, 16.

valjánice, *f. pl.* (u C. G.) drva što se *valjaju* niz planinu, *das Holz, so vom Berge herabgewälzt wird, ligna*. Rj.

váljánje, *n.* *das Wälzen, volutio*. Rj. *verb. od* I. váljati, II. váljati se, *koje vidi. isp. valjavica*.

valjaonica, *f.* (u Srijemu) *vidi* valjarica. Rj. *vidi i* valjalica, stupa 6. *zgrada ili soba gdje se valja sukno*. — Lakomac, 2) u *valjaonici* od drveta kao veliki lijevak, u koji voda teče ozgo žlijebom, a iz njega dolje u kacu u kojoj su čebeta koja se valjaju. Rj. 321b. *riječi s takim nast. kod* djeljaonica.

valjarica, *f.* *die Walkmühle, fullonica, cf. valjaonica, valjalica, stupa* (6). Rj.

valjast, *valjatan*, *ina, adj.* (u C. G.) *vidi* valjan: *valjatnu* mu glavu otkinuo. Rj. — I junaku *valjatnu bojniku*. Rj. 36a. Te čuvahu carevu granicu *od valjatne lomne Gore Crne*. Npj. 4, 433.

1. váljati, *váljām*, *v. impf.* Rj. *v. pf. slož. do-váljati, na-, od-, po-, pri-, pro-, s-, u-, za- dem. valjuškati (i se). — I. 1) wälzen, voluto*. Rj. *vidi* kobeljati. *isp. kotrljati, koturati, kovrljati*. — Grozne suze *valja*. Rj. 103a. (Jedogonje)... oni i onako lome gore i *valjaju veliko kamenje*. Rj. 251b. Lakše je kamenje *uz brdo valjati* nego s ludim razgovarati. Posl. 166. *sa se, pass.*: Otisni, potisni, voci ti korisni (kad se što teško u društvu *valja* ili tura *pred sobom*). Rj. 71a. Valjanice, *drva što se valjaju niz planinu*. Rj. — **2)** sukno, *walken, subigo*. Rj. — *sa se, pass.*: Lakomac, 2) u *valjaonici*... u koji voda teče ozgo... a iz njega dolje u kacu u kojoj su čebeta koja se *valjaju*. Rj. 321b. *ovamo ide i ovo*: Vavoljiti, *valjati štogogg megju prstima, ili u ustima*. Rj. 51a. — **3)** (u Hrv.) oranje, *walzen, cylindro aequare*. Rj. *valja se posijano žito valjem*. — **II.** *sa se, refleks. váljati se, sich wälzen, volutare se*. Rj. — Na Gjurgjev dan... *gdjekoji se valjaju po zelenoj šenici*. Rj. 151a. Dok ne vidim tvoga brata glave, *gje se mrtva po avliji valja*. Npj. 2, 44. *Niti bi se različne novospisane i prevedene knjige, kod siromašnih spisatelja, valjale po budžacima*. Spisi 1, 4. A Amasa *se valjaše u svojoj krvi* nasred puta. Sam. II. 20, 12.

2. váljati, *váljām*, *v. impf.* Rj. — **1)** *werth sein, valere*: valja sto dukata, *valja* careva grada, *cf. vrijediti*. Rj. *valjati čega. vidi i* vrijedan biti (čega), vrstan biti (čega). — Jer im nijedna dogovorna zrna boba *valjala nije*. Rj. 127. »Koliko valja moja brada?... »Careva brada *valja koliko* tri kiše ljetne«. Npr. 107. Svaki će mu skok *valjati mađarije*. (Kad se za koga kazuje kako će dobro bježati). Posl. 278. Koji mole za nas grešne! Da ni njihove molitve *valjaju pred sudijom pravednijem!* Npj. 1, 79 (u *záravici, ni = nam*). *Valjadu* joj ruke Sarajeva. Herc. 166. u ovom primjeru glagol je *izostavljen*: Kite kitu (djevojka), *podvezice plete*: svaka kita od dukata zlata, *podvezice careva harača*. Npj. 1, 158. — **2 a)** valja ići, *man muss, oportet*. Rj. *vidi* trebati, 2) treba ići, *man muss gehen, oportet ire*. Rj. 746b. *vidi i* morati. —

a) *valja* (s infinitivom n. p.) činiti: Kažu da se ljudima noću ne valja ogledati na ogledalo. Rj. 438b. Da vidi kako se valja mučiti da se ovoga kratkoga vijeka pošteno živi. Npr. 217. *Valjalo bi ga biti*, pa mu ne dati plakati. Posl. 31. Koga valja moliti, ne valja ga srditi. 136 (isp. Koga je moliti, nije ga srditi. Posl. 136). Kako se to radi, valjaće potanko kazati kad rječnik bude gotov. Ogled III. *Njima je valjalo čekati* da Bog sam svoje obećanje ispuni. Prip. bibl. 23. — β) *valja to* (n. p.) da činiš: Jedan spolja krmacu tjera štapom i hoće da je satjera u kazan, a ostali svi valja to da brane i svojijem štapovima da je odbijaju. Rj. 304a. Nije drukčije, valja za mene da pogješ. Npr. 222. Kad si u kolu, valja da igraš. Posl. 121. Što bi valjalo da volovi riču, to kola škripe. 353. I tako gospoda ta . . . valjalo bi najprije u tome da postave pravila. Pis. 28. — b) konj valja, hljeb valja, *Pferd vonnöthen, Brod vonnöthen*, valjaće to meni, *das werde (kann) ich brauchen*, povedi ga valjaće gdje; valjao mi je mnogo, *von Nutzen sein, prodessse*. Rj. kao biti od potrebe, *trebati 1, trebovati 2; biti od koristi, korisno biti; valjano, dobro biti*. — Treba da proslavi svoje krsno ime makar prodao kakvo živinče, te kupio rakije i ostalo što mu valja. Rj. 306b. Kad staneš provati jednu po jednu od ovijeh haljina . . . ako ti valjaše, lasno ćemo se pogoditi. Npr. 102. Kad vidi čok gje se ona (žena mu) strovali i zamakne u jamu, a on reče: »A! tako tebi valja!« 144. Mokroj zemlji malo dažda valja. Posl. 182. U mlin gusle ne valjaju. 333. Sakuj meni statve i brdila, i ostalo, što stanu valjade. Npj. 1, 166. Ono je momče gragjanče, momčetu valja rakija, momčetu valja večera, i gradska meka postelja. 1, 415. Piši, kao što narod govori, pa ako ne uzvalja, ne ćeš ti biti kriv nego narod. Nov. Srb. 1817, 541. Ovdje je više što ne valja, nego što je dobro. Pis. 25. Čine što ne valja. Rim. 1, 28. — c) valja da, govori se kao adverbijalno, kao: može biti, po svoj prilici, sva je prilika; *wahrscheinlich, probabilität*. vidi valjda. — Belčim,* cf. valja da, može biti: belčim će i on doći. Rj. 21b. Tevati, tevam, n. p. teva tako biti, t. j. valja tako da bude, tako će biti; tevaju doći, t. j. valja da dogju, doći će, *dürfen, fortasse (venient)*. Rj. 734b. Tu su valja da i moja dva brata propala. Npr. 44. Ovdje valja da je kako veselje ili slava. 73. Suleman-paša . . . valjada je preko Staroga Vlaha došao u Srbiju. Npj. 4, 293 (Vuk). Evo, trgovče, valja da su ovo tvoji novci, što si izgubio. Danica 4, 39. Srbi govore u brzom govoru rašta . . . valj da . . . mjesto radi šta . . . valjada. Nov. Srb. 1817, 534. Ali valjada vi nijeste pisali one kritike? Odbr. od ruž. 1. Vičite većma . . . valja da se nešto zamislio, ili je u poslu, ili je na putu, ili može biti spava, da se probudi. Car. I. 18, 27. Ta valja da znate šta govorim. Prip. bibl. 33.

valjavica, f. *nutatio, fluctuatio*. Stulli. stanje koje koje biva kad se što vâlja, isp. valjanje.

valjda (valj da) skraćeno mjesto valja da (vidi kod 2 valjati 2c). isp. možda prema može biti da. Srblji govore u brzom govoru rašta, ništ, valj da . . . mjesto radi šta, ništa, valjada. Nov. Srb. 1817, 534. ali se ne govori samo u brzom govoru. — Da bi l' mu mila moma i sama došla. Valjda je luda da sama dogje, nego mu ište kola sedmora. Živ. 309. Tražio sam . . . o štapu. — Valjda nisi tražio Dušanove štapove? Megj. 185.

vâlje, (u Hrv.) vidi odmah. Rj. i syn. ondje.

vâljenje, n. vidi hvaljenje. Rj. govori se gdje i vâla mj. hvala.

Valjevae, Vâljevca, m. *Einer von Valjevo*. Rj. čovjek iz Valjeva.

valjövica, f. (u C. G.) vidi uprtnjača. Rj. t. j. torba.

Vâljevka, f. *Eine von Valjevo*. Rj. žena iz Valjeva.

Vâljevo, n. nom. propr. einer Stadt in Serbien:

Polećela dva bijela goluba od onoga valjenoga *Valjeva*. Rj. varoš u Srbiji.

Valjevskî, adj. von Valjevo. Rj. što pripada Valjevu.

valjkövast, valjkövit, adj. kao valjak, *walzenförmig, cylindratus*. Rj.

vâljuga, f. (u C. G.) vidi valjak. Rj. — osn. u valj. Osn. 367. riječi s takim nast. kod bjeluga.

vâljušak, vâljuška, m. akc. Rj.³ XXIX. vidi valjuška. — Golubići, mali valjušci, koji se uz post kuhaju u rasolu. Rj. 94a. Idi Kokane, evo za vratima . . . šavolj valjušaka. Rj. 818a.

vâljuška, f. (*österr. der Knödel*), *Kloss, globulus e farina, pastillus*. Rj. vidi valjušak.

vâljuškânje, n. dem. od valjanje. Rj.

vâljuškati, škâm, — 1) dem. od vâljeti. Rj. — 2) vâljuškati se. dem. od vâljeti se. Rj. v. pf. provaljuškati se.

vâmîlija, f. vidi familija. Rj. za promjenu glasa f na v isp. v. vidi i familja, obitelj, porodica, rodbina.

vâmpîr, vampîra, m. vidi vukodlak. Rj. *der Wampyr, vampyrus*. isp. povampiriti se. — Zacrvenio se kao vampir. Posl. 87.

vân, — 1) praep. *ausser, extra*: van pameti, cf. izvan. Rj. — Drugi padež s prijedlogom van ili izvan pokazuje, da mjesta, na kojem što biva, ne zauzima ono što znači riječ, koja stoji u drugom padežu: Fratar van celije riba je van mora. DPosl. 22. Galija se kreće, a van luke ne će. 22. Lašnje side neg uzide, van puta tko izide. 54. U nevolji nemam prijatelja van mog ata i svetla oružja. Npj. 3, 498. vidi izvan. isp. Sint. 139. — 2) *hinaus, foras*: otišao van t. j. na polje. Rj. na pitanje: kuda? — Jerko Keke ne će smokve meke, želi bo čim stisne, mlijeko van da brizne. DPosl. 39. — 3) *draussen, foris*, cf. vanka: on je van, t. j. na polju. Rj. na pitanje: gdje? — 4) *als, ausser, praeter*, cf. osim, nego, do: Ništa ljepše i krasnije van čarapa i opanak. Van stajala i gledala. Rj. i syn. kod osim II. — 5) van da, *ausser wenn, nisi*, cf. već ako. Rj. vidi i vâko. — Osam ih je od urok' umrlo, i Ivan će, van da Bog ne dade. Npj. 3, 512.

vâncaga, f. (u Srijemu i u Slav.) vidi bradva. Rj. vidi i keser. *oruđe drvodjeljsko kojim se teše, nalik na sjekiru*. — tugja riječ. Osn. 366.

vâncika, f. (u C. G.) vidi cvancika. Rj. vidi i cvancik, pléta. riječi cvancika (koja je od Njem. *Zwanziger*) otpao sprijed glas c. nekadašnji *Austrijski srebrn novac u koji je išlo dvadeset (zwanzig) krajcara starih, a tri taka novca vrijedila su forintu*.

vândrša, f. vidi vaša. Rj. komad kože što se odadre s tijela. — tugja riječ. Osn. 363.

vângec, m. u ovoj zagoneci: Orno, malo, zove se *vângec* (buha). Rj.

vângjelije, vângjêlje, n. vidi evangjelje, jevangjelje, od čega je otpao prvi slog: (Kad) Bude vreme celivat' *vângjelje*, car će gledat' i desno i levo, da s Momirom celiva *vângjelje*. Npj. 2, 159. Pomenuo oca Nikolaja i nedelju i vaskrsenije i veliko časno *vângjelje*. 2, 490. za nast. isp. bogojavljenje.

vânka, *draussen, foris*, cf. van 3. Rj.

vânkûš, m. vidi tudjela. Stulli. *vânjkûš*, m. vidi jastuk 1, i syn. ondje. govori se u Hrv. isp. *Madš. vânkos*.

vâo, vâla, m. vidi 1 vâl. — Kad me jedan vao pustî, drugi me stigne. DPosl. 42.

vâopšte, adv. va-opšte (isp. va i opšti), iz crkv. jezika. vidi uopšte, uopće, uopćeno. — Što je u Akermanu vaopšte zaključeno. Miloš 172. Sve ovo kazano je o knjizi vaopšte. Opit XI.

vâp, m. (*vapor* u Stullića. u starom slov. *ВАНЪ, color*). Korijen 9. vidi vapa.

Vâpa, f. voda u (Staroj) Srbiji blizu Sjenice, *ein Fluss in Serbien, fluvius Serbiae*. Rj.

vāpa, *f.* (*vapor* i *halitus* u Stulića, u starom Slov. humor). Korijeni 9. āpa (odor). samoglasnom se do-meće *v*: vāpa. Korijeni 9. po ovom vap i vapa znači što i apa, t. j. vonj.

vāpāj, *m.* *vox, clamor, vociferatio, exclamatio, invocatio, precatio, deprecatio, supplicatio*. Gundulić: eto od trubalj i od vapaja zamnje okolo sva dubrava. Stulli. kad tko vapije.

vāpiti, vāpījēm, (u C. G.) *vidi* upiti. Rj. u Rj. ima: ūpiti, ūpījēm, *v. pf.* (u C. G.) aufrufen, inclamo, cf. vapiti, viknuti, pokliknuti. Rj. 784a. po ovom je upiti i vapiti *v. pf.*; ali Daničiću je vapiti *v. impf.*, kao što se ovo *vidi* iz primjera: Ne prestaj vapiti za naš ka Gospodu eda bi nas izbavio. Sam. I. 7, 8. Čuj molitveni glas moj, kad vapijem k tebi, kad dižem ruke svoje k svetoj crkvi tvojoj. Ps. 28, 2. Srce moje vapije za Moavom. Is. 15, 5. Nemojmo se moriti brigama zemaljskim, nego u unutrašnjim stanovima svojim vapijmo: Oče naš. DP. 135. *isp. v. impf. prosti* upijati. *v. pf. slož.* uzvapiti.

vāpnen, *adj.* što pripada vapnu. potvrda *adj.* u supst. vapnenica. *vidi* japnen, krečni.

vāpnenica, *f.* — **1**) *vidi* klačina. Stulli. peč u kojoj se pali vapno. govori se gdje i vapno. *vidi* i japnenica, krečana. — **2**) vapnena zemlja; Kalkeerde: Tu su zemlje od mnogo ruku (kao što je glina, vapnenica, vrtarska), pijesak. . . Priprava 7.

vāpnār, vapnāra, *m.* koji vapno peče ili prodaje. u Hrv. govori se gdje se god govori vapno. *vidi* krečar.

vāpnārev, vapnārov, *adj.* što pripada vapnaru.

vāpnārskī, *adj.* što pripada vapnarima ili vapnaru kojemu god.

vāpno, *n.* (po zap. kraj.) *der Kalk, calc.*, cf. kreč. Rj. *vidi* i japno, klak.

1. vār, *m.* (u Srbiji) *n. p.* iz vara klepati što, t. j. vrlo ugrijati pa isklepati, die Gluth, die Glühhitze, ardor. Rj. — Značenje (korijenu) vreti, od tuda činiti da što vri i ugrijati: vār (m., f.), varica, varnica, varnjača, varak, varivo; variti; varenik, i t. d. Korijeni 194.

2. vār, *f.* (u Hrv.) die Hitze, fervor: prošla ju je var (reče se za ženu, koja je u godinama već prevalila). Rj. *isp.* 1 var, i ondje značenje korijenu.

Vāra, *f.* (u Boci) sveta Vara, t. j. mučenica Varvara, koja pada 4. Dekemvrija, S. Barbara. Rj. *vidi* Bāra (od Barbara).

vāra, *f.* — **1**) (u Boci) *vidi* varica. Rj. — **2**) u pripovijeci: navrela vara od Dundulova dola. Rj. *vidi* mješanja. — Varica se obično, gotovo svuda, pristavi još u veće (uoči Varina dne), pa se ujutru gleda s koje je strane navrela, te na onoj strani siju žita one godine; jer kažu da će onamo najbolje roditi. »Navrela vara od Dundulova dola« (pripovijetka Hercegovačka). Rj. 54a.

Vārad, *m.* — **1**) u pjesmi nekakav grad: Do Vārada u kraj mora grada. Rj. — **2**) Veliki Varad, Grosswarden in Ungarn. Rj. grad u Ugarskoj. Mađ. Nagy-Várad.

Vārādīn, Vārādīna, Peterwarden, Petrovaradinum. Rj. grad u Slavoniji. pišu Petrovaradin.

Vārādīnac, Vārādīna, *m.* Rj. čovjek iz Vārādīna.

Vārādīnka, *f.*: Platno beli Vārādīnka Mara na Dunavu prema Beograda. Rj. žena iz Vārādīna.

Vārādīnskī, *adj.* Rj. što pripada Vārādīnu.

vāragovānje, *n.* das Abfleischen, to scabere. Rj. verb. od varagovati. radnja kojom opančar varaguje.

vāragovati, vāragujēm, *v. impf.* strugati izluženu kožu (kod opančara), abfleischen, scabere. Rj. *isp.* Mađ. varga (opančar).

1. vārak,* *m.* das Rauschgold, Flittergold, bractea aurichalci, cf. kozar, klobodan, telej, šik. Rj. *vidi* i žik.

2. vārak, vārka, *adj.* (u Dubr.) što se lasno svari, *n. p.* sočivo, grah, leicht kochbar, coquibilis. Rj.

vārakānje, *n.* das Ausweichen, declinatio. Rj. verbal. od varakati, varakati se, koje *vidi*.

vārakati, kām, vārakati se, kām se, *v. impf.* cinem auszuweichen suchen, declino aliquem. Rj. kao varajući gledati da što učuvaš od koga ili od čega, ili da se učuvaš od njega. *vidi* varati 2. *v. pf.* varaknuti (i se). — Vārati, rām, *v. impf.* 2) *vidi* varakati. Rj. *isp.* vrdati, šepeljiti.

varaklēisānje, *n.* das Bekleben mit Flittergold, inductio bracteae aurichalci. Rj. verb. od varakleisati. radnja kojom tko varakleise što.

varaklēisati, varaklēisēm, *v. pf.* i *v. impf.* mit Flittergold bekleben, bractea aurichalci induco. Rj. što, varak na nj udarati ili udariti. *vidi* šiklisati, šikosati, šikovati, teleisati; za *v. pf.* požikati.

vārakli,* *adj.* mit varak überzogen, bractea aurichalci inductus: I daj meni varakli preslicu. Rj. varak-li (s Turskijm završetkom), što je varakleisano, na što je udaren varak. *vidi* šikli.

vāraknuti, vāraknēm, *v. pf.* vāraknuti se, vāraknēm se, *v. r. pf.* ausweichen suchen, declino aliquem. Rj. kao varajući učuvati što ili sebe od koga ili od čega. *v. impf.* varakati (i se). *isp.* mrdnuti, vrdnuti. — Opa cupa lijevke, varaj dupe dijete! Varaj ovdje znači čuvaj, uklanjaj, kao što se govori i varaknuti. Rj. 327.

vārālica, *f.* Betrüger, fraudator: Latini su stare varalice. Rj. ženskoga roda: čeljade koje vara; muškoga roda: čovjek koji vara. *isp.* varavac. — Oči su varalice. Posl. 244. A tvoj paša, stari varalica, posla, kado, dvanaes uvoda. Npj. 4, 347. Mnoge varalice izigjoše na svijet koji ne priznaju Isusa Hrista . . . ovo je varalica i antihrist. Jov. II. 7.

varāncija (vārāncija), *f.* der Betrug, fraus, cf. prijevara. Rj. riječ postala od varati s tugjim završetkom. *isp.* tjerancija. *vidi* i varka 4, himba, podvala.

vārānje, *n.* das Betrügen, deceptio. Rj. verb. od I. 1) varati, 2) varati se. II. varati. — **I. 1**) radnja kojom tko vara koga. — **2**) stanje koje biva, kad se tko vara. — **II.** radnja kojom tko vara (čuva) što, *n. p.* dijete dupe svoje.

vārati, vārām, *v. impf.* Rj. — **1 a**) betrügen, deceptio. Rj. *vidi* prelašćivati. *v. pf.* slož. dō-varati, iz-, na-, pre-, s-, za-; prēvariti. *v. impf.* slož. zavaravati. — Vara ga kao dijete šarenim jajetom. Posl. 31. Vārāše ga stari patrijare, al' se paša varat' ne davaše, sabljom manu, os'ječe mu glavu. Npj. 3, 82. Što dopuštaš ženi Jezaveli, da učī i da vara slugu moje da čine preljubu. Otkriv. 2, 20. — **b**) sa se, refleks. vārati se, sich täuschen, decipior. Rj. — Prevari se, žalosna mu majka! Ne vara se Filip na dukate, već na l'jepi čitluk na Zagorju; te zapliva u vodu Neretvu . . . te potonu Filip i Aneta. Npj. 1, 465. — **c**) sa se, reciproč.: Ajka s' s atom vara po avliji, jer joj gavran ne da uzjahati, jedva lipa privara gavrana. Kad se vranu u sedlo povila . . . HNpj. 3, 512. Pa se s atom vara po avliji, lipa bi ga rada prevarati. 4, 510. — **2**) kao čuvati, uklanjati. — Vārati, rām, *v. r. impf.* 2) *vidi* varakati. Rj. Opa cupa lijevke, varaj dupe dijete! Varaj ovdje znači čuvaj, uklanjaj, kao što se govori i varaknuti. Rj. 327b. *vidi* varovati.

vāravac, vārāvca, *m.* koji vara. *vidi* varalica. — Varavac varavca vara. DPosl. 149. za obličje *isp.* pūcavac, pūcāvca.

Vārāždīn, Vārāždīna, *m.* Warasdin, Varasdinum. Rj. varoš u Hrv.

Vārāždīnac, Vārāždīna, *m.* čovjek iz Vārāždīna. Rj.

vārāždīnac, vārāždīna, *m.* Vārāždīnski burmut, Warasdiner Schnupftaback. Rj.

Vārāždīnskī, *adj.* von Vārāždīn. Rj. što pripada Vārāždīnu.

vārčica, cf. pipavica. Rj. — Od Dunava do Dunava, do dva cara carevina . . . Klinčica, varčica,

zveckac! Ovgje žmuri onaj na kome dogje zveckac. Rj. 500b. riječ tamna. Osn. 326.

vardanja, f. (u C. G.) *Geschrei, clamor*. Rj. *vidi* vrdanja, vika 1, breka, huka, učka. *tugja riječ*. Osn. 194. *isp.* vārdati.

1. vārdanje, n. Rj. *verbal.* od vārdati. — **1)** radnja *kojom tko vārdā (pazi)*, (Achtgeben, attentio. Rj.) — **2)** *vidi* tumaranje. Rj.

2. vārdanje, n. *das Lärmen, clamatio*. Rj. *verbal.* od vārdati. *radnja kojom tko vārdā (viče)*.

Vārdār, Vardára, m. voda u staroj Srbiji: Do Veleza i vode Vardara. Rj.

1. vārdati, vārdām, v. *impf.* Rj. — **1)** *Acht geben, attendo*. Turski su stražari na Drini za vremena Crnoga Gjorgjija vikali: *vardaj!* a drugi mu odgovarao: *vardam, vardam!* Rj. *paziti, čuvati*: Ne dam tebe konja moga, da mi davaš i tri tvoja i tri grada nevardana i tri mome neljubljene. Kov. 86. Od tugjih će biti: *vārdati*. *isp.* tal. *guardare*. Korijeni 198. v. *pf. slož.* uvardati. — **2)** (u Grblju) *vidi* tumarati: sve nešto kroz čeliju *varda* i koješta premeće. Rj. *ići kojekuda*.

2. vārdati, vārdām, v. *impf.* (u C. G.) *lärmen, clamare*. Rj. Od tugjih će biti *vārdati* (clamare). Korijeni 198. *vidi* bučati 2, larmati, torokati, vikati 1.

varēničār, m. J. Bogdanović. *koji svako jutro nosi u grad vareniku prodavati*. *vidi* mlječar 2, mljekar.

varēničarica, f. — **1)** žensko koje svako jutro nosi u grad vareniku prodavati. J. Bogdanović. — **2)** *pita s varenikom*. (u Sarajevu). Dr. Gj. Šurmin.

varēnik, varenika, m. vruće zamegjeno i zabibere no vino, što se po običaju pije na Božić prije jela (u Srijemu i u Bačkoj), *eine Art Weinsuppe mit Honig und Pfeffer, besonders auf Weihnachten üblich, potionis genus*. Rj. *vareno vino*. *vidi* muselez, vinkot. — Neki prije svega *srću varenik*. Rj. 34b.

varēnika, f. Rj. *riječi s takim nast. kod aptika*. *vidi* varevina. — **1)** *warme Milch, lac calefactum*. Rj. *vareno mlijeko*. — **2)** (u Hrv.) svako mlijeko koje nije kiselo, *süsse (ungesäuerte) Milch, lac*. Rj. — Kiselina, kiselo mlijeko (kao slatko varenika). Rj. 270b.

varēnjaka, f. (u Risnu) tikva koja se vari za jelo, *ein Kochkürbiss, cucurbita quam coquant (suprotno vodenjaka)*. cf. tikva, jurget. Rj. — *varenjaka* (pred »ja« osn. u varen). Osn. 270. *riječi s takim nast. kod divljaka*.

1. varēnje, n. *das Kochen, coctio*. Rj. *verbal.* od variti. *radnja kojom tko vari što*.

2. varēnje, n. (u pripovijeci) peče li se pečenje i varili se *varēnje*, *das Gekochte, coctum*. Rj. *ono što se vari*. za varēnje i varēnje *isp.* pečēnje (*verb.* od peći) i pečēnje (pecivo).

varevina, f. (u C. G.) *vidi* varenika. Rj.

vargānj, vargānja, m. (u Srijemu) *eine Art essbare trockene Schwämme, fungi edulis siccati genus*. Rj. *boletus edulis* Bull. Rj.³

vārica, f. — **1)** (*dem.* od Vara?) žito što se po običaju kuva na Varin dan: metne se u jedan lonac ili u kotao od svakoga žita i variva, te se skuva zajedno, pa se jede poslije, drugi i treći dan, po što se ohladi . . . Kad se *varica vari*, djeca pjevaju: *Vara vari varice*, da se rađu jarice i bijele jagjnice i gjetići i junčići. Rj. *značenje korijenu kod 1 var, m.* — **2)** u pjesmi kad nose vučinu, mjesto: *šenica*: Podaj vuku *varice*, da ne kolje jarice. Rj. *tako pjevaju vučari*.

varičāk, m. *eine Art Getreidemass (in Hercegovina), mensurae parvae genus*: od šinika *varičāk* (u pripovijeci). Rj. *žitna mjera (mala)*. — Koljivni *varičāk* (*šenice*), što se daje svešteniku o krsnom imenu (u ime koljiva). Rj. 286b. Ako je i ambar, *varičāk* je mjera. Posl. 3.

Vāričāk, m. muški nadimak: Ti pozovi starca

Varičaka, nek povede svoju porodicu, porodicu *Varičakoviće*. Rj.

vārimēso, m. (u Srijemu) *vidi* sukalo, krekalo. Rj. *vari-meso, kao koji vari meso. svat koji od mladoženje djevojačkoj kući nosi uoči svadbe meso i drugo koješta za jelo. syn. kod sūkalo*. — *riječi tako složene kod čistikuća*.

Vārin dān, Varina dne, m. *St. Barbara-Tag, dies festus S. Barbarae*. Rj. *dan sv. Vare (Varvare, Bäre, Barbare)*. — Varica se obično pristavi još u veće (uoči *Varina dne*) . . . pa ujutru (*na Varin dan*) gledaju, kakva je odozgo. Rj. 54a.

vāriti, vārim, v. *impf.* Rj. *vidi* kuhati 1. v. *pf. slož.* ob-(v)ariti, od-variti, po-, pod-, pre-, pro-, s-, uz-, za-. v. *impf. slož.* ob-(v)arivati, od-varivati, po-, pre-, za-. — **1)** *kochen, coquo*. Rj. — Kako može roditi *vareni bob* . . . »kao i iz *varenijeh jaja* izleći se piplad.« Npr. 105. Izbuljio oči kao *varen zec*. Posl. 97. Koči se ka' i noga *nevarena*. 159. Tašta zetu *maslo vari*, dokle mu zlo u kuću uvali. 312. S pomoću vatre naučio je čovjek i kuvati, *variti*, peći, pržiti. Priprava 164. — **2)** *sa se, refleks.* vāriti se, *kochen, siedeln, coqui*. Rj. *refleks. ili pass.*: *Varenjaka*, tikva koja se *vari za jelo*. Rj. 54a. *Slanina se na kupusu vari*, a dobrota na daleko hvali. Posl. 289.

vārivo, n. *Hülsenfrüchte, legumina*. Rj. *vidi* sočivo 2. u *varivo pripada bob, grahorica, grašak, lečak, i t. d. varivo je i jelo što se vari, svari (u prvom primjeru)*. — Nagju sve pečenje i *varivo* iskotrljano kroz kužinu i sve prosuto tamo amo. Npr. 259. Neka nam se daje *varivo* da jedemo i vode da pijemo. Dan. 1, 12. — *riječi s takim nast. kod jedivo*.

varjača, f. *der Kochlöffel, ligula, cf. varnjača*. Rj. *od korijena od koga je variti. isp.* Korijeni 194. *velika drvena žlica u kuhinji kojom se n. p. miješa što se vari, kuha. vidu* kuhača, mješajica 2. — *riječi s takim nast. kod ajgirača*.

varka, f. — **1)** *das Schwanzstück vom Fische, cauda*: *Varka* pred Marka (Sjela četiri kalugjera da ručaju . . . iguman uzme glavu [od ribe] govoreći: »Glava pred glavu; « . . . treći, kome valja da je bilo ime Marko, uzme *varku* govoreći: »*Varka* pred Marka . . . Posl. 31). Rj. *rep, stražnji kraj od ribe*. — **2)** (*im Scherze*) *der Hintere, besonders bei dem Frauenzimmer, podex, praesertim feminarum*. Rj. u šalī kaže se za *stražnjicu, osobito u žene*. — **3)** *Fara, stražnji kraj od lagje, gdje se dumeniše, cf. varka*. Rj. 796a. 1—3 *riječ tugja*. Osn. 300. *Maž. fark (rep.)* — **4)** *fraus, dolus*. Minčetić: Čud bez *varke*, i u hitrini razbor stavne od pameti. Stulli. *vidi* prijevara 1, i *syn. ondje*. — Ovo je *varka* Sokolović Ibri, a namama Hasanpaše Tire. HNpj. 4, 552. Ne vjeruj to, to je samo neka *varka*. J. Bogdanović. *za postanje isp. varati*.

varljiv, adj. — **1)** *koji rado vara. vidu* prevarljiv. *betrügerisch, fraudulentus. isp.* Stulli. — **2)** *na što se tko lasno vara; täuschend, trügerisch, fallax. isp.* prijevaran. — Nije li sve slabije od sjenke? nije li sve *varljivije* od sna? DP. 364. Bez nje (bez naučne radnje) nam je sve druge zaludno i *varljivo*. Rad. 15, 178.

varmečki, adj. što pripada varmegji. *vidi* varmegjski. — Varmegjski (*varmečki*), ska, sko, Comitatus, comitatus, comitatensis. Rj.¹ VII. *bez sumnje su gospoda po varošima i manastirima po Bačkoj i Srijemu govorila varmegjski kao što su govorila i Pečki, ali narod, kojemu usta nijesu iskrivljena tugjim jezicima, govorio je varmečki (a to je Vuk u zagradama crveno zabilježio), kao što je govorio i Pečki; kako u adj. iza č otpada s: Pečki mj. Peč-ski, tako i iza gj: varmegj-ki (mj. varmegj-ski) a gj pred k mijenja se na č: varmeč-ki (*isp. nalečke mj. nalegje; voć-kati mj. vogjkati*;*

omegjak, omečka *mj.* omečkja. *ć* stoji mjesto *g* pred *k*. Korijeni 193). Ima tomu već mnogo i mnogo godina što sam u nekakoj knjizi Srpskoj čitao Šo-močki (*mj.* Šomogj-ski), na žalost ne mogu se sjetiti, koja je ono knjiga bila (sve mi se čini, Ljetopis Srpske Matice; ali od koje godine?). Iveković.

vārmegja, *f.* (u vojv.) *die* *Gespanschaft*, *comitatus*: Mog švalera u varmegji nema. Rj. vidi županija. — *Mađ.* vármegye. (*vár*-megye, *druga* *pola* *od* *naše* *riječi* *megja*). — U Zagrepskoj, Varaždinskoj i i Križevačkoj varmegji. Kov. 7.

vārmegjās, *m.* *Comitats-Herr*, *tabulae comitatus assessor etc.* Rj. VII. *gen.* varmegjāša. koji ima pravo dolaziti na skupštine varmečke, koji je činovnik varmečki, i t. d. — riječi s takim *nast.* kod bradaš.

vārmegjskī, *adj.* vidi kod varmečki. u Hrv. se govorelo i još se čuje varmegjinski.

vārnica, *f.* — **1 a)** *der Funke, scintilla*. Rj. vidi iskra. — *Krese se varnice*, t. j. lete u nebo i razilazeći se jedna od druge nestaje ih. Rj. 301. Kad te udarim, sijevnuće ti varnice ispred očiju. Rj. 679b. **Skoči varnica** te pregori dlaku. Npr. 162. Konj da se pomami pod njim: sve mu varnice iz nozdru se vaju. 206. Ciganska gjeća od varnica se ne plaše. Posl. 344. — **b)** Iskra, *f.* (u C. G.) *der Funke, scintilla*, cf. varnica (a varnica se u njih zove ono što odskae od vruća gvozdja kad se kuje). Rj. 234a. **2)** kaca ukopana u zemlju, u kojoj opančari kože zalazuju, *Gerbergrube, fovea macerando corio*. Rj. — Kože opančari zalazuju u varnici. Rj. 181b. Krevet, **2)** oko varnice pouzvišeno mjesto, na koje čarugdžije kože iz varnice meću. Rj. 300b.

vārnicač, *adj.* n. p. *barut, funkig, viel Funken sprühend, scintillosus (?)*. od čega odskae mnogo varnica. varnicačavo je i gvozdje, od kojega odskae mnogo varnica, kad se kuje.

vārnjača, *f.* (u C. G.) vidi varjača. Rj. i *syn.* *ondje*.

vāroš,* *f.* *die Stadt*. Rj. vidi grad 2, mjesto 2. šehar. *dem.* varošica. — Počinje se varoš Dobrota i oteže se pored vode ispod brda oko čitav sahat hoda. Kov. 29. Ovladavši svom varoši. Žitije 57. Arad, grad u Ugarskoj . . . Stari Arad, varoš kod onoga prednjega. Daničić, ARj. 98a.

vārošanče, vārošančeta, *n.* u pjesmi mjesto varošče: Kuje konja Ture varošanče. Rj. *coll.* varoščad.

vārošanin, *m.* (*pl.* vārošani) *der Städter, urbanus*. Rj. Čovjek iz varoši. vidi gragjanin, mještatin 2. — Dramoser, 1) ovako (u Srbiji) seljaci zovu trgovce varošane. Rj. 138a. Nigdje nijesu knezovali varošani seljacima. Rj. 297b.

vārošanka, *f.* vidi varoška, gragjanka, mještanka. — Varošanče (osn. u varošanka). Nema u Vukovu rječniku. Osn. 250. *dem.* varoščica.

vāroščad, *f.* (*coll.*) *die Stadtkinder, juvenis urbana*. Rj. varoška djeca, varoška mladež. jedno: varošče, varošanče.

vārošče, vāroščeta, *n.* *das Stadtkind, juvenis urbanus*. Rj. varoško dijete, varoško momče. vidi varošanče; i gragjanče. *coll.* varoščad.

vāroščica, *f.* *dem.* od varoška. Rj. vidi mještančica.

varošica, *f.* *dem.* od varoš. Rj. vidi gradić, mještašče; kasaba, palanka. — Gruž, mala varošica. Rj. Rj. 104b. Arangjelovac, varošica u Srbiji. Daničić, ARj. 99b.

vārošiste, *n.* mjesto gdje je bila varoš: U Srpskoj varoši (ili na varošistu) pobode na sokaku barjak u zemlju. Danica 3, 192. vidi gradište. — riječi s takim *nast.* kod danište.

vāroška, *f.* *die Städterin, urbana*. Rj. žena iz varoši. vidi varošanka, gragjanka, mještanka 2. *dem.* varoščica.

vāroškī, *adj.* *städtisch, urbanus*. Rj. što pripada varoši. vidi gradski, gragjanski, mještanski. — I za

ovo moglo bi se reći, da je varoški — gospodski — govor južnoga narječja. Ođg. na sit. 14. Varoške opštine imaju svoje kmetove. Slav. Bibl. 1, 86. *adv.* Čovjek je ovaj bio mlad i po varoški lijepo obučen. Sovj. 21.

vārovānje, *n. verb.* od varovati (i se). — **1)** radnja kojom tko varuje što, *n. p.* praznik. — **2)** radnja kojom se tko varuje čega ili od čega.

vārovati, vārujēm, *v. impf.* — **1)** *custodire, servare*: varovati oči; a više varujete na taku ljubav doč. Stulli. vidi čuvati 1 i 7, i *syn.* *ondje.* *isp.* varati 2. — *Svečanike male Čiča ne varuje*; ali u nedelju ili u koji veliki praznik ne će uzeti motike u ruke. Zim. 332. Seljaci u godini dana varuju još najmanje 60—65 svečanika. Zlos. 296. u ova dva primjera varovati je čuvati 7. — **2)** sa se, *refleks. cavere, vitare, effugere*. Stulli. vidi čuvati se. — Bolje dobro djelovat' neg se oda zla varovat'. DPosl. 7. Hain haina zove: čuva'mo se od ove (varujmo se, veli, ove). 25. Ne varuj se psa ki laje, neg ki muče utjeda. 76. Varuj se pomno od Lukovaca. 149.

Vārvara, *f.* Barbara. Rj. ime žensko, po Grčkom izgovoru; po Lat. Barbara. vidi Vara. *dem.* Varvarica. — Varvara vari, Sav-Sava hladi, Nikola kusa. Posl. 31.

Vārvarica, *f.* *dem.* od Varvara (Barbara) samo u ovoj pjesmi: Varvarica vari, a Savica hladi, Nikolica kusa. Rj.

Vārvarin, Vārvarina, *m.* Ebene an der Morava bei Stalač. Rj. ravan na Moravi kod Stalača.

vārvarin, *m.* βάρβαρος, barbarus, *der Barbar. akc.* prema Daničiću na riječi bārbar. ARj. 183a. vidi barbarin, divljak. — Sve što nije Evropljanin i što nije hrišćanin, sve je to varvarin, više ili manje. Priprava 135. Grci sve ostale ljude drže za neznalice i varvare. Sovj. 26.

vārvarskī, *adj.* što pripada varvarima. vidi barski. barbarisch, barbaricus. — Turci stanu opet kupiti i s najvećim zulomom i varvarskim mukama istraživati i izgoniti ruho i oružje. Miloš 68. Srbi su prema njemu zaista bili svi prostaci, i njemu su se mnoge njihove uredbe morale varvarske činiti. Sovj. 26.

vārzilo, *n.* die Brasilie (Färbemittel von Brasilienholz), color ligni brasiliiani; varzilo se kupuje o uskrsu, te se njim boje jaja. Rj. — riječ tugja. Osn. 125 (postala s premještenim glasovima od Brasilia).

vas, vidi sav: Na alatu vas u čistom zlatu. Vas mu konjic u krv ugregnou. Rj. *gram.* i *primjeri* kod sav.

Vāsa, *m.* (ist.) vidi Vaso. Rj.

vaseljenā, *f.* *adj.* vidi vasiljena. — Božanstvena vojsko . . . Nikejska slavo i nakite vasseljenoj! — jednako se molite za duše naše. DP. 280. Daničić pišući vasseljena, vasseljeni svijet, vasseljenski mjesto vasiljena, vasiljeni svijet, vasiljenski kao da je hotio ove riječi da dotjera prema Staroslavenskima.

vaseljenī svijet, *m.* vidi vasiljeni, vasioni svijet. — Po svoj zemlji otide glas njihov i na kraj vasseljenoga svijeta riječi njihove. DP. 286.

vaseljenskī, vidi vasiljenski. — Branič vjere na šestome vasseljenskom saboru u Carigradu. DP. 93. Jer se na kostima mučeničkim utvrdila crkva vasseljenska. 347.

Vasilija, *f.* Basilia. Rj. ime žensko. hyp. Vaja.

Vasilije, *m.* Basilius. Rj. ime muško. po Lat. izgovoru Basilije. — vidi Vasilj. hyp. Vaka, Vako, Vasa, Vaso, Vasko, Vasoje.

Vāsīlj, Vāsīlja, *m.* (voc. Vāsīlju) vidi Vasilije. Rj.

vasiljenā, *f.* *adj.* vidi vasseljena, vasiona, vasioni svijet; die ganze Welt, orbis terrarum: Jer su Gospodnji temelji zemaljski, i na njima je osnovao vasiljenu. Sam. I. 2, 8. Otkriše se temelji vasseljenof od prijetnje Gospodnje. II. 22, 16. Ne bi vjerovali ca-

revi zemaljski i svi stanovnici *po vasiljenoj* da će... Plač. 4, 12.

vasiljeni, *adj.* (u Grblju) *vidi* vasioni: Tako mi sile *vasiljene!* (Posl. 306). Rj. *što pripada vasionome svijetu. vidi i* vasseljeni, vasiljenski. — Toliko sila mladica u jagnjad se prometnula, a *sila vasiljena* opet bez glave ostanulo. Npr. 101.

vasiljenski, *adj. što pripada vasiljenoj. vidi* vasseljenski, vasiljeni, vasioni, vasseljeni. — I tu dogje mlogo sveštenika... i četiri stara patrijara: prvo Pečki, drugo Carigradski, *vasiljenski* i Jerusalimski. Npj. 2, 326. *Vasiljenski*, cijelog svijeta (cf. Slav. *veselenski*). Npj. 2, 304. Osobiti potop... naziva se obično *vasiljenski* ili Nojev *potop*. Priprava 96. Još ne bješe načinio (Gospod) zemlje ni polja ni početka *prahu vasiljenskom*. Prič. 8, 26.

vasiljica, *f.* kolač što se po običaju mijesi na mali Božić. *eine Art Schmalzbrot auf den Basilitag, panis S. Basilii*. Rj. *na Vasiljev dan (kolač). vidi* bosilica.

vasionā, *f. adj. vidi* vasiljena, vasseljena, vasioni svijet. — Otkriše se temelji *vasionoj* od prijetnje tvoje, Gospode. Ps. 18, 15 (*isp.* Otkriše se temelji *vasiljenoj* od prijetnje Gospodnje. Sam. II. 22, 16).

vasionī svijet, *m. die ganze Welt, orbis terrarum* (cf. slav. *всѣмьсвѣтъ*, *das der griechischen οἰκουμένη* wörtlich *entspricht*). Rj. *stara Slovenska riječ sasma je prema Grčkoj οἰκουμένη. vidi* vasiljena, vasiona, vasseljena. — Još otide po svoj zemlji glas njihov, i *po krajevima vasionoga svijeta* riječi njihove. Rim. 10, 18. Izlaze k carevima *seega vasionoga svijeta*. Otkriv. 16, 14. Gospod u vijek živi... On će suditi *vasionome svijetu*. Ps. 9, 8.

Vasko, *m.* ime muško (od Vasilije). Rj. — *Vasko* (osn. u *Vaso*). Osn. 293. *Vas-ko. takva hyp. kod* Boško.

vaskolik, *adj. ganz, totus quantus*. Rj. *upravo* vas kolik, sva kolika, sve koliko. *isp.* sav kolik.

vaskrs, *m.* **vaskrsenje**, *n.* **vaskrsenje**, *n.* **Ostern, pascha**. Na *vaskrsenje* treba svako da uzme navor... Raduje se *svetom vaskrsenju*. Rj. *vidi* uskrs, uskrsenje, uskrsnuće; vazam; veligdan. *za prvi slog va-isp. va.* — Kade bude u očii *vaskrsa*, oostojimo to sveto večernje. Npj. 2, 158.

vaskrsnuti, *snēm, v. pf.* Rj. *vidi* uskrsnuti. *v. impf.* *vaskršavati*. — 1) (*vom Tode*) *auferstehen, resurgo*. Rj. *neprclazno. ustati iz mrtvih.* — Ona časni krsti *vaskrsoše, vaskrsoše* gore na nebesa, te sijaju na onome svetu, kako sunce na ovome svetu. Npj. 2, 89. Isus umrije i *vaskrse*. Sol. I. 4, 14. — 2) koga, *auferwecken, excitare ab inferis*: *vaskrsao* ga Bog. Rj. *prelazno. vaskrsnuti koga, učiniti da vaskrsne iz mrtvih.* — Hristos Lazara *vaskrsne*. Rj. 312b. Od Lazara (onoga što ga je Hristos *vaskrsao*). Rj. 320b. Čekate sina njegova s nebesa *kajega vaskrse iz mrtvih*. Sol. I. 1, 10. *Vaskrsnuti staru zadrugu* ne može danas nitko. Zlos. 285.

vaskrsovānje, *n. das Feiern der Ostern, celebratio paschatis*. Rj. *vidi* uskrsovanje.

vaskrsovati, *vaskrsujēm, v. impf. i v. pf. die Ostern zubringen, celebros pascha*. Rj. *vidi* uskrsovati.

vaskršāvānje, *n. verb. od vaskršavati, koje vidi.*

vaskršāvati, *vaskršāvām, v. impf. vidi* uskrsāvati. *v. pf.* *vaskrsnuti*. — 1) *neprclazno. ustajati iz mrtvih. isp.* *vaskrsnuti* 1. — 2) *prelazno. činiti da što vaskrsne iz mrtvih. isp.* *vaskrsnuti* 2. — *Vaskrsnuti staru zadrugu* ne može danas nitko. A po duši da kažem i ne treba je *vaskršavati*. Zlos. 285.

vāslava, *f.* (po južn. kraj.) ona molitva što se čita, kad se ustaje u slavu, i u kojoj se često govori: *va slavu* i *čast toga* i *toga svetoga*: Tako mi slave i *vāslave* moga krsnoga imena! (Posl. 306). Kad *vāslavu* začē da govori. Rj.

vāslēgjen, *m.* (po jugozap. kraj.): Jedan tavan *vaslēgjena* cveća. Rj. *vidi* fesligen, fesligjan, mesligjen, mislogjin, velsagenj, vesligen, *koji su oblici svi postali su od* Grč. *βασίλειον, te znače* (sitni) bosiljak.

vāslī, *u riječima*: āslī vāslī, *vergeblich, irritō, cf.* uzalud: otišao *asli vāslī*. Rj. 8a. *vidi* i badava 2, i *syn. ondje*.

Vāso, *m.* (juž.) *hyp. od* Vasilije. Rj. *gen.* Vāsa, *voc.* Vāso. *vidi* Vasa. — Jetrvama drobne mačurane, *Vasu svome* stručak miloduha. Rj. 349b.

Vāsoje, *m.* ime muško. Rj. *hyp. od* Vasilije. — *takva hyp. kod* Blagoje.

Vāsojev, *adj.*: Gje se povi jedan pramen magle od proklete zemlje *Vāsojeve*. Rj. *što pripada Vasoju*.

Vāsojeviē, *m.* *Einer von Vasojeviēi*. Rj. *jedan od Vasojeviēa*.

Vāsojeviēi, *Vāsojeviēā, m. pl. Gegend und Stamm zwischen Montenegro und Lim*. Rj. *kraj i pleme između Crne Gore i Lima*. — Pa odoše u *Vasojeviēe*, b'ljelu dvoru Nikolića Taša. Npj. 3, 464.

1. **vāš**, *vāši, f. (gen. pl. vāši, vāšijū) vidi* uš. Rj. — Ako se često ne češljaš, zaleći ćeš *vāšiju* u glavi... nije htio da se češlja, pa mu se zalege *vāši* u glavi. Rj. 180b. Trijebiti se *od vāšiju*. Rj. 748b.

2. **vāš**, *vāša, vāše, adj. što pripada vama; euer, vester. za obličje isp. naš.* — vi, *vāš*. Korijeni 95. — *Vāši* igraju, a *naši* ridaju. Posl. 32. *Vāši* piju, a *naši* pjane biju. 32. A kako ste vi, *vāša* *ekselencija*, mogli onakom bogalju pokazivati *svoje* rukopise. Straž. 1886, 1288. Kad vi umijete dare dobre davati *djeci svojoj*, koliko će više *otac vāš* *nebeski* dati dobra onima koji ga mole? Mat. 7, 11. Zna Bog da će *vam* se otvoriti oči. Mojs. I. 3, 5 (*oculi vestri; euer Augen = oči vāše*).

vāša, *f. (acc. vāšu i vāšu)* komad kože što se odadre s tijela, *ein Stück abgeschundene Haut, frustum cutis detractae, cf. vandrša*: Koju se rasrdi da mu odadremo *vāšu* (u pripovijeci). Repnu mu je *vāšu* saderao od trtice dovrh rtenice. Rj. — *riječ tugja*. Osn. 58.

vāšac, *vāšca, m.* (u Srijemu) *vidi* vāšica. Rj. *vidi* i vāštica. *isp.* rujba.

vāšar, *m.* (u vojv.) *der Markt, die Messe, nundinae*: Kome *vāšar* kapu kupuje, on gologlav ide (Posl. 147). *cf.* panagjur, sajam. Rj. *vidi* i pazar, dernek. — *Dogje vāšar* u obližnjema jednome selu... »Babo! hajdemo na *vāšar*... ja ću se stvoriti lep konj, što ga ne će biti u celom *vāšaru*. *Sav vāšar* čudiće mu se... »Starac povede konja po *vāšaru*, a *sav se vāšar* sleže oko njega, pa se svi stadoše zgledati. Npr. 38. Izvesti koga na *vāšar*. (Osramotiti ga pred svijetom). Posl. 97. Izišao na *magareći vāšar*. (Osramotio se). 98. *Glavni vāšari* u Madžarskoj... svagda na jedan dan pre *marveni vāšar*... s *marvenim vāšarom*. Danica 3, 241. *Madž. vāšár*.

vāšardžija, *m. der den Markt, die Messe besucht, nundinarius*. Rj. *koji ide na vāšar. vidi* sajam, sajmaš, pazarlja. — *vāšar-dži(ja), Turski nast.*

vāšarēnje, *n. das Markten, nundinatio*. Rj. *verb. od* vāšariti, *koje vidi*.

vāšarīšte, *n. Ort wo Markt (Messe) gehalten wird, locus nundinarum*. Rj. *mjesto gdje biva vāšar. vidi* sajmīšte, panagjurište, pazarište. — *riječī s takim nast. kod* danište.

vāšariti, *rim, v. impf. Markt, Messe, halten, nundinor*. Rj. *na vāšaru* *trgovati, prodavati i kupovati. vidi* sajmovati. *isp.* *pazarivati, pazariti (v. pf.)*.

vāšarnī, *adj. n. p. doba, Markt-, Mess-, nundinalis*. Rj. *što pripada vāšaru. vidi* pazarni, pazarski, sajmeni.

vāšēica, *f. dem. od* vāška. — Ne postaja malo, dogje i jedna *mala vāšēica*, stane se oko nje (oko djevojke) umiljavati. Npr. 134.

vāši, *m. pl. u staroj poslovi: Nalojio mu je vrlo vāše*. DPosl. 69. *Vāši*, dvije grede sastavljene dvjema

manjima, koje se podmeću pod brod, kad se spušta u more ili izvlači na suho. XVIII.

vàšica, *f.* kao mala čibuljica što izigje na nozi odozdo (na tabanu) pod kožom pa svrbi. *Vašicu* pritiškuju ugrijanjem lučem i kažu da od toga progje ili barem prestane svrbljeti. *cf.* vašac, vaštica, rujba. Rj. — vaš, uš, vašac, vašica, vaštica. Korijeni 189.

vàšina, *f.* granje sirovo, *Faschinen, fascis virgultorum.* *cf.* fašina. Rj. *za promjenu glasa f na v isp.* v. — Preprave prošće i vašine, da udare na juriš. Miloš 85.

vàška, *f.* *vidi* pseto. Rj. *vidi* i pas, i *syn. ondje.* dem. vaščica. — Bježao od vaške, pak pao mežjedu u šake. Posl. 14. *Vaške* onda najviše bjesne, kad je mnogo strvine. 32. Iz kuće ti javor raste, za njom svezan bavor vaška. Herc. 251.

vàšljiv, *adj.* *vidi* ušljiv. Rj. *koji je pun vaši (uši).* *vidi* i ušiv.

vàšljivac, *vàšljivca, vidi* ušljivac. Rj. *čovjek vašljiv.* *vidi* i ušivac.

vàšljivica, *f.* *vidi* ušljivica. Rj. *koja je vašljiva.* *vidi* i ušivica.

vàštica, *f.* (u Sarajevu) *vidi* vašica. Rj. *vidi* i vašac. *isp.* rujba.

vât, *m.* *vidi* hvat. Rj.

vat . . . *vidi* hvat . . . Rj.

Vátolj, *m.* ime muško. Rj.

vâtra, *f.* *das Feuer, ignis, cf.* oganj. Rj. *gen. pl.* vatri. Rj. XL. vataru. Obl. 21. dem. vatricu. *augm.* vatrúština. — Badnjak, glavnja, što se loži na vatrau. . . . *domaćin badnjake naloži na vatrau.* Rj. 11b. *Buknu vatra.* Rj. 47b. *Buknja, bukti vatra.* Rj. 48a. *Gasiti vatrau, svijeću, bunu . . . gasi se svijeća, vatra.* Rj. 83b. *Gasljikovo drvo, t. j. koje se gasi, ne može vatrau da drži.* Rj. 84a. *Zapretati vatrau . . . zapreći jaje u vatrau, neka se ispeče.* Rj. 191a. *Zvoni na vatrau.* Rj. 204b. *Zgori se, t. j. vatra.* Rj. 206a. *Iskresati vatrau.* Rj. 234b. *Navaliti . . . navaljivati vatrau.* Rj. 379a. *Nalože vatrau, pa ga (starca) izuju i počnu ga istiha odgrijevati.* Rj. 501b. *Podjariti vatrau.* Rj. 521a. *Poduzela me vatra.* Rj. 525b. *Potakni (vatrau) pod kazan.* Rj. 552a. *Potpirivati, potpiriti vatrau.* Rj. 555b. *Potrnuti vatre, svijeće.* Rj. 557a. *Po jednom se vatrom preturiše.* Rj. 583b. *Pritaknuti, pritaći vatrau.* Rj. 599b. *Propiriti vatrau.* Rj. 611a. *Propuhati vatrau.* Rj. 611b. *Ražariti, žarilom razgrnuti vatrau po svoj peći.* Rj. 626b. *Razgori se, t. j. vatra.* Rj. 630b. *Staknuti, staći ngarke, vatrau.* Rj. 711b. *Stinja se vatra.* Rj. 716a. *Tinja vatra.* Rj. 740a. *Trnuti vatrau, svijeću.* Rj. 750a. *Vatra se uljem ne tuli.* Rj. 755a. *Umahati vatrau.* Rj. 780b. *Upiriti vatrau.* Rj. 784a. U njih gvozdja nj drveta nema, osim čarka koji vatrau gradi. Rj. 818b. *Čarkati n. p. u vatrau.* Rj. 819a. *Čarnuti n. p. vatrau ili u vatrau.* Rj. 819b. *Donesi malo šume, da spirim vatrau.* Rj. 849a. *Mešćić, kojim se vatra piri.* Npr. 17.

Ljutit zmaj ognjevit, sve vatra iz njega sipa. 29. *Vidi* u selu veliku gazdinsku kuću i u njoj veliku vatrau. 73. *Smotri na daleko vatrau gde se svetli.* 141. *Pljusak od jezera udari po vatri i sagasi je polovinu . . . ne imajući čim vatrau zažeci . . . opazi vatrau da se sjaji . . . u pećini gori velika vatra.* 189. *Stane kresati dok malo vatrau prižeže.* 202. *Vatra vatrau ne žeže!* (Ili): *Vatra vatrau ne pržil (prikučivši ono gje se ko oprži, kao da vatra izvuče vatrau i bol).* Posl. 32. *Dok se čok dima ne nadimi, ne može se vatre nagrijati.* 66. *Kao da na vatrau pada. (Kad se što vrlo troši).* 130. *Mahačes (ti) vatrau u kapi. (. . . kad ko vatrau ukreše . . .)* 176. *Laka lagjo, vatra t' izgorela.* Npj. 1, 324 (t' = te). *Otvor' vrata, vatra me zapali.* 1, 470. *A za Boga, moja vatro živa! ne gori mi pismo ni hartiju.* 1, 475. *Sarajevo, što si potavnjelo? Ili te je vatra pogorela?* 1, 493. *Sve katane, kako vatre žine.* 3, 236. *Pa izvadi obje puške male, jedanak im vatrau naložio u prsima Popoviću Drašku.*

4, 63. *Ugrabi mu dvije kumburlije, pa u Turke oblje obrnuo, no mu puste vatrau ne hoćahu, od krvi su puške zakisnule.* 4, 87 (oblje = obje). *Dobra puška vatrau prihvatila.* 4, 106. *Il' češ vatrau sa tim ugasi, ili češ je većma raspaliti?* 4, 142 (sa? tim). *A sad Dobrić selo porobiše, porobiše, vatrom popališe.* 4, 196. *Bjeo Šapcu, ne bijelio se, već u živoj vatri izgoreo!* 4, 208. *Na Turke je vatrau oborio.* 4, 220. *Pa potrže dvije puške male, obadvjema živu vatrau dađe.* 4, 235. *Cincara ću na vatri spaliti.* 4, 239. *Crven plamen svezan je na nebo a od one vatre iz pušaka.* 4, 244. *Te s' pogaše vatrom po megdanu.* 4, 348. *Tebe živa hoću uhvatiti, na oganj te vatrau naložiti.* 4, 439. *A Jakovu kulu osvojiše, i na kulu vatrau naložiše.* 4, 445. *I pod njime nesite haždaje, iz zuba im živa vatra skače, sve se kule po Grahovu pale.* 4, 448. *Sa sabljom u ruci udari onamo na vatrau . . . onda opet poleti na vatrau.* 4, 462 (Vuk). *Zapovjedi, da svaki vojnik u veće naloži po tri vatre od onih okomaka, da bi Turci, videći tolike vatre, rekli, da ima mlogo vojske.* Danica 3, 196. *Vatra za jedan čas obuzme svu varoš.* 5, 38. *Kad Turci udare, tu su (Srbi) za sedamnaest dana takovu vatrau izjeli i muku podneli, kakova ni na jednome kraju Srbije nije bila.* Miloš 51. *Onda na saboru baci vatrau u narod i raspali bunu.* 80. *Onda Miljko potegne pištolj, pa učini juriš na vatrau.* 177. *Milenko puši, a Petar tarka u vatrau.* Sovj. 54. *Zaište u vezira da ustavi vatrau.* 67. *Svi njegovi područnici morali su ga se bojati kao žive vatre.* 74. *Koji su junački davali vatrau na Napoleona.* Žitije 40. *Da nalože vatri što se više može.* 44 (vatri *gen. pl.*). *Za znak zapale vatrau.* Sud. 20, 38. *vidi* i *primjere kod* oganj.

vâtrâlj, *vâtrâlja, m. die Feuerschaukel, batillum.* Rj. *vidi* maša, ožeg 1, posipka. *kuhinska lopata (za prenošenje vatre).* — *Po gdjejojijem mjestima ovrškom od badnjaka služi se mjesto vatrâlja doklegod polazajnik u kuću ne dogje.* Rj. 11b. *riječi s takim nast. kod bogalj.*

vâtren, *adj.* — *feurig, igneus, n. p.* konj, čovjek, oči. Rj. *u prenesenom smislu, vidi* ognjan, ognjanit, ognjen, ognjevit; žestok. — *Vatrena žaba, po barama mala žaba, koja ima po trbuhu šare vrlo žute.* Rj. 154a. *Českin, n. p.* konj, duvan, *cf.* ljut, *vatren.* Rj. 760a. *Gospod pusti na narod zmije vatrene, koje ih ujedahu.* Mojs. IV. 21, 6. — 2) *u pravom smislu:* »A sad ti, zmaje, brže pohitaj, ovaj raširi silu vatreu i donese zaista za devet trenutaka vode s Jordana. Npr. 203.

vâtrenjača, *f.* (oko Muhaća) *das Dampfschiff, navis vaporaria.* Rj. *lagja vatrena, t. j. koju tjera vatra, para, vidi* paroplov. *riječi s takim nast. kod* ajgirača.

vâtrênje, *n. verb.* od vatrič. *radnja kojom tko vatri.*

vâtrica, *f. dem.* od vatra. Rj.

Vâtrica, *m. muški nadimak:* Baš nevjestu skoro dovedena, u vojvodu *Vatrice Stjepana*, ja je jesam prosió za sina, pa preprosi *Vatrica Stjepana.* Npj. 3, 89. *isp. nadimke* Koprivica, Vrbica, Žeravica.

vâtrište, *n. Feuerstätte, ustrina:* Tražiti vatre na lanjskom vatrištu (Posl. 319). Rj. *mjesto gdje je vatra gorjela.* — *Skupe se nasred sela, pa nalože vatrau i oko nje igraju i pjevaju; i to se zove bukara ili vatrište (ajdemo na bukaru, pjevaju djeca na bukari).* Rj. 47b.

vâtriti, *vâtrim, v. impf. (i pf.?) vatríti n. p. džeferdanom, paliti džeferdan. v. pf. slož. na-* vatríti, o-, za-. — *No da vidiš Rada Taušana! od obraza vatri džeferdanom na Turčina Husović-Jašara.* Npj. 4, 405. *A pope mu oči prevario, pak uhita, vatri džeferdanom.* 4, 412.

vatruština, *f.* — 1) *die hitzige Krankheit, morbus acutus, cf.* oganj 2, vručica. Rj. *bolest kad se u čovjeku kao vatra užeže. vidi* i vručí, ognjuština. *isp.*

pošalina. — 2) *augm. od vatra.* — U nutra u zemlji strašne *velike vatre* gore . . . Ove oduške zovu se ognjevita brda (vulkani), i oni su kao dimnjaci (odžaci) *one podzemne vatrustine.* Priprava 102. *augm. s takim nast. kod baruština.*

vavedenije, *n. das Fest Mariæ Reinigung, purificatio B. V. M. (den 21. November).* Rj. va-vedenije (*blagdan Bogorodičin, za spomen kad je poslje porogaja uvedena u crkvu.*) tako se riječima Njemačkim i Latinskim tumači vavedenije, ali krivo; jer je vavedenije *blagdan za spomen, kad Mariju roditelji uvedoše u crkvu Jerusalmisku, da služi Bogu.* riječ iz crkvenoga jezika. za va *isp. va. vidi vavedenje, uvogjenje. sad se u gdjekojim Srpskim kalendarima čita:* Uvod Bogorodičin. — Tako mi čatenija i vavedenija! Posl. 307.

vavedenje, *n. vavedenije s novijim nast.* — Puni tajne ulazak male Marije u ovu crkvu . . . i ovo *uvedenje (uvogjenje) majke Božije svetkuju* vjerni. DP. 323.

vavežnjici, *vavežnjikā, m. pl. (u Baranji) Art Mehlspise, cibi e farina parati genus.* Nekoliko listova pospu se sirom, pa pošto se saviju, onda se ispresijecaju i kuvaju. Rj. *jelo načinjeno od brašna, kojemu Slovenci kažu štrukli (od Njem. Strudel).*

vavežnjik, *m. jedan komad od vavežnjikā; n. p. izjeo sam jedan vavežnjik, više ne mogu. vidi vavežnjici.*

vavijek, *t. j. va vijek, ewig, aeternum: Va vijek vijeka.* Rj. za va *isp. va. vidi uvijek.* — Tvorac, koji je blagosloven *va vijek.* Amin. Rim. 1, 25. Vjerne su zapovijesti njegove (Gospodnje); tvrde su za *va vijek vijeka.* Ps. 111, 8. Kratko nevjerje apostola Tome, koje *za vavijek* utvrdi vjeru da je uskrsao Hristos. DP. 270.

vavijest, *f. (u Baranji) der Begriff, intellectus.* Rj. *va-vijest. za prvu polu isp. va, za drugu vijest. nema vavijesti, ne razumije.*

vavoljak, *vāvōljka, m. ono što se svalja meju prstima ili u ustima, ein Kugelchen (von Brot u d. g.), das man zwischen den Fingern dreht, globulus convolutus.* Rj. — Poprdica, u pregji onaj *vavoljak*, gdje je pregja deblja. Rj. 543b. Kaži, Maro, otkuda će svatovi doći. (. . . gjevojke kašto načine na zemlji od kućina kao kolo i usred njega posade *vavoljak* od kućina — kao malu lutku — po tom kolo u jedanput zapale sa četiri strane, pa s koje se strane zapali lutka, s one strane kažu da će doći sugjeni proci). Posl. 123.

vavoljenje, *n. das Drehen eines Kugelchens zwischen den Fingern, conglobulatio.* Rj. *verb. od vavoljiti. radnja kojom tko vavolji n. p. meju prstima mrvu hljeba ili kućine.*

vavoljiti, *ljam, v. impf. valjati štogod meju prstima, ili u ustima, ein Kugelchen zwischen den Fingern drehen, conglobulo.* Rj.

vazam, *vāzma, m. (u Hrv. i u Dalm. najviše u kršč.) vidi vaskrsenije.* Rj. *vidi i uskrs, i syn. ondje.* — *vās-am (ВАЗ-АМ),* značenje korijenu spopasti, uzeti). *isp. Osn. 33.*

vazda, *vidi svagda.* Rj. *vidi vazde, i syn. kod svagda. vas-da (s se pred d mijenja na z), kao: sve vrijeme.* — Kalugjer, koji se *vazda* Bogu moljaše. Npr. 97. Prigje no koju mu drago rabotu započneš, *vazda* valja da se najprigje prekrstiš. 99 (*svaki put*). Vrag koji *vazda* o zlu nastoji. 130. Božij *vazda* bio! (Odgovori se onome koji reče: Sluga vašal). Posl. 20. *Vazda* i Marija! (Odgovore krščani oko Spljeta, kad im se nazove: Faljen Isus!). 31. Preporučujući se *za vazda* vašoj dojakošnjoj blagonaklonosti. Javor 1885, 439. *Vazda* se sastajali i *vazda* se ljubili! Kov. 70.

vazdākadnji, *nje, adj. vidi vazdašnji.* Rj. *koji je vazda. vidi i svagdašnji; sveudiljan.*

vazdān (*vas dan*), *den ganzen Tag, totum diem.* Rj.

vas-dan, sav dan, upravo akus. mjera vremenu. isp. Sint. 412. — Nema kola bez Kokana. (Pjeva se i pripovijeda . . . kako je gazdarica Mara kupila kolo *vazdan* u subotu, da igra *vazdan* u negjelju . . .). Posl. 203. Tamo ću i ručati i *vazdan* se razgovarati sa gospojom Macom. Straž. 1886, 1312.

vazdanak, *vazdānka, m. u napijanju: Srećna uranka, a boljeg vazdanka! der ganze Tag, totus dies.* Rj. *vaz-danak, t. j. vas danak, sav danak.*

vazdašnji, *šnje, adj. (u C. G.) vidi svagdašnji.* Rj. *koji je vazda. vidi i vazdākadnji; sveudiljan.* — Da pozdraviš dobra dosta, moga, pope, domaćina, tvog *vazdašnjeg prijatelja.* Kov. 113.

vazde, *dijalekt. mjesto vazda.* — Junaci su *vazde* od starina, a na njih su Turci nasrnuli. Npj. 5, 142. Ti si mene *vazde* vjeran bio. 5, 320 (mene dat.).

vazdūh, *m. — 1) (u Kotoru) die Luft, aer.* Rj. *vidi uzduh, aer, ajer, jajer, povjetarce, vjetar 3, zrak.* — *Vazduh* (po današnjemu Slavenskom ВОЗДУХЪ). Posl. L. Drugi dan postane *vazduh*, atmosfera ili nebo. Priprava 3. Ni *vazduha* nema više nego samo jedan . . . te tako postaju različne vrste *vazduha.* »Niko ne može živjeti »o *vazduhu*«, vele neki, ali ni bez *vazduha.* 9. Gdje je čovjek u tihom *vazduhu* mogao biti bez ikakvog odijela. 124. Mnogo se šetati *po čistom vazduhu.* Pom. 23. — 2) u crkvi ono čim se pokriva i diskos i putir zajedno. *vidi darak 2c.* — Jedan nosi na plećima *vazduh*, koji znači ono platno u kojem je Hristos pogreben. DP. 26. Svete mošti na diskosu pokrivene *vazduhom* čekaju na časnoj trpezi vladiku. 347.

vazdūšni, *adj. što pripada vazduhu, Luft-, aerius. vidi uzdušni, aerski, jajerski, zračan.* — Zemlja različna *po carstvu* biljnom, životinjskom, mineralnom, vodnom i *vazdūšnom.* Priprava 4. Gospod od mraka načini oko sebe šator, od mračnijeh voda, oblaka *vazdūšnjeh.* Sam. II. 22, 12.

vazli-trāve, u zagoneci: Ja pogjoh po sopotu, a stadoh na grehotu, pozvah mrdeljače: doneste mi tuleode, e su došle *vazli-trave.* Rj. *odgonetljaj:* Cobani kad zovu žene, da donesu muzlice, da muzu *ovce.*

vazménae, *vazména, m. (u Hrv.) svijetli ponedjeljnik, der Ostermontag, prima dies lunae post pascha.* Rj. *vidi vazmeni ponedjeljnik.*

vazméni, *adj. Oster, paschalis, cf. uskršnji.* Rj. *što pripada vaznu. vidi i uskršni.* — *Vazménā svēdba, f. (u Hrv.) das Osterlamm, victima paschalis.* Rj. 51b. (*vazmeno, uskrsno jagnje. jagnje koje se na uskrs blagoslovi, uopće jelo koja se na uskrs blagoslove, koju se po nekim krajevima zovu svećenje, isp. svēdba.*) *Vazméni pōnēgjeljnīk, m. (u Hrv.) vidi vazmenac.* Rj. 51b.

Vazūca, *f. namastir u Bosni (može biti da je sad i pust): I Vazūcu kraj vode Krivaje.* Rj.

vāž! *ein Wort Gänse zu treiben, vox agentis anseres.* Rj. *vidi gus! uzvik kojim tko gonj guske n. p. nu pašu.*

vāžan, *vāžna, adj. wichtig, gravis, magni momenti (esse). isp. znamenit, znatan.* — Hrana i obrana. (Reče se za kukvu *vāžnu stvar*, bez koje se ne može živjeti). Posl. 324. Budući da taj dan pijesu imali kaka *vāžnijega posla.* Danica 2, 127. Činio mi je različne *vāžne službe.* 4, 12. Da opišem današnje *pre-vāžne dogadjaje.* Miloš VIII. Sva *pravila vāžna su i prevāžna za sve naše stihotvorce.* Opit XII. To su *vāžni ljudi* u svjetskoj i ljudskoj istoriji. Priprava 50. Ovaj je južni kraj Dalmacije *za nas vāžan po tome što pomaže razumjeti . . .* DM. 10. Riječi tugje što su *veoma vāžne za poznavanje zákōnā u jeziku.* Ogled IV. *Za vāžno drži* spomenuti. O Sv. O. 15. *riječ načinjena prema Njemačkoj wichtig, isp. wiegen, wāgen, die Wage; vāga, vagati, vāgnuti.*

vāžnōst, *vāžnosti, f. osobina onoga što je vāžno; die Wichtigkeit, gravitas, auctoritas, magnum mo-*

mentum. isp. znamenitost, znatnost. — Evo je (ovu pesmu) sad ovde stampam, samo radi istorije narodnih naših pesama, a ne radi kake njene lepote ili druge važnosti. Npj.¹ XXIX. *Važnost knjige ne cijeni se po njezinoj veličini; a ova knjižica osobito zaslužuje... po važnosti, koju joj je pokazao njen spisatelj.* Odg. na sit. 4. Odregjeno (je) porotnika do 12 za stvar srednje važnosti. DM. 265. Koji poznaje svu važnost svojega posla. DP. 183. Daje (se) stručnim knjigama u opće prevelika važnost za rječnik. Kolo 14 (15). Uveren sam da ćete vi odmah videti važnost ovaj stvari. Pom. 9.

ve (bez akc. Rj.³ XXXVIII), (jugozap. kraj.) accus. od vi (mjesto vas): Što ve hranim trideset godina. Rj. *dijalekt.* vidi vi.

većanje, n. das Meckern, mutitio. Rj. verb. od večati. radnja kojom veći n. p. brav.

većati, većim, v. impf. meckern, mutio. Rj. veći koza. puštati iz sebe glas vč, včka. vidi vekecati, kmećati 2. v. pf. veknuti. — Tako ne večao kao brav od crkavice! Posl. 307.

věče, večera, n. věčēr, věčeri, f. Rj. večer, u 1. i 4. padežu jedn. izgubivši s kraja r glasi veče; da je muškoga roda, svjedoči: dobar večē; u 2. padežu večera, u 3. večeru, u 6. večerom. Onako je okrnjeno sada i srednjega roda, n. p. lijepo večē; ali je sada i ženskoga roda i u tom se rodu nalazi cijela i u 4. pad.: jednu večer, prvu večer; za to i u 2. pad. množ. ima večeri. Obl. 11. — 1) der Abend, vesper, vespera; i m. u: dobar večē! Rj. — Kad se u večē smrkne. Rj. 11b. *Badnji večē*, badnjega večera. Rj. 12a. Dosadi mi jutrom i večerom. Rj. 59a. Daće se obično daju tri (i to u subotu večē i u nedjelju jutru). Rj. 111b. *Doveče, dovečer*. Rj. 126a. *Onovečeri*. Rj. 460a. *Sutra-veče*. Rj. 727b (isp. sutradan). Nazvavši materi dobar večē. Npr. 56. *Sutradan u večē* opet tako, i tako za sedam večeri. Kad bi osmo večē... 83. Kad bi k večeru, pogju ljegeati. 118. Ako ovo sve danas ne opredē, ne idi mi doveče kući, ubiću te. 125. Kad se prikući opet večē, ona stane tražiti zgodno drvo za noćište. 133. Kad bi ispred večera, reče baba kraljevu sinu: »Prvu zvijezdu kađ ugledaš...« 228. *Dva večera* gostu dosta. Posl. 56. Česta su jutra i večeri. 346. *Navalite, mobo moja, pod večē*, biće vama šugav jarac doveče. Npj. 1, 169. Namjera ga pred večē nanese na zeleno u gori jezero. 2, 628. *Sjutra večē* da se sastanemo na ravnome dolu Kobiljemu, da mu ondan rano udarimo. 4, 521. *Istu večer* na Rijeku sigje. 5, 193. I kad je bilo večer po večeri. Herc. 3. Ona reče: dogj' doveče. Ja ne dogjoh prvu večē, već ja dogjoh drugu večē. 273. Kad u večer večē omrknuo. 314. Kad bi u večē, sjede za trpezu. Mat. 26, 20. *Po večeru* subotnom dogje Marija. 28, 1. Jutrom jede lov, a večerom dijeli plijen. Mojs. I. 49, 27. Tako dogje jedno večē pod grad. Prip. bibl. 19.

věčera, f. das Abendessen, coena (in Serbien das Hauptessen, also ganz eigentlich die klassische coena). Rj. dem. večerica. — *Gotoviti* n. p. večeru, ručak. Rj. 96b. U zaranku sigura večeru. Rj. 192a. Istom aga za večeru sio. Rj. 240a. *Povečerak*, kad se pošlje večere opet jede, n. p. na igri. Rj. 513b. *Pozove* gospodara od galije na večeru. Npr. 42. Na vatri veliki kazan, kuva se u njemu večera. 73. *Za večerom* reče mu... 90. Kad su bili pri večeri. 107. Bili su za večerom. 138. *Da skuva večeru*. 142. Koji je lani noći božića s njime na večeri bio. Posl. 155. *Zastasmo* te za večerom, gde večeru ti večeraš. Npj. 1, 115. *Nek doveče na večeru dogje*. 1, 459. *Čeka li te na večeru* majka? Tu je Šujo konak naredio, naredio konje i večeru. 4, 476. *Irod davaše večeru knezovima* svojijem. Mark. 6, 21. *Ustade od večere*. Jov. 13, 4. *Ne jede se večeru* Gospodnja. Kor. I. 11, 20. *Skupite se na veliku večeru* Božiju. Otkriv. 19, 17.

věčērānje, n. das Abendmalen, coenatio. Rj. verb. od večerati. radnja kojom tko večera.

večeras, večeraske, diesen Abend, hac vespera. Rj. večera-s, večera-s-ke, kao: ovoga večera, ovu večer. za s isp. st.; za ke isp. ke. — *Udala se kurva za gjidiju od večeras* do jesenas. (Kad se jednaki sastanu). Posl. 326.

večērašnjī, šnjē, adj. von diesem Abend, hujus vesperae. Rj. koji je od večeras, koji pripada ovom večeru.

večerati, rām, v. impf. i pf. abendmalen, coeno. Rj. vidi večeravati, večerivati. v. pf. slož. do-večerati, na-večerati se, po-večerati. — *Pošto večeraju*, rekne žena... Npr. 138. *Ko vina večera*, vode ruča. Posl. 136. *Ode hajduk večer' večerati*. Npj. 3, 366. *sa se, pass.*: U Loznici slabo se kad ručalo ili večeralo bez pevača. Npj.¹ 4. XLL.

večērāvanje, n. das Essen zu Abend, coenatio. Rj. vidi večerivanje.

večērāvati, večērāvām, v. impf. nachtmalen, coenor, cf. večerivati. Rj. ističe se imperfektivnost prema obliku večerati, koji je impf. i pf. — *Ne znam ništa, nit' mi kogog kaže*, s kim li spava, s kim li večerava. Herc. 141. Svi su kod njega jednako i ručavali i večeravali i čaj pili. Sovj. 76.

věčērica, f. dem. od večera: Robinjice nose večericu. Rj.

večērīn, večerīna, m. (u Imosk.) zapadni vjetar, jedni vele babin vjetar, Westwind, veniens ab occidente ventus. Rj. — osn. u *вѣтеръ*. Os. 151. *za obličje* isp. sjeverin (sjeverni vjetar).

Večērīn, m. ime muško. Rj. — imena s takim nast. kod Bojin.

večērīvanje, vidi večerivanje. Rj.

večērīvati, večērīvām, v. impf. (u Dubr.) vidi večeravati. Rj. vidi i večerati. sad. je vrijeme večērīvām mjesto večerujēm po dijalektu Dubr. od svojih glagola koji imaju ovaku osnovu (-iva-ti), samo ovaj ima u Rj. praes. večerivam, t. j. onako kako se govori u Dubrovniku. isp. Rad 6, 117 i 141. isp. i ARj. II. 602: »Dokusurivati, dokusurujem i dokusurivam... U Vukovu rječniku (samo s praes. dokusurujem)« — gdje je dodan dijalektički praesens.

věčērīnja, f. die Vesper, sacra pomeridiana. Rj. vidi večernje. služba Božja večernja, koja se po podne čini.

věčērīnjača, f. t. j. zvijezda, Abendstern, Hesperus. Rj. večernja zvijezda. suprotno danica, zornjača.

věčērīnje, n. vidi večernja: Ostojuimo to sveto večernje (izigjemo iz bijele crkve. Npj. 2, 158). Rj. — *Koljiva sa večernja* uočiodorove subote naruči djevojka kakvoj baki da joj iz crkve donese. Živ. 325.

věčērīnjī, njē, adj. Abend-, z. B. Abendstern, vespertinus. Rj. što pripada večeru. — *Večernje doba*. Rj. 123b. *Ne boji se lisica večernjega hvalioca*, nego jutrenjega ranioca. Posl. 194. *Ne hvali mi večernjega sjedioca*, već mi hvali jutrenjega ranioca. 211. *Pali žrtvu paljenicu* jutrenju i dar večernji. Car. II. 16, 15.

věč, Rj. *ado. vidi* večē. — 1) schon, jam. Rj. — *Zapita ga*, eda li će joj sad za sina dati devojkicu... zapita ga hoće li joj već dati devojku. Npr. 52. *Bježeći* obazru se... a baba već da ih stigne. 94. *Šta će* ono dijete meni znati kazati. *Ali već* kad sam došao dovde, hajde da vidim. 154. *On bi već* davno bio sam svoj. Kov. 16. *Ne pogleda ni na svoje već* umoreno tijelo. Rim. 4, 19. *Dogodilo se je već* više puta. Rad 13, 230. — 2 a) *sondern, sed.*: nije tako, već ovako. Rj. vidi nego, no, nogo. — *Ja sam kuga, već* hajde da me nosiš tamo i tamo. Rj. 311. *On ne šćedne, već* uzme buzdovan. Npr. 8. *Nego se ti progji* paunica, već evo ti moja kći. 17. *Gjak šta će? već* sjedne s njim. 148. *Boj ne bije* svijetlo oružje, već boj bije srce od junaka. Posl. 21. *Da on toliki svet* ne vodi u Beograd... već neka dogje samo sa dvanaest knezova.

Miloš 145. — **6)** *als, quam*: Radij' bih je poljubiti *već* na Bosni vezir biti . . . Radij' bih je poljubiti nego s carem večerati. Herc. 235. Crnje su joj crne oči *već* u gavrana. 244. — **3)** *već ako, ausser wenn, nisi si*. Rj. *vidi* vako, van da, nako. — *Već ako* se prevari, pa rekne istinu. (Za koga se misli da rado laže). Posl. 33. Ne će postola *već ako* od kordovana. DPosl. 71. Pravi hajduk nikad ne će ubiti čoveka, koji mu ništa ne učini, *već ako da* ga nametne kakav prijatelj ili jatak. Danica 2, 92. U Srbiji nigdje krčme u zemlji nema, *već ako* po velikim putovima kud nema sela. 2, 106. Podajte im vi neka jednu. I rekoše mu: *već ako da* idemo da kupimo za dvjesto groša hljeba, i da im damo da jedu? Mark. 6, 37. Svaki oblik ima svoj nastavak, *već ako ga* je izgubio. Istor. 1. — **4)** (u gornj. prim.) *još, noch, adhuc*. Rj. *vidi* više 2c. — Kako je to bilo davno i Bog zna jesu li *već* i žive. Npr. 27 (jesu li još i žive). *ovamo ide i primjer, koji je kod već*: Imaš li *veće* koju ružicu? (imaš li još koju ružicu?). — **5)** *u rečenici u kojoj se što poriče već znači kao (ne) više (nicht) mehr, (non) amplius*: Tako osiromaši da *veće* nije imao ni opanaka. Npr. 72. Hvala Bogu! *već* nemam cekina, ali imam svoje oči. Npr. 85. Kad se u gori nagje, *već* se doma ne vrće. 112. Blagodat *već* ne bi bila blagodat. Rim. 11, 6 (*nicht mehr*). I plakaše, dokle *već* ne mogaše plakati. Sam. I. 30, 4. *uz već dolazi još i više*: Car veće na me *više* vojštit ne će. Npj. 4, 296. Hristos usta iz mrtvih, *već više* ne umire. Rim. 6, 9 (*jam non; nicht mehr*). Ne mogući ga *već više* kriti oplete kovčez i metne dijete u nj. Prip. bibl. 37. *vidi* više 2b. — **6)** *u pjesmi je već metnuto činimiske tek da se dobije jedan slog više*: Te za vjeru ružu umrijeti, *već* za vjeru i dragu slobodu. Npj. 5, 140. Vješamo se o tvojemu skutu, *već* o skutu i tvojemu vratu. 5, 233. Baciše ne u lednoj tamnici, i svezaše u Turske sindžire, *već* u gvozdje od stotinu oka. 5, 467. *isp. a pod 8; da pod 1, 17, i pod 1a; pa pod 4.*

1. veće, vidi veće: *Veće* sam se setre zaželio (*vidi* već 1). Ne boluje, *veće* ašikuje. (*vidi* već 2). Imaš li *veće* koju ružicu? (*vidi* već 4). Rj. — Ne grizeš ti mene uši, *veće* onaj što se vije iznad mene. Posl. 197 (*veće isp. već 2*). Od koga se plaši vojevoda! da od koga? *veće* ni od koga, od Turčina jednog nevjernika! Npj. 4, 96 (*veće isp. već 2*).

2. veće, — 1) neutr. od veći. Rj. — 2) adv. mehr, plus, cf. više: Kupi svata štogogj *više* možeš, što je *veće* to je bolje za te. Rj. — Ko traži *veće*, (on) izgubi i ono iz vreće. Posl. 157. Čavka i zla žena što se *veće* pere, to je crnja. DPosl. 12. *Veće* je dana neg kobasa. 149.

Věceslav, m. ime muško, Wenceslaus, Wenzel: Prinese raspravu za istoriju istočne crkve u Čeha sa starom službom sv. *Većeslavu*. Rad 21, 194. — *Većeslav i (ispadavši glas l) Većesav, imena tako slož. kod Bogosav.*

veći, če, adj. comp. od veliki, grösser, major. Rj. — Gđlem, goléma (gđlemī), comp. kaže se veći. cf. veliki. Rj. 92b. Odžak je od kućice malo poreći. Rj. 482b. Veća glava više glavobolje. Posl. 33. Veće prekreće. 34. Senat je sve *veću* i *veću* vlast dobijao. Miloš 10. Članovi su velikoga suda . . . gotovo *veći* u činu od nahijskih knezova. 193. *S najveće visine* na desnom bregu ruzgleda. Žitije 23. *Veći* će služiti manjemu. Rim. 9, 12.

većil, * večila, m. der Stellvertreter, vicarius: Mustaj-pašu careva *večila*. Rj. *vidi* čaju 1, namjesnik, zamjenik. — Derviš-paša, *carevi večila!* Npj. 5, 77.

većina, f. die Mehrheit, majoritas. Rj. veći dijel. vidi većina, većinja. — Senatske naredbe, koje su se činile *većinom glasova*. DM. 259.

većma, mehr, magis. Rj. adv. isp. više 2. za nast. isp. boljma, lišma, manjma, veoma (velma). Car se onda još *većma* obraduje. Npr. 50. U crkvi joj se

opet začudi sve još više nego prije . . . U crkvi joj se svi začude još *većma*. 129. Pa se stisne što je *većma mogao*. 178. Narod pak stane se *većma i većma* buniti. Danica 3, 156. *Još većma* nemaju pravo oni, koji . . . Pis. 20. *Mnogo* ćemo se *većma* spasti. Rim. 5, 10. Paziš sinove svoje *većma nego mene*. Sam. I. 2, 29.

veđ, vidi vedi.

veđah, vidi vedhi. Stulli, vidi vetah.

veđdar, veđra, adj. heiter, serenus: Oblak se vije *po vedrom nebu*. Rj. — *Vedro* kao pjena. Posl. 32. *Vedro* (nebo, ili na polju) kao staklo. 33. I govori Budimskoj kraljici: »O kraljice, *prevedra danice!* HNpj. 1, 72. Lubenice i dinje rastu *pod vedrim* nebom. Danica 2, 28.

veđaš, veđašina, f. res obsoletae. Stulli, stvari vedhe, vede, stare. — Ako nije rgja, a ono je *veđaš*. DPosl. 3. *vidi* starež. *Rumpelwerk, Rumpelzeug*.

Vedenički, adj. n. p. pištolj, zlato, čoha, Venetianer, Venetus: U crvenoj čohi *vedeničkoj*. Rj. što pripada *Vedeniku. vidi* Venedički, Mletački. — U crvenoj čohi *Vedeničkoj*. Npj. 3, 154.

Vedenik, Vedenika, m. Rj. prema adj. Venedički znači Mleci. s *premjštenim glasovima* od Venedik, a ovo od Njem. Venedig.

vednik, vedenika, m. eine Art Pistol (von Venedig), teli minoris genus. Rj. pištolj Venedički (Mletački). isp. ledenik; mljetačkinja (puška). — Te obori do dva *vedenika*, koji žderu litru tučenika. Rj. 757b.

veđhi, adj. vidi vedgi, i tumačenje ondje. neodregjeno vedah. — Hitaj se *srebarca*, neka je i *vedho*. DPosl. 26. Mrvu *srebra vedha* i razbijena za peču veliku čista i nova mjeda. 64. Tko *vedha* ne šteti, nova ne ima. 135. U Janka crevljara *vedhe skornje*, a u Miljka kovača *razanj drven*. 140.

veđi, adj. vidi vedgi. neodregjeno ved? — Tri *kubeta nova* sagrađiše i četiri *veda* ponoviše. Herc. 42.

veđnuti, nēm, (u Resavi i u Lijevcu) vidi vidjeti. Rj. v. pf. Rj.³

vedrac, vedrača, m. — 1) vidi vrućac. Rj. u vodi ono mjesto, gdje se ne može da smrzne. — 2) čist led, na kome odozgo nema snijega ili čega drugoga, klases Eis, glacies limpidissima. cf. vedrenjak. Rj. gdje je kao vedro, čisto. isp. vedrik. — osnova vedr (od vedar). pred nast. c uzevi u 1. pad. jedn. samoglasno a zadržava ga i u ostalim padežima: vedrac, vedrača. vidi loznac, ljupćac, mrtvac, prijesnac, svjetilac, tjesnac. isp. i kotlac, kozlac, mudrac. isp. Obl. 4.

vedrenjak, vedrenjaka, m. (u C. G.) vidi vedrac 2. Rj.

vedrēnje, n. verb. od 1) vedriti, 2) vedriti se. — 1) radnja kojom tko vedri. — 2) stanje koje biva, kad se vedri.

vedrica, f. Rj. dem. vedričica. — 1) vedro 1. Rj. drven sud vodeni. — Udarila ga vedrica u glavu. (Opio se). Posl. 326. — 2) vidi kraljčica. Rj. vidi i dižva, i syn. ondje. sud u koji se muze.

vedričica, f. dem. od vedrica. Rj.³

vedrik, vedrika, m. u ritu gdje nema trske, nego voda, das Lichte in einem Röhrig, locus lucidus. Rj. gdje je kao vedro, čisto. isp. vedrac.

vedrina, f. die Heiterkeit, serenitas: Daj mi Bože od Drine *vedrine*, jugovine od Hercegovine. Rj. *osobina onoga što je vedro*. — *Zimnoj vedrini* i ljetnoj oblačini nije vjerovati. Posl. 90.

vedriti, vedrim, v. impf. slož. v. pf. iz-vedriti, pro-vedriti se, raz-vedriti. v. impf. slož. pro-vedravati se, raz-vedravati se. — 1) vedriti, činiti vedro: Vedriti, im, v. impf. heitern, sereno: Vidi onaj koji vedri i oblači (Posl. 34). Rj. 63. u Rj. nema to. — Tako mi što vedri i oblači! Posl. 307. — 2) sa se, refleks. vedri se, es wird heiter, serenatur coelum. Rj. postaje vedro.

vedro, n. Rj. *vidi* vjedro, vijedro. — **1**) drven sud vodeni, *der Wassereimer, situla*. Rj. *vidi* vedrica 1. *vidi* i vidra 2, kabao, kabllica. *isp.* kova, pučerica, romijenča, rumendža, sić. — **2**) na bunaru, *der Wassereimer, situla*. Rj. *takogjer* drven sud vodeni, *pa syn. pod 1 idu i amo, i primjer ovaj ide pod 1) i ovamo*: Sinoć malu momu dovedoše, a jutros je na vodu poslaše . . . »Dugo polje, a voda daleko; teška vedra, a nejake ruke. Npj. 1, 306. — **3**) (u krajini Negotinskoj) mjera od 12 oka, *Eimer von zwölf Mass, amphora*: po što je vedro vina? Rj. u Hrv. vedro što akov.

vegd, (vegdī) *adj.* *vidi* vet. Rj. — vĕtah (vĕtha), star (za stvari); govori se i d mjesto t: vedhi (vedah), i bez h, u krajevima gdje se glas h ne čuje u govoru: vedi (ved?) ; govori se i g mjesto h, u krajevima gdje se u govoru mjesto glasa h čuje glas g (vedgi tako ne dolazi) ali se premješta g pred d: vegdi (vegd); i bez h i prema padežima u kojima se ne umeće a (veth-): vet; pa i sa f mjesto v i sa k mjesto h: fetak. *isp.* Korijeni 191.

vegetabilan, vegetabilna, *adj.* *vegetabilis, vegetabilisch*: Svi ovi tavani razdjeljuju se na tri klase, i imaju svoja imena: neptunski (vodeni), vulkanski (ognjeni), *vegetabilni* (biljni) tavani. Priprava 105.

vehnúće, n. verbal. od vehnuti. stanje koje biva, kad što vehnē. *vidi* venuće.

vĕhnuti, vĕhnĕm, v. *impf.* ponajviše se izostavlja glas h: vĕnuti, koje *vidi*. — Već mi pada jad na srce, a od jada gora vĕne. Herc. 283. Vehnuti za kijem, *desiderio alicujus tabescere*. Stulli.

vĕk, m. vĕka, f. kozji glas, *das Meckern, mutitio*. Rj. *isp.* večanje, meketanje. — Stoji bleka ovac' za janjcima, veka stoji koza za jarići. Npj. 4, 187.

vĕkavica, f. koza, *die Meckerin (als Apposition von der Ziege)*, *mutitrix*. Rj. koja veći, vekeće.

veketanje, n. *das Meckern, mutitio*. Rj. verb. od veketati. radnja kojom koza vekeće. *isp.* vek, veka.

veketati, vĕkećem, v. *impf.* meckern, mutio. Rj. vekeće koza, kad pušta iz sebe glas. *vidi* večati. v. pf. vĕknuti.

vĕknuti, vĕknĕm, v. pf. meckern, mutio. Rj. vekne koza, kad pušta iz sebe glas. *vidi* večati. v. pf. vĕknuti.

veksina, f. *vidi* vekšinja.

veksinja, f. *vidi* većina. — Vekšinjōm, (u Hrv.) *grösstentheils, potiori ex parte, cf.* ponajviše. Rj. 56b. osn. je vekši, koje se govori mj. veći. a govori se i vekšina. *isp.* blazinja i blazina.

vĕla, f. (u vojv.) *die Art, Gattung, genus*. Rj. *vidi* fela, i *syn. ondje*. za promjenu glasa f na glas v *isp.* v.

vĕleer, m. (u vojv.) (*österr. der Feldscherer*); *chirurgus, cf.* vidar. Rj. Njem. f promijenilo se na v. *vidi* i ljekar.

vĕleerov, a, o, des *Chirurgus, chirurgi*. Rj. što pripada vĕleću.

vĕleerovica, f. *die Frau des Chirurgus, uxor chirurgi*. Rj. žena vĕlećova.

vĕleerski, *adj.* *chirurgisch, chirurgicus*. Rj. što pripada vĕlećima ili vĕleću kojemu god.

vĕle, — **1**) (po juzozap. kraj.) mnogo, *viel, multum*: vĕle iste; vĕle jede. Tele vĕle, koka malo, jagnje žao, te zetu jaje na tavu (Posl. 313). Rj. — Nijesam vĕle dobar, t. j. slab sam, malo sam bolestan. Rj. 123b. Car vĕle može, nu veće smrt. 10. Gdi je vĕle smijeha, tu je malo pameti. 23. Mučno je malahnu pogaču na vĕle kusa dijeliti. 64. Ne može se i vĕle i dobro. 74. Ni to vrijeme ni za vĕle bilo. HNpj. 1, 331. Ah kĕeri moja! vĕle li me obori! Sud. 11, 35. *isp.* vele-srdno (vele-srdno). — **2**) (st.) *gross, magnum*: O moj vrane, vĕle dobro moje. Rj. *vidi* velji, veliki. — **3**): Kad te vidim, vĕle mene, kad ne vidim, lele mene! Posl. 121. *ovdje* vĕle kao da znači: blago

(meni!), *isp.* puno, 3) puno meni! cf. blāgo. Rj. 621a. a pod 4): sehr, valde, cf. veoma: puno dobra, puno skladan. Rj. 621a.

Vĕlēbit, m. planina izmegju Hrvatske i Dalmacije. Rj.

vĕlen, (st.): Oj devojkō selen vĕlen! ne uzvijaj obrvama. Rj.

vĕlenac, vĕlēnca, m. (u Srijemu) *vidi* šarenica. Rj. šarena prostirka. *vidi* čilim 1, i *syn. ondje*.

vĕlēsrđno, (u Boci) *herzensgern, lubentissime*. Rj. vele-srdno (za vele *isp.* vele 1), od svega srca, sa svojim srcem. *vidi* svesrdno, svesrdo.

vĕleta, f. (u Dubr.) *vidi* veo: Vĕletu sam na licek razdrla. Rj. i *syn.* kolj veo. — od tugje rijeći (Tal. veletto), od koje i veđ, veo.

Vĕlez, m. Turski Kjupreli (Ćupriliija), Name einer Stadt, nomen urbis: Do Veleza i vode Vardara. Rj. varoš.

vĕličanstven, *adj.* što pripada vĕličanstvu; *maje-stätisch*. — Gospode! kako je vĕličanstveno ime tvoje po svoj zemlji! Ps. 8, 1. Uroš vĕličanstvenu državu Dušanovu dovede najprije da plaća danak Turcima. DM. 133.

vĕličanstvo, n. (u Hrv.) *Majestät, majestas*. Rj. — »A ovo je Njihovo Vĕličanstvo Ruski car«. Danica 4, 35. Bogu slava i vĕličanstvo, država i vlast prije sviju vijekova i sad i u sve vijekove. Jud. 25 (*magnificentia*; μεγαλοσύνη). Gospode! nemoj potri našljedstva svojega, koje si izbavio vĕličanstvom svojim. Mojs. V. 9, 26. Vĕličanstvo njegovo (Božje) ne će li vas uplašiti? Jov 13, 11. Ja ću oskrvniti svetinju svoju, vĕličanstvo sile vaše. Jezek. 24, 21.

vĕličanje, n. *das Grossthun, ostentatio*. Rj. verb. od 1) vĕličati, 2) vĕličati se. — **1**) radnja kojom tko vĕliča koga. — **2**) radnja kojom se tko vĕliča.

vĕličati, čām, v. *impf.* Rj. v. pf. slož. vĕličati. v. *impf.* slož. vĕličavati. — **1**) erheben, magnifico. Rj. koga, kao činiti, priznavati ga velikim: Vĕliča duša moja Gospoda. Luk. 1, 46. Opominji se da vĕličaš djela koja gledaju ljudi. Jov 36, 27. Pozove vjerne da vĕličaju pjesmama majku vidjela. DP. 53. sa se, *pass.*: Neka se vĕliča ime tvoje do vijeka. Sam. II. 7, 26. — **2**) sa se, *refleks.* vĕličati se, *grossthun, ostentare se*. Rj. činiti se, pokazivati se velik. — Hoće li se sjekira vĕličati nad onijem koji njom siječe? Is. 10, 15. Vĕličaste se suprot meni ustima svojim. Jezek. 35, 13. Kralj pak mnogo se vĕličaše i razmetaše riječima. Glas. 21, 283.

vĕličav, *adj.* Rj. *magnus, superbus*. Stulli. koji se rađo vĕliča; *grossthuerisch, grosssprecherisch, magniloquus*. — Istrijebiće Gospod sva usta lažljiva, jezik vĕličavi. Ps. 12, 3.

vĕličina, f. — **1**) *die Grösse, magnitudo, altitudo*. Rj. osobinu onoga što je veliko. — Arar i vreća jednake su vĕličine, a džak je uzak i dugačak. Rj. 75a. Važnost knjige ne cijeni se po njezinoj vĕličini. Ođg. na sit. 4. Vĕličinom mudrosti svoje u trgovini svojoj umnožio si blago svoje. Jezek. 28, 5. — **2**) *konkr.* što veliko, n. p. čovjek. *isp.* velikan. — Protivnici kneza Miloša . . . junaci prema palim vĕličinama javno su ružili onoga koga su pre dizali u zvezde. Mil. 96.

Vĕličko, m. ime muško. Rj. — osn. u velik. Osn. 292. imena s takim nast. Balačko, Iličko.

vĕligdān (veliki dan), m. (dolje preko Morave) *vidi* vaskrsenije. Rj. *vidi* i uskrs, i *syn. ondje*. velik-dan, k se pred d mijenja na g.

vĕlija, f. (u Braničevu) kriška sira. Rj.³ *isp.* kriška, skala, skriška, skrižalica.

vĕlik, *adj.* *vidi* vĕliki, i *primjere ondje*.

Vĕlika, f. ime žensko. *isp.* Vesela.

vĕlikáčak, vĕlikáčaka, *adj.* *augm.* od veliki, sehr gross, valde magnus, vastus. Rj. — Na grobu stoji vĕlikáčki sanduk otvoren pun svakojakijeh dragocje-

nijeh haljina. Npr. 127. *takva augm. adj. kod du-gačak.*

velikān, velikāna, *m. gigas.* Stulli. »On je velikan, on ne gleda na me«. J. Bogdanović. Veliki ljudi... koliko je ljudskih života stala slava velikanova. Mil. IX.

velikāš, velikāša, *m. Magnat, magnas.* Rj. *vidi* boljar. — S Kara-Gjorgijem pak ostane Mladen... i Hadži-Melentije; a *uz ove velikaše* i druge mnoge manje starješine. Sovj. 17.

velikāšica, *f.* J. Bogdanović. žena prema mužu *ve-likāšu.*

velikāšev, *adj. što pripada velikašu; des Magnaten, magnatis. vidi* boljarov.

velikāškī, *adj. što pripada velikašima ili velikašu kojemu god; Magnaten-, magnatum. vidi* boljarski.

velikī, *adj. — 1) gross, magnus, cf. velji.* Rj. *vidi* i golem, uzun. Vuk u Rj.¹ kaže da pridjevi divlji, mali i veliki kao neodregjeni nemaju drugih oblika, n. p. jesi li veliki narastao? (ovdje Srbljin niti će reći velik ni golem). Rj.¹ XLIII. Ali i u narodnim umotvorima i u Daničića ima neodregjeno i velik, kao što primjeri pokazuju. *comp. veći. — Ve-likā bolja, cf. gora.* Rj. 37a. *Velika bolest, f. vidi* gorska bolest. Rj. 57a. *Velika nedjelja, f. die* Charwoche, hebdomas antepaschalis. Rj. 57a. *Velika straža, f. (u* Srijemu i u Ban.) Hauptwache, praetorium. Rj. 57a. *Viteška nevolja, t. j. velika (u* kojoj čovjek valja da se bije kao vitez). Rj. 64a. U Boci *velika vodica* zove se Bogojavljenjska, a druga mala ili zakrštena. Rj. 69a. *Velika i mala gospogja.* Rj. 96a. Grdosija, što veliko. Rj. 99b. Gromoradan, *veliki, nezgrapan, sehr* gross, ingens, cf. gorostasas. Rj. 103b. *Ziva nuka, t. j. velika.* Rj. 158a. Svaka je knežina imala svoga kneza, koji se radi razlike od seoskih knezova zvao i bašknez i veliki knez. Rj. 278b. Kao visok odar, što se načini pored stoga, kad se *velika sijena* djenu. Rj. 440b. Sjenit čovjek, t. j. krupan, *veliki.* Rj. 684a. Tržak, 3) vrlo veliki. Rj. 734b. *Veliki čete strah* prepeti. Npr. 78. Ostali momci... postanu *velika gospoda.* 71. Otac mu se vrlo obraduje i *veliko veselje učini... od velike radosti* i plaća njemu na ruke ispijenu. 112. Da u svijetu gjevojke ne nagjoše kojoj ne bi ili *prevelik* ili *prezrak ovi prsten.* 114. *Velik strah* ih popadne. 188. Za njim pogje malo i veliko. 207. *Obraz od obraza stidi se.* (Reče se, kad se kaže za kakav velik stid ili sramotu). Posl. 230. Car na cara bez velike ne će. 343. Mili Bože, čuda *velikoga!* Npj. 2, 1. *Koja tebi velika nevolja.* 2, 7. O radosti, *velika dragosti!* 2, 618. No evo ti *velikoga vraga!* jedanak se vojske sastanuše. 5, 91. Bio je u *velikoj brizi*, kako će ga pogubiti. Danica 3, 206. *Zaliv... krivudajući izmegju prevelikih kamenitih gora.* Kov. 28. Zato *velikim krivicima* ne sudi magistrat nikako. Miloš 191. *Osloboditi koga od poreze...* to on (Miloš) čini *velikim siromasima.* 202. Knjiga, koja je bila *oko 20 tabaka velika.* Sovj. 80. *Strah i mrak velik* obuze ga. Mojs. I 15, 12. Sin čovjeka junaka, *velik djelima.* Sam. II. 23, 20. Bješe Neman čovjek *velik u gospodara* svojega. Car. II. 5, 1. Podsmijevaće-ti se, gadni imenom, *veliki smetnjom!* Jezek. 22, 5. U Srbiji bijaše jako vlašću i *veliko brojem* svestenstvo. DM. 118. Da bi se pokroviteljstvo jedine Rusije zamijenilo Srbiji garantijom svih *velikih sila* evropskih. O Sv. O. 26 (garantijom?). — 2) u velike, *recht mitten drin, magnopere:* ima zrela grožnja u *velike;* rade ljudi u *velike.* Rj. *vidi* uvelike. *prijedlog u sa akus. pokazuje ovdje način na pitanje: kako?* — Sjedne ispod jednog visokoga drveta, i začuje navrh njega gje se dvojica u *velike* degaju. Npj. 100. U *velike* (n. p. ima trešanja, gjevojka za udaju, voće cvjeta, t. j. u najbolje). Posl. 326. U *najveći jek* (n. p. ima trešanja, cvjeta voće i t. d.). Gledaj: U *velike.* 333. Kad se već *uvelike* znalo na lak način vatru naložiti (ukresati)... Priprava 163. Rječnik se pe-

čata u *velike.* Straž. 1886, 1475. Nepravilnost se ova javlja u *velike* od XV. vijeka. Rad 26, 67 (*isp.* Dolazi rečena nepravilnost *izobila* od XIV. vijeka do danas. Rad 26, 68). Bilo je (h) u to vreme u običaju u *velike.* Vid. d. 1862, 18.

velikodušan, velikodušna, *adj. veliko-dušan, koji je velike duše; grossmüthig, grossherzig, magnanimus. suprotno* malodušan. *tako slož. adj. kod* bogodušan. — *Velikodušni* vladaoi oprostite mu rado. Danica 4, 35. Njegovo pošteno srce zaslužuje sve te milosti i tako *velikodušne nagrade.* Miloš 49.

velikodušje, *n. osobina onoga koji je velikodušan; die* Grossmüthigkeit, *Grossherzigkeit, der* Grossmuth, *magnanimitas. suprotno* malodušje. — Ove su Turkinje *velikodušije* Miloševu podizale do neba, govoreći Turcima u oči: »Srpska je vera...« Miloš 102 (*velikodušije, sa* starim nast.). *akc. na ovoj i na prednjoj riječi prema Daničićevoj akcentuaciji.* ARj. I. 408b.

Velikoruski, *adj. što pripada Velikim Rusima; grossrussisch:* Jezik maloruski. *Velikoruski* jezik. Dioba 8. Može biti da su neka izmegju ovijeh (imena) i *velikoruska.* Rad 26, 58.

velikožupanski, *adj. što pripada velikim županima:* Vjenča ga i nazva velikim županom. Po tome vjenčanje i *velikožupansko dostojanstvo* bješe sastavljeno sa starještvom i prijestolnim mjestom. DM. 18. Posadi Vukana na *velikožupanski prijesto.* 19.

velim, (*davon nur impf. vjĵah*) *vidi* velju. Rj. *ovaj* glagol ima samo *praesens i impf. vidi* primjere kod velju.

Velimīr, *m. ime* muško. Rj. *Veli-mir. tako slož. imena* kod Budimir. *hyp. Velja, Veljo, Veljko. isp.* Velisav.

Velimirovica, *f. žena* Velimirova: Pošetala *Velimirovica*, mila snaha Vuče dženerala. Npj. 2, 249. — *vidi* takve riječi kod Gojkovica.

Velimlje, *n. ravnina* u Banjanima: Od *Velimlja* uz ravne Banjane. Rj.

Velisav, *m. ime* muško: Okumio kuma Vladisava, starog svata mlada *Velisava.* Npj. 3, 506. — *Velisav* (*av. hyp. Velja, Veljo, Veljko. isp. Velimir.*

velsagenj, *m.:* Ubrah kitu garavilja, ubrah drugu *velsagenja.* Rj. *vidi* bosiljak. Rj.³ *vidi* i vaslegjen, i *syn. ondje.*

velūd, *m. Na* njojzi su gaće od *veluda.* Rj. *vidi* kadiva 1. Rj.³ *riječ* tuĵa. Osn. 257. *vidi* i kadifa, kadipa.

velj, *vĵlja, m. vidi* veo, veleta. — Korotujte za godinu dana premiloga cara Nikolaja... prevrnite na glavu kapice, činovnici *crni velj* na ruci. Npj. 5, 53 (*isp. pošā; der Flor.*)

Velja, *m. hyp. od* Velimir ili Velislav. Rad 26, 62. *istoč. voc. Vĵlo. vidi* Veljo.

veljača, *f. (jedni* govore *aveljača* i *oveljača).* — 1) (u zap. prim.) *Monat Februar, Februarius: Vელjača* prevrtača. (U Dubrovniku. Jer je ongje vrijeme u *Veljači* nepostojano... Posl. 33). Kad *veljača* ne daždi, Marač dobra ne misli (Posl. 115). Rj. *drugi mjesec u godini. vidi* februar. *hyp. velje.* — 2) (u Srbiji) *vidi* babini ukovi. Rj. *vidi* i babini dni, babini jarci, babini kozlići, babini pozajmenici. *ono vrijeme kad na svršetku ošujka ili u početku travnja udari snijeg ili cigani.*

veljačeni, *adj. februari.* Stulli. *što pripada veljači. veljadina, f. (u* Boci) vuna, što se striže ljeti (do Petrova dnevi) s ovaca, (a s jaganjaca zove se *jarina*, a što se s kože brije, ono je *tušica*). Rj.³

velje, *m. (u* Boci) *hyp. od* veljača, u ovoj poslovi: Kad *velje* ne veljuje, mare opakuje (Posl. 115). Rj.

veljī, *ljē, adj. (po* jugozap. kraj.) *vidi* veliki: Ako te sreća ne pričekā, na *veljega* je *hata* stić' ne možeš (Posl. 9). Ge si, bane, uputio? zar u b'jelu manastiru, ge su *naša velja* dobra? Učinio *velje jade.* I

na velju svojtu troju. Rj. vidi i golem, uzun. — *Velja puška*, f. (u C. G.) vidi duga puška. Rj. 57a. *Velje zelje*, n. (u C. G.) nekakva trava, od koje bi se čovjek mogao opiti, Art Pflanze, herbae genus. Rj. 57a. ligustum Seguierei Koch. Rj.^a *Velje hvale* u male bisage. Posl. 33. Gje *veljisi konji* igraju, malijema trbusi pucaju. 72. Tako me ne klelo malo i *velje!* 299. Pa okrenu vezir Cuprelija i njegova *velja silna vojska*. Npj. 2, 608. Da ga metne *veljega vezira*. 3, 67. A Stefana u Beč zaustavi, u *velju* ga *skolu* postavio. 5, 52. Gjeneral je *velje ime slavno*. 5, 266. *Vijećnik od veljega vijeća*. DRj. 1, 35.

Veljko (Vêljko), m. ime muško. Rj. hyp. od Velimir ili Velisav. vidi i Velja, Veljo. — *Veljko* (osn. u *Veljo* od *Velimir*). Osn. 294.

Vêljo, m. hyp. od Velimir ili Velislav. gen. Vêlja, voc. Vêljo. juž. vidi Velja. — *Veljo* nema u Vukovu rječniku, ali se govori. Osn. 294. isp. takva hyp. kod Aljo.

veljôvânje, n. verb. od veljovati. stanje koje biva, kad velje veljuje.

veljovati, vëljujêm, v. impf. (u Boci) vëlje sein, sum vëlje, u ovoj poslovice: Kad velje ne veljuje, mare opakuje (Posl. 115), t. j. ako u veljači nije zima, biće u Martu. Rj. biti vëlje.

vêlju, (juž.) velim, sagen, ajo, dico. Rj. vidi kazati, kazivati; govoriti. ima samo praesens: vëlím ili velju (stariji oblik isp. vigju; hoću, mogu), i II. pregjašnje vëljâh. — Kad na kakovga čovjeka reku da je što ukrao, onaj na koga vele da je ukrao, zasuće rukave... Rj. 341b. Prije Šarca vele da je (Marko Kraljević) mijenjao mnogo konja. Rj. 346a. Odzivaju se žene i djevojke u primorju: „što veljaše?“ Rj. 452a. Dvorani izigju na čardak k Stojši pa mu kažu šta veli zmaj. Npr. 35. Vita jelo, ja ne velim na te, veća na ono troje djevojaka. Npj. 1, 272. Star mi je zasp'o na krilu, mene ga vele ljubiti, a ja ga volim buditi. 1, 288. Majka mu smjerno veljaše: „Ne umri, sinko, za bora!“ 1, 418. To je bilo, istina je bila, sad velimo, da se veselimo. 5, 307. Ja joj velju: „ne ponos' se, draga!“ Herc. 168. Potomstvo, koje ne će toliko pitati šta veli o njemu ovaj ili onaj. Pis. 70. Za Simeuna veli da je... DM. 76. „Jer ćemo vëljahu propasti svi.“ Prip. bibl. 43.

Venedički, adj. što pripada Venediku. vidi Venedički, koje je postalo od Venedički premještanjem glasova. — Svrh ječerne bijele dolame, od bijele svite Venedičke. Npj. 5, 287.

Venedik, Venedika, m. prema adj. Venedički. vidi Vedenik, Mleci. od Njem. Venedig.

Vëncra, f. Venus (Veneris), u Rimljana boginja od ljubavi: Vi kažete, da za mene u Resavi cvjeta *Venera*. Straž. 1886, 1104.

vënt, m. (u vojv.) u riječima: venta radi, der Vorwand, praetextus. Rj. kao: pod izgovorom. isp. izgovor 2.

venúće, n. verbal. od venuti. stanje koje biva kad što vene. vidi vëhnuće.

vënuti, vënhêm, v. impf. welken, marcesco. Rj. vidi vëhnuti. isp. sahnuti. v. pf. slož. pò-ve(h)nuti, pò-venuti, u-venuti. isp. uvelak. — Momak... te se počne gubiti i venuti. Npr. 151. Tako za sestrama svojima jednako venjaše. 194. Kako vene onaj stručak ružice, tako vene srce moje za tobom. Npj. 1, 402. Da ti znadeš, kako venem za te! 1, 639.

vënja, f. (u vojv.) Rj. vidi kleka, smreka. — 1) die Wachholderstaude, juniperus communis. Rj. biljka. vidi i smrč, smrča. — 2) die Wachholderbeeren (zum Räuchern), baccæ juniperi. Rj. bobè, rod od venje. vidi i smrkinja, smrčka, pupuljica. — riječ tugja. Osn. 203. Madž. fenyő, fenyő. u nas se f. promijenilo na v. isp. v.

vënjâr, vënjâra, m. ptica tako nazvana po venji

kojom se hrani. Daničić, ARj. 612a. vidi smrekar i syn. ondje.

vënjër,* m. vidi fenjer. — Pred njim ide Milutine kneže, i on nosi venjer i svijeću. Npj. 3, 20.

vëo, vëla, m. (u Pastr.) bijela mahrama što djeveri drže iznad djevojke, koja kleči držeći oružje na rukama, kad joj zasjede daju dobru molitvu: I tri laktâ vëla od Mletaka (... vëletu sam na likce razdrâ. Npj. 1, 390). Rj. vidi vëleta, velj; përdâ, prijevjes, koprena 3. der Schleier, velamen. od Lat. vellum, Tal. vello; s promjenom glasa l na kraju sloga na o: vëo — Dva zasjede uzmu joj (djevojci) vëo s glave i držeći ga raširena iznad nje jedan od njih govori: „Pomozi Bože...“ Rj. 124b.

vëoma, sehr, valde, cf. vrlo. Rj. adv. od velma (isp. vele) s promjenom glasa l na o. adverbii s takim nast. kod vëoma. vidi i jako, puno 4, sasua, zdravo. — Kralj se vëoma obrađuje, i dade mu pola kraljevstva. Npr. 86. I u kolu seja Stojanova, vëoma je stidna i prikladna. Npj. 3, 265. Sva se gora tresijase vëoma. Mojs. II. 19, 18. Avdija se bojaše Gospoda vëoma. Car. I. 18, 3.

vëpar, vëpra, m. (pl. vëprovi, vëpřovâ) krmak, bravac, nazimac, das Schwein (Männchen), porcus. Rj. — Brav, 2) uštrogen vëpar. Rj. 39a. Divljak, n. p. čovjek ili vëpar. Rj. 118b. Zeljug, zelen vëpar. Rj. 208a. Nerast, cf. vëpar. Rj. 418b. Ukač, vëpar koji ućući plaši i razgoni druge. Rj. 776a.

vëparski, adj. aprugnus. Stulli. što pripada vëpru, vëprovima.

vëprovac, vëpřovca, m. trava, chamaeleon. Stulli.

vëprovina, f. caro aprugna, apruginea. Stulli. meso vëparsko. za obliče isp. ovnovina.

vëra, f. (oko Sinja) vidi vitica 2. Rj. prsten bez kamena i bez glave. vidi i burma 1. dem. verica. — Značenje (korijenu) savijati se, opkoljavati: vëra, veriga. Korijeni 196.

Vëra, f. voda u Plaškome, koja izvire iz Kapele i utječe u Dretulja. Rj.

vëranje, n. Rj. verbal. od 1) verati, 2) verati se. — 1) radnja kojom tko vere (krije) što (das Verstecken, absconditio. Rj.). — 2) radnja kojom se tko vere kud (das heimliche Umhergehen, clandestina circuitio. Rj.). dem. verkanje.

vëras, vërsa, m. der Vers, versus. prema veraš, verša. Obl. 3. vidi stih, vrsta 4b.

vëрати, rêm, v. impf. — 1) zavlačiti, kriti, verstecken, abscondo. Rj. — Grlica je proso brala... „Ja sam brala, n'jesam spala, po gori se ne igrala, u grm glave ne verala. Npj. 1, 498. — 2) sa se, refleks. vëрати se, kriti se, provlačiti se, heimlich umhergehen, clam circuire: Ne čudim se liji ni gjerdanu, već se čudim zecu i gaćama: kud se vere kako ne izdere. Rj. dem. verkatii se.

vëredža,* Rj. vidi feredža. za promjenu glasa f na v isp. v. — 1) Oberkleid der türkischen Frauen, vestis mulierum turcicarum genus. Rj. gornja haljina u Turkinja. — O Turčine, Zukan-barjaktare! dede reci svojoj vjernoj ljubii, neka skine peče i vëredže. Npj. 3, 380. — 2) (u vojv.) ein altes Kleid, vestis antiqua: natukao nekaku vëredžu. Rj. vëtha (stara) haljina.

verësija, f. Kredit, fides: uzeo na veresiju; otišao da kupi veresiju. Veresija gola šija (Posl. 33). Rj. vidi vjera 4, obduga, oduga, priček. postanjem biće od vëra (ist.), vjera 4 (juž.) sa nast. „sa“, kao silesija od sila. prema tome po juž. govoru valja pisati vjerësija. — Udario u vagjevinu (kad se uzima žito na veresiju do druge godine). Rj. 51b. Kad u koga dućandžije ujutru iste ko što na veresiju, odgovori mu: „nijasam se rućio“. Rj. 658b. Uveresijati koga, t. j. dati mu na veresiju. Rj. 765a. Od gotovih novaca ne valja veresiju činiti. (Što se može sad dobiti, ne valja za poslije ostavljati). 232. Nek me pusti iz

tamnice klete a na vjeru i na veresiju i na jemca Boga istinoga. Npj. 2, 380. »Idi uzmi dora debeloga, te ga vodi mome pobratimu, da mi kuje veresijom dora« ... »Ja ne kujem konje veresijom.« 2, 464. Ovo sve on kupi na veresiju dok izigje u vilaet. Miloš 70.

vergija,* f. *vidi* poreza. Rj. i *syn.* kod poreza. *vidi* i vergija.

vergijaš, vergijaša, m. *der der* poreza *unterworfen ist, vectigalis*: A Turaka Janji donesoše, pet stotina onje ukopaše, vergijaša ni nosili nisu. Rj. koji je dužan vergiju davati. — riječi s takim nast. kod bradaš.

vergija,* f. *vidi* vergija. — Ne daju nam careva harača, ni ostale careve vergije. Npj. 4, 367.

verica, f. *dem.* od vera. Rj.

veriga, f. (u Boci) *die Kette, catena.* cf. lanac. Rj. *vidi* i sindžir. pl. verige 1. *dem.* verizica. za postanje *isp.* vera. — Kaže ropstvo, a krije verigu. DPosl. 46. Kuje sebi verigu. 51.

verige, verigā, f. pl. Rj. *dem.* verizice. — 1) pl. od veriga: Pa povede vranca za verige. Rj. *vidi* komostre, i kod veriga *syn.* — Pripovijeda se, da su se na onome mjestu (gdje su Verige) negda zapinjale verige, da brodovi neprijateljski ne bi gore mogli proći. Rj. 58a. Čuje u pećini klopot svakojakih veriga, tutnjavinu kao gromovi. Npr. 95. Na zaklopcu ovoga kovčega utvrdi jedan kraj od gvozdjenih veriga. 158. Grom zagrmi na svetoga Savu... sinu munja na časne verige, potrese se zemlja od istoka. Npj. 4, 131 (verige apostola Petra padaju 16. siječnju po starom kalendara). Okovaše ga u dvoje verige mjedene. Sud. 16, 21. — 2) *die Kesselkette, catena e qua pendet aenum.* U Grblju kažu da verige ne valja ostaviti da se ljuļaju, kad se pinjata ili kotao skine s nje (s njih?), jer vele da su lagje na moru za ono vrijeme u muc i nevolji, dok se verige ljuļaju. Rj. verige o kojima visi kotao.

Verige, Verigā, f. pl. jedno usko mjesto u zalivu Bokeljskome, gdje su gore s obje strane zaliv stije snile. Pripovijeda se, da su se na onome mjestu negda zapinjale verige, da brodovi neprijateljski ne bi gore proći mogli, i zidine od stražara sa obje strane još se vide. Rj.

verizica, f. *dem.* od veriga (n. p. sahatu). Rj. *vidi* lancić, sindžirić. — Objesi mu zlatnu verizicu o vratu. Mojs. I, 41, 42.

verizice, verizicā, f. pl. *dem.* od verige. Rj.

veriznjača, f. *die Slange an der die Kesselkette befestigt ist, trabs e qua pendet catena aeni.* Rj. motka o kojoj vise verige 2. — Osuših se, kao da sam visio na veriznjači. Zlos. 290. riječi s takim nast. kod ajgirača.

verkanje, n. *dem.* od veranje 2. Rj.

verkat se, kām se, *dem.* od verati se. Rj. — Crni Gjorgjije s onim čobanima... stane se verkat, da i njega Turci ne ubiju. Danica 3, 156. David pobjegne u goru Judinu, i ondje se verkao po pećinama i po gudurama. Prip. bibl. 67.

vermān,* vermāna, m. *vidi* ferman. Rj. *glas* f. promijenjen na v. — Paša dade careve vermane i njegove sitne buruntije. Npj. 4, 446.

vermāš, m. (st.) *der Feldmarschall, summus dux exercitus*: Vermaš ode Nišu i Vidinu; uze Niša ne može Vidina. Rj. *vrhovni vojskovođa, prosti narod načinio riječ od Feldmarschall, mjesto prvoga glasa f uzeviš v, i u riječi marschall premjestivši glasove.*

vermati,* mām, v. *impf.* *achten, fürchten, curo*: on njega ne verma ni u što. Rj. kao mariti za što: Ne vermaju deca roditelje. Megj. 308.

Verovitica, f. *vidi* Virovitica. Rj. Verovitica je kvarno, prema Madž. Veröcze.

verta, f. (u Srijemu) Rj. od Njem. Fürtuch, Vortuch, *pretvorivši* se f u v. — 1) *das Fürtuch, praecincto-*

rium. Rj. *vidi* pregača, opregača, i *syn.* kod ove. — 2) *die Fürtuchleinwand, lineum praecinctoriis conficiendis*: daj mi verte za kecelje. Rj. platno od kojega se grade kecelje.

vertep, m. *die Krippe (der Geburt Christi), die die Schulknaben um Weihnachten umherführen, praesepe Christi.* Rj. pećina (kljet) u kojoj se rodio Isus; jaslice (rogjenja Hristova) što djeca nosaju o božiću. riječ iz Ruskoga. *star. slov.* ВРѢТЬПЪ. *hrv.* vrtep f. koje *vidi*. — Knez tada naredi da mu se (Mijatu) načini kapa i odelo od zlatali-hartije kao u onih što nose vertep o Božiću. Mil. 154.

verügānje, n. *das Schlängeln, sinuatio.* Rj. *verb.* od verugati se, koje *vidi*.

verügati se, gām se, v. r. *impf.* *sich schlängeln, sinuati.* Rj. *vidi* vijugati se, savijati se 2, krivudati.

Veruša, f. — 1) rijeka u Kućima, *Name eines Flusses, nomen fluvii.* Rj. — 2) *ime žensko*: I šnjom hojde Veruša gjevojka, najprva kćer Mihaila bana. Npj. 2, 62. takva imena ženska kod Angjuša.

vēs, vēsa, m. *das rolhe türkische Käppchen, galericulum turcicum.* Rj. crvena Turska kapica. *vidi* fes. *dem.* vesić, *augm.* vesina; *isp.* hyp. vinovesak.

Vēsa, m. (ist.) *vidi* Veso. Rj. *hyp.* od Veselin.

vēsak, vēska, m. (i vēsak, vēska, kao *hyp.* od vēs, koje može biti da se gdje i govori) *glas*, osobito koji se čuje iz daleka, tako da se ne može razabrati šta je i oda šta je, *eine dumpfe Stimme, vox obtusa*: Ode vesak od brda do brda. Rj. *isp.* vesnuti se.

vēsaoce, n. *dem.* od veslo. Rj. vesal-ce (tako u Stullija). s promjenom glasa l na o: vesaoce. takva *dem.* kod barioce. — A kad ugleda žugjenje, zaveze tanka ves'oca, pa pogje s dragom na dvore. Npj. 1, 419.

Vēsela, f. *ime žensko.* Rj. *upravo* je *adj.* uzet kao *supst.* *isp.* Velika.

veselica, f. — 1) cf. veselik. Rj. veselice jedna! kažu, kad žensko žaleći karaju, mjesto: jadnice! nesrećnice! — 2) (u Grblju) *Ziegenname, nomen caprae indi solitum.* Rj. *ime kozi*. — 3) u zagoneci, cf. cucnuti se. Rj. (a u Rj. nema na svome mjestu cucnuti se; niti se nalazi zagonetka, u kojoj bi dolazio ovaj glagol). — 4) Veselica, f. (u Grblju) *vidi* česnica. Rj. kao pogača od pšenična brašna za božić.

veselik, m. veseliče jedan! kad koga žaleći karaju, mjesto: jadnice, nesrećnice! kao što mati djetetu reče: (n. p. šta si to učinio) vesco majci bio! mjesto: žalosna ti majka! *ein mitleidendes Scheltwort, convicium.* Rj.

Veselin, m. *ime muško.* Rj. *hyp.* Vesa, Veso. — imena muška s takim nast. kod Bojin.

veseliti, im, v. *impf.* Rj. v. *pf.* slož. na-veseliti (se), o-, ob-(v)eseliti, pro- (se), raz- *isp.* oneveseliti se, sneveseliti se. v. *impf.* slož. razveseljavati, uveseljavati se. — 1) *freuen, gaudio afficio.* Rj. veseliti koga, činiti ga veselim: I Bog mi te veseli! Npr. 95 (tako se završuje pripovijetka). Ko napit' veli, sam se veseli, veselio mu Bog kuću i vas dom! Npj. 1, 80. I odneše slavu, metnuše ga u dvore, da im drage veseli. 1, 482. Vino veseli srce čovjeku. Ps. 104, 15. Veselo srce veseli lice. Prič. 15, 13. — 2) sa se, *refleks.* veseliti se, *sich freuen, gaudeo.* Rj. — Te se stanu veseliti za nedjelju dana. Npr. 32. Veseli se ka' i mati mrteu sinu. Posl. 33. Serdaru se srce veseljaše. Npj. 5, 126. Radujte se i veselite, jer je velika plata vaša na nebesima. Mat. 5, 12. Veseli se nad njim nebo. Otkriv. 18, 20. Jedući i pijući i veselili se velikim plijenom koji zapliheniše. Sam. I, 30, 16. Oti-doše k šatorima svojim radujući se i veselili u srcu za sre dobro. Car. I, 8, 66. Gospode! s tvoje se sile veseli car. Ps. 21, 1. Radovaću se i veseliti se o milosti tvojoj. 31, 7. Neka se tješe i vesele tobom svi, koji traže tebe, Gospode. 40, 16. Vesele se s tebe i

jele i kedri. Is. 14, 9. Ja *ću se veseliti radi Jerusalema*. Is. 65, 19.

veseljāk, veseljāka, m. *Iustiger Kunde, hilarator*. Rj. koji umije veseliti ljude.

veselje, n. — 1) *Lustigkeit, hilaritas*. Rj. vidi šamlak, šemluk, šenluk. — *Ograditi*, vidi načiniti (n. p. veselje). Rj. 438b. Da pucaju na veselje što su Francuzi ušli u Moskvu. Rj. 479b. *S najvećijem veseljem* vjenčaju momka i gjevojku i provedu svadbu. Npr. 174. Živi kao svirac (dobro; jer svirac ide po svadbama i po drugijem veseljima te svira i časti se). Posl. 81. Ali kola nikakvoga nema, ni veselja imahu gjevojke, nego rone suze od obraza. Npj. 4, 159. Onda Gjorgje veselje učini, i izvrše trideset topova... Svi Srbini veselje činiše, na gradov'ma pucaše topovi. 4, 309. *Za svoje veselje* pokidaše volove. Mojs. I. 49, 6.

— 2) *Hochzeit, nuptiae, cf. svadba*. Rj. — Čuju viku i vide da je veselje: žene se ona dva brata... »ali imamo veselje u kući, a nemamo mnogo soba... « Blago tebi kad imaš dva veselja u jedan put! « Npr. 63, 64. On načini opet čast... A ona ondar kad se veselje počne, obuče srebrne haljine. 225. I prije su vogjene gjevojke, i prije su veselja bivala. Npj. 2, 539. Može jada biti na veselju. 2, 260. A! Gjorgjija dea veselja gradi: brata ženi a sestru udaje. 4, 155. O Gjorgjije, veselje ti crno! tebe Turci sestru odvedoše. 4, 159. Stara tebe pozdravila majka, da ti ideš bratu na veselje. Herc. 90.

veseljēnje, n. *das Freuen, hilaratio*. Rj. verb. od veseliti (i se). — 1) *radnja kojom tko veseli koga*. — 2) *stanje koje biva, kad se tko veseli*.

vēseo, vēsela, adj. — 1) *lustig, hilaris*: *Veselo srce* kuzjelju prede (Posl. 33). Rj. vidi šeman, šen. — *Veseli* kao na daći. (Žalosni). Posl. 33. *Veseo gost*, a žalostan domaćin. 33. Pa gjevojku za ruku, govoreći: »Na, vodi je, pa neka ti je sretna i vesela! « Npr. 187. Kad to čula alajbegovica, gijpila je rada i vesela. Npj. 1, 211. Kad ovaj veseli glas dobijem... Danica 2, 138. O Kosto, srećo vesela! Kov. 48. adv. Ona onako u sirotinji pogje rado i veselo. Npr. 55. Oni ga odmah veselo poslušaju. 247. Tako me grom ne ubio, a vi svi zdravo i veselo! Posl. 298. — 2) kao *veselik*, govori se mjesto: jadni, žalosni, *armselig, miser*: kamo taj moj veseli brat. cf. veselik. Rj. isp. i veselica 1. — Avaj Lekal vesela ti majka! a kakav bi bio starješina te suditi jednom zemljom ravnom, pa se tebe sestra ne bojati! Npj. 2, 235 (I ovdje vesela znači gotovo žalosna. Vuk). Najposle, starca stegnu ulož; znate gospodo, na ovu veselu starost ide svaka muka. Megj. 310.

vesić, m. *dem. od ves*. Rj. vidi fesić.

vēsina, f. *augm. od ves*. Rj. *takva augm. kod barđacina*.

vēslānje, n. *das Rudern, remigatio*. Rj. *verbal. od veslati, radnja kojom tko vesla*.

vēslār, vēslāra, m. *koji vesla*; *der Ruderer, Ruder-knecht, remex*. vidi veslač; vozač, vozar. — Stanovnici Sidonski i Arvadžki bijahu ti veslari. Jezek. 27, 8. Veslari tvoji odvezoše te na pučinu; vjetar istočni razbi te usred mora. 27, 26.

vēslārev, vēslārov, adj. *što pripada veslaru*. vidi vošćev, vozarev, vozarov.

vēslārski, adj. *što pripada veslarima ili veslaru kojemu god*: n. p. radnja veslarska. vidi vōzačkī, vozarški.

vēslāč, vēslāča, m. »lako je na mirnu moru biti veslač«. J. Bogdanović. koji vesla. vidi veslar, i syn. ondje.

vēslati, slām, v. *impf. rudern, remigo*. Rj. v. pf. slož. do-veslati (i se). *za postanje isp. veslo*. vidi voziti 2 (na lagji).

veslgen, m. (po jugozap. kraj.) nekakav cvijet, *Art Blume, floris genus. cf. vaslegjen*. Rj. bosiljak. kod vaslegjen vidi i ostale oblike ove riječi.

vēslo, n. (*gen. pl. veslā*) *das Ruder, remus*. U pjesmama pjeva se u pl. i *resleta* (mjesto vesla): Daj ti mene orahovu lagju i resleta drva šimširova. Rj. *dem. vesaoce*. — Neke zna čalma, šta pati gužva. (Vozeci čোক veslom pukne mu gužva, a on skine s glave svoje čalmu psk mjesto gužve sveže). Posl. 200. vēslo, od kor. od koga je roziti i do-vezem. isp. Osn. 120. z se pred 1 promijenilo na s.

vēsnuti se, vēsnēm se, v. r. pf. — 1) (u Lici) kao javnuti se, *sich melden, adparere*. Rj. isp. vesak. — 2) (u C. G.) osvetiti se kome, *sich rächen, vindictam sumo*. Rj. — 3) (u C. G.) šenuti sobom, *sich bewegen, movere se*. Rj. vidi maći se.

Vēsō, m. (juž.) *happ. od Veselin*. Rj. *gen. Vēsā, voc. Vēsō*. vidi vēsa.

1. **vēsti**, vēzēm, v. *impf. sticken, pingere acu*. Rj. vidi šlingovati, štikovati. v. pf. slož. do-vesti, iz-, na-, o-, pod-, raz-, u-. isp. 1 vēz. gram. I. *pregj. vēzoh* (vēze). II. *pregj. vēzijāh* i vēzāh. *zapocj. vēzi, vēzimo, vēzite*. *prilog pregj. vēzāv, vēzāvši*. I. *pridjev vēzao, vēzla*. II. *pridjev vēzen, vēzēna*. — Na gjer-gjevu sitan vezok veze. Rj. 149a. Brate, poznajem u tebe maramu što sam je svojom rukom vezla. Npr. 28. Ugleda je (devojkju) gje zrake sunčane u iglu udijeva, te po gjer-gjevu veze na postavu kojemu su žice od junačkih perćina. 123. Da je uče na gjer-gjevu vesti. Npj. 1, 471. Pa devojka za gjer-gjevom veze, zlatom veze sve po čistoj svili. 2, 491. Raja ne smije nositi... n. p. šalova oko glave, toka, dolama, osobito vezenih srebrom ili zlatom. Danica 2, 87. Ja ož Andro, moje čisto zlato! Ako bi te u rukave vezla, rukav će se odma izderati, pa će tvoje ime poginuti. Kov. 99. sa se, *pass.*: Biljorka, igla, kojom se veze zlatom. Rj. 26a.

2. **-vēsti**, -vēdēm, ovaj glagol ne dolazi tako prost nego samo kao složen (v. pf.): do-vesti (do-vedēm) iz-, na-, nad-, ob-, od-, pod-, pre-, pri-, pro-, proiz-, raz-, s-, u-, uz-, za-. gram. vidi kod dovesti (do-vedēm). v. *impf. prosti* voditi, koje vidi, i v. *impf. slož. ondje*. samo ovaj primjer imamo za prosto vēsti (vēdēm): Bjesnilo je divlje Turke na sve naše kraje celo. Šćep. mal. 107. kao prost glagol je *impf.*

3. **-vēsti**, -vēzēm, ovaj glagol ne dolazi tako prost nego samo kao složen (v. pf.): do-vesti (do-vezēm), iz-, na-, nad-, od-, po-, pod-, pre-, pri-, raz-, s-, sa-, u-, za-. gram. vidi kod dovesti (dovēzēm). v. *impf. prosti* voziti, koje vidi, i v. *impf. slož. ondje*.

vēšt, f.: Mlada baci kosti za peč. dok u jedan put izigju dve stare oklepane vēsti, suhe kao aveti i počnu sisati one kosti... »Ono je, brate, moj otac i mati, kao da su se okovali na ovome svetu, ne hteše crći jedan put ovoga sveta.« Npr. 74. vidi 1 vješt.

vēt (u Herc. govore i *vegd*), adj. *alt, vetus. cf. star*. Rj. vidi kod *vegd* tumačenje i ostale oblike. — Mjesto *vetki* narod naš govori *veti* i *vegd*. Nov. Zav. VIII. *Vēt* (vetah), *vēta*; *vētū*, *vētā*. Obl. 41.

vētah, vētha (vēthī), adj. Rad 14, 99. vidi vēgd (vēgdī), i ondje ostale oblike. vidi star. isp. ovetšati, i s *premjštenim glasovima* izveštati, poveštati. — Baština *vetha* plaština. DPosl. 5. Tko ne ima *vetha*, ne ima ni nova. 131. Zlo novo, gotovo *vetho*. 158. Mjesto *vethi* narod naš govori *veti* i *vegd*... *vet* i *vegd*; *vet* je od *NETLET*, koje bi po svojstvu našega jezika moralo biti *vetah* (*vetha, vetho*). Nov. Zav. VIII. *ali* govoriti *vetha, vetho* za usta *prostoga* naroda odvise je mučno. pa zato je narod načinio različne druge oblike, koji su mu lakši za izgovaranje.

vētma,^o f. *das Fetwa (Brief der Mufti)*, *res judicata a Muftio*. Rj. *pismo, presuda od muftije*. v je postalo od f.

vētšanje, n. R. *inveteratio*. Stulli. verb. od *vetšati*, koje vidi.

veštati, veštām, v. *impf.* R. *invecchiarsi, divenir vecchio (detto di cose), usu veterascere.* Stulli. *postajati velho (staro).* govori se za stvari. v. *pf.* slož. o-veštati, (s premještenim glasovima) iz-veštati, po-veštati.

1. vèz, vèza, m. *die Stickerei, pictum per acum.* Rj. *vidi* vezitak. *isp.* bod, bodački vez, česma, grešpa, kubruz, pokrastica, popletica, povojica, prijeplet, rasplet, splet, šupljika, ulama, zarukavlje. *hyp.* vezak. *isp.* 1. vesti. — Vogjica, 1) u vezu kao prutak. Rj. 69b. Zastave (male i velike) vez na čarapama, kao vogjice. Rj. 195b. Naprava, vez u košulje niz prsi. Rj. 402b. Ni beza, ni veza. Posl. 212. Na pendžer' sedi, sitan vez veze. Npj. 1, 477. Tada će Gospod skinuti nakit s obuće i vezove i mjesečića. Is. 3, 18.

2. vèz, vèza, m. (u Baranji) *die Ulme, ulmus.* cf. brijest. Rj. *drvo.*

vèza, f. cf. sveza. Rj.^a *ono čim se što veže.*

vèzāč, vezāča, n. *vidi* vezilac. Rj. *koji veže što, osobito vinograd.*

vèzak, vèska, m. *hyp.* od 1 vèz (vèza): *Vezak vezla seja teftedara.* Rj. — A devotka sitan vezak veze. Npj. 1, 168.

vezānija, f. (u Baranji) *die Rekrutierung, delectus:* Kad je bila vezanija, t. j. kad su hvatali u soldate, jer su se do skora ljudi na silu hvatali u soldate. Rj. *hvatali su se i vezali.* *vidi* hvatanija. — *takve riječi kod mješanja.*

vèzānje, n. *das Binden, ligatio.* Rj. *verbal.* od vezati. *radnja kojom tko veže što:* Za tijem valja prijeći (ne s pogreške u vezanju, nego po preporuci pisarevoj) na list 570. Star. 1, 53.

vèzati, vèžem, v. *impf.* Rj. *po primjerima rekao bih da je ovaj glagol i v. pf.; za to ima impf. i vezivati.* v. *pf.* slož. na-vezati, nad-, oba-, od-, po-, pod-, pri-, raz-, s-, sa-, u-, za-; po-za-vezivati. v. *impf.* prosti vezivati. slož. na-vezivati, nad-, na-do-, od-, po-, pod-, pri-, raz-, u-, za-. — 1) *binden, ligo.* Rj. — a) u tjelesnom smislu: *Vezilac, koji veže vinograd.* Rj. 56b. *Rukovedi vezioći vežu u snoplje.* Rj. 657a. Od koje okroji oputu, jedan kraj od nje veže za strijelu, pak je pusti iz luka u čardak. Npr. 8. Ja ću snoplje vezati. 175. Vozimo roblje, što smo kroz svijet zarobili, i to oni vezani plaću. 247. *Veže liko na uzicu (jedva živi kojekako).* Posl. 33. *Veži konja gje (ti) gospodar zapovijeda.* 33. *Ko tvrdo veže, lasnije driješi.* 156. Ne valja svoje zvono na tugjeg ovna vezati. 195. U ratu je bolje konja za neprijateljski plot vezati (nego za svoj). 335. *Veže mu gaće domaća.* DPosl. 150. *Gjevojke su ružu brale . . . v'jence viju, kite vežu.* Npj. 1, 234. *Uhvatiću Vuka Brankovića, vezaću ga uz to bojno koplje, kao žena kugljel' uz preslicu.* 2, 312. *Vešaše mu ruke naopako.* 3, 11. *Pogubi im dvije poglavice, pa im veza u terčiju glave.* 3, 281. *Obori na zemlju, pa pritisne da ga veže . . . dovedu Turčina vezana.* Danica 4, 18. *Jednoga su čovaka vezali živa oko ražnja, pa ga onako pekli prema vatri.* Miloš 68. *Vežu bremena teška i toware na pleća ljudska.* Mat. 23, 4. *Kad pročitaš ovu knjigu, veži kamen za nju, i bace u Efrat.* Jer. 51, 63. *Dvije riječi, takogjer samostalne jedna prema drugoj, ali vezane za treću ili za cijelu rečenicu.* Daničić, ARj. 4b. *Vezanijeh eksemplara još nema.* Kolo 14 (15). *sa se, pass.:* *Bakaruša, bakreno zvono što se veže n. p. na vola.* Rj. 13a. *Vo se veže za robove, a čoek za jezik.* Posl. 39. *Ča Stevi će poslati onaj Ruski slovar, nego sam ga dao da se lijepo veže.* Straž. 1886, 1577. — b) u umnom smislu; *verpflichten, verpflichtet sein, in Verbindung stehen;* obligare; *obnoziun, obstrictum esse alicui.* *isp.* zadužiti, zaduživati. — *Visi ko kaplja o listu.* (N. p. kad ko nema ni kuće ni kućišta, niti drugoga čega što bi ga za kakvo mjesto vezalo). Posl. 35. *Lezi ženo, zakon te veže.* DPosl. 54. *Da su tvrdi. svi zavjeti njezini (že-*

nini), i sve čim je vezala dušu svoju da je tvrdo. Mojs. IV. 30, 5. »Vlasi« ili »arbanasi« pastiri . . . oni dakle nijesu bili vezani za zemlju. DM. 63. *Vladike ne smiju biti ženjeni da bi ne budući vezani dužnostima koje ženidba zadaje mogli bolje paziti na stado.* DP. 237. *Jer su njih dvojica (knjižari) vezani jedan za drugoga.* Kolo 13. *Odluka sabora nekonstituirana ne može vezati konstituirana sabora.* Kolo 14 (15). *sa se, refleks.:* *Kad koji čovjek učini zavjet Gospodu ili se zakune vezući se dušom svojom, neka ne pogazi riječi svoje.* Mojs. IV. 30, 3. *Kad žena učini zavjet Gospodu ili se veže u mladosti svojoj . . . i čuje otac kako se vezala dušom svojom, onda da su tvrdi svi zavjeti njezini.* 30, 4. — 2) *sa se, refleks.* *vèzati se, sich wie gebunden verhalten,* *igor:* *vež' se! ruft der Räuber beim Eintritt ins Haus.* Rj. *vež' se! stoj kao da si vezan! vikne hajduk ulazeći u kuću.*

Vèzēnta, f. u pjesmama nekaka planina: *Primiše se gore uz Vezentu.* Rj.

vèzēnje, n. *das Sticken, pictura per arcum.* Rj. *verbal.* od vesti. *radnja kojom tko veže što.* *vidi* šlingovanje. — *Potpuniti dimitom u vezēnje.* Rj. 120a.

vèzēidba, f. *das Anbinden der Weinstöcke, capistratio vitium.* Rj. *radnja kojom se veže vinograd, i vrijeme kad se veže.* — u *nast.* db *postalo od tv. riječi s takim nast. kod* bjelidba.

vèzilac, vèzioca, m. t. j. koji veže vinograd, *der Rebenbinder, qui capistrat.* cf. vezač. Rj. *i uopće koji veže što.* *riječi s takim nast. kod* čuvalac. — *Rukovedi žeteoci bacaju na zemlju pa ih vezioći poslije kupe i vežu u snoplje.* Rj. 657a. *Biće kao trava na krovovima . . . od koje ne će žetelac napuniti ruke svoje, niti naručja svojega vezilac.* Ps. 129, 7.

vèzilica, f. *vidi* vezilja. Rj.

vèzilja, f. *die Stickerin, quae acu pingit:* U vezilje svilu kupovati (Posl. 326). Rj. *koju veze (na gjerjefju).* *vidi* vezilica. — *Što se sjaše preko Risna grada? Al' je zlato megju zlatarima? al' je gjerjjev megju veziljama?* Kov. 80. *riječi s takim nast. kod* bjelilja.

vèzīr,* vezīra, m. (*pl.* vezīri, a u pjesmama ima i vezīrovi) *der Vesir, vezirus:* Ne boji se cara ni vezira. Bračo moja, osam vezirōva. Rj. — *Podiže se Srpski car Stepane, podiže se hitar lov loviti; s' sobom vodi osam vezirova i Todora devetog vezira.* Npj. 2, 155. *Marašli-Ali-paši, veziru od Urumenlije.* Miloš 112. *Car će ti dati, te ćeš ti biti vezir nad ovom zemljom.* 117. *Na to mu Miloš odgovori: »Jok, čestiti veziru! ako ti . . .«* 130.

vezīrev, *adj.* *vidi* vezirov. Rj. — *Vezireva* dva mlada sestrīca. Npj. 4, 217.

vezīrevica, f. *vidi* vezirovica. Rj. *vezireva žena.*

vezīrov, *adj.* *des Vesirs, veziri.* Rj. *što pripada veziru.* *vidi* vezīrev. — *Beg Ahmedbeg, dite vezirovo!* HNpj. 4, 563.

vezīrovica, f. *die Frau des Vesirs, veziri uxor.* Rj. *vezirova žena.* *vidi* vezirevica.

vèzīrskī, *adj.* *Vesir-, vezirorum.* Rj. *što pripada vezirima ili veziru kojemu god.*

vèzīrstvo, n. *das Vesirthum, veziratus:* *Dao bi mu na Bosni vezirstvo.* Rj. *vezirska čast i vlast.*

vezītāk, vezītka, m. u pjesmi mjesto 1 vèz (vèza). Rj. — *Al' je tanka vjera u Turaka, ka' od vune konac u vezitku.* Npj. 4, 121.

vezīvānje, n. *verb.* od vezivati. *radnja kojom tko vezuje što.*

vezivati, vèzujēm, v. *impf.* *ovijem se glagolom ističe imperfektivnost prema glagolu vezati, koji će biti v. impf. i pf.* — 1, « -et« . . . *vezuje riječi koje su već vezane tijekom što . . .* DRj. 1, 387. *Vežite ga! viknem ja. Ljudi skočise i stadoše ga vezivati.* — *Vezujte, vezujte; ja jedan a vas dvadeset, možete me i ubiti, ako hoćete.* Megj. 289. *Jednom on vezivaše*

vinograd. Zim. 334. *sa se, pass.:* Povesma ogrebene kudjelje ili četena dva i dva *vezuju se*, deset ovih zavezaka zove se desetić. ARj. II. 352a.

vezma, *f.* (u Hrv.) kao mala rožana tikvica kojom se puške potprašuju; *cf. bāsma* 2. Rj. *vidi i čila* 2, tikvica.

vezov, *adj. n. p.* drvo, *vidi* brestov. Rj. *što pripada vežu (drvetu).*

vezovina, *f.* (u Baranji) *vidi* brestovina. Rj. *vezovo drvo.*

vi, zamjenica za drugo lice u 1. i 5. *padežu množine*, u 2. i 4. *pad. vās*; u 3., 6. 7. *pad. vāma*. u 3. *padežu enklit. vam i vi*, u 1. i ve *jedn. ū*, koje *vidi. isp. Obl. 25.* — Što *ve* hranim trideset godina. Rj. 56a (*ve = vas*). Kucnite ovijem štapom u vrata, te će *vi se* vrata sama otvoriti. Npr. 226 (*vi = vam*). *Vi* pjevate, a nama krvave polijeću (suze). Posl. 35. Ko *kaza vama* da bježite od gnjeva koji ide? . . . jer *vam* kažem da može Bog . . . Mat. 3, 7. 9. Teško *vama* književnici i fariseji, licemjeri, što ste kao okrečeni grobovi . . . Tako i *vi* spolja se pokazujete ljudima pravedni. 23, 28. *Škavoga vas* kao otac djecu svoju molismo i utješavamo. Sol. I. 2, 11. Zna Bog da će *vam se* otvoriti oči. Mojs. I. 3, 5 (*oculi vestri, euerē Augen: = oči vaše*). *Vas* trećina neka čuvaju stražu u dvoru carskom . . . A *dva dijela vas* svojih neka čuvaju stražu u domu Gospodnjem. Car. II. 11, 5. 7. I *koji vas* uteku, opomenuće se mene. Jezek. 6, 9.

Vice, *f.* (u C. G.) nadimak ženski. Rj. — *Vice* (osn. u *Vidosava*). Osn. 347. *Vice, akc. u vok.; u nom. Vice. isp. Osn. 51.* *Vi-ce. ženska hyp. s takim nast. Dóca, Jéca, Māca. za e nj. a isp. Dóbre (Dobrosava). Vice samo u 1. i 5. pad., u ostalima kao Vica: 2. Vice, 3. Vici, 4. Vicu. Obl. 22.*

vičkast, *adj. (dem. od vitak) n. p.* čovjek, *schlank, gracilis*. Rj. — *vi(t)-kcast*, pred *c* je osn. u *vit*, kojoj je pred *c* otpalo *t*. Osn. 216. *adj. s takim nast. kod crvenkast.*

vičan, *vična, adj. bewandert, versatus:* nije on *vičan* tome poslu. Rj. *za postanje isp. -vići, -vičnuti.* — Ali *gjogati vičan je mejdanu*, kleče *gjogo* na prva koljena. Npj. 3, 389 (*isp. Vešt je dora boju i mejdanu. Npj. 3, 394*). Bolnik i *vičan bolestima*. Is. 53, 3 (*sciens infirmitatem; der Schwachheit erfahren*).

Vića, *m. (ist.) vidi* Vićo. Rj.

Vićan, *m.* ime muško. Rj. — *Vićan* (osn. u *Vićo*). Osn. 138. *takva hyp. kod Cvijan.*

Vićentija, Vićentije, *m. Vincentius*. Rj. *ime muško za nast. isp. Antonija, Antonije. glas u na kraju sloga a pred samoglasnim otpao: Vincentius. isp. Kostantin prema Konstantin. hyp. Vića, Vićan, Vićko, Vićo; Vinko.* — Arhigjakon *Vićentije. Glas. 9, 247.*

-vići, -vičnēm; glagol se ovako prost ne nalazi nego samo kao složen: ob-(v)ići se, od-vići, pri-vići se s-vići; *v. impf. slož. obicati se, privikivati. vidi vičnuti (se).*

vička, *f.* u ovoj zagoneci: *Vička visi, vička zja, skoči vička pak u vičku ašajda!* Rj. *odgonetljaj: Kabao i gjeram.*

Vićko, *m. hyp. od Vićentije.* — *Vićko* (osn. u *Vićo*). Nema ga u Vukovu rječniku, ali se govori. Osn. 294. *takva hyp. kod Boško.*

Vićo, *m. (juž.) Rj. vidi* Vića. — **1**) *hyp. od Vilip.* Rj. *Vi-čo I. takva hyp. Mičo, Pečo.* — **2**) *hyp. od Vićentije. Rj. za Vićo 2 isp. Dobro.*

vid, *m. Rj. za postanje isp. vidjeti.* — **1 a)** *das Sehen, Augenlicht, visus:* Tako mi *vida očinjega!* (Posl. 300). Rj. — Oči crne zatvorio, očni *vide!* Rj. 482b. Rukama pokaže da je oslijepio i onijemio . . . u oni ist čas *steče vid očinji* i razgovor. Npr. 219. Budući da nije dobro vidjela . . . Kao da muž ne osjeti da je ona *slaba vida*. Posl. 178. Darujte me ručicama *za očiju vida svoga*, za ručice hrane svoje. Npj. 1, 143. — **b)** *kako se što pokazuje i vidi, kako*

izgleda; das Aussehen, Gestalt, species: Samo što je *pruga* od ozdo izostavljena, a od ozgo dodat *repić ljepšega vida radi*. Spisi 1, 12. *isp. vigjenje.* — **2)** *došao za vida, das Tageslicht, lux.* Rj. *dok je još dan bio. isp. vidan.*

Vid, *m.* ime muško. Rj. *Vitus, Veit. isp. Vidač, Vidak. hyp. Vide, Vidojko, Vidoje, Vitko.*

Vida, *f.* ime žensko. Rj. *hyp. od Vidosava. Osn. 50.*

vida, *f. vidi* čivija. Rj. *klin.* — Tugje ili koje mogu biti tugje: *biza . . . vida (čivija).* Osn. 33.

vidac, *vica, m. (u Dubr.) Art Pflanze, herbae genus.* Rj. *vidi* vidovita trava. Rj.³ i *syn. ondje.*

Vidač, *Vidača, m.* ime muško. Rj. — *osn. u Vid. isp. Osn. 349. imena s takim nast. Grubač, Vukač.*

Vidāk, *m.* ime muško. Rj. — *osn. u Vid. isp. Osn. 263. imena s takim nast. Dujak.*

vidan, *vidna, adj. hell, licht, lucidus:* *vidna soba.* *Vidna noća* kao dan. Rj. *gdje se dobro vidi. isp. vid 2. suprotno mračan.* — Po zemlji bila sama noć i more . . . Za to je valjalo najprije da bude *vidno* i suho. Priprava 2. Sve su *sobe vidne*, visoke, suve. Zlos. 220.

vidanje, *n vidi* liječenje. Rj. — Jesu I', brate, rane *od vidanja.* Rj. 417a. Jesu I' tvoje rane *za vidanje.* Npj. 2, 563.

vidār, *vidāra, m. vidi* ljekar. Rj. *vidi i liječnik, i syn. ondje.* — Zrno se ustavi u nekakoj kosti, i naši *samouki vidari* nijesu ga mogli izvaditi . . . dokle mu ga u Zemunu ne izvade Njemački učeni *vidari.* Sovj. 32.

vidārica, *f. vidi* ljekarica. Rj. — Nekada sam *vidarica* bila, ja bih tvoga brata izvidala. Npj. 2, 50.

vidārina, *f. vidi* ljekarina. Rj. *pluta za ridanje. vidi i hećimština.* — *za nast. isp. dimarina.*

vidati, *vidām, vidi* liječiti. Rj. *v. impf.; slož. v. pf. iz-vidati.* — Ukopaše mrtve ubojnike, i *vidaju svoje ranjenike.* Npj. 5, 396. *sa se, pass. ili refleks.: Od koje je rane poslije ležao i vidao se.* Sovj. 31.

Vide, *m. hyp. od Vid:* Jelesije proso sije, ide *Vide*, da obide (i to znači, da se proso sije oko Vidova dne; jer je sveti Jelisije 14. a Vidov dan 15. Junija). Rj. *akc. Vide u vok.; u nom. Vide. Osn. 51. takva hyp. kod Ale.*

vidičak, *vidička, m. vidi* vidovita trava. Rj. — *osn. će biti u vidik. Osn. 280. riječi s takim nast. kod grumičak.*

vidik, *vidika, m. der Anblick, conspectus:* U po polja sv'jetu na *vidiku.* Rj. *na vidiku je kome što, kad ono može vidjeti.* — Sveži me pa izvedi na polje iza grada te me pogubi na *vidiku.* Npr. 156. Sad dakle ništa više nije trebalo, nego ubiti na *vidiku* samo jednoga Turčina, da ljudi vide. Danica 3, 158. Što vam govorim u tami, kazujte na *vidiku.* Mat. 10, 27. Otvori Jezdra knjigu na *vidiku* svemu narodu. Nem. 8, 5.

Vidin, *Vidina, m. Stadt Widin, Vidinum.* Rj. *varoš u Bugarskoj.*

Vidīnac, *Vidīnca, Vidinlija,* *m.* čovjek iz Vidina. Rj.

Vidīnski, *adj. von Vidin.* Rj. *što pripada Vidinu.*

vidiočev, *adj. što pripada vidiocu.* — Kaži mi, gdje je *kuća vidiočeva?* Sam. I. 9, 18.

vidjelac, *vidioca, m. koji vidi; der Seher, videns. riječi s takim nast. kod čuvalac.* — Hajde da idemo *k vidiocu.* Sam. I. 9, 9. Još reče car Sadoku svešteniku: nijesi li ti *vidjelac?* II. 15, 27. *Vidioče, idi, bježi u zemlju Judinu.* Amos 7, 12.

vidjelica, *f. — 1) vidi* fenjer-vidjelica. — **2) svi-jeća:** Pa užeže sviću *vidilicu.* HNpj. 1, 206. Ponesi mi sviću *vidjelicu.* 4, 142.

vidjelo, *n. das Licht, lumen:* Izici će djelo na *vidjelo* (Posl. 98.). Rj. *isp. posvjet, svijet 4, svjetlost.* — Ukloni se *s vidjela*, ne zastupaj mi. Rj. 196b. Kazan za žene, *kojih rajava gjela izigru na vidjelo.* Danica

2, 132. Kako ti je u tamnilu, u tamnilu bez vijjela. Kov. 111. Koji sjede u tami, *vidješe vidjelo veliko* . . . *zasevijetli vidjelo*. Mat. 4, 16. U početku bješe riječ . . . Bješe *vidjelo istinito koje obasjava svakoga čovjeka*. Jov. 1, 9. Misliš da si vogj slijepima, *vidjelo onima* koji su u mraku. Rim. 2, 19. *Vidjelo žiška ne će se više svijetliti*. Otkriv. 18, 23. Ne će potrebovati *vidjela od žiška*, ni *vidjela suncanoga*. 22, 5. I stvori Bog dva *vidjela velika*; *vidjelo veće* da upravlja danom, i *vidjelo manje* da upravlja noću. Mojs. I, 1, 14. Neka ti donesu ulja . . . *za vidjelo da žišci gore vazda*. III. 24, 2. Tada se zakleše ljudi Davidovi rekavši mu: ne ćeš više ići s nama u boj, da *ne ugasiš vidjela Izraeljeva*. Sam. II, 21, 17. *Izvodi na vidjelo sjen smrtni*. Jov 12, 22. Čuh . . . *vidjelo* i razum i mudrost velika da *se nagje u tebe*. Dan. 5, 14. *Iznosi na vidjelo jezik*, kojega sad nema. Vid. d. 1861. 71.

vidjeti, vidim (i vijju, imperat. vidi i vijji, impf. vijjäh), v. pf. i impf. Rj. frequentat. vijjati 1. v. pf. sloz. iz-vidjeti, pre-, pri-, pro- (se), raz-, s- (se); obnevidjeti. v. impf. sloz. pre-vijjati, pri-, s-vijjati. isp. v. impf. navidjeti se, nevidjeti (i se), zavidjeti. — **I. I**) *sehen, video* (kao v. act. [prelazan. Iveković] ovaj je glagol impf. samo u *vidim, vijjäh i viděci*, ali kao v. neut. [neprelazan. Iveković] i u ostalome je svemu, n. p. moglo bi se reći: čitavu sam godinu dobro *vidio*; peri oči ovom vodom pak ćeš opet *vidjeti*). Rj. — **a**) u tjesnom smislu. isp. gledati, nazirati, nazreti. — Pomet, kad na velikoj zimi ide zdravo snijeg s vjetro, da putnik *ne vidi putovati*. Rj. 537a. Da razgrnemo, da *vidimo ko je jači*. Rj. 631a. *Vidi sestru svoju gje sjedi*. Npr. 8. Ne boj se, kćeri moja, *vidiš*, mi promenismo tolike čobane, pa kojigod izigje na jezero, ni jedan se ne vrati. 43. *Videći ga gola i bosa*, odmah mu da jedne opanke i novaca. 72. Daj mi, brate, Milicu da je moja. *Vidiš da nemam nikoga*. 79. Kad je *vidi kakeu* je izmučena, zaplače se. 84. Nije mogla svoju *pastorku koliko krv na očima vijjeti*. 130. Zapita šta je u njega *video*. 150. Da *vidimo, tko bi to bio*. 245. Dovedi mi ščer moju, da je *vijju* još jednom. 250. *Vid'la žaba gje se konji kuju*, pa i ona digla nogu. Posl. 34. Idemo da *vidimo*. (*Vijjećemo šta će biti od toga*). 96. Na jedno je oko čorav, a na drugo *ne vidi*. 186. *Ne vidi dalje od nosa*. 196. Što čine gjeća? — Što *vide od oca*. 361. Kalina je *vidjet' lijepa*, nu je gorća od nalipa. DPostl. 45. *Vidite ne očicama*, a čujte me usicama. Npj. 1, 140. Tu ćeš *vijjet' svakog lova*. 1, 192. Kad pogledaš s grada iznad sebe, *ništa nemaš lijepo vijjeti*, već bijelo brdo Durmitora. 2, 105. Da *viš*, brate, *čuda celikoga!* 3, 189. (viš *skraćeno od vidiš. gen. u čugjenju. isp. Sint. 115*). Ja da *vidiš jadu započetu!* 3, 264. Ja sam junak veće ostario, i junački mejdan ostavio, ja *ne vidim mejdan dijeliti*, a sramota ne izić' Turčinu. 3, 385. Ni tu bio, ni' *okom vidio*. 4, 164. Da P *ne vidiš, njima ne video!* 4, 221 (njima, *misli se; očima*). Ali Mutap i *po mraku vidi*, kano zvjerka kurjak u po noći. 4, 300. A kad *vijje*, e je poginuo. 4, 329. Tu su kovali i oni, koji *čekiča pre nigda u rukama videli nisu*. Miloš 86. Jer smo mi s Adži-Mustaj-pašom dosta *muke videli* i krvi prolili tukući se. 133. Ja moram one namastire sve *očima vijjeti*. Straž. 1886. 1224. *Vidite*, šta vam Ijubibratić kaže za ode; i ima pravo. 1887, 15. Šta mi marimo za to? *ti ćeš vidjeti*. 27, 4. Musa za to ostavi u životu Gjurgja, što *ga vijjaše da je zakleti neprijatelj Stefanu*. DM. 108. *Vidi te riječi* u Miklošićevu rječniku. Rad 1, 108. *sa se, pass.: Mrčava, velika gusta šuma*, gdje *se ne vidi sunca*. Rj. 373a. *Vidi mu se vince kroz gr'oce*. Npj. 3, 512. *Nigda se toga nije vidjelo* u Izrailju. Mat. 9, 33. — **b**) u umnom smislu, kao duhom, umom *vidjeti, razabrati, razabirati, razbirati, razumjeti, einsehen, intelligere, perspicere. isp. doznati 2.* — *Ja vijju* da si ti hitre pameti. Npr.

164. Kad u jutru jutro osvanulo, Simeuna popustilo vino, *te on vijje, što je učinio*. Simeunu vrlo mučno bilo. Npj. 2, 68. Ali Miloš *vidi*, da tome nije sad vreme. Miloš 91. Kako on *odatle vidi*, da ga je Mihailo odao, on odmah prizna. 187. *Iz ova tri primera može pametan čovek dovoljno videti*, kako rgjavi pevači pesme kvare. Npj. 4, XXXVIII. Srbliji *su vijjeli* prije 500 godina da to nije moguće. Rj. IX. Kad otidem u Karlovce, ongie *vidim* i razumijem, da to za vas u ovaj par ne bi dobro bilo. Straž. 1887, 110. Irod kad *vidje* da su ga mudarci prevarili, razgjevi se vrlo. Mat. 2, 16. *Iz njegovijeh riječi vidimo* gje se starija braća složno opiru svome bratu najmlagjemu. DM. 5. *Vlastela videći ga (Radoslava)* da nije za vladoca, volješe Vladislava. 25. *sa se, pass.: Iz ostaloga pak vidi se*, da je mnogo čitao Slavenški. Pis. 48. *Po ovome se vidi* kako je *sovjet* u zemlju jednako radio. Sovj. 11. — **2**) *da vidiš* kako nema, da *vidiš* ne će, i t. d. Rj. — **II. sa se, vidjeti se.** — **1**) *sich sehen, convenio*: kad ćemo se opet *vidjeti?* U zdravlju da *se vidimo!* Rj. *recipro.*: Kad *se nanovo videše* i sastase, počese se opet razgovarati kako bi pobegli. Npr. 22. Dok *se s njime sastasmo* i očima *vijjesmo*. Kov. 68. Nagje još u životu svoje roditelje, *s kojima se 22 godine nije bio vidio*. Žitje 81. *Oči će se tvoje vidjeti s očima cara Vavilonskoga*. Jer. 34, 3. — **2**) kako mi se vidi, *scheint, videtur*. Rj. *isp. činiti se, 5, i syn. ondje.* — *Ti se vidiš junak* od mejdana. Npj. 2, 423. Ako *se* i onda *kome ne vidi* po volji, a on neka mi oprosti. Spisi 1, 7. I u sadašnjem vremenu *vidi se* kao da ima neka različenost. 1, 39. Grobovi, koji *se spolja vide* lijepi. Mat. 23, 27. — **3**) vidi li se? *sicht man, nonne est obscurum?* Rj. — *Ko hoće da mu se vidi*, neka nosi svijeću naprijeda. Posl. 158. *Ne vidi se otle dotle*. (II): *Ne vidi se prst pred okom*. (Tako je pomrčina). 496. Na stolicu aliu kamen dragi, da *se vidi sestri večerati usred noći*, kao usred podne. Npj. 1, 549. — **4**) *vidjela sam se*, t. j. dobila sam cvijet ili vrijeme. Rj. *vidi* i mjesečina 2, pravnica, pranje, žensko vrijeme. — **5**) *vidjeti se na čem ili u čem, t. j. naći se*: Kad se carev zet *ridi na nevolji*, spremi se i otide. Npr. 147. Kad se Bećir-paša *vidi u takoj nevolji* . . . Danica 3, 213. Izrailjci *se vidješe u nevolji*. Sam. I, 13, 6.

vidljiv, adj. što se može vidjeti; *sichtbar, visibilis*. suprotno nevidljiv. — Voda je izmegju četiri *vidljive stihije* svijeta najljepša. DP. 181. U ime samoga Hrista, u kom *sav vidljivi i nevidljivi svijet* biva pun mirisa. 358. *ad.*: I same je apostole, dok još nije bio *vidljivo* sišao na njih Duh sveti, spasitelj utvrdio u vjeri. DP. 190.

Vidna, f. ime žensko. Rj. — *Vidna* (osn. u *Vida* od *Vidosava*). Osn. 189. *hyp. ženska s takim nast. kod Bekna*.

Vidoje, m. ime muško. Rj. *hyp. od Vid. takva hyp. kod Blagoje*. — Sede *Vide* da večera. Stade grmot, stade tropot *oko dvora Vidojeva*. Živ. 7.

Vidojevica, f. *Berg ober Lješnica, mit Ruinen auf seinem Gipfel*. Rj. *brdo iznad Lješnice, i navrh njega zidine*.

Vidjoka, f. ime žensko. Rj. — *osn. u Vidu* od *Vidosava*. Osn. 296. *takva ženska hyp. kod Milojka*.

Vidjoko, m. ime muško. Rj. — *od osn. od koje je Vidoje*. Osn. 294. *hyp. s takim nast. kod Milojka*.

Vidosava, f. ime žensko. Rj. *Vido-s(l)ava. tako složena imena kod Dikosava. — hyp. Vida, Vidna, Vidojka; Vice*.

vidovača, f. (u Uzič. nah.) jabuka i kruška koja dospijeva o Vidovu dne. Rj. *isp. vidovka*.

vidovčevica, f. *vidi* vidovita trava. Rj. *i syn. ondje*.

Vidov dan, Vidova dne, m. 15. Junija, kad su Srbi izgubili carstvo na Kosovu, *St. Veits Tag, zu-*

gleich Anspielung auf vid: doći će Vidov dan! (vigjemo ko je vjera, ko li je nevjera. Posl. 68). Rj. — U Zagrebu na Vidov dan 1878. Oglad VII.

vidovit, *adj.* Rj. — **1**) *dijete* koje se rodi u kolušnici, zove se *vidovito*; i takovi poslije čovjek (pri-povijedaju), ili žena, ide sa vilama, i zna više nego drugi ljudi, *ein Sonntagskind, albae gallinae filius* (?). Rj. *vidi* vjedovit. *isp.* vjedogonja, jedogonja; zduha, zduhač 1. — **2**) *vidovita trava*, *f.* nekakva trava, koja se suha sipa, a sirova zacjeguje u oči; jedni je zovu i *vidovčevica*, a jedni *vidičak*. Rj. 60a. *vidi* i *vidae. euphrasia officinalis* L. Rj.² — *vidovit* (pred v osn. u vid). Osn. 221. *adj.* s takim nast. kod barovit. *može biti da ovamo ide primjer*: Pevaj, brate, ti se ne boj vile, dok je mene Kraljevića Marka i mojega *vidovita* Šarca. Npj. 2, 215.

vidovka, *f.* *eine Art Kirsche, cerasi genus*. Rj. *trešnja koja dospjeva o Vidovu dne. isp.* vidovača.

vidra, *f.* *dem.* vidrica. — **1**) (*Fisch-*) Otter, lutra. Rj. *životinja*. — Na zelenku konju mamenome... na sapima *mudra vidra* skače. Npj. 3, 236 (Može biti da bi mjesto *mudra* trebalo kazati *modra vidru*, t. j. *koža od vidre?* Vuk). Pavunice, to su mi snašice; *mudra vidra*, to je naša majka. 3, 429. — **2**) *vidi* vjedro: Kad bi kada do vode dorasla, srebrnu bi *vidru* kupovala. Rj.

Vidrāk, *m.* izvor na planini izmegju Paštrovića i Crnice. Rj.

vidrica, *f.* *dem.* od vidra. Rj.³

1. vigānj, *vigānja*, *m.* (u Srijemu) *das Frauenkleid, vestis feminae*. Rj. *haljina ženska. vidi* figanj.

2. viganj, *vignja*, *m.* *vidi* kovačnica. Rj. — Ciganska će biti *viganj* (od korijena od koga je *oganj*). Osn. 202.

vigovi, *vigōvā*, *m. pl.* (u vojv.) *vidi* omče, ošice. Rj. *zamka, n. p.* od strune za hvatanje ptica.

vigjānje, *n.* Rj. *verb.* od *vigjati* (i se). — **1 a**) *radnja* kojom *tko vigja* što (das Oftsehen, visio. Rj.). — **b**) *radnja* kojom se *tko vigja* s kim (das Sichsehen, Zusammenkommen, conventus. Rj.). — **2**) *radnja* kojom *tko vigja n. p. jelo* (die Aufsicht über die Küche, z. B. bei Hochzeiten, ministerium culinarium. Rj.).

vigjati, *vigjām*, *v. impf.* Rj. — **1**) *frequent.* od *vidjeti*. — **a**) *oft sehen, video*. Rj. *često ili više puta vidjeti*. — Koliko sam ja za vremena Turskoga *vigjao* kneza Jadranskoga i gdje koje iz nahije Šabačke, nosili su plavetne čohane čakšire. Rj. 279a. Srbi kažu da je kuga živa kao žena. Mnogi kažu da su je *vigjali* gdje ide zavješena bijelom maramom. Rj. 311a. Bogom sestro, zv'jezdo prehodnice! dolaziš li nad Hercegovinu? i *vigjaš li* Hercega Stjepana? Npj. 1, 555. Djeca bivaju kakvi su im i roditelji, ili barem kakvi su drugi veliki ljudi, *koje oko sebe vigjaju*. Priprava 45. Niti će me vidjeti oko koje me je *vigjalo*. Jov 7, 8. — **b**) *sa se, reciproč.* *vigjati se, sich sehen, zusammenkommen, convenio*. Rj. *često se ili više puta vidjeti s kim*. — **2**) *gotoviti jelo, die Küchenaufsicht führen, procure culinam*. Rj. *kao nadgledati kuhanje jela, starati se oko njega. vidi* i *paričati, spremati. v. pf. slož.* u-vigjati.

vigjen, *adj.* — **1**) *part. pass.* od *vidjeti*. Rj. — **2**) *vigjen* čovjek, t. j. *naočit, ugledan, lijep*: Kad si tako *vigjen* megu braćom. Rj. *u smislu tjelesnom i umnom. vidi* i *divan, krasan, uzorit*.

vigjenije, *n.* *das Sehen, visio*: Sretno *vigjenije*, dugu ljubav, od Boga život i zdravlje (napija se uz čašu). Rj. *verb.* od *vidjeti* (se) *sa starim nast. vidi* *vigjenje*.

vigjēnje, *n. verb.* od *vidjeti* (i se). *vidi* *vigjenije*. — Onaj što sjegjaše bijaše *po vigjenju* kao kamen jaspis. Otkriv. 4, 3 (*similis aspectui jaspidis; wie Jaspis anzusehen*). Nad glavama životinjama bijaše kao nebo, *po vigjenju* kao kristal. Jezek. 1, 22. Za-

željeh znati istinu o rogu koji bijaše *po vigjenju* veći od drugih. Dan. 7, 20. *isp.* vid 1b.

vigju, *praes.* od *vidjeti*: Da ja *vigju* čija vojska gine. Rj. *od vidjeti sadaš. vrijeme vidim i vigju* (*stariji oblik*). *vidi* i *hoću, mogu, velju*.

vihār, *m.* *der Wirbelwind, turbo*. Rj. *vidi* vijar, vihor, vijor. *isp.* vrtuna, oluja. — Imao tri kćeri... *dune nekakav vihar* i sve tri odnese. Npr. 27. *Vihar puše*, alkatmerom diše. Herc. 117. Jače od *vihra*, brže od strijele, tvrgje od stanca, hugje od vile. DPosl. 36. *staro mj.* od *vihara. isp.* Osn. 105: *Vihor* (Вихор); negda je bilo i u Srpskom jeziku *gen. vihra* itd., ali se promijenilo na *vihār* pa mu a ne ispada.

vihōlje, *n.* (u Dubr.) *trava* koja ima crven cvijet. Rj. *mathiola incana* R. Br. Rj.³

vihor, *m.* *vidi* vijor, i vihar, i *syn. ondje*. megu riječi *divor, grahor, žamor* itd. prešla je i riječ *vihar* te glasi *vihor* i *vijor*. Osn. 110. — Nek se s tobom svi Slavani diče, jer si stožer *megju vikorove*. Npj. 5, 216 (s? tobom). Gospod ščāše uzeti Iliju u *vihoru* na nebo. Car. II 2, 1. Bivaju li kao pljeva na vjetru, kao *prah koji raznosi vihor?* Jov 21, 18.

vijača, *f.* *der Windreiter, vanni genus. cf.* vjetrenjača 2. Rj. *lopata za vijanje žita*. — *riječi s takim nast. kod* *cjepača*.

vijalica, *f.* *spravu, što žito vije*, ovdje narod zove *vijalicom*. J. Bogdanović.

vijalište, *n.* *Ort wo die Wölfe heulen, locus ubi ululant lupi*: Šator penje Ugrin Janko ukraj Save vode hladne na vilino igralište, na junačko razbojište i na *vuče vijalište*. Rj. *mjesto gdje vuci vijaju*. — *riječi s takim nast. kod* *danište*.

1. vijānje, *n.* Rj. *verbal.* od 1 *vijati* (i se). — **I. 1**) *radnja* kojom *tko vija* (tjera) *koga* (tjeranje, das Jagen, agitatio. Rj.). — **2**) *radnja* kojom *tko vija n. p. glavom* (das Winden, volutio, versatio. Rj.).

— **II. 1**) *radnja* kojom se *n. p. nekolicina vijaju* (tjeraju). — **2**) *radnja* kojom se *vija n. p. orao*.

2. vjānje, *n.* Rj. *verbal.* od 2 *vijati*. — **1**) *radnja* kojom *tko vije žito* (das Worfeln, ventilatio. Rj.). — **2**) *stanje* koje *biva, kad vije snijeg* (das Schneien, tempestas nivalis. Rj.). — **3**) *radnja* kojom *vije n. p. vuk* (das Heulen, ululatus. Rj.).

vijār, *m.* *vidi* vihar: Da ga *vijar* vjetar ne odnese. Rj. *u krajevima gdje se glas h u govoru pretvara u j. vidi* kod vihar i *syn.* — Te napisala list knjige bijele, *vijaru* je meće od *planine*, knjigu meće, a *vijara kumi*: »Ne nosi pismo i hartiju...« Npj. 1, 474.

1. vijati, *vjām*, *v. impf.* Rj. *v. pf.* *prosti* vinuti (i se). — **I.** *vidi* vitlati. — **1**) *tjerati, jagen, agito*. Rj. i *syn.* *kod* *tjerati. v. pf. slož.* do-vijati, iz-, od-, po-. — Na Božić... U Bačkoj momčad posjedaju na konje pa po polju *vijaju* Božić. Rj. 35a. Za Boga brate, *pričekaj me, hoću da crknem tebe vijajući*. Npr. 26. — **2**) *n. p. glavom, drehen, torquere*. Rj. *v. pf. slož.* iz-po-vijati se. *vidi* viti, i *ondje v. pf. slož.*; *v. impf. slož.* do-vijati (se), iz-, na-, oba-, ob-, od-, o-, po-, pod-, pre-, pri-, pro- (se), raz-, s-, sa-, u-, uz-, za-vijati (i za-vijevati). — Vijoglava, 1) nekakva mala tica, koja *vija glavom*. Rj. 61a. Barjaktar jednako *barjakom vija* na sve strane. Kov. 61. — **II.** *sa se. vijati se*. — **1**) *jagen, agito alius alium*. Rj. *reciproč. vijaju se dvojica, t. j. vijaju jedan drugoga. isp.* vijati 1. *vidi* tjerati se 2. — Od trgovine stvori se *golub*, a od Turčina stvori se *kobac*, pa *poteraj goluba!* Dok su se oni tako *vijali* ovamo onamo, careva kći bila izišla pred dvor pa ih gledala. Npr. 39. — **2**) *flattern, volitare, fluitare: vija se barjak; vija se orao*. Rj. *isp.* vijati 2. *vidi* pāhati 2, vijoriti se. — Već su ono dva mlada junaka; *vijaju se oko devojaka*, kao i ja oko tebe, gospo. Npj. 1, 482. Sve s' *vijaju* po polju *barjaci*, kano mrki po nebu *oblaci*. 4, 242. Od jutra se *vijao* barjak morski na pola visine. Nov. Srb.

1817, 763. Heruvim s plamenijem mačem, koji se vijaje i tamo i amo. Mojs. I. 3, 24.

2. vijati, vijem, v. *impf.* Rj. — **1)** *worseln, ventilare*: ljudi viju žito. Rj. v. *pf. slož.* iz-vijati, o-, od-, raz-; v. *impf. slož.* iz-vijavati, raz-vijavati. — Nagje ljude na gumnu gje viju šenicu. Npr. 4. Ljudi žito viju na lopatu, a žene na rešeto. Posl. 172. Žnješ gje nijesi sijao, i kupiš gdje nijesi vijao. Mat. 25, 24. Evo, on će ovu noć vijati ječam na gumnu. Rut 3, 2. — **2)** vije snijeg, *schneien, nives decidunt*. Rj. *ide snijeg a uz to vjetar duha. v. pf. slož.* prđ-vijati, zà-vijati 2. *ovamo idu i ovi primjeri*: Svi vjetri njim viju. DPosl. 119. Tam' u našoj zemlji po dva sunca greju, po dva vetra veju. Npj. 1, 108 (veju ist. mj. viju). — **3)** *heulen, ululo*: Ne vij vuče, ne grakli gavrane, ne plaš' te mi po gori družine. Neko dvije, neko prazan vije. Rj. *vidi* viti 2, zavjati 3; urlakati, urlati, urlikati, v. *pf. prosti* vijuknuti, dem. vijucnuti; v. *pf. slož.* zà-vijati 1, zà-viti 2. — *Vuk ne vije*, što je mesa gladan, nego vije da družinu svije. Posl. 40. Za gosom! (Kad vije čije pseto). 82. Kako viju po kosama vuči, a pjevaju po selima Turci. Npj. 4, 312.

vijavica, f. *Schneesturm, imber nivium* (?), cf. mečava. Rj. kad snijeg i vjetar vjeje. *vidi* i pomet, sa-laukovina; čorava Angjelija.

viječan, viječna, *adj. dauerhaft, firmus*: ta je haljina baš viječna. Rj. *vidi* vjekovit 1, dugovječan, dugovjek, dugovjetan, dugovremen, dugoljetan; držec, durašan, trajasan.

viječnost, viječnosti, f. *osobina onoga što je viječno; die Dauerhaftigkeit, firmitas. vidi* dugovječnost, *isp.* durašnost. — Koliko se većma samim djelom svi o jeziku narodnom starano, toliko smo dalje protegnuli život i viječnost (вѣчност) našeg naroda. Špisi I, 94.

vijeća, f. *Konferenz (Berathschlagung), deliberatio*, cf. vijeće 2. Rj. *isp.* vijećanje. *vidi* londža 2. — On otide na zelenu londžu, da vijeću čini s Udbinjanim'. Npj. 3, 125. Tavnovaše tri bijela dana, dok su Turci vijeć vijećali, kako će ih biti i mučiti. 3, 356. Mahmut vezir vijeć učinio . . . na vijeću vezir sakupio svu gospodu Tursku izabranu. 4, 68. Janković-Stojane . . . sve u vijeću potego serdare. HNpj. 3, 382. Načiniše vijeću o njemu (o Isusu) kako bi ga pogubili. Mat. 12, 14. Učiniše vijeću svi glavari za Isusu da ga pogube. 27, 1.

vijećanje, n. *das Berathschlagen, deliberatio*. Rj. *verb.* od vijećati. radnja kojom tko vijeća o čemu. *isp.* vijeća, vijeće 2. — Skupi se veliki savet Atinski, i posle dugoga vječanja, hoće li Rimljanima dati zakone, ili ne će, odredi, da . . . Danica 5, 86. U najvećoj sobi skupljali su se »sovjjetnici« radi vijećanja i presugjivanja. Sovj. 10.

vijećati, vijećam, v. *impf. berathschlagen, delibero*. Rj. *vidi* londžati, dogovarati se. v. *pf. slož.* s-vijećati. od kor. od koga je druga pola vijeći sa-vjet. — Gjevoj-kama bostanj pogazio . . . Ko je njima bostanj pogazio; megju sobom mlade vijećale. Npj. 1, 397. Tavnovaše tri bijela dana, dok su Turci vijeć vijećali, kako će ih biti i mučiti. 3, 356. Vijećala gospoda banovi: »Kome ćemo dati banovinu?« Kov. 109. Promislite o tom, i vijećajte i govorite. Sud. 19, 30. sa se, *pass.*: Knezu je dano bilo da predlaže o čemu će se vijećati. DM. 339.

vijeće, n. (u Dubr.) — **1)** sabor gje su se gospoda Dubrovačka sastajala da sude; oni su imali malo vijeće i veliko vijeće, *Rath, consilium*. Rj. *vidi* divan 1, londža 2, sabor 2, savjet 2, senat 1, zbor 2. — Misli da će tu molbenicu bansko vijeće poslati Vašoj većoj vlasti. Javor 1885, 762. Vijeće malo (*consilium minus*) umoljeno (*rogatorum*), izabrano. DRj. 1, 200. Vijeće velje . . . vijećnik od veljega vijeća. 1, 204. — **2)** *vidi* vijeća: Raslo drvo lovorika . . . pod njom sjede sva gospoda, megju sobom v'jeće čine, da

ožene Kraljevića. Herc. 344. Učini vijeće, narode, načini sjen . . . zakloni izagnane. Is. 16, 3. *isp.* vijećanje.

vijećnica, f. *cubiculum*. Gundulić: i velike i prostrane tri v'jećnice redom stoje. Stulli. kuća ili soba gdje se vijeća.

vijećnik, m. (u Dubr.) *Rath, senator*. Rj. *vidi* savjetnik, svjetnik, senator, senatur, sinatur, senat 2. — Neki Grk, koji mu je bio glavni haznadar i vijećnik. Sovj. 73. Car Solomun carovaše . . . a Zavud, prvi vijećnik, prijatelj carev. Car. I. 4, 5. Vijećnik u izbranom vijeću. DRj. 1, 117. Vijećnik od veljega vijeća. 1, 204.

vijeđro, n. (u C. G.) *vidi* vedro: Po vijeđro jedanak pijahu. I vijeđro u rukama gje vode nosi. Rj. *vidi* i vjedro, vidra 2. — Ide Mare s vijeđrom na vodu. Herc. 267. Čaša se zlatna razbije i raspe se vijeđro na izvoru. Prop. 12, 6.

vijek, m. Rj. *pl.* vijekovi, vijekdōvā. Glas. 8, 10. — **1)** *Lebenszeit, vita*: u mom vijeku, čovjek kratka vijeka. Rj. *vidi* život, žiće. — Da zajedno vijek vjekujemo. Rj. 65b. Ja sam već izvjekovao, t. j. proveo sam svoj vijek. Rj. 220a. Onde ostanu carujući do svoga veka. Npr. 26. Znaš li da sam ti kazao da ću ti pokloniti tri vijeka? eto sad ti treći poklanjam, a više života od mene nemaš. 202. Snaha premećući oni prsten, kakoga još u svome vijeku nije vijjela. 216. Kako se valja mučiti da se oroga kratkoga vijeka pošteno živi. 217. Čitav čovječij vijek trebao bi jednomo bezbriznom čovjeku da skupi naše narodne pjesme. III. Provođe vijek svoj svako u svome mjestu. Kov. 36. Vijeka Avramova što požirje bješe sto sedamdeset i pet godina. Mojs. I. 25, 7. Bijaše rat svega vijeka Saulova. Sam. I. 14, 52. Stane moliti Gospoda da bi mu još malo produžio vijek. Prip. bibl. 91. — **2)** nikad (ni) do vijeka (*in meinem Leben nie, ewig nie, nunquam*); na vijek; od svijeta i vijeka; dokle je vijeka i svijeta; kako je vijeka i svijeta. Od vijeka do suda Božjega. Rj. *isp.* vječnost, *vidi* dovijek, navijek, uvijek, zavijek. — Kako meni danas, tako njima do veka. Npr. 75 (= vazda). Nije muka za vijeka. Posl. 216 (za uvijek). Aj gje si mi Petre mio strice! Ali sada ali do vijeka. Npj. 4, 363 (= nikad). Da nikad na tebi ne bude roda do vijeka. Mat. 21, 19 (*in sempiternum; in Ewigkeit*). Kakav je znak . . . pošljedka vijeka? 24, 3 (*consummationis seculi, von dem Ende der Welt*). Spasu našem vlast prije svoju vijekova. Jud. 25. Evo dara, koje su prinijeli (mudarci): zlato, kao caru od vijekova. DP. 303. — **3)** *vidi* stoljeće, *das Jahrhundert, centum anni, seculum*. — Na svršetku XVII. vijeka bio je groš dvije evancike. Rj. 104a. Da su Srbi poznati u Evropi od VI. vijeka. Danica 2, 74. Smiljanici življeo u Dalmaciji u drugoj polovini XVII. vijeka. Npj. 3, 142 (Vuk). Uz Ostromirovo jevangjelije — iz XI. vijeka. Pis. 51. Prošloga vijeka nalazilo se ovakovo momče u Pirenejskim planinama. Priprava 120. Tako do kraja XV. vijeka. 129. — **4)** kao vrijeme od nekoliko vijekova; *das Zeitalter, aetas, aevum, seculum*. — Žive dosta nalik na ona vremena, što poete nazivaju zlatnim vijekom. Npj. 1, XX. Latinski srednjega vijeka. DRj. 1, X.

vijenac, vijenca, m. Rj. dem. vjenčić, za postanje *isp.* viti, 1 vijati 2. — **1)** *der Kranz, corona*. U nas je u ovome smislu vijenac samo od cvijeća. Rj. — Viti, vijem, n. p. vijenac. Rj. 64a. Opletu vijence od vrbovijek mladica. Rj. 142a. Tako mi vijenca kojijem smo združeni! (K ženi). Posl. 300. Tako mi majku tavne vijence ne savila prigje sjutra! 302. Trepeću li novi venci na našoj snaši? Npj. 1, 43. Pasla Mare pauniće . . . na dan perce uzimala, u vjenac ga uvijala. 1, 54. Izvila je tri zelena venca . . . »Plovi, plovi, moj zeleni venče! 1, 232. A devojke vence spletavaju. 1, 323. U njoj (u knjizi) nema venaca . . . nego je samo cvće, od koga će mu potomstvo takove vence plesti moći. Miloš VI. — **2)** vijenac luka, smokava,

paprika, Kranz, corona: rodila trešnja kao vijenac. Rj. — 3) (u C. G.) *langes Kopfhaar, crines longi*. Rj. *duge kose*. — Poskidaše kape kamilajke, i prosuše do pasa vijence. Npj. 3, 71. — 4) *vidi* kruna, koruna; *die Krone, corona*. isp. *στέφανος* (vijenac 1 i kruna); i vjenčati 2, vjenčavati 2. — *Opletarši vijenac od trnja metnuše mu na glavu... zdravo, care Judejski!* Mat. 27, 19 (*flochten eine Krone von Dornern*). Pogibe i Saul... i uzeš vijenac carski koji mu bješe na glavi. Sam. II. 1, 10. *Metnuše mu na glavu vijenac, i zacariše ga*. Dnev. II. 23, 11. Stefan moli za kraljevski vijenac. DM. 19. Lasno bi i Lazaru stupiti na prijesto i vjenčati se vijencem Nemanjinim. 83. — 5) kao kolo 5, ophogja, red: Podizanje krsta Gospodnjega završice ti ovaj vijenac visokijeh praznika. DP. 318.

vijenje, n. *das Winden, zó viere*. Rj. *verb. od 1) viti, 2) viti se*. — 1) *radnja kojom tko vije što, n. p. vijenac*. — 2) *radnja kojom se vije n. p. soko*.

vijeranje, n. *verb. od vijerati. radnja kojom tko vijera djevojku. isp. vjeridba*.

vijerati, *vijerām, v. impf. vidi (v. pf.) vjeriti: Al' u kolo megj' gjevojke, moj delijo, da ih biraš i vijeraš, moj mladiću*. Rj.

vijerna, (st.) mjesto vjerna: Te me uzme za vjernu ljubav. Rj. *vidi* vjerenja. isp. vijernica ljubav.

vijernica ljubav, f. u pjesmama mjesto vjerna ljubav: Odmah viče vjernicu ljubav. Rj. *vidi* vjerenica ljubav. isp. vijerna.

vijest, f. *vidi* glas, poglasje, haber; *die Nachricht, nuntius. starosl. вѣсть f. nuncius, rumor, fama*. — Kad mjesto haber imamo glas, šta će nam вѣсть? Pis. 45. *ove riječi Vuk i Daničić nikad ne pišu; ali piše Budmani: O čem (glasu, vijesti) što ćukanjem do nekoga mjesta dopre*. ARj. II. 554a. Glas, nuncius, vijest. III. 155b. Još nikada v'jesti ni vjesnika ovakoga ovdje došlo nije. Šćep. mal. 125. *dolazi u složenim riječima s-vijest, ne-s-vijest, sa-vijest, va-vijest*.

-vijestiti, **-vijestim**, *glagol ne dolazi ovako prost nego samo složen iz-vijestiti (i se), na-vijestiti, oba-vijestiti (i izbaciš b: oa-vijestiti) o-s-vijestiti, uba-vijestiti; one-s-vijestiti. isp. onesvjesnuti, obnesvjesnuti. v. impf. iz-vješćivati, na-, oba-*.

vijetati, *vijetām, v. pf. (u C. G.) versprechen, promitto: Vijetaj mi tri tovara blaga. Vijeta mu Bogom posestrimstvo. Od nevolje vijeta mu kumstvo. Rj. vidi obećati, koje je postalo od vijetati: ob-(v)ijećati, gdje je e mjesto e (ije). vidi i obreći. v. impf. obećavati, obrićati (i se)*.

vijoglav, m. *vidi* vijoglava 1. Rj. vijo-glav, (ptič) koji vija glavom. tako slož. riječi kod bućoglav. — U vijoglava slabe noge. DPost. 143.

vijoglava, f. — 1) (u Srijemu) nekakva mala tica, koja jednako izvrće glavu čas na jednu čas na drugu stranu (t. j. vija glavom), *der Wendehals, Drehhals, jynx torquilla*. Rj. *vidi* vijoglav. — 2) djevojka koja ne gleda preda se, nego naokolo kojekuda, cf. vižlica 2. Rj. *koja vija glavom. vidi i vižlja*.

vijogor, m. (u Ragjevini) navrh vijogora, t. j. navrh planine ili brda. Rj. vijo-gor.

vijoja, f. *vidi* vijola, vioja, viola, ljubica 1, ljubica. — Gjevojke su ruže brale... od ružice rumenite, od vijoje plemenite... drobnu ružu i vijoju. Npj. 1, 234.

vijoka, f. (u Srijemu) mladica osječena za navrtanje, *das Pfropfreis, surculus*. Rj. *vidi* vioka, kalam, kalem, navrt, navrtak 2.

vijola, f. (u gornj. prim.) *vidi* ljubica: Poljepša je ruža od vijole. Rj. *vidi i* vijolja, vijola. Lat. viola.

vijor, m. *vidi* vihar: Vijor dolom duje, gradom poljuljuje. Vije kolom, kako vijor gorom. Rj. *vidi* vihor, koje se u krajevima, gdje se glas h u govoru pretvara u j, govori vijor. vidi i vihar. isp. vrtuna,

oluj. — Da mu puhne vijor od istoka. Npj. 4, 7. Bože! vijor od planine pušti, da razagna maglu u krajeve. 4, 378.

vijorenje, n. *verb. od vijoriti se. stanje koje biva, kad se vijori n. p. barjak*.

vijorep, m. (u Šajk. bat.) *Art Spiels, ludii genus*. Rj. vijo-rep. nekaka igra. — isp. tako slož. riječi crnorep (m.), dugorep (adj.).

vijoriti se, ri se, v. r. *impf. flattern, flutare: vijoriti se barjak*. Rj. *vidi* vijati se 2, pāhati 2.

vijūnūti, *vijūcnēm, v. pf. dem. od vijuknuti*. Rj.

vijūgānje, n. *das Schlängeln, sinuatio*. Rj. *verb. od vijugati se, koje vidi*.

vijūgati se, gām se, v. r. *impf. sich schlängeln, sinuor*. Rj. *vidi* savijati se 2, verugati se, krivudati. — Lijevke. Igrači se uhvate jedan drugome za pojas ostrag. Koji je prvi, onaj ima u ruci štap i štapom po nogama bije one koji za njim idu... tako se ova povorka jednako vijuga. Rj. 327b.

vijūknūti, *vijūknēm, v. pf. heulen, exululo*. Rj. dem. vijucnuti. v. impf. 2 vijati (vijem) 3.

vika, f. — 1) *das Geschrei, clamor: stoji ga vika*. Rj. *vidi* breka, dreka, huka, ūka, vardanja, vrdanja. — Oko ponoći stanē lupa po sobi i vika: »Ovaj je došao da primi carstvo...« Npr. 61. Sjedne na kamen pa ga stane vika: »Čudim se! čudim se!« 167. Na vuka vika, a iza vuka lisice vuku. Posl. 185. Možete sami lusno znati, kaku su viku i bunu činili. Danica 2, 132. Najvišu će viku podići na mene oni književnici naši... Pis. 81. Ovgje će biti najveća vika na ortografiju. Rj. IX. Bolovahu od šuljeva tako da se vika u gradu podizase do neba. 5, 12. Vojska izlažase da se vrsta u boj, i podizase ubojnu viku. 17, 20. Ne mogase razaznati vike radosne od vike plačne... i vika se čujaše daleko. Jezdr. 3, 13. — 2) *ein Getreidemass von 20 oka (1/2 Pressburger Metzen), mensurae genus (in Bučka)*. Rj. mjeru žitna od 20 oka (pō vagana Požunškoga), u Bučkoj. Mađž. vika.

vikač, *vikačn, m. der Schreier, clamator*. Rj. *koji viče. vidi* vikal. isp. drnov. — Ovo su nezadovoljni vikači. Jud. 16. Koji lutaju duhom orazumiće se, i vikači će primiti nauku. Is. 29, 24.

vikalo, m. *der Schreihals, clamorus, cf. vikač*. Rj. — riječi s takim nast. kod bajala.

vikānje, n. Rj. verbal. od vikati. — 1) *radnja kojom tko viče (das Schreien, clamor)*. Rj.: Na Emanuelovo treći put vikanje: »bacite oružje« polože oružje. Žitije 51. — 2) *radnja kojom tko viče (zove) koga (das Rufen, vocatio)*. Rj.: Ne čuo kukavice! (Kad ko pošlje dugoga vikanja odgovori: čujem... i znači: ne dočekao proljeća!). Posl. 212. — 3) *vidi* karanje. Rj. — 4) *radnja kojom tko viče na koga (das Murren, fremitus)*. Rj.

vikati, *vičēm, v. impf. Rj. v. pf. prosti vidi* viknuti, i od njega slož. v. pf. onđe. v. pf. slož. do-vikati, iz-, na (se), nad-, od-, po-, pro-, s-, za-. v. impf. slož. do-vikivati, od-, po-, pod-, pri-. — 1) *schreien, clamor, ne viči, govori lakše*. Rj. *vidi* derati se, drijeti se, grakati 2, upijati, vardati, sijati 2. — *Grlom viče, rukom domahuje*. Rj. 131b. *Mušket viče a kobila viče*. Rj. 189a. *Viče iza glasa*. Rj. 217b. *Ličiti, 2) vikati kao tclal*. Rj. 321a. Čoek udari ženu, pa joj stane vikati da učuti. Npr. 144. Stane i on scojim krupnijem glasom vikati: »Kobo, koblice!« 177. Tade njima hožu pomoć viče. Npj. 4, 45. *Pero grlom i avazom vika: »Ko je junak, ako Boga znate!«* 4, 87. Pa on vika iz grla bijela: »Stan! Lazare, od kurve kopile!« 4, 318. Pa ti svijem dobar reče viče. 4, 478. Žena Hananejka povika k njemu... »otпусти je, kako viče za nama.« Mat. 15, 23. Isaija viče za Izrailja: ako bude... Rim. 9, 27. Gospod reče Mojsiju: što vičeš k meni? Mojs. II. 14, 15. *Vičite im iza glasa, mašite rukom neka ugju*. Is. 13, 2. Za to

vičem o tom: jačina im je da sjede s mirom. Is. 30, 7. Nema nikoga da viče za pravdu, niti ima koga da se pre za istinu. 59, 4. *Gorko će tada vikati junak.* Sof. 1, 14. *sa se, pass.: Kakovijem slovima treba da pišemo. Evo već trideset godina kako se oko toga viče i prepire.* Rat 3. — 2) *rufen, voco, cf. zvati: viči ga amo.* Rj. *vidi klikovati.* — Gje si ja? (u O. G. *viče muž ženu, i ona njega tako.*) Rj. 149a. *On ga odmah stane vikati i moliti, da ga na suho prenese.* Npr. 252. *Viči Vlahinju neka mijesi pogaču . . .* Posl. 199. *Sve baljemez baljemeza viče, a lubarda lubardu doziva.* Npj. 4, 251. A drugo je Moskov gjeneralu, *na ime ga Bragodijer viču.* 4, 336. *Sokole, put krči, a svatove viči!* Kov. 73. *Vikahu Lota i govorahu mu: gdje su ljudi što dogioše sinoć k tebi?* Mojs. I 19, 5. *Vičem te, Gospode, vas dan.* Ps. 88, 9. *sa se, pass.: Kako li se po imenu vičeš?* HNpj. 1, 218. — 3) (u Dubr.) *vidi karati: viče me mati.* Rj. — 4) *murren, fremere: viču na njega, viču na to, viče narod.* Rj. *viče tko na koga ili na što, kad nezadovoljan budući njim mrmlija.* — *Idi ne govna j tu (otac reče sinu, n. p. kad sin viče što na očinu uredbu).* Rj. 91b. *Izvrsti se na koga, kao napasti, omrznuti, početi vikati na koga.* Rj. 221a. *Dogje starcu, i vičući na njega i srdeći se kaže mu sve kako je prošao s Premudrijem.* Npr. 155. *Sva je vika na (onoga) Marka (Kraljevića).* Posl. 276. *Miloš Obrenović, na kajega je onda ondje vikala i ala i vrana.* Sovj. 5. *Za ove i ostale orake poslove najviše je na Mladena vikao Živković.* 22. *Jer je čuo Gospod viku vašu, kojom vikaste na nj.* Mojs. II 16, 8.

1. **viknuti**, viknēm, v. pf. Rj. v. pf. slož. na-viknuti, po-, pod-, pri-. v. impf. prosti vikati, i kod njega v. pf. slož. do-vikati itd., i v. impf. slož. — 1) *aufschreien, exclamo.* Rj. *vidi upiti.* — *Ciknu, viknu Fatima devojka: »Oj Boga mi, mila moja majko!* Npj. 1, 246. *Kad hujduku sitna knjiga dogje, namah viknu u svoju družinu; skupi mu se tridest mladih druga.* 3, 18. *U Gjura se srce razljutilo, zubom škripnu, iza glasa viknu: »Petre babo, otvori mi vrata.«* 4, 163. *Kad je Jakov viknuo da Krstu obale na zemlju, i on ga udario nogom.* Sovj. 49. — 2) *ausrufen, voco, cf. zovnuti.* Rj. — *Viknu Simo Prekodrinca Radu: »Zemlji padaj, starac Radivoje.* Npj. 4, 283. *Brže viknu svoje vjerne sluge: »Sluge moje, hitro pohitajte.* 4, 299. *Car usta i kad dogje k jami, viknu Danila žalosnijem glasom: Danilo, slugo Boga živoga.* Dan. 6, 20. — 3) *viknuti na koga. isp. vikati 4.* — *Viknuše (graknuše) kao na bijelu vranu.* Rj. 72b. *Pak Vuica viknu na družinu: »A na noge, moji sokolovi!* Npj. 4, 182. *Onda Kulin viknu na vojnike, Turci britke sablje povadiše.* 4, 195.

2. **-viknuti**, -viknēm, *glagol ovako prost nahodi se samo s promjenom glasa v na b: biknuti se; bez ove promjene dolazi samo kao složen: v. pf. na-viknuti, ob-(v)iknuti, ob-(v)iknuti, pri-(se), s-; v. impf. obicati se (ob-(v)icati se), privikivati. vidi -vići.*

vikom, instr. od riječi koja nije u običaju vik. *rufend, clamans: Vikom viče Starina Novače.* Rj. *isp. kod čik 1: cikom pocikuje, i t. d.* — *Vikom vrisnu a pomaši d'jete.* Rj. 536b. *Na gradu devojka vikom podcikuje: »A vaj! duge noći!* Npj. 1, 207. *Vikom viče Novaković Grujo, vikom viče po gori zelenoj.* 3, 29.

vila, f. (pl. vile, gen. vilā) — 1) *die Vile (eine Art Nymphen), vila (nympha).* *Vile žive po velikim planinama i po kamenjacima oko voda.* Rj. *vidi baždara, baždarkinja, Nadanojla, nagorkinja, oblakinja, planinkinja, prigorka, prigorkinja, Raviojla, zagorkinja.* — *Zaklikta žunja, vila.* Rj. 177a. *Klikće vila; kliktanje.* Rj. 275a. *Ajd' otole prebijela vilo!* Rj. 477b. *Lijepa (kći) kao vila od gore, visoka kao jela.* Npr. 130. *Govorio je s vilama.* DPosl. 25. *Vila bijela, vila*

crna, sve vilo huda ter vila. 150. *Ogje kažu goru vilovitu, i u gori zagorkinju vilo.* Npj. 1, 254. *Dok proklikta sa Javora vila, viče vila u Sjenicu grada a na ime Čavić-Mustaj-bega.* 4, 293. *B'jela vilo, Ivanova Maro! vid'o sam ti Iva gospodara.* Herc. 138. — 2) *na kule na vile (n. p. razbi kakav posao), durch verschiedene treffende Gründe (etwas vereitelt), conturbare.* *Kazujući Srpski drugijem riječima kako je ko razbio na kule na vile, reklo bi se kako je govorio: Ovo bilo, ono se svilo, i t. d.* Rj. *razbiti, t. j. odatiti koga različnim riječima od onoga što je htio da čini; razbiti kojekakvim izgovorima, odreći što, ili pokariti riječima, u Njem. tumačenju riječi treffende (valjani) biče suviše.* — 3) *u pjesmama ime konju: Da ko vidi Strahinića bana, pod njim vilu konja od megdana.* HNpj. 1, 255. *Dok ja spadnem niz bijelu kulu, i opremim dva konja viteza, mene Vilu, tebe Lastavicu.* Npj. 3, 249.

vilāet,* m. — 1) *zemlja, Land, terra: otišao na vilāet, cf. postojbina, zavičaj.* Rj. — 2) *Leute, homines: čuj(te) vilāete! cf. svijet.* 2. Rj. *vidi i puk, narod.* — *U Tršiću se bilo skupilo bježani . . . Nedić zagje kroz tu bježan, pak vikne nekoliko puta: »Čujte vilāete! bježite s robljem preko Cera.«* Danica 3, 199.

vilāetlija, m. *vidi zemljak.* Rj.

vilāetski, adj. *Landes-, z. B. Geld, Richter, publicus.* Rj. *što pripada vilāetu. vidi zemaljski 2.* — *Knez od knežine, koji se zvao i oborknez, vilāetski knez, bašknez i veliki knez.* Rj. 278b. *Veliki sudija vilāetski bio je predsjednik velikoga suda.* Sovj. 58.

vilān, vilāna, m. (u Dubr.) *vidi seljak: Bolje zna papa i vilan nego papa sam.* (Posl. 22). Rj. *Tal. villano.* — *Kad se vilan najje, misli da ne će nikad ogladnjeti.* Posl. 120.

vilāiš,* m. *das Elfenbein, ebur, cf. fildiš.* Rj. *vil-diš. viljev, filjev, slonov zub; slonova kost.*

vile, vilā, f. pl. *Heugabel, furca foenaria.* Rj. *vidi rogulje.* — *Dračevile, vile na kojima se nosi drača.* Rj. 138a. *Rasove, 2) vidi vile, cf. rasoha.* Rj. 639b. *Kad dogju vile k očima. (Kad dogje do nevolje . . . Kad hoće ko koga vilama da udari . . . dodaje se i ovo: Ili vile puknuti ili oči skočiti).* Posl. 116. *Ne da se ni vilama sedlati. (Kad ko ne da sa sobom o čemu ni progovoriti).* 198. *Sve su grablje, nema vila. (Svak sebi grabi . . .).* 281.

Vilēndara, f. *vidi Vilindar: Vilēndari prebijelaj erkvi.* Rj.

vilēni, adj. *vidi vilovan: Na gjogatu konju vilēnome.* Rj. *neodregjeno vilen. vidi i vilenski, vilinji, vilovit, vilovski. što pripada vilama; i što je kao bijesno, kao da su vile u njemu.* — *Evo ti ovoga konja ispod mene, na nj uzjaši te brzo u vilenu goru put istoka.* Npr. 121. *Pa privede vranca vilenoga, Ikoniju na vrančića baci.* Npj. 2, 601. *Al' ti drago pješke na opanke, al' na tvome vilenu labudu.* 5, 101. *Davor stara krčmarice Pavo! il' s' vilena, il' s' gore bolesna, il' s' u piću vrlo prečerala.* HNpj. 3, 561.

vilēnica, f. *Gjorgji. vidi vila.* Stulli. — *Treba čoecka ko bi onu vilenicu smotao.* J. Bogdanović. *vilena žena.*

vilēnik, vilēnika, m. (u Boci) *čovjek kojega je vila bila ustrijelila pa ga ona sama i izvidala i svojijem mu skutom rane zavijala; po tom je on posestrio i ona mu darovala bilje da ga ne može niko prevariti i da mu žena ragja dobre junake i lijepe šćeri.* Rj. — *Pogleda (čoeck) kad li dolećeo vilēnik i vila, i vilēnik hoćase da mu vila nešto silom kaže . . . Vila neggje poleće, a vilēnik upazi ovoga čoecka i reče mu da ide na ono blago i da ga nosi.* Npr. 100.

vilēnski, adj. *der vile, zov vile: Vilēnski u njoj stanovi, svegij vile tance izvode.* Rj. *što pripada vilama. vidi vileni, i syn. ondje.* — *Vilēnski konj, m. (u Baranji) eine Art Schmetterlinge, papilionis*

genus, cf. konjic 2. Rj. 62a. *libellula depressa* L. Rj.³ nekakav lepir.

Vilhelmo, m. ime muško, Njem. Wilhelm. — Nekakav Englez, po imenu *Vilhelmo Li* (Lee). Priprava 147.

vilica, f. die Kinnlade, mazila. Rj. *vidi* čeljust 1, laloka. — *Razglavio vilice*. Rj. 630a. *Raščeni vilice*. Rj. 645b. Povadi mu klješćima zube, izvadi mu jezik na vilice. Npj. 2, 208. Govori kao bez vilica. Posl. 43. *Razvalio vilice* kao bijesan pas. (Kad ko mnogo govori i viče). 269. Tako mi ne propao jezik proz vilice! 302. Ovo da pripada sveštenicima . . . da se daje svešteniku pleće i obje vilice i želudac. Mojs. V. 18, 3. Domaćinu, kad vide take goste, zadržka donja vilica, i odsekoše se obe noge do kolena. Mil. 212.

vilice, f. pl. Della-bella. forchetta, furcula, furcilla. Stulli. govori se u sjev. Hrv. *vidi* viljuške, i syn. ondje.

vilijeenje, n. das Halftern, capistratio. Rj. verb. od viliciiti. radnja kojom tko vilici n. p. konja.

viliciiti, čim, v. impf. halftern, capistro, cf. (v. pf.) zaviliciiti. Rj. viliciiti konja, metati mu ular (isp. zauhariti), *vidi* začeviljivati 2.

Vilić, m. nekoliko sela kao knežina oko Otočca. Rj. **Vilićanin**, m. Einer von Vilić. Rj. čorjek iz Vilića. Rj.

Vilićki, adj. von Vilić. Rj. što pripada Viliću. **vilimán**,³ vilimána, m. veliki vir, ein grosser Wirbel, vortex major. Rj. *vidi* viliman (od čega je viliman pretvorivši se f u v). iliman, liman.

vilin, adj. der vila gehörig, vilin. Rj. što pripada vili. — *Vilina kosa*, f. Flachseide, cuscuta europaea Linn. Rj. 62a (biljka. *vidi* predence). *Vilin luk*, m. schopflüthiger Muskari, hyacinthus (muscari) comosus. Rj. 62a (biljka). *Vilino šito*, n. nekakva trava, koja kad se nosi uza se, ne mogu čovjeku nauditi neprijatelji osobito laganjem i opadanjem, Art Pflanze, herbae genus. Rj. 62a. carlina acanthifolia All. cf. púpa 2. Rj.³ isp. balučka. *Vilovnjača*, velika pečurka, za kakove se govori da rastu na vilinu kolu. Rj. 62b. Šator penje Ugrin Janko ukraj Save vode hladne na vilino igralište. Rj. 216b. Hajdemo u vilinu goru, tamo ćemo naći jednu moju posestrimu. Npr. 218. Prazna kuća kao vilina pećina. Posl. 259.

Vilina Vödica, f. ima više izvora koji se tako zovu. Rj.

Vilindár, Vilindára, m. namastir u Svetoj Gori (Chilendar). Rj. *vidi* Vilendara. *vidi* i Hilandar, Filindar.

Vilindárac, Vilindárea, m. Einer von Vilindar. Rj. čorjek kalugjer iz Vilindara. *vidi* Hilandarac.

Vilindárski, adj. von Vilindar. Rj. što pripada Vilindaru. *vidi* Hilendarski.

vilinjī, adj. što pripada vilama, vili. *vidi* vileni, i syn. ondje. — *Vilinjī trag* poče prije neg grad. DPost. 150. takva adj. kod budinji.

Vilip, m. Philippus. Rj. ime muško. od Filip s promjenom glasa f na v. *vidi* i Pilip. dem. Vilipac. hyp. Vičo.

Vilipac, Vilipen, m. dem. od Vilip. Rj. — takva dem. kod Jovánac.

1. vilo, n. samo u ovoj zagoneci: sprijed šilo, straga vilo, ozdol hartija, ozgor mantija (lasta). Rj.

2. vilo, samo u ovoj zagoneci: Motovilo vilo, po gori se vilo, kući dolazilo, soli ne lizalo (čele). Rj.

Vilótije, m. Philotheus. Rj. ime muško. v mjesto f: Filotije, Filotej (za oba nast. isp. Dositije, Dositej).

vilövan, vilövana, vilövit, adj. vilenhaft, lymphaticus(?), cf. vileni, vilovski: Na glogatu konju vilovnome. Rj. *vidi* i vilenski, vilinjī. što pripada vilama; i što je kao bijesno, kao da su vile u njemu. — Ogje kažu goru vilovitu i u gori zagorkinju vilu. Npj. 1,

254. A mlagji mu konja privedoše, vilovita konja okročio. 5, 323.

vilövanje, n. verbal. od vilovati. stanje koje biva, kad tko viluje.

vilövati, vilujēm, v. impf. širjeti kao vila? biti vilovan, bijesan (2)? isp. vilovnjak. — U dne spat' a u noći vilovat? DPost. 139. vilövati. Rad 6, 143.

vilövit, adj. Rj. *vidi* kod vilovan. — magičus. Gundulić: Šapat žamor umije vilovitijeh od besjeda. Stulli.

vilövnjača, f. velika pečurka, za kakove se govori da rastu na vilinu kolu, eine Art Schwamm, fungi genus, cf. rudnjača. — riječi s takim nast. kod ajgirača.

vilövnjak, vilovnjaka, m. bijesan čovjek kao da su vile u njemu, übermüthiger Mensch, Übermüthler (als von vile besessen), homo insolens. Rj. isp. vilovati.

vilövski, adj. *vidi* vilovit. Rj. i syn. ondje.

Vilūs, m. selo u Nikšićima: U Vilusu selu male-nome. Rj.

vilj, vilja, m. *vidi* filj, slon, elefant. — »Od viljevskih zuba da mi načiniš dvor« . . . »Viljevi će onamo doći da piju vodu, pa će se opiti i popadati, a dungjeri onda neka im sve zube izrežu. Npr. 67.

viljev, adj. von Elephant, elephantis: A u zube dva viljeva zuba. Rj. što pripada vilju. *vidi* filjev, slonov. za nast. isp. alatov. *vidi* i viljevski.

viljevski, adj. što pripada viljevima: Od viljevskih zuba da mi načiniš dvor. Npr. 67. *vidi* filjevski. isp. i viljev, filjev. za viljev prema viljevski. isp. lavov i lavovski.

viljuške, viljuškā, f. pl. die Essgabel, furca, cf. pirun. Rj. *vidi* i vilice, boda 2, pantaruo. — Trokrake n. p. viljuške, vile. Rj. 750b. Dolažaje momak sveštenikov s viljuškama trokrakim u ruci, i zabadaše u lonac, i što se god nabode na viljuške, uzimaše sveštenik. Sam. I. 2, 13. riječi s takim nast. kod babuška

vime, vimeua, n. das Euter, uber. Rj. n. p. u krave. dem. vimeće. — Zatore, vime svinjeće. Rj. 198a.

vimeće, n. dem. od vime. Rj. — takva dem. kod djetesće.

vinā loza, f. (st.) *vidi* vinova: Vina loza ozobana. Od rodine vine loze. Rj. — vinā (mjesto ~~vināna~~). Osn. 176.

vinārica, f. (u prim.) lagja što se na njoj nosi vino, ein Weinschiff, navis portando vino. Rj.

vinārina, f. novi što se daju spahiji mjesto desetka vinogradskega, Weingeld, vectigal vinarium. Rj. uopće danak od vina. — riječi take kod dimarina

vince, n. Weinchen, vinulum(?): Vince kiselo, sree veselo. Rj. dem. od vino. — Nema lica bez crvena vinca. Posl. 203. Slatko je vince, medno je vince. Npj. 1, 429. *Vidi* mu se vince kroz grōce. 3, 512. Kad im vince izigje u lice. 4, 179.

vinen, adj. ne lijevaj u vinen sud rakije. J. Bogdanović. u čemu je bilo vino, što zaudara na vino.

vinī, adj. (u vojv.) fein, elegans, excellens. Rj. *vidi* fini, od kojega je vini pretvorivši se f u v.

vinika, f. labrusca. Stulli. govori se u Hrv. dielja loza. *vidi* vinjaga, i syn. ondje. — za nast. isp. aptika.

Vinišće, n. zidine od stare kule više Spljeta s istočne strane. Rj. -šće stariji (čakavski i kajkavski) nast. mj. -šte.

Vinko Lozić, m. eine komische Personifizierung des Weins (etwa Weinhold Rebmann), Bacchus: Udario ga Vinko Lozić u glavu, t. j. opio se (Posl. 327). Rj. šale radi načinjena riječ kojom se vino uzima kao lice po imenu Vinko s prezimenom Lozić (prema vinova loza). Vinko je inače hyp. od Vincentius, Vi(n)-centije.

vinkot, m. (u Hrv.) der Weinmost, mustum, cf. mäst, šira. Rj. Tal. vin cotto, vino vareno. u Hrv. je vinkot varena šira. *vidi* varenik, muselez.

Vinkovački, *adj.* von Vinkovci. Rj. što pripada Vinkovcima.

Vinkovei, Vinkovčâ, *m. pl.* Städtchen in Syrmien. Rj. varoš u Slavoniji.

Vinkovčanin, *m.* Einer von Vinkovci. Rj. čovjek iz Vinkovaca. — Kao Vinkovčanin ima akc. još Kärlovčanin. Vuk doista bilježi: Kärlovčanin, no ili to nije pravo, ili ako je, onda će biti i: Vinkovčanin. A. Pavić. Rad 59, 68.

vino, *n.* — 1) *der Wein, vinum.* Rj. dem. vince. *augm.* vinušina. *vidi* bermet, bevanda, buza 3, cavarika, crvenika, česvinica, činger, doljevak, kratošija, lozova juha, lozovina, malvasija, mlačenica, muselez, muškati, pelenaš, pelunija, polovnik 2, prijemet, punje, rujevina, šiler, šiljer, varenik, vinoš, višnjovik. *vino* je cijelo, crno, crveno, hladno, kaštro, medno (*isp.* vince medno), morsko, mrko, novo, pitko, rujevno, rujno, slatko, staro, vinovo, vodeno, vodnjikasto, vodnjikavo. — *Vri* komina, *vino.* Rj. 75a. Nemojte da vam *vino* izlapi. Rj. 224b. Po što *vino* vinovo? Rj. Mantala, jelo od brašnenoga cvijeta i od slatka vina (masta). Rj. 345a. *Nakvasio se vina* . . . A kada se *vina* nakitiše. Rj. 391b. *Razbilo se vino* (u buretu na putu). Rj. 628a. *Razblažiti, razblaživati vino* vodom. Rj. 628a. *Razvodniti n. p. vino.* Rj. 629b. *Rastvarati* . . . *Rastvoriti vino* vodom. Rj. 642b. *Rezi vino*, jabukovača. Rj. 647b. *Uzblutiti se*, kaže se za *vino* kad se pokvari. Rj. 772a. *Uzvištalo vino*, t. j. usirćetilo se. Rj. 772a. Da posadi vinograd i da . . . donese s njega nova vina. Npr. 66. *Lozova juha* tobolac opuha (*vino*). Posl. 170. Ovo je *vino* crveno, *popijmo ga* veselo. Npj. 1, 83. Oblaci nas pretekoše, žito, *vino* porosiše. 1, 113 (*loza, vinograd*). Donesi mi *kondir vina* od tri godine. 1, 512. *Simeuna vino* prevarilo . . . Kad u jutru jutro osvanulo, *Simeuna* popustilo *vino*, te on vigje, što je učinio. 2, 67. *Na njega si* navalio *vino*, od *vina* ga ljuto boli glava. 2, 161. Pa on sjede *piti mrko vino*, ne pije ga čim se *vino* pije, već *legjenom* od dvanaest oka. 2, 248. Hladnijem se *vinom* iskitiše. 5, 373. Zapovedi, te mu donesu *najlepšega morskog vina*. Danica 5, 93. *Otačite vino*. Straž. 1886, 669. Idu na silovito piće . . . dok ih *vino* raspali. Is. 5, 11. — 2) *nekakva igra*: Igra: klis, prsten, krmača, *vino*, zec, skakanje, metaljka, obrtaljka, rvanje, nišan. Rj. 216b. — Jedan od igrača metne preda se na zemlju svoju kapu kao da bi što poklopio njome, i to se zove *vino*. Ostali igrači oblijećući oko njega gledaju da bi mu koji kapu svojom nogom otjerali ispred njega, pa ako je koji otjera, onda pristanu i drugi te je nogama tjeraju preko sve ravni . . . Živ. 277.

vinöber, *m.* u poslovici: Baba starca zvala uz vrbopuc, a starac joj se odazvao *uz vinober* (Kad ko ne odgovori odmah na pitanje, nego tek poslije. Posl. 10), *die Weinlese, vindemia, cf.* berba. Rj. *vino-ber*, *kad se bere vinograd. isp.* tako slož. riječ klasober. *vidi* i *vinoberje*, *branje* (vinogradsko), *jemanje*, *jematva*, *trganje*. — Nije vazda *vinober*. DPosl. 83.

vinöberje, *n.* *vino-berje. vidi* *vinober*, i *syn. ondje*. — A kad mi je došlo *fjeko vinoberje*, kaja se gjevojka, *vinca* da ne pije. Npj. 1, 334.

vinobāj, *vinobojka, m.* *Alkermes, phytolacca decandra* Linn. Rj. *biljka. vino-boj, drugoj polji* osnova od koje je biti (bijem). *isp.* Osn. 23.

vinödjelje, *n.* *vino-djelje, djeljanje, obragjivanje vinograda; Weinbau, vitium cultura.* — Knez Miloš želeći podići *vinodelje*, odredi jedno brdo . . . Mil. 158.

vinogrād, *m.* *Weinberg, vinea, cf.* trsje. Rj. *vino-grad. vidi* i *lozje*, *parlog*, *rukosad*, *sād*, *stárac*, *trap. hyp.* *vinogradac.* — Mnogi Karlovčani imaju *gjuturicare*, koji im u *vinogradima* sjede i *vinograde* *gjuturice* rade. Rj. 152a. *Zagrnuti, zagrtati, n. p. vinograd.* Rj. 170b. *Zakrivati, zakriti n. p. vinograd.*

Rj. 178b. *Zalamati, zalomiti vinograd.* Rj. 180a. 181b. *Vinograd se zaležao, vidi uparložiti se.* Rj. 108a. *Zanavljati vinograd.* Rj. 185b. *Izgrnuti, izgrtati vinograd.* Rj. 222a. *Kondir, u rezanju vinograda.* Rj. 288b. *Odgrnuti, odgrtati n. p. vinograd.* Rj. 443a. *Oko i krmelj na lozi, kad se reže vinograd.* Rj. 454a. *Oprašiti n. p. vinograd.* Rj. 464a. *Orezati, orezivati n. p. vinograd.* Rj. 467b. *Osebičiti vinograd, koji nije bio zagrnut, okopati prvi put u proljeće.* Rj. 469b. *Potrapiti, posaditi vinograd.* Rj. 556b. *Ko se mraza boji, nek ne sadi vinograda.* Posl. 154. Šunja se kao pas iz *grožgja* (t. j. iz *vinograda*, kad ide te jede grožgje). 361. *Moji rani vinogradi ni ragjeni, ni gragjeni, bosikom posagjeni, a ružicom zagragjeni.* Npj. 1, 7. Sve *porasle* smokve i masline i još oni *grozni vinogradi.* 2, 105. Kako ti je porušena crkva, kako su ti *parlog vinogradi.* 4, 313. *Jednu (sestru) šalje, da šenicu žanje, drugu šalje, da vinograd trga.* Here. 335. (Žene) rade i s ljudma u polju, n. p. žanju . . . *beru* kukuruze i *vinograde* i t. d. Danica 2, 103.

vinogrādac, *vinograča, m. hyp.* od *vinograd.* Rj. **vinogrādār**, *vinogračara, m. der Weingärtner, vinitor.* Rj. *koji radi vinograd.* — *Bijaše čovjek* domaćin koji posadi vinograd i daje ga *vinogradarima*, i otiđe . . . Kad dogje dakle gospodar od vinograda šta će učiniti *vinogradarima onijem.* Mat. 21, 33. 40. Inostranci će biti vaši orači i *vinogradari.* Is. 61, 5.

vinogrādskī (*vinogračskī*), *adj.* zum Weinberg gehörig, *vineae.* Rj. *što pripada vinogradu, vinogradima.* — *Berba, vinogradsko branje.* Rj. 22b. *Vinarina, novci* što se daju spahiji mjesto *desetka vinogradskega.* Rj. 62b. *Prašak, 2) vinogradska kopnja* poslije pokopice, *cf.* prašidba. Rj. 565a. Ne sij u vinogradu svojem drugoga sjemena, da ne bi oskvrnio *rod vinogradski.* Mojs. V. 22, 9. Ne će vidjeti *puta vinogradskega.* Jov 24, 18. Da su došli k tebi *berači vinogradski*, ne bi li ostavili *pabiraka?* Avd. 1, 5.

vinöpija, *f.* *Weinsaufer, vini poter.* Rj. *vino-pija, muško ili žensko koje pije vino. isp.* *vodopija.*

Vinoš (*planina*), *m.* (st.): Pa ti ajde na *Vinoš* planinu. Rj. — *imena s takim nast. kod Bjeloš.*

vinoš, *m.* (u Neg.) pošto se vino otoiči, uspe se voda na kominu te postoji nekoliko dana, pak se onda otoiči i pije u kući gotovo kao i voda. Rj.^a *vidi* bevanda, činger, polovnik 2. — *osn. u vino. riječi s takim nast. kod bogatoš.*

vinov, *adj.* n. p. *loza, Wein-, z. B. Rebe, vitis.* Rj. *što pripada vinu (lozi). vidi* *vina* *loza.* — *Braće, vinova komina.* Rj. 41a. *Odrina, 1) vinova loza*, koja se pusti te naraste uz kakovo drvo ili onako uza što. Rj. 447b. *Puce vinovo.* Rj. 623b. *Nagje čedo u gori zelenoj u vinovo lišće zavijeno.* Npj. 2, 155. *Celo u drveta i u panja vinova.* Daničić, ARj. 928a.

vinövan, *vinövana, adj.* (u Srijemu) n. p. *kljuk, grožgje, weinreich, vini ferax.* Rj. u čemu ima mnogo *vina.*

vinoves, *m. feinere Fessmütze (q. d. fino fes?), mitrae genus.* Rj. *vino-ves. fini fes. hyp.* *vinovesak, finofesak.*

vinovésak, *m. hyp.* od *vinoves*: Na glavi joj vesak *vinovesak.* Rj. *vidi* *finofesak.*

vinškī, *adj.* n. p. *sud, Wein-(geschirr), vini.* Rj. *što pripada vinu.* — Da čudne ti ovo *hale vinske!* . . . Teško ti nam je sugje osušio, a *podrume vinske* opustio! HNpj. 2, 29. *Neka ne pije octa vinskoga.* Mojs. IV. 6, 3. *Uzeše stare torbe na svoje magarce i stare njihove vinske, poderane i iskrpljene.* Is. Nav. 9, 4.

vinušina, *f. augm.* od *vino.* Rj. — *Nagulio se* vodurine, *vinušine.* Rj. 384a. *takva augm. kod bla-tušina.*

vinuti, *vinēm, v. pf.* Rj. *v. impf.* *prosti* vijati, *vijām* (i se); *viti*, *vijem* (i se). — 1) *wedeln, agito (caudam):* Dok *kućka repom ne vine*, ne će pas za njom *potrčati* (Posl. 64). Rj. — 2) *sa se, refleks.*

vinuti se, *sich schwingen, se vertere*: Pak se vinu preko polja kao zvezda preko neba. Rj.

vinjaga, *f.* Rj. *vidi* vinika, greška 2, loznica. — **1)** *wilder Weinstock, vitis silvestris*. Rj. *dielja loza*. — **2)** *die Frucht davon, uva silvestris*. Rj. *rod njezin*. — *od osn. koja je u vino*. Osn. 366. *riječi s takim nast. kod brljaga*.

vinjčica, *f.* u zagoneci. *cf.* tinjčica. Rj. — Tinjčica *vinjčica*, u njoj poje vitikos (dijete u kolijevci). Rj. 740a (*mj.* tinjčica *ima i tanjčica*).

viojla, *f.* (u prim.) *vidi* vijola: Pored rasla ruža i *viojla*. Rj. *vidi i vijojla, i syn. ondje*.

vioka, *f.* (u Fru'k. G.) ona grančica kojom se vočke kaleme. Rj.³ *vidi* vijoka. — *vijati ... vjetar ... tako će biti: vioka (o će biti postalo od v, a pred njim se k promijenilo na i po južnom govoru)*. Vuk u rječniku: *vijoka*. Korijeni 188.

viola, *f.* *vidi* vijola, vijojla, *i kod potonje ostala syn.* — A ružice milijem zaovam', a *viola* milim jetrama. Rj. 137b. Pokraj puta ruže i *viola*. Kov. 59.

vipiruzana, u pripjevu: Pošetalo je pet gjevojaka, šiper-peana, šikom-bojana i gjuzelana, mimoprosava, peta gjevojka *vipiruzana*. Rj. *mjesto vipiruzana ima: Bpiruzana, f.* u pripjevu, *vidi* Šiper-Peana. Rj. 26b.

vir, *vira, m.* (*pl.* *virovi*). — **1)** *die Tiefe in einem Flusse, der Wirbel, locus fluminis profundior, gurgis*:

stala voda u *virove* (kad na suši prestane teći, nego samo stoji u *virovima*; tako u ravni stanu u *virove* i one vode koje u planinama nigda ne presišu). Rj. u *vodi gdje je dublje. dem.* *virčić. za akc. kaže Daničić, da bi prema pl. virovi imao biti u gen. sing. vira*. Glas. 8, 12. u *Pavić i meće tako akc. t. j. gen. sing. vira*. Rad 59, 9. — Viliman,⁶ *veliki vir*. Rj. 62a (*vidi i filiman, iliman, liman*). *Zamlječili kakav vir ili kraj u jezeru*. Rj. 184b. *Vidi se kako voda u viru izvire iz dubine*. Kov. 28. Nekoliko robova, koji su se onde u *viru* podavili i potonuli. Miloš 93. — **2)** *scaturigo, fons*: Kad vidjeh jednu vil stat' *bistra kon vira*. Stulli. *vidi* izvor 1, *i syn. ondje*.

virčanje, *n.* *das Spähen, speculatio*. Rj. *verbal. od viriti. radnja kojom tko viri n. p. iza vrata*.

virčić, *m.* *dem.* od *vir*. Rj.

viriti, *virim, v. impf. gucken, speculor*: viri kroz prozor, viri iza vrata; viri miš iz rupe. Rj. *v. pf. slož. iz-viriti, nad- (se), pri-, pro-, za-; za-virnuti. v. impf. slož. iz-virivati, nad- (se), pod-, pri-, za-: iz-virkivati, za-*. — *Virke, adv. vireći*. Rj. *Vir* kao miš *iz trica*. Posl. 35. *Vir* kao spuž *iz ljuske*. 35.

viriz, *m.* (u vojv.) *Art Kinderspiels, ludi genus*: Svinjari uzmu zaoštren klipčić (*viriz*) pa ga šoraju štapom u visinu, a drugi štapovima u visini keče (zgađaju). Rj. *dječina igra. riječ tuđa*. Osn. 368.

virizanje, *n.* *das viriz-Spielen, ludi genus*. Rj. *verb. supst. od virizati se. radnja kojom se djeca virizaju*.

virizati se, *zâm se, v. r. impf. igrati se viriza, viriz-spielen, ludere viriz*. Rj.

virikê, *adv. vireći*. Rj. — Nadnesavši se malo nad jezero ugleda krilata konja i na njemu krilata čoečka... Kad ih car vigje, potaja se i stade *virke da gledu* gje će šta li će ovi čoek. Npr. 152.

virövit, *adj. n. p. voda, voll Tiefen (von einem Flusse), per plura loca profundiora decurrens*. Rj. *što imu mnogo virova*. — *tukvu adj. kod baroviti*.

Virövitica, *f.* mala varošica u Slavoniji. Rj. — *osn. u viroviti. isp. Osn. 328. vid* Verovitica.

vis, *m.* (*loc. visu*). — **1)** *die Höhe, altitudo*: dignuti što u *vis, cf. visina*. Rj. *vidi i visina*. — *Sa parom i pepeo tako u vis sukne da onome, ko se blizu desi, ruke ili obraz opari*. Rj. 617a *ñvis, cf. vis*. Rj. 765b. U heruvima bjehu *krila raširena u vis*. Mojs. II, 37, 9. Načini zmiju od mjedi, pa je *podigni u vis*. Prip. bibl. 53. — **2)** *die Bergspitze, cacumen montis*: na visu. Rj. *vrh od brda, od planine*. — Kad budeš *visu*

na planinu, pregledaćeš s desna na lijevo. Npj. 2, 410. Divlji magarci stojeći *na visovima* vuku u se vjetar. Jer. 14, 6.

Vis, *m.* (*loc. Visu*), *Insel Lissa*. Rj. *ostrvo u Dalmaciji*.

visak, *viska, m. vid* viska. Rj.

Visčê, *m.* planina blizu Omiša. Rj. *isp. Visuč*.

visibaba, *f.* *das Schneeglöckchen, galanthus nivalis* Linn. Rj. *cvijet. vid* debeloglavka. — *visi-baba. riječi tako slož. kod čistikuća*.

visina, *f.* (*acc. visinu*) *die Höhe, altitudo*. Rj. *vidi* visina, vis 1. — Gavranje, igra u kojoj jedan baci svoj štap u *visinu* a drugi ga svojim štapom pogagja. Rj. 81. Kad dihne iz sebe, onda se grane *uzvijaju u visinu*, a kad povuče paru u se, onda se savijaju k zemlji. Rj. 429a. Pa da te bacim u *nebeske visine*. Npr. 47. Nojevi *poletu u visinu*. 159 Rasti, jelo, *nebu u visine*. Npj. 1, 442. Odber'te se žezdeset delija, na lepotu da nema lepšega, *na visinu da nema višega*. 2, 72. Dobar doro na kolače skače, *u visinu tri koplja junačka*. 2, 384. *Podigne* prema njemu jedan *prst u visinu*. Danica 5, 88. Od jutra se vijao barjak *morski na pola visine*. Nov. Srb. 1817, 763. *S najčeće visine* na desnom bregu ... *razgleda*. Žitije 23. Načini sto od drveta sitima, *od podrug lakta u visinu*. Mojs. II, 37, 10.

1. vsiti, *vsim, v. impf. hängen, pendeo, cf. vsjeti*: Što visi, nek' otpada. (Što se mora činiti, nek se čini, kako je moguće. Posl. 353). Rj. — Meni nije niko kazao, da će dva obešenjaka o njoj (o ličini) *visiti*. Danica 4, 39. *ostali primjeri kod vsjeti*.

2. visiti, *visim, v. impf. elevare*. Stulli. *što, činiti da bude visoko, kao dizati u vis; erhöhen, exaltare, isp. uzvišivati. v. pf. slož. iz-visiti, nad-, po-, pre-, uz-; v. impf. slož. nad-visivati i nad-višivati, iz-visivati, po-, uz-višivati i uz-višavati*. — *sa se, pass. ili refleks.*: Nek se Niša pred gospodom stidi, *nek se visi kuća* Piletića a bijesna kuća Markovića, koji svoje kazaše poštenje, te za vjeru čahu umrijeti. Npj. 5, 139. *Visiti se, elevari, extolli*. Stulli.

visjelica, *f.* u zagoneci: Visjela je *visjelica*, pod njom sjedi kosmatica, Boga moli kosmatica, da joj padne visjelica (*djevenica* i mačka). Rj. *riječi s takim nast. kod izjelica*.

visjeti, *visim, v. impf.* (po jugozap. kraj.) *vidi* 1. *visiti*. Rj. *isp. zavisjeti. drukcije se glagol ne nahodi*. — Zabrdnjača ... o njoj *visc šipila i brčila*. Rj. 164b. Baba se podvuče pod krevet ... Onda baba polagano uzme devojčinu pletenicu, *koja je visila niz krevet*, pa je oseče. Npr. 16. *Vis* mu noge u grobu. Posl. 35. *Visi* kao kaplja o listu. 35. *Visi* o dlaci (n. p. čij život). 35. Svaka koza za svoj *pikalj visi*. 276. S obje strane niza nj (niz prsluk) *vis* o srebrnjem *sindžiričima* majstorski načinjena srebrna *puca*. Kov. 41. *Pojas, o kojemu na srebrnu sindžiriču visi britva* s desne strane *do sniže koljena*. 97. *O ovima drvima zapovijestima visi sav zakon i proroci*. Mat. 22, 40. Književnik, za kojega još mnogi misle da o njemu *visi sva naša književnost*. Vlazić 1, 13.

viska, *f.* Rj. *vidi* visok, za *postanje isp. visnuti, vištati*. — **1)** *das Wiehern, hinnitus, cf. visak*: *Viska* konja, a *jauk* junaka. Rj. *vidi i vriska*. — **2)** (u C. G.) *vidi* vriska: Stade *viska* mladijeh momaka. Rj. — *isp. fiska, hiska*.

visnuti, *visnêm, v. pf.* (u C. G.) *vidi* visnuti: Ona jasno od radosti *visnu*. Rj. *vis(k)nuti. k* je otpalo između *s* i *n*. Korijeni 206. *isp. visak, viska. v. impf. vištati*.

visočanstvo, *n.* *die Hoheit, celsissimus (princeps)*. za *obličje isp. veličanstvo*. — Imao je sreću predstaviti se ... *ñj. visočanstvu* nasljednome kaezu. Žitije 82. Što mi pišeš o razgovoru s *Njegovim Viso-*

čanstvom . . . Njezino Visočanstvo. Pom. 31 (= s knezom Srpskim . . . kneginja Srpska). Pom. 31.

1. Visočica, *f.* najviši brijeg u Velebitu više Gošpića. Rj.

2. Visočica, *f.* glavica između Martinića i Spuža: Pod zelenu goru Visočicu. Rj.

visočiji, *adj. comp. od visok*. Obl. 45. običnije viši. — Kad dogje u najvisočiju planinu. Npr. 105. Ali ču da ih (zmajeva) ima u najvisočijim gorama. 263.

visok, visoka (visoki, *adv. visoko, comp. viši hoch, altus*. Rj. *comp. i visočiji. primjere za comp. viši i visočiji vidi napose. riječ se uzima u smislu tjelesnom i umnom*. — Visoki Stěfan, *m.* Tako se u narodu zove sin kneza Lazara . . . Gradi, kneže, biće ti za dušu, i za zdravlje Visokom Stefanu. Rj. 63b. Da vidite visoke Dečane. Rj. 117b. Bijaše (kći) visoka kao jela, a tanka kao šibika. Npr. 130. Dohvatio bi s neba tarane (tako je visok). Posl. 69. Otegas se do neba. (Kad je ko visok). 242. Uteče se Bakal Milosave na jagrzu konju visokome. Npj. 4, 268. Namjesti barjak da se vije na visoku mjestu. Kov. 65. Visoka fala na lijepom društvu i razgovoru. 68. Da si zdravo naš visoki kume! 84. Što je visoko u Omirovoj Ilijadi, ono ne može biti prosto ni u Srpskom jeziku. Nov. Srb. 1817, 544. Ne mislite o visokijem stvarima, nego se držite niskijeh. Rim. 12, 16. Bijahu ljudi visokih misli. Sud. 5, 15. Bog koji sudi visokima. Jov 21, 22. Koliko je nebo visoko od zemlje. Ps. 103, 11. Podizanje krsta Gospodnjega završite ti ovaj vijenac visokijeh praznika. DP. 318. Što je visoki pokojnik pozorno pratio njezinu (akademije) radnju. Rad 9, 190. Koji po inostranih krugovih visoko cijenjenih radnju s pohvalom spominju. 9, 197. Visoka vlada zemaljska. 9, 200. *adv.* Jarko sunce na visoko ti si. Rj. 137a. Drži se na visoko. Rj. 139b. Visoko polijeće, al' nisko pada. Posl. 35. Nosi li mu konj visoko glavu. Npj. 1, 442.

Visokā, *f. adj.* planina u Dalmaciji više Sinja. Rj. **Visokō**, *n. adj. ein Städtchen in Bosnien, nomen urbis*: Od Visokog paša Asan-paša. Rj. mala varošica u Bosni.

visokorōdan, visokorōdna, *adj.* visoko-rodan. prema Njem. hochgeboren. — Ima brata Gjuku, koji je jemin kod visokorodnoga Gospodara Jefrema Obrenovića. Danica 4, 31. Visokorodnim gospodarima Jovanu Obrenoviću i Jefremu Obrenoviću. Miloš III. *isp. tako slož. riječi* blagorodan, prvorodan.

visokorogje, *n. kaže se visokorodnu*. — Vaše visokorodije! . . . pismo Vašega visokorodija. Pis. 14. — na kraju -ije staro mjesto novijega -gje. *isp.* za obličje blagorogje, od Daničića u ARj. 411a.

visokoslavan, visokoslāvna, *adj.* visoko-slavan. prema Njem. hochloblich. — Jedni su dolazili pred onu kuću, gdje se sovjet sastajao, i vikali: »Kamo taj visokosramni (mjesto visokoslavn) sovjet?« Sovj. 34.

visokoučen, *adj.* visoko-učen. prema Njem. hochgelchrt. — Vigjeo (sam) gusle u Budimu u kući visokoučenoga Gospodina Jovana Berića. Npj. 1, XVIII. Visokoučeni Gospodine! Slav. Bibl. 2, 232.

Visuč, *m.* planina na lijevoj strani Cetine blizu Omiša . . . Iznegju Visuča i Borka planina je Dinara. Rj. *isp.* Visuč.

visuljak, visuljka, *m.* samo u zagoneci. Rj. koju vidi kod trčuljak. — riječi s takim nast. kod brežuljak.

viš, *m.* (u O. G.) eine Art Pflanze, herbae genus. Rj. lasiagrostis calamagrostis Link. Rj. 3 biljka.

višak, viška, *m.* Rj. *osn. u adv. više. Osn. 291. — 1) das Mehr, Ueberfluss, plus.* Rj. *isp.* suvišak, pretek. — 2) kad ide čovjek na višak t. j. u napredak (napreduje n. p. u snazi, u imanju). Rj. 3 vidi napredak 2.

višanj, višnja, *m.* (pl. višnjevi) Art wilde Weichsel, cerassi austerac genus. Višnjeva ima u Srijemu gdje

što po megjama oko vinograda. Rj. nekaka divlja višnja.

1. višē, *adv. — 1) (comp. od visoko), höher, altius*. Rj. — Izbroj ih od dvadeset godina i više. Dnev. II. 25, 5. *isp. suprotno*: Pobiše svu djecu od dvije godine i niže. Mat. 2, 16. — 2) (comp. od mnogo) mehr, plus. Rj. — a) vidi već 2. suprotno manje. — Svi su naši veći namastiri imali od starine (koji manje koji više) sela i zemlje . . . Tronoški prnjavorci niti su šta više plaćali osim careva harača. Rj. 395b. Odayde nema do njih više od po dana hoda. Npr. 19. Na belome svetu ništa više nisu imali do jednu krušku. 79. Nagju gjevojku više mrtvu nego živu. 132. Ako ti više što ne znaš, to je sve ništa. 160. Više um zamisli nego more ponese. Posl. 36. Ko više ima, više mu se i hoće. 136. Manje, više, svak ima svog vrana. (Svaki čovek — koji manje, koji više — ima svoju nevolju. Vrana mjesto vruga . . .). 175. Kad već dahije svaki dan više i više osile. Danica 3, 151. Kao što se onda po svoj zemlji, gje manje, gje više, dogagjalo. 3, 204. Jer se više od sviju mešao s narodom, koji pesme peva. Npj. 4, XXXIX. Zeta je od početka svoga bila više ili manje samostalna. DM. 101. Ne razaznaješ svetoga mira od osvećenoga ulja . . . šta više, ti ga ne razlikuješ ni od prostoga ulja, koje se blagosilja na svenoćnici. DP. 353. — b) u rečenici u kojoj se što poriče više znači kao (ne) već, (nicht) mehr, (non) amplius. vidi već 5. — Ali se više ne vraćaj ako ti je život mio. Npr. 22. Da li ti nijesam rekao da više nijesi moja žena. 108. Ni reči više! 211. Car već na me više jošiti' ne će. Npj. 4, 296. Hristos usta iz mrtvih, već više ne umire. Rim. 6, 9. Više ne pij vode, nego pij po malo vina. Tim. I. 5, 23. Odsele se više ne ćeš zvati Jakov, nego Izrailj. Prip. bibl. 25. — c) vidi već 4, još noch, adhuc. — Šta nam trebaju više svjedoci? Mat. 26, 65.

2. više, *praepp. gen. ober, supra*. Rj. složeno po više, koje vidi. — Š ovim prijedlogom riječ u drugom padežu pokazuje, da se mjesto na kome što biva, nalazi dalje od gornjega kraja onom, što ona sama znači: Visoka, planina u Dalmaciji više Sinja. Rj. 63b. Buzdovan zauji više kuće. Npr. 29. Ko više sebe pljuje, na obraz mu pada (n. p. kad čovjek sramoti koga). Posl. 136. Više glave koplje udario. Npj. 2, 327. Više vojske oblak se navuče. 5, 344. U desnom podunavlju od više Osijeka do Sentandrije. Kov. 1. Sav ovaj komad zemlje graniči . . . od sjeveroistoka opet s Hercegovinom (do više Risna), od pravoga istoka s Crnom Gorom (od više Risna do Omilove ulice). 32. Uzvisiće te Gospod Bog tvoj više svijeh naroda. Mojs. V. 28, 1. Namjesti mu prijesto više prijestola drugih careva. Car. II. 25, 28. Srce je prijvarno više svega. Jer. 17, 9. Otvoriše se više nega nebesa. Prip. bibl. 115. — *isp.* Sint. 142.

Višegrad, *m. Ort an der Drina, südlich von Zvornik, berühmt (im Sprüchworte) durch seine Brücke*: Ostade kao čuprija na Višegradu (Višegrad je mala varošica u Srbiji kraj Drine, niže utoka Lima u Drinu, i tu je slavna čuprija na Drini . . . Posl. 241). Rj.

višek, *m. vidi fišek*. Rj. promijenivši se glas f na v. — U Nedića nestade džebane, a ne mogu na noge ustati, da potraže po društvu viška. Npj. 4, 173. U ruci mu vezena šišana a za pasom bijeli višeci. 4, 443.

višek-čese, *f. pl. vidi fišek-čese*. Rj.

višeklije, *f. pl. čese, vidi fišeklije*. Rj.

višekluk, *m. vidi fišekluk*. Rj.

1. višēnje, *n. das Hangen, suspensio*. Rj. verbal. od 1 višiti, visjeti. stanje koje biva, kad što viši.

2. višēnje, *n. verb. od višiti. radnja kojom tko viši što.*

viši, adj. comp. od visok. — 1) *vidi* visociji. — Tako ne rastao *viši!* Posl. 308. Odber'te se šezdeset delija, na *visinu* da nema *višega*. Npj. 2, 72. Kako možemo sanjati, da smo *najviša* namjera stvorenju svijeta. Priprava 96. Ali je *značenje* svetoga mira sa svijem drugo, *mnogo više*. DP. 353. Sila *najvišega* osjenice te. Prip. bibl. 108 (za ovaj primjer isp. višnji). — 2) u C. G. i *onamo* viši znači što i veći, kao da je comp. od velik. — Doklen sve podijele od *najvišega* grada do najmanje kućerine. Npr. 254. Mrtva se glava po sokaku valja, još se *višem* jadu nada. (Iza najvećega zla može biti gore. U Risnu). Posl. 183. Mijenjaju Turke za veprove, to za *višu* bruku i sramotu. Npj. 5, 71. Vojsku diži sobom iz Zabljaka, ostav'te ga *bez boja višega*. 5, 225. Danas *višeg* dušmanina nemam od Danila Petrovića knjaza. 5, 309. Tu se čini strašna *batarija*, što do danas *viša* bila nije. 5, 334. *Viši* dio srebra bijeloga, nego bješe od ljuta čelika. 5, 375.

višina, f. die Höhe, altitudo, cf. visina. Rj. *vidi* i vis 1.

višnja, f. die Weichselkirsche, cerasum apronianum Linn. Rj. *drvo* i *rod* od njega. dem. višnjica. isp. višanj. — Oj *višnje*, višnjice! digni gore grane. Npj. 1, 111. Kad svati za nju igjahu, *zelene* višnje *trgahu* . . . *zelene* višnje *sadili* . . . *zorene* višnje *trgali*, *zorene* i *prezorene*. 1, 304.

Višnja, f. ime žensko. Rj. — Miloš Obrenović . . . Mati njegova *Višnja*. Miloš 43. *imena ženska uzeta od bilja*: Borika, Bosiljka, Cvijeta, Drenka, Dunja, Grozdana, Jagoda, Jaglika, Kalina, Konoplja, Koviljka, Kupina, Liljana, Ljiljana, Malina, Neranča, Nerandža, Perunika, Rakita, Šmiljana, Smoljana, Trenda, Trnjina, Zrna.

višnják, višnjáka, m. (u Srijemu) *grah* *višnjica* (2), koji se ovamo zove i *šećerac*. Rj.³ *vidi* merdžanac.

višnjèvi, adj. indecl. *vidi* višnjikast. Rj.

višnji, šnjè, adj. höchster, summus: *Višnji* Bože na svemu ti *fala*. *Višnjim* Bogom i svetim Jovanom. Njima Vučko *višnja* Boga nazva. Rj. (višnja *kvarno* nj. *višnjeg*). *vidi* samovišnji, svevišnji, najviši (u primjeru: Sila *najvišega* osjenice te. Prip. bibl. 108). — Jao meni do Boga *višnjega*. Npj. 2, 74. *Višnji!* *Višnji!* razberi me, snim li sanak, ili vidim? Živ. 34. Bogorodice! ti se, gospogjo, *pokaza* da si *prijesto* *višnjega*. DP. 329.

višnjitea, f. — 1) dem. od višnja. Rj. *od toga* dem. opet dem. višnjiteca. — Oj *višnje*, *višnjice!* digni gore grane. Npj. 1, 111. — 2) eine Art Fisolien, phaseoli genus. Rj. *nekaki* *grah*. *vidi* višnjak, merdžanac, šećerac.

Višnjitea, f. selo niže Biograda. Rj.

višnjiteca, f. dem. od višnjica: *Višnjiteca* rod rodila. Rj.

višnjikast, adj. weichselfarb, colorem habens cerasi aproniani. Rj. *što* je *višnjove* boje. *vidi* višnjèvi. — adj. s *takim* *nast.* kod crvenkast.

višnjov, adj. der Weichselkirsche gehörig, cerasi aproniani. Rj. *što* pripada *višnji*. — za *nast.* isp. aptov.

višnjovae, višnjòvca, m. ein Stab von Weichselholz, baculus e ligno aproniano. Rj. *štap* *višnjov*.

višnjovača, f. Weichselstock, fustis e ligno aproniano. Rj. *batina* *višnjova*. — *riječi* s *takim* *nast.* kod ajgirača.

višnjovik, m. der Weichselwein, vinum e ceraso aproniano. Rj. *vinò* *višnjovo*. — za *nast.* isp. toplik.

višnjovina, f. das Weichselholz, lignum cerasi aproniani. Rj. *drvo* *višnjovo*.

višt, m. (u Srijemu) eine Art Säure, acidum quoddam: Kiselò kao *višt* (Posl. 133). Rj. — *višt* (neka kiselina; št od sk); *uzvištati*. Korijeni 210.

vištánje, n. *vidi* vrištanje. Rj.

vištati, vištím, v. impf. *vidi* vrištati: Rj. št od sk.

isp. visak, viska. v. pf. prosti visnuti (vis(k)nuti. k je otpalo izmegju s i n). isp. Korijeni 206. — Stoji cika gojena Labuda . . . *višti* Labud viš' luda Jovana . . . »Eno Labud ludoga Jovana, gje mu pusti u planinu *višti*; hajde braćo, da vidimo ongje«. Kad dogjoše na jamu studenu, *višti* Labud, kopitima kaže. Npj. 2, 34.

1. vit, adj. *vidi* vitak: *Vita* jelo digni gore grane. Rj. dem. vickast. — *Kopljè* je *vito* uzdan drug. DPosl. 49. Te pogubi lepu Janju . . . *Viti* *pleći* zemlju meri, je li dugačka; oćicama zvezde broji, je li ih mnogo. Npj. 1, 613 (*vitim* *plećima* [Janja ležeći mrtva na zemlji] zemlju mjeri . . .).

2. vit, vit! víta, víta! interj. Laut, um die Taube zu locken, sonus alliciendi columbas. Rj. *uzvik* *kojim* se *vabe* *golubovi*.

vitak, vitka, adj. biegsam, flexibilis. Rj. *što* se *lako* *vije*, *savija*. comp. vitkij. Rj.³ XLVI. *vidi* 1 vit. dem. vickast. isp. gibak, prútak, židak 2. — »Pošlji mi siva sokola« . . . »*Vitko* je *krilo* *slomio*; ne mogu ti ga poslati«. Npj. 1, 213. Kakav je bio čukundja Adam, i čukunbaba Jeva? Jesu bili crni ili bijeli? *vitki* ili *zdepasti*? Priprava 34 (*ovdje* *vitak* znači *tanak* [u pojasu], *tankovit*, *tankovijast*).

vitalec, vitaoa, m. (u Dubr.) obje džigerice i crijeva i mahramica, das Eingeweide, viscera. Rj. isp. utroba. — osn. u vitao. Osn. 336.

vitao, vitla, m. Rj. dem. vitlić. — 1) der Garnhaspel, rhombus. Rj. *vidi* navitnjak, vitnjak, snovatnik, snovaljka. *sprava* za *snovanje* *pregje*. — 2) der Haspel, rhombus. Rj. *vidi* motovilo 1, račak. *sprava* za *montanje*. — Konjic, 4) kočić na kome *vitao* stoji. Rj. 289b. — 3) vodenica n. p. od tri *vitla*, t. j. kola, koje svako obrće po jedan kamen (za to bi se mjesto tri *vitla* reklo i *vodenica* od tri kamena), das Mühlrad, rota molaris. Rj. — Ima pod Vidojevicom mali izvorčić . . . bio tako veliki, da su vodenice *po* *devet* *vitlova* na njemu mljele. Rj. 60a. — *vitao* (BHTAL, kor. od koga je *viti*). isp. Osn. 247. — 4) *vidi* nasad 2. Rj. *vidi* i vršaj.

vitèski, adj. Helden-, heroicus: *viteška* nevolja (u C. G.), t. j. velika (u kojoj čovjek valja da se bije kao *vitez*). Rj. *što* *pripada* *vitezima* ili *vitezu* *kojemu* *god*. — Eto našeg slavnog gospodara . . . vodi, braćo, *dva* *topa* *viteška*, šnjima ćemo *zadobiti* Turke. Npj. 4, 346 (isp. Oteo im *dva* *topa* *viteza*. Npj. 4, 348). Car opremi vojske sto hiljada . . . na *vitešku* *lomu* *Goru* *Crnu*. 5, 43. *adv.* Isćeraše Crnogorske Turke, i *viteški* *krvaviše* ruke. Npj. 5, 84.

vitèstvo, n. čast i služba *viteška*, *stanje* ili *djelo* *viteško*; Ritterlichkeit. — I sve ono što se *izreć* može za *pohtalu* *pravome* *vitèstvu*, sve vi ovo danas *nadvisiste*. Šćep. mal. 83.

vitèz, m. (pl. vitezovi) — 1) der Held, vir fortis, heros: Jesu l' zdravo Srpski *vitezovi*. u pjesmama govori se i *konju*: Na livadi *tri* *konja* *viteza*. Na *vitezu* *konju* šarenome. Rj. *junak*. — Ko je *vitez!* (Reče se u Crnoj Gori i u Hercegovini, kad se zove u pomoć protiv neprijatelja). Posl. 140. Hodi Savo, moj *hrabri* *viteže!* Npj. 5, 98. *konjma*: *Kamo* *konji* *moji* *vitezovi?* Npj. 3, 566. *govori* se i *topu*: Oteo im *dva* *topa* *viteza*. Npj. 4, 348 — 2) der Ritter, eque. *vidi* *kavalijer*. — Filip Mezijer bio *vitez* francuski. Glas. 21, 277.

Vitèz, m. — 1) planina u Bosni blizu Sarajeva. Rj. — 2) selo u Bosni blizu Travnika. Rj.

vitezica, f. herotis, mulier strenua. Stulli. *viteška* žena. prema čovjeku *vitezu*.

viti, vjëm (vjiëm), (partic. pass. vit i vijen) v. impf. Rj. *vidi* 1 vijati (vijãm) 2 (i se), i v. impf. slož. ondje. v. pf. prosti vinuti. v. pf. slož. dò-viti (se), iz-viti, na-, nad-, oba-, ob-, od-, po-, pod-, pada-, pre-, pri-, raz-, raza-, sa-, s-, u-, uz-, za; iz-povijati se. — 1 a) n. p. vijenac, tica *vije* *gnijezdo*, *winden*, *vico*. Rj. — *Vije* *kolom*, kako *vijor* *gorom*. Rj. 61b. Za *pojasom*

dvije puške male, ni su vite ni čekićem bite, no u zlatni kalup slijevane. Rj. 692a. Koja kita prvjenčeva, ta je kita svilom vita. Npj. 1, 19. Dvije sestre brata ne imale, pa ga viju od bijele svile. 1, 218. Dve jetrve kolač viju . . . dve zaove venac viju. 1, 414. Došavši pred kuću poigraju po dva i dva, a barjaktar s barjakom vijuču s njime na sve strane. Kov. 47 (s? njime. isp. vije kolom). Zdrav si o barjaktaru! barjak ti treptio, junački ga vio kako bih sam htio i želio! 73. Brati ivanjsko cvijeće i viti vijence od njega. Nov. Srb. 1817, 478. sa se, pass.: Klješnice, kliješta što se žica vije. Rj. 277a. — **b**) sa se, refleks. viti se, sich winden, ambio: Pa se vije ruža oko bora, kao svila oko kite smilja. Rj. vidi 1. vijati se, vijām se 2. — Vije se kao guja u procijepu. (Kad koga što boli, pa se previja i premeće). Posl. 34. Ne grizeš ti meni uši, veće onaj što se vije iznad mene. 197. Oblak se vije po vedrom nebu. Npj. 1, 16. Vije li se crven barjak nad milim kumom? 1, 43. Pak se zmije po kamenju viju. 1, 125. Visoko se soko vije. 1, 341. Gje se munje viju po oblaku. 1, 432. Polećela dva vrana gavrana . . . ni na čiju kulu ne padoše, no se viju od kule do kule, tražeć kulu Čaja-paše. 4, 341. Tako se i nama ljupko vije duhovna staza. DP. 269. u ovom značenju bez refleks. se, kao neprelazno: Jedri li mi drago moje, vije li mu bandijera. Rj. 14b. Vije li mu barjak na dvorove? Kov. 60. — **2**) vidi 2 vijati, vijēm 3, i syn. ondje. — **viti** (ВІТИ) (Jednostavnoga, bez prijedloga, nema u Vukovu rječniku), **zaviti**; **vijati**, **zavijati**; **vijuknuti**. Korijeni 30. Rikaće svi kao lavovi i viti kao lavići. Jer. 51, 38.

vitica, f. — **1**) ponajviše se govori pl. vitice, die Huarlocke, cirrus. Rj. zakovčeni vlasi. vidi i bikulje, ćaporak, kovrčica, krkmeta, pipak, uvojak; solufe, zulovi. — Skočī snaša bunovna, svekru bradu očupa i svekrvi vitice. Npj. 1, 521. Oči su ti kao u golubice između vitica trojih. Pjes. nad pjes. 4, 1. — **2**) (oko Sinja) prsten bez kamena i bez glave, koji se zove i vĕra, ein glatter Fingerring, annulus, cf. burma 1. Rj. — vitica, od osn. koja je part. praet. pass. od glagola viti, vĭjem 1. isp. Osn. 334.

vitikōs, m. u zagoneci. cf. tinjićica. Rj. vidi vinjićica, i zagonetku ondje.

vitilj, vitilja, m. Rj. vidi fitilj. — **1**) die Lunte, funiculus incendiarius. Rj. vidi brandla, mića, usica koja se napali pa se njome pale topovi. — **2**) der Docht, ellychnium, cf. svještilo. Rj. i syn. ondje. — **3**) što se u ranu meće (savije se od svilca, pak se namaže melemom). Rj.

vitiljača, f. U Hrvatskoj na Turskoj granici na velikoj moci vidi se kao košnica, iznutra od stvari koje mogu gorjeti, pa kad bi udarili Turci, ono se zapali, da ljudi iz daleka mogu vidjeti i da trče u pomoć, Lärmstange, cf. smoljenica. Rj. vidi fitiljača. ono što je na velikoj moci kao košnica, zove se panos.

vitka, f. na lijeveći ono gvozdje što se nabije na rukavac. Rj.

Vitko, m. ime muško. Rj. — Vitko (Vid). Rad 26, 55. može biti hyp. i od Vitomir. takva hyp. kod Boško.

vitkōst, vitkosti, f. die Biegsamkeit, flexibilitas. Rj. osobina onoga što je vitko.

vitkōzub, adj. lijepo si mi i čvrsto brdo napravio, ali je vitkosubo. J. Bogdanović. vitko-zub (vitkih zubaca?). — tako slož. adj. kod krezub.

vitlānje, n. Rj. verb. od vitlati (i se). — **I. 1**) radnja kojom tko vitla, māsē (das Schwingen, vibratio. Rj.). — **2**) radnja kojom tko vitla n. p. govoda (das heftige Treiben, actio vehementis. Rj.). — **II. radnja kojom se tko vitla** (das Herumlaufen, discursus. Rj.).

vitlati, vitlām, v. impf. Rj. v. pf. slož. do-vitlati, od-, s-, sa-, za-; ù-vitliti, zà-vitliti. — **I. 1**) schwingen, vibro. Rj. isp. 1 vijati 2, koletati, máhati. — **2**) n. p. govoda, heftig jagen, vehementer agito. Rj. tjerati

žestoko. isp. 1 vijati 1. — **II. sa se, refleks.** vitlati se, herumlaufen, discurrere. Rj. trkati kojekud.

vitlić, m. — **1**) dem. od vitao. Rj. — **2**) n. p. klobodana, ili zlata, der Strähn, cf. svrtak. Rj. vidi i svrčak. — **3**) (u Lješkopolju kod Podgorice) vidi stalac. Rj. i syn. ondje. sprava kojom se dijete učī stajati i hoditi.

vitlija, m. vidi letipas. Rj. koji se vitla. vidi i vitlov, vjetrenjak, vjetrogonja, goloigra, hlapimuha, letija, proljet. — riječi s takim nast. kod letija.

vitlōv, vitlōva, m. vidi letipas. Rj. vidi i vitlija, i syn. ondje. — riječi s takim nast. kod čalov.

vitnjāk, m. (u Boci) vidi vitao 1. Rj.³ i syn. ondje.

Vitomir, m. ime muško. Rj. Vito-mir. tako slož. imena kod Dragomir. isp. Vitor 1. može biti i od ovoga imena hyp. Vitko.

vitōperēnje, n. verb. od vitoperiti se. stanje koje biva, kad se vitoperi n. p. daska.

vitōperiti se, rīm se, v. r. impf. sich werfen, pandare. Rj. vito-periti se, za prvu polu isp. vito (rebro), za drugu pero. Korijeni 208. 284. vitoperi se n. p. daska, kad postaje ljopera, lihopera, izvrgnuta, neravna. vidi izmetati se 1. v. pf. slož. iz-vitoperiti se (vidi ishititi se, izmetnuti se, izvrći se).

Vitor, m. — **1**) ime muško. Rj. isp. Vitomir. za nast. isp. Midžor (muški nadimak). — **2**) u pjesmi nekaka planina: Ja se care poturčiti ne ću, dok dovedeš vodu iz Vitora. Rj. za nast. isp. imena planinama: Durmitor, Juhor, Kunor.

vitōr, adj. (u gornj. prim.) u ovoj zagoneci: Vitora krava iz visoka pala, sva se krava rasprša, a tele se uzdrža. Rj. odgonetljaj: orah.

vitō rēbro, n. falsche Rippe. Rj. po pet donjih rebra sa svake strane zovu se vita rebra. — Namera je namerila bila na junaka Orlovića Pavla . . . vita su mu rebra izlomljena, vide mu se džigerice bele. Npj. 2, 315. Pa ga malo mačem zahvatio, dva mu vita rebra presjekao, vide mu se džigerice crne, vide mu se i crne i bjele. 3, 31. vito rebro, vitoperiti se. Korijeni 208.

vitōrog, adj. mit gewundenen Hörnern, cornibus tortis: Mlade voke vitoroge. Rj. vito-rog n. p. vo, rogova koji se viju. — Za vitorogijeh volova i dugorepijeh krava (kad se nazdravlja). Rj. 143b. Zapeh strjelu za zlaćenu tetivu, da ustrjelim vitoroga ljevljena. Herc. 284.

viva crljena, f. (u Dubr.) vidi iva. Rj. nekaka vrba. — (v)iva, u narječju Dubrovačkom sprijeđa pridjeveno v. — Zlamenitiji je neg viva trikrat sa-gjena. DPosl. 157.

vivak, vivka, m. der Kibitz, gavia. Rj. ptica, po glasu vil tako nazvana.

vivānje, n. das Putzen (der Vögel), lectio pediculatorum. Rj. verbal. od vivati se. radnja kojom se čovjek ili ptica viva.

vivati se, vivām se, v. r. impf. Rj. kao trijebiti se n. p. od usiju. — **1**) golub se viva, sich putzen (von den Vögeln), purgare se. Rj. vivaju se ptice; golub se spominje samo primjera radi. — **2**) čovjek se viva, kad često zabada prste u glavu, ili kad ramenima kosi kao da je usljiv, auch vom Menschen, wenn er häufig mit den Fingern in die Haare fährt. Rj.

vizir, vizira, m. (u vojv.) Visirstab, Eichstab, mensura vinaria publice probata. Rj. štap od oblasti odobren, kojim se podmjerava burad. — tugja riječ. Osn. 113. biće postala od Lat. visere (gledati, oglédati).

vizirdžija, m. der Eicher, mensurae vinariae examinatore. Rj. koji podmjerava burad. isp. baždar. — vizir-dži(ja), s Turskim nast.

vizirina, f. die Eichgebühr, quod solvitur pro mensuram examinatione. Rj. novci što se daju za podmjeravanje buradi. isp. baždarina 2. riječi s takim nast. kod dimarina.

vižao, vižla, *m.* *vidi* vižle. Rj. — Povelj su hrte i vižlove. HNpj. 3, 443.

vižlad, *f. coll.* od vižle. Rj.

vižlast, *adj.* *n. p.* djevojka, *die viel umhergafft, puella impudentior.* Rj. *koji vižli kojekud.*

vižle, vižleta, *n.* *der Wachtelhund, canis avicularius* Linn. Rj. *vidi* vižao, fižlin, prepelčar (*pas*). *coll.* vižlad.

vižlica, *f.* — **1)** žensko vižle, *Weibchen von Wachtelhund, canis avicularia.* Rj. — **2)** vižlasta djevojka, *die viel herumgafft, puella impudentior.* Rj. *vidi* vižlja, vijoglava.

vižlin, vižlina, *m.* Turski novac od 60 para. Rj. *vidi* pulja. — U komori tri sanduka blaga, sve su sami groši i vižlini. Npj. 3, 437. — *vižlin* (osn. u vižao). Osn. 151.

vižliti, vižliti, *v. impf.* *umhergaffen, oculos circumferre:* šta vižliš kojekuda, a ne gledaš ovamo, *cf.* vižlast. Rj. *gledati naokolo kojekuda.*

vižlja, *f.* vižlasta žena. *vidi* vižlica, vijoglava. — Koja bezumna vižlja mogla bi imati najbogatiju i najskuplju haljinu... ona bi ostala svagda vižlja. Priprava 41.

vižljeње, *n.* *Umhergaffen, to circumferre oculos.* Rj. *verbal.* od vižliti. *radnja* *kojom tko vižli.*

vječan, vječna, (vječni, *adv.* vječno), *adj.* *ewig, aeternus, cf.* vječiti. Rj. *vidi* i vjekovit 2. — *Vječna mlika*, *f.* die Hölle, infernus christianorum. Rj. 66b. *vidi* pakao 1. Kumovska slama... onako Bog ostavio na nebu za vječni spomen. Rj. 314b. *Bože vječni i presveti oče!* Npj. 2, 82. Jednu babo sagradio crkvu... krasnu slavnu sebe zadužbinu, *vječnu kuću* na onome svjetu. 2, 101. Bog da mu dušu prosti! *večna mu pamet!* Miloš 159. Pljevu će sažeći *ognjem vječnijem*. Mat. 3, 12. *Vječan zakon* neka vam bude od koljena do koljena. Mojs. III. 3, 17. Da bi (duša) gledala Boga... da i ja vidim u umu tebe, *vidjelo prevječno!* DP. 98. Djevojka danas *vječnoga* ragja... dijete malo, *Bog prevječni.* 302.

vječiti, *adj.* *ewig, aeternus, cf.* vječan. Rj. *vidi* i vjekovit 2. — Gdje su same baretine ili vječiti snijeg i led, ondje ti nigdje ništa ne može rasti. Priprava 5. *adv.* Nego se to ober-kneštvo potvrguje *većito* na potomke njegove. Žitije 3.

vječnost, vječnosti, *f.* *osobina onoga što je vječno; die Ewigkeit, aeternitas.* — Tvoje je, Gospode, veličanstvo i sila i slava i vječnost i čast. Dnev. I. 29, 11. Ovako govori visoki i uzvišeni, koji živi u vječnosti. Is. 57, 15. Kad se čovjek sprema da ostavi zemlju, i *strašna vječnost* preda nj dogje... DP. 175.

vjedāree, *n.* malo vjedro, *parva hydria.* Stulli. — Ona pošla za goru na vodu i uzela *vjedarce* na glavu. HNpj. 2, 58. *takva dem.* kod barioce.

vjedogonja, *m.* (u Boci) *vidi* jedogonja: Leti kao *vjedogonja* (Posl. 168). Jak kao *vjedogonja* (Posl. 108). Rj. Čovjek iz kojega u snu izađe duh (od prilike kao iz vještice). Ovaki duhovi po planini izvaljuju drveta te se njima biju izmegju sebe... Kad umre čovjek za kojega se drži da je *jedogonja*, udare mu glogovo trnje pod nokte i nožem crnijeh kora ispresjecaju žile ispod koljena, da ne bi mogao izlaziti iz groba (kao vampir). Rj. 251b. *vidi* i tenac, tenjac; zduha 1, zduhač. *isp.* vukodlak. *Vjedogonja i odbacivši v:* jedogonja. Prva je pola (*vjedo-gonja*) osnova od koje je ruska *вѣдомъ* (vještica) u značenju koje je u *vještica*. Korijeni 209. Za drugu polu misli Miklošić da je od *goniti*, tako da bi riječ upravo značila: koji *goni vještice*; ali — *gonju* može biti da su dva nastavka — kaže Daničić. Osn. 60. — Koje se dijete rodi u košuljici, za ono se misli da je vidovito. *cf.* *vjedogonja*. Rj. 296b. Kad li evo rodi sina u krvavoj košuljici. Kad proročica *vidi*, sjetit se da je *vjedogonja*, pa sutuke radi iznese dijete na dvor od kuće

i zavika iza svega glasa: »Čuj puče i narode! rodi vučica vuka.« Npr. 213.

vjedovit, *adj.* *vidi* vidovit 1. — Zduhač, 1) *vjedovit* čovjek. Rj. 207b. *od osn. od koje je prva pola u vjedogonja, starosl.* *вѣдомъ f. znanje. isp.* Vidovito dijete... takovi poslije čovjek, ili žena, ide sa vilama, i zna više nego drugi ljudi. Rj. 60a.

vjedro, *n.* (u Perastu) *vidi* vedro: Sretih gjevojkju s *vjedrom* na vodu. Rj. *vidi* i vjedro, vidra 2. *dem.* *vjedarce.*

vjedžbanje, *n. verb.* od vjedžbati. *radnja* *kojom tko vjedžba koga. vidu* vježbanje.

vjedžbati, vjedžbām, *v. impf.* vješt-bati, *promije-niši se št pred b na ž: vježbati (koje vidu), i do-šavši d pred ž: vjedžbati (isp. dž).* *v. pf. slož.* iz-vjed(d)žbati, s-vjedžbati, u- *v. impf. slož.* izvje(d)žba-vati. — Birati, kao učiti, obučavati, *vjedžbati*; pouz-dano samo konja (birati). Daničić, ARj. 322a.

vjegja, *f.* (u C. G.) *vidi* obrva. Rj. *vidi* i vjegja. — Značenje koje je u *vidjeti: vjegja.* Korijeni 209.

vjekovanje, *n.* *das Durchleben seiner Zeit, vita.* Rj. *verbal.* od vjekovati, *koje vidu.*

vjekovati, vjekujēm, *v. impf.* *sein Leben durch-leben, vitam vivo:* Da zajedno vijek vjekujemo. Rj. *vijek provoditi, žinjati. v. pf. slož.* iz-vjekovati, pro-vjekovati. — Božja pomoć, moja kuća vječna i tebe ću vijek vjekovati. Npj. 2, 394. Koji vijek svoj vjekovaše u postu. DP. 73.

vjekovit, *adj.* Rj. *takva adj. kod barovit.* — **1)** *dauer-haft, diuturnus, cf.* viječan. Rj. i *syn.* kod viječan. — **2)** *aeternus, perpetuus.* Stulli. *vidi* viječan, vječiti. — I ostavi spomen vjekoviti. Npj. 4, 164 (*isp.* kod vječan: za vječni spomen. Rj. 314b).

vjenčani, *adj.* *n. p.* prsten, košulja, kum, *Trau-(Ring), copulatorius.* Rj. *što pripada vjenčanju.* — Prsten vjenčani još mu je na ruci stajao. Npr. 252. Kum svog kuma na sudove čera... i oglobi kuma vjenčanoga, vjenčanoga ili krštenoga. Npj. 2, 2. Nek ti dogje na kumstvo vjenčano. 2, 333. Nju (nevjestu) obuku u najljepše haljine kao što su i vjenčane. Kov. 96.

vjenčanica, *f.* — **1)** novei što se daju popu (a pop vladici) za vjenčanje, *die Traugebühr, pecuniae debitae pro copulatione.* Rj. — Vladika da uzima od 1-ve vjenčanice 2 groša, od 2-ge vjenčanice... Miloš 194. — **2)** vjenčana košulja, *Trauhemd, tunica copulatoria:* Na to steri moju vjenčanicu, koju no su tri vezilje vezle. — **3)** *die Dachlatte, osser, cf.* žioka. Rj. *vidi* i letva, pajanta, pajvanta, panta, paznica.

vjenčanje, *n.* Rj. *verbal.* od vjenčati (i se). — **1)** *die Trauung, copulatio conjugialis.* Na vjenčanju se mnogo koješta vraća... Rj. *djelo* *kojim tko vjenča koga, ili kojim se koji vjenča s kojom. vidu* niče*. — Da te pitam je li ti potreba od kakvih haljina za vjenčanje. Npr. 101. Već svi gotovi da idu na venčanje, a nje još nema. 223. Kršćenje i vjenčanje *svr-šuju* popovi po kućama. Danica 2, 108. — **2)** *djelo* *kojim tko vjenča koga za vladaoca:* Vjenča ga i nazva velikim županom. Po tome vjenčanje i velikožupansko dostojanstvo bješe sastavljeno sa starještvom i prijestolnim mjestom cijele Srbije. DM. 18. Dušan se vjenčao na carstvo... *Vjenčanjem* je Dušan ugodio svojoj spoljašnjoj politici. 50.

vjenčati, čām, *v. pf.* Rj. *v. impf.* vjenčavati. — **1 a)** *trauen, copulo.* Rj. *v. pf. slož.* pri-vjenčati, raz-vjenčati. — Tu vjenčamo Janka za gjevojkju. Rj. 668a. Pa mu da svoju kćer, te s mesta u crkvu pa ih venčaju. Npr. 50. Pomisli u sebi: »Oh da mi je vjenčati gjevojkju da je bijela kao snijeg, a rumena kao krv!« 92. Gjevojkju pokrsti i vjenča je sebi za ženu. 95. Otac radujući se povede ih u svoj dvor, pa ih vjenča. 113. Zaklinjem te, da onu gjevojkju sebe vjenčaš mjesto mene, kojoj (ovi prsten) pristane najljepše na ruku. 114 (sebe *dativ*). Gjevojka ocu reče: »Tata! ja hoću

vjenčati ovoga mladića. 117. S najvećim veseljem vjenčaju momka i gjevojku i provedu svadbu. 174. Pa on uze sestru Momčilovu . . . i vjenča je sebi za ljubovcu. Npj. 2, 115. Te je venča sebe za gospogju. 2, 643. Ivan vodi u crkvu gjevojku, pokrsti je i vjenča je za se. 3, 102. I vjenčase Kosu za Todora. 3, 167. — **b**) sa se, reciproč. vjenčati se, getraut werden, sich trauen lassen, connubio jungi. Rj. reciproč. vidi pokazoniti se. — Odvede carevu kćer te se venča s njome. Npr. 53. Careva kći se s njime venča. 63. Odmah u crkvu te se venčaju. 81. I vjenčaju se po zakonu. 110 (isp. poviše pokazoniti se). — **2**) vjenčati koga za vladaoca; Krönen, coronare. vidi krunisati (v. pf.), 2 dkruniti. — Šta je čovjek, te ga se opominješ (Gospode!) . . . slavom i časću vjenčao si ga. Ps. 8, 5. Sava vjenča brata na kraljevstvo. DM. 21. Ovdje nije važna stvar, koliko je puta i po kakvome pravilu bio vjenčan (Stefan), nego što je prvi vjenčan za vladaoca. 24. Najposlije vjenčaju ga (vladiku) mitrom kao duhovnoga starješinu u svojoj crkvi. DP. 15. sa se, pass.: Za njim (za Vukašinom) lasno bi i Lazaru stupiti na prijesto i vjenčati se vijencem Nemanjinim. 83.

vjenčavanje, n. Rj. verbal. od vjenčavati (i se). — **1**) das Trauen (von Eheleuten), copulatio conjugialis. Rj. radnja kojom tko vjenčava koga ili se koji vjenčava s kojom. — **2**) radnja kojom tko vjenčava koga za vladaoca: Rejmsko jevangjelije, na kojega su se rukopisu od revolucije zaklinjali Francuski kraljevi pri vjenčavanju na kraljevstvo. Pis. 23.

vjenčavati, vjenčāvām, v. impf. Rj. v. pf. vjenčati. — **1 a**) trauen, jungere connubio. Rj. v. impf. slož. razvjenčavati. — Uze knjigu Kraljeviću Marko, knjigu uze, te Minu vjenčava, da sa kime, već sa svojom ljubom! Npj. 2, 371. — **b**) sa se, reciproč. vjenčavati se, sich trauen lassen, jungi connubio. Rj. — Onaj isti dan u koji se najstariji brat vjenčavao, on (najmlagji brat) uzjaše na vranca . . . Npr. 9. Kad se mlada vjenčavala šnjime, bačila je na sebe magijje. Npj. 2, 13. Dok se mladijenci u crkvi vjenčavaju, svatovi pred crkvom uhvate kolo. Kov. 79. — **2**) vjenčavati koga za vladaoca; krönen, coronare. vidi krunisati (v. impf.), 2 kruniti. — Blagosiljaj, dušo moja, Gospoda. On ti prašta sve grijeha . . . vjenčava te dobrotom i milošću. Ps. 103, 4. sa se, pass.: Pripovijeda se da su se u Žiči vjenčavali na kraljevstvo kraljevi Srpski. Rj. 160a. Ludi našljeguje bezumlje, a razboriti vjenčava se znanjem. Prič. 14, 18.

vjenčić, m. dem. od vijenac. Rj.

vjēra, f. (pl. gen. vjēra). Rj. dem. vjerica. — **1**) der Glaube, fides: koje si vjere? vjere mi! vjera moja! Turska vjera podnijet' ne more, da kaurin Turkinju obljudi. Rj. vidi religija, zakon 1. suprotno nevjerje, nevjerstvo. — Koji dragog Boga ne poznaju, ne imaju ni vjere ni duše. Rj. 413b. I hrišćansku vjeru da ispunjaš. Rj. 806b. Tako mi vjere koju vjerujem! Posl. 301. Što je vere u Boga, sve će doći pred Boga. Npj. 1, 136. Vjera me moja ne ubila! b'jele ću ti dvore ograditi. 4, 95. Ako li mi ti to dati ne ćeš, vjera moja tako mi pomogla, ne ću služit' tebe, gospodaru. 4, 274. Svi narodi obdaruju one, koji njihovu vjeru prime. Danica 3, 237. Od kojegogj koji vjere i zakona bio, svakome Bog pomogao. Kov. 121. Gjekoji govore: »Ili on (Radivojević) iz Vršca ili mi iz srpske vjere. Straž. 1887, 239. Ako imate vjeru i ne posumnjate . . . biće. Mat. 21, 21. Pravoslavni koji bi prešao na latinsku vjeru . . . sveštenik koji bi obratio u svoju vjeru pravoslavna. DM. 314. — **2**) Treue und Glaube, fides: zadati kome vjeru; je li tvrda vjera? uhvatiti vjeru (s kim); ubio ga na vjeri; prevrnuti vjerom. Ne trun' jadan u tamnici, Marko! već daj mene tvoju tvrdu vjeru, da ćeš mene uzet' za ljubovcu. Tvrda vjera! ostavit' te ne ću, tvrda vjera! prevarit' te ne ću. I sunce je vjerom prevrnuo, te ne grije zimi k'o i ljeti, a ja vjerom prevrnuti ne ću.

Zaklinje se i vjeru zalaže, da ga ona prevariti ne će. Rj. isp. vjernost 1. suprotno nevjera 1. Doklen ljube, dotlen vjeru daju. Rj. 129b. Mi smo Božju vjeru založili. Rj. 181b. Uzeti koga na vjeru da mu ništa ne će biti. Rj. 377a. Kralj Vukašin vjeru pogazio. Rj. 516a. Evo sada vjerom svornu. Rj. 673b. Šuvjerica, 1) kao malu vjera (s Turcima). Rj. 723a. Uvjeriti se, 2) zadati, uhvatiti vjeru . . . onda je bila uvjerica, t. j. bili zadali vjeru jedni drugima . . . Uvjerenik, jedan od onih koji su uhvatili vjeru među sobom. Rj. 765b. Vjera i Bog! (Zakletva). Posl. 36. Vjeru je da se drži a zakon da se brani. 36. Vjera mjera. 36. Vjeru ko lomi, njega će vjera. 36. Ne ću, bane, moja mila majko! ta teraju je vjeru od kamena . . . Ne ću tužan vjere izgubiti, makar znao izgubiti glavu! Npj. 1, 254, 255. Bog ubio onu svaku drugu! koja drži vjeru u junaku. 1, 389. Što prevari pobratima svoga na lijepu Božu vjeru tvrdu? 4, 91. Lijepu smo vjeru usatili, al' je tanka vjeru u Turaka, ka' od vune konac u vezitku. 4, 121. Da mi danas vjeru preturimo. 4, 327. I hoćemo vjeru potvrditi, suviše se darom darovati. 4, 328. Dobro mu se paša posililo, stotinu mu vjerata zadavaše . . . šarene su vjere u Turaka. 5, 134. Izgije Fočić, ne bi li ih on kako uzeo na vjeru i umirio. Danica 3, 162. Ako bi sam te i ja na veru zvao, ne idi mi. Miloš 121. Stanu Srbe koriti što tako na vjeri rade. Sovj. 28. Blagosloven da je Gospod, što ne ostavi vjere svoje. Mojs. I. 24, 27. Učini mi milost i vjeru. 47, 29. Jonatan učini vjeru s Davidom. Sam. I. 18, 3. Vjera je između mene i tebe . . . hajde, pokvari vjeru koju imaš s Vasom. Car. I. 15, 19. Gospod drži vjeru. Ps. 31, 23. Suprot tebi vjeru uhvatiše. 83, 5. Ona ti je drugarica i žena, s kojom si u vjeri. Mal. 2, 14. Josif steče vjeru u njega (u tamničara). Prip. bibl. 27. — **3**) (st.) Mann von Treue und Glauben, homo, amicus fidus: Zdrav Milošu vjero i nevjero: prva vjero, potonja nevjero. Rj. čovjek koji drži vjeru. — Šuvjerica, 2) za koga se misli da je i vjera i nevjera. Rj. 723a. Nijedna vjera. (Reče se, kao poruga, zlu i nemirnu čovjeku). Posl. 214. — **4**) dati kome što na vjeru, Kredit, fides: on nema vjere u čaršiji, cf. poček, veresija. Rj. vidi i priček 1, obduga, oduga. — Nek me pusti iz tamnice klete a na vjeru i na veresiju i na jemca Boga istinoga. Npj. 2, 380. — **5**) (po jugozap. kraj.) vidi prosidba: pod vjerom stajala djevojka tri godine. Rj. vidi i vjeridba. — Po tome se zove prosidba vjeridba ili vjera, n. p. otišli na vjeridbu ili na vjeru. Jesi li se more oženio, jal' gjevojci dao vjeru tvrdu. Kov. 43. Od prije je bio običaj da vjerenik, kad vjerenica stoji dugo pod vjerom, ne ide k njoj. 46. — **6**) na vjeru dobro je, es ist gut, na vjeru uhvatit' ja tebe, wart du! Rj. kao bome, bora mi, doista.

vjēran, vjērna, adj. — **1**) treu, fidelis. Rj. — On ga za njegove velike trude i verne službe uzme kao brata. Miloš 49. Dobro, slugo dobri i vjerni! U malom bio si mi vjeran. Mat. 25, 21. Od Isusa Hrista, koji je svjedok vjerni, i prvenac iz mrtvih. Otkriv. 1, 5 (ὁ πιστός; fidelis; der getreue). Rod koji ne bješe vjeran Bogu duhom svojim. Ps. 78, 8. Tražili su najvjernija svjedočanstva da je pismo istinito. DM. 250. (kojima je moći vjerovati; glaubenswürdig; fide dignus? isp. vjerovan). adv.: Coban koji ga je mnogo godina običaj i pošteno služio. Npr. 10. Ljubazni! vjerno radiš, što činiš. Jov. III. 5 (fideliter; treulich). — **2**) što je sasna prema čemu; genau, accurat: U prevogjenju svake knjige dužan je staviti se da prijevod što je više moguće bude vjeran. Nov. Zav. I. San je istinit, i tumačenje mu vjerno. Dan. 2, 45. Koje opet niti je vjerno Vukocu rječniku niti se podudara s drugim značenjem. Rad 15, 191. U njemu (u rukopisu je) prijepis vrlo vjeran. Star. 1, 5. Da mu prijevod bude zaista vjeran u smislu a ne samo u riječima. VLazić

1, 3. *adv.*: Da su pjesme ove preštampane *vjerno*, od slova do slova, onda ja ne bih ni spominjao nepravde . . . Npj. 2, 384 (Vuk). Zamolim G. Svetića, da stih po stih *vjerno* prevede. Odg. na ut. 24. Ali je svaka pogogjena *sa svojim vjerno*. Rad 2, 231. — 3) koji *vjeruje*, *gläubig*, *fidelis* (*credulus*). *suprotno* nevjeran 2. — Ne budi nevjeran nego *vjeran*. Jov 20, 27. *isp.* *vjerni*.

vjèrena, (st.) *mjesto* vjerna: Uzeću je za *vjerenu ljubu*. Npj. 1, 157. Kom ostavljaš tvoju jadnu majku i žalosnu *vjerenu ljubovcu* i nesrećnu *gjecu tvoju ludu*? Kov. 103. *vidi* *vijerna*. *isp.* *vjerenica ljubá*.

1. vjèrenica, *f.* *vidi* *zaručnica*. Rj. *koja je pod vjerom, koja je vjerena, isprošena. vidi* i *prošena djevojka*. — Uglada na krmi od ovoga broda ispisanu njegovu *vjericu* a *carevu šcer*. Npr. 249.

2. vjèrenica ljubá, *f.* (st.) *t. j.* *vjerna ljubá*: Veli njemu *ljuba vjerenica*. Rj. *vidi* *vijernica ljubá. isp.* *vjerená*.

vjèreničin, *adj.* *što pripada vjèrenici*: Izigju na pjacu *otac vjerenikov* i *vjereničin*. Kov. 46. *K vjèreničinoj kući šalju zvanice po bocu rakije*. 52.

vjèrenik, *m.* (po jugozap. kraj.) *vidi* *zaručnik*: Taj ti je *cvjetak od vjerenika*. Jednoga mi bratu *vije*, drugi Petru *vjereniku*. Da ja vidim Petra *vjerenika*. Rj.

vjèrenikov, *adj.* *što pripada vjèreniku*: Izigju na pjacu *otac vjerenikov* i *vjereničin*. Kov. 46.

vjerèsija, *f.* *vidi* *veresija*.

vjèrica, *f.* *dem.* od *vjera*. Rj. — *Vjericu* mu njegovu! Rj.¹ 73.

vjèridba, *f.* (po jugozap. kraj.) *kad se vjeri djevojka. vidi* *prosidba*. Rj. *vidi* i *vjera 5. u A. Pavića*, Rad 59, 80. *gen. pl.* *vjeritaba biće, bojim se, po naučnoj teoriji a ne po narodnom govoru. isp.* *ženidba. gen. pl.* *ženidbi a ne ženitaba*. Iveković. — Opominjem te se po ljubavi o *vjeridbi tvojoj*. Jer. 2, 2. *nastavku se mijenja tv na db*: *vjeridba* (osn. u *vjeriti*). Osn. 242 (od *vjeritva*). *riječi s takim nast. kod* *bjelidba*.

vjèriti, *vjèrim*, *v. pf.* Rj. *v. impf.* *prosti* *vjerivati. v. pf. slož.* *đ-vjeriti* (se), *po-*, *pre-*, *u-*, *za-* (se); *iz-nevjeriti. v. impf. slož.* *pre-vjeravati, u-*, *za-* (se). — 1) *vjeriti djevojku* (za se ili za drugoga), *vidi* *isprositi*: Jesi li *vjegovj vjerio gjevojk* za Komnena jali za Andriju. Rj. *vidi* i *zaručiti*. — U svem putu ne sretih nikoga, nego jednu *vjerenu gjevojk*. To začulo mlado *monče* skoro *vjereno*. Rj. 66a. — 2) *sa se, reciproč. sich verloben, sponsalia facere*: on se *vjerio* s njome, ili ona s njim, ili *vjerali* su se: Je li ti se *gospodar vjerio*? Al' *vjerio*, ali oženio? Rj. *vidi* *ovjeriti* se. — One druge *dvije sestre* pošto *vigješe* da im se *sestra najmlagja vjeri* preko njih *živijeh* i *starijih*, počnu joj o glavi *raditi*. Npr. 112.

vjèrivánje, *n.* *verbal.* od *vjerivati. radnja* *kojom n. p.* *otac vjèrujè sina svoga*.

vjerivati, *vjèrujè*, *v. impf.* *za praesens isp.* Rad 6, 139. *vidi* *zaručivati 2. v. pf.* *vjeriti*. — Ja imam *sina, koga sa srećom* *mislim vjerivati*. Kov. 44.

vjèrná, *f. adj.* *zamjenjuje supstantiv; koju vjeruje, die* *Gläubige, fidelis*. — Ako koji *vjerni* ili *vjerna* ima udovice, neka se stara za njih. Tim. I. 5, 16.

vjèrní, *m. adj.* *zamjenjuje supstantiv; koji vjeruje, der* *Gläubige, fidelis*. — Ako koji *vjerni* ili *vjerna* ima udovice, neka se stara za njih. Tim. I. 5, 16. Ovako se na *badnji dan* duhovno spremaju *vjerni* da bi dostojno *dočekali dan rođenja Hristova*. DP. 302. Apostoli i *majka Božija* *bijahu zajedno u postu* i u *mólitvi*, pa *vjerni* treba da se ugledaju na njih. 324. Tako govori *spasitelj svojima vjernima*. 363. Ko bi od *nasih vjernih* htio *doći* . . . kad to *čuše vjerni rimske crkve*. Glas. 21, 285.

vjèrnòst, *vjèrnosti, f.* — 1) *die* *Treue, fidelitas*. Rj. *osobina onoga koji je vjeran 1. isp.* *vjera 2.* — Je li iko kad *čuo*, da se *obrije glava* *udatoj ženi*, koja *dužnost bračne vjernosti* nije *narušila*? Danica 2,

133. Od svakoga *svome vladocu* *pokornost i vjernost*. Pis. 20. — 2) *osobina onoga što je vjerno 2; die* *Genauigkeit, Accuratesse*: Tako ja sam se *trudio što sam više mogao i oko vjernosti i oko jezika* (*prevođeći Novi Zavjet*). Nov. Zav. II. Što se *tiče vjernosti* *kojom je tekst naštampan*. Rad 15, 181. Za *ljubav vjernosti u riječima*. VLazić 1, 4.

vjèrovan, *adj.* *fide dignus*. Stulli. (*upravo part. pass.* od *glagola vjerovati*), *kojemu se može vjerovati. vidi* *vjeran u primjeru*: Tražili su *najvjernija svjedočanstva* da je *pismo istinito*. DM. 250. *suprotno* *nevjeran 3.* — *Vjerovanije* je *oku neg li uhu* (*ili očima neg ušima*). DPost. 150.

vjèrovánje, *n.* *das* *Glauben, fides*. Rj. *verbal.* od *vjerovati. radnja* *kojom tko vjeruje*.

vjèrovati, *vjèrujè*, *v. impf.* i *pf.* Rj. *v. pf. slož.* *po-vjerovati, s-vjèrovati, u-vjerovati se.* — 1) *glauben, credo*. Rj. — a) *vjerovati kome ili čemu, i bez objekta. vidi* *vjerovati se.* — Žene koje mnogo *gataju i gatanju vjeruju*. Rj. 251. Ako ne *vjerujete*, evo šest *uveta od aždahe*. Npr. 193. Car se *udivi kad to čuje, i nije hteo verovati*. 207. Ali od *radosti* nije mogao *sam sebi vjerovati*. 249. Bolje je *vjerovati svojim očima* nego *tugjim riječima*. Posl. 22. Ko *vjerova našem propovijedanju*? Rim. 10, 16, *sa se, pass.*: Jer se *srcom vjeruje*. Rim. 10, 10. *Prvima se vjerovalo na riječ a drugima na zakletvu*. DM. 279. — b) *vjerovati koga*: On *odgovorio*, da će im *ostaviti ljepu Madžarsku vjeru*: da *grade mise* i da *vjeruju Rim-papu*. Npj. 2, 513 (Vuk). *Vjeruj Boga i svetog Jovana*. 3, 181. Ko je *Turčin i Turskog plemena*, te *vjeruje sveca Muhameda*. 4, 240. Neka *sigje sad s krsta pa čemo ga vjerovati*. Mat. 27, 42. Koji *vjerovahu Hrista*. DP. 7. *sa se, pass.*: Bog se *javi u tijelu . . . vjerova se* na svijetu. Tim. I. 3, 16. — c) *vjerovati što*: Tako mi *vjere koju vjerujem!* Posl. 301. *Dahije to odmah vjeruju*. Danica 3, 209. *Moler nije vladikama vjerovao ni drugih stvari a kamo li u takovome poslu*. Sovj. 67. *sa se, pass.*: Sultan *pisa zapovijest da se trgovačke knjige dubrovačke vjeruju po Rumeliji*. Daničić, ARj. 177a. — d) *vjerovati na što, u što*: On (Avraam) *vjerova na nad* kad se nije bilo ničemu *nadati*. Rim. 4, 18 (*contra spem in spem creditur*; er hat wider die Hoffnung an die Hoffnung geglaubt). Rim. 4, 18. Koji *vjeruju u ime njegovo*. Jov. 1, 12. — e) *vjerovati za što*: Tada *kralj reče*: »Valaj baš jest to *lažno zboriti*«. A *čoban odgovori*: »Ako je *lažno zboriti, ti si za istinu vjerovao*. Npr. 166 (*za istinu držao*). Kako ću mu ja *sutra verovati za moju glavu*, da joj ne će ništa *biti*? Miloš 67. Ako li *za ova dva znaka ne uzvjeruju*, a ti *zahvati vode iz rijeke*. Prip. bibl. 39. — 2) *sa se, refleks. znači što i vjerovati bez refleks. se.* — Ako se *ne vjerujete*, evo *uveta od obje glave*. Npr. 193. Ako *mi se, Marko, ne vjeruješ*, evo *brade dužda od Mletaka*. Npj. 2, 338. Ako *li mi se vjerovati ne ćeš*, *pogledaćeš s desna na lijevo*. 2, 440. Ako *li se meni ne vjeruješ*, *eto sablje, a eno Vojna*. 3, 317.

vjèrskí, *adj.* *što pripada vjeri; Glaubens-, Religions-*. — Što u *hrišćana* *napreduju nauke*, to je, *vele oni, svedočanstvo*, da su se oni *istrgli ispod vlasti verske*. Megj. 64.

-vjèsiti, *-vjèšim*, *ovako prost glagol ne dolazi nego samo kao složen*: *iz-vjesiti, na-*, *ob-* (*-vjesiti, pre-*, *pri-*, *s-*, *za-*. *v. impf.* *vješati, i kod njega v. impf. slož.*

vjèsnik, *vjesnika, m.* *koji donosi vijesti, glase; Bote, nuncius. od osnove kojoj je osnova u vijest (vjes[t]-nik). vidi* *glásnik, glasnoša, oglasnik*. — Kako ću ja *ostaviti Vaš Vèstnik* (*ili vèsnik* po našem) *pak da idem u Resavu*? Straž. 1886, 1105. Kad *krečkalo dogje*, sigurno je da će i *svatovi doći*; zato ga *onako radosno i dočekaju* i s njime se kao *sa dobrijem*

vješnikom vesele. Živ. 306. Još nikada v'jesti ni vješnika ovakoga ovdje došlo nije. Šćep. mal. 125.

vješáč, vješáča, m. koji vješa (ljuje); der Henker, carnifex. isp. dželat. — Osude nekakva konjokradicu na vešala. Pošto ga vešač otisne s merdivena, on stane za dugo oči bečiti i kopreati se . . . narod stane psovati i vikati na vešača. Danica 4, 38.

vješáčev, adj. što pripada vješáču; des Henkers, carnificis.

vješáčki, adj. što pripada vješáčima ili vješáču kojemu god, n. p. posao vješáčki; Henker-, carnificum.

vješála, vješála, n. pl. der Gulgen, patibulum. Rj. — Škakljiv sam oko vrata (Rekao Čiganin, kad su ga odsudili na vješala). Posl. 352. Već me gubi, gdi s' gube junaci: odnesi me pod luka vešala. Npj. 1, 539. Pod Oridom vješala ogradi, da objesi Kraljevića Marka. 2, 413. Objesice te na vješala. Mojs. I, 40, 19.

vješalica, f. t. j. mesa, ein Stück geräuchertes Fleisch, segmentum carnis fumo duratae. Rj. komad mesa osušena. isp. udo. — riječi s takim nast. kod izjelica.

vješanje, n. das Hängen, suspensio. Rj. verb. od vješati (i se). radnja kojom tko vješa što, ili se tko vješa. — Pa on hvata age i vezire, pa ih viša kuli na rešetke . . . »Dodija mi ljuta sirotinja, i višanje aga i spahija. HNpj. 2, 173.

vješati, vješam, v. impf. hängen, suspendo. Rj. v. impf. slož. db-(v)ješati, pre-vješati, s-vješati, za-vješati. v. pf. slož. iz-vješati, po-, pro-. kod -vjesiti vidi v. pf. slož. na-vjesiti i t. d. — O doratu vješa kuburlje, a pod kolan sablju privezuje. Npj. 4, 324. Gdje-koje su vešali za noge i za ruke. Miloš, 69. Na vodama Vavilonskim sjegjasmo . . . o erbama sred njega vješasno harfe svoje. Ps. 137, 2. sa se, refleks.: Paka najde dva zlatna gajtana, pak se viša kuli o pendere. Npj. 1, 243. »Hoću ti se mlada objesiti o kapiji kamenoj avliji . . . »Ne vješaj se, mila kćeri moja! ne vješaj se, ne griješi duše. 3. 200. Ljubimo te u skut i u ruku, vješamo se o tvojemu skutu, već o skutu i tvojemu vratu, da ne braniš od zla svakojega. 5, 233 (ne = nas).

1. **vješt, f.** vidi vešt. isp. vještica.

2. **vješt, o, adj.** čemu, ili u čemu, der es versteht, geschickt, peritus. Rj. osn. u **вѣсть**, znanje. Osn. 67. srednji rod: vješto, nevješto, okošto, kao da im je osn. na čisto »a.« Osn. 67. vidi 2 prikladan, vičan, umješan, umjetan, suprotno nevješt. — Za kojega se misli, da je najveštiji u tom poslu. Rj. 507b. Nikomu se vješt ne čini da te ljuta guja ne uvjeda. Npr. 99. Vješt kao magarac u kantaru. Posl. 36. Vješt goru lom, a nevješta gora (lom). 36. Ne čini se ni vješt (čemu ili kome). (Kad ko ne će što da zna). 211. Svaki popo u svojoj knjizi vješt. 277. Vešt je dora boju i mejdanu. Npj. 3, 394. Ko vigjaše, vješt se ne činjaše, do jadnoga Lopušine Vuka. 4, 429. U jeziku vješti spisateljji. Rj. XXXII. Bješe vješt kovati svašta od mjedi i gvoždja. Mojs. I, 14, 22. Posla Hiram lagjare vješte moru. Car. I, 9, 27. Četrdeset tisuća vojnika vještijeh postaviti se za boj. Dnev. I, 12, 36. Književnik vješt zakonu Mojsijevu . . . književniku vještomu u zakonu Boga nebeskoga. Jezdr. 7, 6. 11. 12. Dubrovački zlatari veoma vješti bijahu vaditi iz glame zrna čistoga zlata. DM. 251.

vještac, vješca, m. der Hexenmeister, veneficus. Rj. muško, što je žensko vještica.

vještáčki, adj. ovo je vještáčki uregjeno i urađeno. J. Bogdanović, što pripada vještacima.

vješták, vještáka, m. der Geschickte, peritus. Rj. čovjek vješt čemu ili u čemu. vidi majstor 2.

vještákinja, f. baka ona nije svakom ženskom poslu prava vještákinja. J. Bogdanović, žena vješta čemu.

vještica, f. die Hexe, venefica. Vještica se zove žena koja (po pripovijetkama narodnim) ima u sebi nekakav gjavolski duh, koji u snu iz nje izigje i stvori se u lepira, u kokoš ili u čurku, pa leti po kućama i jede ljude, a osobito malu djecu . . . Ni jednoj mladoj i lijepoj ženi ne kažu da je vještica, nego sve babama . . . Rj. isp. 1 vješt. vidi coprnica, kámenica 3, konjobarka, magjionica, ordulja, rogulja 2. augm. vješticitina, vješticina. — Vještica na svoju krv trči. (Gledaj: Kud će vještica do u svoj rod?). Posl. 36. Obličje vješticu s otara. DPost. 87.

vješticitina, f. augm. od vještica. Rj. vidi vješticina. — takva augm. kod babetina.

vješticin, adj. što pripada vještici. — Jedno od devetnaest imena vješticina u jednom rukopisu našega vijeka. Daničić, ARj. 115a.

vješticina, f. augm. od vještica. Rj. vidi vješticitina. — takva augm. kod bardačina.

vještina, f. die Geschicklichkeit, Meisterschaft, scientia. Rj. osobina onoga koji je vješt. vidi majstorija. — Rvući se ovako (u pojas) i nejači se može s vještinom dugo braniti, ali kad se uhvate u kosti, slabo vještina pomaže, nego snaga. Rj. 293a. Iz očiju krasti (sa osobitom vještinom). Posl. 100. I maslo je začina, ali mu se hoće načina. (Vještina se hoće svačemu). 103. Umiju mnoge vještine. Priprava 35 (isp. umještvo). Načini ulje za sveto pomazanje i čisti kad mirisni vještinom apotekarskom. Mojs. II, 37, 29.

vjetar, vjētra, m. der Wind, ventus. Rj. dem. vjetric, vjetrić. augm. vjetrina. vidi babin vjetar, bjeljug, bura, danik 2, donjak, garbin, godinjak 2, gornjak, grahovkinja, ispodsunčanik, istočnik, jug, košava, krivac, noćnik, podsunčanik, sjever 1, sjeverin, toplik, ustoka, večerin, vihar, vjhor, vjetar od kraja, zapadnik. vjetar čari, čarlja, čuri, duha (duše), duha na saganak, na mahove, ispuše se, lavori, nadme se, piri, pirka, pirne, poduha, poduhne, prestane, prouč, prouji, puha (puše), puhne, stane, uji, utoli, vije, zapuše. — Bura se po primorju gdješto zove i vjetar od kraja (t. j. sa zemlje). Rj. 49b. Što junaka brani . . . od vjetra ljuta. Rj. 75b. Da l' duhaju primorski vjetrovi. Rj. 142b. Vjetar zaljuljao lagju. Rj. 182a. Zameo vjetar put. Rj. 183a. Poganačina, crveni vjetar. Rj. 516a (bolest). Čuvaj se da te vjetar ne prožme. Rj. 606a. Nema vjetra ni čuha . . . ni čuška. Rj. 763b. Vjetar jaki dune te odnese galiju . . . Kad vjetar stane . . . Npr. 42. Vjetar kad hoće da prestane, onda najvećma duše. Posl. 36. Nema vjetra koliko (ni) u tikvi. 202. Nema vjetra ni duha. 202. Tako u mahnuti vjetar ne udrio! 311. Svi vjetri njim viju. DPost. 119. Vjetar ti u krmu. 150. Po dva sunca greju, po dva vetra veju. Npj. 1, 108 (u istočnom govoru nj. grijju, vijju). Duva vjetar od sjevera vrlo studeni. 1, 296. Daj mi, Bože, vjjar vetar hladan. 1, 370. Jabuka se vjetru moli: Da moj vjetre, ne lomi me! ne lomi me, ne krši me. 1, 488. Da puštimo ognjene vjetrove na Pipere i Bjelopavlice. 4, 69. vjetar pomišlja se kao lice: Dogje (žena) k vetrovoj majci, te joj pripovedi sve kako je stradala, i kako je došla da pita njenoga sina vetra nije li on gdegod video takoga i takog čoveka . . . eto ti vetra, duva, ruši, krši, prevrće gdegod što nagje, sav izgreben i poderan . . . ona izigje pred vetra, i pripovedi mu nevolju svoju; a vetar joj odgovori: »Ja sam ga video . . . Npr. 58. (trebalo bi upravo pisati Vjetar, Vjetrova majka). — 2): Gje se prdi, ne da se klanjati. (Ako (Turčin) pusti vjetar ili čuje da to drugi ko učini, već mu je avdes pokvaren . . . njega tako muče vjetrovi, da se raduje, kad to može učiniti). Posl. 76. — 3) vidi vazduh 1, i syn. ondje. isp. vjetriti 1. — Golubačke se muhe roje iz pećine, pa se poslije rastavljaju i po vjetru lete. Rj. 93. Besjedi u vjetar (uzalud, luduje). Posl. 12 (isp. Njem. in die Luft reden). Vjetar kapom čerati. (Misli ti li

činiti ono što biti ne može; biti vjetrogonja. Gledaj: Leti po nebu). 36 (isp. Njem. in die Luft fechten, schlagen). G. Rec. govori u vjetar i o ortografiji. Danica 1, 102. Stefan dotrči u džebanu te je zapali i tako odleti u vjetar s mlogim Turcima. Danica 4, 24. On iz pištolja zapali džebanu i otide u vjetar s mnogijem Srbima. Sov. 29. Ostalu trećinu razmetni u vjetar. Jezek. 5, 2.

vjetreni, adj. mlin Windmühle. J. Bogdanović. vidi vjetrni.

vjetrenjača, f. — 1) Windmühle, mola ventilis, cf. vjetrni mlin. Rj. isp. i vjetreni mlin. — 2) die Getreideschwinge, vannus. Rj. vidi vijača. lopata za vijanje žita. — 3) puška, Windbüchse, telum pneumaticum. Rj. — riječi s takim nast. kod ajgirača.

vjetrenjak, m. der Windbeutel, vannus, gloriosus, cf. vjetrogonja. Rj. vidi i vitlija, i syn. ondje. — Kapom vjetar čerati. (Biti vjetrenjak). Posl. 133. Ofnije i Pines bijahu vjetrenjaci i besposlićari. Prip. bibl. 61.

vjetrenje, n. Rj. verbal. od vjetriti. — 1) stanje koje biva, kad što vjetri (das Ausrauchen, evaporatio. Rj.). — 2) radnja kojom tko vjetri očima (das scheue Umherblicken, pavidus circumspectus. Rj.).

vjetrić, vjetrića, m. (u Risnu) vjetrić, m. dem. od vjetar: Od gore vjetrić puva. Rj. — On koji im je negda govorio u gromovima, i munjama i u tihome vjetriću. DP. za dem. vjetrić vidi takva dem. kod daždic.

vjetrina, f. augm. od vjetar. Rj. takva augm. kod bardačina. — Kad u veče, Bože! duva vetrina, krše se drva, misliš, sve će iz korena izvaliti. Npr. 142. Ono ječi nekakva vjetrina, zavire se u 've naše gore. Npj. 5, 494.

vjetriti, vjetrim, v. impf. — 1) dunsten, evanesco. Rj. kao razilaziti se u vjetar (3, u vazduh). vidi hlapani. v. pf. slož. iz-vjetriti. — Može biti da amo ide ovaj primjer: Nek puha, kad ne vjetri. DPosl. 77. — 2) vjetriti očima kojekuda, t. j. kao uplašen gledati, scheu umherblicken, pavidu circumspicere. Rj. vidi zvjerati.

vjetrni, adj. što pripada vjetru. vidi vjetreni. — Vjetrni mlin, m. (u Č. G.) die Windmühle, mola ventilis, cf. vjetrenjača 1. Rj. 66a. U svojoj tjeskobi prizvah Gospoda... Sjede na heruvima i podiže se, i poletje na krilima vjetrijem. Ps. 18, 10.

vjetrogonja, m. vidi vjetrenjak. Rj. vjetro-gonja, koji vjetar (kapom) goni. vidi i vitlija, i syn. ondje. — Vjetar kapom čerati. (Misliti ili činiti ono što biti ne može; biti vjetrogonja. Gledaj: Leti po nebu). Posl. 36. — tako slož. riječi po-gonja, vjedogonja.

vjetromet, m. der Windstrom, flumen venti. Rj. vjetromet, gdje vjetar metē, najjače duše. — tako slož. riječi badžomet, puškomet, trnomet.

vjetrov, adj. što pripada vjetru, kad se uzme kao lice: Po tome ona dogje k vetrovoj majci, te joj pripovedi sve kako je stradala, i kako je došla da pita njenoga sina vetra nije li on gdegod video takoga i takog čoveka. Vetrova joj majka na to reče: Ukloni se malko za vrata. Npr. 58. trebalo bi upravo pisati: Dogje k Vetrovoj majci... da pita njenoga sina Vjetra. isp. Usudov.

vjetrovit, adj. windig, ventosus. Rj. gdje mnogo vjetar duše. takva adj. kod barovit. — Tuna su im glave odsjecali; na Presjeci brdu vjetrovitu, i sada se Tursko groblje zove. Npj. 4, 527.

vjetrušna vjetrušnica, f. (akc. Rj. XXIX). dolazi u molitvi od more: Mora bora! ne prelazi prek' ovoga b'jela dvora... ni kamena kamenica, ni vjetrušna vjetrušnica, ni nametna nametnica... Rj. 367b. biće nadimak vjestic.

vjeverica, f. das Eichhörnchen, sciurus, cf. jeverica. Rj. životinja. dem. vjeveričica. — Viju vuci,

grkću gavranovi, sve u gori dreće vjeverice. HNpj. 4, 187 (grkću = grakću).

vjeveričica, f. dem. od vjeverica. Rj. VII. vidi jeveričica.

vjeveričić, m. ein junges Eichhörnchen, sciuri pullus, sciuri catulus. Rj. vidi jeveričić, mlada vjeverica; mladunče vjeveričje.

vjeveričji, čjē, adj. vidi jeveričji. Rj. VII. što pripada vjeverici, vjevericama.

vježbalac, vježbaoca, m. doctor, magister. Stulli koji vježba.

vježbalica, f. magistra. Stulli koja vježba.

vježbanje, n. verb. od vježbati (i se), radnja kojom tko vježba koga, ili kojom se tko vježba. vidi vjedžbanje.

vježbati, vježbam, v. impf. Stulli vješt-bati, promijenivši se št pred b na ž: vježbati, i dodavši d pred ž: vjedžbati, koje vidi (isp. dž). — 1) koga, činiti ga vješta, učiti ga vježbanjem; üben, exercere, exercitare. — 2) sa se, refleks.: Ko se izmalena ne počne u svačem vježbati i izvježbavati, kašnje to mučno ide. J. Bogdanović. ARj. IV. 344b. — v. pf. slož. iz-vježbati, s-, u-. v. impf. slož. izvježbavati.

Vla, Vläa (Vlä), m. vidi Vlah. Rj. u krajevima gdje se glas h ne čuje u govoru.

vlača, f. (u Slav.) vidi drljača. Rj. sprava što se njome vlači oranje. vidi i brana, zlokop, zubača.

vlačale, vlačala, f. pl. koze od drveta na kojima se plug vozi od kuće na njivu i s njive kući. Rj. vidi vlakala. — od korijena od kojega je vući.

vlačenje, n. Rj. verbal. od vlačiti. — 1) radnja kojom tko vlači oranje (das Eggen, occatio. Rj.). — 2) radnja kojom tko vlači kudjelju ili lan (das Krämpeln, carminatio. Rj.).

vlačiti, vlačim, v. impf. — 1) oranje (t. j. drljati), eggen, occo. Rj. vlaču vući preko oranja. vidi i brnati, zubati 2. — Sebi oreš, sebi sijes, sebi vlačiš, sebi češ i žnjeti. Posl. 283. Možeš li vezati užem jednoroga da ore? hoće li vlačiti brazde za tobom? Jov 39, 13. — 2) kudjelju ili lan (t. j. grebenati), krämpeln, carmino. Rj.

vlačuga, f. (u Baranji) vidi paočanica. Rj. vidi i cokla, zavornica 2. ono čim se paoči točak, ponajviše od geozgja, a ima i od drveta. od kor. od koga je vući. riječi s takim nast. kad bjeluga.

Vlač, m. ime muško. Rj. — hyp. Vlač (Vladisav). prema Mičo, Pečo, Vičo, samo što u nom. jedn. nije ostalo zadnje samoglasno glaseći o. isp. Osn. 239.

vlače, n. (coll.) die Aehren, aristae. Rj. jedinica vlat. vidi klasje. — Hajdemo u vlat (t. j. da kupimo vlače po strnjici). Daničić, Sint. 535.

vlada, f. — 1) die Herrschaft, dominatus. Rj. kao gospodstvo, gospodarenje. — 2) vidi praviteljstvo. die Regierung, Regentschaft, regimen. — primjeri za 1 i 2: Za to sam kriv jere sam živ. (Osobito govore ljudi koji žive pod vladom Turskom). Posl. 87. Srpskoga patrijara, koji je svoju stolicu imao u Peći, a vladu od Mačedonije do... Danica 2, 114. Nahija Sokoska ostane pod Srpskom vladom. 5, 39. Srpskoga patrijara, kojega stolica ostane u Peći, a vladu nad Grčkom crkvom u svemu starome Iliriku. Kov. 10. Ili im (Hrvatima) Porfirogenit mjesta vlade nije dobro naznačio. 23. Ne mogu se načuditi, gdje odusta majku tvoju, i odusta dom i kuću i žalosnu vladu tvoju u najviše nebrijeme. 102. Tako Srbi podele vladu i gospostvo s Turcima. Miloš 132. U početku vlade kneza Miloša poslanici njegovi... Sov. 66. Pošto je Kara-Gjorgijeva vladu propala u Srbiji. 75. Nemanju uzevši rodu svojemu vladu srpskom zemljom... DM. 18. U Dubrovniku je vladu bila u vlaste... svi koji su držali vladu u Dubrovniku. 338. Visoka vladu zemaljska. Rad 9, 200. Što većma prosvjeta naprijed ide i sve veću vladu dobija. VLazić 1, 2.

Vlada, f.: Tako mi Lade i Vlade i devet sjemena! Rj. vidi Lada. isp. Lado, lada.

vldalac, vldaoca, m. der Herrscher, regnans. Rj. koji vlada. riječi s takim nast. kod čuvalac. — Ruski car bio u gostima kod Praisakoga kralja; oba vldaoca, samo sami, stanu jedan do drugoga. Danica 4, 34. Od svakoga svome vldaocu pokornost i vjernost. Pis. 20. U mnogijem diplomama našijeh kraljeva i ostalih vldalaca. 29.

vldalacki, adj. što pripada vldaocima ili vldaocu kojemu god. — Tako postane vldalacka porodica ili dinastija. Priprava 75. Palica vldalacka ne će se odvojiti od Jude. Mojs. I. 49, 10. Duh vldalacki neka me potkrijepi. Ps. 51, 12. Od to se doba istoriku pažnja jednako pribira oko vldalackog roda Nemanjina. DM. 3.

vldanija, f. vidi vldanje 1. za obliče isp. mješanja. — Gospodstvo je meni poklonio, vldaniju meni dopuštao, da ja vladam uz oba Kotara. HNpj. 3, 384. Cesar ga je dobro pomilovo, vldaniju njemu poklonio. 4, 417.

vldanje, n. Rj. verbal. od 1) vldati, 2) vldati se. — 1) radnja kojom tko vlada n. p. narodom (das Herrschen, dominatio. Rj.): U Srbiji za vldanja Turakoga nosili su ih (čelepoše) i ljudi i djevojke. Rj. 759a. Tko okusi meda od vldanja, žegja njim tja do smrti. DPostl. 131. Ovo je bio prvi prijepis za vldanja Kirinova Sirijom. Luk. 2, 2. — 2) radnja kojom se tko vlada (das Betragen, gestio. Rj.).

vldaočev, adj. što pripada vldaocu; des Herrschers, regnantis. — Mnogi traže lice vldaočevo, ali je od Gospoda sud svakome. Prič. 29, 26. Da bi se osvjedočilo pismo vldaočevo itd., birahu se dobri ljudi iz višega ili vldaoškoga reda. DM. 275.

vldati, vldām, v. impf. Rj. vidi ldati. v. pf. slož. ob-(v)ldati, o-vldati, pre-, s-, za-, pre-ob-(v)ldati; isp. po-vldati. v. impf. slož. nad-vlagjivati, po-vlagjivati. — 1) herrschen, dominor. Rj. — Pop knjigom, a Turčin silom (vlada). Posl. 255. Karapandžići, koji su narodom dosta knezovski vldali. Danica 2, 97. Da ih (Srbe) tako pomiri s Turcima, da plaćaju osjekom, a sami izmegju sebe da vldaju i zapovijedaju. 3, 219. Njih su dvojica vldali svijem onijem krajem. Sovj. 16. Zakon vlada nad čorjekom dokle je živ. Rim. 7, 1. Svaka duša da se pokorava vlastima koje vldaju. 13, 1. Ženi ne dopuštam da uči niti da vlada mužem. Tim. I. 2, 12. Filisteji vldahu sinovima Izrailjevijem. Sud. 14, 4. Ne znaš li da Filisteji vldaju nad nama? Sud. 15, 11. sa se, refleks.: Dok su se sami (Poljčani) vldali, svako je selo imalo svoga kneza. Rj. 535b. — 2) sa se, refleks. sich betragen, se gerere, cf. podnositi se. Rj. vidi i ponositi se 2. isp. voditi se 3. Oni se nisu umeli vldati tako mudro kao ti. Npr. 241. Da se mlada u poštenju vldam; ja se vldam, al' mu se ne nadam. Npj. 1, 636. Što se, bolan, 'nako ne vldate, ko su s' stare vojvode vldale? 4, 247. Ja obećam po njezinim krvjetima vldati se pametno. Danica 2, 138. Jer i on cara ne sluša, kako se po njegovoj zapovesti ne vlada. 5, 41. Ne vldajte se prema ovome vijeku. Rim. 12, 2. Da se vldate pošteno prema onima što su na polju. Sol. I. 4, 12. Kako su se vldali jedan prema drugome knez Miloš i Vučić. O Sv. O. 14.

vldeta, m. ime muško. Rj. — pred e osn. u Vlado od Vladisav. Osn. 254. takva hyp. kod Bajčeta.

vldičanski, adj. bischöflich, episcopalis. Rj. što pripada vldikama ili vldici kojemu god. vidi episkopski, biskupski. — Volar, vldičansko oko u jezuru Skadarskome. Rj. 71a. Sinjac, vldičansko polje u Lješanskoj nahiji. Rj. 681a. Opisacu ti službu vldičansku. DP. 12. Grigorije prije Zlatousta sjegjaše na vldičanskom prijestolu Carigradskom. 281.

vldičanstvo, n. die bischöfliche Würde, dignitas episcopalis. Rj. vldičanska vlast. vidi vldištvo. — Ako ko vldičanstva želi, dobru stvar želi. Tim. I. 3, 1 (episcopatum; ein Bischofsamt).

vldičenje, n. das Einweihen zum Bischof, consecratio episcopi. Rj. verb. od vldičiti. radnja kojom tko vldiči koga: Istresa svoje uštede, da plati svojoj po Hristu braći ono malo njihove trdube oko njegova vldičenja. Megj. 119.

vldičica, f. kleine Tochter eines vldetelin, filia vldetelin parvula. Rj. kćerka vldaoška.

vldičin, adj. — 1) des Bischofs, episcopi. Rj. što pripada vldici, biskupu. vidi biskupov. — Dok evo ti Stankovića Steva i Jovana brata vldičina. Npj. 4, 444. Opomena vldičina narodu da živi hrišćanski. Rad 1, 188. — 2) (u Dubr.) der Frau des vldetelin, uxoris nobilis. Rj. što pripada vldici, vldaoškoj ženi ili odrasloj kćeri.

vldičiti, čim, v. impf. Rj. v. pf. slož. za-vldičiti (i se). — 1) zum Bischof weihen, consecrare episcopum. Rj. vldičiti koga, osvještavati ga za vldiku. — 2) sa se, refleks. vldičiti se, zum Bischof geweiht werden, consecror episcopum. Rj. postajati vldika.

vldika, (pl. gen. vldikā). Rj. vidi lдика. — 1) m. der Bischof, episcopus. Rj. vidi biskup, episkop. — Svaki je domaćin domu vldika. Posl. 277. Pa su sitnu knjigu nakitili na Cetinje Petrović-vldici: »O vldiko, sunce ogrijano!« Npj. 4, 424. — 2) f. (u Dubr.) vldaoška žena ili odrasla kći, die Frau oder erwachsene Tochter eines vldetelin, uxor vel filia adulta vldetelin. Rj. isp. boljarka, boljarkinja. dem. vldičica. — 3) (u Dubr.) eine Art Seefisch, piscis marini genus. Rj. Eulenroche, myliobatis noctula Bp. Rj. morska riba.

vldikovanje, n. das vldika sein, esse vldika. Rj. verb. od vldikovati. stanje koje biva, kad tko vldikuje.

vldikovati, vldikujem, v. impf. vldika sein, vldika-Amt verrichten, sum vldika, munus episcopale obire. Rj. biti vldika.

vldimir, m. ime muško. — Budi-mir, Veli-mir, Vldi-mir. Osn. 31. hyp. kod Vladisav.

vldin, adj. što pripada vldi. — Što većina nagje za dobro, ono će biti zaporijest vldina. Priprava 71. Ne umješe ili ne htješe dobru volju vldinu upotrebiti sebi na korist. Bukv. 43.

vldisav, m. ime muško. Rj. Vldi-s(l)av. vidi Vlaisav, Vladislav. — tako slož. imena kod Berisav. hyp. Vlač, Vldeta, Vlado, Vladoje, Vldun, Vljako, Vlačko, Vlatko. sva ova hyp. mogu biti i od Vldimir.

vldisavljev, adj. što pripada Vldisavu, Vldislavu. — Vldisav, Vldisavljev, Vldisavljević. Posl. XLIII. Kći Vldisavljeva. DM. 26.

vldislav, m. ime muško. Vldi-slav, u drugoj polji sada ponajviše ispada korijenu glas l: Vldisav. — Stefan je ostavio nakon sebe četiri sina: Radoslava, Vldislava, Uroša i Predislava. DM. 25.

vldislāvka, f. korijen njeke trave, genziana cruciata, herbae alicujus radix. Stulli.

vldištvo, n. vlast vldičanska. vidi vldičanstvo. — Da dogjete u Beč, da gledamo za vldištvo. Straž. 1886, 1765. osn. u vldika.

vldo, m. hyp. od Vladisav i Vldimir. Korijeni 203. gen. Vlada. voc. Vlado. — takva hyp. kod Dobro.

vldoje, m. ime muško. Rj. hyp. od Vladisav. — takva hyp. kod Blagoje.

vldūn, m. ime muško. Rj. hyp. od Vladisav. isp. Osn. 173. — takva hyp. kod Krcun.

vllaga, f. die Feuchtigkeit, humor. Rj. vidi memla. značenje (korijenu) močiti, kvasiti: vllaga, vllazan, vllaziti, ovllaziti. Korijeni 200. vidi vllazina. — Māna, nekaka vllaga, koja je s rosom kao mala bijela zrnca padala i hvatala se na lišću od gdjekojega bilja u Arapskoj. Nov. Zav. X. Gdje gdje je po koje slovo iščijelo od vllage. Živ. sv. Save, III. Da im kišna prispit more vllaga. J. S. Reljković. ARj. V. 11b. Vllaga morska, humor marinus. Stulli.

Vläh, Vlähä, m. Rj. *vidi* Lah. *dem.* Vlašić. *hyp.* Vlaho 1. *augm.* Vlašina. — 1) (po sjeveroist. kraj.) *der Walach, Valachus*; ove Vlahze narod dalje k jugu i zapadu zove *Karavlas*, a zemlju njihovu *Karavlaška*. Rj. *sađ se zovu* Rumuni, Rumunji. — 2) Srbi zakona Turskoga u Bosni i u Hercegovini, a tako i oni zakona Rimskoga, kako u Bosni i u Hercegovini tako i u carstvu Austrijskome izvan Dalmacije zovu i to kao za porugu *Vlasima* braću svoju zakona Grčkoga: Ni u tikvi suda ni u *Vlahu* druga (Posl. 224). Rj. *isp.* Turkovlah. — 3) *Vlahom* do po zdile, a od po njom u glavu. Posl. 282. Neka znadu *vlas*i po krajini, da su jošte u životu Turci. 5, 421. — 4) u Dalmaciji gragjani i varošani i ostrvljani zovu *Vlahom* svakoga seljaka sa suhe zemlje koje mu drago vjere, a što se našijem jezikom onamo zove *Vlah*, ono se Talijanskijem i po ovome Njemačkijem zove *Morlak* (*Morlacco*). Rj. — Reče onome bogatom čoku: »Što je došao oni vlah u gruboj robi? Npr. 165. Nije vlah tko u *vlasijeh* stoji, neg tko vlaška djela čini. DPosl. 83. Žene, *vlas*i orasi ne muče neg buče. 159.

Vlähinja, f. *die Walachin, Valacha, cf.* Vlah. Rj. *vidi* Lahinja. *dem.* Vlahinjica. — Nego ću se oženiti *Vlahinjom*, iz Pocerja glavitom gjevojkom. *Vlahinju* ću objubiti na sramotu Lazarević Luki. Rj. 68a. Igraju l' mu *vlahinje* robinje? Npj. 3, 562.

Vlähinjica, f. *dem.* od Vlahinja. Rj. — Mislio si, bego gospodare! da će tebe roditi vlahinja tvoga sina mlagjana vlašića, pa ne rodi nego *vlahinjice*. Here. 143.

Vlähinjin, *adj.* što pripada *Vlahinji*: U Vlahinje čedo muško bilo . . . »Daž ti mene čedo *Vlahinjino*. Npj. 2, 19.

Vlähö, m. Rj. *hyp.* od Vlah. — 1) *vertraulich statt* Vlah. Rj. *kaže se povjerljivo* Vlähö: Miloš dogje na Ljubici s novom vojskom i s topovima . . . Turci nisu verovali, da su to pravi topovi . . . i zato su govorili: »Ne prevari, *Vlahö*, ne!« Miloš 94. — 2) (u Dubr.) ime muško, *cf.* Blaž. Rj. *vidi* i Blažo, *Vlasije*. — Sveti *Vlahö*, *der heilige Blasius, St. Blasius*. Rj. 68a. Sveta Kate, k ognju gnjate; sveti Niko, na oganj sinko; sveti *Vlahö*, nemoj plaho. DPosl. 119.

Vla . . . *vidi* Vlah . . . Rj.

Vlähsav, m. ime muško. Rj. — Vladi-sav i (bez d) Vlaj-sav. Osn. 17. *za izostavljeno d isp.* Radić i Raić.

Vlähjko, m. ime muško. Rj. *biće hyp.* od *Vlaisav* (*Vlajsav*: Tu bijaše *Vlajsavljević Jovo*. Npj. 3, 568).
vläk, m. — 1) *Art Fischernetz, retis genus*. Rj. nekaka ribarska mreža. — 2) nekoliko željezničkih kola prerezanih jedna za druga pa idu (vuku se) zajedno, *der Zug*. — Pisak oglasi da dolazi vlak. Zlos. 77. od korijena od koga je vući. *isp.* Korijeni 200.

1. **vläka**, f. (u O. G.) *vidi* läka. Rj. *kao prodol koja nije vrlo ugnuta. syn. kod* prodol. — od kor. od koga je vala, uvala. *premjestivši se samoglasno a korijenu na kraj pred nast. koji se počinje suglasnim; i odbacivši v:* läka. *isp.* Korijeni 197.

2. **vläka**, f. (u Hrv.) veliko drvo koje je teško natovariti na kola, nego se vuće. Rj. *od kor. od koga je vući*.

vläkala, vläkälä, n. pl. *vidi* vlačale. Rj.

vläkance, n. *dem.* od vlakno: Te nastavljaž sve *vlakance*, sve *vlakance* po *vlakance*. Rj. — *dem. takva kod* barioce.

vläkno, n. *der Flachs (das Flachshaar), linum*. Rj. *dem.* vlakance. *Njem. i Lat. je tumačenje krivo; vlakno je die Faser, fibra; kao žica u lana, u biljke, i t. d.* — U primorju se od žuke pređe i pregja . . . trlja se o kamen, te se ono što je kao drvo izlomi i poispada, i ostane samo *vlakno* kao u lana. Rj. 161a. U Jadru je kazanska lula na dnu šuplja s donje strane, pa se mjesto konjića kroz onu jamu provuče kao mala *usićica od vlakna*, te niza nju ide rakija. Rj. 289b.

vläs, m. — 1) (u Dubr.) *ein einzelnes Haar, pilus, cf. kosa, dlaka*. Rj. *jeđinica onoga što su vlas*i, *kose. i ženskoga je roda. vidi kod* vlas 1. — *Gospin vlas*. Rj. 95a (*biljka*). — 2) veliki i mali, *die zweite Gattung Flachs, lini genus minus longi*. Rj. — Máca, 6) povjesma što se izvlače iz velikoga *vlas*a, *cf.* *parmak*. Rj. 348b. Ono što ostane na ogreblu i na perajici, zove se *svlak* i poslije se grebena grebenima, i od njega biva *vlas* (*mali* i *veliki*); a što ostane na grebenima, ono su već kućine. Rj. 647a.

vläsac, vläsca, m. crvi (kao dlake) što se u ranama zametnu. *cf.* vlas 2. Rj.

vläsän, vläsna, *adj.* *vidi* vlastan. Rj. *vlasän je prema drugim padežima bez t: vlastan, vlasna, i t. d. isp.* milosan.

Vläsänice, Vläsänicä, f. pl.: Do Zvornika pa do *Vlasanica*. Rj.

vläsät, *adj.* n. p. glava, vuna, *haarig, pilosus, cf.* vlasnat. Rj. u čega ima (mnogo) *vlas*a. — *Gospod satire vlasato tjeme* onoga koji ostaje u bezakonju svojem. Ps. 68, 21.

vläsi, m. pl. (od vlas). — 1) (u Dubr.) kosa, *die Haare, crines*. Rj. — Ljepa li je Zrnićeva Jele! kad . . . podvije pod obrve *vlas*e. Here. 21. i ženskoga roda: Umna besjeda i *bijele vlas*i nathodi. DPosl. 147. *tako se govori i u sjev. Hrv.* — 2) *vidi* vlasac: vaditi *vlas*e iz rane. Rj.

Vläsići, n. pl. (u Dubr.) tako ondje zovu ljude zakona Grčkoga. *cf.* Vlah 2. Rj. *biće po* kvarnu *izgovoru* mjesto *Vläs*ići. — *Vläs*ić (osn. u Vlah; gdje gdje se govori i *Vläs*ići). Osn. 231.

Vlasije, m. ime muško po Grčkom *izgovoru* od *Blasius*. *vidi* Vlaho 2, Blaž, Blažo. — Kandelora zima fora, veli Blaž da je laž. (. . . sveti Blaž — sv. *Vlasij* . . . sveti Vlaho . . .). Posl. 128 (*Vlasij stariji završetak mjesto novijega* *Vlasije*. *Tal. riječi* kandelora *svijećnica, fora van, napolje*). Budući da sv. *Vlasije* pada na 11. Febr. Knjiž. 3, 302.

vläsnat, *adj.* n. p. čebe, *vidi* vlasat. Rj.

vläsnik, vlasnika, m. Rj. vlas(t)nik. *osn. u* vlastan. — 1) *der Eigenthümer, dominus, proprietarius*. Rj. *onaj čije je što, komu je što vlastito. isp.* gospodar, imalac. — 2) *koji ima vlast nad drugima. vidi* oblasnik, i *kod* glavlar *syn. isp.* vlastelj. — On pogje k vlasniku i zapita: »Koliko, molim te, ima oni narod pohvatani carevine da plati?« *Vlasnik* mu reče toliko i toliko. Npr. 248. Misao se sve bolje vidi, koju izradi narod i *vlasnici* mu. DM. 3. Razgovori o državi, o vlasti i vlasnicima, o upravi . . . Zlos. 286.

vläsništvo, n. Stulli. — 1) *vidi* vlast. Stulli. *vlast koju ima vlasnik* (2) *nad drugima. isp.* vlast 2. — 2) *ono što pripada vlasniku* (1); *Eigenthum, dominium, peculium, bona, possessiones. isp.* svojina.

vlast, f. (loc. vlasti). Rj. vlada, vladati; vlast (pred t od nastavka promijenjeno korijenu d na s). Korijeni 203. — 1) *die Macht, potestas*. Rj. *vidi* oblast 1. — *Gospodari koji su vlast u rukama imali*. Rj. 95b. *Gospodar je imao vlast na silu je* (djevojku) *odonud krenuti* i k sebi *dotjerati*. Rj. 704a. Očera ga, da više *pod vlast njihovu ne pripada*. Npr. 154. *Nada mnom nemaš ni kake vlasti*. Posl. 8. *Nijesam ja tvoja žena. (Kad ko hoće nad onim nad kim nema pravo, da pokaže svoju vlast i starješinstvo)*. 217. *Sudija koji ima punu vlast presuditi*. 322. *Dobivši vlast i silu u ruke*. Danica 3, 216. *Gjorgjije mu malo po malo i nahiju Kragujevačku uzme svu pod svoju vlast*. 3, 217. *Pritisne gotovo i Požešku (nahiju) pod svoju vlast*. 5, 48. *Mislili su, da senatom malo zanzdaju vlast* Kara-Gjorgjijnu. 5, 51. *Malo po malo da vlast sebi prisvoji . . . videći, da mu se gleda vlast iz ruku da uzme*. 5, 52. *Patrijara i oni ostave u pregjašnjoj vlasti*. Kov. 10. *Senat je sve veću i veću vlast dobijao*. Miloš 10. *Da mu senatom ograniče vlast*. 13. *Što mu se vlast tako umali*. 46. *Ima od cara vlast, da zemlju silom po-*

kori. 118. Trude se, da *otmu vlast* i gospodstvo onima, kojima . . . 173. Vladalac *ima vlast nad životom i smrti*. Priprava 72. On sad u *tom vlast* ima kao i car. Sovj. 26. Tu *primi sve konjike pod svoju vlast*. Žitije 18. *Kakvom vlasti to činiš? i ko ti daje vlast tu?* Mat. 21, 23. *Da im bude vlast na drvo života*. Otkriv. 22, 14 (*das sie Macht erhalten zum Baume des Lebens*). Volja će *tvoja stajati pod vlašću* muža tvojega. Mojs. I. 3, 16. *To nije u mojoj vlasti*. 41, 16. Izišav da *raširi vlast svoju* do rijeke Efrata. Sam. II. 8, 3. *Narodi će pasti pod vlast tvoju*. Ps. 45, 5. Oni (neprijatelji) biše *pokoreni pod vlast njihovu*. 106, 42. Samo ostrvo *podvrgao Dubrovniku pod vrhovnu vlast*. DM. 203. *Da ih (Konavljane) podbiju pod vlast dubrovačku*. 210. Dubrovnik *stojeći pod vrhovnom vlašću* mletačkom . . . *prijegje pod vrhovnu vlast ugarskim kraljevima*. 232. Dubrovačko (pravo), koje se razvilo *pod vlašću gradškoga naroda* i na osnovi rimskoj. 263 (*to bi Nijemac rekao: unter dem Einflusse des . . .*). Koji bi *upravitelj vlast na zlo upotrebio . . .* 315. Dobro *kakvo držati u svojoj vlasti*. DRj. 1, 310. — 2) *vidi* poglavarstvo, *die Behörde, Obrigkeit, magistratus*. isp. vlasništvo 1, praviteljstvo, uprava, vlada. — Misli da će tu molbenicu bansko vijeće poslati tu *Vašoj većoj vlasti* i pitati kako stoji ta stvar. Javor 1885, 762. *Srpska vlast* piše u Kraljevo kajmakamu da se oni ljudi *pohvataju*. Kov. 3. Koji će *sudove i druge vlasti* po zemlji *postavljati i uredjivati*. Miloš 149. Knezovi sad su kao *vojničke vlasti*. Miloš 192. Činovnici ili državne sluge . . . svi skupa kad se uzmu, zovu se *takogjer vlast* ili uprava. Priprava 69. I izvan Srbije bio je (sovjet) poznat, ako ne kao *najveća vlast*. Sovj. 11. Da se *pokoravaju vlastima*, koje vladaju. Rim. 13, 1. Vladika se *pomoli za vlasti duhovne i svjetske*. DP. 51.

vlastan, vlašna, adj. *der Macht hat, berechtigt, jus habens*. Rj. *vidi* vlasan, koji ima vlast, pravo na što. isp. nadležan. — Zar ja *nijesam vlastan* u svojemu činiti šta hoću? Mat. 20, 15. Čovjek nije *vlastan nad duhom* da bi ustavio duh, niti ima vlasti nad danom smrtnijem. Prop. 8, 8. Kad može biti *lopov vlasnji* od poštena domaćina? Megj. 288.

vlastela, f. coll. od vlastelin. Rj. *vlastelin kao i gospodin i brat zamjenjuju se u množini riječima vlastela, gospoda, braća; ali vlastelin i brat imaju i u množini oblike*. isp. Obl. 11. — Doći će *vlastela* iz Misira. Ps. 68, 31. *Neka vlastela srpska* i vojvode vlaške daruju manastiru ruskom zemlje. Rad 6, 214.

vlastelin, m. (pl. vlastela) (u Dubr.) *der Edelmann, nobilis*. cf. boljar. Rj. *ein Patrizier, patricius*. *suprotno pučanin*. riječ ima i obične oblike u množini: vlasteli, i to onda kad se mnogi misle pojedince (kao n. p. cvjetovi) a ne skupa (kao n. p. cvijeće), n. p. 12 vlastela. isp. Obl. 11. *žena vlasteoska vladika* 2. — I tu ubi dva banova sina i dvanaest velikih vlastela. Npj. 2, 213. *Vlastelima* se zovu i veliki dvorani i župani i vojvode i knezovi i crkveni poglavari. DRj. 1, 126.

vlastelinović, m.: Bog ti dao čast pape Rimskoga i vladike Cetinjskoga, dva bana Paštrovića i četiri *vlastelinovića!* Kov. 126. *sin vlastelinov?*

vlastelski, adj. *vidi* vlasteoski. Rj.

vlastelj, m. *der Machthaber, potens*: Ovgje nama kažu staroga *vlastelja*. Rj. *koji ima vlast (u rukama)*. isp. vlasnik 2. — *Pred vlastelje* i careve vodiče vas mene radi za svjedočanstvo njima i neznabošcima. Mat. 10, 18 (*ad praesides; vor Statthalter*). Ti si mi bio malj . . . tobom sathr knezove i *vlastelje*. Jer. 51, 23.

vlasteoska, f. vlaštel-ka, *promijenivši se l na kraju sloga na o (gen. pl. vlaštelakā)*. isp. Obl. 20. *žena vlasteoskoga roda*. isp. boljarka, boljarkinja. *suprotno pučanka*. — Da se Paštrović može oženiti prvom Mle-

tačkom *vlasteoskom*. Kov. 38. Vješao se sebar kad bi se na silu oženio *vlasteoskom*. DM. 315.

vlasteoski, adj. *adelig, nobilis*. Rj. *što pripada vlasteli ili vlastelinu kojemu god*. *vidi* vlastelski. — Vladika, 2) *vlasteoska žena* ili odrasla *kći*. Rj. 67b. *Vlasteoski prvi božić*. DPosl. 150. Boljarin . . . u staro je vrijeme bio čovjek *vlasteoskoga roda*. Daničić, ARj. 543a. *adv.*: Izmuči sebarski, a *izjegj vlasteoski*. DPosl. 36.

vlasteostvo, n. *Adel, nobilitas*: Bolje je moje pučanstvo nego tvoje *vlasteostvo* (reče u Dubrovniku imućna pučanka siromašnoj vladici kad se svade). Rj. *stanje vlasteosko; patriciat, das Patriciat, der Stand eines Patriciers*. *suprotno pučanstvo*. — Uboštvo *vlasteostvo* ne gubi. DPosl. 144. Zeta je . . . jednako bila osobina Nemanjića, gdje je živjelo *silno vlasteostvo*. DM. 101 (= *vlastela*).

vlastit, eigen, proprius. — 1) *maj, tvoj, njegov vlastit, i t. d.*: Kad ga (narod) *pritijesni neprijatelj njegov u zemlji njegovoj vlastitaj*, svaku molbu i svaku molitvu ti (Gospode!) čuj s neba. Car. I. 8, 37. — 2) *gram*. — U rječniku će biti imena *vlastita ljudska*. Ogled IV. *Imena vlastita*: Milj. Rogj. Osn. 66. *Vlastita imena* pokrajina, mjesta, brda, rijeka itd. Rad 15, 185.

vlašulja, f. — 1) *der Ganchhafer, avena sterilis (bromus tectorum L. Rj.)*. Rj. *biljka*. — 2) *parruca, perruca; crines suppositi, coma supposititia*. Stulli. *vidi* peruka; *die Perücke*. — *osn. u vlas*. isp. Osn. 132. *riječi s takim nast. kod bakulja*.

vlašac, vlašca, m. *Schalottenlauch, allium ascalonicum*. cf. vlašik. Rj. *biljka*.

Vlašad, f. coll. od Vlah. Rj.

Vlašće, Vlaščeta, n. *vidi* Vlaše: Što je *mlado Vlašće* uz Kočije. Rj. *Vlaško dijete*.

Vlaše, Vlašeta, n. *der junge Vlah, puer valachus*. Rj. *dijete Vlaško, mladi Vlah*. *vidi* Vlašće.

vlašenje, n. *das Walachisiren, mutatio in Valachum*. Rj. *verbal. od 1) vlašiti, 2) vlašiti se*. — 1) *radnja kojom tko vlašiti koga*. — 2) *stanje koje biva, kad se tko vlašiti*.

Vlašić, m. — 1) *dem. od Vlah*: Za *Vlašićem* Petrom Mrkonjićem. Rj. — 2) *planina u Srbiji između nahije Valjevske i Ragjevine (a amo k Drini između nahije Šabačke i Jadra zove se Cer)*. Rj.

vlašići, vlašića, m. pl. *das Siebengestirn, plejades*. Rj. *nekake zvijezde, sedam ih na broj*. — Možeš li *svezati miline vlašićima?* Možeš li *izvesti južne zvijezde na vrijeme?* Jov 38, 31. *vlaš . . . ovamo će ići*, ali sa š mjesto s, *jamačno što se zaboravilo pravo obličje riječi: vlašići (isp. star. slov. влассожельци)*. Korijeni 205.

vlašik, m. *vidi* vlašac. Rj. — *riječi s takim nast. kod aptik*.

Vlašina, m. *augm. od Vlah*. Rj.

vlašiti, vlašim, v. impf. Rj. v. pf. *stoj. pò-vlašiti (i se)*. — 1) *zum Walachen machen, facio esse valachum*. — 2) *sa se, refleks. vlašiti se, sich zum Walachen machen, facere se valachum*. Rj. *postajati Vlah*.

Vlaška, f. adj. *die Walachei, Valachia, cf. Karavlaška*. Rj. t. j. *zemlja*.

Vlaški, adj. *walachisch, valachicus*. Rj. *što pripada Vlasima ili Vlahu kojemu god*. — *Vlaški Grad*, m. u Velebitu nekako mjesto. Rj. 68b. *Gegavački: trava (se zove) jārba (Vlaški, po Latinskome herba)*. Rj. 85a (= *Rumunski*). Nije vlah tko u vlasijeh stoji, neg tko *vlaška djela* čini. DPosl. 83.

Vlaško, m. ime muško. Rj. — *Vlaško* (pred š je prvi slog od imena *Vladislav ili Vladimir*). Osn. 295. *prilicnije je da je od Vlaho 2 (Vlasije)*. *takva hyp. kod Boško*.

vlat, m. *vidi* klas 1. Rj. *vidi* lat. pl. vlatovi. Glas. 8, 10. *coll. vlače. hyp. vlatak. isp. suhovlatan*. —

Hajdemo u vlat (t. j. da kupimo vlače po strnjici), Daničić, Sint. 535.

vlatak, vlatka, m. hyp. od vlat. Rj. — Tri ptičice goru preletile . . . jedna nosi vlatak od pšenice. Npj. 1, 497.

vlātānje, n. vidi klasanje. Rj.

vlātati, tām, vidi klasati. Rj. v. impf. ispuštati iz sebe vlače.

Vlātko, m. ime muško. Rj. hyp. od Vladimir ili Vladisav. Vlad-ko promijenivši se d pred k na t. takva hyp. kod Boško. isp. Osn. 293.

vlažan, vlažna, adj. feucht, humidus. Rj. značenje korijenu vidi kod vlaga. — Mukljivo drvo, vlažno iznutra. Rj. 374b. Potkisli, kad voda opada, pa joj se krajevci vide vlažni i erni. Rj. 553b. Proso palo na vlažno mjesto pa uzraslo. Npr. 161.

vlaženje, n. das Befeuhten, humectatio. Rj. verb. od vlažiti. radnja kojom tko vlaži što.

vlažina, f. umore, materia umida, humor. Ektorović: Jes' vidil vrčinu, koliku moć ima, da svaku vlažinu priteže. Stulli. vidi vlaga.

vlažiti, žim, v. impf. befeuchten, humecto. Rj. što, činiti da bude vlažno. v. pf. sloč. o-vlažiti.

vlinta, f. (pl. gen. vlinātā) die Flinte, flinta (telum majus), cf. duga puška: Pune vlinte u pleč okrenuli. Rj. vidi flinta, od čega je vlinta s promjenom glasa f na v.

vlgjja, f. (u Podgorici) vidi vjegja. Rj. gdje i gdje se po jugozap. krajevima mjesto bje, mje, vje govori blje, mlje, vlje. vidi take riječi kod blječva (mj. bječva).

vljēši, adj. (u Boci) mjesto ljepši: A izvadi posjeklicu čordu, a kakva je, stara moja majko, takva može a vljēša ne može. Rj. upravo je ljepši s pre-mještenim glasovima.

vō, vōla, m. Rj. vōl, voo = vō. Glas. 8, 16. Pavič: vōl, vō. Rad 59, 11. — 1) der Ochs, bos. Rj. hyp. voko, volak. dem. vočić. augm. volina, volusina, imena volovima (sa završetkom onja): bijelonja (vo bijel), cvjetonja (cvjetast), čadonja, galonja, jelonja, kikonja, kitonja, krilonja (krilast), kusonja (kus), maconja (macast), medonja, mladonja, mrkonja (mrk), peronja, rogonja, rudonja (rudast), sivonja (siv), šaronja (šaren), šutonja (šut, šušav), zekonja (zekast), žeronjica; (sa završ. ota:) baljota (baljast, baljav), ljēpota, vranota (vran); (sa završ. ač:) bodač, bukač, provaljivač, zduhač; (sa završ. aš:) brazdaš, kolečkaš, pogonaš, volaš; (sa završ. njak:) potkonjak, prednjak, stražnjak; (sa različnim završecima:) bodac, bušak, crljenko, kaćun, krnjo, kamlječak, popuštenik, plair, revka, rumenok, širaj, zbojak, želja, želja, željo (zelen), žerav. — Aiskati, aisnuti vola. Rj. 2b. Ajskati, aj-snuti vola. Rj. 3a. Bezvonik, čovjek koji nema vola. Rj. 20a. Bikovit vo. Rj. 25a. Buče vo. Rj. 47b. Volopaša, mjesto za pašu oračim volovima. Rj. 71a. Dao volove pod izor, ili na izor. Rj. 228b. Jaram volova, t. j. dva vola; vuče na dva jarma, t. j. na četiri vola. Rj. 247a. Muče vo. Rj. 374b. Orni vo, koji ore. Svi Kotarani oru na šest ili na osam volova. Rj. 468a. Kad se šest volova upregnu u plug, onda dva dogju pod kolečke, dva na pogonu, a dva naprijed. Rj. 517a. Ruče vo. Rj. 656a. Ovaj vo vozi na šestinju, t. j. naprijed kad je šest upregnuto. Rj. 837b. Volovi drežde oko valova, čekaju da im se da voda. Npr. 211. Vo bez rogova. (Reče se čoeku, za koga se misli, da je lud kao i vo). Posl. 36. Vo se veže za rogove, a čoek za jezik. 39. Krave ti se istelile, sve volove vitoroge. Npj. 1, 114. Buka stoji Mačvanskih volova. 4, 187. Počera nam ovce i gaganjce, i volove naše hraniteljē. 4, 463. Gonjaše pred sobom buljuk volova, natorarenih različnim trgov (robom). Danica 2, 139. Jaki volovi opkolise me. Ps. 22, 12. Ukroti zvijer u ritu, krd volova s teocima. 68, 30. — 2) vo morski (u Dubr.), das Meerkalb, phoca vi-

tulina Linn. Rj. vidi morsko tele. isp. volak 2. — 3) divlji vo; der Auerochs, urus. — 4) Plug i volovi, nekake zvijezde. Rj. 509a.

vōē! interj. Laut um ein Kind davon zu jagen, sonus abigendi bovem, cf. čejavočke. Rj. uzvik kojim se odgoni goveče.

vōčić, m. dem. od vo. Rj. vol-čić, voo-čić, vočić. — Ova krava teli sve vočiće. Rj. 735b.

vōčke! vidi voč. Rj. vidi i čēja.

vōčār, m. — 1) der Obstliebhaber, amans pomorum. Rj. koji rado jede voče. — 2) der Obsthändler, Obstler, qui poma venditat. Rj. koji prodaje voče.

vōče, n. — 1) das Obst, poma: U svoje voče kad ko hoće (Posl. 335). Rj. rod sa vočke (coll.). vidi miva, jedinice: vočka 2. — Ove godine voče rano dospijeva. Rj. 134b. Kalotine, suho voče što je cijepano ili sječeno. Rj. 260b. Ošaf, ošap, suho voče, kao n. p. šljive, jabuke, kruške. i t. d. Rj. 483a. Ponude (če) mi svake donijeti, s mora voča, smokve iz Mostara. Herc. 217. Nasadite svakojakoga voča . . . pa tek pete godine jedite voče s njega. Mojs. III. 19, 23. 25. Voćnjak od šipaka s vočem krasnijem. Pjes. nad pjes. 4, 13. Ranoga voča želi duša moja. Mih. 7, 1. — 2) drveće na kojem voče (1) raste (coll.). jedinica: vočka 1. Gusjeničavo voče. Rj. 108a. Presagjenik, u Boci zvao se nekakav čovjek, koji je voče presagjivao, t. j. kalemio. Rj. 579b. U velike (n. p. voče cvjeta, t. j. najbolje). Posl. 326. Vigjeo gje je drijen uhvatio prije svega ostaloga voča. X. Nasadite svakojakoga voča . . . pa tek pete godine jedite voče s njega. Mojs. III. 19, 23.

vōčka, f. Rj. vidi vojka. — 1) der Obstbaum, pomus. Rj. drvo na kojem raste voče. coll. voče 2. — Po tom je zadužbina usaditi ili nakalamiti vočku blizu puta. Rj. 173a. Požnjaka, požnjakinja, vočka, n. p. trešnja, koja pozno dospijeva. Rj. 527a. Prijasad, 1) što se presagjuje, n. p. vočka kakva, vidi presada. Rj. 590b. Prijasadnica, mlada vočka koja je za presagjivanje. Rj. 590b. Ja tebe rogom, a ti mene rodom! (. . . udarajući po žilama vočku nerotkinju rogom od peciva što je na božić pečeno). Posl. 110. — 2) jedinica onoga što znači voče 1. Padalica, n. p. maslina koja sama opadne. Rj. 484a (vočka, n. p. maslina, koja sama opadne). Uvelak, vočka koja na drvetu svom ne sazri, nego prije vremena uvrene i opadne. Rj. 765a. Zrela vočka sama pada. Posl. 94. Ne će vočka ispod debla. 210. Trska (i trstika) ne znači »kad je mala«, nego samo jedna iz cijeloga svoga društva, kao n. p. i travka, slamka, bujatka, vočka i t. d. Pis. 43.

vōčkānje, n. das Herumführen, ductare. Rj. verb. od vočkati. radnja kojom tko vočka koga.

vōčkati, vōčkām, v. impf. herumführen, ductare; kvočka vočka piliće, a ne će na jednom mjestu da se smiri. Rj. od vogj-kati, pa se gj pred k promijenilo na č (isp. varmečki); voditi kojekud.

vōčkoša, f. (u Ban.) ovca koja vodi druge ovce, ein Schaff das andern vorausgeht und sie führt, dux gregis. Rj. za postanje isp. vočkati. riječi s takim nast. kod bjeloša.

vōčnjāk, m. vidi votnjak. Rj. vidi i bašca 2.

vōda, f. (dat. vōdi, acc. vōdu, pl. vōde, gen. vōdā). Rj. dem. vodica. augm. vodurina. — 1) das Wasser, aqua. Rj. vidi batun, blatušina, bumba, bunar-voda, daždevica, gjuls, gjulsa, gjulsija, izvir-voda, izvor-voda, jutrošnjica, kapavica, (voda) od kiše, kišnica, voda-kladenac, maloprešnjica, ocjedine, omaja, (voda) za piće, (voda) iz ruže, (voda) od ruže, sinotnjica, snježanica, šerbet-voda, šnježanica, tekućica, voša, žuber-voda. voda je: badnjeva, bistra, bunarska, duboka, glavoboljna, gola, hladna, jabukova, kisela, kišna, ležeća, morska, mutna, nenačeta, plitka, slatka, studena, šećerli, tekuća, zaboravna, zla, zdrava, živa. — Namuljila voda zemlju. Rj. Bijē voda iz kamena.

Rj. 28a. *Vri voda*, vidi *izvirati*. Rj. 75a. *Zalila voda* u kuću. Rj. 181a. *Zaljeva voda*. Rj. 182a. Izdan, 1) mjesto gdje *voda iz zemlje pišti*. Rj. 222b. *Ključa voda*. Rj. 277b. Nakopati put, gdje *ga je voda izlokalu*. Rj. 392a. Odbiti kud na drugu stranu, n. p. *vodu*, put, trgovinu. Rj. 441a. Odvesti, odvoditi *vodu*, odvraćati, odvratiti *vodu*. Rj. 442a. b (*ovaj i prednji primjer idu i pod 2*). *Pljušti*, n. p. kiša, *voda na usta*. Rj. 510a. Projaziti, *put načiniti vodi*. Rj. 606b. Skakavac . . . mjesto gdje *voda skače s velike visine*. Rj. 685b. *Cvjeta voda*. Rj. 809b. Devojka poleva sav grad sama i *vuče vodu na svojoj kosi*. Npr. 239. Momci što *brže zahvate vode iz bunara*. 240. *Voda sve opere do crna obraza*. Posl. 37. *Voda sve nosi izvan sramote*. 37. Volio bih *pilićima vodu sjecati* (nego to raditi). 38. *Mutna voda* kao oranje. 184. Ukuburio kao *gjavo na plitkoj vodi*. 332. *Voda tekućica* zdravija je od *ležeće*. DPosl. 150. *Majko moja, na vodu sam bila, iduć' s vode* cvijeće sam brala. Npj. 1, 232. Ja usadih *vitu jelu . . . a navrnih žuber-vodu . . .* Ne mogoh se primaknuti od *brzine žuber-vode*. 1, 361. *Žuber-voda presanula . . .* Al' ne mogoh pristupiti od *valova žuber-vode*. 1, 362. *Vodu zahvata . . . vodu donosi*. 1, 420. I da *provere voda iz kamena*. 3, 70. *Znače vodu od kake vočke*, n. p. višnjovik, jabukovik i t. d. Danica 3, 20. Jedna vrata *žarko sunce sjaše, a na drugu živa voda vraše*. Kov. 75. *Idu na najljepšu živu vodu*. 91. Mitropolit u najvećoj sobi, gdje će biti škola, *osveti vodu*. Sovj. 81. U primorskijem mjestima koja su oni (Mlečani) *s vode branili i svagda držali*, bili ljudi samo zakona Rimskog. Srb. i Hrv. 2. Ali je *voda zla . . . iscijelih ovu vodu*, da ne bude više od nje smrti i nerodnosti. I *voda postā zdrava*. Car. II, 2, 19, 22. Za to se vinom pomiješanim s *vodom od ruže* unakrst prelje trpeza. DP. 341. — 2) *der Strom, fluvius*: Preko *tri vode* studene, preko tri gore zelene. Rj. vidi *potok*, rijeka. — Brzica, *voda*, gdje teče brzo preko kamenja, *Stelle im Bache . . .* Rj. 43a. Brod, 1) na vodi ono mjesto gdje se prelazi preko nje. Rj. 44b. *Stala voda u virove . . .* tako u ravni stanu u virove i *one vode* koje u planinama *nikada ne presišu*. Rj. 63a. *Dolazi voda*, schwillt, crescit *flumen*. Rj. 130b. *Došla voda*, d. i. angeschwollen, crevit. Rj. 135b. Dretulja, *voda* u Hrv. koja *izvire* iz Kapele i poslije jednoga sata *ponire*. Rj. 139a. *Zagušuje se voda, zagušila se voda*, kad ne može da otječe koliko bi trebalo. Rj. 171a. Više vila s Rudničke planine *iznad vode tanke* Janenice. Rj. 248a. I *na Tisu vodu* nagaziše, kadli Tisa *voda ustanula*. Rj. 258a (= *došla*). Krbava, *voda* koja *teče* ispod Udbine, *ljeti vrlo oslabi*. Rj. 299b. Matornjak, *stara voda*, od koje se odvede jaz. Rj. 347b. *Navesti lagju na vodu*. Rj. 379b. Obavit, f. n. p. gdje se *obavila voda oko zemlje* ili put oko brda. Rj. 426a. *Osjekca voda*. Rj. 470a. *Osjekla voda*. Rj. 471a. Nije sila, veće draga volja: ja *ču za njim* i u goru i u *vodu*. Rj. 477a. *Ovu njivu plavi voda* svake godine. Rj. 505a. Plima, 1) veliki potop, kad *dogje voda*: plima vodena (kad *vrlo dogje voda*) . . . *Plimula voda* po polju, t. j. *razlila se*. Rj. 508a. *Podloče voda* brijeg. Rj. 522a. Poloj, 1) mjesto *plitko u vodi*. 2) mjesto *kod vode* koje *voda plavi* (poljeva). Rj. 534b. Od izvora *vođi* do ponora. Rj. 540a. *Ovu njivu topi voda*. Rj. 743b. *Utanjila voda*, t. j. gotovo presušila. Rj. 791b. Tako *idući dogje na jednu vodu*. *Na onoj vodi* s druge strane bio je veliki grad . . . zapovedi momcima te ga prevezu. Npr. 60. *Voda ga odnijela!* (Kletva, i znači da ode bez traga, da propane). Posl. 36. *Voda riče*, a mlini melju. 37. *Mrnar od slatke vode*. DPosl. 63 (*suprotno more*). I *stače vode Dunavi* i druga bistra jezera; onda *češ mene moliti*, da tvoje svate prevedem. Npj. 1, 11 (vidi *Ustanula voda*, t. j. *došla*). Rj. 790b. *i ovdje bi trebalo da bude*: I *ustaje vode; ali je* I *stače vode stiha radi*). Kolika je Jahorina planina, *kroz nju teče*

voda rijeka, na njoj sjede dva diibera lijepa. 1, 236. Oj Cetinjo, *vodo ponosita*. 1, 316. Putnik *kaza na vodi vozaru*. 1, 324. *Voda leti, brege dere, na njoj* Janja noge pere. 1, 363. Tu dolazi mlada moma, *vodu zahvata*. 1, 420. *Vode se zimi zamrznu i oslabe . . .* ali onamo su *naj jače*. 1, XIII. I gradeći *po vodam' čuprije*. 2, 104. Pa nanese jednoga junaka, *uzela ga voda na maticu*, okreće se *niz vodu Maricu*. 2, 340. Kad je bio *vodu preljegao*. 4, 312. Što je hladna *voda porevala iz planine . . .* dok nareva na *Nikoljsku crkvu . . .* pa otolen *pada na valove . . .* tu se hladna *voda ustavila . . .* a otolen *voda porevala širokijem drumom* niz Grahovo. 4, 447. 448. Što je hladna *voda porevala* od Klobuka . . . što se *poljem voda uzmutila . . .* što je *voda u crkvu udrila . . .* što su *vode raspuštile* grane na četiri strane. 4, 450. 451. Drina *osim mlogih drugih voda, rijeka i potoka* prima u sebe Lim. Danica 2, 34. *Tuda voda*, sa svom silom gradeći sebi put preko i izmegju kamenja *leti i uji*. No kad *voda vrlo opadne*, onda . . . 2, 36. Da ide što brže u Bijograd, ali da ne ide svom . . . nego *vodom* da ide. 3, 160. Udari *dažd, i dogjoše vode*. Mat. 7, 27 (*venerunt flumina; Wasserergüsse*). — 3) *das Eiwasser, liquor amnios*. Rj. — 4) pustiti *vodu, Wasser abschlagen, mingere*; stala mu *voda*. Rj. *puštati vodu*. isp. *pišati, i syn. ondje*. — Zamahao konj *vodu*, t. j. ne može da mokri. Rj. 182b. *Voda ti stala!* (Kletva marvi, a osobito volu i konju). Posl. 37. Tako mi se *utroba ne zavezala!* (da ne mogu roditi ili *vodu pustiti*). 305.

vodac, m. Rj. gen. *vōca*. — 1) u riječima: vodi ga (njegov) *vodac*, t. j. *gjavo*. Rj. — 2) *dux, ductor*. Stulli. *uopće koji koga vodi*. vidi *vodilac, vogj, pro-vođić*. — *Vodac* ga vodi. Db. *adductore*. DPosl. 151 (*adductore, koji kome što dovodi*).

vodānje, n. Rj. verbal. od 1) vodati, 2) vodati se. — 1) *radnja kojom tko vodu n. p. konja* (das Herumführen, z. B. des Pferdes, circumductio. Rj.). — 2) *radnja kojom se tko vodu s kim*.

vodār, vodāra, m. *chi vā per acqua, aquator*. Stulli. vidi *vodonoša m.*

vodārica, f. žensko koje nosi *vodu*. Rj.³ vidi *vodonoša f.*

vodati, vōdām, v. impf. Rj. *voditi tamo i amo*. v. pf. slož. *iz-vodati*, pro-. — 1) n. p. konja, *führen, circumduco*. Rj. — *Svoj svojega* ukraj *vode voda*, u nju tura, al' ga ne upušta. Posl. 283. Te Stojanu *gjava* prihvatise, *vodaju ga* po mermer-sokaku. Npj. 3, 131. — 2) *sa se, reciproč. vodati se, mit jemand Hand in Hand spazieren gehen, deambulo cum aliquo*. Rj. *uzevši se s kim po ruke šetati s njim*. — Jesu li naši stari običaji . . . da se *djerojke vodaju s momcima ispod ruke*. Nov. Srb. 1817, 504. *ovamo može se metnuti i ovaj primjer sa se, refleks.*: Pred gradom je osjedao dora, pa dorinu usturi dizgine, *sam se doro oko grada voda*. Npj. 2, 206.

1. **vōden**, adj. n. p. kruška, jabuka, vino, *wässrig, aquosus*. Rj. *u čemu ima vode*. vidi *vodnjikast, vodnjikav*. — Drijezga *vōdenā*, nekaka trava. Rj. 139b.

vodēnbika, m. vidi *vodeni bik*. Rj. *voden-bika*. vidi i *bukavac, ptica*.

2. **vodēni**, adj. n. p. sud, tikva, *Wasser-, aquaticus*. Rj. *što pripadu vodi, što je za vodu, što je u vodi ili na vodi*. — Bakvica, drven *vodeni sud*. Rj. 13a. *Vodēnā* nedjelja, f. die erste Woche nach Ostern, die weisse Woche, hebdomas prima a paschate, cf. *svijetla nedjelja*. Rj. 69a (*prvu nedjelja po Uskrsu*). *Vodēni* bik, m. (u Srijemu) die Rohrdommel, ardea stellaris. Rj. 69a (vidi *vodenbik, bukavac*). (*ptica*). *Vodēni* kōs, m. Art Wasservogel, avis aquaticae genus. Rj. 69a. *Wasseramsel, cinclus cinclus L.* Rj.² (*vodēnā ptica*). *Vodēni* cvijet, m. die Eintagsfliege, das Ufernaas, ephemera vulgata. Rj. 69a (*bijela mušica*). Gagula, nekaka crna *vodena tica*. Rj. 81b. *Plima vodena* (kad

vrio dogje voda). Rj. 508a *Tikva vođenā* . . . pa se u njoj nosi voda. Rj. 739a (*vidi* vodenjaka, vodnjaka). Peti dan dogju ribe u vodu i druge *vodene životinje*. Priprava 1. Ali *vodene putove* ili prokope (kanale) rado grade. 17. Čuh *angjela vodenoga*. Otkriv. 16, 5 (*angelus aquarum, der Engel der Wasser*). Zborišta *vodena nazva more*. Mojs. I. 1, 10. Daj mi i *izvora vodenijeh*. Sud. 1, 15. Tada se skupi sav narod na ulicu koja je *pred vratima vodenijem*. Nem. 8, 1 (*porta aquarum; Wasserthor*). Ti si silom svojom satr'o glave *vodenim nakazama*. Ps. 74, 13 (*dracones in aquis; Drachenköpfe in den Wassern*). Usahnuše *potoci vodeni*. Joil. 1, 20 (*fontes aquarum; Wasserquellen*).

vodēnica, *f. Wassermühle, mola aquaria*: Po vduput se u *vodenići* govori (Posl. 251). Rj. *dem. vodenićica. vidi* mlin, i *ondje različna imena mlinina*. — *Vodēnica* od tri vitla. Rj. 64a. Dunavka, *dunavska vodenica*. Rj. 145a. Mlinac, *kavena vodenica*. Rj. 364b. Okoliš, 2) ono brašno, što ostane oko kamena vodeničnoga, kad se *ustari vodenica*. Rj. 454b. Pobiti kamen vodenični, *vidi posjeći vodenicu*. Rj. 511a. *Poredovnička vodenica*. Rj. 544b. Udario postup; sad je postup, *ne može vodenica da melje*. Rj. 551a. *Postupila vodenica*, kad dogje velika voda pa kolo ne može od nje da se okreće. Rj. 551b. *Promjela vodenica*. Rj. 610a. Ova *vodenica ljeti melje na ustavu*, a zimi *samotegom*. Rj. 664a. Sječivica, ono gvozdje što se njim *siječe vodenica*. Rj. 685a.

vodēničār, *m. der Mähler, molitor* Rj. *vidi* mlinar, suvadžija. — Namet, 2) gospodsko žito koje se razda *vodeničarima* da ga samelju preko reda. Rj. 396b.

vodēničārev, vodēničārov: *adj. des Mühlers, molitoris*. Rj. što pripada *vodeničaru*.

vodēničārka, *f. die Müllerin, molae domina, molitoris uxor*. Rj. *vidi* mlinarica, *gospodarica od vodenice, žena vodēničāreva*.

vodēničārskī, *adj. što pripada vodēničarima ili vodēničaru kojemu god. govori se gdje i vodēničār*.

vodēničica, *f. dem. od vodenica*. Rj.

vodēničīšte, *n. der Ort wo eine Mühle gestanden, locus ubi mola fuit*. Rj. *mjesto gdje je bila vodenica*. — *riječi s takim nast. kod bličīšte*.

vodēničī, *adj. n. p. kamen, kolo, Mühl- (stein- -rad), molaris*. Rj. što pripada *vodēnici. vidi* mlinski. — Gornjak, *kamen vodēničī*. Rj. 95a. Donjak, *kamen vodēničī*. Rj. 132a. Motoruga, *na kolu vodēničīnome* one motke, za koje su pribijene lapacke. Rj. 369b. Sastavec, 2) *u košu vodēničīnom* dolje gdje je koš kao nastavljen. Rj. 666b.

vodēnjača, *f. Art wässeriger Birnen, piri genus*. Rj. *nekaka vōdena kruška. isp.* jeribasma, pljuskača. — *riječi s takim nast. kod ajgirača*.

vodēnjāk, *vodēnjāka, m. Eihaut, membrana ovarii, cf. košuljica*. Rj. *vidi* i krvava košuljica.

vodēnjaka, *f. (u Risnu) tikva u kojoj se nosi voda, cf. vodnjaka*. Rj. *vidi* i tikva vođenā. — *riječi s takim nast. kod divljaka*.

vōdica, *f. — 1) dem. od voda*. Rj. — *Vilina Vōdica*, ima više izvora koji se tako zovu. Rj. 62a. Svaki dan mu je donosila travice zelene i *vōdice studene*. Npr. 177. Oj šumica trnjana i *vōdica hlagjana*, po njoj plovi devojka. Npj. 1, 204. Podranila na *vōdicu* Fata. Herc. 205. — 2) *Weihwasser, aqua lustralis*; u Boci *velika vōdica* zove se Bogojavljenka, a druga mala ili *zakrštena*. Rj. *osvećena voda. isp.* zlamenje 1. — *Zakrštitī vōdicu* t. j. osvetiti. Rj. 178b. *zakršćavati, zakršćati vōdicu*, *cf.* svetiti. Rj. 179a. Popovi da uzimaju za *svećenje vōdice* 12 para. Miloš 195.

vōdičār, *m. der Weihwasserträger, camillus (?)*: Zašao od kuće do kuće kao *vōdičār* (Posl. 87). Kad *vōdičār* otpoje »Spasi Gospodi,« i pokropi vōdicom po kući, onda obično reče: »Što je popovo da je go-

tovo: čanak graha i povjesma dva, udo mesa i čanak oraha i paru na krst.« Rj. *koji nosi vōdicu* 2.

vōdičēnī pōst, *m. krstov dan uoči Bogojavljenija*. Rj. **vōdijer**, *vodijera, m. die Wetzliste, vas foeniciscae, cf. brušnjača, tobalica*. Rj. *vidi* i vōdir, brusalo, brusara, kuzolica. *ono u čemu stoji koscu brus*. — *Kvasilica*, 1) navrh drveta krpa što kosci nose u *vōdijeru*, te kvase kosu, kad hoće gladilicom da je oštire. Rj. 267b. (*osn. u voda*). *Osn. 112 (u vōdijeru ima vode). za nast. isp.* kosijer.

vōdilae, *vōdioea, m. Gjorgji. dux, ductor*. Stulli. *vidi* vōdac.

vōdīlja, *f. koja vodi za obličje. isp.* bjelilja. — Teško narodu kad mu počne da mrkne *ideja vōdīlja!* Zlos. 62.

vōdīna, *f. voda koja se u tijelu nahodi, humor*. Stulli. *upravo je augm. od voda*.

vōdir, *vōdira, m. vidi vodijer*. Rj.

vōditi, *vōdim, v. impf. Rj. v. impf. slož. do-vōditi, iz-, na-, nad-, ob-, od-, po-, pod-, pre-, pri-, pro-, proiz-, raz-, s-, u-, uz-, za-; i s promjenom glasa o na a: po-vāgjati, pro-vāgjati. isp.* vōckati, vodati. *v. pf. prosti ne dolazi. vidi* 2 -vēsti (-vēdēm), i *ondje v. pf. slož. do-vesti* i t. d. — **I. 1) führen, duco**. Rj. — *Vōdi ga* (njegov) vōdac, t. j. gjava. Rj. Grabancijaši *vode oblake* u vrijeme grmljave, oluje i tuče. Rj. 75b. Kolovogjica, *koja kolo vodi*. Rj. 285b. Onda uzevši ga za ruku *stane ga voditi kroz sve sobe*. Npr. 8. Pogje *vodeći konja na ularu*. 25. Bježi *kud te tvoje oči vode*. 34. Kad ona dogje, *ti je vodi sve iz dućana u dućan*. 69. Maćeha naredila da je (djevojku) *vode u prošetnju*. 131. Ti nju sutra odmah *vodi od kuće*, pa je zavedi gde u šumu. 133. Sustignu jednoga čoeaka gje *vodi dva brava na uzlici* . . . »Kako ćemo, jadan bio, ukrasti, kad ih vodi za uzlicu?« 166. Ja sam došao da vam prosim sestru najstariju, i to sad ovaj čas da je *vodim*. 185. Naigju na put koji *vodi tome gradu*. 191. Vidi da jednoga *čovjeka vode na vješala*. 217. Za nevolju *babu vode*, kad gjevojke ne nahode. 84 (*voditi babu, djevojku t. j. za ženu*). *Vodi ga* za nos. DPosl. 151. Po njoj šeće Božja majka, *vodi Boga za ručicu*. Npj. 1, 118. Jedna duša grijesna *kuma na sud vōdila*. 1, 135. Te ti *vodiš dora na prodaju*. 2, 464. Bijele im povezaše ruke, *pred Stanojla na danak ih vode*. 4, 334. Evo našeg slavnog gospodara, *vodi vojsku od bogate Maćve*, a nosi ni hrane i džebane, *vodi, bračo, dva topa viteška*. 4, 346 (ni = nam). Oni su *vodili sa sobom* i mlade robinje. Danica 2, 95. Kad vladika ide kud, *vodi uza se jasakčiju*. 2, 117. *Na boj su je (vojsku) vodile buljubave*. 3, 139. Da je u Srijemu *vodio slijepce*. Sovj. 82. Ne znajući da te dobrota Božija na *pokajanje vodi*. Rim. 2, 4. *Vodimo na bolje* jedan drugoga. 14, 19. *sa se, pass.*: *Koji se hrt silom u lov vodi*, onaj zeca ne hvata. Posl. 143. — 2) *vodu, leiten, duco*. Rj. — Nalazili su od olova čunkove, *kroz koje je vogjena voda s Ceričine na Praovo*. Danica 2, 51. — 3) *ćeše vode saće* (u košnici), *einbauen, fingere favos*. Rj. *isp.* izvoditi 4, proizvoditi 2. — 4) *vodi krave*, kad je vodila ova krava? *rindern, lascivire in Venerem (de vaccis)*. Rj. *vidi* voditi se 2. — *Povagja krava, povagja se krava*, kad po drugi put *vodi*, pošto je već jedan put *vodila*, pa nije steona ostala. Rj. 513a. — 5) *kao činiti: S vojvodama razgovor vojjaše, kako treba vojsku razdijeliti*. Npj. 5, 323 (*isp.* učiniše malo razgovora. Npj. 4, 384). Niti je i kake druge velike *trgovine* mogao *ko voditi* da oni u njoj nisu bili pomešani. Danica 4, 22 (*isp.* trgovina, koju radiše ne samo gragjani nego i plemići. DM. 238). Jovan Antić, da im *vodi domaće račune*. Miloš 172. Neka nam sudi car naš i ide pred nama i *vodi naše ratore*. Sam. I. 8, 20. *sa se, pass.*: Već tri godine *vodi se* u konsistoriji *bručna parnica*. Mil. 231. — **II. sa se. — 1) einander führen,**

đuci. Rj. reciproč. vode se n. p. dvojica uzevši se za ruke. — 2) (u Boci) vodi se krava, vidi voditi 4. Rj. refleks. — Gjegogj se krava vodi, doma se teli. Posl. 73. — 3) refleks. isp. vladati se, podnositi se, ponositi se 2. — Pa on ode k pašinu šatoru. Mudar bio, mudro se vodio, provuče se paši pod šatora, pa se moli paši kod koljena. Npj. 3, 92.

vōdjāk, m. koji voda konja. tako se u Lici i po obližnjim krajevima Bosne govori i rōdjāk (mj. rogjak), mlādjak (mj. mlagjak), nēdjāk (mj. nećak). — Ne prilaz'te meni ni alatu! Ovaj s' alat nije naučio, da ga vodjak po avliji hoda. HNpj. 4, 557.

vōdje, vidi ovdje. Rj. s premještenim glasovima od ovdje. vidi i vogje.

vōdnica, f. nekakva plava zmija kao i bloruša. Rj. *tropidonotus natrix* Gesn. Rj.³

vōdniti, vōdnim, v. impf. — 1) prelazno. vodniti vino, *vinum diluere*. Stulli. razblaživati ga vodom. v. pf. slož. razvodniti. — 2) *aquam manare ex rincis cunjuscunqve vasis, vel navis*. Stulli. teče voda na pukotine kakvog suda ili broda. — Svaki brod vodni: njeki u krmi, njeki u puri, a njeki u dnu. DPosl. 117.

vōdnjaka, f. (u Risnu) vidi vodenjaka. Rj. vidi i tikva vodenā.

vōdnjēnje, n. verb. od vodniti. — 1) radnja kojom tko vodni vino. — 2) stanje koje biva, kad n. p. brod vodni.

vōdnjica, f. (u gornj. prim.) u rala ono drvo navrh kojega je jaram (od prilike kao u kola što je oje). cf. vognjica. Rj. — od kor. od koga je voditi. isp. Korijeni 193.

vōdnjika, f. *Wasser, das im Winter über Holz-äpfel gestanden und so angesäuert getrunken wird, aqua acida*. Rj. voda što se nalije na jabuke divljake, pa tako zimi stoji, dok ne uskisne, te se onda pije. — riječi s takim nast. kod aptika,

vōdnjikast, **vōdnjikav**, adj. n. p. vino, jabuka, kručka, *wässrig, aquosus*. Rj. u čemu ima vode. vidi 1 vōden. — isp. za nast. crvenkast, bodljikav.

vōdōderina, f. kud je voda odrla, *der Wasserriss*. Rj. vodo-derina. — isp. tako slož. riječ gromoderina.

vōdōjaža, f. kao mali jaz ili jaružica, kud teče voda, osobito od kiše ili snijega, *Wassergang, iter per quod aqua currit*. Rj. vodo-jaža isp. vodovalja.

vōdōkršće, n. (po zap. kraj. najviše govore Kršćani, ali sad uza njih i Hrišćani), vidi bogojavljenje. Rj. vodo-kršće, kad se voda krsti, sveti. — *Vodokršte* zimi oko pršte. (Kad progje bogojavljenje, prošla je i zima). Posl. 37.

vōdōnoša, m. i f. *der Wasserträger, Wasserträgerin, aquator, et mulier aquam ferens*. Rj. vodo-noša, koji ili koja nosi vodu. vidi vodar, vodarica. — Bogom sestre, vodonose mlade! Npj. 2, 639. riječi tako slož. kod bremenōša.

vōdōpagja, f. vodo-pagja, gdje (sa brda) teče, pada voda. za obliče isp. žiropagja. — Na istočnoj vodo-pagji Miroča izvire jedan potok. Zim. 108.

vōdōpija, Rj. vodo-pija, drugoj poli osn. u piti (pijem). — 1) f. *der Wegwart, die Wegewarte, cichorium intybus* Linn. Rj. biljka. vidi vodo-plav. — 2) c. g. *abstemius*. Stulli. čeljade muško ili žensko, koje nikad vina ne pije, jer mu ne podnosi narav. odatle ime i prezime Vodopija. suprotno vinopija.

vōdōplāv, m. *der Wegwart, die Wegewarte, cichorium intybus* Linn. Rj. vidi vodo-pija 1. vodo-plav. isp. vodo-plavan.

vōdōplāvan, vōdōplāvna, adj. *der Ueberschwemmung ausgesetzt, diluvici obnoxius*. Rj. vodo-plavna n. p. njeva, t. j. koju voda plavi. vidi podvodan. — Knez Miloš je dizao varoši i sela s mesta vodo-plavnih i nezgodnih, pa ih naseljavao na ocedna i zdrava. Zim. 253.

vōdōpōj, vōdōpoja, m. mjesto gdje se stoka poji, *die Tränke, locus aquandis pecoribus, cf. pojilo*: Na

vodopaj ovce dojaviše. Rj. vodo-poj, gdje je voda za pojenje. vidi i napojšte.

vōdōtočje, n. Gjorgji. *aquaeductus*. Stulli. vodo-točje. drugoj poli osn. u teči. *die Wasserleitung*.

vōdōtočni, adj. *ad aquaeductum spectans*. Stulli. što pripada vōdotoču.

vōdōvalja, f. (u C. G.) vidi odovalja. Rj. vodo-valja, jaružica oko kuće kojom otječe voda n. p. od kiše. isp. vodojaža.

vōdūrina, f. augm. od voda. Rj. — Šta guliš toliku vōdūrinu? Rj. 107a. Nagulio se vōdūrine, vinušine. Rj. 384a. takva augm. kod baburina

vōga, f. trava morska, *alga*. Stulli.

vōgast, adj. *algius*. Stulli. što je puno voge.

vōgj, m. *der Führer eines Blinden, dux coeci*. Rj. koji voda koga, n. p. slijepca. vidi vodilac, vodac 2, provodič. hyp. vogjo. u Njemačkom i Lat. tumačenju značenje je krivo stegnuto na šljepčovogju. — Takvim ljudima trebaju tutori... ili vogji kao slijepcima. Priprava 61. Nemoj nas ostaviti, jer znaš mjesta u puštini gdje bismo mogli stajati, pa nam budi vogj. Mojs. IV. 10, 31. Njega pomaži da bude vogj narodu. Sam. I. 9, 16. I postavi te vogjem Izrailju. 25, 30.

vōgja, m. (u vojv.) vidi vogj. Rj. biče hyp. od vogj u istoč. govoru. s akc. kakav je u bāca, bika, brāca, dēda, i t. d. vidi (hyp. juž.) vogjo. u Stullija je vogja c. g.

vōgjārka, f. Rj. ne kaže se nigdje što znači.

vōgje, vidi ovje. Rj. s premještenim glasovima, kao vodje od ovdje. — Mene vogje kosti istrunuše u tamnici Azačkoj prokletoj. Npj. 2, 382.

vōgjēnje, n. *das Führen, ductio*. Rj. verb. od I. voditi, II. voditi se, koje vidi. — Da je (djevojka) već za vogjenje. Danica 2, 138.

vōgjev, adj. *des Führers, ductoris*. Rj. što pripada vogju. — Držeći se tugijeh riječi kao slijepac idući vogjeva štapa. Sovj. 5.

vōgjevina, f. ono što dovedu svatovi, t. j. nevjesta, n. p. kamo ta naša vogjevina? Rj. — vogjevina (dovedena nevjesta). Osn. 167. riječi s takim nast. kod branjevina.

vōgjica, f. — 1) u vezu kao prutak, *ein Streif in der Stickerei, virga acu picta*. Rj. — Zastave (male i velike) vez na čarapama, kao vogjice. Rj. 195b. — 2) pl. vogjice, *der Zügel, habena, cf. dizgen*: Već uhvati Šarca za vogjice. Desnom rukom za vogjice Šarca. Rj. vidi i dizgin, dizgen, gjizdin; obogje. isp. uzdice. isp. i povod, povodac. — od kor. od koga je voditi.

vōgnjica, f. (u gornj. prim.) vidi vodnjica. Rj.

vōgjo, m. *vertraulich von vogj*: Bjež' u selo vogjo! (Kaže slijepac vogju, kad mu na pitanje: kako je vrijeme, odgovori, da je pavedrina, t. j. oblačno pa se gješto provedrava... Posl. 15). Rj. hyp. od vogj u juž. govoru. voc. vōgjo. vidi vogja.

Vōica, m. ime muško. Rj. — Vōjica (osn. u Vojo od Vojislav). Osn. 314. nastavkom je dem.

Vōilo, m. ime muško. Rad 26, 55. od osnove koja je u Voica. — takva hyp. kod Drailo.

Vōilovica, f. namastir kod Dunava blizu Pančeva. Rj. — osn. u Voilo. isp. Osn. 329.

Vōilovičkī, adj. von Voilovica. Rj. što pripada Voilovici.

Vōin, m. ime muško. Rj. Vōjin (osn. u Vojo od Vojislav). Osn. 143. takva hyp. kod Bojin. — Ovgje bješe vojvode Voine sa tri sina tri Voinovića. Npj. 3, 54.

vōj, vōja, m. red u platenju plota i ostalih stvari od pruca, *die Schicht, stratura*: dovrši taj voj, pa hodi da ručamo. Rj. od osn. koja je u viti (vijem). isp. boj od biti (bijem).

vōjāk, vōjāka, m. (u vojv. od Slovaka) vidi vojnik: Mlad vojāk star prosjak (Posl. 180). Rj.

Vójdrag, *m.* ime muško. Rj. Voj-drag, *isp. tako slož. riječ Vug-* (Vuk) drag. Voj-drag, *prva pola koja je u imenu Voji-slav; druga pola koja je u imenu Pre-drag.*

vojèvanje, *n.* *das Kriegen, belligeratio.* Rj. *verb. od vojevati. radnja kojom tko vojuje. — Vojevanje* Crnogoraca i Rusa na Nikšiću. Npj. 4, 336. Pjesme junačke novijeh vremena o vojevanju za slobodu. Npj. 1.

vojèvati, vòjujèm, *v. impf. kriegem, bellare.* Rj. *vidi vojštiti, krajiniti, ratovati. v. pf. slož. do-vojevati. glagoli kojima nast. u osnovi glasi eva jošte su ovi: kraljevati, sužnjevat. nasuprot vidi kod božićovati. — Ajlukčija, vojnik koji vojuje za platu.* Rj. 3a. Kad je vojsku vojevati, onda se više: kamo junak Kraljević Marko? Posl. 117. Ja sam šnjime triput vojevao, sva tri puta pred njim sam bježao. Npj. 3, 49. Da ne će vojevati protiv Rusa. Sovj. 44. Vojevaču s njima mačem usta svojih. Otkriv. 2, 16. Sudi po pravdi i vojuje. 19, 11. Filisteji se skupiše, da vojuju na Izrailja. Sam. I, 13, 5. Tako će Gospod sići da vojuje za goru Sionsku. Is. 31, 4.

vòjevoda, *m.* u pjesmama mjesto vojevođa: A ti striče, vojevoda Gojko. Rj.

vòjevodstvo, *m.* u pjesmi mjesto vojvodstvo: I tadaj mu dade vojevodstvo. Npj. 4, 447.

Vòjica, *m.* ime muško. *vidi* Voica.

Vòjin, *m.* ime muško. *vidi* Voin.

vòjino, u pjesmama nalazi se mjesto vojno. Rj. *m. vidi* muž.

Vòjisav, *m.* ime muško. Nema ga u Vukovu rječniku, ali se govori i sad. Osn. 9. Voji-s(l)av. *tako slož. imena kod* Berisav. *hyp.* Voilo, Vojica, Vojin, Vojko, Vojo. — *za prvu polu isp. vojno.*

vòjka, *f.* (u primor.) *vidi* vočka: O narandžo, vojko plemenita. Rj. vočka, i s j mjesto é pred k: vojka, nevojka. Korijen 191. *isp.* nojca, noća. — Ka se vojka sama trese, na nju se prut ne sta(v)lja. DPosl. 41. Vojka kraj svoga hreka (stabra) opada. 151. Narandžu stade proklinjat': »Narandžo, vojko, nevojko! ti puno cvjeta četala, a malo roda rodila! Npj. 1, 333.

Vòjko, *m.* ime muško. Rad 26, 54. *osn. u* Vojo. *hyp. od* Vojisav. *akc.* prema Bójko, *od* Daničića. ARj. 516a.

vòjna, *f.* *vidi* vojnica, i kod rat ostala *syn.* — Oni (ljudi) koje osim prirodne smrti kuga ili vojna ili kakvo nevaljalstvo pozoblje. Priprava 114.

vòjnica, *f.* *der Krieg, die Kriegszeit, belli tempus.* Rj. *rat, vrijeme ratno. vidi* vojna, i kod rat *syn.*

Vòjnica, *f.* varoš u Bosni. Rj.

vòjničkî, *adj. soldatisch, militaris.* Rj. *što pripada vojnicima ili vojniku kojemu god. — Trgovačka i vojnička škola.* Rj. 842b. Nestade mu praha i olova i ostale potrebe vojničke. Npj. 5, 205. Najznatniji čovek od vojničkoga reda. Danica 4, 17. U Hrvatskoj vojničkoj krajini. Kov. 22. Uz Dunav (dogju) na Veliko ostrvo vojničke lagje. Miloš 35. Knezovi sad su kao vojničke vlasti. 192. Popečitelj vojničkih ili ratnih poslova. Sovj. 50. A vojničkim redom iziđoše . . . iz zemlje Misirske. Mojs. II, 13, 18.

Vòjničkî, *adj. von* Vojnica. Rj. *što pripada Vojnici.*

vòjnik, vojnika, *m. der Krieger, miles.* Rj. *vidi* ajlukčija, bečar 2, bojnuk, čarapar 2, golać, goli sin, lever, novak 2, ratnik, regulaš, soldat, vojak. — Vojnici su u mirno doba (onako), kao furune u ljeto. Posl. 37. Da ni gospodini Bog pomože njega i njegove vojnike i bojnike! Npj. 1, 80. Dade njemu petnaest hiljada po izboru silnijeh vojnika. 4, 369. Tu se raznat', brate, ne mogaše desečara, ni prostog vojnika. 5, 345.

vòjnikov, *adj. što pripada vojniku: Pozdrav vojnikov* tako im je jako na srcu ležao, da . . . Danica 2, 126.

vòjništvo, *n.* Stulli. *vojničko stanje. —* Već vam sjede rgja na oružje, već vojništva megju vama nema. Npj. 5, 60. On je skolan od obje ruke, i za pero i još za vojništvo. 5, 526.

vòjno, *m.* (st.) muž, *Gemahl, maritus:* Kako ne ću bleđa biti? vojno mi je pijanica. Rj. *vidi* vojino, rabar (hrabar). — Mlad je vojno ruža napupila. Rj. 403a. No je mene na odžaku zima kod mojega neradosna vojna. Npj. 1, 528. O Voine, za nevolju vojno! 1, 535. vòjno, *osn. u* «*ov* (voj), kor. »vi« ići, tjerati; *isp. Vojin. Mili-voje.* Osn. 174.

vòjnov, *adj.* (st.) *des Gemahls, mariti:* Veseli se vojnova majko. Rj. *što pripada vojnu.*

Vòjo, *m. hyp. od* Vojisav. — Vojin (*osn. u* Vojo *od* Vojisav). Osn. 148.

vòjska, *f.* (*dat.* vòjsci, *acc.* vòjsku). Rj. *gen. pl.* vojski. *augm.* vojština. — 1) *das Kriegsheer, exercitus.* Rj. *vidi* armada, armija 2. — Brati, kupiti: Beri vojsku štogod više možeš. Rj. 40a. Razbiti vojsku. Rj. 628a. Ulogoriti vojsku. Rj. 779b. On je silnu sakupio vojsku. Npj. 1, 556. Kad se sleše na Kosovo vojska. 2, 304. Silnu vojsku bego okupio. 4, 316. No se Turska vojska polomila. 4, 317. Na oružje Srbe podigoše, složnu, kado, vojsku pokupiše. 4, 345. Na Miloša vojsku podigao . . . Srbi Tursku nadrališe vojsku. 4, 348. I na noge vojsku podigoše. 4, 350. On pokupi petnaest hiljada, pa isturi vojsku u Vračara. 4, 356. Na prijepis kazivali vojsku, koliko im je izginulo vojske . . . Kad se Srpska iskupila vojska. 4, 360. Da mu dadem silnovitu vojsku. 4, 368. No po gori razd'jeliše vojsku. 4, 372. Bože dragi, ognjevit vojske. 4, 397. Na boj su je (vojsku) vodile buljubaše. Danica 3, 139. Ja ću na vas dići vojsku. 3, 153. Tamo da kupi vojsku pod platu. 3, 163. Ako vojska (h)rupi u Srbiju. 3, 164. Prikupe još vojske. 3, 168. Boinović (je) vojsku bolje držao u zaptu. 3, 196. Jakov ide na njih s vojskom. 5, 36. Nakupi preko dvadeset hiljada vojske. 5, 42. Odatle se sva suvozemna vojska Turska vrati k Deligradu, a ona, što je na lajama, otiđe uz Dunav. Miloš 39. Ne smejući od naroda običnu vojsku kupiti i povesti na nahijes Požarevačku, podigne Beogradske bečare. 47. Stane spremati vojsku na Miloša. 80. Krenuvši vojsku, udari preko Kragujevca 105. S glavnom vojskom prijegje preko Drine. Sovj. 27. Upravitelj sviju vojski. Žitje 58. Gospod nad vojskama pregleda vojsku ubojitu. Is. 13, 4. — 2) otišao nã vojsku, *ins* Feld, *zu* Felde, *in bellum.* Rj. *vidi* vojna, i ostala *syn.* kod rat. — Otišao u vrbovku . . . kad ko otiđe da izgoni na vojsku ljude. Rj. 74a. Ljudi zasuli Koviljaču u zemlju, kad su polazili na nekakvu vojsku. Rj. 281b. Doklen se on s vojske vrati. Npr. 130. Došavši s vojske odmah upita mater, gje mu je žena. 234. Kad je vojsku vojevati, onda se više: Kamo junak Kraljević Marko? Posl. 117. (. . . opremao se na vojsku . . .). 178. Pošlji luda na vojsku pak sjedi te plaći. 257. Pa ja odoh na carevu vojsku, bih na vojsci devet godinu dana. Npj. 1, 360. Te svakoga na vojsku pozovaj. 4, 316. Ne hćedne narod sar dizati na vojsku. Danica 1, 75. Da se narod slobodi i na vojsku da trči. Miloš 36. Hoćeš li ići sa mnom na vojsku na Ramot Galadski? Car. I, 22, 4. — 3 a) (u Bocì) *die Leute, homines:* na ovom brodu nema mnogo vojske; u ovome je mjestu obična (gefällig) vojska. Rj. *vidi* čeljad 3, ljudi, ljudstvo, narod, puk, svijet 2, svjetina. — b) koliko imaš vojske u kući; ima mnogo vojske u kući. Rj. *vidi* čeljad 2; domaći, familija, glota 2, obitelj, župa 3. — Vojska u Bocì znači čeljad (ljudi, žene i djeca), n. p. u ovoj kući ima mnogo vojske. Posl. XLVII. ovamo pristaje i ovaj primjer: Kad to Turci biše ugledali, rasuše se kao rakova vojska. HNpj. 2, 189.

vojskòvogja, *m.* (u C. G.) *Heerführer, bellidux:* Vojskovogje vojsku povedoše. Rj. vojsko-vogja, kajì

vojsku vodi. *isp.* vojvoda 1. — riječi tako slož. kod četovogja.

vojšćenje, *n.* *das Kriegen, belligeratio*. Rj. *verb.* od vojštiti. *radnja* kojom tko vojšti.

vojština, *f.* *augm.* od vojska. Rj. *takva augm.* kod bardačina.

vojštiti, vojštiti, *v.* *impf.* Rj. *v. pf.* slož. iz-vojštiti, za-. — 1) na koga, *kriegen, belligero*. Rj. *vidi* vojevati, *i syn. ondje*. — Ne ću nigda na crkvu vojštiti. Npj. 3, 76. Kad kraljevi na nas vojštiti ne će, kako će nam raja dosaditi? 4, 136. — 2) (u Dubr.) s djecom, t. j. imati posla s njima, mučiti se oko njih, *zu thun haben, fatigari*. Rj.

vojšta, *f.* (u vojv.) *eine Art Kartenspiel, lusus quidam paginarum*. Rj. nekaka igra kartaska. Mađ. vojta. *isp.* vota.

vojvoda, *m.* Rj. *vidi* vojevoda. *dem.* vojvodica. *voj-voda*, za *prvu polu isp.* vojno, za *drugu* voditi. — 1) *der Herzog, dux*: Poranile tri Srpske vojvode: jedno bješe... Rj. *isp.* vojakovogja. — Imaje sin Saulov dvije vojvode nad četama. Sam. II. 4, 2. Dragaš je mogao biti vojvoda očinoj vojsci. DM. 85. — 2) u Hercegovini i u Crnoj Gori *starješine* od knežine ili plemena zovu se i danas vojvode. Rj. — 3) za Karagjorgijeva vremena *knežinske starješine* i upravitelji zvali su se vojvode. Rj. — 4) i danas u Biogradu Turci svojega starješinu zovu vojvoda. Rj. — Muselim, koji se gdješto osobito k istoku zove i vojvoda. Rj. 375a. — 5) vojvoda u svatovima, koje ponajviše biva ujak mladoženjin. Rj. *vidi* vojvod-baša. — Stari svat od svatova: »Oj vojvodo moj!« Vojvoda: »Čujem te, i vidim te brate i diko naša stari svate!« Kov. 68. — 6) u Hrvatskoj vojvoda se danas zove šumar koji ide na konju. Rj.

vojvod-baša, *m.* vojvoda u svatovima: Vojvod-baša, braćo naša. Rj. — tako slož. riječi kod baša 3.

vojvodica, *m.* *dem.* od vojvoda. Rj.

vojvodić, *m.* *Sohn des vojvoda, filius* tož vojvoda. Gje vojvoda objeđuje, vojvodić mu konja drži. Rj. *sin vojvodin*. — Š njima unuk Mine vojevode, mlado momče vojvodiću Šole. Npj. 5, 284.

vojvodin, *adj.* *des vojvoda*, tož vojvoda. Rj. *što pripada vojvodi*. — Do pomazanika vojevode biće sedam nedjelja... narod će vojvodin doći i razoriti grad. Dan. 9, 26.

vojvodinica, *f.* *die Frau des vojvoda, uxor* tož vojvoda. Rj. *žena vojvodina*. *isp.* vojvotkinja. — I š njima su gospogje ostale, serdarice i vojvodinice. Npj. 5, 305.

vojvoditi, *dim.* *v. impf.* Rj. *v. pf.* slož. za-vojvoditi. — 1) *zum vojvoda machen, appello* tož vojvoda. Rj. *činiti koga vojvodom*. — 2) *sa se, reflex.* vojvoditi se, *sich für einen vojvoda ausgeben, pro vojvoda se gerere*. Rj. *postajati vojvoda, graditi se vojvoda*.

vojvodovânje, *n.* *das vojvoda sein, to esse* vojvoda. Rj. *verb.* od vojvodovati. *stanje* koje biva, kad tko vojvoduje: Miloš je za vremena vojvodovanja svoga bio u redu najslavnijih Srpskih vojvoda. Miloš 50.

vojvodovati, vojvodujêti, *v. impf.* vojvoda sein, *sum* vojvoda. Rj. *biti vojvoda*. — Tako je Milan gospodovao i zapovedao, a Miloš vojevao i vojvodovao. Miloš 45. Već zet šuri na vojvodstvo ide. Daničić to tumači riječima: Da mu vojvoduje na svadbi. Sint. 486.

vojvodski, *adj.* *den vojvode gehörig, tož* vojvode. Rj. *što pripada vojvodama ili vojvodi kojemu god*. — Veljku Kara-Gjorgije pokloni nekolike stotine dukata i vojvodsku diplomu. Miloš 23.

vojvodstvo, *n.* — 1) *die Würde eines vojvoda, dignitas* tož vojvoda. Rj. *vlast vojvodska*. — Kmetstvo je ovo ostajalo od oca sinu, kao vojvodstvo u Hercegovini danas što ostaje. Rj. 279a. Već zet šuri na vojvodstvo ide. Npj. 1, 13 (da mu vojvoduje na svadbi.

Daničić. Sint. 486). Vojvodstvo si na sablju dobio. 5, 321. Samo da bi njega iz vojvodstva izbacili i mjesto njega da bi postao vojvoda Ilijin sin. Sovj. 48. — 2) *dessen Gebiet, Herzogthum, terra* tož vojvoda, *ducatus*: A ti striče, vojevoda Gojko! malo l' ti je vojvodstva tvoga? Rj. *dokle jedan vojvoda drži područje vojvodsko*. — Granatir (u vojvodstvu). Rj. 98b. Arište... izmeggju rječnika samo u Vukovu (gdje se napominje da se govori u vojvodstvu). Daničić, ARj. 109a.

vojvojnje, *n.* Rj. *verb.* od 1) vojvoditi, 2) vojvoditi se. — 1) *radnja kojom tko vojvodi koga* (das Ernennen zum vojvoda, tož vojvoda appellatio. Rj.). — 2) *stanje koje biva kad se tko vojvodi, postaje vojvoda; ili radnja kojom se tko vojvodi, gradi se vojvoda*.

vojvotkinja, *f.* *žena koja ima vlast vojvodsku; die Herzogin, dux femina*. *vidi* herceginja, hercežica. *isp.* vojvodinica. — Zapjevaju pjevači pobjednu pjesmu majci Božijoj: »izabranoj vojvotkinji«. DP. 56.

vojvotkinjin, *adj.* *što pripada vojvotkinji*.

vokalizovânje, *n.* *verbal.* od vokalizovati se, koje *vidi*.

vokalizovati se, vokalizujêti se, *v. r. impf.* kao postajati vokal: Bop nalazi da se -t- može vokalizovati u -i-. Rad 1, 119.

voko, *m.* *hyp.* od vo, osobito kad vabe teoce: pos voko posl ma voko mal — Što gogj voko buče, sebi za vrat baca (Štoggogj voko buče, sebi za roge baca. Posl. 354.). Rj. vo(l)-ko. *vidi* volak 1. — *takva hyp.* kod bakpo.

volak, vóka, *m.* (*pl.* vóci, *gen.* volákâ). Rj. (vol-ka). — 1) *hyp.* od vo: Oženi se, staće ti volak na nogu (pašće ti briga na glavu. Posl. 237). Otisni, potisni, vóci ti korisni! (Posl. 243). Moliću vam molitvicu za sve kuće dobre sreće, za težaka i volaka. Rj. (volaka *gen. pl.*) Mlade voke vitoroge. Rj. 64b. *vidi* voko. — 2) (u Dubr.) nekaka morska riba. Rj. *isp.* vo 2.

volânje, *n.* igra u kojoj se baca štap po zemlji da se premeće, *ein Hirtenspiel, ludi genus*. Rj. *verb.* od volati se, koje *vidi*.

vólâr, volára, *m.* koji čuva volove, *Ochsenhirt, bubuleus*. Rj.

vólâr, Volára, *m.* vladičansko oko u jezeru Skadarskome. Rj. u Rj.³ ima Vólâč. *tako i kod* oko 4.

volárev, volárov, *adj.* *što pripada volaru*.

vólârski, *adj.* *Ochsenhirten-, bubuleorum*. Rj. *što pripada volarima ili volaru kojemu god*.

vólâš, *m.* *Ochsenname, nomen bovi indi solitum*. Rj. *ime volu*.

vólâti se, vólâm se, *v. r. impf.* t. j. štapovima, *eine Art Hirtenspiel, ludi genus*. Rj. volati se štapovima, t. j. bacati štapove po zemlji da se premeću.

vólîj, ja, je, (po jugozap. kraj.) *lieber wollend, malens*: Ja sam volij izgubiti glavu, nego caru pokloniti paru. Rj. *ja sam volij = ja volim. govori se i najvolij, kao i najvoljeti*. Daničić ima akc. vólîj. Korijeni 197. — Ja bih volij udariti na deset živih nego li na jednoga mrtvog. Npr. 172. Volij sam brata za krvnika no tuggina za gospodara (imati). Posl. 37. Volij sam da mi gaziš po grobu no po truhu. (Volim poginuti braneci se, nego da me živa mučiš). 37. Megju sobom govorile, što bi koja najvolija... »Ja bih prsten najvolija.« Here. 283.

vólîkac, vólîka, *m.* (u Dubr.) *Art Pflanze, tribulus*. Rj. *biljka*.

vólîna, *f.* *bos ingens. fig. dr. de homine rudi, inurbano, crassae minervae. Stulli. augm. od vo.* — volina. Reku: za čoecka: on ti je ona volina; ne zna, manj kad ga za ono povučesh. J. Bogdanović. *vidi* volusina.

Volóder, *m.* — 1) brdo izmeggju Grocke i sela Kolara. Rj. — 2) gdjejoja se brda tako zovu i po drugijem mjestima, n. p. u Hrvatskoj. Rj. Volo-der.

ime tako slož. Šipoder; i riječi tako slož. kod greboder.

volopaša, *f.* mjesto za pašu oračim volovima, *Ochsenweide*, *pasuum bovillum* Rj. volo-paša. — *isp. tako slož. riječ kozopaša.*

volôvod, *m.* (u Dubr.) *eine Art Pflanze, herbae genus*. Rj. *orobanche*. L. Rj.³ *biljka. volo-vod, prevoj poli osn. u vo, drugoj u voditi.*

volôvodnica, *f.* volovi što idu za kravom, kad vodi krava, *die Freier der laufenden Kuh, vaccae proci*. Rj. volo-vodnica, za osn. *isp. volovod. za značenje isp. kućnica.*

volôvski, *adj. n. p.* meso, *Ochsen-(Fleisch)*, *caro bubula. cf. volujski*. Rj. što pripada volovima, *volu*. — *Volovski jezik*, *m.* die Ochsenzunge, *anchusa officinalis* Linn. Rj. 71a. (*biljka*). Obilata je ljetina od sile volovske. Prič. 14. 4.

Voluják, *m.* planina u Hercegovini. Rj. — *osn. u starom adj. voluj. Osn. 264. isp. volujski.*

volujár, volujára. *m.* *vidi* volujarka 1. Rj.

volujára, *f.* nekakva zvijezda, koju ratari poznaju, i kad ona izigje, onda već idu tražiti volove. Rj. *vidi* volujarka 2.

volujárka, *f.* Rj. *osn. u starom adj. voluj. isp. Volujak. — 1)* nekako krupno crno i bijelo grožđe, *Büffelaugen*, *uvae genus. cf. volujar*. Rj. — *2)* *vidi* volujara. Rj.

volújski, *adj. vidí* volovski. Rj. *od star. adj. voluj. isp. Osn. 74. adj. s takim nast. orlujski, ovnujski. — Žila volujska ili ovnujska*. Rj. 159a. Pletnjica (kod pluga i kod kola ovnujskih). Rj. 507a. Pobi šest stotina Filisteja *ostanom volujskim*. Sud. 3, 31.

volúšina, *f. augm. od vo. vidí* volina. *za nast. isp. orlušina, Turkesina. — Sve on buče kao volusina, a sve riče, a iz rja više.* HNpj. 4, 357.

vólja, *f.* Rj. *dem. voljica. — 1)* *der Wille, voluntas*: Drugome na volju, a sebi nevolju (učiniti). Posl. 71). Rj. *Značenje (korijenu) htjeti: volja, voljeti*. Korijeni 197. — *Koji imaju svoje volove, orali su od svoje volje bez i kake plate onima koji ih nemaju*. Rj. 20a. *Drage volje... Il' je sila il' je draga volja?* Rj. 137a. *Izvrši se volja čija*. Rj. 221a. Dosta puta muselimi čine i bez kadijna suda *što im je volja*. Rj. 375a. *Navršuje se volja Božija*. 381b. Premizgivat, *jesti bez volje*, hoće li ne će li. Rj. 576a. *Kada bi ga volja usatila, il' junaka žegja presvojila*. Rj. 580a. Proigraše Vlahinje robinje za nevolju *ka' za dobru volju*. Rj. 606a. Ne rači mi se jesti, t. j. *nemam volje*. Rj. 645a. On ide o svom trošku (t. j. *čini po svojoj volji*). Rj. 751a. Uskošen, *rgjave volje*. Rj. 789a. *Ne daj na volju ovcama kud one hoće, nego drži kuda ti hoćeš*. Npr. 46. *Ono su ljudi Bogu po volji*. 90. *Mi roditelja svojijeh nijesmo šćeli slušati, nego protivu njihove volje sve drukčije radili*. 98. *Car reče da u njegovoj volji to ne stoji*. 103. *Naučio se vazda tako gjeljati, pa ga je i sad ta volja dopala*. 148. *Da je na pasju (volju), nigje konja ne bi bilo*. Posl. 50. *Dvije ti volje, a četiri čudi* (pa čini sad kako ti drago). 57. *Od volje mu (je ili stoji)*, kao Šokcu post. 232. *Raste mu perje. (Kad se kome što po volji dogaggja)*. 270. *Od dobrote ne će drugome volje da kvari*. 290. *Pun je raj dobrieh djela, a pak'o dobrieh volja*. DPostl. 105. *Od volje mi je mlada gjevojka... dobar sam junak i dobre volje*. Npj. 1, 318. *Nije fajde, otvori mi dvore, il' za volju, il' ćeš za nevolju*. 1, 539. *Nije mi ga s voljom poklonio, nije s voljom, nego za nevolju*. 1, 547. *Tad govori Jurišiću Janko: »Volja ti je, care, besjediti...« 2, 320 (odmah na str. 321 kaže se to isto riječima: Voljan budi, care, govoriti). Pa usede šaru bedeviju; dobroj šari dobru volju daje, ciči šara, kako zmija ljuta*. 2, 453. *Ne razumije onaj, kome se to ostavlja na volju*. 3, 43 (Vuk). *Al' ti nije u volju večera?* 3, 488. *Tu sam svoju volju ispunio*. 4, 44. *Valja da*

si dobio volju, da svilu opet podereš u krpe? Danica 2, 130. *Prosti je narod izgubio volju opet tako postati raja* Turska. 3, 219. *Ne će verovati, da on ide po carskoj volji i zapovesti, nego će pomisliti, da ide sam od svoje volje*. 5, 39. *Svakoga Bog pomogao, i u naprijed pomakao, koliko je volja i milost njegova!* Kov. 72. *S kamovima se kumili, sve s drage volje, bez nikakve nevolje*. 122. *Stane se izgovarati, da su to ljudi učinili preko njegove volje i zapovesti*. Miloš 77. *Il' će ostaviti kome na volju, da...* Opit XV. *Niti kakvoga drugog pravila hoće niti poznaju osim svoje volje*. Pis. 29. *On učini te dobiju Grei volju na istoriju*. Priprava 188. *Pridruži se njima i bez njihove volje*. Sovj. 36. *Pokazao je veću volju k vojničkoj službi, nego i k čemu drugome*. Žitije 8. *Gle, sluga moj, koga sam izabrao; ljubazni moj, koji je po volji duše moje*. Mat. 12, 18 (*isp. Evo slave mojeg... izbranika mojeg, koji je mio duši mojoj*. Is. 42, 1). *Ko izvršuje volju oca mojeg... onaj je brat moj*. 12, 49. *Neka bude volja tvoja*. 26, 42. *Sigjoh s neba ne da činim volju svoju, nego volju oca koji me posla*. Jov. 6, 38. *Koji čini milost, neka čini s dobrom voljom*. 12, 8. *Bog je dao u srca njihova da učine volju njegovu*. Otkriv. 17, 18. *Volju svoju o tom neka nam car pošlje*. Jezdr. 5, 17. *Nemoj me dati na volju neprijateljima mojim*. Ps. 27, 12. *Ja ih pustih na volju srca njihova, neka hođe po svojim mislima*. 81, 12. *Sluge njegove (Gospodnje), koje tvorite volju njegovu*. 103, 21. *Gospodu bi volja da ga bije, i dade ga na muke*. Is. 53, 10. *Ako ti je volja počí sa mnom u Vavilon*. Jer. 40, 4. — *2)* u govoru se kašto uzima kao mjesto *ili*, *n. p. volja ti doći, volja ti ne doći. Volj' ti piti, volj' kapu kupiti* (Posl. 39). Rj. — *Ja ću ovu zadržati kod sebe, a vi sve možete ići kud koja hoće, volja vam u Tursku ili Srbiju*. Sovj. 74. — *3)* *guša u kokoši ili u tice, der Kropf der Henne, des Vogels, guttur*. Rj. *isp. podvoljak, žutovoljka. — Ako li hoće da prinese pticu Gospodu na žrtvu, sveštenik neka joj izvadi volju s nečistotom*. Mojs. III, 1, 16.

vóljan, vóljna (vóljni), *adj. — 1 a)* *frei, sui juris*; *voljan si, du kannst es thun, per te stat*. Tako imao od kuda davati i *voljnome* i *nevoljnome!* (Posl. 297). Rj. *voljan je kome što stoji u volji pa može činiti. — Nije voljan dušom dahnut!* DPostl. 83. *Mogu l' ja biti voljan na besjedi*, da ja uzmem sestru Kandosiju. Npj. 2, 130. *Svakome dao dobar čas i voljni napitak*. Kov. 121 (*objektivno: koliko tko hoće i može*). — *b)* *voljan je koji ima volju; kao hoćak; willig, promptus. — Budi dakle voljan i blagoslovi dom slave svojega*. Sam. II, 7, 29. *Jedan reče: budi voljan, pogji i ti sa slugama svojim*. Car. II, 6, 3. *Donese ko god bješe voljna srca žrtve paljenice*. Dnev. II, 29, 31. *Gospode, voljan budi izbaviti me*. Ps. 40, 13 (*complaceat tibi ut eruas me; lass dir gefallen mich zu erlösen*). *Pomoli se Gospodu tvorcu, koji je od iskona voljan bio ponavljati svoje stvorenje*. DP. 351. — *c)* *voljno je što je od svoje volje (drage volje) a nije pod moranje; freiwillig, voluntarius. vidí* svojevoljan. *isp. dragovoljan, dobrovoljan. — Ko će znati sve svoje pogriješke? Očisti me od tajnijeh. I od voljniyh sačuvaj slugu svojega*. Ps. 19, 13. *Napominje nam i voljni polasak spasiteljev na stradanje kojim nas izbavi*. DP. 10. *Spase moj, sile nebeske zabuniše se radi voljne smrti tvoje*. 146. *adv.*: *Da su se zemlje voljno pokoravale vlasti njihovoj*. DM. 1. — *2)* *guter Laune, guter Dinge, laetus*: *Voljan budi care gospodine*. Rj. *koji je dobre volje*.

vóljani Bože! (*verwundernd*) *guter mächtiger Gott! bone Deus!* Rj. — *Prigrijala vrućina, voljani Bože!* da pogore žeteoci. Npr. 162. *u čugjenju, kao da se kaže: Bože! koji si voljan (1), u čijoj volji stoji, da to biva.*

Vóljavča, *f.* namastir u Srbiji. Rj.

vóljeti, vólím (vólju), *v. impf. lieber wollen, malo: Volim mastan kapati nego gladan plakati.* (Posl. 38). Govori se i *najvoljeti, am liebsten wollen*: Ja bi burmu *najvoljela*. Ja bi Janka *najvoljela*. Rj. Tako je isto glagolu *volim (volju)* pravo i općeno značenje *lieber wollen, malo . . . a imam što rado* to je predjelno. Pis. 77. *vidi volij (i najvolij). gram. I. pridjev vólío, vóljela, vóljelo. v. pf. slož. iz-vóljeti, pri- (i se). v. impf. slož. izvolijevati, izvoljavati. — a) voljeti koga ili što: Voliš li da te ustrijelim ili da te sabljom posijedem?* Npr. 201. *To bi voleo nego sve carstvo svoje.* 236. *Volim vjerovati* nego ići te pitati. Posl. 38. *Volim sebe nego tebe.* 38. *Da li mi te rastaviti s majkom! . . . Volju s majkom, neg' s košuljom tankom.* Npj. 1, 322. *Što je voljeo Srbe* nego Turke. Danica 3, 145 (voljeo *dijalekt. mjesto volio*). Ostali svi *volili su buljubašu.* Sovj. 64 (griješkom mj. voljeli). *ano ide i ovaj primjer: Devojka je volela za Turčina.* Npr. 257 (t. j. *ići*). — b) voljeti kome ili čemu: Ova žena sve je volela *svome detetu*, a na ono dvoje *pastorčadi* mrzila. Npr. 137. *Svak sebi voli.* Posl. 279. *Za kojega (za mitropolita) su Srbi već bili uvjereni da voli Turcima* nego njima. Sovj. 25. *Niko ne može dva gospodara služiti; jer ili će jednomo voljeti, a za drugog ne mariti.* Mat. 6, 24.

vóljica, *f. dem. od volja.* Rj. — *Svoja kućica svoja voljica.* Posl. 282.

-vóljiti, -vóljím, *dolazi samo kao složen glagol po-vóljiti; iz-do-vóljiti, na-do-vóljiti, za-do-vóljiti; o-dobro-vóljiti se, o-zlo-vóljiti se. v. impf. za-do-vóljavati (i se).*

vóljnóst, vóljnosti, *f. voluntas.* Stulli. *osobina onoga koji je voljan.*

vónj, vónja, *m. vónja, f.* (po zap. kraj.) *der Geruch, odor. cf. miris, zadah.* Rj. *vidi i tonj, i ondje syn. — Zapariti bure, t. j. naliti u nj vruće vode* pa ga zatisnuti, da voda izvuče ako u njemu ima kakav *rgjav vonj.* Rj. 187b.

vónjanje, *n.* Rj. *verb. od vonjati. — 1) radnja kojom tko vonja n. p. ružu* (das Riechen, odoratio. Rj.). — *2) stanje koje biva, kad što vonja* (das Riechen, odor. Rj.).

vónjati, njám, *v. impf.* (po zap. kraj.) Rj. *vidi mirisati, miriti. isp. pašiti, smrdjeti, tonjati, tuhnuti, tuknuti i udarati, zadisati 2, zaudarati. v. pf. slož. po-vónjati, u- (se), uz- (se), za-.* — *1) vonjam ružu, riechen, odorat.* Rj. — *2) ruža vonja, riechen, oleo: Ni luk jeo, ni lukom vonjao.* (Posl. 221). Rj. *kad što vonja čim, ono ili miriše (lijepo), ili smrdi. — Još mlijekom babinijem vonja.* DPosl. 40. *Na mijeh se tužiš, er vonja paklom.* 66. *Teško kući koja trgovinom ne vonja.* 126.

vóntanje, *n. vidi votanje.* Rj. *vidi i vortanje.*

vóntati, tám, *v. impf. vidi votati.* Rj. *vidi i vortati.*

vorínta, *f. der Gulden, florenus, cf. forinta.* Rj.

vóršpán, *m. vidi vošpan.* Rj.¹ 79. *vidi i foršpan.* Njem. *Vorspann. vidi podvoz.*

vórtanje, *n. vidi votanje.* Rj. *vidi i vortanje.*

vórtati, tám, *vidi votati.* Rj. *v. impf. vidi i vontati.*

vósak, vóska, *m. (loc. vósku) das Wachs, cera:* Kao u vosku, *sicher, tutus.* Rj. *kao u vosku, n. p. možeš biti miran i bez straha. augm. voština. — Kljuk, 2) med s voskom izmiješan zajedno.* Rj. 277a. *Pisalica, pisaljka . . . umače se u raskravljeni vosak i njime se šara po bijelu jaju.* Rj. 502a. *Rzan, smiješan loj i vosak zajedno.* Rj. 649a. *Baba mu [kalugjeru] donese veliki sirac voska.* Posl. 3. *Prilog nose Svetoj gori slavno: žuta voska i bjela tamnjana.* Npj. 2, 100.

vóskovárdžija, *m.* koji *voskovarinu* kupuje. Rj. *isp. turičar. — voskovar-dži(ja), naša riječ s Turskim nast. take riječi kod djeladžija.*

vóskovárina, *f.* (u Srbiji) *die Wachstrebern, re-*

crementa cerearia, cf. voština. Rj. *vosko-varina. talog što ostane kad se vari vosak. isp. turica. — Kazacu ja njemu po što je voskovarina. (Kad ko kome prijeti).* Posl. 123.

vóša, *f. Kinderwort für voda, aqua sermone infantium.* Rj. *djeca kažu vodi. vidi buma, bumba. — upravo je hyp. od voda. taka hyp. kod gráša.*

vóšćev, *adj. što pripada voscu. vidi vozarev, vozarov; veslarev, veslarov.*

vóšće, *n.* (u Slav.) *das Kannenkraut (österr. Zinnkraut), equisetum.* Rj. *biljka, koja se u Zagorju (u županiji Varaždinskoj) oko Stubice zove voščika, a oko Klanca preslica. ova se biljka Njem. zove i Pferdeschwanz (= konjski rep) i Grčki ἵππος (= konjski rep), pa i u nas konjski rep, koje vidi; a u star. Slov. jeziku ВОСТЪ je rep. po ovome mislimo, da je u riječi vošće sprijed otpao glas h, koji se sada ne čuje ni među kajkavcima u Štubici. za h pred v. isp. i Hvosno (Hvos(t)no), Hvostansko (episkopstvo).* DM. 22.

vóšćenje, *n.* Rj. *verbal. od voštiti. — 1) radnja kojom tko vošti što* (das Wachsen, ceratio. Rj.). — *2) radnja kojom tko vošti (bije) koga* (das Prügeln, verberatio. Rj.).

vóšćika, *f. vidi vošće. — u štokavskom govoru glasila bi riječ voštika. — riječi s takim nast. kod aptika.*

vóšpán, *m.* (u Srijemu, u Bačk. i u Ban.) *die Vorspann, equi vehiculares.* Rj.¹ 79. *vidi fošpan, voršpan; podvoz.*

1. vóštac! *interj.* (u Srijemu) *vidi pis! Rj. uzvik kojim se odgoni mačka. — takev uzvike vidi kod čistac!*

2. vóštac! *udri ga, schlage, percut!* cf. voštiti 2. Rj. **vóštan**, *adj. wächsern, cereus: Drži kao da su mu ruke voštane* (Posl. 70.) Rj. *što pripada vosku. — Dubliner, velika voštana svijeća.* Rj. 142b.

vóštánica, *f. — 1) die Wachslinwand, ceratum.* Rj. *voštano platno. vidi mušena. — 2) candela cerea.* Stulli. *voštana svijeća: A uzela sviću voštanicu.* HNpj. 4, 584. *vidi dublijer, duplir.*

vóštár, vóštára, *m. candelarum cerearum opifex.* Stulli. *koji pravi stvari voštane, n. p. voštanice, i prodaje ih.*

vóštara, vóštárnica, *f. das Wachshaus, wo das Wachs gepresst wird, cella ceraria (?).* Rj. *zgrada gdje se tiješti vosak. — Stupa, 3) u voštari, cf. tijesak.* Rj. 722a. *za nastavke isp. badnjara; ceduljarnica.*

vóštćenje, *n. vidi vošćenje.* Rj.

vóštika, *f. vidi voščika. isp. vošće.*

vóština, *f. — 1) augm. od vosak.* Rj. — *2) die Wachstrebern, recrementa ceraria, cf. voskovarina.* Rj. *isp. turica 3. — 3) saće u kome nema meda.* Rj. **vóštiti**, vóštím, *v. impf. Rj. v. pf. slož. iz-voštiti, na-voštiti, pri-.* — *1) wächsen, cero.* Rj. *voštiti što, voskom mazati. — 2) prügeln, verberare, cf. tući, biti: voštiti su ga.* Rj.

vóta, *f.* (u vojv.) nekaka igra, *Art Spiels, ludi genus, cf. fota.* Rj. *isp. vojta.*

vóťanje, *n. das Narren, ductatio.* Rj. *verb. od votati. radnja kojom tko vota koga, vidi vortanje, vortanje.*

vóťati, vóťám, *v. impf.* (u vojv.) *koga, narren, bei der Nase herumführen, ducto.* Rj. *zahugivati koga, za nos ga voditi. vidi vortati, vortati. biće glagol postao od kake tuđe riječi (bevortheilen? foppen?).*

votnjácić, *m. dem. od votnjak.* Rj. *t pred nj postalo od č. isp. vočnjak, votnjak; božitnji, božični. — Ja sam nešto načinila kao mali votnjácić (t. j. kao za voće). I od toga ostane Votnjak.* 198b.

vóťnják, *m. der Obstgarten, pomarium.* Rj. *gdje je voće posagjeno. vidi vočnjak, bašča 2. dem. votnjácić. — Votnjake i vinograde mogao je (čovjek) dolaziti*

te brati svake godine... i saditi votnjake i vino-
grade. Rj. 676a. Bilje je tvoje votnjak od šipaka
s voćem krasnijem. Pjes. nad pjes. 4, 13.

Votnjak, m. — 1) selo u Ragjevini (blizu Loznice).
Rj. — 2) zidine od namastira (u selu Votnjaku, na
lijevom brijegu rijeke Štore). Rj.

vôz, m. tovar na kolima ili na saonicama, n. p.
voz drva, sijena, *cin Wagenvoll, currus(?)*. Rj. za
postanje isp. voziti. — Pomoćnica, 2) motka kojom
se voz sijena odozgo pritisne pa se sveže. Rj. 538b.
Pak je odmah knjigu otrpavio preko mora vozom šest
konaka, a po suvu dvades i četiri. Npj. 5, 567 (vozeći
se?). Majka Nizu na daleko dala, preko polja tri ko-
naka hoda, preko vozu četire konaka. Herc. 92 (vo-
zeći se?).

vôzac, vôsca, m. (u Boci) *vidi* vozar. Rj. koji vozi,
vesla. *vidi* i veslar. — Veće od maga jedan sam šalac
nego pomagaju šest (t) vozaca. DPosl. 149 (od maga i
pomagaju dijalekt. mj. odmaže i pomažu).

vôzâč, vozâca, m. koji što vozi na kolima, *der
Fuhrmann, qui vecturam facit*. Rj. *vidi* vozilac. isp.
kiridžija, rabadžija, saltadžija. — Car reče svojemu
vozaču: savij rukom svojom i izvezi me iz boja, jer
sam ranjen. Car. I. 22, 34.

vozačev, adj. što pripada vozaču. *vidi* voziočev.

1. vōzâčkî, adj. što pripada vōzcima ili vōscu
kojemu god; n. p. vōzâčkâ radnja. *vidi* vozarski, ve-
slarski.

2. vōzâčkî, adj. što pripada vozačima ili vozaču
kojemu god; n. p. vōzâčkâ radnja. *vidi* vozilački.

vōzak, vōska, adj. *gut ziehend, bene vehens*: ovi
konji nijesu debeli, ali su voški. Rj. koji dobro vozi.

vōzâkânje, n. dem. od vozanje 2. Rj.

vōzâkati se, vōzâkâm se, v. r. impf. dem. od vo-
zati se. Rj.

vōzâljka, f. drvo (ponajviše račvasto) što se metne
na njega grejga kad se navija. Rj. — riječi s takim
nast. kod kazaljka.

vōzânje, n. *das Führen, vectio, vectura*. Rj. verbal.
od 1) vozati, 2) vozati se. — 1) radnja kojom tko
voza što. — 2) stanje koje biva, kad se tko voza.
dem. vozakanje.

vōzâr, vozâra, m. *der Ruderer, remex, cf. vōzac*:
Daj ti mene trideset vozara, i pred njima vozara
Lazara. Rj. *vidi* veslar. — Niko ne mož' da otisne
lagje. Al' besede dva vozara mlada... Npj. 1, 557.
Kade dogje Zeti vodi hladnoj, na vozara viku učinio.
5, 218. Ko je vozar na novoj gjemiji, ne voz' bolan!
jutroske nikoga. Herc. 114.

vōzârev, vōzârov, adj. *des Ruderers, remigis*. Rj.
što pripada vozaru. *vidi* i voščev, veslarev, veslarov.

vōzârina, f. *der Fuhrlohn, vectura*: Vozarine pet
stotin' dukata. Rj. plata vozarska, za vožnju. *vidi*
brodarina. — Jutros sam ti prevez'o gjevojku, dukat
mi je vozarine dala. Herc. 114. Jona nagje lagju
koja igjaše u Tarsis, i plativ vozarinu ugje u nju.
Jona 1, 3. riječi s takim nast. kod dimarina.

vōzârskî, adj. što pripada vozarima ili vozaru
kojemu god; n. p. radnja vozarska. *vidi* 1 vōzâčkî,
veslarski.

vōzati, vōzâm, v. impf. Rj. cf. voziti. — 1) *führen*,
vehō. Rj. sa se, pass.: Šada se onuda vozi na kolima
ili na saonicama, kuda se prije na čunu vozalo. Pri-
prava 18. — 2) sa se, *refleks.* vōzati se, vōzâm se,
v. r. impf. *fahren, vehor*. Rj. dem. vozakati se.

vōzidba, f. *das Führen, vectio*. Rj. *vidi* voženje.
isp. vožnja. — osn. u voziti. Osn. 242. u nast. pro-
mjenilo se tv na db.

vōzilac, vōzioca, m. koji vozi: Trgovci, vōzioci i
Vlasi dubrovački mogu slobodno hoditi u Dubrovnik
i iz Dubrovnika preko Slanoga. DM. 335. *vidi* vozač.
— riječi s takim nast. kod čuvalac.

vōzilačkî, adj. što pripada vōzocima ili vōziocu
kojemu god; n. p. radnja vozilačka. *vidi* 2 vōzâčkî.

vōziočev, adj. što pripada vōziocu. *vidi* vozačev.

vōzionica, f. bure u kojemu se vozi što (n. p.
kljuk), *das Fuhrfass, Fährling, vas vectorium*. Rj.
isp. prosiječ. — riječi s takim nast. kod djeljaonica.

vōziti, vōzîm, v. impf. Rj. v. pf. *prosti ne dolazi*:
vidi 3 -vesti (-vêzêm), i ondje v. pf. slož. v. impf.
slož. do-vōziti, iz-, na-, nad-, pod-, pre-, pri-, raz-, s-,
u-, za-; s promjenom glasa o na a: u-vâzati. isp.
vozati, vozakati se. — I. 1) *führen, veho*. Rj. n. p.
na kolima. — Vozar, koji što vozi na kolima. Rj.
70a. Vozi konj s gjipela, t. j. s lijeve strane uz
rudu. Rj. 150a. Otellila krava vola, da vozi u jarmu
kola. Posl. 242. sa se, pass.: Vozionica, bure u kojemu
se vozi što (n. p. kljuk). Rj. 70a. — 2) na lagji,
rudern, remigare, cf. veslati. Rj. — Pošto sv. Nikola
ugje u lagju i naveze se na more, čovek skine svoju
haljinu s legja, i raširivši je po moru, sedne na nju
i stane rukama voziti za njim. Danica 5, 94. sa se,
pass.: Ovako se po njoj (po Moravi) vozi samo na ču-
nicama. Danica 2, 38. Kod Požarevca se vozi na skeli.
2, 39. — II. sa se, *refleks.* vōziti se, *fahren, vehor*.
Rj. n. p. kolima ili na lagji. — Ko se na tučjim
kolima vozi, ne će daleko doći. Posl. 154. Ne ka zna
čalma, šta pati gužva. (Vozeći se čoek veslom pukne
mu gužva, a on skine s glave svoju čalmu pak mjesto
gužve sveže). 200. Kad tako vozeći se sustigne lagju,
on poviče svetome Nikoli... Sv. Nikola videći tako
čudo, pomisli u sebi: »kad se on tako može voziti
po moru... Danica 5, 94.

vōženje, n. *das Führen (zu Land und zu Wasser)*,
vectio, vectura. Rj. verbal. od I. voziti, II. voziti se.
isp. vozidba, vožnja. — I. radnja kojom tko vozi što
n. p. na kolima ili na lagji. — II. stanje koje biva,
kad se tko vozi n. p. na kolima ili na lagji.

vōžnja, f. *die Fahrt, das Fahren, vectura*: svaki
konji nijesu dobri na vožnji. Rj. isp. vozidba, vo-
ženje. II. — riječi s takim nast. kod čežnja.

vř, vřa, m. *vidi* vrh. Rj. vr, praep. *vidi* vr. Rj.
u krajevima gdje se u govoru ne čuje glas h.

vřâbac, vřâpca, m. (pl. gen. vřâbâcâ) — 1) *der
Sperling, passer*: Ko se boji vřabaca, nek ne sije
proje (Posl. 153). Rj. ptica. *vidi* vřabac, bravac 2,
pâra 2, pipac, sřabac, vřebac. — Ima vřapca pod
kapom. (Kad ko kape ne skida u vojvodstvu po va-
rošima). Posl. 102. Pobjegoše po polju delije, kao
vřapci od kopca po trnju. Npj. 2, 428. — 2) Popik,
čug, vřabac. Rj. 542a. nekaka igra.

vřâbica, f. *das Weibchen des Sperlings, passer
femina*. Rj. ženka prema mužjaku vřapcu. *vidi* vřebica.

vřâca, vřâtâcâ, n. pl. *portula, ostiolum*. Stulli. dem.
od vrâta. mjesto vrâtašca. Glas. 12, 476. *vidi* i vřâ-
taoca.

vřâč, vřâca, m. Rj. *vidi* vřačar. — 1) *Wahrsager*,
divinus, cf. pogagjač, gatar: Ako nije vřâč, a on je
pogagjač (Posl. 7). Rj. koji vřâca, kao proriče što će
biti i pogagja svašta. — U nekakoj zemlji oglasi se
lažljiv vřâč. Car reče mu: »Ako pogodiš šta je u
toj vreći, pravi si vřâč... Čuviš to car odmah po-
viče: »Pogodi, lisica i jest!« I tako ga otpusti kao
pravoga vřâca. Posl. 79. Ovako veli Gospod: Uni-
štujem znake lažljivcima, i vřâče obezumljujem. Is.
44, 25. — 2) *Hexenmeister, magus*. Rj. koji vřâca,
baje. *vidi* bajač, bajalo, magjionik, vještac. — Da je
moja žena vřâč, a ja da sam trgovac, nigda ne bih
štetovao. Posl. 50 (vřâč mjesto vřâcara, vřâcarica).

vřâčanje, n. Rj. verbal. od vřâcati. — 1) radnja
kojom tko vřâca, kao proriče, pogagja što (das Wahr-
sagen, divinatio. Rj.). — 2) radnja kojom tko vřâca,
baje (das Hexen, incantatio. Rj.): Grabilo, u ovom vřâ-
čanju: »Ove godine na vratilo a do godine na gra-
bilo«, govori djevojka da bi se udala. Rj. 97a. Vřâ-
čari Misirski učiniše tako svojim vřâčanjem. Mojs. II.
7, 11. Koja (zmija aspida) ne čuje glasa bajaču, vřâ-
čaru, vještu u vřâčanju. Ps. 58, 5.

vračār, vračāra, *m.* *vidi* vrač 1 i 2. — **1)** koji vrača, kao proriče šta će biti i pogagja svašta. *vidi* gatar. — Pogagjač, cf. *vračar*: Ako nije vrač, a on je pogagjač. Rj. 515b. Narodi, koje ćeš naslijediti, slušaju gatare i vračare. Mojs. V. 18, 14 (*augures et divinos; Wahrsager und Weissager*). — **2)** koji vrača, baje. *syn.* kod vrač 2. — Najposlije se svi u tom slože, da nas je nekakav tajni zlotvor opčinio. Zato moji roditelji brže bolje dozovu nekoga slavnog vračara, da nam čini razdriješi. Danica 2, 135. Faraon dozva mudarce i vračare; te i vračari Misirski učiniše tako svojim vračanjem. Mojs. II. 7, 11.

Vračār, Vračāra, *m.* *die Umgegend von Belgrad, die zwar in den Liedern polje heisst, aber hügelig ist*: Dok mi gleda Krnjo na Zemuna, a Margeta na Vračar na polje. Rj. *okolina Biogradska koja se u pjesmama zove polje ali je humorita.*

vračāra, *f.* Rj. *vidi* vračarica. — **1)** die Wahrsagerin, divina, cf. gatar. Rj. — **2)** die Zauberin, maga. Rj. *vidi* bajačica, bajalica, bahorica, magjionica, vještica.

vračārev, vračārov, *adj.* Rj. *što pripada vračaru. vračārica*, *f.* *vidi* vračara. Rj.

vračāričin, *adj.* *što pripada vračarici. vidi* vračarin. — A vi sinovi vračarini, pristupite ovamo. Is. 57, 3.

vračārina, *f.* *die Wahrsagegebür, quod divino datur*. Rj. *plata vračarska, što se plaća vračaru ili vračarici. isp.* gatarina. — *riječi take kod dimarina.*

vračārski, *adj.* Rj. *što pripada vračarima ili vračaru kojemu god.* — Čovjek ili žena, u kojima bi bio duh vračarski, ili gatarski, da se pogube. Mojs. III. 20, 27. Tražite mi ženu s duhom vračarskim. Sam. I. 28, 7.

vračāti, vračām, *v. impf.* Rj. *vidi* vražati. — *v. pf. slož.* iz-vračati, u-vračati. — **1)** *wahrsagen, divinare*. Rj. *vidi* gatati. — Kao da je u bob vračao. (Kad ko što pogodi, ili učini kad treba). Posl. 130. Ko što zna, ono i vrača. 357. — **2)** *Wäzen, incanto*. Rj. *vidi* bajati, bahoriti, čarati, činiti (kome). Prvo i drugo vrača mlada sama sebi, a treće vračaju joj neprijatelji. Rj. 65b. Vračala da joj se hvata debeo skorup. Rj. 93b. Pomisli da on nešto vrača. Posl. 16. Da tako vrača za sebe. 190. *sa se, pass.*: Na vjenčanju se mnogo koješta vrača, osobito da mlada prvijeh godina ne bi djece ragjala. Rj. 65a.

vračēv, *adj.* *vidi* vračarov. Rj. *vidi* i vračarev. **vračēvski**, *adj.* *što pripada vračevima ili vraču kojemu god.* — *Vračēvska* molitva, *f.* (u Boci) nekaka molitva koja se čita bolesnicima. Rj.

Vračī (Vračēvi), *m. pl.* *die heiligen Aerzte (Kosmas und Damian), medici (Cosmas et Damianus)*. Rj. *sveti vrači (= liječnici) Kuzman ili Damian.* — *Bezmitni vrači*, koji nijesu primali mita. Rj. 20b. *Bezrebrni vrači*, *vidi* bezmitni vrači. Rj. 23b. *isp.* vraštvo.

vračā, *f.* (u C. G.) *die Rückgabe, restitutio*: bez plaće i bez vraće. Rj. *vidi* vračam. *isp.* vračanje 2. — Da učitelj bude Jovan, koji se ponudio drage volje da učini selu tu uslugu bez plaće i vraće. Zim. 32.

vračālae, vračāoca, *m.* *qui restituit*. Stulli. *koji vrača. vidi* vratiša.

vračām, vračāma, *m.* (u prim.) u poslovi: Zajam vračam, *vidi* vrača. Rj. — *vračām* je načinjen prema zajam. Osn. 100.

vračānje, *n.* Rj. *verb.* od vračati (i se). — **1)** *radnja kojom tko vrača n. p. ovece, ili kojom se tko vrača (natrag), (das Umkehren, conversio)*. Rj.). — **2)** *radnja kojom tko vrača n. p. dug (das Wiedererstaten, restitutio)*. Rj.): Nije poginuo zajam, nego vračanje. Posl. 216.

vračāti, vračām, *v. impf.* Rj. *v. pf. prosti vidi* vratići, *i v. pf. slož. ondje. v. impf. slož.* iz-vračati, na-, ob-(v)račati, od-vračati, po-, pre-, s-, u-(se), uz-, za-. — **1 a)** *umkehren, converto, rejicio*. Rj. *vidi*

vrati 1. *vračāti koga, kao činiti da pogje natrag*: Pomolac babi teoce vrača. Posl. 255. — Savijati, 3) kao *vračati* u gomilu. Npj. 659b. — **b)** *sa se, refleks. vračati se, umkehren, saepe revertor*. Rj. *natrag ići. vidi* vrčati se. — Koji god čoban tamo otide, onaj se više ne vrača natrag. Npr. 46. Kad su se moji iz škole vračali, tvoji su u školu išli. Posl. 121. Pa se s društvom vrača na tragove. Npj. 4, 385. Naumi, da se više ne vrača u Beograd, samo sad ako iz njega glavu iznese. Miloš 70. Primivši zapovijest, da se ne vračaju k Irodu. Mat. 2, 12. Jedan starac vračaše se s posla svojega iz polja u veče. Sud. 19, 16. — **2)** *wiedergeben, restituo*. Rj. *kao natrag davati, davati što onome kome pripada.* — *Vračaj dug* da nijesi tužan. Posl. 39. Zla žena zajma ne vrača (a dobra i dva vrati). 90. Nikome ne vračajte zla za zlo. Rim. 12, 17.

vračžbina, *f.* (ponajviše se govori *pl. vraždbine*) *die Hexerei, Zauberei, artes magicae*. Rj. *vidi* vraža; čar, čara, čarobije, čarolije, čini, magjije.

vrag, *m.* *der Teufel, diabolus, cf.* gjavo: Ko s vragom tikve sije, sve mu se o glavu lupaju (Posl. 153). Ne da mu vrag mirovati (Posl. 198). Ne lezi vrače (kad se pripovijeda da je ko što zlo jedno za drugim radio. Posl. 202). Nije mu ni vraga; ne će mu biti ni vraga, *es fehlt ihm gar nichts*. Rj. (= nije mu ništa, ne će mu biti ništa). *vidi* i vran 3, nečastivi, melun, paklenik, sotona. *isp.* bijes. — Najjedni se i reče: »Vrag uzeo i ovako ribanje«. Npr. 116. Progji se ti, šuro, toga gjavoljeg vraga. 200. Vrag bi i glavu skinuo, ali Bog ni dlake ne da. Posl. 39. Vrag ne spava. (Zlo se lasno dogoditi može). 39. Krpi gaće i košulju; što ga vragu većma krpiš, to sotona većma dere. Npj. 1, 301. Svača svaći odgovora: »Crna si mi vraga dala«. 1, 517. Vrag nanese i nesreća crna evo li ti Amze kapetana. 4, 38. Vrag dogodi, te Meha pogodi. 4, 236. Neka idu, vrag ih i odnio! 4, 340. Još nije otišao, ne znam, koga vraga radi. Straž. 1886, 1475.

vragāgjur, vragāgjūra, *m.* Pitali babu, kad je išla na panagjur kuda će, a ona puna radosti odgovori: »idem na panagjur gjur«. A kad se vratila s panagjura, onda je zapitali: »gje si bila bako?« »Na panagjuru i na vragagjuru« (odgovorila ljutita, pošto je vidjela, da na panagjuru ne da niko ništa bez novaca). Rj.

vragōdušan, vragōdušana, *adj.* vrago-dušan, *u kojega je vražji duh? suprotno (?) bogodušan.* — Tobolac tvrdousan nije vragōdušan. DPosl. 136.

vragōlān, vragōlāna, *m.* *der Muthwillige, petulans, cf.* vragulin. Rj. *čovjek vragolast, obijesan, sudrnut. vidi* i gjavolan.

vragōlast, *adj.* *muthwillig, petulans*. Rj. *vidi* i vraguljast, vragometan, vragometast; gjavolast; obijesan, sudrnut. *isp.* vragōdušan. — Otud ide gjaće samouće, samouče, al' je vragolasto. Npj. 1, 452.

vragōlica, *f.* *vidi* gjavolica. Rj. *vragolasta ženska.*

vragōlić, *m.* (u Dubr.) *die Wassernuss, trapa natus Linn. (?)* Rj. *biljka. vidi* račak 1. *isp.* keka, šulj, 2) šuljevi.

vragōlije, vragōlija, *f. pl.* *die Teufeleien, nequitiae*. Rj. *vraške stvari, vraško što.*

vragōlisānje, *n.* *vidi* vragovanje. Rj. *vidi* i vragoljenje; vragolstvo, gjavolstvo.

vragōlisati, vragōlišēm, *vidi* vragovati. Rj. *v. impf. biti vragolast. vidi* i vragoliti, gjavolisati, gjavoliti.

vragōliti, *lim, vidi* vragovati. Rj. *vidi* i vragolisati, *i syn. ondje.*

vragōlom, *m.* vrago-lom, *čovjek vragolast, koji vragove lomi (?)*. *isp.* tako slož. *riječi* kostolom, vratolom. — Djevojke me vragom zovu, a nevjeste: »Vragolome«. Npj. 1, 510.

vragōlstvo, *n.* *vidi* vragovanje. Rj. *vidi* i vragolisanje, *i syn. ondje.*

vragoljénje, *n.* Rj. stanje koje biva, kad tko vragoli. *vidi* vragolisanje, *i syn. ondje.*

vragometan, *tna*, **vragometast**, *adj.* (po jugozap. kraj.) *vidi* vragolast. Rj.³ *i syn. ondje.* vrago-metan. *isp. tako slož. adj.* šarometan. — Ni tu nije zgoda udariti, Glamočani vragometni Turci, dobro ate na jaslama hrane. HNpj. 4, 388.

vragovânje, *n. der Muthwille, petulantia.* Rj. *verb.* od vragovati. stanje koje biva, kad tko vraguje. *vidi* vragolisanje, *i syn. ondje.*

vragovati, vragujem, *v. impf.* Muthwillen treiben, petulantem esse, *cf.* vragolisati. Rj. *i syn. ondje.* biti vragolast. — Da bih tebe u ložnicu zvala, ne češ, Jovo, hćeti mirovati, veće hoćeš stati vragovati. Npj. 3, 104.

vragulîn, vragulina, *m.* (u Boci) *vidi* vragolan: Pošljite mi malu gjecu da me prevezu; ma su gjeća vragulini, utopiće te. Rj. koji je vragolast, koji vraguje.

vraguljast, *adj. vidi* vragolast, *i syn. ondje.* — Nevjeste su vraguljaste, utopiće me. Herc. 338. *isp. takva adj.* duguljust, krivuljust.

vrajkôr, vrajkôra, *m. das Freicorps, manus volonum.* Rj. *vidi* frajkor.

vrajkôrác, vrajkôrca, *m. der Freicorist, volo.* Rj. *vidi* frajkorac.

vrajkôrîja, *f. die Freicorps, volonum copiac.* Rj. *vidi* frajkorîja.

vrajkôrski, *adj.* Freicorps-, volonum. Rj. *vidi* frajkorški.

vrajt, *m.* (u Srijemu, u Bačk. i u Ban.) *der Gefreite, miles gregarius immunis statione.* Rj.¹ 80. vojnik viši u činu od prostoga, a niži od kaplara. Fräjt, *m. vidi* vrajt. Rj. 797b. od Njem. Gefreite, G'freite. — U vojvodstvu zovu draživaškama po miliciji *vrajtove*, a po paoriji birove i *vrajtore*. Rj. 138a.

1. vran, *m.* Rj. *isp.* 2 vran (*adj.*), *crn, mrk.* — **1)** *vidi* gavran: Ja dva vrana, dva po Bogu brata. Rj. *vidi* i galić. — Polećela dva galića vrana. Rj. 82b. Vran zagraja u jelove grane. Rj. 170a. Bogom bračo dva zloslutna vrana. Rj. 212a. Objje tice dva zlosretna vrana. Rj. 212a. Tako moje tijelo vran ne ključao! Posl. 307. Dugoljetna sreća bio vran. DPosl. 21. Crni vrane preletio preko mora duždevoga. Npj. 1, 95. K njem' dolazi sura tica vrane. Kov. 105. — **2)** *vidi* vranac: Potkova mu vrana debeloga. Rj. *vidi* i galin. *augm.* vranina. — Uzjaši de vrana golemoga. Npj. 4, 316. — **3)** vrag, kad mu ne će ime da spominju: Manje, više, svak ima svog vrana (Svaki čovek, koji manje, koji više, ima svoju nevolju. Posl. 175). Rj.

2. vran, vrana (vrânî), *adj. schwarz, ater.* Rj. *vidi* crn, mrk. — Vranče, mali vran konj. Rj. 72b. Vran mu perčin bili vrat prikrio. Npj. 3, 512. Sedlo puće, vrani konjice crće. Herc. 9.

vranâ, *f. (pl. gen. vrânâ) die Krähe, cornix:* Vrana vrani očiju ne vadi (Posl. 39). Viknuše (graknuše) (na njega) kao na bijelu vranu (Posl. 45). Rj. za postanje *isp.* 2 vran (*adj.*). *vidi* gaćac, gagalica, gakuša, galovran. *augm.* vranetina. — Rijetko kao bijela vrana. Posl. 272. Miloš Obrenović, na kojega je onda ondje vikala i ala i vrana. Sovj. 5.

vranac, vrânca, *m.* — **1)** *der Rappe (schwarzes Pferd), equus ater.* Rj. vran konj. *vidi* 1 vran 2, galin. *dem.* vranče, vrančić. *augm.* vrančina. — Al' ti drago pješke na opanke . . . ja na moga vranca kosmatoga. Npj. 5, 101. No sve jaše vranca debeloga. 5, 135. U Vukića brata moga vranac konjice bez biljega. Kov. 85. — **2)** (u C. G.) (*pl.* vrančevi) crna tica vodena, malo manja od guske. Rj. *phalacrocorax carbo L.* ili *pygmaeus.* Rj.³

vranče, *m. die Franzosen (Krankheit), lues venerea.* Rj. v mjesto f *vidi* franc. bolest sramna koju su amo u naše krajeve donijeli Francuzi.

vrančânje, *n. das Anstecken mit Franzosen, infectio venerea.* Rj. *verbal.* od 1) vrancati, 2) vrancati se. — **1)** radnja kojom tko vranca koga. — **2)** stanje koje biva, kad se čeljad vrancaju. — *vidi* francanje.

vrančati, vrančâm, *v. impf.* Rj. *vidi* francati (*i se*). *v. pf. slož.* o-vrancati (*i se*). — **1)** mit Franzosen anstecken, inficio morbo gallico. Rj. vrancati koga, činiti ga vrančavim. — **2)** sa se, *refleks.* vrančati se, venerisch werden, infici morbo gallico. Rj. postajati vrančav.

vrančav, vrančeljiv, *adj. venerisch, morbo gallico infectus.* Rj. koji boluje od vranca.

vranče, vrančeta, *n. mali vran konj.* Rj. *vidi* vrančić.

vrančev, *adj.* Rj. što pripada vranu konju. — za nast. *isp.* alatov.

vrančić, *m. dem. od* vranac. Rj. *vidi* vranče. — Al' eto ti jednoga junaka na vrančiću konju pomamnome. Npj. 3, 100. Na njegova kosmata vrančića. 4, 391. No načera pretila vrančića. Herc. 16.

vrančina, *m. augm. od* vranac: Pa on uzja bijesnu vrančinu. Rj. po primjeru f. *vidi* vranina. — takva *augm.* kod bardačina.

Vraneš, *m.* — **1)** ime muško. Rj. — **2)** nekakvo mjesto: Tu ih mnogi Turci sustignuli od prostrane Štitarice ravne i od polja iza Štitarice, od Vraneša i od Rogaljeva. Npj. 4, 400. — *osn. u adj.* vran. Osn. 360, taka imena kod Goleš.

vraněša, *f.* (u Grblju) ime kozi. Rj. — *osn. u* vran. Osn. 360. takve riječi kod brnješa.

vrančtina, *f. augm. od* vrana. Rj. — *augm. s* takim nast. kod babetina.

vrančić, *m. das Kuchlein der Krähe, pullus cornicis.* Rj. pile od vrane. — Vran vrančiću oko ne izbi. DPosl. 151. — Daje stoci piću njezinu, i vrančima, koji viću k njemu. Ps. 147, 9.

vrančić, *m.* planina u Hercegovini više Mostara. Rj.

vranilo, *n. Schwärze, atramentum.* Rj. čim se što vrani, vrana boja. *vidi* crnilo.

vranilova tráva, *m. der Dosten, origanum vulgare Linn.* Rj. biljka. — upravo je *adj.* od vranilo, kao da je ovo biljka (*isp.* žutilova trava). *vidi* vranilovka. takva *adj.* kod aptov.

vranilôvka, *f. vidi* vranilova trava. — Crnovrh, *isp.* vranilovka, vranilova trava, mrvinac. DARj. 847b. vranilovka, trava, origanum. Stulli.

vranîn, *adj. der Krähe, cornicis.* Rj. što pripada vrani. *isp.* vranji. — Vranîno ôko, *n.* (u Srijemu) die Einbeere (Sauage), paris quadrifolia. Rj. 72b. majanthemum bifolium L. Rj.³

vranina, *f. augm. od* vran 2. *vidi* vrančina. — Pa izvodi debela vrančića, izvodi ga na mermer-avliju, a vranina od sedam godina, ni kovana, ni prije jahana. HNpj. 1, 106.

vranîti, vranîm, *v. impf. schwarzen, atro.* Rj. vraniti što, činiti da bude vrano. *vidi* crniti, mrčiti 1. *v. pf. slož.* na-vraniti, o-, po-, za-

vranôka, *f.* ime ovci (vranooka?). Rj. *vidi* čarnooka 2. *isp.* za obličje žutôka; ôlôka.

vranota, *m.* vo crn bez biljege. Rj. vo vran. imena volovima s takim nast. baljota, ljepota.

vranj, vranja, *m.* — **1)** *der Spund, obturamentum.* Rj. *vidi* taplun. čim se na buretu zatiskuje rupa odozgo. — Iskucavati, iskucati, iskuckati *n. p.* čep, ili vranj na buretu. Rj. 235a. Bure odozgo na srijedi ima jamu . . . koja se vranjem zavrnanjuje. Rj. 266b. Ko ne zna čapom, a on će vranjem (točiti). (Ko ne zna štegjeti, brzo će mu nestati). Posl. 149. — **2)** (u Srijemu) nekaka tica kao golub grivnjaš. Rj. *phalacrocorax pigmaeus Tem.* Rj.³

Vranja, *f.* — **1)** varošica u jugoistočnoj Srbiji: Opremi je Vranji na Moravu. Rj. — **2)** u C. G. brdo kod Careva Laza. Rj.

Vranjača, *f.* brdo u Velebitu k Dalmaciji. Rj.

vršnjak, vršnjaka, *f.* (u Dubr.) *Art Pflanze, herbae genus*. Rj. *Nacktdrüsständel, gymnadenia conopsea R. Br.* Rj.³ *biljka*.

vršnjenje, *n.* *das Schwärzen, atratio*. Rj. *verbal.* od vraniti. radnja kojom tko vrani što.

vršnj, *adj.* Krähen-, *s. B.* Nest, *cornicis*. Rj. *što pripada vranama, vrani. isp.* vranin. — *Vrñnj lük*, *m.* eine Art (wilden) Lauch, porri *genus*. Rj. 73a. Milchstern, ornithogalum L. Rj.³ *biljka*. Soko iz vranjega gnjijezda. (Kad se kome podsmijeva). Posl. 291.

Vrñnjina, *f.* ostrvo u blatu Skadarskom (oko 50 pušaka). Rj.

vrñpčev, *adj.* *des Sperlings, passeris*. Rj. *što pripada vrapcu. isp.* vrapčji. — *za nast. isp.* alatov.

vrñpčić, *m.* *dem.* od vrabac, *passerculus*. Rj. *vidi* pārić. — *Stat'* zjajući kako vrapčić. DPosl. 115.

vrñpčiji, *adj.* *vidi* vrapčji. — Tako će očistiti kuću *onu krvlju vrapčjom*. Mojs. III. 14, 52.

vrñpčji (vrñpčji), *adj.* *den Sperlingen gehörig, passerinus*. Rj. *što pripada vrapcima, vrapcu. vid.* vrapčji. *isp.* vrapčev. — *Vrapčje sjeme, n.* Name einer Pflanze, plantae *genus*. Rj. 73a. Steinsame, lithospermum officinale L. Rj.³ *vidi* divlja proha. *biljka*. *Vrapčji nokti, m. pl.* Name einer Pflanze, plantae *genus*. Rj. 73a. *biljka*.

vrñs, *m.* (u vojv.) *die Fraiss (österr. Fras), epilepsia, cf.* djetinje. Rj. *vidi* fras. *bolest dječina*.

vrñska, *f.* *cespa, ruga*. Stulli. *što se nabere, navuće na koži, na licu. vid.* bōra 2, grešpa 2, mrežotina, mrska, mrština; *die Runzel*. — Na licu mrština, bora, *vrñska*, *ruga*. Daničić, ARj. 613b. *врѣсна* ruga, koja u Mikalje glasi *fraska*. Osn. 140.

vrñski, *adj.* *teuflich, diabolicus*. Rj. *što pripada vrazima, što je kao u vragova. vid.* vrazji. — *Veće ide s dikom u šiškancje, u šiškancje, u vraško sigranje*. Rj. 841a.

vrñstvo, *n.* *vidi* lijek. — *Vraštvo prije nemoći uzimlje*. DPosl. 151. *isp.* Vrači (= liječnici). *vrač-tvo, č mijenja se pred t na š. govori se u tom značenju i u sjev. Hr.*

vrñt, *m.* (*loc.* vrātu) — **1**) *der Hals, collum*. U Risnu kažu da ne valja djecu za vrat ljubiti, da ne budu zla. Uzeo ga na svoj vrat. Ima ženu i gjecu na vratu. Na vrat na nos! *schnell, eilend, propere*. Rj. (= brzo). *vidi* šija. *dem.* vratić. *hyp.* vrtak. *augm.* vratina. *za postanje vid.* vrtjeti, vratiti u značenju okretati. *isp.* Korijen 201. Osn. 15. — Klipiti, *vidi* uzjahati, *n. p.* *klipi mu na vrat*. Rj. 275b. Spala mu resica (jedni kažu: *spao mu vrat*); govori se za djecu, kad ih boli u grlu, pa je žene podižu prstom. Rj. 648b. Ona kad *vidi* brata, *brizne plakati, pa njemu oko vrata*. Npr. 31. *Gledaj da mu skrhamo vrat*. 65. *Drago je sam sebi najprije vrat slomio*. Posl. 69. *Ko se drugome za što ruga, ono će mu na vrat doći*. 153. *Što bih ja pasju krv na svoj vrat uzimao?* 353. *Teško tome, ko pameti nema! a gjerdanu na kaljavu vratu!* Npj. 1, 513. *Kakva tebe očera nevolja vrat lomiti, po gori hoditi*. 3, 1. *Mloge je običaje od njih (od Rusa) poprimao, n. p.* kosu striči, *maramu oko vrata nositi*. Danica 1, 90. *Odmah lješničani navale na vrat na nos sa ženama i s gjecom na Drinu*. 3, 174. *Na vratu gdje koji nose bijele ili crne marame, a gdje koji idu i gola vrata*. Kov. 41. *Miloš našavši negde doboš, dade ga arhimandritu na vrat, te stane lupati*. Miloš 97. *U tom dobiju na vrat novoga protivnika*. 136. *Istina da su vam mlogo duga natovarili na Vaš vrat*. Straž. 1886, 1765. *Koji za dušu svoju svoje vratove položiše*. Rim. 16, 4. *Zagrli ga i pade mu oko vrata*. Mojs. I. 33, 4. *Znam nepokornost tvoju i tvrdi vrat tvoj*. V. 31, 27. *Da metnemo konopce sebi oko vratova*. Car. I. 20, 31. — **2**) (u C. G.) *vidi* ljulj. Rj. *korijen može biti isti koji i u vrat 1*. Osn. 15. — *Zavrñtati, opiti se ili polu-*

djeti, kao kad se najede vrata. Rj. 167b. *I u pšenici se vrata nagje*. DPosl. 31.

vrñta, *n. pl.* Rj. *dem.* vraca, vrataoca, vratašca. — **1**) *die Thüre, fores*. Rj. — **2**) *das Thor, porta*: *Gradu vrata rano zatvorajte*. Rj. *vidi* kapija. — *primjeri za 1 i 2*: *Ambarska vrata*. Rj. 5a. *Baščena vrata*. Rj. 19a (od bašče). *Vajatska vrata*. Rj. 52a. *Vratlo, kao vrata, n. p.* eno broda na vratlo (kad ulazi iz mora u zaliv). Rj. 73b. *Vratnice, 1) vrata od pruća ispletena, ili od drveta načinjena*. Rj. 73b. *Gradska vrata*. Rj. 97b (*vidi* niže vrata od grada). *Dveri, vrata na oltaru (u crkvi)*. Rj. 112b. *Zadvarje je bilo kao ključ ili vrata od svega onoga kraja*. Rj. 171b. *Zaklipiti vrata*. Rj. 177a. *Zatvorati, zatvoriti vrata*. Rj. 197a. *Namjesti ih na vrata od grada*. Rj. 208a (*vidi* poviše vrata gradska). *Jape vrata, t. j.* stoje otvorena širom. Rj. 247a. *Kapidžik, mala vrata između susjednih kuća, osobito u Turaka*. Rj. 263b. *Križna vrata otvoraj*. Rj. 303a. *Kućna vrata*. Rj. 318b. *Treba da stavi za vrata od one sobe, gdje će spavati, među naopako*. Rj. 368a. *Obijati vrata*. Rj. 428b. *Obornu vrata*. Rj. 433a. *Odaprijeti vrata*. Rj. 440b. *Odjapati vrata, t. j.* otvoriti ih širom. Rj. 444a. *Otkrenuti, otkretati vrata*. Rj. 476b. *Oškrinuti vrata*. Rj. 483b. *Oko pećinskih vrata poznaje se . . .* Rj. 532a (*vidi* niže vrata od pećine). *Čadorska vrata*. Rj. 817b. *Otkopaju vrata od podruma*. Npr. 12 (= *podrumka*). *Na vrata od pećine bijaše privaljena velika ploča*. 148 (*vidi* poviše vrata pećinska). *Kad dogju na kraljeva vrata*. 164. *Da ne otvora vrata na košari*. 177. *Nagju se na vratima od kamare*. 216. *Te on s njim po svijetu proseći od vrata do vrata*. 218. *Ona zaključa vrata . . . nje još nema, onda car naredi te obiju vrata, kad tamo, vidi kako ga je prevarila*. 223. *U sud vrata široka, ali su iz suda uska*. Posl. 337. *Na grad gradi troje vrata: jedna vrata sva od zlata*. Npj. 1, 152 (*troja vrata*. Vuk). *Otvori joj šimširova vrata*. 1, 470. *Kada dogje na avlijska vrata, zakucala alkam na vratima*. 1, 472. *Da razbije kamen-vrata gradu*. 1, 484. *Stanu zdravo lupati u vrata naše sobe . . . drvogjelja istavi vrata*. Danica 2, 135. *Velika sobna vrata . . . Majstor, što pravi vrata*. 3, 240. *Ovdje je doista kuća Božija, i ovo su vrata nebeska*. Mojs. I. 28, 17. *Veliki kamen bijaše studencu na vratima*. 29, 2. *Načini dvokrilna vratu od drveta maslinova*. Car. I. 6, 31. *Ko ugje na sjeverna vrata da se pokloni, neka izlazi na južna vrata*. Jezek. 46, 9.

vrñtak, vrñtaka, *m.* *hyp.* od vrat 1. — *Već je meni grozje dodijalo, meni halka vrtak priglodala*. HNpj. 3, 165. *Jedan vrtak, četiri gerdana*. 4, 548 (= *gjerdana*).

vrñtaoca, *n. pl.* *dem.* od vrata. Rj. *vidi* vraca, vratašca, kapidžik. — *osn. u* vratlo. Osn. 345. *od vrtal-ca s promjenom glasa l na kraju sloga na o. isp. takova dem. kod* barioce. *gen. pl.* vrñtālācā. Glas. 11, 12.

vrñtār, vrñtāra, *m.* *der Thorwärter, janitor*. Rj. *koji čuva vrata. vid.* vrtardžija, kapidžija. — Tako se naseliše sveštenici i Leviti i vrtari i pjevači u svojim gradovima. Nem. 7, 73.

vrñtardžija, *m.* *vidi* vrtar: *Vrtardžija* od Barata grada. Rj. — *naša riječ s* *Turskim nast. take riječi kod* djeladžija.

vrñtārev, vrñtārov, *adj.* Rj. *što pripada vrtaru. vrñtārica, f.* *die Thorwärterin, janitrix*. Rj. *koja čuva vrata; i žena vrtarova*. — *Ima riječi 84 koje sam ja načinio: vikač . . . vrtarica*. Nov. Zav. VII. *Petar stajase na polju kod vrata. Onda onaj učenik reče vrtarici te uvede Petra. Onda reče sluškinja vrtarica Petru . . .* Jov. 18, 16.

vrñtāričin, *adj.* *što pripada vrtarici*.

vrñtārina, *f.* *ostiarium*. Stulli. *što se plaća za otvaranje i zatvaranje vrata*.

vrätárski, *adj.* što pripada vratarima ili vrataru kojemu god. — Redovi vratarski bijahu: od sinova Korejevevih . . . Dnev. I. 26, 1.

vrätast, *adj.* *acrinus, acrineus*. Stulli. što je puno vräta 2, ljulja.

vrätäsea, *n. pl.* *vidi* vrätaoca. Rj. *dem.* od vrata. *vidi* i vraca, kapidžik. — *takova dem. kod* brdašce.

vrätič, *m.* *vidi* povratič. Rj. *vidi* i vratika, umanika, biljka. *der Rheinfarn, tanacetum crispum* Linn. — *osn. koja je u* vratiti. *riječi s* takim *nast. kod* branič.

vrätič, *m. dem.* od vrat. Rj.

vrätika, *f.* trava, *tanacetum*. Stulli. *vidi* vratič, *i syn. ondje.* — *za* *nast. isp.* aptika.

vrätilo, *n.* vrätila su dva: *prednje* (ili šuplje), na koje se navija platno, *der Brustbaum, jugum textorium*, i *stražnje*, na koje je navijena pregja, *Garnbaum, jugum*: Dovedi mi dugonoktu drugu, da propoka na vrätilu trubu. Rj. *na razboju.* — Zapinjača, drvo (kao štapić), što žene *zapinju vrätilo* (kod razboja). Rj. 188b. Prošaralo se *vrätilo* na razboju (kad se dotkiva, pa se kroz pregju drvo ugleda). Rj. 616a. Kao da mu je *grlo vrätilom* provaljeno (n. p. govori). Posl. 130. *osn. u* vratiti. *isp.* Osn. 124. *takove riječi kod* bučkalu.

vrätina, *f. augm.* od vrat. Rj. — *takva augm. kod* bardaćina.

vrätiša, *f. der Zurückgeber, redditor*: Ni vrätiša ni platiša (Posl. 212). Rj. *koji vraća, daje* što onome kome pripada. *vidi* vraćalac. — *take riječi kod* hvališa.

vrätiti, vrätim, *v. pf.* Rj. *vidi* vrnuti (*i se*). *v. pf. slož.* iz-vrätiti, na-, ob-(v)rätiti, od-vrätiti, po-, pre-, su-, u-, uz-, za-. *vidi v. impf.* vraćati, *i ondje v. impf. slož.* — **1 a)** *umkehren machen, convertio* (*reice capellas, Virg*). Rj. *vrätiti koga, kao* učiniti da pogje *natrag*. — Pa pogje da ide. *Onda ga car vrati natrag* govoreći mu: »Stani! hodi ovamo, kad baš to hoćeš. Npr. 11. »Pričekaj malo dok *vrätim ovce*«. Pa onda čoban otrči te *povrati ovce*. 164. Pomolac *babi teoce vraća*. (Valja da ono što pomoli, da da gjetetu što će joj *teoce vrätiti*). Posl. 255. *Vrati* nož svoj na mjesto njegovo. Mat. 26, 52. *Koji si me za* *prijestap* *zapovijesti* *opet vrätio u zemlju* od koje bih uzet, *vrati me u svoju sliku*, u obličje *pregjašnje krasote*. DP. 363. — **b)** *sa se, refleks.* vrätiti se, *umkehren, revertor*. Rj. *kao natrag poći* — *Onda se vrati kući* i *pripovedi materi* . . . Npr. 67. *Pogje i ovi čoek* (na vojsku) . . . *dokle se on s vojske vrati*. 130. *Vrati se doma ovaj čas*. 131. *Devojka se vrati kući maji svojoj*. 141. *Više se nikad ne vrati među ljude*. 147. *Vrati se svome deoru i u svoje carstvo*. 194. Pa se [gjevojka] *vrati natrag* . . . Pa se *vrate za njom*. Posl. 179. *Vrati se k svojim momcima*. Danica 3, 211. Da Bog da da se Duh *sveti na njega vrati!* 771. *Vratite se sa zlijeh putova svojih*. Car. II. 17, 13. *Govori im da se vrate od bezakonja*. Jov 36, 10. — **2)** *zurückgeben, restitu*: *Zla žena zajma ne vrati* (Pos. 90). Rj. *kao natrag dati, dati što onome kome pripada.* — *Odvratiti*, 4) *n. p. zajam, kao* *vrätiti*. Rj. 442a. *Gjegogj, šćeri, na konaku budeš, odsvakle mi sitnu knjigu vrati*. Rj. 448a. Ne imajući ni njih (dva novca) kod sebe ostane mu ih dužan, i kao za bolju tvrgju da će mu ih za celo *vrätiti*, *pobrate se*. Npr. 169. *Teško mi je vrätiti onome koji mi dobro učini, a ko mi zlo učini, lako ču mu vrätiti*. Posl. 315. »Evo tebi tri tovara blaga«. Marko *njima tri tovara vrati*. Npj. 2, 416. Sada mu se *osvetiti* možemo, i *vrätiti žao za sramotu*. 3, 463. Ja *rečem* *mojoj ženi*, da mu (berberinu) da jednu *paru*; no ona *nehotice* *dade mu dvije*. Zaludu sam ja *iskao, da mi beberin vrati jednu paru natrag*, on *nikako ne hće* *da mi vrätiti*. Danica 2, 130. *Praviji si od mene; jer si mi vrätio dobro za slo* koje sam ja tebi učinio. Sam. I. 24, 18. *sa se, pass.*: *Hrani*

pseto da te uje. (Kad ko kome učini dobro, pa mu se *vrati zlom*). Posl. 342.

Vrätla, Vrätälä, *n. pl.* planina u Hercegovini. Rj. *za* *postanje i značenje isp.* vrätlo.

vrätlo, *n.* (u Boci) kao *vrata n. p. eno broda na vrätlo* (kad ulazi iz mora u zaliv), *die Mündung, ostium*. Rj. — *osn. u* vrata. Osn. 127. *riječi s* takim *nast.* grotlo, sedlo, svrdlo.

Vrätnä, *f. adj.* *namastir u* krajini *Negotinskoj*. Rj. **vrätni**, *adj. n. p.* kost, žile, *Hals-, colli*. Rj. *što pripada vrätu.* — *Vrätnä köst, f. os* hyoideum. Rj. 73b. *das Zungenbein*. Rj.³ Ne pogodi *Fazli-haračliju*, no *bijela ata* *posred vrata, vratne mu je kosti salomio*. Npj. 3, 310.

1. vrätnica, *f.* (u C. G.) — **1)** *vidi* *dovratnik*. Rj. *direk do vrata, jedan s jedne strane vratima a drugi s druge. vid i* *vratnik, dovratak, poboj, podboj, položaj* 2. — *Nekakijem štapom* *takne u* *vratnice* *te vrata* *jedanak* *bušise* *na tle*. Npr. 215. *Svaka se vrata svojom vrätnicom zatvoraju*. DPosl. 117. — **2)** *die Thürpfoste, postis*: *prag donji, gornji, cf.* *vratnica*. Rj. 563b. *a riječ je ova na svojem mjestu u množini*: *vratnice, f. pl.* 2) (u Risnu) *vidi* *pragovi*. Rj. 73b. *kao što je* *vrätima s obje strane* *po jedna vrätnica, tako im je po jedna i odozgo i odozdo, gornja i donja vrätnica, koje se zovu i* *pragovi, gornji i donji* *prag*.

2. vrätnice, *f. pl.* vrata od pruća *ispletena* ili od *drveta* *načinjena, das Gatterthor, porta clathrata*. *Vratnice* *ponajviše* *stoje na* *putu, i* *zatvoraju se* *da ne ide* *marva u* *polje; ili* *na* *toru*. Rj. — *Samo valja* *upravo da ideš, pa* *češ* *naći* *jedne* *velike* *vratnice*, *kad* *progješ* *one* *vratnice*, *drži* *desno*. Npr. 19. *Žene pred kućom često pogledahu kada će se* *zadati* *koji* *gost* . . . *Najedan mah njih nekoliko izigjoše na* *vratnice* *pred* *jednoga* *čoveka* . . . *To bijaše* *ujak*. Zlos. 303.

1. Vrätnik, *m.* u *Velebitu* *mjesto, s* kojega se iz *Hrvatske u* *Senj* *idući* *more* *ugleda*. Rj.

vrätnik, *m.* (u C. G.) *dovratnik* od *kamena, cf.* *vratnica*. Rj. *i syn. ondje*.

2. Vrätnik, *m.* kod *Sarajeva* *brdo* *na* *kome je* *grad*. Rj.³

Vrätnö, *n. adj.* *brdo u* *Lovčenu*. Rj.

vrato, *mjesto* *vrata, u pjesmi u* *kojoj se* *pjeva* *kako* *govori Turčin*: *Dilber Fato, zlato!* *izidi* *na* *vrato* (na vrata), *da ti* *vidim* *glavato* (glavu), *da ti* *kupim* *fesato* (fes). Herc. 294.

Vrätoje, *m.* *ime* *muško*. Rad 26, 56. *hyp. od* *Vratolomije?* *isp.* *Vrtuje.* — *takva hyp. kod* *Blagoje*.

vrätolom, *m.* — **1)** (*Scheltwort*) *du Halsbrecher!* *audax*. Rj. *prijekor* *čovjeku, koji od* *bijesa* *ne* *mari* *slomiti* *vrät. isp.* *vräglom.* — **2)** u *pjesmi, Name einer Zauberpflanze, herba ficta*: *Kad* *nabrala* *kostoloma, kostoloma* *vrätoloma*. Rj. *izmišljena* *biljka za* *bajanje.* — *vrato-lom*.

vrätoloman, *vrätolomna, adj. praiceps, praeruptus, periculosus etc.* Stulli. *gdje se* *može* *vrät* *slomiti, n. p.* *takav* *put. kao* *opasan*.

Vratolömije, *n. Bartholomaeus*. Rj. *ime* *muško s* *premještenim* *glasovima* *od* *Vartolomije, nišaneći* *uz* *to* *na* *vrätolom hyp.* *Vratoje*.

vrätör, *m. der Frater (Mönch, Klosterbruder), monachus latinus, cf.* *prator*. Rj. *vidi* *i* *frator, fratar*.

vrätöröv, *adj.* Rj. *što* *pripada* *vrätörövu*.

vrätörski, *adj. fratrisch, monachalis*. Rj. *što* *pripada* *vrätörövu* *ili* *vrätörövu* *kojemu* *god*.

vrätövan, vrätövnä, *adj.* (u C. G.) *n. p.* *žito u* *kome* *ima* *vrata, pa* *od* *hljeba* *takovoga* *žita* *zavrata* *čovjek, t. j.* *opije se, mit Lolch vermisch, lolium continens*. Rj. — *Vratovna* *je* *kruha* *io*. DPosl. 151.

vräža, *f. vid i* *vradžbina?* Rj.³

vräžanje, *n. vid i* *vračanje?* Rj.³

vräžati, žäm, *v. impf. vid i* *vračati?* Rj.³ — *značenje* *govoriti* *onako* *kao* *u* *vračati: vräžati*. *Korijeni* 200.

vražda, *f.* (u Grblju) *vidi* krvno kolo. Rj. *kad se skupe kmetovi te sude za krv i mire krvnika s rodbinom ubijenoga.* — *vražda* (osn. u *crag*). Osn. 256.

vraži, **vražiji**, *adj.* *vidi* vražji. *za nast. vidi* kod Božji.

vražji, *adj.* *teuflich, diabolicus*. Rj. *što pripada vrazima, vragu. vidi* vraži, vražiji; *vraški, gjavolji; gjavolski.* — *Da je svaki dan božić, ne bi bilo duba vrazijega* (svi bi isječeni bili na badnjake). Posl. 50 (*isp. gjavolji, nijedan*). Tu se *vraže zakoti gnijesdo*. Npj. 5, 71.

Vražogrneci, *Vražogrnâcâ*, *m. pl.* selo na lijevom brijegu Timoka u Crnoj Rijeci (onuda se govori i *grnac* i *lonac*). Rj. — *Vražo-grneci* (prva pola *adj. vraži*). Osn. 342.

vrba, *f. die Weide (Baum), salix*: *To je na vrbi svitala (d. i. nichts)* (To je ništa. Posl. 318). *Kad vrba grožđjem rodi (nie)* (Nikad. Posl. 116.) Rj. *dem. vrbrica. isp. iva, viva* crljena.

Vrbâs, *m.* — **1**) voda u Bosni. Rj. — **2**) selo u Bačkoj. Rj. — *imena s takim nast. kod Rabas.*

vrbaica (vrbaica), *f.* — **1**) *dem. od vrba*. Rj. — *Ukraj puta rastle sitne vrbice, pomakni se dušo k mene mrvice*. Rj. 370b. — **2**) *vrbove grančice koje sveštenik na Cvijeti ujutru poslije mirosanja razduje, die Palmzweige, rami palmarum*. Rj. (*mirosanje?*).

Vrbica (Vrbica), — **1**) *m. muški nadimak*: *I daću ti dva monka sokola, već Vrbicu od Njeguša Iva, i od Župe Stjepanović-Tura*. Npj. 5, 98. *isp. take nadimke Koprivica, Vatrica, Žeravica.* — **2**) *f. selo*: *U Ključu ima oko trideset sela . . . sve Vlaška, a imena sela sva su Srpska, n. p. Grabovica, Vrbica*. Rj. 297b. *Višu davu učini Mihajlo Goranović iz sela Vrbice*. Npj. 4. 436. (*ovo selo biće u Hercegovini*).

vrblijak, *vrblička*, *m. die Weidengegend, das Weidegebüsch, salictum*. Rj. *mjesto gdje rastu vrbe, ili je vrbovo grmenje.*

vrbopac, *m. die Zeit da die Weide ausschlägt (mit satyrischem Nebenbegriff), tempus quo salix frondescit, cf. vinober*. Rj. *vrbo-puc, vrijeme kad vrba puca (od megre), kad megra, lista.* — *Baba starca zvala uz vrbo-puc, a starac joj se odazvao uz vinober*. Posl. 10.

vrbov, *adj. Weiden-, z. B. Laub, salicis*: *Pouzdati se u koga kao u vrbov klin* (Pouzdan kao vrbov klin. Posl. 257). Rj. *što pripada vrbi. za nast. isp. aptov.* — *Vrbice, vrbove grančice*. Rj. 74a. *Opletu vijence od vrbovih mladica*. Rj. 142a.

Vrbovâ, *f. adj.*: *Kad su bili na vodu Vrbovu*. Pa objesi agu kod Vrbove. Rj.

vrbovânje, *n. verbal. od 1) vrbovati, 2) vrbovati se.* — **1**) *radnja kojom tko vrbuje koga.* — **2**) *stanje koje biva, kad se tko vrbuje.*

vrbovati, *vrbujem, v. pf. i v. impf.* Rj. *od Njem. werben. isp. vrbovka.* — **1**) (u vojv.) *werben (zum Kriegsdienste), perducere (ad militiam)*. Rj. *kupiti vojsku, nagovarati i nagoniti ljude da idu na vojsku.* — **2**) *sa se, refleks. vrbovati se, vrbujem se, v. r. impf. sich anwerben, do me (ad militiam)*. Rj.

vrbovina, *n. Weidenholz, lignum salignum*. Rj. *vrbovo drvo.* — *Gašljikovo drvo, t. j. koje se gasi, ne može vatru da drži, kao n. p. vrbovina, jovovina, lipovina*. Rj. 84a. *Jer ja nisam drvo vrbovina, kad pos'jeku, da s' omladi' mogu, pa da budem vrba, k'o i bila*. Npj. 4, 168.

vrbovka, *f. Werbung, comparatio (delectus) militum*: *otišao u vrbovku* (govorilo se i u Srbiji za vremena Kara-Gjorgijeva, kad tko otide da izgoni na vojsku ljude, koji su ostali kod kuća ili s dopuštenjem otišli kućama pa se još ne povratili). Rj. *isp. vrbovanje.* — *Kara-Gjorgje sam sobom otide u vrbovku (da diže vojsku nanovo)*. Danica 5, 34. *Svoje momke na vrat na nos opremi opet u vrbovku*. Miloš 98.

vrce, *cf. trec vrc*. Rj. *uzvik kojim se kaže, kako je bio tko u zabuni i smetnji, kad mu se dokazalo, da je učinio, šta nije htio da prizna. vidi* kod trec vrc i ostale takve uzvike.

vrćanje, *n.* Rj. *verbal. od vrcati, 2) vrcati se.* — **1**) *stanje koje biva, kad vrca što, n. p. kre* (das Spritzen, emicatio. Rj.). — **2**) *radnja kojom se što vrca* (das schnelle Hin- und Herbewegen, micatio. Rj.).

vrćati, *čam, v. impf.* Rj. — **1**) *spritzen, emico*: *Orna krvca kroz košulju vrca*. Rj. *značenje (korijenu) prelazi u skakati: vrcati*. Korijeni 199. *kao skačući teći. isp. vrcati 1.* — **2**) *sa se, refleks. vrćati se, čam se, v. r. impf. sich schnell hin- und herbewegen (z. B. wenn ein Mann ein Frauenzimmer nachäffen will), mico*: *Koja se vrca, ona i vrše* (kobila, ali se govori i za žene, i znači: koja je ljuta, ona je i za posao dobra. Posl. 140). Rj. *kao micati se brzo tamo i amo. dem. vrcati se, v. pf. prosti vrcuti se.* — *Što koba više skače, to bolje vrše*. (Gledaj: koja se vrca, ona i vrše). Posl. 357. *Što se god G. Svetić bude više vrcao i koprcao protiv onoga moga suda, on će se sve više zapletati*. Odg. na ut. 32.

vrćanje, *n. dem. od vrcanje*. Rj.

vrćati se, *vrćam se, dem. od vrcati se*. Rj. *v. impf.*

vrćnuti se, *vrćnem se, v. r. pf. prema v. impf. vrcati se.* — *Kača vrba, kad izagje navrh vode i vrčne se*. Rj. 266b (*mjesto vrčne se stampano je vrčne se, koje je očito griješka*).

vrče, *vrča, m.* (u Hrv.) *vidi* bokal 1. Rj. *vidi i pehar, i syn. ondje.* — *Maslič, četvrt vrča*. Rj. 346b.

vrćak, *vrčka, m. vidi* maćak 1. Rj. *životinja. maćak zove se vrćak, što vrči.*

vrćanci, *vrćanâcâ, m. pl.* (u Baranji) *opanci koji nemaju vrnčanica, nego su samo nabrani unaokolo, pa se odozgo vežu kaišima*. U Bačkoj se ovaki opanci najviše nose. *Art Fussbedeckung, calceamenti genus*. Rj. *isp. vrcati 1.*

1. vrćanje, *n.* Rj. *verbal. od vrćati.* — **1**) *radnja kojom n. p. maćak vrči* (das Knurren, murmur. Rj.). — **2**) *radnja kojom tko vrči na koga* (das Unzufriedensein, murnur, cf. vrnćanje 2. Rj.).

2. vrćanje, *n. vidi* perjanje. Rj.

1. vrćati, *vrćim, v. impf.* Rj. — **1**) *kao maćka (isp. vrćak), ili kao prazno vreteno kad se okreće, knurren, murmuro*. Rj. *cf. kvrcati, presti 2. Rj.* — **2**) *vrči na njega, hat etwas gegen ihn, murmurat, cf. vrcati 2. Rj. vrči tko na koga, kad budući nezadovoljan mrmla na nj.* — *Knez Miloš i vladika Rade nešto su vrćali jedan na drugoga*. Mil. 274.

2. vrćati, *vrćam, v. impf.* (u Srijemu) *vidi* perjati 1 (na gvozdenu peraicu). *Povjesma se vrćaju*. Rj. *isp. vrćica.*

vrćica, *f.* (u Srijemu) *vidi* gvozdena peraica. Rj. *vidi* peraica 1.

vrćina, *f.* (u Hrv.) *der Nachtopf, matula, cf. bokal 2, nokšir*. Rj. *sud za noćnu potrebu. vidi i burežnjak.* — *vrćina* (osn. u vrč). Osn. 152. *upravo je augm. od vrč. takea augm. kod bardačina.*

vrćmanica, *f.* (u C. G.) *vidi* vrnčanica. Rj. *vidi i rćmanica, gornjica. jedan od kaiša što su na opanku mjesto gornje kože.*

vrćmanje, *n.* (u C. G.) *vidi* vrnćanje 1. Rj. *vidi i rćmanje.*

vrćmati, *vrćmam, v. impf.* (u C. G.) *vidi* vrcati 1. Rj. *vidi i rćmati.* — *vrćmati opanke, na njih matati vrćmanice. v. pf. slož. na-vrcmati.*

Vrćenik, *Vrćenika, m.* brdo između Njeguša i Cetinja. Rj.

vrćenje, *n.* Rj. *verbal. od vrtjeti. dem. vrćanje.* — **1**) *radnja kojom tko vrti što* (das Bohren, terebratio. Rj.). — **2**) *radnja kad tko vrti n. p. glavom* (das Drehen, volutio. Rj.).

vréeti, vréim, — 1) *vidi* vrtjeti. Rj. — 2) *vréeti* se, *vidi* vrtjeti se. Rj.

1. vréi, vrénem, v. pf. Rj. gram. zapovj. vrži. I. *pregj. vřgoh. prilog pregj. vřgāvši, vřgāv. I. pridj. vřgao, vřgla. II. pridj. vřgnūt. v. pf. slož. dđ-vrči, iz-, na-, od-, po-, pod-, pre-, pro-, raz-, s-, za-. vidi* vrgnuti, i *ondje v. pf. slož. v. impf. slož. podvrgnati*. — 1 a) *thun (stellen, legen), pono, cf. metnuti* 1: Nemoj pašo izgubit' vladiku . . . no hodi ga vrzi na otkupe. Rj. *vidi* i staviti, metnuti 7, 8. *isp. baciti, turiti*. — Za oružje, što je ko uzeo, a u blago vrgli *gjeladžice*, ne dijele brojem ni hesapom, no kalpakom Rosnića Stefana. Rj. 148b. Prvu sveci vrgošé priliku: grom zagrmi na svetoga Savu. Rj. 592b. Kao što su ga, kad je umr'o, u grob vrgli. Npr. 97. Od usta odvrgi, a na se vrzi. Posl. 236. Koliko noće nočas bi, ne vrgoh sanku na oči. Npj. 1, 223. *Vrzi pjesme na policu.* 1, 301. Ima puno tri godine dana, kako sam ga vrg'o u tavnicu. 2, 403. Poturči se, Bog te ne ubio! vrči ču te velika vezira. 2, 608. Koga ćemo vrči šerašcerom? 3, 87. Starca Foču vrgli u začelje. 4, 133. Ko ne ima od srca poroda, ev' sad može srce otvoriti, kupit' sina ili milu ćercu, svoju dušu vrči u čistotu. 4, 201. Cincara ču na vatri spaliti; kučku kurvu Bogičević-Antu, hoću njega na kolo vrgnuti. 4, 239. Tvrde straže pokraj vode vrzi. 4, 264. I Stanojlo svoje društvo vrže u mehane, stade davat' vino. 4, 335. Gospod vrže u zaborav na Sionu praznike. Plač 2, 16. — b) *sa se, refleks.* — a) na koga, *wem nacharten, nachgerathen, imitor, cf. turiti se*. Rj. n. p. *dijete se vrglo na oca. vidi* i metnuti se 1, u metnuti se. — β) *Vrgao se u* devetnaest. (Reče se onome koji se ukoči u novijem haljinama). Posl. 39. — 2) (u C. G.) *vidi* mahnuti: Nožem vrže Nikolić Tomaša. Rj. — Gje je tvoja kruta snaga? kruti sinko! rsom srzni, rukom vrzi, ljucki rsu! Rj. 654b.

2. vréi, vršém (vr'ao, vrľa, vřlo) u Bačkoj, *vidi* vrijeći. Rj. i *ondje gram. i primjere*. — Kakvo sjeme posiješ, onako ćeš i žito vrči. Posl. 125.

vrékânje, n. dem. od vrćenje. Rj.

vrékati, čkâm, v. impf. kao dem. od vrtjeti. Rj.

vrđanja, f. (u C. G.) *vidi* vrdanja. Rj. i *syn. ondje*.

vrđanje, n. *das Ausweichen, declinatio*. Rj. *verb. od* vrdati. *radnju* kojom tko vrdi.

vrdati, dâm v. impf. *auszuweichen suchen, declinare*. Rj. *vidi* ševeljiti, varakati se kao micati se, *okretati se* tamo i amo *uklanjajući se čemu. v. pf. prosti* vrdnuti. v. pf. slož. *žz-vrdati se*. — On zaspî na rukama onih vojnika koji ga vode. Na mestu ga teškom mukom razbude. Tu stane vrdati: te ovdje su (novci), te ondje su, te tamo, te ovamo, a najposle rekne: Ja ih nisam ukrao! Megj. 293.

Vrdničânin, m. *Einer von Vrdnik*. Rj. *čovjek iz* Vrdnika.

Vrdnički, adj. Rj. *što pripada* Vrdniku. — *Vrdničká Kûla*, f. stare zidine na brdu više Vrdnika: Dok je *Vrdničke Kule* (n. p. tako će biti, ili ne ču ni ja živjeti i t. d. Posl. 64), *ewig, in aeternum*. Rj. 74b.

Vrdnik, Vrdnika, m. — 1) selo u Fruškoj Gori. Rj. — 2) namastir kod toga sela (taj se namastir zove i *Ravanica*). Rj.

vrdnuti, vřdnêm, v. pf. *ausweichen, declinare*. Rj. *vidi* mrdnuti, varaknuti (i se). kao *ukloniti se čemu. v. impf. prosti* vrdati.

vrébac, vrépa, m. *mjesto* vrbac govori se oko *Gline*, i sve iz ove riječi *dovedene*, kao vrebica, vrepéji i t. d. *ima onamo i nadimak (prezime) Vrebac, pa ženi Vrepčevoj kažu Vrepčevka i Vrebica*. P. Leber.

vrébâc, vrebâca, m. *der Lauerer, insidiator*. Rj. *koji vrebâ što. isp. zasjedač*. — Ima riječi 84 koje sam ja načinio: vikač, vrebâc, gudač. Nov. Zav. VII.

Poslaše *vrebâce*, koji se gragjahu kao da su pobožni: ne bi li ga (Isusa) uhvatili u riječi. Luk. 20, 20.

vrébânje, n. *das Lauern, insidiae*. Rj. *verbal. od* vrebati. *radnju* kojom tko vrebâ što.

vrébati, vrébâm, v. impf. *lauern, insidior*. Rj. *vidi* kebatî, prežati, prežiti. v. pf. slož. *do-vrébati, pri-, u-*. — Poleguške n. p. *vrebati što*. Rj. 533b. Momci neženjeni . . . i tbe vrebaju, mladu da obljuje. Npj. 1, 99. A ti vrebâš dušu moju da je uzmeš. Sam. I. 24, 12. Oči njegove vrebaju ubogoga. Ps. 10, 8. Svi koji bijahu u miru sa mnom, vrebaju da posrnem: da ako se prevari, te čemo ga nadvladati i osvetićemo mu se. Jer. 20, 10. *Vrebaju nam korake*, da ne možemo hoditi po ulicama svojim. Plač. 4, 18. Svi vrebaju krv, svaki lovi brata svojega mrežom. Mih. 7, 2.

vréca, f. *der Sack, saccus* (prava je *vréca* od vune, ako je od prtišta, onda se zove *džak*, ako li od kostrijeti, onda je *arar (harar)*; *arar* i *vréca* jednake su veličine, a *džak* je uzak i dugačak. Sve ovo razlikuje se od *torbe* po tome šta je ona manja i što ima povraz ili uprte. Rj. *dem. vréca. augm. vréćina, vréćina, vréćina, vréćurina*. — Ambulja, *dugačka vréca*. Rj. 5a. *Odastrijeti* n. p. kola, *vréću*. Rj. 440b. Kao da si pred svakoga metnuo *raskrijenu vréću taneta*, pak da zahvata šakama i baca, tako česta lete taneta. Danica 3, 173. Bog te sačuavao *prtene vréce* i zle strépa! Kov. 127. On bi i Srblje sve u jednu vréću *srpao pa zavesao*, ili u tikvu saćerao pa zatisnuo. Rj. XII.

vréćetina, f. *augm. od* vréca. Rj. *vidi* vréćina, vréćurina. — *takvu augm. kod* babetina.

vréćina, f. *dem. od* vréca. Rj. — Ni mehur ni vréćina nije prava riječ za kesu . . . vréćina je mala vréca. Pis. 40.

vréćina, vréćurina, f. *augm. od* vréca: Dvije babe za vréćinu slame, a dva starca za pečena jarca. *vidi* vréćetina. — *taka augm. kod* bardačina, baburina.

vrédnica, f. *mulier idonea, solers, diligens*. Stulli. *vrijedna, valjana žena*. »Ti si majkina vrédnica.« J. Bogdanović.

vrédnik, vrédnika, m. *vir idoneus, solers, diligens*. Stulli. *čovjek vrijedan, valjan*.

vrédnoća, f. *der Werth, die Würdigkeit, dignitas*. Rj. *stanje ili osobina onoga što je vrijedno. vidi* vrijednost. — Makar koliko čovek bio uvjeren o vrédnoći svoga posla. Npj. 1, V. riječi s takim nast. kod bistroća.

vrédovac, vrédovca, m. (u Srijemu) *gelbe Wiesenraute, thalictrum flavum*. Rj. *biljka*. — *vrijed, vrédovac* (u istočnom govoru). Korijeni 203. u južnom *vrijedovac*.

vrélo, n. *die Quelle, der Ursprung des Flusses, fons, cf. vrutak*, izvor. Rj. *postanjem od* vreti 4. *vidi* i izvîr, izdan 2, vir 2. *dem. vreoce*.

vrémén, adj. *vidi* privremen. — 1) što pripada *vremenu*; *isp. zemaljski l. zeitlich, temporalis. suprotno* vječan, vječit. — Moljaše se na glas za *dobru vremena* i vječna. DP. 8. Ima ljudi koji teže na vječno, da ih gotovo ništa ne drži za *stvari vremène* i koje imaju kraj. 253. Na rasputici života *vremenoga* i vječnoga, na umrlom času. 359. Kako je zaludno sve što je *vremeno*. 363. — 2) što je samo za *neko vrijeme a nije za vauza*; *einstweilig, interimistisch, provisorisch, ad tempus*. — Da načini u Tikočinu *vremeni špitalj*. Žitije 14.

vréménit, vréméšan, vréméšna (u Baranji), adj. *betugt, proveciae actatis*. Rj. (*dobrano*) *star*. — Za sovjetnike su izbirani ljudi poštenî, pametni, mirni i *vremeniti*. Jevto je Savić bio najmlagji, ali je i njemu bilo više od 40 godina. Sovj. 8. Karamzin je dobar čovek; i on je već *vremenit*. Straž. 1886, 1767. Avram i Sara bijahu *stari i vremeniti*. Mojs. I. 18, 11. Car David ostarje i bi *vremenit*. Car. I. 1, 1. *za nast. u* vremenâu *isp. durašan*.

vrenjija, *f.* vidi frengija, u tugjoj riječi promijenilo se *f* na *v*. — Drugi ću ti megdan ostaviti a pod mojom pod vrenjijom kulom. Npj. 3, 108.

vrñjak, vrñjka, *m.* **vrñjga**, *f.* eine Art Hautkrankheit, genus morbi cutanei. Bolesti ove najviše ima po nahiji Požarevačkoj i ondje se zove *frenga* i *frenka*. Rj. bolest sramna koju su na istok donijeli Franci (Frenki), Francuzi, Evropljani, vidi i franc, vranc; škrljevo.

vrñje, *n.* das Sieden, aestuatio. Rj. verb. od vreti. stanje koje biva kad što vri.

vrño, vrñla, *heiss, feridus*. Rj. upravo je *I.* pridjev glagola vreti. vidi vruć, ključao, žezak. — Kad čook tone, i za vrela se gvožđe hvata. Posl. 122.

vrñoce, *n. dem.* od vrela. Rj. vrel-ce, s promjenom glasa *l* na kraju sloga na *o*: vreo-ce. — takeu dem. kod barioce.

vrñtēn, samo u akus. s prijedlogom *u*: u vreten. kor. vrtjeti. Osn. 143. 144. vidi uvreten.

vrñtēnānje, *n. verb.* od vretenati. stanje koje biva, kad vretena što, *n. p. luk*.

vrñtēnār, vretenāra, *m. der Spindelmacher, qui fusos conficit*. Rj. koji pravi vretena.

vrñtēnara, *f. n. p.* mjerica, kotarica, *der Korb, worin die Spindeln gethan werden, sporta fusis asservandis*. Rj. kotarica u kojoj se drže vretena.

vretenārev, **vretenārov**, *adj.* Rj. što pripada vretenaru.

vrñtēnārski, *adj.* što pripada vretenarima ili vretenaru kojemu god; *n. p.* radnja vretenarska.

vrñtēnati, *nām, v. impf.* vidi isklicati. Stulli. kao prorastati. *v. pf. slož.* iz-vretenati, izvretenao luk, *t. j.* prorastao; u-vretenati se. *isp.* vreten, uvreten.

vrñtēnce, *n. dem.* od vreteno. Rj. — taka dem. kod barioce.

vrñtēnka, *f.* (u vodenici) *Drilling (Triebrad), tympanon*. Rj. — *osn.* u vreteno. Osn. 297.

vrñtēno, *n.* Rj. dem. vretence. za postanje *isp.* vreten. — **1)** die Spindel, fusus. *cf.* breteno, vrteno. Rj. vidi kolovrat 2. — Vrći kao mačka, ili kao prazno vreteno kad se obrće. Rj. 78a. Vreteno se obrne dolje kad se prede, a druga se obrne prijeko od sebe. Rj. 141b. Kolenika, **1)** toslak od vretena. Rj. 285a. Prepredalo, od gvoždja, na što se prepreda svila (kao na vreteno). Rj. 579a. Kod moje ćeš majke tanku svilu presti na zlatno vreteno. Npj. 1, 111. Poslaću ti Misirsko povjesmo, uz povjesmo šimširli vreteno: opred' meni što aršina platna. 1, 166. — **2)** vreteno u kola vodeničnoga, *die Achse am Mühlrade, axis*. Rj. — **3)** (u Dubr.) prorašljika u crnoga luka, *Samenstengel, germen cepae, cf. bačva* 2. Rj. vidi i bik 2, cvolika.

vrñti, vrñm, *v. impf.* Rj. gram. sad. vr. 3 lice mn. vrñ. prilog sad. vrñći. zapovjed. vrñ. *I. pregj.* vrñh. *II. pregj.* vrñh. prilog pregj. vrñvši. *I. pridj.* vrño, vrñla. Rad 6, 36. *v. pf. slož.* dđ-vreti, iza-, na-, oba-, pre-, pro-, u-, uza-. *v. impf. slož.* iz-virati, na-, pre-, sa-, u-, uza-. — **1)** sieden, aestuo. Rj. — Struji voda a kotlu, ili struji kotao (kad hoće da uzavri; najprije struji, pa vri, pa onda ključa). Rj. 721a. Koja je sirota na mene zaplakala, svaka njezina suza vri u kazanu, u njemu se kuvam. Npr. 84. Žena muža korotuje toliko, koliko vri zemljana pinjata, kad se s ognja digne. Posl. 80. Nije onlje štete, koja u loncu vri (što se zakolje, nego što pojedu kurjaci, ili ga onako nestane, ili se omrcini). 216. — **2)** vri tamo nešto, *es ist ein Getöse, Tumult, tumultuantur*. Rj. kad svijet buči. *isp.* vrema. — Što velite da vri po Srijemu, to se vama samo čini. Straž. 1886, 1765. — **3)** vri komina, vino, *gähren, fermentare*. Rj. — **4)** vri voda, vidi izvirati. Rj. — A kudije Vidak udaraše, onudije crna krvca vrašē. Rj. 460b. Jedna vrata žarko sunce sjaše, a na druga živa voda vrašē. Kov. 75.

vrñva, *f.* *Gewimmel, der Tumult, tumultus*. Rj. vrema (od kor. od koga je vreti). *isp.* Osn. 84. kad gdje vri (*isp.* vreti 2), kad svijet buči. — Metež i vrema. Rj. 354b. Stade vika svega grada. A Ilije čuvši viku reče: kakva je to vrema? Sam. I. 4, 14. On se smije vreci gradskoj. Jov 39, 10. Vrema stoji nārōdā kao velikih voda. Is. 17, 13. Biće vrema od ljudstva. Mih. 2, 12.

vrñznuti, vrñznēm, *v. pf. einen Streich versetzen, baculo percutio* (onomatop.): vreznuo ga batinom po glavi. Rj. vidi udariti, i *syn.* ondje.

vrñža, *f.* (u Bačk.) lubenice i dinje, *die Melonen, pepones, cf. bostan* 2. Rj. u istočnom govoru; u južnom vrižea.

1. vřg, *m.* krbanj, *ein Schöpfgefäß von Kürbis, haustum e cucurbita*. Rj. vrg (biće mjesto *vr̄glj*). Osn. 21. dem. vrščić 2. — Tikava ima od mnogo ruku: vrg ili krbanj . . . ovom se tikvom, probušivši je sa strane, zahvata i pije vode, a kašto i vino. Rj. 739a. vidi i krga 2, susak, tukvanj.

2. vřg, vřga, *m.* vidi vřh. u krajevima gdje se u govoru glas *h* pretvara u glas *g*. — Vřh, vřha, *m.* (u Herc. i vrg). Rj. 77b.

vřgnuti, nēm, — **1)** vidi vrći. Rj. — **2)** vřgnuti se, vidi vrći se. Rj. *v. pf. slož.* do-vřgnuti, iz-, na-, od-, i t. d. vidi do-vrći, iz-, i t. d.

Vřgorac, Vřgōrea, *m. Stadt im Küstenlande unweit Neretva, nomen urbis*: Ti otidi ka Vřgorcu gradu, te saveži Žarića Asana. Rj. grad u primorju, nedaleko Neretve. — Vr(h)-gorac. Korijeni 204.

1. vřh, vřha, *m.* (u Herc. i vrg), *das Oberste einer Sache, die Spitze, der Gipfel, summitas, cacumen*. Rj. što je najgornje u čega. dem. vršak, vrščić 1, vršeljak. augm. vršina. suprotno dno. — Batinica, 2) ono na vrhu roga u govečeta, dok se rog ne očisti. Rj. 17a. U vaskrseniju se tuku šarenim i crvenim jajima, t. j. udaraju vrhovima jaje o jaje, pa koje se razbije, ono uzme onaj koji je razbio. Rj. 55a. Kljun, 2) vrh od opanka. Rj. 277a. Lakomica, 4) vrh u raonika, *cf. nokat*. Rj. 321b. Sažujeti, pošto kukuruzi osijeku, sasjeći im vrhove. Rj. 661b. Travljača, nekakav zli prišt, ima crn vrh . . . sad ga najviše žegu (u vrh) usjalijem šiljatijem gvoždjem. Rj. 745a. Uvrh vrha. Rj. 766b. Kome zapadne te uhvati za vrh od štapa, onaj je dobio. Rj. 845b. Rascijepi dlaku uzduž s vrha do dna. Npr. 124. Poneo na vašar vreću šešarica da proda mesto oraha, kojima je odozgo s vrha šešarice bio pokrio. 168. Zmajci slete i počinu po vrhovima planina. 263. Na livadi tri konja viteza, i na njima tri plamena mača, vrhovi im nebu okrenuti. Npj. 2, 147. Bokeljska je kapa gore nasred vrha (gdje je u fesa kita tako smrskana da je ostala jama malo veća od cvancike). Kov. 41. Pometāše mu zasjede po vrhovima gorskim. Sud. 9, 25. Kad čuješ da zašusti po vrhovima od dudova, onda se kreni. Sam. II. 5, 24. Načini car velik prijesto od slonove kosti . . . vrh okrugao bješe ozad na prijestolu. Car. I. 10, 19. Dušan, kad je bio na vrhu svoje slave. DM. 221. Pisan je (rukopis) u početku prošloga vijeka: na prvom listu gdje je početak, piše u vrhu: »A. M. D. G.« Star. pis. hrv. 5, X.

2. vrh, — **1)** *praepos. auf, über, supra*. Rj. S ovim prijedlogom drugi padež znači isto što i s prijedlogom više, samo što je mjesto, koje se ovim drugim kazuje, ponajviše rastavljeno od onoga što znači riječ koja uza nj stoji u drugom padežu, a uz riječ vrh ponajviše s njim sastavljeno, kao da mu je na gornjoj strani. — Obukao dvije dolame jednu vrh druge; ubio ga vrh sebe, t. j. na sebi. On oblači od svile košulju, vrh košulje zelenu dolamu. Rj. I mačka se vrh sebe brani. Posl. 103 (T. j. od nečega vrh sebe. Daničić, Sint. 144). Pljuni vrh sebe, kad li na obraz. 249. Sramota nije vrh sebe poginuti. 292 (t. j. od nekoga vrh sebe. *isp.* poviše. Posl. 103). Divno ga je momeć

podgodio, skočiše mu oči na dolinu; a oči mu u kondijer bači, a vrh očih vodu zafatio, ponese je za ponude majci. Npj. 3, 554. Svezavši Isaka sina svojega metne ga na žrtvenik vrh drva. Prip. bibl. 18. — 2) Prijedlog ovaj uzima preda se druge prijedloge dođajući njihovo značenje svojemu: dovrh, izvrh, navrh, odvrh, povrh, svrh, savrh, uvrh. isp. Sint. 144.

vrhovit, adj. n. p. gora, ein Berg mit vielen Spitzen, cacuminosus(?). Rj. n. p. vrhovita gora, koja ima mnogo vrhova. vidi vrhovni 2. — adj. s takim nast. kod barđvit.

vrhovni, — 1) adj. oberst, summus: Sve vrhovni aga i spaija. Rj. što pripada vrhu, što je kao na vrhu, kao najgornje. — Sam Miloš prvijeh godina svojega vladanja zvao se i potpisivao vrhovni knez. Rj. 279b. Vino pije care Kostadine, šnjime piju Božji apostoli: sveti Petar i apostol Pavle; al' besedi care Kostadine: »O vrhovni Božji apostoli! gdi su sade naši časni krsti? Npj. 2, 85. Zdravo su nam vrhovna gospodu. 5, 7. Pušti, sine, glavu sa ramena, a ne pušti vrhovnu stolicu. 5, 10. Vrhovni sud. Nov. Srb. 1817, 770. Nemanja se upravo ponositi može tjem što je vrhovnu vlast sastavio u svojoj porodici. DM. 3. — 2) gdje ima puno vrhova (i brda): Rano rani Babić Mehmed-aga na Udvinu, u vrhovnoj Lici. HNpj. 4, 86. vidi vrhovit.

vrhunaravan, adj. Stulli. vrhu-naravan, što je vrh naravi, više naravi; übernatürlich, supranaturalis. vidi svrhunaravan. isp. naravan. — Jest neka kakvoća vrhunaravana ili Božji dar. T. Ivanović. ARj. IV. 762b.

vrijēci, vršēm, v. impf. (vrhao, vrhla, vrhlo). Rj. istoč. vrēci. vidi vrēci (vršēm). v. pf. slož. o-vrijēci. osn. vrh. 3. lice množ. sad. vrem. vrhū. zapovj. vrši. I. pregj. vrhoh. II. pregj. vršijāh (i vršāh). prilog sad. vrhūci. prilog pregj. vrhāv, vrhāvši. I. pridj. vrhao, vrhla (Dančić kaže da je u Vuka akc. vrhao pogrješka. Rad 6, 51). II. pridj. vršen, vršena. — 1) Getreide austraten (mit Pferden), tero frumentum. Rj. — Oklepine, ržana slama, koja se izlomi vršuci. Rj. 453a (pogrješka mj. vrhūci. Obl. 73). »Ja ću klasje kupiti« ... »Ja ću snoplje snijeti, i ja ću vrijēci. Npr. 175. Koja se vrca, ona i vrše (kobila). Posl. 140. Gedeon vrsijaše pšenicu na gumnu. Sud. 6, 11. Za tri zla što učini Damasak, ne ću mu oprostiti, jer vrhoše Galad gvođenom branom. Amos 1, 3. Ustani i vrsi, kćeri Sionska. Mih. 4, 13. sa se, pass.: Pa se onda natjeraju konji kao kad se vrše, te ono ugaze. Rj. 82b. — 2) (u Boči) kukuruza, vidi kruniti. Rj. vrijēci kukuruze, t. j. zrna sa klasa kukuruznoga. vidi i runiti, komiti 2.

vrijed, m. (u Dubr.) vidi nepomenik. Rj. t. j. prišt. — od kor. od koga je vrijegjati, uvrijediti.

vrijedan, vrijedna, adj. — 1) würdig, dignus. Rj. vrijedan čega. vidi dostojan. — Prvo je namerenje Matičino zaista vredno česti i fale. Danica 5, 73 (česti = časti). Nijesam vrijedan tolike milosti i vjere. Mojs. I. 32, 10. — 2) kao vrijediti, werth sein, valet. vidi vrstan 2. — Ne bih te ubio da te nagjem u kupus. (Nijesi vrijedan da te ubijem — nego si kao goveče?). Posl. 194. Vod' je, vodi, mladi Jovo, sretnja ti bila! ... u nju su ti b'jele ruke grada vrijedne. Npj. 1, 44. Uda se za Arnautskoga kapetana Jorgača, koji ... dokazao, da je bio vrijedan uzeti ženu Hajduk-Veljkovu. Danica 1, 94. Vrijedno je ovgje još spomenuti neke stare zidine. 2, 49. Čurčija ga ispauje, govoreći mu, da nije vrijedan brat njegov zvati se. 3, 202. Nije bilo vrijedno čak u Zagreb da pišete. Javor 1885, 762. Ali su riječi vrijedne i danas da se pročitaju i čuju. Pis. 59. — 3) vrijedan (dignus; industrius). U Vukovu rječniku samo prvo značenje. Korijeni 203. — a) vidi vrstan 1, valjan, i syn. kod valjan. — Žena muža nosi na licu, a muž ženu na košulji. (... ako je žena vrijedna, muž lijepu i čistu

košulju nosi). Posl. 80. Vladika treba da je vrijedan da uči. Tim. I. 3, 2 (διδάσκους, zum Lehren geschickt). Ako koje znaš izmegju njih da su vrijedni ljudi, postavi ih nad mojom stokom. Mojs. I. 47, 6. Šezdeset ljudi vrijednijeh na poslu u službi u domu Gospodnjem. Dnev. I. 9, 13. — b) koji može. vidi kadar. — Petao mu (psu) odgovori: »Pa nek umre kad je lud. U mene ima sto žena ... ako li se koja stane srditi, ja je odmah kljunom; a on (čovjek) nije vredan jednu da umiri. Npr. 14. Da je devet džigerica za paru, ne bi se mogao hraniti. (Kad ko nije vrijedan ništa steći). Posl. 50. Ni sebi, ni svome (n. p. nije vrijedan što dobro učiniti). 223.

vrijediti, dīm, v. impf. werth sein, valeo: Vrijedi careva grada (Posl. 39). Rj. vidi vrijedan 2, valjati 1. v. pf. slož. pri-vrijediti, pro- (se). v. impf. slož. privregjivati. — Koliko to vrijedi? « ... »Četiri pare«. Npr. 174. Vrijedi roba (n. p. krava). Posl. 39. Ono stvar vrijedi, po što se može prodati. 239. Gragja, koja vredi silne novce. Danica 4, 36. Niti u njega vrijedi više bogati od širamaha. Jov 34, 19. O toj diobi vrlo dobro kaže Šlajher da malo vrijedi. Rad 1, 107. Ovo isto vrijedi i o riječima u kojima se po nekim krajevima ne izgovara 'h«. 15, 192.

vrijednost, vrijednosti, f. der Werth, valor. Rj. osobina onoga što je vrijedno. vidi vrednoća. — Oni najveću vrijednost u njemu (u pravopisu) nalaze. Slav. Bibl. 1, 91. Jer je vrijednost mudrosti veća nego dragom kamenju. Jov 28, 18. Osobite su vrijednosti još i ovi zapisi. Rad 1, 184. Dvije forinte Austrijske vrijednosti. Vid. d. 1862, 31.

vrijedovac, vrijedōvca, m. (u juž. govoru). vidi vredovac.

vrijēgjanje, n. das Anstossen, Aufreissen der Wunde, divulsio, offensio. Rj. verb. od vrijegjati. radnja kojom tko vrijegja što ili koga.

vrijegjati, vrijegjām, v. impf. Rj. v. impf. slož. povregjivati. v. pf. slož. po-vrijediti, u-. — 1 a) aufreissen (die Wunde), rumpo, offendo. Rj. u tjelesnom smislu. — Dika plava na srcu mi spava, dika smegja u srce me vregja, dika bela srce mi odnela. Npj. 1, 637. Uхватиše jarca u ovcama, ne zaklaše, no živa odreše, pa pustiše opet megju ovce. Vregja jarca vuna od ovaca, on se krivi, do Boga se čuje. 3, 177. Nemoj njima vrijegjati rana, koje si im, pašo, zadavao. 4, 73. — b) sa se, refleks. vrijēgjati se, seine Wunde aufreissen, divello ipse vulnus meum, offendere se. Rj. sam vrijegjati n. p. rane svoje. — 2) u umnom smislu; belcidigen, injuriam facere, inferre alicui, offendere, laedere, violare aliquem. — Sjekni ka' zmija iz kruga. (Kad ko riječima koga vrijegja). Posl. 287. Vas je narod okrenuo oči na svijetlu knjaginju, i hoćahu započeti štogod, no ne mogu knjaginju vrijegjati. Npj. 5, 475. Da bi ostali narodi poznali njih (Srbe) s najbolje strane (koliko je moguće ne vrijegjajući istine). Odg. na ut. 29. I reče Gospod Mojsiju: dokle će me vrijegjati taj narod? Mojs. IV. 14, 11.

vrijēme, vrēmēna, n. — 1) die Zeit, tempus. Rj. vidi vrijeme, doba, zeman. isp. kad 2, kōlje. — 1. bez prijedloga. — a) u nom.: Dijete je na vadu, t. j. već mu je vrijeme da se rodi. Rj. 51b. Da je već vrijeme sijati luk. Rj. 936. Prvo kolo, drugo kolo. Rj. 285b (prvo kolo, vrijeme kad prve n. p. bundeve, lubenice dospiju, drugo kolo, kad druge itd.). Malo vreme postoji, al' eto ti jedne gospe po vodu. Npr. 30. To je bilo vreme kad nigde nema grožnja. 67. Posle toga progje neko vreme. 151. Dogje vrijeme od rognjenja. 213. Udri, Mujo, po ržanoj slami! (Kad čemu progje pravo vrijeme). Posl. 328. Kad će ono krasno vreme doći i momci se prošavati poč! Npj. 1, 314. Stalo vrijeme za negjelju dana, kada osmo jutro osvanulo ... 4, 372. Kad bude vrijeme za spavanje. Kov. 91. Kad

izijge vreme premirju. Miloš, 13. Srbi razvlače samo da prolazi vreme, dok i zima prispe. Miloš 123. *Vrijeme prenumeracije traje do polovine meseca Avgusta.* 229. Jer mu je vrijeme odveć dugo. Priprava 47. *Približi se vrijeme rodovima.* Mat. 21, 34. Odsluži Jakov za Rahilju sedam godina... I reče Jakov Lavanu: daj mi ženu, jer mi se navrši vrijeme. Mojs. I. 29, 21. U glagola se jedni oblici zovu vremena. Obl. 1. *Vremena imaju tri kao osobita oblika: sadašnje, pre-gjašnje... buduće... pogodbeno.* 2. — *b*) u gen.: *Arsa umr'o je našega vremena.* Rj. 279a. Idući tako dugo vremena, dogje opet pod jedan grad. Npr. 32. Progje nekoliko vremena i carica ne vidi svoje snahe. 215. Čurčija najslavniji harambaša svoga vremena. Danica 3, 179. *Buni sad nema vremena.* Miloš, 60. Pjesme junacke srednjih vremena. Npj. 3, I. Naši stari onijeh vremena niti su bili gori ni lugji od nas. Pis. 29. Da Vas pohodi, ako uzima vremena. Straž. 1886, 607. Da počinu još malo vremena. Otkriv. 6, 11. *Vremena za koje carova nad Izrailjem bijaše četrdeset godina.* Dnev. I. 29, 27. — *c*) u akus.: *a*) mjera vremenu: Tu je (gjevojčicu) drža dugo vreme. Npj. 1, 189. Te ne pade dažda iz oblaka puno vreme za tri godinice. 2, 3. Stajala je glava u kladencu lepo vreme četrdeset leta. 2, 324. Pa čekati Bog zna koje vrijeme. Pis. 74. — *β*) vrijeme objekat: *Naslužiti godinu ili pogogjeno vrijeme.* Rj. 406b. Sve se ljubi, i vreme ne gubi; a ti... vreme gubiš, a mene ne ljubiš. Npj. 1, 396. I posle su vreme živovali, svetlu caru čuvali krajinu. 2, 362. Turci su gledali samo da rastegnu vreme dok se bolje spreme. Miloš 33. — *d*) u instr.: *Vrijeme vremenom valja da progje.* (Zima sa zimom a ljeto sa toplinom i t. d.). Posl. 39. Riječi koje su vremenom izašle iz običaja. Star. 3, 11. (*isp. niže*): Taj običaj izišao po vremenu iz običaja. DM. 309; i s vremenom). — *B.* s prijedlozima. — *a*) sa do: *Svačija je sila do vremena, a Božija do vijeka.* Posl. 279. Da su i Hrišćani do našijeh vremena bili dodržali po nekoliko kuća svojega čitluka. Slav. Bibl. 1, 88. Istorija svijju naroda od postanka svijeta do našega vremena. Sovj. 82. — *b*) kroz: Prem da, kako se iz gornjih primjera vidi, kroza sve vrijeme »*a*« i ostaje za se. Istor. 41 (*takovoga primjera nema u narodnim umotvorinama*). — *c*) iz: *Ipak iz toga vremena imamo u literaturi maticu pčelarsku.* Kolo 14 (15). — *d*) na: *Na vrijeme, zu rechter Zeit, tempore:* došao na vrijeme. Rj. kao: u pravo vrijeme: *Zadocni se plata vojnicima, te ne stigne (ili se ne izda) na vrijeme.* Danica 3, 237. *Za to vrši zakon ovaj na vrijeme od godine do godine.* Mojs. II. 13, 10. *Davaću vam dažd na vrijeme.* Mojs. III. 26, 4. — *e*) po. — *α*) *Po vremenu otkrije to Mijailo drugome učitelju Beogradskom.* Miloš 185. Ovo je vrlo znatno, i valja da se po vremenu dobro istraži. Npj. 1 4, XXXV. Kad nam se po vremenu pridruže i braća naša. Pis. 20. *Jamačno im je govoreno, da će se po vremenu i državna samostalnost njihova povratiti.* DM. 121. *Valja misliti da je taj običaj izišao po vremenu iz običaja.* 309. Kad se po vremenu uvukoše zli običaji. DP. 10. *ovdje po vremenu znači što poviše u instr. vremenom; mit der Zeit, successu temporis. vidi i niže s vremenom.* — *β*) *Po dugom vremenu dogje gospodar.* Mat. 25, 19 (*post multum temporis; nach langer Zeit*). = *poslije dugoga vremena.* — *f*) *poslije:* *Idući tako posle dugoga vremena jedno veće dogje u drugo selo.* Npr. 74. *Posle nekoga vremena otide najstariji brat sestri u pohode.* 87. *vidi po e β.* — *g*) *prije:* *Bio vrlo zao i opak, pa je umr'o pre vremena.* Npr. 60. — *h*) *s:* *S vremenom i sa slamom i mušmule zrenu.* Posl. 283. *Ljudi prenesu je (travku) malo po malo iz jednoga kraja u drugi, a s vremenom i iz jednoga dijela zemlje u drugi.* Priprava 6. *Kako se ljudi mijenjaju s vremenom!* 77. *Ime (Bijele Crkve) nije pripadalo samo sadašnjoj Kuršumliji... s vre-*

menom je moglo ime ostati i samoj Kuršumliji. Daničić, ARJ. 293a. Iz toga dijela srpskoga naroda izlaziše s vremenom junaci, koji podržavaše vojnički duh svojih zemljaka. DM. 118. *vidi po e z. isp. u instr. vremenom, po vremenu.* — *i*) u s akus.: *U vrijeme grmljave.* Rj. 75b. *U naša su se vremenom oko Grahova bili Crnogorci sa pašom Hercegovačkim.* Rj. 99a. *Pričaju ljudi da je u stara vremena bi nekakav silan čoek.* Npr. 95. *Čim carević ugje u sobu, otmu mu se oči gledati gjevojku... U isto vrijeme smotri...* 191. *Ama čemo, bračo, izginuti, da se kaže u posljedno vrime.* Npj. 4, 424 (*posljedno dijalekt. mj. posljednje*). *One su im u vrijeme baja držale konje.* Danica 2, 95. *Evo o tome jednoga primjera, koji se u naše vrijeme dogodio.* 2, 115. *Ovo je po svoj prilici iskvareno u novija vremena.* Kov. 18. *U dahijsko vrijeme prebjegne u Zeman.* Sovj. 22. *U vrijeme četve.* Mat. 13, 30. *U staro vrijeme ko bi išao da pita Boga.* Sam. I. 9, 9. — *j*) *za sa gen.:* *Zdur, u Dubrovniku za vremena republike onaj koji što liči.* Rj. 207b. *Svaka sila za vremena, a kneževa za godinu.* Posl. 276. *Miloš je za vremena vojvođovanja svoga bio u redu najslavnijih Srpskih vojvoda.* Miloš 50. *Opominjao se, da je u Srbiji za vremena njegovoga davljenja onamo bilo vrlo malo ljudi, koji su samo čitati znali.* Sovj. 38. *Kad se rodi Isus u Vitljevumu, za vremena cara Iroda.* Mat. 2, 1. *Što bi se i kritika mogla za vremena čuti i sud se njezin upotrebiti dokle se rječnik još radi.* Oglad III. — *k*) *za s akus.:* *Tako je trajalo za neko vreme.* Npr. 206. *Pop, koji mu je za vrijeme Srpskoga rata Srbima pisao pisma.* Danica 2, 116 (*ovdje bi trebalo da bude: za vremena Srpskoga rata, jer supst. vrijeme nema uza se adjektivne riječi; ili da bude: za sve vrijeme, za cijelo vreme.* Iveković). *Poslije Adama opet veliki dio zemlje ostane more, ali samo za kratko vrijeme (potopom).* Priprava 14. *Tu je za dugo vrijeme moralo u miru bilje rasti.* 106. *S tjem tegobama on se borio za cijelo vrijeme svojega vladanja.* Sovj. 12. *Ostaše kod njega za sve vrijeme dokle bješe David u onom gradu.* Sam. I. 22, 4.

2) *Wetter, tempestas:* *rgjavo vrijeme, lijepo vrijeme.* *Kiša, snijeg i još jedno vrijeme* (Odgovorio Ciganin, a išla kiša i snijeg i cigani. Posl. 134). *A pokraj nje krilo okovano, što junaka brani od vremena, od vremena i od vjetrova ljuta.* Rj. *vidi godina 2.* — *Golomrazica, vrijeme kad je mraz, a nema kiše ni snijega.* Rj. 93b. *Jugovina (južno vrijeme) ... juži se vrijeme.* Rj. 256a. *Kimpija, silno vrijeme, n. p. kiša, snijeg, grad.* Rj. 270a. *Kozoder, kozomor, rgjavo vrijeme, osobito u proljeće, kad kože erkavaju.* Rj. 283a. *Košljivo vrijeme.* Rj. 296. *Mlakaica, toplo vrijeme.* Rj. 363b. *Muti se vrijeme.* Rj. 375b. *Nakanjilo se... namrštilo se vrijeme.* Rj. 391a. *Natuštilo se... nasmorilo se... stuštilo se... naoblačilo se, smrklo se (vrijeme).* Rj. 410b. *Nahodi vrijeme.* Rj. 411b. *Vrijeme se otpušta.* Rj. 479b. *Potmurno, tamno, oblačno vrijeme.* Rj. 554b. *Promjenljivo vrijeme.* Rj. 610a. *Razgali se vrijeme.* Rj. 630a. *Raščinilo se vrijeme... vrijeme se raščinja.* Rj. 645b. *Suhovica, suho vrijeme kad nema kiše ni snijega.* Rj. 727b. *Veljača prevrtača.* (U Dubrovniku. *Jer je ondje vrijeme u Veljači nepostojano.*) Posl. 33. *Vreme slamu jede.* (Kad je zlo vrijeme a nestane sijena, onda stoka i slamu jede). 39. *Lasno je na dobrom vremenu kormaniti.* 166. *Kad je mečava ili lapavica rekne se: Kao uoči kijameta; a kad ko po takome vremenu hoće kuda da ide, reku mu: Kuda ćeš po tome kijametu?* Pis. 41.

3) *žensko vrijeme, die monatliche Reinigung, menstruum, cf. pranje 2, pronica 1, mjesečina 2.* Rj. *vidi cvijet 4; vidjela sam se, t. j. dobila sam cvijet ili vrijeme.* Rj. 60a.

vrijes, vrijesac, vrijesca, vrijesak, vrijeska, m. *trava koja povrh Velebita miriše, a po Lici ne, i zove*

se *vriština*. Rj. *Besenheide, calluna vulgaris Salisb.* Rj.³ *vidi* frijes, fresina, vrištika; crnjušina.

vrijeslo, *n. vidi* povraz. Rj.³ *vidi* i rijeslo, povrijeslo, povrijez, provrislo.

vrijeti se, vrēm se, *v. r. impf.* — Kao da ima i prosti *vrijeti se* i složeno s *ob:* *obrijeti se*, jer mislim da je od tih glagola što ima u poslovi: *Kud se vrlo*, dobro se obrlo. *Magaz. dalm. 1861. 147. Obl. 87.* Nije se kamo *vrijeti*, prišlo je umrijeti. *DPosl. 83* (za značenje *isp.* Nije se gdje *uvrijeti*, prišlo je umrijeti. *DPosl.*; i *zavirati se*). *v. pf. slož.* *nà-vrijeti*, *pre-*, *pro-*, *sa-*, *u-* (se), *za-* (i se); *podu-vrijeti. gram. zapovj.* *vri se. I. pregj.* *vrijev se. II. pregj.* *vrah se. prilog pregj.* *vřv se, vřvši se. I. prid.* *vřo se, vřla se. II. pridj.* *vřt, vřta.*

vriježa, *f.* — **1 a)** *der Stengel, z. B. des Kürbisses, der Melone, scapus.* Rj. kao *stabaljka, kao struk, na čemu rastu bundeve, lubenice i t. d.* — *Pritka, motka što se udara u kućicu graha pričanika, te grah uza nju pušta vriježe.* Rj. 600a. *Tikve se najviše sliju oko plotova . . . da bi im vriježa išla u visinu.* Rj. 739a. *I slatki i ludi na istoj vriježi budu pipuni.* *DPosl. 30* (ludi = zeleni, nezreli). — **b)** (u Bačkoj) *lubnice i dinje, die Melonen, pepones, cf. bostan 2.* Rj. 74b. *u istoč. govoru vrježa.* — **2)** *pasja vriježo! Scheltwort gegen Kinder, convicium in pueros.* Rj. *psovka djeci. vidi* kot, skot, podsad.

vrisak, *vriška, m. vriška, f. ein durchdringendes Geschrei z. B. von Kindern, wiehernden Pferden, sonus acer:* napao mi na dijete nekakav *vrisak*, t. j. plače, vrišti: *A za Gjurjem muško čedo vriskom vrišteći.* Stoji *vriška* djece. *Stade vriška* bijesnih atova. Rj. *za postanje isp.* *vrisnuti, vrištati. vidi* i *visak, viska; fiska, hiska.* — *Konji stadoše u svu vrisku drijeti se.* Npr. 97. *Cara stade lelek za sinom a konja vriska za onom ženom.* 153. *Te svi u plač i u vrisku.* 214. *Začu onu uku i vrisku od hiljadu različitijeh glasova.* 231. *Stoji vriska konja i volova.* Npj. 4, 401.

vrisnuti, *vrišnēm, v. pf. aufschreien, exclamo.* Rj. *vidi* *visnuti. v. impf. prosti* *vrištati, i ondje v. pf. slož.* *vris(k)nuti. I. pregj.* *vriškoh (vrište) i vrisnuh. I. pridj.* *vriškao, vrisla i vrisnuo, vrisnula.* — *Skoči mlada sa konja viteza, vikom vrisnu a pomaši d'jete.* Rj. 536b. *Coek padne s konja i vrisne od muke i žalosti da se do neba mogāše čuti.* Npr. 152. *Vrisni, konju, dobro moje, ne bi l' čula moja majka.* Npj. 1, 198. *Pisnu, vrisnu Omerova majka.* 1, 256. *Ciknu, vrisnu Ture hazadarče.* 1, 604. *Kad ču Isav riječi oca svojega, vrište iza glasa.* Mojs. I. 27, 34.

vrišak, *vriška, adj.* Rj. *vidi* *frišak.* — **1)** *frisch, recens, cf. taze, prijesan.* Rj. *i syn. kod* *prijesan.* — **2)** *frisch, celer, cf. hitar, okretan.* Rj. *vidi* i *brz, brzovat, hitan, list, naprešit, pospješan.*

vriško, (u vojv.) *geschwind, cito, cf. brzo:* *Ode vriško dvoru gospodskome.* Rj. *adv. od* *vrišak 2. vidi* *friško.* — *sa prijedlozima na, u, adverbijalno:* *Kad gjevojka knjigu napisala, na vriško je Gruju oprava.* Npj. 3, 18. *Te u vriško sablje povadiše.* 3, 11.

vrištanje, *n. das durchdringende Schreien, clamor vehemens.* Rj. *verb. od* *vrištati. radnja* *kojom tko vrišti.*

vrištati, *vrištīm, v. impf. durchdringend schreien, clamor acriter.* Rj. *vidi* *vištati, fištati. v. pf. prosti* *vrisnuti; v. pf. slož.* *raz-vrištati se, za-vrištati.* — *Konj počne u carevoj konjušnici vrištati.* Npr. 153. *Vrisnu Nenad, kako soko sivi, vrišteći se po konju povija.* Npj. 2, 80.

vrištika, *f.* (u Lici) *vidi* *vriština.* Rj. — *osn. u* *vrijesak.* *Osn. 275. riječi s* *takim nast. kod* *aptika.*

vriština, *f. augm. od* *vrijesak, cf. crnjušina.* Rj. *vidi* i *vrištika; fresina.*

vřka, *f. das Knurren, z. B. der Katze, murmur.*

Rj. *kad vřči n. p. mačka, ili prazno vreteno kad se obrće. isp. 1* *vřćanje 1.*

vřkånje, *n. verbal. od* *vrkati. radnja* *kojom tko vrka koga.*

vřkati, *kām, v. impf. aufhetzen, irritare, cf. podbunjivati.* Rj. *vidi* i *podbadati, i syn. ondje. v. pf. slož.* *nà-vřkati.*

vřkēt, *m.* (u C. G.) *mala lagjica.* Rj. *dem. vřketić.* — *riječ* *tugja.* *Osn. 219.*

vřkētić, *m. dem. od* *vrket.* Rj.

vřknuti, *vřknēm, v. pf. wegschmettern, cum strepitu avolo.* Rj. *v. pf. slož.* *od-vřknuti.* — *Značenje (korijenu) skukati i zujati sastavljeno. Korijeni 199. skočiti, odletjeti zujći. u Hro. se govori* *frknuti.*

vřkoč, *vřkōča, m.* kao *kicoš, der Stutzer, homo elegans.* Rj. *muškarac koji se mnogo kiti.*

vřkōćenje, *n. das sich-Zieren, mollior incessus.* Rj. *verbal. od* *vřkočiti se. radnja* *kojom se tko vřkoči.*

vřkōtiti se, *vřkōčim se, v. r. impf.* kao *ponositi se, ili kicošiti se, sich zieren, mollius incedere.* Rj.

vřlēsina, *f.* (u Krivošijama) *nekaka bolest u kojoj se kašlje, Art Husten, tussis genus.* Rj. *vidi* *frlesija, i* *rorina, i syn. ondje. insluentia.* — *tugja riječ ili od* *tugje.* *Osn. 163.*

vřla, *u riječima:* *trla vřla. vidi* *kod* *trla.*

vřlēt, *f. die Steile, declivitas.* Rj. *loc. vřlēti.* Rj.³ *strmo kamenito mjesto, brdo. isp. strmac, i syn. ondje.* — *Grič, velika vřlet.* Rj. 102a. *Od Zadvarja se silazi k Oetini niz veliku kamenitu vřlet i strmen.* Rj. 171b. *Nasradin hodža u nekakoj vřletu sjekao veliku bukvu za drva, pa kad vidi da će bukva da mu padne niz brdo, on odozgo priveže svoga magarca, da je nategne uz brdo.* *Posl. 47.* *Otide (Saul) da traži Davida i ljude njegove po vřletima gdje su divokoze.* *Sam. I. 24, 3.*

vřlētān, *vřlētāna, adj. steil, praecipuus.* Rj. *gdje ima vřletu. isp. strm, i syn. ondje.* — *Presrtno, kao vřletno ili na nizbrdo.* Rj. 581a. *Prelećeše ravno Dragačevo i vřletnu Užičku nahiju.* Npj. 4, 341. *Zemlja je ova gotovo sva vrlo vřletna i kamenita.* *Kov. 32. Golubice moja u rasjelinama kamenijem, u zaklonu vřletnom!* *Pjes. nad pjes. 2, 14.*

vřli, *adj. cf. vrlo: vřli čovjek, cf. hrli.* Rj. *t. j. dobar, jak, zdrav. neodregjeno vr'o. vidi* *vřlovit. vidi* i *valjan, i syn. ondje.* — *Ao, doro, vrlo dobro moje!* Npj. 3, 393.

vřličina, *m. vidi* *dobričina.* Rj. *vr'o čovjek.*

vřlina, *f. die Tüchtigkeit, probitas.* Rj. *osobina onoga koji je vr'o. vidi* *vřloča. isp. vřsnoća.*

vřlo, *sehr, valde, cf. veoma.* Rj. *adv. vidi* i *jako, puno 4, sasma, zdravo 2.* — *Rodilo kao* *guba* (n. p. šljiva, kruška, jabuka), *t. j. vrlo.* Rj. 105b. *Spavao sam liječak, t. j. vrlo malo.* Rj. 328a. *Oklepan star, t. j. vrlo star.* Rj. 453a. *Prem. (u Dubr.) n. p. prem sitno, t. j. preveć, vrlo.* Rj. 575b. *Tušta i tama, t. j. vrlo mnogo.* Rj. 758b. *Da vrlo sam Bogu sagrešila.* Npj. 2, 73. *Nego ga vrlo rani.* *Danica 3, 192.* *Prostoi se vrlo dobro dopao Dositije.* *Pis. 70.* *Ono mi je vrlo po volji.* 79. *Moju kćer vrlo mući gjavo . . . I neveseli bijahu vrlo . . . žao im bi vrlo . . . zemlja se zatrese vrlo.* *Mat. 15, 22; 17, 23; 18, 31; 28, 2.* *Ali ne htje momak . . . jer ga bješe vrlo strah.* *Sam. I. 31, 4.* *Bio si mi mio vrlo.* *Il. 1, 26.* *Jer je vrlo iz daleka bio rod.* *DM. 76.* *To je za to što sam vrlo rad da jugoslavenska akademija što prije vidi . . .* *Ogled III.*

vřlōča, *f. vidi* *vřlina.* Rj. — *riječi s* *takim nast. kod* *bistroča.*

vřlōvit, *adj. koji je pun vřline. vidi* *vr'o, vřli.* — *Vřlōvitom junaku nebo je hram a svijet stan.* *DPosl. 151. takva adj. kod* *barđvit.*

vřlūdānje, *n. das Gehen (und Thun) eines, der sich nicht wohl befindet, incessus hominis aut bestiae minus bene valentis.* Rj. *verb. od* *vřlūdati. radnja* *kojom tko vřlūda.*

vrlúdati, vrlúdām, v. impf. ich gehe (oder sehe aus), wie einer der sich nicht wohl befindet, incedo ut minus bene valens. Rj. vrluda čovjek ili živinče, kad ide i radi, kao da se čuti rgjavo. vidi erludati. — Brvljiva ovca, t. j. bolesna, pa sve ostaje od ostalih ovaca i ponajviše se obrće u naokolo, i tako vrluda dok ne crkne. Rj. 41b.

vrljānje, n. Rj. verbal. od vrljati. — 1) radnja kojom tko vrlja (kojekuda) (das Schlendern, ambulatio. Rj.). — 2) radnja kojom tko vrlja (baca) što (das Werfen, jactatio. Rj.).

vrljati, vrljām, v. impf. Rj. — 1) schlendern, ambulo. Rj. ići onako ne znajući ni sam kuda. videntati 1, i syn. ondje. v. pf. slož. od-vrljati, pro-. — Kada vrlja jedva dobavrlja. Rj. 123b. Pogju žene u planinu da traže divljega broća, i tako vrljajući po planini jedna od njih zagje. Npr. 1. Već tri dana vrljaše po istoj pustinji i nigdje kraja ni konca vijeti ne mogoše. 118. Oči bezumniku vrljaju na kraj zemlje. Prič. 17, 24. — 2) werfen, jactare. Rj. vidi bacati 1. v. impf. slož. zavrļjivati. v. pf. slož. na-vrljati; prosti vrljiti.

vrljav, adj. am Auge beschädigt, laesus oculo, cf. vrljook. Rj. u kojega je jedno oko oštećeno, vidi i vrljookast.

vrljiteca, f. dem. od vrljika. Rj.

vrljika, f. die Stange zum Einzäunen, tignum (pertica) sepiendo horto. Rj. motka kojom se zagrājuje n. p. vrt. — Plesmo, pouska daska kojom se što zagrājuje ili gradi (n. p. koliba, kao vrljikama). Rj. 507a.

vrljikaš, vrljikaša, m. (u Hrv.) konj koji je tanak a dugačak, ein schlankes Pferd, equus gracilis. Rj. koji je kao vrljika.

vrljiti, vrljīm, v. pf. werfen, wegwerfen, jacio, cf. baciti, turiti. Rj. i syn. kod baciti. v. impf. prosti vrljati 2. v. pf. slož. na-vrljati.

vrljo, m. der an einem Auge beschädigt, saucius altero oculo. Rj. hyp. čovjek vrljav. gen. vrlja. voc. vrljo. takva hyp. kod balo.

vrljook, vrljookast, adj. vidi vrljav: Ima jedno oko, pa i ono vrljooko (Posl. 103). Rj. vrljo-ok (tako slož. adj. kod buljook), vrljo-okast (vidi buljookast, čarnookast). u kojega je jedno oko oštećeno.

Vrmoša, f. rijeka koja teče iz Koma, i kad se sastane s Perućicom u Hasu, odande se zove Lim. Rj.

vrnčanica, f. einer der Riemen, die am opanak statt des Oberleders sind, lorum crepidae, cf. gornjica. Rj. jedan od kaiša što su na opanku mjesto gornje kože. vidi i vrcmanica, rčmanica.

vrnčanje, n. Rj. verbal. od vrnčati. — 1) radnja kojom tko vrnča opanke (das Anmachen der Oberriemen des opanak, aptatio lororum superiorum crepidae. Rj.). — 2) radnja kojom tko vrnča budući nezadovoljan, ljutit (das undeutliche Reden eines Missvergnügten, mussitatio. Rj.).

vrnčati, čām, v. impf. — 1) opanke, die Oberriemen anmachen, lora superiora apto. Rj. vrnčati opanke, na njih metati vrnčanice. vidi vrcmati, rčmati. v. pf. slož. na-vrnčati. — 2) zornig reden, mussito. Rj. vrnča čeljade, kao mrla, kad je nezadovoljno ili ljutito. vidi vrcati 2.

vrndānje, n. Rj. verbal. od vrndati. — 1) radnja kojom tko vrnda, t. j. prede na veliko vreteno (das grobe Spinnen, netio crassius lino. Rj.). — 2) radnja kojom tko vrnda, t. j. brblja (das Dahinplaudern, garritus. Rj.).

vrndati, dām, v. impf. — 1) presti na veliko vreteno, grob spinnen, nere crassius lino. Rj. v. pf. slož. na-vrndati. — 2) daher plaudern, nugis profero. Rj. vidi blebetati, i syn. ondje.

vrndālji, vrndālja, m. najviše se govori pl. vrndālji i dem. vrndāljići (samotvori točkovi kao vodenično kamenje, ili kola od takovijeh točkova. Na takovijem

točkovima stoje ponajviše Turski topovi), eine Art Rades, aus einem Stücke, rotas genus. Rj. — riječi s takim nast. kod bubulj.

vrndāljić, m. dem. od vrndulj.

vrnūt, vrnūta, m. (u Dubr.) nekaka morskara riba. Rj. gemeine Makrele, scomber L. Rj.³ vidi mladica 3.

vrnuti, vrnēm. Rj. v. pf. vr(t)nuti. v. pf. slož. iz-vrnuti, na-, ob-(v)rnuti, od-vrnuti, po-, pre-, pri-, raz-, s-, u-, uz-, za-, pripo-, zapo-, os-vrnuti se. v. impf. vrtati 1. — 1) vidi vrtati. Rj. — Vrniti likce, koje prijed bilo. Rj. 328b. Potrgah joj gjelsamin i tri dunje nezdrele. . . vrnūtu ti gjelsamin i tri dunje nezdrele. Npj. 1, 287. — 2) sa se, refleks. vrnuti se, vidi vratiti se. Rj. — Nakosi trave, pa se vrne natrag kući. Npr. 90. Što pogje niz vodu, ne vrnu se uz vodu. Posl. 359. Ko ne može take muke trpet', sad neka se u Sijenje vrne. Npj. 3, 177. Kada se vrnem iz lova. Kov. 49.

Vrnjika, f. voda u Hrvatskoj, koja izvire iz Kapele, i u Plaškome utječe u Dretulju. Rj.

vr'o, vrla, adj. tüchtig, probus, cf. hr'o, vrlī. Rj. vidi i vrlovit, valjan, i syn. kod valjan. — navr-o (navrijeti), zavr-o (zavrijeti); vr'o (вр'о), vrlī. Korijen 195. za vr'o isp. vrijeti se.

vr'ov . . . vidi vrhovit, vrhovni. Rj. u krajevima gdje se glas h ne izgovara.

vrpoljenje, n. unruhiges Stehen, oder Sitzen, impatientia. Rj. verbal. od vrpolti se. radnja kojom se tko vrpolti.

vrpoljiti se, ljīm se, v. r. impf. kao dem. od vrtjeti se, unruhig stehen oder sitzen, impatiens sedeo vel incedo. Rj. vrpolti se, tko ne stoji ili ne sjedi mirno, već se jednako okreće. v. pf. slož. uz-vrpolti se.

vršan, vrsna, adj. vidi vrstan. Rj. vrsan je prema drugim padežima bez t: vrstan, vrsna. isp. milosan.

vršnica, f. die mit mir gleichen Alters ist, aequalis, cf. vrsnjakinja: Vrsnici se tvoji poženise, a vrsnice tvoje poudaše. Rj. vrsnice su, koje su jednih godina. vrs(t)nica.

vršnik, vrsnika, m. der mit mir gleichen Alters ist, aequalis, cf. vrsnjak. Rj. vrsnici su, koji su jednih godina. vidi i suvrsnik, parnjak. — Majka ti je vrsnike prigledala. DPosl. 58. Kakijem su jezikom govorili zemljaci i vrsnici Rema i Romula. Npr. III. Kad car vidi lica vaša lošija nego u ostalih mladica, vaših vrsnika, za što . . . ? Dan. 1, 10.

vršnoća, f. die Ordentlichkeit, die Bravheit, frux(?). Rj. vrs(t)noća, osobina onoga koji je vrstan 1. isp. vrloća, vrlina. — Sveštenstvo, kojemu vrsnoća i dari Milutinovi omilješe. DM. 30. riječi s takim nast. kod bistroća.

vrsta, f. Rj. gen. pl. vrstī i vrstā. Obl. 21. — 1) die Reihe, series. Rj. vidi red 1. isp. kat 2. — Bećir-paša kroz Srpsku vojsku, koja je s obje strane puta bila u vrste namještena, otide u Bijograd. Danica 3, 210. Zapovjedi stotinicima i reče im: izvedite je (Gotoliju) iz vrsta na polje. Car. II. 11, 15. isp. vrs(t)ati (vojsku), vrs(t)ati se. — 2) njegova vrsta, seines gleichen, par. Rj. vidi suvrst. njegovu je vrsta, t. j. jedan je prema drugome (godinama ili gospodstvom). — 3) (u Dubr.) od svake vrste, n. p. ribe, t. j. svakojake, Art, genus. Rj. vidi struka 3, i syn. ondje. — Ražulja, najgorn vrsta od raži. Rj. 627a. Ovijeh tikava ima vrlo velikijeh, ali je jedna vrsta od njih tako mala da . . . Rj. 739a. Navrvlješe oko njega Bog zna koliko jagnjica od svake vrste. Npr. 101. Ovakih reči ima mlogo i od različnih vrstī. Opit. XIV. Drvo rodno, koje ragja rod po svojim vrstama. Mojs. I. 1, 11. — 4) a) u knjizi. vidi linija, die Zeile, die Linie, versus, linea. — Kao što, n. p. u posljednjemu Ljetopisu na strani 4. u vrsti 4. i 5. odozgo izostavljene reči . . . Danica 5, 82. Tim bi se kod nas (u Rječniku) moglo uštegjeti nekoliko vrstī. Rj.¹ XVIII. Moglo bi se u predgovoru naknaditi u

nekoliko vrsta poukom o našim dijalektima. Rad 15, 191. Na taj način je i pisac ovih vrsta otišao u Kragujevac. Mil. 101. — *b*) u pjesmi. vidi stih, veras. — A, 8) u pjesmama kašto ne znači ništa, nego se dodaje samo da se ispuni vrsta. Rj. 1a. Ja, 4) u pjesmama se dodaje samo da izigje puna vrsta. Rj. 243a. »Le lelja le« pripijeva se uza svaku vrstu. Npj. 1, 1 (Vuk). Kad bi se od kake vrlo stare pesme našle samo nekolike vrste, opet bi ih bilo vredno štampati. Npj. 4, XXXVIII.

vrstan, vrsna (vrsnī). Rj. vidi vrsan. — *1*) *ordentlich, frugi*: vrstan čovjek. Rj. vidi valjan, i *syn. ondje*. — Vazda družinu junačio kako pravi brat i vrsni svat! Kov. 72. Fala, družo, vrsni viteže! 73. Izljubi se s vrsnim prijateljima. Npj. 5, 34. To je u glavnom sve što u ovaj par imamo od najvrsnijih ljudi o diobi slovenskih jezika. Rad 1, 109. *ade.*: Sve svatove vrsno obigrava. Rj. 428b. — *2*) *werth, valet, cf. vrijedan 2*: Lice joj vrsno Carigrada. Rj. isp. vrijediti.

vrstanje, *n. das Stellen in Reihe und Glied, collocatio in ordine*. Rj. *verb. od 1*) vrstati, *2*) vrstati se. — *1*) radnja kojom tko vrsta *n. p. vojsku*. — *2*) radnja kojom se vrsta *n. p. vojska*.

vrstati, vrstām, *v. impf. slož. v. pf. u-vrstati (i se)*. — *1*) vrstati *n. p. vojsku, u vrste je namještati, in Reich und Glied stellen, in ordine collocare, aciem instruere, isp. uvrstati*. — *2*) *sa se, refleks. vrstati se, sich in Reich und Glied stellen, in ordine collocari*: A. Vrstajte se, eto cara Mutapa. B. Vrstao se ne vrstao, nema nas više. Rj. — Vojska izlažaše da se vrsta za boj. Sam. I, 17, 20.

vrstelezi (t. j. vrzi te lezi), (*komisch als*) *Feiertagsname, dies festus fictus joci causa*: A. Kakav je danas svetac? B. Vrstelezi! Rj. vrz' (posao) te lezi (da počineš). u šali izmišljeno ime za blagdan.

vrsti se, vřzēm se, *v. r. impf. an einem Orte kleben bleiben, adhaerescere*. Rj. *gram. osn. vrz. zapovj. vrzi se. I. pregj. vřzoh se. II. vřzījāh se, vřzāh se. prilog sad. vřzūci se. preg. vřzāv se, vřzāvši se. I. pridjev vřzao se, vřzla se. II. (za)vřzen. vidi vrzati se, vrtljati se. v. pf. slož. iz-vřsti (se), na- (se), od-, po-, raz-, u-, za- (i se), kod vrzati se značenje.*

vřša, (u Pastr.), **vřša**, (u Imosk.) *f. vidi vřška*. Rj. vidi i vřšva. nekaka mreža za heatanje ribe. isp. bacanj, koš 3, košar, porada. — Up'o je u vřšu. DPosl. 147.

Vřšae, Vřšca, *m. die Stadt Werschetz (im Banat)*. Rj. grad u Ugarskoj.

Vřšačkī, *adj. von Vřšac*. Rj. što pripada Vřšcu.

vřšāj, *m. (loc. vřšāju) eine Schicht Garben, die auf einmal ausgetreten wird, stratum*. Rj. ono snoplje što se nasadi na gumnu, da se u jedan put vřše. vidi nasad 2. za postanje isp. vrijeći (vřšem). rijeći s takim nast. kod dogagjaj. — Dok je na vřšaju (*n. p. uzmi, ili: da ti dam, i znači: dok se nije spremilo i ostavilo, kao žito s gumna*). Posl. 64. Istura nogama kao kulašica u vřšaju. 105. Vřšaju moj, i pšenice gumna mojega! što čuh od Gospoda, javih vam. Is. 21, 10.

vřšak, vřška, *m. vidi vřšćić 1*. Rj. *dem. od vrh. nastavkom je hyp. od vrh. vidi i vřšeljak, isp. Osn. 279.*

Vřšava, *f. Warschau, Varsovia*. Rj. grad u Poljskoj.

Vřšanin, *f. čovjek iz Vřšca*. Rj.

vřšćić, *m. — 1*) *dem. od vrh.* Rj. vidi vřšak, vřšeljak. — *2*) *dem. od 1 vřg (vřga)*. Rj.

vřšćljak, vřšćljka, *m. dem. od vrh.* »hajdemo se na onaj mali vřšćljak pripeti.« J. Bogdanović. vidi vřšak, vřšćić 1. — *za nast. isp. brdeljak.*

vřšenje, *n.* Rj. *verb. od I. vrijeći, II. vřšiti*. — *I. radnja kojom tko vřše n. p. žito (das Austreten, trituratio)*. Rj.): Učiniću te da budeš kao sprava za vřšenje nova sa zupcima: vrijeći ćeš gore i satrćeš ih. Is. 41, 15. *isp. vřšidba*. — *II. 1*) *radnja kojom*

tko vřši, čini što. — *2*) *stanje koje biva, kad se što vřši (die Erfüllung, perfectio)*. Rj.).

vřšidba, *f. das Austreten, trituratio*. Rj. *radnja kojom se vřše n. p. žito (vidi vřšenje I) i vrijeme kad se vřše. (vřšit-va, od čega s promjenom tv na db: vřšidba). rijeći s takim nast. kod bjelidba*. — Ako uživate po mojim uredbama, vřšidba će vam stizati berbu vinogradsku. Mojs. III, 26, 5.

vřšika, *f.* Rj. *osn. u vrh. Osn. 275. rijeći s takim nast. kod aptika*. — *1*) na lozi kao končić koji su najviše na kraju račvast, *Rebenzinke, das Reben-gabelchen, clavicula*. Rj. — *2*) u jaja vrh zaošiljast, *die Spitze am Ei, acumen ovi*. Rj. *suprotno guzica 2, tušika*.

vřšina, *f. augm. od vrh. takva augm. kod bardačina*. — I okrenuh uz jednu vřšinu, navrh vrha jedna razvalina. Npj. 5, 512.

vřšiti, vřšim, *v. impf. slož. v. pf. do-vřšiti, iz-, na-, ob-(v)vřšiti, po-vřšiti, raz-, s-, sa-, u-, za-. v. impf. slož. do-vřšivati, iz-, na-, raz-, s-, sa-, u-, za-*. — *1*) kao činiti; *verrichten, thun, vollziehen, ausführen, facere, fungi re, administrare, exsequi*. — Tko lozi počne, gore vřši. DPosl. 135. Za to vřši zakon ovaj na vrijeme. Mojs. II, 13, 10. Nije dobro što radiš... jer je to teško za tebe, ne ćeš moći sam vřšiti. 18, 18. Kad ih staneš osvješavati da mi vřše službu sčesteničku. 29, 1. Zapovjedi nam Gospod da vřšimo sve ove uredbe. V. 6, 24. Paljahu na oltaru paljenice... vřšćići sve poslove u svetinji. Dnev. I, 6, 49. Vino veseli žive, a novci vřše sve. Prop. 10, 19. — *2*) *sa se, refleks. vřšiti se, vřši se, v. r. impf. in Erfüllung gchen, perficior*: vřši se volja Božja. Rj. *cf. navršivati se*.

vřška, *f. die Fischreuse, nassa, cf. vřša, vřša, vřšva*. Rj.

vřšljanje, *n. das Treten, calcatio*. Rj. *verb. od vřšljati. radnja kojom tko vřšlja koga*.

vřšljati, vřšljām, *v. impf. koga, kao gaziti koga, dosagivati mu, treten, calcare*. Rj. *v. pf. slož. pro-vřšljati, za postanje isp. vrijeći (vřšem)*.

vřšni, *adj. što pripada vrhu*. — On je od te nahije Katunske, najvřšnije njihove nahije, a rodom je kuće Petrovića. Npj. 5, 486. vrhovni 2, vrhovit?

vřšnik, *m. vidi crepluja*. Rj. veliki zemljan poklopac koji se ugrije, pa se njim poklopi hljeb ili drugo što, što se hoće da peče. vidi i crijepnja, ožeg 3. *isp. pėka 1, pekva, sač 1, saksija (ove su od gvoždja)*.

vřšnjāk, vřšnjāka, *m. vidi vřšnik*. Rj. i *syn. ondje*. — Lasno je tebe, al' je teško poštenom čoeku. (Reće u šali vřšnjak vřšnjaku). Posl. 167.

vřšnjākinja, *f. vidi vřšnica*: Otvor vrata, sedma-kinjo, materina vřšnjakinjo. Rj.

vřšva, *f.* (po jugozap. kraj.) vidi vřška. Rj. vidi i vřša.

vřt, *m.* (po zap. kraj.) *der Garten, hortus, cf. grādina, bašća*. Rj. vidi i vřtao; bostan 3, čipur, džardin, trāp 2. — I u vřtu iznikne što vřtar ne posije. DPosl. 31. Nasadi Gospod Bog vřt. Mojs. I, 2, 8. Zemlja... kao vřt od zelja. V. 11, 10. Daj mi svoj vinograd da načinim od njega vřt za zelje. Car. I, 21, 2. Sadi te vřtore i jedite rod njihov. Jer. 29, 5.

vřtača, *f. — 1*) vidi dolina: Urodile borovnice prema Prači u vřtači. Rj. i *ondje syn. — 2*) (u Srijemu) *der Wasserwirbel, vortex, cf. vřtlog, kolo-vrat 1*. Rj. u potoku, vrijeći gđe se voda jednako obrće. — Uprtim te u vřtaču, odnesem te u vřtaču, spravim ti spravu, začepim ti jamu. Rj. 618a. (od-gonetljaj: vućija). rijeći s takim nast. kod vřpača.

vřtālĵ, vřtālĵa, *m.* (u vojv.) *das Viertel, vidi četvrt*. Rj. vidi vřtalj.

vřtālĵec, vřtālĵeća, *n. bure od četvrti akova*. Rj. vidi vřtalj. burena od vřtalja akova.

vřtānje, *n. — 1*) vidi vraćanje: Poginulo je vřtānje, ali nije zajam (Posl. 250). Rj. — *2*) *das Auf-*

brechen der Nüsse mit dem Messer, effractura nucis ope cultri. Rj. radnja kojom tko vrće orahe.

vřtao, vřtla, m. *vidi* vřt. Rj. i *syn. ondje.* — Buba po vřtlima koja podgriza zelen. Daničić, ARj. 135a.

vřtār, m. *der Gärtner, hortulanus, cf.* baščovan. Rj. *vidi* i vřtlar; baščovandčija koji radi vřt. — Andrkve se vřtaru ne podavaju. DPosl. 5. I u vřtu iznikne što vřtar ne posije. 31.

vřtārev, vřtārov, adj. što pripada vřtaru. govori se gdje i vřtar. *vidi* vřtlarev, vřtlarov.

vřtarica, f. žena vřtareva ili ženska koja radi vřt. *vidi* vřtlarica, baščovanka.

vřtaričin, adj. što pripada vřtarici. *vidi* vřtlaričin.

vřtārski, adj. što pripada vřtarima ili vřtaru kojemu god. *vidi* vřtlarski, baščovanski. — Kao pas vřtarski: ni sam ije, ni drugomu da jesti. DPosl. 44. Tu su semlje od mnogo ruku (kao što je glina, vapnenica, vřtarska), pijesak, kamenje. Priprava 7.

vřtati, vřćem, v. impf. Rj. v. impf. slož. iz-vřtati, na-, ob-(v)řtati, od-vřtati, po-, pod-, pre-, pri-, raz-, s-, u-, uz-, za-, o-s- (se), po-s-. v. pf. prosti vřnuti, i kod njega v. pf. slož. — **1 a)** *vidi* vraćati. Rj. — Ako želiš sina svojega živa vidjeti, vřći me na mjesto, oklen si me doveo. Npr. 153. Ovce čuva Petre Boškoviću . . . no sa sobom dva luda sinovca, te mu vřću po planini ovce. Npj. 4, 361. sa se, pass.: Zajam se dava da se vřće. Posl. 83. — **b)** sa se, refls.: Kad se u gori nagje, već se doma ne vřće. Npr. 112. Ne videći brata da se vřće, pogje i on za njim. 231. *vidi* vraćati se. — **2)** orahe, *die Nüsse aufbrechen, effringo nucem cultro.* Rj. razlamati orahe vřteći nožem.

vřtēno, n. (oko Sinja) *vidi* vřtēno. Rj. *vidi* i břtēno.

vřtēška, f. (u Šumad.) *vidi* obrtaljka 1. Rj. *osn. u* vřtež. — riječi s takim nast. balješka, komadeška.

vřtež, m.: Sunčarica, vřtež u glavi od sunca. Rj. 726a. kad se kome vřti u glavi. *isp. za* postanje vřtjeti se. — riječi s takim nast. kod derež.

vřtīgūz, m. nekaka tica. Rj. *weisse Bachstelze, motacilla alba L. (?)* Rj. vřti-guz, što vřti guzicom. *vidi* balegarka. i *syn. ondje.* — rřćeći tako slož. kod bjeloguz.

Vřtījeljka, f. planina u Crnoj Gori: Pobjgoše Turci niz nahiju, Crnogorci staše na Vřtījeljku. Rj.

vřtīšte, n. (u juž. Srbiji) *vidi* kupusište. Rj. *upravo* mjesto gdje je bio vřt, pa gdje je kupus bio posagjen. — *tako* riječi kod duvanište.

vřtjeti, vřtīm, v. impf. Rj. v. pf. slož. iz-vřtjeti, na-, pro-, u-, uz- (se), za-; isprovrćivati. v. impf. slož. zavrćivati. dem. vřćati. — **1)** bohren, terebro. Rj. vřtjeti što n. p. vřdlom. — Crv i tvrdo vřti drvo. DPosl. 12. sa se, pass.: Burgija, 2) ona dugačka što se čibuci vřte. Rj. 49a. Paličnjak, svrdao, što se na jarmovima vřte rupe za palice. Rj. 486a. — **2 a)** n. p. glavom, drehen, vertere. Rj. — Vřti guzicom kao vodeni kos. (Kad ko nemirno sjedi ili stoji). Posl. 40. Sve mi se to vřti po glavi kao prirasloj gjevojci udaja. (Mjesto po glavi govori se i po pameti i po mozgu). 280.

vřtlār, m. koji vřtla radi. *vidi* vřtar, i *syn. ondje.* — Baščovan, vřtlar, hortulanus. Daničić, ARj. 198a.

vřtlārev, vřtlārov, adj. što pripada vřtlaru. *vidi* vřtlarev, vřtlarov.

vřtlarica, f. žena vřtlareva, ili ženska koja radi vřtao. *vidi* vřtarica, baščovanka. — Baščovanka, hortulan, vřtlarica. Daničić, ARj. 198a.

vřtlaričin, adj. što pripada vřtlarici. *vidi* vřtlaričin.

vřtlārīc, m. momak, pristav vřtlarski. govori se u Hrv. kao sve ove riječi dovedene od vřtlar.

vřtlārski, adj. što pripada vřtlarima ili vřtlaru kojemu god. *vidi* vřtarski, baščovanski.

vřtlog, m. *der Wasserwirbel, vortex, cf.* kolovrat

1, vřtača 2. — Svōj, gdje se voda, koja stoji, udara s brzinom, te se vřtlog pravi. Rj. 672b. vřtlog (od osnove postale nastavkom »la« od osnove koja je u vřtjeti). *isp.* Osn. 366. riječi s takim nast. kod brlog.

vřtljanje, n. *vidi* vřzenje. Rj.

vřtljati se, vřtljām se, v. r. impf. (kao dem. od vřtjeti se) *vidi* vřsti se: vřtlja se oko kuće. Rj. *vidi* i vřzati se, i značenje ondje.

vřtnja, f. (u Dubr.) bol u kostima, rheumatismus. Rj. vřtež u kostima.

vřtōglav, adj. *schwindelig, vertiginosus.* Rj. vřtōglav, kojemu kao da se vřti u glavi, kao da nije pri sebi, pa ne mari ni za što. — Vřtōglavac, 1) čovjek vřtōglav. Rj. 77b. Dok se jedva svetac povratio: pusti paši i noge i ruke, povrati mu obje oči čarne . . . ali i to sve je vřtōglavo, nit će igda biti k'o je bilo. Npj. 3, 77. riječi tako slož. kod bućoglav.

vřtōglavac, vřtōglāvca, m. — **1)** čovjek vřtōglav, *der Schwindelkopf, homo temerarius.* Rj. — **2)** tica nalik na švraku. Rj. ptica koja vřti glavom? *isp.* vijoglava 1.

vřtōglavica, f. *der Schwindel, vertigo.* Rj. kao bolest ili slabost u glavi, vřtež u glavi, kad se kome vrće u glavi. *vidi* omamica, zamavica; zavřtjeti se (zavřtio mi se mozak).

Vřtoje, m. ime muško. *isp.* Vřtoje (može biti da je i u DPosl. pisano Vřtoje pa krivo čitano Vřtoje?). — Nad Kresojem ga ne ima, do Vřtoja nije ga. DPosl. 67.

vřtūlj, vřtūlja, m. u kola ona greda na prednjoj osovinu, u koju su udarene ručice; vřtūlj može se vřtjeti, okretati, odakle mu i ime. M. Smetiško (iz Hrv. Zagorja). Pokazavši ja nekakvu vozaču tamo iza Karlovca ono čemu Zagorac kaže vřtūlj, i zapitavši ga, kako on ono zove, reče mi: opljen. Iveković.

vřtūljak, vřtūljka, m. onaj klin koji se udara u vřtūlj, te veže vřtūlj i svoru sa prednjom osovinom. M. Smetiško. *vidi* zabadanj, klan 2. *isp.* svornica.

vřtūna, f. *der Sturm, procella, cf.* oluja, vijor. Rj. *vidi* i vior, vihar, vijar. — Tal. fortuna.

vřuč, vřučē (vřučī, comp. vřučī) heiss, fervidus. Rj. *upravo* je prilog sad. od glagola vřeti (vřim). *vidi* vřeo, i *syn. ondje.* — U onu vřelu vodu metnu komad vřuća usjala gvozdja. Rj. 341b. Vřučē se gvozdje kuje. Posl. 40. Vřuč s legja. Ko ima jako bratstvo, te ne smije niko na nj). 40 (suprotno: Studen s legja). Bi(j) gvozdje za vřuća. DPosl. 5. Baš je tada bilo nastalo vřučē doba godine. Danica 2, 138. Ozebao našavši u vřuču sobu, ogluhne u jedanput. Opit IV.

vřučae, vřučēa, m. u vodi ono mjesto, gdje se ne može da smrzne, in einem Flusse der Ort wo es nicht friert, locus fluminis non congelans. Rj. *vidi* vedrac 1.

vřučī, vřučēga, m. adj. (valja da se misli oganj) (u Sarajevu) *vidi* vřučica. cf. oganj 2. Rj. *vidi* i ognjuština, vatrūština. *isp.* pošalina.

vřučica, f. hitziges Fieber, febris ardens. Rj. *vidi* vřučī oganj, ognjuština, vatrūština. *isp.* pošalina. augm. vřučīcina, vřučūština. suprotno 2 zimica. — Baš, kao n. p. da kakav slijepac padne u vřučicu, pa da stane okatim ljudma tolkovati . . . Nov. Srb. 1821, 390.

vřučīčina, f. augm. od vřučica. Rj. *vidi* vřučūština. — takva augm. kod bardačina.

vřučina, f. die Hitze, aestus. Rj. — Bije vřučina iz peći. Rj. 28a. Zarf je kao mala čašica, u koju se meću fildžani kad se kafa pije (da ne bi vřučina smetala fildžan držati). Rj. 193b. Kako ga (momka) vřučina obuzme, a ti uzmi hladne vode . . . Odmah njega stane vřučina obuzimati . . . kad ga popusti vřučina . . . Npr. 54. Prigrigjala vřučina, voljani Božel da pogore žeteoci. 162. Bila je neiskazana vřučina . . . Na ovoj strašnoj vřučini, koja još raste, mora propasti. Danica 2, 139. Ne će biti gladni ni žedni, ne će ih biti vřučina ni sunce. Is. 49, 10.

vrućština, *f. augm. od vrućica*. Rj. *vidi vrućčina*. — *takva augm. kod baruština*.

Vrūlja, *f.* potok u Hercegovačkom primorju izmegju Omiša i Makarske. Rj. — *od kor. od koga je vreti*. Osn. 130.

vrūlja, *f.* ima na mjestijeh po barama pištalina, oklen voda vavijek ponešto pišti, i na takijem mjestima zimi, ma kolik snijeg pao, ne može se uhvatiti, odmah se stopi; takovo mjesto narod zove *vrulja*. J. Bogdanović. *za postanje isp. Vrulja. isp. pištalina, i syn. ondje*.

Vrūškā Gōra, *f. vidi Fruška — mit allen Ableitungen*. Rj. *Njemački se kaže da ovamo idu sve riječi dovedene od Fruška, dakle: Vruškogorac, Vruškogorski*.

vrūškinja, *f. eine Art Kirschen, cerasi genus*. Rj. *trešnja. vidi babaje, hrskavac, hrskavice, hrušt. — (osn. u Fruška)*. Osn. 198. *trešnja od Vruške (Fruške) Gore?*

Vruškōgorac, *Vruškōgōrca*, *m. vidi Fruškogorac*. **Vruškōgorski**, *adj. vidi Fruškogorski*.

vrūtak, *vrūtkā*, *m.* (u Hrv.) *die Quelle, fons, cf. izvor, vrelo*. Rj. *u kod vrelo syn. — od kor. od koga je vreti (3. lice mn. vru)*.

Vrūtak, *Vrūtkā*, *m.* selo u Bjelopavličima. Rj. **vrvca**, *f. die Schnur, funiculus*: Vuku mu se za nogama *vrce*. Rj. *vidi dretva, gajtan, kanap, tenef, uzica, uže 3. — Tako privezaše grivne na oplečku vrcem od porfire*. Mojs. II. 39, 21. Pletenice isprepletane i *vrce* kao verige načini na oglavlja, koja bijahu navrh stupova. Car. I. 7. 17. Žrtvu prazničnu, vezanu *vrcama*, vodite k rogovima žrtveniku. Ps. 118, 27. Drvodjelja rasteže *vrcu* i bilježi crvenilom. Is. 44, 13. *vrcā* (osn. u *vrčba*, *vidi obrvka*). Osn. 347. *značenje (korijenu) viti, plesti, vezati: vrca, obrvka*. Korijeni 204.

vrvjeti, *vrvim, v. impf. wohinströmen, wimmeln (von Menschen), confluo: vrve ljudi; vrví svijet*. Koja *vrví* da povrvi kao ovce na solilo! (reku oni koji hvataju rake ili ribu kao pljunuvši u ono što prvi pot uhvate. Posl. 139). Rj. *v. pf. slož. iz-vrvjeti, na-, od-, po-, pro-. — Kako prvi da vrví. (Vele trgovci kad ujutru prvu krajcaru pazare)*. Posl. 126. Reče Bog: *neka vrve po vodi žive duše*. Mojs. I. 1, 20.

vrvljēnje, *n. das Gedränge von hinströmenden Menschen, turba properantium*. Rj. *verbal. od vrvjeti, koje vidi*.

vrzānje, *n.* Rj. *verbal. od 1) vrzati, 2) vrzati se. — 1) vidi vrebjanje*. Rj. — **2) vidi vrzenje**. Rj.

vrzati, *vrzām, v. impf. — 1) vidi vrebati*: Da on *vrza* utve zlatotokrile. Rj. *vidi i kebati, prežati, prežiti. v. pf. slož. do-vrzati. — 2) sa se, refleks. vrzati se, vidi vrsti se: vrza se oko kuće*. Rj. *vidi i vrtljati se, savijati se, opstrzati se. isp. klinčiti. vrza se oko kuće, koji treba da pogje od kuće, a njemu se nikako ne će, nego sve obilazi oko kuće obzirujući se i oklijevajući*.

vrzēnje, *n. das Kleben an einem Orte, zō haerescere*. Rj. *verbal. od vrsti se. radnja kojom se tko vrze oko kuće. vidi vrzanje 2*.

Vrzíei, *m. pl.* selo (u Hrv.) pod Velebitom. Rj. *isp. vrzino kolo*.

vrzimieē, *adv.* (u C. G.) *schlendernd, jactu, cf. hitimice 1, pustimice 1*. Rj. *vidi i izručke. — od kor. od koga je vrcí (vrgnem, vrzi)*. n. p. udario ga batinom *vrzimice*, t. j. udario ga batinom *ergavši* (bavivši) u nj batinu.

vrzina, *f.* (u Šunad.) *vidi obala 2*. Rj. *plot nekakav. tumačenje kod obala 2*.

vrzino kōlo, *n.* Rj. *Pripovijedaju da neki gjaci, kad izuče dvanaest škola, otidu (njih 12 mora biti) na vrzino kolo (da dovrše sa svijem i da se zakunu)*. A gdje je to *vrzino kolo*, i šta je, Bog bi ga znao . . .

da pod Velebitom ima selo *Vrzići*, i više njega navrh Velebita mjesto koje se zove *Vrzino kolo*, na kome vile igraju. Takovi gjaci poslije zovu se *grabancijaši*. Rj. — *Taj je bio i na vrzino kolu*. (Kad se za koga misli, da je mnogo učio i zna). Posl. 297.

vřž, *m.* (po zap. kraj.) u drvetu *čvor* (od grane), *der Knoten, nodus*. Rj.

vržnōvit, *adj. vidi čvornovit*. Rj. *na čemu ima vřža. vidi i čvorav, čvornat*.

vsēto, *vsēteta* (vsēta), *n. vidi pseto. p se pred s pretvorilo u v. isp. uliviti se mj. ulipsiti se. isp. i vsenica mj. pšenica. — Ja nijesam vseto bezrodnica*. Rj. 21a.

všēnica, *f.* (u Herc.) *vidi šenica*. Rj. *vidi i pšenica, oda šta je všenica pretvorivši se p pred š u v. isp. vseto. I mi onda svadbu ustovasmo, i ti kaza do prve godine, dok ti rodi vino i všenica*. Npj. 2, 531.

vťica, *f.* (u Herc.) *vidi tica*. Rj. *vidi i ptica, od čega je vťica, pretvorivši se p pred t u v. isp. apta i avta*.

vučibatina, *f.* Rj. *vuci-batina. tako slož. riječi kod čistikuća. — 1) der mit dem Stocke herumspaziert, otiosus cum baculo*. Rj. *koji s batinom šeta bez posla, kao vukući batinu za sobom. — 2) der offenbar Sträflinge, baculo dignus, quem sequitur baculus expectans illum qui verberet*. Rj. *koji je zaslužio batine, kao da vuče za sobom batinu, pa da se nagje tko će ga njome. isp.: Vuče za sobom ličinu. (Zasluzio je vješala)*. Posl. 40.

vucinjānje, *n. das Schleichen, incessus occultus*. Rj. *verbal. od vucinjati se. radnja kojom se tko vucinja*.

vucinjati se, *njām se, v. r. impf. (u C. G.) (kao dem. od vući se), sich schleichen, clam incedere*. Rj. *kao vući se kridimice i polaganō*.

Vučinje, *n.* nekako mjesto u južnom primorju. Rj. — *Vucinje će biti Ulčim (Алчунъ Dulcigno)*. Osn. 196. *sad u Crnoj Gori. vidi i Ocín, Ocínj*.

Vučā, *m.* (st.) ime muško. Rj. *hyp. od Vuk. Vu-kosav. isp. Osn. 70. isp. za nast. Bjēlja. — Šenluk čini Vuča dženerale*. Npj. 2, 245.

vučac, *vučca, m.* — **1) der Brand, gangraena: podišao *vučac*. *cf. učac*. Rj. — **2) spada, gladino** — Gundulić: Britke *vučce* pod lukovim, i kopjače svi imaju. Stulli. *vidi špada, špaga. nekaki mač, Degen*.**

vučād, *f.* (coll.) *junge Wölfe, pulli lupi*: Sve momčadi ka' mrke *vučadi*. Rj. *jedno od vučadi: vučić 1*.

Vučān, *m.* ime muško. Rj. — *osn. u Vuča*. Osn. 138. *hyp. taka kod Cvijan*.

vučār, *vučāra, m.* oni koji kroz selo nose mrtva vuka, pjevajući i istući na vuka, zovu se *vučari*. — *Eto vučara, na noge planinke!* J. Bogdanović.

Vučēn, *m.* ime muško. Rj. — *osn. u Vuk*. Osn. 143. *taka hyp. kod Ljuban*.

vučēnje, *n. das Schleppen, Ziehen, tractio*. Rj. *verbal. od I. vući, II. vući se. — I. radnja kojom tko vuče što: Vučenje čega teškoga. Daničić, ARj. 793b. — II. radnja kojom se tko vuče*.

Vučēta, *m.* ime muško. Rj. — *taka hyp. kod Bajčeta. isp. Vujčeta*.

vučētinā, *f.* — **1) vučja koža, die Wolfshaut, pellis lupi. Rj. *vidi vučina 1. riječi s takim nast. vidi kod divljatina. — 2) kapa od vučje kože, eine Mütze von Wolfshaut, galerus e pelle lupi*: A na glavu kapu *vučētinu*. Rj. *vidi vuči-kapa. — 3) vilis lupus*. Stulli. *augm. od vuk. vidi vučina 2*.**

Vučēvo, *n.* Od Krnova do malog *Vučeva*. Rj.

vučēi, *adj. vidi vučiji, vučji. — Vuča šapa i orluja pandža*. Npj. 2, 63.

vučēica, *f. die Wölfin, lupa*. Rj. *čenka prema mužjaku vuku. vidi kurjačica. — Čuj puče i narode!*

rodi vučicu vuka, svemu svijetu na znanje, a gjetetu na zdravlje. (Poviće [zdravo] babica pošto odreže pupak muškome gjetetu onoga čoeka kome su gjeća prije umrla). Posl. 350.

Vučica, *f.* ime žensko. Rj. — imena ženska od životinja kod Golubica.

vučić, *m.* — 1) *das junge vom Wolf, pullus lupi*: Navrani se vujo s vučićima. Rj. mladunče od vučice. *vidi* kurjačić. *hyp.* vujić. *coll.* vučađ. — 2) (u Risnu) *vidi* bak. Rj. — *Bak* (ponajviše se govori pl. *báci*), tako žene tepajući zovu *zube* u male djece, kad im počinju nicati (mjesto *bak* govori se i *bauk*, i *baučak*, a u Boci *vučići*). Rj. 13a.

Vučić, *m.* ime muško. Rj. — *osn.* u Vuk. Osn. 237. *takva dem. vidi* kod Bogić.

vučija,* *f.* *ein aufrechtstehendes Fass, Wanne, cadi genus*. Rj. *vidi* fučija. *fučija je bure, ali ne stoji pološke nego upravo kao kaca. dem.* vučijca. — Bremanica, *uska a dugačka vučija*, tako da se lasno može nositi na ramenu ili dvije natovariti na konja. Rj. 42b.

vučijca, *f.* *dem.* od vučija. Rj. *vidi* fučijca.

vučiji, *adj.* *vidi* vuči, vučiji. — Ovčije vuno, a vučije srce. Posl. 231. Što je bilo *gn'jezda vučijega*, sve smo danas u Dugoj proišli. Npj. 4, 385.

vuči-kapa, *f.* vučja kapa: Pak nakrive vuči-kape. Rj. *vidi* vučetina 2. vuči-kapa, za prvu polu *isp.* vuči. *isp.* tako slož. riječ Vučitrn.

vučina, *f.* Rj. *vidi* kurjačina. — 1) *die Wolfshaut, pellis lupi*. Rj. *vučja koža. vidi* vučetina 1. — Varica, 2) u pjesmi kad nose vučinu, mjesto šenica. Rj. 54b. — 2) *augm.* od vuk. Rj. *vidi* takva *augm.* kod bardačina.

Vučina, *f.* ime muško. Rj. *augm.* od Vuk.

Vučitrn, *m.* varoš u Kosovu kod vode Sitnice: Od Zvečana te do Vučitrna. I bijela grada Vučitrna. Rj. Vuči-trn, *isp.* vuči-kapa. — Bio-grad, Vuči-trn, Slan-kamen, i t. d. riječi su složene kojima su se negda obje pole mijenjale po oblicima, ali se vremenom prestala prva pola mijenjati pred drugom, nego ostala u nominativu. Osn. 47. *Vuči Trn, Vučega Trna, i t. d.*

Vučitrnski, *adj.* Rj. *što pripada Vučitrnu*: Najzad zove paša Vučitrnski. Rj.

Vučjāk, *m.* brdo u Velebitu. Rj. — *osn.* u vučji. Osn. 256. *isp.* imena Kozjak, Volujak, Žabljak.

vučji, *adj.* *Wolfs-, lupinus*. Rj. *što pripada vučima, vuku. vidi* vuči, vučiji; kurjačji, kurjački. — Šator penje Ugrin Janko... na junačko razbojište i na vučje vijalište. Rj. 60b. Vučetina, 1) *vučja koža*. Rj. 80b. *Vučje žvalo*. Rj. 155b. Ovčje runce, *vučje srce*. Rj. 657b. Hranit' *vučje štene*. DPosl. 27.

vučkē, vučkī, *adv.* *wie ein Wolf, more lupino*: On je goru pregazio mučke, a polje je prekasao vučke. Rj. *kao vuk, na vučji način*.

Vučko, *m.* ime muško. Rj. — Vučko (Vuk). Rad 26, 55. *takva hyp.* kod Boško.

vučalica, *f.* Rj. *ne kaže se nigdje što znači*.

vuči, *vučēm, v. impf.* Rj. *gram. zaporj. vuči. I. pregj.* vūkoh, vūče. *II. pregj.* vūcījāh i vūcāh. *prilog sad.* vūkūči. *prilog pregj.* vūkāv, vūkāvši. *I. pridj.* vūkao, vūkla. *II. pridj.* vūčen. *v. pf. slož.* do-vūči, iz-, na-, ob-(v)uči, od-vuči, po-, pod-, pre-, pri-, pro-, raz-, s-, u-, za-, pre-ob-(v)uči, pre-s-vuči; iz-pro-vlačiti. *v. impf. slož.* obukovati; obukivati, svukivati; do-vlačiti, iz-, na-, nad-, ob-(v)lačiti, od-vlačiti, po-, pod-, pre-, pri-, pro-, raz-, s-, u-, za-, pre-ob-(v)lačiti. *v. impf. dem.* vucinjati se. — *I. ziehen, schleppen, traho*. Rj. *vidi* potezati 1, tegliti 1. — Baba Korizma noseći na ramenu sedam štapova i *za sobom vukući komostre* (verige) ide po varoši. Rj. 9a. I ugleda svoga gospodara gje *ga valí tam' i ano vuku*. Rj.

52a. *Vučē na dva jarma, t. j. na četiri vola*. Rj. 247a. *Micac! miči, vuci*. Rj. 360b. U tome oboravanju mjesto volova *plug vuku šest djevojaka*. Rj. 432b. *Vukli su s njega i haljine*. Npr. 63. (Djevojka) koja poleva sav grad sama i *vuče vodu na svojoj kosi*. 239. *Vučē za sobom ličinu*. (Zasluzio je vješala). Posl. 40 (*isp.* vucibatina 2). Kao da *ga gjavoli za uši vuku*. (Kaže se da dijete žensko poslije deset godina tako brzo raste). 129. *Čija je kobila, onaj (najviše) za rep vuče*. 346. *Progji luče! kud te srce vuče*. »*Srce vuče pored tvoje kuće*.« Npj. 1, 634. *Zapovigje Mačvanima da na vrat na nos vuku za njim brašno u Loznicu*. Danica 3, 203. *Gospod pozbacu točkove kolima njihovijem te ih jedva vucijahu*. Mojs. II. 14, 25. *Teško onima koji vuku bezakonje uzicama od taštine, i grijeh kao užem kolskim*. Is. 5, 18. Po imenima tjeħ sela ne može se sad naći Bitva, jer jedna *vuku Čačku* a druga čak *Požarevcu*. DRj. 1, 42. *sa se, pass.*: Valj, koji se poprijeko na konjima ili na volovima *vuče* preko posijana žita. Rj. 52b. *Naredi, da se vuče tain Turskoj vojsci u Beograd*. Miloš 126. — *II. sa se. vūči se.* — 1) *sich ziehen, trahi*: *Vuku mu se za nogama vrvce*. Rj. *refleks.*: *Vučē se rep za njim*. (Govori se za njim koješta ružno). Posl. 40. Što Mončilu bilo do koljena, *Vukašinu po zemlji se vuče*. Npj. 2, 114. — 2) *schleichen, serpere*: *Več se vuče od jele do jele*. Rj. *refleks. cf.* šunjati se. — *Bog prokleo (guju), te joj nestalo nogu i stala se vuči na trbuhu*. Rj. 106b. *Klatari se po svijetu, t. j. vuče se, cf.* potucati se, skitati se. Rj. 272b (*kod* potucati se *ostala syn.*). No se Vuče *pobavučke vuče*. Rj. 510b. *Vučē se kao prebijena zmija*. (Kad ko ide polako). Posl. 40. *Tako se ne vukao potrušice kao zmija ljutica! Tako se ne vukao četvorožne kao žaba gnbavica!* Posl. 309. *Ma da vidiš Bibić-Zeinila! gje se Turčin krajem luga vuče*. Npj. 4, 392. — 3) *vuci se odatle, packe dich von dannen, appage*; *vuci se kući*. Rj. *refleks. odlaziti 2. vidi* šikati se 1, tornjati se. *isp.* prtljati 2. — *Vuč' se zlo iz kuće!* (Kad se što vraća, n. p. gjevojci da bi se udala). Posl. 40. — 4) *recipr. vidi* potezati se 1, tegliti se, tezmati se. — *Kikati se, vuči se s kim za kiku*. Rj. *Vuku se klipka*. (Kad se ko s kime goni i prepire). Posl. 40.

vuga, *f.* (u C. G. fuga) *die Beutelmeise, parus pendulinus*. *Vuga* gnijezdo svoje objesi o granama. U Srbiji se kaže: »Smrdi kao vuga« (Posl. 290); a u Crnoj Gori i onuda po primorju *vuge 'se jedu*, i kažu da im je meso vrlo slatko. Rj. *vidi* fuga. *ptica*.

vugast, *adj.* *aschfarbig, coloris cinerei*. Rj. *u čega je boja, kako je perje u vuge. isp.* pepeljast. — *Baburača, velika krastava vugasta žaba*, koja ne živi u vodi, nego na suhu po jamama. Rj. 10b.

Vugdrag (Vukdrag) *m.* ime muško. Rj. Vuk-drag. *vidi* tako slož. ime Vojdrag. *isp.* Predrag.

vugnūće, *n.* humor, uvor. Stulli. *verb.* od vugnuti. *stanje koje biva, kad što vugne*.

vugnuti, vūgnēm, *v. impf. humescere*. Stulli. *postajati, vlažno, mokro. v. pf. slož.* odvugnuti.

vuhōvānje, *n.* Palmotić: i mojijem se vuhovanjem i zasjedam svijem naruga. Stulli. *verbul.* od vuhovati. *stanje koje biva, kad tko vuhuje, kad je vuhven*.

vuhovati, vūhujēm, *v. impf. adulari, adsentiri, fraudem seu falsitatem exercere*. Gundulić: znam, *vuhujući* riječom blagom od besjeda sve nauke. Stulli. *biti vuhven, licemjeran, prijeveran, lukav*. — S kijem je noćevat', nije ga *vuhovat'*. DPosl. 108 (noćevati *dijalekt. mj.* noćivati). Tko ne umije *vuhovat'*, ne umije *životovat'*. 131 (*životovati = živovati*). *vuhovati*, u Stulića *licemjeriti*. XVIII.

vuhven, *adj.* *fallax, fraudulentus, dolosus, captiosus, fictus, vafer etc.* Stulli. *Staroslov.* вухвѣнъ, ma-

gicus. Lukav, prijevaran u Stulića. DPosl. XVIII. koji *vuhuje*. *vidi* i licemjerman. — Čuvaj se *druga vuhvenoga* k'o nalipa otrovnoga. DPosl. 13. Viši od Turice, deblji od Coroja, a od vile *vuhceniji*. 150.

Vuica, *m.* ime muško. Rj. *Daničić piše* Vujica. Osn. 314. *dem. od Vuja*. — Paša zapita *Vuicu* Vuličevića. Danica 4, 15.

Vuilo, *m.* ime muško. Rj. — *osn. u Vujo*. Osn. 124. *takva hyp. kod Drailo*.

Vuim, *m.* ime muško. Rj. — *Daničić piše* Vujin (osn. u *Vujo*). Osn. 148. *takva hyp. kod Bojin*.

Vuja, *m.* (ist.) *vidi Vujo*. Rj.

Vujadin, *m.* ime muško. Rj. — *od osn. Vujo*. *takva hyp. kod Miladin*.

Vujak, *m.* ime muško. Rj. — *osn. u Vujo*. Osn. 263. *takva hyp. kod Dujak*.

1. **Vujan**, *m.* ime muško. Rj. — *osn. u Vujo*. Osn. 138. *taka hyp. kod Cvijan*.

2. **Vujan**, *Vujna*, *m.* manastir u Srbiji u nahiji Rudničkoj. Rj.

Vujana, *f.* ime žensko. Rj. — *od osnove od koje je u običaju samo muško ime Vujo*. Osn. 141.

Vujáš, *m.* ime muško. Rj. — *osn. u Vujo*. Osn. 359. *takva hyp. kod Dragaš*.

vujé, *m. hyp. od vučić*. — Navrani se *vujo s vujicima*, te pojedje liju s lijićima. Herc. 290.

Vujčeta, *m.* ime muško. Rj. — *od osnove koja je u Vujo*. *isp.* Osn. 254. *takva hyp. kod Bajčeta*. *isp.* Vučeta.

Vujčin, *m.* ime muško. Rj. — *od osnove od koje je Vujčeta*. *isp.* Osn. 148. *takva hyp. kod Dojčin*.

Vujeta, *m.* ime muško. Rj. — *osn. u Vujo*. Osn. 254. *takva hyp. kod Bajčeta*.

Vujica, *m.* ime muško. *vidi Vuica*.

Vujin, *m.* ime muško. *vidi Vuin*.

Vujko, *m.* ime muško. Rj. — *osn. u Vujo*. Osn. 294. *takva hyp. kod Bajko*.

Vujo, *m. hyp. od Vuk*. Rj. — *Vu-jo. takva hyp. kod Bajo*.

vújo, *m. hyp. od vuk. gen. vúja. voc. vújo*. — Siromah vuk loči, loči, dok mu trgne voda nazad. Lisica mu onda jamu zatisne, pa mu reče: »Loči, *vujo*, sad ćeš izlokati.« Npr. 179. Navrani se *vujo s vujicima*, te pojedje liju s lijićima. Herc. 290.

Vujoš, *m. hyp. od Vuk i Vukosav, osn. u Vujo*. *takva hyp. kod Bjeloš*. — Te pogodi *Vujošev* Andriju. Npj. 4, 124.

vúk, *m.* — 1) *der Wolf, lupus*. Rj. *vidi* kurjak, kámenják, mrcinják, zvijerac. *hyp.* *vujo. augm.* vučina, vučtina. *mlad vučić*. — *Ne vij vuće*, ne grakéi gavrane. Rj. 61a. *Ajd' otole goranine vuće*. Rj. 94b. *Vuće gorjaniče!* Rj. 95a. *Drinski vuće*, što si obrgjao? Rj. 140a. *Zavijala tri zelena vuka*. Rj. 166a. *Zavi Tomo kako gorski vuće*. Rj. 166b. *Vuci te izjeli!* (Kletva marvi). Posl. 40. Gje nije pasa, tu *vuci urliču*. 76. Na glave im kape *od tri vuka*, na legjima kože od megjeda. 3, 333. No se čuvaj *bijesnoga vuka*. 4, 327. Što se bojiš *mrcinjaka vúka?* HNpj. 3, 257. Venijamin je *vuk grabljivi*. Mojs. I. 49, 27. — 2) (u C. G.) u puške ono gdje stoji kremen, *vidi* čeljusti, čeljuske. Rj. — 3) vuk i ovce, *igra*: Igraše se igre svakojake, a najpotle *Vuka i Ovaca*. (sve ženskinje, što se na sijelu nagje, *ovce* su, a muškinje su *vuci*, pa stanu jedni prema drugijeh. Jedan od muškinja uskoči megju ženskinje i ugrabi jednu, koja mu se najbolje dopadne pa tako svi po redu, dok ženskinja traje, pa onda započnu pjevati svaka sa svojim različite pjesme). Herc. 195

Vúk, *m.* ime muško. Kad se kakvoj ženi ne dadu djeca, onda nadjene djetetu ime *Vuk*, jer misle, da im djecu vještice jedu, a na *vuka* ne će smjeti uda-

riti (za to su i meni ovako ime nadjeli). Rj. *vidi* Vukman, Vukmilj, Vukmir, Vukoman, Vukosav, Vukovoje. *hyp. kod Vukosav*. — G. *Vuk* nije ovdje odavno. Do sad valja da je stigao u Beč. Kolo 15 (14) (*Vuk Karadžić*).

Vúka, *f.* *Fluss bei Vukovar*. Rj. *voda kod Vukovara*.

Vúkae, *Vúka*, *m.* ime muško. Rj. *isp.* Grubac, Gjurac.

Vúkáč, *Vúkáča*, *m.* ime muško. Rj. *isp.* Grubač, Vidač.

Vúkadin, *m.* ime muško. Rj. — *taka hyp. kod Miladin*.

Vúkájlo, *m.* ime muško. Rj. *isp.* Dragojlo.

Vúkal, *m.* ime muško. Rj. — *osn. u Vuk*. Osn. 122.

Vúkálj, *m.* ime muško. Rj. *osn. u Vuk*. Osn. 130. — *takva hyp. kod Dragalj*.

Vúkan, *m.* ime muško. Rj. — *takva hyp. kod Cvijan*.

Vúkana, *f.* ime žensko. Rj. — *osn. u muškom Vuko*. Osn. 141. *imena ženska s takim nast. vidi kod Andrijana*.

Vúkanovae, *Vúkanovca*, *m.* potok u Tršiću. Rj.

Vúkas, *m.* ime muško. Rj. *osn. u Vuk*. Osn. 355. *takva imena kod Rabas*.

Vúkášin, *m.* ime muško. Rj. *osn. u Vukas. takva imena kod Gjurašin*.

Vúkelja, *m.* ime muško. Rj. — *vidi Nðvelja. isp.* starkelja.

Vúkié, *m.* ime muško. Rj. *takva hyp. kod Bogić*.

Vúkman, *m.* ime muško. Rj. *Vuk-man. isp.* kod Radman. *vidi Vukoman*.

Vúkmilj, *m.* ime muško. Rj. *Vuk-milj. za drugu polu vidi Milj*.

Vúkmír, *m.* ime muško. Rj. *Vuk-mir. isp.* Radmir, Rusmir.

Vúkmira, *f.* ime žensko. Rj. *Vuk-mira. isp.* Rusmira.

Vúko, *m. gen.* *Vúka. voc.* *Vúko. hyp. od Vuk, Vukosav. takva hyp. kod Dóbro*. — Gubernator *Vuko Radonjić Njeguš*. Npj. 5, 531.

vukódlak, *m.* vampir, *der Vampyr, vampyrus*. Vukodlak se zove čovjek u koga (po pripovijetkama narodnijem) poslije smrti 40 dana ugje nekakav gjaovski duh, i oživi ga (povampiri se). Po tom *vukodlak* izlazi noću iz groba i davi ljude po kućama i pije krv njihovu. . . *Vukodlaci* se najviše pojavljuju zimi. *cf.* *vjedogonja*. Rj. *isp.* i *jedogonja*; tenac, tenjac; zduha, zduhač I. — Sve je svoje pomorio kako *vukodlak*. DPosl. 118. *vuko-dlak* (drugoj poli korijen *vidi kod dlaka*). Osn. 43.

Vúkodraž, *f.* voda u nahiji Valjevskoj, koja utječe u Savu kod sela Ušća. Rj. — *Vuko-draž* i *Kumodraž* (druga pola može biti od korijena od koga je *dražiti*, mučiti). *isp.* Osn. 53.

vukódržica, *f.* (u Pastr.) drvo po kome je vrlo često i sitno trnje; po imenu misli se, da *vuk* kroza nj ne bi mogao proći, nego da bi ga *zadržalo*. *Vukodržica* se sadi po megji mjesto ograde. Rj. *gemeiner Stehdorn, paliurus aculeatus Lam. (?)*. Rj.³ *vukodržica. isp.* sokodržica.

Vúkoje, *m.* ime muško. Rj. *hyp. takva kod Blagoje*.

vukójedina, *f. der Wolfbiss, admorsum lupi*: (pripovijedaju) kad žena trudna jede mesa od ovce, ili od koze, koju je *vuk jeo*, onda po njezinom djetetu, kad se rodi, izigju nekakve rane, koje se zovu *vukojedina*. *Vukojedina* se kad izmećetom i tijekom se liječi. Rj. *vuko-jedina (druga pola od jesti, jedem)*. — *tako slož. riječi isp. kod crvotočina*.

vúkokás, *m.* Rj.³ *vuko-kas, vuče kusanje, kako vuk kasa? isp.* samdokas.

Vúkola, *m.* ime muško. Rj. — *osn. može biti u Vuk*, ali može biti i tugje ime. Osn. 126. *ima ime*

svetačko Bucolus, koje u našem jeziku po izgovoru Grčkom može glasiti Vukola.

Vukoman, m. ime muško. Rj. Vuko-man. *vidi* Vukman.

Vukosav, m. ime muško. Rj. *vidi* Vuk, i ondje ostala imena, kojima je osn. Vuk. Vuko-s(l)av. tako slož. imena kod Bogosav. — *vidi* hyp. Vuća, Vučan, Vučen, Vučeta, Vučić, Vučina, Vučko, Vuilo, Vuja, Vujadin, Vujak, Vujan, Vujaš, Vujčeta, Vujčin, Vujeta, Vujica, Vujin, Vujko, Vujo, Vujoš, Vukac, Vukać, Vukadin, Vukajlo, Vukal, Vukalj, Vukan, Vukas, Vukašin, Vukelja, Vukić, Vuko, Vukoje, Vukota, Vuksan, Vukša, Vule, Vuletić, Vulić.

Vukosava, f. ime žensko. Rj. Vuko-s(l)ava. tako slož. imena kod Dikosava.

Vukota, m. ime muško. Rj. osn. u Vuko. Osn. 218. *takva* hyp. kod Krkota.

Vukotići, m. pl. cf. sjekutići (samo u onoj zagoneci). Rj. *vidi* i sjekotići. — *Vukotići* vuku, sjekotići sijeku, sam bača prevraća, niz kriv potok obraća. Rj. 684a. *odgonetljaj*: ruke, zubi, jezik i grlo.

Vukov, adj. što pripada Vuku. — *Vukova* Megju... megja *Vuka* mahnitoga... Rj. 79a. Za riječi kojih nema u *Vukovu rječniku*. Oglad IV (u *Vuka Karadžića rječniku*).

Vukovac, Vukōvca, m. *Anhänger eines Vuk, assecta* τω Vuk. Rj. koji pristaje za *Vukom*, koji je s njegove strane. — *takve* riječi kod Čurtinovac.

Vukovac, vukōvca, m. *Art Schwerte die man für die besten hält, gladii genus optimum*: Mač *vukovac*, čarak *gjurkovac* i sablja *dimiškinja* (valja) (Posl. 176). Rj.

Vukovár, Vukovára, m. *Stadt in Sirmien, nomen urbis*. Rj. *varoš u Slavoniji*. — *riječ pomadžarena od Vukovo*. isp. Gjakovo i Gjakovar.

Vukovárac, Vukovára, m. Rj. *čovjek iz Vukovara*.

Vukovárski, adj. Rj. što pripada *Vukovaru*.

Vukovoje, m. ime muško. Rj. Vuko-voje. imena *taka* kod Ljubivoje.

Vuksan, m. ime muško. Rj. Vuk-san. — *Vuksan* (osn. može biti u *Vukas* izbacivši a izmegju k i s). Osn. 138. *ne će biti tako; jer ima u Hrvatskoj prezimena, postalijsih od nadimaka, kojima druga pola glasi kao u Vuk-san*: Morsan, Tursan (samo se gdje-koji Tursan već zove i piše Turzan; kako su gospodi našoj usta iskričljena tuggim jezicima, nekako im je teško govoriti s, pa tako u Zagrebu Isaković postane Izaković, Pokas [nast. koji je u Vukas] postane Pokaz, i t. d., i čak je nekaki geolog [čovjek domaći] ubavu Risvicu u mom zavičaju pretvorio u Rizvicu!). k onim prezimenima može se dodati: Aleksandar Varsan (iz Pančeva). Danica 1, 125.

Vukša, m. ime muško. Rj. *takva* hyp. kod Drakša.

Vüle, m. ime muško. Rj. Vu-le (Vuk). Osn. 127. *akc. je u nom. Vüle, gen. Vúla, voc. Vüle, isp. Osn. 51. hyp. s takim nast. Krile, Šole, Šule. isp. i kod brale*. — Jedni govore, da je onde zapovedio *Vulu* Ilijću, da noću pobaca topove u Moravu; ali *Vule* sam govori, da mu je sa svim drukčije kazao. Miloš 41.

Vúleta, m. ime muško. Rj. osn. koja je u *Vule*. Osn. 254. *takva* hyp. kod Bajčeta.

Vúlić, m. ime muško. Rj. osn. u *Vule*. Osn. 237. — Na Miliću Vujadinoviću, još je na njem' ljepše odijelo; na *Vúliću* bratu Milićevu, na glavi mu čerklji čelenka. Npj, 3, 356. *po njemu prezime*: Paša zapita Vuicu *Vúlićevića*. Danica 4, 15. *dem. taka* *vidi* kod Bogić.

vulkán, vulkána, m. *der Vulkan. isp. vulcanus*. — Ove oduške zovu se ognjevita brda (*vulkani*), i oni su kao dimnjaci (odžaci) one podzemne vatruštine. Priprava 102.

vulkánski, adj. što pripada vulkanu; *vulkanisch*. — Ovi *tuvani*... imaju svoja imena: neptunski (vodeni), *vulkanski* (ognjeni), vegetabilni (biljni). Priprava 105.

vūna, f. *die Wolle, lana*: sijeno kao *vuna* (t. j. lijepo i meko). Rj. *vidi* čupanica, jarenica, járina, krklama, ostržiine, tušica, veljadina. — *Vlasata, vlasnata vuna*. Rj. 67b. Gargati, gargašati, ogrebati *vunu*. Rj. 83a. Drndar objesivši drndu više *vune* udara maljicom, te zahvata i razbija *vunu*. Rj. 140b. Još nije svu *vunu* izdrndao. Rj. 223b. Iščešljati *vunu*. Rj. 242b. Načešljati *vune*. Rj. 412a. Češljati *vunu*. Rj. 824a. *Zlatoruni* ovan... kad jednom otide u lov u planinu, izigje preda nj ovan sa *zlatnom vunom*. Npr. 65. Poznam te, nijedna *vuno*. DPosl. 99. *Predu* kugjelju i lan, *boje* i *predu vunu*, tkaju platno i sukno. Danica 2, 103. Svešteniku... i *prvine od vune* s *ovaca svojih* podaj mu. Mojs. V. 18, 4. Trgovac koji samo prodaje *bojenu vunu*. Pom. 101.

vūnara, f. gdje se *vuna* pere i prebira, *die Wollfabrik, lanaria*. Rj. *riječi s takim nast. kod badnjara*.

vūnat, adj. *wollig, lanosus*: *vunata* ovca. Rj. u čega ima mnogo *vune*.

vūneut, m. (u vojv.) *der Hundsfott* (österr. Hundsfutt), *nebulo*. Rj. *vidi* ugursuz, i *syn. ondje*.

vuncutárijia, f. (u vojv.) *die Hundsföttere*, *res scelestá*. Rj. *vuncutska stear, vuncutski posao. vidi* ugursuzluk.

vūnen, adj. *wollen, lanous*: U Boga su *vunene* noge, a gvozdene ruke (t. j. ne čuje se kad dolazi, ali se dobro osjeća kad udari). (Posl. 325.). Rj. što pripada *vuni*. — *Vunica*, 2) *vuneni konci*. Rj. 80a. *Gragjevina*, 2) *vunena* *pregja obojena*. Rj. 98a. *Zaslon*, 2) bijela ili šarena prtena košulja, što nose kršćanke (a hrišćanke nose *vunene opregače*). Rj. 195a.

vūnica, f. — 1) *dem. od vuna*. Rj. — 2) *vuneni konci, Wollzwirn, filum lanicum duplicatum*. Rj. — *Žutilica*, trava žutoga cvijeta, kojom žene žute pleto i *vunicu*. Rj. 162a.

vūnko, m. ime muško. Rj. *hyp. takva* kod Boško.

vūnta, f. (u vojv.) *vidi* funta (*mit allen Ableitungen*). Rj. *kao što se u tugjoj riječi funta pretvorilo f u v, tako se pretvara i u svijem riječima dovedenim od nje*.

vūntáš, vuntáša, m. *vidi* funtaš.

vūntáški, adj. *vidi* funtaški.

vūntošica (struka), f. *Art struka*: Premetnuše struke *vuntošice*. Rj. *tugja riječ*. Osn. 326.

vūra (*akc. Rj. XXIX*), u *riječima*: tuta *vura*, t. j. drži, udri; ili potegni, povuci. Rj. 757a. *isp. fura*.

vurděljati, ljām, v. *impf. u zagoneci, cf. klimen*. Rj. — *Klimen* visi, penda zja, klimen pendu *vurdělja*. Rj. 274b. *odgonetljaj*: zvono i zvečak.

vūruna, (vurūna), f. *vidi* peč. Rj. *vidi* furuna. *dem. vurunica*.

vurūndžija,* m. Rj. *vidi* furundžija. — 1) *der Ofenmacher, fornacarius*. Rj. *koji pravi vurune, peći*. — 2) *der Bäcker, pistör*. Rj. *vidi* i hljebár, pečár, pekar, pišerdžija.

vūrunica (vurūnica), f. *dem. od vuruna*. Rj. *vidi* furunica.

vūrunski, adj. n. p. lončić, *Ofen-, fornacalis*. Rj. što pripada *vuruni. vidi* furunski. *vidi* i pečni.

vūškija, f. konjska mokrača, *Pferde-Urin, urina equi*. Rj.

vūšta, f. *vidi* ušta. Rj. *vidi* i uštva. *biće nekako orugje zanatlijsko, pa se čeljadetu kaže za pogrdu* (on je neka vušta), *kao da je ništa-čovjek*.

Vūzman, m. ime muško. Rj. Vuz-man. *tako slož. imena* kod Radman.

Z.

za, Rj. prijedlog. *dolazi i kao složen iza (iz-za), zaradi (za-radi).*

I. s gen. — s ovijem prijedlogom riječ u 2. padežu pokazuje, da ono, čemu je ona dodana, biva *dokle traje ono što ona sobom znači: während, tempore: za Lazara; za Lazareva vladanja, za života moga, došao za vida (noch bei Tage).* Zaš' se sinko ne šće oženiti *za ljepote i mladosti tvoje. Za rana nam snahu dovedite.* Rj. Nije muka *za vijeka.* Posl. 216. Svaka sila *za vremena, a kneževa za godinu.* 276. Deveri joj ponude nosili . . . i jabuke *za rose uzbrane.* Npj. 1, 284. Svako puce po od litru zlata . . . u njem' nosi *za jutra rakiju.* 3, 118. — **2)** u *molitvama i zdravicama* 2. padež s ovijem prijedlogom pokazuje *želju da bude ono što znače riječi koje u njemu stoje: Za slave nebeske, koja može da nam pomože . . . Ko pije vino za slave Božje, pomoz' mu Bože i slavo Božja!* Rj. 306b. Napijaju različno . . . *Za sretna rada . . . Domaćine! za tvoje glave, tvoje domaćice, tvojih starijih roditelja, sinova, kćeri . . . Za lake noći, od Boga pomoći.* Rj. 400b. Darujte me braćo moja! *za očiju vida svoga, za ručice hrane svoje, zarad' sreće i napretka.* Npj. 1, 143. Da se provedelite *za sretna puta.* Prip. bibl. 42. — **3)** u *jugozap. krajevima, gdje se i onako padeži mnogo brkaju, dolazi s ovijem prijedlogom drugi padež upravo mjesto četvrtoga:* Otišao je gje će naći luka *za petka.* Posl. 243 (za petak). Kada zlato za preslicu bude . . . *Kada Zlato za gjergjefa bude.* Npj. 1, 500 (za gjergjef). Što me, more, ti *za roda pitaš?* 2, 80. *Ja za toga posta i gospostva nijesam.* Kov. 66. u *pjesmanu se nalazi drugi padež mjesto četvrtoga, i samo da bi slogovi izašli na broj.* isp. Sint. 165—169.

II. s akus. — **1)** pokazuje mjesto na pitanje *kuda?* (kamo? suprotno *pred, n. p. pred kuću: hinter, nach, post:* Za, 2) zakloni se *za me; otiđe za kuću.* Sunce zagje *za goru.* Rj. Ugje u onu sobu i *stane za vrata.* Npr. 64. Sedne i on *za sofrnu* pa stane večerati . . . sedne *Usud za večeru.* 75 (t. j. *za trpezu da večera.*) Jezik *za zube!* (Ćuti!). Posl. 113. Posviraj, pa i *za pas zagjeni.* 256. Ovece ti *za lug zagjoše.* Npj. 1, 162. Zade joj lale *za glavu.* 1, 222. Da te bacim *za se na dorata.* 3, 98. Ona zlatnu bacala jabuku, *triput za se, a triput preda se.* HNpj. 1, 73. — **2)** *uzrok na pitanje zašto?:* Za, 3) ništa za to (*das thut nichts*); *za što? warum, cur? za to, darum, ideo.* Rj. Pa ga zapita *za što se nasmeja.* On joj odgovori: *»Ni za što, samo onako.* Npr. 13. Ne valja *za strah* od ptica prosa ne sijaj'. DPosl. 76. Ah! nemoj je bandunati, *a za ljubav, što imaste.* Npj. 1, 94. Voine, *za nevolju vojno!* 1, 535. Vidiš, gje ćeš danas poginuti *a za pravdu Boga istinoga.* 2, 197. Niti ima uzroka *za koji bi se tjerala (riječ iz jezika).* Pis. 44. Ukidoste zapovijest Božiju *za običaje svoje.* Mat. 15, 6. Podiže se gnjev Gospodnji na Judu *za taj grijeh njihov.* Dnev. II. 24, 18. — **3)** pokazuje mjeru na pitanje *za koliko, osobito mjeru vremena:* Za, 10) *za dva dana, duobus diebus; za godinu dana, ein Jahr hindurch, uno anno; Tako stade za godinu dana.* Rj. *Za tili čas ih stigne.* Npr. 21. Devojčica je *za oco vreme* što je kod Čivuta provela, bila uvedžbala nešto Čivutski. 139. *Za dan* bi mu glase čula, *a za drugi razabrala, a za treći na grob došla . . . za godinu glase čula, a za drugu razabrala, a za treću na grob došla.* Npj. 1, 431. Malo bilo, *za dugo* ne bilo. 1, 475. More diko, *gdi si za toliko?* 1, 639. Što je *za dugo vremena* bilo dno mora, to sad izigje iznad vode. Priprava 3. Tu je *za dugo vrijeme* moralo u miru bilje rasti. 106. Stradanja, koja je crkva podnosila *za tri vijeka.* DP. 335. *ovamo idu i ovaki pri-*

mjeri: Trećina ovijeh poslovice ostala bi od mene *za sad* (a može biti i na vijek) neskupljena. Posl. V (*kao: za ovo vrijeme.*) — **4)** pokazuje *zamjenjivanje i jednačenje:* Za, 7) ne kazuj nikome *za glavu,* ne smije on to učiniti *za život, um keinen Preis, nullo modo.* Rj. Biće mišja rupa *za dukat* (kad dogje nevolja). Posl. 14. *Za koliko* sam kupio (laž), *za toliko* i prodao. 83. *Za moje dobro* slomiše mi rebro. 84. *Za hranu* pseto služi. 87. Kad ne bili po dva *za jednoga,* ne rodila majka ni jednoga! 119. *Milo za drago.* 178. Ko svašto *za zlo prima,* onaj megju ljude nek ne ide. 153. Rog *za svijeću* (n. p. dati kome, t. j. prevariti ga). 272. Toči vino *za gotovo.* 319. Tebe ne bih ja uzela *za svu tvoju kraljevinu.* Npj. 1, 343. Pozdrav' brata, i poljubi *za me.* 1, 376. On siječe Turke na buljuke, dok pos'ječe silna siliktara *za sokola* Ceklinskog serdara. 5, 371. Ja sam *za veliku cijenu* ime ovoga gragjanstva dobio. Djel. Ap. 22, 28. Ko ubije živinče, neka vrati drugo živinče *za živinče.* Mojs. III. 24, 18. Gledajte šta ćete raditi, jer ne ćete suditi *za čovjeka* nego *za Boga.* Dnev. II. 19, 6. — **5)** pokazuje *namjenjivanje:* Za, 3) *zu, ad:* siječe gragju *za kuću;* kupio čohe *za haljinu;* nije ni *za što* (ni *za kaku potrebu*). Rj. Za, 5) pošla za starca, *hat einen alten Mann geheirathet, nupsit seni;* udao kćer *za toga* i toga. Lepa Pavo hoćeš poći *za me?* Pogji kćeri *za kozara,* dobro će ti biti; ne ću majko *za kozara,* ne će dobro biti. Rj. Barilo, 1) nekaka mjera *za piće.* Rj. 16a. Briježnjača, iskopana u brijegu *peč za hljeb.* Rj. 43b. Da im svakome po konja i ostalo *što treba za put.* Npr. 7. Oni su mislili da će to *za govedara biti najveća sreća i dika.* 174. Bijeje novce valja ostavljati *za crne dane.* Posl. 12. *Za ispokoj* duše. 83. *Za muku* smo sazdani. 84. Nije *za kozu* sijeno. 214. Tamnica je *za ljude* načinjena. 311. Koji su vas rodili, *za spomenak* ostavili. Npj. 1, 147. *Za jade* me oženila majka. 1, 231. Kad su dragi *za ljubljenje* bili. 1, 241. A *za tebe* dobro biti ne će. 1, 400. Ako cvili, *jest joj za nevolju.* 1, 478. Kada Zlato *za preslicu* bude. 1, 500. Knjiga je ova neiskazano važna *za Srpski jezik.* Danica 1, 45. *Gragja* za lep Srpski roman. 4, 32. Gdje će naći *što za jelo.* Priprava 20. Koju (knjigu) ja Vama sada *za znak blagodarnosti* posvećujem. Spisi 1, 4. Sačuvaće me *za carstvo nebesko.* Tim. II. 4, 18. *Bi žrtva paljenica za ugodni miris.* Mojs. III. 8, 21. Ovo je zakon *za gubu.* 13, 59. Sredina joj izgori, hoće li još *biti za što?* Jezek. 15, 4. — **6)** pokazuje *prirok:* Narod *primi* ono momče *za cara.* Npr. 71. Šćer mu se stane čuditi šta zbori, i kao *za luda i nesvijesna čoecka* cijeliti ga. 115. Ona ima svoje dosta: sve zvijezde *za jetrove.* Npj. 1, 155. Da ti budem u dvor *za gospogju.* 1, 300. Mi kako *nagjemo za dobro,* onako da radimo. Danica 3, 237. *Postavi* ga kao *za sudiju.* 4, 13. *Imenujem* s dobrijem časom *za prvijenca* toga i toga. Kov. 52. U Beogradu *za vezira* ostane Suleman-paša. Miloš 56. Da je on popustio i meni *dao za pravo.* Odg. na ut. 21. Da bude odlučan od zbornice ko ga *prizna za Hrista.* Jov. 9, 22. *Podiže* im (Bog) Davida *za cara.* Djel. Ap. 13, 22. Ja *za svjedoka* Boga *prizivam.* Kor. II. 1, 23. Kao što nas imate *za ugled.* Filip. 3, 17. — **7)** pokazuje *doticanje ili sastavljanje čega su čim* — *a)* u pravom smislu: Za, 4) *uhvatiti za ruku, bei der Hand fassen, apprehendit manum illius:* Desnom ga je rukom *uhvatio za desnicu* i *za britku* sablju, a lijevom *za grlo* bijelo. Rj. Baglama, 1) ono gvožđe što drži vrata *za dovratnik.* Rj. 11a. Vo se veže *za rogove,* a čoek *za jezik.* Posl. 39. Guju *za rep* ne bi izvukao (taki je šibljak). 46. *Za zlato* rgja ne *prianja.* 83. *Za jezik* se nio! 83. Rgja se *za zlato* ne *prima.*

271. Svaka koza za svoj pikalj visi. 276. Svašta mu se za ruku prilijepi. (Krade). 279. Pa use konja za uzdu, te mi ga vodi na vodu. Npj. 1, 340. Kudgogj ide, za ruku me vodi. 1, 565. — **b**) u prenesenom smislu, kad se hoće da kaže, da se što dokučuje ili da se što tiče čega, ili kad se uopće hoće da naznači, oko čega je radnja glagolska obavljena: Za, 1) für, um, pro: ne brini se ti za njega; ko će biti jamac za te? Rj. 6) von, über, de: ne kazuj nikome za novce; ne kazuj za me gdje sam. Rj. Pak ćemo u jutru gledati za maramu. Npr. 61. Steče mnogo, ali je sa sve govorio da je Milićino. 79. Sta si ti narodu oglasio za mene? 151. Jedna sablja, za koju su gdekoji od njih mislili da vredi mnogo novaca. 171. Brija babi za udova starca. Posl. 30. Zaboravio sam i (za) svoje ime. 82. Za dažd i za smrt ne treba Boga moliti, sami će doći. 83. Za to i Bog zna. 87. Kad me sunce grije, za mjesec i ne marim. 119. Mene je teško za onoga koji ne zna plivati, a koji zna onaj je moj. (Kaže gjavo). 177. Mrtav da je a za novce da čuje, skoćio bi (taki je srebrljubac). 183. Da smo jadni i žalosni, e se za nas ne spominju, svojoj kući ne dobode, druge za nas ne pitaju. Npj. 1, 92. Ja se bojim za mogega sina. 1, 254. Pa je vodu Bogom zaklinjao: »A za Boga, moja vođo hladna! ne nosi mi pismo ni hartiju. 1, 475. Ona mi bana susrete, koji se za nju opladi u sedam belih gradova. 1, 587. Da ti znađeš, kako venem za te! 1, 639. Sudi ljudma koje za kake sitnice. Danica 2, 98. Stoje li oni dobri za Radića. 4, 15. Za ove običaje zahvaljujem Vuku Popoviću. Kov. 43. Za zdravlje našega brata privijena! 69. Blagodari Bogu za srećnu pobjedu. Žitije 64. Sav narod radovaše se za sva njegova slavna djela. Luk. 13, 17. Sad izgovora ne će imati za grijeh svoj. Jov. 15, 22. — **8**) za trista, an dreihundert, ad tercentos, cf. do, oko: I izigje jedna četa mala za trideset i četiri druga. Rj. vidi i jedan žb, neko (adv.), okolo. — »Uzmi, sine, za trista katanana, idi dolje u polje široko. Pa užima trista katanane. Npj. 2, 250. Na mah puče trideset pušaka, na mah pade za trideset Turaka. 3, 198. — **9**) pokazuje odvajanje, kojim stvari ostaju same: Radi o svojoj glavi. (Kaže se u šali mjesto: sam za sebe, ali se upravo razumije da radi sebi o glavi). Posl. 268. Stane se na Vračaru sam za sebe tući s Turcima. Danica 3, 191. Ali (Makaveji) sami za sebe ne mogući se održati udružiti se s Rimljanima. Prip. bibl. 102.

III. s instrum. — **1**) S ovijem prijedlogom riječ u 6. padežu pokazuje, da je ono što sama znači, stražnjom stranom svojom obrnuto mjestu na kome što biva ili gdje se što miče: Za, 2) hinter, nach, post: ide za mnom; sjedi za kućom. Jasno pjeva za gorom gjevojka. Rj. Za jaslina stajao bijel konj. Npr. 8. Ostane gledajući za njim. 163. Za zlom gjevojkom reci dobro a za dobrom kako ti drago. Posl. 83. Za slanom rukom svašto ide. 86. Nezvanu gostu mjesto za vratima. 198. Zastasmo te za večerom, gde večeru ti večeraš. Npj. 1, 115 (t. j. za trpezom). Za pojasom od bisera noževi. 1, 281. Opremih ga za kozama. 1, 526. Ljudi, koji bi mogli narod za sobom povesti. Danica 3, 154. Onda okrene putem, a bjezan nagrre za njim. 3, 200. Kako više za nama. Mat. 15, 23. u prenesenom smislu: Da ti ataš za tim, to bi ti naučio. Rj. 8a. Dao se za naukom. Rj. 111b. Došao hljeb za rukom. Rj. 135b. Ne ide mu posao za rukom. Posl. 205. Svagda idite za dobrom. Sol. I. 5, 16. Ravnica maćedonska bijaše glavno, za čim su težili s oružjem srpski kraljevi. DM. 33. Dozje jedna Florentinka . . . Zanesavši se za njenom ljepotom uze je Stefan k sebi. 178. — **2**) red kojim što biva, u mjestu i u vremenu: U Crnoj Gori je prvi starješina u nahiji serdar, za serdarima idu vojvode, za vojvodama knezovi . . . Rj. 86a. Govori, za popom govorila! Posl. 43. Ko za čorbom vino

pije, od onoga ne valja savjeta iskati. 138. Puče puška, puče za njom druga. Npj. 1, 13. Malo vreme za tim postajalo. 2, 51. Pokazaću ti šta će biti za ovijem. Otkriv. 4, 1. — **3**) pokazuje upravljanje osjećanja koje se različito kazuje, a koje se može zamijeniti nečim što od njega biva: Zena jednako je žalila za zmijom. Npr. 51. Za majstorom gora plače. Posl. 84. Nit' je mojoj materi mlo mrijeti, nit' se mene za njom drijeti. 223. Urla kao kurjak za skelom. 335. Obuzela te želju za tvojima, koji su pomrli. Npj. 1, 90 (Vuk). Za Gjurajem je kosu odrezala, za gjeverom lice izgrdila, a za bratom oči izvadila. 1, 217. Brija za dragim. 1, 224 (natpis). Za onom me boli glava, majko . . . za onom me boli, majko . . . za onom ću, majko, umrijeti. 1, 239. Teško onom, ko za kim uzdiše. 1, 354. Već gledamo lijepa junaka, za kim ćemo ostaviti majku i lijepo carstvo djevojaštvo. 1, 373. Kako s' topi ona gruda snijega, tako s' topi srce moje za tobom . . . 'Nako vene srce moje za tobom. 1, 402. Žalost za dragim. 1, 403 (natpis). Trne moje srce za tvojijem. 1, 455. To su jadi i tvoji i moji, tvoji za mnom, a moji za tobom . . . To su suze i tvoje i moje, tvoje za mnom, a moje za tobom. 1, 463. Razbolje se careviću Mujo za kadunom Mamut-pašinicom. 1, 568. Da ne čezne očima za majkom. 1, 572. Naricanje za mrtvima . . . kako se nariče za mrtvima. Kov. 98. Gospodaru se sažali za tijem slugom. Mat. 18, 27. Da ih tješe za bratom njihovijem. Jov. 11, 19. Za mrtvacem ne režite tijela svojega. Mojs. III. 19, 28. — **4**) upravljanje se misli i u ovakim primjerima s prostim bavljenjem: On se vrlo obraduje kad vidi svoju kćer za carskim sinom udatu. Npr. 136. Zvono kuca: ko za čim, ko za čim! (Svak neka gleda svoj posao). Posl. 88. Knjiga glasi od moje gjevojke, da se skoro misli udomiti za nekakvim Begić-Asan-agom. Npj. 1, 395. Ti s' se do sad triput udavala, najprije si bila za Milošem. 1, 443. Vama je najprvo za tim bilo. Danica 5, 68. Ako li sad baš za tim stoji. Miloš 89. Da mu je mnogo više stalo za svojom sujetom nego li za časti i slavom naroda svojega. Odg. na ut. 24. Što se pred umetkom »e« u sad. vrem. mijenja krajnji glas od osnove onako kako je kazano (žeći, žežem), za tijem se varaju gdjekoji te pišu »žeži«. Obl. 73.

zājkatati (zājkatati), kām, v. pf. vidi zahajkati. Rj. za-ajkati.

zabāciti, zabācīm, v. pf. Rj. za-baciti. v. pf. je i prosti baciti. v. impf. zabacivati. — **I. 1**) hinter etwas werfen, conjicio post—. Rj. kao baciti što, n. p. za peč. vidi zaturiti 1. — **2**) verlegen, ponere in alieno loco. Rj. zabaci tko što, kad ne metne na pravo mjesto, pa se ne može lako naći: Nijesam ja to ni jedno odnio, nego ste vi to negdje zabacili. Straž. 1886, 1223. isp. zabaciti se 2. — **3**) zabaciti što, ne primiti; verwerfen, rejicere, reprobare, respuere. isp. zabacivati 3. — **II. sa se, refleks.** — **1**) sich in etwas werfen, conjicere se aliquo: zabacio se u svijet. Rj. vidi zaturiti se. — **2**) zabacilo se negdje, es ist verlegt (verworfen), nescio ubi reliquerim. Rj. n. p. zabacila mi se negdje knjiga, ne mogu je naći. isp. baciti 2.

zabacivānje, n. Rj. verb. od I. zabacivati, II. zabacivati se. — **I. 1**) radnja kojom tko zabacuje što n. p. za peč (das Hinein-, das Hinter- etwas werfen, conjunctio. Rj.). — **2**) radnja kojom tko zabacuje što n. p. na mjesto, gdje se ne može naći (das Verlegen, to ponere in alieno loco. Rj.). — **3**) radnja kojom tko zabacuje što kao nevaljalo. — **II. 1**) radnja kojom se tko zabacuje n. p. u svijet. — **2**) stanje koje biva, kad se što zabacuje na mjesto, gdje se ne može naći.

zabacivati, zabacujēm, v. impf. Rj. za-bacivati. v. impf. prosti baciti. v. pf. zabaciti. — **I. 1**) hinter etwas werfen, conjicio post—. Rj. zabacivati što n. p.

za peč. vidi zaturati. — 2) verlegen, in alieno loco ponere. Rj. n. p. sluga mi zabacuje knjige, meče mi ih na mjesto, gdje ih ne mogu lasno naći. — 3) zabacujem što, ne primam, jer držim da ne valja; verwerfen, rejicere, reprobare, respuere: A što duge slobove bilježim istijem znakom, ni tijem niti zabacujem kakoga kvantiteta niti dajem kake slave akcentu. Rad 6, 48. isp. odbacivati I. — II. sa se, refleks. — 1) sich in etwas werfen, immitto me in aliquid. Rj. n. p. ljudi se u svijet zabacuju. vidi zaturati se (u svijet). — 2) verlegt (verworfen) werden, nescio ubi reliquerim. Rj. n. p. zabacuju mi se knjige, dolaze na mjesto taka, gdje ih ne mogu odmah naći.

zabādanj, zabādānja, m. drveni ili gvozdeni klin, koji veže opljen, srčanicu ili potežnicu sa prvom osovinom. Zabadanj je ozdo probijen, da se metne klinčić ili komad drveta, da ne može zabadanj gore iskočiti. J. Bogdanović. dem. zabādānjčić. — vidi klin 2, vrtuljak. isp. svornica. postanjem od zabadati. za ake. isp. zāpōranj.

zabādānje, n. das Hineinstecken, insertio. Rj. verbal. od zabadati. radnja kojom tko zabada što u što.

zabādāti, zabādām, v. impf. hineinstecken, inserto, immitto: Zabada trn u zdravu nogu (Posl. 82), prov. Verdruss und Schaden machen. Rj. za-badati. v. impf. prosti bosti. v. pf. zabosti. — Čovjek se viva, kad često zabada prste u glavu, ili kad ramenima kosi kao da je usljiv. Rj. 59b. Dolazaše momak sveštenikov s viljuškama, i zabadaše u sud i što se god nabode na viljuške, uzimaše. Sam. I. 2, 14.

zabādāvā (za badava) — 1) umsonst, unentgeltlich, gratis. Rj. bez plate. vidi badava I, i syn. ondje. — Tvoja jabuka ne će poginuti. (Kad ko koga za što moli; i znači da mu ne će biti zabādava, ako mu ono učini, nego da će mu što pokloniti). Posl. 312. Bolesne iscejlujte... za badava ste dobili, za badava i dajite. Mat. 10, 8. Za badava se prodadoste, i iskupiste se bez novaca. Is. 52, 3. — 2) umsonst, vergebens, frustra, cf. zaludu, zaman. Rj. kao bez koristi. vidi badava 2, i syn. ondje. n. p. zabādava si došao, kad je već sve prošlo.

zabādānjčić, m. dem. od zabadanj. J. Bogdanović. **zabāglati**, glām, v. pf. n. p. prst u usta, den (ganzen) Finger in den Mund stecken, inserto digitum ori. Rj. za-baglati, kao turiti 3.

zabāhtati, zābahčēm, v. pf. pedibus incipere strepitum edere. Stulli. za-bahtati, početi bahtati. v. impf. bahtati.

zābaliti, līm, v. pf. rotzen, (Rots und Wasser weinen), mucum emittere per nasum et ore. Rj. zabaliti, početi baliti (plačući), i balama zamrljati što. v. impf. baliti.

zābaljānje, n. vidi zabavljanje. Rj. dem. zabaljkanje.

zābaljati, lĵām, v. impf. — 1) vidi zabavljati. Rj. — 2) zabaljati se, vidi zabavljati se. Rj. — v pred lj otpalo. isp. Lah (Vlah).

zābaljkānje, n. dem. od zabavljanje. Rj.

zābaljkati, kām, v. impf. dem. od zabavljati. Rj. isp. zabaljati.

zābānati, zābānām, v. pf. t. j. štap (u Bačk.), den Stock so werfen dass er aufsprallt, jacio ita ut repercutiatur: zabanao štap pa me udario. Rj. za-banati štap, tako ga baciti, da se udari jednim krajem okomice u zemlju pa dalje sam skače premećući se. v. impf. banati se.

zābantati, tām, zabāsati, sām, v. pf. sich verirren, itinere deerrare. Rj. za-bantati, za-basati. vidi zaći (s puta), zaglavrnjati, zalutati. isp. zabravati. v. impf. basati. glagol zabantati ne nalazi se drukčije.

zabāšiti, zābašim, v. pf. (u C. G.) udariti u bah, verneinen, nego. Rj. za-bašiti. v. impf. bāšiti 2.

zabašūrīti, zabāšūrīm, v. pf. vertuschen, dissimulo.

Rj. za-bašuriti. vidi zabušiti I. v. impf. zabašurivati. značenje (korijenu) poricati, tajiti, kriti: bāh; bašiti, zabašiti; zabašuriti. Korijeni 149. — sa se, pass.: Tako se to u onaj mah kao malo zabašuri, ali se sa svim ne zaboravi. Miloš 135.

zabašūrīvānje, n. das Vertuschen, occultatio, dissimulatio. Rj. verb. od zabašurivati. radnja kojom tko zabašuruje što.

zabašūrīvati, zabašūrījēm, v. impf. vertuschen, occulto. Rj. za-bašurivati. v. pf. zabašuriti. — Pije krv na pamuk. (Kad ko lijepim riječima zabašuruje ono zlo što čini; osobito se govori za poglavare i upravitelje). Posl. 247.

zābat, m. (u vojv.) der Giebel, fastigium: Kuća bela, al' zabata nema. Rj. u zgrade s lica liti s čela gornja strana.

zabatāliti, zabātālīm, v. pf. n. p. vinograd, kuću, verwahren, negligo. Rj. za-bataliti. v. pf. je i prosti bataliti. isp. zapustiti. v. impf. zabataljivati.

zabataljīvānje, n. das Verwahren, neglectio. Rj. verbal. od zabataljivati. radnja kojom tko zabataljuje n. p. vinograd, kuću.

zabataljīvati, zabātālījēm, v. impf. verwahren, negligo. Rj. za-bataljivati n. p. vinograd, kuću. isp. zapušati. v. impf. prosti bataljivati. v. pf. zabataliti.

zābava, f. Rj. za postanje isp. zabaviti. dem. zabavica. — 1) die Unterhaltung, der Zeiteertreib, oblectamentum. Rj. — Plesti bječve (čarape) i nije posao, nego je nekima upravo zabava (igra). Priprava 145. — 2) nije mu zabave, das Aussetzen, vituperatio. Rj. kao mahana, prigovor. — Gledahu kako bi našli što da zabave Danilu radi carstva; ali ne mogahu naći zabave ni pogreške, jer bješe vjeran. Dan. 6, 4. Da ne čine zabave njihovijem trgovcima. DRj. 1, 382 (kao smetnja).

zābavan, zābavna, adj. što pripada zabavi; unterhalten, Unterhaltungs-. n. p. zābavna knjiga. potvrda u zabavnik, čemu je osnova.

zābavica, f. Stulli. dem. od zabava.

zābaviti, vīm, v. pf. Rj. (griješkom je nastampano v. impf.). za-baviti. v. impf. zabavljati. — I. 1) koga, unterhalten, oblecto, n. p. dijete, da ne plače. Rj. — Al' procvili Arapinče crno, onda veli Jakšić Dimitrija: »Daj mi sejo, Arapinče crno, hoće njega ujak zabaviti. Npj. 2, 625. — 2) aufhalten, distineo: zabavi me on, te ne dogoh odmah. Rj. isp. zadržati (koga). — 3) kome ili čemu, ausstellen, Tadel finden, ausschlagen, reprehendo, recuso: Tebe će mi zabavit' gjevojka. Rj. (tebe dat. = tebi). zabaviti kome ili čemu, prigovoriti mu, naći na njemu mahanu. vidi zazreti 3. Ko mi zabavi, nek me ne dobavi. (Valja da je nekakva gjevojka ili udovica kazala). Posl. 148. »Hoće li mi (djevojka) zabaviti, sele?« ... »Ni vile ti ne bi zabavile.« HNpj. 1, 341. Gledahu kako bi našli što, da zabave Danilu radi carstva. Dan. 6, 4. sa se, pass.: Prem da ne mogu pomisliti što bi se moglo zabaviti tijem slovima. Ogled VI. — II. sa se, refleks. sich verweilen, detineor. Rj. vidi zadržati se, zastājati (zastājīm), zastājati se (zastājīm se), zatrajati, zatrajati se, ostanuti, ostati I. isp. začamati. — Oni se čock zabavi u razgovoru s ostalom kutnjom čeljadi. Npr. 109. Oni im (lavovima) brže bace dvanaest pečenih ovnova, a lavovi se zabave. 240. Jer se bjehu, brate, zabavili oko pusta čara i šičara. Npj. 3, 198. U vas može biti da ču se zabaviti, ili i zimovati. Kor. I. 16, 7. Za to mislim da će dobro biti da se tu — kođ samijeh sebe — malo zabavimo. Dioba 5.

zābavljānje, n. Rj. verbal. od I. zabavljati, II. zabavljati se. — I. 1) radnja kojom tko zabavlja koga n. p. pjevanjem (das Unterhalten, oblectatio. Rj.). — 2) radnja kojom tko zabavlja koga, da ne ide dalje (der Aufenthalt, mora. Rj.). — 3) radnja kojom tko zabavlja kome ili čemu (das Tadeln, reprehensio. Rj.).

— II. 1) radnja kojom se tko zabavlja n. p. pjevanjem. — 2) stanje koje biva, kad se tko zabavlja ne idući dalje.

zabavljati, vljām, v. impf. Rj. za-bavljati. vidi za-baljati. dem. za-baljkati. v. impf. prosti baviti se. v. pf. zabaviti. — I. 1) *unterhalten, oblecto*. Rj. za-bavljati n. p. koga pjevanjem. — Čaratan svojom majstorijom, igrom i šalom ljude zabavlja i vara. Rj. 819a. Segrti nosaju i zabavljaju djecu. Rj. 835b. — 2) *aufhalten, detento*. Rj. zabavljati koga da ne ide dalje. isp. zadržavati. — Kad ona dogje, sve je zabavljaj dok se malo posumrači. Npr. 69. — 3) *ausstellen finden, reprehendo*. Rj. zabavljati kome ili čemu, kao prigovarati, nalaziti mahana na njemu. isp. manisati. — II. sa se, — 1) *sich unterhalten, oblector, occupor*. Rj. zabavljati se n. p. igrom; ali znači što i prosti baviti se (čim, o čemu, oko čega). — Besposlen pop i jariče krsti. (Besposlen čovek zabavlja se svakojakim besposlicama). Posl. 12. Da im dadem dvije tice utve, nek se gjeća njima zabavljaju. Npj. 3, 406. Dok se Miloš tukao i zabavljao oko Čačka, Turci su bili pogradili šančeve. Miloš 103. Oko njih (oko porodičnih računa) se zabavljao najbliži ljetopisac . . . osobito se bavi oko poslova između braće. DM. 5. — 2) *sich aufhalten, moror*. Rj. isp. zadržavati se. — Za tjem otvori vrata i bježi, i ne zabavljaj se. Car. II. 9, 3.

zabavnik, m.: Zabavnik za godinu 1826. Danica 1, I. Kao što ja kazano u mome lanjskom zabavniku. Miloš 1. Njemački zabavnik. Straž. 1886, 1386. Almanach, kalendar u kojem ima i stvori zabavnih za čitanje.

zabazdjati, zabazgjeti, zabazdīm, v. pf. stinken, foeteo: Da ti psinom ne zabazde ruke. Rj. za-bazdjati. vidi zasmrdjeti. isp. zavonjati, i syn. ondje. v. impf. bazdjati.

zabestijati, jām, v. pf. (u C. G.) *thöricht zu sprechen oder zu thun anfangen, ineptio*. Rj. za-bestijati, započeti ludovati. ludo govoriti ili raditi. v. impf. prosti bestijati.

zaběžeknuti se, nēm se, v. pf. in Gedanken vertieft stehen, immersus sto cogitationibus. Rj. za-bežeknuti se. vidi ubežeknuti se. drukčije se glagol ne nalazi. vidi prepasti se, poplašiti se, uplašiti se.

zabiberiti, řim, v. pf. pfeffern, pipere condio. Rj. za-biberiti, biberom začiniti. v. impf. prosti biberiti. — Varenik, vruće zamegjeno i zabibereno vino, što se po običaju pije na Božić prije jela. Rj. 54a.

zabiglisati, řēm, v. pf. incipere canere prae laetitiae. Stulli. za-biglisati, početi pjevati (od radosti). v. impf. biglisati.

zabijānje, n. das Hineinschlagen, immissio. Rj. verbal. od zabijati. radnja kojom tko zabija što.

zabijati, zabijām, v. impf. hineinschlagen, immitto. Rj. za-bijati. isp. zakucavati. v. impf. prosti biti (bijem). v. pf. složeni zabiti (zabijem). — Zabijat' čavle za nokte. DPosl. 154.

zabijēditi, zabijēdīm, v. pf. Rj. (u Rj. zabēditi, zabēdīm (u Srijemu) vidi obediti). vidi obijediti, potvoriti, pridīci, pridignuti kome što. v. impf. bijediti.

zabijelīti, zabijelīm, v. pf. Rj. za-bijelīti. v. impf. prosti bijelīti. — 1) *weiss machen*: Savo, Savo, sebe ne zabijelī, a mene zacrni. (Kazao siromah čovek koji je imajući u čanku malo mlijeka, pritiskao čanak u Savu da bi malo vode uhvatio . . . ali u jedan put napuni se čanak vode, i mlijeko izgubi se sa svijem. Posl. 273). Rj. zabijelīti što, učiniti da bude (malo) bijelo. — 2) n. p. drvo, t. j. podguliti mu koru, durch Abrinden einen Baum bezeichnen, signo arborem demto cortice. Rj.

zabijēljati, zabijēljīm — 1) v. pf. n. p. zora, erglänzen, affulgeo: Još zorica ne zabijēljela, ni danica lica pomolila. Rj. za-bijēljati, početi bijeljati, bijelo postajati. govori se samo za zoru. isp. pras-

nuti 2 v. impf. bijeljati. — 2) sa se, refleks. erglänzen, affulgeo: zabijēljela se gora. Rj. za-bijeljati se, zasjati se od bjeloće. v. impf. bijeljati se.

zabilješka, f. annotazioncella, parvum signum. Stulli. za-biljež-ka, s promjenom glasa ž pred k na š. isp. bilješka. gen. pl. zabilježākā. ono što tko zabilježi.

zabilježiti, žīm, v. pf. bezeichnen, merken, noto. Rj. za-bilježiti. isp. obilježiti. v. impf. bilježiti. — Nagoren. (Kaže se malo rgjavom čoveku, t. j. zabilježen, šaren, kao mačka ili pseto kad nagori). Posl. 186. U crn tefer koga zapisati. (Zabilježiti ga kao rgjava čoveka). 338. Takove riječi treba zabilježiti, kao i one, koje se ne nagju ovgje. Rj. VIII. Zabilježi biljegom čela onijem ljudima koji uzdišu. Jezek. 9, 4. Poslovice sam ovdje složio u azbučni red zabilježivši kod svake iz koga je izvora. DP. V.

zabiograditi se, đim se, v. r. pf. Belgrad werden, fio Belgradum: Biograd, moj veliki jade! u z'o čas se zabiogradio. Rj. za-biograditi se, postati Biograd. glagol se drukčije ne nalazi.

zabiskupiti, pīm, v. pf. Rad 6, 100. za-biskupiti koga, učiniti ga biskupom. vidi zavladīčiti.

zabit, f. oblivio, solitudo. Stulli. (oblivio = zaborav, solitudo = samoća). mjesto, kao u samoći, kao u zaborav metnuto, zabitno. za postanje isp. 2 zabitī. — Tvoja je kuća u zabitī a moja na udarcu, pa u tebe gotovo nikad gostiju a u mene vazda. u baniji. P. Leber.

zabitan, zabitna, adj. ignotus, obscurus. Gjorgji: u zabitnu mjestu biva otok, ki bjen morskom silom etc. Stulli. što je u zabitī. isp. skrovit.

1. **zabīti**, zābijēm, v. pf. Rj. za-bīti. v. impf. zabitati. — 1) *hineinschlagen, immito*. Rj. vidi zakrhati, zakucati, zalupati, zapljehati, zatući. isp. zaklatiti. — Zabitio je sjekiru u med. DPosl. 154. — 2) sa se, refleks. sich verschlagen, se immittēre. Rj. vidi zakrhati se, zatući se. — Zabit' se komu godi u rep. DPosl. 154.

2. **zābiti**, zābudēm, v. pf. (u Boei) *vergessen, obliviscor, cf. zaboraviti*: Ne zabudi na kojoj si (kad ko hoće riječ kome da presiječe). (Posl. 198). Rj. za-biti, za-budem. isp. biti, budem. — Mao je rat od drače, ma koga obode, mučno zabude. DPosl. 59. sa se, pass.: Tko umre, ali daleko otide, brzo se zabude. DPosl. 134.

zābjeći, zābjegnēm, v. pf. hinter etwas fliehen, fugio post—: Prepade se od mjeseca, i zābježe za goricu. Rj. za-bjeći, kao pobjeći za što, n. p. zu goru. v. impf. bježati. — Ne bi li se dete uplašilo, i ne bi li u goru zābeglo . . . Ja zābegoh u goru zelenu. Npj. 3, 36.

zābjelōglaviti se, vīm se, v. r. pf. den Kopf weiss bedecken (verächtlich für heirathen, weil in Syrmien, wo dieses Wort gebraucht wird, die Mädchen keine Kopfbedeckung haben), caput tegere, i. e. nubere: udala se samo da se zābjelōglavi. Rj. za-bjeloglaviti se, kao postati bjeloglava, t. j. udati se. govori se u Srijemu sa preziranjem mjesto udati se; jer onamo djevojke ne pokrivaju glave (bijelom povezačom). — Udala se samo da pokrije glavu, unter die Haube kommen, cf. zābēloglaviti se. Rj. 532a.

zāblāžiti, zāblāžīm, v. pf. stillen, lenire: Dok Milošu rane zāblāžila. Rj. za-blažiti što, učiniti da bude blaže. v. impf. blažiti 2. — Rane gnojave, ni iscijegjene ni zavijene ni uljem zāblāžene. Is. 1, 6.

zāblehnūt, adj. (upravo part. od zāblehnuti se) vergast, oculis intentis. Rj. koji se zāblehne u što, pa onako stoji i gleda.

zāblehnuti se, hnēm se, v. r. pf. (u C. G.) sich vergaffen, stupide aspicio, cf. zāblešiti se. Rj. zāblehnuti se, kao zagledati se u što ne znajući što je ili ne misleći. vidi i zāblejati se. — Gjevojka kad nabasa na ogledalo kojega još nigda nije vijela . . . zāblenu se u ogledalo. Npr. 124.

zabléjati, zabléjim, v. pf. za-blejati. — 1) početi blejati. v. pf. prosti bleknuti. v. impf. blejati 1 (bleje ovce): Ja kad pustih u ovce jaganjce, zablejaše ovce podojnice, ovce bleje, pogledaju na me. Npj. 4, 38. — 2) sa se, refleks. zabléjati se, vidi zablehnuti se. Rj. vidi i zablešiti se. v. impf. prosti blejati 2.

zàblenūt, adj. vidi zablehnuti. Rj. zàblenuti se, nēm se, vidi zablehnuti se. Rj. v. impf. blēnuti.

zabléšiti se, zablēšim se, v. r. pf. (u Boci) vidi zablehnuti se. Rj. za-blešiti se. vidi i zablejati se.

zablistati se, zablistām se, v. r. pf. isp. zasjati se. v. impf. blistati se, i blistati. — Kako doleće (zmaj) u dvor, sav se dvor zasvetli i zablista! Npr. 197.

zàbluda, f. kad se zabludi; das Irregehen, Verfehlen, die Verirrung; der Irrthum; error. — Svaka uska, interesovna zabluda. Megj. 55. Školovanje slobodno od predrasuda i zabluda. Zlos. 74. Čepljuska-jući da je crkva u zabludu upala. J. Velikanović. DARj. 941b.

zablūditi, zablūdīm, v. pf. za-bluditi. vidi začī (s puta), zaglavrujati, zalutati. Stulli: aberrare, in errore labi. govori se u Hrv. u pravom i prenesenom smislu. sich verirren. unverschens abkommen, abweichēn, abschweifen. v. impf. blūditi, blūdīm. — Neznano, mlado a pomamno, pa lako onda i zabludi. J. Bogdanović.

zabóljeti, zabólī, v. pf. koga što, schmerzen, indolesco: Pjevala bi, al' ne mogu sama, dragog mi je zaboljela glava. Rj. za-boljeti. v. impf. boljeti. — Od derta me zaboljela glava. Rj. 117a. Ijuto me je zaboljela glava. Npj. 1, 611. Da su tebe zaboljele ruke ljuljajući nejaka bratića. 1, 612. Silnu glavu begu ugrabio; kad to vigje Gjul-beg dite ludo, na srce ga babo zabolio. 4, 317. Manu sabljom, pos'ječe mu glavu. Kad to vigje Šišov Omer-aga, njega dobro zabolje tazbina. 4, 318. Neka mu zada vjeru, da nikoga ne će ni glava zaboljeti (za to, što su tako koješta počinili). Danica 3, 161. Ali ga na brzo iza toga zabolje oči, i otide u Peštu da se liječi. Sovj. 78.

zaborāv, m. die Vergessenheit, oblivio. Rj. — Održi pravu amnistiju (opšte oproštenje i zaborav svega, što je učinjeno). Danica 3, 138. Što sam one pjesme skupio i na svijet izdao i tako od zaborava i propasti sačuvao. Ođg. na ut. 28. Gospod vrže u zaborav na Sionu praznike. Plač 2, 6. Metnu u zaborav svaku uvredu i krv, što se učini. DM. 228. Te se u zaborav baci i zanemari što je bilo pre. Vid. d. 1862, 18.

zabòravak, zabòravka, m. das Vergessene, res neglecta per oblivionem. Rj. zaboravljeno što. — Djevojka moli se Bogu u zaboravak pred ikonom kućevnog praznika... dok u molitvi i ne zaspī. Živ. 325.

zaborāvan, zaborāvna, adj. — 1) vergesslich, obli-viosus. Rj. koji lako zaboravi što: Kako ne zaboravi gaće vezati! (Kad je ko vrlo zaboravan). Posl. 126. isp. zaprnut. — 2) zaboravno je što čini da se zaboravi što god: Pod pazuhu bocu trusovine; e sam čuo, kazivali su mi, da to jeste voda zaboravna: ko s' umije i ko se napije, svoja će mu vjera omrznuti, zaboravit' svoju porodič. Npj. 2, 612.

zabòraviti, vim, v. pf. Rj. za-boraviti. v. impf. zaboravljati. — 1) vergessen, obliviscor. Rj. vidi zabitī (zabudem), bandunati. zaboraviti koga ili što, za koga ili za što: Čoek onaj sijući žito zaboravi za Megjedovića. Npr. 5. Zar ste zaboravili šta je otac preporučio? 187. Nehotice zaboravi jedan dan jednocičiti. 258. Ljubaznice dosjete se jadu, da je njih zaboravio. 260. Zaboravio sam i (za) ime svoje. Posl. 82. Sad već vidim da ste Vi odgovor meni zaboravili sasvim. Straž. 1886, 669. Nemoj zaboraviti mene kad budeš u dobru. Mojs. I. 40, 14. (On ne zna sintaksisa n. p. ... nemoj na mene zaboravljati. Nov. Srb. 1817, 526. pa opet Vuk sam, zaboravivši se, napisā): Zaigrati se, 2) u igri zaboraviti na što. Rj. 175b (auf

etwas vergessen. Vuk je bio od mladosti megju Nijemcima u Beču). sa se, pass.: I to se po tom zaboravi, kao da nije ništa ni bilo. Danica 3, 143. Riječ u kojoj se za »h« kao zaboravilo. Posl. XIV. — 2) sa se, refleks.: Da se nije pjevačica zaboravila, pa uzela ovo iz one pjesme, što momci gjevojkama pripijevaju? Npj. 1, 89. Ako li bi se ko zaboravio te zapitao koga sa »kuda«, gdjekoji mu odgovore: Idem u Kudiljevo... Posl. 1 (Vuk).

zaborāvljanje, n. das Vergessen, oblivio crebra. Rj. verb. od 1) zaboravljati, 2) zaboravljati se, koje vidi. — Bojim se, to ne će biti čuvanje i održavanje narodnijeh riječi i narodnoga jezika, nego zaboravljanje, potiranje. Kolo 14 (15).

zaborāvljati, zaborāvljām, v. impf. Rj. za-boravljati. v. impf. i po-boravljati. v. pf. zaboraviti, poboraviti; po-zaboraviti, po-zaboravljati. — 1) vergessen, obliviscor. Rj. zaboravljati koga ili što, za koga ili za što (po Vuku ne zna sintaksisa tko piše nemoj na mene zaboravljati. Nov. Srb. 1817, 526). — Ko tuđ posao gleda, svoj zaboravlja. Posl. 157. Ni jedna strana nije zaboravljala ni svoje megjusobne raspre. Sovj. 47. sa se, pass.: Zaboravlja se da je i tako u dva puta kazano što treba, pa gdjekoji dodaju još jedan put prijedlog »od« govoreći i pišući »odozgo«, »odozdo«. Obl. 116. — 2) sa se, refleks. zaboravljati se. isp. zaboraviti se.

zabòsti, zabòdēm, v. pf. hineinstecken, immitto. Rj. za-bosti. v. impf. zabadati. — Marko Kraljević zabadavši svoju sablju pod gredu legao te zaspao. Rj. 346a. Snaha polije svekra vrućim cijegjem po glavi... on skoči pa brže bolje glavu zabode u snijeg. Posl. 16. Zabosti papak u ledinu. (Pobjeći). 82. On mora svuda nosom zabosti. 239.

zàbrabònjčiti, čim, v. pf. piće. Rj. za-brabonjčiti piće, kao začiniti brabonjcima. v. impf. brabonjčiti.

zabrájanje, n. das Erzählen, lapsus in numerando. Rj. verbal. od 1) zabrajati, 2) zabrajati se, koje vidi.

zabrájati, zàbrájām, v. impf. Rj. za-brajati. v. impf. prosti brojati, brojiti. v. pf. zabrojiti. — 1) erzählen, labor in numerando. Rj. — 2) sa se, refleks. zabrájati se, sich erzählen, fallor in numerando. Rj. — u brojenju zaboravljati što, zaboravljati se.

zàbran, m. 1. zàbrana, f. ein gehegter oder auch offener Wald, in dem der Holzschlag verboten ist, silva, cf. branik, dubrava, šuma. Rj. vidi i branje-vica, branjevina. — zemlja, n. p. dubrava, šuma, ima-jući gospodara, zabranjena drugima: To bijahu lončari i življahu u sadovima i zabranima. Dnev. I. 4, 23.

2. zàbrana, f. prohibitio, interdictum, interdictio etc. Stulli. djelo kojim se što zabrani; das Verbot. vidi zakrič, zapreka. — Zabrana mojega rječnika u Srbiji godine 1852. Odr. od ruž. 14.

zabrániti, zàbrānim, v. pf. verbieten, prohibeo. Rj. za-braniti. vidi zakričati, zaprekovati, zapriječiti 2, zaprijetiti. isp. zakratiti. v. impf. zabranjivati. — Kad djeca hoće da zabrane jedno drugom govoriti. Rj. 536b. Da nijesi jeo s onoga drveta što sam ti zabranio da ne jedeš s njega? Mojs. I. 3, 11. sa se, pass.: Zabranī se narodu da ne donosi (priloga). Mojs. II. 36, 6.

zabranjivānje, n. das Verbieten, prohibitio. Rj. verb. od zabranjivati, radnja kojom tko zabranjuje što.

zabranjivati, zabranjijēm, v. impf. verbieten, prohibeo. Rj. za-branjivati. v. impf. prosti braniti 2 (kome što). vidi zaprečivati, zaprekovati. isp. zakračivati. v. pf. zabraniti. — Novi sveštenici zabranjivali su do-dole, kao i kraljice. Rj. 128b. Mačeha zabranjivala joj (pastorci) da se umiva. Npr. 125. Ne zabranjujte im dolaziti k meni. Mat. 19, 14. Oštro zabranjujući sinovima Izrailjevijem da se u nj (u Misir) ne vraćaju. DP. 123.

zabravati, vām, v. pf. sich verirren (wie ein Schaf), aberro. Rj. za-bravati, zaći kao brav. v. impf. bravati. isp. zakrmiti.

zabraviti, vīm, v. pf. verschliessen, sera claudo. Rj. za-braviti. vidi zaklopiti 2, zaključati. v. impf. zabravljati. isp. brava.

zabravljānje, n. das Verschliessen, praeclusio. Rj. verb. od zabravljati. radnja kojom tko zabravlja što.

zabravljati, vljām, v. impf. verschliessen, sera claudo. Rj. za-bravljati. vidi zaklapati 2, zaključavati. v. pf. zabraviti. isp. brava.

zabrazditi, zābrāzdīm, v. pf. (zu weit) um sich greifen, agrum alienum aro. Daleko si zabrazdio! (Posl. 51). Rj. za-brazditi, oruči učiniti brazdu u tugje. v. impf. zabražgijati.

zabražgijānje, n. das (zu weite) Eingreifen in etwas, aratio quasi agri alieni. Rj. verbal. od zabražgijati. radnja kojom tko zabražgjuje.

zabražgijati, zabražgijēm, v. impf. (zu weit) um sich greifen, aro agrum alienum. Rj. za-bražgijati, oruči činiti brazde u tugje. v. impf. prosti brazditi. v. pf. zabrazditi.

zabrblati, blām, zabrbljati, bljām, v. pf. daherplappern, obblatero. Rj. za-brblati, za-brbljati. vidi zamrmlati, zamrmljati. v. impf. brblati, brbljati.

zabrdac, zābrdca, m. vidi zagorac. Stulli. za-brdac. čovjek iz zabrgja.

zabrdnjača (zābrdnjača), f. — 1) na razboju kao mala gredica što stoji odozgo preko stativica, te o njoj vise šipila i brdila. Rj. — Šipila, 1) na razboju one dvije dašćice, što drže brdila za zabrdnjaču. Rj. 840a. — 2) (u Lici) žica koja stoji izvan zubaca u brdu pri tkanju, t. j. najkrajnja žica u brdu. J. Bogdanović. za-brdnjača. riječi s takim nast. kod ajgirača.

zabreći, zabreknuti, zābrēknēm (zabrekoḥ, zābrēkao, zabrekla), v. pf. anziehen (vom ausgetroketen Gefässe, das man ins Wasser stellt), irrigari: kad se kabao rasahne na suncu, pa ne može da drži vodu, onda se metne u vodu da zabrekne. Rj. za-breći, zabreknuti. značenje (korijenu) stisnuti se, napeti se: zabreknuti, zabreći. Korijeni 143. — Zakiseliti n. p. kacu, da zabrekne. Rj. 176b.

zabregjati, gjām, v. pf. (u Boci) schwanger werden, praegnantem fieri, cf. zatrudnjeti. Rj. za-bregja n. p. žena, postane bregja. vidi i začeti 2, zadjetinjiti, trudna zahoditi, zateščati; osjetiti se 2, pouljati 4. v. impf. bregjati.

Zabrežje, n. Dorf und Schanze an der Save unweit Palež: Vino piju Srpski kapetani na Zabrežju ukraj vode Save. Rj. selo i šanač ukraj Save nedaleko od Paleža.

zabrgje, n. Gegend hinter dem Berge, transmontana regio. Rj. za-brgje, kraj za brdom, za brdima. vidi zagorje.

zabrinuti, nēm, v. pf. Rj. za-brinuti. v. impf. brinuti se. — 1) koga, in Sorge versetzen, curam injicio. Rj. vrći ga u brigu, brigu mu zadati. — 2) sa se, refleks. die Besorgniss bekommen, in curam incido: Zabrinuo se kao jemin o Martu (jer se o Martu mijenjaju jemin). Rj. 253b). Rj. u brigu se dati. vidi ubrinuti se, uzbriziti se, razdertiti se, raskariti se, zastarati se. — Kad carevi sinovi ne dolaze natrag ni jedan, zabrine se sav dvor. Npr. 44. Sad se ja zabrinem kako ću sići na zemlju! 162. Braća se vrlo zabrinu što se učini s njihovijem sestrama. 187. Usni Faraon... kad bi u jutru, on se zabrinu u duhu, i saзва sve gatere Misirske. Mojs. I. 41. 8. Da ne bi otac... zabrinuo se za nas. Sam. I. 9, 5.

zabrkatati, zābrkām, v. pf. Rj. za-brkatati. v. impf. brkatati. — 1) n. p. kako žitko jelo od brašna, t. j. rgjavo ga zgotoviti, vermengen, misceo. — 2) kakav posao, verwirren, misceo. Rj. vidi pobrkati, zbrkati.

zabrojiti, zābrojīm, v. pf. Rj. za-brojiti. v. impf. zabrajati (i se). — 1) erzählen, fallo (aut fallor) in numerando. Rj. — 2) sa se, refleks. zabrojiti se, sich erzählen, fallor in numerando. Rj. — u brojenju kao zaboraviti što ili zaboraviti se, zabuniti se, pogriješiti: Daje njemu tri tovara blaga, tri mu daje, a tri se zabroji gledajući Bogdanovu ljubu. Npj. 1, 548. Poljubi ga tri četiri puta, da je brojiti, bi se zabrojio. HNpj. 2, 203.

zabrujati, jīm, v. pf. n. p. zabrujaše čele, summen, susurro. Rj. za-brujati, početi brujati. v. impf. brujati.

zabulati, lām, v. pf. (u Paštr.) zapečatiti bulom, versiegeln, obsignare: Crnom bješe bulom zabulana. Rj. (knjiga). za-bulati. v. impf. bulati.

1. zābun, m. vidi žubor: Oni zabun čine planinama. Rj. vidi i žuber, žamor.

2. zābun,* adj. indecl. verblüfft, perturbatus: Zabun asta, ma osladi usta. Rj. mršav, slab, bolan; a to isto od prilike znači i asta. Popović. — Tu se Turci zabun učiniše, od stra' staše u Savu skakati. Npj. 4, 285.

zābuna, f. die Verwirrung, perturbatio. Rj. zabuna. za postanje isp. zabuniti (i se). — Kad čuje (Miloš) da su Milenko i Petar u Biogradu bez vojske i u zabuni, piše im, da ne udaraju natrag. Sovj. 56. Zabuna u okolu Filistejskom bivaše sve veća... zabuna bješe vrlo velika. Sam. I. 14, 19. 20. Ti (su) književnici u zabuni i oko drugih oblika. Obl. 73. Da si u zabuni za svoj položaj. Pom. 46. Gdje koje (pogrješke) čine zabunu u smislu. Živ. sv. S. V.

zabūniti, zābūnīm, v. pf. Rj. za-buniti. vidi zbuniti. v. impf. zabunjivati. — 1) verwirren, verblüffen, perturbo. Rj. — Kad se probudi nesretniji otac, vas zabunjen nagje sve kako je snio. Npr. 132. Kad s Turčinom na mejdan izigješ, nemoj dore uzdom zabuniti, ja sam doru boju naučio. Npj. 3, 393. Jednoliko složno udariše... sa svih strana zabuniše Turke. 4, 257. Bramini, zabunjeni ovim odgovorom, vrata se. Danica 2, 126. U ljutini, koja je svaki razlog u meni zabunila bila. 2, 129. — 2) sa se, refleks. vidi smesti se, snebiti se 1, uspređiti se. isp. i ušepeljiti, ušuktriti. — Zapazariti se, zabuniti se pazarujući. Rj. 187b. On kad izigje pred carevu kćer, malo se zabuni i poplaši. Npr. 61. Zabunio se kao Ciganin u luku. (Valja da kad su ga našli gje krađe luk...). Posl. 82. Kao osugjena duša (n. p. zabunio se). 132. Ustanu Grei, te se Turci njihovom bunom zabune. Miloš 150. Sad nema kad: zabunio se oko Srpskoqa Rječnika, a ima i drugih poslova. Straž. 1886, 703.

zabunjavati, zābunjavēm, v. impf. verblüffen, perturbo. Rj. za-bunjivati. v. impf. prosti buniti. v. pf. zabuniti (i se).

zabūrmati, mām, v. pf. za-burmati, na burmu ztvoriti, zaviti. v. impf. zaburmavati. suprotno odburmati. — Ama što je puca pod gr'ocem, u njem' ima dvije litre zlata, zaburmano, pa se odburmava. Npj. 3, 350.

zaburmāvānje, n. verbal. od zaburmavati. radnja kojom tko zaburmava n. p. puca.

zaburmāvati, zābūrmāvēm, v. impf. za-burmavati, n. p. puca, na burmu ga ztvorati, zavijati. isp. v. pf. zaburmati i v. impf. odburmavati.

zabūsati, sām, v. pf. udariti u zemlju (cf. busen), einschlagen, figo: Pred dvore je koplje zabusala. Rj. za-busati. v. impf. būsati.

zabūsiti, zābūsīm, v. pf. za-busiti n. p. kupus, t. j. u kupusari ga odozgo busenjem zatrpiti. — Kupus zabūsiti, što se obično čini s proljeća, ako se kani ostaviti kiseli kupus do jeseni. u Lici. B. Budisavljević pl. Prijedorski.

zabušiti, šīm, v. pf. Rj. za-bušiti. v. impf. prosti būšiti. — 1) etwas unterdrücken, suppressere, cf. za-

bašuriti. Rj. — 2) jad ga zabušio, *treffen, ferio*: Ljuti su ga jadi zabušili. Rj. (iznenada) zadesiti. — Izobušice, cf. iznenada, cf. zabušiti. Rj. 228a.

zàcariti, rīm, v. pf. Rj. za-cariti. *suprotno rascariti*. — 1) zum Kaiser machen, *creo imperatorem*. Rj. *zàcariti koga, postaviti ga za cara*: Vojvoda Saulov uze sina Saulova i *zacari* ga nad svijem Izrailjani. Sam. II. 2, 9. Otide Rovoam u Siheru; jer se ondje skupi Izrailj da ga *zacari*. Car. I. 12, 1. — 2) sa se, *refleks. zàcariti se, sich zum Kaiser machen, Kaiser werden, fio imperator*. Rj. *postati car, učiniti se car*: Carevi koji carovaše u zemlji Edomskoj prije nego se *zacari car nad sinovima Izrailjevim*. Mojs. I. 36, 31. Kad umrije Adad, *zacari se na njegovo mjesto Samada*. 36, 36. Kad se *zacari*, pobi sav dom Jeroamov. Car. I. 15, 29.

zàcenuti se, zàcènēm se, v. r. pf. *den Athem verlieren vor heftigem Weinen, schluchzen, spiritum intercludo plorando, singultio*. Rj. *zàcenuti se, kao zagušiti se od velikoga plača*. — tako može biti da je u značenju *iznemoći* (izgubivši p pred u): *zàcenuti se*. Korijeni 235. — *glagol se drukčije ne nalazi*.

zàcijèditi, zàcijèdīm, v. pf. za-cijediti, n. p. kome što u oči. v. impf. *zàcjegjivati*.

zàcijèlo (za cijelo), adv. kao doista, pouzdano, bez sumnje; *gewiss, ganz gewiss, certe*. primjeri kod cijel 3.

zàcijèljjeti, zàcijèljīm, v. pf. za-cijeljjeti, n. p. rana *zàcijèli*. govori se u Hrvatskoj. isp. *iscijeljjeti*. v. impf. *zàcijeljjeti*.

zàcijèniti, zàcijènīm, v. pf. *schätzen, einen Preis setzen auf die Waare, pretium constituo*: ako mnogo *zàcijèni*, ne kupuj; podaj mu štagod *zàcijèni*. Rj. *zàcijèniti, izreći cijenu čemu, reći po što je tko voljan dati, prodati što*. v. impf. *zàcijèni*. — Babo, hajdemo na vašar . . . moj će majstor doći da kupi konja, i štagod *zàcijèni* on će dati. Npr. 38.

zàcijèpiti, zàcijèpīm, v. pf. za-cijepiti. *anspalten, infindo*. Rj. v. impf. *prosti cijepiti*. — Pisnik, u pisku ono što je zarezano i malo *zàcijèpljeno* te pišti. Rj. 502b.

zàcijèkati, zàcijèkēm, v. pf. za-cijukati, početi *zàcijèkati*. v. impf. *zàcijèkati*. — *Zàcijèkaše* hegede. M. P. Šapčanin. ARj. III. 587b.

zàcjegjivānje, n. verbal. od *zàcjegjivati*. radnja kojom tko *zàcjegjuje* što (u što).

zàcjegjivati, zàcjegjijēm, v. impf. za-cjegjivati. v. impf. *prosti cijediti*. v. pf. *zàcijèditi*. — sa se, *pass.*: Vidovita trava, nekakva trava, koja se suha sipa, a sirova *zàcjegjuje* u oči. Rj. 60a.

zàcmiljeti, zàcmilīm, v. pf. (po jugozap. kraj.) *vidi zàcviljeti*: *Zàcmiljese* dva Mećikućića. Rj. za-cmiljeti. v. impf. *zàcmiljeti*.

zàcokòtati, zàcokòcēm, v. pf. *incipere strepere (de dentibus)*. Stulli. za-cokòcū *zubi* (od zime), kad stanu *cokotati*. v. impf. *zàcokòtati*.

zàcòpani, adj. (u sjev. Hrv.) *vidi zàtucani*. Rj. za-copani. kod *zàtucani kaže se verstockt, obstinatus, koje znači drvenast (u prenesenom smislu), a u sjev. Hrv. (i u baniji. P. Leber) zàcòpan znači budalast, glup, tupoglav. vidi drven 3.*

zàcrepnuti, nēm, v. pf. (u Dubr.) *schöpfen, haurio*. Rj. za-crepnuti. *vidi zacrpsti*, zahvatiti 1. v. impf. *crepati, crpati, crpsti*. — Hajde u ono jezero onamo, *zàcrepni vode zelene*. Npr. 232.

zàcrljèniti, nīm, v. pf. — 1) *rubefacere*. Stulli. za-crljeniti što, učiniti da bude *crljeno*. *vidi zacrvèni*. v. impf. *prosti crljeniti*. — 2) sa se, *refleks. zàcrljèniti se, nīm se*. *vidi zacrvèniti se*: Bolje se jedanput *zàcrljèniti*, nego što puta blijegjeti (Posl. 26). Rj. za-crljeniti se, *postati crljen*. *vidi zacrljenjeti*. isp. *zàjapriti se, zapuriti se, zarumeniti se*. v. impf. *crljeniti se*. — Nije zime prije neg' se Orlanda *zàcrljeni*. DPosl. 84 (Orlānda. u Dubr. statua i kod nje stup

na koji se penjala zastava i koji se svake godine pred sv. Vlaha februara mjeseca mazao crvenilom. XIV).

zàcrljènjèti, zàcrljènjēm, v. pf. za-crljenjeti, *postati crljen*. *vidi zacrljeniti se, zacrvènjèti se*. v. impf. *prosti crljenjeti*. — Bolje je sto krat *zàcrljeniti* negli jednom ublijèditi. DPosl. 8 (*zàcrljeniti u zap. govoru mjesto zacrljenjeti*).

zàcrlniti, zàcrlnīm, v. pf. Rj. za-crniti. v. impf. *prosti crniti*. — 1) *schwarz machen (eine Flüssigkeit), nigro (liquorem)*. Rj. *zàcrlniti žitko što, n. p. vodu, učiniti da bude crno*. *vidi zavrnaniti*. — 2) *fig. Savo, Savo! sebe ne zabijeli, a mene zacrlni* (Posl. 273. *tumačenje vidi kod zabijeliti*). Rj. u *prenesenom smislu, zacrlniti koga, u crno ga zaviti*: (Kad udovici među crnu maramu na glavu). Što učinje velje jade mladoj tvojoj kukavici . . . jutros si je *zacrnio*. Npj. 1, 94. Koj' izgubi silna Smail-agu i njegovih sedamnaest aga, *zacrnio svu Hercegovinu*. 5, 118.

zàcrlpsti, zàcrlpēm, v. pf. za-crpsti. *vidi zacrepnuti*, zahvatiti 1. v. impf. *prosti crpsti*. — K'o da ga je iz puča *zàcrlp'o*. DPosl. 45. Nijesu ga iz puča *zàcrlpli*. 84.

zàcrltnjāk, m. (u Srijemu) onaj zaglavak u pluga što se njim *crtalo* odzogo zaglavuje. Rj. *zà-crltnjāk* (od osnove koja je u starom crta, isp. *crtalo*). isp. Osn. 268.

zàcrlvènjèti, nīm, v. pf. (*eine Flüssigkeit*) *roth machen, rubefacio*. Rj. za-crvènjèti *žitko što, n. p. vodu, učiniti da bude crveno*.

zàcrlvènjèti se, zacrvènjēm se, v. r. pf. *erröthen, erubescere, cf. zacrljeniti se*. Rj. za-crvènjèti se, *postati crven*. *vidi i zacrljenjeti*. — *Zacrvènio se kao vampir*. Posl. 87. Pobljedio je kao šljepačka tikva uz berbu. (Kad se ko vrlo *zacrvèni* . . .). 250.

zàcrlvòljèiti, ėīm, *vidi zaprziniti* 1. Rj. za-crvòljèiti, n. p. sobu. *vidi i zagojatiti, zakrtožiti*. isp. v. impf. *prosti crvòljèiti*.

zàcrlcukati, kām, v. pf. *hineinschaukeln, intrudo oscillando*. Rj. za-cucukati. isp. *zàculjati, zàljuljati*. isp. v. impf. *prosti cucukati*.

zàcrlcukati, kām, v. pf. (u C. G.) *vidi zakucati*: Pa *zàcrlcuka* zećirom u vrata. Rj. za-cukati. v. impf. *prosti cucukati, s premještenim glasovima što i kucati*.

zàcrlcukòriti, rīm, v. pf. za-cukòriti što, *cukòrom ga zàcrlniti, posuti, vidi zàcrlcèriti*. v. impf. *prosti cukòriti*.

zàcrlculjati, zàcrlculjēm, v. pf. (u Dubr.) Rj. za-culjati. v. impf. *culjati*. — 1) *vidi zàljuljati*. Rj. *vidi i zànjihati*. — 2) sa se, *refleks. zàcrlculjati se* (u Dubr.), *vidi zàljuljati se*. Rj. *vidi i zànjihati se*.

zàcrlcūriti, rīm, v. pf. *anfangen zu rinnen, mano*: kad *zàcrlcūriti*. Rj. za-cūriti, početi *cūriti*. v. impf. *cūriti*.

zàcrlcviljeti, zàcrlcviljēm, v. pf. *Klagegeschrei erheben, strido, ejulo, cf. zàcmiljeti*. Rj. za-cviljeti, početi *cviljeti*. v. impf. *zàcrlcviljeti*.

zàcrlčamati, mām, v. pf. Rj. za-čamati. v. impf. *čamati*. — 1) *verweilen, lange ausbleiben, morari diu*: Tamo čemo, bane, *zàcrlčamati*. Rj. *zàbaviti se gđjegod dugo*. isp. *zàbaviti se, i syn. ondje*. — Piše vino pa i *zàcrlčamaše* od negjelje opet do negjelje. Npj. 2, 232. *Zàcrlčamati*, ostati, *zàbaviti se*. Npj. 2, 304. — 2) (u C. G.) *sich verspäten, sero venio, cf. odocniti*. Rj. *vidi i zàdocniti (i se), zakasniti, opozniti*.

zàcrlčarati, zàcrlčarām, v. pf. za-čarati, *bezaubern, behexen, incantare. vidi zamagjijati, zamaštati, zatraviti* 2, opčiniti. v. impf. *čarati*. — Što je Jovo! moje milovanje, te ti roniš suze niz obrabe? Ali su me tebe omrazili, ali su te čarom *zàcrlčarali*? Herc. 3.

zàcrlčatmiti, zàcrlčatmīm, v. pf. udariti čatnu izmegju direkta ili zida. Rj. v. impf. *zàcrlčatmiti*.

zàcrlčavljiti, zàcrlčavljēm, v. pf. za-čavljiti, *čavljima zàkovati, zabiti*. isp. *zàklinciti*. za akc. isp. Daničić, ARj. 917b. — B'jele dvore zatvorila a *kanute zàčavljila*, zalud kuceh i uzdisah, ne šće draga da otvori. Herc. 273.

začeliti, začelim, *v. pf. schliessen, concludo*. Rj. za-čeliti *sofriu kim, metnuti ga sofriu u donje čelo. isp. začeljivati*. — Pod šatorom sede vino piti, posagjuje do desna koljena elči-hašu... *Kaicom je sofriu začelio sroč' čestitog lica kraljevoga*. Npj. 2, 483.

začelje, *n.* gornje čelo, t. j. mjesto navrh stola gdje obično starješina sjedi kad se ruča ili večera, *der oberste Platz am Tische, trichinii pars*. Rj. začelje. *vidi čelo 2, pročelje. suprotno donje čelo, zaseda 2, zástava 1*. — Ne poštuje oca i matere... a da ih metne u začelje... Npr. 77. Kad dogje veče, domaćin ih posadi u začelje. 78. Starca Foču vrgli u začelje. Npj. 4, 133. Traže začelja na gozbama i prva mjesta po zbornicama. Mat. 23, 6.

začeljivānje, *n. verbal. od začeljivati, koje vidi. začeljivati, začeljujēm, v. impf. mit der Rückseite grānzen, parte aversa finitimum esse: ko s tobom iz onoga sokaka začeljuje baščom?* Rj. začeljivati *čim s kim, t. j. biti kome susjed stražnjom stranom čega, n. p. bašče. isp. začeliti. suprotno sačeljivati se, sučeljivati se, ščeljivati se.*

začeljūstiti, začeljūstīm, *vidi zaviličiti*. Rj. *v. pf. začeljūstiti n. p. konja, metnuti mu žvale (gjem). vidi i začeljūstiti 2, zauzdati, zažvaliti. isp. zajulariti, zaulariti.*

začepak, začepka, *m. vidi zapušač*. Rj. začepak, *ono čim se što začepi. isp. čep 1, zatisak.*

začepica, *f.* (u C. G.) *vidi zagjevica: S male začepice velja biva (Posl. 290). Rj. začepica. za postanje isp. začepiti. vidi zadjevica.*

začepiti, začepīm, *v. pf. verstopfen, zuspūnden, epistomio obturo*. Rj. začepiti. *vidi zapušiti 1, zaptiti, zatisnuti. suprotno očepiti, odčepiti.*

začepļāvānje, *n. verbal. od začepļavati. radnja kojom tko začepļava n. p. bocce. vidi zapušavanje.*

začepļāvati, začepļāvām, *v. impf. začepļavati n. p. bocce. vidi zaptivati, zapušavati, zatisnati, zatiskvati. v. pf. začepiti. suprotno očepļavati.*

začeprkati, kām, *v. pf. Rj. začeprkati. v. impf. čeprkati. — 1) anfangen zu scharren (wie die Henne), rado ut gallina. Rj. početi čeprkati (kao kokoš). — 2) verscharren, radendo obruo. Rj. začeprkati što, čeprkajući zakriti, zagrnuti.*

začestiti, začestīm, *v. pf. vidi učestati*. Rj. začestiti, *često učiniti što, često se dogoditi. — Kada mačka začesti hrkati, valja reći: svoju glavu iskrhala! jer misle da to nije dobro za onu kuću*. Rj. 349a.

začetak, začétka, *m. — 1) der Anfang, initium, cf. početak. Rj. začetak. za postanje isp. 1 začeti. vidi i započetak. — 2) foetus conceptio. Stulli. djelo kojim začne, zabregja n. p. ovca, a i žena; Empfāngniss. isp. zemetak.*

začeti, začēnēm, *v. pf. Rj. začeti. ne dolazi kao prost glagol. isp. -četi. v. impf. začinjati. — 1 a) vidi započeti. Rj. vidi i početi, i syn. ondje. vidi i zadjesti 2. — Ona svinjarče začne govoriti: »Devojko, je li ti na čelu zvezda?« Npr. 257. — b) sa se, re-
fleks. n. p. začela se kavga, entsanden, exorta est rixa. Rj. isp. nastanuti, nastati. — Djetinja bolest, od koje djeca umiru (kažu da se u drobu začne). Rj. 122b. — 2 a) empfangen, concipio (von der Kuh, Stute, dem Schafe): začela krava, t. j. počelo joj rasti vime, skoro će se oteliti. Rj. govori se za kravu, kobilu, ovcu; ali i za ženu, u značenju zabregjati, zatrudnjati. isp. što ide namah pod b. — b) sa se, refleks.: Ono što se u njoj (u Mariji) začelo, od Duha je svetoga. Mat. 1, 20. vidi zadljati se, zametnuti se.*

začētnik, *m. vidi početnik. Stulli. koji što začne, začinje.*

začēviljiti, začēviljīm, *v. pf. Rj. začēviljiti. v. impf. začēviljivati. — 1) (die Flinte) spannen, intendo telum (flintam). Rj. začēviljiti n. p. pušku. vidi zapeti 1. — 2) vidi zaviličiti. Rj. začēviljiti n. p.*

konja, metnuti mu žvale (gjem). vidi i začeljūstiti, i syn. ondje.

začēviljivānje, *n. verbal. od začēviljivati. radnja kojom tko začēviljuje što.*

začēviljivati, začēviljujēm, *v. impf. začēviljivati. v. pf. začēviljiti. — 1) začēviljivati n. p. pušku. vidi zapinjati 1. — 2) začēviljivati n. p. konja, metati mu žvale (gjem). vidi viličiti, žvaliti. isp. uzdati, zauzdavati. — Žvalav, kad se u koga u uglovima nakraj usana kao ojede. Gdjekoji govore, da takove ljude gjavoli u snu uzdaju ili začēviljuju. Rj. 155a.*

začēliti, līm, *v. pf. vidi zasiliti*. Rj. začēliti, *postati čil, stati na snagu. isp. očiliti.*

začēin, *m. condimentum. vidi začina. Stulli. govori se u Hrv. može biti da amo ide poslovica: Zaludu je začina, kad nije načina. Posl. 83.*

začina, *f. die Würze, condimentum: Teško loncu iz sela začine čekajući! (Posl. 315). cf. zasmočak. Rj. začina. za postanje isp. začiniti. — Zaludu je začina, kad nije načina. Posl. 83. Da su sve prijesne (životinje) i bez začine jeli, to se razumije i po sebi. Priprava 152.*

začinīti, začinīm, *v. pf. Rj. začiniti. v. impf. začinjati. — 1) wūrzen, condio. Rj. vidi zasmočiti. — Zalučiti, utući bijeloga luka, pa začiniti kakovo jelo. Rj. 182a. Naoparno, što nije začinjeno. Rj. 399a. Najveća je čast na petku: riba i grah začinjen zeitinom. Danica 2, 104. — 2) fig.: Sve je kolo glavom nadmašila, a gospodskim licem začinila. Rj. u prenesenom smislu. — Od sviju je i veća i ljepša, ljepotom je kolo začinila. Npj. 3, 360. Koje (pjesme) sam ostavio, da njima začinim petu knjigu. Npj. 4, XII.*

1. začinjānje, *n. Rj. verbal. od začinjati. — 1) vidi započinjānje. — 2) radnja kojom n. p. žena začinje dijete (die Empfāngniss, conceptio. Rj.).*

2. začinjānje, *n. das Würzen (österr. Vermachen), conditio. Rj. verbal. od začinjati. radnja kojom tko začinja n. p. jelo.*

1. začinjati, njēm, *v. impf. Rj. začinjati. v. pf. začeti. — 1) vidi započinjati: Sve gjevojke redom popjevaju, a začinje Fatima gjevojka. Rj. vidi i počinjati. — Vodi li mu kolo stara majka? A sestrice pjesme začinju li? Kov. 60. — 2) empfangen, concipio. Rj. n. p. žena začinje dijete.*

2. začinjati, začinjām, *v. impf. wūrzen (vermachen), condio. U nas se jelo najviše začinja skorupom ili maslom, a kad ovoga nema i lojem, uz post uljem. Rj. začinjati. vidi zasmakati. v. pf. začiniti. — Petljanija kupus ne začinja. (Blebetanje posla ne opravlja). Posl. 247.*

začkatī, čkām, *v. pf. n. p. pukla vrata pamukom, (eine Ritze) verstopfen, obturo, obstruo. Rj. začkati, zatisnuti pukotinu čim. v. impf. čkati.*

začkoljina, *f. Schlupfwinkel, latebra. Rj. kao skrovište, kut gdje se može sakriti, rupa u koju se može šmignuti. — začkoljina, od osnove od koje je i čkati. isp. Osn. 153.*

začūditi se, đim se, *v. r. pf. sich verwundern, miror: Začudio se prebijenoj goljieni (kažu, osobito žene, onome koji se čemu začudi, da ne bi ono urekao čemu se čudi. Posl. 87). Rj. začūditi se. isp. udiviti se, zadiviti se. v. impf. čūditi se. — Ona se sama začudi kako je ostao živ. Npr. 62. Kad dogje na onu čupriju, začudi se njenoj krasoti... Pa se začudi gde sve selo peva i veseli se. 89. Začuggjen ljepoti onih gjevojaka... Začudi se carev sin na ovake odgovore. 111. Kad ih začuggjen upita, ko su, oni sve kažu. 236. Te mu rusu osjekoše glavu, pa se na nju Turci začūdiše, kolika je glava od hajduka. Npj. 3, 340. Začūdiš se čudom velikijem kad je vidjeh. Otkriv. 17, 6.*

začūti, začūjēm, *v. pf. hören, exaudio: Glas začūla gjevojčina majka. Rj. začūti. vidi zaslušati. v. pf. i impf. prosti čūti. v. impf. prosti čūjati. — To za-*

čuje na daleko jedan bogati čoek. Npr. 163. Nogo vilu niko ne začuje, no ju začu Muča Raičević. Npj. 4, 122. Uši gluhih začuće, tada će hromi poskočiti kao jelen. DP. 314. *sa se, pass.*: Iz tutnjave začuje se glas: »O Usude! Npr. 75.

začelak, zatioka, *m.* *vidi* zatjelak.

začeljak, zátijelka, *m.* (u Paštr.) *vidi* zatiljak. Rj. — *zatiljak*. Kao da bi i bilo po zapadnom govoru, govori se gdje gdje je (*) mjesto i: *začelak*. Korijeni 96. *ovdje će biti griješkom štamparskom začelak mjesto začeljak; ali Daničić ima drugdje i zatjelak, t. j. začelak.*

začer . . . *vidi* zatjer . . . Rj.

zaći, zâgjem (zâšao, zâšla), *v. pf.* Rj. za-iti, za-jti, za-tji, za-ći. *vidi* zaći, zaljesti, zaljeći. *v. impf.* zâlaziti, zahoditi. — **1**) *hintergehen, eo post*—: *zagje* za brdo, za kuću. Sunce *zagje za goru*, daj mi pope navoru. Rj. *vidi* zaminuti. — Sjesti, 3) *untergehen, occido*: sjelo sunce, cf. *zaći*, smiriti se. Rj. 684b (*vidi* zapasti 1, zasjesti 3). *otamo idu i ovaki primjeri*: Vрати mu zalog njegov do sunčanoga zapada . . . Podaj mu najam njegov isti dan, i da ga ne zagje sunce u tebe. Mojs. V. 24, 15. I otidoše; i sunce ih zagje blizu Gavaje. Sud. 19, 14. — **2**) kome n. p. za legja, ili isprijeka, *umgehen, circumvenio*: Dok on njemu isprijeka *zagje*. Rj. *isp.* obaći, obići. — Dok su se jedni Turci s njim (s Kočom) tukli, drugi *zagju* te ga opkole. Rj. 295b. Podminuti, *zaći odozdo*, n. p. kad se čete ili vojske biju u brdima, *umgehen, circumvenio*. Rj. 522b. S jednom se vojskom tukao, a dvije su, tri obilazile, da mu *zagju s legja*. Danica 1, 84. Krijučić se izigju malo uz Moravu, te *zagju Arnautima kao s rebara*. Miloš 92. — **3**) *sich verirren, aberro*. Rj. *vidi* zabantati, i *syn. ondje*. — Zalutati, *zaći s puta*. Rj. 181b. Vrljajući po planini jedna od njih *zagje* i dogje pred jednu pećinu. Npr. 1. Mnogi su bežeći preko šuma *zašli u tugjoj zemlji*. Miloš 101. Kojemu (srebrljublju) neki predavši se *zagjoše od vjere*. Tim. I. 6, 10. Ne daj mi da *zagjem od zapovijesti tvojih*. Ps. 119, 10. — **4**) *nach der Reihē gehen (z. B. von Haus zu Haus), ex ordine eo*: Zašao od kuće do kuće kao vodičar (Posl. 87.). Rj. *stati ići. isp.* zarediti. — *Zagje od izvora do izvora* i počne ih brojiti redom. Npr. 100. Carey sin po tom *zagje* s onom papučom njezinom da je traži po svemu carstvu. 129. *Zagje* po čaršiji da gleda kakav je zanat najlakše naučiti. 174. *Zagje* Gjorgja svakog *darivati*, svakom dade po triest dukata. Npj. 4, 303. Tako Turci *zagju po narodu*, i stanu opet kupiti oružje. Miloš 68. — **5**) *zašlo mi za nokte*, kad ruke vrlo ozebu pa pošto se dogje u toplinu, pod noktima stane zdravo boljeti. Rj. — **6**) *kao ući u što. isp.* zagaziti u što. — *Zagjem u šumu* da ulovim kaku zvjerku. Npr. 161.

zaćopati, zâćopâm, **zaćopiti**, zâćopîm, *v. pf. mit Koth verschmieren, luto obliho*. Rj. za-ćopati, za-ćopiti, *blatom zamazati*.

1. zâd, *m.* (u C. G.) *vidi* zid: Nju udrio kamenu od *zâda*. Rj. (*»od zâda» znači od zida*). Npj. 2, 614. Vuk). — *zâd* (Зѧѧ), *zid*. od kor. koga je i sa-zd-ati, Зѧ-Зѧ-ѧѧ). Osn. 33.

2. zâd, *adv.* *postalo od prijedloga za, što je za čim, straga. isp.* Korijeni 48. *vidi* zâda, i s ovima slož. *adv.*: nazad, nazada; odzâda, ozad, ozadi; naj-zâd; unazad.

zâda, *adv. isp.* zâd *adv.* — I sprijeda i *zâda*. DPosl. 30. *vidi* odzâda, ozad, ozadi.

zâdâh, *m.* **zâdâha**, *f.* *ein übler Geruch, malus odor*. Rj. za-dah, za-daha (za *postanje isp.* zadahnuti). *miris (ponajviše neugodan)*. *vidi* zaduh; tonj, i *ondje syn.* — Vidješe te ljude gdje im tijelu oganj ništa ne može . . . niti *zadâh od ognja* prionu za njih. Dan. 3, 27. Škola mora biti vrela istori(j)ske svesti, *muškoga zadâha*. Zlos. 287 (*Anhauch, Begeisterung*).

zâdâhnuti, zâdâhnêm, *v. pf.* koga, *anhauchen, adspiro*. Rj. za-dahnuti koga čim. *v. pf.* je i dahnuti. *v. impf.* zâdisati. — Id'te dolje, dva moja angjela, do bijela groba Jovanova, *vasijem ga duhom zadânite*. Npj. 2, 40. Bog stvori Adama od zemlje. On *zadâhne ovo zemljano stvorenje životom*. Priprava 10. Kako je ono postajalo prema onome čim *sveti apostoli i sveti oci bijahu zadâhnuti*. DP. 7.

zâdâj, *m.* *vidi* zadâh. **zâdâja**, *f.* *vidi* zadâha. Rj. u krajevima gdje se glas h u govoru pretvara u glas j.

1. zâdâjânje, *n. das Säugen, nutritio*. Rj. *verb.* od 1 *zâdâjati. radnja* kojom n. p. mati *zâdâja dijete*.

2. zâdâjânje, *n. das Riechen nach etwas, odor*. Rj. *verbal.* od 2 *zâdâjati. stanje* koje biva, kad n. p. meso *zâdâje divinom*.

1. zâdâjati, zâdâjâm, *v. impf.* säugen, *mammam praebere. cf.* zadojiti. Rj. za-dajati. *v. impf.* prosti dojiti 1. *zâdâjati n. p. mati dijete*.

2. zâdâjati, zâdâjêm, *v. impf.* riechen nach etwas (*übel*), *oleo*: *zâdâje meso divinom*. Rj. za-dajati. *vidi* zâdavati; zâdisati 2, i *syn. ondje*. — *zadâh* (značenje *dihati prelazi u vonjati*), *zadâha; u nas je ispalo h pa se mjesto njega umetnulo j*: *zâdâjati*. Korijeni 114. *t. j.* od *zâdahati, pa se glas h u gdjekojim krajevima pretvara u govoru u glas j a u gdjekojim u glas v*.

zâdak, zâtka, *m. parte di dietro, pars posterior*. Stulli. *strana koja je zâda, ozadi; der Hintergrund*.

zâdâniti, zâdânîm, *v. pf. vom Tage überfallen werden, und denselben über wo bleiben, luce superveniente commorari alicubi*, n. p. hajduci *zâdânili u selu*. Rj. *t. j.* *zatekao ih dan u selu, pa su onaj dan i ostali u selu*. za-daniti. *v. pf.* je i *prosti daniti. v. pf. i impf.* danovati. *v. impf.* danjivati. — Tu je vojska trudna počînula, i *bijeli danak zâdânila*. Npj. 5, 66. Nekolike stotine Srba osvanu oko crkve, i, *zakopavši malo šančica oko sebe, zâdâne* izmegju crkve i Turskoga šanca. Miloš 110.

zâdânuti, zâdânêm, *vidi* zadahnuti. Rj.

Zâdar, Zâdra, *m.* Zara, Jadera. Rj.

Zâdârka, *f.* Eine von Zadar. Rj. žena iz Zadra.

Zâdarskî, *adj.* Zava-, Jadertinus. Rj. što pripadu Zadru.

zâdâtak, zâdâtka, *m. što se kome zâda da učini, die Aufgabe, pensum, opus*. — Da će se na ovaj način bolje izvršivati književni *zâdâtak* Matčin. Rad 5, 199. Koji je za glavni *zâdâtak* svojemu životu postavio komparativnu gramatiku . . . ako mu prerana smrt i nije dala *svršiti toga zâdâtka*. 9, 190. Svaka je vlada dovoljno krepka čim *vrši svoj spasovni zâdâtak*. Zlos. 87. Na ispitu počeše raspravljati *računske zâdâtke*. *Zâdaci* su bili sve iz njihovog običnog života. 322.

zâdâti, zâdâm, *v. pf. beibringen, infero, do*: *zâdao mu ranu*. Nijedna mu *rane ne zâdâde*. Rj. za-dati. *v. pf.* je i *prosti dati. v. impf.* zâdavati. *isp.* založiti 2, uzrokovati (*v. pf. i impf.*). — Uvjeriti se, 2) *zâdâti, uhvatiti vjeru* . . . Onda je bila uvjericâ, t. j. *bili zâdâli vjeru jedni drugima*. Rj. 765b. Zmija njega [sina] *ujede i zâda mu smrt*. Posl. 63. Kûma kûma ako nije darovala, nije mu ni *brige zâdâla* (čim će on nju darovati). 163. Tebi ću mnogo *muke zâdâti*. Mojs. I. 3, 16. Velike mi *jâde zâdâde*. Rut 1, 20. Car *zâdâde* vojsci svojoj tešku službu protiv Tira. Jezek. 29, 18. *Tim zâdâde prvi udarac* starim porodičijem računima. DM. 3.

zâdâvača, *f.* (u Herc.) kao oje u pluga od kola od prvijeh krpela, cf. gredelj. Rj. za-davača. *isp.* zâdavati. — *riječi s takim nast. kod cjepeča*.

1. zâdâvânje, *n. das Verursachen, Beibringen, effectio, illatio*. Rj. *verbal.* od zâdavati. *radnja* kojom tko *zâdâje kome što, n. p. vjeru*.

2. zâdâvânje, *n. vidî* 2 *zâdâjânje*.

1. zâdâvatî, zâdâjêm (i zâdâvâm. Obl. 108), *v. impf.* beibringen, verursachen, infero: Jedan drugom *rane*

ne zadaje. Vjernoj ljubi juče zadavaše. Rj. za-davati. v. impf. prosti davati. v. pf. zadati. isp. zalagati 2, uzrokovati (v. pf. i impf.). — Jedni drugim vjeru zadajete. Npj. 4, 273 (vidi zavjeravati se). I Stanin je babo izlazio, i gjeveru amanat zadav'o: »Čuvaj mene prelijepu Stanu. Kov. 75. Tvoji stanovnici, koji strah zadavahu svjema koji življahu u tebi. Jezek. 26, 17. Zahvalnost i poštovanje zadaju mi dužnost da spomenem . . . Rad 9, 190.

2. zadržavati, zadržavam, v. impf. zadržavati. *vidi* zadržati. v. je postalo od h, kao što je i j. — Kad se budi, crne oči ljubi, a kad spava, mirisom zadava. Herc. 159.

zadržavica, f. angina. Stulli. bol u grlu od koje se može tko zadržaviti, zagušiti. *vidi* zadržavica.

zadržaviti, zadržavam, v. pf. *erwürgen, strangulo*. Rj. za-daviti. *vidi* udaviti; zadržati, udušiti; zagušiti, ugušiti. v. impf. daviti. — Kad to vigje starac Mustaf-aga, on povika glasom zadavljenim: »Šta gledate, kičeni svatovi, gje mi hajduk odnese gjevojku? Npj. 3, 546. sa se, refleks. ili pass.: Svako će se pile svojim zrnom zadržaviti. Posl. 279.

zadržajeti, zadržajem, v. pf. Rj. za-daždjeti. v. impf. daždjeti. — **1)** anfangen zu regnen, pluere. Rj. početi daždjeti. — **2)** sa se, refleks. zadržajelo se otuda, t. j. ide dažd, regnen, pluere. Rj.

zadržerati, zadržerem, *vidi* zadržerati. Rj. v. pf. za-derati. v. impf. zadržerati. — Zao je, i goru je zaderao. (Reče se za zla čoeaka). Posl. 84.

zadesetiti, zadesetim, v. pf. u zagoneci. Rj. za-desetiti. isp. razdesetiti. *drukčije se glagol ne nalazi*. — Zakukuljeno, zamumuljeno, zadevečeno, zadeseceno; niko ga ne može raskukuljiti, razmumuljiti, razdevetiti, razdesetiti, nego onaj koji ga je zakukuljio, zamumuljio, zadevetio, zadesetio (ključ i brava). Rj. 179a.

zadesiti, zadesim, v. pf. treffen (Unglück), attingo, ferio: jadi ga zadesili! Rj. za-desiti. *vidi* desiti, naći 3, zadjesti 6. — Tako me čudo ne zadesilo! Posl. 300. Ovo su dvije glavne promjene, koje su zemlju zadesile. Priprava 14. Ako i ovoga zadesi kako što, sva licete me stara u grob s tugom. Mojs. I. 44, 29. sa se, pass. ili refleks.: U ruci mu puna čaša vina, puna mu se čaša zadesila. Npj. 4, 180. *vidi* naći se 1.

zadevetiti, zadevetim, v. pf. u zagoneci. Rj. zadevetiti. isp. razdevetiti. *drukčije se ne nalazi ovaj glagol. zagonetku vidi poviše kod zadesetiti.*

zadihati se, zadišem se, **1. zadijati** se, zadijam se, v. r. pf. ins Keuchen kommen, s. B. von Lawfen, anhelu, cf. zaduhati se. Rj. za-dihati se, (i promijeniti se u govoru h na j) za-dijati se. zadija se, zadiše se tko brzo trči te stane silno disati.

2. zadijati se, zadijam se, v. r. pf. zadijalo se dijete, t. j. zametnulo se, entstehen, oriri, concipi. Rj. *vidi* i začeti se. — djēnuti . . . za-dijati se; dō-dijati, do-dijavati. Korijeni 107.

zadijeliti se, zadijelim se, v. r. pf. in distribuendo errare. Stulli. za-dijeliti se, dijeleći pogriješiti.

zadijevânje, n. Rj. verbal. od zadijevati (i se). — **1)** radnja kojom tko zadijeva što u što (das Hineinstecken, immissio. Rj.). — **2 a)** *vidi* diranje. Rj. — **b)** stanje koje biva, kad se što zadijeva u što.

zadijevati, zadijevam, v. impf. Rj. za-dijevati. v. impf. je i prosti dijevati. v. pf. zadjenuti, zadjesti, zadjeti. — **1)** hineinstecken, immilo, n. p. nož za pojas, cvijeće za kapu. Rj. — Domaćin da svakome po pozlaćen cvijet, koji svaki zadijeva sebi za uho ili na prsi. Kov. 74. sa se, pass.: Pašnjaja, od kože kao pojas sprijed, gdje se zadijevaju male puške i nož. Rj. 492b. Silaj je dvojak: jedan se opaše pa se pištolji i noževi u nj zadijevaju. Rj. 680a. — **2 a)** koga ili u koga, *vidi* dirati. Rj. *vidi* i zadirivati, zadirivati, peckati. isp. zagrizati 2, zajedati. — Nemoj više mene da zadevaš. Rj. 171b. — **b)** sa se, refleks. za-

dijevati se, kleben, stecken bleiben, adhaeresco. Rj. — Šetala se mlada Vučomanka po bostanu i po gjuilstauu, cvoeće joj se u skut zadevalo. Npj. 1, 617.

zadimiti, mim, v. pf. Rj. za-dimiti. v. impf. dimiti. — **1)** Rauch machen, fumum facio, infumo. Rj. n. p. ljudi zadimili sobu pušeci. *vidi* zakurnjaviti, zapušiti 3. — **2)** sa se, refleks. rauchen, fumo. Rj. n. p. zadržimila se soba, napunila se dima.

zadirânje, n. das Streifen, strictio. Rj. verbal. od zadirati. radnja kojom tko zadiruje što.

zadirati, rēm, v. impf. streifen, stringo. Rj. za-dirati. v. pf. zaderati, zadržeti. — Kud su naši drumi i kaldrme, i kuda su Turci prolazili i s konjskijem pločam' zadirali, iz klina će proniknuti trava. Npj. 4, 136.

zadirivânje, n. *vidi* zadirivanje. Rj.

zadirivati, zadirujem, v. impf. *vidi* zadirivati. Rj. za-dirivati koga. v. impf. prosti dirati 2.

zadirivalo, n. der Necker, petulans. Rj. koji zadirkuje. — riječi s takim nast. kod bajalo.

zadirivânje, n. das Necken, cavillatio. Rj. verb. od zadirivati. radnja kojom tko zadirkuje koga. *vidi* zadirivanje.

zadirivati, zadirujem, v. impf. koga, necken, cavillor. Rj. za-dirivati. v. impf. prosti dirati. *vidi* zadirivati. — No da vidiš paše Brgjanina! odmah Gruja zadirivat' pogje. Npj. 3, 21. Kameno mu srce u matere, što ga nije naučila majka zadirivat' i jaškovati. Herc. 110. Jedno dijete zadirivalo drugo a ono mu prijetilo da će ga tužiti učitelju. Bukv. 19.

zadisânje, n. Rj. verbal. od zadisati. — **1)** radnja kojom tko zadiše koga čim (das Anhauchen, adspiratio. Rj.). — **2)** stanje koje biva kad što zadiše, smrdi, n. p. meso.

zadisati, zadisem, v. impf. Rj. za-disati. — **1)** anhauchen, adspiro. Rj. zadisati koga čim, n. p. duhom svojim. v. pf. zadahnuti. — **2)** zadiše meso, t. j. smrdi, übel riechen, male oleo, cf. udarati, zaudarati, pašiti. Rj. *vidi* i 2 zadržati, 2 zadržavati, tonjati, tuknuti (tuhnuti). isp. vonjati, i syn.

zadiviti se, zadivim se, v. r. pf. (rijetko se govori) *vidi* za-čuditi se, udiviti se. Rj. za-diviti se. v. impf. diviti se.

zadjeljati, ljām, v. pf. za-djeljati, anschnitzeln, insecure minutatim. v. impf. djeljati. — Klis, droo malo kraće od čeperka, zadjeljano sa sve četiri strane. Rj. 275b.

zadjenuti, zadjesti, zadjeti, zadjenem (zadjedem), v. pf. Rj. za-djenuti, za-djesti, za-djeti. v. pf. je i prosti djēnuti, djēsti, djēti. v. impf. zadijevati. — **I. 1)** n. p. nož za pojas, cvijet za kapu, stecken, pono. Rj. *vidi* zaprdjeti (u šal), zataći 1. — Uoči Ivanja dne zapale one procjepove i obnesu oko torova, po tom neke zadjenu u tor te izgore . . . Rj. 215b. Zet daruje punici komad sapuna i u njemu zadjeven dukat. Kov. 95. Zadjeni nož u nožnice. Prip. 156. — **2)** Kavgu, govor, boj, t. j. započeti, anfangen, moveo. Rj. *vidi* i začeti 1, početi, zapodjesti, zametnuti 3, zapodrjeti, zavrći 3. — Oko svašta zbora zagjedoše, a najviše zbore za junaštvo. Npj. 4, 49. sa se, pass.: Onada se boja zagjenulo, ubiše se prahom i olovom. Npj. 4, 109. — **3)** Zagjesti koga za pojas (Biti pretežnji od njega. Posl. 83). über-treffen, supero. Rj. — **4)** dirnuti, anrühren, angreifen, attingo: ti si najprije njega zadio. Rj. *vidi* i darnuti. — **5)** berühren, attingo: prošlo mu tane kroz haljine, ali mu mesa nije zadjelo, cf. zahvatiti: Pogodi mu puce od dolame, tere Radu ne zagjede mesa. Rj. *vidi* i zataći 2. — Progloh goru, progloh drugu, zagjede mi jasen klobuk. Npj. 1, 151. Pušku pali vojvoda Vučure, te zagjede Petra Boškovića, ponese mu puca sa dolame. 4, 109. — **6)** treffen, attingo, ferio, cf. zadesiti: Tako me nenadno čudo ne zagjelo! (Posl. 299). Rj. *vidi* i desiti, naći 3. — **II.** sa se. — **1)** za što, kleben, hängen bleiben, adhaeresco:

Zagje joj se kupina za svilenu košulju. Rj. *refleks.* — *Zagješće se oči* Anetine a za zlatne toke Ivanove. Npj. 1, 464. — **2)** zboru, zborom (ponajviše u pjesmama), *berühren, attingo*: Svakoga se zboru zagješće. Svakijem se zborom zagješće, i u tome vjeru uhvatiše. Rj. *refleks.* U vino se zagjenuli bili, koji junak bolji od kojega. Rj. 174a. — **3)** vidi zavaditi se: *Zagješće se* za bijele ovce. Rj. *reciproč.* — **4)** vidi zapodjesti se, *sich erheben, entstehen, exorior*. vidi i zametnuti se 1: Okrenuše niz Budima grada, *zadede se jedan modar oblak* od Budima do Prizrena grada, baš ih nigde sunce ne ogreja nit' ih kakva rosa zarosila. Npj. 2, 57. U te reči Sijenjanin-Ive pramen se je magle *zadenuo* preko polja od Sijenja bela. 3, 213. *refleks.*

zadjetinjiti, njm, vidi zatrudnjeti. Rj. v. pf. *zadjetinjiti*. *zadjetinjila žena*, postala *djetinja, zdjetna, trudna*. vidi i zabregjati, zatešćati. v. impf. *djetinjiti* (*djetinjski biti, raditi*).

zadjeva, f. *das Hinderniss, impedimentum, cf. smetnja*. Rj. *za-djeva*. za *postanje* isp. *zadijevati*, *zadjenući*. vidi i prepreka, *postona* 2, *sprećica*.

zadjevica, f. vidi zagjevica. Rj. *osn. u zadjeva*. Osn. 320. — **1)** uzrok za koji se kavga *zagjene, der Anstoss, offendiculum*: Od male *zagjevice* malo se ljudi ne poklaše. Jer je prva Turska *zagjevica*. Rj. *isp. povod* 2. — Nije naša *zagjevica* bila, no Osmana paše Skadarskoga, koji moje premami Pipere. Npj. 5, 43. Otac i mati njegova (Samsonova) ne znadijahu, da traži *zadjevicu* s *Filistejima*. Sud. 14, 4 (*quæret occasionem; eine Gelegenheit suchte*). — **2)** svagja ili kavga sama, *der Zank, certamen*: oko toga je često bivala *zagjevica*. Rj. *kod svagja syn.*

zadjevojčiti se, čim se, v. r. pf. *zum Mädchen heranwachsen, in puellam adoleo*. Rj. *za-djevojeći se žensko dijete, kad postane djevojka, odrasla djevojka*. *isp. podraslica*. v. impf. *djevoječiti (i se)*.

zadniti, zādñim (*zādñijem*), (*part. pass. zadniven*) v. pf. *bödmn, fundo instruo*. Rj. *za-dniti, n. p. kacu, načiniti na nju dno*. v. impf. *zadnivati*. — Bačva, 1) velika *kaca zadnivena* kao bure. Rj. 18a. *Bure je zadniveno* s obje strane. Rj. 266b. Kad jedno *bure zadne*, oni šestar onaj bace pa za drugo prave drugi. Rj. 837a. *Cjevica . . . s jedne strane zadnivena*. Nov. Srb. 1817, 765.

zadnivänje, n. *das Bödmn, fundi adjectio*. Rj. *verb. od zadnivati. radnja kojom tko zadniva n. p. kacu*.

zadnivati, zādñiväm, v. impf. *bödmn, fundo instruo*. Rj. *za-dnivati n. p. kacu, praviti na nju dno*.

zadno, n. *der Boden (z. B. am Fasse), fundus doli, cf. dno*. Rj. n. p. u *bureta*. vidi i *dano*.

zadñji, adj. *der, die, das hintere, posterior*. Rj. *koji je zađa, odzada*. vidi *stražnji*. *dolazi i naj-zadnji, koje vidi*. *suprotno prednji*. — *Koji prvi činja', vazda ga dobija'*; koji *zadnji činja'*, nigda ga ne dobija'. Rj. 508 (*zadnji = posljednji*). Klanjam ti se kao mlada *zadñijem svatovima*. Posl. 134. U *zadnje* se nema rašta ni u crkvu hoditi. (*U zadnje znači pozno, dockan*). 329. *Prednje* propuštavamo, a *zadnje* hitamo. DPosl. 100. Odmakao pred družinom Meho . . . u *zadnji je plijen* ugazio. Npj. 4, 407. Gospod će ići pred vama, i *zadnja vojska* biće vam Bog Izrailjev. Is. 52, 12. *Pred tobom* će ići pravda tvoja, slava Gospodnja biće ti *zadnja straža*. 58, 8.

zadñjica, f. — **1)** *der Hintere, podex, cf. stražnjica*. Rj. vidi i *tjelica*. *pristojne riječi za ono što se manje pristojno kaže*: dupe, i t. d. *kod stražnjica*. — Na jednome su suncu *zadñjicu grijali*. DPosl. 65. Ne skvasi *zadñjicu*, ne uhiti ribicu. 75. — **2)** (u Bačk.) *zadnja* polovina od sare ili usmine. Rj.³

zadobijänje, n. *das Erbeuten, captura*. Rj. *verbal. od zadobijati. radnja kojom tko zadobija što. vidi zadobivanje*.

zadobijati, zādöbijäm, v. impf. *erbeuten, capto*. Rj. *za-dobijati. vidi zadobivati. isp. zauzimati* 1. v. impf. *prosti* dobijati (*gdje vidi značenje*). v. pf. *zadobiti*. — Uzimaše im *plijen koji zadobijahu sami od Turaka*. DM. 123.

zadöbiti, zādöbijem, (*zādöbijem*. Rad 6, 60), v. pf. *gewinnen (Beute), erbeuten, capio*: Voljeo b' se s njime udesiti neg' carevo *blago zadobiti*. A Čupića stoji bez dinara, jera *ga je Čupić zadobio od Turčina Pejze Memed-age*. Rj. *za-dobiti. v. pf. je i prosti* dobiti. v. impf. *zadobijati, zadobivati*. — Svaki se u sebi uzdaše da će *zadobiti gjevokku*. Npr. 104. (= *pridobiti, nadladati*). Hajduci koji su nečije dvore bili poharali, i mnogo *blago i ruho i oružje bili zadobili*. 171. Napio se vina crvenoga . . . te u lice *kreće zadobio*. Npj. 3, 135. Kada su se napojili vina, a od vina *čef zadobili*. 4, 37. Nisu ljepše Srbliji *zadobili*, nego tada, kad razbiše Turke, od Turaka *šćar zadobise*. 4, 259 (*isp. zauzeti* 1). Ongje *dobre dare zadobio, zadobio sebi* agaluke. 4, 331. Vodi, bračo, dva topa viteška, šnjima ćemo *zadobiti Turke* 4, 346 (= *pojbiditi*). Tu se *hljeba zadobiti* nada. 4, 390. Gje udrio, svuda *zadobio!* 4, 471. Srbi pak *zadobiju* dosta ruha i oružja. Miloš 85. (Spisatelj) koji su u cijelom svijetu *besmrtno ime zadobili pisanjem*. Pis. 69. Vestaline djevojke malo po malo *zadobiju velike* *prihode i prava*. Priprava 160. Nije li on (Gospod) otac tvoj koji te je *zadobio?* on te je naučio i stvorio. Mojs. V. 32, 6.

zadobivänje, n. vidi *zadobijanje*.

zadobivati, zādöbiväm, v. impf. vidi *zadobijati*. v. impf. *prosti* dobiti. v. pf. *zadobiti*. — Da ja vidim dvije silne vojske, čija l' gine, čija l' *zadobiva?* Npj. 3, 270.

zadöcniti, zādöcnim, v. pf. Rj. *za-döcniti. vidi* *odöcniti, opozniti, začamati* 2, *zakasniti*. v. impf. *öcniti*. — **1)** *verspäten, retardo, moror, zu spät kommen*. Rj. *po Njem. i Lat. tumačenju* *öcniti je a) glagol prelazan: zadöcniti koga ili što, učiniti da se tko ili što zadöcni; verspäten, retardo; b) glagol neprelazan, u značenju kao zadöcniti se, dockan doći; moror, zu spät kommen*. — **2)** *sa se, refleks. zadöcniti se, sich verspäten, tardius venio*. Rj. *dockan doći: Prošavše godine . . . zadöcni se plata* Biogradskim vojnicima. Danica 3, 237. Željeli su i radili, da bi i ova odregjena Ruska vojska prispjela u Biograd prije skupštine, ali se ona *zadöcni zbog jake zime*. Sovj. 51.

zadöjiti, zādöjim, v. pf. *zu saugen geben, mammam praebere*: *zadöjiti jagnje* (n. p. kad nema majke ili kad mu ne da sisati, nego je valja držati), *dijete*. Rj. — Kažu da je *ono* *svako čeljade*, koje je ljevoruko, *mati prvi put zadöjila lijevom sisom*. Rj. 336b. Kan' da *ga je krava otelila*, *magarica pupak odrezala*, a *kobila mlekom zadöjila*. Npj. 1, 523. Te *ga jeste* *Turkinja rodila i Turškijem ml'jekom zadöjila*. 4, 240. *sa se, pass.*: U njega se muško čedo nagje . . . *materi se ne da zadöjiti*. Rj. 212b.

zadörica, f. (po jugozap. kraj.) *der Zweist, rixa, cf. zagjevica, svagja, kavga*. Rj. i *kod svagja syn. zadörica. za postanje* *isp. zadrijeti*.

zadösta, adv. *za-dosta. vidi dosta*. — Je li paša zemlju osvojio, i *zadosta* roblja narobio? Npj. 4, 342. Mi za *dosta* imamo šćara. 4, 388.

zadöstajänje, n. *verbal. od zadostajati. stanje koje biva kad zadostaje što, čega. suprotno nedöstajänje*.

zadöstajati, zadöstajē, v. impf. *za-dostajati što, čega, zadosta ga je; hinreichen, sufficere*. (prema *zadostajati kao dosta prema zadosta*). vidi *dostajati* 1. *suprotno nedostajati. v. pf. zadostanuti, zadostati*. — *Zadostaju* sedam osam rana, dok Staniša pašu pogubio. Npj. 5, 372.

zadöstanuti, zadöstati, zadöstänē, v. pf. *za-dostanuti, za-dostati što, čega; hinreichen, sufficere. vidi*

dostanuti, dostati 1. n. p. *zadostanuće, zadostaće* nam vina, t. j. biće nam ga *zadosta*. suprotno nedostati. v. *impf.* *zadostajati*.

zadovijek (za dovijek), *adv.* vidi *zauvijek*. *isp.* *zasvagda*. — Tu junaštva nikakvoga nema, nogo luda bespametna glava, luda glava i ta pamet erina, pak i crni obraz za *dovijek*. Npj. 5, 431.

zadovoljan, *zadovoljna, adj.* — 1) *zufrieden, contentus*. Rj. *za-dovoljan*. vidi *dovoljan* 1. suprotno *nezadovoljan*. — a) Ja sam *zadovoljan* kakogod ti uradiš. Npr. 71. Stefan *bijaše zadovoljan* što ne pogazi kletve sultanima. DM. 109. — b) *zadovoljan* čim: Ja sam *zadovoljan* onim što ima. Npr. 82. Ja se nadam da se Srbi za ove moje misli i riječi ne će srditi na mene, a svaki Hrvatski pametan rodoljubac da će njima sa svijem biti *zadovoljan*. Srb. i Hrv. 7. Budite *zadovoljni* svojom *platom*. Luk. 3, 14. Narod *bijaše zadovoljan* mirom za vrijeme. DM. 109. Sud mu je vrlo blag i *malim zadovoljan*. Rad 6, 206. — c) *zadovoljan* s čim: Ali se nadam, da će oni i s onom drugom polovinom biti *zadovoljni*. Danica 3, XXIII. Jesu li s jelom i pićem *zadovoljni*. Kov. 84. Vladike s ovom uredbom ne budu *zadovoljne*. Miloš 200. *ako se isporode ovi primjeri sa onima pod b, i ako se uzme na um da se govori samo dovoljan čim (a ne uz to i s čim), pa i zadovoljavati se, zadovoljiti se samo čim, onda se za cijelo može reći, da je pravilnije rečeno: zadovoljan čim nego li s čim. — d) sa gen.: Ostani ovdje kod mene, bićeš svega zadovoljan*. Npr. 200. *isp. odmah pod 2 (biće ti svega dovoljno, dosta?)*. — 2) što je *zadosta; hinlänglich, genügend, sufficiens*. vidi *dovoljan* 2. — Ljubav sama *zadovoljna* je *ljubavi* (ili sebi) *plata*. DPosl. 56.

zadovoljavânje, n. *verb.* od 1) *zadovoljavati*, 2) *zadovoljavati* se. — 1) *radnja* kojom tko *zadovoljava* koga. — 2) *stanje* koje *biva*, kad se tko *zadovoljava* čim.

zadovoljavati, *zadovoljavâm, v. impf.* *za-dovoljavati*. v. *pf.* *zadovoljiti*. — 1) *zadovoljavati* koga, kao *zadovoljna* ga činiti; *befriedigen, satisfacio*. *isp.* *zadovoljiti*. — 2) *sa se, refleks.* kao *zadovoljan* biti. — Poslije mu ne dosagjivaše zemljama *zadovoljavajući* se samo *dankom*. DM. 109.

zadovoljenje, n. *satisfactio*: blažeći Božiju pravdu mučnijem svojijem *zadovoljenjima*. Stulli. *djelo* kojim tko *zadovolji* koga čim; *die Genugthuung*. — Kome što nije dato, ili kome je što uzeto, taj je svaki tražio *zadovoljenja*. Mil. 230.

zadovoljiti, *ljim, v. pf.* Rj. *za-do-voljiti*. *ne nalazi se kao prost glagol. isp.* *voljiti. v. impf.* *zadovoljavati*. — 1) *befriedigen, satisfacio*. Rj. vidi *izdovoljiti, nadovoljiti; povoljiti* (kome), *kontentati* (koga) *zadovoljiti* koga čim: Kad ih Jason i ostali *zadovoljiše* odgovorom, *puštiše ih*. Djel. Ap. 17, 9. Ako koji *vjerni* ima *udovice*, neka se stara za njih, i da ne dosagjuje crkvi da *one*, koje su prave *udovice*, *može zadovoljiti*. Tim. I. 5, 16. — 2) *sa se, refleks.* *zadovoljiti* se, *genug haben, habeo satis, sum contentus*. Rj. *zadovolji* se tko čim, kad bude *zadovoljan* njime: Samo ćemo se *zadovoljiti* službom, koju nam vatra čini za *gotovljenje* jela. Priprava 165. S toga mislim da se i *zadovoljiti* treba samijem *rječnicima*. Ogled IV.

zadovoljnost, *zadovoljnosti, f. zadovoljstvo, n. die Zufriedenheit, animi tranquillitas*. Rj. *osobinu* ili *stanje* onoga koji je *zadovoljan*. — Razgovor, radost i veselje, *bogodarno zadovoljstvo*, svaka radost, *izobilnost*. Npj. 5, 530. Da *poživate* mnogo i mnogo godina u *zdravlju* i u *svakome zadovoljstvu*. Javor 1885, 439. Ljudi koji bi *osjećali* *zadovoljstvo* čitajući ovo izdanje. Rad 15, 179. Ona (akademija) je *imala osobito zadovoljstvo* u tom . . . to će *zadovoljstvo* *jamučno dijeliti* s *akademijom* svaki *prijatelj*. 17, 164.

Zadraniin, m. (pl. *Zadrāni*) *Einer von Zara, Jader-tinus*: U *tavnici bana Zadraniina*. Rj. *čovjek* iz *Zadra*.

zadržati se, *zadržim se, v. r. pf.* (u Dalm.) *sich verlieben, amore capior, cf. zagledati* se 2. Rj. *zadržati* se. *zadrži se* n. p. *momak* (za *djevojkom* ili u *djevojku*?) *kad* mu ona *postane draga*. vidi i *zagledati* 2, *uljubiti* se, *zaljubiti* se, *sevdisati*.

zadržati, čim, v. *pf.* *za-drečati*, kao *početi* *drečati*. — Jošt kad *krmad* u *Stambol* *zadržete*. Šćep. mal. 169.

zadržati, *zadržēm, v. pf.* *za-drhtati*. vidi *zadržati. v. impf.* *drhtati*. — 1) *schauern, cohorresco*. Rj. — *Zadržta* srce u njima i *uplašise* se. Mojs. I. 42, 28. A *poslije zadržta* srce *Davidu* što *odsiječe* skut *Saulu*. Sam. I. 24, 6. — 2) *sa se, refleks.* *zadržtati* se, *erschittern, contremisco*. Rj. — *Isus* reče: »Neko se *dotače* mene . . . Tada žena, kad to ču, *zadržta* se i *kleče* pred njim, i *kaza* sve. Prip. bibl. 126.

zadržigao, *zadržigla, adj.* kaže se *punu* i *zdravu* *čeljadetu* (a u *ostalome* valja da bi bilo: *zadržignuti* ili *zadržici, zadržignem, stark, kernfest, robustus, cf. zadržigati*. Rj. *isp.* i *zadržijaka*. — *Oholi* *pletu* na mene *laž* . . . *Zadržiglo* je *srce* *njihovo* kao *salo*, a ja se *tješim* *zakonom* *tvojem* (*Gospode!*). Ps. 119, 70.

zadržijaka, m. *ein gesunder, starker Mann, homo robustus*. Rj. *zadržigao* *čovjek*. — *zadržijaka*. Osn. 46. *po tome* je *riječ* *slož.* kao *čisti-kuća, prva* *polu* od *zadržijeti, druga* od *jak*.

zadržijemati, *zadržijemâm* (mljēm), v. *pf.* *einschlummern, obdormisco*. Rj. *za-drijemati*. vidi *zakunjati* 1. v. *impf.* *drijemati*. — *Budući* da *ženik* *odocni, zadržijemate* sve (*djevojke*), i *pospaše*. Mat. 25, 5. *sa se, neutrum*: I *napija* u *slavu* *Hristovu*; *al' se* *njemu malo zadržijemate*, u *drijemu* *čašu* *ispustio*. Npj. 2, 100.

zadržijeti, *zadržēm* (*zadrž'o, zadržla*), v. *pf.* *streifen, stringo*. Rj. *za-drijeti*. vidi *zaderati. v. impf.* *zadirati*. — *Zadržijet'* na *cijelu*. DPosl. 154. *Ako* li *hoće* da *prinese* *pticu* *Gospodu*, *sveštenik* *neka* *joj* *glavu* *zasiječe* *noptom* i *neka* je *zadržete* za *kрила*, *ali* da *ne* *raskine*. Mojs. III. 1, 17.

zadržigati, *zdržim, v. pf.* u *riječima: zadržigao, zadržigala, kernfest, stark geworden, robustum esse*. Rj. *za-drizgati, postati zadržigao* (*silan, jak*). *glagol* se *drukčije* *ne* *nalazi*.

zadržkati, *zadržkēm, v. pf.* Rj. *za-drkrtati. v. impf.* *drkrtati*. — 1) vidi *zadržtati*. Rj. — *Kad* to *čuo* *Čupiću* *Stojane*, od *eška* mu *zadržkatala* *ruka*. Rj. 153b. — 2) *zadržkati* se, vidi *zadržtati* se. Rj.

zadržmati, *mâm, v. pf.* Rj. *za-drmati. v. impf.* *drmati*. — 1) *erschüttern, concutio*. Rj. — *Kad* *Miloša* *Srbi* *razumlješe, zadržma* *im* *srce* u *prsimu*, *vatreni* *ih* *uzeše* *plamovi*. Npj. 5, 556 (*zadržma* *ovdje* *kao* *da* je *neprelazno, kao zadržma* se). — 2) *sa se, refleks.* *zadržmati* se, *erbeben, contremisco*. Rj. — *Stane* *neko* *na* *vratima* *lupati, zadržma* *se* *cijeli* *dvor*, *neka* *huka*, *vriska*. Npr. 185. *Ne* *će* *li* *se* *zadržmati* *ostrva* od *prask* *padanja* *tvoje*ga? *Jeze*k. 26, 15.

zadržobiti, *zadržōbim, v. pf.* *einbrockeln, intero*. Rj. *za-drobiti. isp.* *udrobiti, n. p.* *hljeba* u *mljeko. v. impf.* *prosti* *drobiti*.

zadržombuljati, *ljâm, das Brummeisen* (*die Maultrommel*) *ertönen lassen, impello crembalum*. Rj. *zadržombuljati, početi* u *drombulje* *udarati. v. impf.* *drombuljati*.

zadržuga, f. *Hausgenossenschaft* (*im Gegensatz der einzelnen Familie, plures familiae in eadem domo*). Rj. *za-druga, kad* *više* *oženjenih* *ljudi* *žive* u *društvu*, u *zajedini*, u *jednoj* *kući. isp.* *zajedin, zajednica* 2. *suprotno* *inokoština*. — *Srbi* *žive* *ponajviše* u *zadržuzi*: u *gjekojim* *kućama* *ima* *po* 4 *po* 5 *oženjenih* *ljudi*, a *jednoglavaca* je *malo*. *Danica* 2, 100. *Bog* *samcima* *daje* *zadržugu*. Ps. 68, 6.

zadržužan, *zadržužna, adj.* *nicht einzeln im Hause, magna suorum societate pollens*. Rj. *što* *pripada* *zadržuzi. suprotno* *inokosan, jedin; jedinac* 2, *jednoglavac*. — *Grijalica, u* *zadržužnijeh* *ljudi* *pored* *kuće*

osobita zgrada, gdje se djeca zimi griju. Rj. 101b. Kućar, 1) u *zadružnijem kućama* u kakvoj zgradi pregradak, gdje oženjeni ljudi žive sa ženama. Rj. 318a.

zadržati, *zadržim*, v. pf. Rj. za-držati. v. impf. zadržavati. — 1 a) *aufhalten, moror*. Rj. isp. zabaviti 2 (koga, n. p. da se odočni). — Inače ako ga (muštulugđiju) *zadržie* s razgovorom, te se odočni iziđi pred svatove, onda mu se svi smiju. Kov. 63 (s? razgovorom). To me i *zadržie* mnogo puta da ne dogjem k vama. Rim. 15, 22. Da je blagosloven Gospod, koji *zadržie* slugu svojega oda zla. Sam. I. 27, 39. — b) sa se, *refleks.* zadržati se, *sich aufhalten, moror*. Rj. — *Rusi* se, valja da zbog bolesti i smrti kneza Prozorovskoga, *zadržie*, te ne pregju odmah preko Dunava. Miloš 15. Milenko i Petar očekujući... *zadržie* se, te ne stignu na ovu skupštinu. 22. — 2) *vidi* uzdržati 2, *behalten, retineo*, cf. zadržati. Rj. 773a. — Hajde ti penji se gore na bedem da ti ovu drugu jelu podamo, pa je uzmi za vrh i prebaci je u grad, a vrh joj *zadržie* kod sebe, da se skinemo niz nju dole u grad. Npr. 190. *Bebare sve zadržie* kao roblje, samo Kračuna pusti. Miloš 39. Ima nekoliko i takovih riječi Turskih, koje ćemo morati *zadržati* i posvojiti. Rj. XX. Nije htio da se stara svoje vojnike osloboditi i u skupu ih *zadržati*... kako je *zadržieo* nekake norve, koje je u Kladovu skupio od gjumruka. Sovj. 55. Ne mogu *zadržati* u sebi *zadržavati* koju osjećam prema svjema. Osn. III.

zadržavati, *zadržavam*, v. impf. Rj. za-državati. — 1 a) radnja kojom tko *zadržava* koga, da ne ide (das *Aufhalten, retentio*. Rj.). — b) stanje koje biva kad se tko ili što *zadržava* gdje. — 2) radnja kojom tko *zadržava* što kod sebe.

zadržavati, *zadržavam*, v. impf. Rj. za-državati. v. impf. *prosti* držati. v. pf. zadržati. — 1 a) *aufhalten, retardo*. Rj. *vidi* uzdržavati 1. isp. zabavljati 2 (koga da ne ide dalje): Različni drugi poslovi jednako me *zadržavaju*, da je (gramatike) ne svršim. Danica 3, 1. Za moj Zabavnik pričekaću Vas još malo; a i Vi se starajte, da me dugo ne *zadržavate*. Straž. 1887, 62. Da mu (neprijatelju) čini štetu i da ga *zadržava*, dok... Žitije 24. Nemojte me *zadržavati*... pustite me da idem. Mojs. I. 24, 56. Razum *zadržava* čovjeka od gnjeva. Prič. 19, 11. — b) sa se, *refleks.* zadržavati se, *sich aufhalten, moror*. Rj. isp. zabavljati se 2 (gdjogod): Što se gogj ljudi većma trude i napreduju, to sve srećniji i slavniji postaju; a što se gogj većma lijene i *zadržavaju*, to naličniji na zverinje ostaju. Danica 2, 3. — 2) *behalten, retineo*. isp. zadržati 2; Misli, da su Mrkalj i Vuk po hateru slova *zadržavali* i iz pizme izbacivali. Nov. Srb. 1818, 400. Kako je takova pisma hvatao i otvorao i *zadržavao*. Sovj. 55. sa se, *pass.* ili *refleks.*: Ali su ovi običaji ondje već prošli, i slabo se u kojoj kući *zadržava* još i onaj da otac sinu djevojku traži. Kov. 43.

zadugo (za dugo), *lange, diu*. Rj. *vidi* dugo 2 b f. — Idući tako *zadugo* po svetu, dogje... Npr. 17. Ali nije htela za dugo nikome kazati. 206. Kad je bilo, za dugo ne bilo, poručuje mlada sultanija... Herc. 160. Ne će moj gospodar još za dugo doći. Mat. 24, 48. Ja ću nastaviti u domu Gospodnjem za dugo. Ps. 23, 6 (in *longitudinem dierum; in die Länge der Tage*). kako je *adverab složen*, treba ga i pisati sastavljeno zadugo.

zaduh, m. (u Boci) *der Anhauch, Geruch*, odor, cf. zadržati, miris: Ne mogu ti puta naći, ni dvoru doći od visine vite jele, od *zaduha* miloduha. Rj. za-duh. za *postanje* isp. zaduhnuti. isp. tonj, i ondje *syn.*

zaduha, f. (u Boci) *vidi* sipnja. Rj. za-duha. za *postanje* isp. zaduhati se. *vidi* i pijehnja, hropnja 1, hropotinja. isp. zagušljiv. bolest od koje se teško diše; *asthma*.

zaduhati se, *zaduhâm* (*zadûsêm*) se, v. r. pf.

keuchen, anhelu, cf. zaduhati se. Rj. za-duha se, tko brzo trči te stane silno *disati*. *vidi* i zaduvati se, *zadržati* se, zasopiti se, zapuhati se.

zaduhnuti, *zadûhnêm*, v. pf. *vidi* zadunuti. v. pf. je i *prosti* duhnuti (dunuti). v. impf. duhati (duvati).

Zadunavac, ávca, **Zadunavljanin**, m. *vir transdanubianus*, Stulli. *čovjek koji živi za Dunavom, u Zadunavlju*. isp. Podunavac, Podunavljanin.

zadunuti, *zadûnêm*, v. pf. *anhauchen, afflare*. Rj. za-dunuti. u *krajevima gdje se glas h ne čuje u govoru*. *vidi* zaduhnuti. v. impf. duhati, duvat. — *Vidi* car sina mrtva... ona žena *zadune* ga, i oživlje. Npr. 153. Pusti iz usta nekakav vjetar plavetan i *zadunu* put onijeh *okumenjenijeh ljudi*, te svi na jedanak oživješe. 231. Tu doleće na konju delija, *zadunuo* u devet kamena, oživješe do devet sinova. Herc. 101.

zadupsti se, *zadûbêm* se, v. r. pf. *sich eingraben, vertiefen, defodior*. Rj. za-dupsti se. v. impf. dupsti. — *Zadupsti se, medituri, secumattente cogitare*. Stulli. *zadubsti se u misli*. isp. zavesti se u misli.

zadušica, f. *vidi* zadavica. Stulli.

zadušiti, *zadûšim*, v. pf. (u Dubr.) *ersticken, suffoco*, cf. zagušiti, udaviti, ugušiti. Rj. za-dušiti. *vidi* i udušiti, zadaviti. v. impf. dušiti.

zadušljiv, adj. J. Bogdanović. *koji boluje od zaduhe*. *vidi* zagušljiv (akc.?).

zadušljivac, *zadušljivca*, m. *čovjek zadušljiv*. J. Bogdanović.

zadušljivica, m. J. Bogdanović. *žena zadušljiva*.

zadušni, adj. n. p. nedjelja, ponedjeljnik, *die armen Seelen angehend, defunctorum*, cf. zadušnice. Rj. *zadušni, što je za duše (pokajne)*. — Poslije sebične nedjelje nastane *zadušna*, a poslije *zadušne* bijela. Rj. 674a.

1. **zadušnica**, f. t. j. *zadušna nedjelja*. *vidi* zadušnice. — Veseli se, torbo prtenjaro! ide tebi *Racka zadušnica*. (Kažu da govore prosjaci. U Srijemu i u Bačkoj). Posl. 33. *jer na zadušnicu ljudi dijele prosjaci*.

2. **zadušnice**, *zadušnicâ*, f. pl. *der Armen-Seelen Tag, commemoratio defunctorum*. *Zadušnice* imaju dvoje: uoči mesnijeh poklada, i u nedjelju po Trojicama (na Petrove poklade); ali su prave *zadušnice* one prve (i ona se sva nedjelja, izmegju bijele i sebične, zove *zadušna nedjelja*). Onda obično svaki čovjek svima mrtvima svojim načinu po svijeću voštanu... i zapali te izgore mrtvima za dušu... idu na *zadušnice* i na groblje... pale svijeće i dijele za dušu. Rj. *vidi* zadušnica. — Najeo se kao siročie na *zadušnice*. Posl. 187.

zaduvati se, *zadûvam* se, *vidi* zaduhati se. Rj. u *krajevima gdje se u govoru mjesto glasa h čuje glas v*.

zadužbina, f. *die fromme Stiftung, monimentum*(?). Najveća je *zadužbina* načiniti namastir ili crkvu... po tom je *zadužbina* načiniti čupriju... kaldrmu po rgjavu putu, vodu dovesti i načiniti blizu puta (i to se kaže *graditi* i *načiniti* — *sebi* — *zadužbinu*), usaditi ili nakalamiti vočku blizu puta, gladnog nahraniti, žednog napojiti, golog odjesti (i ovo se kaže *činiti* i *učiniti* *zadužbinu*)... Takove *zadužbine* drugi ne smije ni pošto *opravljati*, nego onaj čije su od starine: Da vi znate naše namastire slavni naših cara *zadužbine*. Prvu babo sagradio crkvu, *krasno slavnu sebi* *zadužbinu*. Rj. za-duš-bina (*promijeniti se š pred b na ž*), što se za dušu načini ili učini. *vidi* hair 1, sevap. — I naši će *zadužbine služit*, od vijeka do suda Božjega. Rj. 693a. I drumovi tvoji zasječeni, *obaljene* tvoje *zadužbine*. Npj. 4, 313.

zadužiti, *zadûžim*, v. pf. Rj. za-dužiti. v. impf. zaduživati. — 1) koga, *verschulden, obaero*. Rj. *učiniti* ga *dužnim* (u pravom i prenesenom smislu). *vidi* vezati 1b. — Udužiti, dati u dug, t. j. na veresiju, cf. *zadušiti*. Rj. 770b. Ti napi nama i u naše zdravlje

te nas zaduži čašću i poštenjem, a mi tebe sad napijamo. Herc. 354. Skupiše se oko njega koji god bijahu u nevolji i koji bijahu zaduženi. Sam. I. 22, 2. Šlaher . . . zadužio nas je i tijem što se više nego i ko drugi dotakao ove stvari. Rad 1. 114. — 2) sa se, refleks. zadužiti se, sich verschulden, obacror. Rj. postati dužan. vidi udužiti se, vezati se. sich verpflichten, se obstringere ad aliquid. — Pridužiti se, još se zadužiti. Rj. 589a. Bolje se i zadužiti nego naružiti. Posl. 26. Da ste se zadužili opravljajući namastir. Straž. 1886, 865. Dubrovčani se zadužiše činiti kralju počast. DM. 29 (= vezaše se).

zaduživānje, n. das Verschulden, obaeratio. Rj. verbal. od 1) zaduživati, 2) zaduživati se. — 1) radnja kojom tko zadužuje koga. — 2) radnja kojom se tko zadužuje n. p. u trgovaca.

zaduživati, zadužujem, v. impf. Rj. za-duživati. v. impf. prosti dužiti. v. pf. zadužiti. — 1) verschulden, obaero. Rj. zaduživati koga, činiti ga dužnim. (u pravom i prenesenom smislu). vidi vezati lb. — Priznajući bosanske kraljeve za zakonite nasljednike bosanskoga i srpskoga prijestola, Dubrovnik ih zadužiwaše da ponove uredbe svojih starijeh. DM. 213. — 2) sa se, refleks. zaduživati se, sich verschulden, obaeror. Rj. n. p. u trgovaca. isp. Sint. 313. postajati dužan. vidi dužiti se.

Zadvārje, n. više Omiša na svršetku planine Biokova zidine od staroga gradića i oko njega dvije kule . . . (cf. dveri mjesto dvari). Rj. — Za-dvarje (drugo polu osn. u starom АѠѠѠ, korijen koga je i dror). Osn. 83.

zadžakati, kām, v. pf. lārmen, tumultum cieo. Rj. za-džakati, početi džakati. v. impf. džakati.

Začčār, m. eine Stadt mit alten Ruinen am Zusammenfluss der beiden Timok. Rj. varoš sa starim gradinama na sastarcima obu Timoka. — zajac, Za-ječar (Zaečar; isp. ЗАУЖ). Korijeni 64.

začreziti, začrezim, v. pf. nametnuti erezu, zühakeln, den Thürhaken zuwerfen, obdo serae repugulum. Rj. za-ereziti. glagol se drukčije ne nalazi. isp. ereza.

zāf, m. kao mala čašica u koju se meću fildžani, kad se kafa pije, da ne bi vrućina smetala fildžan držati. vidi zalf, zarf. — Zalf, vidi zaf. Rj. 182a. Kada jeknu, vas mi Budim zveknu, i po kuli rafi i dolafi, i po rafim' zafi i fildžani. Herc. 133.

zafāit, m.: Da gospogji zafaita nema. Rj. die Einkünfte: t. j. sve je ponijela, nema više ništa da traži. Rj.³

zafal . . . vidi zahval . . . Rj.

zafalj . . . vidi zahvalj . . . Rj.

zafūzdati, zdām, v. pf. (u Grblju) vidi zauzdati. Rj. za-fuzdati. v. impf. uzdati. isp. fuzda prema uzda. — Divno su im konji naregjeni, i zlatnom su žicom zafuzdani. Npj. 5, 288.

zāfrīg, m. za-frig, ono čim se jelo zafriga govori se gōje i zafrigati, koje vidi. vidi pōtprig, zapraška, zaprška.

zāfrigati, gām, v. pf. vidi zaprigati. v. impf. frigati. **zagačivānje**, n. das Verdämmen, objectio molis. Rj. verbal. od zagačivati. radnja kojom tko zagačuje vodu.

zagačivati, zagačujem, v. impf. verdämmen, moles obicio. Rj. za-gačivati vodu, zagragnjivati je gatom. v. pf. zagatiti. isp. gat.

zagalačiti, čim, v. pf. vidi zagaliti. Rj. za-galačiti. glagol se ovaj drukčije ne nalazi.

zagalamiti, zagalamim, v. pf. vidi zakrečiti. Rj. zagalamiti. drukčije se ne nalazi. isp. galama. vidi i zapremiti.

zagalica, f. samo u zagoneci. Rj. — Poručuje cibana cibanicu: pošlji mene šetlju petlju na magarici, pokise mi bijela pjena na zagalici? (t. j. čovjek poručuje ženi iz vodenice, da mu pošlje kola, da nosi brašno). Rj. 813a.

zagaliti, lim, v. pf. Rj. za-galiti. isp. razgáliti (i se.) Značenje (korijenu) prelazi u vidjeti se, odatle u činiti da se vidi: zagaliti; razgaliti, razgaljivati; zagalačiti. Korijeni 73. — 1) entblößen, nudo: Zagali ruke, zasuču brke. Rj. vidi zagalačiti, zagrnuti 2. — Otkrij kosu svoju, izuj se, zagali golijeni, idi preko rijeka. Is. 47, 2. Okreni lice svoje prema opkoljenom Jerusalmu zagališći mišicu svoju, i prorokuj protiv njega. Jezek. 4, 7. — 2) sa se, refleks. zagaliti se, sich entblößen, nudor. Rj. vidi ocapariti se, otkriti se, zagrnuti se.

zāgančiti, čim, v. pf. za-gančiti što, zgrabiti gančem. drukčije se glagol ne nalazi. isp. ganač. — Pošetah mlada na pazar, i kupih draga za dinar . . . Pa ga metnuh na policu, dogje mačka, zaganči ga: »Pis otote, pust' ostala! Herc. 239.

zāgar,* m. vidi ogar: Povedite rte i zagare. Zagari te Udinski poznaju. Rj. za ogar isp. Mađ. agár (= hrt); za zagar sa artikulom az agár, (az) agár, lovni pas.

Zāgarač, Zāgarča, m. polje i kapetanija (pleme) u Crnoj Gori. Rj.³ — Budoš, planina više Zagarača i Komana. Rj. 47a (gen. pl.). isp. taka imena kod Birač (Birča). isp. Garač (Garča).

zāgarija, f. Art Zeug zu gunj, panni genus. Rj. nekakvo tkivo od kojega se prave gunjevi. — biće iz tugja jezika. isp. Osn. 75.

zāgariti se, rim se, v. r. pf. (u pjesmi) die oberen Lippen vom Schnurrbart schwarz bekommen, den Schnurrbart bekommen, pubescere: Zagario s' mrkom nausnicom. Rj. za-gariti se. v. impf. gariti 2. zagari se momak, kud mu brčište kao garavo postane od brkova koji ga obuzmu.

zāgasit, adj. vidi ugasit. Rj. kao tamno smegj. po Stullju ugasita, zagasita boja je uopće tamna, mrka, dunkel, oscuro, fuscus, subniger.

zāgāsiti, zāgāsīm, v. pf. n. p. kreč, žegj, löschen, extinguo, macero calcem. Rj. za-gasiti. v. impf. za-gašivati. — Pljusak od jezera udari po vatri i zagasi je polovinu. Npr. 189. Da nabereš po Miroču bilja, da zagasim rane na junaku. Npj. 2, 218.

zagašivānje, n. das Löschen, extinctio, maceratio. Rj. verb. od zagašivati. radnja kojom tko zagašuje što, n. p. kreč, žegj.

zagašivati, zagašujem, v. impf. n. p. kreč, žegj, löschen, extinguo. Rj. za-gašivati. v. impf. prosti gasiti. v. pf. zagasiti.

zagātiti, zāgātīm, v. pf. vidi zajaziti 1. Rj. za-gatiti vodu, zagrāditi je gatom. vidi i prejaziti. v. impf. zagačivati. isp. gat.

zāgaziti, zīm, v. pf. u što, hincinwaten, vadum ingredior: Zagazio sam već u trošak, moram trošiti. Rj. za-gaziti n. p. u vodu, gazeči sači u nju. v. impf. gaziti. — Zagazičeš u klance tijesne, Boga mi su klanci jadikovci. Rj. 244b. Zasuče gaće i rukave te zagazi u jezero. Npr. 46. Ja zagazih u vodu Sitnicu, i uhvatih klobuk svile bele. Npj. 2, 303. Zagazi u jedno veliko blato i zaglibi se. Danica 3, 149.

zāgažnja, f. ein Fischernetz, das zwei watende Fischer gespannt halten, retis genus. Rj. za-gažnja, mreža što dva ribara zagazivši u vodu zategnutu drže.

zagicati se, cām se, v. r. pf. aufspringen, exsilio. cf. zaskakati se: Zagica se dolje niz planinu. Rj. zagicati se. v. impf. gicati se.

zāgladiti, đim, v. pf. verglätten, laevitatem reddo (eig. und fig.). Rj. za-gladiti što, učiniti da bude (opet) glatko. u smislu pravom i prenesenom. v. impf. gladiti.

zāglavak, zāglāvka, m. der Zwickel (womit die Aet verkeilt wird), cuneus. Rj. ono čim se zaglavi n. p. sjekira, motika. — Zacrtnjak, onaj zaglavak u pluga što se njim ertalo odozgo zaglavljuje. Rj. 201b.

zaglaviti, zāglāvīm, v. pf. Rj. za-glaviti. v. impf. zaglavljivati. v. pf. slož. pozaglavljivati. — 1) n. p. sjekiru, motiku, verkeilen, cuneis firmo. Rj. — Šamson

joj (Dalidi) reče: da sedam pramena kose na glavi mojoj priviješ na vratilo. I ona *zaglavivši vratilo kocem*, reče: evo Filisteja na te, Samson! Sud. 16, 14. — 2) *verkommen, pereo*: Zaglavio negdje (Propao, poginuo. Posl. 82). Rj. — Da kazuju po Užicu kade, kako jesu Srbi zadobili, kako li su *zaglavili Turci*. Npj. 4, 360. — 3) *top, die Kanone vernageln, tormenta clavis adactis inutilia reddere*. Rj. *zaglaviti top, udariti u nj kline, da se ne može više pucati iz njega*.

zaglavljivânje, n. Rj. verbal. od zaglavljivati. — 1) *radnja kojom tko zaglavljuje n. p. zjekiru* (das Verkeilen, cuneatio. Rj.). — 2) *stanje koje biva, kad tko zaglavljuje, propada* (das Verkommen, interitus. Rj.). — 3) *radnja kojom tko zaglavljuje topove* (das Vernageln von Kanonen. Rj.).

zaglavljivati, zaglavljivjêm, v. impf. Rj. za-glavljavati (v. impf. prosti isp. glaviti). v. pf. zaglaviti, pozaglavljivati. — 1) *verkeilen, cunco*. Rj. *sa se, pass.*: Zacrtinjak, onaj zaglavak u pluga što se njim crtalo odozgo zaglavljuje. Rj. 201b. — 2) *verkommen, periturus sum, non me expediam*. Rj. *vidi propadati*. — 3) *vernageln (die Kanonen), tormenta clavis adactis inutilia reddere*. Rj. *topove zaglavljivati, udarati u njih kline, da se ne može iz njih više pucati*.

zaglavrnjati, njâm, v. pf. sich verirren, deerrare. Rj. za-glavrnjati, *zaci s puta. vidi zabantati i syn. ondje. v. impf. glavrnjati*.

zâglêd, n. *vidi ugled. isp. zagledač*. — Sigji, sine, Klinu kamenome ti na *zagled* aginjoj divojci, prosi Zlatu Klinskoga dizdara. HNpj. 4, 89 (Klin = Knin).

zagledâč, zagledâca, m. (u Lici) onaj koji ide da gleda djevojku, pa poslije da je prosi (ako mu bude po volji), *der Beschauer, qui oculis collustrat*. Rj. *koji ide djevojci na zagled*. — Zagledačina, kad zagledač ide da gleda djevojku. Rj. 169a.

zagledâčina, f. (u Hrv.) kad zagledač ide da gleda djevojku, *das Beschauen, conspectus*. Rj.

zagledânje, n. *das Sehen auf etwas, intuitus*. Rj. *verb. od zagledati. radnja kojom tko zagledâ što ili u što*.

1. **zagledati**, zâglêdâm, v. impf. što, u što, *sehen auf etwas, intueor*. Rj. za-gledati. v. impf. prosti gledati. v. pf. 2 zagledati. — On u šumi tražeći zgodno drvo stane *zagledati od drveta do drveta*. Rj. 209b. On baci crljeni faculet, a ona se opet zabavi čudeći se i *zagledajući*. Npr. 124. Govedar uzme rogožinu u ruke, te je *zagleda sa sviju strana*, pa onda zapita: »Koliko to vrijedi?« 174. Pješadija u *puške zagleda*, a konjici kolane pritežu. Npj. 4, 253.

2. **zagledati**, zâglêdâm, v. pf. Rj. zâ-gledati. v. impf. 1 zagledati. — I. 1 a) *einen Blick thun, introspectio*. Rj. — Pobi Gospod neke koji zagledaše u *kovčeg* Gospodnji. Sam. I. 6, 19. Mnogo jače nego što bi čovjek mislio *ne zagledavši u dubine*, koje ova rasprava otkriva. Rad 9, 191. — b) Pa navija tanka džeferdana, nasloni ga na jelovu granu, još *zagleda Freu Ibrahimu baš u prsi*, gde puca spučava. Npj. 3, 187. *vidi omjeriti 2, smjeriti 2, zamjeriti 1*. — 2) *djevojku, erblicken und sich in sie verlieben, adamo*: Ja usadih višnju na igrištu, i *zagledah u selu gjevojku*. Rj. *zagledavši djevojku zaljubiti se u nju. vidi zagledati se 2*. — II. *sa se, refleks.* — 1) *sich verschauen in etwas, attente intueor*: Zagledao se kao tele u šarena vrata (Posl. 82). Rj. *isp. zapiždriti se*. — Solomon se kroz kola bio *zagledao u prednje točkove*, pak se u jedan put nasmije. Npr. 157. Hajt' otrole, proklete aždaje! *zašto ste se u me zagledale?* Herc. 314. — 2) *sich verlieben, adamo*. Rj. *vidi zadržiti se, i syn. ondje*. — Careva kći kako ga vidi, *zagleda se u njega*. Npr. 61. *U što si se, jadna, zagledala?* U jednoga roba Dilavera! Npj. 1, 578. Dogodi se poslije, te se žena gospodara njegova *zagleda u Josifa*. Mojs. I. 39, 7.

zaglibiti se, zâglîbîm se, v. r. pf. *versinken (in Koth), immergor*. Rj. *za-glibiti se, zapasti u glib. v. impf. zaglibljivati se*. — Drugi kazuju da mu se (Marku) u takovome boju *zaglibio Šarac u nekakoj bari*. Rj. 546a. Čija je kobila, onaj (najviše) za rep vuče. (n. p. kad se *zaglibe kola*...). Posl. 346. Snio sam, gje ti jašeš na konju, pak zagazi u jedno veliko blato i *zaglibi se*. Danica 3, 150.

zaglibljivânje, n. *das Versinken (in Koth), immersio*. Rj. verbal. od zaglibljivati se. *stanje koje biva, kad se tko zaglibljuje*.

zaglibljivati se, zaglibljivjêm se, v. r. impf. *versinken (in Koth), immergor*. Rj. *za-glibljivati se, zapadati u glib. v. pf. zaglibiti se*.

zâglûh, m. *die Betäubung, obtusio*: Hvala vama, braćo, na posluhu, oprostite mene na *zagluhu* (rekne pjevujući kašto pjevač na svršetku pjesme). Rj. *zagluh, djelo kojim tko zagluši kome. isp. zaglušanje. zâgluhnuti, zâglunuti, nêp, v. pf. zagluhnuše mi uši* (n. p. kad na blizu pukne top), *betäubt werden, obtundo*. Rj. *za-gluhnuti, za-glunuti. v. impf. gluhnuti, glunuti*.

zaglûšalo, m. *molestus*. Stulli. koji *zagluša kome. zaglûšanje, n. das Betäuben (durch Geräusch), strepitus*. Rj. verbal. od zaglušati. *radnja kojom tko zagluša kome*.

zaglûšati, zâglûšâm, v. impf. *betäuben, obtundo*: idi, ne zaglušaj (mi). Rj. *za-glušati. v. pf. zaglušiti*. — Imamo veselje u kući, a nemamo mnogo soba, pa će vam prosti ljudi *zaglušati* i vikom dosagjivati. Npr. 64.

zaglûšiti, zâglûšîm, v. pf. *kome, betäuben, obtundo*. Rj. *za-glušiti. v. impf. zaglušati*.

zâgnati, zâgnâm (zâženêm i zâždenêm), v. pf. Rj. *za-gnati. vidi zatjerati. v. impf. zagoniti*. — I. 1) *hineintreiben (den Keil), adigo*. Rj. *zagnati n. p. klin u drvo*. — Ako se opomeneš u srcu svom gdje bi god bio među narodima, u koje te *zagna* Gospod... tada će Gospod... Mojs. V. 30, 1. — 2) *hinter etwas treiben, ago post*—, n. p. govoda za brdo. Rj. — II. *sa se, refleks. losstürzen auf etwas, ruo in aliquem*, n. p. *zagnao se u (ili među) Turke; zagnao se kobac da uhvati kokaš*. Rj. — Zaprkênjati se, kao potrcati na koga, *zagnati se*. Rj. 191a. Udno mora care opazio, pa se *zagna moru iz dubine*, tri je leđa glavom prolomio. Npj. 2, 83. Pa se *zagna* jedan junak zoran, da Gjuleku posiječe glavu. 5, 68.

zâgnôjiti se, zâgnôjim se, v. r. pf. *za-gnojiti se, začeti gnojiti se. vidi zagnojiti se. isp. ognojiti se. v. impf. gnojiti se*. — Usmrđeše se i *zagnojše se rane* moje od bezumlja mojega. Pa. 38, 5.

zâgnjôjiti se, zâgnjôjim se, *vidi zagnojiti se. isp. gnoj i gnjoj*.

zâgnjûriti, zâgnjûrîm, v. pf. *za-gnjuriti. vidi zaroniti, zanoriti. v. impf. zagnjurivati. isp. gnjurac*. — 1) *zagnjuriti što n. p. u vodu, učiniti da se zagnjuri*: Udri, Bože, ko je kriv. (Sluga Ciganin rekao, kad je grmljelo *zagnjurivši glavu u plast*...). Posl. 328. I patka kad *zagnjuri glavu u vodu*, misli, da je zaronila u morske dubine. Ođg. na ut. 11. — 2) *sa se, refleks. zagnjûriti se, untertauchen, mergi*. Rj. — Vodeni bik brboče kad viče, i *patka i guska kad se zagnjuri* te po vodi dolje što traži. Rj. 41b.

zâgnjurivânje, n. *das Untertauchen, mersio*. Rj. *verb. od 1) zagnjurivati, 2) zagnjurivati se*. — 1) *radnja kojom n. p. patka zagnjuruje glavu u vodu*. — 2) *radnja kojom se zagnjuruje n. p. patka u vodu*.

zâgnjurivati, zâgnjurîvjêm, v. impf. *za-gnjurivati. v. pf. zagnjuriti. isp. gnjurac*. — 1) *zagnjuruje n. p. patka glavu u vodu. isp. zagnjuriti*. — 2) *sa se, refleks. zagnjurivati se, untertauchen, mergi*. Rj. *n. p. zagnjuruje se n. p. patka tražeći što dolje po vodi*.

zâgogje, n. u riječima: iz zagogja, *bei der Gelegenheit, data occasione*. Rj. *za-gogje* (od osnove koja je

samo s drugim prijedlogom u z-goda). Osn. 80. n. p. učiniti što iz zagogja, t. j. kad je zgoda.

zagojačivânje, n. das Schmutz- und Unordnung-machen im Zimmer, *to spargere sordes per cubiculum*. Rj. verb. od zagojačivati. radnja kojom tko zagojačuje n. p. sobu.

zagojačivati, zagojačujēm, v. impf. Schmutz und Unordnung machen im Zimmer, *sordes spargere per cubiculum*. Rj. za-gojačivati n. p. sobu, smeće rasipati, nečistoću i nered činiti po njoj. vidi gojatiti; krtožiti, przniti 3, strviti. v. pf. zagojatiti.

zagojâtiti, zagôjâtim, v. pf. n. p. sobu, t. j. zakrtožiti, Schmutz und Unordnung machen im Zimmer, *sordes spargere per cubiculum*. Rj. za-gojâtiti. vidi i zaprzniti 1. v. impf. zagojačivati.

zagon, m. (u C. G.) Rj. za-gon. za postanje isp. zagnati, zagoniti. — **I**) Angriff, impetus: Pa na Turke zagon učiniše. Rj. učiniti zagon na koga, zagnati se na nj. — Put Memeta zagon učinila. Rj. 622b. Za Turcima zagon učiniše. Npj. 4, 515. Pa u Turke zagon učinio. 4, 516. — **2**) za kravu koja se ne da musti, Gerüst eine Kuh zu bändigem. Rj. sprava za takovu kravu.

zagonačkê, zâgonačkî, (u C. G.) n. p. skočiti, t. j. iz zatrke, mit Anlauf, incursim. Rj. adv. kao zagoneci se. suprotno trupačke, trupački.

zagonênuti, zagônênēm, v. pf. Räthsel aufgeben aenigma propono. Rj. za-gone(t)nuti (zagonetku), reći, zagonetku. vidi gonenuti. suprotno odgonenuti, ugonenuti. v. impf. zagonetati. — Što, mi ti je za što? Kaže onaj koji hoće što da zagonene i znači: Pogodi mi šta je to. Posl. 358. Ja ću vam zagonenuti zagonetku, pa ako mi je odgonenete, daću vam trideset košulja. Sud. 14, 12.

zagonêtânje, n. das Räthsel-aufgeben, aenigmatum propositio. Rj. verbal. od 1) zagonetati, 2) zagonetati se. — **I**) radnja kojom tko zagonene (zagonetke). — **2**) radnja kojom se n. p. dvojica zagonecu.

zagonêtati, zagônêcēm, v. impf. Rj. za-gonetati. vidi gonetati. suprotno odgonetati, ugonetati. v. pf. zagonenuti. — **I**) Räthsel aufgeben, aenigmata propono. Rj. zagonetati (zagonetke), kazivati zagonetke. — **2**) su se, reciproč. zagonetati se, einander Räthsel aufgeben, aenigmata invicem proponere. Rj. zagonecu se n. p. dvojica, kad jedan drugome kazuju zagonetke, i odgonecu ih. vidi daškati se.

zagonêtkâ, f. das Räthsel, aenigma. Rj. vidi goneta, gonetalica 1, daškica. suprotno odgonetjaj. — Zagalica, cf. ciciban (samo u onoj zagoneci). Rj. 168b. Ja sam naštopao nekoliko našijeh narodnijeh pripovijedaka i zagonetaka. Npr. III. Razum za kazivanje sanova i pogagjanje zagonetaka nagje se u Danila. Dan. 5, 12.

zagonit, adj. u zagoneci: Puna jama zagonita jada (puška). Rj. što pripada zagoneci? što je kao zagonetka? räthselhaft?

zagoniti, zâgonim, v. impf. Rj. za-goniti. vidi z-tjerivati. v. impf. prosti goniti, gnati. v. pf. zagnati. — **I**) hineintreiben (den Keil), adigo. Rj. zagoniti n. p. klin u drvo. — **2**) hinter etwas treiben, ago post—. Rj. zagoniti n. p. stado za brdo. — **II**) sa se, refleks. zagôniti se, sich stürzen (z. B. auf die Beute, in die Feinde), ruo, impetum facio. Rj. isp. zagon 1. — Zagoni se među Madžariju. Rj. 349b. U Tursku se vojsku zagonjaše. Rj. 435a. Na njega se Ture zagonilo. Npj. 4, 10. K njemu su se Turci zagonili. 4, 120.

zagonjênje, n. Rj. verb. od I. zagoniti, II. zagoniti se. — **I**) radnja kojom tko zagoni što u što (das Hineintreiben, adactio. Rj.). — **2**) radnja kojom tko zagoni n. p. govoda za brdo (das Treiben hinter etwas, to agere post—. Rj.). — **II**) radnja kojom se tko zagoni n. p. među Madžariju (der Anfall, Anlauf, impetus. Rj.).

zâgorac, zâgôrca, m. der Mann von jenseit der Berge, transmontanus. Rj. čovjek iz zagorja. vidi z-brdac.

zâgorelica, f. (ist. i juž.) n. p. rakija, angebrannter Branntwein, adustus: daje one zagorelice. Rj. zagorelica, stvar koja je zagorela, n. p. rakija. vidi zagorjelica.

zâgoreti, rîm, v. pf. (ist. i juž.) anbrennen, aduror. Rj. za-goreti, zagori n. p. kadšto rakija kad se peče. vidi zagorjeti, prikotnjeti. isp. zakaditi 2. v. impf. zagorijevati.

zâgorijel, f. das Anbrennen, adustio: udara na zagorijel (n. p. rakija, mlijeko). Rj. kad što zagori, udara na zagorijel, dimljivo je. — Ne će izaći iz njega mnoga zagorijel njegov, u oganj će zagorijel njegov. Jezek. 24, 12. isp. riječi s takim nast. kod iznikao.

zâgorijêvânje, n. das Anbrennen, adustio. Rj. verbal. od zagorijevati. stanje koje biva, kad što zagorijeva.

zâgorijêvati, zagôrrijêvâm, v. impf. anbrennen, aduror. Rj. za-gorijevati. v. impf. prosti goreti, gorjeti. v. pf. zagoreti, zagorjeti.

zâgôrjo, zagôrjela, adj. upravo I. pridjev glagola zagorjeti. — Od ovako pečene pogače mora se mnogo ostrugati, nešto zagorjeloga, a nešto i pepeljavoga. Pripr. 169.

zâgôrje, n. das Land hinter den Bergen. Rj. zagorje, kraj za gorom, za gorama. vidi zabrgje, podgorje.

Zâgôrje, n. als nomen propr. des Landes jenseits des Timok; auch in der Hercegovina, terra transmontana: Dolećeše do ravna Zagorja. Od Čengijća paše sa Zagorja. Rj. ime vlastito nekojim krajevima koji su za gorom, za gorama; tako u Srbiji, u Hercegovini, u Hrvatskoj (za gorom Zagrebačkom).

zâgôrjelica, f. vidi zagorelica. Rj. za-gorjelica, stvar zagorjela, n. p. rakija.

zâgôrjeti, rîm, vidi zagoreti. Rj. za-gorjeti. v. impf. zagorijevati.

zâgôrka, f. das Weib (Mädchen) von jenseit der Berge, transmontana, cf. zagorkinja. Rj. žena iz zagorja.

Zâgôrka, f. — **I**) žena iz Zagorja. — **2**) ime žensko: Car Zagorku prosi za nećaka: pogj', Zagorka, za nećaka moga. Rj.

zâgorkinja, f. vidi zagorka. Rj. — Ogje kažu goru vilovitu, i u gori zagorkinju vilu. Npj. 1, 254.

zagovârânje, n. das Aufhalten durch Reden, detentio per allocutionem. Rj. verbal. od zagovarati (1 i 2), radnja kojom tko zagovara koga.

zagovârati, zagôvârâm, v. impf. Rj. v. pf. zagovoriti. — **I**) koga, einen durch Gespräche aufhalten, alloquio detineo. Rj. za-govarati koga, govoreći s njime zadržavati, zabavljati (2) ga. — **2**) defendere, excusare. Stulli. vidi odgovarati 2, ogovarati, i syn. ondje. govori se u Hrc.

zagôvâriti, zâgôvârim, v. pf. versäuen, male rem gero. Rj. za-govriti, započeti, zametnuti što rgjavo, n. p. kavgu. riječ prostačka. v. impf. prosti govriti.

zâgovôr, m. vidi obrana. Stulli. djelo kojim tko zagovori koga. isp. zagovarati 2, zagovoriti 2.

zagovôriti, zagôvorim, v. pf. Rj. za-govoriti. v. impf. zagovarati. — **I** a) koga, aufhalten durch Gespräche, alloquio detineo. Rj. govoreći s njim zadržati, zabaviti (ga): Kada, bane, tamo dogješ, nemoj nam ih zagovoriti, nego češ ih k nama spravit', da se željno izgrlimo. Npj. 1, 92. — b) sa se, refleks. zagovrjiti se, zagôvorim se, v. r. pf. sich durch Gespräche verweilen, alloquio distineor. Rj. govoreći s kim zadržati se, zabaviti se. — **2**) defendere, excusare: pred pravednijem sućem zagovori me. Stulli. vidi ogovoriti, i syn. ondje. (u Hrv.).

zagovôrnik, zagovornika, m. advocatus, patronus,

causidicus. Stulli, koji zagovara (2) koga. (u Hrv.) isp. zaštitnik, i syn. ondje.

zagrabit, bim, v. pf. *eine Hand voll nehmen*, *manibus hourio*, *capio*. Rj. za-grabiti. v. impf. grabiti. — Čoek je u torbi o vratu imao sjeme, pa po jedan put zagradi šakom te sije, a po drugi u usta te jede. Npr. 5. Turčin zagrabivši iz raskriljene vreće šaku šenice i gledajući u nju reče: »More Hero! u ovoj šenici ima kukolja. Posl. 253. Zagrabije vode iz Dunava. Npj. 4, 132. Mreža koja zagradi od svake ruke ribe. Mat. 13, 47.

zagrada, m. vidi zagrada: Od zagrada vinov' loze, od mirisa bosioaka. Rj. za-grad. za postanje isp. zagradi. syn. kod zagrada.

zagrada, f. — 1) *der Zaun, sepes*, cf. ograda, zagrada, zagrada. Rj. vidi i gradina 1, gragja 4, ogragja, zragja. — Garda, zagrada u Dunavu gdje se morune hvataju. Rj. 83a. Stoborje, stobornica, zagrada oko kuće, cf. taraba. Npj. 1, 316. Načini car od toga drveta zgradu u domu Gospodnjem. Car. I. 10, 17. — 2) *gram. parenthesis; die Parenthese, interclusio, interpositio*: Ja sam dopunio stavci u zgradu slova . . . ja sam takogjer dodao u zgradu ili bez zgrade spomenuvši kako je u rukopisu. DPosl. VI. isp. zagradi 2, zagragnjivati 2.

zagradi, zagradi, v. pf. Rj. za-graditi. v. impf. zagragnjivati. — 1) *verzäunen, sepio*. Rj. — Kad dogješ na lagji tu i u izmegju dve planine, zagradi vodu što je onde. Npr. 67. Moji rani vinogradi, bosikom posagjeni a ružicom zagragnjeni. Npj. 1, 7. Ako ti je žao tvog sina ratara, a ti ga zagradi od sela selenom, od mene bosiljkom. 1, 104. Cijela je varoš bila opkopana i zagragnjena na palisatima. Danica 2, 45. Ja ću joj zagradi put trnjem. Os. 2, 6. — 2) *gram.* isp. zagrada 2. zagradi n. p. slova, staviti ih u zgradu. — Koje su riječi u poslovi zagragnjene, one gdje koji kašto u govoru izostavljaju. Posl. IX. Te razlike stavio (sam) kod riječi, kojih se tiču, zagragnivši ih . . . U poslovi 3716. zagragnjena dva slova mislim da su bila u rukopisu. DPosl. VI.

zagradi, f. pl. (u C. G.) drva što se nose u grad, *das Holz das in die Stadt auf den Markt gebracht wird, ligna in urbe veno ponenda*. Rj. zagradi, drva za grad.

zagragnja, f. (u C. G.) vidi zagrada 1: Ne moga mi ni konj preći od zagragnje bosioaka. Od zagragnje zelene naranče. Rj. za-gragnja. i syn. kod zagrada.

zagragnje, n. (u Spljetu) *die Vorstadt, suburbium*. Rj. za-gragnje, što je kao za gradom. vidi podgragnje, predgragnje.

zagragnjivati, n. Rj. verbal. od zagragnjivati. — 1) radnja kojom tko zagragnjuje n. p. vodu (*das Einzäunen, septio*. Rj.). — 2) radnja kojom tko zagragnjuje n. p. slova u knjizi.

zagragnjivati, zagragnjivati, v. impf. Rj. za-gragnjivati. v. impf. prosti graditi. v. pf. zagradi. — 1) *verzäunen, sepio*. Rj. — Kako je kod Poreča zagragnjivao Dunavo, bajagi radi hvatanja ribe, a upravo da hvata ljude, koji bi išli s pismima. Sovj. 55. — 2) zagragnjivati n. p. slova u knjizi, stavljati ih u zgradu: Natpis razdjelima zagragnjivao sam. Živ. s. Š. i s. S. XVII.

zagragnjati, jēm, v. pf. (u C. G.) Rj. za-gragnjati. v. impf. gragnjati (gragnjem). — 1) vidi zagragnjati: Kako pale (tice). Npj. 4, 502), uput zagragnjale. Vran zagragnja u jelove grane. Rj. vidi i zagragnjati, zakragnjati. — 2) *aufschreien, exclamo*: Zagragnjale momčad Crnogorska. Rj. vidi zavikati.

zagragnjati, zagragnjati, v. pf. n. p. zagragnjati ljude, t. j. stadoše govoriti, in Menge rufen, conclamo. Rj. za-gragnjati. v. impf. gragnjati (gragnjem, govoriti).

zagragnjati, zagragnjati, v. pf. *aufkrähen, crocito*. Rj. za-gragnjati. vidi 1 zagragnjati 1, i syn. ondje. v.

impf. gragnjati. — Polećela dva vrana gavrana . . . kad padoše, oba zagragnjale. Npj. 3, 561.

zagragnak, zagragnaka, m. (u Dubr.) kaulin od zagragnaka, t. j. koji nema glava, nego se razgragnak, *Zweig, folium*. Rj. za-gragnak (osn. u grana). Osn. 291.

zagragnuti se, čnem se, v. r. pf. *verschiessen* (*vom Getränke*), *ingurgitari*: kad se dijete zagragnuti, obično mu se reče: miš! miš! miš! pokazujući prstom u visinu da bi gore pogledalo. Rj. za-gragnuti se tko, kad mu pijuci ili jeduci zagragnuti u grkljan. v. impf. gragnuti. — Gragnuti, kad se čovjek zagragnuti. Rj. 105a.

zagragnuti, zagragnuti, *verbittern, bitter machen, amaro*. Rj. za-gragnuti što, učiniti grkim. v. impf. zagragnuti.

zagragnuti, zagragnuti, n. *das Verbittern, zu amarare*. Rj. verb. od zagragnuti. radnja kojom tko zagragnuti što.

zagragnuti, zagragnuti, v. impf. *verbittern, amaro*. Rj. za-gragnuti što, činiti grkim. v. pf. zagragnuti. — Žestoko nagonjahu Misirci sinove Izrailjeve na poslove, i zagragnuti im život teškim poslovima. Mojs. II. 1, 14.

zagragnuti, zagragnuti, v. pf. *verderben, Schaden machen, corrumpo*. Rj. za-gragnuti što, učiniti grdnim. v. impf. prosti grdniti.

zagragnuti, zagragnuti, v. pf. za-gragnuti, postati grdn. za obličje isp. dogragnuti, dogragnuti. v. impf. gragnuti, grdniti. — Pronevaljališe se i zagragnuti u bezakonju, nema nikoga dobro da tvori. Ps. 53, 1 (*abominabiles facti sunt in iniquitatibus; abscheulich sind sie geworden in ihren Sünden*).

Zagreb, m. Agram, *Zagrabia*. Rj. Za-greb. za postanje isp. zagrepski 3. — U Zagrebu na Vidov dan 1878. Ogled VII.

Zagrebac, Zagrebca, m. čovjek iz Zagreba. u djetinjstvu svom nijesam nikad čuo za čovjeka iz Zagreba, da je Zagrebčanin, nego svagda samo Zagrebac; tako i Zagrepka.

Zagrebčki, adj. što pripada Zagrepcima, pa Zagrebu. vidi Zagrepki. — Zagrebčki (prema Zagrepčanin, iz Zagreba). Osn. 310. upravo je nasuprot: Zagrebčki prema Zagrebac, a Zagrepčanin prema Zagrebčki.

Zagrepčanin, m. čovjek iz Zagreba. vidi Zagrebac. — Zagrepčanin (Zagreb). Osn. 151.

Zagrebca, f. žena iz Zagreba. isp. Zagrebac.

Zagrepški, adj. što pripada Zagrebu: U Zagrepškoj, Varaždinskoj i Križevačkoj varmegji. Kov. 7. tko nije čuo da od Zagreb narod govori pridjev Zagrebčki, on će naravno načiniti pridjev Zagrepški; ali narod nigdje tako ne govori. isp. Dubrovnički prema Dubrovčki.

zagrepsti, zagrebem, v. pf. Rj. za-grepsti. v. impf. prosti grepsti. — 1) *einen Griff thun* (*mit dem Löffel*), *capio*. Rj. zagrepsti n. p. kašikom, kaže se u Njem. tumačenju samo primjera radi. — 2) *Reissaus nehmen, fugio*. Rj. vidi strgnuti 2. — Uzagrepsce, n. p. potrčase konji, t. j. u skok, zagrebavši. Rj. 771b. Zagrepsti (n. p. u svijet, t. j. uteći). Posl. 82. — 3) vidi ukopati. Stulli. vidi pogrepsti, zakopati. Kako je zakopati što i zagrepsti, a zakopati se što i opkopati se, ušančiti se, to je Zagreb opkop, šamac, pa mjesto opkopano, ušančeno.

zagrgutati, zagrgutem, v. pf. *anfangen zu girren, ingemo*. Rj. za-grgutati, početi grgutati. n. p. zagrgutala grlica. v. pf. prosti grgutati. v. impf. grgutati.

zagribiti, zagribiti, v. pf. (u C. G.) gribom zahvatiti po vodi, *den grib ins Wasser senken*, *den grib in aquam mergere*. Rj. za-gribiti. v. impf. prosti gribiti (gribom hvatati ribu).

zagrijati se, jēm se, v. r. pf. *warm werden, calefio*: ne može soba da se zagrije (kad se iz početka stane ložiti). Rj. za-grijati se. v. impf. grijati se. — Car David ostarje i bi vremenit i koliko ga pokrivaču haljinama, ne mogaše se zagrijati. Car. I. 1, 1.

zagristi, zagrizem, v. pf. Rj. za-gristi. v. impf. za-

grizati. — **1)** *anbeissen, admordeo*. Rj. što. — Svak se čuva, da tugj ugrizak nehotice ne *zagrize*, jer kažu da će se svaditi s onijem čiji je on. Rj. 768a. Kad poslije prelome i *zagriza*, vide da su kolači od zemlje. Npr. 177. Ja ću tebi ponude doneti . . . i *jabuka zubom zagrizenih*. Npj. 1, 283 (I sad je u Srbiji običaj, kad se *jabuka* kome svome šalje, da se malo *zagrize*, samo da se poznaju zubi. Vuk). — **2)** u koga, *reizen, irrito*. Rj. *isp. zajesti, zadjenuti 4, dirnuti*.

zàgrizak, *zàgriska*, m. *vidi* ugrizak. Rj. *za-grizak, što je zagrizeno, n. p. zagrizeni jabuka*.

zagrizanje, n. Rj. *verbal. od* zagrizati. — **1)** *radnja* kojom tko *zagriza* n. p. *jabuku* (das *Anbeissen, admorsus*. Rj.). — **2)** *radnja* kojom tko *zagriza* u koga (das *Qualen, Reizen, irritatio*. Rj.).

zagrizati, *zàgrizâm*, v. *impf.* Rj. *za-grizati. v. impf. prosti gristi. v. pf. zagristi*. — **1)** što, *anbeissen, admordeo*. Rj. *zagrizati n. p. jabuku*. — **2)** n. p. u dijete, *reizen, irrito*. Rj. *vidi* zajedati. *isp. zadirivati, zadirkivati, peckati*.

zagrizljiv, *zagrìzljiv*, adj. J. Bogdanović. *koji rado zagriza u koga*.

zàgrliti, *lìm*, v. *pf.* Rj. *zagrliti. v. impf. zagrljati*. — **1)** *umarmen (eig. umhalsen), amplexor*. Rj. — *Pritrči k njoj i plačuci je prigrliti . . . i ona njega zagrliti*. Npr. 112. Ostaje mu *ljuba* neljubljena, neljubljena i *nezagrljena*. Npj. 4, 226. Već ga Gjorgje *zagrliti rukama*. 4, 301. Pa Stanojlo na noge skoćio, *sedesliju pušku zagrljo*. 4, 331. *Zagrliti Samson dva stupa srednja*, na kojima stajaše kuća, i nasloni se na njih . . . I nalezje jako, i pade kuća. Sud. 16, 29. — **2)** *sa se, reciproc. einander umarmen, amplecti se invicem*: mi smo se *zagrlili*, ja sam se s njim *zagrljo*: S Ružicom se *zagrljo* Rade. Rj. — Eto ti i braće njegove; on se s njima *zagrliti* i izljubi. Npr. 50.

zàgrljača, f. (u Frušk. G.) vodena tikva, u koje je kao grlo gdje se može vezati. *vidi* tikva 1a. Rj. — *riječi s takim nast. kod ajgirača*.

zàgrljaj, m. Palmotić: *zagrljajem* i celovom. Stulli. *djelo kojim se što zagrliti*. — *za nast. isp. dogagaj*.

zàgrljanje, n. Stulli. *verbal. od* 1) *zagrljati*, 2) *zagrljati se*. — **1)** *radnja* kojom tko *zagrlja koga*. — **2)** *radnja* kojom se tko *zagrlja s kim*.

zàgrljati, *ljàm*, v. *impf.* Stulli. *za-grljati. v. impf. prosti grliti (i se). v. pf. zagrliti (i se)*. — **1)**: Što doleće soko tica mala od našega dvora velikoga, pa *zagrlja ticu pavnicu*, i zavija mene desnu ruku . . . Npj. 5, 436. *Zagrljam sve nauke*. Gucetić. u *Stullija*. — **2)** *sa se, reciproc. isp. zagrliti se*.

zagrljeti, *zagrlmì*, v. *pf. erdonnern, intono*. Rj. *za-grmjati. v. impf. grmjati*. — *Vedro nebo zagrmilo, grom ga udrio!* Npj. 1, 270. Kad već dogju pred kuću, onda *zagrne topovi*. Kov. 81. *Kijamet zagrmio!* Kijamet pukao! (kad se što kao prokljame). Kov. 41. *Gromovi zagrmješe* i munje zasijevaše. Mojs. II. 19, 16. Ali *zagrmje Gospod grmljavinom velikom* u onaj dan na *Filisteje* i smete ih. Sam. I. 7, 10. *Zagrmje s nebesa Gospod*. II. 22, 14. *Zagrmje na nebesima Gospod*. Ps. 18, 13.

zagrnuti, *zàgrnêm*, v. *pf.* Rj. *za-gr(t)nuti. v. impf. zagrtati*. — **I. 1)** n. p. *vinograd, brotnjak, bedecken, zudecken, consterno*. Rj. *vidi* zakriti. — *Osebičiti vinograd*, koji nije bio *zagrnut*, okopati prvi put u proljeće. Rj. 469b. *Iskopa jamu*, te u nju zavuču glavu i u tri puta rekne: »U cara Trojana kozje uši.« Pa onda *zagrne zemlju*, i tako se smiri i otide kući. Npr. 151. *Imaj lopaticu*, pa kad izideš na polje, zakopaj njom, a kad pogješ natrag, *zagrni nečist svoju*. Mojs. V. 23, 13. — **2 a)** n. p. *košulju, guzicu, entblößen, nudo*. Rj. *kao otkriti. vidi* zagalaciti, zagaliti. — *Uze kondir gospogja devojka*, pa *zagrte kaftanima skute*, pa *zagazi u vodu Moravu*. Npj. 2, 492. — **b)** *sa se, refleks. zagrnuti se, sich entblößen, nudo me*. Rj. *vidi* ocapariti se, otkriti se, zagaliti se.

zagròktati, *zàgrokcêm*, *vidi* zagraktati. Rj. *v. pf. za-groktati. vidi i zàgrajati. v. impf. groktati*.

zàgrtânje, n. Rj. *verbal. od* zagrtati (i se). — **1)** *radnja* kojom tko *zagrće što*, n. p. *vinograd* (das *Zudecken, constratio*. Rj.). — **2 a)** *radnja* kojom tko *zagrće što*, n. p. *košulju*. — **b)** *radnja* kojom se tko *zagrće* (das *Entblößen, nudatio*. Rj.).

zàgrtati, *zàgrcêm*, v. *impf.* Rj. *za-grtati. v. impf. prosti grtati. v. pf. zagrnuti*. — **1)** *zudecken, consterno*. Rj. n. p. *vinograd, brotnjak. vidi* zakrivati. — **2 a)** *entblößen, nudo*. Rj. *kao* otkrivati, n. p. *košulju, guzicu*. — **b)** *sa se, refleks. zagrtati se, sich entblößen, nudo me*. Rj. *kao* otkrivati se.

zagrhâti, *zàgrhâm*, v. *pf.* *za-gruhati, guruhajući zadjesti, udariti. v. impf. gruhati 2*. — *Bojno koplje u travu zagruhalo*. Ibro Dervišević. Rp.

zagubiti, *zàgubîm*, v. *pf.* Rj. *za-gubiti. v. impf. gubiti*. — **1 a)** *verlieren, perdo*. Rj. *vidi* izgubiti 1a, i *syn. ondje. n. p. zagubio nove, snagu*. — **b)** *vidi* izgubiti 2, *pogubiti, sagubiti, zgubiti*. — *Al' oholost njega zagubila*. Rj. 481b. — **2)** *sa se, refleks. zagubiti se, verkommen, perdor*. Rj. *isp. izgubiti se*. — *Negje su se zagubili ključci*, ja ti ključce nahodit' ne mogu. Rj. 535a.

zagučânje, n. *verb. od* zagučati, koje *vidi*.

zagučati, *zàgucâm*, v. *impf. biće iterativno prema* gūčiti, gūkati; *počinjati gućenje*: *Iš paune zlatopere! ne šetukaj, ne zagučaj, ne šoboći, ne klopoći*. Herc. 347.

zagudjeti, *zagudîm*, v. *pf.* *za-gudjeti. početi gudjeti. v. impf. gudjeti*. — **1)** *einen Streich auf der Geige machen, incipio fidibus canere*: *Zagudio slijepi Grgure*. Rj. *na* *guslma*. — **2)** *ertönen, intono*: *Kad zagude topovi*. Rj.

zaguliti, *zàgulîm*, v. *pf. ein wenig schälen, excortico leviter*, n. p. *drvo, nokat*. Rj. *za-guliti malo. vidi* zaljuštiti. v. *impf. zaguljivati*.

zaguljivânje, n. *Abschälen, excortatio*. Rj. *verb. od* zaguljivati. *radnja* kojom tko *zaguljuje n. p. drveta*.

zaguljivati, *zàguljijêm*, v. *impf. schälen, excortico*. Rj. *za-guljivati n. p. drveta, guliti ih malo. v. impf. prosti guliti. v. pf. zaguliti*.

zàgusliti, *slîm*, v. *pf.* kad on *zagusli*, od *milinja* bi zaplakao. J. Bogdanović. *za-gusliti, započeti gušljenje. v. impf. gusliti*.

zàgusiti, *zàgusîm*, v. *pf.* Rj. *za-gušiti. vidi* zadušiti, i *syn. ondje. v. impf. zagušivati*. — **I. ersticken, suffoco**. Rj. — *Posijano (zrno) u trnju to je koji sluša riječ, no briga ovoga svijeta i prijevara bogastva zagušuje riječ, i bez roda ostane*. Mat. 13, 22. — **II. sa se, refleks. zagušiti se**. — **1)** *ersticken, suffocor*. Rj. n. p. *čovjek se zagušio u dimu*. — **2)** *zagušila se voda*, kad ne može da otječe koliko bi trebalo, *im Fortfließen gehemmt werden (von einer Menge Wasser), praeccludi*. Rj. *amo idu i ovaki primjeri*: U proljeće kad se tope snjegovi . . . *zaguši joj se* (vodi Perućici) *ponor* te u Slivnju postane veliko jezero. Rj. 495b. *Narodnosti treba kupiti dok se nijesu »prosvještenijem«* i novijem »modama« *zagušile* i iskorijenile. Npr. IV.

zagušivânje, n. *verbal. od* 1) *zagušivati*, 2) *zagušivati se*. — **1)** *radnja* kojom tko *zagušuje što*. — **2)** *stanje* koje *biva*, kad se tko ili što *zagušuje*.

zagušivati, *zaghšujêm*, v. *impf.* Rj. *za-gušivati. v. impf. prosti gušiti. v. pf. zagušiti*. — **I. ersticken, suffoco**. Rj. — **II. sa se, refleks.** — **1)** *ersticken, suffocor*. Rj. n. p. *čovjek se zagušuje u dimu*. — **2)** *im Fortfließen gehemmt werden (von einer Menge Wasser), praeccludi*. Rj. *voda se zagušuje, kad ne može da otječe koliko bi trebalo*.

zàgušljiv, adj. *engbrüstig, keichend, asthmaticus*. Rj. *koji bi se mogao zagušiti ne mogući disati, koji boluje od zaduhe. vidi* zadušljiv (akc?).

zaguziti, *zaguzim*, v. pf. zakloniti što kao guzicom: *zaguzila* ova kuća, *vidi* zakloniti. Rj. *zaguziti*, *zakloniti guzicom*, *zadnjicom*, *zadnjom stranom*. riječ *prostačka*. v. *impf.* *guziti se*.

Zagvozd, m. selo i oko njega planina sa istočne strane Biokove. Rj. *Za-gvozd*. *za drugu polu vidi* gvozd.

zagvozda, f. *cuneus*. Stulli. *vidi* klin 3 (*gvozd* kojim se *cijepaju* drva); *der Keil*. govori se u Hrv.

zagvozđiti, *đim*, v. pf. *clavis suffigere*. Stulli. *zagvozđiti*, kao *zagvozdom zaglaviti*, *verkeilen*. *drukćije se glagol ne nalazi*. govori se u Hrv.

zagjakoniti, *nim*, v. pf. *za-gjakoniti*. v. *impf.* *gjakoniti* (i se). — 1) *zagjakoniti koga*, učiniti ga *gjakonom*. — 2) *sa se*, *refleks. postati gjakon*. — Onoga koji će se *zagjakoniti* dovedu dva *gjakona* na dveri. DPosl. 241.

zagje ... vidi zadje ... Rj.

zagjiliktati, *zagjiliktēm*, v. pf. u pjesmi mjesto *zaklikati*: O sokole moj sokole! *zagjilikēi* kol'ko možeš, probudi mi mladu momu. Rj. *za-gjiliktati*. *drugojaci se ne nalazi*.

zahajkati, *kām*, v. pf. *aufreiben* (*auf der Treibjagd*). *excito*. Rj. *za-hajkati*. v. *impf.* *hajkati*. *isp.* *hajka*. — »Sve planine obredismo redom, a nijesmo ništa ulovili: još da hoćeš mene poslušati, da lovimo i plandište divlje, ne bismo li štagogj ulovili...« *zahajkaše* i *plandište divlje*. Npj. 3, 343.

Zaharija, m. ime muško, *Zacharias*: Na njegovo se mjesto zacari *Zaharija* sin njegov. Car. II. 14, 29. Proroku *Zahariji* sinu *Varahije* ... *Zah.* 1, 1. *isp.* do krvi *Zarije* sina *Varahijna*. Mat. 23, 35. u *kravezima gdje se glas h u govoru ne čuje* *Zarija*, *pa sazevši dva a: Zarija*, koje *vidi*. *hyp.* *Zako*.

zahiljiti, *zahiljim*, v. pf. *vidi* zaškiljiti. Rj. *zahiljiti*. *isp.* *nahiljivati*. *drukćije se glagol ne nalazi*. *isp.* *hiljav*. *isp.* i *zažmiriti*.

Zahira, f. *vidi* zaira, hrana. — Poče kupiti svoju silnu vojsku i za vojskom tain i *zahiru*. Npj. 4, 437. A' nas brane prahom i olovom i ostalom *zahinom* vojničkom. 5, 2. Oteše im (Turcima) b'jele čadorove, oteše im *carevu zahiru*. 5, 165.

zahitanje, m. *vidi* zahvatanje. Rj.

zahitati, *tām*, *vidi* zahvatati. Rj. v. *impf.* *zahitati*. v. *impf.* *prosti hitati* 3. v. pf. *zahititi*. — Kad ožedniš, idi k sudovima i pij što moje sluge *zahitaju*. Rut 2, 9.

zahititi, *tīm*, *vidi* zahvatiti. Rj. v. pf. *zahititi*. v. *impf.* *zahitati*. — Dajder mi onu tikvicu, da *hladne vode zahitim*, i belo lice umijem. Npj. 1, 591. Vidiš ovu trostruku kandžiju, kad te njome stanem udarati, prosjec' ću ti svilenu veredžu, i pod njome tananu košulju, još ću malo kože *zahititi*. 3, 437.

zählāditi, *zählādi*, v. pf. *Schatten werden*, *umbra fit*: pred noć kad *zähladi*, i: kad *zähladi* sunce. Rj. *za-hladiti*, *postati hlad*. v. *impf.* *zählagjivati*. — *Za-čuše* glas Gospoda Boga, koji igjaše po vrtu kad *zähladi*. Mojs. I. 3, 8. *Dok zähladi dan* i sjenke otidu, vrati se. Pjes. nad pjes. 2, 17.

zählādnjeti, *zählādnī*, v. pf. *kalt werden*, *frigesco*. Rj. *za-hladnjeti*, *postati hladno*. v. *impf.* *hladnjeti*.

zählāgje, n. (st.) *schattiger Ort*, *umbræ*: Gjuragj kosi po pobjrgju, lado le mile! konja penje po *zählāgju*, oj lado, oj! Rj. *mjesto gdje je hlad*.

zählāgjivānje, n. *das Nachlassen der Sonnenhitze*, *remissio aestus solaris*. Rj. *verb.* od *zählāgjivati*. *stanje koje biva*, kad *zählāgjuje*.

zählāgjivati, *zählāgjijē*, v. *impf.* *kühler werden* (*wenn die Sonnenhitze nachlässt*), *remittit aestus*. Rj. *za-hlagjivati*, *postajati hlad*. v. pf. *zählāditi*.

zählāpiti (*zählāpiti*), *zählāpīm* (*zählāpīm*), v. pf. *umzingeln und vor sich hertreiben*, *cogo*, cf. *zajmiti* 1. Rj. *za-hlapiti*, *okupiti pa potjerati*. v. *impf.* *hlāpiti*.

zähljebaviti, *vīm*, v. pf. nema u Vuka. Rad 6, 110. *za-hljebaviti*.

zähman, *vidi* zaludu. Stulli. *adv.* *vidi* zaman.

zähod, m. Rj. *za-hod*. *za postanje* *isp.* *zahoditi*. — 1) *der Niedergang, occasus*: Kada bude mjesec *na zahodu*, a danica z'vjezda na istoku. Rj. *vidi* *zalazak*, 1 *zāpād*. — *Sunačni* n. p. *zahod*, istok, *vidi* *sunčani*. Rj. 725b. *Sunce* nam je *na zahodu*, *brzo* će nam *zač'*. Npj. 1, 35. *Sunce* nam je *na zahodom*, hoće da nam *zagje*. Živ. 316. Pogje glasnik po vojsci o *zahodu sunčanom*. Car. I. 22, 36. Da bi se (liturgija) mogla svršiti *po zahodu sunčanome* na jedan *sabat*. DP. 150. — 2) to mi je *na zahod*, *das ist ausser meinem Wege, extra viam, de via*. Rj. *vidi* *zalaz*, *ob-lazak* 2. *isp.* *zahodan*, to mi je *zahodno*. — 3) *der Abtritt, secessus*. Rj. *vidi* *pohodnica*, i *syn.* *ondje*.

zähodan, *zähodna*, *adj.* što je *na zahod* 2, *gdje se zahodi*, *obilazi*. — *Zähodno*, *aus dem Wege*, *devium est*: to mi je *zahodno*. Rj. 201a. Ne otidu *prijekijem putem* pred Rušić-pašu nego svrnu lijevo na Banju; ja mislim da je *na ovaj zahodni put* grafa Orurka najviše navratio Hajduk-Veljko. Sovj. 42.

zähodba, f. *zahod-ba*. *riječi s tukim nast.* *kođ* berba. *radnja* *kojom tko zahodi koga ili što*. *isp.* *zahogjenje*. — »Zahod' konja, nejadi Matija, da ja tebi stojim na biljegu«. — »Nije tako, Kuno Hasan-ago! tvoj je mejdan, tvoja i *zahodba*. Npj. 3, 388.

zähōditi, *zähōdīm*, v. *impf.* Rj. *za-hoditi*. — 1) *niedergehen, oecido*. Rj. n. p. *sunce zahodi*. *vidi* *zalaziti* 1. v. pf. *zači* 1. — 2) *umhergehen, aberro*, cf. *zalaziti* 2. Rj. v. pf. *zači* 2. — *Dokle Tale zahogjaše*, *zdravo doma dohogjaše*; a kad pogje u prijeko, doneše ga *poprijeko*. Posl. 65. Ako tebi Kuna uzgovori, da ti najpre *zahodiš gjogata*, ni u tom se ne *daj prevariti*. Npj. 3, 386. *Zahod' konja* nejadi *Matija*, da ja tebi stojim na biljegu. 3, 388. — 3) *vidi* *zatrudnjeti*: Ne bi p' ljuha *trudna zahodila*. Rj. *vidi* i *zabregjati*, *zadjetinjiti*. — *Nek izede ono desno krilo*, *jednak* će mu *trudna zahoditi*. Npj. 1, XL (*krilo odnese kraljici*, te ga *izjede*, i *odmah ostane trudna*. Vuk).

zähōgjēnje, n. *das Gehen hinter—, recessus post—*, cf. *zalaženje*. Rj.

zahrāniti, *zahrānīm*, v. pf. *za-hraniti*. v. *impf.* *zahrānjivati*. — 1) *ernähren, vor dem Verhungern schützen, a fame prohibeo*. Rj. *zahrāniti koga*, *da ne umre od gladi*: On otide u pečinu k majci i donese srnu i košutu, da *zahrani odagnatu majku*. Npj. 2, 28. — 2) *sa se*, *refleks.* *zahrāniti se*, *sich des Hungertodes erwehren, famem depello*. Rj.

zahrānjivānje, n. *das Ernähren, sustentatio*. Rj. *verb.* od 1) *zahrānjivati*, 2) *zahrānjivati se*, *koje vidi*.

zahrānjivati, *zahrānjijēm*, v. *impf.* Rj. *za-hranjivati*. v. *impf.* *prosti hraniti* 1. v. pf. *zahrāniti*. — 1) *ernähren, sustento*: *Zahrānjuje* svoju staru majku. Rj. — 2) *sa se*, *refleks.* *zahrānjivati se*, *sich ernähren, sustentor*. Rj.

zahrkati, *zahrkēm*, v. pf. *za-hrkati*, *početi hrkati*. *vidi* *z'rkati*, *ansfangen zu schnarchen, incipio stertere*. v. *impf.* *hrkati*.

zāhteti, *tēm*, v. pf. (u vojv.) *begehren, concupisco*: *jedi šta ti srce zahte*. Rj. *vidi* *zahtjeti*.

zāhtēvānje, n. (u vojv.) *das Begehren, desiderium*. Rj. *vidi* *zahtijevanje*.

zāhtēvati, *zāhtēvām*, v. *impf.* *begehren, cupio*. Rj. *ist.* Rj. *vidi* *zahtijevati*.

zāhtijēvānje, n. *verbal.* od *zahtijevati*. *radnja* *kojom tko zahtijeva što*; *das Begehren, desiderium*: Pošalje Kara-Gjorgjije Jova Protića u Carigrad (po *zahtijevanju* Turskome). Spisi istoriski i etnografski. 1, 209.

zāhtijēvati, *zāhtijēvām*, v. *impf.* *begehren, cupio*. *za-htijevati*. u istoč. govoru *zāhtēvati*, *koje vidi*. *isp.* *iskati* 1. v. *impf.* *prosti htjeti* (*hotjeti*). v. pf. *za-*

htjeti. Onda će tek reći provodadžija radi čega su došli, i zahtjeva da izvedu djevojku. Živ. 303. (t. j. zahtijeva). Bi li to mogla ikad zaht'jevati od naroda jednog slobodnoga? Šćep. mal. 61. Koji su živeli kad se taj sav rad radio, koji su podnosili žrtve koje je on zahtevao. Mit. IX.

zahtjeti, zahtijem, v. pf. za-htjeti. vidi zahteti (u istoč. govoru). vidi i zaiskati. v. impf. zahtijevati. — Da bogme, da će se naći svagda po jedan pošten čovjek, koji će zahtjeti, da bude sugja. Pripr. 58. Zahtjeti. Rad 6, 86.

zahtjev, m. djelo kojim se što zahtije, i ono što se zahtije, zahtijeva; die Forderung, das Erforderniss; postulatio, postulatium. — Te se ne mogu da ugode sa zahtevima novoga života. Zlos. 58.

zahučati, zahučim, v. pf. zu heulen anfangen (vom Winde, den Wogen des Meeres), strideo. za-hučati n. p. vjetar, val morski, kad stane hućati. v. impf. hućati (hućim). isp. zaućati.

zahukati, zahučem, v. pf. za-hukati. vidi zaukati. v. impf. hukati (hučem), ukati. — Sveti Luka snijeg zahuka. Posl. 281 (isp. Sveti Luka u nokte uka. Posl. 281).

zahuktati se, zahukćem se, zahuktiti se, tım se, v. r. pf. rennen, ruo. Rj. za-huktati se, za-huktiti se, kao zagnati se kuda. v. impf. hukati.

zahvala, f. das Lob, laus, cf. zafala. Rj. za-hvala vidi hvata 1. — Nije ljepši svijet procvatio, kako bješe svijet procvatio u Udbinji u Turskoj krajini, na zafalu Turkinja gjevojka. Npj. 3, 129.

zahvalan, zahvalna, adj. — 1) dankbar, gratus. Rj. vidi haran: Danilo ga ne bi smio opadati, jedno za to... a drugo što je i njemu imao na čem zahvalan biti kao i ocu mu. DM. 40. — 2) što biva iz zahvalnosti; Dank-, gratiarum: Kad ko prinosi žrtvu zahvalnu, neka prinese zdravo pred Gospodom. Mojs. III. 3, 1. Zahvalnijem večernjim molitvama završavaju dan u svetosti provedeni. DP. 36.

zahvaliti, zahvalim, v. pf. Rj. za-hvaliti. v. impf. zahvaljivati. — 1 a) danken, gratias ago. Rj. — Devojka ustane, i zahvali mu na jabukama. Npr. 15. Sluga uzme onaj novčić, i zahvali gospodaru, pa onda otiđe. 40. Zahvale mu što ih je popuštao i izbavio. 50. Mladić zahvali caru na gjeroci i pogje s Bogom natrag kako je i došao. 120 (= odreče se djevojke). Pozdravi svoga kralja, i zahvali mu od mene na pitanju. 227. Na ovijem riječima zahvale starome svatu svi poklonima. Kov. 58. Ja bi valjalo na tome da im zahvalim. Pis. 95. Bijaše sila Grčkijeh književnika... kojima mi ponajviše imamo zahvaliti za sve što o svijetu prije Hrista znamo. Priprava 188. Tijem su osobinama dužni zahvaliti što su ostali nezavisni. DM. 104. Na tome dužna bijaše (Austrija) zahvaliti pomoći, koju joj ne jedan put učiniše Hrvati. 121. Da zahvale Bogu u pohvalnijem pjesmama. DP. 36. — b) : »Sad neka ti pomogne pravda, kad si bez oči.« On žalostan zahvali Boga, i reče: »Ja nemam oči za pravdu Boga, nego te molim... Npr. 85. v. impf. hvaliti. — 2) sa se, refleks. zahvaliti se, sich rühmen, glorior: Zahvali se žuti limun na moru: danas nema ništa ljepše od mene. A znate li, moja braćo draga, da se Arap caru zahvalio, da će moju izgubiti glavu. Rj. vidi pohvaliti se. — Zarekoh se i zafalih, da ja ne ću nikad poći gjevojci pred dvor. Npj. 1, 423. Na jeglen se Ture zafalilo, pak je zorom Ture podranilo. 4, 100.

zahvalnost, zahvalnosti, f. die Dankbarkeit, gratus animus. Rj. osobina onoga koji je zahvalan. vidi harnost. — Molim vašu svjetlost da primite moju veliku zahvalnost na pismu Vašemu. Javor 1885, 439. Od mene će im svima biti najveća zahvalnost da ih obradujem još kakom knjižicom. Sovj. I. Iz zahvalnosti Muhamed potvrdi Štefana za despota. DM. 109. Da biste imali dobrotu izjaviti moju toplu zahvalnost

imenovanoj gospodi. Pom. 16. Molim da kažeš moju najdublju zahvalnost na pozdravu svina. 131.

zahvaljanje, n. vidi zahvaljivanje. Rj.

zahvaljati, zahvaljām, vidi zahvaljivati. Rj. v. impf. za-hvaljati. v. pf. zahvaliti. — Da je suda u onijeh ljudi, još bi Nova dobro darovali; take njima Novo ne zafalja, no je njemu Bog i sreća dala, dobio je na mejdan junački. Npj. 4, 380. Zahvaljam ti, poštena starino! za veliko tvoje usrdije. Šćep. mal. 27.

zahvaljivānje, n. das Danken, gratiarum actio. Rj. verb. supst. od zahvaljivati. radnja kojom tko zahvaljuje (kome na čem). vidi zahvaljanje. — Molim dakle prije svega, da se čine iskanja, molitve, moljenja, zahvaljivanja za sve ljude. Tim. I. 2, 1.

zahvaljivati, zahvaljijem, v. impf. Rj. za-hvaljivati. vidi zahvaljati. v. pf. zahvaliti. — 1) danken, gratias ago. Rj. — Oni njemu na tom zafaljuju. Rj. 200a. »Ja sam našla za tebe gjevojku...« Sin joj na to odgovori da joj zahvaljuje na svima gjevojkama od svijeta... jer je već našao gjevojku. Npr. 215. Ko zahvaljuje, ne misli vraćati. (Reče se kao u šali kad ko zahvaljuje na časti). Posl. 138. (Gospoda), kojima ja za to vrlo zahvaljivam. Npj. 4, XI (dijalekt. mjesto zahvaljujem). Za ove običaje... ja zahvaljujem prijatelju svome. Kov. 43. Kad se god ko priprijeva, on izbac i pušku i tijem kao zahvaljuje. 53. Na svakoj iznesenoj zdravici po jedan iz puške zahvaljuje. 62. Ilija to nije mogao tražiti, nego je zahvaljivao Bogu i Mlademu što je i onako bio. Sovj. 58. Ne prestajem zahvaljivati za vas, i spominjati vas u svojijem molitvama. Efes. 1, 16 (um ewetwillen zu danken). Neka prinese sa žrtvom zahvalnom, kojom zahvaljuje. Mojs. III. 7, 13. Tako su se moji orasi, zahvaljujući vremenu, opet zaodeli listom. Megj. 300. — 2) sa se, refleks. vidi v. impf. prosti hvaliti se, v. pf. zahvaliti se. — Tko se zahvaljuje, nenavidost probugjuje. DPosl. 133.

zahvata, f. zemlja što komšija od komšije zahvati, ein Stück welches einer von den Nachbarn Felde zu dem seinigen einschliesst. Rj. za-hvata. vidi zahvatina.

zahvatānje, n. Rj. verbal. od zahvatati. — 1) radnja kojom tko zahvata n. p. vodu (das Schöpfen, haustus. Rj.). — 2) radnja kojom tko zahvata n. p. čankom žito (das Fassen, apprehensio. Rj.). — 3) radnja kojom tko zahvata n. p. koga nožem (das Streifen, to perstringere. Rj.).

zahvatati, tām, v. impf. Rj. za-hvatati. vidi zahitati. v. impf. prosti hvatati. v. pf. zahvatiti. — 1) n. p. vodu, kašikom jelo, schöpfen, haurio. Rj. — Tu dolazi mlada moma, vodu zahvata. Npj. 1, 420. sa se, pass.: Stublina se oko izora ukopa, pak se iz nje poslije voda zahvata. Rj. 721b. — 2) n. p. čankom žito, kašikom so, fassen, apprehendo. Rj. — Kako da si pred svakoga metnuo raskriljenu vreću taneta, pak da zahvata šakama i baca, tako česta lete taneta. Danica 3, 173. On bi mogao pomoći i meni i vama: zašto on zahvata iz begluka. Straž. 1886, 704. — 3) streifen, perstringo. Rj. — Zemlja za koju se iz spomenika vidi da je zahvatata Spuš, Skadar. DRj. 1, 376. Mislim da je prijeka potreba da ta radnja više zahvata nauku nego izdavanje narodnijeh pripovjedaka i igara. Rad 6, 204.

zahvatina, f. vidi zahvata. Rj.

zahvatiti, tım, v. pf. Rj. za-hvatiti. v. pf. je i prosti hvatiti. vidi zahitati. v. impf. zahvatati. — 1) schöpfen, haurio: vode, kašikom jela. Rj. — Po tom zahvati u sud vode. Npr. 86. Odem na vodu i zahvatim vode. 162. I zahvatih kond'jer vode. Npj. 1, 308. Kojom čašom zahvati vama, zahvatajte joj po dva puta onoliko. Otkriv. 18, 6. Zahvatiše vode iz studenca. Sam. II. 23, 16. — 2) n. p. čankom žita, ožicom soli, fassen, capio. Rj. — 3) streifen, perstringo, n. p. zahvatio ga malo nožem; tane nije kosti zahvatilo: Udari ga po desnom ramenu... i još malo

zemlje zahvatio, Rj. — Zagribiti, gribom zahvatiti po vodi. Rj. 170b. Zahvata, zemlja što komšija od komšije zahvati. Rj. 200b. Od obraza breškom zahvatio, dobro ga je Turčin pogodio. Npj. 4, 404.

zaići, zaidēm (zājgēm), v. pf. vidi zaći: On zaiđe u Udbini gradu. Rj. za-ići. prema tome v. impf. zailaziti. — Ona išla ne znajući ni sama kuda, najposle zaiđe u šumi, pa tamarala tamo amo. Npr. 141. Tako putujući zagju u jednu planinu i cijeli dan putovaše. 187.

zaigrati, zaiğrām, v. pf. Rj. za-igrati. v. impf. zaigravati. — **I. 1)** anfangen zu tanzen, exsulto. Rj. početi igrati: Neka stane na istoku sunce, nek zaigru mjesec na zapadu. Npj. 3, 63. Pa im vince udriilo u lišce, a rukiya okom zaigrala. HNpj. 3, 211. U svima je srce od radosti zaigralo. Miloš 79. — **2)** koga, tanzen machen: B'jelim će te zubom namijati, a crnijem okom zaigrati. Rj. zaigrati koga, učiniti da zaigra, da stane igrati: Vino i starca zaigra. Posl. 35. — **II. sa se, refleks. — 1)** auf und davon tanzen, avolo. Rj. igrajući potrčati, poskočiti: Svi se konji zaigraše, deder i ti sivče! Posl. 282. Kad izigje mlada pred čadore, vijge čador Kraljevića Marka, zaigra se mlada niz svatove, kano jelen od godine dana, do čadora Kraljevića Marka. Npj. 2, 337. Tako mu se srce bilo zaigralo gledajući brata najmlagjega. Prip. bibl. 32. — **2)** u igri zaboraviti na što, im Tanzen vergessen auf etwas, saltans obliviscor. Rj. (na što?).

zaigrāvānje, n. Anlaufen, Ertanzen, exsultatio. Rj. verbal. od I. zaigravati, II. zaigravati se. — **I. 1)** radnja kojom tko zaigrava, počinje igrati. — **2)** radnja kojom tko zaigrava n. p. konja. — **II. radnja kojom se zaigrava n. p. konj.**

zaigrāvati, zaiğrāvām, v. impf. Rj. za-igravati. v. impf. prosti igrati. v. pf. zaigrati (i se). — **I. 1)** anfangen zu tanzen, exsulto. Rj. počinjati igru. — **2)** n. p. konja, das Pferd tummeln, equum agito: Mladi Vaso konja zaigrava oko dvora tasta i punice. Rj. zaigrati koga, činiti da igra. — **II. sa se, refleks. zaigrāvati se, auf und davon rennen, avolo, n. p. konj; kao jelen. Rj. igrajući, skačući trčati:** Mršav konj ne zaigrava se. Posl. 183.

zaigumaniti, nīm, v. pf. Rj. za-igumaniti. suprotno razigumaniti. — **1)** zum iguman machen, creo tov iguman. Rj. zaigumaniti koga, postaviti ga za igumana. — **2)** sa se, refleks. zaigumaniti se, zum iguman geweihl werden, consecror iguman. Rj. postati iguman.

zaiik, m. (u Hrv. prim.) vidi jezik. Rj. — jezik, koji gdje gdje glasi i jāsik i s premještenim glasovima zaiik (азыкъ). Osn. 278.

zailazēći, adj. upravo part. praes. od zailaziti. — Na koji bršljan bacilo je zailazeće sunce zrak, ondandje uskine granu. Živ. 326.

zailaziti, zīm, v. impf. vidi zalaziti. Rj. za-i-laziti. v. pf. zaići. zalaziti, s dometnutim i glagola ići, kao da bi njemu pripadalo: zailaziti. Korijeni 18.

zailaženje, n. vidi zaiaženje. Rj.

zailjiti, ljim, vidi zahiljiti. Rj.

zaimānje, n. das Borgen, Borgnehmen, mutuatio. Rj. verb. od zaimati. radnja kojom tko zaima u koga što ili kome što.

zaimati, mām, (mljēm), v. impf. Rj. za-irati. vidi zaimavati, pozaimati, uzaimati. v. pf. zajmiti 2. — **1)** u koga što, borgen, mutuo. Rj. — Zaimlje konja u armiralje. DPosl. 154. Druga j' duša zagr'ješila, u susjedstvu zaimala, krivo zajam odvrćala. Here. 325. — **2)** kome što, borgen, mutuum do. Rj.

zaimāvānje, n. vidi zaimanje. Rj.

zaimāvati, zaimāvām, v. impf. (u Dubr.) vidi zaimati. Rj. sa se, pass.: Da su dobri zajmi, i žene bi se zaimavale. DPosl. 14.

zainātiti se, zainātīm se, v. r. pf. sich in den

Kopf setzen, trotzdem, renitor: zainatio se pa ne će. Rj. za-inatiti se, kao uvtjeti sebi što u glavu. isp. ukopistiti se. v. impf. inatiti se.

zaintačiti, čīm, v. pf. etwas immer wiederholen, semper idem vociferor: zaintačio te iste; šta si ti zaintačio! Rj. za-intačiti, stati sve jedno te jedno n. p. iskati ili činiti. drukčije se glagol ne nalazi. vidi zaopucati. — Švabo uzjaše na gjavola, ali mjesto kake prave pjesme zaintači pjevati tralala... a pjesmi ni kraja ni konca. Posl. 238. Onda mu sveti Nikola kaže, da govori: «Pomoz mi Bože!» Čovek to rado primi, i odmah zaintači tako vikati. Danica 5, 94.

zainteresovati, zainteresujēm, v. pf. za-interesuje što koga, kad mu postane interesno, zanimljivo. v. impf. interesovati. — Ako li, dalje, Zimnje Večeri dadu svojim čitaocima... ili ih življe zainteresuju za koji red u našem društvu... Zim. VII.

zaira,* f. vidi hrana. Rj. vidi zahira.

zaiskati, zaištēm (u Bosni, osobito po varošima, zaiščem), v. pf. Rj. za-iskati. vidi zapitati 2, zahtjeti. v. impf. iskati 1. — **1)** verlangen, begehren, peto. Rj. — Ambarnuti, 2) zaprositi djevojku gdje god, ili drugo što zaiskati. Rj. 5a. Zaištu u šali od nekaka slijepca da i on što da. Rj. 479b. Zaište mesto za vinograd i da mu se išparta gde će biti brazde. Npr. 66. Otiđe k svinjarima i zaište u njih jedno prase. 176. Kralju progje, a naljeze Vuče, zaiska mu siniju od zlata, dade Vuče, riječ ne učini. Npj. 2, 318 (zaiska mu = zaiska od njega). Zaiskah im careve harače. 4, 496 (zaiskah im = zaiskah od njih). — **2)** sa se, refleks. zaiskati se, die Erlaubniss verlangen, peto. Rj. n. p. ja sam se zaiskao u oca, t. j. zaiskao sam u njega dopuštenje, da mogu n. p. otići. vidi impf. iskati se.

zaispokoje duše, auf die Ruhe der Seele, ut requiescat in pace. Rj. treba pisati rastavljenno za ispokoje duše. vidi ispokoj.

zaišta, zaišto, wahrhaft, vere; gewiss, certe. Rj. za-ista, za-isto. vidi i doista, doisto, obista, odista, isti (adv.), isto 2, jamačno, jurve, majde, mutlak,* nebore, zacijelo, zanago; isp. od istine, va istinu. — Sad ćemo mu zapovediti drugo, što zaišto ne će moći učiniti. Npr. 67. Ona pomisli ne će li to srećom biti kakva kuća, pa pogje onamo. I zaišta nagje kuću lepu i veliku. 133. Da vidi je li zaišta umrla. 155. Te on sede s njima za trpezu, a još nije ni slave napio, a zaišta ni metaniso. Npj. 2, 94. A kad Turci vojsku sagledaše... zaišta se jako prepa-doše. 4, 339. Tako Moler ostane manji od Miloša, ali je zaišta bio prvi do njega. Miloš 136. Zaišto vam kažem: imaju neki megju ovima... Mat. 16, 28. Primiste ne kao riječ čovječiju, nego (kao što zaišta jest) riječ Božju. Sol. I. 2, 13. Vidjesmo zaišta, da je Gospod s tobom. Mojs. I. 26, 28. Reći će ljudi: zaišta ima ploda pravедniku! zaišta je Bog sudija na zemlji! Ps. 58, 11.

zaištāliti se, zaištālīm se, v. r. pf. Lust zu etwas, z. B. zum Essen, bekommen, concupisco. Rj. za-išta-liti se, dobiti ištāl, volju n. p. za jelo. isp. ištāl. drukčije se glagol ne nalazi.

zait... vidi zahit... Rj.

zajac, m. (u krajini Negotinskoj) vidi zec. Rj. gen. zājca. govori se i u Hrv. — zajac, i od zaiak (zajec) sažeto zec. Korijeni 64.

zajadnji, adj. (u C. G.) vidi jadni. Rj. za-jadnji. vidi jadan, jadinji, jadovan, jadovit. isp. bijedan, nesrećan, tužan, vajni.

zajam, zājma, n. Borg, mutuum: u zajam dati, leihen, mutuum dare; u zajam uzeti, borgen, mutuum sumere; vratiti zajam. Zla žena zajma ne vrati (t. j. kogod učini zlo, vratit će mu se. Posl. 90). Rj. za-jam. za postanje isp. zajmiti. — Zajam vrćam. Rj. 73b. Odvratiti, 4) n. p. zajam, kao vratiti. Rj. 442a. Pozajmenik, koji u zajam jedan drugome idu te

rade što. Rj. 527b. Rukodaće, cf. *zajam*. Rj. 657a. *Zajam* se dava da se vrće. Posl. 83. (... dogje kako žensko da *ište soli u zajam*...). 98. *U zajam* se i govoda ližu. 329. Čmula koja *po zajmu ide*, ali se zagje ali se razbije. DPosl. 13 (*ovdje zajam znači naruč*). Da *su dobri zajmi*, i žene bi se zaimavale. 14. *Kakav s' zajam uzajmila*, vratio ti se. Npj. 1, 614. *Daj mi, Zeko, družine u zajam.* Zeko daje trideset golača. 4, 281. Kad *si, majko, zajam uzimala*, ti si, majko, krivo odvrćala. Herc. 310. Nekako se izlaže u Zemun, kao da *traži novaca u zajam*. Danica 3, 213. *Ti ćeš davati u zajam mnogim narodima, a ni od koga ne ćeš uzimati u zajam*. Mojs. V. 15, 6.

zajaokati, *zajaočēm*, v. pf. za-jajaokati, *zavikati jao!* vidi *zajaukati*. v. impf. jajaokati. — Ne će li se zadrmati ostrva od praskе padanja tvojega, kad *zajaoču ranjenici*, kad pokolj bude u tebi? Jezek. 26, 15.

zajapriti se, *prīm se*, v. r. pf. *roth werden*, z. B. *vom Feuer, ab igne rubeo*. Rj. za-japriti se n. p. od *vatre*, t. j. zacrvenjeti se. i od stida. (u Sarajevu). Dr. Gj. Šurmin. *glagol se drukčije ne nalazi*. isp. zapuriti se.

zajaukati, *zajaočēm*, v. pf. *aufklagen, lamentor*: Od hajduka jedan *zajauka*. Rj. za-jaukati, *zavikati jao!* vidi *zajaokati*. v. impf. jaukati. — Pokajnice... onda potrče svi bez reda i *zajauču u glas* svi kako koji može. Rj. 529b. Zaplakaće i *zajaukati za njom* carevi zemaljski koji se s njom kurvaše. Otkriv. 18, 9.

zajaziti, *zajžazim*, v. pf. Rj. za-jaziti. v. impf. jaziti. — 1) *verwehren, verdämmen, mole cohıbeo*. Rj. n. p. *vodu*. vidi *prejziti, zagatiti*. — 2) a) *ersättigen, saturare*: ne može ga čovjek *zajaziti*. Rj. *kaže se s porugom mj. zasititi* 1. — b) *sa se, refleks. zajaziti se, sich ersättigen, saturari*: podaj mu (n. p. dosta jela) ne bi li se *zajazio*. Rj. *sit postati*.

Zajječar, m. vidi *Zaečar*. — *zajac, Zjječar* (*Zaečar*; isp. *заяц*). Korijeni 64. *ako je ime Zaečar doista od zajac, onda će biti Zajčar, pa j glaseći u govoru kao e: Zaečar, a nikako Zajčar*.

zajječati, *čim*, v. pf. Rj. za-ječati, *početi ječati*. v. impf. ječati. — 1) *erhalten, ertönen, insono*: Oko *Beca sva zemlja zajčea*. Rj. vidi *poječati*. — Pak svatovi oganj oboriše, *zajčeaše bistri dževerdari*. Npj. 5, 304. — 2) *aufächzen, ingemisco*: *zajčeaše ranjenici*. Rj. vidi *zastenjati*.

zajędanje, n. *das Necken, cavillatio*. Rj. verb. od *zajedati, radnja kojom tko zajedu koga*.

zajędati, *zajędām*, v. impf. *necken, cavillari, cf. zagrizati* 2. Rj. za-jedati (v. impf. *prosti jesti*). v. pf. *zajesti*. isp. *peckati, zadijevati* 2, *zadirivati, zadirivati*. — Bđeati... kao *zajedati koga* zabavljajući mu što, *korčić*. Dančić, ARJ. 467a.

zajędin, f. (u Srijemu) n. p. žive u zajedini, t. j. zajedno, *Gemeinschaft, communio*. cf. *zadruga*. Rj. za-jedin. vidi i *zajednica* 2.

zajednica, f. — 1) *das Gemeingut, was Zweien oder mehreren zugleich gehört, bonum commune*. Rj. konkretno. *što pripada zajedini, zajedničko imanje*. — 2) *apstraktno*. vidi *zajedin, zadruga*. — Ne hoteci više u *zajednici* živjeti, razdijele se i razidu. Priprava 20. Vjeran je Bog koji vas pozva u *zajednicu* sina svojega. Kor. I. 1, 9 (*in societatem, zur Gemeinschaft*). Postavlja ga u *zajednicu sa Hristom*. DP. 174.

zajednican, čna, adj. n. p. čovjek, *gesellig, socialis*. Rj. *koji živi u zajedini, u zajednici, i kojemu je mila zajedin*. isp. *druževan*. — Bogati neka budu *podlašni, zajednični*... da prime život vječni. Tim. I. 6, 18 (*κοινωνός*).

zajedničar, m. *koji je član zajednice, koji ima što zajedno s drugim*. vidi *dionik*. — Ja ne ću da ste vi *zajedničari s javolima*. Kor. I. 10, 20. Braćo sveta, *zajedničari zvanja nebeskoga*. Jevr. 3, 1 (*vocationis coelestis participes; Mitgenossen des himmlischen Berufes*). Postasmo *zajedničari Hristu*. 3, 14.

zajedničarev, zajedničarov, adj. *što pripada zajedničaru*.

zajedničarski, adj. *što pripada zajedničarima ili zajedničaru kojemu godijer*.

zajednički, adj. *gemeinschaftlich, communis*. Rj. *što pripada zajednici*. isp. skupni. — Pa u premjenjivanju i ovijeh istijeh riječi, koje su i Srpske i Slavonske, ima mnogo koješta, *što nije zajedničko oba jezika*. Pis. 82. Iz *zajedničkoga života prvijeh ljudi* niče megju njima čovječnost. Priprava 154. Što sam se, samo radi *zajedničke koristi i sloge*, kojekako nakanio na pisanje ovoga članka. Srb. i Hrv. 7. Da jezika *zajedničkoga svijem Slovenima* nigda nije ni bilo? Dioba 8. Kako je ta riječ mogla glasiti u negdašnjem *zajedničkom jeziku svih Slovena*. 9.

zajedno, *zugleich, zusammen, una*. Rj. adv. *zajedno (za vrijeme i za mjesto)*. vidi *uzajedno, ujedno, jednoličke, skupa*. — Darak, u crkvi ono troje čim se pokriva a) diskos, b) putir, c) i diskos i putir *zajedno*. Rj. 111a. Žive u zajedini, t. j. *zajedno*. Rj. 176a. Paunice pošto se okupaju, *odlete sve zajedno*. Npr. 17. Niti smo se *zajedno* rodili, niti ćemo *zajedno* umrijeti. Posl. 223. Kad u veće akšam noćea dogje, dvoje mlado za *jedno* svedoše. Herc. 40. Ne vidiš, da nas mali Božić ne će *zajedno* naći. Miloš 52. Izgnječeno grožgje *sa širom zajedno* zove (se) kljuk. Pis. 78. Popečitelj pravosugja... svoje sjednice držao *za sebe*, a ostalih pet popečitelja imali su *sjednice zajedno*. Sovj. 58. Fariseji čuvsji da (Isus) posrami sadukeje, *sabraše se zajedno*. Mat. 22, 34.

zajędrati, *drām*, v. pf. *voldicht werden, denseor*. Rj. za-jędrati, *početi jędrati*. v. impf. jędrati.

zajędriti, *zajędrim*, v. pf. (u prim.) *zu segeln anfangen, vela facere, cf. pojedriti*: *Zajędrise* morem *debelijem*. *Zajędrila* po kršu galija, konja igra po moru delija. Rj. za-jędriti, *početi jędriti*. ukc. po *Daničiču* *zajędriti, zjędrim*. Rad 6, 107. v. impf. jędriti.

zajęsti, *zajędēm (zajęm)*, v. pf. *beleidigen, offendere*. Rj. za-jęsti koga. isp. *zagristi* 2 (u koga), *zajđesti* 4, *dirnuti*. v. impf. *zajędati*.

zajęmiti, *zajęmim*, v. pf. Rj. za-jęmiti, *za postanje isp. dojmiti*. — 1) *okupiti, potjerati koga ili što, vor sich hertreiben, cogo*. Rj. — Inat je *Marka* u Stambol *zajęmio*. Posl. 104. *Zajęmite me* vodi *Kaladžinskoj*, e umrijeh od žegji *junačke*... neka dogje vodi *Kaladžinskoj*, da me *zajęmi* u polje *Kosovo*. Npj. 2, 35. Te tovari *Turke* i *banove*, on tovari po dva na *jednoga* (konja); pa *ih zajęmi* preko *Kosovoga*. 3, 221. Ramo *Luku* pokloni *Alji*, *Alija ga zajęmi savezana*, povede ga niz *pitomu Župu*. 4, 91. — 2) vidi *uzajmiti*. Rj. *zajęmiti* 1) u koga što, 2) kome što, vidi i *pozajmiti*. v. impf. *zajęmati, zaimavati*.

zajulariti, *zajulārım*, vidi *zaulariti*. Rj. v. pf. *zajulariti konja, metnuti mu jular (ular)*. vidi i *začeljstiti, začevljiti* 2, *zaviliciti*. *suprotno isp. izulariti*.

zakačiti, *čim*, v. pf. *anhaken, unco prehendo*. Rj. za-kačiti što, kao *zahatiti kukom*. vidi *zakvačiti*. — *sa se, pass.*: Ojiste, kuka koja je *privezana za oje* pa se njome *zakači ona grana* što je pod *plastom*, kad se *plašće svlači* na jedno mjesto. Rj. 452a. *refleks.*: Dug je ovaj dan kao *gladna godina* — *sunce* kao da se *zakačilo* na nebu. Zim. 211.

zakačka, f. *Schneiderhaken, uncus sartorius*. Rj. za-kačka, *kuka krojačka*. vidi *zakvačka*. za *postanje isp. zakačiti*. — Čitamo kako se u *Zlatiboru* proglašava *prijeki sud*, *eda bi se po neki ljudski život mogao prekinuti o manje zakačaka*. Zim. 242.

zakadijati se, *jām se*, v. r. pf. (*etwas komisch*) *sich einkadien, Kadia werden, fio judez.*: A. Gje ti je sin? B. Otišao u *Zvornik* da se *zakadija*. A. Pa šta radi sad onamo? B. *Timari* konje kod *Ali-bega*. Rj. za-kadijati se, *postati kadija*.

zakaditi, *zakādım*, v. pf. Rj. za-kaditi. v. impf. *zakagijivati*. — 1) n. p. *bure, košnicu, anrauchen*,

infumo. Rj. — 2) rakiju, anbreunen, aduro: ova je rakija zakagjena, t. j. dimljiva. cf. zagorjeti. Rj.

zakagjivānje, n. *das Anrauchen, infumatio*. Rj. verbal. od zakagjivati. radnja kojom tko zakagjuje n. p. bure, košnicu.

zakagjivati, zakāgjujēm, v. *impf. anrauchen, infumo*. Rj. za-kagjivati n. p. bure, košnicu. v. *impf. prosti kaditi*. v. *pf. zakaditi*.

zakākotati, zakākočēm, v. *pf. initium cantus galinae, postquam ovum peperit*. Stulli. za-kakoće (počne kakotati) kokoš, kad snese jaje.

zakālugjeriti, rim, v. *pf. za-kalugjeriti. suprotno raskalugjeriti (i se)*. v. *impf. kalugjeriti*. — 1) koga, učiniti ga kalugjerom. — Zakālugjeriti, zakālugjerim, Rad 6, 104. — 2) sa se, refleks. postati kalugjer: Kad se koji zakalugjeri, namastir mu načini haljine. Rj. 395b. vidi pokalugjeriti se.

zakameniti se, nim se, v. r. *pf.* (u C. G.) vidi okameniti se: Tako mi se ne zakamenilo dijete u ženi, i duh u kostima! (Posl. 305). Rj. za-kameniti se, postati kamen. v. *impf. prosti kameniti se*. — Tako mi se svaka rabota ne zakamenila kao stanac! Posl. 305. Tako se ovoliki ne zakamenio! 310.

zakāniti se, zakānīm se, v. r. *pf. sich entschliessen, statuo*. Rj. za-kaniti se. vidi nakaniti se, skaniti se, ukaniti se. *isp.* nakan, nauman biti, namisliti, namjeriti 1, naumiti. v. *impf. zakanjivati se*. — Nego kad si se zakanio i toliko si se trudio, kazaću ti kako ćeš se pomoći. Npr. 76.

zakānuti, zakānēm, v. *pf. betropfen, guttatim profundo*. Rj. za-ka(p)nuti (p se ne vraća). jednu kap zasuti n. p. vode u čašu.

zakanjivānje, n. *das sich Entschliessen, statutio*. Rj. verbal. od zakanjivati se. radnja kojom se tko zakanjuje.

zakanjivati se, zakanjujēm se, v. r. *impf. sich entschliessen, statuo*. Rj. za-kanjivati se. vidi nakanjivati se, skanjivati se. *isp.* nakan, nauman biti, namjeravati. v. *pf. zakaniti se*.

zakapetāniti, zakapetānīm, v. *pf. nema* u Vuka. Rad 6, 96. za-kapetāniti. *suprotno raskapetāniti (i se)*. — 1) koga, učiniti ga kapetanom. — 2) sa se, refleks. postati kapetan.

zakasniti, snīm, (u Srijemu i u Bač.) vidi zadocniti. Rj. v. *pf. i kod zadocniti syn. za-kasniti. v. impf. zakašnjavati*. — 1 a) *verspāten, retardo. prelazno. zakasniti koga, učiniti da kasno dogje*. — b) *zu spät kommen, moror. neprelazno. kasno doći, kao zakasniti se*. — 2) sa se, refleks. kasno doći. vidi zakasniti 1b. — Prestao sam se čuditi, što se ta knjiga »Rada« zakasnila. Kolo 14 (15).

zakašnjavānje, n. verbal. od zakašnjavati (i se). — 1 a) radnja kojom tko zakašnjava koga ili što 1 b. 2) stanje koje biva, kad tko zakašnjava, zakašnjava što.

zakašnjavati, zakāšnjavām, v. *impf. za-kašnjavati. v. impf. prosti kasniti. v. pf. sloč. zakasniti*. — 1 a) prelazno. zakašnjavati koga ili što, činiti da kasno dolazi. *isp. zakasniti 1a*. — b) neprelazno. kasno dolaziti. vidi zakašnjavati se. — Od Boga sugjeni, ne zakašnjavaš više, već dogji makar na san. Živ. 326 (pogriješeno u knjizi ne zakašnjavaš). — 2) sa se, refleks. kasno dolaziti. vidi zakašnjavati 1b. *isp. zakasniti se*.

zakātraniti, nīm, v. *pf. za-katraniti, katranom mazati. v. impf. katraniti*. — »Uzmi katrana, pa ovu vučiju na dnu, kud god rastječe, zakatrani.« J. Bogdanović. ARj. IV. 900a.

zakāzati, zakāzēm, v. *pf. Rj. za-kazati. v. impf. zakazivati*. — 1) *sagen, dico, jubeo*: Svaki svojoj zakazaše vojsci. Rj. kao zapovjediti: Vojnike raspuste, ali im zakažu, da budu svagda gotovi. Danica 3, 220. Ovaj je onaj slog, za koji su pisali Rusi iz Vlaške (1810) u Srbiju, da Gospodari zakažu pisarima da

ne kvare jezika. Nov. Srb. 1817, 544. Zakazano je bilo scima, da ne među pušaka... a po svoj prilici taka je zapovijest bila i u Turskoj vojsci. Sovj. 68. — 2) ime (u pjesmi), Namen geben, nominare, cf. nadjesti: I lepo mu ime zakazaše. Rj.

zakazivānje, n. *das Sagen, edictum*. Rj. verbal. od zakazivati. radnja kojom tko zakazuje kome što.

zakazivati, zakāzujēm, v. *impf. sagen, dico*. Rj. za-kazivati kome što, kao zapovjedati. v. *pf. zakazati*.

zakēralo, m. koji zakera, ein häkeliger Mensch, difficilis et morosus. Rj. *isp. čangrizalo*. — riječi s takim nast. kod bajalo.

zakērānje, n. *das häkelig-sein, morositas*. Rj. verb. od zakerati, koje vidi.

zakērati, zakērām, v. *impf. häkelig sein, morosum esse*: zakera koješta. Rj. zakera koješta, zabavlja svāčemu, dosagjuje kudeći i karajući. *isp. čangrizati*. — Zakeralo, koji zakera. Rj. 176b.

zakēseriti, rim, v. *pf. t. j. bradu, (komisch) in die Höhe heben, levo barbam*. Rj. za-keseriti bradu, nađići je. *isp. keser 2*. — Nadigao (ili zakeserio) kvasilu. Rj. 267b.

zakīčevka, f. (u Karlovcima) rana crvena trešnja. Rj.

zakidānje, n. Rj. verbal. od zakidati. — 1) radnja kojom tko zakida n. p. konac (das Abreissen, abruptio. Rj.). — 2) radnja kojom tko zakida koga u čem (das Bevorthellen, fraudatio. Rj.).

zakidati, zakīdām, v. *impf. Rj. za-kidati. v. impf. prosti kidati 1. v. pf. zakinuti*. — 1) n. p. konac, abreissen, abrumpere, cf. otkidati: Kosu briju, nokte zakidaju. Rj. — 2) becortheilen, fraudo. Rj. koga u čem. vidi zakučivati 2. kao varati koga u poslu. — Da ne prestupate i zakidate u stvari brata svojega. Sol. I. 4, 6 (seinen Bruder im Geschäfte nicht überliste). Eda li će čovjek zakidati Boga? a vi mene zakidate; i govorite: u čem te zakidamo? u desetku i u prinosu. Mal. 3, 8.

zakidivānje, n. vidi zapredanje. Rj.

zakidivati, zakidujēm, v. *impf.* (u Boci) vidi zapredati. Rj. za-kidivati, dosagjivati ištuci. drukčije se glagol ne nalazi. korijena je koga i kidati, zakidati. *isp. Korijeni 40*.

zakijati, zakījām, v. *pf. za-kijati, kao zapadati 3 (o snijegu). v. impf. kijati 2*. — Snijeg kija. Mečava kija. »Bude l' ovako mečava kijala, ka' je počela, bome će zakijati.« J. Bogdanović. ARj. IV. 948b.

zakinuti, nēm, v. *pf. Rj. za-kinuti. v. impf. zakidati*. — 1) n. p. konac (u švu), abreissen, abrumpo. Rj. *isp. otkinuti*. — 2) zakinuo me deset groša, bevortheilen, defraudo, cf. zanijeti 3. Rj. ukinuti koga u čem. kao prevariti n. p. u poslu. vidi i zakučiti 2. — Mlado poljubiti i bogato zakinuti nije grjehote. (Reče se u šali). Posl. 180.

zakiseliti, rim, v. *pf. Rj. za-kiseliti. v. impf. kiseliti*. — 1) n. p. čorbu, säuern, acidum reddo. Rj. učiniti je da bude kisela. — Zakiselila žena u sobi lonac mlijeka. Posl. 134. — 2) n. p. kacu, da zabrekne, einwässern (ein ausgetrocknetes Fass, damit es anziehe), irrigare. Rj. kad se kaca rasahne na suncu, pa ne može da drii vodu, onda se zakiseliti, t. j. metne se u vodu, da zabrekne.

zakisivānje, n. *das Nasswerden, humefactio a pluvia*. Rj. verbal. od zakisivati. stanje koje biva, kad n. p. puška zakisuje od kiše.

zakisivati, zakisujē, v. *impf. n. p. puška, nass werden (vom Regen), humector pluvia*. Rj. za-kisivati. n. p. od kiše. v. *impf. prosti kisnuti 2. v. pf. zakisnuti*. — Eto hoće da udari kiša, pa će našim ljudma puške zakisivati, a Turcima u svotvi toliko ne će smetati. Miloš 14.

zakisnuti, snē, v. *pf. n. p. puška, vom Regen nass werden, humector pluvia*. Rj. za-kisnuti, n. p. puška od kiše. v. *impf. zakisivati*. — Od krvi su puške zakisnule. Npj. 4, 87.

zakišati, šām, v. pf. (u Dubr.) n. p. košulje, t. j. potopiti u vodu, *einweichen, aqua perfundere, cf. pokiseliti*. Rj. za-kišati. *isp. i zakiseliti* 2. v. *impf. kišati*.

zakititi, tīm, v. pf. *vidi* nakititi. Rj. za-kititi. v. *impf. kititi*. — Momčić ide strančicom, *zakićen je grančicom*. Npj. 1, 345.

zakivānje, n. *das Anschmieden, adcusio*. Rj. *verb. od zakivati. radnja kojom tko zakiva koga ili što.*

zakivati, zākivām, v. *impf. anschmieden, adcuo*. Rj. za-kivati, n. p. koga u gvožđe. v. *impf. prosti kovati. v. pf. zakovati*.

zākklad, m. (po južn. kraj.). Rj. za-klad. *značenje (korijenu) stavljati, slagati; klāsti (ponere); zaklad, zaklada*. Korijeni 251. — 1) lijepe haljine, oružje, i ostale dragocjene stvari, *das Kleinod, ornamentum*. Rj. *vidi* zaklada, dragocjenost. — Nema gorega zaklada u kuću od grjevojke. Posl. 202. Izvadi sluga zaklade srebrne i zlatne, i dade Reveci. Mojs. I. 24, 53. Plačite za Saulom, koji vas je kitio *zlatnijem zakladima* po haljinama vašim. Sam. II. 1, 24. Uzmite od srebra trosku, i izaci će livcu zaklad. Prič. 25, 4. — 2) *das Pfand, pignus. cf. zaloga* 1b Rj. *vidi* i zalog. — Ako se dogodi u igri da koji što pogriješi, onda mora taj da *da zaklad*, te mu onda sude: *Čiji je ovo zaklad? Što zaslužuje? Pa što mu odsude, to mora da čini*. Herc. 291.

zākklada, f. (u C. G.) *vidi* zaklad 1: A u crkve crkvene zaklade. Rj. *postanje kod zaklad. vidi* i dragocjenost. — Dobi od njega mnogo zaklada da se crkva ukrasi. DM. 46.

zaklanjāće, zaklanjāća, m. *koji zaklanja*: Ti si bio heruvim, pomazan da *zaklanjaš*... grijesho si; za to će te baciti kao nečistotu s gore Božje, i zadržu te između kamenja ognjenoga, heruvime *zaklanjaču!* Jezek. 28, 16 (o cherub protegens; o schirmender Cherub!).

zaklanjānje, n. *das Schützen, defensio*. Rj. *verb. od zaklanjati* (i se). *vidi* zaklanjanje. — 1) *radnja kojom tko zaklanja koga ili što.* — 2) *radnja kojom se tko zaklanja od čega i za što.*

zaklanjati, njām, v. *impf. schützen, defendo*. Rj. za-klanjati. *vidi* zaklonjati, zaslanjati, zaslonjati, zastiljati. *isp. zaštićivati. v. pf. zakloniti*. — 1) Ona prosu suze niz obraze, a od Jove *zaklanja rukavom*. Npj. 2, 641. Vješt je dora boju i mejdanu, dora će te *sobom zaklanjati*, ispod britke sablje uklanjati. 3, 394. Za to kad širite ruke svoje, *zaklanjam oči svoje od vas*. Is. 1, 15. Ne boj se Avrame; ja ću te *zaklanjati*, i plata će tvoja biti velika. Prip. bibl. 14. — 2) *sa se, refleks.*: Za listak se *zaklanjala* od zla vremena. Herc. 241. Dubrovnik birajući sebi knezove između mletačkih grofova *zaklanjaše se od Mletaka*. DM. 233.

zaklanje, n. *das Schlachten, mactatio*: Je li veće janje za *zaklanje*? Rj. *verb. od zaklati. djelo kojim se što zakolje. verbal. od v. pf. kod* dopuštenje. *vidi* zakolj. — Gradovi će njegovi propasti, i najbolji mladici njegovi sići će na *zaklanje*. Jer. 48, 15.

zaklapānje, n. Rj. *verb. od zaklapati*. — 1) *radnja kojom tko zaklapa n. p. lonac* (das Zudecken, operitio? Rj.). — 2) *radnja kojom tko zaklapa, zaključava n. p. kuću sobu* (das Verschiessen, occlusio. Rj.).

zaklapāti, zāklapām, v. *impf. Rj. za-klapati. v. pf. zaklopiti*. — 1) n. p. lonac, *zudecken, operio*. Rj. *vidi* poklapati. — 2) n. p. kuću, sobu, *verschiessen, claudo*. Rj. *vidi* zavravljati, zaključavati.

zaklapiti, pīm, v. *pf. Schaum bekommen, spumesco*. Rj. za-klapati. *isp. zapjeniti. v. impf. klāpiti*.

zaklati, zākoljēm, v. *pf. Rj. za-klati. v. impf. klati*. — 1. 1) *schlachten, macto*. Rj. — Uvalio mi vuk kljuse, t. j. *zaklao*. Rj. 764b. *Zaklala te puška* Crnogorska! tvoju rusu odnijeli glavu! Npj. 4, 55. A Krsto

se jači namjerio, puk osvoji Asan-Begovića, pa ga *zakla* kako živa brava. 4, 101. Puče šara... *zakla* Pejzu kao jagnje *b'jelo*. 4, 269. Jakovljeveci sjednu sa Simom na nekakoj kladi... i *zakolju ga kao jagnje*. Danica 3, 206. More kočijašu, *zakolji to jagnje* i oderi. 4, 37. — 2) *fig. Zakla me* i udavi (Posl. 83). *Zakla me bez noža* (Posl. 83). *Zakla me* po zaklanu. (Kad ko kome učini veliku štetu. Posl. 83), *verderben, perdo*. Rj. u *prenesenom smislu, kao upropastiti koga. isp. zakolj* 6. — II. *sa se, zāklati se*. — 1) *sich den Hals abschneiden, mactare se*. Rj. *refleks. prerezati sebi grlo*. — 2) (u C. G.) *vidi* poklati se: A udari svaki na svojega, *zaklaše se* s tri četiri strane. Rj. *reciproco*.

zaklātiti, zākklātīm, v. *pf. hineinschlagen, infigo*. Rj. za-klatiti *što u što. isp. zabit* (zabijem) i *syn. isp. v. impf. klatiti se*.

zāklepak, zāklepka, m. *vidi* priušak. Rj. *vidi* i prdeljnska, i *syn. ondje*. — za-klapak (osn. u klepa ili u složenom studen-klap). Osn. 287.

zākletī, zākclēm, v. *pf. Rj. za-kleti. v. impf. zaklinjati* (i se). — I. 1) *einem beschwören, obtestor*. Rj. *zakleti koga, kao zadržeti ga zakletvom, vidi* priseći. — Starac dozove svoja sva tri sina pa ih *zakune da sestru dadu* prvome ko dogje da je prosi. Npr. 87. Kalugjer pritrčić njima (ka konjma) iznenada, i *zakle ih nebom i zemljom da svaki stane* na svome mjestu, te konji stadoše. 98. *Zakle je* (djevojku) tri puta *imenom Božjim da stane* i ona stade. 104. Dozove svoju ženu i *zakune je svakijem kletvama da mu čuva šcer*. 130. Valja za mene da pogješ, *mati je tako zaklela*. 222. *Zakleh je* (dragu) *nebom i zemljom, ljubi li još kog do mene*. Npj. 1, 390. Kara-Gjorgijije *zakune Ballu hlebom carevijem, da mu kaže, je li*... Miloš 24. Da te *zakunem Gospodom Bogom nebeskim i Bogom zemaljskim da ne češ*... Mojs. I. 24, 3. *Zakleh ih da će tako učiniti*. Nem. 5, 12.

— 2) *den Fluch anheben, coepi maledicere, execerari*: Kad *zakunu*, sva se zemlja trese. Rj. *uzeti kleti, početi kletvu*: Kad *zakune*, kao u trud (primi mu se, steče mu se). Posl. 116. — II. *sa se, refleks. zākletī se, den Eid ablegen, juro*. Rj. *vidi* priseći se, učiniti kletav, kletvu. — *Zakunu se da ih ne će drugo ništa razdvojiti vako crna zemlja*. Npr. 120. *Zakune se nje prokletom dušom*. 216 (dijalekt. mjesto zakune se svojom prokletom dušom). Dva bez duše treći bez glave. (Kad se dvojica protiv koga *zakunu*, on je propao). Posl. 56. »Hoću li se tobom *zaklet' krivo*?«. »*Zakuni se mnome tripud krivo*.« Npj. 2, 82. Tokatlijé uspe soli na komad hleba, pa ga poljubi, i pošalje Lomu, da se na *onome hlebu zakune, da mu ne će nevere učiniti*. Miloš 76. *Zakuni mi se sada Bogom da ne češ prevariti*. Mojs. I. 21, 23. I *zakle mu se za ovo*. 24, 9. Potvrđicu *zakletvu kojom sam se zakleo Avramu*. 26, 3. *Zakleše se jedan drugome*. 26, 31. Bijahu se teško *zakletī za onoga* koji ne dogje, *rekaši*: da se pogubi. Sud. 21, 5.

zākletva (zākclēva), f. *der Schwur, jusjurandum*. Rj. za-kletva. *djelo kojim tko zakune koga, ili kojim se tko zakune. vidi* kletav 2, kletva 2, prisega, 1 jemin*. — Očina *zakletva*... (otac dozove svoja sva tri sina pa ih zakune da sestru dadu prvome ko dogje da je prosi... ali najmlagji navali da je dadu opominjući ih očine *zakletve*. Npr. 87. U Arnauta *najveća zakletva*: »Tako me puška ne prevarila u najvećoj nevolji!« Npj. 2, 76 (Vuk). Veliki sud načini ovaj *akt zakletve Milošu*: »Zaklinjemo se, da ćemo Vam svagda i u svačem vjerni i poslušni biti... Miloš 169. Potvrđicu *zakletvu kojom sam se zakleo Avramu*. Mojs. I. 26, 3. Nije li on i *zakletvu pogazio*? Pom. 112.

zakliktati, zākclīcēm, v. *pf. den Laut des Spechts hören lassen, sonum pici edo*: *zaklikta žunja, vila*. Rj. za-klīktati. *vidi* zagjilīktati. v. *impf. klīktati*. —

I zalaja devet ljutih lava, a zaklikta devet sokolova. Npj. 2, 305.

zaklinčiti, čm, v. pf. (u Crmn.) zakovati kincem, vernageln, clarum adigo. Rj. za-klinčiti. isp. priklinčiti. v. impf. klinčiti (stajati onako bez posla, kao klinac?)

zaklinjač, zaklinjača, m. koji zaklinje koga, osobito nečistoga duha; Beschwörer, Geisterbeschwörer, exorcista. — Koji su samo kao naprijed pozvani na službu Bogu . . . Isprva je među njima bilo ne samo čataca i svječonoša nego i zaklinjača, koji su čitali molitve kojima se izgone nečisti duhovi. DP. 239.

zaklinjačev, adj. što pripada zaklinjaču.

zaklinjačkī, adj. što pripada zaklinjačima ili zaklinjaču kojemu god; n. p. knjiga, služba zaklinjačka.

zaklinjanje, n. das Beschwören, obtestatio, adjuratio. Rj. verbal. od zaklinjati (i se). — 1) radnja kojom tko zaklinje koga: Pripovijeda se, da gdje-kojom popovi i kalugjeri noću čitajući nekake molitve od zaklinjanja zaklinju gjavole, da im kažu blago zakopano. Rj. 177a. — 2) radnja kojom se tko zaklinje. Tožji, u zaklinjanju mjesto Božji. Rj. 742b.

zaklinjati, njēm, v. impf. Rj. za-klinjati. v. pf. zakleti (i se). — 1) koga, beschwören, obtestor. Rj. vidi prisezati. kao zakletvom vezati, zadrživati koga da . . . Zaklinjem te po tripud od neba do zemlje, da onu gjevojku sebe vjenčaš. Npr. 114. Počne moliti, plakati i zaklinjati da je ne ubiju. 131. Odi unutra kod mene, zaklinjem te Bogom živijem. 195. Zaklinjem te Bogom živijem. 195. Zaklinjem nebom i zemljom i svijem što je na svijetu: čuvaj mi ženu. 233. — 2) zaklinjati gjavole, da kažu gdje je blago, beschwören, adjuro. Rj. isp. zaklinjač. — 3) sa se, refleks. zaklinjati se, schwören, juro. Rj. vidi kleti se, prisezati se, rotiti se. — Crnogorci se kunu i zaklinju amanatom: amanata mi Božijega! Rj. 4b. Moja muka njegova duša. (Kad se ko zaklinje za što n. p. da nije kome što dužan, ili da nije ukrao i t. d.) Posl. 182. Svaki mi se zaklinjaše teško: koji bracom, a koji sestricom, a ja, majko, sobom i oružjem, i dobriem konjem ispod sebe. Npj. 2, 77. Svetog Petra kovčeg celivaše i nad njime oni se zaklinju, da će agi glavu izgubiti. 4, 465. Rejmsko jevangjelije, na kojega su se rukopisu do revolucije zaklinjali Francuski kraljevi pri vjenčavanju na kraljevstvo. Pis. 23.

zaklipiti, zäklipīm, v. pf. verriegeln, obsero: nemojte vrata zaklipiti, dok ja ne dogjem. Rj. za-klipiti. drukčije se glagol ne nalazi. vidi zasunuti, zapriječiti 1.

zaklon, m. Zufluchtsort, vor Wind und Regen (franz. abris), perfugium. Rj. za-klon, mjesto gdje se može tko zakloniti n. p. od vjetra i kiše. vidi zaslon 1. — Jer si ti (Bože) utočište moje, terdi zaklon od neprijatelja. Ps. 61, 3. Tvrda je kula ime Gospodnje, k njemu će uteći pravednik, i biće u visokom zaklonu. Prič. 18, 10. Golubice moja u rasjelinama kamenijem, u zaklonu vrljetnom. Pjes. nad pjes. 2, 14. Da bude zaklon od poplave i od dažda. Is. 4, 6. Utočište od poplave, zaklon od žega. 25, 4. Crkva priče u zaklon majci Božjoj. DP. 114.

zaklonit, adj. Schutz bietend, tutus: Da idemo mestu zaklonitu. Rj. što daje zaklon, gdje je zaklon.

zakloniti, zäklonīm, v. pf. Rj. za-kloniti. v. impf. zaklanjati (i se), zaklonjati (i se). — 1) schirmen vor Wind, Regen, Sonne, defendo. Rj. zakloniti što n. p. od vjetra, dažda, sunca. vidi zasloniti. isp. zaštititi (i se). — Zaguziti, zakloniti što kao guzicom. Rj. 171a. Rada bih te zakloniti da te ona sila ne opali, hodi sakrij se. Npr. 29. Ne možeš dlanom sunce zakloniti. Posl. 206. Kad to začu mlada Kandosija, svoje lice zaklonila bila baš za slugu provizor-Mijajla. Npj. 2, 130. Valja pištolje gunjem zakloniti. Danica 2, 88. Da zakloni izmicanje Ruske

garde. Žitije 23. Sin čovječji nema gdje glave zakloniti. Mat. 8, 20. Od onijeh, što ustaju na me, zakloni me. Ps. 59, 1. Niti je bezakonje njihovo zaklonjeno od mojih očiju. Jer. 16, 17. Da je Nemanja rad bio zakloniti svoju državu i sa zapada. DM. 8. — 2) sa se, refleks. zakloniti se, sich schützen, retten, defendo me. Rj. — Zakloni se za me. Rj. 162a. Šume nema, da se zaklonimo. Npj. 4, 266. Nekolika čoveka mogu pred sobom terati te dvokolice zaklonivši se za daske. Miloš 85.

zaklonjanje, n. vidi zaklanjanje. Rj.

zaklonjati, njām, Rj. za-klonjati. v. impf. v. pf. zakloniti. — 1) vidi zaklanjati. Rj. — Pavlič sobom zaklonja Bakala, zaklonja ga sobom i vrančićem. Npj. 4, 269. Spušta se u Dunavo strmena kosa pod imenom Grebena, koja odozgo zaklonja Poreč. Danica 2, 36. Pištolje i noževe zaklonjaju gunjevima. 3, 169. A za kapom paun-pero palo na rame, te mu lice zaklonjaše od žarka sunca. Kov. 50. — 2) sa se, refleks. zaklonjati se, vidi zaklanjati se. Rj. — Od jada se na mač naslonjaše, a od sunca perom zaklonjaše. Npj. 1, 416.

zaklop, m. Rj. za-klop. za postanje isp. zaklopiti, zaklapati. — 1) Schloss und Riegel, sera. Rj. ono čim se vrata zaklapaju, kao brava, zasunka, itd. — Raskovnik, nekakva trava, za koju se misli da se od nje svaka brava i svaki drugi zaklop otvori sam od sebe. Rj. 638b. — 2) (u Risnu) vidi zaklopac. Rj. i syn. kod zaklopac čim se zaklapa n. p. lonac: Jedna džara sa zlatnijem zaklopom puna aspri, digni zaklop i onje ostavi a aspre nosi. Npr. 99. Sluga noseći kovčezic pustinjom ču, gje plaču gjeća, te polako otvori zaklop, kad vidi ono dvoje gječice. . . ražali joj se. 234.

zaklopac, zäklöpca, m. der Deckel, operculum, cf. zaklop 2. Rj. vidi i kapak 1, poklopac, poklopnica 1, pokriv 1. — Zastrug, zastruga, od drveta kao čanak sa zaklopcom, koji se unutra zavrne. Rj. 196a. Na zaklopcu ovoga kovčega utvrdi jedan kraj od gvozdenijeh veriga. Npr. 158. Ne budi svakom loncu zaklopac. Posl. 195.

zaklopiti, zäklöpīm, v. pf. Rj. za-klopiti. kao prost glagol ne dolazi. isp. klopiti. v. impf. zaklapati. — 1) n. p. lonac, bedecken, contego, cf. poklopiti. Rj. — Ušavši (Premudri) u kovčeg zapovjedi ženi da ga zaklopi, pa da baci u more. Npr. 158. Svaki sud otkriven, koji ne bude dobro zaklopljen, nečist je. Mojs. IV. 19, 15. — 2) n. p. kuću, sobu, vajat, verschliessen, claudo, cf. zaključati. Rj. vidi i zavraviti. isp. zaklipiti, zasunuti.

zaključak, zäključka, m. (u Boci) u pletiče igle ono na vrhu, der Widerhaken an der Häkelnadel, uncus. Rj. za-ključak. za postanje isp. zaključati.

zaključati, čām, v. pf. verschliessen, occludo. Rj. za-ključati što, ključem zatvoriti. vidi zavraviti, zaklopiti 2. v. impf. zaključavati. — Kad vidi da nigde nikog nema u celoj kući, zaključa vrata. Npr. 136.

zaključavanje, n. das Verschliessen, oclusio. Rj. verbal. od zaključavati. radnja kojom tko zaključava n. p. vrata.

zaključavati, zäključāvām, v. impf. verschliessen, occludo. Rj. za-ključavati n. p. vrata, zatvoriti ih. vidi zavravljati, zaklapati 2. v. pf. zaključati.

zaključiti, zäključīm, v. pf. za-ključiti. v. impf. zaključivati. — 1) vidi odlučiti 2, smisliti, sumati, sumiti, svijećati; beschliessen, decernere, statuere: Najposlije sam sebi kaže: »A što bi se Baš-Čelika bojao . . .« pa zaključa da se sjutra ženi povrati. Npr. 201. Onda tri cara stanu svoga mrtva šura gledati i zaključa da mu život povrate. 203. Koji su mir s Rusima u Bukrešu zaključili. Miloš 29. Za Srbiju u petom članu njihovih dogovora zaključa ovo: I. peti član Akermanskoga dogovora . . . 151. — 2) logički što zaključiti; folgern, schliessen, einen

Schluss machen, concludere, colligere. vidi izvesti 6. — Kad on (Stefan arhimandrit) izigje napolje, paša s ostalim Turcima stane tolkovati one njegove reči, što je kazao, da će iskati od Nemaca žita, i da će mu Nemci dati, i *zaključe*, da se on i sad s Nemcima dogovara. Danica 4, 4. *Iz toga svega moramo zaključiti*, da G. V. ne zna ni istorije ni geografije. Nov. Srb. 1817, 510. *Iz ovoga bismo zaključili*, da on Hrvate i Dalmatince zove Šijacima. 639.

zaključivanje, n. verbal. od zaključivati. radnja kojom tko zaključuje što.

zaključivati, zaključujem, v. impf. za-ključivati. v. pf. zaključiti. — 1) vidi odlučivati 2, sumavati. isp. zaključiti 1. — 2) vidi izvoditi 6. isp. zaključiti 2. — Videći Srbi kako se Turci strašno prepravljaju k ratu, i *zaključujući iz toga*, da ne misle ništa pustiti, oni sva svoja prejašnja iskanja sastave u dva člana. Miloš 33. Po kome silogizmu babe Smiljane on to *zaključuje*? Nov. Srb. 1817, 542.

zakmetiti, tim, v. pf. Rj. za-kmetiti. suprotno raskmetiti. — 1) zum kmet machen, creo čov kmet. Rj. *zakmetiti koga*, učiniti ga kmetom. — 2) sa se, refleks. *zakmetiti se*, kmet werden, fio kmet. Rj. *postati kmet*.

Zako, m. hyp. od Zarija. Rj. t. j. od Zaharija. — Za-ko. takva hyp. kod Dako.

zakoliti, zakolim, v. pf. Rj. za-koliti. — 1) običi, umgehen, circumeo, circumvenio: Tri dana su puta zaminuli, dok su pustu vodu *zakolili*. Rj. — More kakva četa udariti, more *naske* ovde *zakoliti*, pa bi ludo mogli izginuti. HNpj. 4, 343. đkđ, kolo, okoliti, opkoliti, skoliti, *zakoliti* (circumvenire); opkoljavati. Korijeni 243. — 2) (u Grblju) n. p. lozu, t. j. pritači (udariti kolac uza nju), *pflöcken, pazilla figere*. Rj. vidi zatrklati. isp. syn. kod pritači. v. impf. koliti.

zakolj, m. (u C. G.). Rj. za-kolj. za *postanje* isp. zaklati. za *nast.* isp. pokolj. — 1) zaklanje, *das Schlachten, mactatio*: na *zakolj*, pogledaj kako je pretilo. Rj. — 2) pokolj, *das Gemetzel, caedes*. Rj. vidi i poklaće, posijek. — 3) *das Verderben, pernicies*: to je *zakolj* i ubijstvo. Rj. za *značenje* isp. zaklati 2. isp. propast.

zakoljak, *zakoljka*, m. u brvčeta na grlu ono mjesto gdje je zaklano, *der Einschnitt am Halse geschlachteten Viehes, cicatrix bestiae mactatae*. Rj.

zakon, m. Rj. za-kon. *značenje* (korijenu) *svršiti* kon... dokonati; *konac*. *značenje* odlučiti, *urediti*: zakon. Korijeni 34. — 1) *die Religion, der Glaube, religio*: koga si ti *zakona*, po našem *zakonu* to ne može biti; ne donosi *zakon*. Rj. vidi religija, vjera 1, din.* — *Zakonoša, čovjek od zakona*, n. p. pop ili kalugjer. Rj. 177b. U ovome je selu (u Perušiću) bilo ljudi i *Turskoga zakona*... *prešli u Rimski zakon*. Rj. 495b. Od stare ruke, t. j. *Grčkoga zakona*. Rj. 650b. Prvi je Rim bio *blagočastivi*, pa će biti i posljednji. (Rimljani će se opet *povratiti u naš zakon*). Posl. 260. Da molimo Boga *po zakonu*. Npj. 2, 6. Ili se danas poturčeo, časnog krsta *pod noge* *zgazio*, časnog krsta i *krasnog zakona*. 2, 7. Bogom brate, Kraljeviću Marko! višnjim Bogom i svetim Jovanom *po ubavu zakonu vašemu!* Npj. 2, 361. Reč *zakon* do sad je kod naroda našega značila dvoje: 1) *pričešće*... 2) *vera* (religija) n. p. *po svome zakonu, otišao u tugi zakon* i t. d. Danica 5, 84. Kako je koji *primio Rimski zakon*... jer bi onda lakše bilo naše *ljude obračati u Rimski zakon*. Kov. 6. — 2) *das heilige Abendmal, eucharistia*: hajdemo *na zakon*; danas sam uzeo *zakon*. Rj. vidi pričest, *pričešće*, *pričešćenje*. — 3) *die Sitte, das Gesetz, mos, lex*: Ostavi nam kolu dara, *zakon ti je!* Sarajevo ognjem izgorjelo! što u tebe *zli zakon* *postade*, da se ljube bule udovice, *ostavljaju* lijepe gjevojke. Naša nevjesto, zla ti večera! *toga zakona* nema ovgjenak. Rj. isp. *pravilo*, *uredba*, *običaj*. —

Dignite se, dva gjevera, brijeme vi je, i vodite mladu Maru, *u zakon vi je*. Npj. 1, 32. Onamo sam godinu proveo oko *sastavljanja zakônâ* za Srbiju. Danica 5, 3. U prvome i u pravome smilu *zakon* znači *uredbu*, koja je postavljena (kao pravilo), da se ljudi u kakoj državi po njoj u napredak vladaju. 5, 84. Pre (prije) može biti da nije bilo nikakih *zakona* megju ljudma, osim *zakona prirode i običaja*. 5, 85. Što se ni u kakom mestu *postavljeni zakoni* nisu tako *terdo držali*, kao u njegovoj (Rimskoj) oblasti. 5, 86. *Prije-stupom zakona* sramotiš Boga. Rim. 2, 23. *Kvarimo li dakle zakon vjerom?* Bože sačuvaj! nego ga još *utrgujemo*. 3, 31. Koji ljubi drugoga, *zakon ispuni*. 13, 8. Slušao (je) *glas moj i čuvao zakone moje*. Mojs. 1, 26, 5. Ovo su *zakoni, koje ćeš postaviti*. 21, 1. Ovo je *zakon za gubu* na haljini vunenoj. III. 13, 59. Ovo je *zakon za gubarca* kad se čisti. 14, 2. *Griješiš o zakone tvoje, koje ko živ će biti kroz njih*. Nem. 9, 29. *Oci naši ne izvršivaše zakona* tvojega. 9, 34. *Postavljaše zakon daidu* i put munji gromovnoj. Jov 28, 26. *To je postavio Jakovu za zakon*. Ps. 105, 10. Da bi čuvali *zapovijesti* njegove, i *zakone njegove pozili*. 105, 45. Koji *prestupaju zakon*, na njih *mrzim*. 119, 113. Vrijeme je da Gospod radi; *oboriše zakon tvoj*. 119, 126. Koji *ostavljaju zakon*, hvale bezbož-nike; a koji *drže zakon*, protive im se. Prič. 28, 4. Sveštenici njegovi skvrne svetinju, *izvrću zakon*. Sof. 3, 4. Samo je *Smederevo izuzeo ispod toga zakona*. DM. 239. U Kotoru (je) bilo silno roblje, kao što se vidi iz mnogih *zakona njegovijeh o ropstvu*. 249. Koje (nastavke) imaju zamjenice s rodnom, i to *po istijem zakonima kojih se drže* ti nastvici u samijeh zamjenica. Obl. 36. (*zakon = pravilo*). — 4) u Hrv. zakon znači i vjenčanje. isp. zakoniti (i se), pozakoniti (i se). *ovamo će pripadati ovi primjeri*: Pak on prima zlato na konjicu, on ga prima i na zemlju skida. Sad su *Božij zakon savršili*. Kad je bilo večer u večeri, večeraše kičeni svatovi, i svedoše dvoje mladenaca. Npj. 1, 255. Kad su *Božji zakon savršili*, devojka se sa rodnom *oprašta*. 2, 24. Zaigra se mlada niz svatove do čadora Kraljevića Marka... Kad se prenu Marko Kraljeviću, onda reče Bugarci gjevojci: »Hor-jatkinjo, Bugarka gjevojko! zar ne može mene pričekati, dok dogjemo do bijela dvora i hrišćanski zakon savršimo? 2, 338.

zakonačiti, čim, v. pf. za-konačiti, *konak učiniti*. isp. *zanočiti*. *prosti* konačiti v. pf. i v. impf. — Kad se mrak uhvati, oni se dogovore da im treba vodu imati gje *budu zakonačili*, pa i to učine; dogju jednom jezeru pa tu *konak učine* i *sedu večerati*. Npr. 187.

zakonik, m. — 1) *čovjek koji zna zakon*; *Gesetzes-gelehrter, legis peritus*. — Zadržao sam 49 riječi Slaven-skih: gonitelj... *zakonik*. Nov. Zav. VI. Upita jedan od njih (od fariseja) *zakonik* kušajući ga (Isusa). Mat. 22, 35 (*νομικός*). Htjeli bi da budu *zakonici*, a ne razumiju ni šta govore, ni šta utrguju. Tim. I. 1, 7. — 2) *knjiga zakonska, u kojoj su zakoni*; *Gesetzbuch, leges scriptae*. — Nagjoh *zakonik* u domu Gospodnjem. Car. II. 22, 8 (*liber legis; das Gesetzbuch*). Nema sumnje da *zakonik cara Dušana* nije bio samo plod mudrosti njegova vremena. DM. 258. Ti zakoni bjehu *zakonik* *gragjanski, kriminalni* i postupak sudski. O Sv. O. 9.

zakonit, adj. što je po zakonu; *gesetzlich, gesetzmässig, legitim, legitimus*. — Da sabiraju s njiva gradskih *zakonite dijelove* za sveštenike. Nem. 12, 44. Priznajući bosanske kraljeve za *zakonite nasljednike* bosanskoga i srpskoga prijestola, Dubrovnik ih za-duživaše da ponove uredbe svojih starijeh. DM. 213. Da Srbija dogje do *zakonitoga stanja*. O Sv. S. 28. Glavnica uložena na *zakonite kamate*. Rad 5, 200. Ja sam njegova *zakonita žena*. Ja sam njegov *zakoniti sin*. J. Bogdanović.

zakoniti, nīm, v. impf. i pf. slož. v. pf. pozakoniti

(i se). — **1**) *vidi* vjenčavati 1, vjenčati 1. n. p. *sad zakoni župnik mladijence u crkvi; koji ih je pop zakonio?* Iveković. — **2**) *sa se, refleks. ili pass.: braća zapadne vjere reći će: »kad će ti se sin zakoniti?* (vjenčati), a reku i »vinčati se«. J. Bogdanović.

zakonitost, zakonitosti, f. osobina onoga što je zakonito; *Gesetzlichkeit, Gesetzmässigkeit, Legitimität.*

zakonodavac, zakonodavca, m. zakono-davac, koji daje zakone; *Gesetzgeber, legis (legum) dator.* — Najstariji su zakonodavci na svetu... Danica 5, 82. Pravoga spisatelja recenzenti i zakonodavci dovode u veće savršenstvo. Pis. 62.

zakonoša, m. (u Bosni) čovjek od zakona, n. p. pop ili kalugjer (osobito Turci zovu tako naše sveštenike), *der Pfleger der Religion, cultor religionis.* Rj. *zako(no)-noša, tako slož. riječi kod bremenoša.*

zakonski, adj. što pripada zakonu, zakonima; *Gesetz-, legis, legum, legalis.* — Čita je na ulici... i uši svemu narodu bijahu obraćene ka knjizi zakonskoj. Nem. 8, 3.

zakonjenje, n. verb. od zakoniti (i se). *radnja* kojom tko zakoni n. p. mladijence, ili kojom se zakone mladijenci.

zakop, m. *das Begräbniss, cf. pogreb.* Rj. *za-kop. isp. zakopati 1. vidi i pokop, pokopanje, ukop.*

zakopati, pām, v. pf. Rj. *za-kopati, akc. u sad. vrem. po Daničiću za-kopām.* Rad 6, 119. v. *impf. zakopavati. — 1 a) begraben, sepelio.* Rj. *vidi ukopati, pogrepsti, sahraniti 1. isp. pokopati 1. — Kosti moje da pokupiš, pa da ih pod tujem i tujem kamenom zakopaš u zemlju.* Npr. 155. Što kolevka zaljuljala, to motika zakopala. Posl. 357. *Mrtve dade odmah zakopati.* Npj. 5, 336. — **b) sa se, refleks.: Zakopaj se ti, svinjo, u slamu, a ja ću se popeti na ovu krušku. Npr. 175. *Da se zakopaju u najdonji kraj zemlje, odande će ih uzeti ruka moja.* Amos 9, 2. — **2) scharren (mit dem Fusse), rado. Rj. — Ali onde da nakosiš gde konj zakopa nogom, a ne gde je tebi volja. Npr. 87. Imaj lopaticu u opravi svojoj, pa kad izideš na polje, *zakopaj njom*, a kad pogreš natrag, zagrni nečist svoju. Mojs. V. 23, 13. — **3 a) isp. opkopati. — A mi ćemo njemu udariti, pod kulu mu šanac zakopati, a na kulu oganj oboriti. Npj. 4, 437. Srbi protiv Ibrahim-paše *zakopaju Deligrad.* Miloš 7. Nekolike stotine Srba osvanu oko crkve, i, *zakopavši malo šančića oko sebe*, zadane između crkve i Turskoga šanca. 110. — **b) sa se, refleks. zakopati se, v. r. pf. sich verschanzen, vallo munior. Rj. *vidi opkopati se.*********

zakopavanje, n. *das Begraben, sepultura.* Rj. *verb. od 1) zakopavati, 2) zakopavati se. — 1) radnja kojom tko zakopava n. p. mrtva. — 2) radnja kojom se tko zakopava n. p. u zemlju.*

zakopavati, zakopāvām, v. *impf.* Rj. *za-kopavati. v. impf. prosti kopati. v. pf. zakopati. — 1) begraben, sepelio.* Rj. — Čovjek gledao iz prikrajka gdje je drugi *novce zakopavao u zemlju.* Rj. 821b. *za znučenje zakopavati mrtva vidi ukopavati, pogrebavati, sahranjivati 1. — 2) sa se, refleks. zakopavati se, sich verschanzen, vallo munior.* Rj. *vidi opkopavati se, ukopavati se. — Sve kažete da Srbini ne smije u polje, nego se krije po šumi ili se po brdima zakopava u zemlju kao svinja.* Sovj. 43.

zakopčati, čām, *vidi zakovčati.* Rj. v. pf. *za-kopčati (isp. kopča). v. impf. zakopčavati.*

zakopčavanje, n. *vidi zakovčavanje.* Rj.

zakopčavati, zakopčāvām, *vidi zakovčavati.* Rj. v. *impf. za-kopčavati. v. pf. zakopčati.*

zakopina, f. *der Anbruch, Neubruch, ubi ego primus coepi laborare:* to je moja zakopina, t. j. to je moje od starine, ja sam prvi to počeo. Rj. *zakopina. isp. zakopavati, početi kopati.* — Tako se potrudih da propovijedam jevangjelje ne gdje se spo-

minjaše Hristos, da na tugjoj zakopini ne zidam; nego kao što je pisano: kojima se ne javi za njega, vidjeće. Rim. 15, 20 (*ne super alienum fundamentum aedificarem*).

zakopiti, tim, v. pf. n. p. novaca, stoke, *erwerben, acquiro.* Rj. *za-kopiti. glagol se drukčije ne nalazi. vidi steći, i syn. ondje. — Značenje (korijenu) bosti, grepsti (isp. kopati): kōpito, kopitnik, kopitnjak. — značenje grepsti prelazi u grtati, a odatle u steći: zakopiti. Korijeni 234.*

zakoračiti, zakōrāčim, v. pf. *einen falschen Tritt thun (sich verwickeln wie das Pferd das sich in die Stränge verwickelt), impedire se:* konj zakorači, kad nogom prekorači preko štrange, te mu štranga dogje među noge. Rj. *za-koračiti. v. impf. zakoračivati.*

zakoračivanje, n. *die falschen Tritte, impeditiō.* cf. *zakoračiti.* Rj. *verbal. od zakoračivati. radnja kojom n. p. konj zakoračuje.*

zakoračivati, zakōrāčujem, v. *impf. falsche Tritte thun, impedire se:* ovaj konj sve zakoračuje. cf. *zakoračiti.* Rj. *za-koračivati. v. impf. prosti koračati.*

zakos, m. u planini mjesto gdje se može kositi, *das Mähland, locus metendus.* Rj. *za-kos. za postanje isp. zakositi.*

zakositi, zakōsīm, v. pf. *zakosio u svoju livadu, beim Mähen sich in des Nachbars Wiese vergreifen, ein Stück Nachbars Wiese abmähen, pratum vicini caedo.* Rj. *za-kositi (u tugju livadu). vidi ukositi 2. v. impf. kositi. — Zažinjati, u tugju njivu, cf. zakoniti. Rj.*

zakosačak, zakōška, m. *die Schosskelle.* Rj. *za-košak. u karuca ostrag gdje se prtljag sprema. vidi koš 4, košak.*

zakotiti, zakōtim, v. pf. *za-kotiti. isp. 1 zalēći, zalēžem (i se). v. impf. kotiti. — 1) n. p. zakotičeš uši u glavi, ako se često ne češljaš, štapi se u Hrv. — 2) sa se, refleks.: Bolji (Srbin) bježi Srpskoj Gori Crnoj u proklete gore kamenite, tu se vraše zakoti gnijezdo.* Npj. 5, 71. *Zakotiče se miši. nati sunt mures.* Stulli.

zakovanica, f. štapi s kraja zakovan, *ein beschlagener Stock, baculus ferratus.* Rj. *batina zakovana s kraja.*

zakovati, zakūjēm, v. pf. *verschmieden, concudo.* Rj. *za-kovati. v. impf. zakivati. — Zaklinčiti, zakovati klincom.* Rj. 177a. *Zakovanica, štapi s kraja zakovan.* Rj. 177b. *Zakovao pataricu (dobio, pomogao se).* Posl. 84. U sobi jedan čoek do koljena u gvošđe *zakovat i ruke do lakata zakovate obje.* Npr. 195. Ništa ti kriva nijesam, nego me tvoja mati evo ovoliko vremena ovgjen u tamnici *zakovala.* 235.

zakovčati, čām, v. pf. *zuhäkeln, fibulo, cf. zakopčati.* Rj. *za-kovčati n. p. prsluk (isp. kovča). vidi zapučiti, spučiti. v. impf. zakovčavati.*

zakovčavanje, n. *vidi zakopčavanje.* Rj.

zakovčavati, zakōvčāvām, *vidi zakopčavati.* Rj. v. *impf. za-kovčavati n. p. prsluk. vidi zapučati, spučiti, spučavati. v. pf. zakovčati.*

zakovrčiti, čim, v. pf. n. p. rep (vom Löwen, Hunde, Schweine) *den Schwanz in einen Kranz schlagen, retorqueo caudam.* Rj. *za-kovrčiti što, saviti u kolo; n. p. lav, pas, krmak zakovrčio rep. v. impf. kovrčiti. — U tom padne mi u jedan put na um, da je pseto bilo rep zakovrčilo.* Danica 2, 129.

zakovrnuti, zakōvrnēm, v. pf. u jedan put zane-moći, *plötzlich erkranken, repentino morbo corripior.* Rj. *za-kovrnuti. glagol se drukčije ne nahodi. — On na onome mjestu pade u nesvijest kao mrtav. U koji čas on tu zakovrnu, u ta čas oni krilatki konj počne vrištati.* Npr. 153. Čoek je (kad se pomisli šta podnijeti može) tvrgji od kamena, a (kad se pomisli kako najzdraviji čoek u jedan put *zakovrne i umre*) slabiji od jajeta. Posl. 348.

zakozlik, m. *vidi kozlac.* Rj. *vidi i kozalac 2.*

biljka. — za-kozlik (drugo polje osn. od koje je kozle). isp. Osn. 271.

zakračivānje, n. das Verwehren, prohibitio. Rj. verbal. od zakračivati. radnja kojom tko zakračuje (kome što).

zakračivati, zakračujēm, v. impf. verwehren, prohibeo. za-krāčivati kome što, ne dati mu. isp. zabranjivati. v. impf. prosti kratiti 2. v. pf. zakratiti. — Što oklijevaš krstitelju, te ne krstiš Gospoda mojega? vapije Jordan preteći, što zakračuješ očišćenje mnogih? DP. 308. sa se, pass.: Braniti, pass. (brani se kome što) . . . komu se što zakračuje ili ne da, izriče se. Daničić, ARj. 591a.

zakrajak, zakrājka, m.: (kraj mjesta? Rj.?): Kad pogleda na zakrajak donji. Rj. za-krajak, drugoj poli osn. u kraj. isp. Korijeni 266.

zakrajiniti, nīm, v. pf. Rj. za-krajiniti. v. impf. krajiniti. — 1) Krieg beginnen, bellum infero: kad su Nijemci zakrajinili. Rj. završi krajinu, rat. vidi zaratiti, zavojštiti. — Od kako si ti zakrajinio, mlogu ti si majku uc'jelio. Npj. 4, 208. — 2) sa se, refleks. zakrajinilo se, es ist Krieg entstanden, exortum est bellum. Rj. zavrila se krajina.

zakraljiti, zakrāljiim, v. pf. za-kraljiti (i se). isp. kralj. isp. zacariti (i se). — 1) zakraljiti koga, učiniti ga-kraljem. — 2) sa se, refleks. postati kralj: Ban Tvrtko je poslije zakraljivši se po svoj prilici postavio carinu po starome. DM. 244. Stjepan dok se ne zakralji. DRj. 1, 346.

zakr'ati, ām, — 1) vidi zakrhati. Rj. — 2) zakr'ati se, ām se, vidi zakrhati se. Rj. u krajevima gdje se u govoru ne čuje glas h.

zakrātiti, zakrātūm, v. pf. kome što god, einem etwas verwehren, prohibeo aliqua re. Rj. za-krātiti. vidi prekratiti. isp. zabraniti. v. impf. zakračivati.

zakreka, f. (u Novom Sadu) komadić čohē što surdomari izmegju šva umeću, der Einsatz, insertum. Rj. za-krēka. isp. ukladica, usperak, umetak 1.

zakrēčiti, zakrēčim, v. pf. n. p. sva mu je avlija drvima zakrēna, verammeln, unzugänglich machen, obstruo. Rj. za-krēčiti što, da se ne može do njega. isp. zapremiti. v. impf. zakrčivati.

zakrēivānje, n. das Verammeln, obstructio. Rj. verbal. od zakrčivati. radnja kojom tko zakrēuje što.

zakrēivati, zakrēujēm, v. impf. verammeln, obstruo. Rj. zakrēivati što da se ne može do njega. isp. zapremati. v. pf. zakrčiti.

zakrēnuti, zakrēnēm, v. pf. seitwärts lenken, flecto. Rj. za-kre(t)nuti, na stranu krenuti. v. pf. je i prosti krenuti. v. impf. zakretati.

zakrēfānje, n. das Lenken seitwärts, flexio. Rj. verbal. od zakretati. radnja kojom tko zakrēće.

zakretati, zakrēcēm, v. impf. seitwärts lenken, flecto. Rj. za-kretati, na stranu. v. impf. je i prosti kretati. v. pf. zakrenuti.

zakr'hati, hām, v. pf. Rj. za-krhati. v. impf. krhati 1. — 1) vidi zabiti 1. Rj. i syn. kod zabiti. — 2) sa se, refleks. zakr'hati se, vidi zabiti se. Rj. vidi i zatući se.

zakričē, f. (u C. G.) Verbot, interdictum: Pa je zakričē Sefer učinio. Rj. za-kričē. (isp. zakričati). vidi 2 zabrana, zapreka.

zakričēati, čim, v. pf. (u C. G.) verbieten, interdico, cf. zaprijetiti. Rj. za-kričēati. vidi i zabraniti, zapriječiti 2. v. impf. kričati. isp. zakratiti.

zakriliti, zakriliim, v. pf. Rj. za-kriliti. ne nalazi se kao prost glagol. isp. kriliti. — 1) unter seine Flügel nehmen, beschützen, alis teo et defendo: Sveti šestokrili arangjele! zakrili me krilom svojim (kad se Bogu mole. Kfj. 6b). Kad je Gjorgje Srbijom zavlad'o, i Srbiju krostom prekrstio, i svojim krilom zakrilio od Vidina pa do vode Drine. Rj. zakriliti što, uzeti pod krilo svoje, u obranu. — 2) n. p. zakrilita vojska svu zemlju, bedecken, opprimo, cf.

pritisnuti, prekriliti. Rj. kao prekriti 3. vidi i preklopiti. — Kad se Turci s plijenom pomole, sve će polje sobom zakriliti. Npj. 4, 185.

zakriti, zākrijēm, v. pf. (u Slav.) n. p. vinograd, bedecken, zudecken, consterno, cf. zagrnuti. Rj. zakriti. v. impf. zakrivati.

zakrivānje, n. das Zudecken, constratio, cf. zagrtanje. Rj.

zakrivati, zākriivām, v. impf. n. p. vinograd, zudecken, bedecken, consterno, cf. zagrtati. Rj. za-krivati. v. impf. prosti kriti. v. pf. zakriti. — Imanje vele stvari zakriva. DPosl. 33.

zakriviti, zākriivīm, v. pf. u pjesmi, mjesto skriviti: Jer je caru mlogo zakrivila. Rj. za-kriviti. vidi i sakriviti. — Car hoćase izgubiti ljubiu, e mu ljubia mnogo zakrivila. Npj. 2, 26.

zakrknuti, knēm, v. p. verstopft werden, obturor: zakrkla cijev od kazana. Rj. za-krknuti. kad zakrkcne cijev, ne može njom teći žitko što. isp. skrknuti se. isp. v. pf. prosti krknuti.

zakrktati, zākrcēm, v. pf. aufkrächzen, crocito: A zakrta tica zloglasnica. Rj. za-krktati. vidi zagrjati 1, i syn. ondje. isp. v. impf. krktati.

zakrjlēštiti, zakrjlēštīm, v. pf. t. j. očima, von einem Betrunkenen. Rj. za-krjlēštiti. glagol se drukčije ne nalazi. isp. ukljēštiti. — Zakrjlēštio očima. (Pijan). Posl. 83.

zakrma, f. tavoloato, che si mette nella barchetta sotto la poppa; tabulatum, quod sub ster naviculae puppi sternitur. Štulli. za-krma. daske što se steru barci pod krmu.

zakrmeljiti, ljīm, v. pf. Augenbutter bekommen, gramiosum esse. Rj. za-krmeljiti, postati krmeljiv. isp. krmelj 1. v. impf. krmeljati.

zakrmiti, zākrmīm, v. pf. (u C. G.) navaliti kud bez pameti (kao krme). Rj. za-krmiti. u ovom značenju glagol se drukčije ne nahodi. isp. zavravati.

zakročiti, zākročim, v. pf. vidi okročiti: Pa zakroči debeloga Šarca. Rj. za-kročiti konja, uzjahati ga. vidi i opkročiti, i syn. kod uzjahati. v. pf. je i prosti kročiti. — Pak zakroči na svoga gavrana. Npj. 4, 157.

zakrpa, f. Korijeni 253. za-krpa (isp. zakrpiti). vidi k'p'a 1; ein Fleck, lacinia. — Kolčak na čakširama, t. j. zakrpa na koljenima kad se čakšire prodru. Rj. 286a. Privaliti n. p. veliku zakrpu . . . privaljivati n. p. zakrpu. Rj. 586a. Našla vreća zakrpu. Posl. 193. Koret na rukavima ima kolčake — na laktovima kao duguljaste zakrpe. Kov. 41. Niko ne meće nove zakrpe na staru haljinu, jer će se zakrpa odadrijeti od haljine, i gora će rupa biti. Mat. 9, 16.

zakrpiti, pīm, v. pf. za-krpiti n. p. haljinu kad se prodre. v. impf. prosti krpiti 1. — Kad se kolčaci udaraju, načine se jednaki te se i ne poznaje da su čakšire zakrpljene. Rj. 286a. Staru vreću mučno je zakrpiti. Posl. 294.

zakrstiti, zākrcīm, v. pf. Rj. za-krstiti. v. impf. zakršćati, zakršćavati. — 1) n. p. čele, bekreuzen, signare cruce . . . kad koji nagje čele u šumi, a on izreže sjekirom krst na kori onoga drveta, u kojemu su čele, pa drugi poslije ako i nagje one čele, ne smije ih isjeći. Rj. — 2) (u gornj. prim.) vodicu, t. j. osvjetiti, weihen, consecro. Rj. vidi i osveštati. — Zakrštenā vōdica, f. (u gorn. prim.) Weihwasser, aqua lustralis, cf. vodica. Rj. 178b. isp. zlamenje 1.

zakršćanje, n. vidi zakršćavanje. Rj.

zakršćati, zākrcēm, vidi zakršćavati. Rj. v. impf. za-krščati. v. pf. zakrstiti.

zakršćavanje, n. Rj. vidi zakršćanje. verbal. od zakršćavati. — 1) radnja kojom tko zakršćava n. p. pčele (das Bekreuzen, crucis incisio. Rj.). — 2) radnja kojom tko zakršćava vodicu (das Weihen des Wassers, consecratio. Rj.).

zakršćavati, zākrcēm, v. impf. Rj. za-krščavati.

vidi zakršćati. v. pf. zakršćiti. — 1) bekreuzen (z. B. einen Baum mit Bienen), cruceo incido. Rj. zakršćavati što, bilježiti krstom; n. p. zakršćavati pčele, t. j. bilježiti krstom drvo u kojem su pčele, zarezujući u koru onoga drveta krst. — 2) (u gorn. prim.) vodicu, weihen, consecro, cf. svetiti 1, zakršćati. Rj. vidi i sveštati, svješćati, sveštavati, svješćavati; osveštavati, osveštivati.

zakršljati, šljām, **zakršljaviti**, vīm, v. pf. verbutten, verkümmern, in Wachsthum zurückbleiben, marcesco, cf. zakršljaviti, zakušljaviti. Rj. za-kršljati, za-kršljaviti, kršljav postati. vidi i zakršljati, zakušljati. kao prost glagol ne nalazi se.

zakrtožiti, žim, v. pf. n. p. sobu, u sobi, Schmutz und Unordnung machen im Zimmer, spargere sordes per cubiculum. Rj. za-krtožiti. vidi zagojati, zaprzniti 1. v. impf. krtožiti.

zakružiti, zakružim, v. pf. umkreisen, in die Runde umfassen, compler circa circum. Rj. za-kružiti, kao učiniti krug oko čega, obuhvatiti unaokolo. v. impf. zakruživati. — Ma sam mnogo zakružila, — snaha tužna, i daleko započela, — sad ti kukam. Npj. 5, 459 (u ovom primjeru zakružiti kao da znači: unaokolo zaći, zakoliti 1?).

zakruživati, zakruživam, v. pf. t. j. očima, mit blutdürstigen Augen ansehen, oculum quasi cruentum defigo in aliquem. Rj. za-krživati očima, zagledati se očima krvavina, očima željnim krvi. v. impf. krvivati (i se). — Zakruživati očima. (Zao). Posl. 83. Zakruživati očima kao divlji pijetao. 83.

zakrviti se, zakrvim se, v. r. pf. za-krviti se, kad se zavrgne krv, postane što krvavo? v. impf. krviti se. — Od tade se zakrvi krajina čak od Koma te do Korjenica, nož sijeva, krv se proljeva. Npj. 4, 330.

zakršaviti, vīm, **zakršljati**, šljām, **zakršljaviti**, vīm, vidi zakršljati, zakršljaviti. Rj. v. pf. za-kršaviti, za-kršljati, za-kršljaviti, postati kršav, kršljav. vidi i zakušljaviti, zakušljati. — Kukričast, adj. vočka ili drugo kako drvo, koje se ne čisti i ne potkresuje, nego se zapusti i zakršlja. Rj. 313a.

zakua . . . vidi zakuba . . . Rj. u krajevima gdje se glas h ne čuje u govoru.

zakucati, cām, v. pf. Rj. za-kucati. — 1) hinein-schlagen, immito, n. p. klin. Rj. zakucati n. p. klin u drvo, kucajući zabiti. vidi zabiti, i syn. ondje. v. impf. zakucavati. — 2) klopfen (an die Thüre), pulso fores: Pa zakua halkom na vratima. Rj. početi kucati, vidi zacukati, isp. zakucnuti. v. impf. kucati. — Živo mu je srce poigralo, u njedrima sahat zakucalo, na prsima toke zakucalo. Npj. 3, 144. Pa zakua zećirom u vrata, skoči Ramo, otvori mu vrata. 4, 90.

zakuećavati, n. das Hineinschlagen, immissio. Rj. verbal. od zakucavati. radnja kojom tko zakucava n. p. klin u drvo.

zakuećavati, zakuećavam, v. impf. hinein-schlagen, immitto. Rj. za-kuećavati n. p. klin u drvo, kucajući zabijati. v. impf. prosti kucati. v. pf. zakucati 1.

zakucnuti, cnēm, v. pf. za-kucnuti (jedan put). isp. zakucati 2, zacukati. v. pf. je i prosti kucnuti. v. impf. kucati. — Zakucnuše i zavikaše, i na njihov glas otvorise se vrata. Npr. 235. Kad u ovo zvonce zakucnem, ti se provrzi kakva si danas. 260.

zakućiti, zakućim, v. pf. Rj. za-kućiti. v. impf. zakućivati. — 1) hangen bleiben, adhaerescere, cf. zapeti 2. Rj. — 2) bevorthellen, fraudo, cf. zakinuti 2. Rj. vidi zanijeti 3. prevariti n. p. u računima.

zakućivati, zakućijem, v. impf. Rj. za-kućivati. v. pf. zakućiti. kao prost glagol ne dolazi. isp. kućiti. — 1) hangen bleiben, adhaerescere: I s nogu im papuće oskaču a za goru gaće zakućuju. Rj. vidi zapinjati 2. — 2) koga, bevorthellen, fraudo, cf. zakinuti 2. Rj. varati koga n. p. u računima.

zakućiti, cīm, v. pf. kome kuću, einen mit Hause versehen, domum providere: ja sam ti kuću zakućio. Rj. za-kućiti kome kuću, priskrbiti mu je. v. impf. kućiti.

zakupati, hām, v. pf. Rj. za-kupati. v. impf. zakupavati. — 1) n. p. hljeb, vidi zamijesiti: Ostavljaše djecu nepovitu, ostavljaše t'jesto zakupano. Rj. — Urmašica je pita od tjesta zakupana maslom i čini mi se cijegjem. Rj. 503a. Kad dijete ne može odmah (na vrijeme) da progovori, onda žene zakupaju kolačić čekalom, pa mu dadu da izjede. Rj. 821a. Čoso sve brašno zakupa, pa onda umijesi jednu veliku pogaču. Npr. 160. sa se, pass.: Kukuruzno brašno zakupa se jajima (u kakvomu sudu). Rj. 568b. — 2 a) kavgu, entstehen machen, anzetteln, exordior. Rj. kao učiniti da što postane. vidi zametnuti 3, zavrci (zavrgnuti) 3. — b) sa se, refleks. zakupati se, entstehen, existo: zakupala se kavga. Rj. kao postati, vidi zametnuti se 1, zavrci se 1.

zakuhāvati, n. Rj. verbal. od zakupavati (i se). — 1) vidi zamješivanje. Rj. — 2 a) radnja kojom tko zakupava (zameće) što, n. p. kavgu, rat (fermentatio. Rj.). — b) stanje koje biva, kad se zakupava n. p. rat, kavga (die Gährung zu einem Kriege, Aufruhr u. s. w. Rj.).

zakuhāvati, zakupāvam, v. impf. Rj. za-kuhavati. v. impf. prosti kuhati. v. pf. zakupati. — 1) hljeb, vidi zamješivati. Rj. — Hajde, sinko, da umijesimo kolač od tvoga brašna. . . . Dijete stane donositi vodu, i čoso počne pomalo zakupavati. Npr. 160. — 2 a) rat, kavgu, gähren machen, fermento. Rj. u prenesenom smislu, kao činiti da što postane. vidi zametati 3. — b) sa se, refleks. zakupavati se, gähren, ferreo, paror. Rj. kao postajati. vidi zametati se. — Da se neprijateljstvo i s jedne i s druge strane odavno zakupavalo, svjedoče pisma. DM. 28.

zakuka, f. vidi okuka: A otole moru na zakuku. Rj. za-kuka. gdje se voda ili put savija ili križi, za postanje isp. okuka. vidi i okuč, naklja. — Hajde mene moru na zakuke na mirenje i na bratimenje. Npj. 3, 211 (pogrješeno mj. bratimljenje).

zakukati, kām, v. pf. den Kuckucklaut von sich geben, edo sonum cuculi: Zakukala sinja kukavica. Rj. za-kukati, početi kukati. v. impf. kukati. — Zakukaću, kao kukavica . . . zaplakaću, kao i devojka. Npj. 1, 359. Zakukaše u Mostaru Turci uz koljeno Ali-paše starca: Haj pomagaj dragi Gospodare! 4, 433.

zakukūljiti, zakukūljim, v. pf. Rj. samo u zagoneci, koju vidi kod zadesetiti. — za-kukūljiti, suprotno raskukūljiti. drukūjje se glagol ne nahodi. isp. kukulj. **zakukurijekati**, zakukurijječem, v. pf. incipere canere (de gallis). Stulli. za-kukurijječē kokot, kad počne kukurijekati.

zakūmiti, zakūmim, v. pf. (u C. G.) koga, t. j. reći kome: kumim te Bogom i svetijem Jovanom! ansehen, obtestor, cf. kumim: Zakūmi ga Bogom velikijem. Zakūmi ga i dva i tri puta. Rj. za-kumiti. — Zakūmi ga majčnim mljekom, kog ste iz jednih prsi dojili. Rj. 129a. Zmaj spava na onome blagu i čoek u tri maha zakūmi ga da se miče. Npr. 100. Hajde ti zmaju zakūmi mater ađaju, da više ne proždire Božjih duša, a ja ću kumu caricu, da se već okani zlo činiti. 217.

zakūnjati, zakūnjām, v. pf. Rj. za-kunjati. v. impf. kunjati. — 1) schimpflich für einschlämmern, ob-

dormio (per contentum). Rj. kaže se n. p. zakunjalo je dijete, s pokudom mjesto zadrijemalo je. — 2) *zu schwinden anfangen durch eine Krankheit, tabesco*. Rj. počeo kunjati, slabiti, nestaje ga od bolesti.

zakup, m. der Pacht, *conductio*: dao pod zakup. Rj. za-kup (*isp. za postanje zakupiti*). *vidi* arenda. — Kuća se uzme ili da pod kiriju; a oko čega treba što raditi, *ono se zakupljuje ili uzima pod zakup* (n. p. vodenica, zemlja, kaka bara gdje se riba hvata itd.). Rj. 390a. Što su se povelili po gospodi, i razum svoj kao davši gospodi pod zakup, više gledaju ko što radi i govori nego šta i kako radi i govori. Kov. 14. On je davao pod zakup skele i gjumruke. Sovj. 11. Onamo je držao boljarsku sela pod zakup. 76. Dubrovčani (su) imali dio u zakupu. DM. 246. Uroš potvrdi da zakup (soni) ostane po starom zakonu. 247.

zakupac, **zakupca**, m. *vidi* zakupnik. — Plati 40 groša zakupcu jedne kupanice na Savi. Zlos. 35.

zakupiti, **zakupim**, v. pf. *pachten, conduco*. Rj. za-kupiti što od koga ili u koga, uzeti pod zakup. — *Zakupi od sovjeta skele i gjumruke*. Danica 1, 81. Grci u Carigradu zakupe Srpsku patrijaršiju za 40 kesa karagroša. Kov. 10. *Zakupiše* Dubrovčani carinu na so u Kotoru u Vladislava. DM. 247.

zakupljivanje, n. *das Pachten, conductio*. Rj. *verb. od* zakupljivati. *radnja* kojom tko zakupljuje što.

zakupljivati, **zakupljujem**, v. impf. *pachten, conduco*. Rj. za-kupljivati što, uzimati pod zakup. (v. impf. *prosti* kupiti). v. pf. *zakupiti*. — *Zakupnik*, koji što zakupljuje. Rj. 179a. Ni muselin ni kadija do našega vremena nijesu imali plate, nego su svoja gospostva još zakupljivali, pa im se valjalo starati od globa i od mita da žive i za gospostva svoja da plaćaju. Rj. 375a. *Mezulane javno zakupljuju* oni, koji se podvate, da ih naj jeftinije drže. Danica 2, 86. Dubrovčani su još u srpskih vladalaca zakupljivali carinu na so. DM. 246.

zakupnički, adj. što pripada zakupnicima ili zakupniku kojemu god; *Pächter-, conductorum*. *vidi* arendatorski.

zakupnik, m. koji što zakupljuje, *der Pächter, conductor*. Rj. *vidi* zakupac, arendator. — Onamo seljaci nemaju ni kuća svojijeh, nego sjede kao zakupnici u kućama svojijeh aga. Rj. 827a.

zakupnikov, adj. što pripada zakupniku; *des Pächters, conductoris*. *vidi* arendatorov.

zakupština, f. (u Dalm.) *das Pachtgut, conductum*. Rj. *ono što tko zakupi, uzme u zakup, n. p. zemlja, vodenica, i t. d.*

zakurnjaviti, **vim**, v. pf. (u C. G.) *vidi* zadimiti (n. p. pušeci). Rj. za-kurnjaviti. *vidi* i zapušiti 3. v. impf. *kurnjaviti*.

zakusiti, **zakusim**, v. pf. Rj. za-kusiti. v. impf. *zakusivati*. — 1) *ein wenig in sich nehmen, paululum sumo*: zakusi malo; daj da zakusimo što. Rj. *vidi* založiti 4. — 2) koga, *Einem Speise in den Mund geben, cibum in os ingero*. Rj. *zakusiti* koga, dati mu u usta jela. *vidi* založiti 3 (koga čim).

zakusivanje, n. *verbal. od* *zakusivati*. Rj.

zakusivati, **zakusujem**, v. impf. Rj. za-kusivati. v. impf. *prosti* *isp. kusati*. v. pf. *zakusiti*. — 1) *ein wenig in sich nehmen, paululum sumo*. Rj. *kao jesti što malo*. *isp. zalagati* 4. — 2) koga, *Einem Speise in Mund geben, cibum in os ingero*. Rj. *davati mu u usta jela*. — *Kusalom ga zakusuje*, a drškom mu oči vadi. Posl. 164. *sa se, refleks.*: Ni trguje ni gusuje, neg se govni zakusuje. DPosl. 80.

zakuskuniti, **nim**, v. pf. n. p. konja, metnuti mu kuskune ispod repa. Rj. za-kuskuniti. *glagol se drukcije ne nalazi*.

zakušljati, **šljām**, **zakušljaviti**, **vim**, v. pf. *vidi* zakršljaviti. Rj. i *syn. ondje*. za-kušljati, za-kušljaviti, *postati kršljav, kršljav*.

zakuva . . . *vidi* zakuha . . . Rj.

zākvačiti, **čim**, *vidi* zakačiti. Rj.³ za-kvačiti što, kao kvakom zahvatiti. — Tegli se kvake, kad dvojica *zakvače* srednje prste od ruke, pa se vuku koji će biti jači. Rj. 267b.

zākvačka, f. *vidi* zakačka. Rj.³
zākvasiti se, **sīm se**, v. r. pf. za-kvasiti se. v. impf. *kvasiti*. — A mi tice doletismo gladne, ljuckoga se nahranismo mesa i krvi se ljucke napojismo, a moja se krila *zakvasiše* . . . ja ne mogoh s krilima poletiti. Npj. 2, 329.

zālae, **zālca**, m. zao čovjek, hajduk, *der Böse, homo malus*: Dočekaće *zālci* u Mojanci, oteče ti konja i oružje. Rj. *isp. zlica, zlic 2, zliko, zlikovac*. — Ne čete da znate, da se na dan pogibli ostavlja *zālca*, kad se pusti gnjev. Jov 21, 30.

zālāditi, **zālādi**, *vidi* zahladiti. Rj.
zālādijeti, **dnī**, *vidi* zahladjeti. Rj. *obje riječi govore se tako u krajevima gdje se ne čuje glas h.*
zālāgāj, m. *vidi* zalogaj. Rj.

zālāgānje, n. Rj. *verbal. od* *zalagati*. — 1) *radnja kojom tko zalaže što, daje u zalogu* (das *Verpfänden, oppigneration*). Rj.). — 2) *radnja kojom tko zalaže, zadaje n. p. vjeru* (das *Einsetzen, oblatio*). Rj.). — 3) *radnja kojom tko zalaže, hrani koga čim* (das *Füttern Eines der nicht selbst mit der Hand zum Munde kann, pabulatio*). Rj.). — 4) *radnja kojom tko zalaže, jede n. p. meso* (das *Essen, manducatio*). Rj.).

1. **zālāgati**, **zālāžēm**, v. impf. Rj. za-lagati. v. pf. *založiti*. — 1) *verpfänden, oppignero*. Rj. *zalaže n. p. dužnik rukodavcu svomu njiču, daje mu je u zalogu. vidu zastavljati*. — 2) n. p. vjeru, *einsetzen, dare, cf. zadavati*: Zaklinje se i vjeru *zalaže*. Rj. — 3) koga čim, *Einem Speise in Mund geben* (z. B. *der nicht selbst mit der Hand zum Munde kann*) *cibum in os ingero*: Kog junaka u životu nagje, *zalaže ga hljebom bjeljkjem*. Rj. *zalagati koga čim, davati mu u usta jesti, hraniti ga*. — Tako me tuzje ruke ne *zalogale!* Posl. 300. Dvije seje brata ne imale, pa ga viju od bijele svile . . . *zalažu ga medom i šećerom*. Npj. 1, 219. — 4) *essen, comedo*: Da *zalaže meso od sinova*. Rj. *vidi* jesti, i *syn. ondje*. *ovamo ide i ovaj primjer*: Počnu piti rakiju i *zalagati kojekakijem slatkišima* (ili i objedovati). Kov. 69.

2. **zālāgati**, **zālāžēm**, v. pf. koga, *durch Lügen hinhaltten, mendacio inhibeo*. Rj. za-lagati koga, *lažući zadržati, zabaviti ga, zavarati ga*. v. impf. *zalagivati*.
zālāgivānje, n. *das Vorlügen (und Schmeicheln), mendacia adulatoris*. Rj. *verbal. od* *zalagivati*. *radnja kojom tko zaloguje oko koga*.

zālāgivati, **zālāgujem**, v. impf. oko koga, *vorlügen und schmeicheln, mendacis et adulatione uti*. Rj. za-lagivati, *lagati kome i lažući laskati mu*. v. impf. *prosti* *lagati*. v. pf. 2 *zālāgati*.

zālāgj . . . *vidi* zahlagj . . . Rj.

zālājati, **jēm**, v. pf. *anbellen, allatro*. Rj. za-lajati, *početi lajati*. v. impf. *lajati*. — Naopako da svako psoto ujede koje *zaluje*. Posl. 190. Tad završta devet dobrih konja, i *zalaja* devet ljuti lava. Npj. 2, 305.

zālāmānje, n. Rj. *verbal. od* *zalamati*. — 1) *radnja kojom tko zalama n. p. vinograd* (das *Abranken, pampinatio*). Rj.). — 2) *radnja kojom tko zalama n. p. čep* (das *Anbrechen, anfractio*). Rj.).

zālāmati, **zālāmām**, v. impf. Rj. za-lamati v. impf. *prosti* *lomiti*. v. pf. *zalomiti*. — 1) n. p. vinograd, *abranken, pampino*. Rj. *vidi* skrnjaviti, 2 *manjiti*. *isp. zalomci od loze*. — A ja idem mome vinogradu, da pregledam moga rukosada: ko ga veže, ko li ga *zalamu*. Npj. 3, 169. — 2) n. p. čep, *anbrechen, anfringo*. Rj.

zālāpiti . . . *vidi* zahlapiti. Rj. u krajevima gdje se glas h ne čuje u govoru.

zālātiti, **tīm**, v. pf. *vidi* zahvatiti. Rj. za-latiti. v. pf. *je i prosti* *latiti*. v. impf. *lačati*.

zālāz, m. (u C. G.) *Umweg, circuitus, cf. zahod* 2. Rj. za-laz. *isp. zalaziti* 2, *zaći* 2. *vidi* i oblazak.

zàlazak, zàlaska, m. za-lazak (isp. zalaziti 1, zaći 1). *vidi* zahod 1, zàpàd. — Ode u šumu pri zalasku sunca. Živ. 326. O zalasku prvoga vidjela danoga svijetu, kad se rodu ljudskome već poče smrkavati. DP. 42.

zàlaziti, zìm, v. *impf.* Rj. za-laziti. *vidi* zailaziti, zahoditi. v. *pf.* zaći, i *syn.* ondje. — **1**) za što, *hintergehen, eo post*— Rj. — Povešću vas u zemlju Indiju... otkle nikad ne zalazi sunce. Rj. 231b. Probudi mi dva nejaka sina, da mi gjeću sunce ne zalazi. Npj. 3, 406 (I sad se govori, da ne valja spavati, kad sunce zalazi. Vuk). — **2**) kome n. p. s legja ili isprijeke, *umgehen, circumvenio*. Već zalazi njemu isprijeke. Rj. *isp.* obilaziti. — Turaka izigje preda njih (pred konjike Srpske) po deset na jednoga, pa ih jedni stanu zamamljivati, a drugi stanu izdaleka zalaziti, da ih opteku. Danica 3, 199. — **3**) *sich verirren, aberro*. Rj. — Ko pita, (s puta) ne zalazi. Posl. 151. — **4**) *nach der Reihe gehen (z. B. von Haus zu Haus), ex ordine eo*. Rj. kao ići n. p. od jednoga do drugoga: Zašao kao zijev po čeljadma (Posl. 87)... »Kako zalazi zijev po čeljadma?« A ona (žena) mu odgovori: »Zar i to ne znaš? Kad jedno zijevne, onda i drugima dogje te zijevaju«. Rj. 209b. — **5**) kad mi god ruke ozebu, sve mi zalazi za nokte. Rj.

zàlazjenje, n. Rj. *verbal.* od zalaziti, koje *vidi*.

1. zaléći, zaléžem, v. *pf.* Rj. za-léći. *isp.* zakotiti (i se). v. *impf.* léći (léžem). — **1**) *einnisten lassen, sino ut nidulentur*: ako se često ne češljaš, *zaleći* češ vašiju u glavi. Rj. — **2**) *sa se, reflex.* zaléći se, *sich einnisten, nidulor*: nije htio da se češlja, pa mu se *zalege* vaši u glavi. Rj.

2. zaléći, zàležē (zàlegnē), v. *pf. hinreichen, decken (die Schuld), sufficio*: jedva bi mu kuća za dug *zalegla*. Rj. za-leći. *isp.* dostanuti 1, dostati 1. v. *impf.* zalijegati.

zàlediti, zàledim, v. *pf.* Rj. za-lediti. v. *impf.* lediti (i se). — **1**) *zu Eis machen, congelo*: ovaj će vjetar zalediti Dunavo. Rj. — Sveti Jovan more zaledio, on zaledi dvanaest ledova. Npj. 2, 83. — **2**) *sa se, reflex.* zàlediti se, *zufrieren, congelari*. Rj. postati led. *isp.* seipati se. — Gjava se brže bolje vrati natrag. Kad gore, ali se more zaledilo, ne može na polje! Npr. 92.

zàlegjati, gjām, v. *pf. (komisch) den Schmerz im Rücken bekommen (z. B. durch Verkühlung), dorsi dolores contrahere*. Pripovijeda se kako je nekakav Turčin kod Srbina na konaku kazao, da ga pićanijem gunjem pokriju, da ne bi *zalegjao*, pa bi ga poslije morali petnaest dana ondje ponugjati. Rj. za-legjati, *razboljeti se (n. p. od nahlade) tako da se osjeća bol u legjima, glagol se drückje ne nalazi*.

zàlelekatati, zàlelečē, v. *pf. aufheulen, exululo*: Da ne jekne niti *zaleleče*. Rj. za-lelekatati, početi lelekatati. v. *impf.* lelekatati. — Udri se šakom u čelo i *zaleleče* što je više mogao. Npr. 109.

zalepršati se, šām se, v. r. *pf.* za-lepršati se. v. *impf.* lepršati se. — Jednoga jutra *zaleprša se* trobojna zastava na dvoru. Mil. 283.

zàlet, m. *der Ort wohin die Bienen zu fliegen sich angewöhnen, der Flug, quo apes volare solent*. Rj. za-let. mjesto kud se pčele navade letjeti, kud se *zalieću*.

zàletjeti, tīm, v. *pf.* Rj. za-letjeti. v. *impf.* zalijetati. — **I. 1**) *hinter etwas fliegen, volo post* —: *zaleteše* golubovi za kuću. Rj. — **2**) *irrefliegen, sevolo*: nema goluba, valja da je negdje *zaletio*. Rj. *leteći zaći, zalutati*: Govori golubu svome golubica: »Ti si *zaleteo u tu tujge jato*, za to ja ne gučem. Npj. 1, 103. — **3**) n. p. konja, *laufen lassen, currere sino*. Rj. *zaletjeti konja, učiniti da leti, trči*: Već kako je konja *zalećela*, i svatove bila izmutila, sve svatove preteknula redom. Rj. 227b. — **II.** *sa se, reflex.* zàletjeti se, *anlaufen, aggredior*. Rj. *isp.* za-

trčati se 1. — Onda se Brko *zaleti*, pa hop! preko vode. Npr. 5

zàležaj, m. (u Dalm.) *vidi* parlog. Rj. za-ležaj (*za postanje isp.* zaležati se 2). *bataljen, zapušten vinograd, isp.* batal.

zàležati se, žim se, v. r. *pf.* Rj. za-ležati se. v. *impf.* ležati. — **1**) *sich verliegen (versitzen), verderben, situ corrumpi*. Rj. od ležanja *pokvariti se. u ovom primjeru zaležati se biće značenje ležeći provesti*: Dobar mu se dorat pomamio, *zaležo se* osam godina. HNpj. 4, 541. — **2**) (u Dalm.) n. p. vinograd se *zaležao, vidi* uparložiti se. Rj. *postao zaležaj, parlog*.

zàlf*, m. *vidi* zaf: Kafedžiji *zalf* i *filđane*. Rj. *vidi* i zarf.

zàli, *vidi* zalih. Rj. u krajevima gdje se ne čuje u govoru glas h.

zàligivānje, n. *das Herumschmeicheln, blanditio*. Rj. *verbal.* od zaligivati. *radnja* kojom tko *zàliguje oko koga*.

zàligivati, zàligujēm, v. *impf.* oko koga, *herumschmeicheln, blandior*: *zàliguje* dijete oko matere, ili mati oko djeteta. Rj. za-ligivati. *isp.* ulagivati se (kome). *Daničić objema glagolima nalazi jedan korijen*. Korijeni 185. *vidi* i udvoravati se, uvoditi se, laskati, i *syn.* kod laskati.

zàlih, Rj. za-lih. za drugu polu *isp.* lih. — **1**) *mässig, ohne Arbeit, unbeschäftigt, otiose*: vodenica stoji *zalih* (sonst onako); imate li još koju stolicu *zalih* (*überflüssig*), cf. zali, zališan. Rj. *adv. isp.* badava 3, bez posla; odviše, saviše, suviše. — **2**) *adj. superfluus, redundans*. Stulli. *vidi* zališan. — Muk čini i *zalihu gozbinu* lasno probav(l)jat' a zališni govor i malahnu na grlo vraćat'. DPosl. 65. *zalih*, zališan, preobilan. XVIII.

zàlijčēiti, zàlijčēim, v. *pf. zuheilen, claudu vulnus sanando*. Rj. za-liječiti što, n. p. ranu. v. *impf.* liječiti. — *sa se, pass. ili reflex.*: Ako li opazi da je ospa ostala gdje je bila i da je crna dlaka izrasla po njoj, *zàlijčēla se* ospa. Mojs. III. 13, 37.

zàlijgānje, n. *das Hinreichen zur Deckung der Schuld, 70 sufficere*. Rj. *verb.* od zalijegati, koje *vidi*.

zàlijgati, zàlijgē, v. *impf. hinreichen, decken (die Schuld), sufficio*: jedva *zàlijgē* za ono. Rj. *isp.* dōstajati. v. *impf.* prosti lijegati. v. *pf.* 2 zaléći.

zàlijēpiti, zàlijēpim, v. *pf.* Rj. za-lijepiti. v. *impf.* zaljepljivati. — **1**) što, *verkleben, obliuo*. Rj. — **2**) (u Risnu) koga, *ohrfeigen, colaphum impingo, cf. čušiti*. Rj. *vidi* i prdeljusnuti, i ondje *syn.*

zàlijētānje, n. Rj. *verbal.* od zalijetati (i se). — **1**) *radnja kojom što zàlijēe n. p. za kuću (das Fliegen hinter etwas, 70 volare post— Rj.)*. — **2**) *radnja kojom što zàlijēe kuda, n. p. golub u tujge jato (das Irrefliegen, 70 sevolare. Rj.)*. — **3**) *radnja kojom se što zàlijēe na što (der Anlauf, impetus. Rj.)*: Pet pošljednjih (načina) mislim da valja smatrati kao *zàlijētānje* na *premetanje slogova*. Rad 2, 203.

zàlijētati, zàlijēčē, v. *impf.* Rj. za-lijetati. v. *impf.* prosti letjeti, lijetati. v. *pf.* zaletjeti. — **1**) *hinter etwas fliegen, volo post— Rj.* n. p. golubovi *zàlijēču* za kuću. — **2**) *irrefliegen, sevolo*. Rj. *leteći zalaziti* kuda, n. p. u tujge jato. — **3**) *sa se, reflex.* zàlijētati se, *anlaufen, impetus facio*. Rj. *zàlijētati se* na koga, kao *navaljivati* na nj.

zàlijēvānje, n. *vidi* zaljevanje. Rj. *vidi* i zaljevanje. **zàlijēvati**, zàlijēvām, *vidi* zaljevati. Rj. v. *impf.* za-lijevati. *vidi* i zalivati. v. *impf.* prosti lijevati. v. *pf.* zaliti.

zàlisci, zàlizākā, m. *pl.* (u Zemunu) *der Backenbart, genae pilosae*. Rj. *dlake (brada) od slijepih očiju* niz obraze.

zàlistak, zàliska, m. n. p. na dulcu (*cf.* epkalo), na čakširama, na cipelama, *die Klappe, valva*. Rj. za-listak. *osn. drugoj poli list. isp.* Osn. 291. što (*kao list*) *poklapa* otvoreno štogogj.

zalistavac, zalistavca, *m.* vezen (a kašto i nakićen n. p. kojekakijem gjingjuhama i malijem školjčicama i t. d.) komad sukna ili platna, koji žene, a osobito djevojke, po ostrvima oko Zadra privežu odozgo uz prsi (preko sisa). Rj. za-listavac. *isp.* značenje riječi zalistak. — list, zalistak, *zalistavac*. Korijeni 24.

zališan, zališna, *adj.* überflüssig, superfluus, *cf.* zalih 2. Rj. kao preobilan, suvišnji. — Muk čini i zalihu gozbinu lasno probav(lj)at' a zališni govor i malahnu na grlo vraćat'. DPosl. 65. Pitat' zališno za doč' na razložno. 95 (za doč' po Tal. mjesto da se dogje).

zaliiti, zaliijēm, *v. pf.* Rj. za-liti. *v. impf.* zalijevati, zalivati, zaljevati. — 1) n. p. cvijeće, begiessen, irrijo: Ti pomuzi razbludnicu ovcu, zalij cvijet kroz tanku sviralu. Rj. — Kosu reže ostarila majka, kosu reže, pa vinograd veže, a suzama lozicu zaliva. Npj. 3, 169. Zavi mu rane i zali uljem i vinom. Luk. 10, 34.

— 2) čovjeka, n. p. srebrom, t. j. rastopiti srebro pa mu sasuti u usta. Rj. — Čuti kao olovom zaliven. Posl. 325. Mislim da će biti dobro, da u prvo vreme čutiš kao zaliven. Zlos. 226. odatle zaliven čim ili čega znači: pun čega: U budžaku koža bivoljača zalivena Latinskih rušpi. Npj. 3, 438. — 3) vidi zatopiti. Rj. zaliti što u što: zatopiti što čim, oblititi što čim: Med njima se muško čedo nagje, al' ga majka negovat' ne može, već mu savi knjige i košulje, pa ga zali u olovu teško, pa ga baci u to more sinje. Npj. 2, 71. A za pojas dvije Danickinje sve u čisto zaljevane zlato. 3, 97. Mirku dade dvije puške male, obje su mu u srmu zalite, a u zlatnu pjenu umočene. 4, 465. — 4) zalila voda u što, sich ergiessen, redundo: zalila voda u kuću. Rj. — Vidite ona bara za to udara na barut, što teče ispod tog grada, pa valja da je negdje zalilo u barut. Rj. 281b. i sa se, refleks.: Magarac ne umije plivati, dok mu se (voda) u uši ne zalije. Posl. 173.

zaliiv, *m.* die Bai (im Flusse oder im Meere), sinus. Rj. za-liv (*isp.* zalivati). u vodi ili u moru. vidi zaton, zatonj. za obliče *isp.* naljev. — Verige, jedno usko mjesto u zalivu Bokeljskome, gdje su gore s obje strane zaliv stijesnile. Rj. 58a. Eno broda na vratlo (kad ulazi iz mora u zaliv). Rj. 73b. U Boci danas se pripovijeda za jednu kuću na zalivu, da je bila kula Lima harambaše. Rj. 329a. Ondje se od mora odvoja u suhu zeml'u zaliv (koji se onuda zove kanal i konao). Kov. 28. Voda, koja sa velikom hukom pada u zaliv morski. Pis. 80.

zaliivnje, *n.* (zap.) vidi zaljevanje. Rj. ali se tako govori i u južnom govoru. *isp.* zalivati. vidi i zaljevanje.

zaliivati, vām, (zap.) vidi zaljevati. Rj. ali se govori i u govoru južnom. *v. impf.* za-livati. *v. impf.* prosti livati. *v. pf.* zaliti. — Nadgledaš (Bože!) zemlju i zalivaš je, obilno je obogaćavaš. Ps. 65, 9.

zalizak, zaliska, *m.* komad soli što su goveda zalizala, ein angelecktes Stück, res adlambita(?). Rj. za-lizak. *isp.* zalizati.

zalizan, *m.* koji se vavijek zalizuje i kosu gladi. J. Bogdanović.

zalizati, zaližēm, *v. pf.* anlecken, adlambo. Rj. za-lizati. *v. impf.* zalizivati. — Zalizak, komad soli što su goveda zalizala. Rj. 180b.

zalizivānje, *n.* das Anlecken, adlambitio(?). Rj. verbal. od zalizivati, koje vidi.

zalizivati, zalizujēm, *v. impf.* anlecken, adlambo. Rj. za-lizivati, *n. p.* goveda zalizuju komad soli. *v. impf.* prosti lizati. *v. pf.* zalizati.

zaliznuti, nēm, *v. pf.* za-liznuti koga čim, dati mu da ono ližne. *isp.* liznuti, uliznuti se. — Zaliznu ga k'o nevjestu medom. DPosl. 154.

zalog, *m.* das Pfand, pignus. Rj. za-log, ono što se založi, što se da u zalogu (*isp.* založiti 1). vidi zaloga_1b, zaklad 2. — Ištem šcer našega brata za

moga sina, i ako ga ljubi, dat' nam je evo obilježje kao zalog vjere pred vama da primi. Kov. 44. Uzmi haljinu onome koji se podjemči za tugjina, uzmi zalog od njega za tugjinku. Prič. 20, 16.

zaloga, *f.* Rj. za-loga. *isp.* založiti. — 1 a) Verpfändung, oppignatio: dao u zalogu. Rj. djelo kojim se založi što: Turci su ih (robove) na jemce ili zalogu puštali da prose i otkup da sastavljaju... koji su kazivali da su im žene i djeca ostale u Turaka u zalozi. Rj. 651b. Redžep se podjamči za njih, i dade Gušanču svoga brata u zalogu. Danica 3, 213 (*isp.* taostvo). Preko Salija, koji je kod Gušanca bio u zalozi. 5, 26. Avram i Nikola ostanu kod Rušić-paše, kao u zalozi. Miloš 120. Talac, onaj što je u zalozi. Npj. 1 3, 399. Niko da ne uzima u zalogu žrvnja. Mojs. V. 24, 6. — b) vidi zalog, zaklad 2, u ovim primjerima: Još k otome zlatan prsten s ruke za zalogu majega bratinstva, mog bratinstva, a tvoga sestinstva. Rj. 40b. Ko pogriješi, onaj valja da da zalogu i t. d. Rj. 533b (u igri poletišu). — 2) ein Merkblatt im Buche, signum. Rj. vidi bilješka 1. što se kao založi, metne u knjigu kad se čita, da se zna mjesto. — 3) (u Baranji) vidi podloga (u opanku). Rj. kad se prodere opanak, pak se na ono mjesto iznutra metne komadić kože.

zalogāj, *m.* der Bissen Brot, bolus (βόλος): nema hljeba ni zalogaja. *cf.* zalagaj. Rj. za-logaj, što se na jedan put založi (u usta). za nast. *isp.* dogagaj. *hyp.* zalogajak. — Kad kome ispadne zalogaj iz usta ili ga zaboravi, reče: Neko mi je gladan (od roda ili od prijatelja). Rj. 87b. Zasjeo zalogaj u grlu. Rj. 194b. Krvavi zalogaj, 1) nekaka mala crvenkasta tičica. 2) sila sam krvavijeh zalogaja izio, t. j. dosta sam muke podnio. Rj. 300a. Snaha bi svoj zalogaj siroti udelila. Npr. 83. Ne da dojkinja najboljega zalogaja gjetetu. Posl. 197. Nugjenu gostu brojevi zalogaji. (Koga često za trepezom nude, na onoga se gleda kako jede). 227. Tako mi ovo najpotonji zalogaj ne bio! 303. Kad bude vrijeme jesti, dogji ovamo i jedi hljeba i umoči zalogaj svoj u ocat. Rut 2, 14. Bolji je zalogaj suha hljeba s mirom nego kuća puna poklane stoke sa svagom. Prič. 17, 1.

zalogājak, zalogājka, *m.* *hyp.* od zalogaj. Rj.

zalomak, zalomka, *m.* Rj. za-lomak. *isp.* zalomiti. — 1) ono što ostane unutra, kad se što zalomi, der Stummel, truncus. Rj. — 2) zalomci od loze, die Rebenspitze. Rj. *isp.* zalamatati 1, zalomiti 1.

zalomiti, zalomim, *v. pf.* Rj. za-lomiti. *v. impf.* zalamatati. — 1) vinograd, abranken, pampino. Rj. *isp.* zalomci. — 2) n. p. čep, anbrechen, anfringo. Rj. — sa se, *pass.*: Zalomak, ono što ostane unutra, kad se što zalomi. Rj. 181b.

založiti, založim, *v. pf.* Rj. za-ložiti. *v. impf.* zalagati. — 1) što, verpfänden, oppignero: založio je kuću za sto dukata. Rj. dati u zalogu. vidi zastaviti. — Govorahu: da založimo polja svoja i vinograde i kuće da dobijemo žita u ovoj gladi. Nem. 5, 3. Zna se da je Ivan založio Mlečiću Konavlje. DM. 100.

— 2) n. p. vjeru, einsetzen, dare: Mi smo Božju vjeru založili. Rj. *isp.* zadati, dati. — 3) koga čim, Einem Speise in Mund geben (z. B. der nicht selbst zu Munde kann), cibum in os ingero. Rj. založiti koga čim, dati mu u usta jela: Na kućnome pragu sretno svekrva svoju nevjestu i založi je tri puta medom iz ožice. Kov. 81. — 4) essen, comedo: hodi da založimo; založi malo hljeba. Da po kuru hljeba založimo. Rj. malo što pojesti: Ko više založi no može proždrijeti, udavice se. Posl. 136. Kako vojska nije počinula niti gladna hljeba založila. Npj. 4, 406.

1. zalučiti, zalučim, *v. pf.* entwöhnen, absetzen, ablacto (von Kindern sagt man odbiti). Rj. za-lučiti n. p. jagnje od ovce, tele od krave, prase od krmače, da ne sisaju više. vidi odlučiti 1. za dijete se kače: odbiti ga (od sise). *v. impf.* zalučivati. — Kad odvo-

jite čopor... krenite i ove brave što je zalučio Panta. Mil. 219.

2. zalučiti, čim, v. pf. utući bijeloga luka, pa zalučiti kakovo jelo (pomiješati ga s jelom), kao n. p. kombost, papulu, blitvu, pitije, kokošinje meso, i t. d. mit Knoblauch würgen, allio sativo condio. Rj. zalučiti, lukom začiniti. v. impf. lüčiti. — Čimbur... te se jaja kao malo začine, gdje koji još utuku bijeloga luka te zalučie. Rj. 825. sa se, pass.: Kiseo (se) kupus skuva; pa se onda zalučie bijelim lukom (ili pospe slačicom). Rj. 287a.

zalučivānje, n. das Absondern, das Entwöhnen (Absetzen) der Lämmer, Kälber, Ferkel, ablactatio. Rj. verbal. od zalučivati. radnja kojom tko zalučuje jaganjce od ovaca, telice od krava, prašćice od krmača.

zalučivati, zalučujēm, v. impf. n. p. jaganjce od ovaca, absetzen, ablacto. Rj. za-lučivati n. p. i telice od krava, prašćice od krmača. v. impf. prosti lüčiti. vidi i odlučivati 1. v. pf. 1 zalučiti. za dijete se kaže: odbijati ga (od sise).

zalud, vidi uzalud: Jer su moje zalud nekad bile. Rj. adv. za-lud (druga pola lüd). isp. Korijeni 185. syn. kod uzalud. — Onda se dignu svi zajedno, eda bi kako uveli tetu u njezinu kuću; ali im zalud bješe muka. Npr. 246. Zalud tebi što si lepa, kad te daju za Nenada. Npj. 1, 308. Sokoloviću... što lov ne loviš, neg' zalud stojiš? 1, 318.

zaludan, zaludna, adj. müssig, unnütz, otiosus. Rj. vidi zaludnji. što je zalud, bez posla, bez koristi, bez potrebe: Zaludnik, koji zaludan stoji. Rj. 181b. Tako su meni dati u nasljedstvo mjeseci zaludni i noći mučne odregjene mi. Jov 7, 3. Vi izmišljate laži, svi ste zaludni ljekari. 13, 4. Za što dakle jednako govorite zaludne stvari? 27, 12. Već nam oči iščilješe izgledajući pomoć zaludnu; čekasmo narod koji ne može izbaviti. Plač 4, 17.

zaluditi, zalūdīm, v. pf. koga, bethören, decipio. Rj. za-luditi, kao učiniti ludim, zararati. v. impf. zalugjivati 2. — Metnuli mu perdu na oči. (Zalugjeli ga da ne vidi ništa). Posl. 177 (zalugjeli dijalekt. mj. zaludili). Što ljudi zaludi, sto mudrijeh ne liječe. 357.

zaludjeti, zalūdīm, v. pf. irre werden, mentis errore afficio. Rj. za-ludjeti, kao lud postati. vidi zamahnitati, obestijati. v. impf. zalugjivati 1. — Ma si vrlo zaludno, što svoj braći ne poruči, da im isteš oproštenje. Npj. 1, 95. Kad poznaše Boga, ne proslaviše ga kao Boga, nego zaludješe u svojijem mislima, i potamnje nerazumno srce njihovo. Rim. 1, 21.

zaludnica f. eine Sache die die Musse verschafft, res otium suppeditans: Tamburice moja dangubice! a lulice moja zaludnice! Rj. stvar kojom baveći se stojimo zaludni. — Društvo za pevanje... govorili da je to najveća zaludnica. Zlos. 329.

zaludnik, m. (u C. G.) koji zaludan stoji, ein müssiger, unbeschäftigter Mensch, homo otiosus. Rj.

zaludnji, adj. vergeblich, nichtig, eitel, inanis: Ma to tebe, zaludnja radosti. Rj. vidi zaludan. — Običaj bijaše da mu (kralju) čine druge, veoma zaludnje poste. Glas. 21, 283 (reverentias non modicum superfluas).

zaludu (akc. Rj.³ XXIX), adv. za-ludu. vidi zalud, i syn. kod uzalud. — Da traže eda bi se po sreći koja našla, ali sve zaludu. Npr. 114. Ako čoek ne šteti svrh vreće i savrh pila, zaludu šteti kad je u dno. Posl. 9. Zaludu je grad za dinar, kad dinara nije. 83. Što pjan izjede i dijete izdere, ono progje zaludu. 359. Ali-paša ne sjedi za ludu nego kupi po Gabeli čose. Npj. 4, 438. Gle, zaludu je nadati mu se, kad ga samo ugleda čovjek, ne pada li? Jov 40, 28.

zalugjivānje, n. Rj. verbal. od zalugjivati. — 1) stanje koje biva, kad tko zalugjuje (das Irre-werden, erratio. Rj.). — 2) radnja kojom tko zalugjuje koga (das Bethören, deceptio. Rj.).

zalugjivati, zalugujēm, v. impf. Rj. za-lugjivati. — 1) irre werden, mentis errore afficio. Rj. kao

postajati lud. v. pf. zaludjeti. — 2) koga, bethören, decipio: lud je i onako, nemoj ga ti još većma zalugjivati. Rj. činiti ga ludim, zararavati. isp. vontati, vortati, votati. v. pf. zaluditi.

zalupati, zalūpām, vidi 1 zabiti. Rj. v. pf. za-lupati. v. impf. lupati.

zalutati, zalūtām, v. pf. saći s puta, den Weg verlieren, sich verirren, aberro: Il' je gjegogj s puta zalutala... Ako bude s puta zalutala, da Bog daje, da me skoro nagje! Rj. za-lutati. vidi syn. kod zabantati. v. impf. lutati.

zalūžiti, zalūžīm, v. pf. kože (kod opančara), beizen, liquore macero. Rj. za-lužiti. v. impf. zaluzivati.

zaluzivānje, n. das Beizen, maceratio. Rj. verb. od zaluzivati. radnja kojom n. p. opančar zaluzuje kože.

zaluzivati, zalūžujēm, v. impf. beizen (von Gerbern), liquore macero. Kože opančari zaluzuju u varnici. Rj. za-luzivati. v. impf. prosti lužiti. v. pf. zaluziti.

zäljeći, zälježēm (zäljegnēm), v. pf. Rj. za-ljeći. kao prost glagol ne nalazi se. isp. ljeći. — 1) vidi zaći, cf. zaljesti. Rj. vidi i zaći. v. impf. zalaziti, zalaziti, zahoditi. — 2) vorbei sein, transire, cf. proći 2: Dok zalježe deseta godina. Rj. vidi i minuti 2, unmini 1, pasati.

zaljepljivānje, n. Rj. verbal. od zaljepljivati. — 1) radnja kojom tko zaljepljuje što (das Verkleben, oblitio. Rj.). — 2) radnja kojom tko zaljepljuje koga (vidi čušanje. Rj.).

zaljepljivati, zaljeplujēm, v. impf. Rj. za-ljepljivati. v. pf. zaljepiti. — 1) verkleben, oblitio. Rj. što. — 2) (u Risnu) vidi čušati. Rj. vidi i zamlaćivati 2, priušavati.

zäljesti, zälježēm, v. pf. vidi zaći, cf. zaljeći. Rj. za-ljesti, kao prost glagol ne nalazi se. isp. ljesti.

zäljetiti, tīm, v. pf. vom Sommer überfallen irgendwo bleiben, übersommern, aestatem ago (transigo), aestivo. Rj. za-ljetiti. n. p. hajduci su zaljetili u gori, t. j. zateklo ih ljeto u gori, pa su ono ljeto i proveli u gori. kao prost glagol ne dolazi. isp. oljetiti se, preljetiti. suprotno zazimiti.

zäljeva, f. (u Hrv.) kad se uspe jomuža na kiselu surutku pa ono što se digne na vrh, Art saure Milch, oxvgalae genus. Zäljeva je vrlo dobra za jelo. Rj. za-ljeva, kad se kisela surutka zalije jomužom.

zäljevānje, n. verbal. od zaljevati. Rj. vidi zaljevanje, zalivanje. — Boj se Gospoda i uklanjaj se oda zla. To će biti zdravlje pupku tvojemu i zaljevanje kostima tvojim. Prič. 3, 8.

zäljevati, vām, v. impf. Rj. za-ljevati. vidi zaljevati, zalivati. v. impf. prosti ljevati. v. pf. zaliti. — 1) n. p. cvijeće, begiessen, irrigo. Rj. — Je li cvijet oblažila i zaljevala, da ne bi uvenuo? Rj. 181a. — 2) čovjeka, cf. zaliti 2. Rj. — U Srbiji se pripovijeda, da su u stara vremena, osobito Nijemci, ovako zaljevati izdajnike i mitnike. Rj. 181a. — 3) vidi zatapati. Rj. zaljevati što u što: zatapati što čim, obljevati što čim; n. p. zaljevati puške u srebro. — 4) zäljeva voda, sich ergiessen, redundo. Rj. — Batar, u Mačvi potok koji zäljeva kašto i iz Drine i utječe u Zasavicu. Rj. 17a. — 5) zäljeva čokoće, weinen, lacrimo. Rj. kad se čokoće obreže, onda zäljeva. u Hrv. govore i čokoće plače, suzi.

zäljóskači, zäljóskač, v. pf. zaljoskati. isp. naljóskači se (napiti se mnogo). drukčije se glagol ne nalazi. — zäljóskači nema u Vuka. Rad 6, 114.

zäljúbiti se, zäljúbīm se, v. r. pf. za-ljubiti se. v. impf. — 1) refleks. vidi uljubiti se, i syn. ondje. — Upazi ga careva šcer, i u nj se smrtno zaljubi... gjevojka još se većma zaljubi. Npr. 117. Drobná ruža zadržana, dilber Mara zaljubljena. Here. 271. amo ide i ovaj primjer: A rodome je kuće Petrovića, to je njima (Crnogorcima) kuća najstarija, u nju su

se vrlo zaljubiti. Npj. 5, 486. — 2) sa se, reciproc.: Tu stajao puni mjesec dana, s gospodom se vrlo zaljubio, i iskrenu ljubav otvorio. Npj. 5, 426.

zaljubljenik, zaljubljenika, m. koji se zaljubio. — Ba! kako je slep svaki zaljubljenik! Zlos. 203.

zaljubljanje, n. verb. od zaljubljavati se. radnja kojom se tko zaljubljuje.

zaljubljavati se, zaljubljujem se, v. r. impf. zaljubljavati se, postajati zaljubljen. v. pf. zaljubiti se. — Je li ta devojka luda? Šta je njoj naspelo zaljubljavati se u mene? Megj. 72.

zaljuljati, zaljuljam, v. pf. Rj. za-ljuljati. vidi zauljati, zanjihati. v. impf. ljuljati. — 1 a) in Bewegung setzen, commoveo: vjetar zaljuljao lagju. Rj. — Pade Marku na um topuzina, pak zaljulja pokraj sebe njome, stiž' Arapa megju pleći žive. Npj. 2, 399. Kao što smokva odbacuje pupke svoje, kad je veliki vjetar zaljulja. Otkriv. 6, 13. — b) sa se, refleks.: Kad bude neko doba noći, zaljulja se jezero, on se jako prepane. Npr. 187. Eto ti cara sokolovskog! Kako doleće, sva se kula zaljulja od velike sile. 198. — 2) zu wiegen anfangen, cunas moveo: Što kolveka zaljuljala, to motika zakopala (Što se s čoeokom rodi, to ga prati do smrti. Posl. 357). Rj.

zaluštak, zaluštka, m. (u Boci) cf. pridavak. Rj. vidi i dodatak, i syn. ondje. — za-ljuštak (osn. s drugim prijedlogom u od-ljušak). Osn. 288.

zaluštiti, zaluštim, v. pf. n. p. nokat, vidi zaguliti. Rj. za-ljuštiti. v. impf. ljuštiti 1.

zamáci, zamaknem, v. pf. Rj. za-máci. vidi zamći, zamaknuti. v. pf. je i prosti maći, maknuti. v. impf. zamicati. — 1) sich dem Blicke entziehen (entrücken), subduco me oculis: zamaće (zamaće) za brdo. Kad zamakne u Novi s gjevojkom. Rj. — Miloš zamakne megju zgrade da traži majku. Rj. 429a. Kad vidi čoeck gje se ona (žena) strovali i zamakne u jamu, a on reče: »A! tako tebi valja!« Npr. 144. — 2) omću volu na rog, ili uže na vrat, um Hals einen Strick legen, injicio: I zamaće sindžir oko vrata. Rj. — 3 a) (u C. G.) koga, aufknüpfen, suspendo, cf. objesiti. Rj. ovamo može biti da ide ovaj primjer: Ako bih ga počem zagrlila, živ mi bratac, poljubit' ga ne ću; ako bih se i tu prevarila, živ mi bratac, ja nijesam kriva, nego majka, koja me zamakla. Herc. 209. — b) sa se, refleks. zamáci se (u C. G.), sich aufknüpfen, se suspendere, cf. zamaknuti se: Al' će ti se zamaknuti ljuba. Rj. vidi objesiti se. — Bogme ne ću, moja mila majko! ili ću se zamaknuti sama. Herc. 173.

zamadžarati, rām, v. pf. za-madžarati, početi Madžarski govoriti. isp. zaturčati prema turčati. v. impf. prosti madžarati.

zamaglići, zamaglićim, v. pf. za-maglići. v. impf. magliti. — 1) Rauch machen, einen Rauchnebel um sich her verbreiten, fumum facio ex fistula. Rj. pušeci načiniti oko sebe kao maglu od dima. — 2) sa se, refleks. zamaglići se, nebelig werden, obnubilor: Novljansko se polje zamaglilo. Rj. kao maglovito postati: Što se ravni zamaglio Travnik! Ali gori, ali kuga mori! Herc. 42.

zamagljati, jām, v. pf. (u C. G.) koga, vidi općiniti. cf. magijje. Rj. za-magljati. vidi i začarati, zamaštati, ztraviti 2. v. impf. zamagljivati. — Pri-povijeda se, da su gdjeokoji ovako zamagljivani ljudi po molitvama svešteničkijem izbljuvali sve one magijje kojima su zamagljivani. Rj. 341a. Gjevojka koju je baba zamagljivala i u ticu pretvorila. Npr. 221.

zamagljavanje, n. verb. od zamagljivati. radnja kojom tko zamagljiva koga.

zamagljivati, zamagljivam, v. impf. za-magljivati. vidi čarati, i syn. ondje. v. pf. zamagljati. isp. magijje. — Moja mati pošla da bilje kroz goru bere da njim mladiće zamagljiva i u zvjerad pretvara. Npr. 94.

zamáhati, zamáhēm (zamáhām), v. pf. zamahao

konj vodu, t. j. ne može da mokri. Ti prohodaj konja karavranca, možda ti je vodu zamahao. Rj. za-mahati. isp. v. impf. máhati.

zamahivānje, n. das Ausholen, adductio brachii. Rj. verbal. od zamahivati. radnja kad tko zamahuje n. p. rukom svojom na koga.

zamahivati, zamahujēm, v. impf. ausholen, adduco brachium. Rj. za-mahivati, n. p. na koga rukom svojom. v. impf. prosti máhati. v. pf. zamahnuti.

zamahnitati, zamahnitām, v. pf. Rj. za-mahnitati. v. impf. mahnitati. — 1) (u Dubr.) vidi poludjeti. Rj. mahnit postati. vidi obestijati, zaludjeti. — 2) auf dumme Art sich verirren, aberro stultus, cf. zaludjeti. Rj. kao mahnit, lud, na lud način začiti, zalutati.

zamáhnuti, zamahnēm, v. pf. Rj. za-mahnuti. v. pf. je i prosti mahnuti. v. impf. zamahivati. — 1) ausholen um zu schlagen, brachium adduco. Rj. vidi iz-mahnuti. — Gdjeokoji uzmu na Božić sjekiru i zamahnú kao da posijeku vočku nerotkinju, a drugi mu ko reče: »ne sijeci, rodiće«. Rj. 35a. Uzme buzdovan, pa razmahne njime i udari zmaja... on i treći put zamahne da ga udari. Npr. 8. Na pseto zamahni, a gjevojkú udri. (Valja da se misli da je valja držati pod zaptom). Posl. 190. Kad bi ko zamahnúo sjekiro m u ruci svojoj da posiječe drvo, a ona bi pala s držalice... Mojs. V. 19, 5. Jer je zamahnúo na Boga rukom svojom, i svemogućemu se opr'o. Jov 15, 25. — 2) n. p. zamahni te mrve (ili gjubre), wegkehren, averro. Rj. kao 1 pomđsti 1, 1 zamđsti 1. — 3) n. p. zamahnuli konji nekud, pa ih ne mogu da vagjem, davon gehen, abire. Rj. otišli. zamaiva... vidi zamahiva... Rj. u krajevima gdje se glas h ne čuje u govoru.

zamákānje, n. das Einweichen, Eintunken, immersio. Rj. verbal. od zamakati. radnja kojom tko zamaće što u što.

zamákati, zamáčēm, v. impf. eintunken, immergo. Rj. za-makati. v. impf. prosti močiti. v. pf. zamočiti. — Zamakaće u ulje nogu svoju. Mojs. V. 33, 24.

zamáknuti, zamaknem, — 1) vidi zamaći. Rj. — 2) zamaknuti se, vidi zamaći se. Rj.

zamalo (za malo), adv. — 1) vidi malo 2. — Sinu iz njega oganj da se za malo sva gora ne zapali. Npr. 94. Cekini njega pritiskoše i zamalo ne udaviše. 96. — 2) zamalo, t. j. vremena. vidi malo 1. — Zlatna kruno okrunjena, — svjetli knjaže, no za malo a ne dugo, — duga žalost. Npj. 5, 454. Opet ću im biti svetinja za malo u zemljama u koje otidoše. Jezek. 11, 16.

zámama, f. die Lockspeisse, esca (um Schweine, Hunde an sich zu locken). Rj. za-mama, ono čim se tko ili što zamami, n. p. jelo kojim se zamami svinjce, pseto. isp. zamamiti.

zamámiti, zamámim, v. pf. anlocken, allicio: zamami pseto, da ne ide u planinu za čobanima. Dok nas hajduk u goru zamami. Rj. za-mamiti. v. impf. zamamljivati.

zamamljivānje, n. das Locken, allectio, adescatio. Rj. verbal. od zamamljivati. radnja kojom tko zamamljuje koga ili što.

zamamljivati, zamamljujem, v. impf. locken, allecto. Rj. za-mamljivati. v. impf. prosti mamiti. v. pf. zamamiti. — Turaka izigje preda njih (pred konjike Srpske) po deset na jednoga, pa ih jedni stanu zamamljivati, a drugi stanu izdaleka zalaziti, da ih opteku. Danica 3, 199. Sad, dok se nije sa svim spremio, zamamljuje nas još i daje nam pomalo taina. Miloš 128.

zámān, umsonst, frustra, incassum, cf. zabadava, uzalud, zamanice: Baba babi grebla lan, da joj zaman progje dan (Posl. 10). Rj. adv. za-man. vidi zahman. za-hman. syn. kod uzalud. — Zaman se je kajat' po šteti. DPosl. 155.

zamandaliti, *lim*, v. *pf.* prevući mandal preko vrata, *das Thor mit einem Balken verriegeln, obice claudo*: Al' kopija pusta zatvorena i zamandaljena. Rj. za-mandaliti. drukčije se glagol ne nalazi. *isp.* mandal. *isp.* zapalanganati.

zāmanica, *f.* pomoć koju lagjari na kakijem mjestima uzimaju k običnijem kojma ili ljudma koji lagje vuku: činili smo *zamanicu*; bio sam na *zamanici*. Rj. — značenje (korijenu) odmjnjivati: *zamanica*, uzamance (uzasopce). Korijeni 153.

zāmanieć, *adv.* vidi zaman. Rj. *syn. kod* uzalud. **zaman** . . . vidi zamahn . . . Rj. u krajevima gdje se glas *h* ne čuje u govoru.

zamástiti, *zāmāstīm*, v. *pf.* *einschmalzen*, *pinguedine condio*. Rj. za-mastiti, mašču začiniti. v. *impf.* zamaščivati. — Za tim zašte još malo masti, te *ono zamasti*. Posl. 135.

zāmašāj, *m. ein Hieb, ictus*. Rj. za-mašaj, za postanje *isp.* zamahnuti 1. djelo kojim tko zamahne (te udari). vidi mah 1. — za *nast.* *isp.* dogagaj.

zāmāšan, *zāmāšana*, *adj.* *schwingbar* (so schwer, das man es, um zu heben, schwingen muss), *ponderosus*, n. p. mač, nož, drvo, sablja. *cf.* zamašit. Rj. vidi i mahovit. tako teško što, te treba njime zamahnuti, da se digne u vis.

zamašćivānje, *n. das Einschmalzen, zō condire pinguedine*. Rj. verbal. od zamaščivati. radnja kojom tko zamaščuje što.

zamašćivati, *zamaščujēm*, v. *impf.* *einschmalzen*, *pinguedine condio*. Rj. za-maščivati, mašču začinjati. v. *impf.* prosti mastiti 1. v. *pf.* zamastiti.

zāmašit, *adj.* vidi zamašan: Lijeva je zamašita ruka. Rj. vidi i mahovit. — On je ljuto zamašito momče. Npj. 5, 5 (= koje je brzo zamahnuti, rado samahuje?).

zamāštati, *štām*, v. *pf.* (u C. G.) vidi opčiniti. Rj. za-maštati. glagol se drukčije ne nalazi. *isp.* maštati. vidi i začarati, zamagijjati, zatraviti.

zāmatoriti, *rim*, v. *pf.* *veralten, senesco*. Rj. zatoriti, početi matoriti. v. *impf.* matoriti.

zāmavica, *f.* (u Risnu) *der Schwindel, vertigo*. Rj. za-mavica (od kor. od koga je o-maja. *isp.* Osn. 320.). vidi omamica, vrtoglavica.

zāmazati, *zāmāžēm*, v. *pf.* Rj. za-mazati. v. *impf.* za-mazivati. — 1) *zuschmieren, verschmieren, obliuo*. Rj. — A da bi malo i caru zamazati oči, oni mu jave, da su Hadži-Mustajpašu za to ubili, što je bio nevjernik. Danica 3, 145. — 2) kod gospode novcima kakovu krivicu, *durch Bestechung gut machen*. Rj.

zāmazica, *f.* malo zamazanje, *levis unctio*. Stulli.

zamazivānje, *n. das Verschmieren, oblitio*. Rj. verb. od zamazivati. radnja kojom tko zamazuje što.

zamazivati, *zāmāzujēm*, v. *impf.* *verschmieren, obliuo*. Rj. za-mazivati. v. *impf.* prosti mazati. v. *pf.* zamazati.

zāmēica, *f.* — 1) (u Risnu) *Schimpfwort für ein schlimmes Kind, convicium in puerum petulantem*. *cf.* zamaći 3. Rj. *psovka* djetetu zlu. — 2) dem. od zamka: Koziću uhitit' u zamēicu. DPosl. 50.

zāmēi, *zāmknēm* (zāmkoh, zamēe; zamkao, zamkla), vidi zamaći: I daleko zamkli u planinu. Rj. za-mēi. vidi zamknuti. Daničić misli, da je zāmkoh pogriješeno, već da valja zāmkoh. Rad 6, 78. dalje je *akc.* zamēe; zamkao, zamkla. *isp.* omći prena omaći. — sa se, *refleks.*: Pak poteže pernim buzdovanom, *buzdovan se zamēe u oblake* . . . kad se vrati perni buzdovane iznad b'jele crkve iz oblaka, on udari u banove dvore. Npj. 2, 213.

zamēditi, *zāmēdīm*, **zamēdljati**, *zamēdljām*, v. *pf.* n. p. rakiu, *mit Honig wärzen, melle condio*. Rj. za-mediti, za-medljati, medom začiniti. v. *impf.* mediti, medljati. — Varenik, vruće zamējeno i zabibereno vino. Rj. 54a. Janje peći, a tuku pirjani, a zamededi prepeke rakiye. Npj. 4, 104.

1. zamēsti, *zamētēm*, v. *pf.* Rj. za-mesti. v. *impf.* mēsti (mētēm). — 1) *kehren* (*das Auskehrrecht in den Winkel*), *converro*. Rj. zamēsti smēe u kut. *isp.* 1 pomēsti 1, zamahnuti 2. — 2) *verwehen* (*mit Schnee*), zameo snijeg; zameo vjetar put. Rj. vidi zavijati 2. — Za cio opančar zameo snijeg, t. j. s opanka. Rj. 461a. Zameo snijeg Šuičkinju Maru. Rj. 848b.

2. zamēsti, *zamētēm*, v. *pf.* *unrühren* (*mischen*) *mit dem Kochlöffel, misceo*, n. p. Zameo kao svi-njama (kad se što rgjavo zgotovi. Posl. 84). Rj. zamēsti n. p. varjačom u loncu što se kuha. vidi umēsti. v. *impf.* 2 mēsti (mētēm). On zašte malo brašna, te saspe u onu vodu i zamete. Posl. 135.

zāmet*, *m. die Ungelegenheit, der Zeitverlust, molestia*; uvrati se k meni ako ti nije *zamet*; *zamet* ti je, dohvati mi to. Rj. kao nezgoda, danguba. — *Zametljiv*, što čini *zamet*. Rj. 183a.

zāmetak, *zāmetka*, *m.* Rj. *isp.* začetak 2. — 1) *der erste Anfang einer Frucht, foetus, embryo*. Rj. najpri početak čorječji u utrobi materinaj. *isp.* zametnuti se 1, začetak 2. — *Zametak* moj vidješe oči tvoje (Bože!), u knjizi je tvojoj sve to zapisano. Ps. 139, 16. Bog među ljudima! onaj, koji se nigdje ne može smjestiti, u utrobi! *zametak* je njegov bez sjemena. DP. 323. — 2) najpri početak čega god: Smokva je pustila *zametke* svoje, i loza vinova ucvala miriše. Pjes. nad pjes. 2, 13. Upozna nas sa *zametkom* pinakoteke u Biogradu. Rad 6, 205.

zāmetan, *zāmetna*, *adj.* n. p. posao, *langsam, tarde procedens, cf. zametljiv*. Rj. koji čini *zamet*. *isp.* *zamet*.

zamētānje, *n.* Rj. verbal. od zametati (i se), koje vidi.

zamētati, *zāmēcēm*, v. *impf.* Rj. za-metati. v. *pf.* zametnuti. — I. 1) n. p. žicu (na vreteno), uže (na kolac), *wie eine Schlinge binden, anlegen, injicio*: Prase repom vazdan zameće, ali nigda uzla ne zaveže (Posl. 259.). Rj. — 2) na rame, *auf die Schultern laden, tollo in humeros*. Rj. zametati na rame n. p. puške. — 3) *anzetteln, excito*, n. p. krajinu, kavgu. Rj. *isp.* zakuhavati 2. — Ali se nemoj uznositi, bez potrebe rata zametati. Rj. 774b. Na njega se bula rasrdnula, al' se opet brže povratila, pa sa njime igru zametala. Npj. 2, 614. Kuje zlo svagda, zameće svagju. Prič. 6, 14. Čovjek gnjevljiv zameće raspru. 15, 18. — 4) *erwerben, acquiro*, n. p. koza, ovaca. Rj. vidi zamučati, zapaćati, zaragijivati. — II. sa se, *refleks.* zamētati se, *entstehen, exorior*. Rj. kao postajati. *isp.* zakuhavati se. — Da vidimo, cvate li vinova loza, zameće li se grožgje. Pjes. nad pjes. 7, 12.

zāmetljiv, *adj.* što čini *zamet*, vidi zametan. Rj. *isp.* *zamet*.

zāmētnuti, *nēm*, v. *pf.* Rj. za-metnuti. v. *pf.* je i prosti metnuti. vidi zavrći. v. *impf.* zametati. — I. 1) žicu (na vreteno), uže (na kolac), *wie eine Schlinge binden, anlegen, injicio*. Rj. — 2) na rame, *auf die Schultern laden, tollo in humeros*. Rj. — Bukvu spopadne i išćupa . . . okreše joj grane, pa zametnuše je na ramo kao kijaču ide u svijet. Npr. 2. Vigjevši to sve Nasradin hodža, zametne sjekiru na ramo, i pogje kući. Posl. 47. Kad muškareci idu na pokanjanje, oni se poregaju jedan za drugim zametnuše na ramo puške naopako. Kov. 98. — 3) *anzetteln, excito*. Rj. kao započeti. vidi i izvaditi 3, zakuhati 2, zaturiti 2. suprotno zamiriti. — Pa najpotlje hajku zametnuše. Rj. 391a. Lasno je kavgu zametnuti, al' je teško kavzi dževap dati. Posl. 166. Pa najprije igru zametnuti. Npj. 2, 29. Pa tu s njima džengjak zametnuše. 4, 432. Nikšić zametne različne pletke, te dobro zavadi Miloša i Molera. Miloš 137. Kara-Gjorgjije zametne s Milenkom nekaku raspru i malo po malo tako se svade, da . . . Sovj. 54. sa se, *pass.*:

Pa se ne može zametnuti istraživanje, kojega su rezultati već poznati. Kolo 14 (15). *isp.* zametnuti se 1. — 4) *erwerben, acquirō*. Rj. *vidi* zapatiti. — A koji su novi gospodari i od skora *hōnu* zametnuti i na njima novi skerlet beše, one mečeš u gornju trpezu. Npj. 2, 356. Robe, pale, i sijeku glave, ne dadu nam *ocvu* zametnuti i u ralo vola uhvatiti. . . sve oteše, pare ne dadoše. 4, 434. — 5) kao namjestiti: Zametnuti kome mrežu (kao da bi ga uhvatio u nju, t. j. namjestiti pletke). Posl. 84. *vidi* zamjestiti 2. — 11. *sa se, reflex.* — 1) *entstehen, exorior*, zametnula se kavga, dijete. Rj. kao *postati*. *vidi* zakuhati se, zavrći se 1. za dijete *vidi* zadijati se. — Vlasac, vlasii, *crvi* (kao dlake) što se u ranama zametnu. Rj. 67b. Ojagjelica, *glista* koja se zametne u djetetu. Rj. 452a. *Zametne se* boj u šumi. Sam. II. 18, 6. Ako se zametnula *parnica*, krivac je plaćao troškove za sud. DM. 306. *isp.* zametnuti 3. — 2) *čim. aufladen, sibi imponere*. Rj. n. p. zametnuo se *kijačom*, zametnuo je sebi na rame, metnuo na se. *vidi* zavrći se 2. — 3) zametnuti se, to jest izgubiti se. Stulli. *zametne se* što, da se ne može naći.

zamičanje, n. Rj. verbal. od zamicati. — 1) radnja kojom tko *zamiče* n. p. za kuću (die *Entrückung*, subductio. Rj.). — 2) radnja kojom tko *zamiče* n. p. uže volu na vrat (das *Anlegen*, z. B. eines Strickes dem Ochsen um den Hals, injectio. Rj.). — 3) radnja kojom tko *zamiče*, vješa koga (das *Aufknüpfen*, suspensio. Rj.). — 4) radnja kojom kome oči *zamiču* n. p. za djevojkom.

zamičati, *zamičem*, v. *impf.* Rj. za-micati. v. *impf.* prosti micati. v. *pf.* zamaći, zamaknuti, zamći. — 1) *entrücken, submovere*. Rj. *zamiče* tko n. p. za kuću. — 2) *anlegen* (z. B. dem Ochsen einen Strick um den Hals), *injicere*. Rj. *zamicati* n. p. volu omču na rog ili uže na vrat. — *sa se, pass.*: Dočekač, na dovratniku ono za što se *zamiče* skakavica. Rj. 136b. — 3) (u C. G.) *aufknüpfen, suspendo*. Rj. *vidi* vješati. — 4) *zamiču* mu oči za djevojkom, *sieht sie gern*. Rj. rado je *vidi*.

zamijèniti, *zamijenim*, v. *pf.* Rj. za-mijeniti. v. *impf.* zamjenjivati. — 1 a) koga u kaku poslu, *ersetzen, suppleo*. Rj. *vidi* odmijeniti. — Kad koji (šegrt) ovako nekoliko godine posluži, pa dogje u kuću nov, onda onaj novi onoga zamijeni. . . Kad majstor ide kud trgovine radi, zamijenjeni šegrt ide pred njim pješice. Rj. 835b. Bi p' se. Lazo, u se pozudao, a da mene, sine, zamijeniš? Npj. 4, 301. — b) *sa se, reflex. abgelöst werden, a statione recedo, recreor*: Što se sinko ne šće oženiti, da se stara zamijeni majka. Rj. *vidi* odmijeniti se. — 2 a) *ersetzen, compenso*: zamijeniti svoju glavu, t. j. kad čovjek ubije neprijatelja prije nego pogine. Srbi kažu da je šteta i sramota (jedni vele i grjehota) poginuti ne zamijenivši svoje glave. Rj. *ovamo idu i ovakovi primjeri*: Ja ću, babo, na mejdan izići, hoću tvoju zamieniti glavu. Npj. 3, 391. I ubiše Mehmedović-Muja. . . A kad vijge Mehmed buljumbaša, podiže se na noge lagane, da on svoja zamijeni sina. 4, 523. Turčin potegne iz pištolja, te njega posred čela, pa na dobru konju uteče, *zamenivši glavu gospodara svoga*. Miloš 77. — b) *sa se, reflex. sein Leben theuer verkaufen (seinen Feind umbringen, ehe man auch selbst stirbt), hostem occido antequam ipse morior*. Rj. zamijeniti se, t. j. zamijeniti svoju glavu: Junački je umr'o. (Kad se zamijeni). Posl. 115. — 3) zamijeniti što čim, dati jedno za drugo: *Turske riječi* lasno ćemo mi u pisanju knjiga zamijeniti našima. Pis. 86.

zamijèsiti, *zamijesim*, v. *pf. einteigen, das Brot anmachen, misceo aquam farinae*. Rj. za-mijesiti. *vidi* zakuhati 1. v. *impf.* zamješivati. — Oparušta, ključalom vodom zamiješana pogača. Rj. 461a. Brže zamijesi tri kopanje bijeloga brašna i ispeci pogače.

Moja. I. 18, 6. Neka budu pogače prijesne od bijeloga brašna, zamiješana s uljem. III. 2, 4 (s? uljem).

zamijètiti, *zamijetim*, v. *pf.* (u Dubr.) *bemerken, animadverto*. Rj. za-mijetiti (*isp.* zamotriti). *isp.* primijetiti, primjedba. *drukčije se* glagol ne nahodi.

zamiliti se, *fim se*, v. *r. pf.* za-militi se, *postati mlo jedno drugome. vidi* zavoljeti (se). *isp.* uljubiti se, i *syn. ondje*. — Dvoje su se *zamilili* mladi: Omer momče, Merima devojka. Npj. 1, 244. v. *impf.* militi se.

zamilovati, *zamilujem*, v. *pf. lieb gewinnen, adamo*. Rj. za-miluje tko koga, kad mu postane mio. *vidi* zapaziti 1. *isp.* uljubiti se, i *syn. ondje. v. impf.* milovati 2. — Poslije toga *zamilova* (Samson) djevojkku na potoku Soriku. Sud. 16, 4. Avesalom imaše lijepu sestru, i *zamilova* je Amnon. Sam. II. 13. 1.

zaminuti, *zaminem*, v. *pf.* Rj. za-minuti. v. *pf.* je i *prosti* minuti. v. *impf. nema*. — 1) n. p. za brdo, za kuću, *hinter — gehen, eo post —, cf. zaći* 1. Rj. v. *impf.* zalaziti, zahoditi. — 2) koga, *vorbei gehen, praetereo*: A svatovi goru *zaminuše*. Još ozad ga neki *zaminuše*. Rj. *mimo koga ili mimo što proći. isp.* minuti 1. v. *impf.* prolaziti. — Tri dana su putu *zaminuli*, dok su pustu vodu zakolili. Rj. 177a. Nagjoše me stražari, koji obilaze po gradu. Malo ih *zaminuh*, i nagjoh onoga koga ljubi duša moja. Pjes. nad pjes. 3, 4. — 3) *vorbeisein (von der Zeit), praetereo, cf. proći*: Kad deseta *zaminu* godina. Rj. o vremenu. *vidi* minuti 2. v. *impf.* prolaziti.

zimirisati, *zimirisem*, v. *pf. anfangen zu riechen, olere coepi*. Rj. za-mirisati, početi mirisati. *isp.* zavonjati, i *syn. ondje. v. impf.* mirisati.

zimiriti, *zimirim*, v. *pf.* Rj. za-miriti. v. *impf.* zamirivati. — 1) *stillen, sedo*: Čira ide te kavgu *zamiri*. Rj. *isp.* utišati 2. *suprotno* zametnuti 3. — *See zamiri* Milutine kneže. Npj. 3, 511. — 2) *sa se, reflex.* n. p. zamirila se rana t. j. zarasla, *zuwachsen, cicatricem ducere*. Rj. *isp.* zamladiti se.

zamirivānje, n. Rj. verbal. od zamirivati (i se). — 1) radnja kojom tko *zamiruje* n. p. kavgu (das *Stillen, sedatio*. Rj.). — 2) stanje *koje biva*, kad se *zamiruje* n. p. rana (das *Zuwachsen*, to *ducere cicatricem*. Rj.).

zamirivati, *zamirujem*, v. *impf.* Rj. za-mirivati. v. *impf.* prosti miriti (*mirim*). v. *pf.* zamiriti. — 1) *stillen, sedo*. Rj. n. p. kavgu. — 2) *sa se, reflex. wachsen, cicatricem ducere, cf. zarastati*. Rj. *zamiruje se* n. p. rana. *isp.* zamlagjivati se.

zamisao, *zāmsli*, f. *ta mi se tvoja zamisao ne dopada. > a nu, dobra ti je zamisao. > J. Bogdanović. za-misao. za* postanje *isp.* zamisliti. *isp.* pomisao.

zamisлити, *slim*, v. *pf.* Rj. za-misliti. v. *impf.* misliti. — 1) *denken, animo concipio*: Više um *zamisli* nego more ponese (Posl. 36). Rj. — 2) *sa se, reflex. sich in Gedanken vertiefen, immergi meditatione*. Rj. — *Zamislio se* kao jemin o Martu. (Jer se onda jeminu obično mijenjaju). Posl. 84. Kad to začu kičena Hajkuna, u mloge se *misli zamislila*, sve mislila, pa jedno mislila. Npj. 3, 381. Al' se *jeste teško zamislio*. 4, 331. Neka *duboko zamisljeni* Solarić istražuje. . . Npr. III. Vičite većma; jer je on Bog! valja da se nešto *zamislio*, ili je u poslu, ili na putu. Car. I. 18, 27. Nešto *zamisljeno* govorka kad i kad. Megj. 211.

zamišljenost, *zamišljenosti*, f. stanje onoga koji je *zamisljen*, koji se *zamislio*. — Dokle se Katić trgoše iz svoje *zamišljenosti*, neka znana ruka već otvori kutnja vrata. Megj. 154.

zamjena, f. *der Ersatz, die Vertretung, vicarius*: majka je sebi rodila *zamjenu*. Oženi se, moj premili sine, da *zamjenu* stečem za života. Kakva je to careva *zamjena*. Već ja žalim gdje ću poginuti, poginuti danas bez *zamjene*. Rj. za-mjena, što zamijeni koga (*vidi* odmjena); ili *djelo* kojim se tko zamijeni, i kojim se što zamijeni: Mol'te Boga, a tucite Turke, bez

zamjene ne puštajmo crkvu. Npj. 5, 182. Priloživši crkvi nekoliko vinograda *dade gospodarima* njihovijem zamjenu na Kurilovč. DRj. 1, 511.

zamjenica, *f.* — **1**) *die Vertreterin, vicaria*: Sebe ljubiu, majci *zamjenicu*. Rj. koja je zamjena kome: Gje su svati, gje ti je gjevojka? vodiš li mi *zamjenicu*, sine, koja će me jutrom zamjeniti, dvor pomesti, vode donijeti? Npj. 3, 522. — **2**) *gram. pronomen*: Zamjenice bez roda. Take su zamjenice »ja« i »ti«. Obl. 25. Zamjenice s rodnom. 27. Iste nastavke ima i lična zamjenica. 29.

zamjenik, *m. der Vertreter, vicarius*: Jali za se nazivati zamjenika. Rj. koji je zamjena kome.

zamjenit, *adj. alternus, mutuus. adv. zamjenito, vicissim, alterne, mutuus. Stulli. vidi megjusobni, uzajamni, uzajmični. gegenseitig, wechselseitig.*

zamjenitost, zamjenitosti, *f. Stulli. osobina onoga što je zamjenito. vicissitudo, vices; Gegenseitigkeit, Wechselseitigkeit.*

zamjenjivanje, *n. verbal. od zamjenjivati. radnja kojom tko zamjenjuje koga, ili zamjenjuje što čim.*

zamjenjivati, zamjenjujēm, *v. impf. za-mjenjivati. v. pf. zamijeniti.* — **1**) *koga*: Odmjenjivati, *ablösen, succedo in locum alius, cf. zamjenjivati.* Rj. 446a. Za Dušana je vojvoda bio viši vojnički upravitelj, zamjenjući cara sa svima njegovijem pravima, gdje on ne bi bio. DM. 63. *isp. zamijeniti 1.* — **2**) *što čim*: Turske riječi naznačio sam zvjezdicom (*), i gje mi je odmah moglo pasti na um, *zamjenjivao sam ih Srpskim riječima.* Rj.¹ XX. Kao što predlog »izamjestom zamjenjuje vreme, tako ovaj (prijedlog »poslije«) vremenom zamjenjuje mesto pokazujući red. Daničić, Sint. 277. *sa se, pass.: Zeta, koja se bez ikakve sumnje zamjenjivaše Duktjom i Dalmacijom.* DM. 11.

zamjera, *f.* (meni se čini da se ova riječ ne govori u Srbiji ni u Hercegovini, nego samo po vojvodstvu i to ponajviše po varošima), *das Uebelnehmen, die Beleidigung, offensio.* Rj. govori se u Hrv. od prostoga naroda. za-mjera, *djelo kojim se tko zamjeri kome.*

zamjéranje, *n. vidi zamjeravanje.* Rj.

zamjérati, zamjérām, — **1**) *vidi zamjeravati.* Rj. — Tetko moja, *ne zamiraj meni!* Jesam došo u zemlju neznanu, pa te kušam u birtiji biloj. HNpj. 3, 564. — **2**) zamjérati se, *vidi zamjeravati se.* Rj. — Neretva zamjerala se susjedima ljubavljvu sa samostalnosti i morskoj gusi. DM. 9.

zamjéravanje, *n. (cf. zamjera) das Uebelnehmen, acceptio in malam partem.* Rj. *verb. od zamjeravati, (i se).* — **1**) *radnja kojom tko zamjerava kome što* — **2**) *stanje koje biva, kad se tko zamjerava kome.*

zamjéravati, zamjérávām, *v. impf. Rj. za-mjeravati. vidi zamjerati. v. pf. zamjeriti 2.* — **1**) kome, *übel nehmen, succenseo.* Rj. — **2**) *sa se, refleks. (cf. zamjera), kome, ili kod koga, übel ankommen bei einem, gratia excido.* Rj.

zamjériti, rīm, *v. pf. Rj. za-mjeriti.* — **1**) što ili gdje (okom), *einen Blick werfen, conjicio oculos*: gdje zamjeri, ubiće iz puške; zamjeriti djevojku. *cf. zagledati.* Rj. *vidi i omjeriti 2, smjeriti 2.* — **2 a**) nemoj mi zamjeriti, *übel nehmen, accipio in malam partem.* Rj. *v. impf. zamjerati, zamjeravati (i se).* — Ja mu danas zamiriti ne ću, nek mu je sida do pojasa brada. HNpj. 3, 518. Ajka age nije prikorila, što ima sedam ljubi kod odžaka, nikad agi zamirila nije. 3, 529. — **b**) *sa se, refleks. (cf. zamjera) aus der Gunst kommen, displiceo.* Rj. *n. p. zamjerio sam mu se, ili: zamjerio sam se kod njega, što ga nijesam pozdravio.*

zamjéstiti, sūm, *v. pf. za-mjéstiti. kao prost glagol ne dolazi. isp. mjéstiti. v. impf. zamjéstati.* — **1**) t. j. štap, *cf. banati se.* Rj.: (U bananju) gdje se carev štap ustavi, ondje mora trlja svoj štap da zamjésti (t. j. da ga izmakne), pa onda svi redom bacaju i pogagaju u trljini štap. Rj. 14a. — **2**) kao namjéstiti.

vidi zametnuti 5. — Izvadi me iz mreže, koju mi tajno zamjéstiše. Ps. 31, 4 (*absconderunt, verbargen*).

zamjéšivānje, *n. das Anmachen des Brotes, panis mixtio.* Rj. *verbal. od zamjéšivati. radnja kojom tko zamjéšuje n. p. hljeb.*

zamjéšivati, zamjéšujēm, *v. impf. das Brot anmachen, farinam misceo aquae.* Rj. *za-mjéšivati, n. p. hljeb. vidi zakuhavati. v. impf. prosti mijesiti. v. pf. zamijesiti.*

zamjéštānje, *n. Rj. verb. od zamjéstati.* — **1**) *radnja kojom trlja (u bananju) zamjésta svoj štap.* — **2**) *radnja kojom tko zamjésta kome n. p. zamku.*

zamjéštati, štām, *v. impf. Rj. za-mjéstati. v. pf. zamjéstiti.* — **1**) t. j. štap. Rj.: (U bananju) trlja mora jednako svoj štap da zamjésta. Rj. 14a. — **2**) kao tajno namjéstati: Koji traže dušu moju, zamjéstaju zamku. Ps. 38, 12.

zámka, *f. Rj. gen. pl. zámki. za postanje isp. zamći, zamknuti; zamaći, zamaknuti.* — **1**) *die Schlinge, laqueus.* Rj. *dem. zamćica 2.* — Nabaciti n. p. zamku konju na vrat koji se ne da uhvatiti. Rj. 377b. Zamka se načini oko obrvke na kotalcu, i ta zamka zove se obrvka na kotalcu. Rj. 434a. Radin, koji ovaj razboj ima pred sobom, napravi gotovo za jedan čas nekoliko stotina zamki na jedan put. Priprava 148. Da ne hvataš vjere s onima koji žive u zemlji... da ti ne budu zamka usred tebe. Mojs. II. 34, 12. Jer će se uvaliti u zamku nogama svojim... uhvatiće ga zamka za petu. Jov 18, 8. 9. U zamku, koju su sami namjestili, uhvati se noga njihova. Ps. 9, 15. Koji traže dušu moju, zamjéstaju zamku. 38, 12. Metnuše zamku nogama mojima. 57, 6. Da se zapletu u zamke i uhvate. Is. 28, 13. — **2**) svezati na zamku, t. j. kad se povuče za kraj da se odrješi, *die Masche, macula.* Kad nije na zamku svezano, onda je mrtvouzice. Rj. i mrtvouzački, mrtvouske. *vidi mašljija, šeput.* — Siromasi mjesto imbreta imaju spona, t. j. sa svake strane po jedan končić, kojima se veže košulja na zamku. Rj. 231a.

zámknuti, zámknēm, *v. pf. vidi zamći. Rj. za-mknuti. vidi i zamaknuti, zamaći.*

zamláčivānje, *n. Rj. verbal. od zamláčivati.* — **1**) *radnja kojom tko zamláčuje n. p. sjekiru (das Abstumpfen, retunsio. Rj.).* — **2**) *radnja kojom tko zamláčuje koga (u Boći, vidi čušanje. Rj.).*

zamláčivati, zamláčujēm, *v. impf. Rj. za-mlačivati. v. impf. prosti mlatiti. v. pf. zamlatiti.* — **1**) *abstumpfen, retundo, cf. zamlatiti.* Rj. *n. p. sjekiru. vidi zavraćati 3. isp. zatupljivati.* — **2**) (u Boći) *vidi čušati.* Rj. *vidi i zaljepljivati 2, priušavati. isp. zamlatnica.*

zamláditi se, zamláditi se, *v. r. pf. n. p. rana, sich schliessen, vernarben, clauditur vulnus ibique caro quasi juvenescit (mlad), cf. zamiriti se.* Rj. *za-mláditi se. vidi i zarasti. kad n. p. rana zaraste, onda se koža kao podmladi. v. impf. zamlagjivati se.* — Potegne iz pištolja te ga zdravo rani, ali zrno... ustavi se u nekakoj kosti, i naši samouki vidari nijesu ga mogli izvaditi, nego se rana onako zamládi. Sovj. 32. i bez se refleks.: Ne ćeš, pobro, svojoj biloj kuli, dok ti rane ne zamlade, pobro. HNpj. 4, 69.

zamlagjivānje, *n. das Vernarben der Wunde, clausio vulneris.* Rj. *verbal. od zamlagjivati se. stanje koje biva, kad se zamlagjuje n. p. rana.*

zamlagjivati se, zamlagjújē se, *v. r. impf. zmlacivati, clauditur vulnus.* Rj. *za-mlagjivati se, n. p. rana. vidi zamirivati se, zarastati. v. impf. prosti mladiti se 1. v. pf. zamladiti se.*

zamlátiti, zamlátim, *v. pf. Rj. za-mlatiti. v. impf. zamláčivati.* — **1**) (*das Beil*) *abstumpfen, um es dann zu schärfen (povratiti), retundo, daher von einem Dummen: Zamlatio ga Bog, pa ne povratio (Kad hoće da se kaže, da je ko lud ili suludast. Zamlatio ga kao kovač sjekiru, pa ne povratio (kao*

kovač *sjekiru* što iskleplje pošto je *zamlati*. Posl. 84). cf. zavratiti 3. Rj. *isp.* zatupiti. — 2) (u Boci) *vidi* čušiti. Rj. *vidi* i zalijepiti 2. *syn.* kod prdeljusnuti. *isp.* zamlatnica.

zamlatnica, *f.* (u Boci) *vidi* priušak. Rj. *isp.* zamlatiti 2, zamlacivati 2. *vidi* i prdeljuska, i *syn.* ondje. — Pa udari sestru Vukosavu uza lišće *zamlatnicom* ljutom. HNpj 1, 275. Palmotić: Ter mu tešku *zamlatnicu* etc. *pada* — *zamlatnicu* komu *prisoniti*. Stulli.

zamlaz, *f.* (u Here. i u C. G.) kiselo mlijeko koje se ovako pravi: uspe se u kakav sud kisele surutke, pak se u nj *umuze* slatko mlijeko, dokle se surutka ne zgusne, po tom ko hoće surutku isejedi, a ko ne će, on *zamlaz* skida kašikom te jede, a surutka ostane na dnu, *Art saure Milch, oxygala quaedam*. cf. zaljeva. Rj. *za-mlaz*. *isp.* zamlaziti, zamusti.

zamlaziti, *zamlazim*, *v. impf.* *anmelken* (z. B. in Mund eines jungen Thieres, das nicht selbst saugen kann), *admulgeo*: zamlaziti jagnje ne jako, — mlijeka kome u oko. Rj. *za-mlaziti* n. p. jagnje, muzuci puštati mu mlijeka u usta, kad ne može da se. *v. impf.* *prosti* musti. *v. pf.* zamusti.

zamláženje, *n. das Anmelken, admulsio*. Rj. *verb.* od zamlaziti. *radnja* kojom tko zamlazi n. p. jagnje, ili zamlazi mlijeka u oko.

zamlječiti, *zamlječim*, *v. pf.* (u C. G.) kakav vir ili kraj u jezeru, t. j. utući mnogo mlijecha, da se riba otruje i izigje navrh vode. Rj. *za-mlječiti*. *v. impf.* zamlječivati.

zamlogo (za mlogo), *adv.* *vidi* zamnogo, zapuno. — Boj činiše puno i *za mlogo*. Npj. 4, 172. *isp.* mnogo 2.

zamlječivânje, *n. verbal.* od zamlječivati. Rj. **zamlječivati**, *zamlječujem*, *v. impf.* cf. zamlječiti. Rj. *za-mlječivati*. *isp.* mlijech.

Zamna, *f.* rijeka u krajini Negotinskoj (utječe u Dunavo niže Brze Palanke). Rj. Zemna. Rj.^a

zamnogo (za mnogo), *adv.* *vidi* zamlogo, zapuno. — Nastane tuga i plač u carskom dvoru *za mnogo*, i nigda se utješiti nijesu mogli. Npr. 252. *vidi* još primjera kod mnogo 2.

zamočiti, *zamočim*, *v. pf.* *eintunken, mergo*. Rj. *za-močiti*. *v. impf.* zamakati. — Ta pusti me, carev sine, da *zamočim* svoju pustu glavu u jezero. Npr. 47. Koji su god *zamočili* pero u divit i stali drljati po hartiji. Nov. Srb. 1818, 399. Uze Azailo pokrivač, i *zamočivši ga u vodu*, prostrije mu po licu. Car. II. 8, 15.

zamoliti, *zamolim*, *v. pf.* Rj. *za-moliti*. *v. impf.* moliti (i se). — 1) *koga, eine Bitte thun an wen, rogo quem*. Rj. *vidi* zamoliti se (kome). *zamoliti koga da . . . , zamoliti koga za što, zamoliti u koga što*: Došavši k onome što čuva krušku *zamoli ga da mu da jednu krušku*. Npr. 79. Otide k onome što mu potok teče vinom i *zamoli u njega čašu vina*, a on ga odbije. 81. Od tada kad bi sam *koga zamolio za pomoć*, da bi se pristojno ogjeo, svi bi mi . . . Danica 2, 130. *Zamolim Fatera ne bi li se primio*, da prevod onaj preradi. Odg. na ut. 25. — 2) *sa se, refleks.* *zamoliti se, v. r. pf.* kome, *eine Bitte thun an wen, rogo quem*. Rj. *vidi* zamoliti. — Kad gjevojka odraste, jedno veće *zamoli se ocu svome da joj dopusti da izigje s braćom malo pred dvor u šetnju*. Npr. 7. *Što ču ti se nešto zamoliti*, hoćeš li me, pobro, poslušati? Npj. 4, 198. *Mojsije se zamoli Gospodu Bogu*, i reče: za što se, Gospode . . . Mojs. II. 32, 11.

zamorae, *zámōrea*, *m. vir transmarinus*. Stulli. *čovjek iz zamorja. vidí* prekomorac.

zamóriti, *zámōrim*, *v. pf.* *ermüden, lasso*, cf. umoriti 2. Ja sam moga *zamorio* doru. Rj. *za-moriti*. *v. impf.* moriti 2.

zámōrje, *n. trans mare*. Stulli. *za-morje. zemlja, kraj za morem. za obličje* *isp.* primorje.

zámōrka, *zámōrkinja*, *f. mulier transmarina*. Stulli. *žena iz zamorja. vidí* prekomorka.

zámōrski, *adj.* što pripada zamorju: Zamorski lupeži. DPosl. 155. *vidí* prekomorski.

zámōtāj, *m. sarcina*. Stulli. *vidí* zamotljaj, i *syn.* ondje.

zámōtati, *tām, v. pf.* *einwickeln, involvo*. Rj. *zamotati. vidí* zamotuljati. *v. impf.* zamotavati. — Kad ko vatru ukreše, on *ovaj komadić truda zamota u suho sijeno* ili u paprat, pa maše u rukama, dok se ne zapali. Posl. 176. Dijete se stane previjati i jaukati; otac *ga brže bolje zamota u čurak*, i malo živo odnese kući. 354. Gdjejoji još i *šal oko fesa zamotaju*. Kov. 42.

zámōtāvânje, *n. das Einwickeln, involutio*. Rj. *verbal.* od zamotavati. *radnja* kojom tko zamotava što u što ili oko čega.

zámōtāvati, *zámōtāvām, v. impf.* *einwickeln, involvo*. Rj. *za-motavati, što u što ili oko čega. v. impf.* *prosti* motati. *v. pf.* zamotati.

zámōtljāj, *m.* šta nosiš ti u tom *zamotljaju*? J. Bogdanović. *zamotano što, u čem je što zamotano. dem.* *zamotljajić*. — *vidí* zamotaj, zamotuljak, smotuljak. *das Bündel, Packet*.

zámōtljajić, *m. dem.* od zamotljaj. J. Bogdanović. **zámōtriti**, *zámōtrim, v. pf.* *erschen, erblicken, aspicio*. *za-motriti. vidí* ugledati, nočiti; zamijetiti. *v. impf.* motriti.

zámōtljāk, *zámōtljāka, m. das Bündel, sarcina*. Rj. *za-motuljak. isp.* zamotati, zamotuljati. *vidí* zamotljaj, i *syn.* ondje. *Packet. isp.* i svezanj.

zámōtljati, *ljām, v. pf.* *einwickeln, involvo*. Rj. *za-motuljati. vidí* zamotati. *isp.* zamotuljak.

zámor, *m.* *za-mor. isp.* zamrijeti 2, *narcoticum. isp.* bengjeluk. — U zavijaču mojem, u Maslarecima, selu u županiji Bjelovarskoj, slušao sam gdje pripovjedaju, kako su čovjeku u bolnici rezali nogu, a liječnici mu prvo dali *zamora*, da kao zamre i ne osjeća boli. I za jako piće vele da je *zamor*. A. Jambružić.

zámračiti, *zámračim, v. pf.* Rj. *za-mračiti*. — 1) *verdunkeln, obscuro*. Rj. *što, učiniti da bude mračno*: Da rečem: da ako me mrak sakrije . . . Ni mrak ne će *zamračiti* od tebe. Ps. 139, 12. *v. impf.* *zamračivati*. — 2) *sa se, refleks.* *dunkel werden, obscuror*. Rj. *postati mračan. vidí* smračiti se. *v. impf.* *mračiti se*. — U tom se *zamračí* nebo od oblaka i vjetra, i udari velik dažd. Car. I. 18, 45.

zámračivânje, *n. verbal.* od zamračivati. *radnja kojom tko zamračuje što*.

zámračivati, *zámračujem, v. impf.* *za-mračivati što, činiti da bude mračno. v. impf.* *prosti* mračiti (i se). *v. pf.* *zamračiti*. — Ko je što *zamračuje sarjet riječima* nerazumno? Jov 38, 2. Crniti što . . . što se razumije, što je jasno i dobro, kao *zamračivati*, činiti da se ne razumije a tijem kao pobijati i kuditi. Daničić, ARj. 843b.

zámrcânje, *n. das vom Dunkel überfallen werden, to inveniri u crepusculo*. Rj. *verbal.* od zamrcati. *stanje koje biva, kad tko gdje zamrče*.

zámrcati, *zámrcēm, v. impf.* *vom Dunkel überfallen werden, invenior u crepusculo*. Rj. *za-mrcati. vidí* omrcati, primrcati. *gdje sumračje koja nalazi, ondje on zamrče. v. pf.* *zamrči, zamrknuti*.

zámrcēti, *ēm, v. pf.* (*schwarzweise*) *aufschreiben, adnoto, in chartam conjicio*. Rj. *za-mrcēti, kaže se u šali mjesto zapisati. v. impf.* *mrcēti* 1. — U rukopisu (su) prva dva slova popravljajem *zamrčena* tako da se ne raspoznaju. Živ. sv. Save V.

zámrcēi, *zámrcēm, v. pf.* *vom Dunkel überfallen werden, invenior u crepusculo; daher zamrcao a ne osvanuo, von einem Verschwundenen, cf.* *zamrknuti*.

Rj. za-mrcí. *vidi* omrcí, omrknuti. *gdje* sumračje koga nagje, ondje on zamrknje. *odatle* se kaže: zamrknao a ne osvanuo, za čovjeka koji noću uteče ili ga onako nestane. — Tu je silna vojska zamrknula, dok utornik na zdravlje svanuo. Npj. 5, 362.

zamrežiti, žm, v. pf. Rj. za-mrežiti. *isp.* premrežiti. — **1**) *wie mit einem Netze überziehen, irretio*: da nema vjetra, pauci bi nebo zamrežili. Rj. mrežom zastrijeti. — **2**) n. p. zamrežilo polje, *wie mit einem Netze überzogen werden (z. B. von einem grossen Heere), irretior*: Kakono je polje zamrežilo. Rj. neprelazno. *postati* kao mreža, kao mrežom prekriti se, n. p. polje, koje pritisne silna vojska.

zamrijeti, žm, v. pf. Rj. za-mrijeti. *isp.* — **1**) *ausssterben, extinguor, intereo*: zamrla kuća, selo. Rj. kad svi u kući, u selu pomru. za-mrijeti. *vidi* izumrijeti, obumrijeti 2. v. *impf.* mrijeti. — Kad koja porodica zamre, da ostane namastiru zemlja koju je ona držala. Rj. 395b. — **2**) *vidi* obumrijeti 2. *zamre* tko, kad padne u nesvijest kao da je umro. *isp.* obeznaniti se, onesvjesnuti. *govori* se u Hrv.

zamrknuti, knēm, *vidi* zamrcí. Rj.

zamrljati, žm, v. pf. *übertünchen, überstreichen, obduco*. Rj. za-mrljati. v. *impf.* prosti mrljati.

zamrmlati, lām, **zamrmljati**, ljām, *vidi* zabrbljati Rj. za-mrmlati, za-mrmljati. v. *impf.* mrmlati, mrljati.

zamrsak, zamrska, m. *etwas verwickeltes (z. B. Zwirn), impeditum quid, tricae?* Rj. zamršeno što, n. p. konca. *vidi* zamršaj.

zamrsiti, zamrsim, v. pf. *verwickeln, intrico*. Rj. za-mrsiti. *vidi* pomrsiti 1, sputiti 2, 2 zaputiti. *isp.* zavrnuti 5. v. *impf.* završivati. — Nema kraja ni konca (n. p. kakav posao; t. j. zamršeno sa svim). Posl. 203. Nego je i ono, što sam ja pravo kazao, ispremetao i zamrsio. Odg. na sit. 9. (Politička istorija) koja je jošte vrlo tamna i zamršena. Vid. d. 1862, 18. sa se, *pass.*: Tako se Srpski poslovi zamrse. Danica 3, 177. *isp.* zaonoditi se.

zamršaj, m. *involucrum, tricae, impedimenta*. Stulli. zamršeno što. *vidi* zamrsak.

zamršivati, n. *das Verwirren, perturbatio, perplexio*. Rj. verbal. od zamršivati. radnja kojom tko zamršuje što.

zamršivati, zamršujēm, v. *impf.* *verwirren, turbo*. Rj. za-mršivati. v. *impf.* prosti mrsiti 3. v. pf. zamrsiti. — Onaj na sramotu svoju čitatelje vara i jezik naš zamršuje i kvari. Pis. 46.

zamrzavanje, n. *das Zufrieren, congelatio*. Rj. verbal. od 1) zamrzavati, 2) zamrzavati se. — **1**) radnja kojom tko zamrzava, n. p. vodu. — **2**) stanje koje biva, kad se što zamrzava.

zamrzavati, zamrzāvām, v. *impf.* Rj. zamrzavati. v. pf. zamrznuti (i se). — **1**) *gefrieren machen, congelo*. Rj. n. p. vjetar zamrzava Dravu, t. j. čini da se zamrzne. — **2**) sa se, *refleks.* zamrzavati se, *zufrieren, congelor*. Rj. n. p. zamrzava se Drava od sjeverina. v. *impf.* prosti mrznuti se.

zamrziti, žm, v. pf. na koga, *beginnen zu hassen, feind werden, coepi odisse*. Rj. za-mrziti na koga početi mrziti na nj. v. *impf.* mrziti.

zamrznuti, znēm, v. pf. Rj. za-mrznuti. *vidi* smrznuti (i se). v. *impf.* zamrzavati (i se). — **1**) *gefrieren machen, congelo*: ovaj će vjetar zamrznuti Dunavo. Rj. učiniti da se zamrzne. — **2**) sa se, *refleks.* *zufrieren, congelor*. Rj. — U našijem krajevima vode se zimi zamrznu i oslabe, ali onamo onda su naj jače. Npj. 1, XII.

zamuckivati, n. *verb* od zamuckivati. radnja kojom tko (govoreći) zamuckuje.

zamuckivati, zamuckujēm, v. *impf.* za-muckivati. kao jednako malo mucati. — On će ti kazati, veli pop, a sve gleda preda se, i zamuckuje govoreći. Megj. 132. Kad bi se tako našlo u grupne riječi,

ovi bi se ljudi obično zglédali i nešto bi preda mnomo zamuckivali. Zlos. 147.

zamučanje, n. *das Verdienen, meritum*. Rj. verbal. od zamučati. radnja kojom tko zamuča što.

zamučati, zamučām, v. *impf.* *verdienen, merco*. Rj. za-mučati što, teći (mukom). *vidi* zametati 4, zapaćati, zaragjivati. v. *impf.* prosti mučiti 3. v. pf. zamučiti.

zamučiti, čm, v. pf. Rj. za-mučiti. — **I. 1**) koga, *bemühen, molestiam cui exhibeo*. Rj. *vidi* potruditi. v. *impf.* *isp.* mučiti 1. — Ne ću sjesti, nit' ću se razviti, dok ne vidim milu moju snahu, kad sam toľke svate zamučila. Herc. 52. — **2**) što, *verdienen, merco, cf. zaraditi*. Rj. steći mukom. *vidi* i izmučiti 2; zametnuti 4, zapatiti, zavrći 2. v. *impf.* zamučati. — **II.** sa se, *refleks.* zamučiti se kome, kuda, *sich zu Jemand bemühen, convenio*: Već u ime Boga istinoga i svetoga kralja Dečanskoga, kome sam se danas zamučio (Npj. 4, 106). A što sam se stara zamučila od mojega do tvojeja dvora. Rj.

zamući, zamuknēm, v. pf. Rj. za-mući. v. *impf.* zamukivati. — **I a**) *vidi* zamuknuti. Rj. neprelazno značenje kao zamučiti se, zamuknuti se. *vidi* zašutjeti. — Mući, čerce, da bi zamuknula! Npj. 3, 512. Spopašće ih strah i trepet; od veličine ruke tvoje zamuknuće kao kamen. Mojs. II. 15, 16. — **b**) (u pjesmi) prelazno. *zamući* koga, učiniti da se zamukne: Jošt gjevojka čaše tugovati, no je svati mukom zamuknuše, zamuknuše, pa je učesiše. — **2**) sa se, *refleks.* *vidi* zamuknuti se. Rj. — Mući majko, zamukla se. Rj. 185b. Muć, Todore, mukom se zamuk'o! Npj. 2, 161. Mući, vilo, mukom se zamukla! 4, 311.

zamuka, f. *der Verdienst, lucrum, meritum, cf.* zamučiti 2. Rj. za-muka. ono što tko zamuča, što mukom steče. *isp.* mlika 3. *vidi* zapatak, zarada.

zamukivati, n. *das Verstummen, silentium*. Rj. verbal. od zamukivati. stanje koje biva, kad tko zamuckuje.

zamukivati, zamukujēm, v. *impf.* *verstummen, obmutesco*. Zamuckuje Mamut-Begoviću. Rj. za-mukivati. v. pf. zamučiti (i se), zamuknuti (i se).

zamuknuti, knēm, v. pf. Rj. za-muknuti. — **1**) *verstummen, obmutesco, cf. zamučiti*. Rj. primjeri kod zamučiti. — **2**) zamuknuti se, *verstummen, obmutesco, cf. zamučiti* se. Rj. primjeri kod zamučiti se.

zamumljiti, zamumljīm, v. pf. u zagoneci. Rj. zagonetku *vidi* kod zadesetiti, za-mumljiti. suprotno razmumljiti.

zamusti, zamúzēm, v. pf. tele kad ne može da se, *anmelken (z. B. in Mund einem jungen Thiere das nicht selbst saugen kann), admulgeo*. Rj. za-musti tele, muzuci pustiti mu u usta mlijeka; zamusti mlijeka kome u oko. v. *impf.* zamlaziti.

zamutiti, zamūtīm, v. pf. *trüb machen, turbo*. Rj. za-mutiti što, učiniti da bude mutno. v. *impf.* mutiti. — Devojke te pretekoše, vedrom vodu zamutiše. Npj. 1, 120. Ako sam oči udovici zamutio . . . neka mi ispadne rame iz pleća. Jov 31, 16. sa se, *refleks.* ili *pass.*: Evo ti ova bočica punana vode, a kad vidiš da ti se voda u njoj zamuti, znadi ondar da sam ti poginuo. Npr. 117. Poslovi se Srpski zamute i zapletu još većma. Sovj. 36.

zanaditi, đm, v. pf. n. p. sjekiru, motiku, *verstählen, chalybe denuo induco, cf.* Rj. za-naditi n. p. sjekiru, na oštrice njezino nastaviti nada (čelika), pa poslije istanjiti i izoštriti. *isp.* povariti 1. v. *impf.* naditi.

zanadžija, m. *der Handwerker, opifex*. Rj. za-na(-)džija. *vidi* zanatlija, zanatnik; majstor, meštar. — Rukobojina, ono što ostane kakvom zanadžiji od stvari koju načini. Rj. 656b.

zanāgo, (u C. G.) *vidi* zaista: Da se hoće poturčit' zanago. Ali ću ga oženit' zanago. Rj. adv. ostala syn. kod zaista. — Hoće tebe izgubit' zanago, i sto-

licu tvoju otuzeti. Npj. 5, 48. za-nago. nâg (gô), *za-nago* (certe, isp. *zgolja* prorsus). Korijeni 117.

zanârânje, n. verb. od zanarati. vidi zaranjanje. **zanârâti**, zânârâm, v. impf. vidi zanoriti. Stulli. za-narati. vidi zaranjati. v. impf. prosti noriti.

zânât*, zanâta, m. das *Handwerk, ars*. Rj. vidi meštija. isp. majstorija. dem. zanatak. isp. prozantati. — *Otide* u Sarajevo na zanat. Rj. 570b. Kad šegrt *dogje na zanat*. Rj. 835b. »Idem u svet da učim kakav zanat . . . koji zna najmanje zanata, taj svaki bolje živi od svakoga težaka . . . u zanatu ima brige i truda . . . Onda se on digne u svet da traži zanata. Npr. 36. Dete je već dobro *gjavolski zanat izučilo bilo*. 37. *Zanate ljudi uče da se hrane njima*. 173. To mu se učini najlakši zanat, pa ga počne učiti i nauči za nekoliko dana. 174. *Zanat je u nevolji hrana*. Posl. 84. *Zanat te zadužio!* (Kletva u C. G.) 84. *Ispekao zanat* (izučio dobro). 105. Trguju i rade različne zanate. Danica 2, 86. Ove drvene zanate zna gotovo svaki Srbin. 2, 102. Bio dungjerin i stane raditi svoj zanat. Ovit III.

zanâtfak, zanâtkâ, m. dem. od zanat. Rj.

zanâtljâ*, m. der *Handwerker, opifex*. Rj. vidi zanadžija, i syn. ondje. — (Turci) su najviše varošani, megu kojima ima i težaka. Iza ovijeh u njih idu zanatlije i trgovci. Kov. 11.

zanâtnik, m. *artifex*. Stulli. vidi zanadžija. i syn. onđâ.

zanâvljânje, n. das *Erneuern, innovatio*. Rj. verb. od znavljati. radnja kojom tko znavlja što, n. p. vinograd.

zanâvljati, zânâvljâm, v. impf. (u Srijemu) n. p. vinograd, t. j. nositi novu zemlju, te zasipati oko čokoča, *erneuern, innovo*. Rj. za-navljati. isp. mladiti. v. pf. zanoviti.

zanécâti, zânécâm, v. pf. koga, *einen zum Ausschlagen bestimmen, indem man auf Antrag eines Dritten, wie ein Bevollmächtigter statt seiner sagt, dass er etwas nicht wolle* (da ne će), *dico quem nolle*. Rj. za-nećati koga. n. p. Petar ponudi Pavlu jabukom, a Andrija reče, da Pavao ne će (jabuke), pa ovim riječima primudi Pavla, da i on sam kaže, da ne će; tako Andrija zaneća Pavla. v. impf. zanećivati.

zanécâivânje, n. das *Bestimmen Eines zum Ausschlagen, zō dicere quem nolle*. Rj. verbal. od zanećivati. radnja kojom tko zanećuje koga.

zanécâivati, zânécâivâm, v. impf. *Einen zum Ausschlagen bestimmen, dico quem nolle*. Rj. za-nećivati koga, govoriti za nj da ne će što, pa ga tako prinuđivati, da i sam kaže, da ne će. v. impf. prosti nećati (i se). v. pf. zanećati.

zanemârîti, zânemârîm, v. pf. za-nemariti što, pustiti u nemar. za akc. isp. nemârenje, mârîti. — *Zanemario si zavjet sa slugom svojim, bacio si na zemlju vijenac njegov*. Ps. 89, 39. Jer će tyrdi grad biti stan ostavljen i *zanemaren* kao pustinja. Is. 27, 10. Pa bi se tek onda moglo žaliti što je tu stvar *zanemario*. Rad 2, 195. Što je prešampao *zanemareni* pogovor Dušanov k zakoniku. 15, 178. Sa se, pass.: Te se u zaborav baci i *zanemari* što je bilo pre. Vid. 1862, 18 (= prije).

zanemôći, zânemôgnêm, v. pf. razboljeti se, *erkranken, morbo corripior*. Rj. za-nemôći, *nemôćan* postati. vidi zakovnuti. — Tada ja Danilo *zanemogoh*, i bolovah neko vrijeme. Dan. 8, 27.

zaneobrijâniti, zaneobrijânîm, v. pf. *längere Zeit sich nicht rasiren lassen, diu non radi*. Rj. za-neobrijaniti, *zanemariti* brijanje (duže vremena). vidi zaneobrivâniti.

zaneobrivâniti, zaneobrivânîm, v. pf. (u Dubr.) vidi zaneobrijaniti. Rj. isp. brivati prema brijati.

zanéstî, zânésêm, v. pf. vidi zanijeti. Stulli. isp. Obl. 67.

zanijékati, zânijécêm, v. pf. *mutuum denegare*. Stulli. za-nijekati, reći nije ili nema. v. impf. nijekati.

zanijêmjeti, zânijêmîm (zanijêmîo, zânijêmjela), v. pf. *verstummen, obmutesco*. Rj. zanijemiti, *postati nijem*. v. impf. nijemjeti. — Misli majka da je *zanimila*, al' se Jela s dušom razdilila. Rj. 186a (*zap.*). On u oni čas *zanijemlje* . . . Ti *zanijemi*; a ti, brate moj, progovori. Npr. 235. Kad mi govoraše tako, oborih oči svoje na zemlju i *zanijemjeh*. Dan. 10, 15.

zânijeti, zânésêm (zânîo, zânijela), v. pf. Rj. zanijeti. vidi zanesti. v. impf. zanositi. — **I. 1**) n. p. što za kuću, *hinter etwas tragen, fero post*—. Rj. — Kad gjevera Mitra ugledala, od njeja je glavu *zanijela*. Npj. 2, 633. — **2**) *vertragen, aufero*: zanijela ga voda, konj, mladost: Ako sam ti brata pogubio, mene jeste mladost zanijela, i ja sam se davno pokajao. Rj. — Kakve su im šainove obrve, *zanijese moju pamet* do mrve. Npj. 1, 236. Sve je kolo glavom nadvisila, a *ljepotom kolo zanijela*. 1, 405. Morava je plahovita: sinoć *momka zanijela*, a jutros ga na breg baca. 1, 431. Kud te, care, *sila zanijela?* 3, 70. Oni da ne dolaze k vama, jer će *zanijeti srce vaše za svojim bogovima*. Car. I. 11, 2. — **3**) *irreführen, überhalten, in rationibus fallo*, n. p. zanio me deset groša. Rj. kao *prevariti* (u računju). vidi zakinuti 2, zakučiti 2. — Kad ko zgriješi otevi ili *zanesavši bližnjega svojega*, neka vrati što je oteo. Mojs. III. 6, 2. Nemoj *zanijeti najamnika, siromaha i potrebitoga* . . . podaj mu najam njegov isti dan. V. 24, 14. — **II.** sa se, *refleks.* n. p. u bolesti, *ausser sich kommen, perturbor*. Rj. kao *izvan sebe doći*: Car kako legne u postelju, on se *zanese* i kao mrtav utiše se. Npr. 59. Čašu uze, u san se *zanese*, i ispusti čašu na trpezju. Npj. 2, 364. Napojio si nas vina, od kojega se *zanesosmo*. Ps. 60, 3. *Zanesavši se za njenom ljepotom* uze je Stefan k sebi i tijem uvrijedi ženu. DM. 178.

zanimânje, n. verb. od zanimati. radnja kojom što zanima koga.

zanimati, zânîmâm, v. impf. za-nîmati. za postanje isp. s-nîmati. vidi interesovati. — Što sada biva, to slabo zanima njegove misli. Zim. 45. To mene vrlo zanima. J. Bogdanović.

zanîmljiv, adj. što može koga zanimati. vidi interesan. *interessant*. — Ako se nagje gdje što *zanîmljivo*, zasluga je stvari. Zim. 169. Veliki putovi *pojava su veoma zanîmljiva*. 289. U veće *najzanîmljiviji* su razgovori u »Biljardi«. Zlos. 95.

zanôćiti, zânôćîm, v. pf. *von der Nacht überfallen irgendwo bleiben, pernoco*. Rj. za-noći tko ondje, gdje ga noć nagje, pa *provede noć*. isp. obnoćiti se. v. pf. je i prosti noćiti. — Dogje u jednu planinu, i onde *zanoići u jednoga pustinika* . . . Kad ujutru svane, carev sin ustane. Npr. 19. Ko je god od prosilaca došao u dvor i onde *zanoići*, onaj više nije živ osvanuo. 60. Kad smo *zanoići onu noć* kod jezera u pustinji. 193.

zanôktice, zânôktîcâ, f. pl. *die Nagelwurzel, paronychia, cf. nakojegja*. Rj. u prstu korijen od nokta. za-noktice, drugoj poli osn. u nokat. vidi i nokilj, nokilja.

zanôriti, zânôrîm, v. pf. (u C. G.) vidi zaroniti. Rj. za-noriti. v. impf. zanarati.

zânos, m. Rj. za-nos. za postanje isp. zanijeti se, zanositi 2. — **1**) kad se čovjek *zanese* n. p. u bolesti, *die Fantasie (von Kranken), perturbatio mentis*. Rj. isp. zanošenje 1. — **2**) *der unterschiedliche Akzent, accentus proprius*. Rj. kad tko govoreći n. p. Hrvatski *zanosi* na Slovenački. isp. zanošenje 2.

zanôsiti, zânôsîm, v. impf. Rj. za-nositi. v. impf. prosti nositi. v. pf. zanesti, zanijeti. — **1**) *vertragen, defero, aufero*. Rj. isp. zanijeti 2. — **a**) u pravom smislu, n. p. voda zanosi brod. — **b**) u prenesenom: Čarovno: veoma lijepo ili milo tako da *zanosi čovjeku pamet*. DARj. 895b. Duhovna radost *zanosi svakoga*,

svaki bi rad bio iskazati što osjeća i mjesto riječi teku pjesme iz usta. DP. 164. *sa se, refleks.*: Imaćete rese za to da se gledajući ih ne zanosite za srcem svojim i za očima svojim. Mojs. IV. 15, 39. Ali se i oni zanose od vina i posreću od silovita pića . . . zanose se u prorokovanju, spotiču se u sugjenju. Is. 28, 7. *isp.* zanjijeti se. — 2) mit einem verschiedenen Akzente sprechen, diverso accentu loquor: Latinski mu govori, Arbanaski zanosi. Rj. t. j. govori Latinski s akcentuacijom Arbanaskom: Dva čovjeka iz Dibre, koji su dosta dobro govorili Srpski, samo što su u gdje kojijem riječima zanosili na Bugarski. Rj. 118a. Kranjci zanose mnogo na pravi Hrvatski jezik. Pis. 86. *sa se pass.*: U Metohiji govori se i danas čisto Srpski, a u mnogima se (mjestima Stare Srbije) zanosi malo na Bugarski. Rj. 712b.

zanošenje, n. Rj. verbal. od zanositi. — 1) radnja kojom što zanosi koga ili kojom se tko zanosi za čim (das Vertragen, delatio. Rj.). *isp.* zanos 1. — 2) radnja kojom tko govoreći n. p. Srpski zanosi na Bugarski (der verschiedene Akzent, accentus proprius. Rj.). *isp.* zanos 2.

zanovijet, f. (loc. zanovijeti. Rj.⁸). — 1) Geissklee, cytisus (capitatus, cyt. austriacus, cyt. nigricans Jacq. Rj.⁸). Rj. biljka, vid. žučica. — Svjetlika je ponajviše od zanovijeti. *vidi* zablja. cf. lučka. Rj.⁸ 693a. O gjevojko, ti se ne udala, dok u moru riba propjevala, a po putu nicalo bosilje, po gorici zanovet capcéla. Herc. 209. — 2) (u Dalm.) kao smetnja, ili dosada, cf. zanovijetati. Rj.

zanovijetalac, zanovijetaoca, m. *vidi* zanovijetalo. Stulli. *vidi* i zanovjetaš.

zanovijetalo, m. *vidi* zanovjetaš. Rj. *vidi* zanovijetalac. koji zanovijeta koješta. *syn.* *isp.* kod blebataš. — riječi s takim nast. kod bajalo.

zanovijetanje, n. das Plappern, blateratio. Rj. verbal. od zanovijetati. radnja kojom tko zanovijeta.

zanovijetati, zanovijetām, v. *impf.* plappern, blatero. Rj. *vidi* onoditi 2. kao blebećući dosagivati. *isp.* blebetati, i *syn.* onđe. značenje (korijenu) približuje se k značenju prenemagati se: zanovijet, zanovijetati. Korijeni 121. — Zanovjetaš, koji zanovijeta koješta. Rj. 186a.

zanoviti, zanovīm, v. *pf.* za-noviti n. p. vinograd, t. j. nanijeti nove zemlje te zasuti oko čokoca. n. p. ti istom zanavljaš vinograd, a ja sam svoj već zanovio. v. *impf.* zanavljati.

zanovjetaš, zanovjetaša, m. koji zanovijeta koješta, das Plappermaul, blatero. Rj. *vidi* zanovijetalo. *syn.* *isp.* kod blebataš. — riječi s takim nast. kod bradaš.

zānj (t. j. za njega), für ihn, hinter ihn, post illum, pro illo. Rj. za prijedlog i nj 4. padež od zamjenice on, ono, pa treba pisati rastavljeno za nj. *vidi* 2 nj (pron.), i primjere onđe.

zanjemčati, čām, v. *pf.* za-njemčati, početi njemčati, Njemački govoriti. *isp.* zaturčati prema turčati. v. *impf.* prosti njemčati.

zanjihati, zānjihām (zānjīšēm) v. *pf.* Rj. za-njihati. *vidi* zauljati, zaljuljati. v. *impf.* njihati. — 1) in Bewegung setzen, commoveo. Rj. — 2) sa se, refleks. in Bewegung gerathen, commoveor. Zanjihati se iz temelja kula. Rj. — II² se sinje more zanjijalo. Rj. 186b.

zanjijati, zānjijām, — 1) *vidi* zanjihati. — 2) zanjijati se, *vidi* zanjihati se. Rj. u krajevima gdje se glas h u govoru pretvara u glas j. *isp.* Posl. XII.

zāo, zli, zlo (zli, comp. gōri), böse, schlimm, malus. Rj. *vidi* zločest, zlopak, zlovaran, opak, rgjav 1. — Zla kao aspida (reku zloj ženi). Rj. Sa. Badlje, badlji, badljevi, nekaka bolest u očima, koja se u Risnu zove zle dlake. Rj. 11b. Vadivijek, kakav težak posao ili zao put, gdje čovjek svoj život gubi. Rj. 51b. Zla sreća, f. Unglück, fortuna adversa. cf. dobra sreća. Rj. 210b. Zle duše, f. pl. *vidi* uroci: od zlijeh duša.

Rj. 211b. Zli čas, m. cf. dobri čas. Rj. 211b. Zločnik, čovjek zlijeh očiju. Rj. 212a. Smrdan, 2) rijeka zla za piće. Rj. 696b. Car je od onoga grada bio vrlo zao i opak. Npr. 60. Kad gjevojka vigje zlu i goru, pusti jednu suzu. 104 (zlu i goru, t. j. stvar, sreću). Imao zlu i preopaku ženu. 130. Imao mater, vrlo opaku i zloga srca. 233. (*isp.* niže u primjeru Posl. 146: zla srca). Žut posao! (Zlo, rgjavo). Posl. 81. Zakrvavio očima (Zao). 83. Zao goreg pobratio. 84. Zao ti božić! (Kao kletva). 85. Zao ti sam! zlo ti mi je! 85. Zla kolača! (Šteta! Kad se žali gje se što nepovoljno dogodilo). 90. Zla usta mogu svašto reći. 91 (*isp.* niže u primjeru Danica 2, 132: zli jezici). Zle je kletve a dobre molitve. (Reče se za dobra svetnika). 91. Zlo godište roda ište, a nevolja prijatelja. 91. Zlo ragjenje gotovo sugjenje. 92. Komad hljeba ne bi zaiskao da zla ne pomisli (tako je zla srca). 146 (*isp.* poviše u primjeru Npr. 233: zloga srca). Nekome dobar, a nekome zao. 201. Na dobru konju dobar vitez, a na zlu ni dobar ni zao. DPost. 65. Zlu nauku Miloš nauči, pospavati svagda oko podne. Npj. 2, 139. Zlo ti vino, od Erdelja bane! zlo ti vino, a gora rakija! 2, 641. Kakva je rakija . . . Zla, sinko, i grdna, ne more grgja biti. Npj. 4, XV. Zli jezici iskite njegove pripovijetke još većma. Danica 2, 132 (*isp.* poviše u primjeru Posl. 91: zla usta). Dokle će taj zli zbor vikati na me? Mojs. IV. 14, 27. Da oko tvoje ne bude zlo prema bratu tvojemu s romahu. V. 15, 9. Očevito je »dz« samo zlo pisanje. Rad 1, 118. primjere za comp. i superlat. *vidi* kod gōri.

zaoblica, f. (po jugozap. kraj.) bravče cijelo s glavom ispečeno ili samo odrto za takovo pečenje, ein ganzes gebratenes Schaf oder Ziege, animal integrum assum: odr'o na zaoblicu. U božića tri nožića . . . drugim reže zaoblicu. Rj. za-oblica (druga pola od osnove koja je u obal). *isp.* Osn. 320. *isp.* obličke (n. p. popiti što, t. j. sasuti u usta i progutati u jedan put; *isp.* zaoblica). Korijeni 198.

zaobliti, zaoblīm, v. *pf.* za-obliti. *isp.* uobliti. — 1) rotundare. Stulli. zaobliti što, učiniti da bude oblo. — 2) zaobliti se, rotundum esse. Stulli. oblo postati.

zaoctiti, fīm, v. *pf.* za-octiti n. p. salatu, začiniti je octom. govori se u Hrv. *isp.* oboctiti. v. *impf.* octiti.

zāod, m. *vidi* zahod. Rj. zaoditi, *vidi* zahoditi. Rj. u krajevima gdje se glas h ne čuje u govoru.

zaodijevanje, n. verbal. od 1) zaodijevati, 2) zaodijevati se. — 1) radnja kojom tko zaodijeva koga. — 2) radnja kojom se tko zaodijeva (čim).

zaodijevati, zaodijevām, v. *impf.* za-odijevati, *vidi* odijevati (i se). v. *pf.* zaodjenuti, zaodjesti, zaodjeti (i se). — 1) zaodijevati koga, n. p. sebe i družinu. *isp.* odijevati, odjenuti. — 2) sa se, refleks.: Luke se ospaju stadima, i polja se zaodijevaju pšenicom. Ps. 65, 13.

zaodjenuti, zaodjesti, zaodjeti, zaodjenēm (djedēm), v. *pf.* *vidi* odjenuti, odjesti, odjeti (i se). v. *impf.* zaodijevati (i se). — 1) bekleiden, vestio. Rj. — Trgovačku robu prifatiju, zaogjenuću sebe i družinu. Rj. 187a. — 2) sa se, refleks. sich bekleiden, vestior: Dok se gora zaodjene listom, crna zemlja travom i cvijetom Rj.

zāodno, *vidi* zahodno. Rj. *vidi* zahodan. **zaoglaviti**, zaoglavīm, v. *pf.* »uzmi oglav, pa zaoglavu paripa«. J. Bogdanović. za-oglaviti n. p. konja, zametnuti mu oglav.

zaogrnuti, zaogrnēm, v. *pf.* *vidi* ogrnuti. Rj. zaogrnuti. v. *impf.* zaogrtati.

zaogrtanje, n. *vidi* ogrtanje. Rj.

zaogrtati, zaogrcēm, v. *impf.* *vidi* ogrtati. Rj. zaogrtati. v. *pf.* zaogrtati.

zaogumčiti se, čim se, v. r. *pf.* n. p. brada, bu-

schicht werden, fruticem imito. cf. ogumak. Rj. zaogumčiti se, postati kao ogumak. glagol se drukčije ne nahodi.

zaogjénje, n. vidi zahogjenje. Rj.

zaokrénuti, zadkrénēm, v. pf. kola, umwenden, verto, flecto. Rj. za-okrenuti, isp. okrenuti. v. impf. zaokretati.

zaokretánje, n. das Wenden, versio. Rj. verbal. od zaokretati. radnja kojom tko zaokreće n. p. kola.

zaokretati, zadkrečēm, v. impf. umwenden, verto, flecto. Rj. za-okretati n. p. kola. isp. okretati. v. pf. zaokrenuti.

zaokružiti, zadkrūžīm, v. pf. za-okružiti što, krug ili krugove načiniti po čemu šestarom. v. impf. zaokruživati.

zaokruživánje, n. verbal. od zaokruživati. radnja kojom tko zaokružuje što.

zaokruživati, zaokružījēm, v. impf. za-okruživati što, krug ili krugove činiti po čemu šestarom; ab-zirkeln, círculo dimetiri aliquid. v. impf. prosti kružiti. v. pf. zaokružiti. — Drvodjelja rasteže vrve u bilježi crvenilom, teše i zaokružuje, i načinja kao lik čovječji, kao lijepa čovjeka, da stoji u kući. Is. 44, 13.

zaokupiti, pīm, v. pf. Rj. za-okupiti. vidi okupiti. — 1) *zusammentreiben, vor sich her treiben, cogo, ago.* Rj. zaokupiti što, skupiti u gomilu pa potjerati pred sobom. vidi stjerati 2, savitlati, svitlati 2. — 2) *vidi obrlatiti.* Rj. vidi i saletjeti 1, i syn. ondje: Kad je svekrva zaokupi nekoliko dana jednako za to pitati, najposle joj reče da on nije zmija nego momak. Npr. 55. Ovu je pesmu Angjelko spevao putujući sa mnom u Beograd, pa onde zaokupi jednoga trgovca, te mu je noću prepíše. Npj. 4, XXII. — 3) *vidi početi, cf. stati 6.* Rj. 3 i syn. kod stati 6.

zàondā (za onda), adv. — Bile su i dobre žene. One se nareguju samo za onda kad bi se stvar ticala žene. DM. 279.

zaonoditi se, dīm se, vidi zamrsiti se. Stulli. za-onoditi se. v. impf. onoditi. isp. razonoditi.

zaopucati, cām, v. pf. vidi zaintačiti. Rj. za-opucati, za-o-pucati. isp. v. impf. prosti pucati.

zaorati, zàorēm, v. pf. Rj. za-orati. v. impf. prosti orati. — 1) n. p. kukuruz, t. j. posijati ga po neuzoranoj zemlji pa onda uzorati, *unterpflügen, inaro.* Rj. — 2) u tugju njivu, tugje njive, *überackern, agrum alienum aro.* Rj. — sa se, *pass.*: A kad vigje Petrović Gjorgijje, u tome je i on pristanuo, jer vigjaše, *kud se zaoralo.* Npj. 5, 6.

zaoriti se, rīm se, v. r. pf. *widerhallen, wider-schallen, resono.* Rj. za-oriti se. v. impf. prosti oriti se 1. — Po tom se zaori blagosiljanje imena Gospodnjega. DP. 44. *Glasovi se zaoriše na polju sudnom.* 87.

zaosob (za osob), adv. kao jedno za drugim. vidi zasob, zasobice, zasopce, uzasebice, uzasopce; uzamance. — Te strijelja u skutu jabuku, za osob je tri put pogodilo, Boga moli, pa je (Latinku) vodi doma. Herc. 140.

zaostajánje, n. das Zurückbleiben, remoratio, remansio. Rj. verbal. od zaostajati. stanje koje biva, kud što zaostaje.

zaostajati, jēm, v. impf. Rj. za-ostajati. v. pf. za-ostati. — 1) *zurückbleiben, remoror.* Rj. vidi odstajati 2, *zurückbleiben, remaneo.* zaostajati za kim koji ide naprijed, u tjelesnom i umnom smislu. isp. zaostati 1. — 2) *vidi odstajati 1, verbleiben, maneo.* zaostajati ondje gdje je tko ili što. isp. zaostati 2.

zaostati, zaostanēm, v. pf. Rj. za-ostati. v. impf. zaostajati. — 1) *zurückbleiben, remoror.* Rj. vidi ostati 3. *zaostati za kim koji je naprijed pošao, u tjelesnom i umnom smislu:* Idući tako čovek izmakne napred, a žena zaostane. Npr. 13. Tako su pred nama izmakli Englezi... tako su iza nas zaostali mlogi divljaci u Africi. Danica 2, 3. Koji pre dotrči do mene, onoga ću ja biti, a koji zaostane, onaj da se ne srdi. 4, 33.

Pored svega ovoga naša »viša klasa« misli i govori da je ona kao što treba, a narod prosti da je zaostao i da ne valja. Kov. 15. — 2) *vidi ostati 1, bleiben, maneo, permaneo.* zaostati ondje gdje je tko: A u mene braća siromašna, nema blaga, da Arapu dadu, u tome sam jaдна zaostala, te se nisam mlada udomila. Npj. 2, 419. Po vjenčanju mladoženju prijatelji otprate kući, a svatovi s djevojkom zaostanu pred crkvom. Kov. 79. On je doneo Kara-Gjorgijji pismo od Crnogorskoga vladike, pa po tom i zaostao u Srbiji. Npj. 4, XIX. Po tom Čardaklija i Avram zaostanu još neko vrijeme u Jašu čekajući dok se Rodofinik spremi. Sovj. 24.

zaošénuti, zaošēnēm, v. pf. *auf die Seite schieben, retrudo:* zaošeni malo taj grede. Rj. za-ošenuti. kao otisnuti, turnuti na stranu. v. pf. je i prosti šenuti.

zaošijati, jām, v. pf. *auf die Seite richten, flecto.* Rj. za-ošijati, na stranu zaokrenuti. v. pf. je i prosti ošijati (i se). v. impf. zaošijavati.

zaošijávánje, n. verbal. od zaošijavati. radnja kojom tko zaošijava što.

zaošijávati, zaošijávām, v. impf. za-ošijavati, na stranu zaokretati. isp. ošijavati (i se). v. pf. zaošijati. — *zaošijavati.* Korijeni 308.

zaošiljast, adj. vidi zaostrijet, i syn. kod šiljast. — Vrška, 2) u jaja vrh zaošiljast. Rj. 78a.

zaošiljiti, zaošiljīm, v. pf. vidi zašiljiti. Rj. za-ošiljiti što, učiniti da bude ošiljato, zaošiljasto. v. impf. zašiljivati. — Kačka, 2) kratko drveće (kao klis) zaošiljeno s obje strane. Rj. 267a.

zaošinuti, zaošīnēm, v. pf. n. p. dijete oko sebe, *umschwenken, circumago.* Rj. za-ošinuti dijete, kao zaokrenuti ga oko sebe (isp. zaošijati). v. impf. zaošijavati dijete, zaokretati ga oko sebe.

zaoštrávánje, n. das Zuspitzen, cacuminatio. Rj. verbal. od zaoštravati. radnja kojom tko zaoštrava što.

zaoštrávati, zaoštrávām, v. impf. zuspitzen, cacumino. Rj. za-oštravati što, činiti da bude oštro. v. impf. zaoštravati. v. impf. prosti oštriti. v. pf. zaoštriti.

zaoštriti, zaoštrīm, v. pf. zuspitzen, acuo. Rj. za-oštriti što, učiniti da bude oštro. v. impf. zaoštravati. — Svinjari uzmu zaoštren klipčić (viriz). Rj. 63a. Počiniti, 2) konjske klince, t. j. čekićem na nakovnju kao zaoštriti ih. Rj. 561b. Bijahu se zatupili raonici i motike i vile troroze i sjekire, i same ostane trebaše zaoštriti. Sam. I, 13, 21.

zaoštrljat, adj. *zugespitzt, acuminatus.* Rj. za-oštrljat. vidi oštrljat, i syn. kod šiljast. suprotno zarubast, zatubast.

zàova, f. muževlja sestra, *die Schwägerin (des Mannes Schwester), glos, cf. zava:* Sna' zaovu papučicom čepa. Rj. (Sna', snaha). *dem.* zaovica. zaova i sažeto zava (ZALVA). Osn. 41. *prema star. slov. kajkavci govore zelva, štokavci, s promjenom glasa l na kraju sloga (zal-va) na o:* zaova. — A ručice milijem zaovam', a viole milim jetrvama. Rj. 137b. Šojome divan porod izrodio: rane ščeri, a pozne sinove, da zaove snahe ne zastaju. Npj. 3, 542.

zàovica, f. *dem.* od zaova. Rj. vidi zavica. — Ustan' gore, mila zaovice! eto svati dvore obgraše. Npj. 1, 11.

zàovičin, adj. što pripada zaovici. vidi zavičin.

zàovin, adj. *der Schwägerin, gloris.* Rj. što pripada zaovi. vidi zavin. — Ona ode večer po večeri, te ukrade nože zaovine, njima zakla čedo u kolevci. Npj. 2, 16.

zàpácánje, n. das Aufbringen, Erwerben, comparatio, acquisitio. Rj. verbal. od zapaćati. radnja kojom tko zapaća što, n. p. seinja, koza, ovaca.

zàpácati, v. impf. *aufbringen, erwerben, comparo, acquiro, cf. zametati 4.* Rj. za-paćati n. p. seinja, koza, ovaca. v. impf. prosti patiti 2. vidi i zamučati, zaragjivati. v. pf. zapaćiti.

1. zãpãd, *m. der Westen, occidentis*. Rj. za-pad. *isp. za postanje zapadati 1, zapasti. vidi zahod 1, zalazak.* — Ma se glasiš na četiri strane od istoka do mračna zapada. Npj. 5, 60. Od sabaja jutrašnjega do zapada sunašnjega. Kov. 107. Ondje razape šator svoj, te mu Vetilj bješe sa zapada a Gaj s istoka. Mojs. I. 12, 8.

2. zãpad (zãpãd), *f. ein schattiger Ort, locus opacus*: ovaj vinograd leži u zapadi. *cf. japad*. Rj. mjesto gdje sunce ne dopire. *vidi* osoje, taložina. *suprotno* prisoje. — zã-pãd i zã-pad (od kor. od koga je padati). *isp. Osn. 53.*

zãpadãnje, *n. das Fallen hinter oder in etwas, casus post vel in aliquid*. Rj. verbal. od zapadati. stanje koje biva, kad što zapada za što ili u što.

zãpadati, dãm, *v. impf.* Rj. za-padati. *v. impf. prosti* padati. *v. pf.* zapadnuti, zãpanuti, zapasti. — **1)** fallen hinter etwas oder in etwas, cado post aut in quid. Rj. zapada n. p. sunce za goru, ili zapada tko n. p. u blato. — **2)** gerathen (z. B. in Gefangenschaft), cado. Rj. n. p. u ropstvo, kao dolaziti u nj. — **3)** alicujus esse. Stulli. zapada kome što, t. j. njegovo je. *isp. zapasti 4a.* — **4)** zapada tko jãda. (u Šarajevu). Dr. Gj. Šurmin. *isp. zapasti 4b.* — **5)** constare, valere (dato pretio). Stulli. n. p. knjiga zapada deset kruna. *vidi* dolaziti 3, koštovati, 1 stajati 3.

zãpadni, *adj. westlich, occidentalis*. Rj. što pripada 1 zapadu. *vidi* zapadni. — Večerin, zapadni vjetar, jedni vele babin vjetar. Rj. 59a. Dogje nekakav trgovac s lagjom iz Zapadne Indije. Danica 4, 31. Najzapadnija braća naša (Čakavci) govore upravo rekak, prišal i t. d. Pis. 52. U zapadnom govoru ne dolaze glasovi jednaki kao što dolaze u istočnom (umem, razumem), pa osnova ostaje cijela kao i u južnom: umijem, razumijem. Obl. 93.

zãpadnik, *m. zephyrus*. Stulli. zapadni vjetar.

zãpadnuti, dnëm, *vidi* zapasti. Rj. za-padnuti. *v. pf. je i prosti* padnuti. *vidi i zãpanuti. v. impf. zapadati. primjere vidi kod zapasti.*

zãpadnji, *vidi* zapadni. Rj. *adj. što* pripada 1 zapadu: U Srbiji imaju četiri Morave: a) Zapadnja ili Bosanska Morava. Danica 2, 37. Onda bi valjalo da je poznatija (riječ komšija) po zapadnijem krajevima naroda našega. Ogd. na sit. 10. U zapadnjemu se (narječiju) izgovara svuda kao »i«, n. p. vira, sime, kôlino, i t. d. 13.

zãpaha, *f. (u Risnu) kad* čeljade požuti u obrazu pa se misli da ga je zapahnula zmija ili žaba gubavica ili pseto, *der Anhauch, afflatus*. Rj. za-paha. *isp. zapahati, zapahnuti.*

zãpahati, zãpahãm, *v. pf. vidi* zapahnuti. Rj. zapahati. *v. impf.* zapahivati.

zãpahivãnje, *n. das Andampfen, advaporatio*. Rj. verbal. od zapahivati. radnja kojom n. p. zmija zapahuje koga.

zãpahivati, zãpahujëm, *v. impf. andampfen, advaporo*. Rj. za-pahuje n. p. zmija, žaba, pseto koga. *v. impf. prosti* pahati. *v. pf.* zapahati, zapahnuti.

zãpahnuti, zãpahnëm, *v. pf.* — **1)** anblasen, anhauchen, adflo. Rj. za-pahnuti. *vidi* zapahati. *v. impf.* zapahivati. — Reče mu starac: »Ja ću tebe darovati snagu i blago, a ti mene za oba ova dara samo svoju dušu.« Starac zapahnu njega duhom, te u oni čas steče krila. Npr. 96. Ja sam sebe izabrala draga, koj' ne pije vina ni duvana... Kad me ljubi, da me ne zapahne. Herc. 122. — **2)** neprelazno. *vidi* zavonjati, i *syn. ondje. v. impf. prosti* pašiti. — Treća nosi u boci čulsije, da mi škropi banovu Mariju, da joj dojke znojem ne zapahnu. Herc. 45.

zãpaiva... *vidi* zapahiva... Rj. u krajevima gdje se glas h ne čuje u govoru.

zãpãjãnje, *n. das Trãnken, to potum praebere*. Rj. verb. od zapajati. radnja kojom tko zapaja koga.

zãpãjati, zãpãjãm, *v. impf. trãnken, potum praebere*. Rj. za-pajati. *v. impf. prosti* pojiti. *v. pf. za-*

pojiti. — Na koplju je sura tica orle... a u kljunu nosi vode hladne, te zapaja ranjena junaka. Npj. 2, 328. Noseći u rukama orugja, od kojih je Hristos stradao: krst, koplje i ožicu, koja zapaja krvlju njegovom vjerne. DP. 26.

zãpalãngati, gãm, *v. pf. verriegeln, obsero*: Al' su vrata od čelika ljuta, zatvorena i zãpalãngana. Rj. za-palangati vrata, prevući palangu preko njih. *glagol se drukčije ne nahodi. isp. zamandaliti.*

zãpalãiti, zãpalãm, *v. pf.* Rj. za-paliti. *v. impf.* zãpaljivati. — **I. 1)** anzünden, incendio: zapalio lulu, te puši. Rj. *vidi* pripaliti 1, zažđiti, zažeći, užeći. — Dobro je (kašto) i gjavolu svojeću zapaliti. Posl. 60. Zatvori se, care, u čeliju, zapali je sa četiri strane. Npj. 2, 91. Za što, kćeri, da od Boga nagješ! svome ocu ti zapali bradu? staroj majci obraze poerni? Npj. 3, 107 (zapaliti bradu [u prenesenom smislu] = osramotiti). Kavu piše, tutun zapališe, učiniše malo razgovora. 4, 384. Udare na Rudnik i odmah ga zapale. Danica 3, 166. Sutradan drugim topom zapali kuću u Užicu. 5, 38. On iz pištolja zapali džebanu. Sovj. 29. Seještila zapaljena ne će ugasiti. Mat. 12, 20. Bijahu ugovorili da za znak zapale vatru da se digne velik dim iz grada. Sud. 20, 38. — **2)** zapalio iz puške, iz topa, abfeuern, incendio. Rj. *syn. vidi kod* puška, top. — Gjorgijije ni pet ni devet, nego zapali iz pištolja, te njega po sredini. Danica 3, 192. — **3)** zapalio pješice (čak) u —, wohin eilen, petere coepit celeri gradu. Rj. kao pohitjeti kuda. *vidi* pripaliti 2, užađiti. — Uzme štap u šake, pa zapali pješice u carsku stolicu, i upravo u careve dvore. Npr. 146. — **II. sa se, refleks.:** Užđiti se, *vidi* zapaliti se: užđile mi se noge, t. j. ugrijale se. Rj. 770b. Sinu iz njega oganj da se za malo sva gora ne zapali. Npr. 94. Zapali se obraz od obraza, a zastidi junak od junaka. Npj. 2, 239. Plamen mu se uz obraz zapali. 2, 595.

zãpaljãvãnje, *n. das Anzünden, Sengen, incensio*. Rj. verbal. od zãpaljivati. radnja kojom tko zapaljuje što.

zãpaljãvati, zãpaljujëm, *v. impf. anzünden, incendio*. Rj. za-paljivati. *vidi* nažizati, zažizati. *v. impf. prosti* paliti. *v. pf.* zapaliti.

zãpãmãiti, ãm, *v. pf. gedenken, im Gedächtniss haben, meminì*. Rj. za-pamti. *vidi* upamti, i *syn. ondje. v. impf. pamti.* — Zuate l' braćo, jeste l' zapamtili? kad Kruševac Srbi prihvatise, sva se Turska zemlja uskoleba. Npj. 4, 210. Kad legne, zapamti mjesto gdje legne, pa onda otidi te leži ondje. Rut 3, 4.

1. zãpãnuti, zãpãnëm, *vidi* zapahnuti. Rj. u krajevima gdje se u govoru ne čuje glas h.

2. zãpanuti, nëm, *v. pf. za-panuti. v. pf. je i prosti* panuti. *vidi* zapadnuti, zapasti, i *primjere kod* zapasti. *v. impf. slož.* zapadati.

zãpãnjiti se, zãpãnjim se, *v. r. pf. obstupescere, stupefieri, consternari*. Stulli. za-panjiti se, stati kao panj n. p. od čuda. *vidi* upanjiti se, uproštiti se. *cf. upropastiti se.*

zãpapãriti, prim, *v. pf. pfeffern (mit indianischem Pfeffer), condio capsico annuo Linn.* Rj. za-papãriti što, začiniti paprikom. *v. impf.* papãriti.

zãpara, *f.* Rj. za-para. za postanje *isp. zapãriti, zaparavati.* — **1)** die Schwülle, tempestas fercida. Rj. *vidi* sparina, omara, prigrevica, pripeka. — **2)** našao se u zapari, Verlegenheit, angustiae. Rj. *vidi* smetnja 2, i *syn. ondje.*

zãparãn, zãparãna, *adj. što* pripada zapari 1. — Noći bivaju vrlo zapãrne. Danica 5, 20. Da gonimo poganskoga sina iz Evrope k njegovom guljezdu, a njegove zapãrne pješćine. Šćep. mal. 126.

zãparãti, zãparãm, *v. pf. početi* parati (n. p. nožem po čemu), aufritzen, strio, rimam facio. Rj. za-parãti. *v. impf.* parati.

zaparāvānje, *n. das Reinigen mittelst heissen Wassers, purgatio ope aquae fervidae*. Rj. verbal. od zaparavati. radnja kojom tko zaparava *n. p. bure*.

zaparāvati, zapārāvām, *v. impf. n. p. bure, mit heissem Wasser, reinigen, purgo aqua fervida*. Rj. za-paravati. *v. impf. prosti* pāriti 2. *v. pf. zāpariti*, gdje vidi i značenje.

zāpariti, rīm, *v. pf. n. p. bure, t. j. naliti u nj vruće vode pa ga zatisnuti, da voda izvuče ako u njemu ima kakav rgjav vonj, mit heissem Wasser reinigen, purgo aqua fervida*. Rj. za-pariti. *v. impf. zaparavati*.

zāpasati, zāpāšēm, *v. pf. in Haufen ziehen, agmine incedo: zapasale koze preko strane; zapasala vojska oko sela, umzingeln, circumdo*. Rj. za-pasati. *v. impf. 1 pāsati* (pāšēm).

zāpasti, zāpadnēm, *v. pf. Rj. za-pasti. v. pf. je i prosti* pasti (padnem). vidi zapadnuti, zapanuti. *v. impf. zapadati*. — 1) *fallen hinter oder in etwas, cado*. Rj. — Kad sunce zapadne oni (zmaji) slete i počinu po vrhovima planina. Npr. 263. (vidi zači 1, i syn. onđje). Misli se kobila kad zapadne u blato. Posl. 346 (za ovaj primjer isp. zavaliti se). — 2) *n. p. u tamnicu, gerathen (in Gefangenschaft), cado*. Rj. kao doći, zači, zamaknuti se: Ono reče, za kam zapanuo. Rj. 261a. Šećepan hajka, a Mitar zapada, magna njemu plavoga jelena. Npj. 2, 632 (zapasti, t. j. zasjesti 4, i u primjerima koji idu, Npj. 3, 321; 4, 55; itd.). A jako si u ropstvo zapao! 3, 39. Ja zapadoh trgovac-Voinu sa mojijeh šezdeset Harapa, e ga čekah po godine dana. 3, 321 (u zasjedu). »Evo bega a evo megdana«... i na druhtu begu zapadoše. Divno Petar uredi družinu, da zapanu oko drumu puta: od gore je granu otkinuo, a za granom Petar zapanuo. 4, 55. Koji mogu stići i uteći, a na strašno mjesto zapanuti. 4, 417. Prelo zapadne za drvo, pa okrenuvi u njega zapetu pušku, poviče: »Na trag, poginućeš«. Danica 4, 30. Oni zapadnu za kamenje, i stanu se biti. Miloš 92. Neka zapadnemo Gospodu u ruke. Sam. II. 24, 14. U malo ne zapadoh u svako slo usred zbora i skupštine. Prič. 5, 14. — 3) zapno snijeg do koljena, *ist in Menge gefallen*. Rj. ovamo se može metnuti primjer: Snijeg pade, drumi zapadoše, planine se snijegom zaviše, po gori se hoditi ne može. Npj. 3, 370. — 4) *a) kome što, anfallen, zu Theil werden, obtingo*: zapalo mu da čini što hoće. Zapalo Ciganinu carstvo, pa objesio svoga oca (Posl. 85). Što će meni momće Biograče, kad mi može zapast' Sarajevče? Zapalo ti u vijeku tvome, da obiraš tri Srpske vojvode. Rj. vidi dopasti 3, pripasti 2, privaliti se. *v. impf. zapadati* 3. — *Kojima* (djevokama) kućevni posao ne bi zapao, one su prele i spremale ruho za sve njih. Rj. 704a. Kome zapadne te uhvati za vrh od štapu, onaj je dobio. Rj. 845b. — *b) zapadne tko čega, t. j. zapadne mu ono, vidi dopasti* 2. kao dobiti se čega, (zlu): Kad zapadoh ropstva u vijeku, panduri me tvoji uhitiše, u ruke me tvoje dodadoše. Npj. 2, 274. *v. impf. zapadati* 4.

zāpāšānje (zāpāštānje), *n. verbal. od zapasčati. radnja kojom tko zapasča*.

zāpāšāti (zāpāštati), zāpāšācām (zāpāštām), *v. impf. jejuniun inchoare. Stullj. za-pasčati, za-pasčati, post započinjati. v. pf. zapostiti*. — za obličje isp. ispaščati i ispaštati.

zāpāšiti, šim, *v. pf. zum paša machen, creo tov paša: Čah na Bosnu tebe zapasiti, a da kupiš po raji harače. Ongje ćemo njega zapasiti*. Rj. za-pasiti koga, učiniti ga pašom. *glagol se drukčije ne nalazi*.

zāpāšnjača, *f. (u Dalm.) vidi pašnjača. Rj. i syn. kod pašnjača. od kože kao pojas sprijed, gdje se zadijevaju male puške i nož. — za-pašnjača, drugoj poli osn. u pās (pojas). za nast. isp. ajgirača*.

zāpatak, zāpatka, *m. das Erworbene (an Vieh),*

acquisitum. Rj. za-patak. ono što tko zapati. isp. zapatiti. vidi zamuka, zarada.

zāpatiti, tīm, *v. pf. što, n. p. svinja, koza, ovaca, kommen zu etwas, aufbringen, acquire, comparo, cf. zametnuti* 4. Rj. za-patiti što, kao patnjom, mukom, teško steći, pa uopće steći. vidi i zamučiti 2, zaraditi, zavrći 2. *v. impf. zapačati*. — Zapitaju ga (Visokoga Stefana) dali bi se u vojsci njegovoj mogao naći dobar ždrijebac da opasa njihovu kobilu, da bi i oni zapatili tako lijepijeh i dobrijeh konja. Rj. 678a. Ja gledam da zapatim, a ti raščerdavaš. Npr. 256. Svinje su pravi i najveći užitak narodni, jedno što ih je zbog šuma lasno zapatiti i držati. Danica 2, 105.

zāpazāriti se, zāpazārim se, *v. r. pf. zabuniti se pazarujući, ins Handeln sich vertiefen: kad se zapazari, lasno je od trgovca ukrasti. Rj. za-pazariti se. v. impf. prosti* pazarivati

zāpaziti, zīm, *v. pf. Rj. za-paziti. v. impf. paziti*. — 1) *lieb gewinnen, adamo. Rj. koga. vidi* zamilovati. — Jonatan zapazi Davida kao svoju dušu. Prip. bibl. 66. — 2) *bemerken, observo, conspicio. Rj. što. vidi* opaziti, i syn. onđje. — 3) *vidi* upamtiti: Znate l', čerke, jeste l' zapazile. Rj. i syn. kod upamtiti. *v. impf. prosti* paziti ne dolazi u ovom značenju, nego se za nj uzima pamtiti. — Dobro sam ga, majko, zapazio, kad sam njega po gorici gon'o. Npj. 1, 541.

zāpēcija,* *m. der Zuchthalter, qui disciplinam severe regit. Rj. zap(t)-cija, koji pazi na zapt: Boinović je bio i mudri urednik i veliki zapčija u vojsci. Danica 4, 20.*

zāpēcnje, *n. verbal. od 2 zaptiti. radnja kojom tko zapti koga*.

zāpečācāvānje, *n. das Versiegeln, obsignatio. Rj. verb. od zapečaćavati. radnja kojom tko zapečaćava n. p. pisma*.

zāpečācāvati, zāpečācāvām, *v. impf. versiegeln, obsigno. Rj. za-pečaćavati. vidi* murleisati (*v. impf. i pf.*) *v. impf. prosti* pečatiti. *v. pf. zapečatiti*. — Ne zapečaćavaj riječi proroftva knjige ove. Otkriv. 22, 10. On (Bog) kad zaprijeti suncu, ne izlazi; on zapečaćava zvijezde. Jov 9, 7. Zapečaćava (Bog) ruku svakom čovjeku, da pozna sve poslanike svoje. 37, 7.

zāpēcātiti, tīm, *v. pf. versiegeln, obsigno. Rj. za-pečātiti. vidi* zabaluti, murleisati (*v. pf. i impf.*) *v. impf. zapečaćavati*. — Gjecu od matere sakrije, zatvoru ih u jedan kovčez i dobro zapečativši da ih jednoj služi. Npr. 234. Lijepo je pismo, i lijepo je pisato, ali je zlo što je crnim pečatom zapečaćeno. Posl. 170. Kad ovo dakle svršim, i ovaj im plod zapečatim, poči ću preko vas u Španjolsku. Rim. 15, 28. Vidjeh knjigu zapečaćenu sa sedam pečata. Otkriv. 5, 1.

zāpečāk, zāpečka, *m. die Helle, spatium inter fornacem et parietem. Rj. za-pečāk, mjesto za peću, između peći i duvara*.

zāpeći se, zāpečēm se, *v. r. pf. Rj. za-peći se. v. impf. peći*. — 1) *zapekla se* duša u njemu, kaže se, kad ko dugo živi, pa se misli kao da duša iz njega već ne može da izigje. Rj. — Zapekla (mu) se duša u kostima. Posl. 85. — 2) *zapekao se* čovjek, kad za dugo ne može na polje da izide. Rj. isp. zatvor 2. suprotno proliti 2, protočiti 2.

zāperak, záperka, *m. n. p. u kukuruza, u duvana, der Geiz, stolo. Rj. i u loze (isp. mājiti)*. Rj. zaperak, drugoj je poli osn. u pero. isp. Korijeni 284. onaj mali struk (kao pero, list) koji pored glavnoga struka naraste. vidi tić 2. isp. odvoda, odvodnica, otoka 2, podvodnica 2. — Da prostora dosta im se dade (mladicama duhanskim), kad list šire, da moreš unići i zaperke od batava dići. J. S. Reljković. DARj. 211a.

zāpēti, zāpnēm, *v. pf. Rj. za-peti. v. impf. zapi-njati*. — 1) *anspannen, intendo, n. p. pušku, strijelu, gvozdja, pruglo. Rj. vidi* začevljiti (pušku) 1, za-ratiti (pušku) 2. — Nategao pušku na nj, t. j. u

jedan put je i zapeo i obrnuo na nj. Rj. 408b. Zapne strijelju na ovoga čoeaka i ljuto ga obrani. Npr. 152. Kao zapeta puška (n. p. gotov). Posl. 131. Zapeh strjelju za tetivu, da ustrjelim b'jelu vilu. Npj. 1, 151. Da ponese mrežu od bisera, da je zapne moru na izvoru. 2, 61. — 2) za što, stecken bleiben, impedior, offendo: zapeo svojim kolima za tugja. Rj. vidi zakučiti 1. isp. podrepiti se, kad se kakav posao podrepi pa ne može više da ide u napredak, stocken, haereo. Rj. 524a. (t. j. kad zapne, u prenesenom smislu). Uzeće te na ruke, da gdje ne zavneš za kamen nogom svojom. Mat. 4, 6. Druga dva kraja od dva lanca zapeše za dvije kopče. Mojs. II. 39, 18. Avesalom bježeći zapne prekrasnom dugom kosom svojom za grane hrastove. Prip. bibl. 75. sa se, refleks. ili pass.: Zape joj se potkov od konjica za njezina žutoga kavada. Npj. 1. 400 (u pjesmi mj. za njezin žuti kavad). — 3) hoffärtig werden, elatus fio, cf. ponižeti se 1. Rj. i syn. ondje. — 4) zapeti plug u zemlju kad hoće da se ore. Rj. — Valja zapeti, pa zapjevati. (Bez truda ne može se ništa učiniti). Posl. 31.

zapetljati, tljam, v. pf. zuknűpfen, claudo per nexum. Rj. za-petljati što, kao petljom zavezati. vidi sapetljati, spetljati. isp. zapučiti, zakopčati, zakovčati. v. impf. zapetljavati. suprotno raspetljati.

zapetljavanje, n. das Zuflechten, Zuknűpfen, conclusio per nexum. Rj. verbal. od zapetljavati. radnja kojom tko zapetljava što.

zapetljavati, zapetljāvām, v. impf. zuknűpfen, claudo. Rj. za-petljavati što. vidi sapetljavati, spetljavati. isp. zapučati, zakopčavati, zakovčavati. suprotno raspetljavati. v. impf. prosti petljati 1. v. pf. zapetljati.

zapetnica, f. (u C. G.) stražnji kraj od opanka. Rj. za-petnica (prvoj poli osn. u péta).

zapévālja, f. (u Srijemu) Klageweib, praefica, cf. narikača. Rj. u juž. govoru zapijevalja, koje vidi.

zapijévālja, f. vidi zapevalja. žena koja zapijeva, narice za mrtvim. vidi narikača, pokajnica, tuškinja. — za nast. isp. grebenalja.

zapijevanje, n. das Anheben des Klaggesangs, naenia. Rj. verbal. od zapijevati. radnja kojom tko zapijeva.

zapijevati, zapijevām, v. impf. den Klaggesang anheben, naeniam dico. Rj. za-pijevati. vidi bugariti 2, naricati, tūžiti (tūžim). v. impf. prosti pjevati. v. pf. zapjevati. — ovamo ide primjer: Nije, pobro, daždic Kosovijem; sušna magla i sušnica munja, koja će ni jade zapijevat! evo ide dijete Sekula. Npj. 3, 219.

zapijevka, f. der Klaggesang, naenia. Rj. vidi zapjevka, jaukalica, tužaljka, tužbalica. Slabo ko i mari da pamti zapijevke u kojima nema ništa do tuženja i žalosti. Kov. 99. Gusle se moje pretvorise u zapijevku, svirala moja u plač. Jov 30, 31. (Bugarštica) pjesma u kojoj se bugari, i isprva je bez sumnje bila zapijevka (kao što je bugariti i danas zapijevati). Daničić, ARJ. 716a.

zapijājč, zapijājča, m. (u Sinju) vidi zapijajča. Rj. — Šupljaja, mala daščica, koja je izbušena na mnogo mjesta, pa se provuče kroz zapijajč, a u one se jame meće klin, te drži vratilo, kako se hoće. Rj. 849b.

zapijajča, f. drvo (kao štapić), što žene zapijaju vratilo (kod razboja), ein Sperrstab, Hemmholz (z. B. beim Weberstuhl), retinaculum. cf. zapijajč. Rj. — za nast. isp. cjepača.

zapijānje, n. Rj. verbal. od zapijajati. — 1) radnja kojom tko zapijaje n. p. pušku (das Anspannen, intensio. Rj.): Pušci je onoliko godina, koliko se puta zapne. Toliko kažu da joj zapijanje udi. Posl. 268. — 2) stanje koje biva, kad što zapijaje za što (das Steckenbleiben an einem Hinderniss, impedio. Rj.). — 3) stanje koje biva, kad tko zapijaje, kad se ponosi) das Hochfahren, superbia. Rj.).

zapijajati, njēm, v. impf. Rj. za-pinjati. v. impf. prosti péti (penjem), penjati. v. pf. zapeti. — 1) u. p. strijelju, pušku, spannen, intendo. Rj. — Štrocati, pušku praznu zapijajati pa obarati. Rj. 847b. Nateže luk svoj i zapijaje smrtnu strijelju, čini strijele svoje da pale. Ps. 7, 13. — 2) za što, stecken bleiben, impedior. Rj. vidi zakučivati 1. — Podrepljuje se kakav posao, kad ne može više da ide u napredak, stocken, haereo. Rj. 524a. b (zapijaje, u prenesenom smislu). — 3) hoffärtig werden, efferor. Rj. vidi ponositi se, i syn. ondje.

1. zapijānje, n. das Zusperrren, oclusio. Rj. verb. od 1 zapijajati. radnja kojom tko zapijaje što.

2. zapijānje, n. das Auswaschen, Abwaschen, ablutio. Rj. verbal. od 2 zapijajati. radnja kojom tko zapijaje n. p. dijete.

1. zapijajati, zapijajēm, v. impf. versperrren, occludo. Rj. za-pijajati, kao zatvorati 2. v. pf. zapijajati 1.

2. zapijajati, zapijajēm, v. impf. n. p. dijete, abwaschen, abluo. Rj. za-pijajati. v. impf. prosti prati. — Šegrti nose vodu, cijepaju drva . . . nosaju i zapijajaju djecu i zapijajaju ih kad se koje ispogani. Rj. 835b.

zapis, m. — 1) ein Talisman, carmen (signum) magicum, cf. hamajlija. Zapisie od razlićnijeh bolesti, a i od drugijeh zala, zapisuju gdješto i naši ljudi, ali najviše Turske hodže . . . Rj. — Nekakva protoćica sjetuje ovoga čoeaka i dade mu nekakav zapis govoreći: »Uzmi ovi zapis i stavi ga tvojoj ženi da ga nosi o grlu. Npr. 212. — 2) (u Šum.) u drvetu izrezan krst. Kad se nose krsta, obigje se tripud oko onog drveta (zapis) i (pod zapisom) pop čita molitve, po tom se krst ponovi nožem . . . Rj. — 3) zapisano što, bilješka kaka zapisana na papiru; die Notiz, Note, Anmerkung, adnotatio, nota: U nekoliko sam rukopisa nalazio na zapise slovenskim slovima pisane . . . tri taka zapisa znam da su do sad već i štampana . . . može biti u takim zapisima što znatno. Glas. 11, 171. Zapis iz nekoliko rukopisa. Rad 1, 174. — 4) što zapiše ko kome, priloži, daruje, pokloni, n. p. crkvi, monastiru; isp. Vermächtis, Legat, legatum. — Uroš potvrdi zapis oca svojega, koji zapovjedi Dubrovčanima da svake godine šalju 500 perpera crkvi Bogorodice sinajske; ako li bi ko prestupio taj zapis, on veli da se kazni. Iste je godina zapisao Uroš Hilandar crkvu sv. arhangjela s tri sela. Is toga zapisa još doznajemo da . . . Zapis se o tome počinje ovako: »po milosti božijoj . . . DM. 81. Hristić potvrdi zapise za primorje i Konavle. 208.

zapisati, zapišēm, v. pf. Rj. za-pisati. v. impf. zapišivati. — I. 1) aufschreiben, consigno. Rj. isp. zapis 3. — Svima mrtvima svojijem, koje ima zapisane u čituli, načini po svijeco voštanu. Rj. 173b. Car dlaku rascijepi uzduž s vrha do dna, i u njoj nagje zapisano mnogo znatnijeh stvari kad se šta dogagjalo. Npr. 124. Počnu dijeliti pišući sve na kartu . . . Starac uzme svoju polovinu zapisanu svu u karti. 254. Zapiši u odžak. Posl. 85. U crn tešter koga zapisati. (Zabilježiti ga kao rgjava čoeaka). 338. Bog zna, koliko još pustih zidina u Srbiji ima, koje su u Carigradu sve gradovi zapisani. Danica 5, 30. Ako li ti u čemu skrivi, ili je dužan, to na mene zapiši. Filim. 18. Ako je riječ dobro u rukopisu zapisati i dobro pročitano, biće postala od lat. Daničić, ARJ. 79a. U Srpskom jeziku ima 28 prostih glasova, koji se za sad mogu ovako zapisati: a, b . . . Nov. Srb. 1818, 399. — 2) n. p. od groznice, od glave, od bjesnoće i t. d., einen Talisman schreiben, exaro carmen magicum. Rj. isp. zapis 1. — sa se, pass.: Od bijesna pseteta zapiše se zapis na gornjoj kori od kupovnoga hljeba (somuna) pa se ona kora osljeće i da bolesniku te jede, a hljeb ostane onome koji je zapisivao. Rj. 188b. — 3) zapisati kome, n. p. crkvi, monastiru, što, dati, upisati. vidi priložiti

1. *isp.* zapis 4. — Stefan *zapis* Hilandaru cijelo selo Dobrodoljane. DM. 42. Iste godine *zapisao* Uroš Hilandaru crkvu sv. arhangjela. 81. — **II.** *sa se, refleks. sich aufschreiben lassen, z. B. zum Militär, do nomen.* Rj. kao dati se zapisati, n. p. u vojnike.

zapisivānje, n. Rj. verbal. od zapisivati (i se). — **I. 1)** radnja kojom tko zapisuje što, n. p. dogajaje u knjigu (das Aufschreiben, consignatio. Rj.). — **2)** radnja kojom tko zapisuje zapise n. p. od bolesti (das Aufschreiben von Talismanen, conscriptio schedulae magicae. Rj.). — **II.** radnja kojom se zapisuju n. p. momci u vojnike.

zapisivati, zapisujēm, v. *impf.* Rj. za-pisivati. v. *impf.* prosti pisati. v. *pf.* zapisati. — **I. 1)** *aufschreiben, consigno.* Rj. *isp.* zapis 3, zapisati 1. — Kakvu će korist potomstvo imati od onoga što on (istorik) zapisuje. Odb. od ruž. 7. *sa se, pass.*: Kvintilijan kaže, da su slova samo zato izmišljena, da se njima zapisuju riječi onako kao što se izgovaraju. Rj. XXXII. — **2)** n. p. od groznice, od glave, einen Talisman schreiben, scribo schedam magicam. Rj. *isp.* zapis 1, zapisati 2. — *Zapise* od različenih bolesti, i od drugih zala, zapisuju gdješto i naši ljudi, ali najviše Turske hodže. Rj. 188b. — **II.** *sa se, refleks. sich einschreiben lassen, do nomen.* Rj. zapisuju se n. p. momci u vojnike.

zapisati, šam, hineinpissen, immingo. Rj. za-pišati. v. *impf.* zapisavati.

zapisāvānje, n. das Hineinpissen, imminctio. Rj. verbal. od zapisavati. radnja kojom tko zapisava što.

zapisāvati, zapisāvām, v. *impf.* hineinpissen, immingo. Rj. za-pišavati što, pisati u nj. v. *impf.* prosti pisati. v. *pf.* zapisati.

zapištati, zapištīm, v. *pf.* Rj. za-pištati, početi pištati. v. *impf.* pištati. — **1)** n. p. zapišta pile, zu pippen anfangen, pipio: Zagraktaše crni gavranovi, zapištaše sivi sokolovi. Rj. — **2)** jammervoll aufschreien, querulus exclamo: A zapišta ljuba Dragijina. Rj. zapištati jadajući. — Kad je vid'la braca obošena, udri licem o zemljicu čarnu, pa zapišta, kao zmija ljuta. Npj. 2, 165. Ovaj dom odbaciće od sebe... ko god progje pored njega, začudiće se i zapištaće, i reći će: za što učini Gospod ovo od ovoga doma? Car. I, 9, 8.

zapatiti, zapatīm, v. *pf.* Rj. za-pitati. v. *impf.* zapitivati. — **1)** anfragen, interrogo, quaero. Rj. zapitati koga za što ili o čemu. vidi upitati. — *Zapita ih eda bi imali što da mu dadu za jelo.* Npr. 2. *Zapita ljude:* »Progje li ovuda taki i taki čoek?«... *Zapita ga za Megjedovića.* 5. Tako se žena smiri i nikad ga (muža) više ne zapita da joj kaže za što se smejao. 14. Pa ga zapita ne bi li mu znao kazati što za zlatnih devet paunica. 19. *Zapita ga hoće li joj već dati devojkju.* 52. *Njega zapitaj nije li ga gde video.* 57. *Devojka sedi pa prede... zapita je čije su joj ovce.* 72. *Zapitaj kakva je ovo nesreća.* 74. *Onda ga on zapita i za vodu:* »Šta bi to bilo da ona voda nema roda?« 77. Pa ga zapitaše da im kaže ali je bolja pravda ali krivda. 85. *Kud je, snašo, u to selo put poslije ručka? (Zapitao nekakav putnik mlade pred kućom, a ona mu odgovori:* »Ovuda, brato, ispod gradine prije ručka). *Posl. 162 (zapitati sa gen. isp. Sint. 88). Kad sam koga zapitao o tome, kazivali su mi... XIV. Zapita Molera i ostalih knezova, kakav je on čovek. Danica 4, 15 (isp. primjer Posl. 88). Zapita ljubo, ili voli biti Turska robinja, ili s njim skočiti u Moravu. Npj. 1, XVI. Njekolika Dubrovčanina zapitana o te dvije riječi odgovoriše da ih ne govore. Daničić, ARj. 30b. — 2) (po jugozap. kraj.) zaiskati, verlangen, peto, quaero: Što zapita silni Ahmet paša, to mu care drage volje daje. Pak zapita piva i jestiva. Rj. **zapatiti se**, zapijēm se, v. *r. pf.* sich verlieren zum*

Trinken, abeo bibitum. Rj. za-piti se. zapije se, tko se ukrade, kridimice otide da pije. v. *impf.* piti.

zapativānje, n. Rj. verb. od zapitivati. — **1)** radnja kojom tko zapituje koga za što (die Anfrage, interrogatio. Rj.). vidi zapitovanje. dem. zapitkivanje. — **2)** radnja kojom tko zapituje, iste što (das Verlangen, petitio. Rj.).

zapativati, zapitujēm, v. *impf.* Rj. za-pitivati. v. *impf.* prosti pitati. v. *pf.* zapitati. — **1)** anfragen, interrogo, quaero. Rj. vidi zapitovati. *isp.* upitivati, zapitivati. dem. zapitkivati. — Pa on pogje zapitivat' ljubu: »Što se, ljubo, bješe prepanula? Npj. 4, 449. A pred njima (ovcama) dobra dva ovčara... I za njih ga zapituje Mujo: »Kojino su ono, pobratime? 4, 509. — 2) verlangen, peto, quaero. Rj. *isp.* iskati 1, i *syn. ondje.*

zapatkivānje, n. dem. od zapitivanje. Rj. — On mu na mnogo zapitkivanje najposle odgovori. Npr. 151. Ne znajući ništa, nego bolujući od zapitkivanja i praznijeh prepiranja. Tim. I, 6, 4.

zapatkivati, zapitkujēm, v. *impf. dem.* od zapitivati: *Plaćući ga zapitkuje majka.* Rj. — Jugović je mene zapitkivao, šta bih ja napisao Čardakliji na grobu. Sovj. 84.

zapatovānje, n. vidi zapitivanje. Rj.

zapatovati, zapitujēm, v. *impf.* Rad 6, 143. vidi zapitivati 1. *isp.* upitovati.

zapiždriti se, zapiždritm se, v. *r. pf.* intentis oculis adspicere, oculos intendere. Stulli. za-piždriti se, zagledati se u što pa ne micati očiju s njega. v. *impf.* piždriti i pizdriti.

zapijēniti, nīm, zapjēnušiti, zapjēnušim, v. *pf.* schäumen, spumo. Rj. za-pjeniti, za-pjenušiti (dem. prema za-pjeniti). v. *impf.* pjeniti (i se), pjenušiti se (dem.). — Pa se nose po zelenu lugu; Tadija je pjenam' zapjēnio, zapjēnio pjenam' bijelijem, a Mujo je pola krvavijem. Npj. 3, 166.

zapijeti, zapjējēm, v. *pf.* vidi zapojati, zapjevati. v. *impf.* pjēti. — Ne da se ničemu zapjet'. DPosl. 71.

zapjevati, vām, v. *pf.* anfangen zu singen, coepi canere. Rj. za-pjevati, početi pjevati. vidi za-pjeti, zapojati. v. *impf.* zapijevati. — *Metne prst u uho, pa zapjeva iza glasa:* U čije se zdravlje vino pije. Rj. 400b. U tom zapjevaše kokoti, i vile pogjoše. Npr. 86. *Zapjevula mu ševa.* (Našla ga sreća). Posl. 85. *Kada prvi zapjevaju p'jevci, ti otidi u nove ahare.* Npj. 2, 108. *Prvi su ga petli zapevali kod ubava mesta Požarevca.* 2, 491. *Puče puška, zapjeva Milošu, Orugdžijcu na žalost odjeknu.* 4, 236. *Oden pogje, pa pjesmu zapjeva.* 4, 333. *A zapjeva grlom bijelijem:* »Mili Bože... 4, 415. *Zapjevajte o miru.* Straž. 1886, 835. *Ona u harfu ni u kitaru ne zna ni zapjevati, nego zna lijepo vesti i šiti.* 1224. *Pjevači zapjevaju slavu trijednome Bogu sa pjesmom kako je Bog postao čovjek.* DP. 41.

zapjevka, f. die Todtenklage, naenia, cf. zapijevka. Rj. i *syn. ondje.*

zaplakati, zaplacēm, v. *pf.* za-plakati. v. *impf.* plakati. — **1 a)** aufweinen, coepi plorare. Rj. neprelazno. početi plakati. vidi zaplakati se. — Kad ga brat ugleda, ražali mu se i zaplače. Npr. 72. *Koja je sirota na mene zaplakala, svaka njezina suza vri u kazanu, u njemu se kuvam.* Npr. 84. *Koja oko zaplakalo, ono ispalalo.* Posl. 141. *Uzdisaću, kao udovica, zaplakuću, kao i devojka.* Npj. 1, 360. A kad k njima Radoica dogje, svi u jedno grlo zaplakaše. 3, 358 (isp. jednogrice). Kad umrije Mičunović-Vučec, sva za Vukom zaplakala vojska. 4, 11. — **b)** *sa se, refleks. značenje kao pod 1a bez refleks.* se: A ona uzdahne i zaplače se. Npr. 27. *Od radosti se zaplače.* 207. *Zaplaka se Katić-Simeune golom sinu Zeki Buljubaši:* »Daj mi, Zeko, družine u zajam.« 4, 281. — **2)** (u pjesmi) prelazno. zaplakati koga, učiniti da plače: Ucvijeli svu Hercegovinu,

pak *zaplaka* redom i *Bošnjake*. Npj. 5, 429. Sad će na me navaliti Turci, krajine će moje potisnuti, i mnoge mi *Srbe zaplakati*. 5, 451.

zaplamtjeti se, zaplamćim se, v. r. pf. *aufflamen, exardesco*. Rj. za-plamtjeti se. v. impf. plamtjeti. — Predade maću narod svoj, i na dostojanje svoje *zaplamtje se*. Ps. 78, 62. Kad se krv u čovjeku *zaplamti*, hoće i oči da mu zaslijepe. Prip. bibl. 71.

zaplasiiti, šim, v. pf. *erschrecken, conterreo*: Mušket više a kobila riče, pustoga mu konja *zaplašiše*, on pobježe poljem zelenijem. Rj. za-plasiiti. *vidi* poplašiti, uplašiti; *zastrašiti*. v. impf. plašiti. — Turčin poviče: »šerbetašče, pope, zakon ti!« Kalugjer, kao *zaplašen*, odgovori: »hoću, gospodaru, hoću.« Rj. 836b. Nevaljaloga podmite a *strašivca zaplaše*. Priprava 74. *Ovakim odgovorom* mišljaše da će Izraijce *zaplašiti*, ali oni bijahu već preglji. Prip. bibl. 79.

zaplaviti, vīm, v. pf. *austreten, überschwemmen, inundo*. Rj. za-plaviti. *zaplavi voda*. v. impf. 2 plāviti 1.

zaplavjeti, zaplavīm, v. pf. *blau werden, livesco*. Rj. za-plavjeti, početi *plavjeti*. n. p. *zaplavjete su šljive, grozđe, počele su plavjeti*. v. impf. *zaplavljivati*.

zaplavljivānje, n. *das Blauwerden, livor incipiens*. Rj. verbal. od *zaplavljivati*. stanje koje biva, kad što *zaplavljuje*.

zaplavljivati, zaplavljijēm, v. impf. *blau werden, livesco* (z. B. Trauben, Pflaumen). Rj. za-plavljiju n. p. *šljive, grozđe, počinjū plavjeti*. v. impf. *prosti plavjeti*. v. pf. *zaplavjeti*.

zapleāti, zapleām, *vidi* zaplehati. Rj. u krajevima gdje se glas h ne čuje u govoru.

zapleće, n. (u C. G.) *der Rückhalt, Beistand, subsidium*: Jako bratstvo brzo *zapleće* (Posl. 108). Rj. za-pleće, što je kome kao za plećima, u prenesenom smislu, t. j. pomoć, obrana, štiti. — Udri puškom Gjurgjević-Murata, mi ćemo ti oba u *zapleće*. Npj. 4, 323. A naprijed vojska i pljenovi, u *zapleće* ubojni junaci, te se ognjem brane iz pušaka. 4, 400 (vojska = roblje = čeljad).

zaplehati, zapleham, *vidi* zaplehati. Rj. v. pf. za-plehati. kao zabiti (zabijem). *isp.* uplejati, i tumačenje ondje.

zaplesti, zapletēm, v. pf. Rj. za-plesti. v. impf. za-pletati. — 1) *zuflechten, replecto*. Rj. — 2) sa se, *refleks. sich verwickeln, impedior*: Zapleo se kao pile u kućine (Posl. 85). Rj. — Upriti se u kakav posao, t. j. primiti ga se, *zaplesti se u nj*. Rj. 786a. *Poslovi se Srpski zamute i zapletu još većma*. Sovj. 36. Ovan iza njega *zapleo se u česti rogovima*. Mojs. I. 22, 13. U djela ruku svojih *zaplete se* bezbožnik. Ps. 9, 16. Da se *zapletu u zamke* i uhvate. Is. 28, 13.

zaplet, m. za-plet. djelo kojim se *zaplete* što. *isp.* zaplesti. *Complication, Verwicklung*. — Da bi nastali grdni *zapleti* unutrašnji i spoljašnji. Pom. 100.

zapletānje, n. Rj. verbal. od *zapletati* (i se). — I. 1) radnja kojom tko *zapleće* što (das *Zuflechten, plexio*. Rj.). — 2) radnja kad tko *zapleće* jezikom. — II. stanje koje biva, kad se što *zapleće* (das *Verwickeln, impedio*. Rj.).

zapletati, zaplecēm, v. impf. Rj. za-pletati. v. impf. *prosti* plesti. v. pf. *zaplesti*. — I. 1) *zuflechten, plecto*. Rj. — u prenesenom smislu: Ne smiju više u svoju *svagju* i druge *zapletati*. Priprava 59. — 2) *zapleće* jezikom *stotern, haesito lingua*. Rj. *vidi* mucati. — II. sa se, *refleks. sich verwickeln, impedior*. Rj. — Što se god G. Svetić bude više vrcio i koprcio protiv onoga moga suda, on će se sve više *zapletati*, kao pile u kućine. Odg. na ut. 32. Jer se nikakav vojniki ne *zapleće* u trgovine ovoga svijeta da ngodi vojvodi. Tim. II. 2, 4. Sjedi kod kuće svoje; za što bi se *zapletao u slo*? Car. II. 14, 10.

zaplijeniti, zaplijenim, v. pf. *zusammenplündern,*

populando congero. Rj. za-plijeniti. *vidi* zapljačkati, upljačkati. v. impf. plijeniti. — Četa, 2) ljudi koji idu da otmu ili *zaplijene* što od drugih. Rj. 823a. Ostave i topove, i svu stoku, što su bili *zaplenili*. Miloš 99. Navalise na gradove i *zaplijeniše* velik *plijen*. Dnev. II. 25, 13.

zaplivati, vām, v. pf. *hineinschwimmen, insilio in aquam*. Rj. za-plivati. v. impf. plivati. — Te potonu Filip i Aneta. Kad to vijegje bego Ivan-bego, on *zapлива u vodu Neretvu*, uze Anu za bijelu ruku. Npj. 1, 465.

zapljačkati, čkām, *vidi* zaplijeniti. Rj. v. pf. za-pljačkati. *vidi* i upljačkati. v. impf. pljačkati.

zapljehati, zapljehām, v. pf. *hineinschlagen, immitto*. Rj. za-pljehati. *vidi* zaplehati. *vidi* i zabiti (zabijem), i *syn. ondje*. *postanje* *glagola* *vidi* kod uplejati.

zapljeskati, zapljeskām (zapljestēm, zapljescēm), v. pf. rukama, *ausklatschen, applaudo*. Rj. za-pljeskati. v. impf. pljeskati. — Svi narodi, *zapljestite rukama*, pokliknite Bogu glasom radosnijem. Ps. 47, 1.

zapljunuti, nēm, v. pf. *hineinspucken, inspuo*: zapljuni me, t. j. popljuni me, n. p. ako to nije istina. Rj. za-pljunuti. *isp.* zapljūvati. v. pf. je i *prosti* pljunuti. v. impf. *zapljūvati*. — *Zapljuni mi* u tjelicu. DPosl. 156.

zapljuskivānje, n. *das Hineinspritzen, inspersio*. Rj. verbal. od *zapljuskivati*, koje *vidi*.

zapljuskivati, zapljuskijēm, v. impf. *hineinspritzen, inspergo*: zapljuskuje voda u lagju, n. p. kad je lagja prepuna, a duše vjetar. Rj. za-pljuskivati. v. impf. *prosti* pljuskati. v. pf. *zapljusnuti*.

zapljusnuti, snēm, v. pf. *hineinspritzen, inspergo*. Rj. za-pljusne voda u lagju, kad je n. p. lagja prepuna a vjetar *dune*. v. pf. je i *prosti* pljusnuti. v. impf. *zapljuskivati*.

zapljūvānje, n. *das Hineinspeien, insputio*. Rj. verbal. od *zapljūvati*. radnja kojom tko *zapljūvā* što: Ne zaklonih lica svojega od ruga ni od *zapljūvanja*: Is. 50, 6.

1. **zapljūvati**, zapljūvām, v. impf. *hineinspucken, inspuo*. Rj. za-pljūvati što, *pljūvati u nj*. v. impf. *prosti* pljūvati. v. pf. 2 *zapljūvati*, *zapljūnuti*.

2. **zapljāvati**, zapljāvēm, v. pf. *hineinspucken, inspuo*. Rj. za-pljāvati što, *pljūnuti u nj*. *isp.* *zapljūnuti*. v. impf. 1 *zapljāvati*.

započetak, započēta, m. *der Anfang, initium*: Al' da vidiš jadu *započetka*. Rj. za-početak. *isp.* *za-počēti*. *vidi* počētak, začētak. — Smrt sinčića Davida bješe samo *započetak* jadima njegovijem. Prip. bibl. 74.

započēti (započēti), započnēm, v. pf. Rj. za-počēti. kao *prost* *glagol* ne *nahodi se*. *isp.* čēti (čnēm). *vidi* začēti 1, počēti, i *syn. kod* počēti. *isp.* *zadžesti* 2, *zametnuti* 3, *zapodjesti*, *zapodrijeti*, *zavrći* 3. v. impf. *započinjati*. — 1) *beginnen, coepi, incipio*. Rj. — Ti si ustanuo i *radotu si započeo*, a prekrstio se nijesi. Npr. 99. A Madžari *igru započēše*, *započēše kamena s ramena*. Npj. 2, 485 (s *gen.* *započēše kamena*. *isp.* Sint. 111). Ja porezu *započēnem brojiti*. 4, 140. — 2) sa se, *refleks. beginnen, coepi, incipior*. Rj. — Četvrti dan *započēne se boj*. Npr. 207. Tada se *započēnu* *molitve*. DP. 315.

započēnjānje, n. *das Beginnen, initium*. Rj. verb. od 1) *započinjati*, 2) *započinjati se*. — 1) radnju kojom tko *započinje* što, n. p. *raditi*. — 2) stanje koje biva, kad se što *započinje*, n. p. *boj*.

započēnjati, njēm, v. impf. Rj. za-po-činjati. *vidi* počēnjati, začēnjati 1. *isp.* činjati. *isp.* *zametatati* 3, *zapodijevati*, *zapodirati*. v. pf. *započēti*. — 1) *beginnen, molior*. Rj. *započinjati* što, n. p. *radnju*. — 2) sa se, *refleks. beginnen, agor*. Rj. — Kako se kasno *započinje* *istorija*! Priprava 172. *Opijelo se započinje psaltinom*. DP. 361.

zapodijēvānje, n. verbal. od 1) *zapodijevati*, 2) za-

podijevati se. — 1) radnja kojom tko zapodijeva što, n. p. kavgu. — 2) stanje koje biva kad se što zapodijeva, n. p. kavga.

zapodijevati, zapòdijevâm, — 1) v. impf. od zapodjesti, cf. zapodirati. Rj.³ kao započinjati. vidi zametati 3. n. p. kavgu. — 2) sa se, refleks. prema zapodjesti se. n. p. zapodijeva se kavga. vidi zametati se.

zapòdirânje, n. verbal. od zapodirati. Rj.³

zapòdirati, rêm, v. impf. vidi zadijevati. Rj.³ za-po-dirati. v. pf. zapodrijeti.

zapòdjenuiti, nêm, — 1) vidi zapodjesti. Rj.³ — 2) zapòdjenuiti se, vidi zapodjesti se. Rj. — vidi i zapodjesti (i se).

zapòdjesti (zapòdjenuiti), zapòdjênêm, — 1) v. pf. hervorrufen, excito; cf. zapodrijeti. Rj.³ vidi i zapodjeti; zadjesti 2, zametnuti 3, zavrći 3. zapodjesti n. p. kavgu. — 2) zapòdjesti se, zapòdjedê (djênê) se, v. r. pf. sich erheben, entstehen, exorior, cf. zapodjenuiti se: Dok se pramen zapogjede tame. Rj. za-po-djesti se. vidi i zapodjesti se. kao započeti se, nastati.

zapòdjeti, zapòdjênêm, v. pf. isp. djêti, djênêm. — 1) vidi zapodjenuiti, zapodjesti. — 2) refleks. zapòdjeti se, zapòdjênêm se. vidi zapodjenuiti se, zapodjesti se. — v. impf. zapodijevati (i se).

zapòdrijeti, zapòdrêm (zapòdr'o, zapòdfla), v. pf. vidi zapodjesti. Rj.³ za-po-drijeti. v. impf. zapodirati.

zâpój, zâpoja, m. der Trank, potio. Rj. za-poj (isp. zapojiti). djelo kojim se tko zapoji.

zapòjati, jêm, v. pf. vidi zapjevati: I zapoje tica ševrljuga u pitomoj pokraj Save drači. Rj. za-pojati. vidi i zapjeti. v. impf. pojati. — Ja ću umrijeti prigje no treći kokoti zapoju. Npr. 114. Doklen p'jevci u krila udriše, i pitome tice zapojaše. Npj. 4, 112.

zapòjiti, zâpojîm, v. pf. trânken, potum praebere: Triput su me u crkvu vodili, i triput me vinom zapojili. Rj. za-pojiti koga, dati mu piti. v. impf. zapajati. — Uze (Mojsije) tele i satre ga u prah, i prosu ga po vodi, i zapoji sinove Izraeljeve. Mojs. II. 32, 20. sa se, refleks. ili pass.: Pošto se iz nje (iz čaše) na vjenčanju mladijenci zapoje vinom, da se nevjesti te je (čašu) ostavi za spomen. Rj. 124b.

zapomâgati, zapòmâžêm, v. pf. povikati: pomagajte! zu Hilfe! rufen, auxilium imploro. Rj. zapomagati. v. impf. pomagati 2.

zâpon, m. die Hoffart, fastidium. Rj. za-pon. za postanje isp. zapeti 3 (ponijeti se). vidi ponos, ponositost; oholost, dika 1.

1. **zâponac**, zâpònca, m. (u C. G.) vidi zubac 2. Rj. vidi i spica 1, špica 1. u točka, u kotača.

2. **zâpònci**, zâpònâc, m. pl. Art Hemdärmelverzierung. Rj. nekakav nakit na rukavima od košulje.

zâpònka, f. vidi sponka. Rj. vidi i spona 1. čim se sapinje košulja.

zâpònjač, zâpònjča, m. vidi priječnjak. Rj. što se osijêce jagnjetu od noge, pa se njime sapne gdje je rasporeno. vidi i paprčak, spinjatak.

zapòpasti, zapòpadnêm. — 1) v. pf. nicht losslassen mit Geschwätz, non dimitto (non missura cutem nisi plena cruoris hirudo). Rj. za-popasti. kao zaokupiti koga (blebetanjem) pa ga ne pustiti. — 2) sa se, recipr.: Bome su se njih dva po vražiju zapopala. J. Bogdanović.

zapòpiti, zâpopîm, v. pf. Rj. za-popiti. suprotno raspopiti (i se). v. impf. popiti (i se). — 1 a) zum Priester weihen (einpopen), consecro sacerdotem. Rj. zapopiti koga, učiniti ga popom: »Čeraj, pope, šarena govoda... Koga hoćeš zapopiti, kurva? Npj. 4, 407. — b) sa se, refleks. sich zum Priester weihen lassen, geweiht werden, consecror sacerdos. Rj. postati pop. — Pošto knjigu izuči, onda opet dogje kući, te se oženi i zapopi. Danica 4, 9. — 2) daher (komisch): einen bei den Haaren kriegen (wie der Bischof den Kandidaten): Zapopiću ja tebe! (Izbiću te, ili upravo,

spoplašću te za kose kao što čine vladike kad pope i gjakone. Posl. 85). Čuvaj se da te ne zapopim. (Gledaj: Zapopiću ja tebe. Posl. 350). Rj.

zâpor, m. za postanje isp. zaprijeti. — 1) stanga, sbarra; tigillum, vectis, repagulum. Stulli. vidi zasun, i syn. ondje. — 2) zapor od vode, stranguria. Stulli. kad u čeljadetu zapre voda te je ne može puštati; der Harnzwang, die Harnstrenge.

zâpòranj, zâpòrnja, m. (u Dubr.) od gvozdja ili od drveta kao klin, koji visi pored vrata u zidu, te se zadjene u drugo šuplje gvozdje, koje se promoli, kad se vrata zatvore, da se vrata ne bi mogla otvoriti. Rj. za-poranj. isp. zaprijeti 1.

zâpòrnik, m.: Utornik — zapornik. Megj. 317. šaljiro je ime za utornik. u Nišu. M. Gj. Milićević.

zâpòsljed (za poslijed), adv. — Tek ti kažem žalost zaposlijed. Rj. 549a. A (hranimo Kuće za poslijed, mogli bi nam od potrebe biti. Npj. 5, 378.

zapòslòvati, zapòslujêm koga, v. pf. opere quempiam exercere. Stulli. za-poslovati koga, dati mu posla, dati mu da posluje, radi. v. impf. prosti poslovati.

zâpost, m. (u C. G.) kad se zaposti, Anfang des Fastens, initium jejunii. Rj. za-post. početak postu.

zâpòstât, m. (u Dubr.) der Meier, villicus. Rj. vidi majurdžija. koji nastoji oko majura.

zapòstîti, zâpostîm, v. pf. za-postîti, početi postiti. v. impf. zapašćati, zapaštati. — Časne poste zapostismo, novu gragju iznesosmo. Npj. 1, 118. Već ako će česar zapostiti, zapostiti petak i srijedu i četiri posta u godini, išćeraću ispod Beča Turke. 3, 48. Narod povjeruje riječi prorokovoj i poplaši se, te za-poste i obuku se u vreće od teškoga kajanja. Prip. bibl. 89. sa se, pass.: Zapost, kad se zaposti. Rj. 190b.

zapòstaviti, vîm, v. pf. postponere, posthabere. Stulli. za-postaviti koga kome, postaviti ga iza njega, za njim n. p. u službi, u časti; hintansetzen. v. impf. zapostavljati.

zapòstavljânje, n. verb. od zapostavljati, koje vidi. die Hintansetzung.

zapòstavljati, vljâm, v. impf. postponere, posthabere. Stulli. značenje kod v. pf. zapostaviti.

zapòtiti, zâpotîm, v. pf. (po jugozap. kraj.) Rj. za-potiti. v. impf. potiti (i se). — 1) n. p. konja, vidi oznojiti. Rj. učiniti da se zapoti. — 2) sa se, refleks. vidi oznojiti se: Al' se momče igrom zapotilo. Rj. početi se potiti. — Gje se čoek ne zapoti ali ne prepti, svakako mu je lako. Posl. 77.

zapòvidjeti, zapòvidîm, Rad 6, 84. vidi zapovijeti. isp. povidjeti prema povigjeti.

zapòvigjeti, zapòvjedîm, v. pf. (juž.) vidi zapovjediti. Rj. za-povigjeti. sad. vr. trebalo bi da bude zapòvidîm prema povidîm od povigjeti (povidjeti).

zapòvijed, f. vidi zapovijest: Ako bude carska zapovijed. Rj. — Ja se mlada boljem dobru nadam: od svekrova mudroj zapov'jedi, od svekrva mudru sjetovanju. Npj. 1, 63.

zapovijêdanje, n. das Befehlen, jussus. Rj. verb. od zapovijedati. radnja kojom tko zapovijeda (što kome).

zapovijêdati, zapòvijedâm, v. impf. befehlen, jubeo. Rj. za-po-vijedati. za post. isp. vijest. v. pf. zapovjediti. — Od više sile nije htio oženiti se kao što Gospod Bog zapovijeda, nego naumi da vjenča aždaju. Npr. 95. Ako uzmeš udovicu... ne će te šteti slušati, nego će sve šteti da ti zapovijeda. 155. Volim u dobra služiti no u rgjava zapovijedati. Posl. 38. Kara-Gjorgjije, dobivši vlast i silu u ruke, stane vladati i svima zapovijedati gospodarski. Danica 3, 216. Senat da svima poglavicama zapoveda u svačemu. 5, 51. Još je živ Josif, i zapovijeda nad svom zemljom Misirskom. Mojs. I. 45, 26.

zapovijest, f. (loc. zapovijesti), der Befehl, jussus. cf. zapovijed. Rj. vidi i saklet, srklet, erklet. — Draživaške... zovu ljude na robiju i na zapovijesti. Rj.

138a. Izdao je zapovijest da će svakoga pogubiti. Rj. 447b. Dogje zapovijest od cara da svaki ide na vojsku. Npr. 130. Tvoja (je) šcer život izgubila po zapovijesti tvoje bezbožne žene. 131. Car učini zapovijest na sve strane po njegovom carstvu i oglasi: ko je . . . 192. Kad su dvije zazvonile, kapetan dogje na zapovijest carsku. 250. Ne bud' po zapovijesti. (Kad se kome reče da mu što dohvati ili učini). Posl. 195. Pašina napisana zapovijest ili uredba zove se buruntija. Danica 2, 84. Za urode Turške bio je izdao strašne zapovijesti. 3, 197. Miloje (je) imao zapovest od Ornoga Gjorgjija, da se slaže s Petrom. 4, 23. Balla mu (Kara-Gjorgjiju) odgovori, da ga je njegov stariji poslao u pomoć narodu Srpskome protiv Turaka, a pod njegovu (Kara-Gjorgjiju) zapovest. Miloš 24. Lomo se stane izgovarati, da su to ljudi učinili preko njegove volje i zapovesti. 77. Da trée na Moravu, a onde će naći zapovesti, šta treba dalje činiti. 177. Primi zapovest, da . . . Žitije 14. Iz zapovesti kneza Bagrationa k armiji. 19. Sva je vojska oko grada bila pod njegovom naredbom i zapovešću. 22. On dobiše zapovest, da . . . 23. Za što i vi prestupate zapovijest Božiju za običaje svoje? . . . I ukidoste zapovijest Božiju za običaje svoje. Mat. 15, 3. 6. Blago onima koji tvore zapovijesti njegove. Otkriv. 22, 14. Koji me ljube i čuvaju zapovijesti moje. Mojs. II. 20, 6. Da držimo i izvršujemo sve zapovijesti Gospoda Boga. Nem. 10, 24. Eda li se na tvoju zapovijest diže u vis orao? Jov 39, 30. O, da si pazio na zapovijesti moje! Is. 48, 18.

zapovjediti, *dīm*, v. *pf.* *befehlen*, *jubeo*. Rj. za-povjediti. *vidi* zapovijediti. v. *impf.* zapovijedati. — *Zapovedi* momcima te ga prevezu. Npr. 61. Pripovedi joj sve šta mu je car zapovedio. 66. Čurčija, zapovijedje Mačvanima, da za njim vuku brašno . . . otide. Danica 3, 203. Od senata mu je bilo zapovijeno, da . . . 5, 87. Daj mi ovdje na krugu glavu Jovana krstitelja. I zapovjedi joj dati. Mat. 14, 9. Faraon zapovjedi ljudima za nj (za Avrama), te ga ispratiše. Mojs. I. 12, 20. Učiniše sinovi Izrailjevi, kako zapovjedi Gospod preko Mojsija. II. 12, 28. Za to zapovjedi sada neka mi nasijeku drva. Car. I. 5, 6. sa se, *pass.*: Zato se zapovjedi, da svaki vojnik u veće naloži po tri vatre. Danica 3, 196.

zapovjédni, *adj.* što pripada zapovijedi; *befehlend*, *imperativus*. — Načina imaju dva kao osobita oblika: neodregjeni i zapovjedni. Obl. 2. Sveti Jelesije nije „zapovjedni praznik“. Zim. 267.

zapovjédnica, *f.* die zu befehlen hat, *domina*. Rj. koja zapovijeda.

zapovjédnik, *zapovjednika*, *m.* der zu befehlen hat, *der Befehlshaber*, *cujus est imperium*. Rj. koji zapovijeda. — U pašaluku je najveći zapovjednik i upravitelj paša od tri tuga. Danica 2, 83. Nazove se zapovjednikom nahije Valjevske. 5, 48. Nad svom ovom vojskom postavi se glavni zapovjednik Petar Dobri-njac. Sovj. 39. Prodadoše ga (Josifa) Pentefriju, zapovjedniku stražarskom. Mojs. I. 37, 36. Bijahu zapovjednici nad kolima njegovim i nad konjicima njegovim. Car. I. 9, 22.

zapovjédništvo, *n.* comando, *imperium*, *potestas*. Stulli. vlast zapovjednička.

zapovrnuti, *zapovrñem*, v. *pf.* *immer wieder zurückkommen auf etwas*, *repeto*. Rj. za-povrnuti, u govoru sve nanovo spomenuti što, kao povrnuti se više puta k onome.

zapoznati se, *znām se*, v. *r.* *pf.* (st.) *erkannt werden*, *appareo*, *agnoscor*: Dok se bijel danak zapoznade. Rj.

zapožariti, *zapdžārīm*, v. *pf.* *abbrennen* (z. B. *den Wald*), *ignem immitto* (*silvae*). Rj. za-požariti. *vidi* požariti, zapaliti *n. p.* šumu, da izgori, bude požar. v. *impf.* žariti. — sa se, *refleks.* ili *pass.*: Na taj glas otide on u šumu da vidi šta je. Kad tamo, ali se

zapožarilo pa u požaru zmija pišti. Npr. 10. Zapali munja jedno drvo u planini, i sva se šuma zapožari . . . požar se malo po malo utiša. Priprava 158. **zaprāčanje**, *n.* das *Verschicken*, *amandatio*. Rj. verbal. od zapračati. radnja kojom tko zaprača što.

zaprācati, *čām*, v. *impf.* *verschicken*, *amando*. Rj. za-prācati. kao šljati kojekud. v. *impf.* prosti prācati (slati). v. *pf.* zaprāčiti.

zaprāci, **zaprāgnuti**, *zaprāgnēm*, v. *pf.* (u C. G.) *zapragla* (ili *zapragnula*) stoka, t. j. prestala davati mlijeko. cf. zasušiti. Rj. za-prāci, za-prāgnuti. *glagol* se drukčije ne nalazi.

zaprāšiti, *zaprāšim*, v. *pf.* *Staub erregen*, *pulcerem excito*. Rj. za-prāšiti, učiniti da se diže praš. *vidi* zapušiti 2. v. *impf.* prašiti. — Toliki su atovi protčali, i nijesu zaprāšili, a gje će jedan magarac zaprāšiti? Posl. 318.

zaprāška, *f.* *vidi* zaprška. Rj. za-prāška, *promijenivši se glas ž na š pred k. ono čim se zaprāči n. p. jelo.* *isp.* zaprāžiti. *vidi* i potprig, zafrig.

zaprātiti, *čīm*, v. *pf.* *verschicken*, *amando*. Rj. za-prātiti, kao razaslati. v. *pf.* je i prosti prātiti u ovom značenju. v. *impf.* zaprācati.

zaprāžavanje, *n.* verbal. od zaprāžavati. radnja kojom tko zaprāžava *n. p. jelo.*

zaprāžavati, *zaprāžāvām*, v. *impf.* Korijeni 292. za-prāžavati *n. p. jelo.* v. *impf.* prosti prāžiti. v. *pf.* zaprāžiti.

zaprāžiti, *čīm*, v. *pf.* *vidi* zapržiiti. Rj. za-prāžiti *n. p. jelo.* *vidi* i uprāžiti, zafrigati, zaprigati. v. *impf.* zaprāžavati.

zaprčēiti, *zaprčēim*, v. *pf.* kako je zaprčēio nos, *sich aufblasen*, *sufflare se*. Rj. za-prčēi nos, tko se rasrdi, pa se kao naduha. *isp.* naprčēiti se.

zaprđica, *f.* *lästige Frage*, *molesta interrogatio*. Rj. za-prđica. pitanje dosadno. *isp.* zaprđivati.

zaprđivanje, *n.* das *lästige Darsinfragen*, *interrogatio molesta*. Rj. verbal. od zaprđivati. radnja kojom tko zaprđuje.

zaprđivati, *zaprđujēm*, v. *impf.* (*scherzhaft*) *lästige Fragen thun*, *moleste quaero*. Rj. za-prđivati, kaže se u šali mjesto: zapitivati na dosadu.

zaprđjeti, *zaprđīm*, v. *pf.* (*scherzhaft*) *hinterstecken*, *hineinstecken*, *inseto post*: zaprđio nekaku kustu za pojas. Rj. za-prđjeti, kaže se u šali mjesto: zdjesti 1, *n. p.* nož za pojas. *vidi* priprđjeti.

zaprđnūt, *adj.* (*schimpflich*) *vergesslich*, *obliviosus*. Rj. kaže se s porugom mjesto zaboravan 1 (koji lako zaboravi što).

zaprēci, *zaprēgnēm*, v. *pf.* Rj. za-prēci. *vidi* zapregnuti (i se). kao prost glagol ne nalazi se. *isp.* prēci, pregnuti. v. *impf.* zaprezati (i se). — 1 a) *n. p.* skute, rukave, *schürzen*, *aufschürzen*, *succingo*. Rj. — 1 ja uzeh drago moje, zapregoh ga u pregaču, pa donesoh b'jelu dvoru. Npj. 1, 527. Kad to začu Mamut-pašinicu, zapregnula skute i rukave, zgotovila gospodske ponude. 1, 569. — b) sa se, *refleks.* *sich aufschürzen succingor*. Rj. — 2 a) zaprēci *n. p.* u jaram. *vidi* uprēci (i se), upregnuti (i se). suprotno isprēci, ispregnuti. *isp.* zaprezati 2a. — b) sa se, *refleks.*: Omofor, naramnik, koji znači i jaram u koji se sam Hristos zapregao. DP. 15.

zaprēčivanje, *n.* verbal. od zaprēčivati. radnja kojom tko zaprēčuje kome.

zaprēčivati, *zaprēčujēm*, v. *impf.* za-prēčivati. *vidi* zaprekovati. v. *impf.* prosti prijetiti. v. *pf.* zaprijetiti. — (Gospod) Zaprēčuje moru i isušuje ga, i sve rijeke isušuje. Naum 1, 4. Milutin zaprēčuje da manastirske vlasti ne diraju u ono što pripada pirgu. DM. 34.

zaprēda, *f.*: Sreda — zAprēda. Megj. 317. šaljiro ime za srijedu. u Nišu. M. Gj. Miličević.

zaprēđanje, *n.* *lästiges Fordern*, *petitio*. Rj. verbal. od zapredati. radnja kojom tko zapreda.

zapredati, *zàpřédām*, v. *impf.* *lüstig fordern, posco*: Mnogo *zapreda* (Mnogo iste ili želi. Posl. 181). Rj. za-predati (v. *impf.* *prosti presti*), *iskati, pitati, željeti što na dosadu*.

zapřegnuti, *zàpřegnēm*, — 1) *vidi* zapreći. Rj. — 2) *zapřegnuti se, vidi* zapreći se. Rj.

zapreka, f. (u Dubr.) *das Verbot, interdictum*. Rj. za-preka (*isp.* *zaprijeciti* 2, *zaprekovati*). *vidi* zabrana 2, *zakrič*.

zaprekovati, *zàpřekujēm*, v. *pf.* (u Dubr.) *verboten, interdico, cf.* *zabraniti*. Rj. v. *pf.* (*impf.?*) Rj.³ *biće* *glagol pf. i impf. vidi* i *zakričati, zaprijeciti* 2, *zaprijetiti. isp.* *zakratiti*.

zapřémânje, n. *das Einnehmen, occupatio*. Rj. verbal. od *zapremati. radnja* *kojom tko zaprema što, n. p. mjesto*.

zapřemati, *zàpřemām*, v. *impf.* *einnehmen, occupo*. Rj. za-premati n. p. mjesto. *vidi* *zauzimati* 2. v. *pf.* *zapremati*.

zapřemiti, *zàpřemīm*, v. *pf.* n. p. mjesto, *cinnehmen, occupo, cf.* *zakričiti*. Rj. za-premiti. *kao prost glagol ne dolazi. isp.* *premiti. vidi* i *zagalamiti, zauzeti* 2. v. *impf.* *zapremati*.

zapřešiti, *šim*, v. *pf.* (u Boci) *eilen, propero, cf.* *navaliťi* 2. Rj. i *syn. ondje. za-přešiti. syn. kod* *navaliťi* 2. v. *impf.* *prešiti* (*hitjeti*).

zapřet, m. *mit Asche bedecktes Feuer, ignis cinere contactus*. Rj. za-přet. *zapřetana* *vatra, žerava. vidi* *popret, supret, upret*.

zapřetati, *zàpřečēm*, v. *pf.* n. p. *vatru, mit Asche zudecken, contego cinere: zapreći* *jaje u vatru, neka se ispeče. Rj. za-přetati* *vatru, na vatru, na žeravicu nagrnuti pepela. vidi* *popretati, upretati. v. impf. preati. — Umijesi jednu veliku pogaču, pa razgrnu vatru te je zapreću da se ispeče. Npr. 160. Ostav', majko, ožeg na ognjištu, čim će Vata vatru zapřetati. Npj. 1, 609. I ukrade od zmije košulju, sve u živi oganj zapřetala, na oganj je sina izgorela. 2, 63.*

zapřezânje, n. *das Gürten, Schürzen, Aufschürzen, cinctio, accinctio*. Rj. verbal. od *zaprezati*. — 1) *radnja* *kojom tko zapreže n. p. rukave, skute. — 2) radnja* *kojom tko zapreže koga n. p. u jaram, ili* *kojom se tko zapreže u jaram: Kad jepitrahilj stoji oko vrata preko oba ramena, onda znači pravo zaprezanje u jaram Hristov, koje je posao sveštenički. DP. 14.*

zapřezati, *zàpřezēm*, v. *impf.* Rj. za-prezati. v. *pf.* *zapreći, zapřegnuti* (i se). — 1) *gürten, vorschürzen, praeingo*. Rj. *zaprezati n. p. rukave, skute. — 2) a) zaprezati n. p. konje: Pod* *topove su gdešto uz brdo zaprezali po 30 konja ispod vojnika. Žitije 58. vidi* *prezati, uprezati. suprotno isprezati. — b) sa se* *refleks.: Omofor, naramnik . . . znači jaram Hristov u koji se zapreže sluga Hristov. DP. 15.*

zapřičati, *zàpřičām*, v. *pf.* za-přičati, *početi pričati. v. impf. pričati. — Poznajem ga da je* *Crnogorac tek zapřiča s vama o junaštvu. Npj. 5, 539.*

zapřigati, *gām*, v. *pf.* za-frigati. *vidi* *zapřigati, i syn. ondje. v. impf. frigati.*

zapřigati, *gām*, v. *pf.* (u Dubr.) *vidi* *zapřžiti*. Rj. za-přigati. *vidi* i *zapřigati, zapřžiti. v. impf. přigati.*

zapřijecati, *zàpřijecām*, v. *pf.* n. p. *opanak, verflechten, transverso flecto*. Rj. za-prijecati. v. *impf. prijecati* 1a.

zapřijeciti, *zàpřijecīm*, v. *pf.* Rj. za-prijeciti. *kao prost glagol ne dolazi. — 1) verriegeln, pessulum obdo. Rj. vidi* *zaklipiti, zasunuti. — 2) (u Boci) zabraniti, verboten, interdico. Rj. i syn. kod* *zabraniti.*

zapřijeti, *zàpřēm* (*zàpř'o, zàpřfla*), v. *pf.* Rj. za-prijeti. v. *impf. zàpřirati. — 1) susperren, claudio. Rj. kao* *zatvoriti. — 2) stecken bleiben, adhaereo: zapř'o, n. p. kad ko sustane na putu, pa ne može da ide dalje. Rj.*

zapřijetiti, *zàpřijetīm*, v. *pf.* *mit Drohung ver-*

bieten, interdico. Rj. za-prijetiti kome, prijjetnjom mu što zabraniti. vidi *zakričati. isp. syn. kod* *zabraniti. v. impf. zapřečivati. — Sestri svojoj i gjevojkama oštro zaprijete da nikome ne kazuju što su oni učinili. Npr. 9. Ražljuti se i zaprijeti mu govoreći: »Ela, ako ti basta.« 215. Miloje zapřeti, da se niko nije makao, nego svaki svoj šanac da čuva. Danica 4, 23. Oštro mu je (pristavu) bilo zaprijeceno činiti drukčije. DM. 65. Smřeu je bilo zaprijeceno u ratu razoravati manastire i crkve. 67.*

zapřiliciti, *čim*, v. *pf.* *postati prilika, n. p. zapřilicilo je, da će tako biti, den* *Anschein nehmen, speciem induo, videor. Rj. za-přiliciti. v. impf. přiliciti.*

zapřkênjati se, *njām se, v. r. pf.* kao *potřcati na koga, zagnati se, losstürzen, se immittere. Rj. za-přkênjati se. drukčije se glagol ne nalazi.*

zapřnjati se, *njām se, zapřnjicati se, cām se, v. r. pf.* (u C. G.) *in Wuth gerathen (z. B. von einem Malesel), furore incendi. Rj. za-přnjati se, za-přnjicati se. kaže se n. p. za* *mazgu, kad se rasrđi pa se stane bacati nogama. v. impf. přnjati se, přnjicati se.*

zapřositi, *zàpřosīm*, v. *pf.* t. j. *djevojku, freien, werben um ein Mädchen, peto, ambio, precor puellam: Zapřosio* *lijepu gjevojku. Rj. za-přositi. v. impf. přositi* 1. — *Ambarnuti, 2) zapřositi djevojku gđjegod: ja sam* *ambarnuo na jednom mjestu. Rj. 5a. On zapřosi u cara gjevojku. 110. Nekakav kralj zapřosi za svoga sina u drugoga kralja šcer. 227. Za ženu sinu svome zapřosi kćer Stefana bosanskoga Jelisu. DM. 46.*

zapřotiti, *zàpřotīm*, v. *pf.* Rj. za-přotiti. *vidi* *zapřotopiti* (i se). *drukčije se ovi glagoli ne nalaze. — 1) zum* *prota machen, consecro protopresbyterum. Rj. zapřotiti koga, učiniti ga protom. — 2) sa se, refleks. zum* *prota sich weihen lassen, geweiht werden, consecror protopresbyter. Rj. postati prota (proto).*

zapřotopiti, *pim*, v. *pf.* Rj. za-přotopiti. — 1) *vidi* *zapřotiti. Rj. učiniti koga protopopom. — 2) sa se, refleks. vidi* *zapřotiti se. Rj. postati protopop.*

zapřška, f. *die Einbrenne(?)*, *quod incoquitur cibo (farina et butyrum), cf.* *zapraška. Rj. za-přžka, promijenivši se glas ž pred k na š. ono čim se zapřži n. p. jelo. isp. zapřžiti. vidi* i *potpřig, zafrig.*

zapřtak (*zapřtak, zapřtika?*), m.: *Četvrtak — zapřtak. Megj. 317. šaljivo ime za četvrtak. u Nišu. M. Gj. Milićević. u Stullija: zapřtak, zapřtka, m. pumilio, nanus. vidi* *starmali, i syn. ondje.*

zapřugje, n. *selo kod Drine (pod Loznicom), gleichsam Dänkirchen. Rj. ima selo Zaprugje i u* *Hrv. kod Save (niže Zagreba). Za-přugje, drugoj poli ozn. u prud.*

zapřžniti, *zàpřžnīm*, v. *pf.* Rj. za-přžniti. v. *impf. přžniti. — 1) n. p. sobu, beschmutzen, inquinio, cf. zagojatiti, zakrtožiti. Rj. vidi* i *zacrvoljčiti. — Ja ću okrenuti lice svoje na suprot takom čovjeku, što zapřžni svetinju moju. Mojs. III. 20, 2. Bio taj dan tama . . . Mrak ga zapřžnio i sjen smrtni, oblak ga obastirao. Jov 3, 5. — 2) n. p. u društvu, stänkern, jurgium excito. Rj. kao* *zapodjesti kavgu.*

zapřžiti, *žim*, v. *pf.* *einbrennen, incoquo farinam, cf.* *zapřigati, zapřžiti. Rj. za-přžiti n. p. jelo. isp. zapřška. vidi* i *zafrigati. v. impf. přžiti.*

zapsivânje, n. *das schimpfliche Reden, praefatio obscœna. Rj. verbal. od* *zapsivati. radnja* *kojom tko zapsiva.*

zapsivati, *zàpsivām*, v. *impf.* *schimpflich reden, obscœna praefari. Rj. za-psivati, sramne stvari govoriti. v. impf. prosti psovati. v. pf. zapsovati.*

zapsövati, *zàpsövēm*, v. *pf.* *schimpflich reden, obscœna praefari. Rj. za-psovati, početi sramne stvari govoriti. v. impf. zapsivati.*

zapt,* m. *die Zucht, disciplina. Rj. isp. 2* *zaptiti, zapčija. — Na pseto zamahni, a gjevojku udri. (Valja da se misli da je valja držati pod zaptom). Posl.*

190. Boinović je vojsku bolje držao u zaptu. Danica 3, 196.

zàptisati, zàptišēm, v. pf. vidi 1 zaptiti, kojemu je dat tugji nast. zapti-sati. — A mi ćemo njemu udariti, pod kulu mu šanac zakopati... i svaku mu vodu zaptisati. Npj. 4, 437.

1. **zàptiti**, zàptijēm, v. pf. (part. pass. zaptiven) vidi zatisnuti, zapušiti. Rj. za-ptiti. vidi i zaptisati, i začepiti. v. impf. zaptivati.

2. **zàptiti**, zàptim, v. impf. (Rj.³), in Zucht halten, coerceo. Rj. zaptiti koga, držati ga u zaptu. v. pf. slož. pò-zaptiti, ð-zaptiti. — Kad ja zaptih sve moje vojvode po svoj mojoj redom carevini, a ti ne mo'š, koga si rodio? Npj. 2, 188. Osman-agu zabolíše ruke na kajasu zapteti dorata. HNpj. 4, 147.

zaptivāc, zaptivāca, m. vidi zapašac. Rj. ono čim se što zaptiva. vidi i čap 2, čep, začepak, zatisak, zatak, zatik.

zaptivānje, n. vidi zapašavanje. Rj.

zaptivati, zaptivām, vidi zapašavati. Rj. v. impf. za-ptivati. v. pf. 1 za-ptiti. značenje (korijenu) zatisnuti. Korijeni 125. vidi i začepljivati, zatisakati, zatisvivati. v. pf. 1 zaptiti.

zàpucati, cām, v. pf. knallen, fragorem do: Teke dvije puške izdušise, dokle dvije druge zapucaše. Rj. za-puca n. p. puška, dade glas svoj. v. impf. pucati. — Onogorske puške zapucaše, i ubiše Mehmedović-Muja. Npj. 4, 522.

zàpučak, zàpučka, m. der Theil des Kleides wo es zugeknüpft wird, ligamen: Na zapučak gje gaće zapuća. Rj. ono na haljini gdje se ona zapuća.

zàpučanje, n. das Zuknűpfen, colligatio. Rj. verb. od zapućati. radnja kojom tko zapuća n. p. puca.

zàpučati, zàpučām, v. impf. zuknűpfen, colligo: Na zapučak gje gaće zapuća. Rj. za-pučati. vidi spučati. isp. zapetljivati, i syn. ondje. suprotno otpućati, otpućavati. v. pf. zapućiti. — A pogodi Garvan harambašu baš pod grlo, gje puca zapuća. Npj. 4, 364.

zàpučiti, čim, v. pf. (u C. G. i onuda po primorju) zuknűpfen, colligo, cf. zakopćati, spučiti: Niz prsi je toke zapućio. Pa se sagnu, gjerdan dofatila, pod grlo ga mlada zapućila. Rj. za-pučiti. isp. zapetljati, i syn. ondje. suprotno otpućiti. v. impf. zapućati. — Megju njima banovica, lijepo je ogjevna, u sunce je obučena, a mjesecom opasana, svijezdama zapućena. Npj. 1, 342. Toke su mu prsi zapućile. 5, 328. Raspučila jelek na prsima... »Zapuč, čerce, jelek na prsima! Herc. 130.

zàpuhača, f. bufo, rubeta. Stulli. otrovna žaba što živi po trnju. isp. žaba gubavica, krastavica.

zàpuhati, zàpušēm, v. pf. (u Dubr.) blasen, sufflo: vjetar zapuha. Zapištaše sivi sokolovi, zapuhaše iz perćina guje. Rj. za-puhati. početi puhati. v. impf. puhati. — sa se, refleks.: Zapuhao se kao piskavica. Posl. 86. isp. zaduhati se, i syn. ondje.

zàpuno (za puno), adv.: Dje su bile rijeke, ostanu za puno potoci. DPosl. 17. vidi zamnogo.

zàpupati, zàpupām, v. pf. pupavac zapupa, t. j. stade pjevati svojijem glasom, schreien (von Wiederhohpf), clamat upupa: Na zdravlje zapupao snašici u vodenici (u pripovijeci). Rj. za-pupati. glagol se drukčije ne nalazi.

zàpuriti se, zàpurim se, v. r. pf. vidi zacrveniti se. Rj. za-puriti se. isp. v. impf. prosti puriti. zapuri se n. p. kukuruz, kad se puri. isp. zajapriti se.

zàpus: I to vlašje zapus učinilo. Rj. ne kaže se nigdje, šta ova riječ znači.

zàpustiti, zàpustim, v. pf. Rj. za-pustiti. vidi zapuštiti. v. pf. je i prosti pustiti, puštiti. v. impf. zapuštati. — 1) verlassen, verwahrlosen, desero, negligo. Rj. vidi bataliti, zabataliti. isp. zanemariti. — Batal, pokvareno, razvaljeno, zapušteno, n. p. puška, sahat, vinograd. Rj. 17a. Vrlo (je) mnogo i vrlo pametnijeh ljudi na uragjenom a sada zapuštenom Rodu živjelo.

Priprava 30. sa se, pass.: Kukričast, vočka ili drugo kako drvo, koje se ne čisti i ne potkresuje, nego se zapusti i zakrčlja. Rj. 313a. — 2) sa se, refleks. sich verwahrlosen, negligo me. Rj. zapusti se čovjek, kad ne mari, ne brine se za sebe.

zàpustjeti, zàpustim, v. pf. za-pustjeti, postati pusto. vidi opustjeti. v. impf. pustjeti. — Pa su (crkve) zapustjele. DRj. 1, 219.

zàpušac, zapašaca, m. der Stöpsel, obturaculum. Rj. za-pušač, čim se što zapuši ili zapašava. vidi zaptivac, i syn. ondje. — Sač, 2) od zemlje zapašac na peč. Rj. 667b.

zàpušavanje, n. das Verstopfen, obturatio. Rj. verbal. od zapašavati. radnja kojom tko zapašava što.

zàpušavati, zàpušāvām, v. impf. verstopfen, obturo. Rj. za-pušavati. vidi zaptivati, i syn. ondje. v. pf. zapuštiti. — sa se, pass.: Cep... čim se kaka rupa zatiskuje, zapašava. Daničić, ARj. 939b.

zàpušiti, šim, v. pf. Rj. za-pušiti. — 1) začepiti, verstopfen, obturo. Rj. vidi 1 zaptiti, i syn. ondje. v. impf. zapašavati. — No ga traž' te niz vodu Moravu, gje je vama broda zapušio. Npj. 4, 349. — 2) zaprašiti, Staub erregen, excito pulverem. Rj. učiniti da se diže prah. v. impf. pušiti 2. — 3) vidi zadimiti. Rj. zapušiti n. p. sobu, pušeci napuniti je dima. vidi i zakurnjaviti. v. impf. pušiti 1.

zàpuštanje, n. das Verwahrlosen, desertio. Rj. verbal. supst. od zapuštati, koje vidi.

zàpuštati, zàpuštām, v. impf. verwahrlosen, desero, negligo. Rj. za-puštati što, u nemar puštati, ne mariti za nj. isp. bataljivati, zabataljivati. v. pf. zapustiti, zapuštiti.

zàpuštiti, zàpuštim, vidi zapustiti. Rj.

1. **zàputiti**, zàputim, v. pf. (u Dubr.) den Weg einschlagen, viam ingredi: ako Bog da si zaputio? Rj. za-putiti kud, poći. — Kud li jesi tako zaputio? Npj. 3, 482.

2. **zàputiti**, tim, v. pf. (u Dubr.) vidi sputiti 2. Rj. za-putiti. vidi i pomrsiti 1, zavrnuti 5. v. impf. putiti.

zàpupati, zàpupām (zàpušēm), vidi zapuhati. Rj. u krajevima gdje se glas h u govoru pretvara u glas v. **zār**, Rj. adv. — 1) eine Partikel, um zu fragen: etwa, nonne? an? num? ne? zar ti ne znaš, zar će i on doći, zar ima? Rj. u pitanju, kao čudeći se da ono jest ili nije za što se pita. kao da se pita adverbom li i dodaj za 2: hoće li zar i on doći? isp. dali 1, eda li. — Mati kad to čuje, udari se rukama u prsi: »Kuku mene kukavici! zar da majka ostane i bez sina!« Npr. 27. A žena: »Zar ti je napalo na oči, te ne vidiš da to nije košeno, nego striženo!« 144. Ja je dam; zar ne znate više što je otac naš rekao? 186. Ja je dam, ako je vi i ne date; zar ste zabavili šta je otac na smrti nama preporučio. 187. Poviče: »E careviću, zar ti ukrade ženu«. 201. Zar iz njega mlijeko ide (a ne ide krv)? Posl. 86. Zar na ušima sjediš? (te ne čuješ). 86. Zar ti ga je mati rodila? (te ga žališ). 86. Eda li ste i vi još nerazumni? Zar još ne znate da sve što ulazi u usta u trbuh ide? Mat. 15, 17. Narod reče Saulu: zar da pogine Jonatan...? Bože sačuvaj! Sam. I. 14, 45. — 2) etwa, vielleicht, ni fallor, ut puto: doći će zar i on; ima zar. Rj. kao: može biti da, počem 1, valja da. isp. da ako, helbetena, šat. — Ti si moja žena, tako je zar Bog osudio. Npr. 115. Dijete samo a zar i gladno, stane plakati. 214.

zārād, vidi zaradi.

zārada, f. nemoj mi od zarade ništa otkidati. Znaš li ti, da je grehota od zarade čoeuku što otkidati. J. Bogdanović. ono što tko zaradi. vidi zamuka, zapatak.

zārādi (za radi), u—willen, ob, propter, per: zaradi Boga. Rj. vidi zarad, porad, poradi, radi; cijec, cijeca; s, sa I 2, zbog. prijedlog radi često uzima preda se prijedloge po i za, kojima je značenje često jednako

s njim; i složivši se tako otpada im često glas i na kraju. — Sjever goru oblomi. A zarašta oblomi? (zarad štá). *Zarad' vaših djevojak'*. Rj. 192b. Moliću vam molitvicu za težaka i novaka... *zarad' gjaka učenika*. Npj. 1, 139. Kako tade, tako i ostade, da i danas onje ide hrana, *zarad' čuda*, i *zarad' lijeka*, koja žena ne ima mlijeka. 2, 124. Da pošalje nekolicu čoveka u Carigrad *zaradi mira*. Miloš 8. *Zaradi toga uzroka* ne stidi se nazvati ih braćom. Jevr. 2, 11.

zaraditi, zārādīm, v. pf. *verdienen* (durch Arbeit), *promerco*. Rj. za-raditi, *radeći steći*. *vidi zamučiti 2*, i *syn. ondje*. v. *impf. zaragjivati*. — Što kuc to muc. (Što zaradi, to i pojede). Posl. 357. Čuvajte se da ne izgubimo što smo *zaradili*. Jov. II. 8.

zàradovati se, zàradujēm se, v. r. pf. *vidi obrađovati se*. Rj. za-radovati se. *vidi i zarajđovati se*. v. *impf. radovati se*.

zaragjivānje, n. *das Verdienen, quaestus*. Rj. *verb. od zaragjivati. radnja kojom tko zaragjuje što*.

zaragjivati, zaragjujēm, v. *impf. verdienen, quaestus lucrari*. Rj. za-ragjivati, *radeći teći*. *vidi zamučiti, i syn. ondje*. v. *impf. prosti raditi*. v. pf. *zaraditi*.

zàrajđovati se, zàrajđujēm se, v. r. pf. (u Dubr.) *vidi zaradovati se*. Rj. za-rajđovati se. v. *impf. rajđati se*.

zàran, adv. Stulli. za-ran. *vidi zarana. isp. rano 2*. — Bolje je doč' kasno na gozbu neg *zaran* na kavgu. DPosl. 8. *Zaran*, kume, *zaran*, stari svate, *zaran* nama snahu dovedite. Živ. 310. i u Hrv. govori se *zaran kao i zarana*.

zàrana (za rana), *früh, zeitlich, mature*: Zarana nam snahu dovedite. Rj. *vidi zaran. isp. rano 2*. — *Zarana* se poznaje u kojoj vodi može sir biti. Posl. 86. Turci nekako opaze *zarana*, i Bog zna koliko hiljada naroda pogube. Kov. 10. Gospod slaše k njima za rana jednako glasnike svoje, a oni se rugahu glasnicima Božijim. Dnev. II. 36, 15. *comp.*: Krivio ih što za *ranije* nijesu to uredili. Danica 1, 85.

zàranak, zārānka, m. **zārānci**, zārānākā, m. pl. *die Zeit vor der Abenddämmerung, tempus ante crepusculum*: došao oko *zaranaka*. U *zaranuku* sigura večeru. Rj. *dem. zarančići*. za-ranak, za-rānci (za *postanje isp. zarana*), *vrijeme pred sumračje. vidi povraci, povrataka (oko dva sahata pred noć, kad se stoka povraća kući)*. — Bili su se polovinu dana, pa kad bješe oko *zaranaka*, Srpska vojska Turku nadvalila. Npj. 4, 292. Sunce već bijaše naglo na *zaranke*. Zim. 190.

zàrančići, zārānčićā, m. pl. *dem. od zaranaci*. — Sunce već bejaše sišlo na *zarančiće*, kad ja ono prvi put stigoh u Beograd. Zlos. 1.

zarani... *vidi zahrani*... Rj. — On otide u pećinu k majci i donese srnu i košutu, da *zarani ođagnatu majku*. Npj. 2, 28.

zàranjānje, n. *verb. od zaranjati (i se)*. — **1**) *radnja kojom tko zaranja n. p. u vodu*. — **2**) *radnja kojom n. p. brijeg zaranja ljude*. — **3**) *stanje koje biva, kad se n. p. prokopi zaranjaju*.

zàranjati, zārānjām, v. *impf. za-ranjati. vidi zaranati. v. impf. prosti roniti. v. pf. zaroniti*. — **1**) *zaranja tko n. p. u vodu. isp. uroniti 1*. — **2**) *zaranja n. p. brijeg ljude. isp. zaroniti 2*. — **3**) *sa se, refleks.*: Ali kad se ljudi zalijene... *onda se zaranjaju oni prokopi*. Priprava 24.

zàranjiv... *vidi zahranjiv*... Rj.

zàrār,* *zarāra*, m. *vidi šteta*: prodao sam na *zarar*. Rj.

zàrārīti,* zārārīm, v. pf. *šetovati na kakvoj trgovini, verlieren, Schaden haben (im Handel), damnum facio, cf. izgubiti 1*. Rj. v. *impf. zararivati. drukčije se glagol ne nahodi. isp. zarar*.

zàrarivānje, n. *vidi gubljenje 1*. Rj.

zàrarivati,* zārārujēm, v. *impf. vidi gubiti 1*. Rj. *vidi i štetovati 2*. v. pf. *zarariti. isp. zarar*.

zàrast, f. *cicatrix*. Stulli. *ono mjesto gdje je rana zarasla; die Narbe. vidi ožiljak, i syn. ondje*.

zàrastānje, n. *das Verwachsen, exolitio*. Rj. *verb. od zarastati. stanje koje biva, kad što zarasta*.

zàrastati, zārāstām, v. *impf. verwachsen, exolesco*. Rj. za-rastati. v. *impf. prosti rasti. v. pf. zarasti*. — *zarastaju n. p. rane. za ovo značenje isp. zamirivati se, zamlagjivati se. za druga značenja isp. zarasti*.

zàrāsti, zārāstēm, v. pf. *verwachsen, exolesco*: *zaraslo žito u travu; zarastao put; zaraslo selo u šumu; zarasla rana (za ovo značenje isp. zamirivati se, zamlagjivati se)*. Rj. za-rasti. v. *impf. zarastati*. — *Mačva je... zarasla u šumu*. Rj. 349a. *Starenik, stari put koji je zarastao*. Rj. 712b. *Natpis na njemu (na stečku) tako (je) zarastao u kamen da se ništa ne može razlikovati ni pročitati*. Rj. 715a. *Na mladu je, zarašće*. (Reče se u šali mladijem ljudima kad ih što zaboli, ako i nije rana). Posl. 189. *Na koja ti vrata pristupali zlotvori, ona ti vrata draćom zarasla*. Kov. 126. *Ovdje (je) njiva zarasla u korov*. Pis. 73. *Tada će svako mjesto zarasti u čaklj i trnje*. Is. 7, 23.

zàrāšta, warum, cur: *Sjever goru oblomi. A zarašta oblomi? Zarad' vaših djevojak'*. Rj. *upravo zarad štá, kako i treba pisati, ako se i čuje u govoru kao da je jedna riječ*.

zàratiti, tīm, v. pf. Rj. za-ratiti. v. *impf. prosti ratiti*. — **1 a**) *den Krieg anfangen, bellum inchoare*. Rj. *započeti rat: Zaratio Petroviću Gjuro... robi bule a siječe Turke*. Npj. 4, 321. *Ako bi se sultan pokrenuo... odista ču caru zaratiti*. 5, 34. *Ali će sinovi njegovi zaratiti, i skupiče velika vojsku*. Dan. 11, 10. — **b**) *sa se, reciproc.*: *Ja ti metnuh zamku... i uhvatio si se, jer si se zaratio s Gospodom*. Jer. 50, 24. *Vojislav zaratio se s Dubrovčanima za so*. DM. 82. — **2**) (u C. G.) (st.) *pušku, anspannen, intendo, cf. zapeti 1*: *Pred očima pušku zaratio*. Rj. *vidi i začevljiti (pušku)*.

zàravanak, zārāvānka, zārāvānjak, zārāvānjka, m. *kleiner ebner Platz im Gebirge, locus planus in monte, cf. zatavanak: Jedan lijep, care, zàravanjak*. Rj. za-ravanak, za-ravanjak. *mjesto ravno u gori*.

Zàravānje, n.: *Tuna ima selo Zàravānje*. Rj.

zàrēci se, zārēcēm se, v. r. pf. Rj. za-reći se. v. *impf. zericati se*. — **1**) *etwas verreden, serio nego*: *zarekao se, da ne pije vina*. Rj. *vidi zateći se 2, uteći se 2, zavjetovati se, učiniti tobe*. — *Carev sin koji se bješe zarekao da se ne će oženiti*. Npr. 110. *Zarekoh se, zatekoh se, da ne ljubim mlada vojna*. Npj. 1, 526. *Svojoj sam se majci zarekao, da ja bježat' od Turčina ne ću*. 4, 431. *Trdo nam se zarekao onaj čovjek govoreći: ne ćete vidjeti lica mojega*. Mojs. I. 43, 3. — **2**) *sich verreden, erro, labor in loquendo*. Rj. *zareče se ko, kad u govoru nehotice pogriješi: Iz koga si vrata, brato? (Nekakva mlada češljajući gosta zagledala mu se u debeo vrat, pa pogje da ga zapita iz koga je mjesta ali u misli o vratu zareče se te reče: iz koga si vrata)*. Posl. 99. *I pop se u pismu zareče*. DPosl. 30.

zàrēditi, zārēdīm, v. pf. *nach der Reihe gehen, ex ordine progredior: Zaredila bolest po selu. Zaredio od kuće do kuće (kao vodičar)*. Posl. 86. *Pak zaredi Arapove slugu*. Rj. za-rediti, *poći redom n. p. od jednoga do drugoga. isp. začići: Zašao od kuće do kuće kao vodičar*. Posl. 87. v. *impf. zareggjivati*.

zareggjivānje, n. *das Gehen nach der Reihe, progressio ex ordine*. Rj. *verbal. od zareggjivati. radnja kojom tko zareggjuje n. p. od kuće do kuće*.

zareggjivati, zareggjujēm, v. *impf. nach der Reihe gehen, ex ordine progredior, grassor*. Rj. za-regjivati, *ići redom n. p. od kuće do kuće*.

zàremētli, u zagoneci, cf. *zovuti-bati*. Rj.

zàrevati, zārēvēm, v. pf. *za-revati, početi revati (kao magari)*. v. *impf. revati 2*. — *Kad ti svak reče da si osao, zarevi*. DPosl. 43.

zárez, m. n. p. u obruča, *der Einschnitt, incisura*. Rj. za-rez, kad se gdje zareže. vidi zarezotina.

zárezati, zárezēm, v. pf. Rj. za-rezati. v. impf. zarezivati. — 1) *einen Einschnitt machen, incido*: zarezati u raboš. Rj. vidi urezati 1. — 2) *pero, schneiden*. Rj. — Kod njih ne treba znati nikakve gramatike, nego *zareži pero* pa piši po svome »vkusu«, kako ti kad iz pera isteče. Rj.¹ VI.

zareživânje, n. *das Einschneiden, incisio*. Rj. verbal. od zarezivati. radnja kojom tko zarezuje što u što.

zareživati, zarèživēm, v. impf. *einschneiden, incido*. Rj. za-rezivati. v. impf. rezati. v. pf. zarezati. — I mlogi varošani račune u grah i u kukuruze i račune svoje zarezuju u raboš. Danica 2, 120.

zarèzotina, f. *der Einschnitt, incisura*. Rj. gdje je što zarezano. vidi zarez. isp. rezotina, obrezotina. — Čekljun, 2) kuka u ključa, kojim se sijeno čupa; tako i u obramnice na kraju ona kuka ili *zarezotina*, koja čuva da se ne smakne povraz. Rj. 821a. riječi s takim nast. kod bljuvotina.

zarèžati, zarèžim, v. pf. *die Zähne fletschend murren (vom Hunde), murmuro, ringor*. Rj. za-režati, početi režati. *zareži n. p. pas. v. impf. režati*.

zarf⁶, m. *Art kleine Tasse*, zarf je kao mala čašica od srebra ili od mjedi, a u nekoga može biti i od zlata, u koju se meću fildžani, kad se kafa pije (da ne bi vrućina smetala fildžan držati). U Turskoj se po varošima i prsten krije (kad se igra) *pod zarfove* i pod fildžane: Spoted njega mlada Mara i s njome su dva gjevera, s gjeverima na zarf igra, panuo joj zarf u njedra. Rj. vidi i zarf, zalf.

zar'rgjati, gjâm, v. pf. *verrosten, rubigine inducor*. Rj. za-rgjati. v. impf. rgjati. — Nagje na tavanu oružje sve prašno i zar'rgjalo, ali ga on lepo očisti. Npr. 28. Ni moja sablja nije zar'rgjala. Posl. 221.

zaricânje, n. *das Verreden, lapsus in loquendo, seria negatio*. Rj. verb. od zaričiti se. radnja kojom se tko zariče.

zaricati se, zârîcēm se, v. r. impf. Rj. za-ricati se. v. pf. zareći se. — 1) *verreden, serio nego*. Rj. vidi zatjecati se 2, činiti zavjet, činiti tobe. — Zarekla se svinja . . . (Kad se ko zariče što da ne čini, pa ne drži riječi). Posl. 86. — 2) *sich verreden, labor in loquendo*. Rj. zariče se tko, kad u govoru nehotice pogrešuje.

zaridati, dâm, v. pf. *ansfangen zu wehklagen, exululo*. Rj. zaridati, početi ridati. v. impf. ridati.

Zárijja, m. Zacharias. Rj. ime muško. Rj. vidi Zaharija, koje se u krajevima, gdje se u govoru ne čuje glas h, govori Zaarija, pa sažeto Zárijja. hyp. Zako, Zaro.

zarikati, zârîcēm, v. pf. *aufbrüllen, mugitum edo*: zarikaše krave. Rj. za-rikati, početi rikati. v. impf. rikati.

zariljati, ljâm, v. pf. (u Paštr.) vidi zariti. Rj. zariljati. vidi i zarinuti, zaroviti. v. impf. riljati.

zârinuti, nēm, v. pf. (u C. G.) n. p. jamu, *verschütten, obruo, cf. zariti* 1. Rj. za-riinuti. v. pf. je i prosti rinuti. vidi i zariljati, zaroviti.

zariti, zârîjēm, v. pf. Rj. za-riti. vidi zariljati, zaroviti. v. impf. zariivati. — 1) *wählend zudecken, ruendo obtego*. Rj. zariti što, rijuču zakriti. vidi i zarinuti. — sa se, *refleks.*: Zario se kao svinja u gjubre. Posl. 86. — 2) *zerwühlen, ruendo corrumpo*. Rj. zariti što, kao rijuču razmetnuti.

zarivânje, n. verbal. od zariivati. radnja kojom tko zariva što.

zarivati, vâm, v. impf. za-rivati. v. impf. prosti riti (rijem). v. pf. zariti. — 1) *zarivati što, kao rijuču zakrivati*: Svinja zariva što, a čovjek pokriva ili zakopava ili sije. Pis. 25. — 2) *zarivati što, kao razmetati što rijuču*. isp. zariti 2.

zarkati, zârčēm, v. pf. *ansfangen zu schnarchen,*

incipio stertere. Rj. za-rkati, početi rkati. vidi za-hrkati.

Záro, m. hyp. od Zarija. Rj.

zaròbiti, zâròbim, v. pf. Rj. za-robiti. v. impf. zarobljavati. — 1) *zum Sklaven machen, capio*. Rj. zarobiti koga, učiniti ga robom. — Vozimo roblje. što smo kroz svijet zarobili, i to oni vezani plaču. Npr. 247. Je li dosta roblja zarobio? Npj. 4, 7. E me robom zarobiše. Turci, zarobiše mene i Radoja. 4, 368. Eda li češ one pobiti koje zarobiš mačem svojim i lukom svojim? Car. II. 6, 22. — 2) *sa se, refleks. in Gefangenschaft gerathen, cupior*: Nije se udala već se zarobila (kaže se za djevojku koja se zlo uda). Rj. postati rob, zapasti u ropstvo. — Avram ču da mu se zarobio sinovac. Mojs. I. 14, 14. Narodi će poznati da se za svoje bezakonje zarobi dom Izrailjev. Jezek. 39, 23.

zarobljâvânje, n. verbal. od zarobljavati. radnja kojom tko zarobljava koga.

zarobljâvati, zâròbljâvâm, v. impf. za-robljavati ljude, činiti ih robovima. v. impf. prosti robiti. v. pf. zarobiti. — Vidim drugi zakon u udima svojim, koji se suproti zakonu uma mojega, i zarobljava me zakonom grjehovnijem koji je u udima mojima. Rim. 7, 23. U Dubrovčana je bilo roblja, koje su ili kupovali ili zarobljavali. DM. 335.

zarobljènik, zarobljenika, m. koji je zarobljen: Prorok Jezekilj svjetovao zarobljenike u Jermenskoj. Prip. bibl. 93.

zaròditi se, zâròdim se, v. r. pf. *Kinder bekommen, liberos nanciscor*: kad se žena zarodi, onda je mužu teže pustiti je. Rj. za-rodila se žena, rodila djece. — Ja mu kazah da se Stamera nije ni zarodila s Cvejom. Megj. 107.

zârok, m. (u C. G.) vidi oplada. Rj. za-rok. za postanje isp. zareći se 1. vidi i uklada, i syn. ondje.

zaròktati, zâròkcēm, v. pf. *zu grunzen beginnen, grunnitum edo*: zaroktaše svinje. Rj. za-roktati, početi roktati. v. impf. roktati.

zaròniti, zârònim, v. pf. Rj. za-roniti. vidi zaroniti. v. impf. zaranjati. — 1) n. p. u vodu *untertauchen, mergor*. Rj. vidi uploviti, zagnjuriti se. — Dogju na more i stanu da se kupaju . . . »De da ronimo« . . . sveti Arangel zaroni, i iznese u zubima pijeska morskoga. Npr. 91. Sigje i zaroni u Jordan sedam puta. Car. II, 5, 14. — 2) *koga, überschütten, verscharren, vergraben, obruo*: Sine Gajo, breg se odronio! Majko moja, tebe zaronio! Rj. — Opazi Stojša u avliji jednu veliku jazbinu . . . »A šta je to zete? Kako možeš u svome dvoru trpeti toliku propast? Zašto to ne zaroniš? Npr. 34. Sve studence koje bjehu iskopali sluge oca njegova, zaroniše Filišteji, i zasušu ih zemljom. Mojs. I. 26, 15.

zaròsiti, zâròšim, v. pf. za-rositi. v. impf. rositi. — 1) *rosa zarosi koga, kad padne na nj*: Zadede se jedan modar oblak od Budima do Prizrena grada, baš ih nigde sunce ne ogreja, ni ih kakva rosa zarosila. Npj. 2, 57. — 2) *sa se, refleks. zaròsiti se* (u Dubr.), n. p. prozori, kad od zime izbije rosa iznutra, *mit Thau übersogen werden, roscidum fieri*. Rj.

zaròviti, zâròvīm, v. pf. vidi zariti. Rj. za-roviti. vidi i zariljati, zarinuti. v. impf. roviti.

zaròzati, zâròzâm, v. pf. n. p. tijesne gaće, rukave, *hinaufrollen, succingo*. Rj. za-rozati, kao zavrnuti 4, uzgrnuti. suprotno srozati. isp. narozati se.

zaròžiti, zâròžim, v. pf. (u Srijemu): metnuo sam lozu u rastilo da zaróži, pa ču na proljeće počestiti. Rj.³ za-rožiti.

zârúbast, adj. *flach, aequatus*. Rj. za-rubast (drugoji poli osn. u rub). kao zarubljen, plosan, plosnat. suprotno zaostrijet, šiljast. isp. zatubast.

zarábiti, zârúbim, v. pf. *zuflihen (z. B. das obere Ende eines Stabes), aequo*. Rj. za-rubiti što, n. p. gornji kraj od štapa, učiniti da bude zarubasto, kao

plosnato (a ne šiljasto). suprotno zašiljiti. v. impf. zarubljavati. — Jao moj tupi tupane! S tobom tupo, a bez tebe zarubljeno. (Gledaj: Ao moj tupi tupane! S tobom zlo, a bez tebe i gore). Posl. 109.

zarubljavanje, n. das *Zuslächchen*, *aequatio*. Rj. verbal. od zarubljavati. radnja kojom tko zarubljuje što. **zarubljavati**, zarubljavjēm, v. impf. *zuslächchen*, *aequo*. Rj. za-rubljavati što, n. p. gornji kraj od štapa, činiti da bude zarubasto, kao plosnato (a ne šiljasto). suprotno zašiljavati. v. impf. prosti rubiti 2. v. pf. zarubiti.

zaručan, čna, adj. n. p. zaručne mu ruke, kad drži što u rukama, *ingenommen*, *occupatus*. Rj. zaručan, kao upotrijebljen, *zapremljen*. isp. zaručiti 1.

zaručiti, zaručim, v. pf. Rj. za-ručiti. — 1) *verwenden* (*ansfüllen*), *applico*, *impleo* (n. p. bure, vreću, torbu, lonac). Rj. kao upotrijebiti, napuniti. — 2) (u Boci) djevojk, t. j. darivati, *sich mit Eimer verloben*, *despondere sibi*: Zano skida burme pozlačene, i zaruči ljepotu gjevojk. Od kako sam tebe zaručio, svaka mi je dobra sreća bila. Rj. vidi vjeriti, isprosi. — Zaručicu te sebi pravdom i sudom i milošću i milosrgjem. Os. 2, 19. Sveštenik da ženiku zlatan prsten, po tom srebrn prsten dade nevjesti, i tako ih zaruči jedno drugome u ime presvete Trojice. DP. 219. Vavedenje (uvogjenje) u crkvu Solomunovu za znak da je (prečista) djevojka) zaručena božanstvu. 317. — 3) kcer svoju, verloben, *spondeo*: Marina se uzbrizila majka, e je skoro Maru zaručila. Rj. vidi vjeriti (za drugoga).

zaručivanje, n. Rj. verbal. od zaručivati. — 1) radnja kojom tko zaručuje što, n. p. bure, vreću, lonac (das *Verwenden* — *Anfüllen* — *applicatio*. Rj.). — 2) radnja kojom tko zaručuje n. p. djevojk (das *Verloben*, *sponsio*. Rj.): Zaručivanje, koje je negda bilo odijeljeno od vjenčanja, sjedinjeno je s njim, te se svršuje pred vjenčanje u crkvi. DP. 219.

zaručivati, zaručujēm, v. impf. Rj. za-ručivati. v. impf. prosti ručiti (i se). v. pf. zaručiti. — 1) *verwenden* (*ansfüllen*), *applico*. Rj. zaručivati n. p. bure, vreću, lonac, upotrebljavati ih, napunjati. — 2) *verloben*, *spondeo*. Rj. n. p. djevojk. vidi vjerivati.

zaručnica, f. die *Verlobte*, *sponsa*, *desponsata*. Rj. koja je zaručena. vidi vjerenica, janklija. — Slimi s desne ruke prsten i stavi joj (gjevojci) na ruku govoreći joj: »Ti si moja zaručnica.« Npr. 111. Pošlji svate u Kotorske strane, da čekaju moju zaručnicu. Npj. 5, 300.

zaručnik, m. der *Verlobte*, *sponsus*, *desponsatus*: Pl' gjevojka svoga zaručnika. Rj. koji je zaručen. vidi vjerenik. — O Voine, o moj zaručnice! kupi svate, hajde za gjevojk. Npj. 5, 525.

zarudak, zàrutka, m. der *Anfang der Reife* (z. B. der *Kirschen*), *rubescencia*(?). Rj. za-rudak, kad zarudi što, n. p. grožgje. isp. šara 2, šarac 2, šarak.

zarudjeti, zarudim, v. pf. *erröthen*, *der Zeitung nahe kommen*, *rubesco*, *ad maturitatem accedo*, *maturesco*. Rj. za-rudjeti, početi rudjeti, zarugjivati, n. p. grožgje, trešnjje. v. impf. zarugjivati.

zarugjivanje, n. das *Erröthen*, *Reifwerden*, *rubedo accedens ad maturitatem*. Rj. verbal. od zarugjivati. stanje koje biva, kad zarugjuje što, n. p. grožgje.

zarugjivati, zarugjujēm, v. impf. *erröthen*, *der Reife nahen*, *rubesco*, *maturesco*. Rj. za-rugjivati, počinjati rudjeti, postajati rudo, crvenkasto, rigje, n. p. grožgje, trešnjje. v. impf. prosti rudjeti. v. pf. zarudjeti. — Rudi grožgje, t. j. zarugjuje. Rj. 655b. Šara, 2) kad grožgje počne zarugjivati, cf. šarac 2. Rj. 833b (i šarak).

zarukati, zaručim, v. pf. *erbrüllen*, *mugitum edo*. Rj. za-rukati, početi rukati. v. impf. rukati.

zarukavlje, n. die *Stickerel am Aermel*, *manicac ornatus*: Seja bratu zarukavljje veze. Rj. za-rukavlje,

vez na rukaru. — Počekaj me, sunce, na zahodu, da navezem bratu zarukavljje, oba kraja krila paunova, a na sredi oči sokolove. Npj. 1, 220.

zaruměniti se, nīm se, v. r. pf. *roth werden*, *erubescio*. Rj. za-rumeniti se, postati rumen. v. impf. rumeniti se. isp. zacrljeniti se, i syn. ondje.

zarúret, * *unentbehrlich*, *summe necessarius*. Rj. prijeka potreba.

zà'rzati, zà'ržēm, v. pf. *aufwiehern*, *hinnitum edo*. Rj. za-rzati, početi rzati. v. impf. rzati. — Onda konj pod čovekom za'rže: konj veli kobili: »Hajde brže! što si zaostala!« Npr. 13.

zasad (za sad), **zasàda** (za sada), *adv.* — Teško je za sad pravu granicu naznačiti. Danica 2, 26. Za sad neka bude dosta. Slav. Bibl. 1, 94. Za sada da ih (slovenske jezike) poznamo samo po imenu i u glavnom. Dioba 3. Idi za sad; a kad uzimam kad, dozvaću te opet. Prip. bibl. 184.

zasàdašnjī, adj. koji je zasada. — Kaže, da je to za sad njemu najveća nagrada... na čast mu sva slava od takovog pisanja, i nagrada zasadašnja (a drugoj neka se ne nada). Pis. 69.

zasāditi, zāsādīm, v. pf. Rj. za-saditi. — 1) n. p. njivu čime, *bepflanzen*, *consero*. Rj. v. impf. zasagjivati 1. — 2) što po njivi, *einsetzen*, *deplanto*. Rj. v. impf. zasagjivati 2. — 3) kao zadjesti: Vjerenik ponese punici svilenu maramu, komad sapuna, i u njemu zasagjen cekin. Kov. 45. v. impf. isp. saditi 2.

zasagjivanje, n. Rj. verbal. od zasagjivati. — 1) radnja kojom tko zasagjuje n. p. njivu čim (das *Bepflanzen*, *consitio*. Rj.). — 2) radnja kojom tko zasagjuje što n. p. na njivi (das *Einsetzen*, *plantatio*. Rj.).

zasagjivati, zasagjujēm, v. impf. Rj. za-sagjivati. v. impf. prosti saditi. v. pf. zasaditi. — 1) *bepflanzen*, *consero*. Rj. zasagjivati n. p. njivu čim. — Ja Gospod sagragjujem razvaljeno i zasagjujem opustjelo. Jezek. 36, 36. — 2) *einsetzen*, *deplanto*: Mlada Mara rano podranila u bostanju da sadi cvijeće, kako koje cvijeće zasagjuje, tako mlada njega namjenjuje. Rj.

zasaliti, līm, v. pf. ovako ti zasalili volovi! (kad polaznik čestita). Rj. *fett werden*, *pinguesco*. Rj. zasaliti. glagol se drukčije ne nalazi. isp. salo. vidi ugojiti se; opretiliti, opretljati; odebljati. — Ali se Izrailj ugoji, pa se stade ritati; utio si, udebljao i zasalio. Mojs. V. 32, 15.

Zāsavica, f. voda u Mačvi koja teče iz potoka Botra a zaljeva kašto i iz Save više Ravnja. Rj.

zase, **zasebe**, *adv.* vidi napose, i syn. ondje. — Carevi koji dogjoše bijahu za se u polju. Dnev. I. 19, 9 (*zase*, *separatim*, *gesondert*). Predsjednik velikoga suda, koji je svoje sjednice držao za sebe, a ostalih pet popečitelja imali su sjednice zajedno. Sovj. 58. isp. sebe 3b.

zàselak, zàselka, m. ein *Dorf das zu einem andern gehört*. Rj. za-selak, selo, koje pripada drugome selu. isp. zaselje. — Poselica, malo selo, zaselak. Rj. 547a. Neki... naseliše se u Kirijac-Arvi i zaseocima njezinijem, i u Divonu i u zaseocima njegovijem. Nem. 11, 25. Zaselak selu Kadanovcima. DRj. 1, 67.

zàsēlje, n. što i zaselak? — Dokle sagje na ravno Krnovo, a tu Vuče pade na danište u zaselje u raži ozimoj. Rj. 451a. Dokle vojska niz zaselja došla kod torine Muje Zalovića. Npj. 4, 424.

1. **zàsijati**, zàsijēm, v. pf. n. p. njivu čim, *besäen*, *consero*. Rj. za-sijati. vidi nasijati 2. v. impf. zasijavati. — Evo vam sjemena, pa zasijte njive. Mojs. I. 47, 23. Izmegju mnogih običaja i molitava kojima je crkva Hristova zasijala djeci svojoj put ovoga života, ima jedna sveta radnja. DP. 352.

2. **zàsijati**, zàsijām, v. pf. za-sijati. v. impf. sijati. — 1) značenje kao u zasijati se. vidi zasjati. — Al' u boru mlada moma, pak zasija, kano sunce. Npj. 1, 364. Kroz marame zasijalo lice, svatovima oči za-

sjenile od gospočkog lica i ogjela. 3, 518. — 2) *sa se, refleks.* zasijati se, *erklären, effulgeo, cf.* zasjajati se, zasjati se: *Zasija se skerlet i kadifa.* Rj. *vidi i* zasvijetliti se.

zasijecanje, n. Rj. *verbal.* od zasijecati. — 1) *radnja* kojom tko zasijeca n. p. drvo, ili što u što, (das Anhaufen, accisio. Rj. — 2) *radnja* kojom tko zasijeca put (das Verhauen, zō arboribus stratis impedire. Rj.).

zasijecati, zäsijecām, v. *impf.* Rj. za-sijecati. v. *impf.* prosti sjeći. v. *pf.* zasjeći. — 1 a) n. p. drvo, anhaufen, accido. Rj. — b) u prenesenom smislu: Dio historije južnih Slovena, koji i u političku historiju našega naroda duboko zasijeca. Rad 9, 191. *einschlagen, sich auf etwas beziehen, referri ad aliquid, pertinere.* — 2) put, verhaufen, arboribus stratis impedio. Rj. usjećenim drvećem zaagragivati. — *sa se, pass.*: Po Srbiji onamo se kolovozi češće zavaljuju i zasijecaju, nego se popravljaju. Danica 2, 53.

zasijevanje, n. *verbal.* od 2 zasijevati. *radnja* kojom tko zasijeva n. p. njivu.

1. **zasijevati**, zäsijevām, v. *pf.* erblitzen, effulgeo: kad zasijevaju munje. Rj. za-sijevati, početi sijevati. v. *impf.* sijevati. — Gromovi zagrmješe i munje zasijevaše. Mojs. II, 19, 16.

2. **zasijevati**, zäsijevām, v. *impf.* za-sijevati. v. *impf.* prosti i sijati (sijem) 1. v. *pf.* zäsijati. — Ne zasijevaj njive svoje dvojakim sjemenom. Mojs. II, 19, 19. A vi, gore Izrailjeve, bičete ragjene i zasijevane. Jezek. 36, 9. *sa se, pass.*: U ovo se vrijeme tijem jezikom, kao sjemenom njive, istom zasijevaju gdje koje vrste književnosti. Oglad IV.

zäsiliti, fim, v. *pf.* gewaltig werden, vim nanciscor et potentiam: Ruka mi je desna zäsilita, sablja britka krvi zaželjela. Rj. za-siliti, silan postati. *vidi i* zäčiliti. v. *impf.* siliti se.

zäsip, m. što se u vodenici zäse u koš da se melje. — Za belo brašno zäse se po 40 hiljada oka žita, koje se melje svojim redom. Taj se zäsip žamelje za 7 dana i za 7 noći. Megj. 262.

zäsipāč, zäsipāča, m. (u Bačkoj) u vodenici mjera (od deset oka) kojim se žito zäsipa u koš, Getreidemass, modius quidam. Rj.

zäsipanje, n. Rj. *verbal.* od zasipati. — 1) *radnja* kojom tko zasipa n. p. studenac zemljom (das Ueber-schütten, Verschütten, obrutio. Rj.). — 2) *radnja* kojom tko zasipa žito da se melje (das Hineinschütten, infusio. Rj.). — 3) *radnja* kojom tko zasipa koga kamenjem; die Steinigung, lapidatio.

zäsipati, päm (pljem), v. *impf.* Rj. za-sipati. v. *impf.* prosti sipati. v. *pf.* zasuti. — 1) *verschütten, überschütten, obruo.* Rj. zasipati n. p. studenac zemljom. *isp.* zasuti 1. — Znavljati vinograd, t. j. nositi novu zemlju, te zasipati oko čokoča. Rj. 185b. — 2) žito u koš (kad se melje), *hineinschütten, infundo.* Rj. — *sa se, pass.*: Grot, 2) u vodenica koš gdje se žito zasipa. Rj. 103b. Zasipač, u vodenici mjera (od deset oka) kojom se žito zasipa u koš. Rj. 194a. — 3) kamenjem, *steinigen, lapido.* Rj. *vidi* kamenovati (v. *impf.* i *pf.*). — Jeruslime, koji ubijaš proroke i zasipaš kamenjem poslani k sebi! Mat. 23, 27.

zäsiranje, n. das Bescheissen, concacatio. Rj. *verb.* od zasirati. *radnja* kojom tko zasira što.

zäsirati, zäsirām, v. *impf.* bescheissen, concaco. Rj. za-sirati što, srati u nj. v. *impf.* prosti srati. v. *pf.* zasirati.

zäsiriti, rīm, v. *pf.* n. p. mlijeko, anlaben, das Lab in die Milch schütten, coagulum injicio. Rj. za-siriti. v. *impf.* siriti 1.

zäsisati, säm, v. *pf.* kad žena na novo zatrudni, a još dijete nije odbila, onda se kaže: zäsisalo dijete. Rj. za-sisati, v. *impf.* sisati, sati.

zäsititi, tim, v. *pf.* Rj. za-sititi. v. *impf.* sititi. — 1) koga, sättigen, satio. Rj. *prelazno*: Zapitaj ga

(Usuda) kakva je ovo nesreća, te ne mogu svoje družine nikako da zasitim. Npr. 74. — 2) *satt bekommen, satior*, n. p. kad se hrani svinja, pa zasiti, i poslije malo jede. Rj. *neprelazno*.

zasjajati, zasjājim, zäsjati, zäsjām, v. *pf.* za-sjajati, za-sjati. *vidi* zasijati (i se), v. *impf.* sjajati (i se), sjati (i se). — 1) *značenje kao sa se refleks.*: I zasjaše krstati barjaci niz široko polje Mijokovce. Npj. 4, 346. Gospod izide sa Sinaja . . . zasja s gore Faranske. Mojs. V, 33, 2. Bože! povrati nas, neka zasja lice tvoje! da se spasemo! Ps. 80, 3. — 2) *sa se, refleks.* zasjajati se, zäsjati se, *vidi* zasijati se: Zasjaše se toke na prsima. Od vatre se sva crkva zasjaja. Rj. — Kopajući i izgruču zemlju, kad li — zasja mu se nešto kao da mu sve ždrake sunčane u oči sinuše. Npr. 100. Zasja se oni draži kamen. 214. Izvadi on oni prsten, zasja se jezero i planina od njega te joj (aždaji) zaslijepi oči. 263. Tada će se pravednici zasjati kao sunce. Mat. 13, 43.

zäsjeći, zäsječēm, v. *pf.* Rj. za-sjeći. v. *impf.* zasijecati. — 1) n. p. drvo, anhaufen, accido. Rj. — Ako li hoće da prinese pticu . . . sveštenik neka je metne na oltar, i glavu neka joj zasiječe noktom. Mojs. III, 1, 15. *sa se, pass.*: Rozgva, dvije vrljike od kojijeh se jedna na vrhu malo rascijepi a druga sa strane zasiječe i u onu rascijepljenu umetne. Rj. 653b. — 2 a) n. p. put, verhaufen, arboribus stratis impedio: ljudi zasjekli zbjeg u planini. Rj. usjećenim drvećem zagradi. — Kako su ti parlog vinogradi, i drumovi tvoji zasječeni, obaljene tvoje zadužbine. Npj. 4, 313. — b) *sa se, refleks. sich verhaufen, müniri arboribus.* Uz ratove ljudi se skupe u planini u veliki zbjeg pa se zasijeku da bi se mogli braniti. Rj. — 3) *Zasjekao brke kao na trupici.* Posl. 86. [isp. Šišano kumstvo, kad se djetetu prvi put sijče kosa (šiša se). Rj. 840b. Šišobrki koji šiša t. j. pod-sijeca brkove. Rj. 841a].

zäsjeda, f. Rj. za-sjeda, za postanje *isp.* zasjedati 1, zasjesti 4. — 1) *der Hinterhalt, insidiae.* Rj. *vidi* busija, meteriz, 2 zästava. — Ni moja hajka, ni moja zasjeda. (Za tijem nije mi stalo). Posl. 221. Srbi pak dočekaju na zasjedama, koje su već bili namjestili, pa udri! Danica 3, 172. Kad dođu na zasjedu, Srbi iznenada opale iz pušaka. Miloš 76. On pošalje nekoliko momaka napred u zasjedu, da ih pobiju, kad udare onuda. 176. Kad Joksim i Miljko udare na zasjedu . . . I tako (Miljko) rastera sru zasjedu. 177. Jerovoam zavede zasjedu da im zagju za legja. Dnev. II, 13, 13. — 2) (po jugozap. kraj, koje se govori i zäsjeda) mjesto nadno stola, prema gornjemu čelu, osobito na svadbama, *der Platz unten am Tische, dem Vorsitzer gegenüber, trichlinii pars.* Rj. *vidi* 1 zästava 1, donje čelo, suprotno čelo 2, gornje čelo, pročelje, začelje. — Vojvode svuda sjedaju u zasjedu, u dno trpeze. Kov. 69. — 3) (osobito u Paštr.) odre-gjeni svatovi koji sjede u zastavi. Kad djevojci daju dobru molitvu, dvije zasjede drže veo iznad nje. cf. 1 zästava 2. Rj. — Djevojka klekne na prostrte struke . . . a dva zasjede (ili zastave) uzmu joj veo s glave. Rj. 124b.

zäsjedāč, zäsjedāča, m. koji zasjedne, n. p. u lovu, *der im Hinterhalt Liegende, insidiator*: kad se hajkači približe zasjedacima. Rj. koji zasjeda, čeka u zasjedi.

zäsjedāčev, *adj.* što pripada zasjedacū.

zäsjedāčkī, *adj.* što pripada zasjedacima ili zasjedacū kojemu god: Izbavi nas (Bog) iz ruku neprijateljskih i zasjedackih na putu. Jezdr. 8, 31.

zäsjedanje, n. Rj. *verbal.* od zasjedati. — 1) *stanje koje biva, kad tko zasjeda, sjedi u zasjedi* (das Innern, insidiatio. Rj.). — 2) *stanje koje biva, kad tko zasjeda gdje god, ostaje zadugo sjedeći* (das Versitzen, mora. Rj.). — 3) *vidi* sjednica 2. — Skupština počela je po vaskrovanju opet svoja zasjedanja. Nov.

Srb. 1817, 322. Jedanput me vodio u zasjedanje Ruske akademije. Straž. 1886, 1768. za stari nast. isp. bogojavljenije.

zasjedati, *zàsjedâm*, v. *impf.* Rj. za-sjedati. v. *impf.* prosti sjedati. v. *pf.* zasjednuti, zasjesti. — **1)** *lauer*, *insidior*. Rj. kao vrebati, čekati u zasjedi: Sin (je) moj podigao slugu mojega na me, da mi zasjeda. Sam. I. 22, 8. »Hodi s nama da vrebamo krv, da zasjedemo pravome ni za što... a oni vrebaju svoju krv i zasjedaju svojoj duši. Prič. 1, 18. — **2)** *sich versitzen*, *sedendo morari*. Rj. kao sjedeći ostajati gdje god za-dugo, n. p. kudgod ide, svagdje zasjeda.

zasjednuti, *dnêm*, v. *pf.* vidi zasjesti. Rj. i primjere ondje.

zàsje, *f.* — **1)** *der Verhau, arbores stratae pro munimento*. Rj. za-sjeka, kad se drveće usiječe i njim zagradi za obranu. *isp.* zasijecati 2, zasjeći (i se) 2. — Čujuć, da se carski fermari čute, i da su gješto isprikičani po zbjegovima i po zasjekama, mlogi su mislili... Danica 3, 177. Ondje načini šanac, a unakoko utvrdi se zasjekama. Sovj. 43. — **2)** Najdonji hodnik bješe pet lakata širok, a srednji šest... a treći sedam...; jer načini zasjeka na domu spolja u naokolo, da se grede ne ulažu u zid od doma. Car. I. 6, 6 (*die Absätze*). *isp.* zasjeći 1.

zàsjena, *f.* *das Blendwerk, praestigiae*. Rj. za-sjena, djelo kojim se tko zasjeni. vidi opsjena, maštanije, sijeri. *isp.* čaratanija.

zàsjenac, *zàsijenca*, *m.* (u Boci) *der Schatten, umbra*, *cf.* zasjenak; Traži Vaso zasijenca da se zakloni. Rj. za-sjenac. *isp.* zasjeniti 2. po Njem. i Lat. tumačenju zasjenac je što i sjen, koje vidi, i *syn.* ondje; ali kako se kaže *cf.* zasjenak, biće što i zasjenak, t. j. kad mjesec sja, ono mjesto koje mjesecina ne obasjava, gdje je sjen.

zàsjenak, *zàsijenka*, *m.* u zasijenku, *in dem Mondeschatten, in umbra lunari*. Rj. za-sjenak. vidi zasjenac.

zàsjeniti, *nîm*, v. *pf.* Rj. za-sjeniti. v. *impf.* sjeniti se. — **1)** t. j. oči, *blenden, praestigior*. Rj. — Saviću se Grku oko grla, pa ču njemu oči zasjeniti. Npj. 3, 33. *neprelazno*: Ja kakva je cura Ljeposava! Kroz marame zasijalo lice, svatovima oči zasjenile od gospočkog lica i ogjela. Npj. 3, 518. — **2)** (u C. G.): Dok Moraču sunce ogrijalo, ogrijalo pa je zasjenilo. Rj. *überschatten, umbro, vidi* osjeniti? Rj.³

zàsjesti, *zàsjedêm* (*dnêm*), v. *pf.* Rj. za-sjesti. vidi zasjednuti. v. *impf.* zasjedati. — **1)** n. p. za sofru, *sich setzen, consido*: Zasjedoh za sofru junaci. Rj. — U gospočke stole zasjednula. Rj. 194b. Ako je i rgjavo vrijeme, putnici putuju. (Kazala baba, kad su nekaki putnici bili zasjeli oko vatre...). Posl. 3. — **2)** koga, *setzen, einen Sitz anweisen, colloco, locum assigno*: Zasjede ih za sofre gospodske. Rj. *prelazno*. vidi posaditi (koga n. p. za sofru) 2. — **3)** zasjelo sunce, *untergehen, occido*. Rj. vidi zač 1, i *syn.* ondje. — J'o Nenade, moje žarko sunce! rano ti mi ti beše izišlo, pa mi tako rano ti zasjede! Npj. 2, 81. i ovaj primjer ide ovamo: Otidoše pravo ka Sijenju. Na dva sata sunce ih zaselo, na dva sata daleko od Senja. 3, 190. — **4)** *sich in Hinterhalt legen, insidior*: zasjeli u planini da čekaju Turke. Rj. *isp.* zasjeda 1. vidi zapasti 2, (u primjeru Npj. 2, 632; itd.). — Zasjedac, koji zasjedne n. p. u lovu. Rj. 194b. Ode Zeko zasjest' od Zapada, da ne bježe Turci uza Savu. Npj. 4, 282. Idite, i zasjedite po vinogradima, pa kad izidu kčeri, otmite svaki sebi ženu. Sud. 21, 20. zasjesti kome: Hodi s nama da vrebamo krv, da zasjedemo pravome ni za što. Prič. 1, 11. zasjesti koga: Pa spadoše u bogaze tvrde, zasjedoh u bogazim' Turke. Npj. 3, 459. — **5)** *sich versitzen, sedendo moror*: hajde, šta si zasjeo; nema ga, zasjeo negdje. Rj. ostati gdje sjedeći za duго. — **6)** zasjeo zalogaj u grlu, *stecken bleiben, adhucere*. Rj. — Tako mi voda ne zasjela (u grlu ne stala)! Posl. 301.

zaskákânje, *n.* *das Umzingeln, circumventio*. Rj. verbal. od zaskakati. radnja kojom tko zaskače koga.

1. zaskákati, *zaskáčem*, v. *impf.* (u C. G.) *umzingeln, circumvenio*. Rj. za-skakati koga, skačući opkoljavati, optjecati ga. v. *pf.* zaskočiti. — Zaskaču ga sa svakoje bande, puškama ga ubiti ne mogu. Npj. 4, 88.

2. zaskákati se, *zaskáčem se*, v. r. *pf.* *aufspringen, exsilio*. Rj. za-skakati se, uzeti skakuti, dati se na skakanje. vidi zagicati se. v. *impf.* zaskakivati se. — On izigje na goru Petrovu... pa s' zaskaka junak niz planinu. Npj. 3, 144. Zaskaka se Conjaga Živane, kako ljeljen od tri godinice, pa on ode drumu Subotinskom. 4, 280.

zaskakivânje, *n.* verb. od zaskakivati se. radnja kojom se tko zaskakuje.

zaskakivati se, *zaskakujem se*, v. r. *impf.* skakanje započinjati. v. *pf.* 2 zaskakati se. — Uzjaha Ibro konja u avliji, sve se pod njim hajcan zaskakiva. HNpj. 3, 327 (zaskakiva se dijalekt. mj. zaskakuje se. *isp.* poskakivati, poskakujem).

zaskočiti, *zaskočim*, v. *pf.* (u C. G.) *umzingeln, circumvenio, cf.* opkoliti, opteći: Zaskočise Gunjanske kozare. Rj. za-skočiti, kao skačući opkoliti. v. *impf.* 1 zaskakati.

zaskròbiti, *zaskrobim*, v. *pf.* *stärken, amylo corroboro (lintea), cf.* nštirkati. Rj. za-skrobiti n. p. kolulje. vidi i zaškrobiti. v. *impf.* skrobiti.

zàslada, *f.* *der Nachtsch, das Dessert, mensa secunda, bellaria*. Rj. za-slada. *isp.* zasladiti 2. — Moje mu oči rakija, moje mu lice pogača, a b'jelo grlo zaslada. Npj. 1, 415.

zàsladiti, *zàsladim*, v. *pf.* Rj. za-sladiti. v. *impf.* zaslagjivati. — **1)** *versüssen, reddo dulce, dulcoro*. Rj. zasladiti što, učiniti da bude slatko, slugje. — **2)** *Nachtsch halten, mensam secundam habeo*: daj mljeka ili kuhanih šljiva da zasladimo malo. Rj. *isp.* zaslada.

zàslagjivânje, *n.* *das Versüssen, dulcoratio*. Rj. verb. od zaslagjivati. radnja kojom tko zaslagjuje što.

zàslagjivati, *zàslagjujêm*, v. *impf.* *versüssen, dulcoro*. Rj. za-slagjivati što, činiti da bude slatko, slagje. v. *impf.* prosti sladiti. v. *pf.* zasladiti.

zàslanjânje, *n.* vidi zaklanjanje. Rj. vidi i zaslonjanje, zaklonjanje.

zàslanjati, *njâm*, vidi zaklanjati. Rj. v. *impf.* zaslanjati. vidi i zaslonjati, zaklonjati, zastiljati. *isp.* zaštićivati. v. *pf.* zasloniti.

zàsljèpiti, *zàsljèpim*, v. *pf.* kome oči, *verblenden, occaeco*. Rj. za-slijepiti koga, učiniti da bude slijep, da ne vidi. v. *impf.* zàsljèpljivati. — Jedan zmaj doleće... mladić pušti oganj plavetan iz prstena te mu sažeže krila i oči zàsljèpiti. Npr. 263. Ijubav razlog zàsljèpiti. DPosl. 56. su se, *pass.*: Da se nije dao zàsljèpiti mržnjom na mene mojijeh neprijatelja. Odr. od ruž. 15. Da se njihove oči zàsljèpe da ne vide. Rim. 11, 10.

zàsljèpjeti, *zàsljèpim*, v. *pf.* *erblinden, oculis capior (fig.)*. Rj. za-slijepjeti. postati slijep (u prenesenom smislu; u pravom smislu: oslijepjeti). v. *impf.* prosti slijepjeti. — Šta iskaše Izrailj ono ne dobi, a izbor dobi; ostali pak zàsljèpise. Rim. 11, 7 (bolje zàsljèpeše). Kad se krv u čovjeku zaplamtí, hoće i oči da mu zàsljèpe. Prip. bibl. 71.

zàsliniti, *nîm*, v. *pf.* *rotzen, mucro obducor*: šta si zaslinio (kažu djetetu kad plače). Rj. za-sliniti, početi sliniti. v. *impf.* sliniti.

zàslon, *m.* Rj. za-slon. *isp.* zasloniti. — **1)** vidi zaklon. Rj. — **2)** (u Lici) bijela ili šarena prtena kecelja, što nose kršćanke (a hrišćanke nose vunenue pregače). Rj.

zàsloniti, *zàslonim*, vidi zakloniti. Rj. v. *pf.* zasloniti. kao prost glagol ne dolazi. *isp.* sloniti. v. *impf.* zaslonjati, zaslanjati.

zàslonjānje, *n.* vidi zaslanjanje. Rj. i *syn. ondje.*

zàslonjati, njām, vidi zaslanjati. Rj. *v. impf.* zaslonjati. vidi i *syn. kod zaslanjati. v. pf.* zasloniti.

zàsluga, *f.* Rj. za-sluga. *isp.* zaslužiti. — **1)** (u vojv.) *das Verdienst, meritum.* Rj. — Dobije za osobite zasluge Mađarsko plemićstvo. Danica 4, 12. *Iz uvaženija njegovih zasluga knez...* dade mu ženi i detetu bezbrižno uživiljenje. 4, 16. Tako Miloš po svojim zaslugama ostane sam prvi starešina nad Srbima. Miloš 38. *Imam li ja kaku zaslugu, što sam one pjesme skupio.* Odg. na ut. 28. Što je skupio koliko se moglo srpske oblasti... To je njegova velika zasluga. DM. 4. Ocijeni zasluge njegove za lingvistiku. Rad 9, 192. — **2)** vidi usluga. — Da je s područnim sebi narodom činio velike zasluge douru Austrijskome. Žitije 3. *Jemandem Dienste leisten; operam alicui navare.*

zàsluhati, šām, *v. pf.* vidi začuti: Al' iz gore govor zaslušaše. Rj. za-slušati. *v. impf.* slušati.

zàslužan, zàslužna, *adj. verdienstvoll, bene meritus.* za-služan, koji ima zasluga za što. — *Veoma zaslužni za slovenske jezike* Nijemac. Dioba 10. Šlahjér, između svojih stranaca najzaslužniji u slovenskoj filologiji. Rad 1, 113. Za takim članom svojim... za Slovene prezaslužnim, duboko žali akademija. 9, 190.

zàslužiti, zàslužim, *v. pf. verdienen, promereor.* Rj. za-služiti. *isp.* dostajati se, dostojim se. *v. impf.* zasluživati. — Ornogorci hvatajući i sušeći ukljevu zasluše na godinu po nekoliko hiljada dukata. Rj. 777a. Što sam do sad činila, neka je za tebe, a od sad da mi da Bog za sebe da zaslužim. Npr. 84. Kad čuje (čovjek) šta je sa ženinom kćerju, žao mu bude, »ali joj je« reče »mati to zaslužila kod Boga, jer je na tebe badava mrzila.« 136. Po zakonima ovoga mjesta zaslužio je smrt. 218. Vuče za sobom ličinu. (Zaslužio je vješala). Posl. 40. Laži, kojima je nezasluženu slavu pridobio. Odg. na ut. 3. Ovako radeći mogli bismo zaslužiti, da nam inostranci vjeruju. Pis. 47. Ali si zaslužio sud bezbožnički. Jov 36, 17. sa se, *pass.*: Ako je krivica bila takova, da se nije njom zaslužila smrt, onda... DM. 300.

zàsluživānje, *n. das Verdienen, promeritio.* Rj. *verb.* od zasluživati. radnja kojom tko zaslužuje što.

zàsluživati, zàsluživem, *v. impf. verdienen, promereor.* Rj. za-služivati. *v. impf.* prosti služiti. *v. pf.* zaslužiti. — Stane živeti s carevom kćeri kao svaki baščovan, noseći zelen u grad i tako po štogod zaslužuju. Npr. 206. Volovi oru, a konji zoblju. (Ovje se misli jahaći konj, i znači da on više troši nego zaslužuje). Posl. 39. Osobiti spomen i pohvalu ovdje zaslužuju Mađari. Kov. 8. Ova knjižica osobito zaslužuje, da se na nju malo pogleda. Odg. na sit. 4. Koliko dakle poštovanja zaslužuju (knjige biblijske) već samo za to što su tako stare! Priprava 191. Koji to čine, zaslužuju smrt. Rim. 1, 32.

zasmákānje, *n. das Würzen, conditio.* Rj. vidi 2 začinjānje.

zasmákati, zasmāčēm, *v. impf. würzen (österr. vermachen), condio.* Rj. za-smakati. vidi 2 začinjati. *v. impf.* prosti smočiti. *v. pf.* zasmočiti.

zasmijati se, jēm se, *v. r. pf. anlachen, video.* Rj. za-smijati, početi se smijati, dati se na smijanje. *v. impf.* smijati se.

zàsmočak, zàsmočka, *m.* vidi začina. Rj. za-smočak, *isp.* zasmočiti.

zasmōčiti, zàsmočim, *v. pf.* vidi začiniti. Rj. zasmočiti. *v. impf.* zasmakati.

zasmōliti, zàsمولim, *v. pf. verpichen, pico.* Rj. za-smoliti što, smolom zamazati. *v. impf.* smoliti. — Ja ću Janku oči zasmoliti. HNpj. 4, 358. Načini (Noje) sebi brod od jakoga drveta i zasmoli ga iz nutra i spolja. Priprava 197.

zàsraditi, đim, *v. pf. anstänkern, foctore impleo.*

Rj. za-smraditi *n. p. sobu, smradom je napuniti. v. impf.* smraditi

zasmrdjeti, zasmrdim, *v. pf. Gestank von sich geben, focteo.* Rj. za-smrdjeti, početi smrdjeti. *v. impf.* smrdjeti.

zàsnoovati, zàsnujem, *v. pf. anlegen, den Bau beginnen, instituo.* Kulu gradi crni Arapine na inkanat krajem mora slana, koliku je kulu zasnovao. Rj. za-snovati. vidi osnovati 2. *v. impf.* snovati.

zàsob, (u Dnub.) zàsobieč, zàsopēč, *nach einander, continuo.* Koji t' konjice može preletiti zasobice i po dva bedema. Tri put zasopce. Rj. *adv.* za-sob, za-sobice, za-sob'ce (s promjenom glasa b pred c na p). kao jedno za drugim. vidi i zaosob, i *syn. ondje.* — Ribar jednom za tri dana zasobice ništa drugo ne mogaše uhvatiti u mrežu nego samo po jednu jegulju. Npr. 116. I bi glad za vremena Davidova tri godine zasopce. Sam. II. 21, 1.

zàsobica, *f.* za-sobica, ugrabljena, oteta djevojka, koju otimač baci za se na konja, pa je onako za sobom nosi. — Izvadi Anu Kninskog generala, pa je za se baci na gavrana... U mene je teška zasobica, lipa Ana Kninskog generala. HNpj. 3, 520. On ugleda bana Janjočkoga, a za njim se zasobica bili (bijeli)... U bana je teška zasobica, vrlo mu je gjogat malaksao. 4, 604. 605.

zàsopiti se, zàsopim se, *v. r. pf.* vidi zaduhati se. Rj. za-sopi se, koji brzo trči te stane silno sopiti. vidi i zadihati se, zapuhati se. *v. impf.* sopiti.

zàsōvnica, *f.* (oko lbra) kao mala greda što se iz duvara prevuče preko zatvorenih vrata (n. p. na gradovima), der Thorriegel, portae obex. *cf.* mandal. Rj. za-sovnica (*isp. u-sov*). Osn. 331. *isp.* palanga, poluga, prijevornica.

zàspati, zàsπim, *v. pf. einschlafen, obdormio.* Rj. za-spati. vidi usnuti. *v. impf.* spatati, spavati. — Zatljati, pola zaspati. Rj. 197b. Oka na oko nijesam metnuo (n. p. cijelu noć), t. j. nijesam zaspa. Rj. 454a. On zaspi, pa kad se u zoru probudi, a to jakubka obrana. Npr. 15. Odmah zaspi kao mrtav. 17. Pade na zemlju i kao zaklan zaspi. 99. Zaspas Stojan kako jagnje ludo. Npj. 3, 126. San zaspala plemenita Mara na čardaku na debelu hladu. Herc. 173.

zàsrāmīti, zàsrāmim, *v. pf.* Rj. za-sramiti. — **1)** beschāmen, pudescio, pudorem injicio. Rj. zàsrāmīti koga. vidi posramiti. *v. impf.* *isp.* sramotiti 2. *isp.* zastidjeti. — **2)** sa se, *refleks. sich beschāmen, pudore afficio.* Rj. n. p. dijete se zasramilo. *isp.* zastidjeti se. *v. impf.* sramiti se.

zàsirati, zàsērēm, *v. pf. bescheissen, concaco.* Rj. za-sirati što. *v. impf.* zasirati.

zàsřknuti, zàsřknēm, *v. pf.* koga (dati mu srknuti). (u Sarajevu). Dr. Gj. Surmin, za-srknuti.

zàstājan, zàstājna, *adj. morosus, moras nectens* — naslada zastajna, delectatio morosa (apud Script. Eccl.). Stulli. (u pisaca crkvenih) za-stajan, što se kod čega zastaji te se njim bavi.

zàstājānje, *n. das Treffen, Finden, inventio, offensio.* Rj. verbal. od zàstajati, koje vidi.

1. zàstajati, zàstājēm, *v. impf. treffen, finden, invenio, offendo.* Rj. za-stajati koga, kao nalaziti ga. vidi zatjecati 1. *v. pf.* zastanuti, zastati. — Rane čeri, a pozne sinove; da zaove snahe ne zastaju, da se dva zla u dvor' ne sastaju. Npj. 1, 307. Jedan drugog za grlo hvataše, u boju ih noćca zastajala. 5, 222.

2. zàstājati, zàstājim, *v. pf.* Rj. za-stajati. *v. impf.* prosti stajati, stōjim 1. — **1)** vidi zàstajati se. Rj. — Ako tamo mnogo zastajao, mnogo stao, malo zadobio; ako tamo malo zastajao, malo stao, mnogo zadobio! Herc. 134. Nemoj mene radi zastajati na putu. Car. II. 4, 24. — **2)** sa se, *refleks.* zàstājati se, *verveilen, commoror.* Nemoj mi se mnogo zastajati. Rj. vidi zabaviti se, i *syn. ondje.* Ali ti se ljuto

bojim, da nam natrag ne ćeš doći... Ma li ti se s jadom molim, da se tamo ne zastoješ. Npj. 1, 91.

zastanuti, nēm, v. pf. Rj. — **1**) *vidi* zastati. — **2**) *zastanuti se, vidi* zastati se. Rj. i *primjere ondje*.

zastarati se, rām se, *vidi* zabrinuti se, *vidi* zastati se. Rj. v. r. pf. *vidi* i *syn. kod* zabrinuti se. v. impf. starati se. — Domaćinu dobri gosti dogjoše, zastara se domaćine u domu: »Čim ćemo mi naše goste častiti?« Npj. 1, 317. Spremajte se, kićeni svatovi! danci kratki, a konaci dugi, hoće nam se doma zastarati. 3, 352.

zastarjelost, zastarjelosti, f. *inveteratio*. Stulli. *osobina onoga što je zastarjelo*.

zastarjeti, zastarim, v. pf. za-starjeti, kao naći se već staro, pokazati se staro, prestaro; veralten (*veraltet*), verjähren, inveterascere, insolescere, obsolescere, (*obsoletus*). v. impf. starjeti. — Ako bude bijel otok na koži, guba je zastarjela na koži tijela njegova. Mojs. III. 13, 3.

zastati, zastanēm, v. pf. Rj. za-stati. *vidi* zastanuti (i se). v. impf. 1 *zastajati* (*zastajēm*). — **1**) *trefsen, finden, offendō, zastao ga* kod kuće; *zastao ga* u postelji. Rj. *vidi* desiti, nagoditi 2, naći, naići, zateći 1. — Ide na konak u selo, gdje ga zastane mrak. Rj. 309a. Dogje braći gje ih još zastane da spavaju. Npr. 191. A proljeće ga zdravo zastalo! Zdravo zastalo, i ostavilo! Npj. 1, 80. Zastasmo te za večerom, gde večeru ti večeraš. 1, 115. Nego brže hodi b'jelu dvoru, ne bi l' živu zastavuo majku. 2, 136. Ako me ovdje ne bi (pismo) zastalo. Glas. 63, 154. Kad se vratio kući, zastao knjigu od Dušana. Nov. Srb. 1817, 504. Nijeste u tami da vas dan kao lupež zastane. Sol. I. 5, 4. — **2**) *sa se, refleks. zastati se, sich befinden, sein, sum, existo. Rj. kao naći se. vidi* biti (bndem, v. pf.), desiti se, pridesiti se, nagnati se 2, namjeriti se 2, zateći se 1. — U to vrijeme zastane se u Bosni nekakav Nožinaga, rodom iz Bosne, koji je... Danica 3, 178. Pobije sve Turke, koji se onje zastanu. 3, 193.

1. zastava, f. — **1 a**) mjesto na dno stola, prema gornjemu čelu, *der Platz unten am Tische, dem Vorsitzter gegenüber, trichlinii pars*: U zastavu vojvodu Miloša. U Srba je po Hercegovini i sad običaj da u zastavu (kad je kakva čast) posade jednakoga s onijem koji sjedi u gornjemu čelu. cf. zasjeda 2. Rj. *vidi* i donje čelo. *suprotno* čelo 2, gornje čelo, pročelje, začelje. — **b**) *zapadni kraj neba, kao mjesto nadno neba*: Ode mu žarko za zastavu sunce. Svu noć jaše Korić na doratu. HNpj. 3, 417. A već ode za zastavu sunce, svak kod bega konak učinio. 3, 505. — **2**) *vidi* zasjeda 3. Rj. *odregjeni svatovi koji sjede u zastavi* 1. — Djevojka klekne na prostrte struke a dva zasjede (ili *zastave*) uzmu joj veo s glave. Rj. 124b. — **3**) (u Hrv.), *die Fahne, vexillum, cf. barjak. Rj. vidi* i bandijera stijeg. Rj. — Tada načini Mojsije oltar i nazva ga: Gospod zastava moja. Mojs. II. 17, 15. S istoka neka staje u đkō zastava vojske Judine po četama svojim. IV. 2, 2.

2. zastava, f. (u C. G.) koji ostanu kao u zasjedi, te čekaju dok udordžije mimo njih stoku ne dognaju, pa se onda oni biju s potočju, a udordžije tjeraju stoku dalje, *der Hinterhalt, insidiae*. Rj. *isp. zasjeda* 1. — Tu zastavu tvrdju ostaviše, na zastavu Peković-Stanišu. Npj. 4, 399.

3. zastave (male i velike), f. pl. (u nah. Rudničkoj) vez na čarapana, kao vogjice, *Art Stickerei, pictum quoddam per acum*. Rj.

zastaviti, vīm, v. pf. — **1**) (u Boci) *verpfänden, oppignero, cf. založiti* 1. Rj. za-staviti. v. pf. je i *prosti* staviti. v. impf. zastavljati. — **2**) *vidi* zaustaviti, ustaviti. — »Ja vam dalje viš' bižati ne ću.« Pa zastavi vranca velikoga. HNpj. 3, 112. Stani, brate, zastavi dorata. 3, 161. Kod jablana konje zastaviše. 3, 303.

zastavljānje, n. *die Verpfändung, oppignatio*. Rj. *verbal. od* zastavljati. radnja kojom tko zastavlja n. p. kuću za sto dukata. *vidi* zalaganje 1.

zastavljati, vljām, v. impf. (u Boci) *verpfänden, oppignero, cf. zalagati* 1. Rj. za-stavljati. v. impf. je i *prosti* stavljati. v. pf. zastaviti 1.

zastāvnia, f. krajna daska u kreveta (prostoga). Rj. **zastavnički**, adj. što pripada zastavnicima ili zastavniku kojemu god; n. p. služba zastavnička. *vidi* barjaktarski.

zastavnik, m. (u Hrv.) *der Fahnenträger, signifer, cf. barjaktar*. Rj. koji zastavu nosi. *vidi* i barjaktar, stjegonoša. — Dragi je moj bio i rumen, zastavnik između deset tisuća. Pjes. nad pjes. 5, 10.

zastavnikōv, adj. što pripada zastavniku. *vidi* barjaktarev, barjaktarov.

zastēnjati, zastēnjēm, v. pf. *ingemiscere*. Stulli. za-stenjati, početi stenjati. *vidi* zaječati 2.

zastidjeti, zastidim, v. pf. Rj. za-stidjeti. — **1**) *beschämen, pudore afficio*. Rj. *vidi* postidjeti. *isp. zasramiti. za v. impf. isp. sramotiti* 2. — Svakom sestra nahodi mehanu, kod prosaca brata zastidila. Npj. 2, 234. Prijatelj će mene zastidjeti, i turiti kavgu u svatove. 2, 545. Neka pabirči (Ruta) i među snopovima, nemojte da je zastidite. Rut. 2, 15. — **2**) *sa se, refleks. sich schämen, pudore afficio*: Zapali se obraz od obraza a zastidi junak od junaka. Rj. *vidi* postidjeti se, polibiti se. *isp. zasramiti se. v. impf. stidjeti se*. — Žapnuti se (i užapnuti se), kao *zastidjeti se*. Rj. 154b. E se, Roso, jesam zastidio na čardaku od brata tvojega. Npj. 2, 240. Jer ćete se posramiti od gajeva koje željeste, i *zastidjeti se od* vrtova koje izabraste. Is. 1, 29.

zastiljānje, n. *vidi* zaklanjanje. Rj.

zastiljati, ljām, (u Srijemu) *vidi* zaklanjati. Rj. i *syn. ondje. v. impf. za-stiljati. ne nalazi se drukčije*. — *isp. stelja, steljka, postelja. značenje* (korijenu) koje je u *prostirati* prelazeći u *zaklanjati*: *zastiljati*. Korijeni 275.

zastirāc, zastirāča, m. *das, womit z. B. das Zimmer bebreitet wird, stragulum*. Rj. *ono čim se n. p. soba zastire. vidi* zastirak, i *prostirāc, i syn. ondje. isp. sāj II, i syn. ondje*. — Odastrije se *zastirāc* Judin; i pogledao si u to vrijeme na oružje u kući šumskoj. Is. 22, 8.

zastirak, zāstirka, m. *vidi* zastirāc: Sve jorgane jorgovana grana, a *zastirke* cveće karamfilje. Rj.

zastirānje, n. *das Bebreiten (des Zimmerbodens mit Teppichen), constratio*. Rj. *verbal. od* zastirati. radnja kojom tko *zastire* n. p. sobu.

zastirati, rēm, v. impf. n. p. sobu, *bebreiten, conserno*. Rj. za-stirati. v. pf. *zastrijeti*.

zastōlje, n. *spalliera, ea sedis pars, cui terga inniuntur*. Stulli. za-stolje, u stoca 2, stolice, stočića *ono ozadi na što se legja naslonjaju; Stuhllehne. isp. prijestolje*.

zāstor, m. *conopaeum, tentorium*: *zastor* od crkve Božije razdriješe na dva dijela. Stulli. za-stor. *uopće ono čim se što zastrije. za postanje isp. zastrijeti. vidi* zavjes; *zastorak* (kao hyp. od *zastor*).

zāstorak, zāstōrka, m. *das, womit ein voller Sack oben bebreitet wird, um ihn zumachen zu können, stragulum sacci*: Našla vreća *zastorak* (Posl. 193. *isp. Našla vreća zakrpu*). Rj. za-storak. *za postanje isp. zastrijeti. vidi* *zastor. ono čim se puna vreća s vrha zastrije, da se može zavezati; i uopće ono čim se što zostrije*. — Pepeljuga, 2) *zastorak* na parionici, na koji se metne pepeo i sipa voda. Rj. 494b. Da bi podigao bar jedno pero od *zastorka* nad budućnošću. Zlos. 122.

zastrāniti, zāstrānim, v. pf. Rj. za-straniti. v. impf. zastranjivati. *isp. strana*. — **1**) *im Ansteigen nicht gerade aus, sondern nach der Seite gehen, oblique ascendo aut descendo*. Rj. u pravom smislu. *uzlazeći*

na brdo ili silazeći s njega ne poći upravo nego kao za stranom, krivudajući. — 2) fig. abweichen, deflecto, aberro. Rj. u prenesenom smislu, kao zalutati, začu n. p. od istine: Za veliko je čudo, da u nas ima ljudi, koji su dosta pametni i naučeni . . . ali kako počnu o svome jeziku i o književnosti, odmah zastrane, kaogod da su pobjegli iz ludnice! Pis. 83. Čija bi žena zastranila te bi mu zgriješila, onda neka muž . . . Mojs. IV. 5, 12. *Sei zastraniše, svi se pokvariše.* Ps. 53, 3. *Od zapovijesti tvojih ne zastranih.* 119, 110. Ne daj srecu mojemu da zastrani na zle misli. 141, 4. Kojih se za to um čovječji samo onda može latiti kad zastrani. Rad 16, 197. *Jezik današnjeh Bugara od staroga Slavenskoga tako zastrani da Bugari staru Slavensku bibliju zaista još manje razumiju nego Srbi.* VLazić 1, 2.

zastranjivānje, n. Rj. verbal. od zastranjivati. — 1) radnja kojom tko zastranjuje uzlazeći na brdo ili silazeći s njega (ascensus aut descensus obliquus. Rj.). — 2) radnja kojom tko zastranjuje n. p. od istine (das Abweichen, deflectio. Rj.): Po redu ćirilskih slova s malijem zastranjivanjem. Rad 12, 201. I ondje je sa svoga zastranjivanja sasma nepouzdan. 16, 197.

zastranjivati, zastranjujem, v. impf. Rj. za-stranjivati. v. pf. zastraniti. — 1) schief bergen oder bergab steigen, descendo vel ascendo oblique. Rj. u pravom smislu, uzlazeći na brdo ili silazeći s njega ne ići upravo nego kao za stranom, krivudajući. — 2) vom rechten Pfade abweichen, aberro, deflecto. Rj. u prenesenom smislu, kao zalaziti s puta istine, itd. — Ti si strašan prokletim oholicama, koje zastranjuju od zapovijesti tvojih. Ps. 119, 21. Da bi te čuvala (mudrost) od tugje žene . . . Nemoj da zastranjuje srce tvoje na putove njezine. Prič. 7, 25. U umnom smislu, zastranjivati od istine, misliti da je istina što nije, kao varati se. Daničić, ARj. 451b.

zāstrašiti, šim, v. pf. za-strašiti. vidi zaplašiti. isp. ustrašiti. v. impf. strašiti (i se). — sa se, refleks. ili pass.: Sile još mlagjahnne koje se ne mogu zastrašiti ni tegobom toga posla. Rad 2, 232.

zastrijeliti, zastrijelim, v. pf. Rj. za-strijeliti. v. impf. strijeljati. — 1) vidi ustrijeliti. Rj. — I hvališ se caru na divanu, da zastrileš orla krstatoga. Npj. 2, 360. — 2) pustiti strijelu, den Pfeil abschiessen, sagittam expello arcu. Rj. — Kad mu sinovi dorastu do ženidbe, onda im on zapovedi da se popne svaki na kulu, pa da s kule zastrale: gde koga padne strela, odande će mu dovesti devojkju. Npr. 208. Momče otréa, a on (Jonatan) pusti strijelu preko njega. A kad dogje momak do mjesta kuda bješe zastrijelio Jonatan, viknu Jonatan . . . Sam. I. 20, 37. Uzev tri strijele u ruku, zastrijeli ih u srce Avesalomu. II. 18, 14. Jedan zastrijeli iz luka nagonom, i ustrijeli cara Izrailjeva. Car. I. 22, 34.

zāstrijeti, zāstrēm (zāstr'o, zāstrfla; zāstrft), v. pf. bebreiten, consterno: zastrijeti vreću da se žito ne prospe. Al' on zastrt svilom i kadivom. Rj. za-strijeti. kao prost glagol ne nalazi se. isp. strijeti. v. impf. zastirati. — Kad im Mojsije izgovori, zastrije lice svoje pokrivalom. Mojs. II. 34, 33. Pokrih golotinju tvoju . . . i zastrijeh te svilom. Jezek. 16, 10. Kad te ugasiš, zastrijeću nebo, i zvijezde na njemu pomračiti. 32, 7.

zāstrug, m. zāstruga, f. od drveta kao čanak sa zaklopcem, koji se iznutra zavrne, eine hölzerne Schlüssel mit Deckel (auf Reisen, für Käse, Kaviar u dgl.), vas ligneum cum operculo. Rj. za-strug, zastruga. za postanje isp. zastrugati. u zastrugu, u zastruzi ponesu na put sira, hajvara, i t. d.

zāstrugati, zāstrūžēm, v. pf. schaben, rađo. Rj. za-strugati. v. impf. strugati.

zāstružiti, šim, v. pf. (u C. G.) vidi zatvoriti, n. p. brave u torinu, zatvorivši strugu. Rj. za-stružiti. su-

protno odstružiti. isp. prestružiti (presjeći jedne ljude od drugih). glagol se drukčije ne nalazi.

zastūdjeti, zastādī, v. pf. kühl, kalt werden, frigescio. Rj. za-studjeti, početi studjeti. isp. ostudjeti se. v. impf. studjeti.

zastūpānje, n. das im Wege sein, impeditio. Rj. verbal. od zastūpati, koje vidi.

1. zastūpati, zāstūpām, v. impf. — 1) im Wege sein, obsto: ukloni se s vidjela, ne zastupaj mi. Rj. za-stupati. v. impf. je i prosti stūpati. v. pf. zastupati. — 2) koga, fig. vidi obrāniti. Stulli. u prenesenom smislu: braniti koga, pravdati, odgovarati 2, ogovarati (pred sudom). — »Ja zastupam ovu ženu pred sudovima« . . . »Ženi se ti, moj sinko, pa zastupaj svoju ženu, a ovu ostavi njenu čoveku.« Mil. 232. isp. zastupnik 2.

2. zāstūpati, pām, v. pf. (u C. G.) n. p. pušku (t. j. sabiti sukiju u nju), laden, impleo. cf. stupā 2. cf. zasukijati. Rj. za-stupati. v. impf. stūpati.

zastūpiti, zāstūpīm, v. pf. in den Weg treten, ob-sisto: Zlatni stupci vodu zastupili, otuđ lovci zeca načeraše, zec uteče, lovci izginuše (ovo je narodna zagonetka, i odgonetljaj joj je: kad je Mojsije bježeći od Faraona prešao preko mora, a Faraon s vojskom propao u moru). Rj. za-stupiti n. p. kome put, kao stupiti predu nj i ne pustiti ga dalje. v. impf. 1 zastupati. — On dušmanu staze zatvorio . . . tu dušmansku vojsku zastupio. HNpj. 4, 601. impf. 1 zastūpati 1.

zāstūpnički, adj. što pripada zastupnicima ili zastupniku kojemu god, n. p. služba zastupnička.

zāstūpnik, m. — 1) ko u utrkivanju hoće koga da zastupi, da stupi preda nj i uteče mu. — Ono nam je Krivoguza Rade, kad se meće pješačka obdulja, niko Radi uteći ne može . . . »Evo. Rade, tebi zastupnika! Ja ću s tobom danas poletiti.« HNpj. 4, 355. — 2) advocatus, der Anwalt, Fürsprecher: I ako ko sagriješi, imamo zastupnika kod oca, Isusa Hrista pravdnika. Jov. I. 2, 1 (παράκλητος). Zadržao sam 49 riječi Slavenskijeh: gonitelj . . . zastupnik. Nov. Zav. VI.

zāstūpnikov, adj. što pripada zastupniku.

zāsūčak, zāsūčka, m. der Wickel (z. B. von Teig), glomus. Rj. što se zasūče n. p. od tijesta.

zasūkati, zāsūčēm, v. pf. Rj. za-sukati. v. impf. zasukivati. — 1) zurück schlagen, zurückschürzen, recingo. Rj. vidi zavrtati 2, uzvrtati 1. isp. zavrnuti 4, uzgrnuti. — Zasūče rukave, pa objema rukama izvadi ono gvožđe iz vode. Rj. 341b. Zasūče gaće i rukave te zagazi u jezero. Npr. 46. Al' na vratih) Iserlija Jova, zasukao ruke do lakata, on pogubi Ljuticu Bogdana. Npj. 1, 537. — 2) n. p. brkove, zudrehen, torqueo. Rj. — Zavilišiti brkove, t. j. zasukati ih da stoje uz brdo (kao vile). Rj. 174a. Zasukao brkove kao da će amove njima krpiti. Posl. 87. I sastavi tridest konopaca, i zasuka po dva u jednoga, te napravi petnaest komata. Npj. 2, 35. sa se, refleks.: Pa izvadi (Osman-aga) obje puške male . . . vigje junak (Draško), da je poginuo, zasuka se na obje strane, ma je jedna Draška pogodila. Npj. 4, 63.

zasukijati, jām, v. pf. n. p. pušku, t. j. sabiti sukiju u nju, laden, impleo. cf. 2 zastupati. Rj. za-sukijati. glagol se drukčije ne nalazi. isp. sukija.

zasukivānje, n. Rj. verb. od zasukivati. — 1) radnja kojom tko zasukuje n. p. ruke (das Zurückschlagen, recinctio. Rj.). — 2) radnja kojom tko zasukuje n. p. brkove (das Drehen, contorsio. Rj.).

zasukivati, zasūkujēm, v. impf. Rj. za-sukivati. v. impf. prosti sukati. v. pf. zasukati. — 1) zurück schlagen, recingo. Rj. n. p. rukave. vidi zavrtati 2, isp. zavrtati 3, uzgrtati. — Još nije ni do vode došao, a gaće zasukuje. Posl. 114. — 2) n. p. brkove, zudrehen, torqueo. Rj.

zāsūn, m. u Hrv. Zagorju. M. Smetiško. vidi zasunka, zasunja, zapor 1; zavor 1.

zāsunka, f. sbarra, stanga; repagulum, obex. Stulli. za-sunka. isp. zasunuti. der Thürriegel. vidi zasun, zasunja, govori se u Hrv.

zasūnuti, zāsūnēm vrata, v. pf. fores repagulo occludere. Stulli. za-sunuti vrata, zasunkom ih zatvoriti. govori-se u Hrv. isp. v. pf. prosti sunuti 2. vidi zaklipiti, zapriječiti 1.

zāsunja, f. oko Zagreba. vidi zasun, zasunka.
zasušiti, zāsūšim, v. pf. Rj. za-sušiti. — 1) *vertrocknen, exareo*. Rj. vidi presušiti 2. postati suho. — Sigji sa slave svoje, i sjedi na mjesto zasušeno, kćeri, koja živiš u Devonu. Jer. 48, 18. Ja te poznah u pustinji, u zemlji zasušenoj. Os. 13, 5. Ali će doći istočni vjetar, i usahnuće mu izvor, i studenac će mu zasušiti. Os. 13, 15. sa se, *refleks.*: Nestaće vode iz mora i rijeka će presahnuti i zasušiti se. Is. 19, 6. v. *impf.* zasušivati. — 2) zasušila krava, koza, ovca i t. d., t. j. ne daje više mlijeka, cf. zapraći. Rj. v. *impf.* presušivati 2.

zasušivānje, n. das Vertrocknen, exsiccatio. Rj. verb. od zasušivati. stanje koje biva, kad što zasušuje.
zasušivati, zāsūšjem, v. *impf.* vertrocknen, exsiccō. Rj. za-sušivati. v. pf. zasušiti 1.

zāsūti, zāsūpēm (part. pass. zāsūt), v. pf. Rj. zasuti. kao prost glagol ne nalazi se. isp. suti. v. *impf.* zasipati. — 1) *verschütten, überschütten, obruo*. Rj. — Kažu da su ljudi zasuli Kobiljaču (grad) u zemlju, kad su polazili na nekakvu vojsku. Rj. 281b. Pohvatavi slugu jednoga izbiše, a jednoga ubiše, a jednoga zasuše kamenjem. Mat. 21, 35 (vidi kamenovati). Sve studence zaroniše Filisteji i zasuše ih zemljom. Mojs. I. 26, 15. — 2) *hineinschütten, infundo*: zasuo da melje. Rj. — Kad se čosino izamelje, i dijete zaspe svoje. Npr. 160. Ko hoće samljeti, treba zasuti. Posl. 158.

zāsūznjiti, žnjīm, v. pf. u pjesmi mjesto osužnjiti se: Al' je Marko teško zasužnjio. Rj. za-sužnjiti, postati sušan, zapasti u tannicu. v. *impf.* sužnjivati.

zāsavgda (za svagda), *adv. für allemal*. isp. zadovijek, zauvijek, zavavijek. — Za gje koje čitatelje ne će biti šuviše naznačiti ovgje jedan put za svagda o proizvođa i slaganju riječi. Danica 3, 3. Ne može se za cijelo misliti, da će svi spisatelji za svagda primiti tu Vašu ortografiju. Pis. 8. Oslobođio bih se za svagda od svoga sudije. Jov 23, 7. Ime si im zatro' do vijeka, za svagda. Ps. 9, 5. Postavi ih za svagda i za va vijek, dade naredbu, koja ne će proći. 148, 6.

zāsvanuti se, zāsvanē se, v. r. pf. za-svane se, kad stane svitati. isp. rasvanuti se. — Gotovo se bilo zasvanuti, razbudi se Kraljeviću Marko. HNpj. 1, 217.

zāsvisjetliti, tīm, v. pf. Rj. za-svijetliti. v. *impf.* svijetliti. — 1) *beleuchten, lumen admoveo*. Kažu da lisica kad dogje pod sjedalo kokošinje, odozdo zavisjetli očima te kokoši odozgo popadaju i ona ih pohvata. Rj. — Onima što sjede na strani i u sjenu smrtnome, zavisjetli vidjelo. Mat. 4, 16. — 2) sa se, *refleks. erglänzen, effulgeo*, cf. 2 zasijati se. Rj. i *syn.* ondje. — Kad eto ti zmajskog cara! Kako doleće u dvor, sav se dvor zasnvetli i zablista! Npr. 197. Zvijezda polećela... i sva se soba zasnvetlila. Nov. Srb. 1817, 487. Vidjeh angjela... i zemlja se zasnvetli od slave njegove. Otkriv. 18, 1. Zamoči kraj u sat, i primaće ruku svoju k ustima svojim, i zasnvetliše mu se oči. Sam. I. 14, 27.

zāsvirati, zāsvirām, zāsvirjeti, zāsvirīm, v. pf. anfangen zu pfeifen (auf der Pfeife, Dudelsack), incipio canere (fistula, utriculo). Rj. za-svirati, za-svirjeti, početi svirati, svirjeti. v. *impf.* svirati, svirjeti.

zasvjedočāvānje, n. verbal. od zasnvjedočavati. radnja kojom tko zasnvjedočava što.

zasvjedočāvati, zasnvdēčāvām, v. *impf.* isp. posvjedočavati. prosti svjedočiti. v. pf. zasnvjedočiti. — Privijte srce svoje k svijem riječima koje vam ja danas zasnvjedočavam. Mojs. V. 32, 46. Slušajte riječi

zavjeta ovoga, i izvršujte ih. Jer terdo zasnvjedočavah ocima vašim... jednako govoreći: slušajte glas moj. Jer. 11, 7. sa se, *pass.*: Samo što se u njima (u starijim spomeucima) ne zasnvjedočava značenje. DRj. 1, 77. Bilo je i novih priloga, kojima se ljubav k umnomu dobru narodnomu zasnvjedočava. Rad 5, 201.

zasnvdēčiti, zasnvdēčīm, v. pf. bezeugen, testor, cf. posvjedočiti. Rj. za-svjedočiti. v. *impf.* zasnvjedočavati. — Da su ga braća iz zavisti ostavila... a to sve zasnvdēči i sestra i one gjevojke. Npr. 10. Zasnvdēčio je da ga je (Srpski rječnik) on odavno željeo. Rj. XVI. Postavite dva nevaljala čovjeka prema njemu, pa neka zasnvdēče na nj govoreći: hulio si na Boga i na cara. Car. I. 21, 10.

zāsvrhjeti, zāsvrhīm, v. pf. jucken, prurio. Rj. za-svrhjeti, početi svrbjeti. v. *impf.* svrbjeti.

zāsāčiti, čīm, v. pf. vidi čušiti. Rj. za-sāčiti, drugoj poli osn. u šaka, kao šakom zamlatiti, čušiti. glagol se drukčije ne nalazi. vidi šakosati (čušiti). isp. šakātati (šakama biti). ostala *syn.* kod prdeljusnuti.

zāsēceriti, rīm, v. pf. zuckern, saccharo condio. Rj. za-šeceriti što, šecerom začiniti, posuti. vidi zacukoriti. v. *impf.* šeceriti. — Iznovice kahvu postavila zameditu i zāsēceritu. HNpj. 4, 102 (zāsēceritu *di-* *jalekt. mj.* zāsēcerenu).

zāsīgli, u zagoneci, cf. zovuti-bati. Rj.

zāsīljiti, zāsīljīm, v. pf. zuspitzen, acumino. Rj. za-sīljiti što, učiniti da bude sīljasto. vidi zaošīljiti. suprotno zarubiti. v. *impf.* zāsīljivati.

zāsīljivānje, n. das Zuspitzen, acuminatio. Rj. verbal. od zāsīljivati. radnja kojom tko zāsīljuje što.
zāsīljivati, zāsīljjem, v. *impf.* zuspitzen, acumino. Rj. za-sīljivati što, činiti da bude sīljasto. suprotno zarubljavati. v. pf. zāsīljiti, zaošīljiti.

zāsīti, zāsījēm, v. pf. zunähen, obsuo. Rj. za-šiti. v. *impf.* zāsīvati. — Kad mu brat zaspi, ubije ga, pa ga raspori... utrobu svoga brata opet zāsīje. Npr. 110. Žena uvrazila konac u iglu da nešto zāsīje. Posl. 178. Čivutin izgubi zāsīvenu kesu novaca. Danica 4, 39.

zāsīvānje, n. das Vernähen, obsutio. Rj. verbal. od zāsīvati. radnja kojom tko zāsīva što.

zāsīvati, zāsīvām, v. *impf.* vernähen, obsuo. Rj. za-sīvati. v. *impf.* prosti šiti. v. pf. zāsīti.

zāsīkljiti, zāsīkljīm, v. pf. blinzeln, conniveo, cf. zamiriti, zahiljiti. Rj.³ za-škljiti. v. *impf.* škljiti. — Zahiljiti, vidi zāsīkljiti. Rj. 201a. škljiti (škljīm), za-. Rad 6, 93. odatle je uzet akc.

zāsīkripati, zāsīkripām (pljēm), zāsīkripiti, pīm, v. pf. knarren, strideo. Rj. za-šīkripati, za-šīkripiti, početi šīkripati, šīkripiti. v. *impf.* šīkripati, šīkripiti.

zāsīkrobiti, zāsīkrobīm, vidi zaskrobiti. Rj. za-šīkrobiti. vidi i uštirkati. v. *impf.* skrobiti.

zāsīljepljivānje, n. verbal. od zāsīljepljivati. radnja kojom tko zāsīljepljuje koga.

zāsīljepljivati, zāsīljepljjem, v. *impf.* za-sīljepljivati. v. *impf.* prosti sīljepljiti (sīljeplīm). v. pf. zāsīljepljiti. — Ne uzimaj poklona, jer poklon zāsīljepljuje okate. Mojs. II. 23, 8. Poklon zāsīljepljuje oči mudrīma. V. 16, 19.

zāsītdjeti, zāsītdēm, v. pf. ersparen, comparco. Rj. za-šītdjeti. v. *impf.* šītdjeti. — Ako nema pameti, ono ima noge (da ide i suviše, što bi s pameću mogao zāsītdjeti). Posl. 6 (s pameću, imajući pamet). Videći da ga ne može govorom nikako pridobiti, i oni dar zāsītdjeti, iznese lijepu maramu. Kov. 67. sa se, *pass.*: Onaj je novac najbolje potrošen, s kojim se četiri zāsītdede. Posl. 238 (s?).

zāsītičivānje, n. das Beschirmen, protectio. Rj. verbal. od zāsītičivati. radnja kojom tko zāsītičuje koga.

zāsītičivati, zāsītičjem, v. *impf.* beschirmen, protego. Rj. za-šītičivati. isp. zaklanjati, zaklonjati; zasljanjati, zaslonjati; zastiljati. v. *impf.* štiti. v. pf.

zaštititi. — Mnogi građani toliko zaštićuje svoje lične interese, da za koristi opšte ne ostavlja ni malo mesta. Megj. 15.

zaštitkalo, (akc. Rj. XXIX) n. u molitvi od more: Mora bora! ne prelazi... dokle ne bi prebrojila na nebu zvijezde... a kad bi to prebrojila, vratilom se opasala, zaštitkalom poštapila, ušla u jajsku ljusku, utopila se u morsku pučinu. Rj. 367b.

zaštipivānje, n. das Kneifen, vellicatio. Rj. verb. od zaštipivati. radnja kojom tko zaštipuje koga.

zaštipivati, zaštipujem, v. impf. kneifen, vellico: A tu nagje ranjena junaka, pa ga pogje zaštipival' vrane. Rj. za-štipivati. v. impf. prosti štipati. v. pf. štipnuti.

zaštita, f. što koga zaštićuje. isp. obrana, okrilje. — Koji su prebjegavali iz Bosne u primorje pod Mletačku zaštitu. Npj. 1, XXXIX. Francuzi ostave put veliki i uzmu manji na levo pod zaštitom ovih u Pilgramsdorfu. Žitije 35. Te se pod zaštitom topova na oranicama prevezu preko Rajne. 59.

zaštiti, zaštitim, v. pf. Rj. za-štititi. v. impf. zaštićivati. — 1) beschirmen, protego. Rj. isp. zakloniti (i se), zasloniti. — 2) sa se, refleks. sich schirmen, defendo me: Od sunca se štitom zaštitio, a od vjetra svilenom maramom. Rj.

zaštitnik, m. protector, defensor. Stulli. koji zaštićuje koga. isp. branič, odvjetnik, pokrovitelj, zastupnik 1, zagovornik.

zašto (za što), Rj. adv. okrnjeno zaš', zaš'. — 1) warum? quare? Rj. u pitanju, kad se hoće da zna razlog, uzrok, iz kojega što biva. vidi 1 jer 1. — Zaš' se sinko ne šće oženiti za ljepote i mladosti tvoje? Rj. 445b (zaš' mj. zaš'; t će biti ovdje otpalo zato što za njim ide s, pa bi bilo odviše tvrdo izgovoriti zaš' se). Rašta (radi šta) wesswegen, quomobrem, cf. zašto. Rj. 645b. Stane koriti sina, zašto je vjenčao gjevojku, koja nije njemu prilika. Npr. 233. Za što to činite, braćo? te siromaš u tamnicu mećete? 248. Zaš' mi zakla čedo u kolevcu? Npj. 2, 17. Za što da psuje ovaj mrtvi pas cara gospodara mogega? Sam. II. 16, 9. — 2) weil, quoniam, cf. 1 jer 2. Rj. savezom ovim kazuje se uzrok ili razlog onome što je prije rečeno. — Bo, cf. jer; osobito se govori poslije za što (za što bo je znao). Rj. 32a. »Za što to činite, braćo?«... »Za to, za što nijesu carevine caru platili.« Npr. 248. Za što vrug zna mnogo? — Za što je star. Posl. 88. Ovo (je) za današnje naše spisatelje najvažnije i najnužnije, zašto mi danas nemamo (gotovo) ni jednoga spisatelja, koji bi... Pis. 60. Zato se mogli o pokladama namažu bijelim lukom po prsima; zašto kažu da one (vještice) na poklade najviše jedu ljude. Rj. 66b. Vuk piše zašto u ovom značenju u ranijim pismima, ali u poznijima gotovo uvijek jer. zašto pod 1 i 2 valja tako sastavljeno pisati, jer su adverbii. — 3) za što, n. p. za što si me pitao? t. j. za koju stvar, o čemu? za što si kupio? t. j. za koju cijenu, po što? vidi kod što I 5 b. ovo se piše rastavljenno.

zašuškati, škām, v. pf. Rj. za-šuškati. v. pf. Rj. za-šuškati. v. impf. šušhati. — 1) rauschen (wie die fliehende Eidexen) constrepro, inhorreo, cf. zasuštati. Rj. neprelazno. zašuškati, zašušti n. p. gušter, kad se makne po suhu lišču. — 2) leicht bedecken (s. B. etwas mit Laub), contego leviter. Rj. prelazno. zašuškati što, slabo zakriti n. p. liščem.

zašuštati, štim, v. pf. rauschen, constrepro, cf. zašuškati 1. Rj. za-šuštati. v. impf. šušhati. — Kad čuješ da zašušti po vrhovima od dudova, onda se kreni. Sam. II. 5, 24.

zašutjeti, zašutim, v. pf. verstummen, obmutesco,

cf. zamuknuti. Rj. za-šutjeti. vidi i ušutjeti; zamući, umući, umuknuti. v. impf. šutjeti.

zataći, zatakneć, v. pf. Rj. za-taći. vidi zataknuti. v. pf. je i prosti taći, taknuti. v. impf. zaticati. — 1) n. p. nož za pojas, cvijet za kapu, hinter-, auf etwas stecken, praefigo: I zataće svijetlo oružje. Rj. vidi zadjesti 1. — Posviri pak zatakni (za pas). Posl. 256 (isp. Posviraj, pa i za pas zapogjeni). — 2) berühren, attingo, cf. zadjesti 5: Presječe mu na grlo sindžira, a b'jela mu ne zataće mesa. Rj. vidi i zahvatiti. — 3) (u C. G.) beleidigen, offendo: Su čim nas je Gjuro zatakao. Rj. (su?) vidi uvrijediti 2. — 4) (u C. G.) koga, sazvali na mejdan, aufforden, provoco: zatakao ga je. Rj. isp. zatka. — Knjigu piše Laketiću Janko »da mi onje međan pod'jelimo«... »Zataka me Laketiću Janko za njegovu sestru Komneniju. Npj. 4, 108. No da vidiš Krečka Kneževića! pa on Meha zove na megdana, junak bješe buljumbaša Meho, gdje ga vlašku riječ zataknuća, okrenu se k njemu u sretanje. 4, 410.

zatajati, jīm, v. pf. ableugnen, abnego; verheimlichen, reticere. Rj. za-tajati. vidi zatajiti, utajati 1, potapsati. isp. zatomiti. v. impf. tajati, tajiti. — Ali vam ne ču zatajati, braćo, da sam mnogo puta htio da vam dogjem. Rim. 1, 13. Jer vam, braćo, ne ču zatajati tajne ove. 11, 25. Ne ču vam pak zatajati za one koji su umrli, da ne žalite kao i ostali koji nemaju nada. Sol. I. 4, 13.

zatajiti, jīm, v. pf. za-tajiti. vidi zatajati. v. impf. tajati, tajiti. — Što nam kazivaše oči naši, ne čemo zatajiti od djece njihove. Ps. 78, 4. Što vam odgovori Gospod, kazaću vam, ne ču vam zatajiti ni riječi. Jer. 42, 4.

zatak, zataka, m.: Našla je bačva — ali tikva — zatak. DPostl. 69. Našla je tikva zatak. 69. za-tak za postanje isp. zataći, za-taknuti. govori se i u Hrv. oko Gline s akc. kakav je metnut. P. Leber. u sjer. Hrv. zatic. vidi zaptivač, i syn. ondje

zataknuti, zatakneć, vidi zataći. Rj.
zatanamiti, zatanamim, v. pf. Rj. za-tamaniti. vidi utamaniti. v. impf. prosti tamaniti, slož. isp. utamanjivati. — 1) vertilgen, ausrotten, exstirpo, cf. zatrti, iskopati. Rj. i kod zatrti ostala syn. — 2) sa se, refleks. völlig zu Grunde gehen, interneccione de-leor, cf. dotamaniti se. Rj. vidi i zatrti se. — Srpsko despotstvo onje (u Srijemu) se po tom i zatanamiti. Danica 2, 76. One su (morske životinje) sve ili iz preglašnjega svijeta, koji se pri postanku sadašnjega zatanamio, ili žive još i sada. Priprava 106.

zatapānje, n. das Zuschmelzen, obductio, inductio. Rj. verbal. od zatapati. radnja kojom tko zatapa što.
zatapati, zatāpam (zatāpljēm), v. impf. von oben zuschmelzen, obduco cera etc. Rj. za tapati. vidi zaljevati 3. v. impf. prosti topiti 1. v. pf. zatopiti.

zatapkati, kām, v. pf. zutreten, zustampfen, conculo. Rj. za-tapkati. tapkajući zgaziti. v. impf. tapkati.

zätavanak, zätavānka, m. kleiner ebener Platz im Gebirge, locus planus in monte, cf. zaravanak. Rj. za-tavanak, (drugaj poli osn. u tavan), malo ravno mjesto u gori, ili uopće na kakvom god uzvišenom mjestu. vidi i zaravanjak. — Jedna dolina zove se Mala Korona, a više ove doline jedan zätavanak, na kome ima i mali izvor, Velika Korona. Rj. 292a. Turci imaju (u Biogradu) 14 džamija, a hrišćani samo jednu crkvu (odmah kako se popne od Save gore na zätavanak. Danica 2, 43.

zateći, zatećem, v. pf. Rj. za-teći. v. impf. zatejati (i se). — 1) treffen, offendo: Zatekoše cara u životu. Rj. vidi zastati 1, i syn. ondje. — Starac došavši kući s novcima, zateče i sina kod kuće. Npr. 38. Povrati se svome domu, i jedva čiva zateče svojs roditelja. 219. Zatekosmo gde večera, na trpezi vino pije, tvoj govedar kod goveda. Npj. 1, 114 (isp. Za-

stasmo te za večerom, gde večeru ti večeraš. Npj. 1, 115). Ono Vaše pismo zateklo me bolesna. Straž. 1886, 1385. Jedan dan zateče ih Josif vrlo nevesele. Prip. bibl. 27. — 2) den Weg abschneiden, intercludo. Rj. put presjeci (kome). može biti da ovamo ide ovaj primjer: Petkovicu opkoliše Turci, igumana starca zatekoše, tri mu gjaka mlada posjekoše, a trojica u gor' utekoše, igumana živa uhvatiše. Npj. 4, 262. — 3) zatekle mu noge, anlaufen, intumesco. Rj. isp. oteći 1. — II. sa se, refleks. — 1) sich befinden, sein, sum. Rj. vidi zastati se, i syn. ondje. — Na zlu ti se mjestu zatekosmo! u ravnome polju širokome. Npj. 4, 266. Pobje sve Tarke, koji se onje zateku. Danica 3, 158. Posao koji mu se zatekao u ruku. Pom. 8. — 2) kome, geloben, sich anheischig machen, sich verpflichten, obligo me: Jer sam se knezu zatekao, da zakoljem Turskog' car' Murata. Rj. vidi zareći se 1, i syn. ondje. — Zarekoh se, zatekoh se, da ne ljubim mlada vojna. Npj. 1, 526. I koji se caru zatekao, da ć Srbiju zemlju umiriti. 4, 204. Hajde, zateci se mojemu gospodaru caru Asirskom i daću ti dvije tisuće konja. Car. II, 18, 23.

zâtêg, m. (loc. zâtêgu), die Spannung, intensio: drži jedek u zategu. Rj. za-teg, kad se što zategne. **zâtêgnuti**, zâtêgnêm, v. pf. Rj. za-tegnuti. kao prost glagol ne dolazi. isp. têgnuti. v. impf. zatezati. — 1 a) anziehen, spannen, tendo. Rj. prelazno: Dede zategnite guse pak zapjevajte o miru. Straž. 1886, 835. Tako obloži Solomun dom iznutra čistijem zlatom, i zateže zlatne lance pred svetinjom. Car. I, 6, 21. Jer ću zategnuti nad Jerusalimom uće Samarijsko. II, 21, 13. sa se, pass.: Potpetak, u čakšira ono ispod noge u čizmi što se zapne, da se čakšire bolje zategnu. Rj. 555b. — b) neprelazno: Pusti uže u jamu i stane vikati da se (žena) uhvati za uže, da je izvuče na polje. Kad već opazi da je uže zateglo, a on onda povuci! Npr. 144. Vešač skoći na obešnjaka, te ga zagrli obema rukama, i stane svom snagom vući k zemlji, da bi liče zategla i udavila ga. Danica 4, 38. — 2) zategla suša, pa ne može da se ore, anhalten, tenere. Rj. vidi udugotežiti 2. kao zadugo potrajati.

zater, m.: Drugome hater, a sebi zater (učiniti). (Zater je načinjeno prema hater, a u govoru kad bi se govorilo, bilo bi zatar od zatrti). Posl. 71. zatar? vidi zator.

zâtêsati, zâtêsêm, v. pf. anhauen (wie es der Zimmermann macht), accido. Rj. za-tesati. v. impf. zatesivati. — Strjelica izagje na zemlju, pa je onda mnogi nagju (kamen bjelutak koliki orah, glatko zatesan sa mnogijeh strana, te su na njemu postali mnogi uglovi). Rj. 102b.

zatesivânje, n. das Anhauen, to accidere. Rj. verbal. od zatesivati. radnja kojom tko zatesuje što.

zatesivati, zâtêsunjêm, v. impf. anhauen, accido. Rj. zatesivati n. p. drvo sa mnogih strana, te na njemu postaju mnogi uglovi. v. impf. prosti tesati. v. pf. zatesati.

zâtêšćati, šćâm, v. pf. schwanger werden, ingravidari. Rj. za-tešća žena t. j. postane teška, trudna, bregja. vidi zabregjati, zadjetinjiti, zatrudnjeti. ne dolazi kao prost glagol. isp. tešćati. mj. šć dolazi i št. vidi zateštati.

zâtêštati, štâm, v. pf. Rad 6, 121. vidi zatešćati.

zâtêžânje, n. Rj. verbal. od 1) zatezati, 2) zatezati se. — 1) radnja kojom tko zateže što, n. p. uže (das Spannen, tensio. Rj.). — 2) stanje koje biva, kad se tko zateže (das Sträuben, reluctatio. Rj.): Dade im Solonove zakone bez i kakoga daljega ispitivanja i zatezanja. Danica 5, 89.

zâtêžati, zâtêžêm, v. impf. Rj. za-tezati. v. pf. zategnuti. — 1) spannen, tendo. Rj. zatezati što, n. p. uže. sa se, pass.: Izgovaraju li se sve (riječi) na b oštro kao Svetičevo »sad«, jetz, a na b zatežu li

se sve kao Svetičevo »sad«, die Pflanzung? Rat 9. — 2) sa se, refleks. sich sträuben, obductor. Rj. kao otimati se oda šta, ne htjeti. — Ako li se djevojka stane zatezati i ne će da ide, onda je vuku za kose. Rj. 477a. On će se dugo zatezati, ali će ti najposle opet dati. Npr. 11. Kad se ko zateže od jela i od pića. Posl. 68. Paša se stane zatezati, izgovarajući se, da on to ne može učiniti. Danica 4, 3. Ja se ne zatezah ići za tobom kao pastir. Jer. 17, 16.

zâtêžljiv, adj. n. p vo koji ne će da vuče, nego se zateže, sich sträubend, renitens. Rj.

zâtîcati, zâtîcêm, v. impf. Rj. za-ticati. v. impf. prosti ticati. v. pf. zataći, zataknuti. — 1) n. p. cvijet za kapu, aufstecken, impono: Garofilje za klobuk zatiče. Rj. — 2) hineinstecken, figo. Rj. što u što.

zâtîk, m. vidi zatak; i zaptivač, i syn. ondje. za postanje isp. zataknuti, zaticati. za obličje isp. ðfîk.

zâtîlak, zâtîoka, zâtîljka, m. vidi potiljak: Tako mi se usta na zatilak ne obratila! (Posl. 305). Na zatiljak oči iskočiše. Rj. za-tilak, za-tiljak. vidi začelak, zatjelak, začeljak, zatjeljak. zadnja strana glave. — Imat' oči u zatioku. DPosl. 33.

zâtîm, zâtîjem (za tim, za tijem), adv. kao iza toga. vidi potom. nachher, postea, posthac. — Malo za tijem eto ti na gumno i Brka. Npr. 5. Dogje na onu ćupriju... Za tim prešavši preko ćuprije dogje u jedno selo. 89. Sveti Šava dogje te kupus posiječe i gjavolu ostavi korenje. Malo za tijem eto ti i gjavola! 276. Zâtîm malo postajalo vr'jeme, al' eto ti tri Turčina mlada. Npj. 4, 334.

zâtîrâč, zâtîrâča, m. koji satire što. isp. iskopnjak. — Predade nam Bog naš u ruke naše neprijatelja našega i satirača zemlje naše. Sud. 16, 24. Ridaj gorko, jer će brzo doći na nas zâtîrâč. Jer. 6, 26. Na sva visoka mjesta po pustinji doći će zâtîrâči. 12, 12.

zâtîrâčev, adj. što pripada zâtîrâču.

zâtîrâčki, adj. što pripada zâtîrâčima ili zâtîrâču kojemu god. n. p. radnja zâtîrâča.

zâtîrânje, n. das Ausrotten, exstirpatio. Rj. verb. od zâtîrati. radnja kojom tko zâtîre što: Bog će malo po malo potrti te narode ispred tebe... zâtîrâče ih zâtîranjem velikim dokle se ne zatru. Mojs. V, 7, 23.

zâtîrati, rêm, v. impf. ausrotten, exstirpo. Rj. zâtîrati. vidi iskopavati 2, istrebljavati, istrebljivati, tamaniti, utamanjivati, uništavati. v. impf. prosti trti. v. pf. satrti, zatrijeti. — Djevojke su iskop al' čast kući. (Jer kuću zâtîru svojom udajom...). Posl. 72. — Kad Bog zâtîraše gradove u onoj ravni... Mojs. I, 19, 29. Bog će malo po malo potrti te narode ispred tebe... zâtîrâče ih zâtîranjem velikim dokle se ne zatru. V, 7, 23. sa se, pass.: Jer se potruju i male ribe koje nijesu za jelo, i tako se riba zâtîre. Rj. 184b.

zâtîsak, zâtîska, m. vidi zapušač. Rj. čim se što zâtîsne. vidi i zaptivač, i syn. ondje.

zâtîskânje, n. vidi zâtîskivanje.

zâtîskati, zâtîskâm, nekî zâtîskivati: On im katkad usta zâtîskaše. Rj. v. impf. za-tiskati. v. impf. je i prosti tiskati. v. pf. zâtîsnuti.

zâtîskivânje, n. das Verstopfen, obturatio. Rj. verb. od zâtîskivati. radnja kojom tko zâtîskuje n. p. usta kome. vidi zâtîskanje.

zâtîskivati, zâtîskujêm, v. impf. verstopfen, obturo. Rj. za-tiskivati. vidi zâtîskati, zaptivati, i syn. ondje. v. pf. zâtîsnuti. — Malijem čepićem zâtîskuje, a velikijem taplunom otîskuje. DPosl. 59. Ne zâtîskuj uha svojega od uzdisanja mojega. Plač. 3, 56.

zâtîsnuti, snêm, v. pf. pf. verstopfen, obturo, cf. zapušiti. Rj. za-tisnuti. vidi i 1 zaptiti, i syn. ondje. v. pf. je i prosti tisnuti. v. impf. zâtîskati, zâtîskivati. — Ima mali izvorčić... nekad bio veliki pa ga Nijemci zâtîsnuli čebetima i slaninama i ustavili vodu. Rj. 60a. Zapariti bure, t. j. naliti u nj vruće vode pa ga zâtîsnuti, da voda izvuče ako u njemu ima kakav rgjav vonj. Rj. 187b. Siromah vuk loći, loći, dok mu

trgne voda nazad. Lisica mu onda *jamu zatisne*. Npr. 179. Ubere nekake trave te dobro *uši zatisne* i *ručicama suviše*. 231. Srblijnu su blagoladne ove riječi: prst, krst... a Grk i Talijan *zatisnuli bi uši od ovakih riječi*. Rj. XXX. *sa se, refleks. ili pass.*: Onu istu večer *zatisne se okno* od jaže i zaustave se kola od mlina. Npr. 234. *Da se svaka usta zatisnu*. Rim. 3, 19.

zâtjecanje, n. Rj. verbal. od I. zatjecati, II. zatjecati se. — **I. 1)** radnja kojom tko zatječe koga gdje (das Betreten [auf einer That]. Rj.). — **2)** radnja kojom tko zatječe, presijeca kome put (das Vertreten des Weges, to obsistere. Rj.). — **II. 1)** stanje koje biva, kad se tko zatječe gdje. — **2)** radnja kojom se tko zatječe kome.

zâtjecati, zâtjecem, v. impf. Rj. za-tjecati. v. impf. prosti teći. v. pf. zateći. — **I. 1)** *betreten, deprehendo*. Rj. zatjecati koga, n. p. kod kuće, kao nalaziti ga. vidi zâstajati. — **2)** *den Weg vertreten, obsisto*. Rj. put presijecati kome. isp. 1 zastupati 1. može biti da ovamo ide primjer: Orla čavka zatječe. DPosl. 91. — **II. 1)** *sa se, refleks.* — **1)** *sich befinden, sum*. Rj. biti (jesam), nalaziti se 1. — Jakov, valja da bojeći se od svoje nahije tako daleko ići i s *Karagjorgijem se u gradu zatecati*, nije tu bio ni došao. Danica 5, 53. — **2)** *geloben, sich anheischig machen, serio negare aut pertendere*. Rj. vidi utjecati se, zaričati se 1, činiti zavjet, činiti tobe. — Plodom a ne veličinom *zatjecat' se*. DPosl. 96. *Jeste li mi se, brate, zatjecali*, kad ste mene mladu udavali, da ćete me često pohoditi. Npj. 2, 40. *Što se Jovan bio zatjecao*, to je Jovan bio zatvorio. 3, 313. Petar opomenuvši se kako se *Isusu zatjecao da ga ne će odustati*, ide za njim. Prip. bibl. 156.

zâtjelak, zâtioka, m. vidi zâtilak i začeljak. — Ital. coppa, *zatjelak*. Daničić, DPosl. XIII. vidi zatjeljak.

zâtjeljak, zâtijeljka, m. vidi začeljak (zâtijeljka) i zâtiljak. — Zâtilak, zâtiljak. Kao da bi i bilo po zapadnom govornu, govori se gdje gdje je (*) mjesto i: *zâčelak*. Korijeni 96.

zâtjerati, râm, v. pf. Rj. za-tjerati. vidi zagnati (i se). v. impf. zatjerivati. — **I. 1)** *hineinschlagen, immitto*. Rj. zatjerati n. p. klin u drvo. — **2)** *hinter-treiben, ago post*—: zatjerati ovce za brdo. Rj. — **II. 1)** *sa se, refleks. losstürzen, impetum facio*, cf. zagnati se. Rj. zatjerati se n. p. u (ili megju) Turke.

zatjerivanje, n. Rj. verbal. od I. zatjerivati, II. zatjerivati se. — **I. 1)** radnja kojom tko zatjeruje n. p. klin u drvo (das Hineinschlagen, immissio. Rj.). — **2)** radnja kojom tko zatjeruje n. p. ovce za brdo (das Treiben hinter—, actio post—, Rj.). — **II. 1)** radnja kojom se tko zatjeruje n. p. megju Turke (das Losstürzen, impetus. Rj.).

zatjerivati, zatjerujem, v. impf. Rj. za-tjerivati. vidi zagoniti (i se). v. impf. prosti tjerati. v. pf. zatjerati. — **I. 1)** *hineintreiben, immitto*. Rj. zatjerivati n. p. klin u drvo. — **2)** *hinter-treiben, ago post*—: Rj. zatjerivati n. p. ovce za brdo. Rj. — **II. 1)** *sa se, refleks. losstürzen, impetum facio*. Rj. zatjerivati se n. p. u (ili megju) Turke.

zâtka, f. (u C. G.) *Aufforderung (zum Kampfe), provocatio*: učini se zâtka. Rj. za-tka. isp. zataći 4) koga, zazvati na mejdan.

zâtljati, zâtljâm, v. pf. pola zaspâti, *einschlummern wollen, obdormisco*. Rj. za-tljati. glagol se drukčije ne nalazi.

zâtô (za to). — **1)** *darum, ideo*. Rj. zato, budući uđeverab, treba ga tako sastavljeni pisati. — To je za to što on o krsnom imenu najgore zakolje... »Vodo! nisi nikad čoveka udavila, za to roda nemaš«. Npr. 77. »Mi smo siromasi ljudi«. »Ništa za to, ja sam zadovoljan onim što ima.« 82. Do groba: jao njoj! A od groba: ko je moj? (*Njoj« je mjesto »meni«: prvo za to, da se »jao« ne bi primijenilo onome koji

ono govori, a drugo, da bi se složilo sa »moj«.). Posl. 62. *Za to sam kriv jere sam živ*. 87. Poslanicama je taki čovek upravo trebao, *zato* ga dragovoljno izištu. Danica 5, 29. Čaja-paša je... potegao u Čačak, jedno *zato*, što je ovo mesto gotovo kao usred zemlje, a drugo *što* je u ravni kod Morave. Miloš 82. Ako se i popnu kašto na kuću, *šta* je Ljubomiru *zato*? Nov. Srb. 1817, 477. *Kad* se Slavenska ortografija u Srpskom jeziku mora pokvariti, *zato* mislim da je najpametnije, da mi za Srpski jezik načinimo ortografiju sa svim kao što treba. *Zato* sam ja ovgje načinio tri nova slova. Može biti da se »j« kome *zato* ne će dopasti, što je Latinsko. Rj. XI. *Budući* da ih je bilo mnogo, *zato* se nije mogao s njima u veliki boj upuštati. Zitiije 56. I kao što ne marahu da poznadu Boga, *za to* ih Bog predade u pokvaren um. Rim. 1, 28. — **2)** za to, n. p. *Za što kupio, za to* i prodao, vidi kod taj, ta, to. piše se *rastavljeno*.

zâtôc, m. (po jugozap. kraj.) vidi oplada, cf. zateći se 2. Rj. vidi i uklada, i syn. ondje.

zâtôčenje, n. in *exilium pellere*. Stulli. *die Verbannung, der Verbannungsort, das Exil, Exsil, exsilium*. vidi progon. — Brkić kad čuje da je njemu odredjeno negdje *zâtôčenje*, on pobjegne u Ornu Goru. Kov. 11. *protiv upotrebljavanja ove riječi piše Vuk u Pis. 17. Daničić prevede: Judicium erit de eo sive in mortem, sive in exilium; über den soll ein Gericht ergehen, es sei zum Tode, oder zur Verbannung... ovako: Odmah da mu se sudi, bilo da se pogubi ili da se progna*. Jezdr. 7, 26.

zâtôčnica, f. *campionessa, herois, virago*. Stulli. žensko prema muškom *zâtôčniku*.

zâtôčnički, adj. *zâtôčničko rvanje*. Stulli. što pripada *zâtôčnicima* ili *zâtôčniku* kojemu gogj.

zâtôčnik, m. (st.) *der Verpflichtete (der sich zu etwas anheischig gemacht), obligatus (besonders der Kampfheld, pugator)*: Iziš'o je kraljev *zâtôčniče*. Veseli se kraljev *zâtôčniče*. Rj. koji se kome *zateče*, da će što učiniti, osobito da će se biti, kao ubojnik. mejdandžija. — Crni Arap pod Solun dopade, pod Solunom *zâtôčnika* iste, da bi njemu na megdan izišo. HNpj. 1, 302. Izide iz okola Filistejskoga jedan *zâtôčnik* po imenu Golijat. Sam. I. 17, 4.

zâtômiti, zâtômim, v. pf. (st.) *unterdrücken, unter-schlagen, inverto, supprimo*: Carevo blago *zâtômiše* i u crnu zemlju zakopaše. Od Boga je velika grijota gjevojačku sreću *zâtômiti*. Rj. za-tomiti. kao zakriti, *zatisnuti, pritisnuti* 2. vidi *potomiti, unterdrücken, verhehlen, supprimo, cf. sakriti*. Rj. 554b. isp. potapsati, zatajati (*verheimlichen, reticeo*). v. impf. *tomiti*. — Moj sinko, nije ono zec, nego je ono aždaja. Toliki svet pomori i *zâtômi*. Npr. 44. Kurve jedne devet Jugovića... i *carevu haznu zâtômiše*. Npj. 2, 206. Značenje (korijenu) *pritiskevati: tomiti, potomiti, zâtômiti*. Korijeni 86.

zâtôn, m. (u primorju) *Meerbusen, maris sinus*. Rj. za-ton. za drugu polu isp. tonuti, topiti 2. isp. Korijeni 85. vidi zatonj, zaliv. — Zaton zao zakon. DPosl. 156.

zâtônj, m. čini mi se da se negdje ispod Osijeka ovako zove nekako mjesto u Dunavu gdje se riba hvata. cf. zaton. Rj. — *Mađ. zâtóny, seka, pličina u vodi, brod, bez sumnje pomadžarena naša riječ zaton*.

zâtóp, m. (u C. G.) kuhan i sitno isjecan drob od kakva živinčeta, koji se poslije poprži, pak se ostavi u kakvoj čabrici, pa preko zime kad hoće da se jede, izvadi se malo u tavu te se pogrije. Ovako se i u Srbiji ostavlja drob od svinja, kad se u jesen biju za zimnu. cf. ekvara. Rj. za-top. isp. zatopiti. isp. i skvara.

zâtópiti, zâtópim, v. pf. *zuschmelzen, liquanda claudo (das Sahnfass mit Schmalz)*: A krv ide iz vruća junaka te *zâtópi zlaćena kubura*. Rj. (kubura

u pjesmi gen. mjesto akus. kubur). za-topiti. *vidi* zaliti 3. v. *impf.* zatapati. — Podrobak, 1) kivan drob, *zatopljen lojem*. Rj. 524b. Britku ću mu *sablju zatopiti*, zatopiti onom slanom *krvlju*. Npj. 2, 107. Načini sebi kovčeg od drveta . . . i *zatopi ga smolom* iznutra i spolja. Mojs. I. 6, 14. *sa se, pass.*: Prčor, kaže se u šali za ukuhan drob. *Drob se onako vruć saspe u čabricu, i odozgo se još zatopi mašču*. Rj. 619b.

zător, m. to je *zator* kutnji. J. Bogdanović. za-tor. *isp. zatrti. djelo kojim se što zatre. vidi zater.*

zătore, f. pl. (u Baranji) vime svinjeće, *das Euter der Sau, uber suis*. Rj.

zătórnica, f. **zătórnik**, m. J. Bogdanović. *koja ili koji je što zatr'o ili zatre.* — On je *zatornik* cijelog sela. J. Bogdanović.

zătrajati, jēm, v. pf. Rj. za-trajati. *vidi* zabaviti se, i *syn. ondje. v. impf.* trajati. — 1) *vidi* zatrajati se: Gje si pobro, što si *zatrajao*. Rj. — Ema, nemoj *zatrajati*, mladi knjaže, no češ brzo k meni doći. Npj. 5, 456. — 2) *sa se, refleks. verweilen, ausbleiben, moror, non venio, cf. zatrajati, zabaviti se, ostati*: Što si mi se tako *zatrajao*. *Zatraja se* za devet godina. Rj. — No se nemoj, Duka, *zatrajati*, jer me prose mlogi prosioći. Npj. 2, 171.

zatrāviti, zatrāvīm, v. pf. Rj. za-traviti. v. *impf.* zatravljivati. — 1) n. p. bolesna konja, t. j. probosti mu na vratu kožu, pa izmegju nje i mesa zavuču slamku i onako ostaviti neko vrijeme. Rj. — 2) (u Boci) koga, t. j. općiniti ga davši mu nekaku travu da popije. Rj. — Ako progovoriš, *zatraviće te* i pretvorice te u ribu. Npr. 122. *Ona ti je zatravljena* i zamagijijana. 216. Ako (vile) kakva mladića opaze, u oni čas *očima ga zatrave* i u kaku gogj hoće živinu obrnu. 219. Ustaj, Maro, ustaj, zlato! *drobna ruža zatravljena*, dilber Mara zaljubljena. Herc. 271.

zatravljivānje, n. cf. zatraviti. Rj. *verbal. od zavravljivati.* — 1) *radnja kojom tko zavravljuje n. p. bolesna konja.* — 2) *radnja kojom zavravljuje n. p. vila ljude.*

zatravljivati, zavravljivēm, v. *impf. cf. zavraviti.* Rj. za-travljivati. — 1) *zavravljuje tko n. p. bolesna konja. isp. zavraviti* 1. — 2) *zavravljuje n. p. vila ljude. isp. zavraviti* 2. *vidi* zamagijijavati; i čarati, i *syn. ondje.*

zatrāžiti, zatrāžīm, v. pf. tražiti trag, *Spuren suchen, vestigia scrutari*: Pa *zatrāži* oko vode hladne, ničem traga naći ne mogaše. Rj. za-tražiti, *potražiti trag. v. impf.* tražiti.

zatrčati se, zatrčēm se, v. r. pf. Rj. za-trčati se. v. *impf.* zatrčavati se. — 1) *anlaufen, incurro*. Rj. *vidi* zatkati se. — Izide preda nj (pred lovca) ovan sa zlatnom vunom. Lovac kad ga opazi potegne iz puške da ga ubije, a *ovan se zatrči* te njega pre rogovima ubije. Npr. 65. *Kud se ono Maksim zatrčao?* Npj. 2, 559. Kad to začu čelebija Jovo, *zatrča se za Vjepom gjevojkom*, ugrabi je, i vjenča je za se. Herc. 131. — 2) *zatrčao se, es ist ihm (die Rede) entfahren, excidit ei inter loquendum*. Rj. u govoru, kao nehotice što izustiti. *isp. izlanuti se.*

zatrčāvānje, n. Rj. *verbal. od zatrčavati se.* — 1) *radnja kojom se tko zatrčava kudu* (das Anlaufen [zum Sprunge], incurso. Rj.). *vidi* zatkivanje. — 2) *radnja kojom se tko zatrčava u govoru.*

zatrčāvati se, zatrčāvēm se, v. r. *impf.* Rj. za-trčāvati se. v. *impf.* prosti trčati. v. pf. zatrčati se. — 1) *anlaufen, Anlauf nehmen, incurro*. Rj. *zatrčava se n. p. tko, kad hoće vodu da preskoči. vidi* zatkivati se. *isp. zatkati.* — 2) *zatrčava se, entfahrt ihm (was er sonst eben nicht gesagt hätte), elabitur ei quandoque, quod mallet non dixisse*. Rj. *zatrčava se u govoru, kada tko kadšto nehotice kazuje stvari, za koje mu poslije bude žao, što ih je kazao.*

zătrebati, bām, v. pf. nōthig werden, opus est.

za-trebati. *vidi* potrebat. *isp. potrebovati. v. impf.* trēbati. — Kad *kome zatreba pop*, treba da mu ide kući da ga zove. Rj. 541a. Uzmi od mene jednu ljusku, pa kad ti *zatrebam*, samo je protri malo. Npr. 20. On povika dva kneževa sina. »Što smo, bane, *tebi zatrebali?*« HNpj. 4, 583. U pjesmama *kad zatreba* izostavi se »i«, pa se pjeva i govori »bjelo«. Rj. XVIII. Da joj (sestri) budete u pomoći u svakoj stvari koju od vas *zatreba*. Rim. 16, 2. Ako *zatreba više*, lasno se može i poslije poslati. Kolo 13.

zatrepētati, zatrepēcēm, v. pf. *ersittern, intremo*: Nešto *zatrepete*, nešto zazveketa. Rj. za-trepete n. p. lišće. *isp. zatreptjeti. v. impf.* trepetati.

zatreptati, zatrepcēm, v. pf. očima, *ersittern (mit den Augen), blinzeln, mico oculis*. Rj. za-treptati. v. *impf.* treptati.

zatrēptjeti, zatrēptīm, v. pf. *ersittern (vom Laube), aufrauschen, inhorresco, volo cum strepitu*. Rj. *zatrepti n. p. lišće na drvetu, pica kad poleti. isp. zatrepetati. v. impf.* treptjeti.

zatrēsti, zatrēsēm, v. pf. za-tresti, početi tresti. v. *impf.* tresti. — 1) *zatrēsti*. Nema u Vukovu rječniku. Korijeni 94. *Zatresao si zemlju*, i razvalio si je. Ps. 60, 2. Za to ću *zatrēsti* nebo. Is. 13, 13. Tatarin Nogaj *zatrese srpske zemlje*. DM. 32. Kako je Isaija vidio Gospoda slave u trijemu *zatrese crkve*. DP. 320. — 2) *sa se, refleks. ili pass.*: Oni krilati konj počne vrištati i krilima udarati da se od velike uke i treske i sav carev dvor *zatrese*. Npr. 153. *Zemlja se zatrese* vrlo. Mat. 28, 2.

zatrījēti, zātřēm (zātř'o, zātřla), (u C. G.) *vidi* zatrti: E će ti se *zatrījēti* koljeno. Rj. za-trijeti. v. *impf.* zatirati. v. *impf.* prosti trti; *trijeti ne dolazi. isp. trijeti.* — Vuka brata na kolac nabiti, a *toju ću kuću zatrijeti*. Npj. 4, 439.

zātřka, f. *der Anlauf (zum Hinüberspringen), incursus*: skočiti (ili preskočiti štogog) iz *zatrke*. Rj. za-trka, *kad se tko zatrči, da preskoči n. p. vodu. suprotno s mjestu.* — Zagonačke, zagonački, n. p. skočiti, t. j. iz *zatrke*. Rj. Skočiti s mjestu, t. j. ne iz *zatrke*. Rj. 362a.

Zātřka, f. cf. Zasavica. Rj.

zātřkati se, zātřčēm se, *vidi* zatrčati se. Rj. v. r. pf. za-trkati se. v. *impf.* zatkivati se.

zatkivānje, n. *vidi* zatrčavanje. Rj.

zatkivati se, zatkivēm se, *vidi* zatrčavati se. Rj. v. r. *impf.* za-trkuje se tko, kad n. p. hoće vodu da preskoči. v. *impf.* prosti trkati. v. pf. zatkati se.

zatrkljati, kljām, v. pf. *vidi* pritaći. Rj. za-trkljati. *vidi* i zakoliti 2. *isp. syn. kod* pritaći. — Nego ište grozga bimberova iz careva *vinograda, što je care skoro posadio i srebrnom trkljom zatrkljao* i zlačenom žicom povezao. Npj. 1, 286.

zatrñiti, zātřñēm, v. pf. n. p. trešnju, t. j. metnuti joj *trnja* navrh debla gdje se grane razdvajaju, da se na nju ne može popeti, *verdornen (z. B. die Kirsche, damit die Kinder nicht dazu können), spinis munio*: Ispred kuće *zatrñjene*, uh mi vazda! Rj. za-trñiti, *trnjem zagrāditi. v. impf.* zatrñjivati.

zatrñuti, zātřñēm, v. pf. za-trnuti. *vidi* zagasiti. *isp. istrnati, utrnuti. v. impf.* trñuti 1 (vatru, svijeću). — u prenesenom smislu kao *zatrti*: Sv'jeh nauči i pokaraj, moj sokole! moza Sima i Bogdana za najviše, e su kuće *zatrñuli*, u dom kuku! ostaše im tužne sestre, prekukale! Kov. 109.

zatrñjivānje, n. *das Verdornen, sepimentum spinosum*. Rj. *verbal. od zatrñjivati. radnja kojom tko zatrñjuje n. p. trešnju.*

zatrñjivati, zātřñujēm, v. *impf. verdornen, spinis defendo*. Rj. za-trñjivati, *trnjem zagrāđivati. v. impf.* prosti trñiti 2. v. pf. zatrñiti.

zatrōnošiti, šīm, v. pf. t. j. erkvu, *die Kirche einweihen, consecro ecclesiam (od θρόνος?)*. U Jadru imaju dva namastira: Tronoša i Votnjak . . . gradile

ih dvije sestre... ona što je gradila Tronošu rekla: »Ja sam tek zatronošila.« I od toga se nazove Tronoša. Rj. za-tronošiti. *vidi* osveštati, osvetiti 1. *glagol se drukčije ne nahodi.*

zatrōvati, zātŕujēm, v. pf. t. j. ribu u vodi, *betäubende Köder streuen, escas venenatas projicio.* Rj. za-trovati. v. impf. trovati. *isp.* trov.

zatrpati, pām, v. pf. *durch Uebereinanderwerfen vermachen, zudecken, obruo.* Rj. za-trpati. v. impf. zatrpavati. — »Iskopaj jamu... pa onda opet jamu zatrpaj... iskopa jamu... pa onda zagrne zemlju. Npr. 151. Navedoh na njih (na Misirce) more koje ih zatrpava. Is. Nav. 24, 7.

zatrāvānje, n. *das Uebereinanderwerfen, superinjectio.* Rj. verbal. od zatrpavati. radnja kojom tko zatrpava što.

zatrāvati, zātŕpāvām, v. impf. *übereinanderwerfen, certo.* Rj. za-trpavati. v. impf. prosti trpati. v. pf. zatrpati. — Tonem vodi u dubine, i vali me zatrpavaju. Ps. 69, 2. *sa se, pass.*: Ima dosta ruda svakojakih; no ne samo što ih niko ne traži, nego se još kriju i zatrpavaju. Danica 2, 28.

zātŕti, zātŕēm (zātŕ'o, zātŕla), v. pf. Rj. za-trti. *vidi* zatrijeti; iskopati, istražiti, istrijebiti, utamaniti, zatamaniti. v. impf. zatirati. — 1) *ausrotten, exstirpo.* Rj. — Suleman-paša čaše sav narod da zatre i carevu zemlju da opusti. Miloš 130. Bješe kao vrt prije nego Gospod zatr Sodom i Gomor. Mojs. I. 13, 10. Zato mi se sada zakuni Gospodom da ne čes imena mojega zatrti u domu oca mojega. Sam. I. 24, 22. — 2) *sa se, refleks. zu Grunde gehen, pere.* Rj. *vidi* dotamaniti se, iskopati se, istražiti se, izginuti, propasti (sasvijem), zatamaniti se. — Boji se da se u njemu ljudsko sjeme ne zatre. Posl. 21. Tako mi se trag ne zatr'o! 305. A i familija se Karapandžića gotovo zatrla. Danica 2, 97.

zatrūbiti, bīm, v. pf. *blasen ins Horn (in die Trompete), buccinor.* Rj. za-trubiti. v. impf. trubiti. — Kad čuju truba da zatrubi, onda da idu na njezin glas njemu u pomoć. Npr. 156. Kad rog zatrubi otežući, onda neka pogju na goru. Mojs. II. 19, 13. Tada zatrubi Joav u trubu, i ustavi se sav narod. Sam. II. 2, 28. *sa se, pass.*: Car zapovjedi te se jedan put zatrubi. Npr. 157.

zatrūditi, zātŕūdīm, v. pf. *bemühen, ermüden, fatigo.* Rj. za-truditi koga. *vidi* utruditi. v. impf. zatrugjivati. — Ovo je, braćo, onaj, koji je kriv, što sam vas ja po ovakom rgjavu vremenu od vaših kuća zatruđio. Miloš 184.

zatrūdjeti, zātŕūdñīm, v. pf. *schwanger werden, ingravidor.* Rj. za-trudni žena, postane trudna, bregja. *glagol se drukčije ne nalazi. vid* zabregjati, i *syn. ondje.* — Grješnica, 2) koja zatrudni bez muža. Rj. 102a. Kad žena na novo zatrudni, a još dijete nije odbila, onda se kaže: zasisalo dijete. Rj. 194a. Reveka zatrudnje od samoga Isaka. Rim. 9, 10. U grijehu zatrudnje mati moja mnogom. Ps. 51, 5. Zatrudnjecete slanom, rodićete strnjiku. Is. 33, 11.

zatrugjivānje, n. *das Bemühen, defatigatio.* Rj. verbal. od zatrugjivati. radnja kojom tko zatrugjuje n. p. ljude da dogju kuda.

zatrugjivati, zātŕugjujēm, v. impf. *bemühen, fatigo.* Rj. za-trugjivati n. p. ljude da dolaze iz daleka, po rgjavu vremenu, i t. d. v. impf. prosti truditi 1. v. pf. zatruditi.

zātubast, adj. *abgestumpft, obtusus.* Rj. za-tubast (biće od osnove koja je prosta u tup, pa je promijenjeno p na b). Osn. 217. što je kao zatupljeno a nije zaostreno. *isp.* zarubast. *suprotno* zaoštrijati. — Tikva vodēnā... odozdo je zatubasta da može upravo stajati na zemlji. Rj. 739a. Tušika, u jajeta zatubastija strana koja se zove i guzica. Rj. 758a.

zātūcāni, adj. *verstockt, obstinatus.* Rj. *vidi* zacopani. *isp.* zatucati.

zātūcānje, n. verbal. od zatucati, koje *vidi.*

zātūcāti, zātūcām, v. impf. *claros etc. vehementer figere, configere.* Stulli. za-tucati što, n. p. čavle, kao zabijati. v. impf. prosti tući. *isp.* zatucani. v. pf. zatuci. — Gjevojka se ljuto rasrdila, stade kleti, u kam zatucati: »Čabo kućo, ti se razorila.« Herc. 210.

zātūci, zātūcēm, v. pf. Rj. za-tuci. v. impf. zatucati. — 1) *vidi* zabiti. Rj. i *syn. ondje.* — 2) *sa se, refleks. vid* zabiti se. Rj. *vidi* i zakrhati se.

zātūljiti, zātūljīm, v. pf. n. p. rupu kakvu, t. j. metnuti na nju tuljac da se uhvati lisica ili jazavac, *eine eigene Art Falle, tuljac, vor das Fuchslöch stellen, laqueos pono.* Rj. za-tuljiti. v. impf. zatuljivati.

zātūljivānje, n. verbal. od zatuljivati.

zātūljivati, zātūljujēm, v. impf. *die Falle tuljac genannt vor das Fuchslöch stellen, laqueos pono.* Rj. za-tuljivati, n. p. rupu kakvu, t. j. metati na nju tuljac, da se hvataju lisice ili jazavci. v. pf. zatuljiti.

zātūpiti, zātūpīm, v. pf. *abstumpfen, obtundo, retundo.* Rj. za-tupiti n. p. sjekiru, učiniti je tupom. *suprotno* zaoštriti. v. impf. zatupljivati. — Povariti n. p. sjekiru, t. j. zatupiti je, pa onda ugrijavši je dobro na novo isklepati. Rj. 513a. *sa se, refleks. ili pass.*: Bijahu se zatupili raonici i motike... i same ostane trebaše zaoštriti. Sam. I. 13, 21. Kad se zatupi gvozdje i oštrice mu se ne naoštri, tada treba više snage. Prop. 10, 10.

zātupljivānje, n. *das Abstumpfen, obtusio.* Rj. verbal. od zatupljivati. radnja kojom tko zatupljuje što.

zātupljivati, zātupljujēm, v. impf. *abstumpfen obtundo, retundo.* Rj. za-tupljivati. što, činiti da bude tup. v. impf. prosti tupiti. v. pf. zatupiti.

zātūrānje, n. Rj. verbal. od 1) zaturati, 2) zaturati se. — 1) radnja kojom tko zatura n. p. za sobom ruke (das Werfen hinter etwas, jactus post. Rj.). — 2) radnja kojom se tko zatura u svijet.

zātūrati, zātūrām, v. impf. Rj. za-turati. v. impf. prosti turati (i se). v. pf. zaturiti (i se). — 1) *hinter etwas werfen, jacio post—.* Rj. zaturati n. p. ruke za sobom. — 2) *sa se, refleks. sich (in die Welt) hineinwerfen, abüsse peregre.* Rj. zaturati se u svijet. kao polaziti u svijet.

zātūrčati, čām, v. pf. *ansfangen türkisch zu reden, zu singen, turcice proloquor, accino.* Rj. za-turčati. početi turčati, Turški govoriti, pjevati. v. impf. turčati.

zātūrīti, rīm, v. pf. Rj. za-turiti. v. pf. je i prosti turiti. v. impf. zaturati. — I. 1) *hinter etwas werfen, jacio post—:* Zaturu mu dizgin za umkaša. A za sobom zaturio ruke. Rj. — Ranjena ga Turci dofatise, u škripinu monče zaturise. Npj. 4, 405. Za Šljemena plijen zaturise. 4, 409. — 2) (u C. G.) kavgu, anzetteln, excito, cf. zametnuti 3, zavrći 3: Gje stigosmo, kavgu zaturismo. I s Turcima kavgu zaturise. Rj. i *syn. kod* zametnuti 3. — Kad se rujna vina napojise, o svaćemu jeglen zaturise. Npj. 4, 336. — II. *sa se, refleks. zaturiti se u svijet, sich in die Welt hineinwerfen, abüsse peregre.* Rj. kao poći kuda. — Na ti sablju, dragi gospodar! kad se tamo drumom zaturimo, ako bi se gjegogj naturilo, da se s puta ne makneš grgjemu. Npj. 2, 616.

zātūtnjiti, nīm, v. pf. *erdröhnen, constrepto.* Rj. za-tutnjiti, početi tutnjiti. v. impf. tutnjiti.

zātvor, m. — 1) *gefängliche Haft, der Arrest, custodia:* on je u zatvoru. Rj. *vidi* arest, arište, buhara, buturnica, haps. — Mi nijesmo jedne ženke glave, pod zatvorom ženski da pomremo... da idemo, da sretemo Turke. Npj. 4, 170. Turci zatvorom, bojem i globama nagone kmetove i rodbinu hajdučku, da... Danica 2, 94. Po tom se Moler vezan preda paši u zatvor. Miloš 138. Da se Srpski poslanici puste iz zatvora. 151. Za manje su krivice

obične kazni boj i zatvor. 192. Metnu ih u zatvor. Sam. II. 20, 3. — 2) (u Boci) *Verhärtung des Unterleibes, durities alvi*. Rj. kad tko ne može da ide radi sebe, ili to čini samo s mukom. isp. zapeći se 2. suprotno otvor, protoč, sračka.

zatvoranje, n. Rj. *verb.* od zatvorati. — 1) radnja kojom tko zatvora n. p. ljude, meče ih u zatvor (das Einsperren, custodia. Rj.). — 2) radnja kojom tko zatvora n. p. vrata (das Zumachen, oclusio. Rj.).

zatvorati, rām, v. *impf.* Rj. za-tvorati. v. *pf.* zatvoriti. — 1) *einsperren, gefangen setzen, includo, in custodiam pono*. Rj. u zatvor metati. — Muslim zatvora ljude i izvršuje ono što kadija presudi. Rj. 375a. — 2) *zumachen, occludo*. Rj. *isp.* tvarizati. — Ne pomazati od njega (od vukodlaka) vrata zatvorati. Rj. 79b. Svekrva je mrzila na nju (na snahu)... zatvorala bi hljeb od nje. Npr. 83. Velika gospoda (samo) i psi vrata za sobom ne zatvoraju. Posl. 33. Teško vama što zatvorate carstvo nebesko od ljudi; jer vi ne ulazite niti date da ulaze koji bi htjeli. Mat. 23, 13. sa se, *pass.*: U turice bila je konjska (glava) tako načinjena, da su se usta od ozdo mogla lasno otvoriti i zatvoriti. Pis. 32.

zatvorjenje, n. *actus claudendi*. Stulli. *verbal.* od zatvoriti. *djelo kojim se što zatvori*: Zeljarice iste po zatvorenju. DPosl. 156. *verbal.* od v. *pf.* vidi kod dopuštenje.

zatvoriti, zātvorīm, v. *pf.* Rj. za-tvoriti. v. *impf.* zatvoriti. — 1) *einsperren, includo*. Rj. n. p. koga, metnuti ga u zatvor. — Zatvori struk bosioka u kamaru. Npr. 259. Zatvoreno duga ne plaća (nego ga valja pustiti neka radi i neka sastavlja novce). Posl. 87. Zatvoreno ne potvoreno. (Valja da što je dobro zatvoreno za ono ne će čiek nikoga potvoriti da mu je ukrao). 87. sa se, *refleks.* ili *pass.*: Oni se onda zatvore u jednu kamaru. Npr. 103. Drugi, kado, Čačku pobjegoše, u stoje se šance zatvorise. Npj. 4, 349. Ako bi se dogodilo da se čovjek iz kake nahije za kaku krivicu kod sovjeta zatvori, sovjetnika njegove nahije odmah su pitali za nj ko je i kakav je. Sovj. 10. — 2) n. p. vrata, *zumachen, occludo*. Rj. — Zastružiti, vidi zatvoriti, n. p. brave u torinu, zatvorise strugu. Rj. 196b. Oči crne zatvorio, očni vide! Rj. 482b. Divljan zatvori oko i zaspī. Npr. 148. Žena kovčeg zatvori i zaklopi i baci u more. 158. Usta zatvori, a oči otvori. Posl. 336. Na mene se moja draga rasrdi, i od mene bele dvore zatvori. Npj. 1, 343. Brgjani mi pute zatvorise, te ne mogu vojsku sastaviti. 4, 69. I tvoja su braća na ženidbu, a ti si im sreću zatvorio, tvoja s' braća da ožene ne će priko tebe, brata starijega. HNpj. 4, 269. Učitelj po svojoj volji školu otvori i zatvori. Danica 2, 120. Ugje u kovčeg Noje pa Gospod zatvori za njim. Mojs. I, 7, 16. Gospode, nemoj zatvoriti srca svojega od mene. Ps. 40, 11. sa se, *pass.* ili *refleks.*: Klečka, račvasto i probušeno drvo, što se klinom zatvori govečetu oko prednje noge. Rj. 274a. Zatvorise se izvori bezdanu i ustave nebeske i dažd s neba prestade. Mojs. I, 8, 2.

zaučajiti, tīm, v. *pf.* u zagoneci, cf. uništiti. Rj. za-ucajiti. *glagol se drukčije ne nalazi*. — Uništi ga, ukladušti ga, polego se, zaucajti ga (stative). Rj. 775a.

zaučati, čīm, v. *pf.* zu heulen anfangen (vom Winde, den Wogen des Meeres), strideo. Rj. vidi zahučati.

zaučiti, zāučīm, v. *pf.* n. p. podne, akšam, icindiju, i t. d., *anfangen zu singen (von den türkischen Sängern an der Moschee), cantare incipio*; Pa kad hodža zauči jaciju. U petak mu zaučilo podne. Icindija Turska zaučila, a Latinče bilu Zadrū dogje. Rj. za-uči mujezin sa munare, kad počne učiti. v. *impf.* učiti 1b.

zaučaranje, n. *das Riechen nach etwas, odor*. Rj.

verbal. od zaudarati. stanje koje biva, kad što udara na što, n. p. bure na vino.

zauđarati, rām, v. *impf.* riechen nach etwas, oleo: zaudara meso, — vino na bure, i t. d. Rj. za-udarati. vidi udarati 4; i tuknuti, i *syn.* ondje. v. *pf.* zaudariti. — A gje si mi, Nikšane serdare? ... Mrsko mi se s tobom poljubiti, zaudaraš svecom Muhamedom, jesi kulu smrada napunio. Npj. 5, 155 (svecom di-jalekt. mj. svecem).

zauđariti, rīm, v. *pf.* einen Geruch bekommen, adoleo. Rj. za-udariti, kao zasmrdjeti. vidi zavonjati, i *syn.* ondje. v. *impf.* zaudarati. — Zauđri me apa od duvana. Rj. 6a.

zauhār (za uhar), n. p. zauhar je, biće zauhar, t. j. na korist je, biće korisno. vidi zauvar. *isp.* uhar.

zauhārno, vidi zauvarno. korisno.

zaujati, zāujīm, v. *pf.* Rj. za-ujati. v. *impf.* ūjati (ūjīm). — 1) *hu! machen (vom Winde, Meere), strideo*. Rj. za-ujati n. p. vjetar, more. *isp.* zahučati. — Tek što ona to reče, a buzdovan zauji više kuće. Npr. 29. — 2) sa se, *refleks.* losfahren (vom Schiffe), cum stridore procuro, feror. Rj. zauji se lagja, kad se uječi zaveze n. p. u more.

zaujesti se, zāujedēm se, v. r. *pf.* s kim, ili izmegju sebe: zaujeli se ljudi, vidi zavaditi se. Rj. reciproc. za-ujesti se. vidi uvjesti se.

zaukati, zāučēm, v. *pf.* Rj. za-ukati. vidi zahukati. v. *impf.* ukati, hukati. — 1) *hu! schreien, inclamo io ut audiat, ubi sim, absens sodalis*. Rj. hu! zavikati, da čuje drug i zna, gdje je onaj što zaviče. — 2) *hu! machen in die Fingor vor Frost, foveo digitos anhelitu*. Rj. zaukati u prste da se zgriju. *isp.* Sveti Luka u nokte uka. Posl. 281.

zaulariti, zāulārīm, v. *pf.* konja, halftern, capistro. Rj. za-ulariti konja, metnuti mu ular. vidi zajulariti, i *syn.* ondje. suprotno izulariti. — Kobila izigje sa ždrebetom na obalu. Onda je on zaulari i uzjaše pa kući. Npr. 23.

zauljiti, lījīm, v. *pf.* vidi obuljiti. Stulli. za-uljiti. vidi zaceitiniti. v. *impf.* uljiti.

zaučiti, zāučijēm, v. *pf.* aufrufen, exclamo. Rj. za-upiti. vidi zavapiti, upiti, poučiti. *isp.* viknuti, povikati, poviknuti, pokliknuti, graknuti 2. v. *impf.* upijati.

zaučlati, lām, v. *pf.* aufheulen, exululo. Rj. zaučlati, početi urlati. v. *impf.* urlati. — Kad je bilo oko ponoći, ali kurjaci zaučlaju, a psi zalaju. Npr. 13.

zauštaviti, vīm, v. *pf.* Rj. za-ustaviti. *isp.* ustaviti (i se). v. *impf.* zaustavljati (i se). — 1) *aufhalten, detineo*: kola, vodenicu, koga na ručak. Rj. — Kad dogje na vrata, onde ga zaustavi straža i zapita ko je i od kuda je. Npr. 19. Kad car sve to čuje, zaustavi samo onog najmlagjeg kod sebe kao zeta. 194. A kad male puške poizbace, obojica konje zaustave, puške pune, sa konja govore. Npj. 4, 233. — 2) sa se, *refleks.* stillstehen, subsisto. Rj. — Te se onje malo zaustavi da gleda gjevojke i igru. Npr. 229. Zatisne se okno od jaže i zaustave se kola od mlina brašnenoga. 234. Kad vide ovako društvo, oni se zaustave. 246.

zauštavljanje, n. Rj. *verbal.* od zaustavljati (i se). — 1) radnja kojom tko zaustavlja koga ili što (das Aufhalten, detentio. Rj.). — 2) stanje koje biva, kad se tko ili što zaustavlja (das Stillstehen. Rj.).

zauštavljati, vljām, v. *impf.* Rj. za-ustavljati. *isp.* ustavljati (i se). v. *pf.* zaustaviti (i se). — 1) *aufhalten, detineo*. Rj. — Mora ljude noću u spavanju pritiskuje i dihanje im zaustavlja. Rj. 367b. Od svakoga zloga puta zaustavljam noge svoje, da bih čuvao riječ tvoju. Ps. 119, 101. — 2) sa se, *refleks.* stillstehen, subsisto. Rj. n. p. svi se zaustavljaju kod one lijepe kuće.

zaustegnuti, zāustēgnēm, v. *pf.* zurückhalten, zu-

rückziehen, retraho, retineo. Rj. za-ustegnuti n. p. konja uzdom. isp. ustegnuti. v. impf. zaustežati.

zaustéžanje, n. das Zurückhalten, retractio. Rj. verbal. od zaustežati. radnja kojom tko zausteže n. p. konja uzdom. isp. ustežanje.

zaustézati, zaústéžem, v. impf. n. p. konja uzdom, uzdu konju, zurückhalten, zurückziehen, retraho, retineo. Rj. za-ustezati. isp. ustezati. v. pf. zaustegnuti.

zaústiti, zaústim, v. pf. den Mund öffnen zum Sprechen, aperio os ad proloquendum: zausti da reče, pa opet ne htje. Rj. za-ustiti, otvoriti usta da se što reče. isp. izustiti. — Da ne bi prednjih zuba, ode preko devet brda. (Kaže se kad ko što zausti da reče, pa se premisli i očuti). Posl. 52. Pa zausti prokleta Jevrejka, zaustila krsta da prokaže, pa i opet ne hte prokazati! Npj. 2, 87.

zäuš, m. das Umschwebmen (Umdrehen) des Schiffs, das Strom aufwärts fährt, retorsio navis: otišla lagja na zauš; uhvatio zauš lagju. Rj. tamo je zauš, isp. zaošijati. Osn. 64. kad se lagja, idući uz vodu, zauši, zaokrene se.

zäušak, zäuška, m. vidi priušak. Rj. za-ušak (drugoj poli osn. u uho). vidi i prdeljuska, i syn. ondje.

zäušiti se, ši se, v. r. pf. n. p. lagja, sich umdrehen, umgedreht werden, retorqueor (vom Schiffe das Strom aufwärts fährt). Rj. za-nši se lagja, kad idući uz vodu, otiđe na zauš, uhvati je zauš, zaokrene se. glagol se drukčije ne nalazi.

zäušnica, f. (u Dubr.) vidi priušak. Rj. za-ušnica. vidi zaušak, i ostala syn. kod prdeljuska. — Kad to čuo ognjeviti zmaje, omlati joj tešku zäušnicu. HNpj. 2, 228. To je Marku malo žao bilo, udari ga ženskom zäušnicom. 2, 237. Bijahu ga i psovahu, neki mačem, neki bičem, neki dava zäušnice. Herc. 330.

zäušnice, f. pl. (u Grblju), zäušnici, zäušnikā, m. pl., zäušnjāci, zäušnjāk, m. pl. die Ohrdrüsen, glandulae parotides, cf. podušnice. Rj.

zäuŕa, za-utra, s-utra, s-jutra. isp. utro, jutro. — Što danas ne bude, bit' će zäuŕa. DPosl. 121.

zäuŕar (za uvar), n. p. zauvar je, biće zauvar, von Nutzen, prodest: S tugje njiwe i čanak prge zauvar je (Posl. 296). Rj. za-uvar. u krajevima gdje se glas h u govoru pretvara u glas v. vidi zauhar, na korist, korisno. vidi i zauvarno, zauharno. — Sijala je baba bar, da je babi zauvar. Posl. 284.

zäuŕarno, vidi zauvar. Rj. adv. korisno. vidi zauharno.

zäuŕijek (za uvijek), adv. vidi zadovoljiek. isp. za-svagda. — Da te vidim jednom za uvijek. Herc. 3. Unišćice (Gospod) smrt za uvijek, i utrće Gospod suze sa svakoga lica. Is. 25, 8.

zauzbijānje, n. das Zurücktreiben, repulsio. Rj. verbal. od zauzbijati. radnja kojom tko zauzbija n. p. ovce.

zauzbijati, zaüzbijām, v. impf. zurücktreiben, repello: I tu nagje lijepu gjevojku gje bijele zauzbija ovce. Rj. za-uzbijati. v. pf. zauzbiti.

zauzbiti, zaüzbijēm, v. pf. n. p. ovce, zurücktreiben, repello. Rj. za-uzbiti. v. impf. zauzbijati.

zauzdati, zaüzdām, v. pf. zäumen, infreno. Rj. za-uzdati, u pravom smislu, n. p. konja, u prenesenom, n. p. čovjeka. vidi zafuzdati, obuzdati. v. impf. za-uzdavati. — Opremite mi doru od mejdana... osedlajte sedlom srebrnijem, zauzdajte uzdom pozlaćenom. Npj. 4, 299. A dorata svoga opremio: osedla ga, što se tvrgje može, pa zauzda gjenom od čelika. 4, 324. Mislili su, da senatom malo zauzdaju vlast Kara-Gjorgijinu. Danica 5, 51.

zauzdāvānje, n. das Zäumen, infrenatio. Rj. verb. od zauzdavati. radnja kojom tko zauzdava koga ili što.

zauzdāvati, zaüzdāvām, v. impf. zäumen, infreno. Rj. za-uzdavati u pravom smislu n. p. konje, u prenesenom n. p. ljude. v. impf. prosti uzdati. vidi i žvaliti. v. pf. zauzdati, zafuzdati. — Čuvaću se na

putovima svojim da ne zgriješim jezikom svojim; zauzdavaću usta svoja. Ps. 39, 1.

zaužēti, zäužēm, v. pf. Rj. za-uzeti. v. pf. je i prosti uzeti. v. impf. zauzimati (i se). — I. 1) što, nehmen, capio: I tu dobar šičar zauzeše. Rj. isp. za-dobiti. — Od njega je ibret zauzela. Rj. 215a. Pa ko nije ovde naviknuo, kad zaječe sve naše planine, od jeke bi stravu zauzeo. Npj. 5, 494. Kara-Gjorgijije raspíše svijem starješinama da ostave sve što su gdje nanovo zauzeli i da se vrata za pregjašnje granice. Sovj. 30. Iz Misira si prenio čokot... on pusti žile, i zauze svu zemlju. Ps. 80, 9. sa se, pass.: Kerijot je pokoren i terda se mjesta zauzeše. Jer. 48, 41. gvamo ide i ovaj primjer: Nemojte se rugat' ni veziru, e je bio tako zaludio i u glavu svoju zauzeo, da izgubi knjaza zločestoga. Npj. 5, 493. — 2) n. p. to je zauzelo mnogo mjesta u sobi, einnehmen, occupo, cf. zapremiti. Rj. i syn. kod zapremiti. — Njih (poslovice) sam samo jedan put stavio... da ne zauzmu onoliko mjesta koliko bi zauzele da se svaka za se stavi. DPosl. VI. — II. sa se, refleks. — 1) s kim, sich zusammen thun mit einem, socior: zauzeo se s njim, pa otišao u svijet. Rj. kao združiti se s kim. — 2) za što, ili za koga, sich um etwas annehmen, tueri. Rj. sich einer Sache annehmen, sich Jemandes annehmen. vidi poseći za koga.

zäuži (Hristovi, prvi i drugi), m. pl. (u Risnu) poklade mesne i bijele. Rišnjani se zauzima i zaklinju, n. p. Tako mi ovijeh zauza Hristovijeh! (Posl. 301). Tako me ne smeli i ne pomamili zauzi Hristovi! A i u napljanju spominju ih, n. p. Zdrav si mi, brate, današnji zauzi Hristovi da nam na dobro zavežu a na bolje razdriješ! Rj. za-uzi, od kor. od koga je uziti, vezati. isp. Osn. 37. za-uzi, kao zavezati. isp. povezi i pouz.

zäužmānje, n. Rj. verbal. od I. zauzimati, II. zauzimati se. — I. 1) radnja kojom tko zauzima n. p. šičar, grad, i t. d. (das Nehmen, to capere. Rj.). — 2) radnja kojom što zauzima, zaprema mjesto (das Einnehmen, occupatio. Rj.). — II. 1) radnja kojom se tko zauzima s kim. — 2) radnja kojom se tko zauzima za koga ili za što.

zäužimati, mām (mljēm), v. impf. Rj. za-uzimati. v. impf. je i prosti uzimati. v. pf. zauzeti (i se). — I. 1) nehmen (z. B. Beute), capio. Rj. zauzimati n. p. šičar, grad i t. d. isp. zadobijati, zadobivati. — 2) einnehmen, occupo, cf. zapremati. Rj. n. p. to zauzima mnogo mjesta u sobi. — II. sa se. — 1) s kim, sich zusammen thun mit einem, socior. Rj. reciproc. kao združivati se s kim. — 2) refleks.: Kako se zdravo Petar zauzimao za stvar despotovu, vidi se iz toga što... DM. 124. vidi posezati za koga.

zāva, f. (u vojv.) vidi zaova. Rj. zāva sažeto od zaova. Osn. 41.

zavābiti, zāvābīm, v. pf. anlocken, allicio: zavabi te svinje kuda tamo. Sam je junak tora otvorio i bijele ovce zavabio, bježi šnjima preko Zete ravne. Rj. za-vabiti. v. impf. vabiti.

zāvada, f. der Zank, Groll, discordia: mi smo u zavadi; on je sa mnom u zavadi. Rj. za-vada. isp. zavaditi se. vidi svagja, i syn. ondje. — Krv i nož (kad se hoće da kaže da je ko s kim u velikoj omrazi ili zavadi). Rj. 423b (Posl. 160). Spomenuo (sam) zavadu Srba s Rodofinikom. Sovj. 37.

zāvaditi, dīm, v. pf. Rj. za-vaditi. v. impf. zavagjati (i se). — 1) zertragen, in Zwietracht bringen, amicitiam turbo. Rj. vidi svaditi. isp. posvagjati. — Zavadio bi dva oka u glavi (takovi je pletkaš). Posl. 82. Kad je Gjorgje Srblje uzbunio i s Turcima veće zavadio, onda Gjorgje progje kroz nahije. Npj. 4, 149. Zametne pletke, te dobro zavadi Miloša i Molera. Miloš 137. — 2) sa se, reciproc. sich zertragen, rumpo amicitiam cum aliquo: ja sam se zavadio s njim; mi smo se zavadili. Rj. zavaditi se o što,

kroz što, za što, oko čega. vidi svaditi se, posvaditi se, uvjesti se, zaujesti se, zadjesti se II 3. isp. pozagjavati se, posvagjati se. — U Bogdana lepu seju kažu, oko nje se zemlje zavadiše, slavna Bosna i Hercegovina. Npj. 1, 536. Zavadi se i milo i drago, da kroza što, ne bi ni žalili, već kroz jednog vezena jagluka. 1, 561. Zavadi se majka i devajka, ne o grade, ni o vinograde, već o jednu tananu košulju. 2, 22. Lazi dala tananu košulju, za koju se s majkom zavadila. 2, 25. Pošto se već Srbi odmetnu i podobro se zavade s Turcima. Danica 3, 163. Turci se u Beogradu zavade i pobiju izmegju sebe. 5, 25. Megju se se vojske zavadiše. HNpj. 4, 439.

zavagjanje, n. das Zertragen, Verfeinden, inimicitiarum motio aut susceptio. Rj. verbal. od 1) zavagjati, 2) zavagjati se. — 1) radnja kojom tko zavagja koga s kim. — 2) stanje koje biva, kad se n. p. dvojjica zavagjaju oko čega.

zavagjati, gĵām, v. impf. Rj. za-vagjati. v. pf. zavadi. — 1) n. p. ljude, verfeinden, inimicitias moveo. Rj. — Krvometnica, žensko čeljade koje ljude u kući zavagja (kao meće krv megju njih). Rj. 300b. — 2) sa se, reciproč. sich verfeinden, inimicitias suscipio. Rj. isp. v. pf. zavagjati se. — Imamo dosta primjera kako su se oko zemalja zavagjala braća s braćom i stričevi sa sinovcima. DM. 68.

Zavala, f. manastir u Hercegovini. Rj.

1. zavāliti, zāvālim, v. pf. Rj. za-valiti. ne dolazi kao prost glagol. isp. -vāliti. v. impf. zavaljivati. — I. 1) zu Boden walzen, humi volvo. Rj. zavaliti koga n. p. na zemlju. — Kad vjetar duha sprijed, onda (žena) treba da ga (kapu tarpoš) drži rukom zastrag, jer hoće vjetar da zavalī ženu natrag. Rj. 732b. — 2) durch etwas Hingewälztes verzäunen, consepio: zavalī gradinu. Rj. vidi zavaljati. kao zagradi. — Kim se društvo pohvali, brže klanac zavalī. (Gledaj: Junakova majka najprije zaplače). Posl. 133. Mudri radi da zavalī ludijem zārjelo. 184. Dočekaše birani junaci, dok mrtvijem zavalīše vrata. Npj. 5, 188. Nagje da je most zavaljen s kolima. Žitije 78 (s?). — II. sa se, refleks. sich darniederwälzen, convolvere se: zavalio se u dug; zavalio se konj u blato. Rj. isp. zapasti I (kobila zapala u blato).

2. zavāliti, zāvālim, v. pf. — 1) vidi zahvaliti. Rj. — 2) zavaliti se, vidi zahvaliti se: Zavalī se žuti limun na moru: danas nema ništa ljepše od mene. Rj. u krajevima gdje se glas h ne čuje u govoru.

zavaljati, zāvāljām, v. pf. vidi zavaliti 2. Rj. zavaljati. v. impf. valjati.

zavaljenik, zavaljenika, m. koji se već gotovo zavalio (tako u Ornoj Gori zovu Turke koji žive dalje od granice, jer nijesu junaci, kao n. p. Nikšićani), der Feige, imbecillus timidusque. Rj. čovjek koji se zavalio te nije ni za kako djelo, osobito za junačko. vidi mrtvan, mrtvik. isp. zavaljivati se. — Kud se gode s granice šenemo, sresti će nas dvadeset tisuća, pa ne mrca i zavaljenika, no Bošnjaka ali Arbanasa, od iskona vojničkog naroda. Šćep. mal. 128.

zavaljivānje, n. Rj. verbal. od I. zavaljivati, II. zavaljivati se. — I. 1) radnja kojom tko zavaljuje n. p. koga na zemlju (das Wälzen, volutatio. Rj.). — 2) radnja kojom tko zavaljuje n. p. put (das Verwälzen, consepito. Rj.). — II. stanje koje biva, kad se zavaljuje n. p. govće.

zavaljivati, zāvāljijēm, v. impf. Rj. za-valjivati. v. pf. zavaliti. — I. 1) niederwälzen, volutio. Rj. zavaljivati n. p. ljude na zemlju. — 2) verzäunen, consepio. Rj. zavaljivati n. p. putove, da se onuda ne može prolaziti. v. pf. sloz. vidi i zavaljati. — sa se, pass.: Po Srbiji bi se mogli putovi načiniti; ali onamo se . . . kolovozi češće zavaljuju i zasijecaju, nego se popravlja. Danica 2, 53. — II. sa se, refleks. sich umherwälzen, volutor. Ima govoda i klu-

sadi koja se zavaljuju kad omršave i oslabe, t. j. kad legnu, ne mogu da ustanu, dokle ih ljudi ne dignu. Rj. isp. zavaljenik. — Od sile puca, od gladi se zavaljuje. Posl. 235.

zavaljiv . . . vidi zahvaljiv . . . Rj. isp. 2 zavaliti. **zavāpiti**, zavāpijēm, v. pf. za-vapiti. vidi zaupiti, i syn. ondje. v. impf. vapiti. — Zavapi Mojsije ka Gospodu za žabe koje bješe pustio na Faraona. Mojs. II. 8, 12. Jer ih ne ću uslišiti kad zavapiju k meni u nevolji svojoj. Jer. 11, 14.

zavarati, rām, v. pf. koga, ili kome oči, Eines Augen täuschen, fallo oculos alicujus. Rj. za-varati. isp. zaluditi, obezumiti. v. impf. zavaravati, zavarivati 2. — Te gledaju Lazu i Arapa, koj će kome oči zavarati. Npj. 4, 306. Ne bi li Tursku elast još koje vrijeme zavarati. Sovj. 10.

zavarāvānje, n. die Täuschung, delusio. Rj. verbal. od zavaravati. radnja kojom tko zavarava koga. vidi zavarivanje II.

zavarāvati, zavārāvām, v. impf. täuschen, deludo. Rj. za-varavati. vidi 2 zavarivati. isp. zalugjivati, bezumiti. v. impf. prosti varati. dem. zavarkivati. v. pf. zavarati. — Šnjima i carević jede, ama im oči zavaraje pa baca meso preko sebe. Npr. 190 (zavaraje u Crnogorskom dijalektu mjesto zavarava. isp. Obl. 108).

zavārčiti, čīm, v. pf. den Fortgang (z. B. einer Wunde) verwehren, cohibeo progressum, n. p. zavarčiti (travama ili bajanjem) kakvu boljeticu da ne ide u napredak, nego da udari natrag. Kradljivca u početku zavarče batinom ili iz puške da ne krade više. Rj. za-varčiti. glagol se drukčije ne nalazi. — Ako valja čitati »utuk,« onda je morao misliti, da će me njime zavarčiti ili uplašiti, da mu nigda više ni za što ne smijem odgovarati. Odg. na ut. 8.

zavāriti, zāvārim, v. pf. Rj. za-variti. v. impf. 1 zavarivati. — 1) (u Dubr.) n. p. sirčetom divljač (das Beizen, maceratio liquore. Rj.). vidi urasoliti, usalamuriti (se). — 2) n. p. sjekiru. vidi pripojiti, splaviti 3.

1. zavarivānje, n. Rj. verbal. od 1 zavarivati. — 1) radnja kojom tko zavaruje n. p. sirčetom divljač (das Beizen, maceratio liquore. Rj.). — 2) radnja kojom tko zavaruje n. p. sjekiru. vidi pripojavanje.

2. zavarivānje, n. verbal. od 2 zavarivati. vidi zavarivanje. dem. zavarkivanje.

1. zavarivati, zavārijēm, v. impf. Rj. za-varivati. v. impf. prosti variti. v. pf. zavariti. — 1) (u Dubr.) beizen, liquore macero. Rj. zavarivati n. p. sirčetom divljač. — 2) n. p. sjekiru. vidi pripojavati.

2. zavarivati, zavārijēm, v. impf. za-varivati. vidi zavaravati. v. impf. prosti varati. dem. zavarkivati. v. pf. zavarati. — Na kućnome pragu sretno svekrva svoju nevjestu i založi je tri puta medom iz ožice, ali ne kad ona zine, nego je kao zavaruje pa joj iznenada ožicu turi u usta. Kov. 81.

zavarkivānje, n. dem. od zavarivanje. Rj. i od 2 zavarivanje.

zavarkivati, zavārkujēm, v. impf. dem. od zavaravati. Rj. i od 2 zavarivati.

zāvata, f. vidi zahvata. Rj. zavāt . . . vidi zahvat . . . Rj. u krajevima gdje se u govoru ne čuje glas h.

zāvatrīti, trīm, v. pf. za-vatrīti. v. impf. (i pf?) vatrīti. — 1) puška zavatrī, t. j. dade vatru: Prsima se konji udariše, obadvije puške zavatrīše, Turčina je puška prevarila, a popova vatru prifatila. Npj. 4, 329. — 2) ognjem zavatrīti što, t. j. zapaliti: Da na jedno selo udarimo, na prostranu Stitaricu ravnu, da kruničke kuće poharamo a živijem ognjem zavatrīmo. Npj. 4, 397.

1. zavēsti, zavēdēm, v. pf. Rj. za-vesti. kao prost glagol ne dolazi. isp. 2 vesti (vedem). v. impf. zavoditi. — 1) hinter etwas führen, duco post—. Rj. zavesti n. p. koga za kuću. — Jerovoam zavēde zarjedu da im zagju za legja. Dnev. II. 13, 13. — 2) ver-

führen, irreführen, seduco: zaveo ga u šumu. Rj. — Ti nju sutra odmah vodi od kuće, pa je zavedi gde u šumu, odakle sama ne će znati kući doći. Npr. 133. Proklet da je koji bi zaveo slijepca s puta. — 3) kolo, wenden, drehen, torqueo. Rj. vidi okrenuti kolom. — 4) zavesti koga ili što, kao povesti ga, početi voditi: Kako ga zavede kao da će ga škopiti. (Reku Crnogorci kad ko koga iz družine njihove izvede na stranu da s njim progovori na samo). Posl. 125. Tu se konji mlogi povedoše . . . Pa pružiše svilene gajtane, za gajtane konje zavedoše. Npj. 3, 240. Mene vrlo za boljela glava, gjogata se držati ne mogu, zavedi me s puta podaleko, odjaši me od konja gjogata, pa me metni u zelenu travu. 4, 25.

2. zavěsti, zavězēm, v. pf. Rj. za-vesti. kao prost glagol ne dolazi. isp. 3 věsti, vězēm, v. impf. zavoziti. I. 1) lagju, das Schiff bei der Ueberfahrt stromaufwärts lenken, adverso flumine dirigo navem. Rj. kad hoće na brodu da se prevezu, onda lagju najprije zavezu malo uz vodu. — 2) početi voziti: Sagrađi tanke gjemije . . . i tu mu doše gjevojke, i među njima žugjenje; a kad ugleda žugjenje, zaveze tanka vešoca, pa pogje s dragom na dvore. Npj. 1, 419. — II. sa se, refleks. — 1) u more, in die See stechen, solvo. Rj. — Gdjekoji se zavezu u more, pa po deset godina kući ne dogju. Kov. 40. — 2) u misli, u san, sich vertiefen, se defigere. Rj. vidi nagnati se u svakojake misli, udariti u misli, zadupsti se u misli.

zavěštati, šām, v. pf. za-vešta stvar kakva, postane sasma vetha. isp. ovetšati. — Imam samo zavečanu kulu i u kuli tebe, staru majku, oko kule šikarje poraslo. HNpj. 1, 173. (tš u govoru čuje se kao č). isp. Vrlo ti je kula ovetšala. HNpj. 3, 190.

zavezak, zaveska, m. Rj. za-vezak. isp. zavezati. vidi zavežanj, zavežljaj. — 1) etwas Eingebundenes, s. B. Geld im Tüchel. Rj. zavezano što, n. p. novci u rupcu. — Povesma ogrebene kudjelje ili četena dva i dva vezuju se, a deset ovih zavezaka zove se desetić. Podunavka 1848. 54. ARj. II. 352a. — 2) der Merknnoten im Tüchel selbst, nota, cf. uzao. Rj. uzao što se zaveže na rupcu, da bi čovjek videći ga sjetio se čega.

zavézati, zavězēm, v. pf. Rj. za-vezati. v. impf. za-vezivati. — 1) verbinden, colligo. Rj. — Današnji zauzi Hristovi da nam na dobro zavežu a na bolje razdriješ! Rj. 199b. Ja onda zavežem na dlaci jedan uzao. Npr. 162. Ko će znati što je u zavezanu mijehu? Posl. 157. Prase repom zameće, ali nigda uzla ne zaveže. 259. Nemoj zavezati usta volu kad vrše. Mojs. V. 25, 4. sa se, refleks. ili pass.: Tako mi se jezik ne zavezao! Posl. 304. — 2) daću ti te češ zavezati, t. j. ne ću ti dati (novce da ih zavežeš u što). Rj.

zavezice, zavezicā, f. pl. Art Handfessel, manicae genus: I na ruke troje zavezice. Rj. za-vezice (isp. zavezati, zavezivati), od gročjga čim se zavezuju ruke n. p. zločincima. vidi lisice.

zaveživanje, n. das Verbinden, colligatio. Rj. verbal. od zavezivati. radnja kojom tko zavezuje što. **zavezivati, zavězujēm, v. impf.** verbinden, colligo. Rj. za-vezivati. v. impf. prosti vezivati, vezati. v. pf. zavezati. — Volu koji vrše ne zavezuj usta. Tim. I. 5, 18.

zavežanj, zavežnja, m. vidi zavežljaj. (u Sarajevu). Dr. Gj. Šurmin. vidi i zavezak.

zavežljaj, m. vidi zavezak. Rj. za-vežljaj. isp. zavezati. riječi s takim nast. vidi kod dogagjaj. vidi i zavežanj. — Svakome u vreći bhju u zavežljaju novci njegovi; i vidjevši zavežljaje novaca svojih uplašiše se i oni i otac im. Mojs. I. 42, 35.

zāvien, f. dem. od zava. Rj. vidi zaovica.

zāvīčāj, m. mjesto gdje se ko rodio i navikao, Ort wo man geboren worden, und woran man sich gewöhnt hat, die Heimath, solum natale: I kljuse i govče težu na svoj zavičaj. S Bogom zemljo, s Bogom

zavičaju. Već sam željna zavičaja svoga. Rj. za-vičaj (za obličje isp. navičaj, običaj). vidi domaja, kamen 2. metej, postojbina, sent, vilaet 1. — On pogje kući. Kad dogje u svoj zavičaj, stanu ga sretati poznanici. Npr. 78.

zāvīčin, adj. što pripada zavici. vidi zaovičin.

zavidjeti, závidim, — 1) v. impf. kome, einen beneiden, invideo. Rj. Mislim da ovo nije složen glagol od vidjeti i za, nego je postao od složene riječi; kad bi u njemu bilo vidjeti složeno sa za, bio bi u njega akcenat kao u onih naprijed (izvidjeti, prividjeti, pròvidjeti, rázvidjeti). Rad 6, 85. v. pf. pozavidjeti. — Braća njegova zaviděći mu što je on bio junak, presijeku mu oputu da on ne bi mogao sići. Npr. 9. Ne zavidim, na čast svakom svoje. III. Lončar lončaru, a kovač kovaču zavidu. DPosl. 57. Isak imaše ovaca i govoda i mnogo sluga; a Filisteji mu zavidjahu. Mojs. I. 26, 14. — 2) zavidjeti kao da je v. pf. i znači zamjeriti. — Njemu dade žutu madžariju: »Nemoj meni, sužnju, zaviditi! više mi se nije pregodilo«. HNpj. 3, 148. Od kog godić zaišeće divojku, niko tebi zaviditi ne će. 3, 193. Što si moga dora ostavio kod jablana i vode bunara, ja tš za to ne bi zavidio. 3, 316 (zavidjeti?).

zavidljiv, adj. neidisch, invidus. Rj. koji drugima rado zavidu. vidi zavistan, mani. — Voli svoje zlo nego tugje dobro. (Kad je ko vrlo zavidljiv.) Posl. 39. adv.: Za što gledate zavidljivo, gore humovite? Ps. 68, 16.

zavidljivac, zavidljivca, m. čovjek zavidljiv: Ne jedi hljeba u zavidljivca, i ne želi preslačkaka njegovijeh. Prič. 23, 6. vidi zavisnik.

zavidōst, zavidosti, f. vidi zavist. der Neid, invidia. za obličje isp. nenávidōst. — Zavidos(t) vino-grad sađi. DPosl. 156.

zavijēnje, n. — 1) invidia. Stulli. verb. od zavidjeti 1. — 2) verb. od zavidjeti 2. isp. zamjersavanje. — Koja ne će kićena divojka od svoje se volje poturčiti, beg će onu natrag povratiti; koja hoće, zavijēnja nejma. HNpj. 3, 197.

Zāvija, f. nekako mjesto: I dovesti na Zaviju Turke. Rj.

zavijāc, zavijāca, m. — 1) vidi zavoj 1. Rj. — 2) (u C. G.) vidi nazubak. Rj. vidi i nazuvača, i syn. ondje, u što se zavija noga kad je već na njoj čarapa, hlaća, t. j. što se nazuva na nogu preko čarape (hlaće). — 3) verme che rode le foglie delle viti, convolutus. Stulli. gusjenica što zavija lišće lozovo; die Wickelraupe. — 4) marama kojom se zavijaju djevojke u Muhamedovaca. (u Sarajevu). Dr. Gj. Šurmin. isp. zavijāca 1.

zavijača, f. — 1) (u Slav.) na glavi, Art Kopfbedeckung der Frauen, vittae genus. Rj. nekaku povezača ženska. isp. zavijāc 4. — 2) (u Srijemu) Poffesen, cibi genus. Rj. nekakvo jelo.

zavijānje, n. Rj. verbal. od zavijati. — 1) radnja kojom tko zavija n. p. rane (das Verbinden, obligatio. Rj.). — 2) stanje koje biva, kad koga zavija u trbuhu, na srcu (das Grimmen, corrasio, tormina. Rj.). vidi zavijevanje. — 3) radnja kojom tko zavija (das Heulen, ululatus: Po grakanju i po zavijanju. Rj.).

1. zavijati, zāvijām, v. impf. Rj. za-vijati. v. impf. prosti viti (vijem). v. pf. zaviti. — 1) verbinden, obligo. Rj. — Ona vije tri vijenca . . . Koji vije sama sebe, zlatom mi ga zavijaše. Npj. 1, 8. Da mi lečiš moje grde rane: zavijaj i belim ispod grla, a ispiraj mednijem usnama. 1, 352. Gojila je (naranču) Novkinja gjevojka, u zimu je svilom zavijala, a u ljeto vodom posipala. I, 624. sa se, pass. i refleks.: Astar, pamučno platno, u koje se obično mrtvi Turci zavijaju. Rj. 8a. Ova trava (gavez) takovu silu ima, da bi dva prsta, kad bi se četrdeset dana ovako njome zavijala, prirasla jedan za drugi. Rj. 81a.

Raštan, kupus koji se ne zavija u glavice, nego raste u visinu. Rj. 645b. — 2) zavija me u trbuhu, na sru, *es grimmt mich im Bauche, torminibus afficior, cf. zavijevati*. Rj. — 3) zavijati, kao vikati i jaukati. — Kad čuje negdje da neko zavija i plače, te on po glasu trči, kad li nagje svoju zaručnicu. Npr. 112. *isp. zavijanje 3. v. pf. zavijati 2.*

2. zàvijati, zàvijem, v. pf. Rj. za-vijati. — 1) *heulen, exululo, cf. zaviti 2: Zavijula tri zelena vuka. Rj. početi vijati. v. impf. 2 vijati 3.* — 2) zavijao snijeg put, *verwehen, obruere*. Rj. *vidi zamesti 2, zameo snijeg; zameo vjetar. v. impf. 2 vijati 2.*

zavijavica, f. ventris dolores. Stulli. *bol, kad koga zavija u trbuhu. isp. 1 zavijati 2. das Bauchgrimmen.*

zavijevanje, n. das Grimmen, tormina. Rj. *verb. od zavijevati. stanje koje biva, kad koga zavijeva n. p. na sru. vidi zavijanje 2.*

zavijevati, zàvijevam, v. impf. n. p. zavijeva me na sru, t. j. zavija, *es grimmt mich im Bauche, torminibus afficior*. Rj. *vidi 1 zavijati 2.*

zavikati, zàvīcēm, v. pf. 1) aufschreien, exclamo: Zavikaše po gori hajkači. Rj. za-vikati, početi vikati. *vidi zagrjati 2. v. impf. vikati.* — Čoek padne s konja i zaviče: »Moli Boga . . .«. Npr. 152. *Zavika iza svega glasa: »Čuj puče i narode! . . . 213. Bože moj! zavikah k tebi, iscijelio si me. Ps. 30, 2. K njemu (k Bogu) zavikah ustima svojim. 66, 17.* — 2) *zavikati koga, vičući zazvati. isp. zazvati.* — Tad glavari i Vuka zaviču: »O uskoče, Lopušina Vuče! Npj. 4, 419.

zaviličiti, čim, v. pf. n. p. konja, *halstern, den Halsterstrick statt des Gebisses anlegen, capistro*. Rj. za-viličiti. *vidi zajulariti, i syn. ondje. v. impf. vilčiti.*

zavilišiti, zavilišim, v. pf. brkove, t. j. zasukati ih da stoje uz brdo (kao vile). Rj.³ za-vilišiti. *glagol se drukčije ne nalazi.*

zàvin, adj. (u vojv.) vidi zaovin. Rj. što pripada zavi.

zaviniti, zàvinim, v. pf. vino inficere. Stulli. zaviniti što, vinom začiniti, posuti.

zavirānje, n. das Verbergen, Verkriechen, abditio. Rj. *verbal. od zavirati (i se).* — 1 a) radnja kojom tko zavire što, n. p. glavu, u što. — b) radnja kojom se tko zavire kuda. — 2) radnja kojom tko zavire n. p. kotač.

zavirati, rēm, v. impf. Rj. za-virati. v. pf. zavrijeti (i se). — 1 a) n. p. glavu u što, *verbergen, abdere*. Rj. *isp. kriti, zavlaciti (što u što).* — b) *sa se, refleks. sich wohin einziehen, abdere se aliquo*. Rj. kao zavlaciti se kuda. *vidi v. impf. prosti vrijeti se.* — Ono ječi nekakva vjetrina, *zavire se u 've naše gore*. Npj. 5, 494. — 2) (u Hrv.) zavirati n. p. kotač n. p. zavorom. *isp. paočiti. v. pf. zavrijeti 2.*

zaviriti, zavirīm, v. pf. hineinblicken, introspicio. Rj. za-viriti. *dem. zavirnuti. v. impf. zavirivati.* — »A ti me malo poišti.« Tek devojka zaviri u glavu, stane pljuvati: »Pi! čudna smrada! ja te bogme ne mogu poiskati.« Npr. 143. *Zaviričemo i mi njemu pod košulju.* (Pokazaće se i njegovi tragovi). Posl. 82. Srećan kao pas u Hrišćanskoj crkvi. (Jer ne smije zaviriti u crkvu). 293.

zavirivānje, n. das Hineinsehen, introspectio. Rj. *verbal. od zavirivati. radnja kojom tko zaviruje u što. dem. zavirkivanje.*

zavirivati, zavirujēm, v. impf. hineinsehen, introspecto. Rj. za-virivati. *dem. zavirkivati. v. impf. prosti viriti. v. pf. zaviriti.* — Ja sam poslije prolazeći onuda zavirivao oko stećaka, i natpisa nikako nijesam mogao naći. Rj. 715a.

zavirkivānje, n. dem. od zavirivanje. Rj.

zavirkivati, zavirkujēm, v. impf. dem. od zavirati. Rj. *dem. v. pf. zavirnuti.*

zavirnuti, zàvirnēm, v. pf. dem. od zaviriti: Pak na vrata zavirnuo Ivo. Rj. *dem. v. impf. zavirkivati.*

zàvisan, zàvisna, adj. abhängig, pendens ex aliquo. za-visan, koji zavisi od koga. suprotno nezavisan, koje je i potvrda orome adj. *isp. i zavisnost.*

zàvisjeti, o komu, dependere. Stulli. zàvisim, v. *impf. abhängen, pendere ex aliquo, ex alicujus arbitrio, esse in alicujus manu. što Daničić misli za glagol zavidjeti da nije složen od vidjeti i za, nego da je postao od složene riječi, to se može misliti i za ovaj glagol; odatle se može razumjeti, kako je on v. impf.; i prema tome metnut mu je i akcenat.* — Srbija je Turska podajnica, još zavisi od cara Turskoga. Npj. 5, 554. Život oda zavisi od jezika. Straž. 1887, 15 (ovo će biti po Njemačkom; bolje bi svakako bilo: Život oda stoji do jezika. *vidi stajati (stojim) 1e.* Na taj način osta (Dubrovnik) do najnovijih vremena ne zaviseći ni od koga. DM. 212.

zàvisnik, m. zavis(t)nik, čovjek zavistan. vidi zavidljivac. — Izmišljotine mojih zavisnika i neprijatelja. Odbr. od ruž. 16.

zàvisnōst, zàvisnosti, f. osobina onoga što je zavisno; die Abhängigkeit. suprotno nezavisnost. — Nema nikakvoga znaka, koji bi pokazivao zavisnost od Srbije. DM. 96.

zàvist, f. der Neid, invidia. Rj. *vidi zavidost. za postanje isp. zavidjeti.* — Da su ga braća iz zavisti ostavila na onome čardaku. Npr. 10. Brat njegov od zavisti počne mrzjeti na brata svoga. 109. Tako me zavist ne radovala! Posl. 298. U takovom stanju morali su oni navući na sebe zavist i mržnju sviju ostalih. Danica 4, 22. Pa još siromah sanja o nekakvoj zavisti protiv sebe! Nov. Srb. 1817, 637. Ne može se upravo reći da i zavist nije tome pomagala. Sovj. 22. Vidite, šta čini zavist i zloba. Straž. 1886, 1226. Zna-dijaše (Pilata) da su ga (Isusa) iz zavisti predali. Mat. 27, 18. Vidjeh svako dobro djelo da od njega biva zavist čovjeku od blišnjega njegovoga. Prop. 4, 4.

zàvistan, zàvisna, adj. vidi nenavidan. Stulli. *vidi zavidljiv. neidisch, invidus. isp. zavisnik.*

Zàviša, m. ime muško. Rj. — imena s takim nast. kod Dabiša.

zavítak, zavítka, m. etwas eingewickeltes, res involuta. Rj. za-vítak. zavito što. — (U igranju prstena) . . . marama ta zove se alva ili zavítak. Rj. 617b.

zavítati, zàvijem, v. pf. Rj. za-viti. v. impf. 1 zavijati. — 1) *verbinden, obligo; einwickeln, involvo.* Rj. zaviti što čim; zaviti što oko čega; zaviti što u što: Ljuskju zavije u maramu. Npr. 21. Turčin zavio čalnu oko glave. 38. Da mu u hartiji zavijenu svilenu maramu. 62. Što si, (h)rano, ti zavio glavu, zavio si svilenom maramom? Npj. 1, 540. Koji mnoge ocrniše majke, ocrniše, u crno zavije. 4, 8. Iskupi sve Tursko roblje . . . koje bude ranjeno, onima naredi lekare, te zaviju rane. Miloš 102. *sa se, refleks. i pass.: Planine se snijegom zavije.* Rj. 210a. *Zavio se (u postelji) kao prorodilja.* Posl. 82. Tako se u crno ne zavila! 310. Tad se smile zmiya niz duvara, pa se primi konju uz koleno, pa se zavi sedlu na jabuku. Npj. 2, 57. Slomih mišicu Faraonu, i eto ne će se zaviti da se liječi. Jezek. 30, 21. — 2) (u C. G.) *heulen, exululo, cf. 2 zavijati 1: Zavi Tomo kako gorski vuče.* Rj.

zavítlati, tlām, v. pf. schwingen (um zu schleudern), vibro. Rj. za-vítlati. *vidi zavrtiti. v. impf. vitlati 1.* — Buzdovan zauji više kuće, a Stojša ga dočeka u ruke pa ga zavítla preko zmaja čak na drugi hatar. Npr. 29. Buzdovan zauji više kuće, a Stojša ga dočeka u ruke pa zavítla njim čak na treći hatar. 31. Evo, čovječe, Gospod će te baciti . . . zavítlaće te i hititi kao loptu u zemlju prostranu. Is. 22, 18.

zàvítliti, tlīm, v. pf. (u Bačk.) vidi zavrtlati. Rj. za-vítliti. *isp. uvítliti. drukčije se glagol ne nalazi.*

zavjera, *f.* njih su dva učinila zavjeru, da se ne će nigje rastajati. J. Bogdanović. za-vjera, *djelo kojim se tko zavjeri kome.*

zavjerak, zavjērka, *m.* u kletvi: trista mu zavjeraka! Rj.

zavjerāvānje, *n. die Gelobung, sponsio.* Rj. *verb.* od zavjeravati se, koje vidi.

zavjerāvati se, zavjērāvām se, *v. r. impf. geloben, spondeo.* Rj. za-vjeravati se kome, *zadavati mu vjeru. v. pf.* zavjeriti se.

zavjeriti se, rīm se, *v. r. pf. kome, geloben, spondeo.* Rj. za-vjeriti se kome, *zadati mu vjeru. isp.* uvjeriti se 2. *v. impf.* zavjeravati se. — Ali njemu odmah na um pade, *gje su s' jedan drugom zavjērili:* gje se jedan u nevolji nagje, da mu drugi u pomoći bude. Npj. 2, 221.

zāvjes, *m. der Vorhang, velum.* Rj. za-vjes (za postanje *isp.* zavjesiti). *vidi* zastor. *isp.* prijevjes, *i syn. ondje. isp.* i komarnik, *zāvjes* za odbranu od komaraca. krilo 3, *zāvjes* od šatora. — I gle, *zāvjes* crkveni razdrije se na dvoje od gornjega kraja do donjega. Mat. 27, 51. *Načini* trijem na južnoj strani, *i zāvjes* trijemu od tankoga platna. Mojs. II. 38, 9.

zāvjesiti, sīm, *v. pf. n. p. djevojku* (kad se udaje), *verhängen, velo.* Rj. *vidi* prevjesiti 2. *kao prost glagol ne dolazi. isp.* vjesiti. *v. impf.* zavješati. — Kažu da je kuga živa kao žena. Mnogi kažu da su je vigjali gdje ide *zāvješena* bijelom maramom. Rj. 311a.

zāvješānje, *n. verbal. od zavješati (i se). vidi* prevješanje 2.

zāvješati, šām, *v. impf. za-vješati. vidi* prevješati 2. *v. pf.* prevjesiti. — 1) zavješati *n. p. djevojku* (kad se udaje). — 2) *sa se, refleks. ili pass.:* Havlija, velika bijela mahrama što se *zāvješaju* djevojke kad se udaju. Rj. 798b.

zāvjet, *m.* Rj. za-vjet. *za drugu polu isp.* savjet. — 1) *das Gelübde, votum:* zavjet učiniti ili zavjetovati se. Rj. *vidi* tobe. — Dospjela Mare *zāvjet* je. Posl. 67. Ah, teško si meni, *moj ljudi zavjete!* što l' se zavjetovah rabra ne ljubiti. Npj. 1, 335. *Zāvjet čini* Dunavka gjevojka, da se nikad udavati ne će... Kad se mlada sa *zāvjeta* vrati, dočeka je momče nasred puta. Herc. 150. Da otidem u Hevron da *izvršim zavjet* svoj koji sam zavjetovao Gospodu. Sam. II. 15, 7. *Izvršuj* višnjemu *zāvjet* svoje. Ps. 50, 14. Doista *ispuniste zāvjet* svoje i izvršiste. Jer. 44, 25. Despoti su srpski čuvali imanje umrloga dubrovačkog trgovca i predavali ga *po zavjetu pokojnikovu.* DM. 304 (*po testamentu?* *isp. kod* zavjetovati primjer DM. 109). — 2) zavjet u biblijskom smislu, kao ugovor, *der Bund, foedus:* Jer je ovo krv moja *novoga zāvjeta.* Mat. 26, 28. Reče Bog Noju... Ali *ću s tobom učiniti zavjet* svoj. Mojs. I. 6, 18. Reče Bog Noju... A ja *evo postavljam zavjet* svoj s vama. 9, 9. I reče Bog: *evo znak zāvjeta koji postavljam izmġgu sebe i vas.* 9, 12. Neobrezano muško da se istrijebi iz naroda svojega, jer *pokvari zavjet* moj. 17, 14. Opo-menu se Bog *zāvjeta svojega s Avranom.* II. 2, 24. Ako *raskinete zavjet* moj, i ja *ću vama učiniti ovo.* III. 26, 15. Jodaj *učini zavjet izmġgu Gospoda i cara i naroda* da će biti narod Gospodnji. Car. II. 11, 17. *Zanemario si zavjet* sa slugom svojim. Ps. 89, 39. Milost Gospodnja ostaje na onima koji *drže zavjet* njegov. 103, 18. Pripovijetke *staroga i novog zāvjeta.* Prip. bibl. 1.

zāvjetan, zāvjetna, *adj. durch ein Gelübde gebunden, voto obstrictus.* Rj. koji je zavjetovan, koji se zavjetovao.

zāvjetina, *f. das Gelübde, convivium voto soluto.* Rj. zavjetno veselje, zavjetna čast, gozba. — Kad je zavjetina u kome selu, svaki ispeče po jagnje, i doneše ga na ono mjesto gdje će ručati. Rj. 151a. Svako selo ima po jedan dan koji slavi i svetkuje... Takovo se veselje po Braničevu zove *zavetina* (ajdemo

na zavetinu; sutra je zavetina u tom selu). Rj. 167a. *isp.* prislava.

zāvjetni, *adj.* — 1) *n. p. post, Gelöbniss, sponsionis.* Rj. što pripada zavjetu 1. — 2) što pripada zavjetu 2: Uze knjigu zavjetnu i pročita narodu. Mojs. II. 24, 7. Dade mi Gospod dvije ploče kamene, *ploče zavjetne.* V. 9, 11. Uzmite *kovčeg zavjetni.* Is. Nav. 3, 6. Gospod sigje u oblaku pred šator zavjetni. DP. 283.

zāvjetovāac, zāvjetovāoca, *m. vovens.* Stulli. koji zavjetuje što.

zāvjetovānik, zavjetovanika, *m. voti reus.* Stulli. koji se zavjetovao, koji je zavjetovan.

zāvjetovati, zāvjetujēm, *v. pf.* — 1) *n. p. Bogu* što, kao svečano obećati. *geloben, feierlich versprechen, vovere:* Ako ko zavjetuje dušu svoju Gospodu, ti ga uci-jeni. Mojs. III. 27, 2. *Živinče zavjetovano, koje* čovjek zavjetuje... da se ubije. 27, 29. Da izvršim zavjet svoj koji sam zavjetovao Gospodu. Sam. II. 15, 8. *Zavjetovāce zavjete* Gospodu, i izvršivāce. Is. 19, 21. Pred smrt svoju Stefan *zavjetova Srbiju Gjurju Brankoviću.* DM. 109 (*isp. kod* zavjet primjer DM. 304). — 2) *sa se, refleks. zāvjetovati se, sich verloben, voto se obstringere:* Neki se *zavjetuju* (u bolesti ili u drugoj kakoj nevolji) da ne jedu ribe nikad u petak... Koliko se ja zaklinjah i *zavjetovah, da* ne pijem rujna vina prije rakije. Rj. — Zavjet učiniti, ili *zavjetovati se.* Rj. 166b. Učinio tobe da ne pije vina. *cf. zavjetovati se.* Rj. 742a. Ah! teško si meni mladog neudatog! što se *zavjetovah vjēnca* ne nositi. Npj. 1, 334. *Tebi sam se, Bože, zavjetovao.* Ps. 56, 12. *isp.* zareći se 1, zateći se 2.

zāvjetrina, *f. ein Ort, der gegen den Wind gesichert ist, locus a vento tutus.* Rj. za-vjetrina (drugoj polu *osn. u vjetar, zaklon od vjetra. isp.* zavjetrinije, zavjetrno.

zāvjetrinijē, *adv. comp.* gdje je veća zavjetrina. Rj.³

zāvjetrno, (u Dobroti) gdje je zavjetrina, *vidi* zavjetrina. Rj. za-vjetrno. *comp.* zavjetrinije.

zāvlačēnje, *n. das Hineinziehen, Hineinstecken, immissio.* Rj. *verbal. od* zavlāčiti (i se). — 1) *radnja* kojom tko zavlāči što u što. — 2) *radnja* kojom se tko zavlāči kuda.

zāvlačiti, zāvlačim, *v. impf.* Rj. za-vlačiti. *v. impf. prosti* vući. *v. pf.* zavući. — 1) *hineinstecken, immitto.* Rj. *zavlāčiti što u što. isp.* verati. — Što Momčilu zlatan prsten bio, tu Vukašin tri prsta *zavlāči.* Npj. 2, 114. Dijete odbijeno od sise *zavlāčiće ruku* svoju u rupu zmije vasilinske. Is. 11, 8. — 2) *sa se, refleks. sich hineinziehen, immitto me.* Rj. *isp.* varati se. — Svako veće on (momak) izlazi iz one zmijine košulje, a u jutru se opet u nju *zavlāči.* Npr. 53. Idi ti k vetru... on prevrće drvle i kamenje i *zavlāči se* suda. 57. Srbi se najradije *zavlāče* po šumama i po brdima i potocima. Danica 2, 89.

zāvładati, zāvładām, *v. pf. erobern, in suam potestatem redigere.* Rj. za-vladati. *vidi* obladati, ovladati. *v. impf.* vladati. — Kad je Gjorgje Srbijom *zavlad'o.* Npj. 4, 151. Srbi stanu gledati *sa svim* da zavlādaju gradovima. Danica 5, 47. Kad bi *zavladali* šumom i selom. Žitije 32. *Ostali*jem zemljama *zavlada* Tjehomil. DM. 4.

zāvładičiti, čim, *v. pf.* Rj. za-vladičiti. *vidi* zambiskupiti. *v. impf.* vladičiti. — 1) *zum Bischof weihen, consecro episcopum.* Rj. *zavładičiti koga, učiniti ga vladikom.* — Sveštenik mu odgovori, da bi želio biti u Bijogradu vladika. Na to ga Redžep odmah sa svojim preporukama opravi u Sofiju, te ga onje *zavładiče.* Danica 2, 116. Gospodin papa... *zavładiči* ga. Glas. 21, 279. — 2) *sa se, refleks. zum Bischof geweiht werden, consecror episcopus.* Rj. *po-stati vladika.* — Studenički arhimandrit, koji je otišao u Carigrad kao Srpski poslanik, *zavładiči se* onamo, i dogje u Beograd kao mitropolit Užički. Miloš 157.

zavod, *m. das Institut, die Anstalt, institutum.* — Koji ovaj prosvjeti svoga naroda namijenjeni zavod po mogućstvu podupiru. Rad 9, 200 (*isp.* od pedagoškog *zavedenija* moglo bi što prije biti. Pis. 72). U mnogim *zavodima* nastava hramlje. Zlos. 21. Pravoslavni Srbi u Austro-Ugarskoj imaće i dva *bogoslov-ska zavoda*. 56.

zavoditi, *zavodim, v. impf. Rj. za-voditi. v. impf. prosti voditi. v. pf. zavesti.* — 1) *hinter etwas führen, ducō post* — Rj. *zavoditi koga n. p. za kuću.* — 2) *verführen, seduco.* Rj. — Ko *zavodi prave na zao put*, pašće u jamu svoju. Prič. 28, 10. — 3) *kolo, wenden, drehen, torqueo.* Rj. *vidi* kolom okretati, uzmahivati, viti, zavrtati.

zavodnica, *f.:* Odvedi ga u tu *zavodnicu.* Rj. *ne kaže se značenje.*

zavogjēnje, *n. das Hinterführen, das Verführen, seductio.* Rj. — 1) *radnja kojom tko zavodi koga n. p. za kuću.* — 2) *radnja kojom tko zavodi koga n. p. s pravoga puta.* — 3) *radnja kojom tko zavodi kolo, t. j. okreće njim.*

zavōj, *zavoja, m. Rj. za-voj. za postanje isp. zaviti 1.* — 1) *n. p. na rani, der Verband, alligatura, fascia.* Rj. *ono čim je zavijena n. p. rana. vidi zavijač 1.* — Rana koja jošte *pod zavojem* stoji, nju je lasno pozlijediti. Posl. 269. Slomih mišicu Faronu . . . *ne će se metnuti zavoj niti će se zaviti* da bi se okrijepila. Jezek. 30, 21. — 2) (u Srijemu) u svrdla, *die Schneckenlinie, spira.* Rj. — Loza, 4) na tijestu ona dva direkta ili stuba sa strane koji su *na zavoj* izrezani. Rj. 332b.

zavojak, *zavojka, m. vidi uvojak:* Kako raste trava na *zavojke*, kako dojke u dobre devojke. Rj.

zavojica, *f. n. p. put na zavojicu, Schneckenweg, Schneckenang, via tortuosa.* Rj. — Ohogja, 2) *put na zavojicu.* cf. ohogje. Rj. 481a. Izlažaše se *na zavojicu* na srednji hodnik, i iz srednjega na treći. Car. I. 6, 8.

zavojit, *adj. schneckenförmig, intortus, n. p. svrdao, der Schneckenbohrer; drvo, verdreht, gewunden.* Rj. *što je na zavoj, kao n. p. svrdao; drvo zavojito, koje je zavijeno.*

zavojštiti, *zavojštim, v. pf. Krieg beginnen, bellum infero:* zavojštili Turci na Nijemce. Rj. *za-vojštiti, početi vojštiti, započeti vojsku, rat. vidi zakrajniti, zaratiti. v. impf. vojštiti.* — On je kadar *na nas zavojštiti.* Npj. 4, 138. Nit' ću doći, nit' ću *zavojštiti*, već ću s tobom u dosluku biti. 4, 192. Oni *zavojštise na vas* prijevarama svojim. Mojs. IV. 25, 18.

zavojvoditi, *dim, v. pf. zum vojvoda machen, zav vojvoda creo.* Rj. *za-vojevoditi koga, učiniti ga vojvodom. v. impf. vojvoditi.* — Miloš Stoićević sve je pomišljao na Miloša Obilića . . . *kažu, da ga je i Crni Gjorgjije toga opomenuo, kad ga je zavojvodio.* Danica 4, 31.

zavoljeti, *zavolim, v. pf. za-voljeti koga, lieb gewinnen, adamo. vidi zamilovati, zapaziti 1. govori se i zavoljeti se, n. p. zavolješe se njih dvoje. vidi zamiliti se. isp. uljubiti se, i syn. ondje. v. impf. prosti vdljeti (vdlim).* — Momku njegovu stariji rijetko kad brane uzeti *djevojku koju je on zavoljeo.* Živ. 302.

zavōnjati, *njām, v. pf. (u Dubr.) einen Geruch von sich geben, olere, cf. zamirisati.* Rj. *za-vonjati. vidi zabazdjati, zapahnuti 2 (znojem), zasmrdjeti, zadariti. v. impf. vonjati. isp. vonj, vonja.*

zavor, *m. — 1) pessulus, vectis, repagulum.* Stulli. *vidi zasunka, i syn. ondje.* — 2) (u Hrv.) *lanac kojim se kotač u kola zavre ili zavire. isp. zavirati 2, zavrijeti 2.*

zāvōranj, *zāvōrnja, m. der Bolzen an der Pflugdeichsel (an der 6—8 Ochsen vorgespannt sind), repagulum aratri.* Rj. *za-voranj (za postanje isp. zavrijeti) u pluga.* — Krčalo, kao palica ili *zavoranj*

za koji se uhvati, kad se plug otiskuje ili privlači. Rj. 309a. — Oj oraču! mlad oraču! ko ti dade mlade voke . . . i palice šimširove, i *zavornje bosiljkove.* Npj. 1, 161.

zāvōrnica, *f. Rj. — 1) vidi prijevernica? Rj. 3 — 2) (u Hrv.) vidi cokla, paočanica, vlačuga.*

zāvōrnjāk, *zavornjāka, m. veliki svrdao, što vrti školje za zavornje. J. Bogdanović.*

zāvōziti, *zāvōzim, v. impf. das Schiff etwas stromaufwärts lenken, rego navem adverso flumine.* Rj. *za-voziti lagju malo uz vodu, kad se prevoze na brodu. v. pf. 2 zavesti 1.*

zāvōžēnje, *n. das Lenken (des Schiffs) stromaufwärts, rectio navis flumine adverso.* Rj. *verbal. od zavoziti. radnja kojom tko zavozila lagju.*

zāvraćanje, *n. Rj. verbal. od zavrćati. — 1) radnja kojom tko zavrća n. p. ovce (das Zurückziehen, retractio. Rj.). — 2) radnja kojom tko zavrća n. p. rukave (das Aufschlagen, Aufschürzen, retorsio, succinctio. Rj.). — 3) radnja kojom tko zavrća n. p. sjekiru (das Abstumpfen, retusio. Rj.).*

zāvraćati, *čām, v. impf. Rj. za-vraćati. v. impf. prosti vraćati. v. pf. zavratiti. — 1) zurückziehen, retracto.* Rj. *n. p. ovce. — 2) n. p. rukave, aufschlagen, aufschürzen, retorqueo, recingo: On zavrća skute i rukave. Rj. vidi zasukivati 1, posvrtati. isp. zavrtati 3, uzgrtati. — 3) n. p. sjekiru, abstumpfen, retundo, cf. zavratiti 3. Rj. vidi zamlačivati 1. isp. zatupljivati.*

zāvraniti, *zāvranim, v. pf. vidi zacrniti: zavrani mi obraz, t. j. osramoti me. Rj. 3 zavrćiti koga, učiniti ga vranim, crnim, u pravom i prenesenom smislu. v. impf. vraniti.*

zāvranjiti, *zāvranjim, v. pf. (ein Fass) zuspänden, obturo.* Rj. *za-vranjiti bure, zatisnuti ga vranjem. suprotno odvranjiti. v. impf. zavrnanjivati.*

zāvranjivānje, *n. das Zuspänden, z obturare.* Rj. *verbal. od zavrnanjivati. radnja kojom tko zavrnanjuje bure.*

zāvranjivati, *zāvranjujem, v. impf. zuspänden, obturo.* Rj. *za-vranjivati bure, zatiskivati ga vranjem. suprotno odvranjivati. v. pf. zavrnanjiti. — sa se, pass.: Bure odozgo na srijedi ima jamu koja se vranjem zavrnanjuje. Rj. 266b. Prosiječ, f. bure na kome su mjesto one jame koja se zavrnanjuje, prosječena vrata te se u nj sipa kljuk. Rj. 612a.*

zāvrat, *m. (u Boci) vidi povratak:* Na putu vi dobra sreća bila, *na zavratu* bolje povraćenje. Rj. *za-vrat, za drugu polu isp. vratiti se. vidi i povrat, povratiste, povraćenje.*

zāvratati, *zāvratām, v. pf. (u Boci) opiti se ili poludjeti, kao kad se najede vrata, sich mit Lolch berauschen, lolio inebriari.* Rj. *za-vratati. glagol se drukčije ne nahodi. — Vratovno žito, u kome ima vrata, pa od hljeba takovoga žita zavrata čovjek, t. j. opije se. Rj. 73b.*

zāvratiti, *zāvratim, v. pf. Rj. za-vratiti. v. pf. je i prosti vratiti. v. impf. zavrćati. — 1) zurückziehen, retraho: Ornogorci zavratiše ovce. Rj. — 2) n. p. rukave, aufschlagen, aufschürzen, retorqueo, succingo. Rj. vidi zasukati 1. isp. zavrnuti 4, uzgrnuti. — 3) n. p. sjekiru, t. j. ugrijanu čekićem u oštrice udarati da oštrice postane debelo; pošto se sjekira zavrati, onda se ugrijana na novo iskleplje i poslije naoštri, abstumpfen, retundo. Rj. vidi zamlatiti 1. isp. zatupiti. — Zavratio si oštrice mača njegova, i nijesi ga ukrijepio u boju; uzeo si mu svjetlost. Ps. 89, 43.*

zāvrci, *zāvrgnēm (zāvrgoh, zāvrgao, zāvrgla), v. pf. Rj. za-vrci. vidi zavrgnuti (i se). v. pf. je i prosti vrci (i se). — I. 1) anfladen (auf die Schulter), tollo. Rj. zavrći n. p. kijaču (na rame). vidi zametnuti 2. — 2) nach und nach erzielen, sensim accipio: zavrcao koza, ovaca, marve. Rj. vidi i za-*

metnuti 4, i zapatiti, i *syn. ondje*. — 3) n. p. boj, kavgu, anstiften, moveo. Rj. kao započeti. vidi zametnuti 3, i *syn. ondje*. — Gje s Turcima zavrgoše kavgu, trista Srba sa sedam hiljada. Npj. 4, 172. — II. sa se, *refleks.* — 1) *entstehen, existo, exorior*: zavrgra se kavga. Rj. kao postati. vidi zametnuti se 1, i *syn. ondje*. — Naskoro zavrigne se krajina. Prip. bibl. 62. — 2) *aufladen, sibi imponere*: Ture ide gredicom, završlo se sedlicom (t. j. puž). Zavr'go se drenovom batinom. Rj. zavrdao se batinom, zavrdao je sebi na rame, vrgao na se. vidi zametnuti se 2.

zavrćivānje, n. das Hineinbohren, terebrae adactio. Rj. verbal. od zavrćivati. radnja kojom tko zavrćuje n. p. svrdao u drvo.

zavrćivati, zavrćujēm, v. *impf. hineinbohren, terebram adigo*. Rj. za-vrćivati n. p. svrdao u drvo. v. *impf. prosti vrtjeti*. v. *pf. zavrćjeti*.

zavrćkōla, f. die Person die das Kolo schliesst, im Gegentheil der kologovja, die es anführt, postremum aut postrema chori serbici. Rj. zavrć'-kōla (prva pola *impf.* od zavrćati 2 [kolom u igri]; druga kolo 3). *isp.* Osn. 46. u kolu posljednji. vidi prikucalo, pritucalo. *suprotno* kologovja. — Kraljice... jedna se djevojka zove kraljica, druga kralj, treća barjaktar... kralj sam za sebe (s licem okrenutim kologovji) jednako igra uzmahujući mačem i izmićući se natraške, a barjaktar (s licem okrenutim zavrćkōli) s barjakom u ruci igra pred kolom. Rj. 298b.

zavrćnuti, nēm, — 1) vidi zavrći. Rj. — 2) zavrćnuti se, vidi zavrći se. Rj.

zavrćijeti, zavrćēm (zavr'ō, zavr'fla, lo), v. *pf. Rj. za-vrćijeti*. v. *impf. zavrćivati* (i se). — 1 a) *verbergen, abdere*: Jedne strane doma ponijesmo, a u goru druge zavrćijesmo. Rj. kao zavuci, sakriti što u što. — b) sa se, *refleks. sich wohin einziehen, abdere se aliuo*. Rj. kao zavuci se, sakriti se kuda: Bježite, obratite pleći, zavrite se duboko. Jer. 49, 8. Kao što se dijete zavre u nedra miloj majci... tako se pjevač Jovan ne odvajja od iskupitelja. DP. 162. — 2) zavrćijeti kotač u kola (zavorom 2). govori se u Hrv. *isp.* upaočiti. *isp.* zavor 2.

zavrćistati, zavrćišēm, v. *pf. aufschreien, exclamo*: U jednoj je konjice zavrćistao. Rj. za-vrćistati, početi vrištati. v. *impf. vrištati*.

zavrćljivānje, n. das Bemäkeln, exquisitio vitiorum nimia. Rj. verbal. od zavrćljivati. radnja kojom tko zavrćljuje.

zavrćljivati, zavrćljivēm, v. *impf. bemäkeln, exquisirere vitia*. Rj. za-vrćljivati, kao zagledati što pomnjivo, ne bi li mu se našlo mana. — Značenje vrtjeti prelazi u baciti na se vrti, ići tako, zagledati tako: vrludati; vrljati; vrljiti, zavrćljivati. Korijeni 195.

zavrćnuti, zavrćnēm, v. *pf. za-vrćnuti*. v. *pf. je i prosti vrtuti*. v. *impf. zavrćivati*. — 1) n. p. slavinu, zudrehen, claudo. Rj. — sa se, *pass.*: Zastrug, zastruga, od drveta kao čanak sa zaklopcem, koji se iznutra zavrne. Rj. 196a. — 2) *zurückschicken, remitto, cf. povratiti*: A četiri grdna zavrnuo. Rj. vidi povratiti 1, i *syn. ondje*: I ubiše pedeset Turaka, Brgjani ih grdne zavrnuše. Npj. 4, 117. — 3) vidi obrnuti 1: Naopako barjak zavrnuše. Rj. vidi i okrenuti 1. — 4) *aufschlagen, retorqueo, cf. uzgrnuti*: Kada začu lijepa gjevojka, pak zacrnu od zlata maramu i ugleda svoga gospodara. Rj. *isp.* zavrćivati 2, zasukati 1. — On zavrnu uz ruke rukave, kad mu madež na desnici ruci. Herc. 180. — 5) u pjesmi, *verwirren, conturbo, cf. pomrsiti*: Ko je tvoju kosu pomrsio? Vjetar mi je kosu zavrnuo. Rj. *isp.* zamrsiti, i *syn. ondje*. — 6) (u C. G.) *wegfahren, abigo, cf. zajmiti* 1, otjerati: I udišne na bijele ovce, i bijele ovce zavrnuše. Rj. vidi i okupiti, potjerati. — I puste mu predvojiše ovce, zavrnuše preko Zete ravne. Rj. 570a.

zavrćsti, zavrćzēm, v. *pf. Rj. za-vrćsti*. v. *impf. vrćsti se*. — 1) *binden (mit der Halfter den Ochsen), obligo*.

Rj. zavrćsti n. p. vola. — Da sedlo s neba padne, mene bi kuskuni oko vrata zavrćsti (tako sam nesrećan). Posl. 55. kao zavrćzati. — 2) sa se, *refleks. sich verwickeln, impedio me*: zavrćzao se konj, wenn es an dem Seile weidet, und darin sich nach und nach verwickelt. Rj. konj pasući sapet zavrćzao se.

zavrćsak, zavrćska, zavrćšetak, zavrćšetka, m. — 1) *der Schluss, finis*: Došao na zavrćšetak. Rj. zavrćsak, za-vrćšetak, kad se zavrćuje što. — Na zavrćšetku ovoga narodnog naricanja dodaju još naricanje sestre Batrićeve za bratom. Kov. 114. Zavrćšetak. Ova knjižica naraste iznenada... Pis. 81. — 2) *gram. die Endigung, Endung, Endsylbe*. *isp.* nastavak 2. — Ankul, vidi Anko, od kojega je postalo dobivši rumunski zavrćšetak. Daničić, ARj. 91a. Ario... na kraju je »o« talijanski zavrćšetak. 108b. Paraskevija. Ima još imena ženskih s takim zavrćšetkom. Osn. 75. Zavrćšetak »lija«: bakarlija. 77. Mjesto samoglasnoga zavrćšetka ima suglasni. Rad 6, 150.

zavrćšiti, zavrćšēm, v. *pf. Rj. za-vrćšiti*. v. *impf. zavrćšivati*. — 1) *vollenden, schliessen, perficio*. Rj. zavrćšiti što, učiniti mu kraj. *suprotno* započeti. — Svaka (narikača) u početku svoga naricanja kaže ko ju je poslao... a najposlije zavrćši pozdravom svima mrtvima iz one kuće. Rj. 404a. Lazar, koji na Kosovu zavrćši Srpsko samodržavno carstvo. Danica 2, 76. Da su ovi prenumeranti vaši jedan dan doenije došli, već se ne bi mogli štampati; ovako sam baš s njima zavrćšio zabavnik. Straž. 1887, 175 (s? njima). — 2) *sijeno, aufschobern, accumulatio foenum*. Rj. zavrćšiti n. p. sijeno, načiniti mu ozgo vrh.

zavrćšivānje, n. Rj. verbal. od zavrćšivati. — 1) radnja kojom tko zavrćuje što (das Vollenden, perfectio. Rj.). — 2) radnja kojom tko zavrćuje sijeno.

zavrćšivati, zavrćšujēm, v. *impf. Rj. za-vrćšivati*. v. *pf. zavrćšiti*. — 1) *vollenden, perficio*. Rj. zavrćšivati što, činiti mu kraj. v. *impf. prosti vrtiti*. — Škoba, koji zavrćuje koju igru. Rj. 841b. Dok je Radić tako nesrećno zavrćšivao dane svojega vojevanja, kod kuće mu se dogodi još druga nesreća. Danica 4, 14. Alipaša odgovori Milošu na ovo pismo... i još pismo ovim rečma zavrćuje: »Diž' se, bane...« Miloš 113. — 2) *sijeno, das Heu aufschobern, accumulatio foenum*. Rj. na sijenu činiti vrh.

zavrćšnji, adj. što pripada zavrćšetku, *Schluss-, in fine positus, ultimus, extremus*. — Zavrćšnjē pōklade, f. pl. (u Dubr.) utornik u oči pepeljave srijede. Rj. 168b. za-vrćšnji (od osn. Rj. je postala od kor. od koga je vrh). *isp.* Osn. 204.

zavrćtāljkā, f. (u Bačk.) Rj. Dreher. Rj.³ — riječi s takim nast. kod kazaljka.

zavrćtānje, n. das Zudrehen, obtorsio. Rj. verbal. od zavrćivati, koje vidi.

zavrćrtati, zavrćrcēm, v. *impf. Rj. za-vrćrtati*. v. *impf. prosti vrtati*. v. *pf. zavrćnuti*. — 1) *zudrehen, torquendo claudo*. Rj. n. p. slavinu. — 2) kolom u igri, *wenden, torqueo*. Rj. vidi zavaditi 3 (kolo), i *syn. ondje*. — 3) *aufschlagen, retorqueo, cf. uzgrtati*: I zavrćre ruke do lakata. Rj. *isp.* posvrtati, zavrććati 3, zasukivati 1.

zavrćrtjeti, zavrćrtēm, v. *pf. Rj. za-vrćrtjeti*. v. *impf. zavrććivati*. — I. 1) *hineinbohren, terebram adigo*. Rj. n. p. svrdao u drvo. — Divljan zatvori oko i zaspri, a gjak... domisli se te oni šiljak zavrćrti divljanu u oko i oslijepi ga. Npr. 148. — 2) *zavrćrtjeti što, učiniti da se vrti*: Starci vele: izobila vino, stare babe: nije, no rakija... gjedu vino zavrćrti moždane, a rakija babu u pomamu. Herc. 220. — II. sa se, *refleks. zavrćrtio mi se mozak, den Schwindel bekommen, vertigine corripit*. Rj. *isp.* vrtoglavica, zamavica.

zavrćzača, f. *Schimpfwort gegen ein grosses ungeschicktes Frauenzimmer, convicium in mulierem*: Svekra zove zavrćzalom, a svekrvu zavrćzačom. Rj. psovka ženi velikoj i nespretnoj. — riječi s takim nast. kod epepača.

zavrzalo, zavrzlan, *m. ein Schimpfwort für einen grossen ungeschickten Menschen, convicium in hominem*: Kakvu ste nam snahu dali! svekra zove zavrzalom. Rj. *psocka čovjeku veliku i nesprenu*. vidi klipan. — Značenje (korijenu) *dosagjivati*: zavrzivati; zavrzan, zavrzalo, zavrzaca. Korijeni 201. za nast. u zavrzalo isp. bajalo.

zavrzivanje, *n. der Vorwand, praetextus*. Rj. verb. od zavrzivati. radnja kojom tko zavrzuje koješta.

zavrzivati, zavrzivjem, *v. impf. zavrzuje* koješta, stao koješta zavrzivati, *Vorwände machen, praetexo*. Rj. za-vrzivati, kao *izgovarati se, da je tobože to i to bilo, pa se nije moglo itd.*; i kao *dosagjivati sve jedno te jedno govoreći ili ištuci*.

zavrući, zavručem, *v. pf. Rj. za-vučí. v. impf. zavlačiti (i se)*. — **I. 1**) *hineinziehen, hineinstecken, immitto*. Rj. zavrući što u što. — Kalugjer zavruče ruku za sobom u bisage. . . izvadi iz bisaga buzdovan. Rj. 836b. Iskopaj jamu te zavuci glavu u nju pa u tri puta zemlji kaži šta znaš. Npr. 151. — **2**) *hinterziehen, ducio post* —: Kad čovjek psa ubije, valja da ga i za plot zavruče (Posl. 122). Rj. — **II. sa se, reflex. sich wohin einziehen, abdere se. Rj. isp. zavrijeti se. — Dogje u jednu šumu; ne znajući ni šta će ni kako će, zavruče se u jedno šuplje drvo. Npr. 224. Zavrukao se kao crvljiv pas (u korov). Posl. 82. Zavrukao se crv u rotkvu, a do njega repa. 82.**

zadržeti, zadržem, *v. pf. (u Boci) vidi* ugledati, opaziti. Rj. za-zdreti. vidi za-zreti. izmegju z i r umetnuto d.

zazeitiniti, nīm, *v. pf. einölen, oleo perfundo, cf. obuljiti*. Rj. za-zeitiniti što, *zeitinom začiniti, posuti*. vidi zauljiti. *v. impf. zeitiniti*.

zazelenjeti, zazelenim, *v. pf. sad će na ako Bog da gora zazelenjeti*. J. Bogdanović. za-zelenjeti, početi zelenjeti.

zazidati, zazidam (zazigjem), *v. pf. vermauern, muro claudio*. Rj. za-zidati. *v. impf. za-zigjivati*. — Govori: ici ću za milosnicima svojim. . . Za to evo ja ću joj zagradiť put trnjem i zazidaću zidom da ne nagje staza svojih. Os. 2, 6.

zazigjivanje, *n. das Vermauern, inclusio opere lateritio*. Rj. verbal. od zazigjivati. radnja kojom tko zazigjuje *n. p. pećinu*.

zazigjivati, zazigjujem, *v. impf. vermauern, claudio muro*: Zazigjuju u bedem od grada. Rj. za-zigjivati. *v. impf. prosti* zidati. *v. pf. zazidati*. — Pripovijeda se da su Nijemci onu pećinu zazigjivali, ali kad dogje vrijeme da se muhe (Golubačke) roje, zid se provali sam od sebe. Rj. 94a. Solomun zazigjivase prolom grada. Car I. 11, 27.

zazimiti, zazimim, *v. pf. vom Winter wo überfallen werden, und deswegen dort bleiben, hieme impediōr*. Rj. za-zimiti. *v. impf. zimiti, zimovati*. — Ona zemlja gdje izigjoše, bješe ostrvo. . . onje zazimiše. Poslije tri mjeseca odvežoše se odande. Prip. bibl. 186. zazimiše ondje, t. j. ondje, na ostrvu, zateče ih zima, pa je ondje i provedoše.

zaziranje, *n. das Scheuschen (des Pferdes), aspectus pavidus, pavor, consternatio*. Rj. verbal. od zazirati, koje vidi.

zazirati, rēm, *v. impf. scheu sehen, pavidē aspicio*: zazire konj, a i čovjeku bi se reklo: zazire od njega, kad se koga kloni bojeći ga se, *Scheu tragen*. Rj. za-zirati. *v. impf. prosti* 2 zrēti (gledati) koji nije u običaju. *v. pf. zazreti, zazdreti*. — Vi nemojte raju razgoniti po šumama, da od vas zazire. Npj. 4, 135. Ljudi koji su samo zazirati od Turaka i krili se po šumi. Danica 3, 151.

zazivanje, *n. das Auffordern, provocatio*. Rj. verb. od zazivati. radnja kojom tko zaziva koga.

zazivati, zazivam, (vljem), *auffordern, provoco*: na čast, zum Gastmal einladen, *voco ad coenam*: Ljubović me na mejdan zaziva. Rj. za-zivati. *v. impf.*

prostí zvati. v. pf. zazvati. — Kad se vrata zatvorila, a duša se poklonila, iza vrata zazivala: »Otvorite ova vrata, ovo j' vaša prava duša«. Herc. 323.

zazjati, jām, *v. pf. sich vergaffen, hiare*. Rj. zazjati. *v. impf. zazjavati*.

zazjavanje, *n. das Herumgaffen, hiatus*. Rj. verb. od zazjavati, koje vidi.

zazjavati, zazjavam, *v. impf. herumgaffen, hiare, oculos circumferre*. Rj. za-zjavati, kao *zjati kojekuda*. *v. impf. prosti* zjati, zjati. 1. *v. pf. zazjati*.

zaznati, zaznam, *v. pf. za što, bewusst werden, erkennen, conscius sum, agnosco, novi*: od kako sam zaznao za se. Rj. za-znati. *v. impf. znati*. — Predrag majci do konja doraste, pak odbeže svoju staru majku i pribeže gori u hajduke. Osta majka hraneći Nenada, Nenad braca ni zaznao nije. Npj. 2, 75.

zaznojiti, zaznojim, *vidi* oznojiti: Što si tako gjoga zaznojio. Rj. za-znojiti. vidi i zapotiti. *v. impf. znojiti (se)*.

zazor, *m. das Uebelanschen einer Handlung, reprehensio*: Od Boga je velika griota, a od ljudi zazor i sramota. Tad se progje srama i zazora. Rj. za-zor, od čega se zazire, kao sram, stid, sramota. — Oj stariče, moja mila majko! zazor mi je za to besediti, al' ti hoću pravo kazivati. Npj. 1, 618. Gjauri nam zemlju prihvatíše, džamije nam naše oboriše. . . to je zazor caru u Štambolu. 4, 211.

zázoran, zázorna, *adj. übel angesehen, infamis*. Rj. od kojega ljudi zaziru, kao od čovjeka nevaljana; sramotan.

zázorljiv, *adj. n. p. konj, koji zazire, das oft scheu wird, pavidus*. Rj. vidi nazorljiv.

zazreti, zadržem, *v. pf. Rj. za-zreti. v. impf. zazirati*. — **1**) *scheu blicken, pavidē aspicio*. Rj. zazre konj, kao pogleda plašljivo, zaplaši se (od čega). — Pripovijeda se da je caru Lazaru, kad je prvi put došao napomol Ravanici, zazreo konj od nje. Rj. 49a. — **2**) vidi zazdreti, ugledati, opaziti. — **3**) *zazreti kome što, zabaviti mu*. — sa se, *pass.*: Čistac, 2) čovjek čist u umnom smislu, kome se nema što zazreti. Daničić, ARj. II. 44a.

zazubica, *f. Rj. za-zubica. drugoj poli osn. u zub*. — **1**) *Geschwür im Zahnsfleisch, ulceratio gingivarum*: skidati konju zazubice (kad mu nekako meso naraste oko zuba pa ga režu nožem). Rj. — **2**) rastu mu zazubice (kad ko čezne gledajući što u drugoga. Posl. 270), *der Mund wässert ihm, salivam ei movet quid*. Rj.

zazubno, *n. p. to je njemu zazubno, er kann es nicht leiden, quod tolerari non potest*. Rj. za-zubno. ne može da podnosi.

zazujati, zazujim, *v. pf. ansungen zu summen, insusurro, immurmuro*. Rj. za-zujati, početi zujati. vidi zazukati. *v. impf. zujati*.

zazukati, zazučem, *v. pf. vidi* zazujati: zazukaše čele. Rj. za-zukati. *v. impf. prosti* isp. zučati.

zazvati, zazdvem, *v. pf. rufen, laden, auffordern, voco, provoco*. Rj. za-zvati. *v. impf. zazivati*. — Zataći koga, zazvati na mejdan. Rj. 197a. Carica kad vidi da će umrijeti, zazove muža cara, i suze roneći na četiri oka reče. . . Npr. 113.

zazvećati, zazvećim, **zazvekětati**, zazvëkećem, *v. pf. erklingen, resono*. Rj. za-zvećati, za-zvekětati, početi zvećati, zvekětati. — Nešto zatrepeta, nešto zazveketa. Rj. 198a. Kavazi kad kakoga velikoga gospodina sretnu, oni štapom tresnu, te sindžiri ili praporci zazveče. Rj. 257b. Zazvečuse sitni basamaci, potkovice sitne na papučam', al' eto ti buljuk gjevojaka. Npj. 2, 236.

zazviždati, zazviždīm, *v. pf. ein Pfiff thun, sibilō*. za-zviždati, *pustiti iz sebe glas zviždanja. dem. za-zviždukati. v. impf. zviždati*. — Tada će Gospod zazviždati muhama. . . i doći će. Is. 7, 18. Trgovci po

narodima zazviždaše nad tobom: postao si strahota. Jezek. 27, 36.

zazviždakati, zazviždâćem, v. pf. dem. od zazviždati. Rj. za-zviždakati. v. impf. zviždakati.

zazvöniti, zazvönim (zazvönim), v. pf. läuten, resono. Rj. za-zvoniti. v. impf. zvoniti. — Kad zazvoni (na) zdravu Mariju. Rj. 206b. Dok sjutridan, devet ura zazvoni, evo cara. Npr. 249. Kad su dvije zazvonile, kapetan otide na zapovijest carsku. 250. Ugladaju i ono malo zvonice . . . te zvonice zazvoni. 260. Udovica Boga moli: Eda gjegogj da zazvoni, eda kome žena umre, eda mene mladu uzme. Posl. 327.

zazagriti, grim, v. pf. t. j. očima, Feuer sprühen aus den Augen, ignem jaculor ex oculis. Rj. za-zagriti. v. impf. žagriti.

zazaliti, lim, v. pf. Rj. za-zaliti. v. impf. žaliti. — 1) Leid empfinden, aegre ferro: Pjevala bi, al' ne mogu sama, dragog mi je zaboljela glava, pak će čuti pa će zažaliti. Rj. = biće mu žao. — Još da znadem, da su erne oči, još bih dao, ne bih zažalio. Npj. 1, 446. Krv proljete, zažaliti nemojte. 5, 360. — 2) zažaliti koga: Kupi, sine, kićene svatove . . . koji nejma ni oca ni majke, koga nema niko zažaliti. Npj. 3, 487. Što se tiče ovijeh 13 pismena (= slova), ne će ih niko zažaliti, niti će reći da nam trebaju. Spisi 1, 10. — 3) zažaliti za kim: Carova osam godina, i preminu da niko ne zažali za njim. Dnev. II, 21, 20.

zazanjanj, zazanja, m. granica dokle žeteoci uzmu jednu postat, Grenze der postat beim Ernten: koja će vas stati u zažanjanj? kako to goniš zažanjanj nahero? Rj. za-zanjanj. isp. zažeti, zažinjati.

zažariti, zažarim, v. pf. peč, t. j. pošto se hljeb metne u peč, naložiti što da gori pred njom na žaru, da se unutra bolje vidi i da se hljeb brže peče. Rj. za-zariti. v. impf. žariti 1.

zažđiti, žđim, v. pf. Rj. za-žđiti. vidi zažeći. v. impf. žđiti. — 1) anzünden, accendo. Rj. vidi i zapaliti 1, i syn. ondje. — Mater njegovu zatvore u jednu bačvu katramom oblivenu i zažđe je nasred grada. Npr. 236. Obukli joj tananu košulju, namazaše prahom i katranom, pa zažđiše sa četiri strane. Npj. 2, 38. — 2) pušku, ili iz puške, Feuer geben, accendo, cf. opaliti: Od obraza zažđi dževerdana. Rj. vidi i zapaliti 2, i syn. ondje.

zažeći, zažehem, v. pf. anzünden, incendio. Rj. zažeći. vidi zažđiti; i zapaliti 1, i syn. ondje. v. impf. zažizati. — On ne imajući čim vatru zažeći pogje malo u pustinju. Npr. 189. U po noći sv'jeću zaže-goše, pa odoše konje probirati. Npj. 4, 302. Ondje blizu desi se osobiti čovjek, koji se prikući k zaže-ženom drvetu i stane se čuditi. Priprava 51.

zaželjeti, zaželim, v. pf. Rj. za-željeti. v. impf. željeti. — I. što, verlangen, concupisco. Rj. vidi pohlepiti. — Sablja britka krvi zaželjela. Rj. 194a. Zaželi videti svoga sina. Npr. 53. Car zaželi doznati da li se doista više zna kad se nanovo proživlji. 71. Što oko ne vidi, srce ne zaželi. Posl. 359. Da naznačim iz njegova žitija ono, što svaki slušajući ime njegovo može zaželjeti da zna. Danica 4, 27. Car Solomun dade carici Savskoj što god zaželje i zaiska. Car. I, 10, 13. — II. sa se, reflex. — 1) čega, sich nach etwas sehnen, desiderium me cepit. Rj. — Da ja sestri u pohode idem, veće sam se sestri zaželio. Npj. 1, 537. Al' se mlagjan zaželio majke. 2, 76. — 2) zaželjelo mi se, ich habe Lust bekommen dazu, concupisco. Rj. (srednji glagol).

1. **zazhēti**, zāzhēm, v. pf. zudrücken, constringo: Tada zažeh oči obadvije. Rj. za-žeti. v. impf. zažimati. za ake. vidi Rad 6, 71. — Kad je odveće vjetra, zažmi (skupi) jedara. DPosl. 41.

2. **zazhēti**, zāzhānjēm, v. pf. za-žeti. v. impf. zažinjati. — Da ne zažnješ srpom u usjev bližnjega svojega. Mojs. V, 23, 25. isp. zakositi.

zāzhīmānje, n. das Zudrücken, constrictio. Rj. verb. od zažimati. radnja kojom tko zažima n. p. oči.

zažimati, mām (mljēm), v. impf. zudrücken, constringo: Pak je oba oka zažimao, pa se spušta niz pendžer od kule. Rj. za-žimati. v. impf. prosti žeti (žmēm). v. pf. 1 zažēti. — Ko zatiskuje uši svoje da ne čuje za krv, i zažima oči svoje da ne vidi zla. Is. 33, 15.

zāzhīnjānje, n. verbal. od zažinjati. Rj.

zažinjati, njēm, v. impf. u tugju njuvu, cf. zakositi. Rj. za-žinjati n. p. srpom u tugj usjev. v. impf. prosti žeti (žanjem). v. pf. 2 zažēti.

zāzhīzānje, n. das Anzünden, incendio. Rj. verbal. od zažizati. radnja kojom tko zažiže što.

zažizati, zažizēm, v. impf. anzünden, incendio. Rj. za-žizati n. p. sv'jeće. vidi nažizati, zapaljivati. v. impf. prosti žēci. v. pf. zažeći.

zažmiriti, zažmirim, v. pf. (u Dubr.) šta si me zažmirio? t. j. šta si se zagledao u mene? mit starren Augen anschauen, rigidis oculis intueri. Rj. za-žmiriti koga, kao izbečiti oči u koga ili na koga. isp. izbečiti, zahiljiti, i syn. ondje. v. impf. prosti žmiriti (kao žmureći gledati). po ovome značenju šta si me zažmirio? bilo bi: šta si me uzeo žmureći gledati?

zažmūriti, zažmūrīm, v. pf. die Augen zudrücken, comprimere oculos: Očima je zažmūrilo, dok je babu poljubio. Rj. za-žmūriti (očima), sklopiti malo oči, da se dobro ne vidi. v. impf. žmūriti. — Mene je istinita revnost k rodu mome obodрила, i prinudila mé da zažmūrīm i da jedan put tumarim glavom kroz ovo trnje, makar na onu stranu sav poderan i krvav izišao. Spisi 1, 5 (mé isp. ja 4).

zažmūrčkē, (u Grblju) vidi žmurečke. Rj. adv. zažmur-ke, zažmūriviši.

zažubēriti, rim, v. pf. Stulli. vidi zažuboriti. v. impf. žuberiti.

zažubōriti, rim, v. pf. säuseln, rieseln, lispeln, susurro. Rj. za-žuboriti. vidi zažuberiti. početi žuboriti, žuberiti. v. impf. žuboriti.

zažūtiti, zažūtīm, v. pf. n. p. vodu, gelb machen, flavum reddo. Rj. za-žutiti vodu, učiniti je žutom. v. impf. žutiti.

zažūtjeti, zažūtīm, v. pf. Rj. za-žutjeti. v. impf. žutjeti (i se). — 1) gelb werden, flavescio: kukuruži su već zažūtjeti. Rj. počeli žutjeti. dem. zažutnuti. — 2) sa se, reflex. gelb erglänzen, adgilvesco (z. B. von hingeschütteten Dukaten). Rj. kad se kaka žuta stvar zasja, kaže se, da se zažūtjela; n. p. zlatni se dukati zažute, kad se iz kese izaspu na sto.

zažutnuti, tnēm, gelblich werden, flavescio. Rj. zažutnuti, postati žučkasto. upravo je dem. od zažutjeti.

zažvaliti, lmi, v. pf. dem Pferde das Unterkinn mit der Halfter verbinden, capistro mentum obligo equi. Rj. za-žvaliti n. p. konja, metnuti mu žvale (gjem). vidi zaželjustiti, i syn. ondje. v. impf. žvaliti.

zbāban, zbābna, adj. (u Dalm.) zbabna žena, schwanger, gravida, cf. trudan 2. Rj. vidi i sudružan, i syn. ondje. s-baban (s promjenom glasa s pred b na z).

zbābast, adj. vidi baboličan. Rj. s-babast. u licu kao baba.

zbābati se, bām se, v. r. pf. sich runzeln wie bei einem alten Weibe, consenesco (als Replik auf die Begrüssung mit baba): A. Baba! B. Idi, nage ti se zbabale! nijesam ja baba (Odgovori žena, kad je ko nazove babom, a ona misli da je još mlada za to ime. Posl. 88). Rj. s-babati se, postati kao u stare babe.

zbāciti, zbācīm, v. pf. herabwerfen, dejicio. Rj. s-baciti. vidi svrci 1. v. impf. zbacivati. — Onda zbacu sa sebe one siromaške haljine i ostane u onima gospockima. Npr. 64. Skide sa lica megvegju kožu, i zbacu megvegjinu sa sebe. 134. Da mi dobre konje odjašemo, pa da s konja zbacimo terkije, da mi

dobrim konjma olakšamo. Npj. 4, 184. Nikad nisam zbacio s uma istine. Miloš X. Tako ga zbacio s muslimstva. 75. Da Miloša ubiju ili da ga zbače. 182. sa se, pass.: Oinornici, koji se postavljaju, a mogu se i zbaciti. Slav. Bibl. 1, 85.

zbacivānje, n. Herunterwerfen, dejectio. Rj. verb. od zbacivati. radnja kojom n. p. ljudi zbacuju stariješine.

zbacivati, zbacujēm, v. impf. herabwerfen, dejecto. Rj. s-bacivati. v. impf. prosti bacati. v. pf. zbaciti. — Vladike su pravi gospodari od namastira: oni im stariješine postavljaju, premještaju i zbacuju. Rj. 395a. Zbacujući okove bacaju se pred noge svojemu dobrotvoru. DP. 164 (tako je u 1. izdanju na str. 136. u 3. izdanju griješkom zbacujući okove).

zbaglјati, glјām, v. pf. zusammenbinden, colligo. cf. baglja, baglјati. Rj. s-baglјati n. p. sijeno, u baglje, u sveznje ga svezati.

zbałač, zbałača, m. — Zbaoč, m. vidi balčak, krsnica: Operi mi sablju do zbaoča. Rj. 202b. — po-grješka je u Vukovu rječniku zbaoč mjesto zbałač, od čega je balčak. Osn. 354.

zbałda, f.: Jedan gjerdan od suvoga zlata, drugi gjerdan zbałde i kamenja. Rj. tal. smalto? = emalj. Rj.³

zbałvlјanje, n. verbal. od zbałvlјati, koje vidi.

zbałvlјati, vlјām, v. impf. s-bałvlјati. vidi proba-lјati. skuhavati u želucu, podnositi. isp. v. pf. probaviti 2. verdauen, concoquo. — Kapun i udovica sve što papa, sve ne zbałlja. DPost. 46.

zbiјanje, n. vidi sabijanje. Rj.

zbiјati, zbiјām, v. impf. Rj. s-biјati. vidi sabijati (i se). v. impf. prosti biti (bijem). v. pf. zbiti (i se).

— **I. 1)** stopfen, dicht machen. Rj. vidi zabijati 1. — Stade zbiјat' žito u žitnice. Rj. 160a. Sirzbijalo, čovjek koji zbiјa sir u mješinama ili u čabricama. Rj. 681b. Kroz plot tkato, kocem zbiјato. (Reče se za rijetko platno). Posl. 161. Maglu zbiјa u mjehove. DPost. 58. Nit' sam vila, da zbiјam oblake, već gjevojkā, da gledam preda se. Npj. 3, 432. — **2)** n. p. svinje. Trgovac najprije svinje pogodi i kapariše, pa kad hoće da ih tjera na skelu, onda ih zbiјa na jedno mjesto. Ovo se u Šumadiji zove i lučiti svinje. Rj. vidi sabijati 2. — Staše zbiјati' Turke u buljake. Npj. 4, 231. Zbiјa beže na Udbini vojsku. HNpj. 4, 427. — **3)** zbiјati šalu, treiben, moveo. Rj. kao činiti, graditi, praviti: Gjedovi idu po varoši čitav dan skačući . . . i tako zbiјajući smijeh. Rj. 148b. Turci (ga) onda stanu karati, zašto zbiјa šalu sa svetinjom. Danica 3, 238. Da ga poseku, što je s carem sprdnju zbiјao. 5, 91. — **II.** sa se, refleks. zbiјati se, zbiјām se, vidi sabijati se. Rj.

1. zbilja, f. Rj. biti, dobiti, zbiti se; bivati, biće, zbilja. Korijeni 149. s-bilja. — **1)** die Wirklichkeit, der Ernst, veritas: Govoriš li ti to od zbilje? U dosta šale ima malo i zbilje (Posl. 328). Rj. vidi 2 zbilja, ozbiljnost. — **II'** se šališ, il' od zbilje biješ? Npj. 2, 424. On prvi dobavi u Srbiji top i stane od zbilje biti Šabac. Danica 3, 176. — **2)** zbilja! u propos! noch eins, audi, heus, quid ais. Rj. kaže se zbilja! kad se tko čega kao iznenada sjeti. vidi gjerček. — Zato ja mislim jednako, da je mlogo bolje . . . A zbilja! kako je ono dvostruko »i«? Nov. Srb. 1821, 389. Pišite mi odmah. Zbilja! kako su vam vinogradi i šljive? Straž. 1886, 1312. Ne znam, po kome ću vam ga poslati. (Zbilja! vi mene spomenuste na Mirobova: kamo moj Mirobov?). 1579.

2. zbilja, f. (u Hrv.) vidi 1 zbilja. Rj.

zbiļje, adv. (?): Ako si se ti šale ženio, ja sam se zbiļje udavala. Rj. 833a. (isp. Ako si se ti šale ženio, ja sam se (od) zbiļje udavala. Posl. 8). vidi zbiljski.

1. zbiljski, adv. im Ernste, serio. Rj. vidi zbilje, od zbilje.

2. zbiljski, adj. što pripada zbilji. vidi ozbiljski, ozbiljan. — Takovi pobratimi i druge u različnijem

igramā, i zbiljskijem svaggjama pomažu jedno drugome. Rj. 142a. Kakogogj što šaljivi starci i momčad spjevavaju ovake šaljive pjesme, tako i drugi spjevavaju zbiljske od bojeva i od ostalih znatnih događaja. Npj.¹ 1, XXXI. Koji je, kao pobožan i zbiljski (ernsthaft) čovek vrlo malo mario za pesme. 4, XXVIII. Plod zbiljskoga truda. VLazić 1, 4.

zbiřanje, n. vidi sabiranje. Rj.

zbiřati, zbiřām, v. impf. vidi sabirati. Rj. s-biřati (s promjenom glasa s pred b na z) v. pf. zbrati. — Idi k mravu, ljenivče . . . pripravlja ljeti sebi hranu, zbira uz žetvu piću svoju. Prič. 6, 8. Smrt, koja se ne može nasititi i zbira k sebi sve narode i skuplja k sebi sva plemena. Avak. 2, 5. sa se, refleks. ili pass.: Gotovo u svakom selu ima zborna glavica, gdje se seljaci zbiraju. Rj. 203a. Čatrnja . . . i jama u koju se voda zbira. Daničić, ARj. 915b.

zbiřka, f. scelta; electus, delectus, electio. Stulli. (pl. gen. zbiřakā i zbiřki), više stvari jedne vrste u jedno zbranih; das Angsammele, Gesammelte, die Sammlung, collecta, collectio. vidi zbirština, zbornik.

— Jednu zbirku botaničkih imena bio sam ja srećan donijeti. Rad 5, 195. Ako se i zametkom mogu nazvati zbirke o kojima govori. 6, 205. Iz obilate svoje zbirke rječničke. 9, 192. Imate u rukama celu jednu zbirku priča, crta, beležaka. Zim. VII. za nast. isp. biljka.

zbiřština, f. das Angsammele, collecta. Rj. vidi zbirka, zbornik. — riječi s takim nast. kod go-poština.

1. zbiti, zbiјēm, — **1)** vidi sabiti. — **2)** zbiti se, vidi sabiti se. Rj. s-biti. v. impf. zbiјati (i se).

2. zbiti se, zbdē se, v. r. pf. in Erfüllung gehen, exeo, fio, s-biti se. vidi izvršiti se, uroditi 1. isp. dogoditi se. — v. impf. zbiti se. isp. biti (budem). — Bog godio i Bog dogodio, na tebe se tako sanak zbio. Rj. 127b. Kaže im, što se zbio sa šćeri njegovom. Npr. 250. Ovo sve bi da se zbudu pisma proroka. Mat. 26, 55. Što reče Samuilo, zbi se svemu Izrailju. Sam. I. 4, 1.

zbiřanje, n. das Geschehen, die Erfüllung, effectus. Rj. verbal. od zbiti se, koje vidi.

zbiti se, zbitā se, v. r. impf. in Erfüllung gehen, geschehen, fio: abeo in effectum. Rj. s-bitati se. vidi izvršivati se. isp. dogagјati se. v. impf. prosti bivati. v. pf. 2 zbiti se (zbude se). — Da zaove snahe ne zastaju, da s' u dvoru kavgē ne zbitaju. Npj. 3, 512. Zbiva se na njima proroštvo Isajino. Mat. 13, 14. Ali je Bog mislio dobro, da učini što se danas zbiva. Mojs. I. 50, 20. Nije sve gradove snašla ta nesreća, jer se u mnogima od njih na skoro zbitaju dogagјaji. DM. 7.

zbiјeći se, zbiјegnēm se (zbiјegao se, zbiјegla se; zbiјegoh se, zbiјeže se), v. r. pf. Rj. s-bjeći se. ne dolazi kao prost glagol. isp. bjeći. — **1)** vidi zbjježati se. Rj. — **2)** haljina, eingehen, einlaufen, sich zusammensziehen (vom Tuch), contrahor. Rj. vidi pokupiti se, skupiti se 2 (čoha). v. impf. kūpiti se 2. suprotno rastegnuti se.

zbiјeg, zbiјega, m. der Zusammenlauf der Flüchtlinge, confugium: uz ratove zbiјegovi su po planinama. Rj. s-bjeg. isp. zbjjeći se 1. kad se ljudi n. p. uz rat zbiјegnu gdje, hježeći od kuća svojih skupe se gdje u planini. — Ljudi zasjekli zbjjeg u planini. . . Uz ratove ljudi se skupe u planini u veliki zbjjeg pa se zasijeku da bi se mogli braniti. Rj. 194b. »Žene, gjecu u zbjjegove krije . . . Žene, gjecu u zbjjeg odvedoše. Npj. 4, 149. Žene i gjeća neka bježe u šumu u zbjjegove. Danica 3, 159.

zbiјezati se, zbiјezīm se, v. r. pf. sich zusammenflüchten (von einer Menge), confugio. Rj. n. p. ljudi se zbiјezati, hježeći skupiti se. vidi zbjjeći se. isp. zbiti se.

zbög, (u vojv.) *wegen*, *ob. cf. s I 2. Rj. prijedlog. vidi syn. kod s I 2. Daničić tumači postanje ovako: U njemu je *s* prijedlog *s*, koji znači uzrok, a *bo* je riječica kojom se opet kaže uzrok, a krajnje *g* mislim da je drugi padež zamjenice trećega lica u srednjem rodu *ga*, bez *a* . . . Otuda se i značenje lasno može razumjeti: *zbog njega* nije ništa drugo nego: *s toga što je on*. Sint. 169. — S ovim prijedlogom kao i s prostim *s* u drugom padežu riječ pokazuje, da je ono što ona sama znači, *uzrok nečemu*, ali samo toliko što jest: *Zbog sirota sunce sjaje*. Posl. 88. Po krajnjega lista od nekake knjige . . . Valja da su kalugjeri *zbog ovih priloga* i sačuvali ovo po lista. Danica 1, 17. Zasavica se *zbog glibovitog dna* ne može gaziti. 2, 40. *Zbog politike* nije mu ništa mogao činiti. Miloš 56. Primiše nas sve *zbog dažda* koji igjaše, i *zbog zime*. Djel. Ap. 28, 2. *isp. Sint. 169.**

zbój, *zbója*, *m. Rj. s-boj, što se zbije, što je kao zbito*. — **1**) (u C. G.) *ein zusammengedrängter Haufe, caterva*: A čeraju ovce na *zbojeve*. Rj. *zbita gomila, hrpa. vidi saboj*. — *Zbijaju se na zbojeve ovce*. HNpj. 3, 355. — **2**) na plugu, *ein Theil des Pfluges, aratri pars*. Rj.

zbójak, *zbójka*, *m. ein kleiner fester Ochs, bos robustus*. Rj. *vo omalen i čerst, kao da je zbit. vidi bušak*.

zböndžati se, *džam se, v. r. pf. (mehr verächtlich)*. *vidi izmršaviti*. Rj. *s-bondžati se, postati kao bondža. govori se kao s preziranjem. glagol se drukčije ne nalazi*.

zbör, *zböra*, *m. Rj. s-bor, za postanje isp. zbrati (i se), sabrati (i se)*. — **1**) *das Gespräch: Zbor zborila* gospoda Hrišćanska. *Zbor zborile* mlade Zemunkinje, *zbor zborile*, pa su govorile. Rj. *vidi razgovor, divan 2, divor, laf*. — Svakoga se *zbor* dohvatise. Rj. 136a. No kada se ponapiše vina, i *junačka zbor* nazborise. Rj. 389a. *Mnogo zbor*, a nikakva stvora. Posl. 181. *Što zborova* pazar čine, a jedna (riječ) veže i driješi. 295. Nad grobom . . . bez gospode *zbor* pune. Npj. 1, 93. *Oko svašta zbor* zagjedoše. 4, 49. Kad se Srbi sastadoše onjge, *megju sobom zbor* učinjese. 4, 500. — **2**) *vidi vijee, i syn. ondje. isp. sastanak, skup, gomila, die Versammlung, Berathung, concio*: Divanski svršiti što, t. j. na *zboru*, u dogovoru. Rj. 118a. *Zdravica*. Za čestitost *zbor* i sabora. Za slavu i pohvalu našega *zbor* i sabora svetoga (poimence sveca koji se slavi)! Osim krsnijeh imena, o *drugijem zborovima* i gozbama drukčije se napija. 124. *Zbore!* vama i došljaku koji je među vama jedan da je zakon. IV. 15, 15. Oni vidješe *zbor proroka* gdje prorokuju. Sam. I. 19, 20. Postavih *dua velika zbor* pjevačka. Nem. 12, 31. *Idu zborovi angjelski*. DP. 25. — *Daničić akcentom razlikuje zbor u 1. i 2. značenju; u prvom je značenju akc. zbör, u drugom zbor. Korijeni 140 i 367.*

zborbilj, *zborbilja*, *m. (u Šumad.) u ovce kad otvrdne ono što preživa, i nagje se kao orah oko slezine* . . . Gdjekoji ostavljaju *zborbilj* lijeka radi. Rj.

zbörenje, *n. das Sprechen, confabulatio*. Rj. *verb. od zboriti. radnja kojom tko zbori*.

zbörište, *n. Platz wo man sich versammelt, Sammelplatz, locus conventus*. Rj. *mjesto gdje se zbiraju, sabiraju ljudi, ili se drugo što sabira*. — No ako ti majka nije kurva, hodi, dogji na *Kučko zborište*. Npj. 4, 118. Otidu u Osek na *glavno zborište*. Žitije 7. Reče Bog: neka se sabere voda . . . *zborišta vodena* nazva mora. Mojs. I. 1, 10. Ima riječi 84 koje sam ja načinio: vikač . . . *zbornica* . . . Kad bi se Srbi sabirali po *zgradama*, jamačno bi oni imali i riječ *zbornica*, ali se oni najviše sabiraju po brdima, za to imaju *zborište* i (u C. G.) *zborna glavica*. Nov. Zav. VII. *koliko lijepe pouke za naše jezikograđitelje u ovo nekoliko riječi Vukovih! Da se je imalo na umu, ne bi bili načinili pozorište ili kazalište*

(teatar), učiteljište (učiteljska škola), svratište (gostionica), sjemenište (klerički zavod), sirotište (sirotinjski zavod), i još tuštu i tamu ovakijeh čudovišta!

zböriti, *rim, v. impf. sprechen, loqui, confabulari, cf. besjediti, govoriti*: *Dobro zbori kralju Mijailo*. Rj. *kao na zboru govoriti, razgovarati se, pa govoriti uopće*. — *Zbor zborile* mlade Zemunkinje, *zbor zborile*, pa su govorile. Rj. 203a. *Koji si ti što sa mnom zboriš?* da se vidimo. Npr. 220. *Prišapti svome gospodaru, da ništa ne zbori*. 259. *Zene su da zboru, a ljudi da tvore*. Posl. 80. *Zamisl* se tetka Stojanova, *šta će sada zboriti Stojanu*. Npj. 3, 132. *Grčki zbori* Grčiću Manojlu. 3, 348. A najviše *zboru za junaštvo*. 4, 50. *Megju sobom zboru* i govore. 4, 81. *Da po zemlji blage zbori rječi*, ne bi P kako zemlju umirio. 4, 237. *sa se, reciproč.*: I tu bjehu na iskupu Turci, *zborahu se Turci za junaštvo*. Npj. 4, 85 (*razgovarahu se*).

zbörni, *adj. (u C. G.) Sammel-, conventus, n. p. zborna glavica, Hügel wo man sich versammelt, cumulus, conventus*. U Crnoj Gori gotovo u svakom selu ima *zborna glavica*, gdje se seljaci zbiraju: Vino piju mladi Crnogorci nasred Čeva na *zbornu glavicu*. Rj. *što pripada zboru*. — *Sješču na gori zbornoj* na strani sjevernoj. Is. 14, 13.

zbornica, *f.*: Ima riječi 84 koje sam ja načinio: vikač . . . *zbornica* . . . Kad bi se Srbi sabirali po *zgradama*, jamačno bi oni imali i riječ *zbornica*, ali se oni sabiraju najviše po brdima, za to imaju *zborište* i (u C. G.) *zborna glavica*. Nov. Zav. VII. *Prohogjaše po svoj Galileji Isus učeći po zbornicama njihovijem*. Mat. 4, 23 (*synagoga*). *prema tumačenju Vukovu riječi zbornica dobre su riječi bolnica* (kuća za bolne), *ubožnica* (kuća za uboge), i t. d.

zbornički, *adj. što pripada zbornici*: Ima riječi 84 koje sam ja načinio . . . *zbornica, zbornički*. Nov. Zav. VII. *Dogje neko od kuće starješine zborničkoga*. Luk. 8, 49.

zbornik, *m. vidi zbirka, zbirština*. — U ovom *zborniku* ima mnogo poslovice. Rad 12, 201. *Mislim jamačno da su se tako zvali različni zbornici ovakih pripovijedaka*. Star. 4, 63.

zbsti, *zbödēm, v. pf. u poslovice: Zbođe pa ode* (Ode u jedan put. Posl. 88), *ging davon, evasit*. Rj. *s-bosti. v. impf. bosti*.

zbrāti, *zbērēm, v. pf. vidi sabrati*. Rj. *s-brati. v. impf. zbirati*. — *Praznik sjenica praznuj sedam dana, kad zbereš s gumna svojega i iz kace svoje*. Mojs. V. 16, 13. *Narod se tvoj raspraša po gorama, i nema nikoga da ih zbere*. Naum 3, 18.

zbrātiti se, *tim se, v. r. pf. sich verbrüdern, fratris existimus*: oni su se *zbratili*. Rj. *s-bratiti se. reciproč. vidi pobratiti se. v. impf. bratiti se, bratimiti se*. — *Kad sam se ja s tobom zbratio*. HNpj. 3, 549.

zbrijati, *zbrījēm, v. pf. abrasiren, derado*. Rj. *s-brijati n. p. dlake sa vrata*.

zbrisati, *zbrīšēm, v. pf. s-brisati što sa čega. v. impf. brisati*. — *Vavilon, Ninevija . . . vrijeme i bjesnoća otimača zbrisaše ih sa zemaljskoga lica*. Priprava 175. *Oblik njihov zbrisače pakao rastavivši ih s veseljem*. Ps. 49, 14.

zbrkati, *zbrkām, v. pf. vermischen, vercirren, confundo*. Rj. *s-brkati. vidi zabrkati 2. v. impf. brkati*.

zbúbati, *zbübām, v. pf. ohne gehörigen Geschmack etwas verfertigen, inepte conficere*. Rj. *s-bubati što, načiniti kojekako. vidi zdepati, slupati 2. v. impf. bubati*.

zbúkati se, *zbüčū se, v. r. pf. n. p. goveda, nach dem Brüllen zusammenlaufen, concurrere ad mugitum*. Rj. *s-bukati se. v. impf. bukati 1. zbučū se goveda, kad stanu bukati, pa se strće*.

zbúniti, *zbünim, v. pf. vidi zabuniti*. Rj. *s-buniti. v. impf. zbnunjivati*. — *Sakruša svaku dašu, ali i pođiže k nebu zbnunjeni duh*. DP. 359.

zbunjivânje, *n.* *vidi* zabunjivanje. Rj.

zbunjivati, *zbunjujem*, *vidi* zabunjivati. Rj. *v. impf.* s-bunjivati. *v. impf.* prosti buniti. *v. pf.* zbuniti. — Ustaju carevi zemaljski na Gospoda . . . Gospod im se podsmijeva i jarošću svojom zbunjuje ih. Ps. 2, 5.

zđendast, *adj.* (u Boci) *vidi* trsnat. Rj. *i syn. kod* trsnat. — *zdepnast* (od osnove koja je prosta u *depna*), i bez *p* pred *n* a s dodatim iza *n* glasom *d* (kao što se dodaje *t* iza *n* u *imentovati*): *zđendast*. Osn. 213.

zđepast, *adj.* *n. p.* čovjek, ponizak a krut, *unter-setzt*, *plump*, *habitu corporis brevis et obesus, vastus*. Rj. s-depast (od osnove koja je prosta u *depna*). Osn. 213. *vidi* zdepnast, dežmekast, trunteljast. *isp.* trsnat, *i syn. ondje. isp.* i zdepati se. — Jesu li bili crni ili bijeli? vitki ili zdepasti? Priprava 34.

zđepati, *zđepam*, *v. pf.* Rj. s-depati. *v. impf.* dĕpati (lupati). *isp.* depiti, depnuti = bubnuti, lupiti. — 1) *etwas plump machen, rem informem facio, cf.* zhubati. Rj. *načiniti kojekako. vidi* i slupati. — 2) *sa se, refleks.* zdepaao se, t. j. ugojio se i odebljao, *dick, und dadurch plump werden, crassesco, vastus fio*. Rj. *postati zdepast*.

zđepnast, *adj.* *vidi* zdepast. Rj. *i syn. ondje.*

zđerati, *zđerem*, *vidi* zguliti. Rj. *v. pf.* s-derati. *vidi* saderati, sadrijeti. *v. impf.* zdirati. — Nategno pušku te ubije ovna pa *zdere kožu s njega* i odnese kući. Npr. 65.

zđimiti, *mim*, *v. pf.* opaliti iz puške, *Feuer geben, incendio*. Rj. s-dimiti. *syn. vidi* kod puška. *v. impf.* dimiti.

zđipliti se, *zđiplim se*, *v. r. pf.* s-dipliti se. nema u Vuka. Razl. 6, 107. *v. impf.* dpliti.

zđirânje, *n. verbal.* od *zdirati*. *radnja* kojom tko *zdire n. p. kožu sa živinčeta. vidi* sadiranje.

zđirati, *zđirēm*, *v. impf.* s-dirati. *vidi* sadirati; *guliti. v. pf.* zderati. — S mene vrag kožu svlači, — *iliti zdira*. DPosl. 108 (*zdira dijalekt. mj. zdire*).

zđjela, *f. eine hölzerne Schüssel, scutella*. Zdjela se od čanka razlikuje po tome što je čanak strugan (na strug pravljen) i više je okrugao, a zdjela je kopana teslom i u vrhu je mnogo šira nego u dnu. Rj. *zđjela. dem.* zdjelica. *augm.* zđjeletina. *vidi* i činija, gjuveče 1, kovanja, panica, plitica, vagan 2. — Kako sam postao, nije mi podrobac ostao. Rekao nekakav grebuci *zđjelu*, a domaćica naspe opet punu govoreći: Od kako sam dovedena, nije mi *zđjela* ogrebena. Posl. 127. Koji umoči sa mnom ruku u *zđjelu*, onaj će me izdati. Mat. 26, 23. *s-djela* (kor. *djeti*, praviti). *isp.* Osn. 120.

zđjělār, *m.* Stulli. *koji gradi zđjele*: Ključani vam mejdandžije nisu, već *zđilari*, a i čorapari, *zđile* stružu, a pletu čarape. HNpj. 3, 41.

zđjelētina, *f. augm.* od *zđjela*. — donese preda nas punu *zđjeletinu* cicvare. J. Bogdanović. *takva augm. kod* babetina.

zđjēlica, *f. dem.* od *zđjela*. Rj. *zđjelica*. — *Tisova zđjelica*, u nju dvanaest jabuka, u svaku jabuku po četiri šapice? (godina). Rj. 156b. *zagonetka. odgonetljaj*: godina i mjeseci i nedjelje.

zđjēsti, *zđjēnem* (*zđjēdēm*), *n. p.* sijeno, *vidi* s-djesti. Rj. s-djesti, *zđjesti. v. impf.* sadijevati.

zđjētan, *zđjētna*, *adj.* *schwanger, gravidus, cf.* trudan. Rj. s-djetna *žena, kao koja je sa djetetom. zđjetan. vidi* i sudružan, *i syn. ondje.*

zdogovārânje, *n. verb.* od *zdogovarati se. radnja* kojom se tko *zdogovara s kim*.

zdogovārati se, *zdogovārām se*, *v. r. impf.* (u Sarajevu). Dr. Gj. Šurmin. *s-dogovara se tko s kim, s-dogovaraju se ljudi. vidi* dogovarati se.

zdrāka, *f. vidi* žraka. Rj. *vidi* i zraka, *kojoj je izmegju z i r umetnuto d.*

zdrāv, *adj.* Rj. *comp.* zdrāviji i zdrāvši. Obl. 45. s-drav (ЗДРАВЪ), taj *adj.* ali bez prijedloga *sa* imamo u *feder*. Osn. 87. — 1) *gesund, sanus, validus*. Rj.

suprotno nezdrav. — *Zdrāvā Mārīja*, *f.* (u krščana) *ave Maria! das Läuten der Glocken am Abend, vespertina campanarum pulsatio; kad zazvoni (na) zdravu Mariju. Što zna balija što je zdrava Marija? (Posl. 355). Rj. 206b (zvoni se u jutru rano, u podne i u večē). Zdrav momak kao ršum. Rj. 658b. Kad carevoj kćeri dogje sugjen dan, ona zdrava čitava zaište grozģja da jede . . . i zada joj sugjenu smrt. Rj. 724a. Hrlti momak, t. j. dobar, jak, zdrav. Rj. 806b. On naredi te je okuplju onom vodom . . . gjevojka ostade čista i zdrava od gube. Npr. 86. Okadi gjevojku, i gjevojka ostane zdrava kao od majke roģena. 146. A. Kako ti je ime? B. Mirko. A. Da si pošten! B. I ti da si živ i zdrav! Posl. 55. Zdrava ti glava! (Kad se kazuje za kaku bolest). 89. Zdrav kao lav. 89. Zdrav kao pudar. (Za žensko se reče: Zdrava kao pudarica). 89. Zdrav kao trijesak. (Kaže se zdravu i jaku čoku). 89. Zdrav si! (Reče se mjesto: Spasuj se i odgovara se: Bog ti zdravlje dao!). 89. Staroga je kova. (Zdrav kao ljudi pregjašnji što su bili). 294. Frišak i zdrav kao riba. 339. Zdrav sam u nogu, zdrav sam u pleću, igrat' ja mogu. Npj. 1, 187 (= *zdrav u nogama*). Možemo ti vode zahvatiti, ali nije zdrava po junake. 2, 622. Boka je zemlja zdrava, kakogod Hercegovina. Kov. 33. Čovek zdrava razuma. Nov. Srb. 1818, 400. Da posiju čisto i zdravo sjeme. Pis. 73. Budi zdrava od bolesti svoje. Mark. 5, 34. Što god izide, kad se vratim zdrav od sinova Amonovijeh, biće Gospodnje. Sud. 11, 31. — 2) *n. p.* lonac, čaša, *ganz, unverletzt, integer, incolumis, daher* devojka. Rj. *vidi* cijel, kao neokrñjen, neoštećen; *pa se kaše i cijela djevojka, t. j. neobljubljena*. — Gjevoje su (*zidine*) još tako zdrave, da bi se s malim troškom mogle popraviti. Danica 2, 44. — 3) *zdrav* zdravciti, zdrava zdravciti, zdravo zdraveito, *kerngesund, sanissimus*. Rj. *sasvijem zdrav, a, o.* — 4) *kao valjan, koje vidi i syn. ondje. isp.* zdravo *adv.* 2. — Zdrav strjeljač kad na banak sjedne, u peć pogodi. Posl. 89. Poslije zdravoga boja. Žitije 57. Gdje naljeće na čovjeka prava. VI Lazić 1, 99.*

zdrāvāc, *zdrāvca*, *m.* — 1) *eine Gebirgspflanze, die Mönche, wenn sie in' s Dorf kommen, dem Hausherrn und den Frauen darbiēten, herbae genus*. Rj. *geranium macrorrhizum L.* Rj. ² *gorska biljka, kojom kalugjeri došavši u selo ponude domaćina i žene*. — 2) *homo bene valens*. Stulli. *zdrav čovjek*.

zdrāvēit, *adj.* *cf.* zdrav 3. Rj. *zdrav* zdraveit, *sasvijem zdrav. adj. s takim nast. novcit (i novcat), pravcit, puncit, sameit*.

1. zdrāvica, *f.* — 1) čaša što se pije u zdravlje, *der Gesundheitstrunk, propinatio*. Rj. *i riječi kojima se zdravica napija; der Trinkspruch. vidi* nazdravica, napijalica, napivka. — Tridest čaša otpiti zdravica. Rj. 478b. Ponudi ga da sjedne i pruži mu zdravicu. Kov. 63. Svaka zdravica valja da se nazdravi vojvode. 69. Razgovori se ovi provode i zdravice nazdravljaju. 74. Stari svat napije zdravicu za cvjetova i darova. 90. Evo sad još većijeh zdravica, koje se napijaju o krsnijem imenima. 118. — 2) čutura ili drugi kakav sud pića, s kojim se kakvi pozivaju *n. p.* u svatove, na krsno ime: Svu gospodu zove na svetoga sa knjigama i sa zdravicama. Rj. — 3) piće koje se s jelom putem iznosi pred svatove kud prolaze: Svatovima iznijeli zdravicu. Rj. — Iz kuća pored kojijeh prolaze (svatovi), iznose im se zdravice: boca rakije ili vina. Kov. 61.

2. zdrāvica, *f.* zemlja koja je dolje pod ovom zemljom koja se odozgo radi. Rj. *zemlja zdrava 2. isp.* cjelica, ledina.

zdrāvīnjāk, *m.* nekaka trava koja raste po polju, *Art Pflanze, herbae genus*. Rj. *isp.* zdraviš.

zdrāvīš, *zdraviša*, *m.* trava, *sanamondo, sorta d' erba, herbae genus*. Stulli. *isp.* zdravinjak. — *za nast. isp.* blutiš.

zdrāviti, vīm, v. *impf.* Rj. v. *pf.* slož. iz-zdraviti, na-, oz-, poo-, po-, otpo-. v. *impf.* slož. na-zdravljati, o-, po-, otpo-. — **I.** **1)** *gesund werden, genesen, convalesco.* Rj. *postajati zdrav. vidi* ozdravljati. — **2)** *Gesundheit zutrinken, propino:* Čašom zdravi Rišnjani Ivane, a Mijajlo knjigom iz njedara. Rj. *vidi* na-zdravljati. — **II.** *sa se, reciproč. s kim, sich gegenseitig grüssen, inter se consalutari.* Rj. *vidi* pozdravljati se.

Zdrāvko, m. ime muško. Rj. može biti da je upravo od adj. *zdrav.* Osn. 293. imena s takim nast. kod Boško.

zdrāvljāk, m. *Epitheton des Neumondes* (kao da bi nam bio na zdravlje): Zdrav zdravljače! nov novljače! reku gdjekoji mladu mjesecu, kad ga prvi put ugledaju. Rj.

zdrāvljan, adj. što pripada zdravlju; *Gesundheits-, Sanitäts-*. — Opis Zloselice sa strane istorij(s)ke, topografske . . . pa čak i sa strane zdravljanje (sanitetske) i moralne. Zlos. 330.

zdrāvlje, n. *die Gesundheit, valetudo.* Rj. *dem.* zdravljuje. — Alosan, poludio, *uzele mu ale pamet ili zdravlje.* Rj. 4b. *U zdravlju da se vidimo.* Rj. 60a. Piju kome u zdravlje. Rj. 400a. Drugi put, *ako Bog da zdravlje*, može biti da će se . . . Posl. XXI. Sreće se nanosili! . . . dobre sreće nahodili, dobre sreće, *lepog zdravlja.* Npj. 1, 141. Ruke šire, u lica se ljube, *za lako se upitaše zdravlje.* 2, 236. U Risnu je (cure) zagrliti ne češ za života i *za zdravlja moga.* 3, 453. »Sav ču vama šičar pokloniti, vama šičar, meni *Tursko zdravlje.*« »Harambaša, pokloni nam *zdravlje!*« 4, 334 (= život). Protopog im dobro jutro dava, Vojvoda mu *zdravljem* prihvatio: »Bog će dati . . . 4, 454. Kad na *zdravlje* Spasov danak dogje, predvojičeš na četvoro vojsku. 5, 360. Budući da je bio *slaba zdravlja*, osobito u *prsima*, za to mu zima Ruska bude vrlo nesnosna. Sovj. 2. Pili smo za vaše *zdravlje* . . . Da Vam Bog *podrži dugovječno zdravlje.* Straž. 1887, 284. Gde je *zdravlje* svoje nanovo *dobio* . . . da bi *zdravlje* svoje od starih rana *popravio.* Žitije 82.

zdrāvljenje, n. Rj. verbal. od zdraviti (i se). — **I.** **1)** *stanje koje biva, kad tko zdravi* (das *Genesen, recuperatio valetudinis.* Rj.). *vidi* ozdravljenje. — **2)** *radnja kojom tko zdravi čašom* (*vidi* nazdravljanje. Rj.). — **II.** *radnja kojom se tko zdravi s kim. vidi* pozdravljanje.

zdrāvljice, n. *dem.* od zdravlje. Rj. — Pitaju se za svoje *zdravlje.* HNpj. 2, 316.

zdrāvo, Rj. adv. — **1)** *gesund, integrum valetudine.* Rj. *kao u zdravlju.* — Tako carev sin s gjevojkom *zdravo* doma dobježe. Npr. 94. Kako pravo (činio ili govorio), tako *zdravo* (bio)! Posl. 126. *Od Boga zdravo*, a od cara mirno. (Odgovori se kašto na pitanje: Kako si?). 231. Da smo *zdravo i veselo.* Npj. 1, 83. Kad me pitaš, kazaću ti pravo, hoću pravo, tako *bila zdravo!* 1, 443. Neg', *tako ti zdravo glava bila!* nemoj mene zimovat' u majke. 1, 462. Evo Sunamke. Trči sad pred nju i reci joj: *jesi li zdravo? je li zdravo muž tvoj? je li zdravo sin tvoj?* A ona reče: *zdravo smo.* Car. II. 4, 27. — **2)** *tüchtig, stark, valide:* zdravo ga je udario; nemoj *zdravo* stezati. Rj. *kao jako, vrlo vuljano.* *isp.* zdrav 4. — *Zašlo mi za nokte . . . pod noktima stane zdravo boljeti.* Rj. 199b. Ljopiti, kao *zdravo udariti.* Rj. 338a. Kad on sve čuje, *rašali mu se zdravo . . . Zdravo joj čao bude* što oca nije našla kod kuće. Npr. 135. Nagje jednu *kulu zdravo visoku.* 191. Proleti onuda veliko jato *ždralo*, a jedan *ždral* pred svima *izmakao pozdravo.* 279. Koji *zdravo diže nos*, taj će skoro ići bos. Posl. 142. Tako se malo pomalo *svade*, tako *zdravo*, da se gotovo pobiju. Danica 2, 125. Potegne iz pištolja *te ga zdravo rani.* Sovj. 32.

zdrēo, zdrēla, adj. (osobito po zap. kraj.) *vidi* zreo.

Rj. s *umetnutim d* izmegju z i r. *vidi* i zoren. — Cvjetnice *nezdrele*, kad se meče, budu *zdrele.* DPosl. 12.

zdrēti, zdrēm, (po zap. kraj.) *vidi* zreti: U njedra joj dunja *zdri.* Rj. v. *impf.* *vidi* i zdrijevati, zrenuti. **zdrijēvanje**, n. *das Reifen, maturitas.* Rj. verbal. od zdrijevati. *stanje koje biva, kad što zdrijeva. vidi* zrijevanje.

zdrijēvati, zdrījevām, v. *impf.* (u Boci) *reifen, maturesco, cf.* zreti. Rj. *vidi* i zrijevati (*gdje d nije umetnuto*), zdreti, zrenuti.

zdrōbiti, zdrōbīm, v. *pf.* *zerbröckeln, perfrio.* Rj. s-drobiti, s promjenom glasa s pred d na z. v. *impf.* drobiti.

zdrōzgati, zdrōzgām, v. *pf.* *zerschmettern, comminuo, cf.* zdruzgati. Rj. s-drozgati *isp.* raz-drozgati. *snačenje korijenu razbijati. isp.* Korijeni 111. *isp.* drozgv.

zdrōpiti se, pīm se, v. r. *pf.* *sich überwerfen, inimicitias suscipio:* zdrpiše se (*mit und ohne* izmegju sebe); on se s njime zdrpio. Rj. zdrpiše se, *ili* zdrpiše se izmegju sebe. s-drpiti se, *kao zavaditi se. v. pf.* je i prosti drpiti. v. *impf.* drpati.

zdrōzgati, zdrōzgām, v. *pf.* *vidi* zdrozgati. Rj. s-drozgati. *isp.* razdruzgati. *drukčije se glagol ne nalazi.*

zdrūžiti, zdrūžīm, v. *pf.* Rj. s-družiti. *vidi* sadružiti (i se). v. *impf.* združivati (i se). — **1)** koga s kim, *gesellen, socio.* Rj. — Tako mi vijenaca *kojijem smo združeni!* (K ženi). Posl. 300. — **2)** *sa se, reciproč. s kim, sich gesellen zu Jemand, socium se adjungere.* Rj. *vidi* i udružiti se. *isp.* zauzeti se 1 (s kim). — Dokle *šćerca* s majkom stoji, pod kosama jezik goji; a kada se s mužem *združi*, od aršina jezik pruži. Posl. 65. Srce će se moje *združiti s vama.* Dnev. I. 12, 17. Po tom *združi se* Josafat s Ohozijom, a *združi se s njim* za to da načine lagje da idu u Tarsis. II. 20, 35.

zdrūživānje, n. verbal. od združivati (i se). — **1)** *radnja kojom tko združuje koga s kim.* — **2)** *radnja kojom se tko združuje s kim.*

zdrūživati, zdrūživēm, v. *impf.* s-druživati. v. *pf.* združiti (i se). — **1)** koga s kim: Kao drvo skršće se nepravednik. *Združuje s njim nerotkinju* koja ne ragja. Jov 24, 21. — **2)** *sa se, reciproč. isp.* zauzmati se 1. — *Združajte se, narodi . . . oružajte se, ali ćete se potrti.* Is. 8, 9.

zdržati se, žīm se, v. r. *pf.* *sich aufhalten, se continere.* Rj. s-držati se. *vidi* zadržati se. v. *impf.* *isp.* zadržavati se. — Pa s budakom odoh u hajduke, pa se *nigje zdržati ne mogoh u državi* Jerine proklete, već pobjegoh do studene Drine. Npj. 3, 2.

zđuljiti, zđuljīm, v. *pf.* s-duljiti. *vidi* produljiti, produžiti. v. *impf.* duljiti. — »Zašto, draga, da od Boga nagješ!« »Zato, dragi, što *ženidbu zdulji*, produjli je od Gjurgjeva dana, Jovo momče do Mitrova dana.« Herc. 178.

zđūha, f. *vidi* zduhač. Rj. s-duha (*drugo* poli osn. u duh). Osn. 35.

zđūhāč, zduhāča, m (u C. G.) — **1)** vjedovit čovjek. Rj. *vidi* zduha; i vjedogonja, i *onāje syn.* — **2)** kaže se bijesnu volu, *ein unruhiger Ochs, bos insolens.* Rj.

zđūr, m. (u Dubr. za vremena republike) onaj koji što liči, *der Ausrufer, praeco.* Rj. — Ličiti 2) (u Dubr.) vikati kao telal, n. p. kad ko što izgubi ili nagje . . . bio je odregjen čovjek koji je ovako ličio, i *zvaao se zđur.* Rj. 331b. *vidi* telal. *riječ tugja.* Osn. 35.

zđūrati, rām, v. *pf.* s-durati. *kao podnijeti. isp.* strpjeti. v. *impf.* prosti durati. — *sa se, pass.: Zđura se obnoć samo boj.* DPosl. 110.

zēba, f. *der Fink, fringilla.* Rj. *ptica. dem.* zebica.

zēbica, f. *dem.* od zeba. Rj.

zēbnja, f. »ko bi vavijek podnio ovu *zebnju* za njim i nad njime«, obično ovako mati reče, za kim

zebe. J. Bogdanović. — *zebnja za kim* = strah za nj. isp. zepsti 2. za nast. isp. čežnja.

zēc, m. Rj. instrum. sing. zecom. nom. pl. zecovi i zečevi. Obl. 7. — **1**) *der Hase, lepus*: Plašiv kao zec (Posl. 249). Rj. *vidi zajac, dem. zečić, hyp. zejo, augm. zečina, ženka zečica*. — *Gone se zecovi*. Rj. 94b. Polutak, *zec mlad* (oko Maja). Rj. 535a. *Zec gje se okoti*, onje i pogine. Posl. 90. Othranio se *zecovina* — strašiv, othranila se *zecovina* — lijepa. DPosl. 89. U četvrtom članku izostavljeno je sedam priča: o *zečevima* i slonovima . . . Star. 2, 262. *Kmečati zec*, kad ga pas pritisne. isp. kmečati 3. — **2**) igra, *Art Spiel, ludi genus*. Rj. — *Meni zejo! meni zejo!* viču djeca kad se igraju zeca. Rj. 207b. Igra, 1) klis, prsten, kрмаča, vino, zec . . . Rj. 216b. Igrahu se na *šljepoga zeca*. DPosl. 32.

Zēc, m. planina u Bosni. Rj. — Selo u Bosni pod planinom *Zecom* kod Fojnice. Daničić, ARj. 177a.

zečak, m. (u Hrv.) *vidi grašak*. Rj. *zečak* (osn. u zec). Osn. 280.

zečevina, f. zečeje meso, *Hasenfleisch, caro leporina*. Rj. *takve riječi kod janjčevina*.

Zēčvo, n. u pjesmi nekako polje: Da sam šljegla u Zečvo ravno. Nego da si brže u Zečvo. Rj.

zečica, f. *das Weibchen vom Hasen, lepus femina*. Rj. *ženka; muško zec*.

zečić, m. dem. od zec, *das Häschen, lepusculus*. Rj. isp. polutak.

zēčina, f. — **1**) *augm. od zec*. Rj. — **2**) *das Hasenfell, pellis leporina*. Rj. *zečja koža, riječi s takim nast. što znače kožu kod divljatina*.

zēčji, adj. *Hasen-, leporinus*. Rj. *što pripada zecu, zečevima, kaže se i zēči, zēčij(i)*. isp. Božji, Boži, Božij(i). — Gorocvijet, gorocvijete, cf. *zečij mak*. Rj. 95a. Zečevina, *zečeje meso*. Rj. 209a. *Zēčē ūho*, n. (u Pastr.) nekaka trava, *Art Pflanze, herbae genus*. Rj. 209a (*lychnis coronaria* L. Rj.³). *Zēčjā stŭpa*, f. (u Dubr.) *Art Pflanze, herbae genus*. Rj. 209a. *Zēčjī mŭk*, *vidi gorocvijet*. Rj. 209a. *Zēčjī trn*, m. *die Hauhechel, ononis spinosa* Linn. Rj. 209a. *Trag zečji*, konjski. Rj. 745b. Dohodio je na *zečju lokvu*. DPosl. 19.

zēčkī, *wie ein Hase, more leporino*: Sve mu doro zečki poigrava. Rj. *adv. kao zec, na zečji način*. isp. vučki, paski.

Zēčanin, m. *Einer von Zeta*: Ovce čuva Zečanine Pavle. Rj. *čovjek iz Zete*.

Zēčanka, f. *Eine von Zeta*. Rj. *žena iz Zete*.

zēčir, m. *Art Fingerring, anuli genus*: Pa zakuca zēčirrom u vrata. *Zēčir* prsten vas od suva zlata. Rj. *vidi zvekir*, 1) halka (*ovo je značenje ovdje u primjeru*: Pa zakuca zēčirrom u vrata); 2) nekaki prsten (u drugom primjeru: *Zēčir prsten vas od suva zlata*).

zeitin,* m. *das Oel (Baumöl), oleum, cf. ulje*. Rj. *vidi i olaj*. isp. masla. — Vatra se *zeitinom* ne gasi. Posl. 32. Pa ču od sad harač davat' erkvi . . . tovar bistra *zeitina*. Npj. 3, 76.

zeitinica, f. sud što se u njemu drži *zeitin, das Oelfläschchen, ampulla olearia, cf. uljanica*. Rj. i *syn. ondje*.

zeitiniti, nīm. v. *impf. mit Oel wŭrzen, oleo condio, cf. obuljiti*. Rj. *što, posipati zeitinom, vidi uljiti*. v. *pf. slož. za-zeitiniti*.

zeitin-tāne,* n. *vidi maslinka*. Rj. *rod od masline*. **zeitinjēnje**, n. *Oelen (wŭrzen mit Oel), oleatio*. Rj. *verbal. od zeitiniti, radnja kojom tko zeitini n. p. kupus*.

zeitūni,* adj. *olivengrün, oleaginus*. Rj. *što je boje kaka je u masline*.

zējo, m. *hyp. od zec*: meni zējo! meni zējo! (viču djeca kad se igraju zeca). Rj.

zēka, m. (ist.) *vidi zeko*: Dobra zeka u podrumu hranim. Rj. *hyp. od zelenko*.

zēkālĵ, m. *vidi zeko*. Rj. *hyp. od zelenko, imena konjska s takim nast. kod konj*.

zēkan, m. *vidi zelenko*: Kada Rajko dočera zekana. Rj. *hyp. osn. u zeko*. Osn. 139. *konjska imena s takim nast. bjelan, rigjan*.

zēkast, adj. n. p. vo, svinjče, u kojega je dlaka kao u zeca, *hasenfarbig, pilis leporinis*. Rj.

zēko, m. *vidi zelenko*. Rj. *takva hyp. kod cuco*. — Bi rekao i bi se zakleo, da se zeko zemlje ne dođjeva. Rj. 128a. Jaše Peko na konja mrkalja a Šogje zeka od megdana. Npj. 5, 279.

zēkonja, m. vo koji ima dlaku kao u zeca, *ein hasenfarbiger Ochs, bos pilis leporinis*. Rj. *vo zekast, imena volovska s takim nast. kod vo*.

zēkūn, m. konj, *vidi zekan*: Na zekuna konja golemoga. Rj. *hyp. od zelenko*. — *zekun* (osn. od zeko). Osn. 173. *imena konjska s takim nast. čavkun, šarun*.

zēlēmbāc (zelenbač), *zelembāca*, m. *die grüne Eidechse, lacerta viridis*. Rj. *vidi gušter 2. zelen-bač (s promjenom glasa n pred b na m. isp. stramputica)*.

1. zēlēn, f. — **1**) *die Grüne, das Grüne, viriditas*. Rj. *stanje u kom se što zeleni; osobina onoga što je zeleno, vidi zelenina*. — *Opasuljile se šljive, kad u zeleni još pobijele pa opadaju*. Rj. 461b. — **2**) (u vojv.) *vidi povrće*. Rj. *Grünzeug, isp. 1 zelje 2. — Bokvica, 2) u svake zeleni srce, koje se vidi usred lišća*. Rj. 36b. Obara, *svaka zelen* koja se uz post obarena jede s uljem. Rj. 427a. Stane živeti s carevom kćeri kao baščovan, noseći *zelen* u grad i tako po štogod zaslužujući. Npr. 206.

2. zēlen, zelena (zeleni). — **1 a) grün, viridis**. Rj. *dem. zelenkast*. — *Provedoše Dundaru kroz zelenu dubravu*. Rj. 143a. On pobježe *poljem zelenijem*. Rj. 189a. *Zelenā kāda*, f. *narcissus pseudonarcissus* Linn: Dva cvijeta u bostanu rasla: plavi zumbul i zelena kada. Rj. 207b (*vidi zelenkada*). U Kitogu lugu *zelenome*. Rj. 271a. *O zelena zeleniko!* rano ti si procavčela. Npj. 1, 48. Na Grkovu, *zelenoj planini*. 4, 330. Sabor čini u *zelenoj bašči*. Herc. 26. Da se za hajduke zlo poriče u onoj godini, kad kukavica izigje rano te kuka po crnoj šumi, a da ih njezin glas po *zelenoj šumi* vrlo veseli. Odg. na ut. 21. — **b**) *Zavijala tri zelena vuka*. Rj. 140b. *Zelenko, zelen konj*. Rj. 208a. *Zeljov, zelen pas*. Rj. 208a. *Zeljog, zelen vepar*. Rj. 208a. E sam njega (džeferdar) dobro napunio, sedam majah *zelenoga praha*. Rj. 342a. Ovgje ima Čuprilijē vezire, *zelena mu i sablja i ruka*, a bijela do pojasa brada. Npj. 3, 87. *Pripasuje svijetlo oružje . . . o ramenu zelenu latinuku*. 4, 325. Pa *zelene tope* opališe. 5, 46. — **2) grün, d. i unreif, immaturus**. Rj. *nezreo*. — Ludo n. p. dijete, a u primorju i paprike, zelje, t. j. mlado, *zeleno* (paprike i zelje za presadu). Rj. 334b. *Planika, drvo na kome rodi maginja* (kao velika sunica, iznutra žuto kad je zrelo, a zeleno bijelo). Rj. 505b. *Mlad sam, zelen sam*, pa gje mi glava tu mi i hrana. Npr. 117. *Ti si mlada i zelena*, pa kako ti Bog da. 261. *Brate Gojko! zelena jabuko!* al' ti nejak ti pogibe, brate! Npj. 4, 331. — **3**) (u Dubr.) *zeleno drvo, t. j. sirovo*. Rj. *suprotno suho*.

zēlēnae, zelēna, m. (u C. G.) u vodi dubljina, *die Tiefe eines Flusses, profundum, cf. zelenik*. Rj.

zēlēnica, f. *zeleno što ženskoga roda, n. p. gora* (u pjesmi): Jesu, beže, Varad ostavili, primili se *gori zelenici* i čupriji čorave Marije. HNpj. 4, 445 (*gori zelenoj*).

zēlēnič, zeleniča, m. ma šta si ove *zeleniče* sjekao (t. j. mlade i tanke bukvice). J. Bogdanović. *zeleno mlado i tanko drvo, dem. zeleničak*. — isp. brezič. **zeleničak**, *zelenička*, m. dem. od *zelenič*. J. Bogdanović. *takva dem. kod hrastičak*.

zēlēnik, zelenfka, m. u Kragujevcu dubok vir u Lepenici. Rj. *vidi zelenac*.

zēlēnika, f. — **1**) t. j. jabuka, *die Grüne, viridis*: O jabuko *zeleniko!* što s' toliki rod rodila. Rj. — O zelena *zeleniko!* rano ti si procavčela! Npj. 1, 48.

— 2) (po jugozap. kraj.) *der Buchbaum, buxus sempervirens*, cf. šimšir. Rj. *Stechhülse, ilex aquifolium* L. Rj.³ *vidi* i bus 3, mrčela. — 3) (u Slav.) nekako grozđje, *grüenschwarze Traube, uvae genus*. Rj.

zelenilo, n. *die grüne Farbe, grünes Färbemittel, pigmentum viride*. Rj. ono čim se što zeleni, zelena boja. riječi s takim nast. kod bučkalu.

zelenina, f. *viriditas*. Stulli. osobina onoga što je zeleno. *vidi* 1 zelen 1.

zeleniti, nīm, v. *impf. grün färben, colorem viridem induco, colore viridi inficio*. Rj. zeleniti što, činiti da bude zeleno. v. pf. slož. ozeleniti.

zelenka, f.: On uvede u Udbinju vojsku i dofati tridest zelenakah, naregjene što su za kavure, namjesti ih na vrata od grada. Rj. lakši top ili puška (*Bosanska šiba*). Rj.³ XXXIX.

zelenkادا, f. *vidi* zelena kada. Rj. zelen-kada. cvijet.

zelenkast, adj. *grünlich, subviridis*. Rj. dem. od 2 zelen. takva adj. *vidi* kod crvenkast.

zelenko, m. Rj. pl. zelenci, zelenaka. isp. Obl. 12. — 1) zelen konj, *der Apfelschimmel, equi albi genus*, cf. zeko, zekalj, zekan, zekun: Konj zelenko rosnu travu pase. Rj. — Darovaše dva konja zelenka. Npj. 5, 294. — 2) zelen top: Zapaliću trideset topova, pa zapalit' Krnja i Zelenka. Npj. 2, 533. *vidi* zeljoš. — Petraš kapetan imao top, koji se zvao Zelenko. Rj. 497a.

zelenoern, adj. *verdescuro; color viridis ad nigrum nonnihil vergens*. Stulli. zeleno-crն.

zelenojasan, zelenojasna, adj. Stulli. *vidi* zeleno-svijetal.

zelenomodar, dra, adj. *verdeazuro, viridis in coeruleum vergens*. Stulli. zeleno-modar.

zelenoplav, adj. *viride pallens; di color verde pallido*. Stulli.

zelenosvijetal, tla, adj. *vidi* zelenojasan. *verdecchiaro; subviridis*. Stulli.

zelenoša, f. ime kozi. Rj. zelena koza. — riječi s takim nast. kod bjeloša.

zelenožut, adj. *verdegiallo; viridis ad flavum vergens*. Stulli. zeleno-žut.

zelėnjak, zelėnjka, m. zelen kukuruz, *grüner (unzeitiger) Kukuruz (Mais)*: već ima zelenjaka, t. j. ima kukuruza, koji se mogu puriti i jesti, cf. purenjak. Rj. *vidi* i pečenjak.

zelėnjeti, zelėnīm, v. *impf.* — 1) *grünen, viresco*: trava zeleni. Rj. *postajati zeleno*. v. pf. slož. o-zelėnjeti, po-. — 2) *sa se, refleks. grünen, vireo*. Rj. *sjati se od zelėni*: Može biti da će doći vrijeme, te će se i cijele šume u Evropi od ovoga teja zelenjeti. Priprava 26.

1. zelja, m. (ist.) *vidi* zeljo. Rj. zelen vo. *vidi* i zelja.

2. zelja, m. *vidi* zeljo. Rj. zelen vo, za akc. isp. muška imena Bjelja, Vuča. *vidi* i zelja.

zeljan (zeljani) n. p. pita, *von wildem Gemüse, ex olere sylvestri*. Rj. što pripada zelju.

zeljanica, f. pita od zelja, *Art Kraut-Kuchen, placenta genus*: I jagnjeta prije premaljetja, zeljanice prije kukavice. Rj. zeljana pita. *vidi* zeljanik.

zeljanik, zeljanika, m. (u Dragačevu) *vidi* zeljanica. Rj.³

zeljanka, f. braća zapadne crkve ne će reći koraba, nego zeljanka. J. Bogdanović. *die Kohlrübe (Kohlrabi), brassica gongyloides*.

zeljarica, f.: Zeljarice ište po zatvorenju. DPosl. 156. koja prodaje 1 zelje (2). Stulli.

1. zelje, n. — 1) *atriplex viridis* Linn. Rj. *Amper, rumex patientia* L. i *rumex pulcher* L. Rj.³ *biljka*. — 2) *wildes Gemüse, olus silvestre*. Rj. isp. 1 zelen 2. — *Bijelo zelje*, Art Kraut, herbae genus. Rj. 25a. *Bitva*, nekako pitomo zelje, u kojega je list kao blitva (i u Zemnu se zove pazjak, a u Herce-

govini *pazija*). Rj. 27b. *Velje zelje*, nekaka trava od koje bi se čovjek mogao opiti. Rj. 57a. *Ivanje zelje*, Art Kraut, herbae genus. Rj. 216a. *Mučeno zelje*, Art Pflanze, herbae genus. Rj. 376b. Pakoleč, svako proljetno zelje što se jede. Rj. 485a. *Od znana zelja glava ne boli*. Posl. 233. *Od pitoma zelja trbuh ne boli*. DPosl. 88. Jedan vjeruje da smije svašta jesti, a koji je slab, jede zelje. Rim. 14, 2 (*olus manducare, Gemüse essen*). Trnje i korov će ti ragjati (zemlja), a ti ćeš jesti zelje poljsko. Mojs. I. 3, 18. Daj mi svoj vinograd da načinim od njega vrt za zelje. Car. I. 21, 2 (*hortum olerum; Kohlgarten*). — 3) u riječima: toga zelja ima dosta, *gewöhnliche Sache, res trita*. Rj. kaže se za stvar veoma običnu.

2. zelje glávato, n. (u C. G.) *Kopfkohl, brassica capitata*, cf. kupus. Rj. *brassica oleracea* L. var. Rj.³ — *Badnjevo zelje*, kiseo kupus u glavicama. Rj. 12a. *Bijelo zelje*, n. (u Dubr.) *Art Kraut, herbae genus*. Rj. 25a (*nekakav kupus*). *Bez zelja nema veselja*. (U C. G. gdje zelje znači kupus). Posl. 11. Svega česa po zalogaj, a zelja se nabalaj. (Svašta pomalo, a kupusa se valja najesti. U C. G.). 279.

1. zeljin, adj. des zelja, *bovis cani*. Rj. što pripada zelji (volu).

2. zeljin, adj. Rj. što pripada zelji (volu).

zeljo, m. (juž.) *ein Schimmelochse, bos canus*. Rj. zelen vo. *vidi* zelja, zelja.

zeljoš, zeljōša, m. *ein Name für grosse Kanonen, nomen tormentis indi solitum* (cf. baljemez): A sve zeljoš zeljoša doziva. Rj. zelen top. *vidi* zelenko 2. — zeljoš (osn. u zeljo). Osn 360. riječi s takim nast. kod bogatoš.

zeljōv, zeljōva, m. zelen pas, *graulicher Hund, canis canus*. Rj. — riječi s takim nast. kod bjelov.

zeljōvljev, adj. des zeljov, *canis cani*. Rj. što pripada zeljovu. — takva adj. kod birovljev.

zeljūg, m. zelen vepar, *graves Schwein, porcus canus*. Rj. osn. u zeljo. Osn. 367. za obličje isp. bjelug.

zeljuga, f. zelena krmača, *graue Sau, porca cana*. Rj. za obličje isp. bjeluga.

zeljūgov, adj. des zeljug, *porci cani*. Rj. što pripada zeljugu. za nast. isp. alatov.

zemaljski, adj. — 1) *iräisch* (im *Gegentheil des Himmlischen*), *terrester*: Ili voliš carstvu nebeskome, ili voliš carstvu zemaljskome. Rj. što pripada zemlji 1: Nijesam ja starac, čook zemaljski; već sam ja angjeo Božij. Npr. 255. Tako mi se ne iskopala tri sjemena: ljudsko, skotsko i zemaljsko! Posl. 305. Od vina i rakije, kao i od drugih gjekojih rodova zemaljskih. Danica 2, 104. Tako je jedan Misirski kralj prokopao zemaljsku uzinu Suez. Priprava 17 (*suprotno morski*). Vavilon, Ninevija... vrijeme i bjesnoća otimača zbrisaše ih sa zemaljskog lica. 175. Neka zemlja pusti iz sebe zvijeri zemaljske. Mojs. I. 1, 24. Jer su Gospodnji temelji zemaljski, i na njima je osnovao vasiljenu. Sam. I. 2, 8. Dogagajaji iz zemaljskoga života Gospoda i prečiste majke njegove. DP. 317. *adv.* Polazemo u grob božanstveno tijelo... da je Gospod i onda, kad je zemaljski počivao, radio kao pobjeditelj. DP. 147. — 2) *Landes-, publicus*. Rj. što pripada zemlji 2. *vidi* vilaetski. — *Dokle im starješine zemaljske* nijesu to zabranile. Rj. 571b. Nemac svetac (što se tiče suda i uredbe zemaljske). Posl. 204. U carstvu Turskome zemaljski pravi plemići (su) spahije. Danica 2, 78. Račun od troškova zemaljskih... za harače i ostale zemaljske dacije. 5, 31. Zove se sabor državni (ili zemaljski). Priprava 73. Radovaše se vas narod zemaljski. Dnev. II. 23, 21 (*populus terrae; Volk des Landes*). Visoka vlada zemaljska... u zemaljskoj kući. Rad 9, 200.

zēmān,* zemāna, n. *vidi* vrijeme. isp. babazeman; odzamande. — Jednom mi je zeman umrijeti. Rj. 430b. Poslije njegove smrti stane zeman po zemanu,

dok na jednu noć stane neko na vratima kucati. Npr. 185. Od šta zeman od tog i vrijeme. Posl. 236. Zeman dogje, treba putovati. Npj. 3, 479. Bilo mu temeljito, prije zemana nepromjenito, a kad bi se sa zemanom i promijenilo, Bog ga spomenu! Kov. 120.

zèmbil, * zembila, m. (u vojv.) der Zecker (Art Korb), fisci genus. Zembili su od rogoza, i najviše se nose o ramenu. Rj. vidi rogožar.

zèmička, f. vidi zemljčka. Rj. — Razjagrla se zemička u mlijeku. Rj. 632a.

zèmlja, f. (dat. zèmlji, accus. zèmlju, voc. zèmljo, pl. nom. zèmlje, gen. zemálja). Rj. dem. zemljica. augm. zemljurina. — 1 a) die Erde, terra. Rj. kao ovaj svijet. — Uveri se da se na zemlji ništa ne može sakriti. Npr. 152. Oni bježe zemljom i svijetom. Npj. 2, 27. Zemlja se potrese. Mat. 27, 51. — b) die Erde, der Boden, Grund; terra, fundus. vidi zemljište. tle, tli, tlo; bjelovac, cjelica, crnica, grohotljika, ilovača, lap, ledina, liga, oračica, papratnjača, pištalina, pjeskovična, pjeskulja, potkućnica, zahvata, zdravica. zemlja može biti: divljačna, gipka, grobna, lončarska, mršava, orača, pasača, pitoma, poljevita, spahijska, i t. d. — Brk. 2) ono zemlje što se uvuklo u vodu. Rj. 44a. Grumen n. p. soli, zemlje. Rj. 105a. Palo na dolinu, t. j. dolje, na zemlju. Rj. 130b. Daje se (gospodaru) polovina od onoga što zemlja donese. Rj. 136a. Dragović manastir ima sad mnogo zemlju, koju su mu poklonili. Rj. 137b. Zgon, onaj komad zemlje izmegju dva mrginja. Rj. 205b. Konoba, 2) soba pri zemlji. Rj. 288b. Gdje se grane od drveta dolje savijaju... onda se savijaju k zemlji. Rj. 429a. Pod njom zemlja se prosjede. Rj. 612b. Kad novce primiš, udri ključevima o zemlju... baci prsten na zemlju. Npr. 39. Svi padnu po zemlji od straha. 186. Bolje je priguta neoparna nego zemlja smočana. Posl. 25. Zemlja tvrda a nebo visoko (pa se nema kuda). 90. Kako si? — Ka' i grum zemlje. 127. Kapu skida, do zemlje se svija. Npj. 2, 67. Nosi, more, sa zemlje nepravdu. 2, 71. Vukašinu po zemlji se vuče... Vukašinu s' aršin zemljom vuče. 2, 114. Volim s Jovom crnu zemlju jesti, nego s tobom bijelu pogaču. 2, 642. Pa se gjipi sa zemlje na noge. 3, 144. Rađe zemlju i drže stoku. Danica 2, 86. Žive samo od zemlje i od stoke. 2, 101. Sada je može biti treći dio suha zemlja. Priprava 2. Za što da te sastavim sa zemljom? Sam. II. 2, 22. Gospod pretvara suhu zemlju u izvore vodene. Ps. 107, 35. Još nijesam taj cijepac zemlje uzorao. DARj. 791a. — 2) das Land, terra, regio. Rj. vidi vilacet. — Debre, selo u Šabačkoj posavini od Save... malo unutra u zemlju. Rj. 114a. Što sam tebe, bane, poklonio zemlju Bosnu u tvoju državu. Rj. 139b. Inokrajni, iz druge zemlje. Rj. 232a. Hrvaština, (u Dalm.) vino koje unutra u zemlji raste, i koje je drukčije od primorskoga. Rj. 806b. Došla galija iz nepoznate zemlje. Npr. 42. Da si, bane, preminuo u dalekoj tugjoj zemlji. Npj. 1, 95. Sva se Turska zemlja uskoleda. 4, 210. Mirko iste zemlje starješinstvo. 2, 445. Vi ste uhode; došli ste da vidite gdje je zemlja slaba. Mojs. I. 42. 9.

zèmljāk, zemljāka, m. der Landsmann, popularis, Rj. moj je zemljak, koji je iz iste zemlje iz koje sam ja. vidi hemšerija, vilaetlija. — Kod Gušanca je u Beogradu bilo nekoliko bimbaša Redčepovih zemljaka (iz Arnautske). Danica 5, 26. Kakijem su jezikom govorili zemljaci i vrsnici Rema i Romula. Npr. III. **zemljākinja**, f. die Landsmännin, popularis femina. Rj. isp. zemljak.

zèmljan, adj. irden, terreus, fictilis. Rj. zèmljanī i zemljānī. Rad 14, 98. što pripada zemlji 1b, što je od zemlje. vidi kamen 2. — Bljuda, bljudo, zemljan sud za jelo. Rj. 32a. Glegjeisati n. p. zemljanu činiju, tepsiju. Rj. 88b. Žena muža korotuje toliko, koliko vri zemljana pinjata kad se s ognja digne. Posl. 80. Bjehu im opeke mjesto kamena i smola

zemljana mjesto kreča. Mojs. I. 11, 3. Tijelo je moje obučeno u crve i u grude zemljane. Jov 7, 5.

zèmljānica, f. činija ili čaša od zemlje, ein irdenes Geschirr, vas fictile. Rj. zemljan sud ženskoga roda, n. p. čaša, činija.

zèmljārina, f. (u Dalm.), Grundsteuer. Rj.³ poreza od zemlje. — takve riječi kod dimarina.

zèmljētina, f. augm. od zemlja. takva augm. kod babetina. — Dava bratu stare zemljetine, on uzimlje nove podorine. HNpj. 1, 456. vidi zemljurina.

zèmljica, f. dem. od zemlja, das Ländchen, Erdlein, regiuncula. Rj. — 1) isp. zemlja 1: Što si tako, brate, potavnjeo, baš kan' da si pod zemljicom bio? Npj. 2, 41. Nit' se vidi nebo ni zemljica. 3, 270. — 2) isp. zemlja 2: Ja sam jednako u strahu da radikali ne upropaste tu zemljicu (Srbiju). Pom. 122.

zèmljička, f. die Semmel, simila. Rj. vidi zemička. riječ tugja od Lat. simila preko Njem. Semmel. — Popila zemljčka vodu. Rj. 542a.

zèmljište, n. vidi zemlja 1b, i syn. ondje; der Boden, Grund; terra, fundus. — Rastrapiti, neobrađeno zemljište raskrčiti i zasaditi lozom. Rj.³ 662b. augm. značenja kao blatište?

zèmljopis, m. zemljo-pis, kao opisivanje zemlje; geographia. — Nasta ispit iz zemljopisa. Zlos. 322. isp. tako slož. riječi kod rukopis.

zèmljorādnja, f. zemljo-radnja, kao obragjivanje zemlje; Ackerbau, Bodencultur. — On je podizao trgovinu, zemljoradnju. Zim. 253.

zèmljodjēlac, zemljodjelca, m. Mi kukavi zemljodjelci, ako nam ne da Bog i zemlja, drugi nema ko. J. Bogdanović. zemljo-djelac, koji djela, radi zemlju.

zèmljodjēlka, f. J. Bogdanović. žena koja djela, radi zemlju.

zèmljārina, f. augm. od zemlja. Rj. — taka augm. vidi kod baburina. vidi zemljētina.

Zèmlūn, m. (loc. Zemlūnu), Semlin, Zemlinum. Rj. varoš u Slav.

Zèmlūnac, Zemlūnca, m. Rj. čovjek iz Zemuna.

zèmunica, f. die Erdhütte, antrum. Rj. kao zemljana kućica. isp. pozemljušica. — Dimnjaka nema gotovo nigdje po selima (osim u Mačvi i na Vlaškim zemunicama). Rj. 676a. Jer su onda kuće bile, gotovo sve, ili zemunice, ili lubnice, ili talpare. Zim. 11. zemunica (od **zèmalunija**, **ab** promijenjeno na u). Osn. 331.

Zèmlūnkinja (Zemlūnkinja), f. die Semlinerin, Zemlinensis femina: Zbor zborile mlade Zemlūnkinje. Rj. žena iz Zemuna.

Zèmlūnški, adj. Semliner, Zemlinensis. Rj. što pripada Zemunu.

zènerāl, zènerao, zenerála, m. (u dijalektu Crnogorskom). vidi dženeral, general, gjeneral. — Pa pošlaše svoje zenerale. Npj. 5, 50. Preporuč ga svome zeneralu, zeneralu Mamuli Lazaru. 5, 52.

zèngjil,* adj. vidi bogat. Rj. suprotno zungjur.* — Lijep debeo, zengjil pametan. (Valja da se prvo misli za konja). Posl. 169. Idu silni četiri dahije, pak gje nagju Srba zengjiloga, njemu dogju na konaku Turci. Npj. 4, 153. Iz njegova Škadra zengjiloga. 5, 165.

zèngjiluk,* m. vidi bogastvo. Rj.

Zènica, f. varošica u Bosni blizu Travnika. Rj.

zènuti, zènēm, v. impf. germinare. Ranjina: Vi poznate, zašto suh panj ljeti sene povrh gore. Stulli. germinare: klicati, klijati, nicati. — Značenje (korijenu) cijepati (isp. klijati): zènuti (germinare; pred n otpalo je h). Nema u Vukovu rječniku. Korijeni 51. primjer imamo u Sint. 567: Ružom lice komu sene. I. Gundulić Osm. 9, 137 (9, 546). i: (Kćercu) kojoj ružica sene u licu. Osm. 12, 259.

zèpsti, zèbēm (zèbao, zèbla), v. impf. Rj. osn. zeb. imp. zèbi. I. pregj. zèboh, zèbe. II. pregj. zèbijāh i zèbāh. prilog sad. zèbūci. prilog pregj. zèbāvši, zèbāv. II. pridjev zèben. v. pf. slož. na-zèpsti, o-, po-, pre-

pro-, u-; ispro-zebati. — 1) *frieren, frigeo*: čitav sam dan zebao; zebu mi ruke, noge. Rj. — 2) ja od toga zebem, t. j. bojim se da se to ne dogodi, *fürchten, timeo*. Rj. *isp.* zebnja.

zèra, *f.* »odlomi de mi zeru kruha«. mati reče svom malom djetetu: »zero moja«. J. Bogdanović. U Sremu vele: nema ni zere, t. j. nema ništa; dolazi od Arapskoga, značeci sitna stvarca. cf. Franc. *zéro*. Popović. *Tal.* zero (ništa). *dem.* zerica, zerčica.

zèrdāv, *m.* — 1) *der Zobel, zibellina*. Rj. *mustela zibellina* L. Rj.³ *zvjerka*. *vidi* zamur. — 2) *das Zobel-fell, pellis zibellinica*. Rj. koža njena. *vidi* samurovina.

zèrde,* *zèrdeta*, *n.* *eine Art kalter Mehlspeise, mit Honig, cibi genus*: Žuto zerde u srebrnu sanu. Rj. hladno jelo od brašna, s medom.

zèrdèlija,* *f.* — 1) (u Bosni) *vidi* kajsija. Rj. *vidi* i ševtelija 2. — 2) (u Vinkovcima) *Art Pflaumen, pruni genus*. Rj. nekaka šljiva.

zèrica, *f.* *dem.* od zera. »samo mi zericu kruha odlomi«. »ti si majkina zerica«. J. Bogdanović. *dem.* zeričica.

zèričica, *f.* *dem.* od zerica. »zeričico moja mala«. J. Bogdanović.

zèt, *m.* — 1) *der Schwiegersohn, gener.* Rj. *kčerin muž*. — 2) *sestrin muž, Schwestermann, sororis vir*. U nas je zet svoj porodici od koje se ko oženi, a u šali i čitavome selu i još i većemu mjestu (ako on i žena nijesu iz jednoga mjesta). Rj. *muž moje sestre meni je zet, a ja sam njemu šura, šurak, šurjak*. — Suzetica, kao zet, za kojijem nije kći ili sestra, nego onako kakva (nazovi-) rodbina. Rj. 724b. »Došao je moj najmlagji brat a tvoj šurak«. . . Ruke šire, u lica se ljube: »Dobro došao, šurače«. »Bolje tebe našao, zete!« Npr. 197. Dok mu na jedanput padne na um, što su mu zetovi kazali. 202 (muževi sestara njegovih).

Zèta, *f.* — 1) rijeka koja se tako zove pošto se u Bjelopavličima sastanu Perućica i Oboštica. Rj. — 2) zemlja oko te vode. Osim varoši Podgorice u Zeti su još i dva gradića: Spuž i Žabljak. Rj.

zètnjī, *adj.* *vidi* zetovski. *Ljubav zètnja* noćca ljetnja. DPosl. 56. *Zètnja vreća* nije nigda puna. 157.

zètov, *adj.* *des* zet, *тот* zet. Rj. *što pripada zetu*. — Kad se vrati k zetovoj kući, zet i njega uhvati u laži. Npr. 88.

zètovskī, *adj.* *der* zeti, *тот* zeti. Rj. *što pripada zetovima ili zetu* kojemu god. *vidi* zètnji. — Štoga bide dara zetovskoga, da mi dara nitko ne dijeli. Npj. 2, 546.

Zètskī, *adj.* *von* Zeta. Rj. *što pripada Zeti*.

zèvak,* *zèvka*, *m.* *die Bequemlichkeit, commoditas*, cf. mir, zgoda: Caru nema zevka ni uzura, dok Morača sjedi u kaura. Rj. *vidi* uzur. kao dokolica, besposlica, komod.

zèvalica, *f.* (u Srijemu) *das Löwenmaul, antirrhinum Linn.* Rj. *biljka. antirrhinum majus Linn.* Rj.³ u juš. govoru zijevalica, zijehalica, koje *vidi. vidi* i žabica 3.

zèvkārènje, *n.* *das bequeme Leben, vita comoda*. Rj. *verbal.* od zèvkārīti. stanje koje biva, kad tko zèvkārī.

zèvkārīti, *zèvkārīm*, *v.* *impf.* *bequem leben, vitam ago commodam*, cf. uzuriti. Rj. *živjeti na zèvku, komod. glagol se drukčije ne nalazi*.

zgād, *f.* *ein eckelhaftig Ding, taedium*: idi zgadi jedna. Rj. s-gad (s promjenom glasa s pred g na z). stvar koja se zgadi, gadna.

zgāditi, *đim*, *v.* *pf.* Rj. s-gaditi. *v.* *impf.* gaditi (i se). — 1) *eckelhaft machen, fastidium creo*: Ne zgadi ti psu mrcine. Rj. *zgaditi kome što, učiniti da mu bude gadno, gadljivo*. — 2) *sa se, refleks.* zgādīm se (i zgāđi mi se), *Eckel bekommen, taedet*: zgadio sam se

na —; zgadilo mi se. cf. sagaditi se. Rj. *postati gadno, gadljivo. vidi* zgrštiti se.

zgāgjanje, *n.* Rj. *verbal.* od zgagjati (i se). — I. 1) *radnja* kojom zgagja n. p. iz puške (das Treffen, collinatio. Rj.). — 2) *radnja* kojom tko zgagja (pogagja) što. *vidi* pogagjanje. — II. stanje koje biva, kad se što zgagja (*vidi* dogagjanje. Rj.).

zgāgjati, *zgāgjam*, *v.* *impf.* Rj. s-gagjati. *v.* *pf.* zgoditi (i se). — I. 1) *treffen, collineo*: dobro zgagja iz puške. Rj. *vidi* pogagjati 2. — Svinjari uzmu za oštren klipić (viriz) pa ga jedni šoraju štapom u visinu, a drugi štapovima u visini keče (zgagjaju). Rj. 63a. — 2) *treffen, finden, invenio*, cf. pogagjati 2: Koji zgagja u planinu klance. Rj. — II. *sa se, refleks.* *vidi* dogagjati se. Rj. — Rekla je gragja tako se zgagja (tako biva na svijetu). Posl. 271. Tko čini što ne valja, zgagja mu se što ne bi htio. DPosl. 127.

zgārānje, *n.* *ustio*. Stulli. *verb.* od zgarati, koje *vidi. vidi* zgorijevanje.

zgarati, *zgarām*, *v.* *impf.* *urere, comburere*. Gundulić: kao ljepir, koji udara oko ognja, ki ga zgara. Stulli. s-garati s promjenom glasa s pred g na z. *vidi* zgorijevati, sagorijevati. *v.* *pf.* zgorjeti.

zgāziti, *zim*, *v.* *pf.* *zertreten, conculco*. Rj. s-gaziti. *v.* *impf.* gaziti. — Ili si se poturčio, časnog krsta pod noge zgazio? Npj. 2, 7. Pa ga Srbliji u boju zgaziše. 4, 191. Tu palanku moju razorio, carski barjak pod nogom zgazio. 5, 309.

zgèba, *f.* *der Knirps, homo pusillus*. Rj. *isp.* čovječić, čovječuljak; šušica, žura. — riječ može biti tugja. Osn. 29.

zgdžati se, *džām*, *se*, *v.* *r.* *pf.* (u Srijemu) *zwergehn, ausmagern, emacresco*. Rj. s-gdžati se, *postati gdžav*.

zgergetiti, *tim*, *v.* *pf.* koga, svezati, *zusammenbinden, colligo*. Rj. s-gergetiti. *isp.* pogergetiti. *isp.* gerga. *zgergetiti ljude, t. j. svezati gergu, gomilu ljudi?*

zgi, *m.* (u C. G.) (*pl.* zgibovi) *vidi* pregibao. Rj. i *syn.* kod pregibao. s-gib. ono mjesto gdje se što pregne, pregiblje.

zginuti, *nēm*, *v.* *pf.* s-ginuti. *vidi* poginuti. *v.* *pf.* je i prosti ginuti. — Ili mačka ili maćak, *zginuti* će bijedni svračak. DPosl. 32.

zglāvae, *zglāvca*, *m.* (u Hrv. u kršćana) *vidi* prijeklad. Rj. s-glavac. *vidi* i prijekladnik, prekladanj.

zglāvak, *zglāvka*, *m.* *das Gelenk, articulus*: uhvatio *zglavak* meso. cf. zglob. Rj. *vidi* i žglob, žlob. — Guta, 2) bolest u kojoj oteku *zglavci* u nogu i u ruku. Rj. 108b. Živa riječ Božja prolazi tja do rastavljanja i duše i duha, i *zglavaka* i mozga. Jevr. 4, 12. (Čovjek) udari ga (Jakova) *po zglavku* u stegnu, te se Jakovu iščasi stegno iz *zglavka*. Mojs. I. 32, 25.

zglāviti, *zglāvīm*, *v.* *pf.* n. p. što novaca, t. j. sastaviti, *zusammenbringen, conficio*. Rj. s-glaviti. *suprotno* razglaviti. *v.* *impf.* glaviti. — Ako prodna nešto od baštine svoje, ako bi se pomogao i *zglavio koliko treba za otkup*, onda neka isplati i tako opet dogje do svoje baštine. Mojs. III. 25, 26.

zglèdānje, *n.* *das gegenseitige Anblicken, aspectio*. Rj. *verbal.* od zgleđati se. *radnja* kojom se tko zglèdā s kim.

1. **zglèđati**, *zglèđām*, *v.* *pf.* Rj. s-gleđati. — 1) *erblicken, conspicor*, cf. sagleđati. Rj. *v.* *impf.* sagleđivati. — *sa se, pass.*: Kad se zgleđa nov mjesec, onda gdje koji govore: Zdrav zdravljače! nov novljače! Rj. 423a. Kakva jaše vranca od megdana . . . kad ga igra, *zgleđati se* ne da. Npj. 2, 455. — 2) *sa se, reciproč.* *zgleđati se, zglèđamo se, sich gegenseitig anblicken, invicem se aspicere*. Rj. *v.* *impf.* 2 zglèđati se. — *Zgleđase se* tridest kapetana, *zgleđase se*, pa se osmjenuše. Npj. 3, 96.

2. **zglèđati se**, *zglèđamo se*, *v.* *r.* *impf.* *sich gegenseitig anblicken, invicem se conspicere*. Rj. *reciproč.* *v.* *pf.* slož. 1 zglèđati se. — Starac povede konja po

vašaru, a sav se vašar sleže oko njega, pa se svi *stadoše zgljedati*, jer niko ne sme ni da zapita po što je. Npr. 38. Jedan izmegju vas izda' e me. Onda se učenići *zgljedahu među sobom*, i čugjahu se za koga govori. Jov. 13, 22. I *zgljedahu se od čuda*. Mojs. I. 43, 33.

zglōb, zglōba, m. — 1) (u Dalm.) *vidi* zglavak: *vidi* mu se svaki *zglob* (kad je ko u tiješne haljine obučen. Rj.). — 2) (u Paštrov.) muž i žena, *Ehepaar*, *conjuges*: lijep *zglob*; da ružna *zglōba!* Rj.

zglōbi, f. pl. (u C. G.) *vidi* kōvće. Rj. *vidi* i kopće; imbrete, maite.

zglōbiti, zglōbim, v. pf. n. p. lijes, (*das Zerstreute, Zerlegte*) *zusammenlegen*, *das Geschirr zusammenbringen*, *compono*, *colligo*. Rj. s-globiti *što*, kao sastaviti, *zbiti* razloženo, *razasuto što*. suprotno razglobiti. v. *impf.* zglobljivati.

zglobljāvānje, n. *das Zusammenfügen, consortio*. Rj. *verbal.* od zglobljivati. *radnja* kojom tko *zglobljava što*.

zglobljāvati, zglōbljāvām, v. *impf.* *zusammenfügen, consero*. Rj. s-globljivati, kao sastavljati, *zbiti* razloženo, *razasuto što*. *isp.* šipiliti. suprotno razglabati. v. *pf.* zglobiti.

zgnāti, zgnām, *vidi* saguati. Rj. s-gnati. *vidi* i stjerati. v. *impf.* zgoniti.

zgnjēčiti, zgnjēčim, v. *pf.* *zusammenkneten, subigo, depso*. Rj. s-gnjēčiti. *vidi* spapuljati. v. *impf.* gnjēčiti. — One se kurvahu u Misiru, ondje im pipaše grudi, i ondje im *zgnjēčiše* dojke djevojačke. Jezek. 23, 3.

zgdā, f. — 1) *die Gelegenheit, Bequemlichkeit, opportunitas*: živa *zgoda*, brate! *Zgoda* dug naplaćuje (Posl. 88). Rj. *isp.* *zgodan*, *zgodno*. — Došlo mi na tulac, t. j. na *zgodu*, na ruku. Rj. 755a. Sluga *nagje zgodu* pa svome gospodaru dune za vrat. Npr. 17. Evo vode, *evo žive zgrade* i konaka dobra za Turaka. Npj. 4, 26. Kod ovaca niko biti ne će... sade *smo im zgodu uhvatili* ali jutros ali nikadare, da udrimo na gradsku planinu. 4, 417. Nije mogao to odmah učiniti, nego je čekao *zgodu*. Danica 3, 208. Stanu *gledati zgrade* i tražiti uzroke, da opet na njih udare. 5, 47. Gde sam kod ondašnjega arhimandrita imao gospodski kvartir i *svaku drugu zgodu i potrebu*. Npj. 4, IX. Od tada *tražahu zgodu* da ga izda. Mat. 26, 16. To pokazuje da je u svemu opštinskome životu *bilo zgoda za take prijestupe*. DM. 72. — 2) (po jugozap. kraj.) *der Fall, casus, cf.* dogagjaj 2. Rj. *vidi* i nagodba 1, slučaj 1.

zgdān, zgdāna, *adj.* *ganz recht, bequem, opportunus*: *zgodna puška*, put. Rj. *isp.* udesan 1. — Pa *dogovor zgodni* učiniše. Rj. 148b. Stane tražiti *zgodno drvo za nočište*. Npr. 133. *Zgodno* kao *Ciganinu* u kladama. Posl. 88. Molim da bi je (poslovicu) napisao i sa *zgodnom prilikom* meni poslao. LII. Tu nagjōše četiri hiljade, *pod ogjelom i zgodnim oružjem*. Npj. 5, 46. Što je ovo *mesto zgodno za vojsku*. Miloš 82. Kaže da je *zgodan način*, kojim ja... Nov. Srb. 1818, 392. *Mjesto* se za sugjenje biralo najbliže i *najzgodnije parcima*. DM. 266. Bijaše momče crnomanjasto lijepijeh očiju i *zgodna rasta*. Prip. bibl. 65. *isp.* *zgodno adv.*

zgoditi, zgdōim, v. *pf.* Rj. s-goditi. *vidi* sagoditi. v. *impf.* zzagjati (i se). — I. 1) *treffen, ferio, collineo*. Rj. — *Kaplja te zgodila!* (Kletva). Posl. 133. Obje pukle (puške), *Osmana zgodile*. Npj. 4, 270. Ili *pravog ne zgodismo puta*. 4, 386. *vidi* pogoditi. *isp.* zzagjati 1 i 2. — 2) (u pjesmi) učiniti da se dogodi, *geschehen lassen, esse jubeo*: Bog *zgodio* i Bogorodica. Rj. *vidi* dogoditi. v. *impf.* goditi 1. — II. sa se. — I) *vidi* dogoditi se. Rj. *refleks.* — 2) *vidi* pogoditi se. Rj. *reciproč.*

zgdōno, *adv.* *bequem, opportuno*. Rj. — *Zgodno* su nam načinili crkvu. Npj. 2, 210.

zgojiti, zgōjim, v. *pf.* s-gojiti. *vidi* odgojiti, uzgojiti.

v. *impf.* gojiti. — A stara majka ljubljiva, te mi je *kosu zgojila*, opleť mi kosu na fesu. Herc. 232.

zgojlja, (u Cetini) sa svijem, *durchaus, prorsus*: *zgojlja crna vuna*; *zgojlja bijela*. Rj. *adv.* s-golja (*osn.* gō, gōla). *vidi* i posve. *isp.* sasma.

zgojljāi, *adj.* *što je zgojlja čisto, nepomiješano ni s čim*. *isp.* cijel 2, gō 2. — »Nečisto ti je žito.« »Ta vidiš li, da je to *zgojljno zrno*.« »To je *zgojljna istina*.« J. Bogdanović.

zgoñ, zgoña, m. (u Dalm.) onaj komad zemlje izmegju dva mrginja. Rj. s-gon. *dem.* zgončić.

zgoñčić, m. *dem.* od zgon. Rj.

zgoñdzati se, džām se, v. r. *pf.* *vidi* zbondzati se. Rj. s-gondzati se, *izmrvaviti*.

zgoñiti, zgoñim, v. *impf.* *vidi* sagoniti. Rj. s-goniti. *vidi* i stjerivati. v. *pf.* zgnati.

zgorjeti (zgdreti), zgdrim, v. *pf.* Rj. s-gorjeti. *vidi* sagorjeti (sagoreti). v. *impf.* zgarati. — I. 1) *zusammenbrennen, confo*: Tako *zгоре* kućka Ikonija. Rj. *neprelazno*. — 2) *verbrennen, comburo, cf.* spaliti. Rj. *prelazno*. — II. sa se, *refleks.* t. j. vatra, *zu Glut zusammenbrennen, ardore conficior*. Rj. — A to mala kolebica, nepočišćena i u njoj vatra raštrkana i već se *zgorela*. Npr. 142.

zgoropāditi se, zgorōpādīm se, v. r. *pf.* *vidi* zgranuti se. Rj. i *syn.* kod zgranuti se. s-goropaditi se, *postati goropadan*. v. *impf.* goropaditi se.

zgotoviti, vim, v. *pf.* n. p. rućak, jelo, *bereiten, adparo*. Rj. s-gotoviti. *vidi* ugotoviti, uzgotoviti; uparićati, uvigjati. v. *impf.* gotoviti. — *Zabrkatī*, 1) n. p. kako žitko *jelo* od brašna, t. j. *rgjavo ga zgotoviti*. Rj. 164b. *Zmaj* *zgotove večeru* pa ga čekaju. Npr. 197. *Zakolji to jagnje* i oderi, a ja *ću ga zgotoviti*. Danica 5, 37. *Nakolji mesa* i *zgotovi*. Mojs. I. 43, 16. *sa se, pass.*: Zameo kao svinjama. (Kad se *što ružno zgotovi*). Posl. 84. *Zapovjedi* da se *zgotovi čast* kod jednoga seljaka. 85.

zgrabiti, bīm, v. *pf.* *ergreifen, corripio*. Rj. s-grabiti. *isp.* popasti, šcepati. v. *impf.* grabiti. — Kad tamo, ali baba pod krevetom, on *zgrabi babu* pa je izvuče ispod kreveta. Npr. 16. On *zgrabi kapu s glave* pa njom u masnu čorbu. Posl. 321. *Pritrčav David stade* na Filistejina, i *zgrabi mač njegov* i pogubi ga. Sam. I. 17, 51. Tada David *zgrabi haljine* na sebi i razdrije ih. II. 1, 11. *Lavovi ih zgrabiše* i sve im kosti potrše. Dan. 6, 24.

zgrāda, f. Rj. *za postanje isp.* zgraditi. *dem.* zgradica. *augm.* zgradina. — 1) *das Gebäude, aedificium*. Rj. *vidi* gragja 2, gragjevina 1, staja 2, bina*. — Žioka... u kuća i u *drugijeh zgrada*. Rj. 159b. Osječina, *zgrada* od sjeka nepokrivena. Rj. 471a. Perionica, po velikijem kućama ona soba ili *zgrada* gdje se peru košulje. Rj. 494b. Kad bi se Srbi sabirali *po zgradama*, jamačno bi oni imali i riječ »zbornica.« Nov. Zav. VIII. Ako bi kmet... kaku *zgradu prigradio*, to sve ostaje agi. Slav. Bibl. 1, 87. — 2) (u C. G.) *der Zaun, sepes, cf.* gradina, ograda. Rj. *vidi* i ogragja, zagrād, zagrada, zragragja; kotar, megja.

zgrādica, f. *dem.* od zgrada. Rj.

zgrādina, f. *augm.* od zgrada. Stulli.

zgrāditi, zgrādīm, *vidi* sagraditi. Rj. v. *pf.* s-graditi. v. *impf.* sagragjivati; *prosti* graditi. — Velje ću ti jade kaževati, *što zgradiše* neki Crnogoreci među vašom kućom Petrovića. Npj. 5, 12 (kaževati *dijalekt. mj.* kazivati). *Zgradiše oltar* da prinose na njemu žrtve. Jezdr. 3, 2.

zgrānōv, zgrānōva, m. bijesan čovjek, *ein ungestümer Mensch, homo importunus*. Rj. — *riječi s takim nastem*. *vidi* kod čalov.

zgrānuti se, zgrānēm se, v. r. *pf.* *rasend werden, in furorem verti*. Rj. *vidi* drnuti se, pridnuti se, poropaditi se, zgoropaditi se, pomamiti se, smušiti se. v. *impf.* zgranjivati se. *isp.* bješneti. — Kad konj

ima žuru, on je kao bijesan (kao čovjek kad se zgrane). Rj. 162a.

zgranjivānje, n. das Rasendwerden, furor. Rj. verbal. od zgranjivati se. stanje koje biva, kad se tko zgranjuje.

zgranjivati se, zgrānjujēm se. v. r. impf. rasend werden, in furorem verti. Rj. vidi drnjivati se, goropaditi se. v. pf. zgranuti se.

zgrčēti, čīm, v. pf. s-grčēti, kao saviti. v. impf. prosti grčēti (i se). — Skvrčēti, vidi zgrčēti. Rj. 686a (n. p. noge). Škoravo, škornjavo n. p. platno (kao zgrčeno). Rj. 842b. Tako zgrčēn na tvoja vrata ne dolazio! Posl. 297. sa se, refleks.: Tako se ne zgrčēo kao klavko u rešetou! Posl. 309. Zgrčēo sam se i porurio se veoma, vas dan idem sjetan. Ps. 38, 6.

zgrēštati, štām, v. pf. s-greštati grožgje n. p. u čabru. v. impf. greštati. (u Hrv.)

zgrgūkljati se, kljām se, v. r. pf. u zagoneci: Grgur, mrgur, zgrgukljala ti se crijeva, dokle ne ugonetaš (verige). Rj. s-grgukljati se. drukčije se ne nahodi.

zgrljati, jēm, v. pf. erwärmen, calefacio: nigdje mjesta zgrijati ne može (Posl. 213). Rj. s-grijati. v. impf. zgrijevati.

zgrijēšiti, zgrjēšīm, v. pf. vidi sagriješiti. Rj. s-griješiti. v. impf. griješiti. — Što su momci Bogu zgriješili! Herc. 306. Zgriješio sam što sam prestupio zapovijest Gospodnju. Sam. I. 15, 24. Ispovijedam grijehe kojima ti zgriješismo. Nem. 1, 6.

zgrijēvānje, n. verb. od zgrijevati. radnja kojom tko zgrijeva što.

zgrijēvati, zgrjēvām, v. impf. vidi zgrijati (v. pf.). Stulli. s-grijevati s promjenom glasa s pred g na z.

zgrlštī, zgrlšēm, v. pf. abfressen, depasco. Rj. s-gristi. v. impf. zgrizati.

zgrizānje, n. das Abfressen, Abweiden, depastio. Rj. verbal. od zgrizati, koje vidi.

zgrizati, zgrizām, v. impf. abfressen, depasco. Rj. s-grizati, gristi što s čega. v. pf. zgristi.

zgrnūti, zgrnēm, v. pf. Rj. s-grnuti. v. impf. zgrtati. — I. 1) zusammenscharren, corrado, colligo. Rj. zgrnuti što n. p. na hrpu. suprotno razgrnuti. — Zgrnūću na njih zla, strijele svoje pobacaću na njih. Mojs. V. 32, 23. — 2) wegscharren, derado: zgrni pljevu sa žita. Rj. — II. sa se, refleks. zusammenlaufen, confluo, cf. sleći se: Vas se serat i krajina zgrnu. Rj. i syn. kod sleći se 2.

zgrōziti se, zgrōzīm se, v. r. pf. zusammenschauern, cohorteo. Rj. s-groziti se. v. impf. prosti groziti se I. — Ali da im dogje narod u kuću, pa da zaište . . . odmah bi se zgrozili kao da je smrt došla preda njih. Rj. XV. Čudite se tome, nebesa, i zgrozite se i upropastite se! Jer. 2, 12. Carevi će se njihovi zgroziti od tebe. Jezeq. 32, 10.

zgrštīti se, zgrštī mi se, v. r. pf. Art Eckels, wenn man z. B. Fettes isst, oder ein Stein im Brot ist, horret palatum. Rj. s-grštiti se. vidi zgaditi se. v. impf. prosti grštiti se, grštiti se. zgrštī se gđjekome, kad jede što vrlo masno, ili kad zagriže kamenčić u hljebu.

zgrštānje, n. Rj. verbal. od zgrtati. — 1) radnja kojom tko zgrče što n. p. na hrpu (das Zusammenscharren, collectio. Rj.). — 2) radnja kojom tko zgrče n. p. pljevu sa žita (das Wegscharren, derasio. Rj.).

zgrtati, zgrtēm, v. impf. Rj. s-grtati. v. impf. je i prosti grtati. v. pf. zgrnuti. — 1) zusammenscharren, corrado, colligo. Rj. zgrtati što n. p. na hrpu. suprotno razgrtati. — Bezbožnik proždire pravijega od sebe . . . kao ribe morske . . . hvata ih u mrežu svoju, i zgrče ih pregjom svojom. Avak. 1, 15. — 2) auseinander-scharren, derado, dispergo. Rj. zgrtati što sa čega, n. p. pljevu sa žita.

zgrūhāti, zgrūhām, v. pf. Rj. s-gruhati. v. impf. gruhati. — 1) zerstossen, contundo. Rj. zgruhati što,

gruhajući stući. — 2) sa se, refleks. n. p. niza stijene, s tavana, zusammenstürzen, corruo. Rj. gruhajući spasti (spadnem), n. p. s tavana. vidi skrhati se I. isp. strmeknuti.

zgrūšāti se, šām se, vidi ugrušati se. Rj. v. r. pf. s-grušati se. vidi i progrušati se. zgruša se mlijeko. v. impf. grušati se.

zgrūšīti, zgrūšīm, v. pf. zerstossen, contundo: zgruši malo soli, t. j. istuci makar i pokrupno. Rj. s-grušiti. vidi ugrušiti. v. impf. grušiti.

zgrūvāti, zgrūvām, — 1) vidi zgruhati. Rj. — 2) zgruvati se, vidi zgruhati se. Rj.

zgrūbīti, zgrūbīm, (st.) vidi zagubiti: Miloš zgrubi Turskog car-Murata. Rj. s-gubiti. vidi i pogubiti I. v. impf. gubiti 2. — I njegov da pogubi uja . . . »Zove uja, da i tebe zgrubi. Npj. 1, 626. Mutap Mostu odsiječe glavu, Cincar Janko Ostroč-kapetanu . . . Kad zgrubiše Ostroč-kapetana . . . »I mene si jednu nevjelio, jer mi zgrubi moga gospodara. Npj. 4, 208.

zgrūčīti, čīm, v. pf. Rj. s-gučiti. vidi sagučiti. v. impf. gučiti. — 1) saviti što u guku, zusammenballen, conglobo. Rj. — 2) sa se, refleks. zaviti se u guku. vidi zguriti se. Rj.

zgrūlīti, zgrūlīm, v. pf. abreissen, schinden, deripio, excorior: haljinu, kožu. Rj. s-guliti. vidi zderati, saderati, sadrijeti. v. impf. zguljivati. — Zagjem u šumu da ulovim kaku zvjerku da zgulim mješinu. Kad tamo, a to dvije srne . . . pa ih uhvatim, te zgulim s njih mješine. Npr. 161. Sedlo zgulī sa alata svoga, Mujo sedlo uprtio na se. HNpj. 4, 535.

zguljivānje, n. das Entblößen, denudatio. Rj. verbal. od zguljivati, koje vidi.

zguljivati, zguljūjēm, v. impf. entblößen, denudo. Rj. s-guljivati. v. impf. prosti guliti. v. pf. zguliti.

zgrūriti se, rīm se, v. r. pf. sich zusammenziehen (vor Kälte), contrahi. Rj. s-guriti se n. p. od zime. vidi zgučiti se. v. impf. prosti guriti se. — Kriva, nekaka svinjska bolest, od koje se svinjče zguri pa se obrće. Rj.

zgrūsnūti se, zgrūsnē se, v. r. pf. dick, dicht werden, condensor. Rj. s-gus(t)nuti se, postati gusto. isp. skrknuti se I. v. impf. gusnuti se. — Dokle se surutka ne zgusne. Rj. 184b. Snježanik, po vrhu zgusnut (kao usiren) snijeg po kome se može ići. Rj. 698b. »Je, pomučeno pretvaranjem u »s« i »z«, zgusnu se u »s« i »z«. Rad 1, 122.

zgrūžvāti, žvām, zgrūžvəljati, ljām, v. pf. verdrücken, confringo. Rj. s-gužvati, s-gužveljati. vidi izgužvati, izgužveljati; ugužvati. v. impf. gužvati, gužveljati. — Kad joj (djevojci) on (proscac) košulju da, ona je razvije i po tom je u brzo zgužvelja i metne pod pazuhu. Posl. 179.

zī, dodaje se (osobito u Crnoj Gori) iza mnogijeh riječi, n. p. jedni zi ljudi; ja sam zi vidio tu zemlju. Koji zi su lakomni na blago. U jednoj zi Crnoj Gori lomnoj. Ovamo ide i njojzi, koje se govori po svemu narodu. Rj. vidi si 4. — Reče carev sin njojzi: »Kad dogje . . . Npr. 22. Dokle mudri mudrovaše, ludizi grad primiše. Posl. 65. Gje veljizi konji igraju maljema trbusi pucaju. 72. Svaki ovan visi o svojojzi nozi. DPosl. 118. Obrnu se na desnojzi strani. Npj. 5, 13. To su knjazu bile vjerne sluge, a mojojzi kćeri dva gjevera. 5, 497. Mi starizi nismo takvi bili. 5, 536. Što mene danas okudi mladojzi l'jepoj gjevojci. Herc. 257. Ne baš za to što je u njojzi (u knjizi) zakonik Dušanov, nego osobito za to što je u njojzi posve ozbiljna, temeljita naučna radnja. Rad 15, 178.

zībānje, n. vidi ljuljanje I. Rj.

zībati, zībām, (zībļēm), (u Banatu) vidi ljuljati I. Rj. i syn. ondje. zibati n. p. dijete (u zipci). v. pf. zibnuti.

zībnuti, nēm, vidi ljuljnuti. Rj. v. pf. zibnuti n. p. kolijevku. v. impf. zibati.

zid, *m.* (*loc. zidu*) *die Mauer, murus, cf. zad.* Rj. *vidi i bedem* (beden), duvar, mir 5. *augm. zidina*. — *Megja*, 3) ograda od kamena, kao *zid*, ali bez kreča i zemlje. Rj. 351a. Omegjina, temelj od megje (*zida*). Rj. 458a. *Sovrnja*, 2) *povrh zidova* nastavljena megja od sitnoga kamenja. Rj. 699a. Suhozid, suhomegjina, *zid bez kreča i zemlje*. Rj. 727b. Da zapanesh *zida* i nevolje. HNpj. 4, 488 (*zidane tamnice*). Grad veliki imaše *zid veliki i visok zid gradski* . . . bješe *gragja zida* njegova jaspis. Otkriv. 21, 12—19. u *prenešenom smislu*: Ti su nam ljudi bili vrlo dobri . . . bijahu nam *zidovi* danju i noću. Sam. I. 25, 16.

zidanica, *f.* *domus calce aedificata*. Stulli. *kuća zidana od kamena ili od opeke*.

zidānje, *n.* *das Mauern, operis lateritii molitio*. Rj. *verbal.* od *zidati*. *radnja* kojom *zida* što: *Sovrnja*, 1) sitno kamenje što se u *zidanju* meće između velikog kamenja. Rj. 699a. Jugovići su postavljani kao nastojnici i upravitelji *zidanja*. Npj. 2, 205 (Vuk).

zidār, *zidāra*, *m.* *der Maurer, faber murarius*. Rj. *vidi kāmēnār*.

zidārev, **zidārov**, *adj. des Maurers, murarii*. Rj. što pripada *zidar*u. — Valja da je ime *zidarevo*. DRj. 1, 104.

zidārski, *adj. Maurer-, murariorum*. Rj. što pripada *zidarima* ili *zidar*u kojemu *god*. — Bilo je starijeg čudesa *umještva zidarskoga*. Priprava 174. Bosanka motika, kako se u Bosni kuje, na tri ugla kao *zidarska lopatica*. Daničić, ARj. 557b (*vidi mīstrija*).

zidārstvo, *n.* *structoris munus*. Stulli. *zidarski zanat, posao*.

zidati, *zidām* (zīgjēm), *v. impf. mauern, opus lateriticum molior*. Rj. *v. pf. slož. i(z)-zidati, na-, o-, ob-, pod-, pre-, pri-, sa-, u-, za-; v. impf. slož. na-zigjivati, pod-, pre-, pro-, u-, za-*. — Kamenje odvukli u Loznicu te crku *zidali od njega*. Rj. 198b. Budale *kuće zidaju*, a mudri ih kupuju. Posl. 30. *Zida kule* po oblaku. 90. Ostalo je blago poharčio *zidajući* po kalu *kaldrme*. Npj. 2, 104. Što *zidate grobove* prorocima. Mat. 23, 29. Da propovijedam *jevangelje* ne gdje se spominjaše Hristos, da na *tujoj zakopini* ne *zidam*. Rim. 15, 20. *sa se, pass.*: Lazila, skele, po kojima se ide kad se što *zida*. Rj. 321a.

zidina, *f.* — 1) *augm. od zid*. Rj. — Nisi u kakvom sklopu, u velikim varoškim *zidinama*. Zim. 353. — 2) *zidine, zidinā, f. pl. das Gemäuer, Mauerwerk, die Trümmer, ruinae, rudera, parietinae*. Rj. *vidi razvaline*. — Arilje, *zidine od velikoga starog namastira* u Srbiji. Rj. 7a. Bukanja, u Lici jedna glavica i navrh nje *zidine od nekakvoga gradića*. Rj. 47b. Kulina, *zidine od kule*. Rj. 314a.

zidni, *adj. muralis*. — *zidni zastori*. Stulli. što pripada *zidu*; *Wand-*.

zift,* *m.* *der Russ in der Tabakröhre, fuligo nicotiana*: crno kao *zift*. Rj. ono što se u *čibuku* od pušenja *duhana* *nahvata*.

zījāfet,* *m.* (u Srbiji i u Bosni po varošima) *vidi* čast, gozba. Rj. *vidi i* čazba, čazbina, gozbina, sobet.

zījāmet,* *m.* *Art Lehen, feudi genus, cf. timar* 4: Osjeći ću *begom* *zijamete*. Rj. *nekakav spahiluk*.

zījān,* *zījāna*, *m.* *vidi* šteta. Rj. *vidi i* škoda, i *syn. ondje*.

zījāniti,* *zījānīm, vidi* štetovati 2. Rj. *isp. zijan*.

zījānje, *n.* Rj. *verbal. od* *zijati. vidi* zjanje. — 1) *radnja* kojom *zija*, *prodaje zjala* (das Maulaffen-feil-haben, *hiatio* Rj.). — 2) *radnja* kojom *zija* (*viče*) (das Schreien, *clamor* Rj.).

zījati, *jām, v. impf. Rj. vidi* *zjati. v. pf. zinuti*. — 1) *Maulaffen feil haben, hio*. Rj. kao *zjala* *prodavati, držati otvorena usta pa gledati. vidi* *blejati* 2, *zuriti*. — Svega imam dosta, ali svoje družine nikako ne mogu *nasititi*, sve kao da *ala iz njih zija*.

Npr. 73. *Zija* kao ćup za bijelom *negjeljom*. Posl. 90. — 2) *schreien, clamo*: šta *zijaš?* Rj. *vidi* *vikati*.

zījeh, *m.* *vidi* *zijev*; *zijehavica*. — Tuć se kako *zijeh* po ljudijeh. DPosl. 138. *govori se i u sjev. Hrv.*

zījēhalica, *f.* *vidi* *zijevalica*. — U Dubrovniku *izgovara se h, n. p. i zijehalica* (mj. *zijevalica*). Posl. XIV.

zījēhānje, *n.* (u Dubr.) *vidi* *zijevanje*. Rj.

zījēhāti, *zījēhām, v. impf.* (u Dubr.) *vidi* *zijeovati*. Rj. *v. pf. zijehnuti. govori se i u Hrv. gdje se praesens čuje ziješem*.

zījēhavica, *f.* (u Dubr.) *das Gähnen, oscitatio*: došla mn *zijehavica. cf. zijev. Rj. vidi i* *zijeh*.

zījēhnuti, *zījēhnēm, v. pf.* (u Dubr.) *vidi* *zijevnuti*. Rj. *v. impf. zijehati*. — Ne može se *ujedno kahnut', zijehnut', prnut' i muhu uhitit'*. DPosl. 74 (*kahnut' = kihnut'*).

zījēv, *m.* — 1) *die Oeffnung des Mundes, hiatus*. Rj. *vidi* *zijeh. kad se zijevne*. — 2) *das Gähnen, hiatus*: Zašao kao *zijev* po čeljadma (Posl. 87). Rj. *vidi* *zijehavica*; *zijevanje*. — 3) *bei den Webern, die Oeffnung der Kette, der Sprung, das Fach, das Gelese, hiatus staminis*: *Ovoliki ti zijev!* (*dignuši nogu kaže se ženi, kad je nagje ko gdje snuje* *pregju*). Rj. u *tkalaca*. — 4) u *gram. hiatus*: *Glagol -i-ti-* uzima k osnovi svojoj *glas >d<*: *idem, idući, idi, idoh, Miklošić drži da ovo >d< dolazi samo zijeva radi*. Obl. 80. Da se *ukine zijev*, ima naš rukopis *umetnuto v. Star. 3, 48*.

zījēvalica, *f.* *vidi* *zevalica*. Rj. *vidi i* *zijehalica*; *žabica 3*.

zījēvanje, *n.* Rj. *verbal. od* *zijeovati. vidi* *zijehanje*. — 1) *radnja* kojom *zijeva* (*das Gähnen, oscitatio*. Rj.): *Priporijeda se kako se nekakav čoek s tugjom ženom u društvu dogovario zijevanjem*. Posl. 87. — 2) *radnja* kojom *zijeva na umoru* (*der letzte Athem, halitus extremus* Rj.). — 3) u *gram.* U osnovi se *krajnje je pretvara u i*. Kad do *krajnjega samoglasnoga* od *osnove dolazi samoglasno*, *umeće se j* da ne bude *zijevanja*. N. p. *umi-j-em*. Obl. 92.

zījēvati, *zījēvām, v. impf. Rj. vidi* *zijehati. v. pf. zijevnuti. pretvorivši se h u v*. — 1) *gähnen, oscitor*. Rj. — Zašao kao *zijev* po čeljadma. Čuvši to muž pomisli da *ljudi zijevaju* *nehotice* kad drugi *zijeвне*. Posl. 87. — 2) *den letzten Athem ziehen, eflare extremum halitum*: *već zijeva. Rj. čovjek na umoru*. — 3) u *gram. isp. zijevanje 3*.

zījēvnuti, *zījēvnēm, v. pf. Rj. vidi* *zijehnuti. h se pretvorilo u v gotovo u svojeh štokavaca. v. impf. zijeovati*. — 1) *einmal gähnen, hio*. Rj. *jedan put učiniti zijev*: Kad jedno (*čeljade*) *zijeвне*, *onda i drugima dogje te zijevaju*. Rj. 209b. — 2) *den letzten Athem holen, eflare extremum halitum*. Rj. *zijevnuti* (*posljednji put*) *na umoru*. — 3) u *gram. isp. zijevanje 3*.

zīle,* *zīlā, f. pl. (st.) die Teller, bei der türkischen Musik, die Cymbeln, cymbala*: *Ustavite zile i borije*. *Stade jeka zila i borija*. Rj. *nekaka sprava u musike Turske. isp. cimbāl, kimval*. — *Udariše zile i borije*. Rj. 37b. *castagnetta*. *Popović*.

zīma, *f.* (*accus. zīmu, pl. zīme*) — 1) *der Winter, hiems*: *Tri sam zime kod njega zimio, i ovu ću zimu zimovati*. Rj. *vrijeme u godini između jeseni i proljeća*. — *Preko zime* kad hoće da se *jede*. Rj. 198a. *Gje će koji zimu prezimiti*. Rj. 210a. *Mrazovita n. p. zima, kalt, frigidus, z. B. Winter*. Rj. 370a. *Ide zima, kao oštra sablja*. (Valja pripravljati hranu za stoku i ostalo što treba). Posl. 96. *Ko u ljeto ne radi, u zimu gladuje*. 158 (*isp. zimi*). *Zima zimom, a ljetom ljeto*. DPosl. 157. *Kade, braćo, grozna zima progje*. Npj. 3, 364. *Jesen progje, crna zima dogje*. Herc. 175. *Pod samu zimu otide u Bosnu*. *Danica 3, 213*. *Hercegovci su po celu zimu pesme pevali*. Npj. 4, XL. *A ovo se već prikućila zima*. *Sovj. 44*. — 2) *die Kälte, frigus*: *zima mi je*. Rj. *vidi* *zimica, studen*.

— Dršće od zime. Rj. 142b. Nauzeti se zime, t. j. vrlo ozepsti. Rj. 411a. Ozebličina, slab od zime. Rj. 451a. Poduzela me zima, t. j. zima mi je iznutra. Rj. 525b. Pročela me zima, t. j. ozebao sam. Rj. 606a. Protrnuti od zime. Rj. 614b. Pukao cič, kad je velika zima, vidi ciča. Rj. 813a. Bolje je božić kužan nego južan. (Jer među ljudma više bolesti ima, kad je zima slaba nego kad je jaka). Posl. 22. Zima gizde ne gleda. (Na zimi se ne gleda koja je haljina lijepa, nego koja je topla). 90. Nije meni po nogama zima, već je meni po mom srcu zima; al' mi nije sa snijega zima, već je meni s moje majke zima, koja me je za nedraga dala. Npj. 1, 221. Ali se ona (vojska) zadocni, zbog jake zime i velikoga snijega. Sovj. 51.

zimi, im Winter, hieme. Rj. adv. (kao u zimu). upravo je stari 7. padež bez prijedloga. — Zimi bi se grudale gjevojke. Npj. 2, 377. I sunce je vjerom prevrnuo, te ne grije zimi k'o i ljeti, a ja vjerom prevrnuti ne ću. 2, 378. Zimi aga ide po mehani... ljeti ide konjma na livadi. Herc. 95.

1. zimica (zimica), f. (u Bosni) u poslovi: Nije zime ni zimice od Kotorske tripunjice (Posl. 215), die Kälte, frigus. Rj. vidi zima 2, studen.

2. zimica, f. febris initium. Stulli govori se u Hrv. početak groznice, kad je groznicavu najprije zima; po tom mu dogje ognjica ili vrućica.

zimina, f. Schwein oder Rind, das für den Winterhaushalt geschlachtet wird, carnes pecudis mactatae pro hieme: hrani svinjče za ziminu; ubio ziminu; još nijesam zimine nabavio. Rj. svinjče ili goveče što se zakolje, da se jede u zimu. vidi opaša 1, posjek. — Ovako se i u Srbiji ostavlja drob od svinja kad se u jesen biju za ziminu. Rj. 198a.

zimiti, zimim, vidi zimovati: Tri sam zime kod njega zimio, i ovu ću zimu zimovati. Rj. v. impf. i pf.; v. pf. slož. pre-zimiti, za-

zimljenje, n. verbal. od zimiti. stanje koje biva, kad tko zimi gdje. vidi zimovanje.

zimu, adj. Winter-, hibernus. Rj. što pripada zimi 1. vidi zimnji, zimski. — Zimnoj vedrini i ljetnoj oblaci ni je vjerovati. Posl. 90. Zimno štene i ljetna mlada ne valja. 90. Kumu daje nebeske visine, a prikumku te zimne cičine. Npj. 1, 156. Zimno doba a drva nema! Straž. 1887, 207. Udariću kuću zimnu i ljetnu kuću, i propašće kuće od slonove kosti. Amos 3, 15. Po tom se govori za zimne duge noći: Duga noć kao careva godina. Daničić, ARj. 758a.

zimno, (comp. zimnije), kalt, friget: juče je bilo zimno; danas je zimnije nego juče. Rj. upravo adj. n. prema zima 2. što pripada zimi 2. isp. studan, stüden (adj.).

zimnuti, zimnem, v. pf. vidi zivnuti, od čega je zimnuti pretvorio se v pred n u m. isp. damno i davno. vidi i zovnuti. v. impf. zvati. — On mi sebe zimnu sakletara: »Nu donesi nekoliko karte. Npj. 5, 318. Prvog Srpskog vojevodu zimnu: »Vukotiću od starine bane! 5, 324.

zimnjača, f. n. p. jabuka, Winter-Apfel, pomum hibernum. Rj. zimna n. p. jabuka, kruška, i t. d. — riječi s takim nast. kod ajgirača.

zimnji, adj. što pripada zimi 1. vidi zimni, zimski. — Nit' se uzdaj u zimnju vedrinu ni u ljetnu oblaci. DPosl. 84. Jednom u zimnje doba zapali munja jedno drvo u planini. Priprava 158.

zimogrižljiv (u Srijemu), zimogrozan, zna (u Dalm.), adj. vidi zimomorani. Rj. slab od zime. zimogrižljiv (koga zima jako grize?), zimo-grozan (koji se grozi od zime).

zimolist, m. nekaki cvijet, Art Pflanze, herbae genus. Rj. zimo-list. Stulli kaže da je zimolist drvo ili biljka, kojoj list ni zimi ne spada, tako slož. isp. gorocvijet, miloduh, zimozelen.

zimomoran, zimomorna, adj. slab od zime, empfindlich gegen die Kälte, impatiens frigoris, cf. zimogrozan, zimogrižljiv, muanat, slab. Rj. zimo-moran, koga zima mori.

zimomornica, f. čovjek koji je slab od zime, der gegen die Kälte empfindlich ist, impatiens frigoris. Rj. čeljade (muško ili žensko) zimomorno. vidi ozebličina, smrzlica.

zimovnje, n. das Ueberwintern, hibernatio. Rj. verbal. od zimovati. stanje koje biva, kad tko zimuje gdje. vidi zimljenje. — Jadrani otidu da se preprave za zimovanje. Danica 3, 203.

zimorod, m. trava, chrysanthemum. Stulli. zimo-rod.

zimovati, zimujem, v. impf. i pf. — 1) überwintern, hiberno. Rj. zimu provoditi i provesti. vidi zimiti. — Bjeloguzi... Kažu da ove tice zimuju u zemlji. Rj. 29a. Ja ću, brate, zimovati zimu u Irigu. Npj. 3, 363. Od paše se, kado, odvojio u planinu, gje zimuju vile. 4, 344. — 2) (u pjesmi) prelasno: zimovati koga, t. j. dati mu da zimuje: Ovo mi je vjerenica dala; ako ti je (majko!) tvome srcu draga, ne ću ti je zimovat' kod majke, vodiću je dvoru bijelome. Npj. 1, 235. Nemoj mene zimovat' u majke. 1, 462.

zimovište, m. (u C. G.) vidi zimovnik. Rj. mjesto gdje se zimuje. riječi s takim nast. kod danište. — Na zimovište se ne pada, dje nije drva, hljeba i stada. DPosl. 67.

zimovnik, zimovnika, m. der Winteraufenthalt, Winterquartier (der Räuber), hiberna praedonum, cf. zimovište: Snijeg pade, drumi zapadoše... da tražimo sebi zimovnika, gje će koji zimu prezimiti. Rj. na zimovištu stan, kvartir, kuća, zgrada gdje tko zimuje. — Kad dogje zima, oni se (hajduci) rastanu i otidu svaki svome kakom prijatelju na zimovnik... Na zimovnicima gdje koji leže danju po podrumima ili drugijem zgradama. Rj. 799b.

zimozelēn, f. das Immergrün, Wintergrün, vinca minor Linn. Rj. vidi zimzelen. biljka. — zimo-zelen. tako slož. riječi kod zimolist.

zimski, adj. vidi zimni. Rj.³ što pripada zimi 1. vidi i zimnji.

zimūs, zimūske, diesen Winter, hac hieme. Rj. zimu-s, zimu-s-ke, kao zimu ovu. isp. sb, i ke. — Gje si pjevao ljetos, pjevaj i zimus. Posl. 77.

zimušnji, adj. von diesem Winter, hujus hiemis. Rj. što je od zimus.

zimzelēn, f. vidi zimozelen. Rj. zim'-zelen. biljka.

zinuti, nēm, v. pf. Mund aufmachen, aperio os. Rj. otvoriti usta. v. pf. slož. obzinuti. v. impf. zijati. — Zinuo kao peš. Rj. 498b. Čoban zine, a zmijinj mu car pljune u usta. Npr. 11. Velika riba teke što zinula bjese da ga proždere. 214. Zinuo kao Avram na tanji. Posl. 90.

zinzōv, zinzōva, m. erwachsener Bursche (als Scheltwort), juvenis adultus: veliki zinzov. Rj. kaže se s pokodom odraslu momku. — tugje riječi s takim nast. kod akov.

zipa, f. (u C. G.) vidi kamēnica. Rj. jedan kamen. — riječ tugja. Osn. 33.

ziparānje, n. das grundlose Reden und Schreiben, vociferatio. Rj. verbal. od ziparati. radnja kojom tko zipara.

ziparati, rām, v. impf. ohne Grund schreien, vociferor. Rj. onako, bez razloga, govoriti i vikati, zijati.

zipka, f. vidi kolijevka. Rj.³ gen. pl. žibākā, žipki.

vidi i kolijepka, bešika 1, šika.

Zir, m. ein Hügel am Flusse Lika in Kroatien, collis quidam: Da je mlika kolika je Lika, bio bi sir, koliko Zir (Lika je rječica u Hrvatskoj, a Zir je pored nje okrugao brijeg. Posl. 50). Rj.

zivkānje, n. dem. od zvanje. Rj.

zivkati, kām, dem. od zvati. Rj.

živnuti, nēm, v. pf. (u C. G.) *vidi* zovnuti: *Zivnu* care krvava dželata. Kako dodje, odmah kavgu *zivnu*. Rj. *vidi* i zimnuti. v. impf. zvati.

zjalo, n. u riječima: prodaje zjala (kad ko besposlen hoda. Posl. 263), *das Gaffen, hiatus*. Rj. *kao sprava za zjanje. čovjek bez posla hodajući i zjajući kao da prodaje zjala. isp. lagati. — riječi s takim nast. kod bučkalu.*

zjanje, n. *vidi* zijanje. Rj.

zjati, zjam, *vidi* zijati: Nije pečki na što zja, već što joj se da (Posl. 216). Rj. zijati, *čeće se u nas izbacuje i pred ja: zjati. Korijeni 69. v. pf. prosti zinati, slož. za-zjati. v. impf. slož. pri-zjavati, za-* — Pendo visi, pendo zja, tendo pendo laura. Rj. 323a (*odgonel'ljaj: zvonu i zvečak*). Ni sve zlato što sja, ni sve pečina što zja. Posl. 223. Stat' zjojući kako vrapčić. DPosl. 115.

zjenica, f. *der Augapfel, pupilla, cf. gledaće: darnuti kome u zjenicu* (Posl. 54), *auf empfindlichsste Art beleidigen*. Rj. (*uvrijediti ga ljuto. isp. Darnuo mu u živac*). — Na ovo kruha, ali ga čuvaj kao *zjenicu od oči*. Npr. 93. Uči ga i čuva ga kao *zjenicu oka svojega*. Mojs. V. 32, 10. Čuvaj me kao *zjenicu oka*. Ps. 17, 8. Čuvaj nauku moju kao *zjenicu očiju svojih*. Prič. 7, 2.

zla, (u Dubr.) *vidi* rgjava. Rj. f. adj. suha bolest. Rj.³ zla, t. j. bolest. *syn. kod* suha bolest.

zlačan, adj. dem. prema zlatan. *takva dem. kod* mlagjan. — Pokrilo se od samura čurdijom, a po glavni sa *zlačanom maranom*. Npj. 1, 153 (sa?).

zlaćen, adj. (st.) *golden, aureus, auratus, cf. zlatan: A gjevere moj zlaćen prstene*. Među se se hoće da pomore, *zlaćenima* da pobodu noži. Rj. *vidi* i zlatali. dem. zlačan. — Zapeh str'jelu za *zlačenu tetivu*. Herc. 284.

zlaćenje, n. *das Vergolden, inauratio*. Rj. *verb. od* zlatiti. *radnja* kojom tko zlati što.

zlaměn, m. *signum, nota, indicium, character, siderum vis, coeli destitutum*. Stulli. *vidi* znamen. *isp. zlamenje, znak, bilješka. — Znamen i zlamen*. Osn. 104. *od* znamen sa 1 mjesto n. Korijeni 49.

zlamenije, n. (st.) *vidi* zlamenje 2: To je, braćo, vaše *zlamenije*. Rj. *vidi* i znamenije. *za stari nast. ije isp. bogojavljenije.*

zlamenovanje, n. *das Besprengen mit Weihwasser, lustratio puerperae*. Rj. *verbal. od* zlamenovati. *radnja* kojom tko zlamenuje koga. *vidi* znamenovanje.

zlamenovati, zlamenjēm, v. impf. i pf. mit *Weihwasser besprengen, lustratio puerperam*. Rj. *koga: vodicom kropiti i pokropiti. vidi* znamenovati. — U sanduku čedo muška glava, nit' se smeje, nit' ručicu daje, ni kršteno, ni *zlamenovano*. Npj. 2, 71. I dovede Tursku bulu mladu, nabavio dvanest kaludjera, krstiše je i *zlamenovaše*. 2, 617.

zlaměnje (zlamenje), n. Rj. *vidi* znamenje. — 1) *das Weihwasser für eine Wöchnerin, aqua lustralis*: otišao po *zlamenje, cf. vodica* 2. Rj. *vidi* mala vodica, zakrštena vodica. — Za popove odredi se da uzimaju: *za zlamenje* 10 (para). Miloš 200. — 2) *das Anzeichen, die Vorbedeutung, omen, cf. zlamenije*. Rj. *vidi* i znamenije; bilježje, biljeg, biljega 1c. — Bože mili, čuda i *zlamenja!* Koliko je polje Bijogradsko . . . Npj. 2, 606. — 3) *vidi* znamenje 3. *Kennzeichen, insigne*: Pošlji štaku Nemanica Save, zlatnu krunu cara Kostantina, i odeždu svetoga Jovana . . . jer će za vam' silna potoč' poč'i, oteče vam hrišćansku *zlamenja*. Npj. 3, 80.

zlaradiće, mit *böser Absicht, mala mente*: Ja nijesam doša' *zlaradiće*. Rj. *adv. zla-radi-ce, kao zla radi. vidi* zlaradiće, pozlopec. — Drugi drže da su njihove budalaste misli istinite i korisne, i za to hoće ne *zlaradiće* da i druge tijem okuže. Priprava 56.

zlaradičkē, adv. *vidi* zlaradiće. — Ugledaju i ono

malo zvonce, te jedna od njih tako ga *zlaradičke* u ruke uzme, te zvonce zazvoni. Npr. 260.

Zláta, f. ime žensko. Rj. *vidi* Zlatana, Zlatija, Zlatka.

zlatájlja, f. mit *Gold geschmückt, auratus*: Na njega su dvije zlatajlije. Rj. *zlatom nakićen. zlat-a-jlija, naša riječ s Turskim završetkom lija, sa a pred završetkom, a još iza toga a dometnuto je j. isp. takve riječi dugajlija, novajlija.*

zlatáli, adj. indecl. *vidi* zlatan, pozlaćen: Pa ga pokri *zlatali* košuljom. Rj. *zlat-a-li, Turski nast. a pred njim umetnuto a.*

1. **zlátan**, zlátna (zlátñi), adj. *golden, aureus*. Rj. *vidi* zlaćen, zlatali. dem. zlačan. — Gjul-baklavu u *zlatnoj tepsiji*. Rj. 150b. *Zlatna bubica*, f. (u C. G.) *vidi* svijetnjak 2. Rj. 210b (*die spanische Fliege, Lytta vesicatoria L. Rj.*³). *Zlatna pjena*, f. *Art schlechterer Vergoldung, vilioris inaurationis genus*. Kad se što metne u *zlatnu pjenu*, ne bude tako dobro pozlaćeno kao upravo kad se pozlati: I u *zlatnu pjenu* umočene. Rj. 210b. *Zlatni pop*, m. (u C. G.) *vidi* gundelj, cf. *pop zlatar*. Rj. 211a (*vidi* i kokica, hrust 2, *pop zuk, šljivarka*). Dok su mene dva majdana *zlatna* . . . od svijeh ću bolje načiniti. Npj. 2, 204. A za pojas dvije puške male, u *zlatan* su kalup saljevane, a među njih *jatagana zlatna*. 3, 350. *Zlatni Prag*, m. die Stadt Prag in Böhmen, Praga. Rj.¹ VII. More . . . *kod* takijeh *zlatnijeh* ruku, pa da ideš da služiš drugoga i da tražiš hljeba preko pogače. Sovj. 38 (*isp. zlatnoruk, zlatoruk*).

2. **zlátan**, zlátana, m. — 1) *die gelbwürzlige Lilie, lilium candidum*. Rj. *lil. martagon. L. Rj.*³ biljka. — 2) *govori se čemu što je kome milo i drago kao zlato: O gajtane, moj gajtane! da znam, da će t' mlad derati, svilom bih te mlada prela, a zlatom bih uvijala; a da znadem, moj zlatane! da će tebe star derati, likom bih ti osnov prela, a s kostreti potkitila*. Herc. 264 (s?). *isp. dragan.*

Zlátana, f. ime žensko. Rj. *vidi* Zlata, i ostala obličja ondje.

zlátár, zlátára, m. — 1) *der Goldschmid, aurifex: Zlatari će doći, prsten sakovati, burmu pozlatiti*. Rj. *vidi* kujundžija. — 2) *pop zlatar. bubina. vidi* pop 2, i *syn. ondje.*

zlátara, f. *vidi* zlatnica. Rj. *muha. vidi* i zlatarka.

zlatárev, zlatárov, adj. *des Goldschmids, aurificis*. Rj. *što pripada zlataru.*

Zlátarica, f. u Rudniku brdo, pod kojijem izvire Jasenica. Rj.

zlátárka, f. *vidi* zlatnica. Rj. *muha. vidi* i zlatara.

zlátárski, adj. *Goldschmid-, aurificum*. Rj. *što pripada zlatarima ili zlataru kojemu god.*

zlática, f. trava kojoj je list s nalličja žut kao zlato i rutav, a ozgo zelen i gladak. Kažu da je dobra od živine. Rj.

Zlática, f. — 1) voda u Zeti: Kraj *Zlatice* više Podgorice. Rj. — 2) u Banatu potok i kod njega namastir. Još će i više biti voda i mjesta koja se ovako zovu. Rj.

Zlátija, f. ime žensko. *vidi* Zlata, i ostala obličja ondje. imena ženska *takva vidi* kod Gjurgjija. — Mila šćerca age Sinan-age, po imenu *Zlatija* gjevojka . . . sirotna je *Zlatka* ostanula. Npj. 3, 132. Pitala ga *Zlatija* gjevojka. Herc. 36.

zlátiti, zlátim, v. impf. *vergolden, inauru*. Rj. *vidi* zlatniti (i se). v. pf. slož. po-zlátiti. v. impf. slož. po-zlačivati. — Bogom Boga ne svjedoči ki ga *zlati*, neg ki ga štuje. DPosl. 7.

Zlátka, f. ime žensko. Rj. *vidi* Zlata, i ondje ostala obličja. *za postanje isp. Zlatko.* — Po imenu *Zlatija* gjevojka . . . sirotna je *Zlatka* ostanula. Npj. 3, 132. *Zlatku* gleda, ovako govori . . . Tu *Zlatiji* loša sreća bila. Herc. 38.

zlátka, f. (u Bosni) *vidi* kuna. Rj. *svjerka*.

Zlätko, m. ime muško. Rj. — *hyp.* od Zlatoslav. u Miklošića Personennamen 65. Osn. 393. *taka hyp.* vidi kod Boško.

zlatnica, f. t. j. muha, *die Fleischstiege*, *musca cadaverina* Linn. cf. zlatara, zlatarka. Rj.

zlatniti se, zlatnim se. — **1**) v. r. *impf.* *wie Gold glänzen*, *auro fulgeo*: Zlatne mu se krila do ramena. Rj. *sjati se od zlata, kao zlato*. — Vi ste kao golubica, kojoj su krila posrebrana a perje joj se zlatni. Ps. 68, 14. — **2**) *bez se, refleks.* vidi zlatiti. — O sokole, siva tice moja!... Ja bih tebe l'jepo darovao, žutio bih noge do koljena, *zlatnio bih krila do ramena*. HNpj. 2, 62.

zlatnokos, adj. zlatno-kos, u koga je zlatna kosa. vidi zlatokos. u zlatno-kos, *prva je pola novi adj.* zlatan, a u zlatno-kos stari je adj. zlat. *tako je i u složenim adj. koji idu zlatnokrili, zlatnoruk, i t. d. i zlatokrili, zlatoruk, i t. d.* — Žalosna zlatnokosa misleći da je ono carev sin što zakuca, na jedan put se prometne gjevojkom. Npr. 260.

zlatnokrili, adj. vidi zlatokrili: Na zeleno u gori jezero, po kom plove utre zlatnokrile. Rj. zlatno-krili, u čega su zlatna krila. *isp. adj. tako slož.* dvokrili, šestokrili. — Da uhvati ribu zlatnokrilu. Npj. 2, 52.

zlatnorig, adj. *mit goldenen Hörnern, cornibus aureis*: Nek ulovi zlatnoriga jelena. Rj. zlatno-rog, u koga su zlatni rogovi. vidi zlatorog.

zlatnoruk, adj. vidi zlatoruk. Rj. zlatno-ruk, u koga su zlatne ruke. — Tada on svoju zlatnoruku šeer odvede doma. Npr. 132.

zlatnorun, adj. vidi zlatorun. — A u gori uva (?) zlatnoruna. HNpj. 2, 75.

zlätö, n. — **1**) *das Gold, aurum*. Rj. *zlato*: čisto, dukatno, macino, Mletačko, Mnetračko, suho, Venedičko, žeženo, žuto. — Sve od suha zlata. Npr. 129. — **2**) (st.) zlato materino, t. j. djevojka: Oj gjevojko, zlato materino. Ostade mu zlato isprošeno. Rj. *ali se kaže i dragu čeljadetu uopće.* *isp.* zlatan 2. — Jaoj, Andro, moje čisto zlato! Npj. 1, 404. Junak mami djevojku... stade zlato plakati, mlad je junak tješiti. 1, 439. »Da upitam moje čisto zlato, hoće l' uzet' mlada Imbra tvoga«... Ali zlato govoraše majci: »Ja ga ne bih ni za slugu mlada. 1, 473. Snaho Jelo, nenoseno zlato! 3, 169.

zlatöbrov, m. (u Dubr.) vidi komarča. Rj. nekaka morska riba. *aurata*. Stulli. vidi i dinigla, i *syn. ondje*.

1. zlatöglav, m. (u Dubr.) *Asphodill, asphodelus ramosus*. Rj. *asph. microcarpus Viv.* Rj.³ zlatö-glav. biljka.

2. zlatöglav, adj. n. p. tica, *goldköpfig, aureo capite*: Koja mi je zlatoglava, ono mi je badnji veče. Rj. zlatö-glav, u čega je zlatna glava. *prva je pola stari adj.* zlat. *tako slož. adj. kod bućoglav.*

zlatögrivac, zlatögrivca, m. t. j. konj zlatne grive. HNpj. III. 672a. *isp.* crnogrivac, sivogrivac. — *isp.*: Oj dorate grive pozlaćene! Npj. 1, 299.

zlätöje, m. Nova mlada ne smije (od stida) nikoga u kući zvati po imenu; za to je običaj da ona, pošto se dovede, svima kućanima (muškome i ženskom) nadjene nova imena (samo za sebe); tako n. p. nekoga zove (starije djetiče) takom... a mlagje brátom, *zlatöjem*, sokolom. Rj.

Zlätöje, m. ime muško. *hyp.* od Zlatoslav. vidi i Zlatko. *taka hyp. kod Zlatöje.* vidi Zlatko. — Zlatko, Zlatka, Zlätöje, Zlata, Zlatana. Korijeni 74. Dragoje, Zlätöje, Krasoje. Osn. 73.

zlatökös, adj. *goldhaarig, auricomus*: Ulovio Sosu zlatokosu. Rj. zlatö-kos. vidi zlatnokos, *tako slož. adj. kod crnokos*. — Rodi mu muško čedo zlatoruko i zlatokoso. Npr. 59.

zlatökrili, adj. (st.) *goldgestügel, aureis alis*, cf. zlatnokrili: U jezernu utra zlatokrila. Rj. zlatö-krili, u čega su zlatna krila. vidi zlatnokrili. — Te kazuje Budimskoj kraljici, što govore tice zlatokrile. Herc.

61. Mrežu baci u Dunavo i uhvati ribu zlatokrilu. Npj.¹ 1, XL.

zlätönja, m. ime volu. J. Bogdanović. *takova imena volovska kod vo.*

zlatöper, m. zlatö-per, u koga je zlatno perje: Iš paune zlatopere! Herc. 347. — *isp. tako slož. riječi lihoper, šaroper, šestoper.*

zlatöpèrni (zlatöpèrnī), adj. — **1**) *mit goldenen pèra, q. v.*: Buzdovane zlatopèrni. Rj. zlatö-pèrni, u čega su zlatna pèra, t. j. buzdovan. *isp. tako slož. adj. šestopèrni*. — **2**) u čega su zlatna pèra: Uhvatiše ribu zlatopèrnu. Npj. 2, 74.

zlatörog, adj. zlatö-rog. vidi zlatnorog. *tako slož. adj. kod divorog*. — Susrete je (staru majku) sveti Petar na jelenu zlatorogu, zlatorogu i parogu. Npj. 1, 116.

zlatörük, adj. *goldhändig, aureis manibus*, cf. zlatnoruk: Ona ima zlatoruka sina. Rj. zlatö-ruk. *tako slož. adj. kod ljevoruk*. — Rodi mu muško čedo zlatoruko i zlatokoso. Npj. 59. *isp. kod 1 zlatan* (adj.) *primjer Sovj.* 38: kod takijeh zlatnijeh ruku.

zlatörün, adj. u čega je zlatno runo; *mit goldenem Vliese, aurei velleris*. vidi zlatnorun. — Zlatoruni ovan... izagje preda nj ovan sa zlatnom vunom... Sad se obraduje gde je ubio zlatoruna ovna. Npr. 65.

Zlätösav, Zlätösav, m. ime muško. Zlato-slav, (i ispadavši glas l:) Zlato-sav. — Zlätösav u Miklošića Personennamen 65. Osn. 293. *hyp.* Zlatko, Zlätöje. *takva imena kod Bogosav.*

Zlätösavljèj, adj. što pripada Zlätösavu ili Zlätösavu. *isp.* Vladislavljev.

Zlatöust, m. Zlato-ust, u koga su zlatna usta; *Chrysstomus*. *isp.* zlatousti. — Sveti Jovan Zlatoust još malo skratki službu svetoga Vasilija. DP. 11. Od liturgije svetoga Vasilija i Zlatousta. 58.

zlatöustī, adj. što je zlatnih usta. *isp.* Zlatoust. — Besjede Jovana zlatoustoga. Rad 1, 179.

zlatöutva, f. zlatö-utva, t. j. zlatna utva: I pred njima mudra vidra šeta, a za njima zlatoutva škripa... mudra vidra, to je naša majka; *zlatoutva*, to je naša seka. Npj. 3, 429.

zlätöulja, f. ime kravi. J. Bogdanović. *takva imena kravama kod krava.*

zlèüdnö, (ist.) vidi žljeudno. Rj. *adv.*

zlicèa, f. (po jugozap. kraj.) vidi zlikovac: Sve birane zlice i krvavci. Rj. *osn. u zao* (za nast. *isp.* prica). *zao čovjek.* vidi i zlic 2, zliko, nazlija. *augm.* zličina. — Gdjegogj nagjem zlicu i krvavca. Rj. 300a.

zličèca, f. vidi lažičica: Kad mu vidim ruku u mišici, pane meni muka na zličici. Rj. vidi i žličica 2, ložičica, jamica na prsima. — zličica (što i lažičica; z stoji mjesto ž). Osn. 314.

zličèina, f. (u Dubr.) *augm.* od zlica: Zličèino nevaljala! (osobito se djeci govori). Rj.

zlicè, zlicèa, m. — **1**) (u Dubr.) zli prišt, vidi nepomenik. Rj. vidi i poganac, trutovi. — **2**) vidi zlikovac. Rj. *zao čovjek.* vidi i zlica, i *syn. ondje*.

zlicèe, n. (st.) *Uebel, calamitas*: I tu vigje Lopušina Vuče na Krnovo da bit' ništa ne će a do zlicèa i krvoprolića. Rj. vidi zlo n. — *zlicèe* (osn. u *zao*). Osn. 240.

zlijèd, f. *apstraktno*: djelo kojim se tko pozlijedi; konkretno: posljedak od djela kojim se tko pozlijedi (kao rana). *isp.* zlijediti. — Badnjega dne u noći nijedna se zled uzroči. DPosl. 5 (dijalekt. mj. nijedna se zled ne uzroči). Nemoćnik je neizvidan ki svoju zled ne pozna. 78 (zled u istoč. govoru).

zlijèditi, zlijèdim, v. *impf.* *aufreißen* (die Wunde), *anstossen, divello, rumpo, offendo* (vulnus). Rj. *zlijèditi n. p. ranu.* *isp. vriježjati* (ranu). v. *pf.* *po-zlijèditi.* v. *impf.* *slož.* *po-zlijègijvati.*

zlijègjenje, n. *das Anstossen, Aufreißen der Wunde, divulsio, offensio*. Rj. *verbal.* od zlijèditi. *radnja* kojom tko zlijèdi n. p. ranu.

zliko, *m.* (u Boci), **zlikovac**, **zlikôvca**, *m. der Bösewicht, homo nequam, improbus, cf. zlica, zlic* 2. Rj. *zao čovjek. vidi i nazlija, avanica* 2. *zli-ko, osn. u zao. za nast. isp. hyp. kod cukro. od zliko nastavkom »va« i »ka« (c): zlikovac. isp. Osn. 343. Nekakav Turčin zlikovac zaište na konaku da mu se donese meda. Posl. 73. Simej ovako govoraše psujući: odlazi, odlazi, krvopijo i zlikovče! Sam. II. 16, 7.*

zlikovačkî, *adj. što pripada zlikovcima ili zlikovcu kojemu god.* — Da grješna naroda! *sjemena zlikovačkoga!* Is. 1, 4. Izbavi dušu siromahu iz ruke zlikovačke. Jer. 20, 13.

1. zlob, *n. das Uebel, malum.* Rj. *vidi zlice.* — Dala se rana na *zlo* (i: *po zlu*). Rj. 111b. Zapiso od različenih bolesti, i od drugih zala, zapisuju gdje-što i naši ljudi. Rj. 188b. Kome ime zlokera, svud *ga zlo čera* (t. j. ko je nesrećan, *svako zlo ide na nj*). Rj. 212a. Zmiji na rep stati (t. j. doći blizu zla). Rj. 212b. Uvaliti koga u *zlo*. Rj. 764b. Naumi da vjenča aždaju kako će više *zlo činiti*. Npr. 95 (više = veće). Malo da za ova nekolika dana ne crkoh od *nezina (ženina) zla*. 145. Dosjeti se *svome zlu*. 261. Kad ko čineći drugima dobro, sam padne u *zlo*. Posl. 42. Gje nema ograde, *po zlu ide baština*. 75. Ko o *zlu* (radi ili misli), onaj i *po zlu* (ide ili mu se *zlo dogajja*). 151. Hrani pseto da te uje. (Kad ko kome učini dobro, pa mu se vrati *zlom*). 342. *Na zlo će ti sjtura zora doći*. Npj. 4, 512. Što su drugi to *na zlo upotrebili i upotrebljuju*. Danica 5, 83. *Nego je s njim delio i zlo i dobro*. Miloš 49. *Ove reči mislim da mi ni jedan od njih ne će sa zlo primiti*, a još manje *sebi za sramotu*. Npj. 4, XXXIX. A kakvo je *zlo učinio?* Mat. 27, 23. Da budu . . . *ponositi, izmišljajući zala, nepokorni roditeljima*. Rim. 1, 30. *Ljubav ne čini zla blišnjemu*. 13, 10. *Jer je korijen sviju zala srebroljublje*. Tim. I, 6, 10. Šta li sam ti zgriješio, te *navuče na me toliko zlo?* Mojs. I, 20, 9. David doznavi da *mu Saul zlo kuje*, reče Avijataru. Sam. I, 23, 9. David traži *zlo tvoje*. 24, 10. To će biti gore po te nego li *sva zla koja su te snalazila* od mladosti tvoje do sada. II, 19, 7. *Ko ide za zlom, na smrt mu je*. Prič. 11, 19. *Ima ljuto zlo koje vidjeh pod suncem*. Prop. 5, 13. *Prima mi za zlo što . . . Vid. d. 1861, 21.*

2. zlob, (*comp. göre*) **übel, male.** Rj. *adv. vidi žlje. primjere za göre vidi kod göri.* — *Zivi abeno, zlo, rgjavo*. Rj. 1a. *Beži, jer ćeš zlo proći ako te zateče*. Npr. 35. *Zlo i naopako!* Posl. 91. U *zloj* se koži nahodi. (*Zlo mu je*). 331. *Zlo si seo, vojvoda Dragija!* *zlo si seo i vino popio*. Npj. 2, 453. Ako li oni Turci prođu k Šapcu, *zlo još gore!* Danica 3, 180.

zloba, *f. die Bosheit, malitia, cf. pakost.* Rj. *vidi i nazloba, zlobnost, zloća, opačina, hudoba* 1, *zločestvo; pasjaluk, pizma.* — Tako me *zloba* ne radovala! Rj. 626a. Valja da je sve činio *iz zlobe* i iz zavisti. Nov. Srb. 1817, 663. Nije mu *zloba* dala reči iz Jadra u Srbiji, nego u *Turskoj!* ali ja opet, makar se on gje rodio, *krivicu njegove zlobe* ne bi bacio na ono mjesto gje se on rodio. Rj. XII. *zloba* (osn. u *zao*). Osn. 259. *riječi s takim nast. kod gnusoba.*

zloban, **zlobna**, *adj. übelvollend, malevolus:* Zlobno sjeme, *Tursko pleme, da nestane!* Rj. *u koga je zloba, koji zlobi kome. vidi nazloban.*

zlobiti, *bîm, v. impf. kome, einer Beleidigung gedenken, einem übel wollen, omnia mala alicui cupere.* Rj. *zlobiti kome, zlo mu misliti, hotjeti. v. pf. pozlobiti. isp. pakostiti.* — *Onda mu braća počnu zlobiti, što oni nisu mogli jabuke sačuvati.* Npr. 16. *Za caricu niko ni mukat.* *Onda počne zlobiti carica najmlagjoj nasiv svojoj.* 209. *Da mi se ne bi svetili koji mi zlobe nepravedno.* Ps. 35, 19.

zlobljenje, *n. das Uebelwollen, malevolentia.* Rj. *verbal. od zlobiti. radnja kojom tko zlobi kome.*

zlobnica, *f. mulier improba.* Stulli. *zlobna žena.*

zlobnik, *m. scelero.* Stulli. *zloban čovjek.*

zlobnost, **zlobnosti**, *f. osobina onoga koji je zloban.* Stulli: *malignitas, improbitas, pravitas. vidi zloba, i syn. ondje.* — *Zlobnost koja se protivi božanstvenosti.* A. Kosta. DARj. 566b.

zločest, *adj. schlecht, malus.* Rj. *vidi zao, i syn. ondje. comp. zločestiji i göri.* — *Ni čestitu teci, ni zločestu ostavi.* Posl. 225. *I zločes(t) lovac lov ulovi.* DPosl. 31. *Najzločestijemu prascu najbolji želud.* 69. *Zločes(t) strijelac suproč svojijem strijelja.* 158. *Udavaš se tri četiri puta, i tu ja bih u Boga zločesta, ne održah muža ni jednoga.* Npj. 2, 14.

zločestarija, *f. vidi rgjarija. isp. nevaljalstvo, nevaljalština.* — *Rgjarija nevrednosti kći, zločestariji sestra, uboštvo mati.* DPosl. 107. *riječi s takim nast. kod lagarije.*

zločestvo, *n. nequitia, scelus, facinus.* Stulli. *zločes(st)-stvo. (isp. čovjestvo, čestvo, čojstvo). vidi zloba, i syn. ondje.* — *Ne bi bilo kamate, da nije zločestva.* DPosl. 70.

zločinac, **zločina**, *m. der Uebelthäter, sons, malefactor.* Rj. *zlo-činac, koji zlo čini. isp. zlotvor. suprotno dobročinac.* — *Zločince će zlom smrti pomoriti.* Mat. 21, 41.

zločinstvo, *n. die Uebelthat maleficium.* Rj. *zločinstvo, kao zlo djelo. suprotno dobročinstvo.* — *Kako li da se pravdamo? Bog je otkrio zločinstvo tvojih sluga.* Mojs. I, 44, 16. *Postavljati zakone o zločinstvu.* Vid. d. 1861, 21.

zloća, *f. die Bosheit, malitia, cf. pakost.* Rj. *vidi zloba, i syn. ondje.* — *Obrati Gospod Navalu na glavu zloću njegovu.* Sam. I, 25, 39. *On (Bog) izbavlja ubogoga od mača . . . Tako ima nadanja siromahu, a zloća zatiskuje usta svoja.* Jov 5, 16. *osn. u zao. riječi s takim nast. kod bistroća.*

zloća, (ist.), **zlóco**, (juž.), *m. ein schlimmes Kind, puer malitiosus.* Rj. *zlo-čo, zlo dijete. voc. zločo. za nast. isp. imena Mičo, Pečo, Vičo.*

zločud, **zločudan**, *dna, adj. böartig, pravae indolis.* Rj. *zlo-čud, zlo-čudan. u kojega je zla čud.*

zločudnost, **zločudnosti**, *f. die Böartigkeit, malignitas.* Rj. *osobina onoga koji je zločudan.* — *Da budu puni zavisti, zločudnosti.* Rim. 1, 29.

zloglasan, **zloglasna**, *adj. zlo-glasan, što je na zlu glasu. takva adj. kod bezglaslan.* — *Za ovoliko novosti iz moga zloglasnoga sela, pošlji mi, bolan, kakav glasak o Beogradu.* Zlos. 221.

zloglasnica, *f. Unheilverkünderin, praenuncia magnarum calamitatum:* *Kod nje stavi tucu zloglasnicu.* Rj. *zlo-glasnica, n. p. tica, koja nosi zle glase.*

zloglav, *adj. zlo-glav, zle glave. isp. tvrdoglav. takva adj. kod bućoglav.* — *Jure znade misirliju gjogo, zloglav gjogo šaha Misirskog, kad poleti, ustavit' se ne će.* HNpj. 3, 10.

zlogodnica, *f. vidi čavka.* *Koje se godine vide u kakome mjestu mnoge čavke, znači da će ona godina biti potrebna i za to ovako zovu čavke.* Rj. *zlogodnica, t. j. čavka, jer će biti zla (potrebna) godina u mjestu gdje se vide mnoge čavke.*

zloguk, *m. zloslut, t. j. onaj koji sve zlo sluti i govori, der Unglücksprophet, vates mali.* *Nekakav Bosanski spahija, koji je imao u svome selu takovog zloguka, spremi se na čabu, ali prije nego pogje, dozove zloguka k sebi, pa mu reče: »Zloguče! ja polazim u ime Boga na hadžiluk, nego ti da ne govoriš za mnom ništa zlo, pa ću ti onda pokloniti šinik prosa.« — »Dobro gospodaru« odgovori zloguk, »ali ako ti ne dogješ, ko će meni dati proso?« Rj. *zlo-guk, kao koji zlo guče. vidi i zloslutnik. isp. slutov.* — *Kao zloguk. (Kad ko sve zlo sluti i govori).* Posl. 131. *To su od mene novine kao od zloguka, a vi ako imate što bolje, kažite mi.* Straž. 1887, 175.*

zlòhran, *adj.* *schlecht verdaulich, digestionis malae*: dijete zlohrano. Rj. zlo-hran, koji se zlo, slabo hrani. t. j. kojemu želudac ne skuhava, ne zavlja jela. suprotno slatkohran. *isp.* jošte riječ tako slož. samohran.

Zlòkera, *m.* u ovoj poslovi: Kome ime Zlokera, svud ga zlo čera (t. j. ko je nesrećan, svako zlo ide na nj. Posl. 147). Rj. Zlo-keru?

zlòkop, *m.* *vidi* zubača 2. Rj. zlo-kop, druga pola od kor. od koga je kopati. *vidi* i vlača, i *syn.* ondje.

zlomíšljeník, *m.* *der Uebelgesinnte, malevolens*. Rj. zlo-mišljenik, koji (kome) zlo misli.

zlòočník, *m.* (u Boci) čovjek zlijeh očiju, koji (kao što se pripovijeda) samo pogledom svojijem drugome može nauditi. Rj. zlo-očnik.

zlòpácúnje, *n.* *das Leiden, miseria*. Rj. verbal. od zlopatici. stanje koje biva, kad tko zlopaci.

zlòpák, *adj.* *vidi* zao, opak. Rj. *vidi* i *syn.* kod zao. — zlo-pak. za prvu polu *isp.* zao, za drugu opak. Korijeni 56. 122.

zlòpámtilo, *m.* *der eine Beleidigung nicht vergisst, der nachträgt, rachsüchtig ist, memor mali, injuriae*. Rj. zlo-pamtilo, koji (dobro) pamti zlo što mu tko učini, i ne zaboravlja, već hoće da se osveti. *vidi* temerutin, temerutka.

zlòpata, *f.* *das Elend, miseria*. Rj. zlo-pata (za postanje *isp.* zlopatici). *vidi* zlopatnja. *isp.* sirotinja 1.

zlòpatiti, *tim, v. impf. darben, Noth leiden, ego, patior*. Rj. zlo-patiti, kao patiti kojekakvo zlo. *vidi* dučiti se. — U tom su Izrailjci jednako zlopacili. Mojsije sa žalošću gledaše jade svojega naroda. Prip. bibl. 38.

zlòpatník, *m.* *der Leidende, male affectus*. Rj. koji zlopaci.

zlòpatnja, *f.* zlo-patnja. *vidi* zlopata. *isp.* patnja. — Svi mi pominju skupoću... prorokuju siromaštinu i neopisanu zlopatnju. Zlos. 239.

Zlòpòglégja (akc. Rad 59, 60), *m.* (st.) *der erbosst Blickende, iratum tuens*: Ono jeste Srgja Zlopoglegja. Rj. Zlo-poglegja, koji (na koga) zlo, ljuto pogleda. *isp.* mrkoglegja.

zlòprèlja, *f.* *schlechte Spinnerin, netrix mala*: Zloprelja se jadu dosjetila. Rj. zlo-prelja, zla (rgjavu prelja). *isp.* tako slož. riječi hitroprelja, tankoprelja.

zlòrad, *m.* *der Schadenfroh, luctus damno aliorum*. Rj. zlo-rad, koji je rad tujemu zlu, raduje mu se: Mene majka ne da za te, nego me je drugom dala, koji nosi mor dolamu, na dolami zlatna puca, nek zloradu srce puca. Npj. 1, 315.

zlòran, *adj.* *vidi* zlohran. Rj. u krajevima gdje se glas h ne čuje u govoru.

zlòslút, *m.* *vidi* zloguk. Rj. zlo-slut. onaj koji sve zlo sluti i govori. *vidi* i zloslutnik. *isp.* slutov.

zlòslutan, *zloslutna, adj.* *Unheil prophezeiend, mala vaticinans*: Bogom braćo, dva zloslutna vrana. Rj. zlo-slutan, koji zlo sluti.

zlòslutnica, *f.* *die Unglücksprophetin, vates mali*: Od' otole tico zloslutnico. Rj. koja zlo sluti, zloslutna n. p. ptica.

zlòslutník, *m.* *vidi* zloguk. Rj. *vidi* i zloslut. *isp.* slutov.

zlòsrdan, *zlosrdna, adj.* »bježi od mene, nešto sam na te zlosrdan«. J. Bogdanović. zlo-srdan. *vidi* srdit, i *syn.* ondje. u Stullija: zlosrd, periratus, = vrlo srdit.

zlòsreća, *f.* *Unglückskind, infelix*: idi zlosrećo jedna! Rj. zlo-sreća. zlosrećo dijete.

zlòsrećan, *zlosrećna (zlosrećni), adj.* *unselig, infelix*. Rj. *vidi* zlosretan. što je zle sreće. *vidi* i nesrećan, i *syn.* ondje. — Bud' se ženi, zlosrećno mu bilo što i mene ne zva na veselje? Npj. 1, 384.

zlòsrećnica, *f.* *vidi* zlosretnjica. Rj. zlosrećna n. p. žena. *vidi* i nesrećnica.

zlòsrećník, *m.* *vidi* zlosretnjik. Rj. zlosrećan n. p. čovjek. *vidi* i zlosretnik; nesrećnik.

zlòsretan, *zlosretna, adj.* *vidi* zlosrećan. Rj. *vidi*

i nesretan. — No imadu nepogodna druga, a na konju zlosretnu gjevojku. Rj. 418a.

zlòsretník, *m.* *zlosretan n. p. čovjek. vidi* zlosrećnik, zlosretnjik. — Ne desi se dobroga junaka, da uhvati grdna zlosretnika. Npj. 2, 559.

zlòsretnji, *adj.* *unselig, infelix*: Objе tice dva zlosretnja vrana. Bogom braćo, dva zlosretnja vrana. Rj. zlo-sretnji, koji je zle sreće. *vidi* zlosrećni. *vidi* i nesretnji. — U zlosretnja popa zlosretnja je i kapa. Posl. 331.

zlòsretnjica, *f.* *die Unglückliche, infelix*. Rj. zlosretnja n. p. žena. *vidi* zlosrećnica; nesretnjica.

zlòsretnjik, *m.* *Unglücklicher, infelix*. Rj. zlosretnji n. p. čovjek. *vidi* zlosrećnik, zlosretnik; nesretnjik.

zlòstáviti, *zlostávim, v. impf. i pf.* Rj. zlo-staviti. — 1) *unglücklich machen (eine Jungfrau), ihr Gewalt anthun, vim inferre virgini, cf. silovati*. Rj. zlostaviti djevojku, t. j. silovati je. — 2) *misshandeln, asperе tractare*. Rj. zlostaviti koga, zlo postupati ili postupiti s njim, n. p. bijući ga. — Avram reče Sari: eto, robinja je tvoja u tvojim rukama, čini s njom što ti je volja. I Sara je stade zlostaviti, te ona pobježe od nje. Mojs. I. 16, 6. Mučen bi i zlostavljen, ali ne otvori usta svojih. Is. 53, 7.

zlòstávljénje, *n.* Rj. verbal. od zlostaviti. — 1) *radnja kojom tko zlostavi djevojku (das Unglücklich-machen, violatio virginis)*. Rj.). — 2) *radnja kojom tko zlostavi koga, n. p. bijući ga (das Miss-handeln, aspera tractatio)*. Rj.).

Zlòta pròtopopa, *m.* U Zemunu u krčmi kod Kraljevića Marka vidio sam namolovano kako je Zmajognjani Vuk pod Spljetom na mejdanu pogubio Zlotu protopopu. Rj. — zao, zlo; Zlota; zldća, zldćo. Korijeni 56. imena s takim nast. kod Krkota.

zlòtkálja, *f.* *schlechte Weberin, textric mala*: Zlotkalja se jadu domišljaše; stražnje skute sprijed obrtaše (Posl. 92). Rj. zlo-tkalja, zla (rgjava) tkalja. *isp.* za obliče zloprelja.

zlòtrbica, *f.* nekaka mala riba, koja je iznutra crna. Rj. zlo-trbica, drugoj poli osn. u trbuh. *isp.* tako slož. riječi golotr, šarentrba.

zlòtvor, *m.* *der Feind, Verfolger, inimicus*: on je moj zlotvor. Rj. zlo-tvor, koji hoće kome zlo da (tvori) čini. *vidi* neprijatelj. suprotno dobrotvor. — Napasnik, koji koga napastvuje: zlotvor i napasnik. Rj. 399b. Svome sinovcu nije bio prijatelj, već zlotvor. Npr. 65.

Ako zlotvora nemaš, majka ti ga je rodila. Posl. 2.

zlòtvorski, *adj.* *feindlich, inimicus*. Rj. što pripada zlotvorima ili zlotvoru kojemu god. *vidi* neprijateljski.

zlòvāran, *zlvārna, adj.* (u Risnu) *vidi* zao, opak, n. p. zlovarno dijete. Rj. *vidi* *syn.* kod zao. — zlovaran, druga je pola adjektiv postao od osnove koja je složena u prije-vara, *isp.* prijevaran. Osn. 185.

Zlòvolja, *m.* muški nadimak: Pop Zlovolja čati krusovolja. Rj. Zlo-volja. *isp.* zlovoljan.

zlòvóljan, *zlvóljna, adj.* *unmuthig, tristis*: Jer je Marko iza sna zlovoljan. Rj. zlo-voljan, koji je zle volje. *isp.* turoban, turovan. suprotno voljan 2. Prodaj sve što imaš... A on posta zlovoljan od ove riječi, i otide žalostan. Mark. 10, 22. Otide car Izrailjev kući svojoj zlovoljan i ljutit. Car. I. 20, 43. *adv.* Jesi l' moga brata otrovala? Zlovoljno mu ljuba odgovara... HNpj. 2, 96.

zlòvóljnōst, *zlvóljnōsti, f.* *tristitia, moestitia, afflictio*. Stulli. osobina onoga koji je zlovoljan; Unmuth. — Vlast, radeći jednostrano, samo štrpku mrvu po mrvu poslušnosti, plaćajući je svakad visokom cenom svoje zlovoljnosti. Zlos. 19.

zmāj, *zmāja, m.* *der Drache, Lindwurm, draco. cf. ala, azdaha*. Rj. voc. zmaju. U pjesmama ima i zmaje i kralje. Obl. 6. *vidi* i drokun, pozoj. — Ja ga dočekam sa sedam hiljada zmajeva. Npr. 197. Daj mi, Bože, da ja vidim... razma zmaja planinskoga... k njoj doleće plahi zmaje... češio je ljuti zmaje.

Npj. 1, 189. Nije ovo zmija kraosica, no je ovo *ognjaniti zmaju*. 2, 63. Ja sam seja Zmaj ognjena Vuka, a ljubovca *ognjevita zmaja*. Herc. 148. Evo me na te, Faraone, *zmaju veliki* što ležiš usred rijeka svojih. Jezek. 29, 3. *od jednoga korijena zmija* . . . zmaj . . . gmizati, gamizati. *isp.* Korijeni 52.

Zmaj-despot Vuk, *m.* *vidi* zmajognjeni: Sa unukom Zmaj-despotom Vukom. Rj. *vidi* i Zmajognjanin. — Turi oči zmaj od ognja Vuče. Npj. 2, 588.

zmajev, *adj.* *des Drachen, draconis*. Rj. *što pripada zmaju*. — *Zmajeve otrešine*, *f. pl.* der Glimmer (den die Zigeunerin für etwas ausgibt, das der Lindwurm abgeschüttelt habe), *exuviae draconis*. Rj. 212b (*vidi* macino zlato. *isp.* otrešine). Nije čedo čeda kakva no su: vučja šapa i orlovo krilo, i *zmajevo kolo* pod pazuhom. Rj. 212.

Zmajevac, *Zmajèveca*, *m.* izvor u Klupcima. Rj. **zmajevit**, *adj.* *gewaltig wie ein Drache (Lindwurm), draconis vim habens*. Rj. *koji je silan kao zmaj*. — Opravi se *konj* kao kaka tica, a i onako je bio krilat i *zmajevit*. Npr. 28. A do njega Bancetiću Rade, mlado *d'jete*, al' je *zmajevito*. Npj. 4, 332.

zmajevski, *adj.* *Drachen-, draconum*. Rj. *što pripada zmajevima ili zmaju kojemu god. vidi* zmajski. — Slatki brate! mi smo sve tri u *zmajevskim rukama*. Npr. 29. Ima ovamo jedan *zmajevski car*. 34. Vino je njihovo *otrov zmajevski*. Mojs. V. U *stanu zmajevskom*, po ložama njihovijem, biće trava, trska i sijeno. Is. 35, 7.

zmajić, *m.* mali, mlad zmaj. — On uzimlje tri mala *zmajića*. HNpj. 1, 231.

zmajognjani, *adj.* *vidi* zmajognjeni. — I šnjima je Zmajognjanin-Vuče, turi oči *zmaju od ognja Vuče*, dok ugleda Porču od Avale. Npj. 2, 588. *vidi* i Zmajognjanin.

Zmajognjanin Vuk, *vidi* zmajognjeni: Pribojavam *zmajognjanin* Vuka. Rj. *vidi* i zmajognjani. — Pa govore *Zmajognjanin-Vuku*: »Pobratime, *Zmajognjanin-Vučel*! Npj. 2, 589.

zmajognjeni, *adj.* (st.) *n. p.* Vuk, *Feuerdrache, draco igneus, ein Beiname des Despoten Vuk aus Königs Mathias Zeit*: Mome bratu *zmajognjenom* Vuku. Rj. *zmaj-ognjeni, t. j. zmaj ognjeni; ognjeni, ognjani zmaj, zmaj od ognja (isp. zmajognjani). pridjevak despotu Vuku iz vremena kralja Matijaša*.

zmajogorčev oganj, *m.* Gdje koji prosti ljudi pripovijedaju da zemlja stoji na vodi, voda na ognju, a oganj na *zmajogorčevu ognju*. Rj.

zmajški, *adj.* *što pripada zmajevima ili zmaju kojemu god. vidi* zmajevski. — Ja sam se udala za cara *zmajskog*, i moj je čok zmaj . . . Kad eto ti *zmajskog cara*! Npr. 197.

zmija, *f.* (*pl.* *zmije, zmija*) *die Schlange, serpens, cf.* guja. *Zmiji* na rep stati (*t. j.* doći blizu zla. Posl. 92). *Zmiju* u njedrima nositi (kad onaj, kome se čini dobro, čovjeku zlo misli. Posl. 93). *Zmijo šarena!* (reče mati djetetu, kad ga žaleći karna. Posl. 92); može biti da je na ovo nalik i ono što je Banović-Strahinja kazao svome sužnju: Ropće moje, *zmijo* od Turaka. A obadvoje može biti da je srodno s onijem što se pripovijeda, kako je neka žena *zmiju* rodila, od čega je po svoj prilici postala i ona poslovičica: Ako je i *zmija*, od srca je (Posl. 3). Žestok kao *zmija* između gospogja. Rj. *dem.* *zmijica, mlada zmijče, zmijčić, augm.* *zmijurina. vidi* beča, bje-luška, blavor, blavor, blor, bloruša, ernokrug, ernostrig, ernostrijel, grabarka, grabonos, guja, jedovača, jezerkinja, kača, kamenarka, klečatica, konjušarica, kraosica, krasa, kravosica, krilatica, krugatica, ljutica, nepomenica, okamenica, otrovnica, pepeljuga 3, poganica, prisojkinja, prisojnica, ridovka, skor, smuk, šarka, šarunica, vodnica. — Blavor, *velika zmija zudata*, za koju kažu da ne kolje ljudi, nego *zmije koje ljude kolju*. Rj. 29b. Ili *cići zmija* krilatice. Rj. 303a.

Miće se velika bijela dlaka tako brzo kao *zmija kad trči*. Rj. 368a. *Opila ga zmija*, *t. j.* ujela ga. Rj. 462a. *Pecnula, pečila ga zmija*. Rj. 498b. *Zmija šiče* kroz šibljiče. Rj. 838b. U požaru *zmija pišti*. Npr. 10. Bolje je da *te zmija upekne* nego da te Marčano sunce ogrije. Posl. 23. *Zmija ga šinula!* (Kao kletva, i znači: *ujela ga zmija*). 92. *Devet snaha devet ljutih zmija*; pak *se zmije po kamenju viju*. Npj. 1, 125. Šta ste take, mile snaha! kan' da *su vas zmije pile*, *zmije pile* i *gušteri?* 1, 170. *Jednak zmija u duvar odmile*. 2, 53. Na *jastuku od zmije košulja*. 2, 59 (*isp.* svlak 1). Na nju sjedi *zmija šarovita*. 5, 280. *Kraljeviću, žalosna ti majka! Kamo su ti zmije potajkinje*, kamo su ti *noži iza pasa?* HNpj. 2, 100. Tada će Gospod pokarati *prugu zmiju* i *krivuljastu zmiju*. Is. 27, 1. *za postanje isp.* zmaj.

zmiják, *zmijáka*, *m.* trava, *zmijak* indijanski, trava, *serpentaria virginiana*. Stulli.

Zmijanjan, *m.* u pjesmi nekako mjesto: A nema nam sa *Zmijanjan* Rajka. Rj.

Zmijanjski, *adj.* *von Zmijanjan*: Puna mu je *Zmijanjske rakije*. Rj. *što pripada Zmijanjanu*.

zmijče, *zmijčeta*, *n.* *vidi* zmijčić. Rj. *mlada zmija*.

zmijčica, *f. dem.* od *zmija*. Rj. — »Kćeri moja! Tebi sad valja poći *za ovu zmijicu*.« Tako *zmijčica* skupi svatove i odvede carevu kćer te se vjenča s njome. Npr. 53.

zmijčić, *m.* *junge Schlange, serpens juvenis*. Rj. *mlada zmija. vidi* zmijče.

zmijin, *adj.* *što pripada zmiji (osobito kad se zmija pomišlja kao lice)*. — *Zučanica*, 1) divlja salata, koja se zove i *zmijina trava*, Cichorie, cichorium. Rj. 162b (*biće griješkom mj. zmijinja trava, koje vidi*). Posle nekoga vremena *zmijina žena* zatrudni . . . *Kad mati zmijina* to čuje, vrlo se obraduje. Npr. 53. *Zena sakrivena od lica zmijina* . . . I razgnjevi se *zmija* na ženu. Otkriv. 12, 14. Put orlov u nebo, *put zmijin* po stijeni, put lagjin posred mora i put čovječji k devojci. Prič. 30, 19.

zmijinjti, *adj.* *Schlangen-, serpentis*. Rj. *što pripada zmijama, zmiji. takvu adj. vidi* kod budinji. — *Zmijinja trava*, *f.* mnoge se trave tako zovu, cf. *žučanica*. Rj. 213a. *veronica chamaedrys L., veronica teucrium L.* Rj.³ Moj je otac *zmijinji car*. Npr. 11.

zmijoglav, *adj.* *n. p.* *kokoš, mit einem Schlangenkopfe, capite serpentino*. Rj. *zmijo-glav, u čega je glava kao u zmije. tako slož. adj. kod* bučoglav.

zmijurina, *f. augm.* od *zmija. takva augm. kod* baburina. — Izmili jedna debela, dugačka *zmijurina*. Megj. 279.

znáčaj, *m.* *vidi* karakter, karakter. — Miloš je provigjao *znáčaj* i širinu Vukovoga preobraženja. Mil. 267. *riječi s takim nast. kod* dogagjaj.

znáčajan, *znáčajna*, *adj.* *što pripada značaju. vidi* karakteran, karakteran. — *Obračaju pažnju* suvremenika na neke i neke *znáčajnije pojave* u životu. Zlos. XIV. *adv.* *Devojčice* kao da se čugjahu. Dve se i osmehnuse *vrlo značajno*. 258.

znáčenje, *n.* *die Bedeutung, notio*. Rj. *verbal. od* značiti, *koje vidi*. — Po gramatici bi se mogle ove gje koje riječi i *po značenju* bliže sastaviti. Danica 3, 2. Riječ »čest« *u ovome značenju* nalazi (se) u starijem Slavenskim knjigama. Pis. 4. »tur« . . . *u značenju* *divljega vola*. 32. U kome (jeziku Njemačkom) . . . *svakoj (je riječi) svoje izvjesno značenje odregjeno*. 64. *Dotakavši se Zete, valja nam pokazati osobito značenje njezino* megju srpskim oblastima. DM. 11. *Da je dosta tamno značenje* riječi »djedina« . . . riječ »djedina« *ni malo nije izgubila proga značenja*. 12. Riječ *djedina* ostaje u *srome pravom značenju*. 13. Što je riječ »carina« *vrlo prostavana značenja*. 245. U *poznijim pismima dolaze u poremećenom značenju* riječi *perpera* i *dinar*. 255. *Korijen* je dio riječi u kom joj je *glavno značenje*. Osn. 1

značić, *m. dem. od znak*. — Punctum, u pismu značić kao zrnce. Daničić, ARj. 141a. Brazgotina... značić nad slovom, apex. 614a. Značić kao *. Star. 1, 7.

značiti, *znāčim, v. impf. bedeuten, significo. Rj. v. pf. slož. na-značiti. v. impf. slož. naznačivati*. — U Srijemu gospodin znači ono što je u Srbiji za vremena Karagjorgijeva značio gospodar. Rj. 96a. Da je u stara vremena pobratim mnogo više značio nego danas. Rj. 512a. Nek se čuje u sedam kraljeva, stono znači lozna Gora Crna. Npj. 5, 319. Ali u prvome i u pravome smislu zakon znači uredbu. Danica 5, 84. Latinsko je vjenčanje malo značilo u pravoslavna naroda. DM. 24.

znāja, *f. (u C. G.)*: Ne znalo ti se znaje, koliko popu Počeku! Rj. kor. koga je znati. isp. Osn. 57.

znāk, *m. das Zeichen, signum. Rj. od kor. od koga je znati. Korijeni 49. dem. značić. vidi biljega 1, bilježje, obilježje 1, prilika 3, srok*. — Vukova Megja, znaci od zida bez kreča i zemlje. Rj. 79a. Sad će pasti buzdovan pred kuću... to je znak da ide zmaj. Npr. 33. Donesu knjaževu odoru i sve znakove knjaževske. Npj. 5, 475. Vladika jaše na konju i nosi s jedne strane sablju, a s druge buzdovan, kao znake, da ima vlast nepokornoga kazniti. Danica 2, 117. Od računa samo se uče znaci (cifre). 2, 119. Onda i on onaj hleb da poljubi (kao za znak najtežje vere). Miloš 76. Da je Miloš sad samo dao znak, da se to preko njegove volje čini, tu bi ti odmah svršili i Moler i Čukić. 90. Turci jednako teže na samovoljno vladanje, i pomalo pokazuju znake toga. 140. Da načinim znake za one glasove. Odg. na ut. 26. Za ista se nahodi jasnijeh znakova, da je cijeli ljudski rod iz Azije izišao. Priprava 125. Ovakovi samovoljni znaci zovu se jeroglifi. 177. Kakav je znak tvojeja dolaska? Mat. 24, 3. Da budu znaci vremenima i danima i godinama. Mojs. I. 1, 24. Ljudi useše to za dobar znak. Car. I. 20, 33. Krst Gospodnji, znak od pobjede. DP. 74. Po hiljadu znakova mogaše se poznati, da se već prikučuje posljednje vrijeme. Prip. bibl. 92. Najočitiiji znaci književnoga napredovanja. Rad 17, 164. Krinovi, koji su znaci negdašnjoj vladalačkoj porodici u Francuskoj. Vid. d. 1862, 19.

znālac, *znāca (znāoca), m. koji zna; der Kenner. vidi poznavalac. riječi s takim nast. kod čuvalac*. — Ne biste li mi sada mogli doznati što o tome kod naših znalaca turskoga jezika? Pom. 8.

znāmēn, *m. vidi zlamen. Stulli*. — Znamen i zlamen. Osn. 104. od kor. od koga je znati. Korijeni 49.

znāmenije, *u. vidi zlamenije. za stari nast. ije isp. bogojavljenije*. — Pak i drugo začuh znamenije, da je došla knjiga popu Čuku, od istine da će ga (novog knjaza) postaviti. Npj. 5, 496.

znāmenit, *adj. ausgezeichnet, insignis. Rj. isp. znatan*. — Tako je narod naš bezbrojne pogrješke poprimao od svojijeh spisatelja, popova, učitelja i ostalih znamenitijih ljudi. Pis. 18. Dokle je putovao, i šta mu se znamenito dogagjalo. Straž. 1886, 1226. Jarac imaše rog znamenit megju očima svojim. Dan. 8, 5. Znamenite u tom članku riječi... pokazuju u vladaoca silnu volju. DM. 318. Na znamenit napredak narodnoj književnosti bit će i to. Rad 5, 198. adv. Znamenito se množavala njezina biblioteka. Rad 9, 199.

znāmenitōst, *znāmenitosti, f. osobina onoga što je znamenito*.

znāmenovānje, *n. vidi zlamenovanje, koje je od ovoga sa l mj. n.*

znāmenovati, *znāmenujem, v. impf. i pf. vidi zlamenovati, koje je od ovoga sa l mjesto n.*

znāmēnje (znāmēnje, Korijeni 49), *n. vidi zlamenje 1) i 2)*. — 3): Pa mi knjaže na noge ustade, pa zagrli Martinović-Sava, pa mu stavi na kapu znamenje, dade njemu grba knjaževoga. Npj. 5, 153.

znān, *adj. bekannt, notus*: Od znana zelja glava ne boli (Osobito se govori oko ženidbe i oko udaje. Posl. 233), sagt man wenn einer unter Bekannten heirathet. Rj. Kao poznat. isp. partic. pass. od znati: znān. — Bolje je znano s manom nego neznan s falom. Posl. 23. Mene baba hoće da obesi na znan danak na vaskrsenje! Npj. 2, 163.

znānac, *znānce, m. Bekannter, familiaris, cognitus. Rj. vidi poznanac, poznanik*. — Ne samo što mu nigda nijesam čuo krštenoga imena, nego mi ga nijesu znali kazati ni njegovi znanci s Cetinja. Rj. 386a. Gjače po sebi znance. Posl. 72. Pjanće, po sebi znanec. DPosl. 95.

znānica, *f. die Bekannte, femina familiaris. Rj. vidi poznanica*.

znānje, *n. das Wissen, scientia*: daje se na znanje. Rj. verbal. od znati, koje vidi. — Rodi vučica vuka, svemu svijetu na znanje a gjetetu na zdravlje. Npr. 213. Vrnuli se noću ka Sijenju bez pitanja i znanja njegovoga. Npj. 3, 178. Pa su drugu knjigu opravili, da vladici učine na znanje. 4, 370. Što svijet ima dostojno znanja o današnjemu narodu našem. Odg. na ut. 29. Nego ga (narodni jezik) okrećući svaki po spome krivome znanju jednako kvare i grde. Pis. 14. Što je sto puta manja sramota svoje neznanje priznati nego li ga pod znanje i drugima za nauku nametati. Slav. Bibl. 1, 92. Drvo od života usred vrta i drvo od znanja dobra i zla. Mojs. I. 2, 9 (znanje dobra i zla). Takovo se znanje za svoju samostalnost pod upravom despotovom i nije moglo dopustiti. DM. 122.

znātān, *znātna, adj. Rj. insignis. Stulli (akc. Rj. XXIX). bedeutend, aliquis vel aliquid majoris momenti. isp. glasan, važan, znamenit*. — Glasan, glasan, adj. berühmt, famosus, cf. znatan. Rj. (a znatan nema u Rj. na svom mjestu). Znatni poglavica za Karagjorgijeva vremena Mladen. Rj. 571b. U njoj nagje zapisano mnogo znatnijeh stvari kad se što dogagjalo u stara vremena. Npr. 124. Svi znatniji istorici dokazuju da... Kov. 8. Od svega je najznatnije, što je Kara-Gjorgijje bio navalio, da se pokvare svi šančevi. Miloš 34. Može biti da nikakvo mjesto u narodu našem nije tako važno i znatno za jezik naš kao prava Boka. 35. To je običaj vrlo lijep i znatan. Npj. 1, X. Ova je pjesma još po tom osobito znatna, što... Npj. 1, XXIX. U onoj znatnoj bitki (kod Borodina). Žitije 19. Tada imahu znatnoga sužnja po imenu Varavu. Mat. 27, 16. Znatna je (stvar) ne samo za istoriju akcentuacije nego i tijekom što pokazuje kako treba izgovoriti neke riječi. DPosl. IX. Mjesto koje je bilo znatno trgovinom negdje u primorju. DRj. 1, 312. Vrlo je znatno kako su proroci govorili sve u prilikama. Prip. bibl. 94.

znāti, *znām (znādēm), v. impf. Rj. sad. vr. 3. lice množ. znājū i znādū. zapovj. znāj i znādi. I. pregj. znāh i znādoh. II. pregj. znāh, znādijāh i znājāh. II. pridjev znān, i znāt. vidi znavati. v. pf. slož. dō-znati, pō-, pri-, razā-, sa-, u-, uza-, za-; pri-pō-znati, raz-pō-, raz-ū-, s-pō-, su-pō-, u-pō-, za-pō- (se). v. impf. slož. vidi kod znavati*. — 1) wissen, scio. Rj. — a) znati što: A gdje je to vrzino kolo, i šta je, Bog bi ga znao. Rj. 75a. Zna knjigu, t. j. čitati i pisati. Rj. 280a. Koji ovaj posao najbolje zna. Rj. 453a. Čuje u šumi neku pisku, a ne znadijaše šta je. Npr. 44. Ako ja prva k njoj dogjem, znadite da ćete vi svi mrtvi na ovo mjesto ostati... ne znadoše prosci gje će ni kuda će. 104. A kuda je znamo, ženo, poslati? 133. Zna i kovati i duhati. Posl. 93. Znače vrag kašu hladiti. 93. Ne zna da besjedi, a ne umije da čuti. 198. Neka te kuša tko te ne zna. DPosl. 77. Prosti vojnici prsnu, kud je ko znao. Miloš 37. Njeseu ni u snu htjele (starješine) da znadu da je Kara-Gjorgijje njihov starješina. Sovj. 12. Isus znanjuci misli njihove, reče im. Mat. 12, 25. Ako koje znaš

između njih *da su* vrijedni ljudi, postavi ih nad mojom stokom. Mojs. I. 47, 6. Koji *zna* znanje o višnjem. IV. 24, 16. *Eda li* ću uzeti hljeb svoj pa dati ljudima *kojih ne znam* odakle su? Sam. I. 25, 11. *Ti znaš* oca svojega i ljude njegove *da su* hrabri. II. 17, 8. *Iz nje* (iz hrisovulje) *znamo* *da su* novome manastiru bila dana mnoga obližnja sela. DM. 23. *Zna* na pamet. Daničić, Sint. 509. *sa se, pass.: To ti se ne zna* kao Lacmanu božić. Posl. 319. Varoš, kojoj *se* danas *ni imena ne zna*. Danica 2, 49. *I iz narodnih pesama zna se, da je* bio oženjen. Danica 4, 31. — *b) znati za koga ili za što:* Uzeo kalugjer Svetogorac malo *dijete* muško (dok još *nije znalo za se*) i naučio knjizi. Rj. 147a. *Ti si* me mene sa svijem odbacio, t. j. ne ćeš *da znaš za mene*, ne mariš. Rj. 441a. *Onde nema* nikakve pravde i nikakve slope *ni ti znadu za Boga*. Npr. 90. *Spava i ništa ne zna za sebe*. 239. *Narod ne će za to da zna*. Miloš 175. — *c) znati o kom ili o čemu:* Ona mu stane pripovedati da ona o njemu i njegovoj kući *ništa nije znala*. Npr. 135. *Opi s' dete, ništ' o sebi ne zna*. Npj. 2, 160. *On se* tvrdo izgovarao, *da o tom ne zna ništa*. Miloš 187. *O danu tome i o času niko ne zna*. Mat. 24, 36. — *2) znati koga ili što, t. j. poznavati ga; kennen, novisse:* Ako *ga* Bog *zna* koliko ja, *zlo po nj*. Posl. 2. *Ko ga ne zna*, skupo bi ga platio. 136. *Svaka ptica zna šenicu* (pozna proso). DPosl. 117 (pozna u *Dubr. dijalektu* poznaje). *Tada* ću im ja kazati: *nikad vas nijesam znao*. Mat. 7, 23. *Pa si* došla k narodu *kojega nijesi znala prije*. Rut. 2, 11. *sa se, pass.: Ondje se i sad znaju* zidine od kuća. Rj. 335a. *Zna se* zlato i u gjubretu. Posl. 93. — *3) kao morati, trebati; sollen, müssen, oportere:* *Da bih znao* i na koji orati. (*Da bih znao* sve volove prodati). Posl. 47. *Da bih znao* hljeb u pepeo (mjesto soli) umakati. 47 (*isp.* Makar hljeb u pepeo umakao. Posl. 174). *Znati mi* i kokotom orati (n. p. ne ću to učiniti). 93. *Makar znao* na koji orati (prodavši sve volove). 174. *Ne ću* tužan vjere izgubiti, *makar znao* izgubiti glavu! Npj. 1, 255. *No ću* odit' put grada Pariza, *biť mi znati* izgubiti glavu. 5, 57. *Ja ti* ne ću iz tvog dvora poći, *znat' mi siget'* tri bijela dana. Herc. 37. *Da bih znao* i umrijeti s tobom, ne ću te se odreći. Mat. 26, 35 (*etiamsi oportuerit me mori tecum; wenn ich auch mit dir sterben müsste*).

znávanje, n. *vidi* znanje. Rj. — *Znavanje* je kome treba dobro, *zlo* veliko onom kom ne treba. Šćep. mal. 78.

znávati, znávám, v. *impf.* (u C. G.) *vidi* znati: E ja njima dobru zgodu *znavam*. Rj. v. *impf. slož.* *doznávati*, po-, pri-, pri-po-, raz-po-, u-po-znavati se. v. *pf. slož.* *kođ* znati.

znôj, znôja, m. (*loc.* znôju) *der Schweiss, sudor, cf. pot.* Rj. *hyp.* znojak. — *Kad* ovo ću carev sin, *smrtni ga znoj dopade* od velike tuge i žalosti. Npr. 234. *Tako me mrtvi znoj* ne popao! Posl. 299. *Ona sjede* Muju više glave, *pa znoj tare po čelu* Mujovu. Npj. 1, 569. *Sa znojem lica svojega* ješćeš hljeb. Mojs. I. 3, 19.

znôjak, znôjka, m. *hyp.* *od* znoj: Jeste njega *znojak* propanuo. Rj. — *Uze* paša srmali jagluka, *pa mu s čela znojak utiraše*. Herc. 37.

znôjan, znôjana, **znôjav**, znôjava, *adj.* *im Schweisse, sudans.* Rj. *što je u znoju. vidi* potan.

znôjenje, n. *das Schwitzen, sudatio.* Rj. *verbal.* *od* znojiti se. *stanje koje biva, kad se tko znoji.*

znôjiti se, jim se, v. r. *impf. schwitzen, sudo.* Rj. *vidi* potiti se. v. *pf. slož.* *iz-znôjiti* (se), o- (i se), u-, za-.

zôb, zôbi, f. Rj. *dem.* zopca. — *1) der Hafer, avena, cf. ovas, zobovi.* Rj. — *Zobenica, hljeb od zobi.* Rj. 213b. *Ovsik, divlja zob.* Rj. 437a. *Kad* bi došao, *natakli bi konjma zob*, *pa kad bi konji zob pozobali*, on bi pošao natrag. Rj. 750a. *Uzobiti* konja,

t. j. *ugojiti ga zoblju.* Rj. 774b. *Zobnica* (torba), *iz* koje *konji zob jedu* . . . gospodar pije, a *konj zoblje.* Npj. 1 4, XL. — *2) svako drugo žito* koje se konjma daje mjesto *prave zobi* ili ovsu. *Turci svoje konje* najviše *zobe ječmom* (i u nas se misli da je to za konje *najbolja zob*, kao što se i govori: *Ječam trče a rakija više* (Posl. 114), a seljaci *kukuruzima*. *Podajte konjma zob*; jesu li konji *zob pozobali*? Rj. **zôba**, f. (u Hrv.) *vidi* boba. Rj. *jaja račja, u raka, u bobare.*

zôban, zôbna, *adj.* *uzobljen, zoblju ugojen:* On me jeste jedan put gonio preko Plavše visoke planine, tek mi bješe *vrlo zoban kule*, a još tade hoćah poginuti. Npj. 3, 338. *A Turski su konji vrlo zobni* . . . *A Turski su konji uzobljeni.* 3, 340.

zôbânje, n. *das Essen von Körnern, manducatio granorum.* Rj. *verbal.* *od* zobati. *radnja* *kojom n. p. čovjek zoblje grožgje.*

zobati, zôbljêm, v. *impf.* (*Körner*) *fressen, manduco fruges:* zoblje konj, kokoš; ljudi zoblju trešnje, grožgje. Rj. v. *pf. slož.* i(z)-zobati, na- (se), o-, po- — *Pa se* na Božić *ujutru* pred kućom baci *žita*, te *kokoši zoblju*, a *domaćica* rekne: *»Kako mi u skupu zobale, tako mi u skupu i nosile!«* Rj. 35a. *Volim s dragim po gori hoditi, glog zobati*, s lista vodu piti. Rj. 415a. *Vrabac* na vrat na nos stane *proju zobati.* Npr. 39. *I ja sam soli zobao.* Posl. 101. *Kalina* je lijepa gledati, *al' je grka zobati.* 128. *Konji zoblju* a volovi oru. *Gospodar pije, a konj zob zoblje.* Npj. 1 4, XL.

zôbênî, *adj.* n. p. kruh, *Hafer-, avenaceus.* Rj. *što pripada zobi. vidi* ovsen. — *Zobovi, zobeni usjevi.* Rj. 213b.

zôbênica, f. hljeb od zobi, *Haferbrot, panis avenaceus, cf. ovsenica.* Rj. *zobeni hljeb.*

zôbište, n. *Acker, wo ehe Hafer gebaut war, ager in quo avena fuit sata.* Rj. *mjesto gdje je bila posijana zob. riječi s tukim nast. kod* duvanište.

zôbiti, zôbîm, v. *impf.* t. j. konja, *füttern mit Körnern, sagino frugibus.* Rj. t. j. *zoblju ga hraniti, gojiti.* v. *pf. slož.* na-zôbiti, u-.

zôbljênje, n. *das Füttern mit Körnern, pabulatio.* Rj. *verbal.* *od* zobiti. *radnja* *kojom tko zobi n. p. konja.*

zôbnica, f. *der Hafersack, aus dem das Pferd frisst, saccus avenae, saccus pabularis.* *Zobnice* su u nas sve od kostrijeti. Rj. *torba iz koje n. p. konj zob zoblje. vidi* konjzobica, stambolija (*Stambolska zobnica*). — *Da pokriješ* na konju tvoju torbicu *il' konjsku zobnicu.* Kov. 17. *Stambolija* *onde znači Stambolska (velika) zobnica* (torba), *iz koje konji zob zoblju.* Npj. 1 4, XL.

zôbovi, zôbôvâ, m. *pl.* zobeni usjevi, *Hafersaaten, sementes avenaceae:* ove su godine *dobri zobovi.* Rj. *isp.* zob.

zôbovina, f. *vidi* zovina. Rj. *vidi* i bazovina, bzoovina, ovozovina. *bazovo drvo.* — *baža, bzova; zova, zovina; ovozovina,* isto s premještenim glasovima a bez promjene glasa b: *zobovina.* Korijeni 137.

zôg, m. (u Dalm.) *vidi* sôk 1. Rj. 3 *onaj koji pronagje lupeža, koji je što ukrao ili drugo kako zlo učinio.* Rj. *biće riječ izrnutu od sok rjavim izgovorom.*

zôlota, f. *eine Münze, oder auch nur Rechnungsmünze von dreissig Puren, numus quidam:* *Iščeruo* *groš zolotu* (kad se izgubi na kakoj trgovini. Posl. 106). *Nema čara ni šičara, dok ne dogje* Karo iz Mostara: *groše daje, a zolote prima.* Rj. *novac od 30 pârâ.*

zôlja, f. *die Wespe, vespa vulgaris, cf. os 1:* *Leti u oči kao zolja* (Posl. 168). Rj. *vidi* i osa.

zôpeca, f. *dem.* *od* zob: *Svi su konji zopcu pozobali, a moj doro ni taknuo nije.* Rj. *zob-ca* (*s promjenom glasa b pred c na p*). *takva dem. vidi* kod djeća. —

Mujagini konji niti trave jedu, niti vode piju, niti zopcu zoblju. Npj. 1, 387. Dobre konje Turci izvođaše, pa im onda zopcu ustakoše. 3, 152.

zór, zóra, m. die Heftigkeit, vehementia, impetus. cf. sila. Rj. isp. i žestina. adj. zoran, zorli.

zóra, f. (accus. zòru), die Morgenröthe, aurora. Rj. vidi cora. dem. zorica. — Zòrom, adv. ganz früh, primo mane. Rj. 214a (nije adv. nego instr. sing. od zora). Praskozorje, kad zora počinje. Rj. 564b. Baš u rasvit zore na istoku. Rj. 637b. Saba, u jutru kad zabijeli zora i počne se dijeliti dan i noć... Ustaj gore, naša neve, saba zora je. Rj. 658b. U cik od zore (n. p. podranio). Rj. 812a. Kad se u zoru probudi, a to jabuka obrana. Npr. 15. Oba spavaše do bijele zore. 188. Sjutradan u samu zoru ustane te tragom za njima. 231. Pred zoru se mrzne. Posl. 260. Ti ustani pre neg' zora sine, zora sine i ograde sunce. Npj. 1, 211. Zora zori, petli poju... nije zora, već je mesec. 1, 346. Kada sutra dan i zora dogje. 4, 126. Pa se vojska u jedno sustiže, prije zore i bijela dana. 4, 242. Veće prasnou zora od istoka, a pijevci tice zapjevaše. 4, 481. U to zora b'jela otvorila, svi su Turci pali na daništa. 4, 506. Kad u jutro zora osvanula. 4, 513. Turci pak sa zorom izigju iz Loznice. Danica 3, 200. Provehla je jasna zora iznad mjesta b'jela Risna. Kov. 62. Praskozorje (isporedi puca zora). Korijeni 299. od kor. od koga je 2 zreti (vidjeti, gledati).

Zóra, f. (acc. Zòru), ime žensko. Rj. dem. Zorica. hyp. Zorana, Zorka.

zórae, zóra, m. »Ustani snaho, zora je« (zvao svekar snahu). — »Zora li je, zorac li je: nešto napelo rep, pa trči oko kuće« (odgovorila snaha; a ono se obadala goveda oko kuće). Rj. vidi zornjak.

zòran, zòrna, adj. (u C. G.) gewaltig, violentus, cf. silan, osion: Ono sluša jedno Ture zorno. Da izgubi zorna kaurina. Rj. osn. u zor*. vidi zorli. isp. žestok. — Zorna konja a zorna junaka!... Koliko je zoran i bijesan! ne hoće im Božju pomoć zvati. Npj. 4, 54.

Zòrana, f. ime žensko. Rj. — osn. u Zora. Osn. 141. takva ženska imena kod Andrijana.

zòren, adj. vidi zreo: Zorene višnje trgali, zorene i prezorene. Rj. vidi i zdeo.

1. zòrènje, n. vidi junačenje. Rj. verbal. od 2 zòriti se, koje vidi.

2. zòrènje, n. verbal. od zoreti i 1 zòriti, koje vidi. zòreti, zòrím, v. impf. u Hrv. n. p. grožgje zori. vidi zreti, i syn. ondje. postajati zreo. v. pf. slož. do-zdreti.

zòrica, f. dem. od zora: Još zorica ne zabijeljela, ni danica lica pomolila. Rj. — Ustala je rano od zorice. Npj. 1, 211.

Zòrica, f. ime žensko. Rj. dem. od Zora. zòrin, adj. što pripada zori: Kako pade s neba, zvijezdo danice, kèeri zorina? Is. 14, 12.

1. zòriti, zòrím, v. impf. Rj. vidi coriti. — 1) (st.) roth sein (von der Morgenröthe), rubeo: Zora zori, petli poju. Rj. amo će ići ovo: Cori junak u kokote. DPosl. 11. — 2) vidi: Ilijntak cori a gospodinštak bere. DPosl. 32. u Hrv.: sunce zori grožgje, t. j. čini da zri.

2. zòriti se, zòrím se, v. r. impf. vidi junačiti se. Rj. pokazivati se zoran, zorli. glagol se drukčije ne nalazi. isp. zor*.

Zòrka, f. ime žensko. Rj. hyp. od Zora. — takva ženska hyp. kod Drenka.

zòrli,* heftig, vehementer, cf. jako, silno, zdravo. Rj. adv. zor-li, prca pola zòr,* druga Turski nast. vidi zorno. isp. i veoma, žestoko.

zòrnica, f. (u kršćana) Frühmesse, sacra antelucana. Rj. misa u zoru.

zòrnò, gewaltig, heftig, violente, vehementer, cf. jako, silno: Ma Nikšići zorno kidisaše. Rj. adv. prema

adj. zoran. vidi zorli. — I zorno se Turci opriješe. Npj. 5, 333.

zòrnjača, f. vidi danica. Rj. zvijezda jutarnja. suprotno večernjača. — od osn. od koje je zornica. riječi s takim nast. kod ajgirača.

zòrnjak, m.: zora li je, zornjak li je: nešto napelo rep, pa trči oko kuće, cf. zorac. Rj.

zòva, f. die Holunderstaude, sambucus nigra Linn. Rj. vidi zovka, baza, bazag, bzova. od baza adj. bazov, bazova, odatle bzova i okrnjeno zova, pa adj. prenesen megu supst. isp. bzova. — Iz one jame nikla zova, i tri pruta narasla... Čobančad kad nagju zovu, odseku jedan prut i od njega načine sviralu... na onome mestu narasla zova, od koje svaka sviralu izdaje onaki glas. Npr. 151.

zòvina, f. Holunderholz, lignum sambuci. Rj. bazovo drvo. vidi zobovina, ovzovina. — Cijev, 1) od zovine ili od trske što žene suću pregju na nju. Rj. 811b.

zòvka, f.: No ti moji dvori propanuli, propanuli, pa su opanuli, iz duvara zovke proniknule. Npj. 2, 275. Zovka, zova. Npj. 2, 304. zovka će biti prut od zove, bazov prut. isp. travka prema trava.

zòvnuti, zòvnèm, v. pf. rufen, inclamo. Rj. vidi zivnuti, zimnuti; glasnuti, viknuti 2. isp. v. pf. slož. pozovnuti. v. impf. zvati. — Kad svari bob, zorne ujutro oca. Npr. 105. Kad ih otac zovne da idu s njim, oni pogju. 137. Kad dogješ, a ti me zovni po imenu. Posl. 53. Svaki želi, da me zetom zovne. Npj. 4, 260.

zòvuti bati, u zagoneci: Zovuti bati, sašigli migli, zaremtili petli, za svemu selu pergatorija. Rj. odgonetljaj: Kada zvono zvoni i svemu svijetu oglašuje.

zràcan, zràčna, adj. — 1) ad radios spectans. Gjorgji: zračna dšiča, čela žarka. Stulli. što pripada zraku 1. — 2) što pripada zraku 2, Luft-, luftig, aëreus, vidi aerski, ajerski, jajerski, vazdušni. — Oduha aerska ili ti zračna. Gj. Rapić. DARj. 43a.

zràčica, f. dem. od zraka. Rj.

zràk, m. Rj. vidi žrak, ždrak. — 1) der Sonnenstrahl, radius solis. Rj. vidi zraka, žraka, zdraka, ždraka; luća. — Nemoćne oči zrak sunčan ne podnose. DPosl. 78. Jašikuje od zraku do mraka. Herc. 221. Koji danas danak bješe, kad se Isus za nas rodi? Porodi ga sveta mati ka' sunčani zrak istočni. 325. Svjetlost mu (Bogu) bijaše kao sunce, zraci izlažahu mu iz ruku. Avak. 3, 4. Zraci sunčani, prije nego se sunce ukaže, obasjavaju vrhove gorama. DP. 156. — 2) vidi vazduh 1, i syn. ondje; die Luft, aër. — Ajer, vidi povjetarce, vazduh, zrak. Daničić. ARj. 42b. Bistriti zrak, vazduh. 334a. Brijeme, vrijeme... kad je u vazduhu ili zraku lijepo ili ružno, toplo ili studeno itd., tempestas. 648b.

zràka, f. der Sonnenstrahl, radius solis. Rj. vidi zrak 1, i syn. ondje. dem. zračica. — Ugleda gjevojkju nad jezerom gje zrake sunčane u iglu udijeva. Npr. 123. Sunce (nam) na zahodu zrakama svojima u većoj i ljepšoj svjetlosti pokazuje jestastvo u veće. DP. 309.

zràkav, adj. (u Srijemu) vidi razrok. Rj. vidi i gverok. koji gleda na krivo. isp. hiljav, škiljav. zrakav (osn. u зрѣкъ вид, s osobitijem značenjem: razrok). Osn. 87. — II' ćeš gje glediš ili gje misliš? (Pitao drug zrakava čoeaka koji je bio izmahnuo sjekirod da udari svinjče koje je on držao). Posl. 102.

zrakomjerje, n. barometrum. Stulli. zrako-mjerje, čim se zrak 2 mjeri, težina njegov, visina i dubina.

zřcalo, n. (u Dubr.) vidi ogledalo. Rj. govori se i u Hrv. od kor. od koga je glagol 2 zreti (vidjeti, gledati), koji sad nije u običaju. — Drug ti zrcalo, a sernija pamet. Posl. 71. Drug drugu zrcalo. DPosl. 20.

zrelina, f. die Reife, maturitas. Rj. stanje onogu što je zrelo. vidi zrelost.

zrëlôst, zrëlôsti, *f.* vidi zreлина. Stulli. *osobina ili stanje onoga što je zrelo.* — Kad je poeta bio u punoj zrelosti. MSvetić poet. 3.

zrënuti, zrënêm, *v. impf.* (u C. G.) vidi zreti: S vremenom i sa slamom i mušmule zrenu (Posl. 283). Rj. *syn. kod zreti. v. pf. slož. sazrenuti.* — Jer vidimo, nijesi dozrio i nijesi zadovoljan bio, doklen zreneš, da ti k nama dogješ. Npj. 5, 533.

zrëo, zrëla, *adj. reif, maturus, cf. zdreo, zoren.* Rj. *upravo je partic. praet. od 1 zreti.* — Planika, drvo na kome rodi maginja (kao velika sunica, iznutra žuto kad je zrelo, a zeleno bijelo). Rj. 505b. *Zreła vočka sama pada.* Posl. 94. *u prenesenom smislu:* Poslije zreloga dogovora skupština presudi: Svaki od četiri suparnika . . . Danica 2, 142.

1. zrëti, zrëm (zrîm), *v. impf. reifen, maturor:* zru jabuke, zri grozđe. Rj. *gram. zapovj. zrî, zrîmo, zrîte. I. pregg. zrëh, zrë. II. pregg. zrâh. prilog sad. zrîci. prilog pregg. zrëvši. I. pridjev zrëo, zrëla. vidi zdrėti, zrenuti, zdrìjevati, zrijevati, zoreti; dospìjevati 1, prispìjevati 2 (postajati zrelo). v. pf. slož. dò-zreti, pre-, sa-, u-.* — Kad luk stane zreti, dolazêe gjavo počesto da ga obìgje. Npr. 275.

2. zrëti, zrëm (zrîm) *u značenju vidjeti, gledati. (spectare) ovako prost glagol sada nije u obìčaju, nego samo složen nà-zreti, nad- (se), o-(se), obà-(se), pre-, pri-, pro-, za-; među z i r meće se d: pri-zdrėti, za-zdrėti. v. impf. slož. nà-zirati, nad-, ob- (se), obà-(se), pre-, pri-, pro-, za- isp. nezrelice.*

zri! *interj. glas kojim viče zrikavac.* — Zrikavac pred jesen viče: zri! Rj. 214a. *biće imperativ od zreti: zri!*

zrijavae, zrijávca, *m.* (u Slav.) vidi zrikavac. Rj. **zrijévânje**, *n.* vidi zdrijevanje.

zrijevati, zrijevâm, *v. impf. postajati zreo. vidi zdrijevati, 1 zreti i syn. ondje.* — zrijevati. Korijeni 55. *među z i r umêe se d: zdrijevati.*

Zrîn, Zrînja, *m.* zidine od staroga grada u Hrv. tako govori onamo narod. *ad. prema nom. Zrîn govori Zrinski. P. Leber. isp. Knin, Kninja; Ocîn, Ocîn. može biti u narodu: Knin, Kninja; Ocîn, Ocînja?*

Zrînović, *m.* — Subić, u Hrvatskoj pripovijedaju da se tako zvao Zrînović. Rj. 722b. *prezime od mjesta Zrina. to prezime ima i sada u Hrv. oko Kostajnice. isp. Gradašćević (od Gradašca).*

Zrînski, *adj.* govori narod oko Zrinja. P. Leber. *i grofovi od Zrinja potpisivali su se Hrvatski Zrinski. ima u Podravini (u Sesvetama) i u Zagorju seljaka, koji se zovu i pišu Zrinski. vidi Zrinjski.*

Zrînski, *m. adj.:* Bribir, govori se da su tu sjedili Zubići ili Subići, potonji Zrinjski. Rj. 43b. *vidi Zrinski.*

Zrmanja, *f.* u Dalmaciji voda, izvire ispod Velebita blizu manastira Krupe i niže Obrovca utječe u more. *cf. Banica. Rj.*

Zrna, *f.* ime žensko. Rj. *hyp. Zrnka, Zrnjka.* — zрно; Zrna. Korijeni 55.

zřnee, *n.* — **1** *dem. od zрно, ein Körnchen, granulum.* Rj. — Ja je čela, ja je brus, ja od motike štene. (Pripovijeda se da je odgovorio Hercegovac, kad je prvi put vigjeo raka . . . Valja da mu se učinilo da je nalik na brus po onim zřncima što se vide po samaru.) Posl. 107. — **2** *u pismu vidi punkt; punctum, der Punkt.* — Punctum, u pismu značić kao zřnce. Daničić, ARj. 141a. Ne veli u koga, nego je po praznom mjestu stavio zřnca. St. pis. hrv. 4. VIII. Sa dva zřnca ozgo. Star. 1, 7. >O< s jednim zřncem u srijedi 4, 64.

zřnevjlje, *n.* (coll.) *die Körner, grana, cf. zrnje.* Rj. *jedinića zрно.* — Gruhati kukuruze, t. j. u čardaku na ljesi tući klipove maljem, da zřnevjlje propada kroz ljesu a okomci ostaju gore. Rj. 105a. Puvara, ono kukuruzno zřnevjlje, koje u kokanju ne is-

puca, nego se onako ispeče. Rj. 620a. Kad vidi da odondu sipa zřnevjlje iz pušaka kao kiša, povrati se natrag. Npj. 4, 462 (Vuk). Ovo se nazove mana . . . To je bilo sitno okruglo zřnevjlje, slatko kao med i sito kao najljepše brašno. Prip. bibl. 44.

zřniti se, nîm se, *v. r. impf. grana, acidus produci.* Stulli. *zřni se n. p. pasulj, kad mu postaju u mahunama zřna. v. pf. slož. ozřniti se.*

Zřnka, *f.* ime žensko. Rj. *vidi Zrnjka. hyp. od Zrna.* — *takva ženska hyp. kod Drenka.*

zřno, *n.* (pl. gen. zřnâ). Rj. *coll. zřnevjlje, zřnje.* — **1** *das Korn, granum.* Rj. *Biserno, biserovo zřno.* Rj. 27a. *Davinovo . . . davinovo zřno.* Rj. 109b. Pak sve ništa, jer im nijedna dogovorna zřna boba valjala nije. Rj. 127a. *Posiju nekoliko zřna šenice.* Rj. 216a. *Oj ti zřno šenično!* Rj. 252a. *Madžaruša, 2) grozđe bijelo (tvrdijeh zřna).* Rj. 349b. (vidi jagoda 2, puce vinovo). *Petao mu odgovori: U mene ima sto žena, pa ih svabim sve na jedno zřno proje kad gde nagjem, a kad one dogju, ja ga prožderem.* Npr. 14. *Maleno je zřno biserovo, al' se nosi na gospodskom grlu.* Posl. 174. *Nagje jedno mnogocjeno zřno bisera.* Mat. 13, 46. *Ona sjede pokraj žetelaca, a on joj pruži zřnenijeh zřna, i ona jede i nasiti se.* Rut. 2, 14. — **2** *puščano, die Flintenkugel, glans plumbea.* Rj. *vidi balota, dramlija, dramaša, jedinak 2, purak 1, tâne.* — *Jedinak, 2) puščano zřno koje se po jedno meće u u pušku.* Rj. 250a. *Obje (puške) pukle, Osmana zgodile, sindžirli ga zřna udarila, u Osmanu srce istrkala.* Npj. 4, 270. *Pa dokopa šibu okovanu, koja ždere litru tućenika, po dvanaest olovijeh zřna. 4, 443 (olovnijeh?). Oseći nijesu sačma, nego su komadi isječenoga puščanoga zřna.* Pis. 32.

zřnje, *n.* (coll.) *die Körner, grana, cf. zřnevjlje.* Rj. *jedinića zрно.*

zřnjênje, *n. verb. od zřniti se. stanje koje biva, kad se n. p. pasulj zřni.*

Zřnjka, *f.* vidi Zrnka. Rj. *ime žensko. isp. Zrna. zřnjkanje, n. das Aufressen der (z. B. Kukuruz) Körner, die den Schweinen vorgeschüttet werden, manducatio granorum.* Rj. *verbal. od zřnjkat. radnja kojom n. p. krme zřnjka.*

zřnjkat, *kâm, v. impf. kupiti zřna (n. p. krme kad jede okomljene kukuruze), die Körner nach einander auffressen, grana depascor.* Rj.

zřrok, *m.* (u Hrv.) vidi uzrok. Rj. *z-rok, biće od kajkavskoga vzrok pa v otpalo, kao n. p. zeti mj. vzeti. tako otpada i i u prijedlogu iz, n. p. zvirati mj. izvirati. svakako je riječ zrok sakata pa je ne valja pisati.*

zřb, *m.* (loc. zřbu, pl. zřbi, zřbâ). Rj. u 3., 6. i 7. *pad. mn. zřbma i zřbima.* Obl. 8. *dem. zřbić. hyp. zřbak.* — **1** *der Zahn, dens:* On ima zřb na njega, *er hat einen Zahn (Pick) auf ihm, malum meditatur in illum.* Kad malom djetetu izvade koji zřb, valja da ga prebaci preko kuće govoreći: Na ti vrana koštan zřb, daj ti mene grozden zřb. A gdje koji kad izvade bolestan zřb, prebace ga preko kuće rekavši: >Sve zlo s tobom<. Rj. *vidi bāk, bauk, baučak, kaljac, kaljak, kutnjak (kutnji zřb), oćnjak, pasjak 2, prednjak 3, vučić, ždrebečak.* — *Babini zřbi, nekaka trava.* Rj. 10a. *Grgati, čačkati zřbe.* Rj. 99b. *Desni, f. pl.* Rj. 117a. *(meso oko kutnjih zřba).* Skidaju konju zřbice (kad mu nekako meso naraste oko zřba pa ga režu nožem). Rj. 175a. *Kestozub, koji kesit zřbe.* Rj. Kečiti, mjesto kesiti: oči beči, a zřbe keči. Rj. 269a. *Krnjadak, komad od zřba koji ostane u vilici (n. p. kad se zřb vadi pa se slomi).* Rj. 305a. *Premazali mu zřbe.* Rj. 575b. *Glas koji se učini, kad se više prednjijeh gornjih zřba jezik metne pa podigne.* Rj. 620a. *Škrgutati, škrgutnuti zřbima.* Rj. 843a. *Škripati, škripnuti zřbma.* Rj. 843a. *Od viļeških zřba da mi naćiniš dyor.* Npr. 67. *Zaroni, i iznese u zřbima pijeska morskoga.* 91 (u ustima).

Opaze izdaleka ribu, gje dijete u zubima nosi. 214. *Iskesio zube* kao odrta lisica. Posl. 104. Jedva sam *pasjim zubima* otklao. (Jedva sam izmolio ili izdrljančio). 111. *Jezik za zube!* (Ćuti!) 113. Kao *babini zubi*. (Kad je što slabo i klamiće). 129. Kiselo grožgje, ne valja, *trnu zubi od njega*. 133. Ne da mu *bijela zuba pomoliti*. (Ne da mu riječi reći). 197. *Uzeo zub na njega*. (Postao mu neprijatelj). 330. Upored ždra-ljevi kao *moji zubovi!* 334 (ovdje će biti zubovi mjesto zubi prema ždraljevi). Što progje preko *devet zuba*, ode preko devet brda (Što se reče, ono se ne može povratiti). 359. *Sitne zube* dva niza bisera! Npj. 1, 219. U popove šcerce *biser mi zube* kažu. 1, 357. *Iz zuba* mu živi oganj skače. 2, 63. *B'jeli zubi* dva niza bisera. 2, 257. *Jao moji b'jeli sitni zubi!* 3, 361. *Zubom škripnu*, iza glasa viknu. 4, 163. Turica je jednako *klocala svojijem zubima*. Pis. 33. *Valja zube pokazati*, da se oni Vas uplaše. Straž. 1887, 14. Ondje će biti plač i *škrgut zuba*. Mat. 8, 12. *Zube svjerske* poslaću na njih. Mojs. V. 32, 24. Obrazi mu se rumene, a *zubi se srebne* kao krupna biserova zrna. Megj. 276. *Ne navidi me, škrguće zubima na me*. Jov. 16, 9. — 2) u puške (donji i gornji, pl. zubovi), kad puška nije zapeta, ona je na *donjemu zubu*, a kad se zapne, onda je na gornjemu. Rj. — Dočekala se puška na *donji zub*, t. j. kad se zapeta puška prstom obori, pa ne skreše, nego se dočeka na *donji zub*, kao što je bilo dok nije zapeta. Rj. 136b. U Prizrenskih puštolja tabani su Njemački (na kojima su lukovi i *zubovi iznutra*), a u Arnauskijeh su tabani Arnauski ili Turski (u kojijeh su lukovi i *zubovi spolja*). Rj. 310b. U puške *donji i gornji* nokat, cf. *zub*: Stoji kao na noktu, t. j. gotov kao zapeta puška. Rj.

zuba, f. žensko koje ima velike zube, osobito prve. »ne bi ja one zube uzeo, ma se ne oženio.« J. Bogdanović.

zubač, zúpeca, m. — 1) *der Zahn z. B. eines Kamms, Rechens u. s. w., dens pectinis*. Rj. kao zub u kakve stvari, n. p. u češlja, u grabalja, i t. d. — Bilo, 2) u grabalja ono u čemu *zupci* stoje. Rj. 25b. Griješka, kad se uvodeći u brdo preskoči jedan *zubač*. Rj. 101b. Otpor babi grebeni, da su joj *zupci* mjedeni. Posl. 244. — 2) (u C. G.) *vidi* palac 2. Rj. na točku. *vidi* i spica, žbica. — 3) (u Risnu) Korčulanski kamen koji se meće oko prozora. Rj.

zubača, f. — 1) *der Fingerfench, panicum dactylon* Linn. Rj. *Hundszahn, cynodon dact.* Rj.³ biljka. — Pirevina, nekaka trava kao *zubača*. Rj. 501a. — 2) (u Hrv. i Slav.) *vidi* drljača. Rj. *vidi* i vlača, i syn. ondje.

zubak, zúpka, m. *hyp.* od zub: Zelenkadu *zubak* boli, zelenkada majku zove: Majko mila zub me boli. Rj.

zuban, m. muško koje ima velike zube, osobito prve. J. Bogdanović.

zubanje, n. Rj. verbal. od zubati (i se). — 1) *vidi* žvatanje. Rj. — 2) *vidi* drljanje (das Eggen, occatio. Rj.). — 3) *vidi* svaganje. Rj.

zubat, adj. — 1) *gezähnt, mit Zähnen versehen, dentatus*. Rj. u pravom smislu, u koga ili čega su zubi. — 2) *der Haare auf den Zähnen hat, acer, cui non impune illudas*: Zubat čovjek (koji se riječima zna dobro braniti. Posl. 94). Rj. u prenesenom smislu: Na fiziku Stojkovićevu recenziju od Volnoga ja sam čitao u vašoj sobi (onu *zubatu*, onu!) i nemojte je vi kriti! Straž. 1886, 1579. — 3) *zubato* sunce (u zimi), koje sije a ne grije, nego je i opet zima (Posl. 94). Rj.

zubatac, zúbaca, m. (u Dubr.) nekaka morska riba. Rj. *Zahnbrassen, dentex vulgaris* C. V. Rj.³

zubati, zúbam, v. *impf.* Rj. — I. 1) (u Risnu) kamen, *manduco*, cf. *žvatati*. Rj. — *Zubatka*, od sijena ono što bi (n. p. konj) u jedan put uzeo u usta da

zuba. Rj. 214b. — 2) (u Slavon.) *eggen, occo, cf. drljati*. Rj. *zubačom raditi na njivi. vidi* i zubiti 2, vlačiti. v. *pf. slož.* pozubati. — II. *sa se, reciproč. vidi* svagjati se: zubaju se; on se zuba s njim. Rj. i syn. kod svagjati se.

zubatka, f. od sijena ono što bi (n. p. konj) u jedan put uzeo u usta da zuba, *der Biss, morsus*: Nema sijena ni *zubatke*. Rj. — riječi s takim nast. kod krupatka.

zubčina, f. *gingiva*. Stulli. *meso oko zuba. das Zahnfleisch, isp.* desni. — Vid' de, kako je onaj iskesio *zuberine*. J. Bogdanović (u Hrv. samo pl. *zuberine*).

zubić, m. *dem.* od zub, *das Zähnchen, dentulus*. Rj. **zubiti**, zúbim, v. *imp.* Rj. — 1) n. p. *testere, die Zähne (der Säge) schärfen, acuo dentes serae, limae*. Rj. *zubiti testere, oštriti mu zupce. v. pf. slož.* *na-zubiti*. — 2) (u Hrv.) *vidi* drljati, cf. *zubati* 2. Rj. *vidi* i vlačiti. v. *pf.* *po-zubiti*.

zublja, f. n. p. *zublja luča*, t. j. *cjepanica luča, die Schleisse, assula, ramentum*. U Crnoj Gori *zublja* se zove usukano drvo ljeskovo ili dubovo, koje se suho pali mjesto luča. cf. *palja*. Rj. *vidi* luč, lučka, svjetlika. *dem.* *zublja*. — Kad dogori *zublja* do nokata. (Kad dogje taka nevolja, da se više ne može trpljeti). Posl. 116. *zublja* (kor. nezn.). Osn. 130.

zubljenje, n. Rj. verbal. od zubiti. — 1) *radnja* kojom tko zubi n. p. *testere* (das Schärfen der Säge-zähne, acutio serae. Rj.). — 2) *radnja* kojom tko zubi n. p. *oranje* (das Eggen, occatio. Rj.).

zubljića, f. *dem.* od *zublja*. Rj. **zubljo-noša**, c. g. *taedifer*. Stulli. *zubljo-noša, koji zublju nosi*. — tako slož. riječi kod bremenosa.

zubni, adj. *Zahn-, dentium*: To mi je *zubna* bolest raditi, t. j. mrzi me (To me muči vrlo. Posl. 319). Rj. što pripada *zubima, zubu*. — Dajdete, gjeco, one moje *zubne čačkalice*, nešto me žulja u onome mome pokvarenom zubu. Npr. 5.

zubobolja, f. Nek me Bog sačuva od *zubobolje* i uhobolje. J. Bogdanović. *zubo-bolja, bol od zuba. tako slož. riječi kod glavobolja*.

zubbun, zúbuna, m. *eine Art Jacke (Jupon), tunicae genus*. *Zubune* u Srbiji nose i žene i ljudi, a u vojvodstvu samo žene. Rj. *dem.* *zubunić, augm.* *zubunčina. vidi* župica. — *Doramak, ženski zubun* (bez rukava samo do ramena). Rj. 133a. Ječerma, 2) *ženski plavetni zubun* (bez rukava). Rj. 254b. Koret, 1) *zubun ženski* (bio od čohe ili od sukna). Rj. 291a. Sadak, *ženski zubun plavetan (... djevojački crven)*. Rj. 661a. Kad izvedu lepotu devojkju, ne gledaj joj *šarene zubune*. Npj. 1, 5. Mlada majstorica, u naručju nosi sina Panteliju... treće joj se hvata skut' *svil'na zubuna*. 1, 106. One strize, što se kupuju te se *njima šaraju zubuni* i druge bijele haljine. Pis. 42.

zubbunčina, f. *augm.* od *zubun*. Rj. — *takva augm. kod bardačina*.

zubbunić, m. *dem.* od *zubun*. Rj.

zūe! *Stimme der Biene, susurrus apis*. Rj. *glas koji se čuje, kad zucne pčela*.

zučanje, n. verbal. od *zucati*. *radnja* kojom n. p. žene *zucaju* što.

zúčati, zúčam, v. *impf.* *pripovijedati* što kome potajno kao šapćući mu na uho; *ins Ohr sagen, flüstern, susurrare in aurem. i pčela zucaju. isp.* *zuc. v. pf.* *prostí* *zucnuti* 2, *zুকnuti* 2. — Kara-Gjorgijije pucao na nj (na Mladena) i rani ga u mošnje, od koje je rane poslije ležao i vidao se (ovo se slaže s onijem što su žene po Biogradu *zucale*, da Mladen s drugom ženom svojom nije mogao ništa raditi). Sovj. 31.

zúčnuti, zúčnem, *vidi* *zুকnuti*. Rj. v. *pf.* — 1) *vidi* *zুকnuti* 1. v. *impf.* *zúčati*. — 2) *vidi* *zুকnuti* 2. v. *impf.* *zúčati. i pčela zucne. isp.* *zuc*.

zúčanje, n. *vidi* *zučanje*. Rj. *isp.* *zuka*.

zučati, *zúčim*, *vidi* zujati. Rj. *v. impf. zuče n. p. pčele. isp. zucati. v. pf. prosti* zuknuti 1. — Pipavica pipa . . . *zuči*, buči, skoči car na vojsku, i doveđe plavu plavojku. Rj. 500b. Dubrovnik je kako i bačio: cukni, tako vas *zuči*. DPosl. 20.

zùgjur,* *adj. indecl. vidi* siromašan: Ili si *zugjur* kesom ili tutkun sobom. Rj. *suprotno* zengjil*. — Ili si tutkun sobom (koji ne zna) ili *zugjur* s česom (nemalac). Kov. 67.

zùjača, *f. vidi* zujalica. Rj. *vidi* i zuk 1, radiš; zvrčak, 2 zvfčka, zvrk, žvrk 2. *igračka* djetinja što *vrteći se zují, zuči, zvrči*. — *riječi s takim nast. kod* cjepeča.

zùjāk, *m. (u C. G.) vidi* govnovalj. Rj. *bubina. za* postanje *isp. zujati. vidi* i zunzak, govvara, ronac 3.

zùjalica, *f. Art Brummkreisel, trochi genus. cf. radiš, zujača. Rj. i kod* zujača *syn. ostala.*

zùjanje, *n. das Sumsen, susurrus (apis). cf. zučanje. Rj. verbal. od* zujati. *radnja* kojom *zují n. p. pčela.*

zùjati, *zùjim*, *v. impf. summen, sumsen, susurro, cf. zučati: zuje* čele; *zují* besposlen (*müssig sein*). Rj. *vidi* i brujati, *zucati. v. pf. pro-zùjati, za-* — *Zují* kao tikva na oranju (kad se voda iz nje popije pa se prazna gje baci ili objesi). Posl. 94 (*isp. zují* besposlen). Evo učinicu nešto u Izrailju da *če zujati oba uha svakome* ko čuje. Sam. I. 3, 11. Bezbožnik se muči svaka vijeka svojega . . . *Strah mu zují u ušima.* Jov 15, 21.

zùk, *m. — 1) (u Baranji) Art Brummkreisel, trochi genus, cf. zujalica. Rj. vidi* i zujača, *i syn. ondje. djetinja* igračka što se *vrti te zuči*. — *2) pòp zùk, m. (u C. G.), vidi* pop zlatar, zlatni pop, gundelj. Rj. 542a. *bubina* što *zuči* kad *leti. ostala syn. vidi* kod pop 2.

zùka, *f. das Summen, susurrus apium. Rj. kad* što *zuči, n. p. pčele. isp. zučanje*. — Neke vrste *bubina čine zuku* koja se od njih čuje. Rad 5, 193.

zùknuti, *zùknēm*, *v. pf. Rj. vidi* zucnuti. — *1) summen, insusurro. Rj. n. p. gundelj* zukne *kad* *poleti. v. impf. zučati, zujati. — 2) ein Wort fallen lassen, ins Ohr sagen, in aurem insusurro: on* mi nešto *zuknu. Rj. reči* kome što *potajno, kao šanuvši mu na uho. v. impf. zucati.*

zùkva, *f. eine Art grosse saure Aepfel, mali acidi majoris genus. cf. zukvara, zukvača 1. Rj. nekaka* *povelika* *kisela* jabuka. *za* *postanje* *isp. prozuku* *niti (kiselu postati).*

zùkvača, *f. — 1) vidi* zukva. Rj. — *2) (u Šumad.) vidi* zukvaja. Rj. — *riječi s takim nast. vidi* kod ajgirača.

zùkvaja, *f. (u Šumad.) nekaka* jabuka *slatka, u* kojoj *sjeme* *zveči*, kad se *tresne* njome. *cf. zukvača 2. Rj. za* *postanje* *isp. zučati, zuku* *niti 1.*

zùkvan, *m. kao* *suludast* čovjek, *vidi* zvekan. Rj. *vidi* i bezjak, *i syn. ondje*. — *za* *postanje* *isp. zukvaja. riječi s takvim nast. vidi* kod brajan.

zùkvara, *f. vidi* zukva. Rj. — *osn. u* *zukva. Osn. 108. riječi s takim nast. kod* badnjara.

zùlovi,* *m. pl. die Locken, circinus, cf. vitice. Rj. vidi* i *solufe (ista riječ* koja i *zulovi),* *krkmeta, i syn. kod* *vitica 1. — I* *metni* mu *rastok* na *obrve, kara* *boju* na *kara* *zulove.* Rj. 264a.

zulum,* *m. die Gewaltthätigkeit, violentia, cf. nasilje, nepravda: Al'* je *rada* *sirotnin* *raja, koja* *globa* *davati* *ne* *može* *ni* *trpljeti* *Turskoga* *zuhuma.* Rj. — *Danas* *mi* *je* *dragi* *dolazio, i* *veliki* *zulum* *počinio: po* *bašči* *mi* *cvēće* *počupao, na* *gjergjefu* *svilu* *zamrsio.* Npj. 1, 384. *I* *nametnu* *zulum* *na* *Kosovo: Kosovo* *ga* *i* *poji* *i* *hrani.* 2, 418. *Već* *počnete* *zulum* *činiti' raji . . . Već* *veliki* *zulum* *podigosmo, pogazismo* *njihovo* *poštenje.* 4, 135. *Po* *Srbiji* *teški* *zulum* *grade.* 4, 152. *Mi* *smo* *strašni* *zulum* *učinili.* 4, 156. *No* *se, kado,* *paša* *posilio, i* *po* *zemlji* *zulum* *postavio, robi*

paša *mlade* *i* *gjevojke.* 4, 343. *No* *kad* *vigje* *sirotnin* *raja, gje* *zulum* *njozi* *dosadiše.* 4, 344. *A* *u* *jutru* *rano* *poranili, i* *tu* *težak* *zulum* *pograbili.* 4, 471. *Narodu* *je* *zulum* *dodijao.* *Danica* 3, 149. *Car* *nama* *ne* *vjeruje, da* *je* *vama* *taki* *zulum.* 3, 151. *Da* *će* *se* *zulum* *ukinuti.* 3, 161. *Vičući, da* *im* *je* *velika* *poreza, da* *im* *je* *zulum* *od* *knezova.* *Miloš* 181.

zulum-čálma, *f.:* *Beži* *care* *niza* *svoje* *dvore, za* *njime* *se* *zulum-čalma* *suče.* Rj.

zulümčár,* *zulumčára, m. der Tyrann, Underdrücker, tyrannus. Rj. koji* *čini* *zulum. isp. tiranin, tirjanin. — A* *kad* *Gjorgje* *isiječe* *Turke, isiječe* *Turke* *zulumčare, onda* *Gjorgje* *u* *gradove* *ugje.* Npj. 4, 151.

zulümčárev, zulümčárov, adj. što *pripada* *zulumčaru.*

zulümčárski, *adj. što* *pripada* *zulumčarima* *ili* *zulumčaru* *kojemu* *god: Zulumčarske* *odsijeca* *glave.* Npj. 4, 151.

zùmba,* *f. ein Durchschlageisen, um runde Löcher damit ins Leder zu stechen, z. B. zu einem Siebe, ferrum efficiendis foraminibus in corio, cf. probojac. Rj. orugje* *kojim* *se* *buše* *rupe* *n. p. na* *koži. isp. boda 1.*

zùmbul,* *m. die Hyacinthe, hyacinthus orientalis. Rj. cvijet. vidi* *carević 2. — Dva* *cvijeta* *u* *bostanu* *rasla: plavi* *zumbul* *i* *zelena* *kada.* Npj. 1, 401.

zundárača, *f. nekaka* *velika* *muha. Rj. Schmeissfliege, musca vomitoria L. Rj. isp. brečavica, brečulja. — riječi s takim nast. kod* *ajgirača.*

zùnzāk, *zunzáka, m. (u Podgor.) vidi* *govnovalj. Rj. bubina. vidi* *i* *zujak, i syn. ondje.*

Zúpei, *Zübâcâ, m. pl. knežina* *u* *Trebinjskom* *kadiluku.* Rj. *isp. zubac.*

zúrēnje, *n. vidi* *zjanje. Rj.*

zúriti, *zúrím, v. impf. vidi* *zjati: šta* *zuriš* *tuda, te* *ne* *ideš* *kući?* Rj. *vidi* *i* *zijati 1.*

zúrla, *f. onaj* *koji* *zuri, der Gaffer, qui hiat. Rj. i: koja* *zuri.*

zúrna, *f. die Pfeife bei der türkischen Musik, fistula turcica. Rj. svirala* *u* *Turske* *musike.*

zvanica, *f. najviše* *se* *govori* *u* *mn. broju* *zvanice, t. j. oni* *koji* *se* *zovu* *na* *kršno* *ime, geladene Gäste (zum* *kršno* *ime), convivae vocati: Počastio* *goste* *i* *zvanice. U* *pjesmama* *se* *nalazi* *i* *uzavnice, n. p. U* *Marka* *je* *mlogo* *uzavnica: dvjest* *popa* *trista* *kalugjera. Rj. koji* *se* *ili* *koja* *se* *zove* *na* *čast* *kakvu* *god. vidi* *i* *zvanik. — Te* *bi* *ih* *pozvala* *na* *spravu . . . dobro* *je* *gospogja* *pazila* *šta* *od* *koje* *zvanice* *dolazi. Rj. 704b. Posla* *sluge* *svoje* *da* *zovu* *zvanice* *na* *svadbu. Mat. 22, 3. Adonija* *pozva* *snu* *braću* *svoju . . . začu* *Adonija* *i* *sve* *zvanice* *koje* *bijahu* *s* *njim. Car. I. 1, 41.*

zvaničan, *zvanična, adj. što* *pripada* *zvanju 2. isp. služben. Berufs-, amtlich. — Izabrani* *je* *sud* *privatan* *sud . . . On* *je* *stajao* *dalje* *od* *svake* *zvanične* *sudne* *radnje, pa* *nije* *išao* *u* *zakonik. DM. 319. Prepiše* *jedan* *službeni* *akata* *novim* *pravopisom . . . Zapovedi* *da* *prepiše* *akata* *zvaničnim pravopisom.* Zlos. 129.

zvaník, *m. (u C. G.) ein geladener Gast, conviva vocatus, cf. zvanica. Rj. pozvan* *gost. vidi* *i* *uzavnica.*

zvánje, *n. Rj. verb. od* *zvati. — 1) radnja* *kojom* *tko* *zove* *koga* *(das* *Rufen, vocatio. Rj.):* *Biraj, Vuče, kako* *tebi* *drago!* *tvoje* *zvanje, tvoje* *obiranje.* HNpj. 4, 80. *Jer* *se* *Bog* *ne* *će* *raskajati* *za* *svoje* *darove* *i* *zvanje.* Rim. 11, 29. — *2) kao* *služba; Beruf, Amt, munus, officium. — U* *drugom* *su* *redu* *bili* *ljudi* *svakojakih* *zvanija* *i* *činova.* Nov. Srb. 1817, 663. *Pored* *svoga* *zvanija* *on* *bi* *i* *kod* *vas* *bio* *svoj* *gospodar. Straž. 1887, 382. za* *stari* *nast. isp. bogojavljenije.*

zváti, *zdvēm, v. impf. Rj. dem. zivkati. vidi* *glasiti 2, vikati 2. v. pf. prosti* *zovnuti, zivnuti. v. pf. slož. dđ-zvati, izâ-, nâ-, od-, odâ-, po-, pre-, pri-, pro-, sa-, u-, za-. v. impf. slož. do-zivati, izâ-, nâ-, od-, po-,*

pro-, pro-, sa-, za. — **1 a)** *rufen, voco*. Rj. kao pozivati. — Tebe Krušić u gostinu zove. Rj. 92b. Na daču zove sve seljake redom od kuće do kuće. Rj. 111b. Hajde, zove te naša carica. Npr. 61. Car onoga grada pošlje i po njega ljude, da ga zovu preda nj. 237. Zovem gostovan. Psal. 88. Zovu ga na čast, a posadio za peč. 88. Svu braću zove na svadbu. Npj. 1, 58. Mene pobro u djevesto zove. 1, 394. Da zove Nijemost u pomoć, to ne biva. Danica 3, 153. Turci mi pišu i zovu ga jednako na predaju. Miloš 55. Ako bisam te i ja na teru zvan, ne idi mi. 121. Neznam neka se ne nameće. Odg. na ut. 23. Zvuti Zagrepčane u sloju. Slav. Bibl. 1, 94. Nijesam dolao da zovem pravoslavne no grješnike na pokajanje. Mat. 9, 13. *sa se, pass.*: Ko je vitez, poteci na bitijelo (kad se zove u pomoć ili u potjeru). Rj. 156a. — **b)** kao *pricivati, videti kličovati, upijati, vikati*. — Turški aga Bošju pomoć zvaše, odgovara kolu gjevojaka: »Bog i s tobom ago Šumadijski!« Npj. 4, 157. No povika sa planine vila, ona zove u Srpsku orđiju po imenu vojvoda Miloša! »O Miloša, Srpska vojvodo! 4, 292. Al' pokliče prebijela vila... ona zove stojnu Biogradu, a na ime Suleman-vezira: »Zar ne vidiš (njima ne vijeo!) 4, 354. — **c)** kao *nazivati; nomen, appello*. *isp.* zvati se. *vidi* glasiti 3. — Nova mlada ne smije (od stida) nikoga u kući zvati po imenu. Rj. 211a. Zovi me lopinom, istom me ne mahi'. DPsal. 159. Govore »ča«, po čemu ih naši anuđa zovu Čakavcima. Kov. 17. Turci rosoliju zovu amberija. Npj. 1, 315. Blago meni, jer će me Muzenom zvati žene. Mojs. 1, 30, 13. Vizantinci zovu Fukušina cesar Voškna. DM. 82. Građeci za jezike indoevropske tako zvane »grundformen«. Rad 2, 193. — **2)** *sa se, reflexa, heissen, vocor*: kako se zove? A. Kako se zove u vas kurjak? B. Ne zovu ga nikako, nego sam dogje. Rj. *vidi* glasiti se 2, pozivati se. — U Pocerini ima jedna rijeka koja se zove Nečaja. Rj. 113b (*isp.* U Pocerju ima rijeka Nečaja. Nov. Srb. 1817, 775). Bio je jedan car te se zvalo car Dukljan. Npr. 152. »Kako se ti zoveš, boga ti, po imenu?« »Ja se zovem Baš-Čelik. 195. I Bog se imenom zove. (Kad se ko sudi što ga imenom zovu). Psal. 94. Kuća mu se kućerinom zvala? 165. Ova moja (knjiga) zvala se: Edward Rosenthal. Sovj. 80.

zvěčkāe! Rj. *uzvik, uzvike s takim nast. vidi* kod čitac 3. — Pipavica, 2) kad se djeca u početku kake igre pogazjaju koje će najprije činiti ono što u igri valja da čini onaj koji izgubi, onda jedno govori: »Pipavice, pipavice...« govori se kašto i ovako: Od Dunava do Dunava... Klinčica, varčica, zveckae! Ordje žmuri onaj na kome dogje zveckae. Rj. 500b.

zvěčkānje. *n. dem.* od zvečanje. Rj.
zvěčkati, *zvěčkām, v. impf. dem.* od zvečati. Rj. *v. pf. zvečnuti*. — Gjerdan zveči, srce ječi; gjerdan zvecka, srce jecka. Rj. 254b. Kazivao i kako je po Švapskim i Madžarskim tamnicama, budi Bog s nama, kao da je u svakoj zveckao u okovima! Mil. 218.

zvěčnuti, *zvěčnēm, v. pf. dem.* od zvečnuti. Rj. *v. impf. zvečkati*.

zvěčae, *zvěčca*, *m.* trava, *herbae silvestris genus*. Stalli.

zvěčak, *zvěčka*, *m. der Glockenschwengel, pistillum campanae, cf. klatno*. Rj. u zvona ono što visi u njemu i čim se udara u nj, te zvono zveči, zvoni. *vidi* i brence, jezičac 4.

zvěčan, *zvěčaa (zvěčn)*, *adj. sonorus, strepens*. Stalli. *što pripada zveku*.

Zvěčan, *m.* grad u Kosovu blizu Mitrovice na nekakom brijegu, sad pust: Od Zvečana te do Vučitrna. Rj.

Zvěčanski, *adj. von Zvečan*. Rj. *što pripada Zvečanu*.

zvěčānje, *n. das Klängen, sonus*. Rj. *verbal.* od zvečati. *radnja* kojom što zveči. *dem.* zvečanje.

zvěčati, *zvěčim, v. impf. klängen, sono*. Rj. *vidi* zvečkati. *dem.* zvečkati. *v. pf. prosti* zvečnuti. *sloč. nazvečati, v. impf. sloč. pozvečivati*. — Zukvaja, nekaka jabuka slatka, u kojoj sjeme zveči kad se tresne njome. Rj. 215a. Gje murjaji zveče, filoseci muče. Psal. 75. Novci nitu zveče, al' se daleko čuju. 236. Prazno dure (vešma) zveči. 259. Jeka stoji ubojnih topova, zemlja ječi, nebo neba zveči. 4, 258. Smugjevi, noževi, zmajevi... nego se u pjesmama može čuti, i vrlo lijepu zveči n. p. Kamo tebi nođi iz potaje? Spisi 1, 30.

zvěčka, *f. eine eiserne Platte, die in den Klöstern, besonders in der Türkei, statt der Glocke dient, campana ferrae genus simplicissimum (tabula ferrea)*. Zvečka pred crkvom visi poprijeko pa se gvozdenijem čekićima u nju udara. Rj. *gvozdena ploča, što po manastirima i crkvama, osobito u Turskoj, čini sluđu zvona; kad se gvozdenim čekićem udara u nju, ona zveči, kao zvoni. isp.* čekalo 2, klepalo.

zvěk, *m.* (u Dubr.) *der Klang, sonus*: ovo zvono ima lijep zvek. Rj. *vidi* zveka. — *Zvek* za miris. (Gledaj: Milo za dragu). Psal. 88. Po zveku se vrijeme pozna. DPsal. 96. Palmotić: I glas jaki sitna zveka razliječu se tja daleče. Palmotić. Stulli.

zvěka, *f. der Klang, sonus*. Rj. *vidi* zvek. *isp.* zvečanje. — Tu je bila strašna lupa, vika, zveka la-naca i strašni glasovi. Npr. 63. Dok u jedan put čuje zveku od oružja, i htjede od straha pasti. 134. Stade zveka hahte na vratima. Npj. 1, 469. Zveka stoji zvona i čukura. 4, 509. Stade jeka zelene planine, stade zveka polja širokoga. Herc. 10.

zvěkan, *m. der Dummheit, stultus*. Rj. *vidi* zukvan, kao *stultus čovjek, syn. kod* bezjak.

zvěkēt, *m. das Geklimper, tintitus*: Ja ću biti na čardaku, dukate brojiti, dukati će zveketati, po zveketu dogji. Rj. *isp.* zveketanje.

zveketānje, *n. das Klumpen, tintitus*. Rj. *verbal.* od zveketati. *radnja* kojom n. p. dukati zvečeku.

zveketati, *zvekečēm, v. impf. klumpen, tintio*. Rj. *v. pf. sloč. nazveketati, isp. cinkati*. — Ja ću biti na čardaku, dukate brojiti, dukati će zveketati, po zveketu dogji. Rj. 203b.

zvěkir, *zvekira*, *m. (st.)*. Rj. *vidi* zečir. — **1)** *der Thüring, annulus, cf. halka*: Udarise zvekirom na vrata. Rj. *gvozden kolot, vidi* i biočug. — **2)** na svakom prstu po prsten, a na malom zvekir (u pripovijeci), valja da prsten? Rj. (*isp.* Zečir prsten vas od suva zlata. Rj. 203a).

1. zvečnuti, *zveknēm, v. pf. erklingen, resono*. Rj. *isp. cagrknuti, dem. zvečnuti, v. pf. sloč. podzvečnuti, v. impf. prosti* zvečati, zvečkati. *sloč. pozvečivati*. — Soko letna, a praporač zveknu. Rj. 326a. Kad udahnu, vas Budim ustanu, kada jeknu, cas mi Budim zveknu. Herc. 133. Kad u tebe gjerdan zvečne, tad u mene srce jekne. 250. Brečiti, oboriti koga na zemlju, kao da zvečne. Daničić, ARj. 621b.

2. zvečnuti, *zveknēm, v. pf. auf den Kopf schlagen (das er erklingt), ferio caput alicui ut resonet*: zveknuo ga po glavi. Zveknulo mu u glavu (palo na mu. Psal. 88), *ist ihm auf einmal eingefallen*. Rj. *udariti koga po glavi, da mu (glava) zveknē*.

zvečtānje, *n. das Klängen, resonatio*. Rj.

zvečkati, *zvečkēm, v. impf. klängen, resono*: Na ruku joj prsten zveče. Gjerdan zveče, srce jekće. Rj. *vidi* zvečati. *dem.* zvečkati. *v. pf. prosti* 1 zvečnuti. *v. impf. sloč. pozvečivati*. — Jesi li ti dao konju jačinu? ... kad zveče nad njim tul i sijeva koplje sulica; od nemirnoće i ljutine kopa zemlju. Jov 39, 26.

zvězdan, *m.* (u Srijemu) *vidi* gunjica, *cf. zviždan*. Rj. nekaka trava u gororu južnom zvezdan, koje *vidi*.

zvězdār, *zvezdāra*, *m.* (u Srijemu) nekaka riba. Rj. u južnom gororu zvezdar, koje *vidi*.

zvijer, *f.* (u pjesmama ima i *m.*). — **1)** *das wilde Thier, fera*: I krenuše *zvijera* arslana. Rj. *vidi* zvijere, zvjerka. *isp.* hajvan. *coll.* zvijerje, zvjerad, zvjerinje 1. — Da je on (Megjedović) još mlad i nejak, a u svijetu ima *zlijeh zvjerova* koji se zovu ljudi, pak će ga ubiti. Npr. 1. Car najposle mišljaše da su je (kćer) gde *rastrgli zverovi*. 224. Učiniću, te će nestati *zle zvijeri* iz zemlje. Mojs. III. 26, 6. Skupite se svi *zvjerovi poljski*. Jer. 12, 9. — **2)** (*coll.*) *das Pelzwerk, pelles*: izišli trgovci pa kupe *zvijer*. Rj. *vidi* zvjerinje 2. *isp.* krzno.

zvijerac, *zvijerca*, *m.* (u C. G.) *vidi* vuk, kurjak. Rj. — Kažu da *zvjerinac* progje, kad se namaže mašču od kurjaka (*zvijerca*). Rj. 204b.

zvijere, *zvjereta*, *n.* *vidi* zvijer 1: Zlo je *zvijere* megjed. Rj. *vidi* i zvjerka. *isp.* hajvan. *coll.* zvijerje, zvjerad, zvjerinje 1. — Ciknu Marko, kao *gorsko zvere*, udari se rukom po kolenu. Npj. 2, 244.

zvijerin, *adj. des Thiers, bestiae*. Rj. *što pripada zvijeri*. — Da načine ikonu *zvijeri* . . . da dade duh ikoni *zvijerinoj*, da progovori ikona *zvijerina*. Otkriv. 13, 15.

zvijerje, *n.* u pjesmama, *vidi* zvjerinje 1. Rj. *coll. vidi* i zvjerad. *jeđinica* zvijer 1, zvijere, zvjerka. — *Dizati*, 2) *zvijerje*, *cf.* kretati: I odoše u lov u planinu, oni dižu tice jarebice. Rj. 119a. Eda bi te namerilo *zverje*. Rj. 203b. Ja evo postavljam zavjet svoj s vama i sa svijem životinjama i sa svijem *zvijerjem zemaljskim*. Mojs. I. 9, 10. Što bi *zvijerje zaklalo*, nijesam ti donosio, sam sam podmirivao. 31, 39.

zvijezda, *f.* (*pl. dat. loc. instr.* *zvijezdama*) — **1)** *der Stern, stella*: Kovati ili podizati koga u zvijezde (Hvaliti ga. Posl. 135). Rj. *dem.* zvjezdica. *vidi* danica, prehodnica, repata zvijezda, večernjača, volujara; kola, krst, plug i volovi, štapci. — *Zvijezda* se na nebu *proli*, *cf.* *prosliti* se. Rj. 608b. *Prosu* se *zvijezda*. Rj. 613b. *Osu* se *nebo zvezdama*. Npj. 1, 162. Tvoja je sreća rodila . . . *zvjezdama sjajnim rosila*. 1, 191. *Tekla zvjezda danica*, da preteče mjeseca. 1, 294. *Ispod grla jasna mjesecina*, iz njedara *dvije jasne zvjezde*. 1, 365. *Svetli care*, ograđano sunce! *sjajna zvezdo* pod nebom na zemlji. 1, 626. *Pa svjetlicu dozivao zvjezdu*: »Pričekaj mene, *svjetla zvjezdo* moja! HNpj. 2, 245. Jesi li kad čuo za *stanovne zvjezde*? Priprava 95. Eto vas ima mnogo kao *zvijezda nebeskih*. Mojs. V. 1, 10. — **2)** udario ga po zvijezdi, t. j. po čelu. Rj.

Zvijezda, *f.* (*st.*) grad nekakav: O Ivane od *Zvijezde* grada. Rj. — i *planina*: I najavi ovce očupane, povede ih *Zvijezdi* planini. Npj. 2, 631.

zvijūk, *m.* (u C. G.) *der Pfiff, sibilus*: Na *zvijūk* ga serdar *namamio*. Rj. *kad* se *zvijūkne*. *vidi* zvijūduk.

zvijūkānje, *n. verbal. od* *zvijūkati*, *koje vidi*.

zvijūkati, *zvijūčēm, v. impf. vidi* *zvijūdukati. v. pf.* *zvijūknuti*. — »Evo ti *svirale*, pak joj nad glavom *sviri* . . . teke stane *zvijūkati* okolo mrtve ščeri, ona sjede. Npr. 115.

zvijūknuti, *zvijūknēm, v. pf.* (u C. G.) *einen Pfiff thun, sibilum edo, cf.* *zviznuti*: Serdar *huknu*, a Turčin *zvijūknu*. Rj. *v. impf.* *zvijūkati*.

zvīzd, *m.* (*loc.* *zvīzdu*) *vidi* *zvīzda*, *zvīzga*, *zvīzd*. — Malu stadu mao i *zvīzd*. DPosl. 59. Čuje više sebe *urnebesana* *hukaliti zvīzd*. J. Gjorgjić. ARj. III. 729b.

zvīzda, *f.* *vidi* *zvīzga*: Stoji *zvīzda* *sivoga sokola*. Rj. *kad* se *zvīzne. vidi* i *zvīzd*, *zvīzd*. — Kažu, kad veliki blor opazi čovjeka na čamcu, on dignuši glavu iznad vode *sa zvīzdom* ide upravo na nj. Rj. 31b.

zvīzga, *f.* *das Gepseife, sibilus, cf.* *zvīzda*: Stoji *zvīzga* *sivoga sokola*. Rj. *vidi* i *zvīzd*, *zvīzd*, *zvīzd. isp.* *zvīzdanje*. — Dobar mu se dorat pomamio . . . Sve ga *zvīzga* stoji na nozdrve baš ko *zmije ljute iz kama*. HNPj. 4, 541.

zvīzgae! kako to reče, a on njega *zvīzgae* po

ušima. Rj. *on njega zvīznē (udari) po ušima. takve* *uzvike vidi kod čistac* 3.

1. zvīznuti, *zvīznēm, v. pf.* *einen Pfiff thun, sibilum edo*: Kako *koplje* na planini *zvīznu*. Rj. *v. impf.* *zvīzdati* — *Zmija* na vratu čobanovu *zvīzne*, a *zmije* se sve odmah *raspletu*. Npr. 11. Samo je trebalo da *zvīzne*, pa bi odmah *dotrčao* *zmajevit konj*. 206.

2. zvīznuti, *zvīznēm, v. pf.* *n. p.* po ušima, *einen Hieb geben (das es pfeift), alapam alicui do (ut sibilat)*. Rj. *udariti koga po ušima, da sve zvīzdi. isp.* *zvīzgae!* *vidi* *fisnuti. v. impf. isp.* *fiskati*.

zvīzd, *m. sibilus*. Gjorgji: On ih tjero s ognjevitijem *zvīzdom* *mača* više glave. Stulli. *vidi* *zvīzd*, i *syn. ondje*. — Čno se *nočaske zvīzd* u polju, valja da su se *lopovi ročili*. J. Bogdanović.

Zvīzd, *m.* (*loc.* *Zvīzdu*) *eine Gegend der nahija Požarevačka*. Kažu da u *Zvīzdu* ima izvor, koji *ljeti kašto zvīzdi*. Rj. *kraj u nahiji Požarevačkoj*.

zvīzdan, *m.* (u Slav.) *vidi* *zvīzd*. *zvīzdan*. *zvīzdan*. *nekaka trava*. — *zvīzdan*. Po zapadnom govoru ali s promjenom glasova *zd* na *žd*: *zvīzdan*. Osn. 139.

zvīzdanje, *n. das Pfeifen, sibilatio*. Rj. *verbal. od* *zvīzdati. radnja* *kojom tko zvīzdi. vidi* *zvīzganje*.

zvīzdati, *zvīzdīm, v. impf. pfeifen, sibilu*. Rj. *vidi* *zvīzdjeti. dem.* *zvīzdukati. zvījukati. v. pf. prosti* *zvīznuti, slož. zazvīzdati. v. impf. slož. pozvīzdivati*. — Dobro *tiši*, a u glavu ne *tiči*. (Reče se za čele kad se *sabijaju* u *košnicu*, i znači da ih *zvīzdeči* *valja zvati*, a u glavu od *košnice* ne *ticati*, da budu dobre). Posl. 61. *Lijepo zvīzdiš*, tek da *hoće* *ovce za tobom*. (Kad ko *ljude* na što *nagovara*, a oni ne će da ga *poslušaju*). 169.

zvīzdenik, *m.* u pripovijeci *kazala* *nekakva baba* *mjesto svještenik, in der Anekdote für svještenik*. Rj.

zvīzdjeti (*zvīzgjjeti*), *zvīzdīm, v. impf. vidi* *zvīzdati*. — Pa počne (*gjak*) *zvīzgjjeti* *okolo njega* (*okolo divljana*) *rugajući* mu se. Npr. 150. Izvadi iza pasa *nekaku malu zlatnu sviralicu*, pa se *pripe* na jedno drvo i *poče u nju zvīzgjjeti*. 219.

zvīzduk, *m. das Gepseife, sibilus*. Rj. *vidi* *zvījuk. isp.* *zvīzdukanje*.

zvīzdukānje, *n. dem. od* *zvīzdanje*. Rj.

zvīzdukati, *zvīzdučēm, v. impf. dem. od* *zvīzdati*.

Rj. *vidi* *zvījukati, fučukati. v. pf. slož. zazvīzdukati*.

zvīzgjēnje, *n. verbal. od* *zvīzdjeti. radnja* *kojom tko zvīzdi*.

zvjerād, *f.* (*coll.*) *die Thiere des Waldes, ferae*: Pa mu *hajkni zvjerad* u planinu. Rj. *vidi* *zvijerje, zvjerinje* 1. *jeđinica* *zvijer, zvijere, zvjerka*. — Kruh kad *dogješ* pred kuću *baci onijem zvjeradma* da te ne *izjedu* . . . *skoči* na nj *mnostvo svakojake zvjeradi* . . . *svako od zvjeradi* *pošto primirisa* *ono kruha* *pade potruške* i *rep savi* *poda* se. Npr. 93. *Nego* će se *samođaviti* u *pustinji* ili *će je zvjerad rastrēi*. 112.

zvjerānje, *n. das scheue Umherblicken, circumspectio formidolosa*. Rj. *verbal. od* *zvjerati. radnja* *kojom tko zvjera*.

zvjerati, *rām, v. impf. scheu umherblicken, pavide circumspicio*. Rj. *ogledati se* *pljaškivo* (*kao zvjerka?*). *v. pf. slož. uzverati* se. *vidi* *vjetriti* 2.

zvjerāv, *adj. koji zvjera; scheu umherblickend*. — *Hođ* mu je bio *lagan*, a *držanje* *prezavo* i *zveravo*. Zim. 299.

zvjerinac, *zvjerinca*, *m. der Zittrich, herpes, cf.* *lišaj*. Kažu da *zvjerinac* *progje*, kad se *namaže mašču* od *kurjaka* (*zvijerca*). Rj. *kao bolest na koži*.

zvjerinjāk, *m. der Thiergarten, vivarium*. Rj. *kao* *građina, vrt, gdje se drži zvjerinje, zvjerad*. — *riječ* i *takim nast. kod* *krtičnjak*.

zvjerinje, *n. coll.* — **1)** *die Thiere des Waldes, ferae*. Rj. *vidi* *zvijerje, zvjerad. jeđinica* *zvijer* 1, *zvijere, zvjerka*. — *Miševi* i *parcovi trče* na sve strane . . . »ne možemo *od toga zverinja* na miru ni

ručati ni večerati. Npr. 42. Ona se popne na jedno drvo da prenoći, da je na zemlji ne bi išlo kako zverinje. 133. Te od lova ništa ne ulovi: ni jelena ni košute mudre, ni od kaka sitnoga zverinja. Npj. 2, 155. — 2) vidi zvijer 2. Rj. isp. krzno.

zvjerka, f. ein Waldthier, Stück Wild, fera. Rj. (gen. pl. zvjērki i zvjērākā). vidi zvijer 1, zvijere. isp. hajvan. coll. zvijerje, zvjerad, zverinje 1. — Ovaj je tuljac šuplje drvo kroz koje se lisica ili jazavac provući može, pa se položke utvrdi na vratima od jame gdje se misli da je koja od ovijeh zvjerki unutra. Rj. 755a. On odnese mačka na galiju... »Ja imam u galiju zverku... Npr. 42. Kad tamo, a to nekake zverke naiše te mekinje sve pojete. 138. Zagjem u šumu da ulovim kaku zvjerku da zgulim mješinu. 161. Mudra je to zvjerka! (Kaže se za mudra ili lukava čovjeka). Posl. 184. Ne pada snijeg da pomori svijet, nego da svaka zvjerka svoj trag pokaže. 207. U zvjerki bi srce prepuknulo, a kamò li u živu junaku! Npj. 4, 187. Ali Mutap i po mraku vidi, kano zvjerka kurjak u po noći. 4, 300.

zvjeròkradica, m. i f. zvjero-kradica, čeljade muško ili žensko, koje krade zvjerad. govori se u Hrv. der Wilddieb. — riječi tako slož. kod konjokradica.

zvjerski, adj. što pripada zvijerima; der wilden Thiere, Thier-, thierisch, ferarum. — Glad će ih cijediti... i zube zvjerske poslaću na njih. Mojs. V. 32, 24.

zvjerstvo, n. feritas, atque agrestis immanitas. Stulli. zvjersko djelo, zvjerski postupak.

1. zvjezdan, m. (u C. G.) nekakva trava, u koje je cvijet kao u djeteline, samo što je žut. Rj. lotus corniculatus L. Rj.³ vidi zvezdan, zviždan. — zvezdan (osn. u zvijezda). Po zapadnom govoru ali i s promjenom glasova »zd« na »žd«: zviždan. Osn. 139. riječi s takim nast. kod brajan.

2. zvjezdan, adj. što pripada zvjezdama; Stern-, Sternen-, stellaris, stellarum. — Štapci, 2) nekakve četiri zvijezde... Name eines Sternbildes... »pojas« u zvezdanom jatru Orionu. Rj.³ 875a.

Zvjezdana, f. ime žensko. Rj. — imena ženska s takim nast. kod Andrijana.

zvjezdār, zvjezdāra, m. — 1) zvězdār, zvezdāra, m. (u Srijemu) nekaka riba, Art Fisch, piscis genus. Rj. 203a. u istočnom govoru. po južnom piše Daničić zvjezdār. Korijeni 50. Osn. 114. — 2) čovjek koji se bavi naukom o zvjezdama; astronomus. — Neka stanu sada zvjezdari, koji gledaju zvijezde, koji proriču svakoga mjeseca. Is. 47, 13. Car nagje da su deset puta bolji od svijeh vrača i zvezdara. Dan. 1, 20. Ovako je radio onaj zvezdar što je gledao mjesec na durbin, pa ugledao vola u mjesecu. Rat 11.

zvjezdārev, zvjezdārov, adj. što pripada zvezdaru 2.

zvjezdārski, adj. što pripada zvezdarima ili zvezdaru kojemu god.

zvjezdast, adj. n. p. konj, koji ima na čelu kao zvijezdu, gestirnt, stellatus. Rj.

zvjezdica, f. dem. od zvijezda. Rj. — Turske riječi naznačio sam zvezdicom (*). Rj.¹ XX. Za g. S. pod zvezdicom kaže samo, da... Slav. Bibl. 2, 234.

zvjezdovit, adj. sidereus, stellatus. — na zvezdovitomu sjedi pristolju. Stulli. što je puno zvijezda. — takva adj. kod barovit.

zvdeānje, n. das Schnappen mit den Zähnen, captatio, frendor. Rj. verbal. od zvocati, koje vidi. vidi zvoncanje.

zvdeati, cām, v. impf. mit den Zähnen schnappen, capto dentibus. Rj. zvoca n. p. pas zubima, kad hvata muhe. vidi zvoncati. v. pf. zvoncati.

zvdenuti, enēm, v. pf. schnappen, klappen (wie der Hund, Storch), capto dentibus, strepo. Rj. zvocene roda, zvocene pas, kad n. p. hoće muhu da uhvati. v. impf. zvocati, zvoncati.

zvonāčac, zvonāča, m. trava, fuga daemonis, herbae genus. Stulli. vidi zvončac.

zvonār, zvonāra, m. — 1) der Glockengiesser, fusor campanarum. Rj. koji lije zvona. — 2) der Glöckner, Glockenläuter, Küster, pulsator campanarum. Rj. službenik kod crkve, koji zvoni u zvona. — Što ti u ruci, to ti na vratu (bilo)! (Kletva zvonaru kad zvoneci koga uznemiruje). Posl. 360. — 3) (u Grblju) ovan na kome je zvono, der Glockenträger (Widder), aries tintinnabulum gestans. Rj.

zvonara, f. der Glockenthurm, turris campanaria. cf. zvonik. Rj. toranj u kojem su zvona. — Turski hodža na zvonari viče, ja kan' da je na mećetu svome. Npj. 3, 47. Stiže zvono. Knez Miloš kupio i poslao. Eno ga gore na zvonari! Mil. 298. riječi s takim nast. kod badnjara.

zvonārev, zvonārov, adj. des zvonar, fusoris aut pulsatoris campanae. Rj. što pripada zvonaru (1, 2).

zvonārica, f. — 1) bravče koje nosi zvono (čaktar). Rj. — 2) u Hrv. zvonareva žena. vidi zvonarka.

zvonārina, f. ja sam tvom čači osam dana zvonio, pa mi još zvonarine platio nijesi. J. Bogdanović. plaća zvonaru za zvonjenje, za nast. isp. dimarina.

zvonārka, f. Rj. zvonareva žena. vidi zvonarica 2.

zvonārnicā, f. (u Zagrebu) zgrada gdje se liju zvona, die Glockengiesserei. Iveković. — za nast. isp. ceduljarnica.

zvonārski, adj. der zvonari. Rj. što pripada zvonarima ili zvonaru kojemu god.

zvonēānje, n. vidi zvocanje. Rj.

zvonēati, cām, v. impf. vidi zvocati. Rj.

zvonēce, zvonca (zvončeta), n. — 1) dem. od zvono, das Glöckchen, campanula. Rj. vidi bronza 2, mjenica. — Evo ovjgen ovo malo zvonce... kad u ovo zvonce zakucnem... te zvonce zazvoni. Npr. 260. Svega sela ovce, a knežovo zvonce. Posl. 279 (značenje vidi kod zvono. Posl. 195). Načiniše zvonca od čistoga zlata. Mojs. II. 39, 25. — 2) cvijet nekaki, die Glockenblume, campanula Linn. Rj. isp. zvončić.

zvončac, zvončca, m. Stulli. vidi zvonāčac.

zvončić, m. (u Paštru) neka trava, Art Pflanze, herbae genus. Rj. isp. zvonce 2. — riječi s takim nast. kod branič.

Zvoniigrād, m. zidine od gradića u Hrvatskoj na desnoj strani rijeke Zrmanje. Rj.

zvonik, zvonika, m. (u Dubr.) vidi zvonara. Rj. vidi i toranj.

zvonika, f. trava, ambrosia. Stulli. — riječi s takim nast. kod aptika.

Zvoniimir, m. ime muško. Zvōni-mīr. Osn. 31. tako slož. imena kod Budimir. — Srbi (oko Zvornika) pripovijedaju, da je Zvornik zidao nekakav Zvonimir nezabošac. Rj. 205a.

zvonina, f. veliko zvono. Stulli. augm. od zvono. takva augm. kod bardačina.

zvoniti, zvōnīm, v. impf. läuten, pulso campanam: zvoni na jutrenju, na leturgiju, na večernju, na mrtvaca, na vatru. Rj. vidi slaviti 2. frequentat. zvonukati. v. pf. slož. za-zvōniti. — Zvoniti ne umijem, a prestati ne smijem. Posl. 88. Što ti u ruci, to ti na vratu (bilo)! (Kletva zvonaru kad zvoneci koga uznemiruje). Posl. 360. Već zvonu na 12 sati, a ja moram ići čak u grad na ručak. Straž. 1886, 772. Pa su zvonili u zvona. Žitije 6.

zvōno, n. (pl. zvōna, zvōnā) die Glocke, campana. Rj. dem. zvonce. augm. zvonina. — Bakarusa, bakreno zvono što se veže n. p. na vola, cf. klepka. Rj. 13a. Ovo zvono ima lijep zvek. Rj. 203b. Oglasiti mrtvaca zvonom. Rj. 437b. Salivanje zvona. Rj. 662b (nekaka igra). Zvono kuca: ko za čim, ko za čim! (Svak neka gleda svoj posao). Posl. 88. Ne valja svoje zvono na tugjeg ovna vezati. (Svoje ime ili svoju slavu ne valja drugome davati). 195. I zaklati ovna ispod zvona. Npj. 1, 486. I pred crkvom zvona udariše. 2, 195.

Bijele je najavio ovce, stade jeka zvona i čaktara. 4, 507. Po crkvama zvona udaraju. HNpj. 3, 417. Pa su zvonili u zvona. Žitije 6.

zvonúkânje, n. verb. od zvonukati. radnja kojom tko zvonuče.

zvonúkati, zvdnũcēm, v. impf. *aes campanum frequenter pulsare*. Stulli. često, neprestano zvoniti. frequentat. od zvoniti.

zvdnjēnje, n. *das Läuten, sonus aut pulsatio campanae*. Rj. verbal. od zvoniti. radnja kojom tko zvoni u zvono ili kojom zvono zvoni.

Zvorničanin, m. čovjek iz Zvornika. Rj.

Zvdnĩčkĩ, adj. von Zvornik. Rj. što pripada Zvorniku.

Zvdnĩk, Zvornika, m. *Stadt und Festung am linken Ufer der Drina, eine Tagreise von der Save*. Rj. varoš i grad na lijevom brijegu Drine, jedan dan hoda od Save.

zvorniklija, f. (u Užič. nah.) nekakva trešnja. Rj. *prunus avium L. var.* Rj.² zvornik-lija, s Turskim nast. kao trešnja Zvornička.

zvrēanje, n. *das Schnippen-schlagen, talitratio*. Rj. verbal. od zvrēati. radnja kojom tko zvrēa koga.

zvrēati, cām, v. impf. *einem ein Schnippen schlagen, talitro percutio*. Rj. zvrēati koga, udarati ga zvrēkōm, frnjokom. v. pf. zvrēnuti.

zvrēkalo, m. *der gern Schnippen schlägt, qui talitro percute solet*. Rj. koji rado zvrēa, ima običaj zvrēati.

zvrēnuti, cnēm, v. pf. koga, *einem ein Schnippen geben, talitro percutio*. Rj. udariti ga zvrēkōm. v. impf. zvrēati. — Kad dogje (gvozden čovek) pred cara, zapita ga: »Šta si me zvao?« A car čuti kao nem. »Ta šta ti imaš sa mnom,« reče gvozden čovek, pa ga zvrēne u čelo, a car odmah dušu ispusti. Npr. 212.

zvrēak, zvrēka, m. *die Schnurre, crepitaculum*, cf. radiš 1. Rj. vidi i zujača, i syn. ondje.

zvrēanje, n. *das Schnurren, fremitus*. Rj. verbal. od zvrēati, koje vidi. isp. zvrēka.

zvrēati, zvrēim, v. impf. *schnurren, fremere*: Zvrēi kao muha po praznu loncu (Posl. 88). Rj. kao zujati. v. pf. zvrēnuti.

zvrēina, f. Rj. vidi zvekan? Rj.³ — zvrēina (osn. u zvrka, prem da drugoga značenja). Osn. 153.

1. zvrēka, f. *der Nasenstüber, Schneller, talitrum*: Nijesam ga ni zvrēkom udario (Posl. 217). Rj. onaj udarac, kad tko zvrēne koga. vidi frnjoka, frnjooka. — Je li zrela lubenica? (Reče se u šali udarivši koga zvrēkom u glavu). Posl. 113.

2. zvrēka, f. (u C. G.) *der Brummkreisel, trochus*, cf. zujalica. Rj. djetinja igračka što se vrti te zvrēi, zuji. vidi zujača, i syn. ondje.

zvrēočica, f. mala zvrēoka. Stulli.

zvrēoka, f. *instrumentum ex tabulis ligneis, quo in Templis Christiani utuntur hebdomada sancta*. Stulli. sprava od dasaka, koju u crkvama katoličkim upotrebljavaju mjesto zvona na veliki četvrtak, petak i subotu. vidi škrebetaljka. dem. zvrēočica. za nast. isp. čuloka.

zvrēk, m. vidi 2 zvrēka, i syn. ondje. — Ili je strjelica ili luk, ili bastoč ili zvrk. DPosl. 32. Za strjelicom luk, za bastočem zvrk. 153. trochus. Stulli.

1. zvrēka, f. (u Sarajevu) vidi čekrklija. Rj. vidi preslica (na čekrk).

2. zvrēka, f. *das Geschnurre, fremitus*. Rj. čuje se n. p. zvrka iz prazna lonca, kad po njemu muha zvrēi (zuj). isp. zvrēanje.

zvrēkēnuti, zvrēkētnēm, v. pf. *auf den Kopf schlagen (das er knurrt), ferio caput alicui (ut resonet)*. zvrēkēnuti koga u glavu, udariti ga, da mu ona zvrēne. isp. zvrēnuti.

zvrēknuti, zvrēknē, v. pf. *schnurren, fremo*. Rj. kao zuknuti 1, zazujati. v. impf. zvrēati. — Nemoj niko kavge zametnuti, dok ne zvrēne nadžak po kamenju. HNpj. 3, 543.

Zvrēsnō, n. adj. polje na granici Austrijskoj blizu Grahova. Rj.

zvrēst, m. (u C. G.) mekan kamen, od koga se, kad se stuče, mijese crijepnje, *Art Stein, lapis quidam*. Rj.

Ž.

žaba, f. (pl. gen. žabā). Rj. dem. žabica. mlada žabić. augm. žabetina, žaburina. — **1**) *der Frosch, rana*. Rj. vidi baburača, baburina 2, gubavica, kornjača (žaba), krastavica, kreketuša, napniguša, šarentrba, vatrena žaba, zapuhača. — Krēkečũ (žabe). isp. Rj. 301a. Požapke n. p. hoditi, t. j. na rukama i na nogama, kao žaba, vidi četvoronoške. Rj. 526b. Junak potkiva konja hrabrena, vijjela ga je žaba zelena, podigla nogu, junaku rekla: »Potkuj i mene, mladi junače! Npj. 1, 88. — **2**) žaba gubavica, ili krastava žaba, vidi gubavica 2. Rj. — Tako potrbuške ne hodio kao žaba gubavica! Posl. 309. — **3**) vatrena žaba, po barama mala žaba, koja ima po trbuhu šare vrlo žute. Rj. *bombinator igneus Mer.* Rj.³

žabae, žápca, m. *Männchen von Frosch, rana mas.* Rj. mužjak u žaba.

žabētina, f. augm. od žaba. Rj. vidi žaburina. — augm. takva kod babetina.

žabica, f. — **1**) *dem. Fröschein, ranula*. Rj. dem. od žaba. — **2**) *eine Verzierung am oberen Theile des Pistolenschafes, pars ornatus pistolae*. Rj. nekaki nakit u pistolja na gornjoj strani. — **3**) (u Srijemu) vidi zevalica. Rj. biljka. *antirrhivum majus Linn.* Rj.³ vidi i zijevalica, zijehalica. — **4**) ona raketla što skačući puca. — **5**) na kapiji ono gvožgje, gdje se osovina od kapije okreće. Rj. — **6**) žabice, f. pl. žlijezde oko vrata, i za to malo dijete povuku za

uho, kad se pred njim spomene žaba, *Art Halsdrüsen, glandulae cervicis*. Rj.

žabičanje, n. J. Bogdanović. verb. od žabičati. stanje koje biva, kad žabiča govēē.

žabičati, cām, v. impf. nešto mi od neki dan jedan vo žabiča, pa ga ne smijem hvatati (neka vrsta govegje bolesti). J. Bogdanović.

žabić, m. *der junge Frosch (Froschwurm), ranula*. Rj. *Kaulquappe, larva ranae*. Rj.³ vidi bugjara, crnoglavak, divlji somić, punoglavac. mladunče od žabe.

žabljak, m. grad u Zeti više utoka Morače u Skadarsko blato: Grom udari tebe u žabljaka baš u tvoga ponosita grada. Rj.

žabljak, m. *die Kamille, matricaria camomilla* Linn. cf. prstenak 3a. Rj. i syn. kod prstenak 3a. biljka.

žablji, adj. *Frosch-, ranae et ranarum*. Rj. što pripada žabama, žabi. — *Žabljũ tráva*, f. Hundskamille, *anthemis cotula*. Rj. 154a. *senecio vulgaris L.* Rj.³ Žabnjak, žablja jaja. Rj. 154a. Iz one žabe izigje krasna devojka, samo žablja koža ostane na zemlji. Npr. 208.

žabnjak, m. žablja jaja, što se u proljeće nalaze po vodi oko kamenja, *das Froschleich (die Frosch-eier)*, ova ranarum. Rj.

žabōkrečina, f. kao (zelen) kajmak, koji se uhvati po vodama koje ne otječu, *die Sumpfsannichelli*, zan-

nichellia palustris. cf. okrijek. Rj. *Wasserfaden*, *conferva Link.* Rj.³ žabo-krečina. *vidi i* žabokrijek.

žabokrijek, *m.* *vidi* žabokrečina, okrijek. — Žabokrečina (osn. u *žabokrijek*). Nema u Vuka, nego u Mikalje »žabokrek.« Osn. 164.

žaburina, *f.* *vidi* žabetina. Rj. *takva augm. kod* baburina.

žacanje, *n.* Rj. *verbal. od* žacati (*i se*). — **1)** *radnja* kojom tko žaca koga (das Stechen, punctio. Rj.) — **2)** *stanje* koje biva, kad se tko žaca od koga (das Zurückschauen, horror. Rj.)

žacati, *žacām*, *v. impf.* Rj. *v. pf.* žacnuti (*i se*). — **1)** *stechen*, *pungo*. Rj. *žacaju n. p. pčele. isp.* bosti, bācati, bōcati. — **2)** *sa se, refleks. zurückschauen, horrere*: On bi došao, ali se žaca od njega. Rj. *kao* bojati se, *prēdati*.

žacnuti, *žacnēm*, *v. pf.* Rj. *v. impf.* žacati (*i se*). — **1)** *stechen*, *pungo*, *wie die Biene*. Rj. *žacne n. p. pčela*. — **2)** *sa se, refleks. zurückschauen, exhorrescere*. cf. *prepasti se*. Rj. cf. *džasnuti se*.

žagor, *m.* u vašoj se kući vavijek nekakav žagor čuje. J. Bogdanović. *vidi* džagor.

žagorenje, *n.* J. Bogdanović. *vidi* džagorenje.

žagoriti, *rīm*, *v. impf.* šta vi žene vavijek žagorite. J. Bogdanović. *vidi* džagoriti.

žagrjenje, *n.* *das Sengen, ambustio*. Rj. *verbal. od* žagriti. *radnja* kojom tko žagri n. p. zelen kukuruz.

žagriti, *žagrīm*, *v. impf.* n. p. zelen kukuruz, *sengen, amburere*. Rj. *vidi* puriti. *v. pf. slož.* d-žagriti, za-.

žāl, *m.* *ripa, ora*. Stulli. *n. p. žal* morski. *vidi* brijeg 2, *i syn. ondje*. — Žalica (osn. u *ЖАЛЪ* ripa). Osn. 320.

žālae, *žālca*, *m.* *der Stachel (der Biene), aculeus*, cf. *žaoaka*. Rj. *ono čim pčela žaca. vidi i* žaoce. — Skakavci . . . imahu repove kao skorpjine, i žalci bijahu na repovima njihovima. Otkriv. 9, 10.

žālba, *f.* *die Beschwerde, querimonia, cf. tužba*: Te pred pašom žalbu učinise. Rj. *vidi i* žalovanje, požala. — Imam žalbu na vas. Pom. 22. Da je ona (čakavska akcentuacija) vrlo malo poznata, na to su se već dizale žalbe. Rad 20, 152.

žālīja, *f.* *die Salbei, salvia officinalis*. Rj. *biljka. vidi* kadulja, kuš, pelin 1. — *riječ od Lat. salvia*.

žālīca, *f.* (u C. G.) *vidi rit.* Rj. *vidi i* lug 2. — *osn. u ЖАЛЪ* ripa. Osn. 320.

žālījē, *comp.* od žao (*i superl. najžalije*). Rj. — »Mi hoćemo ovjge izginuti; šta je kome najžalije?« — »Mene, braćo, jeste najžalije: skoro sam se junak oženio, ostade mi u dvoru ljubovca . . . to je mene sada najžalije.« Npj. 4, 20 (mene dat.). Pa ja mislim u mojoj pameti, da ga nama nješto požalije . . . Dobro zboriš, moj mili ujače! . . . žalije ga nama nego njima. 5, 465.

žāliti, *žālīm*, *v. impf.* Rj. *v. pf. slož.* d-žaliti (*se*), o-, po-, pre-, ra(z)- (*se*), sa-, za-. *v. impf. slož.* sažaljavati. — **I. 1 a)** koga, *betrauern, lugeo*: Žali me živa a nemoj mrtva (Posl. 79). Teško onome koga žale! (Posl. 316). *Marka žali i* otac i majka, a Andriju ni otac ni majka nego jedna iz sela gjevojka. Rj. Kudgod ide prvog vojna žali. Npj. 1, 229. — **b)** žaliti za kim. *vidi* korotovati; žalovati 1. *vidi i* kod žao 1a: žao mi je za tobom, brate Jonatane! Sam. II. 1, 26. — Zmija kako se rodi od majke, odmah uteče u travu i nestane je. Sirota žena jednako je žalila za zmijom i plakala. Npr. 51. Čeljad ona koja za mrtvima žale i nariču, zovu se pokajnice. Kov. 98. Za takim članom svojim duboko žali akademija. Rad. 9, 190. — **2)** *bedauern, misereor*: žalim ga što je tako nesrećan. Rj. *i žaliti za čim. vidi* žao 1 (mi je), žalovati 2, mio 2 (meni ga je milo). — Ako je i zmija, od srca je. (Ako je i najgore dijete, opet je roditeljima milo i žale ga). Posl. 3. Dere se uz tugja nosila. (Kad ko bez uzroka žali za tugjom stvari). 58. A nevjesta na

othodu, brzo će nam poč'. Žali nevu stara majka, otkle ima poč'. Npj. 1, 35. Ko ukrade gaće moje? . . . Nije mene gaća žao, već ja žalim za učkurom, vezla sam ga tri godine. 1, 530. I ja imam dvore i timare . . . al' ja toga, sad ništa ne žalim, već ja žalim, gje ču poginuti, poginuti danas bez zamjene. 4, 20. Ne žalite mrijet' za poštenje. 4, 319. Mi štogod smo mala imali, nijesmo žalili poharčiti. Kov. 66. Kako otac žali sinove, tako Gospod žali one koji ga se boje. Ps. 103, 13 (*miseretur; erbarmet sich*). Da vas ne će moći pohoditi, o čemu žali. Straž. 1886, 771. sa se, *pass.*: Zla kolača! (Šteta! Kad se žali gje se što nepovoljno dogodilo). Posl. 90. — **3)** koga, što, *schonen, parcere*: udri ga, što ga žališ? ne žali truda, ne žali novaca. Rj. *kao* štedjeti. — Deco moja, ne žalite trudu ni blaga, nego potražite tu vodu. Npr. 236. Konj se živ jede. (Ne treba ga žaliti od posta). Posl. 150. Ne žali me, brate, od jednoga, tek me vojsci Turskoj ne prokaži. Npj. 2, 278. No Mladen, može biti žalci svojih vodenica po Crnoj Reci i Brze Palanke, koju je bio kupio, odvrati ga (Kara-Gjorgjija) od toga. Miloš 34. Postavite se oko Vavilona svi koji natežete luk, strijeljajte ga, ne žalite strijela. Jer. 50, 14. — **4)** na koga, *wem gram sein, succenseo*: Čovjek ne žali toliko na neprijatelja koliko na prijatelja (kad mu se što nepravo učini). Rj. *vidi* žao 2 (na koga). *Kao kivan, nazuban, pizmen na koga*. — **5)** na koga, *Verdacht haben, suspicor*: nestalo mi je sjekire, i žalim na toga i toga. Rj. t. j. mislim da mi je ukrao taj i taj. *vidi* žao 3 (na koga). — **6)** *imperativ u riječima žali Bōže, žali Bōg, a reku se ove riječi, kad se što uzalud učini ili potroši; kao da se reče: šteta što se potrošilo toliko novaca, što se poharčilo toliko sapuna, šteta što se toliko mučio a uzalud, i t. d. Njem. Schade um das viele Geld u. s. w. a Njem. Leider! Leider Gottes! Hrv. se kaže na žalost*. — Žali Bože! (n. p. tolike muke, tolikijeh novaca i t. d.). (Kad se što uzalud potroši. Mjesto Bože reče se kašto i Bog). Posl. 79. Žali Bože tri oke sapuna, što poharči bula na Arapa. 79. — **II.** sa se, *refleks.* na koga, *sich beklagen über jemand, accuso aliquem*. Rj. *žaliti se kome na koga. vidi* žalovati se, tužiti se (kome na koga). — Ako li mi sudit' pravo ne češ . . . žalicu se caru u Stambolu, da bi care tebe pogubio. Npj. 1, 565. Svirasmo vam, i ne igraste; žalismo vam se, i ne jaukaste. Mat. 11, 17. Vidimo gdje se Dubrovčani žale Tomi Ostojiću na Kosaču. DM. 177. U drugom se (pismu) žali (Mara) na dubrovačke poslanike što (se) po običaju ne svratiše k njoj idući na Portu. 219. Župan se Sanko žali što ga ne darivaše. 237.

žālosan, *žālosna, adj. vidi* žalostan. Rj. *žalosan je prema drugim padežima bez t:* žalostan, žalosna, i t. d.

žālosnica, *f.* koja je žalosna, n. p. majka: Što ne može bolan Rajko, to će žalosnica majka. (Kad se što pripravi bolesniku za ponude, pa pojedu zdravi). Posl. 358.

žālosnik, *m. vir afflictus* — tješiti žalosnike. Stulli. *žalostan čovjek*.

žālōst, *žālōsti, f.* (*loc. žaldstī*) *die Traurigkeit, Schmerz, dolor, luctus*. Rj. *isp. sjeta; karitad, korot, korota*. — Korot, korota, *žalost za mrtvim*. Rj. 292a. *Postigla ga nesreća, žalost*. Rj. 551a. Kad je ko u žalosti, on rakno ovrani, pa ga prevjesi preko glave. Rj. 636a. *Ubila ga žalost, nesreća, šteta*. Rj. 764a. Najposlije od teške tuge i žalosti otide pa se umrtvi na putu. Npr. 178. *Padne u veliku žalost, i već ččaše od jada da se ubije*. 227. *Čoek sina svoga s najvećom žalosti više kuće zakopa, i pošto mu vrijeme žalost malo utiša . . .* Posl. 63. Al' se mlada obisila od žalosti za svojim Ivanom. Npj. 1, 243. Al' se majci to na žalost dade, 1, 575. Ja sramote podneti ne mogu, ni žalosti velike trpiti, da Arapi taki zulum čine.

2, 421. Kaku sam ti žalost učinio? 3, 23. Kad umrije Mićunović-Vučić, sva za Vukom zaplakala vojska, i svu vojsku na žalost okrenu. 4, 11. O Čupiću, žalosti doček'o! jer pogubi mulu Sarajevskog. 4, 209. Puče puška, zapjeva Milošu, Orugđijću na žalost odjeknu. 4, 236. Dobro mu se krila salomiše, i Jakova žalost opržila. 4, 455. Crnogorcima ostane na srcu velika žalost što im Turci ovu momčad pobiše. 4, 459 (Vuk). *Skakome ču žalost oprostiti za nevjeru, što mi učiniste.* 5, 230. *Žalost čini* Kopčić alajbego, e je njemu preminula ljubav. Herc. 224. Ali nu se odmah okrene radost na žalost. Danica 2, 40. Naše sestre . . . Da ne bi nigda bile u žalosti i u crnijem haljinama. Kov. 71. Svoju žalost valja pregorjeti. 110. Josif učini žalost za ocem svojim za sedam dana. Mojs. I. 50, 10. Kad dogje do branja, razgrabiće se, i ostaće ti ljuta žalost. Is. 17, 11. Molio bih te da javiš jadnoj gospogji moju duboku žalost, što ju je zadesila tako teška i ljuta nesreća. Pom. 102. (isp. žali Bože kod žaliti 6.) Poslao mi nekoliko prenumeranta . . . a pop Vuk je imena njihova poslao meni u Beč; ali su se na moju veliku žalost sva izgubila. Npj. 4, 543 (Vuk).

žalostan, žalosna, adj. betrübt, tristis. Rj. što osjeća žalost; što čini, uzrokuje žalost; što pokazuje žalost, u čemu je žalost, što je u žalosnu stanju. vidi žalosan, žalostiv 2, žalovito (adv.); jadan, očajjeli, vajni. — Veseo majci bio! mjesto: žalosna ti majka! . . . Kamo taj moj veseli brat? govori se mjesto: jadni, žalosni. Rj. 58b. U narodnijem pjesmama gavrani najviše nose žalosne knjige i glasove. Rj. 81a. Jadoliko, cf. žalosno. Rj. 245a. Dogje u drugo selo i vidi gde je u njemu sve žalosno i plačno. Npr. 89. Vratu se jadan i žalostan doma. 108. Pogje od svoje kuće nevesela i žalosna. 245. Veseli kao na dači. (Žalosni). Posl. 33. Žalosna i nevoljna lasno je rasvijeliti. 79. Žalosni rastanak. Npj. 1, 401 (natpis pjesmi). Kažem joj žalosni dogagaj, koji se drugarici mojoj dogodio. Danica 2, 140. I žalosnu riječ govoraše . . . Iz ovoga doma žalosnoga. Kov. 103. U svima crkvama služice se žalosne službe. Nov. Srb. 1817, 748. Žalosno stanje naše književnosti. Odr. od ruž. 14. Kakav bi to žalostan jurista bio! Odg. na ut. 32. Loriston tužan i žalostan progovori. Žitije 52. Ako je brat tvoj jela radi žalostan, već se ne vlašić po ljubavi. Rim. 14, 15. Plakaše za njim Misirci sedamdeset dana. A kad progjoše žalosni dani, reče Josif. . . Mojs. I. 50, 4. Žalostan bješe sav narod, svaki za sinovima svojim i za kćerima svojim. Sam. I. 30, 6. Učini se kao da si u žalosti, i obuci žalosne haljine. II. 14, 2. Car viknu Danila žalosnijem glasom. Dan. 6, 20. Koji narod danas nema ni jevangjelja na svojem jeziku, ono je žalostan narod. VLazić 1, 12. Ova je knjiga žalosno svjedočanstvo kako smo . . . 2, 9. adv. Jakov može biti da bi sačuvao Lješnicu i Loznicu, da onako žalosno ne propadnu. Sovj. 66.

žalostiti, žalostim, v. impf.; slož. v. pf. o-žalostiti. — 1) žalostiti koga, činiti ga žalosnim, činiti mu žalost: Pominjaću dobrotu Gospodnju . . . I bi im spasitelj . . . Ali se odmetaše i žalostiše sveti duh njegov. Is. 63, 10. Jer žalostiste lažju srce pravdniku, kojega ja ne ožalostih. Jezek. 13, 22. — 2) sa se, refleks. bivati žalostan: Kaka mu je korist što se trudio u vjetar, i mnogo se brinuo i žalostio i ljutio? Prop. 5, 17.

žalostiv, adj. — 1) mitleidig, miserens. Rj. koji je brz, gotov žaliti, sažaliti koga, što je n. p. nesrećan. — »Daj, devojko, jedno oko.« Ona kućka milostiva i na srcu žalostiva, pak mu dade i obadva. Npj. 1, 425. A svaka je majka milostiva i na svoje čedo žalostiva. 2, 86. A gjevojka soja gosposkoga žalostiva za bona junaka, brzo ode u bijele dvore, te donese jednu kupu vina. 3, 267. Kad se Srbi stadoše gušiti, Zeko bješe srca žalostiva, trči Zeko pokraj

vode Save. 4, 285. Ne poštuju sveštenikā, nijesu žalostivi na starce. Plač 4, 16. Budite milostivi i žalostivi jedan drugom. Zah. 7, 9. — 2) vidi žalostan, žalovito (adv.). — i adv. Dosta puta bi suza iz kamena udarila, kako žalostivo mati nariče za sinom ili sestru za bratom. Rj. 754a. Iz kamena bi suza udarila. (Kad se što žalostivo govori ili čini). Posl. 99. Koga ti je golema nevolja, te si tako u obrazu bleđa, a u srcu vrlo žalostiva? Npj. 1, 619. Otkud knjiga? Ognjem izgorela! te je učiš, a suze proljevaš? Što ti tako žalostivo piše? 3, 17. Žalostivu pjesmu zapjevaše . . . sahraniše Milić-barjaktara. 3, 523. Za njim tamna majka pristajae, tamna majka i braća žalosna, i ljubovca mnogo žalostiva. Kov. 102. Ana otide i ne bijaše više žalostiva, jer izručī srce svoje pred Bogom. Prip. bibl. 61.

žalošćenje, n. verb. od žalostiti (i se). — 1) radnja kojom tko žalosti koga. — 2) stanje koje biva, kad se tko žalosti.

žalovanje, n. vidi žalba: I ja da ti žalovanje kažem. Rj. verbal. od žalovati se, koje vidi. vidi i požala, tužba.

žalovati, žalujem, v. impf. — I. 1) žalovati mrtva. vidi žaliti 1. v. pf. slož. džalovati. — Prestavi se Care Nikolaje . . . Zaplaka se malo i veliko, žalujući cara Hrišćanskoga. Npj. 5, 53. E knjaz bješe njemu poginuo . . . Suze rone, te ga žalovahu. 5, 444. — 2) žalovati koga n. p. što je siromašan. vidi žaliti 2. v. pf. slož. sažalovati. — II. sa se, refleks. žalovati se na koga, tužiti se na nj. vidi žaliti se (na koga). potvrda žalovanje.

žalovito, jammervoll, miserandum in modum: Žalovito, kako i robinje. Rj. adv. vidi žalostiv 2, žalostan. — Niz lice je gorke suze lio, pa besjedi odži Čupriću, pa besjedi tiho, žalovito. HNpj. 2, 171.

žaljjenje, n. verbal. od žaliti (i se). — I. radnja kojom tko žali — 1) koga (mrtva) ili za kim. — 2) koga n. p. zato što je siromašan: Jer sam uzeo mir svoj od toga naroda, govori Gospod, milost i žaljenje. Jer. 16, 5. Edom goni brata svojega mačem potvriši u sebi sve žaljenje. Amos 1, 11. — 3) koga, šteti ga. — 4) stanje koje biva, kad tko žali na koga, nazuban je na nj. — 5) kad tko žali na koga misleći da mu je on učinio zlo što mu se dogodilo. — II. radnja kojom se tko žali na koga. vidi žalovanje.

žamor, m. (u Budvi) das Gelispel, susurrus, cf. žubor. Rj. vidi i žuber. — Pobržajmo brzim putem, amo čusmo žamor ljudi, eda onje Isus bude. Herc. 329. riječi s takim nast. kod divor.

žamorani, žamorna, adj. susurrans, strepens: mnoštvu žamornomu s mnogom druždom put upravlja. Stulli. što žamori, puno je žamora.

žamorjenje, n. J. Bogdanović. verb. od žamoriti. radnja kojom tko žamori.

žamoriti, rīm, v. impf. murmurare, susurrare, strepere. Stulli. »šta vi žene tu žamorite. J. Bogdanović. vidi žuboriti, žuberiti.

žao. Rj. ža-o, glas o na kraju sloga postao od 1 (žal, govori se u sjec. Hrv.). comp. žaljijē, sup. najžaljije. — 1) leid: žao mi je, es ist mir leid, es thut mir leid. Rj. vidi žaliti 2, žalovati 2. — a) Mio, 2) meni ga je mīlo, cf. žao. Rj. 358b. Kad dogje na onu čupriju začudi se njenoj krasoti, ali mu čisto žao bude što joj nema i onih djevu talpi. Npr. 89. Zdravo joj žao bude što oca nije našla kod kuće. 135. Bilo mu je žao ostaviti svoju ženu. 194. Moli ga da mu ne bude žao na odgovor moje samosione šćere. 227. Na kraj srca (n p. on je). Kome za najmanje što bude žao te se rasrdi. Posl. 188. Nije čekju žao na malo, nego na nepravu. 219. Lepa Maro, je ti žao majke? Zašto bi mi bilo žao majke, u mog draga bolju majku kažu. Npj. 1, 50. O radosna u grah pošla! popljuvana doma došla! Ž'o se babi

kobila ždrijebi ždrebad. — 2) radnja kojom se kobila ždrijebi n. p. svake godine.

ždrijelo, n. (u Herc.) *der Engpass, fauces*: Ko je vitez, poteci na ždrijelo (kad se zove u pomoć ili u potjeru. Posl. 140). *cf.* ždrlo, bogaz, klanac, žvalo, grotlo. Rj. *vidi* i tjesnac, uvala. — Mudri radi da zavali ljudjem ždrijelo. Posl. 184. ždrijelo koje glasi i ždrlo (od kor. od koga je ždrijeti). *isp.* Osn. 119.

ždrijeti, ždrēm, v. *impf. gram. osnova ždr. zapovj.* ždrī. I. *pregj.* ždrījeh. II. *pregj.* ždrāh. *prilog sad.* ždrūci. *prilog pregj.* ždrv, ždrvši. I. *pridjev* ždr'o, ždfla. II. ždr't. *vidi* žderati. v. *pf.* prosti ždrknuti, slož. pro-ždrijeti. v. *impf. slož.* proždirati. — 1) *vidi* žderati 1, gutati. — Ali Gospod skupiće neprijatelje njegove te će ždrijeti Izraelja na sva usta. Is. 9, 12. — 2) *vidi* žderati 2. — Kao što ste vi pili, tako će piti svi narodi vazda, piće i ždrijeće, i biće kao da ih nije bilo. Avdija 16.

ždrkljaj, m. što se u jedan put proždere (*ždrkne*), *der Schluck, haustus*. Rj. *isp.* gutljaj. — riječi s takim nast. kod dogagjaj.

ždrknuti, nēm, v. *pf. gemein für* proždrijeti. Rj. govori se prostački mjesto ždrijeti.

ždrlo, n. (u Dalm.) *vidi* ždrijelo. Rj.

ždrmnjani, *adj.* što pripada ždrmnjima: Brci su mu ka' i dva (*ždrmnjani*) ometa. (U C. G. Kad ko ima velike čupave brke). Posl. 30 (u Crnogorskom dijalu: dva ždrmnjani ometa mjesto dva ždrmnjana ometa). *isp.* trnjan prema trnje.

ždrmnji, ždrmnjā, m. pl. (u C. G.) *vidi* žrvanj: Kad se kučka nauči na ždrmnje, ili kučku ubij, ili ždrmnje slomi (Kad se kučka nauči brašnave žrvnje lizati. Posl. 120). Rj. — (*žrvanj*, pl.) *žrvnji*; govori se ždrmnji s umetnutim d (među žr. *isp.* žrebati i ždrebatu) i s promjenom glasa v pred nj na m (*isp.* damno i davno). *isp.* Osn. 201.

ždrōncanje, n. *vidi* dreždanje. Rj.

ždrōncati, cām, v. *impf.* (u Srijemu) *vidi* dreždati. Rj. *stajati* te čekati.

žēca, f. *vidi* žegjca. Rj. *dem.* od žegj. — žegjca, i bez gj po što se promijenilo na j: *ēca*. Osn. 346. žegj-ca, žej-ca (*isp.* noća, nojca), že-ca. *takvu dem.* kod djeca.

žēci, žēžēm, v. *impf.* Rj. *gram. osn.* žeg. *zapovj.* žēzi. I. *pregj.* žēgoh, žēže. II. *pregj.* žēzijāh, žēzāh. *prilog sad.* žēgūci. *pregj.* žēgāv, žēgāvši. I. *pridjev* žēgao, žēgla. II. žēžen, žēžēna; *određen* žēženī, žēženā. v. *pf. slož.* na-žēci, o-, po-, pod-, pri-, raz-, za-, v. *impf. slož.* na-žizati, pod-, pri-, sa-, u-, za-. — 1) *brennen, uro*. Rj. — Nego piti *žeženu* rakiju. Rj. 156b. Travljača, nekakav zli prišt; sad ga najviše žegu (u vrh) *usjalijem šiljatijem gvoždjem*. Niti kisne, nit' ga sunce *žeže*. Rj. 775a (*isp.* peče ga sunce. Rj. 497b). Vatra vatru ne *žeže*! Ili: Vatra vatru ne *prži*! (prikučivši ono gje se ko opržio, kao da vatra izvuče vatru i bol). Posl. 32. *Žežen* kašu hladi. 79. Kovač za to ima klijeste da ruke ne *žeže*. 135. *Svijeću* u podne *žeči*. 282 (*vidi* paliti 1). Dosle sam te srebrom okivao, od sele *ću žeženijem zlatom*. Npj. 4, 358. Angjeo izli čašu svoju na sunce, i dano mu bi da *žeže* ljude ognjem. Otkriv. 16, 8. Sunce stade *žeči Jonu* po glavi tako da obamiraše. Jona 4, 8. — 2) (u C. G.) pušku, *abfeuern, incendio, cf.* paliti: Kako koji Turke sustizaše, od obraza pušku *žežijaše*. Rj. (*žeži-jaše* po Crnogor. izgovoru mjesto *žežijaše*). *vidi* žditi, i *syn.* kod puška.

žēdan, žēdna (žēdnī), *adj.* *durstig, sitibundus*. Rj. *vidi* žudan. *dem.* žegjahan, žegjan. — Žedan konj vode ne probira. Posl. 79. *Žēdna* preko vode prevesti (prevariti koga). 79. *Žedan* ti konjic *vodice*. Npj. 1, 340. Blago gladnima i *žēdnima pravde*, jer će se nasititi. Mat. 5, 6. *Žēdna* je duša moja Boga, Boga živoga. Ps. 42, 2. *Žedan* sam spasenja tvojega, Gospode. 119, 174.

žēdnjeti, žēdnīm, v. *impf. durstig werden, sitio*. Rj. *biti* žedan. *vidi* žegjati. v. *pf. slož.* iz-žēdnjeti, o-; o-žēdnjati, po-žēdnjati. — Što ko više pije, to više *žēdni*. Posl. 357.

žēga, f. *vidi* pripeka. Rj. *kad sunce žeže. vidi* i upeka, užega, i prigrevica, i *syn. ondje*. — Udariće te Gospod suhom bolešću i žēgom i mačem, i sušom, i medljikom. Mojs. V. 28, 22.

žēgara, f. nekako mjesto na Tromeđji: Poklonišće kulu na *žēgari*. Rj.

žēgj, žēgja, f. *der Durst, sitis*: Ni junačka žēgja dodijala. Rj. *dem.* žēca, žēgja. — *Gasiti* 1) vatru, svijeću, žēgju. Rj. 83b. *Zagasiti* kreč, žēg. Rj. 168b. II' *junaka žēgja presvojila*. Rj. 580a. Rožac, 1) kad čovjek u boju od žēgje i vrućine sustane da ne može maknuti. Rj. 653a. *Vinom žēgju utuliti* ne može. Rj. 793b. *Umrēh* od žēgji: daj mi još jednu čašu vode. Npr. 20. Koji grožgje u kacama gaze, *podnose žēgj*. Jov 24, 11.

žēgjahan, žēgjahna, *adj. dem.* od žedan. (u Sarajevu). Dr. Gj. Šurmin. *takva dem.* kod grubahan. *vidi* žegjan.

žēgjan, žēgjana, *adj. dem.* od žedan: Bosa *ću* ga kamenom voditi, a glagjana preko zemlje site, a žēgjana preko vode hladne. Rj. *vidi* žegjahan.

žēgjānje, n. *verbal.* od žegjati. *stanje* koje biva, *kad tko žēgja*.

žēgjati, žēgjām, v. *impf. vidi* žēdnjeti. Stulli. govori se i u Hrv. — Tko okusi meda od vladanja, žēgja njim tja do smrti. DPosl. 131 (žegjati njim m). njega?.

žēgja, f. *dem.* od žegj, *cf.* žēca. Rj. — Svilu prelo zlato materino; kad je *zlatu žēgja dodijala*... pa otide, da vodice pije. Npj. 1, 153. *Vrlo žēgja kralju odolela*, pa se diže na vodu studenu. 2, 51.

žēlija, f. (u C. G.) ženski nadimak. Rj. — *imena ženska* s takim nast. kod Dobrija.

žēlka, f. *vidi* čančara, kornjača, samarnjača, želva. — Od osnove koja nije u običaju... *isp.* ЖЕЛКА и ЖЪЛЪ. Nema u Vukovu rječniku, ali se govori i Stulić ima. Osn. 297. želka (kornjača). Korijeni 74. *za* nast. *isp.* biljka.

žēlūd, m. (u C. G.) žir rastov i cerov, *die Eichel, glans*. Rj. *vidi* željud. — riječ s takim nast. *isp.* kod labud.

žēludac, želuca, m. — 1) *der Magen, stomachus*. Rj. bubac, bubalo, *želudac* od *živadi*. — Prvi ljudi znali su kušanjem i mirisom raspoznavati, što je njihovom želudcu dobro... što naš razmašeni želudac sad već ne može *svariti*. Priprava 152. — 2) spao mu želudac, *vidi* struniti se. Rj. — Želudara, nekaka trava, koja se jede, kad *spadne želudac*. Rj. 156b. Struniti se, strunjivati se. Kad se čovjek *struni*, onda kažu da *spadne želudac*; za to zovu kaku babu, koja je u tom poslu vješta, te ga namjesti; a jedni vele: *razvio se pupak*. Rj. 721a. — *osn.* u želud. Osnove 337.

žēlūdara, f. (u Resavi) nekaka trava, koja se jede kad *spadne želudac*. Rj.

žēlva, f. govori se u Hrv. kao i kornjača. *vidi* želka. — *za* nast. *isp.* bačva.

žēlja, f. (*acc.* žēlju, *pl.* žēlje) *der Wunsch, desiderium*. Rj. *vidi* pohlepa, požuda, žudnja. — Gdje si (kamo te) *živa željo*? Rj. 158a. Nasladio sam ruku na njemu (t. j. izbio ga po svojoj želji). Rj. 406a. Žena plakala gde joj Bog *ispuni želju* te rodi, pa joj porod pobeže. Npr. 51. *Cesa nije čovjeka želja*, toga i ne žudi. DPosl. 12. E te *želja obuzela* na *banove, na gjedove*. Npj. 1, 90 (t. j. obuzela te želja za tvojima, koji su pomrli, pa si i ti umro, da se s njima sastaneš. Vuk). Tvoje sam mu ime nadenula, kad ga zovnem, da me *želja* mine. 1, 408. I diže se braca da potraži, da ga *živa želja mimoigje*. 2, 78. Ne stre-ljajte, braćo iz gorice, ne bila vas vašeg brata *želja*, kako mene i brata mojega! 2, 79. Turskih sam se

glava nasjekao, *svom sam srcu želju ispunio*. 4, 234. Postavlja *im po želji* glavare. 4, 367. Ako ste se uželjeli mesa . . . *te od mesa želju ispunite*. 4, 423. No sve čeka kod ovaca Turke, *želja ga je još da gagja* Turke. 4, 508. Zarekoh se i zatekoh ja, dobar junak: da ne pijem rujno vino, rujno, crveno. Još ne progje ni negjelja, *pade me želja*: ja se napih rujna vina, rujna, crvena. Here. 251. A što su Turci to više odbijali i protezali, *to je Srbima želja sve više rasla i razvijala se*. Miloš 141. Po tom sam po logorima s velikom željom i radosti pesme slušao. Npj. 1 4, XL. I to nije *ragjava želja*. Odg. na ut. 18. Što se ova želja i preporuka Lukina izvršila. Ovit VII. Pročitano je pismo G. P. Matića, i to najviše *na moju želju*. Pis. 22. Ja sam iz ljubavi k Srpskome jeziku, i iz želje da bi mu se što brže pomoglo, prije nekoliko godine napisao Pismenicu. Rj. 1 VII. Grijeh uze početak kroz zapovijest, i načini u meni svaku želju. Rim. 7, 8 (*operatum est in me omnem concupiscentiam; wirkte in mir jegliche Lust*). Koji po željama svojijem žive. Jud. 16. Ako sam odbio siromasima želju njihovu . . . neka mi ispadne rame iz pleća. Jov 31, 16. Ali ih još i ne progje želja . . . gnjev se Božji podiže na njih. Ps. 78, 30. Ja sam dragoga svojega, i njega je želja za mnom. Pjes. nad pjes. 7, 10.

željan, željna, *adj.* begierig, cupidus. Rj. *vidi* požudan. *isp.* pohlapan, pohlepan, lakom. — *Ja sam željan bela sveta* . . . i po svetu pogledati, i sve braće oko sebe. Npj. 1, 139. Ali ne šće ljuta sirotinja, željna, kado, krvi od Turaka. 4, 352. *adv.*: Da se željno izgrlimo, i od plaća ućesimo. Rj. 222a.

željava, *f.* planina u Hrvatskoj. Rj.
želješće, *n. dem.* od željezo. *vidi* tako *dem.* kod djetesće. — Kad pogje želješće, nek ide i ručica. DPost. 42.

željeti, želim, *v. impf.* wunschen, cupio, *cf.* žudjeti. Rj. *dem.* željkovati. *v. pf.* slož. na-željeti, po-, u- (se), za-, po-u- (se). — Eto ti što si želeo. Npr. 80. Ako želiš sina svoga živa vidjeti. 153. Nojevi želeći da bi pecivo dohvatili, polete u visinu. 159. Ko rat želi, kod kuće ga imao. Posl. 152. Ko traži hljeba preko pogače, želi i ovenice. 157. »A ja jedna majke želim« . . . »Puštiti te tvojoj majci«. Npj. 1, 190. Što sam junak u Boga želio, to sam danas jedva dočekao. 2, 234. Želim od svega srca da vam bude srećno. Javor 1885, 439. Čestitati (željeti kome sreću). Pis. 4. Koji čovjek želi života, ljubi dane da bi vidio dobro? Ps. 34, 12. Koji mi žele zlo. 40, 14.

željezan, željezna, *adj.* *vidi* gvozden; eisern, ferreus. *govori se* gđjegod i željezo.

željeznica, *f.* željezna cesta, Eisenbahn. — Dok nije bilo željeznice. Mil. 68.

željeznički, *adj.* što pripada željeznici; Eisenbahn-. — Na tom zidu bejaše nacrtana karta željezničkih pruga. Zlos. 68.

željeznik, *m.* selo blizu Biograda. Tuda sad slabo ko zna što je željezo, nego svi govore gvožđe. Rj.

željezo, *n.* (oko Timoka) das Eisen, ferrum, *cf.* gvožđe. Rj. *govori se i u Hrv.* — Željeznik, selo blizu Biograda. Tuda sad slabo ko zna što je željezo, nego svi govore gvožđe. Rj. 157a. — U željez ga gvožđe okuj teško. Npj. 2, 381 (= u željezo — gvožđe). Vežite mu ruke naopako, a na noge željez-gvožđe teško. 4, 355.

Željina, Željina, *m.* planina u Srbiji. Rj.

željkovanje, *n.* das Sehnen, desiderium. Rj. *verb.* od željkovati. radnja kojom tko željkuje koga.

željkovati, željkujem, *v. impf.* (kao *dem.* od željeti) koga, sich sehnen, desidero: Tazbina me ta željkuje moja. Kojeja sam mlogo željkovala. Rj.

željud, *m.* (oko Imoskoga) *vidi* želud. Rj.

žena, *f.* (voc. ženo, pl. gen. ženā). Rj. *dem.* ženica. *augm.* ženetina, ženturina. — 1) das Weib, femina. U Dubrovniku kaže se svakoj nepoznatoj: ženo! Rj.

vidi ženska, žensko; ženska glava, ženska strana. *coll.* ženskinje. *žena*: ajgirača, ajgiruša, alakača, alapača, arlakača, baba, besolnica, bezakonica, bezbožnica, bezbratnica, bezdušnica, bezglavna žena, bezmlivnica, bezobraznica, bezočnica, bezrodnica, bezrotkinja, bjelogrička, blebetuša, bludnica, ciporka, copa, coprnica, crnica, cuncupa, čengija, čupa, čupavica, čušljavica, čelupača, čorinica, depna, drvendura, dundara, flandra, gačanka, geakuša, giga, gizda 2, govoruša, grde, hrdo-roga, kopilica 2, kurva, lajavica, loča, loncopera, lucprda, ludandža, luncupa, magjionica, mahnitica, mekna, mrtvičina, mužača, nadžagbaba, namiguša, neopera, neopranica, nerotkinja, obajgora, obješenica, obrjuga, ogotina, opajgora, ordulja, ovijana žena, paligorka, piždra, podrepnica, ponjavača, potrkua, provijuša, rogulja 2, samica, samohranica, talandara, vještica, zavrzača. — Zla kao aspida (reku zloj ženi). Rj. 8a. Kao bondža, kaže se slaboj ženi. Rj. 37a. Nema je u ženskome uhu, t. j. megju ženama. Rj. 794a Žena je (tvrda od smrti) kao mačka (jer se govori da je mačku vrlo teško ubiti. Gledaj: U žene ima devet doša). Posl. 79. Žena se uzda u plać a lupež u laž. 80. Žena bio, tko ti pobjegao. Npj. 4, 235. — 2) die Frau, uxor: Ne stoji kuća na zemlji, nego na ženi (Posl. 209). Rj. *udata žena. vidi* baba 1, bjegunica, gospa, gospogja, gospodarica, inoča, jednomužatica, mlāda, mlādica 2, mužatica, nevjesta, povratuša, puštenica, snaha, stara, starica, starosvatica, strina, supuga, šurnaja, udovica, ujna, vladika 2. — Mnogi muž zove svoju ženu babom, ako i nije stara. Rj. 9a. Zglob, 2) muž i žena: lijep zglob; da ružna zgloba! Rj. 205b. Žene dvojice braće jetrve su jedna drugoj. Rj. 254b. Pustiti, 1) ženu. Rj. 622a. Gjevojk pokrsti i vjenča je sebi za ženu. Npr. 95. Ko je divove padio, neka dogje . . . da mu (car) šcerku za ženu dade. 192. Ah lijep li je oni carev sin! da me hoće uzeti za ženu. 233. Uzeš sebi gjevojku ovu za ženu. 248. Žena muža nosi na licu, a muž ženu na košulji. (Ako je muž ženi dobar, ona je zdrava i vesela, a ako je žena vriedna, muž lijepu i čistu košulju nosi). Posl. 80.

ženār, ženāra, *m.* čovjek koji žene vrlo miluje i s njima rado govori, der Frauenfreund, amicus feminis. Rj.

ženba, *f.* (po zap. kraj.) *vidi* ženidba. Rj. žen-ba. riječi s takim nast. kod berba. *vidi* i ženidbina, oženba.

ženetina, *f.* *vidi* ženturina. Rj. *augm.* od žena. takva *augm.* kod babetina.

ženica, *f. dem.* das Weibchen, muliercula. Rj. *dem.* od žena.

ženidba, *f.* die Heirath, matrimonium: ima sina za ženidbu. Rj. *correl.* udadba, udaja. *vidi* i ženba, ženidbina, oženba. *gen. pl.* ženidbi. — Sva trojica već dorastu za ženidbu . . . »i ja sam za ženidbu.« Npr. 60. Imao jedinka sina. Kad mu već za ženidbu prisprije, otpravi ga po svijetu. 220. Seja na udaju, bratac na ženidbu. Npj. 1, 107. Kad je Omer na ženidbu bio, i Merima bila na udaju. 1, 252. Ovake se pjesme spjevavaju ponajviše oko ženidbi, kad se štoogoj smiješno dogodi . . . osobito kad se ženidba pokvari. Npj. 1, XXVI. Ženidbu Milutinova s kćerju carevom zadade strah staroj Jeleni. DM. 35. ženidba (nast. tv [ženitva] promijenio se na db). *osn. u ženiti*. Osn. 241. riječi s takim nast. kod bjelidba.

ženidbeni, *adj.* Ehe-, nuptialis. Rj. što pripada ženidbi.

ženidbina, *f.* u pjesmi mjesto ženidba: Ali uda moja ženidbina. Rj. *vidi* i ženba, oženba. — za nast. (prema ženidba) *isp.* čazbina, gozbina itd. prema čazba, gozba itd.

ženik, *m.* der Bräutigam, sponsus. Rj. *vidi* mladoženja, mladenac, gjuvegija, gjuveglja. — Kakvi li svati brez mlada ženika, brez ženika, brez Omera

tvoga? Npj. 1, 253. Eda li mogu svatovi plakati, dok je s njima ženik? Mat. 9, 15. ženik (staro женик). k postalo od h: ženih, koje se još i sada čuje u zjevnjoj Hrv.

ženikov, adj. des Brautigams, sponsi. Rj. što pripada ženiku. — Te će . . . nestati glasa radosna i glasa vesela, glasa ženikova i glasa nevjestina. Jer. 7, 34.

ženin, adj. — 1) des Weibes, feminae. Rj. što pripada ženi, ženskoj glavi: Reče Bog zmiji: još mečem neprijateljstvo izmegju tebe i žene i izmegju sjemena tvojega i sjemena ženina. Mojs. I. 3, 15. — 2) der Frau, uzoris: Zar mi je on ženin brat (da mu dam to; da mu to i to učinim. Posl. 86). Rj. što pripada ženi (udatoj). isp. supruga 2. — ženin otac: punac, stārac 2, tast. ženina mati: punica, tašta, ženina sestra svast, svastika. ženin brat: šura, šurak, šurjak. — Muš ženin to opazi, pa ženu poslije pūvede u šumu da je objesi. Rj. 209b. Carica tek što ovo izreče, izdahnu. Car po smrti ženinoj pošlje . . . Npr. 114.

ženinstvo, n. Heiratsgut, dos. Rj. vidi miraz, prćija 1. što se da uz djevojkū, što žena donese mužu svome.

ženiti, žēnim, v. impf. Rj. v. pf. slož. i(z)-ženiti (i se), o- (i se), pri-, ra(z)-ženiti se. — 1) verheiraten, colloco: ženi sina. Rj. correl. udavati. — Imali tri sina. Sva trojica već dorasta za ženidbu, a otac ih ne ženi ni jednoga, jer je bio siromah. »Babo, hoću da me ženiš.« Npr. 60. Ženi sina otklen znaš, a udaj šcer kud možeš. Posl. 80. Te odvodi naše žetelice, njima ženi Janočke bećare. Npj. 3, 255. Ljubu ću mu mene ostaviti, šnjom ću ženit' Gjul-bega, mog sina. 4, 315 (š? s?). Jedan ženi Balšića udovicom Miloševom. DM. 93. u bananju: Kad izigrāju onoliko puta, do koliko su pogodili da žene trljū, onda ga žene, t. j. stanu svi u red jedan za drugim, pa se raskoraće te trlja progje četvoroškoke izmegju njihovih nogu, a oni ga svaki udari po jednom šakom, ili drvetom po zadnjici. Rj. 14b. — 2) sa se, refleks. heiraten, duco uxorem. Rj. correl. udavati se. — Dozna da se braća njegova i ono čobanče onijem gjevojkama žene. Npr. 9. Sto junače činiš te se ne ženiš? 111. Kad se sinovac ženjaše, strica ne pitaše, a kad se raženjaše, i strinu priptivaše. Posl. 120. Ušima, a ne očima, valja se ženiti. 339. Što će tebe nijema kaduna? Uzmi sine! te se s drugom ženi. Herc. 25 (s?). Svojoj ljubī jade zadavaše, i ovako aga govoraše: »Ljubi mojal ženiću se na te.« Aginica njemu progovara: »Ženi ago! i mene je drago, spremiću ti sina u gjeverstvo.« 70 (ženiću se još drugom osim tebe). Ovakovu svadbu neka čini G. V., ako mu se dopada, kad se sam uzženi. Nov. Srb. 1817, 479 (uz-ženi, uženi). Kćeri svoje udajte za nas i kćerima našim ženite se. Mojs. I. 34, 9. On neka se ženi djevojkom. III. 21, 13.

ženka, f. das Weibchen (von Thieren), femina. Rj. što je žensko u životinja, vidi ženskarā. isp. samica 3. — Uzmi sa sobom od svojih životinja čistih po sedmoro, sve mužjaka i ženku njegovu; takogjer i od ptica nebeskih po sedam, mužjaka i ženku njegovu. Mojs. I. 7, 2.

žēnskā, f. adj. (u vojv.) das Frauenzimmer, femina, cf. žensko, (coll.) ženskinje. Rj. adj. zamjenjuje supst. vidi i žena 1, i syn. ondje.

žēnskara, f. vidi ženka. Rj. isp. samica 3. — riječi s takim nast. kod badnjara.

žēnski, adj. — 1) weiblich, muliebris. Rj. što pripada ženskinju ili ženskoj kojoj god. — Brdo žensko. Rj. 42a. Da zna ženska glava, što j' odoljan trava. Rj. 86a. Ženska crkva, f. (u vojv.) vidi preprata. Rj. 157a. Žensko vrijeme, n. die Zeit der Frauen, menstrua, cf. pranje, pranica. Rj. 157b (vidi i mjesečina 2). Jagnjica, žensko jagnje. Rj. 244a. Kov ženski, vidi ukovica. Rj. 281a. Nema je u ženskome uhu, t. j. megju ženama. Rj. 794a. Ženski posao priložak od mesa (ništa). Posl. 80. Žensko je

ljetu poslije Petrova dne. 80. Žensku stranu lasno prevariti. Npj. 2, 285. Nošnja je ženska gotovo u svakoj nahiji drukčija. Danica 2, 105. Nego im i rz (obraz ili žensko poštenje) i zakon pogaziše. 3, 152. Naše narodne pripovijetke gotovo se mogu razdijeliti na muške i na ženske, kao i pjesme. Npr. V. Vila je bila obučena u bijelu žensku haljinu. Pis. 32. Djevojad i žensku djecu uzme k sebi. Sovj. 73. Ako od govoda prinosi, muško ili žensko, neka prinese zdravo. Mojs. III. 3, 1. Veća mi je bila ljubav tvoja od ljubavi ženske. Sam. II. 1, 26. Babajićanka, žensko čeljade iz sela Babajića. Daničić, ARj. 130a. gram. Oblici su različni i prema tri roda: muškom, ženskom i srednjem. Obl. 1. adv. Ta nemoj me ženski udarati, već me udri, čim s' junaci biju. Npj. 1, 538. Ja sam Plavšu ženski uhvatio, pak mu ništa učinio nisam, tek otpas'o sablju od pojasa. 3, 427. Mi nijesmo jedne ženske glave, pod zatvorom ženski da pomremo. 4, 170. — 2) od udate žene, weiblich (im Gegensatz von Mädchen), muliebris: Ojja ruka ima na pendžeru: Il' je ženska, il' je gjevojačka. Nije ženska, već je gjevojačka. Rj.

žēnskić, žēnskića, m. (u Lici) žensko dijete, das Mädchen (ein Kind), puella. Rj. correl. muškić. — dem. s takim nast. vidi kod bagljic.

žēnskinje, n. (coll.) Weibspersonen, feminae. Rj. jedno od ženskinja žensko, correl. muškinje. — Ovo ćete dakle učiniti: sve ženskinje što je poznalo čovjeka, pobijte. Sud. 21, 11. Car smisli svu mušku djecu Jevrejsku pobiti kako se koje rodi, tako da samo ženskinje ostane. Prip. bibl. 37. Vidimo da ženskinju nije uzeto pravo imati baštinu. DM. 68.

žēnsko, žēnskoga, n. adj. ein Frauenzimmer, mulier, cf. ženska, (coll.) ženskinje. Rj. žensko čeljade. adj. zamjenjuje supst. vidi i žena 1, i syn. ondje. correl. muško. — Kad su u ženskoga mala lijepa usta, reče se: kao da su dinarom prorezana. Rj. 120b. Lajavica, žensko zla jezika. Rj. 321a. Mekna, debelo žensko. Rj. 352a. Igraju joj oči kao na zeitinu. (Reče se za nestašno žensko). Posl. 95. U muškoga je sramota za petom, a u ženskoga megju očima. (Neke se stvari muškome ne primaju za sramotu kao ženskome). 333.

žēnstvo, n. (u Risanu) die Weibheit, muliebrisitas. Nema ženstva bez čoestva (Teško ženi bez čoeka. Posl. 202). Rj.

žēntūrīna, f. augm. od žena. Rj. glasu n pred u nalazi se dometnuto t (isp. imentovati): ženturina (žena). Osn. 157. takva augm. kod baburina. — Depna, zdrava i debela djevojka ili ženturina. Rj. 116a. Nagje onu ženu na izvoru... u sebi promrula: »Eto one ženturine, ubio je Bog!« Npr. 140.

žēnjēnje, n. das Heiraten, cum quaeritur uxor. Rj. verbal. od ženiti (i se). — 1) radnja kojom n. p. otac ženi sina. — 2) radnja kojom se tko ženi n. p. djevojkom.

žēra, f. vidi žeravica. (u Sarajevu). Dr. Gj. Šarmin. i syn. kod žeravica. — žera je obličjem svojim upravo hyp. od žeravica.

žēranje, n. vidi žderanje.

žeratak, žerátka, m. vidi žar 1. Rj. vidi i žera, žerava, žeravica; žiška. — Prpoška, kad se vrelo mljeko ili voda prospe u žeratak ili vruč pepeo, pak sa parom i pepeo u vis sukne. Rj. 617a.

žerati, žērēm, v. impf. vidi žderati. kao što se u riječima, u kojima glasovi ž i r stoje jedan do drugoga, umeće megju njih d (n. p. ždrijeti od žrijeti), tako se umeće d i kad su glasovi žr rastavljeni: žderati nj. žerati. isp. Korijeni 55. žerati govori se i megju kajkavcima. v. pf. slož. bez umetnutoga d: nažerati se (kod nažderati se). — Mene zavole kad je mužikati, ma ne kad je što žerati. DPosl. 60. Tamo vi žerite, a na me pišite. 125.

žērāv, m. — 1) vidi ždrao. Rj. vidi i ždrāl, ždralj. ptica. — 2) ein grosser grauer Ochs, auch ein Schim-

melpferd, bos aut equus canus. Rj. *veliki vo sivojca* (isp. žeronjica); i *konj sivac*. — Pake gjipi Ivan Čarnojević, te osedla tanana žerava. Npj. 2, 570.

žerava, f. (u Grblju), **žeravica, f.** *vidi* žar, žeratak, *die glühende Kohle, pruna*: Tako mi ove žerave i tako je manit ne zobao! (Posl. 303). Ispeć će vas oba na žeravi. Rj. *vidi* i žera, žiška. — Kad pada grad, gdje koji lopatu žeravice bace na polje. Rj. 97b. Žestok kao žeravica. (Kaže se ljutu čoeku, a i konju). Posl. 80. Sve katane žive žeravice... Sve katane, kako vatre žive. Npj. 3, 236. Izgorje sva knjiga ognjem na žeravici. Jer. 36, 23.

žeravica, m. muški nadimak. *isp. take nadimke* Koprivica, Vatica, Vrbića 1. — Eto prvog Šarića Cvijana... i drugoga Vida Žeravice. Npj. 3, 259.

žeravija, žeravinja, f. voda u Zvorničkoj nahiji (u Jadru). Žeravija izvire u Tršičkoj planini i teče kroz Tršić (u kojemu se jedna mahala zove Žeravija, ili Žeravinjska mahala)... Rj.

žeravinjski, adj. n. p. vrelo, von Žeravija. Rj. što pripada Žeraviji, Žeravinji. — U Tršiću se jedna mahala zove Žeravija, ili Žeravinjska mahala. Rj. 157b.

žerija, f. (u O. G.) ženski nadimak. Rj. — *taka ženska imena kod Dobrija*.

žeronjica, m. dem. od žeronja, koje samo ne dolazi, a čemu je osnova u žerav 2, vo. — Pjesma volu. Cvili, tuži žeronjica, koledo! »Kakva ti je nevoljica.« Al' govori žeronjica: »Duga njiva, nesorana, a široka, nevlačena.« Živ. 10.

žesta, žestika, f. tatarischer Ahorn, acer tataricum Linn. Rj. drvo. — za nast. u žestika *vidi* riječi kod aptika.

žestikov, adj. von tatarischem Ahorn, aceris tatarici. Rj. što pripada žesti, žestici. — za nast. isp. aptov.

žestikovina, f. Holz von tatarischem Ahorn, lignum aceris tatarici. Rj. žestikovo drvo.

žestina, f. das Feuer (Lebhaftigkeit), Heftigkeit, ardor, ignis. Rj. osobina ili stanje onoga što je žestoko. — Nek im pušti u nebo vedrinu, a u zemlju veliku žestinu. HNpj. 1, 18. Da izlijem na njih gnjev svoj, svu žestinu jarosti svoje. Sof. 3, 8.

žestiti se, žestim se, v. r. impf. entbrennen s. B. vor Zorn, excandescere ira. Rj. kao žestok bivati. v. pf. slož. pre-žestiti se, u- (se). — Psa za uši hvata, ko se prolazeći žesti za tugju raspru. Prič. 26, 17.

žestok, adj. (comp. žestici) feurig, ardens, n. p. konj, čovjek, rakija: Ono su ti pod kamenom gjuje, kojih žestocih u primorju nema. Rj. comp. (rijetko) i žestociji. Obl. 45. *vidi* ljut 3. isp. vatren. — Žestok kao zmija izmegju gospogja. Rj. 213a. Podumentu od gvozdja žestoka. Rj. 526a. Užestio se ocat, t. j. postao ljut, žestok. Rj. 770b. Pošto ga (lješnik) otvorio, buknuše iz njega žestoke rijeke. Npr. 94. Žestok kao žeravica. (Kaže se ljutu čoeku, a i konju). Posl. 80. Što su, Petre, Bogu zgriješili, te se muče muka žestokijeh? Npj. 2, 11. Pa upali žestoku strijelju, te pogodi ono jagnje crno. 2, 20. Dijete je srca žestokoga. 2, 32. On namače žestoke berbere, te su Gjurjgu bradu obrijali... pa namače žestoke terzije, te su Gjurjgu skerlet pokrojili. 2, 571. Najbolji mu šure peškeš daju (najbolji je, najžešćijeh juda!). 3, 519. Mogu li biti rane žestocije? 4, 72. Žestokoga boja zametnuše. 4, 319. Ka' Moraču tama pritislula od žestoka praha i olova. 4, 378. A ostale Drobnjačke glavare pod žestoku globu ti udari. 4, 492. Svagja o tom postane još žešća. Danica 2, 126. Žestoko piče. Nov. Srb. 1817, 779. Prokleta da je ljutina njihova, što bješe žestoka. Mojs. I. 49, 7. adv. Najjedli se žestoko, i stane koriti sina. Npr. 233. Niko nad bratom svojim da ne gospodari žestoko. Mojs. III. 25, 46.

žešćenje, n. das Entbrennen vor Zorn, excandescencia. Rj. verbal. od žestiti se. stanje koje biva, kad se tko žesti.

žetelac, žeteoca, m. (pl. gen. žetelacā) der Schnitter, messor, cf. žnjetar. Rj. *vidi* i risar, koji žanje. — Krajober. Rj. 298a (žetelac na kraju). Kad dogjem kući, a to žeteoci žanju po polju. Prigrijala vrućina, voljani Bože! da pogore žeteoci. Npr. 162. Stade pabirciti po njivi za žeteocima. Rut. 2, 3.

žetelački, adj. Schnitter-, messorum. adv. žetelački: sjedi žetelački (kad ne mogu sjesti svi oko sofre lijepo, nego svaki sjedne koso). Rj. što pripada žeteocimu ili žeteocu kojemu god. *vidi* žnjetar. — Najviše idu na mobu te žanju, za to se žetelačke pjesme zovu i mobarske pjesme. Rj. 365a.

žetelica, f. die Schnitterin, messor: Te odvodi naše žetelice. Rj. koja žanje. *vidi* žnjetarica.

1. žėti, žanjēm (u Dalm. ženjēm), v. impf. ernten, meto. Rj. *vidi* žnjeti, žnijevati; brati 4. gram. *vidi* kod žnjeti. v. pf. slož. dō-žeti, na-, nad-, po-, pro-, za-. v. impf. slož. za-žinjati. — Žetvu žele tri jetrve... »vazdan žesmo, kraj ne višmo. Npj. 1, 170 (ne višmo mjesto ne vidjesmo ili ne vidismo! Vuk). Ponesi im trideset srpova, da ženjemo bilicu šenicu. HNpj. 4, 229.

2. žėti, žmēm (part. pass. žēt, žēta, žēto) v. impf. (u Dubr.) drücken, zusammendrücken, constringo, cf. cijediti. Rj. u Rj. ima akc. žėti, žmēm; ali Daničić u Radu 6, 71 dokaza da treba da je žėti, žmēm. v. pf. slož. i(z)-žėti, izā-žėti, d-žėti, pre-, pro-, sa-, za-. v. impf. slož. i(z)-žimati, izā-žimati, na-, o-, pre-, sa-, za-

žetva, f. die Ernte, messis. Rj. kad se žanje. *vidi* žnjetar. riječi s takim nast. *vidi* kod kletva. — Dogje žetva. Staše se razgovarati kako će požeti. Npr. 175. Žetvu žele tri jetrve. Npj. 1, 170. Prebogata žetva. Nov. Srb. 1817, 747. Ruvim izide u vrijeme žetve pšenične. Mojs. I. 30, 14. Dogjoše o početku ječmene žetve. Rut. 1, 22. Voz gledajući cijele žetve kako se siromašica Ruta pošteno vlada, omili mu. Prip. bibl. 60.

žetvenī, adj. n. p. doba, Ernte-, messis. Rj. što pripada žetvi. — Rosan oblak o vrućini žetvenoj. Is. 18, 4.

žėvkānje, žėvkārēnje, n. das Befzen, latratus lenis. Rj. verbal. od ževkati, ževkariti. radnja kojom pseto ževka, ževkari.

žėvkārīti, žėvkārīm, žėvkati, žėvkām, v. impf. befzen, latro leniter. Rj. lajati kao ker, pas u lovu što laje. *vidi* čevkati, kevtati, štehtati, štektati. isp. škamutati.

žezlo, n. Mis. gl. sceptrum, virga — žezlo kraljevsko, sceptrum regium. Stulli. *vidi* sceptar, skiptar, šibika vladalačka. жезлає значи šiba, šibika. — riječ je već i narodu poznata preko škola i propovjednika. P. Leber.

žėžak, žėška, adj. n. p. voda, mlijeko, heiss, ferrens. Rj. *vidi* vreo, ključao. — od osnove od koje je žeci.

žėželj, m. ein Anbindstock für die Schafhunde, baculus alligando molosso. Žeželj je kao podugačak i podebeo štap; jedan se kraj od njega sveže psetetu za ogrljak, a drugi za kolac (da ne bi pseto pregrizlo uzicu — kad nema lanca). Ljutit kao pas u žėžlju (Posl. 173). Rj. Daničić riječ dovodi od udvojena korijena, koji je neudvojen u žėti (žmēm). riječi s takim nast. kod brzelj. — Omam, komad hljeba ili drugo što, što se da psetetu, kad ga hoće da svežu (omam se baci kod sindžira ili kod žėželja, pa kad se pseto sagne da ga uzme, onda mu svežu litar oko vrata). Rj. 457b.

žėžēnje, n. das Brennen, ustio. Rj. verbal. od žeci. radnja kojom tko žeze što.

žgānci, žgāncā, m. pl. (österr. der Sturz), eine Art Polenta, polentae genus. Rj. od osn. od koje je žganica. *vidi* trganci.

žgānica, f. (u Slav.) *vidi* prepečenica. Rj. *vidi* i prepeka, prijepek. u Hrv. je žganica što i rakija. osn.

je part. pass. od glagola žgati (= žeci) koji se govori u sjev. Hrvatskoj a drugdje samo složen užgati.

žgarica, f. (u Lici) *vidi* jezgarica, n. p. od oraha, lješnika, šljivica i t. d. Rj. *jezgra od oraha, lješnika i t. d.* — jezgarica (osn. u jezgra, s kojom je jednoga značenja; a je umetak; govori se i bez je i s promjenom glasa z na ž: žgarica). Osn. 320.

žglob, žgloba, m. (u C. G.) *vidi* zglob. Rj. — z-glob, i sa ž mjesto z: žglob, i bez g: žlob. Osn. 23.

žgjeła, f. (juž.) *vidi* zdjela. Rj.

žgjelica, f. dem. od žgjeła. Rj. *vidi* zdjelica.

žgjesti, (juž.) *vidi* zdjesti. Rj.

žgjetan, tna, adj. (juž.) *vidi* zdjetan. Rj.

žie! žickae! interj. von einem Art Schlagens, in-terjectio de modo percullendi. Rj. VII. *uzvikne se, kad se hoće da kaže, kako je tko koga žicnuo. za žickae! isp. čistae!*

žica, f. (pl. gen. žića). Rj. dem. žičica. — 1) der Faden, filum: platno rasjeći po žici, fadengerade. Rj. *isp. konac 1 (konci), nit (niti).* — Af. rüdica 2: kad spadne u čoha af, onda se vide žice. Rj. 8b. Žilj, ono što pukne na ledu ili na staklu kao žica. Rj. 159b. Jedinica, 2) rijetko sukno, što se tka u jednu žicu. Rj. 250b. Navodnica, žica koja se u platnu navede. Rj. 380b. Malo pasmo ima 20 čisaonica, jedna čisaonica ima 3 žice. Rj. 490b. Četvorni, n. p. peškir, t. j. u četiri žice. Rj. 823b. Tako se ne mućio kao prtena žica! Posl. 309. Al' gjevojče savezano tankom žicom ibrišima. Npj. 1, 214. — 2) der Draht, filum metallicum (ferreum, aureum). Rj. žica metalna, n. p. gvozdena, zlatna: Baglama, 2) mala tamburica od tri žice. Rj. 11a. Klješnice, klijesta što se žica vije. Rj. 277a. Tamburska žica. Rj. 731a. Gjevojka jedna sedila za zlatnijem gjerjefom i zlatnom žicom vezla. Npr. 9. Iz careva nova vinograda, što je care skoro posadio i srebrnom trkljom zatkrljao i slačenom žicom povezao. Npj. 1, 286. Pak odseče tri aršina platna i dve žice sama suva zlata. 1, 534. — 3) (u Dubr.) *vidi* srdačka (koja je ondje ponajviše od gvozdja). Rj. u čunku ona šipčica što na njoj stoji cijev. *vidi* i srdašce 2. — 4) *vidi* tetiva 2: na drndi, na egedama. Rj. tako je žica suha žila.

žica, m. ime muško: Žica (osn. u Živan). Osn. 347. Ži-ca. takva hyp. kod Aca.

žlenuti, žlenēm, v. pf. einen Streich versetzen (mit einem ruthenartigen Körper), virga percutio. Rj. žicnuti koga, t. j. udariti ga šibom ili takim čim, da se čuje: žie! žickae!

Žiča, f. — 1) potok koji teče od Jadranskoga Džbrića i dolje dijeleći nahiju Šabačku od Zvorničke (sad Podrinske) utječe u Drinu više Lješnice. Rj. — 2) zidine od staroga manastira na desnoj strani Ibra blizu Karanovca. Pripovijeda se da su se u Žiči vjenčavali na kraljevstvo kraljevi Srpski: Da vidite Žiču na Moravi i na Ibru više Karanovca. Rj.

žičea, f. dem. od žica. Rj. — Kad se kome (osobito djeci) čestita nova košulja ili druga kaka haljina, reče se: »Živ i zdrav derao! koliko u njoj žičea, toliko ti godinica! Rj. 158a. Kako su ljudi izmislili presti? U carstvu životinjskom i biljnom ima tankijeh kratkijeh žičea (vune, dlake, i svile u životinja, a kurdjelje, lana i pamuka u bilja), koje se uvijanjem jedna s drugom mogu sastaviti, tako da se načini debeo i dugačak konac. Priprava 140.

žičina, f. *vidi* židina. Rj. osn. u židak. Osn. 168. d pred č ispalo: ži(d)čina.

Žičko Pölje, n. Ebene von Žiča (kod Lješnice). Rj. *polje što pripada Žiči.*

žiče, n. (u C. G.) das Leben, vita. Rj. *upravo je verbal. od žiti. vidu* življenje; život 1, žitak 1. sa starim nast. žitije (= žitje = žice). za nast. *isp. bogojavljenje i bogojavljenje.* — Počne mu sve žitije svoje redom kazivati. Npr. 250. Žitija pojedinih ljudi

vrlo su skopčana s istorijom naroda njihova . . . Ja sam u prvome mom zabavniku sa žitijem Hajduk-Veljka Petrovića počeo izdavati žitija znatnih Srbalja. Danica 4, 1. Kritika žitija Davidovičeva i Kara-Gjorgijeva za sad se ne može našampati. Kov. III. U pravilu sv. Lazara ima i žitije njegovo. Glas. 9, 248.

Žid, m. der Jude, Judaeus, cf. Čivutin. Rj. *vidi* i Židov, Žudio; Čivut, Čifutin; Jevrej, Juda. — Žid krstjanin, vuk pitom. DPosl. 160. riječ postala od Judaeus (preko Francuskoga izgovora?).

židak, žitka (žitki, comp. žigji), adj. Rj. *vidi* žitak. od kor. od koga je živjeti i koji prelazi i u značenje micati se, brzo micati se. *isp. Osn. 305.* — 1) dünn (von Flüssigkeiten), rarus, dilutus. Rj. govori se za tekuće stvari, n. p. za juhu, jelo. suprotno gust 1, tvrd 4. — 2) od masti i od brašna kao žitka cjevara. Rj. 160b. Zabrkatu 1) n. p. kako žitko jelo od brašna, t. j. rgjavu ga zgotoviti. Rj. 164b. Raskakale svinje blato ispred kuće, t. j. načinile ga žitko. Rj. 638a. Raščiniti n. p. meću, t. j. u meću, koja je gusta kao kačamak, usuti vode, pa je rukama stiskivati i miješati dok ne postane žitka. Rj. 645b. Žitko je more, a nebo visoko. DPosl. 160. — 2) prut, biegsam, flexibilis. Rj. židak prut, gdje je značenje micati se još dobro sačuvano. Korijeni 63. što se lasno vije, savija. *vidi* gibak, prūtak, vit, vitak.

židina, f. die Dünne (z. B. der Suppe, Milch), raritas, cf. žičina. Rj. osobina onoga što je žitko n. p. juha, osn. koja je u židak (žid-ak). *vidi* žitkoća, žitkost.

Židov, Židova, m. *vidi* Žid. Rj. i syn. ondje. riječ Žid pomadžarena Zsidó povratila se k nama. riječi tugje s takim nast. *vidi* kod akov.

Židov, adj. des Juden, Judaei. Rj. što pripada Židu.

Židovka, f. Judaea. Stulli. *vidi* Čivutka, i syn. ondje.

Židovskî, adj. jüdisch, judaicus. Rj. što pripada Židovima ili Židu kojemu god. *vidi* Čivutskî, i syn. ondje.

židovstvo, n. Judaeorum ceremoniae. Stulli. apstrakt. zakon Židovski. konkr. coll. Židovi.

žig, m. (loc. žigu). Rj. od kor. od koga je žeci. —

1) Werkzeug zum Einbrennen eines Brandmals, cauterium. Rj. sprava kojom se žigoše n. p. vo. — 2) das Brandmal, stigma. Rj. onaj bijeg koji je n. p. na volu žigosanu. — Te im dade žig na desnoj ruci njihovoj . . . da niko ne može ni kupiti ni prodati, osim ko ima žig. Otkriv. 13, 16. Ko primi žig na čelo svoje . . . koji primaju žig imena njezina. 14, 9. 11. — 3) ein glühendes Stänglein (um z. B. das hölzerne Mundstück der gemeinen Tabakpfeife zu bohren), virgula ferrea candefacta. Rj. šipka koja se usja, pa se njome buši n. p. grlič ili bokin u prostu čibuka.

žiganje, n. das Stechen, dolor acutus. Rj. verbal. od žigati. stanje koje biva, kad koga žiga.

žigati, žigā (me), v. impf. stechen (in der Seite, auf der Brust), pungo. Rj. žiga me n. p. u boku, u prsima, t. j. protiskuje me jako, kao da me što žече. v. pf. žignuti.

žigavica, f. (u Pastr.) kao mali naboj na tabanu, eine Wunde an der Sohle von Barfussgehen, solea vulnerata eundo. Rj. *vidi* naboj 1. kao mala rana što se načini na tabanu čeljadetu, koje boso hođi.

žigica, f. Zündhölzchen (u Sarajevu). Dr. Gj. Šurmin. ponajviše se govori u množ. žigice. *vidi* žičice, i palidrvce, i syn. ondje. — osn. u žig (od žeci).

žignuti, žignē, v. pf. einen Stich geben, pungo. Rj. žignulo me n. p. u boku, u prsima, t. j. protislo me jako, kao da me je što ožeglo. *isp. protisnuti 2, provrijeti. v. impf. žigati.*

žigosanje, n. das Brandmarken, inustus notae.

Rj. verbal. od žigosati. radnja kojom tko žigoše n. p. vola. vidi žigovanje.

žigosati, žigošem, v. impf. i pf. n. p. vola, brandmarken, notam inuro, cf. žigovati. Rj. t. j. udarati ili udariti na nj žig. — Slušajući lažne duhove i nauke gjavolske, u licemjerju lažā, žigosanih na svojoj savjesti. Tim. I. 4, 2. Koji bi se jeretik krio kod pravoslavnih, njega bi žigosali po obrazu i prognali, tako bi žegli i onoga koji bio ga tajio. DM. 314.

žigovānje, n. vidi žigovanje. Rj.

žigovati, žigujem, v. impf. (u Baranji) vidi žigosati. Rj. i v. pf. Rj.³

žik, m. (u Risnu) vidi šik: Dvori su mu žikom požikani. Rj. i syn. kod šik 1.

žika, Rj. Ži-ka. voc. Žiko. — 1) f. hyp. od Živana. Rj. takva hyp. kod Daka. — 2) m. (ist.) vidi Žiko. Rj.

žikānje, n. verbal. od žikati. radnja kojom tko žika što.

žikati, žikām, v. impf. žikati što, udarati na nj šik. vidi nazikivati; šiklisati, i syn. ondje. v. pf. slož. na-žikati, po-. — Pa bedeme gradu gradi, čudom čuvene, sve od silne konjske kosti i od junačke, na čoškove ljucke glave zlatom žikane. Herc. 265.

žiko, m. (juž.) hyp. od Živan. Rj. Ži-ko. gen. Žika, voc. Žiko. takva hyp. kod Daka.

žila, f. (pl. gen. žilā). Rj. dem. žilica. — 1) die Ader, vena. Rj. u čovjeka ili u životinje: Babina žila. Rj. 9b (biljka). Vratne žile. Rj. 73b. Srčanik, 4) velika žila koja drži srce za grkljan. Rj. 710b. Iz petnih žila (n. p. truditi se oko šta, t. j. iz sve snage, što se gogj više može). Posl. 100. Mukli pas petne žile kolje. 184. — 2) die Wurzel, radix. Rj. u biljke. vidi korijen. coll. žilje. — Žile od crnoga gavezā kuhane u mlijeku privija narod kad hoće da se što sraste. Rj. 81a. Koštanj, od žile ove trave djeca prave lule te puše. Rj. 296a. Žile se korijena drže. (Trebā se starješine držati). Posl. 81. Zrna odmah iznikoše. . . kad obasja sunce, povenuše, i budući da nemahu žila, posahnuše. Mat. 13, 6. Iz Misira si prenio čokot. . . i on pusti žile, i zauze svu zemlju. Ps. 80, 9. — 3) volujska ili ovnujska žila, der (Ochsen-) Ziemer, nervus. Rj. — 4) (u C. G.) vidi žioka. Rj. i syn. ondje.

žilav, adj. — 1) aderig, venosus. Rj. u koga su jake žile; u čemu ima mnogo žila. — 2) n. p. rotkva, repa, holzlicht, lignosus. Rj. vidi likav 2.

žilavost, žilavosti, f. nervositas. Stulli. osobina onoga koji je žilav.

žilica, f. dem. — 1) Aederchen, venula. Rj. dem. od žila 1. — 2) kleine Wurzel, radícula. Rj. dem. od žila 2. vidi korjenčić. — Hrećak, žilica u drveta. Rj. 806b.

žiliti, žim, v. impf. n. p. prase, t. j. vezati mu stražnju nogu iznad koljena, da ne može bježati, das Kniegelenk unterbinden (z. B. dem Schweine am hintern Fuss, dass es nicht davon laufen könne), interligo pedem (sui fugitivae). Rj. v. pf. slož. užiliti.

žilo, m. ein Magerer (dem man die Adern sieht), mager. Rj. mršo kojemu se žile vide. osn. u žilav 1. Osn. 50. takva hyp. kod balo.

žilj, m. — 1) ono što pukne na ledu ili na staklu kao žica, der Riss, rima, cf. strijeka. Rj. vidi i paja, pruga. žilj. (osn. u žila). Osn. 65. — 2) žilj žuti vodeni, trava, cyperus, juncus. Stulli.

žilje, n. radicum copia. Stulli. coll. od žila 2. govori se u Hrv. isp. korijenje.

žiljenje, n. das Unterbinden, interligatio. cf. žiliti. Rj.

žiljer, m. (u Baranji) der Häusler, inquilinus. Rj. koji stanuje u tuđoj kući. vidi kiradžija, ukućanin 1. — riječ tugja. Osn. 111. isp. Mađž. zsellér, koje znači što u nas i podržnik.

žimi, n. p. idi ti žimi kući, ne boj se ti žimi ništa, t. j. živ mi. Rj. budući da je mi enklitika, izgovara

se živmi, pretvorivši se v pred m u m: žimmi = žimi.

žiočēnje, n. das Latten (des Dachs), asserum affixio. Rj. verbal. od žiočiti. radnja kojom tko žioči.

žiočiti, čim, v. impf. pribijati žioke za rogove, latten, affigo asseres. Rj. vidi baskijati. v. pf. slož. po-žiočiti.

žiočni, adj. kad ideš u grad, donesi de mi stotinu žiočnih čavala. Lattennägel. J. Bogdanović. što pripada žioči, žiokama.

žioka, f. kao mala gredica, što se više njih pribija po rogovima u kuća i u drugih zgrada, die Latte, asser, cf. pauznica. Rj. vidi i baskija, letva, pajanta, pajvanta, panta, vjenčanica 3, žila 4. — Lijes, 2) na kući šljeme, ključevi (rogovi) i pauznice (žioke). Rj. 328a. Požiočiti, udariti žioke. Rj. 527a. osn. u žila. Osn. 297. žil-ka, s promjenom glasa l na o.

žir, m. (loc. žiru) die Eichel, glandes: krupno brašno kao žir (Posl. 162 a sitno kao pjena). Rj. jedinica žirka. vidi bukvića 2, cerovac 1, cijelac 2, graničev žir, želud, željud. — Žirovnica, plata za svinje što jedu žir. Rj. 159b. Žirovnjak, krmak uhranjen žirom. Rj. 159b. Nagonica, n. p. u žiru, kad mnogi ljudi dotjeraju gdje svinje da žire. Rj. 383a. Redinče, prase koje svinjari u žiru svaki svoje redom kolju i u društvu jedu. Rj. 647a. Spahija uzima na svinjče (kad rodi žir) po 4 pare. Miloš 203.

žirčica, f. dem. od žirka. Rj.

žirēnje, n. das Mästen mit Eichel, Fehmen, sagina glandaria. Rj. verbal. od žiriti. radnja kojom tko žiri svinje.

žiriti, žirim, v. impf. mit Eichel, mästern, fehmen, glandibus sagino. Rj. žiriti svinje, žirom ih hraniti. v. pf. slož. na-žiriti, u-. — Visi visi visuljak, Boga moli trčuljak da otpadne visuljak? (t. j. žir i svinjče). Rj. 63b. Koji žire svinje u šumama drugih sela, oni i sad plaćaju žirovnicu kojih su planine. Rj. 159b. Žiri kapuna jajata. DPosl. 160.

žirka, f. (pl. gen. žirākā) die Eichel, glans. Rj. coll. žir, od čega je jedinica žirka. takve riječi kod biljka. dem. žirčica.

žirōpagja, f. die Zeit da die Eichel, abfallen, cum decidunt glandes. Rj. žiro-pagja, vrijeme kad spada žir. za obličje isp. vodopagja.

žirōvan, žirōvna, adj. — 1) n. p. žirovne svinje, mit Eichel, gemästet, glandibus saginatus. Rj. žirom uhranjen. — 2) godina, ein Eicheljahr (fruchtbar an Eichel), annus glandibus felix. Rj. kad rodi žir.

žirōvina, f. Rj.³ vidi žirovnica.

žirōvnica, f. plata za svinje što jedu žir, das Eichelgeld, Fehmgeld, pecunia glandaria. Nešto su žirovnice seljaci plaćali (u Srbiji) i svojijem spahijama (gdje mu osjekom nijesu plaćali u ime svega), a koji žire svinje u šumama drugih sela, oni i sad plaćaju žirovnicu kojih su planine. Rj. vidi žirovina. — Davala se spahijama na svinje žirovnica. Rj. 702a. Spahija uzima na svinjče žirovnice (kad rodi žir) po 4 pare. Miloš 203.

žirōvnjak, žirovnjaka, m. krmak uhranjen žirom, ein mit Eichel gemästetes Schwein, Fehmschwein, porcus glandibus saginatus. Rj. žirovan krmak. — Kukuruznjak, 1) krmak koji je uhranjen kukuruzima (za razliku od žirovnjaka). Rj. 313b.

žišćica, f. dem. od žiška. Rj.

žiška, f. eine glühende Kohle, pruna. Rj. vidi žar 1, i syn. ondje. dem. žišćica. — Ja ga (vojna) metnuh na ognjište, skoči žiška, ožeže ga, jao mene! ožeže ga. Npj. 1. 527. žiška (osn. u žiža). Osn. 297. žiž-ka, promijenivši se ž pred k na š. od korijena od koga je žeci. isp. Korijeni 50.

1. žitak, žitka, m. — 1) vidi život: Neka je nama napitak, a njma kakav im drago žitak! (kažu da govore ili misle svatovi za mladijence. Posl. 200).

Srećice se nanosili, *lepa žitka* naživili. Rj. vidi i žiće. — Sada ćemo napiti u zdravlje našega brata domaćina, za njegov *žitak* i užitak. Here. 352. Ti mene pomakao s ovim cvijetom, a tebe Gospod Bog *žitkom* i napretkom! Kov. 125. — 2) *Lebensmittel, victualia*. Rj. što je čovjeku potrebno za življenje; hrana. — 3) vidi stoka, cf. blago 2. Rj.

2. žitak, *žitka*, adj. vidi židak. Rj. — *židak* (iz padeža u kojima *d* i *k* dolazi jedno do drugoga, te prvo glasi *t* [*žitka*], prelazi *t* i u nom. sing. masc.). Korijeni 63.

Žitan, *žitna*, adj. *reich an Getreide, z. B. das Jahr, annus frumento felix*: Na ti snaho žita, da si *žitna*, na ti snaho meda, da si medna. Rj. *žitna* je n. p. godina, kad rodi žito.

Žitār, m. *der Getreidehändler, frumentarius*. Rj. trgovac žitni, koji trguje žitom.

Žitara, *žitarica*, f. n. p. lagja, *ein Getreideschiff, navis frumentaria*: Ukraj Save ukraj vode hladne, kud prolaze *žitarice* lagje. Rj. kako se kaže n. p. lagja, *žitara*, *žitarica* nije samo lagja, u kojoj se nosi žito, nego može biti i drugo što ženskoga roda, u čem se nosi ili drži žito, za nast. u *žitara* isp. badnjara.

Žitelj, m. koji (žije) živi gdje. vidi stanovnik. *Einwohner, Bewohner, incolae*. isp. duša. — Što su ova mjesta tako zatvorena pa se *žitelji* njihovi (a osobito žene i gjeća) slabo miješaju sa okolnim susjedima svojim. Posl. XXI. Dolazi Pejo Mađžar, *žitelj* Skadarski. Šćep. mal. 142. od osnove koja je u žiti. riječi s takim nast. kod boditelj.

Žiti, *vivere*. Stulli. v. impf. praes. žijem (?). vidi živjeti, živovati, živsti. slož. v. pf. džiti; v. impf. uživati. — Da ako bi gdje naišao na *živsti* ili na *žiti živem*. Rat 45. Zlo je *žiti* megju žiti. DPosl. 158. *glagol* se ovaj sad slabo upotrebljava. isp. žiće.

Žitkōca, f. *žitkōst*, *žitkosti*, f. *fluor*. Stulli. *osobina* onoga što je *žitko*. vidi žičina, židina.

Žitni, adj. Rj. vidi žitnji. — 1) *Getreide, frumentarius*: *Žitni* kupac i gjevojački otac ne mogu srećni biti (Posl. 81). Rj. što se bavi o *žitnu*, što pripada *žitnu*: Bagaš, *žitna* mjera od deset oka. Rj. 11a. U vrijeme gladi često ga (vukodlaka) privigjaju oko vodenica, oko ambara *žitnijeh* i oko čardaka. Rj. 79b. *Žitna* rupa. Rj. 657b. Spahija uzima, osim *žitnoga* desetka, po 2 groša glavnice. Miloš 203. — 2) *žitni* kao, *scherzhaft für Menschenkoth, stercus*. Rj. kaže se u šali za nečist što je od žita. tako u Hrv. kažu *prosenici* žitni kruh.

Žitnica, f. *die Scheune, horreum*: Stade zbijat' žito u *žitnicu*. Rj. zgrada *žitna*, gdje se drži žito. vidi ambar* 1, kotarka, magazin, mağaza, magazin, štagalj. — Pšenicu svezite u *žitnicu* moju. Mat. 13, 30.

Žitnji, adj. vidi žitni. — Sveti Petar i apostol Pavle ev' uzeše punje i šenicu... sveti Spase *žitnjega* cvijeta. Npj. 2, 5.

Žito, n. Rj. od kor. od koga je žiti, živjeti. — 1) *Getreide, frumentum*. Rj. — U Srbiji, u Bosni i u Hercegovini *žito* se zove svaki usjev od kojega se obično brašno melje i hljeb mijesi (n. p. šenica, ječam, kukuruz, ovas, raž, eljda, proso, krupnik itd.). cf. strni. Rj. Amelj, 1) *gjubre* u *žitnu*, 2) *nečisto žito*. Rj. 5a. Bar, *nekakvo vrlo sitno i žuto žito* kao proso. Rj. 15b. Bir, *ono žito*, što ljudi daju popu svake godine. Rj. 26b. Brati, 4) *žito*, vidi žeti. Rj. 40a. Ljudi viju *žito*. Rj. 61a. *Vratovno žito* u kome ima vrata. Rj. 73a. *Glolina, pomiješano i nečisto žito*. Rj. 896b. Stade zbijat' *žito* u *žitnicu*. Rj. 160a. Pa se onda dignu svi s krstovima i s ikonama po polju (po *žitima* i po livadama). Rj. 167a. *Posijao žito* na jar. Rj. 247a (suprotno na ozim). *Jaro žito*. Rj. 247b (suprotno ozimo). *Meko žito*, vidi *sitno žito*. Rj. 352a. *Odgrnuti, odgrtati* n. p. *žito*, snijeg. Rj. 443a. *Sitno*

žito, t. j. šenica, kukuruz, raž, ječam i proso. Rj. 682b (vidi meko žito). *Strvno žito*, tako se zove zob i pir (karišik). Rj. 719a. *Strni*, n. p. hljeb, *žito*, cf. *strvno*. Rj. 720b. *Strmina, strno žito*. Rj. 720b. *Su-ražica, žito* u kojemu ima više raži nego šenice. Rj. 726a. *Trniti žito* na gumnu. Rj. 749b. *Uskušljalo se žito* (kad polegne, pa ne polegne sve na jednu stranu, nego se kao zamrsi. Rj. 789a. *Činiti*, 4) *žito*. Rj. 825a. Kakvo sjeme posiješ, onako ćeš i *žito* erći. Posl. 125. U ovoga doma dobra domaćina jeleni volovi... *žito* kao *zlato*. Npj. 1, 98. Istina da može svuda roditi i šenica, ječam i raž; ali se ova *žita* ne siju po mlogo. Danica 2, 103. Pšenica i krupnik ne propade, jer bješe *pozno žito*. Mojs. II, 9, 32. — 2) (u vojv.) *Weizen, triticum*. Rj. — U vojvodstvu (osobito po varošima) samo *šenicu* zovu *žitom*. Rj. — 3) (u Hrv.) vidi proso. Rj. — U Hrvatskoj pak (zovu *žitom*) samo *proso* (čim se onuda ljudi najviše hrane). Rj. u Hrv. zovu *proso žitom* i u onim krajevima gdje se jede samo kukuruzni kruh. — 4) ispod žitā (t. j. otišao — ispod žitā otići, tajom, uteći — kao krajem gradine kud su žita posijana? Posl. 105), *heimlich, auf einem Schleichwege, clam*. Rj.

Žitōmišljīc, m. manastir u Hercegovini. Rj.

Žitōrod, m. n. p. kod nas je ove godine dobar žitorod, *das Getreide steht schön*. Rj. t. j. dobro je rodilo *žito*. *žito-rod*.

Žitōrodan, *žitōrodna*, adj. ova nam je godina, hvala Bogu, *žitōrodna*. J. Bogdanović. *kad žito rodi*. isp. žitorod.

Živ, *živa* (živī, comp. življi), adj. — 1) *lebend, vivus*: *Živi* Boga hvale (Posl. 81). *Živ bio* (kad ko poljubi koga u ruku). Kad se kome (osobito djeci) čestita nova košulja ili druga kaka haljina, reče se: *Živ* i zdrav derao! U ovome je smislu i Jovan bečar kazao Hajki Atlagića: *Živa bila*, Hajko Atlagića, *živa bila*, i gaće derala! Rj. što živi, što je u životu. suprotno mrtav, bezdušan 1. — Žlje duhat, t. j. malo živ. Rj. 146a. *Živā rana*, f. (u Herc.) vidi živina 1. Rj. *Živā trava*, f. der Reiherschabel, erodium ciconium. Rj. 158a (biljka). *Živi oganj*, m. 1) (u Grblju) nekakve kraste po glavi, Art Ausschlag am Kopfe, porrigo quaedam. Rj. 2) oganj koji se vadi tarući dvoje lipovo drvljadi jedno o drugo dokle se ne upale, pa kažu da pepelom od ovoga ognja valja posuti one kraste, i proći će. cf. izviti oganj. Rj. 158a. *Živica*, 4) *živa obala*. Rj. 158b (vidi i redina). *Živo srebro*, n. (u Dubr.) das Quecksilber, argentum vivum, cf. živa. Rj. 158b. *Živ* sam se izio. Rj. 224b. Sestra se kune bratom: *živ mi brat!* ili: *tako mi živ brat!* Rj. 274a. Naživičiti drvo, t. j. tako ga prešjeći da se ne razdvoji, nego samo da se prevali, i ono prevaljeno viseći o panju opet da ostane *živo* i da lista. Rj. 388b. Tu ćemo se glava nakidati i *živoga* roblju narobiti. Rj. 404b. *Živ ugljen*. Rj. 767a. On ostane *živ* i zdrav. Npr. 61. On će ti doneti *žive* vode. 70. Ko ono uze, ubio ga *živi Bog!* 90. Povrati se svome domu, i jedva *živa* zateče *svoga* roditelja. 219. Pozna ih (braću) i stade da ih plače, jer joj *živo* srce puče. 232. Ni od kuda *žive* duše, koja bi ga izbavila. 252. *Živ* se posvetio. (Kad je ko suh i žut u licu). Posl. 81. Sve katane *žive* šeravice... Sve katane, kako *vatre žive*. Npj. 2, 236. Ja ne mogu konja odjahati, jer sam jedan teško oboljeo od bolesti od srca *živoga*. 2, 266. Pogubiše tri stotin' Turaka, *živa* oka uteknulo nije. 3, 341. Hoć' u meni *živom* srce pući. 4, 332. Polje nam rodilo vinom i šenicom... *maše* strice i glavice medom i maslom i svakom *živom* imovinom. Kov. 71. Dok su se tako strašno tukli na sve strane, *Kara-Gjorgijje* se gotovo nije ni *živ* kazao. Miloš 40. Sve riječi da se skupe (koliko je moguće u *živom* jeziku). Rj. VIII. Imena *živih* stvari. XLI. Po tom je kao seljak trgovao *živom* stokom. Sovj. 75. Pravednik će od vjere *živ*

biti. Rim. 1, 17. Držite sebe da ste mrtvi grijehu a živi Bogu u Hristu. 6, 11. Tada ću opet postaviti slavu u zemlji živih. Jezek. 26, 20. Svetijem Duhom svaka je duša živa. DP. 51. Poslije te godine spominju spomenici Vladislava živa. DRj. 1, 121. Stoka se zove živ dobitak a ostalo sve mrtav, kao što je i sad živa i mrtva trgovina. 1, 286. — 2) živâ željo! lieber, erwünschter, exoptate! gdje si (kamo te) živa željo! Živa željo kukuruzna projo (ili podgrijana čorbo)! (Posl. 81). Rj. — Da ja idem braca da potražim, da me živa moja želja mine. Npj. 2, 77. — 3) živâ muka (t. j. velika), gross, ingens. Rj. isp. živomučenica. — Ko je na to cara naučio, živih se muka namučio! Npj. 3, 69. — 4) živâ zgoda, trefflich, egregius. Rj. — Živa zgoda, brate! Rj. 205b. Kod Kuside studene vodice... »Evo vode, evo žive zgrade i konaka dobra za Turaka. Npj. 4, 26. — 5) svašta živa, allerlei, omnimodo; ne zna ništa živa, gar nichts, plane nihil; nema živa mira, gar keine Ruhe. Rj. ne zna upravo ništa; nema mira nikako (nikad). — 6) živahan, lebhaft, vividus, alacer, cf. živ. Rj. 158a. s najprostijim značenjem korijena: micati se. isp. Korijeni 64. dem. živahan. vidi jatoran, i syn. ondje. — Može biti da su oni ljudi jači i življi umom, kao što su i tijelom. Nov. Srb. 1817, 519. U najživljoj zahvalnosti podignimo u molitvi glas Gospodu Isusu. DP. 372. Jedan vojnik pobožan i živ, svima ostalima kapetan, odgovori kralju. Glas. 21, 287 (devotus, et strenuus omnium aliorum capitaneus). U tom je djelu prirodni i življi nego u kom drugom. MSvetić poet. 7. adv. Junačke se pjesme danas najviše i najživlje pjevaju po Bosni. Npj. 1, XVII.

Živa, f. das Quecksilber, hydrargyrum; kao živa kaže se za oštro nemirno dijete. cf. živo srebro. Rj. živa, s najprostijim značenjem korijena: micati se. isp. Korijeni 64.

Živa, f. nekakva bara niže Osijeka. Rj. isp. živar. Živac, živca, m. — 1) das lebendige Fleisch (Nerv), vivum (nervus): osjekao nokte do živca; darnuo mu je u živac (Posl. 54. isp. Darnuo mu u zjenicu). Rj. živo meso. — 2) živac kamen t. j. koji je iz zemlje kao iznikao, pa se ne može pomaći, cf. stanac. Rj. Živáče, živáčeta, n. jedno od živadi. govori se u sjev. Hrv. živa(d)če. coll. živad. isp. goveče prema goved.

Živad, f. das Geflügel, alites domesticæ, cf. živina 3. Rj. vidi i perad. coll. kokoši, patke, guske i čurke. jedno: živače. — Būbalo (bubac, želudac od živadi). Rj. 45b. Kobača, od drveta kao kretka (kavez), gdje se drže kokoši ili kakva druga živad. Rj. 280b.

Živadín, m. ime muško. Rj. isp. Živan, i hyp. ondje. — takva imena kod Miladin.

Živahan, živahna, adj. (u Dubr.) lebhaft, vividus, alacer, cf. živ 6. Rj. dem. prema živ. takva dem. kod grubāhan.

Živān, m. ime muško. Rj. vidi Živadín, Živojin, Života. dem. Živančić. hyp. Žica, Žika 2, Žiko, Živko, Živoje. — Živan (osn. u živ). Osn. 140. imena s takim nast. kod Cvijan.

Živana, f. ime žensko. Rj. imena s takim nast. kod Andrijana. dem. Živanica. hyp. Žika 1, Živka.

Živančić, m. dem. od Živan. Rj. takva dem. kod Gjukancić.

Živanica, f. dem. od Živana. Rj.

Živānovica, f. žena Živanova: Bila za nekim Živanom Grgurevićem... na komidbi zovne Mitar Živanovicu svastikom. Npj. 1, XXVII. isp. Gojkovica.

Živār, m. koji na Živi ribu hvata ili suši. Rj.

Živārēnje, n. das Pfuscherleben, vita misera. Rj. verbal. od živariti. stanje koje biva, kad tko živari.

Živārítí, živārím, v. impf. nicht so recht leben, vivo misere, cf. životariti, živucati. Rj. živjeti kojekako, slabo, teško, vidi i tavoriti, i syn. ondje.

Živica, f. — 1) u kugjelji nekaki od onijeh strukova na kojima raste sjeme, i koji se poslije ne dadu dobro nabiti, nego se u regjenju vade i bacaju napolje. Rj. — 2) vidi ledina. Rj. zemlja koja skoro nije orana. vidi i cjelica, preložnica, prijelog. — 3) živa obala (cf. naživiti), lebendiger Zaun, viva sepes. Rj. vidi redina.

Živičav, adj. n. p. kugjelja, živica 1 enthaltend. Rj. u čemu ima živica 1.

Živičēnje, n. das Ziehen eines lebendigen Zaunes, to viva sepe munire. Rj. verbal. od živiti. radnja kojom tko živiti n. p. obalu.

Živiti, žim, v. impf. (u Srijemu) n. p. obalu, einen lebendigen Zaun ziehen, viva sepe munire. Rj. graditi živicu, živu obalu. v. pf. slož. na-živiti. — sa se, pass.: Naživiti, 2) drvo... ovako se radi, kad se živice obale (da bi obala bila gušća). Rj. 388b.

Živić, m. izdanak od mlada drveta, der Spross aus den Wurzeln eines jungen Baumes, surculus, cf. mládica 1. Rj. isp. i mladica, jednoljetkinja, findika.

Živina, f. Rj. dem. živinica. — 1) der Krebs (Krankheit), cancer, carcinoma: Živina ga rastočila! Rj. bolest. vidi živa rana, buba 2, grinta. — Zlatica, trava. Kažu da je dobra od živine. Rj. 210b. Živina ga jela! (Kletva. Mjesto jela govori se i točila). Posl. 81. — 2) mnoštvo ljudi, Menge Volks, multitudo. Rj. — 3) (u vojv.) kokoši, patke, guske i čurke, das Geflügel, Federvieh, alites domesticæ. Rj. coll. vidi perad, živad (jedno živace). — 4) (u Dubr.) vidi životinja. Rj. vidi i životina. — Ala devojci zapovedi da nahrani njenu živinu... Devojka stane mamiti živinu, kad al' Bože! skupiše se eje, sovuljage, vrane, kurjaci... što je god u Boga životinje. Npr. 142. Vile ako kakva mladica opaze u ovu goru, u oni čas očima ga zatrave i u kaku gogji hoće živinu obrnu. 219.

Živinče, n. ein Hausthier, pecus. Rj. gen. živinčeta. domaća životinja. vidi ajmana 1, hajvan. — Pošten se čovjek ne može povampiriti, već ako da preko njega mrtva preleti kaka tica, ili drugo kakvo živinče prijegje. Rj. 79a. Zatop, kuhan i sitno isjecan drob od kakva živinčeta. Rj. 198a. Sustalica, živinče koje odmah sustane. Rj. 727a. Debelo lijepo, a bogato mudro. (Debelo je živinče, n. p. konj, vo, lijepo; a bogat je čovjek mudar, ako je i lud). Posl. 57. Adam nadjede ime svakom živinčetu i svakoj ptici nebeskoj i svakoj zvijeri poljskoj. Mojs. I. 2, 20. Pobi grād što god bješe u polju od čovjeka do živinčeta. II. 9, 25.

Živinica, f. dem. od živina. Rj.

Živinski, adj. ad belluas pertinens, belluae similis. Stulli. što pripada živini (4).

Živinstvo, n. feritas, atque agrestis immanitas. Stulli. živinsko djelo, živinski postupak. vidi zvjerstvo.

Živiti, živim, v. impf. živiti koga, činiti ga živa, činiti da živi, držati ga u životu. v. pf. slož. o-živiti, po-, pro- v. impf. slož. oživljavati, oživljivati. — Da vas Bog živi, dok vas ja (ne) uprdim! (a ja to učiniti ne ću nikad; tako možete živjeti sto godina i više). U Dalmaciji. ovo se onamo govori bez i kake šale, kao i uprgjeti mjesto ubiti. Posl. 48.

Živjeti, živim, (jugozap.) vidi živjeti (juž.), v. impf. Rj. gram. I. pridjev živio, živjela. vidi žiti, živovati, živsti. v. pf. prosti živnuti. dem. živariti, životariti, živucati. slož. do-živjeti, na- (se), nad-, o-, po-, pre-, pro-. — 1 a) leben, vivo. Rj. — Živi abeno, t. j. zlo, rgjavo. Rj. 1a. Sudije i upravitelji u Turskome carstvu do jako su življeli najviše od globa. Rj. 89a. Dobročani gotovo svi žive od mora (t. j. od putovanja i trgovanja po moru). Rj. 126a. Navidjeti se, kao slagati se, živjeti u ljubavi. Rj. 379b. Kako živi? nateže. Rj. 408b. Ovo je sve tvoje blago... pa se ženi, te živi s otim blagom. Npr. 12 (s? isp. niše primjer Luk. 12, 15). Pokaja se i kao pravi Hrišćanin do duboke starosti življe. 97. Zet carev

sjedeći na ploči morskoj življaše o travici, koja bješe pri ploči prirasla. 253. Vas svijet živi na vjeru i na amanat. Posl. 32. Živi kao beg na Hercegovini (dobro). Živi kao bubreg u loju. Živi kao ničij pas nasred sokaka. 81. Vigji zulum, sa Cetinja kralju, od zuluma i od zulumčara . . . mi od njega živjet' ne možemo. Npj. 4, 485 (= zulumčar i zulum njegov . . . on nam ne da živjeti). Živeći ja s mukom i s nategom, kao što sam živleo do onda. 4, V (juž. živleo, jugozap. živio). Pa da žive mirno pod dobrim pašom. Danica 5, 32. Kako će oni (Srbi i Turci) dalje izmeggju sebe živeti. Miloš 27. Bilje živi o zemlji i o vodi. Priprava 6. Ova krštena imena žive i danas u narodu Srpskome. Rj. XVIII. Zaželi življeti gospodski. Sovj. 22. Oženi se njome obećavši joj, da će življeti samo s njome. 73. Niko ne živi onijem što je suviše bogat. Luk. 12, 15. Ni jedan od nas ne živi sebi . . . ako živimo, Gospodu živimo. Rim. 14, 7. Ako uživite po mojim uredbama, davaću vam dažd u vrijeme. Mojs. III. 26, 3. Gjuragj življaše u Beču o svom trošku. DP. 122. sa se, pass.: Pošlje ga po svijetu, da vidi idući po svijetu kako se trudno živi. Npr. 217. Jer se ondje živi jeftinije. Kov. 40. Tako se ne živi za vjeru i za narod! Straž. 1886, 1225. Gospode, o tom se živi. Is. 38, 16. — b) Prebivati, wohnen, habito, cf. živjeti, stajati. Rj. 566b. vidi i stanovati, i syn. ondje. — Reče nepravedni pravednome: »Hajde od mene, ne ćemo više zajedno življeti. Npr. 85. U kojim se opancima sastali, u onim i rastali . . . (kad se kazuje da ko s kim nije dugo živleo). Posl. 332. Risan za koji se ondje pripovijeda da je u njemu življela Ilirska kraljica Teoka. Kov. 29. Nečisti duh uzme sa sobom sedam drugihje duhova gorijeh od sebe, i unišavši žive ondje. Mat. 12, 45 (habitant ibi; wohnen darin). — 2) živjeti se, (jugozap.) vidi življeti se, (juž.) leben, vivo: kako se živi on? wie geht es ihm? oni se izmeggju sebe zlo žive; dobro se oni žive. Rj. kako se živi on? kako mu je? isp. imati se. — »Video sam dva brava gde se jednako kose« . . . »Ono su braća koja se dobro ne žive«. Npr. 90. Vučić i Gligorijević živeli su se lepo. Mil. 300.

Živka, f. ime žensko. Rj. hyp. od Živana. vidi Žika 1. — takva hyp. kod Drenka.

Živko, m. ime muško. Mnogi ovo ime djeci za to nadijevaju, da bi djeca življela. Gdjekoje žene kad pitaju koga za zdravlje muškoga djeteta, makar mu kako ime bilo, kažu: »kako ti je Živko? Rj. hyp. od Živan. takva hyp. kod Boško.

življênje, n. das Leben, vita. Rj. verbal. od živjeti. stanje koje biva, kad tko živi. vidi žiće, živovanje. — U Crnoj Gori nijedan se od njih (od starješina) ni odjelom ni življenjem niti i kakijem osobitijem pravom ne razlikuje od ostalih Crnogoraca. Kov. 12.

živnuti, živnëm, v. pf. ausleben, zu Kräften kommen, revivisco: sad je malo živnuo. Rj. kao malo ožievjeti, opraviti se (nakon bolesti). v. impf. živjeti. **Živo**, adv. — 1) schnell, velociter. Rj. vidi brzo. — Kada dogješ u polje Mezevo, živo pregji u Goleš planinu. Rj. 351b. Živo idi, tanana robinjo, pod junakom uhvati gjojgjata. Npj. 2, 66. Sabiranje gragje za rječnik ove godine vrlo živo napredovalo. Rad 5, 195. — 2) vidi zdravo 2, jako. — Prem da su Francuzi iz topova živo branili, on započne most praviti. Žitije 41.

živoder, m. vidi šinter. živo-der, koji dere kožu sa živinčetu mrcina, govori se u Hrv. ima i prezime Živoder.

živoderac, živoderca, m. der lebendig geschunden wird, qui vivus excoriatur: »ja sam jarac živoderac, živ drt ne odrt, živ pečen ne ispečen« i t. d. (u pripoveci). Rj. živo-derac, koji je živ drt.

živoderov, adj. što pripada živoderu. vidi šinterov.

živoderski, adj. što pripada živoderima ili živoderu kojemu god. vidi šinterski.

Živoin, m. ime muško. Rj. — Živoin, osn. u Živoje. isp. Osn. 148. imena s takim nast. kod Bojin. **Živoje**, m. Rad 26, 56. hyp. od Živan. takva hyp. kod Blagoje.

Živoinin, m. vidi Živoin.

živomučenica, f. živo-mučenica, živa, velika mučenica. isp. živa muka t. j. velika. — Samo bih bila prava živomučenica. Zim. 140.

živonačelnī, adj. n. p. Bogorodica: u ime Boga i svete Trojice, živonačelne Bogorodice (u napijanju). Rj. živo-načelni. ЖИВОНАЧАЛНИ, ζωοναχικός, qui vitae praest; što je kao načelnik života, što je na čelu života, od čega je život. isp. životvoran, životan 2. — Triod, t. j. tri pjesme svetoj i živonačelnoj Trojici. DP. 79.

živopis, m. pictura. Stulli. što naslikovano. isp. pisanje 4, molovanje, slikovanje, za obličje isp. pravopis. — Razglédahu ikonostas, svodove, i živopis. Zlos. 310.

živopisac, živopisca, m. pictor. Stulli. vidi slikar, i syn. ondje. — Da sam živopisac, mnogo bih dao za jednu ovaku grupu, kakvu ovoga večera videše oči moje. Zlos. 306 (grupa, die Gruppe = hrpa).

živopisan, sna, adj. što pripada živopisu, što je kao puno slika; malersisch. — Sa svega toga polje je to vrlo živopisno. Zim. 331. Lepa i živopisna dolina kroz koju teče Sava. Zlos. 77.

živost, živosti, f. Rus. vigor. Stulli. osobina onoga što je živo, živahno; die Lebhaftigkeit, vivacitas. — Cveče koje udivljava i živošću svojih boja i silom svoga mirisa. Megj. 46.

život, života, m. — 1) das Leben, vita, cf. 1 žitak, žiće. Rj. — Ne kazuj nikome za glavu, ne smije on to učiniti za život. Rj. 162b. Svi su ovaki knezovi bili seljaci i u domaćemu životu slabo su se razlikovali od ostalih seljaka. Rj. 279a (= u privatnom životu). Niko mi nije do sad ulagao u život, t. j. nije radio da me ubije ili drukčije kako umori. Rj. 778b. Odmah mu još za svoga života preda carstvo. Npr. 54. Jer je tvoja šcer život izgubila po zapovijesti tvoje bezdušne žene. 131. Pa me ubij ako mi ne ćeš života pokloniti. 145. Onome berberinu oprosti život. 152. Te je (ženu) noću iskopaju i donesu njemu i on joj opet nekako poveriti život. 155. Ja ti sad život praštam . . . ama više za ženu nemoj da se vraćaš, jer ćeš poginuti. 201. Ona tvoja obadva brata kod mene su u životu. 241. Visi o dlaci (n. p. čij život). Posl. 35. Metnuti glavu u torbu. (Pregretri svoj život). 178. Na život i na zdravlje! (Kad se što prvi put ove godine vidi ili čuje . . .). 186. Niko ne živi dva vijeka (za to čok valja da se stara da život svoj lijepo i dobro provede). 220. Ture muči, ništa ne govori: ono njemu o životu misli. Npj. 1, 583. Sjede Marko tri mjeseca dana; dok je život malo povratio. 2, 404. Već što ćemo od života svoga? Svati nama hranu izjedoše, mi ostasmo, snaho, siromasi. 3, 473. Udri, pobre, Gjurgjevića Sulja, a ne gledaj Gjurgjević-Murata, ja ću život dijeliti snjime. 4, 327. Odista ga izgubit' hoćase, zubima mu život izvaditi. 4, 431. Ufati je za bijelu ruku, na muke joj život izvadio. Here. 70. Onda mu nema drugog spasenija, nego sa životom bježati u šumu. Danica 2, 90. Njegovome bivšem gospodaru jedva ostane život. 4, 28. Može i bez i kaka uzroka uzeti mu sve, što ima, i sam život. 5, 85. No i tu mu sreća njegova održi život. Miloš 45. Da ja s golim životom bežim u Nemačku . . . Bože sačuvaj! 53. On ga je jednako razgovarao, da se ništa ne boji dok vidi u životu njega. 121. U osamnaestoj godini života moga. Pis. 32. Turci su se tako branili da ih je od 400 ostalo u životu samo 90. Sovj. 42. Koje nagju u životu. 66. Može biti da mu je to prekratilo život. 91. Od svega živa uzeteš u kovčeg po dvoje, da sačuvaš u životu sa sobom. Mojs. I. 6, 19. Babice ostavljahu djecu u životu. II. 1, 17. Gdje bude car gospodar

moj, bilo na smrt ili na život, ondje će biti i sluga tvoj. Sam. II. 15, 21. Da bih *produljio život svoj*. Jov 6, 11. Ptica leti u zamku ne znajući da joj je o život. Prič. 7, 23. Ko ide za zlom, na smrt mu je. 11, 19. Nemanja je *zadahnuo srpski narod novim životom državnim*. Vid. d. 1862, 18. *Životi kraljeva i arhiepiskopa Srpskih*. Živ. kr. i arh. (natpis). *Život sr. Save*. Živ. sv. Sav. (natpis). — 2) udario ga u život, *vidi* mošnje. Rj. — Kad on i treći put zamahne da ga udari, onda mu sestra rukom pokaže da ga udari u život, i on ga udari onako, i kako ga udari, zmaj ostane na mjestu mrtav. Npr. 8. Kad muško dijete izraste iz košuljice, pa mu se *vidi život*, kaže mu se da je golokuro. u Dobroselu. M. Medić. ARj. III. 257a.

Života, m. ime muško. Rj. — *Života* (isp. *Živojin*). Osn. 218. imena *taka kod* Krkota.

Životan, životna, adj. — 1) *wohlbeleibt, obesus*, n. p. životno jagnje, može se ispeći. Rj. *vidi* debeo, tovan. — 2) *što pripada životu, što daje život; Lebens-, vitae, vitalis*. isp. životvoran, živonačelni. — Koji pobijedi, daću mu da jede od drveća životnoga. Otkriv. 2, 7. Kojima imena nijesu zapisana u životnoj knjizi. 13, 8 (isp. koja je knjiga života. 20, 12). Stvori Gospod Bog čovjeka i dunu mu u nos duh životni. Mojs. I. 2, 7. Pokazaćeš mi put životni. Ps. 16, 11. Nauka je mudroga izvor životni. Prič. 13, 14. Stane hoditi po uredbama životnijem ne čineći bezakonja. Jezeq. 33, 15. Jedimo kao jelo životne dare svetoga Duha. DP. 108. Nema u sebi životnijeh sila. 115. Iz nerodnoga korijena naraste životan crt. 321. Da se nastanim u snježlosti životnoj. 369.

životarjenje, n. *vidi* živarenje. Rj.

životariti, životarim, v. impf. *vidi* živariti. Rj. i syn. ondje. — Ko ima, onaj obiluje; a ko nema, onaj životari. Rj. 429a.

životina, životinja, (u Dubr.) f. — 1) *das Thier, animal*. Rj. *vidi* živina 4. — Eškerica, svaka mala životinja. Rj. 153b. Devojka stane mamiti živinu . . . što je god u Boga životinja, sve se skupi na hranu. Npr. 142. Jesi li životinja ili si čovječje stvorenje? 224. Um caruje, a pamet imaju i sve životinje. Posl. 333. Što znadu po prirodi kao nerazumna životinja, u onom se raspadaju. Jud. 10 (*muta animalia; die unvernünftigen Thiere*). Neka zemlja pusti iz sebe stoku i sitne životinje. Mojs. I. 1, 24. — 2) (u pjesmi) životinja. *vidi* život 1, žitak, žice; življenje. — Već vam dalje životinje nejma! HNpj. 3, 196. Nek mu dalje životinje nejma. 4, 491.

životinski, adj. Stulli. *vidi* životinjski.

životinjin, adj. što pripada životinji. za nast. isp. gričtin. — Pučak (od osnove koja će biti postala od glasa životinjina: puč). Osn. 283.

životinjski, adj. što pripada životinji, životinjama. *vidi* životinski. — Ovako spolja preobražena zemlja bješe odmah u početku različna . . . po carstvu biljnom, životinjskom, mineralnom. Priprava 4. Duh životinjski bješe u točkovima. Jezeq. 1, 20.

životvoran, životvorna, adj. što tvori, čini živo, što oživljava; *belebend, vivificus*. isp. živonačelni, životan 2. isp. tako slož. riječi čudotvoran, samotvoran. — Časna trpeza postane grob životvorni. DP. 10. Pjevamo trisvetu pjesmu životvornoj Trojici. 24. Vi-seći na životvornom drvetu otvori ulazak u raj. 60. Duh Božji iznad vode, osvećujući joj životvorno jestastvo. 310. Ščasē unijeti životvorni krst. 333.

živovanje, n. *vidi* življenje. Rj. — Već Srbima živovanja nema. Npj. 4, 155.

živovati, živujem, v. impf. *vidi* življati: Ja ću s dragim živovati. I posle tu vreme živovali. Koliko si živovala, nisi raja dostajala. Rj. *vidi* i žiti, živsti. v. pf. slož. na-živovati (se), po-. — Dva su brata divno živovali. Npj. 2, 48.

živsti, živēm, v. impf. (po zap. kraj.) *vidi* življati. Rj. *vidi* i žiti, živovati. v. pf. slož. do-živsti, na- (se), nad-. Glagol živsti osim neodregjenoga načina (živsti) i sadašnjega vremena (živem) i glagolskoga priloga sad. vr. (živući) za ostale oblike po ovoj (prvoj) vrsti nema potvrde u sadašnjemu jeziku; mjesto njega se govori glagol treće vrste živjeti u svijem oblicima. Obl. 69. — Tko zlo žive, gore umre. DPosl. 136. Tko žive prikorno, mre otrovno. 136.

živučanje, n. *vidi* životarenje. Rj.

živučati, živučam, v. impf. *vidi* životariti. Rj. *vidi* i živariti, i syn. ondje.

žiža, f. *das Brennende, urens*: žiža! žiža! (kažu djetetu kad hoće da prihvati rukom za vatru, ili za svijeću). Rj. od kor. od koga je žeci. isp. Korijeni 50. *vidi* pec!

žizak, žiška, m. Rj. od kor. od koga je žeci. isp. Korijeni 50. — 1) *die einfachste Art Lampen, lampadis genus simplicissimum*. Rj. isp. kandil, kandilo, kangjelo; lukijerna, lukijernar. — Dajte nam od ulja svojega, jer naši žišci hoće da se uguse. Mat. 25, 8 (*lampades; Lampen*). Sedam žizaka ognjenijeh gorahu pred prijestolom. Otkriv. 4, 5. Vidjelo žiška ne će se više svijetliti u tebi. 18, 23. — 2) ono što se metne u kandilo pa se usred njega metne stijenje. Rj. — 3) *der Kornwurm, curculio*. Rj. *granarius* L. Rj.³ nekaki crv u žitu.

žičica, f. *Zündhölzchen*. J. Bogdanović. *vidi* palidrvce, i syn. ondje.

žiljliv, adj. n. p. šenica, *voll Kornwürmer, curculionibus corruptus*. Rj. *žišljiva pšenica, u kojoj ima puno žizaka*. isp. žizak 3; užiljliviti se.

žilole, f. pl. (u Boci) *Art kleine Fisolten*, cf. kin-kavica. Rj. *vidi* i čičinke. nekakav sitan grah. — riječ tugja. Osn. 126.

žlica, f. (pl. gen. žlicā) (u Hrv.) *der Löffel, cochlear*, cf. lažica, ožica. Rj. *лажуца, s premještenim glasovima žlica*. isp. Osn. 322. *vidi* i ložica; kašika. dem. žličica.

žličar, m. *Löffelmacher*. J. Bogdanović. koji gradi žlice. *vidi* kašičar 1, ožičar.

žličica, f. — 1) dem. od žlica. Rj. *vidi* kašičica. — 2) *die Brusthöhle, cavum pectoris, jamica na prsima*. *vidi* žlićica, lažičica, ložičica. — *Die Herzgrube*, to se u narodu zove lažičica ili žličica. Pis. 25.

žličnjak, m. gdje stoje žlice. J. Bogdanović. *vidi* kašičara 2, ožičnjak.

žlijeb, m. (loc. žlijebu) drvo iskopano, kao korito, te voda ide njim, *die Rinne, canalis*. cf. ždlijeb. Rj. isp. oluk 1. — Jakov metaše naguljene prutove pred stoku u žljebove i korita, kad dolazaše stoka da pije. Mojs. I. 30, 38.

žlijebiti, žljebim, v. impf. *zu einer Rinne aushöhlen, excavo*. Rj. kopati žlijeb. v. pf. slož. iz-žlijebiti, u-

žlijebljenje, n. *Aushöhlen, excavatio*. Rj. verbal. od žlijebiti. radnja kojom tko žlijebi što.

žlijezda, f. *die Drüse, glandula*. Rj. — Žabice, žlijezde oko vrata. Rj. 154a. Rmija, konjska bolest u grlu (najprije žlijezda, kao orah, pa poslije oteče sve grlo; gdjejojki vade one žlijezde mladijem mazgama). Rj. 651a.

žlob, žlōba, m. (u C. G.) *vidi* zglob: Goni, brate, po žlobu! (Kad se kmetu hoće da kaže da sudi pravo. Posl. 43). Rj. *vidi* žglob. — z-glob, i sa ž mjesto z: žglob, a bez g: žlob. Osn. 23.

žljō, (u Herc.) *arg, ūbel, male*: Dokle nekome ne bude žlje, ne može nekome da bude dobro. (Posl. 65). Žlje ga sjeli, tri Srpske vojvode! žlje ga sjeli i vino popili! Rj. adv. *vidi* zle, zlo. — A žlje te sakrio! umalo te nijesam prožderao! Npr. 6. Ko s carem ra-tuje, žlje doma nosi. Posl. 156. Od sabaja jutrašnjega, zlo mi jutro! do zapada sunašnjega, žlje mi sadek! Kov. 107.

žljédno, *schlecht, elend, misere*. Rj. *adv.* vidi zleudno. kao rajavo, jadno.

žmira, *m.* (Res. i Srem.) vidi žmiro. Rj. VII. isp. žmirav čovjek.

žmiranje, *n.* Rj. *verbal.* od žmirati. — 1) radnja kojom tko žmira (das Blinzeln, nictatio. Rj.). isp. žmirenje. — 2) radnja kojom tko žmira, nišani (u Dubr. vidi nišanjenje. Rj.).

žmirati, *rām, v. impf.* — 1) blinzeln, nictor, conniveo. Rj. vidi žmiriti, škiljiti. — 2) (u Dubr.) vidi nišani. Rj. vidi i gagjati, smjerati 2. v. pf. slož. nažmirati.

žmirav, *adj.* blinzeln, nictans. Rj. koji žmira, žmiri. vidi škiljav.

žmire, *žmīrā, f. pl.* — 1) čvarci. vidi čvarak. Rj. vidi i cvirak. što ostane od sala kad se topi. — 2) od masti i od brašna kao žitka cicvara, eine Art Mehl-speise, cibi farinacci genus. Rj.

žmirenje, *n.* das Sehen mit halb verschlossenen Augen, nictatio. Rj. *verbal.* od žmiriti. radnja kojom tko žmiri, kao žmureći gleda.

žmiriti, *žmīrim, v. impf.* kao žmureći gledati, blinzeln, mit halb verschlossenen Augen sehen, connivere. Rj. vidi žmirati 1, škiljiti. v. pf. prosti zažmiriti.

žmiro, *m.* (Herc.) der Blinzler, connivens. Rj. VII. juž. gen. žmīra, voc. žmīro (takva hyp. vidi kod balo). žmirav čovjek. vidi žmīra.

žmūl, *žmūlj, žmūo, žmūla, m.* (po zap. kraj.) vidi čaša. Rj. i syn. ondje. dem. žmūlic. — Izvrći 2) iz ruke, n. p. žmūo na tle, t. j. ispuštiti. Rj. 221a.

žmūlic, *m. dem.* od žmūl. — Starcu ogranj, starcu žmūlic, a mladici mladi mladić. DPost. 114.

žmūra, *f.* das Blindekuhspiel, das Blinzelnmauschen, myinda, cf. slijepi miš. Rj. igra djetinja. vidi i tutmiš, tutumiš.

žmurčekē, *mit verbundenen Augen, oculis clausis.* Rj. *adv.* vidi zažmurke (žmureći).

žmurjenje, *n.* das Zuhalten der Augen, conclusio oculorum. Rj. *verbal.* od žmuriti. radnja kojom tko žmuri.

žmuriti, *rīm, v. impf.* die Augen zuhalten, clausos teneo oculos. Rj. oči sklopljene držati. v. pf. slož. zažmuriti. — Banati se ... onda car baci žmureći svoj štap te udari trljim ... onda svi redom bacaju (ne žmureći) i pogagjaju trljim štap. Rj. 14a. Žmuriti, kao žmureći gledati. Rj. 160b.

žnijevanje, *n. verbal.* od žnijevati. radnja kojom tko žnijeva n. p. pšenicu.

žnijevati, *žnijevām, v. impf.* u pjesmi mjesto žnjeti: Žnijeva je Kopčića robinja desnom rukom, srebrnijem srpom. Rj. vidi i žeti.

žnjēti, *žnjēm* (u C. G. žnijēvēm), vidi žeti: Da žnijevu proso i šenicu. Rj. vidi i žnijevatī. v. pf. slož. nā-žnjēti, nad-, po-, sa-; v. impf. slož. do-žnjēvatī, nad-. gram. sad. vr. žnjēm, žānjēm, žēnjēm; žnijēvēm. zap. žnjī, žānji. I. pregj. žnjēh, žēh. II. pregj. žnjāh, žānjāh, (žnjejah?). I. prilog žnjūci, žānjūci, žēnjūci. II. prilog žnjēv, žnjēvši; žēv, žēvši. I. pridjev žnjēo, žnjīo, žnjēla; žēo, žēla. II. pridjev žnjēven; žēt. — Dokle žnjēla, dotle jela. Posl. 65. Žnjētvu žnjēla snaha sa gjeverom, kako koju narukvu žnjejaše, svaku snaha na gjevera baca. Herc. 147. Ugledaše u negjelju mobu, gdje žnjējevu bijelu pšenicu. 316 (mj. žnijevu?). Ptice nebeske kako ne siju, niti žnju. Mat. 6, 26. Žnješ gdje nijesi sijao. 25, 24. Zamahni srpom svojim i žnji. Otkriv. 14, 15. Semešani žnjahu pšenicu u dolini. Sam. I. 6, 13. Da mu oru njivu i žnju ljetinu. 8, 12. sa se, pass.: O prohinoj žetvi. (Nikad, jer se proha u nas obično kosi, a ne žnje se). Posl. 240.

žnjētvā, *f.* (u C. G.) vidi žetva. Rj. — Žnjētvu žnjēla snaha sa gjeverom. Herc. 147.

žnjētvār, *m.* vidi žetelac: Žnjētvārī su naopaka vojska. Rj. akc. žnjētvār. Korijeni 71. Osn. 114. osn. u žnjētvā. Osn. 114. za obličje isp. pljētvār.

žnjētvārica, *f.* (u C. G.) vidi žetelica. Rj. za obličje isp. pljētvārica.

žnjētvārski, *adj.* vidi žetelački. Rj. (akc. žnjētvārski). **žrāk**, *m.* (po jugozap. kraj.) vidi zrak, cf. ždrak: Lov lovio od žraka do mraka. Rj. sa ž mjesto z. isp. žglob i zglob. — Evo ti svirala, pak joj nad glavom sviri od žraka do mraka, i oživljeće ti. Npr. 115.

žrāka, *f.* vidi zraka, cf. ždraka. Rj. ž mjesto z, kao u žrak. — Zasje mu se nešto kao da mu sve žrake sunčane u oči sinuše. Npr. 100. Tako mi one žrake nebeske! (put sunca pokazujući). Posl. 303.

žrēbānje, *n.* vidi ždrebanje. Rj.

žrēbati, *bām, v. impf.* (u Srijemu po varošima) vidi ždrebatī. Rj. izmegju ž i r umeće se d: ždrebatī. **žrni**, *f. pl.* mola. Stulli. vidi ždrnjanj, žrvnji. staro жрнуу. — Ili kučku ubij, ili žrni razbij. DPost. 32.

žrnōvnica, *f.* rijeka od Spljeta k jugu. Rj.

žrtva, *f.* (gen. pl. žrtvāv), das Opfer, sacrificium, victima, hostia. vidi posvetilište. — Zadržao sam 49 riječi Slavenkijeh: gonitelj ... žrtva. Nov. Zav. VI. Molim vas da date tjelesa svoja u žrtvu živu, svetu, ugodnu Bogu. Rim. 12, 1. Jedu žrtve idolske. Otkriv. 2, 14. Uzmi sada sina svojega i spali ga na žrtvu. Mojs. I. 22, 2. Gospod reče Mojsiju: Oltar na kojem ćeš mi prinositi žrtve svoje paljenice i žrtve svoje zahvalne. II. 20, 24. To je svetinja nad svetinjama izmegju žrtava koje se pale Gospodu. III. 2, 2, 3. Prinesoše one krave na žrtvu paljenicu Gospodu. Sam. I. 6, 14. Hodite sa mnom na žrtvu ... i pozva ih na žrtvu. 16, 5. Prinesoše dvanaest jaraca na žrtvu za grijeh za svega Izraelja. Jezdr. 6, 17. Neka kolju žrtve praznične. Is. 29, 1. Na žrtvu za žive i mrtve. DP. 8. Sveštenik da bi i sam imao dijel u prinošenju beskrvne žrtve. 240.

žrtven, *adj.* što pripada žrtvi. — Da se ne čine žrtvene gozbe pod svakijem zelenijem drvetom i na svakome brdeljku. Prip. bibl. 49.

žrtvenik, *m.* vidi oltar 1, časna trpeza. — Načini Noje žrtvenik Gospodu. Mojs. I. 8, 20. Sveštenici ih (sudove s mirom) unesu sa slavom u oltar, gdje ga stave oko žrtvenika. DP. 356.

žrtvovānje, *n. verbal.* od žrtvovati. radnja kojom tko žrtvuje što.

žrtvovati, *žrtvujēm, v. impf.* i pf. žrtvu prinositi i prinijeti; opfern, sacrificare, immolare. — Zadržao sam 49 riječi Slavenkijeh: gonitelj ... žrtva, žrtvovati. Nov. Zav. VI. Šta dakle govorim ... idolska žrtva da je što? Nije; nego što žrtvuju nezabošci, da gjavolima žrtvuju, a ne Bogu. Kor. I. 10, 20. Ako i žrtvovan budem na žrtvu i službu vjere vaše, radujem se. Filip. 2, 17.

žrvanj, *žrvnja, m.* (pl. žrvnaji i žrvnjevi), die Handmühle, mola trusatilis. Rj. vidi pl. ždrnjanj, žrni. žrvanj (glasovi su premješteni od жрнуу, pa pošto je n došlo na kraj, zamijenjeno je glasom nj; od kor. koji znači satirati, od koga je i zrno) s nast. «nu»: жрнуу, od toga poslije nastavkom «a»: жрнууа. Osn. 201. — Omet, dmeta, od resa suknjenijeh s kraja čim se metu naćve i žrvnaji. Rj. 428a. Kad se kučka nauči brašnjave žrvnje lizati ... Posl. 120. Okretan kao donji žrvanj. 237. Dvije će mljeti na žrvnjevima. Mat. 24, 41. Učiniću da nestane megju njima lupe od žrvanja i svjetlosti od žiška. Jer. 25, 10.

žrvnjānje, *n.* das Mahlen an der Handmühle, molitio mola trusatili. Rj. *verbal.* od žrvnjati. radnja kojom tko žrvnja.

žrvnjati, *žrvnjām, v. impf.* an der Handmühle mahlen, molo mola trusatili. Rj. mljeti na žrvnjima. v. pf. slož. u-žrvnjati.

žuber, *m.* vidi žubor: Kad pod mostom žuber stoji od mladijeh gjevojaka. Rj. vidi i žamor, zabun. glas što se čuje kad što žuberi. riječi s takim nast. kod čemer.

žuberēnje, *n.* Stulli. vidi žuborenje.

žuberiti (žubèriti), řim, v. pf. *canere (de avibus)*. Palmotić: Pjevajućijeh jata ptica u medeni glas žubere. Stulli. *vidi* žuboriti. dem. žuberkat. v. pf. zažuberiti.

žuberkânje, n. dem. od žuberenje. *vidi* žuborkanje. **žuberkati**, kâm, v. impf. dem. od žuberiti. *vidi* žuborkati. v. pf. prožuberkati. — Milujuć i žuberkajuć pòdrug sahat po akšamu progje. HNPj. 4, 362.

žuber-voda, f. (st.) *lispelndes Wasser, aqua susurrans*: A navrnu žuber-vodu. Od brzine žuber-vode. Rj. voda što žuberi.

žubor (žubor), m. *das Gelispel, susurrus*: Na vodi je žubor otvorila. Stoji žubor žutijeh dukata. Rj. glas što se čuje kad što žubori. *vidi* žuber, žamor, zabun. — Iz gore ih (hajduke) ugledaše Turci, među sobom žuber učiniše, kako će ih najlakše udriti. Npj. 3, 339.

žuborênje, n. *das Lispeln, susurrus*. Rj. verb. od žuboriti. radnja kojom tko žubori. *vidi* žuberenje. dem. žuborkanje.

žuborika, f. (st.): Žubori mu brada kao žuborika. Rj. ne kaže se značenje. biljka kaka što žubori? isp. trepetljika (jasika). — riječi s takim nast. kod aptika.

žuboriti (žubðriti), řim, v. impf. *zwitchern, lispeln, säuseln, rieseln, susurro*: žubori potok, žubore tice. Bez je tako opreden i otkan da čisto žubori (žene vele). Rj. *vidi* žuberiti. dem. žuborkati. v. pf. slož. za-žubðriti. — Žubori mu brada kao žuborika. Rj. 161a. Ševe ptice nehom lete, sitno žubore. Npj. 1, 270. A zvekeće sablja o bedrici, a žubore puca na prsima, na kalpaku trepeće mu perje. 3, 519.

žuborkânje, n. *das Lispeln, susurrus*. Rj. dem. od žuborenje.

žuborkati, kâm, v. impf. *lispeln, susurro*: Mila mu je, pa s' na nju obzire, draga mu je, pa s njome žuborka. Rj. dem. od žuboriti. Rj.³ *vidi* žuberkati. — Ne mam me svaki čas na vrata, nemam kade s tobom žuborkati. Herc. 200.

žuč, žüci, f. *die Galle, fel*. Rj. isp. ožučiti. od kor. od koga je žut. isp. Korijeni 14. ali će biti kor. koga je žuk. — I u buhe žuč ima. Posl. 106. Nema žüci u sebi. (Kaže se za čoecka koji se lasno ne srdi). 202. Ni svakome med ni nikome žuč (ne valja biti). 222. Dadoše mu da pije ocat pomiješan sa žüci. Mat. 27, 34. Jer te vidi da si u grkoj žüci i u svezi nepravde. Djel. Ap. 8, 23.

žučica, f. *vidi* zanovijet 1. Rj. biljka. — osn. će biti u žuka. Osn. 314.

žücní, adj. *felleus*. Stulli. što pripada žüci. **žücak**, žüćaka, m. Rj. osn. u žut. — 1) Dantes, lamina lusoria. Rj. kartaski biljeg, kao novac za kartanje. Spielmarke, Spielfennig. — 2) Dukaten, aureus. Rj. *vidi* žutac 3, žutica 2, cekin, dukat, i syn. ondje.

žücanica, f. Rj. osn. u žut. — 1) divlja salata, koja se zove i zmijina trava, Cichorie, cichorium. Rj. intybus L. Rj.³ biljka. — 2) *vidi* žutica 1 (bolest). Rj. *vidi* i žutuga 2.

žüćen, adj. dem. prema žut. *vidi* žučkarast, žučkast; našut. za obličje isp. mlágnjen prema mlad. — Viš' glave joj žüćena naranča... puštah konja na rosnu livadu, a sokola u žutu naranču. Herc. 171.

žüćenje, n. Rj. verbal. od — 1) žutiti, radnja kojom tko žüti što (das Gelben, to flavum reddere. Rj.). — 2) žutjeti, stanje koje biva kad što žüti, postaje žuto (das Gelbwerden, to flavescere. Rj.). — 3) stanje koje biva, kad se što žüti.

žüćkarast, (u Srijemu) **žüćkast**, adj. *gelblich, subflavus*. Rj. dem. od žut. *vidi* žüćen, našut. za nast. isp. prütast i prütarast. — Patievrk, nekaka žüćkasta tićica. Rj. 491a. Ovi se tavani razlikuju i bojom: Jedni su ervenkastí, drugi mrki i žüćkasti. Priprava 105.

žüdan, žüdna, adj. *durstig, sitiens*: žudan i gladan. Rj. (za postanje isp. žudjeti). *vidi* žedan.

žüdio, žüdjela, m. (u Boci) *vidi* žüćivutin. Rj. gen. žüdjela. *vidi* i žid, i syn. ondje. — (Ono je pravi Hrišćanin koji prevari osam žüdjela. Posl. 239. Ni u Turčina vjere, ni u žüdjela mjere. DPost. 80. Nazvani su i sada se nazivaju carevima i vladaoci starijeh žüdjela (Jevreja). Daničić, ARj. 756a.

žüdjeti, žüđim, v. impf. *verlangen, sich nach etwas sehnen, desidero, cf. željeti*. Rj. v. pf. slož. po-žüdjeti. — Koliko sam te žüdjela, tol'ko te sreća nan'jela. Herc. 240. Pa ti sagji pred bijelu kulu, jer te žüdi Smederovac Gjuro, jer te žüdi očima vidjeti. HNPj. 1, 311. Vigje li mi svekra i svekrvu? Žude t' dovest' u dvoru odmjenu? Kov. 60. Svašto mu Bog dao, što u njega žüdio. 120. Gospode, tvoje ime i tvoj spomen žüdi duša. Dušom svojom žüđim tebe noću, i dahom svojim što je u meni tražim te jutrom. Is. 26, 8. 9.

žüdnja, f. *vidi* želja. Rj. isp. žügnjenje. — Treba učitelj da uvek nastoji razbuditi u dece žüdnju za znanjem. Zlos. 267. riječi s takim nast. kod čežnja.

žügjênje, n. Rj. verbal. od žudjeti. — 1) *das Verlangen, desideratio*. Rj. radnja kojom tko žüdi što. — 2) *das, was man verlangt, wonach man sich sehnt, desiderium*: Postavi trga svakoga, najviše svile zelene, tu će ti doći žügnjenje, vozi je dvoru svojemu. Rj. ono što tko žüdi, n. p. djevojka.

1. žüja, Rj. osn. u žut. isp. Osn. 69. — 1) f. (u Srijemu) *die Goldamsel, Golddrossel, oriolus galbula*. Rj. ptica. — 2) f. (u Bačk.) *vidi* žunja. Rj. ptica. — 3) m. (ist.) *vidi* žujo. Rj. žut volak. hyp. od žujan.

2. žüja, f. *ein gelbes Schwein (Sau), porca flava*. Rj. žuta krmača. *vidi* žutuga 1. — osn. u žut. za nast. isp. küja (kućka).

žüjän, m. *ein falber Ochs, bos flavus*. Rj. žut vò. hyp. 1 žüja 3, žujo. — riječi s takim nast. kod brajan.

žüjee, n. *vidi* žuvance. Rj. i syn. ondje. žuto u jaju. — Neki probiju jaje od ozdo te iscijede žüjee i bjelance, pa naliju voska, da je tvrgje. Rj. 55a. od kor. od koga je žut. Korijeni 74.

žüjica, f. *vidi* stopica. Rj. dolje mjesto gdje stoje vrata, koja ne drže šarke ni baglame.

žüjino Pölje, n. planina u Velebitu blizu Like. Rj. žüjo, m. hyp. od žujan. Rj. *vidi* i žüja 3. žu-jo. žut volak. — takva hyp. kod brajo.

žük, adj. braća zapadne vjere ne će reći grk nego žük. »ove su jabuke žüke još jesti. J. Bogdanović u Stullija: žuhk, žuhkak, žuhki. isp. mëk prema di-jalekt. mehak, mehki.

žüka, f. (u primor.) *der Genster, spartium junceum Linn.* Onamo se od žüke prede i pregja... cf. brnistra, žukva. Rj. biljka. — Šmokve su na žüci. DPost. 112.

žükov, adj. *Genster-, spartii juncei*: Užüćela kako žukov cvijet. Rj. što pripada žüci, žükvi. za nast. isp. aptov. — Prevrne uzglavnici i nagje pod njom travu žutu kao žükovi cvijet. Npr. 113.

žükva, f. (u Dubr.) *vidi* žuka. Rj. — riječi s takim nast. kod bačva.

žülití, žülim, v. impf. (u C. G.) *vidi* guliti. Rj. cf. 2 žüljati. isp. čupati. v. pf. slož. o-žülití, po-

žülj, m. *die Schwiele, callus*. Rj. žulj se načini n. p. na nozi, kad kogu čizme žüje.

žüljáiv, adj. (u Srijemu) n. p. oči kao malo otekle, etwas geschwollen, turgidulus. Rj. *vidi* žuljav. — žulj, žuljav, žuljajiv. Korijeni 66.

žüljáiv, adj. tako piše Daničić mjesto žuljajiv, koje *vidi*. — pridjevi s takim nast. kod bliznajiv.

1. žüljânje, n. *vidi* žuljenje 1. Rj. verb. od žüljati, koje *vidi*.

2. žüljânje, n. *das Behacken, sarritio*. Rj. verbal. od žüljati. radnja kojom tko žülja n. p. gumno.

1. žüljati, žüljâm, *vidi* žuljiti. Rj. v. impf. žü-

ljajâ me n. p. čizme. v. pf. slož. na-žuljati, pre. — Nešto me žulja u onome mome pokvarenom zubu. Npr. 5.

2. žuljati, žuljâm, v. impf. (u Srijemu) n. p. gumno, t. j. motikom kresati travu po njemu, *behacken, sarrire*, cf. žuliti. Rj. vidi i guliti. isp. čupati. v. pf. slož. o-žuljati.

žuljav, adj. vidi žuljaviv (žuljaiv). Rj.

žuljenje, n. Rj. verbal. od — 1) žuljiti, stanje koje biva, kad koga žulje n. p. čizme (das Drücken des Schuhs, pressio calcei. Rj.). vidi 1 žuljanje. — 2) od žuliti ([u C. G.] vidi guljenje. Rj.).

žuljiti, žuljim, v. impf. Rj. vidi 1 žuljati. v. pf. slož. na-žuljiti. — 1) *Schwielen machen, callum facio*: žulje me čizme. — 2) žulji ga da plati, t. j. radi kako će na njega pasti da plati, ako i ne bi htio (kao da bi ga novci žuljili, pa gleda kako će ih se oprostiti). Rj.

žumānac, žumāncā, m. (u gornj. prim.) žumānce (žumānce), ca (ceta), n. žumānjak, žumānjka, m. vidi žuvance. Rj. i syn. ondje. žuto u jaju. od kor. od koga je žut. isp. Korijeni 74. — Mućak . . . kad se razbije, u njemu je pomiješano žumānce i bjelance. Rj. 376a.

žumba, f. (u Boci) vidi žbugara. Rj. mala jamica, rupica na koju se jedva može vidjeti. — riječ tugja. Osn. 260.

žunja, f. ptica. vidi 1 žuja 2. od kor. od koga je žut. isp. Korijeni 74. — 1) crna, der *Schwarzspecht, picus martius* Linn. Rj. — 2) zelena, der *Grünspecht, picus viridis*. Rj. — *Zaklikta žunja*, vila. Rj. 177a. Klikati, vikati kao žunja: Kli, kli, kli! Rj. 274b. Kad žunja u proljeće stane totrkati. Rj. 477b. (. . . žunja kad u proljeće udarajući kljunom u šuplje drvo totrče). Posl. 244. Kad se ženi vrabac Podunavac . . . pa on kupi gospodu svatove . . . starog svata iz osoja žunju. Npj. 1, 532.

žunjević, m. u staroj poslovici: Učinit' kako žunjević maćak, ki kranu, kad scijenjaše poginut'. DPosl. 144.

žunjčić, m. ein *Junges von žunja, pullus pici*. Rj. pile od žunje.

žunjcin, adj. der žunja *gehörig, pici*. Rj. što pripada žunji.

Župa, — 1) ein *sonniges Land, wo entweder kein Schnee fällt, oder der gefallene gleich wieder schmilzt, z. B. die Küste des adriatischen Meeres, terra aprica*: otišao k moru u župu; u pitomoj župi. cf. prisoje. Rj. župan kraj, t. j. kraj prema suncu gdje nikad ne padne snijeg, ili ako i padne, odmah okopni, kao što je n. p. primorje naše. vidi i umina. — 2) (u Slav.) nurija (dokle jedan pop drži), die *Pfarrre, parocia*. Rj. vidi i inorija, parohija, parokija, plovanija, županija 1. — 3) (u Dalm.) domaća čeljad, n. p. taj čovjek ima mnogo župe u kući, die *Hausgenossen, domestici*, cf. vojska 3. Rj.

Župa, f. nom. *mehrerer Gegenden*, n. p. Župa Nikšićka, Župa u Kruševačkoj nahiji; Nijemci i Talijani zovu i Grbalj Župa. Rj. ime vlastito gdje-kajim krajevima. — Župa Gračanica, f. tako se zove Župa Nikšićka od vode Gračanice, koja teče kroza nju. Rj. 161b. Te on kupi kičene svatove po svoj Bosni i Hercegovini, i po Župi i Kotaru ravnu. Npj. 3, 516. Bren, dolina kod Dubrovnika koja se narodnim jezikom zove Župa, tal. Breno, lat. Brenum. Daničić, ARj. 626a. može biti da ovamo ide i ovaj primjer: Ja izašo u polje Bilajsko . . . ni tu nije zgoda ndariti, Unačka ga župa zaklonila. HNpj. 3, 387.

1. župân, župána, m. (st.): Zadužbina Vukana župana. Rj. der *Gespan, comes*. — Vidimo ih (Neretljane) u vlasti velikoga župana Petra iz Desnice . . . U Travuniji župan ili knez Krajina oženivši se kćerju Vlastimira, velikoga župana, zadobi samostalnost. DM.

1. Kostantin Bodin ratovaše s bosanskim i raškim županima i nadbi ih. 2.

2. župân, župna, adj. n. p. zemlja, *sonnig, apricus*. Rj. što pripada župi 1. — Okapasmo u Crmnicu župnu. Npj. 5, 136. Da nije ovih mlogih i velikih brda, u Srbiji bi bilo župno kao u Talijanskoj. Danica 2, 28. Boka je zemlja vrlo župna: u njoj rastu: limuni, naranče, šipci. Kov. 33. Vode u župnome primorju, gdje mjesto snijega pada kiša, onda su naj jače. Npj. 1, XIII.

župânija, f. — 1) (u Slav.) die *Pfarrre, parocia*, cf. župa 2. Rj. i syn. ondje. — 2) područje župansko, dokle jedan župan drži; die *Gespanschaft, comitatus*. vidi varmegja. — Varmegja, in der ungrischen Statistik die *Gespanschaft (županija), comitatus*. Rj. VII. Kod nas se najobičnije misli da su Hrvati u tri stare županije kraljevine hrvatske. Dioba 5.

župánov, adj. što pripada županu.

župânskî, adj. što pripada županima ili županu kojemu god; n. p. plata županska.

župânstvo, n. vlast županska. — Na prijesto velikoga županstva sjede Nemanja. DM. 3.

župica, f. ime haljinca ženskoga. J. Bogdanović. vidi zubun, i syn. ondje. za postanje isp. Franc. jupe.

Župina, f. mjesto u Piperima: I Župinu goru uminuše. Rj.

Župljanin, m. čovjek iz Župe. Rj.

Župljânka, f. ženska iz Župe. Rj.

župničkî, adj. Stulli. što pripada župnicima ili župniku kojemu god.

župnik, m. (u Slav. u kršćana) der *Pfarrer, parochus*. Rj. vidi paroh, parok, plovau.

župnikov, adj. što pripada župniku; n. p. župnikov otac.

Župskî, adj. što pripada Župi: Ako su potrebni Konavoski vojnici, nu se i brez Župskih štetočnika proći ne more. DPosl. 4.

župskî, adj. što pripada župi 2, parohiji; *Pfarr-, parochialis*; n. p. župska crkva. isp. Župski.

žura, f. — 1) ein *kleiner und durrer Mensch, homo parvus et macer*; pripovijeda se da je kralj Vukašin takovi bio: Knjigu piše žura Vukašine, te je šalje na Hercegovinu. Rj. čovjek žurav, malen i mršav. — 2) (u Srijemu) nekaka konjska bolest. Kad konj ima žuru, on je kao bijesan (kao čovjek kad se zgrane). Rj.

žurav, adj. *klein und durr, parvus et macer*. Rj. malen i mršav. isp. žura 1.

žurba, f. das *Gedränge, das Richten (der Soldaten, wenn der General kommt), turba, concursus*: Mnoga žurba gore u konaku. Teška žurba na vode studene. Rj. kad se n. p. ljudi užurbaju. — Polećela dva vrana gavrana, te padoše na bijelu kulu, kako paše, oba zagraktaše, i na kuli žurbu učiniše, a iz kule niko ne čujaše. Npj. 4, 341. A čuje se žurba u avliji. HNpj. 4, 514. za postanje isp. žuriti se. isp. Korijeni 65. riječi s takim nast. kod berba.

žurénje, n. das *Sputen, festinatio*. Rj. verbal. od žuriti se, radnja kojom se tko žuri.

žurica, f. valja da je kraguj: Mujo pusti sivoga sokola, a Alija pitomu žuricu. Rj. *falco aesalon* Gm. Rj. ptica. isp. akmadža. — žurica (neka ptica, po glasu tako nazvana). Korijeni 65.

žuriti se, žurim se, v. r. impf. (u vojv.) sich *sputen, eilen, accelero*, cf. hitjeti. Rj. vidi i hitati 2, brzati, hrliti. v. pf. slož. po-žuriti se.

žustar, žustra, adj. vidi sřčan, okretan. Rj. vidi i frišak 2, hitar. isp. živ 6, živahan. — Smuk sigje . . . »Za njega je još rano; za to je ovako trom; a oko po dne je žustar kao vatra. Sve živo beži od njega!« Megj. 279.

žut, žúta (žúti, comp. žúći) — 1) *gelb, flavus, gilvus*. Rj. dem. žućen, žućkarast, žućkast, našut. —

— I *žutoga hrta* Dukagjinca. Rj. 144b. Zahvali se *žuti limun* na moru: danas nema ništa ljepše od mene. Rj. 165a. Ugleda tri konja, jednoga . . . a trećega *žuta kao čafran*. Npr. 97. *Žuto* kao vosak. Posl. 81. Crven kao krastavac (t. j. *žut*). 344. — 2) *žut* posao (zlo, rgjavo. Posl. 81), (*schmerzhaft schlecht, vilis*. Rj. kaže se u šali.

žutac, *žuća*, m. — 1) (u C. G.) *vidi* žuvance. Rj. i *syn. ondje. žuto u jaju*. — 2) (u Lici) *žuto platno*. J. Bogdanović. *vidi* žutica 5. — 3) *nummus aureus*. Stulli. *vidi* žučak 2, žutica 2, dukat, i *syn. ondje*.

žutarica, f. — 1) (u C. G.) *vidi* žutovoljka. Rj. *ptica*. — 2) (u Grblju) ime kozi. Rj. — 3) (u Grblju) ime žutoj kokoši. Rj.

žutčlj, m. pl. (u Dubr.) *vidi* neven. Rj. *calendula arvensis* L. Rj³. *biljka*. — *osn. u žut*. Osn. 131. *riječi s takim nast. kod brzeli. isp. žutjelj*.

žutica, f. — 1) *die Gelbsucht, icterus. cf. vidi* žućanica 2. Rj. *bolest. vidi i žutuga 2*. — 2) *der Dukaten, nummus aureus*. Rj. *vidi* žučak 2, žutac 3, cekin, dukat, i *syn. ondje*. — 3) n. p. žutica naranča, *die Gelbe, flava*: Moli Boga Novkinja gjevojka, da joj rodi *žutica naranča*. U avliji *žutica naranča*. Rj. t. j. *žuta naranča. tako se svaka voška žuta može zvati žutica, n. p. u Hrv. ima žutica šljiva*. — 4) (u Uš. nah.) *Art Birnen, piri genus*. Rj. *nekaka (žuta) kruška*. — 5) (u Kotoru) platno malo čagjavo, *nicht gut gebleichte Leinwand, linteam non ut decet insolatam*. Rj. *koje nije dobro ubijeljeno, pa je kao žučkasto. vidi* žutac 2.

žutilica, f. (u Šum.) trava (nalik na zanovijet) žutoga cvijeta, kojom žene žute pletivo i vunicu. *cf. žutilova trava*. Rj. *genista tinctoria* L. Rj³.

žutilo, n. *die gelbe Farbe, pigmentum flavum (luteum)*. Rj. *ono čim se što žuti; žuta boja*. — *riječi s takim nast. kod bućkalo*.

žutilova trava, f. *vidi* zanovijet. Rj. *isp. žutilica*. — *upravo je adj. od žutilo kao da je ovo biljka. isp. vranilova trava. za nast. isp. aptov*.

žutilja, f. *žena koja žuto bojadiše*. J. Bogdanović. — *za nast. isp. bjelilja*.

žutina, f. *die Gelbe, flavedo*. Rj. *osobina onoga što je žuto. vidi* žutost.

žutiti, *žutim, v. impf. gelben, flavum reddo*. Rj. *žutiti što, činiti žutim, činiti da bude žuto. v. pf. slož. o-žutiti, po-, za-*. — *Žutilica, trava, kojom žene žute pletivo i vunicu*. Rj. 162a. »Ja bi tebe l'jepo darovao, *žutio* bih noge do koljena, zlatino bih krila do ramena«. Kad je soko gospodara čuo . . . HNpj. 2, 62.

žutjelj, m. cvijet, *caryophyllon, tulipa*. Stulli. *vidi* tulipan. *isp. žutelji*. — *za nast. isp. brzeli*.

žutjenica, f. — 1) trava, *cichorium*. Stulli. *vidi* žućanica, i *syn. ondje*. — 2) žutjenica velika, trava, *lathymiris* — žutjenica mala, trava, *carthamus*. Stulli.

žutjeničar, m. *qui cichorium plantat, colit vel vendit*. Stulli. *koji žutjenicu 1 sadi, radi ili prodaje*.

žutjeti, *žutim, v. impf.* — 1) *gelb werden, fio flavus*. Rj. *postajati žut. v. pf. slož. po-žutjeti, u-, za-; dem. za-žutnuti*. — *Poslije preobraženja kažu da se i na zemlji sve preobrazi i gora n. p. počne žutjeti*. Rj. 577a. *Docnije, kukuruzne (njive) počnu da se zelene, a žitne da plave, da rude, da žute*. Zim. 330. — 2) *sa se, refleks. žutjeti se, žutim se, gelb aussehen, flavum esse aspectu*. Rj. *žuti se, na čemu je što žuto, što se pokazuje žuto, što se sja od žutine*. — *Soko sjedi na Solunu gradu, žute mu se noge do koljena*. Herc. 191. *Po gdje kojim mjestima o božiću žute se naranče na drvetima, crvene se ruže po vrtovima*. Kov. 33.

žutnjak, žutnjaka, m. *stabar, cyperum indicum*. Stulli. *drvo*.

žutočak, žutočka, m. (u Grblju) ime ovnu. Rj. — *za postanje isp. žutoka*.

žutoka (žutooka?), f. ime ovci. Rj. *isp. žutočak. protiv žuto-oka isp. čuloka*.

žutokljun, adj. *cujus rostrum est flavum*. Stulli. *žuto-kljun, žuta kljuna; gelbschnäbelig. isp. tako slož. riječi: batokljun, debelokljun, tvrdokljun*. — *Ne ćeš zar i ti pustiti da istrčava ždrebe pred kobilu; da nam sude ovi žutokljuni?* Zlos. 83.

žutokljunac, žutokljunica, m. Stulli. *koji je žuto-kljun. za obličje isp. tustokljunac*.

žutokora, f. (u C. G.) drvo, koje ragja grozdice, kojijeh su zrna kao šenica, crvena i kisela. U Krivodijama se drvetom, koje se ovako zove, boji kao rujevinom. Rj. *žuto-kora. berberis vulgaris* L. Rj³.

žutost, žutosti, f. Stulli. *osobina onoga što je žuto. vidi* žutina.

žutovóljka, f. *die Goldammer, der Gelbling, emberiza citrinella* Linn. Rj. *gen. pl. žutovoljaka*. Obl. 20. *žuto-voljka (= ptica žute volje. vidi* žutarica 1.

žutug, m. *žut krmak. u Hrv. isp. bjelug*.

žutuga, f. — 1) *žuta krmača. u Hrv. vidi 2* žuja *isp. bjeluga*. — 2) *nemoć, morbus arquatus*. Stulli. *vidi* žućanica 2, žutica 1.

žutulja, f. *žuta zemlja*. J. Bogdanović.

žuvance, žuvanca (žuvanceta), n. *der Dotter (im Ei), vitellus (ovi), cf. žujce, žumance, žumanac, žumanjak, žutac*. Rj. *žuto u jaju*. — *žumance, i sa v mjesto m: žuvance*. Osn. 345.

žvak, m. *pošten je on čovek, dao bi ti žvak iz usta*. J. Bogdanović. *što se u ustima žvače*.

žvakalica, f. *pripovijeda se, da su nekaki Turci zlikovci, pošto ih ljudi počaste, iskali još da im plate i žvakalicu, t. j. što su se trudili i žvatati*. I sad još ko koješta ište mnogo, reče mu se: još da ti platim *žvakalicu. cf. ozubina, odrina*. Rj. — *od glagola žvakati*.

žvakanje, n. *vidi* žvatanje. Rj.

žvakati, *žvačēm*, (osobito u Srijemu) *vidi* žvatati. Rj. *praes. je pogrješno štampan žvačēm; ali od žvakati ima i Stulli: žvačēm, i drukčije ne može biti. v. pf. slož. samo su od žvatati*.

žvalav, adj. *kad se koga u uglovima nakraj usana kao ojede*. Gđjekoji govore, da takove ljude gjavoli u snu uzdaju ili začeviljuju. Rj. *kao da mu je ono od žvala*.

žvale, žvala, f. pl. — 1) *das Gebiss am Zaume, oreca, cf. gjem*. Rj. *ono gvožđe na uzdi što stoji konju u zubima i oko usta*. — *Nemojte biti kao konj, kao mazga bez razuma, kojima uzdom i žvalama valja obuzdati gubicu*. Ps. 32, 9. *Metnuću ti žvale u čeljusti*. Jezek. 38, 4. — 2) (u Boci) *vidi* usta, čeljusti: *te punu ožicu vrućega variva u žvale*. Rj. *vidi i žvalice, žvalo 1; grotlo 1*.

žvalēnce, n. (u Crmn.) *vidi* žvaoce. Rj. *dem. od žvalo*. — *takva dem. vidi* kod burence.

žvalice, f. pl. (u C. G.) *vidi* usta. *cf. žvale 2*. Rj. *nastavkom je ovo dem. od žvale. vidi i žvalo 1, čeljusti*. — *Ljuto pište gjeća po nahiji, jer su Turskoj sili u žvalice*. Npj. 5, 471.

žvaliti, *lim, v. impf. (u Slav.) säumen, eigentl. das Gebiss (dem Pferde) anlegen, frenare, propr. oream ori (equi) inserere, cf. zauzdavati: hajde žvali (konje)*. Rj. *žvaliti konja, upravo: metati mu žvale u usta. vidi* viličiti, začeviljivati 2. *isp. i uzdati. v. pf. slož. za-žvaliti*. — *Pa on sedla konja šarenoga, uzdom žvali, gjingjiri mu zveče*. HNpj. 2, 183.

žvalo, n. (u C. G.) Rj. *dem. žvalence, žvaoce. žvalo* (glagol sada nije u običaju, a bio je *ЖВАТИ*. Osn. 123. *isp. Prascu daj žvati, a nemoj mu svojete iskati*. DPosl. 99), t. j. *ono čim se žvače. riječi s takim nast. kod bućkalo*. — 1) n. p. *vučje žvalo, der Rachen, fauces*. Rj. *vidi* žvale 2, žvalice; čeljusti, usta. — *Vazde z'jaše nemila aždaja, i široka žvala rastvaraše, da bi tebe kako progutala*. Npj. 5, 448. — 2) *der*

Engpass, fauces, cf. ždrijelo, klanac. Rj. i syn. kod ždrijelo.

žvāljenje, *n. das Zäumen, frenatio. Rj. verbal. od žvaliti. radnja kojom tko žvali n. p. konja.*

žvaoce, *n. dem. od žvalo. Rj. žval-ce, s promjenom glasa l na kraju sloga na o: žvaoce. taka dem. kod barioce. vidi žvalence.*

žvátalac, *žvátaoca, m. qui mandit. Stulli. koji žvaće.*

žvátalica, *f. quae mandit. Stulli. koja žvaće.*

žvátanje, *n. das Kauen, manducatio. Rj. verbal. od žvatati. radnja kojom tko žvaće. vidi žvakanje. dem. žvatukanje.*

žvátati, *žvácēm, v. impf. kauen, mando. Rj. vidi žvakati, zubati l. dem. žvatukati. v. pf. slož. pro-žvátati, raza-, sa-. — Turci zlikovci iskali još da im plate i žvakalicu, t. j. što su se trudili i žvatali. Rj. 155a. Obličke n. p. popiti što . . . kao da bi bilo što tvrdo i oblo pa da se u jedan put proguta ne žvaćući. Rj. 431b. Bješe mi ga davati, dokle mogah*

žvatati. (Kazao vo ženi kad je od gladi pao, a ona mu onda stala davati kukolj da jede). Posl. 15. Kao da tugjim ustima žvaće. (Kad ko polako jede). 131. Žvatahu jezike svoje od bola. Otkriv. 16, 10. sa se, pass.: Trava, koju se u onim zemljama žvaće, kao u nas duvan što se puši. Danica 2, 134.

žvatúkânje, *n. Stulli. dem. od žvatanje.*

žvatúkati, *žvátúcēm, v. impf. pedetentim edere, manducare. Stulli. dem. od žvatati. sve polako žvatati.*

žvókno, *n. vidi žvrkno. Rj. — tamno: žvokno i žvrkno. Osn. 136.*

žvřk, *m. — 1) das Rädchen an den Spornen, rotula calcarium. Rj. kao mali kotač na ostrugama, što zuji vrteći se. — 2) cf. radiš l. Rj. vidi zvrćak, i zujača, i syn. ondje. — zvrka, zvrćak . . . mjesto z dolazi i ž: žvrk. Korijeni 59.*

žvřkno, *n. (im Scherze) podicis fissura. Rj. vidi žvokno. pukotina na zadnjici izmegju guzova (kaže se u šali).*

POPRAVCI DOSAD OPAŽENIH POGRJEŠAKA I DODACI.

1. Jošte u prvom svesku.

Strana	vrsta
14b	ao! — 1) u dva prva primjera (iz Npj. 2, 571; 3, 506) uzvik znači radost.
16a	<i>ozgo</i> 21 Kršćani popravi Krićani
67a	blāgājničkī popr. blāgājničkī
70a	blanka . . . <i>isp.</i> šljepak.
74a	<i>ozgo</i> 32 lomija popr. loncija
90a	" 8 Cimo popr. Cinco
109a	" 40 gjeverina popr. gjeverima
109b	<i>ozdo</i> 19 za pf. <i>isp.</i> pri-bržati. popr. v. pf. slož. u-brzati.
110b	" 26 i svirala. popr. i svirale.
117b	" 5 Vaca sin popr. Vasa sin
120a	burma . . . 2) <i>odaj</i> vidi šajtov.
140b	<i>ozdo</i> 20 zalandžak popr. salandžak
140b	" 21 culja popr. culjka
158a	" 8 žena češljarica. popr. žena češljareva.
219b	<i>ozgo</i> 18 biće v. pf. popr. biće i v. pf.
220b	<i>ozdo</i> 15 Cetinjska gjevojka popr. Cetinjka gjevojka
351b	gruhati . . . 4) . . . v. pf. slož. u-gruhati.
371a	hapsiti . . . v. pf. slož. po-hapsiti, <i>odaj</i> u-
375b	<i>iza riječi hiljadar metni hiljadārka</i> , f. banka od hiljadu n. p. forinti, krana, i t. d. u baniji. P. Leber.
375b	hiljaditi se, dodaj v. pf. slož. u-hiljaditi se.
395b	ijedek popr. ijedak
495b	<i>ozgo</i> 2 pojuriti, <i>odaj</i> prejuriti,
514b	karakter . . . Kolasova karaktera popr. Kolarova karaktera

Strana	vrsta
556a	<i>ozdo</i> 1 Npr. popr. Npj.
587b	" 33 značenje dodaje popr. značenju dodaje
596b	kuća . . . <i>iza riječi</i> straćara <i>odaj</i> talpara
616b	laštiti , v. pf. slož. na-laštiti, u- popr. iz-laštiti, na- (se).
641b	<i>ozdo</i> 9 koji ljekove pravi popr. lijekove pravi
676a	meteriženje , gradnja popr. radnja
696a	mlaviti . . . v. pf. slož. <i>odaj</i> umlaviti.
701b	<i>ozdo</i> 7 <i>odaj</i> v. pf. slož. umokriti se.
724a	náboj popr. nábōj , náboja
748b	namécati , náměcēm popr. náměcām
775a	<i>ozdo</i> 17 wetreiten. popr. wetteifern.
835a	<i>ozgo</i> 12 oblačaj popr. oblažaj
842b	<i>iza riječi obrijeti se odaj obrisāč</i> , obrisāča, m. u sjev. Hrv. ono o što se tko obriše. vidi otarak, i <i>syn.</i> ondje.
849a	očevina , f. — 1) <i>das väterliche</i> . . . 2) <i>ono mjesto gdje se tko rodio</i> . vidi baština 1, i <i>syn.</i> ondje. Tek da mi se dvora . . .
854a	ōdānōst , ōdānosti popr. odānōst, odānosti
874a	odvugnuti . . . inače se taj glagol ne nalazi. popr. v. impf. vugnuti.
912a	opterećavati . . . v. impf. prosti teretiti.
947a	ovetšati , kao prost ne nalazi se. popr. v. impf. vetšati
952a	hūškānje popr. būškānje
952b	<i>iza riječi jalovan odaj jalovač</i> popr. pred riječ jalovan metni riječ jalovač

2. U drugom svesku.

1b	<i>ozdo</i> 20 pabirči po žetvi. popr. niti pabirči po žetvi
5a	palidryce . . . žigica. <i>odaj</i> žizica.
22a	<i>iza riječi pečati metni riječ pēcēnje</i> , n. verb. od petiti. radnja kojom tko peti: Od moga pečenja, t. j. otkako ja petim. Iv. vit. Trnski. vidi pamćenje.
29a	<i>iza riječi petina metni riječ pētiti</i> , pētīm, v. impf. vidi pamtiti. u baniji. Iv. vit. Trnski. v. pf. slož. s-petiti, u-, pri- (se).
39a	pjesma . . . cf. pjesma. popr. cf. pjesna.
44a	<i>ozdo</i> 19 više plav nego smegj. <i>odaj</i> Sovj. 76.
63a	" 8 podgori koga. popr. podgovori koga
66a	podli , adj. Rj. popr. R.
72a	posmijevanje popr. podsmijevanje
101a	pomazanje , n. pomazanje popr. pomazanje
110a	poodmaēi , poodmakem popr. poodmaknem
116b	<i>ozgo</i> 19 (t. j. na nj). popr. (t. j. nalik na nj).
160a	pōzōj , pōzoja popr. pōzōj, pōzoja
161b	<i>ozgo</i> 14 ožiljak, <i>odaj</i> zarast.
170b	<i>iza riječi prebirati umetni prebirljiv</i> , adj. koji rado prebira, n. p. u jelu: »ovo dijete nije

	<i>prebirljivo</i> , jede svako jelo.« wählerisch. U Rači, u Bjelovarskoj županiji. Marija Brozovka. <i>isp.</i> prebirač.
172a	prēčāsnōst , prēčāsnosti popr. prečāsnōst, prečāsnosti
173a	prēdānōst , prēdānosti popr. predānōst, predānosti
202b	2. prevārīti . . . v. impf. prevariti. popr. prevarivati.
242a	<i>ozdo</i> 19 žena iz prnjavora. popr. što pripada prnjavoru.
279a	ptica . . . <i>isa</i> bukač <i>odaj</i> bukavac . . . <i>isa</i> noj <i>izostavljena su slučajno dalja imena pticama pa se nalaze kod tica</i> .
302a	raskapetaniti , raskapetanim, v. pf. <i>odaj</i> Rad 6, 96. nema u Vuka.
311a	<i>ozdo</i> 32 verzeheren popr. verzehren
324a	<i>ozgo</i> 21 glagol se ne nalazi u drugočajijem obličju. popr. <i>isp.</i> ugaćiti se.
336a	<i>ozdo</i> 12 drukčije se glagol ovaj ne nalazi. popr. v. impf. vodniti.

Strana	vrsta	Strana	vrsta
344b	ozgo 3	baudar	popr. bandar, i onda umetni po redu alfabetском još imena ribama crnoguz, crnorep, grgeč, jegulja, kučica 3, svoja, širun, tabinja, ustavica, zvjezdar, zlatobrov, zlotrbica, zubatac.
424a	ozgo 35	Šćuhati se	popr. Šćuhati se
447b	iza riječi	speti metni riječ spētiti, spētīm, v. pf. vidi opaziti, wahrnehmen. »Nijesam ga spetio među silnom svjetinom.« u baniji. Iv. vit. Trnski. vidi i spaziti, i syn. kod opaziti. v. imj f. petiti.	
449a	spōljásnjōst,	spōljásnjōsti	popr. spoljášnjōst, spoljášnjosti
467b	starežar	...	vendit. dodaj Stulli.
517b	svudašnji	...	vidi svukadašnji. popr. svukudašnji.
518a	šajtoy	...	Madž. sojtó popr. sajtó
533a	škrebetaljka	...	dodaj zvrčoka
537b	špitalj,	nosocomium	popr. nosocomium
539b	štilac,	štilca	dodaj i štoca
613b	ubodica	...	što se s njim bude popr. što se njim bude
624a	ozdo 27	s Takovom	pritisne gotovo i Požešku popr. s Jakovom ... Požešku
624b	ozgo 18	udužiti	izostavi čitavu onu alincu.
626a	"	20 čakširima	popr. čakširama
663b	usluga,	f. Rj.	popr. R.
668b	uzasebice	(u Srijemu),	uzasopce vidi zasopce. Rj. popr. uzasebice (u Srijemu) vidi uzasopce. Rj. vidi i zasopce, i syn. kod uzamance.
668b	iza riječi	uzasebice	metni uzasōpeč, vidi zasopce. Rj. i ovamo idu primjeri koji su kod uzasebice.
712a	ozgo 13	i ve jedn.	popr. i ve jedn.
712a	Vićentija	...	glas u popr. glas n
728a	ozgo 28	DP.	dodaj 326.
732a	ozdo 25	kamlječak	popr. namlječak
739b	vošće	...	КОСТЬ popr. КОСТЬ
755b	ozdo 1	КЛЪХВИИ	popr. КЛЪХВИИ
757a	ozgo 13	Vuletić	popr. Vuleta
779a	Zaječar	...	dodaj ili je Zatačar, izgubivši se u nas nosni glas po svojstvu našega jezika?
795a	pred riječ	zamoraе	prenesi sa 795b riječ zamor
801a	ozgo 26	Mitar	zapada popr. zapade
835b	"	39 na čovjeka	prava. popr. prava zdrava.
840b	iza riječi	zgarati metni riječ zgaravica,	f. mal di gola, faucium inflamatio. Stulli. govori se u baniji. P. Leber. gdje kome grlo kao zgara, kad pije kiselo vino; das Sodbrennen. i u Suleku ima: Sod (dobije zgaravicu; Sodbrennen) sgaravica.
849a	zmajognjeni	...	zmaj-ognjeni popr. zmaj-ognjeni
851b	ozdo 13	izbriši	Rj.
859a	zvrčati	popr.	zvrčati
864a	ždrknuti	...	mjesto ždrijeti. popr. mjesto proždrijeti.

U ovom rječniku riječi, brojeći po redu štampane slovima krupnima, ima svega 52.279. Od njih nema 11.241 u drugom izdanju Vukova rječnika.

IMENA GOSPODE PRENUMERANATA.

Austrija. *Beč.* c. kr. sudski zem. savjetnik kod general. drž. odvjetništva dr. Ante Guglielmi. stud. phil. Petar Skok.

Bosna i Hercegovina. *Donja Tuzla.* c. i kr. kapetan i oružn. krični zapovjednik M. Gjuran. Okružni sud. odvjetn. perovogja Iv. K. Ostojić. predsjed. okr. suda Lav. Vragović. *Tajce.* uprav. škole Jos. Glušćević. *Klobuk (Ljubuški).* žup. O. fra Ljub. Ciprijan Brkić. *Kozarac.* oficijal i uprav. ispostave Dom. Kovačević. načelnik Isa eff. Saftić. *Mostar.* Velika gimnasia. *Prijedor.* sud. pristav Jul. Čukac. Petar Vrbani. *Sarajevo.* uč. gimn. dr. T. Alaupović. dir. gimn. M. Bedjanić. prof. M. Čaić. uč. gimn. Jos. Dujmušić. kan. Stj. pl. Hadrović. nadbisk. tajnik T. Igre. katehet Iv. Jablanović. uč. gimn. Sl. Kantoci. Zavod Kćeri Božje Ljubavi (3). prof. Sil. Kr. Kranjčević. uč. gimn. Iv. Mibić. Nadbisk. bogosl. seminar (2). dir. Dav. Nemanić. kan. Vicko Palunko. kat. Matej Pezer. prof. Jos. Pravdić. uč. gimn. V. Rutšner. sen. predsjed. vrh. suda Ad. Shek. arhibiskup dr. Jos. Stadler. kan. dr. Iv. Šarić. Šerijatska sudačka škola. kod uredništva Nade Herman Tausk. Velika gimnasia. prof. J. Žnidaršić. *Travnik.* Ravnateljstvo nadbisk. seminara (5). Ravnateljstvo trgovačke škole.

Češka. *Prag.* Janko pl. Wodwařka.

Dalmacija. *Arbanasi.* c. kr. štediša Iv. Babić. uč. Tad. Dujmović. uč. Aug. Grgić. trg. i posjed. L. P. Relja. žup. D. Š. Torić. *Budva.* Franciskanski samostan Uznesenje. *Benkovac.* dekan D. Božo Čarlov. *Brač Novo Selo.* podžupnik D. St. Kolumbić. posjed. Stan. Vrsalović. *Brač Povelja.* Nik. Ostojić. podžup. pop Iv. Pavičić. uč. M. Vrsalović. *Brač Selca.* Toma mlagji Didolić. braća Didolići. žup. D. M. Margetić. Općina Selačka. *Dinjiška.* dušobriž. D. Lovro Fabijanić. *Drniš.* pisar Nik. Adžić. sud. pristav Roko Stojanov. sud. kanceljst Kosto Vranković. *Dubrovnik.* odvjet. dr. Melko Čingrija. voj. kurat Fr. Danko. kandidat odvjet. dr. Ivo de Giulli. predsjed. okruž. suda A. Degl' Ivellio. biskup. tajnik D. Iv. Fabris. kat. D. Miho Fabris. A. Stijepo Franasović. Franciskanski samostan sv. Franciska. Knjižnica kot. učiteljska. Knjižnica preparandijska. gr. uč. Toma Krile. kat. D. A. Maffioli. biskup dr. Jos. Marcellić. prof. dr. Mil. Medini. uč. Pet. Radić. prof. Vicko Šmrkinić. prof. D. M. Topić. *Grab.* žup. O. Jak. Bartulović. *Jelša-Hvar.* Pučka muška učionica. liječ. dr. I. Štambuk. *Jesenice.* žup. Fr. Ivanišević. *Kaštel-Štafilić.* posjed. Pavao Ergovac. *Kaštel-Sučurac.* Općina. *Kistanje.* sud. pristav A. Sablić. *Knin.* sud. pristav dr. Rik. Barić. sud. pristav Šim. pl. Grazio. *Korčula-Blato.* dušobriž. D. Vicko Radecký. *Kotor.* prof. dr. Jos. Aranza. prof. Stef. Midžor. Samostan franciskanski sv. Klare. *Krapanj.* Samostan franciskanski sv. Križa. *Metković.* privat Petar Bošnjak. *Nerezisće.* liječ. dr. Kristin Krstulović. dušobriž. D. Niko Miličević. žup. D. Pet. Zlatar. *Novalja.* žup. D. A.

Bonifačić. uč. Ferd. Karabaić. *Nova Sela.* kapelan D. Pet. Car. *Pag.* trg. Fr. Budak. sveć. D. Pet. Rumora. *Promina-Okraj.* žup. fra Krsto Maretić. *Rab.* Franciskanski samostan sv. Bernardina (u Kampionu). uč. T. Galzigna. uč. Krsto Marković. *Sinj.* Franciskanska gimnasia. Franciskanski monastir. Franciskanski seminar. O. Iv. Ivandić. odvjet. dr. Iv. Marović. liječ. dr. L. Mazzi. Općina Sinj. *Skradin.* sud. pristav dr. Ivo Učović. *Spiljet.* prof. Iv. Benzon. liječ. dr. Jur. Buić. dir. musejski D. Fr. Bulić. odvjet. dr. Iv. Bulić. c. kr. biljež. Lujo Kargotić. odvjet. dr. Iv. Majstrovic. prof. Vido Petričević. odvjet. dr. Jos. Smodlaka. Učenička knjižnica gimnasijska. Učiteljska knjižnica gimnasijska. Učiteljska knjižnica realna. Uredništvo Gospine Krunice. *Šibenik.* lektor bogosl. O. Mate Kardum. odvjet. dr. Ivo Krstelj. *Trogir.* sud. pristav Rem. Bučić. *Ugljane.* žup. pomoć. fra Marko Balić. *Vrljika.* sud. pristav Iv. Vranković. *Zadar.* sud. oficijal kod priziv. sudišta Jos. Alfirević. urednik Nar. Lista Jur. Biankini. Biblioteka bogosl. seminara. Biblioteka c. kr. namjesništva. Biblioteka Hrvat. gimnasia. sud. pristav kod priziv. sudišta St. Buzolić. rač. financ. pomoćnik Ivo Časolini. C. kr. gornja gimnasia (Talijanska). Franciskanski samostan sv. Franciska. savj. priz. sudišta Em. Friedl. nadzornik financ. straže Iv. Galzinja. financ. konceptist dr. Fr. Gospodnetić. sud. oficijal Vinko Ivačić. namjesn. savj. Č. Iveković. kat. D. A. Jagić. prof. dr. L. Jelić. urednik Smotre Dalmatinske Pet. Kasandrić. prof. dr. A. Katalinić. Rih. Jeretov Katalinić. suradnik Nar. Lista Vinko Kisić. prof. Ant. Kriletić. prof. Marcel Kušar. financ. savj. Pav. Ljubičić. uč. preparand. N. Ljubić. drag. sud. tajnik kod zem. suda Dav. Mandolfo. sud. tajnik kod zem. suda M. Maroli. Matica Dalmatinska. sud. pristav kod priz. sudišta dr. Eug. pl. Meichner. sud. zem. savjet. Henrik Milanović. prof. D. A. Nekić. sud. tajnik kod priz. sudišta Miho Obuljen. porezni pristav kod financ. nadzorništva Ante Petroni. prof. D. Roko Počina. Pokrajinsko školsko vijeće. Prizivno sudište Dalmatinsko. sveć. D. Vice Puljišić. financ. perov. vježbanik Bogoljub Raffaelli. pokraj. savj. Luigi Salvi. uč. preparand. Iv. Šoljan. sud. kancelist kod priz. sudišta Ivo Tadić. odvjet. dr. I. Wolff. pokrajinski škol. nadzornik Mil. Zavadlal. kot. škol. nadzornik Miho Zglav.

Galicija. *Lavor.* prof. Roman Zawiliński.

Goričko. *Gorica.* bogoslov Mate Kurelić. sud. savj. Jos. Milovčić. C. kr. učiteljska škola. *Tolmin.* c. kr. oficijal Aug. Berlot. kot. sudac Matko Primožić.

Hrvatska i Slavonija. *Bakar.* Kr. naut. škola. *Bela.* žup. Jure Čvek. *Bistra.* uč. V. Oster. *Bišćupac.* žup. T. Fućkan. *Bjelovar.* uč. Drag. Klobučar. Realna gimnasia. odvjet. dr. M. Strizić. *Bošnjaci.* odvjet. Lj. Poljak. *Brdovac.* žup. M. Penić. vlast. baron Vlad. Vranyczany-Dobrinović. *Bregi (kod Koprivnice).* žup. St. Štrunjak. *Brod na Savi.* sud. pristav

Rob. Habijanac. *Čazma*. kap. Viktor Lončarek. *Čučerje*. žup. Fr. Matošić. *Desinić*. kap. Mat. Mainkas. *Doljani*. uč. Mile Kotarlič. *Donja Kupčina*. žup. Karlo Belavić. *Draganić*. kap. Mil. Sutlić. *Dubravčak*. žup. St. Framić. *Gaj*. kap. Mih. Lamot. *Glina*. kap. Ed. Risek. *Golubinjak*. uč. Janko Boroša. *Gorjani*. žup. dr. Jos. Horvat. *Gornja Reka*. žup. Fr. Vugrinac. *Gospić*. prof. dr. Jos. Marušić. prof. Andr. Šmalcelj. Učiteljska knjižnica gimnas. *Gradac*. kap. Zlatko Kolarander. žup. Gj. pl. Simončić. *Granešina*. žup. Maks. Šnap. *Gredice*. vlast. i knjiž. Ljuba Babić. *Grubišno Polje*. kap. Fr. Suša. *Gušćerovac*. vel. posj. Ljud. baron Ožegović. *Gjakovo*. prepošt. Gavro Babić. kan. dr. St. Pet. Babić. monsignore. Milko Cepelić. kan. Š. Čizmarević. Poglavarstvo trgovišta Gjakova (3). biskup dr. J. J. Strossmayer (20). kan. biskup dr. Angj. Voršak. *Gjelekovac*. kap. M. Markov. *Gjurjevac*. kap. Ferd. Kubović. *Hrašćina*. žup. A. Debeljak. *Ivanac*. vlast. Božidar pl. Kukuljević. žup. Mil. Kučenjak. *Ivaničgrad*. Gradsko poglavarstvo. *Jakšić*. žup. Iv. Klasta. *Jaska*. žup. St. pl. Niemčić. odvjet. Metel Peklić. *Jelenje*. žup. N. Polić. *Kalnik*. žup. L. Turčić. *Kaniža*. uč. Ad. Matičević. *Karlovac*. domobr. natporuč. Slavo Stancer. *Kašina*. žup. N. Medvedac. *Klanac kod Sutle*. trg. i posj. Drag. Broz. vel. posjed. Janko Broz. Knjižnica franciskanska. kot. živinar Drag. Pozaić. *Knežina*. žup. Fr. Gjurjgina. *Komletinci*. žup. Karlo pl. Stručić. *Koprivnica*. pristav St. Gregorić. kat. dr. Dom. Gudek. podžupan u m. M. Ožegović. *Kraljevac kod Sutle*. kap. Iv. Koprivnjak. žup. Ognjan Pavliček. *Krapina*. pravnik Bogdan Barbot. posjed. Ferd. Fizir. posjed. i perovod. vježb. Oskar Glaser. blagaj. i posj. Fr. Kalečak. odvjet. perovogva Dr. Ed. Krsnik. odvjet. dr. Jos. Majcen. Poglavarstvo slob. i povlašć. trgovišta Krapine. posjed. St. Rajković. načelnik i posj. Vilibaldo Sluga. posj. N. Vragović. žup. St. Vukovski. biljež. i posj. Milan Zorko. *Krašići*. žup. St. Huzek. *Kravarско*. kap. M. Majhofer. žup. Ad. Stepinac. *Križevci*. grad. šumar Jure Dražić. biskup Julije Drohobecki. žup. Žiga Ferkić. odvjet. Dr. O. Oštrić. pristav dr. Pet. Sabolić. blagaj. Jos. Sokol. *Kuzminac*. žup. Mih. Kovačić. *Lepoglava*. žup. St. Hugjek. *Lipnik*. žup. Jos. Lanović. *Ludbrg*. žup. Iv. Bočkaj. *Ludina*. žup. Iv. Habijan. *Lukovo*. žup. Već. Potočnjak. *Madžarevo*. žup. N. Milčić. *Marija-Bistrica*. kap. Mih. Haluzan. žup. Dr. Jur. Žerjavić. *Martijanac*. žup. Fr. Staneti. *Martinska Ves*. žup. Martin Dokša. *Miholac*. kap. St. Pavunić. *Mitrovica*. opat i žup. Pav. Miler. kat. Marjan Galović. *Moračce*. kap. Mile Vučetić. *Našice*. O. Kapistran Geci. *Nevinac*. kap. Karlo Bošić. *Nijemci*. žup. upravitelj St. Dungjerović. Općinsko poglavarstvo (3). *Novak (u Slavoniji)*. žup. Jos. Dorbolo. *Novi Dvori*. uprav. grofovska dobra Janko Krivačić. *Novska*. Narodna Čitaonica. *Ogulin*. žup. Jos. Broz. sud. vijećnik A. Starčević. *Odra*. Opć. poglavarstvo. *Osijek*. prof. Vlad. Dukat. gr. kapetan Eug. Gayer. Kr. velika gimnazija. uč. pl. Glembayeva Josipa. liječ. dr. F. Gottschalk. prof. A. Hladnik. kat. Drag. Jakić. prof. Zorislav Kaufman. odvjet. dr. Vlad. Kovačević. prof. Andr. Martinović. prof. A. Matić. prof. A. Matković. odvjet. dr. Drag. Neuman. r. uč. Bogdan Penjić. ravnateljica Marija Pinterović. gvardijan francisk. O. Firmo Pletikapić. domobr. natporuč. Aurel Schnapp. prof. dr. Ferd. Šišić. Kr. učiteljska škola. prof. Pet. Valjavac. domobr. natporuč. Lujo Varga. prof. i kat. Fr. Zelenka. *Otočac*. žup. Jur. Ibel. kat. Jos. Poslek. biljež. N. Šimatović. *Pakrac*. uč. Fr. Cenić. *Petrinja*. sud. vijećnik Drag. Bell. graditelj Bonif. Cettolo. zamj. drž. odvjet. F. pl. Dominić. kat. Pav. Erdegatić. uč. Lujo Frankl. uč. Nik. Frković. prof. Jos. Glaser. liječ. dr. Juranović. Gradska knjižnica. Učenička i učiteljska knjižnica gimnas. (2). gr. vijeć. N. Kos. uč. Iv. Kovačević. prof. M. Kovačević. uprav. vinogr. škole Dušan

pl. Kraljević. inžinir Iv. Marjanović. uč. L. Matagić. kot. sudac O. Potočnik. pošt. čin. A. Stilinović. grad. tajnik Guido Špigelski. kat. T. Stahan. Petrinjska Štedionica. uč. Iv. Štomar. prof. Joso Tamhina. prof. dr. Turić. *Popovac*. vlast. grof Lujo Kulmer. *Požega*. prof. Jos. Benaković. prof. Dav. Bogdanović. gjak Jure Čolić. dir. orfan. Ign. Horat. odvjet. dr. Ed. Kiršner. prof. Ad. Kondrat. prof. Rob. Koprinski. žup. Teodor pl. Kraljević. prof. Maks. Kuntarić. gjak Jure Kušmiš. gjak Leon. Lalić. commissair generale r. du Congo Drag. Lerman. gjak Jak. Müller. gjak Lujo Novak. prof. Ernest Pascher. Šamostan franciskanski. gjak St. Stepinac. gjak Vikt. Škramić. gjak Gj. Špoljarević. gjak Šrepel. Učenička knjižnica u orfanatrofiju. Učiteljska knjižnica gimnas. gjak Radivoj Walter. nadzornik odmjere umir. Vil. Žyborski. *Pregrada*. odvjet. dr. Vlad. Koščica. *Pučke škole u mjestima koja se zovu* Almaš, Antunovac, Bizovac, Bolomače, Bosanci, Bregi (kod Koprivnice), Brest, Brezovica, Brod na Savi, Broggjanc, Čajkovci, Čepin, Čučerje, Dalj, Dobanovci, Donje Pazarište, Donji Bogičevci, Dopsin, Drežnica, Erdut, Farkaševci, Gašinci, Generalski Stol, Golubinci, Gorjani, Gornji Kosinj, Granešina, Habijanovac, Hecergovac, Hreljin, Hrženica, Ivanovci, Jasenik, Jerzerani, Josipovac, Karlobag, Karlovac, Kirin, Koprivnica, Kraljevci, Križ-polje, Kučanci, Kutjevo, Lacić, Ladimirovci, Lapovci, Lipa, Ljubušćica, Madžarevo, Mašić, Markuševac, Martinci, Nabrgje, Nikinci, Njemačka Retfala, Otok, Pčelić, Perna, Perušić, Petrijević, Ponikve, Prekrižje, Remete, Remetinac, Resnik, Ruma, Sarvaš, Satnica, Sesevete (kod Zagreba), Sisak, Slunj, Smrtić, Stara Gradiška, Strizivojna, Tenje, Tomašanci, Trsat, Trnava (kotar Gjakovački), Trnava (kotar Novogradiški), Tuhalj, Valpovo, Velika, Velika Gorica, Veliškovci, Vetovo, Vidovac, Virovitica, Visuč, Viškovec, Vivodina, Vladislavci, Vrata, Vučevci, Zagragje, Završje, Zlobin, *Županja*. *Rasinja*. žup. Mil. Fržić. *Remete*. žup. Gust. Lepušić. *Remetinac*. žup. M. Blaževac. *Resnik*. žup. Iv. Pujjak. *Rijeka Senjska*. trgovac R. L. Bačić. odvjet. dr. And. Bakarčić. Delimir Bakarčić. direktor petrolejske tvornice Mil. Barač. privat. J. Copaitich. trg. Atil. Dubravčić. vinotržac Marko Francić. trg. Mih. Gilić. posjed. Jos. Gorup. trg. St. Haramija. liječ. dr. Iv. Kiseljak. kan. i žup. dr. Iv. Kukanić. odvjet. dr. Sachs. privat. Ant. Šterk. pom. kapet. Higin Pajkuric. kat. Nik. Polić. *Sela kod Sutle*. žup. Gj. Leskovar. *Sela kod Siska*. žup. Gj. Ortner. *Šemeljci*. žup. Mat. Pavić. *Senj*. Biskupski konvikat. Biskupski seminar. kan. Jos. Crnobrat. trg. Drag. Didolić. prof. Mih. Ebrić. kap. Jos. Francisković. prof. Božo Jušić. kan. Ign. Martinac. biskup. dr. Ant. Maurović. prof. Krsto Pavletić. prof. Pav. Rukavina. direktor gimnas. Jos. Sarkotić. duh. P. Smokvina. kan. Jos. Šnidaršić. Trgovačka i obrtnička komora. Učenička knjižnica realne gimnasije. Učiteljska knjižnica iste gimnasije. prof. kat. Iv. Valjato. kan. Iv. Vidas. kan. Roko Vučić. grad. načelnik K. Zimperman. *Sesevete kod Zagreba*. žup. N. Matica. *Sisak*. žup. dr. M. Megjimirac. kot. sudac V. Vragović. *Sveti Gjuragj u Trnju*. žup. St. Horvat. *Sveti Ilija*. žup. A. Švarić. *Sveti Nikola na Zelini*. žup. Zvonimir Galac. *Sveti Petar Orehovac*. žup. A. Večerić. *Sušak*. trg. A. Bačić. prof. Gj. Grubor. prof. Mih. Hercigonja. posjed. Em. Kantoci. prof. Raf. Kariolić. dir. gimn. Fr. Kresnik. prof. Iv. Lenac. trg. Nik. Mateljan. kat. M. Marušić. Ravnateljstvo više djevoj. škole. uč. gimn. M. Suknić. prof. Iv. Širola. kr. nadečstar F. Turina. Učenička knjižnica gimn. Učiteljska knjižnica gimn. prof. dr. S. Vrbančić. *Šandrovac*. žup. Gj. Dolenc. *Šestine*. žup. M. Miletić. *Šišinac*. kap. V. Gee. *Tounj*. žup. Drag. Šefer. *Trsat*. Šamostan franciskanski. *Tuhalj*. žup. dr. V. Homotarić. kap. Jur. Kolb. *Varaždin*. odvjet. dr. M. Breyer. kat. Val. Čajko. dir. gimn. Vl. Dolanski. kot. pristav dr. grof Leon Erdödy. učiteljica

